

VILLANOVA COLLEGE LIBRARY
Villanova, Pennsylvania

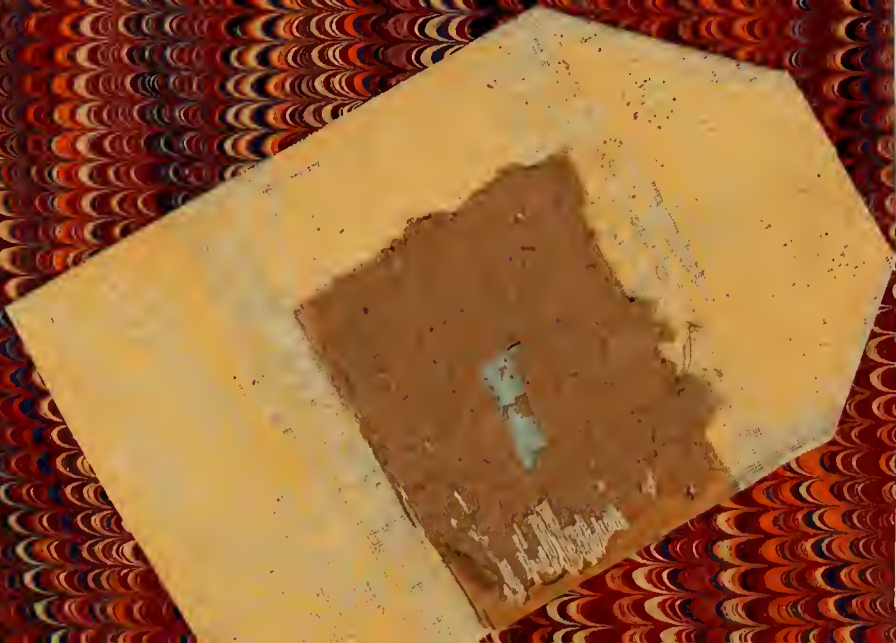

This book was donated

3-4-49

by

Rev. M. Sullivan, O.S.A.

ACTA
SANCTORUM

111
H. BROUHA 174

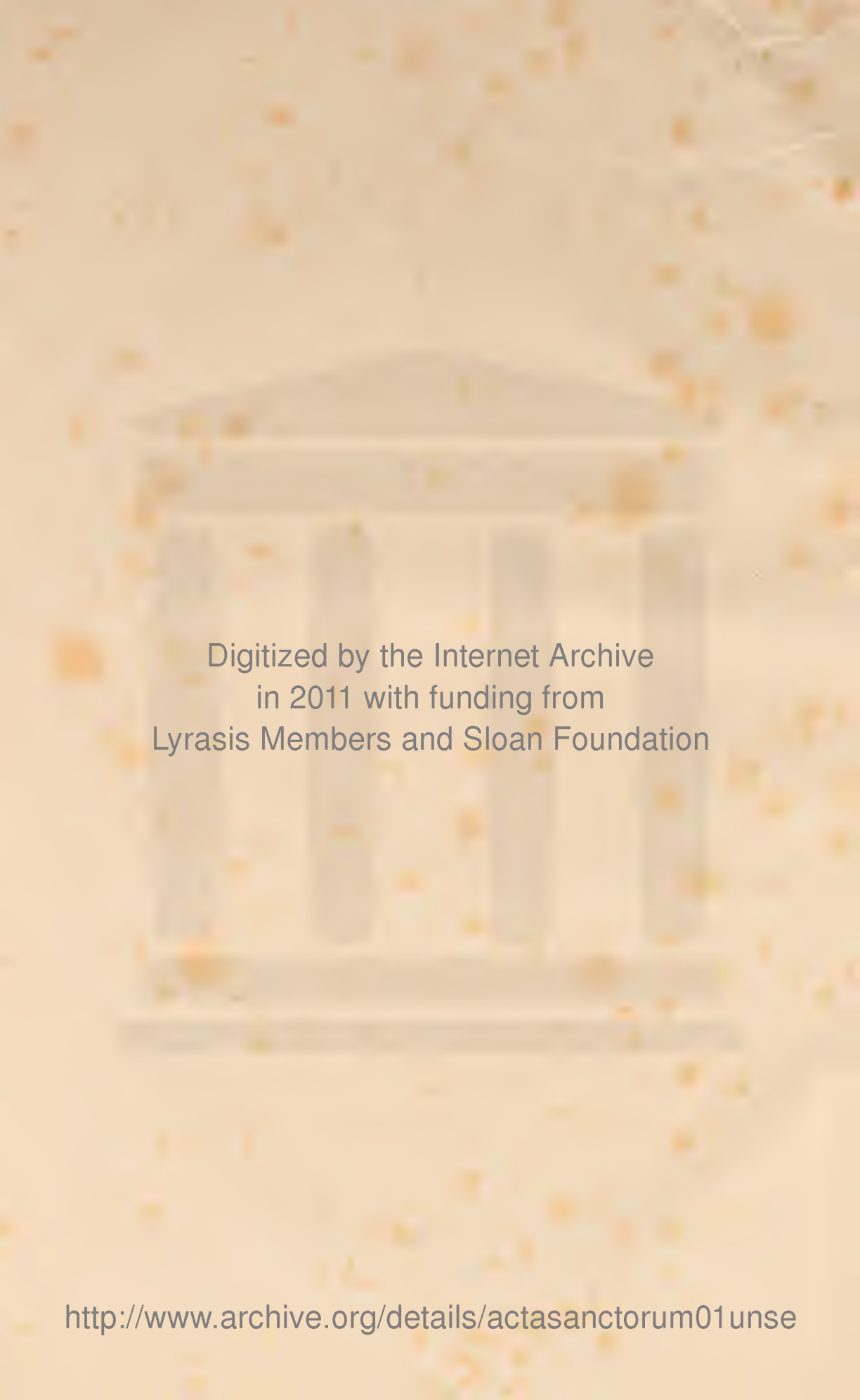
174

PARIS. — EX TYPIS W. REMQUET, GOUFY ET SOC, VIA GARANCIÈRE, 5.

174

PARISIIS APVD VICTOREM PALMÉ VIA DICTA SAINT-SVLPICE. M. DCCC. LXIII.

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
Lyrasis Members and Sloan Foundation

ACTA SANCTORUM

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur

QUÆ EX LATINIS ET GRÆCIS, ALIARUMQUE GENTIUM ANTIQUIS MONUMENTIS

COLLEGIT, DIGESSIT, NOTIS ILLUSTRAVIT

JOANNES BOLLANDUS, Theologus,

SOCIETATIS JESU

SERVATA PRIMIGENIA SCRIPTORUM PHRASI.

Operam et studium contulit GODEFRIDUS HENSCHENIUS, ejusdem Societatis Theologus.

EDITIO NOVISSIMA, CURANTE JOANNE CARNANDET

JANUARIJ TOMUS PRIMUS

XI PRIORES DIES COMPLECTENS.

PARISIIS

APUD VICTOR PALMÉ, BIBLIOPOLAM,

VIA SANCTI-SULPICIJ, 22.

BIBLIOTECA
MUSEO
L. 1000

BX

4655

A2

51

3-4-77

67321

LEONARDI DEL. G. CLAY

P. P. P. P. IX

Beatissime Pater

Venit ad Pedes Sanctitatis Tuæ primus tomus immensi operis, quod *Acta Sanctorum* inscribitur et quod cum bona venia patrocinioque Tuo iterum a nobis summo studio et diligentia in lucem editur. Ut multa suadebant id dedicare Augusto Nomini Tuo, sic non pauciora esse videntur quibus Tuus ei concilietur benevolus aspectus. Præsides enim divino cultui sacræque liturgiæ, cujus pars non minima in extollenda Dei misericordia posita est, quod *quæ stulta sunt mundi elegit ut confunderet sapientes et infirma mundi elegit ut confunderet fortia, et ignobilia et contemptibilia elegit et ea quæ non sunt ut ea quæ sunt destrueret;* quod gratiæ ejus ope *virtus Sanctorum in infirmitate perfecta est;* et quod perenni ejus auxilio *thesaurum veritatis evangelicæ in vasis fictilibus habuerunt, ut sublimitas sit virtutis ejus, et non ex se.* Præsides ecclesiastico canoni, cui ea dumtaxat defunctorum nomina inscribenda sunt, qui non communi, sed præclara vitæ sanctimonia in hoc mundo, tamquam stellæ in noctis caligine, micuerint, exemplo suo aliis præeuntes et cœlestem viam, quæ arcta est et a paucis invenitur, demonstrantes. Præsides corrigendis abusibus qui, ut est hominum etiam christianorum imbecillitas, non possunt non irreperere etiam in res sacras et per quos necessitas inducta est ut Sedi Apostolicæ, ad quam perfidia accessum non habet, reservaretur quidquid ad solennes honores viris quantalibet integritatis laude fulgentibus

tibus decernendos pertineat. Præsides demum librorum ecclesiasticorum approbationi et castigationi; in qua re nunquam tantopere laborarunt tribunalia Romana quam Tuo Pontificatu. Neque alius finis aliquando propositus fuit *Actis Sanctorum* quam ut consiliis Romanorum Pontificum obsecundaretur, *operibus scilicet Dei revelandis*, quod *honorificum esse* docuit Spiritus Sanctus; illorum solummodo illustrandis gestis qui aut Sanctæ Sedis expresso apertis verbis iudicio inter cælites relati essent aut quorum certe publicus centenariæ ætatis cultus sapientissimis Urbani VIII, Decessoris Tui, decretis abrogatus non foret; quin etiam modeste indicando si quid populari fervore aut aliorum scriptorum oscitantia erratum sit, iisque suppeditandis documentis, quibus vera a falsis, certa a dubiis, verisimilia ab improbabilibus secernerentur. Quas curas sibi utilissimas fuisse celeberrimus immortalisque memoriæ Decessor Tuus Benedictus Papa XIV non solum in egregio Suo opere *de Canonizatione Sanctorum*, cuius præcepta totidem sibi leges esse semper professi sunt socii Bollandiani, et in literis apostolicis, quas novæ Martyrologii Romani editioni præmisit, testatus est; verum etiam in singulari epistola, quam ad eos dedit et quam Ejus nutu tomo III Septembris, tanquam omnium laborum suorum tutamen et propugnaculum, præposuerunt: eoque benignitatis descendit ut eis ex bibliotheca Sua mittendas curarit quas Ipse Relationes Auditorum Rotæ collegerat et firmo decreto jusserit exemplar omnium seriptionum quæ de beatificationum et eanonisationum causis sacræ Rituum Congregationi offerrentur ad eos destinari: quam Tu, Beatissime Pater, imitatus indulgentiam, pro ea animi bonitate qua omnium corda ad Te allicis et trahis voluisti ut illorum successoribus eadem monimenta communicarentur; significans Te non minoris facere Bollandianorum opus neque etiam arbitrari infra dignitatem Pontificiam esse ei studiose favere.

Aliis quoque titulis Sedi Apostolicæ, in qua tot virtutum ornamentis fulges, sistit hæc se nova operis Bollandiani editio. Quod enim aliud adeat solium, quam cathedram, quod tectum, quod sibi cognitum magis sit et familiare? Quum fere in rebus ecclesiasticis declarandis consistat hæc moles, passim in ea Romanorum Pontificum nomina recurring; ita ut in ipsis Annalibus ecclesiasticis eorum gesta neque accuratius narrentur, neque explicentur copiosius, neque defendantur validius quam in *Actis Sanctorum*. In qua deinde Regum, Episcoporum, Abbatum aliave magnatum et præpositorum serie tot egregii viri, qui ecclesiastica veneratione digni habiti sint, unquam exstiterunt quot in Romanorum Pontificum, Decessorum Tuorum, Catalogo? In multis tomis plurium, raro nullius, Vita illustrata est; ubi admirari liceat jam martyrum fortitudinem, jam confessorum probitatem, sæpe nesciatur utri adscribendi sint classi: quia quod sanguinem suum pro Christo non profuderint habendi

habendi sint confessores; quod autem in propugnandis Dei et Ecclesiae juribus tot molestias, tot proditiones, tot exilia, tot animi corporisque cruciatus pertulerint, recensendi videantur inter martyres: ad quorum imaginem Te Pontificatumque Tuum effictum esse voluit Divina Providentia. Hæc Tibi exempla continuo ob oculos posita sunt; ad hæc quum S. R. E. Cardinales aut universam Ecclesiam alloquereris, sæpius auditorum mentes convertisti; hinc didicisti sapientia quam admirentur ipsimet Ecclesiae hostes, firmitudine adversus quam portæ inferi non prævaleant, misericordia quam non intelligant filii hujus sæculi, sollicitudine et labore quæ defatigationem non noverint, totius orbis dioceses et missiones improbissimis temporibus gubernare; et, quod multo difficilius est, quum hostis ad portas adest, intra mœnia versantur proditores, amici favent adversariis, nullumque ab Oriente aut Occidente sperari potest auxilium, ditionem terrenam Sanctæ Romanæ Ecclesiae regere et ab insidiis defendere: ita ut, licet omni ævo admirationi fuerit pristina Romani senatus constantia, quæ defectione sociorum et Pænorum præsentia atque victoriis labefactari numquam potuit, eam Unius Tui provida patientia et inconcussa in Deum fiducia superatam esse mali æque ac boni, illi dentibus frendentes, hi divinam elementiam laudantes, fateantur. Utiq̄e *dedit Deus Faciem Tuam valentiorē faciebus eorum, et Frontem Tuam duriorē frontibus eorum; ut adamantem et ut silicem dedit Faciem Tuam; ne timeres eos, neque metueres a facie eorum: quia domus exasperans est.* Quod si in Decessorum historiis documenta virtutis Pontificiæ reperisti, alia incitamenta in aliorum sanctorum memoriis esse reposita, quibus omnis conditionis homines ad *sobrie, et juste, et pie vivendum in hoc sæculo* moveantur, monuisti sæpius, tum maxime quum ea auctoritate quæ divinitus Tibi collata est publicos cœlitum honores iis decrexisti viris quos, vitæ morumque examine instituto, miraculisque quæ eorum interventu patrata esse ferrentur expensis, cum Deo et Angelis regnare cognoveras; neque unquam magis necesse esse in tantæ innocentiae, gravitatis animique roboris specimina oculorum aciem attollere, magnasque illas animas, quæ temporum suorum stuporem excitarunt, suspicere et contemplari, quam pessimis hisce diebus, quum *puteus abyssi apertus est, et ascendit fumus putei, sicut fumus fornacis magne, et obscuratus est sol et aer de fumo putei.* Quod passim ita intelligitur et opere comprobatur, ut nunquam plures de sanctorum vitis libri in lucem venerint, quam triginta abhinc annis: alii qui legantur ab eruditis, alii qui ab indoctis; alii singulorum cœlitum res gestas continentes, alii omnium sanctorum, aut certe selectorum, aut unius regni, provinciæ, civitatis. Neque catholici dumtaxat huic rei curas impendunt, sed et schismatici slavi et græci, quin etiam protestantes Angli et Germani: adeo persuasum est omnibus mentem avertendam

avertendam esse a sæculi hujus nequitia et ad pristinae pietatis exemplaria erigendam. Unde etiam factum est ut nobis licuerit ingentem hanc molitionem, tomos quinquaginta quatuor eosque spissos amplectam, adoriri et typographicam aggredi operam, qua nulla pæne major unquam tentata est. Hujus itaque, Beatissime Pater, primitias benevole admittere dignare eique cœlestem apprecari benedictionem; neque enim, si divinum non adsit auxilium, faustum finem sperare nobis licet.

Beatitudinis Tuæ

humillimi, divinctissimi et obedientissimi servi et clientes,

JOANNES CARNANDET, *bibliothecarius oppidi
Chaumont-en-Bussigny.*

VICTOR PALMÉ, *editor et bibliopola.*

SANCTO SANCTORUM
JESU CHRISTO

PONTIFICI ATERNO,

EJUSQUE INTER MORTALES VICARIO

URBANO VIII, ROMANO PONTIFICI.

Omnisa te, *Jesu Christe*, principium duxit *Sanctitas*. Tu gratiam olim ab aeterno Patre promeritus miseris mortalibus es : Tu eam ipsis cumulate largiris in dies; quæque illa, Tuo itidem adminiculante favore, velut maturos fructus, benefacta progignit, sempiterna gloria magnificentissime muneraris. Tibi igitur offero dicoque lucubrationes de *Sanctis* meas. Tua sunt, quæ prædico, Tuorum decora : Tua victoria, quam celebros. Laborem secunda, auspiciato, cœptum, quia Tuo nutu; impositum nempe ab iis qui vicem Tuam meæ moderantur vitæ rationibus. Da, ut quæ capere ingenii mei imbecillitas non potuit, coram aliquando contempler, et cœtibus immistus *Sanctorum*, æternas Tibi laudes decantem. Unam hanc opto precorquæ laboris ac studii mercedem : utque priscorum exemplâ quamplurimi, Tua gratia animati, imitentur; hisce nunc, quæ profero, illorum provocati tropæis. Sperabo eventurum feliciter utrumque, si Vicario tuo *Urbano* sensero laborem probari meum.

Fave *Urbane optime maxime*. Cujus enim *principium in die virtutis suæ in splendoribus Sanctorum, is statuit tibi testamentum pacis, Principem Sanctorum, et gentis tuæ, ut sit tibi sacerdotii dignitas in æternum*. Is Te terris sanctitatis arbitrum dedit. Nihil esse, quod Tu repudiaris, *sanctum* voluit. Quos ipse concilio *Sanctorum* adlegerit, ceteros tamen celat mortales, nisi id Tu, Divinæ interpret cortinæ, enunties. Uni Tibi *Sanctorum* patent arcana : Tu mores eorum. Tu facta et dicta, censoria potestate dijudicas : Tu illis triumphos, Tu anniversarias panegyres decernis.

Annue igitur *Urbane sanctissime* : et quando is, qui Te Divini juris et mysticæ suæ in terris dominationis Vicarium dedit, ita mundum universum regit ac gubernat, ut ad minimum etiam homuncionem, imo frondem ab arbore defluentem, raptamve vento palcam aut pulvisculum, vultus, cogitationes, providentiam referat suam; Tu inter augustas, quibus Ecclesiam omnibus late terris sparsam administras, curas, hoc, copiosa quidem mole fusum, sed pretio exite, quod venerabundus ad sanctissimos pedes Tuos depono, opus, vel aspectu unico dignare, sed benigno illo, quo tetram in interitum ruentis ævi tempestatem componis.

Id Te *Sancti* ipsi quodammodo rogant, ut quorum legitimum cultum, sacris sapientissime ordinatis, firmasti; quorum corpora, diuturna oblivione, altius quam tumulo, defossa,

defossa, protulisti, ornasti, venerationi publicæ exposuisti; eorum res gestas, e tenebris longoque situ, etsi non quo par erat nitore, prolatas, propitia Tua illa (cujus vel omen in nomine est Tuo) benignitate suscipias. Ipsos vicissim precor *Sanctos*, ut Te, et, quam regis, Ecclesiam universam, favore atque ope cælesti fulciant ac sustentent : utque *gloria sanctitatis*, serenato rursus cælo irradiet, Tuique temporis jucundissimam recollectionem memoriæ posterorum consecret sempiternæ. Id supplex iterum et sæpius voveo, æternum

Majestatis divinæ Tuæ Jesu Christe,

Tuæque super-humanæ Urbane pater sanctissime

devotissimus cliens,

JOANNES BOLLANDUS.

FACULTAS SUPERIORUM.

Cum tres Societatis nostræ Theologi legerint, edique posse censuerunt, *Januarium seu primum tomum Vitarum Sanctorum, quas partim ex schedis Heriberti Rosweydi, partim ex veteribus variarum tum Latinarum tum Græcarum Ecclesiarum monumentis collegit, digessit, Notis illustravit Joannes Bollandus Societatis Jesu Theologus.* Ego Fredericus Tassis ejusdem Societatis per Flandrobælgicam Præpositus Provincialis, potestate ad id mihi ab admodum R. P. N. Mutio Vitellesco Præposito Generali facta, concedo Joanni Meursio Typographo Antverpiensi facultatem easdem Vitas excudendi. In cuius rei fidem has litteras officii mei sigillo munitas. meaque signatas manu dedi. Lovanii 22 Februarii MDCXXXV.

FREDERICUS TASSIS.

ITERATA FACULTAS ET SUMMA PRIVILEGII CÆSAREI.

Cum *Historiam Sanctorum mensis Januarii, a Joanne Bollando Societatis nostræ Sacerdote ex veteribus Scriptorum monumentis, ingenti plurium annorum studio, collectam, R. P. Fredericus Tassis decessor meus, a tribus probatam nostris Theologis, publicis typis edendi potestatem fecisset; postea vero et Vite Sanctorum complures, et variae Annotationes addite essent, operam et studium una conferente Codefrido Henschenio, Societatis quoque nostræ Sacerdote; omnia rursus ab aliquot Theologis recognosci curavimus; quibus opus laboriosum et eruditum censentibus, rursum facultatem dedimus Joanni Meursio Typographo Antverpiensi, ut dictam Historiam excuderet, ac publicaret: cumque Sacræ Cæsareæ Majestatis decreto cautum sit, ne qui libri a Societate JESU conscripti in provinciis Romano Imperio subjectis excudantur, aut venales proponantur, absque ejusdem Societatis consensu, ob eam rem statuimus ac declaramus, eundem Typographum isto privilegio legitime frui oportere, addito sigillo nostro ac cliographo. Antverpiæ 15 Maii MDCXLI.*

JOANNES DE TOLLENARE.

APPROBATIO CENSORIS.

Vitas Sanctorum *novantiquas, quas R. P. Joannes Bollandus Societatis Jesu Theologus, partim ex collectaneis R. P. Heriberti Rosweydi ejusdem Societatis acceptas, partim indefesso labore suo ac pervigili studio ex variis Europæ Bibliothecis erutas, et ex Manuscriptis exemplaribus in lucem de novo datas; et ex Græcis Menologiis Latine redditas, publico bono, ac Dei Sanctorumque gloriæ evulgandas, mihi obtulit; VIDI EXAMINAVI, JUDICAVI in Domino, dignissimas, quæ typis promulgentur, tum ad honorem Dei, qui in Sanctorum suorum honoribus honoratur, tum ad ornamentum Ecclesiæ, quæ Sanctorum exemplis illustratur, tum ad salutem animarum, quæ per Sanctorum vestigia ad eandem cum illis gloriam tendunt. Datum Antverpiæ MDCXXXIV, VII Octobris. Ita testor et censeo*

GASPAR ESTRIX S. T. L. Canonicus
et Plebanus Antverpiensis.

PRIVILEGIUM REGIS CATHOLICI.

Philippi IV, Catholici Hispaniarum Regis, Belgii Dynastæ, Diplomate cautam est, ne quis Vitas Sanctorum a Joanne Bollando Societatis Jesu Sacerdote collectas, recensitas, illustratas, præter Joannis Meursii Typographi Antverpiensis voluntatem, intra sexennium excudat aut alibi excusas in hæc provincias invchat ac venales exponat sub mulcta in eodem Diplomate expressa.

COOLS.

DE ACTIS SANCTORUM

EORUMQUE DILUCIDATIONE ET EDITIONE

AD ADM. REVERENDUM DOMINUM AC PATREM

THOMAM LUYTENS

MONASTERII LÆTIENSIS

ORDINIS S. BENEDICTI ABBATEM ET RELIGIOSISSIMUM EJUS CONVENTUM,

JOANNIS BOLLANDI

PRÆFATIO.

Heribertus Rosweyodus. Adumbrarat hic olim, ADMODUM REVERENDE DOMINE, formam magni et ardui, quod moliebatur. operis. Acta enim Sanctorum, quæcumque scripta umquam. parabat undequaue conquirere, edita atque inedita, eaque. ut composita primum, emittere in lucem; sed Notationibus illustrata. quibus et obscura explanaret, et firmaret ambigua. et pugnancia conciliaret. et quæ ex iis percipi utilitates possent, ostenderet. Perspexerat sagaci vir judicio, plurimam in iis Actis inesse antiquitatem, quæ alibi vetustate immutata restitui inde posset, alibi usu ævi posterioris rite stabilita. majorem tamen habitura esset jucunditatem auctoritatemque, si ab illis heroicis accesseretur temporibus. Sed, ut adhuc edita essent, fidem haud magnam esse impetratura, cum recenti ornata et limata stylo, facile suspicionem afferrent, veri vel fallaciter adulterati. vel ignorantia vitiiati. Sin quæ probate vetustatis extarent, ea delicato quorundam palato coalescere. nisi eruditæ observationis velut suavitate condirentur: plura tamen etiamnum et præclara latere. Ergo quo tempore eum philosophiam profitentem Dnaci audiebas, ADMODUM REVERENDE DOMINE, si quid erat a scholis vacui temporis, ad vicina Ordinis vestri, antiquissima illa sanctissimaque monasteria itabat: ibi se in bibliothecam abdebat, veteres codices scrutabatur, si quæ acta Divorum vulgo ignorata reperiret, describeret diligenter. Et jam tum in spem venerat posse a se opus illud elaborari, cujus specimen quoddam, quasique leviter informatam imaginem ostentavit, *Fastos Sanctorum, quorum Vita in Belgicis bibliothecis manuscripta; item Acta Præsidalia sanctorum Martyrum Tharaci, Probi et Andronici.*

Verum ubi ille philosophiæ, dein et sacrarum litterarum Antverpiæ explanandarum provincia perfunctus, sese ad hoc suum pensum ac munus revocavit: ita multa inciderunt, quæ ejus sibi vendicarent, aut certe invitarent atque allectarent stylum, ut ne ordinare quidem ac digerere quæ de Sanctis plurima collegerat potuerit, nedum Annotationes suas animadversionesque elaborare. Nam primum *De fide Hæreticis servandu ex Decreto Concilii Constantiensis Dissertationem cum Daniele Plancio* anno MDCX edidit, cum Fastos triennio ante emisisset. Anno deinde MDCXII. *Notationes in vetus Martyrologium Romanum;* dein *Martyrologium Adonis ad MSS. recensitum* publicavit MDCXIV. *Legem Tationis XII Tabularum Cardinali Baronio ab Isuaco Casaubono dictam, retaliationis retortam* MDCXV. *Vitas Patrum Auctoribus suis et nitore pristino restitutas, Notationibus illustratas,* quas deinde anno MDCXXVIII recognitas et auctas denuo vulgavit: utque, Teutonico Belgarum idiomate anno MDCXXVII prodirent, adlaboravit. Eodem anno MDCXXVII. *Vindicias Campenses pro Thoma de Kempis, Auctore libri, aurei de Imitatione Christi adversus Constantinum Cajetanum Abbatem S. Baronti,* dedit. MDCXXIX. *Anti-Capellum, sive Explosionem naniarum Jacobi Capelli, quas funeri Isaaci Casauboni ad Legem XII Tabularum in Vindiciis suis accinuit,* dein *Syllabum malæ fidei Capellianæ ex Jacobi Capelli menduci assertionem bonæ fidei et fictis artibus Romanæ Sedis.* MDCXXI, *Joannem Busehium, de origine Cænobi et Capituli Windesheimensis,* primis in lucem protulit. *Eucherium Lugdunensem de contemptu mundi et laude Eremitæ* recensitum MDCXXII, *D. Paulini Episcopi Nolani opera Notis illustrata.* Lingua vero Belgica edidit *Vitas Sanctorum*

etorum AN. MDCXIX et auctiores MDCXXIX duobus tomis. *Silvam Eremitarum Ægypti ac Palæstinae* cum figuris æneis Bolswardii MDCXIX. *Historiam Ecclesiasticam a Christo ad Urbanum VIII* duobus tomis MDCXXIII, cum *Historia Ecclesie Belgicæ* MDCXXVI. *Vitas Sanctarum Virginum quæ in seculo vixerunt* cum imaginibus æreæ sculpturæ, addito *Tractatu de statu virginitatis* : et alia, quæ libens prætermitto, quia etsi utilia illa publico fuerunt, tamen præter Martyrologia Romanum et Adonis, ac Vitas Patrum, maluissem aliis ea reliquisset, et Vitas Sanctorum serio sumpsisset in manus, ut qui *pluteum* jam *premebat* JANUARIUS, ut *adornaretur ad prætum*, quod ipse in nova Adlocutione ad sanctissimum Decessorem tuum ANTONIUM WINGIUM secundæ editioni Vitarum Patrum præfixa testatur, pressus ipse potius esset erudito ejus stylo serio ac diligenter.

Tandem anno ætatis IX seculi hujus XXIX ab ingressu suo in Societatem XI, cum etiam tum robustus esset ac vegetus, et suum illud principale opus aggredi cogitare. ad quod perficiendum multa esset jam congesta materia; ad contemplanda coram Divorum decora et triumphos evocatus est a Deo Nam cum Silvadicis a Batavis expugnata, pulsique inde nostri ab hæreticis essent, et quibus eorum huc transportati erant libri, hand satis apte densata et coagmentata naves humorem traxissent, qui ipsis libris illapsus tabificum nescio quem fetorem exspirabat; hos ille libros cum præpropere pro sua inexplebili discendi cupiditate pervolvit, atque avide investigat. num quid sibi antehac invisum reperire possit, corruptum ex iis aerem hausit, quo commotum alteratumque sibi corpus fuisse, nonnemini tunc est questus. Pauci dies abierant, cum hominem quemdam contagioso morbo laborantem ad pie moriendum cohortans, ac deinde expiranti assistens, febrem ipse quoque concepit, qua celeriter intra paucos dies IV Non. Octobr. MDCXXXIX extinctus est.

Luxere mortem illius boni omnes, quibus erat ob candidissimos mores et singularem eruditionem percarus. Luxit præcipue optimus ille Decessor Tuus, ADMODUM REVERENDE DOMINE, qui non solum Sanctorum Vitas a Rosweydo expetiisset, sed et sperasset Arnobium, Tertullianum, Lactantium, Minutium, Prudentium, aliosque Ecclesiasticos Scriptores, sed et mystica omnia veterum Patrum scripta. ab eo recognitum iri atque Annotationibus illustratum, magis illius eruditione, suoque Ecclesiam ornandi voto, quam angustis et incertis ævi humani spatiis spes metiens suas. Non oportuit tamen quæ ille multo tempore, magno labore collegerat, illius morte intercipi universa. Dispicere eo mortuo cœperunt Presides nostri, quis id suscipere onus posset. Ad me potissimum adiere, quod nec abhorreere me ab illis studiis norant, et integra etiam tum ætate ac firmis viribus esse. Ast ego, licet absolvi opus illud percuperem, tamen meæ mihi conscius tenuitatis, tum cui viro succederem, quæ esset illius operis jam concitata expectatio, timide illud capessivi. Postea vero, ubi animadverti in quantam esset silvam, quam densam, quam opacam ingressus, quam nihil ordinatum ac dilucidatum ab Rosweydo esset, prope me cœpti pœnituit. Sed illud deinde in mentem venit, si Deo cordi esset, suorum militum res gestas ita prodire in lucem, provisurum ut vel a me quoque modo hoc opus promoveretur, quod deinde peritior perliceret : conatum modo ac diligentiam postulari, quæ nollem sane quidem a me, quamcumque ad rem me applicassem, desiderari. Ordinavi primum Vitas omnes MSS. editasque. Interpellavi deinde veteres Rosweydi amicos, ac plures alios, quos didiceram posse ac velle aliquid ad tanti operis absolutionem conferre. Nec infeliciter is susceptus est labor. Luculentam ille materiam congresserat : eam ego in quadruplum auxi.

Sed cum nec Presidibus probare me diligentiam meam posse viderem, nec amicis fidem, nisi quam primum partem aliquam proferrem operis; statui mihi committendum esse, ut mensis unius Vitas darem. Non erat id quidem perinde aut facile mihi, aut operi universo conveniens : nam cum Vita una alteri afferat lucem, longe illud suis omnibus partibus aptius fuisset expletum, si omnes antea examinare Vitas licuisset. Quid quod unica sæpe animadversione possint plurium illustrari Acta Sanctorum; quo vero loco ea debeat potissimum collocari, id principio commode perspicere nequeat? Futura etiam fortassis non pauca, quæ postea, pleniorum uberiorumque assecutus cognitionem ac lucem, nolim fuisse vulgata. Denique nihil hoc videri aliud, nisi attolli ad fastigium partem ædificii anteriorem, cum ceterarum vix posita sint fundamenta. Verum ita urgebar multorum vocibus ac prope conviciis, ut cedendum fuerit. Ac præsertim religiosissimi Decessoris Tui assiduis monitionibus non potui non parere. Querebatur ille ita differri ac procrastinari editionem operis hujus, ut nullam esset partem illius absolutam visurus : monebat, caverem etiam atque etiam ne lectionis fructu et multarum virtutum exemplis multos arguerer defraudasse. Deinde quem mihi post hac suppeditaturum esse, quas desiderem Vitas? quem crediturum, id me serio meditari, si nihil prodeat? Quid si quis Vitas quæ Surio desunt, (neque enim obstructos esse aliis qui mihi paterunt fontes) colligat

colligat ac publicet, an non desloratum iri laborem meum? Quem postea empturum ingentia volumina, quæ nihil afferant novi, præter Annotationes dumtaxat aliquas, quæ quanti sint momenti ambiguum sit? Sin emendandum quidpiam postea videatur, non defuturam opportunitatem quamdiu suppetet vita. Igitur Januarium mensem aliquot annorum studio absolvi. Is tamen etsi dudum recensitus et recognitus, ne ita celeriter prodiret, tum novæ belli tempestates, quæ chartæ copiam importari in has partes, ut antea, e Lotharingia et Gallia non sinebant, tum afflictæ meæ superiori hyeme valetudo, atque aliæ necessariae intercessere occupationes. Multa tamen interea et distincta accuratius, et commodius digesta, et aliunde plenius conquisita : aliorum etiam mensium vitæ ex parte discussæ jam atque examinatæ.

Ad Te vero potissimum, ADMODUM REVERENDE DOMINE, hujus vasti operis oportebat venire primitias, quæ Decessori debitæ ac Tibi, multis nominibus. Cum ipse singula adire loca non possem, ac mea manu quæ cupiebam describere; faciendum fuit ut vel amanuensium adhiberetur opera, vel huc codices ipsi, bona commodantium venia, adveherentur : ad utramque eam rem necessarios sumptus, nec sane exiguos, vos præstitistis, saltem præcipue. Deinde quam amica illius consilia! quam acre in expendenda, quam mihi proposueram, methodo ac Vitis ipsis iudicium? quanta in urgendo opere, veluti (ut vere erat) suo assiduitas! Tuæ vero quam multæ, quam eruditæ, quanta fide et benevolentia suggestæ observationes! Quot Vitæ e variis codicibus Tua manu descriptæ, cum eo adhuc superstitute cœnobii Supprior esses et tironum Magister! Quid de ceterorum sanctissimi conventus vestri venerabilium Patrum amore dicam? Quid de optimi CHRISTIANI LE ROY industria ac studio indefesso, cujus viri non possum, etiam tanto post tempore, non cum summo dolore recordari. Erat is profecto et conventus vestri et totius Ordinis non vulgare ornamentum.

Vestrum igitur hoc est opus, vobis multiplici titulo debitum. Sed memini, quam Decessor idem ille Tuus ac Pater nollet sibi libros dedicari; sive submissionis studio, ne toties suum libris inscriptum nomen legeretur, laudarentur virtutes; sive quod universim totam dicendorum librorum rationem minime probaret, cum diceret veteribus Dedicationem ac Prefationem partem fuisse operis totius, non, ut nunc fit, veluti propykeum quoddam a reliquo avulsum ædificio. Quod tamen ab omni retro memoria sacris Scriptoribus, ac nominatim vestri ordinis fuisse usitatum, plurimis exemplis tunc probasti : quæ cum agnosceret vere dici, sibi tamen certe dicari nolle aiebat. Negavi autem tunc, opus meum ubi prodiret ulli offerri quam ipsi fas esse : sed usurum me ea moderatione, ut opus illius nomini inscriberetur eo modo, qui neque meam simplicem sinceritatem dedeceret, nec illius esset pudori molestus : nam quæ ceteri Scriptores solent Lectorem in exordio operis admonere, de his me cum ipso in Dedicatione dissertaturum, qui ei uni mallem quam quantæ vis aliorum Lectorum frequentiæ meas probare lucubrationes.

Quæ igitur præloqui cum eo hac ratione cogitabam, de iis nunc Tecum, ADMODUM REVERENDE DOMINE, conferam sermonem, aut potius quid in hoc opere mihi propositum sit, ita Tibi explanabo, ut ceteris Lectoribus probatum iri confidam, quæ iudicio erunt tuo gravissimo sapientissimoque firmata. Scio Decessoris Te ut ceteras virtutes ita et modestiam imitari, atque ambitiosas aversari Dedicationes. Ipse in hunc fere modum Vitis Patrum olim præfatus est Rosweyds. Opus universum, quia de Sanctis, sanctitatis auctori Jesu, arbitro sanctitatis Pontifici Maximo brevi formula consecrari principio oportuit. Nunc quem secutus sim ordinem ac methodum, quid præcipue spectaverim, quibus usus adjutoribus sim, quam credibilia existimem quæ scribo, quid deinceps mediter, aliquot capitibus exponam. Tu me, ADMODUM REVERENDE DOMINE, ut soles, consilio rege, favore excita, precibus una cum sanctissimo tuo cœtu, adjuva.

CAPUT PRIMUM.

Occasio scriptionis, scopus.

§ I. *Historiae sacrae utilitas.*

Si quid historia, id est publica rerum gestarum consignata litteris memoria, hominum generi utilitatis affert aut voluptatis, præclaris exemplis animos ad officii partes omnes rite exequendas instituens, et varia admirabilem eventuum repræsentatione, velut spectaculo, recreans nunc doloribus pressos ac curis, nunc difficultium temporum tædio languentes; id omne multo leucentius in sacra inest historia, ut vere dux vitæ, lux consiliorum, morum magistra debeat existimari. Nam siue Annales Ecclesiastici quis volvat, ut quæ ratione proseminata primum vera religio sit, perspiciat, quæ benigni Numinis providentia inter gravissimas præcellas adulta, quæ deinde iniquitate temporum, morum corruptela, Antistitum ignavia, alibi relanguerit, evulsa alibi sit, rursusque pullularit; siue peculiariter gesta a singulis, vel circa divinas religiones sancte, vel in ceterorum convictu mortaliū iuste, vel adversus daemones fortiter, discere maluerit; emolumenta et multa et magna percipiet.

Non enim solum illud jucundissimum est, quæ sapientissimi et sanctissimi viri mandarint litteris perlegere, quod ipsum tamen non potest non eximiam parere mistam reverentia voluptatem: sed quantum est Dei ipsius splendidissimos triumphos spectare? Recte enim S. Hieronymus ad Hedibiam quæst. n: *Triumphus Dei est Martyrum passio*; ac post paulo: *Hic triumphus est Dei, Apostolorumque victoria*. Quam illud votis omnibus expetendum, tropeæ intueri de Dei hostibus erecta, monumenta bonitatis illius, insignia majestatis, quæ non ventî subruant, demoliantur hostes, consumat vetustas, ac seculorum omnium sempiternam memoriam statuta, assiduus in celo laudibus ornanda, æterna beatissimorum supernæ Hierusalem civium celebranda panegyri? Non enim de bellis et ceteris stolidissimorum hominum inanibus studiis isthic colloquemur; sed de factis Cælitum singulorum illustribus et gloriosis. Missa illa faciemus, ceu vana pueritiæ crepundia: hæc jucundissimis usurpabimus sermonibus, et Dei gratiam perpetuo prædicabimus, cujus virtute eîsi inferorum conatus, fracti impetus tyranorum, cupiditatum ardor restinctus, adversa fortiter tolerata, amplissima relata sunt præmia. Huic sempiternæ agentur grates, huic indefessis choris plaudetur, huic suavissimæ cæque innumerabiles accentur laudes.

Neque tamen hæc præconis ita illum ornabimus nostræ felicitatis auctorem, ut non et ipsi Sanctis civitulem, quod ea dignati sint propitiū Numinis gratia, qua instructi tot res tam præclaras egerint, quibus immortalæ promeriti laudem sint. Quæ tamen laus omnis in Dei redundabit gloriam et laudem. Nam si illi pulcherrimum fuit, cæleste hoc a Deo donum accepisse, Deo sane multo gloriosius est, id illis esse largitum, atque ut recte uterentur providisse. Quæ res tamen etiam ipsis perquam honorifica est. Nam cum ii qui gratiam respuerunt oblatam, aut etiam adeptam postea abiecerunt, supplicis cruciuntur æternis; merito quoque illis, qui sponte sua, nulla vi coacti, eam receperunt et summo studio retinuerunt, merces ac laus æterna tribuetur. Est porro plausus illius ac triumphus cælestis præludium quoddam, dum eorum hæc benefacta traduntur litteris, leguntur, prædicantur; quæ res et nobis salutaris, et ipsis grata est et gloriosa; non quo illi nostro egeant præconio, sed tamen id non abnuunt, a benevolo pioque animo profectum; ac nimirum

prædicari a nobis Deum lætantur. Ideo nos ad eorum laudem ipse provocat Sapientis ore Spiritus sanctus, Ecclesiastici 44, 1: *Laudemus viros gloriosos et parentes nostros in generatione sua.*

Maxime tamen ipsis grata ea est et decora laudatio, quæ moribus animique virtute exprimitur, ut non tam verbis quam intimo animi sensu laudentur. Usuvenit illud quidem plerumque, ut licet absque partium studiis conscripta sit historia quæpiam, etiam profana, qui tamen eam legunt in alteram partem inclinatione quadam voluntatis sensim propendeant, unde tamen norunt nihil sibi emolumentum esse proventurum. Res hic aliter se habet. Quos Deo fidelem servivisse servitute, eoque a sceleratis omni injuriarum genere vexatos fuisse, ac tandem illustri potius victoria legimus, iis non possumus, nisi improbi simus, non impense favere. Id cum ipsi et Angelorum, qui assidue humanis actionibus intersunt, ministerio discant, et in Deo, in quo rerum omnium quæ fiunt quæque factæ sunt, aut olim futura, clarissimæ insunt species, intueantur qui ejus aspectu intime perfruuntur Sancti; redamant illi nos vicissim, suoque favore prosequantur, patrocinio adjuvant, ut uberiori a Deo gratiam consequamur. Hæc illa spectant S. Leonis I Papæ, sermone 1, in natali Apostolorum Petri et Pauli: *De quorum præsidio, dilectissimi, divinitus nobis ad exemplum patientiæ et confirmationem fidei preparato universaliter quidem in omnium Sanctorum commemoratione latandum est, etc.*, ac deinde: *Sicut autem et nos experti sumus, et nostri probavere majores, credimus atque confidimus, inter annos labores istius vitæ, ad obtinendam misericordiam Dei, semper nos specialium patronorum orationibus adjuvandos; ut quantum propriis peccatis deprimumur, tantum Apostolicis meritis erigamur.*

Verum ut id quoque abesset, quod tamen certissimum est, favoris præsidium; etiamsi, quod homines quidam fatui et amentes existimant, nescient Sancti quid in terris de ipsis sentiant loquanturve mortales; quantum tamen ad permovendos animos nostros valent illustria eorum facinora? Nemo nescit quanta vis sit exemplorum in utramque partem. Cantatissimum illud de Julio Cesare, qui, Gadibus *animadversa apud Herculis templum Magni Alexandri imagine, ingemuit, quasi pertusus igniviam suam, quod nihil dum a se memorabile actum esset in ætate qua jam Alexander orbem terrarum subegisset*. Pervulgatum et illud Themistoelis noctu ambulantis in publico, quod somnum capere non posset, dicensque *Miltiadis tropæis se a somno suscitari*. Hoc spectasse Romanos illos antiquos existimo, dum etiam in conviviiis conerant ad tibiam clarorum virorum laudes atque virtutes, ut ex Catonis Origini-bus refert Cicero. Verum hæc apud Christianos multo et frequentiora sunt et clariora. Quotusquisque magnum alicujus suscipit, qui non alicujus sibi e Cælitum numero proponat exemplum? Quis cum eorum audit commemorari facinora, non inflammatur æmulandi cupiditate? Quid hic duos illos memorem Agentes in rebus, qui Treviris vix inspecta S. Antonii Abbatis vita, illico ipso die secuti sunt exemplum? quid amorum sponsas, quæ posteaquam hoc audierunt, dicaverunt etiam ipsæ virginitatem Deo? Quid illos S. Augustini æstus animi isthæc narrante Potitiano, quod ipse lib. 8. Confession. cap. 7, indicat? Volumen ingens conficiam, si quæ hoc in genere omni ævo accidere, velim percensere. Illud non possum non grata prosequi memoria, quod S. ISIDORO, Societatis Jesu parenti,

coramque in-vorem convulsiat,

Historia sacra utilis.

quod Deum laudat.

et ad imitanda provocat,

Suet. in Jul. cap. 7.

Cic. Tusc. qu. 4.

et Sanctus

libi.

contigisse nostri referunt Annales; cum plagæ, quam in tibia acceperat, persanandæ causa in lecto esse diutius quam militaris ejus insoles ferret, cogeretur, poposcisse profanam quæpiam scriptorem, cujus lectione molestiam temporis levaret : sed nullo ejusmodi tunc domi reperto, duos ei oblatos, quorum alter Christi, alter Sanctorum gesta contineret : horum lectione præparatum, eos accepisse Divinæ gratiæ satus, quorum fructu orbis perfruitur universus. Mihi ipsi, fateri enim necesse est, cum admodum adolescens quæ S. Franciscus Xaverius ejusque socii in Oriente ad Christi amplificandum imperium præclare gessissent, insito quodam a natura sciendi desiderio, studiosè pervolverem, mens primum iuncta idem complectendi institutum.

Eas habet historiæ sacræ lectio utilitates. Plane ut mirandum videatur, præsertim hoc tempore, quo tot prodeunt eruditorum hominum lucubrations, quibus vel imperii Romani, vel Græcarum Rerump. vel aliorum regnorum antiquitates illustrentur, (ut omittam qui ad Theologiam, jurisprudentiam, philosophiam, mathesin, oratoriam poeticamque facultatem spectantes a plurimis eduntur commentarii) non plures reperiri, qui Sanctorum Actis erendis ac dilucidandis operam impendant : cum hisce studiis Dei gloriam amplificare, Sanctorum et honorem augere et patrocinium sibi conciliare, multis pulcherrimarum virtutum proponere exempla, atque ad ea consecranda subdere stimulos possint. Quid quod ipsæ provinciarum urbiumque historiæ ex sacris illis lucem præcipue mutuuntur? Testor Andrææ Duchesnii præclara rerum Francicarum volumina, in quibus plurima sunt ex Vitis Sanctorum, et monumentis monasteriorum excerpta. Guilielmum Cambdenum in Britannia illustrata, Philippum Cluverium in Italia ac Germania, atque alios heterodoxos non piget ab his et firmissima et permuta sumere testimonia.

Quamobrem confido fore, ut apud antiquitatis amatores, pios præsertim et moderatos homines, meus hic labor minime in reprehensionem incurrat. Speciem quamdam esse regni cælestis pronuntiavit olim Christus Salvator noster, si de thesauro suo scriba doctus vetera proferat ac nova. Thesauros hic, et veteres diu abditos, et novos, profero, etsi nec docte nec eleganter, diligenter tamen certe ac fideliter; quos et doctis non improbatum iri sperem, et piis, in quorum potissimum gratiam hoc omne susceptum studium est, velim esse fructuosos.

§ II. Acta Sanctorum olim diligenter conscripta.

Ecclēsia Romana, præses ac custos Christianæ religionis, fidei basis, arbitra veritatis, dux sanctitatis, magistra morum ac disciplinæ, honestarum actionum et artium parens, ne qua suis pateretur vel instrumenta deesse vel ornamenta virtutis, constituit ut sanctorum hominum, eorum præsertim qui pro sacrorum defensione vitam posuissent, res gestæ diligenter litteris mandarentur. Sic quippe futurum existimavit, ut et Deo, a cujus beneficentia omnis eorum beatitudo et deus promanavit, gratiæ agerentur, et Sanctis ipsis meritis honos redderetur, et eorum pararetur immortalibus patrocinium, et optimis ipsorum exemplis ceterorum conformarentur ad honestatem mores ac mentes. Et habuit sane Ecclesia hac ipsa in re veteris Synagogæ exemplum; quod tamen etiã superaret, nisi qua parte ipse Spiritus veritatis olim Divorum præconia, sed ad posteriorum præcipue, nostram videlicet utilitatem dictavit.

Viguit autem hoc institutum in Ecclesia Romana ab ipsis prope religionis nostræ incunabulis. Nam in libro de Romanis Pontificibus, qui vulgo S. Damaso tribuitur, de S. Clemente isthæc habentur : *Hic fecit septem regiones dividi Notariis fidelibus Ecclesiæ, qui*

gesta Martyrum sollicite et curiosè unusquisque per regionem suam diligenter perquirerent. Erant quidem Urbis regiones xiv, sed binæ singulis assignatæ Notariis, de quibus infra ad xx diem Januarii in Fabiano. Quod in eodem libro de Pontificibus dicitur : Hic dum multos libros zelo fidei Christianæ religionis adscriberet, martyrio coronatur; suspicari quis possit, cum illis Notariorum commentariis recogno-scendis incumberet, comprehensum esse S. Clementem ac relegatum, vel in ipsa Chersoneso interfectum, dum eadem Sanctorum Acta Roma ad se missa recenseret. Sed nihil in illius Actis istiusmodi memoratur.

Eam rem, præclare sancitam, annis post Clementem fere 150 Fabianus Papa vel restituit vel ordinavit, additis Subdiaconis, qui vel conquirent Acta deferrentque ad Notarios describenda, vel descripta relegerent, ac Diaconis traderent, vel certe quoquo modo ut minus suum sedulo exequerentur Notarii, advigilarent. Ita enim ille de Pontificibus liber : *Hic regiones divisit Diaconibus, et fecit septem Subdiaconos, qui septem Notariis imminerent, ut gesta Martyrum in integro colligerent.*

Diaconi igitur, aut Subdiaconi, accurate recensita Acta offerebant Pontifici, qui prius a Notariis ea accipere, ipseque recognoscere consueverat, ut ex eodem libro patet, ubi de S. Antero S. Fabiani decessore hæc habentur : *Hic gesta Martyrum diligenter a Notariis exquisivit et in Ecclesia recondidit, propter quod a Maximo Praefecto martyrio coronatus est. Hæc illi martyrii causa, indignante diabolo se victum legi, atque eam ob rem sua improbitatis administratos incitante, ut eadem abolerent acta, aut omnino scribi vetarent, vel infamia Cæsarem Judicemque, vel, ut sæpe, superstitionis nomine obtento. Hinc illa in Actis S. Vincentii xxv Januarii : Probabile satis est ad gloriam Vincentii Martyris, quod descriptis passionis ipsius gestis titulum invidit inimicus. Unde reddimus fide plena relationem gestorum, quæ litterarum apicibus annotari iudeæ non immerito voluit, quia victum se erubescerebat audiri. Naturalis siquidem providentia est male errantium, auferre de medio testimonium probitatis.*

Manavit præclarum hoc Romanæ Ecclesiæ institutum ad ceteras quoque provincias, vel lege Pontificia præscriptum, vel gentibus exteris sua sponte petentibus ab ea Ecclesia optimarum rerum exempla, unde regulam accepisset sanctitatis, ipsa nimirum religionis primordia. Nam ut de Actis sileam S. Andrææ Apostoli, alibi discutiendis, quorum hoc est exordium : *Passionem sancti Apostoli Andrææ, quam oculis nostris vidimus, omnes Presbyteri et Diacones Ecclesiarum Achaïæ, scribimus universis Ecclesiis quæ sunt in Oriente et Occidente, etc. Martyrium S. Polyæarpi, quod xxvi Januarii edimus, ipsa Smyrnenis Ecclesia litteris mandavit et ad varias Asiæ Ecclesias, forsitan et Italiæ ac Galliarum, misit; cujus id exordium est : ἡ Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ ἡ περιουκρούστα Σμύρναν, τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ τῆ περιουκρούση ἐν Φιλαδέλφειᾳ, καὶ πάσαις ταῖς κατὰ πάντα τόπον τῆς ἀρχαῖς καὶ καθολικῆς Ἐκκλησίας παροικίας, ἔθνος, εἰρήνη, καὶ ἀγάπη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς καὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πληθυνθείη. Ἐγγράψαμεν ἡμῖν, ἀδελφοί, τὰ κατὰ τοῦς μαρτυρίσαντας καὶ τὸν μακάριον Παύλου, ἡς τις ὡς ποιεῖ ἐπισφραγίσας τῇ μαρτυρίᾳ αὐτοῦ κατέπαυσε τὸν διωγμὸν. Ecclesia Dei, quæ Smyrnum incolit, Ecclesiæ Dei, quæ est Philadelphie, et omnibus ubique locorum sanctæ et Catholicæ Ecclesiæ parvecclesiis, misericordia, pax et caritas a Deo Patre et Domino nostro Jesu Christo multiplicetur. Scripsimus vobis, fratres, de ipsis qui martyrium subierunt, et de B. Polyæarpo, qui velut sua confessione consignans, restitit persecutionem. Idem exordium extat in mss. Latinis, et Eusebio lib. 4, cap. 14, ubi tamen non Philadelphensi scripta Ecclesiæ dicitur illa epistola, sed Philomeliensi; quia pluribus missa et inscripta, unde et idem Eusebius : ἔστι δὲ γράφη, ἐκ προσώπου ἡς αὐτὸς Ἐκκλησίας ἤγειτο ταῖς κατὰ Πόν-*

quibus præfecti Subdiaconi;

recognosci et recondi solita a Pontifice,

obstreperet cum suis diabolo :

scripta quoque in provinciis, et cum aliis communicata,

in Asia.

eoque bonis probanda.

Math. 13. 52.

Romæ scripta olim Martyrum Acta

per septem Notarios,

τον παρακίαις τὰ κατ' αὐτὸν ἀποσημαίνουσα. Est autem scriptum illud ex persona Ecclesiarum cui praeerat, ad praerocias (sive Ecclesias) Ponti missum, quae ad eum spectant declarans.

in Gallia,

De Viennensibus et Lugdunensibus Martyribus, de quibus i Junii agemus, ita scribit lib. 3, cap. 1, idem Eusebius: Τὴν οὖν περὶ τῶν μαρτύρων γραφὴν αἱ τῆδε διαφανέσταται ἐκκλησίαι ταῖς κατὰ τὴν Ἀσίαν καὶ Φρυγίαν διαπέμπονται τὰ παρ' αὐταῖς πραχθέντα, τοῦτον ἀνισταροῦσαι τὸν τρόπον παραλήσομαι δὲ τὰς αὐτῶν φωνάς. Οἱ ἐν Βιέννῃ καὶ Λουγδύνης τῆς Γαλλίας παρκοικούντες δούλοι Χριστοῦ τοῖς κατὰ τὴν Ἀσίαν καὶ Φρυγίαν τὴν αὐτὴν τῆς ἀπολυτρόσεως ἡμῶν πίστιν καὶ ἐλπίδα ἔχουσιν ἀδελφοῖς εἰρήνῃ καὶ χάρις καὶ δόξα ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν, etc. Epistolam de Martyribus, quae ibi illustrissimae sunt Ecclesiarum, Ecclesiis Asiae et Phrygiae miserrunt, res apud se gestas ita commemorantes. Proferam ipsa eorum verba. Qui Viennae et Lugduni Galliae habitant servi Christi, fratribus in Asia et Phrygia eandem nobiscum habentibus redemptionis fidem ac spem, pacem, gratiam, et gloriam a Deo Patre et Christo Jesu Domino nostro. Recitat ex ea epistola gloriosum Martyrum certamen quatuor sequentibus capitulis Eusebius.

in Aegypto,

Quin et Alexandrinorum Acta S. Dionysium ipsorum Antistitem tradidisse litteris auctor est lib. 6, cap. 34. Ὁ δ' αὐτὸς ἐν ἐπιστολῇ τῇ πρὸς Φαβιανὸν ἐπίσκοπον Ἀλεξανδρείας τῶν κατὰ Αἴγινον μαρτυρησαντῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τοὺς ἀγῶνας τοῦτον ἱστορεῖ τὸν τρόπον. Idem ipse (Dionysius) in epistola ad Fabianum Antiochenum Episcopum, eorum qui Alexandriae sub Decio martyrium subierunt, certamina hunc in modum persequitur.

in Africa

Africanæ quoque Ecclesiae in eadem re curanda strenuam operam collocarunt, ut Pontius Diaconus in principio Aetorum S. Cypriani Episcopi testatur: Cum majores nostri, inquit, plebeis et catechumenis martyrium consecutus tantum honoris pro martyrii ipsius veneratione dederint, ut de passionibus eorum multa, ac, prope dixerim, paene cuncta conscripserint, ut ad nostram quoque notitiam, qui nondum nati fuimus, perveniret, etc. Nisi forte majores ille suos non Afros intelligit, sed Romanum Clerum aliarumve praesides Ecclesiarum. Sed tamen Afer ipse ea sequitur praecleara exempla; et aliorum ex eadem Africa Sanctorum passim Acta extant diligenter conscripta.

quomodo excepta?

Hi porro Notarii in suos commentarios referebant etiam ea quae privatim in praetorio gesta erant, vel ex tabulis Exceptorum descripta, vel etiam pretio redempta. Erant et ipsi Exceptores et Notarii quandoque Christiani, ut Genesius ille Arelatensis, qui xxv Augusti cum officii partem studio et arte amplexus dicitur, quae patronorum verba vel nova signorum velocitate vel dextera, sonum vocis aquaret. Quamquam vero, cum ante tribunal Exceptoris funderetur officio, et injusto atque sacrilego mandato persecutionis jussa eaderent, quae devotus Deo repudiaret auditus, et imprimere veris manus sancta respiceret, abiectis tabulis ante pedes Judicis ministerium sacrilegum refugerit, ut et multi alias; non eadem tamen certaminum quae edictorum describendorum erant ratio; cum in his administratos se praebere deberent impietatis; illa vero ad decus ac splendorem verae pietatis amplificandum spectarent. Sed cum res agebatur in propatulo, aedarent saepe numero e Christianis qui quae dicerentur a Martyribus et Judicibus fideliter referrent in tabulas. Utrorum e classe, illorum qui officio seculari merebant, an horum qui sponte sua id clam suscipiebant minus, fuerint SS. Neon et Turbon, qui Acta Tergeminorum Martyrum xvii Januarii scripsisse dicuntur, in ambiguo est.

recognita

Quemadmodum autem Romae singulari studio ab ipsis supremis Pontificibus recognoscebantur ea Acta, ne quid Notarii adderent quod ipsis dedecori esse Sanctis vel offenculo legentibus posset; idem in provinciis factum licet conjicere. Imo et Romanam

missa, ut in summa illa arce religionis extarent monumenta gentium omnium Christo subjugatarum; et gratiae Deo pro victoria agerentur; et si quid in tota certandi ratione, in Martyrum responsis, honore iis mox ab Ecclesia impenso, scriptis ipsis de eorum agone inesset, quod summo religionis nostrae Antistiti non probaretur, id mox illius corrigeretur additione: denique ut facilius cum ceteris orbis Christiani provinciis communicari illa possent, quae usquam essent ad Dei gloriam, solatium et eruditionem superstitionum gesta fortiter a Martyribus. Probat hunc morem Andreas Saussaius v. cl. quod S. Dionysius Parisiorum Apostolus legatur praecipisse, ut quae perpetueretur supplicia, quaque in iis loqueretur, diligenter consignata litteris, post suum decesum ad Pontificem Romanum mitterentur; quodque ipse Dionysius ad Clementem Papam S. Eutropii Sanctonum Apostoli gesta miserit, in quibus ista leguntur: Reverendissimo Papae Clementi Dionysius Antistes, prosapia Graecus, salutem in Christo. Eutropium, quem mecum in has oras ad praedicandum Christi nomen misistis, martyrii coronam per manus Gentilium apud Xantonas urbem vobis notificamus pro Domini fide accepisse. Quapropter Paternitatem vestram humiliter exoro, ut hunc passionis codicem consanguineis meis, notis et amicis fidelibus in Graeciae oris, Athenis praecipue, quam citius poteritis, mittere non differatis, etc. Verum utriusque Acta suo loco expendemus. Non desunt alibi, quibus vetustus ille mos confirmetur, exempla. Ipsi Lugdunenses Martyres, apud Eusebium lib. 3, cap. 3 et 4, ad Eleutherum Papam litteras de suis certaminibus atque aliis Ecclesiasticis causis dedisse leguntur, cum variis perfuncti tormentis extremam luctam opperirentur.

Id nunc multo etiam magis necessarium est, posteaquam gravissimis sanctissimisque legibus cantum, ne cui decus nomenque tribuatur martyrii, nisi Romanus Pontifex, causa ac modo necis rite discusso, id censuerit. Neque nunc etiam desunt, qui ab extremis Aethiopiae, Indorum, et Japonum oris a Christi militibus isthuc fortiter gesta ad Apostolicam Sedem transmittant. Utinam non in Europa nostra multorum hac in re caritas refraxisset! Viget quidem provida Romanae Ecclesiae cura ac stultium, sed in provinciis quibusdam, ubi in Christi membra haeresis saevit, vel orthodoxi desunt Antistites, vel aliis distenti curis id negligunt, quod tamen non inter postrema Ecclesiae decora debet censeri. Fieri alioquin fidei nostrae et Catholicae Ecclesiae multi ab annis 130 et illustres triumphii, quos aeternis consignari tabulis oportebat.

At non Martyrum solum, sed aliorum quoque, qui vitam pie actam insigni opinione sanctitatis terminassent, praecipue si prodigiis essent a morte celebrati, scribi res praecclare gesta consueverunt. Quam ad rem cum alii viri probi et eruditi, tum ipsi etiam Antistites studium contulerunt. Passim occurrunt toto hoc opere exempla, essetque supervacaneum hic universos velle recensere. Habes in Januario Vitae non paucas a doctissimis monachis conscriptas, S. Hieronymo, Cyrillo, Egiptio, S. Fausto, S. Beda, Rodulpho Glabro, Ilugone Florentiensi, aliis; a religiosissimis Abbatibus, S. Paschasio Ratherto, S. Gerardo Silve-majoris, B. Ealredo, Everhelmo; a sanctissimis Episcopis, S. Gregorio Theologo, S. Gregorio Turonensi, S. Athanasio Magno, B. Petro Damiani, Theodoro, Fortunato, S. Hilario Arelatensi, Leontio, Alberico Cardinale; viris aliis illustribus, Simeone Metaphraste, Dynamio Patricio, Eginardo, Philippo Mazzerio Cyprii Cancellario.

§ III. Acta Sanctorum a variis collecta. De Eusebio, et Simeone Metaphraste.

Cum partim in Ecclesiarum archivis reposita, partim

missa Romanam;

quod fit etiamnum;

utinam diligentius!

Vite etiam non martyrum scripta

a viris magnis.

tum in scriiis condita privatorum delitescerent, vel publica cura descripta, vel speciali studio elucubrata virgilorum gesta Sanctorum; visum est quibusdam viris eruditiss, ut ad plures eorum maneret utilitas, quibus alioquin ad illa sacra tabularia non patebat accessus, præcipua quaedam maximeque illustria in unum colligere volumen, et proferre in lucem. Princeps in hoc genere Eusebius Cæsariensis fuit, qui Martyrum acta non tantum historicæ Ecclesiasticæ intenuit, sed et separatim alio opere edidit. Testatur id ipse lib. 4, c. 14, sub finem, ubi de S. Pionio ita scribit: *Cujus confessionis sigillatim habitus, libertatem sermonis, apologias pro fide coram populo ac Judicibus recitatas, conciones ad decendum accommodatas, susceptionem benignam eorum qui persecutionis acerbitate lapsi erant, solatia in carcere fratribus ad se confluentibus adhibita, quæ præterea sustinuerit tormenta, quos in iis perpessus sit dolores, ut confixus sit clavis, qua rogam pertulerit animi constantia, qualem post tot res admirandas habuerit vitam exitum, cum plenissime continet qui de ipso conscriptus est commentarius, ad hujus lectionem amandandus eos quibus studium erit illa cognoscere: est autem veterum Martyrum a nobis collectis insertus: τοῖς τῶν ἀρχαίων συναχθεῖσιν ἡμῖν μαρτυρίαις ἐντεταγμέναις. Id opus ipse τῶν τῶν Μαρτύρων συναγωγῆν, Martyrum collectionem vocat lib. 5, cap. 1, τῆς μὲν περὶ τούτων ἐντελεσάτης ὑφηγήσεως τὸ πᾶν σύγγραμμα τῆ τῶν Μαρτύρων ἡμῖν κατατάσσεται συναγωγῆ, accuratissimam de his narrationem continens libellus, Martyrum collectioni insertus est a nobis. Eodem nomine utitur lib. 5, c. 4. Et c. 20 ejusdem libri ἀναγραφῆν appellat, τούτων μὲν ὄν, inquit, de S. Apollonio Senatore loquens, τὰς ἐπὶ τοῦ δικαστοῦ φωνὰς, καὶ τὰς ἀποκρίσεις, ἃς πρὸς πῦσιν πεποιήται τοῦ Περηνίου, πᾶσαν τε τὴν πρὸς τὸν σύγγραπτον ἀπολογία, ὅσα διαγράωμαι φίλον, ἐκ τῆς τῶν ἀρχαίων μαρτύρων συναχθείσας ἡμῖν ἀναγραφῆς εἰσεται. Illius coram Judice verba, responsu Perennii interrogacionibus reddita, totaque coram senatu habitam apologiam, si cui lubitum sit cognoscere, ex veterum Martyrum collecto a nobis descriptione intelliget.*

Hoc opus sane amplum, ut cui intextæ essent integre apologiæ, an *Martyrologion* vocari debeat, ut quidam volunt, superfluum est disputare. Brevis Sanctorum indiculus, quæ vulgata *Martyrologii* notio, non fuit. Idne, an ex eo decerptum Sanctorum catalogum, citaverit Beda, alibi disquiram. Nec omnium tamen, quotquot toto orbe interempti erant, Martyrum acta collegit Eusebius, ut ex supposititia quadam S. Hieronymi epistola astruere quidam moluntur; sed maxime clarorum et illustrium, aut certe quorum nascisci res gestas potuit. Nam si ita proluxe, ut se in Pionio et Apollonio fecisse testatur, omnium totius Ecclesiæ scribere acta Martyrum voluisset, non unus liber, non centum (audacter dicim, inquit Baronius Apparatu ad Martyrologium cap. 6) non denique mille fuissent satis. Nusquam tamen id Eusebius, quod quidem meminimus, unicum fuisse volumen scribit. Id opus an usquam extet, divinare non possum. Præclare de Ecclesia mereretur, qui tantum assecutus publicaret thesaurum.

Laudabile Eusebii studium alii deinceps imitati. Celebrerrimus eo in genere Simeon Metaphrastes, qui et Logotheta dictus, ab illustri, quam Constantinopolitano in palatio gessit, dignitate. De cujus viri ætate, vite instituto, lucubrationibus, quia multa perperam scripta a viris etiam non indoctis, breviter dicere constitui. Ætatem ipse suam indicat in vita S. Theoctistes Lesbæ, quam x Novembris dabimus. Illius Vitæ auctorem esse Metaphrasten, non alium quempiam anonymum scriptorem, probat Leo Allatius testimonio Michaelis Pselli, e cujus ode 5, in Metaphrasten ista recitat: τὸ πρῶτον σου σύγγραμμα ἐκ προνοίας θεϊκῆς καὶ ὁμιλίας γέγονε τοῦ ἱεροῦ προσβύτου καὶ μοναστοῦ, Σμμεῶν θεοπέιτε, ὃν ἐν Πάρῳ τῆ νήσῳ τεβιδώρκαας. Prima tua commentatio ex Divina provi-

dentia et colloquio facta est sacri senis et solitarii, Simeon admirabilis, quem in Puro insula vidisti. Plenus id colloquium in Theoctistes Virginis Vita refertur. Addit Psellus in: Ἀξίως ἐξῆμνησας τῆς Ἀσπιδίας τὰ λαμπρὰ καὶ θεῖα ἀγωναίσματα Θεοκτίστης τῆς ὄντως, ἀγγελικῶν μικροῦ καὶ ἀσώρτου τελειώσας παυσίως τὸ πῶλτευμα. Pro dignitate Laudasti Lesbæ illustria et divina certamina vere Theoctista, id est a Deo fabricata, quæ Angelicam præp et incorporeum vitam modum sapienter tenuit. Qua vero occasione in Parum venerit, et sanctissima Virginis proclara facinora ex anachoreta didicerit, ipse indicat Metaphrastes: *Γενομένη μοί ποτε κατὰ τὴν Πάρῳ γέγονα δὲ, καὶ γὰρ ἐπὶ Κρίτην διέπλεον ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Λέοντος ἐκείσε περιφθείς; Αὐτοῦ, φημί, του εὐτυχῶς ὄντως βασιλέως, καὶ τὴν εὐτυχίαν Ῥωμαίων τῆ τάφῳ ἀνατάψαντος ἐπιμπόρην δὲ συστρατευόμενος Ἰμερίῳ τῆ πύου, τῷ στρατηγικωτάτῳ δηλαδὴ, καὶ ἄρραυτε τοῦτε ὄρου καὶ τοῦ στόλου παντός, ἢ τότε ἀληθέστερον καὶ αὐτῶν ἐπιπὺ τῶν ποθῶν καὶ ἴνα μὴ τὸ πολλὸν ἐγνωμαίων ἄξιον τῆς στρατηγίας ἐκείνου πόρρορον ποιησάμενος, καὶ μικρὰ τοῦτον μνηθεῖς ἀτιμάσῳ τῶν ἀνθρα, ἐπὶ τὴν παροῦσαν τέως ὑπόθεσιν εἰμι, ἐκείνου κατὰ καιρὸν μνησθῆσόμενος; ἐστειλλόμεν τοιγαροῦν τοῦτο μὲν ἐκείνῳ συστρατευόμενος, καὶ προβεβαζόμενος εἰς πείρου στρατηγικῆν, οἷα πόλος κηρι, πρὸς τὰ γενναῖότατα τῶν στρατηγικῶν συγχαίρων; εὖσα γὰρ ἦν ὁ τοῦ μακαρίτου μου βασιλέως σκοπός; τοῦτο δὲ ποιστευόμενος πρὸς τοὺς τὴν Κρίτην ἔχοντας Ἀραβίας. Cum aliquando in Puro essem insula: fui autem, nam in Cretam navigabam a Leone beate memorie eo missus; Leone, inquam, illo vere fortunato Imperatore, qui ipsam Romanorum felicitatem secum videtur in sepulchrum intulisse. Mittebar autem militaturus cum clarissimo illo Himerio, utpote ducenti exercitus peritissimo, Dromi Præfeto, sive Logotheta, qui universæ classi imperabat, aut, ut verius dicam, ipsis animi perturbationibus: sed ne multis effendendam laudibus illius peritiam belli administrandi obiter attingens, levi ejus facta mentione, dedecus ei potius videar inmississe, ad propositam interea narrationem redeo, de eo opportunus dicturus alias. Mittebar igitur partim cum eo militaturus, et ad imperatoris artis documentum aliquod promovendus, ut equaleis matri solet, ad præclarum ejus stratagemata assiliens; (id enim præcipue Augustus spectabat) partim ut ad Arabas Cretam obtinentes legatione naviger. Varias Himerius Logotheta expeditiones naves Leone imperante suscepit, donec tandem ad Samum insulam mense Octobri, anno cmlxi, adversus ccc Agarenorum naves infeliciter commisso prælio, propterea ab Alexandro Imperatore, Leonis fratre, in Calyporum monasterium relegatus, haud longo post tempore ærumnis confectus obiit. Quam*

anno 911
hic Metaphrastes memorat expeditionem, cui et ipse interfuerit, ea videtur quam Caropalates et Cedrenus tradunt confectam decem ante Leonis obitum annis, cum Simeon Secretarius (qui idem ipse Metaphrastes videtur fuisse) centum auri libras a Rhodophyllo Cubiculario in itinere relictas Leoni Tripolitæ apostatæ delit, ne Thessaloniam captam everteret; quod illius factum ita gratum fuit Imperatori, ut eum Patriicum et primum Secretarium renuntiari.

Non erat tunc admodum natu proventus Metaphrastes, ut qui imperatoris virtutis tirocinium ponere sub veterano Duce juberetur. Fuerit tunc xx aut xxii annorum: potuit igitur ad annum Christi cmlvii aut cmlx vitam deinde producere. Atque ita sub Constantino Porphyrogenito Leonis filio tum Theoctistes eam vitam tum alia Divorum acta eum elucubrasset certum videtur; non, ut Allatius scribit, sub Leone et Constantino: nam in hac Vita Leonem disertè τὸν μακαρίτην, felicis memorie, appellat, qua ratione loqui de mortuis solemus. Si ea prima ejus commentatio fuit, nihil igitur sub Leone scripsit, quod quidem ediderit in lucem. Neque Alexandrorum

Acta Sancto-
rum collecta

ab Eusebio,

non tamen
minium.

Σταυρον Μετα-
φραστες

ait hinc juvenis
nobilis, dives,
doctus;

postea magnis
honoribus or-
natus,

rerum potente ita laudare Huncrum ausus esset. Præcipue publicas res tractare sub Leone cepit. Nam cum, ut Psellus testatur, illustri natus familia, amplissimis opibus afflueret, excelleret eruditionis fama, atque egregium illie prudentiæ specimen dedisset, tanta deinceps in gratia Sapientis Imperatoris fuit, ut, quod Paris ille monachus prædixerat, summos deinceps honores sit consecutus; quos industria singulari, fide, gravitate, modestia, liberalitate gessit: qua omnia prolixè prædicat Psellus.

His ille doctrine fortunæque præsidii ornatus, cum cerneret et gloriosa Martyrum certamina, et monachorum præclaras exercitationes, ita imperite et inornate traditas esse litteris, ut multi ne legere quidem eas vellent, quidam etiam risu exciperent; meliora autem afferre, alios propter animi socordiam nolle, alios quod opus esset immensi studii, et cui ne tota quidem viri vita sufficeret, non posse; juvenile, ut idem Psellus scribit, *aggreditur facinus, vel felicem potius actionem, quam nullus omnium gessit feliciter; per quam ille erasit clarior omnibus, qui sunt ubique, eruditus; et Deo consecravit ea quæ sunt omnium pulcherrima, Martyrumque certamina et cursus, et monachorum abstinentiam atque patientiam ornavit ac decoravit.* Et multa quidem ille ac magna tantæ rei peragenda adjuncta habebat ac præstidia. Auctor præclari consilii ipsemet fuerat Imperator, (Leo fortassis, etsi eo superstitè rem serio aggredi non potuerit Simeon, aut ejus filius Constantinus, hujusve socer Romanus) aderant hortatores plurimi; librorum egregius apparatus, amanuensium scribarumque copia: una defuisse videtur, propter assidua, quibus præerat, Reip. negotia, quæ collegisset ac dietasset recognoscendi facultas. Tandem mortem vitæ consentaneam consecutus, ad Deum ascendit, inquit idem auctor, et apud illos ducit choros, quorum mores et vitam hic circumscriptis. *Nam vel in fine ostendit, qualem vitam egisset. Non enim eum veluti abscissam aut divisum fuisse dicunt ii qui viderant: sed videbatur veluti a quodam vinculo liberari et hilari nutu se extendere ad ducentes Angelos, et quodammodo seipsum tradere illorum manibus, ut cito emigraret e corpore.*

Celebravit eum ornata et eleganti laudatione Psellus, non tamen in ejus funere habita, qui testetur illius corpus in sepulchro conditum suavem expirasse odorem, donec multo post in eodem tumulto aliud depositum est corpus. Hunc Psellum multi Michaelè illum Psellum esse arbitrantur, qui in Antro insula Leonem Philosophum optimarum artium disciplinis instituit. Et Baronius quidem to. 10. Annal. ad an. 859. nu. 53. non Leonis Sapientis ætate vixisse Metaphrasten putat, sed multo ante. Nam quod Curopalates scribat Bardam Cæsarem *externæ sapientiæ rationem habuisse, definitis unicuique doctrinæ scholis, philosophiæ duce et magistro constituto Leone Philosopho Pselli discipulo, infert Baronius: Ex his pariter habes Lector, quo tempore vixerit Psellus, qui fuit Magister Leonis Philosophi. Ex quo pariter addices, quo tempore vixerit Metaphrastes, in cujus laudem Psellus ipse orationem habuit.* Quibus ex verbis concludit Belarminus lib. de Scripторibus Ecclesiasticis, Simeonem Metaphrasten floruisse paulo ante annum Domini 859. Si quidem Psellus, inquit, qui hoc anno vivebat, orationem habuisse dicitur in funere Simeonis Metaphrastæ. Vide Annales Card. Baronii ad hunc annum. At non dicit Baronius eo tempore vixisse Psellum, sed Pselli discipulum Leonem jam senem; atque inde colligi posse, quando vixerit Psellus, quem ille adolescens audiverat; quando item Metaphrastes, quem vita functum Psellus laudarat: ut videatur Baronius Metaphrastæ ætatem revocare ad superiora tempora Michaelis Curopalate aut Nicephori. Hunc autem Psellum Leonis magistrum fuisse Metaphrastæ laudatorem conficit eo argumento Baronius, quod etsi plures Pselli fuerint, isto nullum celebriorem nec anti-

quorem invenimus. Antiquitas quidem certe ad rem non facit: celebrius vero Pselli alterius, qui Ducarum Cæsarium avo floruit, nomen est. Leo Allatus, vir doctissimus, in Diatriba de Psellis, censet *panegyrum illum in Metaphrasten juniori Psello adjudicari nullo prorsus argumento. Auctorem illius orationis Psellum alterum esse, non Leonis Philosophi magistrum, numquam evicturos qui contra sentiunt.*

Non est mihi hic propositum, tantorum virorum, et plurim aliorum qui isti astipulantur, sententiam acris confutare. Illud solum obtestor, ut velint quamobrem secus ego sentiam attendere. Leo Philosophus, postquam Psello illi seniori in Antro insula dederat operam, cum non quantum voluisset ab eo hausisset eruditionis, monasteria varia obivit, repositosque in iis libros investigans studiosè legit, atque excellentem est eruditione adeptus, ut Curopalates tradit. Dein Constantinopolim reversus privatim quosdam docuit: horum quidam in prelio captus a Saracenis, ac viro illustri traditus in servitutum, cum postmodum geometriæ peritiam professus, a quo eam didicerat Leonem privatum et inopem degere significasset; litteris eum adse, amplissima proposita merce, invitavit Barbarorum Dux. Has litteras Leo Theocristo Logotheta, hic Theophilo Imperatori obtulit; qui eum summo favore complexus, amplis opibus ditavit, jussitque publice docere, ac postea Thessalonicensi Ecclesiæ præficiendum curavit: verum mortuo sub annum 841 Theophilo reductus quoque in ordinem est Leo, quod hæresis sectatus esset Iconomachorum. Quæ si quis recte omnia expendat, fatebitur sub Michaelè Balbo, qui anno 820 invasit imperium, aut sub illius decessore Leone Armeno, videri Leonem Psello dedisse operam, maturæ jam ætatis viro. Qui potuit igitur a Psello laudari Metaphrastes, vita functus, qui centum post Psellum annis vixit? Neque de Psello Metaphraste laudatore repugnasset Baronius, si aliunde asseri Metaphrastæ ætatem posse existimasset. Ast hunc alii cum sub Constantino Porphyrogenito, qui septennis Alexandro patruo anno 912 extincto imperare cepit, vixisse fateantur, miror non perspicere a Psello, qui centum, ut minimum, annis eum antecessit, laudari et quidem mortuum non potuisse.

At scripsit Psellus Metaphrastæ encomium, non diu post illius mortem, cum ii adhuc viverent qui morienti adfuerant. *Ἐθείζε γὰρ καὶ τῷ τέλει, inquit, ὁποῖος αὐτῷ ὁ διασποδασμενος βίος ἐτυγχανεν ὄν. οὐ γὰρ ὡς περ τετυγῆσθαι αὐτὸν οἱ συναρακτικῆς φασίν οὐδὲ διηγήσθαι, ἀλλὰ ἔδοκει ὡς περ τῶς δίστης ἐλευθεροῦμενος καὶ εὐμαρῶς πρὸς τοὺς ἀγοντὰς ἀγῆλους ἀνατεινομενος νεύματι. Nam vel fine ostendit qualem egisset vitam. Non enim veluti succisum aut sublatum fuisse dicunt qui adfuerant, sed veluti vinculis quibusdam solvi videbatur, et ul deducentes Angelos ultro sese ac facile extendere. Demus anno 960 obiisse Simeonem; at junior Psellus anno 1067 vivebat: a tunc poterant superstitès esse, qui Metaphrastæ spectarant funus? Querendus igitur alius erit Psellus, qui ante annum Christi 1000 illam Metaphrastæ laudationem scripserit. Quæratnr sane, nec ego inventum eliminabo: sed querere tamen hand est opus. Anno 1037 missus est Psellus junior a Michaelè Stratotico Imperatore ad Isacium Comnenum Legatum, insigni jam tum rerum usu præditus. Ita Cedrenus: *Ἐκεῖ δὲ αὐτῷ γενομένην φθάνουσι καὶ προσβῦται βασιλικῶς ὁ πρόεδρος Κωνσταντῖνος ὁ Λεγούνης, ὁ πρόεδρος Θεόδωρος ὁ Ἀλωπός, Κωνσταντῖνος ὁ Ψελλός τῶν φιλοσόφων ὑπάτος; οὗτοι γὰρ οἱ τρεῖς ἄνδρες ἐπὶ σόφια καὶ λόγου δύν ἄμει τῶν κατὰ τὴν ἡμέραν ἀνθρώπων διαφέρων δοκοῦντες, καὶ ἀσχηκτικῶς ὁ Ψελλός, ἐξελέγησαν εἰς τὸ προσέβουσαι. Ad eum isthuc veniunt Imperatoris Legati Præses Constantinus Lichudes, Præses Theodorus Alopus, Constantinus Psellus Philosophorum principes. Nam hi tres viri, quod sapientia et eloquentia omnibus**

tas SS. collegit et interpolavit.

sanctæ mortuus

laudatus a Michaelè Psello;

mini magistrum Leonis Philosophi.

qui ita ante Metaphrasten floruit,

seil juniori

qui anno 1057 claruit;

omnibus qui tunc viverent antecellere hominibus crederentur, ac præsertim Psellus, ad hanc erant legationem assumpti. Eadem omnino scribit Curopalates, et Psellum quoque Constantinum vocat. At Joannes Zonaras to. 3 Annal. Στέλλονται τούτων πρὸς τὸν Κομνηνὸν προσεβύοντες, ἄνδρες τῶν ἐκκρίτων τῆς συγκλήτου βουλῆς, οἱ δ' ἦσαν ὁ πρόεδρος Κωνσταντῖνος ὁ Λεικούδης, ὁ πρόεδρος Λέων ὁ Ἀλωπάς, ὁ Μιχαὴλ ὁ σοφώτατος Ψελλός, τῶν φιλοσόφων ὁ ὕπατος. Mittuntur ad Convicium Legati de primariis Senatoribus, Præses Constantinus Lichudes, Præses Leo Alopus, sapientissimus ille Michael Psellus princeps philosophorum. Alii quoque Michaellem appellant. Cur non potuit decem aut viginti annis antequam ad tantum fastigium ascenderet Psellus, illam laudationem scripsisse, septuaginta post Metaphrastæ mortem annis? Et quis est nostrum, qui non audiverit commemorari aliqua a senibus, quas geri ipsi viderant, 100 annis ante quam ea ipse jam senior, quisquis is est, tradat litteris, aut aliis narret? Viderint decennes orientem Metaphrastem anno 960, narraverint visa Psello scriptori anno 1030, ipsi jam octogenarii: quid hic impossibile? quid non usitatum? Narraverint etiam multo ante adolescentem adhuc tum Psello; non enim affirmat eos tum vixisse cum scriberet. Quid si ne narrarunt quidem, sed scriptum reliquerunt? Nam ita loquimur, dicere aliquid Ciceronem, Livium, Tacitum, non quasi ii nunc vivant, sed quia omnis ætatis hominibus illorum scripta loquantur.

Sed de Metaphrastæ ætate ad hoc propositum nostrum jam satis, ac fortasse nimium. Illius operi additas esse a posterioribus vitas recentiorum Sanctorum monet Baronius. At quod in antiquiorum apud eum vitis sæpenumero declarat scriptor se eadem, qua illi, vixisse ætate, causam idem sapientissimus Cardinalis tradit, quod vitæ Sanctorum non fuerint ut plurimum a Metaphraste conscriptæ, sed collectæ tantum, ordineque per singulos menses dispositæ. Digessisse eum vitas ad ordinem mensium scribit etiam Authbertus Miræus. Mihi non liquet. Potuit id alius quispiam postea. Antiquiores vitas, quas elegantius compositas reperit, transcripsit, servata etiam præsertim auctorum phrasi, aut modice interpolata. Perspicere id licet ex Vita S. Simeonis Stylitæ v. Januarii, cuius magnam partem e Theodoretii Philothei accepit, pauculis ad attentionem conciliandam, aptiusve connectendas periodos interjectis. Alias ex integro composuit. At non quæcumque in Græcis codicibus reperiuntur vitas, eæ continuo Metaphrastæ factus esse censendæ sunt; nisi velimus eum et priores vitas, ut erant olim scriptæ, retulisse in suum opus, et novas eorundem Sanctorum a se elucubratas addidisse. Nam quorundam Sanctorum, ut Joannis Calybitæ xv. Januarii, Joannis Eleemosynarii xxiii. Xenæ sine Eusebiæ xxiv. plures reperiuntur Græcæ vitæ, quarum unam esse a Metaphraste elaboratam verisimile est.

Magno Ecclesiæ Catholice emolumento opera Metaphrasta, aut certe quas sub ejus nomine reperit Græcæ Sanctorum historias, Latine a Petro Francisco Zino, Gentiano Herveto, Guilielmo Sirleto verti curavit Aloysius Lipomanus Episcopus Veronensis: quarum multas in suum opus Surfus transtulit, ut sequenti paragrapho dicam. Atqui neque omnes Metaphrastæ vitæ editæ adhuc sunt; (nam citatam S. Simeonis Stylitæ vitam, quam constat a Metaphraste scriptam, primum nunc edo) et aliæ Latine ab aliis, iisque præclaris, editæ auctoribus, vel apud Græcos vel in Latinis etiam bibliothecis Græcæ Sanctorum historia latent. Ilas ego, si Deus viderit et vires dederit, hoc opere absoluto, quia in quibusdam interpretibus perpetuis quidam hellenismus et obscuritas fastidium lectori affert, cogito Græcolatine edere, cum nova a me elucubrandam interpretationem, nisi quis me, nec repugnantem, antevertat, aut certe laboris parte sublevet nonnullas accurate interpretatus. Et multas

tum olim Rosweyds collegerat, tum ego ab amicis postea accepi, quarum quedam Latine adhuc non extant. Video tamen plurimas adhuc mihi deesse, quas Latine citati ante auctores verterunt; easque spero me iterea esse consecuturum.

Quod Miræus ex Molani ms. Bibliotheca tradit, Metaphrastem vitas Sanctorum Orientalis Ecclesiæ collegisse, easque solas in Græcorum Ecclesiis legi; utrumque falsum est. Promiscue, qui ubique terrarum vixere, Sanctorum acta collegit Metaphrastes, licet præcipue Orientalium assecutus sit: nec solæ eæ in Græcorum Ecclesiis leguntur, quas ille composuit, imo paucæ omnino, ut ex Menæis Græcorum, de quibus postea, fit manifestum. Si id vult Molanus, quorum Sanctorum acta collegerit Metaphrastes, eorum vel recitari elogium aliquid vel memoriam saltem celebrari in divino officio a Græcis, non id inficior: at plurimorum agitur memoria, quorum acta non videatur ille descripsisse; aut sane immensum plane illius opus fuit, cuius minima adhuc sit pars edita.

Neque illud cuiquam erudito facile probaverit ex eadem Molani Bibliotheca Miræus, Simeonem ideo quandoque Magistri nomine citari, quod ludum litterarium Constantinopoli aperuerit. Nam quis id veterum tradit? Heterodoxos quosdam id inter alias nugas comminiscentes nihil moror. Illustri ortus familia Simeon, juvenis in Secretariorum adscitus classem, arduas obiit legationes, bellicis expeditionibus interfuit, aut etiam præfuit, princeps Secretariorum et Patricius renuntiatus, dein et Logothetes, (qui nobis Cancellarius est, ut ex Joanne Cinnamo probat Allatius) quando tandem ludum aperuit? An Constantino Porphyrogenito a patre; an (quod minus probabile mihi videtur) a Romano Lecapeno filius magister est datus? At qui magister sit Cæsarum isne continuo dicendus est ludum litterarium aperire? Meminisse poterat Miræus alios in rep. Constantinopolitana Magistros fuisse, quos Cedrenus et Curopalates binos gessisse id munus tradunt, et τῆς πολιτείας μαγίστρονς vrip. Magistros vocant. Imo plures postea hæc ornatos dignitate fuisse ex iisdem patet auctoribus. Nam Cedrenus in Leone Sapiente ita scribit: Καὶ ταχέως ἐπέβησεν τὸν μαγίστρον Ἀνδρέαν τὸν στρατηλάτην, ἕνα τῶ μαγίστρον Ἰωάννη, καὶ γερνοῦτε Λογοθέτη τοῦ Δρόμου τῶ Ἀγιοπολίτη. Et continuo accersens Magistrum Andream Ducem exercitus, cum Magistro Joanne, et Hagiopolite, qui fuerat Logotheta Dromi; ac paullo post: αὐτὸς τὸ στρατηλάτης ἐπέμψθη Δρόμος, καὶ ὁ μαγίστρος Στέφανος, καὶ ὁ μαγίστρος ὁ Ἀγιοπολίτης, καὶ Κρατερός καὶ Γούδερ οἱ πατριῶσι. Missus est idem Dux exercitus Andreas, et Magister Stephanus, et Magister Hagiopolites, et Craterus ac Guber Patricii. Iisdem titulis eos Curopalates quoque insignit. Et Zonaras de eodem agens Leone: Τὸν πατέρα ταύτης μαγίστρον ἐτίμησε, καὶ Λογοθέτην τοῦ Δρόμου. Patrem ejus Magistrum creavit et Dromi Logothetam. Simeonem nostrum, qui Logotheta fuit, Magistri quoque ornatum fuisse dignitate existimamus, cum se Molanus dicat eum uspiam Magistrum appellatum legisse.

De Metaphraste porro operibus ita scribit Bellarminus: Illud autem est observandum a Metaphraste scriptus fuisse historicus de vitis Sanctorum multis additis ex proprio ingenio, non ut res gesta fuerunt, sed ut geri potuerant: addit Metaphrastes multa colloquia sive dialogos Martyrum cum persecutoribus, aliquos etiam conversiones astantium Paganorum in tanto numero, ut incredibiles videntur: denique miraculaturima et maxima in eversione templorum et idolorum, et in occisione persecutorum, quorum nulla est mentio apud veteres historicos. Vellem mitius de viro magno viri maximi pronuntiasset. Unde constat eum non vetera secutum esse monumenta? Omissis potius multa, quæ non omnino probarent, existimo, quam aliquid addidisse ex proprio ingenio. Retulerit tamen in suos commentarios aliquid, quod cum probatis veterum Patrum scriptis

et ab iis qui Metaphrastem viderant accepit;

vel eorum scriptis.

Vita a Metaphraste collecta vel scripta;

editæ a Lipomano,

non omnes,

post Græcolatine edenda;

Non solæ leguntur in ecclesiis Græcorum.

Non fuit ludimagister Metaphrastes,

Sed forte magister Cæsarum,

aut Reip.

Superiori consura a recentioribus immerito perstrictas.

scriptis minus congruere videatur; homo erat, falli poterat. Colloquia Martyrum cum persecutoribus unde constat habita non esse? Amplificavit ea sane ad legendum utilitatem ac voluptatem: quis iure id reprehendat? an est quisquam qui id non permittat historico? Livio ceterisque licet Ducum orationes suos ad prælum adhortantium concinnare, sacro scriptori non licebit mysteria nostræ religionis Gentilibus tradita, ipsorumque confutatas superstitiones, explicatius proponere? Nam magno numero conversos ad fidem nostram, visis quæ Sancti patrent miraculis, nunquam equidem sum admiratus: qui enim alioqui tot ac tantæ provinciæ tantillo tempore subjici Christo potuissent? Miracula omnia, etiam quæ nunc fiunt, si suis commentariis insererent qui modo Ecclesiasticas historias scribunt, quanta singularum moles existeret! quantum offensionis haberet atque fastidii! Neque nulla, neque omnia narrant, sed quædam maxime illustra vel testium celebritate, vel consecuti fructus amplitudine. Idem veterum studium fuit: qui propterea frequenter tradunt multa et magna, ad Sanctorum vel testandam ac munerandam sanctitatem, vel dicta confirmanda, edita esse divina virtute miracula, neque ullum tamen commemorant. At si quis ex professo Sancti ejusjani historiam scribat, nihil eum præterire consulto fas est, quod sit ab eo dictum aut factum præclare, aut ejus causa susceptum a mortalibus, aut denique patratum a Deo.

§ IV. Acta vetera Sanctorum a Latinis collecta. *Legenda Aurea defensio.*

Latinorum plures similia moliti sunt opera; alii succincte pulcherrima Sanctorum gesta complexi, alii ornare ea stylo aggressi; alii sat habuerunt, undecumque exscripta in unum apte congerere. S. Ceranium Parisiorum Antistitem prædicat Waraharius Tergeminorum Martyrum certamina, ac Desiderii Lingonum Episcopi, exarari a se jussisse, eum Sanctorum Martyrum gesta ad laudem suæ civitatis pro amore religionis congregare in urbe Parisiaca devotus intenderet. Vitas Patrum, quarum aliquas ipse composuit, alias in unum volumen fortassis redegit S. Hieronymus, ut 17 Januarii ad vitam S. Antonii § 9 disserimus, quia id opus ab aliis deinde autem, adjectis etiam libris aliquot qui solum exempla quadam illustrata aut apophthegmata anachoretarum continent, hic pretermittit.

Qui sanctorum Antistitem Severini Septempedani et Victorini Amiterini, quæ ex vetustissimis codicibus descripta vii Januarii habentur, acta composuit, is plurimum se Sanctorum res gestas coacervasse significat, non indiligens auctor, etsi nobis ignotus: *Illicque, inquit, nos Patris Hieronymi dicta referentes per interpretem locutos lector advertat: reliquum opus ut sermo noster est, vestra coritas libenter audiat. Quæ enim singulis de Sanctis fidei auctore comperimus, in historiam mistimus, ne laterent homines quorum Deum non latere virtutes.*

Singula fere monasteria istiusmodi volumina vel ab aliis describere, vel consarcinavere paria sibi, ut suppetent quæ et publice in conventibus ad virtutum institutionem legerentur, et privato ejusque studio volverentur. Duos memorat Georgius Wicelius in præfat. ad Hagiologium Fuldensis Monachos, quorum alter Ruggerus pietate ac doctrinâ præstantissimus sex ingentio volumina composuerit circiter annum 1156. Est is fortassis Ruggerus, qui xxxix nobilissimi illius cœnobii Abbas memoratur a Bravero nostro Fuldens. Antiquit. lib. 4, diciturque libris peregrinis bibliothecam instruxisse, obiisse 3 Junii 1177. Ante Ruggerum hanc diligentissimum scriptorem, inquit idem Wicelius, sudavit in eodem lucubranti studio Arnoldus cœnobii facundissimus. At neutrum existimo vitas ipsas suo stylo compo-

suisse, saltem omnes, sed ab aliis antea editas coacervasse. Argumento mihi est codex Fuldensis olim Rosweydo nostro commodatus, perantiquus, planeque vel unus eorum quos Ruggerus collegit, vel ex iis descriptus; qui tamen Vitas continet quas alibi in melioris notæ mss. passim reperias. Ut autem Fuldæ, fuere in ceterisque quoque ascerteris qui tum alia præstantia volumina tum præsertim Sanctorum historias vel scriberent, vel aliunde curarent, monachi et Abbates. Sed de iis præcipue quærimus, qui suas lucubrationes emiserunt in lucem, ut pluribus prodessent.

Vincentius Bellocensis ex ordine Prædicatorum præter alia Speculum historiale scripsit, quod ab orbe condito ad sua perduxit tempora, ad annum videlicet 1244, quo scribebat, ut lib. 31, cap. 103, testatur. Ei operi pleraque ex actis Sanctorum inferunt, multa ex *Helinandi monachi Frigidimontis, viri religiosi et facundia disertis*, chronicis mutuatus, ut lib. 29, cap. 108, fatetur: uti ex ipso Vincentio plurima in sua chronica transtulit S. Antoninus. *Bellocensem* appellatum esse Vincentium arbitrator diutina apud Bellocos commorante, licet non desint qui ortum e Bellocis velint, quem alioquin plerique gente Burgundum faciunt. Nam falli omnino videntur, qui Bellocensem fuisse Episcopum existimant, Sixtus Senensis, Possevinus, Bellarminus, Vossius, Miræus: quibus refragantur qui illius urbis historiam accurate scriperunt, Lovetus et Loisselius, quique Gallicanorum Antistitum catalogos confecerunt Claudius Robertus et Joannes Chenu Biturix.

Diutissime in omnium manibus fuit *Legenda Aurea Jacobi de Voragine* ex eodem Ordine Prædicatorum. Est *Vorago*, unde vel ortus vel certe cognomen duxit Jacobus, in ora Ligustici maris Genuam inter ac Savonam oppidum, quod olim *Vicus Virginis* in tabulis itinerariis appellatum videtur, Itali *Voraggio*, alii *Viragine*, alii *Veraze* appellat, Leander *Virgim*, alii *Voragium*; Ubertus Folieta videtur *Voraginem* dici velle, eum Jacobum *Varaginesem* vocet, ut mox dicemus. Fuit Jacobus Theologia professor, doctissimus vir ac sanctissimus, meritoque a Baptista Michaele Pio, Leandro Alberto, Fernando de Castillio, aliisque laudatus. Archiepiscopus Genuensis anno 1292 electus, prae Arabe Nicolao IV, Pontifice maximo, moribus, inquit Jacobus Philippus Bergomensis, et doctrina ac dignitate magno in pretio fuit, atque Genuensem suam Ecclesiam verbo et opere plurimum juvit. Subdit deinde, illius libris enumeratis: *Hunc autem illum existimo Porchetum esse Genuensem Episcopum, de quo Blondus Forliviensis in historiis suis dixit, quod cum ante pedes Bonifacii VIII, in die Cincrum se posuisset pra cineribus ex more suscipiendis; ubi cum ex more dici a Sacerdote consuetum est, Memento homo quia cinis es et in cinerem reverteris; Bonifacius Pontifex videns hominem, mutatis quibusdam verbis dixit: Memento, quia Gibellinus es, et cum Gibellinis tuis in nihilum reverteris: et sic cineres in oculis ejus iniecit, non in caput, ut mos est, atque ita ipsum Archiepiscopatu privavit, licet postea illum restituerit. At cui id credibile videatur, eum etiam ante Bonifacii pontificatum pacem Guelfos inter ac Gibellinos conciliarit Jacobus! Testatur id Folieta lib. 6, histor. Genuen. *Tantus novus hostis additus, inquit, intestinas discordias, quæ inter Guelfos et Gibellinos per 50 annos civitatem continenter vexarant, ad aliquantum tempus consopivit. Qua in re opera et officium seduli Pastoris Jacobi Varaginesis Archiepiscopi, viri pii et sancti, constitit: qui hortando, movendo, rogando, divini Numinis discordias ubominantibus metum injiciendo, non prius abstulit incepto quam inchoata consilia ad effectum perduxit. Eo igitur auctore concordia et pax inita est anno ejus seculi nonagesimo quinto. Hæc Folieta. Qui consequens est, ut, licet eæ postea recruduerint similitates, alteri se parti fautorem adiutoremque junxerit**

Vincentius Bellocensis in Speculo;

Jacobus de Voragine,

Episcopus Genuensis,

Gibellinorum non fautor,

sed pacificator,

Acta SS. collegit S. Ceranium Ep. Paris.

atque anonymi,

præsertim monachi,

ut Ruggerus et Arnoldus plus Fuldenses;

(de cujus suc-
cessore explo-
sa fabula)

junxerit Antistes? Quid quod alienum illud est quod narratur, Pontificis Maximi majestate? Non tamen de Jacobo ea primum conficta fabula est, sed de Joanne Porchetto Spinola, ejus successore; eredo quod Spinola tunc omnes (si domum unam exceperis) Gibellini erant, illiusque adeo factionis principes. Et Flavius Blondum vel negligenter legit Bergomensis, vel in ipsius Chronico transcribendo incuriose et oscitanter secessit librarius. Verba Blondi historiar. ab inclinat. Rom. imperii Decad. 2, l. 9, sunt hæc: *Jacobo de Voragine Genovensi Præsuli suffectus est Porchetus Spinola Minorum Ordinis qui pro confirmatione ad ipsum Bonifarium, etc. et eum archiepiscopatu eadem die privavit quem et paulo post restituit.* Designatus est Archiepiscopus Porchetus anno 1299, ut ex Bonifacii VIII bulla, in Non. Februarii, pontificatus ejus an. 5, data patet, apud Lucam Wadingum to. 2 Annalium Minorum, in qua eum appellat *Ordinis Fratrum Minorum professorem, litterarum scientia, honestate morum, et aliis virtutum meritis redimitum.* Paria de eo prædicat in duabus bullis xvi et xv Kal. Septembr. 1301 datis, quibus archiepiscopatum ei restituit.

in Legenda
Aurea, sive
historia Lon-
gobardica.

Ea igitur explosa fabula, nunc de Jacobi Legenda dicamus. *Præter Ecclesie regimen, inquit idem Bergomensis, et ante episcopatum et in ipso episcopatu multos commentarios succo plenos composuit, et multas Sanctorum Vitas diffusas atque dispersas in unum volumen collegit.* Hæc est Aurea illa Legendo, sive historia Longobardica, utroque enim nomine insignitur; quod Ferdinandus de Castillio fugit: is enim historiae Prædicat. i par. lib. 3, cap. 49, inter Jacobi opera recenset magnam volumen de vitis Sanctorum, Chronica Genensium, historiam Longobardicam. Sed unus idemque est liber de Vitis Sanctorum, et historia Longobardica: quæ quia plurimas celeberrimorum Sanctorum vitas, eorumque qui in Ecclesiæ Romanæ Calendariis inscripti, succincte complecteretur, avide descripta et omnium volutata manibus est, et postquam ars typographica inventa est, sapius recusa.

in qua rudi-
cula præfa-
tiones,

Ancta est deinde quibusdam aliis adjectis ad calcem historis Sanctorum. Sed addidit alius (ut puto) quispiam vitis nonnullis ineptam et ridiculam nominum interpretationem, indignam sane Jacobi eruditione; ut cum dicitur *Aegidius formari ab e quod est sive, et geos quod est terra, et dyan quod est clarum, sive divinum; Timotheus, quasi timore tenens, vel a timore et theos; Symphorianus a symphonia; Hippolytus ab yper quod est super, et litos quod est lapis; Sixtus a sios quod est Deus, et status, quasi divinus status; Verdastus quasi vere dans astus.* Omitto cetera non minus absurda; quæ cum indocti homines pro pulpitis identidem declamarent, nauseam et risum movebant eruditibus, sequæ ipsos et Sanctorum historias in summam adducebant contemtionem. Unde illa sunt Georgii Wicelii in præfat. ad Hagiologium: *Post exiit Jacobus Voraginis Præsul Genensius, qui vixit an. 1290.*

in eam Georgii
Wicelii cen-
sura

Verum quid is præstiterit vel cæco perspicuum sit. Longe melius Voragine de Ecclesia meritis Petrus Lombardus, qui post Voraginem scriptavit, multa mutuatus ad verbum ex scriptis veterum; id quod conferenti inter se libros facile adparet. Mythologie ille impensius indulget: quamobrem in tantum contemptum obit apud omnes cordatos. Hæc profecto Lombardica hæcenus nimum usæ, seu abuse potius, cathedræ sunt, contemptis interim aut certe neglectis Sanctorum actis, quæ nobis Ecclesiastica historia Eusebio Pamphilo auctore offerretur in Christi gregem divulganda. Nec vulgares passim bibliothecæ in monasteriis continent historicum quid de Sanctis, præter hunc unum Lombardicam, quam cur Auream vocent demiror. Sub eisdem annos, ni fallor, consarcinavit Vincentius Belvacensis Speculum illud suam, qui ipse quoque compilator Voragini præferri meretur.

refutata,

Hæc Wicelius, severius quam solidius. Quis enim

ille est Petrus Lombardus, qui post Voraginem scriptavit? An Magister sententiarum, Parisiorum Antistes? At qui post Voraginem scriptavit, qui 140 annis eum antecessit? Et quam ille historiam scripsit? An Petrus Comestor Presbyter Trecentis auctor historicæ scholasticæ, quam solum usque ad eadem Apostolorum Petri et Pauli perduxit? Et hic Lombardo suppar, antequam natus esset Jacobus de Voragine, migravit e vita. Ubi vero mythologiæ studet Jacobus, bone Wiceli? Ego certe non omnia probo quæ ille scribit; quin tamen vetera seentus sit monumenta, non dubito, et plurimas ejus historias reperio cum veteribus et genuinis congruere: non omnes evolvi; nec necesse est, cum fontem reperi, rivos consecrari: sed si prius in hos incidi, an etiam ex illo ducti sint, an non fluant lutulentis, an non pigro lapsu repant, an non aliunde palustrem undam trahant, juvat dispicere: quam, inquam, brevioribus aut paraphrasticis adjungere fidem par sit, ex veterum statuo cum ipsorum scriptis collatione. Censeo igitur, injuria, ut plurimum, neotericorum judiciis vapulare eam Legendam. Au omnia quæ de Sanctis dicuntur, nisi sint ex Eusebio sumpta, aspernabitur Wicelius? Unde ipse S. Bennonis, S. Claræ, S. Aegidii, S. Augustini, et aliorum plurimorum gesta accepit? ut onittam sane ridiculum illud, quod Caroli Magni vitam se ex Plutarcho dare, nimis oscitanter in margine adscribat. Deinde quam illud falsum, nullas in vulgaribus cœnobiorum bibliothecis præter hanc Legendam extare Sanctorum historias! Nullum contra reperire est antiquum monasterium, quod quidem hæreticorum avi hujus effugerit rabiem, quin aliqui in eo præclari de Sanctorum rebus gestis codices extant, ac plerique antiqua manu exarati. Bellovaacensem denique Voraginem præfert Wicelius. Habebit me in eo suffragatorem, sed non etiam, ut sub eisdem annos, quod ipse ait, scripsisse utrumque confitear, cum hic anno 1298 ille 1236 dicatur decessisse: neque illum cum amplector, hunc repudiabo, et censoria severitate perstringam: non idem utriusque institutum est. Latius evagatur Vincentius, neque sola Divorum Acta complectitur, neque ea apte ad fastos Ecclesiasticos distribuit.

actior Jo. Lu-
dovici Vives.

Wicelio severius aliquanto acerbisque de Legenda Aurea pronuntiat Joannes Ludovicus Vives lib. 2 de causis corruptarum artium in hæc verba: *Quam indigna est Divis et hominibus Christianis illa Sanctorum historia quæ Legenda Aurea nominatur, quam nescio cur auream appellant, cum scripta sit ab homine ferrei oris, plumbei cordis. Quid fœdus dici potest illo libro? O quam pudendum est nobis Christianis, non esse præstantissimos nostrorum Divorum octus verius et accuratius memoriæ mandatos, sive od cognitionem sive ad imitationem tantæ virtutis!* Ludovicum Vivem semper permaximi feci, singulari eruditione, gravitate, prudentiavirum: planeque illi assentior, præstantissimos Divorum actus accuratius debuisse, quam vulgo factum sit, mandari litteris. Sed quod Legendæ illius auctori ita maledicit, ut virum sanctum et sapientem plumbei cordis, oris ferrei appellet, id sane miror, in homine præsertim gravi et moderato. Hauserat ille fortassis a Desiderio Erasmo præceptore suo, severissimo Aristarcho, qui nullum prope scriptorem intactum et non censoria virga notatum præterit, hoc etiam ridiculus quod ea arrosit sæpe quæ nec intelligebat nec didicerat. Fuit Jacobus stylo minus compto, ut illa erant tempora, ad erat non modo doctus et pius, sed prudentia judicioque singulari, ut quam probabilia essent quæ scriberet, Vive Erasmoque melius potuerit judicare.

re bi su.

Ejus porro opus ad veterum exemplarium fidem castigavit, additque aliquot Sanctorum historis auctus reddidit, Claudius Rota ex eodem Ordine Prædicatorum, sacræ Theologiæ professor, ediditque Lugduni, anno 1519, ut Possevinus testatur: ego so-
lan

eadem Leon-
da u Chardo
folia recogit-
tu:

lam anni 1531 editionem vidi. Citat Molanus in Annotat. ad Usuardum 23 Julii, cum de S. Magnerico agit, *Legenda tomum 2*. Is est tomus, qui *Historia Sanctorum novae* inscribitur. *Tomum 2 Legenda* appellat Molanus, quasi primus sit historia Longobardica. Eum ita citat Georgius Colvenerius Scholius in Floardardum l. 1, c. 6. *Plenus*, inquit, et *perfectus inter Vitas Sanctorum Coloniae excusus in folio, in ipsa adhuc quasi typographiae infantia anno 1483*. Habeo Lovanii editas a Joanne de Westphalia an. 1485. Auctorem aut collectorem earum Vitarum aliquando citavi Antonium Liberum Susatensem, itaque mihi vir quidam doctus persuaserat. Extat illius ad calcem ejusdem tomi in Coloniae Agrippinae laudem carmen: quod tamen et in aliis libris excusum audio; neque quis hoc opus coagmentarit, sat scio.

Tradit Volaterranus lib. 21 *Petrum ex oppido Clodiensi aliorum Sanctorum ab Jacobo praetoriarum historiarum scripsisse*. Non tam praetoriarum a Jacobo historiarum collegit Petrus, quam aliud opus ipse confecit, alia methodo, ac mole majore. De eo Petrus de Natalib. in Prologo Catalogi SS. *Novissimus omnium F. Petrus Calo Venetus, ejusdem Ordinis (Praedicatorum nimirum, non Minorum, ut scripsit Possevinus) Sanctorum multorum, quorum Vitas, passionis, et nomina undecunq[ue] sumere valuit, grandi volumine, et diffuso opere dilatavit; quod ejus prolixitate nedum commendare memoriae, sed nec intente legere quis poterit, nisi longaevitae temporis et assiduitate lectionis*. Vixisse eum anno 1300 scribit Leander Albertus de viris illustr. Ord. Praed. *Nec longe abest, inquit, Petrus Calo Clugiensis cum Vitis Sanctorum fuisse a se editis mccc. Idem in Descriptione Insularum quae circum Venetias jacent, cum de Fossa Clodia oppido, quod Chioggia vel Chioza nunc Italisch dicitur, agit, ita scribit: Urbem hanc ortu nobilitavit Petrus Calotius Ordinis Praedicatorum monachus, qui admodum exacte ingentia duo volumina de vitis Divorum scripsit, quae in Bibliotheca Dominicana Bononiae servantur*.

Eadem prope aetate vixit Bernardus Gallo ex eodem Ordine, qui an. 1324 Lodevensis in Gallia Narbonensi Episcopus factus, anno 1331 decessit. Is insigni praeditus eruditione, et ad Albigenisium extirpandos errores laboris multum suscepit, et complura scripsit volumina, quae Tolosae in monasterio Praedicatorum feruntur asservari, nequid typis excusa. Sunt in his tomi aliquot de Vitis Sanctorum, insigni studio collecti, et fere ex antiquis eorum actis, quamquam haec, ut ex titulis datur intelligi, plerunq[ue] contraxerit, iis que minus probaret recisis. Nondum eos tomos ut viderem contigit, quorum tamen plura etiam alibi esse exemplaria dicuntur: at quasdam ex iis sum transcriptas Vitas amicorum opera nactus.

S. Antoninus Archiepiscopus Florentinus, et ipse ex Ordine Praedicatorum (quasi haec familia praereliquis ad Sanctorum illustrandum honorem jam olim peculiariter inculsisse videatur) praeter alia plurima quae erudite composuit, Chronicon conflavit in tres partes distinctum, ab orbe condito ad Pii II pontificatum, sive Christi annum 1459, quo et ipse decessit sanctissimus Antistes. In eo opere pleraque de Sanctorum rebus gestis ex aliis accepta scriptoribus intexit.

Suppar prope S. Antonino fuit Petrus de Natalibus, Episcopus Equilinus, (in Equilia, sive Aequilia insula Anassii Fluminis ostio objecta, ea sita olim sedes, Gradensi Patriarchae subiecta) qui ingentem collegit Sanctorum Catalogum, addita singulorum Vitae epitome, ubi eam reperit. Ipse de suo opere ita loquitur in prologo: *Hae igitur attendens ego Petrus de Venetiis, Equilinus Episcopus, inter Sacerdotes minimus, et Ecclesiae Praelatus indignus, Sanctorum exiguitatem Ecclesiae notam, ex praenominatis omnibus codicibus et voluminibus, nec non ex aliis pluribus diversarum Ecclesiarum antiquis libris et passionariis, quos-*

cumque invenire potui, non sine multis laboribus crebrisque vigiliis studiosius recollectam, et per consequens ceterorum Beatorum nobis ignotam infinitam multitudinem, brevi opusculo cupiens, ut Deus annuerit, honorare; quatenus eorum meritis post agonem coronam excipiam; et ne intentum mihi qualiscunq[ue] gratiae creditum terrae suffodiam; quinimo Domino etsi non quincuplatum, vel saltem restitutum duplicatum, ad utilitatem filiorum militantis Ecclesiae, Sanctorum omnium novi et veteris testamenti nomina, gesta, vitas, passiones, et triumphos compendioso stylo substantialiter recollecta, illustrium vivorum fretus auctoritate, Sanctorumque omnium copitis Jesu Christi, et beatae ipsius genitricis Mariae, xii Apostolorum, atque cunctorum supernorum civium confisus patrocinio, praesenti catalogo curavi retere et brevissima oratione narrare. Editus est Petri Catalogus Vicentiae opera Henrici de S. Ursio an. 1493 ac saepius postea.

De hoc auctore ita censet Wicelius: *His omnium novissimus accessit inter recentiores diligentior hagiologus Petrus de Natalibus Praxul Equilinus, et Petrus Calo Venetus. Pergrata brevitate studuit Equilinus, et quam minimum intexit mythologiae, quo commendatior ejus apud nos fama est*. Alii quoque eum longe Jacobo de Voragine praerferunt. Si de numero agatur Sanctorum, quorum ille nomina collegit, libens assentior; sin diligenter veteris historiae statera examinata, certisque testimoniis ceu momentis librata quis requirat, nae ille in multis etiam Voraginenis cedit: ut merito Joannes Vasæus in Hispaniae Chronico cap. 5, in aliquibus cum judicio legendum consuevit.

Suppar Equilino fuit Joannes Gilemannus monasterii Canonicorum regularium in Rubea-valle juxta Bruxellam in Brabantia Supprior, qui summo labore atque industria Vitas Sanctorum plurimas collegit et manu sua descripsit: quo in studio praclaram operam una posuit Antonius Gentius ejusdem coenobii Prior. *Multum sane Gentio et Joan. Gilemanno, inquit Valerius Andreas in Biblioth. Belgica, universa debet Ecclesiae, ob vitas Sanctorum plurimas ab interitu vindicatas*. Decessit Gilemannus an. 1487, Gentius 1543. Praeclaris Rubeae-vallis mss. voluminibus et Surlis olim, procurante Joanne Molano, et nos usi sumus.

§ v. Acta SS. recentius collecta. Praeclarum Laurentii Surii opus.

Quod Cardinalem Bellarminum dicere solitum accepimus, seculum hoc, quo vivimus, seculum esse Sanctorum, propterea quod Deus dona sua, et praeclearas parandae sanctitatis rationes videatur largius quam superioribus aetatibus communicare; id ad eam trahere sententiam possumus, ut nunquam antehac perinde Sanctorum acta illustrata fuisse dicamus, atque hoc seculo, quo plurimi certatim, typographica praesertim artis adjuti praesidio, in ea eruenda e tenebris et dilucidanda incumbunt: etsi plures in profana antiquitate illustranda, fructu minori, laborerent. Non persequar omnes quorum hoc sacro in studio desudavit industria: praecipuos solum, quorum latius patuit labor, perensebo.

Boninus Mombritius Mediolanensis duo ingentia volumina edidit, quibus acta Sanctorum complexus est, ut ea in mss. codicibus reperit, ita fideliter, ut ne menda quidem scriptionis correxerit, quae minus jucundam lectionem reddere solent. Dieavit illud opus, quod *Sanctuarium* inscripsit, honestissimo Equiti Cicho Simoneta Ducum Mediolanensium Secretario.

Jacobus Faber Stapulensis Martyrum agones antiquis ex monumentis genuine descriptos publicare moliebatur, ut testatur Saussaius; at librum tantum unum e typis emisit, continentem agones Martyrum per primi mensis seriem, quem Antonio a Prato Cancellario Franciae dieavit, initio anni 1525. Eum tomum non vidimus: habuerat Rosweyds, ab amico fortas-

Acta recentior, sive pars 2.

Acta quoque SS. collegit Petrus Calo Clodiensis;

Bernardus Guido Ep. Lodeven.

S. Antoninus in Chronic.

Petrus de Natalibus in Catalogo.

non annio accuratissimus;

Gentius et Gilemannus.

Acta SS. recentioris collegere,

Mombritius,

Faber Stapulensis,

sis commodatum; atque ex eo quorundam acta Sanctorum descripsit.

Wicelius,

Georgius Wicelius multos edidit libros, quibus nascentia tunc hæreticarum portentosa opinionum juglaret, alios quibus afflictos Catholicorum animos confirmaret: in his est *Hagiologium, seu de Sanctis Ecclesie, Historie Divorum toto terrarum orbe celeberrimorum, e sacris Scripturis summa fide ac studio congesta, ac juvendo pariter atque ornando Christianismo, in Presbyterorum pie doctorum manus emissa*. Id ipse Hagiologium Alberto Brandenburgico Cardinalis Moguntino Electori dicavit an. 1541. Queritur tamen sibi librorum ad id opus apte elucubrandum necessarium copiam defuisse.

Lipomannus,

Utilius eodem in genere laboravit Aloysius Lipomannus Episcopus Veronensis, qui plurimas Sanctorum vitas a gravissimis et probatissimis auctoribus conscriptas edidit, suaque adjectis scholia adversus modernorum hæreticorum blasphemias et deliramenta. Primum volumen prodiit anno 1531, in 4 libros distributum, Vitas Sanctorum 163 completens. Secundum an. 1533 continetque Vitas 223. Tertium an. 1534 tres habet partes, prima Vitas varias continet, secunda Palladii historiam Lausiacam, tertia S. Gregorii Turonensis libros de miraculis Martyrum, S. Juliani, et S. Martini Episcopi. Quartum volumen eodem anno 1534 editum, 270 Vitas complectitur. Quintum an. 1536 Vitas Sanctorum mensis Novembris, Decembris, Januarii, Februarii Simeone Metaphrasæ Græcæ scriptas, versas a Gentiano Herveto Gallo. Sextum an. 1538 Vitas mensium Maii, Junii, Julii, Augusti, Septembris, Octobris ab eodem auctore scriptas. Septimum in tres partes tributum anno eodem: pars prima continet Vitas Martii et Aprilis, interprete Petro Francisco Zino Veronensi; secunda alias ex mss. Cryptæ Ferratæ, interprete Gulielmo Sirleto Protonotario Apostolico, qui deinde Romanæ Ecclesie Cardinalis fuit; tertia Pratum Spirituale Joannis Moschi. Octavum (quod ad Bergomensium Cathedram a Veronensi translatus concinnarat, descriptis e variis sanctis Patribus Divorum historiis, et in quatuor partes distinctis) ipso jam vita functo edidit Iulius nepos Hieronymus Lipomannus an. 1560.

Surius,

At nemo hæcenus Laurentii Surii Carthusiani studium et industriam æquavit. Is Lubeca artus, Francofurti ad Oderam et Coloniae Agrippinæ litteris dedit operam; atque hæc ætatis anno vigesimo, Christi 1542 in Carthusianorum Ordinem cooptatus, et vitam ipse suam sanctissime instituit, et aliis qua posset ad Christianam pietatem excitandis, aut a profana hæreseon novitate revocandis, prodesse studuit. Itaque gravissimorum religiosissimorumque virorum tum asceticas ad fovendam pietatem, tum polemicas commentationes ad propugnanda adversus novatores fidei nostræ mysteria accommodatas, Joannis Tauleri, Joannis Rusbrochii, Florentii Batavi, Henrici Harphii, Henrici Susonis, Michaelis Episcopi Mersburgensis, Joannis Fabri, Joannis Gropperi, Martini Eisengrimii, Fr. Staphyli, et Teutonico sermone in Latinum vertit. Deinde quatuor tomos Conciliorum Ecclesie collegit. Alia denique composuit opera: sed quod huc facit, maxime laeti et uberes exitere fructus sex tomis quosde vitas Sanctorum scripsit. Nam a Lipomano paulo ante evulgatas, in ordinem sacris Ecclesie Romanæ fastis apte respondentem redegit, plurimis tamen, quæ suo instituto minime congruerent, prætermisissis: ex variis deinde mss. codicibus, quos partim Gervinus Calenius Jurisconsultus hinc inde collegit, partim ultro viri pii, juvenadæ Reip. Christianæ studio, submisere, alias plurimas Sanctorum historias, graves et fide dignas, adjecto; atque sex tomis comprehensas in lucem edidit anno 1570, et quinque sequentibus. Proficitur autem, se in id summopere incubuisse, ne quid vanum aut commentitium,

aut parum graviter conscriptum, in suos tomos admitteret. Quæ etiam causa fuit, inquit, ut plerasque, imo per multas historias omiserim, non quod contemendas putem, sed ne habeant ullam occasionem ad maledicendum nati hæretici nostri, vel calumniandi labores meos, vel Ecclesie Dei insultandi. Et sapienter sane quidem illud ab eo provisum, ut, qui edendis Divorum actis, assiduum honorum operum exercitationem omni ætate viguisset apud eos qui Deo cuperent placere demonstraret, non vero inanem illam et stolidam fiduciam, quam, alienæ vel imbecillitati palpantes vel malitiæ obsecundantes, inculcant hæretici, ei qui fidem habuerit Deo, nequaquam imputatum iri sua flagitia; nihil ipse afferret, quod illi vel arguere falsitatis possent, vel quoque modo sugillare. De stylo ipse proficitur: *Equideam ut etiam erudito lectori gratificarer, vitas aliquot rudi stylo conscriptas, aliquot Latiniore reddidi; maxime quarum auctores nondum comperi: nonnumquam vero etiam illas nonnihil elinavi, quæ habent suas quidem auctores, sed sic scriptæ erant ut delicatas aures eorum qui sermonis elegantia delectantur, facile offenderent.*

quibusdam prudenter omisis.

stylo quandoque limato:

Probativ laborem suum Surius piis omnibus, etiam summis Ecclesie Pontificibus Pio V et Gregorio XIII. Cum celeriter essent exemplaria divendita, et multe interea vitæ et variis suppeditatis locis, cœpit eosdem tomos recognoscere ac locupletare, et denuo edere in lucem. Cumque ad finem prope Junii mensis pervenisset, anno 1578 Christi, ætatis sue 56, die 23 Maji ad Beatorum (ut confidere fas est) contubernium evocatus est, eorum fruitorum præmiis quorum certamina scriptis mandarant. Jacobus Mosander, et ipse Coloniensis Carthusie alumnus, in opus successit, et tum reliquos tres tomos auxit, tum septimum, ad quem concinnandum copiosam materiam Surius congesterat, ipse quoque plures aliunde nactus vitas, vice supplementi edidit, adjecto Adonis Martyrologio, quod ex quatuor pervetustis codicibus sua manu descripsit.

ejus opus auctum ab ipso

et Mosandro,

Cum vero etiam secunda editio distracta esset, et multi tamen vitas SS. expeterent, tertia adornata est, sed multo locupletior: auctores sua nomina prodere noluerunt; quid præstiterint, ita Lectori aperimus: *Inprimis, ne cui calumniandi ansa daretur, nihil de novo inseruerunt, nihil immutarunt, in quo non religiose adscripsit, unde unumquodque nacti sint. Vitas vero, quæ de novo additæ sunt, stellulæ signo in indice cuilibet mensi præfixo notari curarunt. Aliæ crucis signo notatæ sunt, quæ a Surio vel stylo mutato vel eliminato editæ, jam vero substitutæ sunt prout ab ipsis auctoribus conscriptæ fuerant. Quas quidem ut non accurate quæsierunt, ita oblatas inserendas putaverunt, non ut Surium reprehenderent styli mutati ergo, sed partim ut iis ex parte satisfaceret, qui illud a Surio factum non fuisse cuperent, partim etiam ut videant quam bonæ Surium ratio ad styli mutationem adegerit. . . . Quas vero antehac vitas edidit Surius, in iis si quid occurrebant, quod non omnino sua fide cavere videretur, id ex aliis auctoribus, et Cardinalis Baroni præsertim Annalibus Ecclesiasticis (cui hic in parte plurimum debetur) margini annotandum judicavit. Omnes autem vitæ tum antehac editæ, quam de novo insertæ, in certa capita et paragraphos distributæ sunt, et in summitate paginarum dies mensis quo occurrunt adscriptus, ut facilius esset lectori modus aliquod inveniendi et annotandi. Opus hoc, sane egregium, in duodecim partium tomos anno 1678 Joannis Krepssii et Hermannii Mylii sumptibus excusum est.*

ab aliis interpolatum et auctum.

Ex Surio hauerunt Franciscus Haræus, Zacharias Lippelous, Cornelius Grasius, alique innumeri qui Latine, Italiane, Hispanice, Teutonice vitas Sanctorum deinceps edidere; quos recensere opere pretium non est, quia non tam auctorum indicem hic texo, quam commemoratis quæ hæcenus generatim atque univèrse de gestis Sanctorum scripta atque edita sunt, quem mihi in hoc opere scopum proposuerim ostendo.

Quare

Quare eos quoque prætermittit auctores, qui religionum Ordinum annales conscripserunt, quique singulorum cœnobiorum, urbium, provinciarum antiquitates, sacras præsertim, eruere ac illustrarunt; qui tamen omnes magno mihi subsidio fuerunt et adjuvamento.

§ VI. *Heriberto Rosweydo adumbratum de Sanctorum Actis opus.*

Postremus ad hanc messem animum admovit ac manum Heribertus Rosweydo e Societate Jesu, acer judicio vir, stylo robustus, omnibus disciplinis et doctriinis politus ac perfectus. Quo ille intenderet, quæ colligere, qua ratione ac modo, quibus demessa condere horreis ac granariis vellet, ipsemet docuit, editis an. mcccvii *Fastis Sanctorum, quorum vitæ in Belgicis bibliothecis manuscripte*. Hisce fastis veluti specimen totius operis annexit SS. Tharaci, Probi, et Andronici Acta Præsidentialia, olim mutila edita a Baronio. Sed ipsum audire præstat, ita scribentem:

Ego sane etsi Sanctorum historiarum optime velim, et si otium sit, non omnino nihil in ea possum, imitabor hodie pictores sciographos, qui antequam rem ipsam visis coloribus expriment, soliti prius rudia quadam lineamenta ducere, et imaginem ipsam (licet cum D. Augustino) liciare. Ita si rubrica, si carbo, si creta aberravit, de facili reformant, et futuræ imaginis perfectum exemplar statuunt. Non ita pridem mihi Sanctorum historia omnis ætatis, serus, nationis, ex variis Belgicæ Bibliothecis collecta, descripta, ab amicis transmissa, indicisque moles crevit. Quam prorsusquam in ordinem redigam, et quamque vitam genuino suo penicillo depictam representem, placuit hanc sciographiam præmittere, ut si vel a me in hoc sacro instituto erratum, vel si ubi ad Ecclesiasticam hanc pinacothecam perficiendam vel tabula vel color aliquis desit, is ab Sanctorum amatoribus liberali manu communicetur. Stabit sua liberalitati gratia, et vel leve beneficium ibit in posteros.

Historia totius adumbratio ecclesiæ. TOMI XVI de Vitis Sanctorum. I. De vita Christi et festis ejus. II. De vita B. Mariæ et festis ejus. III. De Sanctorum festis diebus publice solemnibus. IV. ceterique ad xv de Sanctis mense Januario, Febuario, etc. XVI. Martyrologia variarum. TOMI DUO Illustrationum in vitas Sanctorum: quorum primus est Annotationum, qui constat octo libris. I. De Auctoribus vitarum Sanctorum. II. De tormentis SS. III. De imaginibus SS. IV. De ritibus Ecclesiæ, quorum hic mentio. V. De ritibus profanis, quorum hic mentio. VI. De tempore, seu Chronologia. VII. De locis, seu Chorographia. VIII. De verbis obscuris ordine alphabetico. Et si quæ alia explicata digna occurrerint, vel explicanda nonne Lector. Secundus est Indicium. I. Index nominum Sanctorum ordine alphabetico. II. Index et tabula omnium SS. cum notatione patris, status, laureolæ, temporis, loci, auctoris vitæ. III. Index per status SS. ut Religiosus, Virgo, vidua, conjux, etc. IV. Index per officia Sanctorum, Apostolus, Episcopus, etc. V. Index topologicus, seu index SS. per provincias, Italiam, Franciam, etc. VI. Index locorum, ubi coluntur Sancti tanquam Patroni. VII. Index nominum SS. pro curationibus certorum morborum. VIII. Index eorum SS. qui Patroni certorum officiorum. IX. Index nominum propriorum hominum, locorum, urbium. X. Index sacræ Scripture, quæ in vitis explicatur. XI. Index controversiarum. XII. Index catechisticus. XIII. Index rerum et verborum ordine alphabetico. Et si quæ alia notata digna se offerent vel notanda suggererent Lector.

Modus tractandi hic iste: I. Conquirere undique vitas ab aliis editas, ut Aloysio, Surio, etc. II. Easdem vitas cum MSS. et veteribus libris conferre, causa duplici: prima, quod sæpe primus et germanus stylus, quia rudis, in politiorum ab editoribus mutatus: ex quo factum ut vitæ auctoritas sit imminuta, et historicæ veritas subinde labefacta, dum quadam non rite intel-

lecta in alium sensum vertuntur. Deplorent hoc viri docti, et præ ceteris Illust. Cardinalis in Annalibus. Neape contingit iis quod pictoribus: ζωγράφαι ἱπειδὴν ἐξ εἰκόνας μεταγράφουσι τὰς εἰκόνας, πλείστον, ὡς εἰκός, τῶν ἀρχαίων ἀπολιμπάνονται. Illi enim, ait Magnus Basilius, cum ex imaginibus imagines depingant, a priore, uti necesse est, forma ut plurimum recedunt. Ita est profecto, Ars veritatem perdidit, et quoniam styli gratia quæritur, negligitur virtutum. Quo, quæso, tibi argentea facies surdo figurarum discrimine, ut materia conspiciatur, ipse ignotus maneat? Sancti honorem suum colore suo, non fæco exprimi amant: sciunt se virtutes suas strictim palliatis, non solutim laciniatis reliquisse: malunt se nosci, quam vestem conspici. Secundo, quia sæpe vitæ non integræ editæ, dum nunc prologus, nunc miracula, nunc obscuriora omittuntur.

III. Vitas nondum editas, undeque conquirere, et aliis ita, ut dixi, recognitis interserere. IV. Vitas omnes tam editas quam ineditas illustrare, obscura explicare, pugnantia conciliare, et alia præstare, quæ duobus libris præcedentibus Illustrationum promittuntur. Hæc res ipsa concepta tantum, non pertractato, tenuibus pro voto unius lincis adumbrata, sed ope operaque multorum coloranda.

Dein inter monita ad ipsos Fastos ista habet: Editas Sanctorum Vitas locis variis habeo varias, quarum syllabum hic non dedi, quod nullas operimisceve statuum, nisi vel exemplar MS. nanciscar, vel certe constet eas ipsas ex archetypis fideliter et integre expressas. Interest originalia Vitarum scripta scilicet extare, quod perparum fidei Brevioribus sine istis. Quisque enim suo captu rem delibat, et dum suo palato consulti, alterum suo gustu privat.

Post Fastos, ante Acta SS. Tharaci et sociorum, ista subdit: Vidisti, legisti Sanctorum Fastos? quid nisi silvam non silvam? Ita, sine fructibus frondes, sine frondibus rami, sine ramis trunci. Maluisses, sine præ omnibus fructum. Maluisssem et ego una tecum. Sed novam facilius silvam seras, quam veteres passivitus dis-situs in unum locum arbores transferas. Vita ipse ita varie sparse, ita varie scripte, ut iis colligendis, recensendis, et tempore et impendiis non modicus opus.

Hæc ille; quæ ut legit Cardinalis Bellarminus, quesivit qua ætate is esset qui ista promitteret. Ubi didicit jam annos fere 40 habere, seiscitatus est, an ei esset exploratum se ad 200 annos esse victurum? Neque enim, inquit, minori spatio temporis, ab homine uno res tanta perfici pro dignitate potest. Ut erat tamen magno animo Rosweydo, etsi tantum aberat ab absolute operatione, ut fundamenta, quæ cogitavit, vix omnino possuisse videatur; dixit tamen non diu antequam et vita decederet, jam LX natus annos, posse se annis singulis mensem sive tomum unum, recensere ac vulgare. Cogitabat enim vitas solas recensitas edere, uti SS. Tharaci, Probi, et Andronici Acta publicaret, absque Annotationibus, quas postea concinnaret; de iis vero Sanctis quorum non reperisset vitas, nihil omnino dicere statuerat. Pollicebatur autem se ipso mense Octobri, quo ineunte decessit, opus illud aggressurum.

Verum (ut ei tunc objectum ab amico) an, ut id potuisset præstare, tomis duodecim editis, LXXII, natus annos eo robore corporis, mentis vigore, memorie tenacitate, futurus erat, ut Annotationes tunc demum concinnaret? Quid iis Vitis erat factururus, quas plurimas, genuinas fortasse ratus, descriperat, ego ex aliis brevitas, imo et vitiatas, postea deprehendi? Ederet non examinatas? Alienum hoc ejus ingenio et gravitate. Ponderaret omnia suis momentis? annuo spatio majorem singuli menses operam postullasset. Distulisset in tempus aliud ambigua? Haud multo igitur Surianum opus superasset. Quid deinde iis futurum erat? an veluti atro damnata calculo, vel blattis et igni fierent pabulum, ut ipse loquitur, vel cucullum piperi facerent? Verum et Scriptoribus et Sanctis ipsis insignis ea ratione inferretur injuria; quando

omnia genuina stylo primigenio,

sed ditubiditate;

nec alia;

specimen dat;

sperans retinere qua absolvere.

An id potuerit sexagenarius?

Rosweydo
majus de SS.
opus

adumbrat
an. 1607.

16 tomos
policibus,

unum Anno-
tationum.

alterum Indi-
cium.

quando et illorum scripta non examinata abolerentur, et horum benefacta ita leviter obtererentur, et vitæ sanctitudo in dubium fortassis vocaretur. An examinaret omnia diligenter, absolutis Annotationibus? qua ætate?

Potuit prius,

Ego quidem certe existimo, si cum Fastos edidit Rosweydlus, continuo calamum sumpsisset, et insudasset operi, excutere potuisset vitas omnes, etiam quæ non omnino certæ fidei videntur, et meditatam opus perficere, aut partem saltem ejus maximam, præsertim si adjutor ei aliquis idoneus obtigisset. Sed nimis ille multis distrahi curas suas et studia est passus; non quod quæ scripsit, publico utilia non fuerint, sed pleraque fieri ab aliis, ipso instruente, potuerunt, præsertim quo Teutonice lingua edidit, illius præstantem summamque eruditionem minime exigentia. Nec defuere qui hæc inculcarent domesticæ externique monitores, quorum quidam vix convicio temperabant, aut desperare eum dicitantes, perfici posse quæ esset meditata, aut nimis viribus confidere viteque. Non destitit tamen undecumque quantam posset copiam vitarum coacervare, atque etiam plane easdem, ut in diversis codicibus reperisset, diversis diebus assignatas sæpius describendas curare: sed acervo veluti attentus custos incubabat, alia interim meditans, scribensque semper aliquid. Verum iis nunc querelis, quas non mihi magis, quam cum ille mortuus est, bonis omnibus justus quidam dolor expressit, abstinemus; et licet opus meditatam non absolverit; habeamus tamen gratiam quod id ita præclare informavit.

si unum id egisset.

§ VII. Auctoris hoc in opere propositum.

Nunc quid mihi propositum sit, quorsum spectet mea hæc commentatio, planum faciam. Nec vestigia Rosweydi anxie ac sollicitè persequi animus est, ut quæ non fixa firmiter, parte aliqua operis absoluta, sed leviter pressa dumtaxat, idea quadam tenuibus lineamentis informata. Nec tamen recedam longius. Idem illi et mihi scopus Acta Sanctorum generatim indagare, e tenebris eruere, illustrare. Sed longius ego aliquanto quam ille aciem intendo. *Vitas* ille, ut dixi, *nullas operi miscere* statuerat, nisi vel exemplar manu exaratam nancisceretur, vel certe constaret eas ipsas ex archetypis fideliter et integre expressas. Tam angustas mihi met ego metas non pono. Nam cum maximorum etiam Sanctorum, et quidem plurimorum, mandata litteris acta non sint, aliorum intercederint; extet tamen utrorumque frequens apud Scriptores memoria; cur non licebit hic gesta eorum, ex iisdem accepta Scripturibus, commemorare? Quid si aliquorum nulla quidem Acta in manibus sunt, qualia principio conscripta fuisse constet; reperiat tamen eorum epitome, nec stylo polita, nec satis ad historiæ normam exacta, et quandoque fortassis ab eo quod eruditi homines animo præceperint aberrans; cur hoc avido et famelico lectori fereulum subtrahas, etsi minus apte conditum videatur, nec quo e macello allatum sit noris, et num quidpiam maligne præceptum? Quid, cum neque ejusmodi extat monumentum, nec probati scriptoris testimonium; vigeat tamen Sancti alicujus memoria, ejusque celebrantur benefacta et miracula, vel sola populi fama, vel positis etiam imaginibus et anathematis; nefas fuerit, quid majorum sermonibus traditum sit, quamque id probabile videatur, exponere? Abstinentisset his omnibus manum Rosweydlus: non ego; qui nihil, quod ad Sanctorum honorem amplificandum, conservandamque memoriam facere videatur, existimem esse negligendum. Sæpe etiam neque scripta veterum, neque recentiorum famam sequi datur, quod et acta nulla extant et penitus absoluta memoria Sanctorum est: nomina tamen vetustis inscripta Martyrolog. sunt, quorum verba represento,

Acta Sanctorum hic

cum genuina et propria desunt.

ex aliis auctoribus collecta,

aut fama,

aut martyrologiis.

et si quod alibi vestigium apparet, scrutor et exactio diligenter.

Cogitabat præterea Rosweydlus vitas primum solas edere, postea de earum scriptoribus, horum ætate ac Sanctorum ipsorum, de utrorumque vitæ ratione, domicilii aut mortis loco, et aliis, quæ superius proposita sunt, disputare. Ego vero satius esse duxi, ad singulas id vitas agere; neque sat tuto in aliud tempus differri. Fieri enim potest, ut in Vitam incidat quispiam, quæ illi videatur vel ab aliquo probatæ fidei historico dissentire, vel receptæ chronologiæ non satis apte congruere, vel loca continere vulgo ignota; ideoque aut numquam extitisse Sanctum illum, aut ficta esse et commentitia illius Acta suspicetur. Occurrendum igitur istiusmodi opinionibus est.

Actis addita Annotationes,

Virum egregie doctum audivi narrantem, se cum primum Vitæ Patrum ipsius Rosweydi studio recognite ac illustratæ prodierunt, illico investigasse num inter eas esset Macarii Romani vita, illius qui juxta Paradisum habitasse dicitur, et trium monachorum ad eum iter: ea cum reperisset, neque satis Rosweydi Annotationibus firmata, aut discussa, sprevisse se librum ea causa. Imprudenter ille quidem, qui ingentem thesaurum, cui vel unicus admixtus esset nummus adulterinus, contemnendum ideo existimavit; imo cum nec adulterinus quidem esset fortassis, sed monetæ ignotæ. Quid si Notationes nullas addidisset, quanto minus illius et aliorum fastidioso palato vita illa sapuisset? Quot inter Sanctorum Vitas sunt paribus aut etiam difficilioribus implexæ ambagibus?

ne spernatur.

Edidi xiii Januarii vitam S. Kentigerni Pictorum Scotorumque Episcopi, sane admirabilem. Vir quidam eruditissimus, et in Anglicanarum rerum Scriptoribus versatissimus, cum mecum de Sanctorum Vitis haberet sermonem, rogatus a me est, quid de Joanne Capgravo, ejusve Sanctorum Angliæ Legenda sentiret. De sanctissimis hominibus, inquit, fabulas vel scripsit, vel collegit. Omniane ergo, inquam, improbas? Pleraque, ait. Fateor esse quæ ita imperite ac inepte scripta nollem: at de Kentigerno quid videtur? Fuit, inquit, vir Apostolicus, sed figmentis scatet vita. Sciscitavit quid præcipue rejiceret, quæ jam a me excusa de eo erant, legenda obtuli, rogavi ut afferret lucem. Cum legisset; Multa, inquit, sprete hæctenus Divorum historiæ, ubi sic erunt illustrate, et si stylo nil insipidius, arridebunt tamen eruditis. Quid si ergo ipse ea sua singulari eruditione digessisset ornassetque Rosweydlus, quanto illustrior emicisset obscuretæ hæctenus aut nescio qua temporum barbarie infuscatæ splendor veritatis?

Eæ fidem conciliant etiam projudicatis.

Ipsæ ego (fatebor enim, qui communis est multorum, errorem meum) cum in Actis, non memini nunc quibus, legissem *Urielis* et *Ophaliæ* Reges, suspectare fraudem copii, ac vereri ne in quapiam Mori Utopia quæ narrarentur gesta essent; donec suspensio veluti gradu, ita mentis assensu pertentarem omnia. Tandem vero *Uriel*, sive *Iriel*, aut *Uriel* occurrit, Hiberniæ provincia, cujus caput Drogheda urbs; et Donaldus *Rex Urielis*, Mellifontis præclari cœnobii fundator; et qui cum aliis Henrico II Angliæ Regi se subjecerunt; *O Carel Rex Urielæ*, *Mac Shaglin Rex Ophaliæ*. Quid ni igitur cum ista occurrunt, ne hallucinetur et a lectione honesta imprimis et fructuosa avertat animum, qui ad ejusmodi scopulum fuerit impertus, breviter ea explanem? Periculosa sane mihi ac temeraria futura res est visa, si absque ullis Annotationibus ac Præfationibus, ederem quamvis multis probatas Vitas et genuinas. De ipsis porro Annotationibus totaque operis methodo, plenius cap. 2, disseram: hic illud indicandum fuit, a Rosweydo quibus in rebus et quamobrem discederem.

sæpe necessarium.

Verum sentio esse quosdam, quibus Rosweydi non probetur institutum, minus etiam meum; propterea quod

*Inornata Acta
an respicienda,*

quod existiment, satius esse urbano et venusto stylo, quæ de Sanctis comperita sunt, narrari; quam rudera quædam incondita, aut saxa potius barbari sermonis projici: quin et Sanctos ipsos venire in contemptum putant, cum ita illorum res gestæ narrantur. Cum vero ex variis auctoribus de Sanctis, quorum vel propria nulla, vel minus integra extat Vita, quædam profero analecta; malleit unam concinnari continuam orationem, quam quasi centonem consui, ipsi sanctorum verbis representatis. Malleit cum invicem discrepant auctores, omnibus expensis, sententiam unam, quæ probabilior videatur, affirmari, ceteris prætermisissis; quam ambigue conjectando ansam, ut ajunt, præberi de rebus omnibus dubitandi. Næ illorum multum a mea dissentit ratio. Merentur quidem Sancti ut a peritissimis scriptoribus res ab ipsis præclara gestæ mandentur litteris, magis sane quam Rex ille, quem legimus, cum multos secum rerum suarum haberet scriptores, invidisse etiam ei cui suæ virtutis Homerus præco obtigisset; seque ab Apelle pingi, a Lysippo fingi potissimum voluisse. At multis ætatibus vel rari exitere præclari scriptores, vel qui exitere, ii suorum studiorum inanem sectari mercedem, quam Deo Divisque sptos consecrare labores maluerunt. Si qui autem bene docti Sanctorum gesta mandare litteris aggressi sunt, ii vel animis in alias plures curas distractis expolire sermonem non potuerunt, vel ultra neglexerunt, rati styllum eorum optimum esse Sanctisque gratissimum, qui cum ipsorum vite modestia consentiret; ut sicut illi vulgo contempti contemnebant ipsi omnia seculi ornamenta, monumenta gloriæ, laudis insignia, solo virtutum interno splendore contenti, quo se Numini gratiosos fore confiderent; ita omnis de eorum vita instituta narratio, humilis esset et inelegans, sola veritate et pietatis incitamento commendata.

Equidem non video cur non cuicumodi illud sit, quod sic traditum est litteris, id quisquis amator est veritatis multo libentius amplectatur, quam si novis elegantiarum pigmentis adulteretur. Jam quis ego sum, qui cum discrepant atque inter se pugnant scriptorum variorum narrationes, ipse quod mihi visum fuerit, velut certum minimeque dubium pronuntiem, et mea unius, quæ nulla est, firmem auctoritatem? Nonne id satis est, si ubi plurium discrepantia protulero testimonia, quodam eorum et quamobrem præferendum existiment, modeste exponam, aut etiam iudicium Lectori relinquam? Ipsos principes historicorum video ab hac ratione mea minime abhorre. Quoties enim Valerium Antiatem, ac Fabium Pictorem diversa sentientes citat Livius? Quamquam, quia in omnium manibus erant, non ipsa eorum verba adnumerat, neque illi erat opus. Mihi id visum est faciendum, ut sua antiquitati dignitas constet, ac reverentia. Etiam in statuis et inaginis Principum, imo et plebeiorum quoque, majorum nostrorum, veterem illam habitus formam observamus ac reveremur, et longe inepto ac multiformi ætatis hujus vestimentorum modo præfe-

*aut e variis
collecta?*

*cur incompta
olim scripta?*

*Testimonia
scriptorum,*

*etiam dissen-
tentium*

*preferuntur
ipsorum ver-
bis,*

rimus: et non id in scriptis ac stylo, cui uni fere a vetustate commendatio est, valebit? Lectores malo quid olim de singulis Sanctis scriptum sit, intueri, quam mihi credere narranti. Aberit fraudis suspicium, cum ipsa veterum verba legentur. Atque ita quidem affectus animo sum, ut mihi haberi fidem nolim, nisi id narrem quod ipse oculis vidi, neque enim ita me lactenus vixisse arbitror ut tunc fidem non merear: ast in ceteris quæ ante meam gesta sunt ætatem, nolo mihi credi, sed, quos proferam, testibus, quos ipsos suis volo verbis uti: quæ tamen si quando obscuriora erunt, ut mihi interpretari ea et explicare liceat, deponam.

Fontem igitur demonstro, puræ quidem aquæ et salubris, sed in obscura latentem silva, densis septum frutetis, musco obsitum, avio loco, difficili aditu, nullis labris aut marginibus aliisve operibus conclusum, ita tamen ut haurire ex eo facile queas, aquamque deducere, quibus voles canalibus, lapideis, ligneis, plumbeis, argenteis, inde aut virtutum præstantissimarum petendo exempla, aut materiam sumendo quam stylo exornes ad aliorum utilitatem, Divorum honorem; ea lege tamen, ne ipsum unquam obstruas fontem; sed si quæ forte et vicina palude vena influxit, aut malitiose inducta, si cuius arboris noxia eum umbra texit, si quid aliud saporem ejus vitiat, usumve interclusit, medelam afferas qua licet: si quid a sciculis aut imperitis librariis adjectum, recisum, mutatum deprehenderit; aut ipse emendes, aut nos moneas.

Venam divitis metalli ostendo: refode eam, tu, excoque, utere. Siquid terrestris scoræ admixtum, secerne: si quid minus a me depurgatum, (et sunt pluscula, fateor) exente tu diligenter: verte in quæ voles opera; sive nummos eudere animus est, quos trapezite illi Regi annumeres æternarum possessionum pretium, quibusve nomina multisjam noxis peccatisque facta dissolvas; sive vasa magnifice elaborare, que ad celestes, etiam Numinis ipsius, epulationes adhibeantur; seu denique arma fabricari, iisve splendorem addere, quo adversariorum præstringas oculos, et gloriosum triumphum reportes; quod voeo.

In silvam duco, opacam et densam, et multos per annos, imo secula, inciduam. Hic si te umbra delectat, amœne conquesces, æstumque curarum forensium et cupiditatum temperabis. Sin cedere arbores libet, jus fasque est, et in quos voles usus; seu navim cupies fabricari, qua ad destinatum salutis portum vebare; seu domum ædificare, in qua tibi vivas, non semper hospes tui ipsius, et rerum tuarum ignarus; seu quod denique aliud moliri opus, sive solum ignem facere, quo frigus pellas, animi, inquam, maxime periculosum; affatim materiæ est. Unum postulo, sicubi via erit frondibus et virgultis interclusa, aut caducis victisque ramis impedita, sicubi directo cortice squallebunt trunci, si quæ inimico sidere afflata quereus, si quod aliud inutile lignum; fateare tamen, æquus esse si voles, pura esse apta et commoda; nec usquam fortassis, pari in mole, pauciora, repudiare quæ velis.

ad fidem.

*Opus hoc fons
est,*

metalli venæ,

silva cadua.

*Ordo necessarius
in Vitis
SS.*

CAPUT SECUNDUM.

Methodus et symmetria operis.

§ 1. Ordo dicendorum et ratio.

Rerum omnium quæ existunt, ordo quidam est ac modus, a natura, aut potius ab auctore naturæ, sapientissime constitutus. Cernitur is quoque (licet sæpius hominum improbitate perturbatus) in rebus publicis, ex pulcherrima partium omnium, ceu membrorum, compositione ac disciplina consertus. Verum alibi nusquam illustrius, quam in Sanctorum vita elucet, a quibus est tum in Numinis veneratione publica ac privata, tum in ceterarum functionibus ac

muniis virtutum, omnique vite ratione, ordo quidam, idemque fere Divina haustus institutione, studiosissime conservatus; ut æquum propterea sit, omnem, qui de eorum gestis instituitur, sermonem certo quoque ordine disponi. Ergo ne quis ut in vasta atque immani silva chaos quoddam suspicietur, atque indigestam molem; breviter hic totius operis ordinem explicabo. Ac primo rerum ipsarum quæ dicuntur est ordo: dein eorum quæ perspicuitati serviunt ac commodo Lectoris, apta atque idonea ratio tum styli qualitas et conformatio: Iudicium etiam (nam eorum præcipuus

præcipuus est usus) necessaria explicatio : odiosæ præterea sunt quæstiones nonnullæ ac censoriæ notationes, a quibus cur retorqueam styllum, exponenda est causa : demum quæ in posterum mediter, operum est idea quædam aut consilium aperiendum.

Qui antehac Sanctorum Vitas scripsere, ii vel nullum secuti ordinem sunt, ut qui secundam partem Legendæ composuit, atque in nonnullis voluminibus Lipomanus; vel alphabeticum dumtaxat nominum, ut Mombritius; vel ætatis ac temporum, ut recentiores nonnulli, vel festorum, quæ in ritualibus libris Ecclesiæ Romanæ descripta sunt, ad quæ ceterorum Sanctorum, etsi in nullis extent Calendariis, mortuales dies accommodant; ita Jacobus de Voragine, Surius, ac reliqui fere omnes. At si in eundem diem plures inciderint Sancti, horum ab iis pronisue scripta nomina; vitæ editæ, nullo vel ætatum discrimine, vel literarum; ut cernere est in Petro de Natalibus ac Surio. Ego fastos quidem sum Romanos secutus, ut quo quisque in cælum migravit die, aut quo præcipua illius agitur festivitas, Acta darem. Sed et diernum quoque singulorum Sanctos in certum sequendi ordinem, ut, quantum eorum assequi ætatem potui, prius de iis agerem, qui prius vixerunt, aut certe prius excesserunt e vivis. Non ita tamen id arripui scrupulose, quin ubi ætas controversitur alicujus, communi adhaeserim sententiæ, licet ut verior ea esset timerem. Ubi nullo ex vestigio certam deprehendere ætatem alicuius potui, ut sæpe Martyrum, hos in ea conieci tempora, quibus maxime congruere visi sunt. Sed de chronologia mox iterum.

Primum igitur consignato die quolibet qui eo die coluntur Sancti, aut quorum quoquo modo celebratur memoria, eorum nomina ordine, quem jam exposui, recenseo; addito, cum mihi cognitus est, loco quo vixerunt, et quam gesserunt dignitate, aut gradu, v. g. *S. Gaudentius Episcopus Novariensis in Italia. S. Leo Tribunus, Martyr in Bulgaria, etc.* Atque ea ratione unico obtutu de quibus eo die agatur Sanctis, quoque ordine, perspicui potest.

Sequuntur *Prætermissi* et in *alios dios rejecti*. Sæpe namque Sancti unius plura sunt festa, in una etiam atque eadem Ecclesia : nam quorundam obitus sive natalis celebratur, Translatio, nec una; ordinatio, miraculum quoddam : aliorum a diversis populis diverso die agitur, etiam eadem celebritas. Esset vero illud ridiculum, si quis unius Sancti pluribus diebus ed uno in opere Acta vellet. Semel igitur illa dedi; quibus vero diebus alibi agitari eorum festivitatem vel recolli in Divinis officiis memoriam comperi, indicavi isthæc, ubi Acta eorum queant inveniri : idque eo consilio, ut si quis Patroni fortassis sui, aut ceteroquin quopiam in loco celebris Sancti Vitam quærat, neque tamen eo die reperiat, sciat quo sibi sit recurrendum. Plerumque vero ad eum diem cujusque Vitam rejicio, quem maxime solemnem agi existimo in loco ubi illius conditum est corpus, aut qui illius ortu patrociniove gloriatur. Sunt præterea recentioribus Martyrologiis, aut Sanctorum catalogis, multorum inscripta nomina, quibus tamen caelestes honores non sunt Ecclesiæ iudicio decreti, vel antiqua populorum pietate prærogati. Hos ego mihi omittendos esse merito existimavi, recentiores præsertim : neque præter *Venerabilem illum Ludovicum Blossium Abbatem Lovtiensent*, (cujus cur vitam hic dederim, suo loco exposui) alterius cujusquam res gestas retuli, qui non ab aliquibus scriptoribus in Divorum albo collocetur. An legitime id factum esset, sæpius addubitavi; ac tunc si dedi vitam, (dedi autem paucorum) omisi tamen *Sancti* aut *Beati* titulum : plerumque tamen Vitam omisi, nomen indicavi, ut sicubi me mea conjectura fefellerit, me lector eruditus admoveat. Ac vero conieceram in hanc Omittendorum classem nonnullos, quorum postea et sanctitatem publicis festis monumentisque celebratam didici, et res gestas accepi.

In hoc quoque omissorum syllabo ordo est a me duplex observatus : nam primo eos recenseo, qui in priorem, juxta Calendarii seriem, rejiciuntur mensem aut diem : exempli gratia, si die xii Januarii in Martyrologiis Sancti occurrant, quorum aliqui x Februarii, vi Aprilis, xv Januarii, viii Januarii colantur, alii etiam plane omittendi videantur; primo eos refero qui ad præcedentes Januarii dies, tum qui ad ipsum duodecimum pertinent, sive qui adscripti illi diei sunt, sed videntur esse omittendi; dein qui ad dies consequentes ejusdem mensis; ac denique mensium aliorum, eadem semper serie atque ordine dierum. Secundo cum omnino prætermissi eodem die plures sunt, hos quoque eo ordine digessi quem eorum postulare ætas, etsi non semper accuratissime expensa, videretur.

Tertio loco Præfationes sunt, sive προλογόμενα, aut præviæ de vitis singulis dissertationes. In his locum, in quo præcipue Sancti singuli coluntur, quoque orti, aut in quo ætatem degere, vel quem suis reliquiis consecravere, expono : tempus quo vixere, ex certis characteribus, si quidem ii suppetunt, eruo : sanctitatem publice celebratam, ex Actis canonizationis, Martyrologiis, veterum scriptorum testimoniis, templis eorum honorificatis, reliquiarum legitimis translationibus, atque aliis monumentis, affirmo : Vita a quo scripta, quo tempore, quibus probata, citata, a quo accepta, commemoro. Atque in hoc postremo capite ita sum religiosus (quod id existimem ad gratitudinem testandam, impetrandamque fidem valere quam plurimum) ut nullam omnino Vitam edam, quia qua Ecclesia aut cœnobio accepta sit, indicem; expressis etiam privatorum nominibus, qui vel suos codices commodarunt, vel suam ex alienis Acta vel unius Sancti descripsere. Et fuerunt, qui quas paraverant publico vitas, eas a sedulicatas in hoc tamen amplo opere maluerunt extare, quam separatim tenui cymba vagari : his etiam ut æquum est, suos constat honos; uti et iis qui e Græca lingua, aliave barbara vitam alicujus Sancti vertere, aut miracula. Quæcumque vero in Rosweydi armariis reperi, ea omnia summa fide significo ab eo me accepisse : idque eo studiosius facio, quod fuit nonnemo, qui vel existimavit, vel certe persuadere aliis conatus est, nullam a me Vitam edi, quam non ille olim congresserit. Melius id norunt qui plurima post illius mortem suppeditarunt et in dies suppeditant amici. Magna tamen pars operis, aut totum potius illi debetur, quod et multa collegit, et auspiciatus est opus, quod vel mihi fortassis non venisset in mentem, vel certe ut id aggredederer non svisset Ordinis nostri Præsides.

Non Vitas autem solas edo Sanctorum, sed et Translationes, et patrata ab iis post mortem miracula; quæ si separatim peculiari commentario descripta sunt, iis sua præfigo Prolegomena aequè ut vitis ipsis, eodemque modo ea dilucido : sin pars sunt Vitæ, eive atexta, de iis seorsim nisi in communibus ante Vitam Prolegomenis non disputo. Si quæ autem alia de iisdem Sanctis alii tradidere scriptores, ea vel in Prolegomenis, vel post vitam profero, aut si eadem narrantur in Vita, indico solum. Prolegomena vero ipsa si prolixiora sunt in plures partior paragraphos. Quæ porro Prolegomenorum, eadem Vitarum est ratio, quæ non continua serie conscriptæ ab auctoribus sunt, sed a me e variis scriptoribus collectæ, quasque consarcinate. Ceterum quæ in hisce Prolegomenis tracto, eadem v. cl. Andreas Saussaius in commentariis apodicticis ad Martyrologium Gallicanum, daturum se pollicetur, fortassis etiam inculentius. Miracula Sanctorum sunt qui edi non probent, vel quod iis, ut loquuntur, confirmari nunc nostræ religionis veritatem necesse non sit, vel quod multa in iis inesse videantur inania ac futilia, quæque risum potius expriment quam filem aut pium animi sensum, vel denique quod in iis multa

etiam apto ordine.

3. Prolegomena,

in quibus Vitarum ipse exornantur.

a quo ex scripta,

unde accepta

etiam an a Rosweydo;

tum de Translationibus agitur et miraculis.

et de his quidem utiliter.

hic alius quam a ceteris Auctoribus servatus,

etiam inter SS. ejusdem diei.

1. Sanctorum qui eo die coluntur posita nomina.

2. rejecti in alios dies,

vel omnino omitti,

multa memorentur Ecclesiasticæ libertatis violatoribus, sacrorum contemptoribus, aliisque sceleratis hominibus inflata cælitus supplicia, quæ qui eadem nunc designant flagitia, merito sibi sentiunt esse pertimescenda, putantque palam exprobrari. Quam fidem quæ vulgantur a me Divorum historiæ mereantur, sequenti capite exponam. Non solum autem ad religionis persuadendam veritatem aut facta olim miracula sunt aut fiunt etiamnum a Deo : magnus eorum fructus est, si a sceleribus deterreantur mortales : quamquam neque hoc potest accidere, quin confirmetur etiam religio, ac præsertim salutaris de suprema Dei providentia opinio. Et multi ante me sapientissimi sanctissimique viri Sanctorum conscripsere miracula, quorum sunt quedam in generalibus Ecclesiæ conciliis approbata.

Quarto ipsas edo Vitas germana phrasi, qua sunt olim ab Auctoribus conscriptæ, cum mss. codicibus accuratissime collatas; si quidem archetypa ejusmodi exemplaria reperire potui. Si non extabant illæ prius Latine, indicio quis verterit; ubi id non indico, sed solum e Greco, Italico, Gallico, Hispanico, Teutonico versas, a me versæ sunt. Si plures extant unius Sancti Vitæ, et a nominatis præsertim scriptæ auctoribus, eaque hactenus non editæ, omnes hic edo; nisi compendia sint aliæ aliarum. Nam cum antiqua nactus sum Acta, plerumque Metaphrastæ et recentiorum narrationes prætermitto.

Hisce vitis ac miraculis subijcio, ubi opus esse videatur, perbreves Annotationes; quibus vel variæ lectiones in diversis mss. animadversæ indicantur, non omnes cujuscumque generis, quod esset supervacuum, sed quæ alicujus esse momenti visæ sunt; vel si quæ nomina urbium aliorumve occurrunt locorum, quæ non satis in eadem Vita explicata esse videantur, ea breviter ubi sita sint amoto. Si quæ verba barbara, aut minus usitata, eoque obscura, explano ea breviter. Si quæ temporum nota, a vulgata dissentiens chronologia, aut quæ non satis perspicua esse videatur, eam, si in Prolegomenis id factum non est, expono. Si quid est quod cum Theologorum placitis nequitiam congruere videatur, id vel enodo, vel qua licet excuso, vel etiam qui corrigi possit doceo. Denique cum præter eam quam edo Sancti cujuscumque Vitam, alia extent subinde ab aliis scripta auctoribus ejusdem Acta, aut ab historicis relata, si quid hic omisissum aut aliter narratum sit, admonco.

Non defuere viri doctissimi, qui hæc Annotationes existimarent nullum esse usum habituras, eoque ut vano labori parcerem hortarentur. Neque enim eruditos Lectores illis egere; neque qui egeant, eorum esse habendam rationem, nisi ipsam passim velimus Latinam phrasim in rudium gratiam explanare: Jacobum Simondum, Dionysium Petavium, aliosque pari eruditione viros Annotationes hæc, aut etiam propter eas opus universum contempturos. Perculit, fateor, me virorum tantorum allata ad labefactandum institutum meum auctoritas. Ergo ne Heroibus illis, qui mihi singuli instar essent plurimorum lectorum, aut etiam omnium, displiceret labor hic meus, quas jam paratas habebam Annotationes expunxi plerasque; ideoque rariores quatuor primis diebus adjectæ. His excensis, cum bella justitium, ut ante scripsi, prælis indexissent, pensiculationis cæpi cogitare, quibus hæc ederem? anie solos eruditissimos homines volvere opus meum vellem, an non potius plebem omnem litteratorum? his numquid commode esse Annotationes ille possint? Cui ingratum fore, ubi Sancti alterius fieri mentionem legerit, moneri quo die sit illius Acta reperitur? Si solum Petavii Simondique similibus legi mea velim, satis esse si decem aut duodecim eundem exemplaria; neque enim esse nunc aut intra longissimam fortasse tempus futuros pari eruditione decem. Quid? an nescire eos, scribi multa quibus

solum vulgus rude et imperitum utatur, plura quæ mediocriter docti legant, quæ doctissimi pauca? Notam mihi eorum esse humanitatem ac comitatem, plurimis litteris officisque immerenti mihi præstitis testatam, ut non facile sint, quod ipsis etiam usui non sit, sed prodesse tamen aliis queat, aspernari. Accedebat aliorum scriptis celebrium virorum auctoritas, Jacobi Tirini, Joannis Tollenarii, Laurentii Uweni, Autberti Miræi, atque aliorum multorum, qui et lectas hæc brevissimas notas probabant, et ut porro similes elucubrarem hortabantur.

Antonii Wiughii Lætiensis Abbatis longe vires meas, ac fortassis modum humanæ imbecillitatis, vota ac consilia excessere. Optare enim se aiebat, ut non brevissima solum scholia, sed luculentiores commentarios darem, quales fere Petrus Halloix noster ad Vitas Sanctorum Scriptorum Orientis adjecisset, de quo auctore multus tunc nobis fuerat sermo, et cum summa ejus, ac merita, conjunctis laude. Negavi eam esse mihi vim animi, ac corporis firmitatem, nisi viginti alios excitaret ipse, qui ad idem studium suam operam serio conferrent. Quem deinde lecturam hæc? cogitaret operis mei molem etiam absque ejusmodi commentariis : quid si illi accesserint, et par characterum magnitudo? Trecentis profecto voluminibus opus omne non iri expletum. Acquievit continuo responsioni huic meæ vir optimus.

§ II. Ad perspicuitatem et lectorum commodum excogitata.

Providere quidem omnes oportet, qui ad libros edendos animum appellant, ut non modo stylus clarus apertusque sit, sed et litterarum forma ac chartæ ratio sit ejusmodi, nihil ut lectorem offendant ac fatiget. Numquam tamen mihi eorum invidanda esse duxi exempla, qui characterum magnitudine, nitore chartæ ceteraque elegantia capti, nil pensi habent, quanti pretii futuri sint libri, et quam multi eos coempturi. Volui ego ita opus hoc meum cudi, ut nec fœda esset charta, neque deformes litteræ, quæ averterent potius, quam allicerent lectorem; neque tamen ita splendida essent ac sumptuosa, ut emptores pretii magnitudo deterreret. Idcirco Typographum monui, prudentem virum ac cordatum, ut chartam, characterem, et cætera quæ opus forent, adhiberet, qualia sibi esse utilia judicaret : nam quod illi utile esset, id mihi maxime jucundum fore, ut nimirum quam plurimi libros meos emant ac legant. Fecit ille pro sua prudentia et humanitate, ut neque papyri aut typorum munditiam requirerem, neque pretium enorme dammarem. Et quidem ordinari a me characterum diversitatem et modum voluit, ac cætera quæ censentur operis perspicuitati servire. Quæ huc faciunt, quæque adhibita litterarum differentia, summam hic edisseram.

Primum gaudioi forma characteris (ut de titulis nihil dicam) impressa Sanctorum cujusque diei nomina, ut ipsa litterarum magnitudo illico oculos advertat Lectoris animumque. Ejus tamen Sancti nomen, cujus eo die festivitas sit in Romano Calendario consignata, quadratis est litteris, ut eminent, non tamen primo loco, ut in Martyrologio, sed ordine ætatis, efformatum. Duo deinceps sunt genera litterarum, mediocri magnitudine, quam ex re medianam vocant; aliæ longiores aliquanto quam latiores, vulgo Italicæ dicuntur; typhothetæ nostrates, quod his calamo efformandis citatius moveri manus possit, et velut currere videatur, *Cursivas* quasi cursorias, appellant. Aliæ rotundæ sunt ac teretes, et passim Romanæ nominantur. His Vitas, et quæcumque alienis verbis efferuntur, excudi curavi : cursoriis illis quæ mea sunt, aut quasi mea, quia adjunctorum et laboris sociorum, de quibus infra. Annotationes

multis probate;

non tamen prolixæ.

Chartæ et litterarum forma non vix sumptuosa et operosa.

Litterarum discrimina.

4. Vitæ primæ phrasi,

nisi ex alia lingua versæ.

5. Annotationes ad singula capita,

ilicet non necessaria,

vulgo utiles,

tiones vero, ut quas lectorum quidam præteribunt festini, vel sibi non necessarias rati, minimo excusæ sunt caractere.

Principio Vitæ ejusque aut præviæ mæe de ea dissertationis, in margine diem signavi quo is colitur Sanctus, et annum quo decessit: vel si annum certa nota temporis circumscribere ac definire non potui, tum seculum quo vixit, aut seculi initium finemque expressi. Ast in supremo margine quasque superliminari paginæ ejusque et Sancti nomen, cuius isthæ datur vita, et dies mensis adscriptus; ne quemquam oporteat plura volvere folia ut norit quo de Sancto agatur, et quo die mensis. Quia vero ejusdem Sancti plures quandoque sunt vitæ, a diversis scriptæ auctoribus, ideo in exteriori margine paginæ ejusque, summo loco a quo ista auctore sint quæ dicuntur, aut unde accepta indicator, hac formula: AUCTORE N. N. EX MSS. aut EX EUSEBIO, EX VITIS PP. EX SURIO etc. Si quæ ea pagina habentur, quæ nulli certo tribuenda Auctori videantur, sed sint a me undique compilata, adposui, EX VARIIS.

Vitas singulas in capita distribui, ut laborem levarem tædiumque Lectoris. Neque semper partitiones sum secutus quæ vel in aliorum editionibus vel in mss. extabant, quod plerumque mutuo non responderent codices; unde conjecturam capiebam, non esse ab ipsis auctoribus illas capitum factas sectiones ac titulos. Si quando divisisse Auctorem commentarium suum in capita, aut titulos apposuisse, probabile fuit, reficui utraque. Nisi forte breviam nimis capita erant, et quasi a singulis periodis repetita, aut nimis longa et ad plures paginas diffusa: aliam enim tunc divisionem adhibui; ea tamen moderatione, ut priorem Auctoris partitionem singillatim exponerem, præsertim si additi tituli essent. Ipsorum porro titularum alii cursoria, rotunda alii littera impressi; illi a me, hi ab auctoribus compositi, aut certe in mss. reperti.

Quia vero auctorum præfationes sæpenumero jejunæ sunt et frigida, narrationes ipsæ inertes et languida, ac succo vacuæ; ne quis possit queri male in iis legendis operam collocari; aut certe ne molestio quidpiam querendi labore conficiatur: compendia omnium quæ tractantur in margine adposui, quasque in summam cuncta aut certe præcipua redegei. Hæc qui percurret, paucis horis vasti etiam voluminis materiam evolvit: si penitus quidpiam introspicere ac pernoscere cupiet, licebit pensiculare ac sigillatim cuncta perlegere.

Annotationes singulis subnexæ capitulis quem ad locum spectent, præfixæ litteræ significant, quæ eadem et in contextu orationis et in marginibus impressæ. Quæ ex divinæ Scripturæ libris aliisve citantur auctoribus, ea quo ex loco sumpta sint vel in ipsam serie narrationis indicatur vel in margine. Quæ autem cito Auctorum loca, ipse vidi: nihil aliena fide profero: si Auctores non fuerunt ad manum, apud quem eos citatos repererim indico. De iis quæ sunt ex peregrinis linguis Latine versa, sequenti paragrapho dicam.

Numeros addidi justis intervallis ad Vitam ac præfationes. Hos subservire posse Indicibus rebar cum impressionem auspicer. Facilior reperta dein ratio est. Possunt tamen hi numeri aliis usui esse: neque aut deformant historiam, aut ab aliorum consuetudine scriptorum abhorrent; et fere hosce numeros exprimo, cum vitam unam cito ad alterius illustrationem.

§ III. Stylus Auctoris.

Expectat nunc fortasse quispiam, ut quæ scriptorum profero monumenta, sola fere antiquitate commendata, ea extrinsecus saltem styli elegantia

condecorum; quæ, inquam, ad eorum explanationem profero, iis munditiam addam ornatumque dictionis. Ita qui veterum semitruncas statuas, carie situque exesas imagines, fractos enses ac loricas consecantur, ea ubi adepti sunt, vel in fabrefactis capsis reponunt, vel limbis pretiosis circumdant, vel illustri in cœnaculis loco suspendunt, quasi hæc vetustatis reverentia, illius fluentem ac prope obsoletum reparare ornatum velint, honorem sibi conciliare. Erunt igitur veterum illæ gemmæ Scriptorum, etsi non magno artificio sculptæ, auro nunc splendide dictionis includendæ. Verendum alioquin, ne non modo non augeam, sed plurimum etiam imminuam gloriam Sanctorum, quorum Acta dudum propter inornatam agrestemque dictionem neglecta, ita proferam in lucem, ut nullum iis novæ, vel in ceteris saltem lucubrationibus meis, elegantia splendorem adjungam.

Merentur quidem Sancti ut eorum laudes omni eloquentia facultate, arte, contentione celebrentur: neque ab eo studio avertere exemplo meo quemquam velim: hortor potius omnes, ut eo vim omnem ingeniumque conferant, ut Sanctorum res gestas stylo illustrent. Nusquam alibi major honestas, dignitas, decus, Nusquam gratia amplior, et eorum qui laudantur, et qui laudationem legunt; nusquam luculentior merces, nusquam invidia minor. Ut tamen dedito studio expoliam styllum, inducere in animum non possum: neque fortassis si in id incumberem, optatum assequer: sed ut assequi me posse confiderem, nolim tamen tempus, quod angustis sane a natura definitum spatiis est, ex utilioribus occupationibus ereptum, in eo studio consumere. Nec sum adeo stolidus, qui si quid ultro aptum perfectumque occurrerit, id repudium, quasi Latine etiam loqui nolim; sed nolo vel tenuem in ea elegantia connectanda operam perdere. Præstat stylus obvius et expositus minimeque operosus: atque eum mihi plures viri graves persuasere. Qui deliciis humanæ litteraturæ pascuntur, alibi eas querant licebit: non sunt ad eorum genium mæe accommodatæ lucubrations. Ea Sanctis acceptissima dictio, quæ eum eorum modestia, morumque simplicitate consentit.

Incompto igitur, sed facili usus sum stylo, sive in Prolegomenis digerendis explicandisque, sive in Actis variorum Sanctorum ex Græca lingua aliave vertendis: nam ubi interpretis non est nomen expressum, meus omnis est labor: quo si qui me levare voluerint, in beneficii non vulgaris loco ponam, et potero me tanto expeditis ad alia excutienda referre, ipsosque reor Sanctos iis obsequii memoria ac remuneratione, et quamdiu in vivis erunt, et cum ad ipsos in cælum emigraverint, plene esse satisfacturos.

Unum adhuc monere operæ pretium fuerit, quæ ex Græcis sumo auctoribus, ea ut antea jam versa sunt quandoque transcribere, sæpius meis verbis interpretari: neque enim, opinor, cum linguam quampiam novi, erit qui me, si nolim, alio coget interprete uti; aut prohibebit, si velim. Sed utinam semper essent Græca ad manum!

§ IV. Appendix ad singulos tomos, post inserenda, et forte amplior.

Quoniam addiscimus quotidie aliquid, finisque assiduo studio sapientiores, multa me antea etiam sedulo indagantem fugerunt, quæ deinde absolutis jam aut certe affectis tonis his duobus, amicorum beneficio sum assecutus, de Vita Sanctorum quorumdam, translationibus, miraculis: quorum alii ignoti mihi erant, aliorum Acta vel nancisci nequiveram vel non integra, aliorum miracula, ceteraque insignia ignorabam. In Appendixem hæc conjeci, suis

Quæ ab Auctore ipso scripta, an eleganti stylo?

Merebantur Sancti

cur ad neglectæ?

Quæ ex peregrinis linguis verterit?

Græca quo stylo citavit?

Appendix addita eorum quæ ante ignorata.

Dies et annus mortis SS. indicati in margine.

Tituli paginarum.

Auctor Vitæ in singulis paginis.

Capitulum diviso et tituli.

Compendia dictionum in margine.

Annotationes litteris a b c indicatæ.

Numeri minoribus divisionibus additi.

suis locis, quæ accurate indicavi, inserenda, si nova unquam hujus operis adornetur editio; quod (ut nunc sunt tempora) cito futurum non spero; si fiat tamen aliquando, aptius fortassis in tres tomos distribuatur Januarii; fecissemque id sane, si præviderem fore ut tantum moles exresceret. Idcirco si hinc ad asceticas institutiones, conciones, morales in Divinam Scripturam commentarios, sumere quis materiam, ut est amplissima, voluerit; ei ego magnopere auctor sim, ne tomum citet, sed diem mensis, aut ejusque Sancti Vitam: ne, si alia partitio operis fiat, Lectori is suo perturbationem ac tenebras offundat.

Novum etiam edipostea supplementum debet, ubi ad plurimum erulitorum manus pervenerit hoc meum opus: nam multa latent etiamnum, quæ tunc ab iis proferentur in lucem; multa non latent illa quidem omnino, sed tamen adipisci ea non potui; multa de reliquiis ac miraculis adhuc neglecta, colligentur. Sed de hisce rebus, in quibus benignos Lectores navare mihi, aut Sanctis potius operam exoptem, infra adhaenebo. Edidere vero ejusmodi supplementa complures, ut Cardinalis Baronius ad singulos Annalium Ecclesiasticorum tomos, Andreas Saussaius ad Martyrologium Gallicanum appendicem non unam adject, etiam in prima editione, uti hic ego. Atque ut nemini antea id foret usitatum, 'sumerem mihi tamen banc veniam, ut quæ vel addenda occurrerent vel retractanda, ea si in nova editione non possem, ad alios tomos veluti mantissam adjungerem.

Altera igitur Appendicis causa est, ut si quid perperam scriptum est a me, retractem: quod quidem ingenue facturum me profiteor. Non possum omnia coram lustrare, et quæ ante pedes posita sunt, ea fortassis non recte semper sum assecutus. Humanum est. Ubi errorem cognovero, fatebor, et ne quem alium decipiam, monebo. Sunt hic ita retractata nonnulla, quorum non erant antea perfecta imbutus cognitione.

Operæ quoque typographicæ, impressores ac typographæ, solent errata, quæ corrigi Auctor velit, committere. Recognovi quidem ipse pleraque cum cuderentur, sed et legentem fefellere me menda nonnulla; et licet a me notata, non sustulerunt ipsi quandoque, quin et nova invexerunt, nec semper poti aut oscitantes per incuriam, sed diligenter etiam advigilantes: nam laxata typorum compage proclive est ut littera una alterave effluat aut subsidat. Quædam igitur hujusmodi errata, quæ alicujus momenti esse videntur, hic emendo: alia vel levia sunt, vel quæ facile assequi Lector possit.

§ v. Indices tomis singulis sex.

Fructum uberrimum ac lætissimum suarum lucubrationum ii referunt Scriptores, qui aptos illis Indices faciunt. Nam quibus etiam non est otium ut opus universum evolvant, ii ex indicibus quid in rem suam haurire inde possint statuant: qui evolventur aliquando, illis adjuvantur, ut certa capita, quibus indigent, quæque hand satis accurate memoria tenent, valeant invenire. Tredecim Indices pollicebatur Rosweydis, sed in separatam volumen conjectos mensium simul omnium. Magis ea mihi probata ratio, ut singuli suos Indices haberent tomi; propterea, quod est permolestum, cum re quæpiam ex Indice annotata, alium tomum oportet sumere in manus ut ea possit reperiri. Imo cum non una omnes prodeunt tomi, si Indice omni carerent priores, verendum foret ne eorum esset emolumentum vel nullum, vel sane perexiguum.

Additi igitur sunt Januarii Indices, atque adeo tomis singulis sui. Sunt ii sex omnino, sed qui Rosweydi tredecim illos fere complectantur.

Primus est INDEX SANCTORUM ordine litterarum alphabetico, non omnium tamen, quorum toto opere,

aut eo etiam tomo quoquo modo mentio fit, sed quorum iis diebus, quos ille continet toms, agitur festivitas, aut certe consignatur et illustratur a nobis natalis. Neque nudum dumtaxat exprimitur nomen; sed cuique præfigitur dies, qui illius consecratus est memoria. Tum singulorum indicatur ordo seu status, officium, laureola; an monachi fuerint, viduæ, Episcopi, Abbates, Presbyteri, Reges, milites, Virgines, Martyres, etc. Denum locus, quem vel vita in eo acta, vel morte, vel reliquiis ad eum translatis, vel gloria miraculorum præcipue illustrarunt. E. G. xiii. *Hilarius Ep. Pictavis in Gallia. xiv. Accursius Ord. Minorum Martyr in Mauritania.*

Additur deinde quid de singulis tradatur hoc volumine; an Vita? a quo scripta, nominato Auctore, an anonymo, an Sanctorum ipsorum æquali? an ex aliorum scriptis, Eusebii, Metaphraste, Lipomani, Surii, Ferrarii? an ex variis Martyrologiis? iisne solum manu exaratis? pluribusne a unico? an ex Menæis Græcorum aut Menologio? an Vitæ præfixa a nobis Prolegomena? quæ si longiora, atque in capitula vel paragraphos, uti Acta ipsa, distributa, eorum elenchus proponitur, quasque brevi in tabella subjicitur oculis, quidquid de singulis Sanctis hic extat. Similis est hic Index ei qui passim in ceterorum Martyrologiis et Hagiologiis visitur, Sanctis alphabeti serie descriptis; et alteri, qui plurimis de quacumque materia disserentibus Scripturibus usitatus, ut Disputationum ac capitum singulorum textatur syllabus, quo unico fere obtutu universi operis partes omnes perspiciantur. Tales olim Fastos, vel certe, si id malle, dierum ipsorum, non alphabeti, retento ordine, ut præmitterem, mihi auctor fuit Georgius Garneveltius Carthusianus, vir doctissimus: ex iis enim perspecturos esse omnes, quid de singulis Sanctis nactus essem, quid desiderarem. Id ut facerem tum adduci me non sum passus, non, ne prius (quod tamen cavendum amici monebant) fontes indicarem atque omnibus aperire meos, quam ipse mihi inde rivus ducerem; sed quod opus non videbatur post Rosweydi Fastos altera suspensa hedera. At faciam id fortassis postea, si ulla in sequentibus publicandis tomis mora afferatur.

Secundus est INDEX CHRONOLOGICUS, sive præsentio quædam accuratioris Chronologiæ quam meditor. Hic strictim, ordo seculorum, quot a Christi ortu fluxerunt, juxta receptam æræ subducendæ rationem, textitur; et quo Sancti præcipui, de quibus quoque volumine agitur, obierint, native aut ad episcopatum vel regnum aut quid aliud evecti sint, aut translati anno vel tempore, indicatur, cum id manifestis notis deprehendi potest, vel certe, num ea de re a nobis et quo loco disputetur. Etiam cum nihil ipsi certum statuimus, sed signatum ab aliis annum, quem neque firmare nostro calculo neque rejicere possemus, expressimus, eum tamen indicamus addito Auctoris nomine.

Duo hi Indices, quia Lectoribus ad intelligenter adhibendam lectionem faciem præferant, præpositi operi sunt. Ceteri, quia non ad symmetriam quasque generalem fabricam operis pertinent, sed ad extraneam ejus usuram, postponuntur. Ad hocce adjectæ in margine litteræ A B C D E F, quæ laborem levant quidpiam vestigantium. Nam indicata signo arithmetico pagina in qua reperiri quid possit, adhuc laboriosum fuerit, utra columna id contineatur assequi, et an earum alterutrius principio, medio, fine. In eam rem numeros singulis partitunculis additos excogitaram: neque omnino litterarum toto opere margini imprimendarum non venerat in mentem, sed necessarias non judicaram, verbarque nimium optepere margines, quod oculum offendit vel cursim perlustrantium libros. Verum qui hos singulari industria Indices concinnavit, de quo infra, aliud ut factum præoptarem persuasit. Nec difficile erit Lectori eas

1. Sanctorum cuiusque tomi, ordine alphabetico, expresso die,

statu, loco,

et quidquid hic de his extat:

tabis tomorum reliquorum utilis.

2. Chronologicus,

Ceteris adscriptis litteræ A B, etc.

post amplior addenda:

alia retractata:

menda quædam correctæ,

singulis tomis suis additus Index,

usque sextupla

litteras in singulis paginis sibi cogitatione describere, ut quod scrutatur facilius queat reperire, cum littera ea quam fingere eum animo iubemus, semper hic numeris paginarum indicatis addita sit. Sin numeros antea in singulis Vitis expressos addere hic voluissemus, facile orta aliqua esset ex numerorum multiplicitate confusio; cum præsertim eosdem numeros crebro prior columna in Prolegomenis, et in Actis posterior exhibeat, quare aliq[uo]d rursus statuendum fuisset discrimen. A igitur primam prioris columnæ partem designat, sive 24 lineas aut circiter, B secundam ejusdem columnæ partem, C postremam; eodemque modo D E F secundam columnam partiuntur.

3. *Historicus, nominum nominum.*

Tertius est INDEX HISTORICUS, propria fere nomina continens, non eorum Sanctorum quorum in primo Indice proposita series est, sed aliorum quorumvis hominum. At si Sanctorum quoque, quorum antea datus est Index, aliis diebus, quibus tamen eorum natalis non agitur, mentio fiat; in hoc Indice denuo exprimuntur, indicato die quo coluntur, et pagina qua rursus eorum extat mentio. E. G. *Gudila Virgo 8 Januar. et 1078. c.* Porro Sanctis ac Beatis, vel quibus hæc cælestis gloriæ nomenclatio ab Auctoribus tribuitur, sive, ut, jam dixi, altero horum tomorum celebrentur, sive ad alios pertineant menses, signum † non littera S aut B præfixa, ne ea fortassis oculo quidpiam vestiganti, eoque seriem litterarum gradatim pereurrenti moram injiceret. Dies in quos extra Januariam plerique rejiciuntur, indicati non sunt, quod quorundam ambiguis adhuc nobis sit natalis ac titulus sanctitatis: quorum certus est ac fixus, is fere locis in Indice expressis annotatur. In hoc Indice plerumque ad perspicuitatem vel status hominum singulorum aperitur, ut *Rez, monachus, miles, Comes, Abbas, Episcopus* etc. vel Sanctorum laureola, *Virgo, Martyr, Doctor*. Subinde in minus vulgo notis seculum quo vixerunt, vel natio e qua orti, vel regio in qua versati, indicatur. Etiam eorum qui Vitas hic excusas scriperunt aut in lingua Latinam verterunt, in hunc Indicem relata nomina.

SS. præfixa †.

Singulorum status indicatus, etc.

4. *Topographicus locorum,*

quibus sui SS. adscripti.

Quartus INDEX TOPOGRAPHICUS, continens nomina regionum, urbium, oppidorum, vicorum, montium, fluviorum, fontium, ac quorumcumque locorum. Singulis adduntur Sancti qui illius tomi die aliquo in iis locis obierunt, aut certe coluntur; solaque ea pagina exprimitur qua cœptum de iis Sanctis locisve agi, licet quandoque in iisdem actis sæpius eadem nominentur loca. Omittuntur vero nomina sive regionum sive urbium passim, etiam fere pueris, nota, *Italia, Hispania, Gallia, Germania, Anglia, Belgica, etc. Roma, Constantinopolis, Hierosolyma, etc.*

5. *Onomasticus sive Grammaticus.*

Quintus INDEX ONOMASTICUS, sive GRAMMATICUS, in quo verba recensentur obsoleta, peregrina et e barbara lingua efformata, aut ceteroquin obscura, quæ eo volumine occurrunt, ac fere explicantur. Si quapiam indicata pagina littera nulla, ex iis de quibus ante dictum, apposita est, id indicio est sapius illud vocabulum ea pagina recurrere. Porro et hic et præcedens Index prælium est majoris postea molendi operis, de quo infra.

6. *Moralis, rerum concionatoribus ac commodatarum:*

Sextus INDEX MORALIS, in quo materia amplissima, quæ Concionatoribus, Catechistis, Interpretibus Divinorum voluminum, institutionum asceticarum Scriptoribus, ac Philologis, esse usui possit. Non est ea tamen juxta festorum Evangelia atque Epistolas distributa, quod is fere cujusque palato gratissimus est cibus, quem coxit ipse sibi, non a caupone nundinatus est. Quæcumque igitur res ad morum conformationem usurpari potest, etsi ipsa ad mores per se non spectet, virtutem, inquam, aut vitium, aliæque animi affectionem non significet; hic a personis separata locisque ac temporibus, brevissime proponitur, aut potius comonstratur, loco indicato fusius exposita. Ad hunc Indicem revocata etiam ea vocabula sunt quæ ordines hominum varios

aut status officiaque significant, ut *Conjugoti, Vidua, Virgines, Reges, Pontifices* etc. Morbi, quorum a variis Sanctis impetrari solita curatio: tormenta irrogata Martyribus: ritus sacri ac profani: religionis Catholice dogmata: et quæcumque demum a sacra Scripturæ interpretibus in moralibus Digressionibus, ut ipsi vocant, congeri et pertractari solent.

Ipsius Scripturæ explicata vel prolata toto opere loca, necessarium esse non putavi peculiari Indice complecti ac repræsentare, quod ejus et vasta moles futura videbatur, et usus perentis.

Nullus sacra Scriptura.

§ VI. Quædam consulto vitata.

Supervacaneum fortasse cuiquam videatur, cum exposuerim quæ dicturus sim, ea quæ non sim dicturus enarrare; quod prope infinitum esse possit. Sed quoniam sunt nonnulla, quæ viri docti dici a me debuissent existimabant, atque ubi ea pertractem sciscitaturi sunt, aut quid tandem de iis sentiam; occurrendum ei quæstioni ac dubitationi hic fuit, eximendusque ille ex eorum animis scrupulus. Sunt autem quæ quidem nunc in mentem veniunt omnino tria, quæ cum ad multorum Sanctorum historias illustrandas pertineant, nusquam tamen plane et ex professo quid sentiam exposui. Nam quod aliorum reprehensione Auctorum calamum absfinesam, nihil atinet dicere: perspicit id et probabit æquus lector. Ego quidem

Nullius addictus jurare in verba magistri, (nec in historia oportet) quod certum aut simile certi visum fuit, arripui, et idoneis testimoniis firmavi. Quod falsum putavi, id libere respui: qui id tradidissent, non reprehendi; solum dixi, falsos videri fuisse argumento aliquo aut interpretis errore deceptos, hallucinatos, non vidisse quæ proferimus aut non examinasse monumenta, denique (quod erat levissimum) ita eos sensisse, mihi aliud videri. Fieri enim nullo pacto potest, ut non dicas dissentire te ab eo cuius quid non probes. At sunt quidam qui non solum sibi a reprehensionibus non temperant, sed in maledicta, contumelias, iracundias, contentionesque pertinaces prorumpunt. Alii cum videri velint sine ulla iracundia disputare ac scribere, et magnam adhibere moderationem, præsertim Criticorum et numero, hæc tamen passim usurpant: *Loqi, naye, gerra, fabule, somnia, stertere hic auctor videtur, an non somniavit cum ista scripsit? satisne sobrius fuit cum id dixit? videre id debuit, si quidquam vidit, etc.* At sunt omnia videt? Quis omnia, etiam ante pedes posita, attendit? Quis omnia capit?

Auctor in atios non invehitur,

ut quidam;

Ego ne in heterodoxos quidem, (cum quibus mihi tamen, ubi de sacerdotibus agitur fidei mysteriis, quæ isti sacrilege convellunt ac contemnant, æternas esse inimicitias profiteor) sed cum iudem a me dissentiant, atque a vero etiam aberrant, in historia scribenda vel interpretanda, acrius in eos non invehor. Nam si ex animi sententia quidpiam tradunt, quod tamen verum non videatur, commiseratione potius digni sunt, qui eo teneantur errore: sin ulro malitiosa et veteratiora arte facum facere Lectoribus student; bis miserandi sunt, quod in errore sint, et voluntario; qui ut evellatur danda esse opera, atque orandus Deus ut iis lumen quo perspicere veritatem possint, largiatur. At si verbis eos acrioribus coarguas, obfirmabunt penitus animos. Quamquam sunt inter eos quidam ea petulantia aut potius furore, ut difficile sit non commoveri cum in eorum scripta incidaris: quo in genere mihi nonnumquam Magdenburgenses Centuriatores esse videntur, at præ illis etiam Joannes Baleus spurci oris ac calami scriptor, atque illius similes nonnulli non Ecclesie solum, sed et monasteriorum desertores, qui vereri videntur ne non serio profugisse a Catholicorum castris existimetur, nisi in ipsos ipsorumque majores, quavis vel dignitate vel sanctitatis opinione illustres, impudenter deblaterent. Sed neque in horum

ne quidem in heterodoxos,

licet sint aliqui valde impudentes

rum castiganda maledicentia perendum mihi laborem esse duxi; quam etiam inter ipsos ii damnant qui sunt aliquanto moderatiores. Multo etiam minus in alios Scriptorum aculeatum stylium vibro.

Adversus omnes religiosorum hominum congregationes quam decet reverentiam adhibeo, multaque de iis honorifice et liberent prædico: iisque gratulor, quod ipsorum institutis informati complures ad eximiam sanctitatem gloriamque pervenerunt, unde ipsos ordines summa laus, et summa gratia Ecclesie universæ est consecuta. Nulla eorum decora, quæ quidem a sanctis hominibus in eos manarint, sciens prætereo. Si quid me latuit, suggerant. De nullo ordine parcius, quam de nostro loquor, ut qui sit e postremis ac minimis. Sed venio ad ea quæ veluti scopulus ad syrtis quasdam vitanda mihi proposui.

Primo, inter Hibernos ac Scotos magna pugnatur pugna de natione, nomine, patria, gentilibus Sanctis. Contendant Hiberni, veteres Scotos Hiberniæ incolas fuisse; (nec potest hoc negari) ab illis ortos se veros et germanos Scotos esse: quod non eo nomine appellantur, ideo fieri, quia quam olim in Britanniam miserant coloniam, ea cum Pictis aliisque Britannis atque Anglorum quoque nonnullis in unam coaluerit gentem, et Scotorum sibi velut proprium vendicaverit nomen; veteres omnes Sanctos, qui Scoti dicuntur, non ex hac bellicosa natione, aut nationum colluvione, sed ex Hibernia, Sanctorum insula, ortos esse omnes.

Hæc illi, nec falso omnia. Negant Scoti ab Hibernis se, quos probrosis etiam nominibus incessunt, prognatos: sed cum majores sui olim Hiberniam insulam tenuerint, subjungatis Hibernis Aboriginibus, postea tamen migrasse omnes in Britannia partem eam quæ nunc Scotia dicitur, non armis pulsos ab ignava gente, sed sponte sua, fortassis in saxosa et aspera regio duraret ad laborem corpora et animos, quos fecundum ac molle Hiberniæ solum effeminare potuisset: Sanctos Scotos suos esse omnes, apud se habitasse et obiisse.

Atque ea aguntur tantis aculeis verborum, animorum acerbitate tanta, ut putes de imperio non solum insule utriusque, sed prope universi orbis terrarum esse certamen, cum possint majorum laudem utrique participare, eo cumulatius, quo perfectius eorum fuerint virtutes imitati. Non sum nescius ultra pars sapius (non semper tamen) jure superior esse videatur; sed decidere lites tantas, haud id opis meæ esse confiteor. Cum Scotos appellatos esse Sanctos reperio, Scotis accenseo; cum Hibernos, Hibernis: cum loca memorari, in quibus vixerint, modernæ Scotiæ, secerno ab Hibernis, secus cum Hiberniæ. Auctores neotericos gentis utriusque sequor, cum veterum dicta preferunt; cum sua auctoritate quid narrant, aut ea citant monumenta, quæ nec ego vidi, nec videre facile quisquam possit, sollicite pertento omnia, nec temere usquam pedem figo. Nolo mihi Hibernos irasci aut Scotos, cum utramque gentem amem: Sanctos quorum gente se satos gloriantur, (unica tamen, uno a Patre propagata, una lege caritatis colligata, natio Cælitum est) mihi propitios esse precor, ut et Divinam mihi gratiam concilient, et intelligentiam imprimant Actorum suorum, quæ plusquam Cimæriis obvoluta nonnumquam tenebris sunt.

Alter scopulus, ad quem ne affligerem aut quoquo modo appellerem navim, hactenus cavi, est de Galliarum Apostolis disputatio. Omnes fere Gallicanæ Ecclesie a Christi et Apostolorum ejus discipulis plantate apud se fidei primordia repetunt. Multis viris doctis, etiam Gallis, ea non probatur opinio; quod et S. Gregorius Turonensis lib. 1. histor. Francor. cap. 28. primarios eorum, qui ab Apostolis, aut saltem Apostolorum ævo a Romanis Pontificibus missi in Gallias prædicantur, Decio imperante, sub annum Christi 250 scribit advenisse, atque ista ex historia passionis sancti Martyris Saturnini profert: *Sub Decio et Grato Coss. sicut fidei recordatione reti-*

nètur, primum ac summum Tolosana civitas S. Saturninum habere ceperat Sacerdotem. Hi etiam missi sunt, Turonicis Gatianus Episcopus, Arelatensibus Trophimus Episcopus, Narbonæ Paulus Episcopus, Tolosæ Saturninus Episcopus, Parisiacis Dionysius Episcopus, Arvernus Stremonius Episcopus, Lemovicinis Martialis est destinatus Episcopus. Et Gregorio multo antiquior Sulpitius Severus S. Martini discipulus sacræ historiæ lib. 2 ita scribit: Sub Aurelio deinde Antonini filio persecutio quinta agitata. Ac tum prima intra Gallias martyria visa, serius trans Alpes Dei religione suscepta. Difficile est tamen credere, ab Apostolis, quorum in omnem terram sonus exivit, et in fines orbis terræ verba eorum, Galliam cultissimam provinciam et late Romanis frequentatam, omnino esse neglectam. Sit sane S. Dionysius Parisiorum Apostolus alius ab Areopagita, et multo recentior, quod facile viris doctissimis assentiar; an non alii ante eum in Gallia, et multi, exitisse potuerunt præcones veritatis? Treviri ante S. Maximinum, qui Constantini Magni vixit temporibus, septem et viginti habuere Episcopos, et plerosque eorum publice venerantur, nec omnes tamen, imo paucos, martyrio sublatis. Quis credat 80 annorum spatium a Decii temporibus, aut 170 a Marco Aurelio, tot in una Cathedra sedisse? Sed hac omni disputatione absteineo. Cum vitam nactus sum Sancti alicujus, quid de ejus ætate in ea tradatur, quid ab aliis Scriptoribus astruatur, et quatenus id probem, expono. Pleniorem de ea re omni disceptationem vel relinquo doctioribus, quorum nonnulli nuper de hac controversia præclare scripserunt, vel alteri loco ac tempori reservo.

Tertia Syrtis est, quam velis remisque devito, Hispaniensium quorundam Scriptorum auctoritas. *Dexter Paciani Filius, inquit S. Hieronymus lib. de illust. Eccles. Scriptorib. cap. 132. clarus apud seculum, et fidei deditus, fertur ad me omnimodam historiæ texuisse, quam necdum legi. Fuit is Prætorio Præfectus sub Theodosio seniore, eique librum eundem, et viri eruditi censent, Hieronymus dedicavit. Historia illa, quam nondum viderat S. Hieronymus, licet sibi dicatam ab amico, aut certe destinatam, ea an unquam prodierit nescio: nusquam certe citatam legi. At nuper repertum est Chronicon quoddam, in quo Sancti plurimi, Chronologiæ qua nunc utimur ratione, non per æras aut Consules distributi referuntur, qui vel ex Hispania oriundi vel in ea rerum gestarum gloria clari fuerint; idque Fl. Dextri nomine vulgatum. Et genuinum illius factum esse Hispani plerique mordicus pugnant. Annotationibus id Rudericus Carus, prolixis commentariis Franciscus Bivarinus illustrarunt: apologiam pro eo scripsit Thomas Tamayus de Vargas v. cl. amicus meus. Plurimi viri docti negant id Dextri opus esse, et multa afferunt argumenta, nec parum valida, quamobrem ipsis ita videatur. Nolo ego in certamen hujus Scriptoris gratia cum bellicosa gente descendere. Cujusmodi esset Dextri opus, nemo tradidit. Hoc Chronicon an omnimodo historia dici potuerit, alii viderint. Mihi opus videtur scriptoris non indiligentis, sed qui obtorto collo in Hispaniam trahat quotquot potest viros illustres, et in Sanctorum classem redigat, quos ne constat quidem Christianos exitisse. Sed dictionis elegantiam requiro, qua usum fuisse Dextrum facile assentietur, qui patrem ejus Pacianum, cujus domestica disciplina vel exemplo optimis artibus institutum fuisse filium verisimile est, legerit castigatæ eloquentiæ virum prædicari ab Hieronymo, et tam vita quam sermone clarum; quique ista meminerit ab eodem Hieronymo scripta esse ad Dextrum, *Ut quod Cicero tuus, qui in arce Romanæ eloquentiæ stetit, non est facere dedignatus in Bruto. Quis suum dicit Ciceronem dicere patiatur, qui nunquam eum legat? aut quis leget, et tam inornate scribet? Sed tamen sentiat quisque ut volet: ego Chronicon illud nec esse**

Dextri

Ordines religiosos reveretur et laudat:

Hibernis contra Scotos,

Scotis contra Hibernos

acriter decertantibus,

medius incessit:

de multis Apostolis Gallicanarum,

an tertio serulo extiterint,

an Apostolorum discipuli,

non disputat:

nec an Dexter omnimoda historia

sit Chronicon nuper editum,

quod multi negant,

et stylus dubium facit.

Dextri assevero, neque contentiose pernego : ejus auctoritate non temere nitor, præscriptum si alii melioris notæ Scriptores refragentur.

nec an Luitprandi Chronicon et Adversaria germana sint.

Nuper Luitprandi Diaconi Ticinensis, dein Cremonensis Episcopi, antea, ut volunt, Subdiaconi Tolletani, Chronicon et Adversaria prodierunt, multimoda antiquitate referta, cum eruditus Notis Laurentii Ramirezii de Prado v. cl. et Hieronymi de la Higuera nostri. Audio dubitare viros doctos, an Luitprandi esse videantur, quamque mereantur fidem. Ego id examinare nolui. Gratias his habeo, qui illa protulerunt, a quocumque scripta Auctore.

§ VII. *Alia Auctori designata in posterum opera*

Rideat hic me Democritus spes longas inchoantem, cum mors fortassis lateri adstet. Fixus Dei manu terminus est, cui vel hodie possum imprudens calamum impingere : cur ergo tam longinqua specto? Vastum præ manibus est opus, vix serio affectum : quasique id jam absolutum sit, alia quæ post suscipiam meditari juvat atque ordinare. At nihil ego vel vires supra, vel præter Dei voluntatem melior. Id modo significo, si Deus vitam, et vires corporis anime dederit, ut quod jam coepi opus perficiam, alia esse, quæ cum his conjuncta, et publico aliquam allatura utilitatem, velim tunc capessere; quæque si quid mihi prius e venerit, aliis qui se Divorum amatores profiteantur, ut suscipiant auctor sim, non intercessurus si id etiam me superstitute aggrediantur, aliquidque ad Cælitum amplificandum honorem afferant. Quod vero sæpius sum Deum precatus, ut si hic meus ei non esset acceptus labor, si non ad augendam Sanctorum gloriam, atque ad mortales studio virtutis inflammandos accommodatus; tempestive obicem poneret, neu progredi in opere infructuoso pateretur, sed alia in re desudare atque elaborare juberet; id multo etiam magis nunc precor, ut si ista a me peragi ei gratum, honorificum Sanctis, alienæ salutis utile non est, eam Præsidibus meis mentem injiciat, ut ad aliam rem quamquam conferre me studium et operam velint.

Si Deo placuerit,

et postea Auctor Vitas SS. Græcolatinas;

Ita ergo affectus animo, gnarus vitam brevem esse et incertam, cogito, si Deus annuerit, hoc perfecto de Vitis Sanctorum opere, Vitas omnes quas Græcæ scriptas reperero, edere Græcolatine, partim a me versas quæ necdum Latine extant, partim ab aliis sumptas qui jam antea apte verterint, partim recogitas quas nunc Hellenismo fœdatis merito queruntur viri quidam eruditi. Hoc consilium meum supra exposui, cum de Metaphraste agerem.

Falsa aut dubia vitare potest

qui visa scribit,

§ I. *Legitimi Historicorum gradus.*

Hoc opus, hic labor est, quæ de Sanctorum rebus gestis narrantur, quæque ab aliis consignata litteris proferuntur in lucem, efficere ut sint ejusmodi nihil ut contineant non probatum ac certum. Id quidem indubitanter assequeremur, si ad beatorum cæli civium gesta scribenda dictandave, ex ipsorum cætu quispiam aggrediretur : at quamdiu in eis humana industria, errori obnoxia, desudabit, quis securitatem præstabit, nihil ut esse suspicemur, quod aberret a vero? Potest quidem, qui primum sancti hominis ejuspiam, quocum vixit, ejus actiones, adversus vitia susceptas dimicationes præclarum e vita exitum spectavit, historiam scribit, ita stylo moderari suo, nihil ut exaret, quod non ipse suis oculis viderit, vel ab oculatis, iisque gravibus et idoneis testibus hauserit; at si quid non ita probatum illi sit, hoc silentio impune prætereat. Non eadem mea nunc ratio est, qui ab aliis tradita litteris edo solum in lucem,

Meditor deinde volumine uno chronologiam Sanctorum omnem complecti, ut, quoad licebit certas consequi notas, quæ ab orbe condito ad hanc usque ætatem gesta sunt a Sanctis, quam fieri accuratissime poterit, suis omnia temporibus consignem.

SS. Chronologiam,

Altero volumine Topographiam Sanctorum describam, locaque omnia, quæ ii adisse memorantur, recensabo et exponam.

et Topographiam;

Tertium volumen Onomasticon erit, continelibque vocum et phrasæon, quæ toto hoc opere occurrerint solæcæ, barbæræ, peregrinæ, obscuræ, explanationem.

Onomasticorum vocum obscuriorum;

Dein aliquot voluminibus variorum Martyrologia, præsertim vetera, ex mss. codicibus fide repræsentabo, et fortassis Notis illustrabo. Belgicum quoque luculentius quam sit hactenus ullum editum.

Martyrologia;

Tomo uno alterove Morales præceptiones et Exempla colligam; nisi, quod malim, in hoc me alius sua industria et diligentia sublevet.

moralia,

Fortassis de Scripturibus a me lectis aut hoc opere citatis commentarium conficiam.

librum de scriptoribus;

Episcopatum item orbis totius, Episcoporumque accuratum texere indicem licebit, ac monasteriorum; vel quorum hoc in opere mentio fit, vel de quibus alii sparsim scripserunt Auctores.

Catalogum Episcopatum et monasteriorum.

Cogitavi eorum etiam res gestas conscribere, qui ab anno mo, vel certe ex quo Europam involvere fœdissimarum hæresum turbines, Luthero auctore, cœperunt, pro Catholica religionis defensione ab hæreticis aliisque fidei orthodoxæ hostibus sunt trucidati; etsi nondum sint Ecclesiæ judicio vindicati.

Acta Martyrum recentiorum;

Denique sanctitate illustrium hominum colligere vitas statui, quorum necdum ab Ecclesia consecrata est populorum venerationi memoria. Hoc priusquam aggrediar, aut saltem emittam, vulgus, Apostolica Sedi ut mihi id historica fide vulgare liceat, supplicabo. Neque eum laborem aut Deo, aut supremis Ecclesiæ Antistitibus ingratum reor futurum. Non enim solent Duces, cum paucos, quorum maxime virtus in bello emuit, præmiis donant, atque insigni aliquo honoris, monumentoque laudis decorant; interdiceri ne cujus præterea et reliqua militum turba virtutem liceat privato præconio celebrare; eum il in suam quoque laudem rei que publicæ sentiant redundare.

Vitas utiorum priorum hominum,

Hisce absolutis, ecquid erit reliquum temporis, quod ab æternitatis conficiendis negotiis demi queat? Si quid erit, ascetica doctrina, ut a Sanctis tradita hocinopere, vel reipsa exercita exultaque, oblectabo animum meum senescens : et ut aliis vel sic proxim, omnia ad certa capita ac præcepta revocabo. Favete Cælestes : omnis hic laudi vestræ dicatus est labor.

Ascetica præcepta SS.

CAPUT TERTIUM.

Editorum hoc opere probabilitas.

quæ neque spectavi ipse, nec semper aliorum firmare certis testimoniis possum. Adhæc stylus quandoque est ejusmodi, ut licet vera sint quæ narrantur, falsi tamen certe habeant primam speciem, propterea rerum, quarum in historia ad fidem faciendam maximum est pondus, neglectionem perturbationemve. Meliori conditione sunt, qui vel Annales Ecclesiasticos conficiunt, vel propria dictione ac stylo Vitas Sanctorum describunt. Neutri enim se in præcipitem locum inviti coguntur committere. Hi enim præcipua et maxime probata seligunt, transiliunt cetera : illi multa taciti prætereunt, vel sat habent dixisse, sibi ea non omnino probari, examinari accuratius debere, esse loci alterius, aut simili alio uti effugio.

qui annales,

qui Vitas SS. suo stylo :

Mihi hæc non licet. Profiteor me quæ de Sanctis tradita litteris repererim dare, nihil assuere, nihil mutare, nihil meo ingenio emendare, nihil præcidere, integra omnia et inviolata afferre, quoad possum. At si quid est vel a primævo auctore scriptum

Auctor dubia expendit,

ptum falso ac perperam, vel levi et temeraria interpolatione corruptum ac turbatum; non est perinde mihi expeditum, verum a falso secernere, nisi aliunde lux certior historiæ affluat. Quid mihi de singulorum Actis videatur, sive certos habeant auctores, seu secus, expono; et quatenus iis habeam fidem. Nec mihi id sumo, ut passim libere pronuntiem, falsa esse, ridicula, indigna, quæ de Sancto quopiam hæcenus tradita, eoque a me omitti. Esset qui occideret fortasse: Majores nostri non temere Sanctum illum venerati sunt: si ea que de illo ad nos pervenerunt, falsa iudicas planeque repudianda, profer melius quiddam; aut sine nos iis quæ extant, quæ licetumque ea sint, uti. Nam si displicent universa, fieri non potest quin habeas quod substituas: qui enim possent alioquin omnia displicere, si nihil de eo traditum esset alibi contrarium? si traditum est, ede illud. Si quia quedam non probantur, respuis cetera: cur non potius, quia aliqua non potes improbare, sinis Lectorem qui omnibus, monitum tamen quid aut quamobrem improbes, ne temere cuncta amplectatur? Et ipse forte ubi suum iudicium adhibuerit, etiam que spreveris quædam rata esse volet, et reperiet quo ea stabiliat, ac de ceteris quid sentire fas sit expedit.

Si quid est tamen quod universim gravium testium refelli queat auctoritate, totaque narrationis forma ac modo confictum esse possim pronuntiare; id ita omitto, ut moneam tamen Lectorem. Ejus rationis est que in multis mss. extat S. Antonii translationis historia, qua assertitur a Constantii aut Constantini satellitibus ejus repertum esse corpus, et Constantinopolim deportatum; cum sit sub Justiniano primum inventum vectumque Alexandriam; multo post Constantinopolim: qua de re fusius xvii Januarii actum. Ejusmodi quoque est que anno 1511 Parisiis edita est S. Honorati Episcopi Arelatensis vita tribus libris distincta, fabulis conferta, quæ aperte pugnant cum iis que de eo scripsit S. Hilarius ejus discipulus, cumque omni illius temporis historia, ut xvi Januarii dixi. At si alia de S. Antonii translatione, sanctique Honorati vita nulla habuissimus monumenta, licuisset tamen multa ut minime verisimilia refellere, non omnia. In multis id Vitis accidit, ut licet quedam paradoxa videantur, ea tamen quando neque Christianæ religionis mysteriis neque aliis probatæ fidei historiæ adversantur, clare refutari non possint. Eas igitur sic edo, ut quoad licet quam fidem mereantur expendam.

Sed quia permagni interest, ut fidem historiæ cuiquam habeamus, nosse quis eam scriperit; hic cujusmodi fuisse optem eos qui gesta Sanctorum conscribere, exponam; qualesque extiterint multi, proclivore ad errandam methodo usi. Tum utro e genere mea sint, queram: rectene quidam quiddam illis non arridet explodant et in fabulis numerent? An S. Gelasii Papæ constitutioni de libris apocryphis, et recentioribus Urbani VIII Decretis accommodaverim stylen. Postremo quantum hæc obtinere auctoritatem ac momentum velim, quam patiens, sicubi errarim, monitionis futurus.

Primum ac summum gradum historiæ scribende (de iis mihi sermo non est, qui quæ scribunt cælitus hauserunt, Deo vel mentes eorum collustrante, vel per Angelum aliumve cælestem administrum dicente vel edocente quæ scribant: de iis loquor, qui communi mortalium more quiddam commentantur) eum igitur principem historiæ gradum statuunt viri eruditi, cum quis ea quibus interfuit, quæque geri vidit, tradit litteris, qua fere ratione Possidius Episcopus S. Augustini facta didicit et scripsit.

Alterum gradum ii tenent, qui non spectantur ipsi quidem que narrant; ab iis tamen accepere, qui suis ea oculis sunt contemplati. Ea fere ratione S. Francisci vitam composuit S. Bonaventura,

S. Hilarionis S. Hieronymus, S. Clara auctor anonymus, ut ipse in Prefatione ad Alexandrum IV testatur: *Sane placuit, inquit, Dominationi Vestræ, meæ parvitati injungere, ut recentibus actibus S. Claræ Legendam ejus formarem: opus certe quod mea rudius multum formidabat, nisi pontificalis auctoritas verbum coram posito iterum atque iterum repetisset. Igitur me colligens ad mandatum, nec tutum ratus per ea procedere que defectiva legebam, ad sacios B. Francisci, atque ad ipsum collegium Virginum Christi perrexi, frequenter illud corde revolvens, non licuisse antiquitus historiam texere, nisi iis qui vidissent aut a videntibus accepissent: Iis, inquam, veritate prævia, cum timore Dei, me plenius instructibus, aliqua colligens, et plura dimittens, plano stylo transcurri; ut quia magnalia Virginis virgines legere delectabit, nullis intelligentia non inveniatur, ubi pro verborum ambitu tenebrescat.*

Tertius gradus est eorum, qui ea commemorant, quæ non a spectatoribus ipsis accepere, sed ab iis quibus spectatores narraverant. Ad hoc genus multa pertinent ex iis que refert Joannes Moschus in Prato spirituali, S. Gregorius in Dialogis, S. Beda in historia Anglicana.

Quarto in gradu ii locandi, qui quæ stylo proseuntur, ex historicis qui in gradibus jam enumeratis consistant, colligere, aut ex certis monumentis donationum, testamentorum, transactionum, aut commentariis, sed eorum dumtaxat qui aliquem ex antedictis obtinuerunt gradum.

Et hi quidem omnes fidem merentur, si sunt viri boni, si prudentes, si pura eorum minimeque adulterata scripta sunt. Nam si eum qui se rei cuiquam gerenda scribit adfuisse, suspicior haud satis a mentiendi libidine alienum, quia hæreticus fuit, aut partes quas laudat pertinaciter secutus; inconsiderata temeritatis fuerit ei firmam fidem habere. Ea res, ut Ensebio, Socrati, Zozomeno, Palladio saepenumero non credatur facit, quod ab hæreticorum aut schismaticorum, vel certe factiosorum partibus steterint, eorumque causam stylo quandoque propugnent. Eapropter Eusebium in apocryphis haberi Gelasius sauxit, ut inferius dicemus. Plures nimia bonitas credendique facilitas fefellit, ut res neque veritate firmatas, neque satis graviter testatas scriberent, quæ deinde manifesto falso deprehensæ sunt. Quoties nostra ætate simplici plebi imposuerunt hac ratione homines quidam nefarii, pietatis honestissima specie, voluntate et causa impudentissima! Quoties etiam viri eruditi larva virtutis decepti, sanctissimos existimarunt et appellarunt eos, qui hæretici erant, aut scelerati impostores! Beatus Rhenanus, homo Catholicus, semperque profanas hæreticorum novitates, et insanam sacrorum mutantium libidinem aversatus, (licet quia suo iudicio maluit quædam quam Ecclesiæ statera expendere, varios in ejus scriptis errores, merito sacri censoris postea coarguerint) Conradum Pellicanum, monasticæ professionis desertorem, et hæresis Zwinglianæ præconem, in Notis suis ad librum Tertulliani de corona militis, virum sanctissimum appellavit, fallaci quapiam specie virtutis, et fortassis sermonibus (ut sunt istorum hominum) super oleum mollitis, deceptus.

Neque illud raro accidit ut quæ probe scripta ab iis qui spectarant, ea postmodum alii interpolando limandove adulterent. Multorum id evenit Actis Sanctorum. Observare id passim licet, ut in S. Mauri Abbatis Vita xv Januarii, quæ ab Odone Abbate recognita et expolita, Fausti tamen retinuit nomen, nec quam Faustus vir sanctus et omnium quæ scripsit spectator meruit, fidem impetrat. Acta SS. Placidi et sociorum an non eadem farina respersa sint, v Octobris disquiremus. Dicitur quidem certe ea litteris tradidisse Gordianus Placidi famulus, qui narrat Mamucham Agarenorum piratam ab Abdala paganorum, qui in Hispania dominabantur, Rege missum cum

nec omittit,

sed alii ex-minuenda pro-poneit:

omittit plane falsam.

Quæ sit hic narrandorum probabilitas.

Primum gradus historia, cum visa nar-rantur:

Secundus, cum de spec-tatoribus au-ditu:

hi soli olim legitimi.

Tertius.

Quartus.

Suspecta fides improborum.

et nimis credulorum.

Commentaria eorum qui spectarunt, sæpe perperam interpolata,

cum centum navium classe, ut Romanos infestaret, et Christianos ad Molochi, Remphe, Luciferi sacra vi adigeret, ilque Italiam tenente Theodorico Gotho, imperio Orientis Justiniano seniore. Cui non ista, gnerio temporum illorum, risum aut bilem moveant? Neque illa autoptes Gordianus scripsit, neque qui Saracenis Hispaniam tenentibus adiecit eorum superstitiones calluit. Sed de his alias.

§ II. Sequioris notæ scripta.

Si quæcumque de Sanctis scripta extant, omnia forent ejusmodi ut ad horum quatuor graduum aliquem possent revocari, non esset mihi magnopere in eorum astruenda probabilitate laborandum. At sunt nonnulla notæ sequioris, ut quam illis adjungi fidem æquum sit, merito ambigas. Nam neque omnium scripta olim acta Sanctorum sunt; et quæ scripta, eorum quædam abolita, deperdita quædam, alia jam olim corrupta et vitata. Ipsi nonnumquam tyranni in tabulas referri acta Martyrum non sunt passi, ut antea de S. Vincentii certaminibus dictum. Quandoque nemo adfuit eo vel religionis ardore, ut ea excipere auderet, vel doctrinæ præsidio, ut posset. Testatus id olim lib. 1. adversus gentes Arnobius: *Sed neque hæc omnia conscribi, inquit, ut in aures omnium pervenire potuerunt, gesta gentibus in ignotis et usum nescientibus litterarum.*

Neque id solum in actis Martyrum, sed in ceterorum rebus gestis Sanctorum locum habet. Nam plurimorum non sunt statim atque e vita excesserunt mandata litteris gesta, vel invidia obstrepente, vel quia non continuo vocari cepti in vota et miraculis clarescere, vel quia hæc Ecclesiæ Præsides scribi ac præpropere vulgari vetuerunt, vel quia idoneus scriptor defuit.

At quæ olim fideliter conscripta, præsertim Martyrum acta (cum integra et genuina ad nos pervenerint perpaucæ, velut residuæ aliquot post vindemiam olivæ aut botri, ut Isaïæ phrasi loquitur Baronius) verisimile est Diocletiani feralibus edictis dissipata absumptaque esse. Memorat Eusebius lib. 3, c. 2, τὰς ἐνθούους καὶ ἱερὰς γραφὰς κατὰ μίσας ἀγορὰς πρὸς παραδόξουνας. *Divinos et sacras Scripturas mediis in foris igni traditas; et cap. 3, τὰς γραφὰς ἀφανείς πρὸς γενέσθαι προστατομένων; Scripturas igni obsumi jussas; at non est existimandum sola Divina volumina tunc incendio addicta, sed quæcumque omnino scripta ad Christianorum propugnandam firmandamque religionem, pietatem inflammandam, fovendam constantiam pertinerent. Imo quia Divini libri in plurimum manibus erant; eorum facile servari exemplaria potuerunt, non item ceterorum, quæ apud solos Antistites aut sacræ supellectilis custodes asservabantur. Nam simul atque edicta illa improvise ac repente prodierunt, Episcopis primum et sacris hominibus injectas manus Eusebius narrat: ceteri oculere quæ vellent ac furori impiorum subducere potuerunt. Quæ tamen superfluere, eorum multa tum Romæ tum alibi vel barbarorum incursione ac populatione, vel fortuito ædium oppidorumque incendio, perire; qua ratione multæ aliorum quoque Sanctorum Vitæ, quas olim accurate conscriptas esse constat, interierunt.*

Hæc igitur est causa, quare multarum Vitarum nunc incerta sit fides. Primo namque, cum ita primigenia illa Divorum acta essent dissipata, superesset tamen nomen Sanctorum, et miraculis coruscaret, oportuit acta eorum, aliquot, postquam e vita migrarant, seculis, vel ex veteribus historiis, vel cum eis ut plurimum non exstant, ex sola populi, sed accepta a majoribus, fama describere. Verum, ut recte S. Augustin., tract. 90, in Joan. *Nonnumquam et historia, et nullo magis fama mentitur.* Necessario tamen illud occupandum præsidium est, cum aliud suppetit nihil. Sed judicio est opus. Quod ubi sincerum limatumque interponitur, res existit et ipsis ho-

norifica Cælitibus, et mortalibus fructuosa. Non enim potest non ad illorum amplificandam gloriam conducere, ut quæ vel solis sermonibus hominum de iis præclara jactantur, ea graviter et accurate perscribantur; neque non ad plurimum id spectare utilitatem, ut qui alibi etiam remotissimis in locis Sancti colantur, qui de iis sensus hominum sit, quæ rerum ab iis gestarum recordatio, legere valeant. Hæc si cum probatis historicorum monumentis consentiunt, illud consequitur, ut optemus quidem antiquas Sanctorum Vitæ extare, quasi tamen partem earum aliquam delibemus, veluti a fonte rivoque longe interclusam, sed in cisterna quæpiam exceptam, aut etiam patente et aeris injuriis ceterisque sordibus exposita lacuna, aquam.

Sed quia fere quæ inusitata maxime admiramur et memoria retinemus; ideo quandoque sola colligi miracula potuerunt (virtutum aliorumque cælestium ornamentorum omni obliterata memoria) miracula, inquam, sed frequenter ita vel exaggerata, vel, ut est hominum captus, variis adjunctis et circumstantiis deformata, ut apud quosdam in anilium fabularum numero habeantur. Sæpe miracula eadem variis adscribuntur. Potest quidem immensa Numinis bonitas et potentia, quod uni Sanctorum tribuit, necessitatis præsidium, levamen doloris, moeroris solatium, testimonium innocentie, sanctitatis argumentum, non ideo quia jam collatum alteri sit, alteri negare; cum iisdem sæpius flagellis ac pœnis variorum delicta castiget. Sed tamen evenit sæpe, ut quod unius erat Sancti proprium, id hominum sermone ac dein scripto communicaretur cum multis, propterea quod perquam imbecillis in plurimis vis est reminiscendi, facillimeque perturbatur: quamobrem cum de Sancto quopiam quæri audiant, et narrari nonnulla ab aliis, quæ se de Sancto aliquo audisse aliquando meminerunt, huic tribuunt; præsertim cum nominum sit, quod rerum, incertior et magis fluxa recordatio, quod illorum species in animo impressæ levissimo casu perturbentur et confundantur. Ea igitur ratione uno eodemque tempore pluribus Scriptoribus, ita popularem, quia aliud non suppetit, consulentibus famam, idem obrudi variis locis de variis Sanctis potest, quod uni dumtaxat accidit, et ne eodem quidem, quo commemoratur, modo.

Quid quod sæpe, etsi non possumus diffiteri, quin evenire potuerit, tamen patrati miraculi talis proditur causa ac modus, ut etiam addubites decueritne majestatem æterni Numinis, ita humanæ vel necessitati subvenire, vel voluntati obsecundare? Sed quia admirabilis ejus bonitas est, neque ea capere intelligentia possumus, vel quæ castis sibi que dilectis animabus paravit in cælis bona, vel quantum iis velit gratificari in terris, non sunt temere damnanda quæ ejusmodi narrantur, etsi nobis paradoxa videantur; sed potius reverenter accipienda, quatenus ex eo manasse fonte Divinæ bonitatis dicuntur, unde omnis nostra petenda est felicitas. Esto, ea facta non sint fortassis: at fieri majora potuere a Deo, et facta alias. Cave igitur ideo neges facta, quia fieri non potuerint aut debuerint.

Quia vero in ejusmodi patrands prodigiis sese fere simplicitati ac fidei hominum Deus attemparet, ideo Hibernorum, Scotorum, Britannorum tam qui Albionem, quam qui Armoriam Gallie oram incolunt, plane portentosæ sunt Sanctorum Vitæ, atque ex miraculis; fere incredibilibus, contextæ; quia apud eas gentes et constantia fidei egregia, et vitæ simplicitas ac candor olim rarus extitit; vel certe quia simpliciores Scriptorum. Neque facta isthic plurima olim fuisse miracula, poterit quisquam, quantumvis malitiosus, pernegare, cum etiamnum hodie, post abrogatas ab hæreticis majorum cærenonias cultumque Cælitum, ipsa tamen loca eorum honori olim dicata, sacrosancta adhuc esse videantur, et plurimis splendescant miraculis. S. Wenefride Virginis

quandoque sola miracula,

sæpe eadem;

alium plane stupenda,

præsertim a Scotis, Hibernis, Britannibus facta.

Acta quorundam SS. non scripta,

Martyrum,

et Confessorum:

aut persecutorum injuria

aliove casu deperdita:

postea demum scripta ex populi fama;

fons est apud Britannos in extremo Walliæ ad Boream tractu, ad quem maximi fiunt concursus, pentium inde suis suorunq; morbis et incommodis remedium. Retulit mihi vir illustris, vidisse se etiam hæreticos eo confluentes implorandæ opis gratia; cumque ex iis quæsisset cur, cum novam induissent formam religionis, quæ Sanctos invocari vetaret, aut ab iis vel longa quiete ad ultimum usque iudicium sopitis, vel si in cælis ævum agant, ignaris certe rerum mortalium, auxilium sperare, ad illa Pontificiorum, ut assidue ipsis quinti Evangelii præcones inculcant, deliramenta recurrerent? respondisse eos, quid in pulpitis illi ganniant sibi curæ non esse, meminisse illius fatis aquam sibi suisque gregibus ac parentum suorum esse salutarem consuevisse; idque vel Divæ Wenefridæ, vel Deo boni omnis auctori acceptum scribi.

Vitæ ex fama scriptæ.

Sunt vero, ut ad propositum redeamus, ea ratione ex populi fama, plurimorum antiquorum Martyrum quæ intercederant acta conscripta, multorum Galliæ Apostolorum, plerorumque ex jam memoratis gentibus Sanctorum Vitæ, quorundam etiam (quod mirere) Italarum. Neque præter famam, quæ dicebatur manasse a maioribus, habuerunt qui ea colligebant viri sapientes quod sequerentur. Si quod erant, quantumvis tenue, nacti antiquum monumentum, veluti in densa caligine insperato objectum lumen, ejus ductu omnem direxerunt suæ cursum scriptionis. Sed sunt nonnulli, qui hæc populi diditam ex antiquo famam, tanti faciunt, ut prope Apostolicis Traditionibus eam æquiparent, ita inveteratam vulgi persuasionem Traditionem appellantes: cum sit earum diversissima ratio. Nam Apostolica Traditiones, non vulgi fama constant, sed solidis probationibus, licet verbo traditæ ab iis, non scripto, ut alia, sint. At populares illæ traditiones sæpe nec pueris satis credibiles, sæpe levi aut etiam fallaci ortæ principio, magnis deinceps incrementis dilatata, parum tamen ipso aucto roboris acceperunt. S. Servatium Episcopum venerantur Trajectenses. His Græculus quidam jam ante annos 600 persuasit Esmeria S. Annæ sorore filiam S. Elisabetham natam, Joannis Baptistæ matrem, filiumque Eliud, cuius fibo Emen B. Memelia Servatium pepererit. Ergo Antistitem se gloriantur habuisse Christi cognatum, cur dubitent, cum ita gravis auctor, ex gente longe ab omni fraudis suspicione remota id testetur? Alia superstruunt, ut facile trecentos annos vixisse eum prædicent, quem constat Eusebio et Hypatio Coss. Synodo Ariminensi interfuisse anno Christi 359. Quædam et vera et a gravi viro narrata, nonnulli perperam intelligunt, pejus etiam alii narrat, ut semper cum novis erroribus serpant longius. Proprium id habet fama, ut vires eundo acquirat, magis etiam ficti ac pravi, quam recti tenax. Sæpe quod alteri narraveram, id ad me, eodem etiam die, sed multis partibus ampliatum, itaque immutatum rediit, ut ipse quod a me manarat non agnoscerem, donec sciscitandum auctorem ejus quod mihi referebatur, quid, a quibus, quo errore esset adjectum, comperi. Si id in viris erudiitis, quibus fides optima ac sinceritas morum, vel cogitationum evagatio aliqua, vel intempestiva interpretatio efficit, quid rudi et imperitæ plebi fiet?

an ea Traditio?

sæpe ex falso orta,

aut male intellecta, pejus amplificata.

1 the alia SS.

otio dæmonis

Acta sunt alia, non ita quidem ex incertis populi narrationibus conserta, sed docte ac graviter olim conscripta; verum deinde adulterata. Malitiæ dæmonum id Arnobius inquit, qui vel honorem debitum Sanctis detrachere, vel proventurum mortalibus emolumentum intercludere hoc pacto conati sunt. *Si qua sunt litteris, inquit lib. 1. adversus gentes, conscriptionibusque mandata, malevolentia dæmonum, quorum cura et studium est hæc interciperi veritatem et consimilitum his hominum, interpolata quædam et addita, partim mutata atque detracta, verbis, syllabis, litteris, ut credentium tardarent fidem, et*

gestorum corrumpere auctoritatem. Fecerunt ergo id homines nefarii, dæmonum instinctu, ut vel erroribus suis atque improbitati patrocinium quærerent, si dicerentur Sancti paria sensisse de Deo rebusque divinis, aut simili modo vitam instituisse; vel ut eorum obscurarent laudem, a quibus sectam esse suam impugnatam constaret. Faciunt id etiam hæretici: nam illustres Sanctos, quos omnis retro venerata est antiquitas, ne novitatis ipsi arguantur si ab iis dissentire se fateantur, suos fuisse clamitant; eduntque in vulgus acta eorum, sed detractis iis quæ illorum possent prodere puram ac Catholicam religionem. Si quos eorum dogmatum, quæ præcipue aversantur, fuisse defensores constat, eorum ita decolorant gesta, ut vel improbi homines fuisse, vel stolidi videntur. Ea res facit ut vetera mss. sedulo conquiramus, quo ex plurium collatione facilius, si qua fraus est facta, queat deprehendi. Quæres, si consentiant exemplaria, an securi sumus ab omni fraude futuri? Non continuo. Sed exploranda ea ad Lydium lapidem, Ecclesiæ nimirum doctrinam; quicum quod pugnat, spurium est. Quid dolo adjectum sit, facile erit ex aliis Scriptoribus demonstrare, qui vel de præstantibus illis viris contraria tradunt, vel semper Catholicos habitos fuisse ostendunt, et quæ affinguntur iis scita, fuisse tunc ab universa Ecclesiâ repudiata. Sin obscuris de hominibus nec alibi notis narratur quidpiam cum orthodoxa fide haud satis apte congruens; omitto ego quidem, dum certiora erunt. Quid si fraus facta, quam assequi non possis, quia neque hæresi affine, neque Sanctis quibus tribuitur, ignominiosum, ut si E. G. confectum miraculum aliquod? Si nulla fraudis extant vestigia ac signa, unde vel suspicio mihi incidet? Quid esse certum ac securum ei homini potest, qui absque causa ulla ubique fraudem suspicetur? Imo malitiosum esse et improbum eum necesse sit.

ab hæreticis adulterata, duplici ex causa.

An et quando deprehendi fraus possit?

Alii neque dolo malo, neque fama decepti, traderunt tamen gesta Sanctorum, quæ non facile probentur. Nam germanas tabulas nacti, brevioram quam integra dare acta maluerunt, quod longiuscula videbantur. Præcipua igitur capita virtutum paucis verbis perstrinxerunt: at miracula, et quæ reliquis minime communia erant, quandoque amplificaverunt: explanationes rerum, temporum notas, locorum descriptiones intexerunt. Quæ cum quandoque non satis apte respondeant, in dubium universa revocatur historia. Est id tamen maxime intolerabile, si librarii ea fuerint impudentia, ut licet vix tincti litteris, atrox ipsi ejusmodi lacinias, aut subinde demant quæ vulgaris et trita judicantur.

Aliæ contractæ aut interpolatæ.

Denique Vitæ sunt quædam omnino confictæ, aliæ ab hæreticis hominum improborum, a Catholicis aliæ styli exercendi gratia. De his infra. Hæretici non solum acta subinde corruerunt, exoticia assuentes segmenta præclaris illustrium Sanctorum actis, quibus eos veluti insignitis notis vindicarent sibi; sed et suæ factionis homines flagitiosissimos veluti Sanctos, et justas eorum cædes martyria prædicarunt. Omitto Tanchelinum, Joannem Hus, et alios ejusdem farinae, quos nuper stolidi quidam ac dementes homines et Calvini grege, æque ac veteres Ecclesiæ Martyres et Pontifices, velut Ecclesiæ suæ ornamenta ostentare non erubuerunt. Usitata fraus est sectariorum.

Aliæ confictæ.

ab hæreticis suorum gregulium.

Specimen proferam perantiquum. Extat in quibusdam mss. inter reliquorum acta Sanctorum, historia quædam aut fabula titulo Passionis Donati Martyris, qui ad conflandam Cæcilianum Carthaginensi Episcopo invidiam conscriptus videtur libellus. Alibi integrum dabo, licet ne quis decipiatur, et verè Martyrem credat (ut olim Rosweyduus, re non discussa) partem illius exhibebo. Ita ego habet: *Si manifesta persecutionum gesta non otiose conscripta sunt, nec inconsulte in honorem Martyrum et adificationem credentium*

ut olim a Donatistis:

credentium anniversaria solemnitate leguntur, cur non magis subdola fraudis et blandæ deceptionis insidix conscribantur pariter et legantur, quæ sub obtentu religionis animas fraudulent a circumventionem subvertunt? magis enim instructio necessaria illis est, ubi professa hostilitas non est: quia hostilis omnimodis societas ad decipiendum facilis et prompta est; et inimici hominis domestici ejus. Ideo alienum ab officio pietatis et religionis erit non solum Martyrum glorias invida quodammodo taciturnitate comprimere, sed etiam patrociniante silentio deceptorias subtilitates celare. Enimvero, quod salutare, tam periculose tacetur a prudentibus, quam inutiliter a simplicibus ignoratur. Quoniam quidem, ut facile est incautos appellatione nominis Christi a fallacibus decipi, ita necesse est fingere nomen ministrus Antichristi. Proditione ergo luporum latentium sub vestium ovium insidiis aut liberabuntur instructi qui imperitia fallentur, aut contumaces suo vitio peribunt, sine culpa et periculo prædicantium Christianorum. Causæ ergo repetendæ quæ gesta sunt, et utilitatis et justitiæ plenæ sunt: quia et fideles commemorando corroborantur, et rudes quosque ad tolerantiam tentationis instigant, et inimicos detegendo condemnant. Prædicet ergo patientissimum filiorum suorum fidem pia mater Ecclesia: recognoscat et fructum operis sui latrumum crudelissimorum spectacula. Ergo jam veniamus ad causas. Res apud Carthaginem gestu est, Cæciliano Pseudoepiscopo tunc instante, assentiente Comite Leontio, Duce Ursatio, Morellino tunc Tribuno famulante, diabolo tamen omnium istorum consiliario existente. Primo etenim, ut inveterato draconi mos est, quasi jam non ipse persecutione manifestæ Christiani nominis impugnator extiterit, eos quos aperta persecutione superare non potuit, callida fraude circumvenire molitus est, ut eo facilius deceptio proderet, quo deceptionis auctor latuisset. Plura deinceps in Cæcilianum Episcopum, et viros illos principes a Constantino Magno in Africam missos, jacit maledicta et calumnias. Late controversiam hanc omnem ortumque schismatis Donatistarum prosequitur Baronius tom. 3 Annal.

Aliæ a Catholicis confictæ Sanctorum historiae, non ut cuiquam Sancti gloriosam appellationem tribuant, cui eam Ecclesia non decreverit, sed ut ea de illis scribant, quæ gesta nunquam sint, geri solum potuerint. Viguit olim vigetque etiamnum ille mos, ut quo magis Lectores captentur legendi aviditate, historias Regum ac Heroum, quorum ficta et nomina sunt et regna et facta, ac mirabiles eventus, componant viri etiam non indocti, qui utilius aliis in rebus collocare operam potuissent. Tolerantii potest tamen, si penitus etiam conficta nomina sint: at nonne sapientibus lectoribus illudunt, cum noti nominis Regi cuiquam facta affingunt, quæ ille ne cogitarit quidem? Nonne iis ipsis, quorum sic celebrant nomen, ut quæ vere dignalande gesserunt penitus obterant, et quod nemo, nisi stultus, æquo animo patiat, multa tribuant aliena, falsa, ridicula, non tam adulatione aliqua, quia jam ad illos Heroas rei hujus sensus non perveniat, quam insaniam quadam scribendi? Estque in lectoribus ipsis furor quidam, ut cum veras utilesque historias ne inspicere quidem dignentur, confictas illas mentiendi artificio allecti dies totos ac noctes volvant. Ast illud mihi petulantissimæ audaciæ videtur, quod etiam in sanctorum hominum rebus gestis ita ludere audent homines importune ludicri, ne dicam impij. Ita Caroli Magni historiam ineptus quidam tenebrio Turpini gravissimi Antistitis ementito nomine scripsit: ita Reinoldi Martyris, aliorumque acta violata scurrili styli licentia.

At sunt nonnulli tam acri fortassis haud digni reprehensione, qui præceptiones aliquas suas ad conformandos mores, excitandamque pietatem accommodatas, ut vim habeant tanto majorem, sub Sancti alicujus nomine proponunt, et ut suavius influant melle jucundissimæ fictionis illuunt. Non repre-

hendo apologos, etiam Sanctis usurpatos. Ea tamen mihi scribendi ratio non probatur: nam vel falsam opinionem de Sanctis concipiunt Lectores, vel, si confictam esse narrationem indicatur, reliqua Sanctorum gesta eo modo ficta esse suspicantur, et nonnunquam an qui celebrantur Sancti, unquam extiterint dubitant. Quæ etsi non evenirent, non tamen mendacium esse pietatis incitamentum debet. Deus veritas est. Exosa illi falsitas omnis, verborum, morum, scriptiois. Quem stylum exercere delectat, habet luculentam in sacris ac profanis historiis materiam. Sperat nominis celebritatem mirandorum eventuum casuumque inventionem? Quis est adeo stupidus, qui non longe plura, quam scripta unquam sint, possit excogitare, licet desit apte ea scribendi facultas? Veritati, qua licet, consecremus stylum, studia, actiones universas.

§ III. Quo in ordine hæc ponenda.

His ita constitutis, erit fortasse qui ad quam historicorum classem mea hæc pertineant, quærat. Dixi de Vitis singulis suo loco. Sed multorum animis ea insita est opinio, perasque vitas Sanctorum inertes seculo a monachis, pijs ut plurimum et bonis, ac simplicibus hominibus, sed ignaris fere litterarum, esse conscriptas, non ex certorum monumentorum fide, sed vel ex futilibus narratiunculis, vel ex propria quadam phantasia, ac fabrica hebetis ingenij inseite illa nostrorum Heroum decora speculantis. Ita loquuntur, nec sine supercilio, Critici quidam, qui ultra apices tamen et Grammaticales lites parum norunt, licet ipsi se intelligere et sapere plusquam ceteros arbitrentur. Et sunt nonnunquam, quod omnium colere amicitias se velle profiteantur, ex nimium familiari convictu eorum qui non recte de religione sentiant, aliqua afflati insalubri aura. Alii dum nimis cauti esse volunt, neque uspiam secure audent insistere, ne labantur; nihil satis firmum putant, ac temere multa respuunt, dum ne explorare quidem ejusmodi ea sint, volunt. Utroque inimica veritatis ratio est. Utrisque occurrendum non tam verbis quam rebus ipsis.

Dico igitur, Primum nullas esse hoc in opere vitas, quas omnino commentitias possit quis vel levissime suspicari, aliquo semper attestante Martyrologio certave auctoritate. Dein nullas esse, quas probabile sit ulla ex parte ab hæreticis alienisque maleferiatis hominibus vitiatas. Ceteris ex generibus sunt complures. Aliquot recensebo; nec, ut omnes, quidquam attinget.

Ab oculatis testibus conscriptæ sunt i. Januar. Vitæ SS. Fulgentii Episcopi Ruspensis et Eugendi Abbatis a discipulis; S. Gregorii Ep. Nazianzenii a S. Gregorio Theologo filio; S. Guilielmi Abb. Divionensis a Rodulpho Glabro; S. Odilonis a Lethaldo. ii. S. Macarii Alexandrini a Palladio; S. Adelardi Abb. Vita a S. Paschasio Ratherto, miracula a S. Geraldo, vel Gerardo Abb. Silvæ-majoris. iii. S. Genovefæ, quæ tamen fortassis interpolata. iv. B. Angelæ Fulginatis ab Arnaldo. v. S. Synecticæ a S. Athanasio; S. Simeonis Stylitæ ab Antonio, aut saltem a Theodoro; S. Emilianæ a S. Gregorio. vii. S. Severini Apostoli Noricorum ab Eugippio; ejusdem Translatio a Joanne Diacono. x. S. Guilielmi Ep. Bituricensis. xu. S. Benedicti Abbatis a S. Beda. xiii. B. Juette, sive Jutte, ab Hugone Floreffensi. xiv. SS. PP. in Sina monte a S. Nilo; S. Eugelmari Eremitæ Martyris. xv. S. Alexandri Acometorum conditoris. xvi. S. Honorati Ep. Arelaten. a S. Hilario; S. Marcelli Papæ miracula ab Ursione Abbate. xvii. S. Antonii Abb. a S. Athanasio; SS. Antonii, Joannis, Meruli a S. Gregorio. xix. S. Marii, Marthæ, et sociorum; S. Wolstani Episcopi Wigorniensis a Florentio. xx. S. Sebastiani

an recte?

Quidam temere prouuntiant, omnes SS. Vitas confictas.

Imo vult hic tales.

sed sunt multæ ab oculatis testibus scriptæ.

a Catholicis Heroum historiis;

ut Lectores oblectent,

etiam SS. Vitæ;

aliquando prætextu moralis institutionis;

bastiani M. Translationis historia. xxi. SS. Fructuosi Episcopi et sociorum MM. S. Epiphanius a B. Ennodio. xxii. S. Anastasii Persæ M. miracula. xxiii. S. Ascla: M. Acta; S. Victoris et socii Translatio a Joanne Buzelino. xxiv. S. Macedonii anachoretæ a Theodoro. xxv. S. Poppo ab Everhelmo. xxvi. S. Polycarpi martyrium ab Ecclesia Smyrnenis; S. Paulæ Romanæ a S. Hieronymo. xxvii. B. Joannis Episcopi Morinensis a Joanne de Collemedio. xxviii. Martyrum Alexandrinorum cædes; S. Caroli Magni Imp. Vita ab Eginardo. xxxix. S. Petri Thomasia Philippo Mazzerio. xxxi. S. Marcellæ a S. Hieronymo; S. Martini Sauricensis a Salvato; et aliæ complures: nec enim omnes hic enumeravi, sed præcipuas, aut quarum hæc commentans in memoriam primum rediit. Non sunt hæc otiose multis post seculis conficta, sed a viris sapientibus qui ea spectantur litterarum monumentis signata, ac fidelissime ad nostram ætatem conservata. Neque est quod fastidiosos homines monachos hebetes et inertes eriminentur, quorum industria, si verum fateri volumus, non modo sacra hæc antiquæ pietatis, sed omnia omnino vetustæ eruditionis ad nos pervenere monumenta: quod etiam Hæreticorum multi non diffidentur.

multæ ab iis quibus oculatis testes,

Jam qui non ipsi spectantur quidem quæ tradiderunt litteris, aut non omnia (quamquam neque quos *αὐθέντας* et inspectores dicimus, ita speculati sunt omnia diligenter, ut non etiam quædam ab aliis acceperint) sed tamen qui plerique iis qui geri ea viderant narrantibus didicerunt, sunt plurimi hoc in opere. Ea ratione i Januarii B. Petrus Damiani S. Odilonis Vitam scripsit. iv. S. Gregorius Tiro-nensis S. Gregorii Lingonensis Episcopi. vii. Bernardus Justinianus S. Laurentii Justiniani. ix. S. Beda S. Adriani Abb. xi. S. Gregorius Papa S. Anastasii Abb. xiii. Joannes Presbyter S. Glaphyræ; Isidorus de Isolanis B. Veronicæ. xv. Rufinus et Palladius S. Macarii Ægyptii. xix. Walafridus S. Blaitmaci. xx. S. Euthymii Magni Abb. Cyrillus monachus. xxiii. Leontius Episcopus S. Joannis Eleemonis; S. Beda S. Boissii. xxv. S. Chrysostomus SS. Juventini et Maximi. xvi. Hermanus B. Hascæ. Atque alii, quorum expressa non sunt nomina, v. S. Gerlaci Eremitæ; vii. Venerabilis Ludovici Blossii Abb. xi. S. Theodosii Cœnobiarchæ. xiii. B. Godefridi Capenbergensis, xv. S. Idæ Virg. et S. Boniti Episc. xvii. S. Sulpitii Pii Episc. S. Ricmari Abb. xxv. S. Præjecti Episc. Mart. xxvi. S. Bathildis Reginæ.

Jam vero plures etiam extiterunt, qui ea scriberent quæ neque spectassent, neque ab oculatis testibus audissent; sed, quod vel ætate aliquanto juniores, vel longo spatio terrarum distiti essent, ab iis solum didicissent, quibus ipsi spectatores narraverant. Ad hanc classem ea fere pertinent omnia, quæ a cœtaneis aut cœvis scripta passim annotavi, ac nominatim Acta S. Gordii M. per S. Basilium in Januar. S. Eduardi Regis v. S. Pauli primi Eremitæ per S. Hieronymum x. S. Felicis per S. Paulinum xiv. S. Bassiani Episc. Laudis-Pompejæ xix. S. Launomari Abb. S. Sebastiani M. si quidem per S. Ambrosium hujusvæ æqualem, xx. S. Agnetis per eundem Ambrosium xxi. SS. Vincentii et Anastasii MM. xxii. et aliorum plurimorum.

Denique qui partim a Scriptoribus notæ jam diætæ composita recenderunt novo ordine, ac stylo, partim ex veteribus et certis monumentis, vel ex probatis historicis composuerunt ipsi Sanctorum historias, multi fuere, quos et ego imitor, quoties acta alicujus non reperio, sed solum consignatam eorum in SS. PP. vel historicis, aut Martyrologiis memoriam. Ita scripte sunt Vitæ, i Januar. S. Adelardi per S. Geroldum, sive Gerardum. vi. S. Erminoldi Abb. M. vii. S. Raimundi Pennafortii a Clemente VIII Papa. viii. S. Frodoberti ab Adzone. S. Gudilæ Virg.

multæ ex authenticis scriptis compositæ,

ab Huberto. xiii. S. Hilarii Episc. a Fortunato. xxii. B. Walteri de Birbeke. xxvii. B. Margaritæ Hungariæ a Garino. xxix. Venerabilis Caroli Abb. Villariensis; S. Petri Nolasci a Francisco Zumel. xxx. S. Aldegundis Virginis ab Huchaldo et aliis. Plura sunt ejusmodi a nobis ita collecta et conserta: S. Attici Episc. S. Cyri Episc. S. Pegæ Virg. vii Janu. S. Petri Episc. Sebasteni ix. S. Paulini Patriarchæ Aquileiensis ix. S. Cæsariæ Virg. xii. S. Bernonis Abb. xiii. S. Datii Episc. Mediolanen. xiv. S. Emcberti, sive Ableberti Episc. et S. Ceolulphi Regis. xv. S. Fabiani Papæ xx. S. Cyrilli Patriarch. Alexandrini xxviii. et aliorum plurimorum.

Neque harum vitarum arbitror facile convelli a quoquam fidem posse; nisi quod quæ a me sunt elucubrata, iis alia quæ addi potuissent venient fortassis Lectori in mentem non pauca. Nunc quæ ex fama conscriptæ, longo postquam Sancti decesserant tempore, aut ex monumentis non ita vel authenticis vel illustribus. Hoc ex genere sunt i. S. Martinæ V. M. S. Mochuæ utriusque, iii. S. Bertilia Virg. iv. S. Neophytæ V. M. et S. Pharaïdis Virg. viii. S. Luciani Bellovacorum Apostoli; S. Patientis Episc. Meten. S. Balduini Diaconi M. S. Erardi sive per Paulum, sive per Conradum. x. S. Gonzalvi Amaranthi per Didacum de Rosario. xi. S. Leueii Episc. xiii. S. Potiti M. S. Agricii Episc. Trevir. S. Viventii Presbyteri; S. Kentigerni Episc. xvi. S. Jacobi Episc. Tarentas. xvii. SS. Tergeminoorum, sive per Warnabarium sive per anonymum; S. Gemulphi Episc. xviii. S. Priscæ V. M. S. Deicoli Abb. xx. S. Fehini Abb. xxiv. S. Sophiæ, sive Cadoci Episc. xxvi. S. Nothburgæ. xxvii. S. Juliani Cenomanorum Apostoli per Lethaldum. xxix. S. Valerii Episc. Trevir. SS. Saviniani M. et Sabinae V. S. Gildæ Abb. xxxi. S. Geminiani Ep. Mutinen. SS. Julii et Juliani; S. Aidani sive Medoci Episc.

aliquæ ex fama,

Postremum genus est Vitarum, quæ ex genuinis contractæ, vel certe variis locis interpolatæ. Atque hoc quidem apte factum est nonnumquam a viris eruditissimis: malem tamen annotasset potius seorsim observationem, appendicem, emendationem suam, quam intexuissent pristinae narrationi. Hoc genus latissime patet, atque cum præcedente, accurate ut examinentur quæ ejusmodi sunt, postulat. Talia sunt quæcumque fere a Metaphraste, Surio, Haræo, Grasio, Lippeloo, Wicelio, Ribadeneira, et aliis plurimis, doctis et piis hominibus scripta: talia quæ in Menæis Græcorum, Petro de Natalib. Vincentio Bellovac. S. Antonino extant: talia Acta S. Maximi M. n Janu. S. Severini Episc. Septempedani viii. S. Egwini xi. S. Mauri Abb. xv interpolato ab Odone S. Fausti opere. S. Marcelli Papæ xvi, quæ tamen alii genuina censent.

plures contractæ, vel interpolatæ.

vel ii, qui hauserant ab oculatis testibus narraverunt,

§ IV. An Posterioris generis scripta omnia respuenda.

Alii non universim Vitas respuunt omnes: duo illa postrema genera impugnant. Diligere se aiunt vitas Sanctorum, eas volutant, et multa ex iis bauriunt, quibus suos aliorumque ad virtutem animos exsuscitent. Sed nullas edi volunt, nisi limatas judicio, atque undequaque veritate firmatas, quæ non modo non convelli, sed ne oppugnari quidem possint. Esset sane optandum, ut Sancti omnes, qualem hi postulant, nacti essent suarum virtutum præconem; aut si forte nacti sunt, quæ olim scripta, ipsi proveherent in lucem: aut profecto qui ita sentiunt, appellerent ipsimet ad dilucidanda vel ex integro componenda Divorum Acta operam ac studium; suive similes excitarent aeri ac certo judicio homines, simulque litteris expolitos, qui ad Acta suo nitore restituenda incumbere.

Improbant quidam ultimam duo genera, sive vulgares Legendas,

At si id sperare vix licet, et Sanctorum quorundam

dam legitimis actis abolitis ac consumptis, solæ eæ extant ex fama non omnino certa descriptæ, vel imperite interpolatæ Legendæ, uti eas superioris temporis consuetudo appellabat; quos tamen Sanctos constat plurimum seculorum consensu eo gradu ac loco habitos a maioribus, atque anathematis votivisque tabulis ac sacris cultos, ipsa Romana Ecclesia, arbitra sacerorum ac magistræ sanctitatis, vel jubente, vel annuente, vel saltem connivente; quid hujusmodi eorum Actis faciemus? Omitti vis, in tenebras adjici aut ignem potius, planeque absumi. Merito quidem si quid inest, quod fidei orthodoxæ, aut rectæ morum discipline adversetur. Id enim ferendum non est: tollendum est protinus e medio, ne quid damni cuiquam conseiscat. Atque utinam qui tam severi sunt in Vitas Sanctorum; eadem censura perstringerent, imo exterminarent libros plurimos, qui non levem invelunt morum corruptelam.

Si quid vero inest in Actis quibusdam, quod neque traditæ divinitus doctrinæ adversetur, neque depravare vitiorum illecebris lectorum animos videatur; repugnet tamen omnibus earum ætatum, quibus extitisse Sancti illi dicuntur, historici, aut plerisque ac maxime probatis; id quidem quodcumque est vel paterer expungi, vel ipse certe notarem. At si est quidpiam, quod uni solum antiquæ historiæ non congruat, non ideo id posse ribi æquum est, cum inter sese frequenter Scriptores dissentiant et veteres et moderni, etiam qui res sue ætatis scribunt, et quibus gerendis ipsi interfuerunt. Nec video cur Ammiano Marcellino, hosti Christianorum, aut alteri ejusdem farinae, plus haberi fidei debeat, quam Christiano cuiquam, rudi licet et imperito scriptori. Nam etsi fuerit hic fortassis, ut dicitant, nimis credulus; ast ille invidia callide reficet, vel maligne dederit nostrorum decora.

Quid si, quarum maxime falsitatem suspectas, eas Sanctorum vitas constaret esse scriptas ab ipsorum æquali, et gestorum omnium teste oculato, viro bono, sive Christiano, sive etiam Ethnico, sed eo prorsus modo quo nunc existant, an etiam tunc eas respueræ ac damnares? Minime, inquis. Verum inornate sunt scriptæ. Sed vere. Simpliciter et imperite, imo sincere. Incerta sunt quæ memorant. Imo visa, inquis, testata. Ordinatus digeri ea oportuit, noluit auctor, vel non potuit. Quid ergo censes? edendæ? an tradendæ Vulcanæ? Edendæ. Audio. Dandum scilicet antiquitati aliquid. Nec fuco eget aut ornatu veritas. Satis ipsa est sibi, ut placeat bonis, etiam nuda, omnique vacua exotico pigmento. At loca non congruunt, aut tempora; nec quidquam simile memorant scriptores illius temporis. Explicationem censebis adhiberi oportere vel excusationem quasique effugium, potius quam omnino repudies, quod ab hujusmodi auctore compositum manifeste constet. Adhibe easdem nunc excusationes, explicationes, effugia, et sua Vitis ejusmodi auctoritas probabilitasque constabit. Non mirum etiam spectatores loci notam aut temporis præterire, rei soli intentos.

Silentium Scriptorum Ethnicorum perinde interpretor, ut si rure gestum quidquam a dissoluto Principe ejusve comitatu, singulari insolentia, furore, obscenitate; ipsi reticeant aulici, at narrent qui perpersi, quique spectantur rustici, sed inornate ac insulse, neque vel pagum suum nominent, vel in qua is provincia situs, nec quoto id factum sit Pontificis, vel Imperatoris, vel sui Regis anno, exponant, quæ nimirum accurati scriptores non præterirent; non credemus scilicet: certiora requiremus testimonia. Consulto illi Principum suorum furor, dedecus, ultionem divinitus inflictam, ac nostrorum virtutes, miracula, victorias omittunt. Sit igitur aliquis in loco, tempore, similive circumstantia error, idoneo tota suppressenda est historia? Etiamne si oculati testes sunt qui ista narrantes

hallucinantur? O severum judicem! nulla deinceps cidatur historia, nulla olim scripta (præter eas quæ a Deo sunt dictatæ) toleretur, si ea lex posita sit, ut nihil inesse falsum aut minus probabile fas sit.

Rident, inquis, ista hæretici. Quid deinde? Sacratissima nostræ fidei mysteria rident, rident etiam libros nonnullos, quos a Divino Spiritu manasse certo scimus, rident multas piomm laudabiles actiones, rident vitas a spectatoribus iisque sapientissimis et sanctissimis conscriptas. Illis non scribimus. Non esset difficile eorum retundere impudentiam, sed non sunt tanti. Summ illum insulsissimum salem, quacumque in re voluerint, consumant. Nihil eos moramur. Piis et probis hominibus scribimus, quibus hæc stimulum ad virtutes capessendas adnuebunt. Nec rident tamen heterodoxi omnes laborem hunc meum. Sunt inter eos quidam amatores antiquitatis, eoque propius distantes a regno Dei, qui gaudebunt in lucem proferri multa quocumque etiam squallore obsita, quibus ipsi ad eas quas moliantur humanæ literaturæ lucubrationes utantur. Usus est sane in Italia illustranda Philippus Cluverius, in Britannia Guilielmus Cambdenus: neque istiusmodi scripta omnia respuent Jacobus Usserius, Gerardus Joannes Vossius, Joannes Meursius, aliique. Utinam eorum aliquando ista lectione commoveantur mentes, ut tandem Catholice caritati et concordie manus, animos, calamos dedant.

Ipsi Catholici hæc fastidient. Nempe ut favum quoque immodece saturati. At plures avidè complectentur. Præclare enim Lindanus doctissimus Ruræmundensium Episcopus in elogio Martyrologii a Baronio recogniti et annotationibus illustrati scribit, si quæ paradoxa quibusdam forte vilebantur, illa equidem eo esse loco habenda ut avidius expectantur. Si qui tamen ita tenero stomacho sunt, ut hæc iis nauseam provocent, eorum lectione abstineant; habent alia que legant. Non semper singulis convivis omnes conveniunt appositæ cibi: satis est si aliqui convenient, aut plerique. Nec quia sit aliquis qui caseo, oleo, crudi vesci nolit; abesse omnino oleum, caseum, poma, lactuca a mensis, quibus eos adhibere, necesse est. Habet Lector meum de singulis Vitis judicium. Prætereat si quid suo non viderit palato aptum. At sæpe initio multi ea fastidiunt, quæ iis postea mirificè placent ac prosunt. Fatetur quandoque Baronius Acta quædam ut primum venerunt in manus, inepta sibi visa et insipida, quæ accuratius expensa vehementer probavit, omnique acceptione digna judicavit. Mihi quoque id usu venit, licet ut plurimum cohibere assensum solem, donec rem omnem examinarim. Si quorum nimis delicatum est fastidium, corrigendum id, ne etiam salubrem, imo necessariam medicinam, si inveteraverit, respuat. Et sane si illud argumentum quidquam valeat, quam multi sermonem de religione ceterisque virtutibus, usum divinorum Sacramentorum, librorum piorum lectionem, precesiones denique fastidiunt? Eone illa mala, summovenda, abdicanda? Excitandus impellendusque in contrarium animus, ut saltem ad æquilibritatem quandam pertingat. Neque qui probet omnia, neque qui nihil, ab errore esse securus potest. Fastidiebat olim societas nostræ parentis Ignatius libros qui sacra tractarent; vanos posebat, qui bella, etiam ficta, aliave ludicro mundi genio accommodata, ut eorum lectione oblectaret animum, morbi tædium levaret. Ubi tandem fastidium superavit, vix satiarî eorumdem sacerorum librorum lectione poterat. Denique fractum tulit, quem universa sentit Ecclesia.

Eveniet id hic quoque fortassis, vel ex eo nata salutis occasione, a quo maxime animus abhorrebat. Inficiari saltem non possumus, ais, quia multa in his ridicula narrentur. Ego ita severus non sum, ut risu mihi, omnibusque hilaritatis iudiciis interdiciam: numquam tamen, licet verser in hisce Actis quotidie,

Refutantur, contra sententiam argumenta: 1. Hæretici hæc Acta rident.

2. Catholicis fastidium movebunt.

3. Indicula risu sunt.

et eæ volunt,

recte, si fidei adversentur,

aut omnibus historicis,

non si paucis,

etiam sic scribi ab oculatis testibus poterunt.

Cur Ethnici scriptores de SS. sapius non inveniuntur?

quotidie, memini mihi risum ab iis moveri. Ridicula sunt fateor quæ stolidissimi daemones ad Sanctorum labefactandam in precandi studio aliisque virtutibus constantiam machinati sunt, dubites majori furore an vafricitie: nego tamen ridiculum esse ea narrari. At si cui ita spleu salit, prorumpat in sane in risum et cachinnos, ut volet. Ne existimet tamen, a petulantia illa solidum duci argumentum, quo hæc valeant Acta convelli, quæ pluribus salubrem potius fletum efficiunt, cogitantibus quæ et quanta egerint Sancti, quæ sint divinitus consecuti, ea ætate, ordine, loco, quo nunc stamus ignavi et degeneres, tam longinquo ab iis spatio semoti. Si quos ita pupugrint, iis deinde risum ciebunt exultationemque sempiternam.

4. *Sunt incredibilia.*

Esto : ridicula hæc non videantur, incredibilia certe sunt quam plurima. Quid ita ? Quia consuetum rerum humanarum modum excedunt. An asseruntur viribus facta humanis ? an non a Deo, ejusve auxilio ? quid huic impossibile ? Si Livius ut Salustius hæc narraret accidisse, crederes, opinor, sed daemonum præstigiis facta diceres. An ergo plus hæc, quam supremæ mentis immensum numen potest ; ut si ab hoc factum esse quodpiam portentum narretur, incredibile pronunties ; si ab illis, continuo habeas fidem ? Potuit, inquis, ea Deus ; fecisse unde constat ? unde constaret tibi Livio narrante ? fide humana, opinor, quæ et hic habet locum. Quæris unde mihi constet, fecisse Deum quidquam quod memoratur : unde tibi constat non fecisse ? Auctorem profero qui asserat : habes qui negat ? si habes, utrius potior fides ? si non habes, et fieri fateris posse ; vide ne temerarium sit absque ulla ratione negare esse factum. Nulla fuit, inquis, patrandi miraculi causa. Unde id nosti ? non scribitur. An ergo omnes rerum omnium conscriptæ causæ ? Proditur forte aliqua, sed quæ tibi non probetur. Scrutatus es nempe omnia Dei consilia. Nescis, ah nescis, quæ ejus bonitas sit et munificencia, cui terminos ponis, quos ultra non deceat gratificari eum mortalibus. Loqui bruta animantia, suscitari ac denuo vivere comesa, sparsa pulvere nasci segetem et momento maturescere ; quid hic non Deo facti ? An denuo vivere vorata incredibili, quam de lapidibus suscitari filios Abrahamæ ? an difficilissimum esse efficere ut loquatur columba aut camelus, ad solatium vel presidium vel institutionem Sanctorum, quam ut asina olim ad Balaam, paulo tamen post perituri, coarctandam pervicacem temeritatem ?

5. *Errores parient.*

Vereris ne hæc opiniones falsas erroresque turbulentos, et superstitiones pæne aniles procreent ; quæ cum penitus insederint atque inveteraverint, etiam comperta, et gravissimo judicio pronulgata veritate, evelli non possint. Mitte eum timorem. Nosti quæ vis et efficacitas sit veritatis, quanta neque vino inest, licet etiam sapientes dementet, neque Regi, cujus tamen nutu vita morsque subjecti populi constat ; neque mulieri, cujus solet esse amor ad insaniam vehemens. Correcta sunt nuper quædam in Martyrologio : quis non prompte et libenter veritatem amplexus ? Neque hic periculosus est error, ut nesciam ortum Sancti alicujus, aut quodpiam ejus factum, quorum quedam etiam sacra Scriptura oculuit. Occiderit S. Georgius draconem verum, an metaphoricum, quid interest ? Vulgus verum existimat occidisse, aliter docti sentiunt : errat pars alterutra, sine piaculo. Quales apud Gallos disputationes, non de miraculo uno alterove, sed de Sanctis ipsis qui sacrorum solenni apparatu coluntur. S. Dionysium Parisiorum Apostolum sub annum a Christi ortu ccl. missum in Gallias viri eruditissimi existimant, eumque se publice venerari profitentur. Volunt alii ne existisse quidem eum unquam, proque eo Areopagitam Dionysium sacris solennibus colendum. An ea levis est controversia ? Errare alterutram partem necesse est. Non commoventur tamen propterea

Ecclesiarum Antistes, nec ipse Præses et Rector ac Pater omnium Romanus Pontifex. Non est enim is error ejusmodi, qui pietatem aliamve virtutem labefactet. Nec indignatur sanctus ille Antistes, sibi debitos honores Areopagitæ impendi, neque Areopagita eos illi it præreptum, cum suum honorem uterque sentiat ad Dei gloriam spectare. Et si qua dies lumen afferat, ut constat non ab Areopagita, sed altero juniore conversos esse Parisios, non difficulter assentientur e diuturnis tenebris emersæ veritati.

Quid est hoc, inquires, aliud, quam gravissimo sanctissimoque Ecclesie judicio repugnare ? Jubet ea quasdam Sanctorum historias corrigi : tu etiam in lucem profers, et iis concilias auctoritatem. Quid enim est corrigere quidpiam ? in tenebras abdere, luto immergere, flammis abolere ? an non, quod curvum erat aut videbatur, curare ut rectum sit et sentiantur esse ? Hoc enim ego facio. Neque enim arbitror Ecclesiam suodecreto velle omnibus potestatem fieri, ut quæ singuli improbarint fastidiosum aut alios opinio-nibus præoccupato judicio, ea ceu figmenta repudiare et abjicere valeant ; imo et suas conjecturas veluti a majoribus traditam narrationem obrudere, vetustis tenere interpolatis monumentis. Ego contra laborem meum universæ Ecclesie, ac præsertim moderatrici ceterarum Romanæ Sedi, probaturum me confido. Vitas quas, legitimas censeam significo, quas et quatenus tolerabiles, quas, quaque ratione emendandas ; ea tamen modestia, ut sæpe me confitear non videre quo pacto quæ suspicor inesse menda corrigam ; obtesterque alios ut suggerant, si quid iis aptius occurrerit.

Ergo neque quia periculum sit ne risum moveant hæreticis, aut potius insulsis quibusdam scurris, qui ad hæreticorum forniceas confugerunt ; neque quia fastidio futura palato quorundam Catholicorum timeantur ; neque quia ridicula sint, quæ contra seria sunt et gravia ; neque quia incredibilia, cum et sæpe facta alias sint, et Deo usitata ; neque quia perniciosos gignant errores, cum potius auctoritatem sanctissimam Ecclesie assidue inculcent, quod unicum est contra omne virus errorum antidotum ; neque quia corrigi quædam ex his Ecclesia velit ; ideo supprimenda, penitusque abolenda. Imo potius quia a bonis, simplicibus, sinceris hominibus, etsi non summa arte scripta sunt ; quia procul absunt ab omni adulationis suspitione, cum nullam sibi Auctores mercedem propositam habuerint, nisi Sanctorum patrocinium, ac munifici favorem Numinis ; quia multorum etiam eruditorum totjam seculis trita manibus, et nunquam penitus rejecta etiam a gravissimis Theologis ; ea fateamur verisimilia censi debere, ac suscipi pleraque, legique utiliter posse : dummodo quæ subinde admodum observentur, quæque alii eruditiores monebunt.

6. *Ecclesia cu corrigi jubet.*

Imo suscipienda quia a viris bonis scripta,

a doctis non spreta.

§ v. *An Acta SS. apocrypha.*

Sunt alii quidam Aristarchi, severi cumprimis et importuni, qui identidem illud occinunt, Apocrypha hæc esse, hæusta ex Apocryphorum fabulis, somniis, deliramentis : eaque *apocryphi* appellatione veluti validissimo ariete dejicere se ac prosternere universum hoc nostrum opus arbitrantur ; cum ipsismet suum illud telum, quo utuntur, apocryphum sit ; vocis, inquam, ipsius ne notione quidem assequantur. Nam quod instant et urgent, gravissima Gelasii Papæ sententia in apocryphorum classem esse relatâ hæc, ac vetita legi, id ita habet.

S. Gelasius Papa in concilio Romano LXX Episcoporum, Asterio et Præsidio Coss. anno Christi 494 habito, (quod et Gratianus in Decretum retulit par. 1, dist. 13, can. 3. *Sancta Romana*) varia recensens sanctorum Patrum opuscula, quæ post Scripturæ libros suscipi permittit, et in Ecclesia legi, ita inter

An hæc apocrypha,

et ut talia proscripta can. Sancta Romana dist. 15.

alia loquitur : *Item gesta sanctorum Martyrum, qui multiplicibus tormentorum cruciatibus, et mirabilibus confessionum triumphis irradiant. Quis ita esse Catholicorum dabitur, et major eos in agonibus fuisse perpessos, nec suis viribus, sed gratia Dei et adjutorio universa tolerasse? Sed ideo secundum antiquam consuetudinem singulari cautela in sancta Romana Ecclesia non leguntur, quia et eorum, qui conscribere, nomina penitus ignorantur; et ab infidelibus aut idiotis superflua, aut minus apta, quam rei ordo fuerit, scripta esse putantur; sicut cujusdam Quirici et Julitæ, sicut Georgii, aliorumque hujusmodi passionis, quæ ab hæreticis perhibentur compositæ. Propter quod, ut dictum est, ne vel levis subsannandi oriretur occasio, in sancta Romana Ecclesia non leguntur. Nostamen eum prædicto Ecclesia omnes Martyres et eorum gloriosas agones, qui Deo magis quam hominibus noti sunt, omni devotione veneramus. Hæc ille. Ne dubitari possit, quin illa Sanctorum acta apocrypha judicet, postea in Notitia librorum apocryphorum, qui non recipiuntur, iterum recenset et apocrypha appellat, Passionem Quirici et Julitæ, et Passionem Georgii.*

Ut scrupulus hic, qui quorundam animos assidue stimulat ac pungit, penitus evellatur, primum explicandum, quid apocryphum sit, quotque modis dicatur: tum quatenus hæc apocrypha censi debeant, uti et alia quædam veterum scripta. Apocryphum ab ἀποκρύπτειν, sive ἀποκρύπτειν, celare, occultare, abscondere, deducitur; non, ut habet Glossa ad can. Sancta Romana, ab ἀπό δε, et κρύπτειν secretum; neque omnino Græcum est κρύπτειν, sed a κρύπτειν est κρύπτειν, id est latebra, occultatio. Significat ergo ἀποκρύπτειν, occultum, arcanum, nec propalam enuntiatum.

Primo igitur apocryphum dicitur, ut habet Glossa in can. 1, dist. 16, quod certo auctore caret, uti liber Judicum, liber Tobie, Esther, Machabæorum, Job et alii, qui tamen inter Canonica Divinæ Scripturæ volumina habentur. Ea ratione inter sacros et Ecclesiasticos libros, quos Covarruvias lib. 4, Variar., cap. 16 et 17, *Itaq; graphos* appellat, retineri aliqui possunt, quorum ignorentur auctores. Sed de hoc apocryphorum genere non quaeritur: certum est enim esse inter Acta Sanctorum multa, quæ a quo tradita sint litteris ignoretur; sed et ejusmodi plurima sunt legitima, et nemini omnino suspecta, ut Acta SS. Fructuosi Episcopi, Augurii et Eulogii MM. XXI Januarii, et aliorum plurimorum.

Alio modo apocryphum dicitur, quod inter Divinæ Scripturæ libros non numeratur. Ita S. Hieronymus Prolog. in libros Regum: *Hic prologus Scripturarum, quasi galeatum principium, omnibus libris, quos ex Hebraeo vertimus in Latium, convenire potest, ut scire valeamus quidquid extra hos est, inter apocrypha esse ponendum.* Sic oratio Manasse Regis, sic libri tertius et quartus Esdræ apocryphi sunt; licet enim antiquæ nec indignæ fide historiae habeant pondus, non tamen habentur a Spiritu sancto dictati. Sed neque hæc notione apocryphi vocem usurpant, qui nostra esse apocrypha criminantur: nam etiam probatissimæ Patrum lectiones ea ratione apocryphæ sunt, id est non eo numero ac loco quo divinitus inspiratæ Scripturæ.

Potissimum tamen apocryphi vocantur ii libri, quos aliqui ut Canonicos suscipiunt, Ecclesia refragante. De his pulchre S. Augustinus lib. 13 de civit. Dei cap. 23, *Omni tamen igitur earum scripturarum fabulas, quæ apocryphæ nuncupantur, eo quod earum occulta origo non claruit Patribus, a quibus usque ad nos auctoritas veracium scripturarum certissima et notissima successione pervenit. In his autem apocryphis etsi invenitur aliqua veritas, tamen propter multa falsa nulla est canonica auctoritas. Scripsisse quidem nonnulla divina Enoch illum septimum ab Adam negare non possumus, cum hoc in epistola canonica Judas Apostolus dicat. Sed non frustra non sunt in eo canone Scripturæ, qui servabatur in templo Hebraei populi succeden-*

tiam diligentia Sacerdotum. Cur autem hoc, nisi quia ob antiquitatem suspectæ fidei judicata sunt, nec utrum hæc essent quæ ille scripsisset, poterat inveniri, non talibus proferentibus, qui ea per seriem successione reperirentur rite servasse. Unde illa quæ sub ejus nomine proferuntur.... recte a prudentibus judicantur non ipsius esse credenda; sicut multa sub nominibus et aliorum Prophetarum, et recentiora sub nominibus Apostolorum ab hæreticis proferuntur, quæ omnia sub nomine apocryphorum ab auctoritate canonica diligenter examinatione veniunt sunt. De eadem Enochi prophetia, et aliorum scriptis idem sanctus Doctor lib. 18, cap. 38 ait, ut apud Judæos et apud nos in auctoritate non essent, nimiam fecisse antiquitatem, propter quam videbantur habenda esse suspecta, ne proferrentur falsa pro veris.

At quidam ex his apocryphis libris non modo incertæ erant auctoritatis, sed et omnino alienis tribuebantur auctoribus. Sic idem Augustinus contra Faustum Manichæum lib. 22, cap. 79: *Legunt scripturas apocryphas Manichæi a nescio quibus satoribus fabularum, sub Apostolorum nomine quibus, quæ suorum Scriptorum temporibus in auctoritate sanctæ Ecclesiæ recipi mererentur, si sancti et docti homines, qui tunc in hæc vita erant et examinare talia poterant, eos vera locutos esse cognoscerent.... Utrum illa vera sit aut conficta narratio, nihil mea nunc interest. Certe enim Manichæi, a quibus illæ scripturæ, quas Canon Ecclesiasticus respuit, tanquam veræ atque sinceræ acceptantur, etc.* Verum ista nunc missa facio: nam non sum ita stolidus, ut ulla Sanctorum Acta, nisi si que sunt ex sacris Scripturis sumpta, Canonica esse velim et scripturæ Divinæ obtinere auctoritatem: non poterunt igitur apocrypharum scripturarum nomine ab Ecclesia repudiari.

Tertio igitur, apocryphos libros, et proprie, appellat Gelasius, quos in Ecclesiam sancit publice legi non oportere, quasi ἀποκρύπτειν eos deceat, abscondi, et removeri a luce Ecclesiæ, nisi nihil fas sit, nisi omnino probatum. legi. Quia tamen ea latius sumi significatio videtur, possunt libri quos perstringit Gelasius, ut loco citato observat Covarruvias in duas classes distribui, ut alii sint hæretici, neque palam neque privatim legendi, sed abominandi potius, planeque abolendi, ut qui pestem sint legentibus allaturi; alii simpliciter apocryphi, qui neque hæretici, neque semper ab incerto scripti auctore, neque sub ementito alicujus sacri scriptoris nomine; minorem tamen obtineant auctoritatem, neque ab Ecclesia et Patribus usquequoque probatam; propterea quod falsa quædam in eis, ut scribit Covarruvias lib. 4, Variarum e. 17, veris quandoque miscantur, peregrina quædam aut portentosa narrentur, quæ nec pie nec commode credi possunt; vel ex ea denique quod eorum auctores quædam veterum dogmata fuerint secuti, quæ posteo testimonio sacrarum Scripturarum convicta sint. Atque ideo hi libri apocryphi dicuntur, quod non sint publice in templis legendi; licet privatim, caute tamen, legi possint. Ergo libri apocryphi, ut idem mox subdit, licet in ecclesiis legi non debeant publice, possunt tamen privatim legi, et caute, quia eorum auctoritas in obscuro et abscondito est. Et paulo post medium capituli de Eusebio loquens, Si apocrypha, inquit, interpretatur ea, quæ publice in Ecclesiis legi non debent, privatim tamen legi possunt: quemadmodum et quod plures libros hoc in loco nominatim relatos hæc significatio est prorsus admittenda. Ita Covarruvias. Eadem alii scribunt.

Hæc ergo posteriori notione apocrypha sunt ex iis quæ edo multa: nam et Eusebii historia apocrypha est, et opera Tertulliani, Lactantii, S. Clementis Alexandrini, Cassiani, Arnobii, aliaque. Imo eum non videatur nunc in cujusque Antistitis, præterquam Romani, situm potestate, ut decernat quid in Ecclesia publice legendum sit, posteaquam Breviarum precum, hymnorum. Lectionum, quas in Ecclesia

utlibet Enoch,

aut sub ficto nomine edita, ut Acta S. Thomæ;

3. quæ legi in Ecclesia non debent.

licet possint privatim.

talita etiam quædam PP. scripta.

Apocrypha unde dicta?

Sic appellantur quæ certo auctore carent,

2. quæ non sint in canone Scripturarum,

prosertim quæ ab aliquibus in eo perperam reputantur,

clesia fas sit in dies recitare, sapientissime concinatum est; ea ratione cetera quoque et a Gelasio et ab aliis Pontificibus probata veterum scripta legi modo non possunt, saltem absque Pontificis Maximi auctoritate. Sed tamen, quod pridem nonnulli præstantes Juris Canonici interpretes observarunt. Acta Martyrum, imo et aliorum Sanctorum, quæ in variis quidem Ecclesiis, ut ex S. Augustino patet, legébantur, at non in Romana; ea in hac quoque leguntur nunc, et sunt a pluribus seculis lecta, sed in brevem fere epitomen contracta. Et videntur quædam olim habita apocrypha, postea esse correctæ: ea certe non continent nunc, quæ antiqui Patres ut fabulosa coarctare, ut ad acta S. Thele Virginis et alibi dicimus.

Igitur qui hæc apocrypha proclamant, norint pauca ex Divinis Scripturis accepta, neque omnia a certis auctoribus litteris consignata, neque omnia esse ejusmodi ut legi in Ecclesiis debeant aut possint. Si ea significatione apocrypha appellant, nihil ego in ea appellatione turpe, nihil indignum, nihil quod infamiam aut dedecus habeat, video. Si ficta omnia et fabulosa volunt esse, quæ sic apocrypha censentur, videant ne sanctissimos et sapientissimos viris, Clementi Alexandrino, Joanni Cassiano, et aliis, quorum libri apocryphi declarati sunt, injuriam faciant, quasi confinxerint quæ scripserunt omnia. Aliud est, non omnia pervidisse, lapsos uspiam, ut erat quibusdam iis locis ac temporibus quibus scripserunt proclive; aliud mera malitia ea commentos, quibus aliene illuderent simplicitati. Aliquo eos novo erroris fateor fuisse quandoque aspersos: ultro ceteris imponere voluisse et fabulas obtrudere, pernego. Videant denique ne Gelasio ipsi, cujus contra nos auctoritatem usurpant, vehementer adversentur, qui Eusebii libros, quos discrete inter apocrypha relegat, pronuntiat tamen non usquequaque renuendos. Nihil tamen inesse, ut in illis Patrum scriptis, ita et in his Vitis, præsertim per anonymos exaratis, quod corrigi debeat, non sum ita demens ut existimem, qui aliud passim pronuntiem.

§ VI. An Sancti omnes aut Beati, quorum hic vitæ editæ?

Superfluum videatur, hanc nunc afferre questionem, quæ et ante generatim, et ad vitas singulas speciatim sit persoluta. Sed quia sunt nuper nonnulla, de Sanctorum veneratione et actis, Apostolica Sedis gravissima sanctissimaque auctoritate sancita, faciendum duxi, ut me his serio et diligenter obtemperasse ostenderem. Perspicit id quidem facile, qui mea hæc evolvet: sed ne quid ipso in limine perferre Lectorem, aut omnino retardare ullo modo possit, præmonere hic constitui.

Profitetur igitur me summa reverentia et attentione binas URBANI VIII, Pontif. Maximi Apostolicas constitutiones sæpius legisse; eam videlicet cujus initium est, *Sanctissimus D. N. ejusque declarationem. Postmodum vero, et decimo post anno latam, Cælestis Hierusalem. Priore, in generali congregatione Sanctæ Romanæ et universalis Inquisitionis, habita in palatio Apostolico in Vaticano eorum S. D. N. D. URBANO Divina providentia Papa VIII, ac Illustriss. et Reverendiss. DD. S. R. E. Cardinalibus, adversus hæreticam pravitatem Inquisitoribus generalibus a sancta Sede Apostolica specialiter deputatis, xiii Martii MDCXXV, seriu v condita, tum alia sancuntur de imaginibus eorum qui nondum in Sanctorum aut Beatorum numerum relati sunt, deque tabellis et luminariis ad eorum sepulchra; tum, quod huc facit, inhibetur ne de cetero imprimantur libri eorumdem hominum, qui sanctitatis sive martyrii fama vel opinione (ut præsertim) celebres et vita migraverint, gesta, miracula, vel revelationes, seu quæcumque beneficia tamquam eorum intercessionibus a Deo*

accepta continentur, sine recognitione atque approbatione Ordinarii, qui in iis recognoscendis Theologos aliosque pias ac doctos viros in consilium adhibeat, et ne deinde fraus, aut error, aut aliquid novum vel inordinatum in re tam gravi committatur, negotium instructum ad Sedem Apostolicam transmittat, ejusque responsum expectet. Revelationes vero et miracula alioque beneficia supradicta, quæ in libris horum hominum ritum et gesta continentibus, hactenus sine recognitione atque approbatione hujusmodi impressa sunt, nullo modo approbata censeri vult mandataque Sua Sanctitas.

Infra tamen declarat, quod per superscripta, præjudicare in aliquo non vult neque intendit iis, qui per communem Ecclesiæ consensum, vel immemorabilem temporis cursum, aut per Patrum virorumque sanctorum scripta, vel longissimi temporis scientia, ac tolerantia Sedis Apostolicæ vel Ordinarii, coluntur.

Posteriore constitutione data Romæ apud S. Mariam Majorem diei Julii MDCXXIV, tum prius illud decretum confirmat et declarat Pontifex, tum, quod ad rem hanc pertinet, longissimum tempus, illiusque immemorabilem cursum, de quo in prædicto decreto, intelligi declarat esse tempus centum annorum metam excedens.

Hæc Apostolicis decretis parvi cumprimis diligenter: qui ita affectus animo sim, ut malim omnes meas lucubrations manu propria in ignem abicere, quam ut in iis insit quidquam quod Apostolicæ Sedis vel honori repugnet, vel voluntati, pro cuius tuenda dignitate et gravissimos adire labores et vitam ipsam profundere paratus sim. Primum igitur paucissimos scriptis meis celebro, qui non sint vel ipsius sanctissimæ Sedis auctoritate sollemniter Sanctis adscripti, vel communi Ecclesiæ consensu jam olim cultum venerationemque adepti. Imo unicus est fortassis Ludovicus Blossius venerabilis Abbas, de quo mihi constat, nullum ei decretum esse ejusmodi honorem: neque tamen ullum ejus miraculum, vaticinium, aliudve Apostolico decreto prohibitum narravi. De quibus dubitavi, eorumque esset sanctitas legitimo Ecclesiæ judicio confirmata; iis Sanctorum aut Beatorum titulum, cælestis indicem dignitatis, non tribui, ut *Margaritæ* et *Gentili* Ravennatibus, xxiii et xxviii Januarii: etiamsi nonnullis non modo centum annorum, sed et seculorum aliquot celebritas suffragaretur, ut *Gertrudi* Belginæ Delfensi vi Januarii, *Henrico Susoni* Ord. Prædicatorum xxv Jan. *Corolo* Abbatii Villariensi xxix Januarii.

Quibus eam nomenclationem tribuo, iis cultum aliquem vel Sedis Apostolicæ auctoritate constitutum, vel populorum pietate, eadem connivente Sede, olim prærogatum, idque ante centum annos aut longius etiam spatium, vel martyriologiorum veterum fide, vel gravium Scriptorum ideonis testimoniis confirmo, vel earum rerum certa et comperta narratione, quæ non solent nisi Sanctis vel Beatis impertiri ab Antistitibus, ut sunt reliquiæ religiose translatae et in locum honorificum repositæ, dicata iis templa, imagines propalam in templis expositæ radiato splendore insignes, appensa publice anathemata et donaria, aliaque id genus: in quibus si quid me fallat, id non modo lubens, ubi intellexero, retractabo; sed et hic jam nunc in antecessum ipse damno et repudio.

Eadem decreti Apostolici observantia fecit, ut haud paucos piorum hominum Vitas, etiam typis antea editas, quod plurima continerent miracula aliaque inusitata portenta, plane omitterem, donec in Divos ab Ecclesia referantur. Insunt quidem in iis Vitis multa quæ Lectorem non mediocriter oblectarent, accenderentque ad virtutem: sed potiorum cum illi victimis quibusve, et veneratione Deo iisque qui cum illo eternæ beatitudine perfuriunt, obedientiam.

§ VII. PROTESTATIO AUCTORIS.

Etsi in hoc opere nulla cuiusquam, qui non videatur

Quædam olim apocrypha correctæ.

Quatenus hæc nostra dici apocrypha possint.

Observata ab Auctore decreta Pontificia

duo nupera URBANI VIII.

ne edantur miracula etc. non beatificationum,

sine approbatione Pontif. Max.

msi olim culti sint,

ante 100 annos.

Ideo Sanctos vel Beatos non appellat, de quibus dubitat:

sed quos constat jam olim coli:

ideo et multas notericorum Vitas omittit.

per

per communem Ecclesie consensum, vel immemorabilem temporis cursum, aut per Patrum virorumque sanctorum scripta, vel longissimi temporis scientia ac tolerantia Sedis Apostolicæ, vel Ordinarii, cultum venerationemque obtinuisse, miracula, vaticinia, arcanorum manifestationes, retulisse me existimem; quæ sunt iteratis S. D. N. URBANI VIII decretis prohibita; tamen ne quid me vel incautum fugerit, vel ne ceterorum actis Sanctorum ac Beatorum majorem, quam par est, videar auctoritatem arrogare;

Testificor, velle me universa quæ scripsi atque edidi humanæ dumtaxat historiæ pondus obtinere :

cum neque Divina revelatione, neque Catholicæ Romanæ Ecclesiæ aut Sanctæ Sedis auctoritate nitantur; nisi quatenus ex Divinæ Scripturæ libris, aut litteris Pontificum, aut alioquin ab Ecclesia approbatis Patrum monumentis, aliqua desumpta sunt. Quæ vero ex aliorum accepi libris, iis tantum esse fidei volo, quantum illi merentur auctores. Quæ a me absque alio testimonio scripta, hæc spero eo habitum iri loco, quo quæ ab homine tradita erroribus pro ingenii judicium imbecillitate obnoxio, sed qui tamen in iis examinandis non mediocrem posterit operam, et mori malit quam ut sciens quoniam fallat.

Hoc opus humanahistoria est, et humana nititur fide.

CAPUT QUARTUM.

Adjutores operis, alia adminicula.

§ 1. Auctoris hoc in opere elucubrando Socius.

Qui propositi operis magnitudinem, speciemque multimoda disceptatione implexam, informaverit animo, is facile perspiciet, pro dignitate pertractari illud ab homine uno non posse, nisi (quod Cardinalis Bellarminus censebat) immenso fere spatio temporis; aut nisi plures accedant adjutores, qui singuli partem aliquam laboris exantlent. Nam quis unus omnia adire loca potest, ita remota ac dissita? Quis archiva, sæpe adamantinis obserata claustris, ut sibi hospiti pateant impetrare? Quis describere, conferre, examinare, relegere, ordinare omnia?

Adjutores necessarii

non defuere

præcipuus Antonius Winghius

vir magnus,

Neque defuerunt hactenus mihi hujus sancti operis adjutores : et in dies multi opem operamque adiciunt, sive propria adversus Sanctos pietate, ac studio propagandæ ad plures utilitatis; sive Sanctis ipsis eorum ad id instigantibus mentes; præsertim, ut ego quidem existimo, sancto illo Abbate Lætiensi ANTONIO WINGHIO, quem inter Sanctos beatum nunc degere ævum plane confido. Fuit is magnus omnino vir, et cujus Vita, non minus quam quæ ipso curante edita est Ludovici Blossii, lucem meretur : eamque, nisi existimassem suscepturos esse alios, pridem ego scribere huius aggressus. At difficile hic esset, quantus ille vir fuerit, paucis explicare, qua animi submissione, qua comitate, qua morum suavitate ac simplicitate, qua prudentia et subtilitate judicii. Quas illius virtutes et ipsi Belgarum magni Principes ALBERTUS et ISABELLA laudarunt, et patria suspexit universa. Qua ille nobilium familiarum controversias dexteritate ac felicitate componebat! Qua lenitate afflictos solabatur et recreabat! Quid de liberalitate ejus dicam? Quid de caritate erga omnes, præsertim religiosos homines? Quid de pauperum cura? Quid de libertate reprehendendi vitia, suadendi virtutem? Quid de vitæ austeritate? Quid de ceteris naturæ gratiæque dotibus? Audeo dicere, si Heroicis illis vixisset Benedicti et Fulgentii, aut etiam Antonii et Hilarionis temporibus, quibus nondum vilitas virtutis irrepererat, fuisse plane admirandam, quam unice tamen fugiebat, nominis celebritatem consequiturum. Sed ad propositum redeo.

qui et olim Rosweydam,

Cum accepisset ille Heribertum Rosweydam, cujus jam antea erat ei eruditio cognita probeque perspecta, ad illustrandas Sanctorum Vitas, omninoque in pristinum restituendas nitorem ac dignitatem adiecisse animum; et unice carum eum habuit, et qua potuit, juvit, consilio, et sumptu suppetitando in amanenses et vecturam librorum, qui peregre peti, quique emi in eum finem debebant. Quo rem Rosweydam perduxerit, antea exposui. Eo vita functo, metuere cepit Winghius, ne esset nemo, qui humeros anderet oneri, quod tantum ac talem delassasset Heroæ, supponere. Ita tunc, ut ad ipsum magnus ille S. Vedasti apud Atrebates Abbas Caverellius, sic ipse ad Præsides nostros Winghius scribebat : Erine qui Rosweydo succedat? Erine adeo capacis animi quisquam, qui quod ille conceperat dique

foverat, tandem excludat atque edat opus? Ubi ad id ego accessi, longe minori quam Rosweydam, rerum cognitione, judicio, auctoritate, styli vivacitate, paratus tamen certe laborem tan sancto dicare negotio; tum ille me intime complexus, omni deinceps favore erexit, consilio instruxit, sumptu (ut autea) in libros et amanenses sublevavit : neque conquivit unquam, quin assidue hortaretur ac stimularet, ut quamprimum edere partem operis aliquam. Haud facile verbis assequar, quanto ille studio, quem indefesso animi ardore, eam rem procuraret, quasi ea monasterii ipsius, imo et patriæ universæ salus ageretur.

sic Auctorem varie adjovit.

Cum vero intelligeret, ut neque aptus existere contentus potest, nisi sit qui sonos, fides, modos unus temperet; neque navis cursum tenere, quantumvis valide compacta et præstantibus instructa armamentis, nisi unus clavum regat gubernator; neque victoriam reportare exercitus, cui non Dux unus summo cum imperio præsit; sic ab uno ordinari ac dirigi rem omnem oportere; ita tamen sentiebat, nisi is aliorum fulciretur auxilio, fore ut et succumberet oneri, et nemo fortassis deinde consilii ejus gnarus reperiretur, qui inchoatum ab eo opus vellet perficiendum capessere. Urgere igitur Societatis Præpositus cœpit, ut quia etiam mihi id gratum sciret futurum, ipseque necessarium judicaret, socium mihi et vasti hujus molestique operis administrum darent. Evicit tandem qua apud ipsos, pro singulari sua in Ordinem nostrum benevolentia, valebat gratia et auctoritate, ut adjutor mihi adhiberetur P. Godefridus Hensschenius, egregie tum Latinis Græcisque Litteris, ac Theologicis quoque disciplinis, eruditus, tum capaci cumprimis memoria, firmisque viribus corporis, et valde studiosus, de quo mox.

et ut domesticus adjutor daretur effect.

Quia vero evenire plerumque solet, ut ad Præceptorum exempla, qui iis subjecti sunt, facile studia ac mores componant; ceteri Lætienses monachi tum Societatem nostram, quam inde a Blossii temporibus singulari semper caritate dilexerant, arcuati etiam complexi sunt, WINGHII imitatione; tum studia mea favore, consilio, opera, assidue juverunt : præsertim qui tunc tirones asceticæ vitæ rudimentis instituebat, eratque canobii Supprior, nunc Abbas, WINGHII dignissimus successor THOMAS LUYTENS : et qui tunc adolescentiores collegas suos Theologiam docebat, egregie cordatus vir, Christianus Le Roy; qui deinde tumultibus belli Gallici cum ceteris sanctis sodalibus suis monasterio exactus, WINGHII optimum Patrem, xxxi Augusti mcccxxxvii senio, mœrore, ac demum dysenteria extinctum, ipse decimo post die secutus est, atque ad illius pedes tumultatus in templo Societatis nostræ Montibus. Nolo reliquas nominatim recensere, ne sim eorum pudori molestus, cum sit nemo, cujus non sim benevolentiam et auxilium quoque expertus; ut facile Blossi WINGHIIque discipulos possis agnoscere.

juvit et successor ejus,

alique Lætienses monachi.

Cum igitur mensis Januarii paratus esset prælo, et legitime approbatus, cœptusque adeo jam cudi; datus est mihi, WINGHII adnitente, adjutor, quem dixi,

e Societate
Godefridus
Henschenius

dixi, Godefridus Henschenius sub annum MDCXXXV. Hic cum aliis in rebus strenuum mihi hactenus operam navavit, tum etiam, quod ad ipsum Januarium spectat, fidei consilio juvit. Nam cum videret Vitarum, quæ jam impressæ erant, quasdam in capita distributas, at non omnes; auctor fuit ut et reliquas ita partiret. Annotationes etiam (quæ aliorum quoque, ut antea dixi, virorum gravium erat sententia) ut singulis capitulis adderem persuasit. Cumque ea causa universum mensem recognoscere corpissem, operam quoque tam seriam et constantem contulit, ut Vitas etiam bene multas ipse et recenseret, et divideret in capita, et variarum rerum explicatione ornaret; quas habebam ego quidem antea, sed raptim quandoque congestas, saltem non ita perspicue distinctas et explanatas. Ea ratione illustratæ ab eo Vitæ S. Antonii Magni xvii Januarii, S. Cyrilli xxviii. S. Attici et S. Laurentii Justiniani viii. S. Juliani Mart. ix. S. Theodosii Cœnobiarchæ, xi. S. Viven- tii xii. S. Euthymii Magni xx et alie.

consilio

et opera.

Vitis multas
recognitis :

ideo commu-
nicata cum eo
ab Auctore
omnia,

etiam titulus.

Indices ab eo
confecti.

Alii Vitas mi-
serunt.

suis locus ho-
noris causa
citati :

Antonius
Beutilius,

Quod ego illius studium cum mirifice probarem, omnino speravi fore, ut si me Deus, antequam universam hanc molem suscepti operis consummarem, evocaret et vita, ipse oneri succederet, et reliquum pari methodo absolveret. Eamobrem quæ singulari numero accepisse, legisse, contulisse, exarasse me antea scripseram, cum illo participavi, et pluraliter extuli; quia vel suggererat ille quæ scriberem, dividerem, adderem; vel quæ a me antea scripta, probat. Eadem causa faciendum duxi ut illius quoque exprimerem in fronte operis nomen. Nam etsi antea sui fieri mentionem nolebat, satis sibi esse dictitans si Sanctis probaret quem iis conserverat laborem suum, tamen persuasi, ut ne prohiberet non modo in sequentibus tomis, sed in hoc quoque, quem paratum jam habebam, suum nomen inscribi; cum ita statuerem, si quis me casus eiecisset e vita, non fore tum necessarium deliberationem, cui id committendum videretur, cujus jam pars esset sub illius nomine publicata. Ejus quoque studio et industria omnes confecti Indices sunt, tum insigni judicio, tum multo sane labore plenoque fastidii. Non deerunt alii fortassis postea, qui in sequentibus tomis hæc nos laboris parte sublevent: quod et antea Joannes Vienotus et Petrus Eulartius nostri facturos se receperant, nisi prius, quod contigit, migrarent e vita: moralem sibi poposcerat Vienotus; alter reliquos suscepisset. Hoc igitur Hercule fidos humeros una supponente, facilius cælum nunc, Divos, inquam, cæli incolas portabo.

§ II. Alii adjuutores ex omni ordine.

Præter hunc domesticum et assiduum alii fuere adjuutores quamplurimi, qui vel mss. codices subministrarunt, vel Vitas sua manu descripserunt, vel quas ipsi edere parabant, eas operi inserendas meo obtulerunt, vel unde adipisci nonnullas possem monuerunt, vel quæ olim editis inessent menda suggesserunt. Nihil attinet omnes hic enumerare, cum suis locis fideliter, unde singula sim nactus indicarim. Videbatur hoc quidem magno illi Abbati Wigamo supervacaneum, cum illa qui suggerunt, mitunt, commodant, non tam id spectent ut sum legatur in scriptis meis nomen, quam ut scribatur in libro vite. Verum id ego tum ad fidem impetrandam necessariam esse duxi, ut quæ ipse non vidi, a quo didicerim significem; tum utile ad gratitudinem testandam, ut profitear quis quid ad hanc rem suppeditarit. Ita vero id præsto religiose, ut ne minimum quidem mihi hoc in genere beneficium detur, cujus non ire in posteros memoriam velim.

Non abs re futurum arbitror, hic aliquot recensere, quorum latissime industria ac benevolentia patuit. Facile omnium primas tulit Antonius Beutilius noster, qui ut erat gloriæ Sanctorum amplifi-

canda studiosus, tum ipse quorundam historia accuratè scriptas edidit in lucem, tum mihi de aliis, his præsertim quorum in regno Neapolitano viget veneratio, plurima suppeditavit, et impressa typis et manu exarata. Is Neapoli vii Januarii MDCXLII grandis iam natu, et plurimorum benefactorum meritis cumulat, ad Sanctorum contubernium emigravit.

Joannes Gamans, et ipse e Societate nostra, Nienariæ in Ubiis natus, origine Gelder, plurima in Germania, Bohemia, Belgio descripsit de Sanctis, planeque ingentem mihi suppeditavit thesaurum, ac quasdam Vitas ipsemet pro egregia sua eruditione examinavit illustravitque, ut B. Godefridi Capenbergensis, ac S. Thiadildis. Plura ac majora, ut spero, utroque in genere præstabit, si valetudinem illius (cui parum ipse parcat, maximo hactenus labore instituendis ad Christianam disciplinam militum animis occupatus) Sancti sustentabunt.

Debeo quoque plurimam gratiam Andree du Chesne Regis Christianissimi Cosmographo; qui nuper magno litterarum omnium luctu extinctus, sed (quæ rara doctorum virorum felicitas) filio relicto, studiorum, humanitatis, virtutum ceterarum hæredæ Francisco, qui paterna opera provehit in lucem. Parens multas mecum Sanctorum Vitas communicavit, alias ubi reperire possem edocuit.

Submisit quoque varia ex eadem Gallia Petrus Lovetus Bellovacus v. cl. qui olim Francorum Reginæ Margaritæ a libellis fuit, ejusque frater Joannes a S. Martino e sacra congregatione instituti Cisterciensis, quam Foliensem vocant; Jacobus Sirmondus, Petrus Possinus, Odo Gisseus, nostri; e Burgundia Petrus Franciscus Chiffletius noster, ex Italia Silvester Petrasancta collegii Lauretani Societatis nostræ Rector; ex Hispania Thomas Tamayus de Vargas Regis Catholici Historiographus, alique aliis ex provinciis. Etiam Rossorum Sanctorum Vitas ultro et benevole communicavit Matthias Casimirus Sarbievius noster, legitime, ut publicari possint, approbatas. Multa Rossweydo olim Antbertus Miraus Ecclesiæ Antverpiensis Decanus, de Belgicæ Ecclesiarum antiquitate optime meritis, tradiderat. Plures denique similes mihi sibi beneficio obstrinxere. De singulis agam alibi, ac fortassis aliquando simul de omnibus, tum doctis hominibus particulatim, qui hoc in genere aliquod apud me beneficium posuerunt, tum de Ecclesiis et monasteriis, quæ nos codices commodarunt, generatim. Fateor enim, plurimum mihi subsidii attulisse Venerabiles Patres Benedictinos, Belgas, Anglos, Germanos, Carthusianos, Germanos ac Belgas; Cistercienses Belgas ac Gallos; Premonstratenses Germanos ac Belgas; Canonicos Regulares instituti Augustiniani Germanos ac Belgas; Carmelitas Belgas; Prædicatores Germanos ac Belgas; Franciscanos, præcipue Hibernos, atque alios quamplurimos. Sed quæ a singulis accepi, suis locis edico: quid adhuc ab aliis expectam, infra aperiam.

§ III. Martyrologiorum origo. Polemei Silvii laterculus.

Hæc auxilia amicorum sunt, hæc interiora operis fulcimenta, hæc suppætia privatorum. Aliasunt publica adminicula, Scriptorum monumenta edita in lucem. His ut libere utor, ita profiteor ingenue; nec ut meum vendito, quod aliunde sum mutuatus. Sed de Scriptoribus, eorumque monumentis, a me saltem citatis ac lectis, agam fortassis alias. Hausi præcipue notitiam Sanctorum plurimorum ex Kalendaris ac Factis variarum Ecclesiarum, quas quæ ille usurpans solennium precum Breviariis, in quibus qui venerationem in variis urbibus, cœnobiis, conventibus sacrorum hominum obtineant, indicatur, præbeturque occasio in Acta inquirendi. Verum quæ mihi desunt istiusmodi Breviaria, utinam consequi omnia possim! Sed præ his

Joannes Gamans.

Andreas du Chesne,

alii complures scriptis clari.

ctex plerisque Religiosorum ordinibus.

Martyrologia vetera, olim edenda.

his quoque, magno mihi subsidio Martyrologia fuere. Cogito quæ habeo non pauca, saltem quæ maxime probata erunt, illa olim edere accurate recensita, collataque cum iis quæ interea suggerent amici. Quia tamen hic nonnulla cito, quæ adhuc publici juris non sunt, ne quis eam ob causam forte hæsitet, pauca hic de iis a me pertractari censui oportere.

Martyrum triumphos in Ecclesiæ conventibus celebrare publica laudatione, mos est antiquissimus ab Apostolicis inde temporibus; ideo institutus, ut gratia Deo agantur, qui robur iis virtutemque sufficit; ut aimentur ceteri exemplo; ut laudentur vocenturque pie in vota, qui hic ingentibus meritis fidei et virtutis. Divina dignatione, cumulatim, eorum nunc æternis præmiis perfruunt. Eam ad rem descripti olim diligenter dies, quibus unusquisque hostem vicerat, ut anniversaria constare, et festiva hilaritate peragi, memoria posset. Huc illa spectant S. Cypriani epist. 37 ad Presbyteros et Diaconos :

Hic martyrii sedulo annuarii solitus.

Denique et dies eorum, quibus excedunt, annotatæ, ut commemoraciones eorum inter memorias Martyrum celebrare possimus. Quamquam Tertullus fidelissimus et devotissimus frater noster, pro cetera sollicitudine et cura sua, quam fratribus in omni obsequio operationis impertit, (qui nec illic circa curam corporum deest) scripserit et scribat, ac significet mihi dies, quibus in cavere beati fratres nostri ad immortalitatem gloriose mortis exitu transeunt, et celebrentur hic a nobis oblationes et sacrificia ob commemoraciones eorum, quæ cito vobiscum Domino prategente celebrabimus.

Hinc Fasti Ecclesiæ.

Hinc Ecclesiæ fasti, quos Tertullianus lib. de corona militis cap. 13, solemnitatibus Gentilium, quæ vel ob victoriam natalenive Principum, vel in quoque municipio, peculiari instituto, agebantur, opponit : Coronatur, inquit, et vulgus, nunc ex Principatum proprietatum exultatione, nunc ex municipium solemnitatum proprietate : et est omnis lætitiæ publicæ luxuria captatrix. Sed tu peregrinos mundi hujus, civis supernæ Hierusalem. Noster, inquit, mancipatus in cælis. Habes tuos census, tuos fastos. Porro hinc, ut ad illam Cypriani epistolam scribit Jacobus Pamelius, suam originem postea sumpserunt Martyrologia quæ vocantur. Celebrabat unaquæque Ecclesia suos Martyres. Quæ nullis erant nobilitate, aut paucis, aliunde petebant quos venerarentur, præsertim primos Christianæ religionis præcones, aut quorum fuerat maxime illustris constantia. Quin et Romana Ecclesia etiam alibi coronatos celebrat, cum habeat ipsa innumerabiles, ut extraneis non indigeat; si tamen matri omnium potest aliquis esse extraneus. Ethæc igitur et illæ suos sibi Fastos, suas festorum tabulas conficiebant.

et Martyrologia ac Kalendaria

Quid quod etiam privati sibi Fastos ejusmodi describebant, in quibus et publicas Reip. solemnitates annotabant, et præcipua Ecclesiæ festa? Ejusmodi reperi in pervetusto codice laterculum Polemei Silvii, vel P. Annei Silvii : nam primum scriptum erat Patmei Silvii; dein idem folium integre et accurate rescriptum habebat, Polemei Silvii. Pro illo Patmei conjiciebam legendum P. Annei, uti in eodem illo codice habetur Pammii Flori, Virgilium orator an poeta? pro P. Annei Flori. Complectitur vero Silvii ille laterculus nonnulla, quæ in eo desiderantur laterculo, quem olim a Furio Dionysio Philocalo prætitulatum, ex Rosweydi schedis a me acceptum, in commentariis ad Victorii canonem Bucherinus noster vulgavit; sed et nonnulla, quæ fortassis jam exoleverant, prætermittit, in illo Furiano recensita : habet autem Gentilium festa plura, nonnulla Christianorum. Eum laterculum aliquando cum animadversionibus meis edere cogito, etsi nullus est, quia quæ de ratione quærendæ hinc, festique Paschalis, poetice fabulis, ac sectis philosophicis pollicetur, desunt. Quo anno ea scripserit Silvius indicat, cum nomina Principum Romanorum, inter Januarium ac Februarium menses, enumerat;

etiam privatorum,

ut Polemei Silvii laterculus,

in quo sacra et profane solemnitates,

ita enim sub finem habet : D. N. Theodosius præsens Augustus, D. N. Placidus Valentinianus; sub quibus Joannes tyrannus extinctus est; et a quibus cum DD. matre Placidia, uxore Eudoxia, Augustus, nunc imperium possidet. Quod Posthumiano et Zenone viris clarissimis Coss. adnotavi. Fuerunt Consules Fl. Zeno et Posthumianus an. Christi 448. Et in Breviario temporum post mensem Augustum : ab Urbis exordio mille et ducentis completis annis Posthumiano et Zenone Consulibus, Asterius Consule tamquam primus annus incipit. Fuit Asterius Consul anno sequenti, Christi nimirum 449. Hæc ergo scripsit Silvius anno 448, et initio sequentis, cum necdum Romæ sciretur quis Constantinopoli Consul esset, qui Protogenes fuit. Hic ex eo Laterculo mensem Januarium, ut specimen, quæque antea proponit, dabo : ex ceteris mensibus carptim quædam delibabo sacra et profana. Ita ergo incipit :

scriptus anno Christi 448.

vel initio anni 449.

POLEMEI SILVII LATERCULUS. Domino beatissimo Eucherio Episcopo Silvius. Laterculum, quem priores fecerunt, cum difficultibus supputatoribus indicis notatum legissem, ne minus doctis esset obscurior, absolute positaram in eo rerum significationem mutavi : et ad te potissimum, a quo mea conitia, pro cjus qui inter nos est amoris studio, comprobantur, direxi. Lætificabor judicio tuo, si tibi placuisse cognovero.

Eucherio Episcopo dicatus

QUE IN EO SUNT. Menses singuli cum vocabulis suis, quibus apud diversas gentes dicuntur : et in alternis inter eos solis enumeratio Principum cum tyrannis : provinciarum etiam Romanarum spirantiumque quadrupedum, volatilium, natantium : ratio quærendæ Lunæ, festivique Paschotis : nec non urbis Romæ fabricarum enarratio : poetice fabulæ : Romanæ historie breviter conclusa series; cum triumphatoribus, animantium ponderibus sive mensuris, et metrorum omnium pedibus, ac sectis philosophicis continentur.

Quæ in eo tractantur

DE DIEBUS. Dierum necessum non fuit formas depingi, quia sibi omnes qualitate consimiles sunt : neque ut stulte Gentiles loquantur, nomina designari; quoniam nullius rei, nisi septenarii propter revolvibiles hebdomadas numeri, sicut Scriptura cælestis edocuit, appellatione censentur. In quibus nec ita modus certus horarum est, ut valeat a quocunque monstrari; quia quod nequit dividi, nec possumus computare. Quorum, etiamsi oculis subjacerent, nulla mala erat æstimanda, quoniam Deus universa bona constituit : quod qui esse credit aliter, in eo a quo cuncta sunt non credit.

De diebus,

DE SIGNIS. De signis nihil est quod dicatur, quia non sunt, etiamsi dicantur. Quis enim facies terrestrium singulorum aliquando inter astra conspexit? Quorum, quoniam longe post mundi ortum vana veterum profanorum arte confecta sunt, mentio relinquenda est.

signis,

DE ANNO. Annus primum decem mensium fuit, qui trecentos et quatuor dies habebat: licet, ut auctores plurimi prodiderunt, apud Ægyptios quatuor, apud Arcades tribus, apud Acarnanes sex mensibus computatus fuisse referatur. Post annum a Rege Romanorum secundo inter Decembrem et Martium Januarius et Februarius ferter adjectus, ut trecentis quinquaginta et quatuor diebus, quos duodecies Luvo renovat, atque vicenis novenis et semis vicibus cursum suum efficit, impleverit. Postremo additi sunt decem dies cum quadrante, quod per quadriennium dies unus junctus crescit, quarto anno, quem bissexturnum vocamus, inseritur. Cujus initium cum Ægyptiis, qui Nonas ideoque, non vident, mense Septembri, cum Græcis Novembri, Martio cum Judæis habetur. Nos Kalendarum rationem secuti a Januario, cujus ante dies octo et sol ad celsiorem tramitem surgens recurrit, et quod est amplius, Dominus et Deus noster Dei filius Jesus Christus corporaliter natus est, ordiemur.

anno

JANUARIUS dies xxxi.

Vocatur apud Hebræos Sebit, apud Ægyptios Tibi, Januarii feræ apud Athenienses Pasidion, apud Græcos alios Audinaus. Kalend.

Kalendæ ἀπὸ τοῦ καλεῖν, hoc est a vocando, quia cum in Rostris.... ad contentionem populus vocabatur.

iv. Non. Circus privatus. Auster interdum cum pluvia.

iii. Dies Auspicium. Natalis Ciceronis. Ludi.

Prid. Ludi. Comitatis.

Nonæ, dictæ ideo quia nonus dies eas discernit ab Idibus. Tempestatem significat.

viii. Id. Epiphania, quo die, interpositis temporibus, et stella Magis Dominum natum nuntiabat, et aqua vinum facta, vel in anne Jordanis Salvator baptizatus est. Auster interdum, vel Favonius.

vii. Prima Consulis mappa, quæ ideo sic vocatur, quia Rex Tarquinius Romæ dum die Circensium pranderet in Circo, de mensa sua mappam foras, ut aurigis post prandium currendi signum daret, abjecerat. Auster et imber.

vi. Auster interdum et imber.

v. Senatus Legitimus. Suffecti Consules designantur, sive Praetores.

iv.

iii. Cormentalia, de nomine matris Evandri.

Prid.

Idus dictæ ἀπὸ τοῦ ἴδω.... videndo, quia priusquam annus hic, qui est, fuerit, mense medio Luna completa, quæ incipiebat Kalendas, de qua menses dictos acceperimus, videbatur. Secunda mappa. Interdum ventus aut tempestas.

xviii. Kalend. Februarius.

xviii. Natalis Honorii. Circensis. Interdum Auster et pluvia.

xvii.

xvi. Ludi Palatini.

xv. Ludi.

xiv. Ludi.

xiii. Natalis Gordiani. Circensis.

xii. Ludi, ventus Africus tempestatem significat.

xi. Natalis S. Vincentii Martyris.

x. Senatus legitimus. Quæstores Romæ designantur.

ix. Natalis Adriani. Circensis.

viii. Interdum tempestas.

vii. vi. Ludi Castorum Ostiis, quæ prima facta colonia est.

v. Ludi. Auster aut Africus. Interdum dies humidus.

iv. Ludi.

iii. Tempestatem significat.

Prid. Circensis, Adiabensis victis, interdum tempestas. Hactenus Januarius. Nunc reliquis e mensibus paucula, ut proposuimus, decerpenda, sacra et gentilitia : cetera alias integra edam.

Idib. Febru. Parentatio tumorum * in p. Quo die Roma liberata est de obsidione Gallorum.

xv. Kal. Mart. Lupercalia.

xiv. Natalis Faustinae uxoris Antonini.

xiii. Quirinalia, quo die Romulus occisus a suis (qui ab hasta, quia ex Sabinis Petris, vocatur) non apparuisse confectus est.

viii. Deposito S. Petri et Pauli. Cara cognatio, ideo dicta, quia tunc etsi fuerint vivorum parentum odia, tempore obitus deponuntur.

iii. Natalis Constantini.

viii. Kal. April. Æquinoctium. Principium veris. Cruci Missio Gentilium. Christus passus hodie.

vi. Lavationem veteres nominabant. Resurrectio.

Prid. Natalis Constantini. Circensis.

iii. Id. April. Natalis. Veri. Circenses.

xiii. Kal. Majus, Circenses. Consulibus tertia mappa.

xi. Natalis urbis Romæ, Consules ordinarii fasces deponunt, Pavilia, dicta de partu Ilia. Interdum pluvia et grando.

vi. Id. Moji Natalis Claudii, tempus nitidum.

Kalendis Junii, Circensis Fabricii.

Idib. Natalis meus.

vi. Non. Julii Natalis genuinus Domini Valentini.

Nonis, Ancillarum Syriæ, quarum celebritas insti-

tuta est ideo, quia capta Urbe a Gallis, cum finitimi prius victi tradi sibi Romanorum Procerum conjuges postularent, et consilio Philatidis ancillæ famulæ dominarum vestibus adornatæ ditæ illis fuissent, his nuntiantibus prædictos somno sopitos et obrutos, facta victoria sit.

viii. Id. Natalis Julii Cæsaris.

viii. Kal. Aug. Natalis Constantini.

Kalendis Aug. Natalis Pertinacis, et Martyrum Machabæorum.

vii. Id. Natalis Constantini junioris.

iv. Id. Natalis S. Laurentii Martyris.

iii. Hippolyti Martyris.

vii. Kal. Septemb. Post hanc diem apud Ægyptios quinque dierum epiphonios, Tertiusdecimus mensis adjungitur.

Post Augustum subjicit Breviarium temporum, sub ejus finem ista habet : Primus Gaius Julius Cæsar victis per decemvium Gallis et Britannis, successorem designatus, Dominum ipse se fecit. Quo in curia Kal. Mart. per Brutum et Cassium auctores suæ mortis, viginti et tribus vulneribus interempto; Augusti ab Octaviano, qui... constitutus est, esse ceperunt : quorum usque nunc potestas, qua reguntur cuncta, perdaravit. Ex quibus Domitianus primus chlamydem blatteam, Diocletianus genus vestibus habitus regalis inseruere. Constantinus senior, qui Christianæ religionis ministros privilegiis communit, diadema capiti suo, propter refluxentes de fronte propria capillos (pro qua re saponis ejusdem cognominis odorata confectio) quo constringeretur, invenit : cujus more hodie custoditur. Cujus regni... ab Urbis exordio mille et ducentis completis annis Posthumiano et Zenone Consulibus, et Asterio Consule, tamquam primus annus incipit.

Idib. Septemb. Hoc die Romæ in æde Minervæ per Magistratum annis singulis ex ære clypei figebantur.

Prid. Id. Octobr. Natalis Virgili.

x. Kal. Novemb. Natalis Valentini purpuræ.

viii. Id. Novemb. Natalis Juliani.

vi. Natalis Nevæ.

xvi. Kal. Dec. Natalis Vespasiani, qui locum... pluvia.

xviii. Kal. Januar. Natalis Veri.

viii. Natalis Domini Corporalis. Solstitium et initium hiberni.

vii. Natalis S. Stephani Martyris.

v. Natalis Titi.

§ iv. Martyrologia Eusebii et S. Hieronymi. hujus specimen.

Alii fuere mere Ecclesiastici, et dicati sacris fasti : quorum usus is erat, qui est a S. Cypriano in ante citata epistola expositus, ut anniversaria triumphi, quem Martyres retulissent, coli memoria posset. Tale Kalendarium, aut Sanctorum indiculum fuisse olim in Ecclesia Cordubensi intelligi potest ex iis quæ Walafridus Strabus libro de rebus Ecclesiasticis cap. 28 scribit : *Litaniam autem sanctorum nominum, inquit, postea creditur in usum assumptam, quam Hieronymus Martyrologium, secutus Eusebium Cæsariensem, per anni circulum conscripsit; ea occasione ab Episcopis Chronatio et Heliodoro illud opus rogatus componere, quia Theodosius religiosus Imperator in concilio Episcoporum laudavit Gregorium Cordubensem Episcopum, quod omni die Missas explicans, eorum Martyrum, quorum natalitia essent, nomina plurima commemoraret.*

Celeberrima igitur fuere Martyrologia Eusebii, S. Hieronymi, atque etiam Romanum. Eusebium collegisse Acta Martyrum, certum, et supra ipsiusmet est testimonio firmatum. Verum id opus qui Martyrologion dicat, a vocis notatione neutiquam aberrabit, est enim sermo de Martyribus ; a notatione qua Martyrologii nomen nunc usurpatur, plurimum.

Alia tenu in Ecclesis solita Martyrologia.

Tale an scripserit Eusebius?

* εἰδεν, legendum videtur.

quandam e cælis mensibus.

* an in præsi?

An illi Actorum collectioni, quam ab eo ostendimus *συλλογήν, συναγωγήν, αναγραφήν* appellari, adjecerit Sanctorum elenchum aliquem Eusebium, nescio. Quidam id nituntur ex S. Gregorio probare, quem aiunt epistola 29, lib. 7, Indict. I ad S. Eulogium Alexandrinum Patriarcham data de eo Martyrologio, quod ille ad se mitti postulabat, scripserisse. Verum ambiguum est, quid a Gregorio petierit Eulogius, similemne aliquem indiculum, an illam collectionem. Ita ei rescribit Gregorius : *Utilis semper est docti viri allocutio : quia aut discit audiens, quod nescire se nove- rat ; aut agnoscit, quod est amplius, id quod se et ne- scisse nesciebat. Quia in re ex audientium numero ego nunc factus sum, cui sanctissima vestra beatitudo scribere studeat, ut cunctorum Martyrum gesta, que pax memo- riæ Constantini temporibus ab Eusebio Casariensi collecta sunt, transmittere debeamus. Sed hæc neque si collecta sunt, neque si sunt, ante vestre beatitudinis scripta cognovi. Ago ergo gratias, quia sanctissimæ vestræ doctrinæ scriptis eruditus capi scire quod nescie- bam. Præter illa enim que in ejusdem Eusebii libris de gestis sanctorum Martyrum continentur, nulla in archivo hujus nostræ Ecclesiæ, vel in Romanæ urbis bibliothecis esse cognovi, nisi pauca quædam in unius codicis volumine collecta. Qui illi sint Eusebii libri de gestis sanctorum Martyrum, quos extare Romæ fate- tur sanctissimus Pontifex, incertum est. An histo- riæ Ecclesiasticæ libri ? Fuerunt certe viri eruditi, qui nihil aliud de Martyribus ab eo scriptum cense- rent. Vidi libellum de Martyribus Nicomediensibus, qui separatim scriptus ab eo dicitur, e Græco codice Bibliothecæ Regis Catholici, versum a Vincentio Marinerio, quem mihi exhibuit v. cl. Lucas Torres ærarii regii in Flandria Præfectus : sed totus erat ex ejus historia Ecclesiastica transscriptus, et ab alio fortassis. Aliud enim cogitantes ex variis Actis opus, supra ostendimus. Idne fortasse Romæ fuisse indiet S. Gregorius ? an potius illud erat quod petebat Eulogius ? Hoc mihi verosimilius vide- tur : ait enim cunctorum Martyrum gesta, ab Eusebio collecta petisse. Breve Martyrologium quis cunctorum Martyrum gesta dixerit ?*

Martyrologium Eusebii qui videntur astruere, idem S. Hieronymum illius faciunt interpretem. Ita præter Walafridum jam citatum, Venerabilis Beda Retractione in Actus Apost. cap. I : *Quibus astipulatur, inquit, et liber Martyrologii, qui B. Hieronymi nomine ac præfatione attitultur : quamvis idem Hieronymus illius libri non auctor, sed interpret, Eusebius autem auctor extitisse narretur*: Non asserit tamen Beda, vel Eusebium auctorem extitisse, vel Hieronymum interpretem : sed *Hieronymi nomine et præfatione attitulari, Eusebium vero auctorem extitisse narrari*. Et lib. 2, in Marcum c. 26, citat *Martyrologium Eusebii et Hieronymi vocabulis insignitum*. Præfiguntur Usuardi Martyrologio epistolæ duæ, una Chromatii et Heliodori Episcoporum ad Hieronymum, altera ad ipsos Hieronymi : sed utramque Baronius solidis argumentis demonstrat commentitiam esse.

At Cassiodorus libro de institutione divinarum lectionum cap. 32 scribit : *Et idea futuræ beatitudinis memores, Vitas Patrum, confessiones fidelium, passiones Martyrum legitè constanter, quas inter alia in epistola S. Hieronymi ad Chromatium et Heliodorum destinata, procul dubio reperitis, qui per totum orbem terrarum florere, ut sancta imitatio vos provocans ad celestia regna perducat. An fortassis ante Cassiodori ætatem jam illa extabat, quæ nunc passim Martyrologio Usuardi præfixa legitur supposititia Hieronymi epistola ? Erant certe jam tum multa parumperite et fideliter a multis scripta, ut patet ex concilio Romano sub Gelasio. Sed qui potuit viri doctissimus stylum ab Hieronymi elegantia remotissimum non agnoscere ? An erat tunc in hominum manibus vera Hieronymi epistola, et deinde intercidit, ac post alia est a quo-*

piam imperite et fraudulenter conficta ? Walafridus legitimum videtur agnovisse. Mihi nemo persuaserit. Si vere Hieronymi erat ea epistola, quam citat Cassiodorus ; fatendum erit, indiculum aliquem, seu Fastos ab eo concinnatos, descriptis fortasse nominibus eorum, quorum in Eusebii collectione Acta extabant, et aliis additis. Sin jam ante erat supposita ; tamen ea inveteravit opinio, Martyrologium esse ab eo compositum aliquod : fuitque etiam post Cassiodori ætatem in manibus Martyrologium, S. Hieronymi nomine attitultatum, ut ex citatis Bedæ testimoniis manifestum est, atque ex Usuardi Præfat. in Martyrologium suum ad Carolum Regem. Verum periisse id multi viri eruditi existimant.

Reperit illud tandem in Carthusia Trevirensi Heribertus Rosweyde noster, vetustissimo caractere exaratum, statuitque in lucem emittere : et jam partem curaverat amicis laminis incidi, Balthasaris Moreti v. cl. expensis, editurus in adversa pagina descripta elegantiam ea quæ contracte et exoletis literis erant efformata. Folia aliquot excusa ut vidit, ad se a Moreto missa, Bartholomæus Gavantus Provincialis Præpositus congregationis Clericorum regularium S. Pauli, et sacre Romanæ Rituum congregationis Consultor, mirifice probavit, scripsitque de illo ad eundem Moretum plures epistolæ, quas legi ; alias opinari se, reliquis collegi illius, sive congregationis, sapientissimis viris Martyrologium illud valde placiturum ; alias, sentire peritiores, utile fore Christianæ Reip. Alii quoque viri eruditi vehementer id laudarunt, ut præclarum sacre antiquitatis monumentum.

Ejus Martyrologii hic titulus est : *Christe fave votis. Codex S. Willebrordi, continet Martyrologium Hieronymi*. Descripsit illud Laurentius quidam, monachus (ut opinor) Epternacensis, sive S. Willebrordi, ita in fine habetur : *O Lector, vive, lege, et pro me ora. Tuorum Domine, quorum nomina scripsi, Sanctorum ; eorum, quæro, suffragiis miserum lena Laurentium ; tuque idem Lector ora*. Ast a quo is descripsit ? Nisi vehementer fallor, ab ipso S. Willebrordo, qui Bedæ aequalis ex Anglia in Belgium venit, et Frisones aliosque populos vel fidei doctrina imbuat, vel pietate erudit, ac nobile in Mosellana ditione cœnobium Epternaci constituit, de quo vii Novembris pluribus agemus.

Cur illud existimem S. Willebrordi fuisse Martyrologium, hæc sunt rationes : Martyrologio subiungitur vetustissimum Kalendarium, cui hæc in margine adscripta : *In nomine Domini, Clemens Willebrordus anno sexcentesimo nonagesimo ab Incarnatione Christi veniebat ultra mare in Franciam ; et in Dei nomine, anno sexcentesimo nonagesimo quinto ab Incarnatione Domini, quamvis indignus fuit ordinatus in Roma Episcopus ab Apostolico viro Domino Sergio Papa. Nunc vero in Dei nomine agens annum septingentesiarum vigesimum octavum ab Incarnatione Domini nostri Jesu Christi in Dei nomine feliciter. Quis illud quamvis indignus de alio, etiam vulgaris notæ homine, dixerit, præterquam de se ? Deinde nunc vero, indiet ipso vivente id scriptum : quis esset ita impudens et efrons, qui de viro tanto, et vivente, scribere illud auderet, quamvis indignus ? Plane suspicor, ipsiusmet esse Willebrordi manum.*

Additum est Kalendarium, quo ipsum usum esse omnino existimo. Dein adjecta est tabula annorum Christi, indictionum, epactarum, cycli Lunæ, Lunæ Paschalis, dierum Paschæ, Lunarum Paschalium ab anno 684 ad 797. At nemo fore ejusmodi tabulas sibi conficit, nisi in usum temporis consequentis : ut videatur ipsemet Sanctus vel concinnasse eas sibi, vel ab aliis factas descripsisse. Et vero in ipso Martyrologio, quod fuit tamen monasterii S. Willebrordi, ipsius non extat Willebrordi nomen : an id omissurus videtur fuisse, qui, præsertim in eodem monasterio,

ut nunc ex- stat suspecta.

Ejus nomine inscriptum Martyrologium vetus.

probatum doctis,

a Laurentio Epternacensi scriptum

ex autogra- pho S. Willebrordi.

ut patet ex us quæ juncto Kalendario adscripta.

aliquis inde- cis.

ex S Gregorii epistola ad Eulogium

non satis probatur.

libre vertent, aut etiam aliud scripserit S. Hieronymus, incertum.

Ejus epistola ad Chromatium.

citato Cassio- doro.

id collegit, nisi ei propositum fuisset ipsum Willebrordi librum ex fide transscribere? Verum vñ Novembris inscriptum margini : ✠ *Hic Donnus Apostolicus vir Willibrordus Episcopus migravit ad Christum.* Et decimo ejusdem mensis, itidem in margine hæc sunt exarata : † *Hic translatio ejusdem S. Willibrordi.* Quæ posterius ad ipsum vetus S. Willebrordi Martyrologium arbitror adjecta : et licet antiqua, non tamen Laurentii scriptoris videtur manus esse.

Licet vero Martyrologium hoc S. Hieronymi dicatur, et ita illud citem passim toto opere ; nullum tamen certum argumentum suppetit, quod id ab S. Hieronymo esse compositum confirmem, præter eam, quam ante retuli, libri inscriptionem, et quod in illud apte quadrare videantur, quæ sunt ab Usuardo in sui Martyrologii præfatione scripta : *Præterea et venerabilium Hieronymi scilicet ac Bedæ Presbyterorum piis, quamvis succinctis, super hoc provocabar descriptis : quorum prior brevitati studens, alter vero quamplures dies intactos reliquens, multa inveniuntur hujus operis præterita necessaria.* Quos tamen seculus censuit, etc. Si vere auctor est illius libelli Hieronymus, multa postea adjecta licebit passim observare. Nam in Januarii S. *Genovefæ Virginis* nomen inscriptum, quæ centum fere post S. Hieronymum annis est mortua ; v. S. *Simeonis monachi Antiocheni*, sive *Stylitæ*, qui sex et quadraginta ; v. S. *Melanii Episcopi*, qui centum ; xvi. S. *Honorati Episcopi Arelatensis*, qui 15. i. Februarii S. *Brigidæ Virginis*, quæ supra 100.

Ceterum plurima suppeditavit mihi hoc Martyrologium, ignorata aliis, Sanctorum nomina : illudque observavi, ubi vulgata Martyrologia uno alterove commemorato Martyre, addunt *cum sociis*, socios sæpenumero hic recenseri. Exempli gratia : xxx Decembris ita habet Romanum : *Alexandriæ SS. Mansueti, Severi, Appiani, Donati, Honorii, et sociorum Martyrum.* At citatum S. Hieronymi : *In Alexandria natalis Mansueti, Severi, et Appiani, Donati, Honorii, Polycliti, Severi, Pauli, Popiani, Cleti.* Ita in Julii, Romanum : *Alexandriæ sanctorum Martyrum Tryphonis, et aliorum duodecim.* Enumerantur ex his decem in Martyrologio S. Hieronymi : *In Alexandria Tryphonis, Menelai, Cyronis, Euloyii, Porphoris, Africis, Chusti, Juliani, Eradii, item Tryphonis, Orestis.* Sed visum mihi operæ pretium est, dies aliquot, veluti specimen postea integre publicandi operis, dare. Ex Januario eos sumam, perspicuitatem vel sic allaturus, quæ in opere meo hinc citavi. Paucula hæc Januarius anteedunt.

iii. Kal. Julii natalis Apostolorum S. Petri et Pauli Romæ.

ii. Kal. Decemb. natalis S. *Andræ Apostoli*, in civitate Patras, provinciæ Achæ.

vi. Kal. Janu. natalis Apostoli S. *Jacobi fratris Domini*, et *Johannis Evangel.*

viii. Kal. Jul. natalis *Dormitionis S. Johannis Apostoli et Evangelistæ in Epheso.*

xii. Kal. Janu. natalis S. *Thomæ Apostoli in India*; et translatio corporis ejus in *Edessa* v. Kal. Jul.

viii. Kal. Aug. natalis *Jacobi Apostoli fratris Johannis Evangel.* in *Hierosolymis.*

Kal. Maii natalis S. *Philippi Apostoli in civitate Hierapoli provinciæ Asiæ.*

viii. Kal. Septemb. nat. S. *Bartholomæi Apostoli*, qui decollatus est in *India*, jussu Regis *Astiogis.*

xi. Kal. Octobr. natalis S. *Matthæi Apostoli*, qui pactus est in *Persida.*

v. Kal. Novemb. natalis *Apost. Simonis Cananæi et Simonis Zelotis*, qui a temporum Pontificibus occisi sunt, in *Suanis civitate Persarum.*

JANUARIUS. Dies xxxi. Kal. Janu. *Circumcisio Domini.* Natalis *Coronæ*, qui *jubente Asclepio Urbis Præfecto*, cum dicebat, *Hodie Octavæ Dei cæli sunt*, cessate a superstitionibus *idolorum* et *sacrificiis pollutis*, a *gladiatoribus* hac de *caussa* occisus est. In *Oriente*

Stephani. *Nicomediæ Euphrosyni Episcopi, Priani, et aliorum viii.* In *Rætia Euvnti, Hermetis.* In *Bononia Caii, Iacti, Heracli.* In *Africa Victoris, Felicis, Narcissi, Argiri et aliorum iii.* *Papæ, Primiiani, Saturnini, item Saturnini, Victoris, Honorati, Leusi, Hermetis.... et militum xxx.* *Ravennæ depositio S. Severi cum fratribus suis.* *Augustoduno depositio Agrippini Episcopi.*

iv. Non. *Isiridoni Episcopi Antiochiæ.* Et in *aliolo Stratonici, Macarii, Abbani, Saturi, Possessoris, Firmi, Maximini, Acontionis, Timothei, Herisi, Antaxi.... Acuti, Toblæ, Eugendæ.* Et in *Æthiopia Rutilæ, Claudæ, Aurigæ, Vitalis de Hierosolymis Stephani.*

iii. Non. In *Hellesponto, civitate Pavethia, Cirici, Primi, Theogenis.* Et in *civitate Tomis Claudonis, Eugenii, Rhodi, Trium fratrum Arxæi, Narcissi, et Marcellini pueri Christiani, et Diogeni, Eugenti, Rhodonis, Primæ.* Et in *Africa Martialis, Statiliani, Constantii, Possessoris, Hilarini, Firmi, Candidi, Rogatiani, Eugeniæ, Lucidæ, Acutæ, Penicæ, Parisiis Genevevæ Virginis.* *Viennæ depositio Florentii.*

Pridiæ Non. In *Africa Aquilini, Genini, Eugenti, Marciani, Quinti, Theodoti, Tryphonis.* In *Oriente civitate Bonavia Hermetis, Aggæi, Caii. Ædii Episcopi.*

Nonis, in *Africa Felicis, Secundi, Honorii, Luciani, Candidi, Januariæ, * Cælestioræ, Jocundi, Acuti, Petri, Marci, Severi, Anastasii.* In *Antiochia Simeonis monachi.*

viii. Id. *Epiphania Domini.* In *Africa Talesphori, Flori, Jocundi, Petri, Marci, Acuti, Januariæ.* Et *alibi Honorii, Julii, Antonini.* *Apud Sirmiam Anastasii.* In *Antio passio SS. Juliani et Basilissæ.* In *India Celsi, Juliana.* In *civitate Redon natalis S. Melanii Episcopi.*

vii. Id. In *Nicomedia Luciani Presbyteri.* Et in *Antiochia Lucerii Diaconi.* In *Melitina civitate Polyucti.* In *Heraclea Felicis et Januarii.* Et in *Græcia Spolicosti, Palladæ, Candidæ.* *Alio loco Polianthi, Philonis, Candidæ.*

vi. Id. In *Græcia Eucti, Rustici, Pissei, Timothei, Secundi, Lucii, Felicis, Januarii.* Et in *Brundisio Leucii.* Et in *Sirmis Anastasii, Jocundi, Ratitis, Petri, Flori, Tili, Floriani, Tatix.* Et *alio loco Pathei.* *Augustoduno depositio Egemonii Episcopi.*

v. Id. In *Africa Epicteti, Quinti, Secundi, Jocundi, Saturnini, Vitalis, Quinti, Vincentii et Felicitatis, item Quinti, Felicis, Arlazis, Fortunati, Rustici, Silli, Quietii, et aliorum sex.* *Martialis.* In *Smerna Revocati, Firmi, Possessoris, Januarii, Saturnini.*

iiii. Id. In *Africa Renocati, Firmi.* In *Ira Possessoris et aliorum duorum.* *Romæ in cimiterio Callisti via Appia, depositio Miltiadis Episcopi.* In *Africa Saturi, Vitaliani, Felicitatis, Quinti, Artatis.*

iii. Id. In *Alexandria Petri, Leucii Confess.* et *Alotani.* In *Africa Philoromi, Eugenii, Quinti, Januarii, Saturnini, Vincentii.* In *Spaniis Agenti, Donati, Augustini, Salvii, Felicis, Donati Presbyteri, Flori, Zemini, Pati, Pausalini, Eugeni, Stephani, et aliorum xii.* Et *depositio Iortensii Episcopi.*

Pridiæ Id. In *Achaia Cyriaci, Muscenti, Saturi.* In *Africa Zotici, Castoli, Quinti, Rogati, Molesti, Bicciani, Carotici, Castolini.* In *Ægypto Philoromi, Zotici, Castoli, Petri, Aventinæ.*

Idib. In *Africa Ingenii, Vincentii, Satti, Felicitatis.* In *Campania Neapolim, Cyriaci, Cimini, Zotici, Herisi, Glycerii, Felicis, Januarii.* *Romæ Secundi.* *Via Lavicana coronæ militum xx.* Et *alibi Quosquonno, Ewonis.* *Pictavis depositio S. Hilarii Episcopi.*

Hæc in specimen modo sufficiant; quæ si ab S. Hieronymo scripta sunt, aliam dein manum accessisse oportet, quæ et posteriores Hieronymo Sanctos adjecerit, et locorum nomina in casum ablativum, addita plerumque præpositione, et in accusativum quoque transtulerit, neglectis (claritatis causa) Grammaticæ legibus. Vehementer quoque dubito, num qui diversis diebus referuntur, semper diversi sint

Si a S. Hieronymo id compositum,

postea auctam,

copiosum et utile.

Quorundam ex eo descripta :

de festis Apostolorum.

Januarii dies 1.

sint Sancti; an non qui cognominis videntur, præsertim sancti plures, iidem fortasse sint, vel oscitante Librario, vel variantibus in dierum serie codicibus, bis descripti; nisi quando aliis juncti sociis sunt.

Simile prope exemplar, et ipsum perantiquum, habet Joannes Colganus Ord. S. Francisci Lovanii in cœnobio S. Antonii de Padua Theologiæ Professor, ex Hibernia allatum: sed aliquanto confusius descriptum, omissis locorum nominibus, et subjunctis unicuique diei Sanctis Hibernicis. Hos ego consulto omisi, quia exploratum mihi haud erat, an olim venerationem habuissent, an solum, quia celebre sanctitatis apud eam gentem obtinissent nomen, ideo essent adscripti: et non temere peregrinos Sanctos profero, nisi vel Acta sim nactus, vel de publica illis impensa legitime veneratione testimonia certa. Illud porro Hibernicum Martyrologium solum posterioribus Januarii diebus citavi, quia serius ejus mihi facta copia.

Aliud quoque Martyrologium perbreve et mutilum, sed cum illo Trevirensi, sive Epternacensi, consentiens, quod olim Rhinoviensis juxta Basiliam cœnobii fuit, reperi in Rosweydi schedis. Principium Januarii ita habet:

KAL. JAN. Circumcisio Domini nostri Jesu Christi secundum carnem. In Oriente Stephani, Nicomediæ Epi-
scopi, Priamiani. Evact....

III. Non. Antiochiæ Isidori Episcopi. Macarii Ab-
batis. Saturi, Possessoris, Firmi.

III. Non. Parisius Genesivar Virginis. In Helle-
sponto Cyrici, Primi.

Pridie Non. In Africa Aquilini, Gemini, Martiani,
Eugenti, Quinti, Theodati.

Nonis, in Africa Felicis, Secundi, Luciani, Jocundi,
Petri, Marci, Alibi depositio....

VIII. Id. Epiphania Domini nostri Jesu Christi. In
Africa Telesphori, Acuti, Januariæ.

VII. Id. In Nicomedia Luciani Presbyteri, Liceri
Diaconi, Polioti, Felis, Januarii.

VI. Id. In Græcia Cipisei, Secundi, Timothei, Lucii,
Rustici. Augustodiu....

V. Id. In Africa Epicteti, Jocundi, Saturnini, Vi-
talis, Felicis, Fortunati.

III. Id. Romæ depositio Melchias Episcopi. In Sir-
mis Revocati. In Africa Firmi.

III. Id. In Alexandria Petri, Absalmi, Philoromi.
In Africa Felicis et S. Gregorii Episcopi.

Pridie Id. In Achaia Cyriaci. In Africa Zotici,
Castoli, Quinti, Rogati, Modesti.

Idib. Pictavis depositio S. Hilarii Episcopi. In Nea-
poli Vincentia. In Africa Ingenii.

Huic simile aliquo modo suspicor fuisse, quod sæpe citat Baronius et S. Cyriaci monasterio accep-
tum. Ejus ut mihi describendum exemplar curarent, nonnullos amicorum interpellavi: at ne vel ut illud viderent quidem, ipsis contigit. Citat et Petrus Galesinus sæpenumero vetusta mss. Martyrologia: ea
cujusmodi fuerint non possum divinare; video non-
numquam cum hisce nostris congruere.

§ v. Romanum Martyrologium modernum et vetus.

Venio nunc ad Romanum Martyrologium. Mo-
lanus cap. 4 de Martyrologiis, Usuardi esse ait, sed
autum: negat Baronius, asseritque quamplurima
Romæ extare antiqua manu exarata Martyrologii Ro-
mani exemplaria, quæ illi qui Romæ agunt, vix magno
labore, pervigili diligentia, et summa sint industria
consecuti. At qui Romanum atque Usuardi Martyrologia
conferre voluerit, facile vel ex unico die perspiciet
unum ex altero descriptum. Aliud ante annos mille
habebat Romana Ecclesia; quod quale fuerit licebit
ex citata ante epistola S. Gregorii ad S. Eulogium
Alexandrinum 29, libri 7, animadvertere: Nos au-

tem, inquit, pœne omnium Martyrum distinctis per dies
singulos passionibus collecto in uno codice novina habemus,
atque quotidianis diebus in eorum veneratione Mis-
sarium solennia agimus. Non tamen in eodem volumine
quæ qualiter sit passus indicatur, sed tantummodo nomen,
locus, et dies passionis ponitur. Unde fit ut multi ex
diversis terris atque provinciis per dies, ut prædixi, sin-
gulos cognoscantur martyrio coronati. Sed hæc habere
vos beatissimos credimus. Hæc ille. Non fuit igitur,
quale nunc est, Martyrologium; quia nunc de plerisque
qualiter sit passus indicatur. Nec potuisset id
ignotum esse Gallis, ut novum censerent ab Usuardo
concinnari oportere. Neque dubium est, quin si
exstitit, ex eo sum ille concarnarint, nimium impu-
denti plagio, cum Bedam, Hieronymum, Florum citet,
quos sit imitatus; unde omnia mutuata sit, dissimulet.
Quod nemini adhuc in mentem venit suspicari.

Neque vero illud erat S. Gregorii ætate Martyro-
logium, quod est a Rosweydo nostro editum, cum
hoc subinde noi nisi unicum Sanctum, semper pau-
cissimos referat. Ex illo vero multi ex diversis terris
atque provinciis per dies singulos cognoscantur martyria
coronati. Sed quod (ut ego quidem existimo) mole-
stum quibusdam esset, plurima nomina et fere ignoto-
rum Sanctorum recitare, paucis illustriorum reten-
tis, cetera expunxerunt. Postea, ut non nuda nomina
Sanctorum, sed rerum ab iis gestarum aliqua au-
dientibus offerretur notitia, quod erat ab Usuardo
olim compositum, adscitum in Urbem est, usumque
Ecclesiæ. Quando id factum sit, nusquam legi. Licebit
igitur illud Rosweydi, minus Romanum appellare:
passim tamen cum id cito, vetus Romanum nuncupo,
quia nimirum eo titulo editum a viro doctissimo,
eaque apud eruditos invaluit nomenclatio.

Verum aut mea me vehementer fallit opinio, aut
illud ipsum, quod Hieronymi dicitur, vetus Roma-
num est, cujus S. Gregorius in citata epistola memi-
nit; sive id S. Hieronymus ejusve partem scripse-
rit, alius postea auxerit; seu potius e Romano
Clero quispiam id collegit, at posteritas, cum antor
lateret, id Hieronymi viri scientissimi opus credidit.
Hujus exemplar ipse fortassis in Belgium attulit S.
Willebrordus, ad a S. Augustino ejusve discipulis,
Scotisve aut Anglis monachis, qui sæpius Romam
itabant, in Angliam allatum sibi descripsit. Utrum
ex his S. Ado habuerit, minus illud Rosweydinum,
an hoc majus, in ambiguo est. Scribit ipse Præfa-
tione ad suum Martyrologium: Huic operi ut dies
Martyrum verissime notarentur, qui confusi in Kalen-
dis satis inveniri solent, adjuxit venerabile et peranti-
quam Martyrologium ab urbe Roma Aquileiani cuidam
sancto Episcopa a Pontifice Romano directum, et mihi
postmodum a quodam religioso Fratre aliquot diebus
præstitum. Quod ego diligenti cura transcriptum, posi-
tus apud Ravennam in capite hujus operis ponendum
putavi. Plures multo Sanctos habet Ado in suo Mar-
tyrologio, quam qui in minori Romano continentur:
imo parum admodum ex illo haurire subsidii potuis-
set; cum præsertim Usuardi haberet Martyrologium,
quod et natales indicabat singulorum, atque etiam
plurium. Si majus habuit, quod S. Hieronymi voca-
mus, cur non omnes expressit? An erat illud minori
quidem isto majus, sed tamen a fusiore hoc S. Hier-
onymi diversum et contractum? An hoc actum ex
aliis tabulis, et non purum illud vetus Romanum?
Fateor mihi hic æquam hæere. Illud tamen liquido
constare existimo, non esse quod describit S. Gre-
gorius illud quod est a Rosweydo vulgatum.

Neque tamen hoc cuiusmodi sit, respicimus. Uti-
nam plures similia antiquitatis monumenta, quod
possunt, eruerent. Merito ab Andrea Saussaio,
laudato viro, summis laudibus, vel hoc ipso nomine
quod hunc thesaurum primus refoderit, in publi-
cunque produxerit, ornatur Rosweydis, appella-
turque eximius Solis sapientiæ radius, viri fidei fontis
rivulus,

Simile aliud
Hibernicum.

aliud minus
Rhinoviense,

cujus hic spe-
cimen,

non a Ros-
weydo editum,

sed quod S.
Hieronymi
dicimus,

quo et S. Ado
usus fortasse

Romanum
modernum ex
Usuardo est

aliud olim;

utile tamen
etiam illud
Rosweydi.

rivulus, virentis justitiæ stipitis rannus, jamque cæli pulcrum ac æternum sidus.

§ VI. Martyrologia Bedæ et Flori.

Post Eusebium Sanctumque Hieronymum, a quibus quid hoc in genere effectum sit, haud satis constat, primus (qui quidem notus vulgo sit) Martyrologium privato studio concinnavit S. Beda, Presbyter Anglus. Nam hujus se et S. Hieronymi provocatum descriptis, suum componere aggressum Usuardus testatur. Et ipse Beda in suorum operum catalogo, qui in editione Parisiensi an. 1583 a Laurentio Barenensi adornata, at non in Basileensi an. 1563 subjectus est epitomæ historiæ Anglicanæ (si tamen ipsius est factus illa epitome) inter alia sic scribit: *Martyrologium de natalitiis sanctorum Martyrum diebus, in quo omnes quos invenire potui, non solum qua die, verum etiam quo genere certaminis, vel sub quo Judice, mundum vicerint, diligenter annotare studii.*

Vulgatum est tomo 3 Operum Bedæ an. 1563 ac deinde seorsim typis Plantiniani an. 1564 vetus ac sane egregium Martyrologium, sub Bedæ nomine: cujus exemplar penes me est ab Heriberto Rosweydo collatum cum ms. monasterii Richebergensis in Bavaria. Verum non potest id Bedæ merito tribui; cum is, teste Usuardo, plures dies intactos reliquerit, quales hic nulli. Deinde profitetur idem Usuardus sese Flori latiora sequi vestigia potius, quam Bedæ insistere brevitati. At diffusius est quandoque Martyrologium hoc, quam sit Usuardi. Extetne uspiam germanum Bedæ Martyrologium, dubito. Nam cum pleraque ad usum sanctorum sibi posterius descripserint, noluerunt in his vacuos existere dies aliquos, quosque ille reliquerat ex aliis suppleverunt. Cito tamen illud vulgatum Bedæ, quia eo nomine jam innotuit.

Reperi vetera mss. quædam Bedæ præferentia nomen; in quibus tamen neque vacui dies, et quædam Beda posteriorum adjecta sanctorum nomina. Primum, quod olim Centulensis in Gallia monasterii, sive S. Richarii fuerat, jam Vedastini apud Atrebatens cœnobii. Exorditur a vigilia Nativitatis. Ex Januario dies aliquot adscribam, integrum aliquando daturus.

KAL. JANU. Octava Nativitatis Jesu Christi Domini nostri, atque Circumcisio ejus. S. Romæ Anaclym Martyris. Item Romæ S. Martine Virginis. Item via Appia SS. xx Militum sub Diocletiano passorum. Cæsareæ Cappadociæ S. Basilii Archiep. et Conf. in Africa, civitate Ruspensi S. Fulgentii Episcopi, vita et doctrina præclari. Apud Spoletum S. Concordii Martyris. In territorio Jurensi S. Eugendi Abbatis. Alexandriæ S. Euphrosinæ Virg.

III. Non. In Thebaido Deposito B. Macarii Abbatis magnarum virtutum viri. In Ponto, civitate Tomis, trium fratrum Narcissi, Argæi, et Marcellini pueri. Antiochiæ passio S. Isidori Episc. Eodem die Octava S. Stephani.

III. Non. Romæ S. Anteros Papæ et Martyris. Civitate Aulana S. Petri Martyris. Parisius S. Genovefæ Virg. Ipso die Octava Beatissimi Joannis Evangel.

Pridie Non. Apud Cretam S. Titi Apostolorum discipuli. Civitate Bononia SS. Hermetis et Aggæi. Apud African SS. Aquilini, Gemini, Eugenti, Marciani, Quinti, Theodoti, et Tryphonis, præclarissimum Martyrum, quorum gesta habentur. Romæ passio SS. Prisci Presbyteri, et Priscilliani Clerici, atque Benedictæ religiosissimæ femina, qui sub impio Juliano martyrium passi. Item Romæ S. Dalfrosæ uoris Fabiani Martyris sub Juliano. Et Octava sanctorum Innocentium.

Nonis, Romæ S. Telesphori Papæ et Martyris, qui illustre martyrium ducit. Antiochiæ S. Simeonis monachi, qui in columna stetit, cujus vita virtutibus et miraculis effulsit gloriosa.

VIII. Id. Epiphania Domini nostri Jesu Christi. Antiochiæ passio SS. Juliani et Basilissæ, et Celsi pueri, et Marcianilla matris ejusdem, et Antonii Presbyteri, et Anastasii, tempore Diocletiani. In territorio Remensi passio S. Macræ Virg. Antisiodoro S. Germani Episc. et Conf.

Alterum Bedæ nomine insignitum Martyrologium extat Leodii in illustri S. Lamberti Ecclesia, sed ab illo Centulensi longe diversum, itaque recentior auctum, ut etiam S. Francisci Diaconi et Confessoris IV Octob. S. Domitici Confessoris V Aug. S. Petri Martyris de Ordine Prædicatorum XXII Aprilis, adjecta sint nomina. Dabo ex eo quoque dies hic aliquot.

KAL. JAN. Octava Domini, et Circumcisio Jesu Christi secundum carnem. Romæ natale S. Anaclym Martyris, qui jubente Alipio Pr. Urb. cum diceret, Iodie Octava Domini diei sunt; cessate a superstitionibus idolorum et sacrificiis pollutis, a gladiatoribus hoc de causa occisus est. Item Romæ S. Martine Virg. et Martyris, Eodem die apud Spoletum in civitate Tusciæ S. Concordii Martyris: qui tempore Antonini Imp. multa tormenta perpessus, ad ultimum gladio interimitur. Item Romæ via Appia coruæ Militum xxx, quas sub Diocletiano pro confessione veræ fidei percipere meruerunt. Apud African natale S. Fulgentii Ecclesiæ Ruspensis Episcopi et Confessoris. Apud Alexandriam S. Euphrosinæ Virg. quæ orationibus patris sui Paphnutii de sterili matre progenita, in puerili ætate constituta, eodem se tondere fecit, et monasticam vitam expectit, Sinarum sibi nomen imponens. Apud Casaream Cappadociæ natale S. Basilii Episcopi, admiranda vitæ et doctrinæ viri. Ravennæ S. Severi Episcopi et Martyris.

III. Non. Hierosolymæ Stephani et Vitalis. In Thebaida depositio B. Macarii Abbatis, magnarum virtutum viri. In civitate Tomis trium fratrum Argæi, Narcissi et Marcellini pueri, qui post multa tormenta in maremersus martyrium consummavit. Cujus corpus ad littus delatum magnis curis miraculis.

III. Non. Natale Anteri Papæ et Martyris, qui vigesimus post B. Petrum, cum XII annis, mens uno, diebus XII rexit Ecclesiam. Passus est sub Maximino, et in cœmeterio Callisti sepultus via Appia. Parisius Genovefæ Virg. Eodem die S. Florentii Viennensis Ecclesiæ Episcopi et Martyris. In civitate Aulana passio S. Petri, qui crucis supplicio est interemptus. In Hellesponto sanctorum Martyrum Circi, Primi, et Diogenis.

Verum neque hæc consentanea sunt iis quæ de Martyrologio Bedæ scripsit Usuardus. De tertio et quarto ms. exemplari mox dicam. Post Bedam Florus extitit quidam, de quo Usuardus: Quos tamen secutus (Hieronymum et Bedam) censui et Flori memorabilis viri latiora jam in ipso negotio sequi vestigia, præsertim in secundo ejus libro; ibi enim multa, quæ in priore omiserat, et correxit et addidit. Ado quoque: Primum fuit imperium ac jussio sanctorum virorum, ut supplerentur dies, qui absque nominibus Martyrum in Martyrologio, quod venerabilis Flori studio in labore Domini Bedæ accreverat, tantum notati erant. Fuit Usuardi et Adonis coætaneus Florus Ecclesiæ Lugdunensis Subdiaconus, sed Adone senior, junior Usuardo, si quidem hic sub Carolo Magno, et non sub Carolo Calvo, Martyrologium scripsit: nam Wandelbertus, de quo infra, qui sub Lothario Calvi fratre florebat, ista habet: *Opæ et subsilio præcipue usus sum sancti et nominatissimi Flori Lugdunensis Ecclesiæ Subdiaconi, qui ut nostro tempore revera singulari studio et assiduitate in Divinæ Scripturæ scientia polleat, ita librorum authenticorum non medioeri copia et veritate cognoscitur abundare. Hunc ego suspicor illum Florum Magistrum esse, cujus vastum vidi Lætiis volumen ex S. Augustini operibus magno studio collectum, et alia alibi servari dicuntur. In Bibliotheca PP. extat tractatus quidam de vulgi erroribus circa tempestatum et tonitruum causas, Agobardi Episcopi Lugdunensis et hujus Flori nomine inscriptus. Itemne fuerit Martyrologii auctor, mihi*

2. Leodicense

ejus specimen.

5. Bedæ Martyrologium.

non est quod vulgatum est ejus nomine.

ms. 4. ejus nomine insignita:

1 Centulense:

ejus specimen.

Martyrologium Flori.

(an Subdiaconi Lugdunensis?)

An monachi Trudonensis? mihi modo non liquet. Eum vero quod Trudonopoli in Belgio nostro monachum fuisse, Trithemius lib. 2 de viris illust. Ord. S. Benedicti cap. 44 scribat, haud equidem scio quo auctore; neque ejus mentio est in Chronico Trudonensi ulla.

duplex fuit. At quisquis ille Martyrologus fuit, duos scripsit de Sanctis libros, ut ex illis Usuardi verbis patet, *Præsertim in secundo ejus libro: ibi enim multa, quæ in priore omiserat, et correxit et addidit.* Primo suppluisse Bedæ Martyrologium videtur, idque Ado indicat: deinde quædam Sanctorum elogia dilatasse, relictis tamen diebus quibusdam, quos explere se voluisse Ado scribit. Dubitavi aliquando an non id, quod sub Bedæ nomine vulgatum est Martyrologium, Flori esset. Alia duo postea reperi mss. de quibus id potius quisquam suspicetur: statuere tamen certi nihil possum. Prius est domus Professæ Societatis Jesu Antverpiæ cujus fronti inscriptum recentiori manu: *Bedæ Martyrologium*, et ei quadrant utcumque, quæ de Flori opere traduntur: sed neque antiquissimum est, et ex Anglia, ut reor, allatum, aut ab Anglo quopiam interpolatum; quoniam et alios quosdam Anglicanos Sanctos, et ipsum recenset Thomam Cantuariensem. Alterum extat in monasterio S. Martini Tornaci, hoc titulo: *Incipit Martyrologium Eusebii, Hieronymi, et Bedæ Presbyteri.* Huic simile omnino Lætiis est, satis quoque antiquum, sed absque hoc titulo.

An id 3 quod Bedæ tribuitur in ms. Tornacensi?

Ex hoc et nostro illo dies aliquot dabo, non tam ut probem Flori esse, quod ipse mihi nondum persuadeo; quam ut alios excitem, quibus facultas est, ut *Florum* investigent, si uspiam latet; aut certe quæ reppererint vetusta Martyrologia examinent, et cujus esse videantur auctoris expendant; aut si id ipsis non lubet, vel per occupationes non licet, mecum ea communicent. Ita ergo habet Tornacense illud ac Lætiense. Dabo ex Januario dies aliquot, etsi a die Nativitatis initium ducat, ut plures alii.

KAL. JANU. *Octavæ Domini, et secundum carnem Circumcisio ejus. Et natalis Almachii, qui jubente Alipio Urbis Præfecto cum diceret, Hodie Octavæ Dominicæ diei sunt, cessate a superstitionibus idolorum, et sacrificiis pollutis; a gladiatoribus hac de causa occisus est. Ipso die B. Basilii Episcopi. Romæ passio S. Martinæ Virginis.* Lætiense exemplar SS. Basilii et Martinæ non meminit; pro his hæc habet: *Eodem die in Æthiopia Rutuli. Hierosolyma natale sancti Stephani.*

iv. *Nonas Januar. Romæ natalis S. Telesphi Papæ et Martyris. Is ex Anachoreta cui xii annos Ecclesiæ Romanæ præesset, jejuniis septem hebdomadarum ante Pascha, et Missam in nocte Natalis Domini, sed et ante sacrificium hymnum Angelicum, videlicet Gloria in excelsis Deo, decantandum instituit, passusque est temporibus Antonini et Marci martyrium. Eodem die depositio beati abbatis Macarii.* Deest Macarius Lætiensi ms.

iii. *Non. Jan. Romæ natalis Anteros Papæ et Martyris, qui duodecim annos rexit Ecclesiam, et in cœmeterio Callisti sepultus est in via Appia. In pugo Viromandense inventio corporis B. Quintini Martyris ab Eligio Episcopo, et Translatio ipsius. Eodem die Parisiis depositio S. Genovevæ Virginis, quæ in corpore posita tantum in virtute prævaluit, ut mortuum suscitaret. In civitate Anclara passio S. Petri, qui crucifixus est sub Maximiano Imp. Ipso die passio S. Theogenis, qui præcipitatus est in mare tempore Licinii. Et natalis Potiti, qui sub Antonino Imp. primo fustibus est cæsus, dein carcere inclusus, et magno pondere ferri damnatus, unde eductus, in equuleum est suspensus. Et cum esset jussus ab Imperatore secari, et canibus projici, eum milites tangere non poterant. Inde jussus est frigi in sartagine, frigusque, plumbo superfundi. Postea vero palo ferreo fixus a capite est usque deorsum. Quo ab Angelo erepto, jussit illi Imperator linguam abscindi, et oculos compungi. Et cum nec sic vinci posset, jussus est capite plecti, cum esset tredecim annorum puer.*

Pridie Non. In Africa natalis Aquilini, Gemini, Eugentii, Vincti, Tryphonis. In Oriente Bononia civitate, Hermetis, Aggei, Gagii.

Novis, Hierosolyma depositio Simeonis Prophetæ, qui a Spiritu sancto responsum accepit, non visurum se mortem, nisi prius videret Christum Domini. In Antiochia, Ecclesia quæ vocatur Pœnitentia, depositio S. Simeonis Confess. qui in columna stans arctissime dicitur vixisse, et incolis loci illius multas tribuit sanitates. Hic post conversionem, nullam unquam mulierem oculis attentis insperxit. Postquam vero columnæ editiori se sanctitate fervens iniecit, non modo extraneæ mulieri, verum etiam nec propriæ matri se videndum permisit. Scriptum in gestis ejus. Eodem die natale SS. Honorii, Luciani, Jocundi. Hi postremi desunt in ms. Lætiensi.

At ms. Antverpiense, sive potius, ut suspicor, Anglicanum, Bedæ nomine, sed ab recentiore manu, prætitulatum, in multis consentiens cum Leodiensi S. Lamberti, ita habet:

An 4 quod in Antverpiensi?

KAL. JAN. *Circumcisio Domini nostri Jesu Christi secundum carnem. Romæ natale S. Almachii Martyris, qui jubente Asclippio Urbis Præfecto, cum diceret, Hodie Octavæ Dominicæ diei sunt, cessate a superstitionibus idolorum et sacrificiis pollutis, a gladiatoribus hac de causa occisus est. Item Romæ passio S. Martinæ Virg. Eodem die apud Spoletum civitatem Tuscia, passio B. Concordii Mart. temporibus Antonini Imp. Item Romæ via Appia coronæ militum triginta. Has pro confessione veræ fidei sub Diocletiano percipere meruerunt. Apud Carsaream Cappadociæ, natale S. Basilii Ep. admirandæ fidei atque doctrinæ viri. In Africa natale S. Fulgentii Ecclesiæ Rupensis Ep. Apud Alexandriam Euphrosynæ Virg. quæ orationibus patris sui Paphnutii de sterili matre progenita, in puerili ætate constituta, clam se tonderi fecit, et monasticam vitam expetiit, Smaragdi sibi nomen imponens. Post etiam in reclusionem viginti octo annos in omni sanctitate perdurans, tacto ægrotationis incommodo, et mortem sibi adesse cognoscens, manifestavit se religioso, et cum lacrymis multotiens querenti eam patri. Cumque quievisset, sepulta est a Fratribus in ecclesia. In territorio Lugdunensi monasterio Jurensium natale S. Eugendi Ab. cujus vita virtutibus et miraculis fulget. Ravenna Severi Ep. et Mart.*

iv. *Non. In Thebaida depositio B. Macarii Ab. magnarum virtutum viri. Et in Ponto, civitate Tomis, trium fratrum Narcissi, Argæi, et Marcellini pueri, qui sub Licinio inter tirones comprehensi cum nolent militare, cæsi ad mortem martyrium consummaverunt, et diu in carcere macerati in mare mersi sunt; corpora eorum ad littus delata, a religiosis viris deposita, mugnis coruscant virtutibus.*

iii. *Non. Romæ natale S. Antheros Papæ et Martyris, qui vicesimus post B. Petrum cum duodecim annis, mense uno, diebus duodecim rexisset Ecclesiam, passus est sub Maximiano, in cœmeterio Callisti sepultus via Appia. In civitate Aulana passio S. Petri, qui crucis supplicio interemptus. Apud Parisium natale S. Genovevæ Virg. quæ a B. Germano Autisiodorensium Episc. Christo dicata, admirandis virtutibus et miraculis late claruit, et usque ad annos octoginta in Christi servitute conseruit.*

Prid. Non. Natale S. Titi Apostolorum discipuli. Apud Africam natale SS. Aquilini, Germani, Eugenti, Marciani, Quinti, Theodocii, et Tryphonis, præclarissimorum Martyrum, quorum gesta habentur. Romæ passio sanctorum Martyrum Prisci Presbyteri, et Priscillianii Clerici, atque Benedictæ religiosissimæ femine, sub tempore Juliani impiissimi Augusti, qui gladio martyrium compleverunt. Item Romæ B. Dafrosæ uxoris Fabiani Martyris.

Nonis, Romæ natale S. Telesphi, qui septimus post Petrum Apostolum Pontifex ordinatus, sedit annos undecim, menses tres, dies xxi illustreque martyrium duxit. Apud Antiochiam depositio S. Simeonis monachi,
qui

qui tertio decimo ætatis suæ anno huic seculo abrenun-
tians, monasterii claustra exepit; ubi mira abstinentia
vix septimo die cibum sibi indulgens, Psalterium infra
quatuor menses didicit. Deinde nimia domandi corporis
intentione, sive palneo renes sibi constringens duriter
laniatus est: inde in quodam puteo se recludens, et ex
eo a Fratribus violenter ad monasterium reductus, clam
fugiens eremum petiit, ubi multo commoratus tempore,
in columna editori, sanctitate fervens, se concludit; ubi
non modo extraneæ mulieri, sed nec propriæ matri se
videre permisit; et usque hodie basilicam columnæ illius
nulla feminarum ingreditur. Nam quædam mulier veste
induta virili ingredi voluit, sed mox ut timen attingit,
retrosum mortua cecidit.

§ VII. Martyrologium Usuardi.

Omniū celeberrimum Usuardi Martyrologium
fuit. De eo ita scribit Siebertus lib. de Scriptoribus
Ecclesiasticis cap. 85: *Usuardus monachus, provocatus studio Hieronymi et Bedæ, qui festivitates Sancto-
rum annuatim recurrentes partim annotaverat; maxime
autem animatus studio et jussu Magni Caroli Imperato-
ris, cui displicebat quod Hieronymus et Bedæ, studentes
nimis brevitati, præterierant plura necessaria, et quam-
plures Kalendarum dies intactos reliquerunt, in gratiam
ejus studuit opus imperfectum supplere, et festivitates
Sanctorum per singulos Kalendarum dies annotans, in-
tegrum Martyrologium effecit. Hæc ille. At Bedam
solum queritur Usuardus quamplures Kalendarum
dies intactos reliquisse, non Hieronymum.*

Operæ pretium est ipsiusmet Usuardi Præfatio-
nem, sive epistolam, qua opus suum Carolo Regi,
Magno vel Calvo, dedicat, hic dare; sed e veteri co-
dice ms. qui penes nos est, optimæ notæ. Quæ in
plerisque excusis et calamo descriptis exemplaribus
legitur, aliquantum discrepat, ut conferenti patebit.
Ita ergo habet:

*Domino venerabiliter recoleudo Karolo Regum piis-
simo Usuardus, quamquam indignus, Sacerdos et mo-
nachus, præsentis ævi prosperitatem et æternæ beatitu-
dinis gloriam, Vestram minime latet Celsitudinem, o
Reverende Princeps, qualiter imitandis antiquorum stu-
dium monetur, quidquid in libris, maxime Ecclesiasticæ
doctrinæ congruis, minus debito perfectum habetur, vel
pro posse supplere vel supplere optare. Quæ res pia quid-
em sollicitudine, addito etiam Vestræ dignitatis jussu,
me compulsi, ut videlicet Sanctorum recurrentes festivi-
tates, ex diversis sanctorum Patrum Martyrologiis in
quandam exciperem unitatem. Recolebam siquidem in
sacris Sanctorum solemnibus multitudos propriæ negli-
gentiæ excessus: quod me plurimum ad hoc eis in Dei
amore persolvendum cogebat officium; etsi non satis ido-
neum, utpote incium, sed tamen Divino, ut confidebam,
ac indigno coronæ sublevarandum auxilio. Nam et venera-
bilitium Hieronymi videlicet ac Bedæ Presbyterorum in
hoc provocatur descriptis: quorum unus brevitati ad-
modum studens, alter vero quamplures Kalendarum dies
intactos relinquens, multa probantur hujus opusculi præ-
terisse necessaria. Adhibui igitur Flori memorabilis viri
collecta e pluribus in eodem negotio secundi libri com-
menta: quem maxime imitandum in his, quæ viso sunt
congrua ac memorie digna, censui; quia plura summo
studio, quæ breviter perstrinxit, et correxit et addidit.
Unde una vobiscum legentem offlayito, quod non prope
quidquid in sequenti libello sibi forte contrarium fuerit,
indiscusse repuliet, nec me insuper temerarium judicet;
præsertim cum a talibus et tantis viris hoc præmonstra-
tum esse meminerit. Perpendat etiam, quia in rebus
humanis, ut ait quidam, nihil perfectum ex omni parte
salent inveniri. Scriptorum quoque error in sæpe constat
vera permeari, ut plerumque dicantis adseribatur
vitiis, quod mendaci solet admitti calamo.*

Ceterum, benignissime Rex, idcirco hunc exiguitatis
præfationiculam huic operi inserere curavi, ut sciatis

*me non usum levitatis conamine, sed potius Religiosorum
in usum Reli-
giosorum;
in usum Reli-
giosorum;
me non usum levitatis conamine, sed potius Religiosorum
in usum Reli-
giosorum;
me non usum levitatis conamine, sed potius Religiosorum
in usum Reli-
giosorum;*

Hactenus Usuardi epistola ex nostro codice, quæ
aliquanto brevior extat in aliis exemplaribus, ex qui-
bus tamen nonnulla superiore paragrapho citavi. Ex
hac certo statui non potest, utri Carolo id dicarit
opus, Magno an Calvo. Magno asserit Siebertus, ut
diximus; sequuntur recentiores. At *Florum* citat *vi-
rum memorabilem*, quem sub *Lothario* Calvi fratre post
annum Christi 840 superstitem fuisse, et præcedenti
paragrapho indicavimus, et mox ex *Wandelberto* pa-
tebit. Nam si, quod quidam volunt, alius fuit *Florus*
Martyrologus ab illo Lugdunensis Ecclesiæ Subdia-
cono, quem *Wandelbertus sanctum et nominatissimum
virum* appellat, cur non eos *Ado* proximus temporum
illorum discrevit? Cur quando *venerabilis Flori* me-
minit non seniore dicit, aut aliud statuit discrimen,
cum vigeret adhuc in Lugdunensi, suaque Viennensi
propinqua Ecclesia, Flori alterius nomen, et fama
eruditionis? Erit fortassis qui *Florum* sub *Carolo Ma-
gno* scripsisse Martyrologium illud contendat, et ad
Lotharium supervixisse, qui anno post avi Caroli ex-
cessum vicesimo septimo capessivit imperium. Verum
non Imperatori *Carolo* dicatum Usuardi opus recitata
et nostro codice epistola ostendit. Consentit Parisiensis
codex pervetustus, qui ita habet: *Domino Regum piis-
simo Karolo Usuardus indignus Sacerdos et monachus
perennem in Christo coronam*. Ergo, si is *Magnus Caro-
lus* fuit, ante annum 800 editum est hoc opus; prius
etiam *Flori* a necesse sit fateri post libros illos
editos ac recognitos, fere quinquaginta annis super-
stitem fuisse *Florum*. Non est id quidem ejusmodi,
ut evenire nullo modo potuerit, sed ut mirum videri
possit, si evenit. Verum alia Usuardi exemplaria
excusa et mss. illius epistolæ inscriptionem his effe-
runt verbis: *Domino Regum piissimo Karolo Augusto
Usuardus indignus Sacerdos ac monachus perennem in
Christo coronam*. At si jam inde *Caroli Magni* tempore
editum hoc erat opus ab Usuardo, cur *Wandelbertum*
ex *Flori* Bibliotheca sumere codices oportuit, ut na-
tales Sanctorum perdisceat, cum ex Usuardi libro
si jam extabat, minori labore haurire omnia posset?
At neque *Ado* Usuardi meminuit. Jam si eodem quo
Wandelbertus tempore Usuardus scripsit, cum Im-
perium *Lotharius*, Franciæ Occidentalis regnum *Caro-
lus* administrabat; cur hic, ut ille, translationis
S. Sebastiani sub *Ladovico Pio* factæ non meminuit?
Denique a peritioribus, quid certi opinari queam, lu-
bens addiscam.

Usuardi pluribus usus sum exemplaribus. Nam
præter geminam *Molani* editionem anni 1368 et
1383, Parisiensem an. 1336, Lubecanam an. 1475
habui exemplar, quod olim *Autbertus* Mureus in *Ro-
sweydi* nostri gratiam Parisiis cum alio vetustissimo,
et, ut ipse rebar, Usuardi autographo, contulerat.
Verum ex eodem illo codice mihi integrum illud Mar-
tyrologium describi postea curavi. Eum codicem
Usuardi ævo aut non multo post scriptum censet
Simondus noster, qui pro sua humanitate meum il-
lud apographum cum alio quadringentorum facile an-
norum, aut etiam vetustiore, qui in eodem *S. Ger-
mani* cœnobio Parisiis asservatur, accurate contulit.
Sed quod supra citavi exemplar nostrum, utriusque
illi longe præfero, et purius ac syncerioris reor: nam
antiquissimum illud Parisiense libris Januarii hæc
habet: *In monte Verziaco S. Vientii Confessoris*, cum
constet post Usuardi ætatem translatis esse *Vergia-
cum S. Vientii* reliquias, nisi extrinsecis fortasse
Calvi

Usuardus mo-
nachus Mar-
tyrologium
scripsit.

idque Carolo
Regi dicavit.

dubium au-
Magno.

regio jussu.

an Calvo.

alios multa-
tus.

Varia ejus
exemplar a
habuit Au-
ctor.

Calvi temporibus scripsit, et diu postea illi superstes vixit, istaque tunc adscripsit. Sed a nostro illa, quod ideo magis genuinum conseo, absunt exemplari. Fuit hoc quondam monasterii Carthusianorum, quod *B. Maria Virginis Capellæ* dicitur, sive de *Herincs*, juxta Edingam, aut, ut nunc appellant, Enghianum, Belgii oppidum : deinde Augustini Hunnaci, viri celebris, fuit : postea donatum collegio nostro Lovaniensi. Alia habemus complura Usuardi exemplaria, sed in quibus et amplificata Sanctorum elogia, et plurimum nomina adscripta, qualia Ecclesiarum Pragensis, et Bruxellensis, multorumque monasteriorum, quæ non attinet hic recensere : faciam id alias, cum Usuardum edam, sed nativa simplicitate; variorum antaria seorsim. Editum idem fuit, sed auctum, Colonia anno 1490, cum Aurea Legenda; atque illud est quod plerumque cito Coloniensis Martyrologii nomine, quia et Coloniensis festa exhibet, et videtur eo Coloniensis Ecclesia usa. Idem Usuardi Martyrologium a Venerabilibus Patribus Carthusiæ Coloniensis auctum, editumque anno 1515, et 1521, quod et postea Molanus præstitit. Antea vero a se emendatum et modice auctum, titulo Martyrologii Romani ediderat Bellinus de Padua Augustinianus, Venetiis anno 1498, ac deinde Parisiis 1521.

etiam aucta.

Flori libri usus:

exulare quam degere capi, tua ope, consilio, providentia et liberalitate factum intelligo : nec leviter pecco, si cum morem gerere nequeo, parere pro ingenii paupertate refugio. Itaque quod inopinato studio ex me et inevitabili constantique auctoritate petisti, ut per anni totius spatium occurrentesque diebus Sanctorum festivitates, et solemnes undecumque Christianorum volorum celebritates, metro digererem, feci ut potui, non tam artis usu atque solertia, quam tua devotione, et inæmerito erga me Sanctorum ad id peragendum adjutus, ut confido, favore. In quo opere, quia solennium dierum certissima comprehensio non leviter nec facile pro librorum varietate obstabat, ope et subsidio præcipue usus sum sancti et nominatissimi Flori Lugdunensis Ecclesiæ Subdiaconi, qui ut nostro tempore revera singulari studio et assiduitate in Divinæ Scripturæ scientia pollere, ita librorum authenticiorum non mediocri copia et veritate cognoscitur abundare.

Ab hoc ego sumptis veteribus, emendatisque codicibus Martyrologium librum, a Kalendis Januariis usque ad finem anni, per dierum singularum occurrentes festivitates, metro edidi, præmissa, ut congruere existimavi, Invocationis ad Dexam, Allocationis ad omnes, qui forte erunt lectores, Commendationis ad te operis hortatorem, et ad Casarem benignissimum Illotharium, argumentique sive propositionis diversa metro descriptione, et addita post editum Martyrologium conclusionis hymnicæ in omnes Sanctos editione. Cui etiam operi distincte mensium singularum adjecti aptam brevemque secundum usus Gallicos dispositionem, et horarum diurnarum vulgarem in nostris regionibus dimensionem : quod utrumque a superiori opere nequaquam discrepare disputavi. In fine præterea totius operis, de creatione mundi per ordinem dierum sex breve carmen addidi, et explanationem mystici sensus in homine accipiendi subjunxi, ut ea que de totius anni cursu describerem, repetita ab initio mundanæ creationis explanatio commendaret. Hoc opus quod, etc.

alia addidi carminum.

§ VIII. *Martyrologia Rabani, Wandelberti, Adonis, Nolkeri, Ditmari.*

Isdem Lotharii Pii que patris temporibus eruditionis laude floruit Rabanus Maurus Abbas Fuldensis, idem postea Moguntinus Archiepiscopus, cujus extant complura scriptorum volumina, nuper a Georgio Colvenerio recensita editaque. In his est Martyrologium, quod in codice monasterii S. Galli, adscripto Rabani nomine, repertum, primus vulgavit Henricus Canisius IC, to. 6 Antiquæ Lectionis. Ei simile habeo exemplar e codice monasterii S. Maximini Treviris, qui 300 circiter videbatur esse annorum, acceptum, sed nullius nomine auctoris inscriptum. Rabano cur illud abjicerem, nullum me magnopere argumentum movet, nisi quod ejus antiqui non meminerint : at nec omnium meminerunt, et *Diversa* extitissim suo tempore sanctorum Patrum *Martyrologia* Usuardus testatur; suffragaturque vetustus ille codex, quo Canisius est usus.

Martyrologium Rabani editum et MS.

Wandelbertus quoque, cujus jam supra meminimus, Prumiensis in Trevirensi diocesi monachus, Martyrologium metro heroico conscripsit, atque Otrico viro illustri dicavit, præfixo inter alia anapæstico carmine ad Lotharium Imperatorem Ludovici Pii filium. Martyrologium hoc sub titulo *Ephemericarum Bedæ* to. 1, operum illius, et sub veri auctoris nomine a Molano in prima Usuardi editione, vulgatum; ex veteri MS. edam aliquando accuratius. Hic partem Præfationis visum, est delibare. Ita orditur :

Wandelbertus metricum scripsit.

Epistola Wandelberti Diaconi ad illustrem virum Otricum, super iis, quæ sequenti opere continentur, metrorum generibus, incipit feliciter.

Domino Otrico Wandelbertus salutem dicit.

Veteri et perantiquo præcepto monemur, ut parere majoribus, morem gerere æquabilibus, consulere minoribus studeamus. Ego quia tibi, Carissime, ut minori (quod cogitatu ipso nefas judico) consulere nequeo; in te enim ipsa tibi (ut revera sapientem decet) omnis opis consilium, totiusque providentiæ copiam esse perpendo; morigerari vero sicut æquali, sensus et ingenii tarditate non valeo; quod primum constat, ut majori parere et obsecrare viribus cunctis, et omni facultate desiderem. Maxime, quod incessanti et infatigabili studio ac benevolentia me, postquam longe a patria rebusque domesticis non tam

Otrici rogatu.

Post Præfationem, sequitur invocatio metro concepta, tum Lectorum allectio; Commendatio libri ad Otricum, dein ad Lotharium hæc :

*Tuque favendo Casar adesto,
Sceptra parentum qui pietate,
Quique benigna lege gubernas.
Te moderator nam Deus orbis
Jussit habenas flectere avitas,
Impertique sceptra paterni :
Teque periclis ipse paratis
Exiit olim, deque cruenta
Cæde furentium sæpe reduxit.
Aurea celso vertice Roma
Te decorando nomine sanxit
Casaris orbi mox fore Regem.
Itala primum te Duce tellus
Eminuit : post Francia temet
Sceptra regentem mundus adorat.
Lustra per orbem quinque recurrit,
Nomine postquam clarus et armis
Casariana jura retentas.
Tempore Christus longa videntem
Te regat; omnis te veneretur
Teque tremiscat purpura Regem.*

Commendatio libri ad Lotharium Imp

Hinc quo anno hoc compositum sit opus colligi potest; cum nimirum quinque lustris, sive 25 annis Imperatoris nomen Lotharii gessisset; non a Ludovici patris morte, cum ei non nisi 15 aut circiter annos superstes fuerit; sed lustra hæc quinque duccenda sunt ab eo tempore, cum in conventu Aquisgranensi Ludovicus filium primo genitum Lotharium Imperatorem appellari et esse voluit, an. 817, ut in illius Vita dicitur. Scripsit ergo hoc Martyrologium Wandelbertus an. 842. Sequitur deinde *Propositio* :

Quando sit scriptum?

*Carmine qui vicuas captavi sapiens auras,
Rumores vulgi querendo stultus inanes,
Aggrediar tandem verum de carmine laudem
Quærere, et æternum mihi conciliare favorem;
Spectandos breviter signas actusque virosque*

Atque

Atque dies, anni reditu volvente per orbem,
Ordine qui lustrari scribens solennia quaque.
Hic mihi nonnumquam Sanctorum nomina leges
Carminis excedent, sed non mutilanda vocandi
Est censura bonos, veniam pietate merebor.

Ad Eadem Martyrologii ista subjicit: *Martyrologium metricum, editum a Wandelberto ad Illustrum virum Otrivum Clericum, explicit in Christi nomine feliciter. Amen.* Tum hæc subnectitur *Conclusio*:

Hæc nunc Christe tuo Deus
Conscripsi breviter manere crimina,
Coflans expetit quæ studio pervigili fides.
His digesta micant simul
Cælestis patriæ et militiæ agmina,
Summo perpetuæ quæ radiant æthere luminis:
Quorum te veniam prece
Indignus rogans obscuro criminum.
Multo supplicii namque premor perpetui metu.

Trinis ecce decenniis
Vitam dego miser, quintus et insuper
Ævi curricula orbis adest atque meatibus:
Me nunc nil recolens boni
Egisse atque pii, concutit nimis:
Cura nam stimulant mortis. Ad intima
Lapsus jam reuera Pater
Tandem, et præteritis crue sordibus; [mit.
Squaleat conscia quis mens, nimitisque angoribus tre-
Sanctorum rotuli canens
Hic certamina, præclaraque Martyrum
Verillo ante oculos constitui, signaque orantium
Horum glorificat, Pater,
Sanguis te jugiter, mors loquitur pia:
Vivunt namque tuo præsidio et luce perenniter.

Sequitur in omnes Sanctos hymnus Sapphicus, dein et alia de mensibus carmina, et horis, atque opere sex dierum.

S. Ado eodem seculo Viennensis in Gallia Episcopus, de quo agemus xvi Decembris, huculentius scripsit Martyrologium. Edidit illud Jacobus Mosander; dein Rosweydu cum tribus mss. codicibus collatum, Everbodiensi, S. Pantaleonis, Petri Scriverii, hunc præcipue secutus. Habemus cum tribus aliis collatum mss. exemplaribus, videlicet monasterii S. Laurentii Leodii, cui tamen Usuardi ad Carolum Regem præfixa est epistola; Ecclesiæ Taroanensis, conobii Lobiensis.

Adoni suppar fuit B. Notkerus Balbulus, in conobio S. Galli apud Helvetios monachus, ejus Vitam dabimus vii Aprilis. Is quoque Martyrologium scripsit, quod est e Bibliotheca S. Galli ab Henrico Canisio in tomis Antiquæ Lectionis publicatum, sed mutilam non uno loco. Obiisse dicitur Notkerus an. 912, de quo alibi.

Arbitrantur quidam et Ditmarus Mersburgensem in Saxonia Episcopum, cujus extat insigne Chronicon, Martyrologium aliquod composuisse, quod ex ipsius verbis lib. 7 Chronici confici putant, ubi eum qui sibi successurus esset multa monet, hæcque inter cetera: *Habes satis de libris, quos hic ab antecessoribus nostris collectos inveni, et insuper quos contraxi. In his magisterium salubre reperies, ac hos exaudi et tunc potes salvari.* Sanctorum reliquias, et mundi carundem receptacula, cum aliis utilitatibus plurimis, tam in præditiis, quam in mancipiis, ego acquisivi, et ne te forsitan laterent, Martyrologio inscripsi meo. Verum idne ipse confecerit Martyrologium, an ab alio descripserit, aut etiam eo dumtaxat sit usus, certo ex illis verbis concludi non potest. Multa alioquin extant passim Martyrologia, ejusmodi piorum Antistitum olim studio conscripta; cum vix illa esset Ecclesia, quæ non vel proprium sibi aliquod conficeret, vel aliunde adsciret.

§ ix. Martyrologia recentiorum.

Primum hic eos misso facio, quos antea scripsi Usuardi vulgasse Martyrologium, non sine erudita

appendice, Bellinum de Padua, Carthusianos Colonienses, Joannem Molanum: deinde quorum scripta non vidi, Alexandrum Essebiensem Anglum, et Ægidium de Dammis Flandrum; quorum hic Martyrologium recensuisse, auxisse, locupletasse dicitur, sed inchoatum opus perficere non potuisse; ille vero librum sacrorum Factorum carmine elegiaco composuisse. Prætereo et quæ hoc in genere Ambrosius Novidius Fraccus Ferentinas commentatus est; quæque Baptista Mantuanus, et nuper Joannes Bachotus Gallus: Ephemerides quoque variorum, etiam heterodoxorum, sive Diaria historica; in quibus sacra ac profana promiscue narrant, nec semper ex fide.

Est in manibus Radulphi a Rivo Bredani, Ecclesiæ Tungrensensis Decani *Calendarium Ecclesiasticum*. Traditur is decessisse e vita 3 Novemb. 1403. Quod verbis complexus Martyrologium dicitur, non vidi.

Usus sum plurimum, uti et Rosweydu in Fastis suis concinnandis, *Florario SS. sive Promptuario*, quod manu Henrici de Eyek Canonici Ecclesiæ B. Mariæ Eyndoviæ in Brabantia scriptum; postea Lovaniensi collegio Societatis Jesu donatum, nunc nostrum est. Illius auctorem suspicor, at non firmissime. Antonium Gentium, aut Joannem Gilemannum fuisse, aliumve, eorum æqualem, regularem Canonicum. Reperi id citatum in codice quodam monasterii Corendoncani, qui circiter annum 1490 erat scriptus.

Editum est Haganonæ in Alsatia anno 1508 Martyrologium, quod *Viola Sanctorum* inscribitur; quo subinde usi sumus. At rarius, eo quod *Panis quotidianus* appellatur, editum ab Hieronymo de Villa vitis Canonico regulari, itidem Haganonæ excusum anno 1509.

Edidit Martyrologium a se concinnatum Franciscus Maurolycus Abbas Messanensis an. 1568 typis Veneticis, cum Sanctorum indice, et Primi Cabilunensis, ut ait, Episcopi Topographia Sanctorum, anno 1450 composita, sed a se recognita.

Prodiit anno 1573 Dilingæ in Suevia Martyrologium Germanicum, quod Georgio et Marco Faggeris ab Adamo Walassero 1562 dicitur. Auctum id deinde ex Galesinio et aliis, recensumque anno 1599. Id a Petro Canisio nostro compositam esse Matthæus Radderus noster in ejus Vita, et Philippus Alegambe in Bibliotheca Scriptorum Societatis Jesu, testantur: estque præfixa ipsius Canisii Præfatio.

Martyrologium sanctæ Romanæ Ecclesiæ usui in singulos anni dies accommodatum, edidit anno 1577, cum eruditis et multiplici antiquitatis Ecclesiasticæ doctrina cumulatis Annotationibus, Petrus Galesinius Protonotarius Apostolicus, S. Caroli Borromæi in restituenda Ecclesiæ disciplina fidus administrator. Quod, aliæque ejus opera, mirifice Gregorius XIII Pontifex Maximus probavit.

Simile quoque Martyrologio est, nisi quod etiam profana complectatur, *Calendarium historicum* a Constantio Felicio Medico Italiane scriptum, editumque Urbini anno 1577, quod quia serius nactus sum, solum posterioribus Januarii diebus citavi.

Præ ceteris magno mihi usui fuit *Catalogus generalis Sanctorum, qui in Martyrologio Romano non sunt, ex variis Martyrologiis, Calendaris, tabulis, monumentisque Ecclesiarum, nec non Vitis eorum impressis seu manu scriptis, et quam plurimis historiis collectus, ac in XII menses instar martyrologii distributus, suis ubique notis appositis, auctore Philippo Ferrario Alexandrino ordinis Servorum B. Mariæ Virginis, sacre Theologiæ Professore, ac publico Matheseos in Ticinensi gymnasio interprete; Sanctissimo Domino in Christo Patri D. URBANO PAPÆ VIII dicatus, excusaque Venetiis an. 1625.*

Haud parum quoque adjumentum mihi ejusdem Ferrarii alter attulit *Catalogus Sanctorum Italiane, in menses XII distributus; in quo vitæ illorum ex particularium Ecclesiarum monumentis compendio describuntur, ad-*

Fasti sacri variorum.

Radulphi Calendarium.

ms. Florarium SS

Viola SS.

Panis quotidianus.

Martyrologium Maurolyci.

Canisio.

Galesinio.

Felicio.

Ferrarii Catalogus generalis.

et SS Italia

Conclusio operis.

S. Adonis Martyrologium editum et mss.

B. Notkeri, editum

Ditmarus an Martyrologium scripserit?

jectis scholiis notisque perbrevibus; excusus Mediolani anno 1613.

Aliarum quoque gentium Martyrologia, Kalendaria, Fasti, Hagiologia, non parum mihi attulere subsidii: Antonii Vincentii Domenecci, Ordinis Prædicatorum, Historia Sanctorum Catalanæ, Barcinone excusa an. 1602. Martyrologium Lusitanicum ab aliquot Patribus Societatis Jesu collectum, editumque Conimbricæ: Anglicanum Joannis Wilsoni an. 1608 editum, et ab eodem recognitum an. 1640. Joannis Molani Natales, et Indiculus Sanctorum Belgii: Auberti Miræi Fasti Belgici et Burgundici: Arnoldi Rayssii Auctarium ad Natales Molani; ejusdemque Hierogazophylacium Belgicum, sive de Sanctorum reliquiis: tum quæ de Sanctis Belgii ad Romanum Martyrologium a se Teutonice lingua versum adjeceere Henricus Adriani 1600 et Andreas Boyus noster an. 1642 quæque ad Gallicam ejusdem Martyrologii versionem Balduinus Willotius noster anno 1641 et alius item e nostris Leodii an. 1624. Octavi Cajetani nostri *Idea operis de Vitis Sicularum Sanctorum* edita Panormi an. 1617. Davidis Camerarii liber de Sanctorum pietate excusus an. 1631. Catalogus præcipuorum Sanctorum Hiberniæ ab Henrico Fitsimon nostro concinnatus. Sacrarium et Calendarium ditionis Leodiensis in Belgio, excusum an. 1618. Sacrarium perantiqui Comitatus Namurensis an. 1619. Vidi et Adami Regii Calendarium Scoticum, e quo nonnulla annotavi; et alia plurima mss. et excusa Kalendaria.

Cum jam prope quintus mihi impressus esset dies Januarii, prodiit Parisiis illustre et magnificentum Andree Saussaii v. c. l. Martyrologium Gallicanum tomis duobus, quo plurimum sum usus, utaque, ut spero, deinceps. Utinam brevi prodeant, quos pollicetur, apodictici in illud commentarii.

Materiam quoque non exiguum suppeditavere, variorum Ordinum Martyrologia; Benedictinum Arnoldi Wionis, libro 3 Ligni vite, editum an. 1395. Hugonis Menardi, cum duobus Observationum libris 1629 Calendarium Benedicti Dorganii a S. Joanne Macloviopoli an. 1622. Præmonstratense, venerabilis Domini Joannis Chrysostomi Vander Sterre Abbatis monasterii S. Michaelis in hac urbe: Canonicorum regularium Constantini Ghinii Senensis Canonici regularis S. Salvatoris, an. 1621. Calendarium sacri Ordinis Cisterciensis excusum Divione an. 1617. Menologium Cisterciense Chrysostomi Henriquez cum luculentis notationibus 1630. Martyrologium sacri Ordinis Prædicatorum, Seraphini Sicci Papiensis, ordinis Magistri generalis jussu editum an. 1616. Cum jam prior Januarii tomus esset excusus, prodiit Martyrologium Franciscanum, cum amplis commentariis, cura ac labore Arturi a Monasterio. Sed illud in eo opere atque Chrysostomi Henriquez Menologio, haud probo, quod nulla inter eos, quibus ab Ecclesia olim decreti permissive sacri honores sunt, et ceteros sola adhuc hominum opinione, nullo Ecclesiæ judicio confirmata, claros, differentia statuatur: quo fit, ut his quidem honoris nihil accedat, de illorum veneratione plurimum detrahatur, dum uno omnes gradu habentur. Alios novimus viros doctos qui vel observationes in Romanum Martyrologium meditantur, vel suarum provinciarum, aut ordinum elucubrant Martyrologia; atque eo pacto beatorum calicivum student gloriam amplificare. Utinam brevi ipsorum lucubrationes lucem aspiciant!

§ x. *Varia Breviaria, quibus Auctor usus.*

Quæ ab Apostolicis temporibus, publicæ peragi in Ecclesia, distinctis horarum spatiis, preces solent, earum est summa, post artem typographicam reperit, excusa, atque ex re, Breviarium appellata. Certius qui quibusque locis Sancti colantur, quaque cæremonia, cognoscere licuisset, si omnium Ecclesiarum

propria consecutus Breviaria essem: quamquam sunt nonnullæ, quæ proprium non habent, sed cum Romanæ Ecclesiæ ritus sequantur, ac festa celebrent omnia; si quos vel ignotos Romanis fastis, vel alia celebritate Cælestes venerentur, separatim propria illorum officia precesque publicas edi curant. Quæ ejusmodi hactenus nactus sim Breviaria, propriaque officia, hic exponere libuit, eo solum consilio, ut quæ mihi doesse sentio quamplurima, suppeditent, qui sunt Sanctorum propagandæ gloriæ studiosi.

Primum Romanæ Ecclesiæ Breviaria habeo antiqua aliquot, præter ea quæ nuper summorum Pontificum Clementis VIII, Pauli V, Urbani VIII auctoritate recognita auctaque sunt; habeo, inquam, excusa annis 1479, 1490, 1515 Leonis X jussu; 1536 Pauli III auctoritate a Francisco Quignonio Cardinale recognitum, recusumque an. 1541, 1542, 1546, 1551, 1557 Pii V an. 1572. Missale quoque Romanum editum an. 1508.

E reliqua Italia pauca hæc suppetunt: Catalogus *ex Italia*, Sanctorum, qui in urbe ac diocesi Neapolitana celebrantur, Decii Carafæ Cardinalis et Archiepiscopi jussu editus an. 1619, tum Officia propria SS. Fortunatæ, Gaudiosi, Potiti: itemque propria aliarum eodem tractu Ecclesiarum; Salernitanæ excusa an. 1594, Brundusina: 1583, Montis-regalis 1603.

Provincia Mediolanensis hæc habeo: Breviarium Mediolanense an. 1635. Officia propria Ecclesiæ Vercellensis 1581. Bergomensis 1610 et S. Bassiani Laudis-Pompejæ Patroni 1628.

Ex Hispania pauca hæc ad manum sunt: Ordo recitandi officium Divinum ac Missas celebrandi, juxta ritum Breviarii Missalisque Romani, pro plerisque diocesis Hispaniæ, 1633. Officia propria SS. Hispaniæ 1605. Ecclesiæ Toletanæ 1616. Compostellanæ 1596. *Hispania*,

E Lusitania Breviarium Eborense 1548. Officia *Lusitania*, propria Ecclesiæ Ulyssipponensis 1590. Conimbricensis 1588.

E Gallia Germanique habeo aliquam multa, sed *Gallia*, plura vacant. Gallica hæc sunt: Provincia secundæ Lugdunensis, Breviarium Rotomagense 1587, novum 1626. Missale an. 1585 itemque Breviaria Ebroicense 1585. Constantiense 1609. Lexoviense 1624. Bajocense. Officia propria Ecclesiæ Abrincensis.

Lugdunensis tertie, Breviarium Andegavense 1624. Corisopitense vetus. Officia propria Ecclesiæ Redonensis 1620. Nannetensis 1623. Briocensis 1621. Macloviensis.

Lugdunensis quartæ, Senonensis Breviarii pars æstiva.

Parisiensis provinciæ, Breviarium Parisiense vetus an. 1584, novum 1636. Carnotense 1633.

Provincia Aquitanicæ primæ, Breviarium Lemovicense 1625.

Provincia Viennensis, Officium in solennitate S. Lazari Episcopi Massiliensis, an. 1633. Officia propria monasterii S. Victoris Massiliæ.

Provincia Belgicæ primæ, cujus metropolis Augusta Trevirorum vulgo nunc Germania accensetur; Breviarium Virdunense 1625. Tullense 1535. Monasteriorum SS. Maximini, Naboris, Willebrordi, in diocesi Trevirensi an. 1600.

Provincia Belgicæ secundæ, cujus pars est in novas Metropolitanas duas sedes divulsa; Breviarium Ambianense 1550. Noviomense 1630, monasterii Originacensis in Veromandis 1619.

Provincia Mechliniensis, cujus pars olim sub Germania secunda, pars maxima sub Belgica secunda *Belgio*, censebatur, Breviarium Antverpiense an. 1496. Brugense 1520. Bruxellense 1516. Breviarii ms. Ecclesiæ Lovaniensis pars. Officia propria Ecclesiæ Ruræmundensis 1609. Gandensis 1572, monasterii Blandiniensis mss.

Provincia Cameracensis, quæ olim erat sub Belgica

Variarum
gentium
propria
Martyro-
logia:

Gallicanum
Saussaii:

monastica.

Breviaria,
quibus Au-
ctor hic
usus,

gica secunda; Kalendarium præfixum officio Curatorum 1562. Morinensis Breviarii pars hyemalis 1542. Audomarensis pars hyemalis 1518. Breviarium Insulense 1533. Officia propria Ecclesiae Atrebatensis 1632. Tornacensis 1626. Namurcensis 1619. Audomarensis 1610. S. Waldetrudis Canonicarum Montibus 1625. Malbodiensis Canonicarum 1624. Abbatiae Dononiensis 1625. monasterii Pacis-Virginis Ord. S. Benedicti Duaci 1611.

Provinciae Ultrajectensis, quæ olim fuit Germaniæ secunde, et tota nunc sub hæreticis est; Breviarii Ultrajectini pars æstiva an. 1508 et 1518 vetus Horarum Directorium ejusdem Ecclesiae. Officia propria excusa an. 1623. Eadem recenti manu exarata, diversa ab excusis. Directorium Ecclesiae Harlemensis.

Provinciae Coloniensis, quæ olim metropolis erat Germaniæ secunde, nunc latius patet; Breviarium Coloniense an. 1498, item aliud antiquum. Editi an. 1577, jussu Salentini Archiepiscopi pars hyemalis, editi vero Ferdinandi Bavari auctoritate pars æstiva. Breviarium Monasteriense 1489. Mindense 1516. Leodiense an. 1520, item pars æstiva 1514. Novum 1636, item Officia propria 1623. Missale 1509.

Provinciae Moguntiacensis, quæ olim caput erat Germaniæ primæ, nunc partem Ratiarum, Vindelicæ, Germaniæ magnæ complectitur; Breviarium ms. in membrana, aliud excusum 1495, 1507, et jussu Danielis Archiepiscopi 1570, item Diurnale 1612. Spirense excusum 1478 item 1507 auctoritate Philippi Episcopi, et pars hyemalis 1590, jussu Eberhardi Episcopi. Erfordianum antiquum. Constantiense an. 1561, Christophoro Antistite editum; et Marco Satico Cardinale 1575, itemque Officia propria separatim excusa 1636. Breviarium Herbipolense anno 1575, jubente Julio Episcopo, et pars æstiva 1507, itemque Officia propria jussu Philippi Adolphi Episcopi 1625. Breviarium Wormatiense 1576. Hildesheimiensis pars æstiva 1516. Argentoratensis pars æstiva 1478. Officia propria Ecclesiae Augustanæ 1638.

Ecclesiae Bambergensis autocephalæ Breviarium jussu Viti Episcopi editum 1575.

Provinciae Salisburgensis, Officia propria Ecclesiae Salisburgensis, Viennensis 1632, Frisingensis, 1627. Ratisponensis 1611. Passaviensis 1608, et hujus vetus Breviarium an. 1505.

Provinciae Pragensis, Officia propria Ecclesiae Olomucensis jussu Francisci Episcopi Cardinalis a Dietrichstein edita 1630, Urbano VIII approbante.

Provinciae Bremensis, Breviarium Raceburgense circiter an. 1506. Breviarii Lubecensis pars æstiva. Sleswicensis Ecclesiae in Dania Breviarium 1512. Camineus in Pomerania Ecclesiae Breviarium 1521.

Officia propria SS. Poloniæ 1614.

Ex Anglia solum habeo Breviarium Sarisburiense an. 1499 ejusdemque an. 1537 recusi partem æstivam. Officia propria aliquot Sanctorum Hiberniæ 1620.

His subjungam Religiosarum familiarum Breviaria quæ habeo perpaucæ; Breviarium monasticum Ord. S. Benedicti, Pauli V auctoritate editum. Canonicorum regularium editum an. 1488. Præmonstratense editum an. 1598, et 1608. Prædicatorum 1555. Officia propria Canonicorum regularium congregationis S. Salvatoris Ord. S. Augustini 1613. Canonicorum regularium Lateranensium, auctoritate Pii V recusa cum Notationibus Gabrielis Pennotti an. 1634. Eremitarium Ord. S. Augustini 1627. Minorum 1614 et 1629. Ordinis Servorum D. Virginis 1634. Missale Militum Rhodiorum S. Joannis 1507.

§ xi. *Menæa et Menologia Græcorum. Rutenorum Kalendarium.*

Gentes reliquas Græcia quondam sapientiæ studiis superavit, etiam Christianæ, quæ tot tantosque vel

procreavit ipsa, vel omni doctrina expolivit, Ecclesiae Antistites, Divinæque Doctores disciplinae. Verum extincta est nunc lucerna ejus. Luxus nempe, morumque dissolutio, et fastus illius obscuravit fulgorem: inde in fœdos errores prolapsa ac hæreses, et quidem, ut ipsum quodammodo obstrueret sibi Divinæ misericordiae fontem, adversus Spiritum sanctum. Tandem immanissimæ Turcarum genti in gravem atque acerbam tradita servitute, in magna ut plurimum versatur nunc honestarum artium ignorantia, nonnulli tamen, qui præsertim in Italia literis dederunt operam, et eruditionis laude excellunt, et orthodoxæ studio religionis, ut non sit gentis universæ omnino salus desperanda, ubi diuturnis ærumnis placatum ei fuerit clementissimum Numen.

Habuit illa quoque, et prima fortassis, habetque etiamnum sua Martyrologia, quæ fere *Menæa* aut *Menologia* appellat, quasi menstruales dicat, puta fastos, aut Divinorum officiorum descriptiones. Citat Baronius Græcum Menologium, quod a Paulo Sfondrato Cardinale, Gregorii XIV nepote legendum acceperat, olim Basilii Macedonis Imperatoris jussu ante annos fere octingentos, conscriptum, ipsorumque, quorum in eo elogia celebrantur, Divorum imaginibus ornatum: asservatur id nunc in Vaticana Pontificis Maximi bibliotheca. Utinam esset qui id Latine versum proferret in Publicum, aut nobis certe illius descriptum communicaret exemplar! Editum est quidem ab Henrico Canisio to. 2 Antiquæ Lectiois nomen Græcorum, sed Latine dumtaxat, ex bibliotheca et translatione Cardinalis Sirleti: verum discrepat hoc mirum quantum ab illo Basilii, ut elogia quædam inde deprompta, et cum hoc Sirleti collata fidem faciunt. Hoc autem, quod Canisius edidit, plurimum sum usus.

Aliud extat, sed succinctius, *μηνολόγιον* in Græco libello precatonum, qui *Ἐπιτομή* inscribitur. En ejus tibi Januario specimen: *ἡ εἰς τὴν πρῶτην, ἡ κατὰ σάρκα προτομή τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου Ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας Καππαδοκίας τοῦ μεγάλου. 1. Circumcisio Domini nostri Jesu Christi secundum carnem et S. P. N. Basilii Magni Archiepiscopi Cæsariæ Cappadociae. Subnectantur quotidie antiphonæ aliquot. n. S. P. N. Silvestri Papæ Romani. m. S. Malachiae Prophetæ et sancti Martyris Gordii. iv. Synaxis, vel commemoratio, Sanctorum lxx Apostolorum et S. Theocisti Abbatis in Cucumo Siciliae. v. Sanctorum Martyrum Theopempti et Theonæ et S. Syncreticæ. Est illud Menologium in epitomen redactum a Christophoro Patricio et Proconsule Mytilenæo, extatque in eodem precum libello. Atque hoc Januarii in eo initium: *Volens circumciditur Christus. Venit enim ut Legem impletet, non solveret. Cum eo simul celebratur nunc Magnus Basilius. 2. Et Romanus Papa Silvester. 3. Et Malachias. 4. Gordius illustris. 5. Paulus Thebarum germanus. 6. Divinus baptisimus Salvatoris.* Extat brevis etiam in alio minori Græcorum precatonum libello Menologion, quasique Kalendarium. Ita exorditur Januarius: *1. Circumcisio Domini et Basilii Magni. 2. Silvestri Papæ Romani. 3. Gordii Martyris. 4. Commemoratio Apostolorum. 5. Theopempti Martyris.**

Aliud excusum Venetiis an. 1535. Græcum Menologium citavit, ediditque cum Nicephori Chronologia a se recensita, Antonius Contius, sed cum Latino Kalendario permixtum, ita tamen ut quidam vacui relictii sint dies. Specimen hoc esto in Januario.

A *Circumcisio Domini.*

Ἐπιτομή τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου Ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας Καππαδοκίας τοῦ μεγάλου.

B Τοῦ ἀγίου πατρὸς ἡμῶν Σιλβίστρου Πάπᾶ Ῥώμης.

C

D

E

Græcorum
Menæa et
Menologia:

antiquum
ms. Romæ.

aliud a Si-
lectoversum.

aliud Græce
editum Ve-
netiis

ejus com-
pendium per
Christopho-
rum Myti-
lenæum.

aliud mi-
nus.

aliud a
Contio Græ-
ce editum.

F *Επιφάνια Domini, seu Theophania. Τα ἄγια Θεοφάνια τοῦ κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.*

atque Latine a Genebrardo.

Magis cum iis, quæ antea citavimus Græce edita, congruit Calendarium Græcorum a Genebrardo editum ante commentarios in Psalmos; in quo Januarii hoc exordium est : 1. *Circumcisio Domini.* 2. *Silvester Papa Romanus.* 3. *Malachias et Gordius Martyr.* 4. *LXX Discipuli et Theoclistus.* (imo Theoclistus.) 5. *Theopemptus et Theonas MM. Synelectica.* 6. *Theophania Christi, divinusque Salvatoris baptismus.*

Majora Græcorum Menæa,

Sed maximo mihi usui Græcorum Menæa fuere, quæ Venetiis aliquot voluminibus edita multos quotidie Cælitæ recensent, plerosque eorum quorum est in Latinis Fastis celebris ab antiquo memoria, tum alios partim ignotos omnino Latinis, partim a Scriptoribus laudatos, non tamen Ecclesiæ Catholicæ Martyrologiis inscriptos. Timide primum ea volvere coepi, veritus ne quos schismatis adversus Latinam Ecclesiam propugnatores Menæis inseruissent: itaque eram affectus animo, ut malle aliquos præterire, etiam sanctitate illustres, sed mihi ignotos, quam temere illum immerito ornare titulo sanctitatis. Sciebam in veteribus Sanctis minus esse periculi, præsertim Martyribus, etsi nihil de iis traditum litteris legissem; uti multi sunt etiam in Romano Martyrologio, quorum vel exciderunt, vel nunquam fortassis integre scripta sunt acta. Jam si sunt multi in omnibus fere Occidentalibus provinciis Sancti, quorum nulla in Romano Martyrologio memoria extat; quid mirum in Græcia Asiaque esse complures, ubi prius quam in multis occidentis regionibus seminata Christi religio est, multoque Martyrum sanguine irrigata? Verum ubi diligenter examinavi Menæa illa, nullum adhuc reperi inscriptum, quem constaret aut Ecclesiæ Romanæ debitum obedientiam abjecisse, aut hæreticis inflatum erroribus. Si qui ulla ratione suspecti fuere, hos omisi.

a Matthæo Hadro versu,

Quamquam hac me sollicitudine ac metu magnam partem Matthæus Raderus noster, vir egregie doctus liberavit. Eddiderat is quondam pius et jucundus, acceptas fere e Menæis, historias vitasque Sanctorum, libellis aliquot, quibus *Vividarii* præfixerat titulum. Adjecit deinde animum ut ea omnia quæ de Sanctis memorantur in Menæis, Latine verteret, annotationibus illustrata. Egeram, illius rogatu, cum Balthasare Moreto ut eas lucubrations prælo subiceret: responderat hic, si Auctor in animum induceret, non nudas Divorum historias Latine edere, sed integra omnino Menæa recognoscere, (quoniam observasse me in iis menda plurima dicebam) eaque interpretari; ea se Græcolatine eleganter excusurum. Non displicuit optimo seni consilium, etsi haud fortassis pares tanto operi jam vires erant: sed haud diu superstes fuit. Penes me etiamnum illius autographum est: quo et usus sum quandoque, sed raro, nec nisi ejus versione cum Græcis exemplaribus collata: sæpius, atque adeo plerumque, ipsemet stylo meo Græca sum interpretatus. Et erant nonnumquam ea ommissa a Radero, quæ sola poterant mihi usui esse: nam cum nihil de gestis Sanctorum narratur, sed solum expresso nomine, distichon unum aut plura subnectantur, in Sancti cajsipiam laudem, hæc fere ille omiserat; quæ ego sæpe, quia aliquid tantum afferre lucem censebam, verti. At quorum Sanctorum descripta plenius acta habebam, eorum promere e Menæis compendium nihil attinuit; nisi si quid erat in actis prætermisum, aliter narratum.

et Catholica indicata;

Illud porro, ut ad id quod coperam revertar, me ut securius uter Menæis permovet, quod in præfatione sua Raderus, qui omnia legit ac discussit, asserit nihil in iis schismaticum esse, nedum hæreticum. Neque, opinor, sivist Veneti in sua urbe ea excudi, si quidquam continerent recte religioni contrarium.

Denique illud plane confirmavit animum, quod

excusum est Romæ in ipso Vaticano Typographio anno 1898¹ Anthologium Græcorum, a Clemente VIII approbatum; in cujus ad eundem Pontificem Præfatione Antonius Arcudius, qui id concinnavit, ostendit Catholicos etiam Sacerdotes et monachos illis uti Menæis: ita enim caussam illius componendi Anthologii explicat: *Qui a sanctis Græcorum Patribus ad Divinum officium celebrandum, sacras preces laudesque Deo de more persolvendas ordo institutus est, is quidem accuratus et pius, sed diffusus itidem ac prolixus, quippe qui viginti fere voluminibus, hoc est, Psalterio et Horologio, Paracletico, Octoico, Anastasio, Pentecostario, Triodio, duodecim Menologiis, Typico et Sticherario continetur. Quo fit ut Presbyteri vel monachi Græci, qui ritu Græco vivunt, et Divinum officium persolvere tenentur, cum iter agunt vel peregre proficiscuntur, tot volumina secum deferre; quæ morbo detineatur, vel alia justa de causa choro interesse impediuntur, illi evolere minime valent: præterquam quod tanta multitudine codicum non modo non abundant, sed frequenter etiam careant, et ideo nunquam suum interdum non recte obire, nec ei competenter satisfacere possunt; interdum etiam omnino omittere coguntur, excepta unius Horologii, quod apud eos tanquam Divinum est, et deferri facile potest, recitatione et infra: Denique quisquid omnino in viginti illis voluminibus sparsim fuisseque continebatur, id totum breviter collectum hoc libro uno perstringitur. Si liber hic, Pontificis Maximi auctoritate in Vaticano cusus typographio, compendium est majoris illius operis, quod multo voluminibus continetur: ipsum arbitror majus opus purum esse et ab omni alienum hæretica fraude, quod et accuratum piisque libere prædicat Pontificem alloquens Auctor ille. Quæ vero in Anthologio habentur lectiones, eæ fere ex majoribus illis Menologiis sumptæ sunt.*

Easdem lectiones, aliasque minores, imo quæcumque ad historiam pertinent Sanctorum, ex Menæis ad verbum fere descripsit, et in vulgarem Græcam linguam vertit Maximus Episcopus Cythereus, et Βίος ἁγίων, *Vitas Sanctorum*, inscripsit, excudique Venetiis curavit, omissis antiphonis, versibus, et ceteris, quæ et a Radero in Latina interpretatione ommissa ante scripsi.

Editum est ab Antonio Possevino nostro in Apparatu sacro Ruthenorum Calendarium, quod tam in Moscovia quam in reliqua Russia ait in usu esse. Monet autem multos in eo esse, quos non agnoscimus, inquit, *sive quantum fuerit schismatici, sive quod eorum vita nobis haud innotuit.* Poterat addere: *vel vitiosus fuit codex, e quo id descriptum;* sunt enim plurima nomina mendosissime expressa. Congruit autem in plerisque eum Græcorum Menæis et Menologiis, uti Græcos ritus universim colit Russia. Dabo hic ex illo Calendario Januarii, ut planum fiat, quod dixi, cum Græcorum Calendariis consentire.

1. *Circumcisio Domini nostri Jesu Christi.*
2. *S. Silvestri.*
3. *S. Prophete Malachia.*
4. *S. Concilium Theoclistæ, imo: Synaxis LXX Discip. et Theoclisti.*
5. *S. Mart. Theoperti.* Lege, Theopempti.
6. *Epiphania Domini.*
7. *S. Joannis Baptista.*
8. *S. Doanæ.* Dominicam vocat Horologium Græc.
9. *S. Mart. Polvetii,* corrige Polyencti.
10. *S. P. Gregorii,* nempe Nysseni.
11. *S. P. Theodosii.*
12. *S. Mart. Tatiouæ.*
13. *S. Mart. Hierogenis.* Fortassis hic Hermylus est.
14. *S. P. Sabæ,* in Sina mirum.
15. *S. P. Pauli.*
16. *Sancti Apostoli Petri,* catenæ videlicet veneratio.

accurata et pia ab Antonio Arcudio,

qui ex iis Anthologion minus concinnavit,

Pontifici probatum.

Βίος ἁγίων Maximi Ep.

Calendarium Ruthenorum.

ex eo Januarii.

17. *S. Antonii.*
18. *S. P. Athanasii.*
19. *S. P. Macarii.*
20. *S. P. Euthymii.*
21. *S. P. Maximi.*
22. *Sancti Apostoli Timothei.*
23. *S. Mart. Clementis.*
24. *S. Euximæ, imo Xenæ, sive Eusebiæ.*
25. *S. P. Gregorii, Theologi.*
26. *S. P. Sazontis forte Xenophontis.*
27. *S. P. Eucharisti, imo Ephæm Syri.*
28. *S. Mart. Ignatii.*
29. *Trium Sanctorum, id est, Basilii Magni, Gregorii Theologi et Chrysostomi.*
30. *S. P. Chrysostomi.*
31. *SS. Cyri et Joannis.*

§ XII. Syrorum Coptorumque Kalendaria.

Syrorum Kalendarium edidit Commentariis in Psalmos præfixum Gilbertus Genebrardus, quod mense Januario isthæc propria habet:

1. *Circumcisio.*
6. *Epiphania, quæ et Luninarium. Ea nocte aqua consecratur in totum annum.*
7. *Decollatio Joannis Baptistæ.*
Antoninus Magnus.
Efraim.
Gregorius Theologus. Basilii Magnus.
Niniviticum jejunium.

Lucas Waddingus to. 3 Annal. Minorum ad an. 1342, nu. 49, scribit Fratres Minores, qui Hierosolymis degunt, festa Romani Kalendarii celebrare, itemque propria quædam Ecclesiæ Hierosolymitanæ, quorum isthic Kalendarium exhibet pag. 499, Januaria propria isthæc habet:

14. *S. Maluchæ Prophetæ, semiduplex.*
15. *SS. Abacuch et Michææ Prophetarum et Confess. scuidupl.*
26. *S. Paulæ viduæ, duplex.*
30. *S. Matthiæ Ep. et Conf. duplex.*

In Maronitarum collegio Romæ duo asservantur volumina de Vitis SS. an Syriaco, an Coptico sive Ægyptiaco, an Arabico descripta caractere, nondum intellexi. Continent sex menses priores, a Thot videlicet, qui fere Septembri nostro respondet, (nam ab eo, ut et Græci, annum auspicantur) ad Mechir. Optarem ea volumina verti Latine a quopiam, aut illas saltem Vitas, quæ sunt antiquiorum Sanctorum, ante hæresis Eutychnianæ exortum: nam non modo *Dioscori* Patriarchæ nomen die septimo Toth adscriptum, sed et posteriorum aliquot Patriarcharum, quos non facile est omni Eutychnianæ hæresis aut Mono-

thelitarum suspicione liberare: an tamen ut Sancti memorentur, an solum res ab iis gestæ narrentur, et dies quo decesserunt, ad memoriam posteriorum, certasque consignandas temporum notas, haud scio. Indicem, sive Kalendarium, sex illorum mensium, mihi Athanasius Kircherus noster Roma misit; e quo hic Tybi mensem dabo, cujus primus dies in xxvii diem Decembris incidit.

hujus speciem.

1. *S. Lydius Martyr sub Maximino, manifestatio corporis S. Stephani.*
2. *Gallanicus Ep. M. sub Dioclet.*
3. *Theodas Patriarch. Alexand. Innocentes pueri hodie sanguinem fulcrunt.*
4. *Joannis Apostoli et Evangelistæ dilecti Domini. Prochorus.*
5. *S. Anacimus M.*
6. *Circumcisio. Obitus Mathæi Patriarchæ. Raptus Eliæ Prophetæ. Basilii.*
7. *Martinus Papa Alexandrinus. Sabathris Papa Romanus sub Constantino, qui cum baptizavit.*
8. *Dedicatio habitationis sanctæ, cui præfuit S. Macarius. Andronicus Patriarch. Alexandrinus pater Benjamin.*
9. *Abraham. Gabriel Patriarch. Institutio jejunii feria vi.*
10. *Jonathas discipulus S. P. Pachonii.*
11. *Baptizatus est Christus in Jordane. Apparitionis dies. Antololus sub Dioclet. M.*
12. *Theodorus Antiochenus M. sub Numero Rege.*
13. *Festum celebratur aquæ in vinum transmutatæ in Cæna Galilææ.*
14. *Arsalides.*
15. *Abdiæ Prophetæ. Maximus frater Damathii. Gregorius frater Basilii.*
16. *Philotheus M. Joannes Patriarch. Alexandr.*
17. *Maximus et Damathius.*
18. *Jacob Ep. Nisibenus.*
19. *Inventio corporum MM. Bohue, Basuræ fratrum, et Auiræ matris eorum.*
20. *Prochorus unus ex LXX Discipulis Domini.*
21. *Hoc die requievit Deipara. Item S. Hiloria filia Zeithon Regis.*
22. *S. Antonii stellæ terrestris, et Patris omnium monachorum.*
23. *S. Timotheus discipulus S. Pauli.*
24. *Maria Virgo Alexandrina.*
25. *Petrus Publicanus, sive Telonearius.*
26. *xlx MM. Monachi seniores, tempore Theodosii.*
27. *S. Serapion M. Translatio corporis S. Timothei.*
28. *Cleuens M. item Abu-Bugam.*
29. *S. Akassana.*
30. *Basenes, Helis, Ghani, et Sophia mater MM. sub Adriano, vel Gordiano.*

CAPUT QUINTUM.

Lectoribus commendata ab Auctore.

§ I. De hoc opere quid Sanctos Auctor præcetur.

Avete Cæli Cives, bellatores fortissimi, inclyti triumphatores; et benignos huc, media e pompa æternæ solennitatis, vultus vertite, ad hominacionem vestra undique vestigantem et coacervantem certamina, ac longi situs squallore, qua fas fuit, deterso, producentem in publicum, Vobisque dicantem. Non postulo, hæc legatis nunc ipsi: habetis librum alium (non, ut quidam e vobis dicebat olim, orbem terrarum, rerumque aspectabilium naturam omnem, quam cum ex edito montis jugo contemplantur, Dei se potentiam ac majestatem dicebat admirari, omnisque officium virtutis condiscere, ut Philosophorum non requireret scholas) alium is nunc, Vosque omnes librum habetis, in quo assidue defigitis oculos: in quo Verbum unicum inscriptum, sed scribenti coævum

et consubstantiale; Verbum ita efficax, ut per id facta omnia sint; ita clarum, ut illuminet omnem hominem venientem in hunc mundum; ita plenum, ut eo Verbo omnis comprehendatur Dei sapientia. In illum dum intuemini codicem, æterna, sed nativa, splendens luce, nihil aliunde requiritis scientiæ ac cognitionis. Nihil igitur est quod vobis nuntiemus inertes nos ac stupidi: cum in eo, velut illustri speculo, cernere possitis, quæcumque uspiam locorum fiunt aut facta unquam ab unoquoque hominum sunt. Quid est enim, ut vestrum quidam dixit, quod non is videat, qui omnia videntem videt? Nihil igitur necesse est, ut vobis vestrum civium res gestas scribamus, quas et in Deo perspicue cernitis, et mutis colloquiis jucundissime celebratis. Nam, si non fallimur, eminus augustæ illius civitatis mores atque instituta speculantes, ita Deum perpetuo veneramini, ut et quæ a singulis vestrum gesta sunt olim præclare,

Kalendarium Syrorum,

Hierosolymitanum,

Copticum;

Sanctus Auctor non scribit,

omnia in Deo videntibus;

clare, illius excitante, viresque sufficiente gratia, assidue prædicetis.

Tamen quia hæc ad vestram apud mortales propagandam gloriam, vestraque dilatanda civitatis pomoria, collegi, ut ea ne aspernemini supplex precor. Quidam vestro e cætu aliorum olim scripsere Acta summa pietate; alii hortati quosdam sunt ut scriberent, ac jam vita functi quidam, ultro Scriptores excitarunt, qui vel ipsorum vel aliorum Acta componerent. Unde argumentum duco minime dubium, acceptum iri vobis, quod et ipsi religiose egistis, et aliis suasistis, et ut fiat etiamnum estis auctores. Id quia persuasum erat mihi, oblatum hunc a Præsidiibus meis laborem lubens suscepi. Nam, ut S. Paschasius Rathbertus olim in simili desudans curriculo Præfat. in Passionem SS. Ruffini et Valerii scripsit, *Religiosum sane credabam obsequium, ac sanctis Martyribus dignum, ut quorum doctrina vita nobis iter ostensum est, quorum exemplis ad virtutem instituti sumus, quorum precibus salvamur, ac præsidio protegemur; eorum quoque victorias ad nostræ fragilitatis institutionem, monumentis insererem, nec perire per negligentiam torporem paterer, utilem nimis atque salutarem cuiusque pie legitimum proventum. Si enim vestis exigua particula, vel modicus resoluti corporis pulvis, de Sanctorum memoriis comparatus, ineffabilem fideliibus præbere patrocinium creditur; quis digne vel explicare vel cogitare valeat, eorum vita virtutesque quantum salutis materiam conferant devotis mentibus, cum replicentur? Iude namque fides firmatur, pietas nutritur, mundi contemptus nascitur, desiderium supernorum generatur, et ut totum breviter dicamus, mors aufertur, vita largitur. Sic enim Salvator: Qui credit, inquit, in me, etiamsi mortuus fuerit vivet. Ad resurrectionem denique ex mortuis, ad immortalitatis bonum perpetuam, Historia Sanctorum inventivum est sanctitatis, gradus perfectionis, janua perpetuæ contemplationis.*

Verum quam me hæc provocabat sanctissimi illius Corbeiensis Abbatis adhortatio, tam alterius ex eadem ac nostra Belgica sapientissimi Abbatis Bonæ Spei Philippi ab Eleemosyna terrebat cautela, in epistola de vita S. Amandi ad Hugonem Abbatem: *Qui Beatorum, inquit, prædicare mores, explanare vitam, retexere gesta disponi, sic expedit vivat ut loquatur, et factis ornet quod oratione commendat; ne vocis propriæ testimonio redargutus, imitatione non approbet, quod assertione prosequitur. Tum illa, fateor, præclara virtutis existit prædicatio, splendida, efficace, digna Sanctis, cum Sanctus de Sanctis scribit, ut de S. Bonaventura S. Thomas Aquinas olim pronuntiavit. Non inficior, quod quidam arguantur, fieri posse ut strabus ac gibbosus pictor speciosas imagines efformet, quia nimirum ars, qua præstat, nihil vitii habet. At mihi, qui non tam pingo ipse, quam ab aliis picta, a vobis ipsis pleraque, profero in lucem, et veluti venum expono, si morum depravatione ac fositate turpificatus huc me ingressero, verendum merito esse video, ne et qui hæc comparaturi lecturique accedent, avertantur; et qui ea olim scriperunt, gesserunt, tam abnormem sint præconem repudiaturi.*

Quare vos oro obtestorque, Sancti, ut gratiam mihi a Deo impetretis; qua mores ipse meos ad illius voluntatem, vestra exempla, conformem; hoc majorem ad bene apteque scribendum facultatem divinitus consecuturus, quo sanctius vivero. Eia optimi Cælestis, voluistis hic optime omnibus, ne ergo respuite vestrum ultro inplorantem auxilium, sequere nihil non impetraturum patrocinio vestro confidentem. Erit illa Deo grata, vobis honorifica, ceteris fructuosa laudatio mea, si vestre vita mea quam simillima extiterit. At præsertim cum me Imperator vester ex hac evocavit vitæ statione, providete ne imparatus deprehendar: extremum cum hoste certamen secundate, precibus auxilioque, ut si non vestris triumphis æqualem gloriam, possim tamen

certo e vita decedens aliquam sperare letitiæ partem vestrae: nec sit qui coram severi Judicis tribunali audeat accusare, talibus fretum advocatis; aut si, ut est impudens adversarius meus, qui omnium vestrum fuit, diabolus, ita eum reprimatis rogo, nihil ut moliri ultra audeat, sed continuo mihi vindiciæ dentur secundum libertatem illam auream, illam vestram, filiorum Dei; atque in cæli Capitolla inductus, in vestrum admissus senatum, coram gratuler vobis, atque in sempiternum jucundissima celebrem prædicatione, quæ hic quasi densa in caligine vix tenuiter assecutus sum, vestrorum præconia laborum. Ac vero, non dico si mereor, (scio non meritum hactenus) sed si vere, si serio, si cordate id vos precor, uti vos mihi testes estis, suggerite Regi, ut educat me de isto carcere, et veste indutum nuptiali adstare sibi jubeat. Delectatur, dicite, nostris ille tropæis, nec satis ea nunc capit; da ei Domine luculentam gratiam, qua mox et a macula omni noxæ cuiuscumque expietur, et tuis sese jussis accommodet: tumque e tenebris illis miserrimorum temporum eductum, inserte cœtibus nostris, ut hæc melius perscipiat, disertius jucundiusque concelebrat.

Atque interim dum illa differunt spes ac votum meum, hoc etiam in opere, quod ad laudem vestram, Deique gloriam susceptum est, opem ferte. Scitis multa latere, plurima scripta non esse. Imo dicebas tu olim S. Iguati (dabunt enim hanc mihi veniam gloriosi collegæ tui, ut te Patrem meum nominatim compellem, qui legendis Sanctorum historiis ad studium virtutis Deique amorem quondam fuisti revocatus, et fortasse nobis filiis tuis hanc ut mentem Deus injiceret effecisti) dicebas, inquam, si non alia Sancti cuiusque fuissent decora virtutum, donorum cælestium præsidia, opes meritorum, quam quæ sunt tradita litteris, nequaquam tanti te illos, quanti faceres, esse facturum. Utinam ad hæc eruenta exponendaque calamus meum tantisper beatissimi illius cœtus vestri mediastinus aliquis regeret, (non postulo ut aspectabilis, neque me dignum censeo; sed tacito quodam afflato ac presidio) quanto citius, accuratius, aptius cuncta assequerem explicaremque? Favete igitur atque opem ferte certamina vestra triumphosque edenti. Curate ut quæ apte scripta sunt olim, reperiam; spuria a legitimis secernam; digeram concinno oratione ac methodo omnia; et si qua sunt obscuriora, accommodate ea explicem ac dilucidem.

Eos vero homines, qui mihi ad hæc studia opem ac subsidium ferunt, arcano urgete hortatu, tegite patrocinio vestro, ornate donis cælestibus. Domestico huicce meo et assiduo adjutori ac socio Ἄγιοφιλεῖ, eadem quæ mihi poposci, cumulate tribuite. Ceteri, qui suos codices commendarint, qui observanda suggesterint, qui alia quavis ratione conatus meos promoverint, mercedem hic ut a Deo perecipiant, atque æternam in cælis, providete; utque quamplurimi simili me auxilio sublevent, brevi ut consummari hoc opus possint.

Denique iis etiam, qui solum hæc legent, impetrate a Deo ad vestra connectenda exempla ardorem animi, ac lumen cæleste, ut intelligere valeant, quam bonus sit Dominus, quam munificus; quam fructuosus sit illi famulari, quam honorificum ac regium. Efficite ut sentiant quod sit decus castitatis, quanta elemosynæ emolumenta, qui splendor patientiæ, quæ securitas obedientiæ: ut pervideant quæ mundi contemptum, renuque omnium, quas vani homines ambiunt, abdicatiorem consequantur bona: quam Deo nixum numquam illius bonitas frustretur, quam certo eum præsidio tueatur, quam amplā mercede muneretur: utque demum ceterarum virtutum, quas coluistis, quam jucunda sit, quam utilis, quam gloriosa exercitatio pervideant, et in eam sedulo incumbant, eoque pacto honorem vestrum ac Dei gloriam nitantur assidue propagare.

et iudicio

juvent in hoc opere:

adjutoribus huius operis gratiam impetrent.

et lectoribus

iis tamen acceptum iri hoc opus sperat,

ipsorum exemplo susceptum,

atque utile;

Joan. II. 25.

præsertim si ipse sanctus viveret

eos oral, ut sibi gratiam impetret,

adsint in mortem

§ II. *Quid eruditos Lectores Auctor postulet.*

Viri eruditi, si qui hæc in manus commentaria sinetis, salvete; et porro paucula, ni molestum est, quæ vos velim rogatos, auscultate. De me primum utcumque vistum erit sentite. Si inertem, si hebetis ingenii, si non satis accuratum, si destitutum pleniorum disciplina optimarum artium, si iudicio neutiquam acri ac solido præditum, judicaveritis; neque a vero aberrabitis, neque eam ut vobis opinionem evellam laborabo. Scio quidem eum ab omni retro memoria inveterasse morem, ut facile Scriptorum opera, etiam non lecta damnentur, ipsique sugillantur Scriptores; eo perversiore quandoque præiudicio, quod unde iis commendatio poterat accedere, ab ordine, in quem cooptati sunt, piorum graviumque hominum, inde invidia, odii, maledictorum ducatur occasio. Ut quod universim de Clericis olim Sidonius Apollinaris, id peculiariter de se sui que ordinis hominibus pronuntiare Religiosi quidam possint: *Ista conveniunt Clericis si aliquid dicitur auctoribus, qui colubrinis oblatratorum molaribus fixi, si quid simpliciter edamus, insani; si quid exacte, præsumptuosi vocantur. Nec facile est præterire seu supercurrere cervicibus ejusmodi vituperationum.* Posset iis, qui hoc maledicendi laborant pruritu, illa modesta sapientissimi Joannis Molani hæc ipsa de re monito opponi: *Precor te, inquit, Caudide Lector, ut in historiis Sanctorum legendis, atque alias semper, tardus velis esse et modestus in reprehendendo. Præcui absis ab hæreticorum ingenia, qui, testibus Petro et Juda Apostolis, quæcumque ignorant, blasphemant.* Verum nec ista quidem uti cupio defensione. Neque enim ulla ostentatione adductus hunc laborem suscepi, ut metuere ac refellere reprehensiones debeam. Ac ne positam quidem in hocce studio laudis materiam unquam duxi. Nam Vitas colligere diligenter, etiam qui tenui ingenio, iudicio, ac doctrina præditus est, potest: digerere jam collectas, expendere, examinare poterat alius quivis longe quam ego felicius, præsertim qui religiosus institueret vitam ad Sanctorum normam, eorumque sibi opem emereret.

Nomen ipse huic operi an præfigere meum vellem dubitavi. Nam quod Vitæ singulæ suam habent auctorem, videri poteram nequaquam illo teneri Ecclesiæ decreto, quo vetatur ne qui libri emittantur in lucem nisi auctoris præfixo nomine, et majorem fortassis Vitæ ipsæ obtinerent auctoritatem, si *Vitæ Sanctorum ab antiquis compositæ Scriptoribus* edi dicerentur. Sed ut aliter facerem, partim Majorum iudicium persuasi, partim ea formido, ne nescirent, qui volent multa forte ad hujus absolutionem operis subministrare, quo ea, et ad quem mittere deberent. Deinde vero, quia plurima a me partim ex variis observata collectaque auctoribus, partim ex propria adjecta aut explanata sunt conjectura, uti explicationes, annotationes, præviæ dissertationes, verendum erat ne quis illa vel tribueret ipse perperam antiquis Scriptoribus, vel falso a me tribui criminaretur.

Hoc igitur ita constituto, si quid hoc in opere vobis præclarum videbitur, id veterum est, iis impertite quam merentur laudem. At me sicubi conjectura fefellerit, si non sum scripturum sententiam probe assecutus, si adulterium aliquod scripturum pro legitimo suscepi, si respui quod rectum erat et purum; date veniam et me admonete. Habebo gratiam, et ingenue quidquid illud erit, ut jam in voluminum horum appendice feci, retractabo. Non potui semper omnia, quæ ad singulos Sanctos spectabant, nancisci, illustrare, examinare: sæpe profana historia provinciarum et urbium, in quibus gestæ res erant, non suppetebat. Denique quæcumque erroris causa fuerit ac nodus; vian monstrate erranti. Non pudebit pedem referre: qui ultro obtester Lectores omnes, ut facem suæ eruditionis præluceant incedenti per ob-

seura antiquitatis sepulera. Qui enim possum non cupere verum videre? aut qui id possum semper videre, si quandoque defossum, occultatum, mendaci oblitum rectorio sit? Aut cur me pudeat corrigere quod perperam scripserim, cum magnus ille Annalium Scriptor, in iis, atque ipso etiam Martyrologio, a se tanto studio et cura recogito, postea quædam repererit quæ emendanda censeret; quod et nuper Pontificis Maximi auctoritate perfectum est? Quid, quod in ipso quoque publicarum precum Breviario, diligentissime concinnato, tamen nuper emendata sunt quædam?

Deinde precor omnes, ut quæ me fugerunt veterum scriptorum monumenta, Acta Sanctorum, Latina ac Græca, suppeditetis. Profitebor palam unde acceperim, ut vestræ vobis et benevolentiae in communicando, et in eruendo eruditionis laus constet. Thesauri absconditi quæ esse utilitas potest? Solet Resp. inventos thesauros sibi vindicare, etiamsi verisimile sit a privatis eos olim fuisse defoscos: vos eum qui publicus olim fuit supprimeatis, et perdi ac dissipari ab rudibus posteris vestris sinetis potius, quam ut publicæ rei emolumentum edi velitis? Vidi certe nonnullos, qui etiam infinis precibus induci se non paterebantur, ut ad breve tempus commodarent manu exaratos codices suos, unde describi Vitæ aliquæ possent; eos postea typographicis ac bibliopoli vendere discerpandos abolendosque, vili lucello Sanctorum gloriam, emolumentum spirituale ceterorum, posthabentes. Redemi ipse nonnumquam jam ex parte discerpta volumina. Expono tamen quandoque, cujus illa collegii vel conventus aut familiarum fuerint, ut saltem majoribus honorem suum redhibeam, quod scribi curarint, quem segnes invidique posteri non merentur.

At non omnium ea est indoles: multi rogati libenter sua communicarunt, multi ultro nec rogati miserunt, alii indicarunt quæ haberent, parati vel describere, vel minimum facere describendi copiam? Iis et ego gratias habeo, et, qua solum licet, commemorando beneficio conor referre, et propitios iis fieri Sanctos precor, ac mercedem iis suæ caritatis et benevolentiae tribui ab eo qui in Sanctorum suorum honoribus honoratur. Ne sinite, quæso, vestra situ et pulvere consumi: ne servate incendio aut hostili populatione dissipanda, cum prodesset et vobis et aliis plurimis possint. Neque difficile erit litteras ad me in hanc urbem mittere, ad quam ex omni fere orbe terrarum assidue veredarii appellant. Si me interim alio Præsidium jussa, quæ mihi ut Divina imperia capessere fas est, ablegarint, at non difficile erit mihi ea hinc accipere. Si cui modus idoneus destinandi quæ cupit minime occurrat; potest in vicina sibi urbe aliqua nostri Ordinis hominibus litteras tradere, et rogare, ut vel huc, vel saltem Romam ad nostros mittant, facile dein huc perferendas.

Neque solum ut ineditas adhuc Vitas subministratis rogo, sed et si quæ exteris in regionibus excusæ sunt a viris doctis; si quæ alia extant monumenta, lucem studiis meis allatura. Tum illud vos unice obtestor, ut si quæ Martyrologia, præsertim antiqua, et a vulgatis Usuardi, Adonis, Bedæ discrepantia occurrerint, ea ut communicetis, aut saltem suggeratis. Quantum illa mihi attulerint utilitatis, imo publico, perspiciet qui nostra hæc leget. Quæ si negligantur, eveniet fortassis ut Cælitum non paucorum penitus obliteretur in terris memoria. Citat Jacobus Pamelius in scholiis ad 22 S. Cypriani epistolam Guilielmitarum Brugensium ms. Martyrologium, quod modo apud eos non extat, atque ex eo quædam producit, quæ in nullo alio Martyrologio adhuc reperi, ut ad mensem Februarium dicam. Baronius quoque ms. Martyrologium monasterii S. Cyriaci citat, alia Galesinius. Latent alibi alia, quæ vel lucem possent afferre illis quæ habeo eorundem forte auctorum, quæque

ipse nec reprehendi recusat,

nec laudari cupit

cur suum præfixerit nomen

Lectores rogant ut monent, sicubi errant,

max corrector,

ut ante alii

ut Acta SS. quæ non videt communiceant,

(quod multi fecerunt;

et facile ad eum mitti possunt.)

ut mss. Martyrologia,

quæque edere aliquando cogito; vel ipsa edi separatim; aut saltem ex iis Sanctorum vulgo ignotorum hauriri notitia possit. Neque enim in moderno Romanæ Ecclesiæ Martyrologio, ut fatetur Baronius cap. 8 libelli de Martyrologiis, omnium inscripta Sanctorum nomina sunt, nec uspiam in uno aliquo. Recte enim Molanus abyssum quamdam censet futuram, si quis de omnibus Sanctis vel breviter loqui voluerit.

Illud quoque Lectores rogo, ut si quo in loco Sanctorum intercessione miracula patrentur a Deo, ea si consignata sunt litteris, communicent qui nacti erunt: solere enim etiam illa quondam diligenter conscribi, atque ab iis qui Sanctorum opem erant experti, dari libellos, qui morbi ac curationis modum discrete continerent, tradit S. Augustinus lib. 22 de civit. Dei cap. 8. Si quæ ad locum quempiam translata Sanctorum reliquie, estque ejusmodi translationis descripta historia, si quæ ad eorum honorem instituta sodalitia, templa, monasteriave condita; si qui fontes, fructusve, aut res aliæ, eorum meritis, ceteris sunt mortalibus salutares; si quid est aliud denique, quod de Sanctis ullis extet, vel ipsis honorificum, vel hominibus utile; ne sinitæ, obsecro, id a me ignorari, atque in hoc de Sanctis opere prætermitti.

Denique si quæ in historiis ad Sanctos pertinentia observatis, vulgo non animadversa; si quæ Acta spuria, qualia etiam antiquissimis temporibus quedam fere ab ineptis hominibus conscripta; si quid circa Sanctorum ætatem, patriam, res gestas, habitus iis honores, scripta eorum, aliorumve de iis; hæc si officiose suggesseritis, gratiam habebō. Sin erit, qui suas illas expolire et edere lucubrationes malit, omnino id ut faciat hortor: nolo, nisi id ipse probet, præciperere quidquam: utar, et in opus meum derivabo cum ediderit. Si satius duxerit in majori opere meo id quodecumque est publicare, edam lubens illius nomine, ut jam quorundam inserui hisce tomis lucubrationes.

Agite viri eruditi, capessite præclarum illud et laudabile studium, saltem cum otii tantum Resp. vobis atque officii vestri ratio permittit. Quidam numeros veterum, inscriptiones sepulcrorum, arenam, rerumque aliarum, Deorum etiam ipsorum imagines conquirunt, eruditus observationibus illustrant, eduntque in lucem. Mihi credite, major hic honos, et apud mortales ipsos, qui quidem recte de rebus sentiunt, et apud Sanctos, qui qua in re sit vera dignitas sita, vel soli, vel optime intelligunt. Majus luculentiusque pretium opere referetis, non inanis gloriolæ, quam tribuereut fortasse vobis ii, a quibus nec laudari pulchrum censetis; sed illis et lucubrationibus et cultus amplificabitur Sanctorum, et multorum ad complectendam virtutem stimulantur animi: quibus ex rebus magna ad vos redeat utilitas necesse est. Scio eos plerumque qui stylo valent, eniti ut eo splendorem nominis comparent, favorem Principum, ampla in repub. munia. Sed ne dubitate, Sancti, quibus stylum dicabitis vestrum, plenius numerabuntur, perenni mercede.

At quibus edere sua animus non est, ii saltem quæ de Sanctis repererint, eruerintve communicent. Cum Martyrologium Gallicanum componere aggressus est Andreas Sanssaus v. cl. litteras dedit, ut ipse testatur in Apparatu ad idem Martyrolog. cap. 26, ad omnes Christianissimi illiusregni Cathedrales Ecclesias, quibus instituti operis meditationem significavit, et Antistites aliosque viros primarios rogavit, ut subsidia quæ Deus ipsorum in manibus collocasset, pro sua in Deum ipsam eximiam pietate, in Sanctos imperii illius tutelares singulari devotione, suoque in communem matrem, Galliam nimirum amare, impertiri dignarentur. Et accepta quidem fere ubique fuerunt, ut ait, ex littera cum favore; dataque nudique ferme responsa, capta ut persequeretur intento animo hortabantur. Vo-

tis Præsules Proceresque Cathedratice affatim aspirabant. Opem omnes pollicebantur: nonnulli aberem et promptam; alii, qui combusta superiori seculo sacraria Ecclesiastica deplorabant, nihilominus quas ex cineribus possent eruere reliquias, sacræ antiquitatis indices, se collecturos atque oculus transmissuras promittebant; interrim commonefaciebant ut viriliter ageret. Verbis potiores steterunt, supraque spem nonnulli plura quam expectabat præstitere. Paucifuerunt admodum, qui promissam opem pro viribus non impenderat. At qui non transmississent suppetias, excusatoris plerique litteris causas (ut plurimum petitas ex archivorum direptione) prodidere.

Confido fore quam plurimos, non modo ex eadem humanissima Gallia, ubi sane ejusmodi amplii et illustres extant thesauri, sed et ceteris ex provinciis, qui pari benevolentia suppetent quæ habent vetera monumenta, non tantum ad suarum provinciarum, Ecclesiarum, cœnobiorum, quorum egregia lumina producentur, laudem, sed ad Dei potissimum gloriam augendam, Sanctorumque honorem, et ad horum conciliandum sibi patrociniū.

§ III. Ab heterodoxis Auctor quid poscat.

Fratres. Non eos amabili hoc compello nomine, qui cum gustare debuissent quam bonum et jucundum sit habitare fratres in unum, maluerunt sequi desideria erroris, et profugi e cœnobiis, abjecto cucullo, qui innocentie retinendæ iis perpetuis hortator esse poterat, carnis voluptatibus qua possent indulgere. Hi, cum matrem omnium Christianorum Ecclesiam, a qua et ipsi, et eorum proavi olim, Christo per baptismum generati sunt, turpissimum meretricem, ejusque filios, sanctissimos monachos, quorum prædicatione fidemolim Angli, Batavi, Nortmanni, Germani, et alii ipsorum majores, edocti sunt, Antichristi ministros appellare non erubescant; cum bella serere internecina per omnes late gentes conentur; cum virulentis maledictis Principes Christianos, ordinatas a Deo potestates, insectentur; cum in omnes convicia evomant; cum Christianam caritatem, quæ signum est filiorum Dei, oderint; *Fratres* tamen dici volunt, et *Fratres in Christo* appellant gregales suos. Hi ut Sanctos ipsos scurrili sua petulantia incessunt, hoc etiam allatrabunt et mordebunt opus meum. Latrent ut volunt, et omnibus id sannis irrideant. Non esset difficile eorum retundere stoliditatem; verum iis non scribimus, eorum judicia nihil moramur, quorum desperata prope est salus.

Ad vos meus hic spectat sermo, qui vel temere horum persuasione decepti ineptorum magistrorum, vel inter perverse sentientes educati, a teneris unguiculis sinistras imbibistis de rebus Divinis opiniones; non ita tamen obfirmastis animos, quin si errare vos, certo intelligeretis, velletis illicio pedem reflectere. Habetis certe quidem dubitandi saltem et de veritate serio inquirendi occasionem, cum non nesciatis contra sentire tot provincias, que acceptam a majoribus religionem inviolatam timentur, inque iis tot versari noveritis doctissimos atque integerrimos viros, qui et scriptis libris, et palam tradenda doctrina, et reliqua vite ratione, eadem ab Apostolicis temporibus servata fidei mysteria persuadent. Verum si ad illa fortassis nunquam cogitationem appliceritis, sumatis tamen aliquando hos in manus libros, vel antiquitatis scrutandæ gratia, vel quoquo modo explendæ curiositatis; illud vos rogo, ut advertere tantisper animam velitis.

Perspicietis, non hisce tantum posterioribus seculis, sed ab exordio nostræ religionis, Romani Pontificis in definiendis fidei dogmatis, atque omni quæ de fide oriretur controversia dijudicanda, supremam et sacrosanctam fuisse auctoritatem: ejus natu indictas synodos generales, ejus probatas judicio; ceteras omnes partes Christianæ Reip. ejus consilio

fultas

miraculo,

Translationum historiarum,

obscuriorum circa historiarum veteram,

ad quas elucubrandas, et vel hic vel separatim edendas hortantur

separat se quæ hic rogant conscribuntur, ut alii in simili studio.

Heterodoxos, non minus istos a-postatas,

sed alios minus obstinatos, errare tamen cupios.

hortantur Auctor,

ut Ecclesie Catholice fidem eandem, quam nun, omni ævo viguisse ex Vitis SS agnoscat.

fultas firmatasque. Intelligetis venerationem invocationemque Sanctorum, primis etiam illis heroicis temporibus usitatum; eorum reliquias honorifice conditas, servatas: bonorum operum semper exercitationem viginisse: nullum imputatæ illius sanctitatis, quam vobis vestri illi rabuke inculcant, vestigium. Nemine reperietis ex omni retro antiquitate ita furiosum, ut Deum quæ vetat ac plectit flagitia, diceret ut fiant providere ac cogere: neque cuiquam impune cessisse, quod ea perpetrarit, quantumvis fide esset imbutus, nisi una dignos fecerit pœnitentiæ fructus. In Eucharistia vere suscipi Christum nostræ salutis auctorem discetis: confitenda esse veteri ritu Sacerdotibus peccata: hos consecrari debere ab Antisiftibus, ut apte munus valeant sumi exequi: inungi solere et chrismate fideles ab Episcopis, et a Sacerdotibus moribundos oleo consecrato, in peculiaris gratiæ, qua hi adversus diaboli machinamenta in extremo illo vitæ actu, illi adversus tyrannorum furorem armarentur, sacramentum. Eandem denique a principio extitisse cognoscetis in Ecclesia fidei puritatem, eandem morum disciplinam, eandem Ecclesiasticorum graduum differentiam, eandem cœremoniarum observantiam.

Illud deinde vos hortor, ut cum hæc perspexeritis Deo animos vestros collustrante, ne corda obduretis, ne tenuis emolumentum vanique honoris amittendi metu, regnum amittatis æternum. Habetis hic quæ sequamini exempla prope innumera eorum, qui quæ sibi fuerunt, sacra arbitrati sunt detrimenta ut Christum lucrifacerent; qui etiam gravissimos cruciatus corporis pertulere, non modo facultatum et dignitatis iacturam, ne agnitam veritatem proderent. Sed et Dei vobis licebit venerari in iis protegendis providentiam, in eorum muneranda virtute liberalitatem. Illi vos date, date veritati manus, et quam illa præscribit vitæ sanctimoniam amplectimini.

§ IV. Quid pios Lectores roget Auctor?

Vos mihi volo operis mei Lectores. Vobis præcipue ut prodessem, hunc omnem laborem suscepi. Sancti scriptio non egent: eruditi quidam non multum; quidam etiam volvere hæc nolent, quia ditionis elegantiam consecantur, cuius ante professus sum minimam mihi fuisse curam. Vos qui thesaurum quaeritis, non capse, qua latet, splendorem, libentius hæc, ut spero, legetis: neque illud pensi habebitis, an vile sit opertorium, quo pretiosum quod

quaeritis virtutum involutum est monile; an vilis concha, quæ unionem concludit? Vobis ut servirem, ne quid esset ubi cespitaretis, annotationes, præfationes, aliaque adjeeci: in quibus docti quidam inutilem positum esse laborem censebunt. Et fuerunt, ut ante scripsi, qui indignum viro erudito arbitrentur, adeo multa, et forte obvia, annotare. Primum ego me illorum, dederim quibus eruditorum appellationem, secernam numero; dein contemni ut proxim non abnuam. Scio vobis nec inutile, nec injucundum fore, nosse ubi sita sit urbs quæpiam cujus ientio occurrat; qua ætate quæ narrantur gesta sint, quo die colatur Sanctus quispiam. Ipsi hæc olim, minus adhuc in hoc studio versati, requirebam non nunquam. Et quis nosse aut meminisse omnia potest? Nec ii quidem ipsi, qui hæc reprehendunt.

Vos vero nunc hortor, ut quorum illustria hic certamina legitis, religiose veneremini Sanctos, casta prece, ac statuis, imaginibus, sacellis eorum honori positis, modisque aliis, quos Christiana probat devotio, et sua cuique suadebit pietas. Solent quandoque, Dei nutu, certis ætatibus quorundam reperiri et honorifice transferri Sanctorum corpora, ac tunc fere novis decorari miraculis, ut populorum iis virtus inflammetur. Fortassis et quorundam hominum idem benignissimus mundi Rector mentes impellit, ut eorundem Divorum Acta describant, expoliant, evulgent, ut multorum adversus eos accendi religio queat. Utinam vel illum feram fructum lucubrationum mearum, ut mihi saltem e glorioso illo Cœlitum cœtu meritis mea opera redhibeatur honos, ejusque concilietur pessum eunti mundo patrocinium.

At nullum Sanctis gratius erit obsequium vestrum, nullum acceptabilius donarium, quam si eorum benefacta imitemini. Habetis omnium virtutum plurima et clarissima exempla. Unum saltem singuli proponite vobis, quod exprimere ipsi moribus velitis. Id si exenerit, neque me scriptionis, neque lectionis vos unquam pœnitebit.

Demum vos obsecro obtestorque, ut pro me precemini Deum ac Sanctos, ut et apte pervestigare, ordinare, dilucidare hæc eorum Acta valeam; et potissimum mores ipse meos ad eorum normam effingam, Sanctorum fultus favore, Divina gratia roboratus: illudque postremo assequar, ut vobiscum in Sanctorum aliquando gloriosum contubernium cooptatus, quæ neque verbis explicare, neque satis intelligentia assequi nunc possum, æternum contemplari mentis oculis merear, ac dulcissimis vobiscum prædicare sermonibus.

adhibere Annotationes, etc.

hos roget Auctor ut Sanctos honorent,

et imitentur.

ac prosequantur

et agnitam veritatem, profitentur.

Piorum hominum gratia hoc scriptum opus.

EPILOGUS. ITERATA AUCTORIS PROTESTATIO.

HABES ADMODUM REVERENDE PRÆLATE. Vosque religiosissimi Lætiensis cœnobii Patres, quibus auctoribus, quorum excitatus exemplo, ad hoc elucubrandum opus accesserim; quid spectem, quo procedam ordine; quam vera hæc sint quæ trado ac probabilia; qui opem contulerint hactenus, quibus ex fontibus pleraque hauserim; quid Lectores flagitem, ac Vos præsertim: nam mihi plurimorum instar Vos estis, quorum et iudicium atque eruditionem in sacris antiquitatibus examinandis, et promptum studium in indagandis, et benevolentiam in communicandis, sum frequenter expertus. Precum quoque Vestrarum mihi non defutura spero auxilia: quibus subnixus et maturius accuratiusque hoc perficiam opus, et ad imitanda, quæ memoro, Divorum exempla diligentius incumbam. Ac sane plus in sanctis illis Vestris precibus presidii colloco, quam in quantavis vel industria vel contentione, mea aut aliorum. Neque mea hæc me opinio fefellit adluce. Dicam libere: unum e præcipuis hujus operis in cælo Patronis, qui vitam mihi, qui vires, qui otium, qui lumen ingenii a Deo impetrent, esse censeo sanctissimum Vestrum quondam Abbatem ANTONIUM WINGHIUM. Nec enim potest quam hic ita sancte susceperat mentem, in cælis mutasse, etsi clarius nunc pervideat imbecillitatem meam, et quibus involutus tenebris sim peccati et ignorantie. Et quidem postquam ille migravit e vita, visus sum mihi quandoque, feliciter quam sperassem, allatam undeunde operi huic difficultatem extricasse: quod illius patrocinio acceptum tuli; nec vana, ut arbitror, fide. Vos spero ab amatissimi Parentis vel iudicio vel benignitate nequaquam velle dissentire. Oro igitur, ut precemini identidem Deum Dei matrem benignissimam, Sanctosque omnes, ut hoc sanciant curenque opus a me consummari; sed et studia ita conformari mea moresque, ut plus ipsis ab imitatione quam laudatione mea honoris accedat, mihi ceterisque mortalibus emolumentum.

Id tamen ita suscipi a Vobis opus meum volo, quod et antea professus sum, ut HISTORIAM HUMANAM. Si quæ sunt ex Divinæ Scripturæ libris hausta quandoque, si quæ ex probatis veterum scriptis; iis par est suam constare auctoritatem; iis vero quæ ex aliorum historicorum monumentis, quantam singuli merentur auctores. Si quæ a me visa commemoro, in iis an fidem merear, si viderint, quibus meæ explorata est vite ratio. Quæ ante meam gesta sunt ætatem narranti nolo fidem habeat quisquam, nisi a quibus ea acceperim, edicam: illis vero credi postulo, si digni sunt; sin minus, ignosci simplicitati meæ, qui improvide crediderim.

Non existimo uspiam me a sacrosanctis Summorum Pontificum legibus, decretis Conciliorum, Catholicorum Patrum scitis vel latum unguem recedere: in eoque operam pono, ut maxime genuina et probata Sanctorum Acta promam. Si quid tamen aut protuli in lucem, quod non modo in solemnibus Ecclesiæ conventibus recitari, sed nec privato studio a piis hominibus legi, verum perpetuis obrui tenebris Ecclesiæ volebat, si quid temere pronuntiavi scripsive non satis illius definitionibus consentaneum; id repudio ipse ac damno. Neque sciens ulli tribui *Sancti* ac *Beati* appellationem, cui non eam vel Ecclesiæ iudicium, vel majorum pietas, vel antiquorum Scriptorum auctoritas contulerit. Nulla cuiusquam, qui non videatur *per communem Ecclesiæ consensum, vel immemorabilem temporis cursum, aut per Patrum virorumque sanctorum scripta, vel longissimi temporis scientia ac tolerantia Sedis Apostolicæ vel Ordinarii*, venerationem obtinere, miracula, vaticinia, arcanorum manifestationes commemoravi, quæ sunt nuper iteratis Pontificis Maximi constitutionibus vetita. Si tamen peccavi uspiam imprudens (nam Sanctos Deumque arbitrum mentis meæ testor, sponte id nec fecisse, nec facturum unquam, etiamsi me millies ea causa mortem necesse esset oppetere) sed si inscius uspiam hoc in genere sum hallucinatus; monete eruditissimi Religiosissimique Patres, vel alius quisvis veritatis studiosus; corrigam illico: neque hæc solum corrigam, quæ tanti sunt momenti, sed si quid aliud, quantumvis exiguum, circa Chronologiam, topographiam, Acta ipsa, renve aliam quamcumque peccavi, aquocumque cognovero veritatem, continuo retractabo. Æternam Veritatem precor, ut et mentes Vestras meamque illuminet, et calamum regat; donec perenni nos sui conspectu a fruitione, studiishicce et laboribus ærumnisque perfunctos, dignetur.

INDEX SANCTORUM

XI PRIORUM DIERUM JANUARI.

Hic Index eos solum continet Sanctos, quorum natalis primo tomo, sive XI prioribus diebus Januarii, agitur; sive eorum res geste narrentur, sive tantum memoria illustretur. Quorum fit in aliorum Actis mentio, sed ad posteriorem tommum, aut alios menses natalis pertinet, eorum nomina tertio Indice, sive Historico referuntur, uti et horum quoque, si alibi hoc ipso tomo rursus, non in propriis Actis, occurrant.

Præfigitur cuicunque Sancto dies quo colitur. Additur ordo, laurea, locus mortis vel præcipuæ venerationis. Tum quidquid de eo hic traditur an Vita? quo auctore? unde? quid singula capita continent? an præfixa Prolegomena, sive præviæ de rebus ad eum Sanctum pertinentibus dissertationes? an in paragraphos distributæ? denique summa eorum quæ de unoquoque dicuntur, subjicitur oculis.

Non est præfixa littera S aut B vel † ut in tertio Indice: nam cum omnes vel plerique Sancti sint aut Beati, qui hoc Indice continentur, non est necesse eum titulum ad differentiam usurpare. Litteræ A B C etc. quæ, ut in quatuor posterioribus Indicibus, certum expresse pagine spatium designent, raro additæ sunt, quia cum majori caractere impressa Sanctorum nomina sint, non est difficile unico oculi conjectu ea reperire: ideo nec ad marginem eadem consuetudine sunt hic litteræ.

Note contractionem hic usurpatæ, sunt iste communiores: Mrol. Martyrologium. Mroll. Martyrologia. m. s. manuscriptum. mss. manuscripta. Mlog. Gr. Menologium Græcorum. Men. Gr. Menæa Græcorum. M. Martyr. MM. Martyres. Presb. Presbyter. Ep. Episcopus V. Virgo. VV. Virgines. Reliquæ obviæ sunt.

A.	pag.	
2 Abanus M. ex Martyroll. mss.	82	chrum repertum, miracula 118, 722, cap. 4 et 5, elevatio corporis, apparitio Sancti 119 et 722, cap. 6 et 7, varia ad sepulchrum miracula, 120, cap. 8, reliquiæ Ambianum latæ, mutus et surdus sanatus 120 et 722, alia miracula, Prologus auctoris, 121, cap. 1 et 2, reliquiæ S. Adelardi in Flundriam latæ, 121 et 722, cap. 3, 4 et 5, honoratæ et clam Corbeiam relatæ, 122, cap. 6 et 7, in scrinio repositæ, claudis sanatus 123 et 722.
3 Acuta M. in Africa. Ex Maroll. mss.	130	9 Adrianus Ab. in Anglia. Prolegom. 595. Vita ex historia Angl. Bedæ, 595. Alia Vita ex Capgravio 596
2 Acutius M. Sirmii. Ex Maroll. mss.	80	5 Æmiliana V. amita S. Gregorii Magni. Ex Martyroll. et homilia S. Gregorii 287
6 Acutius M. in Africa. Ex variis Maroll.	323	8 Æmilianus Conf. Ex Menæis Græc. et epistola S. Theodori Studite 483 et 734
5 Acutus M. in Africa. Ex Martyroll. ms.	240	8 Afflinus Ep. Conf. Ex variis Maroll. 502
2 Acutus M. Sirmii. Ex Maroll. mss.	80	10 Agatho Thaumaturgus Papa. Prolegomena. Cultus miracula, ætas. 623 et 745, Vita ex Anastasio Bibliothec. 624
2 Adelardus Ab. Corbeiensis. Proleg. ex variis 95, et 722. Vita auctore S. Paschasio Radberto collata cum mss. Prologus 96, cap. 1 et 2. S. Adelardi vita aulica et monastica, mmus hortulani 97, cap. 3 et 4, iter Cassinum, prefectura 98 cap. 5 et 6, prudentia in pacanda Italia: imitatio SS. 99 et 722, cap. 7 et 8, liberalitas, pietas, lacrymæ 100, cap. 9 et 10, exilium 101, 102 et 722, cap. 11 et 12, vita in exilio sancte acta 102, 103, cap. 13, reditus, honorifica exceptio 104, cap. 14 et 15, humilitas, abstinentia, variæ animi corporisque dotes 105, cap. 16, Corbeie Saxonice initia, situs, progressus 107, cap. 17, studium paupertatis, subditis inculcandum, amor subditorum 107, cap. 18, præparatio ad mortem 108, cap. 19, morbus, obitus, 109 et 722, cap. 20, sepultura 110 et 722	410 et 722	
Alia Vita auctore S. Gerardo Ab. Silva-majoris ex mss. Prologus 111 et 722, cap. 1 et 2. S. Adelardi genus, vita monastica, fuga ad montem Cassinum 112, cap. 3 et 4, prefectura, Italia pacata, liberalitas, pietas 113, cap. 5, exilium 114, cap. 6 et 7, reditus Corbeiam, revocati alii exules 115, cap. 8, corporis animique compositio, benignitas, cura subditorum 116 et 722, cap. 9, Corbeia nova exstructa, Adelardi obitus 116. Miracula. Prefatio S. Gerardi auctoris, 118 et 722, cap. 1, 2, 3, S. Adelardi sepul-		4 Agrippinus Ep. Augustoduni. ex variis 49 et 719
		8 Albertus Ep. socius S. Erardi. Vide hujus Vitam 533
		7 Albertus Erem. in territorio Senensi. Prolegomena 402, Vita ex Italica Silvanii Razzii, cap. 1, sanctioris vitæ initia 402, cap. 2, eremi inhabitatio, miracula 402, cap. 3, variæ curtioues, alia miracula 403
		7 Aldricus Ep. Cenomanensis. Prolegomena. Natalis, tempus sedis 387. Vita ex Gallico Petri Yictii 387
		10 Aldus Erem. Papæ. Ex Ferrario 627

1 Amachijs M. Romæ, *ex variis Mroll. et Theodoro* 21
 2 Alverius Thebæus M. *ex Ferrario* 81
 3 Amat, sive Talida, Antinoi in Thebaide. *Ex Mroll. et Vitis PP.* 237
 5 Ambrosius monachus Placentiæ Ital. *ex Ferrario* 289
 5 Anastasia M. in Africa. *Ex variis Mroll.* 240
 7 Anastasius Ep. Senonensis. *Ex Saussaio et Chronologo S. Mariani* 389
 11 Anastasius Abbas Suppentoniæ in Ital. *Ex S. Gregorio et Mroll.* 701
 9 Anastasius M. *In Actis S. Juliani* 370. Cultus 372, 373, 374, a morte suscitatus, conversus 382, 383, illæsus ab igne 384, martyrium 386
 6 Anastasius M. Sirmii. *Ex Mrol. ms.* 324
 8 Anastasius M. Sirmii. *Ex Mrol. ms.* 470
 4 Angela de Fulgino. *Prolegom.* 186 et 729. Vita auctore Arnoldo ord. Minor. *collata cum ms. Prologus* 186, *cap. 1*, ex passibus xvii spiritualibus sui cognitio 188, *cap. 2*, variæ tentationes 190, *cap. 3*, consolationes divinæ ex perfectionibus Dei 192, *cap. 4*, aliæ consolationes et visiones 196, *cap. 5*, harum certitudo 199, *cap. 6*, revelationes circa Passionem Christi 200, *cap. 7*, consolationes ex sacra Eucharistia 204, *cap. 8*, ex visione Deiparæ Virginis 205, *cap. 9*, de filiis ejus spiritualibus 206, *cap. 10*, de tribulatione, et non proficientibus 207, *cap. 11*, instructiones de presentia Dei 209, *cap. 12*, causæ et remedia illusionum 210, *cap. 13*, extasis et cognitio sui ac Dei 211, *cap. 14*, Christus liber vite, ejus paupertas 214, *cap. 15*, voluntarius contemptus 216, *cap. 16*, summus et continuus dolor 217, *cap. 17*, monita de oratione 222, *cap. 18*, de humilitate 224, *cap. 19*, de caritate 225, *cap. 20*, via, conditiones, et signa amoris 228, *cap. 21*, de venerabili Eucharistia 230, *cap. 22*, de incarnatione Verbi aliiusque Dei beneficiis 232, *cap. 23*, B. Angelæ testamentum, mors 233, de B. Angela ejusque vita *Ubertini de Casali et Maximil. Sandvi* judicicia 234
 3 Anteros Papa M. Romæ. *Acta ex variis* 127
 6 Antoninus M. *Ex Martyrol. ms.* 324
 9 Antonius Presb. M. *In Actis S. Juliani* 370. Cultus 372, 373, 374, adit ultro in carcerem S. Juliani: Celsum baptizat et xx milites 382, illæsus ab igne 384, baptizat Marcionillam 383, subvertit templum Jovis 385, martyrium 386
 5 Apollinaris Syncretica. *Prolegom.* Variæ Syncreticæ, hujus natalis. Notationes Raderi 237. Vita auctore *synchroano apud Metaphrasten, cap. 1*, peregrinatur Hierosolymam et Alexandriam 258, *cap. 2*, fugit in solitudinem habitu monachi 259, *cap. 3*, in cœnobio degit 260, *cap. 4*, e sorore dæmonem pellit 260, *cap. 5*, impudiciæ accensatur, 260, *cap. 6*, moritur 261
 4 Aquilinus M. in Africa. *Ex variis Mroll.* 163
 2 Argæus M. Tomis in Ponto. *Ex variis Mroll.* 82
 1 Argyrus M. in Africa. *Ex Martyrol. ms.* 19
 10 Artates M. in Africa. *Ex Mroll. mss.* 602
 9 Artaxes M. in Africa. *Ex variis Mroll.* 167
 2 Artaxus M. Sirmii. *Ex Mroll. mss.* 80
 2 Aspasius Conf. Melodimi in Gallia. *Ex Mroll. et aliis* 90 et 722.
 3 Athanasius Commentariensis M. in Cilicia. *Ex variis Mroll.* 128
 8 Atticus Ep. Constantinopol. Vita *ex variis collecta*, § 1, cultus sacer, rerum gestarum Scriptores 473, § 2, vita privata, promotio ad Episcopatum, Translatio reliquiarum S. Samuelis 474, § 3, inimicitia inter Atticum et fautores S. Chrysostomi 475, § 4, Episcopatus præclare

administratus, Judæus inter baptizandum sanatus 477, § 5, dissensio ob nomen S. Chrysostomi Dyptichis non inscriptum, varia Attici in Divos et proximos pietas 477, § 6, nomen S. Chrysostomi Dyptichis inscriptum 479 et 734, § 7, epistola ad S. Cyrillum de eadem re 480, § 8, Baptismus Eudociæ Imperatricis, Attici auctoritas Ecclesiasticæ, eleemosynæ 481, § 9, Ecclesiæ contra hæreticos propugnata, obitus S. Attici 482
 11 Augustinus M. in Hispania. *Ex Mroll. mss.* 674
 2 Auriga M. in Æthiopia. *Ex Mroll. mss.* 82

B

8 Baldwinus Archidiaconus Londunensis M. *Prolegom.* Natalis, ætas, martyrium 302. Vita *ex mss. cap. 1*, parentes, sancta soror 303, *cap. 2*, cædes, 303, *cap. 3*, sororis luctus 303, *cap. 4*, illius virtutes, miracula 304
 11 Balthasar R. unus e tribus Magis. *Ex variis. Acta, mors, sepultura, natalis, tripudium* 664
 9 Basilissa Virgo, uxor S. Juliani. *Vide hujus Acta*, 370, cultus sacer, 371, 372, 373, 374, conjugium, 376, votum virginitatis a Deo probatum, vita cœnobitica, 376, obitus, 378, apparitio Juliano facta in carcere, 386. Alia Vita auctore S. Aldelmo 387
 2 Basilius Ancyranus M. Cæsareæ in Cappadocia. *Ex Mroll. et Men.* 83
 4 Benedicta M. Romæ. *Ex variis Mroll.* 165
 7 Benjaminus M. Brixie. *Ex Galesinio et aliis* 429
 10 Benineasa Ab. Cavæ in Campania. *Ex Martyrol. monastico et aliis* 627
 3 Bertilia V. Mareoli in Artesia. *Prolegom.* 153. Vita *ex mss. Prologus* 156, *cap. 1*, ortus adolescentiæ sancta 156, *cap. 2 et 3*, nuptiæ, virginitas cum viro servata 156, *cap. 4*, viduitas sancta, obitus 156. Versus *ex mss.* 157. Reliquiarum elevatio. *Ex mss.* 157. Translatio. *Ex mss.* 157.
 2 Bladulphus monachus Bobiensis. *Ex Mroll. et Jona Ab.* 94
 3 Blidmundus, sive Gogus, Ab. in Gallia. *Ex Meruardo et Saussaio* 154 et 726
 9 Brithwaldus Archiep. Cantuarien. *Ex Beda, Harpsfeldio, Mroll.* 397

C

5 Cæcilia M. in Africa. *Ex Martyrol. ms.* 240
 1 Caius M. Bononiæ. *Ex Mrol. ms.* 19
 4 Caius M. Bononiæ. *Ex Mroll. Stigonio et Ghivarduccio* 163
 7 Candida M. *Ex Mrol. ms. cum Spolicosto et Pallada* 335
 7 Candida M. *cum Polyantho et Philone. Ex ms. Mroll.* 337
 11 Candidianus M. *Ex Mroll. Acta ex mss.* 666
 3 Candidus M. in Africa. *Ex Mroll. mss.* 130
 5 Candidus M. in Africa. *Ex variis Mroll.* 240
 7 Canutus Lawardus R. Obotritorum, Dux Sleswicensis. *Prolegom.* § 1, Canuti genus, sanctitas 390, § 2, regnum, Ducatus 391, § 3, gesta a variis descripta 391. Vita compendium *ex Breviario Sleswic.* 392. Vita *ex Helmolde, cap. 1*, Canuti educatio, dignitas, bella 393, *cap. 2*, cædes, ejus ultio 393. Alia Vita *ex Saxone Grammat. cap. 1*, Canuti liberalis indoles, nuptiæ 394, *cap. 2*, ducatus, bella, pax inita 395, *cap. 3*, Slaviæ Principatus ei delatus, fratres reconciliati 396, *cap. 4*, odii in eum invideque initia 379, *cap. 5*, affectati regni crimen confictum 397, *cap. 6*, defensio innocentia, novæ invidiæ faces 398, *cap. 7*, nefaria cædes 399, *cap. 8*,

cap. 8. sepultura, motus populi 400. Analecta de translatione reliquiarum et canonizatione. *Ex Breviar. Sleswic. Saxone Grammat. et mss.* 400

8 Carbonanus M. Interamnæ. *Ex Ferrario.* 471

8 Carterius Presb. M. *Ex Menais Græc.* 472

11 Castolius M. in Hispania. *Ex Mroll. mss.* 674

11 Castolius alius M. in Hispania. *Ex Mroll. mss.* 674

7 Ceddæ Ep. Londinensis. *Prolegom.* 373. Vita *ex S. Bedæ, cap. 1.* Ceddæ Apostolatus in mediterranea Anglia 373, *cap. 2.* episcopatus in Orientali Saxonia 374, *cap. 3 et 4.* varia ejus opera, abstinentia, miracula, obitus 375

4 Celsus Ep. Trevir. *Ex variis Mroll.* 164

9 Celsus puer M. *In Actis S. Juliani.* Cultus 573, 574, conversio ad fidem 581, incarcerationio, baptismus 582, igne superato blanditiæ parentum spræta 583, matris Marcionille conversio 584, martyrium 586

1 Christi præputii sacrosancti commemoratio Antverpiæ et alibi. *Ex variis 3, 4, 5, 6, 7, 8 et 719.* Cirenensis 2. Sermo Faustini Ep. in Kalendis Janu. *Ex mss.* 2

7 Christi relictio ex Ægypto. *Ex variis Mroll.* 355

8 Cipisens M. *Ex Mroll. mss.* 473

1 Clarus Abb. Viennæ. *Prolegom.* 55. Vita *ex mss. cap. 1.* pueritia 55, *cap. 2.* varia Viennæ monasteria 55, *cap. 3.* S. Clari præfectura 56, *cap. 4, 5, 6.* miracula, vaticinia, obitus 56

1 Clarus monachus Salighenstadiensis. *Ex variis Mroll. et Trithemio* 63 et 720

3 Claudon M. *Ex variis Mroll.* 135

2 Claudia M. in Æthiopia. *Ex Mroll. mss.* 82

8 Claudius M. Interamnæ *ex Ferrario* 471

7 Clerus Diac. et M. Antiochiæ, *ex Mroll.* 365

1 Concordius Presb. M. *Prolegom.* 9. Vita *ex mss.* 9

3 Constantius M. in Africa, *ex Mroll. mss.* 130

7 Crispinus I Ep. Ticinensis, *ex Ferrario, Bernardo Sacco, aliis* 356

7 Crispinus III Ep. Ticinensis, *ex Ferrario. Vita S. Epiphani, Mroll.* 372

1 Cronanus, sive Mochua, Ab. Ballensis 47

1 Cuanus, sive Mochua, Ab. Lægsiensis 45

11 Cyriacus M. in Hispania, *ex Mroll.* 674

3 Cyrius M. in Hellesponto, *ex Mroll.* 133

8 Cyrus Patriarcha Constantinopolit. *Ex Anastasio Bibliothec. Zouava, Mroll.* 531 et 744

D

3 Daniel M. Patavii. *Ex variis 160.* Inventionis historia. *Ex Agonibus Martyrum 160 et 726.* Analecta, *ex Bern. Scardeonio.* 161

2 Defendens M. cum sociis, *ex Mroll. et Carolo Ep. Novariensi* 80 et 721

3 Diogenius M. *ex Mroll. mss.* 135

8 Dominica, *ex Menais Græc.* 483 et 734

10 Domitians Ep. Melitænsis in Armenia. *Prolegom.* 618. Vita *ex Menais Græc.* 618. Alia Vita *ex Theophylacto Simocatta, cap. 1.* Martyropolis Persis erepta 619, *cap. 2.* ob victoriam letitia, et gratiarum actio 619, *cap. 3.* Cosroe fastus castigatus 620, *cap. 4.* milites ad fortiter pugnandum animati 620, *cap. 5.* tutela filiorum Mauricii Imp. 621

5 Domno M. Bergomi. *Ex Galesiæ, Ferrario, Guarnerio* 241

11 Donatus Presb. M. in Hispania, *ex Mroll. mss.* 674

11 Donatus alius M. in Hispania, *ex Mroll. mss.* 674

5 Dorotheus monachus credita S. Apollinaris Synclitica, *supra in Apollinaris.*

E

11 Ebiciarius M. in Hispania, *ex Mroll. mss.* 674

5 Eduardus Conf. Rex Angliæ. *Prolegom.* § 1, S. Eduardi veneratio, res gestæ 290, § 2, mansuetudo, fortitudo 291, § 3, justitia, leges 291, § 4, Emma mater, improborum consilio rebus suis spoliata, § 5, oratio crimen diluit 292. Vita *auctore S. Alredo, collata cum mss. cap. 1.* S. Eduardi parentes, regni et sanctitatis prognostica 293, *cap. 2.* virtutes in regno 294, *cap. 3.* virginitas cum uxore servata, mors hostis divinitus cognita 295, *cap. 4.* votum de Romana peregrinatione relaxatum 295, *cap. 5.* Westmonasterium edificatum 296, *cap. 6.* variis privilegiis dotatum 297, *cap. 7.* subditi tributis levati, varii curati 298, *cap. 8.* socero et nepotibus eventura prædicta 299, *cap. 9.* visi sancti septem Dormientes moveri, obitus ei a S. Joanne Evang. prenuntiatus 300, *cap. 10.* impendentes regno calanitates prædictæ 300, *cap. 11.* obitus, miracula; regnum ab Haraldo occupatum 301. Translatio *ex Bulla canonizationis et aliis, § 1.* translationis alexandris memoria 302, § 2, canonizatio ab Eodem III, Papa facta 303, § 3, corporis elevatio 303, § 4, translatio 13 Octob. 303

8 Egegonius, vel Igomonus, Ep. Augustoduni, *ex Saussaio et Mroll.* 473

11 Egwinus Ep. Wigorniensis in Anglia. *Prolegom.* Natalis, scripta, oratio de eo 707. Vita *ex mss. et Capgravio, cap. 1.* S. Egwini virtutes, studium penitentiae 707, *cap. 2.* Eveshamensis monasterii fundatio 708, *cap. 3.* visiones, morbus, mors 710, *cap. 4.* miracula 710. *Fragmentum alterius Vitæ, et epitaphium 711.* Privilegium Kenredi et Offie Regum de rebus Eveshamensi monasterio donatis 712. Privilegium S. Egwini de rebus eidem monast. acquisitis 712

1 Elvanus Episc. Britannus. Vita *ex variis collecta 10 et 719*

9 Epictetus M. in Africa *ex variis Mroll.* 567

6 Epiphania Domini *ex variis* 323

8 Erardus Ep. Ratisbonæ in Germania. *Prolegom.* Natalis, translatio, Vitæ Scriptores, patria, episcopatus, ætas 533 et 744. Vita *auctore Paulo ex mss. Prologus 535. Liber 1, cap. 1.* S. Erardi studia, virtutes, sacerdotium 535, *cap. 2.* profectio ad S. Hildulphum 536, *cap. 3.* S. Odiliæ cræce baptismus, illuminatio 536. *Epitologus 537. Liber 2, de miraculis, cap. 1.* S. Erardi variae apparitiones 537, *cap. 2.* varia in ejus Ecclesia facta miracula 538. Alia Vita *ex mss. cap. 1.* res gestæ in vita 539, *cap. 2.* miracula post mortem 540. Alia vita *auctore Courado de Montepuellarum, cap. 1.* vita privata, episcopatus 541, *cap. 2.* peregrinatio, labores Apostolici 542, *cap. 3.* mors, miracula 544. Analecta *ex tribus Breviariis Augustanis* 544, 545

6 Erminoldus Ab. Prufeningensis in Germania M. *Prolegom.* 335. Vita *ex mss. edita ab Henrico Canisio. Prefatio 335. Liber 1, cap. 1.* S. Erminoldi ortus, religiosæ vitæ tirocinia 336, *cap. 2.* præfectura Lorsacensis, abdicatio 337, *cap. 3.* Prufeningense monast. fundatum 337, *cap. 4.* ejus præfectura acceptata 338, *cap. 5.* Imperator excommunicatus ejus ingressu prohibitus 339, *cap. 6.* S. Erminoldi benignitas erga inimicos 339, *cap. 7.* liberalitas in pauperes, miracula 339, *cap. 8.* conspiratio in ejus necem 340, *cap. 9.* hora obitus prædicta caelos 341, *cap. 10.* gloria ejus caelitus ostensa 341. *Liber 2, cap. 1.* miracula a morte 342, *cap. 2.* blasphemus punitus 343, *cap. 3.* infirmi curati, inhibita miracula

- cula 343, *cap. 4 et 5*, variae curationes pre-
stitae 344, *cap. 6*, enervationi aliique aegri
curati 345, *cap. 7*, alia beneficia mortalibus
impensa 346, Anacephaleosis vite 347
- 1 Evantus M. in Rhaetia, *ex Mroll. mss.* 21
- 3 Eugenius M. *ex Mroll. mss.* 135
- 2 Eugenda M. Sirmii, *ex Mroll. mss.* 80
- 1 Eugendus Ab. in Burgundia, *Prolegom.* 49 et 719.
Vita *ex mss. Praefatio 50, cap. 1, 2, 3*, Engendi
patria, institutio, monachus, austeritas 50,
cap. 4, 5, 6, electio in Adjutorem Abbatis, in
Abbatem 51, *cap. 7 et 8*, varia miracula 51, 52
et 719, *cap. 9 et 10*, apparitiones SS. Petri,
Pauli, Andreae, Martini 52 et 53, *cap. 11, 12*,
13, incendium monasterii, cognitio futurorum,
humilitas, gravitas, pietas 53, *cap. 14 et 15*,
aegrorum et senum sollicitudo, obitus 54
- 3 Eugenia M. in Africa, *ex Mroll. mss.* 130
- 8 Eugenuus M. Augustoduni, *ex variis Mroll.* 473
- 11 Eugenius M. in Africa, *ex Mroll. mss.* 666
- 11 Eugenius M. in Hispana, *ex Mroll. mss.* 674
- 3 Eulentus M. *ex Mroll. mss.* 135
- 4 Eulentus M. in Africa, *ex variis Mroll.* 165
- 1 Euphrosynus Ep. M. Nicomediae, *ex Mroll. mss.* 20
- 5 Euprexia vidua Menis in Sicilia, *ex Octavio Caje-
tano, et Ferrario* 240
- 3 Eustadius Ab. Divione, *ex Saussio et aliis* 726
- 9 Eustradius Thaumaturgus in Bithynia, *ex Menaris
Graec. et Actis S. Joannicii* 598
- 8 Euctus, vel Polyuctus M. *ex variis Mroll.* 473
- F.
- 4 Fausta V. M. in Gallia, *Prolegom.* 726. Historia
Translationis *ex mss., cap. 1*, reliquiae inventae,
sublatae 727, *cap. 2*, miracula in translatione
facta 727
- 9 Felicitas M. in Africa, *ex Mroll. mss.* 567
- 10 Felicitas alia M. in Africa, *ex Mroll. mss.* 602
- 11 Felicitas M. in Hispania, *ex Mroll. mss.* 674
- 8 Felix M. *ex Mroll. mss.* 473
- 1 Felix M. in Africa, *ex Mroll. mss.* 19
- 5 Felix alius M. in Africa, *ex variis Mroll.* 240
- 9 Felix M. in Africa, *ex variis Mroll.* 567
- 7 Felix M. Heracleae, *ex variis Mroll.* 356
- 11 Felix M. in Hispania, *ex Mroll. mss.* 674
- 9 Filanus Ab. in Scotia. Acta *ex variis Mroll. Cam-
merario, Hectore Baetio* 594
- 10 Firmus M. *ex Mroll. mss.* 602
- 9 Firmus, seu Firminus M. Smyrnae, *ex Mroll. mss.* 567
- 3 Firmus M. in Africa, *ex Mroll. mss.* 130
- 5 Flamidianus M. Cusani in Hispania, *ex Ferrario
et Saussio* 288 et 730. Vita *ex Antonio Vinc.
Dommeneco* 288
- 3 Florentius Ep. Viemensis M. *ex Mroll. et Bos-
cio* 127
- 8 Florianus M. Sirmii, *ex Martyrol. mss.* 470
- 10 Florida V. Divione in Burgundia, *ex S. Greg.
Turon. et Mroll.* 617
- 6 Florus M. in Africa, *ex Mroll. mss.* 323
- 11 Florus M. in Hispania, *ex Mroll. mss.* 674
- 8 Florus M. Sirmii, *ex Mroll. mss.* 470
- 9 Fortunatus M. in Africa, *ex Mroll.* 567
- 9 Fortunatus M. Smyrnae, *ex Mroll.* 567
- 8 Frodobertus Ab. Trevis in Gallia, *Prolegom.* Nat-
talis, Translatio, cella, monasterium 505 et 743.
Vita *ex Antiquitat. Trevis. Nicol. Canuzavi. cap. 1*,
S. Frodoberti infantia, 506, *cap. 2*, religiosa
vita Luxovii et Trevis 507, *cap. 3*, coenobium
Trevis extractum 508, *cap. 4*, Frodoberti virtutes,
revelationes, miracula 508, *cap. 5*, morbus,
obitus 509, *cap. 6*, sepultura, miracula 510,
cap. 7, cultus neglectus, restitutus 511, *cap. 8*,
inventio corporis, miracula 511, *cap. 9*, translatio,
anniversaria festivitas 512
- 2 Frontasinus M. in Gallia, *Acta ex mss.* 79 et 721.
- 1 Fulgentius Ep. Ruspensis in Africa, *Prolegom.*
32. Vita *ab eius discipulo conscripta. Prologus 32,*
cap. 1, S. Fulgentii ortus, institutio, munus in
Rep. 32, *cap. 2 et 3*, desiderium vitae religiosae
33, *cap. 4, 5, 6, 7*, religionis ingressus, lucta
cum matre, abstinencia, bonorum abdicatio 34,
cap. 8, 9, 10, praefectura, persecutio, fuga, in-
sidiae, comprehensio 35, *cap. 11 et 12* verbera,
contumeliae, navigatio in Siciliam 36, *cap. 13*
et 14, peregrinatio Romam, monasterium in
Africa extractum 36, *cap. 15, 16, 17*, sacerdotium,
episcopatus Ruspensis 38, *cap. 18 et 19*,
vita in episcopatu, monasterium Ruspe extru-
ctum 39, *cap. 20 et 21*, exilium, adventus Car-
thaginem 40, *cap. 22, 23 et 24*, quaestiones Re-
gis solutae 41, *cap. 25 et 26* iteratum exilium 41
et 42, *cap. 27 et 28*, acta et scripta in exilio 42,
cap. 29, gloriosus reditus, reliqua vita post exi-
lium 43, *cap. 30*, obitus, sepultura, successor 44
- G.
- 8 Garibaldus Ep. Ratisbon. *Ex Vita SS. Bonifacii
et Emmerammi* 546
- 1 Gaspar R. e tribus Magis, *ex variis* 8
- 11 Geminus M. in Hispania, *ex Mroll. mss.* 674
- 4 Geminus M. in Africa, *ex variis Mroll.* 165
- 3 Genovefa V. Parisiis. *Prolegom.* 137 et 725
Vita *ex mss. cap. 1 et 2*, Genovefae virginitas, et
sanctitas varie commendata 138, *cap. 3 et 4*,
Parisiis precibus contra Hunnos defensi, basi-
lica S. Dionysii extructa 134, *cap. 5 et 6*, varia
miracula 140 et 725, *cap. 7*, alia miracula,
ammona pauperibus procurata 141, *cap. 8, 9, 10*,
alia miracula signo crucis et precibus patrata 142,
cap. 11 obitus, miracula; basilica ei erecta
143 et 725
- Alia vita *ex mss. Cap. 1 et 2*, virginitatem amplecti-
tur, paralyti laborat 143, *cap. 3*, Hunnos a Pa-
risiis avertit 144, *cap. 4*, basilicam S. Dionysii
aedificat 144, *cap. 5*, caecam et paralyticam sanat,
eandem precibus accendit 145, *cap. 6*, patient
ei ostia, et corda, daemones fugat 145, *cap. 7*
et 8, varios sanat, annonam Parisiensibus con-
trat 156, *cap. 8, 9, 10*, daemones imbrem, et
morbos pellit, moritur 147. Miracula post mor-
tem. *Ex mss.* 147. Normannorum prima incur-
sio, miracula in fuga, reditu, et post facta 149.
Normannorum 2 incurso, miracula in fuga et
reditu facta 149. De excellentia S. Genovefae,
ex mss. 151. Reliquiarum revelatio *ex mss.* 152.
Translatio, miracula etiam alibi 725
- 8 Georgius Chozebites, *ex Men. Graec.* 483 et 734
- 5 Gerlacus Erenita in Belgio. *Prolegom.* § 1, pu-
blica veneratio, *ex variis*, 304, § 2, hymnus *ex
Offic. Rurwundensi* 305, § 3, fontis S. Ger-
laci inventio, *ex praefatione Erasmi Goyavi* 305.
Vita *ex mss. edita ab Erasmo Goyavo. Lib. 1,*
cap. 1, S. Gerlaci natalis, adolescentia 306,
cap. 2, occasio conversionis 307, *cap. 3 et 4*,
peregrinatio, penitentia 307, *cap. 5*, vita soli-
taria in concava quercu 308, *cap. 6*, pietas erga
S. Servatium 308, *cap. 7*, vexationes toleratae
309, *cap. 8*, corona a S. Hildegarde ei donata
309, *cap. 9*, coma alteri ab eo recisa non re-
crescit 310, *cap. 10*, detractores refutati 310,
cap. 11, Ep. Leodiensis erga eum benevolentia
311, *cap. 12*, infestatio daemonum et improbo-
rum 311, *cap. 13, 14, 15, 16*, vestitus, oratio,
statura 312, *cap. 17 et 18*, aquae ei in vinum versa,
pia mors 313. *Liber 2, Praefatio 313, cap. 1*,
translatio divinitus facta 314, *cap. 2 et 3*, lan-
guor ac dolor viscerum curatus 314, *cap. 4, 5,*
6,

- 6, 7, claudi sanati, mortai suscitati 315, 316, cap. 8, 9, 10, 11, cæcitas, alique morbi sublati 316, cap. 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, epilepsia, dolor dentium, dysenteria, febris curantur: crucis particula miraculosa 317, cap. 19, 20, 21, terra sepulchri, et reliquiis patratamiracula 317, cap. 21, 22, 23, 24, 25, medela variis bestiis præstita 318, cap. 26 et 27, fons S. Gerlaci miraculosus 318, cap. 28, cultus ejus apparitione restauratus 319, cap. 29, 30, 31, 32, varia curationes præsitæ 319, 320. Alia vita auctore *Wilhelmo Cripio*, cap. 1, S. Gerlaci conversio, pœnitentia 320, cap. 2, ejus innocentia impugnata 320, cap. 3, mors, miracula 321, cap. 4, fons S. Gerlaci, salutaris 321
- 6 Gertrudis ab Oosten Regina Delphis in Hollandia. *Prolegom.* 348. Vita *ex mss.*, cap. 1, Gertrudis patria, conversionis occasio 349, cap. 2, religiosa exercitia, tentatione 349, cap. 3, meditationes de Christi infantia 350, cap. 4, impressa illi Christi vulnera 351, cap. 5 et 6, varia vaticinia et predicationes 351 et 352, cap. 7, obitus ejus et alterius Gertrudis 352
- 3 Gogns Abb. in Gallia, idem qui Blihdmundus 154 et 726
- 10 Gonsalvus Amaranthus Ord. Prædicat. in Lusitania. *Prolegom.* Cultus, Vita, actas 640. Vita a *Didaco de Rosario Lusitanice scripta*. Præfatio *Interpretis Stephani Sumpuyi* 640, cap. 1. Regio Interamnis Durii et Minii 641, cap. 2, Gonsalvi patria, parentes, infantia 641, cap. 3, studium, sacerdotium 643, cap. 4, peregrinatio Hierosolymitana 643, cap. 5, ecclesia Amaranthii extracta 643, cap. 6, ingressus in Ordinem Prædicat., 643, cap. 7, pons Amaranthii extractus, miracula 646, cap. 8, varia miracula 647, cap. 9, obitus 648, cap. 10, miracula post mortem 648, cap. 11, beatificatio 649. Miracula *ex Hispanico Joann. Marietta et Ferd. Castillo* 650
- 3 Gordius Comes et Centurio M. Cesareæ. *Prolegom.* 130. Oratio S. Basilii. *Evordium* 130. *Narratio*, § 1, S. Gordii patria, honores, vita solitaria 131, § 2, Indi equestres turbati 131, § 3 et 4, comprehensio, minarum et blanditiarum contemptus 132, § 5, martyrium 133
- 4 Gregorius Ep. Lingonensis in Gall. *Prolegom.* 167. Vita auctore *Gregor. Turon.* *ex mss.* *Prologus* 168, cap. 1. S. Gregorii genus, dignitas, sanctimonia 168, cap. 2, pietas erga S. Benignum 168, cap. 3, mors, sepultura, miracula 169, cap. 4, translatio, epitaphium, miracula 169 et 728
- 1 Gregorius Ep. Nazianzenus, pater S. Gregorii Theologi, dicti vulgo Nazianzeni. *Ex Menæis Græc.* 21. Oratio S. Gregorii filii in ejus laudem 21
- 5 Gregorius Acritensis. *Vita ex Men. Græc.* 289
- 6 Guarinus Ep. Sedunensis in Helvetia. *Ex epistola S. Bernardi et alius* 347 et 730
- 8 Gudila V. Bruxellis in Belgio. *Prolegom.* 513. Vita auctore *Huberto ex mss.* *Prologus* 514, cap. 1, S. Gudilæ ortus, religiosa institutio 514, cap. 2, sancta vita, demonis insidiæ 515, cap. 3, mortificationis studium miraculo illustratum 516, cap. 4, alia in vita miracula 517, cap. 5, obitus, sepultura, miracula 518, cap. 6, sepulchrum violans punitus 519, cap. 7, reliquia: Morzelam translata, miracula 519, cap. 8, Carolus Magnus sepulchrum veneratur 521, cap. 9, regia Virgo sanata, Rex conversus 522, cap. 10, Morzela vastata, translatum corpus Bruxellam 523
- Alia Vita *ex Surio*, cap. 1, S. Gudilæ ortus, educatio 524, cap. 2, vita privata, demonis insidiæ 524, cap. 3, miracula in vita 525, cap. 4, obitus, sepultura, miracula 526, cap. 5, sepulchri violator punitus 526, cap. 6, reliquiæ translatæ, miracula 526, cap. 7, sepulchrum a Carolo Magno honoratum 527, cap. 8, Rex oh filiam sanatam conversus 528, cap. 9, reliquiæ Capremontem delata 528, cap. 10, relatæ Morzelam, inde Bruxellam 530
- 10 Guilielmus Eremita, Archiepisc. Bituricensis. *Prolegom.* 627. Vita auctore *Coactaneo, ex Surio*, cap. 1, S. Guilielmi episcopatus 629, cap. 2, Vita in episcopatu 629, cap. 3, varia miracula 630, cap. 4, pietas, opera misericordie, tentationes repressæ 631, cap. 5, pervicacia aliena domita 631, cap. 6, infestationes patientia superata 632, cap. 7, expeditio cruciata contra Albigenses 632, cap. 8, preparatio ad mortem 633, cap. 9, testamentum, obitus 634, cap. 10, sepultura 634, miracula ad sepulchrum 635
- Alia Vita auctore *Coactaneo, ex mss.* cap. 1, S. Guilielmi vita ante episcopatum 636, cap. 2, acta in episcopatu, miracula 636, cap. 3, variae virtutes, sancta mors 637, cap. 4, canonizatio 637. *Præfatio in librum miraculorum* 638. Aliud vitæ compendium, auctore anonymo *Coactaneo* 639
- 1 Guilelmus Ab. Divione. *Proleg.* 57 et 720. Vita auctore *Glavro Rodulpho ex mss.* *Præfatio* 58, cap. 1 et 2, S. Guilielmi ortus, studia, vita monastica 58, cap. 3 et 4, fuga sacerdotii, migratio Cluniacum 59, cap. 5 et 6, prefectura variorum monasteriorum 60 et 720, cap. 7, templum S. Benigni restauratum, reliquiæ invente 61, cap. 8 et 9, sacerdotium, iter Romam, acta in Italia 61, cap. 10, 11, 12, S. Odilonis conversio ad religionem, S. Henrici Imp. et Roberti Regis conciliatio, Joannis XX, Papæ admonitio 62, cap. 13 et 14, varia monasteria extracta et directa, conciones 63, cap. 15 et 16, miracula, obitus 64

H

- 8 Helladius M. in Libya. *ex Men. et Mroll.* 472
- 1 Heraclius M. Bononiæ. *ex Mroll. mss.* 19
- 2 Herissus M. Sirmii. *ex Mroll. mss.* 80
- 1 Hermes M. *ex Mroll. mss.* 19
- 4 Hermes M. Bononiæ. *ex Mroll. Sigonio, Ghirardaccio* 163
- 1 Hermes M. in Rhætia. *ex Mroll. mss.* 25
- 3 Hilarinus M. in Africa. *ex Mroll. mss.* 130
- 5 Honobertus Ep. Senonensis. *ex variis* 288 et 730
- 11 Honorata V. Ticini in Ital. *ex Mroll. Vita ex Ferrario* 680 et 743
- 4 Honoratus M. *ex Mroll. mss.* 19
- 6 Honorius M. *ex Mroll. mss.* 324
- 5 Honorius M. in Africa. *ex Mroll.* 240
- 5 Homulphus Ep. Senonensis. *ex variis* 288 et 730
- 11 Hortensius Ep. *ex Mroll. mss.* 677
- 11 Hyginus Papa M. *ex variis* 665 et 743

I

- 1 Iactus M. Bononiæ. *ex Mroll. mss.* 19
- 5 Januariæ M. in Africa. *ex variis Mroll.* 240
- 6 Januariæ M. in Africa. *ex Mroll.* 323
- 8 Januarius M. *ex Mroll. mss.* 473
- 11 Januarius M. in Africa. *ex Mroll. mss.* 666
- 7 Januarius M. Heracleæ. *ex Mroll.* 356
- 9 Januarius M. Sinyræ. *ex Mroll. mss.* 567
- 8 Igomonus, sive Egemonius, Ep. Augustoduni. *ex Saussuio et Mroll.* 473
- 10 Joannes Camillus Bonus Ep. Mediolan. *Prolegom.* 622. Vita *ex Josepho Ripamonti* 622
- 6 Jocundus M. in Africa. *ex Mroll.* 323
- 2 Isidorus Ep. Hieropolitanus in Ægypto Conf. *Ex S. Hieronymo, Martyrol. Rom. 84 et Pauludio* 721
- 2 Isidorus

- 2 Isidorus Ep. M. Antiochiæ. *ex Mroll.* 83, an Ep. Caesar-Augustinus? 721
- 10 Iucundus M. *ex Mroll.* mss. 602
- 5 Iucundus M. in Africa. *ex Mroll.* 240
- 9 Iucundus M. in Africa. *ex Mroll.* 567
- 8 Iucundus M. Sirmii. *ex variis Mroll.* 470
- 8 Julianus Diaconus M. Bellovacensis. *In Actis S. Luciani Ep. cultus sacer* 439, 460, ad Bellovacos adventus 463, martyrium 464 et 467
- 9 Julianus M. Antiochiæ, vel Antinoi in Ægypto. *Prolegom. ex variis.* § 1, S. Juliani Acta 370, § 2, varii SS. Juliani, huius martyrii tempus et locus 371, § 3, memoria in Fastis vi, vii et vii Janu. 372, § 4, cultus ix Janu. 372, § 5, memoria ix et xii Janu. xii Febr. itemque mense Junio 374. Acta *ex mss. Prefatio* 373, cap. 1, S. Juliani ortus, educatio, conjugium cum Basilissa 373, cap. 2, votum virginitalis caelitus approbatum, vita monastica 376, cap. 3, persecutio Diocletiani, moritur S. Basilissa et mille VV. 378, cap. 4, Julianus captus, combusti socii 379, cap. 5, constantia ejus adversus blanditias Præsidis 379, cap. 6, cruciatum miracula: martyrium amici Præsidis 380, cap. 7, conversio S. Celsi pueri 381, cap. 8, Conversio xx militum: adventus vii Fratrum et S. Antonii Presb. in carcerem 382, cap. 9, Anastasius a morte suscitatus, conversus 382, cap. 10, Julianus et 30 MM. ab igne illasi 383, cap. 11, S. Marcionilla uxor Præsidis, Celsi mater conversa: cædes xxvii Martyrum 384, cap. 12, subversio templi Jovis 385, cap. 13, Juliani et sociorum martyrium 386. Alia Acta *auctore S. Adelmo* 387
- 7 Julianus M. in Gallia. *ex Saussauo* 357
- 7 Julianus M. an Toletanus, Calaritanus, alius? *Ex variis* 355 et 730
- 6 Julius M. *ex Mroll.* ms. 324
- 10 Justina matrona, Leontinis in Sicilia, *ex Ferrario* 601 et 744
- L
- 8 Laurentius Justinianus Patriarcha Venetus. *Proleg.* § 1, origo congregationis S. Georgii in Alga 349, § 2, B. Laurentii Generalatus, ordinis cœnobii 349, § 3, Patriarchatus Venetus 350, § 4, vitæ Scriptores 350, § 5, Honores sacri 351. Vita *auctore Bernardo Justiniano nepote. Prefatio* 351, cap. 1, B. Laurentii ortus, adolescentia, fuga ad monasterium 352, cap. 2, poenitentia, dolorum tolerantia 353, cap. 3, humilitas, mansuetudo, paupertas, oratio 354, cap. 4, caritas erga Fratres, predicationes electio ad episcopatum 355, cap. 5, in episcopatu, vestis, victus, pecunie contemptus 356, cap. 6, sapientia, prudentia, scripta 357, cap. 7, mansuetudo, donum lacrymarum, corporis figura 357, cap. 8, moribundi et energumens adjuti, Eucharistia absentis data, patriarchatus 358, cap. 9, monita salutaria, celebritas nominis 360, cap. 10, moribus extremus, pia decreta 361, cap. 11, oratio ante mortem, predicationes 362, cap. 12, mors, sepultura, miracula 362. Bulla *Clem. VII, de ejus Beatificatione* 363. Recentiore miracula *ex Dan. Rosa, et aliis* 364
- 11 Leucius Ep. Brundisi Ital. *Prolegom.* 667 et 743. Vita *ex Brevario Capuano* 667. Alia Vita *ex ms. lectionario* 668. *Hymnus* 669. Vita *ex mss. Prefatio* 669. cap. 1, S. Leucii ortus, vita monastica 669, cap. 2, vocatio ad episcopatum 669, cap. 3, sacerdotium, miracula 670 et 743, cap. 4, profectio in Italiam. Brundisiorum conversio, obitus 671 et 743. Translationis reliquiarum historia 672
- 1 Leucius M. *ex Mroll.* ms. 19
- 11 Leucius Conf. Alexandriæ. *ex Mroll.* 674
- 4 Libentius Ep. Bremensis in Germania *Prolegom.* 180. Vita *ex Adamo Bremensi, cap. 1*, B. Libentii virtutes 180, cap. 2, Sueno tyrannus et piratæ puniti 181, cap. 3, Libentius multos Episcopos ad gentium conversionem ordinauit 181
- 3 Lucas monachus Ab. Placentiæ, Ital. *ex Ferrario* 289
- 8 Lucianus Ep. Bellovacensis in Gallia. *Prolegom.* § 1, S. Luciani memoria in sacris fastis 439, § 2, actus 460 et 734, § 3, vita scripta, aliorum testimonia 461 et 734. Vita *auctore Odone Ep. ex mss. cap. 1*, S. Lucianus mittitur in Gallias 461, cap. 2, prædicat in Italia, venit Arelatum 462, cap. 3, Bellovacæ prædicat, socii martyrio coronantur 463, cap. 4, varie tortus occiditur 464, cap. 5, proprium caput defert, sepelitur 465. Alia Vita *ex ms. cap. 1*, Bellovacis Christum prædicat 466, cap. 2, comprehenditur 467, cap. 3, occiditur, sepelitur, clarescit miraculis 467
- 3 Lucianus Ep. Leontinus in Sicilia. *ex Mroll.* 136
- 7 Ludovicus Presb. Antiochenus M. *Proleg.* § 1, Luciani sanctitas, doctrina catholica 337, § 2, Acta, tempus mortis 338. Vita *ex Simeone Metaphraste, cap. 1*, S. Luciani patria, virtutes, eruditio 339, cap. 2, comprehensio, puerorum constantia 339, cap. 3, conversio variorum, incarcerationio 360, cap. 4, obitus inter tormenta 361, cap. 5, sepultura Helenopolis urbs condita 361. *Analecti de eod. ex Rufino et mss.* 362, *ex Anthologia Græc.* 363, *ex S. Joan. Chrysost.* 363
- 5 Lucianus M. in Africa *ex Mroll.* 240
- 3 Lucida M. in Africa. *ex Mroll.* mss. 130
- 8 Lucius M. *ex Mroll.* 473
- 7 Ludovicus Blossius Ab. Lætiensis in Belgio. *Prolegom.* § 1, vita ejus cur hic edita? 430, § 2, scripta Blossii ex Lætiensium Prolegomenis 430. Vita *auctore monacho Benedictino, Prefatio* 432, cap. 1, Blossii ortus, patria, parentes 432, cap. 2, educatio apud Carolum Principem commoratio, ad religionem vocatio 433, cap. 3, tirocinium vitæ monasticæ Lætiis 434, cap. 4, studia litterarum Lovanii 434, cap. 5, assumptio in Coadjutorem Abbatis 435, cap. 6, electio in Abbatem Lætiensem 436, cap. 7, regimen primis Prælatûre annis 436, cap. 8, disciplinæ restauratio impedita, fuga Athum 437, cap. 9, Athi rigidior disciplina concepta 437, cap. 10, tergiversatio quorundam et amulorum invidia 438, cap. 11, lætias reditus, mitior vitæ ratio excogitata 438, cap. 12, sapientum virorum consilio, et aliarum congregationum exemplo, moderata vivendi ratio assumpta 439, cap. 13, speculum monachorum sub Dacryani nomine conscriptum 440, cap. 14, temperatus vivendi modus a Paulo III. probatus 440, cap. 15, exemplar perfectionis aliis Blossius 441, cap. 16, sacre lectionis frequentatio 442, cap. 17, oratio, libri ascetici 442, cap. 18, exhortationes 444, cap. 19, monasterium conservatum ampliatum 446, cap. 20, suppellex sacra aucta, reliquiæ ornatae 446, cap. 21, tranquillitas animi, mansuetudo, caritas 447, cap. 22, hospitalitas 448, cap. 23, castitas et mundities 449, cap. 24, magnanimitas, adversorum tolerantia 439, cap. 25, liberalitas in pauperes, opum honorumque contemptus 450, cap. 26, zelus contra nascentes hereses et vitia 431, cap. 27, aegritudo postrema 453, cap. 28, mors, sepultura 453. *Epitaphia* 455. *Epilogus* 456
- M
- 2 Macarius Alexandrinus Ab. *Prolegom. ex variis* 84

84 et 721. Acta ex <i>Vitis PP. collecta</i> , cap. 1, 2, 3, sacerdotium, tentationes superate, abstinentia 85, cap. 4, aditus ad monumentum Jannæ et Mambre, lac a bubala præsbitum 86, cap. 5, commoratio in cœnobio Tabennensi 87, cap. 6 et 7, contemplationis studium, miracula, vana gloria repressa 87, cap. 8, Hyæne immus. Discipuli Palladius et Marcus 88, cap. 9, illusiones demonum in oratione, merita communicantium 88	2 Martyres socii S. Defendentis, ex <i>Mroll.</i> 80
2 Macarius Romanus Erem. in Italia, ex <i>Ferrario et aliis</i> 90	1 Martyres in Africa, socii S. Felicis, ex <i>Mrol.</i> ss. 19
2 Macarius M. ex <i>Mroll.</i> mss. 82	10 Martyres socii SS. Revocati, Firmi, et Jucundi, ex <i>Mroll.</i> mss. 602
6 Macra V. M. in territorio Remensi. <i>Prolegom.</i> 324. Acta ex mss. 325. Translatio reliquiarum, ex mss. 326	1 Martyres Syracusani, ex <i>Octavio Cajetano</i> 9
1 Magnus M. ex <i>variis Mroll.</i> 21	9 Martyres plurimi, Episcopi. Sacerdotes, ministri Ecclesie, monachi. <i>In actis S. Juliani</i> 370, anniversaria memoria 373, 374. Vita aliquorum cœnobitica 377, martyrium 379
9 Marcellinus Ep. Anconæ in Ital. Acta ex S. <i>Greg. et Ferr.</i> 590	2 Martyres plurimi passi sub Diocletiano et Maximiano, ex <i>Eusebio, Baronio, Mrol. Rom.</i> 81
2 Marcellinus M. Tomis in Ponto, ex <i>variis Mroll.</i> 82	5 Martyres plurimi sub Diocletiano, in Thebaide, ex <i>Mrol. Rom. et Eusebio</i> 241
10 Marcianus Presb. Œconomus Eccl. Constantinop. <i>Proleg.</i> 609. Vita ex <i>Mataphrasto</i> , cap. 1, fit Presbyter et Œconomus 611, cap. 2, templum S. Anastasie ædificat 614, cap. 3, veste pauperi data, ipse splendida indutus cernitur 612, cap. 4, S. Anastasie templum ab incendio servatum, miraculis illustratum 613, cap. 5, templum S. Irænes aliaque ædificata 614, cap. 6, mortui sepulti, meretrices conversæ 613, cap. 7, Marciani paupertas, existimatio, miracula 616	2 Martyres plurimi Britanni, Lichfeldiæ in Anglia, ex <i>Beda et Mrol. Anglicano</i> 82
4 Marcianus M. in Africa, ex <i>Mroll.</i> 165	2 Martyres plurimi Placentini, ex <i>Ferr. et Franc. Gonzaga</i> 80
9 Marcionilla uxor Marciani Præsidis M. <i>In actis S. Juliani</i> 370. Cultus 372, 373, 374, conversio 384, baptismus 385, martyrium 386	4 Mavilus M. Adrumeti in Africa, ex <i>Mrol. Rom. et Tertul.</i> 164
5 Marcus M. in Africa, ex <i>Mroll.</i> mss. 240	8 Maurontus Ab. monasterii S. Florentii. <i>Ex vita S. Hermelandi et Mroll.</i> 505
6 Marcus M. in Africa, ex <i>Mroll.</i> 323	8 Maximianus Presb. M. Bellovaci. <i>In actis S. Luciani Ep.</i> Ejus veneratio 439, 460, ad Bellovacos adventus 463, martyrium 464 et 467
2 Marcus Surdus, ex <i>Menais</i> 90	2 Maximianus M. Sirmii, ex <i>Mroll.</i> mss. 80
1 Marinus Ab. Lerimi, ex <i>Vincentio Barruli et Mroll.</i> 55, 719	8 Maximus I, Ep. Ticinensis, ex <i>Ferrario et Bernar. Saeco</i> 471
3 Martialius M. in Africa, ex <i>Mroll.</i> 130	8 Maximus II, Ep. Ticinen, ex <i>epist. S. Ennodii et Ferrario</i> 471
9 Martiana V. M. Cæsareæ in Mauritania, <i>Prolegom.</i> 368, Acta ex mss. 369, <i>Hymnus ex Brevario Toletano</i> 370	2 Maximus Ab. M. in Gallia. Acta ex mss. <i>Prologus. Genealogia S. Maximi</i> 91, cap. 1, fuga in eremum ut nuptias declinet 91 et 722, cap. 2, sponsalia vi contracta, iterata fuga 92, cap. 3, monachatus, sacerdotium 92, cap. 4, cœnobii præfectura, lethalia vulnera inflicta 93, cap. 5, obitus, miracula 94
2 Martiniarius Ep. Mediolanensis. <i>Ex Martyrol. Rom. et Ripamontio</i> 89	7 Maximus M. Brixiae, ex <i>Galesinio et aliis</i> 429
1 Martina V. M. Romæ. <i>Proleg.</i> 11. Vita ex mss. cap. 1, S. Martineæ genus, Apollinis statua eversa 11, cap. 2, Lictores conversi, occisi 12, cap. 3, eam torquentes caelitus puniti 13, cap. 4, Angelica consolatio, Diana eversa 14, cap. 5, leo mansuefactus, sprete, illecebræ 13, cap. 6, ignis aliaque tormenta superata 16, cap. 7, Martineæ et tyranni dispar obitus 17. Reliquiarum inventio. <i>Ex Italico Marsilii Honorati</i> 18	4 Meduinus in Anglia. <i>Vita ex variis collecta</i> 10, 719
9 Martyr anonymus, amicis Marciani Præsidis, a S. Juliano conversus. <i>In actis S. Juliani</i> 370. Oculi amissio et restitutio 380, conversio et martyrium 381	6 Melanius Ep. Rhedomensis in Gallia. <i>Prolegom.</i> 327. Vita ex mss. cap. 1, S. Melanii ortus, promotio ad episcopatum 328, cap. 2, functiones episcopales, miracula 329, cap. 3, curationes per oleum sacrum et aquam benedictam 330, cap. 4, Marsi Episcopi poma, curatio. Venetensium conversio 330, cap. 5, Rex Venetensium ejusque filia curati; alia miracula 331, cap. 6, obitus, miracula 332. Miraculum sepulchri incenso templo illæsi, ex S. <i>Greg. Turonen.</i> 333. Alia miracula auctore <i>Gervasio Ep. Remensi</i> 333. Aliud miraculum auctore <i>anonimo</i> ex mss. 334
10 Martyres ii socii S. Possessoris, ex <i>Mroll.</i> mss. 602	6 Melchior Rex et tribus Magis, ex <i>variis Mroll.</i> 323
9 Martyres v in Africa, socii S. Epicteti, ex <i>Mroll.</i> 567	3 Melorus M. in Anglia. <i>Prolegom.</i> 136 et 725. Vita ex <i>Capgravo et mss.</i> 136
11 Martyres vi in Hispania, cum SS. Agento, Donato, etc. ex <i>Mroll.</i> mss. 674	1 Mochua, sive Cronanus, Ab. Ballensis in Iibernia. <i>Proleg.</i> 47 et 719. Vita ex mss. cap. 1, S. Mochuæ genus, vita monastica 47, cap. 2, 3, 4, 5, varia miracula, iter in Conachtiam, monasterium Ballense 48, cap. 6, varie curationes, mors 49
9 Martyres vii fratres, ex genere Carini Imp. <i>In Actis S. Juliani</i> 370, Cultus 372, 373, 374, adventus in carcerem S. Juliani, martyrii desiderium 382, ignis superatus 383, martyrium 385	1 Mochua, sive Cuanus, Ab Lægsiensis in Iibernia. <i>Proleg.</i> 45. Vita ex mss. cap. 1, S. Mochuæ monachatus 44, cap. 2, 3, 4, 5, varia miracula 45, 46, 47 et 719, cap. 6, ædificia, mors 47
1 Martyres ix socii SS. Euphrosyni et Priamiani, Nicomedie, ex <i>Mroll.</i> ss. 20	11 Monachi ix Suppentonia cum S. Anastasio Abbate, ex S. <i>Gregorio et Mroll.</i> 701
9 Martyres xx milites. <i>In actis S. Juliani</i> 370, cultus 372, 373, 374, conversio, baptismus 382, ignis superatus 383, martyrium 385	11 Morositus M. in Hispania, ex <i>Mroll.</i> mss. 674
1 Martyres milites xxx Romæ via Appia, ex <i>Mroll.</i> 20	
	N
	1 Narcissus M. in Africa, ex <i>Mroll.</i> ss. 19
	2 Narcissus M. Tomis in Ponto, ex <i>Mroll.</i> 82
	4 Neophyta V. M. <i>Prolegom.</i> 166. Vita ex mss. 166
	10 Nicanor M. e vii primis Diaconis, ex <i>Mroll.</i> 601
	7 Nicetas Ep. Dacorum, Vita ex S. <i>Paulino et aliis</i> 8 collecta

- collecta*, § 1, S. Nicetæ primus in Italiam adven-
tus 365, § 2, secundus advenus 365, § 3, re-
ditus in Daciam, gentes ab eo conversæ 366
- 6 Nilammon reclusus, Geris in Ægypto, *ex Mrol.*
Rom. et Socomeu 326
- O
- 1 Odilo Abb. Cluniacensis. *Prolegom.* 65. Vita au-
ctore *Lotsalda monacha*, *ex mss. Prologus* 65, cap.
1, 2, 3, 4, S. Odilis patria, monachatus, præ-
fectura 66 et 720, cap. 5, 6, 7, variae virtutes,
amabilitas, comitas, liberalitas 67, cap. 8, hospi-
talitas, humilitas 68, cap. 9, 10, 11, 12, 13,
fortitudo, temperantia, magnificentia, amore erga
V. Matrem 69, cap. 14, 15, miracula, iter Roman-
num, obitus 70. Alia vita auctore B. *Petra*
Damiano. Prologus auctoris 71, cap. 1 et 2, insti-
tutio clericalis et monastica, præfectura, libe-
ralitas 71, cap. 3, 4, 5, 6 in alios benignitas,
miracula 72, cap. 7, 8, 9, alia varia miracula 73,
cap. 10, 11, commemoratio animarum instituta;
liberatio Benedicti Papæ et Purgatorio 74, cap.
12, 13, 14, varia miracula 75, cap. 15, 16,
monasteria constructa et directa, obitus, mira-
cula 76. Elevatio S. Odilonis, *ex Car. Saussaio*
et Billint. Cluniac. 77
- 2 Odino, sive Otteno Ab. Rothensis ord. Præmon-
strat. in Suevia, *ex variis* 722
- 10 Oringa, sive Christiana V. Castelli-sanctæ-Crucis
in Etruria. Vita a *Silvana Razzi Italice scripta*,
cap. 1, B. Oringæ adolescentia 651, cap. 2, pere-
grinationes 651, cap. 3, cœnobium constru-
ctum, vaticinia, miracula 652, cap. 3, regitudo,
mors, miracula 653. Alia vita auctore *Corn.*
Curtio ord. S. Augustini, cap. 1, B. Oringæ vir-
ginitas fuga servata 654, cap. 2, ancillatio Luæ,
peregrinatio ad montem Garganum 655, cap. 3,
Romæ et Assisii divina defensio et illustratio
656, cap. 4, cœnobium crucis castellanum ex-
structum 657, cap. 5, cœnobium ordinatum; can-
tus et litterarum scientia 657, cap. 6, arcano-
rum et futurorum præscientia 658, cap. 7,
virtutes, miracula 659, cap. 8, obitus, mors,
sepultura 660, cap. 9 et 10, varia post mortem
miracula 661 et 662
- P
- 11 Pacius M. in Hispania, *ex Mroll. mss.* 647
- 11 Palæmon Anachoreta in Thebaide. Acta *ex Vita*
S. Pachamii, cap. 1, consecrat monachum S. Pa-
chomium 675, cap. 2, abstinentia, reprehensio
arrogantis et incontinentis monachi 676, cap. 3,
Pachomii virtutes. Palæmonis obitus 676
- 7 Pallada M. *ex Mrol. ms.* 353
- 8 Palladius M. *ex B. Notkevo* 473
- 1 Paracodas Ep. Viemien. *ex Boscio et variis Mroll.*
20
- 9 Paschasia V. M. Divione in Burgundia. Acta a
Petro Franc. Chiffletio Soc. Jesu collecta 566
- 8 Patheus M. *ex Mrol. ms.* 472
- 8 Patiens Ep. Metensis. *Proleg.* 468 et 734. Vita
ex ms. 469
- 10 Paulinus Patriarch. Aquileiensis. Vita *ex variis*
collecta, § 1, Patriarchæ Aquileiensis Sedes 713,
§ 2, S. Paulini doctrina, familiaritas cum Ca-
rolo Magno et Alcuino Flacco 714, § 3, pietas
in Deum, studium orationis 715, § 4, concio-
nes, fides propagata 715, § 5, hæreses oppu-
gnatae, Concilia celebrata, libri editi 716, § 6,
immunitas Ecclesiastica defensa 717, § 7, obi-
tus, publica veneratio 718
- 10 Paulus Thebæus I, Eremita in Ægypto. *Prolegom.*
602 et 744. Vita *ex ms. Græca* 603. Alia Vita
auctore S. *Hieron. Prologus* 604, cap. 1, S. Pauli
secessus in eremum 604, cap. 2, colloquium et
et prandium cum S. Antonio 605, cap. 3, mors,
sepultura 606. Translatio reliquiarum S. Pauli,
et ordo Eremitarum S. Pauli institutus. *Ex va-
riis* 607 et 744. Historica relatio, *ex mss.* 608
- 11 Pansalinus M. in Hispania, *ex Mroll. mss.* 674
- 8 Pega, sive Pegia V. in Anglia. *Ex Vita S. Guth-
laci, Orlerico Vitale, Ingulhno, et aliis* 532
- 9 Petrus Ep. Sebastenus in Armenia. Acta *ex Vita*
S. Macrina sororis et aliis 588 et 744
- 6 Petrus Ab. Cantuariensis, *ex Hist. Angl. S. Bedæ*
et aliis 334
- 3 Petrus Balsamus M. *Prolegom.* 128, Acta *ex*
Surio et mss. 129
- 5 Petrus M. in Africa, *ex Mroll. mss.* 240
- 6 Petrus M. in Africa, *ex Mroll.* 323
- 8 Petrus M. Sirmi, *ex Mrol. ms.* 470
- 11 Petrus Conf. Alexandrie, *ex variis Mroll.* 674
- 4 Pharaildis V. in Brabantia. *Prolegom.* 170. Vita
ex mss. Prologus 170, cap. 1, S. Pharaildis genus,
adolescentia sancta 170, cap. 2, virginitas in
conjugio servata 171, cap. 3, maritus crudelis,
divinitus punitus 171, cap. 4, S. Pharaildis
mors, miracula 171. Vitæ epitome *ex Molano*
172, miraculum de panibus in lapides conver-
sis, *ex mss.* 172, de ecclesia et translationibus.
Ex Gondavo Antonii Sanderi 173
- 7 Philo M. *ex Mrol. ms.* 357
- 11 Philo M. in Hispania, *ex Mroll. mss.* 674
- 11 Philoromus M. *ex Mroll. Acta ex mss.* 666
- 11 Philoromus M. in Africa, *ex Mroll. mss.* 666
- 3 Phosterius Ab. Vita *ex Men. Græc.* 286
- 9 Pictus M. in Africa, *ex Mroll. mss.* 567
- 8 Pisseus M. *ex Mroll. mss.* 473
- 8 Planius M. Interamnæ, *ex Ferrario* 471
- 3 Pœnicia M. in Africa, *ex Mroll. mss.* 130
- 7 Polyanthus M. *ex Mrol. mss.* 357
- 8 Polyuectus, vel Euctus, M. *ex Mroll.* 473
- 11 Polyuectus M. *ex Mroll. Acta ex mss.* 666
- 6 Pompeianus M. Calari, *ex Sanct. Calar. Scraph.*
Squirri 324
- 2 Possessor M. *ex Mroll. mss.* 82
- 10 Possessor M. *ex Mroll. mss.* 602
- 3 Possessor M. in Africa, *ex Mroll. mss.* 130
- 9 Possessor M. Smyrniæ, *ex Mroll. mss.* 567
- 1 Priamianus, sive Prianus M. Nicomediæ *ex*
Mrol. ms. 20
- 3 Prima M. *ex Mroll. mss.* 135
- 1 Primianus M. *ex Mroll. ms.* 14
- 3 Primus M. in Hellesponto, *ex Mrol.* 533
- 4 Priscillianus Diac. *ex Mroll.* 165
- 4 Priscus Presb. Romæ, *ex Mroll.* 165
- 5 Privatus Ab. Placentiæ in Ital. *ex Ferrario* 289
- Q
- 9 Quietus M. in Africa, *ex Mroll. mss.* 567
- 4 Quintus M. in Africa, *ex Mroll.* 165
- 9 Quintus M. Africa, *ex Mroll.* 567
- 9 Quintus alius M. in Africa, *ex Mroll. mss.* 567
- 9 Quintus item alius M. in Africa, *ex Mroll. mss.* 567
- 10 Quintus M. in Africa, *ex Mroll. mss.* 602
- 11 Quintus M. in Africa, *ex Mroll. mss.* 666
- R
- 7 Raimundus de Pennaforti III, Generalis. Ord.
Prædicat. *Prolegom.* 404. Vita auctore *Lean-
dro Alberto* 405. Alia Vita *ex bulla canonizationis*
Clementis VIII. Prefatio 407, cap. 1, Raimundi
eruditio, munia Ecclesiastica 408, cap. 2, reli-
gionis ingressus, sanctissima vita; institutio
Ordinis de Mercede 408, cap. 3, apud Legatum et

- sticæ 274, cap. 2, pœnitentia et abstinentia mirabilis 273, cap. 3, populorum ad eum concursus 276, cap. 4, columnaris statio, probata a Patribus 277, cap. 5, conspectus matri negatus, defunctæ parentatum 277, cap. 6, Ismaelitis collata beneficia 278, cap. 7, proles sterili Reginæ impetrata, et sanata 279, cap. 8, mulier eminus agnita et benedicta 279, cap. 9, Antiochi latronis conversio, pia mors 280, cap. 10, cognitio futurorum et absentium 281, cap. 11, SS. Theodosius Cœnobiarcha et Daniel Stylita instructi, Barbari adjuti 282, cap. 12, quotidianæ exercitationes, præcepta variis data 283, cap. 13, mutus curatus, calamitas publica depulsa 284, cap. 14, obitus, corpus Antiochiam delatum 284, cap. 15, reliquæ a Leone Imp. expeditæ, templum in monte in quo stetit. 285.
De iisdem reliquiis et templo, *ex Evagrio* 286
- 2 Siridon Ep. *ex Mroll.* 83
1 Stabilis Ep. Arvernensis. *Ex variis.* 57
3 Statulianus M. in Africa, *ex Mroll.* mss. 130
2 Stephanus M. Hierosolymis, *ex Mroll.* mss. 82
11 Stephanus M. in Hispania, *ex Mroll.* mss. 674
2 Stratonicus M. *ex Mroll.* mss. 82
3 Syncretica V. Alexandriae. *Prolegom.* 242. Vita auctore S. Athanasio *ex ms. Græco, interprete Davide Colvillo collata cum interpretatione Pet. Lanselii Soc. Jesu. Præfatio* 242 et 729, cap. 1, syncreticæ genus, adolescentia 243 et 729, cap. 2, religiosæ vitæ tirocinia 243 et 729, cap. 3, præcepta ad virgines 244 et 729, cap. 4, de custodia castitatis 245 et 729, cap. 5, paupertatis voluntariæ bona 246 et 729, cap. 6, vitæ monasticæ et secularis comparatio 247 et 729, cap. 7, de insidiis dæmonum 248, cap. 8, de arrogantia et pusillanimitate curandis 248 et 729, cap. 9, de ira, detractatione, odio vitandis 250 et 729, cap. 10, de elemosyna spirituali et corporali, vitæque religiosæ exercitatione 251 et 729, cap. 11, Genethliacorum judicia refelluntur 252 et 729, cap. 12, profectus spiritualis, ornatus sponsorum Christi 253 et 729, cap. 13, Parænesis ad religiosos 254 et 729, cap. 14, Hectica diu laborat, suas interim instruit 255 et 729, cap. 15, vocis usu privatur, acerba patitur, pie moritur 256
- 5 Syncretica alia quæ et Apollinaris. *Vide Apollinaris.*
3 Sinesius M. Nicomed. idem qui Theonas. *Acta ex ms.* 723
- T
- 5 Talida V. Ab. Antinoi in Thebaide, *ex Mroll. et Vitis PP.* 237
8 Tatia M. Sirmii, *ex Mrol.* ms. 470
5 Tatiana, *ex Menæis Græc.* 237
11 Tato mon. in Samnio, *ex Ferrario* 713 et 745
5 Telesphorus Papa M. *Prolegom.* 236 et 729. Vita auctore *Severo Paulo ord. Carm.* § 1, Status Ecclesiæ sub Antonino Imp. 236, § 2, S. Telesphorus sectator vitæ religiosæ 237, § 2, Papa creatur 238, § 4, varia jejunia ordinat 238, § 5 et 6, tres Missas in Nativitate Domini celebrandas, aliaque in Missis observanda decernit 238, 239, § 7 et 8, viros Apostolicos ad diversas plagas mittit, hæreticis resistit 239
5 Telesphorus M. in Africa, *ex variis Mroll.* 240
6 Telesphorus in Africa, *ex Mrol.* ms. 323
1 Telemachus M. Romæ, *ex Mroll. et Theoretio* 21
10 Thecla V. Leontinis in Sicilia. Vita *ex Ferrario* 601 et 744
4 Theoctistus Ab. in Sicilia, *ex Mroll.* 180
7 Theodorus mon. in Ægypto, *ex Mrol. Rona. et vitu S. Antonii* 365
3 Theodorus M. Calari, *ex Sanctuario Calaritano Scraphini Squirri* 242
11 Theodosius Cœnobiarcha in Judæa. *Prolegom.* § 1, S. Theodosii natalis, sacri honores 680, § 2, Vitæ Scriptores 681, § 3, ætas, tempus obitus 682, § 4, situs monasterii 683 et 745, § 5, familiaritas cum S. Saba 683. Vita *ex ms. Græco et Metaphraste, cap. 1*, S. Theodosii ortus, educatio, peregrinatio 685, cap. 2, Hierosolymis habitatio, secessus 686, cap. 3, exercitatio in spelunca 687, cap. 4, confluxus discipulorum, unius obitus 687, cap. 5, annona divinitus submissa 688, cap. 6, monasterium extractum 689, cap. 7, benignitas in pauperes, ægros, hospites, divinitus remunerata 689, cap. 8, valetudinaria quinque extracta, emergenti liberati 691, cap. 9, templa quatuor extracta, exercitatio monachorum 691, cap. 10, sacre lectiones et exhortationes 692, cap. 11, Anastasii Imp. ad hæresim invitantis repudiata munera 693, cap. 12, utriusque epistolæ 694, cap. 13, zelus, exilium 695, cap. 14, cancer miraculo curatus, frumentum multiplicatum 696, cap. 15, submersionis et abortionum periculum depulsum 697, cap. 16, noxia animantia cohibita, homines malevoli puniti 698, cap. 17, præliantibus alisque subventum, terræ motus prædictus 698, cap. 18, senectus, ultimus morbus 699, cap. 19, mors, sepultura, miracula 700
11 Theodosius Antiochenus Ab. in Scopulo. *Prolegom.* 677. Vita *ex Menæis Græcorum* 677, *ex Philotheo Theodoretii* 678. Miracula *ex Prato Spirituali Joannis Moschi* 679
2 Theodote mater SS. Cosmæ et Damiani. *ex ms.* 81
1 Theodotus M. *ex Menæis Græc.* 21
4 Theodotus M. in Africa. *ex Mroll.* 163
3 Theognia V. Menis in Sicilia. *ex Oct. Cajet. et Ferrar.* 240
3 Theogenes M. in Hellesponto. *Prolegom. ex variis* 133. *Acta ex mss.* 134
5 Theoidus M. *ex Men. Græc* 241
3 Theonas M. Nicomedicæ. *ex Mroll.* 127 et 723
Acta ex mss. 723
3 Theopemptus Ep. M. *ex Mroll. et Men.* 127 et 723. *Acta ex mss.* 723
8 Theophilus Diac. M. in Libya, *ex Mea. Græc. et Mroll.* 472
2 Theopistus M. *ex Men. Græc.* 81
8 Tibudianus M. Interamnæ. *ex Ferrario* 471
8 Tiliis (nisi mutilum est nomen) M. Sirmii, *ex Mrol.* ms. 470
7 Tillo Paulus Ab. in Gallia. *Prolegom.* 376. Vita *ex ms. Præfatio* 376, cap. 1, S. Tillonis genus, sancta conversatio 377, cap. 2, sacerdotium, præfectura, monita 378, cap. 3, miracula ante et post mortem 379
8 Timotheus M. *ex Mroll.* mss. 473
2 Timotheus M. Sirmii, *ex Mroll.* mss. 80
4 Vitas Apost. Ep. Cretensium. *Prolegom.* 163. Vita *ex Men.* 163, *ex Petro de Natohb.* 164
2 Tobia M. Sirmii, *ex variis Mroll.* 80
8 Torphimus Ep. Hamariensis in Norwegia, *ex Molano, Henriquez, Saussao* 548
4 Tryphon M. in Africa, *ex Mroll.* 165
- V
- 7 Valentinus Ep. Passaviensis. *Prolegom.* 368 et 730. Vitæ epitome auctore *Matthæo Raderio Soc. Jesu* 369. Vita et Translatio a *Surio exposita, edita hic a pag. 369 ad 372. Alia primigenia phrasi substituta ex ms. cap. 1*, S. Valentini inventio, translatio 730, cap. 2, prædicatio, virtutes

INDEX CHRONOLOGICUS

IN XI PRIORES DIES JANUARIJ.

Quæ hoc tomo de Sanctis, iis præsertim quorum xi prioribus diebus Januarii aguntur natales, memorantur, ea, non tamen omnia, sed præcipua, suis hic temporibus breviter assignatur, vel ex certis chronologicis notis vel probabili aliorum conjectura. Accuratiores ceteris editis tomis, atque universalior contextetur Chronologia.

In annis a Christi ortu computandis secuti sumus vulgarem et passim receptam epocham: in digerendis annis Imperatorum ante Constantinum, consulares Fastos aliosque proprios characteres.

Qui ante Christi ortum vixere Sancti, hoc tomo pauci occurrere; quorum proinde in hoc Indice habita ratio non est: fiet id alii accurate.

Litteræ A B C etc., non sunt margini adscriptæ, ut in quatuor ultimis Indicibus, quia rarior hic earum usus, et quid sibi velint facile erit ex tertii Indicis præfatione cognoscere.

I SECULUM A CHRISTO NATO.

- An. 1. Christus circumciditur 1 Januarii 2, a 3 Magis Regibus adoratur 323
 Hoc seculo tres Magi Reges moriuntur, Gaspar 1 Januarii 8. Melchior 6 Jan. 323. Balthasar 11 Januarii 664
 An. 76. S. Nicanor unus e primis vii Diaconis martyrio coronatur in Cypro 10 Jan. 601

II SECULUM.

- Circa an. 105. S. Titus Ap. Ep. Cretensium 4 Januarii 163
 An. 116. S. Hyginus Papa M. 11 Jan. 663
 Cir. an. 150. S. Celsus Ep. Treviren. obit. 4 Jan. 164
 Cir. an. 152. S. Patiens, vel Patientius, Ep. Metensis putatur obiisse 8 Jan. 468
 Cir. an. Ch. 153. S. Telesphorus Papa martyrio coronatur 5 Jan. 236
 Sub M. Aurelio. Paschasia V. M. Divione in Burgundia 9 Januarii 566
 Cir. an. 168. Daniel martyrium passus creditur Patavii 3 Jan. 161
 Cir. an. 175. S. Concordius Presb. Spoletii in Italia 1 Januarii 9
 Cir. an. 198. SS. Elvanus Ep. et Medunus moriuntur in Angia 1 Jan. 10

III SECULUM.

- Cir. an. 203. S. Mavilus M. Adrumeti in Africa 4 Januarii 164
 Sub Alexan. Imp. S. Martina V. M. Romæ 1 Januarii 11
 Anno 236. S. Anteros Papa M. 3 Jan. 127
 Cir. an. 239. S. Paracodas Ep. Viennensis 1 Jan. 20
 Cir. an. 248. S. Crispinus I, Ep. Ticinensis in Italia 7 Januarii 336
 Sub Decio savitur in Ægypto in Christianos, etiam mollibus tormentis 603 a
 Paulus Thebæus xv annos natus in eremum fugit 603 b
 3 seculo S. Senator Ep. Veronensis 7 Jan. 337
 SS. Thecla V. et Justina Leontinis in Sicilia 10 Januarii 601
 Cir. an. 258. S. Florentius Ep. Viennen. Gal. M. 3 Januarii 127
 An. 270. SS. Claudius, Carbonanus, aliique MM. Interamnæ 8 Jan. 471
 Cir. an. 270. S. Maximus I, Ep. Ticinensis 8 Jan. 471
 Cir. an. 280. SS. Euprexia vidua, et Theognia V. 5 Januarii 240

- An. 291. S. Petrus Balsamus, sive Abselamus M. 3 Januarii 128

IV SECULUM.

- Cir. an. 302. Martyres plurimi in Thebaide 5 Januarii 231
 An. 302 et 303. Plurimi Martyres Romæ 2 Jan. 81
 Sub Diocletian. qui an. 284, invasit imperium, anna 304, cum Maximiano abdicavit, coronati sunt, SS. Julianus, Basilissa conjuges; Celsus puer, Marcionilla mater; Antoninus Presb. Anastasius, vii fratres pueri, xx milites, anonymus amicus Præsidis, plurimi Episcopi, Sacerdotes, ministri Ecclesie, monachi, Virgines 9 Jan. 570
 SS. Zosimus mon. et Athanasius Commentariensis MM. in Cilicia 3 Jan. 128
 S. Theopemptus, sive Theopompus, et Theonas, seu Synesius MM. Nicomediæ 3 Jan. 127, 723
 S. Carterius Presb. M. 8 Jan. 472
 SS. Sebastianus et Alverius MM. Thebæi, Fossani in Italia 2 Jan. 81
 Milites xxx, via Appia 1 Jan. 20
 SS. Martyres Placentini 2 Jan. 80
 SS. Defendens et socii MM. 2 Jan. 80
 S. Marciana V. M. Cæsareæ in Mauritania 9 Januarii 568
 S. Domno M. Bergomi in Italia 5 Jan. 241
 An. 303. (secundum Baronium) SS. Hermes, Aggeus, Caius MM. Bononiæ in Italia 4 Jan. 163
 Cir. an. 303. S. Macra V. M. in territorio Remensi 6 Jan. 324
 An. 304. S. Severus Ravennæ 1 Jan. 20
 Cir. an. 304. SS. MM. Britanni Lichfeldiæ passi 82
 An. 312. S. Lucianus Presb. Antiochenus M. 7 Januarii 337
 Sub Licinia SS. Theogenes, Primus, Cyrinus MM. in Hellesponto 3 Jan. 133
 S. Gordius Comes et Centurio M. Cæsareæ in Capadocia 3 Jan. 130
 SS. Argæus, Narcissus, Marcellinus Tomis in Ponto 2 Januarii 82
 Cir. an. 328. Creatur Ep. Nazianzi S. Gregorius senior pater S. Gregorii Theologi 24
 Cir. an. 330. S. Lucianus Ep. apud Leontinos in Sicilia 3 Januarii 136
 Sub Constantino Magno floruit S. Syncretica Virginium Antistita in Ægypto 5 Jan. 242
 S. Palæmon anchoreta in Thebaide 11 Januarii 675
 S. Theodorus mon. in Ægypto 7 Jan. 365

Anno

Anno 347, obit S. Paulus I, Erem. annos 113, natus 10 *Janu.* 603, 744
Au. 356, moritur S. Antonius 17 *Januarii*, vastatur a Sarenis ejus cœnobium 606 e, 607 c
Au. 362. SS. Priscus Presb. Priscillianus Diac. et Benedicta, martyrio coronantur Romæ 4 *Janu.* 163
Sub Juliano S. Dafrosa vidua M. Romæ 4 *Janu.* 166
An. 370, Basilius Magnus ordinatur Episcopus Cæsareæ Cappadoc. circa quod tempus S. Petrus ejus frater consecratur Sacerdos 589
 4 *Sec.* obit S. Isidorus Ep. Hermopolitanus in Ægypto 2 *Janu.* 84, 721
Cir. an. 373. S. Gregorius Ep. pater S. Gregorii Theologi 1 *Janu.* 21
Au. 379. S. Basilius Episc. 589 b
Au. 380. S. Macrina V. soror S. Basilii; post cujus mortem eorum frater S. Petrus ordinatur Ep. Sebastenus in Armenia, colitur 9 *Janu.* 589 b
Cir. an. 394, coronatur S. Almachius, sive Thelemaachus M Romæ 1 *Janu.* 31
An. 397. S. Nicetas Papam consulturus ex Dacia Roman venit 363

V SECVLUM.

An. 401. S. Nicetas iterum in Italiam venit 363
An. 404, moritur S. Macarius Alexandrinus Ab. in Secti 2 *Janu.* 84
 S. Nilammon reclusus Geris in Ægypto 6 *Janu.* 326
Seculo 5. S. Talida, sive Amata, Abbatissa Antinoi in Thebaide 3 *Janu.* 257
An. 406. S. Atticus creatur Ep. Constantinop. 11 *Martii, die Dominica* 475
 Reliquiæ S. Samuelis Proph. xii *Kal. Julii* transferuntur ex Judæa Constantinopolim 475
An. 407. S. Joannes Chrysostomus moritur Comanis ad Pontum Euxinum 14 *Novemb.* 475
Cir. an. 411. S. Melorus, sive Melior M. in Anglia 3 *Janu.* 136
Cir. an. 412, obit S. Theodosius Antiochenus Ab. in Scopulo 11 *Janu.* 677
Anno 415. Reliquiæ S. Josephi Patriarchæ, et S. Zachariæ patris S. Joannis transferuntur Constantinopolim ad ecclesiam S. Sophiæ, a S. Attico tum dedicatam 478
Seculi 5 *initio* S. Apollinaris Syncretica, Dorotheus dicta, 5 *Janu.* 257
Cir. an. 420. Alexander Ep. Antiochenus obit; ei succedit Theodotus 479
Cir. an. 421. S. Joannes Chrysostomi nomen Diptychis inscribit S. Atticus Ep. C. P. 479
An. 423, nascitur S. Theodosius Cœnobiarcha 682
An. 425. S. Atticus Ep. Constantinopol. obit 10 *Octob.* colitur 8 *Janu.* 473, 474, 482
Cir. an. 431, obit S. Martinianus Ep. Mediolanen. 2 *Janu.* 89
Cir. an. 440. S. Valentinus Ep. Passaviensis 7 *Januarii* 368
Cir. an. 450. S. Macarius Romanns Eremita 2 *Januarii* 90
An. 451, e patria in Palestinam venit S. Theodosius Cœnobiarcha 682
An. 454. Attila Rege Hunnorum mortuo filii de regno decertant : S. Severinus venit in Austriam 486
An. 457, transferuntur Constantinopolim reliquiæ S. Anastasiæ M. cui templum extruxit S. Marcianus Presb. Œconomus 611, 612
An. 458. Leonis Imp. 2, terræmotu concutitur Antiochia 284
An. 459. Martyrius ordinatur Ep. Antiochenus : sub eo corpus S. Simeonis Stylitæ Antiochiam transfertur, et templum ei extruitur 285

Anno Ch. 460. S. Simeon Stylita juxta Antiochiam in Syria moritur feria vi 261, 263, 273
An. 465, 1 *Sept.* horrendum Constantinopoli incendium extitit : repressum precibus S. Marciani Presb. 613
An. 466. Crispinus III, Ep. Ticinensis obit 7 *Januarii* 372
Post an. 472, obit S. Marcianus Presb. Œconomus Constantinopoli 10 *Janu.* 609
Cir. an. 475. S. Dominica, sive Domnica obit Constantinopoli 8 *Janu.* 483
Anno 482. S. Severinus Presb. Noricorum Apost. moritur 8 *Janu.* 483
Anno 488. Reliquiæ S. Severini e Norico in Italiam ad montem Peletem transferuntur 496
Post anno 492, ante 496. Reliquiæ S. Severini transferuntur ad Castrum Lucullanum prope Neapolim 496
Cir. fin. 5 *seculi* obit S. Eugendus Ab. Jurensis in Burgundia 1 *Janu.* 49
 S. Marinus Ab. Lirinensis 1 *Janu.* 35
Cir. an. 500, obit S. Honorata V. Ticini in Italia 11 *Januarii* 680

VI SECVLUM.

Cir. an. 504, consecratur Ep. Ruspensis in Africa S. Fulgentius 44
Cir. an. 509. S. Genovefa V. Parisiis obit 3 *Januarii* 137
Cir. an. 510. S. Maximus II, Ep. Ticinensis 8 *Januarii* 471
Anno 511. Eugippius Presb. scribit Vitam Severini Norici 483
 Habita Synodus Aurelianensis, cui interfuit S. Melanius Ep. Rhedon. 329
Anno 526, terræmotus a S. Theodosio prædictus concutit Antiochiam 699
Anno 527. *Kal. April.* in Cæna Domini constituitur Imperator Justinianus 682 c
Anno 528. Kericus Dux Justiniani, indutus cilicio S. Theodosii, de Persis victorian reportat 682 c
Anno 529. S. Theodosius Cœnobiarcha in Judæa moritur 11 *Janu.* 680
Cir. an. 529. S. Fulgentius Ep. Ruspensis in Africa 1 *Janu.* 32, 44 f
Post an. 530. S. Melanius Ep. Rhedonensis in Gallia 6 *Janu.* 327, 328
Cir. an. 533. S. Valentinus II, Ep. Interamnensis 7 *Janu.* 372
Cir. an. 540. obit S. Agrippinus Ep. Augustodunensis in Gallia 1 *Januarii* 49, 719
Seculo 6. S. Severinus, Ep. Septempedæ in Italia 8 *Janu.* 499, 739
Post an. 550, obit S. Aspasius Conf. Meleduni in Gallia 2 *Janu.* 90
Sec. 6. S. Marcellinus Ep. Anconæ 9 *Janu.* 390
 Floret in Gallia S. Valericus Erem. 617
 S. Æmiliana V. amita S. Gregorii Papæ moritur 5 *Januarii* 287
Cir. an. 560, moriuntur S. Anastasius Ab. et ix monachi Suppentoniæ in Ital. 11 *Janu.* 701
Cir. an. 561. S. Gregorius Ep. Lingonensis in Gallia obit 4 *Janu.* 167
An. 572. S. Anastasio Sinaite Patriarchæ Antiocheno ejecto subrogatur Gregorius, sub quo reliquiæ S. Simeonis Stylitæ ostensæ sunt 286
An. 582, 14 *Nov.* imperat Mauricius 618 e
An. 585, 8 *Brunichildis*, nascitur S. Maximus Ab. 91
An. 589, restituitur in regnum a Mauricii Ducibus Cosroes Persæ 618 e
Sub 6, *seculi* finem obit S. Mochna, sive Cuannus, Abb. Laghsiensis in Hibernia 45, 719
 S. Mochna, sive Cronanus, Ab. Ballensis in Hibernia 1 *Janu.* 47
Cir.

Cir. an. 600, obit S. Domitianus Episc. Melitenus in Armenia 10 *Januarii* 618

VII SECLUM.

Ciriter an. 606. S. Petrus Ab. Cantuariensis submersus 6 *Janu.* 334
Seculi 7 initio obit S. Vitalius, seu Vitalis monachus Gazaeus Alexandriae 11 *Jan.* 702
Cir. an. 615. S. Salvius Ep. Ambiani in Gallia 11 *Januarii* 703
Sec. 7. S. Bladulphus monachus Bobiensis 2 *Janu.* 94
An. 625. S. Maximus Presbyter martyrio coronatur in Gallia 2 *Janu.* 91
Cir. an. 647. Reliquiae S. Quintini M. reperiuntur a S. Eligio 3 *Janu.* 154
An. 649, (ut tradit *Camerarius*) obit S. Filanus Ab. in Scotia 9 *Janu.* 594
Seculo 7. B. Balduinus Archidia. Laudunenses M. 8 *Jan.* 502
 S. Clarus Ab. Viemensis in Gallia 1 *Jan.* 55
 S. Setrida V. Angla Ab. Brigensis in Gallia 10 *Januarii* 626
 S. Blitmundus, sive Gogus Ab. in Gallia 3 *Janu.* 145
Cir. an. 657. S. Joannes Camillus Bonus Ep. Mediolanensis 18 *Janu.* 622
Cir. an. 663, fundatur monasterium Fiscanense in Normannia a S. Waningo 591, 592, praefecta ei S. Childenarcha 593
Anno 664. S. Cedda Ep. Londinensis in Anglia moritur 7 *Janu.* 373
Anno 665. S. Deusdedit Archiepiscopus Cantuariensis 14 *Jul.* 595
Anno 668, ordinatur Romae a S. Vitaliano Papa S. Theodorus Archiep. Cantuarien. vii *Kal. April. Dominica* 595 f
An. 669, appellit in Angliam S. Theodorus Archiepisc. et S. Adrianus Abb. vi *Kalend. Junii Dominica* 596 a
An. 680, habita est sexta Synodus Oecumenica Constantinopoli sub S. Agathone Papa contra Monothelitas 624, 625
Cir. an. 682, obit S. Agatha Thaumaturgus Papa 623
Cir. an. 683, obit S. Waningus Piscani in Normannia 9 *Janu.* 590
An. 687. S. Bertilia V. Mareoli in Artesia 3 *Jan.* 155
Cir. an. 693, ordinatur Ep. Wigorniae S. Egwinus 708
Sub seculi 7. finem S. Frodobertus Abb. Trevis in Gallia obit 1 *Janu. colitur* 8 505
 S. Maurontus Abbas S. Florentii-veteris in Gallia 8 *Januarii* 505
Cir. an. 700. S. Tillo Paulus mon. in Gallia obit 7 *Januarii* 376

VIII SECLUM.

Anno 709, fundatum a S. Egwino Eoveshamense monasterium in Anglia 709
Cir. an. 709 moritur S. Adrianus Abb. in Anglia 9 *Januarii* 595
Anno 710. Constantinopolim, evocante Justiniano Rhinotmeto, proficiscitur Constantinus Papa 531
Cir. an. 712. S. Gudila V. moritur in Belgio 8 *Januarii* 513
Anno 714, dedicatur ecclesia Eoveshamensis monasterii in Anglia 709, 712
Cir. an. 714. S. Cyrus Patriarch. Constantinop. moritur 8 *Janu.* 531
Anno 717. Carolus Martellus in campo Vinciaci xii *Kal. April. die Dominico*, Regem Chilpericum, et Raganfridum Majorem-Donnus praelio vincit 177
Post anno 717. S. Pega, sive Pegia V. in Anglia 8 *Januarii* 532
Cir. an. 720, moritur S. Egwinus Ep. Wigornien. in Angl. 11 *Janu.* 707

Anno 731, moritur S. Brithwaldus Archiep. Cantuar. 9 *Janu.* 597
Anno 739. Garibaldus Ep. primus Ratisbonae constituitur 546
Anno 745. Exalada monast. Hispaniae extruitur, ubi reliquiae S. Flamidiani M. servatae, dein Gusanum translatae 288
Cir. an. 749. S. Rigobertus Ep. Remensis obit 4 *Januarii* 174
Seculo 8. S. Honobertus Ep. Senonensis in Gallia, ejusque pater et successor S. Homplius 5 *Januarii* 288
 SS. Erardus et Albertus fratres Epp. in Germania 8 *Janu.* 533
Cir. an. 752. S. Garibaldus Ep. Ratisbonensis moritur 8 *Januarii* 546
An. 754. Reliquiae S. Pharaiddis Gandavum transferuntur 172
An. 772. Bellum inter Carolum Magnum et Wittekindum aliosque Saxones coeptum 382
Cir. an. 776, creatur Patriarc. Aquileiensis S. Paulinus 714
An. 785. B. Wittekindus Dux Westphaliae ad fidem Christi convertitur 383

IX SECLUM.

Sub Carolo Magna reliquiae S. Macrae V. transferuntur in templum ei constructum in *Kal. Junii* 326
Anno 803, obit S. Paulinus Patriarc. Aquileiensis 11 *Janu.* 713
Cir. an. 807. B. Wittekindus Westphalorum Dux 7 *Janu.* 380, 385
An. 810. Pipinus F. Caroli Magni, Rex Italiae, moritur. Regnum, dum Bernardus ejus filius adolesceret, administrat S. Adelardus 722
An. 814, relegatur fidei causa S. Michael Ep. Synnadenensis 290
Cir. an. 820. S. Gregorius Ageritensis monachus obit 5 *Januarii* 289
Cir. an. 826, obit S. Adelardus Ab. Corbeiensis in Gallia 95
An. 832. S. Aldricus consecratur Ep. Cenomannensis in Gallia 22 *Decemb.* 388
Sub Carolo Calvo Odo Ep. Bellovacensis scribit Vitam S. Luciani Ep. M. 461
An. 846, obit S. Joannicus Abb. in Bithynia 599
Cir. an. 836. S. Aldricus Ep. Cenomaneus in Gallia 387
An. 864. Reliquiae S. Rigoberti Ep. Remensis transferuntur ad monasterium S. Theoderici 14 *Jun.* 179
An. 872, transferuntur reliquiae S. Frodoberti Abb. 511, 512
An. 873. Reliquiae S. Rigoberti Ep. Remensis transferuntur Remos ad templum S. Dionysii 14 *Jun.* 179
An. 894. Eadem cum aliis reliquiis deportantur in Veromandus 19 *Janu.* 179

X SECLUM.

Anno 910. Transferuntur reliquiae S. Severini Neapolim. 10 octob. 497, 734.
An. 938. S. Wulsinus fit Abb. Westmonasteriensis 547
An. 978. Ethelredus coronatur Rex Anglia 14 *April. die Dominica*. Sub eo S. Wulsinus ordinatur Ep. Schireburnensis 547
Cir. 978. Reliquiae S. Gudilae V. Morzella Bruxellam transferuntur 513, 523, 530
Cir. an. 979. S. Anastasius Archiep. Senonensis moritur 7 *Janu.* 300
An. Ch. 983. S. Wulsinus Ep. Schireburnensis in Anglia 8 *Janu.* 547
 Anno

Anno 993, ordinatur Ab. Cluniaci S. Odilo 71

XI SECVLUM.

Anno Ch. 1013, *Judic.* 11. B. Libentius Ep. Bremensis moritur, cum sedisset annos xxv, 4 Jan. 180

Seculi xi initio monasterium Fiscanense, tum Canonicorum regularium, datur monachis Benedictinis 394

An. 1014, corpus S. Vedasti aliaque reliquiae reperuntur Arelati 2 Janu. 124

An. 1031, obit S. Guilielmus Ab. S. Benigni Divione 1 Janu. 37, 38, 64, 394

An. 1043, S. Eduardus fit R. Angliae die Paschatis 3 April. 294

Cir. an. 1043, scribitur vixisse S. Clarus monachus Salighenstadiensis 65

An. 1047, Reliquiae S. Gudilae transferuntur Bruxellis ad Ecclesiam S. Michaelis, quae nunc ab ea S. Gudilae dicitur 314, 330

An. 1049, obit S. Odilo Ab. Cluniacensis 1 Jan. 65

An. 1064, Uldericus creatur Ep. Patavinus in Italia. Sub eo reperitur corpus S. Danielis M. 3 Janu. 160

An. 1066, S. Eduardus Conf. in Angl. moritur 3 Jan. 290, regnat Haraldus, et vi Kal. Octob. feria 2. Haraldum Norwegum praelio vincit. 301, 302

An. 1073, Reliquiae S. Pharaiddis transferuntur ad propriam ipsi dicatam ecclesiam Gandavi 173

An. 1081, Elevantur reliquiae S. Bertiliae Virg. in Artesia 14 Septemb. 153, 157

Cir. an. 1099, decedit S. Osmundus Ap. Sarisburiensis 4 Decemb. 77

XII SECVLUM.

Cir. an. 1102, corpus S. Eduardi, 36 post obitum annis, elevatur incorruptum 302

An. 1109, Prufeningense monasterium a S. Ottone Ep. Bambergensi construitur : S. Erminoldus Abb. constituitur 347

Cir. an. 1120, B. Vitalis Ab. Saviniacensis in Gallia moritur 7 Janu. 389

An. 1121, S. Erminoldus Abb. M. in Germania 6 Janu. 333

An. 1129, Ignis sacer grassatur in Gallia, S. Genovefa invocata agris subvenit 131

An. 1133, S. Canutus Lawardus R. Obotritorum, Dux Slesvicensis, occiditur 7 Janu. 390

Cir. an. 1140, S. Gerlacus eremita in Belgio obit 5 Janu. 304

Ab. an. 1143, ad an. 1180, imperat in Oriente Mamel Comnenus ; sub eo e Thebaide Constantinopolim transfertur corpus S. Pauli I, Erem. 608, d

An. 1148, Ellantium monast. in dioecesi Remensi construitur a B. Rogerio 182

Sec. 12, B. Guarinus Ep. Sedunensis obit 6 Jan. 348

An. 1161, Reliquiarum S. Genovefae capsula aperta 29 Oct. 137, 132

An. 1162, Conradus I, creatur Ep. Moguntinus 343

Anno 1163, Corpora trium Regum Mediolano Coloniā transferuntur 323

Reliquiae S. Eduardi Regis Angliae transferuntur a S. Thoma Cantuariensi ad Westmonasterium 13 Octob. 302, 304

Cir. an. 1171, S. Canutus Lawardus canonizatur ab Alexandro III, Papa. Reliquiae solemniter transferuntur 401

An. 1173, obit S. Silvester monachus Trainae in Sicilia 2 Janu. 124

Cir. an. 1173, B. Rogerius Ab. Ellantii in Gallia moritur 4 Janu. 182

An. 1177, Caput S. Jacobi Ap. Aria refertur ad monasterium S. Vedasti 3 Janu. 158

An. 1194, B. Beniucasa Abbas Cavensis in Italia 10 Janu. 627

An. 1200, 23 Nov. eligitur Archiep. Bituric. S. Guilielmus Eremita Ab. Caroli-loci 629

XIII SECVLUM.

Anno 1209, Moritur S. Guilielmus Archiep. Bituric. 10 Januarii 627

An. 1218, Canonizatur ab Honorio III. S. Guilielmus Archiep. Bituric. 627, 637

An. 1221, S. Dominicus fundator ord. Praedicat. obit 409

An. 1222, S. Raimundus de Pennaforti habitum ordin. Praedicat. induit die Parasceves Barcinone 409

Anno 1228, Reliquae S. Bertiliae V. transferuntur 8 Octob. 157

An. 1233, Inquisitio Ecclesiastica contra haereticos instituitur in Hispania 412

An. 1235, Ordo B. Mariae de Mercede Redemptionis captivorum a Gregorio IX, approbatur 409

An. 1238, Jordano Generali II, ord. Praedicat. defuncto, eligitur S. Raimundus de Pennaforti 410

An. 1240, Transferetur corpus S. Pauli I, Erem. Constantinopoli Venetias 608

Cir. an. 1250, Coepit in Hungaria Ordo Erem. S. Pauli ab Eusebio Strigoniensi 607

Cir. an. 1259, Obit S. Gonsalvus Amaranthus ord. Praedicat. in Lusitania 10 Januarii 640

An. 1273, S. Raimundus de Pennaforti III, Generalis ord. Praedicat. moritur 6 Jan. colitur 7 404, 413

An. 1281, Ulrichi Abb. Prufeningensis jussu scribitur Vita S. Erminoldi 333

An. 1284, B. Torpalmus Ep. Hamariensis in Norwegia, moritur Brugis in Flandria 8 Janu. 348

An. 1295, Reliquiae S. Danielis Patavii transferuntur 161

XIV SECVLUM.

An. 1309, B. Angela de Fulgino vidua moritur 4 Januarii 186, 234

An. 1310, B. Oringa, sive Christiana V. in Etruria 10 Janu. 630

Ab an. 1342 ad 1382, regnavit in Hungaria Ludovicus : sub eo corpus S. Pauli I, Erem. Venetiis in Hungariam transfertur 609

An. 1358, Gertrudis ab Oosten Beghina Delphis in Belgio obit 6 Janu. 348, 333

XV SECVLUM.

An. 1404, Congregatio Canonicorum S. Georgii in Alga, auctoritate Bonifacii IX, Papae coepit 349

An. 1413, B. Laurentius Justinianus eligitur Generalis Congregationis S. Georgii in Alga 349

An. 1433, B. Laurentius Justinianus fit Ep. Castellanus, sive Olivolensis 5 Septemb. 330

An. 1443, 21 Junii elevatur corpus S. Odilonis Abb. Cluniacensis 77

An. 1451, Gradens Patriarchatu Venetias translato, primus Patriarcha creatur B. Laurentius Justinianus 330

An. 1455, B. Laurentius Justinianus Patriarcha Venetus obit 8 Janu. 349

An. 1457, Canonizatur S. Osmundus Ep. Sarisburiensis 1 Janu. 77

An. 1471, Bernardus Justinianus mittitur Legatus a Rep. Veneta ad Sixtum IV Papam. Is vitam B. Laurentii Justiniani patrii scripsit 330

XVI SECLUM.

- An.* 1324. Laurentius Justinianus Beatis adscribitur a Clemente VII 350, 363
- An.* 1329. Reliquiæ SS. Benjamini et Maximi inveniuntur Brixiae 7 *Janu.* 429
- An.* 1330. Ægidio Gippo Abb. Lætiensi defuncto, succedit Ludovicus Blossius 12 *Jul.* 436
- An.* 1342. De S. Raimundo Pennaforti concessum a Paulo III, Papa officium Ecclesiasticum Prædicatoribus 413
- An.* 1345. Paulus III, confirmat Statuta monastica Lætiensibus a Ludovico Blossio data 440
- Ab an.* 1350, *sedit Julius III Papa*, a quo Sanctorum catalogo inscriptus B. Gonsalvus Amaranthus 649
- An.* 1357. Christi Præputii pars Romæ servata, Calcate defossa, reperitur, et honoratur 4, 5
- An.* 1366. Ludovicus Blossius Abb. Lætiensis in Belgio moritur 7 *Janu.* 430, 454
- Cir. an.* 1366. Christi præputii particula diu Antverpiæ servata, templa diripientibus Calvinistis deperdita 3
- An.* 1382, transferuntur a S. Carolo Borromæo reliquiæ S. Joannis Boni Ep. Mediolanen. 24 *Maii* 622 b
- An.* 1399. Repertus fons S. Gerlaci in Belgio, cujus aqua olim nuncque salutaris 321

XVII SECLUM.

- Anno* 1601. S. Raimundus de Pennaforti canonizatur a Clemente VIII 417
- An.* 1623. B. Laurentius Justinianus adoptatur Protector Panormitanus ob pestem sedatum 551
- An.* 1634. Reliquiæ S. Martinæ V. M. Epiphaniæ et Concordiæ MM. inventæ Romæ 25 *Octob.* 18

BENIGNE LECTOR,

Te obtestor, ut ne prius sequentia Acta legas, aut certe, si non continuo ea probabuntur, præjudices, quam quæ in Præfatione, præsertim cup. tertio, monuimus, expendas.

I JANUARI.

SANCTI QUI KALENDIS JAN. COLUNTUR.

CIRCUMCISIO DOMINI, et OCTAVA NATIVITATIS.

Commemoratio sacrosancti præputii Christi. Antverpiæ, et alibi.

S. Gaspar, Rex Magus, in Oriente.

SS. Martyres Syracusani sub Nerone, in Sicilia.

S. Concoirdius Presbyter et Martyr, Spoleti in Umbria.

S. Eluanus Episcopus, } in Anglia.

S. Meduinus,

S. Martina, Virgo et Martyr, Romæ.

S. Caius,

S. Jactus,

S. Heraclus,

S. Victor.

S. Felix,

S. Narcissus.

S. Argyrus et So-

cii,

S. Primianus,

S. Saturninus,

S. Saturninus,

S. Victor,

S. Honoratus,

S. Leucius,

S. Hermes,

S. Paracodas Episcopus Viennensis in Gallia.

Sancti xxx milites Martyres Romæ.

S. Euphrosynus Episcopus,
S. Priamianus, sive Prianus } Nicomediæ.
et alii ix.

S. Severus Martyr, Ravennæ.

S. Evantus,

S. Hermes, } in Rhætia.

S. Magnus Martyr.

S. Theodotus Martyr.

S. Gregorius, Episcopus Nazianzenus, pater S. Gregorii Theologi.

S. Almachius, sive Telemachus Martyr, Romæ.

S. Fulgentius, Episcopus Ruspensis in Africa.

S. Mochua, sive Cuanus, Abbas Lægsiensis in Hibernia.

S. Cronanus, sive Mochua, Abbas Ballensis in Hibernia.

S. Agrippinus Episcopus Augustodunensis in Gallia.

S. Eugendus Abbas monasterii S. Claudii, in Burgundia.

S. Marinus, Abbas Lerinensis.

S. Clarus, Abbas Viennensis, in Gallia.

S. Stabilis Episcopus Arvernensis, in Gallia.

S. Guilielmus Abbas Divione, in Burgundia.

S. Clarus, Monachus, Salighenstadiensis, in Germania.

S. Odilo Abbas Cluniacensis, Silviniaci in Gallia.

PRÆTERMISSI VEL IN ALIOS DIES REJECTI.

S. Munchinus. *Excusum Kalendarium Sanctorum Hiberniæ. Idem est fortassis, qui in Vindiciis Hibernicis Munchinus appellatur, diciturque Linnrici celebris esse. Omittimus, donec major nobis aliunde lux affundatur.*

S. Tynas, cognomento Bonus, Scotus, ut Sanctus refertur a Ferrario in Notis ad generulem catalogum Sanctorum. Ignotus nobis.

Hugo Prior Major in Scotia, Sanctus memoratur ab eodem. Hunc quoque omitterimus.

Albero I Episcopus Leodiensis, Beatus appellatur in Kalendario Sanctorum ditionis Leodiensis: et fuit vir pius, innocens, sanctus; ut videre est apud Egidium monachum Auræ vallistom. 2 Joannis Chapeaville de gestis Episcoporum Leodiensium cap. 23 et alios rerum

Leodiens. scriptores. Obiit hoc die, an. 1228. Verum publicam aliquam venerationem ei exhibitam, nusquam legimus.

Ulricus Abbas Villarii in Brabantia, Beatus indigetatur a Chrysostomo Henriquez in Menologio Cisterciensium.

Petrus Abbas S. Mariæ de Armentera in Galliecia, refertur hoc die et Beatus appellatur ob eodem Chrysostomo Henriquez. Nobis non constat an colatur.

Joannes Prior Domus Montis Corneli juxta Leodium, Beatus vocatur ab eodem Chrysostomo, et in sacraia Sanctorum patriæ Leodiensis. Haud scimus tamen an uspiam ei cultus aliquis publicus deferatur, ideoque omitterimus.

Bernardus XII Abbas Cistercii. Kalendarium Cister-

- ciense editum Divione, et Chrysostomus Henriquez in Menologio Cisterciensi. Neque de hoc constat an ut Sanctum eum venerentur Cistercienses.*
- S. Stephanus in Oriente, refertur in Martyrologiis MSS. vetustissimis Epternacensi et Rhinowiensis. Fortassis idem est, qui cum S. Vitale colitur 2 Januarii, de quo nos
11 Januar.
- S. Aspasius Episcopus Elusanus. Molan. Ferrar. Mart. German. nos
11 Januar.
- S. Adeldardus Abbas Corbeiensis. Martyrologium Germanicum, et MS. Florarium Sanctorum, nos de eo ageamus
11 Januar.
- S. Melchior Rex Magus. MS. Florarium Sanctorum, nos
vi Januar.
- S. Potitus puer xii annorum Romæ. MS. Florarium. Idem est qui in Martyrologio Romano habetur
xiii Januar.
- S. Severus Episcopus Ravennas. Maurilycus, aliique. De eo agemus cum Martyrologio Romano 1 Februar.
- S. Euphrosyna Virgo Alexandrina, hoc die a Martyrologio Romano, et aliis plerisque refertur. Vitam dabimus, quo die colitur a sacro ordine Carmelitarum
xi Februar.
- S. Fulgentius Episcopus Utricularius. Galesinius, et MS. Florar. nos
xxii Maii.
- S. Proculus Episcopus Interamnensis. Ferrarius et Galesinius. Colitur Bononia 1 Junii cum altero Proculo milite; Interamniæ vero 1 Decembris, quod eo die corporis ejus facta translatio fuerit. Nos de eo ageamus
1 Junii.
- S. Basilii Magni depositio hoc die celebratur in Martyrologio Romano, ceterisque omnibus; sed vitam ejus dubimus XVIII Kal. Julii, quo ordinatus fuit Episcopus, quo etiam præcipue colitur,
xiv Junii.
- S. Servanus, aliis Sernanus, Episcopus, Apostolus Orcadum, hoc die refertur a Ferrario; a Davide vero Camerario XX Aprilis; ab Adamo Regio in Kalendario Scotico, MS. Florario Sanctorum, Carthusianis Coloniensibus in additionibus ad Ustuardum excusis anno 1315 et 1321 et aliis, quos potius sequemur,
1 Julii.
- S. Ferrutius Martyr Moguntia. Ferrarius, qui putat hoc die oji ejus translationem, nam natalis 28 Octob. celebratur. Exiat quidem translationis historia in Moguntiacis Serrarii nostri: sed neque quo die acciderit expressum est, neque, quos consubimus, Moguntini, hoc die quidquam ad ejus venerationem publice fieri meminere. Agemus igitur de eo
xxviii Octobr.

NOT. 1.

CIRCUMCISIO DOMINI

ET OCTAVA NATIVITATIS.

AN. CHR. 1.

1 JANU.
Kalendar
Januarii
celebres.

Præcipua semper religione celebrata a Christianis Kalendaræ Januariæ sunt, propter Dominici Natalis octavam, sacrosanctæ Circumcisionis Christi memoriam, et augustissimum nomen Jesu, in quo nimirum oportet omnes homines salvos fieri. Merito igitur veteres Romanos in auspiciando ob hoc die anno sequi Ecclesia voluit, quam ceteras gentes, quæ aliud quodpiam statuerent exordium, ut ipse dies sacrum nostræ symbolum salutis præferret.

2 De ipsarum Kalendarum die, Gentilium ritibus, Christianorum jejuniis, litiis, latis, contra strenas et profanum luxum legibus, multa erudite commentatur in Notationibus ad Martyrologium Baronius. De Circumcisionis vero mysterio, et sanctissimo Jesu nomine, plurimæ extant Sanctorum Patrum homilia, multi recentiorum tractatus. Hic unicuique dabimus Faustini Episcopi, habitum contra supersticiosos quorundam Christianorum mores, sermonem, quem hactenus (ut quidem remur) non editum ex vetustis Accincti monasterii monumentis eruit Petrus Franciscus Chiffletius noster. Tum de sacro Christi præputio quædam ab Heriberto Rosweylo nostro ex variis auctoribus et MSS. collecta subjiciemus.

FAUSTINI EPISCOPI SERMO

IN KALENDIS JANUARI

ex vetusto codice descriptus

a Petro Franciscus Chiffletio Soc. JESU.

Dies Kalendarum istarum, fratres carissimi, quas Januariæ vocant, a Jano quodam homine perdito et sacrilego nomen accepit. Janus autem iste Dux quondam et Princeps hominum paganos fuit: quem imperiti homines et rustici, dum quasi Regem metuebant, velut Deum colere cœperunt. Detulerunt enim ei illicitum honorem dum in eo expavescent regiam potestatem. Homines quippe stulti et ignorantes Deum, illos hinc maxime ex diis æstimabant, quos inter homines sublimiores esse cernebant. Ac sic factum est ut unius veri Dei cultus ad multa deorum, vel potius demoniorum, nomina transferretur. Diem ergo Kalendarum hodiernarum de nomine Jani, sicut jam dictum est, nuncuparunt: utique ut ei homini, cui divinos honores conferre cupiebant, et finem unius anni et alterius initium deferrent.

Kalendar
Januariæ a
Jano dicta,

qui pro
Deo cultus

ei anni ini-
tium, et finis
dicantur.

2 Et quia apud illos Januariæ Kalendaræ unum annum implere, alium incipere dicebantur, ideo Kalendaras istas in termino posuerunt: ut unum annum finire; alium incipere crederetur. Et hinc est quod antiqui idolorum cultores ipsi Jano duas facies figurarunt; unam ante ipsum, aliam post ipsum: unam quæ præteritum annum videtur aspicere, aliam quæ futurum. Ac sic homines insipientes duas ei facies deputando, dum eum facere Deum cupiunt, monstrum esse fecerunt. Hoc est, voluerunt in Deo suo esse principium, quod est etiam in pecude monstruosum.

Dux ei facies
affecte.

sum.

sum. Et ideo optima erroris ipsius declaratione atque iudicio, dum eum religiosa vanitate magnum Deum videre volunt, demonium publicarunt.

3 Hinc itaque est quod istis diebus pagani homines perverso omnium rerum ordine obscenis deformitatibus aguntur: utique ut tales se faciant qui colunt, qualis fuit ille qui colitur. In istis enim diebus miseri homines, et quod pejus est, etiam aliqui baptizati, sumunt formas adulteras; sumunt species monstruosas. In quibus quidem quae primum ridenda ac potius dolenda sint, nescio. Quis enim sapiens credere poterit inveniri aliquos sanae mentis, qui cervulium facientes in ferarum se velint habitus commutari? Alii vestiuntur pellibus pecudum, alii assumunt capita bestiarum, gaudentes et exultantes si taliter se in ferinas species transformaverint, ut homines non esse videantur. Ex quo indicant ac probant, non tam se habitum bellinum habere quam sensum. Nam quanvis similitudines diversorum animalium exprimerent in se velint, certum est tamen in his magis cor pecudum esse quam formam humanam.

4 Jam vero illud quale vel quam turpe est, quod viri nati tunicis muliebribus vestiuntur, et turpissima demutatione pelleribus figuris virile robur effeminant; non erubescunt inserere tunicis muliebribus militares lacertos? Barbatas facies praeferrunt, et videri se feminas volunt: et merito virilem jam fortitudinem non habent, qui in muliebreshabitus transierunt. Justo enim iudicio Dei evenisse credendum est ut militarem virtutem amitterent, qui feminarum specie se deformassent.

5 Et quia Deus placatus vobis inspirare dignatus, ut pro amore fidei ista miserabilis consuetudo de hac civitate ad integrum tolleretur; rogo vos, fratres carissimi, ut vobis non sufficiat, quod ipsi hoc malum Deo donante non facitis; sed ubicumque alicubi fieri videritis arguite, castigatè, corripite, et vestro salubri consilio de isto miserabili sacrilegio homines stultos revocate: et ut ad integrum vos divinae misericordiae consecratis, etiam illas alias observationes, velut diaboli venena, respuite: quas, quod pejus est, adhuc plures in populo Christiano observare non erubescunt.

6 Sunt enim qui in Kalendis Januariis ita anguria observant, ut focum de domo sua vel aliud quodcumque beneficium cuiuscumque petenti non tribuant. Diabolics etiam strenas et ab aliis accipiunt, et ipsi aliis offerunt. Aliqui etiam rustici mensulas suas in ista nocte, quae praeteriit, plenas multis rebus, quae ad manducandum sunt necessariae, componentes, tota nocte sic compositas esse volunt, credentes quod hoc illis Kalendae Januariae praestare possint, ut per to-

tum annum convivium illorum in tali abundantia perseverent. Et quia sicut scriptum est, *Madicum fermentum totam massam corrumpit*, etiam ista vel alia his similia, quae longum est dicere, quae ab imperitis aut parva aut nulla peccata esse creduntur; a vestris ordinate famulis removeri: et hoc praecipite, ut sic Kalendae istas colant, quomodo aliorum mensium colere solent. Qui enim aliquid de paganorum consuetudine in istis diebus observare voluerint, timendum est ne eis nomen Christianum prodesse non possit.

7 Et ideo sancti antiqui Patres nostri considerantes maximam partem generis humani diebus istis gulae vel luxuriae deservire, ebrietatibus et sacrilegis salutationibus insanire; statuerunt in universo mundo, ut per omnes ecclesias publicum indiceretur jejunium: ut agnoscerent miseri homines in tantum se malefacere, ut pro illorum peccatis necesse esset omnibus Ecclesiis jejunare. Jejunemus ergo, fratres charissimi, in istis diebus, et cum vera et perfecta caritate stultitiam miserorum hominum lugeamus: ut vel sic intelligant malum suum, dum nos pro se publicum vident observare jejunium, neque enim desperandum est, quod illos Deus non possit vestra oratione corrigere, qui per Apostolum suum ineffabili pietate promisit dicens: *Qui converti fecerit peccatorem ab errore viae suae, salvabit animam ejus a morte, et operiet multitudinem peccatorum.*

8 Qui enim in istis Kalendis stultis hominibus luxuriose ludentibus, aliquam humanitatem impenderit, peccatis eorum participem se esse non dubitet. Nam qui de salute animae suae fideliter cogitat, magis de illis debet dolere vel flere, quam cum illis vel de illis ad infelicem risum suum animum relaxare. Vos vero, fratres, qui Deo propitio quotidie clamare consuecistis: *Oculi mei semper ad Dominum*; et iterum: *Ad te levavi oculos meos*; non oportet ut oculi vestri, qui assidue in ecclesia vigilantes Deo sanctificentur, videndo luxuriam stultorum hominum polluantur, magis designari debetis atque despiciere opus diaboli, ut in vobis integra permaneat caritas Christi. Clamate ergo cum Propheta dicentes: *Averte oculos meos ne videant vanitatem*; timentes illud quod ait Apostolus: *Non potestis mensae Dei participes esse, et mensae daemoniorum: non potestis calicem Domini bibere et calicem daemoniorum.* Sed credo de Dei misericordia, quod ita per vestram castigationem illorum stultitia corrigenda est; ut non solum pro vobis, sed etiam pro illorum qui vestro exemplo proficiunt, duplicata vobis a Deo premia repensentur. Quod ipse praestare dignetur, cujus regnum et imperium permanet in saecula saeculorum. Amen.

PER FAUSTINUM EPISC.
1. Cor. 3.
v. 6.

Antiquitus universale hoc die institutum jejunium.

Adhuc Faustini aetate servabatur.

Jacob. 5.
v. 20.

Nihil dandum ineptis hominibus bacchantibus.

Psal. 24. 15.
Psal. 122. 1.
Non licet vel coronam stultitiae spectare
Psal. 118.
v. 37.

1. Cor. 10. v. 21.

Ethnici et quidam Christiani Kalendis Januariis monstruosas figuras inducunt.

Alii muliebrem habitum assumunt.

Alii superstitiones observationes in Kalendis Januariis.

Christi praepitium dicitur Antverpium servatum.

Eadem reliquiae saepe diversis locis esse putantur.

COMMEMORATIO

SACROSANCTI PRÆPUTII CHRISTI,

ANTVERPIÆ ET ALIBI.

Quinque ferme saeculis sacrosanctum Christi praepitium inter alias illustres Sanctorum reliquias apud se asserunt gloriantur Antverpienses: quod tamen sub annum 1566 templis ac sacriis immani Calvinistarum furore direptis perditum est. Quoniam vero et alia Ecclesia illud apud se existere contendunt, proferam quae de eo varii auctores tradidere: iudicium de re tota Lectori relinquam. Neque id novum est plures Ecclesias de illustribus aliquibus reliquiis certare, ut patebit ex Sanctorum historiis,

cum saepe aliae pro aliis illustrioribus aut datæ Principibus, aut suppositæ; et hæc tamen magna fide a piis hominibus cultæ multorum miraculorum occasionem præbuerint.

2 Quod vero controversetur a quibusdam an Christus cum praepitio resurrexerit (de quo consulti possunt Titus Bostrensis et Thophylactus in caput 2 Lucae, et alii Interpretes ac Doctores,) id ita exponit Franciscus Suarez noster 3 part. question. 34, artic. 4, disput. 37, sect. 1, ut cum praepitio quidem resurrexisset Christum fateatur,

EX VARIIS
AUCTOR.

fateatur, fidem tamen traditioni asserenti id in terris quoque asserviri, non deroget. Nam quod resectum est, censet probabile esse in terris mansisse; corpus tamen resurgens habuisse præputium formatum ex aliqua parte materie illius, quæ aliquando fuerat in corpore Christi et per continuum erat nutritionem resoluta. Quo vero loco pellicula illa, a sanctissimo Christi corpore præcisa, nunc asservetur, non satis constat.

3 Innocentius III lib. 4 de Missæ mysteriis cap. 30. Quid de circumcissione præputii, vel umbilici præcisione dicitur? an in resurrectione Christi similiter rediit ad veritatem humanæ substantiæ? Creditor enim in Lateranensi basilica reservari: licet a quibusdam dicatur, quod præputium Christi fuit in Jerusalem delatum ab Angelo Carolo Magno, qui transtulit illud, et posuit Aquisgranum. Sed post a Carolo Calvo positum est in Ecclesia Salvatoris apud Carosium. Melius est tamen Deo totum committere, quam aliquid temere definire.

4 Jacobus de Voragine in *Legenda Aurea*, in festa Circumcisionis: De carne autem circumcissionis Domini dicitur, quod Angelus eam Carolo Magno attulit; et ipse eam Aquisgranum in ecclesia S. Mariæ honorifice collocavit: Carolus vero illam postea fertur Carosium transtulisse. Nunc autem dicitur esse Romæ in Ecclesia, quæ dicitur Sancta Sanctorum. Unde et ibidem scriptum legitur:

*Circumcisa caro Christi, sandalia clara,
Ac umbilici viget hic præcisio cara.*

Unde et ea die fit Statio ad Sancta Sanctorum. *Eadem habet Petrus de Natalib. lib. 2, cap. 27.*

5 Ferrucius Loerius MARIE AUGUSTÆ lib. 4, cap. 6, Symphorianus Campegius libello de sanctis Galliarum locis, ab annis 67 Parisiis edito, ait Anicii in Arvernia, quod oppidum nunc de Puteo dicitur, præputium Dominicum ac Aaronis mitram seu infulam sollicite servari, magnaque in veneratione haberi.

6 S. Birgitta lib. 6, *Revelat.* cap. 112, Maria ait: Cum filius meus circumcideretur, ego membranam illam in maximo honore servabam, ubi ibam. Quomodo enim ego illam traderem terre, quæ de me sine peccato fuerat generata? Cum tempus vocationis meæ de hoc mundo instaret, ego ipsam commendavi S. Joanni enstodi meo, cum sanguine illo benedicto, qui remansit in vulneribus ejus, quando deposuimus eum de Cruce. Post hoc S. Joanne et successoribus ejus sublatis de mundo, crescente malitia et perfidia, fideles qui tunc erant, abseconderunt illa in loco mundissimo sub terra, et diu fuerunt in cognita. Donec Angelus Dei illa amicis Dei revelavit. O Roma! o Roma! si scires, gauderes utique: imo si scires flere, fleres incessanter, quia habes thesaurum mihi charissimum, et non honoras illum.

7 Alphonsus Salmeron tom. 3, in *Evangelia Tract.* 36, pag. 320, B. Virgo annulum circumcissionis diligentissime, ut rem pretiosissimam conservasse fertur, quem antequam in calum conscenderet (ut fama est) B. Mariæ Magdalene custodiendum reliquit: postea, ut Jacobus Episcopus Genuensis testatur, ab Angelo delatus est ad Carolum Magnum: qui annulus primo Aquisgranum, deinde Carosii est custoditus. Tandem vero ejusmodi præputium ad primariam sponsam suam, id est, Romanam Ecclesiam, quæ mater est et magistra omnium Ecclesiarum, pervenisse certissima fama et traditione constat, atque in Lateranensi templo, in Sancta Sanctorum, loco sic appellato, multis sæculis fidelissime, uti par est, ac ut tantum amoris Christi monumentum exigebat, ac religiosissime asservatum.

8 Joannes Baptista Signius in *Reliquiario* cap. 1, Præputium legitur ab Angelo delatum Carolo Regi, qui postea in ejus nomine monasterium de Corrosio

Pictavensis diocæsis edificavit, et Corrosiuma carne illa circumcisa, id est, præputiata, nuncupavit. Interim vero præputium ipsum in tabernaculo marmoreo, apud Romam super Lateranensi altari majori cum aliis reliquiis, Onuphrio Panvino teste de septem primariis in urbe Ecclesiis, custoditur.

9 *Descriptio Sanctuarii Lateranensis Ecclesiæ* ms. in codice Marcianensi, et Brugensi Collegii Societatis Jesu. In eodem sacro Lateranensi palatio est quoddam S. Laurentii oratorium, in quo tria sanctissima computantur altaria: primum in arca eypressina, quam Leo Tertius condidit, tres capsæ sunt. In una est Crux de auro purissimo, adornata gemmis et lapidibus pretiosis, id est hyacinthis et smaragdus et prasinis. Et in media Cruce illa est umbilicus Domini et præputium Circumcisionis ejus, et desuper innucta est balsamo, et singulis annis eadem muctio renovatur, quando Dominus Papa cum Cardinalibus facit processionem in exaltatione S. Crucis ab ipsa S. Laurentii ecclesia in ecclesiam S. Joannis. Et in alia capsâ argentea et deaurata cum historiis, est in Cruce de smalto depicta, et infra capsam illam est Crux Domini nostri Jesu Christi. In tertia capsâ, quæ est argentea, sunt sandalia, id est, calceamenta Domini.

10 M. Atilius Serranus de 7 Urbis Ecclesiis cap. de Basilica Lateranensi p. 71. Hinc ad sancti Salvatoris sacellum pervenitur, quod quidem S. Laurentii dictum fuisse multi scriptores affirmant, maxime tamen Bibliothecarius in vita Stephani Papæ III. Hoc postea ob innumeras Sanctorum reliquias Sancta Sanctorum nomen sortitum est. Hic aliquandiu recondita fuerunt Apostolorum capita, Christi præputium, et caput D. Agnetis Virginis et Martyris, quæ cum multis aliis inde ablata sunt. Asservantur tamen ibi adhuc multe sanctæ et venerandæ reliquæ. Nunc vero ob colloctam in eo sanctissimam Christi Salvatoris imaginem sacellum Salvatoris appellatur.

11 *Idem ibidem cap. de reliquiis Lateranensis Ecclesiæ*: In sacello Sancta Sanctorum, quod S. Laurentii appellatur.... Sub altari est capsâ eypressina multis clavibus clausa, a Leone III Papa facta, hisque litteris aureis ornata, Sancta Sanctorum, intra quam sunt aliæ plures capsulæ et tabernacula reliquias plena: in his parva capsula argentea deaurata admodum Cruelis, in cuius medio est Crux aurea. In illa fuit Præputium, ut patet ex Sanctuario Lateranensi ms. etsi Serranus non exprimat.

12 *Illustrio sunt quæ de præputio illo Roma asportata, oc deinde reperto, scribit Franciscus Toletus noster in cap. 2 Lucæ, Annot. 31.* Intellectum est ex tribus Illustrissimis feminis, nimirum Magdalena Strocia, quondam Flaminii Anguillare conjuge, et ex Clarice filia ipsius, quæ Sciaræ Columnæ nupsit; denique ex Æmilia Ursina Magdalene cognata, quæ Virginio Anguillare matrimonio juncta fuit; anno 1527, quo tempore Roma in hostium directionem cessit, ex augustissima Lateranensi Basilica, loco, qui Sancta Sanctorum religiosissime nuncupatur, Præputium Christi Domini cum aliis reliquiis militem quemdam sustulisse, qui urbe descendes a rusticis captus; Calcatam (pagi hoc nomen est, qui Anguillare familie subest, et Roma viginti duntaxat millibus passuum distat) deductus, in cellariaque pro carcere detrusus, quem subripuerat thesaurum sacrilegus defodit.

13 Non multo post libertate donatus, Romam revertitur, ac morbo correptus, sese in Xenodochium sancti Spiritus in Saxia recipit, ubi morti proximus, in pago Romæ vicino (nominis non meminerat) familiæ Anguillare sanctissimas reliquias se terra obruisse perhibuit. Id ubi ad Clementem Pontificem VII perlatum fuisset, Joanni Baptistæ Anguillare Lucretiæ Ursinæ marito (is erat Calcatæ, Stabii, et Massanæ Dominus) scribi mandavit, omnem ut diligentiam in perquirendis

Corrosium
monasterium.

Oratorium
S. Laurentii
in Ecclesia
Lateranensi

Isthic umbilicus et præputium Christi asservati.

Calceamenta
Christi.

Caput S.
Agnetis.

Præputium
Christi cum
aliis reliquiis
sublatum, in
terram de-
fodit miles.

Morbundus
id indicat.

Delatum ab
Angelo Carolo
M. et Aquis-
granum colloca-
tum.

NOT. 2.

Anicii fertur
etiam servari,
ut et mitra
Aaronis.

NOT. 3.

D. Virgo
Christi
præputium
servavit:
deinde S.

Joanni dedit;
cum sanguine
a vulneribus
Christi ab-
sterso.

Ea post Ro-
mæ asser-
vata

Præputium
Christi pu-
tat Salmeron
a D. Virgine
Magdalene
donatum.

perquirendis reliquiis adhiberet. Fecit ille, quod iustus fuerat, nec tamen inventum quidquam.

14 Mense tandem Octobri 1557, placuit Divinae bonitati, ut ab advena Sacerdote, qui Calcatæ SS. Cornelii et Cypriani præerat ecclesie, cui juncta erat cellaria, in qua inclusum fuisse militem diximus, reperirentur: repositæ sanctissimæ reliquiæ in scrinio ex chalybe erant mediæ palmi longitudinis, quatuor vero digitorum altitudinis, arcuato operculo desuper clausæ. Scriniolum ad Magdalenam Strociam loci illius heram, quæ id temporis Stabii, uno milliari Calcata morabatur, Sacerdos defert. Hæc igitur nobilissima femina una cum ipso Sacerdote, Lucretia Ursina, Claricæque filia, septem vel octo annorum, aperto scrinio, pervetustis sericis panniculis involutas inveniunt reliquias, quibus singulis in perpolita membranula adjuncta erant nomina, temporis diuturnitate adeo consumpta, ut ægre legi potuerint. Eas ergo ut honorifice componeret, sigillatim Magdalena evolutas (complures enim erant) in argenteo pollubro reponebat, novisque ex serico sacculis, adjunctis itidem singulis nominibus, inerebat. Inter cetera primo inventa est particula carnis Beati Valentini Martyris, nucis magnitudinem æquans, quæ quidem eo ipso tempore recens præcisâ videbatur. Reperta ibidem secundo fuit pars maxillæ cum uno dente S. Marthe, D. Magdalene germanæ. Augebat lætitiâ inventi thesauri, inveniendi expectatio.

15 Juglandis instar tertius erat serico panniculo sacculus confectus, cui nomen JESU inscriptum erat: ejus dum Magdalena primum filum solvere aggreditur, sensit manus rigere; eas, ut moris est, confricat, et rursus, quod cœperat, solvere filum conatur: sed iterum magis quam ante stuporem manuum, cum eorum, qui aderant, admiratione percipit, ignara quidam in sacculo lateret. Quare mente erecta, desuper implorandum præsidium rata, corde ita Deum optimum allicitur: Quamquam me peccatrice, ideoque indignissimam, quæ divina attingam, profitear, animus tamen meus testis mihi est, non arroganter, sed humiliter; non ut sacra contemnam, sed ut honorate conservem, id muneris me suscepisse. Stupefactis itaque tertio cum majore rigore, sed pari exitu, digitis, nodum adeo difficilem solvendi percipia fasciculum sacrum prehensans, binos utriusque manus admoveat molitur digitos, quos extemplo itidem rigore induratos pensens, ut et metallo confecti videntur. Et quod miraculi magnitudinem auget mirifice, nec digitos conjungere, nec sacratissimum globulum contingere potuit. Spectaculum stuporem, stupor adstantibus, ipsique Magdalene in primis, uberrimas elicit lacrymas. Tum Lucretia veluti divinans, Crediderim, inquit, sacrosanctum Christi præputium hic contineri, de quo Clemens Pontifex Maximus Joanni Baptistæ conjugii meo aliquando scripsit.

16 Hæc ubi solertissima femina prolocuta est, suavissimum repente ex eodem globulo afflari odorem percipiunt, cujus compositionem ne imaginatione quidem consequi poterunt. Neque vero locum dumtaxat illum, in quo reliquias contemplabantur, odor ille compleverat, sed per omnes ædium partes ita sparsus erat, ut Flaminius Magdalena maritus prope ad uxorem miserit, qui intelligeret, quisnam odor esset ille, qui e suo cubiculo diffundi videbatur: sed mulier prudenter admodum maluit pro tempore id, quod gerebatur, dissimulare, quam temere secretum, ejus et ipsa fuit inscia, revelare.

17 Interea timore non mediocri percussis ac dubiis, quid agant, quo se vertant, Sacerdos, qui aderat, rei novitate et ipse perturbatus, id offert consilii, ut Claricem tenerimam virginem, supremam perdifficili operi manum imponere sinerent. Consense-

runt quæ aderant matronæ, felicem se mater arbitrari, si in solvendo nodulo a filia superaretur. Accipit igitur cum reverentia globulum Clarix, sine mora et difficultate resolvit, evolvit, et separat, ac in pollubro argenteo cum ceteris reliquiis sacrosanctum Christi deponit præputium, et tandem in vasculo argenteo collocat, quod quidem densum ac crispum instar rubri ciceris erat. Tantum apud Deum opt. vita semper valuit innocentia, et corporis integritas. Porro tam matris, quam filie manibus odor ille divinus ita inspersus fuerat, ut perbiduum continuo duraverit.

18 Persecute sunt postmodum contueri et adaptare ceteras reliquias, e quarum tamen explicatione nullus odor emanabat, quemadmodum neque ex prioribus; nec aliquem in eis evolvendis, vel accommodandis conatum adhibere fuit necesse. Denique in idem scriniolum summo honore deposita omnia in Calcatense templum deferenda Magdalena Sacerdoti tradidit, quem cum nonnihil mali de eo suspicaretur, paulo post dimisit, in ejus locum alium suum subditum sufficit. Res ea diu latere non potuit: sed cum esset brevissimo tempore divulgata, verita Calcatæ Domina, ne cujusquam malitia tantus thesaurus subriperetur, eum in Ecclesie sacratio, loco nimirum tutiore, asservari voluit.

19 Denum anno 1559, ipsis Calendis Januariis Dei instinctu, mulieres quedam ex sanctæ Ursulæ sodalitate Massano, (qui locus Calcata uno distat milliari) causa visendi sacrosanctas reliquias, religiose post meridiem candelas accensas in manibus gestantes iter suscipiunt: quibus sese viri complures, ipsi quoque faces preferentes, cum suis liberis adjunxerunt. Ubi Calcatam perventum est, in planitie, in qua situm est templum, humi se maxima animorum submissione prosternunt universi: et sic genibus nixi limen Ecclesie, in qua eadem reliquie conservabantur, attingerunt. Mox ab Aristante Sacerdote, viro integerrimo, exhiberi sibi sacrosanctum præputium petierunt: clatum et sacratio in altari Sacerdos deponit. Et ecce subito (res omnem excedit admirationem) templum nubes implet, quæ sanctissimas reliquias, Sacerdotem, altareque ipsum obnupsit, ut nihil eorum a quoquam per quatuor horarum circiter spatium videri potuerit præter nubem, stellas, et ignis flammam, quæ sursum ac deorsum per ecclesiam ferebantur. Eo spectaculo universi, qui aderant, merito consternati, misericordiam intensa voce prout lacrymæ et singultus permittebant, implorare cœperunt: non defuere, qui campanis pulsatis non Calcatensis modo, verum et Stabii Massanique pagi multitudinem sonitu advocarent: multi foribus templi exclusi tecta conscenderunt, tegulisque avulsis aditum sibi ad ea, quæ visebantur, spectanda paraverunt. Persensit campanarum sonum Flaminius loci herus, qui id temporis animi gratia venatum longius abscesserat: et sine mora ex suis familiaribus, qui rem investigaret, misit: rediit ille celerrime, seque in templo nubem, stellas, et flammam cum multitudine videre asseruit. Advolat herus ipse, in cujus in pagum regressu, Dei voluntate disparuerunt omnia. Retulit postmodum Sacerdos, se toto illo tempore sensu omni et cogitatione captum fuisse.

20 Non multo post Magdalena Romam venit, et de omnibus Paulum IV Pontif. fecit certior, a quo Pipinellus, et Atilius Cæcilius Lateranensis Basilicæ Canonici Calcatam missi, ut plenus de facti veritate edocerentur. Hi ergo advocatis lectissimis feminis, Magdalena, Lucretia, et Clarice, ab eis requisierunt, easdem reliquias recognoscerent, quas ante sibi a Sacerdote exhibitas fuisse narrabant. Asseveraverunt ille, quemadmodum publicis tabulis, ac testimoniis consignatum est.

EX TOLETO.

Solentur fasciculus ille a Clarice virgine.

biduo heret in ejus manibus suavis odor.

Asservantur dictæ reliquie in Calcatæ templo.

Supplicatio ad sacrum præputium Calendis Januariis.

Expositis reliquiis nubes atque portenta in templo cernuntur.

Pulsatis campanis multi conventunt.

Res Paulo IV Pontifici exponitur.

Tandem multo post reperitur.

Pars carnis, S. Valentini M. omnino recens. Reliquia quædam S. Marthæ.

Magdalena Stroriv conati sacculum, in quo erat Christi præputium, aperire, tertio obri-gescunt digiti.

Suavissimus odor afflatur ex eo fasciculo.

EX TOLETO

ET MS.

Canonici quidam Lateranensis præputium Christi conprimens, illud divellit: moxque horrida tempestas oritur.

21 Dum hæc geruntur mense Maio 1559, (dies erat longe pulcherrimus) accidit aliud insigne miraculum. Prior enim ille Canonicorum binis utriusque manus digitis Christi præputium durumne sit, an molle tentent, et ut esset certior, comprimens, in duas partes incantans divisit: quo facto (dicitu mirabile) quæ tonitrua, quæ fulgura, quam obscuratus sit super eum locum aer, ita ut modica luce lucem astantes desiderarent: metum conterriti omnes animam agere videbantur.

22 Depositis reliquiis Canonici Romam regressi, visa et audita Pontifici retulerunt, testificatque sunt omnibus ingenue, veras esse Servatoris nostri reliquias: idemque auctores fuerunt in perantiquis codicibus inveniri, hoc sanctissimum Christi præputium, olim in vase crystallino, quod utrinque a duobus Angelis ex auro affabre elaboratis sustentabatur, ad Sancta Sanctorum asservatum fuisse. Porro in hodiernum diem Calcatae in aede SS. Cornelii et Cypriani summa veneratione custodiuntur, ubi hæc, et in dies plura Deus opt. miracula operatur. Qui locus, ut esset eo celebrior, Æmilia Ursina Magdalena cognata, mense Julio 1584, a Sixto V. plenariam Indulgentiam, in eadem ecclesia ipso Circumcisionis Domini die, ut ex litteris Apostolicis constat, per decennium impetravit.

23 *Restat ut quæ pro Antverpiensibus faciunt proponamus: quæ quantum vim habeant, alii judicent. Mihi certe probabile fit, saltem particulam aliquam sacri præputii hic extitisse. Primum est testimonium Capituli Antverpiensis anno 1416 datum. Alterum testimonium Theobaldi Archiepiscopi Bisontini anno 1427. Tertium Joannis Episcopi Cameracensis anno 1428. Quartum testimonium Eugenii Papæ anno 1446. Huc occedit Bulla Clementis VIII anno 1599 data, qua confirmatur Confraternitas Circumcisionis, jam olim in urbe Antverpiensi instituta.*

24 *Litteræ Capituli Antverpiensis ita habent: Universis Christi fidelibus ad quos præsens nostrum scriptum pervenerit, Decanus et Capitulum ecclesiæ collegiatæ Beatæ Mariæ Antverpiensis, Cameracensis Diocesis, in Christo Jesu Domino nostro salutem, et piam noscere veritatem.*

Si sacris ossibus ceterisque probatis reliquiis ad recolenda nobis Sanctorum merita, et imitandam vitam veneratè debeat et honorificentia cultus; quanto major Dominico præputio, quod ex incontaminata Christi carne, qui Sanctus Sanctorum est, poststratæ reparationis artha initiumque sub tenera ætatis infantia primævaque sui pretiosi sanguinis effusione recisum, mundoque, ut pie credimus, est relictum, dicente sponsa Christi Ecclesiæ: *Si non sit viro meo nomen et reliquiæ super terram.* Sane cum sacrosanctum hoc Domini nostri Jesu Christi præputium, saltem (ne quibusdam locis derogare videamur) notandam portiunculam ejus apud nos esse fuisseque a plurimis annorum centenariis, nostrorum seniorum relatione vetustissimisque eorum relictis scripturis didicerimus; ne forte irreverentiæ negligentiaque rei tam sacræ a Domino cum illis Cisterciensibus, quorum Cæsarius meminit, arguamur; ut quod in nobis est faceremus, id ipsum hoc scripto nostro universitati vestræ volumus esse notum.

25 Tradiderunt quippe nobis seniores nostri, quod olim regnante in terra sancta felices recordationis Illustrissimo Christianissimo Principe fundatoreque nostro Godefrido de Baillon Hierosolymitanorum Rege, erat cum illo generosus quidam vtr. Antverpiensis oppidanus, Henricus Noese, Presbyter et ejusdem Domini Godefridi Capellanus: qui dehinc eorundem Hierosolymitanorum factus Episcopus, videns succedente Balduino præfati Regis Godefridi fratre, sævitiam infidelium reinvascere paganos; natalis patriæ nimirum affectus amore, conqui-

situm ante et sufficienti documento probatum Domini nostri præputium, per manus ejusdem nostratis, fidi Capellani sui et nostri, Arnoldi Heerbrant, priusquam morte corporali illic præveniretur, ut rem tam sacram indignis infidelibus subtraheret, ad nostram præfatam Ecclesiam Antverpiensem memoriale sui perenne fideliter transmisit, digne fidelibus adorandum: ait enim Dominus per Prophetam: *De Jerusalem exhibent reliquias. Et alibi: Disperdam de loco hoc (scilicet Jerusalem) reliquias. Et: Possidere faciam reliquias populi hujus.*

26 At ne forte levitate quadam a nobis res hæc suscepta nonnullis prima facie videatur, ulla vel subsecuta in attestationem signaculi hujus, stupenda miracula, quæ operari olim dignatus est Dominus, plurima tacentes, fideliter referemus.

Contigit equidem dudum venerabilem Patrem et Dominum nostrum Cameracensem pastoralis sollicitudinis more Ecclesiam nostram visitare. Hic celebraturus inter Missarum suarum solemniam sacrosanctum Domini præputium, de quo sermonem vobis facimus, præsentialiter sibi afferri, et corporali, quo utebatur, superponi præstolabatur; ut id ipsum cum metu et reverentia valeret aspicere. Cujus devotæ petitioni dum predecessores nostri, qui pro tempore astabant, juste annuerent; iudicis tamen prius populo per eundem orationibus communibus, dum et ipse intra Missæ suæ secreta orat, si forte Dominus eidem signum aliquod mittere dignaretur: (mira res!) ecce ex præfato Domini præputio in corporale, cui impositum fuerat, tres sanguinis guttulas, quæ in hoc usque ævi apud nos notabiliter apparent et permanent; stupens conspicit residasse, statimque totum circa rem hæc, si quod inbæserat dubietatis vulnus de ejus pectore præputatum est: orabat tamen pœnitentia ductus pius Pater Dominum, populumque pro se orare fecit, veritus si forte in hæc re Deum tentandi vitium ullatenus incurrisset.

27 Sed quid dicemus de recolenda apud nos memorabilia inclita illa Regina Siciliæ, quæ olim incurabili morbo laborans nostri Antverpiensis penitus ignara loci, dum in spiritu tantum et visione docta a Domino, sacrum hoc Domini præputium devota vovet ecclesiæque nostræ limina corporaliter visitare: eo ipso curata sanaque effecta est. Quæ dum facto corporaliter, suffragio mercatorum freta, quod voto promiserat, adimpleret; advenienti Regiæ ordine processionali occurrente Clero nostro, allatoque præputio sacro; ecce daemonicus quidam horribili voce Canonicis impropert, pro eo quod carnem immortalis Regis mortali femine obviam ferunt, illicque a dæmone liberatus est. Suntque apud nos in hodiernum adhuc servata diem ornamenta pretiosa in signum hujus, quæ hæc devota matrona nostræ Ecclesiæ cum gratiarum actione dereliquit.

28 Quæ itaque, quæsumus, tam sævæ hominum pectora, quibus hæc testimonia non satis sunt? quem hæc ad piam fidem non moveant, ad sacratissimum quoque hoc Domini præputium, quod apud nos sic esse fideliter et pie credimus, si non præsentialiter corpore, mente vel nobiscum fideliter adorandum; nisi forte horum, contra quos tam pulchre Aurelius ille Augustinus in libris de Civitate Dei invehitur, quorum, ut ait, proprium est nil eorum credere de præteritis aut futuris, quæ oculis prope aut experimentaliter ipsi coram positi non videre? Hæc igitur in hæc re sunt monumenta nostra: hæc seniorum nostrorum fidelis relatio, quam scribimus, quæ singulis annis a tanto tempore, quod contrarii memoria non habetur, multis hominum millibus prædicantur. In quorum testimonium hoc præsens scriptum nostrum, sigilli nostri appensione, ex certa scientia, duximus communiri. Datum Antverpiæ in loco nostro capitulari anno Domini millesimo quadringentesimo

Isa. 37. 32
Sophoa.
1. v. 4
Zachar 8.
v. 12.

Hæc testimonia sacra Scripturæ, satis violentè hæc transferuntur.

Tres sanguinis guttulae præputio exsulant in corporali Episcopi Cameracensis, qui de veritate dubitare videbatur.

Regina Siciliæ Christi præputium visitare vovens, ab incurabili morbo curatur.

Dæmonicus præputio præsentè liberatur. Regina Siciliæ ornamenta dat Ecclesiæ Antverpiensi

Aug de Civit. Dei
l. 21. c. 5

Multa isthic miracula sunt.

Indulgentiam conceduntur a Pontifice.

NOT. 4.

Præputium Christi, aut certe ejus pars Antverpiæ asservata.

NOT. 5.

Litteræ Capituli Antverpiensis: postea nova hic sedes Episcopalis erecta.

2. Reg. 14.
v. 7

Cæsar. 1. 8.
c. 84, 85, 86.

Præputium Christi Hierosolymitanorum Antverpiam transmittitur.

* non consentit hoc cum historia belli sacri.

tesino decimosexto, mensis Junii die decima.

Stigillatum erat sigillo uno supradicti Capituli in viridi cera.

*Litteræ
Joannis de
laure Epi-
scopi Cameracensis.*

29 Joannis Cameracensis ac Theobaldi Bisontini litteræ hæc sunt: Universis et singulis Christi fidelibus præsentis litteras inspecturis Joannes Dei et Apostolicæ Sedis gratia Episcopus Cameracensis salutem in Domino sempiternam.

Notum facimus quod nos omnes et singulas indulgentias a Reverendissimo in Christo Patre et Domino D. Theobaldo eadem gratia Archiepiscopo Bisontino, in litteris ipsius Reverendissimi Patris inferius annotatis, concessas, auctoritate nostra ordinaria et Pontificali ratas et gratas habentes, quantum cum Deo et de jure possumus et debemus, in concessione hujusmodi indulgentiarum nostrum præbentium consensum pariter et assensum. Ceterum ut Capella in honore et sub vocabulo sacrosancti præputii Salvatoris Domini nostri Jesu Christi sita et fundata in Ecclesia collegiata et parochiali Beatæ Mariæ Virginis gloriosæ, oppidi Antverpiensis, nostræ Diocesis, de qua in dictis litteris infra insertis fit mentio, congruis frequentetur honoribus, et a Christi fidelibus jugiter veneretur; et ut fideles ipsi eo libentius causa devotionis, orationis, voti, et peregrinationis conveniant et confluant ad eandem, quo ex hoc dono cælestis gratiæ uberius respexerint se refectos; contemplatione Confratrum Confraternitatis sacrosancti præputii super id nobis supplicantium, omnibus et singulis vere pœnitentibus confessis et contritis ac in statu gratiæ existentibus, qui Missæ, quæ singulis diebus Sabbati ob reverentiam et honorem ipsius sanctuarii in dicta capella celebratur, interfuerint, et ad hoc operam dederint; seu qui ad augmentationem divini cultus in dicta capella fiendi, seu ad opus retentionis et reparationis ejusdem capellæ manus porrexerint adjutrices; aut qui ad capellam ipsam in festivitibus Circumcisionis, Nativitatis, Epiphaniæ, Paschæ et Ascensionis Domini nostri Jesu Christi, Pentecostes, Sanctissimæ Trinitatis, et omnium Sanctorum, necnon in quinque festivitibus Beatæ Mariæ Virginis, et die processionis qua dictum sanctuarium in dicto oppido processionaliter defertur, et per octavas earundem festivitatum octavas habentium, devotionis orationisve aut peregrinationis causa visitaverint, a Domino veniam imploraturi delictorum; de omnipotentis Dei misericordia, et gloriosæ Virginis Mariæ matris, ac Beatorum Petri et Pauli Apostolorum ejus, Sanctorumque et Sanctarum omnium meritis et intercessionibus confisi; quadraginta indulgentiarum dies totiens, quotiens præmissa aut aliquod præmissorum Domino propitiæ salubriter peregerint, de injunctis eis pœnitentiis misericorditer in Domino relaxavimus, et relaxamus per præsentis, quas volumus perpetuis temporibus in sua roboris firmitate perdurare. In cujus rei testimonium sigillum nostrum his nostris presentibus litteris duximus apponendum. Datum et actum Antverpiæ diætæ nostræ Diocesis, anno Domini millesimo quadringentesimo vicesimo octavo, mensis Octobris die vicesima prima.

30 Tenor vero litterarum dicti Reverendissimi Patris Domini Archiepiscopi Bisontini, de quibus supra fit mentio, sequitur de verbo ad verbum et est talis:

*Litteræ
Theobaldi de
libeomonte
Archiepiscopi
Vesuntionensis.*

Theobaldus Dei et Apostolicæ Sedis gratia Archiepiscopus Bisontinus, universis Christi fidelibus præsentis litteras inspecturis, Salutem in eo qui est omnium vera salus, et caritatis operibus abundare.

Piis fidelium votis, per quæ cultus divini nominis adaugetur, libentius annuimus, ut eorum crescat devotio, quantum cum Deo possumus gratiosius et benevolentiam nostram impartimur assensum. Cum itaque sicut hodierna die casualiter transeuntes per

Antverpiam Cameracensis diocesis, plurimum fidei relatione didicimus sacrosanctum præputium Salvatoris Domini nostri Jesu Christi in ecclesia collegiata et parochiali Beatæ Mariæ Virginis dicti loci quiescere dicatur, et in quadam parte ipsius ecclesiæ verisimiliter sit in vasis aureis honorifice reconditum; ob cuius honorem et reverentiam sanctuarii nonnulli fideles Christiani singulis diebus Sabbati in qualibet hebdomada unam Missam alta voce percertos Capellanos ad hoc deputatos faciunt in quadam sancti dicit præputii capella solemniter celebrare. Cupientes igitur ut ipsa capella, in qua nunc dictum esse dignoscitur præputium, vel in qua fortassis erit temporibus postfuturis translatum, perpetuo congruis honoribus frequentetur, et ut Christi fideles eo libentius causa devotionis confluant ad eandem, et ad fabricam ipsius capellæ aptius et promptius manus porrigant adjutrices; de omnipotentis Dei misericordia, gloriosæ Virginis Mariæ matris ejusdem, beatorum Apostolorum Petri et Pauli, Sancti Joannis Evangelistæ et Sancti Stephani Protomartyris, patronorum nostrorum, omniumque Sanctorum et Sanctarum meritis et intercessione confisi; omnibus vere pœnitentibus et confessis, qui dictam ordinariam Missam devote audierint, et causa devotionis Capellam ipsam in die festi Circumcisionis Domini nostri Jesu Christi, et in festo Trinitatis et per Octavas earundem visitaverint; quique cum eadem processionaliter ipso die processionis personaliter incedunt, et ad fabricam ipsius capellæ seu ad divini cultus augmentum manus porrexerint adjutrices, singulis diebus, quibus hoc pium opus et salutariter fecerint, quadraginta dies de injunctis sibi pœnitentiis in Domino misericorditer relaxamus; præsentibus perpetuis temporibus in suo robore duraturis. In cujus rei testimonium sigillum Camera nostræ præsentibus duximus apponendum. Datum Antverpiæ die decima septima mensis Octobris, anno Domini millesimo quadringentesimo vicesimo septimo.

31 Eugenii et Clementis diplomata sic habent: Eugenius Episcopus, Servus Servorum Dei ad perpetuum rei memoriam. In Apostolicæ specula dignitatis, superna dispositione, constituti, curis efficere prosequimur assiduis, ut hi, pro quibus humanus Dei filius languores perpeti dignatus est, a noxiis expiati suarum salutem consequantur animarum. Cum itaque (sicut exhibita nobis nuper pro parte dilecti filii Magistri Anselmi Fabri de Breda, Decani Ecclesiæ B. Mariæ Antverpiensis, Cameracensis Diocesis, Notarii nostri et litterarum Apostolicarum correctoris petitio continebat) in capella, prope cuius altare in ecclesia prædicta Præputium Dominicum honorifice conservari dicitur, et ubi præfatus Anselmus quandam perpetuam Capellaniam instituit atque dotavit; Christi fideles plerique singularis causa devotionis convenire soliti sint, ad divini propagationem cultus, Confraternitatem inibi, de qua dictus Anselmus existit, amplectentes; Nos devotionem et cultum hujusmodi vigere necnon adaugeri summis desiderantes affectibus, et ipsius Anselmi, qui etiam Referendarius noster existit, in hac parte supplicationibus inclinati, universis et singulis Christi fidelibus infra numerum 25 de confraternitate hujusmodi nunc et in futurum existentibus, auctoritate Apostolica tenore presentium indulgentis, ut eorum singuli Sacerdotes idoneos in suos possint eligere confessores, qui diligenter ipsorum confessionibus auditis pro peccatis, criminibus et delictis quæ commiserint, eis in quibuslibet etiam Apostolicæ Sedi reservatis semel, et in aliis quotiens opportunum fuerit casibus debitam absolutionem impendere ac salutare penitentiam injungere, nec non ipsi in sinceritate fidei, unitate Sanctæ Romanæ Ecclesiæ ac obedientia et devotione nostra et successorum nostrorum Romanorum Pontificum canonicè

EX MSS.

*Omnibus Sub-
batis solet
fieri Missa de
sancto præpu-
tio.*

*Theobaldus
concedit In-
dulgentias au-
dientibus Mis-
sæ, aut visi-
tantibus ca-
pellam sancti
præputii, etc.*

*Litteræ Eu-
genii IV
Pape.*

*Anselmus Fa-
bri de Breda
Decanus Ant-
verpiensis.*

*Eugenius con-
cedit sodalibus
sancti præpu-
tii ut possint
sibi Confessarios eli-
gere.*

Ex MSS.

canonice intrantium persistentibus, omnium peccatorum suorum, de quibus corde contriti et ore confessi fuerint, etiam semel tantum in mortis articulo plenam remissionem concedere valeant: sic tamen quod ipsi confessores de his, de quibus alteri satisfactio impendenda fuerit, cum dictis fidelibus sic confessis si supervixerint, vel per heredes suos, si tunc forte transierint, faciendam injungunt, quam illi facere teneantur. Et ne aliquis propterea (quod absit) proclivior reddatur ad illicita in posterum committenda, volumus quod si ex confidentia remissionis hujusmodi aliqua forte commiserint, quoad illa nullatenus eis dicta remissio suffragetur: quodque singuli fidelium præfatorum postquam ipsi concessionem eis remissionis hujusmodi proficere, vel uti illa voverint; ex tunc per unum annum singulis sextis feriis, impedimento cessante legitime jejunent: et si dictis feriis ex præcepto Ecclesie regulari observantia, injuncta penitentia, voto, vel alias jejunare teneantur, una alia die singularum septimanarum ejusdem anni, qua ad jejunandum non sint astricti, jejunare debeant. Si vero in anno predicto vel aliqua ejus parte legitime impediti sint, anno sequenti vel alias quamprimum poterunt, modo simili supplere jejunium hujusmodi teneantur. Porro si forsitan alias prælibatum jejunium in toto vel in parte quodcumque adimplere commode nequiverint, illud eis præfati Confessores in alia pietatis opera prout eorum animarum saluti expedire viderint, commutare valeant, quæ pari modo adimplere teneantur. Alioquin quoad eos dumtaxat ipsis facta concessio remissionis hujusmodi nullius sit roboris vel momenti. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre concessionis et voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et Beatorum Petri et Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ 1446, v Kalend. Februar. Pontificatus nostri anno xvi.

Utque ab his
semel plenam
indulgentiam
consequantur.

Si ea fiducia
peccent libe-
rius, statuit
ut non prosit
illis bulla pro
istis peccatis.

Teneantur
sodales jeju-
nare anno
uno omnibus
sextis feriis.

Litteræ
Clementis
VIII.

Pontifex ple-
narium in-
dulgenciam
concedit sodo-
lulis Circum-
cisionis in die
ingressus, et
mortis.

jam descriptis in ipsa Confraternitate Confratribus in cujuslibet eorum mortis articulo, si pariter vere pœnitentes et confessi sacraque communione refecti, vel quatenus id facere nequiverint, saltem vere contriti nomen Jesu ore vel corde devote invocaverint, etiam plenariam; ac, tam ipsis nunc, et pro tempore Confratribus, quam aliis utriusque sexus Christi fidelibus etiam vere pœnitentibus et confessis, ac sanctissima communione refectis, qui predictæ Confraternitatis ecclesiam, vel capellam in festo Circumcisionis Domini a primis vespers usque ad occasum Solis ejusdem festi singulis annis devote visitaverint, et ibi pro Christianorum Principum concordia, hæresum extirpatione, ac sanctæ matris Ecclesie exaltatione, pias ad Deum preces effuderint, plenariam similiter omnium peccatorum suorum indulgentiam et remissionem, misericorditer in Domino concedimus.

33 Insuper eisdem nunc, et pro tempore existentibus Confratribus utriusque sexus, qui dictam ecclesiam vel capellam in S. Arnulphi Episcopi, Beggæ Ducissæ, Gertrudis, et Ivonis Advocati pauperum, festivitibus pie visitaverint, et ibi, ut præfertur, oraverint, septem annos et totidem quadragenas; quoties vero Missis, et aliis divinis officiis in dicta Confraternitate pro tempore celebrandis et recitandis, seu congregationibus publicis vel privatis ejusdem Confraternitatis ubiis faciendis interfuerint, aut pauperes hospitio susceperint, vel pacem cum inimicis propriis, vel alienis composuerint, seu componi fecerint, vel procuraverint, nec non etiam qui corpora defunctorum tam Confratrum quam aliorum ad sepulcrum associaverint, vel quascumque per ipsam Confraternitatem processiones de licentia Ordinarii fieri solitas, dictumque sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum tam in processionibus, quam ad infirmos, aut alios ubicumque, et quomodocumque pro tempore deferretur, comitati fuerint, aut campanæ ad id signo dato semel orationem Dominicam et salutationem Angelicam dixerint, aut etiam quinquies orationem Dominicam et salutationem Angelicam pro animabus defunctorum Confratrum dictæ Confraternitatis recitaverint, aut devium aliquem ad viam salutis reduxerint, et ignorantes præcepta ea quæ ad salutem sunt docuerint, aut quodcumque aliud pietatis vel charitatis opus exercuerint, toties pro quolibet predictorum operum sexaginta dies de injunctis eis seu alias quomodolibet debitis penitentis in forma Ecclesie consueta relaxamus, presentibus pro Confratribus perpetuo, pro non Confratribus vero ad decennium dempto anno Jubilæi valituris, contrariis non obstantibus quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub annulo piscatoris die iii Novembris MDXCIX. Pontificatus nostri anno viii, sub signatum. M. Vestrius Barbarianus.

Item omnibus
visitantibus
eorum capel-
lam festo Cir-
cumcisionis.

Concedit so-
datibus aliis
indulgentias
festis S. Ar-
nulphi, Beg-
gæ, Gertrudis,
Ivonis.

Alia quoque
pia opera
exercentibus.

NOT 6.

DE S. GASPARE REGE.

4 JAN

D e tribus sanctis Regibus Magis, qui primi ex Gentibus Christum stella indicio allerti adoraverunt, agemus vi Januæ. cum de Epiphania erit sermo, iterumque xi Januarii, quo eorum agi in Ecclesia Coloniensi atque alibi peculiaris commemoratio perhibetur: licet Galesinius vi Januæ, in Notis, eo die agitorum natalem scribat. Singularum præterea Natales variis diebus celebrantur; Melchioris quidem vi Januæ. Balthasaris xi Gasparis vero i. De hoc Usuardi editio Colonicensis an. 1490. In Oriente S. Jas-

par Regis, quem Beatus Thomas Apostolus plene fidem docuit, et postmodum Episcopum patriæ ipsius, sicut et alios duos ordinavit. Qui hac die obdormivit in Domino, divino sacrificio in Ecclesia prius celebrato ac sumpto. Eadem fere habet Martyrologium Germanicum hoc ipso die. At Malanus, Ferrarius, MS. Florarium Sanctorum, eam xi Januæ, referunt: aitque Florarium obisse anno ætatis 109, alii Martyres obisse tres hos Heroes putant. De Translatione eorum agemus 23 Juli.

S. Gaspar rex
et Episcopus,
celebrato sa-
crificio mori-
tur. Quidam pu-
tant
Martyrem
obisse.

4 commemoratio
briam Pe-
trorum xi Ja-
nuar.
Quibus diebus
singuli colan-
tur.

DE

DE

SS. MARTYRIBUS SYRACUSANIS.

CIRCA
AN. LXVII.
I JAN.Martyres Sy-
racusis sub
Neronē.

Octavius Cajetanus noster in *Idea operis de Sanctis Siciliae*: Syracusis, primitiæ Sanctorum Martyrum, persecutione Neronis, impio ejus edicto in Siciliam perlatō. *Citat tabulas Ecclesie Syracusanae.* EX MSS.

VITA

S. CONCORDII
PRESBYTERI, MARTYRIS.CIRCA AN.
CHR. CLXXV.
I JAN.S. Concordii
memoria in
Martyrologiis.Corpus ejus
Bisolduni in
Hispania.Translatio
ejus 4 Julii.Vita ejus unde
descripta.

Erat hujus sancti Martyris memoria in omnibus Latinorum Martyrologiis, Romano, Bedæ, Usuardi, Adonis, Hrabani, Notheri, Bellini, Mawrolyci, Galesinii, et aliorum. Corpus ejus in Monasterio S. Petri Bisolduni in diocesi Gerundensi osservari dicitur: agitur isthic ejus celebritas n. Januar. ut testatur Antonius Vincentius Domenecus in historia Sanctorum Catalauniæ, et Philippus Ferrarius in generali catalogo Sanctorum ad n. Januar. Celebratur vero Translationis ejus festum iv Julii. De S. Concordii reliquiis (hujusne, an, quod potius reor, alterius) agitur inferius cum de inventione S. Martine.

Vitam S. Concordii referunt Joninus Mombritius, Vincentius Bellonacensis lib. 10, cap. 108. Agones Martyrum excusi, Sarius, sed prosi paululum mutata. Usus sum præcipue mss. codicibus antiquis Imperialis Monasterii S. Maximini Treviris, et S. Mariae de Ripatorio. Ejus mentio fit in vita S. Pontiani, xix Januarii et S. Constantii Episcopi Perusini, xxix Januarii. De eodem agit Petrus de Natalibus lib. 2, cap. 30. Ferrarius in catalogo Sanctorum Italia.

VITA.

Persecutio
M. Aurelii.S. Concordii
pater, institu-
tio.
* at. Concor-
dianus.S. Concordius
fit Subdiaco-
nus.Adit S. Euty-
chen et cum
eo habitat.

* at. Tribulus.

Multos cum eo
sunat.

Temporibus Antonini Imperatoris gravissima persecutio orta est in urbe Roma; ita ut nec emendi, nec vendendi cuiquam licentia facile tribueretur, nisi qui diis immolasset. Tunc erat in civitate Roma vir quidam, Concordius nomine, nobili familia ortus, ejus pater Gordianus dicebatur, sanctissima conversatione Presbyter de titulo Pastoris. Hic itaque habens filium Concordium, quem erudit omni sanctæ Scripturæ doctrina, fecit eum fieri Subdiacōnum a sancto Pio Episcopo urbis Romæ. Hic itaque B. Concordius, cum patre suo, ad nihil vacabant aliud, nisi jejuniis et orationibus diu noctaque, et elemosynis pauperum insistentes; petebantque a Domino ut rabiem persecutorum possent evadere.

2 Tunc B. Concordius dixit patri suo: Domine mi, si vis, dimitte me, ut vadam ad sanctum Eutychem, et habitem cum eo paucis diebus, donec cesset rabies inimici Antonini Imperatoris. Dicit ei pater suus: Fili, magis hic habitemus, ut possimus coronari. Ait illi Beatus Concordius: Vadam si jubes; quia ibi coronabor, ubi me Christus jusserit coronari. Tunc dimisit eum pater suus: et abiit ad sanctum Eutychem; qui tum morabatur in prædiolo suo, via Salaria, juxta civitatem Tribulum. Quem Beatus Eutyches cum magno gaudio suscipiens, cœpit Deo gratias agere. Et habitaverunt simul in eodem loco, orationibus et jejniis insistentes. Et multi variis languoribus vexati veniebant ad eos: et illi orantes, in nomine Jesu Christi sanabant eos.

3 Tunc audiens famam eorum Torquatus Comes

Thuscæ, qui tunc habitabat in civitate Spoletana; misit, et accersivit ad se sanctum Concordium, aitque illi: Quis vocaris? At ille respondit: Christianus sum. Dicit ei Comes: De nomine tuo requiro, non de Christo tuo. Sanctus Concordius respondit: Jam tibi dixi, Christianus sum, et Christum confiteor.

4 Ait Comes: Sacrifica diis immortalibus, et esto noster amicus: et ego te ut patrem habebo, suggeramque Domino meo Antonino Imperatori, ut faciat te sacerdotem deorum. Sanctus Concordius respondit: Utinam tu efficiaris particeps deorum tuorum. Dicit ei Comes: Audi me, et sacrifica diis immortalibus. S. Concordius respondit: Magis tu audi me, et sacrifica Domino Jesu Christo, ut possis evadere tormenta. Nam si non feceris, tu et dii tui in igne perpetuo penam habebitis. Tunc Comes jussit eum fustibus mactari, et in custodiam publicam recludi.

5 Tunc venit nocte ad eum Beatus Eutyches, cum S. Anthymo Episcopo; et quia Anthymus amicus erat Comitum, rogavit Torquatum Comitem, ut eum sibi concederet paucis diebus. Et permisit eum Beato Anthymo, et habitaverunt simul multis diebus. Tempore autem opportuno consecravit eum Presbyterum, et cœperunt orationibus vacare.

6 Post aliquantum vero temporis misit Comes, et tulit eum; et dicit ei: Quid tractasti circa salutem tuam? S. Concordius respondit: Salus mea Christus est, cui quotidie sacrificio sacrificium laudis. Nam tu, et dii tui in inferno ardebitis. Tunc jussit eum suspendi in euleum. Ille autem vultu alacri dicebat: Gloria tibi Domine Jesu Christe. Dicit ei Comes: Sacrifica Jovi magno. Beatus Concordius respondit: Ego non sacrificio lapidi surdo et muto; quia habeo Dominum meum Jesum Christum, cui servit anima mea.

7 Tunc iratus Comes fecit eum in ima carceris includi, colloque ejus et manibus ferrum injici: et jussit nullum ad eum ingrederetur, volens eum fame perire. Ibi Beatus Concordius cœpit gratias agere omnipotenti Deo, et dicere: *Gloria in excelsis Deo et in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Ecce autem nocte media Angelus Domini ei apparuit, dicens: Noli timere, sed viriliter age, quia ego tecum sum.

8 Post tres autem dies jussit ad eum Comes media nocte ambulare duos satellites suos, dicens: Aut sacrificet, aut capite puniatur. Et venientes satellites ad eum cum statunculo Jovis, dixerunt: Audisti quæ jussit Comes? Sanctus Martyr respondit: Vos scitis. Illi dixerunt: Vel sacrifica Jovi, aut capitalem sententiam excipies. Tunc Beatus Concordius gratias agens dixit: Gloria tibi Domine Jesu Christe. Et exspuit in faciem Jovis. Tum unus satellitum evaginato gladio, amputavit ei caput: atque ita in confessione Domini emisit spiritum.

9 Tunc venientes duo Clerici et quidam religiosi viri

Citur ad
Torquatum
Præsidem.Interrogatus
de nomine, re-
spondet se
Christianum
esse.* at. arde-
bitis.Cœditur fu-
stibus.
Visitatur a
SS. Eutyche et
Anthymo.
Permittitur
ire cum S.
Anthymo.Consecratur
Sacerdos.
Revocatur ad
carcerem.Suspenditur
in euleo.Includitur
carceri, fame
encandus.Luc. 2.
Apparet ei
Angelus.Mittuntur ad
eum carnifices
media nocte.Exspuit in sta-
tuam Jovis.
Punctitur
capite.Sepelitur jux-
ta Spoletum.

EX VARIIS
AUCTORIBUS.
Miracula ad
ejus sepul-
crum.

virj tulerunt corpus ejus, et posuerunt non longe a
eivitate Spoletana, ubi multæ emanant aquæ. Dies Nati-
vitalis Sancti Concordii Martyris celebratur Kal. Janu-
ar. In loco, ubi sepultus jacet beatus Martyr,
cæci illuminantur, infirmi sanantur, demones expel-

luntur, orationibus B. Concordii Martyris, præ-
stante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et
Spiritu sancto vivit et regnat per omnia sæcula sæcul-
lorum. Amen.

DE SANCTIS

ELVANO EPISCOPO ET MEDVINO IN ANGLIA.

CIRCA AN. CHR.
CXCIII.
1 JAN.

SS. Medvini
et Elvani in
Martyrologiis
memoria.

Ubi sepulti
sint.
Baron.
not. 7.

Lucius Rex
britannia
favet Chri-
stianis.
Cur ipse et
Christianus
non fieret.

Pertinax et
Trebellius Se-
natores Chri-
stiani.

Lucius Elvan-
um et Med-
vinum Ro-
mam mittit.

Britanniam
Reges habuit
Romanis tri-
butarios.
Numquam
lota fuit in
Romanorum
potestate.

Elvanus et
Medvinus Lu-

Apostolicorum horum virorum natalem hoc die ce-
lebrat Ecclesia Anglicana : de quibus Philippus
Ferrarius in generali catalogo Sanctorum : In
Anglia Sanctorum Episcoporum Mydwyni et
Elvani. Eadem habet Martyrologium Anglicanum, ad-
ditque nobili apud Britannos genere ortos, plurimis pro
Christianæ religionis propagatione susceptis laboribus,
vitæ sanctitate et venerabili senio conspicuus excessisse
e vita circiter annum Christi 198, et Glasconia: sive
Avalonæ sepultos. De his Baronius tomo 2, anal. ad
an. 183, ex antiquis monumentis ita scribit :

2 Lucius Britannorum Rex numquam se Christia-
næ religioni infensum exhibuit, hostemve: sed quod
Christianorum miracula simul et vitæ integritatem
admiraretur, in eodem propensior videbatur: am-
plexusque fuisset jam ante Christianam religionem,
nisi avita, velut nexibus, obligatus esset supersti-
tione; nisi etiam conspexisset Christianos ab Ethni-
cis ipsis ut infames vilesque haberi; a Romanis ipsis,
penes quos summa rerum esse videbatur, et gladio
et injuriis assidue lacerari.

3 Comperit tamen postea novitque ex Legatis
Cæsaris, Senatores etiam aliquos Christianos factos
esse, et inter alios Pertinacem quemdam, atque Tre-
bellium; Imperatoremque ipsum M. Aurelium, vic-
toria ipsorum precibus obtenta, benigne habuisse
Christianos. Quibus his alisque perceptis Lucius
legationem misit ad Eleutherum Romanum Ponti-
ficem per Elvanum et Medvinum Britannos : ro-
gans per eos Eleutherum, ut per se suosque mi-
nistros ad Christianam Religionem suscipiendam
aditum patefaceret : quod et obtinuit. Nam idem
Pontifex Fugatum et Donatianum (aliter Damianum)
in Britanniam misit, qui Regem et alios Christiana
religione imbutos, sacris initiarent mysteriis: quod
et naviter impleverunt.

4 De S. Lucio plura ad n. Decemb. Quæruunt hic qui-
dam qui poterit Britannia, jam in Provinciam redacta,
propriam habere Regem. Ut Galilæa scilicet tempore
Christi, atque complures provinciæ tributarios Reges
habebant. Sed nec universa tum Britannia in Romano-
rum venerat potestatem, ut illis temporibus proximus Ter-
tullianus testatur lib. adversus Judæos c. 7. Britanno-
rum inaccessa Romanis loca, Christo vero subdita.
Qua de re plura Baronius loco citato, et in Notis ad
Martyrol. xxvi Maji, ac Nicolaus Harpsfeldius lib. 1
histor. Anglic. cap. 3.

5 De hac Lucii Regis legatione ita scribit Joannes
Pitæus lib. de illustribus Angliæ Scripturis : Quidam
igniculi prædicationis S. Josephi adhuc post annos
centum ab ejus obitu in Britanniam manserunt Nam
anno post Christum natum 179 perveniente ad re-
gnum Britannicæ Lucio Pio, floruerunt ibi Doctores
illustres Elvanus Avalonius, et Medvinus Belgius,

Britanni. Qui perspecta singulari Lucii Regis pietate,
modestia et mansuetudine, tentaverunt eum paulatim
ad Christi fidem perducere. Ergo ab iis instructus in
fide, et ad quem religionis fontem recurrendum esset
eductus, eosdem suos Doctores Romam ad Eleutherum
Papat destinavit Oratores, ut auctoritate Apostolica,
et ipse et omnis ejus populus ad sacra Christiana pos-
sent admitti. Eletherus summo cum gaudio postu-
latis acquievit, dictosque Regis Legatos benigne tra-
ctatos, et liberaliter remuneratos, cum humanissimis
ad Regem litteris remisit. Et Elvanum quidem, ut
scribunt aliqui, consecravit Episcopum. Medvinum
autem constituit Britonum Doctorem. Illis etiam ad-
junxit itineris Britannicæ comites ex Romano clero
duos Phaganum et Dervianum, viros pietate et do-
ctrina insignes. His itaque in Britanniam venientibus,
et omnia ex Eleutheri Papæ præscripto dispositi-
bus Lucius Rex ab illis sacro baptisate initiatus est.
Cujus exemplum non multo post tempore Principes
et Proceres regni, et tandem omnis populus secuti,
fidem Christi susceperunt. Acta sunt hæc circa annum
Christi 180 sub Imperatoribus M. Antonio Vero et
Aurelio Commodo * fratre. Hæc ille.

6 De singulis deinde inferius in ipso Scriptorum ca-
talogo hæc habet idem Pitæus : Elvanus Avalonius,
natione Britannus, et primus atque præcipuus suæ
gentis in Christiana religione Doctor, vir pius, gra-
vis, et eruditus : in schola S. Josephi Arimathensis
educatus, ab ipsis Apostolorum discipulis fidei Chri-
stianæ mysteria didicit junior : et vir factus Lucio
Regi diligenter prædicavit, eumque tandem cum
tota gente baptizari fecit. In quibus omnibus Medvi-
num habuit socium et cooperatorem. Apud quosdam
historicos invenio, hunc Elvanum, quo tempore Ro-
mam missus erat Orator de Rege Lucio baptizando,
et Britannia convertenda, consecratum ab ipso Eleu-
thero Papa Britannorum Episcopum, unde et postea
Londinensis Archiepiscopus secundus fuisse dicitur.
De his legi potest Gildas historicus in libro de victo-
ria Aurelii Ambrosii, et Mattheus Westmonasteri-
ensis ad annum 186.

Medvinus Belgius, id est, in ea circa Welliam Bri-
tanniæ parte natus, quæ olim Belgia dicebatur,
Elvano tempore cœvius, pietate et doctrina æqualis,
educatione similis, omnium laborum particeps et
comes semper individuus. Hunc ferunt cum missus
esset Romam a Rege Lucio, propter eloquentiam
singularem ab Eleuthero Papa gentis Britannicæ
Doctorem solemniter fuisse creatum. Dum S. Patri-
cius antiquum oratorium Avalonæ repararet, codi-
cem veterem a tineis et blattis corrossum inter rudera
reperit, in quo Apostolorum actus, et eâ quæ Fuga-
tius et Damianus (alii Phaganum et Dervianum vocant)
in Britannia gesserant, a Medvino scripta fuerant.

cium Regem in
fide instruunt.

Ab eo ad Se-
dem Apostoti-
cam mittun-
tur.

Elvanus fil
Episcopus.

Britanni cum
Lucio Rege
convertuntur.

* Imo si filio,
nam L. Aure-
lius Com-
modus
anno 180
patri succes-
sit, L. Eius
Aurelii Anto-
nium frater
pridem mor-
tuum erat.

Elvanus Ava-
lonius a puero
Christianus.

Medvinus
Belgius Bri-
tannorum
Doctor.

Scriptis gestu
SS. Fugatii
et Damiani.
Librum illum
reperit S. Pa-
tricius.

not. 8.

DE

DE S. MARTINA

VIRGINE ROMANA MARTYRE.

SUB ALEXAN-
DRO IMP.
I JANU.
S. MARTINÆ
Acta,

similia Actis
SS. Tullianæ
et Priscæ :

Reliquæ.

Celebratur hoc die S. Martinæ Virginis Natalis in omnibus Latinorum Martyrologiis. Acta ejus, sed haud nobis omni ex parte probata, descripsimus ex vetusto codice Imperialis monasterii S. Mozimini Treviris, contulimusque, cum editione Bonini Mombratii, excusis Agonibus Martyrum, MS. S. Mariæ de Ripatorio, in quo nonnihil subinde contracta erant; deinde cum Surio, Silvano Razio, aliisque. Fere in omnibus cum S. Tullianæ et Priscæ Actis conveniunt, ut XII Januarii, et XIX dicemus. Colitur nunc S. Martina XXX Januarii officio semiduplici; olim XV, officio trium Lectionum, ut potest ex Breviario Cardinalis Quignonii.

2 Caput ejus asseroari Romæ in cœnobio FF. Minorum in Aro Cæli; quædam vero ossa in æde S. Mariæ Majoris, scripserot olim Rosweyodus noster in libro vernaculo de Virginibus quæ in seculo vivebant; corpus vero, aut saltem præcipuas ejus partes Placentiæ in basilica S. Xysti existere, Ferrarius in catalogo Sanctorum Italia: Sed corpus, aut saltem præcipuæ illius partes Romæ anno 1634 reperiæ sunt: qua de re libellum Italice scripsit Marsilius Honorotus Viterbiensis Presbyter Congregationis Oratorii.

VITA EX MSS.

CAPUT I.

S. Martinæ gens. Apollinis statua eversa.

Regnante primo omnium in ambitu totius orbis Domino et Salvatore nostro Jesu Christo, militatus adversarius diabolus permittit adversus servos Domini nostri Jesu Christi prævaluit sub regno Alexandri Cæsaris, a in quarto anno imperii ejus. Proponens autem Alexander præceptum novum et pessimum, in toto orbe, ut aut sacrificent Galilæi, aut si non sacrificaverint morti tradantur. Direxit vero Præsides et Judices inductos demoniaca seductione. Erat enim præceptum per loca propositum cum fervente comminatione, quatenus dissiparetur Christianorum cultus, erantque comminantes cum terrore ut perficere hæc possent. Qui vero talia susceperunt præcepta, in multis Imperialibus describentes, atque Imperialem imaginem deferentes, novam propositionem per sacrificia nequissimorum ac pollutorum deorum suorum demonstrantes erant; quam præcepit Imperator fieri, et consentientes immolare honoribus magnis effici dignos; contemptores vero et nolentes immolare, tormentis crudelibus submitti ac mori.

2 Horum vero omnium ac talia profitentium Alexander Imperator sacrificia exhibebat Romæ Apollini, et jussit magno terrore comprehendi b ab Optimatibus suis, qui religionem Christianam habere noscuntur, viros ac mulieres, ut cum jænis et cum violentiis sacrificare compellerentur Apollini. Et quidem illi sathanæ ministri erant maligni viri, Vitalis quidam honorem habens Comitum, et Bassus qui super c thorum Imperialem præerat, et Cajus Domesticus, vere eorum pollute et nequissima sectæ ministri, qui directi sunt ad dissipandum cultum Christianorum.

3 Venientes autem erga Ecclesiam, quæ est sita Romæ, viderunt B. Martinam orantem, et alacri vultu ad Altissimum prospicientem. Existebant vero ei servi ac ancillæ plures; erat enim ex sublimi genere, et d patre ter Consule, dives nimis et misericors omnibus egentibus, et legem sanctæ Trinitatis conservans. Et quidem per donum Dei Diacona erat; tota cum omnibus sanctis suis operibus et gratia

Dei, moribusque ornata, et contra nequitas diaboli firmiter resistendo, lumbos veraciter præcinctos habens.

4 Ministri vero tenentes dixerunt ad eam: Dominus orbis Alexander veneratur te sicut nobilem et decoratam genere, et primam Romanorum existentem, et sciens tuam honorificam conversationem obsecrat, quatenus magno Deo Appolini eminens sacrificium sponte offeras. Beata vero et Deo amabilis Martyr læto vultu dixit ad eos: Primum ingrediar ad sanctam meam ecclesiam, et commendo me Deo, et e Christo filio ejus, et sancto Spiritui, et sanctissimo et honorifico Episcopo; et qui strenue atque alacriter per fidem Christo deserviunt sacerdotibus, et omni benedicti ovilis Ecclesiæ, et sic cum pace proficissemur. Oportet enim me pro Christo adversum incompositum sustinere et mendacem dominum, et confundere pestiferum et indignum imperio Alexandrum; ut victrix Salvatori nostro Jesu Christo assistam. Et ingressa complevit petitionem suam: et orans propeperavit cum eis ad Imperatorem, splendida facie, et specie præclara.

5 Ingressi vero impiæ sectæ ministri intimaverunt Imperatori stare eam ante Palatium; Prima, inquit, ac eminens de Galilæis adest, quæ imperio tuæ jussionis consentiens voluntarie immolare Diis parata est, omnibusque suadere Christianis subsequi eam. Quod Imperator audiens gavisus est valde; et jussit eam in palatium Imperiale ingredi, et locum quo debebat. Ingressa autem ea, Imperatori pulchritudinem ejus admiranti placuit; magis autem de claro ejus genere quod audiebat de ipsa, et ait: Magnus es Deus Apollo, qui glorificaris ab omnibus Diis, qui talem existentem genere, et tantam in decore et gloria speciosissimam, mente composuisti. ut gaudens sacrificium tibi ingerat.

6 Et hæc dicens, hæc ait ad B. Martinam: f Mentem habens bonam, et ingenium, et propositum caritatis, ut placabilibus muneribus præcipuum ac multifarium ritum Deorum exhibeas, immola Apollini. Etenim adhesionem tuam, cogitavi, ut imperii mei potentiaque faciam te Dominam demonstrari et mei Palatii. Ad hæc B. Martina ait Imperatori: Jube me immolare sine sanguine immaculato Deo, qui non existentia omnia existere fecit, ut per meum sacrificium ostendam Apollinem, arguens eum, ne efficiat consentiens, et dimittam eum animas perdere sperantes in Salvatore et Dominum meum Regem omnium.

7 Imperator vero audiens ea quæ ab ipsa Beata dicta sunt, et non intelligens ea, jussit eam in templum Apollinis ingredientem immolare. Sancta vero jussa introire, hilari vultu dixit Imperatori: Ingredere et tu et sacerdotes Apollinis, et quantumque amatores sunt ejus, et videant quomodo sinceriter intemeratus et misericors et sanctus Deus, intemerata et immaculata sacrificia benigniter suscipiet a me. Imperator vero jussit omnes adstantes et omnes ministros ingredienti prompte prospicere quæ ab ea fierent.

8 Stans vero Deo amabilis et simplex Martyr g fecit sibi signaculum Christi: apparuit autem adstantibus Angelica gloria constringens ipsam, et coexistentes cum ea. Beata vero simplici facie levans oculos in cælum, et manus extendens sicut Dei famula, dixit: Gloria tibi Pater gloria, et Jesu Christe, glorificate Deus, cum sancto Spiritu; sanctitate plenius, et scientiæ largitor, sine invidia, immaculate et semperiterne Rex, Deus misericordiarum et Dominus omnium visibilium et invisibilium, qui in gratia tua, clementiaque nominis Christi filii tui confidentes corroboras;

comprehenditur :
e

assistitur Imperatori,

f

inducitur ad sacrificia

constanter recusat :

ducitur ad templum Apollinis

g

adstante Angelo Deum invocat.

a
Alexander
Imp. Christ-
anos persecuitur

sacrificat
Apollini,
b

c

Martina virgo
nobilis et di-
ves,

d

Ex vss. corroboras; te invoco, qui es et qui semper eris, manens in secula Deus; et peto deprecaus et obsecro magnitudinem, quæ in te est, confessionem meam complere: et nunc præcipita hoc immobile, et non videns, et surdum idolum, quod per mortiferam et occultam nequitiam perditionem tribuens eis est, qui in ipso crederint, quod impotens est in exitio perentium; lutum enim est taciturnitate obstructum, et fœdat credentes in se. Sed in Domine Deus noster exaudi me humilem, et peccatricem, et cognoscat malorum adinventor Imperator iste, qui vanam spem habet in idolis suis, quia alium non debemus adorare Deum, nisi te qui dixisti: Ego occidam, et vivere faciam; percutiam; et ego sanabo, quia gloriosum est nomen tuum in secula. Amen.

Deut. 32

Terræmotu corruit Apollo, et pars templi: multi pereunt.

Imperatori insultat Martina.

Dæmonum Princeps, idoli insector, ejulans profugit.

h

i

k

l

m

9 Et hæc ea orante, statim terræmotus factus est magnus, ut civitas concuteretur: et corruit Apollo, et comminutus est: similis modo et quarta pars templi et ipsa destructa est, et oppressit multitudinem magnam cum sacerdotibus idolorum, qui directi fuerant ab Imperatore nequissimo ad B. Martinam. Etenim terræmotus tenuit multis horis, ut pavefactus Imperator fugam peteret; et ait ad eum beata Martyr dicens: Imperator sta, et adjuva, quia confractus est Apollo, et congrega fragmenta ejus, et ostende sacerdotibus tuis quem colant, insuper et spiritus eos oppressit ruitis: nunc surgat et adjuvet eos.

10 Et mox dæmon, qui in idolo Apollinis habitabat, volutans se in pulvere idoli in præsentia plurimorum virorum ac mulierum, et consternatus in his quæ fiebant, clamavit voce magna, dicens: O Virago Martina, magni Dei, qui in cælis est, ancilla, quæ præcepta ejus custodis, et me denudasti ab habitaculo meo, et deformem me ostendisti: habitavi enim in eo annis nonaginta octo: h sub Cæsare Augusto annis triginta octo, et sub Antonino annis quadraginta quinque, et sub Alexandro qui tradidit me tibi in perditionem in immolationem idolorum, faciens mihi annos quindecim. Multi vero Sanctorum passionem ac martyrium perficientes minime me manifestaverunt usque nunc, cum essem in potestate multa, et habens sub me spiritus nequissimos i quadringentos septuagintaduos. Præcipiebam enim eis, et offerebat unusquisque eorum animas hominum quotidie septuaginta; eorum princeps nomine h Exfygon, qui supermœchiam atque maleficia deputatus est, offerebat mihi animas hominum trigintasex: quas habebam sub mea potestate: tu autem me fugasti, manifestans me, et persequens ignique Tartarico tradens. Non invenio locum ad quem proficiscar. Commendasti me magno Angelo l Urieli, qui omnem exitum meum combustit. O Alexander m antarta Christianorum, inventisti animam sanctam, per quam me efigares, ut imperium tuum in turpitudine multa finiatur. Et hæc cum magna voce, et lamento dicebat dæmon, per aerem clamans et stridens. Ubi vero proficiscebatur, tenebræ videbantur; et omnes prospicientes multo amplius consternati dubitatione repleti sunt. Mirantes autem erant gratiam Dei, qui in cælis est.

a Imperavit Alexander a 6 Martii 222 usque ad 18 Martii 235. Quare si secula Martine cadenti est mors Imperatoris, hic in decimo quarto legendum, aut decimo tertio. Alii quæcumque ab Alexandro facta hic memorantur. Domitio Ulpiano tribuunt, quem sub Alexandro vixisse et hostem fuisse Christianorum constat.

b Ms. S. Max. de Optimatibus. c al. thronum.
d Igones MM. pater ejus ter Consul, et dives nimis et misericors omnibus egentibus, et legem Dei in sinceritate confessus. Ipsa vero etc.

e Hæc in quibusdam Mss. omittuntur.

f al. Si in mente est ingenium.

g Mss. S. Max. addit, muram.

h Vel locus hic corruptus est, vel more suo mentitus est dæmon.

Marsilius Honoratus in Italica Vita S. Martine hæc omisit.

i ad ducentos.

k Mss. Eligdon, et Effigdon, Monbr. Effingens.

l De non Indus Angelorum consule Serararium Tob. 12. v. 15.

et Cornelium in Apocal. 1.

m Ἀντιπαρῆς, Tyrannus, adversarius.

Lictores conversi, occisi.

Imperator vero non intelligens, quia per divinam gratiam ac jussionem, idolum Apollinis comminutum est, et quia abominabilium pessimorumque spirituum conglobatio a Dei virtute evanuit, et sacrificiorum ejus cultura, nequissimusque ritus idololatricæ a sanctæ Virginis oratione dispersus est, et a sicut provisione S. Martinæ idolorum destructio provenit, et idolum Apollinis confregit, et maleficia, et arbolos, et aruspices idolorum, sacerdotesque dissipavit ac mortificavit; jussit alapis faciem ejus cædi, et uncinis palpebras ejus dirumpi. Et dum diu hoc fieret, qui in hoc deputati erant carnifices defecerunt, et clamabant dicentes: Væ nobis peccatoribus! vere nos magis cruciamur quam hæc: manus enim nostræ decidunt; intolerabiles enim dolores coarctant nos: ipsa vero sicut incudis solida permanet: ipsa nos cædit. Deprecamur te, o Imperator, jube eam a nobis tolli; videmus enim quatuor viros splendidos ante eam, et quas ei nititur ingerere pœnas, magis nos ab illis in facies nostras suscipimus. Pro certo vere est Deus qui cum ipsa est, non sinens pœnam aliquam prævalere in eam a nobis.

12 Imperator vero valde iratus contra eos, comminatus est, et prospiciens eos furiose, quasi negliger pœnas ingerere, præcepit b testas eos levare, et faciem ejus cædere. Sancta vero Martina respiciens in cælum dixit: Benedictus es Domine Jesu Christe, quia æternam gratiam das eis, qui in te spem habent: benedictum nomen terribile gloriæ tuæ, et honorificum, et potens, et omni sanctitate plenum, Domine Deus, et benedicta sancta, et consubstantialis cum Patre et Spiritu sancto Deitas tua, quæ perfecte dissolvit et dissipat contrarios; exaudi Domine deprecantem te, ultimam ancillam tuam, et concede mihi sufferentiam, et eos qui me cruciant, converte in bonam conversationem, et gratiam Deitatis tuæ.

13 Et cum hanc orationem dedisset, circumdedit lumen c eos, qui eam cruciabant, erat enim fere viri octo, et vox de cælo facta est dicens: Nisi pro vobis famula mea Martina intercederet, olim jam mortificarem vos: volens vero inimicum mortificare, et existentem populum mihi met ipse facere, peperci vobis. Tu autem filia confide, et noli timere; ego enim sum quem adoras et invocas Deum: non te deseram, nec permittam tibi dominari in verendum, impium, et rebellem dæmonem.

14 Illis vero dictis Imperator Alexander amens effectus est valde. Qui vero eum cruciabant viri, audientes miracula ceciderunt in faciem, et deprecabantur B. Martinam, ut indulgentiam mererentur per ipsam ante Deum, de his, inquam, quæ impulsu præsumpsimus. Beata vero Martyr dixit ad eos: Si conversi fueritis ad Dominum meum Jesum Christum, et cognoveritis ex toto corde, quia retribuit unicuique secundum opera sua; et vos habebitis, sicut nos perfruiimus, universam mercedem quæ in cælis est; sin vero et aliter senseritis, æterna et fervida supplicia suscipiet vos. Illi enim quasi ex uno ore dixerunt: Domina nostra Martina, melius nobis est ut ostendas nobis Christum, ut videntes eum, amplius credamus ei; si vero non est possibile in hac carne prospicere eum, nos servi ipsius sumus et ministri, et ipsi soli credimus; adoramus enim eum et colimus. Alexander autem, qui contemnit Salvatoris nostri præcepta, non timemus, repudiamus, quavis existat Imperator.

15 Beata autem Martyr dixit: Consilium vobis do filii; ex corde mundo credite sine simulatione in Christo, et cognoscetis, quid retribuet vobis Deus in illo seculo.

a
S. Martine
alapis, et un-
cibus cæditur

Angelo lictores
pauente

b
testarum fra-
gmentis radi-
tur:

orat pro tor-
quentibus se.

c
Lumine et
voce celesti

convertuntur
carnifices,

animantur a
Martina.

seculo. Et quid potest nunc Alexander ibi, qui in præsentī gloria hic fretus est? Qui inspirati a Dei gratia dixerunt: *d* Credimus Jesum Christum Dominum nostrum; et magnus est Deus Christianorum, ad quem nos confugimus. Robusta autem facie, una voce adversus Alexandrum facti sunt: Nos quidem, inquit, in his qui dii dicuntur, magis autem idola, perditī sumus, a quibus olim seducti sumus; jam non adoramus eos, cognoscentes per beatam Martyrem Martinam virtutem omnipotentis Dei, et filii ejus unigeniti Salvatoris nostri Jesu Christi.

16 Alexander vero iratus dixit: Seducti estis nequissimi per incantationes crucifixi, in quibus confiditis. At illi responderunt: Vere tu es sceleratus, et draco habitat in te, quia non cognoscis illum qui fecit te, et dedit tibi hanc potestatem, coinquinanti usque in finem animam tuam. Qui iratus suspensus eis, jussit spathis carnes eorum lacerari. Incisi vero ab spathis nihil loquebantur; nisi solum in cælum prospiciebant. In hoc vero amplius nequissimo super eis accensus spiritu, capitalem sententiam adversus eos dedit, timens, ne quando ceteri satisfacti ab eis, eandem viam sectentur.

17 Martyres vero inclyti Christi ducti cum gaudio ad perfectam sine dubitatione viam, prospicientes in cælum, dixerunt: Omnium Domine unigenite Jesu Christe fili Dei, quem nos ignorabamus servientes olim in errore, et fœda exhibitione: tu autem nobis cognitus es per sanctam tuam et Martyrem inclytam Martinam. Tu Domine cæli ac terræ, qui creasti omnem orbem, et omnia quæ in eo sunt, qui per sanctam tuam Martyrem idola gentium confregisti, quem nunc cognovimus ante luciferum genitum, quem omnis abyssus metuit, et omnis mons et collis tremat, audiens terribile et gloriosum nomen tuum; tu Domine Jesu Christe, spes eorum qui ad te confugiunt; liberator eorum qui in te sperant; respice de cælo, et miserere nobis, et suscipe animas nostras in pace, non reputans nobis peccata nostra, quæ fecimus ignorantes, et existentes in latitudine harum tenebrarum, quæ in te peregrinus. Orantes vero, et signaculum Christi in fronte facientes, tendentes simul capita sua prompte cum lætitia magna finem seculi hujus susceperunt; et sic per proprium sanguinem gratiam Dei sibi metipsis in memoriam æternam instruxerunt. Finiuntur mense Novembri e septimo decimo die, quinta hora, in Christo Jesu Domino nostro, cui est honor et gloria in secula seculorum. Amen.

a *Mombr.* secundum provisionem.

b *Al.* in testas.

c *Alit ipsam solum luce circumfusam scribunt.*

d *Mombr.* Credimus Dominam, et magnus etc.

e *Alit.* septimo decimo Kal. Decemb.

CAPUT III.

Eam torquentes cælitus puniti.

Dum vero audisset Imperator Alexander, quia cum magno gaudio reddiderunt spiritum sancti Martyres, amplius contristatus est, quoniam multo amplius eos non cruciavit. Alia vero die sedens pro tribunali dixit: Introducat inijusta Martina incantatrix, quatenus iterum videamus ejus incantationem. Ingressa autem ea, dixit Imperator: Vel nunc consenti mihi, et sacrificia diis, per quos orbis subsistit. An adhuc magis Christi tui attendis? Illa respondit: Cessa sceleratissime et omnium bestiarum ferocior: non erubescis a muliere superari, magis et conculari? a Me minime poteris inclinare ad sacrificandum idolis. Inde si aliquas pœnas ceteras consideras, et verbera, quæ tu præparas, adhibe mihi; ego enim tuis abominationibus non sacrifico, nec te loquentem timen: Deo enim soli, et Christo ejus, et Spiritui sancto commendavi memetipsam, et credo quia mihi

nulla nocebunt quæ a te inferentur, tormenta, Deo sufferentiam mihi tribuente.

19 Tunc iratus Imperator jussit eam exspoliari, et circummeinctam eam jussit incidi. Ministri vero citius fecerunt quæ jussi sunt. Sancta autem Martyr ostendebatur candida sicut nix, cujus splendebat corpus, et nitor claritatis ejus caligare faciebat respicientes eam. Inciso autem corpore ejus emanabat lac pro sanguine: et odor magnus factus est, sicut vis aromatum b jusdem ore effusus. Beata autem cum incideretur dicebat ad Dominum: Voce mea ad Dominum clamavi, et exaudivit me in certamine passionis meæ: laus mea in conspectu tuo Domine fiat: gemitus dolorum meorum in conspectu tuo introeat: gratia tua in salutem animæ meæ: invocavi te Domine in tribulatione, et inimicorum meorum dedisti mihi dorsum. Persevero supplicans: hæc cognitio mea, quæ apud te est Domine, sicut fons spiritus. Abraham pater Isaac filium suum obtulit Deitati tuæ in sacrificium salutis, quia ex fide te confitebatur, et suscepisti eum. Sic et meum certamen suscipe Deus, et comple illud in multis certaminibus ut cognoscant perditionis instructores, quia tu es qui imaginem auream dissipasti, et Bel destruxisti, et perditionis operarium servis tuis manifestum demonstrasti: sicut in mea, humilitate ostendisti veridicam gloriam Deitatis tuæ, et Apollinis idolum contrivisti; et alienum veritatis Alexandrum confusione circummanciens, lumine tuo terribili splendidam fecisti ancillam tuam, ut c per supplicia corporis effugerem stimulos malorum inventores, et inceptores sathanæ.

20 Imperator vero iratus et valde consternatus dixit: Valde maleficiis vincis d impavida, et seducis, ut putas, eos qui astant. B. Martina dixit Imperatori: Pater tuus sathanas princeps est omnis maleficii, et incantationis; fornicatores diligens, et maleficos amplectens, et omnes qui incestis desideriis sunt deservientes, amplectitur in proprio gremio: et quomodo potest mihi indulgere contententi eum, et minime facienti aliquid tale sicut dicitis? Deus autem Deus, et Salvator meus Christus, omnes qui contrarie agunt, et se non custodiant, damnat, in æternam pœnam jubens eos exhiberi. Tu vero Imperator fortioribus et potentioribus pœnis promereri affligi, sciens quia maleficiis et incantationibus, ut tu asseris non vinco, sed nomine solo Christi, qui omnem atrocitatem pœnarum tuarum, quæ injectæ sunt in agone meum, dissipavit.

21 Imperator vero spoliatam eam præcepit membratim quatuor palis extendi, et fustibus cædi a duobus centurionibus. Illa vero alacri vultu signo crucis sanctum corpus suum dextra levaque velut muro circumsepsit, et cæsa dicebat: Magnum mihi desiderium ad te Domine, et gloriam Deitatis tuæ, quæ me adjuvat. Dedi dorsum meum flagellis, et carnem meam in suppliciis: faciem autem meam propter nomen tuum gloriosum, non averti a tædio et mœnore. Tu autem Domine ne tardes in adjutorium meum, sed festina per misericordias tuas, et dirige a sancto habitaculo tuo medelam super me, quæ pro tua Deitate flagellor.

22 Et hæc dicens erat. Mutaverunt autem centuriones septem. In octavo autem septem dissoluti sunt, tam in manibus, quam in omnibus suis membris, et voce magna dixerunt: Deprecamur te Imperator, libera nos de pœnis; Angeli enim Domini repercutiunt nos vectibus ferreis, et incidunt in nervis et medullis; insuper et ossa nostra, et carnes sicut ab igne magno cremantur. Sed obsecramus te, libera nos a puella hac.

23 Imperator autem jussit eam amplius fustibus cædi. Sancta vero diuturna supplicia sibi illata subridens facie dixit: O injuste et dammande, judicio Dei

novaculis laceratur,

lac pro sanguine manat

b

c

d

maleficii crimini sibi obiectum refellit:

cæditur fustibus.

Eam cædentes ab Angelis cruciantur.

Insultat tyranno.

Dei

torquentur: morti adjudicantur:

orant:

decollantur.

e

Martina secundo sistitur Imperatori:

a

EX MSS.

Dei cælestis inimice, et impugnator, scrutator malorum similitum tuorum, Alexander, non sentis beneficia, quæ ab eterno conditore in me efficiuntur? Quia insipiens existens insensatis te addidisti, temetipsum perdidisti in opprobrium Apollinis, et sacerdotum ejus. Nempe verò ob honorem et adjutorium Dei mei, qui omnia fecit, libera effecta sum per Angelicam exercitationem. Ex hoc autem cognosce, insensate canis, eo quod duodecim centuriones successive inferentes mihi plagas ad interimendum me fecisti superponere. Me autem per nomen Christi, qui pro me agonizat, et moderatur salutem meam, poena non tetigit, neque tanget meam aliquis carnem. In ipso habeo spem, qui et post mortem vitam tribuit hominibus, qui ipsum in veritate confitentur.

a MS. S. Max. quæ minime potest se inclinare.

b Idem MS. de more. c Idem MS. pro supplicis.

d Mombri. inrubida.

CAPUT IV.

Angelica consolatio. Diana eversa.

Eumenius autem quidam dives erat valde, a parens Imperatoris, qui dixit ei: Hæc polluta non propter gloriam Christianorum, et Crucifixi hæc supplicia sustinet, sed sapientissimis sermonibus causam arripies, et insensatis libris circumfreta, omnes nos facit infruuitos, sicut radius solis circumfulgens, et sic omnia sperat sustinere. Tua vero potestas hanc usque in crastinum jubeat in carcerem retrudi, et pinguedine adipum lavari, et sic coinquinemus ejus claritatem.

Reducitur in carcerem.

23 Jussit vero Imperator statim Sanctam proferre in carcerem usque in crastinum. Dum deducta a custodibus fuisset beata Martina in carcerem, exclamavit coram populo, dicens: Pax multa iis, qui nomen Christi nominant. In pace Christi iter istud peragam. Et ingressa est carcerem gaudens, et glorificans Deum ac dicens: Custodi me Domine ut pupillam oculi, et sub umbra alarum tuarum protege me. Gratias ago sanctæ virtutis tuæ Jesu Christe, et obsecro pretiosam et terribilem gratiam tuam, custodi me a nequissimo et contaminato Alexandro, qui tuam bonitatem pro nihilo reputat. Mortui enim sunt in tormentis pessimis et intolerabilibus centuriones novem, et ceteri dissoluti sunt ab humeris suis. Erat enim immutans centuriones quatuordecim. Per totam autem noctem erat in carcere hymnum canens, et glorificans Deum. Voces autem multorum virorum audiebantur glorificantium Deum cum ipsa.

Deum laudat in carcere.

et cum ea Angeli.

Carcer celesti odore et luce perfunditur;

26 Mane autem jussit Imperator Linienum quemdam Tribunum ambulare in carcerem, et ejicere eam: antea autem adipibus et pinguedinibus eam perungi. Procedens autem Linienus de palatio odoratus est odorem suavitatis, et aromate multo repletus dixit comitibus suis: Oloratis et vos odorem nimium? erat enim cum populo multo. At illi dixerunt: Quia odorem hunc cives fecerunt pro dilecta Martina. Alii dicebant: Quia Dii propitii apparuerunt ei. Venientes vero ad carcerem multo amplius invenerunt suavitatis odores. Aperiens autem Linienus primam januam, vidit lucem magnam circumfulgentem eam: ingresso autem eo in propinquum habitaculum (erat enim carcer multa habens habitacula) circumfulsit eum sicut fulgur, ut præ timore omnes tremereut, ipso præ timore in pavimento cadente. Cum necessitate vero surgens ingressus est in tertium habitaculum, et vidit beatam Martinam sedentem in sede imperiali, et multitudo virorum fortium erat circa eam, quorum non erat considerare claritatem; omnes enim erant in albis; ipsa autem tabulam b tenebat, et legebat hæc: Quam magnificentia sunt opera tua Domine! omnia in sapientia fecisti.

b

27 Et timens Linienus egressus est inde, et am-

bulavit in palatium, et nuntiavit Imperatori mirabilia Dei magni. Omnes autem in palatio existentes simul cum Alexandro sacerdotes et c scholastici dicebant: Seduxit eum maleficiis suis: lucie Virgini non indulgeatur, sed magis a feris disceptatur, ut cognoscat quia melius est diis immolare, quam in crucifixo confidere, et in ipso spem habere.

quod veneficis tribuit tyrannus c

28 Et jussit Imperator venire eam ad templum idoli Artemidis, ut aut sacrificans vivat, aut non sacrificans feris tradatur. Ambulavit iterum Linienus cum duobus sacerdotibus principibus idololatricæ, et populo multo circa carcerem. Et simili modo ipsi invenerunt eam sedentem in sede imperiali, et eosdem viros in albis stantes; et dissecabantur. Beata autem Martina dicebat: Viam mandatorum tuorum cucurri: justificationes tuas doce me; et discam mirabilia Deitatis tuæ. Libera me a supplicis hominum; et custodiam mandata tua: canes enim maligni circumdederunt me, volentes disceptare ovem tuam: sed tu Domine Deus humilitatis meæ, suscipe deprecationem meam, et non prosperetur sicut cogitant; sed obœca sensum cordis eorum, et dirige me, qui tres pueros direxisti. Dicente autem hæc eadem, decreverunt subvertere eam de sede. Viri autem stantes erga eam in albis nusquam comparuerunt, existentes numero quasi septingenti.

Angelis et SS stipata reperitur:

29 Et ejecerunt eam de carcere, et adduxerunt in templum idoli Artemidis. Imperator autem prospiciens vultum ejus alacriorem magis quam prius fuerat, et sicut certatoris fortissimi corpus enutritum, dicit ad eam: Corripuisti temetipsam jam, ut conversa diis immoles benignis? aut amplius, sicut videmus, in prioribus tuis malis permanes? Illa vero dixit ad eum: d Imperator, mea conversio completa est; quia non me suades in tuis controversiis adesse; liberata enim sum a vanitatibus tuis, et ab impietatibus vanissimarum seductionum hujus seculi, præceptum accipiens a Domino meo. Mihi autem adhærere Deo bonum est, ponere in Domino Deo spem meam, qui veritate me continet, et nihil mihi deerit: quia omnipotens est Deus meus. Seductio sermonum tuorum jacula tenebrosa sunt, dirigentia in viam tetram. Ego enim habeo cælestem gratiam, et gloriam semper illuminantem oculos cordis mei; quæ te postponens, mancipavit æternis suppliciis Artemidem perversam thesaurorum dispositionis imperii tui. Me autem latificatam tenet mors Sanctorum, qui me circumdederunt per omnia et continuerunt, obligaverunt vero patrem tuum diabolum. Justus autem in inbutione divinarum Scripturarum, sicut palma florebit, arefaciens malignorum seductiones. Tollet anchoram statuens naviculam ex procellosi pelagi fluctibus per fidelem gubernatorem, qui animam suam gubernat, in tranquillum portum confugiens, qui anchoram jactans est, ut ulciscatur de inimicis, et victoriamumat de eis. Et ego transfretavi pelagus, dexteram mihi extendente Christo ad præsidium veræ spei, ut vineam seductionis tuæ nequissimum cursum. Video vero Christum coronantem me, qui juste mihi tribuit arma justitiæ contra nequitias patris tui diaboli.

adducitur ad templum Diana:

d

generose respondet Imperatori

30 Imperator vero iratus dixit ad eam: Non morieris Martina, sed ingressa sacrificia honorificentissimæ deæ Artemidis. Magni et purissimi dii pulchritudinis tuæ cognitionem inquirunt. Non ergo cogites blasphemare contra eam. Deo laudabilis Martyr dixit: Jubes me, Imperator, ingredi templum, in quo habitat, qui cooperatur tibi, immobile habens atque surdum et æcenum, decore amictu idolu! ad hæc Alexander dixit: Ingredere et sacrificia propitæ, ut non a feris pereas. S. Martina dixit: Deo meo gratiam largiente certanti mihi lumili, et te jubente, ingrediari.

invitatur ut intret et sacrificet

31 Cognovit vero daemnon, qui habitat in idolo Artemidis, quia venit Sancta perdere eam, et clamavit

daemnon ad ejus ingress-

vit

sum exhorre-
scunt

vit voce magna, dicens : Vae mihi! quo fugiam a spiritu tuo, Deus caeli? ignis me persequitur a quatuor angulis templi. Ingressa est autem Beata in Christi nomine sibi faciens crucem, et respiciens statuum idoli daemoniacam, dixit Imperatori : Vide seductionem tuam Imperator, oculos non videntes, aures non audientes, manus non palpantes, pedes non ambulantes, vanam speciem, effigiem deornatam tabulis. Ego, Imperator, sacrifico ei. Alexander vero subito gaudibundus effectus, non intelligens quia irideretur dixit : Vivant dii, quia consensisti mihi. Et appropinquabat Sancta ad idolum Artemidis, et dixit : Tibi dico, qui habitas in hoc idolo muto, move te, et stride dentibus, et egredere, seductio illorum qui tibi insensate sacrificant. Haec dicens ad idolum, orationem fudit ad Dominum dicens : Omnium Rex aeternae Deus, qui thronum invisibilis gloriae contines, qui caelos stabilisti, et terram fundasti, qui aquas condidisti, qui draconem contrivisti, et legionem effugasti in tartarico chasmate, qui periclitantes in securum portum introducis, qui principalem potestatem diaboli in temporibus hominum ad nihilum redigesti, qui ab omni gloria Angelica trementi te cum timore sancto adoraris, Angelica enim agmina deputasti te adorare solum; qui tantam magnitudinem caeli sapienter in stellis decorasti, et splendorem solis per iustitiam instituisti, qui lucentis ambitum Lunae ordinate cursum suum perficere statuisti, qui incontaminata et aeterna praeceptorum tuorum reposita manifestasti; te lucem jugem et aeternam cum tremore adorans deprecor, non me deseras Domine, sed suscipe deprecationem meam, et irreverendam et multimodam seditionem daemone damnationi mancipa : et idolum hoc manu hominis factum destrue : et seductione multimoda daemone, et omni malitia plenum Alexandrum, in diversis suppliciis cognoscere facias, quia tu es Deus verus, qui destructionem in idolis habitantium fecisti, et sacerdotes eorum destruxisti, quia benedictus es in secula. Amen.

Fulmine
multi inte-
reunt, idolum
confringitur.

32 Et mox tonitruum cum fulgure factum est : et ignis cecidit de caelo, et combussit sacerdotes de templo; et multitudo populi mortua est, et Imperatoris partem dexteram purpure combussit, et idolum Artemidis in favillam rededit. Beata vero Martina dixit : Gloria in excelsis Deo, et in terra pax hominibus bonae voluntatis, qui dat pacem diligentibus se, et qui invocant nomen suum in veritate.

- a Ms S. Max. potens, qui Imperatori dixit.
b Adit Ms. Ripat. auream.
c Sapius scholasticus a S. Augustino abisque eius ubi scrip-
toribus usurpatur pro Jurisconsulto, et hylote.
d Ms. S. Max. A. A. forte Alexander Auguste.
e Monbr. Vis Imperator, ut sacrificem.

CAPUT V.

Leo mansuefactus, sprete illecebrae.

Et iratus Imperator, non considerans miraculum neque virtutem invisibilis Dei, dixit ad Justinum Praefectum : Accipe injustam hanc, suscipe eam, et tensam cum spathis, uncinisque ferreis acutis extorque, quatenus lucem seculi derelinquat. Ego enim valde mœrore sum plenus, et videns eam jam consternatus persisto, et quid faciam nescio. Praefectus autem suscipiens eam mox ambulavit ad Praetorium, et sedens pro tribunali, praecipit introduci B. Martinam dicens : Ingrediar destructrix templi, et videam, quid velit. Ipsa autem ingressa est subridens. Praefectus autem dixit : Irrides me injusta, quia adhuc dereliqui te vivere? Per solem mundissimum faciam interiora tua projici canibus, si non sacrificaveris diis, ut videam quale solatium adhibeat tibi Christus tuus. B. Martina dixit : Nonne habeo irridere, o impie, a impotentiam Imperatoris tui, quia

Justinus Prae-
fecti stultum
crudelitatem
irridet Sancta

u

victus est a muliere per Christum, et iterum me tradidit tibi? Praefectus dixit : Dominus est, et potestatem habens mihi te tradidit, ut aut sacrifices, aut pœnis intereas. Martina dixit : Ecce non sacrifico : puni me quantum vis.

34 Tunc Praefectus jussit extendi eam in conto, et eum spathis incidi membra ejus. Cum autem incidere-
retur, clamavit dicens : Crux Christi adjuva me, quia in te est salus. Praefectus dixit : Circa manillas un-
gulis attrahat eam, dicentes ei : Liberet te Deus tuus. Quae unguis attrahat nihil omnino loquebatur, nisi solis oculis ad Deum respiciebat. Accipiente autem ea centum decem et octo incisiones ab uncinis, sperans Praefectus Justinus quod jam exspirasset, praecipit carnificibus ut cessarent ab ea. Pendente autem ea, interrogavit eam Praefectus dicens : Vis Martina sacrificare, et evadere cetera tormenta? aut adhuc permanes in Christi tui fide? Martina respondit : Ego Christum habeo, qui me confortat, et non sacrifico abominabilibus diis tuis, neque sentio illata mihi supplicia, per eum, qui mihi misertus est Dominum Jesum Christum.

35 Praefectus autem amens effectus per multas horas jussit eam deponi. Sed non valentem praepœnis ambulare jussit eam in grabatum poni, et deportari in carcerem. Ipsa autem constringens sanctum suum corpus, et b capillis capitis sui muniens, propellens vero carnifices citius ingressa est in carcerem. Praefectus autem in equo sedens profectus est in carcerem, et invenit Sanctam iterum in sede sublimi, et splendidam habentem faciem, sicut radium solis. Multum vero afflictus egressus est, et clausit carcerem, et signavit annulo suo firmiter; et custodes fere centum dereliquit, et ambulavit ad Imperatorem. Erat autem Sancta psallens et glorificans Deum; et lumen magnum erat in habitaculo illo.

36 Ingresso autem eo ad Alexandrum in palatium, invenit eum coenantem. Quem Imperator admirans dixit : Quid huc sic venisti Praefecte tali hora? qui dixit : Sicut jussit imperium tuum, injustam Martinam pœnis affligentem, spathis incidendam et ungu-
lis attrahendam : ipsa ei exhibui a mane usque nunc, sicut prospicis indumentum meum; et appensa atque pœnis tradita, nec mortua est, sed, quod plus est, a nobis inflictam non sentit; flagellis caesa cursim ingressa est in carcerem, me sperante quod pendens exspirasset. Ecce quae mihi praepœpta sunt a tuo imperio feci.

37 Tuum vero est cogitare, quid jubeas de ea. Alexander autem dixit ei : Patet fiducia securitatis ejus, quam habet per incantationes. Feris tradatur, ut decerpatur, et dissipata intereat. Porro Justinus tacuit. Mane autem carnifices direxit, ut eam adducerent. Ingressae autem Praefectus dixit : Imperator Alexander jussit te sacrificare; si vero non sacrificaveris, feris te tradere. Beata autem Martina, efulgens sicut radius solis, dixit : Ego in nomine Christi, qui passus est pro nobis, in eum credentibus, in gloria permanens, credo vincere te. Aliquando enim per Angelicam virtutem, per terram motum Apollinem subverti, et ad nihilum redigi; iterum c lampadibus et d throno decoratam Deam Artemidem igni tradidi; et mirabilia, quae in virtute Dei facta sunt, ignoras, et obduratus es? multimoda perversitate inimici induratus es, surde dissolutione profunda, coenum indigestibile, naufragum animae tuae, in chasmate tartareo deposuisti.

38 Haec audiens Justinus Praefectus iratus dixit : Parate existant ferae, donec revertar a palatio : propero enim accersire Imperatorem, quatenus veniat in amphitheatrum. Dum vero introisset in palatium, dixit Imperatori : Obsecro meum dominum venire in amphitheatrum. Cum ipso vero protinus ambulavit, et fecerunt eam utrique inter feras jactari. Sancta autem Martina dixit : Videte, in meum sacrificium.

Praefectus

Ex mss.

glutiolis et
uncinis rudi-
tur :

ejus nonnulla
ungulis inci-
duntur :

alacriter redit
in carcerem

b

insolioscens,
haurine cir-
cumfusa
Deum laudat

qua re Impe-
ratori nun-
tiant,

jubetur feris
objici :

c

d

Ex mss. introducta in amphitheatrum,

e
f

Præfectus dixit : Vide Imperator istam, quæ Deos nostros comminuit : discerpatur ita a feris. Erat autem leo immanissimus, qui comedeat quadraginta libras carnis quotidie, et panis mundi libras viginti octo; et in potu ejus e tyssanas decimatas octo; hic non comederat per dies tres, ut devoraret Beatam. Sedens autem Imperator, et tristis existens, præcepit eam introire. Ingressa autem illa sonus magnus de caelo factus est, ut omnes tremarent, et dixit ei Imperator : Crede mihi sicut patri tuo, et consenti mihi : diligo enim te valde per Deos meos, ut dissolvam iram magnam quæ circumdedit te; faciam enim te dominam palatii mei, et omnibus cognitam esse Imperatricem. Vel verbo dic pro satisfactione populi adstantis, et non sanctos tuos sacrificas, sed tantum dic : quia magnus est Deus $\xi\sigma\varsigma$; sic enim et virtutem, et timorem omnium Deorum contines; et satisfaciens vives compatiens imperio meo.

iterum variis blanditiis tentatur :

39 Sancta autem Martyr elevans oculos in cælum, et extendens manus suas oravit dicens : Lumen meum Domine Jesu Christe, inextinguibile lumen meum, impolluta claritas, Rex æternæ, qui thronum immortalitatis habes, qui cognitionem Deitatis tuæ manifestas, et Sanctos tuos coronasti, perfectam me in agone custodi. Ad Imperatorem autem hæc dixit : Deminorata cognitio, comminatus mihi, ut terrens me præpares mihi mortem. Cognosce vero, quia magis consentio me a feris devorari, ut vitam beatam æternamque apud Christum merear, quam tua seductioni consentiens in laqueum incidam mortis æternæ.

40 Imperator autem jussit absolvere leonem, ut devoraret eam. Erat enim leo rugiens in cubili suo, ut omnes terreret. Venator vero qui eum nutriebat aperuit leoni : et egressus est leo rugiens super Sanctam, non terrorem ostendens, sed delectationem, et pro ea dolore insinuans agitabat vultum faciei suæ, dilectionem demonstrans; et cursum arripiens ambulavit ad Sanctam, et inclinans se osculabatur pedes ejus. Sancta autem dixit : Fulges virtutibus tuis Deus. Agmen enim gloriosum erga passionem meam subsistens prospicio a dextris et sinistris glorificantes Angelos Deitatem tuam, et contradicentes contrariæ virtuti ferarum immanium, et rugitum earum in correptionem Alexandri; mansuetos mores ferarum translato, quos pro cognitione veritatis tu obturas, ob multimodam et decipientem gloriam eorum qui te oderunt. Non me comminicare cum eis permittas, ut in pœnali agone me existentem integram sospitem conserves in tua misericordia Deus meus.

objicitur leoni, qui ei blanditur :

illa Imperatorem hortatur ut Christum agnoscat.

41 Et hæc dicens Imperatori ait : Vide Imperator, qui mihi intulisti pœnarum et ferarum virtutem, quia Christus qui fecit cælum et terram, mare et omnia quæ in eis sunt, voluntate Patris victoriosissimus est. Ipsi enim soli omnia subjiciuntur. Alexander dixit : Quomodo ergo furor leonum subjecti se tibi? Sancta Virgo dixit : Non habes in incertum veritatem, sed dilige Christum, qui et Apollinem tuum in pulverem redegit, et Artemidem seductricem tuam interemit. Cognosce Christum, qui Angelis præcepit, desertam et contritam Artemidem cum habitante in ea in favillam a fundo mancipari. Cognosce Deum, qui illuminavit priores tenebras, et convertit errantes, et leonem pacificantem, et pro cognitione tui erroris, et conversione tuæ feritatis mitiorem naturam leonis ostendit.

42 Imperator autem videns leonem mansuetos modos et reverentiam amoris erga Sanctam esse facientem, et alacrem Christi famulam in tormentis omnibus constanter existere, dixit ad eam : Humilia temetipsam moribus, et confitere g Deo; ipse est etenim qui te adjuvat. Sancta Virgo dixit : Quem valde diligis Apollinem, qui animam tuam in perditionem deposuit, non adjuvit, neque Artemidem ex omni nequitia ejus eripuit : et quomodo me potest adjuvare aliquid?

In nomine Domini mei Jesu Christi, et per agonem meum, et martyrium meum, ad nihilum redacti sunt. Imperator vero leonem remitti jussit in caveam. Sonnum fecit aliquem venator, et leo surgens impetum fecit, et cepit Eumenium parentem Imperatoris, et interfecit eum. Et omnes clamaverunt voce magna dicentes : Salva Imperator, quam Deus et feræ miserantur, et absolve per quam et Dii perierunt; per quam Deus, qui in cælis est, manifestavit qui habitabant in idolis dæmones, quos et effugavit. Imperator vero dixit : Nomina Martina Dia Deum, et absolveris. Beata Virgo Martina dixit : Ego Christum Deum confiteor, qui dat mihi potestatem, et illis qui confitentur eum, destruere mendaces Deos. Hunc autem, quem tu dicis, Dia confiteor esse h æreum, et in ipso habitare dæmonem malefactorem, neque audientem, neque videntem, quem per orationem fidelissime confido similem effici Apollini. Memoro enim dicere Christum per Apostolum Paulum in Spiritu sancto : Lex enim subintravit ut ingrediens abundet peccatum; ut enim abundavit iniquitas, superabundabit gratia. Lex introivit Imperatoris, quam facio. Annuntiaverunt Prophetæ et prædicaverunt Apostoli legem Christi; in te autem superabundavit peccatum, per malignam tuam impietatem æterno interitu temetipsum obligans; tuo vero peccato malaque conversationi superabundabit gratia Christi, ut dissipet tuum sacrificium malignum, quo convertantur homines a viis vestris, et patris tui diaboli.

Leo Eumenium interfecit.

Explosio tyrrami hortationibus,

h

Rom. 5. v. 20.

43 Tunc Alexander iratus jussit Sanctam in carcerem retrudi. Impulsa autem gratia Christi ambulabat dicens : Diligam tabernacula sua Domine : desiderat animamea, et adhæsit ad te Deus viventem in secula. Custodi me a laqueo quem statuerunt mihi, et ab scandalis operantium iniquitatem. Doce animam meam Domine justificationes mandatorum tuorum, et miserere mei secundum magnam misericordiam tuam. Et introivit in carcerem glorificans Deum. Et erat cum Sanctis triumphans et gaudens, atque festa ei agens per totam noctem, qui eam salvat Christo.

reducitur in carcerem.

Psal. 140. 9

- a Ms. S. Max. insipientiam.
b Momb. capillos. c Idem, lampo. d Ms. S. Max. thoro,
e Idem Ms. disanus. Rip. tipsanas. al. pisanas.
f Ms. S. Max. triginta.
g Δία Jovem.
h Ms. S. Max. æreum.

CAPUT VI.

Ignis aliaque tormenta superata.

Post vero duos dies processit Imperator sacrificium facere, in templum, ubi erant duodecim idola; et præcepit adduci Sanctam. Quæ venit splendida sicut sol. Et dixit ad eam : Invoça Δία Deum, ut salveris. Sancta vero dixit : Ego nomino eum idolum spurcum et immundum : fac ergo quod vis; me enim non inclinas pro eo quod mecum est Dominus meus Christus. Tunc præcepit eam suspendi, et unguis radi. Attræctata vero dicebat : Lætificasti me Domine in voluntate tua, et in opera manuum tuarum exultabo. Nota fecisti ancilla: tuæ mirabilia tua : justitia tua justitia in æternum : judicia tua lumen verum, et æternum.

Martina iterum raditur unguis.

45 Et ingressa sunt incisiones usque ad ossa ejus. Clamabat autem præco dicens : Confitere Martina Δία Deum, et salva eris. Illa vero dicebat : Christiana sum, et Christum confiteor. Amplius vero cruciabant eam. Ipsa vero dicebat : Lux Christi orta est justis, et rectis corde lætitia. Indoluerunt omnes qui eam cruciabant, et ossa ipsorum usque in medullas, et dixerunt ad Imperatorem : Precamur te, Imperator, libera nos de penis istis, Angeli enim Dei cruciant nos. Et dissoluti sunt ab humeris carnifices.

Torquentes eam Dei virtute cruciantur.

46 Alexander autem iratus præcepit eam igni tradi,

In ignem conjicitur,

et consumi. Ministri vero faciebant quæ jussa sunt, et incenderunt ignem copiosum, et jactaverunt eam in medium; quæ clamavit voce magna et dixit: Deus qui de cælo in terram prospexisti, et dedisti Filium tuum, ut videat si est intelligens aut requirens Deum, adjuvame humilem; justitia enim de cælo prospexit, et veritas de terra orta est. Et dixit Imperatori: Audi Imperator: didici sacras literas, quæ instruxerunt animam meam, quæ dicunt mihi per Apostolicam vocem, omnia sufferre, tribulationes et angustias, supplicia et necessitates; et per hæc habere sublimissimam fidem, per quam cognoscitur Christus Deus, spes Christianorum, per quam quidem cognitus est Deus retributor ab his, qui nomen suum invocant. Caritas enim crescit multiplicans mandata; et qui patitur pro nomine Christi coronatur. Imperator autem valde tristis erat, quia vincebat Beata. Et mox pluvia facta est magna, et sonitus veni, et dispersa est flamma, et incendit qui circumstant ab omnes.

qui mox dissipatur

47 Pestilens vero et inconstans Alexander maleficiis multis deputabat mirabilia Dei; et præcepit comam capitis ejus radi: dicebat enim; quia in capillis ejus jacent maleficia ipsius, quia victoriam per ipsos sperat facere. Et fecerunt ministri quæ præcepta sunt; et raserunt caput ejus. Dicit ei Imperator: Quid est Martina quod habes facere? Ecce victa est magia tua, confide magno Deo a Diu et humiliare ei. Illa dixit: Scriptum est in Apostolo: Mulier si habuerit comam capitis, gloria ejus est; tu autem gloriam, quam Deus dedit in mundum, in propria ejus factura amputasti; auferet Deus regnum tuum a te presente te, et a gloria Dei persequeris, et in dolore nimio confusione indutus mortem expectabis.

raditur caput ejus

a
i. Cor. ii. v. 13.

prædicit mortem Imperatoris

48 Et jussit eam ambulare in templum, in quo erat ξῦς; et includi eam. Ingressa autem ea, clausit Imperator janua templi, et signavit annulo suo, et regressus est in palatium suum. Sancta vero erat glificans Denm per totam noctem et diem. Omni autem die Imperator et Sacerdotes ingrediebantur in templum, et minime ingrediebantur ad illam, quia audiebantur voces multorum sanctorum Angelorum; et Imperator dicebat ad eos qui cum ipso erant: Magnus Deus ξῦς; omnes Deos congregavit, quatenus instruant et moneant Martiana. Tertia autem die taurorum immolationem præcepit fieri, et instructam confessionem decorum. Turbæ autem aperientes viderunt Beatam sedentem in sede, et cum ea existentem chorum, quorum gratia pulchritudinis enarrari non potest, et incensorem magnum odorem; Dia autem cecidisse, et in pulverem reductum esse. Stupefactus autem Imperator in tanta exultatione S. Martine, dixit ad eam: Ubi est Deus ξῦς? Sancta Martina dixit: Rationem fecit Christo de Apolline et Artemide, et non dixit veritatem; et tradidit eum angelis tartaricis, et comminuerunt eum sicut Apollinem. Et tuum imperium, quod cum magna confusione indutus es, postponens instituit.

includitur templo Jovis per triduum.

Aduert ei Angel.

Jupiter varruit et confringitur.

a Moub. Jovi. al. Dian.

CAPUT VII.

Martine et tyranni dispar obitus.

Tunc vero Imperator iratus jussit eam duci foras civitatem, et gladio caput ejus amputari. Sancta autem Martyr gaudens in exitu laboriosi hujus seculi, oravit dicens: Gratias ago tibi Domine Deus, qui Sanctorum choros confirmasti; et magnum et gloriosum et terribile nomen Deitatis tuæ adoro, qui manifeste tenebrosam inimicum dispersisti, et insensatos et immobiles seductionis eorum demones in pulverem redelegisti; qui glorioso intellectu ancillam tuam in perfectione confessionis tuæ instituisti; qui

Martina mortis addicitur.

mirabilem gratiam Patris tui et Dei nostri, Domine Jesu Christe, donasti nobis; qui S. Job probans per nequissimum diabolum, non invenisti in eo malitiam, cui et contestificans fuisti; tu ergo Salvator, qui beatum Tobiam castigasti, et pro ea quam in te habuit, irreprehensibilem dilectionem, pietate tua miseris es vitæ ejus; qui manifestasti caligines tenebrarum, et veritatem declarasti; qui destruxisti medium parietem, temetipsum ostendens in opere caritatis; qui mortificasti tenebras, et destruxisti dolores perditionis; qui redelegisti quæ de terra sunt in terram, et fecisti quæ de cælo sunt esse in cælis; qui esuristi et passus es, et crucem sustinuisti pro nobis; qui in profundum descendisti tartarum, ut tua morte nos immortales constitueres; qui illuminasti priores tenebras, Domine Jesu Christe liberator, instrue animam meam ad dulcedinem viscerum misericordie tuæ, et connumera me cum fidelibus tuis, qui tibi fideliter placuerunt, quia tu es qui electionem fecisti Sanctorum. Te invoco Domine Jesu Christe liberator omnium, et te adoro, et te deprecor, et tibi supplico, qui me liberasti de multis malis, quæ mihi ostensa sunt: lumen verum in lumine vero tuæ Deitatis, salva me cælestis Domine Jesu Christe, apud quem non est personarum acceptio; perfectam in tui nominis confessione jube me suscipi in tuam gloriam, ut splendide induta effugiam malum quo circumdata sum. Redde vero maligno Alexandro, sicut operatus est in innocentibus, et in tua ancilla: afflige vero cor ejus incredulum, et obdura lapideum ejus spiritum, ad correptionem eorum qui contempnunt tuam magnitudinem. Ego enim etsi pauperula sum, et peccatrix, rogo me inveniri mundam apud sanctam tuam pietatem; quia agonizavi pro veritate tua, et Filii tui Domini nostri Jesu Christi, qui est gloria et imperium in secula seculorum, Amen.

50 Et post hæc dixit carnificibus: In quo directi estis, complete jussa vobis. Et vitam finivit per gladium. Et vox de cælo facta est: Quæ certasti pro nomine meo Martina, ingredere cum omnibus Sanctis confessionem complens in regno caelorum, et hodie mecum eris in paradiso: lætare cum patribus tuis. Et facta hac voce ceciderunt in faciem suam, et mortui sunt.

51 Tunc venit Episcopus a Rythorius, et omne Sacerdotium Romanum, et adduxerunt sanctum corpus ejus cum canticis et hymnis spiritalibus in sextam regionem, et posuerunt in b onychium larnacem, glificantes et laudantes omnipotentem Deum qui in cælis est, in orto qui vocatur Mirabilis; erat enim c pulcherrimus locus.

52 d Imperator autem Alexander percussus est dolore cordis eadem die, et sicut rabidus canis comedeat suas carnes, et dicebat gemens et tremens; Miserere mei Deus Christianorum, quia transgressus sum præcepta tua Christe, et exacerbavi te, et nomen tuum persecutus sum, et ancillam tuam gratis pernavi. Juste a te crucior; sicut feci retribuisti mihi. Et exspiravit cum supplicio multo, et discerpit et dilaniatus. Et vox de cælo facta est: Ingrederere Alexander in clibanum gehennæ, vade in tenebras exteriores; tibi enim præparata est tenebrosa pœna, ad quam damnatus es. Factus est autem terrænotus magnus, et crediderunt Deo in eadem die, qui erant in urbe Roma pro voce, quæ facta est de cælo, animæ duo millia triginta. Et post dies e octo passionis ejus regnavit f Maximinus Cæsar, et suscepit eum omnis Romanus Senatus. Completum est autem martyrium S. Martine Kalendis Januarii. Honorantes autem hujus Sanctæ fidem et passionem, oremus fratres, ut mereamur cum omnibus Sanctis fieri consortes, et gratiam invenire apud Domium nostrum Jesum Christum, cui est honor et gloria, cum Deo Patre in unitate Spiritus sancti, in secula seculorum, Amen.

capite plectitur voce cuncti subsecuta,

extincti stictoribus

a

b sepelitur.

c

d

Tyrannus tristitia cruciatur:

dire mortur, cum terrænotu.

e

f

EX ITALICO
MARS.
HONORATI.

S. Martine
corpus ab
aquilis ensto-
ditum,
splenditum,

post in Urbem
translatum.

Vors Alexan-
dri Imp.

S. Martine
reliquie in-
venta 25 Oc-
tob. 1634.

Franciscus
Barberinus
Cardinalis ec-
clesiæ S.
Martine Pro-
tector.

a Al. Ritorius, al. Rithorius. In Ms. Ripat. dest nomen. Hæc paulo aliter narrat Marsilius Honoratus ex antiquis bibliothecæ Vaticanæ monumentis, in hunc fere modum: Jacuit S. Martine aliquot diebus insepultum corpus, donec admonitus a Christiano quopiam Ritorius Episcopus, qui metu persecutionis in comiteriis latebat, cum eodem Christiano illuc venit, reperitque sacrum corpus a duabus aquilis custodiri, una ad caput altera ad pedes exequante, ne quid alicunde damni pateretur. Argumento id fuit quanti apud Deam meriti esset Virgo invicta, quam singulari hoc honore dignabatur. Erat vero corpus Virginis adeo speciosum talique splendore conspicuum, ut magnum intuentium solatium afferret. Clam illud sepellere, Dei in Virgine sua triumphum laudibus celebrantes. Erecta deinde isthic a Christianis est aedes, Martine honori sacra, deinceps fidelium devotione illustris: quippe ejus Urbis intiatii Sacerdotes reperiuntur, qui sacra isthic decenter procurarent. Aliquanto post S. Antero Pape mandatum divinitus, ut iade pretiosum hunc thesaurum tollerent, atque in Urbem ad locum a Deo commonstratum transferret. Abiit sanctus Pontifex cum Christianis aliquot ad locum in quo prius conditum erat Virginis corpus; arreptoque ligone suis ipse manibus effodere terram cepit, ceteris opus prosequentibus. Reperere tandem defossam thesaurum, unaque gloriosorum Martyrum Concordii et Epiphanii isthic quoque tumulata corpora: suntque simul Romam deportata atque in horto quodam sepulta, ipso loco ubi nuperrime inventi sunt. Hæc ille. De S. Antero, a quo in Urbem translata S. Martine reliquias scribit Honoratus, agemus III Januarii. Qui hi sint Concordius et Epiphanius Martyres, necdum conperimus.

b Id est, urnam ex alabastris, est enim ἄραξ urna, capsula, serinium, ἄραξ vero idem significat quandoque quod ἀραξπλῆτος.

c Ms. S. Mar. locus verus sicut paradus.

d Repugnant huic narrationi qui Alexandri res gestas scripsere auctores Ethnici. Sed nec ipsi inter se consentiunt, nam olii occisum tradunt Mozuntiaci, alii in Sicilia, sive Sicilia vico, dum adversus Germanos Galliam infestantes celerissime profecti essentur; cum tamen cum vicum alii in Gallia, alii in Britannia locent: alii denique a Germano scura, alii a tironibus incitante Maximo interfectum scribunt: ut videantur mortis genus dissimulare voluisse. Quamquam potuit perpetrata cede Virginis corpi marore, ut hic dicitur, deum nuntiata Germanorum in Gallias irruptione, magnis itineribus, ut scribit Eius Lampridius, eo contrahere, et, ut erat suspiciosissimus, (quod idem testatur) dolore crescente, demum traditari a suis, subsecutus eodem tempore, etiam in Urbe, qua hic narratur portensis.

e Insuper caput Maximinum mense Martio, anno Christi 235, imperavitque triennio et paucis diebus, ut Eutropius scribit.

INVENTIO S. MARTINÆ

Ex narratione Italica MARSILII HONORATI
Presbyteri Congregat. Orator.

Sanctæ Martine Virginis ac Martyris repertum 25 Octobris die anni mdcxxxiv. Romæ est corpus, in crypta, sive, ut vocant, Confessione ecclesiæ ei olim dicatæ. Erat ea crypta vetustate jam prope collapsa: ideoque Petro Berettino Cortonensi, pictorum Academiæ Præfector, publica ejusdem Academiæ auctoritate tributa, eo jure ac modo, quo transscribi certis hominibus ac familiis ecclesiarum sacella conservare; ea tamen lege ut illam dotare, instaurare, atque ornare qua libitum esset ratione teneretur. Cum igitur eam ad formam quæ nunc cernitur redeget, jamque curaret sibi isthic sepulchrum statui, ubi ad decem palmos versus altare est humus effossa, vetustus detectus paries est, eoque perforata arca intus reperta. Res illico ad Franciscum Barberinum Cardinalem Urbani VIII Pontificis Maximi nepotem, illius ecclesiæ Protectorem delata est: qui mox id jussit Cardinali Ginetto Pontificis Vicario nuntiari.

2 Missi ab his Antonius Torniellus Vicesgerens, Joannes Severanus Sanseverinus ex Congregatione Oratorii Presbyter, Hieronymus Brunus Firmaanus Sacerdos, ut inspicerent considerarentque diligenter universa, atque ad se referrent. Accurate illi mandata executi sunt. Arca erat fetilis longa palmos sex ac decem digitos; duos palmos ac duos digitos lata, alta palmum ac dimidium, duos digitos crassa, tribus antiquis cooperta imbricibus, intra duos parietes conclusa, atque ita undique humo aggesta et saxis constipata, ut nemo omnino suspicari posset, tam pretiosum isthic delitescere thesaurum. Quæ obstacula fecere, ut non nisi ingenti labore ac molimine

educi potuerit. Erat vero arca altari transversim ab Occidente in Orientem imposita. Ad ejus principium versus Occidentem, caput erat S. Martine, arca in lance, longa palmum ac duos digitos, alta digitos duos ac semis, non admodum crassa, et jam vetustate exesa. Ex verticis commissura erat conjicere muliebri cranium esse. At lanx illa pluribus erat ossibus imposita, quæ perspicue patebat esse ejusdem tenere Virginis, erantque fere quotquot ad humani corporis compagem necessaria sunt, aut certe decurrant perpaucæ. Inter illa vero ossa plumbea lamina reperta est, cui insculpti erant characteres, sed ita situ ipso erosi, vix ut legi possent. Sejungebat ossa hæc a Sanctorum Concordii, Epiphanii, et Socii eorum corporibus fetilis tabula, atque alia marmorea circiter palmi magnitudine, in qua hæc visebatur epigraphæ:

✠ H A R E S C V T C O
P A S C O R M A R M A T I N E
V C O C O D I I 2 E P I P H A N I I
C V S O C I O E O R V ✠

Secundum hanc inscriptionem ingenti ossium copia erat reliquum arce confertum ac duobus capitibus. Re diligenter inspecta, deprehensum est, tria esse corpora, duo nimirum integra, ex tertio vero partes quasdam capitæ ac tibie, et pulveris laud parum. Hæc sunt corpora Sanctorum, quæ via Ostiensi reperta cum S. Martine corpore, translataque in Urbem, ut ex veteribus Bibliothecæ Vaticanæ MSS. patet.

3 Sub hac arca duo vetustissimi visebantur transversim ducti parietes, intra quos interceptus locus paræ arce capax: et multa isthic ossa reperta, sed pleraque in minutissimas partes ac prope in pulverem redacta, absque ullo nomine aut inscriptione. Erant tamen supra tenues marmoreas tabulas absque ulla alia theca collocaæ.

4 Huic vero fortunatissimæ rei adfui ego quoque, et Franciscus Grillus Romanus Sacerdos, Matthæus Bertochius ejus Ecclesiæ Presbyter, Petrus Berettinus Cortonensis pictor, Franciscus Mochius Montevicensis sculptor, Joannes Baptista Soria Romanus architectus, Alexander Algardius Bononiensis sculptor, qui modo Academiæ illius Officialis est, aliique.

5 Sexto post die iisdem præsentibus, sublatus est lapis altaris, apertumque quod in eo erat sepulchrum duorum circiter quaquaversum palmorum, undique fultum marmore; in eoque duo reperta vasa vitrea instar magnarum lampadum, palmum circiter alta, ambo tenuibus et plumbo laminis cooperta: supra alterum tabula erat parva, et nigro lapide, quatuor lata digitos, palmum longa, cui hæc erant incisa:

✠ C O R P O R A S C O C O D I I 2
E P I P H A N I I

in hoc vase reperta sunt quædam ossium frusta cum medullarum succo aliquo, adipis quoque particule suo adhuc præditæ candore; in imo vasis materia quædam sanguinea et tenera, formam fere referens cordis.

6 In altero vase, ejusdem quidem magnitudinis, sed absque ulla inscriptione, repertus est pedis dextri pecten cum suis articulis, partim adhuc connexis, partim

SS. Concordii, Epiphanii et Socii reperi-
te reliquie.

partim divulsis; deerant tamen digitorum articuli. Extra vero vasculum in ipso sepulchri pavimento, reperta sunt aliquot exigua ossa, veli particula in pulverem redacta, particulae aliquot putrefacti jam ligni, crux parvula e ligno affabre tenuissimo opere elaborata, superne perforata, ut funiculo appensage-stari facile posset, omnis expers cariei.

7 Extracta eae reliquiae omnique diligentia ab illis Sacerdotibus in eadem crypta compositae, ubi etiam-num asservantur : atque ad certiozem earum custodiam non solum clave obscrata est crypta, sed binis dietorum Patrum sigillis munita, et diu noctuque summo studio et fide ab iis qui inventioni interfue-rant, custodita.

8 Venit eo deinde illasque reliquias visit ac reli-giose veneratus est Franciscus Barberinus Cardinalis. Ipse quoque URBANUS VIII, Pontifex Maximus se-quenti die Martis 28 Novembris, post meridiem, eo venit cum Cardinalibus Torres, S. Onuphrii, Spada, Sacchetti, Pamphilio, Santaerucio, Brancacio, Fran-

cisco Barberino, Burghesio, Ginetto, Cæsarino, Don Antonio, multisque aliis utriusque ordinis Proceribus. Curavit Franciscus Barberinus illius ecclesiae Protector et benefactor, ornatum adhiberi, quem tantus merebatur thesaurus. In ara maxima publicae populi venerationi sunt cae reliquiae qua par erat cae-remonia ac solemnitate expositae. Ad augendam vero populi pietatem concessit Pontifex plenam indulgentiam reliquiis illas pie visitantibus a primis ad secun-das usque vespervas. Concurrit igitur ingens isthuc populi multitudo.

9 Hactenus Honoratus, qui deinde S. Martinæ Acta Italice edidit, usus præcipue Mombritio et variis MSS. bibliothecarum Vaticanæ et Vallicellanæ, addiditque eru-ditas annotationes, et historiam inventionis. Alexander Donatus noster lib. 4, de urbe Roma, edito an. 1639, cap. 12 testatur novum S. Martinæ templum a Fran-cisco Cardinale Barberino edificari, a URBANO VIII, fronte Tiburtini lapidis exoruari.

EX ARBIS.

Indulgentius concedit.

Vasis eas reli-quias URBANUS VIII cum Car-dinalibus.

DE SANCTIS MARTYRIBUS BONONIENSIBUS

CAJO, JACTO, HERACLO.

Haud vulgo hi noti Martyres : remorantur in MS. Martyrologio S. Hieronymi his verbis: In Bononia Cai, Jacti, Heracli. Nec suspicetur quis eos esse qui IV Ja-

nuarii coluntur, Hermetem, Aggæum, Caium; nam et hi in eadem MS. Martyrologio pridie Non. referuntur.

I JANU.

DE SANCTIS MARTYRIBUS AFRIS

VICTORE, FELICE, NARCISSO, ARGYRO, ET SOCIIS.

Hos exhibuit idem S. Hieronymi MS. Martyrologium his verbis : In Africa, Victoris, Felicis, Narcissi, et Argryri, et aliorum iv.

I JANU.

DE SANCTIS MARTYRIBUS

PRIMIANO, SATURNINO, ALIO SATURNINO, VICTORE, HONORATO, LEUCIO, HERMETE.

Hos quoque, haud alibi observatos, accepimus ex eo-dem MS. Martyrologio S. Hieronymi, in quo isthæc habentur : Papa, Primiani, Saturnini. Item Saturnini,

Victoris, Honorati, Leuci, Hermetis. Illud Papa pro Papia positum sit, ab eo qui Martyrologium illud am-plicavit, an viri nomen significet, haud statimur.

I JANU.

DE S. PARACODA EPISCOPO VIENNENSI.

CIRCA AN. CHR.
CCXXIX.
I JANU.
S. Paracoda
in sacris iustis
nomen.

Desideratur in Martyrologio Adonis Viennensis, quod Heribertus Rosweyda noster edidit, S. Paracodæ nomen : sed in MSS. Monasterii Leodiensis, et S. Laurentii Leodii, atque appendice Adonis hæc habentur : Eodem die sanctissimi Paragodæ, septimi Viennensis Episcopi. Eademque habet Martyrologium Germanicum, ac MS. Florarium Sanctorum. Eadem fere Philippus Ferrarius, Bedo, aliique. Neque illa Adonis Martyrologio adjecta aliena manu arbitror, ut censet Rosweyda. Quis enim credat ab Adone prædecessorem suam prætermisum? Pyragodam, Piragodam, Paragoden olli oppellont.

Varie ejus
expressum
nomen.

2 De eo ista scribit Joannes Boscius in Bibliotheca Floriacensi, qui et octavum fuisse ejus Sedis Antistitem ostendit. Post S. Dionysium S. Paracodas, Græcus natione, uti fuerat Dionysius, Præsulatum gessit; ætate Antonini Caracallæ, Aurelii, Alexandri, Maximi, Imperatorum; ad quem Victor Papa ita scripsit:

Sub quibus
Imperatoribus
vixit.

Victor Episcopus, fratri Paragodæ Episcopo salutem. Collega noster Dionysius dormiens, te nobis

socium in Ecclesia Christi reliquit. Vides Frater Orientalem Ecclesiam propter celebrationem Paschæ ab Occidentali disjunctam esse. Placuit ergo nobis Apostolorum sectatoribus, vestræ unanimi scribere, ut secundum quod scriptum est : *Vetera transierunt; Ecce nova facta sunt aunia*; non tenebras sequamur, sed lucem; ut advertamus Prophetam : *Populus, qui sedebat in tenebris, vidit lucem magnam*. Propterea Frater et collega in Domino, doce per Ecclesias tibi commissas, a xv Luna Pascha agendum, ut dicat nobis Apostolus : *Pascha nostrum immolatus est Christus*; et, *Fuistis tenebræ, nunc autem lux in Domino*. Unanimitas fraternam, te in Domino salutem. Fratres qui apud te Viennæ versantur, de nobis in Domino salutem. Vale.

Litteræ Victoris
Papæ ad
ipsum.

2. Cor. 5. v.
17.

Isa. 9. v. 2.

Monet ut Pascha post xiv
Lunam curet
celebrari.

1. Cor. 5. v. 7.

Ephes. 5.

v. 8.

Honoratur vero S. Paracodas annuo recursu IV Non. Januar. Cujus ætate S. Zacharius Antistes Lugdunensis florebat. Hæc Boscius. At legitime sit hæc Victoris epistola, dubitari merito potest.

DE SANCTIS XXX MILITIBUS MM.

ROMÆ VIA APPIA.

SUB DIOCLE-
TIAN.
I JANU.

Beda, Usuardus, Ado, ceterique : Romæ, via Appia coronæ sanctorum Militum xxx Martyrum sub Diocletiano Imperatore. Martyrologium Germanicum addit, primum in vincula conjectos, ac deinde capite plexos. Godesintus quoque caput iis præcisum ipsius jussu Diocletiani, scribit.

Notherus, quod in ceteris passio et obitus Sanctorum Coronæ nomine indicatur, aliter exposuit, ut

eorum Primipilum Coronam appellaret : nisi sit vitium librorii. Item Romæ, inquit, via Appia Coronæ et militum xxx qui sub Diocletiano Augusto pro confessione Christianæ fidei martyrio coronari meruerunt. Eorum meminit et Martyrologium S. Hieronymi. MS. Martyrologium monasterii S. Richarii quod Bedæ nomen præfert, habet tantum XX. MS. S. Laurentii Leodii quod est Adonis XXI.

DE SANCTIS MARTYRIBUS

EUPHROSYNO EPISCOPO, PRIAMIANO

VEL PRIANO ET ALIIS IX.

NICOMEDIÆ.

I JANU.

Martyrologium idem S. Hieronymi : Nicomediæ Eufrosini Episcopi, Priani et aliorum ix. MS. Monasterii Rhinowienensis : Nicomediæ Eufrosini Episcopi, Priamiani, Era... Memoratur in Menæis Græcorum

6 Martii Euphrosynus quidam aquam bullientem jussus potare, sicque occisus. Sed diversus ab eo videtur hic noster : de quo tamen nihil usquam legimus.

DE S. SEVERO MARTYRE

RAVENNÆ.

AN. CHR.
CCCV.

I JANU.
S. Severus
Martyr di-
versus a S.
Severo Ep-
scopo.

Sanctum Severum Ravennatem Episcopum, quem Kalendis Februarii Ecclesia celebrat, Kalendis Januarii quædam referunt Martyrologia; hinc fortassis noto errore, quod cum hoc die S. Severus martyrium Ravennæ subierit, eum cum altero multo celebriori et Episcopo auctores quidam confuderunt. Et Maurolycus quidem Episcopum et Martyrem oppellont eum qui Kalendis Januarii cultur, uti et MSS. Martyrologia duo, Bedæ nomine insignita, alterum domus Professæ Societatis JESU Antverpiæ, alterum Ecclesiæ S. Lamberti Leodii; item MS. Florarium Sanctorum Martyrol. Colonienae vultu solum Episcopum; quædam MSS. Episcopum et Confessorem eum vocant. Mar-

Ejus in Mar-
tyrologiis me-
moria, sed
vitiöse, ut
plurimum,

tyrologium S. Hieronymi ista habet : Ravennæ depositio S. Severi cum fratribus. Iterum deinde Kalend. Februar. Ravenna, Severi Episcopi. Quæ obscura; præsertim cum depositio vix solet nisi de Confessore usurpari, quid vero illud sibi vult Cum fratribus? deinde an duo fuerit Severi Episcopi Ravennates confessores, in unum deinde conflati; quorum unus Marcellino Cujus Papæ temporibus successerit, alter Agapito anno Christi 346. Constantio IV et Constante III Coss.

expressa.

Quidquid sit de ea questione, alius Ravennæ fuit Severus Martyr, quem Philippus Ferrarius in catalogo Sanctorum Italia, et in generali catalogo Sanctorum, Kalendis Februarii refert, testaturque, ejus ob S. Severi

notitur a Ju-
narii.

Confessoris

Confessoris solemnitatem officium differri. Ast Hieronymus Rubeus Kalendis Januarii mortem pro Christo optetisse asserit lib. 2 Historiar. Raven. Cajo, inquit, subrogatus Marcellinus, et Marcellino Marcellus fuit. Quo tempore Severus Ravenas. alius ab Archiepiscopo, e medio sublatus est ab Maximiano Augusto: qui decimus et postremus in Occidente Christianos persequabatur. Viri enim sancti prodigia, et vitam innocenter actam cum Maximianus accepisset, ob inveteratum in Christianos odium, captum, et sacrificare falsis diis remmentem, uti diximus, interfici jussit Kal. Januarii: cujus cadaver nunc summa religione in Orbito, quam plerique veteribus Herba-

num fuisse putant, ab incolis conservatur, et colitur. Hoc loco, mea quidem sententia, Franciscus Maurolycus Messanensis Abbas manifeste aberrasse deprehenditur, qui in suo Martyrologio, hunc fuisse Episcopum scribat: et longe magis Ferretus, qui hunc Severum cum illo confundat, qui fuit Ecclesii Archiepiscopi fratris filius.

EX VARIIS AUTONIBUS.

Quando pus-
sus.
Clarus mira-
culis et sancti-
tatis opinio-
ne.
Corpus Urbe-
veteri serva-
tur, ut putat
Rubens.

Fulli Rubeum ait Ferrarius: non enim hujus Severi colitare Urbeveteri reliquias, sed alterius qui xv Februarii et 1 Octob. colitur, Petrus de Natolib. lib. 3 cap. 66 S. Severum Martyrem et S. Severum Presbyterum, illum qui xv Februarii colitur, in anum conflatit.

Negat Ferrarius.

DE SANCTIS MARTYRIBUS EVANTO ET HERMETE IN RETIA.

1 JAN. *Martyrologium S. Hieronymi: In Retia Evanti, Hermetis.*

DE S. MAGNO MARTYRE.

1 JAN. *Martyrologium Romanum: Eodem die S. Magni Maurolycus, Petrus Galesinius aliique. Nihil præterea Martyris. Eadem habet Bellinus a Padua, Franciscus de eo reperi.*

DE S. THEODOTO MARTYRE.

1 JAN. *Menæa 1 Januarii: Eodem die Sanctus Martyr Theodotus gladio vitam finit. Bini deinde versus subjiciuntur, quorum hæc est sententia: Non feram, inquit Theodotus, nisi gratiam Dei capite redemero. Aliquot celebrantur in Latinorum Martyrologiis Theodoti, a quibus tamen diversum hunc reor esse.*

VITA

S. GREGORII EPISCOPI NAZIANZENI

PATRIS S. GREGORII THEOLOGI.

CIRCA AN. CHR. CCCLXXIII. 1 JAN. S. Gregorius pater S. Gregorii Nazianzeni sive Theologi. Sanctum Gregorium Episcopum Nazianzenum, S. Gregorii Theologi parentem, hoc die venerantur Græci, ut ex Menæis patet; in quibus hæc habentur: Eodem die S. Gregorius pater S. Gregorii Theologi in pace quiescit. Eum laudat Gregorius filius in carmine quod de se ipse composuit, et alibi; sed fusissime oratione in ejus funere habita præsentis S. Basilio, in quam extant Eliæ Cretensis commentarii et scholia Jacobi Billii, ex cujus interpretatione eam hic damus.

S. GREGORII

THEOLOGI IN LAUDEM PATRIS SUI
GREGORII ORATIO.

JACOBO BILLIO INTERPRETE.

S. Basilio honorifica compellatio.
Homo Dei, et fidelis serve, et mysteriorum Dei dispensator, et vir spiritualium desideriorum: hoc enim nomine sublimes et excelsos viros, et supra ea quæ oculis cernantur, positos, Scriptura vocat. Quin te quoque Pharaonis, hæc est omnis Ægyptiæ atque adversariæ potestatis Deum appello, Ecclesiæ-

que columnam et fundamentum, et Domini voluntatem, et luminem in mundo verbum vitæ sustinens, et fidei fulcimentum, spiritusque domicilium. Et quid nomina ea omnia, quæ tibi tua virtus peperit, alia aliud tibi concilians atque offerens, recensere pergo? Ceterum dic quæso. Unde te habemus, quænam est opera tua, quidque nobis allaturus huc accedis? Quandoquidem omnibus in rebus te Deo adjunctore Deique afflatu impulsuque, atque ad eorum, qui te excipiunt, utilitatem moveri compertum habeo. An ut nos visas huc te contulisti? an ut pastorem quæras? an ut gregem visites? nos quidem jam nullos, maximaque nostri parte simul cum eo vita perfunctos, atque hunc afflictionis locum gravissime ferentes, hoc præsertim tempore, quo peritum gubernatorem vitæque nostræ facem, quam nobis salutis ignem e sublimi ostentantem influentes recto cursu ferebamur, amissimus: illum autem cum omni virtute pastoralique disciplina, quam diuturno tempore collegerat, a nobis morte abreptum, plenum dierum, ac prudentia, et (ut Salomonis verbis utar) gloriæ seneclute coronatum: gregem denique anxium et abjectum, summoque, ut vides, mœrore tristitiaque profligatum, non jam in virenti loco requiescentem, nec refectionis aqua emutritum, sed præcipitia et solitudines et barathra, in quæ dispergatur, ac pereat, quærentem,

Causæ ob quas ad id funus venerit Basilii.

Proverb. 16. v. 31.

PER
GREGOR. FIL.

quarentem, num alium quoque posthac solertem ac prudentem pastorem consecuturum sit, dubitantem; illud quidem certissime sibi persuadentem, numquam se alium ei virtute parem habiturum, beneque secum agi putaturum, si non multo inferiorem.

2 Porro eum tria haec, ut dixi, tibi huc veniendi necessitatem peraeque attulerint, nos scilicet, et grex, et pastor; age pro eo curationis spiritu, quo praeditus es, congruentem cuique medicinam adhibe, ac sermonem cum iudicio dispensa, quo tuam sapientiam magis admiremur. Quoniam autem modo dispensabis? Primum si illum, ut virtus ipsius promeretur, laudaveris, non solum ut puro puram orationem instar funebrius ejusdam muneris inferas; sed etiam ut vitam illius vitaeque rationem aliis velut exemplar quoddam ad imitandum proponas. Deinde si de vita et morte, de animae corporisque conjunctione et separatione, de duobus mundis, hoc nimirum praesenti ac fluxu et fragili, et eo qui animo ac ratione intelligitur, nec unquam effluit, brevem ad nos orationem habueris; nobisque persuaseris, ut illius quidem imposturas hac perturbationem et inconstantiam, ac velut in undis sursum deorsumque iactationem aspernemur; huic autem firmo et stabili, et divino, semperque eodem modo se habenti, atque omnis turbulentiæ et confusionis experti totos nos addicamus: sic enim fore, ut eorum qui ante nos e vita discesserint, interitu minus discruciemur, imo etiam lateamur: si nos oratione tua hinc abductos in altum subvexeris, praesentemque molestiam in futuro ævo abdidideris, fidemque feceris nos quoque ipsos ad bonum Dominum concitato cursu properare, atque habitationem peregrinatione meliorem et praestantiorum esse: quodque navigantibus est portus, hoc iis qui hujus vitae procellis agitantur, migrationem in alteram vitam esse: aut etiam quemadmodum qui longum iter priores confecerunt, meliore sunt conditione, quam qui itineris laboribus adhuc fatigantur; ita tolerabiliorem et meliorem eorum conditionem esse, qui ad supernum illud hospitium jam pervenerunt, quam qui sinuosum adhuc præruptumque hujus vitae iter emetiuntur. Ac nos ad hunc modum consolaberis.

3 Jam vero gregis mœrorem qua ratione minues? Primum si te, sub cujus pennis conquiescere omnibus honestum est et expetendum, ejusque vocem ardentius sitimus, quam purissimos fontes qui siti correpti sunt, Antistitem illi ducentem non defuturum pollicearis. Deinde si nos eo adduxeris, ut ne nunc quidem nos a Pastore illo bono, animamque suam pro ovibus ponente relictos esse confidamus: quin potius eum et adesse, et pascere, et viam præire, et oves suas cognoscere, vicissimque a suis cognosci, non illum quidem corpore, sed spiritu nobiscum versantem, ac pro gregis salute adversus lupos bellum gerentem, nec quemquam latronum more caulam transilire, atque animas veritatis doctrina recte institutas peregrina voce distrahere, furtimque interciperi sinentem. Nec dubito quin hoc nunc quoque magis postulatione sua faciat, quam prius doctrina: quippe qui excussis corporeis compedibus, ac face illa, mentis puritatem turbante liberatus, propius jam Deo jungitur, ac nudus primam illam purissimamque mentem nudam alloquitur, Angelorumque classe ac libertate (si tam audacter loqui fas est) donatur. Sed haec pro tua dicendi facultate spiritusque potentia rectus per te ipse, quam tibi demonstrare possim, philosophaberis atque constitues.

4 Ceterum ne virtutum illius ignoracione fiat, ut longe infra rei dignitatem oratio tua subsistat, paucae quasdam laudes ex iis, quas in eo perspexi, leviter adumbrabo, primisque lineis informabo, ac deinde tibi eximio harum rerum pictori opus in manus tradam, ut virtutis illius pulchritudinem accuratius

expolias, eamque tradas memoriae hominum sempiternae. Ille igitur, ut patriam, genus, corporis dotes, externum splendorem, ceteraque quibus gloriari mortales solent, ad economiorem leges remittam, atque ab his, quae nobis prima sunt maximeque propria, initium dicendi faciam, radicis nequaquam egregiae, nec ad pietatem commode natae, nec in domo Dei plantatae surculus extitit, (priora enim postremorum fiducia non erubescio) quin potius admodum praeposteræ ac portentosæ, ex duabus rebus valde contrariis, nimirum Gentili errore atque legali vanitate conflata: quarum ambarum partes quasdam fugiens; ex quibusdam rursus partibus constituta et coagmentata est. Nam qui in ea sunt hæresi, ex Gentilium quidem religione simulachra et sacrificia ita rejiciunt, ut ignis interim et lucernarum cultum retineant; ex Judaismo autem ita Sabbatum colunt, certisque cibis sordide abstinent, ut tamen Circumcisionem repudient. Atque humiles et abjecti homines Hypsistoriorum nomen sibi arrogant, solumque Omnipotentem venerantur. Hoc ille modo cum ad impietatem biformis quispiam esset, in quem tandem virum mutatur? Equidem statuere non possum, gratiamne illam a qua vocatus est, an illius animam ac voluntatem magis laudare debeam. Utcumque sit, usque adeo ab ea lippitudine, qua mentis ipsius oculis inhærebat, repurgatus est, tantaque celeritate ad Christianæ doctrinæ veritatem accurrit, ut quod superni Patris veræque hereditatis causa et matre et bonis aliquantisper carere sustinuerit, æquiorque animo hanc ignominiam, quam summos alii honores, tulerit, minus ipse mirer, licet aliis admiratione in primis dignum. Quid ita? Quoniam hæc gloria illi cum multis aliis communis est, omnesque magna illa Dei sagena includi, ac Piscatorum doctrina irretiri oportet: tametsi alii citius, alii serius ab Evangelio comprehendantur.

5 Quod autem mihi ex ipsius rebus potissimum admirari subit, hoc necessario dicendum est. Ille ante etiam quam ad nostram eanlam se contulisset, noster erat. Morum quippe probitas eum nobis vendicabat. Nam quemadmodum ex nostris plerique nobiscum non sunt, quos scilicet a communi corpore flagitiosa vitæ ratio separat; sic contra permulti exterorum a nobis stant, quicumque nimirum fidem moribus advertunt, ac solo Christiani nomine carent, eum rem ipsam habeant. Quo in numero meus quoque pater erat, ramus quidem ille alienus, ceterum morum honestate ad nos propendens. Ac temperantiæ quidem laude adeo excelluit, ut idem simul et amabilissimus et moderatissimus esset: que duo haud facile concurrere solent. Justitiæ autem illius quod majus illustriusque argumentum afferri potest, quam quod in magnis Reipub. muneribus administrationibusque versatus, ne teruncio quidem facultates suas auxerit: idque cum alios cerneret publicis bonis Briarei manus, ut dici solet, injicientes, ac scelerato quas tu turgescentes? Sic enim opes injustis artibus collectas voco.

6 Prudentiæ porro quamquam hæc non exigua indicia sint, plura tamen oratio longius progressa declarabit. Pro his rebus fidem quoque, ni fallor, præmii loco retulit. Id vero quoniam pacto contigerit (neque enim res tanta silentio prætereunda est) perspicuum faciemus. Mulierem fortem quis inveniet? inquit sacra Scriptura, itemque bonum matrimonium (neque enim res tanta silentio prætereunda est) perspicuum faciemus. Mulierem fortem quis inveniet? inquit sacra Scriptura, itemque bonum matrimonium testatur. Qua in sententia profani quoque Scriptores fuerunt. Illorum siquidem hoc dictum est, Nullam bona uxore meliorem possessionem viro obvenire posse, nec rursus perniciosiorem improba. Quod si ita est, æquis hoc nomine fortunatior eo nominari potest? Sic enim existimo, si quis ab extremis orbis finibus, atque ex universo hominum genere præstantissimum

In vitæ Basilium Gregorius ut defunctum laudet, et superstites consolatur.

Hypsistoriorum secta, media inter gentiles et Judæos.

In hac secta vixit aliquandiu S. Gregorius.

Ad Christum convertitur.

Bonorum iucuram sustinet.

Etiam antea vitæ incultata.

Eximio in publicis muneribus, temperantiæ et justitiæ.

Pro suis orat S. Gregorius jam defunctus.

Proverb. 31. v. 10. et c. 19. v. 14.

Hesiodus.

Præclarum uxorem ducit

tissimum

tissimum conjugium conciliare studisset, nullum usquam conjugium isto præstantius aptiusque reperiri potuisse. Sic enim virorum ac mulierum optima et præclarissima quæque in unum confluerant; ut hoc matrimonium non minus virtutis quam corporum nexus esset. Nam cum alios vincerent, se tamen ipsi mutuo propter virtutis æqualitatem et æquilibrium vincere non valebant. Et quidem illa quæ Adamo adjunctrix data fuerat (nec enim hominem solum esse bonum erat) pro socia hostem se præbuit, pro conjuge adversariam: ut quæ voluptatis illecebra maritum in fraudem induxerit, ac per scientiæ lignum vite ligno exturbaverit. Huic contra mulier Dei beneficio concessa non modo adjunctrix, minus enim id laudis et admirationis haberet, sed et dux et antesignana fuit; nimirum eum vite et sermone ad optima quæque suo exemplo ducens,

Gen. 2.

Obsequentissima uxor pietatis magistræm ei se præbet.

Pulchritudo anime præferenda corpori.

Vera nobilitas.

Opes litæ.

Consanguinei pauperes, potissimum iuvandi.

Mater S. Gregorii Nazianzeni simul pia, simul familia curam gerens.
Prov. 31.

Sacerdotes honorans;
Jejunio et vigiliis dedita.

Virginitatem suspexit nupta.

7 Quæ cum ceteris in rebus, sicut matrimonii leges ferebant, viro suo parere optimum esse judicaret; fidei tamen pietatisque se magistræm profiteri non verebatur. Quod illius factum cum mirifica laude dignum sit, tum vero admirabilior mariti laus est, qui lubenter cesserit. Illa enim est, quæ cum aliæ mulieres ob formæ elegantiam tam nativam quam fictam ascititiæque gloriari atque efferrî animis soleant, ipsa contra hanc unam, quæ in anima divina imagine sive tuenda sive pro viribus repurganda posita est, pulchritudinem agnoscebat: pictum autem et arte quæsum ornatum ad eas, quæ theatris delectantur, ablegabat. Unam item veram nobilitatem in pietate sitam esse censebat, atque in eo, ut unde ortum habuimus, et quo tandem venturi sumus, intelligamus. Unas insuper has tutas atque inviolabiles opes ducebat, nimirum Deo et pauperibus opes effundere, ac præsertim consanguineis, qui facultatibus suis lapsi essent. Nam his necessaria tantum impertiri ejusmodi esse existimabat, ut calamitatis potius memoriam fricære quam eam depellere videretur: at prolixiore eisdem benignitate ac liberalitate complecti, id certi honoris plenissimique solatii esse.

8 Jam cum aliæ amplificandæ domus, aliæ pietatis gloria excellant (utrumque enim assequi difficile est) utroque nomine mulieres omnes superavit: tum quod utrumque horum excellentissime præstiterit; tum quod sola duo ista complexa fuerit. Rem enim familiarem industriam et solertia juxta leges mulier fortæ Salomone præscriptas ita auxit, quasi pietatem colere nesciret: Deo rursus divinisque rebus ita sese totam adjunxit, tanquam a rerum domesticarum procuratione plurimum abesset: neque ab alterutro horum quidquam impedita est, quo minus alterum impleret; quin potius utrumque alterius ope fulcivit et confirmavit. Ecquod orationis tempus, ecquis locus eam fefellit? (nihil enim toto die erat, quod prius ageret) imo vero ecquæ unquam tam certam spern habuit, fore, ut simul atque precibus aliquid petisset, statim quod peteret, consequeretur? Ecquæ manum vultumque Sacerdotum æque verita est, aut omne Christianæ sapientiæ æque honoravit? Ecquæ jejunii vigiliisque carnem suam magis extenuavit, aut diurnæ nocturnæque Psalmorum cautioni seipsam affixit? Ecquæ virginitatem magis suspexit, quamvis connubii vinculis astringi sustineus? Ecquæ orphanis ac viduis majori præsidio fuit? Ecquæ liguentium calamitates ita sublevavit?

9 Atque hæc insuper, quæ quamquam parva, nonnullis etiam fortasse contemnenda videntur, quod quibuslibet non facile pateant (fit enim fere, ut quod assequi non possumus, ne credibile quidem, quo animi livore sumus, existimemus) a me tamen permagni sunt: quoniam a fide et spirituali quodam ardore promanabant. Quo in genere illud est, quod in conventibus locisque sacris nunquam illius vox audita sit:

necessarias tantum illas et mysticas excipio. Quod si olim amplum et gloriosum altari erat, quod super ipsum nec securis ascendisset, nec visa aut audita esset ascia, (quo nimirum sublimius quiddam significabatur, nempe nativum et simplex esse debere arteque carere, quidquid Deo consecratur) cur non illi quoque ad laudem præclarum sit, quod silentii honore Sancta colerit, quod venerandæ Mensæ nunquam terga verterit, nec divinum solum conspuendo inquinaverit; nec mulier aliqui facillima et suavissima, Gentilium unquam manibus dextram injecerit, labisque labia miscuerit, nec non dicam adduci, sed ne impelli quidem adigique potuerit, ut cum his qui mensæ impuræ ac profanæ erant, communem salem haberet, nec præter conscientiæ præscriptum nefariam domum præterire aut intueri sustinuerit, nec auren et linguam res divinas partim accipientem partim pronuntiantem Ethnicis narrationibus, theatricisque cantilenis conspurcari siverit (nihil enim profani sacrosanctis hominibus convenire putabat) nec, quod majori admirationi esse debet, corporis luctui tantum unquam indulserit, licet aliqui vel etiam externorum calamitatibus gravissime commoveretur, ut vel luctuosa vox prior erumperet, quam gratiarum actio, vel ex palpebris mystice consignatis lacrymæ fluere, vel tristis corporis habitus luctuente die permaneret: tametsi multæ sæpenumero rerum acerbitates illi acciderint. Piæ enim ac religiosæ animæ esse censebat, divinis rebus humata omnia submittere.

10 Atque his obscuriora taceo, quorum testis est Deus, ac fideles ancillæ, quibus res ejusmodi concredebant. Nam illud quod ad me pertinet, ne commemoratione quidem fortasse dignum est, utpote qui ipsius spei nequaquam satis responderim. Quamquam fuit illustre illud ejus facinus, quod non prius etiam quam nasceremur, Deo nihil futuri eventus metu exterrita, promisit, vitæque lucem ingressos protinus consecravit. Dei autem beneficium fuit, quod voti sui spe non omnino exciderit, nec victima, quam obtulerat, repudiata fuerit. Atque hæc virtutes partim jam ipsi inerant, partim imminebant, exiguis paulatim incrementis angescentes. Et quemadmodum Sol matutinus quidem radios suavissime diffundit, sub meridiem tamen acrius juveniusque irradiat; haud secus illa cum in vitæ primordiis multa pietatis officia subobscurè ostendisset, splendidius ad extremum uberiusque fulsit.

11 Tum igitur vero acerrimum ad pietatem amplexendam stimulum domi habebat, qui eam sibi matrimonio junxerat, quippe quæ non, ut ille, ex oleastro in olivam inserta esset, verum jam olim et a majoribus Dei Christianique amore flagraret, virtutisque patrimonio a parentibus accepisset, nec proxiima sua fide diversæ religionis maritum pati posset, nec licet aliqui patientissima femina singularique animi magnitudine prædita, hoc unum æquo placidoque animo ferre, ut dimidia tantum sui parte ob alterius partis aversionem Deo adjungeretur, nec ad corporum conjunctionem spiritus commoxo accederet. Quamobrem dies noctesque supplex humique provoluta Deum pro sui capitis salute cum multis jejuniis ac lacrymis obsecrabat, ac viro etiam studiose instabat, eumque variis modis lucrari contendebat, probris, admonitionibus, obsequiis, simulatibus, et quod maximum erat, morum suorum probitate ferventique erga pietatem affectu, quæ potissimum re animus flectitur, sponteque sua coactus ad virtutem emollitur. Nec vero aliter fieri poterat, quin assiduus tandem icibus gutta lapidem excavaret, progressuque temporis quod tanto studio contendebat, perficeret, quemadmodum ex his, quæ sequuntur, liquido patebit.

12 Hæc igitur ipsa petebat, et in spe habebat, utpote fide quam juvenili ætate ferventior: neque enim quisquam presentibus rebus atque ob oculis

PER
GREGOR. FIL.
Deut. 27.
In templis
præter preces
nihil loquitur.

Altari reverentiam exhibet.

Cum ethnicis non conversatur.

In adversus gratias agit Deo.

Filium Deo promittit nondum natum.

Parentibus Christianis natum.

Rom. 11.

Pro viro conversione eum orat.

Eum assidue hortatur ad fidem suscipiendam.

VIR GREGORI-
III.

positis perinde confidit, ut illa rebus quas spe conceperat : nec mirum cum divina liberalitatis periculum jam ab ea factum fuisset. Huic autem ad salutem adipiscendam adjumento erat, cum ratio ipsa curationem paulatim admittens, tum insomniorum etiam visio, quibus animam salute dignam plerumque Deus beneficio afficit. Sed quæ tandem fuit ista visio? Neque enim quidquam in tota narratione mihi perinde juven- dum videtur. Putabat se quod ante nunquam fecerat (quamvis uxor in oratione frequens esset) ex Davidis Psalmis eam partem canere, *Lætatus sum in his quæ dicta sunt mihi : in domum Domini ibimus*. Novus erat et insuetus hic cantus : simulque cum cantu cupiditas ingreditur.

13 Quod ubi mulier intellexit, voti jam compos facta, oblatam occasione arripit, visionem hanc in juvenudissimam partem interpretans, beneficiumque magnitudinem animi lætitia declarans, salutemque adurgens, ne quid, quod vocationi obstaret, intercederet, negotiumque in quod tanto studio incumberebat, abrumperet. Ac proinde cum res ita nata fuisset, ut ad profligandum nuper exortum Arii insanum dogma, quo divinitas scindebatur, permulti Episcopi Nicæam properarent, Deo sese veritatisque præconi- bus tradidit, ac desiderium confitetur, communisque salutis auxilium ab his poseit, in quibus illustris quoque Leontius erat, qui Metropoli tum nostram moderabatur. Miraculum autem, quod hic quoque divina gratia editum est, si retineo, male profecto de ipsa gratia meritis videri possim. Hujus porro testes sunt non pauci. Spirituale quoddam erratum exactæ disciplinæ magistri committunt, idque quod futurum erat, superna gratia præsignat, ac sacerdotii forma cum Christiana institutione miscetur. O initiationem minime spontaneam! Etenim in genu flexus fidei elementis imbuitur: adeo ut multi non perspicacior tantum, sed etiam minore ingenii acumine præditi, non obscuris signis confirmati, quod postmodum evenit, prædicarent.

14 Non multum temporis interfluxerat, cum huic miraculo miraculum aliud adjungitur. Hunc autem sermonem piis auribus commendabo : nam apud profanas animas nulla res præclara fidem invinere potest. Ad eam regenerationem, qua per aquam et Spiritum renascimur, accedit, per quam Christiani nominis creationem atque consecrationem, terrenique ad spirituales immutationem transitumque profitentur : et quidem cum ardenti cupiditate et luculenta spe accedit, nimirum pro viribus ante perpurgatus, atque tum animo tum corpore multo majore cura diligentique lustratus, quam qui olim a Mose tabulas accepturi erant. Illis enim non ultra vestem exiguamque ventris compressionem ac brevem quamdam et extemporalem corporis castimoniam lustratio sese porrigebat : huic vero ad divinam illuminationem omnis intermedia vita preparatio quadam fuit, et purgationem præcedens purgatio, caelesti dono securitatem afferens : ut Baptismus vitæ puritati tuto committeretur, minimeque periclitaretur bonum illud in animi habitudine adversus gratiam audace. Egressum vero ex aqua lux et gloria eo animi affectu, cum quo ad fidei donum accessit, digna circumfudit, nonnullis quidem etiam aliis perspicua (qui tum miraculum illud apud se continebant, idcirco efferre non ausi, quod unusquisque visionem hanc sibi obtigisse crederet, sed aliquanto post illud inter se disseminarunt) ei autem qui Baptista et initiatoris munere fungebatur, ita clara et conspicua, ut ne mysterium quidem pectore clausum tenere poterit, sed eum, quem inungebat, sibi in Episcopatu successorum palam publicæque clamaverit.

15 Nec vero est, cur cuiquam id incredibile videatur, qui modo norit, quemadmodum Moses, cum vulgi opinione adhuc parvus esset, nec ullo honore dignus

haberetur, e rubo flagrante quidem illo, sed vim ignis minime sentiente vocatus sit, vel ab eo potius, qui in rubo utcumque se conspiciendum præbebat, primoque illo miraculo fidem auctoritatemque nactus fuerit; Moses, inquam, ille cui mare scinditur, panis depluit, petra aquam fontis in morem fundit, ignis ac nubis columnæ vicissim iter præmonstrant, manuum extensio erencem adumbrans, profligatis multis hostium millibus trophæum statuit. Idem Esaie illi gloriæ et Seraphinorum spectatori accidit : idem postea Hieremias, qui magnam adversus gentes et regna potentiam accepit. Ex quibus alter divinam vocem audit, ac priusquam vaticinandi provinciam obeat, carbone purgatur : alter antequam creatur, cognoscitur, et antequam in lucem prodeat, sanctitate donatur. Quin Paulus etiam, egregius, inquam, ille veritatis præco, Gentiumque in fide magister, cum infesto adhuc animo Ecclesiam vexaret, lumine collustratur, eumque quem persequelatur, cognoscit, magnique ministerii provinciam suscipit, omniumque aures et animos Evangelii promulgatione complet. Quid autem omnes eos enumerare attinet, qui a Deo acciti sunt, talibusque miraculis conciliati, qualibus ipse quoque pater ad fidei pietatem est confirmatus?

16 Nec vero dicere cuiquam licet, principia quidem talia tamque admiranda ac propemodum fide majora extitisse; ceterum ea quæ postea secuta sunt, pristinis virtutibus aliquam de decore notam inuississe, queuadmodum iis suo venire solet, qui rerum honestarum studio celerrime satiantur, porroque progredi non curant, vel etiam ad vitium omnino relabuntur. Non, inquam, hoc cuiquam dicere licet, verum et sibi et vitæ superioris vestigiis admodum institit : adeo ut inter se traqueque bellissime congruerent, nempe et ea quæ sacerdotium præcesserant, cum his quæ in sacerdotio recte honesteque gessit; et ea quæ Episcopatum adeptus egit, cum his virtutibus quas ante eam dignitatem habuit : nec aliter exordiri deceat, quam quo modo ipse finivit, nec rursus in alium finem progredi, quam ut exorsus est. Enimvero sacræ præfecturæ munus nequaquam ipsi leviter temereque, ut nunc moribus receptum est, sed nonnullo interjecto temporis spatio delegatur : quo nimirum ad sui purgationem aliorum quoque purgandorum facultatem atque peritiam adjungeret : quemadmodum videlicet spiritualis ordinis lex exposcit.

17 Postquam autem Episcopus institutus est, uberior gratia celebratur, ut re vera Dei gratia et non hominum, nec sicut est apud Ecclesiasten, Impetus quidam licentiosus, spiritusque destinata ratio. Nam cum silvosam et agrestem accepisset Ecclesiam, non ita pridem ab Episcopis gubernari solitam, sed quæ ab uno tantum ex antecessoribus suis exornata fuisset, viro ut exhumis atque Angelicis moribus prædito, ita simpliciori, quam sint qui hac tempestate populo præsent, eoque etiam celerrime rebus humanis exempto perdit neglectam, et, quia nullus Antistitis cura excolebatur, desertam, et in vepres redactam : eam, inquam, cum talem accepisset, primum firmos hominum mores haud magno negotio mitigavit, tum pastoralis artis sermonibus, tum etiam quod se velut spirituales quamdam statuan ad excellentissimæ cuiusque actionis plehritudinem expolitam ad imitandum proponeret.

18 Deinde in sacrarum Litterarum meditatione summa animi contentione versatus, quamvis serius ad hujusmodi studia sese contulisset, tantum eruditionis brevi collegit, ut nec aliis in rebus quoquam eorum, qui Theologiæ causa plurimum laboris exhausserunt, inferior esset; ac præterea singulare hoc a Deo beneficium acciperet, ut orthodoxæ fidei pater et magister existeret, non ut ætatis nostræ sapientibus nos est, pro temporum ratione varie se inflectens; nec fidei doctrinæ nostræ patrocinium ambi-
bigue

Similia in aliis Sanctis portenta.

Exod. 13, 14, 16, 17.

Esa. 6.
Hier. 1

Act. 9.

Fit postea Sacerdos ac deinde Episcopus.

Suos verbo et exemplo excolit.

Egrege eruditus.

Vir ad id visionem nocturna impelitur.

Psal. 121. v. 1.

Petit baptismum præse- sente S. Leontio, de quo 13 Januar.

Præter morem flectens instituitur ad baptismum, et catechista orationem sacerdotii initiationi, non catecheticæ institutioni præmitti solitam ex errore recitat.

Exod. 19.

Baptizatus luce divina circumfunditur.

Eum baptizans sibi successurum prædicit.

Exod. 3.

ligue ac veteratorie suscipiens, ut solent qui minus firmas fidei radices egerunt, aut veritatem cauponum ritu adulterant: quin potius et eruditos pietate et pios eruditionis laude antecellens, aut, ut rectius loquar, ita secundas doctrinæ ferens, ut pietatis primas obtineret. Unum quippe Deum in Trinitate adorandum, tria autem in usam divinitatem collecta credebatur: nec aut unum advenitum Sabellii dogma fovebat, nec tria profitendo partes Arij tuebatur, nempe vel divinitatem impiè contrahens ac resolvens, vel eandem magnitudinis aut naturæ diversitate conscindens. Ubi enim sublimis unumquodque est, quam ut ingenio nostro cogitationeque comprehendere queat, quoniam tandem hic modo id quod præcellit, vel mente percipi poterit, vel doceri? Quænam porro immensæ rei dimetiendæ ratio futura est, ut quod rebus finitum convenit, divinitati quoque accidat, superioribusque et inferioribus gradibus deficiatur? Hæc secum animo considerans magnus ille homo Dei, vereque Theologus ac de his rebus a Spiritu sancto impulsus et instinctus, hoc (quid enim dicendum est?) effecit, ut nova Hierusalem, ac secunda quædam Arca super aquas delata, quemadmodum ea magni illius Noe, secundique hujus mundi parentis hæc Ecclesia diceretur: quippe quæ in illa animarum illuvie, quæ tum omnia passim obruebat, atque impertinus hæreticorum insultibus sublimis et incolamus enataret, quantoque aliis numero cedebat, tanto iisdem splendore et gloria superior esset: idemque ipsi accideret, quod Bethleem accidisse videmus, quam nulla res prohibuit, quo minus et parva civitas esset, et totius terræ metropolis, utpote Christi orbis conditoris victorisque parentem atque nutricem. Id quod hac demum conjectura facile colligitur.

19 Nam quo tempore a ferventiore Ecclesiæ parte ob eam causam seditio in nos excitata est, quod literis quibusdam subdolisque verbis in pravam societatem furtim pertracti fuisset, solis illarum cor habere, nec animam simul cum atramento fœdasse, nigroreque affectisse creditus est, tametsi per animi simplicitatem abreptus fuisset, dolumque homo doli expertus minime vitavisset. Quin etiam solus, aut certe primus eos, qui a nobis ob pietatis zelum dissidebant, et sibi et ceteris reconciliavit, postremos a nobis separatos et primos reversos, tum ob ipsius reverentiam, tum ob dogmatis puritatem. Ita gravis Ecclesiarum jactatio tempestasque sedata est, ac procella in auram redacta orationibus consiliisque illius (ficeat enim audacter dicere) fracta atque sublata, nobis interim et pietatis sociis et actionis. Qui cum in omni honesto negotio eum adjuvarem, ac velut cursum assectaremur; tum hic quoque Dei beneficio multo maximam laboris studique partem impendimus.

20 Verum hic sermo paulum ordinem suum antegressus hoc loco conquiescat. Quis autem tot illius virtutes aut ennumerando recensere, aut multa præterire cupiens, quod prætermittendum sit, facile reperire queat? Ut enim quidque animum subit, ita præstantius iis, quæ prius effluerunt, esse videtur, illudque complector, magisque ancipitis sum animi, quid mihi sit omittendum, quam alii, qui in eodem orationis genere versantur, quid dicere debeant. Ita fit, ut mihi copia quodammodo in detrimentum ac penuriam cedat, mensque ipsa exploretur, dum illius laudes expendere et explorare conatur, nec superiorem inter pares invenire potest. Nam quod in tranquillis mundis evenire cernimus, ut cum injectus calculus centræ effecerit, alius atque alius subinde circulus excitetur, continenterque in superficiem agitata externum circulum semper dissolvat; id mihi plane hic quoque accidit. Aliud enim in mentem venit, aliud supervenit, aliud dilabitur, atque in electione plurimum negotii molestique habeo, quod ea

quæ prius arripui, aliis postea in animum influentibus sese subducant.

21 Quis enim illo in negotiis administrandis diligentior? Quis in rebus domesticis sapientior, quandoquidem ipsi et domum et opes mediocres Deus, qui omnia præclare varieque dispensat, impertit? Quis pauperibus, hoc est naturæ pari honore præditæ contemptissimæ parti, vel animo condolentior, vel manu liberalior ac munificentior? Sic enim haud dubie quasi alienorum bonorum procurator de bonis suis existimabat, pauperum inopiam, quantum poterat, sublevans, nec superflua dumtaxat, sed necessaria quoque in eam rei insumens (id quod hominis amicissimè erga pauperes affecti clarissimum est argumentum) partemque dans non septem dumtaxat, sicut Salomonis lex ferebat, sed ne octavo quidem accedente sordidi tamen præparique animi speciem ullum edens, verum libentius sua profundens, quam alii amplificent, vinculum et electionem tollens, hoc est, ut quidem interpretor, illiberalitatem, atque ejus qui stipem accepturus est, explorationem; sine videlicet ea dignus, ac indignus, nec murmuris verbum cum largitione conjungens. Quo vitio plerique laborant, qui quamvis largiantur, nequaquam tamen prompte et libenter tribunt: quod quidem erogatione ipsa majus est et excellentius. Multo enim præstat ob eos, qui opem merentur, immerentibus quoque porrigere; quam dum metumimus ne in indignos beneficium conferamus, dignis etiam misericordiæ officia denegare. Atque eo pertinere videtur, quod Scriptura inquit, panem in aquam quoque mittendum esse: utpote nec defluxurum nec periturum apud justum harum rerum ponderatorem, sed eo perventurum, ubi omnia nostra collocabuntur, ac tempestive occurrent, utcumque aliter existimemus.

22 Quodque maximum et pulcherrimum censendum est, ad illius liberalitatem mirus gloriæ contempus accedebat. Nam quamvis opes largiendique promptitudinem cum uxore communem haberet, quippe cum qua de præclarissima virtute contendere; largiendi tamen curam ipsi ut optimæ et fidelissimæ hujusmodi rerum dispensatrici magna ex parte relinquebat. Quam autem mulierem dico? Quæ tanto tanque immodico largiendi amore flagrabat, ut ne Atlanticum quidem pelagus, aut si quid aliud maximum est, ad exhauriendum sufficere potuisset: que Salomonis sanguisugam in contrarium remulata est, inexplibili boni cupiditate insaturabilem ad malum aviditatem vincens, tanque ad bene de omnibus merendum prompta et alacris, ut nulla hujus rei satietate affici posset: quæ denique non ope solum omnes, quas vel primum habuit, vel postea consecuta est, cupiditate sua minores existimabat; sed se quoque ipsam, si fieri potuisset, et liberos, ut ex ipsa sæpe audivi, prompte ac lubenter vendidisset, ut in pauperum usus insumerentur. Huic totas largitionis habenas ille permisit. Quæ res mea quidem sententia præstantior est, quam ut hujus exemplum proferri possit.

23 Nam qui in pecuniis liberales extiterint, alios quoque facile reperire est, sive eas species, quæ in publicas et urbes magnificencias perditæ effunduntur; sive quæ Deo per pauperes fenori dantur, soleaque iis qui eas expendunt, reconduntur. Atqui nullam ex ea re hominum famam gloriamque captarit, haud ita facile reperiemus. Permulti siquidem ad impensas prompto animo faciendas sola hominis cupiditate ducuntur. Ubi autem largitio arbitrii caret, ibi quoque largiendi languescit alacritas. Atque hæc fuit illius beneficentia: pluraque etiam his ut vobis comperita relinquemus: adeo ut si quid hujusmodi de nobis commemoretur, ex eo fonte dimanet, illiusque profluvii pars sit. Jam vero quis inquam cum majori Dei favore vel homines sacrario obtulit, vel ob in-

PER
GREGOR. FIL.

In omnibus
providus.

Liberalis in
pauperes.

Eccles. ii. v. 2.

Promptus ut
dandi elemo-
synæ.

Eccles. ii. v. 1.

Distributio-
nem elemosy-
narum uxori
relinquit, li-
berali in pau-
perc.

Prov. 30. v. 13.

In ea re glo-
riam laquit.

Honoris Dei.

semper de fide
recte sentiens.

Hæreticis re-
sistit.

Genes. 6.

Mich. 5.
Math. 2.

Dissensiones
Ecclesiarum
sedat.

Multis virtuti-
bus clarus.

PER
GREGOR. FIL.
JUSTITIÆ ET VIR-
TUTUM CETERA-
RUM STUDIO-
SUS.

jurias ipsis factas zelo exarsit, aut sacram mensam profanis injecto pavore repurgavit? Quis tanta sententiæ integritate atque constantia parique justitiæ statera, vel causam disceptavit, vel scelus odio habuit, vel honore virtutem prosecutus est, vel optimos viros ceteris antetulit? Quis aut pari facilitate peccantibus ignovit, cum eum recte currentibus cursum iniit? Quis cum utrumque tempus et virgæ et baculi perspectum haberet, baculo tamen magis est usus? Cujus porro oculi magis ad fideles terræ, cum alios omnes, tum præsertim eos, qui in solitaria et cælibe vita terram terræque commoda contempserunt, ac Deo vivunt?

Verè humilis.

24 Jam quis aut fastum magis coercuit, aut animi humilitatem amavit, idque non fecte ac superficialiter, quemadmodum plerique ex his, qui nunc sapientiæ studium præ se ferunt, atque in speciem belli sunt et elegantes, stultissimis utique mulierculis haud dissimiles, quæ nativa pulchritudine carentes, ad colores confugiunt, theatricæque, ut sic loquar, comptæ atque ornatae sunt, ob venustatem invenustæ, atque ob fœditatem deformiores. Non enim illi in veste, sed in animi constitutione humilitas sita erat, nec cervicis depressio aut vox ad exilitatem composita, aut faciei nutus, aut promissa barba, aut oblonga cesaries, aut certas incendendi modus humilitatem mentiebatur (quæ ut ad breve quoddam tempus effingi possunt, ita quam celerrime coarguuntur: nihil enim simulatum constans est et durabile). Quin potius idem et vita maxime sublimis et animo perquam humilis erat: cuiusque ad virtutem nemo aspirare poterat, ad ejusdem congressum quivis faciliorem aditum habebat. Quique ab aliis vestitus ratione non differebat, a fastu scilicet ac sordibus æque abhorrens, idem interno splendore multos antecellebat. Et cum ventris morbum aviditatemque inexplebilem comprimeret ac domaret, ita tamen in ea re se gerebat, ut hoc minime agere videretur: alterum ut se purgaret, alterum ne animo efferretur, instituti novitate gloriam aucupans. Etenim hominis esse arbitrabatur civilem vitam amplectentis, dicta, factaque sua omnia huc referre, ut nominis splendorem apud externos assequatur, quippe qui hac presenti vita nihil beatius esse ducat: spiritualis autem et Christiani ad unam tantum salutem conjectos oculos habere, atque ea, quæ ad eam spectant, plæclara existimare, quæ vero ad eam nihil afferunt adjumenti, ut villa nulliusque pretii aspernari: ob eamque causam partem eam sui, quæ aspectu sentitur, pro nihilo putare, atque in eo imo elaborare, ut pars interna quam bellissime valeat: eaque plurimi aestimare, ex quibus et ipse quam optimum futurus sit, et alios exemplo suo ad optima quæque pertrahat.

Animo candore et innocentia maxime cæcillit.

Marci 3. v. 17.

25 Sed nulla in eo præstantior magisque propria, ac ne multitudinî quidem ignota virtus fuit, quam simplicitas animæque candor et injuriarum oblivio. Namque ex vetustiore simul ac recentiore hominum memoria, alii quidem alia virtute, prout gratiam aliquam Dei beneficio consecuti sunt, floruisse creduntur. Job invicta in calamitatibus patientia, Moses et David elementia, Samuel oraculorum editione rerumque futurarum prospicientia, Phinees zelo, a quo etiam nominatur, Petrus et Paulus promulgandi Evangelii acrimonia et contentione, filii Zebedæi grandiloquentia, unde et filii tonitruî cognominati sunt (et quid ceteros enumerare necesse est, cum ad vos, qui eos nostis, orationem habeam?) at Stephanum patremque in eum nulla res perinde nobiles et illustres reddit, atque animi simplicitas et innocentia. Ille siquidem ne in extremo quidem vitæ periculo eos, a quibus impetebatur, oderat, sed cum lapidibus obrueretur, pro lapidantibus preces fudebat, ut Christi discipulum decebat, cuius causa cruciatus quoque ipse præclarior illi erat, quam mors ipsa, quippe qui

Act. 7. v. 30.

Christo lenitatis patientiæque fructum offerret. Hic vero nullum temporis momentum inter objurgationem offensæque condonationem fluere patiebatur: adeo ut ignoscendi celeritas dolorem quoque ipsum pene anteverteret, atque surriperet. Ac nos quidem iræ divinæ fœcem quamdam esse ex Scriptura sacra audimus et credimus, hoc est reliquias iræ adversus impios et sceleratos homines incitata: quandoquidem Dominus ultionum est Deus. Quamvis enim pro sua clementia ex asperitate in gratiam inclinât, non tamen peccantibus omnino parcat, ne benignitate atque ignoscendi facilitate deteriores fiant. At pater iis a quibus lacessitus esset, nihil reservabat, vir alioqui ab iracundiæ vulneribus non prorsus immunis, ac præsertim in rebus spiritualibus, in quibus a zelo vincebatur: paratus tamen armatusque, si res ita tulisset, atque adversus dolorem acerbitatemque animi, tantam adversus hostem, multo ante instructus et expeditus. Sic enim ne sexcenti quidem homines, ut dici solet, eum emovissent. Quin dulcis quoque hic illius animi motus erat. Nam nec illius furor erat secundum similitudinem serpentis animum occulte succedens, atque ad ulciscendum paratus, et ex prima commotione ad iram vindicandæque injuriæ cupiditatem prorumpens, verum apud aculeo similis, qui ita pungit, ut mortem non avertit: ac rursum humanitas et clementia tanta, quanta vix ab homine postulanda videtur. Rotas et flagra sæpe minabatur, ac præsto erant, qui hæc proferrent: tandem tamen vel in aurium compressionem, vel in maxillarum singillationem, vel denique pugni in genam impactio- nem periculum desinebat. Sic minæ solvebantur. Vestes et calceamenta detrahebantur, atque humi stratus jacebat, qui facinus aliquod perpetrarat, confestim ab eo qui peccaverat, in eum, qui irascenti impigre observierat, ut malorum ministrum ira se convertebat. Quam vero ratione clementior quisquam benigniorque videri potuisset, digniorque qui Christo dona offerret? Plerumque enim vix commoveri cœperat, cum eum, a quo commotus fuerat, statim excusabat, illius peccatis non secus ac propriis erubescens. Ros Solem potius matutinos radios diffundentem sustinisset, quam ut ullæ iracundiæ reliquæ in ipsius animo remaneret. Simul enim atque loquebatur, protinus ira cum verbis abscedebat, solum recti amorem velut aculeum quemdam infixum relinquens, nec tardius umquam Sole occumbens, aut iram, quæ prudentibus etiam viris exitium affert, producere, aut aliquam feditatis suæ notam corpori imprimens: utpote cui in ipsa quoque jactatione atque perturbatione sua constaret serenitas. Ac proinde ipsi (res mira atque ab humanis sensibus aliena) con- fugebat, non ut solus objurgator esset, sed ut solus iis etiam, quibus succedebat, et amoris et admirationi esset: quod videlicet in eo comitas objurgationis acrimoniam vincebat. Ac profecto a viro justo castigari prestat, quam ungi ab improbo. Illius enim asperitas etiam ipsa propter utilitatem suavis est: hujus contra eo morum perversitatem benignitas quoque suspecta.

26 Quamquam autem animo ita constitutus esset, morumque divina quadam simplicitate præditus, petulantibus tamen hominibus et contumeliosis ob pietatem terrori erat: imo, ut rectius loquar, nulla eos res alia male mulcabat, quam contempta simplicitas. Non enim fieri poterat, ut cuiquam bene vel male precaretur, quin ei statim vel diuturnum aliquid bonum, vel brevem molestiam offerret. Alterum enim ab intimo corde proficisciebatur: alterum ab extremis tantum labiis manabat, ac paternæ ejusdem objurgationis rationem habebat. Quin etiam multis eorum, a quibus offensus fuerat, ne tardior quidem ac pedisequa, ut poetico verbo utar, vis illa ultrix occurrit: sed in ipso iræ articulo percussus sunt, resipuerunt, ad eum accesserunt, ad genua acciderunt, veniam impetrarunt,

Facile injurias condonat.

Psal. 74. 9.

Psal. 93.

Zelus alioqui in spiritualibus et iracundus; sed facile placabilis, et lenis patiens.

Mansuetus et clemens.

impetrarunt, honeste victi discesserunt, atque tum castigatione tum culpæ condonatione meliores facti sunt. Nam sæpenumero magni ad salutem momenti est ignoscendi facilitas, eum qui injuriam intulit, pudore coercens, atque a metu ad amorem et benevolentiam, multo tutiorem certioraque traducens. Castigati porro sunt, alii a bobus jugo vexatis, et, quod nunquam antea ipsis acciderat, repente incurstantibus excussi atque disjecti, alii ab equis mansuetissimis etiam obedientissimisque jactati et proculcati, alii intolerandis febribus perpetratique facinoris imaginatione correpti, alii aliis modis eruditi, atque ex his quæ perpessi fuerant, obedientiam edocti.

27 Sed fuerit sanc tanta tamque illustri humanitate et clementia: industria tamen eaque virtute, quæ in rebus gerendis versatur, cuiquam alii decebat? Minime. Verum idem et lenis ac placidus erat, ut si quis unquam; et in agendo peræque strenuus. Nam cum hæc duæ res fere inter se pugnent et adversentur, simplicitas nimirum et asperitas, alteraque mansuetudinem cum inertia conjunctam habeat, altera rebus quidem agendis apta sit, verum humanitate careat: ille utrumque mirifice complexus est, ut et tanquam asper et vehemens rerum actionibus incumbere cum mansuetudine: et tanquam a rebus gerendis alienus, se submitteret cum industria: idque et in præfecturæ munere et loquendi libertate, et in omni genere gubernationis. Sic enim serpentis circa malum prudentiam cum columbæ circa bonam simplicitate commisit, ut nec prudentiam in malitiam, nec simplicitatem in stoliditatem degenerare sineret: sed ex ambabus, quoad ejus fieri poterat, unam virtutis speciem efficeret numeris omnibus absolutam.

28 Hunc igitur virtute tali præditum, ita in Episcopatus munere versatum, atque ejusmodi gloriam apud omnes adeptum, quid mirum signis quoque, quibus Deus pietatem confirmat, dignum habitum fuisse? Horum porro miraculorum quæ in eo patrata sunt, hoc unum est. Morbo laborabat, ac male affecto erat corpore. Quid autem mirandum, si pii quoque viri calamitatibus vexentur, sive ad exigui limi purgationem, sive ad virtutis explorationem experimentumque patientiæ, sive denique ad imbecillorum cruditionem, qui in illis fortiter adversa perferre condiscunt, afflictionibusque minime frangi ac debilitari? Morbo igitur laborabat, et quidem tum, cum sanctum et nobile Pascha, diem, inquam, illum dierum Regem, noctemque luculentam peccati tenebras disicentem, qua nos cum copioso lumine salutis nostræ festum agimus, quique cum luce propter nos extinctam mortificati erant, iidem ea resurgente simul excitamur. Hoc tempore morbus urgebat. Is autem, ut breve faciam, talis erat. Febris quædam ardens et peracuta interna omnes corporis partes exurebat, vires collapsæ erant, nihil stomachus appetebat, somnus excoerserat, quo se verteret nesciebat, ac deficiente arteriarum pulsu subinde concidebat. Jam oris interiora atque adeo palatum ipsum, et quidquid eo superius pendet, tot tamque continuis tetricis ulceribus scatebant, ut ne aquæ quidem facilis et periculo vacuus meatu esset. Nec vero aut medicorum artes, aut amicum ac necessarium quamlibet assidue preces, aut ulla cura ac medela morbo depellendo par esse poterat. Atque hic eo valetudinis statu erat, parvos quosdam ac deploratos spiritus duces, ac ne præsentis quidem agnoscentes, totisque in peregrinationem incumbens, resque jam pridem expetitas ipsique preparatas. Nos vero in ade sacra Sacerdotes simul et supplices eramus (desperatis videlicet omnibus aliis remediis ad magnam Medicum, et noctis illius potentiam tanquam ad extremam opem auxiliumque confugientes) quid dicam? festumne ut ageremus, an ut lamentarer? dieine solemnitatem ut lætis animis celebraremus, an ut illum velut jam e

vivorum numero sublato funereis honoribus ornarem? Quas tum lacrymas universus populus profudit! Quas voces et clamores! quos hymnos Psalmorum decantationi admiscuit! A sacra domo sacrificium, a mysterio mysteriorum arbitrum et antistitem, a Deo dignum adstitem requirebat: idque præcipientem mea Maria tympanumque non triumphale, sed simplex pulsante, ac tum primum frontem præ dolore perfricante, populique simul ac Dei fidem cum clamoribus implorante (illius, ut dolentis vicem doleret, lacrymisque insuper obnixæ contenderet; hujus, ut precantes exandiret) ipsunque adeo miraculorum omnium (ingenium enim acuit dolor) submonente. Quid hic igitur noctis illius, et jacentis ægroti Deus facit? Mihi ad eorum quæ sequuntur narrationem progredienti cohorrescere subit: ac vos etiam cohorrescatis, velin: nec tamen fidem orationi detrahatis: neque enim fas est, et nobis, et de illo verba facientibus fidem abrogare.

29 Mysterii tempus aderat, et religiosa et veneranda statio, commodoque ordine collocata multitudo, saceris quæ peragebantur, cum silentio acquiescens, cum ille ab eo, qui mortuos ad vitam revocat, et a nocte sacrosancta excitatur. Primum ægre ac paulum se movet, deinde firmius: mox perexili et obscura voce fanulum quemdam ex his qui domi manserant, nominatim accitum præsto esse, vestem dextramque porrigere jubet. Quo prompte et cum stupore obsequente, ipse manu tanquam scipione nixus Mosem illum in monte precantem imitatur, languidisque manibus ad orationem compositis vel cum populo vel ante populum mysteria celebrat, paucis quidem atque infirmis, quibusque poterat, verbis: ceterum mente, ut mihi videtur, integerrima (rem miram) sine sacrario in sacrario, sine altari sacrificus, Sacerdos procul a mysteriis remotus. Atque hæc illi Spiritus sancti munere contingebat, ipsi quidem cognita, ceterum a presentibus haudquaquam animaversa. Postea Deo pro beneficiis erga homines collatis gratam orationem, ut morbo est, subjunxit, populoque bene precatus, in lectulum rursus se conjicit, cumque nonnihil cibi admisisset, somnoque se dedisset, animo recreatus, anætaque paulatim sanitate, cum novus ille solemnitatis dies (ita enim Dominicam eam appellamus, quæ resurrectionis Dominicæ prima excipit) advenisset, in templum se confert, ac cum omnibus Ecclesiæ copiis salutis Eucœnia celebrat, ac pro restituta valetudine gratiarum sacrificium offert. Quæ quidem res miraculo illo quod in Ezechia editum est, meo quidem judicio nequaquam inferior haberi debet: quem in morbum lapsam et deprecantem vitæ accessione et incremento Deus honoravit: idque per retroactam (ut ipsemet qui salutem accepit, precibus contenderat) graduum umbram indicavit, simul gratia ac miraculo Regem ornans, et diu augmento dierum augmentum confirmans.

30 Idem miraculum circa matrem aliquanto post contigit, quod etiam ipsum commemorare operæ pretium est, ut et eam honore, si qua unquam alia, dignum honoremus; et patri hac narrationis societate rem gratam faciamus. Hanc quoque morbus invadit, fortem aliqui feminam et generosam, atque omni vitæ tempore commoda valetudine usam. In multis autem doloribus, ne sermonem longius producam, nihil eam perinde discruciat, atque inedia, qua multos jam dies periculose afflictabatur, neque hujus mali remedium ullum inveniebat. Quoniam igitur modo eam Deus aluit? Non manna plenus, ut olim: Israeli; aut petram frangens, ut sitienti populo fontem aperiret, aut per corvos pasceus, ut illum Eliam; aut per Prophetam in sublime raptum satians, ut Daniele ante, cum fame in lacu vexaretur. Quoniam ergo modo? Visum est ipsi me, quem charissimum habebat (neque enim quemquam alium nostrum

PER
GREGOR. VIII.

Exod. 15.

Populo orante, mirabiliter ex morbo desperato convalescit

Exod. 17.

1 Reg. 20.

Mater S. Nazianzenus a periculoso morbo convalescit.

Asperitatem simplicitate temperat.

Matthæi 10. v. 16.

Miraculis clarior.

Agricola.

In morbis desperatis ad Deum et preces recurrendum.

PER
GREGOR. VII.
Nazianzenus
matri præce-
teris carnis.

ne in somnis quidem mihi præferebat) noctu repente supervenientem cum canistro candidissimisque panibus pro meo more benedictis atque signatis eam aluisse, sicque convaluisse, viresque collegisse. Ac nocturnæ visioni veritas respondebat. Ab eo enim tempore ad se rediit, spemque meliorem concepit, quemadmodum dilucido et perspicuo argumento declaratum est. Nam cum postero die ad eam matutino ingressus, primum solito hilariorē vidissem, deinde hæc consuevit: Ut se noctu habuisset, æqua re opus haberet, percunctatus essem; Tu me, respondit illa sane incunctanter et tranquillo vultu, nate nutritivisti, ac postea rogas æquid valeo? Simulque nutu mihi ancille significabant, ne contradicerem, sed prompte responsum hoc acciperem: ne patefacta rei veritate mœrore frangeretur.

Parentium
precibus nau-
fragium evadit
Nazianzenus, nondum
baptizatus.

31 Unum adhuc trique commune adjungam. Cum Alexandria per mare Parthenicum in Græciā navigarem (navigabam autem intemptiva prorsus anni parte animo ita perpellente, in navi Æginæa, nam id me vel maxime impulit, quod in nautas mihi familiares incidissem) cum, inquam, navigarem, paulumque processissemus, tam atrox tempestas exorta est, ut non multas pares meminissent, qui mecum vehabantur. Hic omnibus mortis timore percussis, ipse animæ mortem gravius pertimescebam. In periculum enim miser veneram, ne baptismo non initiatus e vita discederem; spiritualem aquam inter exitiosas et mortiferas undas desiderans. Ac proinde clamabam, obsecrabam, spatium quoddam temporis expetebam: conclamabant etiam in communi licet vitæ discrimine qui simul navigabant, et quidem gravius, quam quidam e familiaribus meis ac necessariis, benigni viderelicet hospites et humanitate præditi, atque ex periculis hoc doctrinæ assecuti, ut aliorum calamitate moverentur. In hoc malo, quo tum eram, parentes quoque versabantur, per noctis visum in periculi partem venientes, atque e terra open ferebant, vim fluctuum precibus velut excantantes: quemadmodum postea subducta temporis ratione donum reversi cognovimus. Quod etiam nobis salutaris somnus indicavit, cum tandem aliquando eam remittente non nihil tempestate cepissemus. Furiam mihi tenere videbar, truculentum quiddam intuētem, periculumque minitantem: hanc enim nobis perspicue depictam nox proponebat. Alius ex vectoribus (puer is erat mei studiosissimus et amantissimus, meque causa vehementer anxius) cum eo statu essem, matrem meam sibi videre videbatur, quæ mare ingressa navim prehensam haud magno labore ad terram pertraheret: fidemque faciebat hæc visio. Tranquillabatur enim mare: statimque citra magnam vexationem Rhodum appulimus. Hujus ipsi periculi donum extitimus. Ut enim nos Deo vovimus, si discrimen effugeremus, ita periculo defuncti nosmetipsos obtulimus.

Mater navim
in somnis ap-
paret navim
ad terram
pertrahens.

Vovet se Deo
in periculo
Nazianzenus.

Julianus apo-
stata Christi-
anos persecu-
tur.

32 Ac de his quæ utrique communia sunt, hæc nobis dicta sint. Mirari autem jam pridem quosdam eorum arbitror, quibus illius vita perspecta est et explorata, quid sit, cur eum in his rebus ita immorati simus, ac si sola hæc argumenta laudis haberemus; turbulentorum tamen temporum, quibus eum velut instructa acie sese opposuisse constat, mentionem facere distulerimus: tamquam ea vel incognita habeamus, vel non ita magna et præclara ducamus. Agedum igitur hæc quoque superioribus adjiciamus. Tulit nostra ætas primum, et, ut opinor, postreum malum Imperatorem, Dei mentisque desertorem. Hic parum amplum esse arbitratum Persas imperio suo subijcere, magnum vero et gloriosum Christianos in potestatem redigere, simulque dæmonibus, a quibus ducebatur, ita suadentibus, nullum genus impietatis prætermittebat, nunc alliciendo, nunc comminando, nunc fallendo, nec callidis solum artibus, sed vi etiam homines ad se pertrahendo. Nec tamen ejus ita obscura

esse consilia poterant, quin satis omnes animadvertent eum versutis consiliis persecutionem tegere: nec rursus apertam vim intentabat: quo alterutro saltem modo caperemur, vel fraude circumventi, vel per vim expugnati. Huic porro qui magis aut contempserit aut opprimerit, æquis tandem reperietur? Ac contemptio quidem eum multa alia signa proferri queunt, tum argumento etiam esse possunt sagittari illi, eorumque præfectos, quos in Ecclesias nostras imoiserat, ut eas vel voluntate sibi adjungeret, vel armis subigeret. Nam cum plerisque aliis oppugnatis huc quoque cum eadem animi ferocia venisset, ac pro imperio et potestate plenum sibi dedi jussisset, tantum affuit, ut quidpiam eorum quæ cupiebat, perficeret, ut nisi patri meo vel suo pete consilio vel ejusdem admonitu profinus cessisset, calcibus etiam cæsus discessurus fuerit. Ita in illum furore et zelo templi Sacrosæ astuabat. Pestem autem et exitium qui tandem ratione quispiam illi magis conflasse videri queat, quam et publice conjunctis totius populi votis et orationibus inipium fundens ac profligans, ac ne temporis quidem turbinem reformidans, et privatim nocturnam adversus eum aciem opponens, hoc est huius cubitatione seniles et roscidas carnes conficiens, et lacrymarum fonte pavimentum proluens, in annua etiam ferme integrum, idque eo solium, cui res occultæ perspectæ sunt, arbitro faciens, ac propter pietatem ab ostentatione, sicut jam diximus, alienam, sedulo adhibens, ut nos res ea lateret. Atque omnino latuisset, nisi ipse aliquando ex improviso cubiculum ingressus, humilisque decubitis signa conspicatus, atque ex quodam ipsius famulo quidnam hoc esset percunctatus, noctis arcana intellexissem.

Ejus militibus
fortiter resi-
sit Gregorius
pater.

Orationes et
parentibus
contra eum
suscepit.

Cæsarea ut
tumultus pro-
clivis.

33 Alteram ejusdem temporis ejusdemque fortitudinis narrationem accipite. Cæsareæ cives de Archiepiscopi creatione factiose inter se contendebant (nam alter clanculum se abluxerat, alter requirebatur) acrisque seditio erat, compressuque atque sublato nequaquam facilis. Præter id enim, quod in hac re, præsertim ob fidei fervorem, natura sua ad tumultus excitandos proclivis est ea civitas; cathedra insuper illius splendor et gloria contentiois acrioris causam afferebat. Atque hoc statu res erat, ac nonnulli Episcopi aderant Archiepiscopum electuri. Sed cum in plures sententias popularis multitudo distraheretur, alique alium proponerent (quemadmodum in hujusmodi negotiis fieri consuevit, prout quisque vel ejuspiam benevolentia, vel Dei pietate movebatur) tandem plebs tota uno consensu primarii ordinis virum unum, eximia illum quidem vitæ probitate præditum, nondum tamen divino Baptismo consignatum, invitum et repugnantem corripientes, simulque militaribus copiis, quæ tum in urbem venerant, open afferentibus, in sublimi Sede collocarunt, Episcopisque obtulerunt, ab iisque petere institerunt, ut eum salutare aqua fingerent, atque Archiepiscopum nominarent, suasioni interim vim admiscentes, non id quidem admodum graviter et modeste, admodum tamen pie atque ardentem. Nec enim ejusquam virtus aut pietas oblata occasione clarius emicuit. Sed tum quid factum est, quoque progressus est tumultus? Coacti sunt, rore purifico hominem perfuderunt, Antistitem pronuntiarunt, in throno collocarunt, manibus tamen potius quam voluntate sinceroque animi affectu, sicut postea declaratum est. Ut enim volentes libentesque discesserunt, ac quæ vellent, libere decernere poterunt, consilium inter se inveniunt, haud scio an spirituale, sed ineunt tamen, atque omnia quæ gesta fuerant, abrogare statuunt, eamque institutionem, ut minus legitime factam pro irrita habere; vim ei, cui non minor vis illata fuerat, objicientes, ac serrones quosdam petulantem magis quam sapientem eo tempore jactatos urgentes. At magnus Episcopus noster, æquusque rerum astimator, nec cum iis, qui hujusmodi

Ensebius non-
dum baptizatus
eligitur
Cæsareensis
Episcopus in-
ventus.

Electio nem
retractant
Episcopi

hujusmodi consilium inibant, abductus est, nec eorum sententiam comprobavit: sed constans atque invictus permansit, haud minus quam si nullam omnino vim perpernis fuisset. Nam cum utrisque vis allata fuisset, vel vicissim accusandos eos esse dicebat, si ipsum accusarent, vel culpa solvendo, si ipsum culpa solverent, vel, quod justius erat, ne absolvendos quidem, tametsi ipse crimine solveretur. Si enim ipsis venia deberetur, utique et illi: sin illi nullo modo parcendum esset, multo iis minus delicti veniam esse sperandam. Longe enim ipsis honestius tum futurum fuisse periculum subire, atque omni ratione consistere, quam insidias postea moliri: eo praesertim tempore, quo veteres inimicitiae potius essent deponendae, quam novae excogitandae. Sic enim se res habebat. Aderat quippe Imperator adversus Christianos fremens, atque hanc electionem irato infestoque animo ferens, gravesque in eum, qui Archiepiscopum institutus fuerat, minae jactabantur, atque in novaculae acie sitae res civitatis erant, ab eone die in rerum natura esse desideret, an servaretur, ac clementiae humanitatisque nonnihil impetraret. Ad eum enim dolorem, quem ob Fortunam secundioris fortunae tempore solutam eversamque capiebat, nova haec atque insolens Praesulis electio accedebat, quam publici juris convulsionem atque oppressionem interpretabatur. Quia ipse quoque provinciae Praefectus rationes conquirebat, quibus temporis atrocitati obsequi, et eum malo aliquo posset mulctare: ne erga eum quidem aliqui amice ac benevole affectus; sed, quia adversas in Repub. partes tuebatur, inimice atque infense. Quocirca eos a quibus electus fuerat, velut accusatores illius futuros per litteras accersebat, non jam leniter et remisse, sed minis etiam quibusdam additis, tamquam hoc Imperator flagitaret.

34 Cum igitur pater de ea re epistolam accepisset, sine ullo metu ac cunctatione illa responsum hujusmodi dedit: ex quo animadvertere licet, quae in eo animi libertas fuerit, quoque spiritu acta. Nos, inquit optime Praefecte, rerum omnium quae geruntur, censorum unum ac Regem habemus, qui nunc armis oppugnatur. Is et praesentem electionem expendet, quam nos rite ac legitime, atque ex ipsius voluntate fecimus. Vobis autem tametsi vim afferre, si ita tulerit animus, in proclivi sit; id tamen numquam extorquebitis, quin ea quae facta sunt, ut recte justaque facta patrocinio nostro defendamus: nisi hanc vobis legem promulgare libeat, quibus ne limis quidem oculis res nostras aspiciere fas est. Hanc epistolam Praefectus ipse, tametsi ad breve aliquid tempus stomachatus, mirifice suspexit: quemadmodum ex multis intellectum est, qui res illius perspectissimas habebant. Atque hoc et Imperatoris repressit impetum, et civitatem periculo, atque adeo nos dedecore atque infamia liberavit. Hoc civitatis exiguae cathedraeque summissioris Episcopus praestitit. An non autem principatum ita tenere multo melius ac praeclearius est, quam e sublimioribus thronis declamare, ac rebus potius quam nominibus superiore esse?

35 Jam quod in illius rebus gestis ordine quidem postremum, vi tamen et facultate primum et maximum, quis est tam ab orbe nostro remotus, ut nesciat? Rursus eadem civitas eandem ob causam seditione laborabat, eo nimirum, qui honesta et egregia vi ad Episcopatum pertractus fuerat, celeri morte abrepto, atque ad Deum, cujus causa in persecutionibus fortiter strenueque decertarat, profecto. Atque ea seditio quanto acrior et ferventior, tanto etiam stultior et absurdior erat. Non enim obscurum erat, quis praecelleret (quemadmodum nec inter sidera Solis praestantia ignota est) sed perquam clarum ac perspicuum, cum aliis omnibus, tum eximie praesertim ac purissimae populi parti, hoc est et sacris ministris, et nostris Nazaraeis, quibus vel solis, vel potissimum illis

electiones istas committi oportebat (sic enim nunquam Ecclesiis male esset) ac non iis, qui opibus ac potentia florent, aut stultae ac temerariae plebi, plebisque adeo ipsius vilissimae et contemptissimae cuique. Nunc vero parum abest, quin civiles magistratus meliorem ordine ac disciplinae regerent, quam nostros, qui divinae gratiae ascribuntur; atque hujusmodi res melius timore quam ratione administrari. Nam nisi ita esset, quis modo sanae atque integritatis te relicto ad alium se contulisset, divine vir et sacrosanctae; te, inquam, in manibus Domini depicto, matrimonii experte, nihil possidente, carne propemodum et sanguine vacuo; te, inquam, doctrina et verbis post Verbum inter philosophos sapiente, inter mundanos caelesti, sodali, inquam, ac socio meo, dimidiatae (audacius hoc dicam) animae meae parte, ac mecum et vitae et doctrinae communione conjuncto. Vellem mihi te apud alios libera oratione describere liceret, ac non coram ista te praesente perpendere, necesse tui habeam quamplurima parte laudare, ne in assentationis suspicionem incurram. Verum tui eo, unde oratio digressa est, redeam. Spiritus quidem hominem suum norat (quidni enim nosset?) ceterum obsistebat invidia; quorum autem, dicere me pudet, atque utinam nec ex aliorum sermone, qui res nostras comica dicacitate sedulo insectantur, eorum nomen audire liceret.

36 Sed haec, ut fluvii petras eas quas in medio fluxu offendunt, praetereamus, atque oblivione digna silentio tegamus: ad ea quae deinceps sequuntur, progrediamur. Probe sciebat vir spiritualis, quae Spiritus erant: ob eamque causam demissos omnes et abjectos affectus submovendos esse judicabat, nec coitionibus anticipatisque opinionibus certandum, nec plus gratiae, quam Deo tribuendum: sed unam tantum Ecclesiae utilitatem communemque omnium salutem ob oculos ponendam. Ac proinde litteras scribebat, monebat, populum conciliabat, Sacerdotes cum aliis tum eos qui sacro munere fangebantur, obtestabatur, decernebat, etiam tum absens suffragium ferebat, canicie fretus in alienis quasi in suis auctoritate utebatur. Denique quoniam electionem legitimam ac regularem esse oportebat, cum unus ex eorum numero, qui Pontificem nominarent, desideraretur, et lectulose abstractus homo jam et senectute et morbo fractus, atque ad urbem in juvenili animi vigore contendit, vel potius emortuo corpore, ac paulum spirante defertur, magnificae parentationis instar hanc sedulitatem sibi fore persuadens, etiam si quid ipsi humanitas accidisset. Atque hic quoque miraculum contigit, minime dubiam fidem faciens. Labore corroboratur, alacritate vegetatur, negotium administrat, ad conficturam se parat, in throno Archiepiscopum collocat, domumque tandem reducit, non jam vehiculo tamquam sepulchro, sed tamquam arca divina usus.

37 Quo etiam in munere lenitatis illius, de cujus laude haud pridem verba facere desi. Inculentius argumentum edit. Cum enim ipsius college contentionis, in qua victi fuerant, ignominiam, senisque omnibus in rebus auctoritatem et principatum gravissime ferrent, ob idque ipsi infensi essent, conviciisque eum incesserent, eos quoque tolerantia sua fregit ac superavit, maximum auxilium sibi in animi facilitate et humanitate positum reperiens, atque in eo, quod maledictis lacessitus maledicta non regerebat. Quid enim grave esset, si cum rebus superior fuisset, lingua se vinci pateretur? Quamobrem sic eorum animos lenitate sua cepit, ascito praesertim in sententiae suae auxilium tempore, ut ira in admirationem conversa ad eum ipsi excusatum venirent, genibus advolverentur, pudore ob ea quae prius admiserant suffunderentur, abjectisque odiis eo Patriarcha, Legislatore et iudice uterentur.

38 Haud disparis zeli ea illius contentio fuit, qua se haereticis opposuit, cum impii cum Imperatoris copiis

PER
GREGOR. VII.

De electione
Basiliensi con-
tentio.

Fortiter cum
suadet Grego-
rius.

Ad eam aeger
advolat

Convalescit.

Mausculinae
iratas mitigat
et sibi conciliat.

Haereticis se
opponit.

Obsistit iis
Gregorius.

Julianus
adversatur
electo.

Praefectus
provinciae cu-
pit rescindi
electionem.

Gregorius
magna liber-
tate scribit
ad lucos ista
non pertinere.

Reprimatur
Imperator et
Praefectus.

Moritur
Fuscinus.

Per
GREGOR. III.

copiis suffulti expeditionem adversus nos suscep-
erunt, ut nos quoque in potestatem accepturi aliisque
adjuncturi, jam ferme omnibus in servitute redactis.
Nam hic quoque non parvo nobis adjumento fuit, tum
per se ipse, tum per nos etiam fortasse, quos velut
non ignavos ac degeneres catulos in illos tanquam in
savissimas bestias immittebat, ad pietatem nimirum
exercens. Unum habeo quod utrique succenseam (ac
peto a vobis ne meam hanc dicendi libertatem ægre
molesteque feratis : expromam enim animi dolorem,
etiamsi gravis hic sermo futurus sit) quod me hujus
vitæ malis offensum, ac solitudinem adamantem, ut
haud scio an quisquam nostri sæculi, communemque
hunc turbinem et pulverem omni celeritate vitare,
salutemque meam in tuto collocare omnino studio
contendentem, nescio quo modo in hoc permolesum
et insidiosum animarum forum per speciosum Sacer-
dotii nomen intulisti. Qua ex re multas calamitates
partim jam subii, partim expecto. Nam qui mali ali-
quid jam perpessus est, vix induci potest, ut sibi
melius aliquando fore speret, etiam si aliud persua-
deat ratio meliora suggerens.

39 Sed ne illud quidem præterierim, quod cum in
omnibus rebus fortem et tolerentem animum subli-
mioremque, quam ut corporis integumentum cederet,
præstisset : tum vero postremo morbo, qui eum
simul cum senectute adoriebatur, eoque diuturno et
periculoso laborans, illud quidem cum aliis homini-
bus commune habuit, quod aegrotaret, hoc autem
non ita commune, sed admodum peculiare aliisque
miraculis congruens et consentaneum. Nam cum quo-
tidie ac frequenter quoque quavis die, interdumque
etiam hora dolore comprimeretur, solo ministerii
sacri tempore confirmabatur, dolorque succedebat,
quasi jussu et imperio fugatus.

40 Cum autem centum ferme annos vixisset, fines
utique temporis nostro a Davide constitutos præter-
gressus, ex iisque in Episcopatu quinque et quadra-
ginta, quod fere humane vitæ spatium est, exegisset :
ita demum in bona senectute diem extremum
claudii. Quoniam modo? In orationis verbis ac gestibus,
nullo vitii vestigio, plurimis virtutum exemplis
relictis. Atque eo nomine major quam hominis condi-
tio ferre videatur, ipsius veneratio in omnium lin-
guis mentibusque versatur : nec facile quisquam
reperietur, qui illius memoriam animo recolens, non
etiam posita, sicut Scriptura loquitur, manu ad os
suum, imaginationem quoque ipsam amplectatur.
Hic illa vitæ cursus fuit : hic vitæ finis.

41 Et quoniam liberalitatis ipsius munificentia-
que monumentum posteris reliqui oportebat, quod-
nam tandem aliud potius conveniebat, quam hoc tem-
plum, quod Deo et nobis extruxit (populi quidem
largitium nonnihil adjutus, multo majorem autem
sumptum partem e suo impendens) opus sane me-
morabile ac prædicandum, magnitudine permulta,
pulehritudine cuncta propemodum antecellens? Nam
et octo æquilateris rectis in se occurrit : et columnarum
ac porticum elegantia per laquearia in altum
assurgit, et quidem ejusmodi picturis ornata, ut nec
naturæ ipsi concedant. Quid quod superno cæli splendore
collustratur, uberrimisque lucis fontibus spec-
tantium oculis irradiat, ut verè lucis domicilium?
Ad hæc eximia materiæ spatiis æquiangularibus utrim-
que positis plurimisque intermedii loci complecten-
tibus cingitur : ac præterea portarum et atriorum
venustate præluet, accedentesque procul invitat.
Nondum de externo ornatu loquor, de lapidum qua-
dratorum atque in trianum conjunctionem aptatorum
pulehritudine et magnitudine : quorum alii marmorei
sunt, nimirum qui in basibus et capitibus, quibus
anguli interceptantur, locati sunt, alii patrii quidem
illi, non tamen exoticis inferiores. Nondum de variis
et multiplicibus zonis, a fundamentis ad verticem

usque protensis atque intextis, cujus ea est altitudo,
ut spectatorem damno afficiat, visum circumscribens.
Quoniam modo tanti temporis opificum tantique la-
boris et industriæ tam brevi sermone ob oculos po-
nerem? An hoc dixisse fuerit satis, quod cum ceteræ
civitates multis extractionibus publicis privatisque
decorentur, hæc vel sola nominis nostri famam apud
multos illustrare potuit? Ac templum quidem ad hunc
modum se habet. Quoniam autem Sacerdote etiam
opus erat, hunc quoque domi acceptum offert : tem-
pli magnificentia dignum necne, dicere haud queo,
sed tamen offert. Quandoquidem porro victimæ quo-
que requirebantur, has insuper adjungit, nempe filii
afflictiones, atque in rebus adversis patientiam : ut
Deus ab eo rationale holocaustum habeat, ac pro le-
gali hostia spirituales victimas egregie consumptam.

42 Quid ais pater? Utrum ista sufficiunt, atque hanc
vel prosecutricem, vel funebrem orationem ita accipis,
quasi laborum eorum, quos juvandas provehen-
disque meis studiis suscepisti, fructum tuleris, ac pro
tuo veteri more pacem orationi concedis, eique ne
modum excedat tædiumque pariat, finem imponis?
An additamentum quoddam et corollarium desideras?
Sed finem haud dubie statuis : satis quippe longam
orationem habuimus. Hoc vero mihi bona tua venia
adjicere licet : Fac sciamus quæ tua sit gloria, quod
lumen te circumstet : atque uxorem tuam aliquanto
post, et liberos, quos adhuc vivens funere extulisti,
et me quoque nequam jam ultra, vel certe perexi-
guo tempore cum hujus vitæ miseris conflictatum
atque ante tabernacula illa hoc dulci tumultu suscipe,
quem utriusque nostrum condidisti, videlicet hic quoque
Sacerdotem tuum et cognominem honore afficiens :
veniamque tribue, sive quid dicendo prætermisimus,
sive quid tua gratia assumptum minus commode tra-
ctavimus : ac denique cum gregem universum et
omnes Episcopos, quorum pater vocatus es, tum me
præsertim paterne a te et spiritualiter coactum gu-
berna, ne tuam vim usquequaque accusem.

43 At tu, quid censes, o meorum sermonum actio-
numque iudex? Si hæc satis copiose disseruimus, tuo-
que desiderio satisfacimus, calculum adde, et accipie-
mus (nam profecto calculum tuum calculum Dei
interpretamur) : sin autem et illius gloria et tua ex-
pectatione longe inferiore orationem habuimus; in
promptu est, qui suppetias ferat. In illius laudes vo-
cem tuam tempestivæ pluvie instar expectatum im-
mitte. Ac sane maximis te nominibus omnioxium ha-
bet, et ut pastor pastorem, et ut pater filium : quod
ad gratiam attinet. Quid vero mirandum, si qui ter-
rarum orbi per te intonuit, idem munus fructum quoque
aliquem ex tua voce percipiat?

44 Restat jam, ut cum spiritali Sara præclari no-
stri patris Abrahæ conjuge et æquali funebrem ser-
monem habeamus. Non est, mater, eadem Dei homi-
numque natura, aut, ut in genere loquar, Superiorum
et eorum qui in terra versantur. Apud illos enim con-
stans et immortale est, tum hoc ipsum quod sunt, tum
quæcumque ad illud pertinent. Quæ enim a rebus firmis
et certis oriuntur, eadem quoque firma et solida
esse necesse est. Res autem humana quomodo se ha-
bent? Labuntur et intereunt, et aliam atque aliam sub
inde mutationem capiunt. Vita quidem et mors tam-
etsi inter se plurimum differre videantur, inter se
tamen mutuo transseant, vicissimque succedunt.
Etenim vita ex corruptione parente nostra principium
ducens, ac per corruptionem, hoc est perennem ejus
quod præsens est excessum, iter faciens, in corrup-
tionem tandem, nimirum in hujus vitæ finem definit.
Mors contra, quæ non modo nos a presentibus malis
vindicat, verum ad supernam quoque vitam sæpe traducit,
haud scio an proprie mors appellari queat, utpote nomine
magis quam re formidabilis. Atque absurde sane et præ-
postere affecti esse videmur, qui

ea

Filium Sasi-
mensi Eccle-
siae præficit.

Ministerii sa-
cri tempore,
morbi dolores
non sentit.

Psal. 89.
v. 10.
Mortitur
fere 100
annorum,
45 Episcop.

Joh 20. v. 9.

Magnificum
Sasimis tem-
plum ædifica-
rat.

Descriptio
templi.

Nazianzensis
patrem jam
defunctum
invocat.

Basiliam
iterum ad
dicendum
invitat.

ea quæ formidolosa non sunt, extimescamus, ea autem quæ metuenda sunt, ut meliora magisque expectanda complectamur. Una vita est oculos ad vitam conjectos habere. Una mors, peccatum : animæ enim est interitus. Cetera quibus nonnulli insolentius efferruntur, nocturna quedam visa sunt, veris rebus imposturam facientia, et fallacia animæ spectra. Hoc animo si fuerimus, mater, nec ob vitam nos magnopere efferemus, nec morte nimium angemur. An vero mali quidpiam nobis acciderit, si hinc ad veram vitam migraverimus, si mutationibus, vertiginibus, satietatibus, ac turpi illa tributi pendendi necessitate liberati cum rebus certis minimeque fragilibus futuri simus, parvalumina circum lumen illud magnam tripudiantes?

¶ At te ab eo sejunctam discerniaris? spes te oblectet. At acerba res est viduitas? audio, sed illi non acerba. Ubi porro charitatis bonum erit, si faciliora nobis ipsis dantes, asperiora proximo tribuamus? Imo quid est omnino, quod tibi acerbum videri debeat jam jamque morituræ? Instat fatalis dies, diuturna non erit hæc molestia. Ne ignavis cogitationibus res le-

vissimas oneremus. Magnis rebus privati sumus : at etiam consecuti fueramus. Atqui privari omnium est, adipisci paucorum. Quare mentem nostram illud non deiciat, sed hoc potius consoletur. Æquum enim est meliora deterioribus cedere. Filiorum mortem adhuc florentium et ad vivendum idoneorum fortissime et sapientissime tulisti : fac etiam senilis corporis, jamque vita confecti (tamen si sensus integerrimos animæ vigor ipsi conservavit) abjectionem feras. At deest, qui tui curam gerat. An vero non tibi præsto est tuis hic Isaac, quem tibi omnium instar ille reliquit? Parva hæc ab eo postula, ut te manu fulceat, ut servilia officia præstet : majora hæc repende, maternam benedictionem, orationes, atque alterius ævi libertatem. Dolens te admoneri? Id vero laudo, namque ipsa multos admonuisti, nimirum eos omnes, qui in tam longo vitæ curriculo ad tuam sapientiam sese contulerunt. Quare ad te feminam in primis sapientem nihil hæc oratio pertinet : sit autem afflicti et lugentibus communis solatii medicina, ut se mortales prosequi mortales intelligant.

PER
GREGOR. FIL.Benedictio
maternam.CIRCA AN.
CHR. CCCCXIV.
I JAN.EX VARIIS
AUCTORIBUS.

DE S. ALMACHIO SIVE TELEMACHO

MARTYRE ROMÆ.

Matrem vi-
dnam conso-
latur.S. Almachius
sive Telemachus
ethnicos
reprehendens
Kal. Jan.
occisus.

Kalendis Januariis sanguinem pro Christi gloria fudit Almachius sive Telemachus; de quo *Martyrologium Romanum* : Romæ S. Almachii Martyris, qui jubente Alipio Urbis Præfecto, cum diceret: Hodie Octavæ Dominici diei sunt, cessate a superstitionibus idolorum et a sacrificiis pollutis; a gladiatoribus occisus est. Eadem ceteri fere omnia habent *Martyrologia*, addit Beda, et Petrus de Natalibus lib. 2, cap. 3, hæc de causa captum et a gladiatoribus occisum. *Vetus Martyrologium Romanum* : Romæ S. Almachii decollati sub Alippio Urbis Præfecto. *MS. Martyrologium S. Hieronymi* : Natalis Coronæ, qui jubente Asclepio Urbis Præfecto cum diceret : Hodie Octavæ Dei cæli sunt, cessate a superstitionibus idolorum et sacrificiis pollutis, a gladiatoribus hæc de causa occisus est.

2 Rem gestam ita narrat Theodoretus lib. 5 historia Ecclesiastica, cap. 26. Honorius Europæ potitus imperio, pugnas gladiatorias, quæ Romæ olim fieri consueverant, tali inductus occasione sustulit. Telemachus quidam vitam excolens monasticam, profectus ex Oriente, hæc de causa Romam contendit. Ac dum sceleratum illud edebatur spectaculum, in stadium ipse ingreditur, atque ad gladiatores descendens, mutuum inter eos dimicationem sedare nititur. Itaque crudelis cædis spectatores accensi iracundia, et a dæ-

Ex Oriente
Romam venit

mone, qui ex illa sanguinis effusione voluptatem capiebat, ad furorem impulsus, pacis auctorem lapidibus obruerunt. Qua re cognita Imperator admirabilis Telemachum in Martyrum invictorum numerum adscripsit; crudele autem illud spectaculi genus penitus sustulit. Hæc Theodoretus. Videtur igitur a spectatoriibus, forte et gladiatoribus, lapidibus primum appetitus sanctus Martyr, deinde jussu Præfecti ad sedandum populi tumultum comprehensus, moxque inaudita causa gladiatoribus iterum traditus trucidandus.

3 Petrus Galesinius et Philippus Ferrarius hæc ad Diocletiani tempora revocant, quod non existiment sub religiosis Principibus Honorio Urbis Præfecturam homini ethnico creditam. Sed quot post quoque magnis numeribus sancti ethnici ac hæretici? Negant cultum idolorum tum viguisse. Non erat ita tamen penitus extinctus, ut non ludi profano more adhuc fierent.

4 Alipium vero hunc (qui alius Asclepius, Asclippius; Palladio, Galesinio, et Ferrario Alypius, Adoni Alippius, Bellino et Maxralyco Olympius) censet Baronius Faltonium Probam Alipium Q. Clodii Hermogeniani fratrem fuisse, qui post Ægypti Præfecturam gerens Joannis Anachoretæ congressu ad meliorem frugem videtur revocatus, ut ex historia Lausiacæ cap. 23 patet : ideoque sub Theodosio potius quam Honorio hæc gesta censet Baronius.

Lapidibus ob-
ruitur.Refertur in
numerum
Martyrum.Quis hic Al-
pius Urbis
Præfectus.

VITA S. FULGENTII

RUSPENSIS EPISCOPI.

PRÆFATIO.

CIRCA AN.
CHR. DCCXIX.
1 JAN.
S. Fulgentii
vita a quo
scripta.
A quibus edita
hactenus.

Sanctum Fulgentium omnia celebrant Latinorum Martyrologia, alique auctores fere innumeri. Vitam ejus, gravi stylo, inquit Molanus, ejus discipulus scripsit. De cujus tam auctore, quam auctoritate, nemo dubitabit, qui eam perleget.

2 Editio ea est o Laurentio Surio ex ms. Monasterii S. Pauli in Sonia silva, sine Rubæ vallis : ac deinde a Joanne Molano anno 1574, ipsius Fulgentii præfixa aperibus, ex ms. Monasterii Vallis S. Martini Canoniorum Regularium Lovanii, cum ms. Monasterii Fontis B. Mariæ juxta Arnhemium a Joanne Vlimerio collata. Tandem Parisiis a Jacobo Sirmundo nostro cum ejusdem Fulgentii operibus recognitis. Has omnes editiones cum mss. Monasterii S. Maximini, et Monasterii S. Mariæ Bonifontis, et S. Mariæ de Ripatorio contuli.

VITA S. FULGENTII

A QUODAM

EJUS DISCIPULO CONSCRIPTA

AD FELICIANUM EPISCOPUM.

PROLOGUS AUCTORIS.

Omnis novi Testamenti fidelissimus dispensator, in quo loquitur Christus, sancte Pater Feliciane, ut exemplo suo credendum sibi facile persuadeat, operum bonorum curam maximam gerit, et quidquid aliis faciendum dicit, ipse primitus facit. Sine causa quippe nititur docere sapienter, nisi vixerit innocenter. Duo igitur Ecclesiæ Catholice doctoribus necessaria judicantur : vita bona, et sana doctrina. Vita enim bona commendat sapienter docentem ; doctrina sana ornat bene viventem. Vita bona facit amabilem ; doctrina sana laudabilem. Vita bona continuo creditur imitanda ; doctrina sana nunquam judicatur esse repudianda. Vita bona tollit occasiones detrahentibus, doctrina sana resistit contradicentibus.

2 Propterea mihi duntissime beati Fulgentii Pontificis, tui scilicet prædecessoris, a quo simul nutriti sumus, et nomen et gratiam cogitanti, dum frequenter ante oculos cordis mei magister egregius versaretur, dolebam tanti viri solatio caruisse populos Africanos. Et quamvis ille gaudiis caelestibus oblectandus, ad meliora migraverit, apud nos tamen modo similem deesse doctorem, sapientiæ ejus bene conscius, suspirabam. Dabatur sane flebili recordationi quædam respiratio, quoties dulcissimos libros ejus, aut epistolas, aut quos edidit populo præsentem sermones, vel ego legebam, vel legentes alios audiebam. Verumtamen in illis præclaris opusculis ingenium viri sapientiamque posse cognosci, tacitus considerabam : cujus autem justitiæ, probitatis et misericordiæ fuerit, et quomodo laudabiliter vitam suam, quod tu bene nosti, cum familiaribus suis transegerit ; sicut docuit vivens, scire perosque non dubitabam, latere tamen plurimos sentiebam. In posterum vero ne oblivio longa conversationis ejus bona nesciret, semper et vehementius formidabam. Dixi ergo diu cogitans : Ecce fulget beati Fulgentii doctrina, quoniam leguntur ab omnibus libri ejus : quasi

ipse loquitur, quando codex ejus titulus nomine, legitur : qui autem fiet, ut similiter nota sit omnibus vita ejus bona? Quamdiu vivunt adhuc, qui noverrunt eum, vel a certissimis testibus aliquid de ejus virtutibus audierunt, potest illi præsens memoria verum testimonium perhibere. Quid aget ventura progenies? Quid in transmarinis partibus longe constituta fidelium turba? Cum pervenerint ad notitiam lectionis, in qua idem beatissimus Pontifex absens loquitur, et mortuus vivit ; admirabuntur profecto sapientiam : unde cognoscent innocentiam? Sicut ergo clara est ejus doctrina, sic clarior fiat etiam vita. Loquamur et narremus fratribus nostris, quomodo tantus Pontifex vixerit.

3 Nec timendum est, ne minore facundia Sacerdotem, qui per universas orbis Ecclesias magnum nomen obtinuit, ego faciam parvum. Cujuslibet enim sit meriti oratio mea, nec agere poterit tanti viri merita, nec minuere : sed proficere tantummodo ad caritatis testimonium, in qua illi semper inhaerere desiderans, salutiferis ejus monitis ad suscipiendam Monachorum professionem conversus, in illo parvissimo Monasterio, quod sibi apud Sardiniam pro Christi nomine relegatus effecerat, ubi jam tu presbyter habitabas, diebus ac noctibus ante eum positus vixi : quando me super mel et favum dulciora caelestis ejus eloquii flumina frequenter rigabant, et nisi sterilitas arentis ingenii præpediret, centesimum fructum glebae nostri pectoris attulisset. Sed indignus ego, de tanta plenitudine vix exiguum capere valui portionem. Tuæ tamen paternitatis orationibus fretus, libelli presentis laborem suscipere cogitavi : in quo omnia, quæ memoriter nobis audientibus ipse referebat, et illa insuper, quæ oculis nostris adspeximus, ut jam positi in doctrina illius, quemadmodum sint gesta, non ignoramus, breviter explicabo : notam falsitatis incurere nullatenus timens, euncta quippe senilem tuam paternitatem minime latent ; nec tibi nunc aliqua quasi nescienti dicuntur, sed tuo potius testimonio confirmanda simpliciter digeruntur.

Auctor Fulgentii Discipulus.

* M. habitas.

Doctoribus necessaria vita bona, et doctrina.

Causa scriptoris.

VITA.

CAPUT I.

B. Fulgentii ortus, institutio, munus in repub.

Beatissimus igitur et vere Fulgentius, nobili secundum carnem genere procreatus, parentes habuit ex numero Carthaginiensium Senatorum. Avus denique ejus nomine Gordianus, dum Rex Gensericus memoratam Carthaginem victor invadens, Senatores plurimos, imo cunctos, amissis omnibus bonis, ad Italiam navigare compelleret, inter ceteros etiam ipse impostam peregrinationem libenti voluntate suscepit, volens, saltem facultatis perditis, non perdere libertatem. Post cujus obitum, duo ex filiis ejus, spe recuperandæ hereditatis, Africanam provinciam repetentes, manere jam intra Carthaginem minime potuerunt, dono propria donata sacerdotibus Ariani. Sed possessionibus suis ex parte per auctoritatem

Patria et genus Fulgentii.

* Ms. Rip. et Sur. Hunericus.

Avus exul

tem

*ms. Rip.
Bizicium;
alibi, Byzan-
tium; alii,
Bithyniam.

Parentes.

Litteris
Græcis erudi-
tur, tam
Latinis.

Patrem
domum
administrat.

Luc. 2.

Fil Procurator.

tem Regiam repetitis, ad Byzacium perrexerunt, ibique in Tellepte civitate unus eorum, nomine Claudius ex conjuge nomine Mariana, Christiana scilicet et honesta femina, istum, cui tanta gloria debebatur, feliciter genuit; eumque statim, quasi præcius qualis esset futurus, Fulgentium nominavit. Quem religiosa mater moriente celeriter patre, Græcis litteris imbuedum primitus dedit, et quandiu totum simul Homerum memoriter reddidisset, Menandri quoque multa percurreret, nihil de Latinis permisit litteris edoceri: volens eum peregrinæ linguæ teneris adhuc annis percipere notionem, quo facilius posset, victurus inter Afros, locutionem Græcam, servatis adspirationibus, tamquam ibi nutritus, exprimere. Nec fefellit matrem piam cauta provisio. Sic enim, quoties ei loqui Græce placelat, post longam desuetudinem locutionis ejus et lectionis, non inconditis sonis verba proferebat, ut quasi quotidie inter Græcos habitare putaretur. Litterarum proinde Græcarum præcepta scientia, Latinis litteris, quas magistri ludi docere consueverunt, in domo edoctus, artis etiam Grammaticæ traditur auditorio, magnitudine ingenii cuncta sibi tradita memoriter et veraciter retinens. Unde tamen, domesticorum negotiorum cogente necessitate, cito sublatus, paternæ domus gubernationem suscepit adolescens; ita se maternis imperiis subdens, ut ibi quoque Christi existeret imitator, de quo sacra Evangelia contestantur: *Et erat subditus illis*, id est, parentibus. Gaudebat venerabilis mater, et præclara idole sapientis filii mororem viri amissi consolabatur. Cœperat in illa familia esse, qui amicis obsequium benevolus redderet, inimicos rationabiliter repelleret, servos mansuetus et severus regeret atque corrigeret, patrimonium diligens coleret, sublimioribus potestatibus carissimus fieret. Cujus rei gratia, crescente per singulos dies fama ejus, repente Procurator ordinatur, hinc initium sumens imperandi, et consulendi, ac gubernandi quam plurimos.

CAPUT II.

Mundi tedium, ac religiosæ vitæ desiderium ei injicitur.

Accepta tamen hac potestate dum clementer utitur, et neminem lædere pro ingenita sibi bonitate desiderat, atque in exigendis pensionibus crudelitatem jubetur exercere, cœpit sæcularium negotiorum gravis apparere sarcina, et displicere felicitas vana: paulatimque laudabili patientia succedente, cœpit vitæ spiritualis amor exurgere, desiderium lectionis, insuper et orationis indefessum crescere studium. Monasteriorum proinde suavissimos greges frequentius visitans, servorum Dei mores propositumque discobat. Inter abstinentes nulla esse gaudia sæculi, sed nulla etiam esse tædia sentiebat. In summa abstinentia viventes vilebat neminem calumniatorem timere, sed se invicem diligere. Considerabat etiam multos adolescentes perpetuæ continentia: deditos, ab omni posse abstinere concubitu. Talibus apud semetipsam cogitationibus fluctuabat, atque in hæc verba prorumpens: Cur obsecro, aiebat, sine spe futurorum bonorum laboramus in sæculo? quid nobis aliquando præstare poterit mundus? Si gaudere desideramus, licet melius sit bene flere, quam inale gaudere; quanto melius tamen gaudent, quorum sic in Deum tranquilla est conscientia, quos minime terret exactoris improbi violentia, qui nihil timent nisi peccata, nihil agunt nisi unde possint divina implere mandata? Non fatigantur publicis excursibus, non damna rei familiaris coguntur aut flere miserabiliter, aut timere deformiter. Operantes manibus suis, non adversantur utilitatibus alienis. Vivunt inter se paci-

fici, sobrii, mites, humiles atque concordēs. Nulla illis cura libidinis; imo magna sollicitudo et jugis custodia castitatis. Imitemur tam laudabiles viros: arripiamus hanc bene vivendi constantiam. Sit nobis utile, quod gratia Dei revelante meruimus meliora cognoscere. Abjiciamus pristinos mores, et muteamus labores. Nitebamur prius inter amicos nobiles apparere nobiliores; nitamur modo inter servos Dei pauperes effici pauperiores. Si coacti sumus exigere debitores, conemur modo convertere peccatores. Solet etiam de publicis exactoribus efficere Christus Dominus noster magistros Ecclesiæ. De telonio enim vocatus est Matthæus, ut Apostolus fieret. Neque nos huic honori personam convenire credimus nostram: sed si ille deposito officio exactionis, accepit officium prædicationis; mihi non licebit post depositam procurationem, pœnitentis assumere lamentationem? Refugium nostrum Deus est: nulla de ætatis imbecillitate nascatur excusatio. Potens est quippe Deus, qui dat continentiam tantis adolescentibus, quos videmus in Monasteriis vivere, mihi quoque peccatori similem gratiam donare.

CAPUT III.

Præexercitatio vitæ Monasticæ in sæculo.

Post hæc verba, diutius in suo pectore ruminata, decrevit, sancto Spiritu revelante, sæcularibus omnino renuntiare deliciis, et illius vitæ socius fieri, quam laudabat. Prius tamen cogitans, ne subita mutatio mentem simul corpusque perturbans, inter ipsa conversionis initia gravissimum sibi vel impedimentum vel scandalum gigneret, occulte arripuit rara exercere jejunia: dehinc paululum progrediens, antiquorum sodalium tentabat vitare consortia: segregatus frequenter a turbis, in possessione propria, nescientibus omnibus, parentibus et clientibus, quasi propter actionis labore tristis sedebat, et ibi orabat, legebat, jejunabat, epularumque immoderatam copiam minuebat, ad balneas penitus non accedens. Et sub ipsa adhuc professione laici, plene jam monachus conversabatur.

7 Stupebant omnes qui noverant eum, et tam delicati viri mirabilem parsimoniam, causamque mutationis hujus interpretabantur ex angustia natam pusillanimitatis. Apud illum vero per singulos dies amor sanctæ professionis, et mortificationis impensior cura crescebat. Aliquando igitur, ubi omnia, quæ sibi dura videbantur, expertus, adjutorio gratiæ spiritualis, voluntati suæ sensit suppetere facultatem, Beati Augustini, exponentis tricesimum sextum psalmum, * disputatione communitus et compunctus, publicare suum statuit votum, mutare gestiens habitum: ne vel amicabiliter ad se venientes pati cogeretur, cum quibus diu sæculariter vixerat. Cogitabat autem vir prudentissimus, conversionem sui cordis sibi soli utilem futuram, si latere potuisset: publicatam vero, multis aliis exemplum bonum dimittendi peccata pristina præstaturam. Quis enim medioeris aut pauper fieri Monachus erubesceret, dum Fulgentium videret, * genuini fastus arrogantia recedente, duras abstinentiæ vias, patientiæ gressibus ambulantem?

Pla
EJUS DISCIP
Statuit
imitari.

Math. 9

Præparat se
ad vitam
Monasticam.

Tendit eum
verum mundi.

Monachus
frequentat.

*al. disputa-
tioni conjun-
ctus.

Lectio:
librorum
B. Augustini
impletur ut
propositum
manifestet.

*al. Gemini.

PER
EJUS DISCIP.

CAPUT IV.

Religionis ingressus.

Fuit autem tunc temporis Episcopus quidam laudabiliter prædicandus, nomine Faustus, qui pro fide Catholica non longe a cathedra sua jussus fuerat relegari. De multis enim Sacerdotibus hoc Himerici tyranni persecutoris astuta malignitas ordinaverat, ut juxta patriam propriam peregrinationis incommodum sustinentes ad negandum Deum facile flecterentur. In eodem proinde loco, ubi relegatus tenebatur, Monasterium sibi construxerat : in quo spiritaliter vivens, apud omnes Christianos honorabilis habebatur. Ad hunc ergo S. Fulgentius, quippe ei notissimus, alacriter venit, eique votum cordis sui fideliter indicavit. Ille autem sciens secularium omnino juvenem, verebatur talia credere pollicenti, dicens ei : Quare fili mentiris, ut servos Dei fallere delecteris? Tunc eris Monachus, ut antiquam deliciarum tuarum consuetudinem sic repente mutabis, ut escarum vilium negligentior apparatus, et vestium sordidarum tuum animum non offendant abjectio? Prius est, ut sis saltem laicus minus deliciosus : et tunc forsitan credibile putabo, quod renuntiare sæculo aut velis, aut valeas. Ad hæc ille juvenis magis ac magis inflammatus, repellentis manum suppliciter osculatus, sic oculis in terram depositis precabatur : Potens est, Domine pater, dare volenti facultatem, qui nolenti tribuit voluntatem. Permite me tantum tuis inharere vestigiis : aperi mihi januam Monasterii : præbe sanctæ ædificationis adiutorium : fac me unum de discipulis tuis : et Deus novit, quomodo me liberet ab iniquitatibus meis.

Faustum
Episcopum
exilem adit.

Egre ab eo
admittitur.

9 Hæc audiens beatissimus senex, gravissimum putavit, supplicanti diutius spernere; tandemque flexus ad consentiendum : Mane, inquit, nobiscum fili, sicut vis. Experiamur paucis diebus, utrum verbis facta concordent. Utinam superfluum sit timor meus, et professio tua inveniatur stabilis. Postquam ergo supplicanti consensum præbuit sanctus Faustus Episcopus, sonuit illico per affines et notos, Fulgentium monachum factum. Gratulabantur boni, confundebantur mali. Quosdam faciebat vita ejus transacta in deliciis desperare; quosdam singularis ingenii notissima scientia, magnum aliquid suadebat de profectu ejus velociter sperare. Quidam vero familiares ejus, quibus ab infantia carissimum amicum et fidelissimum fuerat, eum imitari cupientes, ipsi quoque sæculum contempserunt, et se Monasterium gregibus mortificata voluntate junxerunt.

Alii cum
imitantur.

CAPUT V.

Prima ejus constantiæ a materno dolore probatio.

Audit hoc mater, referentibus multis, ad consortia monachorum fugisse Fulgentium, totiusque domus regendæ atque gubernandæ curam penitus dimisisse, nec omnino jam posse de tali proposito revocari. Turbatur, expavescit, et amoris nimii desiderio concitante, quasi jam Fulgentium moreretur (quamvis bene moreretur, qui sic moriebatur) eam nimis lamentationibus pulsat; et sicut solent matres in fureribus filiorum, modum nescit habere lacrymarum. Rapitur inconsideratis cursibus ad Monasterium furibunda, contumelias et conviciis Sanctum Faustum nihil dubitans aggreditur : Redde, inquit, filium matri, redde dominum servis. Sacerdotes semper beneficia multa viduis præstant, quare nunc domus viduæ per te perit? Cui patienter respondit Episcopus : Si tu mihi filium tulisses, ego te, mulier, deberem, quantum dolor imperaret, arguere : modo tu mihi

Mater turbata
venit ad Mo-
nasterium.

juste contumeliam facis, quia ego tibi filium tuli. Quando enim tibi displicet, quia servitus est Christo, bene facis contumelias inferre Fausto. Sub his etiam sermonibus æquanimiter tolerans, et affabiliter arrides videndi saltem filium nullam prorsus dat licentiam. Illa sciens, quantum diligeretur a filio, magnis ante januam Monasterii clamoribus eulabat, et Fulgentii nomen frequentius inelamans, desolationem suam miserabiliter allegabat.

Faustus ei
filii videndi
copiam negat.

11 Hæc prima beatum Fulgentium tentatio multis viribus impulit, dum suam genitricem, quam semper amaverat, cui maxima devotione servierat, audiret auribus suis flere. Sursum tamen corde positus, audiebat, et non audiebat, nec illius preces advertere dignam putabat, quia pietatem solitam religiosa crudelitate vincebat. Ibi jam futura patientiæ in laboribus multis exemplum fidelissimum præbebat, et similis ebrio per spiritalem gratiam factus, utrum mater esset, quodammodo ignorabat. Hic enim beatus Faustus Episcopus ex toto corde conversum primitus approbavit, et cum gaudio ceteris fratribus dixit : Facile poterit hic juvenis tolerare quemcumque imponerimus laborem, qui potest matrem despicere jam dolorem. Illa mater dum se plangere sæpius, nec ad se filium prodire cognosceret, in eodem loco eum jam non esse credebatur : quia si ibi esset, non ferre posse dolorem matris, adhuc virtutis ejus nescia, putabat. Sæpe ergo iens ac rediens, et Episcopo molestias, et filio plurimas afferebat insidias, donec tædio victa, propriam reverteretur ad domum.

Fulgentii
constantia.

CAPUT VI.

Ejus abstinentia.

Beatus ergo Fulgentius supra humanum modum laboribus se abstinentiæ cruciabat, sine vino et oleo manducans et bibens, sic parce et tenuiter, ut indiciæ magnitudo siccitatis corporis cutem fatiscere diversis ulceribus cogeret, ac superducta, quam dicunt, impetigine delicati corporis pulchritudine fardaretur. Putabant plurimi, tunc beatum Fulgentium sub occasione ipsius infirmitatis, aut recessurum simul a proposito sanctitatis, aut reddendum deinceps tepidum, ne vel regulæ communis parsimoniam custodiret. Ille vero contra spem omnium, misericordie Dei prevenientis auxilio gubernatus, ex infirmitate corporis ampliores vires animi capiebat; et tanto abstinentior, quanto debilior, desalute perpetua jugiter cogitabat; salutem vero corporis arbitrio Domini committebat, hoc plerisque dicens : Scimus omnes ex epulis vitam solere servari, non sanitatem posse conferri. Nam ut sanetur infirmitas, si explenda videtur gulæ cupiditas; quare infirmitas etiam illi, qui conviviis lautioribus quotidie saginantur? Tolerabat ergo infirmitatem patienter, exercebat abstinentiam satis humiliter. Parvum namque putans omne quod faciebat, de die in diem melior fieri gestiebat. Hoc propositum cordis ejus miserator et misericors Deus adiutorio superni juvenum fulciens, velociter ei corporalem restituit salutem.

*al. credibili-
lem. vs. Rip.
incredibilem.

*Fugiat ob
nimiam absti-
nentiam.

In ea tamen
persistit.

Convalescit.

CAPUT VII.

Bonorum abdicatio.

Tunc animus viri sapientis altiori pietate commotus, cum tota mente mundum sibi crucifigeret, et ipse mundo crucifixus, iter rectum a juventute sua, sicut scriptum est, ambularet : portionem substantiæ propriæ, quamvis haberet fratrem juniorem, nomine Claudium, per donationem soli contulit matri, ut a matre postmodum, si bene servisset, donaret et fratri. Sic salubri consilio superbiam junioris fratris edomare

Bona sua
matri donat,
non fratri; et
quare.
Inuen. 3.
v. 27.

edomare desiderans, ut qui esse volebat humilis propter pietatem, disceret humilis esse propter hereditatem; mater quoque sanctissimi post discessum dulcissimi filii, ejus jam non poterat obsequio letificari, ejus meruisset beneficio consolari. Quantas ibi tunc universales laudes et gratias Domino retulerunt, cum viderent beatum Fulgentium sæculari cupiditate calcata, rebus, quas distrahere et donare pauperibus non poterat, ne offenderet bonam matrem renuntiasse penitus, ut Christum invenire mereretur doctorem? Finita jam fuerant cuncta, quæ eum in conversionis primordio videbantur affligere.

CAPUT VIII. Abbas creatur.

Sed quia hæc vita nunquam potest sine suis tentationibus præterire, nascitur rursus talis persecutio fidei, ut sanctæ memoriæ Panstum Episcopum cogeret per diversas latebras commigrare: nec in ipso Monasterio jugiter sineret quiescere. Tunc beatus Fulgentius timens aut in illo loco solus remanere, aut de loco in locum frequentius transmigrare, consulto prius Episcopo Fausto, vicinum Monasterium petit, ubi paucis et simplicibus fratribus Felix nomine Abbas præerat, amicus ejus ab adolescentia, cum quo semper etiam laici familiariter vixerat. Tunc igitur eum Felix Abbas cum gaudio suscipiens, imparique se ejus virtutibus sciens, et nomen et potestatem ei tradidit Abbatis. Ille plenus studio humilitatis, recusabat privilegium potestatis. Et post multa certamina pietatis, ex consensu totius congregationis, passus violentiam caritatis, vix consentit esse collega boni consortis. Ita duo viri sanctissimi diligentes æqualiter Deum et proximum, ambo moribus similes, ambo meliores proposito, conversatione æquales, unus scientia superior, jugum bonum gubernandæ congregationis excipiunt. O quam felix servorum Dei numerus fuit, quibus cœperat præesse Fulgentius! O quantum fulgebat illud Monasterium, cui dispensator permanserat Felix! Dabant sibi mutis nominibus etiam ipsi non minoris laudis auspiciam. Felix vocabatur Fulgentius, viam Domini currens, et fama crescente Fulgentii, capiebat fructum sui culinæ Felix. Unus tamen eorum, Beatus videlicet Fulgentius, docendis fratribus peculiariter vacabat; alter in quotidiano ministerio sollicitus laborabat. Supervenientibus fratribus unus verbum Dei singulariter prædicabat, alter hospitalitatem diligenter præparabat, et hilariter offerebat. Nihil alter sine consensu alterius faciens; sed sic ambo ceteris erant imperantes, ut sub unius se regula crederent constitutos. Ita dum timebat Fulgentium offendere Felix, Felicemque Fulgentius, mortificatis voluntatibus propriis uterque vivebat, et de fratribus, quibus consulebant, utilitate laudabiles, et de mutua, quam sibi reddebant invicem, subjectione sublimes. Quis istius affectus explicare possit loquendo virtutem? Quos quieta pax adunaverat, nec bella valuerunt feralia separare.

CAPUT IX.

Persecutio. Fuga. Insidiæ a Presbytero Ariano.

Sed cum subito barbaricæ multitudinis provincia turbaretur incursu, videntes salutem temporalem fuga: præsidio vendicandam, labores illico perferendæ peregrinationis excipiunt, limatoque consilio procul abscedunt, ubi nulla belli nascentis opinio, construendi Monasterii præberet integram facultatem. Promovent igitur castra spiritalia duces inelyti caelestis exercitus, et per ignotas Africae regiones, Monachorum

suorum caterva comitante, pariter gradiuntur, ubique facientes gaudium bonis, invidiam malis.

16 In territorio denique Sicensi, dum cogitant certas sedes statuere, regionis fecunditate delectati, virorum etiam fidelium favore suscepti; Presbyter quidam sectæ Arianae in fundo Gabardilla perfidiam prædicans: cui nomen quidem inter homines Felix, sed voluntas adversus Deum semper infelix, natione Barbarus, moribus sævus, facultatibus potens, Catholicorum persecutor acerrimus. Hic beati Fulgentii nomen in illis regionibus clarum fieri sentiens, reconciliandos occulte multos, quos deceperat, suscipitur. Neque virum dignum Sacerdotio, vere adhuc esse Monachum credidit, sed eum sub habitu Monachi Sacerdotis officium putare implere. Et revera Sacerdotis officium laudabiliter etiam tunc implebat, non aliquantos reconciliando, sed omnes, quos attingere poterat, ad reconciliationem salutariis monitis invitando: cujus sermo dulcis et rectus, quia dura quoque corda mollicibat, nec immerito hunc Presbyterum sic timere pro sua perfidia compellebat. Arripit igitur Presbyter, insani furoris stimulis concitatus, Dei nervos crudeliter persequi, et per omnes vias custodiis distributis, ambulantium simpliciter obsidet itinera. Necessarium quippe fuerat athletas fortissimos, voluntarius abstinentia laboribus ad omnem tolerantiam præparatos, persequendum paululum tradidit manibus: ut martyrialis agonis effecti participes, illata discerent supplicia tolerare, probaturi quid profecissent, si flagellis membra omnia dissipantibus, a fide vera minime defecissent. Nescientes igitur cogitationes maligni serpentis, habentesque fiduciam conscientiae, nihil fimentes, simul umbo gradiebantur secum loquentes.

CAPUT X.

Capiuntur Fulgentius et Felix; hic ceditur ab Ariano.

Et ecce subito quasi violentia sævissimæ tempestatis invadit incautos, dividit junctos, ligat divisos, et ferilibus vinculis oneratos, perducit ad Presbyterum victos. Efficiuntur subita sine crimine rei, sine belli forte captivi. Quibus enim fugientibus nihil nocere potuerunt Mauri, penas ingerunt Ariani. Tunc antequam tenerentur, Felix Abbas paucos solidos, unde fratrum sustentabatur inopia, simpliciter ubi metus suaserat, projecti, et custodiendus Dei servis, ipsi Deo committit. O divini singularis potentia miraculi! Nemo valuit solidos illos projectos adspicere; nullus permissus est victum pauperum pauperibus tollere. Sed illi soli, qui sic probandi fuerant, tenentur, ligantur, ad Presbyterum perducuntur. Quibus ore terribili violentus Presbyter intonat: Cur ex vestris regionibus occulte venistis Christianos Reges evertere? Bene enim miser Christianos Reges esse dicebat, in quibus Christum Regem Regum miserabiliter exufflavert, et quos Filium Patri æqualem negare, similis Antichristo docuerat.

18 Illis ad hæc veracissimæ responsionis verba parantibus, inferri præcepit verbera primitus. Igitur Felix Abbas vehementi caritate commotus: Parcite, ait, fratri Fulgentio, qui non potest tantis perferre. Nolite istum cadere, inter vestras manus moriturum. Converterat in me vestra crudelitas: ego scio quid confitear, in me est omnis causa. Tunc dilectionis admiratione stupefactus, removeri paulisper beatum Fulgentium jubet, atque illum gravius caeli ministris sævissimis imperat. Tunc hilari animo Felix Abbas verberibus subditur. Dolorem quippe cum gaudio sustinebat, quia beatum Fulgentium nihil adhuc pati videbat. Ecce qualis fuit beatus Fulgentius circa amicos, ut usque ad mortem diligere mereretur. Ista quippe

PER
EJUS DISCIP.

Felix Presbyter
Arianus
Fulgentio insidiatur.

Nova persecutio sub Monachico.

It ad aliud Monasterium.

* us. Rip. ex-cusat

Fuit Abbas cum Felice

Capitur Fulgentius.

Pecuniam abjectam non vident barbari.

Sistitur Ariano Presbytero.

Felix Abbas ceditur: rogat parci Fulgentio.

Fugit cum suis.

PER
EJUS DISCIP.

quippe caritas beati Felicis, vitæ illius sanctæ magnum perhibet testimonium. Neque enim salutem suam pro salute illius despiceret, nisi sibi primum et multis utilem jucundumque sentiret. Imitentur utrosque, qui Deo placere desiderant. Alios doceat beatus Fulgentius sic vivere inter fratres, ut amentur, foveantur, et in summis necessitatibus adjuvandi, etiam si periculum non defuerit, judicentur. Sumant alii de bono facto Felicis Abbatis exemplum, melioribus fratribus, et in Dei timore plus proficientibus, omnem gratiam bonæ voluntatis impendere. Quando enim talis caritas inter fratres fuerit, qualis inter sanctissimos viros fuit, vis totius tentationis facile superatur: inimicorum vero pertinacia continuo frangitur. Quamvis sævissimus Presbyter etiam tunc de Felicis Abbatis injuria minime satiatus, nec beato Fulgentio parcendum putavit.

CAPUT XI.

Fulgentius cæditur, uterque ignominia afficitur.

Fulgentius
cæditur.

Beatus autem Fulgentius, vir omnino delicati corporis, utpote ex familia natus illustri, violentos impetus fustium, repentinæ doloris acerbitate crescente, vix tolerans, sicut ipse nobis postea referabat, cogitavit Presbyteri furentis insaniam vel mollire, si posset, vel certe paululum, donec recrudesceret, avocare; quo facilius inter ipsas moras inveniret spatium respirandi, ne continuata pœna omnino intolerabilis fieret. Dico aliquid, si loquendi potestas tribuitur, dum caderetur exclamat. Tunc Presbyter, putans eum confiteri velle, jubet quiescere cædentes, et sic adhuc * a flagello suspensus, loqui præcepit quod volebat. Ubi dum beatus Fulgentius eloquentiæ solite sermonibus blandis, suæ peregrinationis est narrare aggressus historiam, Presbyterum facit attentum, diuque nimia verborum suavitate delinquit, pene totius crudelitatis reddit oblitum. Miratur Presbyter beati Fulgentii facundiam, probat sapientiam, magnamque aliquem virum conciens, erubescit inferre violentiam. Sed ne proderet suis suam superatam fuisse sævitiam: Cædit, ait, iterum fortiter, et multiplicatis flagellis lacerate verbosum. Etiam me, puto, seducere cogitat, longoque inanis fabulæ circuitu quid conficere moliat, ignoro. Recrudescit iterum manus * vesana tortorum, flagellisque innumeris beatus Fulgentius exaratur.

* al. ad flagella.
Interloquitur.

Iterum cæditur.

* al. sœva.

Nudus et decalvatus dimittitur.

Reperit objectionem peccatam.

20 Tandem Presbyter de illata cæde confusus, virorum laudabilium merita sentit, nec apud se eos tenere diutius ausus est; sed deformiter decalvatos, ablatis etiam omnibus vestimentis, ex domo sua nudos inanesque projecit. Sed nec illa decalvatio viris sanctissimis turpitudinem, nec nuditas attulit confusionem: quia tolerata propter oculum religionis injuria, primæ jam confessionis decoraverat ornamento, superna gratia fulciendos. Processerunt itaque de domo Presbyteri, tamquam de loco gloriosi certaminis, insignis victoriæ laureis coronati; reversique per campum, ubi fuerant capti, solidos, quos Abbatem Felicem projecisse diximus, integro ibi numero servatos inveniunt; et quasi ex divina manu restitutos hilariter accipiunt; agentesque ineffabiles Deo gratias, qui consolatur humiles in omni tribulatione eorum, revertuntur ad proximos fratres.

21 Hujus autem crudelissimi facti detestabilis opinio, cunctam simul mœstificat regionem; nuntiatur etiam Carthagine fama. Inter alios quoque Ariano- rum Episcopus dolet maectatum gravi cæde beatum Fulgentium. Et quia parentes ejus cognitos habebat idem Episcopus, ipsunque beatum Fulgentium singulariter adhuc laicum dilexerat, adversus Presbyterum suæ religionis et parochiæ, qui cædis auctor

extiterat, graviter commovetur, vindicare beatum Fulgentium parans, si querelam de memorato Presbytero deponere voluisset. Sed beatus Fulgentius multis, ut hoc faceret, suadentibus: Non licet, ait, in hoc sæculo vindictam querere Christiano. Novit Deus quomodo servorum suorum defendat injurias. Iste Presbyter si gravissimi sceleris inter homines, me agente, receperit ultionem, patientiæ nos apud Deum perdimus retributionem: maxime quia multos parvulos scandalizare poterit, si Episcopi Ariani judicium qualiscumque peccator, tamen Catholicus et Monachus quæram. Nolens ergo retribuere malo promalis, et vitam suam sciens necessariam bonis, ne quam forsân hæreticorum violentiam denuo paterentur, ex illa provincia rursus egrediuntur, et ad viciniam provinciæ suæ loca celeriter regrediuntur: eligentes vicinos potius habere Mauros, quam pati molestissimos Arianos.

Non vult queri de illo Presbytero.

CAPUT XII.

In Ægyptum navigaturus Syracenus appellit. Consilium mutat.

Juxta civitatem proinde, quæ * Ididi nuncupatur, fundare Monasterium incipiunt, ubi parvo tempore Domino servientes, insistebant operibus caritatis. Donec subito beatus Fulgentius Ægyptiorum Monachorum Vitas admirabiles legens, institutionum simul atque collationum spiritali meditatione succensus, memoratas terras navigio petere statuit: duabus videlicet ex causis, ut vel ibi deposito nomine Abbatis, sub regula viveret in humilitate, vel districtioris abstinentiæ legibus subderetur. Et quia desiderium suum impediri poterat publicatum, querit primum occasionem proficiscendi Carthaginem. Dehinc veniens ad ipsius mœnia civitatis, uno tantum fratre, cui nomen fuit Redemptus, socio peregrinationis electo, navem conscendit, Alexandriam petiturus, nullos forte sumptus peregrinationi tantæ necessarios secum ferens, sed in Deo, qui dives est, spem suam firmiter ponens, suaviter canebat cum David: Dominus pascit me, et nihil mihi deerit.

* al. Ididi.

Fulgentius legens Vitas PP. vult ire in Ægyptum

Psal. 22. 1.

Syracenus excipitur ab Exaltio Episcopo viro sancto.

23 Ventis itaque flatu prospero consequentibus, Syracusanum contigit feliciter portum; Deique summi providentiæ gubernante, ductus est ad hanc civitatem, ubi tunc Ecclesiam Catholicam beatus Papa Eulalius gubernabat, viri eximiæ sanctitatis, admirabilis hospitalitatis, perfectissimæ caritatis; in cuius corde thesaurus sapientiæ spiritalis absconditus, multos talentorum Dominicorum negotiatione ditabat. Virtute enim discretionis super omnia decoratus, Monachorum professionem singulariter diligebat; habens etiam ipse Monasterium proprium, cui semper adhaerebat, quoties ab Ecclesiasticis actibus vacabat. Ad hunc ergo beatus Fulgentius veniens, inter alios peregrinos hospitalitatis officio libenter excipitur, neque tamen diu latere permittitur. Mox enim, sicut moris est, in convivio Sacerdotum, dum de divinis rebus ortus est sermo, virum singularis scientiæ locutio sua continuo proddit. Intellexit Episcopus, ex ornato sermonis, et responsionum moderatione, sub monachico habitu magnum latere Doctorem: distulit tamen eundem vel quis esset, curve advenisset, convivis presentibus, inter epulas querere.

24 Post prandium vero cum meridianis horis in domo sua deambularet Episcopus, per fenestram respiciens, observantem sibi sicut ceteros, beatum Fulgentium vidit: quem continuo peculiariter vocans: de Institutionibus, ait, et Collationibus loqui cœperas, dum pranderemus. Affer, obsecro, mihi codicem, si portas. Ille sine mora jussis obediens, codicem detulit, in quo quid contineretur, verbis propriis jussus exponit. Admiratur sanctus Eulalius scientiam juvenis, et tali hospite delectatus, cur ex Africa venerit, diligenter

Et doctrina agnoscitur. Dissimulat quo eat. Socius id prodit.

diligenter inquirat. Ille metuens arrogantiae notam, si desiderium suum fateretur, incurrere: Parentes, inquit, meos requiro, quos in illis partibus vivere peregrinos audivi. Vere enim parentes suos requirebat, quorum suavissimos mores imitari cupiebat. Intellexit Episcopus responsum non manifestum, totiusque itineris ejus per alterum fratrem, (fuit enim simplex) investigat causas.

25 Ibi tunc Beatus Fulgentius salubriter proditus, veritatem simpliciter confitetur: iturum se ad ultimam Thebaide regionis eremum dicit, ut illic, sicut lectio monabat, mundo mortuus viveret, ubi major abstinentium numerus assumptioni suae nullum gigneret impedimentum, sed forte potius praeberet exemplum. Recte facis, respondit Episcopus, cupiens meliora sectari: sed scis, quoniam Deo sine fide impossibile est placere. Terras, ad quas peregre concupiscis, a communione Beati Petri perfida dissensio separavit. Omnes illi monachi, quorum praedicatur mirabilis abstinentia, non habebunt tecum altaris sacramenta communia. Quid ergo proderit affligere jejuniis corpus, ubi solatiis spiritualibus indigebit anima, quae multo melior est corpore? Revertere fili, ne vitae melioris intuitu, periculum rectae fidei patiaris. Ego etiam quondam juvenis, antequam me Pontificialis honoris gratia praeveniret indignum, diu cogitavi sanctissimae hujus professionis in ipsius provinciae monasteriis adimplere propositum, sed haec causa me prohibuit assumpta perficere.

26 Consensit Beatus Fulgentius monentis patris consilio salutari, suaeque intentionis fervore deposito, suadetur ibi apud Syracusam paucis mensibus degere, Sancto Eulalio praesente victum et hospitium congruum. Sed quia bonae mentis indoles nunquam vacat, caritatis opera semper exercens, in ipso parvissimi hospitii, quod acceperat, habitaculo coepit hospitalitatem multis supervenientibus exhibere, peregrinus et alterius indigens solatio, consolandos suscipere peregrinos. Miratur Sanctus Eulalius affluentem sancti animi libertatem, magnoque gaudio saginatur, dum per manum Beati Fulgentii, cui victum quotidianum nihil habenti ministrabat, alimenta ministrari non habentibus videret. Et si fas est dicere, comparatione minorum crescere solere majores, quamvis esset Sanctus Eulalius in poveribus gubernandis omnino perfectus, opo tamen Beati Fulgentii considerans, de die in diem plus misericors efficiebatur et largus.

CAPUT XIII.

Ruffinianum convenit. Romam visit, Theodorici triumphos spectat.

Peracto itaque praesentis hyemis tempore, cura vehementer Beatum Fulgentium commovet, Episcopum quemdam Ruffinianum nomine, qui persecutionis violentiam fugiendo declinans, ex Byzaceno concilio navigarat, ibique provinciae Siciliae vicinus, in quadam brevissima commorabatur insula, vitam monachi laudabiliter gerens, videre indifferenter, ut ejus admonitione secundo firmatus, quid facere deberet, agnosceret. Hoc autem volebat, non quia Eulalio Pontifici minus credebatur, sed in rebus dubiis utilissimum semper esse multorum consilium sentiebat. Per multos itaque pedestris labores itineris ad illum Siciliae veniens locum, cui plus propinquior illa insula fuerat, ubi Sanctus Ruffinianus Episcopus habitabat, modica navicula deportatus, Sacerdoti venerabili velociter praesentatur: a quo similiter, ne in Aegyptum proficisci perseveraret, admonitus, redire protinus ad proprium Monasterium, neque tamen Apostolorum memoriam praetermittere, statuit.

28 Occasione igitur navigii felicioris inventa, Romam venit, et auctorum saecularium consono semper

ore laudatam, caputque mundi veraciter appellatam, festinus ingreditur civitatem. Fuit autem tunc in Urbe maximum gaudium, Theodorici Regis praesentia, Romani Senatus et populi letificante conventus. Unde contigit, ut Beatus Fulgentius, cui mundus olim fuerat crucifixus, postquam sacra Martyrum loca venerabiliter circumvixit, omnesque servos Dei, quorum in brevi capere notitiam potuit, humili obsequio salutavit: in loco, qui Palma aurea dicitur, memorato Theodorico Rege, concionem faciente, Romanae Curiae nobilitatem, decus, ordinemque distinctis decoratum gradibus adspectaret, et favores liberi populi castis audiens auribus, qualis esset hujus saeculi gloriosa pompa, cognosceret. Neque tamen id hoc spectaculo libenter aliquid intuetur, neque angis illis saecularibus superflua illectus delectatione consentit: sed inde potius ad illam supernae Hierusalem desiderandam felicitatem vehementer exarsit, salubri disputatione praesentes sic admonens fratres: Quam speciosa potest esse Hierusalem caelestis, si sic fulget Roma terrestri! Et si in hoc saeculo datur tanti honoris dignitas diligentibus vanitatem, qualis honor et gloria et pax praestabitur Sanctis, contemplantibus veritatem!

CAPUT XIV.

Domum reversus novum Monasterium construit. Inde clam fugit ut lateat, et sibi vivat.

Multa his similia Beatus Fulgentius illo die salubriter disputavit, et jam toto corde Monasterium suum revisere cupiens, ad Africam velociter per Sardiniam navigavit: vix credentibus praenimio gaudio monachis suis Beatum rediisse Fulgentium. Nesciebat plane sancta fraternitas, quid primitus ageret, utrum de absentia Patris quereretur, an potius de praesentia latearetur. Nullus tamen ausus est eum, quia discesserat, culpare, sed cuncti potius satagebant pro reditu ejus Deo gratias agere. Junguntur servorum Dei gaudiis etiam laici: letantur omnes honesti ac nobiles viri, quod Beatus Fulgentius Africanæ Ecclesiae Doctor praedestinatus, non diu fuisset in transmarinis regionibus occupatus. Certatim denique singuli properant ampliora praebere solatia pietatis, quibus fovetur animus revertentis. Offerunt denique a quodam, nomine Silvestrio, bene Christiano, et provinciae Byzacena primario, locus aptus Monasterio fabricando, cujus gleba pinguis ac fertilis, instituentis hortis optabili fecunditate congrueret, et quod plus eligendum videbatur, longo adhuc a furore bellico constitutus, quietissimae pacis securitatem plenissimam daret, honestis plurimis per vicinas possessiones commanentibus: quorum frequens oblatio transactionem facillimam monachis promittebat, ut regnum Dei quaerentibus, nulla cura saecularis transactionis obstreperet.

30 Libenter itaque B. Fulgentius hominis religiosi devotam suscipiens oblationem, sine mora in loco sibi concesso Monasterium fundat, plurimosque ad conversionem piis monitis invitando, monachorum multiplicat numerum, et magna congregationis efficitur Pater. Quamvis sane spiritualia meditari jugiter concupisceret, ampliori tamen sollicitudine distendi compellitur, otium sanctum quaerens ex dilectione veritatis, negotia multa suscipiens ex necessitate caritatis. Unde victus aliquando contemplatione meliorum, lectioni et orationi tantum vacare desiderans, cogitavit diu, quomodo sarcinam praesentis oneris abjiceret, et sub aliorum regimine constitutus, ipse potius sub regula viveret, quam vivendi regulam ceteris traderet, secundum praecipitum Domini, magis utile iudicans imperantibus obedire, quam obedientibus imperare. Cogitanti vero ea diutius, talis subito sententia nascitur

PLR
LITIS DISCIP.

Visitat loca
sacra.

Spectat
triumphum
Theodorici.

Assuadet
susceptum iter
Eulalii.

Fulgentius
hospes, hospitalitatem
erga
alios exerceat.

In Africam
redit.

* 48. Rip.
Byzantine.

Ruffinianum
Episcopum
invisit.

Construit
Monasterium.

Romam venit.

CAPUT XVI.

Episcopatum tantisper fugit.

Sed quia tunc Regalis auctoritas Episcopos ordinari prohibuerat, nec viduatis plebibus providere Pastores licebat, securus interdictionis hujus tempora transigebat, superfluum judicans honorem fugae praesidio recusare, quem nec dare alicui fas erat, nec accipere. Postquam vero sacra turba Pontificum, qui remanserant, communicato inter se consilio, definiunt adversus praecipuum Regis in omnibus locis ordinationes celebrare Pontificum, cogitantes aut Regis iracundiam, si qua forsitan existeret, mitigandam, quo facilius ordinati in suis plebibus viverent; aut si persecutionis violentia nasceretur, coronandos etiam fidei confessione, quos dignos inveniebant promotione; ministerium vero suum facilius impleturos, atque inter ipsas tribulationes propriis plebibus solatia praesturos: Fit repente communis assumptio, Presbyteros, Diaconos, et si quos inveniret electio, rapere, benedicere, consecrare, certam locis singulis properantibus, ne in tali studio aliquis aut tardus, aut novissimus videretur.

34 Tunc beatus Fulgentius eligentium vota velociori praeveniens fuga, latebris incertis absconditur, nec quaesitus ullatenus invenitur. Plebs ipsius loci, ubi fuerat Monasterium constitutum, differre suam prorsus electionem, donec inveniret Beatum Fulgentium, cogitabat. Verumtamen timens, ne dum diu Beatus Fulgentius quaeritur, fama haec Carthaginem perveniret, atque inde rursus Regalis interdicio nasceretur: ita compellente festinationis necessitate suadentur sibi de suis clericis alterum quaerere. Sic per multa loca, ubi Beatus Fulgentius aut primus, aut solus electus est, postquam minime potuit inveniri, dedit aliis honoris summi licentiam. Repleta jam fuerat provincia Byzacena novis Sacerdotibus; et pene vix paucorum plebium cathedrae remanserant desinitatae: Regis quoque commota savitia cunctos jam decreverat exilio mancipandos, in ipsum primitus ordinatorem, id est, Primatem, nomine Victorem procedente sententia: Qui jam a servis Regis exemptus captus, ad Carthaginem ducebatur. Et omnino succedente majore tristitia, versa fuit in publicos luctus ordinationis assumptae letitia. Tunc oculis nuntiis* edocentibus, transisse tempus faciendae ordinationis, Beatus Fulgentius putans, cathedris quam maxime proximis Episcopos haberi proprios, ipse rursus Monasterii sui congregationem gubernare revertitur, nihil dubitans, neque formidans, sed omnino se Pontificalis dignitatis evasisse sarcinam gaudens.

CAPUT XVII.

Episcopus ordinatur, frustra obnitate Felice Diacono.

Verumtamen altiori consilio Deus noster praedestinata perficiens, cui dederat docendi salubriter facultatem, doctrinae salutaris dare jam volebat auctoritatem, ne deesset fidei Catholicae contra Arianos fidelissimus praedicator. In tempore ergo tribulationis abscondere* noluit vas electionis, per quem dispo-
suerat implere officium praedicationis. Erat adhuc Ruspa oppidum nobile, clarissimis habitatoribus prorsus illustre, cui nullus fuerat Episcopus ordinatus: Quia Diaconus quidam Felix nomine, qui ambire volverat repudiatus, honorem Pontificis in illo loco nec ipse merebatur, nec alterum accipere patiebatur. Frater quippe illius germanus, amicus Procuratoris, per potentiam saecularis actionis ministrabat vires ambitionis. Dolor honestorum civium mentes vehemens exagitat, cur soli remansissent sine patre spirituali,

*Contra Tru-
samundi edic-
tum ordi-
nandus noni
Episcopi.*

*Fulgentius ut
fugiat Episco-
patum, latet.*

*Optatur a
multis.*

**al. educen-
tibus.*

Redit ad suos.

**al. voluit.*

*Ruspa ob
Felicis Dia-
coni ambitio-
nem caret
Episcopo.*

*Pe6
Eius Discip.
a illi mss.
l incens.
h ita mss.
at Sur. Ven-
nescusi.*

*Clam aliud
Monasterium
petit.*

*Privatus
degit.*

Joan 6.

Sua cum
repetunt.*

*Cogitur ad
suos redire.*

Fit Sacerdos.

**mss. Rip.
ad decide-
rium.*

**Ita vs. Sur.
vntorum.
Poscitur ad
Episcopatum.*

scitur. Est in medio vadiosi maris sinu Monasterium a Vivicensi littori proximum, b Bemefensi autem maxima ex parte contiguum: ubi neque hortos colere parvissimi scopuli limes sinit angustus, neque ligni vel potabilis aquae consolatio saltem ministratur exigua, sed rei utriusque per brevissimas naviculas quotidie sufficientia praeparatur. In hoc Monasterio regidii propositi disciplina antiqua servatur, ab infantia sua plurimis usque ad decrepitam senectutem sanctissime ibi viventibus, sanctaeque professioni congrua opera laudabiliter exercentibus. Ubi tunc duo Presbyteri peccatores, atque merito mirabiles, et immaculatae senectutis honore venerabiles, ab Abbatis officio fungebantur, nunquam de cœnobio recedentes, sed Ecclesiasticae dignitati multos viros idoneos nutriendos. Ad hoc ergo Monasterium clam Beatus Fulgentius proficiscitur, ibique in congregatione tam maxima nomen ponit Abbatis, et adunatus multitudini monachorum, fulget quidem super ceteros scientia mirabili, eloquentia speciali, sed subijcitur omnibus laudabili humilitate, atque obedientia singulari. Memor quippe illius Evangelicae sententiae, qua Dominus noster dicit: Non veni facere voluntatem meam, sed ejus, qui misit me; omnes suas mortificat voluntates; jejuniis insuper, orationibus, vigiliis et abstinentiae vacans, totumque se cum vitis et concupiscentiis saecularibus crucifigens, manibus etiam suis delectabiliter operabatur. Nam et scriptoris arte laudabiliter utebatur, et palmarum foliis flabellis sapissime contexebat. Cui operi, etiam cum fuisset Abbas, in suo Monasterio vacabat. Lectioni autem in cellula frequenter coram fratribus insistebat, apud omnes amabilis, honorabilis et jucundus.

CAPUT XV.

Cogitur ad suos reverti. Sacerdotio initiatur.

Sed quanta in eodem Monasterio letitia, tanta in illius exorta est repente tristitia. Gaudebant isti, qui eum susceperant; dolebant illi, qui amiserant. Nascitur inter eos nova pugna caritatis. Isti novum socium tenaciter amplectuntur; illi antiquum patrem reddi sibi suppliciter deprecantur. Isti se ornari de praesentia ejus; illi de absentia deficere confitentur. Beatus vero Fulgentius magis volens discere, quam docere, consentit hic esse, ubi fuit inferior; et trepidat illuc redire, ubi cunctis posset esse superior. Tunc Abbatibus Felicis et omnium fratrum, quos reliquerat, dolor ex necessitate consilium sumens, patrocinio sancti Fausti Episcopi insulanos monachos pulsat. Ille protinus Episcopali auctoritate stum esse monachum Fulgentium allegat, sibi que reddi, et ubi ipse jussisset, vivere debere confirmat. Minatur excommunicationem contradicentibus: ipsum vero Fulgentium, nisi consentiat, inobedientibus similem pronuntiat judicandum. Quid multa? Deponitur rursus Beatus Fulgentinus ad monasterium proprium, subire praecipitur Abbatis officium; et ne iterum* a desiderio spiritali mutabilis fieret, repente eum Sacerdos Presbyterum consecrat, ut Abbatibus et Presbyteri decoratus officio, nec Monasterium relinquere, nec in alia posset Ecclesia ordinari fortuito.

32 Victus igitur, et honoris compedibus vincetus, coepit jam Beatus Fulgentius aequanimiter Monasterium suum regere, fama que crescente laudabili, super omnes Africe provincias innotescere: in ipso autem Numtorum territorio tanquam proprius Episcopus honorari, paratis omnibus, quandoque facultas ordinandi Episcopum concessisset, Beatum Fulgentium primum Sacerdotem vocibus et mentibus petere, nec alterum nisi Beatum Fulgentium sibi consecrari permittere. Desiderium deinde populorum Deus videbat, ipsum quoque Beatum Fulgentium non latebat.

spiritali, qui videbantur super ceteros excellere nobilitate carnali.

36 Tum repente fama verax dolentibus nuntiat Beatum Fulgentium, quem tot loca primo Sacerdotio iudicaverant dignum, nullatenus tempore ordinationis inventum, remansisse Presbyterum, gloria majore vestitum, quod honoris superioris sic calcaverat appetitum. Illis, quibus displicebat superbus ambitor, placet iste laudabilis excusator. Consentitur ab omnibus, ipsum sibi esse servatum, propterea minime tantis plebibus ambientibus ordinatum. Nesciente igitur Beato Fulgentio, Victor Primas in itinere petitur a Ruspensibus, et vicinis Episcopis ordinandi Fulgentium licentia datur. Tunc aggregata violentæ multitudinis manu, repente Beatus Fulgentius, dolens oculos, in cellula propria reperitur, invaditur, tenetur, ducitur, et Pontifex esse non rogatur, sed cogitur. Inde ad Episcopum, quia admonitus fuerat ordinationem celebrare, perducitur, ignoti populi constituitur Pater: ita ut in illo Prophetium illud complerivideretur oraculum, Populus quem non cognovi, servivit mihi. Nimis autem gratissimus vir sapienti adspectu, et favores populi suffragantis augebat, et a quocumque tunc videbatur incognitus, humilitate vestium blandus, modestoque inessu venerabilis habebatur. Cum vero loqui quippiam, cogente interdum ratione, voluisset, in ore ejus omnis turba pendeat, ex locutione familiari considerans, qualis esset spiritalis magistrifutura doctrina. Propter quod ex omnibus possessionibus, ubicumque transibat, populus confluerat ad favendum, Ruspensi Ecclesiæ quanto serius, tanto meliorem confiteutes provenisse Pontificem.

37 Diaconus porro videns suæ ambitionis conatus vanissimos defecisse, quod solum remanere deluso poterat, sævit, et tardus. Innumeris denique congregatis, venienti filio pacis scandalum, sicut sacer loquitur psalmus, juxta semitam ponit. Viam igitur, per quam veniebat Dei servus electus, obsedit ambitor infestus. Sed ubique simplicibus subvenit Christus, nec impediri potest ab homine Sacerdotis electio, quam non præcedit ambitio. Nescio quo sancti Spiritus admonentis imperio, per alteram viam populus qui præcedebat, ambulavit, et Beatum Fulgentium, dum adhuc hostis sedet in via, super suam cathedram collocauit. Celebrata sunt eodem die divina solemniter Sacramenta, et de manibus Beati Fulgentii communicans omnis populus, lætus abscessit. Quod postea Diaconus audiens, divinæ voluntati, licet tardius, cessit. Hunc illico revertentem Beatus Fulgentius benigne, affabiliter, clementer excepit, ita ut eum postea Presbyterum ordinaret. Sed ultionem debitam divina justitia demonstravit omnino velociter. Ipse enim Diaconus, jam Presbyter, intra annum mortuus, et Procrurator ei consentiens ad penuriam est reductus. Dederunt enim pœnas temporales audaciæ, quibus potens est Deus præparare in futuro gratiam cælestis indulgentie. Nos istud propterea commemorandum putavimus, ut ostenderemus hinc Beato Fulgentio majorem crevisse circa singulos auctoritatem, dum cognoscerent in istis vigilasse divinam severitatem.

CAPUT XVIII.

Vita in Episcopatu.

Susecepit interim Beatus Fulgentius Episcopatum sine aliqua ambitione, cum maxima devotione, manente in contradictoribus Domini ultione. Nec ita factus est Episcopus, ut esse desideret monachus; sed accepta Pontificis dignitate, professionis præteritæ servavit integritatem. Servata vero professionis integritas, plus ornavit Pontificis dignitatem. Numquam denique pretiosa vestimenta quaesivit, aut quo-

tidiana jejunia prætermisit, aut conditos suaviter cibos vel inter hospites manducavit, aut discumbendo saltem requiescere et resolvere rigidum propositum voluit, sed una tantum vilissima tunica, sive per æstatem, sive per hyemem est patienter indutus. Orario quidem, sicut omnes Episcopi, nullatenus utebatur: pelliceo cingulo tanquam monachus utebatur. Sic studio humilitatis ambitionem vestium fugiebat, ut nec ipsa calcamenta suscipiens clericorum, aut caligis in tempore hyemis, aut caligulis in tempore æstatis simpliciter uteretur. Intra Monasterium sane interdum soleas accipiebat; frequenter nudis pedibus ambulabat. Casulam pretiosam vel superbi coloris, nec ipse habuit, nec monachos suos habere permisit. Subtus casulam nigello vel lactineo pallio circumdatus incessit. Quando temperies aeris invitabat, solo pallio intra Monasterium est cooperatus. Scapulis vero nudis numquam a nobis visus est, nec deposito saltem cingulo somnum petivit. Suæ autem continentiæ Deo teste fiduciam gerens, in qua tunica dormiebat, in ipsa sacrificabat: et in tempore sacrificii mutanda esse potius corda, quam vestimenta, dicebat.

39 Huic beatissimo Sacerdoti nullus aliquando extorsit cujuslibet generis carnes accipere, sed sola simpliciter olera, pitansam, et ova, quamdiu juvenis fuit, sine oleo; postquam vero senuit, superfluo oleo manducavit; ideo * persuasus oleum accipere, ne caligo prævalens oculorum, lectionis impediret officium. A vino autem sanus semper abstinuit. Si quando vero compellente infirmitatis necessitate, modico vino uti compulsus est, calicibus plenis aqua superfundens quippiam meri, nec saporis ejus, nec odoris jucunditate fruebatur. Antequam vigiliæ nuntiarentur a fratribus, ipse semper corde et corpore vigilans, aut orabat, aut legebat, aut diebat, aut cuicumque spiritali meditationi solus vacabat: quia se per diem filiorum Ecclesiæ necessitatibus occupari jugiter sciebat. Ad agendas cum servis Dei vigiliæ interdum descendebat, sed privatas apud se vigilias studiis, quibus dixi, multo laudabilius exercebat.

CAPUT XIX.

Monasterium Ruspe construit.

In nullo autem loco visus est sine Monachis habitare: propter quod a civibus Ruspensibus hoc primum beneficium ordinatus Episcopus postulavit, ut fabricando Monasterio locum congruum darent. Tunc ex pluribus civibus obedire festinantibus optimo Sacerdoti, quidam nomine Posthuanianus, Christianissimus, et inter suos nobilissimus civis; agellum proprium fideliter obtulit, non longe ab ecclesia constitutum: ubi pinis surgentibus in excelsum, speciosi nemoris virebat amenitas. Excepit Beatus Fulgentius libentissime locum, ejus etiam ligna necessaria futuræ fabricæ conspiciebat: protinusque Beatum Abbatem Felicem venire velocius persuasit, cum maxima pene totius congregationis multitudine, nisi quod paucissimos fratres in illo Monasterio dereliquit, quibus unum e fratribus, Vitalem nomine, præposuit. Tali vero charitatis lege Monasteria utraque præcipiens vivere, ut quasi non fuissent locis divisa, sic essent unanimitate conjuncta. Si quos autem novos monachos vel in isto, vel in illo Monasterio Christus acquireret, tempus inter se conversionis ordinemque servarent: et si quando ad se vilendos, jubentibus dumtaxat Prioribus, venirent, non ut hospites, sed quasi unius congregationis homines susciperentur: Beati vero Fulgentii Episcopi provisionibus communiter gubernati, Patrem spiritalem simplici venerantur affectu: sic Beato Fulgentio singula disponente, ne suscepta regendorum farcina clericorum consolationem perderet monachorum.

CAPUT

PER
EJUS DISCU.

Pauperus in
vestitu,

Fulgentius cogitur Episcopatum cum suscipere.

Psal. 17. 13.

Felix Diaconus ei insidatur.

Psal. 139. 6.

Qui tamen mox benigne ab eo recipitur;

sed a Deo deinde puniatur cum sociis.

Fulgentii Episcopi virtutes.

ac victu.

* Ms. Rip. plus suasus.

Vigilantia.

Erigit Ruspe Monasterium.

Unit illud cum priore Felice Abbatibus.

CAPUT XX.

S. Fulgentii exilium.

Pellitur in
exilium.

Inter ea pente diriguntur ministri Regalis furoris, ut detentus etiam ipse, cum ceteris in exilium Sardiniam confessor Christi nobilis truderetur. Abductus ergo velociter, licet doleat Ecclesiam suam nullis adhuc eloquiorum suorum monitis eruditam, remansuram protinus destitutam; sapienter tamen tristitiam gaudio majori vincebat, quod tam gloriosæ confessionis esse particeps inchoabat. Comitantibus ergo monachis simul et clericis, magister egregius utriusque professionis exit, fletibus omnibus laicis, de cathedra honoris ad locum beati certaminis, paratus fidem Catholicam mente libera, voce forti coram Regibus et potestatibus confiteri. Suscepit eum Carthago venientem, fructumque notitiæ ejus in paucis suis fideliter gustans, multa obtulit munera; quæ beatus Fulgentius Monasterio illi, quod fabricari delegaverat, profutura mandavit. Ipse vero navem crucifixo corde et corpore in dnu ascendit, habens secum plurimas divitiarum scientie singularis, quibus omnes ubicumque veniebat, indeficienti largitate pascebat.

* Ita diss. ut
Sur. dicitur.

Magna ejus
ob doctrinam
auctoritas.

42 Inter alios sane Episcopos, cum quibus exilium commune susceperat, tempore ordinationis erat inferior, sed patientiæ et caritatis virtute non inferior. In rebus enim dubiis, ubi quam maxime consilium petebatur, si quando inter se Confessores beatissimi de communi utilitate tractabant, ultimus quidem sedebat; verumtamen ipsius sententiam Primas, vel omnes qui Primatem sequebantur, audire et facere cupiebant: quamvis ille nihil per inanem gloriam sibi vendicans deferret honorem congruum prioribus suis. Si enim cogebatur respondere consulentibus, ita paratus erat semper obedire jubentibus, ne præsumeret aliquid extorquere nolentibus. Post deliberationis autem longissimas moras, quidquid definitio communis inveniatur, eloquenter allegandum sensibus ceterorum Beato Fulgentio dimittebatur. Huic etiam, quandocumque transmarinis litteris de fide, vel de diversis questionibus interrogabantur Episcopi, respondere pro omnibus ab omnibus imponebatur. Ita sicut sanctæ memoriæ Aurelius, Carthaginensis Antistes Ecclesiæ, inter sua privilegia meruit, ut litteras ex Africano Concilio dandas ipse solus scriberet; sic iste meruerat, ut litteras ex illo Concilio dirigendas, solus ipse dictaret. Sexaginta quippe et amplius Episcopos tunc catena ligabat exilii, quorum lingua et ingenium Beatus Fulgentius Episcopus fuit. Propterea quandocumque rescribentur consulentibus, Episcoporum cunctorum nomina dicebantur in titulo, sed solius Beati Fulgentii sermo tenebatur in stylo. Præter istas quoque publici tractatus epistolæ, si quis forte ex ipsis Episcopis absentem plebem suam corrigere vel monere voluisset, ad Beatum Fulgentium suppliciter accedebat, et per ministerium linguæ ejus, officium suæ dispensationis implebat. O mirabilem virum, non sibi soli, sed omnibus natum! Sola eum Ruspensis Ecclesiæ Doctorem meruerat, et pars maxima Concilii Byzaceni de ipsius sermone vivebat. Quicumque in qualibet Sacerdotum exultantium plebe tenebatur inquietus existere, vel Episcopi proprii jussa contemnere, Beato Fulgentio dictante, sic corripiebatur absens, ut satisfactionis remedium quaerens, enavigato mari, continuo fieret præsens, et per ipsum Beatum Fulgentium, ejus eloquentiam senserat excommunicatus, impetraret veniam salubriter humiliatus. Ipse namque Beatus Fulgentius, erat ultor, ipse intercessor: cum colledge ultor; pro ministro intercessor. Ab ipso procedebatur gladius, unde superborum cervix dura cæderetur; et per ipsum

* Ms. Bonif.
colligere.

* Ms. Itip.
cunctis.

rursus benevolentiae medicina præbebatur, donec supplicium fratrum pusillanimitas sanaretur.

43 Inter ipsa plane primordia gloriosi exilii, Monasterium congregare, paucos secum monachos ducens, minime potuit; sine fraterna tamen congregatione vitam ducere nesciens, Coepiscopos suos, Illustrem scilicet et Januarium, habitare secum persuasit volentes; quibus unico serviens caritatis affectu, similitudinem magni ejusdem Monasterii, monachis et Clericis adunatis, sapienter effecit. Erat quippe eis communis mensa, commune cellarium, communis oratio simul et lectio. Nullus se super alterum insolenter efferebat, nec propriis fratribus amplius aut peculiariter consulebat, nisi quod magis illi monachi, qui Beatum Fulgentium sequebantur, districtioris abstinentiæ regulam custodientes, nihil omnino proprium possidebant, nec inter alios Clericos Clericorum more vivebant. Talis erat Beati Fulgentii eruditio, quæ spiritalibus monitis ita subjectorum sibi corda transferret a terrenis voluptatibus ad spirituales caelestesque delicias, ut boni propositi manente censura, non seducerentur infirmorum fratrum inertia, nolentium imitari, quæ quotidie ante oculos eorum gerebantur exempla.

* al. sanc.

Apud eum
Clerici et Mo-
nachi simul
vivunt.

* Ms. Itip. vel
le imitari.

44 Quis illius habitationis digne explicet laudes? Domus illa, tunc Calaritanæ civitatis oraculum fuit. Illuc enim veniebat afflictus percipere remedium consolationis: ibi gerebantur inter discordantes pacis et concordie pacta fidelia. Divinam volentibus audire diligentius lectionem, ministrabat ibi Dominus plenissimæ expositionis ædificationem. Delectabat nobiles viros, si fieri posset, quotidie Beatum Fulgentium cernere disputantem: libebat indigentiam sustinenti, inde petere suppliciter eleemosynam corporalem, unde doctrinam quoque sumeret spiritualem. Frequenter enim Beatus Fulgentius, quos multa largiendo de temporali fame liberabat, renuntiare seculo sapienter admonendo faciebat, et quamvis nihil habentes, habendi voluntatem contemnere suadebat: ita cupidus semper acquirendæ ad cœnobium fraternitatis, ut quamvis omnibus omnia nosset esse, monachorum tamen professioni sociare cunctos et optaret, et vellet. Hæc fama per dies singulos crescens, Carthaginensis quoque Ecclesiæ populos ad majora gaudia provocabat, et certissimis testibus ex illa provincia venientibus, Beatum Fulgentium commendabat absentibus.

Omnibus sub-
venit.

Multos ad re-
ligionem tra-
hit.

CAPUT XXI.

Accersitur Carthaginem, tyranni
questionibus responsurus.

Interea Trasamundi Regis adversus religionem Catholicam mens implacabilis, et ira terribilis, inter asperas persecutiones subdolasque factiones, quibus æqualem Deo Patri negare Christum Catholicos nunc terroribus cogebat, nunc promissionibus invitabat, sub intentione plus decipiendæ multitudinis simulare caput, rationem se simpliciter inquirere Catholicæ religionis, reperiri neminem putans, ejus posset in suis erroribus assertionem convinci. Proponerebat denique multis ineptarum tendiculas questionum, nec si quis ei respondere voluisset, aut despiciebat, aut repellebat: imo quasi patienter audiens, satisfieri sibi non posse jactabat. Et revera quis homini tam obdurato corde valuisset lumen ostendere veritatis? Efficiebat tamen plurimos religiosos, audaces fidei sue constantia, per occasiones a Domino preparatas, studiosi Regis convincere blasphemias.

Trasamun-
dus simulat se
instrui velle.

* Ms. S. Mar-
tullarum
Sur. multas.

* Ms. Itip. au-
dax.

46 Dicitur tandem requirenti diutius, quis plenissime posset testimoniis evidentibus vindicare veritatem Catholici dogmatis, esse inter Episcopos exultantes Beatum Fulgentium, cui nihil deesset in scientia, plurimum redunderet in gratia, qui sapienter et eloquenter

PER
EJUS DISCIP.

tus, hanc gratiam sibi dari nullatenus desideravit. Sed si quando petebatur pro infirmis et laborantibus, vel necessitatem tribulationum temporalium tolerantibus Dominum deprecari, preces suas sub hac devotione fundebat : Scis, Domine, quid animarum nostrarum salutem conveniat. Poscentibus ergo nobis quod admonet necessitas, hoc misericordia tua concedat, unde spiritalis non impediatur utilitas. Oratio igitur nostrae humilitatis, si expedit, tunc exaudiat, ut voluntas tua principaliter compleatur. Et frequenter quidem Deus omnipotens oranti Sacerdoti suo multa concessit : sed ille nihil propriis tribuens meritis, eorum potius fidei, pro quibus exaudiebatur, omnia deputabat : neque sibi, sed illis, hoc concessum fuisse dicebat.

CAPUT XXVI.

Ad socios exilii redit.

Ejus de miraculis sententia.

Sed ne diu moras longissimas patiamur, unam ejus sententiam de faciendis mirabilibus inseramus. Mirabilia, agebat, non conferunt homini justitiam, sed notitiam hominum. Quisquis autem fuerit hominibus notus, nisi fuerit justus, ad aeterna perveniet supplicia condemnatus. Ille vero, qui misericordiae caelestis opera justificatus, in conspectu Dei solius vixerit justus, etiamsi parum sit hominibus notus, beata Sanctorum gaudia percipiet coronatus. Vir igitur mirabilis timuit habere laudem de mirabilibus, quamvis ampliora quotidie miracula faceret, exhortatione sanctissima multos infideles credere, multos haereticos reconciliari, multos pessimis moribus deditos, continentiae faciens leges excipere : dum per ejus saluberrima monita sobrietatem discerent ebriosi, castitatem sectarentur adulteri, distribuere omnia pauperibus avari rapacesque doerentur : et mutato proposito, superbis humilitas, litigiosis pax, inobedientibus obedientia fieret dulcis.

Lamentum ejus
reditu exules
Episcopi.
*Sur. reportatus.

34 Talibus plane mirabilibus Beatus Fulgentius piam semper operam dedit, quibus secum comitantibus, in omni loco et tempore gloriosus, favente aliquando sereni aeris tranquillitate Sardiniam * deportatus, exultantium Coepiscoporum laetos animos reddidit, ipsamque provinciam, cui tantorum praesentia Sacerdotum tribuebat ornatum, praesentiae suae luce fecit splendidam, concurrentibus indique cum gaudio Christianis hominibus, videre athletam Christi fortissimum, qui certamine singulari saevientis impetum Regis frerarat, ad divina castra redisse insignibus laureis adornatum, et antiquis commilitonibus junctum, tanto amplius singulis exhibuisse laudabiliter humilitatem, quanto sciebat suam plus enituisse virtutem ; memor sine dubio Scripturae moventis : Fili quanto magnus es, humilia te in omnibus, et coram Deo invenies gratiam.

Eccle. 3. 20.

CAPUT XXVII.

Ejus in exilio actiones et instituta.

Noluit plane jam B. Fulgentius in priori domo multis fratribus comitantibus diutius habitare, sed juxta Basilicam Sancti Martyris Saturnini, procul a strepitu civitatis vacantem reperiens locum, * Brumasio Calaritanæ civitatis Antistite venerabili prius, sicut decuit, postulato, novum sumptibus propriis Monasterium fabricavit. In quo quadraginta et amplius fratres congregatis, disciplinae cenobialis ordinem custodivit illesum, nemini dans licentiam professionis sanctæ regulam præterire : sed principaliter hoc observandum monachis tradens, ut nullus eorum quidquam sibi proprium vendicaret, sed essent omnibus omnia communia. Dicebat enim frequenter, nec debere, nec posse monachum judicari, cui volun-

*Baron.
Primasio.
ss. Bonif.
Brimasio.

Novum ex-
traut Monaste-
rium Calari
in Sardinia.

tas habere privatum peculium persuaserit. Ut enim monachus lautioribus forsitan cibus utatur, interdum cogit infirmitas corporis ; ut autem cupiat in quibuslibet exiguis rebus juris proprii dominium vendicare, superbe voluntatis et avaræ cupiditatis evidens testimonium est.

36 Distribuere sane ipse cum summa discretione servis Dei necessaria vitæ subsidia, singulorum vires infirmitatemque considerans. Verumtamen quibuscumque plus ceteris consulebat, eos humilitatem custodire amplius admonebat, dicens eis : De substantia communi quisquis aliquid plus accipit, omnium fit debitor quorum est illa substantia ; debitorem porro sola juvat humilitas. Sic efficiebat, ne quis scandalum pateretur, quando uni propter infirmitatem plus dare aliquid videbatur. Erat quoque ei nimia sollicitudo, prævenire cunctorum monachorum petitiones, ante tribuendo, quidquid tribuendum cuilibet vel necessitas vel ratio manifesta monstraret. Si quis autem præsumpsisset, priusquam acciperet, petere ; negabat ei continuo, etiamsi mereretur accipere, dicens monachos debere his, quæ acceperint, esse contentos. Ceterum qui sibi tamquam indigeant, petunt, desideris adhuc carnalibus serviunt, et omnino non perfecte de caelestibus cogitant, quamdiu quid sibi necessarium sit, ipsi sibi, quia non possunt negotiando, petendo saltem providere festinant.

Liberalis in
suos, maxime
nihil ulro
petentes.

37 Illos quoque veros esse monachos dicebat, qui mortificatis voluntatibus suis, parati essent nihil velle, nihil nolle, sed Abbatis tantummodo consilia vel præcepta servare. Propterea sine suo consilio nec eum fratrem, qui Præpositi gerebat officium, sinebat aliquid agere. Laborantes fratres, et opera carnalia indefessis viribus exercentes, lectionis autem studium non habentes, minus diligebat, nec honore maximo dignos judicabat. In quo autem fuit scientiæ spiritalis affectus, etiamsi virtute corporis destitutus, operari manibus nunquam posset, peculiariter habebatur dilectus et gratus.

Qui veri mo-
nachi : qui ei
maxime cari.

38 Amabat autem, quando coram fratribus disputabat, si quis ei quæstiones proposuisset acerrimas, in quibus excellentissimo laboraret ingenio ; licebatque generaliter omnibus fratribus, etiam natura simplicibus, parumve intelligentibus, unde vellent, interrogare : nec prius, quam satisfactum sibi confiterentur, rationem reddere, victus tædio vel labore cessabat. Erat enim maxima ei et mirabilis gratia, corrivere inquietos corde tranquillo : ita ut tunc magis quando putabatur ab aliis vehementer irasci, summa in eo vigeret regnaretque placiditas : et sine perturbatione perturbato similis multos male agentes salutari impetu perturbabat. Odiens enim vitia, diligens homines, tandem severus apparebat, quamdiu disciplina spiritualis utilitas exigeret. Alias autem circa singulos ita mansuetus fuit, et communis et facilis, ut neminem fratrum puro nomine clamitaret, neque cum typho sæcularis dominationis, aliquibus quamvis parvulis imperaret.

Affabilis erat,
benignus, dis-
crete severus.

CAPUT XXVIII.

Scripta ab eo in exilio. Finis persecutionis.

Scripsit eodem tempore Carthaginensibus Epistolam, sublimes exhortatione perspicuam, ubi pene cunctos dolos et fallacia blandimenta, quibus infelices animæ seducebantur ad mortem, gravissima questione digessit. Tunc etiam de remissione peccatorum consulenti Euthymio viro religioso, duobus libellis sine mora respondit. Testimonia quoque prædestinationis, et gratiæ differentias cupientem nosse, salubriter disputans docuit. Jam familiares epistolæ, in quibus tamen spiritalis ædificatio continetur, et ibi apud Sardiniam commanentibus, et in Africa degen-

Varu ejus
libri.

tibus,

tibus, et Romanis præcipue Senatoribus, viduisque ac virginibus, quarum fama laudabilis habebatur, frequenter direxit. Ad Probam virginem Christi, de jejunio et oratione libellos duos conscripsit. Ita erat notior omnibus gentibus, ut duo libri, quos a Faustas Episcopus Galliarum contra gratiam subdolo sermone composuit, favens occulte Pelagianis, sed Catholicis tamen volens videri, Constantinopoli b offensis plurimis fratribus, ad Beatum Fulgentium probandi dirigerentur. Quibus ne occultum serperet virus, septem libris ipse respondit, plus laborans exponere, quam convincere: quia dubios sermones ejus exponere, hoc erat delirantis argumenta convincere. Magnus plane hujus operis labor mercedem debitam cito suscepit. Mox enim ut est dictatio ipsa finita, protinus est longissimæ captivitatis catena disrupta. Mors enim Trasamundi Regis, et mirabilis bonitas Hilderici regnare incipientis, Ecclesie Catholice per Africam constitutæ libertatem, restituens, Carthaginiensi plebi proprium donavit Antistitem, cunctisque in locis ordinationes Pontificum fieri clementissima auctoritate mandavit.

CAPUT XXIX.

Gloriosus ejus reditus. Vita post exilium.

Beatus itaque Fulgentius, postquam sapienter expugnavit Pelagianos, laticifatus meruit videre Catholicos. Inde secundum quod per eum Spiritus sanctus prædixerat, reversus est Carthaginem cum omnibus consecratoribus, unde solus exierat. Invenit lætos, quos dimiserat mæstos. Invenit nimia exultatione ferventes, quos reliquerat persecutionis violentiam sufferentes. Invenit habentes spirituales Patrem, quos reliquerat dolentes Ecclesiam matrem. Invenit expectantes se cum gaudio, quos reliquerat gementes in tædio.

61 Tanta autem fuit devotio Carthagensium civium, Beatum Fulgentium revisere cupientium; sic universus populus expectabat ardentem, quem viderat in conspectu suo pugnasse viriliter; ut aliis Episcopis ante ipsum descendentibus, silens multitudo super littus staret, oculis et mentibus inter omnes Episcopos Beatum Fulgentium, quem familiariter noverat, querens, et eum a cunctis navibus expetens. Ubi vero facies ejus apparuit, immensus nascitur clamor, altercantibus omnibus, quis primo saluaret agnoscendus, quis caput benedictum supponeret, quis extremis vel saltem digitis mereretur tangere gradientem, quis videre vel oculis procul stantem. Resonabat divina laus ex omnibus linguis. Ad sancti quippe Agilei Basilicam sequens populus et præcedens. Confessorum beatorum triumphum nobilem celebrabat. Multitudo autem maxima populi Beatum Fulgentium, quem plus ceteris honorabat, concurrens alacriter comprimebat, donec sancta quorundam Christianorum provisio, rotam in circuitu faciens æstuanti, liberum præberet iter in medio transeunti.

62 Probare tamen adhuc Dominus cupiens virorum fidelium caritatem, copiosis imbribus ambulantes mirabiliter inundavit. Et quis opera pietatis enarrare valeat, absque dispendio veritatis? Immensa pluvia neminem terruit, aut obsequium Sacerdotibus gloriosus præbere prohibuit: imo potius vel benedictione caelesti desuper descendente, tantum fides nobilium crevit, ut planetis suis super Beatum Fulgentium granatæ expansis, repellerent imbres, et novum tabernaculi genus artificiosa caritate componerent: imitatores eorum effecti, qui prioribus temporibus Salvatore super pullum asiæ coincidenti, et Hierosolynam venienti, vestimenta sua, sicut Evangelium loquitur, in via sternebant. Tale quippe aliquid et isti faciebant, qui propriis indumentis Beati

Fulgentii nudum caput unanimes protegebant. Vix ergo appropinquante vespere, sanctæ memoriæ Bonifacio Episcopo representati, benedixerunt omnes et laudaverunt communiter Deum. Tunc Beatus Fulgentius per omnes vicus Carthaginiensis civitatis, ubicumque transibat, manibus et oculis demonstrabat, laudibusque innumere prædicabatur.

63 Postquam vero domos omnium diligentem se concitus visitavit, benedixit, et gaudere dignatus cum gaudentibus, qui prius fleverat cum flentibus, cunctorum desideria satiavit; valefaciens fratribus, egressus est de Carthagine, per omnes prolixi itineris vias gaudia majora reperiens, in occursum suum populis undique tendentibus cum lacernis et lampadibus, et arborum frondibus, reddentibus gratiam ineffabili Deo, qui Beatum Fulgentium mirabiliter in conspectu omnium fecerat gratiosum. Per omnes Ecclesias tamquam proprius Episcopus suscipiebatur, et sic de reditu ejus omnis Byzacena provincia velut plebs una gaudebat.

64 Quem, obsecro, gloriæ hujus non extolleret magnitudo? Beatum tamen Fulgentium ad majoris humilitatis studium provocavit. Veniens namque cum gloria populari, dignitatem Pontificis privilegio specialis venerationis accumulans, postquam cathedram sedit, inter monachos adhuc habitare desideravit. Et ne videretur Abbatis Felicis adventu suo minuire potestatem, imperandi monachis omnem sibi ademit voluntarie facultatem, non suam, sed alterius volens ipse quoque facere voluntatem. Et qui adhuc monachus dispensationem susceperat fratrum, jam Episcopus dominari noluit in proprio monasterio: sic sollicitè cavens, ne Felicem contristaret Abbatem, ut exhibens supervenientibus hospitalitatem, si quando vel multiplicari panem, vel aliquid amplius exhiberi necessitas expetisset, Abbatis primo Felicis consilium requisisset. In omni denique concilio Byzaceno, de rebus majoribus ipse primus consulabatur: in monasterio proprio de rebus etiam minimis Abbatem Felicem simpliciter consulabat.

65 Parum fuit Beato Fulgentio verbis et operibus hanc humilitatem sequi ac retinere, nisi per scripturam quoque firmaret, nihil se in illo monasterio proprium vendicare, nec pro potestate, sed pro caritate inter monachos habitare. Considerans enim vir providus, ne quod servi Dei simplices præjudicium postea paterentur, obicem contradictionis in hac scriptura successoribus suis opposuit, quia utilitati monachorum servientium Deo nihil præposuit. Enit tamen juxta Ecclesiam domum, cui fabricandæ curam maximam diligenter impendit, ne futuro successoris suo deesset hospitium. Clericorum vero, si qua defererent, ministeria reparans, probatos sibi multos ex fratribus monachis ad Ecclesiasticam militiam transtulit. Ibi quoque caritatis consulens, ut dum pene omnes clericos ex illo monasterio ordinat, antiquæ familiaritatis manente notitia, nulla lis aliquando monachos et clericos ventilet. Summam quoque diligentiam præbuit, ne quis clericus ambitiosis vestibus ornaretur, ac negotiis secularibus occupatus, ab officio ecclesiastico diutius vagaretur; jubens omnes non longe ab Ecclesie domos habere, manibus propriis hortum colere, psallendique suaviter aut pronuntiandi curam maximam gerere.

66 Per singulas septimanas omnes clericos ac viduas, et quicumque potuisset ex laicis, quarta et sexta feria statuit jejunare: quotidianis vigiliis, matutinis, et vespertinis orationibus adesse præcipiens omnes. Aliquantos inquietos verbis, aliquantos verberibus coercerebat, quos culpa manifesta flagellari coegerat. Ita vitia cunctorum salubri disputatione mordebat, ut nullus interserens nomen, omnes cogere meture, et latentia quoque peccata salubriter

a Lrrioribus quidem non carent libri Fausti Episcopi; ipse tamen auctor Sanctus est, ut 16 Januarii dicemus. b al. offensi a pluribus fratribus.

Hildericus hinc Episcopos restituit.

Hedewit exules Episcopi in Africam.

Magno plausu populi excipitur Fulgentius.

Matth. 21.

PER
EJUS DISCIP.
Gratias agunt
omnes Deo.

Fulgentius
amicos visi-
tat.

Redit ad suos
nircexulantes.

Habitat in
monasterio
Abbati subje-
ctus.

* al. suppli-
citer.

* al. defuis-
sent.
Monachos
Ecclesiasticis
ministeriis
adhibet.

Clericorum
magnam
curam gerit.

Jejunia, et
publicis præ-
ces constituit.

Vitia castigat.

Pa
EUS DISCIP.

Dissidiatollit.

* al. Vive-
censit.
*ms. Rip-
quodvult
Deo.

Int alteri
postponi in
Concilio.

tímendo deserere. Verumtamen quomodo inter proprios clericos minorem posset habere cautelam, qui diuturnas etiam finitimarum plebium lites et contentiosas certamina dirimebat? Ipse denique Maximianensis animositate plebis, ordinatum sibi Episcopum recipere nolentis, salubri admonitione sedavit, debituque finem gravissimo scandalo statuens, cuncta inter eos modeste et salubriter pacificans ordinavit.

67 In Concilio quoque * Vincensi iudicio Sacerdotum omnium, qui convenerant, Episcopo cuidam, nomine * Quodvultdeus, qui priorem se illius existere confirmabat, antepositus et praelatus, ipso die et tempore tacuit, nec auctoritatem Concilii excusando minuire voluit: Sed ubi post Concilium dolere sensit Episcopum, tímens propter suum honorem generare fratri scandalum, meliusque iudicans per caritatem se fieri minorem, quam sine caritate majorem, Sufertani postea Concilii gloriosum respiciens adesse conventum, precem supplicem coram omnibus fudit, ut sibi rursum, se volente, Quodvultdeus Episcopus praeferretur, ut nomine suo posterius recitatio, laetus deinceps viveret, consecratoris animo reconciliato. Mirati sunt Episcopi humilitatem talia postulantis, nec contristare voluerunt offendentem Deo sacrificium humilitatis, ac custodiendam spiritus societatem in vinculo caritatis. Ubi sunt nunc illi, quibus eminendi super ceteros dominatur affectus, qui se etiam suis Prioribus anteponunt, indebita sibi privilegia vendicantes? Ecce Beatus Fulgentius nec primatum, quem meruit, defendere voluit: quia sine caritate prior esse alicui minime concupivit.

toncionatur.

* al. Furnos.

Alu scribit.

* al. jam re-
versus de
exilio, novem
et decem
libros, etc.

68 Catholicae Ecclesiae singularis magister et Doctor, quamlibet inter varias occupationes hic in Africa parum vacaret, plurimos tamen Ecclesiasticos sermones, qui in populis dicerentur, scribendos dictabat. Ubicumque sermonem faciebat, omnium animos demulcebat; nec inanes et vanissimos plausus, sed compunctionem generans cordis. Expectavit eum sanctae memoriae Bonifacius Episcopus Ecclesiae Carthaginensis, apud * Furnos ecclesiam dedicans, duobus diebus se praesente tractantem: quando tantum delectatus est audire verbum Domini de ore ejus, ut donec ille sermonem finiret, ipse terram lacrymis irrigaret, agens gratias Deo, cujus gratia semper in Ecclesia Catholica summus excitat praclarosque Doctores. * Multa jam reversus de exilio condidit nova; decem libris Fabiani mentientis falsa gesta, convincens: de veritate praedestinationis et gratiae libellos tres confecit, aliaque multa digessit: que si quis scire voluerit, in ejus Monasterio veraciter scripta reperiet.

CAPUT XXX.

Ejus obitus, sepultura, successor.

Scedit ut
penitentiae
vacet.

*ms. Bonif.
secretum.
* al. Circumam.

Redit ad suos.

Nobis autem jam tempus est dicere, quomodo post omnia bona opera sua requieverit, ad caeli regna translatus. Ante annum ferme, quam de isto saeculo raperetur, profunda cordis compunctione permotus, reliquit subito Ecclesiasticas occupationes, et de ipso quoque Monasterio suo * secreto recedens, ad insulam * Circinam, paucis comitantibus fratribus, navigavit. Ubi in quodam brevi scopulo, cui nomen est Chilmi, ubi jam Monasterium fabricari mandaverat, lectioni et orationi ac jejuniis vacans, veluti sciret appropinquare sibi novissimum diem, sic ex toto corde suo penitentiam gessit. Et quamvis tota vita ejus, ex quo monachorum professionem conversus ex toto corde suscepit, praenitentiae fuerit tempus, in hac tamen insula multo amplius ac multo diligentius inchoanti similis, membra sua mortificavit, et in conspectu solius Dei flexit. Inde jam plurimis de absentia Sacerdotis murmurantibus, caritatis necessitate constrictus, iterum descendit ad Monasterium suum, con-

sueta hominibus religiosus exhibere solatia, laborisque durissimos pro utilitatibus proximorum longanimiter sustinere.

70 Non multi autem fluxerant dies, et ecce servum fidelem bonus Dominus requirebat. Incidit enim repente in corporalis infirmitatis acerrimas passiones, ubi septuaginta prope diebus aegritudine fatigatus, hoc solum frequenter dicebat: Domine, da mihi modo hic patientiam, postea indulgentiam. Nec ab isto sermone aliquantulum cessavit, sive dolor affligeret, sive febris incenderet, sive lassitudo dissolveret. Persuadentibus autem medicis, ut lavacris balnearibus uteretur. Numquid balnea, inquit, facere poterunt, ne homo mortalis, expleto vitae suae tempore, moriatur? * Si vera proximat mors, nec aquarum calidarum possunt fomenta repellere, cur mihi, obsecro, persuadetis, ut rigorem diu servatae professionis in fine dissolvam?

Ejus in morbo
patientia, et
praecleara
praecatio.

* Sar. Si vero
proximam
mortem.

71 Sic salutem suam supernae voluntati fideliter credens, postquam se sensit sine aliqua dubitatione dissolvendum, vocans universos clericos suos, praesentibus monachis, allocutus est eos, dicens: Ego, fratres, animarumstrarum salutis prospiciens, molestus apud vos forsitan et difficilis exiti. Et ideo obsecro vos, ut ignoscat mihi quisquis aliquid dolet. Et si forsitan severitas nostra modum transgressa est debitum, orate ne mihi hoc Dominus imputet ad peccatum. Cumque talia Beato Fulgentio lacrymosis singultibus exprimente, cuncti simul super genua ejus caderent, semper bonum, semper affabilem pro omnium salute, sicut decuit, invigilasse clamantes: Provideat ergo, ait, vobis Dominus Deus meus pastorem dignum se.

Petit a Clericis
veniam.

72 Tunc imperato silentio paululum requievit. Et deinde curam pauperum gerens, requisita summa pecuniae, de qua fidelissimus dispensator quotidie egenibus ministrabat, totum jussit expendi, per seipsum memoriter recolens viduarum, pupillarum, peregrinorum, eunctorumque illic indigentium nomina: quibus quid singillatim daretur, propria deliberatione constituit: heredes in hoc saeculo non habens, hereditatem tamen hujus benevole sollicitudinis pauperibus derelinquens. Sed nec suos clericos debita benedictione frandavit, ipsorum quoque paupertati misericorditer consulens: ac secreta omnia diligenter praerodinans, orans jugiter, et intrantas singulos benedicens, usque ad extremam horam sana mente permansit.

Mortuus
omnia paupe-
ribus distri-
buit.

73 Postremo die Kalendarum Januariarum, post peractam vesperam, beatum spiritum feliciter in manus Domini tradidit, annum sui Episcopatus agens vicesimum quintum, vitae autem totius sexagesimum quintum, sicut multis ante fratribus morti proximam indicavit. Ipso autem die sanctum corpus ejus sepeliri minime potuit, sed in oratorio Monasterii constitutum, tota nocte illa in psalmis, hymnis et canticis spiritualibus vigilare monachos simul et clericos invitavit. Mane vero postquam multitudo maxima populorum de locis finitimis ad exequias venit, Sacerdotum manibus ad Ecclesiam civitatis, quae Secunda dicitur, ubi etiam reliquias Apostolorum constituerat, deportatus, sortitus est honorabile monumentum. Primus plane in eadem basilica Pontifex poni meruit, ubi nullum mortuum neque Sacerdotem, neque laicum, sepeliri consuetudo sinebat antiqua. Sed magna vis dilectionis, removerat impedimentum consuetudinis: ambientibus universis civibus, et cum summa devotione quaerentibus, ut ubi vir sanctus et Deo amabilis fuerat consecratus, ibi orationibus singulorum semper etiam localiter videretur adjunctus.

Mortuus Kal.
Jan.

Honorifice
sepelitur.

74 Probaverant quippe saepius, quanta bona illis oratio Beati Fulgentii praestiterat, et quanta mala repulerat: sicut postea manifestis indicis eviderent apparuit, quando post non plurimos dies * accessionis ejus, gens inimica Maurorum Ruspense territorium repente

* al. accessio-
tionis. Sar.
decessionis.

*Mauri Rus-
pense territo-
rium populi-
bantur.*

repete vexavit, rapinis, credibus, incendiis multa devastans, atque intra ipsos Ecclesie parietes, quos invenire potuit, jugulans. Quis Beati Fulgentii gratiam non miretur? Quamdiu vixit, furorem belli civitati illi commissa non sensit : et cum tota pene provincia captivitate sustineret horribilem, Ruspa fuit incolumis propter Sacerdotem venerabilem, cujus vita propriis civibus murus fuit.

75 Ne hoc interim præterendum silentio judicavi, quod dum ei successor idoneus quaereretur, discordantibus laicis et Clericis, annuam prope integrum prolixitas contentions exegit, ut illa die sanctitas Tua super ejus cathedram sederet, quo ipse defunctus est. Ornari quippe hoc privilegio meruit prima solemnitas ejus depositionis, ut multo amplius venerabilis fieret per gaudia Tuae ordinationis. Vis autem nosse, quomodo non fortuitis motibus ista provenerunt, sed illius orationibus demonstrantur esse concessa? Re- cole visionem fidelissimam Beati Pontiani Episcopi

Themitani, quam sic ipse narravit : Eunti mihi secundum præceptum Datiani Primatis, ut Ruspensi Ecclesie eligeretur Antistes, idem Beatissimus Fulgentius per tempus quietis apparuit, et affabili, sicut solebat, ad spectu salutans amicabiliter : Quo, inquit, nunc sanctitas tua velociter ambulat? Cui respondit : Ut Episcopus Ruspensi Ecclesie eligatur. Ille vero subridens : Jam, inquit, ordinatus est. Nonne non apparet ipsius orationibus fuisse perfectum, quod est visitante prædictum? Qui ergo confirmationem noverat necdum electi, vel ordinati, diem quoque, quo in cathedra considerare poterat ordinatus, jam orando muerat. Votis itaque continuis et fidei devotione semper optamus, ut glorie illius factus particeps in æternum, non indignus tanto prædecessore feliciter vivas, operisque hujus de perfectione nobiscum Domino gratias agas, et pro his, quæ minus forte dicta sunt eloquenter, ab omnibus sapientibus Lectoribus veniam petas.

*Succedit ei
anno post
Felicianus,
ipso id e cælis
curante Ful-
gentio.*

** us. Hip.
Ponticani.*

DE S. MOCHUA SIVE CUANO

ABBATE IN HIBERNIA.

*1 JAN.
S. Mochua
1 Januar.
mortuus ab
aliis 11 April.
colitur.*

Sanctum Mochuam sive Cuanoem *Lægisensem*, quem *Hibernorum Martyrologia mense Aprili referunt*, qui tamen *Kalendis Januarii migravit in celum* : quo die et nos ejus *Vitam damus, nobis ab R. P. Hugone Vardæo monasterii S. Antonii de Padua Ordinis S. Francisci Lovanii Guardiano communicatam, ex fide dignis Hiberniensibus codicibus descriptam.*

2 Multa continet admiranda portenta, sed usitata apud gentem illam simplicem et sanctam, ut ex aliorum actis Sanctorum patet; neque sacris dogmatis aut Dei erga electos suos suavissimæ providentiæ repugnantia. Sunt tamen fortassis nonnulla imperitorum liberiorum culpa vitata, aut amplificata. Quod in gentium suorum rebus gestis animadverti oportere nos docuit *Henricus Fitzsimon Societatis nostræ Theologus, egregio rerum usu præditus. Quæ tamen sic adjecta craseri debeant, nobis profanæ Hibernorum historiæ ignavis non facile est statuere. Satis est Lectorem monuisse ut cum discretionem ea legat quæ prodigiosa, et crebro similia miracula commemorant, nisi ab sapientibus scripta auctoribus sint. Nobis tamen nihil expungere constitutum est nisi rectæ fidei aut bonis moribus repugnet, aut sit ejusmodi ut clare id possimus referre.*

*Sanctorum
Hibernorum
Vita mira-
bilia, pruden-
ter legende.*

VITA

EX VETERIBUS MSS.

CAPUT I.

S. Mochua ex milite monachus.

Clarus genere vir erat, nomine Mochua, filius Lonani ex Lugne trahens originem. Hic in primæva ætate vir erat multum bellicosus, ac de hostibus suis semper victoriam habens. Triginta annis sic laicaliter vixit, antequam militiam Christi exercebat.

2 Sed expletis triginta illis annis divina inspiratione admonitus et Domini timoris telo percussus ad fidem Christi conversus et monachus factus, Clericalem assumpsit habitum. Cui avunculus suus quandam villam donavit : quam S. Mochua cum omnibus suis

*S. Mochua
patris et
genis. Mil-
itansequitur.*

*Fili mona-
chus.*

*Villam sibi
donatam*

rebus incendi jussit, ne de peccatoris eleemosynis vel possessionibus famulus Christi portionem aliquam haberet. Post hæc vir Dei ad locum, qui hodie Teach-Mochua, quæ principalis scilicet sedes ejus est, divina promissione devenit. Hunc locum ipse in nomine.... ædificavit, et multis signis et miraculis adornavit.

incendi jubet.

CAPUT II.

Mochuæ miracula. Spiritus superbiæ a S. Colmano depulsus. Ignis divinitus accensus.

Inter ejusdem Sancti insignia miracula hoc quod sequitur celebriter commemoratur. Quidam namque nobilis et sapiens Clericus, nomine Colman-Ela, cum quadam die cellam suam apud Glemssen circumiret; tunc de statu suo et corporis pulchritudine et scientiæ suæ profunditate spiritus superbiæ inflatus, mundana de se sapiebat. Postquam autem sederet in cubili suo sic elatus, omnem suam scientiam ac si nihil ante scivisset, penitus tradidit oblivioni. Stupescens igitur super hoc et non modicum admirans, nocte sequenti jejunavit, Deum suppliciter exorans, ut a se spiritum ignorantiae dignaretur tollere, et pristinam scientiam restituere. Cui Angelus in somnis apparens ait : Colmane, cur jejunas? quid petis ut tibi det Deus? Respondit Colmanus : Peto ut mihi scientia, quam ante habui, a Deo restituatur. Et ait Angelus : Id quod quæris, inquit, habebis. Et Colmanus : Cui, inquit, commisit Deus mei curam? Et Angelus : Vade, inquit, ad S. Mochua, qui te de tua superbiâ et ignorantia liberabit.

*Claret mira-
culis.*

*S. Colman-
Ela de sua
doctrinâ
superbius ea
privatur.*

4 Colmanus igitur cum quindecim aliis honestis Clericis iter aggrediens, ad cellam viri Dei recto itinere pervenit. Sanctum vero Mochua rusticano habitu indutum, virgasque portantem in humeris suis, extra villam invenit. Colmanum vero intuens Sanctus Mochua ipsum salutavit : dumque mutuo sic salutassent, ecce subito quadam avicula virgarum illarum summis insidens, garriendo quasi unum versum cecinit. Quo audito S. Mochua interrogavit quid avicula illa cecinisset. Cui Colmanus se nescire respondit. S. Mochua

*Mittitur ad
S. Mochuam.*

EX MSS.

chua dixit : Mira refers, dum ego qui nunquam novi scripturas, id quod cecinit intelligo. Et iterum ait : Hoc, inquit, dicit avis : Nullum verbum de scientia, quam tu habuisti, menti tuae nunc inhaeret. Tum Colmanus dixit : Fateor, inquit, me nihil scire, et ideo Deus me misit ad te ut saner. Tunc S. Mochua ait : Spiritus immundus, qui in te habitat, exeat a te. Sic enim concessum est ei ad tempus in te habitare. Illico audito viri Dei imperio, daemon a Colmano discessit, ac sua scientia plenarie est ei restituta. Ipso enim elationis suae culpam recognoscente, atque lumine gratiae cor illustrante, princeps tenebrarum effugatus est.

5 Tunc hoc miraculo ostenso S. Mochua Colmanum cum suis ad cellam suam perduxit, et ut ignis et balneum ad eos portaretur a suis, praecepit : cui quidam de Clericis S. Colmani ait : Non igne, inquit, terreno soliti sumus calefieri, nec balneum nostrum cum eo preparari consuevit. Quo audito S. Mochua palmas mundas suas ad caelum extendens, ignem de caelo petivit, et exaudita est oratio ejus, quia lapis ignitus de caelo lapsus pro cacumen domus, ubi erat, in foco cecidit, ex quo copiosus ignis pro necessitatibus fratrum est constructus.

Ignis caelitus
accenditur
ejus precibus.

NOT. 9.

CAPUT III.

*S. Fintani superbia lepra castigatur.
Eam Mochua depellit.*

S. Munno sive
Fintano appa-
ret quotidie
Angelus.
Colitur
Munno
21 Octobris.
S. Mochua ani-
mam migra-
turam multi
Angeli cepe-
runt.

Quodam alio tempore vir sanctus, Munno nomine, dum in cella sua triduo moram faceret, Angelica visione, qua quotidie visitabatur, per idem tempus frustrabatur. Cumque Angelus Domini post triduum se viro Dei presentaret, et ab eo cur tantam moram faceret seiscitaretur, respondit : Sancti, inquit, caelicolae communem conventum atque concilium habuerunt, expectantes animam cujusdam viri sancti, nomine a Mochua, qui viam universae carnis ingressurus erat : et hae causa retardationis meae fuit ne da te tempore solito venirem. Ad quem S. Munno dixit : In quibus, inquit, meritis virille praecellebat vitam meam, dum sic sim neglectus? Cui Angelus respondit : Faciebat, inquit, dum vixit, quod tu non facis, quia quamdiu vitam duxit in terris, nulli praesenti maledixit, nec absentem unquam detraxit. Insuper et dispositionem omnis temporis secundum divinam voluntatem sive in serenitate sive in tempestate aequanimiter sustinuit, et commendavit. Tu quoque superbus es, et Dominus tuus vult ut humilieris. Cui S. Munno respondit : Libenter sufferam si quod lipse elegero a Deo meo mihi concedatur. Cui Angelus : Quod petis a Deo tibi concessum est. Tunc ait Munno : Leporam mihi inter infirmitates corporales eligo. Per verbum ergo Angeli S. Munno leprosus factus est, et lepram illam usque ad septem annos sustinuit.

S. Munno
petit sibi
lepram a Deo
immitteri, et
conpctat.

Mittitur ad
S. Mochuam
curandus.

Insignis ejus
patiendi
ardor.

Ab Angelis
honoratur.

7 Completis vero septem illis annis cum magna animi patientia, ecce idem Angelus ad eum rediens virum Dei consolatus est dicens : Quia, inquit, patienter tuam infirmitatem luesque sustinuisti, ideo modo a Deo tuo concessum est tibi et finem laboribus inopinere et munditiam a lepra tua obtinere. Ad quem iterum S. Munno ait : Cui, inquit, commisit Dominus curam sanitatis meae recuperandae? Et Angelus ad eum : Sancto Mochua, inquit. His dictis S. Munno iter arripuit, et ad cellam viri Dei properavit. Cumque ad locum Sancti Mochuae pervenisset, diversorum inibi introivit, et domum ingrediens, et neminem ibi reperiens, sed nudum vestibulum; pellentiam quandam, quam ibi invenit, sibi supposuit, et super eam cubans vermes, qui de ejus corpore per pavimentum transibant, cum scopis quadam se recolligebat, et in locum unde exierant remittebat. Cumque S. Mochua tunc absens foret, spiritu ei revelante ad cellam accelerans, Angelicam administrationem supra do-

num in qua vir Dei sedebat, aspiciens, ministrumque eum comitabatur ad videndum quis domi foret sine mora praemisit : eumque domum intrasset, cernens hominem calvum, leprosum, ulcerosis plagis horribilem, pavore attonitus, et stupescens de domo festinans, illum quem in domo viderat Sancto Mochuae nuntiando descripsit. Audiens vir Dei hominis descriptionem, et intelligens eum esse Sanctum Munnum ait : Vere, inquit, vir Dei Munno est, qui a Deo ad me missus est ut a lepra sua curetur. Tunc domum intrans virum Dei amplexatus est, et a vertice capitis lingua eum lambens pristinae sanitati eum restituit : et quod ceteris difficilior erat, nares ejus omniungens tribus vicibus successive ore sacro sumens tria extraxit phlegmata, sed meritis utriusque, ut reor, hae tria phlegmata conversa sunt in tria auri obriz talenta, quae in ejus serinio velut tria aurea poma recondita sunt. Postquam vir Dei mirifice sic fuit curatus, ad cellam suam laudans Deum suum reversus est. Postquam vero B. Munno jam a lepra curatus est, cum ad medium pervenisset iter pes alicujus equi, qui curram ejus ferebat, fractus est : quodcum S. Mochua percepisset, cervum de monte vicino vocavit, qui se sponte curru subjiens, mansueti equi ministerium implens, vir Dei Munno ad domum suam prospere ductus est.

S. Mochua le-
prosum lam-
bit, et mucum
narivum exsu-
git : qua in
aurum
mutatur.

Cervus jussu
S. Mochuae
equi vices
supplet.

a Alias Lunus, quem centum Monasteriorum Fundatorem memorat S. Bernardus in Vita Malchiae, colitur 2 Aug.

NOT. 10.

CAPUT IV.

*Serenitas et fluminis trajectio miraculosa,
Mochuae precibus.*

Interea sanctissimus vir Kienanus cum furore spiritus ecclesiam coepit Domino aedificare lapideam, quia ante in Hibernia non fuit usus construendi ex lapidibus Ecclesias. Eo quoque tempore contigit opus quoddam retardari atque impediti eo quod caementarii ceterique operarii dicebant, quod si pluvia vel imber inter duos colles circumpositos unquam difflueret, illi mox ab eo desisterent : quo audito Sanctus Kienanus singulos Hiberniae Sanctos Sanctasque adiens rogabat ut aeris serenitatem a Deo procompendo opere impetrent. Cumque a singulis aliquid tempus serenitatis, utpote septimanam ab uno, mensem ab alio, et tres menses ab alio obtineret, et adhuc ad opus completum unius anni indigeret spatio; quadam nocte vir Dei jejunians Deum rogavit ut sibi revelaret ad quem Sanctorum se pro anno illo obtinendo converteret : et qui revelat mysteria, eum docuit ut ad cellam Sancti Mochuae, quae Donus Mochua modo dicitur, properaret pro obtinenda sua petitione : et cum illuc cum decem quinque Clericis veniret, honorifice est receptus et quod petierat adeptus est. Nam orante Sancto Mochua et jejunante, a datore superno serenitatem unius anni cum dimidio pro completo opere illo obtinuit.

Primo Eccle-
sia lapidea in
Hibernia.

Ad id opus
impetrata
divinitus serene-
ntas.

9 Hoc igitur dono concesso S. Mochua Kienanum rogavit, ut opere illo completo nuntiaretur ei ut ad consecrationem ecclesiae veniret, et ad prima noctis procurationem superventuris amonam provideret. His quoque peractis S. Mochua duxit B. Kienanum eum suis usque ad flumen cui nomen est Lynchorellyggi, quae est aqua valde impetuosa pro tempore. Cumque aquam illam violentam ae rapidam Clerici cernerent, pro tempore illo inamabilem sine scapha judicaverunt; tunc S. Mochua pallium suum in virtute illius qui in pallio Eliae desiccat aquas Jordanis, misit super aquas, et in eo S. Kienanus eum suis quindecim discipulis ultra flumen tamquam in rate tutissima transvexit. Sancto igitur Kienano cum suis ad cellam suam properantibus, pallium latum charitatis S. Mochuae, non complicatum in aliquo, nec humefactum, ad ipsum reversum est.

Mochua
Kienanum
cum 15 Cleri-
cis in pallio
ultra torrentem
transmit-
tit.

NOT. 11

CAPUT

CAPUT V.

Cervi cæsi ac comesti, vitæ restituti, Mochuæ meritis.

Completo ergo Sancti Kyenani opere ad Sanctum Mochua nuntium misit, ut ad suam ecclesiam consecrandam, sicut promiserat, perveniret: Tunc audito nuntio sanctus vir iter arripiens, ac per montem cui nomen Maing transitum faciens, duodecim cervos, quos ibi reperit, secum tamquam boves domesticos ducens singulos lignis oneravit, ac sic ad Ecclesiam S. Kyenani perduxit. Cumque ligna de cervis deponebantur super eosdem jussit vir Dei aquam ad carnes eorum coquendas deferri. Quod et factum est. Post hæc S. Mochua jussit cervos illos occidi omnes, ossa tamen eorum usque in crastinum illibate conservari: Satiatis igitur turbis pauperum atque aliis qui aderant de venatione mirabili Sancti Mochuæ, die crastina cervorum ossa coram viris Dei collecta sunt. Quibus ut in propria resurgent forma Sanctus Mochua in virtute illius mandavit, qui Lazarum foetentem solo verbo ad vitam revocavit. Et statim ossa illa arida carnem et pellem induerunt, et spiritum vivificum assumpunt, atque in pristini vigoris motum membra extendunt. His in laudem Dei peractis atque ipsa ecclesia consecrata S. Mochua cum cervis illis mirifice resuscitatis usque ad montem unde eos assumpsit regressus est: atque ibidem eos diinitens ad cellam suam pervenit: et hi cervi duodecim, ut a pluribus fertur, adhuc in monte illo ab aliquibus cernuntur temporibus.

12 cervos lignis onustos adducit.

Eorum carnis multos satiat.

Dei virtute eos vivos integrosque restituit.

Cervi illi divitissime vitæ.

CAPUT VI.

Mochuæ ædificia, mors.

Sanctus vero Confessor Christi Mochua in præfata ecclesia, quæ Teach-Mochua dicitur, stabiliter permanens, fundatis ab eo in Hibernia 30 ecclesiis, et centum viginti cellis constructis; terrena gloria et amicorum frequentia et colloquio disturbatus secum deliberando, arbitrans quod nisi terrestrem illam gloriam reliquisset, celestis gloria particeps minime fieret, desertum ergo petens ad S. Patricium versus Aquilonarem terræ plagam gressum direxit.

12 Sed multis locis peragratis, in quibus si desuper esset concessum permanere vellet, tandem in Erythiallensium terram divino nutu devenit. Perlustrata quoque terra illa, postremo divina dispositione ad locum quemdam vocabulo Dayrinis pervenit. In hoc loco cum longævus viator campanulam, quam manu gerebat, pulsabat, mox lingua ejus in terram cecidit. Quo viso vir Dei non modicum doluit, eo quod locus momentaneus et quasi inhabitabilis esset. Ad ipsius vero consolationem Angelus ad eum missus est, qui dixit ei: Dictum est tibi a Domino Deo tuo, ut hunc locum inhabites, et ibidem ecclesiam construas. Jussioni quoque divinæ ipse per omnia se conformans, locum illum inhabitavit, et ibidem ecclesiam in nomine Domini ædificavit, quam et plurimis miraculis in vita et in morte decoravit. Ipse vero ibidem triginta annis persistens anno vitæ suæ nonagesimo nono, Kalendis Januarii feliciter quievit, præstante Domino nostro Jesu Christo, cui laus et imperium per infinita sæcula. Amen.

Multas ecclesias et cellas ædificat.

Gloriam vitæ.

Peregre ecclesiam ædificat.

Mortitur 1 Januar.

DE S. MOCHUA BALLENSI

SIVE

CRONANO.

1 JAN.
S. Mochua ballensis discipulus S. Congalli.

Vita unde descripta, et a quo versa.

Alterum Mochuam celebrat Philippus Osullevanus Bearrus, doctrina ac genere clarissimus, Patricianæ suæ Decadis lib. 10, cap. 2, ubi de Benchorensi agit S. Congalli canobio, ex quo tum alii viri sanctitate ac doctrina illustres prodire, tum ille Mochua.

2 Ejus vitam ex Hibernico codice, quem quondam Osullevanus Bearriæ Princeps de Divorum Vitis scribi curavit, in Latinum sermonem a se versam, ipse ad me Madrido hoc 1634, Christi anno transmisit Philippus Osullevanus, quam et hic dare visum est, cum ejus natalem ignorem. Quædam de S. Fechini molendino subjecerat, quæ omisi, quod eadem inferius habentur xx Januarii ad ejusdem S. Fechini Vitam.

VITA

EX MSS. INTERPRETE PH. OSULLEVANO.

CAPUT I.

S. Mochuæ genus, vocatio ad religionem, sanctitas.

S. Mochuæ genus.

Vir sacer Cronanus, Mochua quoque dictus, patre Begano, avo Barra, proavo Natio, abavo Lugo (qui Lugici generis apud Iberos haud obscuri fuit auctor) matreque Conna Conamali filia, Machadani

nepte ex Dalbuanica gente, natus, Brinsacham, Luchadam, et Judellam sorores, duosque natu majores fratres habuit.

2 Ipse puer, capillis ob arearum morbum caput inficientem fluentibus, deformior, proptereaque parentibus minoris factus, et humiliore cultu educatus ad pascendas oves animum appellere jubetur. Ceterum ejus speciem, fortunamque parentes despiciunt, eundem Deus optimus maximus præclarissimarum virtutum ornamentis, edendorumque miraculorum potestate honestat, et ad celsum gloriæ culmen evehit.

3 Principio quidem Congallus, vir divino spiritu inflatus, in Begani domum venit, supra quam Angelos conspicit cursitare: rei mysterium divinitus doctus, Beganum, quot filios habeat, percontatur? Hic duos bonæ indolis adolescentes, et alium puerulum (is erat Mochua) non satis dignum, ut nominetur, ovisque dimtaxat pascendis idoneum judicatum, totidemque puellas sibi liberos esse, respondit. Ille Mochuam donum accersiri jubet: conspicatusque, ex illius conspectu, quod erat divini Numinis donis ornatus, se magnopere delectari, et illum ex ovium custode hominum pastorem futurum, ait. Inde puerum in cœnobium suum Benchorensis quam religiosissimum, sanctisque viris longe frequentissimum defert. Ubi Mochua in religiosorum collegium adscriptus, atque sacris litteris eruditus singulare sanctitatis exemplum, rerumque mirabilium opifex fuit.

Oves pascit.

Angeli supra domum patris ejus visi a Congallo.

Fit religiosus.

4 Longe

EX MISS.
PER OS ULLE-
VANUM.

4 Longe lateque pervagata fama infœcunda matrona mota, Mochuam adit, sterilitatis suæ remedium petitum : Dei servum flexis genibus, passis manibus, lacrymas copiose fundentem, a corporeis sensibus quasi alienatum, et in divinarum rerum contemplationem totum versum convenit. Quamobrem furim accedens, cadentes ex oculis religiosi imbres cavis palmis excipit, et ore lauripit, magna fiducia, id ad fœcunditatem sibi medicinæ fore : neque credula spe sua fallitur, quæ brevi ex viri sui concubitu filium, nomine Dabium, concipit, et edit.

Ejus lacrymas
sterilitis de-
pulsu.

NOT. 12.

CAPUT II.

*Alio mittitur, fonte sequente. Ei lac pluuit.
Aquam molæ S. Fehini curat.*

Mittitur ad
norum
struendum
Monasterium.

Plurimis miraculis, acerrimis corporis coercitionibus, piis in homines officiis, initis cum diabolo præliis cum Mochua se strenuum, veteranumque Christi militem gessisset, nullo jam exsilire, et alio petere a Congallo jubetur. Obediens imperio, a magistro petit, ut qua erat futurarum rerum scientia, prædicat, ubi Numini placeat, se commorari et Monasterium ædificare. Epidem, inquit Congallus, rem hanc neque præsentire, neque aliquo argumento vel signo ostendere possum, nisi forsân Deo placeat, ut hic fons (præsentem fontem digito monstrabat) hinc abiens te ducat, ibique consistat, ubi divinæ Majestati placitum fuerit, ut incolas. Eo responso Mochua Benchore proficiscitur, electa religiosorum manu comitatus. Haud longe processit, cum comites respicientes, nubem densam, obscuram, imbresque mitantem, sed non mittentem, sereno, sudoque Sole per aërem sequentem vident. Quam etiam Mochua cernens, fontem proculdubio a Congallo designatum, et a Deo missum esse : oportereque se paulisper gratulam sistere, donec illa præeat, præcedentemque sequi, et ubi illa sidat, ibi et se ipsos habitare, ait. Præiens illico nubes Mochuam ad Ferrosios, in Galliam oppidum, ubi Gabrenus Episcopus ejus condiscipulus, et integerrimus amicus agebat, ducit : ibique illis lacte manando humi lacunam explevit. Gabrenus quidem Mochuæ sedes, quibus peregrinationem finiret, obtulit. Ceterum quia nubes minime subsidit, ille spectandum sibi non duxit.

Fons eam
comitatur
nubis specie.

Lacte pluit.

Ad molam
S. Fehini,
miraculose
aqua per mon-
tem adducta.

6 Quinimo ea duce Fobarian (est illud oppidum Mithire) pervenit. Ibi Fehinus, vir moribus, factisque mirabilis sacra Sacerdotum cohorte stipatus præerat : et ad aridi montis radicem, aqua nulla proxima, molendinum præter artificum, et fabricarum sententiam construi fecerat. Adventante Mochua erat opus perfectum, et nihil, nisi flumen, ejus cursu circumactæ rotæ catillum super metam volverent, desiderabatur. Ita ejus adventu vehementer latati Fehinus ceterique Sacerdotes spem concipiunt, fore, ut sancti viri meritis Deus optimus maximus aquam molis suppeditet. Ea de re ipsi, Mochuæque inter se agunt : divino Spiritu instincti unanimi consilio constituunt ad Levinum lacum bis mille circiter passus distantem proficisci, posse fieri, ut inde ad molas Numen omnipotens aquam derivet. Id intelligens operis architectus, rem, inquit, maxime arduam, atque difficilem, sanctissimi viri, suscipitis : hominibus quidem, inquit Mochua, fateor quam difficillimam ; Deo tamen perficilem. Eo cum Dei servi pervenerunt, Mochua baculi cuspidem lactis ripam molas versus leviter perforat : idem Fehinus, Sacerdotesque faciunt. Ex templo per transversum montem aqua subter terram mire delata non procul supra molas magna vi prorumpit. Unde præcipiti casu ruens, rotas rapido impetu circumducendo, catillum super metam volvit.

CAPUT III.

*A Rege et Regina Connachtiae honorifice
excipitur.*

Mochua vero, Fehino valere jusso, progressus In Connachtiam venit S. Mochuam. anno Sinonno trajecto Connachtiam regnum petiit. Ubi in Omania principatu ab optimatibus, maxime a Ballgela Regina longe honorificentissime excipitur, utque in posterum commoretur, rogatur. Ceterum bonis hospitibus bene preatus Kiminium lacum, ubi Kellachus Ragalli filius Connachtiae Rex agebat, adivit. Per id temporis venatione Rex animum recreabat : et cervus, quem fuerat insectatus, in summas angustias ultimique discrimen deluctus sese in lacum præcipitem dat, nandoque rupem in medio lacu sitam tenet, et in ea consistit. Eo illum sequi nemo propter horrendam belluam, quæ lacum infestans natatores occidere solebat, audeat. Rex et id damnum timens, et cervo simul potiendi cupidus, Mochuam, quem summo amore et honore fuerat amplexus, alloquens. Si, inquit, tibi, Mochua Pater, placeat, auxilio tuo fretus in rupem mittam, qui cervum interficiat. Mochua, Tametsi, inquit, eo quemquam adire, periculosum videtur, natatori tamen Deus omnipotens incoluitatem dare potest. Quibus verbis motus Rex in rupem mittit, qui cervum interimat. Sed redemptum hominem bellua devorat. Dolore percussus Rex hominis amissi culpam in Mochuam transfert. Ea de re Mochua ad Dominum suum Christum Deum preces fundit. Dei imperio incolumem et illasum hominem bellua vomit, nec ulli posterum nocuit. Miraculi magnitudine Rex, et alii quam plurimi Dei servum supplices venerantur, Numinique summas gratias agunt : ac Regi quidem postea, ejusque successori Kenfelæ Colgani filio Mochua fuit quam charissimus.

In Connachtiam venit
S. Mochuam.

Ejus precibus
hominem de-
voratum bel-
lua vomit.

CAPUT IV.

Ballensis Monasterii et oppidi origo.

Inde Rodba flumine traducto in Kearam principatum in oppidum, nomine Nemus Darbrechum, annos natus triginta quinque pervenit. Ibi fons in aere sub nubis specie, sicuti solebat, non apparet. Ea re Mochuæ et ejus discipulis anxius, fontemque per agros quærentibus agricola factus obvius refert, non procul esse fontem, nunquam ibi antea visum cinctum balla, id est lorica. Unde oppidum novum nomen Balla, et etiam Mochua cognomen Ballensis accepit : Hicque, et socii, quod fons, qui Benchore ex Utonia profectus erat, subsidens quietam ipsis sedem prouittebat, Deum laudibus efferunt.

Fons e terra
caeuo erum-
pit alio loco.

Balla oppi-
dum in-
dictum.

9 Ceterum vix sedem figere statuerant, cum Eacha Minnechus Ofiachre gentis Princeps centum viros ex magnatibus illius principatus ducens, ad pellendum virum sanctum loco iter capit. Hi appropinquantes supra nemus Angelos aspectabilibus formis volitantes conspiciunt. Quorum obscuratione, Mochuæque venerabili conspectu, et sanctis exhortationibus ducti nemus, et circumjectos agros, Kellacho Rege ammente, Deo sponte dedicarunt. Ibi Mochua templum extrui, et a tribus Episcopis dicari, curavit : ipseque postea plurimis miraculis fultis, quorum aliqua celeri stylo percurrere iuvabit.

Angeli et Mo-
chuæ aspec-
tus, hostes
tentant.

CAPUT V.

Varia Mochuæ miracula.

Sterilis matrona de sua infœcunditate Mochuæ queritur, Ille duos aquatici nasturtii scapos a se sanctis verbis sacrosatos dedit infœcundæ : quos illa cum comedisset,

S. Mochua
sterilitatem
petiit.

medisset, brevi viri sui concubitu prolem concipit, moque partu Lukencariam piam, Scanlanumque edit.

*Piscatoribus
prædam im-
petrat.*

11 Piscatores frustra piscantes præsentî Mochuæ opprobrio ducunt, a se nihil piscis capi. Sine mora salmones quatuor, vitulum marinum fugientes, ad eos in terram evadunt.

*Linea ducta
agnos conti-
net*

12 Agni oves conspicati ad matres ubera sugendi causa procurant. Mochua, qui prope ambulans ad Deum preces fundebat, id cum vidisset, veloci gradu occurrens, lineam humi baculo ducendo, agnos avertit : nam eorum nullus lineam a sacro viro descriptam transgredi ausus est.

*Pecatores
convertit.*

13 Mochua nuntium ad Fælanum mittit. Intercedebat longus et angustus maris recessus, celsis, scopulosis, et præcis marginibus cinctus : ubi duæ feroces feminae Beca Cuchoragi, et Lithbena Attrephthli filia canistrum habebant duobus funibus hinc inde suspensum, ut ultro citroque viatores, sicuti præseferabant, trajicerent. Hæ Mochuæ tabellarium cista acceptum in medio recessu sublimem appendunt. Ea de re vir sanctus divinitus monitus nuntii redimendi causa sese in viam dat. Ad recessum quando pervenit, cum feminis, ut hominem dimittant, agit. Quod a Lithbena sine præmio, sed a Beca non, nisi cucullo in pretium dato, impetrat. Brevi tamen cohortando et feminas et eorum patres ad melioris vite frugem convertit.

*Terra crescit
ut in insulam
transcat.*

14 Mogiam principatum ingressus in Amalgam insulam statuit transmittere. Ad id cum navigii copia non fuisset, Deum orat. Mox ita terra crevit, ut postea Amalga pedibus adiri possit.

*Fur detinetur
miraculose.*

15 Fur, cum sarcinam magnam ex Mochuæ tritico surreptam in dorsum sibi imposuisset, nec incedere, nec onus ullo modo deponere quivit, donec deprehensus ab evocato Mochua sanctissime Triadis nomine fuit vinculis occulte retinentibus solutus.

CAPUT VI.

Varia per eum curationes.

EX MSS.
PER OSULLE-
VANUM.

Ejusdem sacrosanctæ Trinitatis nomine cacodæmones ab homine misero, quem diu occupatum vehementer affligebant, expulit.

Mochua cacerguincium sanat.

17 Magnam pustulam lathlecho Kenfæke filio in corpore fœdus iudies tumentem in tintinnabulum suum Deinutu transtulit, hominem sanum relinquens.

Atium ægrum curat.

18 Ictericia, vel aurigine, id est abundantia flavabilis per corpus effusæ, hominemque pallidum redentis, Muregidarum gens laborabat. Qui totius Iberniæ medicis consultis nullo medicamine sanari poterunt : rebus humanis diffusi Mochuæ patrocinio Dei fidem implorare constituunt. Duo millia et quingenti auriginosi Ballam conveniunt : ubi Mochuæ precibus, atque consecratione curantur, suum quisque colorem recuperantes, pallore in sancti viri baculum transiente : unde hic baculus Pallidus nomen accepit : et Muregidæ se posterosque suos Mochuæ obsequio devoverunt : cuius et invocationem eo morbo affectis opi esse, memorie prodium est.

Ab aurigine plurimos sanat.

19 Homo manibus, pedibus, aliisque membris captus ad Mochuam curandus portatur : eoque propter dulcissimum Jesu nomen jubente, firmus et integer surgit, suis quoque membro fungente membris.

Contractum curat.

20 Quidam probus atque simplex filium, quem habebat unum, ut eum Mochua a morte revocet, exanimam effert. Viro sancto Deum rogante puer magna omnium expectatione et lætitia reviviscit.

Mortuum suscit.

21 His, aliisque rebus præclare gestis Mochua anno ætatis suæ sexto et quinquagesimo in Cælitum cœtum migravit.

Moritur.

Hæc ex veteri litterarum monumento Osullevani Bearriæ Principis jussu de Divorum vitis Ibernice condito fidissime transtuli.

DE S. AGRIPPINO

AUGUSTODUNENSI EPISCOPO.

CIRCA
AN. CIII.
DXL.
I JAN

S. Agrippinus
Episcop. Au-
gustodun.

Decimus octavus Æduorum Episcopus Agrippinus fuit, ut habet Claudius Robertus. Ejus Kalendis Januarii natalem refert Martyrologium ms. S. Hieronymi, sed quod vel hinc patet auctum esse; ita habet Augustoluni, depositio Agrippini Episcopi. Interfuit S. Agrippinus Concilio II Aurelianensi anno DXXXII et III anno DXXXIII.

2 Meminit illius Fortunatus in vita S. Germani

Parisiaci 28 Maii: At Dominus Germanus intra terni Iustri spatium a B. Agrippino Diacono instituitur, et sequenti triennio Presbyter ordinatur. Idem refert Aimoinus lib. 1, cap. 24. Nondum sedebat S. Agrippinus anno DXXV, quo Epaoensi Concilio subscripsit Pragmaticus Episcopus Augustodunensis. Neque pervenit ad DXXIX, quo, Concilio Aurelianensi V, subscripsit Nectarius Episcopus Augustodunensis.

S. Germanum
Parisiensem
consecrat Pres-
byterum.

NOT. 13

DE S. EUGENDO

ABBATE.

I JAN

S. Eugendus
Abbas.

Wionius cor-
rigitur

De S. Eugendo Ustuardus : In territorio Lugdunensi S. Eugendi Abbatis, cujus vita virtutibus et miraculis plena refulsit. Consequentium fere cetera Latinorum Martyrologia, ac comprimis Romanum. Meminit ejus et Petrus de Natalibus lib. 1, cap. cxxx. Miræus in fastis Belgicis et Burgundicis. Notherus 2 Januar. eum refert. Quidam Augendum, Galesinius Eugenum vocat.

2 Arnoldus Wion, lib. 3. Ligni vitæ duos facit Eugendos, unum Jurensis, alterum Condatensis Mona-

sterii Abbatem : cum Condatensense canobium, sive ut Gregorius Turonensis appellat, Contatiscone idem sit quod Jurensis (non ut quidam scribant Virens, Virens, Lorensis) quia in Jura Burgundia Monte situm. Nunc S. Claudii dicitur a S. Claudio Archiepiscopo Vesuntino, qui 6 Junii colitur.

3 S. Eugendi vitam ab ejus discipulo anonymo conscriptam atque a Surio editam cum veteribus mss. Monasterii S. Mariæ Bonifontis et S. Mariæ de Ripatorio contali, ac pluribus locis emendavi.

VITA.

PREFATIO AUCTORIS.

Quantum, beatissimi fratres, desiderio fervorique vestro ex debiti summa suppleverim, sicut ex ratione apicium ex parte sum, opitulante Domino, jam securus; ita conscientiae propriae extraneique iudicii incertus, ago hæc que injungitis, non præsumptione indocti, sed obedientia, ut cernitis, regulari. Sic annuens divinitas faxit, ut humana proclivior in dijudicando fragilitas, dum melo delectatur aut musicis, dumque oratorias venustates, vocabulorum quoque ac temporum signata proprietate miratur; hæc nostra * tapinosi nequaquam jactantia superborum iudicium ventosa superfluitate caleatur. Porro nos (ut præfati jam sumus) vobis proprie opuscula ista dicavimus, quos novimus non oratorum, sed piscatorum esse discipulos: nec in philosophia sermonis regnum Dei, sed in virtute prospicere; magisque pura ac jugi observantia Dominum exorare, quam vana perituraque facundia perorare. Hinc ergo jam nobis in relatione vitæ beatissimi viri, narrationis sumatur exordium.

CAPUT I.

S. Eugendi patria, institutio, futuræ vitæ indicia.

Sanctus igitur famulus Christi Eugendus, sicut Beatorum Patrum Romani et Lupicini in religione discipulus, ita etiam natalibus ac provincia extitit indigena atque concivis. Ortus nempe est haud longe a vico, cui vetusta paganitas ob celebritatem clausuramque fortissimam superstitionis templi, Gallica lingua Ysamodori, id est, ferrei ostii, indidit nomen. Quo nunc quoque in loco delubris ex parte jam dirutis, sacratissime micant caelestis regni culmina, dicata Christicolis. Atque inibi pater sanctissimæ prolis iudicio Pontificali, plebisque testimonio extitit in Presbyterii dignitate Sacerdos. Igitur cum beatissimum pignus ab ipsis pene enabulis quodam instinctu, successuque felicitatis ac luminis, virtute divina, ut reor, præagante succresceret; et nocte quadam, venerabilis pater ipsius, vel soboles sancta, ab affectu profectuque futuræ beatitudinis tenerentur incerti; in visione puer sanctus a duobus religiosis viris sublatus, ultra domus paternæ vestibulum sistitur, ita ut Orientis plagam caelique astra, quasi quondam multigena Abraham Patriarcha, intuitu diligenti prospiceret: atque ipsi typice jam quodammodo dicebatur: Sic erit semen tuum. Post intervallum namque modicum hinc nus, ast hinc alter, atque alius inde, donec succrescens multitudo efficeretur innumera, beatum puerum vel sanctos proculdubio Romanum ac Lupicinum Patres, qui eum in spiritu de cæno paternæ domus eduxerant, tamquam enormitas apum in modum mellificantis uvæ qualem constipatione sepeverunt. Et subito a parte prospicua videt instar amplissimæ portæ: culmina patefacta caelestia, et lento etiam ductoque usque ad se e caeli vertice cum lumine clivo in modum reclinis scalæ cristata proclivitate descensum, et niveos fulgidosque Angelicos choros ad se usque velut socios, tripuliantes in Christi laudibus adventare. Ita tamen quod crescente semper in loco societate, nullus omnino reverentia divinitatis attonitus, aut sermone movebatur aut nutu. Cumque sensim cauteque mortalibus multitudo sese inseruisset Angelica, collectis copulatisque sibi terrestribus, concinentes Angeli, ut venerant, caelestia sacra repedantes ascendunt. Hoc solummodo

puer sanctus inter carminum modulationem percepit, quod post annum circiter in monasterio intromissus ex Evangelii recitari cognovit. Illud nempe vice antiphonæ, (ut bene, ipso dignanter referente, comminimi) reciprocis vocibus multitudo concinebat Angelica: *Ego sum via, et veritas, et vita*. Recepta igitur ingenti multitudine, post contemplationem diutinam, aerea quoque sese clausit astrigera, et solum semet puer contemplatus in loco, excussus est somno, concutitur, ac visionis terrore percussus rem gestam illico refert patri. Confestim namque Presbyter sanctus, cui potissimum proles sanctissima dicari deberet, agnovit.

CAPUT II.

Fit monachus sub SS. Romano et Lupicino, sanctissime viri. Laus S. Leuniani.

Mox igitur eum litterarum instrui jubet elementis, et auni exacto circulo, tamquam Samuel quondam, non in typico excubaturus templo, sed potius Christi efficiendus templum, S. a Romano oblatus est Patri. In quo vere ita beatorum Abbatum, qui eum in spiritu de incolatu terrestri eduxerant, gratiarum gemina confluit ubertas, ut succidia quoque posteritas utrum in Eugenio Lupicinum potius suspiceret, an Romanum, iudicio fluctuaret incerto. Illis dumtaxat huc illucque necessitate misericordiae e monasterio sæpe progressis: iste vero a septimo usque ad sexagesimum vitæ, quo transit, annum nusquam exinde post ingressum extulit pedem. Lectioni namque se in tantum die nocteque, expletis consummatissime omnibus, quæ a Præposito vel Abbate injuncta sunt, delit et impendit, ut præter Latinis voluminibus, etiam Græca facundia redderetur instructus.

In vestitu autem duabus tunicis nunquam est usus, atque unam ipsam nunquam mutavit, nisi antea fuisset plurima vetustate consumpta; simili quoque cuculle ipsius conditione servata. Paleis vero lectuli ineventilatis multo tempore, vilique sagello b constrictis, pellicioque superposito conquevit. Æstivis namque temporibus caracalla, vel scapulari cilicio utebatur, quod et quoque vir sanctitate conspicuus Leunianus, Viennensis urbis Abbas, pignore transmiserat caritatis. Fuit namque Sanctus iste de Pannoniis quondam, et serpens barbarie in Galliis, vinculo captivitatis abductus; et non solum in Viennensi, sed etiam in Augustudunensi urbe, multo tempore claustris peculiaris cellæ conclusus: ita ut amplius quadraginta annis in utraque civitate coercitus, nulli hominum ex prima retrusione vultu aut corpore, præter sola sermonis notitia, nosceretur. Monachus juxta cellulam haud plurimos regeus; monachos vero procul intra urbem monasterioque conceptas ultra sexagenarium numerum admirabili ordinatione rexit et aluit: præmisitque maximas, magnas interim succidiaque in spiritu non dimisit.

a Colitur S. ROMANUS XXVIII Februarii. S. LUPICINUS XXI Martii.

b Sur. constratis. c al. Leoniannus, de quo XVI. Novemb.

CAPUT III.

Eugendi austeritas in vestitu, ceterisque rebus.

Seel sursum redeo. Habebat namque Eugendus beatissimus calcamenta fortia rusticæque, in modum priscorum Patrum constrictus oreis crura, fasciolisque plantas. At vero nocturnis matutinisque conventiculis, nec in frigidissimis pruinis, nec in magnisnivibus, quidquam nuditati pedum præter lineas Gallicanasque caligas addidit unquam. Atque in hunc quoque modum eminus sæpissime matutinis horis ad fratrum

Excusatio styli impoliti.

* ms. Bonif. tapinositas.

S. Eugendi patria.

Paternæ institutionis.

Gen. 13. 14.

Viso ad Incultum invitant.

* ms. Rip. metu

Septennis sit monachus. 1. Reg. 3. 3.

Nunquam egressus.

Lectioni assidue deditus.

Græce doctus.

In vestitu, et lecto austerus.

Leunianus reclusus monachos et monachus regit.

S. Eugendi calcamenta.

* ms. Rip. ligneos. Sur. ligneas.

Orandi assiduitas.

fraternum cœmeterium oraturus gradiebatur in nivibus. Nemo namque enim unquam aut in diurna, aut in nocturna synaxi ante completionem conspexit egredi foras. Nam cum ipse noctibus certe oratu longissimo atque secreto cunctos in oratorio ditissime anteiret, post omnium quoque discessum nihil minus formulæ suæ incumbens, oratione diutina pasebatur in spiritu. Atque ita exinde quolibet tempore vultu hilari ac leto egrediebatur ad fratres, ut solet exatiata ambitio vultus hominum lasciva jucunditate dissolvere. Refectio ei omni tempore senel in die fuit. Quæ tamen æstivis diebus nunc in sexta cum ceteris fatigato, nunc vero cum his, qui iterato reficiebantur, terminabatur in vespera, ita tamen, quod nihil unquam, exceptis his, quæ cunctis apponebantur fratribus, degustavit in mensa.

Abstinentia.

CAPUT IV.

Aliis vice Abbatis præficitur. Sacerdotium recusat.

Ligitur ad inchoationem ipsius administrationis revertatur. Cum ergo Pater ille, quem Beatissimus Romanus vel Lupicinus Condatescensi cœnobio signaverant successorem, præter labores sollicitudinesque cœnobiales, etiam corporæ inæqualitatis frangeretur incommodis, vocatis ad se Fratribus, sic sanctum Eugendum vicis suæ sollicitudine innoxuit, ut sibi tamen jus paternæ eminentiæ in nullo penitus immineret, aut subtraheret. Tentavit namque idem Abbas, ut ante dictum sanctumque Eugendum eum administrationis onere, etiam Presbyterii dignitate arcitus illigaret. Sed non solum voluntati ejus in hac parte sapissime, imo sanctissime contradixit, verum etiam sacrosanctos Pontifices, qui illuc causa orationis confluerant, adiens, reverentiam tanti honoris caute ac diligenter aufugit. Mihi tamen crebro secretissime testabatur, utilius multo esse Abbati, propter juniorum ambitionem, liberum a Sacerdotio præesse Fratribus, et non illigari dignitate, quam abreuniantes ac remotos minime convenit affectare. Novinus namque, aiebat, præter hanc, quam prædiximus, causam, multos etiam Patres, post humilitatis professæ culmina, hoc officio gravius ac latentius superbisse, et plus se efferre fratribus, quos in exemplo humilitatis convenerat anteire. Suscepit ergo Dei Sanctus, sicut etiam Pater Lupicinus, absque Sacerdotali eminentia injuncta sibi vicissitudinis societatisque laborem, ea maxime securitate fretus, quod de paternæ sollicitudine ac provisione non habebatur incertus : sed mox evidentissima revelatione percussus, ne de plenaria administratione velut in aliquo incertus, redderetur ambiguus.

CAPUT V.

In visione Abbatem se futurum intelligit.

Nocte igitur subsequente, subito raptus in visione, beatissimis quoque Romano ac Lupicino Abbatibus, ut in initiis quondam, ita nunc in oratori secretario a parte dextera presentatur, nec non etiam inter ipsos seniores ac superstitēs circumspicit fratres, cereos ac lampades gestare lucentes. Et data sibi a sanctis Patribus oratione vel pace, illico benedictum illum Abbatem, decessorem sibi utique mox futurum, conspexit intronitti, ac desuper dorsum ipsius vel scapulas rigentibus clavis purpureis pallium album adspicit dependere. Solutum namque Beatus Romanus Sancti illius eingulo, constringit illico lumbos Eugendi. Dehinc excusso, quod desuper, ut diximus, gestabat, pallio, hujus adæque humeris superimpo-

Visio ejus alia, qua Abbas futurus designatur.

nens, ait : Hæc tibi ad præsens nosce interim assignari : et digitis Dalmaticam prædicti antecessoris adstringens : Etiam hæc tibi, inquit, probatam in acceptis utilitatibus noveris assignandam. Mox adstantes cum cereis Fratres, incipiente primitus uno, confestim cuncti claritatis ac solatii lumina impacta parieti depriment et extinguunt. Cumque vir beatus tenebrarum angustiis coercitus, eventum rei attonitus præstolaretur in visu, vox ad eum facta est : Noli, ait, te Eugende, fraude eorum præsentium ac materialium luminum contristare : Orientalem namque cellulæ hujus attende prospectum, et videbis illico tibi absque opitulatione humana lumen divinitus ministrari. At ille confestim illic porrigens visum, adspicit sensim dilucescentem aurora, radium ad se dei ac lucis influere. Et in semetipsum reversus, lectulo lætus excutitur. Nec mora : visionem sequitur effectus.

CAPUT VI.

Miraculis clarus, suspicatur ab omnibus.

Nam ad Christum decessore illo migrante, volens nolens administrationem subterfugere non potuit subarrhatam. Illi vero, qui per visionem luminis solatia præstita subtraxerant, humanitatis malo aliquid passi, livoris zelo inflammati in beatissimum virum invidia ardore turgescunt, et Sanctum Eugendum Abbatem tunc despectione animi, nunc quoque monasterii professionisque desertione, tamquam novitium ac rudem monachorum laicorumque patiuntur subjacere despectui.

8 At non ille divinæ pietatis obtutus famulum suum passus est proluxa fatigatione vexari. Confestim namque ipsi potentia ac virtutis suæ dexteram affluentissima signorum largitate porrexit, dando atque ostendendo per servum suum sanitatum dona ac prodigia multa : ita ut summæ sæculi potestates, sospitari se crebro ac benedici ejus litteris exorarent, nec se divinam elementiam credere habere placitam, nisi prius Christi amici gratium sive suffragia aut visu aut litteris potirentur. Episcopi quoque ac suspicientissimi Sacerdotes præ se omnimodis ferre, si eum corporaliter cernere, verum etiam litterario obtinissent familiariter compellari. Ipsi etiam pseudo-fratres, qui prillie cotohno elationis inflati discesserant, tamquam infelices ac degeneres notabantur a laicis, nisi deposito invidiæ viru, ad sanctum Christi famulum quantocyus repedarent.

Fit Abbas.

Describitur a fratribus.

Miraculis coronatur.

Suspicitur ab omnibus.

CAPUT VII.

Ejus epistola daemon pellitur, ægritudo curatur.

Dum hæc odorifera fama geruntur, puella quædam juxta sæculi dignitatem non infima, circa Secundiacensem parochiam atroci daemonio correpta, non solum claustris retrusa, verum etiam ferreis vinculis tenebatur obstricta. Cunque sanitatis causa a multis, ut solet, exorcismorum scripta nexa cervicibus neccerentur, atque illa ignotas sibi personas scriptorum per immundum spiritum cum nomine, quod dolendum est carperet et vitia, seque magis illos, qui scriperant, jam olim in illo atque illo peccato latentibus apud humanitatem indicis assereret possidere : tum ad ipsam energumenam de adstantibus unus : Quid nos alienis, inquit, imo propriis vitis terres immunde? Vere in Christi nomine non solum istorum, quibus derogas, virorum, sed cunctorum quoque, si potuero, scripta Sanctorum ita cervicibus tuis innectam, ut vel multitudine imperantium obruaris, si hos paucos audire despicias et contemnis. Tu mihi, inquit

Daemon per energumenum oclutu peccata hominum prodit.

**al. operantum.*

LA. MSS.
*Str. Alexan-
drinarum.

inquit diabolus. * Alexandrina chartarum, si placet, onera exarata imponas, numquam tamen ex obtento vasculo poteris propulsare, dummodo mihi solus Eugendi Jurensis monachi ex hoc non afferas visionem. Confestim namque rapientes proximi dictum, ad beatissimum virum plenissima fide concurrunt, ac rem gestam, pedibus ejus provoluti, narrantes, non se redituros esse testantur, nisi Christi misericordiam prestaret exoratus oppressæ. Victus igitur vel ratione, vel precibus Pater, breviter cum longa oratione, ut Gregorius quondam Magnus Apollini, in hunc modum scribens atque consignans, spurcissimo transmisit epistolam: Eugendus servus Christi, in nomine Domini nostri Jesu Christi, Patris, et Spiritus sancti, præcipio per scripturam istam: spiritus gulæ, et iræ, et fornicationis, et amoris, et Lunaticæ, et Dianaticæ, et meridiane, et diurnæ, et nocturnæ, et omnis spiritus immunde, exi ab homine, qui istam scripturam secum habet. Per ipsum te adjuro verum filium Dei vivi, exi velociter, et cave ne amplius introceas eam, Amen. Alleluia. Et orans atque complicans, supplicibus tradidit deportandam. Quid plura? necdum itineris mediæ spatia confecerant, cum ecce furcifer ille frendens atque ejulans, prius egressus est ex obsessa, quam calcarent domus limina revertentes.

Ruffin. l. 7
histor. Eccle-
siastic. c. 20.
NOT. 13.

S. Eugendi
litteris pelli-
tur.

Syngria
ejusdem litte-
ris sanatur.

10 Ab hoc fere tempore beati viri longe lateque fama nomenque enituit, ut qui sanctus jam habebatur indigenis, potens etiam et vere Apostoliensis porro genitis haberetur. Materfamilias quondam Syagria, nunc quoque Ecclesiarum Monasteriorumque per eleemosynam mater, cum gravi obsessa incommodo jamjamque haberetur a medicis desperata, epistolam beati viri que casu ad eam delata pervenerat, de armariolo sibi vice dextere beati viri, exosculandam præcepit attingi. Cumque apprehensam contactis ex eadem cum oratione oculis, lacrymis quoque haud minime deciduis infecisset, ori delinè insertam aliquantisper dentibus cum oratione constringens, mox recuperata sanitate surrexit. Quo gaudio atque miraculo non solum ipsa sui que, verum etiam civitas maxima Lugdunensium, exultatione mira relevata atque lætata est.

CAPUT VIII.

Egros curat, etiam absentes scripto, et oleo benedicto, et per suos.

Multi ab eo
curantur.

Cum ergo fama viteque viri virtutum relatione succresceret, tanta miserorum acervatim cœpit in Monasterium turba concurrere, ut sæcularium, imo tribulantium multitudo, pene catervis videretur monachorum numerosior. Interea dum inibi mox nonnulli, alii etiam post bidui triduique, quidam vero post mensibus commoda votiva percipiunt, Dei Sanctus manum ad salutem compendium mittens, fatigationem miseris auferebat. Dabat ergo supplicibus atque sospitibus deportanda iligandaque infirmis, cum sancti olei quantitate, contraria larvis atque miseris scripta mandata. Que ita cooperante fide porrigebant in provinciis longe positas medicinam, ut illi quoque obtinerent qui ejus in Monasterio præsentabantur adspectui.

Etiam absentes benedicto oleo, et scripto.

Etiam per suos.

12 Neque solus beatissimus Pater in cœnobio, sed et Presbyteri, multique inibi fratres, potiebantur clarissima virtute meritorum. Et zeli ambitione cessante, illis potius quam sibi, Dei homo medendi delegabat officium. Et hoc studebat omnimodis, ut unusquisque illi rei vel studio in Monasterio deserviret, in quo eum dono Spiritus sancti pollere eminentius perspexit: atque ideo mansuetum ac lenem illi ordinabat officio vel loco famulari, ubi mansuetudinis ac patientiæ bonum nullatenus inquietudo

decoloraret alterius. Rursumque superbiæ forsant aut vanitatis vitio notatos, non patiebatur esse sepositos; ne judicio virosæ ac propriæ elationis inflati, altius graviusque corruerent cum culpas ac vitia sua non agnovissent, in medium crebrius increpati. Si quos sane, ut sese habet natura fragilitatis humane, edacis tristitiæ morsibus interea noverat sauciari, illis quoque inopinabilibus ita spiritaliter ex industria blandus superveniebat ac lætus, et sancto dulcique fovebat alloquio, ut deterso tristitiæ perniciosissimo viru, quasi quadam salutaris olei perunctione, exasperata sanaretur austeritas. Dissolutioribus vero ac levioribus acriorem se severioremque semper exhibuit. Presbyteris quoque ipsis, quorum officio constrictus sæpe ab Episcopis, humilitatis causa, ut diximus, noluit implicari, ita semper ob ministerium sacrificii salutaris quodam remotiois opere, conscientie pure tribuit facultatem, ut illo cuique pro delicto mordaciter forsitan quippiam, ut assolet, succensenti, illi vero dum reatum culpamque ignoraret, absque notitia vel participatione alieni reatus, corpus Dominicum traderent ab altari, ut nec se conscii plecterent communione delicti, nec alterum severitate paterna, ante emendationem forsitan sacramentorum indultu subtraxisse viderentur in aliquo.

Omnia officia accommodat.

CAPUT IX.

Apparent ei SS. Petrus, Paulus, Andreas: eorum isthuc allatæ reliquæ.

Hic namque fuit, imo est apud Christum beatissimus homo, ex cujus ore (Deum testor) nunquam processit olloquium; cujus aures nunquam pollut maliloqui oris ferale contagium. Tantum namque detestabatur hoc vitium, imo flagitium, quantum quis lethiferi anguis non solum venenum metuit, verum etiam occursus ipsius vitat atque conspectus.

Obtrectationes odii.

14 In tantum mens ipsius abstrusus vitis pura pollebat, ut etiam beatissimorum Christi Apostolorum Petri et Pauli, Sanctique Andreae, adaque Apostolici conspiciique viri Martini Episcopi, et colloquio fuerit et visu potitus. Quodam namque tempore, antequam ipsi administrationis onus incumberet, diebus activis ultra Monasterium juxta semitam, qua Gebennam usque transcenditur, sub arbore solito quiescenti, subito tres sepe soporem adventantes offerunt viri. Quorum cum post orationem et pacem, novitatem vultus habitusque contempleretur attonitus, interrogat quoque quinam ipsi venerabiles essent, quorum benedicti meruisset adventu. Tum unus, Ego, ait, Petrus; ast hic germanus meus Andreas, et iste frater noster est Paulus. At ille confestim in spiritu ad eorum vestigia provolutus: Et quid est, inquit, Domini, quod vos in hæc rura cerno silvestria, quos in magnis urbibus Romæ ac Patras post sanctum martyrium legimus corpore contineri? Verum est, inquirunt, et illic quidem, ut asseris, sumus: et hic quoque nunc habitaturi venimus. Et in hæc verba visio finivit et somnus.

Apparcat ei S. Petrus, Paulus, Andreas, Martinus.

*us. Rip. Genuam.

15 Cumque confricata facie torpore somni depulisset ex vultu, conspicatur eminus duos, qui ante biennium circiter decesserant, fratres eo adventare calle, quo sanctos Apostolos per visionem conspexerat advenisse. Et prosiliens illico in occursum, consalutatos quoque ex more, consulit, unde dilectissimi fratres post tam diuturnum cœnobium ad cœnobium repedarent. Nos, inquirunt, inter alia ad Urbem usque progressi, obtentis quoque Sanctorum patrociniis sub frina Martyrum sera quidem, sed fida intercessione, revertimur. Dominorum namque Apostolorum Petri et Pauli atque Andreae ditati reliquis, ad caulas repedamus antiquas. In loco igitur, ut moris est, illis subsistentibus

Apostolorum reliquæ in Monasterium reverenter illatæ.

subsistentibus currens Eugendus sanctus ad Monasterium, ipse Patri ac fratribus adventantium Sanctorum efficitur nuntius, qui fuit paulo ante contemplator in visione. Prosiliunt confestim obviam, et consalutatis fratribus, deosentatisque reliquiarum vasculis, cum tripudio et exultatione atque psalmi sono exhibitis, inclusis quoque sub altari, patrocinantur nunc exorantibus indefessa virtute, quorum laudes ac merita nequeunt localiter coerceri.

CAPUT X.

S. Martinus ei apparet : ejus monachos reducit incolentes.

Ut enim de sancto ac beatissimo viro Martino dicamus, cujus mihi quoque vultum ac habitum cum supra dictorum secretissime solebat exponere, parumper vobis referre non pigeat. Quadam namque vice, dum diros metuunt ac vicinos Alemannorum incursus, qui inopinatis viantibus, non congressione in cominus, sed ritu superventuque solerent irruere bestiali; ad mortem aut suspensionem mortis penitus evitandam, quæ crebro timoris jaculo toties interimit, quoties timetur, e limite Tyrrheni maris potius, quam de vicinis Heriensium locis coactile decernunt petere sal. Sed hoc totum ut fieret, et consilium et ordinatio beati viri persuaserat. Cumque emenso bimestri tempore, nullum darent proprii adventus indicium, vertitur in Sanctum imputatio fratrum, quod aliis e vicino, quod timerant, sospitibus jam reversis, non tam destinatis fratribus exilium, quam peregrinam¹ propria persuasione dedisset.

17 Ille vero incertus de reatu, quia ipsos ancipiti² abstraxisset eventum, metuens tamen saltem indebite increpari, misericordiam Christi pro salute eorum diebus singulis exorabat ac noctibus. Cumque post lacrymas fessus, fuisset soporatus in lectulo, ita claritate subita vallatur in grabato, ut se plus luce cerneret circumfusum, quam si purissimi solis illustraretur allapsus. Illico juxta lectulum Beatissimus Martinus assistens, consalutatum quoque, qualiter valeret, interrogat. At ille : Bene, inquit, agerem, si de salute fratrum, quos, ut increpor, exules feci, non haberem incertus. At ille : Non meministi, ait, quia euntes mihi eos, id est, Martino, in oratione proprie commendasti? hac namque nocte in Pontianiensi parochia manent : crastina vero unus ex ipsis isthuc venit, suspensionem cunctis ablaturus, ad mansum. Expergefactus igitur sancti homo, tamquam memoratos fratres cunctis visibiliter assignaret, ita diem et horam prædixit adventus, ut ipse Sanctus Dei nuntiaverat, vel ipsi continuo sunt regressi.

CAPUT XI.

Monasterium ejus conflagrat, oleo S. Martini illeso.

Nam et hoc, quod insequens sum relaturus, licet nullus ambigat Beatissimi Martini mirabilibus applicari, tamen ignoro, quis tam ignarus ac brutus sit, ut non illic specialius noverit virtutum dona clarescere, ubi pernitatem fidei familiaris concordans residere dignoscitur gratia meritorum. Permisit namque Dominus nocte quadam in secretario antedictum sanctumque Martinum tentari quidem incendio, sed probari. Sic igitur et Condatescense monasterium exustum quondam et flammis, sed tamen Martini oleum nullo flammarum est vorarum incendio. Equo etiam Beatus Eugendus tanta patientia atque equanimitate suscepit, ut mox illi divina providentia non solum ad victum sive vestitum duplicia pro simplo reddiderit, verum etiam tabernacula ipsa multo utilius, congruentiusque, quam fuerant, in usus pristinos restauravit.

Vice igitur quadam, imminente vespera, omne illud, ut dixi, monasterium, quia erat ex lignis fabrefactum antiquitus, et non solum contignatis indiscretisque cellulis, verum etiam pulchre fuerat cœnaculis geminatum, ita subito reductum est in favillam, ut mane non solum nihil resideret ex œdificiis, verum etiam celeritate arentis pabuli, ignis ipse pene totus redderetur extinctus.

19 Cumque fratres illi, prout quisque sarculum securimve posuerat, ferrum revera quod solum exuri nequiverat, prunis ventilatis inquirerent; ecce Antidiolus sanctus Presbyter prospexit anpullam cum oleo Beati Martini, quæ salutis gratia, ad lectuli sui capitium dependebat, plenam, clausamque, ut fuerat, post vasta incendia, postque cœnaculorum desuper ruentium ardentiumque ruinas, ita integram ac stabilitam inter fumantes ignium residere favillas, ut tres quondam pueros roscidis refrigeriis legitimi in camino Persico claruisse. Quæ etiam ampulla cum oleo ipso ad virtutum testimonium usque hodie in eodem monasterio reservatur. Unde non amplius sub Eugendo Sancto, incendiarii arbitror casu licuisse, quam, ut dixi, Beatissimo quondam cessisse Martino; vel postmodum Condatescenses monachos cum oleo virtuteque Martini reminiscimur evasisse.

CAPUT XII.

Occulta et futura cognoscit, aperit.

Nam præter ista, quæ ob meritorum virtutumque testimonium pauca perstrinximus, tam præcipua extant, quæ puritate spiritus, divina illuminatione, præscivit, ut in corpore positus, jam quodammodo cum supernis Virtutibus clarescere putaretur; adeo ut vice quadam venerabilem virum Valentinum, ejusdem monasterii Diaconum, commoveret secretius, dicens : Constat te, carissime frater, intra hos viginti circiter dies ex hoc sæculo ad præparata præmia migraturum : et ideo quamlibet exutus peccatorum nexibus, paratus ad Dominum eas; moneo tamen, ut te ita circa clausulam vitæ, dum tempus suppetit, profectum collatione ditifices, quo possis digna, ut vidi, acceptabiliorque hostia ex ara Christi assumi. Hac namque nocte vestitum te niveis linteis a sanctis Patribus vidi cum psalmi sono in altari oratorii hujus imponi. Igitur licet meritum qualitatemque tuæ assumptionis agnoscas; suadeo tamen, ut tibi interim addas, quod possis illie felicitate perpetua possidere. Cumque sermocinationem cum alacritatis lacrymis et oratione complexisset, post decem circiter dies febricula levi correptus est, paulatimque inæqualitate vexatus, cursum vitæ præsentis explicuit. Ceterum ex cujuslibet superventu persona, ita per odoris fragrantiam, fœtorisque aflatum, meritorum insignia dignoscebat, ut præsciret illico, cui quisque virtuti vel vitio subjaceret. Nam et adventus fratrum, et sæcularium³ expectantium fidem prius sæpe prædixit, quam ulla adventantis presentia fratribus monstraretur.

CAPUT XIII.

Ejus humilitas, lecta gravitas, pietas.

Ita tamen magnis eximisque bonis exuberans, nunquam se meliorem eminentioremque altero vel leviter judicavit : sed pietate refertus, non quid interim esset, sed quam longe a perfectione adhuc esset, quasi cunctis abjectior et infimus perpensabat. Habebat autem, nimirum habitatore illustrante, magnam et in vultu letitiam. Nam sicut tristem illum nemo unquam vidit, ita ridentem nemo adspexit. Non illi Beatorum Antonii atque Martini gesta aut mores labebantur

Ex mss.

Oleum S. Martini in mediis flammis illustum.

Dan. 3. 50.

Valentino Presbytero mortem prædicit.

Occulta cognoscit. Prædicit futura.

* mss. B.ij. expectantium.

Seneca humilitas.

Graviter loquar.

Alemannorum castris feri mores.

Salem a Tyrrheni mari petit.

* Videtur deesse mortem.

* Sur. obstrinxisset.

S. Martinus ei apparet.

Ejus monasterium conflagrat.

EN 855. labeantur unquam ex animo. Numquam iste, ut de Antonio refertur, aut ira subito patientiam rupit, aut humilitatem erexit in gloriam : numquam laudatus ac beatificatus, inflatus est : numquam vituperatus, fractus est aut tristatus. Tantum namque lectione reficiebatur, ut cum lectifaretur ad mensam, sæpissime futurorum victus affecta, velut in extasi positus oblivisceretur appositorum. Nam præ gaudio attonitus, peregrinationem præsentis vitæ despiciens, municipatum suspirabat in caelestibus præparatum. Iste namque illic post præcis Patribus legendi proprie invexit industriam.

Sepe rapitur.

CAPUT XIV.

Fratres, præcipue senes et ægros sollicitè curat : proprietatem eliminat.

Iste etiam, refutato Archimandritarum more, utriusque omnes univit in medium. Destructis namque mansionum ædiculis, uno cunctos secum xenodochio quiescere fecit : ut quos causa unitæ refectiois una clauderet ædícula, discretis quoque lectulis una ambiret et mansio. Cui tamen lumen diei, sicut in oratorio indeficiens noctibus præbebatur. Iste, inquam, Abbas sanctus nec mensulam suam, ut facere quosdam nuper audivi, nec victum unquam exceptavit a fratribus : omnibus omnino omnia erant. Non ille unquam imperio docuit, quod exemplo antea aut opere non complevit. Infirmis semper aut valde senibus clementissime obsequi fecit, adiciens quoque, ut ipsis illi e fratribus in necessitate servirent, quos agrotipotissimum prælegissent : et non solum faciebat alimenta convenientia ministrari, verum etiam propter laborem infirmitatis, donec sanitas suppeteret, præstitit sequestratim reficere vel manere.

Cænobialem cohabitacionem inducit.

Ægros et senes sollicitè curat.

23 Nam et sæculi hominibus absque personali acceptione se præbuit. Pauperibus vero adeoque ut divitibus osculum convictumque præstitit atque confesum, omni cautela juxta Patrum regulam servans, ne se conspectui adventantium laicorum vel propinquorum faltem injussus monachus præsentaret. Si quid vero quicumque fuit a proximis fortassis oblatum, confestim hoc Abbati aut Oeconomo deferens, nihil exinde absque paterno præsumpsit imperio. Cellam, armarium, arcellamve nullis illic omnino habuit unquam : nulla cuique de necessitate exigua proprietatis operandi dabatur occasio : nam usque ad acum ipsam, lanasque netas etiam suendi consuetudine cuncta præbebantur in medium; dummodo subtilissima fratribus deviandi eximeretur occasio. Inter hæc autem omnia omnibus proprietatis causa solum legere licuit aut orare, Ceterum novit vestra fraternitas cuncta quæ dico, numquam in cænobio declinandi causas deesse maximas, ubi non propelluntur etiam minimæ.

Prohibet omnem proprietatem.

De instituto Monachico S. Eugendi.

24 Et quia sermo attulit, ut de institutione Patrum per imitationem Beati Eugendi aliqua tangeremus juxta promissum, quod memet prædixi tertio opusculo servaturum, prout memoria, Christo inspirante, suggeritur, abrenuntiantium exordia primitus intinamus. Sic namque quod non omnino illa, quæ

quondam sanctus ac præcipuus Basilius, Cappadocia urbis Antistes, vel ea, quæ sanctorum Lirinensium Patres, Sanctus quoque Pachomius Syrorum prisce Abba; sive illa, quæ recentior venerabilis edidit Cassianus, fastidiosa præsumptione caleamus : sed ea quotidie lectitantes, ista quoque qualitate loci et instantia laboris invicta potius quam Orientalium perficere affectamus : quia proculdubio efficacius hæc faciliusque natura vel infirmitas exequitur Gallicana.

CAPUT XV.

Eugendi obitus.

Igitur quia oratiuncula hæc nostra, instar gubernatoris trepidantis, institutionis pelagus contemplata, circumspiciens undique portum silentii gaudet attingere, paullulum circa transitum gesta beatissimi viri referam. Cum enim ultra sexagenariam ætatem sex fere mensibus prædictus Pater inæqualitate corporea laboraret, sic tamen quod nunquam canonico usque ad horam defuisset cursu, nec bis in die fesso corpuseculo coactus fuit aliquid impertiri, vocato uno ad se de fratribus, cui cum libertate peculiari olim etiam perungendi infirmos opus injunxerat, secretissime quoque sibi pectusculum petiit, ut moris est, perungi. Cumque transacta nocte de nocturna quoque quiete a nobis percontaretur diluculo, in lacrymas ac singultum erumpens, Parcat, ait, vobis omnipotens Deus, qui me tanta inæqualitate constrictum, non permittit corporeis vinculis jam resolvi. At cum trepidi inter profluas lacrymas convulsis quoque in corde singultibus, sileremus; Domini mei, inquit, Abbates Romanus Lupicinus propriis humeris fererum ante hunc lectulum exhibentes, me quoque deosculatum compositumque elevantes, deferendum immiserunt gestatorio. Cumque elevatum in oratorium introferent, concurrentibus vobis in ostio violenter exesusus, in hoc sum a vobis lectulo reportatus. Et ideo rogo, si quid seni, si quid vero paternæ pietati præstatis, ne me istlic retinere diutius, sed tandem transire permittatis ad Patres. Oro ergo vos omnes et obsecro filii, ut accepta ac tradita Patrum in omnibus inviolabiliter instituta, ad gaudium meum, Sanctorumque omnium ac vestrum, ad palmam victoriæ perducatis.

Imungitur.

Moribundo apparuit Romanus et Lupicinus.

Postremo suos admonet.

26 Igitur cum verba inter lamenta nostra complexisset, quinto admodum die huic ipsi lectulo semet imponens, subito tamquam dormiens visus, spiritum exhalavit. Cujus sanctum ac beatum corpuseculum, inter catervas filiorum ac fratrum, posteritatis quoque deserviente famulatu, venerabiliter est in Christi nomine consepultum.

Moritur.

27 His interim fidei fervorisque vestri sitim, o sanctissimi, exatiatis tantisper desiderii, reficite fratres. At si animos vestros, sprete dadum philosophia, rusticana quoque garrulitas exatiare non quiverit; instituta quoque quæ de formatione Monasterii nostri Agaunensis cænobii, sancto Marino Presbytero, insulæ Lirinensis Abbate, compellente digessimus, desideria vestra tam pro institutionis insignibus, quam pro jubentis auctoritate, Christo opitulante, luculenter explebunt.

Auctoris libri de instituto Monasterii Agaunensis.

DE SANCTO MARINO

ABBATE LERINENSI.

1. JAN.

Refertur hoc die a Vincentio Barrali Salerno in Chronologia Lerinensi S. Marini Presbyteri atque Abbatis Lerinensis. Ejus mentio fit in vita S. Eugendi supra : cujus auctor ipsius S. Eugendi Discipulus, testatur se

S. Marino jubente instituta Monasterii Agaunensis digessisse. Dicuntur Jurenses Monachi cum religiosa memoria et cultu venerari. Nihil de eo alibi reperi.

NOT. 16.

DE S. CLARO

ABBATE VIENNENSI.

CAPUT II.

Varia Viennæ Monasteria.

Erat tunc temporis vir strenuus et Deo placitas, Viennensis Ecclesie Pontifex Cadoldus. Monasteria tam virorum quam sanctimonialium, sub sancta professione viventium pia districtione, tam in civitate quam extra muros civitatis, hæc præcipua erant quæ regebat. * Grinianensium cœnobium, a sanctis Pontificibus urbis fundata, in quorum maximo ossa beatissimi Ferreoli Martyris condita venerabantur. Sanctimonialium beatæ virginis Columbae, triginta monachas habens. Nam Grinianensium loca quadringentos monachos aiebant. Porro Sancti Petri Monasterium ad Australem partem urbis situm, quingentos pene monachos continebat : Sanctorum Gervasii et Protasii venerabilis memoria, quinquaginta. Similiter S. Joannis Baptistæ Monasterium, quinquaginta. Similiter Sancti Vincentii Martyris, quinquaginta. Sancti quoque Marcelli Martyris cœnobium, triginta. Sanctæ Blandinæ viduarum sanctimonialium locus, viginquique. Sancti Andreae infra monia urbis, centum. Iterum aliud S. Andreae, centum. Sancti Nicetii, ejus urbis gloriosi Episcopi, quadraginta. Sancti Martini cœnobium, centum quinquaginta monachos, sub districtione regulari viventes, adiuutos tenebat. Porro in domo majori sanctorum Martyrum Apostolicam vitam tenentes, in unumque viventes, plurimi Clerici erant, ita ut turmis dispositis * mysteria peragerent. Apud Sanctum Severum quoque cœtus Clericorum venerabilis. Alia quoque venerabilia Sanctorum in unum conversantium habitacula ad sexaginta, sub cura Pontificis degentia, in Viennensi diocesi satis ordinabiliter sita erant. Sic tunc temporis ad gloriam omnipotentis Dei, Viennensis Ecclesia florebat.

* De quo XIV Janu.

* alii Grinianensium, vel Griniacensium. Sur. Grimanensium.

Varia intra et extra urbem Viennæ cœnobia.

* al. officiorum ministeria.

CAPUT III.

Fit monachus, post Abbas : varios miraculose sanat.

Tam pia igitur loca mater Clari pueri, sollicita quæ Dei sunt, frequentius visitabat. Claro autem puero cœnobio sanctorum Monachorum apud memoriam Beati Ferreoli Martyris tradito, ipsa novissimum diem apud Sanctam Blandinam clausit. Clarus itaque puer sancte in Monasterio nutritus, eo profecit, ut sibi Monasterium viduarum ad custodiendum postmodum crederetur. Abbas factus in Monasterio Sancti Marcelli

Clarus fit monachus ; inde Abbas.

1. JAN.
S. Clari in Martyrologiis memoria.

Sancti Clari Abbatis Monasterii S. Marcelli, natalem hoc die refert Joannes Molanus in Addit. ad Usuardum, Ingo Menardus, Arnoldus Wion, Philippus Ferrarius, alique. Mœniit ejus et Trithemius lib. 3, de viris illustribus Ordinis S. Benedicti c. 246. Ejus vitum edidit Gallice Renatus Benedictus, Latine ex antiquis mss. codicibus Laurentius Surius, quom non paucis locis emendavimus ex variis lectionibus a Petro Francisco Chiffletio nostro submissis.

VITA.

CAPUT I.

Clarus a puero sanctus, precibus tempestatem sedat.

Vitam vel actus Beati Clari Presbyteri et Abbatis scripturus, Dei gratiam imploro, ut qui illi dedit bene et sancte vivere, mihi quoque tribuat ostium sermonis, et illius laudabilia gesta inculpabiliter scribere.

Hic a puero iudicii munerum clarus, in Dei omnipotentis gratia profecit adeo, ut precibus suis a Domino obtineret, quæ Spiritus sancti donum petenda esse persuaderet. Accidit quippe ut puer matrem orbatam marito haberet, quæ devote ad memorias sanctorum Martyrum apud Viennam subinde orandi gratia occurrebat : cum qua pedissequus Clarus venire solebat. Habitabat autem eadem femina in vicio, qui Bellicampus dicitur.

2 Hanc cum pro more quadam die ad orationem Clarus sequeretur, venerunt ad sanctissimum cœnobium ultra Rhodanum : ubi tunc temporis ossa Beatissimi * Ferreoli Martyris quiescebant. Cumque ibi mulier cum Claro suo puero in compunctione posita, longiores horas protraxisset, jamque vespere ad hospitium suum reverti cuperet, Rhodanus agitantibus ventis in undas periculosissime assurgere cœpit. Jam mater cum Claro puero navim intraverat : desperatisque nautis, pene undis submersa navi, Clarus puer extensis manibus contra ecclesiam beati Martyris Ferreoli lacrymis fuis exclamasse dicitur : Deus pro cujus nomine Martyr Ferreolus mortem suscepit, subveni nobis in periculo positis : mox Rhodanus blandior redditus, navim brevi impulsu ad littora sua transponit. De periculo erepti, mirantes pueri fidem, Deo gratias reddiderunt.

Clarusa puero divinis iudicis clarus.

Matrem ad memorias sanctorum comitatur.

* Colitur XVII Septemb.

Precibus tempestatem sedat.

EX MSS. Marcelli a sancto Pontifice urbis, Clarus nomine, clarus virtutibus, clarus omnis religionis obsequio, strenuus omni actione sua, curam sibi impositam per Dei gratiam sollicitè administrabat.

Curat febricitantem. 5 Contigit autem, ut mater monasterii febribus ad mortem gravaretur. Clarus igitur ad lectum decumbentis cum fide accessit: utque manum febricitantis tetigit, secreta secum orans in conspectu Sanctimonialium, sanata mulier a lecto surrexit, et cum ceteris ecclesiam ingressa, hymnorum laudes Deo exhibuit.

Alium a dolore viscerum sanat. 6 Quidam frater etiam infirmitate gravi viscerum depressus, a patre Claro oleo sancto perunctus, sanitati restitutus est. Factum est, dum quodam tempore ad villam cum Monachis iret, ut quidam totus ulceribus plenus, obviam ei fieret. Tunc Clarus imperavit cuidam Monacho: Vade frater, misellum istum lava in fluviolo prope corrente. Illico ille obediens, ut aqua miserum tinxit (mirabile dictu) fons vulnerum penitus clausus, cutem integram, videntibus omnibus, esse monstravit. Eundem ipsum janitorem monasterii postmodum multi viderunt.

CAPUT IV.

Alia Clari miracula.

Vineam grandine perditam precibus restituit. Forte vir Dei in grandinatam Fratrum vineam devenit. Vocato custode, quesivit, si racemi ad usum vini necessarii aliqui remansissent: sed cum vix pauci essent inventi, prostratus in terra, noctem ibi fecit. In crastinum, quod vix credi potest, ita dependens vinea racemis suis onusta paruit, ut nullo modo, quod grandine percussa fuerit, indicium dare posset.

* alii amovens. 8 Item quodam tempore cum fratres piscatum essent, et ipse prope ripam staret, incautius quidam retia * admovens in aquam ruit. Rhodanus tunc forte ripas suas impleverat: Fratres de periculo cadentis nimium pavidi erant. Clarus plena fide, ut signum crucis contra fecit, mox a periculo exemptus est, quem aqua trahebat, et ad partem illam in qua Clarus cum fratribus stabat, devenit. Læti omnes, Misericordias Domini decantare cœperunt. Sed ut lætiores etiam post tantum munus fierent, ingentem piscem ad littus tractum habere ad sui subsidium meruerunt.

A submersio- nis periculo hominem crucis signo eripit. 9 Erat ei consuetudo, nocte orationis causa deambulare per castrum, ubi cœnobium Sanctæ Blandinæ situm est, et diabolus humana specie assumpta, stupendæ altitudinis, flammantibus oculis ei se obvium tulit, quid ibi ageret, inquirens. Clarus perfectus in fide, cognoscens inimici fraudes, impavidus stetit, et, quis ipse esset, quesivit. Tunc diabolus, Missus sum ad hoc, ut te ex isto loco expellam, quia jam diu est, quod in potestate nostra locus iste esset, nisi tu obtulisses. Clarus divina virtute fretus, Vade Satan, ait: Obstetit tibi Christus, cujus est terra et plenitudo ejus. Cum grandi igitur sono, ita ut totum castrum videretur esse concussum, diabolus abscessit: arreptamque unam famularum, quæ pro foribus monasterii deserviebat, vexare cœpit. Clarus ibi accurrit, injectis in os puellæ digitis, spiritum malignum effugavit. Sicque sana reddita ancillis Dei lætitiā fecit. Multa sunt quæ pro ipsum Christus in Ecclesia Viennensi operatus est.

CAPUT V.

Ejus vaticinia.

Cum instaret tempus dormitionis ejus, et hoc ei a Domino revelatum esset, quadam die in hortis Fratrum ægrotus sedit: vocatisque ad se Fratribus, eos alloqui spiritualiter ac dulciter cœpit, dicens: Fratres mei, secundum Apostoli dictum, per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei: quid mihi a Domino revelatum sit, non tacebo. Sex Episcopos ista nostra civitas sub pace temporis Christi Ecclesiam gubernantes habebit. Postquam illi dormierint, sub septimo Episcopo gravissima persecutio Paganorum erit, et ista civitas justo Dei judicio illis ad disperdendum tradetur. Monachi et habitatores terræ istius, partim occidentur, partim fugabuntur incensis sacris domibus, vastatis omnibus, et pene in desolationem redactis. Nunc ergo, Fratres, Dei judicium metuentes, curam agentes vestri, vigilanter intendite, ut eum dies tribulationis venerint, paratiores ad tolerandum, si qui reperti fueritis, inveniamini. Corpus meum in ecclesia beatissimæ Martyris Blandinæ et sociorum ejus humate. Hæc audierunt fratres qui tunc præsentem aderant. Quod postea rei eventus demonstravit, quando a Wandalis et a Saracenis non tantum Viennensis, sed longe lateque aliæ provincie vastatae sunt.

Actior. 14.

Prædicat Viennæ devastationem a Wandalis et Saracenis.

CAPUT VI.

S. Clari obitus.

Cum jam decumberet, tertia die antequam clara anima ejus corpus corruptibile desereret, cum semper in laudibus Dei perseveraret, videt circa crepusculum diei aperiri cælum, et immensum exercitum candidissimi et nivei coloris supra cellam, ubi jacebat, descendere: quem exercitum miræ pulchritudinis et splendoris juvenis præcedebat. Quod cum Clarus irreverberatis oculis læto vultu inspiceret, virgo beatissima Blandina, ab eo cognita, consolari eum cœpit, et ut tantum exercitum sequeretur, hortari. Cumque ipse voto et desiderii annueret, ab illa audit: Tertia die, hora quinta, Sanctus Marcellus et ego ad te venientes, te nobiscum ad felicia regna ducemus: et ne hostis tibi nocere possit, totus iste exercitus Dei, quem vides, tecum erit. Sic visione abscedente, beatus vir a Fratribus in ecclesiam portatus, cilicioque superextentus, quamdiu supervixit, a Dei laudibus non cessavit.

A S. Blandina ad cælum invitat.

12 Appropinquante hora exitus sui, psalterium idem decantare cœpit. Ut ergo fratres, finitis psalmis, dixerunt: Omnis spiritus laudet Dominum, cum luce odor ineffabilis totam cellam, ubi Sanctus Dei jacebat, replevit: sicque beata anima carne soluta, migravit ad Dominum. Mansit autem idem odor usque ad locum sepulchri. Quo cum ferretur quidam paralyticus dissolutus, adnotus feretro beati viri, in conspectu omnium illico sanatus est. Sepultus autem est in ecclesia beatæ Martyris Blandinæ, sanctorumque Martyrum quadraginta octo, ante altare, ubi miraculis clarus diu jacuit. Obitus autem ejus agitur Kalendis Januariis.

Psalm. 150. 6. In cilicio moritur. Odor et lux in ejus cella.

Paralyticus ejus ope sanatur.

DE S. STABILE

ARVERNENSI EPISCOPO.

I JAN

Colitur Kalendis Januarii S. Stablis Episcopus Arvernensis, sive Claromontanus xxxviii teste Ferrario in generali catalogo Sanctorum, Joanne Chevru in Chronologia Episcop. Galliar, Claudio Roberto, Joan. Savorone in Origin. Claromont. qui ex veteri libro rituali ms. Ecclesie S. Illidii, sive Illi-

dii iv, Episcopi Claromont. docet 1 Januar. decessisse, solitumque ejus festum celebrari in eadem S. Illidii ecclesia officio octo lectionum, Octavam vera quatuor, vel Confessoris Pontificis. Aliud quoque profert de eo testimonium ex monumentis monasterii Mozicensis.

DE S. GUILIELMO

ABBATE S. BENIGNI DIVIONE.

I JAN.

S. Guilielmi nomen in Martyrologio.

Vita a Glabro Rudolpho scripta.

Fiscani mortuus est.

Puer reger ejus ope sanatur.

Mira ordinem Benedictinum propagat.

Construit Fructuariense monasterium.

Sancti Guilielmi, sive Willelmi, Abbatis natalem consecrat Menardus in Martyrologio Benedictino Kalendis Januarii his verbis : Fiscani, depositio S. Guilielmi Abbatis, discipuli S. Majoli. Libro 1 Observationum, vitam ejus brevitè recenset ex ms. S. Benigni Divionensis, quam hic integram exhibeo a doctissimo humanissimoque Jacobo Sirmoaldo nostro submissam, scriptam olim o Glabro Rudolpho, ut ipsemet testatur lib. 4, historie suæ cap. 4. Nec non prænominatus Pater monachorum, fundatorque conobiorum eximius Willermus, de quo etiam perplura forent dicenda utilia, nisi quod in libello, quem de vita et virtutibus illius edidimus, prolata dudum fuisse noscuntur : unum restat tamen quod novi ibidem minime contineri. Migravit enim prædictus Pater a sæculo ad beatorum requiem in Neustriae partibus, in Fiscaninense videlicet monasterio supra mare Oceanum constituto, quod a Rothomagensi urbe quadraginta fere milliariis distat; uti tantum concedebat virum in loco optimo ejusdem ecclesie.

2 Post aliquot fere dies contigit ut puerulus ferme decennis valida connectis aegritudine, ad sepulchrum illius gratia recuperandæ sanitatis duceretur; ibique a parentibus dimissus decubabat solus : qui subito respiciens vidit super idem sepulchrum insidentem aviculam, formam columbæ præferentem; quam diu intuens obdormivit, dehinc levi exoletus somno, evigilans itase reperit incolumem, ac si nihil aegritudinis persensisset. Suscipiunt itaque lati parentes suum : fit omnibus commune gaudium.

3 De ego agit idem Rudolphus lib. 3, cap. 5. Claruit eo in tempore in prædicta domorum Dei melioratione venerabilis Abbas Willermus; a Beato siquidem Majolo primitus Ecclesie sancti Martyris Benigni Pater constitutus. Quam videlicet ecclesiam illico tam mira locatione permutavit, ut hujusmodi alter difficile queat inveniri; regulari etiam distinctione non minus effloruit, atque incomparabilis hujus ordinis suo tempore propagator extitit. Sed quantum pro hac re diligebatur a religiosis et piis, tanto magis detrabebatur, insidiabaturque a fraudulentis et impiis. Fuit enim ex Italia ortus, nobilem ducens a parentibus prosapia; nobilitatem illustrem per assecutum scientiam. Nam in eodem territorio, scilicet in fundo, qui ei parentum jure debebatur, prius vocato Vulpian, construxit Monasterium totius Græciæ abundantissimum, postea ab ipso mutato nomine Fructuariense cognominatum. Quod cum multigenis locu-

pletasset beneficiis, constituit ibi monachorum Patrem, per omnia se inaitantem, nomine Joannem.

4 Erat enim prædictus Willermus acer ingenio, et insignis prudentia, idcirco summum in palatiis Regum ac ceterorum Principum obtinebat locum. Quodcumque denique monasterium proprio viduabatur Pastore, statim compellebatur tam a Regibus, vel Comitibus, quam a Pontificibus, ut meliorandi gratia illud ad regendum susceperet; quoniam ultra cetera divitiis et sanctitate ipsius patrocinio assumpta cernebantur excellere monasteria. Ipse quoque firma testabatur assertione, quia si hujus institutionis tenor quocumque loco a monachis custodiretur, nullam omnino indigentiam ejusdemque rei paterentur. Quod etiam evidentissime declaratum est in locis sibi commissis. Et nonnullis de propagatione ordinis Benedictini in Gallia, atque origine Congregationis Cluniacensis interjectis : Hic tamen, inquit, Pater scilicet Willermus, de quo in præsentiarum sermo exordium habuit, præ omnibus exinde præcedentibus præscriptæ institutionis laboriosior ac spermologius fructificatior est repertus.

5 Agit de S. Guilielmo fuse Claudius Robertus in Divione sua, ubi recenset ab eo reformatas Abbatias Beznensem, Melundensem, Reomeusem, Tornodorensem, Tullensem, Metensem, Gemiticensem, Vezaliensem, Parisiensem S. Germani, Meldensem S. Pharonis, Fiscanensem.

6 De eodem Andreas Duchesnus in Notis ad vitam S. Majoli Cluniacensis : Willermus monasterium S. Benigni Divionensis præcipiente Majolo reformat, ejusque Abbas et Rector constitutus est, uti docet Chronicon ejusdem Monasterii his verbis : Videns Dominus Episcopus Bruno statum loci in ambiguo positum, suppliciter adiit D. Majolum Cluniacensis monasterii Abbatem, multaque prece poposcit, quatenus ejus auxilio quivisset reparare in melius, interius religionem, et exterius possessiones. Cujus precibus flexus reverendus Abbas Majolus, dedit ei xii Monachos ex omni congregatione electos, disciplina sanctæ religionis instructos, divina et humana sapientia doctos, nobilitate carnali claros. His Abbatem præfecit Willelmum nomine, et patrem spiritalem sibi poscentibus filiis instituit.

7 Hic Italia extitit oriundus, alto satus germine et nobili prosapia editus; quem superdictus D. Majolus Roma veniens in monasterio Lanciae dicto, ubi a puero educatus fuerat, reperit; assumensque eum

Excusi habent, indecubatur.

Multis Monasteriis præficitur.

Abbatias varias reformat.

NOT. 17.

Mittitur ut reformet S. Benigni conobiam.

Ejus genus, et in Gallias adventus.

PER
GLA RODULPH.

*Ejus egregiae
virtutes ac
dotes.*

*Atus monaste-
riis profici-
tur.*

*Abbatiam
S. Germani
Parisii refo-
rmat.*

ipso deprecante, secum adduxit Cluniacum aetate juvenili florentem. Ordinatus est igitur Abbas a D. Brunone Episcopo anno Domini MCCXXC. Officio vero Abbatis accepto, divinis seipsum copit exercere virtutibus. Erat enim corpore castus, mente devotus, affabilis alloquio, prudentia praeditus, temperantia clarus, in aera fortitudine firmus, censura justitiae stabilis, longanimitate assiduus, patientia robustus, humilitate mansuetus, bonorum operum gratia plenus, etc.

8 Hujus audita fama religionis Henricus Dux Burgundiae, sicut fert idem Chronicon, commisit ei Abbatiam Verzeliacensem pene ad nihilum redactam, ut ab eo restitueretur in pristinum statum: quod et fecit auxiliante Deo. Dominus quoque Episcopus Bruno omnia in suo Episcopio monasteria ipsius delegavit providentiae, Abbatiam scilicet Besnensem Apostolorum Petri et Pauli honore dicatam, monasterium S. Joannis quod Reomans dicitur, locum Sancti Michaelis Archangeli juxta castrum Tarnodorum, Abbatiam Mellundensem, ubi Sanctus Valerius Archidiaconus et Martyr quiescit. *Plura isthic congruit scriptorum de Wilelmo testimonia Duchesnius, et Claudius Robertus loco citato.*

9 De Parisiensi S. Germani monasterio ab eo ad pristinam pietatem revocato ista habet Aimonini ampliator lib. 3, cap. 47. Dum monachi saepefati conobii seculari modo vitam ducerent, piissimus Robertus Rex una cum sua uxore, videlicet Constantia Regina, accersens Dominum Guiliermum Abbatem Divionensis cenobii, ei Abbatiam dedit Beati Germani: qui eam regulariter instituens anno Domini MXXX vita decessit imo anno MXXXI ut patet ex indictione XIV littera Dominicali C eum obierit feria VI Kalendis Januarii.

10 Trithemius lib. 3 de viris illustribus ordin. S. Benedicti cap. 240. Wilhelmus Abbas Divionensis, vir doctus scientia scripturarum, et morum honestate insignis, magno zelo regnariae disciplinae fervens, multis virtutibus clarus enituit, quemadmodum in gestis ipsius scriptum invenitur. Claruit anno Domini 1020. *Stegbertus ad ana. 1027 vocat severitate reverendum. Invid scio an sit in Sanctorum catalogum adhuc publice relatus.*

VITA

S. GUILIELMI

AUCTORE GLABRO RODULPHO.

PRÆFATIO AUCTORIS.

Dulcedine sancti Spiritus praeditis Patribus venerandis, ac diligendis Fratribus ubique Ecclesiarum Dei universalis documentis in charitativa spe servientibus, monachorum infimus Rodulphus, tantillam obeditionis exhibitionem. Placere denique unanimi-tati vestrae diffidimus, si de vita vel conversatione vestri omnium dilectoris, Domni videlicet Sacerdotis atque Abbatis Willelmi, prout divina pietas largiri dignata fuerit, posteris mandare studuerimus. Plura siquidem a nobis visa, plurima tamen a veracissimis relatoribus comperta hujus narrationis informabunt seriem. Idecirco communem fidelium virtutigenum obsecramus charitatem, ne simplex contemptui habeatur sermo, neve pro vili canistro purae respnatur similitudinis offa; cujus si prudenti manu exercitaretur materia, omnem valeret excludere inopiam, et sospitatem conferre perennem.

*patens, nisi.

*Unde hauserit
Rodulphus
quae scribit.*

CAPUT I.

S. Guilielmi ortus et parentes.

Vir igitur religiosus Dominus Willelmus, quem pius Dominus Ecclesiae suae filius pastorem, ac juris suae legis propagatorem constituit, natione quidem Italus: avus tamen ejus, Vibo nomine, militari industria clarus, gente Suevus fuit. Qui scilicet ob inimicitiarum ultionem, nativam relinquens provinciam, perrexit habitaturus Italiam, ibique copiose locupletatus opum gratia feliciter deguit.

3 Hic ergo extitit genitor Roberti, qui accipiens sibi uxorem ex Longobardorum nobilioribus, nomine Perinzam quae fecunda prole filiorum genuit ei etiam praecunctis optabilem Willelmum. Contigit namque sub ipso tempore illius nativitatis, Berengario Longobardorum Rege defuncto, ut Otto Imperatorum maximus hostili manu omnem sibi subjungendam peteret Italiam. Qui comperiens praedicti Berengarii uxorem in quoddam castrum situm in laeu urbis Novitiae fecisse confugium, atque cum ea viros, quorum conspiratio rebellis foret eidem Imperatori. Ad quod illico divertens cinxit illud ferocis obsidione exercitus. Erat enim praedictus Robertus in eodem castro cum propria uxore et liberis: cui etiam quinque illorum cum sua Domina curam atque tutelam commiserant sui. Cuiusque diutius ab utriusque partibus acerrime decertatum fuisset, cernens Imperator differri sibi victoriam, tentans largitionibus munerum clam inflectere suorum hostium signiferum. Nam spondidit ei cum maximis donis etiam apud sublimitatem suam celsitudinis locum, si suos deserens illius parti faveret. Ille verominime adquevit, utpote miles adjuratus, respondens sibi optabilem fore proprii interitum corporis, quam sacramentis assertae fidei deserteret haberi. Post aliquot vero dies habito invicem pacis consilio in deditioem gratis devenere Imperatoris.

4 Tunc quoque iidem Rothbertus, ut erat vir prudens ac strenuus, suggestit Imperatori, ut filium, quem ei uxor sua intus ipsius obsidionem castris pepererat, Catechumenum fieri per manum Imperialem praecipit. Quod ille libentissime annuens, ut monitus fuerat impleri mandavit, ac propria puerum sustulit dextera, eique nomen indixit Willelmum, quem scilicet postmodum Regina conjunx illius ex sacro fonte suscepit Baptismatis.

5 Erat ergo, ut diximus, ejusdem genitrix non solum prosapia nobilis, sed etiam morum honestate praecipua. Haec siquidem referre erat solita de eodem puero hujusmodi verba: Videbam me, inquires, nocte quadam dalmatica veste indutam, statimque Solis radius illustrabat mihi manillam dexteram. Deline vero apparuerunt quidam vultus gerentes Angelicos, ipsique filium meum mihi abstrahentes altius efferebant eundem infantulum claritate nimia circumfusum. Ego quoque haec intuens pavore: perterrita nil aliud quod dicerem reperiebam, nisi tantum, Sancta Mater Domini Salvatoris tibi committo, custodi illum.

*S. Guilielmi
patria.*

Avus Vibo.

*Pater Robertus,
mater
Perinza.*

*Parentes ejus
ab Ottone I
obsidentur
cum Regum
Longobardo-
rum.*

*S. Willelmus
tempore obsi-
dionis natus.*

*Angelus per
somnia
videt matrem
ejus.*

CAPUT II.

Studia litterarum; vita ejus monastica Luciae cum patre Roberto.

Alia namque peridura optimi praesagii, quae nos fastidium vitantes reticemus, conspiciantur in illo. Nam et habitudo tenerissime aetatis ita dissimilis videbatur ceterorum et nimium admirabilis haberetur. Propterea uterque parens uno consensu ac voluntate, cum suorum omnium favorabili sortem Christo Dominoovere illum in ejus domo assidue servitutum.

*Deo devotetur
a parentibus.*

7 Duxerunt

In monasterio
eruditur.

7 Duxerunt autem illum cum esset fere septembris ad monasterium Sancte MARIE, Sanctique Archangeli Michaelis in honore Sanctorum, nomine Lucia- rum, in quo etiam veneranda habentur ossa Beati Martyris Januarii. Ibiq; juxta morem normæ regularis eum ipsius loci Abbati obtulerunt. Qui satis devote illum suscipiens sacre Monachilis religionis etiam veste induit. Hic nanque tradidit ei primos litterarum apices, atq; hujusce custodiæ addidit præceptorem, cujus animum stupor invasit nimius, quoniam velocitas sensus sibi commissi pueri ad tantum proficiebat indaginem, ut universa priorum scholasticorum studia in brevi transcenderet spatio. Proinde in admiratione non modica jam tunc tam Abbati quam fratribus ceteris habebatur.

Præstat di-
centi referre
tate.

8 Præterea in vicino monasterio quadam anus, cujus erat maritus jam senior, congruum habebat domicilium. At quod predictus puer familiaris curæ providentia per dies dicebatur: in quo etiam aliquotiens quietis nocturnæ gratia suscipiebatur. Cum igitur predicta anus eum aliquando diligentia fovendi in sinu proprio brachiis complexa fuisset, mammae quæ latis pendebant ac rugosis pellibus, subito turgentibus hæc fidere uberrime. At illa ut erat pie mentis, ac Deum timens religiosis quibusque sagaciter intimare curavit, quoniam islem qui videbatur puer, excellentioris vitæ ac diligentis vitæ gratia esset augmentandus.

Anni cum
adhuc puerum
comple-
xæ, manna
tacte surgent.

9 In processu namque temporis cum adolevisset, ac jam in Dei timore obedienter servire studuisset, non defuere invidentiæ stimuli. Quibus etiam sæpius agitated constanti sustulit illorum probra, in quorum profectum toto conamine laboraverat. Nam olim in Vercellensi urbe primitus, postmodum apud Tichum sub tuta custodia regulas artis grammaticæ pleniter didicerat. Constituitur etenim divini officii assiduus custos, ac scalæ capitalis illius loci. Qui felici virtutum incremento Deo fovente proficiens, commissa est ei Secretarii cura, atq; administratio, nec non etiam totius suppellectilis sanctuarii, domi forisq; consiliorum diffinitio.

Varia gerit
officia.

10 Cæpit interim cogitare qualiter summ genitorum a fluctivaga istius sæculi cura subtraheret, ac quod illi vitæ supererat secum in monasterio pro æternæ requie laborando consumeret. Nam mater illius jam in pace obierat. Tunc nempe suavit ei, ut mente tractaverat, et ille statim dilecto obedivit filio, imo Deo, qui ei præstitit talem. Sicque satis accurate cum plurimis donorum xemis illud ad monasterium, ubi devotissime a cunctis susceptus in sanctæ conversationis habitu et ipse devote vivens non mulo post, præsentis filio, optimo fine vitam complevit.

Patrem ad vi-
tam monasti-
cum inducit.

CAPUT III.

Remora in suscipiendo Sacerdotio. Iter ad monasterium S. Michaelis.

In terra petebatur promoveri ad diadematis officium, qui revera obsequens extiterat inferiorum præceptionibus graduum, ut etiam ipsis Sacerdotibus imitabile foret exemplar ad iter arripendum tutum. Sed prædictum monasterium in Vercellensis urbis Episcopo situm, atq; ejusdem Episcopi ditioni subjacebat. Insolverat etiam male arreptæ consuetudinis usus, ut nullus fratrum loci illius Levitiæ ordinis gradum prius susciperet, quam sese assertionem jurandi promitteret servaturum fidelitatem Episcopo. Hoc quoque dum suggestum fuisset Willelmo, ut juxta illorum morem faceret, ut erat eleganter affabilis, respondens dixit se non posse salubriter perpendere, ut pro his quæ solius Dei imperio gratis præstari debeant, horum ministro aliquis sanandæ fidei assertionem ullo modo exhiberet. Quin potius, inquit, terribilem hujusmodi

Renunt Sacer-
dotio ordinan-
dus jurans
fidelitatem
Episcopo.

assentatoribus Salvatoris sententiam imminere. Atque hujusmodi responso prolato omnino quod hortaverant facere distulit.

12 Illico nempe oppido ab hujusce suavoribus de- tractionum consosionibus lacessitur, ab ipso Præsule redarguitur, ac veluti contumax sui juris habetur. Ille vero talia pro nihilo dicens, ac magis magisque in Dei se cultum adstringens, ita ut pene ipsi soli omnis cura ac sollicitudo psallendi, legendi, horarum- que pulsandi die noctuque loci illius incumberet; erat enim castissimæ mentis et corporis, paratus ad omne bonum: ac meditabatur frequentius, si forte quem- piam reperire locum valeret, ad quem transiens devo- tius præceptis regularibus inservire liceat. Jam enim inibi fervor disciplinæ regularis admodum te- puerat. Proinde accepta quondam licentia orationis ac visitationis gratia, ut ad monasterium B. Archangeli Michaelis, quod situm constat in altissimis jugis Alpium pergeret. Qui dum ad montis radices deven- nisset, atq; ut est iter arduum ascendendi ad mo- nasterium jam pene superaret; ipsius equus, quem post se habena dextera injecta trahebat ab angusto tramite pede lenendo paululum devians, excusa habena quantum est illud humane præcipitium, totus ruit. Quod cernens vir Deo devotus, mente quidem exter- ritus, vultu tamen sereno perrexit ad Ecclesiam, orationi incubuit, ibique diutius ac si nil adversi conti- gisset, oravit. Deinde vero exiens, misit famulum si forte de equo aliter quam sperare poterant contigisset, ut ei renuntiaret: qui egressus reperit eum in loco, ubi præceptus fuerat, stantem incolumem, ita ut nulla omnino læsura in eo videretur, sed neque in loris aut ligno sediliis aliqua attritio appareret. Siquidem cum milliaria duo, et eo amplius a loco unde rui- nam cæperat usque in vallem ubi subliterat equo- tentur. Receptoque qui missus fuerat, equo, ei qui amisit reduxit. At ipse gratias omnipotenti Deo referens alacer ad monasterium rediit. Quæ res gesta plurimis admirationem præbuit, atq; indicium sanctitatis.

Idco veratur

Cogitat alio
irc.

Equum in
præcipitium
prolapsum,
incolumem
recepit.

hic aliquid
videtur
deesse.

CAPUT IV.

Migrat Cluniacum cum S. Majolo Abbate. Sacerdotium suscipere ex humilitate renuit.

Audierat jam fama multiplice personante monaste- rium esse cognomento Cluniacum in partibus Bur- gundia, cujus sanctitatis ordo ac distinctio regularis, materque virtutum discretio præ cunctis incompara- liter vigerant ab initio; ad quod etiam ire, illud invisere, toto mentis flagrabat desiderio. Contigit quoque dum hoc meditaretur agere, ut sanctissimus Abba prædicti loci Majolus sacra Ecclesiarum loca ex more visitans, ad cœnobium Lucia cum diverteret. Quod cernens famulus Christi Willelmus, intelligens- que summ a Deo desiderium compleri decretum, se- cretius accessit ad Dei virum, eique sui pectoris patefecit arcannum. At ille nimium alacriter spopondit ei juvenam optabile ad omne quod in divini operis cultu decreverat exercere. Deline Romam pergens perinde rediturus ut secum ad diu optatum locum illum deduceret.

Agit cum
S. Majolo de
adeundo Clu-
niaco.

14 Interim vero Willelmus deliberans prudenter de omnibus, quæ ad se pertinere videbantur, ac si in procinctu miles expeditus, ne forte ad fidei certamen ei proparatur res diu licenter usæ, non necessitas parentum, aut speciositas carnalium fratrum, seu vici ac latifundia, atq; castella eorum quæ perplura erant, non saltem pietas nativi soli, vel generalis amor cunctorum obsisterent. Sed ut ab his omnibus liber, atq; exoneratus viam mandatorum Dei prout disposerat currere valeret, totum se divina com- misit providentiæ. Regrediente igitur a Roma viro

Dei

PER
GLA. RODULF.
Abi cum eo
Cluniacum.

Dei Majolo, memor uterque propriae sponsonis, suscepit Willelmum in spiritualem Christi filiationem, ac duxit illum ad locorum sanctissimum Cluniacum.

15 Ad quod cum venisset misit ante se ex suis unum, demutians fratribus ut obviam ei ex more ornati procederent, quoniam excepturi erant quemdam secum advenientem, cui honor divinitus debebatur. Exceptus denique, ut Sanctus mandaverat, solemnem apparatus promovit eum honorifice cum consilio fratrum, quippe dum una sensere in illo vitae meritum. Nam et isdem vir Dei Majolus peculiare frequentius cum eodem Willelmo de his, quae vere salutis sunt, exerebat colloquium. Jamque expleto in eodem loco plus minus anno integro, plus cunctis admirabilis, venerabilisque, nec non honestioribus imitabilis habebatur. Tunc namque spiritualis Pater judicavit eum Sacerdotio fungi dignissimum. Jam enim sacratus fuerat. Levitico ministerio: at ille humiliter pavendoque se subtrahens, dicens se omnino non esse dignum tractare tanti mysterii Sacramentum, Sanctus quoque nolens placorem animi ejus turbare, consensit ut voluit.

Recessit ex
humilitate
suscipere Sa-
cerdotium.

CAPUT V.

Præficitur cœnobiis S. Saturnini, S. Benigni, Verziacensi, et Besuensi; quæ reformat.

Interea venit quidam frater Præpositus cœnobia S. Martyris Saturnini, quod est super Rhodanum, precaturus sanctum virum Majolum, quatenus ei aliquem e suis commendaret, qui eum cum fratribus sibi commissis ad salutis viam agnoscentiam instituire valeret. At vir misericordie gemina consideratione inspiciens, unius videlicet juvenem, alterius quoque obeditionis probationem; Domnum protinus commisit Willelmum. Qui omnino nil dubitans aut relictus, perrexit humiliter ad Patris imperium obsecutus ei qui ad hoc venerat utilitatis animæ gratia. Habebat enim præfatus vir plures fratres secum simul degentes, una tamen voluntas omnium, par consensus, similiter operatio, modus operandi, ac psallendi, atque edendi, et totus horum habitus charitatis gratia uniformis, Willelmo revera, ut ipsis convenerat, præceptore, Cluniacensi ex more. Enimvero quidquid illorum erat peculi communi in Ecclesia eremus esse videbatur, atque isdem postquam ad potiora Willelmus sublinatus fuisset, ferre erat solitus, nusquam se locum optatiorum reperisse ad eam quam obtinere deliberaverat pauperiem consequi vel extremam sanctitatem.

17 Memorabili igitur Patri Majolo sub eodem tempore suggestum est a Brunone venerandæ memoriæ Liugonis Pontifice, ut monasterium egregii Martyris Benigni, quod juxta Divionense castrum antiquitus veneratur, ad redintegrandum divini cultus ordinem, qui in eodem loco omnino defecerat, susciperet, et sicut per plurima cœnobia jaundudum agere consueverat, ita et istud in melius reformare sateret. At vir sanctus motus pietate ad procer Pontificis misit continuo qui ad se reduceret Willelmum. Jam enim cum eodem fratre, cui illum commiserat, annum et semis pie vivendo expleverat. Cui utique ad se revocato prædicti sancti Martyris monasterii dulci imperio paternam ovis Christi curam commisit. Spondit insuper ut quidquid juvenis ad spiritualis hujus negotii incrementum optaret, ipse libenti animo æqui penderet. Episcopo nihilominus in Dei fide pariter et sua contestatus est, ut illi more dulcissimi Patris advocatus et cultus, adjutor atque consolator in omnibus esset. Quintegerrima observatione monitui ejus obaudiens ultra quam credi potuit illum in vita dilexit. Clemens igitur Domnus Willelmus ad

Mittitur re-
formaturus
monasterium
S. Benigni.

sibi destinatum suscipiendi ac regendi gratia monasterium missis cum eo a Sancto Majolo quibusdam ex honestioribus Cluniaci fratribus, ibique honorifice exceptus, atque ab eodem Prasule Brunone monachorum Pater est ex more consecratus.

18 Cumque acerrime ac vigilantissimo studio se sibi commissos pro Dei amore disciplinis regularibus subderet, non multo post commissum ei ab Henrico venerabili Duce monasterium etiam Verziaci castri ex latere situm, ubi antiquus Confessor Christi Sanctus requiescit Viventius. Illud quoque, veluti primum, modulamine regulari erit distinctum, illoque in melius reformato, tertio nihilominus destitudo, ac recte vivendi lege super fontem posito Besua, Apostolorumque Principi sacro ab eodem Brunone Pontifice constituitur Pater. Erat antiquissimum, ac sæpius paganorum seu pessimorum quotcumque hominum infestatione desolatum.

19 Ad hujus nempe redintegrationem dum toto conamine invitaret contigit ut prædictus Episcopus cum Comite, ipso patre presente, colloquium patris haberet. Post cetera dixit Præsul in aure Comiti, ut Abbati, utpote propinquo scilicet suo leniter suggereret, ut elationem, ne forte pro virtutum gratia, vel rerum copia surreperet, caveret. Ille quoque reverenter accedens dixit ut monitus fuerat. Tunc Pater Willelmus vultu alacri eidem Comiti hujusmodi responsum protulit: Si, inquit, cognoscere potero, quod augmentum terrenarum opum vel possessionum unius tantum diei nostræ vitæ protrahat spatium, persuaderi non mihi potest quin horum extollat incrementum. Hoc autem responsum dum Comes retulisset Episcopo, admirati sunt uterque ejus prudentiam, pariterque lætati propter humilem illius sapientiam.

Committitur
illi Verziacense cœno-
bium;
De quo
13 Januar.

Deinde Be-
suenae.

Monitus ut a
vanâ gloria
caveret, quid
responderit.

NOT. 18

CAPUT VI.

Rogatu Ducis Normanniæ erigit cœnobium Fiscannense: et variis in monasteriis constituit scholas publicas.

Cum igitur fama sanctitatis illius jam latius deferretur, Normannorum Dux venerabilis illum comperiens Ricardus, misit ad eum reverenter supplicans ut ad se veniret, qui tandem libenter ut rogatus fuerat pergens venit ad eum: a quo etiam sicuti decebat honorifice susceptus est. Cujus sanctissimis cum recreatus, ut erat totius boni amator, Dux fuisset eloquiis, obsecrans illum ut Ecclesiam sanctæ et indivisæ Trinitatis nomini et honori dicatam in loco Fiscannensi cognomine antiquitus constructam, a suo tamen patre Richardo honorificentius reformatam, ordine Monachorum suscipiens decoraret. Erat enim illic more vivens carnali, iugo soluta regulari, clericorum levis conciola. Cernens denique Pater Willelmus illius animi devotionem promisit se cum Dei adjutorio illud, quod posebat, impleturum. Qui pariter venientes ad prædictum locum satis sublime ac solemniter commisit ei isdem Dux cum aliquibus Episcopis dominium et curam regiminis totius loci. Jam vir Domini congregavit ibidem monachorum regularem catervam, ita videlicet personis numerosam, ac bonorum studiis copiosam ut triplici sui numero præteritorum numerum excelleret Clericorum. Quod cernens jam dictus Princeps, multorum donorum ac possessionum largitionibus ampliavit locum. Monuit etiam tam Abbatem quam ceteros fratres sæpius, ut ab illo peterent quidquid snorum utilitati expedire nosset, utpote quoniam de hac re secundum velle provenerat ei et posse.

21 Interea cernens vigilantissimus Pater quoniam non solum illo in loco, sed etiam per totam provinciam illam, nec non per totam Galliam in plebeis maxime

A Duce Nor-
manniæ evo-
catur.

Traditur ei
Fiscannense
cœnobium.

Eo inducit
monachos.

Richardus
Ducis in eos
liberalitas.

Constituit qui gratis docent legere et psallere.

*forte tenues.

Floret ejus industria Piscinnium.

maxime scientiam psallendi ac legendi defecere, et annulari Clericis, instituit scholas sacri ministerii, quibus pro Dei amore assidui instarent fratres hujus officii docti, ubi siquidem gratis largiretur cunctis doctrinae beneficium ad cœnobium sibi commissum confluentibus, nullusque qui ad hæc vellet accedere prohiberetur. Quin potius tam servis quam liberis, divitiis cum egenis uniforme caritatis impenderetur documentum. Plures etiam ex ipsis, ex cœnobiis, utpote rerum tenaces, accipiebant victum. Ex quibus quoque nonnulli in sanctæ conversationis monachorum devenere habitum. Cujus denique institutionis labor nimum optabilem diversis Ecclesiis contulit fructum. Nam præfatum, ut dicere cœperamus, locum taliter claustris atque officinis regularibus, ceterisque honorum copiis adornavit, ut præ ceteris illius provinciae felicibus semper floreat incrementis.

CAPUT VII

Restaurans templum S. Benigni, reperit ejus reliquias.

Contigit ergo postmodum, quatenus pars Ecclesie beati Martyris Benigni, cui auctore Deo primum pater datus fuerat, ruinam corrumpere daret. Quam cum reformare cuperent artifices cæmentarii, graviorem pars eadem dedit ruinam. Quod cernens vir Deo devotus, intellexit divinitus sibi dari iudicium, quod totum a fundamentis renovari conveniret templum. Illicoque summo mentis ingenio cœpit ipsius Ecclesie reformandæ mirificum construere apparatus. Quam denique cum cœpisset reedificare positione mirabili valde longiore ac latiore quam fuerat; ignotus tamen erat universis locellus, quo pretiosi Martyris membra clauderentur Benigni, quia solerti cura taliter antiquitas fuerat reconditis, ut illo fiducialiter veneraretur Martyr per ævum, ubi felici morte occubuit propter Deum, sed a quibusdam incautis dicebatur etiam ibi non haberi. Cujus ignoratio rei nimum mestificabat animum Patris Willelmi. Tali quoque defectu anxio revelatum est visione pulcherrima per ipsum Dei Martyrem ipsius honorabile sepulchrum. Erat enim, ut beatus multorum sanctorum descriptor miraculorum Gregorius Turonorum Pontifex refert, pergrandis arca lapidei sarcophagi continens illum. Pro cuius incredulitate narrat idem Sanctus alterum sancti nominis Gregorium Lingoniensem Episcopum acris quondam fuisse increpatum. Cujus namque positionem loci antiqua vetustas occultit. Nam coram præcipio illius monasterii altare profundius habebatur defossus memoratum sepulchrum. Quod continuo requirens invenit, aperiensque contingere meruit sacratissima egregii Martyris ossa, in cuius enim celebri quod in descripta ipsius passione legitur, vulnus ferro illatum vecte apparuit. Quæ omnia integro numero presentibus honestioribus tam Episcopis quam ceteris diversorum ordinum vel sexuum cum odoriferis thymiamatibus ac psallentium choris in eodem recondidit sarcophago, indeque; paululum ad orientem illum amovens in pulcherrimo atque incomparabili locavit tumulo. Dehinc namque Pater venerandus acriori accensus devotione reformandæ opus basilicæ constanter, quemadmodum decreverat, accelerabat perficere. Quoniam, ut diximus, et præsto est cernere, totius Gallie basilicis mirabiliorum atque propria positione incomparabilem perficere disponebat.

Ecclesiam S. Benigni reedificat.

Infra 4 Jaa.

Reliquias S. Benigni invenit.

Honorificentius recondit. Templum restaurat.

CAPUT VIII.

Reformato monasterio S. Arnulphi Sacerdos abit Romam. Agrotat in reditu.

Omnipotentis etenim Dei gratia in ipso cooperante cœpit illius fama sanctitatis circum adjacentes seu longinquas penetrare provincias. Nam Præsul Mevensium Adalbero reverenter satis illum evocans, commisit eidem Sancti Arnulphi Confessoris regendum ac meliorandum, ut agere consueverat, monasterium. Suscipiens ergo illud brevi tempore reddidit emendatum. Tunc enim devota concepit merita, ut Apostolorum Principis Petri sanctissimi limina visitaturus adiret. Stabiliens nempe cœnobium sibi commissum idoneis Præpositorum seu ceterorum officiorum personis, ut decreverat, Romam orandi gratia perrexit. Visitatis quoque Sanctorum sepulchris vel oratoriis, sacris etiam Missarum per semet celebratis sollempniis (quam præfatus Bruno Episcopus Sacerdotium illi imposuerat) cum Apostolica benedictione consolatus regreditur ad patriam, cœpit febricitans agrotare. Jam jamque ad cœnobium S. Virginis Christinæ perveniens in lectum decubuit. Qui paululum convalescens Verceilis devenit, ac prædicti cœnobii S. Christinæ Abbas perhibebat, dum in ecclesia Sancti jaceret Eusebii Præsulis per quatuor vel quinque horarum spatia ita factus est exanimis, ut nullum omnino spiramen in ipso cognosceretur. Sed tamen ignoratur quid tunc divinitatis persenserit. Quoniam paululum in se reversus voce qua poterat lingua palpitans hæc personabat verba: Domine Jesu Christe Rex æternæ gloriæ, suscipe me, si placet, quoniam bonus es, non dubito ad te ex hoc corpore transire. Sciendum vero est quoniam istius mora aegritudinis, ut eventus rei subsequens demonstrat, non fuit impedimentum tantum quam gratia spiritalis lucri.

PER GLA. ROHLF.

S. Arnulphi monasterio præficitur.

II Romam.

factus antea Sacerdos.

Agrotat, Verceilis,

Pitres horas exanimis jacet.

CAPUT IX.

Rogatu fratrum, Fructuariense cœnobium extruit in Italia.

Occurrentes ei denique illucres ipsius germani fratres, levi evocatione deduxerunt illum ad sui juris prædica confovendum, ardentem enim desiderabant videre illum, quoniam compungebat corda eorum divina absentia pietatis. Convalescente quoque eo ab aegritudine post aliquot dierum spatium convenere ad illum quique suorum ac plures domini vicinorum, et suadere illi cœperunt promittentes se plura largituros, si in nativa patria cœnobium sibi, sicut in externa audiverant illum fecisse, ædificare inciperet. Tunc etiam, quod potissimum fuit, duo ipsius germani, videlicet Godefredus atque Nitardus, viri spectabiles secretius illum cum Comite maxime partis Burgundie Willelmo, qui etiam ejusdem patris, de quo sermo est, extiterat affinitate propinquus ademptes sponderunt se sacnarem relicturos militiam, ac se suaque omnia in omnipotentis Dei peculiare dominium devenire. His auditis Dei cultor illico fiducialiter cœpit tractare de cœnobii, unde rogabatur, constructione. Qui pariter communi consilio et voluntate locum quaerentes rei hujusmodi aptum reperere in rure paterno a Pado distantem flumine quaterno milliario, solitarii, cognomento Fructuariensem. Ibi namque collocari præcepit basilicam, quam præsentem Arduino Rege cum aliqubus Episcopis sacrari jussit in honore genitricis Dei Mariæ, Sanctique

A fratribus benigne excipitur.

Fructuariense cœnobium in Italia ædificat, ornat reliquias SS.

PER
CLA. RODLE.

Sanctique Benigni Martyris, atque omnium Sanctorum. In qua etiam isdem Rex cum sua conjuge et filiis humatus quiescit. Ad quam nihilominus tunc a Romana urbe, quam a diversis partibus plurima congregavit sanctorum Martyrum corpora. Brevinamque in spatio temporis collecta est ibidem numerosa fratrum congregatio, Deum timeantium, instituta B. Benedicti Abbatis præcipui servantes, quæ isdem Pater Willelmus a S. Majolo Cluniaci didicerat.

CAPUT X.

S. Odilonem ad Religionem convertit.

Multos com-
tur ad reli-
gionem con-
vertere.

Revertens igitur post hæc ab Italia, omni studio satagebat e diversis partibus terrarum colligere viros servituti Christi idoneos, suadendo eis vitæ celestis gloriam, pariterque comminans inferorum supplicia. Tanta enim ei Dominus cum ceteris virtutibus virtutem salutaris verbi concessit, ut quibusque doctrinam illius suscipientibus summam conferret fidei firmitatem, bonarumque virtutum augmentum, ac vitiorum emendationem. Omnibus enim sicuti expedire noverat sive leniter, seu asperissime, charitative tamen hujusmodi exhibebat.

S. Odilonem
ad religionem
convertit.

26 Contigit ergo illum aliquando cum viro per omnia desiderabili, Domino scilicet Odilone, adhuc illo in canonicali habitu degente, de vera animarum salute habuisse colloquium. Intelligentis vero illum niti ad sanctitatis culmina, cepit illi attentius suadere, ut quod potissimum fore creditur quantoque explere satageret. Negotiis videlicet sæculi istius abjectis, Christum Jesum sequi liceret expeditius. Compunctus illico vir clarus libenter se facturum promisit quod Pater suaserat Willelmus. Nam post paullulum ad cœnobium nominatissimum honorifice deveniens Cluniacum, ibique a S. Majolo est devote susceptus, atque in habitu sanctæ conversationis monachus ex more sacratus est. Cujus etiam conversatio in tantum extitit cara Deo, et dulcis Deum diligentibus, ut isdem Sanctissimus Majolus sibi commissio gregi allegans illum in vita, qualiter post ipsius obitum haberent Patrem atque Pastorem. Quod ita manifestissime et utiliter fieri contigit. Quam enim præmaximam exinde dum addiverent dilectionem inter se habere dum alter eorumdem alterum sibi utrumque præferens, exprimi non valet.

CAPUT XI.

Quidem ei adversantes male pereunt. S. Henricum Imp. et Robertum Gallie Regem sibi iratos conciliat.

S. Apri monachos perse-
quitur Erman-
nus Episc.
Tullensis.

Quorundam etenim nomina aliquando interpretabatur sive ad profectum sive ad detrimentum ipsorum. Cum igitur post mortem Bertoaldi Tullensis Pontificis, qui ei monasterium S. Apri Confessoris commiserat, eidem Episcopatu quidam Ermanus Præsul datus fuisset, ita cepit exosos hujus Patris habere monachos cum sua institutione, ut etiam honestissimum fratrem, Widricum nomine, qui post illum ejusdem loci pater devotus extitit, eum tunc ceterorum cura imminabat, baculo verberaturus eum impigerit. Quod dum Patri relatum fuisset, ad nomen illius alludens ait : Secundum suum nomen, inquit, facit Episcopus iste. Nam lingua barbarâ Erman, in nostra Homo errans dicitur. Ac deinde : Si enim Christi pastor fuisset, illius oculos minime laceraret. Sinite illum, verus Pastor novit, et ipse quæ sua sunt colliget. Non multo post denique pergens in longinquam sæcularia exacturus negotia crudeliter obiit peregrina potius sepultura.

Peregre mori-
tur.

28 Simili invidia quoque Leo Vercellensis Episco-

pus ad actus universos istius Patris extiterat infestus. De quo etiam talia narrare solitus : Hic ergo crudelissimus Leo totus est sine Deo, quia si fuisset Dens cum eo, quæ illius sunt amaret pro illo. Affirmabat autem post mortem et æternaliter illum esse damnatum. Manifestissime siquidem in multis claruit, quoniam quisquis illum odio habuit exinde pœnas luit ; sicut vice versa ut ad conspectum illius ventum fuisset statim mirabantur semet ab his, quæ intendebant exprimere, alienatos fuisse, amisaque ferocitate rei præteritæ, quidquid id erat, totum procedebat ex mansuetudine.

Leo Vercellen-
sis Episcopus
cum venet :
æternum
damnatur.

29 Henrico siquidem Imperatori de eo suggestum fuerat, quod illi derogans illuamque contemnendum adjudicans, Arduini quoque parti, qui sibi Italia regnum præripuerat, faveret, illumque pro posse defensaret. Ex hoc quippe viro Dei quamvis abs re iratus fuerat. Ille viro ut comperit, ad illum pergens, rei veritatem sese purgandum pandit, atque si quid erat odii a corde illius detersit. In tantum etiam isdem Imperator postmodum illum dilexit, ut illi dona largiretur plurima, et quidquid ab eodem vellet fieri continuo impetraret.

S. Henricus
Imper.
caus.

30 Pari namque ratione Rotherto Francorum Regi de ipso indicatum fuerat, quod Brunoni prædicto Lingonum Episcopo, qui Regi minus adqueiebat, talia suaderet, quæ regali juri nimium resisterent. Ille vero simul et Regina conjux illius propter hoc illi irati comminati sunt aliquotiens cœnobii ejus damnatum inferre maximum. Adiens ergo intrepidus amorum præsentiam ita illorum divini verbi virtute iram compevit, ut etiam summam dignitatis gratiam apud illos obtineret.

Robertum
Gallie Regem
sibi iratum,
conciliat.

31 Nam cum illorum filius, qui pro juvenutis elegantia ac liberalitate Hugo Magnus cognominabatur, jam in Regem unctus obiisset, ac Parens uterque pro morte ipsius pene usque in suimet necem cordis dolore et luctu affligerentur; tunc accessit ad eos spiritalis medicus, et ait : Non infelices enim vos putare debetis, quod talem amisistis. Quin potius felices valde, quia talem habere meruistis. Ego, inquit, ex illo hominum gradu non tam paucissimos salvos futuros æstimo, sicut de Regum. Qui cum attoniti responderent. Quid hoc dieis Pater? Respondit : Non audistis, inquit, sacer Canon quomodo refert, vix tres de triginta Regibus bonos exiitisse? Ideo cessate, quaeso, hunc juvenem flere mortuum, sed potius congratulamini ei, sicuti requiebat datum et a malis liberatum. His dictis ita consolans illos placabiles fecit, ut viderentur habere quod plangerent, et Deum dicerent visitasse illos per sanctum virum.

Eum et uxorem
in finem
filii consolatur.

CAPUT XII.

Diligitur a summis Pontificibus. Joannem XX libere monet.

Præterea Pontificibus Romanis Pater Willelmus, qui suo tempore præfuere, in tanta veneratione ac reverentia est habitus, ut quidquid illis suggestisset sive per se, sive per aliquam legationem libentissime implere studebant. Nam et Joannem Papam spirituality dona per orbem maxime Italicum, auri vel argenti pretio distracta minus curantem tali invectione monere studuit per epistolam hæc continentem : Parecite, quaeso, parecite, qui dieimini sal terræ, et lux mundi. Sufficiat hominibus jam semel Christum fuisse venditum pro communi salute universorum. Jam enim refuga veri luminis, solo nomine Pastores, ovile Christi, imo membra illius, videte post vos quo eunt. Si juxta fontem tepet rivus, in longinquum fortè nulli dubium est. Ideo cura quibusdam venditur ad suum interitum. Volo vos pastores ac Pontifices omnes in commune judicis securim gestantis, apud janam assistentis

Summis Pon-
tificibus ca-
rus.

Monet Joan-
nem xx Pa-
pam de sine-
ria.

*Pontifex non
offenditur.*

assistentis memores. Quam epistolam Papa libenter amplectens grates ac benedictiones tanto Patri retulit. Deumque in illo glorificavit. Sed et illud denique in eodem Patre fuit valde memorabile, quod multum etiam nobiles venenatis infecti verbis malorum, dum adversus illum contumeliarum verba dicenda conceperunt, seu jurgia ultionis vice referenda, vice si quis illum dilexit, mercedem a Christo percepit illius auctorem sanctitatis. Fertilem igitur gratiam ac dona uberrima a bonorum omnium largitore Pater iste promeruisse evidentissime passim claruit.

CAPUT XIII.

*Plura gubernat monasteria. Suos egregie in
spiritualibus instituit.*

*Præest ma-
nasteriis 40
monachis
1200.*

Sed nos lectoris tedium caventes plurima silentio tegimus. Erant namque tum monasteria, quam cœnobis atque cellulis monachorum circiter quadraginta, quæ illius patrociniò tute cunctorum bonorum affluabant copiis: Fratres vero in ipsis degentes proculdubio plus mille ducenti. Quibus inerat fides integerrima, ut quamdiu id devote exerceant, quod ab eodem Patre didicerant, nil mundi hujus formidare debere, aut cuiuspiam sære utilitatis rei indigentiam pati. Id ipsum enim suis sapientissime inculcabat a Deo sperare et credere, quod etiam plurimis probavere experientis. Nam aliquando per diversa terrarum ementes itinera dum ex eventus facie perturbari potuissent, dicere erant soliti: Domine in fide Patris Willelmi fac nobis sicut vis. Nec ullus illorum unquam hoc dicens ope caruit.

*In fide ejus
precentes ex-
audiantur.*

34 Instituit quoque simplicioribus, vel idiotis, e sæculo ad se confugientibus fratrilium orandi formam, quinque modulis mystice constantem, ut videlicet quot sensibus humani corporis Deus offenditur, totidem vocum clausulis ad misericordiam rogaretur. Erat autem hujusmodi: Domine, Jesu, Rex pie, Rex elemens, pie Deus. Subjungebatur vero singulis Misereere. Supputabatur namque taliter, ut si verbi gratia in decemvennialibus articulis juncturis ter et quinque itentidem revolvendo devote diceretur, psalterii tota series mutuata persolveretur. Unde etiam pro psalterio apud illos habebatur, ut Pater docuit, et cognominabatur.

*Abules docet
orare.*

35 Mortificatio nempe carnis, et abjectio corporis, ac vilitas vestium, ciborumque extremitas vel parsimonia, in suorum universis ac si naturaliter vignet. Ipsius etenim sermonis salitudo æqualiter cunctis prout videbatur in gratia erat condita. Pietatis quidem et misericordiæ expleri nequit quantum operis dabat. Cum supernæ dulcedinis nectare, artificialis etiam musicæ perdoctus ac comptus dogmate, quidquid in psallendo chorus suorum psallebatur die ac nocte tam in antiphonis, quam in responsoriis vel hymnis, corrigendo et emendando ad tantam direxit rectitudinem, ut nullis decentius ac rectius psallere contingat in tota Ecclesia Romana. Psalmorum nihilominus concentum dulcissimo ultra omnes distinguens decoravit melodiate.

*Mortificatio
monachorum
ejus.*

*Musica erant
peritus.*

*Cantum cor-
regit, ordinauit.*

CAPUT XIV.

*S. Benigni ecclesia dedicatur. Concionatur
Guilielmus.*

*40 monaste-
ria ab eo vel
restructa vel
restaurata.*

Erant igitur, ut diximus, sub ejusdem patrociniò tam maxima quam minora per plura monasteria atque cœnobis, quæ videlicet ipse omnia aut a fundamentis innovavit, vel ampliando honestavit. Nam sancti Martyris Benigni, ut dicere ocepimus, cui Deo auctore primitus Pastor allegatus fuerat, basilicam incomparabili opere pene expletam jam Brunone defuncto,

Lambertoque in sede illius subrogato placuit ut eadem basilica Pontificali ex more benedictione sacraretur. Tunc denique ad votum ipsius Patres convenere die designato, e diversis provinciis, non solum Episcopi, verum etiam quorumcumque ordinum promiscuæ plebis innumera multitudo. Erat enim autumnus dies tertius Kalendarum Novembrium, ante videlicet natale ipsius Martyris, qui omnia rite ac solempniter, ut condecens erat, explentes petierunt qui aderant Episcopi, ac quinque Religiosi Patrem Willelmum, ut in die tante consecrationis tam ipsis quam universæ plebi inter sacra Missarum solemnias divini elemosynam impenderet verbi. Ipse vero, ut erat bonis omnibus obsequens, agere non distulit, sed mente pia, corde contrito, vultu laeci, spiritu Sancto plenus in hæc verba cum lætymis erupit: Convenistis fratres et sorores, grex pretio Christi sanguinis redemptus; convenistis, inquam, ad nuptias ipsius sponsæ, matrisque vestre caelestis ac sempiternæ Ecclesiæ, quæ ideoque universalis dicitur quoniam non solum quod in omnes mundi terminos dilatatur, sed etiam pro eo quod nulla immanitas criminum illius superat, si tantum fides adsit, dona misericordiarum. Quæ scilicet Patriarcharum mysticis præsignata figuris, Prophetarum ostensa præsignis, Apostolorum auctoritate labore constructa, et Martyrum sanguine consecrata. In qua abluati ac renovati a culpa veteris piaculi per salutaris undam baptismatis, sique indidmuni prima stola Angelicæ beatitudinis, quam amisistis in transgressione parentis primi incolæ paradisi. Deinde vero editis carnem ac potatis sanguinem illius omnipotentis agni, qui vos præ ceteris mundi creaturis formans et redimens invicta benignitate elegit ad sui atque Patris regnum, sanctique Spiritus gloriam possidendam, ad quam dilectissimi tendere vos invito, moneo, obsecro pro charitatis ignem, et humilitatis, atque castitatis continuam custodiam. Exaudire, inquit, contigisset mihi ex vestre unanimis devotione hujus sanctificationis concursus. Sed quia nimis mœror mentem deprimit ex signis satanæ quæ evidentissime apparent in populo Dei: Non, inquit, despicietis quibus est ad hunc mens sanior, quæ scissuræ et detractiones vestium rabi-dissimæ? quæ attonsuræ percervices virorum? quam turpis in barba chiripilatio maxillarum? quam nugacissima pene universorum et insanissima acitatio? Quam lasciva ad omnes pene sermones ore terrioreo juramenta? Ista etenim universa recentia et nuper crassata, non ex religioſitate Christianitatis processere, quin potius ex diabolice superstitionis rabie emersere. Exinde quoque pullulat radix omnium malorum superbia, ceterorumque vitiomm fomenta. Atque vos ipsi judicate, si non ipsius famuli estis, ejus insignia et stigmata in vobismetipsis geritis. Nam et me pudet dicere dum penitet reticere, quoniam expectatis dulcedinem verbi, et ego propino vobis generaliter amaritudinem redargutionis. Moneo etiam illum si quis est in tota hæc plebe qui vel quinque solidos, seu quippiam ad hujus sancti Martyris obtulit readificandam muneris ecclesiam, quam præ oculis habetis, coram cunctis referat. Dum ergo non inveniretur quispiam aliquid contulisse; rursus ait, Videte fratres amatissimi, inter quas spinas atque incendia pessimorum hæc aula omnipotentis Dei per fidem sui testis Benigni, ad quam elegantia excrevit ipso cooperante fastigia. Volo vos, si placet, assidue esse memores quam velox unienique sit mundanæ curæ et ambitionis depositio. Propter quod obsecro cum nostri auctoris adjutorio resistite vitis, et maligno diabolo; virtutes quoque præclaras assumite et colite, benignissimo Deo conditori ac redemptori vestro in cunctis obaudite, qui vos per fidem et orationes ac merita omnium fidelium suorum dignos faciat intro-

PER
GLA. ROULL.
*S. Benigni ba-
silica solemniter dedica-
tur.*

** forte, qui-
que.*

*Ejus con-
cio in dedicatione
ecclesiæ.*

ducendi

PER
GLA. RODULF.

ducendi cum eis in sempiternæ gloriæ regnum, per Jesum Christum dilectum filium suum. Dumque ille ita perorasset, ac responsus ab omnibus fuisset, Amen; qui singultus! quanta lacrymæ! qui gemitus per totam agebantur ecclesiam, exprimi non valet. Omnibusque rite perfectis cum gaudio quique rediere ad propria.

Nulla deinceps facta ad sepulchrum S. Benigni miracula.

37 Ex illo etenim die in eadem basilica præcipue ad tumulum gloriosi Martyris factæ sunt multimodæ curationes diversarum infirmitatum, quæ etiam ob multipliciter scribi nequeunt. Sed etsi quis cum fide plena sibi deposcens quæque utilia proculdubio adipiscitur, si talis sit ut promereatur Sanctorum meritis et orationibus.

CAPUT XV.

Guilielmi miracula.

S. Guilielmi miracula.

Nec prætereundum nobis videtur quod dum Patris Willelmi alloquio multi fuerint in mente recreati, plures etiam in corpore tactu ejusdem redintegrati, oratione refocillati, visitatione confortati, ac benedictione firmati. Et quamvis nunc minus audiat quod olim Christi sequaculus usus fuit, suscitare mortuum, pauca tamen de pluribus, ut testati sumus, quæ Dominus per istum operatus est dicemus. Revertenti namque illi quondam a cœnobio Sancti Viven- tii Confessoris, cum jam adpropinquaret S. Benigni monasterio, obviam habuit promiscui vulgi turbam plangentem ac repedantem a spectaculo ejusdem familia miserimi, videlicet ex ejusdem servorum familia S. Benigni, quem magistratus crimine convictum, morteque suspensionis patibuli adjudicatum deliberaverat. Quod audiens misericors miliario distans a loco dimisso equo illic quantoocyus occurrens hoc tantum dicebat: Jesu, Jesu, qui pepereristi latroni in Cruce, miserere; jussitque suis velocius infelicem illum, quem cernebant e trabe pendere, jam rigentem deponere. Iste vero toto prostratus corpore orationi inebuit. At illi solventes lora guttur illius arctantia exanimis in terram cecidit. Ad quem accedens vir pius, ait: Surge, inquit, Dominus imperat. Ipse vero aperiens oculos erexit se admirans valde sibi superesse. Qui cum viro Dei egrediens exultantibus eunctis ad monasterium plures postea vixit annos. Multos nempe ab hujusmodi patibuli suspensio ac nece per diversas provincias tam interventu, quam redemptionis pretio liberavit.

Suspensum ad vitam revocant.

Mitis in exactione redituum.

39 Nam et tribus monasteriorum utilitatibus Præpositis illud sapiens inculcabat, ut in exactione sibi commissorum forent providi, ne forte nimis tenues pro census reditu affligerentur. Dicebat enim se magis velle largiri egenti, quam exigere quidpiam ab indigente. Itinera quoque ejus per civitates et vicos seu quorsum haberet, ingens pauperum atque infirmorum turba præoccupaverat. At ipse liberalis et largus beneficiorum erat universorum impensor. Desiderabatur enim ab omni hominum ordine vel sexu ipsius præsentia sicuti unius et Patriarchis aut Apostolis Domini.

Quosdam in somnis eis appa- rens, monent.

Auctori apparet, eumque monet, Qui ejus jesus historiam scribit

40 Aliquantum etiam referebant illum sibi per visum in somnis apparuisse, sequæ de pravis actibus redarguisse, vel monuisse illos de communi animarum salute. Testor ego, inquam, ipsius ac virtutum matrem charitatem, quoniam quondam meorum culpis facinororum offensus, et sensi illum ad horam amaricatum, secessi in aliud cœnobium ipsius ditioni minime subditum. Dumque illic degerem adtestetis mihi una nocte visus est aspectu placido, ac manu injecta caput mihi demulcens aiebat: Rogo ex te discas si non te

amare fingebas. Quin potius exercere te cupio quæ promiseras. Ipsius namque imperio maxima jam ex parte eventorum atque prodigiorum, quæ circa et infra incarnati Salvatoris annuam contingere millesimum descripseram. Quæ etiam causa ad præsens opus me compulsi inflectere articulum. Idcirco omnes pariter oro ne propter hoc præjudicium de me fiat.

CAPUT XVI.

Venetorum in eum amor. Pie moritur Fiscani in Normannia.

Beatitudo igitur eximii Patris Willelmi jam ad tantam exereverat excellentiam, ut cunctas Latii ac Galliarum provincias ipsius amor ac veneratio penetraret. Nam Reges ut patrem, Pontifices ut magistrum, Abbates et monachi ut Archangelum, omnes in commune ut Dei amicum, suæque præceptorem salutis habebant. Quis enim unquam alius præter eum Veneticorum gentem in tam amica familiaritate habuit? Exaggerative secundum Apostolum loquimur, quoniam si fieri posset oculos suos emisisset, et dedissent ei. Si quidem Ursus Patriarcha illorum, ipsius sancti Patris decrevit effici monachum. Sed quia ipse dispendium illius gentis, quod foret pro tanti absentia viri considerans, in suo proposito permanere suavit. Quod etiam de multis similis rei gratia cognitum habetur fecisse.

Diligebatur a Venetis Guilielmus. Galat. 4. 10.

* id est, Gradensis, filius B. Petri Ursi seculi de quo xi Janua.

42 Jam vero in Dei opere magis adsiduum quam frequens cum esset in Italia suum biennio præstolans a sæculo excessum, sed rerum opportunitatibus exinde evocatus, ægermine tamen ad Gallias remeavit. Cumque revisendi caritate cunctos Gorzense usque monasterium a se olim cum ceteris ad regulare specimen reformatum devenisset, quæ supererant invisere curavit. Dehinc ad prænominatum venit Fiscannum. Post aliquot vero dierum aeribus cepit doloribus affligi. Jam quippe imminente solemnitate Nativitatis Dominicæ prænoscebat suæ a Christo vocationis diem, convocatis ad se fratribus deliberatorum eis provide ac sapienter de eunctis quæ ipsius imitebantur patrocinio, quid vel qualiter agendum seu ordinandum foret, siquæ universis presentibus simul et absentibus sua benedictione firmatis ac Deo commissis, expetiit sibi dari salutare ac vivificum commeatum. Expletisque solemnibus totis octo diebus nil omnino loquens oculos tantum ad Deum erigens, illi soli intendens, illum solum mente respiciens; jamque adspiciebat felix anima, subito ad illum itura de vasculo carnis, in sua gloria Demn Majestatis.

Egrotul.

Præstitit obitus diem.

Sumit viaticum.

43 Anno igitur ejusdem Nativitatis Dominicæ MXXXI, Indictione xiv, a nativitate quoque ipsius patris ac Dei cultoris LXX, et ab adventu illius ad Gallias de Italia XLI, regnante Conrado Imperatore, in Francia nihilominus Roberto Rege, die Dominicæ Circumcisionis venerabili, atque ejusdem nativitatis octavo, vi feria mane dum aurora supervenientis diei pelleret tenebras, e mundo transivit a sancto istius Dei amici corpore anima felix et beata, lucerna videlicet orbis ad sempiternam ac deificam lucem, suis ingentibus, sed Angelis lætantibus, cum quibus laudans ac magnificans benedicit Deum, in quo vivit quidquid juste subsistit. Sepultum namque est sacrum illius corpus honorifice in gremio ejusdem Sanctæ Trinitatis ecclesie in conspectu eunium ac redeuntium fratrum, ut quotidie siquidem præ oculis imitabilem haberent patrem, quem ad æternam justitiæ mercedem habere institutorem: ipsiusque meritis et precibus valeant percipere æternæ vitæ regnum et gloriam cum Sanctis omnibus donante Domino Jesu Christo Salvatore.

Moritur 1 Januarii an. 1031.

Scipetur.

CIRCA AN. CHR.
AN MXLIII.
1 JAN.

DE SANCTO CLARO

MONACHO SALIGHENSTADIENSI.

S. Clari Salighenstadiensis nomen in Martyrologiis.

Hujus sancti viri nomen extat Martyrologiis monasticis inscriptum, (ut videre est apud Hugonem Menardum, Arnoldum Wion, aliosque), uti et Philippi Ferrarii catalogo. Sed mirum est ab illis Abbatem appellari, quem Trithemius solum monachum vocat; qui in chronicis monasterii Hirsaugiensis ita scribit:

2 Floruit circa annum Christi MLXIII, Clarus monachus Sanctorum Marcellini et Petri in Selgen-

stadt Moguntinensis diocesis, nostri ordinis, vir doctus et religiosissima conversationis: qui in eodem loco pro Dei amore inclusus orationi et contemplationi vacans die ac nocte spiritum prophetiae consecutus asseritur. Cujus festus dies agitur Kalendis Januarii. Haec Trithemius. Non legitur quidem de eo officium ullum in Salighenstadiensi monasterio, celeberrimo tamen est ejus sanctitatis memoria. Quo loco ejus conditae sint reliquiae ignoratur.

Prophetiae dono clarus inclusus.

NOT. 19.

AN. CHR.
MXLIV.
1 JAN.

DE S. ODILONE

ABBATE CLUNIACENSI.

S. Odilonis celestis memoria.

Hic est ille celeberrimus Odilo, ejus honorificentissime meminerunt quotquot Ecclesiasticos Annales scribunt. De eo Martyrologium Romanum Kalendis Januarii: Apud Silviniacum S. Odilonis Abbatis Cluniacensis, qui primus commemorationem omnium fidelium defunctorum prima die post festum omnium Sanctorum in suis monasteriis fieri praecepit: quem ritum postea universalis Ecclesia recipiens comprobavit. Eadem fere Constantinus Ghinius, Hugo Menardus, aliique. At Maurolycus, Arnoldus Wion, Philippus Ferrarius; Bellini editio Parisiensis, aliique complures, xxvi Decemb. ejus obitum referunt, quibus favet S. Petrus Damianus, qui mortuum tradit anno 1048, ultima scilicet ejus aevi nocte, nisi antiquo more Gallico annum a Paschate ordiatur. Cluniacensis 2 Januarii eum colunt: quo die eum refert idem Maurolycus, Galesinius, Usuardi editio Parisiensis anni 1536, et Coloniensis anni 1490, Molanus quoque 2 Januarii haec habet: Apud Silviniacum S. Odilonis Abbatis, ejus festivitas, cum in Kalendis habeatur, hic tamen plenius recollitur. Eundem Martyrologium Germanicum et alii. Odo a quibusdam appellatur, ab aliis Odilus.

2 Ex duabus ejus vitis, quas hic dabimus, prior est a Lotsaldo Monacho conscripta, quam multis locis utilitatem exhibuit nobis codex ms. monasterii S. Maximini, et Bibliotheca Cluniacensis, in qua plura de S. Odilone commemorantur; referturque ejusdem Lotsaldi (qui ibi Lotsaldus appellatur) de morte Odilonis planctus, altera a B. Petro Damiano non multo post S. Odilonis mortem, rogatu S. Hugonis ejus successoris scripta.

3 Subjiciemus de ejus translatione sive elevatione, quae eadem Bibliotheca Cluniacensis ex Chartulario Silviniacensi et Carolus Sauseyus lib. 12 Annal. Eccles. Avelian. exhibent. Eam elevationem scribit Hugo Menardus xxi Junii celebrari. Ejus meminit et Claudi Robertus in catalogo Archiepiscoporum Bituricensium, cum de B. Rogerio Forti agit, de quo nos 1 Martii.

Meminit S. Odilonis Vincentius Borralis Salernum in Chronologia Lerinensi, ostenditque, ex quibusdam Actis, cum monasterio Lerinensi praefuisse.

Est Silviniacum, ubi mortuus est S. Odilo, insignis Prioratus ordinis Cluniacensis in Bourbonia provincia, vulgo Sauvigny en Bourbonnois.

VITA

S. ODILONIS

AUCTORE LOTSALDO MONACHO.

PROLOGUS AUCTORIS.

Reverendo Patri Stephano, secundum sui nominis interpretationem Pontificali gloria sublimato, ultimus servorum Dei servus, nomine tantum monachus, Lotsaldus, quidquid in utraque vita joeundus.

2 Antiquorum Philosophorum studia scriptis et monumentis extulerunt priorum suorum laudes et memorias, talibus indiciis sperantes se facere immortales, quos noverant fuisse mortales. Deinde gradu saeculorum regula Ecclesiastica tanto dicendorum materia sublimior, quanto spei certioris directior, sanctorum virorum praeclara describit opera: ut succedentes et futuri habeant semper, quorum sequantur exempla, totumque ad illum referatur a quo datur virtus et prudentia: a quo etiam derivatur fortitudo atque sapientia.

3 Ad horum formam ego quantilluscumque homuncio, nutritus magni Odilonis magisterio, informatumque beneficio; quemadmodum Hieronymus de Blasilla et Nepotiano, epitaphium quoddam volui de morte virtutibusque ejus inserbere; et veluti flores ad sepulchrum ejus spargere, quae introeuntibus praesentent aliquid suavitatis et gratiae, redoleantque secundum sui speciem quantilocumque odore. In hoc vero devotionem animi mei offero, et altiora describere volentibus materiam praesto; non occasionem agendi id melius subripio.

4 Quod opus tibi sancte Praesul ideo mittere disposui, quia te nepotem ipsius, et per illum ad Sacerdotii gloriam accersitum novi, confidensque tuo placere judicio, quidquid in laudibus ejus descripserit cultus vel incultus sermo.

Cur vide Sanctorum scribuntur.

Auctor S. Odilonis discipulus.

Stephanus nepos S. Odilonis

Colitur Cluniaci 2 Januarii.

Duplex ejus vita: prima a Lotsaldo scripta, secunda a S. Petro Damiano.

Translatio S. Odilonis 21 Junii.

PER
LOTSALDUM.

CAPUT I.

S. Odilonis patria, parentes, soror.

Beraldis S.
Odilonis pa-
ter.

Exstitit pater ejus inter Proceres Arvernorum nobilissimus, vir in armis strenuus, possessionibus et divitiis locupletissimus, in consilio providus, et omnium morum honestate suo tempore nulli secundus. Qui etiam privilegio auctoritatis et gratiæ, Major Beraldis vocabatur, ab omnibus fidei virtute ita præcipuus, ut quod aliis difficile sacramentis, hoc iste inviolatum custodiret simplicibus verbis. Longe se habebat aliter actus ejus et habitus, quam modo videri possit, in quovis Principe, quilibet actionis modus.

Girbergu
mater, post
religiosa.

6 Fuit illi uxor Girberga nomine, non degener natalibus et moribus, quæ quantæ continentis, quantæ castitatis, et cujus esset voluntatis sub marito, post mortem ejus omnibus fuit in aperto. Nam relicta patria, relictis propinquis et filiis, et magnis fundi possessionibus atque divitiis, tanquam alia Paula secuta est Christum : et apud monasterium S. Joannis Augustuduni positum Sanctimonialium suscepit locum et religionis habitum. Quam laudabile ibi duraverit propositum, quamque dulcis et utilis omnibus ibi deinceps ejus vita fuerit, et quam glorioso exitu finierit vitam, paucas quæ superant cum genuit narrare auctori.

Blismodis so-
ror, Abatissa.

7 Fuernit denique istis alii filii potentes et nobiles, et in suo ordine quantum ad mundanam gloriam nulli inferiores. Quædam etiam non prætereunda soror nomine Blismodis Abatissa, quæ in sancta virginitate nocte et die serviens prope centenarium explevit annorum numerum. His itaque breviter descriptis ad illum, quem celebriter commendat nobilitas mentis et celsitudo generis, stylum vertamus.

CAPUT II.

Fit Clericus, dein Monachus.

Odilo fit Cle-
ricus.

Ejus pueritia.

Hic itaque vir Beatissimus Odilo tanto nobilitatis schemate procreatus, inter ipsa primordia tanquam alter Isaac, sive Samuel Christo consecratus, et Brivate apud S. Julianum gloriosum Martyrem clericali forte donatus est. Delectabatur in ipsa pueritia humilitate, castitate, innocentia, et puritate ; et prout ætas admittebat misericordie et prope insistebat. Superabat coetaneos sapientia et moribus, ita ut jam non puer, sed senex maturitate non tempore, ab omnibus putaretur.

Vis gratiæ di-
vine.

9 Decursis itaque puerilibus annis, ubi robor juventutis succedere cepit, tacitus secum deliberat, ut Ægyptias ollas desereret, et per media mundi discrimina terras repromissionis intraret. Jesu bone quam suavis tua vocatio, quam dulcis tui spiritus inspiratio, qui mox ut mentem pulsaveris, æstus fornacis Babylonis in amorem transformas cælestis patriæ. Ecce enim cor nostri juvenis dum subito pulsas, mutas ; et in veros amplexus Salomonis mirabiliter accendis.

Deliberat de
fuga seculi.

10 Certe dum talia meditatur in animo, magnus ille Majolus per totum pene mundum jam famosus, Arvernorum fines ingreditur, et divina dispositione is, de quo loquimur, ante eum adducitur. Qui considerans in eo præstantem elegantiam corporis, et nobilitatem generis, magnum quoddam et divinum oculis interioribus in eo prævidens, totus in ejus amorem illabatur ; et vicissim inter eos ignis divinæ caritatis magis magisque accenditur. Fit inter eos familiare colloquium : junior seniori suum prodis desiderium : senex ut præmeditata perficiat, modis quibus potest junioris instruit animum. His ita inter se dispositis, senex ad propria revertitur : sollici-

A S. Majolo
animatur.

tudo juvenis ad ea perficienda, quæ ceperat, præparatur.

11 Non multis itaque interjectis spatiis, novus miles tanquam Benedictus Romuleas, deserit et iste Brivatenses seu Anicienses arces : despicit patrias opes, propinquos et fratres : et quasi antiquus Abraham de Iur Chaldaeorum egrediens, Cluniaco quasi quendam terræ repromissionis requirit introitum : et veteri iterum deposita sarcina monachicum suscepit indumentum.

Fit Cluniaci
monachus.

12 Jesu bone, quam jucundum erat tunc videre ovem mundano vellere detonsam de lavaero baptismatis iterum ascendentem, cum gemellis foetibus dilectionis utriusque procedentem, nihil secum sterile portantem, nihilque vanum meditantem. Jam sumpto habitu videres nostram ovem inter alias primam opere, extremam ordine, viriditatis æternæ pasca requirere ; lucernarum ministeria concinnare ; infantum custodiendorum excubias observare ; pavimenta vertere ; et quæque villa officia humiliter peragere.

Humilia mu-
tia auerit
obit.

NOT. 20.

CAPUT III.

Abbas creatur.

Sed non diu latuit margarita : non diu potuit occultari in privato loco fortis athleta. Evolutis post hæc fere quatuor annis S. Majolus, post multos pro Christo desudatos labores, de tenebris Ægypti egreditur, transitque maris periculo Jerusalem ingreditur ; atque in æterna pace a Christo collocatur. Instante vero mortis articulo Dominum Odilonem sibi successorem elegit, atque proprias oves Domino et sibi reliquit. Qui reluctans, et ultra quam credi possit invitus, communi omnium voto, communi omnium sententia ad junctum officium ordinatur, et tanquam alter Moyses Dei populo præficitur. Quid agis Deo dilecta anima ! Quid reluctaris ? Quid adhuc vis stare post parietem, et respicere per cancellos ? Egredere jam ad diffusam lucem : egredere : loquitur tibi sponsus tanquam ad sponsam in Canticis canticorum : Surge, propterea amica mea, formosa mea, et veni. Videlicet aperte dicens : Surge de stratu quietis, in quo tuimet solius curam agere quaeris : propterea, et veni ad impendendam etiam proximis curam salutis, per studium sedulæ prædicationis. Ostende mihi faciem tuam : sonet vox tua in auribus meis. Vox enim tua dulcis, et facies tua decora.

Fit Abbas
invitus.

Cant. 2. 10.

Ibid. 14

CAPUT IV.

Statura ejus externaque compositio.

Suscepto itaque regiminis officio magis magisque sanctorum confirmabatur exemplo, et in omnibus cælesti adornabatur magisterio. Prælucebat in eo quoddam insigne documentum, quod subjectis imitandum esset, et timendum ; et qualis esset interior, relicens in eo gratia declarabat exterius. Habitus enim mentis, ut ante nos dictum est, in corporis statu ceruitur. Et quia ita est, nunc de ipsius corporis positione pauca dicamus. Erat modicioris in eo statura ; vultus ipse plenus auctoritatis et gratiæ ; mansuetis hilaris et blandus, superbis vero, et offensus, ut vix sufferrî posset terribilis. Macie validus, pallore ornatus, canitie decoratus. Oculi illius veluti quodam splendore fulgentes, intentibus et terrori erant, et admirationi, lacrymis assidui, quia sæpius aderat virtus compunctionis. Renitebat etiam in ipsius motu, gestu, incessu species auctoritatis, pondus gravitatis, tranquillitatisque vestigia. Occursus illius quasi quidam gratissima jucunditatis radius, et insolita delectationis eventus. Vox illi virilis, et ita plena decoris, ut audientium mentes non mediocriter demulceret dulcedine modulationis. Sermo illius plenus suavitatis

Pollet auctori-
tate.

Ejus statura,
externarum-
que actionum
descriptio.

* al. offensus.

suavitatis et gratiæ, prout ratio causarum se habebat mediè temperatus, nec modum prægrediens loquendi, nec minus pro tempore improvidus disserendi. Nihil in eo fucatum, nihil affectatum; sed natura mirabiliter reddebat eum corporis positione, et ordine vitæ quadratum. Et quamvis secundum B. Ambrosium in pulchritudine corporis locum virtutis non ponamus, gratiam tamen non excludimus.

CAPUT V.

Varie ejus virtutes.

His vero omissis ad compositionem morum ejus, quibus per divinam gratiam adornatus extitit, redeamus. In quantum humana æstimatio se habet, quatuor in sancto viro principales non mediocriter relicebant virtutes, prudentia, justitia, fortitudo, et temperantia. Prudentiam philosophi definiunt in veri investigatione consistere, et scientiæ plenioris cupiditate. Quo genere virtutis ita enituit, ut non diebus neque noctibus a veri investigatione cessaret. Semper ei liber divinæ contemplationis in manibus semper ei sermo de scripturis assiduus, et ad ædificationem cunctorum labor continuus. Ut Hieronymus Eustochium instruit, faciem dormientis interdum pagina sancta suscipiebat: evigilantem iterata lectio recreabat. Nihil ei in hac vita dulcius, nihil amabilius fuit.

16 Lectioni oratio jugis succedebat. Qui gemitus, quæ suspiria, vel afflictionis lacrymarum, et præcipue in illo sancto sacrificio agni immaculati erat; Spiritus sanctus auctor ipsius muneris et gratiæ novit. Rem miram dicturus sum, et certe veram. Cum sæpius illum psallentem in stratu somnus exciperet, tamen psallimus ab ore dormientis non recedebat: ut si nescires, vigilare eum putares. Evigilans vero ita spalnum cum festinatione arripiebat, quasi nihil intermississet. Loquebatur, credo, tunc cum sponsa in Canticis Canticorum: *Ego dormio, et cor meum vigilat.*

17 In scripturis quam fuerit eruditus, et in sermone facundus, quamque etiam in recta fide Catholicus, testantur Sermones ejus, et multiplices Epistolæ, quas tamquam favos dulcedinis pinguisimæ videas redolere odore prudentis eloquentiæ, decoreque suavitatis et gratiæ.

CAPUT VI.

Viris Principibus carus est.

Justitia est, ut volunt Philosophi, quæ summi cuique tribuit, alienum non vendicat, utilitatem propriam negligit, ut communem æquitatem custodiat. Hæc omnia in illo non mediocriter, sed profuse noveris reluxisse. Omnibus enim ætatibus, personis et conditionibus, prout justitia fuit, debitum honorem exhibuit; et omnibus ita se gratum præbuit, ut non aliter quam Angelus (si ita dicendum est, imo quia dicendum est) cunctis carus extiterit. Principibus et potestatibus Christianis secundum Apostolicam sententiam in nullo restitit; sed ita amicabilem se et officiosum reddidit, ut tamquam alter Joseph ab omnibus mirabiliter amaretur, et celebriter veneraretur. Concurrat in hunc amorem Robertus Rex Francorum: Accedat Adelheyda mater Ottonum: Veniat etiam Henricus Imperator Romanorum: Intersint Conradus, et Henricus, videlicet pater et filius, Cæsares et ipsi nobiles invicti; quorum omnium amicitias, officiis, et imperialibus numeribus ita magnificatus est, ut sibi et illis cor unum et anima sua fuerit. Quid etiam Stephanus Rex Hungrorum, sive Sanctius Rex Hesperidum populorum? Qui quamvis eum præsentialiter non viderint, tamen ad famam sanctitatis ejus intercurrentibus legatis et reciprocis litteris adstrinxerunt illum sibi beneficiis, et copiosis muneribus, com-

mandantes se humiliter orationibus illius et suffragiis.

19 Fuit etiam in remotis partibus Occidentalium alter Sanctius Pampulanorum Episcopus, qui ita sibi in amicitias adhaesit, et copiosis muneribus deserivit, ut ad eum de tam longinquis regionibus veniret, et monachum se fieri ab eo postularet. Quem in tantum dulcis memoriæ Odilo dilexit, ut etiam moriens de eo faceret sermonem, ut post mortem suam ad eum visitandum eum exuvio vestimentorum suorum duos fratres mitteret, qui illi vitæ suæ finem nuntiarent, et antiquam amicitiam sibi mortuo conciliarent, et rursus eandem viventibus renovarent.

20 Non prætereundi sunt etiam Domini Sacerdotes et Apostolici viri, Silvester, Benedictus, Joannes, et in ultimis piæ memoriæ Clemens, quorum gratiam ita promeruit, ut tamquam ex fratribus unus extiterit. Quæ enim persona undecunque locorum non cuperet habere Odilonem tamquam alterum Salomonem, amicum et patrem, et pro se apud Deum intercessorem? Gaudebat Italia, cum Odilone aderat præsentia, et præcipue familiaris sibi Papia, ejus prece et industria temporibus Henrici et Conradi Imperatorum, liberata est ab exilio gladii et periculo incendiarii. Laetabatur etiam Roma mundi Domina, tanti viri contubernio frequentata sæpius, sanctorum Apostolorum amore et desiderio. Officiales et clerici sive monachi, ita sibi applaudebant venienti, ut tamquam de suis carissimum fratrem haberent amore vehementi. Hæc ideo in partes justitiæ posuimus, ut aperte monstraremus illum proprium cuique tribuisse, et idcirco omnium gratiam et amorem promeruisse et ut etiam omnibus declararetur, quia necesse erat ut quem Deus perfuderat gratia, ab omnibus amaretur. Bene itaque de eo omnes in commune senserunt, quia cunctis ubique et amoris fuit et honoris.

CAPUT VII.

Ejus in omnes comitis, in pauperes liberalitas.

Jam vero de inferioribus: seniores honorabat ut patres, juniores ut fratres, anus ut matres, virgines ut sorores, omnes tamen æstimas sibi superiores. Cunctis in commune præbebat familiarem consortium, et salutare colloquium. Nulli onerosus, nulli importunus, nullius honoris cupidus: alienum non vendicabat, imo magis quod suum erat, hilariter alteri concedebat. Utilitatem propriam negligebat, ut communem æquitatem custodiret. Beneficentiam et liberalitatem, quæ etiam et ipsæ partes sunt justitiæ, ita retinebat, ut in eis nostris temporibus in suo ordine singulariter solus relicebat. Omnibus enim in commune volebat benefacere, sed quibus poterat liberaliter liberalis existebat. Plus gaudebat datis quam acceptis, sciens illud felicitatis, istud indigentia esse: et secundum veritatis Dominicæ sententiam, *beatius esse dare quam accipere.*

22 In pauperes ita munificus erat, ut aliquando non dispensatorem, sed et profusum videres largitorem. Etenim magis delectabatur in faciendis elemosynis, quam aliquis gratulari possit in acquirendis pecuniis. Et quid dicam? Cæcorum baculus, esurientium cibis, spes miserorum, solamen legentium fuit. Misericordiæ enim visceribus ultra quam dici possit affluebat: et quantum in se fuit nullum a beneficentia misericordiæ excludebat. Et sicut in epitaphio Sabiniani Papæ legitur:

*Hic hominum vitia blando sermone removet,
Nec culpis judex, sed medicinus fuit.*

23 Erat certe in hac virtute in tantum diffusus, ut ab imprudentibus in officio hujus virtutis diducaretur nimis. Sed ille ad hoc objectum, eleganter alludere solitus erat: Ego, inquit, volo magis de misericordia misericorditer judicari, quam de crudelitate

Per
LOTSALDUM.
Sanctius
Episc. Pampul.
lon. fit monachus.

Gratus summi Pontifici-
bus, clero Romano, Italici omnibus.

Officiosus erga omnes.

Act. 20. 33

Liberalis in pauperes.

Præclarum ejus de nimis sua liberalitate propheticum.

Virtutes ejus.

Prudentia.

Assidua lectio.

Oratio, ucc somno interrupta.

Cant. 5. v. 2. Eruditio.

Extant hæc S. Odilonis opera in Biblioth. Clinica.

Justitia.

* at. justitiæ.

Omnibus carus erat, etiam Regibus.

PER
LOTSALDUM.

litate crudeliter damnari. Ut enim ait Ambrosius, Bonus est misericors homo, qui dum aliis subvenit, sibi consult; et in alieno remedio vulnera sua curat. Agnoscit enim se esse hominem qui novit ignoscere. Et vias Christi sequitur, qui carne suscepta maluit in hunc mundum redemptor venire, quam iudex. Unde et iste vir sanctus, ut prædiximus, malebat esse culpatum * indultor, quam iudex.

* *al. medicina*

24 Ad hoc aliquotiens quod offerebatur libentissime accipiebat, ut haberet quod pauperibus distribuere. Implebatur semper in eo quod dicitur in Evangelio: *Omni habenti dabitur et abundabit*. Vidimus enim multotiens marsupium illius ita exinanitum, ut quod daret fratribus non haberet, cum subito ex insperato veniebat sufficiens benedictio, unde sedaretur petentium vociferatio. Et ne generaliter hæc persequendo, ejus aliqua misericordiae opera specialiter ignorare videamur, quaedam hic sunt inserenda satis memoratu digna, quæ fidem præbeant etiam iis quæ nominatim non sunt ponenda.

Matth. 23,
c. 20.
*Suppeditan-
tur ei præter
spem quæ tri-
bunt pauperi-
ribus.*

25 Quodam tempore cum apud Sanctum Dionysium Parisius pergeret, et per publicum iter incederet, offendit duos pueros * fame et frigoris supplicio occubuisse, et sub oculis omnium (dictu miserabile) nudos et insepultos in media jacere via. Erat enim eo tempore fames valida, quæ sui magnitudine pene totas Galliarum sine Aquitania oppræsserat provincias. Compunctus itaque vir sanctus tali horrore equo desilivit, substitit: Pollinctus mercede quæsivit: Lanea veste, quam vulgo * staminiam vocant, a dorso abstracta illorum nuditatem propriis manibus coopèruit: sepelivit: debitum mortuis obsequium persolvit: sicque excepta iter tenuit. Si Martinus per totum orbem celebratur in dimidia tunica pauperi divisa; cur non et iste secundum sui speciem celebris habeatur in tunica integra, non mi vivo, sed duobus mortuis data?

* *al. famis.*
*Duos mortuos
propria veste
confectos se-
pelit.*

* *al. stami-
niam.*

26 Multa proferri possent similia, nisi succumbent nostræ parvitas ingenia. Sed tamen ne silentio premantur omnia: tali tunc temporis, ac deinceps per multos annos, incumbente miseria, in usus pauperum confregit plurima vasa Ecclesiastica, et ornamenta insignia, inter quæ etiam Imperiale Henrici Imperatoris coronam; indignum iudicans talia denegare pauperibus Christi, pro quibus effusus est sanguis Christi. In thesauris Ecclesiæ pauperibus datis divinis et humanis oculis Laurentius prædicatur mirabilis, cui licet istum æquiparare non audeamus, tamen cunctis, quos vidimus, modernis temporis hominibus, quod sine præiudicio cujusquam dixerim, in suo ordine, in hac virtute præferemus.

*Tempore fa-
mis vasa sa-
cra, et dona
confregit ut
succurrat
pauperibus.*

27 Consuluit quibus potuit; et quibus per se non potuit, alios ut misererentur, rogavit. Cum enim non sufficeret tam acerbæ famis prædictis temporibus omnium miseriis subvenire, vidimus eum viros et Ecclesias, quas poterat, circumire, ad elemosynas faciendas Principes, divites, mediocres snadere, dulcibus sermonibus ad misericordiam provocare, eisque inde plenissimam peccatorum remissionem libera voce de cælis reponnere. Ita vir sanctus quos non sufficiebat propriis alere sumptibus, juvabat apud illos, quos poterat, sermonibus misericordiam suadentibus. Tali consulto multa certe millia pauperum cognovimus famis et mortis evasisse periculum.

*Alios hortat-
ur ad elemo-
synas.*

28 Nullius miseriam præterivit: nullius necessitatem despexit: nullius infirmitatem perhorruit. Denique quidam sanctæ Dei genitricis Auugiensis Ecclesiæ Clericus secundum carnem nobilissimus, lepræ contagio maculatus privatim sibi, veluti tantæ corruptioni necessarium iuxta * Ligerim fluvium, quemdam delegerat locum, monasterio quod dicitur Volta contiguum. Quo alvens Dei famulus, et hoc agnosceus, infirmo compatiatur: solatiari ei in quibus illi necesse erat, fratribus imperat: requirit vero ipse miserabi-

* *ibid. Clu-
Alexis.*

lis sancti viri privatam colloquium, et ut ad se accedat humiliter rogat per internuncium. Quod Sanctus facere non recusavit, recolens Dominicæ humilitatis exemplum, qui etiam non rogatus venire voluit ad Centurionis servum. Dum vero ad eum pervenitur, illius non exhorrescens miseriam, nobis, qui videbamus, valde mirantibus, in oscula ruit, amplextur, et diu cum illo familiari colloquium participatur. O virum per omnia laude dignum, qui magis in homine nature diligebat prærogativam, quam alicujus morbi expavescebat accedentem miseriam.

*Leprosus am-
plectitur, et
osculatur.*

CAPUT VIII.

Hospitalitas, humilitas, aliæque virtutes.

In suscipiendis hospitibus festivus erat et jocundus; nihilque sibi nunquam deesse liberalis confidebat animus, sed in abundantia benedictionis Christi omnibus largiter erat profusus. Munditiam integritatis ita inviolabilem custodivit, ut Spiritus sancti mereretur fieri domicilium, et castissimæ puritatis receptaculum. Humilitatis etiam tanta in eo fuit perfectio, ut ne ad modicum quidem notaretur in eo superbiæ vestigium. Innocentia in illo non mediocriter reluxit. Ex suo affectu pensabat omnes, et sicut ipse erat alienus a felle malitiæ, ita etiam æstimabat alios nullius doli peste corrumpi posse. Honestatis decore ita pollebat, ut in omni sui actione hujus virtutis pulchritudine, tanquam cujusdam fulgoris resplenderet lumine. Nihil enim inhonestum, nihil indecorum illa sancta anima videre vel audire volebat. Veritatem corde retinebat, et ore proferebat. Meudicium vero tanquam pestiferum morbum modis omnibus cavebat. Humane etiam laudis favores non requirebat, neque gloriam suam in ore hominum ponebat.

*Hospitalitas
ejus.*

Humilitas.

Simplicitas.

Honestas.

Veracitas.

30 Si quando vero a confratribus vel Episcopis more Ecclesiastico officiosis obsequiis suscipiebatur vel honorabatur, testor Jesum advocatum animæ ejus, quia talia non enrabat omnino, et veluti quoddam nullius momenti pretium computabat. Tamen quia hoc sine scandalo plurimorum declinare non poterat, exterius quidem fraterum obsequium suscipiebat, sed interius a proposito humilis rigoris non discedebat.

*Humilitas in
honore sibi ab
aliis delato.*

31 Conventus fratrum fortiter tenuit donec ad ipsa mortis extrema pervenit. O quam joemudus inter alios procedebat! quam festivus in illo sancto choro medius stabat, a dextris et a sinistris prospiciens coronam novellæ plantationis, memor illius versiculi Davidici carminis: *Fidii tui sicut novellæ olivarum, in circuitu mensæ tuæ!* Et quanto magis agebatur numerus fratrum, tanto magis quibusdam signis et certis indicis declarabat sui animi gaudium. Et quia multotiens videbat quibusdam id oneri esse, solitus erat dicere: Nolite, fratres, in augmentatione gregis contristari; cujus enim nutu et vocatione congregantur, ejus providentia et miseratione gubernabuntur. Multorum enim Pater exitit monachorum, quos de diversis conditionibus, * diversis ætatibus, et temporibus Domino acquisivit. Alios namque in pueritia, alios in juventute, alios in senectute accepit. Et quanvis in diversis ad eum venerit temporibus, tamen sub una moderatione discretionisque virtute, materna charitate, paternæ sollicitudine fovit, nutritiv, et ex multis partibus, disparibusque moribus in unum corpus collegit.

Pietas.

Psal. 127. v. 3.

*Facilis in
admittendo
ad religio-
nem.*

* *al. de diversis
actionibus.*

32 Quocumque * exibit, quocumque procedebat, tanta sequebatur eum frequentia Fratrum, ut jam non ducein et principem, sed revera putares eum esse Archangelum monachorum. Hoc enim nomine ceusebat eum appellandum in sermonibus suis et epistolis Fulbertus ille sibi præcordialis amicus Carnotensis Episcopus, in sanctitate ludabilis, in sapientia mirabilis, in ejus morte studium Philosophiæ in Francia periit, et gloria Sacerdotum pene cecidit.

* *al. degebat.*
*Archangelus
erat monacho-
rum.*

*Fulberti Car-
notensis episcopi.*

CAPUT IX.

*Fortitudo, patientia.**Fortitudo
S. Otilii.*

Jam de fortitudine animi ejus vel corporis pauca dicturi, etiam virtutis illius definitionem, juxta veterem aetimationem adhibere debemus. Fortitudo est animus supra periculi metum agere, nihilque nisi turpia timere: tolerare fortiter prospera, vel adversa. Haec itaque fretus virtute quam fortis fuerit in repellendis inimicorum insidiis, quam patiens in tolerandis adversis dictu videtur difficile. Cerneret in illo hoc privilegium patientiae, quia iis, qui laeserant, tamquam alter David majorem rependebat beneficii gratiam; et iis qui oderant * potorem conservabat benevolentiam. Non valebant hunc adversa dejicere, nec prospera elevare.

** ut. poten-
tiorum.**Austeritas
ejus.*

34 O quantas infestationes, et quam gravissimas insectationes a domesticis et extraneis ipsa sancta anima sustinuit, et praeter has quam duras corporis poenas in jejuniis, in vigiliis, in orationibus, ipse sibi ascivit! et quod libere dicendum est, post navigantis felicitatem quibusdam vinculis et nexibus ferreis solo Deo teste membra sua ita damnaverat, ut vix humana caro hoc tolerare potuerit. Cilicium ei semper asperissimum interius adhaerebat; desuper vero medicori et communi veste indutus apparebat.

35 Multiplices etiam et diversos labores sustinuit, pro pace Ecclesiarum, pro statu locorum suorum, pro utilitate proximorum, et propriis periculis quaesivit tranquillitatem universorum. Seis etiam et tu misericors et miserator hominum Jesu Christo ad comprobandum ejus patientiam quam gravissimos dolores et acerbos cruciatus, ex multo tempore, dederis sibi in occulto: et tamen in his omnibus invictum tenuit animum, tamquam bona terra fructum reddens in patientia, dicens se majora mereri quam patiebatur supplicia. Animarum redemptor Domine, qui ad hoc percussit ut sanes, ad hoc mortificas ut vivifices, secundum multitudinem illius praeteritorum dolorum succedant sibi consolationes tuarum sanitatum et laetitia caelestium gaudiorum.

*Patientia in
moribus.*

CAPUT X.

*Temperantia et moderatio.**Temperantia
et moderatio
in omnibus.*

Temperantia quae ultima in catalogo propositarum virtutum est, in sui definitione modum et ordinem servat, eorum quae dicenda sunt, vel agenda. In quo virtutis officio tantum valuit, ut in omnibus actionibus et imperiis modum teneret, ordinem servaret, et discretus mirabiliter existeret. Jejunia in aurigae modum secundum Beatum Hieronymum, pro lassitudine et viribus corporis moderabatur; et sic apposita quaeque libabat, ut et superstitionem fugeret, et continentiam reservaret. Cultus ipse nec munditiis, nec sordibus notabilis erat. Gravitatem morum hilaritate frontis temperabat. In corrigendis vitiis pro modo et tempore severus, in remittendis graciosus, et in atroque aequa lance liberatus.

37 Ea vero, quas proposuimus, in eo relucebant virtutes, et in las concurrebant ceterae omnes. Tota enim cerneret in illo exempla virtutum: ita in singulis omnibat, quasi ceteras non haberet: ita omnes retinebat, ut nulla deesset: ita etiam affabilem se et benevolam subjectis exhibebat, ut magis vellet diligi, quam timeri; magis prodesse, quam praesae. Quis unquam de hoc viro quod displiceret audivit? Quis audivit ut crederet? Quis credidit ut non magis se ipsum malignitatis et infamiae denotaret? Ipse enim personae sibi auctoritatem dabat, qui in omnibus suis actionibus conformis et compositus coram Deo et hominibus apparebat.

Affabilitas.

CAPUT XI.

*Magnificentia in aedificiis et ornatu ecclesiarum.**PER
LOTSALDUM.*

Et praeter haec interiora, fuerunt in eo extrinsecus gloriosa studia in aedificiis locorum sanctorum construendis, renovandis, et ornamentis undecumque adquirendis. Demonstrat hoc Cluniacus suus principalis locus, in cunctis suis aedificiis interius et exterius, praeter parietes ecclesiae, ab ipso studiose renovatus, et ornamentis multipliciter adornatus. Ubi etiam in novissimis suis claustrum construxit columnis marmoreis ex ultimis partibus illius provinciae, ac per rapidissimos * Durentiae, Rhodanique cursus non sine magno labore advectis mirabiliter decoratum. De quo solitus erat gloriari, ut jocundi erat habitus, invenisse se ligneam, et relinquere marmorem, ad exemplum Octaviani Caesaris, quem describunt historiae Romanae invenisse latericiam, et reliquisse marmorem. Incepit etiam ciborium super altare Sancti Petri, cujus columnas vestivit argento, cum * jugello pulchro opere decoratas.

*In ornatu Ec-
clesiarum, et
monasterio-
rum magnifi-
cus fuit.*** al. Duran-
tiae, potius
Durentiae.*** ut. nigello.*

39 Jam vero de omnibus monasteriis suis, Quid Paterniacus ob Dei genitricis amorem sibi delectabilis locus? Romanum monasterium a fundo constructum? Locus S. Victoris Genevensis, praeter suam antiquam et nobilem ecclesiam? Ex toto etiam suo tempore constructus Carus locus? Amberta valde celebris ecclesia, Rivus ex toto, * Celsinae, Silviniacae, translata Firmitas, Monasterium Sancti Saturnini, apud Papiam Sancti Majori nobilissimus locus. Et praeter haec diversarum Ecclesiarum multiplex numerus. Haec omnia illius industria suo tempore, in aedificiis, in possessionibus et ornamentis amplissime dilatata creverunt. Construxit etiam in ultimis vitae suae in praediolo genitorum suorum quoddam monasterium, Volta a revolutione aquae circumcurrentis nuncupatum, studioso opere decoratum: quod de relictis suorum * amicorum et parentum, prout potuit, ad servandum Deo hereditavit, et competentibus libris et ornamentis decenter adornavit.

*Variis aedifi-
cia ab eo vel
extracta, vel
restravata.**Celsinae.*** al. antiquo-
rum avorum.*

40 Si inimici subsannaverint, vel amici reprehenderit me haec superflua posuisse, noverint profecto haec omnia ad virtutes animi ejus spectare, et pro talibus patrocinia Sanctorum feliciter promeruisse, atque coronam beatae retributionis jam a Domino percepisse.

CAPUT XII.

Miracula.

Signorum vero inquisitoribus, et merito cuiusque in miraculi novitate metientibus id dicendum est, quia divina dilectionis prerogativa ponitur non in occasione signorum, sed in perfectione virtutum. Neque enim miracula vel signa nos Deo commendant, sed virtutes operum perfectos esse demonstrant. Cum et Judas simul cum Apostolis signa fecerit, et reprobi in die judicii foris a regno exclusi dicant: Domine nomen in nomine tuo prophetavimus, et in nomine tuo multa signa fecimus? Et ipse Dominus in Evangelio sanctis Apostolis a predicatione redeuntibus dicat: Nolite in hoc gaudere, quia daemonia vobis subjecta sunt, sed in hoc gaudere, quia nomina vestra scripta sunt in caelis.

*Miracula non
sunt semper
signa sancti-
tatis.**Matth. 7. 22.**Luc. 10. 20.*

42 Cum ergo haec ita sint, vanum est pro magno ducere quod constat reprobus aliquando cum electis habere. Tamen ne noster Odilo ab hac etiam gratia excludatur, dicenda sunt pauca de multis, quae Dominus noster ad laudem et gloriam suam, et ad illius meritum hominibus commendandum, ante mortem et post mortem dignatus sit demonstrare.

*In ritu et post
mortem mira-
cula facta.*

CAPUT

CAPUT XIII.

Amor erga Virginem matrem.

PER
LOISALDI M.

*Opere Deiparæ,
sanatur, ad-
huc puer.*

In exordio vero virtutum ejus dicendum est quid illi contigerit, cum adhuc puer esset. Quod ne cui videatur incredibile, ab ipsis agnovi, quibus ipse solitus erat narrare. Dum adhuc puerulus in domo patris nutrebat, antequam etiam scholis daretur, contigit ut membrorum omnium pene virtute privaretur, incendique vel per se movendi ei possibilitas negaretur. Accidit vero quadam die familiam patris ejus de loco ad locum mutari, et infantem sub custodia nutricis servulorum ministerio bajulari. Cumque in medio itinere ad quandam ecclesiam in honore Dei genitricis consecratam divertissent, deposuerunt puerulum cum sarcinulis, ante ostium ejusdem ecclesie. Erant autem domus adiacentes ejusdem ecclesie, in quibus necesse erat in illis quadam victualia quaerere, dum vero diutius in his implicarentur, videns se puer solum relictum, inspiratione divina attractus, incepit tentare si quo modo ad ostium posset accedere, et ecclesiam Dei genitricis intrare. Itaque virtute qua poterat, manibus et pedibus reptando, ostium attingit: ecclesiam intravit: ad altare usque pervenit: pallam altaris manibus arripuit: deinde summo conamine brachiis in altum protensis, surgere conabatur, sed nodis diu male ligatis retinebatur. Vicit tamen divina virtus, sed integrans pueri languidos artus. Atque mirabili modo, Dei genitricis interventu, surgit, et stat super pedes sanus et in circuitu altaris hac illaque discurrit. Clientes vero postmodum ad sarcinas redeunt, et puerum non inventientes mirati valde, cœperunt illum ubique locorum requirere: et non inventonimis inter se conturbati, tandem casu ecclesiam introeunt, vagantem et discurrentem per ecclesiam conspiciunt, divinæ virtutis potentiam recognoscunt, puerum lætabundi in ulnis suscipiunt, quo tendebant perveniunt, atque parentibus incolumem et sanum cum magna letitia reddunt. Ostendebat jam Dominus in puero, quam gratus et acceptus sibi deberet esse in futuro, quem necdum pene loquentem, vel aliqua discernentem misericorditer liberavit a tantæ contractionis vinculo. Erat etiam præsignium Dei Genitricis ecclesia, quam ipse dum ad liberam scientiam ætatemque pervenit, omnibus votis dilexit, coluit, atque pro viribus in omni vita sua glorificavit.

*Episcopus erga
B. Virginem
amorem.*

*Ei se servum
consecrat.*

44 Referunt, etiam, quod jam adultus ætate, in ecclesiam simili modo in honore Dei Genitricis consecratam intraverit, et nullo alio, nisi Deo teste semetipsum collo mancipatum, eidem altari tradiderit, dicens: O piissima Virgo et mater Salvatoris omnium sæculorum, ab hodierna die, et deinceps me in tuo servitio habeto, atque in omnibus meis causis misericordissima advocatrix mihi semper adesto. Post Deum enim a modo nihil tibi præpono: et ultionens in æternum meipsum tanquam proprium servum tuo mancipatui trado. Hæc de pueritia ejus dicta sufficiant.

CAPUT XIV.

Alia ejus miracula.

*Unde mira-
cula S. Odilo-
nis Auctor ha-
beat.*

Nunc veniendum est ad illa quæ jam in perfectiori ætate positus, et regimine Abbatie decoratus, Domino cooperante fecerit. Verum plurima, quæ in prima fronte dicturus sum, ipse non vidi, sed duobus monachis ejus, Petro videlicet monasterii Sancti Majoli, quod apud Papiam est, Præposito, viro scilicet religioso, et Syrone ejusdem monasterii Abbate, per adnotationem fratris Bosionis, miræ simplicitatis et innocentie monachi, sicut rogaveram, dum hoc opus inciperem, referentibus agnovi. Fuerunt enim prædicti fratres probabiles viri, Patris Odilonis admo-

dum familiarissimi, secretorum etiam illius in pluribus consci, et itineris vel laboris per multa tempora socii; quapropter ea quæ ab illis referuntur tanto credibilia sunt, quanto illos certissime constat narrare illa, quæ oculis viderunt, auribus audierunt, manibus tractaverunt, atque ut certo tempore nobis et multis nota fierent prudenti memoria commendaverunt. Ideo vero hanc nostram relationem probabilium virorum testimoniis cingimus, ne ab æmulis gratia ejusdem false adulationis hæc finxisse judicemur. Sicut enim Gallus in Sulpitii Severi et Posthumiani dialogo refert de Martino: Non indiget ut mendacis asserat Odilo, quem Christus jam, ut pia fide credimus, glorificavit cælo, atque diversis virtutum signis celebriter commendat in mundo. Absit enim a me, nisi visa et experta, et a fidelibus personis, sive idoneis testibus relata, de tanto viro aliquid mendaciter fingere vel narrare. ***** multa desunt.*

46 Quid jam agimus anima? cur tam proluxa circumlocutionis moras innectimus? sic differre volumus mortem, et vitam facere longiorem, quasi timeamus venire ad ultimum. Manet adhuc illa sententia primo hominidata: Terra es et in terram ibis. Quotquot post hanc venerunt, omnes præterierunt, et mortis legem persolverunt. Mortui sunt Patriarchæ, Prophetæ, Apostoli, Reges, Imperatores, Principes, majores et minores, et quotquot habuerunt initium nascendi, habent et conditionem moriendi. Excepti sunt Elias et Enoch, et ipsi in suo ordine temporibus Antichristi morituri. Moritur et Filius Dei. Aliter ipse, nos aliter: Ille potestate, nos conditione: ille voluntate, nos necessitate: quamvis et ipse necessitate, quia pro liberatione, nisi enim ille moretur ***** aliqua desunt.*

*Transitio ad
narrationem
mortis S. Odilo-
nis.*

Gen. 3. 19.

CAPUT XV.

*S. Odilonis ultima peregrinatio, ægritudo,
obitus.*

In extremis itaque vite sue felicis memoriæ Odilo per quinquennium novis iterum et gravissimis cruciatibus cepit vehementer affligi. Qui cum jam mortem vicinam sentiret, sanctorum Apostolorum limina adiit, eo voto, ea spe, ut sibi sub protectione tantorum Apostolorum debitum mortis exolveret, sicut semper in votis habuerat. Sed quia non est in hominis potestate via ejus, aliter se res habuit, quam speravit.

*Ægrotat S. O-
dilo.
Visit limina
Apostolorum.*

48 Mansit itaque ibi per quatuor menses, gravissima corporis detentus infirmitate. Aderat sibi dulcis memoriæ Clementis Papæ, de quo supra memoravimus, desiderabilis conlocutio, et Apostolicæ reverentiæ benedictio. Frequens etiam monachorum et Clericorum grata visitatio; inter quos sæpius eum revisebat Dominus Laurentius Archiepiscopus de Malsia, vir per omnia sanctissimus, in scripturis utriusque linguae, Græcæ videlicet et Latine facundissimus, istiusque nostri Patris familiarissimus, quorum uterque animus conglutinabatur individui amoris spiritu.

*Domo ægro-
tat.
Visit cum Cle-
mens II Papa.*

49 Postquam vero contra spem convalescens sanctorum Apostolorum suffragiis, et munitis benedictionibus Apostolicis ad propria rediit. Cluniacum venit, et ibi per totum fere annum, semetipsum, in quantum infirmitas concessit, vehementer jejuniis et orationibus et vigiliis afflixit: Fratres ibi manentes et supervenientes piis exhortationibus instruxit, et velocem sui corporis depositionem imminere prædixit. Deceverat post hæc ut monasteria sua et cellas circumiret, fratres visitare, paternis admonitionibus instruendo, ad meliora provocaret: et sic demum quocumque secederet, ibi sollicitus suam vocationem expectaret.

*Cluniacum
redit.*

50 Hoc opere incepto Silviniacum venit, ubi prædecessor suus S. Majolus moritur, et sepultus requiescit. Ibi itaque non paucis diebus commemoratus, cum instaret

*Visitat mona-
steria sua.*

*Silviniaci
agebat.*

instaret jam Adventus Dominicæ Nativitatis, et ipse tamquam vox præcurrens, de die in diem populo gaudia tantæ festivitatis in sermone publice denuntiaret, subito illi sui diuturni cruciatibus et antiquissimi dolores, simul ad vitalia congregantur, et de ejus vita (heu pro dolor!) desperatur. Ut est Ecclesiasticæ consuetudinis, Fratres cum psalmis ante eum veniunt: secundum Apostolicam sententiam, Oratio fidei super eum celebratur: mysterium vivifici corporis et sanguinis sumitur: pax fratribus præbatur: et ad ultimum illa salutifera Crux nostræ redemptionis, et imago Crucifixi Domini nostri ad adorandum præsentatur.

*Mortitur sa-
cramentis.*

*Sacram cru-
cem piissime
veneratur.*

¶ O Domine Jesu, in illa hora quæ suspiria, qui gemitus fuerunt! quæ confessio et recordatio delictorum! quæ glorificatio tuæ Majestatis! quæ invocatio tui nominis! et quæ memoria tuæ Passionis, et nostræ redemptionis! Ita enim suspensus oculis, et lacrymarum imbribus plenis contemplabatur, et compatiebatur tui vultus imaginem, quasi iterum te videret crucifigi et mori. Adstabat enim totus suspensus cum Maria Matre, pertransibatque animam illius acerrimæ compunctionis gladius. Advenerat Sancti Silvestri Pontificis festivitas, et vigilia expectatæ circumcisionis, cum subito ante lucem magis ac magis urgeri cœpit ad extrema mortis. Mysterium corporis et sanguinis Domini cum festinatione requirit, fideliter agnoscit, devotus sumit. Et ita sine ulla concussionem corporis, et sine aliqua habitudine incompositæ affectionis clausis oculis, in pace quievit. Decessit vero vir sanctus nocte Circumcisionis Domini nostri Jesu Christi, in prima vigilia noctis, quæ etiam Dominica habebatur, ætatis suæ anno octogesimo septimo, ordinationis vero quinquagesimo sexto. Anno etiam Dominicæ Incarnationis millesimo quadragesimo nono.

Mortitur

ALIA VITA

S. ODILONIS

AUCTORE B. PETRO DAMIANO
S. R. E. CARDINALE.

PROLOGUS AUCTORIS.

Petrus Damianus sanctis Ecclesiis, quæ sunt in occidentalibus Galliarum partibus constitutæ, salutem, quæ est in Christo Jesu.

*S. Hugonis
Abb. Cluniac.
rogata scripta
hæc vita.*

Hugo Cluniacensis monasterii rector, et spiritualis militiæ dux ac præcipuus informator, hoc mihi laboris injunxit, ut vitam Beati Odilonis, decessoris videlicet sui, proprio stylo succincte perstringerem, et ex his, quæ in anterioribus paginis latius reperiebantur esse diffusa, utiliora quæque, magisque necessaria brevi compendio deflorarem. Cujus ego compulsus imperio, non luculenti venustatem aucupabor eloquii; sed sicut ex oblati apicibus deprehendere potero, cum Dei omnipotentis auxilio, meræ veritati deservire tentabo. Superfluum quippe est, lucernam manibus adhibere, dum micantium stellarum conaris signa distinguere. Ego quoque dum actus mirabilis viri, tamquam sereni cujusdam atque perlucidi cæli stellas ostendo, facietis urbanæ faciendi non indigeo. Ipsa quippe per se Sanctorum vita fideliter enarrata, sic rutilat, ut splendorem accurati sermonis, ad illustranda fidelium corda non requirat. Huc accedit, quia rusticitas sermonis inculti, suspicionem consuevit purgare mendacii. Nam qui vix sufficit, ut eliminatum saltem deprimat eloquium, quomodo moverit fabricare commentum? Et certe majoris tibi honoris est, ut Rex in ferro, quam servus atutuleris in auro: et habilior est aqua persipua in vase fictili, quam lutulenta vel lurida, quam non sapor proprius, sed exteriora commendant ornamenta gemmarum. Sic et melior est veritas in simplicibus verbis, quam sit mendacium in elucubrati venustate sermonis. Sed jam res ipsa producat in medium, et illius summæ veritatis

*Excusatio
styli.*

auxilium imploremus, quæ abbreviatum verbum per Prophetam factura promittitur: quatenus in hujus descriptionis articulo et competenti brevitate succinctos, et a nota mendacii nos exhibeat alienos.

*PER
B. PET.
DAMIANUM.*

CAPUT I.

Odilo D. Virginis ope morbo liberatus, fit Clericus, inde monachus, ac tandem Abbas.

Beatus igitur Odilo Arvernæ orindus ex equestri quidem ordine genus duxit, sed terrenæ prosopiæ lineam cælestis vitæ nobilitate transcendit. Hic dum adhuc puerili teneretur infantia, tanto repente est omnium fere membrorum languore constrictus, ut incedendi quoque prorsus amitteret facultatem. Accidit autem aliquando, ut nutrix eum ante januam cujusdam Basilicæ, quæ in honore beato Dei genitricis erat dedicata, reliqueret, et ipsa suis intenta compendiis, per diversa procul abiret. Puer itaque se conspicens sine custode relictum, ac nutriciae sedulitatis ministerio destitutum, divino quodam provocatus instinctu, tentare cepit, si valvas ecclesiæ quolibet nisu posset attingere. Fluctuabat igitur innocens reus Dei, et sub divino verbere constitutus, quid ageret, nesciebat. Innocens, inquam, ut puta qui non peccaverat; reus autem Dei, quia cælesti verbere vapulabat. Tandem repens, et quasi quodam se manuum pedumque renigio fulciens, vix pervenit ad januam, paulatimque progressus intravit. Jamque spe concepta valentior, pallam altaris arripuit, et sic se erigere quibus poterat conatibus cœpit. Sed dum intempestive conatur, nec dum soluti languoris adhuc nodositate restringitur. Quid plura? Tandem divinæ virtutis auxilium sensit; et omni languore deposito factus incolumis, ad referendum Deo gratias intuentium animos provocavit. Et quia tunc alius deerat, qui pro se intercederet, Sanctus ipse (ut ita loquar) in se signum virtutis exhibuit: ipse pro se intervenit: et de se ipso miraculum faciens, medicinam divinæ curationis obtinuit. Hoc est enim egregium et insigne miraculum, cum homo non per alium, sed ipse sibi consciscit divinæ virtutis auxilium.

*S. Odilous na-
talis.*

*Ope D. Vir-
ginis curatur,
adhuc puer.*

¶ Qui præterea dum ad grandiusculæ jam ætatis adolesceret incrementum, prius apud sanctum Martyrem Julianum factus est clericus: deinde B. Majoli confessoris egregii se magisterio tradidit, et in Cluniacensi monasterio habitum sanctæ religionis accepit. Ubi dum quietus et simplex humiliter in sancta religione persisteret, et in ipso rudis ac novitiæ conversationis exordio, quædam jam in eo perfectionis insignia præluerent, vix evolutis quatuor annis, B. Majolus obdormivit in Domino. Sed antequam humanitatis debitam solveret, proximus tamen beata dormitionis articulus immineret, B. Odilonem sibi in pastoralis officii cura substituit, suumque super Dominici gregis custodiam vicarium dereliquit. In quem protinus omnium Fratrum vota concurrunt: omnes se ad obedientiam eî unanimi devotione substerunt: quique se eatenus orbatos remanere deflexerant, jam decessionis paternæ jacturam, supparis vicarii reformatione compensant.

Max Abbas.

CAPUT II.

Quotidie celebrat: mire in pauperes liberalis.

Jam vero in commissi regiminis sollicitudine constitutus, plurimis sanctæ religionis cœpit florere virtutibus. Nimirum ut Psalmodiæ studiis vigilanter insisteret, dura corpus inedia maceraret, atque a sacris altaribus non recedens, quotidianum fere omnipotenti Deo sacrificium laudis offerret. Inter quas profecto piæ devotionis excubias, uberrimis plerumque lacrymarum compunctionibus affluabat.

Ejus virtutes.

¶ Porro autem Adraldus Abbas Bremetensis monasterii,

Quotidie celebrat.

PER
F. PET.
DAMIANUM.

nasterii, vir videlicet religiosus, ac sanctæ conversationis honestate conspicuus, qui discipulus ejus extiterat, nobis aliquando retulit, quia vir Dei dum in eo, quo postmodum defunctus est, langore decumberet, illi præcepit, ut ex calcularis abaci supputatione colligeret, quæ posset esse summa Missarum quas celebravit per spatium quinquaginta sex annorum, quibus monasterium rexit. In quo facto liquido deprehenditur, quam diuturna, quam indeficiens divini amoris flamma beati viri pectus excoxit, quem nimirum ab offerendis quotidie salutaribus hostiis cohibere tot curarum, tot ingruentium negotiorum sollicitudo non potuit.

Liberatis in pauperes.

6 In erogandis præterea eleemosynis ita largus erat, ut nonnulli dum eum omnia dispergentem sine cunctatione conspicerent, non dispensatorem, sed prodigum judicarent. Præsertim quodam tempore, dum fames valida Aquitanæ fines vehementer affligeret, ac plurimas Galliarum provincias pestilenter arctaret, exhanstis jam in pauperum usus arariis, et horreis quorumcumque proventuum non mediocriter profligatis, mox etiam plurima sacrarii vasa confregit, insignia ecclesiæ ornamenta distraxit, coronæ quoque, quam sibi Imperator Henricus ob sui memoriam destinaverat, non peperit. Ut igitur tam acerbæ famis in quibus valuit temperaret inopiam; quidquid hinc inde corradere potuit facultatum, in sustentationes et alimenta contradidit egenorum.

Famis tempore sacra domus distraxit.

Mortuos sepelivit.

7 Quodam sane die dum per publicum pius equitator incedit, duos in itinere pueros fame peremptos reperit. Mox equo desiliens, laneam, qua indutus erat ad carnem, subduxit sibi interulam; eaque prout velaminis quantitas permittebat, utrumque cadaver obvolvens, exhibet mortuis sepulturam. Nam et vespillonens mercede conduxit, et funereis usque ad tumulum prosecutus exequiis, defunctis fratribus debitum humanæ pietatis exolvit.

CAPUT III.

In se austerus, in alios benignus, in D. Virginem pius.

In se austerus.

In eadem quoque gestorum ejus reperitur historia, quia corpus suum non modo duris consueverat attenuare jejuniis, asperrimis edomare ciliiciis, sed quibusdam ferreis nexibus coarctabat. In percipiendis autem ita se moderabatur edulis, ut apposita quæque contingens, ac naturali dumtaxat necessitati dispensative subserviens, et vanitatem superstitionis effugeret, et sobrietatis continentiam reservaret.

Benignus in alios.

9 In promulgandis porro judiciis ac modis penitentiae præfigendis, tam pius erat, et tanta mœrentibus humanitate compatiens, ut nequaquam districtum patris imperium, sed maternum potius exhiberet affectum. Unde se reprehendentibus, hujusmodi verbis solebat eleganter alludere : Etiamsi dammandus sim, inquit, malo tamen de misericordia, quam ex duritia vel crudelitate damnari.

Erga B. Virginem singulariter pius.

10 Inter ceteros autem Sanctos circa beatam Dei genericam tam ardentissima devotione flagrabat, ut constitutus in choro psallentium, cum ad illum veniret ex modulantium alternatione versiculum : Tu ad liberandum suscepturus hominem, non horruisti Virginis uterum, in terram se prosterneret, sicque per corpus ostenderet, quibus desiderii cælestis in mente facibus æstuaret.

CAPUT IV.

Cæco visum restituit.

Miraculis clarus.

Vir igitur sanctus cum in bonis moribus per quotidiana piæ conversationis incrementa succresceret, seseque quotidie melior ad perfectionis culmen fer-

ventius anhelaret; coepit nonnullis coruscare miraculis : ut qui clarus erat in probitate morum, claresceret etiam in ostensione signorum : et qui in obtutibus omnipotentis Dei erat lucerna ardens, fieret etiam coram hominibus incens. Unde divino disponente judicio factum est, ut quia de illis erat, quibus dictum est : Vos estis lux mundi, primum de luce miraculum exhiberet. Aliquando siquidem dum esset in quadam sui juris villa, quæ Bersoniacum dicitur, videt puerum venustum quidem forma, sed cæcum a nativitate. Super quo consulens, didicit, quia filius esset villici, et quia visum penitus numquam habuisset. Cui mox pia benignitate compatiens, et apud se tacitis precibus latenter insistens, ut puta qui talia nondum expertus, advocat tandem parvulum, signum illi salutiferæ crucis in fronte depingit : et confestim visum, quem natura negaverat, puer accepit.

CAPUT V.

Aquam ei Deus in vinum mutat.

Alio quoque tempore dum esset vir Dei apud suum quoddam monasterium, quod Vallis Aurea vocatur, quarta videlicet feria primæ quadragesimalis hebdomadæ, quæ caput jejunii dicitur, surgentibus a mensa fratribus, ille pugillum cineris latenter implevit, et apposito pane discubuit. Cunque cinerem tanquam panem manducaret, ut potum quoque, juxta Prophetam, cum fletu temperaret, inuit fratri, ut clam sibi aquam nullo teste deferret. Ille quod erat jussus, implevit; aquam attulit. Quæ dum labiis adhibetur, austeritatem vini redolere sentitur. Reprimunt ergo manum, abigit poculum, atque ut sibi aquam minister afferat, signis evidentibus imperat. Ad quod minister obstupuit; et vinum se a mensa referat, quæ aquam propinaverat, admiratus expavit. Geminat tamen officium : vinum projicit : convasat aquam : denuo porrigit discumbenti. Sed ecce dum aqua potanda repetitur, vinum rursus in poculo reperitur. Jam itaque vir sanctus divinæ erga se pietatis beneficium recognoscens, quod Deum sibi misericorditer indulgere considerat, cum gratiarum actione percipere non recusat.

Cæcum illuminat.
Matth. 5.

Aqua bis et in vinum mutatur.

CAPUT VI.

Res ejus furati divinitus mutantur.

Præterea, cum vir Dei cum Henrico Rege, qui postmodum factus est Imperator, in Ticinensi simul urbe consisteret, et Dominicæ nativitatis gloriam celebraret, contigit ut velamen mensæ ejus, artificiosa textrini laboris operatione conspicuum, sacrilega fuisset fraude sublatum. Postquam autem vir Dei cum Rege discessit, fur qui rapuerat, jam securus, proposuit velamen in foro venalium. Sed dum illi dispositio cælestis obsistit, sancta distrahi præda non potuit. Ter igitur quod subduxerat, inter nundinarum merces exposuit, tertio subtiliter attentavit : sed cum emptoribus de pretio penitus convenire non potuit, nec inter distrahentem et coementem pacisci valuit venale commercium : quia divina dispositio conatibus hominum negavit effectum. Interea sceleris hujus auctorem ultio divina corripuit, et manus, quæ sacrilegium perpetraverant, ac pedes, quibus raptor aufugerat, arefaciens, intolerabili dolore constrinxit. Mox itaque compulsus langore, ad ecclesiam Beati Majoli manibus alienis advehitur, mantile sublatum ad reatus indicium coram cunctis appenditur; et divina clementia ab omni populo, qui periculis hujus famæ rumore confluxerat, imploratur. Sic itaque Beati Majoli meritis, ac precibus fratrum sibi servientium, sanus et incolumis factus, velamen reddidit alienum, et recepit semetipsum. Probavit ergo quo præmio dignus esset, qui Beatum offenderet Odilonem.

Et mantile furatus a deo punitur.

Alius equum ei ablatum vendere non valens, restituit.

14 Alius quoque fur, cum vir Dei in eadem urbe consisteret, stabulum ejus nocturnus irrupit, et equum cui specialiter ipse insidere consueverat, cute subduxit. Sed quia illis in partibus deprehendi fur sacrilegus timuit, concitus ad oppidum Laudense profugit. Securus itaque recognoscentium, proponit equum, emptores invitat, vehiculum laudat, commercium flagitat. Sed sic hominem divina dispositio praecepit, ut nec cum quolibet emptore componere, nec animal potuisset pecunia permutare. Postremo autem reversus ad se, et poenitentia ductus, bestiam ad locum sui criminis consciam revocat, et quid sibi contigerit, ad sui confusionem, et omnipotentis Dei gloriam, non occultat.

CAPUT VII.

Flumina miro modo transmittit : luce caelesti collustratur.

Exundantem fluvium equus transit illatus.

Vir idem venerabilis dum esset in itinere constitutus, quia causa dictabat, Ticinum festinanter ac sine mora transire cupiebat; sed intumescens aquis, etiam navigium deerat. Protinus ergo confisus in Deum, unum e famulis vocat, sequi in nomine Christi praecedere per alveum fluminis imperat. Obedit illico famulus : Spumantes profluentium undarum cumulos ingredi non moratur. Deinde vir sanctus cum omni commeantium turba subsequitur : Et sic omnes in ulteriorem alvei crepidinem absque ullo prorsus incommoditatis offendiculo transponuntur. Quod dum nonnulli, qui aderant, mirarentur, velut amuli praecedentium, ceperunt attentare meatum. Sed mox ut adorsi sunt extremos citerioris ripae fluctus attingere, nisi equos sub celeritate repressissent, profluentis aquae submersi voragine, procul dubio naufragium pertulissent.

16 Unus autem ex his, qui tunc aderant, ut tam insigne miraculum vidit, obstupuit, hominemque Dei, ut suae domus subire dignaretur hospitium, fuis humiliter precibus, impetravit. Intempestae vero noctis silentio vis venti vehementer irruit, et lucernam, quae in dormientium cubiculo dependebat, extinxit. Expergefactus autem cubicularius, cum lumen agnovisset extinctum, ad abigendam noctis tenebrae caliginem, divini luminis infulgere postulat claritatem : Deus, inquit, omnipotens, qui lumen est verum, pro amore servi tui Odilonis, ab hac domo tenebras dinove, eamque gratiae tuae luce perfunde. Confestim de caelo cornuscae lucis splendor emicuit, et totam domum superni splendoris claritas illustravit. Si ergo hoc agebat Odilo tunc sopore depressus, quid putas nunc apud Deum potest, carnalis sarcinae corruptione solutus.

17 Paulo ante Nativitatem Domini, per hyemalium inclementiam imbrium sanctus senex ad Beati Marcelli Martyris monasterium festinabat. Venerunt autem ad quoddam flumen, quod ita fluctibus exundantibus inhorruerat, ut prorsus intransmeabile videretur. Confisus autem in Domino, dirigit praevium, qui vada praetentet; et ipse mox cum comitibus subsequens, pertransivit illesus. Sed in hoc vadantium transitu illud mirabile fuit, quia cum ceteris aqua pertingeret usque ad femora, viro Dei nec corrigia quidem pedis aquarum est inundatione perfusa. In illo scilicet solo madoris sui perdidit unda vires; in reliquis autem naturalem ingeniti juris exhibuit facultatem. Istum aqua tangere potuit, humidare non novit: illos autem, quod natura dictaverat, undique malefecit.

Alud flumen mirabiliter transit.

CAPUT VIII.

Annona ejus meritis multiplicatur.

PER
B. PET
DAMIANUM.

Præterea, dum vir Domini apud monasterium Beati Martini, quod ad publicam stratum dicitur, receptus esset hospitio, sicut moris erat, ut ubicumque maneret, quocumque se verteret, monachorum illico frequentia non deesset; non parvus ei cœtus fratrum affluxit. Quos ille cum alacritate suscipiens, et prius eis ineffabilis eloquii familiaritate communicat; et postmodum, ut sibi pro caritate convalescantur, invitat. Sed dum in longum sermo protrahitur, semotim quosdam ex familia servos accipit : Utrum sit, unde refici fratres valeant invitati, solerter inquiri. Qui de ceteris quidem alimentis constare utique perhibent quantitatem; de piscibus autem pene nihil esse, quod ad tantam hominum perveniat multitudinem. Ad quos ille : In nomine, inquit, illius, qui novit quinque millia hominum ex pane modico et gemino pisce reficere, non quasi nihil, ut dicitis, sed uberimam nobis et hospitibus nostris piscium copiam ministrare. Cum igitur mensæ discumbentium panis, qui aderant, pisces a dapiferis inferantur, cœpit esca in manibus discumbentium crescere, et quo magis a convalescentium turba consumitur, exuberantius abundare. Adeo ut satiatis omnibus, plurima superessent quæ non modo servitoribus cunctis, sed et aliis, si supervenirent, oblata sufficerent. Cui protinus famuli : Ecce pater, inquit, quod pusillanimitas nostra non credit, vestrae fidei meritum divinitus impetravit. Jam non dubitare didicimus, si promissionem vestram in articulo cujuslibet difficultatis audimus. At ille, ut semper erat mitis et humilis, non suae fidei, quod divinitus factum erat, asserpsit, sed illorum potius obedientia, et sanctorum hospitum meritis imputavit.

Pisces ejus meritis multiplicantur.

19 Huic etiam illud non dissimile est, quia, cum Dei famulus in Romana urbe consisteret, et hospitium in monte Aventino apud monasterium Beatæ Dei genitricis haberet, contigit ut, sicut illius Urbis familiare est, omninotale vinum deesset, quod sancto viro saporis habilitate congrueret. Inquiri ergo Abbatem, utrum melius habeat. Qui se confestim et profertur habere, et quantum ipse præceperit, libenter afferre. Vir autem Domini modicum, quod ante se erat vasculum dedit, ut sibi plenum deferretur, expetiit. Allatum ergo ante se posuit, et ipse potissimum more pincernæ sibi dumtaxat et Abbati, qui juxta se discumbebat, expendit. Cumque jam a mensa surgendum refeccio completa dictaret et paululum adhuc vini in vasculo superesset, Pater sanctus blande subridens : Non, inquit, fratres mei, plene circa vos officium caritatis exhibui, qui vinum, quod mihi sapuit, vobiscum participare neglexi. Arripiens ergo cyathum, infudit merum, et singulis singulum pro benedictione largitur. Res mira : Cum fratres essent fere duodecim, et eis bibentibus potas copia non defecit, et eorum completo numero, nil omnino superfuit. Illis itaque quod factum fuerat admirantibus, vir veræ humilitatis custos, ut in alium divinæ gratiæ munus impelleret, et ipse favoris humani gloriam declinaret, caritati dumtaxat illius, qui vinum dedit, miraculum supernæ benedictionis applicuit.

Modicum vini multis sufficit.

CAPUT IX.

Febres pellit, vinum divinitus obtinet, vitrum confractum precibus restaurat.

Dehinc dum egressus Roma reverteretur ad propria, quidam intra Taurinensem urbem nimium febris patiebatur ardorem. Hic furtive per ministros aquam, qua vir Domini manus abluerat, accepit :

Febres ejus meritis pulsor.

PER
B. PET.
DAMIANUM.

Fideliter bibit, et sic absque mora, deposita prorsus omni febricatione, convalescit.

Jamque Jovini montis prærupta conscendens, obvios habuit pauperes, præ difficilis viæ lassitudine potum æstuanti desiderio flagitantes. Pius itaque Pater sui negligens, aliis in necessitate compatiens, jussit ut quidquid vini propriis haberetur in vasculis, absque ulla reservationis industria, vel potius diffidentia præberetur egenis. Paulo post necessitate naturæ cogente, discumbunt omnes, ut capiant cibum.

Utres vino
repleti.

Prov. 19. 17.

Et ecce utres, qui studio fuerant piæ compassionis exhausti, vino reperiuntur, Deo scilicet debitum persolvente, repleti. Nam juxta Scripturam, *Qui dat pauperi, Domino faceratur.* In hoc ergo felici commercio, ubi Dominus debitor, famulus fuerat fenerator, quod a servo fideliter est depositum, a bono debitore non segnerit est solum.

Vas vitreum
contractum
precibus re-
stituit.

21 Aliquando Imperator Henricus dum apposita mensa discumberet, vas illi holovitreum valde pretiosum et Alexandrini operis arte compositum, cum tritis est pigmentis allatum. Mox advocat duos aulæ Regiæ Capellanos, Albericum videlicet et Landulphum: Quorum alter Cumanæ, alter vero Taurinensis Ecclesiæ postmodum Episcopi facti sunt. His itaque vasculum tradidit, et per eos beato viro Odilioni odoriferi nectaris xenium destinavit. Quod profecto vasculum Capellani sancto viro, prout decebat, humiliter offerunt, ac pro eo postmodum redituri, ad Regis interim convivium revertuntur. Paulo vero post sicut humanæ curiositatis mos est, ut nova quælibet et insueta inbianter adspiciat, cœperunt monachi præfatam vas sub admirationis intuitu contractare et de manu in manum solerter inspiciendo transponere. Cum ecce de manibus incaute se tenentium labitur, et, ut fragilis est naturæ, continuo frangitur. Quod mox ut vir sanctus accidisse cognovit, graviter tulit, et præsertim clericis, qui reliquerant, paterna pietate condoluit: ne videlicet Augustum innocentes offenderent, et non modo jacturam gratiæ, sed et Regii motus periculum sustinerent. Mox ergo cum fratribus ecclesiam pius Pater ingreditur, et ne hi, qui erant immunes a culpa, motum Regiæ indignationis incurant orationibus et psalmis incumbens, clementiam divinitatis implorat. Jam igitur oratione completa, vir Dei fractum sibi vas jubet offerri. Manibus contractat, oculis undique subtiliter inspicit. Et ecce nulla prorsus in eo fracturæ vestigia deprehendit. Tunc indignatus in fratres, eos cum austeritate redarguit, curvas conquererentur contractum, quod omnino permanserat illibatum. Illi vero vehementer attoniti, tam evidenter ostensione miraculi, et austeritatem libenter corripientis accipiunt, et ad referendas omnipotenti Deo gratias ferventius accenduntur.

CAPUT X.

Commemoratio animarum ab eo instituta.

Instituit inter
suos diem
Commemora-
tionis anima-
rum.

Præterea religiosus quidam vir, oriundus de pago Rotenensi, revertebatur ab Hierosolymis: qui dum mare transiret, quod a Sicilia versus Thessalonicam per plurima fluctuum periculosa loca protenditur, eumque cum multis aliis furentium ventorum horror impelleret; applicerunt ad insulam quandam sive rupem, ubi sanctus quidam servus Dei manebat inclusus. Rotenensis itaque vir illic aliquamdiu commorans, et tranquillitatem sedandi maris expectans, delectabatur cum servo Dei frequenter habere colloquium. Sed dum hinc nonnulla dieuntur, illinc plurima referuntur, perquisitus hospes a viro, unde genus duceret originaliter; Aquitanum se esse respondit. Requisitus insuper utram cœnobium illud, quod dicitur Cluniacum, et Odilonem ejusdem loci nosset

Abbatem, quod quærebat, se nosse perhibuit. Sciscitatur homo, cur hoc Dei servus ab eo requiratur. Ad quem ille: Sunt, inquit, vicina nobis loca ex quibus gravissima flammarum furentium evomuntur incendia, in quibus etiam locis animæ reproborum diversa lunt promeritorum qualitate tormenta. Ad quorum semper exaggeranda supplicia innumerabiles sunt dæmones deputati, qui intolerantes eorum pœnas quotidie renovant, et eos ad reditiva supplicia indesinenter instaurant. Quos tamen ego frequenter audivi querulis lamentationibus ejulantes et lacryabili vociferatione desentes, quod orationibus et elemosynis quorundam adversus eos infæderabiliter concertantium, frequenter ex eorum manibus eriperentur animæ damnatorum. Inter cetera de Cluniacensium cœtu permaximam et eorum Abbate querimoniam faciunt, quia quam sæpe per eos sui juris vernaculos perdunt. Quamobrem terribile Dei nomen obtestor, ut sanctis fratribus illic hæc, quæ tibi dixi, fideliter referas, et ex nostra quoque illis parte denunties, ut elemosynis et orationibus magis ac magis insistant: ac præsertim hujus intuitu, vel de manibus dæmonum eos qui ab illis cruciantur, educant: Quatenus de quotidianis eorum rapinis et luctus inferatur generis humani inimico, et gaudium multiplicetur in celo. Aliquanto post homo regressus in patriam, quidquid ex viri Dei relatione didicerat, beato Patri et sanctæ congregationi fideliter narrat. Tunc venerabilis Pater Odilo per omnia monasteria sua constituit generale decretum, ut sicut primo die mensis Novembris, juxta universalis Ecclesiæ regulam, omnium Sanctorum solemnitas agitur; ita sequenti die in psalmis et elemosynis, et præcipue Missarum solemnibus, omnium in Christo quiescentium memoria celebretur.

dispicet ea
dæmonibus.

* id decretum
extat in bi-
bliotheca Clu-
niacensi.

CAPUT XI.

Benedictus VIII per eum e purgatorio liberatur.

Si quis autem non generalitate contentus, Dei specialiter per Beatum Odilonem de pœnis ultricibus sit ereptus, inquit, quid de reliquis sentiat, in Papa Benedicto evidenter adliscat; ut in Romanorum Pontifice, qui omnium Christianorum caput est, valeat liquido conjici, quid de ceteris merito debeat æstinari. Apostolicus igitur iste, quem diximus, dum adhuc viveret, beatum virum affectuose dilexit, reverenter excoluit, et Apostolorum limina frequentanti, necessarij sumptuosopina sæpe subsidia ministravit. Huic plane mox, ut obiit, germanus ejus Joannes in Apostolica dignitate successit. Jam vero postquam humanis rebus exemptus est, non parvi temporis evolutu curriculo, jam dictus Papa Joanni Portuensi Episcopo, et aliis duobus, quorum nomina nobis nota non sunt, per speciem nocturnæ visionis apparuit, eisque quia pœnalibus esset constitutus in tenebris, indicavit; hoc insuper addens, qualiter Beati Odilonis venerabilibus meritis eum superna censura liberare decreverit a tormentis. Obsecrat itaque per eos et humiliter flagitat, ut frater ejus ad præfatum unice pietatis virum, agilem quantoque veredarium dirigat, eumque suppliciter obsecrans pro se orare deposcat. Protinus idem Joannes Portuensis Episcopus, auctoritatis Apostolicæ fultus epistolis, concito gradu Papiam usque pervenit. Ubi longo et immoderate fortassis accelerato fractus itinere, per monachos cœnobii Beati Majoli, Apostolicæ legationis apochas dirigit, omnemque per eos sancto viro seriem a se inspectæ visionis exponit. Enimvero divino factum esse constat judicio, ut eum apud Cluniacense monasterium Apostolicæ legationis bajulus inveniret. Præcepit itaque venerabilis pater, pro illo psalmodias

Benedictus
VIII purga-
torio tor-
quetur.

Apparet duo-
bus Episcopis.

diās

Orat pro eo
Odilo cum
suis.

dias et orationes ab omnibus privatim ac publice fieri eleemosynas indigentibus erogari, sacrificium Deo mysterii salutaris offerri. Nec in illo duntaxat loco id statuere contentus fuit, sed et per omnia sui regiminis monasteria ejusdem sanctionis edicta mandavit.

Cumque hoc fratres intensissima devotione satagerent, et ex ara sanctorum pectorum fraternæ caritatis flamma prosiiliens, divinæ clementiæ sacrarium penetraret, jam præfixi temporis terminus propinquabat. Et ecce quidam sanctæ conversationis monachus, Heldebertus nomine, qui videlicet hoc obedientiæ fungebatur officio, ut inopes aleret, indigentibus subsidia ministraret; hic itaque per soporem vidit, quod quidam pulcher ac serenus aspectu, ac solenni quodam nitore conspicuus, claustrum monasterii magno candidatorum agmine constipatus ingrederetur. In capitulum deinde, ubi pater Odilo cum fratribus residebat, intravit, ad ejus genua caput humiliter flexit, eique, sicut in gestu corporis videbatur, gratias egit. Cumque frater ille, qui hoc in visione contemplabatur, inquireret, quisnam esset ille tam decorus ac fulgidus, qui sancto viro salutationis officium exhiberet : responsum est ei, quia ille esset Benedictus, summæ Sedis Episcopus, qui nimirum ideirco viro Dei gratias ageret, quia piis ejus, sanctorumque fratrum precibus, et tartarei cruciatus evasisset interitum, et cum beatis civibus quieturus, supernæ Jerusalem meruisset ingressum. In hoc valet liquido deprehendi, quæ de meritis Beati Odilonis opinio jure possit haberi; cum is nimirum, qui juxta privilegium Apostolicæ dignitatis claves Ecclesiæ præ cunctis mortalibus tenuit, qui ligandi atque solvendi vices præminenti quodam jure possedit, in illo jam invisibili examine constitutus, non aliter quam precibus istius vel a peccatis solvi, vel de pœnali potuit supplicio liberari.

CAPUT XII.

Strumosum sanat. Supellex ejus e flumine non madefacta educitur.

Porro autem dum aliquando in monasterio moraretur, quod Paterniacum dicitur, erat ibi quidam puerulus monachus nomine Rudolphus, quem struma quadam gutturis intumescens deturpaverat usque adeo, ut et claritatem vocis auferret, et insuper quodammodo minaretur, quod sibi etiam aliquando auditum interceperat. Quem ad se vir Dei vere misericors advocat, palpante manu locum tumoris attrectat: deinde signum crucis plagæ gutturis imprimit, et divina quadam verba dicens, mox abire permittit. Deinde mirum in modum sicut in aliis morbus ille, postquam semel oboritur, in dies solet exrescere, totumque guttur miserabiliter occupare; sic in isto versa vice cæpit extunc sensim quotidie detumescere, donec pestis illa funditus evanesceret, et guttur pueri ad naturalem se speciem per omnia reformaret.

25 Alio quoque tempore de monasterio, quod est in Jurensi territorio constitutum, vir sanctus exierat et ad Gebennensem urbem cepto itinere contendebat. Cum autem ad quandam concavæ profunditatis fluvium devenisset, accidit ut mulus, qui hominis Dei supellectilem, libros scilicet ac lectulum, deferebat, a publico vado procul aberrans, in profundiorum alvei voragine caderet; sicque raptatus a gurgite, nullo membrorum, nisi solo capite, fluctibus emineret. Qui tandem e naufragio protractus educitur: ad perscrutandum, utrum res et maxime libri perierint, desagnatur. Miro itaque supernæ dispensationis ordine, libri simul cum lectulo ita a fluctibus reperiantur intacti, ut ne tenui quidem aquæ stilla

videantur adpersi. Mantilia vero simul et mantueria prorsus undique reperta sunt madida. Ubi notandum, quom pervigil fuerit erga servum suum divina protectio, ut ea videlicet, quæ abni frequentius indigent, madere permitteret; quæ vero madeferi sine damno non possunt, a contactu fluctuum immunita custodiret.

CAPUT XIII.

Epilepticum sanat. Libri ejus et vitra in præcipitio et imbre illæsa.

In eodem quoque Jurensi monasterio vir Domini Odilo aliquando constitutus, reperit puerum, nomine Gerardum, terribili caducæ passionis languore detentum. Qui sæpissime quasi lunaticus corruerat, et sic eum occidui languoris impetus obruere consueverat, ut in eo neque vox, neque memoria, nec prorsus aliqua membrorum officia remaneret, ac fere a mortuo nihil distaret. Huic homo Dei misericorditer condescendens, fratribus, ut pro eo Dei clementiam deprecetur, injungit. Ipse vero ad sacrosanctum altare, Missam celebraturus accedit; ager etiam ut interesset, admonit. Cui mox Eucharistiæ salutaris munus tradidit. Deinde, sicut sibi moris erat, sanctificatam aquam cum Beati Majori calice propinavit. Nec mora, protinus a puero languor omnis abscissit, salus optata succedit; et sic per merita beati viri restituti sibi vigoris incolunitas permansit.

Aliquando vir Domini per prærupta Jurensium Alpium iter habebat, et repente saginarius, nonnullis oneratus sarcinis, per montis devexa collabitur, atque per aspera rupium scopulorumque præcipitia usque ad vallis infimæ profunda raptatur. Ministri protinus in illud lubricæ ruinæ præcipitium descendentes, nonnulla quidem de sarcinulis, quæ passim dispersa fuerant, illæsa reperiunt; librum tamen Sacramentorum, aureis litteris exaratum, cum vitreis quibusdam vaseulis anaglypha fusilitate celatis, deesse perpendunt. Quibus interim recedentes omnis hospitium subeunt, corpora fessa reficiunt, et nocturno soporati silentio quieverunt. Mane autem facto, mature surgentes, ad locum illum celeriter redeunt; et curiosius quæque diverticula perlustrantes, omnia quæ periisse suspicabantur, inveniunt: vasa nimirum vitrea reperiuntur illæsa: deauratus etiam liber, cum tempus scilicet imbriferum inhoresceret, a nulla prorsus est pluviarum inundatione contactus. Sic itaque beati viri meritis, et vitrum frangere præceps ruina non potuit, et perfundere codicem inundantium imbrum densitas ignoravit.

CAPUT XIV,

Alia ejus miracula,

Nobilis quidam vir dum jaceret sub arbore, particula corticis in ejus oculum cecidit; eni non modo lumen omnino turbavit, sed et aliarum calamitatum multiplex pondus inexit. Nam cum id, quod oculo semel insederat, nullo modo potuisset expelli, fugit somnus ab oculis; et non modo jam homo non dormire, sed nec ciborum quidem valebat alimenta percipere. Quem seorsum vir sanctus adluens, signum sibi crucis impressit, ac mox insufflans, super locum doloris halavit. Deinde promittens se salutare pro eo victimas oblaturum, abiit. Abscedente itaque viro Dei, protinus homo suaviter obdormivit. Evigilans autem, particulam corticis ab oculo non sine languine quadam projecit: et evestigio factus incolmis, nullam de cetero doloris hujus molestiam sensit.

28 Cuidam Throuensis Ecclesiæ clerico lethale vulnus in brachio pestilenter excreverat, ut sibi jam

PER
B. PET.
DAMIENUM.

Sacra Eucharistia, et aqua benedicta sanat morbum caducum.

Vasa vitrea, et liber, mirabiliter illæsa in præcipitio et pluvia.

Carat oculum cuiusdam graviter læsum.

Alium sanat.

Gratias agens
S. Odiloni cernitur in somnis ab Heldeberto.

Strumosum sanat.

Libri ejus, et lectula in flumine non madefuit.

PER
B. P. L.
DAMIANUM.

non languoris ægritudinem, sed ipsam potius interminaretur et mortem. Cumque vir Dei Lucensi teneretur hospitio, accedit clericus, et periculum tam pestiferæ calamitatis ostendit. Quod ille quasi videre dissimulans, latenter brachium apprehendit vivificæ crucis signaculum imprimit: eumque dimittens, ut sibi caute provideat, præcipit. Qui paullo post cum locum ulceris curiosius attendere studuit, nulla prorsus vestigia deleti languoris invenit. Stupefactus igiturnovitate miraculi, ad hominem Dei præsto regreditur: quid sibi contigerit, non tam relatione verbi, quam ostensione sui brachii evidentissime confitetur. Quod ille satis moleste tulit, eumque a suo conspectu cum indignatione exturbavit. Nam tanquam venena serpentium, sic tumores hominum fugiebat. Asserebat enim, quia quantumlibet sublime sancti operis ædificium, per vanæ gloriæ subito corruit appetitum.

Mare humilis.

Aqua benedicta amentem sanant.

29 Præterea miles quidam tam mentis inops erat effectus, ut postposita penitus omni cura privata vel publica, per devia solivagus et nudus erraret, inconditas voces emitteret, et tanquam dæmoniacum se per inordinati gestus insaniam exhiberet. Cui vir Domini, paterna pietate compatiens, simul cum fratribus ante altare S. Petri prosternitur; divinam clementiam cum psalmis et litaniiis implorat, ut perire creaturam suam sub lujus furoris insaniam non permittat. Hinc ab oratione consurgens, ad eum, qui patiebatur, accedit: aqua sanctificationis adspersit, atque ut ex ea bibat, suadendo compellit. Qui non multo post ad Cluniacum sanus et incolumis venit: xenia piscium detulit: et quia sibi penissime redditus esset, gratias referens indicavit.

Utra mutum.

30 Alius quoque miles efficaciam edendi sermonis amiserat. Hic per visionem admonitus est, ut si aquam, qua manus B. Odilonis abluebantur, hauriret, hac sibi loquendi vires et amissæ linguæ officium proculdubio reformaret. Aqua igitur per ministros fideli furto subripitur. Altera etiam aqua, a viro Dei benedicta, de calice S. Majoli muto transmittitur. Quas ille cum nimia devotione suscipiens, mutatis vestibus ingressus ecclesiam, quia lingua non poterat ore cordis oravit. Et sic poculo benedictionis accepto, reparatum sibi locutionis officium recognovit. Mox etiam expedite loquens, mirum de se spectaculum cernentibus dedit, et quid B. Odilo apud Deum possent evidenter innotuit.

Vinum bibendo non absumitur, sed augetur ejus meritis.

31 Præterea cum vir venerabilis apud quamdam ecclesiam monasterii, quod dicitur Vallis Aurea, cibum caperet, sed locum magna vini laborare penuria didicisset, ne gravaret fratrem, qui eum cum alacritate susceperat, hoc in commune præfixit, ut quisque decumbentium uno tantum scypho contentus esset; solis autem monachis pincerna poculum geminaret. Mensura tamen excedit, et largus ad bibendum potus cunctis epulantibus exhibetur. Enimvero cum vas illud vimarium et unum duataxat esset, et medicum, non modo tot indiscrete bibentibus non defecit; sed et illis recedentibus, absque ulla diminutione repertum est plenum: ut per hoc evidentibus clarescat indicium, quia vir Domini non tantum id apud Deum potuit impetrare, quod petiit; sed et nonnulla per eum virtutum signa divinitus ostensa sunt, quæ nescivit. Et de signis quidem atque virtutibus, quas vir sanctus adhuc in corpore constitutus ostendit, ista sufficiunt. Nunc ad explicandum felicem ejus obitum, auxiliante Domino, propinquemus.

CAPUT XV.

Monasteria construit, ornat, visitat. Pie moritur.

Enimvero quamquam homo Dei sublimer se in spiritualibus studiis et divina contemplatione suspenderit, in corpore tamen utilitatis industria non mediocriter laboravit. Monasteria scilicet nonnulla a fundamentis erexit: alia vel jam semiruta, vel ruinam forte minantia reparavit: dilatavit illis prædia: nonnullis etiam insignia contulit ornamenta. Quæ vero monasteria nova condiderit, quibus parietina tantum, et sarta tecta collatis sumptibus instauraverit, enumerare per ordinem idecirco postponimus, ne prolixitate styli laciniæ contexere videamur: præsertim cum in ipsis vivis operibus gestorum fidem multo clarius experiantur oculi, quam ullo sermone valeant narrari. Dispensationis quoque geninæ moderatior insignis, et in spiritali studio coram divinis obtutibus fulsit, et in terreni laboris industria non mediocriter floruit.

Monasteria multa ab Odilone constructa, instaurata, locupletata.

33 Porro cum vir Domini jam in extremis ageret, per quinquennium fere compulsus est gravissimi languoris molestia cruciari. Mox itaque beatorum Apostolorum limina festinat invisere, ut quasi sub eorum pedibus, si sibi daretur, quod semper in votis habuerat, posset ex hoc mundo transire. Veruntamen quia non est in homine via ejus, aliter sibi contigit quam speravit. Per quatuor plane menses illic ægritudine detentus elanguit. Deinceps contra spem aliquantum convalescens, ad propria remeavit. Cluniacum itaque deveniens, per annum fere totus in oratione permaansit, sequæ, quantum ægritudo permisit, jejuniis ac vigiliis vehementer afflixit. Decevit autem, ut antequam debitum conditionis humanæ persolveret, quæque monasteria sua circueiens, sanctæ admonitionis studio visitaret. Expeditione igitur sanctæ hujus ædificationis incepta, Silyniacum devenit: ibique se circa festivitatem Dominicæ Circumcisionis ex sæculo hoc migraturum, manifeste dixit. Porro autem cum jam in agonis esset angustia constitutus, diabolum adstare conspexit, eumque per nomen tremendi Judicis, ut abscederet, terribiliter increpavit. Anno itaque Dominicæ incarnationis 1048, ætatis autem suæ 87, ordinationis etiam quinquagesimo sexto, ea nocte, quæ Dominicæ Circumcisionis solennia præcedebat, salutaris Eucharistiæ sacramenta percepit: sicque beatum Deo spiritum reddidit.

Visitat limina Apostolorum.

Egrotat.

Convalescit.

Monasteria sua visitat.

Obitum suum prædicat.

Dæmonem abigit.

Moritur.

CAPUT XVI.

Apparitiones ejus post mortem.

Paulo autem post, eadem scilicet nocte, cum beati viri corpus in ecclesiam jam fuisset delatum, frater quidam Gregorius nomine, Juveneta natione, nature simplicis et innocentis vitæ, exequiarum funebrium lassitudine pręgravatus, in eadem cella, in qua Sanctus obierat, proprium stratum petiit, in quo se proiciens, dormire tentavit. Sed necdum plane resolutus in somnum, Beatum Odilonem sibi videt adstantem. Ad quem mox voce promptissima: Quid, inquit, agis Domine Pater? Et ille: Bene, frater, et optime. Dominus enim meus Jesus servo suo per semetipsum dignatus est adesse, et sui præsentiam misericorditer exhibere. Sed in ipsa meæ decessione hora, in illo scilicet angulo (ostendebat enim quasi digito locum) vidi figuram quamdam truce[m] nimis atque terribilem, quæ mihi teterrimæ suæ visionis horrorem atque formidinem tentavit incutere: sed Christi confortante virtute, nulla me potuit infestatione nocere.

**al. Nivivita.*

Apparet eundem post mortem.

35 Proxima quoque Quadragesima succedente, sanctæ ac venerandæ memoriæ Laurentius, Analphitana

phitanæ Sedis Archiepiscopus, qui potens in litteris ac biglossus Græcæ noverat et Latine, et quod longe præstantius est, laudabilis vite claritate pollebat. Hic itaque tunc Romæ constitutus, obdormivit in Domino. Cumque cadaver ejus fuisset in ecclesiam illatum, honestus quidam Clericus, Albero nomine, in ejusdem ecclesiæ angulo lassabunda dedit membra sopori. Cumque subito adhuc pene vigilanti vir beatus apparuit, ei mox Clericus intulit : Domine mi, quando huc et cur advenisti? Ad carissimi (inquit) olim amici mei, Domini Laurentii Pontificis, exequias veni : quibus expletis, antequam te viderem, recedere nolui. Et his dictis, species loquentis evanuit. Vir itaque Domini, quia recte vixit, feliciter obiit; et quia vitam mirabilem duxit, jure miraculis coruscavit. Vita quippe beati hujus viri velut aurea tabula est : cui quasi margaritas quasdam ac gemmas infigimus, dum gestis ejus interlucentia virtutum miracula permisceamus. Apud ejus venerabilem tumulum nihilominus adhuc rutilant nova signa virtutum : quæ nimirum nos his inserere superfluum ducimus, cum per alios jam apicibus exarata cernamus. Legentium igitur tadio consulentes, his contenti sumus, quæ succincta brevitate perstrinximus, ad honorem et gloriam redemptoris nostri Jesu Christi : qui cum Deo Patre et Spiritu sancto vivit et * glorificatur in sæcula sæculorum. Amen.

Non alteri Romæ

Claret miraculis.

* glorificatur.

AN. CHR. MCCCXLV. XXI Junii. S. Odilonis corpus a B. Rogerio elevatum.

ELEVATIO S. ODILONIS.

Carolus Sausseyus lib. 12 *Annalium Ecclesiarum Aurelianensis*, in B. Rogerio Forti de S. Odilonis elevatione ista scribit : Per idem tempus contigit B. Rogerium Ecclesiarum suarum provinciarum visitare, et Silviniacense monasterium Cluniacensis ordinis, Claromontensis diocesis adventare. Bique de licentia Clementis Papæ VI, una cum Capituliensi Augustinorum, et Sauloniensi, Prædicatorum ordinis Episcopis, et quamplurimis Abbatibus, Prælati, et aliis Ecclesiasticis personis, corpus B. Odilonis Confessoris, Abbatibus Cluniacensis, de loco, in quo tumultus fuerat, solenni ritu relevavit : cujus ipse caput et alia corporis membra contrectavit : et visitantibus Silviniacensem ecclesiam in ejus festivitibus, 40 dies indulgentiarum condonavit, die XXI Junii anno Domini MCCCXLV. *Hæc ille.*

2 *Ipsius Rogerii Archiepiscopi diploma istud habet Bibliotheca Cluniacensis : Rogerius permissione divina*

Bituricensis Archiepiscopus, universis Christi fidelibus salutem in Domino sempiternam. Noveritis quod de licentia et mandato sanctissimi in Christo Patris Domini nostri, Domini Clementis, digna Dei providentia Papæ sexti; Nos una cum Reverendis in Christo Patribus Domnis Capituliensi Augustinorum, et Sauloniensi Prædicatorum ordinis Episcopis, et quamplurimis Abbatibus, Prælati, et personis Ecclesiasticis ad hæc vocatis, et insimul in Ecclesia Silviniacensi Cluniacensis Ordinis Claromontensis diocesis, congregatis; venerabile corpus almi Confessoris B. Odilonis, de loco, in quo hætenus ibidem tumultum extitit, solemniter relevavimus, juxta sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ traditam nobis formam, ordinationem, atque modum, ac ipsius sancti Confessoris caput, et alia corporis membra vidimus, et quampluribus manibus tetigimus, tenuimus, et palpavimus, et eadem in capsâ posuimus, et recondidimus honorifice et decenter.

EX BUL. GREG.

Factum id auctoritate Romanæ Pontificis.

3 Nos enim pensatis hujusmodi sancti Confessoris meritis, quæ nos ad sui relevationem adduxerunt devote et attraxerunt, cupientes totis viribus incrementum laudis et honoris ejusdem exercere, ut a Christi fidelibus congruis honoribus et laudibus decoretur et etiam veneretur, necnon ut Ecclesiæ memorata, eo libentius causa devotionis, ab ipsis Christi fidelibus visitetur, ac etiam frequentetur; de omnipotentis Dei misericordia, et Beatorum Petri et Pauli Apostolorum, et Beati Stephani Protomartyris patroni nostri, ejus auctoritate confisi omnibus vere pœnitentibus en confessis, qui in ejusdem almi Confessoris festivitibus, et specialiter in die relevationis ejusdem, et per ipsius octavas, ipsam Ecclesiam annis singulis visitaverint, quadraginta dies de injunctis sibi pœnitentiis futuris, et perpetuis temporibus duraturis, misericorditer in Domino relaxamus.

Indulgentiarum concessio.

4 Præterea volumus et concedimus de speciali gratia, quod quilibet Prædicator, qui in ecclesia præfata populo ibidem existenti verba divina prædicabit, omnibus vere pœnitentibus et confessis, qui in prædicatione ejusmodi præsentibus extiterint, ex parte et auctoritate nostra viginti dies de indulgentia concedere valeat, et conferre, quando et quotiescumque prædicationis officium contigerit exercere. In quorum omnium testimonium præsentibus litteras fecimus munimine nostri sigilli roborari. Datum apud Tolon. Claromontensis diocesis, nostram Provinciam visitantes, die XXI Junii anno Domini MCCCXLV. Signatum Guillermus Vincenti.

CANONIZATIO S. OSMUNDI SARISBURIENSIS EPISCOPI.

AN. CHR. MCDLVI. I JAN.

Sanctus Osmundus Sarisburiensis Episcopus, circa annum 1099 vita fractus, demum anno 1437 a Calisto III Pontifice Maximo albo Sanctorum solemniter adscriptus est, Kalendis Januarii : quod plenius referemus in vita IV Decemb. De eo hoc die ms. Flo-

rarium Sanctorum : Canonizatio S. Osmundi Salesburiensis Episcopi et Confessoris anno salutis 1436. Floruit anno salutis 1106. Quod anno 1436 canonizatus dicitur, intelligendum secundum veterem morem Belgarum qui annum auspiciantur a Paschate.

II JANUARIII.

SANCTI QUI IV NON. JANUAR. COLUNTUR.

Octava S. Stephani.		Plurimi sancti Martyres Lichfeldiæ in Anglia.
S. Frontasius	} Martyres, in Gallia.	S. Rutila
S. Severinus		S. Claudia
S. Severianus		S. Auriga
S. Silanus		S. Vitalis
S. Maximianus		S. Stephanus
S. Acutio	} Martyres, Sirmii.	S. Argæus
S. Timotheus		S. Narcissus
S. Herissus		S. Marcellinus
S. Artaxus		S. Basilius Ancyranus Martyr, Cæsareæ in Cappadocia.
S. Vitus		S. Isidorus Episcopus et Martyr Antiochiæ.
S. Aculus		S. Sirdon Episcopus.
S. Tobia		S. Isidorus Episcopus Confessor in Ægypto.
S. Eugenda		S. Macarius Alexandrinus, Abbas in Ægypto.
Multi sancti Martyres Placentiæ, in Italia.		S. Martinianus, Archiepis. Mediolanensis.
S. Defendens	} Martyres ex legione The- et Socii } bœa.	S. Macarius Romanus, Eremita, in Italia.
S. Theopistus, Martyr.		S. Marcus Surdus.
S. Sebastianus	} Martyres ex legione The- bae in Pedemontio.	S. Aspasius, Episcopus Elusanus, Meloduni in Gallia.
S. Alverius		S. Maximus, Abbas et Martyr, in Gallia.
S. Theodote mater SS. Cosmæ et Damiani.		S. Bladulphus, monachus Bobiensis, in Italia.
Plurimi sancti Martyres sub Dioclet. et Maximiano, Romæ.		S. Adelardus Abbas Corbejensis, in Gallia.
S. Siratonicus	} Martyres.	Inventio capituli S. Vedasti aliarumque reliquiarum, Atrebatu in Belgio.
S. Macarius		S. Silvester Monachus in Sicilia.
S. Abbanus		
S. Saturus		
S. Possessor		

NOT. 21

PRÆTERMISSI VEL IN ALIOS DIES REJECTI.

- S. Concordius Martyr Bisolduni in territorio Gerundensi. *Ferrar. De eo egimus* 1 Januarii.
- S. Eugendus Abbas. *Nother. nos* 1 Januarii.
- S. Odilo Abbas Cluniacensis. *Martyrol. German. Usuordi editio Coloniensis anni 1490, et Parisiensis anni 1536. Maurolye. Galesin. Molanus*; et colitur hoc die ob festum Circumcisionis. *De eo egimus* 1 Jan.
- S. Massus Parisiorum Episcopus. *ms. Florarium. Dicitur S. Dionysii Actascripsisse. Nescio an colatur.*
- Volusiannus Episcopus Carsulanus in Umbria. *Ferrar. in gener. catal. Sanctor. nec satis significat an ut Sanctus colatur: ideo tantisper omitto.*
- Cosmas Patriarcha Constantinopolitanus, Thaumaturgus, *prædicatur a Menæis. Eum omitto, donec certiora habeam argumenta, quia posterior fuit, quando Græci merito suspecti.*
- Salvia Virgo. *Florar. omitto, donec quæ sit cognovero.*
- Bernarius monachus Lerinensis, frater S. Adelardi, *refertur ad calcem Bibliothecæ Lerinensis a Vicentio Barrali Salerna inter Sanctos Lerinenses: non exprimit tamen auctor an colatur. Ejus mentio habetur in vita S. Adelardi.*
- Stolbrandi Martyris translatio in Scotia. *Ferrar. in gen. catal. SS. Sed non magnam fidem mereri dicuntur, quos citat, auctores.*
- Odino Abbas Rotensis in Suevia Ordinis Præmonstratensis. *Chrysostomus vonder Sterre. Omitto, donec sciam an publico cultu celebretur.*
- Alardus monachus Lukeusis in Saxonia. *Kalendar. Cisterciense, et Chrysostomus Henriquez in Menologio Cistere. Omitto, quia non existimo eum coli.*
- Theobaldus Abbas Cisterciensis. *Kalendar. Cisterciense, et Chrysostomus Henriquez. Nescio an colatur: non est in catalogo Beatorum et Sanctorum Ordinis Cisterciensis opud Menardum.*
- Mathissus Episcopus. *Camerar. Ignotus alibi.*
- Stephana Soncinæ. *Raissius in Peristromat. needum comperi an ut Beata colatur.*
- Seraphinus dalla Porretta, Ord. Prædicatorum. *Extat ejus vita, quam mihi communicavit Exim. P. Hyacinthus Choquier ejusdem Ordinis, S. Theologie Doctor. Sed non puto eum coli.*
- Willelmus Walcheus Hibernus Episcopus, Ordinis Cisterciensis. *Chrysostom. Henriquez. Sed hic neotericus est, nec colitur.*
- S. Florentius Episcopus. *Nother. Vide* 11 Januarii.
- S. Theopemptus. *Menæa. Forte idem est, qui* 11 Junia.
- Theagenes Episcopus. *Menæa, nos* 11 Januarii.
- Philus, Episcopus ac Martyr. *Nother. Mendum hic latet: de quo hic, cum de sanctis fratribus Argæo, Narcisso, Marcellino; et in Actis S. Theogenis* 11 Januarii.
- S. Thelesphorus

S. Theophrastus, Papa et Martyr. *Iraban. Notherus, et varia mss. Martyrologia. At Romanum v Januarii.*
 S. Crispinus Episcopus Ticinensis. *Martyrolog. Gallobelg. At nos cum Romano Martyrol. vii Januarii.*
 S. Julianus, Comes et Martyr in Sardinia. *Ferror. quidam eum esse censent, qui inferius vi Januarii colitur. Nos peculiariter de eo agemus xx Februarii.*
 S. Sergius, Martyr Cæsareæ in Cappadocia. *Menæa. De eo nos cum Martyrologio Romano. xxiv Februar.*

S. Congallus Abbas Benchorensis in Scotia. *David Camevar. Nos de eo agemus x Maii.*
 S. Deodatus Episcopus Nivernensis. *Florar. At Menardus habet xix Julii.*
 S. Fredegandus. *Comerar. colitur xvii Julii.*
 S. Silvester Papa. *Menolog. et Menæa Græcorum; Latini xxxi Decemb.*
 S. Barbatianus Presbyter, Ravennæ. *Martyrol. Gallobelg. et ms. Florar. nos xxxi Decemb.*

OCTAVA S. STEPHANI.

Consignata est S. Stephani Octava fastis Ecclesiasticis Romanis, Bedæ, Notheri, Bellini, Maurolyci,

Galesinii, etc. De ritu Octavorum alibi agemus.

DE SANCTIS MARTYRIBUS

FRONTASIO, SEVERINO, SEVERIANO, SILANO.

NOT. 22.

SECVLO I.

II JAN.
Flor.

Horum hodie Natalem Refert Usuardi editio Coloniensis anni 1521, his verbis: Frontasii Martyris et sociorum ejus. *Eadem fere ms. Florarium Sanctorum. Hoc eorum mortis historiam descripsit ex ms. codice Ecclesiæ S. Martini Ultrajecti Rosweyda noster; quam suspicor alibi fideiorem et fusiorem extare.*

PASSIO.

Discipuli fuere S. Frontonis, de quo 25 Octo.

Comprehenduntur.

Sancti Frontasius, Severinus, Severianus, atque Silanus a Beato Frontone primo Petragorensi Episcopo ad prædicandum missi, dum undique verbum Dei seminarent, a Squiridone Præside apprehenduntur. Dixitque ad eos: Dicite mihi, unde estis, et quibus nominibus vocamini? Non solum enim non sacrificastis diis, sed et sacrificare volentes evertistis, et templa eorum diruistis, et nescio qua auctoritate hæc facitis. Frontasius dixit: Tu Præses expers virtutis divinæ, cur nos interrogas, cum omnem veritatem condempnes? Sed recogita prius, quis animam tuam et corpus fecerit; et intelliges veritatem. Simulacra autem gentium opera sunt manuum hominum, nec sibi prodesse, nec alios juvare possunt. Squirus dixit: Video, quia in multiloquio confiditis, quod a magistro vestro didicistis. Severinus, et Severianus responderunt: Multiloquium nostrum verum est. Tu colis idola, quæ sunt metalla demonibus consecrata, surda, muta, et vana. Squirus dixit: Lucrati estis vitam, si sacrificaveritis. S. Frontasius dixit: Lucrum nostrum in Christo est vivere et mori.

S. Silanus mens.

2 Tunc Præses conversus ad Silanum dixit, qui sciebat canere cithara, symphonia, et lyra: Tu autem juvenis, quare non sacrificas? S. Silanus respondit: Ego Domino meo Jesu Christo sacrificio, qui per baptismum sui gratiam mundum lavit maculatum. Squirus dixit: Quomodo lavit? Silanus respondit: Dominus meus Jesus Christus dixit discipulis suis: Ite in mundum universum, et prædicate, baptizantes in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti. Qui crediderit et

baptizatus fuerit, salvus erit, qui vero non crediderit, condemnabitur. Tu itaque Præses si credideris in Christum, et baptizari te permiseris, salvus eris; si vero non credideris, condemnaberis.

3 Tunc Præses iratus jussit eos extra urbem in viridi prato perducere, atque duris quæstionibus examinari: quibus etiam ad exemplum Redemptoris nostri spinis coronatis ferreis, capita eorum vallo confixit, et in quolibet eorum, ex utraque parte eorum novenos etiam clavos exhibuit. Attamen sævus furor milites Christi nullatenus prævaluit revocare. Dehinc vertices sacros tot spiculis dilaniatos, tantæque gloria passionis redimitos, in utrisque eorum spatulis, dextra lævaque novem ferreis sudibus interjectis ossibus confodere fecit. Cumque iis tormentis eos superare non posset, data sententia jussit eos decollari. Sancti vero Martyres genua in terra flectentes, Deo commendantes animas suas, cervices spiculatoribus supponentes, pro Christo martyrium celeberrunt.

4 Cunque Martyrum corpora abscissis capitibus impiis satellites in opprobrium dejecissent super nudum cespitem, cælica virtus adfuit: nam truncatis capitibus, corpora eorum repente divino in eis irruente spiritu, acceptis propriis capitibus in manibus suis, sine humano juvamine, in sui pedibus eriguntur: sicque Sancti ad alveum fluminis, quod Yla dicitur, accesserunt: et siccis vestigiis super undas iter summi direxerunt. Transmeito ergo flumine, per clivum collis incessu pedum, cunctis cernentibus et stupentibus mirabiliter subierunt: et in ecclesiam Beatæ Mariæ Virginis in Podio, ubi S. Fronto orabat, pervenerunt; et capita sua, flexis genibus ante pedes ejus deponentes, corpora sua in modum crucis extenderunt.

5 Sanctus autem Fronto cum Aniano Presbytero et multis populorum turmis, Frontasium, Severinum, et Silanum in prædicta ecclesia cum honore et hymnis celestibus tradidit sepulture. Severianum vero ad preces cujusdam devotæ matronæ in alio loco, non longe a sanctis Martyribus sociis, honorifice tumulavit. Passi sunt sancti Martyres iv Non. Januarii, Claudio imperante.

Torquentur.

Spinis ferreis coronantur.

Sudibus ferreis confoduntur.

Plectuntur capite.

Capita gestantes super aquas ambulant.

Sepeliuntur

Mar. 16.

DE SS. MARTYRIBUS SIRMIENSIBUS

MAXIMIANO, ACUTIONE, TIMOTHEO,

HERISSO, ARTAXO, VITO,

ACUTO, TOBIA, EUGENDA.

II JAN.

Martyrologium S. Hieronymi: Sirmii, Maximiani, Acutionis, Timothei, Herissi, Artaxi, Viti, Acuti, Tobiae, Eugendae. Usuardi editio Colou. anni 1521

Tubium quoque habet, sed cum Rutilia conjungit, de qua inferius.

SUB DICEL

DE SANCTIS MARTYRIBUS PLACENTINIS.

II JAN

Martyres Placentini sub Boetiano.

Philippus Ferrarius in generali catalogo Sanctorum testatur, Placentiae in Campo peregrinorum, ubi S. Mariae de Campania ecclesia celeberrima est, Passivum hoc die recolitur plurimorum Sanctorum Martyrum qui sub Gordiano Praside, Diocletiani et Maximiani persecutione, pro Christi fide interempti sunt. Quod se hausisse scribit ex antiquis illius Ecclesiae monumentis, urbisque Placentinae Annalibus.

2 De his Martyribus ita scribit Franciscus Gonzaga historiae Seraphicae parte 2, in Provincia Bononiae, Convent. xxv agens de conventu S. Mariae de Campo

Placentiae: Est etiam hac in eadem ecclesia putens quidam, in quo plura Sanctorum Martyrum corpora, ab impiis Christianae religionis persecutoribus occisa, projecta fuere: unde et ad tempus quoddam oleum confovendis lampadibus commodissimum, atque diversis fidelium infirmitatibus sanandis omnino mirificum, seaurit: quod tamen humanae avaritiae demeritis id exigentibus, quae in tantam dementiae proruperat, ut id, sumpto pretio, etiam curandis brutis animalibus applicaret, a plurimis diebus emanare cessavit omnino.

Eorum corpora in putram abjecta.

Inde oleum salutiferum scaturit.

Desinit fluere ob hominum avaritiam.

DE S. DEFENDENTE

ET SOCIIS MARTYRIBUS.

SUB DICEL.

II JAN

S. Defendentis et Sociorum memoria.

Sanctum Defendentem Martyrem refert II JANUAR. Ferrarius in generali catalogo Sanctorum, his verbis: In territorio Massiliensi apud Rhodanum, S. Defendentis Martyris ex legione Thebaeorum, sub Maximiano. Petrus quoque Galesinius eadem die: In Gallia ad Rhodanum fluvium, S. Defendentis et aliorum multorum militum, qui Maximiano Imperatore, pro Christo Domino cruciatibus eo loco affecti, martyrii coronam consecuti sunt. Ad cujus fluminis ripam, a S. Theodoro Massiliae Episcopo, Defendentis Martyris corpus sepultum est; ejusque nomine ecclesia dicata. Librum ejusdem Theodori Episcopi qui Defendentis Acta complexus est, ait idem Galesinius extare in vetustis monumentis Ecclesiae Bergomensis.

2 Item Ferrarius in catalogo Sanctorum Italiae de eo haec scribit: S. Defendentis Martyris memoria in multis Italiae locis celebris est: praecipue Clavasii oppido haud obscuro Taurinensis dioecesis, apud Morgun fluvium, in Padum non longe influentem; Casali Montisferrati urbe primaria, et Novariae. Quibus in locis et alibi ecclesiae aequae illi dedicate sunt: ejus

reliquiae Casali in ecclesia Eremitarum asservari feruntur.

3 De quo etiam miraculum Odolevei pago dioecesis Casalensis narratur: quod cum quidam in die Defendentis festo aucupatum potius, quam Missam audire voluisset, ac perdiceas captas coquere; illae statim relivivae eo obcaecato evolarunt: qui tamen facti poenitens ad aram sancti Martyris orans, et veniam impetravit, et visum recuperavit.

4 Ubi is passus fuerit, ignoratur; nisi sit idem cum eo quem apud Rhodanum fluvium in Massiliensi dioecesi, una cum aliis, Maximiano Imperatore, martyrio affectum, atque a S. Theodoro Episcopo Massiliensi conditum, ibidem ecclesia sibi constructa tradunt. Inter illos Petrus Galesinius in suo Martyrologio hac die, citatque codicem ms. Ecclesiae Bergomensis. Tametsi auctor historiae Martyrum Thebaeorum Taurini excusae, hunc alium ab illo facit, putatque in Italia apud Pedemontium cum aliis passum fuisse sub dicto Imperatore. Sed ipse potius eundem cum eo, qui ad Rhodanum passus est, esse autumo; cum nullum quod sit diversus argumentum habeamus.

Missae neglectus ejus festo panis.

Ubi passus sit.

Acta scripta a Theodoro Episcopo.

NOT. 23.

S. Defendentis reliquiae Casali.

DE S. THEOPISTO MARTYRE.

II JAN.

Menæa, 11 Januar. S. Theopistus lapidatus vitam finivit.

DE SANCTIS MARTYRIBUS THEBÆIS

SEBASTIANO ET ALVERIO.

Sub Diocle-
tiano.
II JAN.

De his sanctis Martyribus agit in historia Thebæa Guilielmus Baldesanus c. 33 sub finem; ex quo, et Ecclesiæ Fossanensis in Pedemontana Liguria ditione monumentis, hæc scribit Philippus Ferrarius in catalogo Sanctorum Italiae ad 2 Januarii :

2 Alverius et Sebastianus milites Thebæi, cum ex finibus Sedunorum, Maximiani Imperatoris persecutionem et crudelitatem in eos qui Christianam religionem colebant, fugientes, in Taurinorum fines circa ea loca, ubi Fossanum civitas nunc est, se recep-

sent; ab Imperatoris satellitibus deprehensi, martyrio affecti sunt : quorum corpora in ecclesia Campanestri, olim parochiali, apud Fossanum cum diu latuissent, anno salutis mccccxxvii, iv non. Januarii in arcibus lapideis, cum inscriptione, quæ eos ex Thebæa legione fuisse, et sub memorato Imperatore passos esse, ostendit, vocum caelestium indicio reperta, et in basilicam dictæ civitatis majorem translata, non mediocrem habent venerationem. Eorum meminit idem Ferrarius in generali catalogo Sanctorum.

Eorum inventa corpora
1427, 2 Ju-
niiar.

SS. Alverius et
Sebastianus
ubi passi.

DE S. THEODOTE

MATRE SS. COSMÆ ET DAMIANI.

II JAN.

Menæa : Eodem die S. Theodote mater Sanctorum medicorum gratis curantium, Cosmæ scilicet et Da-

miani, in pace vitam finivit. De ea agitur in Actis filiorum xxvii Septemb. et in Menæis 1 Novembr.

DE PLURIMIS MARTYRIBUS

ROMÆ PASSIS SUB DIOCLETIANO ET MAXIMIANO.

An. Chr. cccc.
et cclxi.
II JAN.

Diocletiani
contra Chris-
tianos edi-
ctum.

Anno decimonono imperii Diocletiani (inquit Eusebius lib. 8, cap. 3.) mense Dystro, qui a Romanis Martius nominatur, cum salutaris Passionis Dominicæ festum jam pro foribus esset; omnibus in locis per Imperatoris litteras palam indictum fuit, ut deturbarentur ecclesiæ, soloque æquarentur : scripturæ Christianorum absumerentur igni : qui honorem fuissent adepti, de gradu turpiter deponerentur : privati, si modo in professione perstarent, libertate penitus privarentur. Ac primum quidem Edictum contra eos tale fuit. Non longo post tempore, aliis litteris exeuntibus, mandatum est, ut omnes Ecclesiarum Præsides ubique gentium conicerentur in vincula; deinde omnibus machinis adhibitis, idolis victimas immolare cogerebantur. Hæc Eusebius.

2 Ejusmodi igitur, inquit Baronius ad ann. 302, n. 22 de libris comburendis pronulgato Imperatoris Edicto, in omni provincia Præsides, et in singulis civitatibus, oppidis, atque vicis Officia invigilabant, ut a Christianis codices traderentur; ad hocque iidem urgebantur, additisque tormentis crudeliter cogebantur. Qui ergo atrocitate pœnarum perterriti, quos apud se habere codices traderent, Traditores vocabantur. Horum ingens numerus fuit; sed prope infi-

nitus illorum, quorum constantia nulla est concessa formidine, qui ne codices sacros traderent, libentissimo animo mortem appetiverunt. Horum omnium coronas, quod impossibile visum sit singulorum memoriam prosequi, una die, nempe 11 Januarii, Romana Ecclesia celebrat hoc præconio : Romæ commemoratio plurimorum Sanctorum Martyrum, qui spreto Diocletiani Imperatoris edicto, quo tradi sacri codices jubebantur, potius corpora carnificibus, quam sancta dare canibus maluerunt.

3 Hos ex veteribus monumentis in Martyrologii tabulis restituit Baronius, qui sæpius in suis Annalibus eorum meminit, præsertim anno Christi 302 et 303. Diocletiani 19 et 20 ibidemque uti et in Notis ad Martyrolog. ex Augustino, refert habitum eo tempore Circense in Numidia Concilium, in causa eorum, qui sacros codices tradidissent.

4 Ibidem ex variis legibus docet Baronius, multo ante ab Ulpiana et Paulo fuisse responsum ut libri magice artis, id est, Christianorum comburerentur. Nec mirum, cum Arnobio teste ipsius Ciceronis libros de Natura Deorum et de Divinatione, quibus gentilitia superstitio videbatur posse convelli, quidam obolendos censuerint.

Multi marty-
rio affecti,
quia libros sa-
cros volebant
trudere.
Coluntur
2 Januar.

Concilium
Circense.

Libri Christia-
norum jussu
comburi.

Sacri codices
conpurnantur
cremanti.

Traditores
qui.

DE SANCTIS MARTYRIBUS

STRATONICO, MACARIO, ABBANO,

SATURO, POSSESSORE.

II JAN.

Martyrologium S. Hieronymi : Et in alio loco Strattonici, Maccari, Abbani, Saturi, Possessoris. An non hic fortassis est Maccarius Abbas? Certe antiquissimum ms. monasterii Rhinowiensis ita habet : Antio-

chie Isidori Episcopi, Macarii Abbatis, Saturi, Possessoris, Firmi, Tertium etiam subjiciens Macarium ex Vicaria Prefectura Eremitum.

DE SS. MARTYRIBUS BRITANNIS

LICHFELDIAE IN ANGLIA.

CIRCIT EA
AN. CHR.
CCGIV.

II JAN.

Lichfeldia a
eade Marty-
rum dicta.

Ejus insignia.

Lichfeldia civitas est Angliæ in Staffordiensi Comitatu perantiqua, a Beda Licisfeld appellata, quasi Cadaverum campus; quod plurimi isthic Christiani, sub Diocletiano, martyrio affecti sunt. Quæ de causa civitas pro insignibus scutum depictum gestat, in quo Martyres varii variis modis trucidati exhibentur, ut videre est in Theatro imperii magnæ Britannia Joannis Spedi l. 1, c. 35:

2 Horum Martyrum commemorationem II Januarii indicit Martyrologium Anglicanum, traditque S. An-

phibali discipulos fuisse. De his Beda lib. 1, histor. Anglic. cap. 7, sub finem : Passi sunt ea tempestate Aaron et Julius (qui I Julii coluntur) Legionum urbis cives, aliique utriusque sexus, diversis in locis per plures, qui diversis cruciatibus torti, et inaudita membrorum disceptionelacerati, animas ad superna civitatis gaudia perfecto agone miserunt. De his pluribus agit Mathæus Westmonasteriensis ad ann. 303. Nicolaus Harpsfeldius 3 secul. cap. 40.

Multa isthic
occisi.

DE SANCTIS MARTYRIBUS

RUTILA, CLAUDIA, AURICA IN ÆTHIOPIA.

ITEMQUE VITALE ET STEPHANO HIEROSOLYMIS.

II JAN.

Martyrologium S. Hieronymi : Et in Æthiopia Rutile, Claudia, Aurigæ, Vitalis de Hierosolymis, Stephani. Usuardi editio Coloniensis ann. 1321. Hierosolymis Stephani et Vitalis. Item Tubiæ, Rutiliæ, Vitalis : sicque duos Vitales recenset, ceteri unicum. Antiquum ms. Martyrologium monasterii S. Martini Treviris : Et in Hierosolymis SS. Stephani et Vitalis, ac ne quis suspicetur

de Octava S. Stephani Protomartyris esse sermonem, de ea separatim agit. ms. S. Lomberti Leodii, cui Bede præfixum nomen : Hierosolyma Stephani et Vitalis. ms. S. Mariae Ultrajecti : Hierosolymis SS. Stephani et Vitalis. Idem hic est fortassis qui I Januar. refertur in eodem S. Hieronymi Martyrologio his verbis : In Oriente Stephani. Idem habet ms. item vetustissimum Rhinowienne, eodem die.

DE SANCTIS MARTYRIBUS

ARGÆO, NARCISSO, MARCELLINO

TOMIS IN PONTO.

SUB LICINIO.
II JAN.

S. Marcellinus
qui noluit
militare con-
tra Ecclesiam
occisus, Mar-
tyr habetur.

Quod impia tyranni contra Ecclesiam et legitimum Principem signa sequi nollet Marcellinus, ab eodem trucidatus cum fratribus est : omnesque in album Martyrum ab Ecclesia sunt relati. Horum Acta desiderantur : de causa mortis ista habent vetera Martyrologia. Usuardus : In Ponto, civitate

Tomis, trium fratrum Argæi, Narcissi, et Marcellini pueri, qui sub Licinio Principe inter tyrones comprehensus, cum nollet militare cæsus ad mortem, et diu in carcere maceratus, atque in mare mersus, martyrium consummavit. Eadem habet Bellinus; addit Martyrologium Romanum : Fratres vero ejus gladio precepti

Que passus
sit.

precepti

Corpus ad lit- perempti sunt. *Eadem fere Mauolycus, et Ado, qui*
tus delatum. addit : Corpus ejus ad litus delatum, et a religiosis
 viris depositum, magnis coruscant virtutibus.

2 *ms. antiquum monasterii S. Laurentii Leodii,*
quod nomen Usuardi recenti manu adscriptum proferebat,
licet Adonis potius sit. ms. itidem vetustum domus
Professæ Societatis Jesu Antverpiæ : In Ponto, civitate
 Tomis, trium fratrum Argæi, Narcissi, et Marcellini
 pueri, qui sub Licinio inter tyrones comprehensi,
 cum nolent militare cæsi ad mortem, et diu in carcere
 macerati, in mare mersi martyrium consummaverunt.
 Corpora eorum ad litus delata, et a religiosis viris
 deposita magnis coruscant virtutibus. *Eadem habet*
ms. Martyrologium Ecclesie S. Marie Ultrajecti,
nisi quod de cjectis in litus corporibus non
meminit. Consentit fere Usuardi editio Coloniensis
anni 1490.

Eadem tormenta passi fratres dicuntur.

Idem Marcellinum vivunt, capti.

sunt, et in carcerem coniecti, in Christianaque fide
 constantes, securi percutiuntur. Marcellinus autem
 in mare projicitur : sicque hic et illi duo martyrio
 coronantur. *Eadem fere habet Martyrologium Germanicum.*

4 *Notherus :* Et in Ponto, civitate Tomis, trium
 fratrum Argæi, Narcissi, et Marcellini pueri. Item
 Tomis Philo Episcopi. Qui sub Licinio Cæsare inter
 tyrones comprehensus, cum nollet militare, cæsus ad
 mortem, et diu in carcere maceratus, et in cippo
 missus, deinde in mare demersus, martyrium consummavit.
 Cujus corpus ad litus delatum, et a religiosis viris
 depositum magnis coruscant virtutibus. *Herabanus,*
quæ hic de Philo dicuntur, ea Tito Episcopo tribuit
3 Januarii; ms. S. Maximini Treviris similiter
3. Januar. Philo Argæi vero et fratrum neuter
meminit. Sed a librario S. Marcellini et Theogenis filii
Episcopi confusa nomina, quibus eadem fuit obeunda
mortis causa. Vide dicenda inferius 3 Januar.

5 *Vetustissimum ms. Martyrologium S. Hieronymi*
 3 Januarii : Et in civitate Tomis Claudonis, Eugenis,
 Rhodi, trium fratrum, Argæi, Narcissi et Marcellini
 pueri Christiani et Diogini, Eugenti, Rodonis,
 Primæ. *Nostram de his conjecturam vide 3 Januarii.*

EX VARIIS
 ACCI

A quibusdam 3 Januarii. colentur.

DE S. ISIDORO EPISCOPO

ET MARTYRE ANTIOCHIÆ

ET DE S. SIRIDONE EPISCOPO.

II JAN

Isidori memoria in sacris tabulis.

Martyrologium Romanum : Antiochiæ passio B. Isidori
 Episcopi. *Beda :* Et S. Isidori (ms. *Bavaricum*
Isidoni) Episcopi et Martyris. *Eadem habet appendix*
Adonis. Usuardus et Bellinus de Padua : Apud Antiochiam
 passio B. Isidori Episcopi. *Ejus meminerunt*
pleraque mss. Sed quædam Episcopum tantum vocant,
nulla facta martyrii mentione. Galesinius : Antiochiæ
 S. Isidori Episcopi et Martyris : qui Catholice fidei
 defensor acerrimus, ab impiis Arianis vehementer
 oppugnatus, demum in summo certamine fortiter se
 gerens, pro Christo Domino sanguinem profudit. *Sed*
non indicat unde ista huserit Galesinius.

Fortè Bonus Episcopus.

2 *Martyrologium S. Hieronymi :* Isiridoni Episcopi
 Antiochiæ. *Quæ ita legebat Rosweydeus noster :* Isiri
 Dni. *Putabat enim Donum quempiam Episcopum Antiochenum*
in loco aut ergastulo, cui Isiris nomen esset, (quæ notione vox illa ab Hebraica radice in Græcum
aliomâ detorta reperitur) vitam finisse. Suspicio ego
Siridonem, et Isidorum eundem esse, qui forte et Isi-

ridonus sit appellatus. Idemue tamen sit Donus aut
Domnus non possum certo statuere. ms. Florarium Sanctorum,
 Antiochiæ Syndani (forte legendum Siridoni)
 Episcopi et Martyris. *Sunt qui hunc eundem esse*
existiment cum S. Isidoro Nitriæ Episcopo, de qua inferius
agemus.

3 *An est fortassis hic Isidorus Episcopus, quem*
Mauolycus, ms. Florarium, et Galesinius vii Januarii,
et hic quidem Nicomediæ passum scribit? Baronius
in Notis ad Martyrologium, ait Isidorum nequaquam
Antiochenum Episcopum fuisse, licet Antiochiæ passus
produatur.

4 *De Siridone ista habet Martyrologium Romanum,*
et Molanus in Additionibus ad Usardum : Ipso die
 S. Siridonis Episcopi. *Citat Baronius in Notis, vetustum*
codicem. Editio Coloniæ. Usuardi anni 1521, et
Martyrologium Germanicum, ac ms. Florarium : Stridonis
 Episcopi et Confessoris, *Hunc Spiridonem*
quidam unncupant, alii Spiridonem.

De S. Siridone Episcopo.

NOT 25.

DE S. BASILIO ANCYRANO

CÆSAREÆ IN CAPADOCIA.

SUB
 JULIANO.

II JAN.
 Duo Basilio Ancyranum Martyres.

Basilium Ancyranæ Ecclesiæ Presbyter, martyrio
 sub Juliano apostata coronatus, celebratur xxi
 Martii. *Alius ei cognominis, ejusdemque gloriæ*
particeps, sed laicus, sub eodem tyranno isthic
Basilium virit, cujus ii Januarii natalis agitur. De hoc
Ferrarius in generali catalogo Sanctorum : Cæsareæ
 Cappadociæ, S. Basilii Martyris sub Juliano apo-
 stata. *Menologium Græcorum :* Natalis sancti Martyris
 Basilii ex urbe Ancyra, qui Cæsareæ, Imperatore
 impio Juliano, Præside Saturnino, passus est.

Unus Cæsareæ passus.

2 *Martyrologium Gallobelgicum hoc die Basilium*

Presbyterum refert, omittitque xxii Martii. Plinius
hujus non Presbyteri agonem narravit Menæa :

3 *Hic impio Juliano rerum potente, Ancyra natus,*
 dum Christum et coleret et prædicaret, comprehensus
 Tarvilo Præsidi sistitur : apud quem cum
 Christum libera voce profiteretur, suspensus crudeliter
 laeceratur : dein Ancyra Constantinopolim ductus,
 iterum ferro carpitur, adeoque distenditur, uti
 manuum pedumque compages ductæ solverentur :
 tum loris caditur, et candenti ferro ustulatur, et
 compungitur. Cunque omnia generose exantlaret, a

**Nader. Tranquillo, mo Tranquillino. vel potius Saturnino. Dicit etiam Constantino.*

Deo

*Cæsareæ be-
stis objectis.*

Deo vicissim compensationem gratiarum accepit. Nam in ardentem canium coniectus, per preces stupendum in modum illacus pertransiit. Denique victus Cæsaream abductus, et a Prætorè ad feras damnatus, læonæque objectus, lauream martyrii occumbens reportavit. Sacras porro illius reliquias ex cognatis et

familiaribus quidam studiosè collectas et unguentis delibutas, linteisque involutas, debita cum veneratione illustri loco reposuere : ac demum ad earum cultum templum (quod Martyrium appellabant) condiderunt. *Eadem fere Galesinius.*

*Templum et
edificatum.*

DE S. ISIDORO

EPISCOPO ET CONFESSORE, IN ÆGYPTO.

SECVLO IV.

II JAN.
*S. Isidorus oc-
currit S. Pau-
la.*

NOT. 26.

NOT. 27.
*Colitur 2 Jan-
nuar.*

*Qui olim Con-
fessores dicti.*

Testatur *S. Hieronymus epist. 27 ad Eustochium, sive in vita S. Paula vidua, xxvi Januar. cap. 12, ei Patrum Ægyptiorum adeunti mansiones, sanctum ac venerabilem Episcopum Isidorum Confessorem occurrisse, cum turbis innumerabilibus monachorum, ex quibus multos Sacerdotalis et Leviticus sublimabat gradus.*

2 *Hujus Isidori memoria occurrit in Romano Martyrologio 11 Januar. Nitriæ in Ægypto B. Isidori Episcopi et Confessoris. In qua ita commentatur Baronius : Cum S. Hieronymus hunc Confessorem appellet; ne quid lateat, sciendum est, diversa admodum significatione a præsentis temporis usu hanc vocem a majoribus usurpatam. Illi enim neminem eo nomine appellabant, nisi enim qui Christi fidem interpellatus coram fidei hostibus confessus esset. Si vero aliquod genus tormentorum esset expertus, nec tamen martyrio occubisset; tunc et Martyr vocatus, idemque aliquando etiam dictus reperitur Confessor, quod scilicet nondum martyrium consummasset. Licet si vim harum vocum expendas, eadem sint; nihilominus tam apud Tertullianum, quam etiam Cyprianum et alios plerosque antiquorum, eo*

sensu, quo diximus, eas voces accipi consuevisse, perspectum satis, exploratumque habetur. Consule, si hæc exactius scire cupis, in primis Cypriani epist. 7, 9, 10, 13, 30, 35, 52, et 81, edit. Pamelii, qui eadem adnotavit in scholiis epist. 9, vir quidem etsi facie mihi incognitus, eruditione tamen satis perspectus.

3 *Juxta ejusdem Cypriani sententiam, qui non interpellatus se martyrio ingerebat, lic dicebatur Professor. Si adhuc autem quis timore correptus, ne fidem proderet, sua suosque relinquens, exilio spontaneo procul a patria vitam ageret, hic appellabatur Extorris : ejus non erat despicienda conditio; nam et in numero Martyrum recensendus erat, si ea de causa mortem oppetisset. Hæc omnia more majorum, atque vetusto loquendi genere. Obtinuit postmodum usus, ut omnes qui sancta et laudabili vita vixissent, sanctoque demum ac probato fine in Domino quiescissent, Confessores appellarentur. Hactenus Baronius*

Qui professores.

Qui extorres.

*Martyr etiam
qui in fuga
mortuus.*

*Qui jam Con-
fessores.*

4 *Sunt qui hunc eundem esse existiment cum Isidoro qui Antiochiæ coli dicitur in Martyrologio Romano, de quo supra hoc ipso die.*

DE S. MACARIO ALEXANDRINO

ABBATE.

GREG. AN-
CIB. CD.

II JAN.
*duo Macarii
Abbates.*

*Uterque 19
Janua. colitur
a Græcis.
Uter S. Antonii
discipulus.*

NOT. 28.
*Rosweygd senti-
entia.*

*S. Macarii
Alexandrini
memoria in
Martyrolo-
gis.*

Duo suere celeberrimi Abbates Macarii : prior Ægyptius dictus, alter Alexandrinus, sive Urbanus. Colitur hic ab Ecclesia 11 Januarii, ille xv, nam Græci utrumque xix Januar. venerantur. Vetera Martyrologia hoc inter eos discrimen statuunt, quod cum cujus xv Januarii agitur natalis, passim S. Antonii discipulum appellant. At fueritne senior Macarius S. Antonii discipulus dubito, etsi id dicit Ruffinus lib. 2, cap. 28, qui forte memoria lapsus est. Certe Palladius id Alexandrino tribuit, uti et Menæa xix Januarii.

2 *Censebat Rosweygdus noster, 11 Januarii Macarium Ægyptium, xv Alexandrinum celebrari oportere. Statuimus tamen a Romano Martyrologio non recedere. Hic igitur primum Martyrologiorum de Macario Alexandrino testimonia proferemus, tum quæ de eo sparsim commemorantur in vitis Patrum. De altero fusius xv Januarii agemus.*

3 *Vetus Martyrologium Romanum a Rosweygd nostro editum, et vetus item ms. monasterii S. Martini Treviris : B. Macarii. Beda, Ado, aliique : Natalis B. Macarii Abbatis. Usuardus, ac Bellinus de Padua : In Thebaide S. Macarii Abbatis. Irbannus, Natherus, ms. S. Maximini Treviris : In Antiochia Macarii Abbatis. ms. S. Richarii, S. Lambert Leodii, Socie-*

tatis Jesu Antverpiæ, quæ omnia Bedæ præferunt nomen : In Thebaida depositio B. Macarii Abbatis, magnarum virtutum viri. Item habent plurima mss. Martyrologia, Wandelbertus.

Macarius quartum Nonarum dedicat ortum,

Qui tenuit docuitque eremi pius accola morem.

4 *mss. plurima sub nomine Usuardi, sed non admodum antiqua, Albergense, Ultrajectinum, duo Leydensia, aliaque, ms. Floravianum, editio Usuardi Colonien. anni 1490. In Thebaida S. Macarii Abbatis. Hic Alexandrinus; Macarius autem, de quo habetur infra xviii Kal. Februar. fuit Ægyptius genere : ambo florentes in Ægypto, ambo Antonii discipuli. At in additione anni 1321, ista solum habentur : In Thebaide S. Macarii Abbatis. Martyrologium Romanum : In Thebaide S. Macarii Alexandrini Abbatis. Franciscus Maurolycus : Apud Seythopolim in Thebaide, Macarii Alexandrini Abbatis et eremita, qui unicus amator solitudinis et inaccessibilium locorum extitit. Galesinius : In Thebaide S. Macarii Alexandrini Abbatis, qui desertissimarum solitudinum amans, diaboli multas tentationes expertus, jejunio et oratione victi; aliis denique virtutibus et sanctitate clarus, migravit ad Dominum.*

*Quædam re-
centiora Mar-
tyrologia am-
bos S. Antonii
discipulos præ-
ciunt.*

NOT. 29.

VITA

EX VITIS PP. COLLECTA.

CAPUT I.

S. Macarius Presbyter Cellarum, heres virtutum S. Antonii.

De ejus vita et virtutibus ita scribit Palladius in historia Lausiaca, sive lib. 8 de vitis Patrum cap. 19, Sanctorum et immortalium Patrum, Macarii Ægyptii et Macarii Alexandrini, egegiarum et invictorum athletarum, honestæ vitæ certamina, quæ sunt multa et magna, et incredulis prope incredibilia, et narrare vereor et scriptis mandare, ne forte mei tamquam mendacis fiat mentio. Quod autem Deus perdat omnes qui loquuntur mendacium, licet aperte videre sancto Spiritu pronuntiant.

6 Cum ego per Dei gratiam non mentiar, hominum fidelissime Lause, ne sis quoque ipse incredulus de Patrum certaminibus : sed gloriare potius in emulatione exercitationis eorum, qui vere sunt Macarii hoc est beati.

7 Atque primus quidem Christi athleta nomine Macarius erat genere Ægyptius ; secundus autem ætate, sed in iis quæ sunt monachorum præcipua, primas partes obtinens, qui ipse quoque vocabatur Macarius, erat Alexandrinus, qui vendebat bellaria. Hæc Palladius, qui deinde S. Macarii Ægyptii vitam narrat, ex eoque nos xv Januarii ; ac deinde de hoc ita pergit :

8 Conveni autem eum qui erat Macarii Ægyptii socius in fidei operibus, et idem venerabile nomen, quod ipse, habebat : dico autem S. Macarium Alexandrinum, qui erat Presbyter earum quæ dicuntur Cellarum. In quibus Cellis ego novem annos habitans (ex quibus tres annos mecum vixit ille Macarius) in quiete sedens, ejus quidem optima vivendi rationis alia quidem vidi opera et signa, alia vero didici ab iis qui cum eo vixerant.

9 Is cum apud magnum virum et Patrem Antonium electos palmæ ramos vidisset, quos ipse laboraverat, petiit ab eo unum manipulum ramorum palmæ. Dixit autem ei Antonius : Scriptum est : Non concupisces res proximi tui. Et cum id solum dixisset, rami omnes statim tamquam ab igne torrefacti sunt. Quod quidem cum vidisset Antonius, dixit Macario : Ecce Spiritus sanctus requievit super te : erisque mihi deinceps heres mearum virtutum.

CAPUT II.

Fame tentatus, diabolum superat. Tribunalum convertit.

Hinc rursus cum invenit diabolus in solitudine, corpore valde defatigato, et dicit ad eum : Ecce accepisti gratiam Antonii ; cur non uteris auctoritate, et a Deo petis cibum, et vires ad iter ingrediendum ? Is autem dicit ad eum : Virtus mea et laus mea Dominus ; tu autem ne tentaveris servum Dei. Facit ergo diabolus ut ei phantasma appareat, camelus onera bajulans, et errans per solitudinem, habens omnia ad usum necessaria. Qui cum vidisset Macarium, prope eum assedit. Is autem suspicatus esse phantasma, sicut erat, constitit ad orandum : is vero protinus a terra fuit absorptus.

11 a Aliquando rursus venit hic Macarius Alexandrinus ad magnum Macarium, qui erat in Scete : et cum ambo essent Nilum transmissuri b accidit ut ipsi maximum pontonem ingrederentur : in quem ingressi sunt duo Tribuni cum magno fastu et apparatu, ut qui intus haberent rhedam totam aneam, et equos

frenis aureis, et quosdam eos stipantes milites, satellites, et pueros torquibus et aureis zonis ornatos. Postquam ergo Tribuni viderunt ipsos veteribus panibus indutos, et sedentes in angulo, humilem illam et tenuem vivendi rationem beatam judicabant ; unus autem ex ipsis Tribunis dixit ad ipsos : Beati estis vos qui mundum illuditis c. Respondens autem Macarius qui erat urbanus, dixit eis : Nos quidem mundum illudimus, vos autem illudit mundus. Scias autem te non tua sponte hoc dixisse, sed prophetice : ambo enim vocamur Macarii, hoc est ad beati. Is autem ejus sermone compunctus cum domum venisset, vestes exuens, delegit vitam agere solitariam, multas faciens elemosynas.

12 d Rursus cum aliquando cupisset vesci uvis recentibus, perbellisque ad se missis, ostendens continentiam, eas e misit ad alium fratrem laborantem, qui ipse quoque uvas desiderabat. Qui cum eas accepisset, et magna affectus esset letitia, summ celare volens continentiam, eas misit ad alium fratrem laborantem, qui ipse quoque eum cibum appeteret. Cum ille quoque accepisset, rursus hoc ipsum fecit, etsi ipse valde vesci cuperet. Postquam autem ad multos fratres deinde venerunt uvæ, cum nullus eis vesci voluisset, postremus qui eas acceperat, eas rursus misit ad Macarium, tamquam magnum ei donum largiens. Qui cum rem curiose inquisisset, admiratus et Deo actis gratis ob tantam eorum continentiam, ne ipse quidem ex iis tandem comedit.

a Item refert Rufin. l. 2. c. 29. Joannes libel. 4. n. 13.
b Addit Rufin. Fratris ejusmodi vivendi causa.
c Addit Rufin. et nequaquam ex eo requiritis nisi indumentum vilissimum et parvissimum victum.
d Rufin. l. 2. c. 29. et l. 3. n. 42.
e Rufin. detulit.

CAPUT III.

Ejus abstinentia, Somnolentiam, tentationis carnis, vindictæ cupiditatem superat.

Atque hæc quidem est magni Macarii exercitatio, quam ego et multi accurate apud ipsum didicimus. Si quod opus exercitationis aliquem unquam fecisse audivit, omnino id ardentem effecit.

14 Cum ab aliquibus audisset, Tabennesiotes per totam quadragesimam nulla re vesci quæ igni esset adnota, statuit hic Sanctus septem annis nihil comedere quod per ignem transisset : et toto illo septennio nihil gustavit præter cruda olera, vel si quæ forte invenisset legumina humectata. Cum hoc ergo recte gessisset, aspernatus est hanc vivendi rationem. Audivit autem ab aliquo alio hic monachorum optimus, quod quidam monachus comederat libram panis. Quem æmulatus, fregit quod habebat buccellatum, et immisit in lagenam, statuens solummodo tantum comedere, quantum manus ejus sursum ferret. Magna est autem hæc in tractando corpore asperitas. Festive enim nobis narrabat : Plura quidem frusta apprehendebam ; sed non sinebar efferre ob angustiam foraminis. Publicanus enim meus mihi non permittebat omnino vesci a. Totos ergo tres annos hanc exercuit continentiam, quatuor vel quinque uncias comedens, et aquam quæ eis responderet : olei autem sextarium toto anno consumebat in alimentum.

15 Alia athletæ exercitatio. Statuit indomitus hic vir somnum superare, etenim utilitatis gratia hoc ipse narravit : Totis viginti diebus et noctibus non sum tectum ingressus, ut somnum vincerem, cum interdum quidem astu arderem, noctu vero algore rigerem. Quod nisi, inquebat, tectum citius essem ingressus, et somno usus essem, ita mihi erat arefactum cerebrum ut deinceps agerer in extasim b : et quod ad me quidem attinet, vici somnum ; quod autem ad naturam opus habentem, ei cessi.

16 Ei aliquando molestiam exhibuit spiritus fornicationis

Ex vms pp.
Beatus cum socio predicatur a Tribuno.

Monachi mundo, mundus secularibus illudit. Tribunalum responsio convertit.

Cibi concupiscentiam domat.

Uvam monachi in orbem transmittunt, temperantia et caritatis studio.

Omnium virtutes inicitur Macarius.

7 annis cibis non victis vescitur.

Parum comedit.

4 vel 3 uncias die uno comedit.

Somnum superare contendit.

Resistit spiritui fornicationis.

Psal. 5. 7.

Lauso hanc narrationem dedit Palladius.

Duo Macarii.

Cum Alexandriano egit Palladius.

Erut his Presbyter Cellarum.

Non concupisces res proximi tui.

Fit heres virtutum Antonii.

Fatigatus et estriens tentatur a diabolo.

Phantasmi oratione pellets.

EX VITIS PP. nicationis : et tunc condemnavit seipsum sedere nudum sex menses in palude Scetes, quæ est in vasta solitudine, in qua possunt culices vel sauciare pelles aprorum, ut qui sint æque magni ut vespæ, adeo ut in toto ejus corpore infixerint aculeos : ut nonnulli existimaverint eum esse leprosum. Reversus ergo in suam cellulam post sex menses, ex voce cognitum est eum esse Dominum Macarium.

Culice occiso, morsibus eum se exposuit.
 17 *Hoc aliter paulo refertur in Paradiso Hæraclidis cap. 6, his verbis :* Hic quodam die dum in cella sua matutinus sederet, culicem sensit : a quo vulneratus in pede, dolensque eum manu sua peremit, qui et moriens, plurimum cruris effudit. Reprehendens igitur factum suum, in eo quod injuriam propriam vindicasset, ita condemnare se voluit, ut in pratis eorum locorum quibus Scithiæ nomen est, qui in solitudinibus extremis jacent, nudus per sex menses sederet, ubi culices crabronibus similes, aprorum quoque perforant entem. Ergo illic exulceratus est totus, quibusdam tuberibus per omnia ejus membra turgentibus, ut unus crederetur ex illis esse, qui elephantibus vocantur. Post sex autem menses regressus ad cellam suam, sola (quod ipsum esset Macarius) ejus voce patefactum est. *Cum Herveti versione convenit antiqua ignoti interpretis.*

CAPUT IV.

Monumentum Janne et Mambre magorum Pharaonis adit. Lactatur a bubala.

Monumentum Janne et Mambre adire statuit, ut cum demonibus contendat.
Pergit Palladius : Is cepit aliquando, ut ipse nobis narravit, quod in hortis erat, ingredi monumentum, quod dicitur *καρποφόρος* Janne et Mambre magorum, qui erant tempore Pharaonis, ut id videret, vel etiam ut conveniret eos qui illic sunt dæmones. Dicebatur enim plurimos, eosque ferocissimos, in eo loco ab illis collocatos esse dæmones per infamis artis eorum excellentiam. Hoc autem monumentum factum est a Janne et Mambre fratribus, qui propter magicæ artis excellentiam primas partes habebant illo tempore apud Pharaonem. Ut qui ergo illo vite sue tempore maximam in Ægypto haberent potestatem, construxerunt illud opus ex lapidibus quadratis et suum illic fecerunt monumentum : et cum multum illic auri deposuissent, et omne genus arbores plantassent, maximum quoque puteum aquæ foderunt : est enim locus humidus. Hæc autem omnia fecerunt, sperantes post suum hinc discessum frui deliciis in illo paradiso. Tandem ergo quoniam nesciebat viam quæ ad eum ducit hortum. Dei servus Macarius, conjectura quadam sequebatur astra, et sicut nautæ qui transmittunt maria, totam pervasit Sanctus solitudinem : et cum aliquot etiam accepisset arundines, unam statuit in unoquoque milliari, ut per ea signa remearet. Cum ergo intra novem dies totam illam pervasisset solitudinem, et esset prope illum hortum, succedente nocte parum dormiit. Immanis vero dæmon, qui semper adversatur Christi athletis, eum collegisset omnes illas arundines dormiente Macario, et circumter ad unum lapidem a monumento ad ejus caput posuisset, recessit : postquam ergo surrexit, invenit colligatas arundines, quas ipse fixerat signi causa. Fortasse autem hoc quoque fuit Dei permissio ad majorem ejus exercitationem, ut non speraret in arundinibus, sed in Dei gratia, quæ per columnam nubis deluxit Israel quadraginta annis in terribili illa solitudine. Dicebat autem Macarius : Cum propius accessi ad illud monumentum, ex eo egressi mihi occurrerunt ad septuaginta dæmones variis formis præditi; alii quidem clamantes, alii vero exilientes, alii vero cum magno fremitu in me stridentes dentibus, alii vero tamquam corvi volantes, audebant meo vultui insultare, dicentes : Quid vis, Macari tentator monachorum? quid

ad nos accessisti? an non nos quoque aliquem ex monachis vexavimus? Quæ nostrasunt tu cum tuis similibus illic habes, nempe solitudinem, et illic nostros cognatos fugavisti. Nihil est nobis tecum commune. Quid loca nostra invadis? tamquam anachoreta contentus esto solitudine. Qui hunc locum edificaverunt, eum nobis assignarunt : non potes hic manere. Quid quæris ingredi in hanc possessionem, in quam nullus ex vivis hominibus est ingressus, ex quo fratrilus, qui hoc condiderunt, sunt a nobis hic facta exequia? Et cum multa adhuc turbarent et insultarent dæmones, dixit eis S. Macarius : Ingrediar tantum, et vi-debo, et hinc recedam. Dixerunt autem dæmones : Hoc nobis promitte in tua conscientia. Dicit autem Christi servus : Hoc faciam. Dæmones autem evanuerunt. Ingrediente autem eo in paradisum, ei occurrit diabolus cum stricta romphaea, ei munitans : ad quem hanc vocem respondit. S. Macarius : Tu venis ad me in stricta romphaea; et ego contra te ingrediar in nomine Domini Sabaoth, in acie Dei Israel. Ingressus autem, contemplatus sum omnia, in quibus inveni etiam cadum æneum catena ferrea pendentem ex puteo, jam tempore consumptum, et fructum malorum Punicorum quæ nihil intus habebant, fuerant enim arefacta a sole, et plurima aurea donaria. Cum Sanctus ergo illic recessisset absque tumultu et citra ullam perturbationem, reversus est per viginti dies in suam cellam.

19 Cum autem defecissent panes et aqua quam portabat, in magna erat afflictione. Viginti enim diebus ingrediens per solitudinem, ut existimo, nihil omnino gustavit, ut etiam res ostendit. Fortasse autem tentabatur quoque intolerantia. Et cum jam parum abesset quin collaberetur, visa est ei quedam puellæ speciem præ se ferens, ut ipse narrabat, munda linea veste induta, et tenens unam aqua stillantem : quam dicebat Macarius abfuisse ab eo circiter unum stadium, qui tres dies ingressus est eam videns cum urna tamquam stantem, et eum provocantem, non valentem eam assequi : spe autem bibendi, trium dierum laborem fortiter sustinuit. Postquam apparuit multitudo bubalarum, ex quibus una stetit ex adverso ejus habens vitulum, sunt enim multe in illis locis, et ut dicebat nobis Macarius, uber ejus lacte fluebat, et desuper sonuit vox ei dicens : Macari accede ad bubalam, et lactare. Cum ergo, inquit, ad eam accessissem et lactatus essem, mihi sufficit. Ut autem majorem gratiam ostenderet Dominus, docens meam parvitatem, jubet bubalam me sequi usque ad cellam. Illa vero parens jussu secuta est, me quidem lactans, suam autem non admittens vitulum.

20 *Subdit antiqua versio Palladii :* Reversus ergo ad fratres eum indicasset de opportunitate loci, multorum inflammati sunt animi, ut pergerent illuc eum eo. Sed ubi sancti Patres senserunt animos juvenum concitatos ad pergendum, represserunt eos salubri consilio, dicentes : Locus iste si vere, ut dicitur, a Janne et Mambre constitutus est, non aliud de eo credendum est, nisi quod diaboli opere ad deceptionem nostram forsitan præparatus sit. Si enim deliciosus est et abundans, quam requiem sperabimus in futuro sæculo, si hic deliciis fruimur? Hæc atque alia dicentes, juvenum animos represserunt. Licet enim diversorum pomorum amonus esset locus, et abundans omnibus necessariis, sed non posse dicebat adduci illic plures fratres, ne forte venientes per eremum a demonibus deciperentur. Multos enim aiebat esse dæmones, quorum fremitus et calliditates, ferre multitudo fratrum insueta non posset.

Eadem habentur lib. 2. cap. 29. Sed falsum patet Raffinum, dum scribit repertos isthæ a Macario duos fratres, qui retulerunt ne plures eo adduceret.

Dæmonis romphææ, nomen Domini opponit.

Descriptio sepulchri magorum.

Tentatur inedia et siti multorum dierum.

Lactatur pluribus diebus a bubala.

Alii monachi ad illud monumentum utinam accedere vetiti.

Signa viæ noscende tollit dæmon.

Dæmones variis formis illi apparent.

Hermetus tentator monachorum?

CAPUT V.

In Tabennense S. Pachonii monasterium admittitur ignotus. Admirabilis ejus abstinentia.

Prosequitur Macarii gesta Palladius: Aliquando rursus cum puteum foderet hic vir virtute praeclitus ad recreandos monachos (si autem erat prope folia et sarmenta illic posita) morsus est ab aspidē: est autem venenatum et exitiosum animal. Ambas fauces aspidis apprehendens Sanctus ambabus manibus, eam discerpit, dicens: Cum te non misisset Dominus meus, quomodo ad me ausus es accedere?

Explorat asceticitatem Tabennensiotarum.

22 Cum ipse rursus magnus audisset Macarius, quod haberent praclarum vitae institutum Tabennensiotae, veste mutata, et assumpto mundano habitu a operarij, spatio quindecim dierum pervenit Thebaidem, ingressus per solitudinem. Et cum venisset in monasterium Tabennensiotarum, quaesivit eorum Archimandritam, nomine Pachomium, virum probatissimum qui et gratiam habebat Propheticiam, cui quidem Sancto tunc revelatus non fuerat magnus Macarius. Cum ergo eum convenisset, dicit ei Macarius: Oro te, suscipe me, quaeo, in tuum monasterium, ut fiam monachus. Dicit ei magnus Pachomius: Non potes deinceps fieri monachus, qui sis tam provectus aetate: non potes te exercere. Sunt fratres qui se exercent a juventute, et laborem tolerant: tu autem in hac aetate non potes ferre tentationes exercitationis: offenderis, et exhibis, et nobis maledices. Neque eum accepit, nec primo die, nec secundo, usque ad septem dies. Ille vero fuit constans, manens jejunus. Postea autem dicit ei senex Macarius: Suscipe me, Alba; et nisi jejunavero et fecero ea quae ipsi opera, jube me ejici ex monasterio. *b* Persuadet fratribus magnus Pachomius, ut eum admittant. *c* Est autem unius monasterii conventus, mille quadringenti viri usque in hodiernum diem. Ingressus est ergo. Cum autem praeteriisset aliquantum temporis, advenit quadragesima; et vidit senex Macarius unumquemque suscepisse diversas vivendi rationes: alium quidem comedere vespere, alium vero post duos dies, alium post quinque; alium stare per totam noctem, interdum vero sedere ad opus. Ipse autem cum aliquot palmae ramos *d* sibi madefecisset, stetit in uno angulo, et donec quadraginta dies impleti essent, et advenisset Pascha, non sumpsit panem, non aquam, non genu flexit, non sedit, non accubuit, nihil aliud gustavit praeter pauca crumla crumbe folia, quae sumebat die Dominico, ut videtur comedere, et non incidere in arrogantem de se persuasionem: et si quando egrediebatur ad aliquid necessarium, cito rursus ingrediens stabat ad opus, os non aperiens, sed stans silentio, nihil aliud faciens praeterquam silentium in corde exercens, et faciens orationem, et ramos palmae operans, quos habebat in manibus. Cum autem haec vidissent omnes exercitatores illius monasterii, seditionem excitant adversus suum Praefectum: Undenam nobis aduxisti hunc hominem sine carne ad nostri condemnationem? Aut eum hinc ejice, aut, ut scias, nos omnes hinc recedimus. Cum haec autem a fratribus audisset magnus Pachomius, de eo est sciscitatus. Et cum didicisset ejus vitae agenda rationem, Deum rogavit ut ei revelaretur quisnam sit. Revelatum est autem ei eum esse Macarium monachum. Tunc ejus manum prehendit magnus Pachomius, et eum foras educit: et cum deduxisset in domum oratorij ubi est ara, et esset amplexus, ei dicit: Ades dum, venerande senex. Tu es Macarius, et me id celesti. Multis abhinc annis cupi te videre cum de te audirem. Ago tibi gratias, quod filios meos subegeris, ne se jactent et magnifice circumspiciant propter suam exercitationem. Rogo ergo te recede in locum tuum: nos enim satis edificasti, et

7 diebus perseverat potens ut in illorum monasterium admittatur.

Quadragesima a monachis diversimode observatur.

Portentosu Macarii jejunium.

Monachi de eo murmurant.

Agnoscat a Pachonio Macarius revelationem.

ora pro nobis. Tunc ab ipso rogatus, et eum omnibus fratribus orantibus sic recessit.

EX VITIS PP.

*a antiqua versio: ruscit.
b antiqua versio: Jussit.
c antiqua versio: Est autem congregatio per singula monasteria mille quadringenti viri. Multorum enim monasteriorum B. Pachomius Pater erat, et multa millia monachorum congregatio erat, etiam et usque nunc sunt, Christi gratia largiente.
d Haeclid. de arboribus dactylorum cortices tenens infusus et copiosos.*

CAPUT VI:

Contemplationis studium. Presbyterum a cancro sanat Macarius, jussu a celebratione sacrorum abstinere.

Aliquando rursus narravit nobis hic vir impatiibilis: Quando recte gessissem omnem vitae monastice agenda rationem, tunc veni ad aliud spirituale desiderium. Statui enim quinque dies solum mentem meam ita componere, ut a Deo avelli non posset, et nihil aliud omnino cogitaret. Et cum id apud me statussem, clausi meam cellam et aulam extrinsecus, ut nulli darem responsum. Et steti incipiens a secunda, et menti meae praecipiens, et ei dicens: Vide ne descendas de caelis. Habes Angelos, Archangelos, omnes supernas potestates, Cherubim, et Seraphim, Deum horum omnium effectorem. Illic versare: ne sub caelos descenderis; ne incideris in mundanas cogitationes. Cum duos autem, inquit, dies et duas noctes perseverassem; ita irritavi daemones, ut ipse fieret flamma ignis, et combureret omnia quae habebam in cella, adeo ut etiam storea, supra quam stabam, igne arderet: et sic me quoque existimarem totum conflagraturum. Tandem timore affectus tertio die destiti ab hoc proposito: eum non possem amplius mentem meam tenere indivulsam, sed descendi ad hujus mundi contemplationem, Deo fortasse permittente, ne hoc mihi reputaretur in superbiam.

Fervens contemplationis studium.

Mentem in celestium tergeret.

Daemones omnia in cella ejus comburit.

Presbyter cancro laborans ad eum accedit.

24 Ego ad eum accessi aliquando, et inveni extra ejus cellam jacentem quemdam cujusdam vici Presbyterum, cujus caput ita erat exesum a morbo qui dicitur cancer ut etiam ipsum os totum apparet in vertice. Is accessit ad ipsum, ut curaretur: nec eum admittebat ad colloquium. Rogavi autem eum, dicens: Miserere hujus miseri, et saltem da ei responsum. Is vero mihi respondit, dicens: Est indignus qui enretur; missa est enim ad eum haec a Domino disciplina. Quod si velis eum curari, persuade ei ut deinceps abstineat a ministerio sanctorum Sacramentorum. Ego autem ei dico: Quamobrem quaeo? Is vero dicit: Fornicans sacrum peregit ministerium, et ideo castigatur. Nunc ergo si metu desistat ab eo quod ausus est facere per contemptum, Deus ipsum curabit. Postquam ergo dixi ei qui affligebatur jurejurando esse pollicitus se non amplius Sacerdotis partes obiturum. Tunc eum accepit, et dixit ei: Credisne esse Deum quem nihil latet? Respondit ille: Maxime rogo te. Deinde ei dicit Macarius: Non potuisti Deo illudere? Dicit ille: Non potui, Domine mi. Dicit ei Macarius: Si agnoscis tunc peccatum, et Dei disciplinam, propter quam haec subiisti, corrigitur in posterum. Qui confessus est peccatum, et spondidit se non amplius peccaturum, neque altari ministraturum, sed sortem laicam amplexurum. Deinde sic Sanctus ei manus imposuit, et paucis diebus fuit curatus, capillique ei creverunt, et sanus domum rediit, Deum glorificans: egit autem magno quoque Macario gratias.

Cancro laborat quia consensit fornicationis celebrationi.

S. Macarius curat prius pollicitum sanum.

CAPUT VII.

Diversae ejus cellae, variae curationes, inquietudinis et vanae gloriae repressus spiritus.

Hic Sanctus habebat diversas cellas: unam quidem

Variae Macarii cellae.

EX VITIS PP.
* Paradis.
Iherosol.
aliam in Ly-
bia ubi Cellie
vocantur.
Quadrage-
simu.

in Scete, quæ est interior in solitudine, et unam in Libya, et unam in Celliis, et unam in monte Nitriæ. Et alie quidem carebant ostio, in quibus dicebatur sedere in quadragesima in tenebris; alia autem erat angustior, in qua non poterat pedem extendere; alia autem latior, in qua conveniebant eos qui ad ipsum ventitabant.

Multos demoni-
acos curat.

26 Hic curavit tantam multitudinem eorum qui vexabatur a demonibus, ut ea non cadat in numerum. Cum nos autem illic essemus, virgo nobilis et dives deducta est ad eum e Thessalonica in finibus Achaie, quæ multis annis laborabat paralysi. Hanc ante cellam suam projectam, misericordia commotus, viginti diebus unguens oleo sancto suis manibus, et orans, sanam remisit in suam civitatem. Quæ cum pedibus suis recessisset, ad Sanctos copiosam misit oblationem. *Adiù antiqua versio* : Per diversa sancta monasteria.

Item paraly-
ticam, oleo
sancto.

Hic demoni-
acium absti-
nentia a cur-
antibus et vino
ad dies 40 im-
posita.

27 Me autem presente adductus est ad eum puer qui vexabatur a spiritu. Ei autem manum imponens in capite, et sinistram supra cor, tandem oravit, donec fecisset ipsum pendere in aere. Tandem uter ergo puer inflatus, adeo intumuit, ut esset maximi ponderis. Et cum repente exclamasset, per omnes sensus aquam emisit; et cum rursus desisset, rediit ad eam in qua prius erat mensuram. Et tradidit eum patri, cum unxisset oleo sancto, et cum aquam infudisset, præcepit ne quadragesima diebus carnes gustaret, nec vinum; et sic eum curavit.

Vana glorie
et inquietudi-
nis spiritui
resistit.

28 Eum aliquando subierunt cogitationes vanæ gloriæ, quæ eum e cella eiciebant, et suggerebant, ut honesto consilio et justa de causa Romam pergeret, pro beneficio eorum qui ægrotabant: valde enim in eum operabatur gratia adversus spiritus. Postquam autem longo tempore non obediit, valde agitabatur. Cadens vero in limine cellæ, foras pedes emisit, et dicit: Trahite et vellite, o demones si potestis. Ego enim non abeo meis pedibus, iurans fore ut jaceat usque ad vesperam, et nisi eum excutiant non esse auditurum. Cum autem diu procubuisset surrexit: cum nox autem adventasset, ei rursus exhiberi negotium. Et cum duorum modiorum sportam implesset arena, et imposuisset humeris, pervadebat totam solitudinem. Huic occurrit Theosibius Cosmetor, genere Antiochenus, et ei dicit: Quid portas, Abba? Cede mihi onus, et ne vexeris. Ille autem dixit: Vexo eum qui me vexat: nam cum sim remissus et ignavus, suggerit mihi peregrinationes. Cum autem diu promovisset, ingressus est cellam contrito corpore.

CAPUT VIII.

Ab hyæna munus accipit: non spuit. Palladii inconstantie medetur. Marci sanctilitus.

Iheracles
hæc de Marco
narrat.
Paphnutius
Macarii discipulus.

Narravit autem nobis Dei quoque servus Paphnutius, præclari hujus Sancti discipulus, quod cum quodam die sederet in aula S. Macarius, et Deum alloqueretur, hyæna acceptum suum catulum, qui erat cæcus, attulit ad S. Macarium: et cum capite pulsasset ostium aule, ingressa est, eo adhuc sedente, et projecit catulum ad ejus pedes. Cum autem accepisset catulum S. Macarius, et spuisset in ejus oculos, oravit, et statim vidit. Et cum mater eum lactasset, et accepisset, illa exiit. Die autem sequenti pellem magnæ ovis attulit ad S. Macarium: et cum Sanctus vidisset pellem, hæc dixit hyæna: Undenam hanc habuisses, nisi ovem alicujus devorasses? Quod ergo proficiscitur ab injuria, ego a te non accipio. Hyæna autem humi inclinato capite genu flectebat ad pedes Sancti, et ponebat pellem. Ipse autem ei dicebat: Dixi me non accepturum, nisi juraveris te non amplius offensuram pauperes, comedendo eorum oves. Illa vero ad hoc quoque capite suo annuit, ut quæ Sancto assenti-

Cæcum hyæna
catulum spuito
et oratione il-
luminat.

Hyæna ovis
pellem ei de-
fert.

Adjurat eum
ne pauperibus
occidat.

retur Macario. Tunc accepit pellem ab hyæna. Beata autem Christi ancilla Melania dixit mihi, se illam pellem accepisse a Macario illo, quod appellabatur munus hyænae. Quid vero mirum est apud viros mundo crucifixos, si hyæna beneficio affecta, ad Dei gloriam, et honorem servorum ejus, id sentiens ad eum munera attulerit? Nam qui in Daniele Propheta mansuefecit leonis, huic quoque hyænae largitus est intelligentiam.

Pellem illam
Melania dicit
Macarius.

30 De eo autem dictum est, quod ex quo fuit baptizatus, humi non sperit, cum essent sexaginta anni, ex quo fuerat baptizatus. Annos enim natus quadragesima baptismum susceperat.

Hoc etiam de
Marco habet
Iheracles
Humi non
spuit.

31 Forma autem ejus erat hujusmodi. Oportet enim me quoque tibi hoc significare, Christi serve, ut qui hoc sciam optine, cum mea parvitas ei fuerit tempore aequalis. Erat autem ejus forma satís minuta ac mutila et rara, pilos solum habens in labro. Quinetiam in supra parte habebat paucos. Nam propter ingentes labores exercitationis, ne pili quidem menti barbæ ei enati sunt.

Qui formæ
fuerit Maca-
rius.

32 Ad hunc S. Macarium cum quodam die venissem, et essem animo valde anxius, dico illi: Abba Macari, quid faciam? quoniam me adligunt cogitationes mihi dicentes: Nihil facis, recede hinc. Respondit mihi dicens sanctus Pater Macarius: Dic tu tuis cogitationibus: Propter Christum custodio parietes.

Consulti cum
Palladio spiri-
tu incons-
tantie tentus.

Hæc o studiosè et amantissimè Christi serve, ex multis et magnis signis et certaminibus inlyti et virtute præditi Macarii significavi.

33 Hic Macarius nobis narravit (erat enim Presbyter) se observasse tempore communionis Christi Sacramentorum, se Marco exercitiorum nunquam dedisse oblationem, sed ei Angelum dedisse ex ara: solum autem se villosè digitem manus ejus qui dabat. *Plura de hoc Marco narrat Palladius cap. 21 historiciæ Lausiacæ, sive lib. 8 de vitis PP.*

Fidel Maca-
rius Euchari-
stiam Marco
ab Angelo
dari.

CAPUT IX.

Scithi solitudo in Ægypto. Illusiones demonum in oratione, merito communicantium agnoscit Macarius.

Solitudinem Sceten sive Scithi, ubi multo tempore habitavit Macarius, ita describit Rufinus lib. 2 cap. 29. Locus autem in quo habitavit ipse S. Macarius, Scithium appellatur. Est autem in eremo vastissima positus, diei et noctis iter habens de Nitriæ monasteriis; et hoc nulla semita, neque terrenis aliquibus colligitur vel monstratur indicis, sed stellarum signis et cursibus pergitur. Aqua raro invenitur, et sicubi inventa fuerit, odoris quidem dirrissimi est, et quasi bituminea, sed saporis innoxii. Sunt ergo ibi viri valde perfecti (nec enim patitur tam terribilis locus, nisi perfecti propositi habitatores summaque constantiæ caritatis tamen inter se, et erga omnes, si qui forte ad eos accesserint, summum studium gerunt.

Joannes
libel. 3,
num. 15.
Scithium lu-
cus S. Macarii.

Scithiote mo-
nachi perfec-
ti.

35 Paulo inferius ista subnectit Rufinus: Ad fidem confirmatum nobis de eo est ab his qui ex ore ejus audierant, quod quodam tempore noctis demon ad ostium cellulæ ejus pulsaverit, dicens: Surge, Abba Macari, et eamus ad collectam, ubi fratres ad vigilias congregantur. Sed ille, qui gratia Dei repletus falli non poterat, intellexit diaboli esse fallaciam, et ait: O mendax et veritatis inimice! quid enim tibi consortii, quid societatis est cum collecta et congregatione Sanctorum? At ille: Latet ergo te, inquit, o Macari, quod sine nobis nulla collecta agitur, nullaque congregatio monachorum? Veni denique, et videbis opera nostra. Tunc ille: Imperet, inquit, tibi Dominus, demon immunde. Et conversus ad orationem, petiit a Domino, ut sibi ostenderet, si hoc verum esset, quod gloriatus est demon. Abiit ergo ad collectam, ubi a fratribus vigiliæ celebrantur, et iterum in oratione Dominum

Idem Ruf.
l. 3. n. 33.
Macarius a
dæmone ad
collectam vocatur.

Vult dæmones collectis interesse, eorumque virius suggestiones.

Dominum deprecatur, ut sibi veritatem verbi hujus ostendat. Et ecce vidit per totam ecclesiam quasi parvulos quosdam puerulos Æthiopes tetros discurrere huc atque illuc, et velut volitando deferri. Moris est autem inibi sedentibus cunctis, ab uno diei psalmum, ceteris vel audientibus vel respondentibus. Discurrentes ergo illi Æthiopes pueruli, singulis quibusque sedentibus alludebant, et si cui duobus digitulis oculos compressissent, statim dormitabat: si cui vero in os immersissent digitum, oscitare eum faciebant. Ubi vero post psalmum ad orandum se projecissent fratres, percurrebant nihilominus singulos, et antedictum jacentem in oratione quasi mulierum specie ferebantur, et ante alium quasi adificantes atque portantes aliquid, ac, diversa quæque agentes apparebant. Et quæcumque dæmones quasi ludendo formassent, hæc orantes illi in cordis sui cogitatione versabant: a nonnullis tamen, ubi aliquid horum agere cõpissent, quasi vi quadam repulsi, præcipites dejiciebantur, ita ut nec stare quidem prorsus, aut transire juxta eos audent: aliis vero etiam infirmis fratribus supra cervices et dorsa iudebant, quia non erant in oratione sua intenti. Hæc eum vidisset S. Macarius ingemnit graviter, et lacrymas profundens ad Dominum, Respice, ait Domine, ne in filias, neque mitigeris Deus. Exurge ut dispergatur inimici tui, et ut fugiant a facie tua, quoniam anima nostra repletur illusionibus. Post orationem tamen examinande veritatis gratia seorsum evocatis singulis quibusque fratribus, ante quorum

faciem viderat dæmones diverso habitu et variis imaginibus ludentes, requirit ab eis si in oratione vel ædificandi cogitationes habuerint, vel iter agendi, vel alia diversa, quæ unicuique imaginata per dæmones viderat: et singuli eorum ita confitebantur in corde suo fuisse, ut ille arguebat: et tunc intellectum est, quod omnes vanæ et superflue cogitationes, quas vel psalmorum vel orationum tempore unusquisque conceperit, ex illusionem dæmonum fiant: ab his autem qui omni custodia cor suum servant, tetri repelluntur Æthiopes. Deo enim conjuncta mens, et in ipso tempore præcipue orationis intenta, nihil alienum, nihil superfluum recipit.

36 Aliud quoque multo terribilius addebat, quod vidisset eo tempore, quo fratres accedebant ad Sacramenta; ubi porrexissent ad suscipiendum palmas, in nonnullorum manibus prævenientes Æthiopes, carbones deponere; Corpus autem, quod tradi Sacerdotis manibus videbatur, redire ad altare; aliis vero, quos meliorum merita juvabant, extendentibus manus ad altare, longe recedere dæmones, et cum ingenti metu fugere: Angelum enim Domini assistere cernebat altari, qui cum Sacerdotis manu suam quoque manum in Sacramentorum distributione superponeret. Ex hoc jam permansit a Deo gratia ista, ut in vigiliis fratrum, psalmorum et orationis tempore, si quis aliud aliquid secundum illusionem dæmonum in corde cogitasset agnosceret, et accedentium ad altare vel indignitates eum vel merita non laterent.

Ex vitis PP.

Superflue cogitationes in oratione opus dæmonis.

Merita et demerita communicantium et illusiones dæmonum videt Macarius.

Psal. 82. 2.

Psal. 67. 2

CICUTIBAN.
CHR. CDXXXI.

DE S. MARTINIANO

ARCHIEPISCOPO MEDIOLANENSI.

II JAN

S. Martiniani nomen in sacris fastis.

De S. Martiniano, sive Materniano, xvii Mediolanensi Antistite Romanum Martyrologium hoc die: Mediolani S. Martiniani Episcopi, Galesinius: Mediolani S. Martiniani Episcopi. Hic illius urbis septimus et decimus Episcopus, sanctitate et multis miraculis clarus, Innocentio I Pontifice quievit in Domino. *Hæc ejus chronologia paulo post confutatur ex Josepho Ripamontio, asserente anno Christi CDXXXI. Cælestini nempe xvi decessisse. Estque id necessario asserendum si Synodo Ephesina per Legatos interfuit, quæ anno CDXXXI, est habita. Hinc et ipse quoque reselleretur Baronius, qui in Notis ad Martyrologium claruisse Martinianum scribit temporibus Pape Zosimi, cum Zosimus anno CDXXX, vii Kalend. Januar. obierit, Martinianus vero anno demum CDXXXII, inierit Pontificatum, Bonifacii Pape anno iv, nisi assentiamur Demochavi, qui electum scribit anno CDXXXI, sedisse annos xii. Ejus nimit Claudius Robertus in catalogo Episcoporum Mediolanensium traditque sedisse annis tribus.*

2 Martiniani vitam ms. citat Galesinius ex antiquis Ecclesiæ Mediolanensis monumentis. At Baronius solas tabulas Ecclesiæ Mediolanensis citat ab ipso Galesinio illustratas.

3 De eo hæc scribit Josephus Ripamontius lib. 6, historiarum Ecclesiæ Mediolanensis: Nil ferme habuit Maroli Pontificis ætas, quod memoratu sit dignum. Per silentium et obliuio Martinianum et Glycerium secutos Antistites involvit, nisi quod utrumque Acta conventus Ephesini, Martinianum vero etiam sua scripta vindicare, quæ Nestorianum sectam evertit.

4 Originem deinde exponit hæreses Nestorianæ, sed vehementer fallitur quod Nestorium Germanum facit. • Fuit enim ut Soerates scribit lib. 7, c. 29, ex Germanica (ex Germanica vertit Christophorus, Græce est Γερμανός) uul, ut Theodoretus, ex Germanicorum civitate oriundus. Eam vero urbem ideam Theodoretus

lib. 2. histor. Eccles. cap. 23, scribit esse in loco ubi Cilicum, Syrorum, et Cappadocum fines terminantur, subjectam Euphratensis provincie. Vide Ortelium in thesauro, qui ex historia Miscella aut Germanicam translata in Palaistinam; ex Glyca, Nestorium ex Germanicia Syria oriundum.

5 Tandem de Martiniano subdit Ripamontius: Martinianus igitur dogma Nestorianum acri et vehementi scripto confutavit: eumque librum Theodosio Principi destinatum transmisit ad ipsos Ephesini Concilii Patres, quos fama est, Mediolanensis Archiepiscopi doctrina et ingenio magno opere delectatos fuisse. Sed grave mendum irrepsit in Ambrosiana monumenta, litterasque. Nam cum septennio ferme ante quam scriptum illud vulgaretur, decessisset Honorium constet, sic habent eæ litteræ, scripsisse Martinianum ad Augustos Honorium et Theodosium de Nestorii mendacis et vanitate prævaque doctrina.

6 Illud quoque tralatitium est ac mendosum, quod eadem Ambrosiana monumenta tradunt de litteris, quas Martinianus idem ad Ephesini Concilii Patres eum misisset, hanc inde laudem tulerit, ut Sanctissimus Debque erissimus appellaretur. Quippe sunt ea verba rebellium quorundam Episcoporum, qui conventus Ephesini decreta coespornantes proprioque conciliabulo ad ea habefactanda congregati, cum alia multa fecere fraudulentè ac dolose, tum hæc sparsere fanam et aluere, tamquam Italici generis Antistites ab sua parte starent, illos alteros aversarentur. Id utique volentes increbrescere, vulgare suas litteras, quæ gravissimum quemque Pontificum Itolorum ceu fautorem et gregalem suum appellarent. Ac alios quidem alio verborum honore per eam artem commentumque sunt prosecuti; Martino Mediolanensi (nil enim nomen accepere pro Martiniano (illa ipsa, quæ retulimus, verba circumdedere.

Librum summum militi ad Theodosium et Concil. Ephesinum.

Quidam rebelles Episcopi fingunt eum a se stare.

Scripta contra Nestorium.

EX
VARIIS AUCT.

7 Tertium denique mendum circa Pontificis hujus etatem ex quotidiani officii narratiuncula oportebit auferri. Nam ea tres tantum Pontificatus designat annos, cum in nonum usque debuerit pervenire, si quidem is Ephesini Concilii pars fuit. Decessit A. D. IV Non. Januar. jacent ossa in basilica S. Stephani.

8 Sequitur eum fama tanquam fuerit eximia oris

dignitate, ac pudore quodam virginali. Id ego ab aliis traditum omittere non debui, cum aliqui nulla effigies ipsius extet; et mortalium lineamenta, vultusque sermone tantum ac traditione custodiri, et in secula, prout fuerunt, venire vix quisquam credat. *Hæc Ripamontius. Extat de Martiniano S. Emodii Ticinensis Episcopi carmen.*

Dicitur fuisse formosus.

DE S. MACARIO ROMANO,

APUD LAVINUM IN ITALIA.

CIRCA
AN. CHR. CCL.
II JAN.

Alius hic est ab eo Macario ejus in vitis Patrum vita extat a Theophilo et duobus sociis monachis scripta; cujusque in Menologio et Menæis obitus refertur xxiii Octobris.

Macarius so-
cius Piniani,
alio Agathon.

2 Hujus Macarii meminit Palladius in historia Lausiaca sive lib. 8, de vitis Patrum cap. 123, dum ad Pinianum Melanix junioris quondam maritum convenisse scribit Pammachium ex Proconsulibus, quendam nomine Macarium ex Vicaria, et Constantium Assessorem Praefectorum Italiae, insignes viros et eruditissimos, qui pervenerunt ad summum pietatis et religionis. Hic Palladius Macarius in Graecis quibusdam mss. ut annotavit Rosweyds, Agathon appellatur. Quod dicitur, ex Vicaria, Graece est ἀπὸ Βυζατίας, Exvicarius, qui vicariam Praefecturam gessit, ut pulchre Victor Giselinus in cap. 18, dialogi 3 Sulpitii Severi; ubi Lyontinus ex Vicariis, uti et cap. 1, ejusdem dialogi Eucherius ex Vicariis. Ortelius, non recte, existimavit loco cuiuspiam, unde ille ortus esset, Vicariae nomen fuisse.

Fuit Vicarius
Praefecturæ
urbis.

3 Vita ejus hoc compendium refert Ferrarius in catalogo Sanctorum Italiae ex officio Ecclesiae Placentinae: Macarius Romanus Praefecti Urbis Romanae Vicarius, vitae monasticæ cupidus, spreto omnibus, solitaria herbarum radicibus et aqua vitam egit. Insidias sathanæ assiduis precibus, et corporis castigatione, maxime vero jejuniis superavit: sique Deo apprime carus, ad summa usque senectatem vitae cursum

Solarius ad
summam senec-
tatem perve-
nit

sanctissime confecit. Extat ejus ex candido et perlucido marmore sarcophagus in ecclesia S. Helenæ apud Lavinum anem in agro Bononiensi, ubi eum vitam degisse eremiticam conjicimus. Corpus Placentia in basilica S. Xysti sub ara illi dicata conditum est. Vitam ejus a Theophilo scriptam tradunt.

Corpus ejus
Placentiæ

4 Existimat ergo, perperam, Ferrarius vitam hujus a Theophilo scriptam, uti et ipse Baronius in Notis ad II Januar. Sed utriusque vitam legenti satis patet duos esse Macarios Romanos, quod noster Rosweyds in Notatione ad vitam alterius Macarii Romani lib. 1, de vitis P. P. clare demonstrat.

5 Locus vero apud Lavinum, ubi S. Helena ecclesia parochialis conspicitur, S. Macarii sarcophaga insignis, vulgo Chierno dicitur, estque Fratrum Serorum, ut testatur idem in Notis Ferrarius, qui addit Epitaphium S. Macarii in sarcophago hac legi: MACARIUS VOCOR IN CIVITATE ROM. NATVS. Solere vero Sanctum hunc ab ecclesiis adversus tempestates invocari: a quibusdam illam Abbatem dici, traidique corpus illius diu Nonantula fuisse asseruatum.

Epitaphium.

Invocatur
contra tempe-
states Maca-
rius.
Fuit aliquando
Origenista.

6 Ex vita S. Paulæ per S. Hieronymum scripta infra xxvi Januar. colligitur hunc Macarium aliquando a Ruffino Presbytero fuisse Origenis imbutum erroribus, quos tomen deinde ejuavit, uti et ipsæ, ut suo loco dicemus, Ruffinus.

DE S. MARCO SURDO.

II JAN

Menæa: Eodem die S. Marcus in pace quievit. Surdum hunc fuisse indicat additum distichon:

ὁ Μάρκος οὐκ ἤκουε γῆινων λόγων,
καὶ πρὶν λαλεῖν γῆν ὥσα γῆθεν ἐξέρχων,

Marcus non audit terrestres sermones,
Et priusquam terras relinqueret aures a terra abducens.

DE S. ASPASIO CONFESORE

MELEDUNI IN GALLIA.

Post
AN. CHR. DL.

II JAN

S. Aspasius
Meludini Pa-
trons.

Meleduni (oppidum est Galliae Celticae in insula Sequana situm, quatuor passuum nullibus a Pontisblaudi regia) Divi Aspasii nomen magna religione colitur, ut testatur Papius Massonius in libro de Fluminibus Galliae. De eo Kalendis Januarii ista habet Molanus in Addit. ad Usuardum: Castro Meludino Depositio S. Aspasii Confessoris; ejus ibidem nomini principalis Ecclesia titulatur, licet vita penitus ignoretur. Eadem fere Martyrologium Germanicum eodem die, et Philippus Ferrarius in generali catalogo Sanctorum, qui addit loci ejus tutelarem haberi. Celebratus ejus II Januarii agitur, ob festum fortasse Circumcisionis dilata.

Putatur Epi-
scopus fuisse.

2 Fuit, ut quidam existimant, S. Aspasius Episcopus Elusensis sive Elusensis Ecclesiae, quae Auscum translata est, aut cum Auscensi unita; sed postmodum: nam eodem tempore Provedjanus Auscensis Episcopus erat. Subscripsit Aspasius Concilio Aurelianensi II, anno Christi DXXXIII, et Aurelianensi IV, anno DXLI item V, anno DXLIX,

et Arvernensi II, anno DXLIX, ut videre est apud Jacobum Sirmondum nostrum tom. I Concil. Galliae, et Claud. Robert. in Catalogo Archiepiscoporum Auscensium. Hic tamen Episcopus Auscensis et Elusensis videtur confundere, cum etiam anno DXXX. Concilii Rhemensis tempore diversi fuerint.

Quando ve-
rit.

3 Cum Meludino transiret Aspasius febris correptus fertur, ex qua deinde mortuus I, vel II Januarii. Ejus laudes cecinit pluribus hymnis Sebastianus Ronillardus Meludunensis, in Curia Parisiensi Advocatus, eruditione ac pietate celebris. Mortuus est S. Aspasius (si Elusensis Episcopus fuit) ante an. DLXXIII, quo Concilia Parisiensi IV, subscripsit Laban Ecclesiae Elosanae Praesul. Qui Meluduni colitur, solum Confessor dicitur, non Episcopus. Servantur reliquiae ejus ossa capsis inclusis partim in S. Mariae, partim in ipsius nomini dicata xde. Appellatur et Euspasius.

NOT. 30
Mortuus Me-
loduni.

Ejus ossa.

DE S. MAXIMO

ABBATE MARTYRE IN GALLIA.

AN. CHR.
DCXV
II JAN

Sancti Maximi Abbatis ac Martyris vitam suppeditavit nobis vetustissimus codex monasterii S. Martini Treviris, insignem illam quidem, sed mendosissime descriptam. Alia brevior, ino prioris tantum epitome, extat in Ultrajectensi ms. Ecclesie S. Martini.

GENEALOGIA S. MAXIMI MARTYRIS ET PRESBYTERI,

*Qui passus est in parochia Viennense tempore
* Heraclii Imperatoris.*

* Ita restitui
ms. habet Au-
reliani.
Majores S. Ma-
ximi.

Fuit vir unus deterritorio Celmanes civitate et Dux, cui nomen erat Eonocius, et uxor illius Sivella; quæ genuit ei filium, nomine Wobertum: qui accepit uxorem Helcana, et habuit ex ea filium nomine Maxentium; qui accepit uxorem, nomine Radegundem, ex qua nati sunt ei tres filii, Gundebertus, Gundelaicus, et Radoldus. Erant enim hi tres fratres humiles et timentes Deum: et venit eis sensus ut ad Urbem Romam ad ecclesiam S. Petri Apostoli iter arripere, quatenus ipse pro eis intercessor apud Dominum existeret: ipsi vero cum magno exercitu, cum equis et mulis, et viris numero centum quinquaginta, cum magno gaudio coeperunt * itinere: sed in primis ad S. Martini Turonis occurrere disponebant.

* forte itinere.

Patris S. Maximi occiditur a latronibus.

2 Igitur coopto itinere atque calle festinantes, super Crosa fluentia in Clavico vico subsequentes eos latronculi gladio cunctos peremerunt: adeo ut nullus ex illis remaneret nisi Gundebertus solus: qui latronculis recedentibus stabat inter media cadavera mortuorum tristis, et nimio mœrore affectus, et nesciebat quid agere debuisset.

Pater ab Au-
sebarto in ge-
nerum adle-
gitur.

3 Interea accidit ut quidam homo, nomine Ansebertus, ibidem supervenit, vir fortis, atque in substantia rerum dives; cœpit eum diligenter interrogare et dicere: Unde est adventus tuus, aut quo pergis? vel quæ est hæc strages mortuorum, inter quibus cadaveribus solus stas? Respondit ei Gundebertus, et ait: Nos tres fratres ex territorio Clemanense, adcrevit nobis consilium ut ad S. Petri Apostoli urbem Romam pervenissemus: sed dum id agere voluissemus, insurrexerunt in nos latronculi, qui omnes comites nostros gladio peremerunt: et ego quasi orbatulus solus remansi. Dicit ei prædictus Ansebertus: Vade mecum partibus Caturcense: et ego pro pulchritudine tua do tibi filiam meam Magneldem, et ditabo vos ut magnis divitiis affluatis. Perrexitque cum eo Gundebertus et accepit filiam ejus præfatam uxorem, genuitque ei optimum filium, nomine Maximum.

EXPLICIT GENEALOGIA.

PASSIO S. MAXIMI PRESBYTERI ET MARTYRIS. CAPUT I.

*Maximus in erenum fugit, ne cogatur uxorem
ducere.*

Nascitur
S. Maximus
anno Chr. 583.
Fugit ad ce-
clesiam.

Igitur S. Maximus ortus est in territorio Caturcense, in villa Margarita, anno VII sub Brunielde Regina. Illic cum esset annorum septem, derelicto patre et matre ad sanctam Dei ecclesiam urbis Caturea S. Stephani Martyris et Levitæ confugit, ut litteris erudiri potuisset. Audiens hæc pater ejus quod

filii suis fuga vertisset, multum timuit ne a bestiis devoratus fuisset: dixitque matri suæ: Mulier ubi est filius noster? cur non posuisti ei custodem? At illa obmutuit, et loqui volebat: sed manus ad cælum levans et percussens pectus suum, ait: Angustia est mihi Domine, pro filio meo Maximo. Oro Domine, ut facias illum cum salute revertere ad nos.

5 Audiens hoc Desiderius tunc Caturca civitatis Episcopus sollicitudinem parentis, in eadem die nuntiavit hoc Gundeberto patri suo. Tunc accersivit memoratus Episcopus Notarium suum, et commendavit illi puerum Maximum, ut illum bene instrueret litteris, atque solerter curam de ipso in omnibus ageret. Fuit ibi Beatus Maximus decem annis ad eruditionem Grammatici. Erat enim pulcher et speciosus valde. Qui cum bonis polleret moribus atque litterarum industria, honore illum Magistrati in ipsa urbe sublimaverunt: erat enim pacificus multum, obediensque et humilis corde.

Instituitur li-
teris.

6 Audiens Beraldus pulchritudinem ejus, ascendens equum suum perrexit ad patrem ejus et dixit ei: Audi vi quod filium habes speciosum: voca illum et videam magnitudinem ipsius. Respondit ei pater: Habeo filium parvulum ipse nos dereliquit, et fugiens quasi ad litteras. Dixit ei Beraldus: Vocallum venire ad nos, et videam eum, quia desidero cernere illum pulchritudinem. Tunc præcepit Gundebertus unum ex servis suis, et dixit ei: Vade ad Dominum Desiderium, et pete sanctitatem ejus ut nobis transmitat filium nostrum, baculum senectutis nostræ, quia ego et mater ipsius multum desideramus eum videre, et eras revertetur ad eum. Quod cum servus ille hoc Episcopo nuntiasset, tunc vocavit eum ad se, et dixit ei: Fili Maxime, ecce pater tuus et mater desiderant te videre. Vade ergo et loquere cum eis, et postea revertere ad nos. Qui jussis ejus obtemperans, tamen nolens, ivit ad patrem suum. Cum autem vidisset eum mater ejus cecidit super collum ipsius, et ait: Heu me, fili, cur tam tarde venis ad nos?

Beraldus peti-
tum filium suum
sponsum.

7 Cum autem vidisset eum Beraldus dixit patri suo: Vere hic filius tuus Maximus speciosus et decorus est: da illum mihi, et ego dabo ei filiam meam Hebrelde, et ditabo eos divitiis affluenter. Respondit ei mater ipsius: Spero quod filius noster Maximus, non sit ducturus uxorem. Elevas autem vir ejus manum suam dedit ei alapa, et ait: Non est ita ut loqueris. Videns hæc Maximus magis timuit, et in ipsa nocte fugiens ad civitatem, indicavit Patri Episcopo omnia verba hæc. Videns autem Episcopus sollicitudinem ejus, dixit ei: Noli esse tristis, ego procurabo de te.

Mater deside-
rans eum co-
lumbam perma-
nere, a viro
percussit
alapa.

8 Sed B. Maximus noluit se credere: et mane surgens dicit ad Ambrosium discipulum suum secrete. Frater quid faciam de me? Venit ergo Beraldus ad patrem meum, voluit filiam suam mihi in conjugio sociare. Respondit ei Ambrosius: Magister quid vis facere? Dicit ei Maximus: Magis mihi libet in eremo inter feras bestias vitam finire, quam conjugio transitorio sociare. Dixit ei discipulus: Ubi vis pergere? Respondit ei: Nescio, nisi ubi summus conditor et Pontifex viam mihi voluerit demonstrare. Dixit ei Ambrosius: Et ego vadam tecum. Perrexit ergo mane ambo pariter, et quærebant eremi solitudinem, ubi eum pater non invenisset. Invenit locum super fluentum Olto, loco vocato Subtus Rocca, habens in circuitu ejus solitarios in singulis cellulis suis servientes Domino.

Fugit in ere-
num cum An-
brosio disci-
pulo suo.

9 Cum vero invenisset Maximus locum, cœpit inibi instruere

Ex. ass.
Redit domum
Ambrosius.

Videt dæmonem
in
sua arboris
piscantem.

not. 31.

instruere parvum domicilium, ubi Domino militare potuisset. In eodem namque mense dereliquit eum Ambrosius, et reversus est ad propriam cellam. Qui cum iter ageret per solitudinem, elevans oculos ad caelum vidit in summitate quædam diabolum, quasi hominem in mare hamos jactantem a dextris levante, magnosque pisces in vento suspendentes. Dixit ei Ambrosius : In siccio magnos pisces trabis? Dixit ei dæmon : Habeo pisces Leoterio et Savino; Maximum autem a me recedere nolebam. Dixit ei Ambrosius : Magister meus Maximus tepidus non est; non habes potestatem adversus illum.

CAPUT II.

Ab eremo abstractus, cogitur sponsalia contrahere : iterum fugit.

Erat inibi S. Maximus in jejuniis, orationibus, ac vigiliis, confidens se in psalmis et hymnis spirituum, sine intermissione orabat. Vidit autem dæmon, quod non proficiebant insidiae suæ contra sanctum hominem; dereliquit eum, et transfiguravit se in Angelico vultu, ad propriam cellulam patris sui perrexit, soporatoque eum somno ait illi : Gundeberte, Gundeberte, ego sum Angelus Domini, noli timere, audi quod loquor tibi. Maximum unigenitum tuum, quem quaeris, vade in loco solitudinis, super Olto fluente; invenies ibi locum, quod dictum est Subtus Rocca, et ibi invenies eum. Mane consurge et vade, expelle eum de loco solitudinis.

11 Surrexit mane pater ejus ascendens equum suum, cum suis venatoribus : in modum ursum venantes ad ipsum locum pervenerunt pleni insania contra sanctum hominem. Invenitque eum, accersitisque venatoribus suis, amodo ursum eum de eremo projecerunt. Cum autem vocassent venatores canes, atque ad eum incitassent; tunc canes super ipsos venatores reversi, eodemque die prostrati et mortuisunt. Accipitque Gundebertus filium suum Maximum, et ligavit ei manus et pedes, et imposuit eum super equum suum, et obtulit eum matri suæ; Mulier, inquit, ecce filius tuus, quem quaeris; persuasit dæmoniacas incantationes, nostri canes, unde delicias habuimus, mortui sunt : mitte illum in carcerem, donec mitiget cor ejus : miseruntque eum in carcerem usque dum veniret Beraldus.

12 Nuntians hæc omnia pater ejus Beraldo : quod cum audisset, multum gavisus est; vocavitque axorem suam et conservos suos, ut stipendia copiosa post eum adferrent, et eum magno gaudio epularent. Primitus ut domum resideret, Beraldus Maximum quaerens, cupiens videre pulchritudinem ejus. Exiens igitur vir Dei Maximus de carcere, induentes eum vestimenta ejus, vocaverunt eum locum sedendi, et dicit ei pater : Accipe annulum de manu Beraldi, et mitte eum digito filiae suæ arrabonem. Ille autem noluit eum accipere. Tunc pater ejus, furore repletus dixit ei : Fac citius. Dubitante autem B. Maximo, pater ejus de baculo, quod in manu tenebat, conatus est eum percutere. Ille autem volens accipit annulum, et posuit illum in digito filiae ipsius : Ego, inquit, te sponso sponsalitiæ causa, ut tu sis mihi sponsa in Domino, et ego tibi in Christo, in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti.

13 Post septem diebus adimpletis, vocavit Beraldus vicinos et finitimos amicos suos ad nuptias celebrandas. Audiens hæc verba sanctus vir Dei Maximus, multum timuit, et veniens de atrie portis farinulam in ulnis suis, obviavit Magnentio. Cui Maximus ait : Unde te habemus Frater? Magnentius respondit : Ego peregrinum me confiteor, ex regno Antiochense. Dicit ei Maximus : Quid faciam ego infelix? surrexit enim homo fortis et dives in pecunia sua, vult filiam suam mihi in conjugio transitorio sociare. Dixit ei

vir Dei Magnentius : Quid aptum est tibi in corde? S. Maximus respondit : Ego vadam in loco ubi isti insidiatores me non colaphizent. Magnentius ait : Pergamus ergo pariter usque dum voluntas Domini est. Dereliquit autem S. Maximus regionem, patrem, et matrem, fratres, agros, servos, et ancillas; constrinxitque suos lumbos, ac membra justitiæ pleniter sectatus est.

Fugit iterum cum Magnentio.

CAPUT III.

Angelo duce Viennam venit : ab Episcopo repulsus admittitur in monasterium : fit Sacerdos.

Acepto itinere festinanter ad S. Martialis Lemovico expetierunt occursum, ut ipse pro eis exorator existeret. In ipsa nocte ad gravatus est Maximus somno; Angelus inquit ad eum : Maxime, Maxime; iterum et tertio vocavit eum : Maxime. Cui palpato respondit : Quis es tu, qui ter vicibus vocaris me ex nomine? Angelus Domini inquit ad eum : Noli timere, ego sum Angelus Domini et missus sum ad te, ut te deducerem. Mane consurge una cum Magnentio comite tuo, et egredimini partibus Viennæ : et ego vobis præcipio quid illuc facere debeatis. Qui mane consurgens visionem Magnentio retulit. Tunc Magnentius respondit : Visio hæc Angelica est. Surrexerunt ambo pariter, ad Viennam Angelo nuntiante pervenerunt.

15 Cum autem introissent in civitatem ad S. Mauritii ecclesiam pervenerunt; qui cum pergerent inveniunt virum religiosum, nomine Ernarbertum; erat enim sub ditione Domini * Paschasii Episcopi. Videns eos præclaros et timentes Deum, diligenter cepit eos interrogare, unde essent aut quo pergerent, vel quid quaererent. Respondit ei Maximus, et ait : Hei mihi! Pater, ego dum fui ætate annorum decem et septem, surrexit contra me quidam vir fortis et dives in pecuniis suis, voluit filiam suam mihi in conjugio copulare : et ego ob hanc causam derelicta patria, et parentes obliquens, et quaero sanctam Dei Ecclesiam ut litteris erudiri possim. Dixit ei Frater ille : Nuntiemus hæc verba Episcopo nostro : forsitan præstabit vobis adiutorium vestri causa. Qui cum hæc Episcopo suo retulisset, dixit ei : Voca illos, ut veniant ad me, et audiam eos loquentes. Qui cum venissent et in præsentia ejus stetitissent, cepit eos interrogare : Unde vos habemus fratres? aut ubi vultis pergere? vel quid quaeritis? Respondit ei Maximus : Ego ex territorio Caturensis, in Margarita villa ortus. Insuper dixit ei pro qua causa patriam parentesque dimiserat, et quia aptum quaerent locum, ubi Domino servire potuissent. Dixit ei Episcopus : Vade in obedientiam cum fratribus, et prande cum eis. Maximus curam fratrum peragens, dixit ei : Quid faciam de fratre meo Magnentio? ait ei Pontifex : Ite cum pace, nescio vos.

16 Egrediens autem foras civitatem, adgravatus est iterum B. Maximus somno, et dixit ei Angelus Domini : Maxime surge de loco quo dormis, et perquire optimum locum, cellulam scilicet S. Joannis Limonico monasterio ubi Sampson Abbas præ est sub ditione Flotarii Regis ; et ibi perice, quod tibi imperatum est. Continet cellam inter montuosa loca super amne Rhodano, ex latere Aquilonis Limonia fluente, et de parte occidente, montem minorem, qui vocatur Ternlius. Fuit autem locus ille granarius Regis, quem Eldebodus cursor Flotarii eodem loco curam peragens, omnes rivoli et guttulas in unum amnem coalunari fecit, qui in Rhodano defluit.

17 Surrexit enim a somno B. Maximus; festinanter ad ipsum locum ut ei Angelus nuntiaverat, ambo pervenerunt. Cum autem ad portam monasterii pervenissent obviant Abbatem monasterii ipsius; dixit ei

Ab Angelo Viennam deducuntur.

* Non sedet tunc S. Paschasius, qui 22 Febr. colitur.

Ab Erneu- berto ad Episcopum Viennensem deducuntur.

Ab Episcopo dimittuntur.

Ab Angelo mittuntur ad monasterium

ei

Dæmon in
forma Angeli
inducit patri
Maximi, ubi
ipse habitat.

Cum venato-
ribus cum
quaerit pater.

* forte ad mo-
dum ursi.
Canes in
ipsum inci-
tati, moriun-
tur.
Ligatus do-
minum reduci-
tur.

In ludium
carceri.

Cogitur cum
filia Beraldi
contrahere
sponsalia.

Occurrit Ma-
gnentio pere-
grino.

ei Abbas : Fratres quid vultis? Dixerunt ei : Domino ex toto corde obedire. Sustinete hic, inquit, parum, donec revertar ad vos. Reversus est omnia Abbas vespere ad cellam suam, et dixit ad Maximum : Sub quo Pontifice vel qua civitate litteris eruditus es? Respondit ei Maximus : Sub Desiderio, Catercense civitate : pater meus dictus Gundebertus, mater vero mea Magueldis. Qui cum per ordinem narrasset ei curpatriam parentesque dimiserat, vel quia congruum locum quaereret, ubi jugiter Deo servire potuisset; tunc Abbas dixit ei, ut cum fratribus in labore manuum pergeret. Respondit ei Maximus : Quid faciam de fratre meo Magnentio? Dixit ei Abbas: Eat et ipse vobiscum, et accipiat stipendia corporis necessaria. Satis gaudeo cor viri Dei Maximi, quod acceptus obedientiam monasterii.

Receptuntur
in monasterium.

Attondentur
in monachos.

Sus a Maximo
pasta, et porcellus ad monasterium
deferri.

18 In eadem nocte accessit Abbas Sacerdotes et monachos, et caesariam capitibus totodit. Surrexit mane Maximus, partibus eremi perexit, ut curam laboris Fratrum perageret. Cum autem circumisset locum illum, exiliens de condensa pragnans sus ad pedes ipsius S. Maximi pervenit, et ore aperto, cepit pedes ejus lingere. Dixit ad discipulum : Frater affer nobis de annona, ut demus domesticæ nostræ, quæ ad nos venit. Dedit ei Maximus annonam, et dixit ei : Cibaria nostra comede, destructu quod habes profer nobis ad monasterium. Die autem subsequente cum septenis capitibus porcorum ad virum Dei reversa est. Tunc Abbas inposuit uni de confratribus, nomine Gerontio qui eos custodiret.

Regit Max-
imum ut pro se
oret Paschasius
Episcopus.

Consecrat
eum Sacerdotem.

19 Audiens hæc Paschasius Episcopus, ascendens navem, ad cellam ipsius monasterii perexit, et ait : Ubi est ille frater per cuius obedientiam Dominus talem virtutem operatus est? Dixit ei Abbas : Custodiam ei imposerunt fratres : ex arte hanc obedientiam procurat. Dixit ei Paschasius : Vocate illum venire ad me; qui cum fecisset eum venire ad vesperum, tunc Dominus Paschasius Archiepiscopus humiliato capite rogabat eum dicens : Frater digneris pro me orare. Cui Maximus ait : Hei mihi, Domine, quia non sum dignus pro me exorare, quanto magis pro aliis? Dixit Abbas Samson ad Dominum Paschasium : Precamur Domine sanctitatem vestram ut eum nobis per unctionem vestram ad officium sacerdotii consecretis. Respondit ei : Presto sum; et tunc in mense primo Sabbati ejusdem mensis sacerdotalem accepit honorem : atque super omnem curam monasterii constituerunt eum.

CAPUT IV.

Fil Abbas : percussoribus ultro occurrit : divinitus punitis subvenit : lethaliter vulneratur.

Mortuo Sam-
sonis præest
monasterio.

* vs. Ultraj.
Hildboldi.

Accessit ab
Eldobodo cur-
sore Lotharii.

venit mona-
sterii credi.

Non post multo vero tempore, defuncto Abbate ipsius remansit S. Maximus in vicem Abbatis loci monasterii curam exercens. Interea surrexit unus de conservis * Eldebodi cursoris, et venit ad eum, dicens ei : Nuntius tibi sum Domine de Limonico monasterio, quod Samson defunctus est, et remansit tibi alius, qui se Abbatem esse dicit, et per suas demoniacas incantationes mirabilia facit. Et dicit Cursor : Vade ad monasterium, et præcipe ei ut veniat ad me, et dicat mihi, qui posuit illum habere post obitum Abbatis sui custodiam monasterii, vel cur non venit ad me? Tunc servus ille nequam ascendens equum suum, et nuntians ei omnia dicens : Maxime præcepit tibi Dominus meus, ut citius ad eum venias, et dicas ei rationem, qui posuit tibi custodiam hujus monasterii. Respondit ei sanctus vir Dei : Frater dic domino tuo ut veniat huc, et accipiat benedictionem et d'anus e rationem, quod nobis interrogatus fuerit : nam nobis non est opportunum egredi extra cellulam hanc. Accessitque eum ut acciperet benedictionem. Respondit ei servus ille : Ego de tuis donis sumptuosus non sum. Dixit ei S. Maximus : Vade, fiat tibi sicut dixisti.

21 Et renuntiavit servus domino suo verba hæc. Tunc cursor vocavit alium servum, et dixit ei : Vade ad seductorem illum, et dic ei; quod si noluerit venire ad me, ego vadam illum, et usque ad injuriam eum expellam. Et nuntians ei servus ille, Maxime, ait, præcepit tibi Cursor ut ad eum pergeres : quod si nolueris, ipse ad te veniet, atque ad intercessionem reducet. Tunc S. Maximus dixit : Intercessionem suam ego non timeo, sed potius pro nihilo habeo. Cum autem servus ille domino suo hæc nuntiasset, ipse vero furore nimio accensus, ascendens equum suum ad Limonicum monasterium, contra sanctum hominem perrexit, tanta insanarepletus ut eum interficeret. Cum autem vilisset eum religiosus Magnentius furore accenso, sollicitè nuntians S. Maximo quod Cursor eum interficere volebat. Et dixit ei S. Maximus : Frater Magnenti, ego tormenta sua non timeo, sed vade et tu mecum, ut loquamur cum tyranno illo. Exierunt ergo ambo pariter ad Cursorem; et dixit eis Cursor : Vos magi estis. Respondit ei Magnentius : Nos magi non sumus, sed confidimus in Domino, cuius præcepto cupimus obedire. Dixit Cursor ad S. Maximus : Fera pessima, quare despexisti mandatum meum, et non venisti ad me? Respondit ei Maximus : Tu es fera ferocissima, et cor indomitum, qui nescis unde venis vel quo vadis; ego autem in Christo me confiteor. Dixit Cursor : Ego te interficiam. Dixit ei S. Maximus : Non habes potestatem adversum me ullam.

EX 988.

Iterum ad Eldobodum vocatur.

Venit ad eum
Eldebodus.

Occurrit ei
Maximus.

Volens eum
percutere Eldobodus a Deo
punitur.

22 Tunc Cursor elevans baculum, quod manu tenebat, voluit illum percutere : statimque baculus de manu ejus in terram cecidit, et arefacta est manus, et oculi ejus excecati sunt. Tunc ait Cursor ad Elduimum consiliarium suum : Ego non video lucem, et manus mea arefacta est : dic mihi quid debeam facere. Et dixit ei : Vides quod iste servus Dei est, et super te potestatem habet? Vade ad fratrem Magnentium, ut obsecret magistrum suum ut pro te deprecetur Dominum, ut et manus tua reddatur, et oculi tui illuminentur. Obsecrantes igitur religiosus Magnentium hæc verba : Ille vero respondens eis ait : Nullas nuntius sum tui in hac re, quia pessima præsumptione hic in monasterio coram cunctis fratribus egisti.

23 Tunc recessit Cursor ad domum suam furore accensus contra Magnentium, sed eis nocere non potuit, atque in sua confusione permansit. Surgentes namque contra eos familia domus dicentes : Per vestram demoniacam orationem, et per verba diabolica excecatis dominum nostrum. Audiens autem hæc fratres monasterii dixerunt ad sanctum virum Dei Maximum : Ecce insidiatore contra te insaniunt, ut te interimant. Respondit eis Maximus : Et nos eam obviam eis. Dixerunt ergo ei fratres : Domine Maxime, quaeramus congruum locum tibi cum fratre Magnentio resideas, interim dum isti maligni revertant ad domos suas. Quibus e contra respondit : Vos quaerite inter vos congruum locum, ego autem in plateam exeam, et verba Patris annuntiabo eis. Dixerunt ei fratres : Nos solliciti sumus propter te. Nolite, ait, pro me solliciti esse, sed faciant quod eis permiserit Dominus. Exiens autem S. Maximus in plateam armis caelestibus præcinctus, locutus est eis dicens : Quem quaeritis? Illi autem ignorantes, dixerunt : Illum maleficium quaerimus, qui dicitur Maximus, qui dominum nostrum per suas incantationes demoniacas excecavit. Respondit eis Maximus : Ego sum quem quaeritis. Dixerunt ei : Tu es ipse? die nobis quem excecasti dominum nostrum Cursorem Flotarii per tua verba diabolica? Respondit eis S. Maximus : Ego dico vobis, fratres, excecatus est ille homo, et lucem non videt, nec lux in eo est, qui contra Dei homines male conarsit.

Maximus
ultro occurrit
familis Eldobodi.

24 Tunc respondit unus de prioribus, et dixit ei : Ubi est qui eripiat te de manu mea? Respondit ei S. Maximus

Stevens punitus.

EX MSS.

S. Maximus : Ad præsens est, qui potest me eripere de manu tua. Ille autem evaginato gladio voluit eum interficere; confestimque gladius de manu ejus cecidit, et ipse totus, manus pedesque et caput simul curvata sunt, et nubes de caelo cecidit; et oculi eorum excecati sunt ab hora tertia diei usque ad horam septiman. Interea S. Maximus monita salutis eis prædicabat. Tunc circa horam septimanam oravit S. Maximus, et ait : Oro Domine ut aperiantur oculi istorum, et videant; et continuo aperti sunt oculi eorum, et sani recesserunt, præter eum qui caput ejus amputare voluit. Tunc introivit satanas in unum ex ipsis, et arripuit lanceam suam, et percussit S. Maximum in latere, et mox genu fixit in terra, et ait : Gundramme male egisti, propter quod lancea me perforasti. In ipsa hora Gundrammi totum ejus corpus vulneratum est, atque a vermicibus consumptum, tertia die mortuus est.

Maximus lancea confoditur.

Interfector vermicibus consumitur.

CAPUT V.

Sancte moritur, miraculis clarus.

Suscipientes igitur fratres S. Maximum, portantem eum in claustra monasterii in diversorio loco; flebant enim fratres S. Maximum, quia talem amittebant Patrem. Tertia hora noctis, apparuit ei Angelus Domini et dixit ei : Maxime, Maxime. Cui S. Maximus respondit : Quis es tu? et Angelus ad eum : Ego, ait, sum Angelus Domini, qui te ad locum istum adduxi : noli timere, crastina die videbis mirabilia, quæ hæcenus non vidisti. Videbis S. Michaelem cum choro Angelorum gaudentem cum magno psalantium choro ad te venientem, ut te suscipiat leviter, opera enim tua semper lenia fuerunt. Tu Sanctus es, et Sanctorum meruisti consortium. Tu es Martyr, qui pro Christi nomine sanguinem fudisti, qui minas non timuisti, sed semper ad caelestia regna anhelisti. Qui tunc vigilantes in domo illa fuerunt, sermones Angelicos cuncti audierunt.

Maximus ab Angelo Monetur se postridie moriturum.

26 Iterum recordatus est Sanctus Dei Maximus in voce Angeli clamantis et dixit : Domine nuntia nobis de hoc monasterio, cujus cura sit me recedente. Angelus inquit ad eum : Magnentius habebit custodiam hujus monasterii post te, quoniam et ipsi corona est promissa. Die autem crastina hora sexta vocavit ad se S. Maximus monachos suos, quibus circumstantibus, jussit eis vinum dare, et accepto calice S. Maximus gratias Deo agens benedixit eum, et bibit, et monuit fratres bibere in amore caritatis. Et petens eis veniam, si forte contra aliquem peccasset, ut ei indulgerent; et osculans eos, et valefaciens eis.

Jubetur Magnentium præficere monasterio.

Præbibus valefactis suis.

27 Accidit autem ut tunc S. Augustinus Pontifex urbis Arvernensium provincie ibidem interesset, similiter et Paschasius Viennensium Archiepiscopus; ex quorum adventu cor S. Maximi gaudio magno repletum est: Ecce, inquit, adventum Patribus meis; et multi in circuito ejus adstabant infirmi de variis infirmitatibus, qui quinque ex ipsis sani recesserunt. Tunc Augustinus Episcopus dixit : Laudemus Dominum in beato martyrio S. Maximi. Paschasius Episcopus dixit : Ad virum Dei ægri veniunt, et sanantur.

* non reperitur hic in catalogo Episcoporum Arvern. apud Savaronem.

Ægri adstantes sanantur.

28 Tunc audiens S. Maximus Angelicos spallentium choros, et ait : Precor vos Patres et Fratres ut suscipiatis me, et bonum mihi detis comitatum, et muniens se signo sanctæ crucis migravit in Domino. Et sustolentes eum de eodem loco eum magno spallentio Clericorum, ut mores, et mane surgentes, cum suis expletis vigilis cum reliquiis et vas unctio, posuerunt eum in monumento suo. Passus est iv Nonas Jannarias in anno xii sub Flotario Rege, et est tumulus ejus bene compositus in domo bene fundata in honore Dei summi, et ibi requiescent reliquie S. Joannis, et S. Victoris ex latere deorsum contra Aquilonis plagam super Limonia fluente : ibi sacratum corpus S. Maximi requiescit in pace, ipso adjuvante qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen.

Signatus se Cruce moritur 2 Januarii 623.

Sepelitur.

DE S. BLADULPHO

MONACHO BOBIENSI.

SÆC. VII.
II. JAN

S. Bladulphi in Martyrologio nomen.

Galesinius, Maurolycus, ms. Florarium, Kalendarium Benedictinum, Usuadi editio Colon. ann. 1490 et 1521. Ferrarius, Wion, Menardus hoc die S. Bladulphi, sive Baldulphi, aut Bludulphi natalem referunt. Fuit in monachus monasterii S. Columbani Bobii in Liguria ad amnem Trebiam, sub Ducatu Mediolanensi, ut Ferrarius testatur. Ultima Augusti ejus et plurimum aliorum translatio celebratur, facta anno 1482.

Translatio.

2 Præclarum ad ejus defensionem patratum a Demiraculum ex Jona Abbate refert Barrovius ad annum dcxxvi, num. 31. Cum aliquo tempore Blidulphus Presbyter, ejusdem Bobiensis monasterii monachus, a beato Patre Attala ad Ticinum urbem directus fuisset, ibique pervenisset, obvium habuit Ariovaldum Regem Longobardorum Ariane sectæ credulum. Is ergo cum vidisset Blidulphum Presbyterum, ait ad suos : De Columbani monachis iste est, qui nobis salutantibus apta denegat respondere. Cumque jam haud procul abesset Presbyter, salutavit eum Rex. ironice tamen. Ad hæc Blidulphus : Salutem, inquit, optarem tuam, si tu seductoribus tuis non faveres, et alienis a veritate Christi doctrinis animum non accommodares. Justum etenim esset, ineffabilem Trinitatem una Deitate confiteri, non tres potestates, sed tres personas; nec

Ariovaldum Regem de hæresi reprehendit.

uman trium nominum personam, sed tres in veritate, Patris, et Filii, et Spiritus sancti personas, una voluntate, potestate, et essentia.

3 Hæc paulisper audiens Rex, cum progressus fuisset, iracundia succensus, questus est, se non habere ministros, qui obruente noctis calligine monachum illum ita contumaciter in conspectu suo locutum sollicitarent, et fustibus ac sudibus consecissimam morti traderent. Tunc unus vesuvior ceteris, ad hoc parandum se respondit esse paratum. Dicit ei Rex : Si voluntati meæ satisfeceris in hoc, immeritis te mox, illescente die crastino, ditabo. Progressus itaque pessimus ille, alium sibi sceleris socium similem sibi assumit, et obortis tetris tenebris, viam qua monachus a caena cujusdam Christiani, qui invitaverat eum, ad hospitium regredi debuit, vigilanter custodit. Cum ergo monachus inopinate venisset ad locum custodiae, percussus in cerebro, et omni compage corporis collisus, pro mortuo cadavere relictus est ab ipsis satellitibus, nullo de populo id sentiente : erat enim abditus locus, sed nec vocem dare quiverat, anticipatus loco, et immanibus ictibus.

Lethaliter vulneratur.

4 Porro is ad ejus domum metatus fuerat, nesciens quidem eventum rei, sed tamen suspicatus hoc

Eurgit velut a somno, satius.

hoc ipsum quod evenerat (erat enim et ipse Presbyter) arrepto baculo, venit ad locum, repiensque jacentem, ac si somno depressum, excitare conatus est. Ad ejus ille vocem, velut ab stratu incohmis surgit, nec plagarum vestigiis apparentibus, cum eo pariter ad hospitium pergit, indicans qualiter a latronibus quibusdam comprehensus, dirissimis plagis mactatus fuisset, nec tamen aliquid inde sensisset.

3 Peractis deinde causis pro quibus exierat, ad monasterium repeditavit. Post ejus discessum profanus ille, qui se spontaneum ad iniquum opus patrandum indiderat, demonio corripitur, et diversis pœnarum incendiis flagellatur, commissum facinus exitiabiliter confitetur. Universus autem populus in ejus cruciatibus timore percussus clamavit, et dixit: Quicumque Bobiensibus monachis malum aliquid intulerit, simili ultioni subjacebit: et qui Arianorum persuasionibus acquiescit, tales iras justi Judicis merito sustinebit.

Percussor arripitur a diabolo.

6 Videns facinus suum infelix Ariovaldus divinitus manifestatum, confusus inde, et metuens ne sibi tale quid eveniat; ipsum quem vis horrida torquebat, eum conviatoribus ad B. Attalam dirigit, postulans ut commissum malum ignoscat, spondens se multum ejus obsequio paratum fore, si sua dona dignaretur accipere. Beatus Pater Attalas respondit, se nunquam in perpetuum Ariani hominis dona suscepturum. Rogat tamen universos fratres, ut pro pestifero, qui adductus fuerat, orationem ad Dominum fendant. Quibus attentius orantibus, pestifer ille sanitati redditur, sed vite lucræ non diu potitur. Nam cum ad propria redire desideraret, correptus igne febrium, inter prenales incendii calamitates vita privatus est. Quem nequaquam juxta aliorum sepulchra sepelire ausi sunt, sed procul ab hominibus in quodam conspicuo loco posuerunt, quo prætereuntes decerent: Hic jacet ille miser humatus, qui Bobiensibus monachis crudelitatem suam ostendit.

Bobiensium monachorum precibus liberatur, brevi post moritur.

DE S. ADELARDO

ABBATE CORBEIENSI.

CICIT. AN.
CIRI DCCCXXVI.

II JAN.

S. Adalardi nomen in sacris fastis.

Sancti Abbatis Adelardi nomen plerique recentiores suis Martyrologiis adscribere. Hugo Menardus in Martyrologio Benedictino: Apud Corbejam Galliæ, Sancti Adalardi Abbatis; qui regio genere natus, rebus hujus sæculi spretis, vigesimo ætatis anno fit monachus: de quo illud legitur, quod quotidie bis saltem mane et vespere sua alienaque peccata profusis uberrime lacrymis deploraret. Abbas autem creatus, ita in omni virtute floruit, ut Antonii sanctissimi Abbatis nomine, illum aliqui appellarent. *Eudem fere habent Arnoldus Wion, et Petrus Galesinius. Meminerunt ejus Ferrarius in generali catalogo Sanctorum, Usuardi editio Colonien. anni 1521. Martyrologium Germanicum, Molanus in additionibus ad Usuardum, et in Natalibus Sanctorum Belgii, Authbertus Miræus in fastis Belgicis et Burgundicis, Antonius Sanderus in Hagiologio Flandriæ. Quidam cum 1 Januarii referunt. Appellatur etiam ab aliis Adeliardus, Adalardus, Alardus, et a Baronio Adelhudus.*

Vita scripta a S. Paschasio Ratberto, et a S. Gerardo.

2 Vitam ejus scripsit S. Paschasius Ratbertus, de quo nos XXVI Aprilis. *Eu pridem edita a Surio est, ac deinde a Sirmondo nostro cum ejusdem S. Ratberti operibus: quas inter se editiones contulimus, recensuimusque ad varias lectiones ex ms. Corbejensi ab Antonio Fortio monacho Corbejensi ad eundem Sirmondum transmissas, nobisque ab eo communicatas. Adjecimus etiam S. Adalardi vitam et miracula, auctore S. Gerardo monacho Corbejensi, ac deinde primo Abbate Silve Majoris in Vasconia (de quo v. Aprilis agemus) ex vetusto codice Bertiniano descripta. Habetur etiam brevior vita in mss. Rubæ nullis.*

Ijus elevatio 11 Aug. et 10 Octob. Ex Uscia Flandriæ pago oriundus.

3 Vita S. Adalardi compendium habet Molanus in Natalibus Sanctorum Belgii; ac tandem subdit: Natallem habet die secunda Januarii, sed elevationis memoriam die XI Sextilis, in nullo tamen Martyrologio eo die illius reperi nomen. At ms. Floravian die x Octobris elevationem consignat. Sed pergit Molanus: Multiplici autem de causa inter SS. Belgii est memorandus: Primum quod Mejerus referat eum ex Uscia oriundum esse, prope Aldenardam. Distat autem Uscia a

dicta civitate uno miliari, via Brugensi; vulgo *Huyse*. Alibi lego Usciam fuisse patrimonium Adalardi, sicut etiam fuit Berthemum, territorii Lovaniensis non obscurus pagus. Et utriusque parochiæ Abbas Corbejensis est patronus. Accepi autem a Pastoribus Aldenardensibus, non illis quos illustres Martyres cognovimus, sed ab eorum successoribus, festum S. Alardi quondam in Hussia celebre fuisse, et in ore vulgi esse, eum inde oriundum: fontem quoque inibi reliquisse, sed in presentiarum ab eo nomen servat.

4 Sed et aliæ sunt cause, ob quas inter Belgas memoretur. Pertinet enim ad genealogiam Pipinorum et Magni Caroli, primorum Brabantiæ Ducum, ut ex supradictis agnoscitur. Et postremo, Corbeja se annis ex donatione Adalardi valde multa ex Belgio recipere, et plura recepisse cognoscit. Vixit tamen extra nostrum Belgium, prout nunc sunt limites, in Corbeja videlicet Franciæ, Artesiis configua: et cum æquivoco suo Saxonie Corbejam struxit. In utroque autem monasterio et pietas et studia multum viguerunt. Imo monasteria hæc plantaria fuerunt primo Bremensium Archiepiscoporum, qui Aquilonares regiones converterunt.

Corbejæ Franciæ et Saxoniciæ laus.

5 Paucis deinde interjectis subdit idem Molanus: Ex dictis liquet aberrare quosdam Berthemi incolas, qui S. Adalardum describunt Haymonis filium minorem natu, in suo pago nutritum cum giganteo equo, quem in templo depictum habent: eum ex citata historia constet eum fuisse majorem natu, ex patre, ut lectiones festi habent, Bernardo, fratre Pipini Regis. Constat tamen ex authenticis instrumentis, etiam ipsius sancti viri manu subscriptis, multa in Berthem, ex donatione ejus, a Corbeja, quedam etiam ab incolis possideri.

Fabula Berthemianum de S. Adalardo, ejusque equo, ex ipsa.

De S. Adalardo, alteroque Adalardo ejus discipulo et Corbejæ Saxoniciæ Fundatore haud pauca dicuntur ad xv Junii, cum de S. Viti translatis reliquiis agatur: quamquam Gerardus Abbas in Prologo illius historiae auctorem reprehendat.

NOT 32.

PER S. PASCH.
RATBERT.

VITA S. ADELARDI

AUCTORE S. PASCHASIO RATBERTO.

PROLOGUS AUCTORIS.

Pretium operis est, viros quosque doctissimos imitari, qui pio mentis affectu, carorum in Christo funera pietatis opere deflevire, flendo quoque miris incrementum doloris sit, id quod doleas scribere, tamen plerumque in ejus, quem amissum dolemus, commemoratione requiescimus, eo quod in scribendo dum in eum mentem dirigimus, intentionemque defigimus, videtur nobis in sermone reviviscere, et totus medullam nostrae mentis influere. Ceterum posteritatis negotium est, ut eorum exempla virtutum litteris commendemus, quatenus et nostrum caritatis debitum proximis persolvamus, et Patrum exempla, quos imitari debeant, filius non negemus. Novimus igitur eos non periisse post mortem, sed beatus immutatus, ut moriendo ad immortalia summæ felicitatis gaudia pervenirent. Idcirco non omnino penitus obliterandi sunt a memoria, præsertim tales, quorum non desuisse hinc mortis evulsio fuit, sed in melius commutasse. Neque enim fatendum est, juxta quorundam perfidorum insaniam, quod scriptura inquit: Exiguum et cum tadio est tempus vite nostræ, nec est refrigerium in fine hominis, et non est qui agnitus sit regressus ab inferis. Neque hoc dicendum, quod ex nihilo nati sumus, et post hæc futuri sumus, quasi non fuerimus. Verum igitur est et incunctanter profitendum, Christum resurrexisse a mortuis, et mortem moriendo vicisse; ut similiter omnes, qui in Christo moriuntur, non jam mortui, imo in eo vivi atque beati inveniantur. Deus enim vivorum est, et non morientium, eo quod in illo qui vivit, omnes qui in ipso sunt, vivi inveniantur. Unde et scriptura eos dormientes appellare consuevit.

2 Quapropter officiosissimum est, sicut dixi, sanctos imitari viros, videlicet præfatam Ambrosium, et Beatum Hieronymum, reliquosque sacros imitabiles viros, qui suis epitaphia caris facundissime condiderunt. Etsi non assequi eorum jura facundie queo, materiam tamen loquendi scias non deesse: quia enim recolere scribendo cupio virum, quem sanctum et admirabilem universus pene prædicat orbis: quemque vidimus, et usi familiaritatis ejus amore, licet indigni, sumus, omnino tacere, quamvis indocti, nequimus: ut dum eum oculis videre negamur, saltem mentis officio prosequi mereamur.

3 Sed dum hoc cogitare incipio, duobus valde contrariis afficior intus, mæroris videlicet atque gaudii. Sed contristari Apostolus pro tali negotio vetat: gaudere vero non solum mea, verum omnium nostrorum subita desolatio prohibet. Quibus utrisque taxatis stipendiis pietatum, gaudere magis, multumque congaudere profecto spe promissionis æternæ de tanto patrono oportet: itaque; per felices eum jam transisse agones, quem præcudubio requievisse in Christo, sine fine beate mansurum, nimis dubitatur. Sed quia fletu amoris vincor potius, quam desperationis ignavia, mihi pareendum non ambigo: præsertim cum Apostolus non flere prohibet, nisi tantum ut de dormientibus, tanquam ceteri qui spem non habent, non contristemur. Ergo longe aliud est, cum desperatione contristari; aliud vero dolere et condolere, quod sic peccati causa huc venimus, ut ad modicum vix parum aliquid esse videamur: unde præcudubio carorum lacrynis abluere sepulturam, debita pietatis affectio esse debet, non erroris.

4 Qua pietate, licet mentis ingenio segnis, tui recordor, virorum carissime Adelarde Pater, senectutis decus, species sanctitatis, forma virtutum: in tantum, inquam, tui recordor, amoris vinculo, ut vix admodum me valeam inter utraque temperare negotia. Qui dum video Dominum Jesum Christum, Lazarum, quem diligebat, flevisse mortuum, et non solum flevisse, verum turbatum esse spiritu; nimirum flere cogor, tali ac tanto calli destitutus oraculo. Ceterum ipsa natura docet carorum non oblivisci debere, sed quibus possumus eos commendare ingenis ut et dilectio in mente firma teneatur, visione carnis sublata; et amor in mente qui dudum accensus fuerat, dum melius vivat, quem diligimus, non moriatur. Unde, mi votorum carissime, cui superspergo more vulgi sepulchri jura ex floribus, ornare cupiens funus litterarum officii; quatenus tuarum aromata virtutum non tumultu teneantur clausa, sed longe lateque in exemplum futuris fragrant temporibus. Neque enim more quorundam censeo pueros hinc inde super tumultum constituere, qui tuas fingendo laudes debeant de cantare, ut instar lugubrium carminum ad fletus et genitum audientium pectora concitent; sed veritatis jura mihi met torpentis otio ne abdicentur, litterarum fidei commendabo, atque ita tuo refrigeratus alloquio, tui per sæcula memabor. Neque e meo poteris evelli animo, nisi nomen tuum laudesque depromam. Fidelis est mihi conscientia, quod quidquid dixerò, a tua minus est laude: ideo persuadere mihi de te talia minime erubescò. Unde tua præsens absentia mihi manens, novos in me generat lacrymarum affectus: ita tamen, ut præsentia absens faciat gratulari, quod jam perveneris ad diu promissa gaudia felix.

5 Ne, quæso, lacrymantem dicas: Gratulari de me potius quam flere, carorum fili debueras, præsertim cum scias me evasisse mundi ludibria, et pervenisse ad fontem æternæ vite: qui si me diligeres, gauderes utique et congauderis, quia jam fruor immortalitatis stola, et satior intuendo majestatis gloriam. Scio, mi Pater, scio, inquam, quia exutus carnis indumentis, cælesti jam frueris visione: sed vineis itaque, pio perfusus amore, præsentem tuam flere absentiam, quo mihi triste videtur omne quod infueor, dum te suspirans abesse sentio. Et, ut verbis Fortunati atar:

*Qualiter agnus amans genitricis ab ubere pulsus,
Tristis et lurbosus anxius errat agris;
Nunc fugit ad campum, feriens balatibus auras,
Nunc redit ad caulas, nec sine matre placuit;*

Sic me de tuis Pater absentem suggero verbis. Dies, inquam, obitus tui mihi utinam non duxisset, quia nec poterat pejor esse mihi exiguo, neque sævior ulla tuis omnibus inlucescere: quo quid agam quidve faciam perpendo, sed morore amarus non invenio. Prohibente, ut dixi, Apostolo, multum flere volens non audeo; gaudere vero, quamvis invitus, tuæ claritatis gloria persuadeor. Jam enim tibi hyems, mi Pater, abiit, et recessit imber. Ergo venerunt nuptiæ agni: inter delicias paradisi frueris: vox tua sonuit jam in auribus meis: et audita est vox turturis, ita dicens: Sicut audivimus, fili, sic vidimus in civitate Domini: audivimus quidem gloriosa, sed cernimus potiora, in civitate Domini virtutum: virtutum ergo, et non vitiorum; quia Deus fundavit eam in æternum fundamentum perpetuitatis. Intellego quidem plane talia te canentem, sed suspirio dolens, et gemo anxius, longe interdum a tuo sejunctus consortio. Et quod serius est, orbis te virtutis virum prædicat, nec contingimus, nec videmus.

6 Novi igitur quod neque has velis accipere laudes, qui tuas jam in caelo scriptas præcudubio tenes. Ibi tanta prorsus feceras horreum, ibique tuum semper erat

S. Adelardi
encomium.

Joan. 4.

* Sur. Str se-
pulerum.

Dolet Auctor
sibi creptum
Adelarium

* Sur. Str. ca-
ritatis

Gratulatione ei
summi felicitatem,
cuique invocant.

* Sur. Str.
parentis.

Cur scribenda
mortuorum
gesta.

Sap. 2. 4

Matt. 22.
v. 32.

Auctor S.
Adelardi de
sepulchris.

* as Corb.
materie.

1 Thess 4
v. 12.

Mortuus lu-
gere quatenus
licet.

erat mentis habitaculum. Unde quamvis mihi exigam quod impendo, tibi exinde gratulor, quia frueris quod amasti : mihi doleo, quem depulsum a lacte velocius amisisti : iocundor tua cursa, sed mea plango. Tuis itaque gaudiis superatus, tandem gratias Deo agere non recuso. Ago quidem gratias, quod talem te habuimus : vincor vero affectu, quia prius te caruimus, quam comites paradisi nos tuo adserveris consortio. Propter quod obscuro, mi Pater, prospicias per cancellos, per fenestras quoque, Domino concedente, voti intuearis filios. Novi igitur, qua fueris caritate praeditus, quae fide firmus, qualique spe diu velut anchora Domino religatus. Certissimum idcirco teneo, quod triplex iste tuis funiculis difficile, imo nunquam resolvitur. Miraris non modo sub pedibus nubes ac sidera, sed etiam altam planitiem caeli, niveo candidatus habitu. Ideo precor ne differas misereri humilium, quos dudum ad talia provocabas in certaminis campo. Fortis, mi Pater, fuit ut mors dilectio tua : ideo nullo victus es hoste, nullo superatus agone. Viciisti oblectamenta mundi fortiter, et ideo coronaris, credimus, gloria triumphantis indubitanter. Venite filiae Hierusalem, et videte diadema, quo coronatus est senex noster solemnitate aeterna, quibus ille inauratus est indumentis. Perpendite, quomodo adhuc invenis malignum vicerit hostem, quomodo puer mundum pedibus olim calcaverit.

CAPUT I.

Adelardus aula relicta fit monachus.

Qui cum esset regali prosapia, Pipini Magni Regis nepos, Caroli consobrini Augusti, inter palatii tyrocinia omni mundi prudentia eruditus, una cum terrarum Principe magistris adhibitus, elegit magis iustitia fore et veritatis amicus, quam in illicita consentire, etiam multis oblectatus blanditiis. Unde factum est, cum idem Imperator Carolus desideratum Desiderii Regis Italorum filiam repudiaret, quam sibi dudum etiam quorundam Francorum iuramentis petierat in conjugium, ut nullo negotio beatus senex persuaderi posset, dum esset adhuc tyro palatii, ut ei, quam vivente illa Rex acceperat, aliquo communicaret servitutis obsequio. Sed culpabat modis omnibus tale connubium, et gemebat puer beatæ indolis, quod et nonnulli Francorum eo essent perijuri, atque Rex illicito uteretur thoro, propria sine aliquo crimine repulsa uxore. Quo nimio zelo succensus elegit plus sæculum relinquere adhuc puer, quam talibus admisceri negotiis, ut propinquo, quem contra ire prohibendo non posset, non se consentire fugiendo monstraret. Nec minus igitur Joanne pro iustitia mori paratus fuisse creditur, qui pari animo illicitam reprehendebat Regis audaciam, et spernebat huiusmodi nuptias : nec considerans propinquitatis iura, ut carni assensum præberet contra leges Christi, quas violare non ferens, sibi in animo præponebat. Unde et voluit magis cum Christo tamen ingenuus crucis ignominiam ferre, ut fortia quæ confunderet, quam si etiam adoptaretur in regnum, ut esset Regis filius.

8 Despicens itaque Pharaonis regni divitias, pervenit tandem, ut monachus velut Moyses in eremo Dei frueretur atque iis. Neque enim adhuc sæculo ita caleoat, poterat caeleste visum in monte videre : sed exutus his omnibus et sanctificatus, Dei agente gratia, discipulus factus est Salvatoris. Legerat ergo, Nisi quis renuntiaverit omnibus quæ possidet, adhuc et semetipsum, non potest meus esse discipulus. Neque igitur ignorabat, quod facilis sit camelum per foramen acus transire, quam divitem in regnum caelorum intrare. Et ideo deposuit asselli onera, ut facilis arctam atque strictam viam mandatorum Dei emerreret. Quibus depositis, Corbeia, imo Christi ibidem expetit fontem, velut cervus ille Davidicus. Ubi

cum parum fuisset immoratus, subito humilitatis discipulus, factus est magister virtutum : et qui pridie pedissequus videbatur aliorum, inventus est dux et prævius suorum in Christo commilitonum. Elegeras enim, bone Jesu, tibi tyronem et puerum : non quidem ille te, sed tu illum elegeras et prælegeras, tua præventum misericordia. Eligisti cum ferme cum viginti esset annorum, quando infelix nimium ætas humana, fragilis et valde proclivis est ac peccandum : tunc quando omnes tyrones tui, cum exirent de terra Ægypti, a viginti annis et supra, in libro vitæ te conscripti sunt prænomente. Nec non et cum rursus a Moysse et Eleazaro recensentur omnes hac ætate et deinceps, qui possunt ad bella procedere, in caeleste collegium supputantur. Hi tantum in castris Domini figunt tentoria, hi soli procedunt ad bella. Sane quia mirum admodum est tunc vincere, cum oblectatur variis blandimentis ; triumphare, multis cum impellitur argumentis. Viginti etenim sunt, quinque quater ducti ; aut quatuor quinquies supputati. Quibus ita collectis, constat eos tantum ad bella fore promptissimos, qui veteris ac novi testamenti ætate senuerint, et ejus sapientia fuerint educati. Horum igitur virtus est ad bellandum aptissima ; et ut se vincant primum, monenda : præsertim cum tunc hostis, quantum in carne est, majoribus utitur decipiendi ingeniis.

CAPUT II.

Munus hortulani sedulo et pie obit.

Tunc ergo tuus Christe ætate puer, mente ingenuus, prostravit mundi illecebras : tunc deposuit arma Saul Regis, ut te solo lapide, quem gestebat in pectore, prosterneretur ingens animarum delusor. Te denique elegit secum in præcordiis ferre : te auctore contra spiritalia nequitia in caelestibus dimicare. Quid plura ? ita certaminis campum ingressus, pervenit ad cænobium : ubi annuo pulsans voto, tandem introivit portas iustitiae, per quas soli iusti ingrediuntur. Deinde pervenit ad portam, virtute mactus, quæ sola suos quosque ducit ad vitam. Ingressus namque est arctam et strictam viam, quæ paucorum est, ut dilatato animo, viam mandatorum Dei curreret sagacissimæ artis ingenio. Atque cum jam diu ita totus effluisset inter monasticam disciplinam, ut magis inesse caelestibus quam terrenis crederetur ; nescio quo ducti Patres affectu quasi ex jussu regio hortulanum eum constituunt. Qui gaudens ut bonus athleta Christi, ac si inter paradisi delicias, ita obediens letabatur animo : sciebat namque Dominum in hujusce sepulchro fuisse spelæo, ibique eum Mariæ ut hortulanum apparuisse sciebat eodem in loco eum resurrexisse, etiam inibi visiones Angelicas apparuisse. Unde profecto thesaurum effodiens in hortis animi, multiplici corpus aromate ungebat Jesu.

Quid tunc putas dicebat, tali adstipulatus officio ? Ni fallor, dicebat (si non voce, mentis tamen affectu) dicebat, inquam : Veniat dilectus meus in hortum suum virtute consitum, et comedat fructum pomorum suorum. Erant igitur illi in animo diversa virtutum olera ; et idcirco dixisse non ambigitur, ut comedat fructum pomorum suorum ; suorum, inquam, quia non sibi, sed Domini applaudebat gratiæ, si quid boni mente gestaret. Alii labores agrorum superexcolant, quam virtutes animi, obedientiæ causa defensi : iste talia non omittens, hortum deliciarum animam suam Domino consecraverat. Feceerat enim quod ab eo sibi dictum meminerat : Pone me sicut signaculum erga cor tuum. Quo praesidio vallatus, secum in animo Domini magis delectabatur colloquio, quam rerum negotiis temporalium : descenderat enim profecto dilectus ejus Christus hortum animi illius invisere : descenderat atque ad areolam aromaticis, et in eo virtutum delicias pascelatur. Hortus autem

22 deliciarum

PER S. PASCHE.
PATER.
Fit monachus
Corbeicus anno
aetatis 20.

Num. 1 24.

Num. 20 2.

1. Reg. 47.

Constituatur
hortulanus.

Cant. 5 1

Et hortum et
animum
suum excolit.

Cant. 8 6.

Adelardi ge-
nus regium

* ul. Deo

Aula ex ut
fensus quod
Carolus re-
ren reputans
set.

Luc 14. 33.

Matth. 19. 24

PER S. PASCII.
HABEB.

deliciarum eo vocatus est paradisi, quod intelligitur mens hominis, quia Eden hortus deliciarum interpretatur. Unde et quidam florentem eum dixerunt. Descenderat ergo in eo Christus, ut lilia colligeret castitatis, et videret si jam mala Punica germinassent.

Animus ejus
instat para-
disi.

10 Est autem boni viri animus, ut dixi, hortus plenus deliciarum virtutibus, atque ita alter denique paradisi. Metitur ibi myrrha, membrorum scilicet mortificatione, cum virtutum aromatis. Colligitur rosa martyrii sanguine rubricata: nitent poma convallium, caelestibus disciplinis irrorata: germinant mala Punica, propter odora menta bonorum actuum: absque eo, si quid intrinsicus latet, Dei flagrans pius ardor amoris. Inde est, frater, si velis advertere, quod noster senex totus amabilis et suavis erat: inde, quod aptus omni eloquio puritatis. Nonne tibi videtur mel et lac ex ejus lingua manasse, qui ita se suo inflebat eloquio, ut nonnumquam alioquoque quasi ebrios redderet sanctitate, omnes vero sibi connexos prae dulcore nimio faciens? Et quid aliud erant ejus labia, quam favus distillans? et ut altius dicam, quid aliud, quam organum sancti Spiritus? Alioquin humana non potuisset apprehendere sapientia, quae loquebatur. Plena denique sanctitatis munere verba caelesti manabant oraculo.

CAPUT III.

Majoris quietis studio Cassinum petit. Mox revocatur in Galliam invitus.

Qui cum idem ita longe diuque a sancto ageretur Spiritu, recordatus praecepti Abrahae fuisse dicitur, ubi inquit Scriptura: Exi de terra, et de cognatione tua, et de domo patris tui; ac veni in terram, quam monstravero tibi. Qui cum secum talia contulisset, cepit intra se meditari et dicere, quod nondum hoc praecepti genus opere complevisset. Qui si mente reliquerat nativitatis solum, reputabat quod adhuc corpore interesset. Etsi juxta Evangelii praeceptum, patrem, aut matrem, aut cognatos jam relinquerat, ut Deo dignus haberetur discipulus, adhuc etiam amplius molestabatur: quia licet pro dignitatis genere, sapienter tamen eum invisendo propinqui et noti frequentarent, quam quieti viri animus prospicisset. Quod factum est ut illico alter Elias fuga laboraret, non Jebel sed carnis fugiens voluptatem. Querebat enim severus Christimiles effugere, ut sese fugiendo plenius inveniret. Atque ita qui dudum fuerat multis fulcitus blandimentorum obsequiis, factus est hospes peregrinationis: non habens cum Christo (quod egregium habendi genus est) saltem ubi caput reclinet. Itaque sic se fugiens, ut se inveniret, pervenit secum in fortitudine verbi usque ad montem Cassinum, nolens patriam cognoscere curas, neque praedicari de se vento jactantiae laudes. Cogitabat autem solum se velle tantum percipisse, necdum divisioni a vitiis, quousque moraretur infra patriae fines. Et ne rursus novis diaboli retibus ligaretur, exivit ultra se vadens, si quo modo posset relatu veritatis edicere: Vivo autem jam non ego, vivit vero in me Christus.

Genes. 12. 1.

Non fert pro-
pinqutorum
circibus visi-
tationes.

1 Reg. 19.

Matth. 8. 20.

U Cassinum
studio quietis.

Galat. 2. 20.

Praedicatur ei
reditus in pa-
triam.

12 At ubi ita conscius venit Cassinum, quod totius fons religionis et origo putabatur, susceptus quidem a Patre monasterii; sed Dei disponente judicio, ibi eum paullulum licuit immorari. Fertur namque, quod illico quidam et anachoreta in Spiritu Dei praediceret, quinam et unde esset, et ob quam causam eonsueque advenisset. Ac deinde post modicum praedicit adventuros Regis nuntios, qui eum repeterent, snoque in loco restituerent. Quod ille audiens, turbabatur plurimum, quod votis prospera non succederent. Qui assumens illico Abbatem locellius, retulit ei sua quaque, rogans atque obsecrans si quo modo posset effugere, clementer ammitteret, quo nomen illius ultra etiam nec a longe audiretur.

13 Sed praeccepavit Deus mox eorum consilia, et

dum moras faciunt evolvendi, continuo praecoccupatur nuntius. Qui tenentes eum reduxerunt in patriam. Quid putas, quana anarus erat animus, quam incestus, quia ad patriam fines et dulcia proprii soli arva invitus rediret? Audiant igitur hujusmodi virum nostri concives Monachi, qui lenti requiescunt umbrarum delibuti fugigine: audiant, qui post se saecularium greges trahunt: audiant, inquam, quod non satis tutum sit, suorum se deliniri parentum affectibus. Christus ergo matrem nescit, et ignorat fratres. Ut veram nobis mentis ostendat fraternitatem. Si quis, inquit, fecerit voluntatem patris mei, qui in caelis est, ipse meus frater, soror, et mater est. Deinde revocat discipulum ab officio funeris, ne patrem liceat sepelire debito carnis jure: Sine, inquit, mortuos sepelire mortuos suos, tu autem sequere me. Hic igitur totum noverat pius senex noster, et ideo fugere festinabat e medio civium suorum. Recordabatur namque, quod Jesus non sit signa operatus in patria: neque Propheta sit sine honore, nisi in proprio solo. Hic autem honore mundi expoliatus, ideoque festinabat exire carorum vinculis, ut vero posset sibi mentis honorem adsciscere, atque, ut altius dicam, Angelicam in terris degere vitam. Videbatur non satis pauper posse fieri in medio parentum suorum, qui regni pollebant honore, et divitiarum copiis remitebant. Et ideo disruptis vinculis clari nominis, voluit pauper fieri sine ambitione, quondam locuples. Sed sui contemptor eximius paupertate fit ornatio, fuga clarior, vilitate humilitatis sublimior: et ut B. Hieronymi verbis utar, sint nonnulli ditiores monachi, quam fuerant saeculares: possideant opes sub paupere Christo, quas sub locuplete et fallace diabolo non habuerant: ut suspiret eos Ecclesia divites, quos mundus tenuit ante mendicos: Adelhards vero noster mundi omnia calcans, vicit in schemate, et cuncta quae mundi sunt, sub pedibus attrivit.

Cogitur redire
ad suos.

Perculosu
carnalium
propinquo-
rum familu-
ritas.
Matth. 12. 50.

Matth. 8. 22.

Matth 13. 57.

Ep. 2 ad Nepo-
tium.

CAPUT IV.

Abbas eligitur.

Et dum ita quietus jam victor celsa sederet in mentis arce; dispensante Dei providentia, rursus ei novus constituitur pugnandi ordo. Agitur namque non longe postquam redierat, proprio consentiente monasterii Patre, ut nec multum longe dispar, id est, alter Augustinus, vivente praedecessore successor eligatur: nisi quod ille Episcopus fuerit, iste vero Abbatis loco subrogatus sit: utriusque tamen perfecti Dei dispensatoris invenimur. Erat autem idem beatus praefati Patris Augustini velut pedissequus, operum clarissimus imitator, satis acutus ingenio, voluntate promptus, eloquentia dives, dulcissimus affatu, auditorem tanto afficiens fructu, ut linguam ejus vix aliud, quam calatum sancti Spiritus credere potuisses. Praedicationis ejus officium lacrymae commendabant, et cordis duritiam gemitus mollebat. Fluebat itaque lacrymarum ab eo serotinus imber, quatenus mentes uberius semen fructificandi caperent, et cor audientium hujusmodi sensu caritatis amore muleret.

Eligitur Ab-
bas.

Ejus eloquen-
tia.

15 Vox ejus plena viroris gratia, et omni constantia fortior videbatur: ipse vero vultu corporeo nitens, plenus pinguedine sancti Spiritus credebatur. Erat autem, juxta Horatii, quod magnis laudibus praedicator,

Magnanimitas et formu
corporis.

Fortis, et in seipso totus teres atque rotundus.

Lib. 2 Serm.
Sat. 7.

Fortis siquidem fide, constantia et virtute solidus in tantum, ut nil trepidans, nihilque dubitans videretur, etiamsi totus terrore infractus orbis laberetur. Verum tamen si aliqua terroris procella impulsus esset aliquando spe superabat, aliquando vero ratione vincebat: timor autem mundialis eum nusquam potuit subrigendo transverberare. Teres autem et rotundus ideo in seipso, inno in Domino dicitur fuisse,

quia

quia non solum sibi met virtutibus ac moribus aptabatur; verum etiam omnibus congruus eratis, et amore dignissimus: in tantum ut omnia omnibus esset, et pene cunctis lucriferet. Erat siquidem carne nobilis, sed nobilior moribus: plenus Dei sapientia, sed opere non vacuus: pulchra facie, sed fide ac sanctitate pulchrior: dives progenie, sed ditior almitate, quia propago erat natus de propagine caeli.

CAPUT V.

Res ab eo in Italia gestae: apud Pontificem et Imperatorem auctoritas.

Ljus prudentia ac justitia.

Totus igitur novo homine indutus erat, et quantum hic mortalibus fas est, in intimo Domino recreatus. Equitatus ejus erat quadriga virtutum: rotae vero quadrigae illius, prudentia, justitia, fortitudo et temperantia. Porro prudentia tanta illi inerat, ut fons consilii ex ejus animo manare videretur. Cernebat enim simul praeterita, praesentia, et futura: ut de singulis praevideret quid agendum, quidve sequendum Dei consilio monstraretur. Justitiam vero quantum sectatus sit, testis est Francia, et omnia regna terrarum, consulti sibi submissa: maxime tamen Italia, quae sibi commissa fuerat, ut regnum et ejus Regem Pipinum juniorem, ad statum Reip. et ad Religionis cultum utiliter, juste atque discrete honestius informaret: ubi tantam promeruit laudem, ut a quibusdam, ita ut fertur, non homo, sed pro virtutis amore, Angelus praedicaretur. Patenter enim, quod nunquam in judicio alicujus personam inspexerit: neque juxta proverbium vulgi, aureo pugno sit murus ejus animi fractus. Solus, ut aiunt, potuit illaesus fluvium transire Acherontis avari, et sine discrimine caecitatis ex Alpibus remeare per annos: ante quem tremebat in promptu superbiorum altitudo, gloriabatur humilitas mansuetorum. Deposuit enim illic in ingressu omnem inde tyrannicam potestatem, qui velut praedones iniqui in populo furebant, tantoque audentius, quantum liciti auxiliabantur dominii jure, unde et omnem terram pessima potestate vastabant. Primum ergo his pacem reddidit: deinde sua cuique pius arbiter jura restituit. Ergo tanta inerat ei sapientiae virtus, ut pro virga censoris iudicis uteretur verbo, neque moram faciens, sua cuique quae justa fuerant, designando. Fecit igitur ut suum quique adimplerent officium, et nulli jus usurparent alienum. Erat autem thesaurarius pauperum, viduarum patrimonio, pater vero orphanorum, inmerentium consolator, brachium infirmorum, et forte superbientium flagrum. Verum tamen omnes de supercilio mentis artificiosus deponere ingenio, et nullum penitus frangebat, nisi quem conspiceret irrevocabile esse.

* *Sir. Iudicio.*

Italiam pacat consilio.

* *Corb. iniqui.*

* *Sir. Sir. nullius.*

Accipitur humanissime a Leone III Papa.

17 Atque ita virtute validus, mitis et mansuetus, Romanorum pervenit ad fines: ubi a Domino Leone, tunc temporis Apostolico, tanto familiaritatis officio est susceptus, ut neminem constiterit Francorum antea suscepisse. Unde nostrorum quidam narrant, sibi jocoso dixisse animo: France, inquit, sciendo scias, quia si te aliud invenero, quam te credo, non ultra necesse est Francorum aliquem huc venire, cui credere debem. Quo profecto patet, quantum pondus idem vir haberet, cujus evacuatio fidei, Francorum genus omne probaverit non credendum, cujusve firmitatis fuerit.

18 Sed quantus sit, plurimum produunt opera promissionis impleta: et testantur litterae quas de hac, quae inter homines est tenenda fides, Lothario Imperatori nuper direxit, inter reliqua ita dicens: Quid putas, inquit, o Princeps, si fides saepe inter cruores et saevientium arma, etiam inter paganos tantum valuit, ut quisque se committeret alterius fidei sacramentis: quantum valere debeat foedus Christiani, in veritate promissum? Non te decipiat aliquis obscuro, inquit, Imperator: quia fides cum contra aliquem violatur, non homo, sed Deus testis et veritas in ea contemnitur.

Lotharium ad promissionum fidem hortatur.

Talibus dictis proculdubio liquet, quod facilius fuerit, ferri violari vincula, quam hujus viri fidei containari promissa, praesertim cum in ejus pectore nil toto, nisi fons veritatis et mera simplicitas radiabat. Quem si diligenter inspiceres, erat in eo animus sigillo Christi impressus: ideo in nullo penitus corrumpi poterat.

PER S. PASC. RATUER.

NOT. 33.

CAPUT VI.

Variorum Sanctorum virtutes imitatur.

Animus vero ejus erat velut hortus paradisi, fidei muro conclusus, universarum consitus virtutum generibus. Hujus viri imitatur humilitatem, istius lenitatem: sequebatur autem alterius parsimoniae victum, et mediocrem vestimentorum habitum: illius quoque habebat patientiam, hujus vero mansuetudinem. Cum frequenti autem suspirio talem mihi verbum pietatis ore dicebat: Super quem requiescam, nisi super humilem et quietum, ac trementem sermones meos? Tu nosti bone Jesu, ut quid talia sibi sedulo replicabat mentis affectu: habebat enim sibi distincte et apposite ad persuadendam hominibus sanctitatem: universa tua praecipua sibi commissa animo tenebat, et inde conferebat secum, habens tuorum dicta mandatorum suos ante oculos, atque ita omnium Sanctorum vitas uno mentis intuitu considerabat, quorum sedulo ruminabat virtutum exempla, ut ex his omnibus unum colligeret virum perfectum, Deo plenum, et religionis officio decoratum.

Isai 66. 2.

Variorum Sanctorum virtutes in se exprimit.

Zeuxim pictorem imitatus.

20 Scribit namque Tollins, rex eloquentiae Latinae, in lib. 2 de inventione rhetoricae artis, quo tempore Crotonienses florent opibus, atque ita cumbati numerarentur, et templum religionis suae picturis egregie locupletare vellent; vocasse quemdam Zeuxim, qui omnium pictorum ingenio videbatur excellere: quem magno pretio conductum adhibuerunt, ut sibi pingeret cujusdam Helenae imaginem.... opus mirabile permansurum. Qui illico quaesivit ab eis si quasdam virgines formosas haberent: illi autem statim deduxerunt hominem in palastram, atque ei pueros ostenderunt multos magna praeditos dignitate: nam honestissimas ex gymnico certamine victorias, domum cum laude maxima retulerunt. Cum puerorum igitur formas et corpora magno hic opere miraretur; Horum, inquit illi, sorores sunt apud nos virgines, quae quanta sint dignitate potes ex his suspicari. Et ille: Praebete igitur illas mihi, quaeso, ut ex his dumpingo, formosissima quaeque transferam super unius imaginem rei, quam petere censuistis. Quod illi obtemperantes, pictor quinque delegit quarum formam suobavit judicio pulchritudinis esse. Neque enim putavit omnia quae quaereret ad venustatem uno se in corpore reperire, eo quod nihil simpliciter in genere omnibus ex partibus perfectum natura excolivit. Tanquam ceteris non sit habitura quid largiatur, si uni cuncta concesserit.

21 Ita siquidem et senex noster ingrediens palastram hujus vitae, postquam ablatus est baptismi fonte, post abrenuntiationem saeculi, quo puro mentis intuitu conspexit diversos ad diversa tendentes. Alios quidem vidit sudare ad mundi honores, et praesentis vitae gaudia; alios vero ad luxum et libidinem carnis; nonnullos autem sectari justitiam, necnon et aliquos futuram respicere vitam. Elegit tamen ex omnibus quos potuit intelligere, quinque virgines, quae pio caritatis oleo suas indesinenter ornant lampades, et parant exire obviam sponso et sponsae; et has imitatus est vigilantem animo, ne forte fur nocte veniens, dormientem subriperet. Audivit etiam ex gymnico carmine Sanctorum, quam dignas honore victorias: atque ex his omnibus unam in se Christi reformavit imaginem. Illic in uno videlicet Deo et homine Christo Jesu, omnia quae sunt venustatis et decoris aeternae vitae ultra quam intelligi possit, adinvenit. Sed perfectum, quod in omnibus Ecclesiae partibus natura prohibuit

* *Sir. per.*

Quinque virgines prudentes imitatur.

buitt

PER S. PASCH.
RATHEM.
Appellatur
Antonius, An-
gustinus, etc.

luit, gratia concessit, ut sit Deus omnia in omnibus. Ideo ex omnibus per omnia satagebat, ut jam Christum in omnibus inveniret. Ob hoc autem ab aliquibus, ut epistole Magistri Albini ferunt, Antonius vocabatur: a nonnullis vero, ut supra dictum est, Aurelius Augustinus. Agebat namque istud Gregorii, aliud vero B. Silvestri.

CAPUT VII.

Ejus in egentibus effusa liberalitas.

Largus est in
indigos, et in
multum acci-
piens.

Testis est mihi conscientia mea, quod sæpe mirabat, cur tantum mutuo vellet accipere, ut indigentibus, vel suorum erogaret usibus, donec vitam B. Silvestri in spei, cuius in hoc imitabat exemplum; ut semper magis mutando pauper, quam dives inveniretur. Dicebat namque sibi sæpe coherentibus: Vis nosse, o, inquit, tu, utrum avarus largusve videaris? scias prorsus, quod si tinneris quid magis te dedisse quam oportuerit, avarus convinceris. Quod si minus quam debueras, largitatis est utique signum. Et ideo te, fili, moneo, ut magis si neglexeris, in hoc reus appareas, ut de nostro plus censeas tribuere, quam minus aliiquid erogare.

23 Novit altissima virtus, quod frequentius in tantum liberaliter tribuebat, ut ipse pauper, ac sui simul viderentur egere. Sed tunc lætus, tunc gaudens exultabat in Domino. Aiebat namque: Utinam vel in modico paupertate Christi participaremur. Sed nunquam ei visum est aliquando ad hoc potius pervenire negotium, eo quod Christus magis in eo pusillanimes animaret assidue, ut sua liberaliter discerent erogare, et de Dei largitate præsumere. Præoccupabat enim eum divina clementia ministrando. Unde cum quodam die omne pulmentum casei de monasterio hospitibus ex integro expendisset, ita ut nihil fratribus reservaret, contigit ut quidam, cum esset Cellarius, quasi voce minaci quodam mentis affectu diceret. Miror, ait, Pater, quid tua velit ingentis rei expensio. En nihil residui permittis esse fratribus, quo vesci libeat: Tum ille, ut erat suavis eloquio, arridens: Dominus dabit, inquit. Et ille, Tu semper, inquit, ita polliceris: sed non sic exemplo dabitur, quod tu indifferenter effundis. Interim autem dum hæc agunt, ecce duo adsunt plaustra præforibus, immo nescio quid ferens piscium, et aliud plenum caseis. Quod beatus Pater audiens, lætus pro fratre, jussit eum adesse continuo. Ecce frater, inquit, et quod timebas, argueris. Ecce imprudens vincitur ignavia. Tum ille, ut erat simplex animo, videns se argui beneficiis: Dami Pater, inquit, deinceps, da quantum volueris. Jam enim non dicam ulterius: Non dabit Dominus: sed dicam prorsus, quia dabitur, quantum volueris.

Ejus liberalitas miraculo
compensatur.

Mira ejus in
dando discre-
tio.

24 Neque igitur tantus vir prudenti affectu poterat ignorare, quid, cui, et quantum daret. Hoc solum vitii, si libeat, deputetur, quod aiebat: dicebat enim ita: Si ad dandum mihi ita exiguum fuerit, ut non habeam quod duobus impertiam indigentibus, quo solum eorum aliquis adjumentum capiat, bonum mihi videtur, cui jure magis competit, ut ei totum tribuam, quam utrisque nil pene impertiam, aut eos ex toto vacuos relinquam: unde uni impendebat utrunque benevolentia munus, alteri pietatis affectum. Videte duri cordes, videte viscera pietatis. Ecce hic licet non posset largiri omnibus, tamen omnium doloribus et penuriis, atque casibus variis, compassionis affectu quasi propriis afflictebatur.

CAPUT VIII.

Pietas et assidue lacrymæ.

Vere tantus ac talis erat, ut de se, quippe relatu veritatis, potuisset asserere: Vulneratus, caritate egsum. Qui nisi vulneratus esset a caritate, omnium casus continuis lamentis ut proprios non lugeret. Flebat autem diebus singulis, si non amplius, semel in die,

Bis quotidie
lacrymatur.

aut secundo, mane videlicet et vesperi. Ignis ergo erat iste in eo perpetuus, non deficiens ex altarianimi; sed jugiter tali ardebat voto. Ibi enim fiebat suave holocaustum Domino: ibi victimæ mactabantur, præcipue in noctis medio: erat enim pervigil in orationibus. Omnem carnis adipem, et concupiscentiarum illecebras tunc crenabat flammarum incendio, et omnia intrinsecus vitalia, caputque cum pedibus, id est initium vitæ ac finem Domini in sacrificio adolebat. Lavabat enim quoque lacrymis primum, ut deinceps omnia Domino mundius eremarentur. Fateor plane, nunquam me virum invenisse, cui fons lacrymarum tantus inesset, tantusque gemitus. Putares enim intrinsecus omnia fletibus resoluta, profundis suspiriis pectus disrumpere. Videbatur in eo quasi tonitrua resonare, dum se crebris tunderet et tictibus, ut lacrymarum imbres uberius eliceret. Haud dubium, quin tonitrua fuisse recte dicamus: quia tu intus eras bone Jesu, ut fletibus virtutum rigares semina, et agri pleni, quem benedixeras, fructum fonte adspersionis ablueres.

26 Qui, cum exiguus ego aliquando ab eo requirerem hujusce lamenti genus, et tanti fletus gratiam, intulit ita, dicens: Plango, inquit, fili, me plango: non quasi humiliando flere me conveniam, aut ut altiora cæli sacramenta conspiciam: sed me, inquam, quid sim considerans, plangendo lugeo. Plango quidem, non quia sic me vellem plangere: sed quia me ita plangendum novi, proculdubio plango. O profundam humilitas viri, et altissimum mentis ingenium! Dicebas enim hæc, non quod te talem scires, sed ut me, quem talem forte noveras, ad plangendum saltem serius invitares, et pectus saxeam sic tuis fletibus emollires. Alioquin tu ideo flebas, quod velut intra sancta sanctorum ingressus, nondum continuare poteras, quod cernebas: Spes namque que differtur, affligit animam. Ergo cernebas mentis oculo cælestem illam patriam, ubi hymni dici chori Deo laudes concelebrant: et fruebaris beato illo et felici cæli concentu, ubi indefessa voce resultant præ gaudii jubilationis organa: et quod majus est adhuc, feceras tuam ipsius animam sancti Spiritus habitaculum. Sed cum ilem spiritus paululum altius evolasset, ut eum requireres, flebas præ amore nimio, multumque flebas ita dicens: Anima mea liquefacta est, ut locutus est mihi, siquidem locutus est et abiit. Abiit, ut mens avida fructum felicitatis inardesceret, et flammam cum invenisset in eo caritatis firmius retineret. Inde erat, mi Pater, quod in mortis articulo non recedebat ab ore pius affectus, ac dicebas: Sitivit anima mea ad Deum vivium: quando veniam et apparebo ante faciem Dei? Jam enim cupiebas ingredi tabernaculi locum admirabilis: jam vox exultationis in auribus erat, et confessionis in ore: jam sonus epulantis audiebatur: jam quodammodo intererashes, quorum habitatio est sicut lætantium omnium. Talia quippe, dum fleres, tibi ante oculos assistebant, et ideo amore totus elangueras ac dicebas: Adjuro vos filie Jerusalem, si inveneritis dilectum meum, ut nuntiatis ei, quia amore langueo: Noverit pius lector, quod si se a talibus paululum pro quibuslibet negotiis segregasset, quasi a sanctis exiens, festinabat ocyus ut rediret: sed continuo totum se inveniens, totus aderat, quasi si in die nihil aliud inter manus habuisset. Mox etenim aderant lacrymæ, mox gemitus atque omnis devotio. Revirebat quoque animus illico, et omnis sensus corporis continuo mundo moriebatur.

Lacrymarum
causa.

Prov. 13 12

Caüt. 5 6

Ejus in extre-
mis pæ voces.

27 Quod si ad Dei intrasset officium, ut idem iungendo animo solitus erat dicere, mox omnes cogitationes et causas rerum temporalium ante ostium reponebat, et secum totus ingrediebatur, ut totus Deo ac sibi adesset. Quem si conspexisses, subito videres eum introire suæ secretiora mentis, et nescio quid verenti vultu respicere. Flebat quippe calamus lingua fonte sancti Spiritus, ut mundus Deo laudes diceret: atque inter ipsas laudes, nescio quid musicum percipiens, aliquando

Officium di-
vini recitatu-
rus, ad templi
januam mun-
danas curas
deponit.

quando abundantissime flebat. Et quid mirum? Cum, ut audivi quodam referente Episcopo, inter ipsas palatii populorum frequentias, dum Rex et Consiliarii ejus, aliud quid intenderent, et turba more solito undique perstreperet, sæpe eorum in medio positus iugebat, quasi ad agonem flendi huc venisset. Itaque ibi residens, alibi cælorum Regi secretius adsistebat.

28 Quod si inter mundi discrimina huc illucque pro Ecclesia negotio occupatus esset, instituta tamen regule minime deserebat: sed pro lectione vacabat flebilis, et pro reliquiis officiis mentis júbilo Domino famulabatur. Noverant igitur omnes sui comites et itineris socii, nolle eum ut continue sibi appropinquarent: id circo procul ab eo gradielantur, quatenus illo soli Deo vacaret. Venerat enim illi jam tempus, ut neque in monte, neque in Hierosolymis, et ut ita dicam, neque in aliquo loco, sed ut in spiritu et veritate adoraret Patrem. Templum autem ejusdem Spiritus suam fecerat animam, veritatisque habitaculum. Idcirco, ut mihi visum est, totus ubique secum totisque cum Deo erat, ac sollicitus cum eo gradielatur.

29 Inde erat quod profecto semper hilaris, semperque mitis ac latus inveniebatur: inde quod tam patiens, tam longanimis, tamque benignus in omnibus habebatur. Erat enim filius pacis, caritatisque catena, ut fraterna sibi viscera invicem cohererent. Novit hoc Spoletum et Beneventum: qui cum hostili gladio se invicem indesinenter caderent, factum est ut idem vir beatus illic usque ob hoc progrediens deveniret, et Beneventum intraret. Porro ibi cum esset, inter eos tantum restituit pacem, ut usque hodie comexi et confederati sibi mutuo in pace Christi colerent. Unde non solum apud eos, sed etiam apud Græcos et omnes maris insulas nimiam promeruit amoris gratiam, atque famam virtutis. Perpendebat autem in hoc dissidio quod utriusque Christiani et fratres essent: neque censuit eos ita Deo placere posse, ut tanta erentarentur eade, et suarum prædas facultatum facerent: Quia omnis, inquit Apostolus, qui odit fratrem suum, homicida est: et scimus, quod omnis homicida non habet vitam æternam in se manentem. Unde se medium inter eos pius Pater injectit, et quam diabolus pacem Christi violaverat, sane ad plenum restituit. Igitur in hujuscemodi negotio infatigabilis videbatur, et pro justitia certator eximius.

CAPUT IX.

Ob virtutem invidia patet: in exilium mittitur.

Unde et factum est, cum Imperator Carolus diem vite fecisset extremum, et Ludovicus proles ejus Augustus successisset in regnum, ut diaboli agente invidia, in eo veritas pravorum rursus solitis ageretur insidiis. Næc novum aliquid: quia apud improbos semper inimica veritas fuisse comperitur, et justitia stultorum criminibus lacerata. Jam enim anosa perversorum improbitas, juxta illud Platonis, beatis et felices Republicas esse ingemiscebat, si eas studiosi sapientiæ regerent, vel si earum rectores studere sapientiæ contigisset. Unde dolo accensi atque invidia excogitaverunt quomodo cen Danicem ex Regis latere amoverent, ut justitia, ulterius non habendo defensorem, statum amitteret: et iniquitas suis perempta fraudibus locum dominandi reciperet. Noveras enim omnium animarum Deus inspector, qui hoc consilium illius cordi inseruerat ut Regis et Ecclesiæ cederet jussionibus, quod non nisi ob commune omnium honorum studium hoc fecerat: videlicet ut libertas, potentiorum tyrannide relevata, propensius Domino militaret, et universarum jure laudes Ecclesiarum devotum Domino redderentur. Sed Deus, qui suos ad altiora semper invitat, voluit hunc virum manifestius approbare, quantusque esset in adversis ostendere: ut qui tantus Deo victor in prosperis

triumphabat, in adversis etiam triumpharet: ut quia jam gratia Dei septem Evangelii beatitudines vita et moribus sibi acquisierat, octavam quæ supererat, operibus adimpleret: Beati, inquit Evangelium, qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est regnum cælorum. Passus est igitur idem malignorum supercilio, et accensuræ fraude humanitatis, qui amore justitiæ ac veritatis in promptu nil sibi tutum servaverat, nisi se pro ea usque ad mortem modis omnibus tradidisset. Nunquam enim timore oculularet veritatem: nunquam mendacium locum habere concesserat: sed miseros objecta veri puritate elementer tegebat quos præsertim avaritia et crudelis imperitiorum vexabat ignavia. Unde eum cæcitas iniquorum dolosius araneorum telas, quam cautius venandi retia texuisset, noluit ante faciem apparere, ne forte pravitas turpidum, justitia reluctante, facilis monstraretur. Quo factum est, ut sine accusatore, sine congressu, nec non sine audientia atque sine judicio, justitia plecteretur in eo. Qui pulsus præsentibus bonis dignitate exutus, vulgi existimatione factus, ob beneficium Reipub. exilium tulit. Sed quam cæca et stulta perversorum calliditas fuit! Cogitabant enim inficere honorem semper et commaculare virtutis fama, ob dignitatis ambitionem: præsertim cum eo magis alterius torqueantur gloria, quo nolunt assequi eam, qua clari nominis honore digni habentur. Sed si Deus pro nobis, quis contra nos? Ergo mentiti sunt se posse polluere decus ac felicitate eorum, qui sua in cælum facultatum tulerunt præsidia. Illic enim neque fures effodiunt, nec furantur. Nemo enim aliquid habet post Deum seipso pretiosius. Ideo qui semetipsum bene operando custodit, necesse est se totum et Deum possideat: nunquam enim se suo vacuare honore, ac facultatum pretio, quo nihil ditius est, privari poterit, si se quisque extra se non projecerit.

31 Pretiosissimum ergo genus possessionis est virtutum decus, quibus, nihil gravius acquiritur, nil suavius amando percipitur, nihil felicius possidetur. Hunc thesaurum sibi senex noster laborando quaesierat, querendo felicius advenerat, inventum autem, quocumque iret, secum possidendo ferebat. Atque ita quanto exoccupatus rebus mundi fuerat, tanto suæ possessioni intentus, hinc inde locupletius et se cælo restituebat. Noveras jam impudens concupiscentiæ questus, quia miles Christi non tuis tenebatur vinculis, neque tua obfuscabatur caligine: sed cæsa prædens caritatis arce, mundum quasi sub pedibus suo liberalitatis dominio subjugarat. Idcirco non quocumque invidentium zelus, sed quo Dei agebat Spiritus, quasi ad epulas invitatus, satis admodum ultro-neus ibat. Dic, queso, misera mundi cupiditas, quid inanibus gaudiis raperis? Quid externa bona et momentaneum luxum pro æternis vitæ deliciis amplexaris? Noveris, quod nunquam tua facies esse, que a te natura rerum fecit aliena. Quod si natura satisfacere quaeris, scito quia parum est quod requirit. Quod si cupiditatis luxui nil satis esse poterit, o misera mortalium præsumptio, et temeraria virtutum imitatrix cupido, ut quid tantis immergeris fluctibus? Quid mortis æternæ præoccuparis casibus? Ut quid ultra te inconsulte transcendis, cum inde, si quid esse potuisses, totum amittas? Ecce cum justitia, et veritate bellum te semper habuisse novimus: et inde est igitur, quo adhuc livore torqueris. Tu primo mundum in Abel fratricidio erentasti: deinde per omne tempus Sanctorum millia iniquitatis gladio trucidasti: et quod scelestissimum est, Dominum cupiditatis pretio vendidisti. Porro adhuc vincendo viveeris, que jam Sanctorum prædibus conculcaris. Quare non audis infelix adversum te Sanctorum querimonias, sub altari Dei clamantes: Vindicta Domine sanguinem nostrum? Forte cogitas, quod in isto sanguinem non fuderis, ideo te excusatum iri? Fateor plane, quia

PER S. PASCU.
RARDER.

Math. 3. 10.

Præter meritum, cæcitate jubetur.

Rom. 8. 13.

Math. 6. 20

Exul pretioso virtutum thesauro fruatur.

Her agens in
anima sua
templum sta-
tuit.

Spoletinos et
Beneventanos recon-
ciliavit.

1 Joa. 3. 15.

Ob egregias
virtutes per-
secutionem in
vita patitur.

Hamel 6.

Apo. 6.

mentita est iniquitas sibi. Andisne decentem Dominum : Mihi vindictam, et ego retribuam? Sed quod tu excogitaveras improvise, ut senem nostrum terrarum sedibus exulare cogeres, Dominus ejus hoc usus est ad coronam. Igitur more solito tui cæcitatibus malum convertit in alterius bonum. Ecce rursus ponitur aurum in fornace : ecce tentationis igne probatur : funditur ac limatur igitur, ut speciosum vas in honorem formatum possit clarius renitere. Sed dum prærens quisque talium contemplatur rerum eventum, fortassis censet, juxta illud Virgillii :

Nec curare Deum mortalia quemquam.

Justus enim aliquando ecce in sua perit justitia, calumniantium fraude perimitur, et pravus sibi quisque vindicat sapientia laudem. Verumtamen utrumque rerum finem rei probavit eventus.

CAPUT X.

Wala et Bernarius fratres ejus, et Gundrada soror, relegantur.

Interim vero senex noster sapientia probus mittitur quasi unus ex ignobilibus ad Heri insulam. Missus vero illic, omni humano privatus honore, sed cælesti interim undique vallo fulcitur. Dissolvitur autem ad tempus quam felix qualibet germanitatis, in modum illius Ezechielis conjuncta : super quos Jesus, lorica virtutum succinctus, decantissime præsidebat. Erant igitur quinque unius viri semine propagati, quorum trium Imperator Augustus familiari usus consilio, una secum fundabili quadratura Francorum imperium satis admodum dispositum regere Reipublicæ augmentatum. De his namque equis Habaac non incongrue Domino cecinerat, dicens : Qui ascendes super equos tuos, et equitatio tua salus. Quorum quidem impar cursus, sed par animus ad palmam in primordio ferebatur. Porro jam deinceps presidente eis Spiritu sancto, æquo voto in his unura propositum consummatur : qui primo quidem discolors videbantur equi currere, sed voluntate concordēs; postremo vero, ut B. Hieronymus ait, unum aurigæ jugum trahunt æqua cervice, et proposito pares, non expectantes flagelli verbera, sed ad hæc vocis Christi tormenta ita ferventes, ut magistri ac duces exercitui fierent sanctitatis. Erat autem major natus senex noster sanctissimus ætate ac gratia jam Domino consecratus; maturior consilio, eximior omnibus sanctitate. Deinde Wala virorum clarissimus, qui ei successit postea, monachorum pater eximius; tunc temporis primus inter primos, et cunctis amabilissimus; nimia familiaritate Regi inhærens, et maxima Præfecturæ dignitate subvectus, in Senatu clarior cunctis, in militia vero prudenti animo fortior universis. Quem tanta laus sequebatur in omni vitæ negotio, ut longe plus censeretur amore posse, quam omnium fastus etiam et tyrannis reliquorum. Erat enim justitiæ custos, et decus honestatis, oppressorum quoque justus oppressor.

Habaec. 3. v. 8.

Epist. 26 ad Pam.

Wala Adelardi frater

Gundrada soror.

Be Paul. c. 1.

33 Quibus inhærebat ex latere sexu soror Gundrada, nomine dispar, sed virtutibus proculdubio cotapar, fratribus assiduitate prærens : siquidem virgo familiarior Regi, nobilitate nobilissima, quæ inter Venerens palatii ardores, et juvenum venustates, etiam inter mulcentia deliciarum, et inter omnia libidinis blandimenta, sola meruit (ut credimus) reportare pudicitia palmam et potuit (ut dicitur) carnis spurcitas illaso calle transire. Pudicitia, inquam, sceptrum secum tenuit : quia prorsus sibi locupletius fore credidit integritatem servasse carnis, quam roseos castitum flores violare. Est autem pudicitia virtus, (qua felicitur, ut probatur, coronari meruit) velut Tertullianus facundissimus ait, flos morum, honor corporum, decor sexuum, integritas sanguinis, fides generis, fundamentum sanctitatis, præjudicium omnis bonæ mentis. Ac deinde : Quanquam

rara, inquit, nec facile perfecta, vixque perpetua. Hujuscemodi igitur Christi famula inter omnia castitatis discrimina delegit expetere campum certaminis, et meruit triumphum victrix obtinere peroris. Reliqui vero duo videlicet Bernarius noster, et Theodrada soror ejus Deo devota, quæ jam reddito fructu nuptiarum, secundum castimonia gradum arripuerat, ad pedes Jesu cum Maria domi sedebant : illa quidem Suesione Sanctimonialis regens vitam; iste vero Christi disciplinatus nobisum habens formam : utrique tamen ad unum bravium supernæ vocationis currere festinabant.

34 Video igitur in hoc eorum quinario numero dulci, sonum utrisque partibus revolutum personare musicum, et ad aliquam harmonia horum quantitates concinere. Porro si primum inspicias viros, et secundo duas sorores; erit diapente Græcum, et proportio sesquialtera quantitates. Tres enim a duplam medietate sui ad aliquid b vincunt : et concinit unus videlicet beatus senex noster, inter duos et duas : atque ita mellifluam musicæ symphoniam artis, et pyramidem, Geometricæ disciplinæ formam, reddunt. Sed quod operatur unus, id est, Adelhardus senex inter quatuor, ut bene concinant, hoc vero is idem supereminens, ut in modum ignis quadrati, cælestis patriæ amore ardeant, invitatur. Alioquin si respicias eos in negotio Reipublicæ prælatos, erunt rursus tres publicis, velut Murtha, mancipii officii, et duo ad pedes Jesu intenti tantum ut audiant verbum. Atque ita medius est Pater noster senex : qui inter utrasque vitas, activam scilicet et contemplativam, interim medie temperatus incedit. Denique si eos rursus diligenter attendis, tres eorum sunt siquidem qui continentia triumphum sortiuntur; et duo qui primum castum meditantur conubium; ad postremum vero, utrique par jugum monasticæ disciplinæ trahunt. In omnibus igitur vestiti duplicibus, in omnibus consoni et concordēs atque concolores prædicantur. Conspectio quidem eos cum Benjamin singulos inter Patriarchas quinque nudatos stolis : sed a Jesu nostro veste simpliciter nuptiali postmodum gloriosius decorari. Contueor autem quinque talenta credita, sed his omnibus unum præmium lego superappensum.

35 Qui cum ita his avidius in vicem, pro se et omnibus decertarent, venit invidie ventus, et dispersit eos procul ab invicem, in quibus præsertim florabat totius regni decus : ut et ipsi probati manifesti fierent, et ad quos devenirent, eorum virtutibus fulcirentur. At vero Corbeia tunc, multorum quoque ore jam diu laudata, morrens ac flens, cum de tanto viduata patrono lugeret, in consolationem, Doiano dispensante, meruit suscipere Walam clarissimum virum, inter reliquos quos habebat nobiles, velut tyroem Christi, quem postea post decessum fratris vice Christi gaudens sibi exultat patrem habere. O providentia Dei, et parati oculi discurre in omnem terram, attingens a fine usque ad finem fortiter, disponensque omnia sanxiter, quam incomprehensibilia sunt opera et judicium tua universa, qui cæcitate humana uteris inestimabili lucis consilio! flagellas enim ad tempus filios, quos coronare disponis. Inde igitur est, mi Pater omnipotens, quod Bernarius noster Lirinum remittitur : Wala vero tuus in Corbeia, ut dixi, tyro recipitur. Qui deponens militia cingulum, ut te totum veste castitatis indueret, arripuit primum tyrocina Paradisi, ut consummaret in se mensuram Christi. Theodrada namque quasi innocens sub sancta professione Suesione relinquatur. Porro præfata Gundrada, ad S. Kagedundem quondam Reginam mittitur ideo, ut cui communicaverat ex parte florens interpalatii discrimina, imitaretur virtutum ejus insignia : et cum ea die noctuque Deum exorans, de se suisque interim consolationem obscuro recipere.

Bernarius frater, Theodrada soror

Pulcherrimum bonum inter se concinens.

a Serm. duplum
b Serm unum.

* Ms. Corb
conceleres
Genes. 47.
v. 22.

Wala amplectitur vitam monasticam in Corbeia

Bernarius Lirinum mittitur.

Gundrada secedit Pictavens.

CAPUT XI.

De lata in Adelardum sententia queruntur boni omnes, ipse gaudet.

Adelardus latus in exilium abiit.

Sed cum iidem quasi exonorati secedunt a palatio, procedit senex noster quasi ad epulas invitatus, inter eos, ut aiunt, fortis fide, mente alacer, conscius puritate. Agebat namque gratias, quod dignus inventus fuerit pro veritate contumeliam pati. Deinde nunc fratrem osculo deliniens lacrymantem, nunc sororem blanditiis et Sanctorum afficiens hortamentis, amicis persuadens mentis fortitudinem, Proceribus vero palatii exhibens virtutum exempla, porro in omnibus mirabilem mentis suae constantiam demonstrabat; ita ut quidam Archiepiscoporum duo flentes ab eo regressi, ut fertur, Imperatori Augusto interroganti dicerent: Quid putas, inquit, o Imperator? Numquid vindicare te cupis hunc virum exonorando, et qualibet terrarum parte eum exulare jubendo? Fatemur, plane, quod nunquam ei gaudium huic simile facere potuisses, quo nunc ei probata patientia caelitus condonatur: praesertim cum hodie sibi nimium gratulatur, pristinam in Christo recipere libertatem. Unde scias quod nunquam letior, nunquam iucundior a nobis visus est aliquando. Itaque ad nullum ferientis, spe sancta subnixus, pavet occurrere, neque cum ullis hinc penetrat dolor. Quod audiens Imperator, pudore suffusus doluit se fecisse, quod jam ruboris erat inhibere.

Excusat Imperatorem.

37 At vero pius Christi famulus hoc Caesari quasi pro crimine imputantibus aiebat, dicens: Nolite, quaeso, fratres mei, nolite attendere, quasi quod de nobis agitur, in hominis sit potestate. Fateor enim, etiam si idem aliud delegerit, quam quod a Deo semel prolatum est, non posse penitus retractari, nisi primum hoc opere compleatur: neque possunt compleri disposita, si non idem ammerit. Idcirco moneo vos, carissimi, attendite Deum in nobis, licet pro cuius non optassem manus, voluntatem suam explere: quia secundum Job, cum ista expleverit, talia ei praesto et quamplura sunt alia. Alioquin cum expletum fuerit, quod praefixum est, non quod in istius erit voluntate, sed prout suo clementer amuerit nutu, quandoque revocabimur. Interim vero, quaeso, parcite a Deo collato nobis Principi, quod non sua quodammodo, sed Domini nostri, cui peccavimus, interdum utitur voluntate. Ceterum juxta B. David vocem, si Dominus incitat eum adversum nos, precor suppliciter exorate, ut sacrificium humilitatis nostrae odoretur, et suos suscipiat penitentes in omnibus; ita tamen, ut ejus fiat voluntas. Ecce quanta et quam immobilis patientia illi inhæserat, quanta doctrina, quantaque viscera pietatis. Igitur inter omnia haec, et inter omnium voces gementium, et lacrymarum alloquia, medius de se consolator erat et persuasor virtutum.

Job 23. 14.

1 Reg. 26. 19.

38 Erat enim quasi speculum sanctitatis, et inter omnium a querimoniarum jura, causidicus irrogantium. Dic, rogo, quis tunc vel saxum pectus habens? non fleret? Quis praecisus via de silice non doleret? Aut quis vel ferreis continere se poterat oculis ne ligeret? maxime ea hora, cum omnes una voce plangendo clamarent: Pessima cæcitas malumque consilium, ut fons consilii in exilium deportetur. Istud, inquit, non reemperabitur, neque Francorum quisquam ei similis, tantusque caritatis ac veritatis invenietur assertor. Plane fatemur, quia pessima fraus, et callidus hic est veneni dolus. Ecce quam iniquissimum instat tempus, dum justi et boni exonorantur viri, et nemo est qui interdicat. Quid igitur, putas, erit de nobis? Ecce, aiunt, tollitur pravitatis interdictor, et quis ultra justitiae locus erit? quae consilii sanitas? praesertim cum omnes sua quarant? Nemo igitur Reipub. sed pessimo sibi quisque consulit, consilium pro numeribus venditur, se-

Deflectur ab omnibus bonis exilium ejus.

quantur, retributiones, propria luera considerant.

PLR. S. PASCH. RATH. R.

39 His ethujusemodi querimoniarum vocibus usi, generaliter omnium corda, singulorum fletibus ingemisere cogebantur. Ignorabant ergo quod Dei occulto judicio factum sit, ut senex noster mala cum fierent ne videret, et poena peccati interim in quodam liberius deserviret. Tunc itaque quasi ei hoc solum deesset, quod primum concupiverat, Domino dispensante, ab humano pellitur orbe: et credimus quod caelestibus pastus sit Sacramentis, ut cui vetitum erat solum terrarum cernere, Joannis exemplo caelestis patriae inquisitor fieret. Quid putas? numquid Deus oblivisci poterat, quod primum contra ejus decreti voluntatem tali eum ab officio retardarat? Sed nunc fortassis ideo ei votum diu desideratum conceditur, quasi ut quem prius Deus labore luceque honoris læserat, tandem posterius concessu operis deliniret: quem si vel tenuis pulveris inter hujus mundi discrimina macula sordidasset, Angelico assnefactus consortio, fontibus lacrymarum ablueret. Quod factum proculdubio creditur, ut septem annis, qui ad hoc sacratus est numerus, sancto ibidem Spiritu ageretur, si quo modo septiformem ejusdem Spiritus gratiam ex integro accipere meruisset. Alioquin non talis ac tanta fuisset collata virtutum fama, nisi quia divino arbitrio conventum est, ut qui pene omnibus Europae partibus jam clarus inerat, etiam Aquitaniae solum extremis finibus illustraret: ut qui sibi populi ubique sanctitatis nomine, illic usque cunctis clarus redderetur, ac deinde ubique fultus Dei auxilio, praemiis meritorum uberius abundaret.

Cur Deus exilium ejus permiserit.

Septennio exulat.

a Sur. Serm. querimonias irrogantium jura causidicus.

CAPUT XII.

Vita in exilio sancte et laudabiliter acta.

Hujusce rei testes idonei sunt et assertores sancti fratres, inter quos idem Beatus, ut ipsi fatentur, vita Angelica per septennium visus est habitasse. Quos fratres idem ad omnia, quae Dei sunt, sancta devotionis flamma movebat: quoniam tanta caritatis virtus in eo erat, ut omnibus se posset inferre, et suo eos amore in Dei causa firmius solidare. Dei quippe altissima virtus asperos ei quosque secundabat ubique casus, quae tribus pueris medium fornacis fecerat tantquam spiritum roris flantem. Unde nec procellis allidebatur, neque vi ventorum impingebatur. Christi enim erat fundatus amore. Et ut cum Apostolo dicam: Quis eum separaret a caritate Christi? tribulatio, an persecutio, an fames, an nuditas, an gladius? Vere, ut evidentius loquar, neque mors, neque vita, neque instantia, neque futura, sed neque ulla creatura poterat eum separare a caritate Dei, quae est in Christo Jesu. Fundati enim erant pedes ejus supra petram, et ideo non poterat commoveri.

In exilio sancte vixit.

Dan. 3. 50.

Rom. 8. 35.

41 Unde cognoscentes enim beati viri, inter quos quasi sub custodia degere prius videbatur, coeperunt magno ejus amore inardescere, et nimium eum venerari: non ob regiae quidem propinquitatis honorem, sed pro venustate morum, et sapientiae documentis, nec non et pro sublimitate virtutum, in tanto eum honore preferentes, ut etiam ejusdem loci Pater, et omne illud collegium sanctum, Patris eum venerarentur, obsequio, et secundum ejus consilium sua cuncta tractarent, et obedirent ei in omnibus, prout is semel ore aliquid protulisset. Tu enim haec omnia Deus Pater incomprehensibilis tuo disponebas nutu, ut et devotus tuus fantulus tandem aliquando diu optato potiretur otio, et devoti milites tui ejus dilicerentur consilio.

Ab omnibus auatur et cultur.

42 Vacabat igitur illic jam caelesti Sabbato, fruitione perenni, et gustavit quam suavissimum sit Dominus. Unde quam immensae laudes et gratiorum actiones ibidem ejus resonant ab ore, puto, nemo est qui possit ad plenum edicere. Si quidem erati ei felix illa habitatio

Exilium ei in precadisum auatur.

PER S. PASCH.
RATBER.

habitat in modum Paradisi, ex quo serpentis invidiam primus eiecit est homo. Et mirabilis satis admirandum ordo. Ille quidem projectus inde, confusione tegitur; iste vero ejusdem suasis quasi reiectus, ibidem gloriatur, eo quod jam consortio fruere Angelico. Erat igitur, ut quidam Poetarum eximius ait:

VIRGIL. 2.
GEORG.

*Quam secura quies, et nesca fallere vita,
Dives opum variorum, et latis otia fundis.*

Serm. de
S. Joan.
Evang.

Atque ita nimium jucundus, inter mulcentia sanctitatis otia laetabatur, quasi inter florifera Paradisi anaona: nec dubium veritatis odio cum B. Joanne adeo usque exilio deputatus, sicut venerabilis Beda Presbyter ait.

Orat pro peccatoribus.

43 Quin licuit cernere fluctivagas ubique mundi rotas, et Babylonis ac Hierosolymorum mixtum confingere castra, hinc inde vicibus tela atque fugam capi. Inde erat, mi Pater omnipotens Deus, quod tuus athleta tantum pro discrimine hujus vitae flens lugebat, ac dolore suffusus, nimio lamento gemit, rogans ac petens praesertim ut tuorum parceres hostium caecitati. Videbat enim et providebat jam senex Pater, hoc in tempore miseram humani generis vitam deliciis enervari, et Jezebel Propheten se dicere, et seducere servos Dei, fornicari et manducare de idolothytis, ventris ingluviem sequi, et libidine coronari. Quia, inquam, monstrum videri posset si gula sine luxu, aut luxus sine gula regnaret. Hen quam misera conditio ventris, qui talium affinitate partium coherens, utroque cluditur fine, et male felicitatis fastu casso vestitur honore. Unde, quamvis voce Poetica utar, moneo vos:

Qui legitis flores, et humi nascentia fraga,

hinc fugite, quoniam serpens his usibus laet. At vero praefatus senex noster interim eos flere non cessabat, quos aviditate ditescendi velut quasdam aves nox illuminat et dies caecat: qui dum non dispositionem Dei, sed suos intuentur affectus, licentiam vel impunitatem scelerum, omnino putant esse felicem. Sed eorum interdum immanitate flagitii, caelesti viro beneficia cumulantur in tantum, ut omne sibi gaudium aestimaret adfuturum, dum tentatione ad victoriam functus sit invidiorum. Idcirco quocumque se verteret, proficiens ultra atque crescens ibat.

Ovis et leporis exemplo, se in exilio solatur.

44 Gaudebat ergo, ut Dei in ipso completeretur voluntas, quia totus Deo subjectus esse parabatur. Aiebat namque inter reliqua patientiae suae verba, de suo querenti exulatu, ovium se velle imitari simplicitatis exemplum, et instar leporis mutationem loci non curare. Ovis enim dicebat, propter aliorum caloris indumentum, suo sine invidia zelo nudatur velere, et de sui indumenti exuviis alterius fovetur nuditas. Ita siquidem et in me aliquid si est utilitatis prudens opus, velim ut quilibet id gratis sine meo percipiat quaestu. Atque ita si fuero huc illicque, addebat, pro insidiantis impulsu more leporis fugatus, neque locum quietis, cui dudum prorsus insederam, cum merore relinquo, neque ad quem propellor, cum amore teneo. Nostra autem conversatio in caelis esse creditur: idcirco quae sursum sunt sapimus, et non quae super terram. Mortui enim sumus cum Christo, et vita nostra cum eo in caelis est abscondita: ut cum Christus apparuerit vita nostra, tunc et nos simul cum eo appareamus in gloria. His et hujusmodi verbis ad petram, quae Christus est, fratrum animos solidabat: ut quia inter fluctus marinos extra mundum positi videbantur, spe, quam velut anchoram habemus, caelo profundius firmarentur.

CAPUT XIII.

Ab exilio revocatus, honorifice excipitur.

Etiam in exilio propriis fulget meritis.

Quibus paterna ex acie per septennium ita discretionis virtutum vallatus, factum est, Domino annuente, ut sui exulatus jam finem faceret, et clarior propriis honoribus redderetur. Propriis ergo dico, quod merito

sibi competeret, et idem summum paternitatis officium meritis illustraret. Alioquin honoribus dixi reddendum, quem propriis meritorum honor ubique et sapientia decorabat: non quod amiserit, quo reverentia dignus censeret possit, sed aestimatione vulgi privatus honoris officio, quantum in ipsis fuit, dignitatum fascibus redderet. Ceterum exhorari, sicut consueta veritas patefacit, non poterat, quem celestis gratia illustrabat: praesertim enim indebitus honor potius turpet insipientem, dum summis sedibus inclarescit, quam decoret: quia minus ejus dedecus patuisset, si non altis sublimaretur officiis: quo velut struma, ut quidam ait, in superficie cutis eminet, unde indignus Praelatus videri possit. Sed senex noster non tam alienis quam propriis meritorum honoribus ubique ab omnibus veneratur, ab omnibus interim dignus honore censetur. Verumtamen quia improbus, ut dixi, dignitas reverendos nequit facere dno pluribus eos ostentat, sed despectiores, imo indignos eadem dignitas facit. Ceterum senem nostrum tanta praeditum dignitatis magnificentia fuisse constat, ut non solum per sublimitatis gradus illum contingeret videri honorandum; sed quia multo erat fultus consilio, idcirco etiam inter ignotos nimium videretur honorabilis.

46 Quo factum est, ut peracto tempore cum summo tandem revocaretur obsequio, ut pristinam reciperet dignitatem, passiva omnibus exultantibus et congratulantibus pene cunctis. Unde laetitia voces hinc inde ad caelum usque tollebantur. Gratulabantur monachorum coenobia, resultabat jucunditate Clerus Ecclesiarum, vulgi quoque gaudia ubique ridebant. Factus est autem concursus populi quasi si in communi omnium festo caeli praeconio insignis redderetur.

Revocatur ab exilio, cunctis gratulantibus.

47 Fratres autem, cum quibus interim degerat, audito suae regressionis die, coeperunt profecto contristari et moesti esse, atque quodammodo gratulari: contraque praenimio amore, ingenti animo lacrymabant: lacrymando quoque vix eum dimittere cogebantur. Inter quos virtute venerabilis Ragnardus, qui postea Abbas eligitur, praecipuo fervebat mentis spiritu, flens merore animi, et flendo quae laetabatur. Laetabatur quidem, quia veritatis amator locum taxati meriti recepisset; sed dolebat valde, quod tanti viri praesentia privabatur. Unde factum est, ut cum pius Dei cultor jam janque inde abiret, et omnes fratres ardenti animo ejus vestigia gressusque osculando lacrymis ablueret, eique valedicerent, praefatus vir Dei domi intra lacrymarum cubicula sese reciperet, ne proficiscentem videret, quem plus quam se manere secum vellet, pro quo mori etiam proculdubio paratus esset. Sed cum senex eum multum diuque expectando requireret, inventus est in quodam obscuritatis loco flens et ejulans, multaque trahens suspiria. Qui cum vocatus esset, ut seni valediceret, illeque nollet exire, precatus est inferuntios, ne eum illi plorantem detegerent. Quod audiens caritas sancti viri, regreditur jam de navi, ne fratrem, quem sanctum noverat, inosculatum omitteret. Veniente autem ad eum sancto senex, cepit idem, agnis vocibus inclamare ac dicere: Quid hic quaesisti felix Pater, vel cur te mihi nunc ostendere voluisti? Testem, inquit, Denni habeo, quia mallem te hic mortuum sepelire, quam me relicto hinc vivum abire. Tunc omnes fratres et famuli magnis eum prosequuntur fletibus: levantur vola, tandem remigia impelluntur: dant omnes genitum, et ad litus consueque expectant, quando eum possent conspiceret. Fervebat vero unus in eis spiritus amoris, et ideo non se poterat confinare.

Monachi Hiericenses cum lacrymis prosequuntur, praecipue Ragnardus.

48 Ille vero solutis eadem quidem, non cordis, ad spectibus, longa corporis attenuatis macie, tandem pervenit ad palatium. Ubi suscepto eo ambitiose ab omnibus, quaesitum est quomodo ei Celsitudo Regia satisfaceret: quia timebant pro tanti viri injuria futurum discrimen incurrere. Tunc beatus senex videns pudore

Accipitur honorifice in Regis aula.

pudore animi talia meditante, proruit ad medinam, et verendum Regis mentem blandis delinivit affatibus. Persuasit autem, nihil de hujusmodi facto in animo retinere, sed omnia se Dei iudicio deputare debere.

Redditur suo monasterio Abbas.

Febri labora.

49 Interea tunc eodem cogente Principe compellitur recipere suum sanctæ vitæ cœnobium, flagitantibus filiis suis ut eum saltem quocumque modo recipere meruissent. Ad quos cum advenisset diu desideratus, ut piis eorum complecteretur jam jamque amplexibus, vexabatur saluti inimica febris, ita ut gemina affectus singulorum animos sauciarent. Pugnabat siquidem in singulis mœrorum compassionis, et lætitiæ fervor: eo quod viderent membra carissimi viri sævissime laniari, pro quo libenti animo etiam vite quam fortes dispendium sustinerent. Vincēbat autem omnes, nunc jucunditatis magnitudo, nunc lacrymarum effusio, et extollebat simul mixtum usque ad cælum lætitiæ laudes, ut in eo Dominum illum advenisse nullum ambigeret, cui ita suscepto congratulatur omnes, idemque benigne allocutus est universos.

CAPUT XIV.

Ludovici Pii pœnitentia. Adelardi iunilitas et abstinentia.

Revertitur ad palatium.

Contra eum aliosque insantes acta rescinduntur.

Sed cum ibidem aliquantisper dulciter quievisset, caritatis officio jucundatus, iterum ab Augusto gloriosius accersitur, et redit ad palatium. Ubi cum introisset, velut quidam ait, virtutum radiis illustratus, quia venit Titan, mareeunt sidera. Apparuit autem illico nudata insipientia quæ tegebatur pallio caliginis, et factus est stupor nimius, quis Senatuum populi ad tantam ineptiam deduxisset. Qui, comperto non parum eos invidia fuisse delusos, duxerunt in irritum pene quiddam pro hoc tempus, ut eis visum est, arduementose tractaverant. Solvitur itaque sæva multorum captivitas, eorum maxime qui ex Regio pollebant semine. Redditur ergo in uno libertas omnibus, quocumque in loco tenerentur, nisi quos vita prius mors privarat. Tum deinde quorundam tonsura, propter furoris sævitiam illata, transit ad coronam, et dant Deo sponte, quod dudum inviti quasi ad ignominiam susceperant.

Ludovicus Imperator publice pœnitentiam agit.

51 Quid plura? Ipse gloriosus Imperator publicam ex nonnullis suis reatibus pœnitentiam suscipiens, factus est omnium humillimus, qui quasi Regali elatione sibi pessimus persuasor fuerat: ut quorum oculi offenderant in delicto, satisfactione Regia sanarentur, præsertim quod ejus velle cunctos considerare, ejusque nolle conspiciere, manifestum non audivitur. Sed nisi reversus esset veritatis assertor, interea minime patuisset, quo lethargico spiritu premerentur. Unde etiam natura senectus cæcitate eorum vulneri, salubri Christi antidoto mederi persuadendo curabat.

Novus v. e. ejus reditu vigor justitiæ

1. Tim. 6. v. 20

52 Ac deinde studuit, ut justitiæ virtus et sapientiæ suas recipere sedes: ut unusquisque sibi servaret commissum negotium, et sua cuique largirentur jura. Porro novitates vocum, et tenerarias, juxta Apostolum, præsumptiones velut pestem in omnibus reprimebat. Omne igitur, quod in lege caritatis non invenisset, inimicum æstimabat Deo et velut venenum repudiabat. Cumque his et hujusmodi præconiis, velut aurum probatum per ignem, claris enitisset, factus est omnibus decuplo honoratior, ita ut ore omnium egregie resonaret. Amplectebatur autem cunctorum manibus, et quasi Pater ab omnibus celebrabatur. Eratque Ecclesiarum magistris velut humilitate filius, consilio vero et prudentia quasi subvector inclutus. Qui cum ita satageret indefessus, ut perfecti omnes et Deo digni invenirentur; videtur denum novus renasci Francorum ordo et aurora justitiæ quasi ab ortu surgere. Siluerat enim jam ex parte stratum furoris æquor, et ventosi ceciderant, ut Virgilius ait, murmuris auræ. Redierat ut, idem inquit,

Ecolg. 9.

Ecolg. 4

virgo cupidinis, si parum liceat immutari: redierat et Saturnia regna, quia progenies bonæ mentis jam quasi cælo refulserat alto.

PLR. S. PASCH. BATHON.

Desiderat se Abbatis officio abdicare.

53 Omnibus igitur circumcirca eatenus satisfactionis studio illustratis, et suis cum eo summo frequentibus otio, voluit se demum his exuere curis, ut esset sibi et Deo totus intentus. Sed nequaquam passi sunt sancti fratres, licet multam eis excusationem senectutis suæ prætenderet: quoniam quanto ætate maturior, tanto ad virtutum culmina tendentibus salubrior videbatur: præsertim cum vigore sancti Spiritus, et viriditate adhuc non exhaustæ carnis satis vigeret, curans se laboribus et vigiliarum negotiis fatigari, etiam plus quam juvenum constantia sequi posset.

Jejunis et vigiliis se macerat.

54 Quis enim unquam tam fervidus, quam idem fuerat? Et quis alterius tam crudelis arbiter, quam ille sui videbatur? Pateor plane quod numquam, nisi erga se quod durior esset, necessitatem corrigendi habuit. Unde cum a suis fratribus et filiis cum sæpe corripere publicæ, cur sibi tam infensus esset, qui sic discretus omnibus habebatur: aiebat, ita dicens ut læsos eorum animos mitigaret: Ego mei curam habeo, et prorsus vestro providebo famulo, ne fame aut laboribus fatigatus pereat. Sed hoc peracto, paululum delitescendo, non diu post resumebat esuriam et laborum negotia, ita ut vix juvenilia membra ferre possent, quibus se parvisoniis et vigiliarum operibus affligebat. Attamen semper erat viroris gratia plenus, semper discreta macie satis admodum rubicundus: vultu quoque decoris, et venustus ad spectum. Neque enim faciem ejus ac frontem ignavus rugabat furor: sed totum eum matura hilaritas decorum componebat et aptum. Canities vero sancta eum candore niveo exornabat, et velut lilium super roseos amictus, hinc inde coma capitis, quasi elate palmarum, super cutem retinebat: eratque, sicut scriptum est in Canticis, senex noster candidus et rubicundus, electus ex millibus: ita ut culpatur in eo natura humana, quod antequam adultitas, vitium corrumpatur.

Æque tamen vividus manet.

Cant. 5. 10.

CAPUT XV.

Multiplex ab animi corporisque bonis petita laus.

Et si velim laudare tantisper glebam corporis ejus multis confertam nitoribus, erit exiguum quod impendo, quod virtutum splendore ornatus, velut lilium inter roseos colores Christo respersus emicuit. Nec dubium, quia omnis caro fœnna, et omnis gloria ejus flos fœni. Virtus autem Christi, quæ semper in eo viguit, permanet in æternum. Ceterum si nobilitatem et personam ejus scribendo, quod Græcæ χαρακτήρισμός dicitur, ad purum pingere voluero, ero ineloquens, super quem facundia Rhetoricæ artis, atque omnis eloquentia puto quod muta sit: silebit illa Demosthenis oratio, et abyssus Tulliana conquiescet. Etsi vero secundum hujus arti peritiam omnibus modis ejus persona consideraretur, ut possit laudi idonea in negotio approbari, non immerito his antefertur, in quo multum quod superest felicitas invenitur. Consideratur autem nomine, natione, patria, genere, dignitate, fortuna, corpore, institutione, moribus, victu: quomodo rem familiarem administret, qua consuetudine domestica sit, affectione, arte, conditione, item altera conditione: habitu, vultu, incessu, oratione, affectu. Istitis igitur modis consideratis persona censetur: utrum improbus quis ad negotium, an idoneus perhibeatur. Sed videre jam juvat, an luculentus senex noster tot effloruerit præconiis, quot sunt ad laudem sui declamatorie artis insignia.

Laudatur Adelardus ab attributis personæ.

56 Nomine ergo harum in catalogo virtutum primum, an sit sapiens, queritur. Et quis sapientior, quam qui universa cælestis magistri præcepta magis, quam artis eloquentiæ, sollicitus servans, studuit

A nomine.

PL. R. S. PASCH. non admittere causa Dei quæ prohibentur, et servare
RATBER. cuncta, quæ jussu sunt? Porro cum sapientia sit re-
rum humanarum divinarumque cognitio cum studio
bene vivendi, non dubium dici posse sapientem, qui
et quæ Dei sunt Deo, et quæ hominum sunt, pruden-
ter norit administrare et velit propter Deum. Hoc
igitur negotium prudentis viri est : et ideo is, de quo
A natione. quærimus, sapiens fuisse non ambigitur. Natione
autem carnis (quod cunctis liquet) Francus erat :
A patria. verum et renatus in Christo, ubi et spiritu conver-
satus, celestis efficitur. Patria vero, quamvis hic
natus verissime videatur, Jerusalem illa celestis
fuisse, qua nusquam feliciter habitatur, propriis per-
A genere. hibetur meritis. Genere quidem, nobilem nobilissimum
Francorum, ut paullo ante prompsi, prosapia
ortus : sed gratia denum a Deo in filium est nobi-
A dignitate. lius adoptatus. Qui licet dignitate Regia magnus videretur,
en major effectus est sublimitate peregrinis
A fortuna. vite. Fortuna namque qua fuerit auctus, probatur
illo in loco, quo dictum est :

Pauper in angusto regnat habendo Deum.

Siquidem quia contempsit modica, ingressus Domini sui gaudia, sublimatur, et supra multa constitutus erigitur.

A corpore. 57 Corpore vero, utrum validus an decorus fuerit,
fides probat, et morum eximietas. Unde nec immerito
Cantic. 3. illi aptatur illud in Canticis : Caput ejus, inquit,
aurum optimum, comæ vero ejus sicut elatæ palma-
rum : quoniam quidquid ad decorem ei collatum fue-
rat, sursum ad Deum nitendo ascendere procurabat.
Oculi ejus velut columbæ desuper rivos aquarum,
quæ lacte sunt lotæ : quoniam totus ad spectum ejus
simplex fuisse et solum in Deum intentus creditur,
nec felle concupiscentiarum immixtus, sed vera inno-
centia mentis lotus. Porro genæ illius sicut areolæ
aromatæ, quæ consitæ sunt a pigmentariis, videlicet
a sanctis Doctoribus, omni flore doctrinæ et vir-
tutum exornatæ oleribus. Manus illius tornatiles,
sanctitatis formam exprimentes, et motu spherico
celeriter ad omne bonum insistentes : plenæ hyacin-
this, cæli specie in cælis thesaurizando renitentes,
quæ multis replebantur muneribus. Venter ejus eburneus,
virtutum distinctus ordinibus, sed vera suavissimum,
ob favum eloquentiæ : et totus desiderabilis probabilitate morum, atque caritate eximia.
Ideo quærimus te, Pater, dum pascis inter lilia,
quærimus quem diligit anima nostra. In lectulo enim
per noctes quærimus te cum lacrynis : sonet vox tua,
obsecro, in auribus nostris : vox enim tua dulcis,
et facies tua decora. Neque enim possumus te
patrem non amare, quem pro nobis credimus adfu-
turum.

Ab institutio- 58 Jam si de institutione agitur, eruditus fuit idem
tione. alter Moyses omni sapientia præsentis vite, quasi
unus ex filiis Regis : deinde perductus ad Sina, in
quo ipsius Domini præsentia illustratur, et familiaritate
A moribus. continua fruiturus ingreditur. Moribus vero quibus
fuerit exornatus, testis est vita ejus, que summis
redolet meritorum insigniis, et præconiis quam
maximis prædicatur. Vietus namque, quem Philoso-
phi definiunt consummati operis esse fruitionis exer-
citiū, ut perveniat ad quietem, Dominus erat, quem
dilexerat, quem amaverat, quem jugiter desiderabat.
Gradus autem harum virtutum sunt, cum apud eos
primum ponitur affectio mentis. Porro eadem affectio,
est animi aut corporis ex tempore aliqua de causa
commutatio. Deinde ex hoc quod afficitur, vertit se
in studium, ut effectum sui obtineat. Studium autem
est animæ assidua et vehemens ad aliquam rem applicata
magna cum voluntate occupatio. Postquam
habitus induitur acquisita rei, cum ad plenum id
quod perfectum est, obtinemus, de quo scriptum est:
Psal. 134. 9. Sacerdotes tui induantur justitia, et Sancti tui exul-
tent. Felix quippe indumentum virtutis est, quo
quisquis induitur, et custodit vestimenta sua ne nu-

das ambulet, hic nuptiali veste indutus, foras non
ejicitur : quam si primus parens noster in Paradiso
denique conservasset, nequaquam apertis oculis nudus
inveniretur. Unde, sicut scriptum est, dum ille
descenderet, expoliaverunt eum latrones, et plagis
inpositis abierunt. Sed senex noster floridus, tali
coopertus habitu, jam credimus quod audit : Ambu-
labit, inquit illi Christus, mecum in albis, quoniam
dignus est, et non delebo nomen ejus de libro vite.
Taliq̄ue indutus habitu dum esset Pater eximius,
exercebat se plurimum ut pro victus alimonia fruere-
retur Christo, quem induerat.

59 Porro restat, juxta præfatam disciplinam re-
quirere quomodo rem suam administravit. Quid vero
dicam, rem suam quomodo administraverit, qui nec
se sibi retinuit? Fecerat enim quod audierat a Do-
mino : Si vis, inquit, perfectus esse, vade, vende
omnia quæ habes, et da pauperibus : et veni, sequere
me. Hoc impleto ceterum res Ecclesiæ suæ quemad-
modum administraverit, testes idonei sunt sancti
fratres, quorum consilio usus est et obsequio : per
quos ita cuncta disposuit, ut et omnibus satis esset,
nec multum alieni superflueret, neque in vacuum
quid periret, sed omnia ad Dei laudem humanius largi-
rentur : fratribus salubria præsentis vite tribuens,
et nociva quæque ac superflua reseans : hospitibus
abundanter omnibus ministrans, familiam quoque
satis illæsam a jugo servitutis conservans. Siquidem
viduus hujuscæ familiae destitutus, et cæcibus viros
per singulas villas constituens, eis stipendia jugiter
ministrabat. Orphanorum quoque et debiliū, nec
non et hospitum in iisdem locis, opportunis velut
xenodochium constituerat, ut res Ecclesiæ hujus,
suum omnes quasi patrimonium possiderent. Testem
Deum habeo, quod idem ipse hujus ministros officii
velut medicus sæpe instituebat, ut ipsi excogitarent
artificiose, quomodo rerum aliquid eis ad comeden-
dum pararent, et in hujuscæmodi cibis eorum sanitas
ne periret. Porro Regi et divitibus, nostrorum nullus
tam largus erat, ideoque in omnibus Deus largitor
omnium glorificaretur : Beatius, inquam, multoties
judicans dare, quam accipere, atque medium inter
paupertatem, quantum ex se erat, et divitias, propter
alios semper incedere : idque ut ii qui habent, tan-
quam non habentes esse instruerent, justum etiam
percensuerat, ut omnes hujus Ecclesiæ famuli sic tam,
quam Patrem eum sentirent, ut timidi quoque do-
minum eum esse non ambigerent. Insuper ita eorum
virtutibus fautor et institutor existeret, ut vitorum
quoque dominus, quamvis discretus et severissimus
fieret persecutor.

60 Jam porro qua domestica consuetudine fuerit,
novit mensura sancti oraculi, in quo fuit manna ab-
scõditum, et una aurea, altare quoque incensi au-
reum, et virga Aaron quæ fronderat; habens illud
(Oraculum) xx cubitos in longitudine, et xx in lati-
tudine, xx quoque in altitudine : ut ex omni parte
gemino denario consummatus, caritate Dei ac proxi-
mi, quadratura perpetua fulciretur : nec dubium,
quæ Dominus ei fuerit fundamentum. Intra quam
mensuram attitulus, sola novit contemplatio divi-
na, quid senex noster pro suo more domestico tra-
taret.

61 Affectione vero ita illectus omnium bonorum
incitantis, ut super fraterna viscera caritatis offi-
cio ceu faculis uretetur. Deinceps igitur arte qua
fuerit eruditus patet, quia fecundus inventus est
eruditionis consilio. Prudentia namque, ut dicitur,
mille oculis inspector, virtutum quoque disertissimus
disputator, liberalium artium adeo usque sanctissimus
institutor, ut probares in eo illud beati Antonii :
Quod sensus adinvenerit artem, et qui sensu sit in-
teger, em arte non indigere. De conditione jam ultra
quid loquar? Qui, ut præfatus sum, Regali ex pro-
genie clarus refulsit. Necnon et de altera conditione,
utrum

Apoc. 3. 4.

Ab admini-
stratione fa-
miliæ.

Math. 19.
v. 21.

Xenodochium
instituit.

A domestica
consuetudine.
Hebr. 9. 3
Reg. 6. v. 20.

Ab affectione

Ab arte.

A conditione
duplici.

utrum proprius, ut ipsi dicunt, adoptivusve, an abdicatus fuerit, quid ingeram, cum et Bernardi filius fuisse, fratris Magni Pipini Regis, et Dei esse adoptivus non ambigitur?

Ab habitu.

62 Habitu autem quo fuerit infulatus, constat paullo ante me dixisse, quod Christus ejus tunica talaris fuisse probatur. Ceterum vestimentorum habitus, vix sufficiens monasticum fuisse ostenditur, pro frigore potius membra muniens, quam honoris aliquid gerens. Dicebatur quippe a quibusdam pro ludo, lorica frigidis : quoniam erat pelliceus et quasi thorax circa viscera fomentum caloris. Vultu autem suavis idem, et statura palma adsimilatus erat : eo quod pulcher aspectu et decorus esset, velut Paradisi deliciis emittitus. Quam pulchri gressus ejus, et quam speciosi pedes ad evangelizandum! quippe quibus expeditior damis, in calceamentis ornatio filia Principis.

Ab oratione.

63 Porro ejus oratio quam facunda, quam plena sensibus, quam suavis auditu manavit! Extant ejus Epistole, ad plurimos directæ, et omnium voces, qui nunquam se uberius aut expressius loquentem audisse testantur. Voce quidem canorus cygno mellebat auditum : sed et melle dulcius palato cordis melodia sapiebat. Erat autem omnis narratio ejus aperta valde, brevis ac lucida, (quod dictionis genus Oratores summis extollunt laudibus) nil fœculentum admiscens, neque dubium quid in sensu reservans : ad vero plano in clausulis procedens gressu : sensus ejus favillans pinguisimo claudubatur fine. Erat igitur sonus assertionis expositio dictionum; ita ut voce formaretur proprius verborum intellectus, et suis singulæ partium qualitates restituerentur sensibus; habens omnia membra narrationis capitulatum distincta, et ad retinendum facillima, ad persuadendum vero vel dissuadendum promptissima : semper avidius ad intendendum promovens audientes, igne calidius ad desiderandum, torporem discutendo, incitans desiderantes.

Quæ si facundia daretur mihi, luulentius expletem quod conatus sum : nunc autem excusatio pro ignorantia, venia pro voto debetur : præsertim cum stylus nullius ad hoc negotium melius expeditur, quam ejus, cujus ut vita præeminet, ita et sermo antecellit. Sed quia id ingenii nuda denegat, voluisse tantum, caritatis jura implere probabitur.

Ab affectu.

64 Restat nunc, affectu qualis fuerit, intimare. Sed quo artis ingenio pandam ejus affectum animi, qui uno semper mentis ardore afficiebatur in omni vite negotio? Jugiter enim cupiens dissolvi et esse cum Christo, se laboribus fatigabat : permanere autem in carne, propter nos necessarium, licet aliter fateretur, penitus sentiebat. Unde toto annis vite satagebat prodesse omnibus, mille, ut ita dicam, caritatum semper negotiis occupatus : præsertim quod esset consilium totius patriæ, et pater omnium indigentium; qui ore ac manibus, cum omni circumstantia facultatum, pro libertate Christi erat omnium servus.

CAPUT XVI.

Corbeie Saxonice initia, situs, progressus.

Quoniam enim esset semper accensus ardore, pervenit usque ad Saxonie fines ubi jam parvissima cellula a sancto viro, suo æquivoce, Adelhardo nomine, sumptu hujus monasterii ædificari coepat, eo quod idem beatus vir quia suus fuerat nutritus et familiaris filius, interesserat loco ejus, dum ipse Hero insula exul haberetur mundi et Paradisi evis. Videns igitur pius Pater ac senex sanctissimus coeptum opus quod pietatis esset officium, Regem adiit, et petivit ab eo, ut daretur ei locus ædificandi : quia ille, in quo situm fuerat, non utilis aut aptus esse probabatur. Quod audiens Imperator Augustus gavisus est valde, volens ei multa largiri, nisi retineret eum ipse, qui nulli

Corbeia Saxonica inchoatur.

Lorum aptiorem impetret.

inquam concedebat sibi dare quantum quilibet voluisset, sed quantum idem vel si modicum censuisset; agens semper illud Apostoli, quia beatius est dare quam accipere. Accepta autem potestate a Rege, ut ubi vellet, illud ædificaret, elegit locum valde amœnum, et monachis nimis congruum ad habitandum : ubi et Rex postea plurima propter Dei omnipotentis amorem contulit beneficia.

66 Est autem locus, pergentibus ad ortum Solis de Fonte Patris, situs supra litus Uvisiræ, in modum Δ litteræ, vallis plantie collocatus : habet ad ortum Solis præfatum alveum, et montem porrectum in facie juxta fluvium. Porro a meridie mons alius egrediens e fluvio, sinu tendit ad occasum. A septemtrione vero alter e regione pari situ pergit, quousque sibi invicem, viam per medium dantes, copulenter : itaque ita in medio fit vallis, figuram Δ hoc modo, quantum recorder exprimens; nec immerito nam magister veritatis, divino mûtu edoctus, talem elegit locum, qui et Christi nutritio discipulos, et suo eos describeret caractere, et signaret situ.

67 Nihil enim in omnibus Geometria figuris, triangulari consummatius aut perfectius invenitur. Est enim hic numerus totius latitudinis et superficiæ in Arithmetica solus principium; in Geometria idem planior invenitur. Et quisquid diligenter inspexit hanc figuram, neque in his artibus aliquid mirabilius reperitur, neque in nostra disciplina quidquam majus aut melius prædicatur, quam Trinitas Deus verus. Igitur sine hoc numero formatum aliquid, nihil perfectum innuitur, videlicet sine principio ac fine, et horum medio inter principium atque finem. Hæc vero figura princeps est, ut dixi, latitudinis, eo quod ceteræ omnes superficies in hæc resolvantur. Ipsa vero, quoniam nullis est principiis obnoxia, neque ab alia latitudine, nisi a se sumpsit initium, in sese ipsa resolvitur. Quæ si ita sursum erecta fuerit, ut ostensum est, igne caritatis flammare ibidem habitantes debere monstratur. Quod autem ipsius a latitudine fit initium, ostendit latum Dei mandatum nimis, non nisi dilatato corde perfici posse. Quod vero omnes superficies in se resolvit, liquidum signatur, quod omnes reliquæ virtutes ejus latitudine consummantur : et ipsa caritas non nisi Trinitatem colendo in unitate perficitur, ut vera perfectio, in his tribus Unitas individua teneatur. Hæc ideo me dixisse sufficiat, ut monstrarem, quam prudens idem ac sapiens fuerit, quantoque caritatis ardore fervebat, qui talem ac tantum discipulis habitandi locum pararat, irriguum aquis, velut si minor Ægyptus esset, et alter Paradisus Domini, venientibus de Fonte Patris in ortum Solis. Vere, de Fonte Patris, dixi, quia in Christo renati, creduntur exinde non solum ad ortum Solis, sed etiam ultra Solem usque transcendere. Quem locum beatus Pater Corbeia alterius de nomine vocavit, ut signum esset in posterum, a quo prius illud esset fundatum.

CAPUT XVII.

Adelardus suis studium paupertatis inculcat. Iis sedulo prospicit.

Quis, mi Pater carissime, narrare sufficiat providam doctrinam tuam in omnibus? Vere fateor, quod quoties tui recorder ad liquidum, miror satis quam providus eras in omnibus. Recorder enim doctrinarum tuarum, quibus eos alebas et instituebas tenellos de fide et caritate, inter quas etiam spem mediam collocabas, deque moribus et de omni doctrina vite. Qualiter etiam oblatas sibi res a quolibet suspicere debuissent, cum ipsis inter sollicitudinis negotia peragebas; commendans illis per omnia, ut in nullo terrenorum cupidi essent, neque quidquam vellent accipere, unde alii gravarentur : etsi heredes essent rerum largitoris, caute considerarent ne forte ipsi, quorum erat

PER S. PASC. BATHON. Act. 20. 33

Corbeia Saxonica situs. * id est, Paderborna. quod Padi (fluminis) fontem sonat.

Formæ triangularis perfectio. * Sir. habitandis.

Psal. 118.

* Sir. semper fines.

Juniors instituit.

PER S. PASCHE
RATHIER.

*Adhortatur
eos ad pau-
peritatem.*

hereditas, postmodum inopes fierent. Hac erat ejus sollicita et pia consideratio in omnibus, quibuscumque praeerat locis: ut neque inhonestum quidquam acciperet, neque aliquis quasi causa misericordiae postmodum poenitudine premeretur. Dicebat enim, quod multi, non solum rectores Ecclesiarum, sed etiam ipsi ibidem Deo degentes, qui saeculo renuntiassent videntur, ob id decepti essent, quod rebus nimis abundarent in tantum, ut saeculo servire denique cogentur, qui mortui esse mundo debuerant. Quid, inquit, prodesse poterit rebus propriis futuris exoliari heredes, et rursus eos mancipari negotiis saecularibus? Constat igitur nos in praesenti tempore ideo Republicae deservire, quia ipsa nostris attenuata cupiditatibus, ex se subsistere non posse manifeste causatur. Et ideo nos infelices, qui liberi esse in Christo debemus, facti sumus turpissimae servitutis, etiam inviti, servi. Occasione itaque accepta, quasi in Dei causa mundi militiam bajulamus, cum Apostolus dicat: Nemo militans Deo implicat se negotiis saecularibus. Neque enim a nobis exigitur, quod necessaria tantum retinemus; sed quia superflua, ut ab ipsis dicitur, possidemus: et unde miseri latius in possessione esse cupimus, inde angustamur in omni opere bono. Quapropter filii, estote contenti paupertate Christi, sine qua nemo est dives. Noveritis enim, quod beati sunt pauperes spiritu, quibus regnum caelorum reponitur. Et ideo fratres mei, nolite, quasi pro pietatis opere, sectando avaritiam, possessionem aeternam perdere. Estote igitur, quod vos aeterna Christi vocatio esse voluit: ut paupertate Christi participando, divites esse cum eo sine fine mereamini.

Gaudet Adelardus profectu suorum.

69 His et hujusmodi cum eos quotidie corroboret ac confirmaret, construebatur ibidem, Deo agente, non solum monasterii, sed etiam caelestis patriae fundamentum. Quid putas, quanto tunc gaudio afficiebatur ejus animus, quantaque laetitia, cum Dei omnipotentis amor ita flagraret in eis, ut etiam omnis illa regio Deum per ipsos benediceret? Fateor itaque quod ad nos nonnumquam rediens, prae amore pio et spiritali gaudio vix se poterat continere, hinc inde exultans atque gaudens, quod Christus per eum glorificaretur in multis; nos quidem rigans ac pascens caelesti pabulo, illos plantans in Christo ac propagans, agebat ut fructum plurimum Deo ferrent. Itaque sic in omnibus se exhibens, Christi vires agere credebatur: etiam et forma humilitatis omnibus anteibat.

Ad hunc semper anhelat.

70 Qui ita jugiter uno jubilationis afficiebatur spiritu, appetebat ingressionis campum: quae ingressio, secundum B. Augustinum lib. de animae quantitate, una de septem, et sexta perfectionis est virtus. Quintus siquidem earum gradus, est Tranquillitas: sextus, Ingressio: septimus, Contemplatio. Quae ita decemissime possunt edici: In seipsa, dum anima qualibet seum ingreditur et versatur: Ad Deum, dum quotidie ardentius desiderando, ad eum ingreditur, ita dicens: Sitivit anima mea ad Deum fontem vivum: quando veniam et apparebo ante faciem Dei? Apud Deum, cum jam claro lumine indesinenter contemplando ei inheret, in quem desiderat etiam Angeli prospicere. Quo nunc senex noster se pervenisse laetatur, letatur meruisse, gratius agit, atque comprehendisse summo alacritatis animo amplectitur.

§ Reg. 2 12.

71 Unde quid aliud dicam, quam illud Elisaei, Pater mi, Pater mi, curris Israel, et anрга virtutum? Ecce nos quam subito desolatos relinquimus: et ideo quaerimus te lacrymosa voce, et scrutamur mellifluis moribus tuos mane in praecordiis nostris: nec usquam pupilla oculi nostri silet, neque consolatur, nisi cum sibi te pro nobis melius adeste promittit. Recordamur enim, quibus nos lactabas uberibus, vel quanto in te Dei fruebamur oraculo, quantisque ferebamur alarum romigiis, et nutriebamur caritatis visceribus: ita ut

Ejus ergo sus currit.

si saxei essemus, tua nos molliret pietatis oratio. Omnia enim nobis omnibus factus eras, ut Christo nos lucrificeres. Quod si ad speciale quorundam te vertisses negotium, uni in momento dabas vitae consilium, alium interdum delineabas osculis. Porro illius manum stringens, alterius animum miro demulcebas affectu, atque ita omnibus unus eras, et totus singularis.

72 Fratrum vero nomina, licet scripta intra viscera sanctae sollicitudinis semper feneres, de manu tamen certus eorum numerus diligenter scriptus pene nunquam aberat: idque ideo, ut omnes sedulo inspiceres, et mores singulorum apud te sollicitus pertractares. Jam enim de singulari tecum in judicio disceptabas, ne damnum postmodum de creditis ovis sustineres. Bene igitur noveras, quid cuique expediret: et ideo omnibus exhibebas, quod saluti singulorum congrueret. Erat ergo discretio tua in nullo, quantum dici fas est, exorbitans a proposito, facilitate complendi quae singulis expediret; generaliter vero procurando cunctis congrua. Nullum ferme per hebdomadam familiaritatis affectu non allocutum relinquens: nullum quem in die generaliter, nisi ex aliqua impossibilitatis causa, non instrueres: omnibus praebens salubria, nulli prorsus denegans, ut credimus, necessaria. Ideo filiae Hierusalem, prout compellor dicere, flete hunc senem nostrum, et lamentum sumite. Flete virum, qui vestiebat nos caritatis cocco, desuper totum deliciis intextum, qui praebat cultui ornamenta virtutum. Induite cilicium, et amare plangite: quia qui consolabatur nos, et fovebat quasi nutrix in gremio, sublatus est et recessit. Unde plorans plorabat anima mea, et erunt lacrymae in maxillis meis, quamdiu non intueor quem deligit anima mea. Putasne veniat mihi, Pater, tempus, quando vel si quoquo modo liceat faciem speciemque vultus tui conspiciere?

Suorum nomina descripta semper penes se habebat.

Singulos quot hebdomadis alloquebatur.

CAPUT XVIII.

Ad mortem ut sese preparavit.

Sed quid interim jam deinceps agimus, anima? Ecce nunc usque quasi inter roseos versati sumus campos, et conspeximus amœna virtutum, de fonte sancti Spiritus uberius irrorata. Nunc vero instat, ut mortis ejus finem pandamus, quem habuisse talem, glorificandum est; amisisse, flendum; pervenisse vero ad Beatorum gaudia, congratulandum. Sed quanto nobis jucundius est, in eo quod amatur versari; tanto gravius est, ejus absentiam, quam semper presentem cernimus, tolerare. Unde ceu respersum nebula, mœstum est omne quod inspicimus: caligant oculi nostri, operimur singulibus, tremunt digiti, rotatur caput, funduntur lacrymae: et insuper est pio amoris effectu quaedam flendi voluntas. Unde et quanto haec prolixius ad consolandum cudimus, tanto ardentius amore afficimur, amando quoque dolore preminur. Ideo, mi Pater carissime, ocyus transibo obitus tui paginas, in quo diutius immoranti vehementer languor ingruit. Hinc quidem interim adstillat lugendi facultas, sed paulo post consolabimur de perventa, quo tu nunc letaris in gaudio. Unde quaesumus, priusquam incipiat calamus pulsare tui exitus horam, revertere Sunamitis, revertere, inquam, paullulum, ut intueamur te. Recipiet enim inde spiritum linguae calamus, et levius transibimus amaros legendi cursus. Revertere, revertere mi carissime. Et quid videbimus in te, nisi ut castrorum acies quomodo sis ordinatus? Ad nos saltem semel, quaesumus, convertere, ut omnes, quem te prius habuimus, quantisque et modo sis, videamus. Ecce ascendisti, novimus, per desertum quasi aurora consurgens, pulcher ut luna, electus ut sol, terribilis in Deo, velut castrorum exercitus ordinatus.

Maximum sui mortuus desiderium reliquit.

Mortuari ad suos oratus.

74 Quid igitur terribilius humanis adspectibus videri potest, quam tui vultus erant adspectus in hora, cum nobis indulgentiam dares? Præceperas enim, petentibus nobis, Pater, ut omnes humi sederemus : quatenus tu os nostrum ex integro, et nos tum erectis oculis potuissimus conspicerere. Quo, fa-teor, nil me ordinabilius a magistro audisse indultum, nilque flammatus aut horribilius aliquid me vidisse, quam in tuis oculis. Pressius itaque emuleans sensum, ita affatum cunctis es locutus : Ecce, inquis, de creditis ego ovibus rationem redditurus venio : vos autem, o mihi commissus grex, de obedientia et inobedientia vestra sententiam excepturi, attendite, quod idem, qui nunc adsisto, in tremendo iudicio vobis coram adero, et quid de talentorum pecunia sin lucratus, vel quomodo illam expenderit, presentabo. Attamen interim, si quid est, in quo excessi in vobis sciens aut nesciens, volens dolensve, indulgete, prout ego, juxta quod oportet, si quid est quod meum sit indulgere, vice Christi relaxo.

Petit ab usve-niam.

Parat se ad mortem.

75 His igitur tum ita præmissis, plenus fervore spiritus recessit, quasi jam futurus arboriter in suo : ut instrueret se, quasi contra spiritalia nequitiae tunc in caelestibus pugnaturus, rationem villicationis suae redditurum : licet semper quasi in mortis articulo pertractasset, tunc tamen velut contra legiones iturus, diligentius mentis aciem disponebat, si forte ludibria hujus vitae sine impedimento posset effugere. Sed quia occursor decuplum ejus viginti millibus superare legitur, semper quae pacis sunt, Dominum precabatur : Domine, inquit, pone me juxta te, atque ita cujusvis manus pugnet contra me : alioquin turmas non effugiam iniquorum, quia tu solus inventus es inter mortuos liber. Venit enim ad te exactor, et in te non invenit quidquam quod suum esset. Idecirco fac me firmus in te inherere, ut et ipse per te tuo in corpore mali totius inveniar liber.

Ecce opera sua discunt.

76 Qui totum se ita discutiens, adhuc invenit in se qualiacunque, quasi nondum exhausta, et præcepit ea coram quibusdam fratribus exponere, (quorum unus, etsi indignus, ego eram) interrogans, si de his se in iudicium merito venturum fore pertimesceret. Quibus auditis, juxta divinam scripturam percensuimus, non ad eum pertinere, quae ipse quasi sua longe diuque plangebatur. Quid putas quam subtiliter secum reliqua disputabat? quam sibi severus erat, qui pro alienis etiam, ut pro suis, se puniebat? Interea singulos de singulis monens et instruens, aiebat, ut post obitum suum in electionis pace, caste ac recte secundum Deum inter se convenirent. Exposuit etiam fidem suam coram quibusdam ex nobis, pene et omnem doctrinam quam docuerat, ut ex hoc eam firmius commendaret pectoribus nostris. Hinc est quod tali absentem mœnore suffundimur : inde vero gaudentes sumus, quia de Patre talia recoluntur. Hinc ad hoc afficimur, ad aliud hinc protrahimur. Plangimus in eo siquidem maturitatem morum, fidei firmitatem, soliditatem spei, caritatis fundamenta, ex integro altissimam Christi humilitatem, et ditissimam in omnibus largitatem: nec ut Salvator, inquam, miseram Hierusalem ego lugeo: sed ploro in minus morte pariter omnes virtutes occubuisse : non quod nobis desit ille, qui abiit; sed quod talem videre desivimus, quem sine lacrymis vix aut nunquam recordari valeamus.

Singulis monet.

Luc. 19. 44.

77 Quis enim sicis oculis ejus recordabitur, in quo pene omne honestatis decus sublatum est? Aut quis non doleat presidium totius Europæ subito deperisse? Vel quis sine mentis scrupulo poterit epistolaram ejus nitorem eloquentiae recitare? Quem si vulgo audisses, dulciffimus emanabat. Si vero idem barbara, quam Tentiscam dicunt, lingua loqueretur, præmiebat caritatis eloquio. Quod si Latine, jam ulterius præ aviditate dulcoris, non erat spiritus. Idecirco mihi carissimè o vos omnes, qui nostis quid boni habeat tanti viri presentia, et transitis per viam, attendite

Peritius erat languentem, et eloquentem.

et videte, si est dolor sicut dolor nostrum omnium. Videte igitur quam salùto vindemiavit nos Dominus, et facti sumus squalidi, venustate sublata. Anrigo possedit nos, quia decus roseum versum est in favillam.

CAPUT XIX.

Ultima ejus aegritudo : pia mors.

Paraverat ergo se Simeon senex ad natalem Salvatoris accensis lampadibus occurrere, et Regem Regum Dominum Jesum procedente inde thalamo suo nulis suis letus suscipere : sed tetigit eum triduo ante natalem Domini validissima febris, dum juxta consuetudinem noctis medio in basilica flet. Qui ita perdurans ad vigiliam una cum fratribus, hostiam jubilationis in pectore Domino consecravit: et quanto, ut multi testes sunt, altius voce canebant chori, eo amplius idem flebat in júbilo. Sicque se pertrahens ad matutinorum usque laudes, nec minus amore Christi fabricitans elangebat, sicut scriptum est in Canticis: Fuleite me floribus, stipate me malis, quia amore languo. Et dum quotidie magis magisque multis premeretur doloribus, spiritum non relaxabat, semper Deo intentus. Disponebat igitur ita omnia providus, ac si nihil mali ferret in corpore: instituens et ordinans ita singulas officinas, ut nil finis ejus imperfectum inveniret, præcipue ut et sanctus dies dignis celebraretur honoribus. Quo peracto, vehementius cepit urgeri febribus : quotidie tamen ad oratorium B. Martini veniens, quem copioso amore in vita semper dilexerat, ibidemque Missas audiens, communionem sanctam percipit, donec ultimus dies vitae a noctis hujus eum eduxit caligine.

Febris correptur.

Cant. 2. 5.

Eger quotidie audit Sacram et communiat.

79 Interim vero audiens beatus vir Hildemannus Episcopus, quem ipse monachum nutrierat, et per concessum Regis tanto Bellovacensi sublimarati honore, sanctum agrotare Patrem, advenit illic, et excebat jugiter ante eum, donec vivendi finem fecit, et eum propriis manibus una cum cunctis fratribus sepelevit. Qui dum advenisset, gavisus est sanctus Pater alacritate maxima et lætatus, ut vix se ferret præ nimio exultationis gaudio. Agebat namque Deo immensas gratias, quod de hujus eum consolaretur adventu, et dicebat: Deus omnium institutor et rector, gratias tibi ago, quia non sum fraudatus a desiderio meo.

Eger adest Hildemannus Episc. Bellovac.

80 Interea cum cœpisset idem sanctus Episcopus a nobis percontari, utrum benedictionis oleo, sicut a B. Apostolo sanctum est, deberet perungi; interrogavimus eum, utrumne vellet, quem proculdubio scieramus peccatorum oneribus non detineri. Quod ille audiens, erectis oculis in caelum, cominus obsecravit ut feret. Quid putas tum sanctus agebat animus? quantis tunc replebatur lacrymis? Erant igitur oculi ad Deum defixi, manus vero ad caelos extensae, invitansque sanctum Spiritum, dicebat: Nunc dimittis servum tuum, Domine, secundum verbum tuum in pace, quia percepi omnia tui mysterii sacramenta: et nunc quid super est, nisi ut ad te veniam? Veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu vis : tantum fiat voluntas tua. Alioquin sitiverat jam idem diu venire ad fontem. Unde et quasi jocosa voce, plenus gravitate fidei, frequenter dicebat : Hinc ibo, et ad Deum meum veniam : lætus, inquam, veniam, lætus moriar, lætusque transibo ingentes hujus vitae foveas : quoniam ad gaudia perventurus sum sempiterna, longe mihi ante promissa.

Jacob. 3. 14.

Ab eo intingitur.

81 His et hujusmodi dietis sedulo se armabat Christi miles, donec ingressus est locum tabernaculi admirabilis, in voce confessionis et laudis: ubi et inventus est exercitus multitudinis festa celebrantis. Illic jam senex noster tripudians creditur præcurrere : Nox præcessit, dies autem appropinquavit. Qui cum quotidianis diebus adhuc in carne fabricitans, inmensis se Deo taliter commendaret laudibus, contigit subito, dum

Anhelat ad mortem.

PER S. PASC. RATHER. Christus cianpart.

dum solus apud se ageret, ad eum ingressum fuisse sanctum Episcopum: ad quem continuo exclamans, ait: Curre velociter, o Episcope, præcipio tibi, et osculare pedes Domini mei Jesu Christi, quoniam ecce adest. At ille audiens, valde contremuit; quia quo iret, vel quid ageret, penitus ignorabat. Ille vero hoc dicto, recepit se sub silentio, et quievit. Tum deinceps peracto die octavo natalis Christi alacrius cepit insistere, ut jam hinc ei celebratis diebus liceret abire, si quo modo ipse tandem perveniret ad festum quod nox non interceptit, neque morbo corrumpti potest. Et peracto igitur jam noctis media: spatio, ita adorsus est, et fratribus dicebat: O filii, semper mihi in Domino multum carissimi, scitote quoniam hodie hinc ibo, datum est enim mihi jam hinc exire, ac videre, (quod utinam fiat) et apparere conspectui Redemptoris mei. Finitus est ergo jam cursus certaminis mei, et restat penitus, quid accepturissim pro vocationis præccepto, ut ignorem. Credimus nos tamen Pater quod nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, (alioquin vacuus est labor fidei) præsertim qui dicere cum Apostolo veraciter potuisses: Cursum consummavi, fidem servavi: de reliquo quid aliud, quam reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi justus judex in illa die?

Prædicat mortem suam.

2. Tim. 4. 7.

82 Tum mane jam facto, accesseris nonnullis ex nobis, cepit idem B. Pater urgere, quatenus matutinas orationes prævenirent. Quibus dictis, in laude Christi cælestis ejus lingua obmutuit. Tunc vero simul convenientibus omnibus sanctis fratribus, communionem sanctam percepit ferme hora diei prima, sicuti mos est, et cœperunt eum hymnicis laudibus Domino commendare, atque ita perdurantes in ejus exequiis, usque in horam diei nonam. Tum idem quando et Christus in cruce, emisit spiritum, ut daretur iudicium, quod cujus crucem in vita tulerat, quemque secutus fuerat, ejus et in mortis articulo sequeretur vestigia, donec perveniret ad eum quem quæsi erat, quem optarat, quem et diu de toto corde desiderarat. Quis, putas, tunc ea hora luctus omnium erat, et quam præcipua fuerint lamenta monachorum? Attollebatur autem sursum vox una cæntium in excelso, et fletus omnium deorsum singulorum scindebat pectora: quoniam, sicut alibi dictum est, et pium erat tanto viro gaudere, et pium erat ejus abscessu flere. Quis enim non fletet, etiamsi de silice natus esset ea hora, cum inclutus Dei pastor hinc abiens, cælos peteret? Ipse enim erat, bone Jesu, quem in toto ex omnibus solum Abbatem reperi: ipse ex universis, quem alterius plus quam sua quærentem inveni. Qui, sicut mater amat unicum, ita quosque tenerrime diligebat, atque ut solidiora caperent invitabat.

Iterum communiat. Felicissimè celebrat.

Omnnes luctant.

NOT. 35.

CAPUT XX.

Ratheri luctus. S. Adelardi sepultura.

Luget Anctor S. Adelardum sibi ereptum.

Quapropter, quæso, attendite viri, et videte universi populi matrem Corbeiam flentem, (quod est alvearium monachorum) flentem, inquam, ac dicentem: Ablatus est magnificus meus mihi, et nullus est qui consoletur me ex omnibus caris: quoniam complexit Dominus furorem suum in me, et fecit quæ cogitavit. Complexit ergo, quæ præceperat a diebus antiquis: Terra es, et in terram ibis. Idcirco abiit carissimus mihi, et recessit. Reversa est ergo virgo Israel ad civitates suas, et deinceps ambulat gloriose super aquas redemptionis æternæ. Ipse namque est, qui erat mihi votorum carissimus: ipse convertens animam meam, et custos vitæ meæ: ipse qui consurgens pro nobis in principio vigiliarum, effundebat velut aquam cor suum ante conspectum Domini. Nunc vero posuit nos Dominus ad modicum desolatos, propter eum mœnore confectos. Ideo ergo ponimus in pulvere os

nostrum, sperantes in misericordii Domini, si forte sit spes ut pervenire possimus, quo jam pius patronus noster pervenisse creditur. Quod donec fiat, donec optata dies veniat, hæreat lingua mea faucibus meis, si tuinon meminero, Pater Adelharde, si non te proposuero in principio recordationum mearum. Alioquin obliviscitur me dextera mea, nisi nomen tuum laudesque pandam. Credo mi carorum carissime, quod prius maternus amor perire possit, quam nos te non diligere. Quia etsi illa suorum obliviscitur, nos tui nunquam oblitus erimus: sed dum sæcula manent, et nox cum die partitur vices, fama prædicabitur de te semper sanctissimæ vitæ, nosque tua nunquam immunes erimus a laude. Tu autem, quassumus, trahe nos hinc post te, curramus in odorem unguentorum tuorum: quia meliora sunt ubera tua vino, fragrantia unguentis optimis. Recti enim te diligunt: et ideo quærimus, quousque perveniamus, ubi pascis, ubi cubas; scimus namque, quod in meridie.

84 Neque igitur, juxta quod fabule ferunt Threiciam fecisse vatem, geminus apud inferos conjugis mortem: sed super astra tollimus patris nomen, quo te solemniter conscendisse fatemur. Ergo etsi felix fuit ille, qui fide potuit lucidum boni fontem videre; et felix qui potuit vincula gravis terræ solvere; feliciores sumus nos, qui possumus post te Patrem talia et tam sancta vota dirigere. Fingitur enim ille præfatus vates flebilibus modis flendo post conjugem silvas currere fecisse, amnes stare immobiles; junxitque intrepidum latus cervæ saxis leonibus; nec timuit lepus jam cantu placidum canem. Cujus cum fervor intima pectoris flagrantia ureret, nec sic mulerent animam cuncta quæ subegerat; ita mites ad superos, quærens conjugem; nec reperta, infernas adiit domos: illic sonantibus chordis blanda carmina temperans, quidquid de præcceptis * Musarum fontibus hauserat. Ad cujus voces umbrarum dea miserans: Tandem, inquit, vincimur arbiter: et ideo donamus conjugem viro, enuptam carmine. Quid putas tum ille, juxta poeticam narrationem, luctus dabat? quantosque threnos geminans amor moverat? quantisve precibus veniam implorarat? Cujus nova carmina stuperat infernus, ultrices scelerum deæ jam mœstæ maderant lacrymis.

Orpheus fabula.

* Sat. Sat. muscorum.

85 Sed nos, Pater carissime, talia non ideo inferimus, quod ignoremus neminem ab inferis sine Christo regressum fuisse; sed quid boni habeat amor, volumus aperire. Amor enim maxima lex sibi est: et ideo imitando quærimus te quasi per legem, quia omnis * vita tua, lex vitæ fuit: ut mereamus pervenire ad te, imo ad te, quia ad Christum, quo te pervenisse credimus et optamus. Et precamur, ut Deus nostris fletibus motus exaudiat, et doneris feliciter nobis, imo nos tibi, quia te Paradiso datum petimus. Credimus namque, quod ibidem coronaris jam de capite Amara, de vertice Sanir, de cubilibus leonum, de montibus pardorum. Ista quippe omnia triumphando vicisti: idcirco factus es snavis inter delicias Paradisi et decorus, nec est in te macula. Dextera igitur Christi amplecteris, et lavam sub capite pacis somno dormiens premis: et ideo factus es coram eo quasi pacem repiens. Lectus ergo tuus, quia in pace Christi versaris, floridus juxta meriti qualitatem: tigna donus tuæ cedrina: laquearia vero cypressina. Et nos quidem, Pater amiceissime nobis, juxta quod intelligimus, gaudemus et gratulamur tibi, quia eversa domo, inventa est in te drachma, qua perierat: perierat enim noctis caligine circumfusa, sed accensis lampadibus, tibi feliciter demum invenitur. Unde interim quando aliud non valeamus, jura sepulchri tui flentes circumsedemus, et superadspersimus orationum flores. Legimus super illud nomen bonum, quod melius acquisisti, quam divitias multas. Nam nostrum alii pallentes violas tibi et candida lilia carpunt; alii narcissum et florentes rosas; alii serpillum

* Sat. Sirm. Via.

Honores mystici fuerit S. Adelardi exhibit.

lum benevolentem spargunt: isti colocasia et mollibus illud vacciniis pingunt: quidam et suaves intermiscunt odores: nonnulli vero falsis lacrymarum rigant fontibus, et ego litterarum superintexto pallas: quatenus avi temporibus futuris, sanctum servet nomen. Neque enim faciatæ artis eloquentiatexto; sed sindone munda, puritatis opere, illud involvo. Alioquin si quis plenus hunc virum nosse desiderat, quam fortiter fide mundum vicerit, legat illud, ubi inscribitur ei nomen novum et nomen civitatis novæ Hierusalem. Et cum intellexerit, quibus civitas fulgeat ornamentis, hoc totum illi conferat: eo quod ibidem quodammodo ipse civitas, et possessor hujuscæ civitatis a Deo creditur esse factus.

86 Unde gande et lætare virgo fidei, felix Corbeia, ex antiquo vocata: quia meruisti talem in Christo frui et possidere patronum. Quæso te, mater religionis inelyta, amplectere hunc virum, quem tu tyro-nem cælestibus sobrie ac discrete instituisti moribus: et imitare illum, qui te postea multis amplavit honoribus. Quare igitur mœreore consumeris virgo et filia Dei summi, quasi non sit tibi consiliarius? Ecce fratrem reliquit tibi heredem, qui multis adhuc pro te sudabit laboribus. Absterge, quæso, lacrymas: quoniam mittes obviam de medio tui etiam hunc senem, cum universæ terrarum partes miserint eximios quosque viros. Porro vicina monasteria cum dederint, videlicet Vedastum * Atrebates, et Centulum Sanctissimum Richarium, et alia circumquaque viros religione nobiles; dabis forsitan et tu non impari voto virum Deo dignissimum. Neque infucunda tunc eris, cum inter reliquos istum etiam Domino de terræ pulvere generabis: imo lætandanda et gaudens veniendo venies, saltem paucos ferens manipulos. Idcirco confortare et robustius age, donec Analee occurrat in via, quoniam alter Josue jam tecum dux et præ-vius virtute, pugnat in acie. Fulci igitur istum, jam in capite inter plurimos dimicantem: attende et illum in monte jam Domino palmas ad sublimia porrigentem. Hic pugnat, ille orat: hic hostem premit, ille vincit. Iste namque est, carissima mihi mater, fratrum amator, et populi Israel. Hic qui multum orat pro suis caritate perpetuus. Hic qui jugis, ut credo, intercessor erit pro civibus. Unde et Domine, juxta B. Ambrosii vocem, quia nemo habet quod aliis plus deferat, quam quod sibi optat: non nos ab illo post mortem separe, quem in hac vita carissimum sensimus. Sed ubi es, non facias esse simul cum illo: ut vel sic ejus perpetua visione apud te fruamur in Christo, quem propter te in hac vita carissimum vade dileximus, nunc in pace Christi sepultum.

87 Sepulta sunt autem decenter membra carissimi senis, in basilica B. Petri Apostoli sub fastigio inter ejusdem mediocræ quatuor ecclesiæ centra, tectus polito lapide: super quem octonis sculptum versibus musici carminis haustu digne legitur:

*Hic jacet eximius meritis venerabilis Abba,
Noster Adalhardus, dignus honore senex.
Regia prosapiæ, Paradisi jure coloratus:
Vir charitate probus, navibus, atque fide.
Quem dum sub tunulo revolvis tu quisque viator,
Cerne quid es, quid eris, mors quia cuncta rapit.
Nam post octavas Domini hic carne solutus,
Succedente die astra petivit ovans.*

88 Et sunt ibidem perhumati quatuor circum-quaque venerandi viri, qui fuerant uno ejusdem officio servitutis a Domino propagati. Quod factum non casu contigisse puto, sed ut quorum una in Christo fuit militia, post Jesum crucem sublimis eodem in loco ferre propriam, usus esset et sepulture locus, qui * eo dumtaxat secundum similitudinem ejusdem Crucis insignis * cohereret. Quorum medius senex noster cernitur, super quem signa ad horas divini officii pulsantur, ut ex hoc clareat, juxta quod provenisse creditur, quia fuerit lingua ejus cymbalum

sancti Spiritus, et Invitatorum ad divini operis officium, ibidem dedicatum. Unde et octoni versus, quod post octavas Domini obierit, titulantur: quatenus monstretur eum opere consummato, quo dudum omnes invitaverat, ad octavam Domini, nullo litterarum immينو numero feliciter pervenisse.

ALIA VITA S. ADELARDI

AUCTORE

S. GERARDO ABBATE SILVÆ-MAJORIS.
PROLOGUS.

Magnus Dominus et laudabilis nimis, gloriosus et magnificus in Sanctis suis. Ipse est enim corona Sanctorum, ipse spes, exultatio et gaudium. Ejus singularis visio, eorum est universalis delectatio. Horum autem exultatione fundatur universa terra, mons Sion, Aquilonis latera, civitas Regis magni, universitatis Ecclesia. Quæ numero compta germine nuptiarum, et per eas diverso fecunda ordine filiorum, civibus electis ornat Jerusalem, urbem illam scilicet cælorum, ad cuius hæc terrestris Ecclesia præfiguratur imaginem. In hac spes civitatis illius habetur, in illa res desiderata tenetur. Hæc beatos facit, illa electos reficit. Nec est ista expers civium illorum: Deus enim cognoscitur in domibus eorum. Ubi videlicet Imperatores curvantur ante tumulos piscatorum; pisatores honorantur successione Pontificum; Pontifices religione Abbatum. Et ideo summo nos delectet succumbere bono, tanto voluptas sit subesse Domino; qui non modo factor est incrementi proficientium, sed et remediabiliter providet casibus ruentium, dum et Angelica præstat nobis suffragia non deesse, et patrocinia confert Sanctorum; quos pro reatibus intercessores non dubitemus efflagitare. Quos cum diversis attributos provinciis communibus omnes conveniat passim honorare officii; singulis tamen quibusque locis misericorditer provisos attribuit, quos specialiter nobis amplectendos et propensius exorandos voluit.

2 De quorum numero lux patrie B. Adalardus, Corbeiensium extitit Abbas prædicandus, qui non solum Francorum gemma, sed et Saxorum oriens effulsit stella. Genuit filios Ecclesiæ, nutritivos patres Corbeie. Denique S. Anscarius, qui a Walone ipsius S. Adalardi fratre in Corbeia fuit electus, ut a Rege Ludovico cum Herioldo Danorum Rege ad prædicationem Danorum mitteretur; quique postea pro fide Christi multis pœnis ab eisdem affectus tandem in Brema Archiepiscopatu suo requievit, multis meritis decoratus, ejusdem S. Adalardi auditor fuit et nutritivus. Ratbertus quoque Paschusius ejusdem Abbas loci, qui luculentum edidit librum de corpore et sanguine Domini; ejus meruit paternitatem digna filiatione sui: cuius etiam corpore cum reliquis illustratur Corbeia; qui diversi per diversa, diversæ sanctitatis in Christo adepti sunt merita. Hic autem qualis fuerit et quantus, in quadam epistola testatur Abbas Lobienis Herigerus; qui eo tempore inter sapientes habebatur sapientissimus. Quamquam longum est hic interponere.

3 Ad S. Adalardum, de quo digressi sumus paulisper, calamm studeamus convertere. In ejus caritatis dilatatione, tanta filii sui fervebant dilectione, ut a quadam eorum tanta sit composita prolixitate ipsius vita, tanta lamentationis plena amplitudine, tanto cantici canticorum amatorio languore, ut magis epithalamium dici possit, quam textus aliquis historie. Quia confusione non mediocriter offensus Corbeiensis tunc custos Ecclesiæ, sæpe monuit Abbatem ut recidi juberet superflua quæque. Sed illo sæcularibus curis occupato, compunctus iste reverentia Sancti, cui hærebat amoris privilegio, flores ipsius vite decerpi jussit e tanto viriditatis prato.

Cujus

PER S. GERARD.

NOT. 36 et 37.

Ecclesiam Sanctorum prote succeda.

Sancti incelsi pro nobis intercedant.

S. Adalardus discipulum habuit An-scharium Bre-mensem Archiep. de quo 3 Februa.

Item Paschasium Ratbertum.

Adalardi vita per Ratbertum, epithalamium potius quam histo-ria.

Hæc sub Wala S. Adalardi fratre et successore scripta.

* *ms. Corb. Atrapis.*

S. Adalardi sepulcrum.

Eptaphium.

Abi ibidem Abbatem se-pultum.

* *Sur. Sirin. eos.*

* *Sur. Sir. connecteret.*

DE S. GERARDO.
Nec vita hi-
storie scri-
pta.
Vide 13 Junii.

Cujus parendo jussioni sub brevitare non detrahitur priorum sententia; excepta illius, qui non authentice sensit de hac historia in S. Viti translatione, non nisi denique per hanc scribendi viam ingressus. Quomodo enim aliter interponeret Corbeiam novam quam construxit S. Adalardus, licet ad unguem descripserit ipsam translationem factam per successores ejus, inordinatè tamen erravit de Chronicis Principum et Sancti successoribus. Ad ejus errorem falsitatis removendum sufficiens sit cunctis legentibus ejusdem scriptoris testimonium, qui etiam hoc quod ignorando asserit, in hac monet historia requirendum. Quapropter nunc ei hujus inordinationis offensam donemus, eo scilicet tenore, ut in his quæ secus quam sunt sentit, a nullo sit per singula credendus, et sic ad rei veritatem scribendi calamum vertamus.

706. 38

CAPUT I.

Adelardi genus : vite monasticæ tyrociniûm.

Tempore igitur quo Carolus agebat in sceptris, ille scilicet Carolus, cui cum sæculo terminavit famam palma virtutis, tyrocinabatur in palatio Adalardus, puer bonæ indolis. Cujus quidem genitores non silet antiquitas, et ideo quantæ nobilitatis fuerit celare non potest posteritas. Secundum enim totius generositatis genealogiam, ab ingenio Francorum Regibus deducens nativitatibus lineam, Bernardum fratrem magni Pippini Regis habuit patrem: consanguineum quoque æquivoceum Pippini, Pippinum juniorem, consobrinnum, quem et collegam sub alas scholares, eundem Carolum Imperatorem. Fuit quoque Francus natione, qui Franci dicti sunt a firmitate; genere scilicet Trojami, qui per Illyricos sinus deducti Mæotidas insederunt paludes, duce quodam Antenore. Unde cum Romanis Æneia signa secutus civilis est eis communitas, et unius imperii quondam fuit et esse debet communis affinitas. Hoc autem eo tempore erat, quo Carolus Romanus Imperator dicebatur et erat. Ipse enim solus fuit, quem fama majorem mundus habuit.

S. Adelardi
genus.

Origo Franco-
rum : sed fu-
bitulos.

S. Adelardi
institutio, et
mores in ju-
ventute.

3 Cum quo postquam beatus puer liberalium fontem transivit non inloto pede, inter primos palatii ætate et sapientia cepit florere, et prius haberi sub ipso sceptrigerante. Timebat tamen Deum, et omni custodia servabat cor suum. Binos quoque fratres et totidem sorores habebat : quos sicut ætate ita et meritis anteibat. Licet enim utpote juvenis natura cereus esset in vitium flecti, immnis tamen erat ab his vitis, quibus illa ætas solet inquinari. Semper erat in ore ejus justitiæ attestatio, semper in corde injuriæ detestatio: et quanto junior, tanto perspicacior.

6 Sed ea tempestate, quos sibi amicos obsequium, ab eisdem veritas peperit odium. Imperator quippe Desiderii Regis Itolorum filie legitimum connubio nupsit: sed postea odio patris, injuria perosam repudiavit, et perjurus Optimatibus Francorum publico adulterio alteram regno superdixit. Quæ res quantum detestabilis fuisset, etiam nunc oriens occidenti nuntiare valet. Et si minus justis omnino displicebat, credo quia bonis et perfectis placere non poterat. Quapropter adolescens omnimodo detestans propinqui sui illicitum conjugium, publice obstans perjuros esse Optimates Francorum, elegit adhuc puer palatium et cum palatio sæculum postponere, quam talibus videretur communicari et consentire: ut propinquo, quem contraire prohibendo non posset, saltem fugiendo se dissentire monstraret.

Antium et sa-
culum relin-
quit.

Annos 20 nu-
tus fit mona-
chus.

7 Abdicatis igitur palatii insignibus et tyrociniò, vicesimum ætatis agens annum, quando juvenilis animus proclivior habetur in peccando, statuit suscipere jugum Christi, libertatem suam ejus servitute nobilitando. Cui quia non fiete militare disponebat, cœnobium in quo militandi exemplum acciperet nova religione quærebat. Cujus religionis officina deceus

invenitur locus qui vocatur Corbeia. Nec spes eum fefellit, quia quod devote quærebat, devotius sibi cessit. Quantæ enim fuerit nobilitatis tunc locus ille, satis cernentibus adhuc claret vestigiis tantum veteris ruinæ. Ut enim minus quam decet dicam de laude ejus, ipsa erat veraciter aula Dei, et absque concupiscentia pomi alter paradisi. Et qualis tunc erat, quæ modo vix signa Corbeie servat? utique talis, qualem decebat militem summi Imperatoris.

8 In hoc itaque loco pulsans, et pulsando admittens secundum regulam S. Benedicti instituendus, primo deposita sarcina et habitu sæculari ingrediendo, cœpit currere viam mandatorum Dei. Statimque discipulus effectus legis divine, qui antea jam perfectus erat magister mundialis scientiæ, per summæ humilitatis adeptionem breviter apprehendit utriusque legis perfectionem. Ad hoc enim venerat: ideo non magnus labor discedi erat. Sancti quoque Spiritus gratia omnia sibi faciebat docibilia, omnia penitus possibilis. Quidquid sibi imperabatur, ita parebat ac si divinitus imperaretur. Nulle secundus erat humilitas, et licet novitius, cunctis tamen prior religione. Erga priores digna acclinis veneratione, erga juniore paternæ affectus dilectione. Sicque omnibus omnia factus, paulo post, omnes præcedit virtutibus, qui paulo ante omnium erat pedisequus. Postquam conversione morum actu atque habitu professus, quem quærebat monachum, victorem in cœnobio se fecit monomachum, dextera quippe Dei confortatus, pugnabat contra nequitie spiritualia in caelestibus.

Ejus tyrocini-
um in vita
monastica

9 Cumque jam in tantum effloruisset, ut intra monasticam disciplinam magis inesse animo caelestibus quam terrenis crederetur et esset, committitur ei quædam obedientia, ut in omnibus probetur ille novus cœnobita. Commendatur ei cura horti excolendi, causa scilicet obedientiæ fructum exinde referendi, et (ut quidam asserunt) jussu regali, quasi scilicet hæc obedientia injuriatus, flecteretur animo ad palatium regredi. Quam obedientiam monachice et libenter suscepit: et susceptam pro posse et nosse devote supplevit. Excolebat hortum, et cum Maria requirebat in horto resurgentem Jesum. Videre erat novum cultorem nuper inter primos palatii latera sua tenentem, nunc rastro et ligone utricas terræ rapientem. Videre erat juvenem hortulanum, nunc laborantem in cuculla non sua, nuper inter Palatinos sericatum. Sed hæc mutatio dexteræ Excelsi, qui quos vult et quales vult eligit sibi. Prosus hæc erat via, per quam erat iturus ad astra.

Fit Hortula-
nus ad probri-
tatem humi-
litas.

CAPUT II.

Fugit ad montem Cassinum : revocatur.

Nec via sufficit ista, postquam usu progressionis affectata est, posse teneri visa. Quarit arctiorem, ut possit ascendere de virtute in virtutem. Nihil ei videtur ista conversionis ingressio, nisi per hanc procedat sibi major virtutum progressio. Considerat sibi non parum obesse, cognatis et parentibus medium interesse. Nimis quippe diligebatur a suis, et ideo ultra voluntatem suam visitabatur ab eis. Quæ visitation non solamen sibi erat, sed mentis desolatio. Eligens quippe non per vices Christi esse discipulus, quia etiam se ipsum reliquerat totum totus, nolebat propositum suum impediri a parentibus. Oderat navitatis solum: quia pro talibus quæstum audierat referri centuplicatum. Eo igitur animi processit, ut talia fugiendo, quia aliter non poterat, declinare decreverit. Nam si quæsisset licentiam, sciebat sibi omnino negandam. Quis ergo fueret? Inreligiosum videbatur si ita discederet, sed inreligiosius, si inter licetantes amicos remaneret.

Revocatur fre-
quentes suo-
rum visitatio-
nes.

11 Proinde dum talia mente volvit et revolvit, omnem dubitationem bona intentio pessum dedit. Alter Elias statim fuga labitur, fugiens voluptatum carnis

Abit in mon-
tem Cassinum.

carnis, quatenus ipse sibi inveniretur. Cujus autem rei gratia loco suo cessit, testis est locus ad quem secessit. Non enim quaesivit aliquid remissioris vitae diverticulum, sed voluntate et itinere direxit gressus ad montem Cassinum: ubi non parum honeste susceptus, nihil instantis et quaesitae rei, sed alia pro aliis est commentatus.

Prædicatur ei
rebus Cor-
beiam.

12 Non tamen diu potuit latuisse, quem Deus volebat latere: imo hac fuga gloriosius magnificare. Quidam erenita ibi habebatur, qui dum cum famulo Dei hospitalitatis humanitate sermociatur, prædicat sibi quæque futura, et quis esset, et unde esset, et cujus rei advenisset gratia. Addit insuper quæ sibi minime placerent, scilicet quia legati Imperatoris secuti eum ad reducendum, sine dilatione venturi essent. Quibus auditis vir Dei dissimulat quidem, sed tristis efficitur: et brevius prolato colloquio invicem, ab invicem pro se orati petunt, et consolantur. Sicque secedens ad patrem monasterii, causam adventus sui tandem confitetur: querit consultum, petit auxilium, precatur abscedendi copiam, licentiam, tempus, et locum, ut liceat sibi ulterius migrare, quo nec audiatur nomen suum. At ille laudans intentionem, non avertit petitionem; sed differt responsionem. Cujus responsionis dilatione statim intercipiuntur Imperatoris precatória legatione. Et quia annus est dum moluntur, molitiones eorum illico dissolvuntur. Auditur Imperiale mandatum, et audito pariter rediit monasterium.

Legati Imper-
atoris eum
Corbeiam re-
ducunt.

CAPUT III.

Fit Abbas: Italiam pacat: in egenos liberalis.

Et quia ad votum res cœpta sibi non suppeditabat, in suo disponit esse, qualescumque in alieno loco esse decreverat. Inter parentes stat, et parentes fugit, quia claustrum pro eremo habens, orationibus insistit. Nihil habet præter se: de se ipso regnum Dei studet sibi comparare. Vigilis vacat: jejuniis se excruciat.

Vitæ ejus an-
steritas.

14 Proinde talis efficitur, ut non solum ordine, sed etiam honore sublimari dignetur. Nec fit aliqua sublimandi dilatio, cunctorum corda ad id disponente Deo. Pater quippe monasterii, corporis viribus se sentiens destituit, electum amicum cunctorum subrogavit Adalardum. Cujus dignitatis honore indusiatus, et a Principe regni legaliter inthronisatus; non efficitur philopompus, non ut plures assolent, pompulentus. Qualis ipse erat, tales suos esse volebat: et ut essent, exemplo trahebat, verbis prædicabat. Nec deerat prædicationi multiplex scientia; scientiam vero fundabat in cordibus auditorum prædulcis facundia. In qua quam decenter emicuit, omnis Gallia, quæ ejus consilio innitebatur, pacata probavit. Maxime vero Italia, quæ sibi a Carolo fuerat commissa, ut Pippino juniore ad regendum magistraret, et ad stateram justitiæ regnum Italicum informaret. Ubi tantam operatus est æquitatem, ut a populo comparaverit sibi Angelicam laudem. Nullus enim in judicio personam accepit, neque in scirpo nodum quaesivit. In ingressu suo omnem tyrannicam deposuit potestatem, eorum scilicet, qui velut prædones in populo exercebant rapiendi tyrannidem: unicuique sua restituit, et sic inter eos jurandi causam destituit, pacemque unitam constituit.

Fit Abbas.

Verbo et exem-
plo suos in-
struit.

Italiam pacat.

Honorifice ex-
cipitur a
Leone Papa.

15 Taliter igitur disponendo regnum pervenit fines Romanorum, ubi a Leone Papa tanta susceptus est familiaritate, quanta nomen Francorum constat prius susceptum fuisse. Nec id casu evenit, talem quippe eum invenit, ideo hoc ei testimonium perhibuit: Scias, inquit, optime Francorum, quia si aliud te invenero præter quod affecti animum, nihil deinceps credam vestram. Magnæ auctoritatis homo, cujus fides parva devia minus regni fieret evacuatio. Sed quomodo ab ea posset deviare, qui eam deviantibus studebat redintegrare, et etiam Imperatoribus scripsit intimare. In hac utique dives erat, sed rerum

mundi aporiam sponte sibi inferebat, quia in Christo pauper esse volebat. Accipiebat a multis mutuo ut semper daret, et semper haberet, et tamen semper egeret restituendo. Semper inter manus habebat largitatem, quæ sibi affluebat per erogationem. Erogabat et abundabat: donabatur eum dabit; quia divina retributio eum semper præveniebat. Quod suis non credentibus sed ferentibus indigne taliter olim propalatum est divina bonitate.

PER S. GERARDUM.
In egenos mun-
ificans.

16 Tanta denique super petentes largitate usus est aliquando, ut fratribus pulmenti nihil esset residui omnino, non pisces, non caseus, non aliquis præter panem monachorum victus. Unde plus justo indignatus frater, qui talium erat assignatus minister: Miror, ait, Pater quid sibi velit tanta expensio, et exinde nulla a quocumque repensio. Non animo reducis penurias fratrum, ut deberes: sed egentibus succurris, et ipse eges. At ille subridens dissimulando: Non turberis, ait, frater: inquirentes enim Dominum non deficient omni bono. Tu, inquit ille, quis semper polliceris: sed non sic continuo dabitur quod indesinenter effundis. Prius sentient fratres expendentem, quam debeant videre rependentem. Tanta lacessitum Patrem indignatione, qui indignantem patiebatur fratrem pro caritate, respexit filius caritatis, et porrexit manum largitatis. Statim enim adsunt duo planstra pro foribus, non bonum ministerio, sed ministro Dei deducta divinitus; unum onustum caseis, alterum piscibus. Quia beatus Pater visitatione relevatus, et plus redargutione fratris, quam etiam ipsa revelatione gavisus; jubet, et adest illico ille jussus. Quo præsto: Timetibus, inquit, Deum frater nihil deest aliquando: beatus vir qui sperat in eo. Ecce, quod timebas a Deo arguitur, et incredulitas tua aperte convincitur. Convictus tandem erubescit: et acceptis quæ repetebas, noli amplius desperare. At ille discedens confusus, erat enim simplicitate, sed non sine felle columbinus: Damih, inquit, Pater veniam, peto: deinceps quippe credam tibi omnia cedere pro voto. Redditur quod dedisti, quia habes quod accepisti, gratiam quam meruisti. Vera confessio, nec dissona a merito. Non enim erat semilargus, sed ex integro totus. Mentior si testimoniis destitutor.

Psal. 33. 11.

Ejus in pau-
peres miseri-
cordiam mun-
neratur Deus.

17 Si quando fortuna egenes sibi præsentabat bis unum, et agapen utrisque competentem non habebat ad manum, satius sensebat alteri totum tribuere, quam uterque eorum pene ineleemosynatus videretur recedere: isti impendebat pietatis effectum, illi benevolentia tantummodo affectum.

Mira in ele-
mosyna di-
scratio.

CAPUT IV.

Adelardi pietas: pacis studium.

Nec erat inanis a visceribus pietatis: quæ quanta sibi inesset, parum corde, minus celare poterat oculis. Semper quippe quasi aliquod aqragium manabant ex eis lacryma, quæ, ut videri poterat, testes erant dulcedinis, non reatus, vel poenitentis conscientia. Qui cum a suis secretioribus interrogaretur lamenti causam: Plango me ipsum filii, dicebat, non ostentando humilitatem meam, sed conveniendo conscientiam. Ego me intus et mente novi: ideo plango quod commisi. Dicebat hoc, non quod talis esset, sed qui tales erant, ut ad planetum invitaret. Quocumque res eum occupabat mundialis, utpote exigebat, et exigit in talibus oeconomia temporalis, paulo post exoccupatus aderat totus in divinis. Mox flebat lacrymarum inundatio, et inter lacrymas dulciter susurrabat spallentium murmuratio.

Pietatis ejus
indices la-
crymæ.

19 Ubi quoque ad divinum officium introibat, omnes cogitationes sæculares secus ostium introitus reponebat, et secum totas utpote ante Deum incedebat. Aliis spallentibus ipse flebat: dulcior enim musica solvebatur in lacrymis, per quam totus constabat. Tantæ enim erat dulcedinis, et dulcissimæ in Deum

Oraturus cir-
cas sæculares
deponit.

Per S. Genard.
Audientium
multum lacry-
matur.

intentionis, ut si etiam regalibus consiliis assisteret, audita aliqua melodia nullo modo se a flebilis temperaret. Nec mirum, quia dulcedo patrie, in qua dulcescit, cui semper suspirabat caucium novum, hae dulcedine solvebat eum.

In itinere so-
lus incedit.

20 Cumque etiam pro Ecclesiae negotio itineraretur, quod ab huiusmodi ministerio, et si aliquando, raro tamen segregari consequitur, secretus ab omnibus aliis gradiebatur. Nec deserebat instituta regulae, sed flebilis vacabat pro lectione, et orationibus pro reliquo conventuum tenore. Comites, qui in talibus consueti erant, praecedebant, et sequebantur eum, salibus suis intendendo: ipse autem salebras itineris relevabat sibi psalmodiando.

Pacem facit
inter Spoletanos
et Beneventanos.

21 Ubicumque gradiebatur, pax secum comitabatur: bellum eum bello habebat: foedus cum pace inerat. Cum quo olim perveniens Beneventum, invenit eam arma sumpsisse contra Spoletum. In quibus tanto Marte bacchabantur, ut omnia sua armis, praedis, et flammis adhihilarentur: fervebat Bellona in omnium necem: omnibus pulchrum videbatur perditam recipere per medium hostem. Haec erat mensura belli, prius deficere quam vinei. Tandem vir Dei inter eos medius educator deambulavit: et utrisque consultum pacis expectoravit. Nec ante desistit, quam foedus inter eos usque ad oscula restituit: pacem partibus redintegrat: mores et fines certo limite antiquat. His ergo et similibus foderabat regnum indefessus.

CAPUT V.

A Ludovico Pio relegatur: in exilio sancte vivit.

Moritur Carolus
Magnus.

Sed ea tempestate visa est e terris iustitia migrare. Patiuntur mortales lucente sole deliquina, quia perit inter eos color et decus rerum. Lux denique orbis Carolus Imperator viam universae carnis ingressus defecit, filiumque suum Ludovicum moriendo Imperatorem effecit; sed non tam bene filiatum, sicut decessisset Imperium. Non enim secutus est viam patris, sed: sensit eum Roboam filio Salomonis. Quidquid pater amaverat, odio habet: quidquid illi placuerat, sibi displicet. Removentur paterni consultores: admoventur novi, et priorum osores. Quorum annosa perversitas statim felices esse res publicas ingenuit, eo scilicet quia juxta Platonem rectores earum amplecti sapientiam vidit. Erant autem illi, qui viro Dei sapientia et honori ampliato videbantur tempore Caroli: et malebant, quam hunc regnare, fasque nefasque confundi. Cujus invidiae adepto tempore vindicta accensit, quatenus eum separent a Latere Regis firmantur convoti, ut iustitiam ulterius non habendo defensorem regnum amitteret, et iniquitas suis quandoque capiendi fraudibus dominandi locum reciperet. Nee erat res perardua: quia suppetebat locus, tempus, persona. Denique, ut aiunt, Regibus boni quam mali suspectiores sunt. His quoque virtus aliena semper est formidolosa. Quod viro Dei ita esse nihil constituit verius, qui sine iudice dignitate honoris exutus, ob beneficium reipublicae exilium tulit; sicque mala pro bonis recepit. O mores! o tempora! ex aureis utique fictilia. Sed beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, pro qua quasi mundus exilium non esset, alterius exilii iudicatus exceptit sententiam. Non tamen sine iudicio, quia feliciter munerandus divino.

Germani
S. Adelardi:
Walo, Gun-
drada virgo,
Bernharius,
Theodrada.

23 Dissolvitur itaque illa felix germanitas, quae sicut aliqua constellatio totius palatii videbatur claritas. Germani erant quinque, ut sexu ita discreti et aetate, sed eadem uniti bonitate. S. Adalardus primum aetatis et sanctitatis tenebat gradum: post quem Walo virorum clarissimus ordinis, iustitia, et equitatis heredium. Quibus sancta virgo Gundrada haerens ex latere, dispar quidem erat sexu, sed non dispar sanctitate, quae sola intra Veneros palatii flores ignem iuventutis meruit evadere. Reliqui duo Bernharius

et Theodrada: quae reddito fructu nuptiali ante pedes Jesu verbum Dei elegit audire eum Maria. Et ipsa quidem Suesionis Sanctimonialium rexit vitam: ille vero Corbeiae Christi discipulatus assumpsit formam.

Omnes in pa-
ria sparsi.

24 Hi ergo palatii flores per diversa mittuntur insonites. S. Adalardus ad Heri Aquitaniae insula: adeptus Dei dispensatione locum, quem ante querebat per fugam. Walo providente Deo recipitur Corbeia, ut quae flens et dolens desolata erat tanti Patris decessione, ejusdem fratris consolaretur sanctitatis et praelationis successione. Bernharius Lirino mittitur: Theodrada quasi reliquis innocentior, cum omnes innocentes essent, Suesionis relinquunt. Pietavis dirigitur Gundrada, apud dignam digna, Sanctam scilicet Radegundem anellatura. O corde tam uniti, cur orbis intercapedine tam discreti? Quos Dens conjuunxit, homo cur separavit? Haec autem proscriptio non sit legalis iudicatio, sed furtiva relatio. Loco tamen acceptae benevolentiae omnem excludit injuriam malivolentiae.

Adalardi con-
stantia.

25 Cumque simul egredierentur e palatio, praecedit Adalardus, quod dignus fuerit contumeliam pati gratius agendo, fratres et sorores lacrymantibus oculis leniendo, amicis fortitudinem mentis persuadendo, Proceribus palatii exempla virtutum exhibendo, poro mirabilem mentis suae constantiam omnibus demonstrando. Sequebantur enim eum plures, quia aliter non poterant, illi sibi displicere lacrymis et contritione cordis ostendentes. Quibus cum recedentibus valediceret, et ipse valedictus ab eis recederet, recedunt cum lacrymis: et duo Archipraesules, qui calido pede et calida mente assistunt Regi, dicentes: Putas te, Imperator, vindicare, quia hunc virum exhonoras hac proscriptio? Aut male es consultus, aut non bene praemeditatus. Non denique exhonoras, sed, ut tibi videtur, pleniter eum honoras. Verumenimvero non te ex illo, sed ex te vindicas illum, quia nunquam sibi tanta quanta hodie fuit exultatio et gaudium. Hodie pristinam libertatem in Christo se recepisse gratulatur, et quia non aliquid gaudium huic simile sibi potuisses facere, sine simulatione fatetur. Unde scias proculdubio, quia nunquam laetior visus est a nobis aliquando. Ad haec Imperator perfunditur rubore: dolet se fecisse, quod jam ruboris sibi videbatur irritum facere: sed si foret infectum, non esset utique posthac faciendum. Cui rem enunctis imputantibus pro crimine (nec aliter erat, peccatum enim faciens peccato non potest carere) vir Dei omnimoda ratione obmittitur. Non huic, dicens, non huic, quod non est in hominis potestate, imputetur. Utitur Dei permissione, cui constat nos omnimodis deliquisse. Quod si a Domino adversum nos incitatur, oportet ut sacrificium humilitatis odoretur.

Eam Episcopi
duo depradi-
cant.

Imperatorem
excusat

26 Haec et alia predicando, discedit ad locum ut destinatum usui suo, ita et a se expetitur omni desiderio. Ubi quantae fuerit humilitatis et gratiae, testes idonei sunt fratres, inter quos per septennium vitam duxit Angelicam. Quanto enim curis saecularibus erat exoccupator, tanto divinis et caelestibus suspirabat attentior. Assiduis erat in oratione, post orationem in lectione, post lectionem in fratrum revelatione. Relevabat eos melliflua ratione, se ipsum praebens speculum quem sequerentur in actione. Parvus erat inter minores, minor inter majores; majores venerans ut dominos, minores colens ut filios. At illi gaudebant ejus paternitate, et quasi sub Abbate suo exhibebant se digna filiatione. Expetebant momentem, et in omnibus audiebant consulentem. Sermo quippe ejus sale erat conditus, et omnes adversos secundabat easus. Pater conuobii patris eum venerabatur loco, neque aliquid ferri censebat sine ejus consilio. Illi autem minimum erat in talibus consulere, utpote qui alterplicem imperii curam solebat disponere, nisi fratrum diligentia evictus esset aut caritate. Sed quia in caelis erat, secundum Paulum, ejus conversatio, semper

Ejus in exilio
vita Angelica.

Omnibus erat
recreationis.

per tenebat eum divina contemplatio. A qua vix aliquando recedebat, nisi fratrum caritas, aut edulii eum relevatio abstraheret. Et ut fiat cita descriptionis conclusio, quia non potest fieri virtutum ejus plena definitio; talem se ibi exhibuit, qualem nulla valet comprehendere oratio.

CAPUT VI.

Revocatur ab exilio : Corbeiam redit.

Qua veneratione postquam explevit septennium, ita adhuc novus in Dei obsequio, quasi nondum suppleret biennium; Deus, in cujus manu cor Regis habetur, solita dignatione solvit ejus exilium. Dominus enim in terram aspexit, et justitia de caelo prospexit. Resedit in regno aequitas, et refrigeravit multorum iniquitas. Revirescit color rerum; colorantur flores Ecclesiarum. Jam enim tempus miserendi, jam venerat tempus earum: quia clementia Dei inspiravit Imperatorem Ludovicum, quatenus ab exilio Sanctum revocaret Adalardum. In cujus revocatione tanta fuit imperii exultatio, quanta si caelitus descenderet visibiliter ipsa divina visitatio. Nec secus erat, quia Deus per eum mortales visitabat. Gratulantur conoblia monachorum: resultat jocunditate decus Ecclesiarum: superbiorum arrogantia humiliatur: humilium patientia exaltatur: fit concursus populi, restituta sibi pristina dignitate: quia qui substractus fuerat sedentibus in tenebris errorum refulget sol justitiae. Recepto patre fiunt matrem orphani, gubernatorem recipiunt viduae et pupilli.

Omnes ejus reditu gaudent.

Dolent ejus discessu Herienses monachi.

Præcipue Raginardus, postea Abbas.

28 Sed quanta istis letitia, tanta illis a quibus recedebat oritur moestitia. Gaudent et dolent: quia per eum habere vellent, et tamen ad suam sedem redire mallent. Haec erat inter eos discors concordia, et concursus pariter discordia. Quam circa lacrymantes pia dilectionis dulcedine, (non enim erant adhuc satiati per septennium, quod multis solet esse taedium, ejus dulcissima dilectione) vix eum fervore caritatis cogebantur dimittere.

29 Præcipue autem inter eos dilectionis quidam erat Raginardus, post eum utique, qui tunc erat, ejusdem loci Abbas futurus, qui unica fervens in eum amoris caritate, gaudebat et dolebat, multa animi alternitate. Quia enim repatriaret assertor veritatis, lætabatur; sed supra modum dolebat quod tanti viri presentia privabatur. Cumque monasterium jam egredere, et fratres eum lacrymis valedicendo et deducendo prosequerentur, ille delitescens in valle plorationis, dolori satisfaciebat gemitibus et lacrymis, quia praesens ferre non poterat presentiam absentis. Quem ille frequenter requirens et saepius expectando resistens, statuit omnino non discedere, quamdiu superesset sibi fratri valedicere. Cui tandem reperto eum nuntiaretur, et ne impediret abire volentem rogaretur: Nolite precor, ait, quarentibus me detegere, quia lonius absens possum absentem ferre. Renuntiatur Sancto: ostenditur quo delitescat loco: qui statim passibus caritatis regressus venit ad fratrem, ne remaneret insalutatus. Et cum pervenisset ex improvviso, exiliens ille consternatus animo: Hei mihi, Pater clamabat lacrymando, addidi peccatum peccato. Noli ad te exire, ideo miser huc te ego redire: sed da veniam, quia sperabam latere. Nescio denique quid faciam dilatam, sed jam praesens vix quo ferre tui desiderium. Absit autem ut per me aliqua intriceetur tibi mora: Domini tecum comitetur gratia, quia mecum velim nolim tui semper erit presentia. His dictis dato et accepto vale, diu immorantur in osculi caritate: sicque Sanctus egreditur cum reliquis, etiam illo prosequente.

Inseedit Adalardus ex Hero insula.

30 Preparantur rodentes, impelluntur naves: et velis auræ patentibus, voluntur anchoræ: expallatis brachiis aptantur remiges, et antennae. Dant fratres gemitus, et naves sonitum, atque tandiu super

ripanas stantes recedenti intentant visum, donec eripantibus oculis promouo sibi videntur videre numerum.

31 At ille solutis carnis non cordis aspectibus, post aliquot dies tandem pervenit ad palatium, longa corporis macie confectus. Ubi susceptus favorabiliter a Rege et ab Optimatibus veniam dare petitur lacrymabiliter. Fatetur errorem, et invenitur injurie immemorem. Videns enim suffusus pudore, quibus non fuit pudor olim sibi usque ad effectum invidere satisfactionem eorum praevinit, et demissis oculis jam satisfaciens ita dulciter delinivit: Nihil, ait, o Cæsar fit in terra, nihil, o Proceres, sine causa. Nihil fit in mundo sine Dei judicio. Si nos pro peccatis nostris arguit Deus, quid ad vos? Nos viderimus. Nihil potuisti sine Dei permissione. Modo utamur Dei jussione: dimitte, inquit, et dimittemini quod ego primus faciam: vos me sequimini: fit sine mora ab omnibus: festucantur omnia.

32 Quibus ita compositis petitur pristinam sedem recipere flagitantibus filiis suis, quibus fatigatis desiderio septennium illud prolixius videbatur centuplicibus annis. Recipit, nec refutat, etenim secundum canones non poterat; imo caritas filiorum sibi imperat: et sic cum multa stipatione suorum Corbeiam remigrat. O quam jocunda dies illustravit tunc Corbeienses! Dies illa, dies letitia, dies exultationis et gloria. Quanta denique fuerit receptus ambitione quis valet perorare? Procedit palliatus ordo monachorum, monachosque precedit candidatus ordo Clericorum: omnis sexus et aetas ruit in obviam: nec est audire, nisi unius laudis concinentiam; Christi scilicet propter reditum patris laudantium clementiam. Consonant et dissonant, quia voces, non laudes sexus mutavit. Nec plures fudit lacrymas ejus discessionis desolatio, quam nunc quoque refudit regressionis consolatio.

33 Sed non desuit impeditum, quo aliquantisper tantum impediretur gaudium. Illum enim pro hęc urridebant gaudia, flamma febrium invadens pestifera, membra diu attenuata exilio, attenuabat etiam nunc in valetudinis morbo. Quae res letitiam quidem minabat, sed lacrymas utrimque procedentes et ex gaudio et ex morore auget. Ea tantum relevabant consolatione, quia malebant eum infirmum, quam nec sanum habere. Quamobrem affluentes erga eum omnimoda humanitate, caritatis officium exhibent ei benigna filiatione.

CAPUT VII.

Ejus consilio reliqui exules revocantur: Imperator penitentiam agit.

Cumque aliquantulum remissius quievisset, et quiete vellet nollet se habendo paululum melioratus fuisset; accersitur iterum ab Augusto: et qui prius gloriose, modo gloriosius recipitur in palatio. Quem introentem tanta comitatus gratia, tanta loquentem sapientia, tanta sapientem facundia, ut sua unicuique statim pateret insipientia. Mirantur, et stupent, et super rationem ejus harent: quia qui prius videbantur sibi perfecti rhetores, nunc digito ori superposito assistant pene elingues. Quidquid tractaverant fit irritum: quidquid iste eloquitur fit ratum. Solvitur itaque multorum captivitas, eorum maxime quibus regia jungebatur affinitas, sique in primis resarcitur ejus felix germanitas, et redditur in duo omnibus plena libertas. Revocantur omnes ex diversa regione: nisi quos feliciter praeveniens mors reiserat patria. Quorundam tonsura sine jure suscepta, per eum transit ad coronam, et offertur Deo sponte, quod illatum fuerat ad ignominiam.

35 Ipse publicam suscipiens penitentiam, Imperator gloriosus facit se enectis humiliorem in suis reatibus, qui regali elatione effectus fuerat alter Tarquinius. Quidquid enim exemplo et permissu alios fecerat offendere, tandem salubri consilio institutus sanabat

PERS GUGARD.

Excipitur honorifica Rege et Optimatibus.

Eorum in se peccatum excusat.

Luc. 6. 37.

Redit Corbeiam.

Excipitur summa omnium gratulatione.

Laborat febribus.

Revocatur ad aulam.

Multi ab exilio revocantur.

Ludovicus penitentiam agit.

regia

PENS. GERARD.

regia satisfactione, omnes preeundo reducens ad viam ponendi, quibus factus fuerat iter deviandi. Audiebat in omnibus S. Adalardum : et ad pristinam honestatem precebatu reducere Imperium. Nec defuit ille, sed justitiam et æquitate restituit in propria sede. Repressit vocum novitates, et temerarias in populo presumptiones. Et quia discedens celum non animum mutaverat, mutatum Imperium refrænans timore et amore, decuplum majoratur quam discesserat. Præterea jubetur etiam omnibus Ecclesiis magistrare : quibus consilio et prudentia magister, sed discipulus apparet humilitate. Nec ante destitit, quam regnum Francorum in omni gloria juvenescere fecit.

CAPUT VIII.

Adelardi compositio corporis animique, benignitas, cura subditorum.

Vult se officio abdicare Adelardus.

Reus ergo in pace compositis, cogitat se iterum exuere sæcularibus curis, ut reliquum vitæ tempus peragat in divinis. Sed non est permissus, a filiis suis scilicet, quorum erat spes maxima post Deum, et Pater maternus. Quanto enim ætate erat maturior, tanto tendentibus ad virtutem videbatur utilior, et agendis quibusque perfectior. Nec erat aliquis qui super eum id exercere posset, præsertim cum vigore sancti Spiritus, et viriditate adhuc non exhauste carnis tantum vigeret, ut in laboribus et negotiis rerum nullius juvenis constantia eum sequi nedum assequi valeret. Adeo perfectus erat in actione, omnia dulciter, se ipsum tractans sine duleedine. Quis enim unquam ita dominus servi, ut iste erat sui? Quis tam crudelis alterius ut iste arbiter suus? Qui cum a filiis suis obsecraretur aliquando paterna veneratione, eum sibi ipsi tam indiscretus esset, qui alios tractabat discretissime, statim coram eis spondebat correctionem; sed paulo post repetebat vigiliis et esuriem.

In se severus, benignus in ceteros.

37 Erat tamen decoris gratia venustus, discreta macie, satis aliquid coloratus. Non olumbrabat faciem ejus aliquid exterminium, sed assidua hilaritas ut edentem ita et jejunantem componebat decorum. Canities eum candore niveo exornabat : et velut liliū super roseos amictus, coma capitis super cutem puniceam relucebat. Qui si ex millibus electus fuisset, non candidior, non rubicundior eligi potuisset.

Ejus in egenis plena dignitas.

38 Cetera ejus non est laudari modus. Persona et nobilitate, et sapientia, et honestate non discrepabat ab ipsa ministerii arte. Si quidem res Ecclesie quam optime disposuerit testabitur Corbeia quamdiu supererit. Ibi erat portus pauperum, respectus divitum, domus materna orphanorum : et ejus exemplo adhuc superest cunctis petentibus refugium. Non dives indonatus, non pauper redibat inrogatus. Crebros viros et viduas stipendiis destinabat accipiendis per singulas villas : qui ubique locis opportunis accipierent ab eo xenodochium, possidebant res Ecclesie communitate ut patrimonium. Thesaurus quippe in celo sibi et suis parabatur : et domus Dei sapienter a sapiente administrabatur.

Vestitus ejus.

39 Ceterum habitus vestimentorum ejus vix erat sufficiens pro frigore; tamen potius membra muniens, quam aliquid honoris aut pretiositatis inferens. Prorsus non egebat aliqua corporis compositione : nihil enim sibi deerat pulchritudinis humane, nihil etiam interioris anime. Aspectu erat incomparabilis, statura procerus, inessu virginialis : vox ejus cygnea duleedine sui mellebat auditum : et sermo quemque audientem sui faciebat memoriosum.

Compositio corporis, et vocis.

40 Ipse vero tantum memoriam filiorum habebat in visceribus paternis, ut non solum mores inspiceret, sed etiam numerum et nomina eorum semper haberet descripta in manibus suis, quatenus non sibi excideret, pro quibus rationem redditurus esset Deo, et pro quæstis. Ideo maximam gereus curam eorum, nullum ex eis in hebdomada relinquebat inallocutum,

Omnium quot hebdomadis altoquitur.

ne scilicet iniunctis inveniens vacantes zizania seminaret corlibus eorum.

41 Proinde quam efficax fuerit in dispositionibus ordinationis suæ qui nosse voluerit, in libro qui de his conscriptus est legere poterit, non sine grandi admiratione : ubi etiam perspicet quam sapienter a sapiente disposita fuerit domus Corbeiensis Ecclesie.

42 Et quid laudandum in eo potius, cum nec Moyse minor, nec Salomone fuerit inferior in ordiandis rebus, et omnibus scilicet quæ sibi voluisset suggerere Spiritus sanctus? Qui si vulgari, id est, Romana lingua loqueretur, omnium aliorum putaretur inscius : nec mirum, erat denique in omnibus liberaliter educatus. Si vero Thethonica, emitebat perfectius : si Latina, in nulli omnino absolutius. Testatur hoc quam plures ejus epistolæ, quæ directæ ad plurimos omnium habentur liberalissima. Nec enim litteras satis liberaliter non poterat nescire, qui inter alas scholares nutritus et eruditus fuit cum consobriano suo Carolo Imperatore : et postea quam sæculo renuntiavit, satis studiose se habuit in mænastica eruditione.

43 Sic igitur perfectus in utraque disciplina, seculari videlicet et divina, omnibus omnia factus, sequester erat inter Reges et Principes majores et minores æquissimus in omnibus, Deo placens et hominibus. Consilium vero in eo vigeat totius patriæ : et licet unicum ejus esset desiderium dissolvi et cum Christo esse, tamen precibus suorum evictus imperii pacem et honestatem disponebat circumquaque.

* Id est, vulgari Gallica, quæ ut Italica et Hispanica ex Latina efformata.

CAPUT IX.

Corbeiam novam ad Visurgim flumen ædificat, rebus necessariis instruit, sæpe visitat.

Quibus insistendo pervenit Saxoniam cum hoc etiam certe rei negotio. Id autem negotii erat, quia ibi religionem theoreticam aliquando ponere decreverat, ad quam statuendam per quemdam puerum, nomine Theodradum, a Saxoniam Franciam a Rege deductum, et monachum Corbeie factum, locum ædificandi a parentibus ejus adeptus fuerat. Quo in loco ecclesiam monachorum usibus aptam ædificare non nunquam disposuit : sed quia locum non satis aptum intellexit, crepera semper dilatione intermisit. Quam dilationem protelavit usque ad Caroli mortem, et post Carolum usque ad ixiliū sui relegationem. Exiliū autem tempore, quæque sui juris fuere, qui prius accepit, in sua redegit potestate.

45 Sed habebat ibi quemdam in Christo filium, præ omnibus sibi monachis familiarem, et univoce æquivocum. Ille ne subintraret aliquis alius, prædictum locum intercepto loco ejus. Et quia hoc eum prius noverat voluisse gratia amoris ejus ex Corbeianis sumptibus cellam ibi copit ædificare. Copit, nec perfecti quousque Sanctas ab exilio remeavit. Cumque remeasset, ordinabat si quid ex suis exordinatum fuisset.

46 Quo tenore Saxoniam modo pervenit, perveniens, locum ex omni parte inspectum omnino inutilem intellexit. Suspensus erat mente, quia coeptum religionis opus nolebat dimittere, et aptiorem non habens, hunc locum inhabilem videbat esse. Tandem ad Regem se contulit, et ut locum ædificabilem sibi donare petivit. Nec momento hesit ille, sed ejus religiosa gavisus voluntate, ubicumque inveniret, deliberavit sub ejus optione. Ivit, quæsivit, invenit, renuntiavit : et accepta hilariter ædificandi potestate, insuper multis donatus domis regia largitate, dimissa cella cœnobium cepit ædificare.

47 Est autem locus super Wisera fluvium, maximæ amenitatis et temperie elementorum ita competens, ut constet creatus ab initio ad usus monachorum. Dilatatur siquidem in vallis plinitie, figuratus in modum

Libro Ordinationum S. Adelardi.

Peritus linguarum.

Epistolæ S. Adelardi.

Toti imperio prodest.

NOT 39

Theodradus Saxo Corbeie monachus.

Alter Adelardus novam Corbeiam inchoat

S. Adelardus in Saxoniâ

Ædificat novam Corbeiam

Situs Corbeie Saxonicæ.

dum delatæ litteræ. Habet denique versus orientem alevum secus quem montem in facie porrectum. Porro a meridie mons alius ex alveo egreditur, qui versus occidentem dilatato sinu tenditur : a Septentrione autem alter pari situ e regione, quousque viam per medium dantes invicem se videantur copulare. Atque ita vallis planissima in medio remanens, quasi alter paradisi jocunditate totius temperiei apparet florens, hoc modo quantum coincidat trianguli figuram exprimens.

Instruit novum Corbeiam monachis et aliis rebus.

48 In hoc itaque loco construens Ecclesiam cum officinis, exornat melioribus quos potest invenire monachis : monachos instruit moribus, locum facultatibus, et omnia omnibus, quæ præceptat S. Benedictus. Vocat nomen loci Corbeiam, ut signo esset posteris inde existendi sumpsit materiam, et Corbeia Francorum sancti esse filiam. Et merito, quia quicquid erat, ab illa cepit ab ovo. Nec multum temporis fuit, quo facultate, tametsi non dignitate, matri se comparare potuit. Longe enim exhalante bono odore monachorum, quos Pater sanctissimus ex sinu matris adducebat filia omnes electos, tanta abundavit erga Ecclesiam Imperatoris et omnium Optimatum largitas, ut prius desisset recipiendi quam dandi voluntas : tanta erga Patrem sanctum, et ejus filios fervebat veneratio, ut mallent Ecclesiam quam natos suos heredes suorum ascribere.

Statuit modum in accipendis electis.

2. Timot. 2. 4.

49 At ille videns sufficienter attributum, quantum scilicet suppetebat, Ecclesie in prædiis, in auro, et in ceteris rerum, ponit modum recipiendi, et quotidiana predicatione a cordibus subjectorum eradicat vitium concupiscendi. Mortui, aiebat, debemus esse mundo, et vita nostra regnare cum Christo. Sed ecce multi, qui sæculo renuntiassent videntur, nimis rebus abundantes iterum sæculo deservire inveniuntur. Quod quam sit absurdum, advertite nobiscum. Alioquin nihil nobis prodest nos expoliassse propriis rebus, dicente Apostolo : *Nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus.* Non est nostrum ditari, unde alii inopes fiant ; neque nostrum lætari, unde alii doleant. Simus sufficientia contenti, quibus debet esse sufficiens etiam paupertas Christi : qui dives, pro nobis pauper voluit fieri.

Sæpe suos revisit.

50 Hæc et alia prædicando sæpe migrabat de Corbeia ad Corbeiam cogaudendo, audiens scilicet quia bonus odor essent in Christo. Lætatur tam digna plantatione, et delectatur in earum jam radicata mitate. Erant enim inter se communes, et, quia junior sub eodem patre jam sororiabat, dilectissimæ sorores. Felix Pater tali filiatione ! feliciores filia tali paternitate ! felicissimi filii, si permanserint in hac unitate ! Ecce enim Pater migrat : deserit in mundo, non deserit in Christo, quos nutrierat. Adest tempus dissolvi et esse cum Christo, tempus moriendi in terris, et renascendi in cælo.

Fratre corripitur.

51 Imminebat itaque solemnitas solemnitatum, illa scilicet solemnitas, qua per incarnationis suæ mysterium in sole posuit Dominus tabernaculum suum. Redierat a Saxonia in Galliam, ut fundata filia in Christo adventum Domini celebraret apud matrem Corbeiam. Jamque alter Simeon senex paraverat venienti Domino occurrere, et Regem Regum procedentem de thalamo suis ulnis lactus suscipere : cum ecce triduo ante natalem Domini tetigit eum validissima febris, orante eo et flente juxta consuetudinem suam in basilica, medio noctis. Qui ita totis vigiliis una cum fratribus perseverans psallebat cum eis, et psallendo flebat, usque ad lucem, hostiam jubilationis in pectore Domino consecrans.

Mortem suam prædicat.

52 Prosequente autem luce, jubet fratres ad se convenire. Quibus coram positus singulos monens de singulis, indicat instare tempus suæ dissolutionis, et in commune perorat de pace et unitate secundum Deum futura electionis. Et dicens symbolum cum ora-

tionem, ceteris fleantibus se commendans, retinuit illos cum quibus sibi erat agendum de rerum ordinatione.

Per S. GERARD.

53 Cumque diatum magis magisque languor crudesceret, ita providus omnia disponebat ac si nihil mali ferret : præcipue laborans ne pro tedio suæ invaletudinis sancta solemnitas minus honoris aut obsequii haberet. Cetera vero non minus studebat ordinare, ne post se aliquid sub se imperfectum videretur remanere. Die igitur peracto qua potuit veneratione, quo summa divinitas humanitatem nostram dignata est suscipere, reliqui dies sibi profesti fuere, quia cepit in eo mortifera febris avidius morborescere. Quotidie tamen ad oratorium B. Martini veniebat, cujus privilegio amoris præ ceteris cum ceteris memoriam recolebat, ibique Missas audiens sanctam communionem percipiebat.

Omnia disponit.

Quotidie communicebat.

Visitat cum Hildemanno Episc. Brithonæ.

54 Interim audiens eum ægrotare Hildemannus Episcopus Belvacensis, quem ille monachum nutrierat, et eo sublimarat honore per concessum Regis, nulla detinetur instantis festi celebritate, sed mutatis gaudiis patrem suum visitat infirmitatis compassionem. De cujus adventu tanta gavisus est Pater sanctus alacritate, ut nisi ultima esset, pene oblivisceretur infirmitatem, pro tanta consolatione. Reddit Deo gratias et illi, quod non sit fraudatus a desiderio sui. Desiderabat enim eum videre, et inter manus ejus obire.

Invenitur ab Hildemanno.

55 Et interrogatus si ab eo benedictionis oleo perungi vellet, erectis in cælum luminibus, omnimodis precabatur ut fieret. Vocatus Episcopus adest, et statim quod petebat factum est. Vix enim ex quo venit absistebat ejus obsequio : sed locato ante lectum sediculo, semper assidebat coram eo. Quadam vero die cum paululum egressus cameram fuisset, et febricitans solus ille intro venansisset, Dei præsentia visitatus clamare cepit, cum Præsul redisset : *Curre velociter Episcopo, præcipio tibi, et osculare pedes Domini mei Jesu Christi, quoniam ecce adest mihi.* Ad hæc ille valde contremuit : et ignorans quo iret, hærens stetit : Sanctus quoque se sub silentio recepit.

Christus et apparet.

56 Bis quarto autem Natalis, id est, Circumcisionis die, alacrius cepit precibus Deo insistere, ut celebratis diebus tandem liceret eum hinc abire. Nec fuerunt preces sine voto : peracto quippe medio noctis spatio præsens futurorum, convocatos fratres adorans est, hoc modo : O filii, fructus meæ senectutis in Domino : explevi numerum, scitote quoniam hodie hinc ibo. Datum est mihi ingredi vias carnis universæ, et ante conspectum redemptoris mei apparere. Finitus est cursus certaminis mei : nescio quid accepturus sum præmii. Sed succurrite mihi, quæso : ut ego de vobis, et vos de me possitis gaudere in Domino.

Ultimæ orationis ad suos oratio.

57 His dictis dedit licentiam ut exirent, retentis nonnullis quos urgebat ut ocyus matutinos prævenirent. Quibus finitis viaticum accepit, et accepto, in laude Christi lingua ejus obmutuit. Sed non defuerunt sibi linguæ filiorum, scilicet quas erudierat in Dei laude. Quorum psalmis, orationibus et lacrymis ab hora prima commendatus Domino circa horam nonam, emisso spiritu, percussit suos tristi deliquio.

Herum communicebat.

Mortui 2 Januarii.

58 Subsequitur vox animæ Christo commendantium, et singultus voces interruptum. Quis enim non fletet, etiam si de lapide natus esset ? Plurimæ res intercedunt, quo lacrymas elicere possunt. Stant filii orphanæ, et Corbeia mater eorum vidua : quorum dolor et luctus penetrat etiam cæli palatia. Stant oves sine pastore : crescit dolor mutis sine voce. Ipse enim erat, bone Jesu, quem in toto ex omnibus solum Abbatem reperi : ipse ab universis, quem alterius plus quam sua parentem inveniri. Qui sicut mater amat unicum filium, ita quosque tenerime diligebat, atque ut solidiora caperent invitabat.

Lugetur a suis.

Sequebatur planctus Corbeia, vel potius S. Raberti,

ut

PER S. GERARD. *ut in priore vita, et S. Adalardi epitaphium; omnia tamen omnino verbis, nisi quod fabula Orphei Euridicem repetentis erat ommissa. Verum hæc omnia exponam. Si verè a S. Gerardo adscripta fuerit, licebit ea legere supra c. 20, u. 83 et sequentibus.*

NOT. 40.

MIRACULA S. ADELARDI ABBATIS.

PRÆFATIO AUCTORIS.

Corbeia locus quantæ fuerit apud priores nobilitatis, quicumque fateat, lapides clamant non solum ad aures, sed etiam ad oculos posteritatis. Tres enim in ea principales habentur ecclesie, in quibus corda fidelium sanctæ Trinitatis confessio bene possit unire: prima Petrum præfert piscatorem, secunda piscatis Evangelistam Joannem, tertia evangelizatis Stephanum Protomartyrem. Pulcher ordo, ordinatus utique a Deo. Non enim dixerim conditricem horum Balthildem Reginam, sed ejus, ut omnium honorum, inspiratricem Spiritus sancti gratiam.

Coudita est a Bathilde Regina, de qua 26 Januar. Eius situs.

Somona fluvius. Corbeia fluviosus.

S. Adalardi sepultura.

2 Proinde situs est salubris et valde decens, totius utilitatis amœnitæ florens; usibus monachorum, utpote ad hoc quæsitus, et inventus, omnino conveniens. Ex uno latere Somna fluvius præterfluit, ex altero concurrens Corbeia fluviosus vocabulum loco tribuit; sed illico cadeus in Somnam, ubi dat ibi perdit. Sicque pratis, aquis, et campis longe lateque patentibus, similis et dissimilis habetur Saxonum Corbeia, illius ejus cum ista rector et fundator extitit S. Adalardus.

3 Cujus expeditis superioris gestis et moribus vite, sequitur nobilis materies ejusdem mortis pretiosæ. Siquidem sepultus apud ecclesiam Petri principatum principalem, medio jacuit loco, ante gradum cancelli inferioriorem. Signo est epitaphii lingua, sed non sepulture fit similitudo alia. Ibi diu redit cinis in cinerem, carnis expectans cum electis resurrectionem: donec illa generatio generationem pene integram generaret, et omnes lateret præter litteratos, ubi tam felix thesaurus requiesceret. Latuit diutius sepultura, ut reliquum terræ calcatur ab omnibus: nemo transeuntium, nemo orantium est adversus. Tandem discretor meritorum, volens notificando magnificare sepulturam per sepulti meritum: tale fecit servum suum glorificandi initium.

Ita latuit.

CAPUT I.

Mira sepulture ejus manifestatio, per eum qui pedibus læsit pavimento.

Suffragia Sanctorum, quibus tanta Ecclesia florent, quidam oraturus venit: et quia sic ordo exigebat, in primis Principem Apostolorum requisivit: quesivit Petrum, et invenit S. Adalardum: invenit latentem, sed latendo regnantem. Inscius enim se prosternens super tumulum Confessoris, aures superiorum sibi conciliabat quibus poterat precibus et votis. Oravit, et est auditus: surrexit, nescio si exauditus. Cumque signato vultu discedere voluisset pedibus læsit pavimento, ac si clavus confixus fuisset. Stupuit miser, stupendo cœpit clamare miserabiliter, et quia pedes non poterat, vultum circumferre lacrymabiliter. Novitas rei plures cogit ad tumulum: monachos in primis stupentes, mirantes, sed gaudentes novitate signorum; hominem videlicet non se posse movere, et tamen stare sanum. Interrogat illos si quis ibi requiesceret, et interrogatur ab illis si qua criminis conscientia torqueretur. Scio, ait, Domini, quia peccator sum homo, sed succurre mihi quæso huic precibus, huic consilio. Fit utrumque actutum, oratur ab his, ille rem doctus vovet votum Sancto scilicet Adalardo fabricandi tumulum. Sicque a semetipso ligatus, a quo tenebatur, sine mora est so-

1 ubi jacet S. Adalardi. Liberatur utrum tumulum statuit.

lutus. Oritur utrisque lætitia, illi discedendi licentia, monachis patroni sui magnificentia. Nec defuit Sancto ligandi solvendi præmium: rediens enim ille decentem fabricavit tumulum, statuens insuper omnibus diebus vite sue solvendi census diem anniversarium.

CAPUT II.

De muliere contracta, et per Sancti meritum a Deo curata.

Hæc igitur ligatio multorum posthæc fuit solutio. Ex hæc enim fumosa occasione, locus multa cepit frequentari veneratione. Conveniunt sani et debiles: illi animæ, isti salutem corporis queritantes. Inter quos contracta quædam semper adjacens sepultura, vim viro Dei quodammodo videbatur facere. Non nox excepto primo conticinio eam excludebat, non dies, nisi quando corpus alimentis recreabat. Vocabatur autem Ulfardis: et ideo semper illa præsto quia incola erat Corbeiensis, adeo contracta ut magis incederet portantium pedibus, quam suis. Quod si deessent portitores, non bipedem gradientem, sed quadrupedem scabellulis repentem putares. Deerat cetera spes salutem recuperandi, excepta post Deum miseratione S. Adalardi. Quadam igitur nocte sicut solebat veniens ad tumulum, terram capite, sed precibus petebat cælum. Sedebat post orationem, quia stare non poterat: candelam tenendo, lacrymis et miseria sui psallentium visum monachorum in se convertebat. Multiplicabat orationem, quia non alias sed suam quærebat salutem. Tandem affuit divina misratio, quia interfuit amici sui intercessio. Auditur nervorum crepitus, nervis ad nervos, juncturis ad juncturas resilientibus. Sentiens mulier salutem per S. Adalardi intercessionem, vocavit ad se bajulam suam retro eam residentem. Adit illa vocantem, et dicto citius invenit sanam et erectam stantem. Mirantur qui aderant, eadem petentes, jam jamque salutis suæ redduntur certiores. Monachis quoque tanta accessit exultatio, ut pro laude servi, Domini laudum fieri videretur eis interruptio. Sed intererat matutinis Abbas Ingebrannus, qui eo tempore ceteris philosophabatur altius, quemque hujus signi testem non sors miserat, sed cuius gregis pastor erat Sanctus Richardus. Ante quem accedens Corbeie Abbas Heribertus innuit manu, silentium quippe sibi indixerat S. Benedictus, si interruptis matutinis hynum cantaret, To Deum laudamus. Abnuvit ille, matutinos innuit finire debere: sique rem laudibus omnes celebrare. Factum est, mulier laudantibus interest, ipsaque suæ salutis lingua scientibus et nescientibus facta est. Omnibus quoque nota Corbeianis contracta, integram dat fidem miraculo sana.

Ulfardis Corbeianu contracta assidue orat ad ejus sepulcrum.

Sanatur tempore matutinarum.

Ingebrannus Abbas S. Richardi.

Heribertus Abbas Corbeiensis.

NOT. 41.

CAPUT III.

De manuum mulieris curatione, meritis sancti Confessoris et intercessione.

Mulier quoque erat in ipso cœnobio Corbeie, quæ cum varia corporis laboraret infirmitate, ita digiti hæserant palmæ radicibus, ut omnino destituta esset officio utriusque manus. Cujus contractionis spem ex integro ponens in Sanctum Dei, cujus elementia multos infirmorum sæpe videbat ab ipso mortis periculo revocari, quotidie veniebat ad tumulum, et inter reliquos infirmos, Dei, et S. Adalardi implorabat auxilium. Cumque multos multoties videret sanos recedere, quibus ipsa prior et intentior satagebat accedere; nullam inde incurrit desperationem, sed magis animabatur ad petitionem. Imputabat enim peccatis suis, quod minus efficax esset suæ petitionis. Petivit ergo, et accepit: quesivit, et invenit: pulsavit, et intravit. Et quia non destitit, ut Cananæa, salva facta est in fide sua. Cum enim diutius misericordiam

Mulier contractis manibus, orat ad Adalardi sepulcrum diu et sæpe.

Tandem san-
tur.

diam Sancti implorasset, et quotidie adjacentes ejus tumulo implorationis effectum expectaret; tandem prima Dominica Passionis Dominicæ, quod diu quaesierat feliciter meruit invenire. Stans quippe intenta mente ante tumulum, ubi sanctum corpus erat tumulatum, inter preces et lacrynas cepit extendere nodos digitorum. Redditur libertati utriusque manus vola, jam quoque involare, et revolare potest utraque palma. Redeunt ad officium manus: restituitur sospitati quod infirmitate laborabat corpus. Sicque glorificatio Sancti, Te Deum laudamus canendo refertur ad laudem Dei. Et ut omnia referantur sub testimonio, testis est idoneus tunc quidem puer, sed postmodum Abbas Fulco, qui onus et honorem Corbeie sortitus est Richardo Abbate humanis exempto.

Richardus,
et Fulco Cor-
beie Abbates.

NOT. 42.

CAPUT IV.

*De elevatione Sancti, et succensione templi,
et periculo regni.*

Templum Cor-
beicæ S. Pe-
triconflagrat.

Sed de his hactenus: modo dicendum qualiter sit celebrata elevatio ejus. Ea tempestate plura incommoda Corbeie, sed regno Francorum plurima configit irruisse. Corbeie enim principale templum S. Petri, diaboli invidia, igne succenditur: omnis pene Gallia famis periculo adducitur. Fungebatur vice sua in regno Francorum Rex Robertus, Corbeie vero vice Christi Abbas Richardus: uterque feliciter, nisi cum isto ignis, cum illo fumes morientium, cum ceteras nimis, maxime partes vexabat Ambianensium.

Sicut famis
in Gallia.

Præcipue
circa Ambia-
num.

8 Qua compulsi necessitate, statuunt sibi remedium citius providere; Deum scilicet, quem multimodis malis offenderant, aliquibus bonis placare. Visum est siquidem hanc ultionem ideo sibi superponi caelitus, quia pacem nunquam servaverant, quam unice diligit et diligi jubet Dominus. Talis quippe consuetudo naturaliter innata est regno Gallorum, ut præter ceteras nationes semper velint exercere rabiem bellorum. Sed quid modo? Nam necesse est velle mori in bello, quia ceteratim moriuntur famis et pestis gladio. Non potest mundus ferre iram Judicis: initur consilium cum Ninivitis. Una conveniunt pax et justitia: jam jam placet redire Saturnia regna. Superest desperatis unum ex omnibus consilium: ad placandam scilicet iram superni judicis requirere suffragia Sanctorum. Requiritur reliquie: ad reliquias ut quæque loca sibi adjacent conferuntur: ibique pacis inviolabile pactum confirmatur. Ita Ambianenses et Corbeicenses cum suis patronis conveniunt, integram pacem, id est, totius hebdomade decernunt, et ut per singulos annos ad id confirmandum Ambianis in die festivitatis S. Firmini redeant unanimiter Deo repromittunt. Ligant se hujus promissionis voto, votumque religant sacramento. Fuit autem hæc repromissio ut si qui disceptarent inter se aliquo dissidio, non se vindicarent præda aut incendio, donec statuta die ante Ecclesiam coram Pontifice et Comite fieret pacificæ declamatio.

Galli præ ce-
teris gentibus
proutadbella.

Pactum quot
annis renovo-
andum, de
pace ser-
vanda, rebas-
que suis jure,
non vi repe-
tendis.

9 Quam gratum vero hoc consilium foret Domino Dominorum, hæc clarius demonstravit conventus, qui ibi erat Sanctorum. Ea quippe die probavit Corbeia quanti essent apud Deum meriti patronorum suorum suffragia. Quorum in parte semotis reliquiis, ubi videlicet placuit Abbati et monachis, quotquot illic debiles oratum venerunt, sani et incolomes absque mora effecti sunt. Sicque composita pace redierunt ad sua quique. Exinde hujusmodi fama ita longe lateque cepit vulgari, ut Corbeia merito duceretur altera Roma appellari. Præsentibus denique et absentibus, victi et carcerales invocato nomine Corbeisimum Sanctorum, sine mora sentiebant S. Petri principatum.

Infirmi ad
Corbeicenses
reliquias sa-
nati.

10 Cum ergo fama tanti boni de die in diem clareret lucidius; placuit auctori horum locum magnificare nobiliter, Beati videlicet Adalardi merita demonstrando, cujus corpus sepulchrali adhuc tegebatur tumulo: tegebatur autem in templo, quod erat igne combustum: fratres vero ad viciniam S. Joannis Evangelistæ transierant ecclesiam cum reliquiis Sanctorum. Ubi qualiter et quibus se revelavit, ad sepulchrum quoque post elevationem ejus quam gloriose Deus cum magnificavit, dicendum quidem est: sed de his prius, de illis autem posterius.

S. Adalardi
corpus eleva-
tum.

NOT. 43.

CAPUT V.

*Quibus signis animatus sit Abbas Richardus,
ut levaret sanctum corpus.*

Quidam Presbyter, nomine Himoldus, secundum suum propositum satis bona fama potius, commorabatur in prædicto monasterio S. Joannis Evangelistæ, quia aditus habebatur ejusdem ecclesie. Cui nocte quadam in horamante se idem Confessor offerens, secumque eum per combusti templi diversoria ducens; multa mira et stupenda illi insinuavit, quæ ille insonnis redditus multis narrare dignum duxit. Vidit enim inter cetera quasi hominem quemdam nebulosum, deformis stature, nigrum, squallidum, pannis et ammis obsitum, qui maxillam inclinans super manum totus erat, ut ita dicam, non dolentis sed doloris signum. Super quo Presbyter somnians in multis requirens sanctum ductorem: Quis est iste, inquit, Domine, qui tantum deducit dolorem? Ille est, inquit S. Adalardus, dæmon ille, cujus sola voluntas est cuncta ad perniciem trahere, quique hoc sacrarium ignis pessum dedit edacitati. Quia vero præter spem nunc cernit sibi evenire, optimos videlicet conobitas ad restaurandam elegantius, quam prius foret, domum Dei omnino satagere; ideo quanto vides dolore se afficit, et super hoc dolet quod vos lætos efficit. Ad hæc Presbyter stupefactus, et stupendo expergefactus, non est effectus surdus auditor, sed visionis suæ veridicus prædicator.

Himoldo Pres-
bytero appa-
ret S. Adalar-
dus.

De mon dolet
restauracione
templorum.

12 Sicque istis, et anteriori dictis, et multis sæpe patentibus signis visum est Abbati Richardo felicis memorie, quod Deus volebat, et volendo monstrabat, negligentia sua non differre. Unde missis legatis accipere benedictionem a Joanne Papa, qui tunc temporis Vicarius S. Petri habebatur Romæ Pontificali hierarchia; non solum est permissus, sed etiam Apostolica jussione jussus, quod libenter fecisset et injussus. Et quia aberat Episcopus Ambianensis Fulco, quem ex fraterum consilio Abbas huic præviderat interesse mysterio, percussit Drogo Tervanensis totius bonæ famæ testimonio prædicabilis. Cum quo postquam ministri dupliciter, cordis scilicet et corporis habitudine, apparantur, sanctum corpus vi Idus Octobris de sepulchro levatur, et manibus Prasulis seu Abbatis expectantibus populis adorandum præbetur. Claudi, surdi, muti, manci, et cæci, confestim sanantur. Densatur cuneus accedentium: non est numerus oblationis fidelium, utpote ubi prius deest locus, et tempus, quam intentio offerentium. Exinde ergo titulus Confessoris cum ceteris Corbeie Patronis inscribitur, cum quibus usque ad præsentem diem Corbeianæ tuetur, et semper tuebitur. Celebrata est autem hæc sancti corporis elevatio, anno ab incarnatione Domini MXXI c indictione VIII Romanis Conrado, Francis imperante Rotberto.

Richardus
Abbas Cor-
beicæ. XXII.
corpus S. Ade-
lardi elevat.

Multa mira-
cula sunt in
elevatione.

Quo anno
facta.

a Est hic Joannes XX, quem Baronius ait obisse ann. Christi MXXXII, VI Id. Novemb. Mirum est hanc elevationem tantum demum esse dilatam, usque ad an. 7 Romanid. IV.

b Minus recte appellatur Pontifex Vicarius S. Petri: est enim S. Petri successor, Christi vicarius.

c Non conveniunt cum hæc in dictione Roges Conradus, qui ann. MXXXIX, in dict. VII, et Robertus, qui an. Chr. MXXXII, in dict. I, scribuntur obisse.

Petr. S. GERARD.

CAPUT VI.

De muto et sardo ante sancti Confessoris sepulchrum sanato.

Nec prætereundum obliuione, qualiter eum Deus dignatus est post hæc glorificare, sicut didici ab eo ipso qui ea gavisus est glorificatione. Vigilia erat celebritatis illius, qua per passionem crucis caelos ascendit claviger æthereus. Omnis via in circuitu videbatur venire Corbeiam, (tauti fecerat Petrus Corbeie suæ glorian) aliqui oratum, aliqui mercatum, aliqui releuatum, quia combusta erat illa, quam super talem petram Christus fundauit ecclesiam. Inter quos adductus est quidam puer, Rogerus nomine, cuius loquendi et audiendi usum reservauerat natura S. Adalardi clementiæ. Lustratis parentes ceteris orationibus Sanctorum, hora prima die festiuitatis uenire ad tumulum, quem cinere suo S. Adalardus fecerat gloriosum. Erat autem tumultus in templo ignis deserto combustione; corpus uero cum ceteris honorabiliter locatum in ecclesia S. Joannis Evangelistæ. Orant genitores pro se et pro filio S. Petrum sæpe, sæpius S. Adalardum invocando. Affinit uterque, imo Deus propter utrumque. Puer enim recuperata salute, cepit eos qui aderant alloqui et audire. O supernam dignationem! Et ne aliquis condonaret ceteris, quod Deus singulariter donauerat S. Adalardo, facta est hæc non ante corpus, sed ante tumulum miseratione. Nuntiantur hæc Abbati et monachis: angetur lætitia festiuitatis: festina processio orditur: S. Adalardus sequente populo circumferitur: uenit ad tumulum, ibi cantant, Te Deum laudamus hymnus oratur, de re gesta paullulum peroratur, sique abitur.

Frequens populis confluit Corbeiam festo S. Petri.

Puer sardus et mutus ad sepulchrum S. Adalardi sanatur.

CAPUT VII.

De surdo et muto, manibus et pedibus et toto corpore contracto, et super tumulum sanato.

Alter quidam erat in Normannia, nomine Gislebertus, non solum natura corporis, sed etiam humana effigie pene destitutus. Etat enim contractus toto corpore, curuus, retrorsum reflexa facie, surdus etiam, et mutus, reservatis tantummodo oculis, quibus miseriam suam posset uidere. Delatus est a suis Corbeiam: ibi diu stetit fratrum eum reliquis suscipiendo elemosynam. Tandem post multam temporis a S. Adalardo monitus est in somnis, ut statim quando surgeret ad sepulchrum suum oratum iret. Evigilans ergo ire uolebat, sed licet a Sancto iam uisitatus, minime ire ualebat. Et quia sæpe uidentur instructus erat signis monachorum, inuit ut se iuuentur his qui erant secum. At illi compatientes ejus miserie ferebant eum, ubi Sanctus jacelat eum reliquis, uersus ecclesiam S. Joannis Evangelistæ. Ille autem mutu eos avertit, et uersus sepulchrum ire uertit; ut nulli dubium esset, a quo uisitatus fuerit. Tulerunt illico, et deposuerunt coram tumulo. Ibi paullisper jacuit, orauit, et exorauit: uirtutem sensit, surrexit, gratias reddidit, sanus recessit.

Sardus mutus, contractus uenit Corbeiam.

Apparet ei in somnis S. Adalardus.

Ad sepulchrum ejus sanatur.

CAPUT VIII.

De Ambianensium indignatione, et muti et surdi curatione.

Adoleuerat etiam inter Ambianenses et Corbeiensis noua quædam religio, et ex religione pullulauerat consuetudo, quæ etiam reciprocabatur omni anno. Octauis denique Rogationum, ab utrisque partibus conueniebatur in unum: ibique conferebantur corpora Sanctorum: solvebantur lites: ad pacem reuocabantur discordes: mutabantur a populo orandi uices. Decreta utriusque loci reuocabantur: populo perorabatur, sique redibatur. Sed precedente tempore, cepit aliquando res ipsa usu uilescere, et inuerebantur

Ambianensium et Corbeiensium consuetudo ad componendam pacem.

fieri ex multa ueneratione. Uterque siquidem sexus cæchinis et lusibus intendere, ordiri choreas, et inuerebantur agere: et sic pene omnes corpora Sanctorum negligere. Dispicuit res illa bonis et maxime monachis.

16 Præerat Abbas Richardus Corbeie, Abbas utique beate memoria: qui cum talia fieri cerneret pluribus annis, aliquando cum processuri essent, fratribus conuocatis: Timeo, inquit, Sanctos qui solent ferri offendere, uidetis enim singulis annis quantum fiat eis inuerebantur. Sed si uobis uidetur, in cubilibus suis requiescere sinantur. Non ita oportet, inquit fratres, quia uenturi cum suis, si nos aliter occurrerimus superbie deputabunt Ambianenses. Fiat, inquit Abbas sicut uobis uidetur sed si uultis S. Adalardum deferre, quia nullus aliorum circumferetur. Fit ratum quod iusserat, nemo quippe contradicere poterat: imo Deus ita disposerat, sique S. Adalardus, quasi indignior ceteris, excipit iniuriam, quam pro ceteris iussus erat. Exitur ad processionem: uenit ad statutam indictionem. Occurrunt Ambianenses cum S. Firmino, Corbeiensis cum S. Adalardo: utque simul perueniant, antiphonas ex more imponunt: subsistunt ex utraque parte, et orant debita religione. Sed ex breui ignorantia, grandis aliquando adquiritur gratia. Fuerunt enim aliqui ferentes indigne quasi monachi ceteras Sanctorum reliquias, S. Petri scilicet et S. Gentiani indignati fuissent illuc deferre. Reuera tamen non erat omissum alio ex consilio, nisi, ut præscriptum est, pro inuerebantur quæ fiebat eis a populo. Sed multi multa loquuntur, dum qualiter se res habeat a multis nescitur. Monachi itaque S. Adalardo cominus decenter locato, ea qua debent diligentia assistunt Patrono suo. Populus Corbeiensis ex more agit, S. Firminum muneribus donat, oratione petit. S. Adalardus positus e regione non ea frequentabatur, qua dignus erat ueneratione. Nemo apud eum orabat, nemo aliquid ab eo petebat: et tamen nondum petitus jam dare disponebat.

Inde uarie dissolutiones.

Solius S. Adalardi reliquias eo ferunt Corbeiensis.

17 Non tulit itaque Domini dejectionem serui sui, sed per eujusdam releuationem statim ostendit presentibus quanti esset apud se meriti. Exaltavit electam suam, et magnificauit præ omnibus, qui delati fuerant ante eum. Quidam enim Retbertus, sicut monitus erat in somnis, ueniens cum Ambianensium populo, minister scilicet eujusdam Roculfi ex castro Aliniaco, uidentibus cunctis iuxta feretrum cepit orare, et eo attentius, quia priuatus erat omnino auditu et uoce. Suffundebatur lacrymarum imbre, exprimebat genita et capitis nutu quod nequibat uoce, quasi Sanctum sibi colloquente uideret ita appetens loquaci corde. Intendebant omnes in eum, ipse autem in neminem: sed stabat perentius pectus, et exoculans feretrum. Tandem respexit eum diuina clementia, ut per eum ostentaret sancti Confessoris sui merita. Cumque paullisper in se sensisset uirtutem Dei, diu multumque ossitans cepit in uocem inniti. Movebat multos ad pietatem, plures etiam usque ad lacrymarum effusionem. Totis autem uiribus in uocem euentis iterum, per nares, per os, et per aures expectorauit sanguinis fluum, qui totum guttatum respersit feretrum. Et sic emissa uoce, erupit in hoc quod prius uolebat, et non poterat proferre: Deus adiuua me, inquit, et tu S. Adalarde. Hæc fuit prima uox recuperata salute, statimque omnes currere, et ipse cepit uix subsistens quasi ebrius talipedare. Sed recipitur, et leniter sessum componitur: interrogatur: uirtutem in se factam exponendo confititur. Latatur uterque populus, et referunt laudes uterque ordo, et sexus. Nulla insidet dubitatio, ubi tam manifesta facta est curatio. Erat sane maxima materies credendi, persona uide licet ipsis eum quibus uenerat Ambianensibus nota, quæ receperat usum loquendi et audiendi. Ipse quoque Roculfus, cuius erat minister, testimonium perhibebat

Multus et surdus interi oratione S. Adalardi sanatur.

lebat fideliter. Deus etiam qui fecerat miraculum, reliquerat evidens credendi signum : et sanguis qui resperserat feretrum ab omnium cordibus exergebat infidelitatis venenum.

18 Ihsis etiam Ambianensium Clericis quam certa re fuerit hinc perpenditur, quod ab uno eorum in eminentiorem locum statim ascenditur, et de ipsa re, et de ceteris aliquantisper ad populum peroratur. Insonant voces dignæ laudis, crescitque tumultus tantæ exultationis. Fii inaccessibilis circa corpus frequentia, funduntur preces, offeruntur munera, imponitur laus Te Deum laudamus, personat in eo uterque ordo et sexus; sieque Sanctos ab injuria vindicat S. Adalardus, quam pro eis accipere fuerat missus.

19 Rebus itaque compositis solvitur conventus, et orditur monachica processio, refertur ad propriam sedem; sequente etiam Ambianensium populo. Respondent campi in ejus laude; occurritur ei a vicinis digna veneratione. Quidam vero ex monachis præeuntes ad ecclesiam, albis et cappis induti cum reliquis Sanctorum pignoribus exierunt ei obviam. Cumque simul ecclesiam hymnizantes repetissent, et corpus S. Adalardi super altare possuissent; iterum ille qui sanatus fuerat ante corpus in pavimento se prosteruens, gratias referebat, sanguinem rursus per aures, per os, et per nares emittens. Resonat tota Ecclesia vocibus gavisoriis: nemo in ea cessat a laudibus et hymnis. Nec immerito: tali enim honore dignus est, qui honorari dignatur a Deo.

Magna solemnitate aguntur hec gratia.

Corpus S. Adalardi solemniter refertur Corbeum.

tem foedus ruptum est amicitia. Philippus autem Rex reputans sibi detrimento esse, quod regnum suum quasi deminutum esset privatione Corbeia; quam pater ejus, sicut supra diximus, in matrimonio dederat sorori suæ; ipsam Corbeiam eum regali pompa intravit, et sibi sicut Regi fidelem securitatem oppidanos jurare coegit.

22 Quod postquam Comiti Roberto compertum fuit, injuriam sibi factam moleste tulit. Quam quia, sicut ira exigebat, ad præsens in Regem vindicare non potuit, in Corbeiansem Ecclesiam non tale quid merita retorsit. Nam ejus villas et prædia per terram suam late diffusa statim invasit, et fratribus inibi Christo militantibus quæ vestimentorum eorum usibus deputata erant denegavit. Unde Fulco Abbas, qui tunc temporis Ecclesiæ Corbeiensi præerat, et fratres non modice turbati, querimoniam lacrymabilem coram Regis præsentia fuerunt, et super hoc ejus consilium et auxilium imploraverunt. Sed cum aut impossibilitate aut incuria Regis nulla eis fieret recuperatio perditorum, magnisque damnum perpessi fuissent, suis carendo redditibus fere per biennium; quid facto opus esset cogitantes, super his animo fluctuare cœperunt. Tandem in Domino tanquam in portu jacantes cogitatum suum, anchoram suæ salutis in ipso fixerunt. Nam fuit eorum commune consilium ad divinum confugere auxilium, Sanctumque Comiti præsentare Adalardum, ut Comes ejus præsentia flexus, ei et S. Petro suum restitueret alodium.

PER S. GERARD. Philippus Rex Corbeiam vi cepit.

Flandr Corbeiansem in Flandria bono occupat.

Ad eum placendam militatur S. Adalardi corpus.

NOT. 15.

NOT. 14.

ALIA S. ADELARDI

MIRACULA.

PROLOGUS.

Virtutes et miracula, quibus in præsentî Sanctos suos illustrare dignatur operationis divinæ potentia, quotiens apparent, dignum est posteris transmittere litterarum notitia: ut corda ipsorum ad laudandam Dei virtutem exeitentur, et ad exhibendum honorem reliquis Sanctorum magis accendantur. Unde virtutes aliquas breviter annotamus, quas nostris temporibus Patronus noster, Sanctus scilicet operatus est Adalardus, imo per ipsum operata est divina virtus. Quas quidem oculis nostris non perspeximus, sed fidelium virorum qui viderunt et præsentés interfuerunt relatione didicimus. Quorum relationi plena fides est exhibenda; quippe quos commendat sanctitas morum, et ætatis reverentia. Non enim eis salutis commodum, nec Sancto gloriæ cresceret augmentum, si modo aliquibus astrueretur mendacis, quem constat multis antea glorificatum miraculis. Sicut autem ab eis accepimus ita et prosequendo referimus.

CAPUT I.

Causa cur S. Adalardus asportatus sit in Flandriam.

Henricus igitur Rex Francorum, qui patri suo Roberto successerat in regnum, sororem nomine Adelam habuit, quam Flandrensium Marchioni, Balduino scilicet seniori, nuptialis copula conjunxit, et ei Corbeiam quæ regno suo adiacebat prodotali munere cum aliis pluribus concessit. Pro hæc autem conjunctione Rex et Comes foedus inter se inierunt: et magna inter eos viguit amicitia, quo ad vixerunt. Sed quia, sicut a quodam philosopho dicitur, amicitia sæpe exheredatur; postquam uterque, Rex scilicet et Comes, mortali concessit nature, inter filios eorum Philippum scilicet Regem, et Robertum Comi-

Auctor qui scribat u fide dignis variis necepat.

Corbeia in dalem Flandræ data.

CAPUT II.

De asportatione Sancti in Flandriam, et quod in adventu ejus aperte sunt fores ecclesiæ.

Igitur sanioris consilii fratribus qui Sancto comitantur electis, et omnibus quæ itineri necessaria essent paratis, cum magno honore, ut decebat, iter arripientes pervenerunt in Flandriam, de Dei misericordia et Sancti merito non desperantes. Fama autem præeunte Comes sibi Sanctum a fratribus præsentandum audierat, et ne illis alicujus ecclesiæ pateret introitus interdixerat, existimans taliter nullum ad se ab illis posse fieri accessum. Sed secus ac ratus est res habita est. Nam tententibus illis ad villam quæ dicitur Curba, ubi S. Petri jure hereditario habetur ecclesia, Presbyter secundum Comitis præceptum obseratis ecclesiæ foribus, secessum occultum ne posset inveniri petierat cum clavibus. Tandem ad ecclesiam pervenit, claves requirunt, Presbyter circumquaque queritur, sed querentibus facultas inveniendi denegatur. Mirum dictu, fidelem quarens audiretorem! Dum aliqua mora fieret quaerendo tenijli Sacerdotem; illico sponte sua contractis seris, dissidentibus repagulis, patuerunt fores ecclesiæ, et Sancto, cunctisque eum comitantibus se pervias præbuere. Non Magica, non ars sibi operata est Mechanica, sed ad ostendendum S. Adalardi meritum, virtus apparuit cælestis in apertione valvarum. Ecce alter in hoc facto Petrus; Sanctoque Petro, cui commissæ sunt claves regni celorum, in tali miraculo comparandus. Sancto etenim Petro de carcere per Angelum liberato porta ultra patuit ferrea; isti similiter de carcere, id est, de carnis ergastulo per Angelum consilii jam educto, cesserunt ultra dura portarum roborata. O stupenda dignatio! gratiam meruit a Domino, quæ cælesti concessa fuerat clavigero. Jure etiam in aliena terra patuit illi S. Petri ecclesia, qui apud Corbeiam hospitium sortitus S. Petri ecclesiam, quasi pro contubernali fordere, ad requirenda ejus bona fungebatur legatione. Taliter in ecclesia prius inaccessa Sanctus defertur, populus utriusque sexus, qui convenerat prosequitur; laudes cum voce cordis-

In Curba sponte pateat fores temp.

PER S. GERARD. que exultatione a monachis et Clericis divina Majestati referuntur, populus applaudentibus et gratias Domino referentibus.

CAPUT III.

De eo quod Comes reddidit ei omnia que abstulerat.

Sequenti die inde asportatur, et ad quaerendum Comitum acceleratur iter. Ubi cumque autem Sancti audiebatur adventus, a longe pro jam divulgato miraculo immense multitudinis populorum ei fiebat occursum. Nec solum jam ei contra preceptum Comitum januas ecclesiarum aperire certabant, sed etiam tam Ecclesiastica quam saeculares personae, ut Sanctus in ecclesiis inferretur postulabant, magis divinitam quam Comitum incurere timentes offensam. Audientes autem fratres Comitum in pago Tornacensi circa Schelmas oppidum, quod obsidione militum cinxerat, commorantem, illuc iter flexerunt, et quo ceperant tandem pervenerunt. Quem cum sibi Comes audiret deferri, ejus praesentiae se subtrahere festinavit. Tunc Principes qui lateri ejus solebant assistere, et in quorum consilio ejus omnis pendebat dispositio, super hoc ceperunt eum arguere, dicentes, quia nihil ei prospere cederet, quamdiu Sanctorum ecclesias suis rebus spoliaret. Consulebant autem illi ut Sancto cum humilitate occurreret, et quidquid erga Sanctum deliquerat, emendaret. Quorum prudenti consilio Comes adiecit, et humiliter Sancto obvius processit. Videres aliam Regem Ninivitarum de suo solio descendisse, pedibusque nudis praehumilitate incedentem, honorem suum deposuisse: cum tanta devotione, militum stipante caetera, Comes ad feretrum Sancti accessit, et sumpto manibus suis gestatorio, militibus onus ejus leve certatim alleviantibus in ecclesiam haud longe positam tulit. Ibi quidquid Corbeiensi Ecclesiae abstulerat coram primatibus suis in praesentia Sancti reddidit: et quidquid erga S. Petrum et S. Adalardum deliquerat, emendavit, postulans per eos sibi a Domino indulgentiam impetrari. Fratres vero vice Domini, qui cor contritum et humiliatum non despiciit, Sanctique Petri, cui data est a Domino potestas ligandi atque solvendi, eum absolverunt: et eum gaudens, suisque orationibus commendatum ad obsidionem oppidi remiserunt. Inde non ingrati divinae misericordiae qui gratiam Comitum meruerunt S. Adalardo mediante, immensas laudes Deo altissimo retulerunt, cujus aures, quam precibus pulsaverant, praeparationem cordis eorum audierat.

CAPUT IV.

De eo quod Comitissa voluit eum retinere.

Sic non cassato itineris labore letati cum Sancto arripuerunt iter remeandi. Sed intervenit eis aliqua turbationis modestia, ut major subsequeretur letitia. Contigit enim ut ad oppidum quod dicitur Insula pervenirent, et Sanctum Dei in ecclesia S. Stephani Protomartyris, quae ibi habetur, deferrent. Illis diebus apud idem castrum Adela Comitissa, de qua supra mentionem fecimus, morabatur; dum ad obsidendum praefatum oppidum Schelmas Comes scilicet filius ejus occuparetur. Quae cum audisset ad sanctum Dei Confessorem, gavisus est valde sibi esse oblatam retinendi illum opportunitatem. Accersitis igitur monachis, inter alia quae protulit verba, dixit eis: Sciatis Domini mei S. Adalardum communis generis consanguinitate mihi esse proximum, et ideo ut honoris gratiam pareat mihi in caelis, volo ejus honorem sublimare in terris. Unde sedet mihi in animo eum retinere in hac terra, quia ad exequendum quod

volo magis hic ero idonea. Aut enim ei novam construam ecclesiam, quam immensis opibus ditabo, deputatis monachis aut Clericis, qui serviant Sancto; aut in Blandiniensi monasterio, quod in honore S. Petri Apostoli situm est in castro Gandavo, faciam eum deferri, ubi praee omnibus Sanctis, qui ibi habentur, faciam ei honorem exhiberi. Interdico itaque vobis ut eum ab ecclesia S. Stephani non dimoveatis, sed ad locum vestrum redeatis; ni potius eum eo remanere placeat vobis. Denique praecipit portas obseratas, et exitus viarum adhibitis cunctis observari, ne in noctis silentio clam Sanctus posset asportari.

CAPUT V.

De eo quod per medios vigiles sublatae sunt sanctae reliquiae.

Quid jam monachi facerent? In aliena terra positi, suorumque auxilio destituti, obviare non poterant Comitissae potestati; ut in asportatione Sancti aliquam violentiam inferrent illi. Illico ad Sanctum reversi sunt Adalardum: et extra spem positi deliberabant quid potius eis esset faciendum. Consilium autem super hac re quaerentes, tales inter se conquerendo proferebant voces: Quid faciemus? Quo divertemus? Ad nostros sine S. Adalardo reditus nobis non est necessarius: quia forsitan ab nos expellent, aut, quod turpius est, lapidibus obruent. Denique nos non reverti prohibet improprium et dedecus, quia nobis non revertentibus tantum damnium imponent nostrae assensionis, nostrisque; machinationibus. Ceterum quamvis absque Sancti representatione gratiam eorum possimus habere, ejusdem Patris nostri ablatio, nostrae matris Ecclesiae fiet desolatio. Ipsa enim mater nostra, quae nos tanquam filios in suo fovit gremio, relinquetur sicut umbraculum in vinea, et sicut tegurium in cucumerario. Taliter prius navicula cordis eorum turbabatur in mari: et dormiente in eis Christo, quia dubitabant, ceperunt mergi. Sed cum clamassent, Domine salva nos, perimus; illico excitatus est Dominus, ventisque imperavit et fluctibus.

27 Illis autem consilium capientibus caelitus inspiratum est ut in tempeste noctis silentio expositas de feretro sancti Confessoris reliquias tollerent, et cum illis fugae praesidio sibi suisque consulent. Quod et ipse Salvator fecisse, suosque ut idem facerent legitur admonuisse: Cum vos, inquit, persecuti fuerint in unam civitatem, in aliam fugite, licet figuratim possimus intelligere. Cunctis igitur per villam sonano occupatis, monachi requiem suis denegarunt oculis, opportunitatem quaerentes perducendi ad finem que inerant illorum animis. Media autem nocte ad thecam argenteam, quae pretiosus thesaurus tegebatur, accesserunt, ipsaque audacibus, ut ita dicam, sed fidelibus manibus exposuerunt. Denique ipsum super aurum et topazion pretiosorem, omniumque aromatum fragrantiam suo odore vincebant in mundo pallio, postea in byrso cervino involverunt: et uni eorum, Domino videlicet Everardo, qui ad hoc sagacior videbatur, asportandum commiserunt. Qui veteris cum sermone Sancti remanentibus, de commissio sibi thesauro sollicitus non modice animo agebatur, qualiter propter vigiliam exenbias civitatem egrediretur. Dumque totus in hoc studio esset positus, illuxit matutinalis hora, qua expulso vesperi luctu Christi resurrectione demoratur letitia: tunc Christus, qui est verus sol justitiae, depellens tenebras erroris et tristitiae, ostendit illi transitum salutis et letitiae. Nam eadem hora obtulit se illi quidam monachus, quasi missus a Domino, quem Remensis civitatis Archiepiscopus ad Comitum direxerat pro suo negotio.

Hinc

Occurrit Sancto frequens populus.

Naldunus Schelmas obsidet:

Reverenter occurrit corpori S. Adalardi:

Omnia Corbeie restituit.

Monachi quid sibi agendum sit deliberant.

Reliquiae S. Adalardi in theca argentea.

Everardus monachus corpus S. Adalardi clam asportat.

Comitissa Flaudria vult corpus S. Adalardi retinere, dispositis custodiis.

Huic sanctorum bajulorum reliquiarum sociatus per medios vigiliam cuneos, portis patentibus, exiit; Deique providentia per Sancti videlicet Adalardi meritum frustratas illorum excubias reliquit.

28 Renovatum est sane in hoc facto miraculum quod ad Christi resurgentis contigit sepulchrum, si tamen gloria Regis audeamus æquiparare virtutem militis. Sed non minus gloriam Regis, si virtutem prædicamus militis: quia virtus militis gloria est Regis. Custodia enim militum ad Christi posita est sepulchrum, ne a suis furaretur discipulis; diligentia nihilominus excubatorum deputata est portis et exitibus viarum, ne corpus S. Adalardi clam a suis efferretur monachis. Christus summo dilecto milites signatum monumentum custodientes resurgens irritos reddidit; Sanctus quoque Adalardus summo mane vigiles portas et exitus viarum observantes excoem defellit. Milites Christo resurgente præ timore facti sunt velut mortui; custodes postquam Sanctus asportatus est Adalardus præ nimia admiratione redditi sunt stupidi.

29 Taliter corpus sancti Confessoris Corbeiam refertur, et a monachis cum magno eleri plebisque tripudio suscipitur. Qui cum magno honore, ut dignitas ejus exigebat, repositus in archivo ecclesie, ipsam sua decoravit presentia, quam primum obscuram reddiderat ejus absentia. Fratres autem cum cordis devotione laudes immensas reddiderunt super hoc bonitatis laudes, parvipendentes si serinii fieret amissio, cum beatos et divites reddidisset eos pretiosi thesauri restitutio. Illud enim erat recuperabile damnum, hic si eum amisissent damnum irreparabile. Sed qui voluit thesaurum corporis restituere, dignatus est etiam vas ejusdem remittere, ut sicut in corporis asportatione, ita etiam Sancti pateret meritum in vasis representatione.

CAPUT VI.

De revelatione serinii, et quod in representatione ejus sanatus est claudus.

Interea fama volante, cum Comitissæ nuntiatum fuisset taliter S. Adalardum a monachis sublatum esse, moleste tulit se ita delusum esse. Tamen intelligens hoc esse voluntatis divinæ, et ideo jam non posse contra torrentem brachia tendere; postulata venia, concessit illis cum serinio sancti Confessoris remeare ad propria. Taliter illi, quasi de Ægypto egressi, ubi jam quasi captivi fuerant detenti, protegente eos cælestis defensionis nube, ne urerentur a sole tribulationis, pervenerunt, duce novo Moysen nostro, in terram pacis et securitatis.

31 Cumque jam facti fuissent proximi Corbeie, præmittentes nuntios mandaverunt fratribus suis, ut serinio S. Adalardi mature occurrerent cum brachio ejusdem Confessoris. Illico gaudium novum adhuc recenti gaudio superadditur: classica pulsantur: ecclesia tapetibus et palliis adornatur; accensis etiam luminariis plurimis illuminatur: denique facto populi conventu festiva processio orditur: et cum brachio S. Adalardi præcedentibus cereis et crucibus obvium proceditur. Tunc filii Israel quasi arcam Domini de Philistæis reductam suscipientes, in tabernaculo Dei referebant: et cum David in voce exultationis et confessionis psallentes præcedebant, variis musicorum instrumentorum generibus ad angendam lætitiæ circumquaque sonantibus.

32 Ecce autem quidam claudus ad portam templi jacebat, ita utroque pede contractus, ut plantæ pedum ejus (quod erat visu miserabile) retro hærenter natibus. Venerat autem ibi reptando in quantum poterat manibus et genibus non solum ut alimoniam peteret ab introeuntibus, sed ut S. Adalardum rogaret suis adesse doloribus. Qui cum feretrum Sancti præcedente longo processione ordine vidisset ferri in quantum ipsa ægritudine patiebatur, clamare cepit, ut sui miseretur. Sanctus vero Adalardus more B. Petri aurum vel argentum illi non dedit, sed quod melius erat, divina concedente gratia, illi tribuit. Nam mirum in modum statim videres nervos prius contractos extendi, cutem dirumpi, sanguinem manare, pedes eruraque ad naturalem locum redire, illum autem præ nimis angustiis fatigari, ita ut pene videretur deficere. Tandem in suis erectus pedibus, jam nullius egens adminiculo ad feretrum Sancti accessit. O laudandum Dei donum; o prædicandum Sancti meritum! Præsentia corporis ejus aberat, et tanta in vase corporis ejus Dominus ostendebat. Sed hoc in vase corporis ejus ostendere potuit, qui per umbram corporis S. Petri ægrotos sanare voluit. Tunc qui sanatus fuerat feretrum prosequens et bajulans, gratias referebat Domino, imitans illum Evangelicum leprosum, qui reversus laudem dedit Deo. Cum tanto gaudio filius in sinu matris Ecclesie receptis, de thesauro conscientie profertentes sacrificium spei et fidei, quæ in ara cordis accendat fervor caritatis, hymnum Te Deum laudamus cantaverunt coram altario divinæ majestatis.

CAPUT VII.

De repositione sanctorum reliquiarum in serinio.

Denique ascendentes gradus pulpiti, qui de valle plorationis per gradus virtutum ascenderant in montem exultationis, populis infinis jacentibus, nec ad altiora conscendere valentibus, condenserunt propinatione salutiferi sermonis rei gestæ temporis presentis respondentis. Nec siluerunt, ad confirmationem sui sermonis quæ in via accidissent eis, quanta Domini gratia in omnibus affluisset illis, quantisque sibi dilectum Confessorem declarasset miraculis. Et ne aliquis eorum dubius existeret S. Adalardum esse relatum, reliquias ejusdem de secretario, ubi ante repositæ fuerant, præsentari fecerunt. Quas quidem in conspectu populi adstantis extulerunt, ipsasque ut credi deceat antiquo ebore lucidiores, visuque pro sui raritate delectabiles, conspectibus omnium adstantium cernendas præbuerunt. Postquam autem præsentia Sancti remota est ab illis omnis nubes dubitationis, eum honorifice reposerunt in eodem serinio quod paulo ante relatum fuerat cum gaudio.

34 Quo rite peracto secus S. Gentianum martyrii rosa in domo Dei vernantem collocaverunt S. Adalardum castitatis lilio ante Deum florentem. Felix aula, quæ tantis sustentatur columnis! Felix Ecclesia, quæ tantis illuminatur lucernis! ut taceamus ceteros quorum præsentia feliciter ipsa floret Ecclesia, istis tutoribus protegitur contra ventorum flatus, et tempestatum fulmina. Istis enim illuminantibus, repelluntur ab ea tenebrarum caliginis, et incertorum nubila. Istos itaque honoremus, istos veneremur in terris, ut nostri memores esse dignentur in cælis.

PER S. GERARD.
Claudus ad vacuum Sancti feretrum sanatur.

LUC. 17.

Res gesta populo narratur.

Exponitur corpus S. Adalardi.

Reponitur ut priore theca.

locaturque juxta S. Gentianum.

NOT. 46.

Transit per medios vigiles.

Magno gaudio Corbeie excipitur

Comitissa ceteros domum remittit.

Theca Corbeiam referatur

1 Reg. 7.

2 Reg. 6.

INVENTIO CAPITIS S. VEDASTI

ALIARUMQUE RELIQUIARUM ATREBATI.

ANN. MMIV.
II JAN.

AMMO MMIV IV NONAS JANUARIÛ, inquit *Ferreolus Locrius in Chronica Belgica*, Inventio reliquiarum Ecclesie Atrebatensis. *De ea Inventione Baldricus in Chronico Cameracensi et Atrebatensi lib. 2, cap. 13.* Ibi vero (Atrebatî in templo S. Mariæ) juxta altare Dei genitricis Mariæ, quod B. Vedastus suis diebus consecraverat, anno quidem secundo Gerardi Episcopi, multæ et multum pretiosæ Sanctorum reliquie inventæ sunt, ad quarum illustrationem diversa miracula per tres circiter annos divina clementia operata est. Leprosi enim mundati, contracti humanis usibus solidati, multique a diversis languoribus curati, sospitate donantur.

Miraculo ad
inventas reli-
quias facta.

2 Idem Baldricus lib. 3, cap. 4, de eadem reliquiarum Inventione ita scribit: Tuæ etiam temporis in

monasterio Sanctæ Mariæ Atrebatensium, juxta altare, multorum Sanctorum reliquias pretiosas contigit inveniri. Ad quarum quidem merita propalanda, divina clementia diversi generis signa et prodigia operante, non solum ex vicinis sed etiam longe positis regionibus, per totum fere biennium multitudo maxima confluebat.

Maximi ad
eas concursus.

3 *Fotetur Georgius Colvenerius in Notis, se quæ aut quales fuerint reliquiæ, ab Atrebatensi Ecclesia non potuisse resciscere.* At *Locrius, Addunt, inquit, Ecclesie Atrebatensis monumenta mss.* Inter cetera brachium S. Vedasti cum capite ejus, et quibusdam membris ipsius, etc. *De S. Vedasto plura vi Februarii, et de festo reliquiarum Ecclesie Atrebatensis alio loco.*

Quæ fuerint
illæ reliquæ

NOT. 47.

DE S. SILVESTRO

MONACHO TRAINÆ IN SICILIA.

ANNO MCLXXXV
II JAN.
ET II MAII.

Silvester ex ordine S. Basilii monachus cofitur u Januarii et u Maii, frequenti populi concursu Trainæ in Sicilia, ex Julii III Pontificis Mozini concessione, ut, testantur Octavius Cajetanus noster in *Idea operis de Sanctis Sicilia, et Philippus Ferrarius in generali Catalogo Sanctorum.* Est Traina, aliis Trayna, Troina, Troyna, Trojanopolis, Trajanopolis, Dragina, *Mediterranea Siciliae urbs in colle edito sita, olim Episcopalis, de qua agit Thomas Fazellus rer. Sicular. decad. 1. lib. 1 et 10, sed quod eam esse censet Trajanopolim, quam L. 1 de censibus, coloniam juris Italici appellat Ulpianus, aliis minus probatur, qui isthic in Cilicia legendum, non in Sicilia, arbitrantur.* Paulo infra urbem, inquit idem lib. 10 *Fazellus*, ad P. M. II. Meridiem versus, ædes D. Michaelis super collem erecta, et cœnobium D. Basilii illi adjunctum extat, a Rogerio Comite, parva contra Saracenos victoria, pro triumpho dedicatum. In hoc S. Silvester vitam dedit; a quo locum quemdam S. Silvestri appellari existimo apud eundem Fazellum, ad mille passus a Troina, ubi veteris urbis vestigia etiamnum, ædium, inquam, murorum ac pyramidum ex quadratis lapidibus clarissima spectantur cadavera.

S. Silvester fuit
monachus.

2 S. Silvestri res gestas, ex lectionibus quæ ejus die festo recitantur, ita describit Ferrarius in *Catalogo Sanctorum Italiae ad u Maii*: Silvester Troynopoli honestis religiosisque parentibus, Guilielmo Siciliae Rege, ortus, pique educatus, cœnobium S. Michaelis Archangeli ordinis S. Basilii, habitum monasticum induens, ingreditur. Ubi brevi eos progressus fecit, ut ceteros vitæ asperitate sive ipsius abnegatione antecelleret. Peregrinandi cupidus de Abbatibus licentia v In. Februarii Catanam ad corpus B. Agathæ Virginis et Martyris venerandum venit. Qua in re illud mirandum, quod cum Catana a Troy-

Vultu sepul-
chrum S. Agathæ.

nopoli xl millibus passuum absit, (quæ quis equo per diem æstivo tempore vix confecerit) Silvester tamen pedester hiberno tempore Catanam profectus, ac precibus ad Virginis tumulum persolentis domum eadem die reversus est.

Ardentem fur-
um intrat.

3 Cum furnarius panem cocturus, scopam, qua furnum ardentem prunis mundaret, minime reperiret, quærereturque quod mora panis detrimentum adferret; Silvester signo Crucis munitus illum ingressus, prunis ardentibus in unum collectis, vestis suæ extremitate tersit. Quare Abbatibus nuntiata, accurrens cum monachis e furno Silvestrum illæsum exeuntem vidit; ac ex ea die apud monachos Silvester cepit esse venerationi.

4 Roman, ut loca sancta inviseret, summique Pontificis (a quo ob sanctitatis famam benigne exceptus est) pedes deoscularetur, profectus; iis peractis, perceptaque Pontificis benedictione navem conscendit, et Panormum appulit. Ubi cum Regis filius gravissime ægrotaret, ad Regem accedens bono animo illum esse jubet; et ad filium jam morti proximum deductus, fore ut brevi incolomis evaderet ait. Quem medici delirare existimantes, et illudere volentes, porcæ urinam afferrî curant, ex qua ille ægroti morbum agnosceret: quam illico Silvester esse porcæ decem in utero suillos habentis urinam dixit. Sicque illa Regis mandato mactata et aperta deprehensum est, et Silvestro habita fides: qui omnibus e cubiculo ejectis, cum preces Deo effudisset, filium Regi reddidit incolumem. Cumque Rex Silvestrum, ut quidquid vellet posceret, instanter rogaret; thymi tandem, cuius ingens copia capi solet, parum pro cœnobio petiit. Qui petitionem exilem miratus, aliquot thymorum tegetes perpetuo quovis anno dandos decrevit: quibus ad hæc usque tempora frui feruntur.

Occulta et lu-
mina novit.

Egram pre-
cibus sanat.

5 Reversus

*Fugit hono-
res.*

5 Reversus ad monasterium, defunctoque Abbate, cum Silvestrum ei subrogare cogitarent, is elapsus in silvam non longe a civitate se abdidit: ubi aliquamdiu vitam eremiticam duxit, orationibus, jejuniis, meditationibus aliisque corporis afflictionibus intentus: donec iv Nox. Januarii, anno a partu Virginis MCLXXXV, suum Deo tradidit spiritum. Corpus ibidem sepultum est, sacra æde sub ejus invocatione constructa: quo, hac die et ii Januarii, innumera hominum multitudo confluit. Solent enim demoniaci infirmique ejus intercessione liberari.

*Miracula ad
ejus tumulum.*

6 Anno vero Domini MDLXXV, peste per universam Siciliam grassante, cum Troynopoli multi in dies perirent, ac die secunda Januarii, qua natalis ejus

celebratur, maxime effervescente, imaginem S. Silvestri cives in processione deferrent; mox ab ea penitus extincta liberati sunt. Quare Julius III, Pontifex Maximus non modo indulgentias ecclesiam S. Silvestri visitantibus concessit, sed et festum ab omnibus in ea civitate celebrari voluit. *Hæc Ferrarius. Sed manifestum in anno, quo hæc opè S. Silvestri sopitæ laes dicitur, mendum inest, cum Julius III, anno MDLV obierit: aut certe eo miraculo ad festum sancieudum inductus non est, ut vult Ferrarius; qui iterum in Notis Silvestrum ait MCLXXXIX decessisse, cum supra, et in generali Cataloga Sanctorum MCLXXXV, mortuum asserat.*

*Pestis ejus in-
vocatione se-
data.*

III JANUARI.

SANCTI QUI III NON. JANUAR. COLUNTUR.

OCTAVA S. JOANNIS Evangelistæ.	S. Gordius Comes ac Centurio Martyr. Caesareæ in Cappadocia.
S. Anteros Papa Martyr, Romæ.	S. Theogenes
S. Florentius Episcopus Viennensis, Martyr.	S. Primus
S. Theopemptus Episcopus, Martyr.	S. Cyrinus
S. Theonas Martyr.	S. Claudon
S. Zosimus monachus Martyr	S. Eugenius
S. Athanasius Commentariensis	S. Diogenius
Martyr	S. Eugentius
S. Petrus Balsamus, vel Abselamus Martyr.	S. Rhodus
S. Martialis	S. Rhodon
S. Statilianus	S. Pinna
S. Constantius	S. Lucianus Episcopus Leontinus, in Sicilia.
S. Possessor	S. Melorus Martyr, in Anglia.
S. Hilarinus	S. Salvator Episcopus, Beluni in Italia.
S. Firmus	S. Genovefa Virgo, Parasiis in Gallia.
S. Candidus	S. Blidmundus sive Gogus, Abbas in Gallia.
S. Rogatianus	Inventio S. Quintini apud Veromanduos.
S. Eugenia	S. Bertilia Virgo conjugata, in Belgio.
S. Lucida	Relatio capitis S. Jacobi Apostoli, ad monasterium S. Vedasti.
S. Acuta	S. Daniel Levita Martyr, Patavii.
S. Pœnica	

Martyres, in Africa.

Martyres, in Hellesponto.

Martyres.

NOT. IX.

PRÆTERMISSI VEL IN ALIUM DIEM REJECTI.

S. Argæus	Petrus Urseolus, de quo	XI Januar.
S. Narcissus	S. Potitus Martyr. ms. Martyrolog. S. Martini Tornaci. Nos	XII Januar.
S. Marcellinus	S. Malachias Propheta. Martyrologium Germanicum, Molan. Menæa, Menolog. Galesinius in Notis. Nos	XIV Januar.
Mater cum duobus filiis, igne extincta. Menæa. Plures idem subiere supplicium cum liberis matres: nil hic certi possum statuere, ideoque eam omitto.	B. Guillelmus x Abbas Cistercii. Kalendarium Cisterciens. Nos	XXII April.
Daniel monachus Hemmenrodensis. Kalendar. Cisterciense Divisione editum anno 1617.	Posenna	sorores S. Gibriani. David Camerarius lib. 3 de Scotor. pietate. De ipso S. Gibriano agemus
B. Angela de Fulgino. Martyrolog. German. Molanus in addit. ad Usuardum, Usuardi editio Colonienfis anni 1321. Nos	Prompta	VIII Maii.
B. Ursus Dux Venetorum, postea monachus. ms. Kalendarium Sanctorum Ordinis S. Benedicti. Hic est	S. Agritius Episcopus Senonensis. ms. Florarium SS. Nos	XIII Junii.

OCTAVA S. JOANNIS.

III JAN.

Celebratur III Non. Janu. S. Joannis Apostoli et Evangelistæ Octava, quam Martyrologium Romanum, Ado, alique consignant. In Breviario Romano, Pauli III auctoritate edito a Francisco Quignonio Cardinale, non celebratur hæc Octava, sed S. Anteri Papæ festum, de quo et tertia lectio reci-

tabatur. Ubi denuo recensitum ab eodem Quignonio idem Breviarium est, omisso S. Antero Octava agi capit (quemadmodum et antea) ut Semiduplex; Duplex a Pio V instituta, uti et S. Stephani atque Innocentium. Vide Gavantium Comment. in Rubr. Breviar. sect. 6, cap. 6.

DE

DE S. ANTERO PAPA ET MARTYRE.

AN. CHR.
CCLXXXVI.
III JAN.

S. Anteros
Papa.

Anteros Papa, qui aliis Antherus, Anterus, Antherius, in sacros fastos pridem relatus, ut patet ex veteri Martyrologio Romano, Beda, Usuardo, Adone, Bellino, Maurolyco, et ceteris.

2 De eo hæc habet liber de Romanis Pontificibus : Anteros natione Græcus, ex patre Romulo, sedit annis xii, (expungunt alii annorum numerum) mense uno, diebus xii, martyrio coronatur. Fuit autem temporibus Maximini et Africani Coss. Hic gesta Martyrum diligenter a Notariis exquisivit, et in Ecclesia recondidit : propter quod a Maximo Præfecto martyrio coronatus est. Hic fecit ordinationem nam per mensem Decembris, Episcopum unum (Addit codex Baronii : Fundis in Campania.) Qui etiam sepultus est in cœmeterio Calixti, via Appia in Nonas Januarii : et cessavit Episcopatus dies xii. Philippus Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italiae tradit ex Petelia urbe magnæ Græciæ maritima oriundum fuisse.

* Baron. Maximini.

Ex Petelia urbe ortus.

Acta Martyrum per 7 Notarios describitur solita.

cessit Antero, de quo est sermo, ut magis magisque historiae veritati consultum foret, septem Notariis huic operi adscriptis, qui Acta Martyrum integra exciperent, septem præfeci Subdiaconos. Porro Notariorum opus fuisse existimamus, ut non ipsa tantum Acta, cruciatus nempe, diraque ac sæpius repetita tormenta describerent, sed etiam quæcumque iidem sancti Martyres locuti essent, dnm caperentur, ac publice torquerentur; quæ item ad supplicia ducti, fuissent interlocuti, memoriæ commendarent.

4 Illa autem quæ intra cancellos, obducto velo, coram iudicibus, cum de ipsis quæstio haberetur, iidem rogati dicerent; publicorum Exceptorum muneris erat, cuncta scriptis mandare, et inter publica Acta referre : quæ cum agerentur in provinciis Proconsularia ab Augustino et aliis dicta reperimus. Porro hæc ipsa, vel horum potius exemplum, a Christianis collata pecunia redimi solebant, et inter Acta Martyrum sædulo asservari. Quæ vero extra cancellos cum Martyribus agerentur vel dicerentur, ab Ecclesiæ Notariis, magna adhibita cautela, consuetis notis quam celerrime tabulis adnotabantur. Hæc Baronius. Olim S. Anteros festo simplici celebratur, ut ante diximus.

Atia ab Exceptoribus redempta.

NOT. 49

CIRCA
AN. CHR.
CLLIII.

DE S. FLORENTIO

EPISCOPO VIENNENSI MARTYRE,

III JAN.

S. Florentius
Episc. Viennens.
in exitum missus.

Sanctus Florentius Præsul Viennensis IX tempora Gordiani, Philippi, Decii, Galli, et Volusiani decurrit : quando Novatus B. Cypriani Presbyter Romanus veniens, Novatianam hæresim condidit. Anniversaria ejus dies est in Non. Januar. quando post exilium mortem pro Christo pertulit. Ita Bibliotheca Floriacensis a Joanne Bascio edita, et Joannes Chenu.

2 Claudius Robertus, Martyrologium Usuardi Coloniae editum auctus anno 1490 et 1521. Beda, Molanus in Addit. ad Usuard. Martyrologium Germanicum, Ado, aliique, S. Florentium octavam Viennensis urbis Episcopum scribunt fuisse. Credo quod Desiderium et Dionysium confundant. ms. Beda Martyrologium Ba-

varicum : Eodem die S. Florentii Juvencensis (lege Viennensis) Episcopi et Martyris vi, ejusdem urbis.

3 Martyrologium Romanum : Viennæ in Gallis S. Florentii episcopi, qui tempore Gallieni Imperatoris in exilium relegatus, illic martyrium consummavit. Ejus præter citatos meminerunt ms. Florarium Sanctorum, et Galesinius. Martyrologium S. Hieronymi : Viennæ, depositio Florentini. De eo Mathæus Westmonasteriensis in Floribus historiarum : Anno gratiæ 241 Florentius Viennensis Episcopus vita et doctrina claruit. Mansit autem usque ad Gallieni et Volusiani imperium, exulque martyrium complexit.

Coronatur martyrio

Doctrina clara.

4 Notkerus eum in Januarii refert, his verbis : Viennæ depositio B. Florentii Episcopi.

CIRCA
AN. CHR.
CLLXXXIV.

DE SANCTIS MARTYRIBUS

THEOPEMPTO EPISCOPO ET THEONA.

III JAN.

S. Theopenptus in agrum conjectus, excoecatus, veneno potatus unoxie;

Martyrologium Romanum huc cum Zosimo et Athanasio conjungit, refertque in Januarii; quos Galesinius, et Ferrarius IV, Molanus vult et Menæa; in quibus ita eorum memoratur certamen :

2 Sanctus hieromartyr Theopenptus Episcopus, excitate a Diocletiano Imperatore persecutionis primam procellam excepit, et quod Christum Deum in frepide confiteretur, corona donatus est martyrii. Captus quippe atque ad Imperatorem pertractus, cum ei errorem suum exprobarat, in ardentem conjectus fornacem, inde innoxius evasit. Tunc oculus ei eruitur. Post lethale venenum combibit, cujus tamen vis divinitus, ne labem pateretur, extincta. Quod cum

cerneret Theonas magus, qui illud ei miscuerat, Christi fidem est amplexus.

3 Sed Theopenptus aliis quoque cruciatibus supplicisque affectus, demum gladio percussus occubuit. At Theonas in effossam scrobem demissus, injecta desuper terra oppressus est; sique ad Christum victor migravit.

4 Eadem Menæa in Jan. hæc habent : SS. Theopenptus et Theodote, quæ fuit mater sanctorum medicorum, qui sine pecunia agrotos curarunt, Cosma scilicet et Damiani. Hunc Theopenptum eundem esse censet Raderus noster qui in Januarii colitur : sed nullum rideo certum ejus conjecturæ fundamentum. Theodoten isthic retulimus.

Theonam nunquam convertit.

Uterque pro Christo occiditur.

NOT. 50.

DE SANCTIS MARTYRIBUS

ZOSIMO MANACHO ET ATHANASIO

COMMENTARIENSI.

S. B.
DIOCLETIAN.
III JANSS. Zosimos et
Athanasius
passi sub Do-
mitiano Præ-
side

Admirabiles hos viros ita celebrat hoc die Martyrologium Romanum : In Cilicia sanctorum Martyrum Zosimi, Athanasii Commentariensis, Theopenpti, et Theone, qui in persecutione Diocletiani illustre martyrium obierunt. Martyres quoque *Menra* appellant ix Januarii : Eodem die memoria sanctorum Martyrum Zosimi monachi et Athanasii Commentariensis. *Baronius* hos cum Theopempto et Theona coniungit ; atque in *Notis ab Græcorum Menæis passos referri sub Domitiano Imperatore. Verum non Imperator Domitianus hic fuit, sed Αξζωρ Præfectus aut Præses. iv Januarii eos refert Ferrarius in generali Catalogo Sanctorum, uti et Menologium, in quo hæc habeatur : Eodem die commemoratio sancti Martyris Zosimi et Athanasii Commentari-*

sis, qui Domitiano Præsidi apud Ciliciam illustre martyrium pertulerunt.

2 *Menæa paulo fusi*us : S. Zosimus in Cilicia eremum cum teris incolebat. Compreheus Domitiano Præsidisistitur, cumque Christum confiteretur, aures ei candenti ferro aduruntur. Deinde in libetum liquato plumbo plenum a capite suspensus mittitur. Verum mirabiliter ex omnibus liberatus, apparente in theatro leone, ac de Christo humana voce loquente, Athanasium Commentariensem ad fidem adduxit. Dimissus a tyranno, redit ad montes in quibus ante pietati vacare consueverat, ibique commorans erudit baptizatque Athanasium. Inde sub disruptas hiantesque petras simul ingressi animas Deo reddiderunt.

S. Zosimus
virie torquetur.Leo humana
voce loquitur.
Athanasius
convertitur.

DE S. PETRO BALSAMO

SIVE ABSELEMO MARTYRE.

AN. CHR. CCXCI

III JAN

De S. Petro
Balsamo no-
mine, die, et
loco martyrii
discrepant
auctores.

Hujus gloriosi athleta pleraque meminere Martyrologia ; sed æque in nomine, neque in loco aut genere martyrii conveniunt. Appellatur enim Anselamum, Anselamum, Abselamum, Apselamum, Balsamum, Abesalamiten, Abessalomiten. Quidam Cæsareæ, alii Aulonæ, nonnulli in ditone Eleutheropolitana passum scribunt. Satis est ipsorum verba Martyrologiorum referre.

2 *Beda* : S. Petri Martyris. ms. *Societatis Jesu Antverpiæ*, et ms. *S. Lamberti Leodii* : In civitate Aulana passio S. Petri, qui crucis supplicio est interemptus. ms. *S. Richarii* : Civitate Aulana S. Petri Martyris. *Vetustum ms. S. Martini Tornaci* : In civitate Avelena passio S. Petri, qui crucifixus est sub Maximiano Imperatore. *Usuardus* : Eodem die S. Petri, qui apud civitatem Aulanam crucis supplicio est interemptus. *Eadem habet Bellinus, eadem Martyrologium Romanum, nisi quod civitatem Aulonam vocet, ut quædam sub nomine Usuardi mss. Nonnulla Eulanam. Manrolycus* : Eodem die S. Petri, qui apud civitatem Aulanam crucis supplicio est interemptus, sub Severo Præsidi, Diocletiano imperante. *Eadem fere Galesinus et Martyrologium Germanicum.*

3 *iv JANUARI* eum quidam referunt : *Irabanus* et ms. *Martyrologium S. Maximini Treviris* : Eodem die passio Petri, qui et Balsami, Martyris, sub Maximiano Imperatore, agente Severo Præsidi, qui eum nolentem sacrificare diis, jussit suspendi et unguibus lacerari : ad extremum vero gladio interfectus est, et in Aulona civitate sepultus. *Eadem iisdem fere verbis Notherus.*

4 *Molanus* *iii Januar.* cum *Usuardo* eum refert, iterumque in *Addit. ad Usuardum xi Januarii* velut diversum : Cæsareæ Palestinæ S. Petri Ascetæ, id est religiosi sive monachi, qui sæpe rogatus ut adolescentia parceret, eorum exhortationibus neglectis, per ignem, velut aurum purissimum, fidem in Christum excelso animo probavit. *Quæ ex Eusebio hausit Molanus. Ille namque lib. 8, histor. Ecclesiastica cap. 20, ita scribit* : xi die mensis Aulinaei ; id est, ad *iii Id.* Januarii, Petrus qui et Apselamus dicebatur, ἀσκητής, id est religiosus vel monachus, vitam solitariam et meditationi deditam secutus, ex pago Anea in finibus Eleutheropolis sita prognatus ; eum Judex et qui ei aderant in concilio sapissime eum rogassent ut sui ipsius misereretur, suæque adolescen-

tia et ætati florenti parceret ; eorum hortationibus penitus neglectis, et spe, quam in Deo omnipotente collocasset, cum aliis rebus omnibus tum vite ipsi longe prælata. Cæsareæ per ignem, velut aurum purissimum, fidem in Christum Dei, generoso et excelso animo accurate probavit.

5 *Quod autem Christophorosus*, religiosum vel monachum, vitam solitariam et meditationi deditam seentum vertit ; in *Græco solum est ἀσκητής*, quod hic fortasse non religiosum, sed robustum, atque ad certamina (ante conversionem scilicet) exercitatum significat. Sic *infra ex Menologio*, corporis robore, et animi vigore plurimum valuisse dicitur ; atque ex *Menæis τῆ κατὰ πλῆθυν εὐσεβεία, καὶ τῆ κατὰ τὸ σῶμα ῥώμῃ ἀγαθῶν*, Fidei religione, et corporis robore præstans. *Certe ἀσκητής* sæpe athletam significat, et ἀσκητήριον gymnasium ; licet sæpius apud sacros scriptores pro monasterio accipiatur.

6 *Eodem xi die Januarii refertur in Martyrologio S. Hieronymi* Alolamus, et in ms. *Rhinovien.* Petrus Absalmus, ut *infra dicemus, qui indubie hic noster est.*

7 *Menæa xii Januarii* : S. Petrus Abesalomites Martyr et fidei religione et corporis robore præstans, in flore ætatis libera voce Christum professus est. Inde a Præsidi Eleutheropolitano captus, eum neque blanditiis emolliretur, neque minis tereretur, in rogam coniectus, ex eo martyrii lauream reportavit. *Raderus noster diversum hunc existimat a Petro Abselamo sive Balsamo, et quidem quod Abesalom 2 Machab. 11, v. 17, et Abessalom 3, Reg. 15, v. 2, et v. 10, propria sicut Judæorum nomina, suspicatur et huic natione Judæum fuisse.*

8 *Eadem Menæa xiv Octobris de eodem, nisi fallor* : Sancti Martyris Petri Anselami. Profectus est hic e finibus Eleutheropolis, vico Aneas dicto, generosus et acer animo juvenis, valido quoque corporis robore : sæpe fortiter fecit pro religione, contemptisque omnibus presentibus sexto Diocletiani anno sacrificium Deo acceptum factus, certamen in flammis absolvit. *Miror, quod Raderus noster se scribit nihil de hoc legisse apud Latinos. Eadem xiv Octobr. habet Menologium. Ferrarius quoque in generali Catalogo Sanctorum eodem die : Aulonæ in Macedonia S. Petri Martyris sub Diocletiano. Vix mihi dubium est, quin idem et unus sit Petrus Abselamus, qui cur adeo diversis diebus colatur a variis, non est facile conjectare.*

Vite contemp-
tus.Gloriosum
martyrium.Petrus un mo-
nachus, an
athleta.

Ejus patria

DE SANCTIS MARTYRIBUS
MARTIALE, STATULIANO, CONSTANTIO,
POSSESSORE, HILARINO, FIRMO, CANDIDO,
ROGATIANO, EUGENIA, LUCIDA, ACUTA, POENICA, IN AFRICA.

III JAN.

De his Sanctis Martyribus Martyrologium S. Hieronymi : In Africa Martialis, Statuliani, Constanti, Possessoris, Hilarini, Firmi, Candidi, Rogatiani, Eugenia, Lucida, Acuta, Po-

nicæ. Usuardi Martyrologium auctius editum Colonia: In Africa Martialis, Cyrici, Claudionis. De Claudione paullo inferius. Cyricus idem esse videtur, qui Cyrinus dicitur, cum Primo et Theogene passus.

DE S. GORDIO

COMITE AC CENTURIONE MARTYRE CÆSAREÆ.

S. B. LUDINO.

III JAN.

Martyrologium Romanum : Cæsareæ in Cappadocia S. Gordii Centurionis, de cujus laudibus extat præclara Basilii Magni oratio, in ejus die festo habita. Eadem fere Galesinius. Meminit et Molanus, ac Germanicum Martyrologium.

2 Menologium Græcarum hoc eodem die : Sancti Martyris Gordii ex Cæsarea Cappadociae : qui cum Licinio Rege esset Comes, et militarem ordinem gereret, propter Christianæ fidei confessionem, nobile martyrium perpessus est : in cujus laudem habita insignis Basilii Magni extat oratio. Celebrant eum Menæa hoc prolixiore elogio :

3 Hic Cappadox fuit, Cæsareæ natus, Licinio imperitante. Comes dignitate, centum militibus præfectus. Cum vero impiorum idololatrarum impudentiam et impias voces in Christum spargi solitas nec ferre nec videre posset, longius recessit, et inter feras vitam in montibus egit. Sed Christi ardore incensus, et adversus Paganorum errores animi robore armatus, e solitudine velut leo prosiliit, ut auctorem vanitatis quereret et invaderet. Jamque in theatrum ingressus Christum publice Deum proclamavit, versoque toto in se spectaculo, ipsoque ludorum Præsidente ob libertatem in stuporem dato, adeoque in rabiem verso, ferro occubuit.

4 Sarianam vitam hujus editionem quibusdam locis ex P. Frontonis Ducæi ac P. Andrew Scotti universionibus emendavimus.

DE S. GORDII LAUDIBUS

S. BASILII MAGNI ORATIO.

EXORDIUM.

Frequentia
populi excitat
ad dicendum.

Naturæ lex est apibus innata, fratres dilectissimi, ut nisi rex prius agmen præcedat, ab alvearibus nusquam discedant. Vos autem Dei populum, cum nunc primum ad Martyres, tamquam ad flores cælestes exeuntes, et huc frequentes convenire viderim, quo id duce feceritis exquiri. Quis ingentem huic æstum excitavit? Quis hylæmalem hanc tristitiam in vernam serenitatem commutavit, ut populus ex civitatis ædificiis, tamquam ex apum alvearibus, hilaris egressus, ad suburbanum decus præclararumque Martyris stadium conflueret? Quoniam igitur et nos, infirmitatis nostræ oblitos, celebritas

Martyris excitavit, age et ipsi quoque quantum voce contendere licet, veluti bombantes apes, vernantibus floribus circumfusa, præclara ipsius gesta personemus; rem quidem piam agentes, simul et gratam iis qui adsunt. Dum enim justus laudatur, populi letantur. Salomonis lectio nobis super recitata, quidnam per latentem hujusemodi proverbii sensum sibi velit, mecum ipse cogitabam : an forte dicat, quod populus oratione magnifica ac plane culta rhetoris cujusdam potentis, quæ auditorum aures demulceat, oblectetur : præterea sermonis ornatum, rerumque inventionem ac dispositionem elegantem exoptet. Quod profecto mihi verisimile non videtur, cum ipse nusquam hujusemodi dicendi genere usus fuisse inveniat. Nam et Sanctorum memoria orationis et eloquentiæ fæcio prosequi, non fas erat admonere, illi præsertim, cujus scripta sermone simplici, nulloque styli apparatu conspiciuntur.

2 Quis ergo illorum verborum sensus? Is videlicet, quod populus spirituali lætitiâ gaudet, si eorum tantum admoneatur, quæ justî patraverunt; atque inde ad æmulationem recte factorum ab iis, quæ audit, accenditur. Illorum enim, qui in fide claruerunt, historia simplex, velut lucem quamdam Dei cultoribus ad virtutis iter ostendit. Quamobrem cum in sacris voluminibus Moysis vitam, morumque lenitatem, nostræ naturæ magnopere optatam, narrante Spiritu sancto audimus, statim æmulamur. Quod si reliquorum facta virorum eloquentiæ floribus ornantur, Sanctis tantum ad ea, quæ maxima gessere, demonstranda, sat fuerit oratio simplex. Itaque dum vitam eorum, qui in pietate conversati sunt, exponimus, Dominum cum primis per servos suos glorificamus : deinde et justos ipsos testimonio eorum, quæ scimus, celebramus, et populum per auditum recte factorum exhilaramus. Joseph dum audimus aut legimus vitam, illius assequi castitatem magnopere cupimus. Si vero Samsonis narratur historia, ad illius imitantem fortitudinem accendimur. Sacra igitur schola præcepta rhetorum aut instituta non sequitur : nullam rerum expositionem pro encomiis habet, quam et Sanctis ac nobis satis esse existimat; illis quidem ad virtutis eorum præconium, nobis vero ad imitationis gloriam atque formam. Encomiorum namque lex est, patriæ dignitatem ostendere, generis originem ex alto repetere, educationis incunabula diligentius referre. Nostra vero lex præterita vicinorum mentione, ab iis quæ propria sunt unicuique, testimonium accipit. Quidnam ego sum melior,

Prov. 29.

Hæc gesta Sanctorum quo fructu commemorentur.

Præcepta rhetorum Christianis ubi negligenda.

melior, si mea civitas olim magna bella gessit, aut de hostibus triumphavit? Si eadem optimo sit in loco sita, restate ac hyeme, ceterique temperie fruatur? Si fertilis est viris gignendis, si ager pascendo pecori sufficiat, si meliores nutriat equorum greges, quam usquam reperiantur? Quid, inquam, ista? An ad virtutem commendatior nos reddere possunt? An vero si forte de vicini montis culminibus narraverimus, quo pacto nubes transcendant, et quam longissime in aerem porrigantur, nos ipsos decipiemus tanquam hominibus per hæc laudem tribuerimus? Ineptum insuper, si Sanctis, qui res orbis universas contempserunt, his esse opus commendationibus putamus.

3 Igitur nostri tantum causa profectus, sat fuerit illorum celebrare memoriam. Non enim nostris indigent laudibus ornari, sed nos ipsorum vite historia et commemoratione, imitationis gratia, indigenus. Quemadmodum enim ex igne naturaliter emicatsplendor, ex unguento quoque præstanti diffunditur odor; sic Sanctorum commemoratione gestorum, ad omnes provenit utilitas. Fuerit haud modici momenti, eorum quæ olim gesta sunt veritatem exacte tenere. Nam obscura quedam fama, viri huius præclara facta conservans, ad nos usque venit. Quamobrem pictoribus recte comparabimur. Illi enim cum ex imaginibus imagines depingunt, uti par est a prima forma plurimum recedunt. Nos item cum rerum gestarum ad spectu caruerimus, valde metuendum ne dicendorum veritatem atteramus. Verum quando ejus hodie festum celebramus, qui in hujusmodi die certamen pro Christi nomine subiit, quantum ex ejus historiae notitia deprehendere licebit, enarrabimus.

NARRATIO.

§ I. S. Gordii patria, honores, vitæ solitaria.

Fuit hic Martyr beatissimus civis noster Casarensis: ex quo non mirum si nostræ mentis affectus ad eum potissimum dirigatur, quod profecto ad verum ac domesticum nobis facit ornamentum. Nam sicut arbores quæ bona ferunt poma, proprie bonitatis laudem nutrienti tribunt humo; sic iste ex nostræ urbis prodens utero, ad summumque gloriæ culmen erectus, patriæ, quæ eum produxit atque abii, domesticorum pietatis fructum jucunditatem largitus est. Boni sunt quidem et externi fructus, modo sapere delectent et nutrire possint; sed longe gratiores sunt externis nostrates ac vernaculi, qui nobis ob propinquitatem gloriam quamdam præter jucunditatem conferre videntur. Militiam exercuit, in qua locum adhuc insignem tenuit, ita ut centum milites ejus imperio parent: quodque animi virtute et corporis viribus præcelleret, cunctis inter ordines militibus præstantior habebatur.

5 Ea sane tempestate, cum tyrannus impius, qui tunc imperitabat, in Christianum nomen virus sære feritatis effunderet, manumque Deo inimicam adversus Ecclesiam exerceret, tota urbe præconis tuba sonabat, toto foro et per compita tyranicum promulgabatur edictum, ne quis Christum adoraret: qui vero contra jussa faceret, morte plecteretur. Mola proponebantur adoranda omnibus, lapideaque ac lignea hominum simulachra, pro vero numine colenda: et si qui recusarent, extrema intentabantur. Confundebatur tota civitas, quæ rei novitate attonita, tota tumultuabat. Christianorum domus singule vastabantur. Innocentium facultates diripiabantur. Fidelium et ingeniorum corpora, carnificum manibus discerpebantur. Matresfamilias per vicus trahebantur. Nulla juvenum commiseratio, nulla senum reverentia erat. Insontes noxiis ac maleficis digna patiebantur. Complebantur supra modum carceres, domus

insignes et opulente vacuabantur. Pleni saltus, plena perfigis loca deserta, ob unum tantum crimen, quod Christum colerent. Prodebat patrem filius: pater filium accusabat: frater adversus fratrem insaniebat: servus domino insultabat. Adeo diabolicis artibus hominum animi affecti tenebantur, ut velut in tenebris agentes, sese minime cognoscerent. Præter hæc autem domus orationis profanorum manibus vastabantur, aræ sanctissimæ evertebantur, nec erat oblatio ulla, nec thymiama, neque locus sacrificandi erat amplius relictus. Cuncta moror ingens veluti diffusa caligo occupabat. Sacerdotum collegia fugabantur. Sacer omnis conventus cladem insolitam expavescebat. Dæmones vero tripudiabant, et nidore ac sanguine victimarum infecta cuncta dabant.

6 Hæc igitur exempla erudelia cum Centurio generosus conspiraret, judiciorum necessitatem advertens, abjecto militiæ cingulo, sponte sibi exilium delegit. Itaque relictis honoribus, relictis omnis generis facultatibus, servis, propinquis, amicis, voluptatibus et rebus aliis, quas ceteri maxime appetere ac magno studio parare solent, ad vasta deserta et hominibus invia loca contendit: vitam inter feras actum mansuetiorem societate ac convietu idololatrarum existimans, Eliæ prophete secutus exemplum, qui cum Jezabelis conspiceret impietatem quotidie invalescentem, in montis Oreb speluncam secessit, ac sese ab omni humana conversatione, ut Deum quæreret ac videret, abdicavit: vidit tandem, quantum fas est homini mortali. Eodem modo noster Gordius spretis omnibus, urbanos fugiens tumultus, fori clamorem, magistratum ambitionem, tribunalium fastum, obtractatores, ementes, vendentes, pejerantes, mentientes, turpiloquium, facetias, et cetera, quæ, velut alligatas puppibus cymbas magna naves, secum populosæ urbes trahunt; insuper visu audituque ac animo a vitis purgato et libero, Deum ipsum contemplando videre metu, tum magna discere mysteria, quæ non ab hominibus, nec per homines fuit edoctus, sed magno usus præceptore Spiritu veritatis.

§ II. Redit Casarvam: ludos turbat.

Quamobrem secum meditans, quam sit fallax et inanis vita humana, quam omni somnio et umbra debillior et imperfectior, in supernæ illius vocationis amorem exarsit, ac veluti fortis athleta, sese jejuniis, vigiliis, orationibus, perpetua et indesinenti Spiritus sancti oraculorum meditatione probe exercitatum, et ad certamen instructum animadvertens, hunc maxime diem observavit, in quo frequens civitas visendo equestri spectaculo erat intenta, quod hoc in loco ea tempestate in Martis, seu potius fuerent bellorum demonis honorem celebrabatur. Populus omnis ex edito spectabat, nec ullus deerat, non Judæus, non gentilis, non item Christianorum multitudo, quæ negligenter vivebat, et cum vanitatis concilio commixta sedebat, non declinans conventus malignantium, sed et ipsa tum equorum cursum et aurigarum agilitatem spectabat. Servi eo die ab opere liberi, pueri e scholis spectatum currebant, femina prostitute ac ignobiles aderant: plenum erat stadium, et omnis jam turba consederat, equestre certamen videre intenta.

8 Tunc magnanimus ac fortis heros per montis clivum in theatrum properans, non populum horrui, non quam hostilibus se manibus traderet pensitavit; sed corde intrepido et animo excelso, quasi quædam continua saxa, aut arbores multas, eos qui circa stadium sedebant prætercurrens, in medio constitit stadio, complens dictum illud Proverborum auctoris: Justus ut leo confidenter agit. Quid plura? Adeo intrepido excelsoque animo fuit, ut cum in eminentiore theatri

Sanctorum memoriam, non illorum, sed nostri causa celebrandam.

S. Gordii patria Casarea.

Gordius Centurio fortissimus.

Acerbum Galerii Maximiani persecuto.

Gordius secedit in desertum.

3. Reg. 19.

Ludi equestres in honorem Martis.

Fuit in medio stadium Gordius.

Prov. 23. 1.

PLR S. BASH.

theatri parte staret, ingenti voce, quam qui audierunt extant adhuc aliqui, exclamaverit, et dixerit: Ecce inventus sum ab iis, qui me non quaerunt: his qui me non interrogabant, palam apparui. Quibus sane verbis se in eum venisse locum significavit minime coactum, sed ultro se ad certamen exhibuisse, Salvatoris exemplum secutum, qui cum per atram noctem minime videretur, se Judaeis manifestavit. Omnium igitur oculos statim in se convertit. Erat enim adpectu horridus, et quod montana diu incoherat, squallenti capillo, barba promissa, veste ob-sita, corpore toto aridus, pera praecinctus, baculo innixus. Quae sane omnia horrorem quemdam vulgo adspicientibus incutiebat, simul et cum illustrem magnopere reddebant. Ubi autem quis esset, cognitus fuit, gentiliū simul et Christianorum clamor est ortus; his quidem ob gaudium sui commilitonibus exultantibus, illis vero qui repugnant veritati, Judaeis animū ad ejus caedem accendentibus, et jam ad mortem condemnantibus. Igitur clamor atque tumultus omnia complebat: equos, eurus, arigas jam despiciabant: frustra rotarum stridor aereni verberabat: nullus aliud quam Gordium videre malebat: nullus quam Gordium verba sonantem audire studebat. Totum denique theatrum murmure, more venti per aera sonantis, perstrepebat, et equorum cursum superabat.

§ III. Judicis minas, et blanditias videt.

Ubi vero per praecōnem silentium imperatum, contiguere buccina, sopita fistula, varia musicorum instrumenta siluerunt, solus adspiciebatur Gordius, solus audiebatur. Hinc aut Praesidis tribunal, qui tum in eodem loco sequebatur, certamenque instituebat, confestim adductus, et ab eo quisnam, aut cujas esset miti suavique voce interrogatur. Ubi vero et patriam, et genus, et dignitatis gradum quem tenerat, praeterea causam fugae ac redditus pariter enarravit: Reversus sum, inquit, palam ostendens, quod tua edicta nihil omnino curo, sed Jesum Christum spem meam, meumque praesidium profiteor: cumque acceperim te reliquos homines crudelitate superare, hoc sane tempus hloendo meo voto, maxime idoneum suspici.

10 Hic sane verbis velut ignis ira Praesidis accensa, quidquid in eo furoris erat, in hunc subito convertit. Praesto sint, inquit, lictores, flagella, plumbate: in rota extendatur, in equuleo torqueatur, suppliciorum instrumenta afferantur, bestiae, ignis, gladius, crux, barathrum pareatur. Verum quantum lucri facit vir execrandus, cum semel tantum moriatur? Quin, inquit Gordius, damnum mihi facere profecto videor, si saepe variisque modis extingui, variaque pro Christo pati supplicia nequeo. At ille his magis irritatus verbis, magis se laedi ac sperni ob talem loquendi licentiam existimabat, ac naturalis ejus feritatis vehementior accessit impetus: eoque truculentior fiebat, quo ille constantior in commendata poena videbatur; cum nulla tormentorum ratione, nullis armis a coepto proposito averti posset: quin in caelum oculos attollens, sacra psalmodiam cummina decantabat: Dominus mihi adjutor, non timebo quid faciat mihi homo. Et rursus: Non timebo mala, quoniam tu mecum es. Et alia istis germana, quae de sacris promebat voluminibus, ad animum confirmandum, et in proposito perseverandum maxime facientia. Tantumque abfuit, ut intentatas horreret penas, ut eas ultro in se provocaret, supplicii quoque moras vehementer iniret: Quid, inquit, tardatis? quid statis? Corripite corpus, membra frustatim cedantur. Denique quodcumque de me supplicium vulneris, sumite. Nolite mihi beatam spem invidere. Quanto enim magis tormenta angebitis, tanto majus mihi praemium comparabit. Commercium sunt ista nobis cum Domino atque con-

tractus; pro viciibus in corpore eminentibus, in resurrectione splendido induemur amictu. Pro contumelia atque ignominia, palmas coronasque assequemur. Pro vinculis et carcere, per ampla paradisi spatia leti vagabimur. Pro accusatione demum atque iniqua condemnatione, gloriam ex Deo et Angelis referemus. Minae vestrae semina mihi sunt divina, unde immortalitatem perpetuae gaudia metam.

11 Cum tandem vir beatus hac severitate a fide obstinata averti non posset, alia tunc via Praeses est aggressus. Illecebris et omni lenitate contaminare conatus est: eum praesertim diabolus hac uti solet arte, ut timidos metu perterreat, fortes leniat atque palpet. Quod imitatus Praeses, ubi illum rebus terribilibus non flexit, dolis ac placabilitate circumvenire querebat. Quamobrem magna se daturum spondebat; quorum alia tunc haberet, alia Imperatorem daturum ei affirmabat, locum inter milites illustrem, facultates, opes, quidquid denique animus cuperet. At ille nec sic quidem victus, Praesidis insaniam ridebat, qui compensare dignum aliquid supernis sedibus existimaret. Impius ille tunc laxatis ire habenis, furore percitus, ense vagina diripit, lictorem coram adstare jussit; et manu et lingua nefanda, ad viri damnationem se accinxit.

§ IV. Amicis iniqua suadentibus, pulchre respondet.

Ad tribunal omnis theatri multitudo convenit: reliquus vero populus, qui adhuc in urbe fuerat, prorumpens, ad hoc novum propeverat spectaculum, quod et Angelis et universae creaturae fuit admirabile, luctuosum diabolo, ac demonibus tremendum. Quid plura? Concurrentibus eo cunctis, urbs pene vacua facta est, fluminis instar tate incolarum multitudinem extra urbem ad locum martyrii conflente. Matresfamilias, nobiles, ignobiles properabant: domus sine custodiis relictae, tabernae negotiatorum deserta, in foro venalia disjecta jacebant. Ex hoc tantum urbs tuta, quod omnibus extra moenia egressis, nemo intus remanserat, qui nefas aliquid perpetrare posset. Servi, ministerio neglecto, avidi spectandi erant: et quantum externi ac vernaculi populi erat, hoc loco apud virum illum aderat. Tunc etiam virgines virorum sese oculis objicere ause sunt. Valentinarii ac senes ipsi quoque extra muros contendebant.

13 In tanto itaque civitatis concursu, Beatum Gordium, alteram vitam jamjam per mortem corporis spectantem atque tenentem, necessariorum amicorumque turbam circumsissebat: amplectebantur, oscula dabant, demum flentes adhortabantur, ne sese in ardentem flammam conjiceret, ne florem proderet juvenutis, aut aethereas auras solisque dulce jubar relinquere. Nonnulli quando a fide omnino avertere non poterant, ad fas putarent, quibusdam eum verisimilibus aggredebantur rationibus, et Christum tantum corde si cuperet retinere, ore autem negare suadebant. Non enim Deum verba, sed loquentis animum, inspicere. Hoc ferne modo exasperatum Judicis animum demulceri, et Deum nihilominus propitium posse reddi asseverabant. At ille tanquam cantes innota maris exagitantibus fluctibus, nulla vi, nulloque verborum impulsu quassatus, in obstinato coeptoque proposito inexorabilis permansit. Ut enim sapientis domum supra petram aedificatam, vis nulla ventorum, aut imber e caelo vehementer, nec torrentis impetus quassare potest; ita demum nec preces ulla, aut minae constantiam ejus in fidem Christi evertere poterant. Cumque mentis acie luc illic circumcursantem diabolum, et ejus impulsu ac arte hinc lacrymas oriri, inde vim eloquentiae, suadendique copiam subministrari animadverteret, illud Domini verbum flentibus

Joan. 18. 4.

Sistitur Praesidi.

Iubetur torqueri.

Psal. 117. 6.

Psal. 22. 4.
Iubet torqueri.Tentatur b'au-
ditis, frustra.Magnus concursus ad ejus
tormenta specta-
ntia.Perniciosus
amicorum
consilium in-
pugnavit.

Luc. 23. 29.

tibus ait: Nolite flere super me, sed flete super Dei inimicos, qui in Christianos continuo grassantur. Ipsos, inquam, flete, qui ignem nobis parant, sibi met gehemae incendia, iramque in die ira thesaurizantes. Desinite flere et affligere cor meum. Ego enim non semel tantum mori paratus sum propter nomen Domini Jesu, sed etiam millies si fieri posset. Aliis vero, qui Christum ore negare adhortabantur, respondit: Lingua quidem, quam Christi beneficio retineo, adduci non possum, ut suum neget auctorem. Corde namque credimus ad justitiam, ore vero confitemur ad salutem. Num militaris ordo desperatam habet salutem? Nullusne Centurio pius? Recordor primi Centurionis, qui cruci Salvatoris assistens, ejus divinitatem per prodigia facta cognoscens, non est veritatis, adhuc Judaeis furentibus in crede, nomen ejus palam fateri. Quod enim animo sensit, id ore subito manifestavit: Vere Dei filius erat iste. Alius item Centurio, Christum adhuc in carne existentem, Deum et Regem virtutum esse novit, qui posset solo verbo opem suam per ministros spiritus egentibus adferre: cujus et fidem Dominus Israelii universo praetulit. Cornelius item Centurio Angelum Domini videre, et per Petrum salvus fieri meruit, cujus Dominus preces, simul et elemosynas respexit. Horum igitur Centurionum libenter discipulus et imitator esse cupio.

Math. 27. 34.
Math. 8.

Act. 10.

Præclare ca
refutat.

Math. 10. 33.

14 Negem ego Deum meum in cuius cultu sum educatus? Nonne horresceret caelum superne? nonne obtenebrescerent propter me sidera? An vero me tel-lus ullatenus sustineret? Nolite errare. Deus nequaquam irrideri potest. Ex ore nostro nos judicat. Ex nostris, inquam, verbis nos servat et damnat. Nomen tremendam Domini sententiam audivistis: Qui me negabit coram hominibus, negabo et ego eum coram patre meo, qui in caelis est? Mihi consultis, ut Deum nosse dissimulem? Quamobrem? Ut vitam prorogem? mortem differam? dies adjiciam? At supernae vitae longevos perdim annos. An ut corporis cruciatibus effugiam? At sic non videbo bona justorum. Nam iri perditum dedita opera, et fraude ac dolo savas tartari penas mercari, manifesta insauia est. Vobis igitur consulo: si male sapitis, sapientiam ac veritatem discite. Si vero dissimulatis, temporisque obsequimini; vos hortor veroque relicto mendacio, vera loquamini. Dicite, quoniam Dominus noster Jesus Christus in

gloria est Dei Patris. Nam hanc vocem emittit lingua, quando in nomine Jesu omne genuflectetur, caelestium, terrestrium, et infernorum. Omnes profecto mortales sunt homines, martyres vero pauci. Ne expectemus ut mortui fiamus, sed a vita ad vitam transeamus. Quid naturalem mortem praestolamini? infructuosa est, nullius quaestus, communis brutis et hominibus. Quicumque enim nati sunt, aut senio tabescent, aut aegritudine corporis resolvantur, aut violento improviseque casu aliquo occidunt. Quando igitur omnino semel et vita migrandum est, martyrium pro Christi nomine, ut semper vivatis, alacriter assumite, ac vitae, quam omnino relinquere oportet, ne parcite. Sit pro necessitate voluntas. Quamquam etiam sempiterna essent terrena ista, nihilominus sic quoque pro caelestibus commutanda essent. Verum quoniam fluxa, fragiliaque sunt, et illorum comparatione magno peregrina; quis furor in his invigilare, et illorum studio spem illam beatam, credentibus repositam, negligere?

PER S. BASIL.

Adhortatio ad
martyrium.

§ V. Generose pro Christo moritur.

Haec ubi dixit Christi miles, crucis se signo communit, et animi magna constantia, vultu intrepido, colore nusquam mutato, ad supplicium hilaris contendit: ubi tantam cordis praese ferebat alacritatem, ut non licitorum, sed Angelorum manibus se committere videretur, qui subito post interitum, velut olim Lazarum, sublimem eum in caelum deferrent. Ad haec tantus illius populi clamor ac tumultus est factus, ut vel tonante caelo nunquam similis sit auditus.

Crucis se-
quum.

Cordis cordes
populi accla-
matio.

16 Hoc igitur hujus praecleari martyrii certamen fuit. Hoc hodierna dies spectaculum vidit: quod proculdubio tale est, ut nec temporis diuturnitas unquam abolere, nec longe consuetudinis fastidium tollere, nec aliud quippiam quamvis magnum exuperare valeat. Nam quemadmodum solem quanto magis adspicimus, tanto magis eum admiramur, nec illo modo assiduitate vilescit; sic et hujus viri sanctissimi memoria, quo majori aere temporis spatio retinemus, eo recentior in nostris animis floret. In memoria enim aeterna justus erit: in terris quidem, dum terra durabit; in caelis vero apud aequum et altissimum judicem. Dominum nostrum JESUM CHRISTUM; cui honor et imperium in aeterna saecula, Amen.

Eterni Mar-
tyris memo-
ria.

DE SANCTIS MARTYRIBUS
THEOGENE, PRIMO, CYRINO.

S. LICINIO.
III JAN.

Sanctorum horum Martyrum celebris est, ac praecipue Theogenis, in fastis Ecclesiasticis memoria in Janu. Martyrologium S. Hieronymi: In Hellesponto, civitate Parethia, Cirici, Primi, Theogenis, ms. vetustissimum monasterii Rhinowienensis: In Ellesponto Cirici, Primi. Martyrologium Romanum: In Hellesponto sanctorum Martyrum Cyrini, Primi et Theogenis. Eadem Usuardus, nisi quod pro Cyrino Cyricum habet; ms. domus S. Ceciliae Leidæ Tiricum. At plurima mss. exemplaria, et quaedam ecclesia, Diogenem pro Theogene, Menava Theogenem.

Beda et Ra-
banus emen-
dati.

2 Beda: Et natale S. Theogenis Martyris, et S. Petri Martyris, in Tomis civitate natale S. Filii Episcopi, qui post alia tormenta in mare est mersus. Transposita sunt haec. Lege: In Tomis civitate natale S. Theogenis Martyris, filii Episcopi, etc., et Petri Martyris. Sic et Urabanus: In Tomis civitate natalis Titu Episcopi (imo Theogenis filii Episcopi) qui sub Licinio inter tyrones comprehensus, cum nollet militare, cecus ad mortem, carcere mancipatus, missus in cippo est, donec relatione esset responsum: dimer-
soque in mare delato corpore ejus in littore, a religio-

sissimis viris depositum est in villa Amandi religiosi viri, ubi fiunt curationes magnae. ms. Martyrolog. Ecclesiae S. Lamberti Leodii: In Hellesponto sanctorum Martyrum Cirici, Primi, et Diogenis, eratque recentiori manu adscriptum: qui sub tempore Juliani Imperatoris gladio martyrium compleverunt.

3 Martyrologium Usuardi Coloniae editum auctus anno 1490. Item in Cyzico Hellesponti passio S. Diogenis Martyris sub Licinio Rege: qui post multas passiones tandem in mare projectus, a fidelibus honorifice sepelitur. ms. Florarium SS. In Hellesponto SS. Martyrum Cyrici, Primi et Diogenis. Passio S. Theogenis Martyris, qui cum militare nollet, palis fustibus caeditur: postea in carcerem mittitur, et a Domino confortatur. Tandem submergio adjudicatus, cum oraret per tres horas, facta est lux magna super eum, cujus fulgore natarum et militum oculi sunt excaecati: sicut in mare praecipitatus illustre martyrium consummavit. Quod hic dicuntur natarum oculi excaecati, idem quoque habet Martyrologium Germanicum, atque visum deinde a sancto Martyre illis restitutum. Petrus de Natalibus lib. 2, cap. 41, ait postquam

postquam ad Christi fidem conversi fuerunt, et baptismum susceperunt post dies novem, visum recuperasse. In Actis solum dicitur crecenti ne viderent Angelicam turbam, id est perstricti ac vehementer percussi.

4 *Maurolycus*: Apud Cyzicum in Hellesponto sanctorum Martyrum Cyriaci, Primi, et Theogenis Martyris, qui sub Licinio palis quatuor alligatus, caesus, et in mare mersus est. *Eadem fere Galesinius*, qui tamen fallitur dum in *Notis ait passos circa annum Christi cccxi.*

5 *Alius videtur Theogenes, cujus Hippone Regio extabat basilica, de quo xxvi Januarii agemus. Alius item qui in Menologio et Men. vis in Octobr. refertur, dicitur quoque ignis supplicio extinctus.*

6 *Monax Theogenem in Januarii refertur his verbis: Eodem die sancti Hieromartyris Theogenis. Hic Episcopus erat ad Parium Hellesponti. Adductus vero ad Tribunal Zelicinthium, Christumque Deum professus, fustibus atrociter caeditur: deinde victus in altum spargitur, ubi certaminis curriculum absolvit, ubi pro εὐτος ἦν Ἐπίσκοπος. Hic erat Episcopus; suspiciebatur Rosaceus legendum ἦν ἐπίσκοπος scilicet ὁὐός, id est, erat Episcopi filius. Est vero Parium urbs Asiae ad Hellespantum; unde fortassis Paretia, sive Diocesis, sive Praefectura, in qua cum martyrium subiret refert Martyrologium S. Hieronymi.*

7 *Eodem quoque die in Januarii eum habet Notkerus, sed mendose Philum Episcopum appellans, pro filio Episcopi, his verbis: Item Tomis Philii Episcopi: qui sub Licinio Caesare inter tyrones comprehensus, cum nollet militare, caesus ad mortem, et diu in carcere maceratus, et in cippo missus, deinde in mare demersus, martyrium consummavit. Cujus corpus ad litus delatum, et a religiosis viris depositum magnis cornuscit virtutibus.*

8 *iv Januarii eundem refertur, qui et hic citati Irobamus, Notkerus, ms. Martyrologium monasterii S. Maximini: Nativitas Theogenis Martyris, qui sub Licinio Caesare per Zelycentium (Arab. Telicentium, Notker. Licentium) Tribunal passionem complevit in Hellesponto. Primo inter quatuor columnas tensus, fustibus caesus est: deinde in carcerem missus est, ut ibi fame interiret: sed Domini pietate invisibili cibo ibi per xl dies pastus, in laudibus Dei assidue manebat. Ad ultimam vero in mare missus martyrizatus est (Arab. et Notker. martyrizavit.) Quem Eutychus et Enstochius et Zoticus (Arab. Zozius) atque Germanus (deest hic Notkerus) tollentes de mari miserunt in loculum, et sepelierunt in foro Hellesponti. Maurolycus quoque eodem die: Apud Cyzicum in Hellesponto Theogenis et sociorum, de quibus pridie. Quarto quoque eos refert Petrus de Natalibus supracitatus.*

9 *Acta S. Theogenis descripsi ex vetusto codice monasterii Imperialis monasterii S. Maximini, et contuli cum ms. S. Mariae de Ripatorio, Junio Mombrito, Agonibus Martyrum excensis, ms. Ecclesiae S. Martini Ultrajecti. Eadem refert Vincentius in speculo lib. 13, cap. 60.*

ACTA.

Multi Martyres vicerunt diabolum, et omnes adinvicem ejus in nomine Domini Jesu Christi, qui coronavit eos; inter quos annuere dignatus est Theogenem beatissimum Martyrem, qui sic irrisum a vicis inimicum. Tempore enim Licinii paganissimi Tyranni comprehensus est in Phrygia, cum esset Episcopi filius, et perductus est ad legionem quae dicitur Secunda Trajana, ad Tribunal b Zilicentium, et Praepositum Possidonium, quae legio consistebat in Zyzico, quae est prima Hellesponti; et cogebatur militare a Tribuno Zilicentio et Praeposito Possidonio. Ille autem miles fidelissimus veri Dei, plenus Spiritu sancto, constanter in medio legionis dixit: Ego Chri-

stianus sum, et milito meo Regi, qui est Rex Regum: illi militans, alii militare non possum. Tribunus Zilicentius dixit: Magis accipe chlamydem et baltheum, et omnia arma felicia, et milita Licinio magno Imperatori. Theogenes dixit: Jam tibi dixi, milito ego meo Regi; alii militare non possum. Tribunus dixit: Non placet tibi Licinius Imperator? Theogenes dixit: Non novi, ego Christianus sum, et non convenit mihi huic saeculo militare, cui abrenuntiaui d: sed neque possum negare Regem esse aeternum, cui milito. Tribunus dixit: Ecce et isti omnes qui adstant milites, Christiani sunt, et tamen militant. Theogenes dixit. Unusquisque seipsum quomodo militet, ego etiam novi cui militem Regi.

2 *Tribunus dixit: Numquid Dii spirituales non sunt, tu vero corporalis? Theogenes dixit: Ego qui sum dii non novi, nisi unum Deum omnipotentem, per Jesum Christum filium ejus. Possidonius Praepositus dixit: Ergo Deus habet filium? Theogenes respondit: Habet filium ex verbo veritatis suae natum. Tribunus dixit: Possumus eum nosse? Theogenes dixit: Si Deus dederit vobis sensum talem ut cognoscatis eum, poteritis eum videre. Possidonius Praepositus dixit: Et si cognoscemus eum, possumus derelinquere Regem nostrum, et venire ad eum? Theogenes respondit: Si vultis, nihil est quod impediat vos: praeterea si relinquatis tenebras istius mundi, et ad tempus quas habetis dignitates et honores, et veniatis ad Deum vivum, et Regem aeternum, et militetis ei, quemadmodum et ego, vivetis in vitam aeternam.*

3 *Zilicentius Tribunus irascens quasi leo, et stridentibus in eum jussit legioni omni, ut de nocte procederent ad campum foras civitatem: et cum processissent diluculo ad campum, jussit quatuor figi palos, et extendi ibi Beatissimum Theogenem. Cuique ad quatuor palos extensus esset, jussit eum caedi fustibus robustissimis silvestribus, quousque lassarentur Centuriones octo. Tunc Tribunus dixit: Militas, an non? Theogenes dixit: Ego milito Regi Regum, Domino meo Jesu Christo, filio Dei, qui venturus est judicare vivos et mortuos. Tunc nullus erit super terram Rex, neque Princeps, qui possit effugere eum, neque diem iudicii ejus.*

4 *Haec eo dicente, iterum jussit eum Tribunus caedi secundo quasi deliramenta prosequente. Vapulans Beatissimus Theogenes, hymnum dicebat Deo, et exultabat vultus ejus in gaudio et letitia magna. Cum autem mutarentur decem et octo Centuriones, et fustes omnes contracti fuissent sicut palea; ille majorem spiritus habens virtutem, gratias agens Deo hymnum dicebat: Benedictus es Deus Pater Domini nostri Jesu Christi, qui me dignum habuisti in hanc diem venire, et in hanc letitiam perduxisti me servum tuum; et benedictus est Jesus Christus filius tuus Rex caeli et terre, maris et inferorum, et omnium visibilium et invisibilium. Laudo et glorifico te Domine Deus qui dignum me habuisti pro tuo nomine pati, et collegam sanctorum Martyrum fieri.*

5 *Haec eo dicente, existimaverunt Tribunus et Praepositus, quod ipsos rogaret, ut eum dimitterent, et dicunt ei: Vis ergo militare? Theogenes Dei famulus majori voce reclamavit dicens: Prius vobis dixi, et nunc dico, quia Christianus sum, et milito Regi Regum, et non possum desertor esse Domini et Regis mei; vos autem me cogere volentes his poenis, aeternas vobis paratis poenas. Nam has quas mihi putatis esse poenas, nihil sunt. Dicit ei Tribunus: Si adhuc nihil sensisti de poenis, majores erunt quae sequentur. Theogenes respondit: Ego non patior haec, neque sentio: et vos mihi nihil potestis facere, nec spiritum meum in Domino Jesu Christo firmatum pro his poenis contristare. In corpore meo solummodo tu potestatem habes: quemadmodum tu vis crucia*

d addit ms. btp. accipiens fidem.

Quidam Christiani Licinio militabant.

Christum Dei filium confiteatur.

Ad quatuor palos extenditur, et fustibus caeditur.

Fustes instar palearum comminuit.

Tormenta omnia contemnit.

Alius Theogenes 26 Januarii 3 Octobr.

S. Theogenes filius Episcopi, Parium captus.

Acta haec unde descripsi.

a ms. S. Max. habuit Theogenes captus: cogitur Licinio militare.

b al. Zilicentium, Graec. Zelicentium, c al. stans. Detrahit Tyranno militare.

crucia illud, non enim tu poteris me separare a Rege meo. Majora ligna affer, et fortiores adhibe operarios ad me: isti autem, quos habes, infirmi sunt, et nihil mihi possunt facere.

6 Cum hæc dixisset, jussit eum duci in civitatem. Erat autem hora quasi nona, et tetendit eum publice in civitate. Transiens autem ibi Optio legionis, et videns eum dixit: Ubi est Deus tuus, et Rex cui militas? quare non liberat te de istis pœnis? B. Theogenes respondit: Et prius dixi et nunc dico vobis, quoniam istæ pœnæ in judicio Regis mei me non sequuntur: quoniam Rex meus et Deus meus defensor mihi est, et liberat me de pœnis istis. Tu autem eum non vides, quoniam cæcus es mente et oculis. Respondit ei Optio: Si habere potestatem, gladiis frustari te facerem, et projicerem canibus. Qui B. Theogenes dixit: Tu mihi nihil facere potes: sed venient dies post modicum tempus, et tua et Tribuni tui crura frangentur, et corpora vestra a feris et avibus consumerunt, et omnes ex vobis qui non credunt Regi meo, peribunt. Nam et ipse Rex tuus post modicum concidetur a persecutibus se, et erit vobis magna tribulatio qui illi militatis.

7 Talia dicente Theogene, præcepit eum Tribunus in carcerem mitti, et in nervo extendi, et quatuor configi clavibus, et signavit ipse carcerem, et dimisit eum, ut illic pœnis et fame moreretur. Ibi autem Theogenes a sancto Spiritu pascabatur. In ipsa autem nocte adstitit ei Dominus dicens: Theogenes convalesce, ego enim tecum sum; non accipias escam neque potum ex his omnibus. Est enim incorruptibilis tibi vita in cælis. Et hæc dicens recessit ab eo. Recedente autem Domino coepit psallere deus deus de Domini remissione: et erant illic respondentes Angeli, quasi populus multus. Tunc custodes cœcurerunt ad ostium carceris, et viderunt ostium clausum et signaculum integrum, et observantes intus viderunt populum multum in albis vestibus psallentes, atque dicentes: Gloria omnipotenti Deo. Timentes autem nuntiaverunt Tribuno.

8 Ille surgens nox cœcurrit ad ostium, et inexpectatam missam, et signaculum integrum: audiens etiam vocem magnam psallentium cum Theogene. Fecit itaque militum turbam armatam cum scutis stare ante carcerem, et aperiens festinanter carcerem, ingressus est astutians quod Christiani essent cum Theogene. Intrans autem neminem intus invenit, nisi extensum in nervo psallentem dicentem. Tunc comprehendit Tribunum tremor magnum, et omnem multitudinem militum cum eo; et recluserunt ostium, et recesserunt inde. Tunc Tribunus pœnitens de tali facto, jussit panem et aquam ei dari. Sed Theogenes noluit accipere secundum præceptum Domini quod audierat prius, dicens: Me pascet Rex meus, et accipio ejus annonam quotidie.

9 Et cum mane factum fuisset, misit relationem ad Regem suum Licinium, referens omnia quæ fecerat Theogeni nolenti militare. Rescripsit Licinius, in mare eum mitti, et corpus ejus non colligi. Accipiens autem legationem Tribunus jussit eum in mare mitti. Tunc beatus servus Dei Theogenes, dignus tali sententia ambulavit gaudens in vitam æternam, in quam eum Deus vocavit. Et erat vultus ejus, et omne corpus ejus sanum, quasi a balneo, et non de carcere esset eductus ad lætitiæ magnam proficiscens: et exiens de carcere impositus est navi, et perduxerunt eum ad locum, ubi in mare eum præcipitare volebant.

10 Convocavit autem milites et nautas, rogans ut darent ei spatium donec oraret. Et stans contra Orientem beatus servus Dei elevans manus oravit ferme per horas tres: et ecce illic lux facta est, cujus fulgore oculi nautarum et militum excecati sunt, ne viderent Angeliæam turbam, voces tantum audiebant colloquentes Beatissimo Theogeni, ita ut nautæ timore perterriti, nolent eum mittere in mare. Ille autem adjuravit eos dicens: Quod vobis jussum est, facite, et revertentes in civitatem credite Deo, ut habeatis vitam æternam. Talia eo dicente, miserunt eum in mare.

11 Revertentes autem nautæ in civitatem, renuntiaverunt quæ viderant, et crediderunt Christo, et filii ipsorum, et alii multi ex populo in illa die, et nonnulli ex legione ipsa. Post dies autem sexaginta facta est pugna vehementer contra Licinium: illic ex legione ipsa quicumque non credebant Deum, gladio ceciderunt. Pro quo facto irascens Licinius Imperator emendit Tribunum, et Optionem legionis ipsius duodecimo milliario a civitate duci, et crura eorum frangi præcepit in exemplum aliarum Legionum, sicut prædixerat beatissimus Martyr.

12 Postquam autem missus est beatissimus Martyr in mare, venerunt fideles fratres, scilicet Eutyches, Eustathius, Zoticus, et alii multi ex fratribus, et sustulerunt corpus ejus de litore; erant autem et ipsi fideles, et timentes Deum, et posuerunt corpus ejus in loculo, et pertulerunt nocte, et sepelierunt illud juxta muros civitatis, in villa Adamanti fidelissimi viri in hypogeo. In quo loco nunc magna fiunt mirabilia, et omnium, quacumque teneantur infirmitate, sanantur agritudines. Fecit autem ipse Sanctus in carcere dum sperantur relationes, dies quadraginta, nihil omnino cibi gustans, nec aquam, nec alium potum bibens, habens castem gubernationem.

13 Hæc omnia scripta sunt per omnes Ecclesias Dei, in Nicomedia, Bithynia, Heraclæa, Cyzico, ut in omnibus annuntietur populis passio sancti Martyris, et sit fortitudo fratrum in Dominica sancti Natalis ejus celebratur in Nonas Januarii, præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat in sæcula sæculorum, Amen

DE SANCTIS MARTYRIBUS

CLAUDONE, EUGENE, RHODO, DIOGENIO, EUGENTO, RHODONE, PRIMA.

III JAN.

Martyrologium S. Hieronymi: Et in civitate Tomis Claudonis, Eugenis, Rhodi, trium fratrum Argei, Narcissi et Marcellini pueri Christiani et Diogini, Eugenti, Rhodonis, Prima. *Quæ, ut plurima alia in eo Martyrologio, obscura sunt; fortassis etiam transposita, ut legendum sit: Rhodi, Claudonis, Eugenis. Et in civitate Tomis trium fratrum, etc. An iidem Claudon, Eugenes, Rhodus, cum iis, qui mox subduntur, Diogenio, Eugento,*

Rhodone? deinde an Christiani conjugendum est cum pueri? an nomen Sancti est? Christianum omitto, donec major mihi lux aliunde affundatur. De Argeo, Narcisso, et Marcellino eginus n. Januar. An ceteri cum ipsis passi, an Tomis, an ubi, non est unde conficiam.

Usurardi editio Coloniensis Claudonem habet; sed Claudonem vocat, conjungitque cum Martiale et Cirico, de quibus ante egimus.

* al. nervo. *Læcenditur in aerea. Insultat ei Optio legionis.*

Præcipit Optionis et Tribuni mortui, et Lucinii claudem.

Quatuor clavibus configitur, cœcandus sane. Apparet ei Christus. Agonesæcuti adfuit illi visitatio Christi per Angelum suum.

Psallenti respondent Angeli.

Capum obtatum respuit.

Præcipiendus in mare, educitur sanus e carcere.

Orans fulgore circumfunditur: adsuntque ei Angeli.

Projicitur in mare.

Nautæ et quidam milites convertuntur.

* Ag. Mar. 40. Moubrit. 9.

Tribuno et Optioni jussu Licinii crura franguntur.

* us. S. Max. Eulhasius. Ms. Rip. Eustachius. Scyphitior S. Theogenes. Claret miraculis.

DE S. LUCIANO EPISCOPO, APUD LEONTINOS IN SICILIA.

GREG. AN.
CUB. CCCLXX.
III JAN.

Lucianum Episcopum et Confessorem apud Leontinos in Sicilia, sub tempora Constantini Magni floruisse, celebrarique hoc die, testatur Octavius Cajetanus noster in Idea operis de vitis Sanctorum Sicilia, ex tabulis Ecclesie Leontinae; et Ferrar-

ius in generali catalogo Sanctorum, qui iterum eum cum S. Rhodippo refert VII Novemb. Macrolycus XII Feb. brua. Lucianum Confessorem refert, nullo expresso, quo colatur, loco. An hic idem sit, non valeo divinare.

DE S. MELORO SEU MELIORE MARTYRE IN ANGLIA.

GREG. AN.
CUB. CCCL.
III JAN.

S. Melorus 1
Octob. mor-
tuis, colitur
3 Januar.

Sanctum Melorum Martyrem refert hodie Ferrarius in Catalogo generali Sanctorum, et Martyrologium Anglicanum; cum tamen Kalendis Octobris subisse martyrium scribitur. Sed Nonis Januarii fortassis translata reliquit. Ad 1 Octobr. extat ejus ut Martyris memoria in Usuardi Coloniensibus editionibus, et ms. Florario. Melioris in Anglicano Martyrologio appellatur, a Capgravo atque in Usuardi editione an. 1490. Melorus, in edit. an. 1521. Melor, in Florario Melon, Melior a Ferrario. Vitam ejus a Joanne Capgravo scriptam, cum manu exorato codice Ruber vallis contuli: in hoc sacra B. Melori eximia Meldis asseruari dicuntur; quos alioquin ante aliquot secula ex Cornubia in Wilttoniam ad celebre coenobium Aubresburiense deportatas testatur Capgravius: inde sunt fortassis in Galliam advectae.

VITA.

Dum in exordio Christianae fidei Apostolica doctrina per orbem terrarum in omnibus gentibus diffunderetur, conversa est Britannia gentilitas ad fidem, et multi Domino credentes, et Apostolica praecepta sequentes variis virtutum miraculis fulserunt: de quorum numero B. Melorum fidenter credimus existisse.

2 Fuit enim de nobili Britannorum genere, cujus pater Melianus ducatum Cornubiae tenuit: cujus tempore per septennium pluvia super terram non cecidit. Instigante tandem maligno spirita septimo anno ducatus sui dum consilium Primatum ad utilitatem patriae providendam fuisset congregatum, in ipso concilio Rinoldus veniens, Melianum fratrum suum occidit, et pro illo regnare cepit.

3 Habebat autem Melianus parvulum quemdam filium annorum septem nomine Melorum: quem post patris necem patruus occidere querebat, timens ne si puer superstes esset et ad virilem aetatem perveniret, ei ducatum auferret. Rinoldus igitur quid faceret deliberans, puerum in Cornubiam secum adduxit, ubi consilium Episcoporum et aliorum multorum fuerat congregatum: et cum puerum occidere vellet, omnium prece factum est ut non occideretur, sed tantum manus dextera cum sinistro pede truncaretur: et factum est ita. Facta est autem post haec Beato Meloro manus argentea et pes aeneus: et pius et innocens de die in diem in virtutibus crescens, nutritus est in quodam monasterio Cornubiae, et divinas Scripturas usque ad quartum decimum annum legebat.

4 Quodam enim aestivali tempore Abbas illius loci naves colligens, puero quasi Domino suo presentavit: qui cepit eas colligere argentea manu, nariumque in modum manus illa argentea quasi reflexus carnosos haberet, et manum extendere et recludere cepit, quasi nativam ossibus, nervis, venis, sanguine atque pelle.

5 Quidam vice puer sanctus accepta petra, et projiciens quasi stadio diividio eam advolare fecit, qua

supra terram durissimam, quasi super ceram mollem, infixam est: cuique veniens ad locum illum de durissimo silice extraxisset, egressas sunt aquae largissimae, et usque hodie in loco illo fons vivus ebullire videtur.

6 Cum autem patruus ejus nutritori suo Cerialtano munera multa et possessiones, si alumnus suum occideret, promississet, facto iniquitatis commercio, ut Cerialtanus caput innocentis abscinderet, et abscissum Rinoldo deferret, et mercedem promissam reciperet. Decollato itaque puero, filius Cerialtani assentiente patre caput Martyris deferens per murum castris, justo iudice Deo annuente, de muro cecidit, et fractis cervicibus expiravit.

7 Veniens autem nutrix Martyris ad domum in qua corpus jacebat, et Angelos Dei et lucernas divino splendore lucentes vidit. Cerialtanus vero caput assumens et fugiens, cum praee nimia siti pene deficeret, sibi ipsi loquens dixit: Vae mihi omnium hominum miserrimo, et omni poena et cruciatu digno, quid faciam quia sitis ariditate afflictus deficiens morior? Cumque haec multotiens replicaret, caput pueri in verba humana pronunpans tali voce eum affatur: Cerialtane baculum quem manu gestas in terram impigre fige, et fontem aquae subito de terra oriri videbis, ex quo copiose refectas imminens sitis periculum evades. Cum autem baculum in terram fixisset, in pulcherrimam arborem versus radicibus terrae adhaesit, ramos et folia produxit, et de radice ejus fons indeficiens emanare cepit, et Cerialtanus potu recreatus caput ad Rinoldum detulit.

8 Qui cum gaudio magno illud recipiens, dixit: Surge et montis verticem ascende, et quaecumque adjacentia videre poteris, libens possidenda tibi dabo. Ille vero montem ascendens, et circumquaque se videre credens utroque lamina orbatus est, et subita morte praeventus interit: et liquefacta est caro ejus sicut cera a facie ignis.

9 Sepulto autem corpore sancto in loco martyrii sui, die sequenti supra terrae faciem inventum est: cumque sepulto in tribus variis locis corpore idem casus accidisset; invito consilio, super planstrum, sub quo duo tauri indomiti positi sunt, corpus sanctum imponunt; et quocumque virtus eum divina dirigere vellet absque ductore dimiserunt. Et ecce tauri mansueti subito effecti, usque ad quemdam locum corpus trahentes substiterunt, et cum turba displiceret ut ibi quiesceret, manus, brachia, et humeros rotis ut eas volenter supponentes, ita fixum divinitus et immobile planstrum viderunt, ut nulla arte, nullo ingenio, nulla prorsus hominum virtute moveri posset. Cumque sapius attentantes nihil proficerent, gratias agentes Deo, corpus cum honore in eodem loco sepelierunt; ubi opem ejus implorantes, optatum remedium gaudentes consequi solebant.

10 Delato in praesentia Rinoldi capite Martyris, tyrannus caput sacrum tetigit, et tertia die infelici morte occubuit. Sepulto itaque ab Episcopis et Clericis capite cum sacro corpore, post multorum annorum curriculae praedicatorum alienigenae scrinium cum reliquiis

Occiditur

Intersector
morte filii pun-
tatur.

* Capgr. ut
Angeli Marty-
ris corporum as-
sistunt.

Intersector a
Martyre adju-
tus.

Dein a Deo pun-
tatur caritate
et morte.

Locus sepul-
turae S. Melori
caelitus descen-
gnatus

Rinoldus male
moritur.

NOT. 51

S. Melori ja-
tra, et genus.

* vs. hab. val.
Reynoldus.

Ejus pater a
fratre occiditur.

S. Meloro dex-
tera manus et
pes sinister
unuputatur.

Manu argen-
tea, ut nativa
vitatur.

Fontem elicit
e terra.

cum reliquiis S. Melori circumquaque deferentes peragratis terrarum tractibus, inunctum sibi officium exercentes, Ambrisburiam tandem devenerunt, et super altare reliquias sanctas posuerunt. Expleto prædicationis officio, cum reliquiis scenam auferre velent, et nullo modo ab altari moveri possent, ac velut adamans altari adhærerent, dolore et angustia afflicti, accepta ab Abbatissa multa pecunia recesserunt.

S. Melori reliquias Ambrisburiam delata.

Inde sublata demum reperiuntur.

¶ Quidam iniquitatis filii nocte ecclesiam de Ambrisburia intrantes scrinium S. Melori secum auferunt, et laminis auri et argenti abrasis, capsam cum reliquiis in quadam specu projiciunt. Sacerdos autem quidam diluculo surgens, vidit radiosam lucis columnam de caelo super specum descendentem, et acce-

dens ad locum, scrinium invenit, et ad ecclesiam detulit.

Ex Joas. Capgn.

12 S. Meloris sacratæ nocte quadam apparuit dicens: Godrice surge velociter; ecce testudo ecclesie hiatibus conquassata patulis vicinam parat maturare ruinam. Cumque iterum alia nocte idem repetisset, tertia nocte apparens dixit: Godrice cito surge, imagines et altaris ornamenta tecum assumens quantoocyus exeat; quia periculum mortis tuis procul dubio in januis adest: et cum egressus fuisset, tota post eum testudo concidit, area planiciem subjectæ obvolvens.

Sacristanum periculo mortis eripit.

Terrea autem relinquens, caelestia cum corona martyrii penetravit Kalendis Octobr.

DE S. SALVATORE EPISCOPO BELUNI IN ITALIA.

III JAN

Beluni ad Anassum sive Plavem fluvium in Marchia Tarrivina, hodie S. Salvatorum Episcopum coli tradit Ferrarum in generali Catalogo Sanctorum, atque in Catalogo Sanctorum Italiae. Idem ad id diem Februarii hæc de eo scribit: S. Salvator Episcopus, ex antiqua traditione, Belunensis fuit Antistes: eamque Ecclesiam plures annos sanctissime rexit, multis in vita editis miraculis, ac post mortem, circa eos qui open ipsius implorabant. Quapropter ara illi erecta, templaque diversis in locis dicata fuerit. Ex quibus etiam nunc in pago Maretio haud procul a Beluno unum

Templa S. Salvatorum Episcopo dicata.

sub ejus invocatione conspicitur, et alterum apud Carthusianos, quod præ vetustate maxima ex parte collapsum est. Ejus memoria ab Ecclesia Belunensi anniversaria celebritate colitur; alia tamen die propter intercurrentes solemnitates. In Annotatione deinde hæc subdit: Corpus hujus sancti Episcopi in lapide sepulchro ecclesie dirute memorata apud Carthusianos quiescere putatur, ubi in pariete hujusmodi adhuc legitur inscriptio: S. SALVATOR EPISCOPUS BELUNI. Qui quo tempore apud nos vixerit, ignoratur. Ejus festum in tabulis ad diem in Januarii adnotatur.

DE S. GENOVEFA VIRGINE PARISIIS IN GALLIA.

CIRCA AN. CHR. DIV. III JAN

Celeberrimum Genovefæ nomen omnibus Latinorum Martyrologiis in Januar inscriptum. Usuardus: Civitate Parisius S. Genovefæ virginis, quæ a B. Germano Antiodorensi Episcopo Christo dicata, admirandis virtutibus late claruit. Eadem fere Martyrologium Romanum, Bellinum, Marcolycus, Galesinius, Ado, Notkerus, Beda, Hirabanus, etc.

x Januarii, ut infra dicemus, agitur memoria Revelationis reliquiarum S. Genovefæ, sive operationis capse, quæ facta est eo die anno MCLXI. XXIX Octobris Translatione, quam tamen in nullo Martyrologio eo die consignatam reperi; sed pridie, ipso videlicet festo SS. Simonis et Judæ, in Usuardi, Bellini, Marcolycti, Ferrarii, aliorumque Martyrologiis refertur, fiquæ de ea commemoratio in Breviario Coresopitensi, xxvi Novembr. celebratur Excellentia S. Genovefæ, sive festum miraculorum; quo die multis Martyrologiis ejus nomen absolute inscriptum, nulla facta miraculorum mentione. At Usuardi Martyrologium Parisiis editum anno 1536, et Molanus: Eodem die S. Genovefæ et S. Marcelli, de miraculo ardentium facto in ecclesia B. Mariæ Parisiensis. In uno ms. reperi Elevationem S. Genovefæ xxvi Novembr. relatam. Eo die Nametis in Ecclesia Cathedrali colitur festo duplici, in memoriam miraculorum ardentium, ut ex 6 Lectione patet; in qua tamen non recte dicitur on. ac sub Ludovico VII factum, cum (ut inferius dicemus) sub Ludovico Crasso Philippi filio acciderit antequam in Gallias veniret Innocentius II quod an. MXXX factum scribit Baronius.

S. Genovefa vita perantiqua.

Triplex extat.

2 S. Genovefæ Virginis vita (inquit Papirius Massonus in libro de fluminibus Galliarum) temporibus Childerberti Regis a doctissimo quodam viro, cujus nomen perisse doleo, scripta. Imo ter senis, ut ipse auctor testatur, ab obitu ejus annis. Eademne tamen sit, quæ est in nimbibus, ingenue fateor mihi non liquere. Triplitem certe vitam in mss. reperi. Primam in ms. ecclesie S. Martini Ultrajecti, eamque contuli cum ms. S. Mariæ

de Ripatorio ms. monasterii S. Mariæ Bonifontis; et cui congruunt, quæ habet Vincentius Bellouac. l. 20, cap. 46, et seqq. Alteram descripsit olim Rosweyda ex ms. D. Pseudhomii Canonici Cameracensis, quam deinde cantuli cum mss. Imperialibus monasterii S. Maximini, et Ecclesie S. Audomari, aliisque. Tertiam a religioso quopiam monasterii S. Genovefæ compositam suppeditari mihi, sed mendis scatentem, codex Collegii Fullonum Bruxellæ. Hæc vero cum prima in plurimis consentit, nisi quod subinde aliqua adduntur ad explicationem. Eam hic omisi ne in nimis vastam molem opus exeresceret. Subjuxi tamen duas prioribus vitis, quæ de S. Genovefæ miraculis, translatione, excellentia, revelatione, a variis religiosissimis monasterii S. Genovefæ litteris mandata in eodem reperi ms.

3 De anno mortis sanctissimæ hujus Virginis variæ sunt auctorum sententiæ. Galesinius in Notis existimat obiisse circiter annum DXX. Breulius in Antiquit. Paris. et Renatus Benedictus anno DXXIV. ms. Florarium DXXII consentit fere Aimoinus lib. 1, cap. 24, scribens usque ad Clotharii et Childerberti tempora vixisse Baronius anno 499, num. 31, ita scribit: Superstes fuit hæc admiranda virgo diutius, utpote quam idem auctor propagasse vitam dicit ultra octoginta annos. At si anno 429, profectus in Britanniam S. Germanus, ut idem scribit Baronius, Sanctamque Genovefam, licet admodum adolescentem, est allocutus, atque ad servandam virginitatem hortatus; non potest profecto illa diu ultra annum D, supervixisse. Nam demus tam octo aut novem fuisse annorum, ergo anno D, aut DII, fuerit LXXX. Junior non potest fuisse, quæ, ut dicitur in vita S. Germani l. 1, cap. 21, se religiose professionis adstringi jam dudum desiderio sit professa, ejusque ad id benedictionem petierit. Quid quod in priore vita dicitur Clodoveus magnificam basilicam ad jussepulchrum extruere cepisse, quam deinde perfecit Clotildis?

Quando obiit S. Genovefa.

4 Multa de vita et translatione S. Genovefæ habet In necessitate

circumferretur
theca corporis
ejus.

Jacobus Breulius lib. 2 Antiquit. Parisiens. ubi et de
Abbatia S. Genovefæ ejusque privilegiis: testaturque
in communi necessitate conseruisse thecam reliquiarum
ejus deponi, et publica supplicatione circumferri, singu-
lari solemnitate, cujus ipse ceremonias omnes describit.

3 De S. Genovefa innumeri ferr scripserunt: fusc
Renatus Benedictus in vitis Sanctorum Gallie, qui et
Translatiorem, miracula aliaque commemorat. Petrum
Pontanum Brugensem qui Careus a vitio oculorum di-
ctus, testatur Claudius Robertus novem libros carminum
de ea scripsisse, quos necdum vidi. In S. Genovefæ
laudem carmen geminum cœcinit et publicavit Dionysius
Petavius noster, recuperata illius patrocinio sanitate.

VITA EX VETERIBUS MSS.

CAPUT I.

S. Genovefæ virginitatem suadet S. Germanus.

S. Genovefæ
patria et pa-
rentes.
* Str. qua-
tuor.

Beata Genovefa in Nemetodorensi parochia nata
est, quæ septem ferme millibus a Parisio urbe abest.
Pater ejus Severus, mater Gerontia vocitata est. Sed
primum ab ineunte ætate ejus devotionem, tum de-
num gratiam Dei, quæ in ipsa collata est, fidelibus
censui innotescere.

Hæresis Peta-
giana in Ang-
lia a SS. Ger-
mano et Lupo
confutata.

2 Proficiscentibus itaque ad Britanniam sanctis
ac venerabilibus viris Germano ac Lupo Pontificibus,
ad Pelagianam hæresim, quæ in illis finibus immi-
nebat, superandam; quæ hæresis zizaniam super tri-
tium seminans assererat natos ex duobus baptizatis
sine baptismo posse salvari; cum omnino prædicatio
divina tradat nullum posse habere vitam æternam,
nisi renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto. Hanc
hæresim et scripturarum testimoniiis et virtutum mi-
raculis triumphantes ab eadem provincia effugarunt.
Emtes, ut dixi, in Britanniam ad prædictam paro-
chiam, manendi vel maxime orandi gratia, se contu-
lerunt. Quibus cum vulgi multitudo haud procul ab
ecclesia benedictionem expetens obviam venisset, et
catervatim uterque sexus virorum et mulierum ac
parvulorum occurreret, in medio occurrentium cœtu
eminus S. Germanus intuetur in spiritu sanctissimam
fore Genovefam, quam illico ad se adduci præcepit.
Cujus caput deosculans sciscitatur a turba nomen
puellæ, et cujus esset filia interrogat. Extemplonomen
Genovefæ a circumstante populo edictum est: et pater
vel mater acciti adstiterunt. Ait adeos S. Germanus:
Hæc infans vestra est filia? At illi Nostra, inquit,
Domine. Quibus ait Sanctus Germanus: Felices vos
tam venerande sobolis genitores! In hujus nativitate,
magni gaudii et exultationis celebratum mysterium
in celo noveritis ab Angelis. Erūt hæc magna coram
Domino, et multi ejus vitam propositumque sanctum
mirantes, declinabunt, in medio improba atque
impudica vita conversi ad Dominum, remissionem
peccatorum et præmia vite a Christo percepturi erunt.

Joan. 3. 5.

S. Germanus
prædicat san-
citatem Geno-
vefæ.

3 Et paullo post ait Genovefæ: Filia mi Genovefa.
At illa respondit: Audit famula tua, Pater sancte;
quæ jubes edicito. Cui S. Germanus dixit: Quæso ne
verearis mihi profiteri, si vis in sanctimonio conse-
crata Christo immaculatum et intactum corpus, quem-
admodum sponsa ejus, servare. Cui Genovefa re-
spondit: Benedictus tu mi Pater, quia quæ desidero
dignatus es si velim sciscitari. Volo, inquit, sancte
Pater, et * oro ut devotionem meam Dominus adim-
plere dignetur. Ait ei S. Germanus: Confide filia,
viriliter age, et quod corde credis et ore profiteris,
operibus adimplere satage. Dabit enim Dominus vir-
tutem et fortitudinem decori tuo.

Suadet et vir-
ginitatem.

* Ms. Ultra et
hip. ora.

Hæc vana-
tor.

4 Pervenientes ergo ad ecclesiam, eursum spiri-
tualem, Nonam atque Duodecimam celebrantes, seni-
per S. Germanus manum suam super caput ejus
tenuit. Et cibo sumpto ac hymno dicto, jussit Seve-
rum cum filia in suo se collocare receptaculo, eumque
primo diluculo ante sui profectorem ad se reverti

præcepit. Quæ cum fuisset lustrante jam solis lam-
pade terras, ita ut jusserrat, n genitore suo allata,
nescio quid in ea cœleste deinceps S. Germanus con-
spicatus, ait ad eam: Ave filia Genovefa. Reminisee-
ris quid hesterna die de corporis tui integritate mihi
sis pollicita? Cui Genovefa respondit: Reminiscor,
quid tibi Deoque, Pater sancte, promisi; quia casti-
tatem mentis et corporis integerrimam, Deo me ju-
vante, usque in finem servare desidero. Cui S. Ger-
manus nummum æreum Dei nutu allatum habentem
a signum Crucis a tellure colligens pro magno munere
dedit, inquires ad eam: Ilunc transformatum pro me-
moria mei a collo suspensum semper habeto; nul-
lusque metalli, neque auri, neque argenti, seu cu-
juslibet margarite ornamento collum saltem digitosque
tuos onerari patiaris. Nam si sæculi hujus vel exi-
gus decor tuam superaverit mentem, etiam æternis
et cœlestibus carebis ornamentis. Et valecens ei
atque obsecrans ut sui memor tantum crebro in Chri-
sto esset, et commendans eam genitori suo Severo,
iter quod cœperant, auxiliante Domino, perrekerunt.

Nummum
cruce insigni-
tum.

Vannu orna-
tum dissuadet
Genovefæ Ger-
manus.

a In memoriam hujus rei Canicis regularibus S. Genovefæ,
in ejus festo dari solebat panis benedictus insignitus figura
hujus numismatis. Ita Renat. Benedict.

NOT. 53.

NOT. 54.

CAPUT II.

Paralysi laborat, ejus sanctitas varie
commendatur.

Factum est autem post dies aliquot, cum mater
ejus die solemnii ad ecclesiam pergeret, et Genovefam
quam domi remanere præceperat, nequaquam posset
abigere clamantem sibi cum lacrimis, et dicentem:
Ego fidem, quam S. Germano pollicita sum, Christo
me consolante, servabo, et ecclesie limina frequen-
tabo, ut sponsa Christi esse merear, sicut ipse mihi
beatissimus Confessor prepromisit; illico mater ejus,
iracundia repleta, ut filia alapam dedit, statim lumi-
num percussa est orbitate. Tribus namque mensibus
nimis a biennio, nutu divine majestatis, ad manife-
standam gratiam Genovefæ, hanc perpressa est cœci-
tatem. Tandem aliquando recordata mater ejus quid
tunc testimonii de filia sua summus Pontifex dedis-
set, vocans eam ad se ait ei: Obsecro te, filia mi,
accipe hauritorium, et properans perge ad puteum,
ut exhibeas mihi aquam. Cumque summa festinatione
ad puteum venisset, et super marginem putei fletet,
eo quod propter eam mater ejus humen amiserat; dein
ut desit flere, impleto vaseculo defudit aquam matri
sua. Mater vero ejus, extendens manus ad cælum,
cum fide et veneratione aquam a filia sua allatam,
insuper ipsa suspirante ab eacruis virtute signatam,
accepit; de qua fomentans sibi oculos paullulum cer-
nere cepit. Cumque hoc bis terve fecisset, lumen
amissum integre recepit.

Mater eam
percutiens ut
cæca.

Aqua a filia
benedicta li-
uit oculos, et
sanatur.

NOT. 55

Sanctitas ejus
Episcopo re-
velatur.

* Ms. Bonif.
illico. Cl. Ro-
bertus Fla-
vianum ro-
cat.

6 Contigit autem ut cum duabus puellis multum
se senioribus ad consecrandum Julico Episcopo tra-
deretur. Quæ cum juxta ætatem annorum ad conse-
crandum offerrentur, ut comperit divinitus prædictus
Pontifex, Genovefam virginibus, quæ illi præpone-
bantur, meritis multum esse sublimiorem, ait: Illa,
quæ retro sequitur, anteponatur: quoniam hæc cœli-
tus jam est sanctificationem adeptæ. Sic itaque be-
nedictionem consecutæ ab obtutu Pontificis disces-
serunt.

Magrat Pari-
sios.

* ul. cresce-
ret.

7 Denique parentibus B. Genovefæ defunctis, ac-
cersita a matre sua spiritali ad Parisium urbem
commigravit. Et ut virtus Domini in infirmitate ejus
probaretur, et gratia Christi in ea collata plus luce-
ret; tempore aliquo ita est corpus ejus obsessum
paralysi, ut laxatis artubus, nulla compago adherere
suo eroderetur loco. De qua infirmitate nimium affli-
cta, triduo jam corpus ejus exanime, solis paullulum
genis rubentibus, custodiebatur. Quæ cum denno
corporalem fuisset adepta sanitatem, profitebatur, se
in

Paralysi lupo-
rat.

Ex. mss.

in quibus siti erant furni calcis, de quibus porcorum canstodes concionabantur, regressi Presbyteri que a pastoribus didicerant renuntiaverunt. At illa extemplo præ gaudio sinum lacrymis implevit, egressisque de domo sua Presbyteris, poplitibus inclinatis, genibusque in terra fixis, noctem totam in oratione et lacrymis consummavit, obsecrans sibi a Domino opitulationem atque auxilium conferri, quemadmodum possit in honore summi Pontificis ac Martyris S. Dionysii basilicam construere.

Genesius Presbyter operi præest.

18 Quæ luce prima vigiliis confecta ad Genesium Presbyterum properans direxit, imploravitque eum quatenus basilicam in superscripti Martyris honore construerent. Cui de calcibus, quas Deus providerat, indicavit. Etenim Genesius Presbyter, ubi de calcibus audivit, metu superatus, Genovefam prout in terra adoravit; ac reponisit dies noctesque se obnixæ quæ jussu erat impleturam. Universis denique civibus, Genovefa implorante, auxilium ferentibus, in honorem sæpedicti Martyris ad fastigium usque basilica constructa est.

Cives varia ad opus contribuunt.

19 Operæ pretium etiam illud indicare, quid miraculi per eam Dominus fecit. Cum collectis carpentariis, qui ad crebro dictum ædificium que de lignis opus erant, in saltu alii incidere ac dolarent, alii in plaustra conveherent; contigit ut potus deficeret. Et Genovefæ erat incognitum, quod potus deesset. Affari Genesius Presbyter Genovefam cœpit, ut opifices cohortaretur, quosque ille ad civitatem pergeret, potumque velociter exhiberet. His auditis Genovefa, vas in quo potus ante delatus fuerat, quod cupam nuncupant, deferri sibi jubet. Quæ cum fuisset allata, jubet a se omnes seorsum discedere. Et illa genibus in tellure fixis, lacrymas fundens, ubi se sensit obtinuisse quod precabatur, surgens oratione completa, signum Crucis super vas poculi fecit. Mirabile dictu, statim cupa usque ad summum poculo impleta est: et ex eo qui ad operandum acciti fuerant, quamvis omne opus basilicæ consummatum est, uberrime potantes maxinas Deo gratias retulerunt.

Operis potum impetrat a Deo.

Potus longo tempore non deficit.

a mss. Bonif. et Rip. Catholacensem.

b Hic intersert mss. Ultraj. multa de missione S. Dionysii in Gallias, quæ cum absint ab aliis mss. omittimus.

CAPUT V.

Cæcam et paralyticam sanat: precibus extinctum cereum reacendit.

Noctem Sabbathi pervigil transigit.

Fuit illi devotio ut omnem noctem sabbathi, quæ lucescit in primam sabbati, juxta traditionem Domini, quemadmodum servus præstolans dominum suum quando redeat a nuptiis, totam pervigilem duceret. Vice quadam post in tempestam noctem, jam proximam diem Dominicam galorum plausu vel cantu indicante, egreditur de receptaculo suo, ut ad basilicam S. Dionysii pergeret. Contigit autem ut cereus, qui ante eam deferebatur, extingueretur; turbataque sunt virgines, quæ cum egerant, ab horrore terræ noctis, et a nimio cæno vel imbri, quinimius nubibus defluebat. Illico Genovefa cereum extinctum sibi dari petiit. Quem cum manu accepisset, continuo illuminatus est: eumque manu gestans ad basilicam usque pervenit, et ibi ante eam lucens cereus ipse igne consumptus est.

Cereum extinctum sine igne reacendit.

Hic alius idem evenit.

21 Similiter eodem tempore ingressa in ecclesiam cum diutissime solo reentibus oratione completa a pavimento surrexisset, cereus nequum ab igne contactus, divino nutu succensus in manu ejus illuminatus est.

Fus cerei partientis multi sanantur.

22 Item in cellula sua aiunt cereum in manu ejus sine successione ignis illuminatum. De quo etiam cereo plures infirmi, fide instigante, panillum cum reverentia auferentes, pristinam receperunt sanitatem.

23 Quædam femina furtim abstulit ejus calcæ-

menta, quæ ut ad domum suam pervenit continuo oculorum lumen amisit: ergo ut cognovit furuncula, cælitus in se illeici injuriam Genovefæ, alterius ad eam ducatu reportans calcem, ruensque ad pedes ejus ignosci sibi pariter et lumen amissum reddi precabatur. Genovefa vero, ut erat benignissima, manu eam ab humo subridens levavit, et signans oculos ejus pristinum lumen restituit.

Quardam furata ejus calcæos sit cæca. Ab ipsa signo cæcis sanatur.

24 In Lugdunensi oppido quid miraculi per eam Dominus fecit edicere series lectionis postulat. Adveniente siquidem Genovefa laud procul ab ipso oppido maxima pars populi in occursum ejus venit; inter quos et parentes cujusdam puellæ, quæ novem annis ita erat paralyti afflicta, ut nequiret * cujusquam membri compage juvari. Supplicantibus ergo parentibus puellæ vel senioribus populi, ab domum puellæ pervenit. Oratione facta, contrectans dissolutos artus, propriis manibus eam se vestire vel calcæare præcepit. Et ita a lecto surgens ad ecclesiam cum populo in eolumis perrexit. Quod miraculum cum vidissent turbæ, benedixerunt Dominum nostrum Jesum Christum, qui tantam gratiam diligentibus se præstare dignatus est. Et remeantem Genovefam ab ipso oppido psallentes et exultantes populi deduxerunt.

Item alia paralytica

* Ita mss. Bonifont. sed Ultr. ut nequiret quisquam indicare compagem membrorum. mss. Rip. ut nulla valeret se movere compage membrorum.

CAPUT VI.

Patent ei ostia, ac corda. Dæmones fugat.

Cum esset a insignis Hildericus Francorum Rex, venerationem qua eam dilexit effari nequeo; adeo ut vice quadam ne vinctos, quos interimere cogitabat, Genovefa abriperet, b egrediens urbem Parisiorum, portam claudi præcepit. At ubi ad Genovefam per fidum internuntium, Regis deliberatio pervenit; confestim ad liberandas animas properans iter direxit. Non minimum admirantis populi fuit spectaculum, quemadmodum se porta civitatis inter manus ejus sine clave reseravit. Sicque Regem consecuta, ne vinctorum capita amputarentur, obtinuit.

Hildericus magni eam facit: a alii ingens forte, gentilis. b al. ingrediens.

Portæ Parisienses sponte Genovefæ aperiantur.

26 Fuit quidam Sanctus in partibus Orientis valde contemptor sæculi, nomine Simeon, in Syria Ciliciæ eminus ab Antiochia manens in columna annis fere quadraginta; quem aiunt sedule negotiatoris illuc emites ac redeantes de Genovefa interrogasse; quam etiam veneratione profusa salutasse, et ut ejus in orationibus suis memorasset, obnixè poposcisse ferunt.

S. Simeon Stylites (de quo 5 Januar.)

27 Puella quædam jam nubilus, et jam desponsata, nomine Cilinia, ut comperit gratiam Christi Genovefæ collatam, petiit sibi ab ipsa vestem mutari. Quod cum adolescens, cui fuerat promissa, audisset, protinus indignatione repletus, Meldis urbem, ubi Cilinia cum Genovefa morabatur, advenit. Mox Genovefa una cum Cilinia ut advenisse adolescentem comperit, cum summa festinatione ad ecclesiam perrexit. Magni miraculi res fuit, quemadmodum eis fugientibus ad ecclesiam baptisterium, quod interiorius erat, sponte se reseravit. Sic itaque prædicta puella ab hujus mundi naufragio vel contagione liberata, usque in consummationem in abstinentia et castitate perseveravit.

Genovefam sibi per spiritum notam salutat.

Puellam desponsatam, Deo consecrat volentem, et periculo eximit.

28 Per idem tempus prædicta Cilinia obtulit Genovefæ puellam de ministerio suo, cui biennio fere ægotanti etiam pedum usus fuerat ablatas. Quam ut manibus Genovefæ contrectavit, confestim sanitatem consecuta est.

Debitam sanat.

29 Factum est ut in Parisio propria urbe offerrentur ei interviros et mulieres duodecim animæ, quæ a dæmonibus gravissime vexabantur. Illico Genovefa Christum sibi in auxilium invocans, ad orationem recurrit: continuoque enguementis suspenditur in aera, ita ut nec manus eorum cameram, nec pedes terram tangerent.

12 enguementis precibus et signo eructis liberat.

tangerent. Quae cum ab oratione surrexisset jussit eos ad S. Dionysii Martyris basilicam pergere. * E contra energumeni clamabant nequaquam sibi gradiendi facultatem concedi, nisi ab ea dissolverentur. Et ita a Genovefa signati, vincitis post tergum manibus ac silentes ad basilicam proclivi Martyris perrexerunt. Illaque post duas fere horas eos subsequuta, ad crebro dictam basilicam pervenit : quae cum orare, ut moris sibi erat, adhaerens pavimento, cum fletu copisset, vociferabantur energumeni cum ingenti clamore, prope jam esse eos, quos advenire sibi in solatium Genovefa precabatur : forsitan, ut opinor, Angeli, aut Martyres, vel Sancti quique eidem in auxilium conveniebant. Saltem ipse Dominus qui prope est omnibus invocantibus eum in veritate, praesens adest; quique voluntatem timentium se facit, et deprecationem justorum exaudit, ut salventur ab eo. Ele- vansque se Genovefa ab oratione, et signans unum- quemque eorum singulatim, omnes continuo obsessi a spiritibus immundis curati sunt. Moxque omnium astantium nares fetor gravissimus percudit, videlicet ut enucti crederent animas a vexatione demonum emundatas. Et magnificavit omnis coetus Dominum in tali signo.

* *ms. Bonif. continuo.*

Demonum cum dolore discendunt.

Ucculata peccatorum cognoscit Genovefa.

30 Adveniens quaedam puella a Bituricensi urbe Parisium, quae post consecrationem suam corpus suum violaverat, sed ab hominibus immaculata credebatur; interrogatur a Genovefa, utrum sanctimonialis an vidua esset. At illa respondit se in sanctimonio consecratam, intacto corpore Christo dignum praebere famulatum. E contrario Genovefa locum ad tempus vel hominem eundem, qui corpus ejus violaverat, exposuit. At illa quae in cassum se Christi sponsam profitebatur, conscientia convicta, profusus ad pedes Genovefae corruit. Multa de hujuscemodi hominibus narrare possem; sed propter longam narrationem silentio praetermissi.

CAPUT VII.

Visum, vires, vitam variis restituit. Annonam pauperibus famis tempore procurat.

Post non longi temporis spatium erat cum ea mulier, quae ab ipsa fuerat vexatione diaboli emundata: cui filius annorum quatuor fuerat, qui casu ruit in puteum, et post tres fere horas demersus jacuit, exinde sublatus a matre sua, cum fletu et gemitu ante pedes Genovefae vultu contrito defunctus depositus est: quem, ut accepit Genovefa, et pallio suo cooperuit, prostrata in orationem, tunc flere non cessavit usque dum puerulum mortuum mors dimisit. Erant eodem tempore dies quadragesimae, et infans ipse jam catechumens factus file imbuebatur Catholica; qui ino in Pascha vigilia baptizatus, * Cellomernus nuncupatus est, eo quod in cellula saepelictae Genovefae vitam, quam amiserat, recepisset.

not. 37.

Puerum submersum vitam restituit.

* *ms. Bonif. et Hip. Cellomernus. Ultra Colomerus.*

Cujusdam manum tactu sanant.

32 In Meldorum urbe occurrit ei homo cubito tenus cum brachio manum aridam habens, obsecrans sanitatem sibi per eam restitui: apprehensam ergo manum illius aridam, ac compagem digitorum, brachiumque contractum vexillo crucis muniens; in semilliora manus ejus restituta est.

33 A die sancto Epiphaniae, usque ad natalem calicis diem, dictus domini conae, erat mos B. Genovefae non solum in cellula reclusa maneret; quatenus liberius soli Deo orationibus et vigilis deserviret. Quadam die alvenit quaedam * femina curiositate potius quam fide permota, quidnam Genovefa in cellula sua ageret clam cognoscere volens: quae ut ad fores ejus pervenit, mox lumen oculorum amisit. Nescio quid procul dubio dolose cogitantes ultra divina damnavit. Cujus oculos consummatione Quadragesimae procedens Genovefa e cellula sua, oratione et signo crucis illuminavit.

Natalis calicis dies, dictus domini conae.

** addunt quidam ms. religiosa.*

Loca ristan restituit Genovefa.

* *ms. Hip. qui-*

34 Tempore igitur, quo obsidionem Parisius * per

bis quinos, ut aiunt, annos a Francis perpessa est, pagum ejusdem urbis ita inedia afflixerat, ut nonnulli fame interuisse noscantur. Factum est autem ut Genovefa in Arciacense oppidum, navali evectioe ad comparandam annonam proficisceretur. Quae cum pervenisset ad locum, ubi erat in anne Sequanae arbor quae naves mergebat, paululum Genovefa navigantes ad ripam appropinquare praecipit: et oratione facta arborem incidit jussit. Quam cum ictibus securium navales ejusdem socii corpissent incidere, ultro orante Genovefa radicitus avulsa est. Protinus duo monstra feruntur * vario colore ab eodem loco egressa, de quorum uideore duabus fere horis navigantes fetidissimo non modice flatu * gravati sunt. Nullusque deinceps in eodem loco naufragium passus ex navigantibus fertur.

Ex missis nos per annos. Tempore famis Parisiensibus succurrit. Arborem multis criticisam praecipit avellit.

* *ms. Hip. terretim coloris. Democem naufragii auctorem pellit. * ms. Ultr. percussit at. percussit.*

35 Deinde cum Arciacena oppidum fuisset ingressa, occurrit ei quidam Tribunus, nomine Passivus, deprecabaturque eam, ut uxorem suam longo jam tempore paralysis languore detentam sua visitatione salvaret. Obsecrante ergo Tribuno vel senioribus loci illius, in domum ejusdem ingressa ad lectum aegrotantis feminae accessit, statimque, ut sibi semper moris erat, in orationem se dedit: completaque oratione, roboratam mulierem signaculo crucis de lectulo consurgere jussit: confestim mulier, quae, ut assererat, annis fere quatuor nequaquam vehi propriis viribus, praegritudine, vel dolore quiverat, jubente Genovefa illico de lecto surrexit incolumis. Pro cuius in commune miraculo, omnes magnificaverunt mirabilem Deum in Sanctis suis.

Paralyticam signo crucis sanat.

36 Cumque ad civitatem * Trecassium pervenisset, occurrit ei multitudo populi offerentes infirmos. Quos illa signans et benedicens incolumes reddebat. Oblatus est ei in eadem urbe homo, quem Dominico die operantem ultio divina excacaverat: nec non et puella annorum fere duodecim, similiter caeca: quorum illa oculos facto signo Crucis, invocata individua Trinitate, illuminavit.

* *ms. Bonif. Trecassium. Signo crucis multos argros, et duos caecos sanat.*

37 Quidam Subdiaconus, ut vidit tanta mirabilia per eam fieri, obtulit ei filium suum, quem bis quinque mensibus febrium frigora vehementer afflixerat. Mox Genovefa aquam sibi exhiberi jussit, quam ut accepit invocato nomine Domini, et vexillo crucis signatam infirmo potandam dedit. Tunc proptiatio Domino Jesu Christo confestim sanus factus est.

Athen agrum sanat signo crucis.

38 Plures ea tempestate, fide repleti, auferentes fimbrias vestimenti ejus, a diversis infirmitatibus sunt sanati. Plerique obsessi a demonibus per eam mundati sunt.

Fimbrias vestimenti ejus fuit miracula.

39 Regrediens vero * ab Arciaco, ubi dies aliquot commorata est, et inde rediens ad suam civitatem, uxor Tribani, quae per eam fuerat sanitatem consecuta, quousque navem adscenderet eam prosecta est. Navali igitur evectioe remeantibus contigit ut naves eorum vento flante, ita inter scopulos vel arbores periclitarentur, ut * castelle in quibus fruges exhibebant, in latere versa, etiam naves aqua impleverunt. Illico Genovefa ad caelum manibus expansis orationem a Christo flagitavit, confestimque naves in suo sunt cursu directae. Sicque per eam Deus ac Dominus noster underim naves oneriferas frugum salvavit. Haec ut vidit Bessus Presbyter, ejus praetimore calor ossa reliquerat, letitia repletus, clara voce cecinit dicens: Adjutor et protector factus est nobis Dominus in salutem. Pariterque omnes cum eo in caelum clamore sublato; canticum Exodi in modum celestium concinentes magnificaverunt Deum, per quem sunt familia ejus Genovefa deprecante salvati.

* *al. Archiacum.*

* *ms. Bonif. castellatum.*

Præcibus naufragium cum suis evadit.

Exod. 15.

40 Regressa itaque Parisium urbem, unicuique prout * opus fuit annonam largita est: nonnullis vero, quibus virtus praeterea inopia deerat, panes integros praerogabat, adeo ut saepe puellae, quae in ejus obsequio erant, recurrentes ad cibum, partem de pane, quem in

* *ms. Hip. potuit. Pauperibus liberaliter subvent.*

in

EX MSS

in ea posuerant, non reperirent: pars enim maxima fuerat ab ea clam pauperibus erogata. Quod tum deum a quo esset panis de cibano sublatus reperiebatur, cum panes calidos per civitatem post paullulum cernerent egenos deferentes, et nomen Genovefæ benedicentes ac magnificantes audirent. Erat illi spes non de his quæ videntur, sed quæ non videntur. Erat enim verum dictum Propheta, qui dicit: Quoniam qui pauperibus erogat Deo fenerat. Cui etiam patria illa, in qua feneratoros egentium requirunt thesaurum summum, olim per revelationem Spiritus sancti fuerat ostensa: et idcirco sine intermissione flere consueverat, quandoquidem sciebat, se in corpore positam peregrinari a Domino.

Sopientia usque ad n. 44. desunt in ms. Rip.

CAPUT VIII.

Variis agris signo crucis subvenit.

*Surdum signo crucis sanat. *ms. Bonif. Frumius. ms. Rip. Frumius. Puellam moribundam precibus sanat.*

Defensor quidam ex Meldorum urbe, nomine Fruminius, annis quatuor clausos habens aurium meatus, Parisium Genovefam expetiit, obsecrans sibi tactu manuum suarum auditum restitui. Cujus cum aures manu contractas signasset, continuo auditu recepto benedixit Domino Jesu Christo.

42 In Aurelianensi urbe quid miraculi per eam gestum sit, ordo lectionis narrare exposcit. Cujus cum Fraternel matris-familie, quæ super filiam suam Claudiam in transitu depositam defebat, adventus delatus fuisset, pro filia rogatura, continuo ad Genovefam properans direxit. Quam cum in basilica S. Aniani Antistitis orantem reperisset, cadens ad pedes ejus, ejulans hoc tantum deprecatur fertur: Redde mihi Domina Genovefa filiam meam. Genovefa, ut vidit fidem ejus, respondisse dicitur: Desine ab injuria ac molestia mea: filie tue redintegrata est incolunitas. Post hoc responsum Fraternal læta surrexit, una cum Genovefa rediit ad tabernaculum suum. Mirabilis Dei potentia Claudiam ex faucibus inferi revocatam ita extemplosanavit, ut sospes Genovefæ in auditorio domus occurreret. Et magnificavit universa turba Domini pro repentina incolunitate meritis Genovefæ, Claudiæ reddita.

Notens famulo suo ignoscere morbo corrumpitur.

43 Factum est in eadem urbe, cum cuidam pro famulo culpabili supplicaret, et ille superbia et pertinacia obduratus nequaquam famulo ignosceret, his enim verbis allocuta dicitur: Si tu me supplicantem despectui habes, non me despiciat Dominus meus Jesus Christus, quoniam pius et clemens est ad ignoscendum. Ast tibi in domum suam homo ille rediit, mox ita febre accensus est, ut tota nocte anhelans et astuans requiescere nequiret: quin etiam in crastinum primo diluculo, etiam aperto ore, morbo, qui quotidianus bos interpretatur, lingua salivam distillans, ad pedes Genovefæ provolutus, veniam, quam pridie famulo non dederat, sibi dari precabatur. Sancta vero Genovefa signans eum, omnis ab eo febris et ægritudo discessit, et ita sanum mente atque corpore dominum, et servum reddidit excusatum. Sine dubitatione Angelus Domini eum affligebat, quemadmodum Auicianum Judicem pertinacissimum, ante cujus januam S. Martinus intempesta nocte pro vincis rogaturus advenisse legitur, quem etiam colaphizatum ab Angelo lectio tradit, ut ante fores domus suæ S. Martino occurrisset, et omnia quæ peteret præstitisse feratur.

CAPUT IX.

Dæmonem ex humanis corporibus pellit.

Multos energumenos siquo crucis curat.

Et inde navigio Turonis profecta, multa discrimina Ligeris fluvii perpessa est. Sunt vero ab Aurelianorum urbe usque ad Turonorum civitatem, quæ Tertia Lugdunensis nuncupatur, quasi stadia sexcenta. Et cum ad portum Turonicæ urbis venisset, occurrit ei de basilica S. Martini energumenorum multitudo,

clamantes nequissimi spiritus, se inter S. Martinum et Genovefam flammis exuri. Quin et pericula quæ in Ligeri fluvio perpessa fuerat, ad æmulationem sui se profitebantur immississe. Interea Genovefa basilicam S. Martini ingressa, plures obsessos a dæmonibus oratione, et signaculo crucis emundavit. Verum illi, a quibus immundi spiritus exibant, fatebantur in hora cruciatus sui, quod digiti manuum Genovefæ singillatim velut cerei divinitus caelesti igne flagrarent, et circa se ardere, fœtidissime debacchantes clamabant.

His Genovefa digiti ardere videntur.

45 Adierunt eam tres viri, quorum conjuges in domibus eorum clam a dæmonibus vexabantur: obsecrantes ut visitatione suâ eas a nequissimis spiritibus emundaret. At illa, ut erat benignissima, secuta est eos. Ingressa ergo uniuscujusque domum, matronæ eorum oratione, et benedictione olei unctæ per eam vexatione dæmonum sunt emundata.

3 energumenas oleo benedicto curat.

46 Postperendie cum S. Martini interesset vigiliis, in angulo basilicæ orans, ac benedicens et laudans Dominum, et in media cæterva stare incognita, unus de psallentibus arreptus a dæmone, laqueis proprios artus, quos mente captus a se alienos esse credebat, ab absida ad Genovefam properavit. Cumque Genovefa spiritum immundum a corpore hominis juberet exire, et spiritus nequam per oculum se progredi minaretur, imperante Genovefa, fœda relinquens vestigia, fluxa ventris egestus est. Nec mora, dicto citius ejecto dæmone persona mundata est. Multis honoribus tum eam euntem ac redeuntem universi honoraverunt.

Item alium

47 Per idem tempus stans in aditu domus suæ vidit quendam puellam prætereuntem ampullam in manu gestantem: quam cum ad se vocasset, interrogat quid ferret. At illa inquit: Ampullam ad liquamen, quod mihi nuper a negotiatoribus venundatum est. Porro Genovefa conspicata generis humani hostem in ampullæ ore sedentem, comminans insufflavit in eam: statimque pars de ore ipsius ampullæ fracta cecidit. Tunc demum signata ampulla abire puellam jussit. Hæc videntes valde mirati sunt, quod nequaquam ei diabolus se occultare quiverat.

**ms. Bonif. se esse alienum credebat.*

Dæmonem ex ampulla expellit.

CAPUT X.

Inbrem, tempestatem, morbos, precibus depellit.

Puerulus quidam, nomine Maroveus, oblatus est Genovefæ a parentibus suis cæcus, surdus, mutus, et claudus. Quem oleo benedicto delibutum, signaculo etiam Crucis communiivit. Sicque roboratis cruribus gressum direxit incolumis, ac recepta visione integre auditum et eloquium adeptus est.

Cæcum, surdum, mutum, claudum sanat.

49 Item in territorio Meldensium urbis congregatis messoribus, cum propriam messem meteret sæpedita jam virgo, valde turbati sunt messorum propter inbrem repentinum, qui cum turbine imminerebat. Confestimque Genovefa ingressa tentorium, solito more, solo adhaerens eum fletu orare cepit. Admirabilem cunctis intuitibus Christus ostendit virtutem: nam cum in circuito omnium segetes pluvia rigaret, nec messem nec messorum Genovefæ saltem ullus guttarum humor illapsus contigit.

Pluviam precibus avertit.

50 Factum est deinceps eum per annum Sequanae navali devehetur itinere, ita, ut solet fieri, insperate cæli mutata serenitate, hinc orta tempestate navicula ejus vento collisa, pene fluctibus operiebatur: protinus Genovefa suspiciens in cælum, manibus expansis auxilium a Domino precabatur. Talis continuo facta est tranquillitas, ut sine dubio Christus adfuisse et ventis ac fluvio imperasse crederetur.

**al. tentorium*

Tempestatem precibus sedat.

51 Ægros vero jugiter oleo sacro delibutos, sospites reddebat. Factum est ut quendam a dæmonio vexatum oleo vellet perungere, cui cum secundum præceptionem sui, ampulla, quæ oleum benedictum habebat, vacua fuisset allata, vehementissime sancta Dei famula Genovefa turbata quidam ageret hæsitabat.

Oleo benedicto morbos sanat, dæmonem expellit.

tabat. Nam Pontifex qui oleum ei benediceret aberat. Interea solo recubans auxilium sibi affere de caelo ad absolvendum infirmum sacris precibus implorabat. Mox ut ab oratione surrexit, in manibus ejus ampulla oleo repleta est. Et ita demum gemina in una hora virtutis, Christo operante, per eam apparuerunt, ut et ampulla, quæ oleum non habebat, inter manus ejus vacua repleteretur; et ab ipso oleo energumeno delibuto, a vexatione demonum incolumis redderetur.

Post ter senos namque ab obitu ejus annos, quo ad describendam ejus vitam animum apposui, cum ipsa ampulla oleum, quod in oratione creverat, vidi.

CAPUT XI.

Miracula post mortem : basilica ei erecta.

Veruntamen de excessu vitæ ejus, et honore funeris, brevitate secutus, silere studui; quæ transit in senectute bona plena virtutibus, ampliusque quam decies ætonos annos manens in corpore vixit in sæculo peregrinata a Domino, humataque est in pace die iii Nonas Januarii.

33 Quidam * vir, nomine Prudens, qualiter remedium ac medelam ad ejus sepulchrum adeptus sit, non absurdum fidelibus innotescere, pro reverentia loci ipsius existimo. Quem cum ab infirmitate calculi nimium afflictum genitores sui vivere desperarent, et ad tumulum Genovefæ cum genita et fletu medelam ægritudinis implorassent, ipsa die lapis ab eadem infirmitate generatus ab eodem egressus est, et ulterius cum predicta infirmitas non vexavit.

34 Cuidam Gotho die Dominico operanti manus utraque contraxerant. Hic cum ad sepulchrum Genovefæ sanitatem sibi reddi nocte tota implorasset, in crastinum ab oratorio super sepulchrum de ligno contextum, recepta manuum suarum sanitate incolumis egressus est.

35 Nam et gloriose memoriae Chlodoveus Rex bellorum jure tremendus, crebro pro dilectione sancte Virginis in ergastulum retrusis indulgentiam tribuit, et pro criminum animadversione saepe etiam culpabiles incolentes Genovefa supplicante dimisit. Quin etiam * honoris ejus gratia basilicam ædificare coepit, quæ post discussum ejus studio præcellentiſſime Crothildis Regine sue celsum extulit ædificata fastigium. Cui est porticus applicata triplex, nec non et Patriarcharum et Prophetarum, et Martyrum atque Confessorum, veram vetusti temporis fidem, quæ sunt tradita libris et historiarum paginis pictura refert. Atque ideo universi qui Patrem, et Filium, et Spiritum sanctum, secundum substantiam Deitatis adoramus, et unitatem in Trinitate confitemur, incessanter obsecremus fidelissimam Dei famulam Genovefam, ut supplicet pro præteritis malis nostris veniam, quatenus reconciliati, magnificentissimum Dominum nostrum Jesum Christum, cui est gloria, et honor, et imperium, et potestas in sæcula sæculorum, Amen.

ALIA VITA

EX VETERIBUS MSS.

CAPUT I.

S. Genovefæ virginitatem suadet S. Germanus.

Sancta igitur Genovefa in Nemetrodorensi parochia nata, quæ septem ferme millibus a Parisius urbe est constituta, Severo patre, Gerontia matre progenita est. Hæc quantum ab ineunte ætate scientiam Dei gratia fuerit consenta, quantaque Deo religionis devotione servierit, fidelium auditu profectique valitura edita in titulis verba testantur.

2 Proficiscentes itaque ad Britannias Germanus

et Lupus præclari maximeque Pontifices ad Pelagiam hæresim, quæ tunc in locis illis emerserat, reprimendam, ad memoratam forte parochiam orandi vel manendi se gratia contulerunt : quibus cum obviam utriusque sexus multitudo eminus * ab ecclesia cætervatum vico effusa procederet; hæc adolescentula inter reliquam occurrentium multitudinem parentum est vestigia comitata. Quam cum S. Germanus eminus aspexisset, nescio quid in ea, meritum ejus præsciis, spirituale prospiciens, cepit extemplo et nomen puellæ, et cujus esset filia sciscitari. A circumstantibus illico et puellæ pariter et parentum nomina disseverunt. Ad quos ait S. Germanus : Hæc vestra est filia? Illi, Nostra, inquit. Quibus ille respondit : Felices vos tam venerandæ sobolis genitores.

3 Advenientes ergo ad ecclesiam * hora duodecima celebrata, S. Germanus parentes pariter et puellam ad hospitii sui receptaculum jussit abire. Quam sibi altera die mature priusquam abscederet injuncti adduci. * Postero die surgente jam nubere parentes ac filia, uti S. Germanus indixerat, adhiberunt. Cumque puellam memoratus Pontifex, prescius futurorum, suaderet religiosæ vite propositum blandiloquis hortator assumere; illa se exoptare hujus meriti donum, parvula quidem ætate, laud infantili professione respondit.

4 Cumque S. Germanus valde in puella et Dei donum et perfectæ fidei jam miraretur exordia, in terram * forte oculis tam admirabilis rei stupore defixis, nummum solæ æreum jacere prospexit, crucis signaculo titulatum. Hunc beatus Pontifex a telluris pulvere sublevatum puellæ quasi quoddam pignus religiosi muneris dereliquit, atque ut perforatum collo ejus inhaereret indixit, et ut nullius post hæc metalli aut margaritarum monilibus ornaretur admonuit, ut sæculi ornamenta despiciens veri notoris et candoris celestis gratiæ pulcritudine non careret. Et valedicens ei, commendansque eam genitoribus suis, necessitatem cæpti itineris pertinax viator exequitur.

CAPUT II.

Paralysi laborat, ejus sanctitas varie commendatur.

Post aliquot dies mater ejus die solemnè ad ecclesiam ire disposuit, et Genovefam * domi remanere ac recedere præcepit. Quam cum a se dum ad ecclesiam pergeret, ne quaquam posset abigere, clamitantem sibi nec ac dicentem, quod promissionis suæ memor vellet ecclesiam orationis ac devotionis studio frequentare; mater ejus palma maxillam ejus iracunda percussit. Quæ illico luminis visione privata supplicium continue cæcitatatis incurrit. Tribus namque mensibus minus a biennio expers lucis fuisse manifestissime perhibetur. Tandem aliquando, ut credibile est, Deo inspirante, recordata est mater ejus quid dudum S. Germanus summus Pontifex filiam suam meriti censuram habituram, et vocans eam ad se ait ei : Obsecro, cape hauritorium, properansque perge ad puteum, et aquam adfer matri, quæ privata luminis beneficio semiviva est. Soboles non gravaret illam, summa cum festinatione percurrens ad puteum, impleto hauritorio aquam matri, quam poposcerat, ministravit. Mater vero, extensis ad cælum manibus, aquam a filia, quam deferebat, excepit : et ut collata aqua a filia crucis signum superponeretur expetiit : de qua fomentans sibi nec oculos, recepisse se paululum sensit aspectum. Cumque hoc bis terque fecisset, eam ad puritatem luminis derogati recepta in integrum sanitate manifestum est pervenisse.

6 Accidit etiam ut cum B. Genovefa duæ puellæ multum eam ætatis senio præcedentes consecranda : Julico Episcopo ducerentur. Quas cum juxta ætatem annorum promoverent, Genovefam, nescio quid in ea spiritualis

Fjus precibus oleo repletur ampulla.

Quando scripta sit vita.

Oclogeneraria major moritur.

**us. Rip. puer. Nephritis ad ejus sepulchrum curata.*

Manuum contractio sanata.

**us. Bonif. corporis. basilica ad ejus honorem scripta a Chlodoveo, perfecta a Clotilde.*

NOT. 58.

S. Genovefæ patria ac parentes.

Es. mss. S. Germanus Episcopus occurrit.

**us. Aud. ad ecclesiam.*

**us. Præclari.*

**us. Mat. Porro dei. Excitatur ad studium castitatis.*

**us. Aud. fortiter.*

Nummum crucis inscriptum.

**al. dormire mane ac domo residere. Atque ita legisse videtur Surius.*

Mater Genovefæ aliam infligens sit cæca.

Aqua a filia benedicta in oculos, et sanatur.

**us. Præclari. Julico. S. Mar. Juliano.*

Ex mss. Consecratur. obmeritalis prelato.

spiritalis gratiæ proprium inesse perspicuus, benedictioni ante alias precepit offerri; sique et alia benedictionem deinceps consecuta oblutibus prædicti Pontificis pariter aberint.

Miqul Parisios

7 Defunctis itaque parentibus, Parisiis urbe, arcescente matre sua spiritali atque etiam adhortante, migravit. Factum est autem postquam in urbem se contulit, ut in infirmitate ejus Christi in ea gratia peculiaris infusa totius populi notitiæ vulgata plus cresceret; et ita corpus ejus paralytici humoris ægritudo aeris dominata dissolveret, ut populante vi morbi nulla prorsus compago suis artubus adhaereret. Cujus infirmitatis vehementius afflictatione depressa triduo semianimis, solis tantum genis subrubentibus, palpitavit. Quæ cum corporalem denno sanuitatem, opitulante Dei misericordia, fuisset adeptæ, multa sibi in spiritu visa quibusdam spiritalibus est professæ, quæ propter incredulorum oblocutionem, invidiamque jactantiæ non necesse est enarrari.

Laborat paralyti

Triduo animi deliquium patitur. Multa cognoscit arcum

S. Germanus secundo il in Britanniam.

8 Advenienti igitur Sancto Germano Parisios, et iterum ad Britannias ambulanti, cunctus obvianus populus ob venerationem tanti Pontificis precul ab urbe pro fidei devotione processit. At ille illico sollicitus de Genovefæ vita vel actibus inquisivit. Sed quidam ex populo bonis invidi, ad loquendum garruli, ad obloquendum parati, voverunt vitæ illius perspicuam claritatem inani obloquiorum susurratione fuscare. Quos statim S. Germanus Pontificali gravitate desepxit, et civitatem ingressus, Genovefæ hospitium sibi poposcit ostendi. Quam eum summa humilitate et veneratione salutans, vitæ illius qualitatem universo populo uti Nimitodoro fecerat, prædicavit: et ex urbe egressus cursum est dispositi itineris executus.

Genovefam adit, ac honorat.

CAPUT III.

Hunos precibus a Parisiis avertit.

Attila Gallias vastat. Parisienses atio fugere meditantur.

Eodem tempore Attila Rex Hunorum provincias Galliæ gravi cœperat populatione vastare. Tunc Parisiaci, hostilitatis illius vim furoremque metuentes se cum conjugibus ac liberis, fortunisque suis ad urbes tutioribus locis fundatas cœperant relicto Parisio velle transferre. Quorum conjuges S. Genovefæ cœpit instantius adhortari, ne urbem, in qua genitæ nutritæque fuerant, sub hac desperatione desererent; sed potius contra gladiorum impetum se vel viros suos jejunis et orationibus armarent, quo facilius Deo opitulante se confiderent evasuras. Consentientes ergo matronæ S. Genovefæ consiliis, orationibus delitæ, spem suam statim in Dei misericordia atque omnipotentis auxilio collocare; virosque suos omnimodis admonerant, ne desperantes bona sua a Parisiis deportarent; sed potius ut Dominum fideliter precarentur, qui eos ab imminenti periculo valeret eripere. Nam civitates illæ, quarum munitionem nitebantur expetere, aiebat illis, quoniam graviori belli impetu * inmani essent quantiendæ; Parisius autem quod intemerata ab inimicis, Deo protegente, maneret.

Dissundet il illis per nuros res Genovefa.

* mss. in dno nus.

* al. fit ut cives.

Cupium cives eam interficere.

* mss. Aud. procaecitatis.

10 Unde etiam, * (ut fuit fides) Parisiaci sanctæ ac Deo placitæ Virgini pro communis lucri bono, in quo eos vel uxores eorum commone nimine designebat, sacrilegos de ea ausi sunt inire conventus et in necem famule Dei nefaria societate conjuncti, supplicia, quæ non immerito adulteris flagitiosisque pro * nugacitatis temeritate debentur, sanctæ illi religiosæque Virgini sceleratis cogitationum ausibus sunt inferre moliti. Peracta igitur cunctatione, cum jam nulla restaret de necis illatione dissensio, sed sola esset de mortis conditione utrum lapidaretur an mergeretur contentio, dum deliberatum facinus hæc paullulum causa suspenderet, Archidiaconus ab Antisiodorensi urbe Parisius subito accidit ut veni-

ret. Qui cum sollicitè quid ibidem ageretur inquireret, quisnam ille esset civium tractatus agnovit. Quibus ille protinus inquit: Nolite, o cives, tantum facinus mente concipere. Hanc ego S. Germanum Episcopum venerabili voce laudare, et vitæ ejus merita prædicare frequenter audivi. Ecce quæ ei a memorato Pontifice, et per me sunt allata perspicite. Hæc Archidiaconus atque alia plura narrando, civium animos in sese potius quam in benedictæ illius necem commotos, salubri allocutione compescuit.

Compescit eos Archidiaconus Antisiodor.

11 S. Martinus virtutum admiratione laudabilis apud Wangionum civitatem a Præfeto militum custodia deputatus, atque iernis altera die contra exercitum preferendus, orationum meritis fœdus utriusque partis obtinuit. Beatissimus Pontifex Anianus Amelianeis urbem Hunorum obsidione vallatam, et prope jam pulsibus cornuentem ab imminenti periculo accelerato orationibus Gothorum auxilio liberavit. Hæc vero Hunorum exercitum non solum longius venienti orationibus restitit, verum etiam ne appropinquare Parisius conaretur apud Deum orationibus suis obtinuit. Merito ergo S. Genovefæ eadem, quæ prædictis Antistitibus, venerationis deferuntur obsequia, cui in virtutum meritis probatur esse par gloria.

Comparatur SS. Martino et Aniano.

NOT. 33.

CAPUT IV.

S. Dionysii basilicam edificat.

Aquinodecimo namque usque ad quinquagesimum annum ætatis suæ bis in hebdomada jejunium modica cibisumptione dissolvit. Panis hordeacei tantum et fabæ capsiens pulmentum; vinum vero vel quidquid inebriare hominem potest, omni tempore vitæ suæ non potavit. Post quinquagesimum annum Episcopis sudantibus, quorum admonitioni nefas est contradici, piscem et lac rara ac modica perceptione gustavit.

Ejus abstinentia

13 Fuerunt ei hæc virgines comites * spiritales, his vocabulorum nominibus nuncupatæ: Fides, Abstinencia, Magnanimitas, Patientia, Simplicitas, Innocentia, Concordia, Prudentia, Caritas, Veritas, Disciplina, omni illi vitæ suæ tempore coherentes. 14. Vicum Catholicensem, in quo S. Dionysius et passus est et sepultus, grandi amore ac veneratione dilexit. Hic vero Episcopus in sexto a Parisius militari martyrio vitam finivit, qui a Clemente Episcopo S. Petri discipulo est in Sacerdotium benedictus, et ab eodem dicitur in has partes destinatus, qui Clemens etiam certamen supradicti Sancti Petri Apostoli cum Simone mago in Casarea vel alibi gestum admirabili prædicatione descripsit.

* mss. Aud. præclare. Ejus mysticæ comites.

Ergo S. Dionysium pietus.

S. Dionysius in Galliam a S. Clemente missus.

15 Cupiebat enim S. Genovefa huic Sancto Dionysio Martyri in supradicto vico basilicam maxima construere ambitione, sed pro exiguitate census virtus deerat construendi. Ad cuius eum officium Presbyteri solito convenissent, cepit cum his habere de basilicæ constructione colloquium, ut unusquisque prout posset operi impendium pro fidei suæ devotione conferret. Qui cum ad excoquendas calces se possibilitatis copiam non habere præcipue quererentur; S. Genovefa confidens de auxilio Domini nihil huic operi defuturum, ait ad eos: Egreddimini et per civitatem et pontes ac per vias gradientes, unusquisque sollicita quid audire possit aurium sagacitate perquirat. Qui protinus dicto obediens et creduli quid eisdem de hac re demonstreretur; et egressi stantes in publico, quod unusquisque prætereuntium diceret indietio linguis silentio, usum tantum aurium præstantes, duos inter se pastores audiunt colloquentes, quod dum a degregata ob pastum forte pecora sollicitè vestigarent, duos furnos refertos calebis in desertis locis et additis se vidisse alter alteri miræ magnitudinis indicabat. Hæc audientes Presbyteri

S. Genovefa agit de edificanda ei basilica.

Cala ad id necessarium mirabiliter reperitur.

a mss. S. Mar segregata. mss. Aud. decongregata. b. al. partem.

shyteri et lacrymosis gratulationibus Deo gratias referentes, quod famulam suam Genovefam tam peculiari gratiæ dote ditaret, mox memorati quæ cognoverant retulerunt. At illa egressa e domo Presbyteris, fixis in terram genibus ac solo strata procumbens, Domino supplicavit, ut tenuitati virium suarum ad parandam opus quod voverat pius auxiliator existeret. Quæ consummata prorumpente lucis vigilia ad Genesium Presbyterum festina pervenit, et illi omnia de repertis furnis, uti erant gesta, narravit. Quin Presbyter in hoc opere memorato præcipitans executurum se sedulo, quod illi injungeret repromisit. Sic et auxiliantibus civibus basilica est in honore sancti Martyris Dionysii, eadem adhortante, constructa.

16 Illud etiam censui, quid miraculi dum circa basilicam attentius laboraretur accesserit, nequaquam debere silentio præteriri. Congregatis ergo artificibus, quibus lignorum erat incidendi commitlendiq; notitia, cum plurimi ad perficiendum ædificium memoratum ab eadem invitati pro devotione fidei convenissent, accidit ut poculum, quo propinabatur, pene deficeret. Unde ergo ait ei Genesius, ut illa intentius operum artifices hortaretur, dum is ad civitatem quod deerat velocius allaturus excurreret. Egresso ergo eodem cuppam sibi S. Genovefæ quæ poculum haberat præcepti ostendi: supra quam signum crucis faciens exhausta cuppæ illius capacitatis, ejusdem poculi, cujus dudum fuerat qualitate referta, usque ad oris orbitam, quasi nihil ex ea ablatum fuerit, est repleta, ita ut congregatis usque ad abscessum consummati operis miro infusionis genere satis abundeque sufficeret.

CAPUT V.

Cæcam et paralyticam sanat: precibus candelam reaccendit.

Cumque esset illi etiam hæc in vigiliarum observatione devotio, ut noctem sabbathi usque ad crastinam lucem, id est Dominicam diem, pervigili oratione consummaret; accidit uno quodammodo domesticarum voluerum cantu transacto, intempestæ noctis curriente, ut e cubiculo suo ad basilicam memorati Martyris incenso cereo præeunte properaret: quod officium luminis vis turbinum flatu nimis spirationis extinxit. Cumque circa eam emites comites obscuritas tetra noctis, ablato luminis ministerio, quo irent vel ubi gressum figerent reddidisset incertas; Genovefæ mox ut e puellæ manu cereum rapuit, lumen idem amissa claritatis excepit: et sic ad basilicam cum comitibus absque ulla gressuum ambiguitate pervenit. Ibi que cereus ipsa gestante defixus eadem flamma est, qua incensus fuerat, lambente consumptus.

18 Aitum etiam dum in cellula sua orationi diu solo recubans inhereret, et a pavimento oratione completa fidelis Dei famula surrexisset, cereum ibidem absque ulla ignis appositione esse succensum. Le quo plurimi fideliter expetentes feruntur consecuti non modicum diversarum infirmitatum absque ulla difficultate remedium.

19 Minima etiam rei quadam mulier, pedum calceamenta furti obreptione præsumpsit: quæ statim ut ad domum regressa pervenit, pœnam cæcitatís incurrit. Et ut agnovit quia ob benedictæ illius injuriam, pœnam in se divinitus excepsisset, duce prævio gressibus illius regente pertracta, ad Genovefæ pedes ruens prona decubuit, quæ indulgeri sibi veniam, lumineque restitui, clausa oculorum sede, sicis ex illata cæcitate lacrymarum imbre luminibus, solis tantum qui fletum proderent ululatibus implorabat. At illa humo eam miserata sustollens, ac de illati furti vilitate subridens, oculis ejus Crucis signaculo

confidenter impresso pristini visus restituit sanitatem.

20 In Lugduno vero quid miraculi per eam Dominus fuerit operatus, nequaquam silentio rem tanti meriti patimur præterire. Adveniente igitur memorata, exiens ab urbe totius populi turba in occursum obviam properavit, ibique fuere inter reliquam populi turbam parentes puellæ, quæ jam novem fere annos ita paralytica erat humoris dominatione a penetrata b ut nullam prorsus haberet membrorum compagis soliditatem. Ad ejus letulum Genovefa parentum precibus exorata perducitur. Quæ oratione facta dum singulos puellæ artus manus visitatione contractæ, et lecto quo decumbebat exurgere, et calcæare illico ipsam se posse fecit propriis manibus, et vestire, et secum ad ecclesiam ire jussit incolumem. Quod cum vidisset civitatis illius turba, vehementer attonita præcipua eam veneratione suspexit laudes referentes omnipotenti Deo, qui tantam gratiam diligentibus se dignaretur impendere.

a ms. S. Mar. vastata.

b mss. Aud. et S. Mar. ut ad nullum prorsus usum possent membrorum compago converteri.

CAPUT VI.

Patent ei ostia ac corda. Dæmones fugat.

Hildericus Rex Francorum cum non fuerit Christianus, grandi eam veneratione * suscepit. Nam quadam vice cum aliquos capitaliter reos pertinaciter decrevisset occidere, ne S. Genovefæ precibus possent liberari, exiens de civitate jussit portas civitatis clavibus obserari. At ubi Genovefa nuntiatum est, quod Rex ad eos occidendos foras fuisset egressus; protinus ut pro eis Regem precaretur festina perrexit. Adveniente ergo portæ, quæ diligenter fuerant obseratæ, statim ei sunt, stupefactis custodibus, quasi quodam jubentis imperio, vel obtemperantis obsequio, reseratæ. Sic ad Regem perveniens, ne victi capitibus trunccarentur obtinuit, et jam janque perituri ab imminenti mortis periculo sunt liberati.

22 Fuit quidam vir sanctus in Orientis partibus contemptor sæculi, nomine Simeon, quadraginta fere annos in columna eminens ab Antiochia constitutus: hic per negotiatores ad loca ista mercandi gratia sæpius venientes S. Genovefæ salutationibus cum plurima veneratione mittebat, et ut pro se Dominum exoraret sedulo precabatur. Quanta namque fideles Dei famuli gratiæ locupletatione ditantur, ut quos a cognitione mutua provinciarum situs et spatia longinqua discriminant, eos Dei providentia interiori quodam mentis aspectu invicem nosse se faciat!

23 Adolescentula quadam valde nobilis, nomine * Cilinia, cuidam puero sponsaliorum obligatione pollicita, petiit a S. Genovefa, ut sibi religiosi habitus indumenta mutaret, maritali copulæ et seculari pompæ religionis decus et virginitalis ornamenta præferens. Quod cum per mobilis famæ flatus ad sponsi pervolasset auditum, protinus furoris pariter et amoris inflammatione permotus, Meldis in sponsæ suæ conjungeretur advenit. Comperto igitur adolescentis adventu S. Genovefa una cum Cilinia ad ecclesiam prope tetenderunt. Quibus accurrentibus ecclesie e pariter interiora baptisterii limina reseratis ultro clavibus mirabili admiratione patuerunt, sicque puellam mudi hujus * naufragia perseverantia virginitalis evicit.

24 Quodam iterum tempore accidit, ut Parisius ei duodecim simul anime, quæ graviter a dæmonio vexabantur, pariter offerrentur. Cumque pro emundatione eorum faciem Dei, ut sibi auxilium et cælo concederetur implorasset; protinus energumini ad cameram usque prosiliunt, latenti quodam intrinsecus igne succensi, ut intentum metu in aeris vacuum pondus corporum absentibus vinculis teneretur ad-

Ex mss. *ms. Aud. Lugduno

Paralyticam sanat.

*ms. Mar. dilecti. Hildericus Rex magni eam facit.

Portæ urbis sponte Genovefæ aperiantur.

S. Simeon Stylites (de quo 5 Januar.) cum per spiritum cognoscat.

* al. Liema. Puella tunc virginitalatem.

Virginibus ultro templi adyta patent.

*us Irumb. naufragio perseverantiam.

Enargumens 12 liberat.

Genesius Presbyter operi præest

*ul. operas artificum. Operis poculum impetrat u deo.

Noctem sabbathi pervigili in oratione transigit

Cereum extinctum precibus reaccendit

Item otios.

Eo cereo multi sanantur.

Ejus calceas jurata fit circa

Ab ea crucis signa sanantur

EX. MSS.

pensum, et nunc vociferantes quodam vinculorum more curvati, nunc in modum cuiusdam voluminis implicantur adstricti, nunc iterum resupini auras brachiorum icibus crinibusque dicebant, et urgeri se gravioribus suppliciis deducta in fletum longius voce deplorant. Sic orante ea diverso tormentorum genere invisibilibus quesituræ visibili quaestione torquentur. Cumque oratione a pavimento se Dei famula sublevasset, jussit eis ut ad S. Dionysii Martyris basilicam properarent. Ubi cum illi dicerent se non habere copiam illuc gradiendi, quia non essent Crucis signaculo resoluti ut pergerent; ab eadem illico Crucis signaculo resoluti, his ut pergerent imperavit, et ut perditioni dare corpora non valerent, ire illic tantum ubi jussi fuerant sunt dimissi. Ergo cum ad basilicam, uti eis a S. Genovefa fuerat imperatum nolentes ut malorum auctores, * volantes ut daemones pervenissent; illa eos ad memorati Martyris aulam femine sexus gravitate tardata, post aliquot est horarum spatia subsecuta, cum ibidem pro eis beati Martyris adjuncta solatio, orationi diu dedita, fidei confidentia Domino supplicasset, totum agrotorum numerum ab obsidione immundorum spirituum sanitati propria reddidit absolutum, ita ut abscessum daemone non solum oris quærimonia, verum etiam odoris immunditia testaretur.

* MS. D. Pseud. volentes.

Occulta peccata cognoscit.

23 Multa vero flagitia in quibusdam personis religionis propositum, habitu non actu, gerentibus, quæ ab his putabantur occulta, cognovit, et pro castiganda eorum impudentia publicavit: quæ propter honestorum auditum silentio debere censui mancipari.

CAPUT VII.

Visum, vitam, vires variis restituit. Annonam Parisiensibus curat.

Puerum a morte erexit.

Erat igitur cum ea quædam mulier, quæ ab ea fuerat immundi spiritus inundatione purgata, habens filium annorum quatuor. Hic forte puerulus dum improvidentius ludit, præcepit saltu in putei volvitur inum: ibidemque trium ferme vel quatuor horarum spatio devolutus conlisus occubuit, superque eminentis aque cumulo tumulatus, a profundo tandem trahitur ad sepulchrum. Quem mater gremio miseranda complectens, sanetæ virginis ante pedes, scissa comis, genis laniata, deposuit. Illa vero corpus examine rigidumque pallio miserata contextit: et orare cum lacrymis Dominum omnipotentem eoque non destitit, quoad vincens scilicet ac triumphans orationum viribus inferorum claustra perrumpens, matris filium reddidit vivum, ac spoliata morte restituit.

Alterius aridam vitam tactu sanat.

27 Meldis in urbe, gratiæ hujus opinione comperta, occurrit ei quidam cubito tenus rigidis intrinsecis nervis manus officio diminutus, postulans orationum ejus suffragia a se morbi illius detrimenta depelli: qui ab eadem in debili membrorum, manus visitatione signatus protinus abscessit sanus.

A die Epiphaniæ usque ad Pascha latet in cella.

28 Hæc ergo famula Dei a sancto Epiphaniæ die usque in Pascha, id est, æonam Domini, intra cellula suæ penetratæ secretis Deo, cui se venerat, deserviebat. Quædam ergo femina curiosa potius quam religiosa, cum quidam ageret contemplari cellule proximis adnota voluisset, statim oculi ejus, qui ministri rei non * simplices fuerant, lumine sunt privati. Quam illa impleto consuetudinis officio postquam et cella prolit, restituito lumine orationum suarum intercessione sanavit.

* MS. Aud. simplices. Cæca visum restituit.

Parisienibus famis tempore succurrit.

29 Parisiaci post diurnam ac diuturnam belli tumentis excidium, mutato exitii genere, non ablato, Francorum exercitus famem miseris perniciosè posteritatis sobolem dereliquit. Nam furor anterior extra urbem posita ac foris derelicta raperat; hic vero peccatores queque clusi recessibus, ac fibris intrinsecis adhaerentia consumebat. Igitur Genovefa miserorum clade

Locus corruptus.

pernata, navali evectioe alimoniam civibus provitura conscendit. Quæ cum per Sequanam fluvium, subigentibus contis, carinarum fileis adversi amnis fluenti perscinderet, pervenit ad locum, in quo arbor adreverat, quæ latentibus deorsum ramis nonnullas naves præcipitio perniciosi gurgitis immergebat: Genovefa illico nantis itineris comitibus ut applicaturi ad ripam proram verterent imperavit. Egressa igitur e navi dum inter se nautæ qualiter abscindi possit iuncta colloquutione tractarent, confestim illa ad orationis suffragia in plurimis rebus sapius experta recessit. Quæ arbor nullo ictu tacta bipennium, orationum ejus viribus radicibus evulsa de loco, in quo inhærebat, excessit, ita ut nullum ibi deinceps periculum naufragii puppis incurreret; de cuius arboris gremio genium angues, socii scilicet sceleris, versicoloribus squamis, terribi odoris, immense magnitudinis, referuntur egressi.

Nautas a naufragii periculo liberat.

Daemone naufragiorum auctorem fugat.

30 Ergo cum a Archicæ oppidum adventum ejus velox fama nuntius præisset, occurrit ei quidam Tribunus, nomine b Passivus, cuius uxor per aliquot annos paralyticæ humoris impetu, et gressus vegetatione et onium membrorum usu privata, mortua corpore, anima tantum intra se hospitalitate demorante, et nihil probus de membrorum officio jam possidente languebat. Ad hujus ergo lectulum Genovefa, mariti precibus exorata, perducitur. Quæ cum amotis turbis ante lectulum ejus orationi dedita diu solum lacrymis c irrigasset, mulierem et lecto redi-vis membris statim surgere, atque feci incolumem.

Tribunum uxorem paralyticam precibus sanat.

31 Has igitur, opitulante Dei gratia, mirabiliter operata virtutes; ab Archicæ oppido ad civitatem Treas est profecta, ubique cæcos et quam plurimos diversarum infirmitatum ac febrium langoribus seminianes cruciatus virtutum meritis et signi crucis impositione sanavit.

Cæcos et egros multos signo crucis sanat.

32 d De memorata iterum, in urbem Archicæ est reversa, et inde cum comparatis frugibus onustisque navibus Parisius remearet, subita vi turbinis naves ejus inter rupes arboresque tunduntur, ita ut puppes castellis in latum innum proclivius devolutis, vi undarum pene cumulate in profundum gurgitis mergerentur. Genovefa elevatis manibus in caelum, auxilium a Deo, cum periclitaretur, expetiit: statimque naves ad prosperum cursum Dei miserantis auxilio famulaeque suæ precibus revocata, iter, quod cœperant, feliciter exequuntur. e Besustus Presbyter, et ceteri navigantes canticum Exodi carminis, ad vicem celestis, cum grandi exultatione cecinerunt dicentes: Adjutor et protector factus est nobis Dominus in salutem. Sic Parisius prospero cursu in propriam urbem pervenit, civesque f exesos macie et famis ægritudine decolores g in solitam corporis plenitudinem cum studio pascendo reparavit.

Naves proclivibus a periculo liberat.

Exod. 15.

a MS. S. Mar. Archicæ. MS. Aud. Archicæ.

b MS. Aud. et Sur. Passivus. c MS. Aud. infidisset.

d al. Demorata.

e MS. S. Mar. Besustus MS. Aud. Besustus forte Besustum. f MS. Aud. excessos. g MS. Aud. in solidam.

CAPUT VIII.

Varios signo Crucis et precibus sanat.

Defensor quidam ex Meldorum urbe * Prominius jam per aliquot annos obserato aurium meatu, nullum vocum capiebat introitum. Hic Parisius ut ab eadem sanaretur advenit. Cujus aures illa signans, manibusque contractans, integrum ei, ut dudum habuerat, reseravit auditum.

* al. Prominius.

Surdum signo crucis sanat.

34 Post aliquod ferme tempus memorata Dei famula Turonis proficiscens, Aurelianus forte accidit ut veniret. In qua urbe materfamilias Fraterna filium suam Claudiam prope jam examinem cum totius familiae ululatus moesta lamentatione deflebat. Hujus ergo adventu, levi, ut solet, rumore comperto, obviam

Moribundam precibus sanat.

viam ei festina progrediens in S. Aniani basilica pedibus ejus fusa provolvitur. Cumque eam rogaret ut filiam sibi expulsam morte sanam restitueret; Genovefa eam hac adiortatione consolatur: Surge et flere jam desine; nam omnis in filia tua pestilens febris accensa, divina est miseratione restincta. Cumque ad domum Fraternalis de basilica ambæ pariter advenirent, Claudia eis ad janam propriis gressibus obviam processit incolunias.

33 In eadem civitate cuidam domino pro servo culpabili dicitur supplicasse: cumque ille pertinaci obduratus insania ad supplicationem illius servo noluisse ignoscere; illa ab eo quia nihil obtinere potuerit mœsta discessit. Statim dominus ut ad domum rediit, agritudinem mortiferæ febris incurrit. Qui cum instantius febrium urgeretur angustiis, ad pedes S. Genovefæ spumans aestuansque projecit. Illa vero mitis orationibus suis et dominum ab instanti tædio sanum, et servum culpæ vinculo reddidit absolutum.

CAPUT IX.

Dæmonem ex humanis corporibus pellit.

Dememorata igitur urbe Turonis itura progreditur. Cumque labentibus carinis prorecta in proum Ligeris dorsa renorum quaerentur ieta verberibus, multum itineri ejus ille nequissimè operis auctor per memorati fluminis vada officere est molitus: sed qua protectione vallabatur Altissimi, nequaquam cursus ejus potuit nequissimi dæmonis insidiatione turbari. Ergo ut ad civitatis Turonicæ litus navem illius defuiti fluminis cursus advexit, occurrit ei egredienti de navi illa sceleratorum immundissimorumque dæmonum multitudo: quam cum euntem ad basilicam vociferando eminus anteiret, urendam se gemino que rebatur incendio, eo quod ad venerationem sancti Antistitis aulam ejus introiret socia quæstionis. Multos ibidem tunc dum sancti Sacerdotis exequiis officium venerationis exsolvit, immundis spiritibus adimpleto, orationum meritis ac virtutibus reddidit. Ad aliquorum etiam primorum civium conjuges tribulationis ejusdem ægritudine laborantes, quas prodire in publicum maritalis necessitudinis non patiebatur affectus, per domus earum, maritorum precibus exorata perducitur. Quas, ut limen habitationis introitit, oratione data, effugatis protinus dæmonibus, amota omni in posterum suspitione sanavit.

37 Accidit autem ut stans in ostio domus suæ quemdam hominem per plateam ampullam cum liquamine, quod mercatus fuerat, cerneret deportantem: in cuius ore conspexit illum nequissimum spiritum, et adversarium humani generis insidentem; cum ab homine postulatam manus suæ eam contigisset tactu, ab ea erentis impositione signata insidiator ille a creatura, cui se insererat, cum oræ ampullæ illius fragmine illico ejectus abscessit. Et licet intra ampullæ illius claustra callidus oculatitatem se subtilibus credidisset astutiis, tamen aspectu Dei famulæ deprehensus, et ne nocere posset effugatus evanuit.

CAPUT X.

Imbrem morbosque pellit: moritur.

Quidam puerulus, nomine Maroveus, cæcus, mutus, surdus et claudus, beate Virgini recipiendæ sanitatis gratia Parisius a parentibus est delatus, qui ab ea benedicti olei unctione delibutus, videns, loquens, vadens, audiens, recepta in integrum sanitate incolunias domum cum parentibus est regressus.

39 Accidit etiam ut in Meldensi territorio cum rogatus messoribus propria segetis culmos spicarum executione truncaret, subito effusus imber ingrueret. Conturbatis operariis tentorium ingressa in oratione solo solito fusa procubuit, et ita in circumjectum

positos diversorum agros effusus imber infudit, ut nulla intra campi sui septa aquarum nubiumque gutta deflueret: sicutque ab operariis mirabili admiratione opus coeptum absque ulla est turbini perturbatione finitum.

40 Quidam ergo habens dæmonium adipiscendæ sanitatis gratia ad sapeditam Dei famulam cum parentum fletu gemituque perducitur. Que cum deferrè ampullam sibi, in qua sanctificata unguenta habere consererat, præcepisset, forte accidit ut oleum non haberet, nec adlesset in tempore Pontifex, qui ad præsens oleo gratiam sanctificationis infunderet. Que cum anceps quidam ageret hæsitaret, in orationem protinus solo fusa procubuit. Cumque obsecrationis officium diu terre hærens, ut res secuta monstravit, fideliter adimpletisset, ampullam inter manus suas plenam olei infusione perspexit. Sicutque in unius horæ momento et de emundatione infirmi, et de statione olei remunerante Christo gratiam geminæ virtutis emeruit.

41 Virgo itaque Domini Genovefa decurso ævi spatio vitam in pace laudabili consummatione finivit, humataque est in Nonas Januarias, quæ denos octies annos, peregrina mudo, venerabilis populo, devota Christo vixit in sæculo.

42 Circa hujus ergo totulum humilis primitus ligni superimpositione contactum gloriosæ memorie Hlodoveus Rex norma bonorum, et vir omnibus jure Principibus, virtute, justitia, pietate præferendus, basilicam mirabili dispositione fundavit. Quæ eodem immatura morte prævento, patrante sublimissima conjuge Hlothilde Regina porticibus, atris, a aditusque decorata celsum protulit elevata fastigium, et virtutibus in perpetuum præcelsum laudis præbitura monumentum, fulget in virginis dignitatem ante Christum, qui cum æterno Patre vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen.

MIRACULA S. GENOVEFÆ

POST MORTEM,

AUCTORE ANONYMO

Ad S. Genovefam Parisiis religio.

Post transitum beatissimæ Virginis Genovefæ sepulchro ejus lampas assignata serviebat, quæ instar scæntis fontis olei rivos derivabat: accedente quoque miraculo derivatum mirabiliter oleum, multitudinem languentium triumphavit, et in melius mutata natura: arsit enim ignis in lampade post olei consumptionem, lampade mutata in fontem, oleo in medicinam. Itaque miraculo corpore lampadis miracula corporum operatur in terris, sed uberores rivos sinibus animarum infudit de mensura bona et coagitata et super-effluente in cælis.

2 Homo quidam lingue oculorumque privatus officio, ante sepulchrum sanctæ Virginis productione temporis sensuum productionem postulaverat. Sed hora sacræ communionis Clericis pro Dei officio cantantibus: Illumina faciem tuam super servum tuum, vidit et locutus est. Simul ergo lumen et vocem supplicanti Virgo restituit; ne aut orbitatem oculorum vox restituta plangeret; aut destituta lingua gratiarum actionem pro luce reddita non referret.

3 Revelatur interea cuidam Fulconio, a nativitate muti, territorii Pinciasensis oriundo, ut ad præsentiam beate virginis Genovefæ veniat, illicque vocis libertatem, quam negaverat natura, recipiat. Cumque in fide revelationis Dominica quadam pervenisset ad locum, legebatur ad Missam Evangelium, ubi de Domino dicitur: Bene omnia fecit, et surdos fecit audire et mutos loqui. Audivit ille et credidit, statimque solutum est vinculum lingue ejus, et loquebatur magnificans

Ex mss.

Oleum benedictum precibus impetrat a Deo: eo dæmonium curat.

Moritur octogenuaria.

Basilicam in ejus honorem inchoat Hlodoveus.

Porticibus Clotildis.

a vs. Aud. aditusque an aditusque?

b vs. S. Matæ. præconium.

Lampas ad ejus sepulchrum oleo salutifero scaturit.

Cæcus et mutus sanatur.

Muti alius curatur.

Mar. 7, 37.

Nalcus servo ignoscere, febrim corrumpitur.

vs. Aud. uretetur. Genovefa precibus sanatur.

Dæmon navigium impedire conatur.

Multis energumicos liberat.

Dæmonem ex ampulla fugat.

vs. Aud. oris.

Cæcum, mutum, surdum, claudum oleo benedicto sanat.

Pluviam precibus avertit a messoribus.

EX MSS.
* Hic deest in
catalogo Ab-
batum apud
Cl. Robertum.
In obsequio
virginis re-
mittit.

gnificans Deum. Post Missam interrogavit eum Abbas cœnobii. * Optatus nomine, quid post indictum sibi vocis beneficium agere velit. Respondit ille quod a loco recedere nolit quem sibi revelatio divina monstravit, illi vocis etiam novitatem accepit. Oblitus enim suorum nescit ad propria redire, nescit sine presentia virginis vivere omnibus diebus vite suæ. Votum viri latus amplectitur Pater, et ei vite necessaria benigne fecit ministrari.

4 Eodem igitur tempore mulier quædam in visione admonita, filium suum a nativitate cæcum ad præfate Virginis delulit locum. Cumque ex Evangelica lectione die qua venerat recitaretur miraculum, quomodo Dominus Jesus Christus aperuit oculos cæci nati, continuo sicut audivimus, sicut vidimus in civitate Domini virtutum, in monte sancto ejus, aperti sunt oculi ejus; et novitate rerum arridens stupentes oculos singulis defigebat rebus; candelam quoque, quam mater ejus pro gratiarum actione accenderat, sicut consuetudo in talibus exigebat, videntibus multis qui astabant et mirantibus, amplexatus est. Itaque nativam cæcitatem indociles oculi testabantur, et nova lux novitatis stupore monstrabat. Miracula sanctæ virginis revelatio divina præcurrit, ut præcurrente, miraculorum fides effectus deesse non possit, quia omnia possibilis sunt creature.

Cæcus visum
recepit.
Joan. 9.

Encyriponem
liberatur.

5 Quidam vero Parisiorum demonio agitatus ad multa suffragia Sanctorum dicebatur, nec curabatur. Desperata autem ejus salute, catenis ligatus custodiebatur: sed nocte quadam cum sopor incrueret super fessos custodes, fugit demoniacus ille, et direxit Dominus gressus ejus ad præfate ecclesie limina. Sed quia non potest juxta eam habitare malignus, statim reliquit eum diabolus, virtutem sanctæ virginis passus: et qui in vita nunquam prævaluit adversus eam, post vitam non prævaleat nec juxta eam. Post paullulum temporis ecclesie fores ad nocturnum officium aperiuntur: interea ille ad sepulchrum virginis lætus, et oblata catena qua ligatus fuerat, vadit in domum suam, et narrat quanta sibi fecerit Deus.

Mitis a lapsu
periculoso
servatur.

6 Præterea dum operarii in tecto monasterii laborarent, unus eorum de templi fastigio ruens in foramen asseris cælati laquearii digitos impexit, reliquo corpore in præcipitum lapsus. Orantibus igitur pro eo fratribus, ascenderunt ad locum unde pendebat, qui brachiis ejus demissum laqueum subnodantes eum de præcipitio levaverunt. Ille vero assumptus de periculo fatebatur se in præcipitio constitutum, periculum metum ignorasse, et velut in somni revoluzione quiescisse. Mox quoque ad miraculi fidem accessit miraculum, asser enim qui pondere humani corporis trahi non potuit, nulla vi impellente cecidit, et in partes divisus testimonium miraculi fuit.

Festum D. Vir-
ginis violans
et blasphemus
punitur.

7 Contigit etiam die Nativitatis B. Virginis ut mulier quædam in suburbio Parisiorum lanam carperet, sacra solemnitate contempta. Quæ cum a vicina contemptu tantæ solemnitatis argueretur, iniquitatem adjecit super iniquitatem, et ait: Nomen Maria mulier fuit et servile opus peregit? Ut autem nefandi operis malitiam nefario sermone complexit, indignis ejus manibus pectines tam indissolubiliter conglutinati sunt, ut usque ad transitum beate virginis Genovefæ molestiis hujus sarcinae damnares, digna retributione instrumento transeunte in penam, unde post perpetraverat culpam. Nocte autem præfata solemnitatis ad ecclesiam B. Genovefæ virginis venit, et ad primas voces matutinarum officii sarcina de manibus ejus cecidit. Unde, indubitanter credi oportet sibi assistentes servulos, et ponderis humani levamen suppliciter postulantes, meritis ejus quotidie exonerari et mordacibus culpis exui, quæ venientis ad se mulieris pondus statim dissolvit et excussit. Miraculi hujus fidem non solum homines loquuntur, verum etiam pectines, qui a foris pendent, testantur. Ideo

Ope S. Geno-
vefæ sanatur.

autem, ut credimus, per hanc virginem Virgo placatur, et festivitatis contemptus in hac festivitate remittitur, ut omnibus palam detur intelligi, quanta devotione et veneratione sanctæ virginis transitus debeat celebrari. Audistes, fratres, virgines sanctas de malis et periculis hominum mirabiliter triumphare; audite mirabiliorem ejus in aquis virtutem.

8 Quodam hyemali tempore Sequana fluvius continuus imbris et multarum nivium aquis infusus, iam insolita et inaudita effusione proprios fines excessit, ut urbem Parisiorum totam edulleret, cives simul et Clericos a domiciliis et ecclesiis exturbaret. Inundatione autem facta eximius Pontifex * Richardus civitatis ejusdem, timens ne suis peccatis aut populi civitas periclitaretur, ad placandum jejuniis Deum populos hortatur, jubetque Presbyteros et alios Ecclesie ministros cum sacris codicibus et vestimentis saltem navigio per singulas basilicas experiri si possent in eis divina officia celebrari. Unus autem ex illis, Richardus nomine, ascendit navem et processit usque ad monasterium puellarum penes Sancti domum Joannis Baptiste situm in prædio et facultatibus B. Genovefæ constructum. Servabatur autem adhuc in monasterio illo lectus, ubi eadem virgo migravit ad Dominum, ambientibus quidem ab aquis circumdatus, sed non infusus, ascenderunt enim aquæ usque ad medium vitrearum. Tunc ille, qui ad experendum lectuli illius virtutem missus fuerat propius accedens, diligentibus oculis miraculi veritatem accepit, et Episcopo nuntiavit: qui continuo cum Clericis et populi multitudine ad locum venit, et viso, quod audierat, miraculo, Deo et Virgini gratias reddidit. Ab illa autem die Sequana tunciens ad proprium alveum coegebatur; quem idcirco prius transcenderat, ut inter miracula S. Genovefæ haberet miraculum. Reddita vobis est antiquata historia; sed cum adjecta novitate miraculi. Moyses quondam transituro Israeli mare rubrum divisit, qui post propter transitum pristina loca occupavit: sancta virgo Genovefæ, lectum unde migravit virtute sua presentia non privat, quæ absens corpore, sed virtute præsens, irruentes aquas cohibuit, et in murum suspendit. Merito autem lectulus Virginis post mortem ejus servabatur ab aquis, ubi crucifixerat membra sua cum vitis et concupiscentiis, et per multas noctes siccis vestigiis quiesierat quod diligebat et sibi habet anima sua, sicut terra sine aqua, donec bibit ad fontem, de quo qui bibit non sitiet iterum.

* Deest hic
apud Cl. Ro-
bertum.

Lectus S. Geno-
vefæ in Se-
quana inundatione, ab
aquis illersus.

9 Per idem tempus servabatur ad supplicium latro quidam in carcere cum aliis nequam. Verum diei ejusdam vespera carceris custodes deludens ad secessum ire se finxit, et sub hac arte ad ecclesiam B. Genovefæ confugit. Sed quia ex consuetudine proxima noctis clausa erat cœnobii porta quæ est e regione civitatis, lustrato cœnobii.... venit ad alteram portam, ubi est ecclesia S. Michaelis; jamque de proximo sequebatur eum.... Præses civitatis. Unus autem ex militibus Præsidis, Ratomus nomine, potentiam Virginis audacius ceteris contemnebat, et sancti nulla loci reverentia pronior irruerat in furem. Utrouque autem monasterio propinquante, latro supplicabat Virgini, et periturus mox miles quasi jam comprehenso insultabat latroni. Cumque sanctam virginem de impotentia blasphemasset, quod proximum sibi latronem liberare non posset, continuo Virginis potentiam passus cecidit et mortuus est. Igitur sancta Virgine terribiliter magnificata ceteri reverentiam et honorem Deo et virgini exhibentes tulerunt mortuum suum et sepelierunt sine honore extra civitatem. Quapropter terribilis est locus iste, terribilis et ipsa virgo præsidens loco; quia zelus domus sue, ut castrorum acies ordinata, blasphemiam militum stravit, et supplicentem sibi latronem salvavit. Dum ergo morte militis vitam servavit latronis, et terrorem suum suavit in milite et clementiam in latrone.

Blasphemus
subita morte
punitur.

NORMANNORUM I INCURSIO.

Miracula in fuga, reditu, et post facta.

Cœnobium S. Genovefæ a Normannis excusum.

Hactenus digesta miracula prius gesta sunt. quam monasterium B. Genovefæ Normannorum flagraret incendio. Nunc autem de innumeris, quibus postea claruit, pauca narabo. Igitur præfati cœnobii fratres Normannorum tyrannidem declinantes, cum magna populi frequentia deluxerunt dominam suam ad Ategiæ sui villam. Cereus autem, qui ante eam ferebatur comitantibus miraculis illuminatus est, ne in tenebris ambularet, cuius nulla nunquam fuerat participatio ad tenebras. Interea præveniebat miraculis sanctam virginem virtus divina in loco ad quem erat ipsa ventura : ut mirabilis Deus in Sanctis suis et præsentia virginis faceret mirabilem, præsentaret absentem. Altare enim ecclesie cui sessura erat, cum cruce et reliquiis suppositis movebatur, quæ simul agitata virginis adventum celeri motu testabatur. Ad ingressum vero sancti corporis cuncta prius mota firmata sunt, et quasi celebrata virginis expectatione quieverunt. Neque enim erat unde jam trepidarent, cum præsentem trepidationis suæ causam tenerent. O admirabilis et predicanda virgo, quam ad se venientem insensibilia sentiunt et adorant, cuius immobilis moveatur et exultant, homines mirantur et trepidant. In immobilibus enim motus terre motus putabatur. Sed mox secuta virgini, et virginem tranquillitate, cuius esset innotuit virtus.

Ejus corpus offio delatum.

Locus corruptus

Altare sponte movetur : reliquiis impo- sitis quiescit.

Herbertus Abbas dentem S. Genovefæ auferens visum et doloribus puni- tur.

Eam egregie ornatum re- stituit.

Cereus mortuus S. Genovefæ reconditur, referuntur Parisios ejus reliquia.

Mulier febri- bus liberatur.

Adultera fit muta : Vocem recepit ope S. Geno- vefæ

11 Ab Ategiis transitu Sequana deducta est sancta virgo Dravernam. Cumque ibidem multorum languores continuas ibidem redimeret miraculis; venit ad eam nostræ congregationis Abbas Herbertus, ut præsentiam adoraret devotior, et foret de ejusdem protectione adoraret; et quidem cum paucorum conscientia separavit sibi de corpore Sanctæ unum dentem, zelum quidem pietatis habens, sed non secundum scientiam. Unde variis visionibus deter- ritus, et usque ad novissimam aegritudinem suam molestiis gravioribus deductus, confitebatur se pec- casse, sed tum peccatum ignorasse; et cum penitisset eam secundum multitudinem dolorum suorum, pretio- sum dentem crystallo magnæ quantitatis inclusum purissimo auro coronavit, et sanctæ Virginis cœnobio restituit.

12 Interea Normanni cum civibus nostris fœderati ad propria sunt reversi. Itaque Parisiensibus cura bellorum solutis, reduximus dominam nostram ad locum sanctum suum, exultantibus et occurrentibus nobis populorum turbis. Cumque alveolum transiis- semus, extinctus est cereus qui præferebatur: sed mox orantibus fratribus est accensus. Igitur cum inedibili populorum laude sanctam virginem in ecclesiam suam inducentes, non in crypta, unde educta fuerat prius, sed super altare Apostolorum eam composuimus.

13 Venit eo tempore ad præsentiam beatæ virginis Genovefæ mulier magnis detenta febribus de Limiaco villa S. Dionysii: ubi noctis unius integram recepit, et sic ad propria rediit. Post hebdomadam vero reversa, ut pro initiata salute vota sua redderet, post unius noctis excubias reddita est et ipsa integræ sanitati. Altera vero mulier adulterium commisit in pago Pinciatensi, villa que dicitur Aurea vallis : unde et vir ejus interfectus occubuit et ipsa sequentibus divinis judiciis loquelam amisit. Confugiens ergo ad suffragia B. Genovefæ strage corporis et gemitibus hebdomada integra ad sepulchrum se affixit. Cumque sequenti Dominica nocte ab oratione, cui vacabat, surrexisset, vomitum sanguinis passa ad primos campanarum sonos loquen- di beneficium recepit : altera vero hebdomada in gratiarum actione expleta, sequenti Dominica sine

Missæ et sine licentia revertebatur ad propria. Sed prius quam e finibus beatæ virginis exiisset, cecidit erubris et tibiis contracta. Itaque ad locum sanctum reportata, et multo tempore honorum hominum benefi- cio sustentata, salutem tandem restituta est.

Ex 98. Abiens non audita Missa punitur iterum sanatur. Oleo lampadis ejus duo cæci curantur.

14 Mulier quoque de civitate Parisiorum dum oculorum orbitatem plangeret nocturna revelatione didicit, quod virginæ lampadis oleum lumen sibi restitueret, si Martinus ecclesie custos de sacra unctione oculos ejus liniret. In hujus igitur revelati- onis fide ad præsentiam sanctæ virginis venit, et revelationem sibi divinitus factam exposuit. Secun- dum quam Martinus custos postulatum unctionem oculis ejus imposuit, unctio cæcitatem depulit. Post hebdomadam mulier illa miraculorum testis cæcum quemdam adduxit ad virginem, cuius fuerat experta virtutem; cui etiam sacra lampadis unctio oculos virginis præcurrit non solum immissiones Angelorum, verum et præconia hominum : de cordis revelatur, in terris prædicatur. Multitudo languen- tium ad ipsam adducitur, ipsa continuatis miraculis sanat quicquid sibi presentatur.

Cæcus visum recipit.

15 Contigit eo quoque tempore, ut venerabilis Magnardus nomine fratris cuiusdam apes de nocte custodiens somno irruente gravaretur, et in ipso lumine privaretur. Cumque de gravi somno evigilans damna luminis pateretur; duas candelas ad quantita- tem suam confectas ante sepulchrum sanctæ virginis composuit, ibique per hebdomadam pro restitutione prædicti sensus applicavit : cumque in supplicatione sua usque ad Dominicam noctem perlurasset, sensit quasi vestigium transeantem, qui de more contigui trans-itus oculos ejus panno tetigit, et ita pertransiit. Existimabat autem ille aliquem fratrum transiisse, non intelligens ejus virtutem, qui pertransiit bene- faciendo et sanando omnes oppressos a diabolo. Sed mox per beneficium miraculi consequentis, virtus innotuit transeantis. Ad primos enim matutinalis officii pulsus cæcus ille vidit, et pro luminis restitu- tione gratias retulit.

Act. 10. 38.

16 Eodem tempore quadam ancilla sanctæ virginis ad præsentiam virginis viro trahente adducta est, pro luminis restitutione dominam suam precatura : quæ post expletam orationem oleum virginæ lam- padis postulavit et accepit, devota quoque peccatorum confessione miraculum acceleravit, ne celeritatem miraculi tardaret culpa peccati. Itaque post sacram unctionem et pian confessionem pristino lumine decusata, vidit, et gratias egit. Gentilium quoque metu sancta virgine denno reportata Dravernam, puer ejusdem ville contractionis incommodo labo- rans, sacro corpori subterjacuit, et statim in tempore mortua revixit.

Item cura.

Alius contra- ctus sanatur.

NORMANNORUM II INCURSIO.

Miracula in fuga et reditu facta.

Sub secunda igitur persecutione Normannorum contra Parisiacam urbem venientium, deducta est beata virgo ad Parisiacam villam, quam Helnegandis vir nobilissimus dudum dederat per instrumenta chartarum beatis Apostolis Petro et Paulo, atque beatæ virgini Genovefæ, ad memorandum singulis annis suum anniversarium. In hac autem profectio- ne multis claruit miraculis : sed tum exclusit facultatem scribendi sollicitudo fugiendi : et quidem virgini non derogabatur silentio præsentium miraculorum, pro- pter indubitatam copiam futurorum. In præfata autem villa Fulchericus tantam contractionis patiebatur molestiam, ut pedes natibus convoluti nulla arte possent dissolvi, quo ad præsentiam virginis ope inanum dissolito, statim pedes, qui rigerant, reparantur vestigio. Itaque virginis ope levavit ad eulum exiliens et laudans Dominum.

Secunda in- cursio Nor- mannorum.

Contractus ope S. Geno- vefæ sanatur.

Ex mss.
Dominica labo-
rans caeci-
tate punitur.

18 Quidam homo Rebarensis dum nocte Dominica molere præsumpsisset, granum annonæ in oculum ejus de mola resiliit, et luce privavit. Orbitatem oculi gravior passio secuta est. Mox etenim cepit pectus et ventrem inanibus tundere, et assillis tumsonibus sanguinem vomere. Hujus itaque passionis remedium anno integro per multa Sanctorum loca quæsit; sed per beatæ virginis clementiam tandem invenit. Veniens enim ad locum, quem sancta virgo miraculis illustrabat, oratione incubuit, et simul orantibus pro eo fratribus reductas a pectore manus levavit ad caelum voce exultationis et salutis. Mirati quoque qui aderant universi glorificaverunt Deum, et resonabat Ecclesia in voces eorum.

Opè S. Gene-
vefæ sanatur.

Paralytica
senium
plene curatur.

19 Interea mulier, nomine Fulchora, cujus media pars morbo paralysis aruerat, ad sanctam virginem defertur; ibique deposita instar vere resurrectionis post duos dies vivificatur: cumque die tertia in conspectu sanctæ virginis integro corpore veniret. Deo et virgini gloriam dedit, et sic ad propria rediit.

Emergencia
liberatur.

20 Rursus alia mulier de Marisiaco, a diu demonium habens, ad sanctissimum corpus ligatis manibus tracta, vi trahentium ante præsentiam ejus prosternitur: quæ dum demonis agitatione ante sanctam virginem spumans diu volutaretur, tandem per vomitum sanguinis a vexatione soluta restituitur.

Cujusdam re-
gida brachia
curatur.

21 Juvenis quoque, cujus brachia riguerant, de Caniaco villa, ad præfatum locum ductus est: cumque pro restitutione sua per duos dies virgini supplicasset; tertia die facta sunt brachia ejus ad omnem usum ita flexibilia, ut nunquam fuerint ad opus aliquod promptiora.

Febris et lepra
oleo S. Gene-
vefæ pellun-
tur.

22 Eodem tempore venit de Arciaca villa ad sanctam virginem quidam ipsius servus, febre correptus et lepra percussus; cumque totum ejus corpus oleo sanctæ virginis diligenter fuisset perfusum, lepra periit, et febris evasit periculum: exterius quidem lepræ maculas tersit, interius ardorem febris extinxit, medicamentum medicans a virgine sapienter.

Quorundam ocu-
lorum recipit.

23 Pari modo puella uno oculo perditum pro ipsius restitutione virgini supplicabat: cumque ab oratione surrexisset, supplicantium more candelam illuminat; et ipsa simul illuminata visum cum integritate recepit, mirantibus iis qui astabant; patrî luminum pro restitutione luminis gratias egit, et laudibus virginis perseverans ad propria rediit.

Alia ab infir-
mitate sana-
tur.

24 Item de Caniaco villa mulier, Avuldis nomine, ad sanctam virginem deportata, ante basilicam, in qua quiescebat, diu clementiam virginis expectavit. Cumque advenisset tempus miserendi ejus, ante sacri corporis præsentiam intra ecclesiam deportata, totius mox corporis valetudinem recepit; et quæ prius portabatur, sine alieno auxilio incolomis surrexit. Cum ergo mulier et omnes qui aderant, miraculum virginis debitis laudibus extulissent, clamabat mulier illa integram sanitatem se recepisse, et nihil sibi præteriti languoris inesse.

Contracta sa-
natur.

25 Hanc prociat a Marisiaco monasterium est S. Germani Confessoris, quod sancta virgo Genovefa sui corporis præsentia semel illustravit, et sequentibus signis. Quædam etenim mulier contracta, alienis manibus illic deportata, magnis clamoribus replebat locum, ut virginis acceleraret auxilium: cumque ascendisset ad aures virginis magnus clamor mulieris, descendit super mulierem magna misericordia virginis. Itaque restituta est sanitati, ut incolomis ad propria revertetur, et nihil deinceps præteriti languoris pateretur. Homo etiam demonio vexatus, sanctæ virginis adiit præsentiam. Sed quia nulla participatio luci ad tenebras, ab obsessio homine exturbatus adversarius fugit, et homo a demonio restitutus gratias egit: post gratiarum honorem et actionem ad propria rediit, de protectione Apostolice virginis ubique securus; cui etiam demonia sulji-

Emergencia
liberatur.

ciuntur, et quod digne Apostolorum virtus ab ipsa participatur, de quorum societate sicut in celo et in terra latatur.

26 Rursus dæmoniacus alter adveniit, et innuente sibi quodam homine ad altare virginis denarium obtulit. Sed mox demonio agitatus a Martino monasterii custode utrumlibet exigebat, aut oblationem aut mortem; et cum vellent eum comprehendere qui astabant, de medio eorum fugit. Sed tamen mox comprehensus et ligatus ad antrum sanctæ virginis est reductus. Sequenti autem die ad ecclesiam ductus, ab agitatione dæmonis quievit, et quietus ad propria rediit.

Item alius.

27 Erat in eadem villa Marisiaco quidam servus, Flodegicus nomine, tanta demonum infestatione agitatus, ut assiduo stridore dentium linguam morderet, et sanguinem vomeret, nulloque rationis usu continuam passionem redimeret: cumque ad sanctæ virginis corpus trahentium vi fuisset adductus, et ultro violentia in terra prostratus, ibidem tanquam mortuus diu jacuit, et post longam temporis noxam sine alterius adminiculo surrexit. Itaque a demonis potestate solutus vota virgini solvit, et ita cum redita pristini sensus integritate, redditus est et ipse domi suæ.

Alius quoque
emergentis.

28 Dignum est etiam lectione inserere quod in præsentia sanctæ virginis nulli poterant emergenti latere. Dæmoniacus enim, Archamfedus nomine, passionem suam tanta celaverat simulatione, ut alienus crederetur et liber a demonum vexatione. Itaque calamitatem suam dissimulans, oratorium sanctæ virginis cum aliis fidelibus adiit, et orationi ibidem incubuit. Sed in præsentia sacre virginis latere non potuit dæmoniacus, ne in ejus curatione celaretur virginis virtus. Cepit enim dæmoniacus vocibus terribiliter clamare, manus dentibus et vestimenta manibus lacerare. Volebant hi qui aderant comprehendere eum et ligare: sed ille de manibus eorum elapsus cepit fugere. Sequebatur eum mater ejus volens fugientem reducere. Conversus vero ille, volebat matrem dilapidare, et post fugientem lapides mittens persecutus est eam usque ad antrum virginis Genovefæ. Sacerdotes magistri vas aquæ benedixerunt et eum ligatum magna violentia in aquam deposuerunt: post immersionem aquæ ad sacri corporis præsentiam ductus, et signo Crucis signatus integrè est sanitati restitutus.

Item alius.

29 Venit eo tempore mulier ad sanctissimam virginem, quæ diu perdidit loquelam; cumque orationi incubisset et instar Moysi ad Dominum suum vere clamasset, ab oratione surrexit, et loquebatur recte. Itaque cum gratiarum actione et debite laudis frequentatione reddita est domi suæ.

Muta vocem
recipit

30 Erat illis diebus contractus quidam, nomine Genebaldus, cujus pedes tanta erant contractione natibus complicati, ut nulla inde possent arte deplacari. Cum ergo portantium manibus sacre virgini fuisset presentatus, post paululum temporis portectis surrexit vestigiis, ita ut nihil superesset præteritæ passionis, nullumque pateret vestigium monstruosæ conversionis.

Contractus
sanatur.

31 Venerunt quoque ad sanctam virginem multi diversis laborantibus febribus, quorum salutem sigillatim non scribamus, quia tantæ multitudinis numerum scire non possumus: hoc tamen de omnibus teste miraculorum actore indubitanter confirmantes, quod universi ad propria redierunt.

Plurimi a fe-
bribus libe-
rati.

32 Igitur beatissima virgo Genovefa per quinque annorum curricula mansit extra propriam sedem, populantibus Normannis omnem regionem Sequanæ adjacentem. Quibus ad sua revertentibus reduximus ad locum sanctum suum Dominam nostram: et mota de Marisiaco mansionem primam habuit Marogium sui villam. Erat in eadem villa comes, vel sicut dicitur

Versus Parti-
sios reportu-
tur corpus
S. Genovefæ.

citur vulgo, cippus, ubi stringebatur mulier cum filia sua propter debitum viri sui, quod a creditore mutuum acceperat et aufugit. Cumque appropinquassemus loco ubi haec fiebant, sancta virgo, tanquam potestatem habens, confregit hominum potentias, et ruptis omnibus vinculis occurrerunt nobis mulieres decem, et procedentes adorabant sanctam virginem, quae tanta auctoritate et potestate solvit compeditos. Celebratio autem tam insolito et inaudito miraculo, quaevis et pernoctavimus in eodem loco. Venimus inde ad ecclesiam S. Martini Confessoris, quam sancta virgo duobus illustraverat miraculis.

Quaedam captivae epe S. Genovefae solvantur.

Surda auditum recipit.

33 Ad ingressum quidem sancti corporis mulier haecenus surda, sicut ex ejusdem confessione cognovimus, integrum recepit auditum. Puella etiam, quae omnem membrorum usum praeter manuum perdidit, ex parte restituta sanitati. Cur autem salutem minus integrum receperat, ejus judicio relinquimus, qui per infirmitatem salutem integriorem perficit et abscondit.

Aliae ex partem tantum sanantur.

34 Sequenti vero die populis mediam stipantibus virginem, Liciacum venit in ecclesiam S. Medardi Confessoris et pietati ipsius et virgini mancipatam. Jacebat ad fores ecclesiae puella contracta, quae ingredienti virgini supplicabat dicens : O Beatissima Genovefa, utinam merear intercessionem curari et te ad sedem propriam sequi ! hanc vocem secuta incoherenter surrexit, et virgini devota servivit, donec ex hac luce migravit.

Contracta contractatur.

Item alia contracta

35 Erat in eadem villa mulier, tetrini quidem operis artem habens, et praeter contractionem manuum opus artificii non exerceans. Veniens ergo ad sanctam virginem manus post orationem extendit, et articulorum restituta reflexione, in argumentum salutis porrectas manus plicavit saepius et deplicavit, opusque tetrinum sine ulla nervorum ariditate exercuit.

Alia quoque contracta.

36 Jam comitantibus sanctam virginem populorum turbis, venimus ad villam, nomine Trajectum, et ibi nocte una quievimus. Mane facta exeuntibus nobis de finibus sanctae virginis, occurrerunt duae juvenes mulierem contractam portantes, cujus natibus a diu adhaeserant pedes. Ubi ante sanctae virginis corpus a bajulis suis deposita, paulatim salutis restituta est, et sanctam virginem secuta hoc a fratribus postulatum suscepit officium, ut scopis deinceps, sanctae virginis mundaret domum.

Corpus Sanctae tandem refertur Parisios.

37 Die eadem Redonatum venimus, et ibi noctis unius mansionem habuimus : altera vero die transivimus Sequanam, navibus adhuc imparatis, exultantibus et occurrentibus nobis populorum turbis : admata quoque simul Clericorum, Monachorum multitudo cum hymnis et canticis beatam virginem accepit in domum suam ; exultantes pro reddita virgine, dederunt ei gloriam et honorem, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per omnia saecula saeculorum, Amen.

ANNO MXXIX,
XXVI Nov.

IN EXCELLENTIA

B. VIRGINIS GENOVEFAE

Ex eodem Bruxellensi ms.

AUCTORE ALIO ANONYMO,

Ad S. Genovefam religioso.

Pucis tempore Franci in vitam solvantur.

Regnante Ludovico fortissimo Francorum Rege, Philippi Regis filio, tempore quo quam virtutis et pietatis injuriam bellicus furor acceperat, perdidit, et justitia resurgente quievit terra ; sed succedentibus prosperis oblata... dies antiquos, quos misericordiae operibus redimere debuit tempore pacis. Cum ergo dies malos in anariditate non recogitaret, nec aeternorum memoriam haberet in mente, facta est sicut equus et mulus quibus non est intellectus.

Itaque nequam spiritus videns eam vacantem quam sedatam bellorum rabiereliquerat, assumpsit septem alios spiritus nequiores se et veniens habitavit ibi, et facta sunt novissima terrae illius pejora prioribus. Supervenientibus novis criminibus vetera non projecit ; sed secundum Prophetam sanguis sanguinem tetigit. Festinante igitur Francorum populo per degenerem peccatorum conditionem ad portas inferi, benignus Jesus, qui pro salute humana venerat in charitate usque ad inferiores partes mundi, venit etiam in virga, et visitavit in verberibus filios suos ne in aeternum puniret ; quia, sicut ait Propheta, non consurgit duplex tribulatio. Ideo enim corpus occidit ut animam vivificet, carnem percutit ut spiritum sanet. Scriptum quippe est, quia flagellat omnem filium, quem recipit. Disciplinat itaque misericorditer filios suos pater misericordiarum, dum momentaneae percussio igniculo carnem simul et gehennam extinguit. Temporalem enim poenam pro aeterna recipit mutatio dexterae Excelsi : erudit quoque plaga temporis instantis eos, quibus cooperatur in bonum, et quadam violentiae manu ad caelestem patriam impellit. Flagellavit igitur, sicut praediximus, Dominus regnum Francorum, et membra quae miseri homines exhibuerant servire injustitiae et iniquitati ad iniquitatem, cepit morbus igneus consumere, quem Physici sacrum ignem appellant, ea nomen institutione, qua nomen unius contrarii alterius significationem sortitur. Ideo autem tam exitiabili peste secularum poenae reposcuntur, ut ex ipsis palam detur intelligi, quantum piaculisit aliquid audere in Deum, et quam gravibus ansa supplicii expientur. Occurrunt morbo medici, artes et ingenia excitant, experimenta probant ; sed haec omnia reprobandur ; quia digitus Dei erat, et non est consilium contra Dominum. Cum itaque tribularentur, clamaverunt ad Dominum, nec exaudivit eos ; dormiebat enim Jesus et non poterat excitari clamoribus eorum, quia non erant de discipulis ejus. Aggravata ergo manus Domini super eos, deportaverunt infirmos suos, nec tantum de proximo, verum et de remotis partibus ad ecclesiam beatissimae Dei genitricis Mariae in Parisiaca urbe sitam. Qui ita obtinuerunt ecclesiam ut arctam in ea relinquerent semitam oblationibus populi, et officiis Clericorum vix necessariam. Cessabant tunc ex parte consueta officia, quia filii Israel sub hostili damnatione organa sua suspendierant, et pro cantico Domini novo novam Babyloniam captivitatem deplorabant. Disciplina enim Domini crescebat in dies, et retribuebat abundanter facientibus superbiam.

Ose. 4 2
Punitur a Deo, ut respiciantur.

Nahum 1. v. 9.

Hebr. 12 6

Grassatur in Gallia ignis sacer.

39 Eodem tempore adornabat Sacerdotium praefatae urbis Stephanus, religionis cultor, pater pauperum, hospitalitatis exemplar : qui de incumbenti flagello turbatus, et de commissae sibi plebis salute sollicitus, constituit lugubres processionum dies, quibus affligerent animas suas, et Sanctorum reliquias ad ecclesiam Beatae Mariae deportarent, quorum suffragiis et veniam peccatorum et pestis immunitatis remedium a Domino impetrent. Et populi quidem fecerunt sicut constituerat illis Episcopus, et celebraverunt jejunia : per multos tamen jejuniorum dies non exaudiebantur, quia beatae virgini Genovefae miraculum reservabatur. Sed sancta virgo, de qua sermo est, nolens auctoritate miraculi eminare recusavit in propria persona et in propria ecclesia honorari. Servans enim formam humilitatis praevenerit honore sanctissimam genitricem Dei, ut sicut dignum est illa diceretur auctrix miraculi, ista supplicatrix. Sed jam quomodo ipsum praevenerit miraculum, paucis explicet sermo.

Stephanus I. Episc. Parisiensis instituit supplicationes et jejunia pro avvertenda ira Dei

40 Cunctis igitur salutem desperantibus, recordatus est praefatus Episcopus quomodo beata virgo Genovefa Parisiacam urbem ab exercitu Barbarorum liberavit ; quam praecclare virtute meritorum tumentem

EX MSS.

*Comparatur
sibi.*

tem Sequanam in alveum coegit et restrinxit. Per argumentum ergo præteritorma de futuro securus miraculo, assumptis secum religiosis personis venit ad ecclesiam præfate virginis : et congregatis in capitulo fratribus de periculo imminente cum eis tractare cœpit, et spem salutis quam ex auteactis virtutibus et clementia virginis mente conceperat, satis pie exposuit. Sed quia votum suum Episcopalis dignitas in præfata ecclesia impetrare non poterat, summis accelerabat precibus, ut perenni civitati præsentia beatæ virginis subveniret. Itaque singulas voces singula rumpebant suspiria et deformabant in gemitus : alienorum enim pericula in se non segniter transferebat, et cum dolentibus participabat dolores. Piam Episcopi petitionem omnium favor amplectitur, quia plus poterat pietate quam dignitate.

*Recurrit ad
S. Genovefam.*

Psal. 44. 12.

41 Constituunt igitur diem solemnem Episcopus et Canonici, quo beata virgo Genovefa Deum placatura interpellat pro populo. Specie tua et pulchritudine tua intende prospere. Scriptum est enim, quia concupivit Rex speciem tuam. Ex mandato autem Episcopi salute consilium per totum Episcopatum divulgatur, universale jejuniū indicitur, dies statuta nominatur, et quasi celebre festum ab omnibus expectatur. Indubitanter autem spem salutis præstabat omnibus opinatissima in miraculis virgo. Interea meliores de familia sacre virginis eliguntur, quorum submitioribus humeris ipsa quoque familiari domino sedere dignetur : jejuniis et orationibus sanctificantur, balneis lavantur, lotis vestibus indantur, sicut decet virginis puritate. Advenerat desiderata dies, et qui parati fuerant deposuerunt beatam virginem de loco suo, prostratis interim fratribus et orantibus : quibus in oratione et lacrymis perseverantibus, advenit præfatus Episcopus cum solemni processione Clericorum, et turba populorum multa, quæ convenerat ad diem festum. Ab antiquis enim temporibus inviolabiliter observatur, ut quando B. Genovefa portatur, solemniter exeat, et solemniter reducat. Igitur secundum canonicum morem ordinata processione et portantibus dominam suam viris supra designatis, festinabamus, ad optatæ lætitiæ finem. Sed demorabantur futuram lætitiæ turbæ quæ sternebantur in via : Episcopus quoque salutem populi pie distulit, qui ad miraculi fidem omnes ante miraculum infirmos numerare fecit. Pia quidem dilatio morbum ad breve detinuit, sed tamen ad sempiternam miraculi attestationem perfecit.

*Deponitur
corpus S. Ge-
novæ.**Inferitur so-
lemni supplic-
atione in
templum
B. Virginis.**Omnes viri,
tribus excep-
tis, sanantur.
Matth. 8. 13.*

42 Ingrediente tandem sancta virgine beatissimæ Dei genitricis ecclesiam, excitatus est tamquam dormiens Dominus, et surgens imperavit morbo, et facta est tranquillitas magna. Tribus tamen exceptis omnes male habentes curati sunt : et ita subito solo feretri tactu de sacro corpore elicerunt miraculum ; sicut quondam mulier hæmorrhœissa tactu fimbriæ de carne Salvatoris sanitate elicit. Erant autem qui sani facti sunt numero centum. De tribus quidem exceptis hæc sola ratio occurrit, quia non est omnium fides. Dicitur enim Centurioni a Domino : Sicut credidisti fiat tibi. Assignant autem ex parte miraculum. Si ex integro prosequi volumus, invenimus sanctam virginem non tantum centum hominibus, sed toti etiam regno indulsisse salutem. Languebant autem omnes languore ita ut jam ipsis mortibus gravior esset metus mortis, dum unusquisque per momenta singula furentem expectaret sententiam. Sed præfata sanctæ virginis caritas, quæ dilexit nos, cum ipsa morte foras misit timorem, amplior quoque virtus fuit consumere morbum, quam curare. Decebat quidem virginem totum populum a corruptione defendere, quæ tota meruit incorrupta permanere. Contrariis itaque contraria curans corruptos hominum artus et ex parte consumptos, virginei corporis refor-

mavit præsentia ; jugum quoque morbi computruit a facie olei. Obtulit enim Deo pro salute populi et simillam virginitatis et oleum castitatis, unde dimissa sunt ei peccata nostra, et turbatus fugit adversarius noster diabolus, non expectata virginis potestate.

43 Comparemus si placet virginem nostram illi sanctæ peccatrici, cui dimissa sunt peccata multa quia dilexit multum. Sancta quidem peccatrix, quam diximus, ad pedes Domini procubuit, rigavit lacrymis, capillis tersit, humiliata ab eo qui humiliat peccatores usque ad terram ; et quidem sibi consuluit, sibi prospexit. Si ergo illius humilitas digna laude prædicatur, quis dignus et sufficiens ejus invenietur laudator quæ moribus peccatorum pedes celesti rigavit unguento? et hos quidem curavit, non curari venit ; dedit, non accepit : cum ex testimonio veritatis beatus sit dare quam accipere. Illa ad sepulchrum Domini, humanis opibus aromata quæsitâ portavit ; ista gratis accepit, et gratis dedit : illa aromatibus suis nos instruxit ; ista sanavit, et lætificavit civitatem Dei oleo exultationis et salutis. Sed ne insiliamus in temerarias comparationes, revertamur ad narrationem nostram : quia proclivis est ad periculum Sanctorum merita collibrare, quam narrare.

*Comparatur
S. Genovefa
cum S. Marghe-
lena.*

Act. 20. 35.

*Omnes gratias
Deo agunt pro
miraculo.*

44 Igitur viso miraculo Episcopus et Clerici secundum Ecclesiasticum morem tentabant sanctæ virginis laudes attollere, sed clamor populi et stupor miraculi non permisit : non enim aquare poterant voces populorum. Clamabant itaque cum populo et confitebantur miraculum virginis clamoribus et lacrymis, quia Deo gratiarum actiones sunt cordis compunctio et vocis exultatio, teste Propheta qui dicit : Servite Domino in timore, et exultate ei cum tremore. Et alia scriptura dicit : Hauretis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris. Et cum multa hora fieret in voce exultationis et salutis, audivimus impias voces clamantium ut non reduceretur amplius B. Genovefa ad locum suum, sed præsentia sua protegeret civitatem. Voces ergo illæ terruerunt nos et declinantes impiam populi pietatem acceleravimus ad propria, intentis super sacram virginem oculis ac manibus. Tanta autem nobis obviavit populi frequentia, ut prius profunda vespera diem inclinaret, quam sancta virgo ad locum suum intraret.

Psal. 2. 11.
Isa. 12. 3*Refertur cor-
pus S. Ge-
novæ ad suum
ecclesiam.*

45 Venit sequenti anno ad partes istas, felicis memoriæ Innocentius Papa, qui auditio miraculo, et Virgini gratias egit, ipsunquæ miraculum tanquam indeficienti laude dignum anniversali laude donavit. Nulli autem in dubium veniant que scribimus : quia non audita sed convisa narramus. Creditant omnes miraculo, qui B. Genovefæ suffragiis inuntiantur, ne excipiantur cum illis turbis, qui viderunt et non crediderunt. Expedito per paucos miraculo et diei hujus auctoritate subjuncta, adjiciendum videtur quomodo procedente tempore divinis sit iudiciis consecrata.

*Innocentius II
ad miraculum
annuæ celebra-
tate revoli ju-
bet.*

46 Cum enim per annos singulos dies ista celebri memoria revocaretur, contigit ut semel sine ornamentis solemnibus per absentiam Simonis Capisterii celebraretur, ejus officium erat ornamenta providere et luminaria de proprio ministrare ; volebat enim per contemptum festivitatis evitare dispendium facultatis. Consequenti vero die solemnitate celebrata dum sanctuarium ascenderet, et jam de summis gradibus pedem in sancta inferret, divinam passus virtutem paululum retro declinavit in gradus, unde secundo impulsus in pavementum cecidit, et sine voce, sine ullo sensuum nutu mirabiliter expiravit. Omnium igitur miraculo hujus memoriam recolentium benignus Jesus, et memoria eorum de ligno vitæ non deleatur, in sæculum sæculi, Amen.

*Innocentius
hujus diei ce-
lebritate,
sibila quarta
punxit.*

ANNO MCXIII.
A. 133

REVELATIO RELIQUIARUM

S. GENOVEFÆ,

Ex eodem ms. Bruxellensi.

ANNO ab Incarnatione Domini nostri Jesu Christi MCLXI, regnante piissimo Rege Ludovico Regis illustri Francorum Ludovici filio, regale per universam processit edictum, ut apud urbem Parisiensem omnes Ecclesiarum Prælati cum Proceribus universis, de regni commoditate celebrarent concilium. Die præfixa ad urbem omnes qui vocati fuerant convenerunt, et de honesta regni utilitate secretius tractare cœperunt; et quoniam maligni semper in pejus malignandi studio provocantur, ad damnationis suæ cumulum quidam prorumpentes in medium, religionis et honestatis hostes, ut gladium acutum in Sanctos Dei linguam suam armaverunt. Quid ultra? falsa delatio regales contigit aures, quod videlicet beatissima virginis Genovefæ caput in ecclesia nostra non esset. Hujus rei rumoribus animus Regis aspersus valde confunditur, et obambulator aspectus. Consulitur tam Clerus, quam populus, communicatoque eorum consilio ad ecclesiam nostram sine dilatione venit, et ne quidem aliud caput nocte ipsa in capsâ, qua venerabile corpus virgineum quiescebat, a fratribus poneretur, regio charactera capsâ eadem communitur. Crastina die hora prima inchoante ex Regis mandato mittuntur ad ecclesiam nostram venerabiles nostri Domini, scilicet Senonensis et Antisiodorensis Antistites, venit et Aurelianus, Manasses dictus, oblivione potius quam memoria dignus, veritatis inimicus, religionis et honestatis promptissimus persecutor, et cum eo populi copiosa multitudo. Tandem de reseranda capsâ inter eos sermo conseritur, et supradictus astutissimus scelestum commutator, ut iniquitatem corde conceptam palliaret virtutis imagine, lacrymis profusioribus inundatus, antiphonam desanctissima virgine primus incepit cantare. Nec mora: de loco sancto suo Domina nostra deponitur, et amoto regio dignitatis charactera capsâ reseratur, et sanctissima virginis corpus luteamimbus amotis in oculis nostris exponitur. Integrum ergo corpus virgineum oculis diligentius perlustrantes in laude Dei cum inedicibili exultatione prorupimus, Te Deum laudamus decantantes. Profundius uberius lacrymæ populi, prius exitum nostrum expectantis, sed jam exultantibus nobis gratulantis.

2 Et quoniam non est pax impiis, dicit Dominus, unde justus exultat et laudat, peccator confunditur et blasphematur. Scriptum quippe est: Peccator cum venerit in profundum malorum contemnit. Toto igitur malignitatis suæ spiritu debacchatus Aurelianus Pontifex mentitur caput venerande virginis esse sublatum, et in dolo nescio cujus vetule miserabilis aliud caput esse suppositum. Nec dissimulare valens iniquitatem, quam corde conceperat, totis convulsus ad fraudem, venit ad Regem prædictis Præsulibus relictis, ore contumaci garrivus, eundem, quem superius, cepit replicare sermonem, et prædictos Pontifices, qui caput prædictæ virginis non invenissent, recessisse mentitur iratos. Veruntamen quod iniquitas more mendacii fabricavit, . . . non admisit.

3 Veritatis testis processerat ad populum venerabilis Pontifex Senonensis, qualiter in dubitationem quibusdam venerit de capite sanctissimæ virginis, utrumne scilicet in ecclesia sua; et tunc qualiter cum omnibus membris suis corpus integrum inventum esset diligenter edisserens: Caput, inquit, sanctissimæ virginis hujus, quæ gloria totius est Gallia, cum integritate corporis sui nos invenisse gloriamur. Et ne hoc ipsum vel vobis aut posteris aliquando eveniat ad dubium, vobis dignum duximus prædicare. Hæc et alia quam plurima in auribus populi prædi-

ctus Præsul prædixerat, quæ nimiam et impudentem animositatem inimici nostri comprimere potuissent, si datum desuper esset. Sed quoniam tunc hora erat et potestas tenebrarum, ut inveniretur iniquitas ejus ad odium, modis quibuscumque poterat animum Regis inducere adversum nos conabatur in malum: et cum nec ratione opus jam esset aut consilio, quippe jam enim turbata fuerat adversum nos regia Celsitudo; subiit in mentem ut mitteretur post sæpe dictos Pontifices, quatenus eorum testimonio approbata postmodum in oculis Regis veritas eluceret. Mittuntur itaque Mildunum cum magna festinatione quidam de fratribus: in auribus venerabilium Patrum prædictorum detestandam perversitatem Aurelianus exponunt, et ut rei veritatem regie Clementiæ per litterarum suarum apices non recuset agnoscere, diligenter exponunt. Igitur viri pacis et veritatis amatores fratrum nostrorum precibus inclinati, justis supplicationibus eorum benigne impertientes assensu, regie sublimitati mandantes rei veritatem in hunc modum rescripserunt.

4 Ex mandato regie serenitatis ad ecclesiam sanctæ virginis Genovefæ convenimus, et capsam in qua eadem virgo quiescit, in præsentia nostra fecimus reserari, et ejus interiora diligentius oculis ac manibus perlustrantes corpus sanctissimum cum capite suo et omnibus membris integrum et . . . indubitanter invenimus. Hoc ergo invento in laudem Dei cum magna exultatione prorupimus, et populo circumstanti sine mora curavimus prædicare. Hoc vobis, nec alia Domino nostro mandamus. Ecce per litteras secundo vobis significamus, ut malignorum hominum, quibus est studium quæ bona sunt depravarent obtractione veritas obfusceretur, . . . valete in Domino.

5 Tantorum virorum testimonio mitissimus Regis animus delinitus, omnes a se tenebras supradictæ dubietatis longius propulsavit, et ecclesiam nostram, ut prius, imo instantius quam prius, et dilexit et protexit. Itaque postquam veritas venit ad lucem, dolet impietas esse se delusam. Ex tunc etenim et deinceps Aurelianus leo de leone factus est draco, non jam palam nequitiae suæ virus evomens, sed in occulto; et quia capite contrecta cetera membra robur ullum non obtinent, cum molas leonum in ore ipsorum converterit Dominus, complices sui, ministri confusionis, filii perditionis, inimici nostri confusi sunt, quia Deus sprevit eos. Nos ergo quia de potestate eruti sumus et laqueo venantium, dicamus omnes, cantemus singuli: Laqueus contritus est et nos liberati sumus.

6 Revelata est autem Domina nostra anno incarnationi Verbi millesimo centesimo sexagesimo primo, mense Januario, decima mensis in Octavis ejusdem sanctissimæ virginis, et a fratribus est dulciter Deo sæculata. Die vero sequente tertia in locum sanctum summi, unde fuerat deposita, cum hymnis et canticis spiritualibus est elevata. Nos in tanti gaudii memoriam dolorem prius habitum subsequentis, communicato fratrum nostrorum consilio ac sensu communiter impertito, diem eandem nobis et posteris nostris constituimus, celebriter venerari, ita ut devotionem et omnem observantiam die festo natiuitatis exhibitam hæc solemnitas nihilominus unquam obtineat. Ut autem singulis annis hujus actionis textus eodem die legatur, curavimus providere, ut et justus habeat unde lætetur, et conscientia peccatoris inveniat quo pungatur; quatenus et benevolus sit gratia benedictionis, malivolis autem et his qui oderunt pacem lapis offensivus et petra scandali.

In octava Joannis Evangelistæ est festum celebre Genovefæ: In crastino Simonis et Judæ translatio: in crastino Catharina Excellentia, quæ dicitur Festum miraculorum ejus.

EX. MSS.

Inquitur au
caput S. Gene-
vefæ cum cor-
pore asserve-
tur.Nimia scri-
ptoris in Epi-
scopi acce-
bitas.Reperitur
cum corpore
caput.

Isa 18 22.

Prov. 18 3.
Contrarium
Regi persuadet.Hugo Archie-
piscopus veri-
tatem in ser-
mone ad popu-
lum confir-
matSenonensis et
Antisiodorensis
Episcoporum
de eadem re
ad Regem lit-
tera.Revelatio hæc
capitis, seu
capsæ apertio,
facta est 10
Janu. 1161.Dies ille so-
lemniter deinceps celebra-
tus

DE S. BLIDMUNDO SIVE GOGO

ABBATE IN GALLIA.

SECCLO VII.
III JAN.

Hugo Menardus in *Martyrologio Benedictino* in NON. JANUAR. In territorio Ambianensi S. Blidmundi Abbatis, disciplinæ S. Valerici. *De eo agitur in vita S. Valerici fuse 1 Aprilis. Ipsius quoque vitam Blidmundi ita describit idem Menardus lib. 1 observation. ex monumentis monasterii S. Valerici :*

S. Blidmundus a S. Valerico curatus fit monachus.

2 S. Blidmundus nobilibus parentibus natus est in quodam castro Delphinatus ad Isaram fluvium. Adolescens omnibus membris captus, diuturno languore contabescens : donec ad S. Valericum Abbatem, cujus fama per universam Galliam percrebuerat, delatus, ejus precibus sanatus est. Blidmundus tanti beneficii non immemor, se totum Deo tradidit sub magisterio S. Valerici.

Eligitur Abbas.

3 Post ejus mortem S. Blidmundus omnium suffragiis et votis ei suffectus est. Sed cum bella in dies deflagrarent, monachis huc et illic dissipatis, ad S. Attalam Bobiensem in Italia monasterii Abbatem venit : ubi aliquot annos sub districtioris vite disciplina commoratus est. Extincto bello in Picardiam ad sepulchrum sancti sui magistri redire appetiit : quod illi concedere S. Attala volebat, quia a tam sancto viro distrahi non poterat. Interea configit S. Attalam membrorum usu orbari, ita ut ire in tem-

Bobii legit

plum non valeret, nisi a S. Blidmundo suffultus. Cumque hoc pacto simul incederent, videbatur S. Attalæ, se per aera sublatum trium pedum altitudine cum S. Blidmundo ambulare. Quo permotus S. Attala ipsi ad sepulchrum S. Valerici remeare concessit.

Monasterium S. Valerici restaurat.

4 Cum igitur ad locum venisset S. Blidmundus, eum vepribus et spinis horrentem invenit. His accisis cellam edificavit, in qua aliquot annis vitam eremiticam egit. Cum vero non parca per Dei gratiam operaretur miracula, multi vitæ monasticæ studio ad eum concurrerunt, et constructo monasterio eum Abbatem elegerunt. Ibi vitam Angelis quam simillimam monachi eum beato suo Abbate traducebant.

Reliquias paganis in excerpit.

5 Circa eundem locum erant quædam antiqua: superstitionis reliquiæ, quas S. Blidmundus cum suis monachis extirpavit, prostratis etiam quibusdam simulachris, que ibi residua erant. Tandem multis exantlatis pro Christo et animarum salute laboribus in cælum traductus est. Ejus sacræ reliquiæ adhuc visuntur in monasterio ab illo ædificato, quod de nomine S. Valerici dicitur, situmque est ad litus maris in diocesi Ambianensi. Ejus festum celebratur in Januarii in eodem monasterio, ex cuius veteribus monumentis hæc vita deprompta est.

Mortur.

NOT. 61.

INVENTIO SECUNDA

S. QUINTINI MARTYRIS.

CIRCA
AN. CHR.
DCXLVII.
III JAN.

Semper in Ecclesia dies *Inventionis sacrarum reliquiarum ac Translationis religiose observati sunt. Quod tum ex Martyrologiis, tum ex variis SS. PP. sermonibus liquet.*

2 De hæc S. Quintini secunda Inventione ista reperi in antiquissimo *Martyrologio monasterii S. Martini Tornaci* : In pago Vironandensi Inventus corporis B. Quintini Martyris ab Eligio Episcopo, et Translatio ipsius. *Eadem Molanus in Adit. ad Usuardum, et Galesinius, ac Martyrologium Germanicum Ferrarius in generali Catalogo Sanctorum* : Apud Augustam Veromanduorum Inventus corporis S. Quintini.

Somma fluvius.

3 De Veromanduis, S. Quintini oppido, ejusque corporis Inventione hæc scribit *Papirius Massonus in descriptione fluvium Galliarum* : Oritur Somma in vico Veromanduorum Fervaquo, inde S. Quintini municipium petit : de quo Usuardus in *Martyrologio* vetus scriptor sic ait : In Galliis oppido Vermandensi S. Quintini, qui sub Maximino Imperatore martyrium passus, ejus corpus post annos quingenta quinque revelante Angelo inventum est. Hæc ille pridie Kal. Novemb. In vita quoque ejus Martyris scriptum invenio quod sequitur : Ejus venerabile corpus licet ab impiis in Somma fluvio cum plumbo fuisset immersum, tamen per annos plurimos latuit, et incorruptum est repertum. Sigebertus historicus ad annum nonagesimum sexagesimum quartum : Ecclesia, inquit, S. Quintini Martyris est in Insula super fluvium Somene sita, cujus martyrium anno Christi trecentesimo secundo contigit. Addit Sigebertus ab Eusebia matrona in superiori loco præenimentis oppidi quod antiquitus Augustam Veromanduorum vocabatur, corpus ejus esse collocatum; et rursus ab Eligio Episcopo Noviomensi detectum.

S. Quintini municipium.

S. Quintini prima et secunda inventio.

Unde hæc historia describitur

Inventionem hanc commemorat S. Audouens in vita S. Eligii quam Decemb. integram daturus sumus. Hanc autem partem ex quatuor mss. codicibus descripsimus,

Rubeæ vallis Lovniensi, Balthazaris Moreti v. cl. S. Mariv Bonifantis; quar ita habet:

4 Eligio viro sanctissimo inter cetera virtutum suarum miracula id etiam a Domino concessum erat, ut sanctorum Martyrum corpora, quæ per tot sæcula abdita populis hæctenus habebantur, eo investigante ac nimio ardore fidei indagante, patefacta proderent. Siquidem nonnulla venerabantur prius a populo in locis quibus non erant, et tamen qui in loco certius humata tegerentur, prorsus ignorabatur. Ex eo ergo tempore, quo Eligius Pontifex consecratus Pastor est datus, ab eo nonnulla inventa populis sunt declarata. Ex quibus primam ac summam sanctum Martyrem Quintinum in principio Episcopatus sui, grandi instantia quæsitum, olim quoque celatum, promovit palam in publicum.

S. Eligius Sanctorum corpora perquiriit.

5 Denique priusquam Eligius ejusdem loci datus esset Episcopus, extitit quidam vir improbus, nomine Maurinus, ut videbatur populis, habitu religiosus; cantor etiam in Regis palatio laudatus, atque ex hoc, ut rei docuit exitus, mente tumidus, corde protervus, atque actione dissipatus; qui audacia suæ præsumptionis deceptus, cepit verbis extollere, a se Martyris Quintini corpus, et inquiri posse, et inveniri. Sed ut ejus proterviam illico et Eligii merita deum Dominus declararet, mox ut terram arenolam scaphere cepit, manubrium fossorii manibus ejus inhaesit : sicque miser opus præsumptum relinquens, sequenti quoque die in manibus suis vermibus ebullientibus miserabiliter expiravit. Ex quo factio tantus timor adolevit in populo, ut nullus deinceps, quamvis probabilis vite, præter Eligium, hujusmodi negotium auderet appetere.

* ms. Mor quasi tumultum quoque.

Maurini temeritas divinitus punita.

* ms. Lou. et Mor. cavare.

6 Eligius ergo cura Pastoralis suscepta statim in exordio suæ ordinationis cepit assidue erga locum illum. Est enim haud procul ab urbe Vironandensi, in eo scilicet loco ubi quondam Martyr ex flavio elevatus

vatus ab Eusebia in monte fuerat tumulatus. Eligius itaque divino nutu instigatus, volebat in animo, sed et libere proclamabat populo, non illic haberi corpus, quo eum loco venerabatur, sed esse potius in parte alterius. Cumque diu hujusmodi conditio mentem ejus stimularet, cepit tandem sagaci inquisitione per basilicæ pavementum huc illucque tentare, sicubi sacratum tumulum posset deprehendere. Sed cum nullatenus indicium tumuli reperiret, copit a fratrilis destitui, prosequentibus cum tremore interitum illius, qui dudum ejusmodi investigationem superba mente concipiens, lugubri morte vitam finisset; nec non et antiquitatem corporis longinquitate jam temporis consumpti, atque ad nihilum in pulvere redacti objicientes, conabantur eum a cæpto mentis proposito revocare. Cumque ei istiusmodi impedimenta a fratribus objicerent, altius ille ingemiscens, aiebat: Nolite fratres, queso, nolite impedire devotionem meam: nam ego credo in Creatorem meum quod non me dignabitur tanto thesauro, tantumque mihi desiderato fraudare commercio.

S. Eligius
S. Quintini
tumulum in-
vestigat.

Triduo jeju-
nat, vovens
se nisi eo re-
perto non co-
mesturam.

7 Tunc ergo attentius persistens, levavit triduanum jejunium, atque enixius Christi Domini divinitatem cum lacrymis exoratus, vovit non se primum quidquam alimonie accepturum, quam mereretur desideratum percipere votum. Tanta namque erat ei fides, tantaque constantia, ut plerumque sic facienda præveniret, tamquam jam facta crederet, et nonnumquam ita cum Deo quemadmodum cum terreno suo loqueretur domino, ac propositum, quod ipse statueret in Deo, complere indubitanter se crederet. Unde etiam cum a multis dehortaretur, dicebat: Tu: inquit, Domine Jesu qui omnia nostri priusquam fiant, tu scis quia nisi manifestum ostenderis mihi corpus hujus testis tui, qui propter nomen sanctum tuum passus est, quamquam indignus, nunquam tamen plebis hujus Episcopatum geram, sed exil potius ab hac provincia procul cecedam, ubi, ut dignum est, inter bestias moriar.

8 Quid multa? cæpto operi persistens, cum adjutores ejus per diversa ecclesiæ loca tentando discurrent, nullanquam inveniendi spem caperent; leniter ille omnes percensens, unum eis locum, quo nulla esse suspicio poterat, in posteriori ecclesiæ parte effodiendum designat. Tunc omnium labore ibi converso li-

henter jussis obtemperant: defossaque jam in altum pedes decem, seu amplius, terra, ab spe iterum inveniendi corporis destituntur. Et cum tertia jam nox media fluxisset, arrepto Eligius sarculo, rejectoque amphibalo, copit totis viribus, cum cereis et lampadibus, terram sanctis effodere manibus, cumque paullulum ima fossæ declinans in latus cavernæ scalpere humum cepisset, mox reperit tumbam sane veterrimam tegentem corpus sacratum.

9 Tunc gaudio magno repletus, cum sarculo, quem manu gestabat, avidissime latus ferisset sepulchri, confestim forato tumulo tanta odoris fragrantia cum immenso lumine ex eo manavit, ut etiam ipse S. Eligius fulgore luminis, odoreque inenarrabili percussus vix subsistere potuisset. Nam et globus splendoris, qui ex tumulo ad ictum ferientis processit, tantam vim suæ claritatis sparsit, ut cunctorum adstantium obtutibus oculorum retusis, partem maximam regionis illius in diei claritatem mutaret. Unde omnes, quos eadem hora vigilare contigerat, quique rei causam ignorabant, magnum quoddam cælitus signum æstimabant. Erat enim transacta media nox, et nox quidem obscura valde et caliginosa: sed procedente fulgore quasi luce diei ad tempus resplenduit, et in tempore claritas recessit.

10 Tunc ergo sacrum inventum corpus Eligius cum gaudio lacrymabili exosculatur; ac de profunda tellure elevato reliquias sibi, undecumque concupivit, segregavit, dentes etiam pro languentium medela ex maxilla sancta abstulit atque ex radice dentis gutta sanguinis exivit: clavos quoque miræ magnitudinis, quos tempore passionis ejus persecutores corpori infixeraut, ex cerebro ceterisque artibus abstractos, sibi pro reliquiis sequestravit: capillos etiam pulcherrimos in reliquiis separatos delegavit. Deinde holoserico pretiosissimo obvolutum, compositumque honestissime corpus summa cum diligentia retro altare transposuit. Tumbam denique ex auro argenteoque et gemmis miro opere desuper fabricavit: ecclesiam quoque, quæ exigua conventibus populi videbatur, eximio officio ampliatam decoravit. Ipse demum ex reliquiis, quas a sancto corpore frequenteraverat, multa loca condidit, multimodamque medelam diversis agritudinum incommodis easdem impartiendo præbuit.

PER
S. AUGUSTINUM.
EX MSS.
* MS. Mor.
fulsisset
Eum ipse et
reperit.

* MS. Mor.
audacissime.
Suaavis odor et
lumen et tumba
S. Quintini.

Aliquis sibi
inde reliquias
accipit

* al. circa.

Honorificæ
corpus recon-
dit.
Sacris reli-
quis in morbos
sanat.

* MS. Mor.
indicia.

DE S. BERTILIA VIRGINE

MAREOLI IN ARTESIA.

GRÆCA
ANNAE CURE
DGLXXXVII.
III JAN

Sanctæ Bertiliæ natalen referunt hoc die Martyrologium Gallobelicum, Kalendarium Benedictinum, Constantinus Ghinius, Arnoldus Wion, Hugo Menardus, Molanus in Kalendario Belgico, et in Indiculo ac natalibus Sanctorum Belgii.

2 Ferrarius: Maricolis apud Atrebates, S. Bertiliæ virginis. Verum confundit Ferrarius Maricolense et Mareolense monasteria, non recte. Nam Maricole, sive Maritæ, vel Mareoli, inferius in vita S. Popponis xxx Januar. Mariliacum, vulgo Maroilles, monasterium est ordinis D. Benedicti in Haunonia sub diocesi Cameracensi, ad Helpran fluvium, qui non procul inde in Sabim influit, constructum a Chonberto Comite, datum deinde a S. Humberto anno dclxxxv atque a Ludovico Pio dccclxxx, postea quoque a Carolo Simplice, atisque viris illustribus. Mareolum vero est, ut ait v. cl. Aubertus Miræus, Canonicorum regularium Abbatia vetusta, apud Atrebates, cujus prædia suo diplomate Lotharius Francorum Rex cum uxore sua Emma ann. dccclxxxv stabilivit. De eo Chronicon Camera-

Mareolum cen-
nobium dice-
sam a Mari-
colis.

ense lib. 2, cap. 16. Est etiam in vico Maraculo nasterium Canonicorum, ubi Sancta quiescit Bertilia, quo hoc ipsum suum prædium S. Marie tradidit, et lib. 1, cap. 2. Parent autem usque in hodiernum diem constratis castribus loca apud Mariolum, ubi Romanæ acies egressa metaverant. Adhuc visi aggeres illos testantur Molanus et Miræus. Distat Mareolum Atrebato miliari cum dimidio versus Montem S. Eligii, ut scribit Georgius Colvenerius in Notis ad cap. 25, lib. 1. Chronici Camerac.

3 S. Bertiliæ vitam, Elevationisque ac Translationis historiam ex MS. Mareolensi descripsimus. Ejus adhuc isthæc asservari reliquias testatur Arnoldus Ruisius in Hieroglyphico Belgico.

4 XIV Septemb. an. Christi mxxxix facta est S. Bertiliæ Elevatio, cujus meminere eo die Wion, Menardus, Martyrologium Germanicum, Molanus in Addit. ad Usuardum; ac in Januarii idem Molanus in natalibus Sanctorum Belgii, et Miræus. De translatione xv Octob. an. mcccxxxviii facta agit ibidem Molanus.

S. Bertiliæ
vita -
reli-
quias.

PROLOGUS

EX MSS.

PROLOGUS AUCTORIS.

Utile est scribere vitas Sanctarum.

Miracula nec non gesta Sanctorum narrare non modicum legentium seu audientium esse profectum, haud dubium est; quoniam et eorum exemplo informantur ad bona operanda, et praemio invitantur ad gaudia totis virium suarum nisibus quaerenda. Hinc Domino nostro Jesu Christo laus et exultatio magis magisque accumulatur; et conversim humani generis inimico confusio atque livor indies potior nascitur, cum et primum ab illo totius Ecclesiae capite victus aufugit, et imo postea a membris suis legitur quotidie victus, et confutatus. Quocirca pauca de vita, seu virtutibus S. Bertillae scribere orsus, efflagito (quicumque es lector) ut seriem inepta orationis hic non attendas, sed ut vitam optima conversationis, etiam ab ineunte aetate praefatae Dei famula consideres; nec ut exercearis verborum ingenio, sed potius ut ad bona agenda ejus inviteris exemplo. Ast haec summam in capite praemissa; hinc textus exordium sumat.

CAPUT I.

Bertillae genus, sanctaque adolescentia.

Bertillae genus.

Sancta igitur, ac gloriosa Dei famula Bertilla, ex nobilissima Francorum prosapia oriunda fuit. Parentes namque ejus fuerunt anbo generosissimi, nec non larga facultatum suarum possessione admodum locupletes: religionis etiam, seu totius pietatis officiiis utriusque tunc temporis ad unguem claruerunt. A quibus praefata eorum filia, aliquantulum non degeneravit: verum quidquid illi perfectionis minus habuerunt, haec postmodum totis nisibus supplere contendit, velut postea in propatulo cunctis enituit.

Ab infantia debito peccati.

3 Sanea primo infantiae suae aetate cepit loco mentis affectu in Christi amore flagrare, et inis sui pectoris suspiriis ad caelestem aeternae habitationis patriam magis magisque anhelare. At quidquid de Christo, sive superiorum civium agminibus discere poterat, vel audire cunctis prope modum horis spirituali satagebat degustare palato. Adeo enim ejus animum vis interni amoris accendebat, ut vix unius horae spatium posset interesse, quo jugiter aut orationi non incumberet, aut indigentibus humanitatis officio non subveniret. Studebat praeterea in diebus ad ecclesiam convolare, quatenus verbum Dei audire valuisset, unde nimio audiendi amore summopere flagrabat: et quod aure corporis audiebat, in alta cordis sui memoria recondebant. Inerat enim ei jam tunc, quamquam teneris sub annis, maturus intellectus, moribusque sanctis aetate proprie transcendebat infantiae.

Elemosynae, Auditioni curbi Dei.

4 Quae cum primordie nascentis aetatis tanta perfectionis extiterit, tantisque virtutum incrementis in infantia sua exereverit, quid putamus postea fuerit? Nempe remota omni titubatione certissime sciendum est, quod in posterum ut aetate croverit, ita quoque sanctitate, morumque honestate pariter profecerit. Denique etiam, velut aliae solent lascivae puellae, non curabat se holoseriis vestibus, auro, gemmisque intextis, extrinsecus excellere, ast potius intrinsecus morum probitate semetipsam adornare satagebat semper: haud immemoratam tunc temporis illius Apostolici praeepti, quod idem mulieres a pretiosarum vestium appetitu compescuit, inquires: Non in veste pretiosa: cuius tamen usum, utpote generosissimis natalibus orta, non semper declinare poterat. Multa sane insignia de ejus infantiae sanctitate dicere potuimus; at, ne ultra modum procedendo fastidium gignerent, omittere decrevimus. Qua de re regia gradientes via, scilicet nec ad dexteram, nec ad sinistram divertentes, plus minusve quam oporteat discedendo, sequentia mediocriter perstringamus.

Vestium splendorem contemnit.

1. ad Timoth. 2. 9.
1. Pet. 3. 3.

CAPUT II.

Guthlando nubit.

Deinde quidam juvenis, vocabulo Guthlandus, superbi sanguinis generositate praeclearus, totiusque facultatis copia admodum dives, quibus etiam moribus incomparabiliter comptis, cepit praefatam Christi adamare puellam: erat enim alloquio blanda, facie decora, aspectuque pulcherrima. Haecque instantissimis apud parentes ejus efflagitabat precibus, ut sibi eam in connubio sociarent. Offerebat ergo ipse memoratus juvenis, saepefatæ Christi mirabili puellae, quatenus eam ad suum pertraheret consensum, vestes quam plurimas, auro gemmisque intextas; offerebat praedia multimoda, et mancipia innumera. Quae omnia floccipendens, ac pro nihilo deputans, nequaquam eis animus suus flecti poterat, et a proposito sanctitatis inclinari: sed ubi semel obturum mentis suae fixerat, ibi jugiter immobilis persistebat. Jam enim B. Bertillae cuncta labentia subter erant, nullasque labentium rerum voluptates amabat, nullisque lusibus seu jocis, quibus illa aetas implicari solet, delectabatur; verum omnia ut vana, et tamquam nullius momenti vitabat, ac velut stercora refutabat: ita enim illo tempore vis interni amoris ejus animum accendebat, ut consortia hominum amori hujus saeculi inhiantium declinare vellet, et eremum sola habitatura concupisceret: fecisset votis satis, si sexus infirmitas non fuisset impedimento.

Guthlandus cum sibi irorrem peccati.

Ops obtulit contentum.

Vite solitariæ desiderio tenetur.

Egre parentibus tandem consentit.

6 Parentes denique ejus videntes juvenem fore strenuissimum, et saeculari eminentiae pompa sublimatum, maximisque fundorum possessionibus valde ditatum; ceperunt indies animum saepefatæ filiae suavibus blandisque exhortationibus ad consensum praefati juvenis attrahere. In qua re diutius laborantes, plurimum expendere tempus. Quorum tamen precibus vix tandem deviata, consentit enim cum amore Dei suscipere, non causa exercendae libidinis, sed gratia propagandae sololis.

CAPUT III.

Cum viro castitatem servat.

Porro ipse memoratus juvenis desideratis seu religionis ejus amplexibus tandem potitus, cepit quotidie in sanctitate, nec non religione Christi pedetentim succrescere: quod meritis seu precibus B. Bertillae actum fore, remota omni titubatione verissime credendum est, videlicet ne ejus pudicitiae violator existeret, quam ab ipsis amabilibus Deo devoerat.

Guthlandus per eam in virtute profectus.

8 Digne quis per ordinem enarrare sufficiat, quanta religionis uterque fuerint, et quam sancte seu juste totum vite suae tempus una pertransierint, nec non qualia, quantave bona in vita sua gesserint. Erant enim anbo religione clari, hospitalitate praecipui, castitatis anatores ferventissimi. Cerneret indies alere egenos, vestire nudos, visitare infirmos, ceteraque pietatis ac sanctitatis officia laud semgiter peragere. Nempe universam facultatem suam prope modum in tali disperserunt opere: ita ut veraciter de eis singulis cum psalmographo David suavi dulcique organo decantari valeat: Dispersit, dedit pauperibus, justitia ejus manet in saeculum saeculi.

Bertillae et Guthlandi puer exercitia.

Psal. 111. 9.

CAPUT IV.

Vidua sancte viri: moritur.

Beato igitur Guthlando prius ab hac vita discedente, atque ut indubitanter credimus, et veraciter tenemus, in sede hujus Paradisi aetate anonitatis collocato, praefata Dei famula a conjugii vinulo soluta, inviduitate almificam studuit conservare castitatem, hominique, quod prius mente conceperat, prius omnimodis satagit. Nam omnia patrimonialia, quae ejus

Post obtinuit conjugii vidua manet.

domino

*domi Eccle-
siasticis par-
titur.*

dominio devenerant post obitum patris, matrisque, nec non etiam ea quae suae potestati supra memoratis vir suis reliquerat, diversorum locorum Monachis, Canoniceis, atque Saecularibus, sub charitativam auctoritate delegavit, praeter unum solummodo fundum, usu fructuario sibi et reservatum, qui Mareolo dicitur, in quo propriis largitionibus basilicam condidit, ibidemque aram statuit in honore almi Anaudi. Atque ut suavius liberiusque ibidem contemplativae vitae intendere posset, cellulam parietibus ipsius basilicae haerentem sibi fecit construi; quam sola ingrediens, ad visionem superae pacis operum bonorum passibus sine cessatione omni hora properabat.

*Musici
construit, et
sibi iuxta
eam cellulam.*

10 Cajus sermo unicus edicere sufficit, quam sancte et religiose inibi vixerit omnibus horis, cunctis momentis, quibus vitales auras carpere quivit? Quod quamvis perlongum est, dicatur paucis qualiter meritis et annis matura de hoc saeculo migravit. Quadam denique nocte cum plus solito orationi incumberet, orationibus, nec non vigiliis tandem fatigata, cellulam repetiit, ubi cum perfessa membra sopori delisset, dura corporali molestia corripitur, et indes languor immodicus augmentatur; non tamen ab oratione cessabat, sed Deo devota femina, quanto acrius dolore premebatur, tanto profusius Christi misericordiam precabatur, expetens ut ejus auxilii tutela ab hostium incursione secura atque immunis consisteret, ejus fidei sacramenta devote susceperat, ut praeceptor mandat, his fidelis famula succumberebat. Sane licet corporis vires imminente jam morte deficerent, spe tamen gratiae caelestis roborata, quoniam ad caelestia spirita certissime se migraturam credebat divinae virtutis se protectioni commendavit: et sic carnis absoluta vinculis sancta illa anima vivis rebus exempta, Sanctorum superius est collegio sociata.

*Orans morbo
corripitur.*

*Constantia in
morbo.*

Moritur.

*Sepelitur Ma-
reoli.*

11 Venerabile vero corpus ejus in praedicta Mareolensi ecclesia tumulatum, a fidelibus viris summa cum reverentia honoratur, atque solenni multorum veneratione recolitur quiescere: Bertiliae meritis optata saepius beneficia consecuti, prona mentis devotione nomen et laudem concelebrant omnipotentis Dei, cui est in unitate Trinitatis gloria, et virtus delectissima potestatis, nunc, et semper in saecula saeculorum, Amen.

VERSUS DE S. BERTILIA.

Progeie clara, Christo Bertilia cara,
Hujus matrona vilke memet atque patrona.
Est data Gutilando conjunx, tamen integra virgo
Perstat, et est virgo secum vivente marito:
Hic ponit villae cenam, regale cubile
Intrat, donatur Regi, Regina locatur.
Reliquias hujus continet iste locus.

** an forte vile
cenam? vel
villae cenam?*

ELEVATIO.

Privilegium Gerardi II Cameracensis Episcopi de Elevatione B. Bertiliae.

*AN. CHR.
MLXXXI.
XIV SEPTEMB.*

Secundus Gerardus Dei gratia Praesul Cameracensium, successoribus suis posterisque fidelibus aeternum gaudium. Notum sit omnibus, quod in quinto Pontificatus mei anno, Atrebatensium Clerus, et populus, et communitium pia devotio, de elevatione sanctae Virginis Bertiliae, ut fieret, suggererunt. Ut quam meritorum prerogativa, et miraculorum publicaverat ostensio, celebriorem faceret de elevatione sanctae Virginis Bertiliae, ut fieret, suggererunt. Ut quam meritorum prerogativa, et miraculorum publicaverat ostensio, celebriorem faceret de elevatione sanctae Virginis Bertiliae, ut fieret, suggererunt. Ut quam meritorum prerogativa, et miraculorum publicaverat ostensio, celebriorem faceret de elevatione sanctae Virginis Bertiliae, ut fieret, suggererunt.

*S. Bertiliae re-
liquias elevari
petunt Atre-
batenses.*

ginis elevationem in Exaltatione sanctae Crucis celebrandam indixi. Ante quam diem nuntio Dei inagnae infirmitatis praeventum molestia, ne tamen populi defraudarem expectationem, bonae opinionis et religiosos Abbates, D. Gualterum Cameracensem Abbatem, D. Aloldum Atrebatensem Abbatem, D. Alardum Acquicmetensem Abbatem, Dominumque Alardum Marcensem Abbatem eo direxi, et excusationis agendae vicem eis credidi.

*EX. 1888
Concilio Epi-
scopus.*

*Eger alius ad
committit.*

14 Elevata est igitur B. Bertilia cum ingenti plebis exultatione, in die Exaltationis sanctae Crucis. Anno ab Incarnatione Domini MLXXXI, Philippo in Francia, Henrico regnante in Lotharinga.

TRANSLATIO.

Ad laudem, et gloriam, et honorem Domini nostri Jesu Christi, qui Sanctorum suorum merita gloriosa diu non patitur occultari; sed ut fides Christiana latius suscipiat incrementum, et nomen ejus diffusius amplietur, eorum miracula, quae per eum fiunt quotidie, ad notitiam omnium vult pervenire. Quaedam digna relatu et memoria, quae per gloriosam Virginem suam Bertiliam temporibus nostris dignatus est Dominus mirabiliter operari, prout nobis divina inspiravit gratia in gestoribus praepostera utque prioribus subsequencia suo more et naturali ordine conjungantur. Paulo superius, videlicet ab elevatione beatae et gloriose Virginis Bertiliae, inchoantes nostrae narrationis exordium competentius assumamus.

*AN. MCCLXXXI.
VIII OCTOBR.*

** hic aliquid
deest.*

16 Cum igitur gloriosum sacrosanctae Virginis Bertiliae corporis thesaurum diutius in terra conditum Dominus vellet sublimius elevari, et ipsius reliquias, tanquam aliorum Sanctorum, publice et solemniter in Ecclesia venerari; de mandato speciales praerogativas Domini Gerardi quondam Cameracensis Episcopi, non sine multa deliberatione, et magna discretionem, Elevationi B. Bertiliae praefixa est dies Exaltationis sanctae Crucis. Ad quam venerabiles viri non pauci, et religiosi Abbates ad mandatum praedicti Pontificis, qui infirmitate detentus praesentialiter interesse non potuit, convenerunt, qui pariter congregati ad locum, in quo B. Bertiliae corpus jacebat, devote et humiliter accesserunt, ipsaque exinde propriis manibus, sicut decuit, extrahentes, in quodam vase ligneo auro et argento protecto, quod ad hoc praeparatum fuerat, recluserunt, sicut hoc totum in quodam libro de vita ipsius virginis facto mirabili et rhetorico relatu eloquio plenius continetur. Unde in nominibus Praelatorum recitandis qui praesentes astiterant, et in memoria solemnitatis tantae rei adhibita moram nolumus facere longiorem, ne videamur auditoribus, qui hoc melius cognoverunt, idem repetendo fastidium generare.

** hic aliquid
deest.*

*Elevatio
B. Bertiliae*

17 Porro cum per centum et quadraginta annos B. Bertiliae Virginis corpus in vase illo, in quo primum positum fuerat, jactisset, cepit vas illud argento suo et auro medio tempore per quosdam fures et sacrilegos spoliatum, vetustate nimia demoliri; ita ut omnibus hoc videtibus dedecus videretur, quod tam sanctae Virginis speciosae reliquiae in tam inhonesto vase et veteri minus honorifice clauderentur. Quod videntes bonae opinionis et laudabilis vitae viri Petrus Abbas de Mareolo, et qui cum eo erat conventus, non sine magnis sumptibus vas aliud de novo fabricari fecerunt protectum argento, et superius deauratum, ac diversis imaginibus ac sculpturis ab omni parte nobiliter insignitum: in quo gloriosum B. Bertiliae Virginis corpus data opportunitate, et habito consilio prudentium, postmodum honorabiliter collocarent.

*Aurum capsae
S. Bertiliae
facto subla-
tum*

Et ut incapsa.

18 Quo facto et sicut decebat praeparato, praenominati Fratres Abbas scilicet et conventus, ad Venerabilem

EX MSS.

nerabilem Patrem Dominum Pontium Attrebatensem Episcopum accesserunt, cum tota cordis devotione unanimiter et humiliter supplicantes, quatenus piis eorum desideris, quæ habebant de B. Bertiliæ Virginis corpore transferendo, gratiam et benevolam præstaret assensum. Qui devotis eorum petitionibus pio affectu, tanquam Pastor benevolus omni potenti se tribuens, condescendens, tam libenter quam hilariter annuit postulatis, promittens quod si posset ipso tante solemnitati vellet præsentialiter interesse, præcepitque statum diem nominatum præfigi, et prædici VIII Idus Octobris, in quo prædictorum Abbatis et Conventus de Mareolo feliciter desideria compleverunt. Adveniente igitur die fecit Deus, qui Sanctis suis nescit deesse, magnam aeris serenitatem, licet ante diem illam et etiam post eam pluviosum tempus plurimum extitisset, quod B. Bertiliæ Virginis meritis et precibus contigisse, multi fide digni, quia piium est credere, firmiter crediderunt.

IN Octob. octidicta translationis.

Inopina serenitas

Pontius Episc. interest translationis.

Indulgentias 30 dierum concedit.

19 Venit ergo ad solemnitatem præfixam sicut promiserat Pontifex nominatus factaque solemnii processione ab ipso, et qui cum eo erant Clericis et Prælati, erectus fuit quidam scaffaldus in curia B. Amandi apud Mareolum, cortinis, tapetis, et pannis variis pulcherrime ornatus, quem Pontifex venerandus, et qui cum eo erant Prælati pariter ascenderunt; ibique a Magistro Assene Canonico Attrebatensi elegantis sermone ad populum facto; præcepit Pontifex autedictis omnibus iis, qui ad solemnitatem diei cum cordis devotione convenerant, indulgentiam fieri spirituales, triginta dies de injunctis sibi pœnitentiis misericorditer relaxando; adiungens etiam quod per quadraginta dies hujusmodi indulgentiæ perduraret.

20 Quo facto introductum fuit coram Episcopo vas illud antiquatum, in quo adhuc gloriosum B. Bertiliæ corpus recumbebat: quod propria manu nocte præcedente aperuerat, et confregerat, ad cautelam aperiens et confringens, et exinde edaxit reliquias quas invenit, et caput, quod est membrum hominis principale, et ossa grossiora universis tam clero quam populo apertissime demonstravit. Deum omnia fideliter colligans, et pannis sericis circumligans, et involvens, omni choro Te Deum laudamus, et, Veni Creator Spiritus concinente, in vase novo quod ad hoc specialiter præparatum fuerat interclusit, faciens illud per quandam aurifabrum subtiliter et firmiter sigillari, intronittens litteras suas proprio sigillo munitas, in quibus tota rei series continetur, et nomina Prælatorum qui cum eo affuerunt subnotantur; quæ in præsentii lectione, ut fidelium a posteris et melius memoria commendentur, duximus recitanda, in hunc modum: D. Robertus Decanus. D. Bartholom. Archidia. Attrebatensis. D. Petrus Abbas Aroschie. D. Richardus Abbas de Himmico. D. Petrus Abbas de Mareolo. D. Richardus Abbas de Monte S. Eligii. D. Agnes Abatissa Strumensis, et alii multi tam Clerici quam laici, quos ob prolixitate nolimus nominare. His omnibus rite peractis prænominatus Pontifex ad ecclesiam regrediens, in honore B. Bertiliæ Virginis quam translulerat, Missam, cujus introitus est Gaudeamus, solemniter celebravit: qua completa, et populo licentiato, unusquisque ad propria cum gaudio revertit.

Reliquias nona theca imponit, cum litteris et testimoniis

Nomina Prælatorum qui adfuerunt

MIRACULUM DE CÆCO.

Durante vero tempore indulgentiæ. Cetera nobis desunt.

RELATIO CAPITIS S. JACOBI APOSTOLI AD MONASTERIUM S. VEDASTI.

ANNO CHR. MCLXVII. III JAN

Molanus in *Addit. ad Usuard. in Januar.* Item relatio capituli S. Jacobi Apostoli, fratris S. Joannis, ad S. Vedasti monasterium oppidi Atrebatensis. *Eandem habet Martyrologium Germanicum.*

2 Arnoldus Raissius in *hierogazophylacio Belgico de hoc magni Apostoli pignore Belgio nostro ad salutarem tutelam, atque omen quoddam defendenda Hispaniæ armis Catholica in Belgio religionis, commutato, hæc scribit*: S. Vedasti totius pene Belgii tantissimum cœnobium in urbe Atrebatensi, asservat ac eximio cultu veneratur posteriorem capituli partem S. Jacobi Majoris Apostoli et Hispaniarum tutelaris; quam in argenteam thecam, auro inductam, mirifici operis et valoris anno MCCCXXXVI, Vedastini ascetæ transtulerunt. In ejus circuito legitur Gothico characterè:

Anno milleno C. ter, et totidem duodeno,

Hoc vas patratum, caput ac in vase locatur.

3 De qua parte Vuitmanus asceta Vedastinus et Historicus, S. Bernardo coætaneus, ita edisserit: Francorum Reges hoc monasterium S. Vedasti successiva devotione semper amplexati sunt, et multorum Sanctorum collectis reliquiis sublimarunt. Hoc nihilominus super aurum et topazion nobile et pretiosum Ecclesiæ nostræ de suis thesauris donarium addiderunt, caput videlicet S. Jacobi Apostoli, fratris S. Joannis Evangelistæ.

Pars capituli S. Jacobi Atrebatini asservatur.

A Carlo Calvo donata.

4 Licet non exprimat Vuitmanus nomen Regis, a quo tam nobili thesauro ditati sunt ascetæ Vedastini; ex aliis tamen monumentis antiquioribus hujusce cœnobii clarissime convincitur, Carolum Calvum Franciæ Regem caput S. Jacobi ipsis donasse; ut diserte narrat Martinus hujus monasterii Abbas Vuit-

mano corevus, in quadam epistola; additque Philippum Flandriæ Comitem qui furtive ipsis præfatum pignus S. Jacobi Hispaniarum tutelaris surripuerat profectum fuisse Compostellam, ut certior feret an vere esset caput S. Jacobi Hispaniarum tutelaris: tandem magna ac seria indagine adhibita cognovit a multis retro annis, sacrum illud caput in Flandriam fuisse delatum. *Hæc Raissius. Brachium vero ejusdem gloriosi Apostoli, Leodii in monasterio S. Jacobi asservatur, eo delatum anno 1056, ut Ægidius Aurea vallis Monachus testatur in Theotwino apud Chapevillium tomo 2, cap. 5 et 6, de quo nos xii Maii.*

Veritas a Philippo comite examinata

5 *Hoc vero die memoria agitur relationis capituli, cum Aeria iterum est Atrebatum ad S. Vedasti monasterium deportatum. Qua de translatione ista scribit Ferrucius Loerius in Chronico Belgico: Anno 1174 Philippus Princeps caput B. Jacobi Apostoli, Joannis Evangelistæ fratris, quod Ariensi B. Petri basilicæ, novis operis instaurate, donandi studio, Vedastinis abstulerat, atque toto sexennio constanter vendicarat; tandem Alexandri Romani Pontificis monitis, et Henrici Remorum Archiepiscopi, variorumque Principum cohortationibus precibusque expugnatus, priori restituit loco.*

Idem eas reliquias auferri, dein restituit

6 Non deerat partibus suis Abbas Martinus; qui etiam in hæc verba scripsit ad Principem: Philippo Flandriarum Comiti, Illustri et magnifico viro, Martinus Ecclesiæ B. Vedasti indignus Minister, et Capitulum B. Vedasti, dignos agere penitentiam fructus. Venerabilem Abbatem S. Amandi et quosdam potentes in consiliis vestris, nobis a latere vestro direxistis, obsecrantes ex parte vestra, ut injuriam, quam Deo et Ecclesiæ nostræ irrogastis, patienter ferremus, nullamque super hoc querelam vel in Domini Papæ

Martini Abbatis Vedastini ad eum littera

vel in Domini Archiepiscopi Curia faceremus; insuper et quod ecclesie nostrae non tam rationis instinctu, quam potestatis violentia rapuistis, vobis concederemus. Et injuriam quidem quam patienter tulerimus, satis vobis notum est, quomodo scilicet sine illa Ecclesiastica censura reclamatione, Clementiae vestrae bonitatem expectaverimus. Sed et nunc quoque, sicut haecenus, quamvis cum multa animorum gravitate et molestia. Nobilitatis vestrae respectum ad tempus sustinuerimus. Et insuper ut vos Deus de expeditione, quam aggressurus estis, summum et incolumem, humilitatis hostibus, cum triumphum gloria redeat, et ad honorem sanctae Ecclesiae cor vobis penitens indulgeat, orabimus. Porro enimdem thesaurum vobis concedere, nostrae facultatis non est, utpote qui Deo et S. Vedasto, magnifica Regum liberalitate collatus est. Si igitur eas reliquias alii Ecclesiae conferre, vel de ipsis Ecclesiam, quasi sub obtentu religionis, instaurare disponitis, neque inter nos et vos, neque inter nos et Ecclesiam, quae eas contra Deum detentura est, pacem ullam illo pacto futuram, certissime et indubitanter sciatis. Spiritus consilii vobiscum.

Eas reliquias illi tradere recusat Abbas.

Hoc die referuntur Atributum.

Pars Comitatus, ab eo verius Ecclesiae.

Miracula in ea translatione facta

A quo scripta.

7 Porro relatum est sacrum hoc pignus in B. Vedasti monasterium in Nonas Januarii, recte in Octava B. Joannis Evangelistae. Quod quidem ab B. Jacobi Majoris sit, an alterius, ipse Princeps Philippus perillustratis postmodum Hispaniis, fidei veritatis testimonium reddidit. Unde Martinum et ascetas, saltem sacri capitis sibi partem darent, magnopere rogavit; nec illi abnere. Itaque Arienses revisens mirifice affectus, illa isdem novo munere impertita, quam maximo in cultu habent, et aeque frequentibus venerantur votis. Martinus autem novum atque dignissimum vas jussit apparari, in quod Petrus tit. S. Chrysogoni Presbyter Cardinalis, Alexandri Papa in Galliis a latere Legatus, Frumoldo Atribatensi Episcopo, et Eustathio Montis Eligiani Abbate, cum innumera omnium Ordinum multitudine, praesentibus, xii Kal. Maii, in Octavis Paschae, sacras reliquias pietissime transposuit.

8 Prodigia quae Translationem (cui Philippus Princeps interfuit) et comitata et subsequuta sunt, plurimaeque in vetustis adyti Vedastini codicibus leguntur, quae hic producere nil necesse. Haecenus ex perantiquo libro ms. qui magna cura inter ejus Canonii monumenta praestantiora asservatur; ex quo proluxis hoc nomine hausi, quod Tholotes in Galliis sacrum hoc pignus se habere praedicat.

9 *Miracula hic a Lorrio praetermissa ex veteri ms. Vedastini canonii mihi transmisit Joannes Vallon noster, vir humanissimus, quae hic habes. Auctor fuit ascetas quispiam Vedastinus, qui iis vixit temporibus, ut ex primo et tertio patet miracula.*

MIRACULA

Quae contigerunt in relatione capitis S. Jacobi Apostoli ex Aria ad monasterium S. Vedasti.

De quodam puero.

Paralyticus sanatur.

Mulieris cujusdam parvulus filius morbo paralytico, membris omnibus in globum collectis dirigit; sed cum mater mærens et clamans, universa prosequente vicinia, S. Michaeleni, ubi adhuc sanctuarium servabatur, adisset, et in ipsis foribus ecclesiae, Dei et S. Jacobi patrocinium lacrymabiliter inelamasset; repente puer convalevit. Quod miraculum meritis beati Apostoli gestum esse nemo ambigat, cum apud Deum et Sanctos ejus magna fides mulieris id obtinuerit, et parvulorum innocentia, qualium est regnum caelorum, in conspectu Domini plurimum possit. Puerum postea in ecclesia nostra frequenter

vidimus, et multos eum quasi testem et materiam mirraeni amplectentes atque deosculantes aspeximus.

Ex vasis Auct.

De Frumaldo Episcopo.

Frumaldus * Canonius S. Mariae Atribatensis, et Ostrevandensis Archidiaconus, postea Episcopus, vir magne gravitatis et prudentiae, in lectum aegritudinis lapsus est, et in tantum vexatus ut de vita desperaret. Cui cum aqua, in qua caput S. Jacobi fuerat intinctum, propinaretur, eamque hausisset, melius habuit, et per paucos dies recepta ad integrum sanitate, se beati Apostoli meritis convalescere nobis praesentibus asseruit, eique voxit votum, quod cum omni vita sua tenere vidimus.

Eger convalescit.

Cl. Rob. Frumaldus, ex cod. Thua. aliis Frumoldus.

Visio Abbatissae S. Vindiciani de Monte Sancti Eligii.

Eustachius Abbas S. Vindiciani de Monte S. Eligii, vir potens in scripturis et arte medicinae, ea die, qua receptum est sanctuarium, invitatus ad nos veniebat; et juxta aquas de Anapiano agens iter, super ecclesiam S. Michaelis mira claritatis lucem radiare intuens, suis Canonice ostendit. Quod cum nobis restitisset, ipsam horam fuisse comperimus, quo nostri Seniores Abbati in ecclesiam S. Michaelis venerant obviam, et sanctis reliquiis ad nos delatari de eadem ecclesia reverenter emiserant. Mirati sumt super hoc universi; maxime enim sol summum jubar adeo mortalius inviderit, ut tota die illa nebulis capigantibus sepulta, nullum radiorum ejus in aere apparuerit vestigium. Ubi illud etiam in magna admiratione est habitum, quod secundum preces et vota multorum, illa die, quasi in obsequium processuri populi, a mane usque ad horam decimam insolito geli terrae facies dirigit; cum et ante et postea per totam illam hyemem vel nullum vel rarissimum gelu senserimus, et hyemale tempus ita praeter morem a naturalis frigoris jure depropriatum nunquam experti fuimus.

Lumen supra templum ubi erat reliquiae.

Gelu divinitus immissum.

Visio matronae.

Matrona quaedam manens in Castello S. Vedasti, ante circiter octo dies quam illa reddendi capitis fieret mentio, somnium vidit quod Ecclesiae nostrae et totius civitatis bonum nude et aperte portendebat. Vidit scilicet monasterium S. Vedasti suis ex integro decoratum insignibus, Dominum Abbatem in sublimi loco assistentem, et columnam eximii splendoris, quam tenebat in manibus, populis ostendentem. Quae omnia postmodum ex asse compleri vidimus, ecclesiam ornari, structuram ligneam ante altare sanctae Crucis erigi, et super ipsam praecone vehementer intonante relatum caput populo praesentari. His igitur atque aliis, quae studio brevittatis omittimus, miraculorum testimonium, honori atque reverentiae sancti capitis populorum assuevit devotio; et ex illa die jam celebri concursu et oblationum copiis caput honorari.

Relatio haec eventura praestenditur.

Fuit concursus ad reliquias.

14 Eodem quoque anno, quo praedictus nobilis Comes Flandriarum ipsum venerabile caput B. Jacobi restituit, ad Hispanias orationis gratia et ipsius capitis veritatem inquirendi desiderio accensus, S. Jacobum adivit. Qui eo adveniens capitis explorator curiosius inquirere, an ibi sacratissimum ejusdem caput haberetur; quatenus, an apud nos, an illic verissime haberetur, certior redderetur. Facta inquisitione, quoddam argenteum ei allatum est, in quo a quibusdam esse dicebatur caput, non ipsius Jacobi fratris Joannis, sed Jacobi Minoris ibi repositum relabatur. Verum cum Comes illud sibi aperiri summo opere postulasset, nec ullo modo impetrare potisset; a senioribus quibusdam omnino illic non haberi, sed

Comes Flandriae ita in Hispanias.

De veritate hanc reliquiarum inquirat.

sed

EX VARIIS
AUCT.

sed olim in Flandriam translatum fuisse, ipsi intima-
tum est. Quod audiens cum gaudio repatriavit, et in
ipsa nocte festivitatis B. Jacobi Atrebatum veniens,
nos super his certiores et alacriores reddidit.

*Theca pre-
tiosa incli-
dantur 20
April. 1473.*

15 Non negligens itaque Venerabilis Abbas, ad
honorem Dei, qui tanto thesauro ejus honoravit
tempora, larga manu et liberalibus expensis vas insi-
gne jussit fabricari, in quod non multo post reliquias
illas Dominus Petrus tituli S. Chrysogoni Presbyter
Cardinalis, qui illo tempore a latere Domini Papae
Alexandri in Gallias destinatus, in regno Francorum
Apostolica legatione fungebatur, praesente et inspi-
ciente immensi populorum multitudine, adstante

etiam Firmollo Atrebatensi Episcopo, qui illic ab
Abbate vocatus aderat, xii Kal. Maii in Octavis Pa-
schae solemniter et devote reposuit, et data omnibus
benedictione et peccatorum indulgentia, eas in ecle-
sia S. Vedasti perpetuo honorandas Apostolica au-
toritate firmavit. Ubi usque in hodiernum diem multi
potenti fidei et alacri devotione beati Apostoli me-
morum adeunt, et ipsius meritis per sancti Spiritus
gratiam peccatorum remissionem accipiunt; prae-
stante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et
eodem Spiritu sancto vivit et regnat per omnia sae-
cula saeculorum. Amen.

DE S. DANIELE MARTYRE PATAVII.

III JAN

Martyrologium Romanum et Molanus in *Addit. ad Usuard.* Patavii S. Danielis Martyris: *estque haec Laurentius dies, ut in Notis docet Baronius ex tabulis Ecclesiae Patavinae. Ejusdem meminere Maurolycus, Martyrologium Germanicum, Usuardi editio Coloniae. anni 1521.*

*S. Danielis
martyrium, et
inventio.*

2 *Galesinius*: Patavii, S. Danielis Levitae et Mar-
tyris Inventio. Is enim S. Prodoceimi Episcopi Dia-
conus, cum Christianam fidem constantissime palam
praedicaret, ab urbis Praefecto comprehensus, inter
lapideam et ligneam tabulam clavis confossus, mar-
tyrio coronatur. Illius corpus diu occultum, Ulderichi
ejusdem urbis Episcopi precibus, admirabiliter multis
post illius martyriam annis, hoc ipso die inventum
est, summa Cleri et populi celebritate. *Eadem fere
habet Ghinius.*

*Ulderichus Epi-
scopus Patavi-
um.*

3 *Ulderichus ille, anno MLXIV, creatus Patavinus Epi-
scopus memoratur. Historiam Inventionis S. Danielis
damus ex Agonibus Martyrum: atiamque mortis atque
inventionis ex Bernardino Scardeone, cujus compen-
dium extat apud Ferrarium in Catalogo Sanctorum Ita-
liae. Episcoporum Patavinorum extat apud Claudium
Robertum catalogus: nullum tamen Joannem exhibet,
qui circa annum DCLXVII vixerit. Agit de S. Daniele
et Petrus de Natalibus lib. 2, cap. 40.*

INVENTIO S. DANIELIS

ex Agonibus Martyrum excusis.

*S. Daniel Pa-
tavi passus.*

Daniel Levita martyrium passus est in urbe Pata-
vina; verum quo tempore, et a quibus ignotum est.
Sic tamen passio ejus martyriique modus cognitus
est. Nam ipse se revelans cuidam oculis capto in
Tuscia dixit illi: Si vis videndi gratiam obtinere,
vaide, pete Patavinum, et Danielis Martyris implora
opem, ad memoriam sepulturae ejus; ubi et invoca
Domini nostri Jesu Christi misericordiam, et ipse te
illuminabit. Quo audito, caecus procuravit se in ur-
bem Patavinam deduci. Erat enim annus Domini
septingentesimus sexagesimus septimus. Quo in tem-
pore et urbs illa et in ea multa loca sancta variis
tumultibus et incursibus Barbarorum vastata fuerant.

*Caeco in Tu-
sciam apparet*

*Patavina a
Barbaris va-
station.*

5 Veniens itaque caecus, per omnia templa, orato-
ria, et etiam ruinas locorum sanctorum, diligenter
inquiri, ubinam corpus beati Martyris Christi Dani-
elis requiesceret. At nullus inventus est qui illi
quidquam indicare posset. Unde ipse effectus admo-
dum tristis, se illud putabat: orabat tamen Do-
minum per omnia devotionis loca, ut ejus misericordia

sibi subveniret, et si usquam in ea urbe Daniel Mar-
tyr ejus quiesceret, preces ejus exaudiret, ut ipse
visum reciperet.

6 Cum igitur id per dies complures faceret, et semel
orandi causa, sacras divae Virginis et Martyris
Justinae subiisset aedes, quo in loco Daniel Martyr
conditus fuerat, (id quod tunc omnibus incolis igno-
tum erat) se illi Martyr iterum revelavit, dicens: Hic
ora, nam hic jacet Danielis Martyris corpus, quem
ut visum recipias requirere jussus es. Oravit ergo
eo in loco caecus; et visum recepit.

*Herum caeco
apparet In-
niel.*

7 Quo facto, ipse et sui duces gratias magnifice
Christo et Martyri agentes, adeunt illic Joannem
Episcopum, sanctum virum, qui illo in tempore loco
praerat, et indicant omnia, quae beneficio Martyris
fecerat Christus caeco, qui illuc ex Tuscia advenerat,
et quomodo ad memoriam Danielis Martyris orans,
visum receperat. Convocato itaque Clero, sociatus
Episcopus, secum duceus caecum, sed jam gratia
Christi videntem, tendit in sacrae virginis Justinae
templum. Cui ingresso ostendit is qui fuerat caecus
orationis locum, ubi et beneficium visus receperat.
Jussit ergo Episcopus circumfodi terram, et aperiri
locum, et invenit instar sepulcri tabulatum lapideum,
longis clavis in summo eminentibus per infima con-
fixum; quod levare jussit: ubi autem levatum est,
vidit in imo aliud tabulatum, quod acies illorum im-
manium clavorum penetrabant, et juxta breve quod-
dam scriptum: Hic corpus DANIELIS LEVITAE, pro con-
fessione nominis Domini nostri Jesu Christi sic passi,
requiescit. Jussit ergo venerabilis Pontifex tabulata
aperiri; et reperit corpus Martyris per medullium
capitis, per cerebrum, per pectoris medium, per pec-
tinem, et per cetera corporis membra horribilibus
illis clavis transfixum; sanguinemque adeo recentem,
ac si modo illum glorioso martyrio in odorem snavi-
tatis fudisset. Neque teter cadaveris odor offende-
bat assistentium praesentiam, quia Dominus martyrem
suum a corruptione praeservaverat. Ex quo intellexe-
runt Pontifex et viri sancti ac religiosi qui assiste-
bant, martyrii Danielis pro nomine Jesu Salvatoris
passi modum.

*Caecus visum
recepit.*

*Reperitur
corpus S. Da-
nielis.*

8 Levatum igitur corpus, et pretiosis velaminibus
adornatum, Episcopus, sancti viri, universus Clerus,
et populus innumerus cum canticis et hymnis intule-
runt in majorem ecclesiam sub nomine Dei genitricis
Mariae fundatam anno, qui dictus est, septingen-
tesimo sexagesimo septimo. Ubi Christus interven-
tu sui Martyris virtutes fecit et signa: cui cum
Patre et Spiritu sancto honor et gloria in saecula.
Amen.

*Defertur coe-
pus ad tem-
plum B. Vir-
ginis*

**DE EODEM S. DANIELE
EX BERNARDINO SCARDEONIO.**

S. Danielis patrii generis, martyrium anno 168

Daniel Martyr B. Prosdocimi Episcopi Levita, Patavii, licet Hebraea natus familia, cum constantissime Christianam fidem populum palam publicaeque doceret, ab urbis Praefecto comprehensus, inter lapideam et ligneam tabulas clavis ferreis confossus, hoc genere martyrii, inter caelestes reliquos meruit habere triumphum, anno salutis CLXVII.

Circa annum 1663 caeco cuidam apparuit

10 Hujus autem corpus aliquandiu fuit hominibus ignotum. Sed cum Uderichus Episcopus Patavinus piis orationibus instaret, ut omnipotens Deus gregem suum et universum populum Patavinum in vera Christi fide, et Catholica religione constantius roboraret, quod interventibus Sanctorum precibus facile consequi posse sperabat; accidit anno salutis MXXIV, ut caeco cuidam in Hethymia per quietem juvenis quidam Levitico habitu indutus appareret, visum sibi pro mercede promittens, si Patavium pergat et in basilica D. Justinæ corpus B. Danielis Martyris investiget, humi, haud procul ab ara D. Prosdocimi conditum. Is ergo tanta mercede allectus, et de pollicitis nihil diffidens, Patavium statim contendit, et monasterium D. Justinæ ingreditur, remque omnem monachis exponit; rogatque ut per eos sibi licent ea nocte in templo in orationibus pernoctare.

11 Annuentibus illis, nocte inter orandum per visum ostensus est ei locus, ubi quaesitus thesaurus defossus latebat. Quare mox ubi illuxit, Episcopus accersitur, et populus convocatur, caecus locum assignat, et fossoribus praest. Quid multis? humo nondum penitus effossa, parvo labore repertum ac cognitum est, quod homines diu ante latuerat. Ibi namque Martyris corpus constrictum inter duas tabulas; ligneam et marmoream, suavissime, et ultra quam cogitari possit mirifice redolens invenitur. Quo facto extemplo caeco visus redditur; et omnium ordinum homines, qui tunc forte aderant, miro stupore replentur, laudantes, et benedicentes Deum. Interim

Corpus reperitur, caecus visum recipit.

vero tantæ et tam novæ rei fama per totam civitatem diffusa, undique confluit, et innumera miracula fiunt, et ita hinc precibus, hinc lacrymis, hinc gaudio tota civitas agitur. Locus autem subterraneus in hunc diem integer est, in quo venerabile illud corpus tam diu latuerat.

EX VARIO ACCT.

Visitur adhuc locus.

Transferretur corpus ad aedem cathedrali.

12 Episcopus autem Bernardus postea cupiens his sanctis reliquiis exonare aedem suam cathedrali, egit cum monachis, ut corpus illud eo transferendam concederent, et ne ingratus cuiquam videri posset, in præmium tam pretiosi muneris amplissima ruris signarii prope urbem prædia Abbatia remisit, quæ pridem ei ex paterna (ut dicitur) hereditate contigerant.

13 Interim vero non minus mirabile dictu accidit. Cum enim jam sacratissimi corporis Translatio fieret, non sine densa concurrentis undique populi multitudine, illico ubi intra mœnia primum receptum est, sistunt ex onere supra modum pressi et defatigati portantes. Hinc nec vis ulla, nec artes quantumvis ingeniosissimæ reliquum itineris perficere valent. Quocirca Episcopus cum universo populo tali facto perterritus: nuncupatis suppliciter votis de construendo ibidem templo sub titulo S. Danielis, statim progressus, antea nescio quo modo inhibitus, facilis datur: nec ullum amplius obstitit impedimentum, quo minus in templum cathedrali corpus illud, tanto miraculo repertum, deportaretur: ubi ad hoc usque tempus feliciter quiescit.

Templi edificandi rotum.

14 Celebratur autem hujus Inventio in Nonas Januarii: Translatio vero facta ad novam Capellam MXXCV, fit tertia Dominica Maii. Jacet nunc in arca marmorea, ubi informibus notis insculptum est hoc epitaphium:

Inventio 3 Januar Translatio 3 Dominica Mai.

HIC REQUESKIT MARTYR DANIEL LEVITA.

15 *Hactenus Scardeonius lib. 2, class. 6, qui ejusdem Sancti meminit lib. 2, class. 5, cap. 1. Capite vero 32, testatur extra mœnia Patavina collem amicum existere S. Danielis, in eoque egregium monasterium exedificatum Canonico-rum Regularium.*

Collis S. Danielis NOT. 62

IV JANUARIII.

SANCTI QUI PRID. NON. JANUAR. COLUNTUR.

OCTAVA SS. INNOCENTIIUM.

S. Titus Episcopus, Cretensium Aposto-
lus.
S. Celsus, Episcopus Trevirensis.
S. Mavilus Martyr, Adruineti in Africa.
S. Aquilius
S. Geminus
S. Eugentus
S. Marcianus
S. Quinctus
S. Theodotus
S. Tryphon
S. Neopiste Virgo Martyr.
S. Aedus Episcopus.

NOT. 63.

S. Hermes
S. Aggeus
S. Caius
S. Priscus Presbyter
S. Priscillianus Diaconus
S. Benedieta
S. Dafrosa, vidua Martyr, Romæ.
S. Gregorius Episcopus Lingonensis.
S. Pharaïldis, virgo vidua, in Belgio.
S. Rigobertus, Archiepiscopus Remensis.
S. Theoctistus, Abbas in Sicilia.
S. Libentius, Archiepiscopus Bremensis.
B. Rogerius Abb. Ellantii Ord. Cisterciensis.
B. Angela de Fulgino, vidua.

NOT. 64.

NOT. 65.

PRÆTERMISSI VEL IN ALIUM DIEM REJECTI.

S. Martina virgo Martyr. *Breviarium Quignonii, alia- que. De ea egimus* 1 Janu-
S. Theopemptus Episc. { Martyres. *Galesin. Ferrar.*
S. Theonas { *De his egimus* 11 Janu.
S. Zosimus { Martyres. *Menæa, Ferrar. Nos*
S. Athanasius { *supra* 11 Janu-
S. Petrus Balsamus. *Hraban. Nothker. ms. monasterii*
S. Maximini. *De eo supra* 11 Janu-
S. Theogenes Martyr. *Hraban. Nothker. Maurolyc.*
ms. *monasterii S. Maximini. Supra* 11 Janu-
S. Croniacus sive Cronanus Confessor in Scotia.
Martyrolog. Anglican. et David Camerar. Dubito
tamen an ad hunc diem pertineat, et differo donec
certius quid reperiam.
Vigianus monachus Cluniacensis et in Scotia Episco-
pus refertur a Ferrario. *Sed eum omitto, donec cer-*
tius quid mihi de eo constet.
Dedicatio Ecclesiæ Casalensis in Luguria. *Ferrarius*
in gener. catal. Sanctorum.
David Bangorensis in Anglia Episcopus, refertur a
Ferrario hoc die, ut Sanctus, a Davide Camerario
xxvi Martii. *Neminem alium legi qui Sanctum ap-*
pellet. Dicitur Henrico V. Imperatori a confessioni-
bis fuisse.
Cisinandus S. Bernardi discipulus, ab eo in Occiden-
tales Hispaniæ partes, aut Lusitaniam missus, cele-
bratur ut Beatus ab Chrysostomo Henriquez hoc die
in Menologio Cisterciensi. *Omitto dum mihi constet*
an colatur.
Elisabeth virgo, pietate et patientia celebris, circa an-
num m̄lxx, excessit e vita in monasterio Vallis rusa-
rum, sive Rosendalensi. Ordinis Cisterciensis, juxta
Mochliniam; quam refert Arnoldus Ruissius hoc die
in Auctario ad Nates Sanctorum Belgii Joannis
Molani, et Chrysostomus Henriquez in Menologio
Cisterciensi.
S. Syncretica vel Eneletica Virgo. *Græcarum Meno-*
*log. et Menæa. At Romæ. Martyrolog. v Janu-
S. Apollinaris sive Apollinaria Syncretica. Menæa.*
Nos v Janu-
S. Lucianus Bellovacensium Apostolus, et Martyr.
Hrabanus, Nothkerus, ms. monasterii S. Maximini.
De eo viii Janu-
S. Bertwaldus Archiepiscopus Cantuariensis. ms.
Kalendar. SS. Ord. S. Benedicti. Nos ix Janu-
B. Hrabanus Magnentius Maurus Archiepiscopus
Moguntinus, refertur hoc die a Davide Camerario.
De eo agemus iv Febru-
B. Rogerius de Marchia Ordinis Minorum. *Molan.*
Galesin. At Ferrarius coli Tulerti scribit v Martii.
S. Agontius sive Abundius, Mausonarius ecclesiæ
S. Petri Romæ. *Galesin. Ferrar. sed Martyrolo-*
gium Romanum xiv April.
S. Theopompus { Martyres. *Nicomediæ. Usuardi edi-*
S. Synesius { *tio Colonien. ann. 1521. Marty-*
rolog. German. ms. Florar. sed
Martyrol. Roman. xxi Maii.
S. Ferrutius Martyr. *Beda ecclesiæ Martyrol. German-*
nicum, Molani prima editio, Galesinius et Ferrarius
addunt Romæ passum. Cum nihil de eo ejusve Actis
certi proferant, hic eum omitto.
De S. Ferrutione sive Ferrutio Vesuntino Martyre
agemus xvi Junii.
De Moguntino xxviii Octobr.
SS. lxxii, Christi discipulorum agunt Græci hoc die
commemorationem. *De singulis, quos quidem agnoscit*
Ecclesia, agetur variis diebus; de omnibus simul
xv Julii.
S. Fausta Virgo colitur hodie Bituricis; ut habent
Maurolyc. Galesin. Ferrar. ms. Florar. Martyro-
logium Germanic. Usuardi editio ann. 1490 et 1521.
Mihi ignota est. De alia Fausta Virgine Martyre,
Cyzici passa, agemus xx Septemb.
S. Petrus Episcopus Damascenus Martyr, *Galesin.*
de eo Martyrol. Roman. iv Octobr.

NOT. 66.

NOT. 67.

OCTAVA

OCTAVA SS. INNOCENTII.

IV JAN

Celebratur Sanctorum Innocentium Martyrum Octava in Martyrologia Romano, Notkeri, Bellini, Maurolyei, Molani, Germanici, Galesinii; Usuardi editione Lubecensi an. 1473 et Martiniensi an. 1521 et plerisque aliis excusis et mss. Martyrologiis. Franciscus Quignonius Cardinalis in Brevia-

rio suo Pauli III auctoritate anno MDCXXXV, edito hanc Octavam expunxerat, substitueratque S. Martinæ Virginis et Martyris festum simplex. Restituit deinde Octavam; quam duplicem esse sanxit Pius V, additis Lectionibus. Vide Bartholomæum Gavantium Comment. in Rubr. Breviar. sect. 6, cap. 6.

DE S. TITO EPISCOPO
CRETENSII APOSTOLO.CIRCA
AN. CHR. CV.

IV JAN

Sanctum Titum omnia hac die memorant Latino-rum Martyrologia, cum Romano, in quo Prædicatione fuit insignis adjutor et interpres. Unde 2 Corinth. 2, vers. 13, Paulus Titum fratrem suum vocat. Fuit enim Titus insignis morum innocentia ac sanctimonia præditus, adeoque tota vita virginitatem coluit et servavit, ut docet S. Ignatius epistola ad Philadelph. Hinc a Paulo creatus est Archiepiscopus Crete, aliarumque vicinarum insularum : quin et in Dalmatiam a Paulo missus, ibidem prædicavit; ut patet 2 Timoth. 4, vers. 10. Ac tandem multis Ecclesiis erectis et fundatis, in Cretam reversus, sancte mortuus est, anno ætatis 94, ibidemque sepultus. Hæc Cornelius.

2 Ejus sæpe meminit Paulus, ad quem et epistolam scripsit Nicopoli in Epiro; in quam qui Commentarios scripsere Patres et Doctores, plurimam Titum laudem congestere : unum profero Cornelium Cornelii a Lapide nostrum. Titus, inquit, utroque parente Gentilis et Grævus, adeoque, si credimus Chrysostomo hic homilia 1, Corintho oriundus fuit. Unde et identidem Titum nominat Apostolus scribens secundo ad Corinthios, eoque apud eos quasi populares suos administratio nsus fuit, ad colligendas elemosynas, aliasque res Ecclesiasticas. Hic Titus a Paulo conversus ad Christum et baptizatus, eidem adhæsit, ac in prædicatione fuit insignis adjutor et interpres. Unde 2 Corinth. 2, vers. 13, Paulus Titum fratrem suum vocat. Fuit enim Titus insignis morum innocentia ac sanctimonia præditus, adeoque tota vita virginitatem coluit et servavit, ut docet S. Ignatius epistola ad Philadelph. Hinc a Paulo creatus est Archiepiscopus Crete, aliarumque vicinarum insularum : quin et in Dalmatiam a Paulo missus, ibidem prædicavit; ut patet 2 Timoth. 4, vers. 10. Ac tandem multis Ecclesiis erectis et fundatis, in Cretam reversus, sancte mortuus est, anno ætatis 94, ibidemque sepultus. Hæc Cornelius.

3 Titi meminit S. Ignatius ep. 3, ad Philadelphenses; Volaterranus lib. 19, Eusebius lib. 3, Historia Ecclesiast. cap. 4, auctor libelli de 72 discipulis, S. Isidorus Hispalensis lib. de vita et morte Sanctorum cap. 87, et alii. Agit et de eo Baronius ad annum Christi M.V. ita scribens : Interpres apud Apostolum Paulum factum esse munere Titum S. Hieronymus tradit scribens ad Hebræos; imo ejus officio adeo Paulum opus habuisse, ut absentia Titi non modicum detrimentum ejusdem prædicationi attulerit, idem ipse ad Corinthios scribens his verbis testatur : Cum venissem Troadem propter Evangelium Christi, et ostium mihi apertum esset in Domino, non habui requiem spiritui meo, eo quod non invenirem Titum fratrem meum : sed vale faciens eis, profectus sum in Macedoniam. Hæc non alia causa accidisse putavit Hieronymus, nisi quod sicut Petrus Marco, ita et Paulus Tito interpres : in cujus adventu se magnopere gavissimum esse testatur, cum ait : Sed qui consolatur humiles consolatus est nos Deus in adventu Titi. Quæ autem (inquit Hieronymus) fuit tanta consolatio, et quæ requies spiritui in præsentia Titi; quem quia non invenit, vale faciens eis profectus est in Macedoniam? Aliquoties diximus, Apostolum Paulum virum fuisse doctissimum, et eruditum ad pedes Gamalielis; cumque haberet scientiam Sanctorum scripturarum, et sermonis diversarumque linguarum gratiam possi-

deret, unde ipse gloriatur in Domino, et dicit : Gratiæ ago Deo meo, quod omnium vestrum linguas loquor; divinorum sensuum majestatem digno non poterat Græci eloquii explicare sermone. Habebat ergo Titum interpretem, sicut et B. Petrus Marcum, cujus Evangelium, ipso narrante, et illo scribente, compositum est. Hæc Hieronymus, atque ex eo Baronius.

EJUS VITA EX MENÆIS.

Græci XXV Augusti S. Titi aequi solemnitate, de qua Colitur a Græcis 25 Augusti. Item S. Titi Episcopi Gortynæ urbis Crete, discipuli S. Apostoli Pauli. Hic B. Titus annos 20, natus, venit ex Creta Hierosolymam, et usque ad Domini nostri Jesu Christi ascensionem expleto anno uno, decem alios annos illie permanens ordinatus est Apostolus. Prædicavit Evangelium annos decem et octo apud Cretam, et reliquis insulas annos sex, in patria vero. . . . Ex quibus xcv annorum colligitur numerus.

3 Finsius Menæa : S. Apostoli Titi Episcopi Gortynæ in Creta, discipuli S. Pauli Apostoli. B. Titus ex Myroli Cretennum Regis stirpe oriundus erat, quemadmodum testatur Zenas Juriconsultus, qui vitam ipsius perscripsit. Meminit Titi etiam S. Paulus. Titus ergo primos ætatis annos litteris profanus, qui apud Græcos in magna sunt admiratione, consecravit.

6 Vicennis jam, accipit e caelo vocem, quæ, Tite, inquit, hinc tibi emigrandum est, ut animam serves; parum enim tibi hæc eruditio Græca et profana proderit ad salutem. Cupiebat Titus hanc vocem denovo audire : norat enim etiam ex idolorum statuis subinde voces supersticiosas mitti. Itaque totum adhuc annum substitit. Tum jussus est per visum, Hebræorum volumen legere. Ergo cum Isaiam aperuisset, incidit in hanc sententiam : Innovamini ad me insule multe. Israel salvatur a Domino salutem sempiternam; et quæ sequuntur. Ergo proconsul Crete et avunculus S. Titi, cum audisset de Christi Domini salutari natiuitate et miraculis, quæ Hierosolymis et alibi patrabat; ex virorum primariorum consilio misit Titum Hierosolymam: hunc enim existimabant aptum fore, qui audiret et loqueretur cum Christo, et sibi renuntiaret, quæ audisset ipse. Titus ergo cum venisset Hierosolymam, et vidisset et adorasset Christum Dominum, mansit Hierosolymis, et miraculorum ejus spectator præsens factus, vidit etiam salutarem ejus passionem et sepulturam et resurrectionem, et divinam assumptionem, et Spiritus sancti in Apostolos adventum et descensum, crediditque, et centum viginti, et tribus millibus accensus est, qui ex prædicatione S. Petri Principis Apostolorum crediderunt in Christum.

7 Deinde consecratur Apostolus, et mittitur cum Paulo ad docendum et consecrandum alios, quos visum est Paulo : venitque cum illo Antiochiam, transitque Seleuciam, et Cyprum, et Salaminem, et Paphum, atque inde proficiscitur Pergem Pamphylia, et Antiochiam Pisidia, et Iconium ad Onesiphori domum

S Titus Pauli
interpres.

Semper virgo.

Vbi prædica-
vitTomi 3,
cp. 150. qu. 11
Paulo neces-
sarius 2.
2 Cor. 2. 12.

2 Cor. 7. 6

1 Cor. 14. 18.

Colitur a Græcis
25 Augusti.Ejus regium
genus.
Vita a Zena
IC. scripta.Sacras litteras
legit.
Isai. 41. 1.
juxta LXX in
vulgata In-
teceant ad me
insuleMittitur in
Judæam.Convertitur
ad fidem.Peregrinatur
cum Paulo.

EX VARIIS
AUCT.In Cretam
cum eo venit,
ac deinde Ro-
mam.Mortuus natus
annos 94

domum; deinde Lystram, et Derben: et ubique eum sancto Apostolo Paulo verbum Dei prædicavit. Rustilo ergo sororis marito jam alterum annum Cretæ Præsidentem agente, appulerunt in Cretam Paulus et Titus, ibique templum ædificaverunt: indeque digressi venerunt in Asiam, atque ex Asia peregrinatur eum illo Romanusque, quoad Paulus a Nerone sublatus est.

8 Inde reversus in Cretam, ibique Episcopis et Presbyteris ordinatis, vitæque ad Apostolorum normam peracta, in Domino quævit. Vixit ad annos quatuor et nonaginta. Erat enim viginti cum e Creta primum Hierosolymam profectus est, ibique annum usque ad ascensionem Christi in cælum, deinde decem alios ibidem mansit: tum delectus Apostolus a Principibus discipulorum Domini, absolvit in prædicatione Evangelii decem et octo. Rursus in Creta et aliis insulis annos sex, et in patria triginta novem exegit, ex quibus annis collectis numerus annorum nonaginta quatuor absolvitur.

EX PETRO DE NATALIB. ET ALIJS.

Eodem quoque xxv Augusti die cum refert Petrus de Natalibus lib. 7, cap. 108, hæcque ex Græcorum, ut apparet, monumentis de eo scribit: Titus discipulus B. Pauli Apostoli fuit, cui idem Apostolus speciale epistolam dirigit. Hujus vitam scripsit Zenas legisperitus, cujus idem Apostolus eadem epistola, tertio capite mentionem facit. Qui a Minoe Rege Cretæ generis duxit originem, in eadem insula nobilibus parentibus ortus. Desiderans autem Homeri et aliorum Philosophorum poemata, vacans circa illa, cum esset annorum 20, audivit de cælo sibi vocem illam psam, quod oportebat eum inde recedere, et animam suam salvare. Post hæc novem annis elapsis, jussum est sibi, quod liberum Isaac legeret ubi dicit: Renovamini a me insula multa: Israel servabitur a Domino æterna salute. Missus est itaque ab avunculo suo Proconsule Cretæ Hierosolymam, audire et videre de miraculis Jesu Christi. Qui abiens vidit passionem Christi, resurrectionem, atque ascensionem, et Spiritus sancti adventum in Apostolos. Sicque perfectam certitudinem de Christo assumens credidit, et annumeratus est cum 120 discipulis, in quos Spiritus sanctus corporaliter descendit.

10 Postquam autem ab Apostolis Episcopus consecratus est, missus est cum Paulo ad gentes prædicandas. Qui navigantes ad Cretam insulam, Christum prædicabant: quos Rutilius Titî cognatus deridebat. Interea vero Rutilii filius moritur, et a Paulo suscitatur: sicque Rutilius credens cum omni domo sua baptizatur. Paulus vero Titum Cretensem Episcopum ordinavit, ipsamque Cretam dimittens abiit. Post duos

annos Titus ad Paulum Romam accessit, cum quo et fuit usque ad interfectionem ejus a Nerone: corpusque ipsius una cum Linea Evangelista sepelivit.

11 Post hæc Titus ad Cretam devenit, ubi gratiose de fide Christi disputans, tandem cum increduli persistenter, oravit ad Dominum, statimque idolum Diane, quod colebant, cecidit et in pulverem redactum est, et mox crediderunt anime quingentæ in Christo, et baptizati sunt. Consecravit autem Titus Presbyteros et Diaconos, ipse vero metropoli præsidebat. Cum die quadam transiret ante palatium, quod Secundus Proconsul jussu Imperatoris in Jovis nomine construebat, maledixit illud: et statim opus funditus dissipatum est. Tunc Secundus venit ad Titum cum lacrymis rogans se indemnem ab opere conservari. Cui Titus imposuit ut opus in nomine minus Dei Christianorum inciperet, et sic opus perficere posset: quod et factum est. Completo vero opere Secundus cum filio suo baptizatus est.

12 Dum igitur B. Titus morti appropinquaret, vidit Angelos ad se missos: et respulit facies ejus sicut sol: qui spiritum suum et plebem sibi commissam Domino commendans in pace quævit, ætatis suæ anno 94, vii Kalend. Septembris: sepultusque est in metropoli Cretæ, ubi et quiescit miraculis coruscans. Hæcenus Petrus de Natalibus, quem sequuntur alij quidam Latinorum, et Titum hoc die venerantur.

13 De Tito hæc habet Dextri Chronicon anno cxxx. Titus, cognomen Justus, Episcopus factus, secutus primo S. Paulum, mox Eugenium, prædicat in Carpentania; ubi ejus memoria magnitudoque miraculorum celebratur. Is Titus converterat ad fidem Plinium juniorem ex Bithynia Pontoque redeuntem, in Creta insula, ubi jussu Trajani Jovi templum exererat. Nescimus qui putent in Sextilis ad Novocomum esse passum. Sitne Plinius Secundus a Tito conversus, non discepto. Non est saltem ille Secundus qui vii Augusti Comi colitur, quem constat ex Legione Thebera militum sub Mariniano subisse martyrium, ut alibi dicemus. Titus ut in Hispania dicatur prædicasse, facile patior: sed ad annum demum cxxx, cur ejus meminerit Dexter, non video.

14 Magni vero Dionysii Areopagita epistolam novam Tito Pontifici inscriptam, ad hæc ipsam Titum fuisse exarantam, omnino mihi persuadeo, quod et video Georgium Pachymeram sensisse. Petrus Halloix noster quæstione 3, in vitam S. Dionysii num. 6, ait a nemine contraverti.

15 Parro S. Titî venerandum caput integrum Candiæ Archiepiscopali Cretæ urbe asservatur, magnæque coremonia certis temporibus spectantium populo propavit. Estque sanctorum templum eidem sancto Apostolo dicatum; ut in peregrinatione sua Hierosolymitana, epistola attestat Nicolaus Christophorus Radsevilius.

Titî genus.

Egrotio.

* Imo unico,
ut habent
Meura.
Isa. 41. 1.

Converso.

Prædicat in
Creta. Rutilium
cognatum convertit.
Creatur Cretæ
Episcopus.GRÆCA
AN. CHR. CL.

IV JAN.

DE S. CELSO EPISCOPO TREVIRENSI.

Celsi, quatuor Trevirorum Episcopi hodie natalem, xxiii Februarii inventionem celebrari tradit Martyrologium Germanicum. Ejus præterea hoc die meminit Usuardi edito Colonienfis anno 1521. Mauralycus, ms. S. Marie Ultrajecti, ms. Floranion; sed in hoc Martyr, in alijs Confessor appellatur. Crætopolus Hygini Pape æqualem facit. Brouverus auster in Annalibus,

Auspicio, anno Christi cxi, ait successisse, Joannes Eren in Epitome gestorum Trevirorum, ait genere clarum fuisse, animo sublimem, ut nomini videlicet suo responderet. Editio Martyrologij Usuardi Coloniae, anni 1490. Treviris S. Celsi Episcopi et Confessoris Christi; qui in cimiterio S. Eucharii requiescit. xxiii Februarii de ejus Inventione agemus.

GRÆCA
AN. CHR.

IV JAN.

DE S. MAVILO MARTYRE ADRUMETI IN AFRICA.

Martyrologium Romanum: Adrumeti in Africa, Commemoratio S. Mavili Martyris: qui in persecutione Severi Imperatoris a Scapulasævisimo Præsidente damnatus ad bestias, martyrii coronam accepit. De hoc Tertullianus lib. ad Scapulam c. 3. Tibi quoque optamus admonitionem solam fuisse, quod cum Adru-

meticum Mavilum (quidam codices Mavilium, ut monet Panclius) ad bestias damnasset, et statim hæc vexatio subsecuta est, et nunc ex eadem causa interpellatio sanguinis: id est, ut Jacobus Panclius, et Joannes Ludovicus Lacrua noster, persecutio hoc principio excusatur. Ac magis mihi Baronii arridet explicatio, qui clades

Africa

Pantun sepul-

Multos con-

Secundi Pro-

Eum conver-

Visitatur ab
Angelis.
Resplendet ju-

Putatur in His-

Dionysii ad
cum epistolaEjus caput in
Creta

Africa: intuentus significari ait, quasi iis sanguis interpellaretur, repetereturque, injuste profusus a Præside.

Vide Baronium pluribus tom. 2, an. 203, num. 3 et seqq.

EX VARIIS

NOT. GR.

DE SANCTIS MARTYRIBUS AFRIS AQUILINO, GEMINO, EUGENTO, MARCIANO, QUINCTO, THEODOTO, TRYPHONE.

IV JAN.

Recenset hosce Sanctos athletas Martyrologium Romanum: Item in Africa præclarissimorum Martyrum Aquilini, Gemini, Eugenii, Marciani, Quincti, Theodoti, et Tryphonis. *Beda Usuardus, Ado, Notherus, MS. Florarium:* Apud Africanam præclarissimorum Martyrum Aquilini, Gemini, Eugenti, Marciani, Quincti, Theodoti, Triphonis, quorum gesta habentur. *Ita fere habent omnia Usuardi exemplaria MSS. et eccusa, Martyrol. MS. S. Hieronymi:* Prisdie Non. in Africa Aquilini, Gemini, Eugenti, Marciani, Quincti, Theodoti, Trifonis. *At nomina diversimode a variis expressa; nam Aquilius alibi Aquilius dicitur: Geminus, in MS. Societatis Jesu Antverpiæ Germanus: Eugentus, in Martyrol. Roman. et Usuardi editione Parisiensis an. 1536. Beda, Bellino, Eugenius; in MSS. Ultrajectensi, et S. Martini Turnac. Nothero, Petro de Natal. Eugentius; in MS. Centulensi Eugen-*

Horum SS. natalis.

nomina.

ius; a Wandelberto, qui eum solum recenset, Augentus: Tunc pridie Nonas Augusti festa recurrit.

Marcianus, in MS. Ultraject. Martinianns: Theodotus in MS. Soc. Jesu Antverp. Theodocius; apud Bellinum, Petrum de Natal. et in quibusdam MSS. Theodorus: Tryphon, apud Petrum Tryphonius.

2 *Petrus de Natalibus lib. 2, cap. 44, ait in Wandalica persecutione passos, citatque Adonem, qui id non habet. Petrum sequuntur Maurolycus, Galesinius, Martyrologium Germanicum. Quibus ut assentiatur, certum debent antiqui Scriptores testimonium præferre. Usuardi editio Coloniensis an. 1521, xxvi Januarii Tryphonem Martyrem refert: hinc sit, an alius, nolumus conjectare. Menæ Græcorum isthæc habent: Eadem die Sancti sex Martyres in pace finiunt. Dubitat Raderus noster, an non iidem sint qui in Africa passi. Quis divinet?*

atas.

DE S. ÆDUO EPISCOPO.

IV JANU.

Ædnum Episcopum, ceteris Martyrologiis, quæ eidem viderimus, ignotum, suggestit nobis MS. Martyrologium S. Hieronymi. Nihil præterea de eo comperimus. Nam esse Æduorum quempiam Antistitem,

ejus omissum sit proprium nomen, non est unde suspicemur. Neque alicujus Augustodunensis Episcopi in ullo Martyrologio sit hoc die mentio.

DE SANCTIS MARTYRIBUS BONONIENSIBUS HERMETE, AGGÆO, CAIO.

IV JANU.

Passi Bononia sunt pridie Nonas Januarii Hermes, Aggæus et Caius: de quibus Martyrologium Romanum: Bononiæ Sanctorum Hermetis, Aggæi, et Caii Martyrum; qui sub Maximiano Imperatore passi sunt. *Eorundem meminit Usuardus, Bellinus, Maurolycus, Galesinius, Martyrologium Germanicum, MS. SS. Florarium, Ferrarius in Catalogo SS. Italiae, Petrus de Natalibus lib. 11, cap. ultimo, num. 27. Baronius tom. 2, an. 303, num. 122, varia MSS. Martyrologia.*

SS. natalis,

locus martyru

2 *At Martyrologium S. Hieronymi: In Oriente, civitate Bononia, Hermetis, Aggæi, Caii. MS. itidem perantiquum monasterii S. Martini Turnac. S. Hieronymi, Eusebii, Beda præferens nomina: In Oriente, Bononia civitate, Hermetis, Aggæi, Gagii. In Bononia habent quoque nonnulli excusi codices. MS. Martyrologium Usuardi Sororum regularium Lacus S. Mariae juxta Leidam, vernacula lingue: In civitate Balona, in Thracia, SS. Hermetis, Caii, Aggæi.*

3 *De his (nam Acta intercederant) ita breviter Carolus Sigonius lib. 4 de Episcopis Bononiensibus: Her-*

mes, Aggæus et Caius, pridie Nonas Januarii passi sunt: Proculus Kal. Junii; Vitalis et Agricola pridie Nonas Novembris. Atque ita dies eorum Ecclesia celebrat. Corpora eorum inscis Christianis inter sepulchra Judæorum fuere projecta. Monstrantur adhuc loca crucibus lapideis ad perennem rei memoriam insignita ubi singuli sacro martyrio esse dicuntur affecti.

sepultura.

4 *Meminit quoque horum trium sanctorum Martyrum Cherubinus Ghirardacius lib. 1 hist. Bouoniæ, ubi tradit eorum reliquias ab Eusebio Episcopo in arce sanctæ Crucis collocatas, ubi gemina hæc legitur inscriptio: MCCCIII. Hoc opus fieri fecit D. Munsus de Sabbatinis, ad honorem Dei et beatorum Martyrum Hermetis, Aggæi, et Caii, hic sepulchrum, et pro salute animæ suæ, et omnium suorum propinquorum. Altera: Memoria æternæ sanctorum Martyrum Hermetis, Aggæi, et Caii, gens Sabbatinorum fecit, dicavit. M. Antonius Sabbatinus de Pratis, gentilicii juris patronatus pietatis memor, ad em vestustate corruptam, cum omni cultu restituit, anno Salutis MDLXXX.*

taliqua

DE SANCTIS MARTYRIBUS ROMANIS PRISCO PRESBYTERO, PRISCILLIANO DIACONO ET BENEDICTA.

ANNO CCCLXII.

IV JAN.
Horum Acta intercederunt

Horum Martyrum Acta intercederunt, præter pauca, quæ in S. Pignarii et sociorum quilibuscunque Actis xxiv Martii recensentur: eorum tamen meminerunt cuncta Latinarum Martyrologia. *Vetus Romanorum: Romæ martyrum Prisci Presbyteri, et Priscilliani, et Benedictæ. Usuardus: Romæ Sanctorum Prisci Presbyteri, et Priscilliani Clerici, ac Benedictæ religiose (quædam MSS. gloriose) qui sub tempore Juliani Imperatoris gladio martyrium compleverunt.*

Eadem fere habent Beda, Ado, Notherus, Bellinus, Martyrol. Romanum, Maurolycus, Galesinius, MS. Florarium Sanctorum, Constantinus Ghinius in Natalibus Sanctorum Canonico-rum, Vincentius lib. 14, cap. 38. Petrus de Natalibus lib. 2, cap. 42. Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italiae, Colitur Carthage in Hispania v. Jan. S. Priscillianus M. officio duplici. Dubitat Ferrarius, an is sit qui hic Romæ passus dicitur.

Passi sub Juliano.

DE

DE SANCTA DAFROSA VIDUA ROMANA MARTYRE.

SUB JULIANO.
IV JAN.
S. Dafrose
natis,

Sancta Dafrosa S. Flaviani urbis Præfecti vidua, hoc die migravit ad cæthum. De ea Usuardus: Item Romæ S. Dafrose, uxoris Fabiani (legendum, Flaviani) Martyris, quæ post interfectionem ipsius primum relegata exilio; deinde a Præfeto Principe capite jussa est puniri. Eadem habent Martyrologium Rom. Bedæ, Ado, Notherus, Bellinus, Maurolycus, Galesinius; hic tamen fallitur, uti et Martyrolog. Germanicum, dum Decii jussu occisam scribit an. cclvi.

martyris,

2 Maurolycus alique Dafrosam vocant, quidam Afrosam, mendose. Meminit ejus Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italiæ; Petrus de Natalibus l. 2, c. 42, ut hic facile hallucinatur, quod eam existimet S. Fabiani Papæ, priusquam Pontificatum intraret, uxorem fuisse, et Decii jussu peremptam, cum integro post sæculo viveret.

seculi martyris

3 Acta S. Dafrose, Flaviani, Pigeniæ, Bibinæ et aliorum permixta sunt, et ejusmodi ut haud levi emendatione egent. Ea doctus xxiv Martii, quo die S. Pigeniæ colitur, licet in Actis xlv Februarii interfectus dicatur, quo die eum referunt quædam Martyrologia. Colitur S. Flavianus S. Dafrose maritus xxii Decembris; eorum filia S. Demetria xxi Junii; S. Bibiana ii Decemb.

4 Videntur hi omnes, et alii qui in eisdem Actis memorantur, sub Aproniano crudelissimo Urbis Præfeto, Juliani tempore, subisse martyrium. Et Dafrosa quidem post mariti sui mortem, fove primum cruciata, dein Fausto cuidam propinquo suo traditur: qui eam conatus inducere ut sibi nuberet, diisque sacrificaret, ipsemet ab ea imbutus fidei mysteriis, a Joanne Presbytero (qui xxiii Junii colitur) baptizatus, feliciter in ipsius tyranni conspectu extinctus est. Corpus ejus canibus expositum, Dafrosa noctu sepelivit. Dein in somnis a viro suo Flaviano evocata, post quinque dies orans expiravit.

mors,

5 Antonius Quintanaduenus lib. de SS. Hispanensibus tradit S. Dafrosam ac Flavianum Hispani natos, inde Romam cum filiabus migrasse. Nititur præcipue Juliani Petri testimonio, qui in Chronico uu. 163, ita scribit: S. Bibiana S. Flaviani Hispanensis Hispani filia, cum patre Romam petiit, ibique martyrium patitur patienter cum matre et sororibus. Quanta sit illius Chronici auctoritas, nondum discussimus. Unicam Bibianæ sororem Demetriam omnes numerant; plures hic auctor videtur statuere.

patriæ.

DE S. NEOPHYTA VIRG. ET MART.

IV JAN

S. Neophyte
martyris,

nomen,

Acta,

reliquæ in
cænobio Lumburgi.

a Conrado
Imp. fundato,

a S. Poppone
edificato.

Sanctæ Virginis Neophytæ nomen in fustos suos olim retulerat Rosvergildus noster, nullo adscripto die: Neophyta V. et M. in monasterio Limpurgensi. Carthusiani Colonenses in auctario ad Usuardum, iv Januarii ista habent: Item Neophytæ Virginis et Martyris. Memoratur Neopistis quædam a Bavonio in Notis ad Martyrol. Rom. 28 Octob. in Cyrilla: Cyrille Memmie, Juliana, Neopistis, ac Sophiæ Virginum ac Martyrum corpora transtulit Sergius junior in Titulum Equitii, ut vetus inscriptio marmoris incisa illic posita testatur. Verum ad quem diem illa Neopistis, quam Anastasius Bibliothecarius Theopisten vocat, sit referenda; an Neophyta sit, de qua hic agimus nos latet. Alioquin idem fere significant Neopistis, quæ recens fidem suscepit; et Neophyta, recens insita, vel noviter genita, sive quæ receniter ad fidem accessit.

2 Cujus vero extiterit S. Neophyta, aut quo tempore viveret, haud satis nobis compertum. Vitam ejus RR. DD. Canonici regulares monasterii Bodecensis in diocesi Paderbornensi, e præstantissimis suis MSS. codicibus summa humanitate Joanni Gamansio nostro communicaverunt. Insunt tamen in ea nonnulla quæ correctionem requirant. Nam quod dicitur mater sanctæ Virginis soror fuisse S. Osualdi Regis et Martyris, repugnat Anglicanorum rerum scriptoribus. Ut id demus, cui illa et ubi nupta orto e stirpe judaica? at cetera omittamus. Erit fortasse qui menda hæc, alicunde affusa hæc, expuret.

3 Ceterum Lumburgi cænobii (ad quod translata a Conrado Salico Imp. S. Henrici successore reliqua S. Neophytæ dicuntur) originem ita describit Hermannus Contractus ad an. 1034. Conradus ex castro suo Limpurgo, inter Nemetes et Vangiones sito, monasterium fecit, quod in honorem sanctæ Crucis et D. Joannis Evangelistæ dedicari jussit. Idem ex Hermanno Johannes Cuspinianus, Christophorus Brauerus noster, alique recentiores commemorant. Plenus qui tum vivebat Everhelms in vita S. Popponis xxv Januarii cap. 9, nu. 37, cum narrasset Episcopatum Argentinensem Popponi a Conrado oblatum, ingeniose ab eo declinatam; subdit, Cæsarem quæcumque abbatibus rectoribus essent viduata, eas illi committere certatim studuisse: Et primo Lintburg, inquit, in Vosago situm, quod hæreditaria forte sibi jam olim in manus vene-

rat, probabilium cum astipulatione testium beato viro legaverat, et pro struendo inibi in honorem S. Joannis Evangelistæ cænobio preces intenderat. Qui ex regaliâ precum edicto, eundem locum, ferarum jam tunc cubile, multo cum labore excolens, servorum Dei conventiculis habitacula non vilia extruxit, et Christi jugum leve sub monastica institutione ipsis injectit, tum Joannem nepotem suum tam illi loco, quam apud S. Maximinum Treverensibus præfedit.

4 Quod apud Eysengreiniûm in historia Spirensi tradit quidam ideo Conradum ex castro suo Limpurg magnificum cænobium maxime sumptibus ac impensis construxisse, quod in eo nuper filiolum Conradum ex præcipitio quodam decidentem amiserat: fides esto penes auctorem, qui 500, post Conradum vixit annis. Ipse Eysengreiniûs Conradum scribit prope Spiram urbem in Limpurgica arce habitasse; qua auctore? Vir hoc tempore cænobii exstant vestigia.

VITA

ex MS. cænobii Bodecensis, descripta a
Joan. Gamansio Soc. Jesu.

Egregia Virgo et Martyr Christi Neophyta, secundum seculi dignitatem nobilis extitit et gloriosa, utpote regali progeniæ exorta; sed multum nobilior claruit laudabili morum compositione, et famosa virtutum opinione. Quæ jugiter nominis sui attendens proprietatem, sensuum maturitate teneram transgressa ætatem: quod continua sanctæ conversationis novitate probatur, quia noviter genita interpretatur. Cujus parentum nomina licet antiqua oblivio subtraxerit; vere tamen constat, quod ex nobilissimo a Israelitarum genere pater ejus originem duxerit, ita ut de eadem tribu et parentela qua Domini Christus processerit, ipse progenitus fuerit. Mater vero nihilominus soror germana b B. Oswaldi Regis et Martyris extiterit.

S. Neophyta
nobili genere
orta.

a

b

2 De quorum præclara stirpe hæc florida propagata excrevit; quibus et ipsa non minori cultu Christianæ religionis acquirari potuit, et ubere virginitatis et martyrii fructu fertili resplendit. Quæ dum in primæva ætate elegantî forma cœvulas suas omnes

putra et put,

expeditur in
conjugem.

omnes præceleret, et in conscientia gratiæ cælestis incremento de die in diem suberesceret; tyrannus quidam ex partibus Hispaniæ, non dispar ei ingenuitate, sed omnino dissimilis intentione, eandem sibi nuptiali lege conföderare concupivit, et ad hoc impetrandum fideles Legatos destinavit. Sed omnipotens Deus, cui complacuerunt tam merita parentum quam filiæ desiderium, longe aliam mentem illis contulit; et ipsi filiam suam immortalis sponso magis dedicare cuperent, et vota illius voluntati parentum concordarent, idque ad effectum perducere omnimodis optarent. Profecti vero legationem Domini sui parentibus puellæ retulerunt, et se cum gaudio reversuros esse, si tamen id propter quod venerant obtinissent, speraverunt. Sed spes illorum in contrarium versa est. Quare non parentes præberunt assensum, nec filia recipere voluit triste nuntium; asserentes, quod non alia contradictionis causa fuisset, nisi quod immortalem sponsum Regem Regum elegissent.

re cœsus nu-
bere:

3 Frustrato igitur labore, tristes reversi ad domum suam, retulerunt contradictionem parentum suorum, puellæ constantiam sui que repudium, dicentes, quid causæ intercesserit quod desiderii illius par effectus consequi non poterit. Hac ille relatione nimium permotus, impatientissime suam tulit repulsam, et honoris sui peritium incurere detrimendum, si de formosissima, quod diu conceptum, non impleret desiderium. Igitur superni Iudicis iram præ amoris magnitudine non expavit, sed hoc solum magni doloris remedium existinavit, ut perfecta Virgo, si aliquo modo fieri posset, violenter raperetur, et sic demum illius conjugio potiretur. Cum autem rumor pertulisset ad aures parentum, ab hoc cœpto irrevocabilem existere ejus animum; boni Pastoris custodiæ ovienlam suam devote commendarunt, et in monasterium quoddam sanctarum Virginum, in finitima civitate situm, in honore *c* S. Martini et beatorum Martyrum Fabiani et Sebastiani dedicatum, cælestibus disciplinis imbuendam tradiderunt. Ubi cum aliquamdiu moraretur, et probabiliter in omnibus quæ ad sanctæ conversationis studium pertinent, Deo digne et laudabiliter conversaretur, nulla fuit in tota congregatione, quam non præcelleret bonorum gressibus operum, congregans in promptuarium cordis sui splendendum caritatis oleum, obviam cælesti sponso exitura, et ad regales nuptias ornata lampade conscientiæ introitura.

ne a furete
proco rapti-
tur,

includitur
monasterio;
c

ubi sancte vi-
vit.

4 Quid plurali fama volente relatum est illi, de quo supra diximus, tyranno, quod ad portam salutis Deo devota confugisset Virgo; et idcirco speravit se ad id quod ardeat concupivit, facilius posse contingere, perpendens eam parentum familiarumque circumspeditioni abesse. Inito igitur cum familiaribus suis imprudenti consilio, pravorum quorundam hominum ad hoc negotium abuti elegit auxilio, ut fideliter si aliquando præfata Virgo foras monasterium extra civitatem egredieretur, subito rapienda sibi proderetur. Quod et factum est. Dum enim illa diadematis Christi margarita tam ex omni parte linea disciplinæ perfectissime fuisset exposita, et jam tempus remunerationis laboris illius immineret, quod in locum virgineo germiini ante secula preparatum per manum summi artificis componi deberet; quodam die, id est, feria sexta, primo diluulo, impetrata permissione, cum octo convirginalibus suis processit, et orationis causa ad templum S. Bartholomæi extra civitatem declinavit. Quod dum sedulo pia intentione fecisset, et hoc ille nequam homo per proditores comperisset; convocatis secum complicitibus suis in transitu ancillarum Dei insidiosè latuit, et agnas simpliciter ambulantes ut lupus rapax ferociter rapuit. Illæ autem vociferantes clamabant ad Dominum, ne ab eo desererentur, ne lampades earum

dispositis a
proco insidiis,

foras egressa
cum 8 sodali-
bus

rapitur,

igne divino succensæ extinguerentur, ne virgineæ corpora fœdis amplexibus contaminarentur. Cœpit itaque ille impius prædo, hostis pudicitie, pirata castitatis, primo blandis sermonibus intrepidas mentes pellarum, copiosa divitiarum promissione, ad consensum suæ snoronque voluptatis allicere; deinde diræ mortis comminatione deterrere. Sed lapides cælestis sanctuarii nulla poterant impulsione de suæ rectitudinis statu moveri, ut vel prosperis extollerentur, vel adversis deicerentur.

AUCTORE
ANONYMO.
EN MSS.
et minus ac
blanditus
spretis

5 Videns igitur unanimiter earum constantiam, et in omnibus infatigabilem in sancta professione perseverantiam, primo in beatam Virginem Neophytam furoris sui crudelitatem exercuit, ita ut transfixam gladiis, manibus et brachiis pedibusque singulatin abscissis, decollari jussisset; deinde singulas ferro trucidari præcepit. Talis est militum Christi triumphus, ut potius eligant bene moriendo in carne, in anima vivere, quam male vivendo in carne, in anima mori peccando. Quod manifesto declaratur in præfatis Virginibus, quæ decurso hujus mundi stadio dignæ facte sunt supernæ remunerationis bravio: nam ab Angelis susceptæ, et ad consortium virginialis collegii perductæ, duplices coronas a justo meritum recompensatore acceperunt; alteras quidem pro virginitatis perseverantia, alteras vero pro martyrii palma. Beata autem Neophyta quia plus ceteris afflicta est inhumanitate passionis, ei Dominus amplavit mensuram remunerationis; ita ut annuatim in ejus solemnitate, ipsius interventu, *d* triginta relinquantur animæ; et a quoemque ejus memoria digne celebretur, cælesti mercede remuneretur.

trucidatur
cum sodali-
bus:

d

6 Satiata igitur rabie nefandi percussoris, et Sanctorum corporibus bestiarum dentibus in campo relictis, non defuit qui hæc nuntiaret S. Neophytæ parentibus, devotas Deo gratiarum actiones re comperita referentibus, eo quod talem filiam genuerunt, quam nec blandimenta, nec terrores a caritate immortalis sponsi separare poterunt. Maturata igitur profectio, perfusa roseo sanguine membra repererunt, quæ euidam vasi ad hoc officium idoneo imposuerunt; et deferentes ad quoddam monasterium S. Stephani Protomartyris dedicatum extra civitatem, exequiis occulte completis sepelierunt: sed immensa Domini pietas tam sacri corporis thesaurum latere non sinebat in perpetuum, quia prodentibus miraculis ejus esset meriti est manifestatum. Cujus etiam sanctissimæ Virginis dum dies passionis ignoraretur, cuidam Christi Confessori, revelante Spiritu sancto, est manifestatum; videlicet quod pridie Nonas Januarii ingressa sit portam cælestis sanctuarii, ubi in conspectu Dei et Agni decantat canticum novum Virginibus sacris singulare, propter castitatis et Angelicæ conversationis meritum.

sepelitur a pa-
rentibus:

claret mira-
culis:

7 Egestis igitur de terra sanctissimis reliquiis, et per B. *e* Gregorium Papan Romam translatis, post longo tempore regnante Conrado glorioso Imperatore, et cum religiosa Gisela Imperatrice Augusta hoc impetrante, quo Dominus voluit, id est, in Lympurgense cœnobium ipsis fundatoribus ædificatum, sunt translata: ejus intercessione et meritis tribuat nobis omnipotens Dominus, ut tam sobrie, tam justè, tam pie in hoc seculo vivamus, ut ad sidereas mansiones immaculati perveniamus. Amen.

e
transfertur
honum,
postea ad Lim-
purg cœno-
bium.

a Qui illi, ubi, quando, adulta jam Christianitate, vivere Israelita, qui regia inirent conubia?

b Occisus est S. Oswaldus Rex Northambriæ anno Christi 643, calidus 5 Augusti. At nascitur de sorore ejus aliqua cæterno Principi nupta quolibet legimus.

c Ergo post annum 400 si jam dicata S. Martino miles erat, erat S. Neophyta; serius etiam si sorore S. Oswaldi filias nata.

d An indulgentia concessa aliqua a Pontifice, an precibus monachorum Lympurgensium altiorumque piorum hominum, tot anticus e Purgatorio liberari conjectet Auctor, incertum.

e Si neptis fuit S. Oswaldi, debet hic Gregorius II aut III fuisse, qui initio octavi seculi vixerunt: nam Gregorius I annis facit 30 ante S. Oswaldum decessit.

DE S. GREGORIO EPISCOPO LINGONENSI.

Martyrologium Romanum ita hujus sancti Antistitis memoriam consecrat pridie Nonas Januarii : Apud Lingonas S. Gregorii Episcopi, miraculis clari. Refertur et a Bellino, Maurolyco, Molano in Addit. ad Usuardum, Galesinio, Canisio, Carthas. Colon. in auctario ad Usuardum. In MS. vero Florario Sanctorum vi Januarii, his verbis : Depositio B. Gregorii Lingonensis Episcopi et Confessoris. Obiit anno salutis DXXXV. Galesinius in Notis obisse tradit anno DXXIV. Broverius noster in carmen 2, lib. 4 Venantii Fortunati, et Baronius, DXLI sed non recte id colligit, eo quod Arverneni Concilio interfuerit : est enim id celebratum anno DXXXV ut recte ostendit Sirmondus; sed Aurelianus III subscript per Evantium Presbyterum anno DXXXVIII. Aurelianus vero IV habito anno DXLI, nec per se, nec per legatum : unde probabile est tum mortuum fuisse, eodem fortassis anno, ac vacasse tunc eam Sedem. Sed nec solide sceleris eum anno DIX capisse colligit Baronius ex Concilio Epauensi; nam id non illo anno, sed DXVII est habitum, ut probat Sirmondus noster.

2 Vitam S. Gregorii scripsit S. Gregorius Turonensis in libro de vitis Patrum cap. 7, quam Rosweydas noster cum insigni MS. nos cum MSS. munisterii S. Marie Bonfontis, S. Marie de Repatorio, ac S. Mariani; editionibusque Suriana, et alia Bibliotheca Patrum, Mombrito, Vincentioli lib. 21, cap. 33, continuis.

3 Ejus meminit idem Gregorius Turonensis. Histor. Franc. lib. 3, cap. 13, ubi refert, Attalum ejus nepotem in servitutem abductum, Leonis cujusdam coci industria liberatum, quem deinde Sanctus a jugo servitutis absolvens cum omni domo sua, dedit ei terram propriam, in qua cum uxore ac liberis liber vixit omnibus diebus vite suae. Eodem libro c. 19, appellat magnum Dei Sacerdotem, signis et virtutibus clarum; testaturque in loco Divionensis castris maxime fuisse assiduam. Celebrat eum praeter Baronius et Broverum citatos, Claudius Robertus fuscus in catalogo Episcoporum Lingonensium, Joannes Chenu, S. Antonius p. 2, tit. 12, cap. 8, § 1.

VITA EX MSS.

AUCTORE S. GREGORIO TURON.

PROLOGUS.

Egregiae sanctitatis viri, quos palma perfectae beatitudinis a e terris editos evexit ad caelos, ita sunt, quos aut non fictae caritatis vinculum ligat, aut eleemosynarum fructus ditat, aut flos castitatis adornat, aut martyrii agonizatio certa coronat : in quibus ad inchoandum perfectae justitiae opus illud fuit studium, ut in primis corpus sine macula, preparatum habitaculum Spiritui sancto praeberent : et sic ad reliquarum virtutum excelsa contenderent : atque ipsi sibi persecutores facti, dum in se sua b perimebant vitia, tanquam Martyres probati, peracto cursu agonis legitimi triumpharent. Quod nullus sine Dei ope valebit efficere, et nisi Domini adjutorii munimine protegatur, velut c parma aut galea; et quod egerit, non sui, sed divini nominis gloriae deputet; juxta illud Apostoli : Qui gloriatur, in Domino gloriatur. In hoc enim et B. Gregorius omnem gloriam d contulit : qui de excelsa Senatorii ordinis potentia, ad illam se humilitatem subdidit, ut omnibus saeculi curis abjectis, soli se Deo dicaret opere, quem retinebat in pectore.

a Al. aternis deditis erant. Sur. a terris elevans.
b Al. premebant. c per arma et galeam. d Al. habuit.

CAPUT I.

S. Gregorii genus, dignitas, sanctimonia.

Igitur S. Gregorius ex Senatoribus a primis Comes institutus, Augustodunensis civitatis Comitatum ambovit. In Comitatu autem positus regionem illam per quadraginta annos justitia comitante b rexit, et ita

severus et districtus fuit in malefactoribus, ut vix eum ullus reorum c sustinere posset. Conjugem de genere senatorio habuit, Armentariam nomine, quam ad propagandum generationem tantummodo dicitur cognovisse; de qua et d filios Domino largiente suscepit. Aliam vero mulierem, ut juvenilis fervor assolet inardescere, non contigit.

3 Post mortem autem uxoris, ad Dema convertitur, et electus a Clero et populo, Lingonica urbi ordinatur Episcopus. Cui magna fuit abstinentia : sed ne jactantia putaretur occulte sub triticeis paubus, alios temes ex hordeo supponebat, triticinum frangens aliis erogabat, ipse vero etiam hordeaceum, nemine intelligente, praesumens : similiter et de vino faciens, eum aquam ei pincerna porrigeret, ad dissimulandum desuper vinum fundi jubebat, tale c vitrum eligens, quod claritatem aquae obtegeret.

4 Jam in jejuniis, eleemosynis, orationibus, atque vigiliis, tam efficax, tanque devotus erat, ut in medio mundi positus, novus effulgeret eremita. Nam cum energumeni eum in f primordio Episcopatus sui confiterentur, rogabant eum Presbyteri ut eos benedicere dignaretur, quod ille, ne vanam incurreret gloriam, viriliter refutabat, clamans indignum se ad manifestandas virtutes Dominicas esse ministrum. Sed tamen quia hoc diutius dissimulare non potuit, adduci eos ad se jubens, sine ullo tactu, facto tantum signo Crucis e contra, demonia discedere verbo imperavit. Quod illa protinus audientia, corpora quae nequitia sua g devinxerant, absoluebant. Nam illo absente multi de virga, quam manu ferre solitus erat, suspensos atque signatos energumenos h expellebant. Nihilominus et de stratu ejus si quis aegrotus quippiam abstulisset, erat praesens medicamentum.

5 Armentaria autem i neptis ejus, cum graviter quodam tempore in adolescentia sua a quartano fatigaretur incommodo, ac medicorum studio plerumque fota nullum posset sentire levamen; et ab ipso beato Confessore saepius, ut orationi insisteret, hortaretur; quodam die lectum ejus expetiit, in quo posita, ita febris ejus cuncta restincta est, ut nunquam hoc deinceps aegrotaret.

a MS. S. Mar. primo, hinc litteris institutus. b Al. correxit.
c MS. S. Mar. exalere. d Ex his fuit S. Tetricus Ep. Lingon. qui colitur 18 Martii, et ut fertur, S. Eustadius Abb. Divionensis. 3 Jan. e Qualem vinum. f MS. Rip primo die. g Al. divexarant. h Al. per pedes conl. ebant. i Alti promptis.

CAPUT II.

Ejus pietas, praecipue erga S. Benignum.

Huc S. Benignus Martyr, qui jure Burgundionum vocatur Apostolus, seipsum revelavit, et de prohibitione, qua ignoranter detestabatur sepulchrum ejus a devotis frequentari, salubriter corripuit; utque super ipsum aedificaret oratorium praecipit. Qua ille territus revelatione, tantum praeterita delicta ignorantiae deflevit amarius, quantum de magni inventione thesauri minium erat letabundus. Adeo enim laboravit in ejus obsequio fota mentis promptanimitate, ut cryptam antiquitate lapsam decenti transvolveret opere : et sarcophagum ipsius corporis, quod erat gravissimi ponderis, cum duobus tantum Presbyteris vera sanctitate praeditis transferret quaque vellet, ope adjutus divinae virtutis. Cupiebat quippe pro ejus amore diuturni temporis spatio secus Mausoleum ejus degere, tam pro magnifica ipsius, quam urgebat, constructione a templi, et adunatione gregis monastici, quam etiam pro eleganti amenitate loci.

7 Cum ergo praefatus Antistes apud Divionense castrum moraretur assidue, et domus ejus baptisterio adhereret, in quo multorum Sanctorum reliquia habebantur; nocte de stratu suo nullo sentiente con-surgens,

Cura
AN. DENI.
VI JAN.

S. Gregorius
quanto obierit

Vita ejus a quo descripta.

Frequens agit Divione

a

b

Gratu Dei ad bona opera necessaria.

c

1. Cor. 1. 31

d

a

S. Gregorius
genus,

b

dignitas in Reput
e
severitas in gubernando.
castitas.
d

promotio ad Episcopatum,

occulta abstinentia.

e

sanctitas vite.

f

humilitas.

miracula.

g

h

i

etiam per ejus lectum.

Apparet et S. Benignus de quo 1. Novemb

Reparat vitas cryptam

saxum angens divam virtute mover.

a

v. 4 Jan.

pag 61

*Noctu tem-
plum adveni-
ultra ostia pen-
tent.*

gens, ad orationem Deo feste tantum pergebat, ostio divinitus reserato, attente psallebat in baptisterio. Sed cum hoc multi temporis spatium ageret, tandem ab imo Diacono res cognita atque manifestata est. Is cum cognovisset hæc agi, a longe, ne eum vir beatus sentire posset, prosequabatur, et quid ageret expectabat: aiebat enim Diaconus quod veniens Sanctus Dei ad ostium baptisterii pulsans manu propria, ostium nemine comparente aperiebatur: illoque ingrediente, diutissime silentium erat; postea psallentium tanquam multarum vocum per trium horarum et fere amplius spatium audiebatur. Credo ego quod cum magnorum Sanctorum in eodem loco haberentur reliquie, ipsi se beato viro revelantes psallentium Deo laudes in commune reddebant. Nam impleto cursu revertentes ad lectulum, ita se caute super stratum deponebat, ut prorsus nemo sentiret: observatores vero ostium baptisterii obseratum invenientes, clave sua solito aperiebant: commotoque signo Sanctus Dei, sicut reliqui, novus ad officium Dominicum con-surgebat.

*Cum eo
SS. psallunt.*

CAPUT III.

Mors, sepultura, miracula.

Pæ moritur.

Hic itaque post ostensa multarum insignia virtutum miracula, post multiplicia Deo acquisita fidelium animarum lucra, cum jam divinitus disponderetur remunerari pro laboribus suis digno celestis gloriae premio, et ad diem sanctum Epiphaniarum ad civitatem Lingonam ambulasset; a modica pulsatus febre, relicto sæculo migravit ad Christum in pace. Cujus beata facies ita erat glorificata post transitum, ut rosæ similis cerneretur, hæc enim apparebat rubra, reliquum vero corpus tanquam candens liliam refulgebat: ut æstimares eum jam tunc ad futuræ resurrectionis gloriam præparatum.

*Ejus facies et
corpus post
mortem spec-
ciosiora.*

*Refrexit Di-
vionem.*

9 Deferentes autem eum ad castrum Divionem, ubi ob devotionem S. Benigni se petierat tumulari; in campania illa, quæ a partibus Aquilonis habetur, haud procul a castro * aggravati gestatores, nec amplius eum ferre valentes, feretrum solo deposuerunt: ibique parumper resumentes vires, et post paululum elevantes, ad intramuraneam eum castris ecclesiam detulerunt. Advenientibus autem quinta die Episcopis ab eadem ecclesia ad antiquitus constructam, et sepulchris Lingonensium Pontificum insignitam, B. Joannis Baptistæ deferebatur: et ecce vineti carceris, de meritis ejus confidentes, ad beatum corpus clamare cœperunt, dicentes: Miserere nostri Domine piissime, ut quos vivens in hoc sæculo non absolvisti, vel defunctos et cælestis regnum nunc possidens digneris absolvere. Visita nos, quaesumus, et misereri nostri. Hæc et alia illis acclamantibus aggravatum est corpus, ita ut penitus sustinere non possent. Tunc deponentes feretrum super terram, virtutem beati Antistitis præstolabantur. His ergo expectantibus, subito reseratis ostiis carceris, trabes illa, quæ vincitorum pedes coarctabat, repulsis obicibus scinditur mediâ, confractisque catenis omnes pariter dissolvuntur, et ad virtutiferam Sancti glebam nemine retinente perveniunt. Dehinc elevantibus feretrum gestatoribus, ii inter reliquos obsequuntur, qui et postea ex Judicis sententia sine aliquo damno sunt dimissi.

* vs. S. Max
taligati.

*Invocant eum
vineti.*

*Feretrum fit
immobile.*

*Vineti mira-
culose libe-
rantur.*

*Colt in ejus
obitu aperi-
videntur.*

* vs. Rip. An-
gelicos.

* at. ad Lin-
gonam.

10 Post hæc beatus Confessor sepultus multis emicuit virtutibus. Aiebat enim quidam Religiosus eum se apertos in die sepulture ejus vidisse: nec enim ambigitur quod post actus * cælestis sidereis sit cortibus aggregatus.

11 Vinetus quidam per viam illam qua beatum corpus a * Lingonis est exhibitum, ad antedictum castrum adducebatur: cumque milites cum equitibus eum precedentes post terga miserum traherent vincitum, ad locum, ubi beati Confessoris membra quie-

verant, pervenerunt. Quo prætereuntes, vinetus ille invocato nomine sancti Antistitis petiit ut sua eum misericordia liberaret. Quo orante laxati sunt laquei de manibus ejus: at ille sentiens se solum, quietum reddidit, coarctisque manibus putabatur adhuc esse ligatus. Ingressi autem portam Castrî cum ante atrium ecclesie pervenissent, hic illico exiliens, et corrigiam ligaminis in ora trahentium se projiciens, ecclesiam petiit, per quam eum auxilio omnipotentis Dei et obtentu beati Pontificis liberatus est.

PER S. GREG.
TIBOS.

*Vinctus cum
invocans sol-
vitur.*

Aquilum.

CAPUT IV.

Translatio, alia miracula, epitaphium.

Admirabile est et illud miraculum, qualiter beatum corpus ejus, cum post multa tempora transferretur, apparuit gloriosum. Nam cum beatus Pontifex in angulo basilicæ fuisset sepultus, et parvus esset locus ille, nec illuc populi possent accedere et devotio postulabat; S. Tetrius filius et successor ejus hæc cœnens, et virtutes ibidem assidue operari perspicuens, ante altare basilicæ fundamenta jecit; erectamque * absidam miro opere construit et transvolvitur: qua transvoluta, disruptoque pariete arenæ edificata. Quod opus cum ad perfectum perduxisset atque exornasset, in media abside loculum fodit, ubi corpus beati Patris transferre volens, convocat Presbyteros et Abbates ad istud officium: qui vigilantes orabant ut se beatus Confessor ad hanc præparatam habitationem transferri permitteret.

*S. Tetrius
ejus filius,
eum transfert.*

* at. cryptel-
lam.

13 Mane autem facto cum choris psallentium apprehensum sarcophagum ante altare in absidam, quam beatus Pontifex edificaverat, transtulerunt: quod sepulchrum dum diligenter componunt, subito, et, ut credo, ad Dei jussum, operitorium sarcophagi motum est in una parte; et ecce apparuit beata facies ejus integra et illasa, ita ut putares eum non mortuum esse, sed dormientem: sed nec de ipso vestimento, quod cum ipso positum fuit, aliquid ostensum est diminutum. Unde non immerito apparuit gloriosus post transitum, ejus caro non fuit corrupta ludibrio. Magna est enim corporis et cordis integritas, quæ et in præsentî sæculo præstat gratiam, et in futuro vitam largitur æternam; de qua Apostolus Paulus ait: Pacem sequimini et sanctificationem, sine qua nemo videbit Deum.

*Longo post
obitum tem-
pore corpus
ejus et vestes
incorruptæ
reperiuntur.*

Heb. 12. 11.

14 Puella quædam die Dominico dum caput suum componeret, pectine apprehenso, credo ob injuriam diei sancti, in manibus ejus adhaesit; ita ut adfixi dentes tam in digitis quam in palmis magnum ei dolorem inferrent. Quæ cum basilicam Sanctorum flens atque obsecrans circumiret, nihilque remedii impetraret, ad sepulchrum B. Gregorii Antistitis in ejus virtute confisa prosternitur. Cumque diutissime pii Confessoris presidium flagitasset, directæ manus ejus ad opus pristinum, pectine decedente, reducitur.

*Puella sese
comens die
Dominico pin-
nitur.*

*Liberatur ad
S. Gregorii
sepulchrum.*

15 Sed et energumeni merita ejus ac nomen confidentes, ad ejus sepulchrum sæpe purgantur. Nam plerumque vidimus post ejus transitum virgula, ejus supra meminum, quam manu gerobat, per pariter ita eos affixos ut putares illos validis atque acutissimis sudibus retineri. Multa quidem et alia de eodem gesta cognovimus, sed ne fastidium alieni facerent, pauca de pluribus perstrinximus. Obiit autem Beatus Gregorius tricesimo tertio Episcopatus sui anno, ætate nonagenaria, qui se virtutibus manifestis sapiens declaravit.

*Energumeni
liberantur.*

16 Ad ejus perpetuandam memoriam tale super ipsius Mausoleum celeberrimus Poetarum Fortunatus composuit epitaphium:

*Epitaphium
ejus.
Venant. For-
ton. J. I. car. 2.*

Postquam sidereus dirupit tartara Princeps,

Sub pedibus justi mors inimica jaces.

Hoc veneranda sacri testatur vita Gregori,

Qui modo post tumulos intrat honore polos.

a. *Brav. prole.*
 b. *Bro. Fovit*
 amore patris
 ms. *Hip. fovet*
 a. p.
 c. *Bro. pie :*
 quod deest in
 omnibus meis
 MSS.
 NOT. 69.

Nobilis antiqua decurrens a laude parentum,
 Nobilior gestis nunc super astra manet.
 Arbitr ante ferox, dehinc pius ipse Sacerdos :
 Quos domuit Iudex, h patris amore fovet.
 Trīginta et geminos rexit ovile per annos :
 Et grege de Christi gaudia pastor habet.

Si quæras meritum, prōdunt miracula rerum,
 Per quem debilibus fertur amica salus.
 Acta sunt hæc pridie Nonarum Januariarum, adjuvante Domino nostro Jesu Christo : cui est cum Deo Patre et Spiritu paraclito omnis honor et gloria in sæcula sæculorum. Amen.

DE S. PHARAILDE VIRGINE, IN BRABANTIA,

IV JAN.

Pharaildis Virginis natamle 14 Januarii referunt *Martyrologium Belyicum, Usuardi editio Colonien.* ann. 1490 et 1521. Molanus in addit. ad eundem *Usuardum, Martyrologium German.* Ghinius, *Galesinius, Ferrarius,* aliique præsertim manu erarunt *Martyrologia.* At Bellini editio *Parisiensis* anni 1536, v. *Januarii* ejus meminit ac *Farailidem* vocat, alii *Pharildem, ms. Florarium* xiii *Junii natalem,* 14 *Januarii elevationem* habet : *AN* vero *Octobris* (uti et *Molanus* aliique) *Translationem.* Sed cum plures factæ sint ejus reliquiarum translationes, quæ potissimum eo die celebratur, mihi compertum non est.

Quomodo
 virgo invito
 viro dicatur
 permississ.

2 *Vitam S. Pharaildis exhibuit nobis ms. codex monasterii S. Adriani Gerardinonte, Flandria oppido :* in qua tamen cupiam fortassis scrupulum injiciat, quod illa *Guidoni viro* in iis, quæ jure naturæ ac divino jubentur, morem gerere noluisse videatur. Verum illa in matrimonium forte non conuenerat, a quo tamen reverentia metu resilere non audebat, deinde non tam procacia muliebri, quam vi quædam divina cum a se arcebat : et conuenerat ipse forsitan *Guido* ab initio ut continentiam virginalem custodiret : a quo eam proposito si quando animi peruersitas revocabat, poterat illa merito repugnare.

3 *Hæc vitæ subjungemus quæ de ea scribit Molanus in Natalibus Sanctorum Belyii, ac deinde miraculum in Steynockerzel pago, non procul Vitoridia Brabantia oppido, potratum, ex ejus ecclesie monumentis descriptum ab Hieronymo Franchæo ejus loci Pastore, atque a Gonnaro Zuonio nostro ad Heribertum Rosweydam huc missum anno MDXC. Est isthæ sacellum quoddam sejunctum a templo, extractum olim in honorem S. Pharaildis, in quo solebat illa suum habere oratorium. Ibidem duo ex parvis illis per impiam mulieris imprecationem in lapides conversis risuntur : solet olim ad id sacellum celebris institui peregrinatio, ac miracula ibidem multa patrari. Demum subjiciemus quæ de S. Pharaildis translationibus et ecclesia habet Antonius Sanderus Gandavi lib. 3, cap. 2, ex antiquis Baroniani cenobii monumentis.*

Sacellum
 S. Pharaildis
 Steynockerzele, in Brabantia.

4 *S. Pharaildis mentio fit in vita S. Guditi vii Januarii, et S. Emeberti sive Ableberti xv Januarii, ubi Saracibildis appellatur, fortassis errore Libarii. Ejus meminit et Authbertus Mirans v cl. in fastis Belyicis, ubi testatur Canoniorum S. Pharaildis Collegium Gandavi, ex vetusta S. Pharaildis basilica, per Calvinianos vastata, in parvalem S. Nicolai in foro sitam, nostra ætate esse translatum. Idem totidem verbis scribit Sanderus in Hagiologio Flandriæ. Reverificum est tamen, ubi olim illa stetit basilica, sacellum honori S. Pharaildis dicatum.*

Ecclesie
 S. Pharaildis
 Gandavi ab
 hæreticis
 reversa. Canonicis alio
 translata.

5 *Arnoldus Raissius in Hieroglyphylio Belgico, ubi de Spinosi-loci conventu, Ordinis Cisterciensis, prope Montes Hamonia, agit, ista habet : Clarent hic miraculis reliquie S. Pharaildis, cuius meritis locus iste (ut loquitur Nicolaus Guisius in suo Monte Hamonia metropoli cap. xl) non spinosus, sed pingui fecundus gleba; quæ sæculares non modo corporum, sed et caelestes animorum fructus profert, quorum messe numerosos peregrinorum concursus feliciter utitur. Hæc Raissius. Sanderus inter reliquias Bavoniæ, quarum catalogus Alberto Austriaco Belgiarum Principi piissimo exhibitus est, S. Pharaildis corpus recenset.*

S. Pharaildis
 caligae in
 Spinoso-loco.

VITA

PROLOGUS AUCTORIS.

Math. 5. 45.

Quoniam veridica invitamur intelligere sententia, lucernam ardentem sub modio parum fulgoris inferre circumstantibus; divina itaque admonitione communiti, beatæ virginis Pharaildis opuscula ferme adhuc omnino latitantia, auribus ignorantium emiculare decrevimus : quatenus audientium corda torpentia nostro contactu eloquio, divini amoris exardescant incendio. Verum quia proluxa verborum series tam auditoribus, quam lectoribus plerumque generat fastidia; idoneam dictionum succincte protelare, quæ mentibus intelligentium intimare proposuimus : quia compendiosa oratio torpentis animi fit exhortatio.

2 Si quis detractor Deo digna Virginis miracula computaverit pro fabula, quam plerumque lingua fingit garrula; illi profecto pateat, non de apocrypha vel fabulosa conscribi materia, quod tam antiquorum Patrum authentico comprobatur testimonio, quam quorundam librorum vetustate præditorum reperitur serie. Quidquid enim humano generi videtur impossibile, id divina impendente gratia pro Sanctorum meritis efficitur possibile; quia scriptum est in Evangelio : Si quis habuerit fidem ut granum sinapis, et dixerit huic monti, Transi hinc et transibit. Quare nec mirum videbitur, vel pro file Christianorum aggeranda, vel pro incredulitate infidelium extirpanda : quod si natura non patitur, id Sanctorum meritis attribuitur.

Auctor non
 incerta nar-
 rat.

Math. 17. 19

CAPUT I.

S. Pharaildis genus, sancta adolescentia.

In hujus igitur primordio dictaminis, ut pateat cunctis propago Virginis, ejus ponendum est exordium originis. Notata namque regali progenie, unde virgo profertur descendere, nulli mirum videbitur, si contempto tam regali quam Imperiali conjugio, de infimis ad alta post finem hæc ascenderit, quæ de altis ad infima ante finem descenderit. Regi quippe Theodorico, intra fines Lotharingiæ, et Galliæ tam remotæ, quam adnotæ, imperanti patrie, natorum geninam fuisse sobolem antiquorum auctoritate corroborante cognovimus : quos tam viribus quam opibus, omnique divitiarum genere, Consularique potentia fore præditos, eorumdem Patrum non revellenda comprobavit antiquitas. Eidem vero femineæ sortis tertiam, Pharaildem nomine, magis fidei et religionis meritis, quam sæculari prærogativa nobis cognitam, non repudianda Patrum asseruit auctoritas.

S. Pharaildis
 Regiungens.

4 Quæ continuata meritum et operum serie, regali postposita, qua orta fuerat, progenie, Procerumque tam regali quam Imperialium contempta copula, jussum complevit Evangelicum, ubi dicitur : Nisi quis abrenuntiaverit patri, vel matri, et omnibus quæ possidet propter nomen meum, non potest meus esse discipulus. Hoc itaque præceptum sub ædicula reponeus pectoris, dum adhuc materis inesset thalamis, eleganter suo providens proposito, intemeratam exercendo virginitatem, pro puellaris animi capacitate litterarum successis studiis. Verum licet in proposito tenacitate perseverans, omnino mentis affectu litterarum conaretur adipisci scientiam, menti tamen divina inhærebat

Consilia Evan-
 gelica ample-
 cti statuit.

Luc. 14. 26 et
 33.

Litterarum
 studis dat
 operam.

Prov. 9. 10. inharebat hortatio. Scriptum est enim : Initium sapientiae timor Domini. Filiali namque non servili timore, Dei desudans servitio præceptum utebatur implere Apostolicum. Dicit enim Apostolus : Timor non est in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem. His ergo et hujusmodi persuasionibus commota, infra annos adhuc teneros, et divino iusudabat servitio, et litterarum inharebat exercitio.

1 Joan 4. 18. *Vestium luxu non insolens.* 3 Et licet de more regali, utpote Regis filia, indumentis indieretur pretiosissimis et ornatis, cultuque regio quaque die poliretur, non tamen hæc in verborum arrogantiam, vel mentis insolentiam deferebat. Eleemosynarum vero opulentiam furtim palamve pauperibus subministrabat. Cum vero tam benigno laboraret in officio, licet rudis adhuc in Evangelio, verbum tamen complebat Evangelii. Dicitur etenim : Cum facis eleemosynam nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua. Et iterum : Abscondite eleemosynam in simu pauperis, et ipsa orabit pro vobis. Hujusmodi et consimilibus exemplis corroborata, divina opitulante gratia, Dei servitium affectuosa exercebat efficacitate.

Eleemosynas distribuunt.

Math. 6. 3.

Ecc 29 v 13

mercede. Non itaque torpore vel insolentia animum suppeditare patiens (viro licet nolente, et ab Ecclesiastico obsequio, in quantum poterat, persuasione diabolica eam retrahente) jugi tamen et infatigabili gressu frequentabat ecclesiam.

EX. MSS.

CAPUT III.

Maritus crudeliter eam verberans, morbo primum, dein morte perimitur.

Frequentigiter matutini itineris assiduitate, sagacem, imo fallacem vir illius incidens suspicionein, quotidiano immoderate eam puniebat verberare. Cumque eam tædiosisissimis cecidisset verberibus, autumans quatenus sub quolibet indigena vel alienigena contumeliosum perpetrasset adulterium; illa minime intolerabili fatigata injuria, cum licet pati decrevisset, pati tamen nequiverisset, flexis humi genibus prægravata fletibus, his est usa precibus :

A marito malum suspirante verberatur.

Christe Dei filii, quæso, ne sim tibi vili,
Pro prece servili, moveare Dei pie fili :
Quæ prece devota tibi fundo, suscipe vota.
Hunc morbo vel peste grava, qui verbera prava
Dat mihi, meque ferit, feriens me perdere querit.

Openi Dei implorat.

Nec id tamen votum erat imprecantis, sed ardor spiritalis gratiæ in ea flagrantis propter demulcendam tyrannicam mariti persecutionem, subministrabat viribus animi constantiam perseverantis.

10 Prædictam namque vel huic consimilem postquam ad Deum, non incassum, profunderat orationem, cum vir illius, vel venatum proficiscens, vel venatu rediens, prædam insequeretur ferinam, cupidine prædæ eum incitante, eoque celeriter properante, quadrupede quoque præcipitante corruit. Verum in ipso casu divina ultione providente ossibus comminutis, nasi quoque cartilagine diminuta, fractoque lacerto permultatus, morti ferme traditus est. Quid plura? Cum jam totis circumspectis patrie lamentaretur populus, postquam tanti infortunii detrimentum aures Domina perculerat; populo quidem deplorato, ipsa equidem quod divina ultione perpetrari noverat deplorare non præsumpsit. Tandem cum vir prædictus longa membrorum ægritudine opprimeretur, et in eorum refectione pene innumerabilia expendisset munera, morbo quippe detentus anno, vix evasit a mortis periculo.

Maritus in retributione leditur, et anno integro aegrotat.

11 Postquam vero paulatim cepit membris provenire sospitas, et pro modo infirmitatis languore excluso, aliquantula subrepsit firmitas; cupidinea succinctus pharetra conjugalem appetivit thalamum. Virgo vero virgineum prætentens clypeum, nec pharetram nec clypeum præsensit libidineum : virilem namque despuens concubitum, soli Deo non debitum virginitatis inviolabile destinavit propositum. Verum ipse causa neglecti concubitus irritatus, faceque diabolice libidinis instimulatus, ad solita recurrens verbera, heate membra virginis oppressit tenera. Nec vir immoderate atrocitatis, a consueto desistebat insania, sed usque quotidiano flagra perendinabat ferocia. Carnis autem virgineæ debilitas, cum tot tantasque tolerare nequiret angustias, quia scriptum est : Mili vindictam, ego retribuam, dicit Dominus; soli Deo vindictam permittere decrevit. Qui tormentorum sui amore fidelibus illatorum existens non immemor, ad deprimentam tyrannicam persecutionem, prædicto viro Guidoni corpoream intulit passionem; qui tædiosa membrorum confectus ægritudine, postquam diu languerat, desit vivere. Et ne B. Pharaïdis virginis perturbaretur constantia, Guidonis impii pertransivit insania, juxta illud Davidicum : Vidi impium superexaltatum et elevatum sicut cedros Libani; et transivi, et ecce non erat; quæsvi eum, et non est inventus locus ejus.

Sauatus redit ad verbera.

Pharaïdis patientia. Hebr. 10 v. 30.

Guido moritur.

Psal. 36 35.

CAPUT II.

In conjugio servat virginitatem.

Tandem fana regalis filiae, tam circumjacentium, quam remotarum regionum, Regum, et Imperatorum aures percussit. Qui serie et indolis et sobolis commoti multifaria causa quaerendæ filiae Regis adierunt palatia. Cumque alii sigillatim privatimque; alii publice palamque, sua, quorum causa venerant, propalassent negotia; Rex uni eorum, licet invitam se datum spondidit filiam. Quam cum despondidisset, eamque viro summae progeniei tribuisset; illis abentibus qui eadem de causa venerant, Virgo hæc coacta, patris tamen facta vel dilatare vel violare non est ausa.

A variis in aurorem exprobat.

Guidoni desponditur virginitate.

Virginitatem servat in conjugio.

7 Igitur ducta in matrimonium, virique nobilissimi adepta conjugium, quo prius intenta fuerat, Dei tamen non desit servitium. Et propositam violare repudians virginitatem, mentis detinuit sobrietatem, et corporis reservavit integritatem. Nam conviviis perpetratis, et nuptiis de more regali celebratis, cum jam finito diei spatio, nocteque imminente cum marito præcipiente, turba pedissequarum comitante, maritale ingredieretur thalamum, femineo ritu non distulit thorum adire decorum : et licet maritali videretur gaudere concubitu, Dei tamen interveniente gratia, et libidinis incendia compescuit, et virilem amorem, si aliquis submente fuerat, prorsus edomuit. Viro namque thalamum subeunte, et libidinis incendium in ea exercere cupiente, Virgo devotione sedula hæc ad Deum profudit oracula :

Summe pater rerum, Rex, lux, et origo dierum,
Imperio ejus stat machina temporis hujus :
Cui sunt grati, qui parent virginitati,
Ancillæ gratæ da fungi virginitate.

Cum vero aut hæc aut his similia ad Deum profudisset oracula, Dei dextera præsentante, ut in illa, sic in illo fervor extinctus est libidinis. Nec in nocte prominenti, nec in nocte sequenti, et, ut breviter dicam, nullo tempore vitæ suæ succedente, stimulo libidinis stimulari meruit. Sed cum vir more virili libidineum exercere vellet concubitum, prece intercedente virginea, licet ignea exagitante libidine, non tamen ea frui poterat in virgine.

Virginitatem servat in conjugio.

30 annis singulis noctibus auti monasterium.

8 Ipsa vero nocte media, vel galli cantu, nulla eam detinente desidia, non etiam tintinnabulorum præstrolata sonitum, vel nullo, vel paucis comitantibus adibat monasterium. Cumque fere per triginta annos tam laboriosum officium nullo subreptante vitio, in divino perseverando coalescebat incendio, humane inserens memoriam, quod in Evangelica reperitur serie : Qui perseveraverit usque in fine, hic salvus erit. Et iterum : Arator respiciens retro non est dignus

Math. 24 v 13. Luc. 9. 62.

EX 988.

CAPUT IV.

*Pharaldis mors ac miracula.**Pharaldis vidua permanset.*

Marito tandem defuncto, virgo Dei maritalium postpositum thalamum, nec viduali tegmine operiri renuit, quamque prius sub conjugali vinculo non violaverat continentiam, eandem sub tempore viduitatis observare disposuit: quatenus in regno Dei, alii trigesimum, alii sexagesimum, alii centesimum sint accepturi premium; virgo equidem soli Deo virginitatem destinans perpetuam, centesimo promereretur coronari bravio. Unde assidue quod Paulus in epistola sua commemorat complere nitentur. Dicit enim Apostolus: Sic currite ut comprehendatis. Omnis enim qui in agone contendit, ab omnibus se abstinere. Vigilando itaque, exorando, jejunando, infirmos visitando, aegrotos refovendo, elemosynam largiendo, et pro humana facultate sex opera misericordiae complendo, totum aetatis suae praerexit spatium.

1-Cor. 9 v. 24.

*Opera misericordiae exercet.**Avem a scrivo comestam reverserat.*

Ut vero divinae potentiae magnitudo clarificaretur, quoddam egregium et memorabile miraculum ob ejus merita divina pietas operari dignata est. Hymali siquidem tempore, cum pigro et auli passu agrum, quo triticum seminaverat, viseret, aves quasdam aggregatas reperit, quas alii feles, alii miletas, vulgus vero gantas nuncupat, easque velut pecudes domesticae baculo percussit domum adduxit. Quas ubi domum adduxerat, easque velut oves aggregatas in ovili clauserat, nullam earum vel ledi, vel interfici permittens, usque in crastinum reservavit incolumes. Verumtamen cum vel vespertino, vel matutino tempore adisset monasterium, unus clientum, ea quidem ignorante, quamdam supradictarum avium interfecit, eamque cum ejusdem familiae quibusdam consociis comedit. Virgo vero Domini Pharaldis cum a monasterio redisset, praedictarum reminiscens avium, nullam earum permisit jugulari, et ab ovili, quo eas recluserat, cunctas illas praecipit relaxari. Quae cum relaxarentur, et de more anserum, vel gallinarum imperterritis passu graderentur, beata Virgo siquidem vel pari parem requirente, vel numero, sub quo eas cognoverat, deficiente, vel divino monitu praemouente, unam earum abesse cognovit. Quam cum attente perscrutaretur, obnixaeque quo abierat, vel quo profugerat indagare conaretur, ejusdem domus puero sibi referente, interfectam comestamque cognovit affere. Quid plura? Avis ossa, plumasque sibi reportari praecipiens, quae inde reperiri poterant coadunavit, et mirabili stupendaque compositione, avem pene perditam, prorsusque mortuam vivificavit, eamque ad solita pasena relegavit.

Mortuarum fere nonaguarum.

Hoc autem et huic similibus perpetratis miraculis, fere transacto nonaginta annorum curriculo, sub nomine Christi Domini Dei nostri migravit ad hoc saeculo. Si vero quae post, vel ante obitum suum perpetravit miracula, enarrare praesumpserimus, prius profecto, sicut arbitror, deficiemus in ingenio, quam in materia.

EJUSDEM VITA

EX JOAN. MOLANO.

S. Pharaldis parentes, fratres, sorores.

Gandavi, natae S. Pharaldis Virginis, quae parentes habuit, Theodericum a Lotharingia Ducem, et S. Amelhergam, sororis Pipini Principis filiam; fratrem materno ex latere S. Emebertum, Cameracensem Episcopum; sorores SS. Raineldam et Audilam.

A S. Gertrude erudita.

A. B. Gertrude cognata sua de sacro fonte levata, litterisque instructa, pietatem a teneris annis egregie coluit. Cumque impedire non posset quae a parentibus nupti daretur, per omne tamen conjugii tempus illibatam virginitatem custodivit, eadem mirum praepotentis sancti Spiritus gratia praedita,

In matrimonio virginitatem servavit.

qua et ante eam B. Caecilia, et post B. Henricus Imperator, uxorque ejus in matrimonio claruerunt.

3 Migravit autem virgo ad Christum nonaginta annorum circulo fere transacto, non minus religione quam senectute venerabilis. Cujus corpus ad S. Bavonis Ecclesiam Agiffodis, Episcopus Leodiensis, idemque a Stephano Papa Abbas D. Bavonis Gandensis creatus, Roma veniens, ex Lotharingia attulit anno b ncciv.

Corpus ejus Gandavum transfertur.

4 Sed non multo post, propter incursiones Nordmannorum, coenobium Gandense cum sacris corporibus Bavonis et Pharaldis fugit. Quae corpora tandem, cessante persecutione, ex Lauduno et Nigella relata sunt, ad ecclesiam novi Castellii Comitum, ad ripam Legie in Fisco Gandensis coenobii sitam. Inde tamen reaedificata per S. Gerardum ecclesia D. Bavonis, ad eam sunt relata, licet priori ecclesiae, petente Arnulpho Comite, portio aliqua gratiose sit concessa, ne collegium S. Pharaldis reliquiis suae patronae careret.

5 Verum ut iis, quae ex Ecclesiastico officio deprompsimus, aliunde quaedam subjungantur; in primis Christianus Massanus lib. 12 Chroniconum scribit e partem corporis Nigellae, quae est Lotharingae civitas, haberi in ecclesia S. Pharaldis. Quo spectat, quod ex Chronicis Gandensis monasterii constat, eos a Nordmannis fugatos, duos Abbates Nigellae, et tertium Lauduni sepelivisse.

Pars corporis ejus Nigellae asseruntur.

6 Deinde est in Steinoeckerzela apud Vilyordiam sacellum S. Pharaldis, quod propter miracula frequentatur. Sed et panes nonnulli conservantur, qui Dei et praedictae virginis judicio in lapides sunt conversi. Quae de re anno supra millesimum trecentesimo quadragesimo secundo, Plebani Ecclesiarum in Humelighem, Erpse, Hockezele, Quaderibbe et Corterbege testimonium tulerunt. Simile miraculum refert Gregorius Turonensis de vaua, cujus omne navis onus, quod mandi potuit, in saxa est conversum, cum pauperi dixisset se nihil nisi lapides habere. Ego, inquit, ex his et daetylos vidi et olivas a sepi mariore duriores.

Sacellum S. Pharaldis in Steinoeckerzele. Panes in lapides mutati.

Primarium festum est die quarta Januarii; secundarium Translationis Nostis Octobris.

7 Pingitur denique cum ave in manu aut ad pedes, quam Teutonice *een trap-gans* vocant, cujus officium Gandavense non meminit. Sed in historia plenius manuscripta legitur ipsam aves ex agro tulisse, quas alii feles, et alii miletas, atque alii vulgariter gauges sive ganeas nuncupant, quarum unam prorsus mortuam vivificavit.

Imago S. Pharaldis.

a Christianus Massanus lib. 12 Chron. Theoderico Childheri filio, Rege Burgundiae, ac deinde Austrasiae natam scribit. Sed cum Theodericus anno Chr. DCXIII, mortuus sit, qui postit Pharaldis a S. Gertrude erudiri, et a patre ad nuptias cogit.

b Id si hoc anno accidit, ergo ante initium Episcopatum, cum demum anno 761 Fulcario successerit.

c Verba Massani sunt. Pars tamen apud Nigellam est. qui locus nunc dicitur Ecclesia S. Pharaldis.

MIRACULUM

Quoddam de panibus conversis in lapides, roboratum litteris sigillatis Officialis Cameracensis, Decani Bruxellensis, nec non diversorum Curatorum infra nominatorum.

Viris reverendis Dominis Praeposito, Decano, et Capitulo Ecclesiae S. Pharaldis in Gandavo, Plebani Ecclesiarum de Humelighem, de Erpsa, de Ockerzele, de Quaderubbe, et de Corterbege, Salutem, et rei subscriptae noscere veritatem.

2 Noveritis, quod lapides, quos vos habetis in ecclesia vestra, qui in capella S. Pharaldis prope Geetbroech apud nos esse consueverunt, virtute omnipotentis

Testimonium de panibus in lapides conversis.

tentis Dei, Sanctæque Pharaïldis plurima miracula fecerunt; videlicet portantes in ciremita altaris S. Pharaïldis prælibate eosdem lapides, de dolore capitis, dentium, nec non de dolore aliarum partium corporis, fidem credulam ad hos habentes, misericordia Dei omnipotentis, et S. Pharaïldis Virginis antedictæ, procul dubia sanati fuerunt.

3 Nec non vos scire volumus, quomodo, et per quem modum dicti lapides ad capellam S. Pharaïldis prope nos primo pervenerunt. Una dierum accidebat quod duæ vicinæ ad invicem loquebantur apud nos, quarum una defectum panis habebat, petens ab alia sua vicina, quatenus ipsimum panem concedere vellet, donec ipsius panes essent pisti : quæ vicina respondendo dixit, quod non haberet panem seu panes, quos suæ vicinæ concedere posset. Iterato dixit alia vicina : Vos enim hæc septimana cum panibus vestris fuistis ad furnum. Quæ iterum dixit : Det Deus, et S. Pharaïldis, quod omnes panes, quos habeo fiant lapides, si plus panis habeo quam dimidium panis. His vero factis illa veniens domum aperuit cistam suam, et credidit invenisse panes suos in cista; et invenit tres lapides in cista sua cum dimidio lapide. Illa vero videns hos panes conversos in lapides, geniculando veniam a Deo Sanctæque Pharaïldis de forefactis suis petiit. Itaque quod miraculum illud promulgatum fuit in populo. Et dicti lapides honore et reverentia ad capellam S. Pharaïldis prædictæ apud nos fuerunt portati. In cuius rei testimonium sigilla nostra presentibus litteris duximus apponenda. Datum anno a Domini Nativitate mcccxxi, quarta decima die mensis Junii.

DE ECCLESIA ET TRANSLATIONIBUS S. PHARAÏLDIS.

EX GANDAVO ANT. SANDERI.

Meritis S. Pharaïldis, attentu horum panum dolor capitis ac dentium aliisque morbi sanantur.

Accusat quendam vicinam panes comminudare, negans cum imprecatione se habere.

In lapides commutatos reperit.

Ecclesiam S. Pharaïldis quando struetu.

Reliquæ ejus isthic aliqæ.

Translatio reliquiarum an. 1073.

Collegiata D. Pharaïldis Ecclesia, quæ nuper consensu Principum ad parochialem D. Nicolai migravit, admittente Flandrorum Comite Arnulfo, juxta novam arcem Comitis ejusdem, a Balduino Ferreo, ut Granaius arbitratur, conditam, anno mcccxxi strui cepit, ac receptaculum profugi a clade Normannica cœnobii Bavoniani fuit. Unde cum ad antiquas sedes circa annum mcccxi monachi redirent cum sacris Divorum ipsius; Arnulfus Marchio (verba sunt Chronici Bavonensis) ecclesiam suam in novo castro edificatam cernens tantis pignoribus viduari, inpertravit a B. Gerardo articulum S. Bavonis, et reliquias B. Pharaïldis; ea videlicet lege, ut Ecclesie Clerus annum peregrinationem ad D. Bavonis persolveret, quod multis sæculis factitatum fuit.

2 Fuit hæc Ecclesia domesticorum Comitis et incolarum atrii Palatini ab antiquo Curialis, et ad servandas eorumdem præcipue Divorum reliquias; et in ea Clericos cum Præposito, in canonice collegiam hand multo post erectos idem Arnulfus Marchio instituit. In translatione portularum reliquiarum anno a m lxxxiii facta, exposcentibus Ecclesie Canonicis Reinleno, Azone, Fulcone, Otgero, Meinardo, per Folcardum Blandini et Sigerum Gandensem Abbates, testes adscripti Folcardus Castellanus et Lanthbertus, ejusque frater Stephanus, cum copiosa utriusque sexus multitudine, et dierum cœnobiolorum congregatione.

3 Anno etiam mcccxxvi, portiones reliquiarum SS. Bavonis et Pharaïldis in ecclesia novi castelli, nunc Comitis Castellani nominati, in novo portu Gandensi super ripam fluminis Legiæ sita, et in honore Sanctorum prædictorum olim fundata, translatae sunt de veteri serinio in novam per Venerabilem Patrem D. Andream Episcopum Tornacensem, postea S. R. E. Cardinalem, præsentem venerabili viro Magistro Joanne de Portali Archidiacono Tornacensi, ac plurimis aliis venerabilibus Presbyteris diversæ dignitatis, ejusdem Tornacensis Ecclesie Canonicis, nec non religiosis etiam personis, D. Henrico de Muda Priore, et Balduino Borhyt Præposito Gandensis cœnobii, reverenter eo directis a venerabili viro D. b. Gerelino Borhyt prædicti cœnobii Abbate; qui prædictæ Translationi interesse a D. Martino supra dictæ Ecclesie Præposito, et ejusdem Ecclesie Canonicis diligenter requisitus fuerat, sed præ nimia infirmitate sua ibidem adesse non valuit.

4 Aliam quoque Translationem earundem reliquiarum an. m lxxxiii factam narrat idem Chronicon, in hæc verba: An. m lxxxiii portiones reliquiarum S. Bavonis Sanctæque Pharaïldis a S. Gerardo Abbate cœnobii Gandensis, Arnulfo magno Flandrensium Comiti gratiose dudum concessæ in ecclesia novi castelli super ripam fluminis Legiæ in Fisco Gandensis cœnobii sita et in præfatorum SS. Bavonis et Pharaïldis honorem olim fundata, translatae sunt per Radbodum Noviomensem Episcopum, presentibus Sigerio Gandensi et Folcardo Blandiniensi Abbatibus. Hanc tamen ego Translationem eamdem puto, quam c m lxxxiii factam ante legimus; iidem enim isthic nominantur Abbates.

5 Quam fuerit autem olim Principibus Flandriæ eorum hoc D. Pharaïldis collegium, vel vicium Philippi Boni anno mcccclx, xv Decembris, Bruxellæ datum diploma ostendit. In eo enim Princeps ille, postquam de egregio prædecessorum suorum in eam Ecclesiam adfectu multa dixisset, eam cum omni suo peculio in speciale tutelam ac protectionem suam suscipit, innumeram ab oneribus publicis declarat; omnibus denique sibi subditis mandat, ut eam in suis libertatibus ac privilegiis foveant ac tueantur.

6 Ceterum hujus Ecclesie monumenta vetustatis, ultimo incendio, aliqæ decora ultimis his bellorum tumultibus perierunt. Constat tamen opulenta admodum et honorifica olim fuisse hujus Ecclesie sacerdotia; nunc terrarum inundatione aliisque cladibus imminuta, ob venerabilem ejusdem instituti antiquitatem, Procerum munificentiam, Principumque favorem ac liberalitatem pronerentur. Habet D. Pharaïldis Ecclesia Præpositum, cum duodecim Canonicis, plures itidem Capellanos.

7 Deinde recensitis aliqut Præpositorum nominibus, subdit: Solent in hæc Ecclesia, duo Festum S. Pharaïldis agitur, duo lapides ostendi panis formam habentes, quos olim panes veros fuisse, et in saxum versos historiis proditum est.

a Anno 1073, ut patet ex cit. Chron. nam 1173, non Sigerus 30, sed Everdeus 35 Abbas erat, ut ipsemet quoque Sanderus habet l. 1, c. 4. Tum quoque in Blandinio Abbas erat Folcardus, ut idem lib. 4, c. 2.

b Mens vs. catalogus Abbatum haroniamorum habet Gerelmus, non recte. Nam Gerelini nomen etiamnum familiare est nobili domui Borhytorum.

c Jam nominis Sigerum non 1173, sed 1073, Abbatem fuisse, cum Noviomni sederet Radboldus sine Radboldus.

P. B.
ANT. SANDER.

Anna. 1336.

Prior translatio iterum aliis verbis relata.

Innumeras illius Ecclesie.

Monumenta perdit.

DE S. RIGOBERTO REMENSI ARCHIEPISCOPO.

VITA EX VETERIBUS MSS.

CAPUT I.

S. Rigoberti genus, promotio ad Episcopatum, ordinatio Cleri, donationes sacrae.

Fuit in diebus Childoberti, Dagoberti, Childerici Regum Franciae, vir Dei Rigobertus, urbis Remensium mirifice sanctitatis Archiepiscopus. Qui in regione Ribuariorum spectabili de prosapia exortus; patre siquidem ex eodem pago, nomine Constantino, matre autem Francigena, ut ex Porensi territorio. Ab ætatis primæva tyrocinio, totum se celestibus mancipavit disciplinis, castitate præditus, in vigiliis sedulus, oratione pervigil, sermone verax, referens caritate, deditus abstinentiæ, dapsilis humanitate, sapientia redimitus, justitia insignitus, in consilio prudens, omnique morum honestate pollebat.

2 Per hæc virtutum insignia, cœcus occurrens in virum perfectum, quemadmodum cœlitus electus, ad Pontificialis apicem honoris est sublimatus. In quo superna adminiculante sibi gratia, talis tantusque illico apparuit, ut omnium oculis et amori esset et timori. Nimirum bonis amori, qui delectabantur ejus monitis salutaribus humiliter obsequi; malis quoque nihilominus erat timori, qui ab eo metuebant tam deprehendi, quam reprehendi: ac per hoc sicut ad locum de Beato scriptum invenitur Remigio, erga bene agentes Petrus apparebat in vultu, erga delinquentes Paulus in spiritu: ac sic conveniente in unum diversitate gratiarum, illius pietatis, hujus erat amulorum districtio. Stantibus equidem, si caderent, minabatur prœnam; lapsis vero, ut surgere appetent, promittebat misericordiam. Illos terrebatur ne presumerent in bonis, istos refovebat ne desperarent in malis. Proinde quosdam piis sermonibus assidua prædicationis ad meliora evexit; quosdam maturitate et sinceritate multiplicis doctrinæ, desiderio sanctæ conversationis accendit; quibusdam exemplum factus est ad salutem: alios intra septa sui gregis ovos fecit; alios educavit: Omnia omnibus factus est, ut omnes salvos efficeret.

3 Successit autem in Remensi Pontificatu Reolo, magnarum virtutum viro, hujusque, ut quidam perhibent, proximiori cognato. Et quoniam hoc obeunte nescitur quot annis Pastore vacaverit Sedes Remensis, pleraque in loco erant collapsa, quæ fuerant præcedentium Patrum studio et vigore fundata: quæ cuncta vir iste gloriosus et prudentissimus in pristinum celerius reparavit statum.

4 Nam canonicam Clericis religionem restituit: juxta numerum quoque eorum, quotus illo in tempore erat, sufficientia et continua eis victualia constituit, quatenus divino cultui liberius atque instantius insistere quivissent. Prius quippe quam exoptabilis hic altor ac pater eorum adveniret, non eis dabatur canonicus panis, et non erant ut sunt hodie Canonici, sed sicut matricularii. Et ad hæc res proprias cum habitatoribus earum illis contulit, qui singulis necessitatibus eorum perpetuo deservirent. Prius Remensium hic Episcoporum fertur commune eis instituisse ararium, generaliter illorum usibus in sæcula profuturum.

5 Prædictarum autem rerum loca, his vocabulis censentur: Gerniacæ-curtis, Muscœum, Rocœum, Ad Vulsiniacum rivulum, Curcella, ad Novam-villam, Ecclesia S. Hilarii in suburbio ad portam quæ vocatur

De S. Rigoberto Remensi Archiepiscopo hæc habet Martyrolog. Romanum: Prædixit Nonas Januæ. Remis in Gallia S. Rigoberti Episcopi et Confessoris. Meminit ejus et Molanus in Addit. ad Usuardum hoc die, Galesinus cum prolixiore elogio, Martyrologium Germanicum, Ghinius in Natalibus Sanctorum Canoniceorum, ms. Florarium Sanctorum, ms. Martyrologium (quod est Adonis, sed auctore) Monasterii S. Laurentii Leodii, Hugo Menardus in Martyrologio Benedictino. Ast viii Januæ. ejus natalem habent editio Usuardi Coloniensis anni 1521, ac Parisiensis an. 1536, iterumque Martyrolog. Germanicum.

2 Chronologiam vite ejus, (quæ a Francisco Horæa correctæ est, dum qui invitæ dicitur, obisse anno dclxxxiii eum ipse, satis probabiliter dclxxxiii defunctum scribit; uti et Claudius Robertus in catalogo Episcoporum Remensium) expendemus alibi suo tempore. Milonem certe tradit Hincmarus in Præfat. ad Vitam S. Romigii, Episcopatum Remensem per quadraginta circiter annos pessumdedisse. Si igitur pulsus est in exilium S. Rigobertus anno dclxxxiii, ut tradit Sigebertus in Chronico, additis xl Milonis efficerentur saltem dclxxxiii. Quid si non continuo ei successit est Milo? At citius in exilium pulsus videtur, anno videlicet dclxxxv vel dclxxxvi. Nec necesse est dicere eum usque ad finem vite Milonis superfuisset; præsertim cum satis perspicue colligatur ex vita, eum usque ad regnum Pipini non pervenisse.

3 Robertum quoque appellatum esse scribit Surius et Galesinus in Notis. Vitam ejus edidit Surius, sed contractam et stylo mutato: quam ex ms. S. Mariæ Bonifontis, integram primigenia phrasi damus. Etiam exhibebat et codex ms. Ecclesiæ S. Martini Ultrajecti, sed pessim contractam. Claudius Robertus, Sirmoulus, Menardus, Colvenerius, S. Rigobertum xxvii, Remensis Ecclesiæ Antistitem scribunt fuisse, uti et Joannes Chenu. At Demachares lib. 2 de Missæ sacrificio, cap. 14, xxviii, quia Dyscolium alii omittunt, qui tamen subscripsisse reperitur Concilio Agrippinensi.

4 Insiquem hæc vite ejus epitomen habet Georgius Colvenerius in Catalogo Episcoporum Remensium: S. Rigobertus Comes, patruelis S. Reoli, ex monacho Benedictino ordinatur Archiepiscopus an. 696. Multa contulit Ecclesiæ Remensi. Redegit Clericos ejusdem Ecclesiæ ad regulam canonicam. Sacravit Dagobertum II, Chilpericum II et Theodoricum II Reges. Carolum Martellum, Pipini Herstalli seu Crassi expellere filium, de sacro fonte suscepit, a quo tamen postea est expulsus anno dclxxxvii, vel ut Sigebertus scribit dclxxxiii. Cui Martellus subrogavit in Sede Milonem Clericum Abbatem, qui simul etiam Trevirensis Episcopatum usurpabat. Sed mortuo Martello an. dcccxi censuris Zachariæ Papæ dictus Milo expulsus est a prædicta Sede Remensi an. dcccxli et S. Rigoberto jungitur Coepiscopus a S. Bonifacio Germanorum Apostolo, Zacharia Papa jubente, S. Abel Scotus. Obiit S. Rigobertus iv Januarii dcccxxxiii, vel rectius juxta alios dcccxxx. Falluntur qui eum vixisse scribunt usque ad annum dclxxxiii. Vide scholia nostra ad Flod. lib. 2, c. 14. Sepultus est in ecclesia S. Petri in Gerniacæ corte. Sed inde ab Hincmaro translatus ad cenobium S. Theoderici ann. dcccxxxii et post annos novem, ann. scilicet dcccxxxix ad ecclesiam S. Dionysii, quem ann. dcccxi Fulco Archiepiscopus in urbem intulit in ecclesiam B. Mariæ. Verum postmodum iterum refertur ad ecclesiam S. Dionysii ab Heriveo anno dcccxcvi. Hactenus Colvenerius.

S. Rigoberti patria, genus parentes

Sancti ab adolescentia morres.

Fit Archiepiscopus Remensis.

Omnium curat salutem.

Lapsam disciplinam restituit.

Res canonicorum pulcre ordinat.

Communi ararium instituit.

Varia bona confert Ecclesiæ.

CIVICVS
AN. CAR.
BENEDICTINVS.

IV JAN.

Quando obiit.

Vita S. Rigoberti unde descripta.

Quotus Archiep. Remen. fuerit.

Epitome vite S. Rigoberti per Colvenerium.

S. Abel S. Rigoberti Coepiscopus.

vocatur Martis. Hanc basilicam decrevit præstare in sepulturam eorum. At Gerniacam-curtem, et tria e vestigio consequentia, sanxit ad anniversariam perseverare sui transitus diem commemorandam; ut hinc scilicet eis in illa sufficiens refectio ab ærarii clavigero, quotannis pareretur. Et si quid de anno superfuert rerum redditu, quod ad præsens expendi non necesse sit, omnibus censuit dividendum, prout opus fuerit unicuique eorum. Item Curcellam et Novam-villam, et novem mansos ecclesiæ S. Hilarii adjacentes, statuit ligna cædere, aquasque comportare ad faciendum eis balneum, insuper et ad suiduum occurrere: et si quid hujusmodi necesse sit in eorum culina, quod factu opus sit. Puteis quoque intra septa monasterii non deesse, qualibet oborta occasione. Denique ipsa si quando exuberaverint rudera latrinarum, efferre in locum hujusmodi colluvionibus aptum. Porro sicut et pollinetores effodiendæ eorum sepulture adesse, cum eveniret illorum quempiam defungi, et ab ipsis tanquam a vesperilionibus ad sepiendum eos deferri. Et, ut tandem colectivo quodam sermunculo quid inferatur de eorum multimoda servitute, ad omne opus eis impendendum servile, ut presentissimos ita jussit paratissimos esse: quorum hujusmodi consuetudo pro lege habetur, ut si omnis familia servorum, qui hos habere, obierit, sicut sæpe accidit, etiam ingenuus quisque par eis obsequium exerceat servile, si contingat ea habere. Eorum vero summa in quadraginta mo mansis colligitur utrobique cõahmata.

³ *Flodoardus Histor. Remen. lib. 2 cap. v hęc subdit*: Res etiam quibus Episcopium auxit quasdam dato pretio comparavit, ut villam nomine a Carobram in pago Tardouensi a b Gannoaldo, pro qua dedisse traditur auri solidos quingentos. et in villa, cui nomen c Turba, mansos duos, a diversis personis. Item portionem de villa, qua dicitur Campaniaca, vesperilium Vidulam, ad d Bosomo: pro qua dedisse reperitur in auro solidos ext. Item a quodam consobrino sua, nomine Gilsinda, portionem de villa e Bracencio super fluvium Rotunnam, cum mancipis, ædificis et omnibus ad ipsam possessionem pertinentibus. Item ab eadem Gilsinda partem quandam de villa f Bobolinica supra fluvium Suippiam, cum domibus, mancipis, campis, pratis, et ceteris ad eandem possessionem pertinentibus: pro quibus rebus in auro solidos centum invenitur dedisse. Quasdam quoque res trans Ligernum non modico auri dato pondere reperitur emisse. Quasdam quoque cum aliquibus personis inventur commutasse, pro partium scilicet opportunitate.

A Dagoberto denique Rege præceptum immunitatis sue obtinuit Ecclesiæ: suggerens eodem Rege, qualiter ipsa Ecclesiæ sub præcedentibus Francoorum Regibus, a tempore Domni Remigii et Clodovei Regis, quem ipse baptizavit, ab omni functionum publicarum iugo libertaria semper existerit. Qui præfatus Rex hoc beneficium confirmare vel innovare disponens, cum consilio procerum suorum statuit, ad prædecessorum formam Regum præcipiens, ut omnes ipsius sanctæ Iei Ecclesiæ res, tam in Campania, et infra urbem, vel suburbanis, quam in Austrasia, seu Neustria, vel Burgundia, seu partibus Massiliæ: in g Rodonico etiam, Gaulitano, Arvernico, Thuronico, seu Pictavico, Lemovicino, vel ubicumque infra regna eius ipsa Remensis Ecclesiæ, vel basilicæ Beatissimi Remigii vilas aut homines habere videbatur, sub integra immunitate omni tempore possent manere. Sic quoque ut nullus Judex publicus in ipsas terras auderet ingredi, ut mansiones intrando faceret, aut quælibet judicia, vel xma ibidem exigere ulatenus presumeret. Sed quodcumque a præcessoribus suis Regibus Ecclesiæ Remensi vel basilicæ S. Remigii fuerat concessum, cunctis diebus eadem Ecclesiæ valeret habere conservatum.

Sed et a filio ipsius super hujusce auctoritatis corroboratione, et a ceteris sui temporis Regibus immunitatis, ac teloneorum remissionis præcepta Ecclesiæ suæ obtinuit permanere. Item Theoderici Regis specialiter pro villa Calnicæ, quam Ginnoldus vir illustris Ecclesiæ Remensi contulerat. Quarum adhuc regalium monumenta præceptionum in archivo sanctæ hujus Remensis conservantur Ecclesiæ.

6 Inter hæc prædentem paucis monemus lectorem ne abhorreat ista legendo quasi superflua, asserens in chartis eorum donationis et polypticis de eisdem editis satis superque inveniendis; sed admiretur hunc virum Dei, quomodo prudentissime et piissime disposuerit inter cetera quæ possidet; et qualiter pauperes Christi, suorum heredes fore delegerit. qui secundum illud Evangelii: Beatus est, quia ii non habent retribuere ei, retribuatur enim illi in resurrectione iustorum; verumtamen ejus beatitudinis se-

duli intercessores existunt, prout queunt: et si aliquando forte siluerint, ipsum opus misericordiæ ad Dominum semper pro eo clamabit; quemadmodum scriptura dicit: Conclude eleemosynam in sinu pauperis, et ipsa pro te orabit.

a alii Carobram, vulgo Charitrene, b Colvener, Gannoaldo, c Gallice Tourbe, d al. Bosomo, e Colvener, Bracamio, al. Bracaneco, Gall. Bricpucay, f. Gall. Boul sur Suipe, g al. Rodinro, Rodofito, Rodoceno.

CAPUT II.

Sibi a Pipino data donat Ecclesiæ.

Hic quodam tempore de Culmissiaco Episcopi sui villa veniens, adiit Pipinum Majorem-domus, patrem Carli cognomento Martelli: præmisitque suas ei eulogias, a venatione, quam paulo ante exercebat, redeunti. Has quippe solebat illi crebrius mittere. Morabatur quoque ipse Pipinus in pago Landunensi, et loco qui dicitur Gerniaca-curtis; et non illic, ut hodie, villa, sed exiguis mansionibus fuerat: verum et in diebus illis ibi erat ingens silva, et fons in eodem loco, quem apri tanquam ad sua frequentabant volutabra, qui et usque in hodiernum diem permanet ibidem; juxta quem et tunc Pipinus singularem ferum fuit consecutus, cujus assaturam præcepit illic fieri, tanquam revera ibi pransurum. Interea idem istius Episcopi benedictionem gratissime suscipiens, dixit clientibus, qui sibi assistebant: Quid faciemus huic Episcopo, qui nobis servire non cessat? Illis autem silentibus, Pipinus ad Sanctum conversus Rigobertum, gratulabundus adiecit: Do, inquam, tibi optionem petendi quod volueris, et non negabo tibi. Ad quem vir Domini: Da, ait, mihi hunc modicum mansionem, et sufficit mihi. Tum ille: et hunc tibi do, et quantum volueris accipere in gyro. Concessitque ei (sicut et quondam Rex Clodoveus Sancto legitur concessisse Remigio) ut quantum circumiret dum ipse meridie quiesceret, totum illi donaret. Beatus itaque Rigobertus per fines, qui manifestissime parent, pergens, passim limitem, ut liten discerneret arvis, si forte accideret, poni præcepit. Peragratissime omnibus quæ sibi maluerat dari, confestim regressus est ad Pipinum, qui interim meridiano surgens a somno, largitus est ei omnem, quem lustravit, locum per confinium designatum.

8 Ad memorabile vero indicium super hoc transitu itineris sui, et æstate et hyeme vernantior, quia viridior herba hactenus ibi gliscere visitur, quam ceteris in locis quæ in circuito ejus sunt, cum tamen æque teratur a quolibet viatore. Est et non contemnenda rei miraculum, quod proculdubio meritis ejus constat eisdem rebus a Domino prærogatum. Siquidem postquam dominio ejus cesserunt, nunquam eas læsit tempestas, nec grandio cecidit super illas. Unde non solum res mira, sed semper omnibus valde est stupenda. Videntur more solito cadere juxta, et non fines earum attingere nunquam præsumunt, nec dicatur transire. Proinde omnes hæc divinitus fieri videntes, dicere congruenter super his valent, quod scriptura de terra quondam habitationis filiorum Israel refert; quæ cum præmittit: Pluit Dominus grandinem super terram Ægypti; paulo post annectit, dicens: Tantum in terra Gessen, ubi erant filii Israel, grandio non cecidit. Sed quia præsens miraculum, ut præmemoratur, hic quotidie fit, quotiescumque hæc uspiam ruit, magis presentium tempore quam præterito utendum est. Ita in hac terra possessionis S. Rigoberti grandio non cadit, quamlibet in omni Francoorum terra cadere videatur ex more.

9 Denique universas res istas nullo mundane cupiditatis impetravit obtentu, verum Ecclesiæ in cunctis pro viribus consensens, illam constituat heredem earum, sicut partim fuit paulo superius intinatum. Plures etenim Ecclesiæ earundem participes fecit,

EX ASS.

Ecclesiæ, 29, 15.

Providet omnibus Canoniorum necessitatibus, per servos mansuarios.

Pipino Herstallo offert eulogias;

Ab eo Gerniacam-curtem accipit, et quidquid meridie ipso quiescente circumciaret.

Simile quid concessit Carolus Magnus S. Arnolfo, 18 Jul.

Terra illa deinceps vernantior.

Nunquam grandine vel tempestate laeditur.

Exod. 9. 23 et 26.

Omnia sibi donata dat Ecclesiæ.

Non frustra hæc narrari.

LUC. 14. 14.

CAPUT III.

Rigoberti domus. Begonis sacrilegi parva.

Cum igitur piis, ut semper, intentus esset operibus, suoque Clero et plebi, tanquam pater filiis, in omnibus consuleret; atque hujus rei gratia in civitate Remensi degere; orta est post Pipini obitum, inter Karlum ipsius filium et Regem Chilpericum ac Majorem-domus Raganfridum non inodica similtas pro invasione regni Francorum; si quo modo hæc fieri posset potissimum per quemvis eorum. Karlus autem propter urbem Remorum transiens, fertur eandem extrinsecus circumisse universam, quousque pervenit ad portam, super quam structis inibi ædibus sibi congruis amifficus manebat Rigobertus: clamavitque ad eum dicens: Domine Rigoberte, jube mihi portam civitatis aperiri, ut vadam orare ad Sanctam Mariam. Cumque idem homo Dei nullum vociferanti daret responsum, orationibus utique suis insistens, quibus jugiter sancta intentione vacabat, perhibetur hoc ipsum tertio exclamasse ad eum. Tandem valido ejus clamore compulsus, respondit ei: Non tibi, inquires, porta hæc aperietur, quoadusque sciatu ericunque vestrum Dominus dare hoc voluerit regnum. Tu enim et Raganfridus ambo litigatis super eo, et adhuc nescitur quem finem res habitura sit. Quod si Dominus illud tibi potius dederit, hanc reservabo remaneat, et fidelis existam tibi. Ad hæc Karlus per caput suum jurans, et furibunde intentans: Si reversus, ait, fuero victor in pace, non ultra tutus manebis in hac civitate. Vir tamen Dei inter ejus minas permanens interritus (justus quippe quasi leo confidens absque terrore erat) noluit illam aperire ei; sine dubio advertens, ut perprudens, quod non propter orandi devotionem, sicuti simulabat, introire civitatem cupiebat, quin potius eam volebat vastare; quemadmodum alias vastaverat; ac si et antedictus eum vincens Raganfridus regnum obtinisset, ne forte huic sibi infidelem tali in facto reputare valuisset; sicut revera valuisset, si hujus dictis aurem accommodaret.

Hæc denique, quam prædiximus, porta, ex consuetudine casorum a perlicæ Collatiæ, a pluribus usque hodie Basilicæ vocatur; ibique tam hujus quam singularum claves totius urbis portarum apud se reconditas pro tempore servabat. Quæ porta ideo nuncupatur Basilicæ, sive quod in gyro sui reliquis plus portis feratur antiquitas basilicæ abundasse; seu quia euntibus ad basilicam in vico S. Remigii constitentes, semper fuit pævia, supra quam et idecirco potissimum mansisse dicitur, quoniam fenestris cœnaculi sui patefactis, eas inde consueverant contemplari, nequaquam sola quasi pulchras et excelsas gratia speculandi, sed multo magis orandi; sicut et dudum Daniel Prophetæ fenestris apertis in cœnaculo suo contra Jerusalem, tribus horis in die flebat genua sua et adorabat, confitebaturque coram Deo suo. Propter quod et iste Sanctus ostium in pinnaculo ecclesie S. Petri, quæ finitima erat sue domui, præcepit fieri, per quod in eandem gradibus adjectis descendebat ad adorandum; indeque revertens, per hoc ipsum intrabat in oratorium, quod juxta domum suam fecerat super civitatis murum, dedicavitque in memoriam S. Michaelis Archangeli.

Hæc non paucis tempore perseveravit ibidem, multaque ad illud populi frequentia confluebat, et maxime si quando ejusdem Archangeli gloriosa festivitas imminebat. Douce Ludovicus Imperator dedit Monasterium S. Petri filie sue Alpaidi, quod et vocatur solo de situ loci Inferius, propter alterum huic vicinum quod eadem ex causa dicitur Superius. Hujus mulieris vir, nomine Bego, hoc oratorium divini jussit, considerans quod præ altitudine sui, quasi

Carolus Martellum prohibet ingressu urbis Remensis.

Habet supra portam Basilicæ remensis pietatis causam.

Ban. 6 10.

Oratorium S. Michaelis aedificat.

Bego id divini jussit.

fecit, prout corde suo destinavit. Erat quippe, ut canonica dogmatizat institutio, interiorum curam in exteriorum occupatione non minuens, exteriorum providentiam interiorum sollicitudine non relinquens; ne aut exterioribus deditus, ab intimis aliquando correret; aut solis interioribus occupatus, quæ foris debebat proximis non impenderet. Agebat quippe in omnibus utpote fidelis dispensator et prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, ut daret illis in tempore tritici mensuram. Procul namque semper ab illo fuit quod Apostolus ait: Qui suorum, et maxime domesticorum, curam non habet, fidem negavit, et est infideli deterior. Quin imo eum eodem veraciter dicere valuit: Instantia mea quotidiana, sollicitudo omnium Ecclesiarum. Quapropter si quando aliquid discriminis alicui membrorum Ecclesie acciderat, et hoc sibi non absurde poterat coaptare: Quis infirmatur, et ego non infirmor? Quis scandalizatur, et ego non inror? Et rursus: Gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus. Huic vivere Christus fuit, et mori lucrum. Et quia solo corpore in terris positus, spe in cælestibus debebat, profecto de se hoc sibi quæ similibus loquebatur: Nostra conversatio in cælis est. Næpe jam illis connexus quibus ait Dominus: Vos estis lux mundi, et: Non potest civitas abscondi supra montem posita; neque accendunt lucernam, et ponunt eam sub modio, sed supra candelabrum, ut luceat omnibus qui in domo sunt.

10 Præfatus ergo Pipinus hunc admodum venerans ac diligens, filium suum misit ei Karlum ad baptizandum, qui propter feros animos, et quia ab inemite ætate fuerit vir bellicosus, et robore fortissimus, postmodum Martellus est cognominatus. Quem a se baptizatum, ipse vir almus suscepit a fonte sacri baptismatis, ut ejusdem patronum fieret juxta petitionem genitoris. Qui eidem patri Pipino decedenti, in principatum succedens, eundem patronum suum, tum impie, tum injuste a Sede sua expulsi; ceu paullo post sequens narratio declarat.

11 Vir deinde sanctus Ecclesiam Domini, ut cœperat, vigilantissime et strenuissime regabat, ascendens ex adverso, et opponens murum se pro domo Israel, ut staret in prælio in die Domini. Ex adverso quippe adscendebat, quando quibuslibet potestatibus prave agentibus, rationis libera voce contraibat; et in die Domini pro domo Israel in præliostabat, ac murum se opponebat, quia fideles innocentes contra perversorum injustitiam ex justitiæ auctoritate vindicabat. Hinc et illud Beati Job, congruentissime illi convenit quod dicitur: Auris audiens letificabat me, et oculus videns testimonium reddebat mihi: quod liberassem pauperem vociferantem, et inopem, cui non erat adiutor. Et post pauca: Justitia indutus sum, et vestivi me sicut vestimento et diademate judicio meo. Et iterum: Conterebam molas iniqui, et de dentibus suis aufereram prædam: Unde et tanquam bonus pastor animam suam poneret pro ovibus suis, si persecutor sibi afforet ita crudelis.

* Addit Flodoard. lib. 2 Hist. remen. cap 11, ut variis chartarum docemur instrumentis. Sub ipsius Episcopatu dedit Ado quidam Albas ad Ecclesiam S. Mariæ Remensis res suas sitas in pago Laudunensi, in vico qui dicitur a Rausidus, cum adjacentibus earum, domibus scilicet et colonis, campis, vineis, pratis, silvis, b. pascuis, aquis, aquarumve decursibus, et omnibus appenditiis. Item ad matriculam Sancti Remigii res quasdam in pago Tardoniensi in villa Cornecieu constitutas. Diverse quoque persone in locis diversis res suas pro animarum remedio Ecclesie Remensi sub hoc Patre beatissimo tradiderunt, ut heroldus et Sairebertus in monte Betham et c. Taxovarius domos, arva, mancipia, vineas, ac silvas. Gairefredus et Austreberia in pago Laudunensi, in villa Warocio, mansos cum terris adjacentibus, vineis, ac mancipiis. Albus res suas sitas in pago d. Poreonsi, villa Augusta. et Lendemarus in Camaracico, in pago remensi, mansos cum ædificiis, mancipiis, rivibus, vineis, silvis, pratis, et ceteris adjacentibus. Rodemarus res suas sitas in vico Castriceni. Item Austrebertus suas in eadem villa. Quarum adhuc exemplaria traditionum apud nos condita reservantur.

Ex 888.
Nebus cælestibus, et salutis suorum semper intentus.

1 ad Timoth. 5. 8.

2 Cor. 11. 28.

Rom. 12. 15.

Philipp. 3. 20.

Math. 5. 14 et 15.

Carolus Martellum baptizavit et suscepit de sacro fonte

In probis Principibus resistit.

Job. 29. 11. et seqq.

a Colven. Rausidus.
b Colven. piscinis

c Colven. Taxonarius.

d Colven. Portensis.
e Colven. Landemarus.

EX MSS.

quasi quodam umbraculo obnubebat prædicte ecclesie fenestram; sen potius quia quadam die caput suum in superliminari ejusdem ostioli graviter eliserit, eo quod statura fuerit procerus, et ex tento ambulaverit collo, et ad hæc introeundo, ut oportuerat, non semetipsum humiliaverit. Humilitas quippe caput non frangit. Quocirca de hoc aliens loco, suis præcepit dicens : Cavete ne forte istud hic reperierit, quando revertar. Quoniam quidem si invenero, in vobis hoc vindicabitur.

15 Sed ut destrui cœpit, ille mox a dæmone arreptus fuit; cum tamen ab hinc procul esset in pago Ludunensi, et loco qui dicitur Begonis-villa. Factæ sunt autem et triduo in civitate Remensiborribiles tenebræ a loco illo, quo destruebatur, donec ultra pontem plateæ ejusdem urbis veniretur, qui ob evitandum crænum diebus præcis lapidibus magnis stratus erat; unde et hæc hactenus pristinum nomen servat. Porro pulvis et ventus mixtum ferebantur, ita ut per ejusmodi viam vix posset incedere quisquam.

Adit. *Floardus Hist. Remen. l. 2. c. 12.* Hoc autem oratorium modo reparatum, et in præmemorato Beati Michaelis veneratur honore restitutum.

CAPUT IV.

Caroli Martelli sacrilegia : damnatio.

His ita dimissis, ut ad præmissa vertamus stylium. Præmemoratus direxit aciem Karlus, in campo Vinciano adversus Chilpericum et Raganfredum Dominica die illucescente, duo decimo Kal. Aprilis in Quadragesima, et triumphum de eis sicut desideravit adeptus, injustissime ab hoc alio Pontifice Episcopium Remense abstulit, qui inde est reversus, sicut ante fuerat illi comminatus. Et hoc ejus factum non est adeo mirum. Et quidem aliis similiter fecit, et eis qui suis partibus faverunt, dedit. De hoc etenim, non Rege sed tyranno, ita legitur ad locum in Annalibus diversorum Regum : iste Karlus omnibus audacior Episcopatus regni Francorum laicis hominibus et Comitibus primus dedit, ita ut Episcopus nihil potestatis in rebus Ecclesiarum permitteret. Et cetera. Hunc ergo Karlum passus est et hic vir Domini inimicum usque ad occasum vitæ præsentis, cum oporteret eum usquequaque fidissimum esse, ac si ipsius filium in baptisate : et hoc Domini pertulit exemplo, qui ab ipso discipulo suo traditus est impiis. Hinc beatus Papa infit Gregorius : Omnes electi, quia summi capitibus membra sunt, caput quoque sumum in passionibus sequuntur. Paucisque interpositis subjungit atque ait : Ut tanto eis crescat merces operis, quanto eis virtutis lucrum proficit, et ex alienæ damno caritatis.

17 Verum ut Scriptura dicit, qui reddit mala pro bonis, non recedet malum de domo ejus. Quod huic viro Dei in Episcopatu violentia crudeli dempto, et de aliis rebus aliarum fecit Ecclesiarum, justo Domini judicio reddidit in caput ejus, sicut antiquorum veridica constat scriptum hujusmodi relatione a. S. Eucherius Aurelianensium Episcopus, qui in monasterio S. Trudonis requiescit, in oratione positus, ad alteram est sæculum raptus : et inter cetera quæ Domino sibi ostendente conspexit, vidit hunc Karlum in inferno inferiori torqueri. Cui interroganti ab Angelo ejus ductore responsum est; quia Sanctorum judicatione qui in futuro judicio cum Domino judicabunt, quorumque res abstulit et divisit, ante illud judicium anima et corpore sempiternis penis est deputatus; et recipit simul cum suis peccatis pœnas, propter peccata omnium qui res suas et facultates in honore et amore Domini ad Sanctorum loca luminaribus divini cultus, et alimonis servorum Christi ac pauperum pro animarum redemptione tradiderant. Qui in se reversus, S. Bonifacium b, et Fulradum Abbatem monasterii S. Dionysii, et summum Capel-

lanum Regis Pipini ad se vocavit; eisque talia dicens, in signum dedit ut ad sepulchrum illius irent, et si corpus ejus ibidem non reperissent, ea quæ dicebat vera esse concederent. Ipsi autem pergentes ad prædictum monasterium ubi corpus ipsius Karli humatum fuerat, sepulchrumque illius aperientes, visus est subito exisse draco, et totum illud sepulchrum interius inventum est denigratum, ac si fuisset exustum, etc. Quæ ideo hic inserimus, ut omnibus hæc legentibus nota fieret istius justa damnatio, per quem facta est harum rerum Ecclesiasticarum injusta ablatio.

18 Hujus vero (hand dubium quin Beati Rigoberti) et Adriani Apostolicæ Sedis Pontifex, meminuit in epistola sua felicis memoriæ Turpino, hujus successori directa, in qua et multiplicem facit super eo quasi querimoniam, scribens in hunc modum : Tna fraternitas nobis retulit, quia faciente discordia inter Francos, Archiepiscopum Remensis, nomine Rigobertus, a Sede contra canones dejectus et expulsus fuit, sine ullo crimine, et sine ullo Episcoporum judicio, et sine ullo Apostolicæ Sedis consensu vel interrogatione; sed solummodo quod antea non consensit in parte illius, qui postea partem de ullo regno in sua potestate accepit, in qua parte Remensis civitas est : et donatus atque magis usurpatus, contra Deum et ejus auctoritatem, fuit ille Episcopatus, simul cum alio Episcopatu et aliis Ecclesiis, et sæcularibus potestatibus, Miloni cuidam sola tonsura clerico, nihil sapienti de ordine Ecclesiastico : et alii Episcopatus de ipsa Remensi diocesi diverso modo essent divisi; et aliqui ex magna parte sine Episcopis consistentes; et ad alios Episcopos et Metropolitanos, Episcopi et Clerici ordinationes aliquando accipientes erant, et refugia indebita habebant, et a suis Episcopos judicari et stringi non sustinebant; et Clerici, et Sacerdotes et monachi et sanctimoniales sine lege Ecclesiastica pro voluntate et licentia vivebant. Et reliqua.

a *Baronius ad an. 711 hanc narrationem impugnât multis argumentis, sed quæ non convincent, ut 20 Februar. ad S. Eucherii vitam ostendimus.*

b *Adit. Floard. Hist. Rem. l. 2. c. 12.* Qui tunc Galliis ad restituenda jura canonica fuerat ab Apostolica Sede prælatus.

CAPUT V.

Rigoberti exilium, reditus, vita privata.

Ceterum Sanctus Domini Rigobertus Dominicus obtemperando præceptis, quibus ita jubetur : Cum persecuti vos fuerint in civitate ista, fugite in aliam; recessit in Wasconiam regionem : ibique exulando, dum multas sanctæ indefessus intentione memorias Sanctorum lustraret, in quamdam introivit basilicam simili modo causa orationis. Et inter orandum campanæ pulsabantur secundum morem Ecclesiasticum ad fidelium concionem congregandam, ibique fuerunt gemina quæ nullum dederunt sonitum pulsata. Tunc Sacerdos loci et alii qui circumstant, sollicitè ab eo sciscitabantur, quis esset, et unde venisset. Quid inquit, vultis? Clericus sum, veluti videtis; et de Francia veni. Cui illi adjuciant, dicentes : Cur nostræ non hodie sonant note tuo in adventu, sicut ceteris in diebus consueverant, priusquam tu veniret ad nos? Ad quod ipse : Ignoro, inquit. Verum duas habui in mea ecclesia, quæ mihi furtim ablatæ sunt, cum adhuc essem in Francia; fortassis ea sunt. Ostendite mihi eas, et ego dicam vobis si ille sunt an alia. Quæ cum sibi fuissent ostense, asseveravit ipsas esse. Tunc inito cum Sacerdote ejusdem loci consilio, profusus suæ restituit eas turriculæ. Et dixerunt ad virum Dei : Tu magis accede, et illas pulsa, ut pro certo experiamur tuorum veritatem verborum. Quod cum ille fecisset, sicut ante solebant

Et ejus sepulchro, interius abesto, erat draco.

* ad Turpino.

Episcopatus Remensis Miloni datus.

Matth. 10. 23 Rigobertus recessit in Vasconiam.

Campanæ ei furto sublata, eo præsentè nullum sonum edunt.

Ab ipso pulsata sonum edunt.

Arripitur a dæmone.

Remis triduo horribiles tenebræ

Carolus Martellus vincit Raganfredum an. 717

Rigobertum Sede pellit.

Episcopatus varios dat laicis.

Prov. 17. 13.

Ideo corpore et anima torquetur in inferno.

TRANSLATIO.

CAPUT I.

Miracula ad sepulchrum S. Rigoberti.

Sanctus præterea Rigobertus actibus Apostolicis egregius, annis pluribus in hoc loco almifica in conversatione degens, et jugiter innumeris virtutibus pollens, consummata viriliter præsentis vite militia, migravit plenis diebus ad patriam æternæ hereditatis. Hic discessit pridie Nonas Januarii anno Dominicæ Incarnationis circiter septingentesimo septuagesimo tertio, Indictione viii. Ibi cum debito honore a Sacerdotibus et ceteris Christi fidelibus fuit humatus, in ecclesia scilicet S. Petri Apostoli, quam ipse fundaverat, positusque est secus altare ad dexteram ejus plagam.

2 Qui multis ibidem post sanctam depositionem suam refulgens miraculis, quanti sit apud Deum meriti, frequenter innotuit, quæ tamen miracula magna ob incuriam non fuisse descripta. Tres claudi ab incolis ejusdem loci, memorantur inibi ab eo fuisse curati. Quorum certa præcæ debilitatis indicia, videlicet bacilli et scabella, et in abjectione eorum inlubia redhibite incolumitatis signa, multis diebus in eadem sunt visa, ubi ipse requievit, ecclesia; quoque in mirifica ejus evocatione, quæ post narrabitur, a quibusque fidelibus sunt et fideliter et venerabiliter post illum convecta.

3 Præterea fertur et quedam mulier cæca, nomine Ansildis, ipsius loci habitatrix, ibi pristinum hujus meritis patrocinantibus recepisse lumen oculorum suorum. Cujus miraculi usque hodie quidam testes existunt, adhuc enim superstites sunt qui eam cognoverunt.

4 Quidam juvenis scholaribus apud loci Presbyterum delitus stultis, quadam die absente .Æditio, super tumulum ejus ut levis leviter cepit subsilire, non dans honorem Deo, neque Sancto ipsius in celo et in terris mirificato : sed ut sepulti meritum panderetur et ejusmodi præsumptio penitus ab omnibus cohiberetur confossum enim pes suus doluit, quasi quævis spina acerrime pupigerit : unde claudus innox effectus, pedem illum perdidit, quia eo quicquam incedere postmodum nequivit. Quod videntes tam Presbyter quam indigenæ, caucellum ibi effecerunt, ne quis forte nesciens temere accessisset, et simile quid pateretur.

5 In hac basilica nocturno tempore, voces tante dulcedinis sæpius sunt audite, ut non existimarentur aliæ nisi Angelicæ. Lux quoque cælitus tante claritatis mediis in eadem noctibus emicuit, ut solis fulgorem vicisse videretur, quæ etiam immenso jubare suo Sacerdotis, qui adhuc inibi superest, audentiam penetravit mœnibus ecclesie hujus inhaerentem. Hæc per ostium casu patens vibrando coruscavit, per quod de illa in hanc ecclesiam gradibus suppositis intratur. Quo viso tantus timor et tremor Presbyterum invasit, ut ab illa die majorem hunc loco reverentiam exhibere visus sit, quam antea solitus fuerit. Ad quem si quis aliquando ex frigoriticis, ac acerrimo dentium dolore vexatus cum fide accessit, mox remedium sensit. Quapropter usque hodie multorum illuc candelam in votis afferunt : et fabricantes quidem abrasum pulverem sepulchri ejus sumunt, quod tenacissimum fuit illam cemento, sicut fertur fuisse moris antiquorum in sepulchris eorum. Hunc autem aquæ inditum siticulosus bibunt, quo hausto sanitatem illico adipiscuntur. Quorum quidam Gislemannus hanc misericordiam Domini per eum moderno tempore mirabiliter fuit expertus. Qui cum inenarrabiliter fabricitando, nihil cibi diebus aliquot gustare potuisset, et non diebus neque noctibus optatam quietem invenire potuisset, acceptum eradendo, ad alii, pul-

Moritur S. Rigobertus.

* De anno mortis diximus supra n. 2.

Sepelitur in ecclesia Germainæ-curtiæ

Claret miraculis.

Tres claudi curati.

Cæca visum recipit.

Ad ejus sepulchrum iudens claudus efficitur.

Voces Angelicæ audiuntur. Lux insolita apparet.

Febres et dolor dentium isthuc pelluntur.

Pulvis sepulchri ejus febres sanat.

altisona reboabant. Quod cernens omnis populus, Deum glorificavit. Ipse vero quis esset apparuit, quia lumen in tenebris latere non potuit. Eæ vero in præfata Germainæ-curte, et S. Petri ecclesia, usque hodie permanent, in testimonium hujus mirabilis facti et in ævum mirandi.

20 Hunc prædictus Milo Abbas, qui ante Karolum habebat Remense Episcopium, reperit in eadem regione, functus apud eosdem Vascones legatione : cui et dixit : Quid hic agis? Revertere in Franciam, et si proprias res, quas ibi habes, mihi dederis, ego tui faciam tibi a Principe restitutum Episcopatum. Ad quod sanctus Pontifex Domini respondit ei : Quas-cumque res inibi videor possidere, tibi dabo, si feceris quod polliceris. Regressus est itaque in Franciam, et in memorata Germainæ-curte, peculiari possessione sua conversabatur : quem e vestigio adiit præfatus Milo : Trade, inquit, mihi res, quas pollicitus fuisti, tibi quippe apud Procerem obtinui quod spondidi. Cui Beatus ait Rigobertus : Quotquot res habere visus fui, dedi Ecclesie Christi : non possum modo tollere ei, et dare alteri. Ad quem furibundus Milo : Quia me defellisti, tuis nunc tibi non reddetur Episcopatus. Et idem mox illi dedit dignum Episcopo responsum : Altare, aënis, mihi, queso, obtineas S. Mariæ : de rebus Episcopii facito quod volueris, unde minus curo.

21 Habitavit ergo in Germainæ-curte tempore non pauco, vitam in paritate, humilitate, vigiliis, oratione, elemosynis, ceterorum quoque bonorum operum exhibitione agens : morisque ei fuit sæpissime civitatem Remorum invisere, et in ara Beatissimæ Mariæ, ut præ omnibus optaverat, Missas celebrare, indeque memoriam petere S. Mauriti, deinde alium adire Remigium, tum in Monte Or S. Theodoricum, deinde in villa Culnisiaco B. Cyricum, ac denum remeabat ad S. Petrum in Germainæ-curte, ubi tunc habitatio sua erat.

22 Quod cum ex pia consuetudine quadam ageret die, devenit in Culnisiacum ad S. Cyricum pro se suaque Ecclesie, ut consueverat, exorandum : et facta oratione locutus est cum (Economico Remensi, qui aderat, nomine Wiberto. Qui mox suppliciter accessit eum ad prandium, quod sibi fuerat preparatum. Quod ille renuens, dixit : Ad S. Petrum in basilica mea habeo Missas facere, idcirco quod postulas non possum adimplere. Dumque colloquerentur, pauperula quadam vidua huic Vicedomino in eulogiis attulit anserem, respiciensque Vicedominum ad sanctum Episcopum : Quoniam, inquit, non dignamini nobiscum vesci, vestro præcipite puero saltem hunc recipere, et cum veneritis domum, parate ad opus vestrum. Quem puer viri Dei suscipiens ferebat, quousque subito in via de manibus ejus avolat, et aliquot horis aliorum volitans non comparavit. Super quo puer quasi perditio satis ægre tristabat et dolebat. Quem vehementer anxiatum et quasi flentem conspiciens, blande est consolatus, sicut erat vir mitissimus, docens de temporalium amissione rerum nequam contristandum aut flendum ; sed in Domino semper sperandum, qui dat omnibus affluentem. Ipse autem in silentio Davidicum, ut solebat, resumpsit canticum suum. In itinere enim semper de Deo aut aliquid contulit, aut cantavit. Et factum est post trium fere horarum spatium revolans sponte sua hæc avis, ad terram coram S. Rigoberto descendit, eumque quasi prævia præcedebat nusquam a recto tramite exorbitans, quousque ad Germainæ-curtem pervenirent, quo ibant. Sic mansuescebat feritas avis, in operatione virtutis. Fertur hæc multis vivisse diebus, et ante eum cursitare quando ad civitatem ibat et redibat. Non enim passus est eam hic vir magne simplicitatis et pietatis occidi, quamdiu vivere potuit.

EX VISS.

Ipsi redduntur.

Reddit in Franciam.

Reversat Miloni pro recuperando Episcopatu, tradere bona sua Ecclesie donata. Obtinet altare S. Mariæ Remens;

Alia multa frequentat Sanctorum loca

Donatur ei anser.

In itinere divina meditata.

Anser qui avolat ad eum redit.

Sæpe cum in itinere comitatur.

viscerum sarcophagi istius potavit et continuo sanus abcessit. Dentium vero doloribus eructati hoc sepulchrum debita cum devotione deosculantur, et simul exemplo curari merentur.

CAPUT II.

Translatio 1 ad monasterium S. Theodorici.

Dum hoc in loco hic inclitus Domini Confessor catens recubaret, et his aliisque virtutibus semper glorificatus reniteret, pie recordationis Dominus Hinemarus, qui ab eo quintus exiit Remensis Archiepiscopus, illum transtulit octavo decimo Kalendas Julii, ad Monasterium B. Theodorici, et posuit eum in dextera parte ad tumbarum ipsius preiosi Confessoris Christi, anno utique Incarnationis Domini MCCCLXIV. Indictione XI.

7 Ibidem iste aliquot annis requievit, ubi et plura per eundem Dominum patravit signa, ex quibus pauca brevitate studentes scripsimus, ne de eorum nimia prolixitate quodlibet tedium lecturis gigneremus. Quaedam febricitans fenuina diebus illis ad hoc monasterium venit; huic vocabulum * Autdiga, existens de ea, quae huic contigua est, villula cognomine Colmelecta. Haec apud se hujuscemodi facere domi voluit: antequam veniret, tres candelas unius quantitatis effecit, quarum unam nomine S. Theodorici, alteram S. Rigoberti, tertiam S. Theodolphi esse voluit. Quas simul accensas, ardere permisit, quousque conspexit quae earum amplius duraret: hoc experimento cognoscere cupiens, sicut vulgus solet, cui eorumdem Sanctorum facere debuisset votum summi potissimum. At illa, quae Beati facta fuerat Rigoberti nomine candela, ceteris superfluit duntaxat ardendo. Quod animadvertens, aliam continuo fecit ejus venerationi solius dicatam. Venitque illa et ante memoriam ipsius obdormivit prostrata, et vigilans protinus omni sospitate gavisa est. Hujus rei testes usque hodie existunt qui afferunt.

8 Similiter et alii in hoc incommodo sunt saepissime liberati quotquot eum quaesierunt fide ardenti: insuper et in quibus dentes doluerunt, ac per hoc anxii ad eum cucurrerunt, simili modo fuerunt statim medicati ab hoc medico caelesti. Et quoniam ii praeter multitudinem nesciri potuerunt, hic nomina eorum ponere supersedimus, quia haec nos nescimus, qui non singulis adesse quivimus; verum haec pene omnis in gyro novit populus.

CAPUT III.

Translatio 2 ad templum S. Dionysii.

Annis novem elapsis, hinc rursus in praedicto mense eisdemque redeuntibus Kalendis a praedicto Praesule Hincmaro ad urbem Remorum transfertur, et in basilica quae fuerat S. Dionysii honore ab eodem consecrata, ponitur; ubi et Remensium sepultura fratrum tunc habebatur. Tunc mulier caeca, vocabulo Oda, venit de villa seculi fluvium Sopian sita, quae Alamandorum-curtis nuncupatur: et ut ad memoriam ejus accessit, statim recepit visum olim amissum. Haec prinsquam advenisset, nocte domi dormiens audivit vocem dicentem sibi: Quid hic facis? Cur jaces? Crastina die Pontifex Hinemarus, et Canonici Remenses Sanctum transferent Rigobertum: vade ad eum, et ille te adjuvabit. At illa diluculo consurgens acceleravit, et candelam ei afferens, suo visui, ut praecouti sumus, continuo reddita est.

10 Surdus quidam aequae translationis ejus die advenit. Qui postquam locellum ejus quo gestabatur tetigit, illico aperte sunt aures ejus et audivit. Quem et divina gratia, antequam sanatus fuisset, sic ad deiferum hunc virum accersire dignata est. Nocti in diversorio quiescentem ignota quaedam persona in

latere suo leviter percussit et excitavit, excitatumque vocavit: et ille actutum sensit se palpatem, et non audivit ut surdus vocantem; homines tamen qui aderant audierunt vocem, ad B. Rigobertum ire quantocumque cum admonentem, licet viderint neminem. Abiit ergo ad eum, et mox eo quem praediximus modo promeruit auditum. Haec ita se habere ipse retulit, postquam auditui suo restitutus fuit.

CAPUT IV.

Translatio 3 ad templum S. Mariae.

Hujus sacratissimum corpus (hand dubium, quin Sancti Rigoberti) rursus a transtulit dignissime devotionis Dominus Fulco Rhemorum Archiepiscopus, in ecclesiam felicissimee Mariae Dei genitricis et perpetuae Virginis, anno scilicet Antistitii sui primo, positumque retro altare quod vocatur ad sanctam Crucem, et alios decenter collocavit duos Christi Confessores Theodulfum et Basolum hinc et inde, medium autem, ut decuerat, B. Rigobertum.

12 Hunc tam ibi quam alibi plures infirmi experiuntur divinum esse medicum, in subitanea suorum medela morborum. E quibus nuperrime quidam monachus et Levita coenobii beatissimi Confessoris Christi Remigii, die quadam validissima correptus est febre, ita ut adversa valetudo inaccessibiliter per horarum incrementa efficeret impotem mentis suae. Qui ad noctem usque perveniens, cum invalescente hujus morbi efficacia incoenatam dormitum pergeret, et tamen nullatenus quiescere sineretur, ipsum undique arctatus in auxilium sui corde clamavit, et protinus per eundem sanitati donatus est. Is Sigloardus vocabatur. Et cum praecoptore suo Archisacerdote Theobaldo, sicut ejus ab infantia cliens huc usque conversatur, propter quod et illum, ut solitus erat, in itinere a Domino Archipraesule ei praecopto secum ducere volebat, et iste hodosporicas incommoditates vitando nolebat etiam cum adhuc sospes esset. Praecopterat enim huic ejus Magistro praefatus Archiepiscopus ceteris cum fidelibus suis transferre condico tempore Sanctum Domini Rigobertum ad illum locum, quo Regia Theodrada ei petitoria insinuatione suggererat transferendum. In ejusmodi obsequio illum assumere quemadmodum adiutorem, optabat, quod ille omnino refutabat. Verum tamen praedicta obsitus regritudine, confugit tota mentis intentione ad eundem mixtae potentiae virum sanctum, priusque se rem tacitus fatebatur, eo quod praesumpserit recensare iter post subeundum in ejus exultum et cultum; deinde annuente Domino proposuit animo se unum proculdubio ex eorum fore numero quicumque essent illic ituri cum eo. Quod ut corde suo destinavit, statim ab infirmitate sua, ut supra dictum est, convalescit per hunc medicum Domini Rigoberti, quem invocavit. Per ipsum itaque quidquid boni cum fide petitur invenitur, et quod religioso quaeritur affectu, celeri obtinetur effectu, praestante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto in trinitate et unitate perfecta, vivit et regnat Deus per infinita saeculorum saecula, Amen.

a Flodoardus lib. 2, cap. 15, id accidisse ait, quoniam ecclesia praenotata necessitate muri civitatis, ob infestationem paganorum construendi evertebatur.

CAPUT V.

Reliquiae in Veromanduos deportatae.

Anno Incarnationis Dominicae octingentesimo nonagesimo quarto, Praesulatus autem Domini Fulconis duodecimo, octavo decimo Kal. Febr. jussione ejusdem Domini Fulconis delatum est sanctissimum corpus egregii Pontificis urbis Remorum Rigoberti, a Clero et plebe ipsius Remensis Ecclesiae in pagnum Veromandensem, in villam scilicet Nemmicum, summanos

EX MSS.

Tertio transfertur corpus S. Rigoberti in ecclesiam S. Mariae.

* Flod. Sigloardus.

Quidam nolebat interesse translationis febris correptus:

Eo invocato sanatur.

Reliquiae S. Rigoberti in Veromanduos ad firmam contractam deferuntur. * Flod. Summanicum. Coler. Nemmicum.

Corpus S. Rigoberti transfertur 14 Junii an. 864.

Istius quoque miraculisceleret.

* Flod. Audinga Quaedam febricitans S. Rigobertum sibi legit paratrum

Ad ejus sepulcrum sanatur.

Abi febribus et dolore dentium liberatur

Uerum transfertur hinc eodem die.

Caeca visum recipit.

* Flod. Alamandorum-curtis, vulgo Annemcourt.

Surdus auditum recipit.

EX VSS.

per fluvium Dalminionem; quam villam, videlicet mansos quinquaginta, idem Pater reverendissimus Fulco per praestariam apud Odalricum Comitem et filium ejus Hirmintrudim eidem suae Ecclesiae acquisivit, et adquisitam ejusdem Ecclesiae Canonicorum vietui perpetualiter adauxit.

Et et aliorum
multae reli-
quae.

14 Delata est etiam haec copia reliquiarum cum eo, positaque ad caput ejus: De ligno Domini, de sepulchro Domini, de sancto Calvariae loco, de columna juxta quam fuit flagellatus Dominus, de petra supra quam stetit ante Pilatum, de panno quem S. Maria manibus suis operata est. Reliquiae SS. Apostolorum Joannis Evangelistae, Petri, Pauli, Andreae, Matthaei, et de vestimentis duodecim Apostolorum, et de pulvere eorum. Reliquiae sanctorum Martyrum Joannis Baptistae, Nicasii, Dionysii, Rustici et Eleutherii, Laurentii, Mauricii, Candidi, Eusepii, Gregorii, Crispini et Crispiniani, Quintini, Valeriani, Cosmae et Damiani, Agapiti, Primi et Feliciani. Reliquiae sanctorum Confessorum, Remigii, Hilarii, Martini, Gregorii, Amandi, Benedicti. Haec omnia pignora Sanctorum delata sunt pariter in supradictum pagum, et collocata cum omni veneratione in basilica S. Martini, quartodecimo Kal. Februarii.

Haec translatio facta 19 Janu-
uar.

15 Non post multum vero temporis crebrescente ejusdem anni Confessoris Domini Rigoberti longe lateque fama, accidit ut quidam Presbyter, nomine Figminus, qui ex monasterio eximii Martyris Christi Calixti, olim nimium crudelitate paganorum grassante illuc advenerat, cui Odalricus quondam Comes ac vir illustris, ejusdem fisci possessor, misericordia motus super eum, concessit, ut in altera ipsius villae ecclesia, quae in honore S. Radegundis videtur esse constructa, Sacerdotali fungeretur officio, quoadusque suae congregationis Ecclesiae pace reddita, illic

* Flod. Signi-
mus.

absque offendiculo valeret reverti. Qui magno admodum cruciabatur dentium dolore; sed audiens illic pretiosissimum Praesulis pignus cum Canonicis Remorum advenisse, non abnuit munusculum propriae candelae eidem Sancto Domini, quia per se non poterat ferre, per alium mittere. Sed licet absens, tamen non distulit precibus quibus potuit, et lacrymis uberius, mirificum atque gloriosum Sanctum Domini exorare Rigobertum, quatenus ejus adminiculante misericordia sanitati mereretur pristinae reddi. Venit tamen illico ut perventum est ad Sancti memoriam, isdem se praebuit medicum caelestem impetranti toto mentis affectu medicinam satis superque sibi desiderabilem. Sed postquam convuluit, ad ecclesiam S. Martini, ubi nunc praefatus sanctissimus Domini Confessor corpore dignoscitur quiescere, omni cum festinatione profectus est, ac totum se in lacrymis eorum gleba illius prosternens innumerables ei condignasque laudes veluti tam evidenti medico refudit, amantians fratribus, videlicet Canonicis ejus obsequio illic a Domino Fulcone deputatis, quanta illi per merita gloriosissimi Confessoris sui Rigoberti fecerit Dominus.

Odalricus monachus ad eas dolere dentium, liberatur.

Subjicit Flodoardus lib. 2, cap. 15. Nec longum post haec urbi Remorum sacra membra revocantur; et ecclesia S. Dionysii extra murum civitatis Canonicorum Remensium studio sumptibusque restructa, ibidem cum B. Theodulphi pignoribus honorifice venerantur illata. Haec est quarta S. Rigoberti Translatio, sub Heriveo Archiepiscopo facta, qui, ut ait idem Flodoardus lib. 4, cap. 13, Remis ecclesiam in honore S. Dionysii extra murum civitatis a Canonicis nrbis constructam consecravit. Ubi et membra Sanctorum B. Rigoberti Episcopi, et S. Theodulphi Abbatis servanda deposuit.

S. Rigoberti 4
translatio.

NOT. 70.

DE S. THEOCTISTO ABBATE IN SICILIA.

IV JAN.

De hoc sancto Abbate Octavianus Cajetanus noster in Idea operis de Sanctis Siciliae: In Sicilia in monasterio Cenenni S. Theoctisti Abbatis. Cita Graecorum Menologium. Aliud id esse Menologium oportet ab eo quod Henricus Canisius vulgavit, in quo nullum Theoctistum Abbatem reperio. Ferrarius tradidit existisse circa annum Christi 1000. Molanus in Addit. ad Usuardum: Die quarta S. Theoctisti Ducis (forte monachorum, in-

quit, id est Abbatis) in Cucumo. An idem sit Theoctistus, quem via Januarii ex Menais dabimus, addubitat noster Roderus. Mihi diversus ab eo videtur. Nam hunc etiam v. Januarii eadem habent Menora: Commemoratio S. P. N. Theoctisti; alterum vero etsi monachum fuisse ex adjuncto tetraesticho conjici fortassis queat; non tamen eodem modo refertur cum illa honorifica appellatione, S. P. N. Utriusque mihi ignota sunt res gestae.

Alius Theoctis-
tus 8 Januar.

NOT. 71.

DE B. LIBENTIO

ARCHIEPISCOPO BREMENSIS.

EX CHR.
VIII.

IV JAN.

Libentii Archiepiscopi nomen hoc die sacris fastis adscriptum. Nam Ferrarius in generali catalogo Sanctorum hae habet: Bremae in Saxonia S. Libentii Episcopi. Calendarium Benedictinum Maclovii editum: S. Libentii Archiepiscopi, qui in claustris, etiam Episcopus factus, sicut unus fratrum vixit; et sua praedicatione multos ad fidem convertit. Refertur et ab Arnolfo Wion et Hugone Menardo cum fusiori elogio, verbis Krantzii.

De eo varii scripsere, dabimus hic quae M. Adamus Bremensis in historia sua Ecclesiastica cap. 71, sive lib. 2, cap. 29, tradidit.

VITA EX ADAMO BREM.

CAPUT I.

B. Libentii egregiae virtutes.

Libentius sedit annis xxv, pallium suscepit a Papa

XV Joanne, virgam Episcopalem meruit ab Otone III, primus omnium consecratus est a Suffraganeis. Erat itaque vir litteratissimus, et omni morum probitate decoratus, ab Italia quondam Pontificem secutus Adalgaum: cujus etiam vitam remulatus et magisterium, solus ex dispositione tanti Patris dignus inventus est, cui Hammaburgensis cura parochiae crederetur.

B. Libentii consecratio, doctrina, patrias:

2 Erat enim vit tanta castitatis, ut raro se mulieribus videndum praebuerit; tanta abstinentia, ut pallida jejuniis ora portaverit; tantaque humilitatis ac caritatis, ut in claustris sicut unus fratrum vixerit. Multae nimirum virtutes ejus: quippe contentus acquisitis, raro curiam adit pro acquirendis. Domi sedens quietus, parochiae suae curam egit diligentissimam, totumque studium ad haec vertens animarum, districtissima regula omnes congregationes suas custodivit.

Castitas,
Abstinentia,
Humilitas.

Cura sui gre-
gis.
Zelus anima-
rum.

3 Archiepiscopus etiam per se curam egit hospitalis,

Hospitium et
lis,

agrorum
cura.

* Krantz.
Wandalia.
V'sitat diace-
som.

lis, fratribus et infirmis quotidiano ministrans obsequio : ipse quoque vice sua xenodochium nepoti suo commendavit Libentio. Dum vero adhuc pax esset in Slavania, Transalbanos populos frequenter visitavit, et matrem Hammaburg paterno fovit amore : legationem suam ad gentes, ut praedecessores ejus, studiose exercuit est, licet dierum obstaret malitia.

An hoc probabile sit, dicemus in vita S. Gregorii VII. xxv Maii. Scripsit Adamus, cum ea maxime ageretur questio, Henrico IV Imperante : ut non morum videtur, si aut favorit Imperatoris partibus, aut alioquin haudcunctus sit, errantem turbam seculus.

CAPUT II.

Sueno tyrannus, et pirate puniti.

Sueno Rex
Dania: volens
eiacuiscere,
bello vincitur.

Quo tempore cum magnam Christianorum persecutionem in Dania Sueno Rex exercuisset; supplicibus Archiepiscopus Legatus, crebrisque numeribus laborabat, quatenus ferocis Regis animum, mansuetum redderet Christianis. Quibus ille rejectis in sua nimirum crudelitate ac perfidia saevire non cessavit : mude et ultio divina Regem Deo rebellem est subsecuta. Nam cum contra a Slavos bellum susciperet, bis captus et b in Slaviam ductus, totiens a Danis ingenti auri pondere est redemptus. Nec tamen adhuc ad Deum reverti voluit, quem primo in morte c patris offendit, et deinde in nece fidelium irritavit. Et iratus furore Dominus, tradidit eum in manus inimicorum ejus, ut disceret non blasphemare.

a Krantz.
Wandalos.
b Krantz.
Julianum
al. Julinum.
c B. Harald
de quo age-
mus i No-
venib.

¶ Tunc potentissimus Sueno Rex Hericus, collecto innumerabili, sicut arena maris, exercitu, Daniam invadit, et occurrit ei Sueno a Deo derelictus, frustra sperans in idolis suis. Sed cum utrumque bello navali (sic enim gens illa configere solet) omnes copias essent Danorum obruta, Hericus Rex victor Daniam obtinuit. Sueno ergo depulsus a regno dignam factis suis a Deo zelote recepit mercedem. Et hæc junior nobis in avo suo Sueno recitavit contigisse, justo Dei judicio, quoniam illum dereliquit, quem pater ejus bonum defensorem habuit.

Septentriona-
lium pugna
juvenilis.

A quo hæc
auctor habue-
rit.

¶ Ferunt eo tempore classen piratarum, quos nostri Ascomannos vocant, Saxonie appulsam omnia Friesie atque Hattala vastasse maritima. Cumque per Albiae fluminis ostium ascendentes irrumperet provinciam; congregati Saxonum magnates, cum parvam habuissent exercitum, egredientes a navibus apud Stadium barbaros exceperunt, quod est opportunum Albiae portus presidium. Magnum et memoriale, minusque felix erat illud praelium, in quo viriliter utrisque certantibus, nostri tandem minores sunt reperti. Sueones ergo et Dani totum Saxonum obtinere virtatem. Capti sunt ibi Sigafrius Marchio, Thidericus Comes, et alii illustres viri, quos vincitis post terga manibus, barbari traxerunt ad naves, pedesque eorum catena strinxerunt, totam exinde provinciam impune depradantes. Sed cum ex captivis solus Marchio Sigafrius ejusdem auxilio piscatoris furtim noctu sublatus evaderet; pirate mox in furorem versi, omnes quos in vineulis tenuerunt, meliores ludibrio habentes, manibus pedibusque truncaverunt, ac nare precisa deformantes, ad terram semianimes projece- runt. Ex quibus nobiles quidam viri erant, qui postea multo supervixerunt tempore, opprobrium Imperio, et miserabile spectalum omni facti populo. Quam videlicet plagam mox cum exercitu supervenientes Dux Bemo et Sigafrius Marchio vindicarunt, in tantum ut pirate omnes, quos apud Stadium egressos fuisse diximus, ab ipsis auxiliante Domino fuerint contriti.

Inui et Succi
inferiorem
Saxoniam
custant :

Dire su vincti
in captivos.

Caeduntur.

Alia eorum
manus, in pa-
lustria a cap-
tivo perducta,
creditur.

¶ Altera vero pars Ascomannorum, qui per Wiraham flumen egressi Habele usque ad Liestnonam depradati sunt, cum maxima captivorum multitudine pervenerunt ad paludem, quæ dicitur Glindesmor, ubi a nostris qui pone sequebantur offensi, omnes usque ad unum obruncti sunt; quorum numerus

erat xx millia. Quidam enim eques Saxonum ab eis captus, dum eum ducem sui facerent itineris, in difficiliora eos paludis loca perduxit, in qua diu fatigati leviter a nostris sunt superati. Qui Heriward nomen habens, perenni Saxonum laude celebratur.

¶ Ex illo nimirum tempore piratarum hostilisque crebra irruptio facta est in hanc regionem. Nam et omnes Saxonie civitates grandi metu percussæ fuerant. Tunc et Brema muro muniri cepit firmissimo. Sed et Libentius Archiepiscopus thesaurum Ecclesie omniaque Ecclesiastica fecit ad Buccensem deportari Præposituram. Tantus itaque timor in finibus hujus parochie omnibus erat. Nam et ipse Pontifex piratas, qui Episcopatum vastabant, anathemate damnavit. Quorum unus in Norvegia deficiens per annos septuaginta integro corpore permansit, usque ad Domini Adalberti tempora Archiepiscopi, quando Alwardus Episcopus illic veniens defunctum vinculo excommunicationis absolvit, et mox cadaver in cinerem est solutum.

Præ
Abd. BRUMLN.

Brema metu
piratarum
muro cineta.

B. Libentius
piratas ex-
communicavit.

* Krantzus
ait Ducem eo-
rum fuisse.
Vis Ecclesie
Excommuni-
cationis.

¶ Post vindictam ergo scelorum, quæ in Ecclesias Dei et Christianos commiserat; Sueno Rex victus, et a suis desertus, quippe quem Deus deseruit, errabundus et inops auxilium venit ad Nordmannos, ubi Thuneco tunc filius Haquinii regnavit. Is licet paganus esset, nulla tamen super eum motus est misericordia. Ita infelix ille, et a toto rejectus orbe, in Angliam transfretavit, frustra solatium querens ab inimicis. Eo tempore Adelrad filius Eggarsi Britannis imperavit. Is non inmemor injuriarum quas Dani ex antiquo Angliis inflixerant, exulem repulit. Quem tandem, misertus infortunii, Rex Scottorum benigne suscepit, eumque per his septem annos, quibus exulavit, secum detinuit, usque ad mortem Herici. Hæc parricida avi pericula, Sueno Rex nobis attontis, exposuit. Deinde ad Hericum victorem reflexit narrationem.

Sueno profun-
dus errat, a
Normannis
Anglisque re-
jectus, a Scotis
excipitur.

CAPUT III.

Libentius Episcopus multos ordinat, et ad gentium conversionem mittit.

Hericus, inquit, duo regna obtinuit, Danorum Suenonumque, et ipse paganus, Christianis valde inimicus. Ad quem missus Legatus Caesaris ac Hammaburgensis Archiepiscopi Poppo quidam, vir sanctus et sapiens, tunc in Sleswicenem ordinatus Episcopus, de regno Danorum seu pace Christianorum Caesaris partes expostulavit. Quem etiam aiunt pro assertionem Christianitatis, cum Barhari suo more signum quærerent, nil moratum, sed statim ignitum ferrum manu talisse, et illasum apparuisse. Dnuque hoc facile omnem gentilibus erroris ambiguitatem tollere videretur, iterum Sanctus Dei pro submovendo gentis illius paganism, aliud aequè magnum ostendit miraculum : Tunicam scilicet et indutus ceratam, cum staret in medio populi circum, in nomine Domini precepit incendi. Ipse vero, oculis ac manibus in cælum tensis, liquentes flammis tam patienter sustinuit, ut veste prorsus ambusta et in favillam redacta, hilari et jocundo vultu nec fumum quidem incendiis sensisse testatus sit. Cujus novitate miraculi, et tunc multa millia per eum crediderunt, et usque hodie per populos et Ecclesias Danorum celebre Popponis nomen effertur. Hæc aliqui apud Ripam gesta confirmant, alii apud Sliaswig.

Poppo Sles-
wicensis
Episc. ferrum
candens con-
tractat illa-
sus:

* Addit Kran-
tius ehu o-
thece figura
conformatum
hoc ferrum
fuisse.

Item veste ve-
rata cruxta
manet illa-
sus.

¶ Claruit etiam tunc in Dania felicis memorie Odinekar senior de quo supra diximus, qui in Finne, Seland, Scania, ac in Suedia predicans, multos ad Christianam fidem convertit. Ejus discipulus et nepos fuit alter Odinkar junior, et ipse nobilis de regio semine Danorum, dives agri, adeo ut ex ejus patrimonio Episcopatum Ripensem ardeat fundatum. Quem dudum Brema scholis traditum Pontifex Adaldagum manibus suis baptizavit, suoque nomine Adaldagum vocavit

Odinekar Suco-
num Dano-
rumque Apo-
stolus.

Ejus nepos fit
Episcopus Ri-
pensis.

PER
ADA BREMEN.

voeavit. Is ergo a Libentio Archiepiscopo nunc ordinatus in gentes, apud Ripam sedem accepit. Nam et illustri vita, et sanctae conversationis, Deo et hominibus acceptus erat, et Christianitatem in Dania fortissime defendit. Hos vero comperimus illo tempore claros in ea regione, aliis, qui adhuc supervixerant a diebus Adalagai, non otiosis. Qui etiam in Norwegiam progressi populum multum Jesu Christo collegerunt.

In Rosafeldm
oeclesium
Praeposituram
consecrat
B. Libentius.

12 Idem Adamus poulo inferius cap. 32, lib. 2, haec habet: Eodem tempore venerabilis Comes Henricus in Rosafeldam fecit Praeposituram annuente Libentio Archiepiscopo, et ecclesiam consecrante. Haec facta sunt ultimo tempore senioris Libentii, sub Duce Bernardo filio Hermanni, qui populum Slavorum graviter afflixit. Quo etiam tempore contentio Bernarii Ferdensis Episcopi de Ramsola coram Papa Sergio est terminata. Fusius haec Krantzius, qui Libentio adjuvacionem eam locum scribit in memoriam S. Anshorii. Sedit vero Sergius IV Papa o XXXI Augusti ann. MIX, usque ad XII Maii ann. XIIII.

13 Anno igitur Archiepiscopi XIIII Benno Dux Saxonum obiit, et Ludgerus frater ejus, qui cum uxore sua venerabili Emma, Bremensi Ecclesiae plurima bona fecerunt. Apud Magdaburg vero Gisilario Ar-

chiepiscopo Dagaunus successit. Deinde Walthardus meruit cathedram. Interea Archiepiscopus noster de legatione sua in gentes sollicitus, plures ordinavit Episcopos, quorum nomina et Sedes incertae sunt, quia tempus persecutionis incubuit. Sicut enim patrum relatione cognovimus, Esico apud Sliaswigi Popponi successit, Odinkar, qui apud Ripam insignis fuit, ut supra diximus. Et sermo est post obitum Adalagai Archiepiscopi, totam regionem Jutland usque ad nostram aetatem in duos Episcopatus bipartitam esse, tertio apud Arhusam deficiente. In Slavianam vero ordinavit Archiepiscopus Folequardum, deinde Regimburtum: quorum prior a Slavania pulsus in Sueoniam vel Nordmanniam missus est ab Archiepiscopo, qui multos in Domino lucratus, cum gaudio remeavit.

14 Post haec omnibus bene compositis, obiit beatus Archimandrita Libentius, unaque Ferdensis Episcopus anno Domini XIIII, Indictione XI, et sepultus est in medio chori, ante gradus sanctuarii pridie Nonas Januarii.

15 Eodem fere de Libentio scribit Albertus Krantzius in Metropoli lib. 3, cap. 42 et 48. Et auctor historiae Episcoporum Bremensium cum historia Adami edita ab Erpoldo Lindebrogio.

Libentius
multos ordi-
natet ad gen-
tes mittit Epi-
scops

Mortur Li-
bentius.

CIRCA AN.
MCLXXV.

DE B. ROGERIO ABBATE ELLANTII.

IV JAN

Rogertum Abbatem Ellantii in diocesi Remensi, recenset Hugo Menardus in catalogo Sanctorum et Beatorum ordinis Cisterciensis ex vetusto Missali a 100 annis excuso. Kalendarium quoque Cisterciensis Divisione editum, hoc die, et Chrysostomus Henriquez in Menologio Cisterciensi, qui et nobis vitam ejus a monacho Ellantino scriptum communicavit. Est Ellantium (olim Slam vel Slantium) anno MCLXVIII constructum, ut ex hoc versu Chronographico patet:

NOV. 72

CLAM dat principium de Slam, sed deme bis unum.

PROLOGUS AUCTORIS.

Optimum semper fuit in Ecclesia Dei Sanctorum describere vitas virorum, ut sint in speculum et quoddam veluti condimentum vite hominum super terram. Per hoc enim quodammodo apud nos post mortem vivunt; multosque ex iis qui viventes mortui sunt, ad veram provocant et revocant vitam. Quia vero in diebus istis tepescente caritate superabundat iniquitas in cordibus nostris, signa non videmus, jam non est Propheta, nostrisque exigentibus culpis deficit Sanctus, et diminutae sunt veritates a filiis hominum; ad refocillandam flammam caritatis in nobis, et ad exemplum posteris porrigendum sanctae conversationis, maximeque vobis hujus monasterii monachis, videor mihi non supervacue ex his qui empti sunt de terra revocare ad medium dilectum Deo et hominibus, ejus memoria in benedictione est, sanctam et venerabilem Patrem nostrum Rogertum, primum hujus coenobii Abbatem; qui vere juxta testimonium antiquorum, in diebus suis placuit Deo et inventus est justus. Obsecro autem eos qui lecturi sunt haec, ut fidem dictis adhibeant, et vos maxime fratres, qui hunc Sanctum Dei penes vos habuistis, et cum fide devotionem adhibeatis; quatenus ejus intercedentibus meritis ad superna polorum gaudia pervenire valeatis.

Auctor mon-
achus Ellanti-
nus.

CAPUT I.

Quomodo in sua provincia mundum contempsit, et de professione ejus apud Locum-Regis, et de adventu ejus apud Ellantium.

Laudabilis igitur Pater Rogerius primus Ellantii Abbas, ex Anglia progenitus, Angelicam vitam duxit in terra, in quantum homini fragili licet et mortali. Qui bonae indolis factus adolescens, cum intelligeret quod secundum Joannem, Omne quod est in mundo, concupiscentia carnis est, concupiscentia oculorum, et superbia vitae; et Mundus transit et concupiscentia ejus; ipsum jam mundum hujusmodi consilio salutari contemnere cepit. Vocem enim Prophetiae dicentis attendens. Obliviscere populum tuum et domum patris tui, et concupisces Rex decorem tuum, quoniam ipse est Dominus Deus tuus; cum sancto Patriarcha Abraham egressus est de terra sua, et de cognatione sua, et de domo patris sui, et venit in terram quam monstravit ei Dominus, terram vero Gallicanam: in qua quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, sic pius ille Pater filios in Dei servitio postmodum congregavit.

3 Cum autem diligenter inquirere in quo loco Creatori suo sanctius familiariter valeret; Dei intuitu applicuit ad quendam locum novella plantationis Ordinis Cisterciensis, qui dicitur *Locus-Regis. Relicta igitur domo rebusque patriae, soli Deo placere desiderans inibi sanctae conversationis habitum suscepit. Conversationis autem suae insignia, et quomodo vitam Evangelicam in eodem coenobio duxerit, sufficienter posse puto neminem enarrare. Solius quippe donatoris de accipiente est nosse, quomodo ab ipso mox conversationis suae exordio praevenerit eum Dominus in benedictionibus dulcedinis; quanta resplenderit gratia electionis; quomodo inebriaverit eum ab ubertate domus suae. Severus vultu, modestus habitu, circumspexit fuit in verbis, in opere timoratus, in sacramentatione assiduis, in oratione devotus; magnanimus in

B. Rogerius
natione Ang-
ghes.

1 Joan 2. 16
et 17

Psal. 14 11.
Fecit in Gal-
liam.

Et monachus
in Loco-Regis.

Saecte viat.

in fide, longanimis in spe, perfectus in caritate, jucundus inter opprobria, inter obsequia verecundus.

¶ Cum autem placuit ei, qui eum segregavit a sæculo et vocavit, ut ampliori gratia revelaret in eo gloriam suam, misit in cor Abbatis Loci-Regis, ut ad ædificandam domum istam mitteret de fratribus suis: super quibus licet multum renitentem constituit Abbatem et Prefectum. Advenientes autem ad locum istum tunc desertum cum Abbate suo viri virtutum, simpliciter aliquanto tempore Domino servierunt in paupertate spiritus, in fame et siti, in frigore et nuditate, in vigiliis, in angustiis multis. Ibi in signis et miraculis pluribus gloriosis, ut experti sunt multi, fidelem suum famulum Deus glorificavit B. Rogerium Abbatem, sicut est mirabilis in Sanctis suis, et gloriosus in majestate sua. Mansit autem habitu humilis, somno brevis, pane atro, et aqua brevi; incondito et vix salso olere vescebatur; in mensa nihil penitus volebat deferri, nisi ea quæ communitate conventui parabantur. Quantum vero comitatem inter fratres dilexerit, per exemplum subsequens poterit declarari.

* Locus-Regis Abbatia est ordinis Cisterc. in diocesi Bituric. filia Cur.æ-Dei, fundata an. 1129, 24 April.

CAPUT II.

Quomodo piscem in olus Conventus mitti jussit.

Accidit ut die quadam piscis non modicus ei offerretur et præsentaretur de oratorio revertenti: qui magnitudinem ejus aliquantulum exhilaratus considerans requisivit an ex eo singuli fratres portionem possent accipere ordinatam. Cum autem dicerent: Nequaquam: Projicite inquit, in olus: ne saltem a sapore illius nostrorum aliquis fratrum efficiatur orbatas. O virum per omnia pietate, misericordia, caritate ineffabilem, qui ne pusillum aliquem contristaret, piscis carnis etiam ordinate noluit saturari! Remittit in hoc cibo consolari anima ipsius, ne fratrum aliquis ab ejus participatione fieret alienus.

CAPUT III.

Quomodo cum asino suo in fluvium cecidit, et illusus erasit.

Quodam autem tempore cum idem Pater sanctus pro negotiis domus sue foras exiret, et equitaret asinum, quem semper consueverat equitare; et per quandam pontem transiret; factum est dum debile animal pedem incaute solo infingeret, de eodem ponte in amnem cecidit cum sessore. Cumque Conversus eum sequens, absorptum ab aquis Abbatem non videret, cum duris et immensis singultibus cepit acclamare: Heu! Heu Pater! quid accidit? et conversus ad Dominum dixit cum lacrymis et immensis singultibus cordis: Domine, Domine, nunquid perdes justum cum impio? Nunquid sine causa sanctum et innocenter condemnabis? Nunquid morietur prudens pariter et indoctus? Britque utriusque æqualis conditio? Cumque hæc et hujusmodi tundendo pectus frequenter ingemiraret, ex adversa parte oculos attollens, vidit Abbatem suum sedentem super asinum juxta ripam. Quo properante velociterque corrente præ gaudio, invenit eum ita siccum ac incolumem ac si fluminis undas minime tetigisset. Novum profecto et mandatum in diebus illis in famulo suo miraculum Dominus declaravit: qui enim sua dextera B. Petrum ambulantom in fluctibus ne mergeretur erexit, et compositum ejus Paulum tertio naufragantem de profundo pelagi liberavit; ipse etiam dextera sua Abbatem nostrum de undis sine ulla sui lesione rediit: et qui sua virtute, in deserto quadraginta annis filiorum Israel vestimenta, ne ab aquis maderent, custodivit; idem ipse non solum servi sui

corpus, sed etiam vestimenta ne ab aquis maderent custodivit. Cum enim suus eum Conversus vellet detergere, non habens alia vestimenta, quæ sibi posset offerre, ita siccum reperit ac si in amnem nunquam cecidisset. Quod miraculum ne eo vivente referret, eum per obedientiæ sanctæ vinculum alligavit.

CAPUT IV.

De annulo a digito mulieris ejecto.

In confinio autem hujus cœnobii manebat quadam mulier, quæ a parentibus suis juvenula fuerat maritata, hæc vero quodam annulo pretioso dotata in tantum eum dilexit, quod nunquam potuit sustinere, ut vel ad horam a digito suo amoveretur. Unde factum est, ut dum ipsa juventutis annos decurrerat, et incrassaretur digitus, idem impinguitus arectus cepit graviter in annulo, ac idem annulus carnis supercreescentibus operiri. Interea mulier suspirat, plorat, lamentatur; non est qui consoletur eam ex omnibus caris ejus. A marito circumcirca medici requiruntur; veniunt, tangunt, medicantur, dicunt nullam manni prævalere medicinam, nisi digitus abscedatur. Cum igitur supra hoc nullum remedium invenire valeret, nullumque recipere posset solamen humanum, cum clamoribus inmensis currit ad divinum adjutorium: quærit, rogat, petit singultibus et lamentationibus, Christi benignitatem provocat miserantis: Miserere mei Domine, miserere mei. Inter ipsa autem lamentationis crebra suspiria, sibi a vicinis condolentibus suggeritur, ut eat apud Ellantium, et ab Abbate sancto laci illius, orationum suarum suffragia super hoc confidenter exposcat. Credimus, aiunt, quod per ipsum apud Dominum poteris obtinere salutem, quam multorum medicorum arte acquisivisti. Consilio igitur tali recepto, accessit instanter et præ foribus monasterii accubans, suppliciter rogat, quatenus ei liceat colloqui cum Abbate. Ad cujus petitionem portarius mox ingressus ad eundem, ei humiliter intimavit ad portam advenisse quadam mulierem, quæ cum ingenti desiderio ejus aspectum et colloquium expectabat. Pater autem pius et misericors accessit continuo, et audita gravi querimonia mulieris, respondit: Extrahere manum tuam de sinu tuo, et demonstra digitum, ubi tantus dolor invalescit. Illa igitur manum detrahente, signo crucis elevato Pater sanctus manu propria annulum tetigit, et de digito mulieris sine ullo dolore extraxit, sicque sanam ad propria cum exultatione remisit.

CAPUT V.

De adventu Archiepiscopi Remensis apud Ellantium.

Cum igitur hujus viri sancti fama miraculis crebrescentibus diffunderetur circumcirca, multi pro salute tam animarum quam corporum ad eum fideliter confluebant, et remeantes ab eo reportabant antidotum exoptatum. Unde factum est, ut Reverendus Archiepiscopus Remensis, Dominus Henriens Francorum Regis frater germanus, audita fama ejus et fratrum suorum, ad eos visitandi gratia satis devotus accessit. In cujus adventu Pater sanctus ejusque religiosi exultantes, eum cum honore debito susceperunt, et humilitatis officia secundum possibilitatem domus exhibuerunt humiliter et devote. Ipse autem bonus Pastor diligenter victum eorum pariter et vestitum mirabatur, quomodo tam præclari viri vitam tam asperam degissent. Panis enim non solum furfureus, sed et adeo erat amarus, ut vix inde pauperes fragmenta recipere dignarentur. Propterea tamen inter eos

Non murmur resonat, non querimonia;
Sed corde tacito mens bene conscia
Conservat patientiam.

Unde

PER MONACHUM
ELLANT.

Jubet id silere
socium.

Cudam
fermine
annulus
crescente
digiti carne
cooperitur.

A Rogerio,
signo Crucis
extrahitur.

Henricus
Magnum
Archiep.
Remensis
visitat
Ellantium.

Miratur
eorum
paupertatem.

Constituitur
yibus Ellan-
ti.

Claret mira-
culis

Aspere vivit.

Pisces sibi
oblatus non
vult solus co-
medere.

Incidit in flu-
vium

Exit ab aquis,
ne maderet
quidem vesti-
bus.

PER MONACHUM
ELLANTI.

Unde magis eis compatitur venerabilis Archiepiscopus; ac inter cetera dixit Abbati et fratribus subridendo: Ne cum advenero ad vos de cetero mihi panis iste Propheticus apponatur, concedo vobis ex territorio meo juxta Attigniacum, quantum per annum arare poterint quinque juga boum: tellus enim bona est, et magis frumentum quam bladum aliud ferre consuevit. Fratribus igitur cum sancto Patre gratias referentibus, eis valecicinus recessit, et Abbatem ad distribuendum ei terre situm deduxit. Advenientes autem ad Attigniacum terras illico partiri præcepit, et Abbatem in possessionem misit, ibique Abbas gratiam instruxit et ædificavit.

CAPUT VI.

Quomodo liber ejus in fluvium cecidit.

Cum autem ad grangiam supradictam Pater sanctus aliquando visitandi causa accederet, loci illius placuit circuire fines. Cumque pedes eundo prata grangie transiret, et veniret secus ripam fluminis, tantquam aliquantulum fessus resedit. Resurgente autem eo, tempus fuit ut horam canonicam persolveret, ad quam dicendam necessarium fuit ut librum de sacculo detraheret; quo extracto, cum minus cante ipsum teneret, subito ex ejus manu est elapsus, atque in amnem ruit inibi decurrentem. Cum enim superaret et midis, fluentibus per medium flumen velociter traheretur, aliquantulum ingeniscens super amissione libri, oravit Dominum ut sibi redderet, si placeret. Illico adfuit pius Dominus, qui semper respicit in orationem humilium, et non spernit preces eorum: per Dei enim virtutem libellus ex midis educitur, et per præcurrentem puerum in viri Dei manibus præsentatur. Nimirum qui Prophetam Jonam in mari, et in ventre ceti sanum servavit, ipse quoque dono suæ misericordiæ librum Patris nostri ne contaminaretur ab aquis custodivit. Revera multum valet deprecatio justis assidua. In Patre namque nostro antiqua renovantur miracula. Precibus Elisei ferrum de aquarum profundo revertitur ad lignum: precibus Patris nostri liber ex aquis educitur sanus. Vere gloriosus Deus in Sanctis suis, mirabilis in majestate sua, qui miraculis gloriosum Patrem nostrum Rogerium in diebus suis glorificavit.

CAPUT VII.

De pisce invento in fonte, et de aqua in rivum mutata, et de infirmo sanato, quem ipse visitavit.

Per idem fere tempus ad visitandum infirmum, longe tamen positum, est misericorditer citatus: qui licet solito tunc debilior esset, proficisci tamen ob istiusmodi causam non repudiavit, sed festinanter ad eum perrexit. Cum autem pertransiret per quemdam locum desertum, locum horroris et vastæ solitudinis, hora transierat jam refectionis. Cum vero conquere-retur Conversus pariter et servus, et ambularent tristes, labore itineris et famis patienter amplius non ferentes, dicunt Abbati: Dum pergitis ad visitandos infirmos alienos, vos sanos et domesticos fame perire vultis? Pater autem sanctus non iratus, non turbatus, sed compassus eorum angustiis respondit: Confidite, et nolite turbari, quoniam cito visitabit nos pius et misericors Dominus. Vix autem verba compleverat, cum ecce respicientes a latere dextro, vident domum non magnam, ibique eum declinare precantur, donec saltem pane reficiantur et aqua. Ipse vero importunis eorum precibus acquiescens, cum ipsis pariter ad eandem domum accessit. Requisivit autem humiliter a magistro domus illius, si vel pecunia mediante esset ubi refectionem qualemcumque percipere valeret. Ad cujus vocem cum responderet magister,

nihil esse paratum ad horam, nisi panem hordeaceum et aquam; Pater sanctus cibum Apostolicum gratanter acceptans: Afferte, inquit, quæ habetis in nomine Domini nostri Jesu Christi. Currit igitur ad fontem famulus ipsius Abbatis, ut ad prandium aquam recentem deportet: eo autem in fontem si tulam immergente, in eam intrat piscis miræ magnitudinis, qui cum videret eum in situla palpitantem, citius cucurrit, et omnibus qui in domo erant cum ingenti quodò demonstravit. Mirari pariter et gaudere singuli super pisce, dicentes nunquam vidisse se piscem alias in fonte. Quid plura? exenterat, scinditur, coquitur, coctus dividitur singulis, pro ut cuique opus erat.

11 Interea dum exultant et epulantur, hospes cum gemitu conqueritur quia vinum non habet. Ante Abbatem defertur aqua, quæ ad benedictionem ejus vini meri convertitur in saporem. Bibunt autem ea eo omnes, et cum magna exultatione acclamant: Benedictus Dominus Deus Israel, qui facit mirabilia magna solus. Benedictus Dominus, qui ad benedictionem servi sui, et glorificandum nomen suum inter nos hodie miraculum iteravit, quod fecisse legitur in initio servorum suorum. Surgens igitur a mensa infirmum suum visitavit, et eo per Dei gratiam sanitati restituito, ipse quoque ab ægitudine sua melioratus, ad propria remeavit. O quam bonus Israel Deus his qui recto sunt corde! ita enim vir iste sanctus curam corporis sui totam commiserat Deo, quod nunquam manticam panibus onustam bajulasse fertur. In omnibus angustiis et necessitatibus suis illud Propheticum semper in corde, semper in ore versabat: Jacta cogitatum tuum in Domino, et ipse te enutriet. Et illud Evangelii: Nolite solliciti esse dicentes, quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur? Hoc attendebat: Primum quaerite regnum Dei, et justitiam ejus, et hæc omnia adjicientur vobis.

12 Nec solum in victu, sed etiam in vestitu, adeo paupertatem tenuit, ut cucullam aut tunicam nunquam mutaverit, quam diu potuit corpus ejus operire. Si in aliquo dissecta vel disrupta fuit, eam a quolibet faciebat resarciri. Sotulares nihilominus tandiu frequenter portabat foratos, donec stramen per soleas exiret. Pelales antraro aut nunquam dicitur habuisse. Caritas enim illum accendebat usquequaque: nec paupertatis amaritudinem sustinere permittebat amoris magnitudo. Cum autem qualibet corporis molestia laborabat, dicebat illud Apostoli: Quis nos separabit a charitate Dei? tribulatio? an angustia? an persecutio? an fames? an nuditas? an periculum? an gladius? Hæc et hujusmodi sanctorum scripturarum medicamina, ita eum in sanctitate servabant; ut mentem nec gaudio nec mœrore conduceret: sed inter prospera et adversa securus recto tramite viam semper regiam tenebat.

CAPUT VIII.

De reditu ipsius a Capitulo generali.

Eodem autem Patre aliquando remeante a Capitulo generali cum Converso suo, imbribus et ventorum procellis una die graviter est afflictus, qui cum diatam suam non posset ad plenum implere, in quodam Prioratu nigrorum monachorum coactus declinavit. Petit Conversus pro Abbate suo a Priore et Fratribus suppliciter hospitium. Ducitur in quoddam tugurium inagis idoneum porcis vel canibus, quam Abbati. Mensa tandem erigitur, in qua panis quasi furfureus superimponitur, in cratere vinum infunditur mixtum aqua. Madidus interea Pater almus, frigore rigescit, pallidus efficitur, frigus in viscera transit. Conqueritur modicum ministro, et suppliciter dicit ei quod eat, et quaerat ligna, quibus calefieri possit. Preces porrigit, preces ingeminat; sed in vanum. Converso autem discurrente per domum propter ligna, non est inventus in ea qui vel ad horam super egeum

Reperitur in-
gens piscis in
fonte.

Coquitur in
cibum ejus et
sociorum.

Ipse aquam in
vinum conver-
tit.

Et ipse et æger
sanantur.

Nunquam pa-
nem secum
defert.

Psal. 54. 23.
Math. 6. 51.
Ibid. 33.

Paupertas
ejus in vestitu.

Pietas et pa-
tientia in mor-
bis.
Rom. 8. 35.

Fessus et wa-
didus dicitur
ad quemdam
Prioratum.

Male excipi-
tur, et dicitur.

Rogeri liber
in flumen ca-
dit.

Illam cum
recipit.

1 Reg. 6.

Vocatur ad
visendos
ægros.

Socios esi-
rientes conso-
latur.

egemum et pauperem intelligeret, qui super angustias Abbati ad modicum condoleret. Sed ironice respondebant monachi Converso: Non est in hac domo stipula: non sunt pruna, non sunt ligna, unde calefieri valeat vester Abbas; aliud potius hospitium requirere debetis, in quo sibi ignis et cetera necessaria lautius parentur. Humano ergo destitutus auxilio Pater sanctus, ad Dominum, ut solitus erat, recurrit; Domini nostri Jesu Christi penas et penurias revocans: sicque cor summi igne divino succendit. Dixit itaque fratri suo: Noctem istam ducamus pervigilem; Dominum collaudantes, in fame et siti, in frigore et nuditate, cum Apostolo gloriantes.

Cogitatio de Christi passione

Oratio cum socio tota nocte. 2 Cor. 11. 27.

Conflagratio Prioratus

Ideo quidem tantum scilicet graviter increpavit vir Dei.

14 Nocte igitur sic transacta iter arripuit summo mane: cumque pergerent, et incedentes sermocinarentur super his quae sibi acciderant illa nocte, Conversus casu respiciens vidit ex eadem domo flammam egredi copiosam et ferri in sublime, auditque tumultum familiae proclamantis: Subvenite, succurrite, nostri monachi ardent. Tunc Conversus ad Abbatem: Eia Pater, inquit, heri nostri monachi non habebant unde vel modicum ignem nobis accenderet; modo tanta abundantia perfrauntur, sicut video simul et audio quod ardent. Talia eo ingeminante subridendo, Pater sanctus eum increpavit cum meroere, affirmans eum graviter deliquisse in hoc quod de calamitate inimicorum suorum aliquantulum exultasset: inde et poenitentiam ei superinjunxit. Qui de cetero in via nihil simile patientes, sani et incolunes ad propria sunt reversi. Multa quidem et alia signa per eum fecit Dominus in conspectu hominum et discipulorum suorum, quae in praesenti opusculo non sunt annotata: haec autem scripta sunt ut credatis quia ipse fuit vere amicus Dei; et ut credentes, ejus intercedentibus meritis, per Dominum nostrum Jesum Christum, vitam possidentis aeternam.

CAPUT IX.

De obitu ejus.

Quia vero placita erat Deo anima illius, tempus advenit ut transiret de hoc mundo ad Patrem, secundum quod scriptum est: Constituiti terminos ejus, qui praeteriri non poterunt. Aliquantulum igitur in infirmitate detentus, jam jamque languore ingravescente, mortem praeforibus sentiens imminere, Sacramentis salutaribus constipatus, suis fratribus cum lacrymis valedixit, et a sua obedientia absolutus, inter manus eorum animam reddidit Salvatori Domino nostro Jesu Christo; cui est honor et gloria per omnia saecula saeculorum.

Joh. 14. 13. Minus sat erimentis pic moritur.

CAPUT X.

Quomodo apud Ellantium vitam duxit disciplinatum.

Felix revera cenobium istud, quod tantum ac talem pastorem in suo principio meruit possidere! Quis enim virtutes ejus digne poterit enarrare? Quis misericordiam ejus multimodam poterit indagare? Semper enim primus fuit ad compatiendum, et promptus ad subveniendum, ad ignoscendum facilis, ad irascendum difficilis, de illatis sibi injuriis neisei nunquam acquiescens. O vere beatus, sic affectus, sic imbutus rore misericordiae, sic affluens visceribus pietatis! Sic enim omnia faciebat, sic factus est tanquam vas perlitum, ut ceteris semper occurreret

B. Rogerii benignitas.

et succurreret. Mortuus denique erat sibi, ut omnibus viveret, omnibus subveniret. Multam proinde aggratiam sparserat vir ille sanctus, quem sic affecerat sollicitudo fraternae caritatis. Si enim forte aliquem ex suis, quos generat in Evangelio, deprehendisset forti aliqua tentatione concussum, et inde turbatum, tristem, pusillanimumque factum, quomodo condolebat, quomodo plangebat, quomodo consolabatur, quot argumenta patientiae mox reperiebat, ut erigeret desolatum! Si autem promptum, alacrem, bene proficientem cognosceret, exultabat, instruebat de quibus poterat ut perseveraret, et ut in melius semper proficeret hortabatur. Omnibus se conformabat, omnium in se transferebat affectum. Beatus siquidem iste, qui nunquam reddidit malum pro malo, vel maledictum pro maledicto, sed e contrario convitantes et detrahentes benedicebat; cum his etiam qui oderunt pacem, pacificus esse studuit, sciens se esse etiam insipientibus debitorem. Quis autem vacua ab eo manu recessit? Si dives, consilium; si pauper, subsidium ab eo reportabat. Equidem indefessa manus, oculus simplex, pectus consilii, lingua loquens iudicium, sicut scriptum est: Os justi meditabitur sapientiam, et lingua ejus loquetur iudicium.

PER MONACH. ELLANT.

Erga infirmos compassio.

Psal. 36. 30.

17 Quis illo rigidior in custodia disciplinae? Quis illo in castigando corpus suum districtior? in contemplando suspensior? in differendo sublimior? Cumque omnium iudicio omnibus esset sapientior, sibi tamen in oculis suis non sapiens videbatur. Utinam multos, etsi minus sapientes, non plus tangeret illa maledictio: Vanus, qui sapientes estis in oculis vestris, etcorum vobismetipsis prudentes, Quis unquam ex ejus ore sonum detractionis, verbum scurrilitatis, sermonem gloriae, verbum invidiae audivit? Quis vel alios iudicantem, vel iudicanti consentientem aliquando deprehendit? Quis eum loquentem inania audire potuit? Imo quis non ab eo vel si talia forte loqueretur timuit audiri? Nimirum custodiebat sollicite vias suas ut non delinqueret in lingua sua, sciens quod qui in verbo non offendit, hic perfectus est vir.

Custodia disciplinae.

Humilitas.

Isa. 3. 21.

Gravitas.

18 Porro quanti fervoris fuerit in opere Dei diebus ac noctibus usque ad diem mortis suae, non est nostrae facultatis evolvere. A puerilibus annis locutus est in servitio Dei, et usque ad exitum vitam in illius servitio, cui servire regnare est. A principio vero cenobii hujus non solum conversatus est cum fratribus suis sine querela, sed et cum gratia, cujus ex hoc memoria in benedictione est. Ad sacrum nempe tumultum illius infirmi multi fideliter accedentes, ejus intercedentibus meritis, restituti sunt sanitati. Plurimi quoque tentationibus, et angustiis gravibus depressi, ejus interventu, a Deo sunt misericorditer liberati. Quis ejus consilio, quae auxilio destitutus, non continuo convaleuit, si patrocinium ejus fideliter imploravit? Experti sunt hoc multi, experieris et tu quicumque tribulatus, pusillanimis, vel turbatus es; si tamen, non ut tentator, sed cum fide non ficta ad eum accesseris, et suffragium ejus devoto et perfecto corde poposceris; qui etiam pro suis persecutoribus exoravit in terris, non erit dubium quin pro amicis, et sibi famulantibus pie Deum exoret in caelis.

Miracula ad ejus scripturam.

Hujus cari et patroni nostri, hujus amici Dei omnipotentis, devotis precibus clementiam imploremus; ut pro nobis semper suis meritis et precibus intercedat apud Dominum nostrum Jesum Christum, cui est honor et gloria cum Patre, in imitate sancti Spiritus, per omnia saecula saeculorum, Amen.

DE B. ANGELA DE FULGINIO.

IV JAN.

Angela vita.

Beatæ Angelæ de Fulginio admirabilis vita pridem excusa est Parisiis et alibi: ejus auctor Arnaldus quidam Ordinis S. Francisci religiosus, cui illa confiteri peccata consueverat. Eadem paulo amplior, sed simplicius multo, ac nullo fere ordine servato scripta penes me est ex codice Cornelli Duguii cum aliis mss. collata. Valetur Auctor ipse eam postmodum digessimus. Damus hic eam ut excusa est, sed ex ms. subinde correctam aut illustratam. Capita, sublatis fusioribus titulis, aliter distinguimus, adscriptis tamen ad marginem priorum capitum numeris.

Memoria in
sacris fastis.

2 Angelæ hoc die Natulem refert Ferrarius in Generali catalogo Sanctorum his verbis: Fulgini in Umbria B. Angelæ viduæ. Idem habet ms. Martyrologium cænobii regularium sororum Lacus S. Mariæ juxta Leidam. Florarium quoque: Depositio Angelæ de Fulgineo devotissimæ viduæ anno salutis MCCCX. imo MCCCX. Alii in Januarii ejus natalem habent, ut ipse Ferrarius in Indice topographico catalogi Sanctorum Italia, Malonus in Addit. ad Usuardam; Martyrologium Germanicum, in quo tamen perperam virgo appellatur, uti et in editione Usuardi Colonienſi an. 1521.

3 Martinus Delrio noster hujus sanctissimæ feminæ honorifice meminit Disquisit. Magic. to. 2, lib. 3, cap. 1, quæst. 4, sect. 3, ubi de morbis a dæmone illatis agit: Ad eosdem, inquit, effectus permittente Deo productos, retulerim cruciatu corporis B. Angelæ de Fulginio. Citat deinde quendam rr. cap. 2, num. 35, quæ in priori editione habentur cap. 19 et subdit: Hinc discis sanctam hanc viduam femineo, ut Job virili, sexui, exemplum patientiæ propositam. Vitam B. Angelæ refert in antiquis Chronicis Minorum Marcus Ulyssipponensis parte 2, lib. 7, c. 6 et seqq. ac Joannetinus Niño parte 3, lib. 3, cap. 8 et seqq. Trundantque Marcus cap. 17, Niño 19, Fulgini in ecclesia Ordinis S. Francisci in peculiari sacello honorifice sepultam; spectariæ etiam ejus corpus cypse elegantius inclusum.

NOT. 73.

VITA

AUCTORE ARNALDO ORDINIS S. FRANCISCI.

PROLOGUS AUCTORIS.

Cur Angela
mulier, simplici,
conjugata, a Deo
electa sit.

No inflatura mundanæ sapientiæ, (aliter terrena et diabolica inflati spiritus eorum qui magna dicunt et minima faciunt) remaneret ab æterna Dei sapientia inconfusa, suscitavit Deus mulierem sæcularis status, mundo obligatam, viro, filiis, et divitiis irrefugitum, scientia simplicem, viribus impotentem. Sed virtute sibi divinitus infusa per crucem Dei-hominis Jesu Christi vincula mundi diripit, apicem perfectionis Evangelicæ ascendit, et perfectam et sapientissimam stultitiam crucis Christi perfectorum sapientiam renovavit: et obliteratam viam boni Jesu (quam excelsi gigantes tam verbo quam opere inobservabilem asserebant) non solum ad observandum possibilem ostendit, sed et facilem, et summas delicias continentem. O sapientia cælica perfectionis Evangelicæ, quomodo cum æterno Deo stultam fecisti sapientiam hujus mundi, et tu æterne Deus in ipsa fanula tua: dum contra viros feminam; contra inflatos, humilem; contra astutos, simplicem; contra litteratos idiotam; contra religiososan hypocrisisim, propria conditionis despectum; contra linguatos otiosos et manus remissas, stupendum calorem operum, et verborum silentium; contra prudentiam carnis, prudentiam spiritus, quæ scientia est crucis Christi, opposuisti! Unde in muliere forti apparet aperte, quod in speculatoribus viris cæcis erant carnali expositione sepultum.

2 Procul ergo a sanctæ hujus matris filiis pudor abscedat: et ab Angelâ magni consilii viam divitiarum, sapientiam crucis Christi addiscite; quæ est paupertas, dolor, et despectus, et vera obedientia Dei, boni Dei-hominis Jesu Christi, et dulcissimæ suæ matris: camque viros, et mulieres, et omnem creaturam lingua efficacium operum doceatis. Et ut gloriemini in vocatione tanti discipulatus; scitote carissimi, quod ipsa est doctrix disciplinæ Dei, et effectrix operum illius. Recordemini carissimi, quod Christi primo passibilem vitam Apostoli prædicantes, a femina didicerunt eum post mortem suscitatum; sic carissimi filii sanctæ matris Angelæ, regulam in carnalibus mortuam, primo possessam a nostris primis parentibus B. Franciscæ, et ejus sociis, et prædicantem, nunc in observantia istius matris sanctæ una necum discite immortalem. Hoc est, contra ordinem divinæ providentiæ, in opprobrium virorum carnalium doctricem facere mulierem, cujus notitia non est similis super terram. Cum etiam B. Hieronymus dicat de Olda Prophetissa, ad quam concurrebat populus, quia in opprobrium virorum, et doctorum legis, qui erant transgressores mandati, est ad feminam in sexum prophetia translata.

Parvulus ad
filios ejus spiri-
tualis.I. 2. contra
Pelag. c. 8.

Joan. 14. 23.

SECUNDUS PROLOGUS.

In nomine beatissimæ Trinitatis, et Domini nostri Dei et hominis Jesu Christi Salvatoris, et reverendissime Matris Virginis ejusdem. Hæc est manifestatio donorum Altissimi, facta super mentem Matris Angelæ de Fulginio. Secundum enim quod ait Salvator in Evangelio: Si quis diligit me, sermonem meum servabit: et pater mens diliget eum, et ad eum veniemus, et mansionem apud eum faciemus; et Qui diligit me, manifestabo ei meipsum. Quam experientiam, et experientia doctrinam ipse Dominus facit probare plenissime: et hoc etiam nuper per aliquorum suorum fidelium devotionem aliquatim manifestum, et singulariter in mente sanctæ hujus Matris Angelæ, cujus revelationes et visiones ego frater Arnaldus de Ordine Minorum, cum multis precibus, et ex maxima causa vix potui obtinere, licet essem sibi multa familiaritate, et Christi caritate conjunctus. Propter enim clausuram ejus omnimodam, quam habebat in donis Dei (unde et aliquoties etiam dicebat: Secretum meum mihi, secretum meum mihi) hæc non habuissem, quantum possum advertere, nisi præostensa multum magna displicentia, quam patiebatur, videns nos tantis donis propter ejus humilitatem frustrari. Ipsa igitur compassione commota, et quandoque manifesta utilitate proximi, et ut plurimum voluntate, et præcepto et coactione divina, habui infrascripta.

Scriptor vite
hujus Arnaldus ex Ordine
Minorum.B. Angelæ suæ
revelationes
occulit.

4 Reddebat etiam difficilis et involuntaria, quia, ut multoties mihi dixit, nullo modo videbatur sibi aliquid dicere, quando aliquid mihi revelabat: imo potius videbatur sibi blasphemare propter altitudinem revelationum, et propter impossibilitatem expressionis, quia humanis verbis nihil exprimi potest, nisi solum illa, quæ juxta nos narrantur vel corporaliter vel imaginaliter esse facta: divina autem, et quæ mens ex influenza divina patitur, omnino sunt nobis ineffabilia. Dum enim ista sancta mulier inceptis mihi manifestare secreta divina, dicebat mihi mirabiliora de mundo, et aliis verbis inconsuetis, magnis et efficacibus, et lumine plenis, et frequenter non poterat explicare, quamvis daret mihi intelligere aliquid per illa quæ dicebat: et conturbabatur, et tristabatur, quia non poterat mihi manifestare, quæ cognoverat. Unde et ego in veritate ita parum capere poteram

divina revelatio-
nes, ineffabiles.

poteram quandoque de his, quæ dicebat ad scribendum, quod cogitavi, quod eram sicut erubrum vel saccia, quæ pretiosam substantiam effundit, et retinet magis grossam. Potest autem aliquando patere, quod ego non poteram capere de istis verbis divinis nisi magis grossa; quia aliquando dum ego scribebam recte, sicut a suo ore cupere poteram, relegenti mihi illa quæ scripseram, ut corrigeret, dixit mihi quandoque admirando, quod non cognoscebat illa: et alia vice dixit mihi, quod sine omni sapore loquebar: et mirabatur de hoc. Et alia vice dixit: Per ista inquit, verba, recordor illorum, quæ dixi: sed est obscura scriptura, quia ista quæ legis mihi, non explicant illa quæ cognovi. Item alia vice dixit: Id quod deterius est et quod nihil est, scripsisti: sed de pretioso, quod anima sentit, nihil scripsisti.

5 Et hoc sine dubio quandoque erat propter defectum meum, non quod ego adderem aliquid de meo, sed quia in veritate non poteram capere quæ dicebat, propter insufficientiam meam, et quia nesciebam scribere velociter, nec habebam opportunitatem, nec sufficiebat mihi tempus quandoque, nec habebam ad conferendum locum multis causis impediendis. Unde et quandoque inordinatus in conscientia ivi ad scribendum: et ita mihi et sibi totum detruncabatur, quod nihil poteram scribere ordinatum: et studii aliquando confessionem præmittere peccatorum meorum, ut gratia Dei adjuvante ordinate procederem. Unde propter dictas causas inordinate scripsi: et restitui divinum mirandum, si aliquid scripsi ordinate. Dolor autem mihi et sollicitudo non modica remanebat, eo quod multa quæ intelligebam digna scribi, omittebam propter prædictas causas. Ego autem meritis ejus in meipso, scribendo frequenter fui expertus gratiam spirituales, et novam, quam nunquam expertus fueram: et ideo cum magna reverentia, et cum timore magno scripsi: ita ut nihil de meo adderem, nec solam unam tantummodo dictionem, nisi sicut ab ore ipsius proferentis capere poteram. Et frequenter faciebam mihi verbum, quod debebam scribere, ab ea pluries iterari. Conabar autem ponere sua propria verba secundum vulgare suum, ne forte mutando in alia vocabula Latina, a sua intentione declinarem. Quandoque etiam dixit mihi: Ego, inquit, haberem conscientiam dicendi ista, nisi esset unum verbum quod dictum est mihi: dictum esse enim mihi, quod tanto plus dixerō de istis, plus remanebit mihi. Et frequenter dixit mihi, sibi esse revelatum, et sibi dicebatur, quod scribi faceret in fine verborum infrascriptorum istud scilicet: DE OMNIBUS ISTIS DICIS REDDANTUR GRATIE DEO.

6 Fuit igitur hæc sancta mulier de quodam loco, qui vocatur Fulginium juxta Assisium ad tres leucas; in principio suæ conversionis habens virum, et prolem multiplicem: et post conversionem suam maximam peragebat penitentiam, quam corpus portare poterat, sicut et ego novi. Et ultra hoc plurimas pertulit tentationes et tormenta in corpore et animi; sustinuit enim et in anima et in corpore, a potestatibus tenebrarum, et a spiritualibus nequitiis tormenta invisibiliter, quæ alii visibiliter et in apparentia patiuntur; et tanto acerbius, quanto maligni spiritus homini humana creatura nocendi et affligendi diversa modorum genera cognoverunt. Unde cum super hoc quidam fide dignus multum miraretur, et compateretur, audiendo ab ipsa fidei Christi quomodo tam horribiliter torquebatur, vidit per revelationem sibi a Deo factam, totum esse verum. Unde et ipse sibi esse tunc mira compassione compatiebatur, et summa devotione adiciebatur.

7 Erat autem maxime et ferventissima orationis, et in confessione discretissima. Unde in quadam vice ipsa fidelis Christi fuit mihi confessa, sicut consueverat cum tanta perfectione cognitionis peccatorum, et

cum tanta contritione, et lacrymis a principio confessionis usque ad finem; et cum tanta virtute humilitatis, quod ego lacrymabar in corde meo, credens certissime, quod si totus mundus deciperetur, Deus non permitteret, quod illa tantæ rectitudinis et veritatis decipi posset.

8 Et cum sequenti nocte infirmaretur, quasi usque ad mortem, cum magna pœna mane sequenti venit ad ecclesiam Fratrum: et tunc ego dixi Missum, et communicavi eam: et scio quod nunquam communicavit, quin aliquam gratiam magnam fecerit sibi Deus, et quasi novam continue. Tanta autem erat efficacia illustrationum et illuminationum et consolationum, quas recipiebat in anima, quod in corpore evidenter frequentissime redundabant. Unde et quandoque mecum stando anima ejus levabatur: nec aliquid intelligere poterat de his, quæ ego sibi relegebam: et alterabatur in facie et in corpore, ex lætitia allocutionum divinarum, et ex devotione et delectatione consolationum, in tantum, quod aliquando oculi ejus erant sic lucentes, ut candela, et facies ut rosa: et efficiebatur quandoque plena, et pinguis, et splendens, et angelica, et admirabilis in toto vultu ultra humanam conditionem, et oblivisciebatur comedere et bibere quasi si ejus spiritus non existeret in corpore mortali.

9 Referebat enim socia sua, virgo devotissima, quod cum quadam vice ambularent per viam, tota fuit effecta resplendens, læta, rubicunda, ut oculi ejus effecti sunt grossi, et in tantum resplendentes, quod nullo modo videbatur esse ipsa. Unde et hæc videns socia sua, erat tristis, timens, ne aliqua persona obviaret, et respiceret eam: unde et ipsa socia cooperiebat vultum suum, et dicebat: Quare non cooperis vultum tuum? oculi enim tui videntur resplendere sicut candela. Et quia erat timida et simplex valde, et nesciebat adhuc dona gratiarum, lamentabatur, et percutiebat se cum pugnis, et percutiebat pectus suam, dicens: Dicis mihi quare accidit tibi istud? de cetero stude subtrahere te ab hominibus, quia amodo non possumus ire per terram. Heu quid faciemus? Et ipsa respondens, confortabat eam, dicens: Ne timeas, quia si homines invenierimus, Deus juvabit nos. Hoc autem dixit accidisse ei totiens, quod nescit numerum.

10 Referebat prædicta socia de hac sancta Matre, quod dum quadam vice ipsa jaceret in excessu mentis in latere suo, ipsa vidit quasi stellam unam jucundissimam, et innumere varietatis, et colorum innumerabilium resplendentium, et procedebant ex ea radii grossi et subtiles miræ pulchritudinis; et postquam processerant de corpore ipsius jacentis in latere, plicabant se in latere ipsius; et postmodum ascendebant sursum versus caelum: et istud vigilando hora quasi tertia: et stella erat, ut dicebat, non multum magna.

11 Quandoque etiam propter tormenta animæ, et vehementes tentationes, et vexationes, et infirmitates corporis, et languore amoris ad suum amatum efficiebatur tota languida, sicca, et pallida, quod erat compassio videre, et quasi semper corpore debilis et infirma.

12 Et ego frater scriptor, postquam scripseram omnia, quæ scripta sunt infra, quæsi, et rogavi prædictam fidelem Christi, ut ipsa oraret Deum, et requireret ab eo, quod si aliquid falsum vel superfluum scripsissem, ipse Deus pro sua misericordia revelaret, et indicaret ei, ut ab ipso scirem veritatem de ipsis. Et ipsa fidelis respondit mihi, ita dicens: Ego, inquit, antequam tu mihi dices istud pluries rogavi Deum, ut ipse faceret me scire, si in illis, quæ ego dixi, et quæ tu scripsisti, esset aliquid mendacium vel superfluum. Et pluries certificata sum, et responsum est mihi, quod totum, quod ego dixi, et quod tu scripsisti,

AUCTOR
ARNALDO.
Pietas et rectitudo in confessione.

Consolationes divinae in corpore redundant.

Obliviscitur aliquando comedere.

Facies ejus mutatur et resplendet.

*Omnia ex ore
B. Angele
auctor excipit*

B. Angele patria et vultu.

Multa mirabiliter patitur de montibus.

Juxta eam videtur stella.

Languet amore.

Vita hæc nihil falsi continet.

ACTORI
ARCIALDO

psisti, totum erat verum : nec erat ibi aliquid falsum vel superfluum ; quamvis per hunc modum non ita perfecte sint expressa, sicut oporteret.

13 Iterum dictum erat sibi a Deo per hunc modum : Totum, quod scriptum est in isto libello, est secundum meam voluntatem, et a me processit, et ego sigillabo illud : et cum ipsa non intelligeret illud verbum : Ego sigillabo illud ; tunc iterum ipse dixit, et ego firmabo illud. Ego autem scriptor verbis ejus nihil addidi ; multa tamen dimisi de illis bonis, quæ dicebat, quia ego non poteram capere in intellectu meo. Examinata autem sunt omnia hæc Deo disponente a duobus Fratribus Minoribus fide dignis, facta diligentibus examinatione cum ea, et audierunt hæc omnia, quæ scripsi ab ore ejus, cum ea de omnibus confentes, ut certiores de his omnibus redderentur. Examinata etiam fuerunt omnia per Dominum Jacobum de Columna, et per octo Fratres Minores famosos, quorum quidam Lectores fuerunt in studiis generalibus, alii Inquisitores, alii Custodes, qui fuerunt fide digni, viri utique modesti, et per divinam gratiam multum spirituales, quorum ista dicta de falsitate nullus arguit ; sed potius omnes venerunt humiliter, et carius amplectuntur. Non miretur autem, quicumque hunc libellum legerit, de hoc, quod sibi verba dulcia, et amore plena frequentius dicebantur : quia et talis modus loquendi in sacra Scriptura, ut patet in Canticis Canticorum, reperitur : potissime cum, ut patet legenti, gratia divina ipsam conservavit, ne in elationem modo aliquo laberetur : quin imo ex talibus verbis humillima est effecta. Quoniam autem dicit, quod quandoque elevabatur, et transformabatur in unum statum illuminationis, lætitiæ, vel delectationis, quod non credebatur perdere in æternum ; ego sic intelligo hoc verbum, et similia : quod scilicet anima benedicta ex illustratione divina formatur de novo in quemdam statum continuam transformationis in Dei infinitissimum lumen, et in sentimentum sibi hæctenus inexpertum ; qui licet sit continuus (et non interpolatus quasi per modum actus) ut habitus ; tamen ille idem actus, ut credo, recipit incrementum novorum fervorum, gaudiorum, et dulcorum, et novorum gustuum, remanente tamen eadem illuminatione et sentimento, quantum ad actum unum continuatum. Et propter hoc potest dici quoad tales modos, et intensiones fervorum majorum, et dulcorum, et illustrationum, et representationum innovari.

CAPUT I.

XVIII. Passus spirituales per quos ad sui cognitionem Angela pervenit.

c. 1. Passus
I. Cognitione
peccati.

Ego, inquit Angela de Fulgino, proficiscendo ad viam poenitentiae, xviii passus peragravi spirituales, antequam cognoscerem imperfectionem vite meae. Primo enim incepi considerare peccata mea, et adepta sum cognitionem peccatorum meorum : ex qua cognitione anima mea valde timuit, ne damnaretur in inferno, et ex hoc plangi amare.

c. 2. Passus
II. Verecundiam
confitendi.

15 Secundo incepi erubescere de peccatis meis, et erat tanta erubescencia, quod præ verecundia non poteram plene confiteri peccata mea. Unde et multotiens inconfessa communicavi, et cum peccatis corpus Domini recepi. Unde die et nocte reprehendebam a conscientia mea, propter quod rogavi B. Franciscum, ut concederet mihi invenire Confessorem idoneum, qui bene cognosceret peccata mea, et cui bene possem confiteri. Ipsa igitur nocte apparuit mihi senex, dixitque mihi : Soror si citius me rogasses, citius fecissem, quod rogasti ; quod tamen petisti, factum est. Mane igitur dum irem ad S. Franciscum, inveni unum fratrem prædicantem in S. Feliciano, qui erat capellanus Christi, et habebat ejus potestatem, et statim facto sermone deliberavi ei confiteri. Confessa

Vide 24 Ja-
nuar.

igitur sum plenarie de peccatis meis, et absoluta. In hac autem confessione non sensi amorem, sed amaritudinem, verecundiam et dolorem.

16 Tertio perseverabam consequenter in satisfactione et poenitentia mihi imposita : et adhuc plena dolore eram sine alia consolatione.

17 Quarto incepi considerare, et recognoscere divinam misericordiam, quæ mihi concessit gratiam prædictam, et me extraxerat de inferno ; et hic incepi illuminari : et nunc plus plangebam et dolebam quam prius, et affectabam facere poenitentiam arctiorem, quam hic non dico.

18 Quinto cum sic essem illuminata, et nihil in me viderem nisi defectus, condemnabam me ipsam, sciens et cognoscens certissime, quod digna eram inferno : et hic adhuc recipiebam amarum planctum. Et intelligatis quod in istis passibus predictis erat mora temporis inter unum et alterum. Unde magna pietas et magnum dolerium est de anima, quæ tam graviter potest se movere et cum dolore et magno pondere versus Deum vadit, et valde parvum passum facit. Et scio de me quod in quolibet passu morabar et plangebam, et non dabatur mihi plus simul : quamvis aliqualis consolatio mihi esset, quod poteram plangere in quolibet passu ; sed erat una consolatio amara.

19 Sexto consequenter mihi sic continuanti data est quedam illuminatio gratiæ, qua profunde mihi conferebatur cognitio omnium peccatorum meorum : et videbam, eo quod offenderem creatorem meum, offendisse omnes creaturas pro me factas : et profunde reducebantur in meam memoriam omnia peccata, et in confessione, quam faciebam Deo meo, profundissime ipsa ponderabam. Et invocabam omnes Sanctos, et B. Virginem, ut intercederent pro me, et rogarent misericordem Dominum, qui tanta mihi bona contulerat, ut misereretur mei : et quia cognoscebam me esse mortuum in peccatis, me foret vivam, per suam gratiam vivificando. Et rogabam omnes creaturas, quas omnes me videbam offendisse, quia creatori eorum offenderam, ut non accusarent me coram Deo. Et videbatur mihi, quod omnes creaturæ habebant de me pietatem, et omnes Sancti similiter, et tunc dabatur mihi cum magno igne amoris orare Deum plus quam solebam.

20 Septimo dabatur mihi specialis gratia respiciendi in crucem, in qua nullis cordis et corporis considerabam Christum mortuum pro nobis. Sed hæc visio et consideratio erat adhuc insipida : quamvis haberem ibi magnum dolorem.

21 Octavo in aspectu crucis data est mihi major cognitio, quomodo Christus mortuus fuerat pro peccatis nostris : et tunc recognavi omnia peccata mea cum dolore maximo, et sentiebam, quod ego crucifixam eum. Sed non cognoscebam adhuc, quod passio Christi esset tantum beneficium, aut quomodo me reduxerat de peccatis, et converterat ad poenitentiam, et pro me mortuus fuerat, non sic profunde intellexi, sicut postea. Sed in ista cognitione crucis dabatur mihi tantus ignis amoris et compunctionis, quod stando juxta crucem, expoliavi me omnibus in proposito, et totam me obtuli ei : et quamvis cum timore, tamen tunc pronisi ei servare perpetuam castitatem, et non offendere eum cum aliquo membrorum meorum, accusando de præteritis mea membra sigillatim. Et rogabam eum, quod ipse me faceret istud predictum observare, castitatem scilicet, et omnium sensuum meorum custodiam, quia ex una parte timebam promittere prædicta, et ex alia parte ignis prædictus me cogebat, et non poteram aliud facere.

22 Postea dabatur mihi desiderium querendi, quæ esset via crucis, ut possem stare ad pedem crucis, et invenire refugium, ad quam refugiunt omnes peccatores. Et fui illuminata et instructa, et demonstrata

c. 3. Passus.
III. Satisfactio.

c. 4. Passus
IV. Consideratio
misericordiarum
Dei.

c. 5. Passus
V. Cognitione
sui.

c. 6. Passus VI
Illuminatio
ad cognoscenda
peccata.

c. 7. Passus
VII. Aspectus
Crucis.

c. 8. Passus
VIII. Cognitione
causæ mortis
Christi.

c. 9. Passus
IX.

Via crucis co-
gnitio.

Hæc vita exa-
minata.

est mihi via crucis isto modo. Inspiratum est enim mihi, quod, si ego volebam ire ad crucem, ego spoliarem me, ut essem magis levis et libera, et sic irem ad crucem: scilicet quod parcerem omnibus, qui me offendissent, et quod spoliarem me de omnibus terrenis, et de omnibus hominibus et feminis, et de omnibus amicis et parentibus, et aliis omnibus, et de possessione mea, et de me ipsa, et cor meum darem Christo, qui tanta bona predicta mihi fecerat, et irem per viam spinosam, viam scilicet tribulationis. Et tunc incepti dimittere pannos meliores, et vestes, et de cibariis delicatioribus, et de pannis capitis similiter. Sed erat mihi adhuc satis verecundum et ponosum, quia non sentiebam adhuc vultum de amore Dei, et eram cum viro meo: unde amarum erat mihi, quando mihi dicebatur aliqua injuria, vel quando fiebat mihi; tamen sustinebam patienter, sicut poteram. Factum est autem volente Deo, quod illo tempore mortua est mater mea, quae erat mihi magnum impedimentum in via Dei: et similiter mortuus est vir meus, et omnes filii mei in brevi tempore. Et quia inceptam viam predictam, et rogaveram Deum, quod me de iis expediret, magnam consolationem recepi de morte eorum, quamvis eis aliquatenus condolerem: cogitabam tamen, quod deinceps, postquam Deus fecerat mihi gratiam predictam, quod cor meum semper esset in corde Dei, et in voluntate ejus, et voluntas Dei, et cor ejus in corde meo.

23 Decimo cum quaererem a Deo, quid possem facere, per quod ei plus placerem, ipse pro sua pietate apparuit mihi pluries dormienti et vigilantem crucifixus in cruce, et dicebat mihi, quod ego respicerem in plagas suas, et mirabili modo ostendebat mihi, quomodo omnia sustinuerat pro me; et hoc accidit pluries. Et quando ostendebat mihi omnia singulariter et singillatim quae sustinuerat pro me, dicebat mihi: Quid ergo potes facere pro me, quod sufficiat? Similiter apparuit mihi vigilantem multotiens, magis tamen placibiliter quam dormienti; quamvis semper appareret mihi multum poenatus, et dolorosus: et ostendebat mihi ponas capitis, et superciliorum, et barbae capillos sibi avulsos, et enumerabat omnes flagellationes, assignando easdem in locis suis sicut sustinuerat, dicebatque mihi: Illic omnia pro te sustinui. Et tunc reduebantur in memoriam omnia peccata, et ostendebatur mihi, quod propter ipsa peccata mea ego iterum plagaveram Christum Jesum, et quod dolorem maximum debebam habere, et tunc habebam majorem dolorem de peccatis meis, quam nunquam habuerim. Similiter et mihi ostendens passionem, dicebat: Quid potes facere pro me, quod sufficiat? Et tunc plorabam multum, et lacrymabar ita ardentem, quod lacrymae adurebant carnem meam, unde oportebat me ponere aquam frigidam ad refrigerandum.

24 Undecimo propter peccata movi me ad faciendum penitentiam magis asperam, quam non oportet hic dicere, et imaginabar, et conabar ipsam facere: et cum non videretur mihi, quod possem cum rebus saeculi facere sufficienter penitentiam, deliberavi omnino omnia relinquere, ut possem facere penitentiam, et venire ad crucem, sicut mihi a Deo fuerat inspiratum: predicta vero deliberatio fuit mihi a Deo donata per gratiam mirabiliter isto modo. Cum enim ego desiderarem vehementer fieri pauper, et cogitarem frequenter eum multo zelo ne forte morerer, priusquam pauper fierem; et e contrario impugnerer multis tentationibus, scilicet quia eram juvenis, unde mendicare mihi poterat esse periculum et verecundia. Iterum suggererat mihi cogitatio, quod si hoc facerem, oportebat me mori fame, et frigore, et inditate, et quod hoc etiam ab omnibus mihi dissuaderetur.

25 Tandem miserante Deo venit mihi quaedam magna illuminatio in corde meo, cum qua illuminatio

venit mihi quaedam firmitas, quam tunc non credidi, nec credo perdere in aeternum: et disposui et deliberavi, quod si oporteret me mori fame, et nuditate, vel verecundia, ex quo Deo placebat, vel placere Deo poterat, nullo modo propter predicta ista dimitterem, etiam si certa essem, quod omnia ista predicta mala mihi acciderent. Quia, etiamsi omnia predicta mala mihi acciderent, libenter morierbar pro Deo, et tunc vere deliberavi, quod dictum est.

26 Duodecimo consequenter rogavi beatam Matrem Christi, et S. Joannem Evangelistam, per dolorem quem ipsi sustinuerunt, quod ipsi acquirerent mihi certum signum, quod possem semper habere in memoria passionem Christi.

27 Tertridecimo mihi perseveranti in ista predicta oratione et desiderio accidit mihi somnium, in quo ostensum fuit mihi cor Christi, et dictum est mihi: In isto corde non est mendacium, sed omnia sunt ibi vera: et hoc videbatur mihi quod acciderat, quia ego feceram quasi truffas de quodam Prædicatore.

28 Quartodecimo consequenter quadam vice dum starem in oratione, Christus ostendit se mihi vigilantem magis clare, et dedit mihi majorem cognitionem de se; et tunc vocavit me et dixit mihi quod ego ponerem os meum in plagam lateris sui, et videbatur mihi quod ego ponerem et biberem sanguinem ejus fluentem recenter ex latere suo: et dabatur mihi intelligere, quod in ipso mundaretur me. Ethic incepti habere consolationem magnam, quamvis ex consideratione passionis haberem tristitiam, et rogavi Dominum, quod faceret me totum sanguinem meum spargere et effundere propter amorem suum, sicut ipse fecerat pro me, et desiderabam propter suum amorem, quod omnia membra mea afflictionem et mortem patererem viliores et acerbiorem passionem suam. Et cogitabam et desiderabam invenire, qui me interficeret, dummodo hoc paterer propter fidem suam, vel propter amorem suum, quod ego peterem eum, quod faceret mihi istam gratiam, scilicet quod quia Christus crucifixus est in ligno, me crucifigeret in una ripa, vel in aliquo vilissimo loco, vel in una vilissima re. Et quia non eram digna mori, sicut fuerunt mortui sancti Martyres, sed desiderabam, quod faceret me mori vilis et acerbiore morte, et non poteram cogitare ita vilem mortem, sicut ego desiderabam, et quod omnino esset dissimilis morti Sanctorum, reputabam enim me omnino indignam morte ipsorum.

29 Quintodecimo consequenter flegebam desiderium in S. Joanne et in Matre Virgine Dei, in memoria eos tenendo, et cogitando, et rogando eos propter dolorem, quem in passione Domini sustinuerunt, ut acquirerent mihi gratiam, ut semper sentirem dolorem passionis Christi, vel saltem dolorem eorum. Et ipsi acquisiverunt et impetraverunt hanc gratiam, et tantum dedit mihi semel S. Joannes, quod fuit ille dolor de majoribus, quam nunquam senserim. Et dabatur mihi intelligere, quod S. Joannes tantum dolorem sustinuerat de passione et de morte Christi, et de dolore Matris Christi, quod existimabam et existimo, eum fuisse plus quam Martyrem. Unde et tunc datum est mihi desiderium expropriandi me cum tota voluntate: et quamvis impugnaver multum a demone, et saepe teufaret me, ut id non facerem, et prohiberetur mihi a Fratribus Minoribus, et ab omnibus, a quibus me conveniebat habere consilium; nullo tamen modo potuissent abstinere pro omnibus malis vel bonis, quae potuissent mihi fieri, quin omnia mea pauperibus erogarem, et si hoc facere non potuissent, quod saltem omnia omnino diuisissem. Quare non videbatur, quod possem aliquid reservare sine magna offensione ejus, qui me sic illuminaverat. Et tamen adhuc eram in amaritudine pro peccatis, et nesciebam, si ea quae faciebam, erant placita

ACTORI
ARVALDO.

c. 12. Passus
XII. Memoria
passionis.

c. 13. Passus
XIII.

c. 14. Passus
XIV. Clarior
cognitio
Christi.

Optat mori
pro Christo.

c. 15. Passus
XV. Sensus do-
loris passionis
Christi

Movit com-
modiora.

Movitur
Angelæ ma-
ter, vir, filii.

c. 10. Passus
X. Apparet ei
Christus cru-
cifixus.

Dolor de pec-
catis.

c. 11. Passus
XI. Peniten-
tia asperitas,
fuga saeculi.

In eo propo-
sita divinitus
corroboratur.

ACTORI
ARNALDO.

*Illustris resolu-
tione.*

c. 16. Passus
xvi. *Consola-
tio in legendo
Pater noster.*

placita Deo; sed cum amaro planctu clamabam, di-
cens: Domine etsi damnata sum, nihilominus tamen
faciam penitentiam, et expropriabo me de omnibus,
et serviam tibi: et cum adhuc essem in amaritudine
pro peccatis, et non sentirem adhuc aliquam dulcedi-
nem divinam, mutata fui de isto statu isto modo.

30 Sextodecimo consequenter semel veni ad eccle-
siam, et rogabam Deum, quod faceret mihi aliquam
gratiam: et dum orarem, et dicerem *Pater noster*,
posuit Deus ipsum *Pater noster* in corde meo cum
tanta claritate, et intellectu bonitatis divinæ, et in-
dignitatis meæ, quod non possem exprimere. Singula
autem verba exponebantur mihi in corde, et dicebam
id cum magna mora et contritione et compunctione,
sic quod, quamvis ex una parte plorarem propter
peccata mea, et indignitatem meam, quam ibi cogno-
scebam; tamen habui consolationem magnam, et
cepi aliquid gustare de dulcedine divinæ, quia in
dicto *Pater noster*, melius cognoscebam bonitatem
divinam, quam in aliqua alia re, et adhuc ibi invenio
melius. Veruntamen quia in dicto *Pater noster* mihi
indicata fuerunt peccata mea, et indignitas meæ, copii
in tantum esse verecunda, quod non audebam levare
oculos meos ad cælum, nec ad crucifixum, nec ad
aliam rem. Sed recommendavi me Beate Virgini, ut
ipsa impetraret mihi gratiam et indulgentiam peccato-
rum: et adhuc eram in amaritudine pro meis
peccatis.

31 O peccatores, in quanta gravedine proficiscitur
anima ad penitentiam: ita habet fortes compedes,
et ita habet malos adjuutores, qui uno impeditores,
mundum, carnem, et dæmonem. Sciatis autem, quod
in quolibet supradictorum passuum fui morata per
bonum tempus, antequam me possem movere ad
aliud passum. Sed in quibusdam passibus morata
sum plus, in quibusdam minus.

32 Decimoseptimo post ista demonstratum est
mihi, quod Beata Virgo acquisivit mihi gratiam, per
quam dedit mihi aliam fidem, quam humanam: quia
videbatur mihi, quod usque ad idem tempus fuisset
fides meæ quasi mortua in comparatione ad illam,
quam impetravit mihi, et videbatur mihi, quod lacry-
mæ meæ, quas ante haberam, fuissent quasi
per vim, in comparatione ad illas, quas postea habui.
Postea enim dolui de passione Christi, et de dolore
Matris efficacius, et tunc quidquid faciebam, quan-
tumcumque esset magnam, videbatur mihi parum
esse: et habebam voluntatem faciendi majorem pen-
itentiam, et tunc inclusi cor meum in passione
Christi, et data est mihi spes, quod in ipsa poteram
liberari. Et hic incepti habere consolationem per som-
nia, et habebam pulchra somnia, et dabatur mihi con-
solatio de eis, et copit mihi dari dulcedo, et consola-
tio de Deo intus in corde, et extra in corpore,
continue vigilantem et dormientem. Sed quia adhuc non
sentiebam certitudinem, adhuc erat admixta amari-
tudo, nec quiescebat cor meum, sed desiderabam
habere aliud a Deo.

33 *Adhuc* vs. Et de somnis et visionibus retulit unam de multis
dicens: Quadam vice dum eram in carcere, in quo me reclu-
seram pro Quadragesima majori, et diligenter, et meditater in
uno verbo Evangelii, quod verbum erat maxime dignationis,
et excessive dilectionis, dum eram juxta murum librum, scilicet
Missale, et sibi rem videre illud verbum, saltem tantummodo
scriptum, et vivis comprimens, et coercens me, et timore superbie
contumsem me ne dictum librum præ nimis sit et amore meis
manibus aperirem: quodam somno sopita in ipso desiderio obdormivi
et statim ducta fui in visione, et dictum est mihi, quod
intellectus epistolæ est res tantum delectabilis, quod si quis bene
intelligeret, oblivisceretur omnium mundanorum. Et dixit mihi
ille qui dicebat me: Vis hoc probare? Et enim assentirem, et
sibi rem probare illud, statim duxit me, et fecit me illo probare.
Et tunc intelligebam cum tanta discretione bona divina, quod
statim fui oblitus omnium mundanorum. Et dixit mihi ille, qui
dicebat me, quod adhuc intellectus Evangelii est res tantum
delectabilissima, quod si quis illud intelligeret, oblivisceretur
non solum omnium mundanorum, sed etiam oblivisceretur
omnino sui ipsius. Et dixit mihi adhuc, et fecit me illud probare

et statim intelligebam cum tanta delectatione bona divina, quod
petivi ab illo qui dicebat me, quod ab illa statim non discederem
de cætero. Et respondit mihi, quia istud, quod petebam, non
poterat esse adhuc: et statim rediit me: et aperui oculos, et
maximam letitiam sentiebam de eis, que videram: sed valde
dolebam quod illa perdidideram. Et adhuc nullum me delectat,
quando recordor. Et ex tunc tanta certitudo remansit mihi, et
tantum hunc et ardor amoris Dei, quod adhuc remansit certissime,
quod nihil prædicatur de dilectione Dei: et illi qui prædicant,
non possunt illam prædicare, et ea que prædicant non intelli-
gunt. Et ita dixerat ille qui duxit me in visione.

34 Octavodecimo consequenter incepti habere senti-
tamenta Dei, et habebam tantam delectationem in
oratione, quod non recordabar de comestione; et des-
iderabam, quod non oporteret me comedere, ut pos-
sem stare in oratione: et intermiscibat se hic que-
dam tentatio, quod non comederem, et si comederem,
quod in modica quantitate comederem: sed cognovi
hoc esse deceptionem. Et erat ignis amoris in corde
meo tantum, quod non fatigabar de geneflexionibus,
nec de aliqua alia penitentia. Postea vero veni ad
majorem ignem et fervorem amoris caritatis divinæ.
Si enim audivissem loqui de Deo, stridebam in tan-
tum quod si aliquis stetit cum securi super me,
ad me interficiendum, non potuissem me abstinere.
Et hoc accidit mihi prima vice, quando venderam
a Casalemm, ut darem pauperibus, erat enim mel-
lior terra quam haberem. Et prius faciebam truffas
de Petruccio, sed nullo modo postea poteram illud
facere. Frequenter autem cum de Deo audiebam lo-
qui, stridebam etiam in conspectu quarumcumque
gentium. Et quando aliquæ persone dicebant mihi;
quod eram inordinata pro eo, que accidebant mihi,
ego dicebam similiter, quod eram infirma et cæcidi-
nata, et non poteram facere illud, nec poteram maledi-
centibus mihi propter hoc satisfacere, sed verecun-
dabar valde. Et quando videbam passionem Christi
depictam, vix poteram me sustinere, sed capiebat me
febris et infirmabar. Unde sociæ meæ abscondebant
a me pieturas passionis, quantum poterat, ne ipsas
viderem. In isto tempore stridentem habui plurimas
illuminationes, sentimenta, visiones, et consolationes
quarum aliquæ hic infra scribuntur.

CAPUT II.

Varie ejus tentationes.

Ne autem magnitudo et multitudo revelationum et
visionum me extolleret, et ne earum delectatio me
super me efferret, datus est mihi multiplex tentator,
qui multiplici tentatione et afflictione me affligat.
Affligor enim tam in corpore et anima ab eisdem.
Corporis enim sunt tormenta innumera a multis da-
monibus multipliciter excitata. Vix enim credo quod
scribi possent passiones et infirmitates mei corporis:
nam non remanet in me aliquid membrum quod hor-
ribiliter patitur. Numquam enim sum sine dolore,
sine languore, continue sum debilis et fragilis, plena
dolore, sic quod continue oportet me jacere: non est
in me membrum, quod non sit percussum, tortum,
et penatum a demonibus, et semper sum infirma et
semper tumefacta et plena doloribus in omnibus
membris meis, sic quod cum magna pena possum
me movere et sum fatigata jacere, nec etiam comede-
re ad sufficientiam possum.

36 Tormenta vero et anime passionis (quas sine
comparatione acerbiores et plures esse dico quam
corporis) patior quasi assidue ab ipsis demonibus.
Nec scio aliam assignare similitudinem, nisi de ho-
mine suspenso per gulam, qui ligatus manibus post
tergum et velatis oculis suspensus cum fine reman-
sisset in patibulo, et viveret, cui nullum auxilium,
nullum remedium, vel fulcimentum remansisset. Et
dico quod adhuc desperatus et crudelius a demoni-
bus torqueor. a Video enim quod demones ita ani-
mam meam suspendunt, quod sicut suspensus non
habet

c. 18. Passus
xviii. *Ardor
et assiduitas
orationis.*

*aita vs. c. xviii.
sus, casale
meum.*

b vs. demoni-
niacæ.
c vs. demoni-
niacæ.

*Videns pictu-
ram passionis
febris corrigitur.*

c. 19
*Tentationes a
dæmonibus
vitæ.*

*Infirmities
corporis*

*Afflictiones
anime.*

c. 17. Passus
xvii. *Major
fides per
B. Virg. im-
petravit.*

* vs. parva.

*Spiritalis
consolatio in
somnia.*

habet aliquid sustentamenti, ita animæ nullum videtur remanere sustentamentum, et omnes virtutes animæ subvertuntur, sciente et aspiciente anima mea. Et quando anima mea videt subverti omnes virtutes, et discedere, et quod non potest se sibi opponere, est tantus dolor animæ, quod vix aliquando possum plorare propter desperatum dolorem et iram; aliquando vero ploro irremediabiliter. Aliquando etiam tanta ira venit in me, quod vix possum me tenere, quin me totam dilanem: aliquando vero non possum me tenere, quin horribiliter me percutiam, et percutiendo meipsam tumefeci aliquando caput meum et alia membra. Et quando anima videt cadere et discedere omnes virtutes, fit planctus animæ, et vociferor ad Deum meum, et quasi sine intermissione: Deus meus, Deus meus, ne derelinquas me.

37 Item aliud tormentum patior, quia omnia vitia in me revixerunt, et aliquando reviviscunt: non quod sint in vita durabili rationem meam subicientia, sed præbent mihi et afferunt magnam penalitatem. Et etiam vitia quæ nunquam fuerunt in meo corpore, veniunt in me, et incenduntur, et afferunt mihi magnam penalitatem; sed non habent vitam continuam, et quando remoriuntur, dant mihi magnam consolationem. Video enim, quod demonibus multis tradita sum, qui reviviscere faciunt vitia, quæ horreo, et quæ fuerunt mortua, et addunt illa, quæ nunquam fuerunt. Et ego recordans quod Deus hic fuit afflictus et despectus et pauper, vellem quando oportet quod omnia mala mea duplicarentur.

38 Et quandoque sum in tenebra horribilissima dæmonum, ubi videtur omnino deesse omnis spes boni: et est illa tenebra horribilis: et suscitantur vitia in corpore, quæ cognosco intus in anima esse mortua. Sed extra animam suscitantur etiam dæmones, et etiam illa vitia quæ non fuerunt, suscitantur. Et in corpore ad minus patior in tribus locis: nam in locis verecundis est tantus ignis, quod consuevi apponere ignem materiale, ad extinguendum alium ignem concupiscentiæ, donec Confessor meus mihi prohibuit. Tunc cum sum in illa tenebra, credo quod citius eligerem assari, quam prædicta tunc pati: imo tunc clamo, et advoce mortem, ut per quemcumque modum mihi eam Deus concederet evadere: et tunc dico Deo: Domine, si me debes mittere in infernum, ne differas, sed subito facias, et ex quo me derelinquisti, erompe et submerge me in profundum. Et intelligo tunc, quod id est opus dæmonum, et quod illa vitia non vivunt in anima, quia anima nunquam consentit eis, sed corpus patitur violentiam, et est tantus dolor, et tedium, quod si duraret, corpus pati id non posset. Sed et anima videt, quod est ei ablata omnis potentia, quamvis non consentiat vitiiis: non tamen habet potestatem omnino resistendi vitiiis, et videt quod est contra Deum; et sic cadit, et torquetur in eis. Et est quoddam vitium pernissimum a Deo venire in me, quod nunquam fuit in me: sed aperte et manifeste cognosco, quod permittitur a Deo venire in me; et prædictum vitium est tam magnam, quod superat omnia alia vitia. Et est quedam virtus qua datur mihi manifeste a Deo contra prædictum vitium, qua virtuose a Deo liberor. Et si non haberem ego fidem de Deo certam, solum in isto, et non pro aliquo alio remaneret mihi, et in isto remaneret mihi spes certa et secunda, de qua non possum dubitare: et virtus prævalet semper, et vitium deficit, et virtus tenet me, et non permittit me cadere in vitium: et est virtus tante fortitudinis, quod non solum tenet me, imo dat mihi tantam fortitudinem virtutis, quod vere in isto cognosco Deum, et illuminor, et confirmor in tantum, quod omnes homines mundi, nec omnia dæmonia inferni, nec alia aliqua res est, quæ posset me movere ad minimum peccatum: et cum ista virtute remanet mihi Fides de Deo. Vitium autem

est tam magnam, quod verecundor illud dicere: et est tam magnam istud vitium, quod quando prædicta virtus est mihi abscondita, et videtur mihi quod me dimiserit, non est res que me posset tenere, nec pro verecundia, nec pro pena aliqua, quin statim ruerem in peccatum. Tunc tamen supervenit illa virtus, et virtuose me liberat, ita quod nec ego ipsa possem peccare pro omnibus bonis vel malis istius mundi: et istos labores sustinui per duos annos, et plus.

39 b Item in anima mea consuevit pugnare quedam humilitas, et quedam superbia tædi grandissimi. Humilitas est, quia video me cecidisse ab omni bono, et video me esse extra omnem virtutem, et extra omnem gratiam, et video in me tantam multitudinem peccatorum et defectuum, quod non possum cogitare, quod Deus de cetero velit mihi misereri, et video me domum diaboli, et operatricem, et credulam demoniorum, et video me filiam eorum, et video me extra omnem rectitudinem, et extra omnem veracitatem, et dignam infimo et ultimo profundo inferni. Et ista humilitas prædicta non est illa humilitas quam aliquando habeo, quæ facit animam meam esse contentam, et facit animam venire in cogitationem bonitatis divinæ. Quia alia prædicta humilitas, non adducit nisi innumerable malum. Unde intus in anima videtur mihi, quod sim tota circumdata demonibus, et video defectus in anima et corpore, et est mihi clausus Deus, et absconditus in omni parte et gratia, ita quod nullo modo possum recordari Dei, nec ipsius habeo memoriam, quia nec ipse permittit: et videndo me damnatam, non curo aliquo modo de damnatione mea, quia plus curo et plus doleo, quia offendi Creatorem meum, quem nullem offendisse, nec offendere pro omnibus bonis et malis quæ possent nominari. Unde et videndo offensiones meas innumerabiles prædictas, pugno cum omnibus membris meis, et contra dæmones, ut possim vincere, et prevalere contra prædicta vitia et offensiones: et non possum per aliquem modum omnino: et etiam non invenio aliquem vadum, nec aliquam fenestellam, nec aliquid omnino remedium, per quod possim evadere, vel me adjuvare, et perpendo quod ego cecidi ita profunde.

40 Unde et humilitate frequenter sum in abyssata, et facit me videre peccata mea, et superabundantiam multarum membrorum, et iniquitatum, ita quod non video me posse manifestare, nec discooperire ea per aliquem modum, et eas simulationes et iniquitates meas et peccata mea possem manifestare, et vellem ire unda per civitates, et plateas, et vellem appendere ad collum meum carnes et pisces, dicens: Hæc est illa mulier vilissima, plena malis et simulatione, et seminatix omnium vitiorum et malorum. Faciebam enim bona ad famam hominum, et faciebam dei omnibus qui invitabant nos: Non comedo pisces, nec carnes, et ego eram plena gula, et ebriosa, et ostendebam quod volebam recipere, nisi quantum sufficebat mihi: et studebam esse pauper exterius, et ubi jacebam, projiciebam multos panes, et de mane faciebam eos levare, nec personæ venientes hoc perpenderent. Videte animæ meæ diabolum et cordis mei malitiam: audiatis quomodo sum hypocrita et filia superbiæ, et quomodo sum deceptrix, et sum abominatio Dei. Et ostendebam me esse filiam orationis, et ego eram filia iræ, superbiæ, et filia diaboli. Et ostendebam me habere Deum in anima, et consolationes divinas in cella, et ego habebam diabolum in anima et in cella. Et sciatis quod toto tempore vite mee studui, quomodo possem habere famam sanctitatis, et sciatis in veritate quod propter multas et simulationes, quæ absconse sunt in corde meo, multas gentes decepi, et sum homicida multarum animarum et animæ meæ.

41 Et postea stando in ista abyssata, volebam me ad istos fratres meos, qui dicti sunt filii, et dicebam

ACTIORE
ANNALEO.

Execret actus
humilitatis

Affligitur
amaritudine
animi.

Nimia et mala
humilitas.

Alii actus
illius humilitatis.

Variæ animæ
motus.

Vitia præce-
rita a dæmo-
nibus resuscit-
antur.

Generose vi-
tis resistit.

Confortatur a
Deo.

AUCTORIS
ARVALDO.

ois : Nolite mihi de cetero credere, nonne videtis vos quod sum demoniaca? Vos qui dicti estis filii, rogare istam justitiam Dei, ut exeat daemonia de anima mea, et manifestent nequissima opera mea, ut non amplius vituperetur Deus per me. Et nonne videtis quod omnia, quæ vobis dixi, sunt falsa? Et nonne videtis, quod si non esset malitia in toto mundo, ego replerem totum mundum de abundantia malitiæ meæ? Nolite mihi plus credere. Nolite plus adorare idolum istud : quia in isto idolo latet diabolus, et omnia quæ locuta sum vobis, fuerunt falsa verba, simulata, et diabolica. Rogate istam justitiam Dei, ut cadat hoc idolum, et frangatur, et manifestentur opera diabolica ejus, et mendacia, et verba inopellata et inaurata quæ dicebam, quia deambulabam me verbis divinis, ut essem honorata et adorata pro Deo. Rogate, ut diaboli exeat de isto idolo, ut non plus decipiatur mundus per istam feminam. Unde rogo filium Dei, quem nominare non audeo, quod si non manifestari me per semetipsum fecerit, quod faciat me manifestari per terram, ut aperiat et deglutiat me, ut facta in exemplum, dicant homines et mulieres : O quomodo erat inopellata et deaurata, et tota simulata interius et exterius! Et vellem mittere in collum meum vinculum vel manum redortam, et facerem me trahi per civitates et plateas, et pueri ducerent me ac dicerent : Hæc est illa vilissima mulier, quæ toto tempore vite suæ ostendit falsum pro vero, et homines dicerent ac mulieres : O ecce miraculum quod fecit Deus, quia fecit per semetipsum manifestari, et dici malitias et iniquitates et peccata, quæ toto tempore vite suæ fuerant absconsa.

Fragoribus motibus desperat.

42 Sed istud dicere, parum sufficebat animæ : et sciatis, quod sum posita in una desperatione, quod nunquam habui isto modo, quia omnino desperavi de Deo, et de omnibus bonis ejus, et feci chartam inter me et ipsum. Et ideo sum certa, quod non est aliqua persona in mundo ita plena omnimale, et damnanda, sicut ego sum : quia quidquid Deus mihi concessit et dedit, ad majorem meam desperationem et damnationem permisit. Unde rogo vos omnes, ut rogetis istam justitiam Dei, ut non plus tardet extrahere demonium de isto idolo, et manifestentur nequissima opera quæ intus sunt, quia caput meum dividitur, corpus deficit, oculi mei caligaverunt propter multitudinem lacrymarum, et omnia membra mea disjunguntur, quia non possum manifestare malitias meas et mendacia animæ meæ; sed gaudeo, quia jam incipit aliquid manifestari. Et omnia ista sine humilitate vera esse in veritate videbam. Et scias, quod tu, qui scripsisti, parum scripsisti in comparatione omnium malorum, et iniquitatum et abusionum mearum, quia quando eram parvula, incepi operari mala. Hæc et his similia cogor dicere prædicta humilitate inabyssata et depressa.

Torquetur spiritu superbiae.

43 Postea incipit superbia, quia efflorit tota ira, tota superbia, tota tristitia, tota amarissima et inflata : et aliam amaritudinem maximam recipio de bonis, quæ fecit mihi Deus, quia non recordor illorum ad aliquod remedium, sed ad injuriam et ad admirationem dolorosam. Videlicet quomodo in me nunquam potuerit esse aliqua virtus, et dubito quod nunquam in me fuerit verax, et etiam non video aliquam rationem, quare Deus hoc permisit. Et tunc in ista tentatione omne bonum est mihi clausum et absconditum, quia efflorit in tantum tota ira, tota superbia, tota tristitia, tota amarissima et inflata, et pœnata, et dolorosa, plusquam possim dicere. Quia si omnes sapientes de mundo, et omnes Sancti Paradisi loquerentur mihi omnes consolationes ad consolandum me, et promitterent mihi omnia bona quæ dici possunt, et etiam ipse Deus daret mihi nisi ipse aliter me mutaret, vel nisi aliter operaretur in anima, nullam consolationem mihi darent, nec aliquod remedium mihi afferrent, nec eis tunc crederem; immo omnia

essent mihi ad augmentum dolorum, et malorum, et darent mihi majorem iram et admirationem et tristitiam et dolorem, plusquam possim dicere.

44 Unde pro commutatione prædictorum tormentorum et tentationum, et ut Deus auferret a me prædicta, ego libenter eligerem et vellam omnia mala, et infirmitates omnes et omnes dolores, qui fiunt in omnibus corporibus hominum, sustinere; et credere, quod lexiora et minor mala mihi essent quam prædicta tormenta. Unde pluries dixi, quod pro commutatione prædictorum tormentorum, ego eligerem omne genus martyrii sustinere. Et incipit iste prædictus status istorum tormentorum et tentationum aliquanto tempore ante pontificatum Papæ Celestini, et duravit plusquam per duos annos; in quibus sæpe sum tormentata, et adhuc non sum perfecte neque pleue curata, quamvis parum modo sentiam aliquid quando exterius, non tamen interius. Sed in modo postquam fui in isto statu, cognosco quod inter prædictam humilitatem malam, et prædictam superbiam, est maxima purgatio, et purificatio animæ. In his enim, et per illum humilitatem veram acquiri, sine qua nullus homo salvatur. Et quanto major est humilitas, tanto major est purgatio animæ. Unde cognosco, quod inter prædictam humilitatem et superbiam, comburitur, et martyrizatur anima mea. Et propter cognitionem offensionum et defectuum, quam per prædictam humilitatem anima adipiscitur, anima purgatur a superbia et a daemonibus : et propterea quanto anima magis complanata et depauperata et humiliata est inferius, tanto magis aptatur et purgatur et purificatur, ut magis elevetur, quia nulla anima potest aliter nec plus elevari, nisi quantum humiliatur, et profundius in humilitate complanatur et radiatur.

Quantum ei tormentum fuerit illa tentatio.

an. 1294

Tentatio veram humilitatem parit.

a *Addit. vs.* Et sicut ego scriptor audivi dei, et didici cum quidam frater Minorum, et sicut credo fide dignus; admiraretur multum et compateretur, audiendo ab ipsa fidei Christi, quomodo et tam vehementissime torqueretur, prædictus frater fide dignus vidit per revelationem sibi factam a Deo quomodo totum erat verum, et plus quodquid illa fidelis Christi dicebat, se pati de martyrio horribilium tormentorum. Unde ille frater multa, et mira compassione, et devotione afflictebatur ad eam conamine. Et verba quæ ego frater scriptor festinanter et breviter vult pingere erant ista, dicebat illa fidelis Christi ita :

b *Addit. vs.* Et ego frater scriptor vidi prædictam fideliem Christi, esse in prædicto sexto passu, multo horribilius quam possit scribi, sed duravit prædictus sextus passus parvo tempore, scilicet fere duobus annis et cucurrit simul cum septimo passu qui incipit ante sextum passum aliquantulum temporis, et qui sequitur omnibus mirabilior, et vidi quod prædictus sextus passus, deficiendo cessavit, in parvo tempore sed non omnino, et totaliter defect, maxime quantum ad infirmitates corporis multas, de quibus semper plena fuit. Et vidi quod prædicta fidelis Christi remansit in septimo passu super quam dici potest, semper in Deo crescens, et quomvis semper esset infirmissima et velle parum conedere posset, tamen erat pinguis et ruberrima, sed tamen tunc facta et plena doloribus in omnibus membris, et in omnibus artibus corporis, quod cum multa pœna pœnata se movere, vel ad ambulandum, vel etiam ad sedendum, quamvis ipsa omnes penalitates corporis pro valde in Deo reputaret.

Post omnia prædicta quæ scripta sunt quando ipsa erat in septimo passu, et tam quasi ex toto sextum passum reliquerat dixit mihi loquens de sexto passu, ita dicens :

CAPUT III.

Quinque consolationes Angelæ, in quibus sensit Deum intra se ut omne bonum; videlicet ejus pulchritudinem, potentiam, sapientiam, justitiam.

Benedictus Deus, et Pater Domini nostri Jesu qui consolatur nos in omni tribulatione. In omni enim tribulatione me peccatricem consolari dignatus est. Infra enim illud tempus stridentis, de quo supra in decimo octavo passu meæ conversionis facta est mentio, et post illam illuminationem, quam habui mirabiliter, dicendo *Pater noster*, sensi consolationem magnam de dulcedine Dei isto modo. Fuit enim mihi inspiratum, et fui tracta ad considerandum benedictam unionem deitatis et humanitatis Christi, et divinitatem et humanitatem in Christo. In cujus contemplatione

*Consolato ex
considera-
tione anio-
nis
hypostatica.*

templatione et delectatione sensi maximam consolationem, et fuit major consolatio quam fuisse experta, ita quod per magnam partem illius diei steti in pedibus in cella, ubi orabam stupefacta, clausa, et sola; et cor meum erat affectum in illa delectatione, in tantum quod post jacni, et perdidit loquelam: et socia mea venit ad me, et cogitavit, et credidit quod morerer. Sed me tadebat, quia faciebat mihi impedimentum.

46 Quadam autem vice dum in his perseverarem, antequam complexsem omnia pauperibus erogare, quamvis parum remansisset ad dandum, dum essem in oratione uno sero, non videbatur mihi, quod aliquid sentirem de Deo, et ideo lamentabar, et rogabam Deum hoc modo dicens: Domine id quod facio, non facio nisi ut inveniam te. Inveniam igitur, postquam perfecero hæc? et multa similia dicebam in oratione. Et responsio facta est mihi ita dicens: Quid vis? et ego respondi: Nolo aurum, nec argentum, imo etiam si dares mihi totum mundum, nolo aliud nisi te. Et tunc respondit dicens: Studeas diligenter, et propera te, quia statim, quando hoc, quod facis, factum fuerit, tota Trinitas veniet in te. Multa etiam alia tunc promissa mihi fuerunt. Et extraxit me de omni tribulatione, et dimisit me cum multa suavitate divina, et tunc expectavi, quod ita fieret, sicut mihi dictum erat. Et ego hæc retuli sociae meae in quadam dubitatione, pro eo quod in visione magna mihi dicta et promissa fuerant, sed tamen dimiserat me cum multa suavitate divina.

*Unum Deum
querit.*

II. Assisium.

47 Post hæc ivi ad S. Franciscum apud Assisium, et tunc in via adimpleta mihi fuit dicta promissio: et tamen non compleveram omnia mea erogare pauperibus, quamvis parum remansisset, pro eo quod quidam sanctus vir, qui hoc facere debebat, interim mortuus fuit, et complere non potuit. Erat enim conversus per gratiam Dei ad admonitionem meam, et dum iret ad expropriandum se, et ad erogandum, suam possessionem pauperibus, in via mortuus est. Deus tamen multa miracula per eum fecit, et sepultura ejus habetur in reverentia. Dum igitur ibam ad S. Franciscum apud Assisium, ibam per viam orando, et inter alia rogabam B. Franciscum, quod ipse impetraret mihi a Deo, ut servarem bene regulam B. Francisci, quam noviter promiseram; et gratiam mihi acquireret, quod sentirem aliquid de Christo, et maxime quod faceret me esse, et finire dies meos in paupertate. Pro hæc etiam causa, ut supra haberem libertatem paupertatis, iveram Romam ad rogandum B. Petrum, ut ipse acquireret mihi gratiam vere paupertatis. Unde et meritis Beati Petri, et B. Francisci fuit mihi datum ex gratia divina, ut certissime sensi, donum vere paupertatis.

*Quidam vir
sanctus per
eam conver-
sus.*

*Regulam
B. Francisci
cavet obser-
vare.*

*Obtinere do-
num pauper-
tatis.*

*Spiritus sanctus
familiari
inspiracione
visitavit eam.*

48 Dum igitur prædicta in itinere orando postulare, cum pervenissem inter speluncam et viam arcuam, quæ ascendit sursum versus Assisium, et est ultra speluncam, in illo loco dictum est mihi ita: Tu rogasti servum meum Franciscum, et ego volui mittere alium nuntium. Et ego sum Spiritus sanctus, qui veni ad te, ut darem tibi consolationem, quam alias nunquam gustasti. Et veniam tecum intus in te usque ad S. Franciscum, et modicum perpendent, qui tecum sunt aliqui. Et volo venire loquendo tecum per totam istam viam, quia tu es multum dilecta a me, multo plus quam tu diligas me. Et sæpissime dicebat mihi: Filia et sponsa dulcis mihi: et sub inferebat:

49 Et incipit dicere verba quæ sequuntur, ad provocandum me ad sui amorem: Filia mea dulcis mihi, filia mea templum meum, filia mea delectamentum meum, diligas me, quia tu es multum dilecta a me, multo plus quam tu diligas me. Et sæpissime dicebat mihi: Filia et sponsa dulcis mihi: et sub inferebat:

Ego diligo te plus, quam aliquam, quæ sit in valle Spoletana; ergo postquam ego collocaui, et pausavi me in te, modo colloca te in me, et quiesce in me. Ego fui cum Apostolis, et videbant oculis corporis, et non sentiebant me, sicut tu sentis: postquam autem domum redieris, senties aliam dulcedinem, quam nunquam experta fuisti: et non loquar tibi, sicut nunc solum, sed senties me. Tu rogasti servum meum Franciscum sperans cum eo et per eum, quæ desiderabas, impetrare: et quia servus meus Franciscus multum me dilexit, ideo multum feci sibi. Et si esset hodie aliqua persona, quæ me plus diligeret, adhuc sibi plus facerem. Dicebat autem mihi, quod pauci sunt hodie boni, et quod erat pauca fides, et conquirebatur dicens: Tantus, inquit, est amor, quem habeo animæ, quæ diligit me sine malitia, quod modo, si esset aliqua, quæ perfecte me diligeret, majorem gratiam facerem ei, quam alias fecerim Sanctis, de quibus in tempore præterito multa magna referuntur, quæ Deus fecit eis. Et non est aliquis, qui possit se excusare de isto amore, quia omnis persona potest amare Deum: et ipse non requirit aliud, nisi ut anima requirat et diligat eum, quia ipse veraciter diligit eam, et ipse est amor animæ: hæc autem verba profunda sunt.

*AUCTORE
ARNALDO.
Amor Dei
magnus erga
pias animas.*

50 Quod autem Deus sit amor animæ, ostendebat mihi viva ratione per adventum suum, et per crucem, quam sustinuit pro nobis, cum ipse esset ita immensus et gloriosus; et explicabat passionem, et cetera quæ pro nobis fecit: et subjungebat: Vide ergo, si in me est aliud, nisi amor. Et comprehendebat anima mea certissime, quod ipse non erat nisi amor. Conquirebatur autem, quod isto tempore tam paucas personas inveniebat, in quibus posset ponere gratiam suam: et dicebat quod modo multo majorem gratiam faceret illis, quos inveniret modo diligentes se, quam fecerit adhuc aliis Sanctis, qui fuerunt hactenus. Dicebat igitur mihi iterum: Filia mea dulcis mihi, ama me, quia tu es multo plus amata, quam tu ames me. Amata mea, ama me: et dicebat: Immensus est amor, quem habeo animæ, quæ me diligit sine malitia. Et videbatur mihi, quod volebat, quod anima haberet de illo amore, quem ipse erga animam habet secundum animæ potentiam et virtutem, et si hoc tantum modo desideraret, ipse complebat.

*Pauci apti ad
nubere Dei
gratiam acci-
piendum.*

*Excessus amo-
ris Dei erga
B. Angelum.*

*B. Angela hu-
milior reddi-
tur ex inspi-
ratione Dei.*

51 Iterum dicebat mihi: Amata mea, sponsa mea ama me, tota enim vita tua, comedere, et bibere, et tunc dormire, et omne tuum vivere, totum placet mihi, si diligas me. Iterum dixit mihi: Ego faciam in te res magnas in conspectu gentium, et in te cognoscar, et glorificabor et clarificabor, et laudabitur nomen meum in te a multis gentibus. Hæc et alia multa similia dixit mihi. Ego autem, dum audirem ista verba, assignabam peccata, et considerabam defectus meos, et quod non eram digna illis magnis amoribus. Et incipi in istis verbis multum dubitare; et dixit anima illi qui mihi loquebatur: Si tu esses Spiritus sanctus, tu non diceres mihi ista, quia hæc non conveniunt mihi, nec decet: et ego sum fragilis, et possum habere inde vanam gloriam. Et respondit mihi: Modo vide, et cogita, si tu de omnibus istis poteris habere vanam gloriam, quæ extollaris, ut excas de verbis istis alia cogitando, si potes. Et ego fui conata habere vanam gloriam, ut probarem, si erat verum hoc quod dixerat, et si erat Spiritus sanctus; et incipi respicere per vineas, ut exirem de illa locutione, et ubicumque respiciebam, dicebat: Nunc vide, contem- plare, ista est creatura mea, et sentiebam dulcedinem ineffabilem. Inter hæc autem reducebantur ad memoriam meam omnia peccata mea, et ex parte mei nihil videbam in me, nisi peccata et defectus, et sentiebam in me humilitatem, plus quam nunquam senserim.

*Non potest
alia captare.*

52 Plus hæc dixit mihi, quod tantum eram dilecta, quod filius Dei et Virginis Mariæ se inclinavit mihi, et venerat in me ad loquendum mihi. Dicebat autem

ACCIORE
ARNALDO.

*Christus ei
indical quan-
ta sit passus.*

*Signum pre-
sentia Domini
in anima.*

mihî Christus : Si totus mundus veniret modo tecum, tu non posses loqui modo alteri : modo enim cum ego tecum veniam, venit tecum totus mundus. Et ut daret mihî securitatem de dubio, dicebat mihî : Ego sum qui fûi crucifixus pro te, et habui funem et sitim pro te, et tantum te dilexi, quod meum sanguinem pro te effudi; et dicebat mihî totam passionem : et dicebat : Pete gratiam pro te et sociis tuis, et pro quibuscumque vis, et para te ad recipiendum, quia ego sum multo plus paratus ad dandum, quam tu ad recipiendum. Anima autem mea clamavit, dicens : Nolo petere, quia non sum digna : et reducebantur ad memoriam meam omnia peccata mea. Iterum anima mea dicebat : Si tu, qui ab initio mihî locutus es, esses Spiritus sanctus, tu non diceres mihî tam magna : et si tu esses in me, deberet esse tanta lætitia in me, quod ego vivens non possem sustinere. Et respondit mihî : Numquid esse vel fieri potest, nisi sicut ego volo ? Ideo non do tibi aliam lætitiã, neque plus, nisi sicut habes : et ego jam minus ista dedi alii, et ille cui dedi, jacuit non sentiens, nec videns. Et hoc signum iterum do tibi, quod ego sum. Coneris enim nunc loqui cum sociis tuis, et cogita alia quæcumque vis, aut bonum aut malum, quia non poteris cogitare aliud, quam de Deo; ego enim sum solus, qui possum ligare mentem. Hæc autem omnia facio tibi non pro tuis meritis, sed pro bonitate mea. Inter hæc reducebantur ad memoriam omnia mala mea, et videbam peccata mea, propter quæ eram digna inferno; et hoc clare videbam, plus quam nunquam fecerim.

33 Dicebat etiam mihî: quod si venissem cum aliis, non talibus sicut erant illi cum quibus veneram, quod hæc prædicta non fuissent mihî facta, neque dicta. Ipsi enim aliquo modo perpendebant de languore meo, pro eo quod ego in omni verbo recipiebam dulcedinem magnam, et noluissem pervenire ad terminum, neque quod via illa finiretur omni tempore mundi. Quanta autem esset lætitia et dulcedo Dei, quam ego sentiebam, non possem intimare, maxime quando dixit : Ego sum Spiritus sanctus, qui intro intus in te. Et similiter quando dicebat omnia alia, recipiebam magnam dulcedinem. Venit igitur mecum usque ad S. Franciscum, sicut dixerat mihî, et non discessit a me, et continuavit mecum usque post comestionem, donec secunda vice ivi ad S. Franciscum. Igitur secunda vice quando veni ad ecclesiam S. Francisci, statim quando ego genuflexi in introitu ostii ecclesie, et vidi S. Franciscum pietum in sinu Christi, dixit mihî Christus : Ita te adstrictam tenebo, et multo plus quam possit considerari cum oculis corporis, et modo est hora, quod ego te, filia dulcis, templum meum, delectamentum meum, impleam et dimittam : dixi enim tibi quod pro ista consolatione dimitto te : sed non dimittam te si me diligas. Et quavis esset verbum amarum, tunc tamen in ipso verbo tantam dulcedinem sensi, quod fuit delectabilissimum. Et tunc respexi, ut viderem cum oculis corporis et mentis, et vidi. Et si quæras, quid vidi; Vidi veracem rem, plenam majestatem, immensam, quam nescio dicere, sed videbatur quod esset bonum. Multa autem verba dulcedinis dixit mihî : et recedendo fecit discessum multum placabilem, et cum immensa dulcedine recessit, et recessit plene, et cum mora, et non subito. Inter alia autem verba dixit mihî ista : Filia mea dulcis mihî, multo plus quam ego tibi, templum dilectum meum, tu habes anulum mei amoris, et es arbhata a me, et de cetero non discedes a me, et benedictionem Patris et Filii et Spiritus sancti habes tu et consocia tua. Et statim anima clamavit : O ex quo non recedes a me, non peccabo de cetero mortaliter? Et respondit : Hoc non dico tibi. Et cum ego in recessu petivissem gratiam pro socia mea, respondit mihî : Socie tue dabo gratiam aliam.

34 Sic igitur recessit, et noluit, quod recedendo

ego jacerem, sed stare in pedibus meis. Post recessum sum tamen egra cecidi sedendo, et incepi stridere alta voce, et vociferare, et clamare; et stridebam sine aliqua verecundia clamando et dicendo istud verbum, scilicet : Amor adhuc non cognovi te, quare me dimittis sic? Sed non poteram dicere plus, nisi quod clamando istud, volebam formare et dicere, et non poteram formare, ita includebatur a voce, et a clamore, et ideo non intelligebatur verbum ab audientibus. Hic autem stridor et clamor accidit mihî in introitu ostii ecclesie S. Francisci, ubi post recessum Dei sedebam languens, et stridens, et clamans in presentia t-rius populi, in tantum quod qui mecum venerant, et noti mei e longinquo stabant erubescerent, credentes aliam esse causam. Reliquit igitur me cum certitudine et sine dubio, quod ipse qui mihî locutus fuerat erat Deus. Ego autem præ dulcedine ejus, et dolore recessus clamabam, volens mori : et dolor magnus erat mihî quia non moriebar, et quia remanebam post eum, et omnes compages meæ tunc disjungebantur.

35 Post ista redii de Assisio, et cum magna dulcedine venebam per viam loquendo de Deo, et erat mihî maxima pœna tacere; sed conabat abstinere propter societatem. Dixit autem mihî Christus in via revertendo de Assisio : Do, inquit, tibi signum, quod ego sum Christus, qui loquor tibi, et sum tibi locutus, et do tibi crucem et amorem Dei intus in te, et hoc signum erit tecum in æternum. Et ego statim illam crucem et amorem Dei sentiebam intus in anima mea, et redundabat in corpus, et sentiebam illam crucem corporaliter, et sentiendo liquefiebat anima mea in amore Dei.

36 Postquam vero fui reversa, et manebam in domo, sentiebam quam dulcedinem pacificam, quietam, tam magnam, quod ipsam nescio dicere, et erat mihî desiderium moriendi, et erat mihî tanta pœna vivere propter illam dulcedinem pacificam et quietam, et tantum delectabilem, quod ipsam nescio exprimere, ut supra venirem ad illam dulcedinem, ejus aliquid sentiebam, et ut non perderem illam quam habebam, quod ego desiderabam mori, et exire de mabeo, et vivere erat mihî pœna super prenã, et dolorem mortis matris meæ, et florum meorum, et super omnem dolorem quem possem cogitare : et jacebam domi languida propter prædicta per octo dies, et clamabam : Domine habes pietatem de me, et non permittas me plus renouere in hoc mundo.

37 Deinceps vero sæpe sensi odores indicibiles, et tanta fuerunt hæc et alia, quod non possum ea dicere, et verba quidem pauca referre possum. Sed delectationem et dulcedinem, quam sensi, non possum referre. Multoties autem ista colloquio facta est mihî, sed non cum tanta mora, nec cum tanta dulcedine, nec sic profunde. Postquam autem reversa fui de Assisio, et jacebam, sicut dictum est; socia mea, quæ erat mirabilis simplicitatis, et puritatis, et virginitalis, audivit vocem unam tunc sibi dicentem : Spiritus sanctus est intus in cella : venit igitur ad me, et cepit inquirere dicens : Deus mihî istud, quod habes, quia mihî dictum est, quod ad te venirem : et ego respondi, sicut tibi dictum est, placet mihî, et ex tunc communicavi socie meæ plura de his secretis.

38 Quodam tempore eram in oratione, et elevata in spiritu, loquebatur mihî Deus verba multum placibilia, et amore plena, et respiciens vidi Deum mihî loquentem. Si autem quæras, quid vidi; dico quod vidi ipsum, et aliud nescio dicere, nisi quod videbam, unam plenitudinem, unam claritatem, de qua sentiebam in me tantum, implementum, quod ego nescio dicere, nec scio dare aliquam omnino similitudinem, nec vidi aliquid corporale; sed erat, sicut est in cælo, videlicet pulchritudo tanta, quod nescio aliquid aliud dicere, nisi quod vidi summam pulchritudinem continentem

*In discessu
colloquentis,
stridet et cla-
mat tanquam
moritura.*

*Libenter lo-
quitur de Deo.*

*Donum crucis
et amoris Dei
intus Angelæ
datum.*

*Præ nimia
consolatione
vita est et
maxima
pœna.*

*Senti suavem
odorem.*

*Socia secreta
indical.*

c. 21

*Videt Dei pul-
chritudinem.*

*Videt Deum
Angelæ.*

*Quomodo ab
eo recesserit
Deus.*

AUCTORE
ANXVLDO.

finientem omne bonum: et omnes Sancti stabant ante illam pulcherrimam majestatem adlaudandum eam: videtur autem mihi, quod in isto parum steti.

59 Dixit autem mihi Deus: Filia amatissima dulcis mihi, omnes Sancti paradisi habent ad te specialem amorem, et Mater mea similiter, et eris associata a me cum eis. Quamvis autem mihi omnia ista dicebantur, totum tamen istud valde parum videbatur mihi, supra quod dictum est de Matre sua, et de Sanctis. Sed tantum delectabar in eo, et tanta erat dulcedo, quam sentiebam de eo, quod non curabam respicere nec Angelos, nec Sanctos: videbam enim, quod omne illud bonum, et omnis decus Sanctorum et Angelorum erat ab eo, et in eo, et ipse erat omne et summum bonum, et omnis pulchritudo, et tantum delectabar in ipso decore suo, quod non curabam respicere aliquam creaturam. Dicebat autem mihi: Immensum amorem habeo ad te, sed non ostendo, imo obscondo tibi. Dicebat autem sibi anima: Quare habes tantum amorem et delectamentum in me, que sum ita turpis, et que ita toto tempore vite mee offendi te? Ipse vero respondebat: Tantus est amor, quem habeo in te repositum, quod de defectibus tuis quasi non recordor, quamvis oculi mei videant illos, et in te habeo repositum cultum thesaurum. Tunc anima mea sentiebat ita certissime esse verum; ita quod in nullo dubitabat, et ita sentiebat et videbat quod oculi Dei respiciebant eam; in quibus oculis anima respiciebat, et habebat in hoc tantum delectamentum, quod nullus homo, neque si descenderet aliquis de Sanctis, qui sunt in paradiso, posset hoc manifestare. Et cum dicebat mihi, quod multum amorem abscondebam mihi, quod non possem illum portare, anima respondebat: Si tu es Deus omnipotens, tu potes facere, quod ego possim portare. Et ipse respondit: Si hoc facerem, hic haberes quidquid velles, et non haberes famem de me, ideo nolo tibi hoc facere; imo in hoc mundo volo, quod habeas famem de me, et desiderium, et quod linguaes de me.

60 Quadam vice fuit mihi facta locutio divina dicens: Ego, qui loquitur tibi, sum divina potentia, que apporto tibi gratiam divinam: et gratia, quam apporto tibi, est talis, quod volo, quod tu prosis omnibus hominibus, qui videbunt te, et non solum illis, sed etiam quod juves, et prosis illis, qui cogitabant de te, vel recordabuntur et audient te nominari: et illis, qui plus habebunt de me, plus proderis. Et tunc anima, quamvis senserit magnam letitiam, dicebat: Nolo hanc gratiam, quia timeo ne mihi noceat, et ne inde habeam vanam gloriam. Et respondit subito dicens: Tu non habes inde facere aliquid, quia hoc non est tuum, sed solum es inde* guardiana; serva id bene, et redde illi, cujus est. Et tunc anima apprehendebat, quod isto modo non poterat mihi nocere. Dixit etiam mihi: Placet, inquit, mihi, quia habes istum timorem.

61 Post hac mihi existenti in ecclesia facta fuit locutio dulcissima, que statim refecit totam mentem meam, dixitque mihi: Filia mea dulcis mihi: vel valde melius dixit, et subjungit: Nulla creatura potest tibi dare consolationem, nisi ego solus. Ego volo tibi ostendere de potentia mea. Et statim fuerunt aperti oculi anime mee, et videbam unam plenitudinem Dei, in qua comprehendebam totum mundum, scilicet ultra mare, et citra mare, et mare, et abyssum, et omnia, in quibus non videbam, nisi tantum potentiam divinam modo omnino inenarrabilem; et anima nimis admirando exclamavit dicens: Est iste mundus* plenus de Deo. Et comprehendebam totum mundum quasi quid parum. Et videbam potentiam Dei excedere omnia, et implere omnia. Et dixit mihi: Ostendi tibi aliquid de potentia mea. Et ego comprehende-
bam taliter, quod poteram melius postea intelligere alia.

62 Et dixit mihi: Vidi-sti aliquid de potentia mea, modo

videas humilitatem meam. Et videbam tantam profunditatem Dei ad homines, et tantam humilitatem, quod comprehendens anima potentiam inenarrabilem, et videns tam profundam humilitatem, mirabatur et reputabat se nihil omnino, et nihil videbat in se nisi superbiam. Et incepimecum cogitare, et reputare me omnino indignam communionem, ita quod nolebam communicare. Et dixit mihi postquam ostenderat suam potentiam, et humilitatem: Filia mea ad istud punctum videndi, ad quod tu venisti, nulla creatura potest venire, nisi per divinam gratiam elevetur specialissimum. Cum igitur essem in ecclesia prope elevationem corporis Christi, dixit mihi: Ecce potentia modo est super altare, et sum intus in te, et si tu me recipis, recipis me, quem jam recepisti: communica igitur in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti; et ego, qui sum dignus, facio te dignam. Et tunc remansit in me dulcedo inenarrabilis et lætitia magna, qua non credo carere in tota vita mea.

63 Quadam vice rogata a quodam, ut rogarem Deum pro quibusdam rebus, quas volebat scire; et dubitarem hoc facere, quia videbatur mihi superbia et stultitia rogare Deum de talibus: dum starem in tali cogitatione, subito fuit mens mea elevata, et fuit posita in prima elevatione ad unam mensam sine initio et sine fine, et non fui posita ad videndum ipsam mensam, sed quod erat super illam mensam, et videbam unam plenitudinem inenarrabilem Dei, de qua nihil possum narrare, nec dicere nisi hoc, scilicet, quod videbam plenitudinem sapientie divine, et omne bonum. Et videbam illam plenitudinem divine sapientie, in qua videbam quod non erat licitum inquirere vel velle scire illud, quod vult facere divina sapientia, quia est præcedere eam et inhonorare. Et ideo quando video personas id inquirentes, videtur mihi et intelligo, quod errant. Et ex tunc per id quod vidi super illam mensam, scilicet divinam sapientiam, remansit mihi, quod possum intelligere et judicare omnes personas spirituales, aliæque spiritualia, quando audio de eis loqui, vel ea narrari: et non judico illo iudicio, quo solebam iudicando errare et peccare; sed alio vero iudicio, quo intelligo, unde habeo vel habere possum conscientiam peccandi in isto iudicio, et nescio aliquid narrare de illo, quod vidi. Sed anima reportavit de visione ad vocabulum, scilicet mensam, et quod fui posita in prima elevatione ad unam mensam. Sed de illis, ad que fui posita videndum super illam mensam, nihil possum narrare, nisi illa que dixi.

64 Vice quadam dum eram in oratione, quævisi deo non dubitans de aliquo, sed volens plus scire de Deo, et dixi: Quare Domine fecisti creationem hominum, et postquam fecisti quare permisisti ut peccarentus? et quare permisisti tibi fieri tantam passionem, sicut fuit filii tui pro peccatis nostris, eam tu posses optime facere, quod sine omnibus istis fuissetis tibi grati et placuissetis tibi et habuissetis tantumdem virtutis, sicut habemus? cum omnibus istis prædictis. Et comprehendebat anima, quod sine aliquo dubio istud quod dicebam, videlicet quod sine prædictis potuisset Deus facere nos virtutis et salvationis, verum erat. Et videbatur mihi, quod ego cogerer, et inmittetar ad interrogandum et cogitandum de istis prædictis, quia cum essem in oratione, volebam in illa esse, et non discedere, sed inmittetar a Deo in illis scire videtur mihi. Et istud prædictum querere sicut dictum est, feci multis diebus, non dubitans in aliquo sicut dictum est. Et dabatur mihi intelligere, quod Deus ideo fecerat, et permiserat, quia nobis per hoc melius manifestabatur bonitas sua, et nobis melius conveniebat. Hoc autem non sufficiebat mihi, quod plene intelligerem: intelligebam tamen certissime, et sciebam, quod Deus aliter facere potuisset si ipse aliter voluisset salvare nos.

65 Una tamen vice elevata fuit anima, et videbat, quod

Sanctorum amore et pulchritudine non capitur præ delectatione, quam de Deo habuit.

Oculi Dei

Deus amanti, sui sepe desiderium relinquit

1. 22.

Bonnum est habere memoriam B. Anxelo.

* eccles. guardi-
vandi.

Cognoscit Dei potentiam

* us. præ-
gnans.

Humilitatem Christi.

Confirmatur a Christo, ut audeat communicare.

c. 23.

Non esse inquirendum de futuris.

Obtinet sapientiam ad iudicandi spiritalia.

c. 24

Quare Deus tanta vii voluerit.

quod

ALICTORE
ANNALDO.

Cognoscit potentiam, justitiam et bonitatem Dei in predestinatione hominum.

* vs. divina claritas.

*In amore Dei non interpesce-
rect, licet se
damnandam
præserit.*

Cognoscit ineffabili modo ipsam esse Dei.

Veneranda sunt Dei judicia.

quod istud quod ego querebam, non habebat initium nec finem, et ipsa anima, cum esset in ipsa tenebra, volebat redire retrouadse, et non poterat: volebat procedere, et non poterat. Subito igitur fuit amplius levata et illuminata, et videbat Dei potentiam inenarrabilem, et videbat Dei voluntatem et justitiam, et bonitatem, in quibus plenissime intelligebam omnia, de quibus quaesieram. Et fuit anima extracta de omni illa tenebra priori: in illa enim tenebra ego jacebam in terra, sed in ista maxima illuminatione steti in pedibus in summitate digitorum grossorum pedum; et eram in tanta agilitate corporis, et renovatione, quod nunquam tantum habueram. Et eram in tanta plenitudine caritatis, et cum tanta letitia intelligebam in illa potentia et voluntate et justitia Dei, quod non solum de illis quæ quaesieram, intelligebam: imo etiam satisfaciebam mihi de omnibus creaturis salvandis, et salvatis, et de demonibus, et de damnatis, et de omnibus. Sed istud non possum manifestare aliquibus omnino verbis: supra enim naturam omnino est.

66 Et quamvis ego plene intelligerem, quod Deus aliter portuisset nos salvare, si voluisset, non tamen poteram cognoscere, quod nobis melius posset fieri cognita ejus potentia et bonitate, nec melius potuisset poni in ore. Et extime remaneo ita contenta et securra, quod si certissime noscirem esse damnandam, nulla ratione possem dolere, nec minus laborarem, nec minus studerem orare et honorare Deum; tantum intellexi justitiam ejus, et recitandam judiciorum ejus: et reliquit in anima mea unam pacem, unam quietem et soliditatem, cujus similem non recordeor me habuisse ita plene, et in hac maneo continue. Postquam autem viderem potentiam Dei et voluntatem ejus et justitiam; fui elevata adhuc plus, et tunc non videbam, nec potentiam, nec voluntatem Dei illo modo sicut prius. Sed videbam unam rem stabilem, ita indicibilem mihi, quod de ea nihil possum dicere, nisi quod erat omne bonum: et anima mea erat in letitia omnino inenarrabili: et non videbam ibi amorem, sed illam rem omnino inenarrabilem: et exiveram de illo statu priori, et eram posita in isto maximo statu inenarrabili, et nescio si eram in corpore, vel extra corpus: et omnia retro habita non videbantur mihi, quod fuerint tam magni status. Et reliquit mihi mortificationem vitiorum, et securitatem virtutum, quibus diligo bona et mala, benefacta et malefacta, quia videlicet non habeo inde displicentiam.

67 Relicta igitur sum in magna pace, et veneratione judiciorum divinatorum, ita quod quando mane vel de sero in oratione mea dico Deo: Per judicia tua libera me Domine, vel per judicium tuum libera me Domine; tantum delector, et ita confidenter dico, sicut quando dico. Per adventum tuum libera me Domine; per navitatem tuam libera me Domine: per tuam passionem libera me Domine. Non enim magis cognosco bonitatem Dei in viro beato, vel sancto viro, vel multis bonis et sanctis quam in uno damnato, vel multitudine damnatorum. Sed hoc profundum non fuit mihi demonstratum, nisi semel, et nunquam obliviscor illius memoriam, nec illius letitiam. Et si omnia, quæ sunt fidei, per impossibile deficerent; hic tamen remanet mihi certitudo de Deo, et de suis judiciis, et de justitia suorum judiciorum. Sed o quanta profunditas est hic! totum tamen redit in utilitatem honorum. Anima enim, quæ istam cognitionem de divinis judiciis, et istis profundis habet, de omnibus habebit fructum ex ista cognitione Dei. b

a *Abdit vs.* Quadam vice post predicta, ego frater reversus fui de Lombardia, et quasi vi ab ipsa fidei Christi, de una questione, quam ego et socius meus tractaveramus, reversione per viam: et dixeram tunc socio meo me requisitum ab ea de ipsa questione, et ipsa fidelis Christi respondit mihi ita dicens:

b *Abdit vs.* Ista questio predicta, quam Deus tam miraculose revelavit illi fidei Christi, erat quasi ipsa eadem questio, quam ego et socius meus habuerimus et tractaveramus per viam in reversione de Lombardia, ut dictum est.

CAPUT IV.

Alie consolationes Angele, et visiones.

Quadam vice in quadragesima videbatur, quod c. 25
essem multum sicca, et sine devotione, et orbam Deum, quod ipse daret mihi de se, pro eo quod ego eram sicca de omni bono: et tunc fuerunt aperti oculi anime, et videbam Amorem, qui veniebat versus me, et videbam principium, sed non videbam finem, nisi solum continuationem ejus. Et nescio dicere aliquam similitudinem coloris. Et statim, quando pervenit Amor ad me, videbam oculis anime aperte hac omnia, plus quam cum oculis corporis aliquid possit videri, et factus est amor versus me, sicut unius falcis similitudo. Nec est intelligendum, quod fuerit aliqua similitudo quantitativa mensurabilis, sed erat sicut similitudo falcis, quia in principio, quando amor se presentavit, post retraxit se, non conferens se, quantum se fecit intelligi. Et tunc statim repleta fui amore, et satietate inastinabili, quæ quamvis me satiaret, tamen generabat in me maximam famem, tantum inastinabilem, quod omnia membra tunc disjungebantur, ita quod anima languebat, et desiderabat pervenire ad residuum. Et volebam, nec videre, nec audire, nec sentire aliquam creaturam, et ego non loquebar. Sed anima mea loquebatur intus clamans, quod amor non faceret eam tanto amore languere, quia vitam æstimabam mortem. Et ad hoc invocabat B. Virginem primo, et post invocabat, et obsecrabat omnes Apostolos, quod irent cum ea, et genuflecterent, et munitarent Altissimo, quod non faceret se non permittere eam amplius pati istam mortem, sed quod perveniret ad eum quem sentiebat: et similiter rogabat B. Franciscum, et Evangelistas obsecrabat, et clamabat ad eos similiter.

Amor Dei ei ostensus.

Ex amore Dei viso languet ad mortem.

69 Et dum ex appropinquatione me totam crederem esse amorem, propter amorem quem sentiebam, dicebam: Multi sunt qui credunt stare in amore, et stant in odio, et multi et converso, qui credunt stare in odio, et sunt in amore. Anima autem mea querebat hoc videre certissime, et Deus dedit hoc mihi sentire manifeste sic quod ego remansi tunc tota contenta. Repleta autem sum illo amore sic, quod non credo, quod possum carere illo amore de cetero, et non possum credere alicui creature aliud dicenti, et si Angelus aliud diceret mihi, ego non crederem, sed responderem: Tu es ille qui cecidisti de celo.

Nescit homo, an odio an amore dignus sit.

70 Et videbam in me duas partes, sicut si facti fuisset in me una strata, et ex una parte videbam amorem, et omne bonum, quod erat a Deo, et non a me, et in alia parte videbam me siccam, et quod a me non erat aliquid bonum, et per hoc videbam, quod non eram ego que amabam quantumcumque viderem me in amore: sed illud erat solummodo a Deo: et post istud se readunavit amor, et tunc majorem contulit amorem, et magis ardentem, quam prius, et erat mihi desiderium enadi ad istum amorem. Et inter predictum amorem qui est ita magnus, quod non potui tunc scire, quod major amor possit esse, nisi tunc quando supervenit ille alius mortalis amor. Unde inter purum amorem et alium mortalem et maximum ardorem, est quoddam medium, de quo nihil possum narrare: quia est tanta profunditatis et tanta letitiae tantique gaudii, quod narrari non potest. Et tunc nollem aliquid aliud audire de passione, nec etiam velle, quod nominaretur mihi Deus: quia tunc, quando nominatur mihi, sentio eum cum tanta delectatione, quod langnore crucior pro amore: et omne aliud, quod minus est illo, est impedimentum mihi. Et nihil videretur mihi, quod dicitur de Evangelio, nec de vita Christi, nec de aliqua locutione Dei, quia majora et incomparabilia video in Deo: et postquam remaneo

Verus Dei amor creaturas transformat in operando.

maneo

AUCTORE
ARSALDO.

desiderium meum propter languorem expectationis est mihi poena mortalis. In his autem visionibus et consolationibus anima mea sapissime levatur et consolatur a Deo dulcissimo cui est gloria et honor in saecula saeculorum, Amen.

c. 27.

Absorbetur
in contemplatione SS. Trinitatis.

78 Consequenter postea elevata sum in spiritu, et inveni me totam intus in Deo, modo alio quam nunquam consueverim, et videbatur mihi, quod eram in medio Trinitatis, altiori et majori modo quam consueverim, eo quod recipiebam maiora bona solito, et quia eram in ipsis bonis continue, et plena laetitiae et deliciis et delectamentis maximis et inenarrabilibus, quae omnino sunt supra omnia, quae unquam experta fui. Fiebant autem in anima operationes divinae tantum ineffabiles, quod nullus Sanctus nec Angelus posset narrare vel explicare: et intelligo, quod illas operationes divinas, et illam profundissimam abyssum nullus Angelus, nec alia creatura est ita capax. quod possit eam comprehendere. Et videtur mihi quod illud, quod dico sit maledicere vel blasphemare, et sum extracta de omnibus, quae prius habueram, in quibus consueveram delectari, scilicet, de vita, de humanitate Christi et de illa consideratione illius profundissimae societatis, quam tantum Deus dilexit ab aeterno, quam dedit etiam Filio suo, in quibus etiam ego consueveram delectari, videlicet in paupertate, in dolore, in desperu filii Dei vivi consuevit esse repausatio mea et meus lectus. Et sum extracta de omni illo modo videndi Deum in tenebra, quae me tantum consuevit delectare. Et sum extracta de omni illo statu priori cum tanta unctione et dormitione, quod nullo modo percipere potui, nisi quod modo recordor, quod non habeo illa.

Modi, quibus
anima in
divinum
quasi visionem
trahitur

79 Et in illis bonis ineffabilibus, et in operationibus divinis praedictis, quae fiunt in anima mea, Deus se prius praesentat in anima, faciens operationes divinas ineffabiles; et postea consequenter se manifestat, aperiendo se anima, et donando adhuc ei maiora dona cum majori adhuc certitudine et claritate ineffabili. Et praesentat se prius animae duobus modis.

Primum ex
intima
praesentia
Dei cuius
cunque
creaturae

Uno modo praesentatur intime in anima mea, et tunc intelligo eum praesentem, et intelligo quomodo est praesens in omni natura vel in omni re habente esse, in daemone, in Angelo bono, in inferno, in paradiso, in adultério, in homicidio, et in omni bono opere, et in omni re habente aliquo modo esse, tam in pulchra quam in turpi. Unde quando sum in ista veritate non minus delector de Deo videndo, vel intelligendo unum Angelum bonum vel unum bonum opus, quam unum malum: et isto modo praesentatur multum assidue in anima mea: et hoc praesentare vel presentatio est illuminatio cum magna veritate et cum divina gratia, ita quod quando anima istud videt, non potest offendere in aliquo: et haec illuminatio apportat in anima multa bona divina, et jam tunc intelligens Deum esse praesentem, valde humiliatur, et recipit confusionem de peccatis suis, et recipit hic anima magnam gravitatem sapientiae, et magnam consolationem divinam, et magnam laetitiam.

Secundus ex
illapsu aliquo
ipsius Dei in
animam.

80 Alio modo praesentatur magis specialiter, et valde diverso modo a praedicto, et dat aliam laetitiam a praedicta, et recolligit totam animam in se, et facit in anima nullas operationes divinas cum valde majori gratia, et cum inenarrabili abyssu delectationum et illustrationum, ita quod solum illud praesentare Dei sine aliis donis, est illud bonum, quod Sancti habent in vita aeterna. De donis vero, quae Sancti habent in illa vita aeterna, aliqui Sancti habent plura, aliqui pauciora. Quae dona quavis non valeam dicere, imo meum dicere plus est devastare et blasphemare, quam aliquid dicere, dico tamen, quod in eis sicut dilatationes animae, quibus anima fit magis capax ad capiendum, et habendum de Deo: et statim, cum Deus se praesentat animae, consequenter manifestat se, aperiendo se anima, et dilatat animam, et donat ei dona,

Hic illapsus
quo ratione
pot.

et dulcedines, quas nunquam fuit experta, cum valde majori profunditate, quam praedictum sit. Et est extracta tunc anima de omni tenebra, et fit anima major cognitio Dei, quam intelligam posse fieri, et fit cum tanta claritate et cum tanta dulcedine, et certitudine, et cum tanta abyssu, quod non est cor quod ad id possit attingere. Unde nec cor meum potest post redire ad aliquid de illo intelligendum, nec etiam de illo aliquid cogitandum, nisi solummodo, quod a Deo donatur animae, quod levatur in id, quod nunquam cor potest se de cetero extendere in aliquid ad illud. Et ideo non potest aliquid dicere omnino de illo, nec aliquid verbum reperiri potest, quod illud dicat vel sonet, nec etiam cogitatio, nec intellectus aliquis potest se extendere ad illa: tantum superant omnia, sic et taliter, quod Deus per aliquid, quod dicatur, nec cogitetur, commendari non potest.

Hic vel
cognitio major,
quam quae in
tenebrosa en-
lignae data.

81 Scriptura tamen divina est ita alta, quod non est homo ita sapiens in toto mundo, etiam si habeat sapientiam quantum potest in isto statu, quod possit eam ita plene intelligere, quin superetur intellectus ejus ab ea, et tamen aliquid habuit. Sed de illis operationibus divinis ineffabilibus illius manifestare Dei, quae sunt, et fiunt in anima, nihil omnino loqui vel balbutire homo potest. Et quia anima mea saepe levatur in secreta divina, ideo intelligo illud, quo sancta et divina scriptura facilis est et difficilis, et id quo videtur dicere et contra dicere; et illud quo nullam utilitatem habet aliquis de ea; quia non observantes damnantur ex ea, et adimpletur in eis illud, quo alii observantes salvantur in ea. Et sto desuper haec cognoscens, et ideo rediens de secretis Dei, secure loquor aliqua verba, quae sunt de extra illas operationes divinas ineffabiles, nullo modo appropinquans eis, imo meum loqui de eis et meum dicere, est devastare, unde et dico me blasphemare. Si enim omnes consolationes divinas, et omnes laetitiae spirituales, et omnia delectamenta divina, quae unquam in hoc mundo fuerunt, et non solum quae fuerunt, sed etiam si omnes Sancti, qui fuerunt ab initio mundi usque modo, assidue habuissent explicare de Deo, et si omnia delectamenta mundana, bona vel mala, quae unquam fuerunt, converterentur in bona delectamenta et spiritualia, et durarent mihi, usquequo perirentur, et perducerent me ad illud inenarrabile bonum illius manifestationis divinae; tamen pro omnibus praedictis ego non darem, seu non cambiarem delectationem, quam ego habeo de illo inenarrabili manifestare Dei, tantum quantum est levare vel claudere oculorum. Et hoc dico tibi, ut aequaliter isto modo possim ponere in corde tuo, quod adhuc illud inenarrabile bonum, quod ego habeo, superat in infinitum omnia praedicta. Et non habeo solum per unum aperire vel claudere oculorum, imo habeo per bonum spatium saepe; et multotiens illo modo, sed multum efficaciter. Alio autem modo, sed non ita efficaciter, habeo quasi continue.

Suera scri-
ptura est abyssus
inscrutabilis.

Mirabilis con-
solatio illius
manifestationis
divinae.

82 Et quavis ego possim recipere tristitiam et laetitiam exterius aequaliter et parum, intus tamen in anima mea est camera, in qua non ingreditur aliqua laetitiam vel tristitia, nec delectatio alienigenae omnino virtutis, vel alienigenae rei quae nominari possit; sed intrat in illam illud omne bonum. Et in illo manifestare Dei (quavis ego blasphemem, sic Christum nominando, quia non possum ipsum aliquo verbo perfecte nominare) est tota veritas: et in eo intelligo et habeo totam veritatem, quae est in caelo et in terra, et in inferno, et in omni creatura cum tanta veritate et cum tanta certitudine, quod nullo modo, si totus mundus diceret oppositum, possem aliud credere, imo facerem truffas. Video enim, qui est, esse; et quomodo est esse omnium creatorum. Et video, quomodo fecit me capacem ad intelligendum praedicta meliori modo

In anima sua
Deo cellulam
stravit.

Cognoscit
ipsum esse
Dei.

us, creatio-
nis.

modo, quam fuerim haecenus, quando videbam in illa tenebra, quae me tantum conseruit delectare. Et video me solam cum Deo totam mundam, totam sanctificatam, totam veram, totam rectam, totam certificatam, totam caelestem in eo, et quando sum in isto statu, non recordor alicujus alterius rei. Et aliquando, quando fui in isto statu, dixit mihi Deus: Filia divinae sapientiae, totum dilecti, delictum dilecti, et filia pacis, in te quiescit tota Trinitas, tota veritas, ita quod tu tenes me, et ego teneo te. Una vero operationum animae quam Deus sibi dat, est, quod intelligo cum magna capacitate et cum magno delectamento quomodo Deus venit in Sacramento altaris cum illa magna et nobili societate. Quando vero remaneo, et sum extra illum maximum statum, video me totam peccatam, et obedientem peccato, obliquam et immundam, totam falsam et erroneam; sed remaneo quiescens, et remanet in me una unctio divina et continua, quae est summa omnium unctionum, quas unquam habuerim omnibus diebus.

73 Ad praedictum vero statum non sum ego profecta, sed sum ducta a Deo et elevata, ita quod ego nescivi istum statum velle, nec desiderare, nec petere, et sum nunc in isto statu continue; et sapissime levatur anima mea a Deo, et non requiritur meus consensus: quia dum ego nec spero, nec cogito aliquid de eo, subito anima levatur a Deo et Domino; et comprehendo totum mundum, et non videtur mihi quod sim in terra, sed stem in caelo in Deo. Et iste excellentissimus status in quo modo sum, est super alios status quos adhuc habui: quia est tanta impletionis, et tanta claritatis, et certitudinis et nobilitatis et dilatationis, quod nullum alium statum sentio appropinquare ei. Et istud manifestare Dei habui plus quam mille vicibus: semper noviter alio modo, et diverso ab alia vice.

84 Et semel in festo Sanctae Mariae Candelariae habui illud inenarrabile manifestare Dei: et dum fieret in anima mea, tunc animae meae facta representatio suimet, et vidit anima semetipsam tante nobilitatis et altitudinis, quantum nunquam potueram cogitare nec intelligere, nec alia possem credere, quod anima mea, vel animae, quae in Paradiso sunt, possent esse tanta nobilitatis: et anima mea non potuit tunc comprehendere semetipsam. Unde si anima, cum sit creata et finita et circumscripta, non potest comprehendere semetipsam, quanto minus potest comprehendere Creatorem suum immensum et infinitum et increatum scriptum?

85 Anima autem mea tunc praesentavit se Deo cum maxima serenitate, ita quod nullum portabat secum timorem, sed praesentavit se Deo cum majori delectatione, quam unquam fuerim experta: et cum majori et nova et excellentissima letitia, et cum tanto novo miraculo et tam claro, quod nunquam tale potui intelligere in anima mea. Et in hac obviatione, quam tunc habui cum Deo, quando simul intellexi et habui praedictum inenarrabile manifestare Dei, fuerunt mihi data verba de Deo altissima, quae nolo quod scribantur. Quando vero anima ad se revertitur, hoc sibi remanet, et hoc invenit in se, quod placet sibi omnem poenam, et omnem injuriam sustinere pro Deo, et quod pro nulla re, quae fieri vel dici possit, non posset de cetero ipsam separare a Deo, unde clamavit anima et dixit: O dulcis Domine, quid est, quod possit me a te separare? Et intellexi mihi dici, quod nihil est, quod possit me de cetero a Deo separare, gratia ejus mediante. Haec autem omnia supra dicta audivi mihi dici a Deo mirabili locutione, quam possum ego ipsa referre. Dictum est etiam mihi, quod praedictum inenarrabile manifestare Dei, est illud bonum, quod Sancti habent in vita aeterna: nec id bonum est aliud a praedicto, sed est ibi alia experientia et tantum diversa ab illo, quod praedictum est, quod minor San-

ctus, qui minus habet in vita aeterna, habet plus quam possit dari alicui animae existenti in hac vita ante mortem corporis: et dico quod anima mea in illo inenarrabili manifestare Dei, hoc intellexit.

CAPUT V.

Certo intelligit, se in his non decepti.

Quodam tempore in festo B. Mariae Virginis aliquanto tempore post conversionem meam, rogavi beatam Virginem, ut impetraret mihi gratiam a filio suo, qua cognoscerem, quod non essem decepta in locutionibus quae fiebant mihi. Facta est autem mihi locutio divina promittens mihi, quod ita fieret. Subiunxitque dicens: Deus ostendit se tibi, locutus est tibi, dedit sentimentum suum de se tibi: tu igitur evites loqui, videre et audire omnia, nisi secundum eum. Et intelligebam omnia praedicta mihi dici cum multa discretione, et magna maturitate: et in praedictis locutionibus, quae fiebant mihi, ego remansi in letitia, et in magna spe habendi hoc quod postulaveram. Dixit etiam mihi in praedicta locutione, quod fieret mihi gratia, quod quidquid facerem, facerem cum sua licentia. Coepi igitur facere illa tria, quae dicta fuerant mihi: et cor meum fuit levatum ab omnibus terrenis, et positum in Deo: et quidquid faciebam, sive conclerem, sive loquerer, non impediebat, quin cor meum semper esset in Deo, et nihil poteram cogitare, nec videre, nec sentire, nisi Deum. Et quando steteram ad orationem, et volebam ire ad comedendum, petebam licentiam, et ipse dabat mihi dicens: Vade, comede cum benedictione Patris et Filii et Spiritus sancti, et dabat mihi licentiam aliquando cito, aliquando magis tarde: et hoc duravit tribus diebus et noctibus. Tandem facta in spiritu, vidi Deum in quadam Missa circa elevationem corporis Christi. Post cujus visionem remansit in me dulcedo inenarrabilis et letitia magna, qua non credo carere in tota vita mea: et in praedicta visione certificata sum de praedicto quod petiveram, nec remansit in me aliquid dubium de hoc: et ibi fuit mihi satisfactum et totaliter adimpletum, quod non eram decepta in locutionibus praedictis.

87 Alio tempore, dum eram in oratione, subito dicta sunt mihi verba valde placibilia, et dixit ita: Filia mea dulcis mihi multo plus, quam ego tibi, templum meum, dilectum meum, cor Dei omnipotentis stat super cor tuum, et simul cum istis verbis venit mihi sentimentum delectabilissimum, quale nunquam fuerim experta: omnia enim membra corporis sensiebant illud, et jacui in istis. Et dicebat iterum: Deus omnipotens suum amorem reposuit in te, plus quam in femina istius civitatis: ipse delectatur in te, et in consocia tua. Et studeite, quia vita vestra sit lumen omnium, qui volunt ad illud respicere: illis vero qui non respicient, erit forte iudicium et durum. Et comprehendebat anima mea huiusmodi iudicium crudele plus litteratorum quam laicorum, quia despiciunt ista divina, et cognoscunt ea per scripturas.

88 Iterum subjungebat: Tantus est amor Dei omnipotentis, quem posuit in vobis, quod continue stat vobiscum, sed non cum istis sentimentis, et oculi sui sunt modo in vobis. Et videbatur mihi, quod ego viderem oculis mentis meae divinos oculos: et delectabant me plus quam possum exprimere, et doleo quia ista dicimus modo pro trifluis. Quamvis autem esset ista letitia magna, reducebantur tamen mihi ad memoriam peccata mea: et nullum bonum videbatur esse in me, et videbatur mihi, quod nunquam aliquid fecissem, quod Deo placere deberet. Dubitabam autem pro eo quod ita magna mihi dicebantur, et coepi dicere: Si tu, qui mihi loqueris, esses filius Dei omnipotentis, numquid anima mea reciperet majorem laetitiam, quam recipiat? Illam enim laetitiam nunquam

AVCTOR:
AGNALDO.

c. 28.

Nihil agit nisi
in Deo et cum
ejus venia.

Vidit Deum in
elevatione cor-
poris Christi.

c. 29.

B. Angela
proposita est
in imitatio-
nem, et in ju-
dicium volen-
tium imitari.

Cognoscit se
ante a Deo
aspici.

possem

Intelligit mys-
terium Euc-
haristiae.

Elevatur
anima in
Deum.

Milles passus
est inalem ele-
vationem An-
gela.

Cognoscit ex-
cellentem
nobilitatem
animae, or-
natae gratia
divina.

Offert se ipsam
Deo cum
serenitate res-
ignatione.

Optat injurias
pro Christo
pati.

Haec manife-
statio Dei si-
milis est vi-
sioni beati-
ficar Sancto-
rum.

AVCTORE
ARNALDO.

Deus ubi vult
sua dona clar-
gatur.

possem sustinere, sentiendo te in me esse, et quia ego sum ita indigna. Et respondit : Quia nolo, non est tibi modo major lætitia, est tamen tibi major parata ; et scies, quod totus mundus est plenus de me. Et tunc videbam, quod omnis creatura erat plena ipso, et dicebat mihi : Ego possum facere omnia, et quod me videas, sicut quando conversatus fui cum Apostolis, et non me sentias. Hæc autem non dicebat verbis corporalibus. Anima autem mea omnia comprehendebat, quod ita diceret, et multo majora, et ita veraciter sentiebam esse.

89 Ad declarandum autem, utrum esset verum quod dicebat, anima mea clamavit : Postquam ita est, quod tu es Deus omnipotens, et sunt vera ista, que dicis, que sunt ita magna, da mihi signum, quod sim secuta, et extrahere me extra dubium. Et quærebam, quod ipse daret vel diceret aliquod signum corporale, quod possem videre, videlicet quod poneret in manu mea unam candelam, aut lapidem pretiosum, aut aliam rem : aut daret mihi aliud quodcumque signum, quod ipse vellet, promittens quod ego non ostenderem illud signum, nisi cum ipse vellet. Et ipse respondit : Istud quod quæris, est signum, quod daret tibi solum lætitiā, quando videres id, aut quando contrectares illud, sed non traheret te de dubio, et posses esse decepta in tali signo. Ego autem dabo tibi signum melius, quam illud quod tu quæris : quod signum erit tecum continue intus in anima tua, et quod semper senties. Signum autem erit istud : Tu semper eris fervens in amore, et de amore Dei, et illuminata cognitione Dei intus in te. Hoc autem signum sit tibi certissimum, quod ego sum, quia hoc signum non potest facere alius, nisi ego, et hoc est signum quod ego dimitto intus in anima tua, quod tibi est melius alio, quod petisti. Dimitto in te unum amorem de me, quo anima tua erit ebria, fervens et calida assidue de me, ita quod tribulationes amore mei tolerabis. Et si quis tibi dixerit malum vel fecerit, tu habebis in gratia, et clamabis te indignam tali gratia. Istam enim amorem habui ego ad vos, qui fuit tantus, quod pro vobis omnia sustinui patienter et cum humilitate. Tunc igitur cognosces, quod ego sum in te, si quando quis dixerit vel fecerit malum tibi, tu habeas non solum patientiam, sed hoc habeas in magno desiderio, et pro gratia : et hoc est certum signum gratiæ Dei. Et ecce ego modo ungo te uno unguento

Illuminari in
cognitione
Dei, et fervere
in rjus amore
est verum si-
gnum presen-
tiæ Dei in
creatura sua.

Effectus in-
flammati de-
siderii est de-
siderium pa-
tientis.

* MS. SIRIUSO.
* MS. SIRIUS.

Justice in-
ancta, optat
multa pati.

90 Sentiebam igitur subito unctionem illam cum tanta dulcedine, quod ego desiderabam mori, et quod mors mea esset cum omni tormento corporali, nec aestimabam aliquid tormenta que sustinuerunt Sancti pro Christo, sed terribiliora tormenta desiderabam mihi pro Christo inferri. Et desiderabam quod totus mundus diceret mihi verecundiam, et quod mors inferretur mihi cum omni tormento. Et erat mihi multum delectabile, rogare Deum pro illis, qui mihi hæc omnia mala facerent, et non mirabar de illis Sanctis, qui rogaverunt Deum pro interfectoribus et persecutoribus suis : quia non solum debebant rogare Deum, imo etiam conari specialem gratiam pro eis impetrare. Paratissima igitur eram rogare Deum pro illis, qui mihi mala fecissent, et cum magno amore diligere eos, et eis compati. In illa autem unctione sensi tantam dulcedinem intus et extra, quod nunquam tantam senseram, quam etiam non possum verbis manifestare in aliquo, nec parum nec multum. Et erat hæc consolatio alia et aliorum modi, quam alius fuisset, quia in aliis delectationibus desiderabam statim exire de sæculo, sed in ista erat desiderium, quod mors mea esset gravis, et longa cum omni tormento, et quod omnia tormenta de mundo essent in quolibet membro, et tamen hæc omnia videbantur mihi pauca. Et comprehendebat anima mea, quod omne tormen-

tum erat parvum respectu illorum bonorum, que promittuntur in vita æterna, et anima mea comprehendebat certissime ita esse. Et si omnes sapientes mundi dicerent mihi aliud, non crederem. Et si jurarem, quod omnes, qui vadunt per istam viam supradictam, salvantur, non crederem mentiri. Et istud signum dimisit sic firmum intus in anima mea, et cum tanto lumine clarā et illustratā, quod credo, quod sustinerem martyrium vitem quam possem aliter esse. Et hoc signum sentio continue, quod est recta via salutis, scilicet, diligere, et desiderare pati pro amore Dei.

91 Et audivi locutionem a Deo mihi factam dicentem : Facias scribi in fine istorum : Reddatur gratiæ Deo : et quicumque vult conservare gratiam, non levet oculos a Cruce, sive sit in lætitia, sive in tristitia, quam ego dem sibi vel permittam. Ea autem, que supra dicta sunt de prædicto signo, intelligebat anima mea magis plene, quam possum dicere, et cum plenitudine, qua dabatur mihi intelligi multo plura, quam loquimur, et plenius et cum magna delectatione et affectione, de qua omnino nihil dicemus, nec dicere possumus, et Deus velit, quod non sit mihi peccatum, quia ita male et cum defectu refero.

Gratia
Dei in Cruce
conservatur.

CAPUT VI.

Septem revelationes circa Passionem Christi.

Quadam vice ego eram in meditando de Passione et de paupertate filii Dei incarnati ; Christus autem ostendit mihi, et videbam paupertatem ejus tam magnam, quam clare demonstrabat in corde meo : et volebat quod ego viderem, et bene considerarem ; et videbam illos, pro quibus se fecit pauperem : et tunc habui, et sensi maximum dolorem et reprehensionem ita quod cor meum quasi deficiebat.

93 Post hæc autem amplius demonstravit mihi de sua Passione : et tunc videbam eum pauperem de amicis et parentibus : et videbam eum tam pauperem de seipso quod non posset secundum humanitatem se adjuvare. Et quamvis dicatur quod tunc divina potentia erat abscondita propter humilitatem ; ego dico, quod non erat abscondita : et de hoc recepi tunc documentum a Deo, quod non erat abscondita, et tunc habui et sensi majorem dolorem quam antea, quia in illo ego cognoscebam tantam superbiam meam, quod post illud adhuc non possum habere lætitiā. Adhuc ego stabam et eram in meditando de passione istius filii Dei incarnati, et meditabam cum dolore. Et amplius placuit sibi ostendere mihi plura de sua Passione quam fuerant illa, que audiveram referri : et intelligebam quomodo Christus in Passione sua videbat omnia corda obstinata illorum impiorum contra se, et videbat omnia membra cum grandi sollicitudine destruere nomen suum. Et videbat quomodo habebant magnam memoriam et studium ad eum destruendum, et videbat omnes subtilitates, astutias, et machinationes, quas impij faciebant contra eum. Et videbat omnia consilia, et multitudinem detractionum et iras illas, et furores grandissimos eorum, et videbat omnes apparatus eorum, et omnes cogitationes, quas habebant et faciebant, quomodo possent eum crudelius affligere. Crudelitas enim passionis sue fuit multa, et videbat omnes pernalitates et injurias et verecundias. Et anima mea videbat plus de passione sua, quam ego nolo dicere, imo volo tacere.

c. 30
Christus pro
hominibus
pauper la-
ctus.

Desolatus et q
suis dereli-
ctus.

Furore Ju-
daeorum tra-
ditus.

94 Et tunc anima cum clamore dicebat : Sancta Maria mater afflicta, dic mihi aliquid de ista Passione benedicti filii Dei, quia tu vidisti plus de ista Passione, quam alius Sanctus pro zelo, quia habuisti continue de isto tuo amore. Vidisti enim eum oculis capitis et cum oculis mentis, et intentissime considerasti, pro eo quod summe eum dilexisti. Iterum clamabat anima mea dicens : Est aliquis Sanctus,

* c. et. afflicta.
Petit doceri u
B. Virgine et
Sanctis a-
cerbitatem
passionis
Christi

qui

qui sciat mihi dicere aliquid de ista Passione, de qua non audio fieri memoriam, nec aliquid loqui nec referri, sicut anima mea vidit, quoniam tanta est quod eam referre non possum? Passione enim Christi tantam vidit anima mea, quod, quantumcumque S. Maria viderit plus, quam alius Sanctus, multismodis tamen intelligo, quod nullo modo posset illam dicere, nec etiam alius Sanctus. Et si quis illam diceret, ego dicerem: Tu es ille, qui sustinisti eam. Visa igitur sic passione filii Dei, ego fui in majori dolore, quam unquam fuerim. Si enim corpus meum hic deficeret, non esset mirum. Adhuc enim non possum habere letitiam, quando recordor, et perdidit illum vigorem animi quo solebam esse laeta, nec potui latari de multo tempore.

95 Altera vice fuit mihi denuntiatus ille dolor acutus, qui fuit in anima Christi, qui dolor fuit tantus, quod cor non sufficit ad cogitandum, nec lingua ad dicendum. Et quia in filio Virginis vidi tantum dolorem, anima mea facta est afflictissima, et in tantum dolorem transformata, quod nunquam fui in tanto dolore, et ideo non poteram invenire aliquam letitiam. Anima autem mea tunc intelligebat multiplicem causam et rationem, quare dolor ille fuit acutissimus. Anima enim illa erat sine omni peccato et sanctissima, et pro se nullam debebat recipere punitionem. Item quia solum recipiebat eam pro nostro grandissimo amore, et pro nobis ingratis et inimicis et indignissimis, qui etiam dum nos redimebat per passionem, ipsum deridebamus et subsannabamus. Item quia peccatum crucifigentium fuit maximum, quia anima illa, quae omne peccatum odibat, et sibi displicebat, multum doluit, plus quam de alio peccato. Item quia gentes erant multae, quae istud peccatum fecerunt. Gentiles enim, et Judaei, et fere omnis orbis contra eum in die festo fuerunt convenientes, quantum ad nationes, ideo dolor grandis. Item propter malitiam suorum adversariorum, quorum tantum studium erat ad destruendum eum, et memoriam ejus; et nomen ejus, et electos discipulos ejus. Item quia compatiatur discipulis a fide cadentibus et persecutionem propter eum sustinentibus. Item compatiatur matri dolorosissimae. Item quia fuit dimissus in paenis sine adiutore, sive consolatore. Item quia illa sanctissima et nobilissima anima recipiebat dolorem ab omni parte, et recipiebat tristitiam et angustiam, et dolorem de omnibus doloribus, et poenalitibus, quas recepit illud sanctissimum corpus delicatum virgineum, quae omnia adunabantur in una sanctissima sola anima ejus, et multa alia quae ostendebantur clare mihi, quae ego nolo, nec possum dicere. Unde extra me facta praec dolore transformata fui in dolorem crucifixi. Divina autem misericordia fecit mihi propter haec gratiam: primo, quia voluntatem meam firmavit ita, quod ego non possum velle nisi sicut ipse vult. Secundo, quia ipse posuit animam meam in uno statu, in quo recipio modicas mutationes, et habeo Deum in tanta plenitudine quod jam non sum in illo statu, in quo solebam, sed sum ducta in summam cordis, et carnis, et mentis pacem, et sum contenta de omnibus.

96 Cogitabam altera vice de magno dolore, quem Christus sustinuit in cruce, et cogitabam de illis clavibus, de quibus audiveram dici, quod clavi illi de manibus et pedibus carmen portaverunt intus in ligno, et desiderabam videre, vel saltem illud parum de carne Christi, quam clavi illi portaverunt intus in ligno. Et tunc habui tantum dolorem de illa poena Christi, quod non potui stare in pedibus. Sed inclinavi caput et sedi et vidi Christum inclinantem caput super brachia mea, quae proieceram in terra, et tunc ostendit mihi guttur suum et brachia: statim autem prior tristitia conversa est in tantam letitiam, et sic diversam ab aliis letitiis, quod non videbam nec sen-

tiebam nisi id: tanta autem erat pulchritudo illius gutturis, quod est ineffabile. Et tunc intelligebam illam pulchritudinem resultare ex divinitate ejus: nihil autem ostendebatur mihi, nisi id guttur pulcherrimum et suavissimum, nec scio comparare illam pulchritudinem alicui rei, nec color de mundo nisi tantummodo claritati corporis Christi, quam aliquando video quando elevatur.

97 Altera vice feria quarta majoris hebdomadae ego eram in meditando de morte filii Dei, et meditabar cum dolore, et conabar evacuae mentem de omni alia impletura, ut possem animam habere magis recollectam in ista Passione, et morte filii Dei; et eram tota occupata in isto studio et desiderio, quomodo possem evacuae mentem de omni alia impletura, ut possem efficacius de hoc cogitare. Et tunc fuit facta ista loquutio in anima dicens: Ego non te amavi per truffam. Istud autem verbum fuit quaedam percussio mortalis doloris in anima mea, quae statim sunt aperti oculi animae, et videbam clare, quomodo erat verissimum hoc quod dicebat. Videbam enim opera et effectum illius dilectionis; et videbam omnia, quae facit hic filius Dei pro isto amore. Et videbam quae sustinuit in vita et in morte iste Deus homo passionatus pro isto indicibili et viscerato amore, et intelligebam praedictum verbum esse verissimum, quod scilicet me non amavit per truffam, sed verissimo et perfectissimo et viscerato amore me dilexit.

98 Et ego videbam totum contrarium in me, quomodo ego non amabam eum, nisi per truffam, et non veraciter. Et hoc videre erat mihi poena mortalis et dolor intolerabilis, ita quod credebam mori: et tunc subito dicta fuerunt mihi alia verba, quae augmentaverunt dolorem meum, quae fuerunt ista. Iterum, quod praedictum est, subjungendo: Ego, inquit, te non dilexi per truffam; ego non servivi tibi per simulationem; ego te non sensi per elongationem: et tunc augmentata fuit praedicta mortalis poena et dolor. Tunc autem exclamavit anima et dixit: O magister, istud quod dicis non esse in te, est totum in me, quia nunquam te amavi nisi per truffam, et cum mendacio, et simulatione; et nunquam volui approximare tibi in veritate, ut sentirem de laboribus, quos tu pro me sentire et tolerare voluisti: et nunquam servivi tibi veraciter, et propter te, sed cum duplicitate et negligenter.

99 Videndo igitur haec praedicta quomodo me veraciter amaverat, et omnia signa verissimi amoris esse in eo, quomodo se totum et totaliter dederat ad serviendum mihi, et quomodo se mihi appropinquaverat, sic quod factus fuerat homo, ut dolores meos in se veraciter portaret, et sentiret; et videbatur totum contrarium in me, tantus dolor et poena erat mihi, quod fere moriebar, et sentiebam, quod praec dolore maximo costae pectoris disjungebantur, et cor videbatur mihi quod vellet erepare. Et cum cogitarem specialiter in illo verbo: Ego non te sensi per elongationem, ipse addidit dicens: Ego sum, inquit, plus intimatus animae tuae, quam anima tua sibiinet. Sed et ex hoc augmentatus est dolor, quia quanto magis videbam mihi Deum intimatum, tanto magis cognoscebam me elongatum ex parte mea, et postea dixit aliqua verba manifestantia, et viscerativa sui amoris, et dixit: Si quis vellet me sentire in mente sua, non auferrem me sibi, et quicumque vellet me videre, cum magno placimento darem sibi visionem meam, et quicumque vellet loqui mecum, cum maximo delectamento loquerer cum eo. Ista autem verba excitaverunt in me unum desiderium, scilicet nolle sentire, nec videre, nec loqui, nec agere aliquid in quo esset offensio Dei. Et hoc est, quod specialiter requirit Deus a filiis suis, et ab electis suis; ut quia vocati sunt et electi ad eum sentiendum, et videndum eum, et ad loquendum cum eo, vult quod omnino

ACT. ION.
ARSALEO.
Summa cum
letitia videt
guttur et brachia
Christi.

c. 33.

Magnus amor
Christi cega
genus huma-
num.

Hominum
amor ergo
Christum non
sincerus.

Ob dolorem ex
amore Dei et
nostro torpore
conceptum
costae B. Augu-
sti disjunge-
bantur.

Signa electio-
nis divinae.
1. cavere
Deum peccatis
offendere.

ALGORE
ARNALDO.
2. amare
Christum, et
sequi, ac cruce
cent ferre.

caveant a contrariis, sic autem ostensum est mihi et dictum. Illi qui sunt amatores, et sequaces illius paupertatis, doloris, et despectus mei, quæ ego semper habui, illi sunt filii mei legitimi et electi, et quorum meus est fixa in ista passione, et morte : ubi est vera salus et vivificatio omnium, et non alibi, illi sunt filii mei legitimi, et alii non sunt filii.

c. 34.

100 Quadam alia vice, dum essem in ecclesia B. Francisci, circa elevationem corporis Domini, organis cantibus Angelicum hymnum, Sanctus, Sanctus, Sanctus, etc., et tunc fuit anima mea in ipsum lumen increatum assumpta, et elevata, sic absorpta et attracta quod est totum ineffabile. Et quidquid dicitur hic, est omnino nihil : et nullo humano potest exprimi illa benedicta creatura illius increati Dei omnipotentis. Post talem abyssalem absorptionem in Deum, remanente mihi priori attractu et influenza, apparuit mihi effigies illius benedicti Dei et hominis crucifixi, quasi tunc noviter de cruce depositi : cujus sanguis apparebat sic recens et rubicundus et per vulnera effluens, ac si immediate tunc de recentibus plagis et vulneribus efflunderetur. Tunc etiam apparuit in juncturis illius benedicti corporis tanta dissolutio compaginis et unionis in juncturis omnium membrorum ex dira et erudeli protensione, et tractura horribili membrorum virgineorum, facta ab illis homicidis manibus perfidorum super patibulum crucis, quod nervi et junctura ossium omnino videbantur laxari a debita corporis harmonia, nulla tamen apparebat in pelle continuitatis dissolutio. Ad hujus igitur aspectum tanta compassione transfixa sunt omnia viscera mea, ita quod vere in crucifixi dolores tota videbar corpore et mente transformata.

Videl Christum quasi primo mortuum et de cruce depositum.

Major dolor passionis Christi in compagum dissolutione.

Inde ipsa doluit.

Sanctæ benedictionis a Deo imitantibus et compatiens Christum donante.

101 Et majori configebat telo in aspectu diræ solutionis compagum et protensionis membrorum, ex qua omnes nervi videbantur laxati, et dissipati et ossa diuenerata, quam in aspectu vulnerum apertorum, quia in illis magis mihi intimabatur passionis secretum, et dira crudelitas torquentium ipsum. Et erat vere tantæ compassionis aspectus sic crucifixi corporis boni et dilecti Jesu, quod omnia non solum interiora mea, sed et ossa, et junctura novum videbantur sentire dolorem, et novum provocare lamentum, et terribile doloris transfixivi tantæ mentis quam corporis sentiantum.

102 Dum igitur sic tota starem absorpta ab illo dolore, et quasi in dolores crucifixi transformata, audivi crucifixum super devotis ad suam passionem, et super imitantibus ipsam, et super sibi compatientibus, dulcissimas benedictiones ingeminantem, et dicentem : Benedicti vos a Patre meo, qui mihi compassi, et mecum similiter contribulati, et viam meam secuti, stolas vestras in meo sanguine lavare meruistis. Benedicti, qui mihi pro vobis crucifixo, et immensis doloribus afflicto, ut ab immensis et aternis tormentis pro vobis satisfacerem, et vos redimerem, mihi compati, et mecum paupertatem, dolorem, et despectum pro vobis ipsis compatiendo, digni inventi estis. Benedicti qui meæ passionis, quæ est miraculum omnium sæculorum, salus et vita perditorum, solum refugium peccatorum, memores, et devoti, et compatientes eritis, quoniam vere et regni, et gloriæ, et resurrectionis, quæ per ipsam acquisivi, eritis participes mecum, et coheredes in perpetua sæcula sæculorum. Benedicti vos a Patre meo, et Spiritu sancto, et vere benedicti benedictione, quam dabo in extremo judicio, quia me in mea propria venientem, sicut mei persecutores, non repulistis, sed me desolatum in cordis hospitio per compassionem hospitem recipere voluistis, qui mihi in cruce nudo existenti, fameseenti, sitiienti, infirmo, clavis affixo, et morientis compati, et consocii mei esse voluistis, in hoc vere opera misericordiæ completivisti. Ideo audietis in illa terribili hora : Venite benedicti Patris mei, perci-

Opera misericordiæ Christi crucifixo impendantur.

pite regnum quod, etc. Esurivi enim in cruce, et saltem per compassionem dedistis mihi manducare, et cetera omnia mirabiliter subjungebat. Dico autem, esse impossibile exprinere ejus ceratum amorem, qui relucebat in aspectu oculorum illius benedictæ faciei Dei hominis Jesu Christi super istos, unde et adhuc subjungebat : O vos vere beati, et omnino benedicti ! et si in cruce pro meis crucifixoribus et tormentibus cum lacrymis et fleu rogavi Patrem meum, et excusavi dicens : Pater dimitte illis, quia nesciunt quid faciunt ; quid pro vobis, qui mihi compassi, devoti, et consocii fuistis, dicturus sum, cum non in cruce, sed in gloria felicissimus orbem judicabo ? Sic igitur remansi plus quam diei possit consolata, et ad passionem benedicti filii Dei plurimum affleta tanta affectione, quod ipsam exprinere non possum. Verba enim alia plurima, et aliter provocativa, et summe inflammativa proferebat, quæ referre nescio, neque possum.

103 Alia vice, dum orarem, et in passione Jesu Christi meditarer cum cordis summo dolore et compassione, cogitando et ponderando, quanta esset magnitudo iniquitatis in omni peccato meo, cum ad ejus reconciliationem et remissionem, antequam Deus Pater placari posset, oportuit Dei filium, non solum orare, et cum lacrymis rogare, sed omnino oportuit in cruce mori pro eo. Ponderando etiam, quanta profest esse damnatio, et quanta et quam infinita miseria, et innumerabilia tormenta, quæ me expectant pro omni peccato mortali meo, quod pro ejus satisfactione oportuerit, non Angelum, neque Archangelum, sed Deum verum Dei filium Jesum Christum mortis miseriam, et crucis tormentum pati et pro me tolerare. Ponderando etiam meam ingratitude, quam pro tanto beneficio non solum illi pro eo facio, imo ipsum quotidie offendo, et nec de beneficio suæ resurrectionis recordari volo, nec ad meam salutem penitentiam agendo, cum eo cooperari curo : stupendo me de istis, de Dei infinita bonitate et misericordia, et de mea summa iniquitate, et stultitia. Dum hæc cogitarem, manifestatum est mihi, qualiter per Passionem Christi liberati sumus ab omni genere peccatorum, et tormentorum, et penarum, que pro eis meruimus. Et ostensum fuit mihi ita clare, quod vix potui me tenere, quin coram omnibus id elanarem. Dictum est igitur mihi sic a Christo crucifixo mihi apparenti, ut in cruce fuit pro nobis appensus : Nullus homo, nulla persona poterit habere excusationem suæ salutis. Quia ad suam salutem procurandam non oportet plus facere, nisi sicut facit infirmus medico, qui volens salutem, ostendit ei infirmitatem, et disponit se ad faciendum quæ medicus dicit. Ita nunc non oportet, quod aliquis plus faciat, nec aliquid in medicina expendat, nisi quod ostendat se medico per peccati recognitionem et confessionem, et disponat se ad illa, quæ sibi dicit medicus, et caveat a contrariis.

c. 35

Ex acerbitate tormentorum et mortis Christi ponderanda est nostræ offensionis magnitudo.

Anima medicina sanguis Christi.

104 Comprehendebat autem anima mea, quod medicina erat sanguis Christi, et ipse dat sine pretio hanc medicinam, et non constat plus infirmo peccatori, nisi quod disponat se, et medicus Christus dat sibi salutem, et sanat infirmitatem. Animæ autem meæ ostendebantur omnia peccata, et videbat, quod omnia membra habebant infirmitatem spiritualem. Et ideo audiens, quod dictum est, statim anima mea conabatur ostendere omnia peccata, quæ cum diversis membris corporis et cum viribus et potentis animæ fecerat, et dicebat : O Domine magister et medice æternæ salutis Deus meus, ex quo cum sola flebili ostensione infirmitatum mearum et morborum me curare disposuisti ; Domine cum sim infirmissima, nec est aliquid in me quin totum sit corruptum et infectum, heu miseranda, tibi ostendo Domine omnes infirmitates meas et omnia peccata mea omnium membrorum

Singulis membris nostris Deum offendimus.

AVTORE
ARNALDO.

quia offenderunt tantam majestatem et tam clementissimam bonitatem, et recognoscunt se dignos inferno: et propter duorum jam prædicta, qui major peccator extiterit, majorem potest gratiam et misericordiam invenire. Item dixit mihi: Quicumque vult invenire gratiam, non levet oculos a cruce, sive concedam, sive permittam eum in tristitia vel lætitia esse vel vivere.

*Cruce omnis
gratie fons.*

c. 36.

110 Quædam vice ego respiciebam crucem cum crucifixo: et respiciendo crucifixum oculis corporis, subito accensa fuit anima uno amore sic ferventi, quod ipsum etiam membra corporis sentiebant cum magna lætitia et delectamento. Videbam enim et sentiebam, quod Christus amplexabatur animam cum illo brachio, quo fuit crucifixus, et gaudebam summa lætitia, plus quam unquam consueverim. Et ex tunc remansit in me una lætitia et clara illustratio, qua anima cognoscit et comprehendit, quomodo istam carnem nostram videmus unam societatem esse factam cum Deo, et est istud verum delectamentum animæ inenarrabile, et est ista lætitia continua et illustratio clarior, quam alias susceperim. Remanet enim in me tanta securitas et certificatio status mei, quod non remanet in me aliquid dubium, quin iste status certissime sit a Deo, et hæc locutiones, quas in me sentio, sint a Deo. Et miror, quomodo hæcenus dubitaverim in hoc: certificata enim sum perfecte de isto statu meo taliter, quod si omnes mundi dicerent mihi oppositum, non crederem, quia de hoc nec dubitare possum, et delector ita videre illam manum, quam ostendebat cum illis signis clavorum, et quam ostendit quando dicit: Ecce illa, quæ sustinuit pro vobis.

*Admittitur B.
Angela in am-
plexum Christi
crucifixi.*

*Nostra caro
societas carnis
Christi.*

111 Nunc etiam quando sum in ista visione et amplexu, anima mea percipit tantam lætitiā, quod non possum habere aliquam tristitiam de Passione; quamvis videam esse illam manum crucifixi et ipsam plagatam. Et totalis lætitia mea est modo in isto homine Deo passionato: et aliquando videtur animæ ex strictissimo amplexu prædicto quod anima intret intus in latus Christi, et illa lætitia quam ibi recipit, et illustratio, narrari non potest. Est enim illa magna, quod aliquando stare in pedes non potui, sed jacebam, et perdidit loquelam. Unde et quando representata fuit passio Christi in platea a S. Maria, videret quod tunc fuisset plangendum, et mihi tunc e contrario, tanta lætitia miraculose tacta fui et delectata, quod perdidit loquelam, et jacui, postquam habui illud inenarrabile sentimentum Dei, et studii vel aliquantulum elongari a personis; et reputavi pro miraculosa gratia, quod potui aliquantulum delectari: et jacui, et perdidit loquelam, et membra: et videbatur mihi quod tunc anima intraret intus in latus Christi: et non erat tristitia, imo tanta lætitia, quod narrari non potest.

*Anima B. Ange-
læ intrat in
latus Christi.*

CAPUT VII.

Septem consolationes ex sacra Eucharistia.

c. 37.

Quædam alia vice, dum dicebatur Missa, cum cogitatione conarer cogitare humilitatem Dei, et ejus summam bonitatem, quod ad nos in Sacramento altaris vellet accedere, elevata sum in spiritu, et habui novam et clarā intelligentiam, quomodo Deus venit in Sacramento altaris. Et dictum est mihi primo, quod corpus Christi poterat esse in omni altari propter divinam potentiam, quæ comprehendit non potest in hac vita. Et quamvis de illa potentia multa loquitur Scriptura, tamen illi qui legunt, parum intelligunt: qui vero sentiunt aliquid de me, plus intelligunt: et nec isti nec illi intelligunt in hac vita, sed venit tempus, quando comprehendetis. Postea habui illuminationem, et intellexi, quomodo venit Deus in illo Sacramento, taliter quod nunquam nec ante nec postea mihi ita clare demonstratum est. Et vidi quomodo Christus veniebat cum pulcherrima societate, et ego delectabar valde in videntio illam societatem.

*Potentiam
Dei, quæ in
Eucharistia
occurrit, ho-
mo non capit
in hac vita.*

Mirata autem fui, quomodo poteram delectari in illa societate, quia non eram consueta delectari nisi in Christo, et quamvis delectarer in Christo, et in illa sua societate pulcherrima, tamen aliter intelligebam, et aliter delectabar in Christo, et aliter in illa sua societate. Miranti autem mihi de pulchritudine illius societatis, et desideranti scire qui essent, dictum est mihi, quod illa societas erant Throni. Et erat illa societas clarissima, et acies tanta multitudinis, quod nisi esset, quod ego intelligo, quod Dens facit omnia cum mensura, ego credidisset, quod illa societas esset sine numero et mensura, et esset innumerabilis: non habebat autem aliquam mensuram in latitudine vel longitudine, sed erat ineffabilis.

*Christum in
Eucharistia
videt cum so-
cietate Thro-
norum.*

c. 38.

113 In festo Angelorum de Septembri, dum eram in ecclesia de Fulginio, et volebam communicare, rogabam sanctos Angelos, et præcipue S. Michaelē et Angelos Seraphim, dicens: O Angeli administratores, qui Dei habetis potestatem et officium, ut ipsum aliis ministratis, ipsius notitiam et amorem conferendo, supplico, ut presentetis eum mihi talem, qualem pater misericordiarum dedit eum hominibus, et qualem vult et voluit a nobis suscipi et revereri; scilicet unum pauperem, doloratum, despectum, vulneratum, cruciatum, crucifixum, et in cruce mortuum. Ipsi autem Angeli dixerunt mihi cum indicibili placimento et dulcedine: O tu placibilis Deo, ecce administratus est tibi, et habes eum presentem, et insuper datum est tibi, quod tu possis eum aliis præsentare et administrare. Revera autem tunc habui eum presentem, et videbam eum clarissime oculis mentis in illo Sacramento, sicut petiveram, scilicet dolorosum, cruciatum, crucifixum, postea in cruce mortuum: et tunc habebam dolorem acutissimum, ita quod videbatur mihi, quod cor meum vellet crepare ex presentia talis visionis dolorosæ, et ex alia parte erat mihi delectatio et lætitia ex presentia Angelorum: quod nunquam credidisset, nisi vidisset, quod Angeli tantum essent placibiles, et possent dare tantam lætitiā animo.

*Gratiam di-
que commu-
nicandi peti
ab Angelis.*

*Videt Christum
in Eucharistia
crucis cruci
afflicto.*

114 Dum autem dicebatur Missa quidam Sacerdos celebrans erat prope Communionem, et dum sumeret corpus Christi, frangens hostiam, audivi vocem flebiliter dicentem: Heu multi sunt, qui me rumpunt, et etiam trahunt mihi sanguinem de dorso! Tunc ego cogitavi, quod forsitan Sacerdos non esset in convenienti statu sumendi corpus Christi, et oravi dicens: Fac quod frater ille non sit talis. Et statim vox respondit: Non erit in æternum.

*Indignitas Sa-
cerdotum ali-
quorum.*

c. 39.

115 Alia vice stabam in ecclesia Missam audiendo, et circa elevationem corporis Domini nostri Jesu Christi, quando persone genia flectebant ad elevationem corporis Christi, facta sum in spiritu, et apparuit in visione mihi beatissima Virgo Maria, et dixit mihi: Filia mea dulcis filio meo et mihi, jam filius meus venit ad te, et recepisti suam benedictionem: et faciebat me intelligere, quod filius suus Jesus Christus jam post consecrationem hostiæ erat in altari, quasi diceret mihi nova de nova lætitia. Hæc autem verba tantam lætitiā et gaudium mihi dederunt, quod nescio, nec credo quod sit aliquis qui possit dicere. Dicebatenim mihi beatissima Virgo Maria prædicta verba cum magna humilitate, et cum novo sentimento in anima mea, et cum maxima dulcedine: unde et mirata sum postea, quomodo poteram stare in pedibus, habendo tantam lætitiā. Et postea dicebat mihi: Postquam recepisti benedictionem dilecti filii mei, conveniens est, quod ego venirem ad te, et darem tibi benedictionem meam. Benedixit igitur me, dicens: Sis benedicta a filio meo, et a me, et studeas diligenter et sollicite ad amandum, quantum potes, quia tu es multum amata, et tu venies in rem infinitam: et tunc tantam lætitiā recepisti anima mea, quantum unquam receperam. In elevatione autem corporis Jesu Christi augmentata

*B. Virgo do-
cet B. Angelum
presentiam
Christi in Eu-
charistia.*

*B. Virgo ben-
dicit B. Ange-
lum.*

est

est mihi lætitia prædicta. Tunc autem non vidi aliquid in corpore Christi, sicut consueveram, sed sensi Christum veraciter in anima mea.

116 Cognovi autem in hoc, quia nihil est, quod ita stringat animam cum igne ardentis, et cum delectatione amoris, sicut quando Christus est in anima mea: et tunc non erat sicut ignis, qui consuevit aliquando ardere in anima mea; sed erat ignis suavis amoris. Quando autem talis ignis est in anima, tunc cognosco, quod veraciter Deus est in anima: ab alio enim fieri non potest. Nam et omnia membra tunc sentiunt disjunctionem; et etiam sonant membra, quando disjunguntur. Et hanc disjunctionem magis sentio, dum elevatur corpus sacratissimum Christi, et specialiter disjunguntur manus et aperiantur.

117 Cum venirem alia vice ad communicandum, fuit mihi facta locutio divina, et dicebatur mihi: Amata! omne bonum est in te, et vadis ad omne bonum recipiendum. Ego autem incepti cogitare: si omne bonum est in te, quare vadis ad recipiendum? Et statim facta est responsio dicens: Unum non repellit aliud. Et quando appropinquabam ad communicandum, dictum est mihi ita: Modo est super altare filius Dei, et secundum humanitatem et secundum divinitatem, et est associatus cum multitudo Angelorum. Et cum haberem magnum desiderium videndi eum cum Angelis sicut mihi dictum erat, tunc ostensus est mihi Deus; ut videbam eum: non videbam autem eum secundum aliquam formam, sed videbam unam plenitudinem, unam pulchritudinem, ubi videbam omne bonum, et dictum est mihi: O amata, ita stabis coram eo in vita æterna. Quantum autem consolationem recepit tunc anima mea, explicari non potest.

118 A parvo autem tempore quando communico, hostia extenditur in ore, et non habet saporem panis, nec carnis istius, quam comedimus, sed alium saporem carnis, sed saporis sapidissimi, quem nescio assimilare alicui rei de mundo: et non est dura hostia, sicut prius, nec descendit per frustula, sicut consuevit, sed integre cum tanta suavitate, quod nisi esset, ut et audivi, quia cito debet homo glutire, libentissime tenerem eam in ore cum magna mora: et sic descendit integre cum illo sapore carnis inognito, nec oportet postea modo aliquo bibere, nisi esset consuetum, ut melius assumatur. Quando autem descendit, dat mihi unum sentimentum magnum placabile: discernitur autem extra in corpore ita, quod facit me tremere vehementissime, ita quod cum magno labore possum recipere calicem.

119 Nunc autem quando facio mihi signum crucis, et pono manum in capite, quando dico: In nomine Patris, nihil mihi sentio: quando vero pono manum super cor, dicendo, Et filii, statim sentio ibi unum amorem, unam consolationem; quod, videtur mihi, quod ipsum ibi inveniam. Hoc autem non dixissem: nec scribi fecissem sicut nec alia nisi fuisset monita.

120 In quadam infirmitate dum desiderarem communicare multum in festo Angelorum, nec esset qui mihi apportaret sacratissimum corpus Christi, cepi multum dolere: et ecce in ipso dolore et desiderio communicandi cepi cogitare de ipso festo Angelorum laudem ipsorum, qualiter Deum laudant assidue: et cepi considerare in exercitio, quod habent Angeli laudando Deum, et sibi ministrando et assistendo. Etece subito fui elevata, et statim affuit multitudo Angelorum maxima, et deduxerunt me ad unum altare, et dixerunt mihi: Hoc est altare Angelorum. Et super altare ostenderunt ipsi animæ laudem Angelorum, illum scilicet qui est omnis laus; et dixerunt Angeli animæ: In isto, qui est super altare, est perfectio et complementum sacrificii, quod tu quaeris. Et ideo præpara te ad recipiendum illum, qui te desponsavit annulo sui amoris, et conjugium jam factum

est; et ideo de novo modo vult facere conjugium et copulam. Non possum autem exprimere, quantum lætitiæ suscepi, quia totum hoc sentiebat anima in veritate, quia hoc totum erat defectio, multo plenius quam possit exprimi verbo. Per hoc autem significatum est mihi, quod cito migratura eram de hoc sæculo: nam hoc fuit circa principium meæ infirmitatis ultimæ.

121 Alia vice vidi in hostia consecrata Christum sicut puerum. Videbatur autem esse puer magnus, et multum dominans, quasi teneret sceptrum et dominationem. Videbatur enim aliquid tenere in manibus quasi signum dominationis, et sedere in sede. Sed nescio dicere, quid tenebat in manibus, et hoc vixi oculis corporis. Et ego hoc videns, tunc non genuiflexi, quando alii genuiflexerunt. Habui autem maximam delectationem in videndo eum. Et habui magnam displicentiam et magnum tædium de eo, quod Sacerdos nimis cito reposuit hostiam super altare: erat enim tanta pulchritudinis et tanti ornatûs, quod est ineffabile: et videbatur duodecim annorum. Et fuit tantæ lætitiæ visio ejus, quod eam non credo perdere in æternum: et fuit tantæ certitudinis, quod non dubito aliquo modo, quin fuerit in veritate. Tanta autem fuit delectatio in visione ejus, quod non dixi quod adjuvaret me; et nihil dixi, nec bonum, nec malum. Sed tantum delectata fui illam pulchritudinem videndo, quod nihil scivi quid dicerem.

122 Item alia vice, dum dicebatur Missa, elevata in spiritu, quæsvi a Domino dicens: Ecce Domine tu es in isto Sacramento altaris: dic mihi Domine ubi sunt fideles tui? Et aperiens mihi intellectum, respondit et dixit: Ubi sum ego, sunt fideles mei necum. Tunc ego ipsa videbam ita esse, et clarissime intuebar me, ubique ipse esset: sed illud esse, non est esse in Deo intus, sed est illud, quod est esse foris: et ipse est solus ille, qui est ubique comprehendens omnia. Vidi autem corpus Jesu Christi frequenter sub diversis formis in isto benedicto Sacramento. In isto enim Sacramento vidi aliquando guttur Christi cum tanto splendore, et cum tanta pulchritudine, quod splendor, qui emanabat, est plus, quam sit splendor solis, et ex illa tanta pulchritudine datur mihi intelligi certitudinaliter, quod ibi est Deus. Incomparabiliter enim est major pulchritudo, quam sit pulchritudo solis et multo major. Quamvis domi in illa gula vel guttare, adhuc majorem pulchritudinem viderim, tantam quod de illa visione gula, vel gutturis, non credo perdere lætitiæ de cetero, et nescio eam manifestare nisi per similitudinem hostiæ corporis Christi. Sed magnum pœnem habeo, quod non possum manifestare. Vidi etiam aliquando in hostia duos oculos splendidissimos, ita grossos quod de hostia non videbatur remanere, nisi solummodo ora. Videndo autem ista, reficior tantis lætitiis, quod unam alteri nescio comparare, sed quælibet est ita magna, quod non videtur mihi, quod possim perdere deinceps.

CAPUT VIII.

Consolationes ex visione Matris Dei.

Elevata fui quadam vice, et non eram in oratione tunc, sed posueram me ad pausandum, quia erat post comestionem. Unde nec de hoc cogitabam, sed subito elevata est anima mea, et videbam Beatam Virginem in gloria, et intelligens unam mulierem positam in tanta nobilitate, et gloria, et dignitate, sicut stabat, delectabar miro modo; nam videre ipsam erat ineffabilis lætitia. Stabat enim beata Virgo Maria rogans pro humano genere, et videbam cum tanta aptitudine humanitatis et virtute, quod erat inenarrabile, unde et ego ineffabiliter delectabar. Et dum ego ita aspicerem ad prædicta, subito apparuit ibi Jesus Christus, sedens juxta eam in humanitate glorificata. Et intelligens carnem illam, quomodo fuit penata, et opprobriata

AGUSTOR
ARNALDO.

c. 42.
Videt in hostia puerum regia specie.

c. 43.

Ubi Christus est ibi et fideles sunt.

Videt in hostia claritatem corporis Christi.

Atus duos oculos.

c. 44

Maria orat pro genere humano.

Cruciatibus Christi visus summe delectatur.

Angela sentit Christum sibi presentem in star ignis.

c. 40.
Christus in Eucharistia est dignus summentibus omne bonum.

Miram saporem in sacra hostia sentit.

Signum se crucis, amore divino excitatur.

c. 41.

Christus dato annulo desponsavit Angelam sibi.

ACTORI.
ARNALDO.

probrata et crucifixa, et intelligens omnes pœnas, injurias, et despectus, et ignominias quas pro nobis sustinuerat, quas etiam tunc mirabiliter intelligebam, tunc nullo modo dolebam de eis : imo erat mihi delectatio tanta, quod narrari non potest, et ego perdidit loquelam, et putabam mori. Et erat mihi pœna supermaxima, quia non moriebar, et quia non perveniebam statim ad illud inenarrabile, quod videbam. Et duravit mihi ista visio per tres dies continue, et non impediabar a comestione, quæ erat multum pauca, continue enim corpore languido jacebam, et nihil loquebar : non impediabar etiam ab aliqua alia re : quando autem nominabatur mihi Deus, non poteram sustinere pro immensa delectatione.

c 45

Deipara Virgo puerum Jesum trahit in sinu.

124 In Purificatione Beate Virginis, dum essem mane in ecclesia Fratrum Minorum de Fulginio, facta est mihi locutio dicens : Hæc est hora, in qua Domina Virgo Maria venit cum filio in templum. Et hæc audivit anima mea cum magno amore. Et tunc fuit anima mea elevata, et vidi Dominam nostram intrantem in illa hora, et obviavit sibi anima mea cum magna reverentia et amore. Et cum aliquantum vererem accedere ad eam, ipsa Domina nostra dedit animæ magnam securitatem, et extendit versus me filium suum Jesum, et dixit : O dilectrix filii mei accipe; tradiditque brachiis meis filium suum, et videbatur habere oculos clausos, quasi dormiret, et erat pannis involutus sive fasciatus.

125 Ipsa autem Domina nostra quasi ab itinere fatigata sedit, et faciebat tam pulchros et delectabiles gestus, et ita honestos, et gratos mores ostendebat, et erat ita dulce et delectabile videre ipsam, quod anima mea non solum poterat respicere puerum Jesum, quem sic astrictum tenebam inter brachia, sed etiam cogebatur respicere ad Dominam nostram. Dum igitur sic stare subito puer remansit in brachiis totus nudus, et aperuit atque levavit oculos, et respexit, et statim in aspectu illorum oculorum sensi et habui tantum amorem, quod vixit me omnino. Exivit enim de illis oculis tantus splendor, et ignis amoris et lætitiæ, quod est mihi indicibile. Et tunc subito apparuit una immensa majestas ineffabilis, et dixit mihi : Qui non viderit me parvum, non videbit me magnum; et addidit : Ego veni ad te, et obtuli me tibi, ut tu te offeras mihi. Et tunc anima mea modo mirabili et indicibili obtulit semetipsam ei : denum obtuli me totam, et filios meos sequentes perfecte et totaliter obtuli, nihil mihi, nec de se, nec de suis reservando. Et intellexit anima mea, quod Deus illam oblationem multam acceptabat, et cum magna alacritate recipiebat. De alacritate vero et lætitiâ ineffabili, et delectatione, et dulcedine indicibili, quam habui intendendo quod Deus cum tanta benignitate meam oblationem recipiebat et acceptabat, nihil possum dicere quia est mihi impossibile manifestare. Altera vice vidi Beatam Virginem me ad cognitionem exhortantem, et benedicentem, et mihi dolorem suæ compassionis, quam habuit de filio suo, dicentem.

CAPUT IX.

De Angeli filiiis spiritualibus.

c 46.
Fidelis Christi de cruce depositus.

Quadam vice elevata et attracta pariter et absorpta in lumen increatum, videbam, quæ non possum dicere. Remanens autem hac influenza, apparuit mihi effigies benedicti Dei hominis crucifixi, quasi tunc noviter de cruce depositi. Cujus sanguis apparebat sic recens et rubicundus, et per vulnera effluens, ac si tunc immediate de recentibus vulneribus efflueret. Et apparuit in juncturis ejus tanta dissolutio nervorum ex diâ profectione extensionis in cruce, quod junctura ossium a debito loco videbantur omnino laxata, ad cujus conspectum plus, quam posset dici, transfixa sunt viscera mea, et dolebam plus,

quam quibuscumque doloribus fuerim ante affecta.

127 Dum igitur sic cruce fixum multitudo filiorum apparuit, qui devoti erant ad prædicationem, et imitandum paupertatem, despectum et dolorem crucifixi. Benedictus igitur Jesus eos advocatos ad se, et tractos cum tanto amore singulos amplexans, ad vulnus lateris osculandum cum manibus suis eorum trahens et stringens capita applicabat : quod gaudium ex hoc in anima mea genitum de tam eviscerato amore super eos ostenso, me fecit oblivisci dolorem supradictum. Erat autem gradus diversorum in applicatione filiorum ad latus, quia quosdam etiam sæpius applicabat, quosdam plus quam minus infigebat, quosdam intus totaliter apparebatque in labiis rubricatio rubentis sanguinis, qui in aliquibus genas et totam faciem decorabat, et colorabat secundum gradus supra expressos, singulique largas benedictiones infundens dicebat : O benedicti filii discooperite viam Crucis, paupertatis scilicet meæ, et despectus et doloris mei, quo modo temporaliter cooperatores abundanti : quia ego singulariter vos elegi, ut per vos discooperiatur et manifestetur veritas mea conculcata et absconsa, vestro verbo, et exemplo. Et intellexit anima mea, quod sicut applicatio ad latus secundum diversos gradus apparebat; sic et verba diversimode de singulis filiis proponebantur. a Esset autem impossibile exprimere evisceratum amorem, qui relegebat in aspectu oculorum illius benedictæ faciei Dei hominis Jesu Christi, super istos filios, et in applicatione ad sacrum vulnus, et in omnibus signis, et verbis, et benedictionibus super eos factis et prolatis.

Benedicti Dominus Crucis sua præcones

a

Modestia B. Virg.

Oculi pueri Jesu.

Angela omnia sua Christo offert

128 Alia vice dum essem in quadam processione, sensi illum abyssalem attractum increati Dei, modo quo dictum est supra, modo ineffabili. Vidique benedictum Deum trinum et unum in sua majestate, inhabitare mentes filiorum, transformando istos filios diversimode in se, secundum gradus supra expressos, quod videre erat veraciter magna Paradisus. Sic enim viscerose videbatur effundi super eos, quod ego ipsa non poteram satiari respicere eos; tantaque erat benedictio, et tam dulcissime et tam viscerose prolata, quam super filios effundeat Deus increatus, quod totum est ineffabile. b Tuncque requirebat a filiis dicens : Estote o filii mei dilecti sacrificium holocausti totaliter mente et corpore. Pensate fratres, quantum per affectus et opera debet amari ille, qui sic nobis viscerose se donat, qui sic amorose et possessive totaliter nos requirit.

c 47.

Videl Deum in mentibus filiorum habitare.

b

129 Cumque similiter mihi esset facta representatio Dei hominis crucifixi cum dissolutione compagum, sicut prædictum est, efferebatur ante oculos meos per aerem in tota processione nullius manus adjutorio delatus. Filiis igitur congregatis et applicatis ad vulnus lateris sicut dictum est, ipse dicebat : Ego sum qui tollo peccata mundi, et peccata omnia vestra tuli, nec vobis imputabuntur in æternum. Hoc est lavacrum veræ mundationis. Hoc est pretium vestræ redemptionis. Hæc est domus vestræ habitationis. Unde non timeatis filii hanc veritatem vite et viæ meæ impugnatam a malis, verbis et operibus defensare et discooperire, quia ego continue vobiscum sum adjutor, et defensor. Ostensa etiam mihi fuit mundatio filiorum omnium in triplici gradu ista vice et multoties antea. Quædam est aliquorum specialis, scilicet collatio magnæ gratiæ, et vigoris ad faciliter vitanda peccata. Alia est in collatione gratiæ ad delectabiliter perficienda virtutum opera. Alia in omni perfectione animæ et transformatione crucifixi. Et licet multum decoris detur animæ in qualibet harum mutationum et gratiarum tamen in secunda maximus et delectabilissimus decor. In tertia vero est excessus tantus, quod omnino est mihi ineffabile; aliud enim dicere

Gratias triplices Dominus suis dividit amatoribus.

dicere non possum. Sed ipsi videbantur transformati in Deum, sic quod quasi nihil aliud video quam Deum, nunc passionatum, nunc glorificatum, ita quod istos videtur totaliter transsubstantiassse et inabysasse.

donec una cum benedicto Jesu introeant in patrum sinum. requiescamus cum illo, qui est omnis requies in secula seculorum, Amen.

AUCTOR:
ANNALIO.

CAPUT X.

De tribulatione, et non proficientibus.

Quadam vice querebam a Deo, quod daret mihi de se aliquid. Et feci mihi signum Crucis. Et etiam rogabam eum, ut ostenderet mihi, qui sunt filii sui. Et inter alia dictum est mihi istud exemplum: Ponatur, quod unus, qui haberet multos amicos, et invitaret eos ad convivium cum magna diligentia preparatum, simul remaneret de invitatis, qui nolent venire, numquid doleret de non venientibus, eo quod abundanter parasset convivium, et cum magnis expensis? Venientes autem numquid reciperet cum magno gaudio? qui quamvis omnes cum letitia suscipiat, tamen talis illos, quos plus diligit, ponit in mensa sua juxta se speciali, et adhuc cum illis, quos familiaris diligit, comedit cum una scutella, et cum una cuppa bibit. Ego autem querebam cum multo animæ placimento, dicens: O Domine, quando tu invitavis omnes? dicas mihi. Respondit autem dicens: Ego invitavi omnes ad vitam æternam, et qui volunt venire, veniant, quia nullus potest excusari, quin sit vocatus. Aliqui autem vocati veniunt, et ponuntur ad mensam, et dabant intelligere quod ipse erat mensa, et cibus, quem dabant.

c. 50.
Quo sint filii
dei.

Quomodo en-
vitiati sint a
Deo ad mi-
prios.

Per tribula-
tionem viam
venerunt invi-
tati.

134 Ego autem querebam de istis vocatis, qui venerunt, qua via illic iverunt. Ipse vero respondit: Per viam, inquit, tribulationis, quales sunt virgines, casti pauperes, infirmi, patientes; et nominabant multa alia genera tribulorum salvandorum. Et ego in omni verbo intelligebam rationem, et expositionem, et delectabar valde. Communiter autem omnes isti vocabantur et nominabantur filii. Dicebatur autem mihi in illa locutione, quomodo virginitas, et paupertas, et febris, et perditio filiorum, et perditio possessionis et rerum temporalium, et tribulatio dabantur predictis filiis propter bonum eorum a Deo; ipsi autem non perpendebant, nec cognoscebant nunc: et quamvis in principio tribularentur, postea tamen veri filii ferebant cum patientia, et gratiarum actione, tales sunt communiter omnes, qui adipiscuntur vitam æternam, nec est aliqua alia via.

135 Illi vero, qui invitantur ad mensam spiritua-lem, quos Dominus ducit secum ad comedendum in una scutella, et bibendum in una cuppa sunt illi, qui volunt et student cognoscere, quia sunt iste bonus Pater et Dominus, qui invitavit eos, et student ut possint ei placere per imitationem suæ Crucis, et per voluntariam assumptionem paupertatis, despectus, et afflictionis. Iste enim filiis permittit evenire Deus multas tribulationes; et hoc facit eis pro speciali gratia, ut comedant in una scutella secum. Quia ad istam mensam, dicebat Christus, ego fui vocatus ad bibendum calicem passionis, qui fuit mihi dulcis propter amorem vestrum, quamvis in se esset amarissimus. Isti igitur filii recognoscentes hanc gratiam, quamvis sentiant aliquando tribulationes amaras, tamen totum fit eis dulce propter amorem et gratiam et honorem et valorem, quæ sunt in eis: imo tribulantur, quando non affliguntur; et tunc magis delectantur, et sentiunt de Deo, quanto roagis sentiunt tribulationes. Dico igitur et affirmo, quod filii Dei sentiunt dulcedinem divinam admixtam in persecutionibus, et tribulationibus, et penitentia. Et hoc est mihi dictum et ostensum mirabiliter in prædicatione supradicta a Deo mihi facta, unde et ego ipsa vicibus innumerabilibus hoc experta sum. Unde quando fui tribulata a fratribus et a contemnentibus, non possem manifestare dulcedinem, quam tunc sensi, nec lacrymas lætitiæ ingentes me, quas tunc sensi.

Amatores cru-
cis assident
idem mensæ
cum Christo.

Evallat Ange-
lu in tribula-
tione.

c. 18

Impara Vir-
ga amplexa-
tur filios eius
spirituales.

c. 49
Salvatur a
S. Francisco.

S. Franciscus
suos religiosos
in proposito
confortat.

Conversatio
nostra qua ra-
tione censetur
esse in
vulo.

130 In eadem processione appropinquantibus nobis ad quandam ecclesiam Beate Virginis, ecce ipsa Regina misericordie, et omnis gratiæ mater super istos filios et filias se inclinans, quæ prius apparebat sursum levata, novo modo et gratiosissimo benedicens, dulcissimas ingeminabat super omnes benedictiones, et omnes osculabatur in pectore, quosdam plura, quosdam minus, quosdam cum predictis oculis amplexabatur brachiis tantæ charitatis, quod eos, sicut tota apparebat luminosa, ita et in quoddam infuitum lumen videbatur intra suum pectus absorbere. Non tamen est mihi visum, quod viderem brachia carnea, sed quoddam admirandum lumen, in quo absorbebat eos, intra suum pectus includens cum maximo super ipsos eviscerato amore.

131 Item alia die, cum dicebatur Missa, inter alia multa, quæ vidi, apparuit mihi B. Franciscus totus gloriosus salutationem consuetam offerens, quæ est ista: Pax Altissimi tecum sit. Salutatur autem semper voce piissima, humilissima, gratiosa, et affectuosa. Tunc in quibusdam filiis ardentibus zelo observandæ paupertatis regulæ laudavit multum propositum, sed rogavit quod cresceret per opus. Et dixit: Benedictio æterna, completa et abundans, quam ego habui ab æterno Deo, veniat super caput horum dilectissimorum filiorum tuorum et meorum; dicas eis, quod vivent, scilicet sequendo viam Christi, per opera manifestando, et per verba; et non timeant, quia ego cum eis sum, et etiam Deus adiutor est eorum. Et cum tanto affectu laudabat illos filios de bono proposito, et confortabat eos, quod secure procederent, et quod ipsum in sua intentione adjuvarent, et sic amore benedicebat eosdem, quod totus videbatur eviscerari in amore super ipsos.

132 Multa alia vidi circa me, et circa filios, quæ non possum exprimere. Sed hoc dico, quod vidi, quod perspexi. Vidi enim certissime, quod ipse benedictus Deus viscerose effunditur super nos, et ipsius Mater dulcissima; et volunt portare onus nostræ penitentiae: tantum petunt, ut vos filii sitis exempla luminosa vite suæ luminosæ, dolorosæ, pauperrimæ, et despectæ, et volunt, et desiderant vos videre mortuos et vivos, et quod habitatio vestra esset in caelo, et solus usus corporis esset in mundo. Ut sicut mortuus non alteratur, nec de honore, nec de dedecore, ita vos omnino essetis immutabiles ad esse extrinsecum mundi, et prædicaretis aliis mortificatione vite vestræ magis, quam contentiosis sermone. Et semper intentio vestra in omnibus vestris actibus esset in caelo; in isto benedicto Deo homine crucifixo. Ita quod operando, loquendo, comedendo exterius, semper interius intrinsecati essetis illi benedicto Deo, qui vult vos intra semetipsum continue circumferre, et in omnibus actibus vestris semper sibi assistere. Quod ipse dignetur in vobis implere, qui hæc misericorditer a vobis dignatur requirere per merita suæ sanctissimæ Matris, c. Amen.

a Subdit MS. Et licet viderit omnes singulariter in gradibus suis, noluit tamen de aliquo hic dicere specialiter: nec etiam congruum mihi videbatur requiri, nisi quod unusquisque nitatur, quantum plus potest, isti benedictioveritice configi, et ejus mandatum de sequenda via despectus, pauperis, et crucis totis conatibus amplexari. Dixit autem: Esset impossibile exprimere, etc.

b Addit MS. Et ego, qui scribo, occulte aspexi, quod ipsa videbatur in facie tota alterata in angelicam, et in mirandum, et gloriosam beatitudinem, tantaque orati benedictio, et tam dulcissime et viscerose prolata, quam super istos filios effundebat increatus Deus, quod modus per ineffabilitatem magis silentio honoratur.

c Addit MS. Per intercessionem dilectæ ancillæ suæ, cujus meritis nos ut ramosculos dignatus est inserere, ut per ipsum tanquam per scalam salutarium exemplorum, et radicatum meritum, in summitatem suæ excellentissimæ vite, et transformationem sacratissimæ passionis suæ ascendamus continue;

ACULORUM
ABNATIO.
Christus infir-
mam solatur.

136 Iterum in magna quadam infirmitate jacenti mihi multum debili et afflictæ apparuit Deus homo Jesus, multum consolatorius, et videbatur mihi compati valde, et ait : Ego veni ad serviendum tibi : servitium autem, quod faciebat, erat, quod stabat ante lectum meum, et ostendebat se mihi tantum placebilem, quod omnino est ineffabile : et videbam eum oculis mentis longe clarius, quam aliquid videri possit, et erat mihi tanta iucunditas et delectatio, quod de hoc omnino nihil possum dicere, imo est totum ineffabile.

Quærit Chris-
tum in hospi-
tali.

137 Iterum in die Jovis sancta, dixi socia meæ, quod quæreremus Christum, et dixi : Eamus ad hospitale, et forsitan inveniemus Christum inter illos pauperes, pœnatos et afflictos. Tulinus autem omnes pannos capitum nostrorum, quos poteramus tollere, (aliud enim non habebamus aliquid) et diximus Giliolæ famulæ hospitalis, quod venderet eos, et emeret aliquid quod comederet pauperes de hospitali ; et illa, quamvis multum renueret facere, et diceret, quod vituperabamus nos, tamen propter magnam instantiam, vendidit illos parvulos panniculos, et emit inde pisces, et nos apportavimus panes, qui dati erant nobis amore Dei pro victu nostro. Postquam igitur obtulimus ista eis, lavimus pedes feminarum ibi existentium pauperum, et manus hominum, et maxime ejusdam leprosi, qui habebat manus valde fetidas et marcidias et præpeditas et corruptas, et hibimus de illa lotura. Tantam autem dulcedinem sensimus in illo potu, quod per totam viam venimus in magna suavitate, et videbatur mihi per omnia, quod ego gustassem mirabilem dulcedinem, quantum ad suavitatem quam ibi inveni. Et quia quædam scanula illarum plagiarum erat interposita in gutture meo, conata sum ad glutendum eam, sicut si communicassem, donec deglutivi eam. Unde tantam suavitatem inveni in hoc, quod eam non possum exprimere. Propter quod dico, quod in pœnitentia et in afflictione et tribulatione propter Deum accepta, quamvis in principio homo anxietur, postremo tamen maxima consolatio invenitur.

Lavat pedes
feminas, ma-
nus viris, et
leproso, et
aquam illam
bibit.

* vs. scarpula,
forte
squammula.
Magna consola-
tio in pœni-
tentia.

138 Quadam alia vice ego stabam tribulata spiritali tribulatione, et non videbatur mihi, quod aliquid sentirem de Deo per unum mensem, imo videbatur mihi, quod essem quasi derelicta a Deo : et non poteram confiteri peccata mea, et ex una parte videbatur mihi, quod hoc accidisset mihi propter meam superbiam, et ex alia parte videbam tantum profunde peccata mea multa, quod non videbatur mihi, quod cum debita contritione possem confiteri ea, nec dicere solum ore. Videbatur etiam mihi, quod non possem ea manifestare, et ideo non poteram laudare Deum, nec stare in oratione. Sed tantum videbatur mihi, quod remansisset de Deo, quod scilicet non tantum tribulabar, quantum debebam tribulari, propter hoc, quod noluissem a Deo peccando recedere, nec pro omnibus malis vel bonis de mundo Deum offendere, nec malo consentire proposuissem, et sic fui tribulata et afflictæ fortiter et horribiliter toto dicto tempore.

Vexatur scarpula et auribus
conscientia

Deus adest tri-
bulatorem
pœnitentem.

139 Et tandem miserante Deo, facta est mihi locutio talis : Filia mea amata a Deo omnipotenti, et ab omnibus Sanctis Paradisi, Deus amorem summi reposuit in te, et habet ad te amorem plus quam ad feminam vallis Spoletanæ. Et anima mea respondit clanans, quomodo possum hoc credere, cum sim plena tribulatione, et videatur mihi, quod sim quasi a Deo derelicta. Et respondit, quando videtur tibi, quod sis magis derelicta, es magis a me amata, et propinquior Deo, et tunc subjunxit : Pater qui habet filium multum carum, ministrat ei cibaria temperata, nec permittit ei bibere vinum purum, nec comedere nociva, ne ei noceant, sed temperat vinum cum aqua, ut ei proficiat. Sic facit Deus : consolationibus enim

miscet tentationes et tribulationes, et in tentationibus et tribulationibus tenet animam. Nisi enim eam teneret, impingeretur et deficeret : et quando videtur derelicta, tunc plus amatur. Tunc igitur tribulatio mea fuit aliquantulum temperata, non tamen totaliter ablata : adhuc enim non habueram voluntatem confitendi, sed cepit mihi venire voluntas confitendi et communicandi, et in brevi tempore ablata est totaliter tribulatio. Et tunc facta est mihi locutio dicens : Placet mihi quod tu communices, quia si tu me recipis, jam me recepisti : et etiam si non recipis me, tu jam me recepisti, et communica cum benedictione Patris et Filii et Spiritus sancti. Et facias ad reverentiam et honorem omnipotentis Dei, et Sanctæ Mariæ Virginis, et istius Sancti, scilicet sancti Antonii, cujus festum erat illa die : fiet enim tibi gratia nova, quam non habuisti adhuc. Fuit igitur mihi reddita gratia confitendi, et voluntas communicandi, et confessa sum. Dum autem dicebatur Missa, videbam me plenam totam peccatis et defectibus, quod non poteram loqui, et cogitabam quod communicatio, quam volebam facere, esset mihi ad iudicium.

Tribulationes
non subito, sed
paulatim eva-
nescent.

140 Post tamen ista facta est in me mirabilis dispositio, quæ me poteram totam mittere intus Jesum Christum : et tunc mittebam me intus eum cum tanta fiducia et securitate, quod tantam nunquam fueram experta : et mittebam me intus eum et merita ejus, sicut mortua cum mirabili certitudine, quod faceret me vivam. Igitur communiceavi in sua fiducia, et post communicationem habui mirabile sentinentium. Et dimisit in me unam pacem, quæ dabatur mihi intelligi, et etiam sentire, quod omnis tribulatio, quæ acciderat mihi, acciderat probono meo. Et hoc communicare, quod feci, fecit animam meam venire ad istud videre et desiderare, quod scilicet me totam darem Christo, eo quod viderem Christum totum se dedisse nobis, et modo noviter delector in desiderio martyrii, et ipsam desidero, et in pœnis, et in tribulationibus, quæ accidunt delector : et gaudeo plus quam consueveram. Propter quæ dico, quod Deus tandem consolatur omnem animam existentem in tribulatione.

In communio-
ne admittitur
in infinitum
amorem Chris-
ti.

Flagrat desi-
derio martyrii.

141 Nam et alia vice cum sic essem tribulata, quod quasi videretur mihi quod essem derelicta, facta est mihi talis locutio dicens : O amata, scias quod non es derelicta ; sed Deus omnipotens tibi est in tribulatione propinquior, et tu Deo. Anima autem clamavit : Si est ita quod Deo sim in tribulatione propinquior, placeat sibi, quod auferat a me omne peccatum, et det mihi absolutionem per merita Passionis suæ, et det mihi benedictionem, et socia meæ, et fratri scriptori horum dictorum. Et dictum est sic mihi : Peccata tua tibi sunt ablata, et benedictionem facio vobis cum illa carne illius manus, quæ fuit clavata in cruce. Et tunc vidi illam manum benedicientem super capita nostra, et delectabar in aspectu illius manus, quoniam veraciter delectabilissimum erat videre illam. Et ipse dicebat nobis tribus sic : Benedictionem Patris et Filii et Spiritus sancti habeatis æternaliter, et comprehendaris. Et dixit mihi : Dic illi Fratri tuo scriptori, quod studeat se facere parvum, multum enim est amatus a Deo omnipotente : et ideo studeat ipsum amare. Sic igitur multipliciter me consolari dignatus est, qui consolatur omnes tribulatos ; cui sit et est honor et gloria in sæcula sæculorum, Amen.

Christus pec-
cata ejus di-
mittit

Christus im-
pellitur bene-
dictionem et
socia, et scri-
ptori.

142 Quadam vice, dum orarem in cella mea, dicta sunt mihi ista verba : Omnes qui docentur a Deo, illuminantur, ut intelligant viam Dei ; et in isto lumine et documento, quod fit eis spiritualiter a Deo, claudunt aures, ne audiant, et oculos ne videant, nec volunt attendere, nec volunt audire illud, quod loquitur eis Christus in anima, sed omnino ingrossantur, et sequuntur doctrinam aliam a documento, quod intelligunt sibi factum a Deo ; et volunt tenere viam

c. 34.

Non esse re-
spiciendas illu-
minationes.

communem

communem contra conscientiam, illi habent maledictionem a Deo omnipotente. Multoties autem dictum est mihi istud verbum, quod prædictum est. Ego autem horrebam illud audire, cum videretur mihi valde grave, et timebam esse deceptionem, quod scilicet illis, quibus Deus dat lumen et gratiam, postea det maledictionem. Tunc ponatur mihi unum exemplum : et præceptum est mihi frequenter, quod facerem scribi. Exemplum autem est de scholare, qui ponitur a patre ad scholas, et pater facit ei expensas sumptuosas, et honorat eum vestimentis et libris, et cum informatus est sub inferiori magistro, procurat post ut transferatur ad altiorem magistrum. Si post hæc scholaris predictus negligenter agat, et non curet de scientia, quam didicit, sed redeat ad statum sæcularem, et ad vile officium, et ministerium magni laboriosi, et de eo quod sic diceretur, nihil ei remaneret; talis, inquam, pater super hujusmodi filio uagnam deberet habere irabationem et indignationem. Talis filius est ille, qui prius docetur per prædicationem, et per Scripturas, et postea spiritualiter illuminatur a Deo, et datur sibi intelligere spirituali lumine, et divina inspiratione, quomodo sequatur viam Christi, propter quam addiscendam prius facit eum doceri per alios, et postea docet eum Deus suo spirituali lumine et doctrina, quæ non potest doceri nisi a Deo : et hoc facit, ut ipse se dirigeret, et etiam aliis lumen esset. Si talis negligenter agat, et ingrossetur et incrassetur, et despiciat lumen suum, et Dei doctrinam, et divinam inspirationem, Deus auferit ei illud lumen et gratiam, et habet maledictionem. Et est mihi præceptum, ut hoc verbum scriberem, et mihi fratri cui confitebar, ipsum dicerem, quia eum tangebatur.

143 Iterum dictum est mihi in alia divina locutione : Est quadam generatio, quæ cognoscit Deum solum ex multa bonitate bonorum, quæ fecit eis : et isti parum cognoscunt : et est alia generatio hominum, qui, quamvis cognoscant Deum per prædicta bona ejus, tamen multo melius cognoscunt eum per bonitatem Dei, quam experiuntur in se. Iterum in alia locutione accepi cognitionem, et audivi vocem clamantem et dicentem : O quam magni sunt, o quam magni sunt, sed non magni lectores Scripturæ meæ, sed ejus adimpletores et factores. Iterum dicebat, quod tota Scripturæ divina adimpletur in exemplo vitæ Christi. Quadam vice dum orando dicerem Deo : Scio Domine, quia tu es pater meus, quia tu es Deus meus, doce ergo me, quid vis quod ego faciam; et instrue me in his quæ tibi placeant, quia sum parata obedire. Cum ergo in his verbis stetissem a mane usque ad tertiam, et vidi et audivi, sed quod vidi et intellexi, nullo modo possum, nec scirem dicere. Sed fuit una abyssus omnino ineffabilis, et ostendit mihi quid est ipse, et qui vivunt in ipso, et qui non; et dixit mihi : In veritate dico tibi, quod non est alia via recta, nisi illa, quæ sequitur mea vestigia, quia in via ista, quæ est mea, nulla est omnino deceptio. Verbum autem istud in veritate et in magna claritate sæpe et in multis locutionibus dictum est mihi.

Explicit multiplex ejus consolatio.
CAPUT XI.

Instrukciones B. Angèle, de præsentia Dei.

Sciendum est igitur quod venit Deus in animam quandoque non vocatus, nec deprecatus, seu rogatus ab ipsa, et ponit in anima unum ignem, unum amorem, unam suavitatem alias inconsuetam, in qua multum delectatur, et gaudet, et credit, quod hoc sit a Deo, ibi presentia operanti : tamen hoc non est certum. Item cognoscit anima Deum esse in ea, quia quamvis non videat ipsum esse in anima, videt tamen gratiam suam esse in anima, in qua multum delectatur : et tamen adhuc non est certum. Item

cognoscit, quod Deus venit ad eam, quia Deus loquitur ei verba dulcissima : in quibus verbis anima multum delectatur, et sentit eum sentimento valde delectabili : in quo sentimento anima valde delectatur. Sed adhuc remanet aliquod dubium, quamvis sit parvum; adhuc enim anima perfecte, nec ex toto est certa, si Deus est in anima, quia tales locutiones etiam cum sentimento possunt fieri ab alio spiritu. Remanet enim dubium sibi; et videtur mihi, quod hoc accidit, aut propter multam malitiam et defectum ejus, aut propter Dei voluntatem, quia Deus non vult eam facere magis certam nec securam.

145 Certificatur autem anima, quod Deus est intus in ea, quando sentit eum aliter quam consuevit, et sentit eum notabili et duplicato sentimento : et cum tanto amore et igne divino, quod auferitur ei omnis amor animæ et corporis, et loquitur, et cognoscit, et intelligit ea, quæ nunquam audivit ab aliquo mortali, et intelligit ea cum magno lumine, et est ei maxima poena tacere illa; et si tacet, tacet propter zelum, ne displiceat amori, et non scandalizet, et propter humilitatem, quia non vult dicere ita altissima ne notetur. Sicut et mihi accidit aliquando : propter enim ardens desiderium salutis proximi aliqua dixi, et fui reprehensa, et dictum est mihi isto modo : Soror, redi ad Scripturam divinam, et te non intelligimus. Item in isto sentimento, quo anima certificatur, quod Deus omnipotens est in ea, datur animæ ita perfecte velle, quod concordat in hoc tota anima veraciter, et in omnibus et omnimode, et concordat cum anima omnia membra corporis, et fiunt unum cum anima veraciter, nec repugnant voluntati ejus, et vult perfecte ea, quæ Dei sunt, quæ tamen ante veraciter non ex toto volebat. Et istud velle datur per gratiam, in quo cognoscit anima Deum omnipotentem esse in se, et dat ei securitatem : datur enim animæ velle Deum, et quæ Dei sunt veraciter ad similitudinem amoris veracis, sicut Deus dilexit nos; et sentit anima, quod Deus humensus est mixtus secum, et fecit societatem cum ea.

146 Item quando venit altissimus Deus ad animam rationalem, quandoque datur ei, ut eum videat, et videt sine forma corporali in se, et videt eum clarior quam possit homo mortalis videre alium hominem mortalem : oculi enim animæ vident eum plenitudinem spiritualem, non corporalem, de qua non possum aliquid loqui, quia deficiunt verba et imaginatio. In illo autem videri, delectatur anima delectatione ineffabili, et tunc anima ad nihil aliud respicit, nisi ad illud : est enim id, quod replet animam inestimabiliter. Et istud respicere et videre, quo sic videt Deum omnipotentem, nec aliud potest respicere, est ita profundum, quod doleo, quia nequeo aliquid manifestare; non enim est res tangibilis, nec imaginabilis, sed est inestimabilis.

147 Adhuc cognoscit anima quod Deus est in ea sine dubio multis modis, de quibus dicamus duos. Unus est una unctio, quæ ita subito renovat animam, et omnia corporis membra reddit mansueta, et concordantia cum anima, quod non potest tangi, vel lædi ab aliquo, quo turbari possit anima in modico; et sentit, et audit, quod loquitur ei Deus. Et in ista tanta et omnino ineffabili unctioe intelligit anima certissime, et sine dubio, quod Deus omnipotens est in ea. Illud enim non posset facere aliquis Sanctus de paradiso, nec aliquis Angelus de paradiso : sed est hoc tam ineffabile, quod multum doleo, quia non possum aliquid dicere in comparatione, et Deus mihi parcat, quia hoc non facio libenter, quia ex toto corde libenter manifestarem aliquid de bonitate ejus, si possem, et ei placeret. Alius modus, quo anima rationalis cognoscit Deum omnipotentem esse intus in se, est una amplexatio, quam facit Deus animæ rationali, quia nunquam pater, nec mater filium, nec

ACCORS
ARALDO.

Signa præsentia Dei, certa.

Tota mente et corpore abrupi in Deum.

Deum in se videt sine forma corporali.

Animum subicit Deo et sensus menti.

Admitti in amplexum Christi cum summa delectatione.

Delectares pristina pietatis Deo abominabiles.

Grati Deo factores legis non lectores.

Via recta ad salutem sequi Christum.

Signa præsentia Dei in anima, non prorsus certa.

i.

ii.

iii.

ACTORE.
ARSALDO.

aliqua persona alia cum tanto amore amplexari potest aliam personam, sicut Deus omnipotens amplexatur animam rationalem. Cum tanto enim amore Dominus noster Jesus Christus indicibiliter amplexatur, et stringit animam rationalem ad se, et cum tanta dulcedine, et suavitate, quod non credo, quod aliquis homo de mundo possit dicere, nec exprimere, nec credere expertus, et quamvis possit forsitan aliquis credere aliquid, non tamen illo modo. Apportat enim Jesus Christus in animam amorem suavissimum, quo tota ardet in Christo: et apportat secum unum lumen tam magnum, quo intelligit tantam plenitudinem bonitatis Dei omnipotentis, quam probat in se, quod multo plus intelligit, quam experiatur in se: et tunc assecratur et certificatur, quod Jesus Christus est in ea. Sed nihil dicimus de omnibus istis in comparatione ad ea, quae sunt. Tunc autem anima non habet lacrymas, nec laetitiae, nec doloris, nec alicujus alterius generis, nec alterius status: imo enim minor status est, quando anima habet lacrymas laetitiae. Item apportat Deus secum in anima tantam superplenitudinem laetitiae, quod anima nescit plus petere, imo si duraret, hic haberet unum paradysum. Et haec laetitia resultat, et redundat in omnibus membris corporis: et omnis injuria, quae infertur, vel dicitur, habetur pro nihilo, et efficitur dulcis: et propter talem alterationem factam in corpore, aliquando non potui latere sociam meam, neque alios, quia aliquando efficeor, ut dixit mihi socia mea, resplendens et tota rubicunda, et oculi mei lucentes ad modum candelae, aut pallida, quasi si fuisset mortua, secundum varietatem visionum et revelationum. Laetitia autem praedicta non finitur per multos dies, et aliquas laetitias habeo, quas nunquam credo perdere in aeternum, sed credo eas adimpleri et perfici, et modo non sum sine ipsis in vita mea. Unde et quando venit aliqua tristitia, statim recordans illarum laetitiarum, nullo modo conturbor. Tot autem alii modi sunt, quibus cognoscit anima quod Deus sit in ea, quod nullo modo possem omnes dicere et enarrare.

Facies B. An-
gelae visa re-
splendere.

c. 53.
Quando ani-
ma Deum ut
hospitem sus-
cipiat.

148 In omnibus praedictis modis cognoscit anima Deum in se venisse. Sed adhuc nihil divinus, quomodo hospitatur eum, et totum, quod diximus, est valde minus, quam sit illud, quando anima cognoscit, quod ipsa hospitata est peregrinum. Tunc enim, quando anima est hospitata peregrinum, venit in tantam cognitionem bonitatis Dei infinite, quod quandoque, quando fui reducta in me, cognovi certissime, quod illi, qui magis sentiunt de Deo, minus praesumunt loqui de Deo: quia eo ipso, quod sentiunt de ipso illo infinito et indicibili, loqui de Deo minus praesumunt, reputantes in comparatione, quidquid dicunt, nec dicere possunt, quasi nihil. Unde si aliquis praedicator divinarum intelligeret, sicut et ego quandoque intellexi, nihil sciret dicere, neque praesumeret loqui de Deo aliquid, imo obmutesceret et taceret. In tantum enim superat intellectum, et omnia, quae aliquo modo cogitari, vel dici, vel aestimari possunt, quod perfecte ejus bonitas explicari non potest. Hoc autem non accidit, quod anima perdidit aliquem sensum corporis, vel quod anima corpus dimiserit, sed percipit illa absque sensibus. Unde ita homo videns per intellectum, illa efficaciter in tanto stupore videt in comparatione ad id, quod dici potest verbo corporali, quod, si aliquis praedicator esset in isto statu, et vellet loqui de Deo, diceret populo: Ite, quia nihil vobis scio loqui de Deo, quantumcumque esset sufficiens. Et ideo intellego, et dico, quod omnia, quae dicta sunt per scripturam, vel per omnes homines a principio mundi, non videtur mihi, quod dixerint aliquid de medulla illius bonitatis divinae, nec unum medium granum mihi in comparatione totius mundi.

149 Quando autem anima assecratur a Deo, et reficitur per ejus praesentiam, similiter et corpus

recipit saturitatem, et nobilitatem, et reficitur cum anima, quamvis multum minus. Loquitur enim ratio, et anima corpori et sensualitati cum sic reficitur dicens: Vide modo qualia bona sunt ista, quae experiris a Deo per me, in infinitum autem sunt majora, quae promittuntur, et fideliter exsolventur, si mihi consentias: et nunc cognosce qualia bona, et quanta perdidimus tu et ego non consentiendo, sed contradicendo mihi: unde de cetero omnino oportet te, in illis, quae Dei sunt, omnino obedire. Et statim corpus subjicitur animae, et sensualitas rationi, sentiens participationem delectationis animae, et respondet animae dicens: Mea delectamenta quandoque erant corporalia et vilia, quia corpus sum, sed tu, quae eras tante nobilitatis et delectationis divinae capax, non debebas mihi consentire, nec facere me et tepere de tanta bona: et lamentatur corpus contra animam, et sensualitas contra rationem longa lamentatione, et dulcissima, sentiens dulcedinem, et delectationem animae majorem, quam potuerit suspicari: et fit sibi obediens.

Dulcis animae
ae corporis
conflictus su-
per dulcedi-
nem Dei.

CAPUT XII.

Causae et remedia illusionum.

Aliqui autem modi sunt, quibus potest esse deceptio in personis spiritualibus. Unus modus est et major, quando amor in anima non est purus, sed admisceatur, et est ibi de amore personali et proprio, id est de sua propria voluntate: habet enim ibi tunc aliquid de amore mundi, et mundus invitat et commendat ipsam, et tamen omnis commendatio mundi, et invitatio ad talem devotionem est falsa. Et talis persona in hoc, quod mundus videt eam et commendat eam, videtur fervere in devotione, et crescunt illae lacrymae, et illae dulcedines, et tremor et stridor, qui fiunt in illo amore spirituali non puro: et quamvis in illo modo spirituali non puro habeat lacrymas et dulcedines, tamen talia non fiunt intus in anima, sed extra in corpore, nec intrat ille amor intus in animam, et cito illa dulcedo deficit in persona, et cito obliviscitur, imo et quandoque adducit amaritudinem. Et haec omnia probavi in me, et ego nescirem ista praedicta bene discernere: nisi quod anima mea venit in certam veritatem, quia quando amor est purus, omnino se reputat post talia sentimenta mortuam, et videt se esse nihil, et reddit se mortuam Deo et putrilam, et inducit ad Dei reverentiam, humilitatem: et non recordatur omnino alicujus laudis, nec alicujus boni proprii, imo in tantum videt se esse deficientem, et plenam malis, quod quandoque non credit ab aliquo Sancto se posse plene liberari, nisi solum ab ipso Deo. Quamvis aliquando citius roget Sanctos, ut eam adjuvent apud Deum, eo quod propter indignitatem suam, non audeat Deum rogare: et ideo recurrit ad sanctam Virginem Mariam, ad alios Sanctos, ut adjuvent eam, et quando ab aliquo commendatur, omnino reputat illud truffam. Et iste amor rectus et purus a Deo, est intus in anima, et facit eam videre defectus suos et bonitatem Dei. Et lacrymae et dulcedines, quae tunc fiunt, et habentur, nunquam adducunt amaritudinem, sed certitudinem et dulcedinem: et talis amor praedictus adducit intus Christum in animam, et intelligit anima nullam deceptionem ibi posse esse vel fieri. a

c. 54
Hominum spiri-
tualium de-
ceptiones.
1 Ex amore
Dei non puro.

Amor purus
qualis.

Intellectus in-
dependentem a
sensibus fer-
tur in Deum.

Qui perfectus
Deum intelli-
git non movet
eo loqui pos-
sunt.

151 Alius modus est, in quo Deus permittit deceptionem fieri in personis spiritualibus, et est iste: quando persona spiritualis et devota sentit se multum amatam a Deo, et sentit in se bona spiritualia, et operatur bona spiritualia, et loquitur de eis: tamen quia se nimis assecratur et transit modum; ideo Deus permittit fieri in ea aliquam deceptionem, ut per haec ipsum Deum, et seipsam recognoscat. b Alius modus est, quando persona spiritualis multum sentit de Deo: et est in bono amore, puro, et optimo corde operatur bona

a
2. Deceptio ex
nimia securi-
tate in gratis
a Deo acceptis.

b

3. *Ex parva
cognitione sui
et Dei dantis
consolationes.*

bona opera, et deliberavit nullo modo plus placere sæculo, nec habere famam sanctitatis, et deliberavit tota placere Christo, et totam se ponit in Christo, et tunc est tota intus in Christo cum magna et inenarrabili lætitia, et sentit se totam amplecti a Christo. Tamen oportet, ut anima sciat servare id quod suum est, et reddere Deo id quod Dei; quod si non, tunc Deus permittit in eam aliquam deceptionem fieri, ut conservet eam; et quia Deus zelat eam, ne transgrediat: et adhuc non sufficit anime id quod predictum est, donec Deus ducat animam in plenam cognitionem sui ipsius, et in plenam cognitionem bonitatis Dei; et ibi tunc nulla potest fieri deceptio, imo ducitur anima in plenam cognitionem veritatis. Plena autem cognitio veritatis dicitur isto modo, quia videt animam, quod ita impletur, quod videtur animam, quod non plus possit impleri. Primo de cognitione sui ipsius, sic quod non possit videre aliquid aliud, nec recordari alienius alterius rei, et tunc subito venit in cognitionem bonitatis divinæ; et tunc videt utrumque simul, modo omnino inenarrabili, adhuc tamen non videtur predictum sufficere, sed zelat eam Deus permittendo ei tribulationes.

*Plena cogni-
tio veritatis
quæ*

c. 55.

152 Res autem quæ non permittit animam decipi in talibus sentimentis, est paupertas spiritus. In cognitione enim divinam mihi a Deo facta audivi commendari paupertatem pro tanto documento, et pro tanto bono, quod omnino excedit intellectum nostrum. Dixit enim mihi Deus: Ego, inquit Deus, si paupertas non esset tantum bonum, ego non dilexissem eam tantum; et si non esset ita nobilis, ego non assumpsissem eam. Superbia enim potest esse in illis solum, qui habent aliquid, vel credunt se aliquid habere. Primus enim homo qui cecidit et Angelus ideo superbie runt et ceciderunt, quia aestimaverunt et crederunt se aliquid habere. Nec Angelus autem nec homo habet aliquid ex se, nisi solum unus Deus. Humilitas vero est in illis solum, qui sunt ita pauperes, quod vident se nihil habere: maximum enim bonum est paupertas. Ipse enim Deus filium suum carissimum fecit esse magis pauperem, quam unquam fuerit nec futurus sit alius homo, ipse tamen est, qui habet esse, plus quam possumus dicere: et tamen fecit enim Deus ita pauperem, sicut si non haberet esse. Hoc autem visum est peccatoribus et mortalibus, qui privati erant vero lumine, quædam stultitia; sed non ita visum est, nec videtur sapientibus, nec vere intelligentibus. Ista prædicta veritas est ita profunda, et ista veritas istius virtutis, scilicet paupertatis, et quomodo paupertas est radix et mater humilitatis et omnis boni, est ita profunda quod non potest scribi. Qui enim habet paupertatem, nunquam potest rere, nec cadere per deceptionem. Et qui videret bonum paupertatis, esset Deo amabilis, et qui consideraret immensum valorem ejus, nunquam posset aliquid retinere sibi de temporalibus, et qui videret quantum Deus amavit paupertatem veram, nihil retineret. Hoc autem documentum, est documentum divinæ sapientiæ, quæ primo facit videre defectus et paupertatem suam, et pauperem omnium meritum et bonorum se credere et veraciter aestimare, et consequenter facit esse pauperem, et paupertatem amare; et sic illuminata quodam dono gratiæ, cum viderit et sicut viderit bonum paupertatis, paupertatem diligat. Et postmodum facit videre divinam bonitatem, et sic tota diligit Deum omnipotentem, cum nihil aestimet se habere, quod amet, et sicut diligit, operatur, et sic aufertur sibi omnis confidentia de se, et solum de altissimo Deo confidit; et consequenter cum in Deo totaliter confidat, aufertur sibi omne dubium de Deo, ipso illuminante. Qui enim haberet istam veritatem, omnia daemonia et omnia alia, quæ possunt dicere, non possent eam decipere, quia in hac spiritus paupertate anima recipit documentum clarissimum et luminosissimum totius vite hujus, ita quod num-

*Paupertas
vera in humi-
litate fundatur.*

*Exemplo Christi
illustratur.*

*Bonorum om-
nium fons et
scaturigo est.*

*Deo soli con-
fidendum docet.*

*Ab omni de-
ceptione spiri-
tuali liberat.*

quam dum istam veritatem haberet, decipi posset.

153 Et ideo intelligo quod paupertas est mater omnium virtutum, et est documentum divinæ sapientiæ. Sicut enim divina sapientia docuit per incarnationem nos mortales, ita et per spiritus paupertatem nos esse beatos: sicut Divina sapientia docuit incarnationem Christi Beatam Virginem, quæ primo fecit eam cognoscere seipsam: et postquam agnovit se fuit sibi ablatum omne dubium de Deo; et statim confidit de bonitate Dei; et cognoscens se, et de bonitate Dei, dixit: Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. Et similiter docet nos Divina sapientia in humanitate Dei. Qui quavis esset Deus, tamen illam humanitatem voluit esse ligatam ad obedientiam Patris in omni voluntate Patris. Et ideo omnis sapientia de mundo nisi in istam veritatem introducatur, nihil est et ad damnationem convertitur, et omnes sapientes de mundo, nisi in istam veritatem introducantur, nihil omnino sunt, et in damnationem vadunt: et quando istam veritatem anima intelligit, tunc operatur sine intentione alicujus vanæ gloriæ, et sine respectu alicujus meriti.

*ACTORNE
ARNALDO.
Paupertas ma-
ter virtutum.*

a. *Addit us.* Et in prædicto amore non potest aliquo modo se admiscere de amore mundi. Et dum ego scriptor dicerem ei istis verbis historiam de Moysæ, quando percussit petram; antequam ego complem dicere, et ipsa fidelis Christi dixit.

b. *Addit us.* Et dicitur, quod prædicto modo intelligebat factum cum Moysæ; quando scilicet compleri sibi dicitur historiam illam.

CAPUT XIII.

De extasi, et cognitione sui ac Dei.

Anima igitur nihil intelligit, nec apprehendit in comparatione ad raptum, quando non intelligit, nec apprehendit, nisi id ad quod intus potest attingere. Quando enim anima levatur supra se per Dei præsentiam illustrata, et ponitur in sinu Dei, et Deus in ea, tunc intelligit et delectatur, et quiescit in illis bonis divinis, quæ nullo modo potest referre. Sunt enim supra intellectum, et supra omnem modum loquendi, et super omnia verba. Sed natat ibi anima in gaudio et cognitione, et inde illustrata intelligit rationes verborum obscurorum et difficilium, quæ Christus dixit. Intelligit etiam similiter, quare et qualiter in anima Christi fuit dolor sine temperamento. Anima enim mea, sicut dictum est, illustrata, et in Christi passione transformata, nullum temperamentum invenit in ea: tanta fuit. Unde et anima mea dolorem animæ Christi recolendo, non potest tunc aliquam lætitiā invenire: quod non accidit, quando recolit passionem corporis, quia tunc post tristitiam, reinvenit lætitiā, et istas rationes intelligit ex prædicta elevatione. Intelligit etiam acutum dolorem fuisse in anima Christi, dum erat in utero matris, sicut postea habuit in cruce, præter illud, scilicet quod non habuit experientiam. Anima etiam inde intelligit judicia Dei, et alia ineffabilia ex præsentia Dei ipsam ad se elevantis. Et multoties facit Deus mirabilia in anima, quæ intelligo, quod nulla creatura posset facere illa, nisi ipse solus. Subito enim aliquando anima levatur in Deo in tanta lætitiā, quod si duraret, credo, quod corpus tolerare non posset, imo perderet omnes sensus suos et membra sua. Et facit Deus sæpe istum ludum in anima, et cum anima, et statim recedit, quando anima cupit eum tenere; remanet tamen in anima magna lætitiā et securitas, et remanet tanta lætitiā, quod nullo modo dubitat, quin Deus sit præsens, et de illo videre vel sentire nescio dare aliquam similitudinem, nec etiam nominare. Et hæc illustratio et elevatio et delectatio sive lætitiā aliter consuevit mihi accidere una vice, et altera alia, ita quod quasi semper novitas ibi contingit, et hoc totum est inenarrabile. Revelationes enim et visiones sunt alterius modi una vice, et alterius alia. Similiter delectatio, gaudium et lætitiā: nec aliquid aliud possum dicere, imo istud dicere, plus est mal-
ledicere,

c. 56.

*Extasis seu
raptus ineffabi-
lis.*

*In raptu in-
telligit sum-
mum Christi
dolorem.*

*Visiones et re-
velationes nun-
quam semper uno
modo fiunt.*

ACTORE
ARS ALDO.

c. 56.

ledicere, devastare et defectuose exprimere, et blasphemare, quam aliquid manifestare.

133 Ego sum excecata et obtenebrata, et sine veritate, ideo, filii mei, omnia verba, quæ habetis a me, habeatis suspecta tanquam a persona maligna: et omnia bene notetis, et nullis verbis meis credatis, nisi solis illis quæ assimilantur vestigiis Jesu Christi, et ad imitationem vitæ ejus provocat et inducunt. Nunc igitur, filii mei, non me delectat scribere, sed peccata mea et redemptionem eorum, quæ facta est per Christi immaculati passionem assidue deplorare. Sed propter litteras, quas mittitis, cogor vobis rescribere. Hoc autem vobis scribo quod noviter est impressum cordi meo. Scitote filii, quod nihil est vobis necesse, nisi Deus, Deum enim venire, et mentem vestram in ipso recolligere, hoc est vobis necesse. Ad hoc igitur ut melius mens vestra in Deo recolligatur, detrumenda est omnis superflua consuetudo, omnis superflua familiaritas hominum ac mulierum quarumcumque, omnis superflua scientia, et voluntas sciendi multa nova, et omnis superflua operatio et occupatio. Et breviter requiritur ad hoc, ut homo se dividat ab omnibus quibus mens spargitur. Consequenter autem conetur intrare hanc abyssum suarum miseriarum, et cogitare, quid operatus est in tempore præterito, et quid operatur in presenti; et quid faciet, et qualiter secundum merita sua erit sibi in tempore futuro post mortem, quod erit sine fine: et nulla dies transeat, quin cogitet ista, vel saltem non transeat nox. Et consequenter recogitet, et revolvat, et conetur ad cognoscendum misericordiam Dei, quomodo dispensavit secum misericorditer in omnibus miseris Christus Jesus: et caveat, quod hujus beneficii non obliviscatur. Cognoscere enim Deum, et se, est perfectio nostra, et in toto mundo nihil modo me delectat scribere, nec dicere, nisi solum hæc duo, cognoscere Deum et se, et hoc est hominem jacere continue in carcere suo, et nunquam de carcere suo exire, et si de carcere suo non habet bonum querat alienum, et non ponetur desuper se.

136 O filii mei carissimi, omnis visio, omnis revelatio, omnis contemplatio nihil facit, nisi homo habeat veram cognitionem Dei et sui. In veritate dico vobis, quod sine hoc illa non proficiunt. Et ideo miror, quomodo queritis a me litteras meas, quia ego non video, quod verba mea debeant, nec possint vos consolari, nisi de hac cognitione vobis scribam: et nihil me delectat dicere, nisi de hoc; et de omnibus impositum est mihi silentium, nisi de hoc. Rogo ergo, ut rogetis Deum, ut det istud lumen toti proli, et faciat vos in hoc remanere semper. Quod autem notitia Dei sit vobis necessaria, manifestum est; cum enim finis noster sit regnum cælorum, et obtinere illud non possumus, nec debemus, nisi secundum formam, qua Deus et homo obtinuit illud; necesse est nobis cognoscere hunc Deum hominem et vitam ejus, et opera ejus, et illa propter quæ gloriam obtinuit; ut per imitationem operum et transformationem in ipsum similiter, post eum meritis ejus et gratia ad regnum cum ipso possideamus.

137 Maxime autem est nobis necessarium scire et cognoscere Deum hominem, ut crucifixus pro nobis fuit, et passionatus, et in quantum nobis formam vendi dedit. Sic enim innotuit nobis sua infinita caritas et amor inestimabilis, plus quam in aliquo alio beneficio nobis a Deo collato. Propter quod nobis est necessaria, ne ingrati existamus, transformari in ejus amorem, ut videlicet ipsum diligamus, sicut ipse dilexit nos, et proximum similiter, et doleamus de ipso nostro amato, quia passionatus fuit, et quia pro nobis, et pro nostro amore purissimo crucifixus est. Cognoscendo etiam quanta Deus fecit pro nobis, potissime pro redemptione nostra, provocamur et inducimur et instruemur ad considerandum, ejus condi-

tionis nos simus, quia videlicet nobilissima conditionis, utpote quia sic dilecti a Deo summo, ut pro nobis se morti tradere vellet; nisi enim homo esset nobilissima creatura et magni pretii, hæc non fecisset. Provocamur etiam per hanc notitiam Dei hominis crucifixi ad procurandum nostram salutem: videndo enim, quod ipse Deus ita altus et a nobis remotus et alienus, sic diligens fuit ad redemptionem et salutem nostram procurandum, merito nos ipsi curam de nobis ipsis et de salute nostra gerere debemus, et ipsum Dominum Deum in sua voluntate coadjuvare, penitentiam agendo. Ex notitia igitur Dei hominis crucifixi infinitas alias consequimur utilitates, potissime eum per passionem ejus salvati sumus, ad summum amorem influamur.

138 Ad hoc autem est necessaria assidua consideratio et profunda cognitio Dei hominis crucifixi. Sicut enim videmus, ita amamus: ergo quanto plus videmus de illo Deo et homine crucifixo, tanto plus et perfectius et purius eum amamus, et per amorem in eum transformamur. Secundum autem amorem et transformationem in eum amorem similiter transformamur in dolorem, quem videt anima in isto Deo homine passionato. Et sicut quantum quis videt et cognoscit, tantum amat, ita quantum anima videt de dolore amati, tantum dolet, et tantum transformatur in dolorem amati. Et similiter quanto plus quis videt de isto Deo homine passionato, tanto plus amat et tanto magis de ejus dolore dolet, et in eum per dolorem transformatur. Sicut enim transformatur anima in istum dulcissimum Deum hominem per amorem, ita et transformatur per dolorem: hoc autem totum fit per visionem perfectam et cognitionem Dei et sui.

Postquam enim anima videt superinfinitam altitudinis divinæ, quam nominando magis mihi videtur blasphemare quam nominare, et videndo vililitatem et indignitatem peccatorum, cum quibus dignatus est amicitiam et consanguinitatem facere, et pro eismortem turpissimam subire, tunc anima quanto plus ista cognoscit et quanto plus ista profundius considerat et videt, tanto viscerosius transformatur in ipso amore istius Dei et hominis Jesu Christi. Cum etiam videt peccatores et ipsam creaturam ita tantis defectibus plenam, ut etiam in videndo creentur, quia tot habet anima defectus, quod in comparatione ad ipsos nihil valet comprehendere; cum etiam videt postea anima, ipsam divino lumine illustrante, quod ipsa sola fuit causa tam excessivi, et tam infiniti doloris, sicut pro ea toleravit Christus Jesus; et videndo superinfinitatem, et superbonitatem divinam, quod pro tam vilissima creatura se tantum inclinaret, ut homo mortalis fieret, et vellet tanto ineffabili cruciari dolore continue dum viveret, et qui creator erat cæli et terræ, moveretur ita viliter; cum bene anima hoc videt et cognoscit, tota transformatur in dolere, et quanto plus cognoscit profundius et considerat, magis afficitur dolore. Si enim nullo tempore mundi homo curat homini satisfacere, circa mortem est magis sollicitus. Sed Rex Regum quamvis tota vita sua crux indicibilis fuerit propter ineffabilem dolorem et continuum quem ipse portavit; in morte tamen pro camera deaurata cum lectis purpureis, iste habuit abominabilem crucem, et ita vilissimam, ut in ea sustentari non posset, nisi per clavaturam clavorum sustentantium ipsum in cruce. Ipsi enim clavi per manus et pedes tenuerunt eum in cruce illa, aliter sustentari in illa non potuisset. Pro servitoribus sollicitissimis ad satisfaciendum paratis, habuit satellites diaboli sollicitissime continue paratos ad crudelibus affligendum, et viscerosius lacerandum; ita ut etiam in morte medicum de aqua sibi non darent, cum peteret eam, et etiam se siffire clamaret.

139 Et amplius eum anima videt, quod miserabilis homo propter peccata paupertatem incurrerat omnium honorum, et dolores moreretur sempiternos, et in despectum et derisum venerat illius indicibilis deitatis

Vilanda homini spirituum.

Consideranda animo, ac reputanda.

Sine cognitione Dei et sui omnis revelatio nihil est.

Notitia Dei necessaria ad finem nostram consequendum.

Cognitio Dei crucifixi necessaria:

Et transformatio in Deum.

Ac memoria beneficii redemptionis.

Et perfectiori cognitione amoris et cruciatuum Christi major amor et dolor oritur.

Christus peccata nostra pertulit contrarius paucis perferendis.

deitatis et Angelorum et daemonum et omnium creaturarum; et videt quod altissimus Deus et homo Christus Jesus ditissimus factus est pauperrimus, ut hominem a paupertate contraria relevaret; et ipse felicissimus et deliciosissimus factus est dolorosissimus, ut dolore suo quasi infinito hominem a doloribus sempiternis et infinitis redimeret, et pro eo satisfaceret, et pro eo toleraret; item ipse Deus gloriosissimus et superlaudabilis factus est obediens, et humilis, et despicere et vilificari et vituperari voluit, et despectissimus deputari et apparere, ut hominem despectum honorabilem et gloriosum faceret; cum hæc anima bene considerat et videt; amplius afficitur et transformatur in dolore, et quanto plus videt et considerat, tanto majori transformatur dolore.

160 Igitur quanto plus anima cognoscit Dei altitudinem et dignitatem, et misericordiam, et infinitam bonitatem, quam homini notam fecit, et per effectum ostendit, et quanto plus videt hominis miseriam et defectum et indignitatem et ingratitude, infidelitatem et vilitatem, tanto magis afficitur in amore Dei hominis, et in dolore passionis, et transformatur in similitudinem ejus, quod est tota perfectio hominis. Sic igitur cognoscere Deum et se, est nobis summe necessarium et utile super omnia; et circa cognitionem hujusmodi est continue diebus ac noctibus immorandum; et hæc quanto profundius homo potest contempletur, tunc enim perfectus in Christi similitudinem transformatur, et in amore et in dolore sicuti dictum est. Igitur fili mi, cum tota mente suppliciter te rogo, quod tu non leves oculos animæ tuæ de isto Deo homine passionato, quia habet hæc visio et consideratio animam illustrare et igne in amore et devotionis fervore, si eos tibi teneas. Quod si dispergantur, coneris eos tenere et figere eos tibi. Adhuc exhortor et rogo tota mente, quod si mens tua non est elevata ad videndum istum Deum hominem passionatum, quod reincipias, et rumina omnes vias passionis et crucis istius benedicti Dei hominis passionati. Quod si hoc non potes facere corde, saltem dicas ore ea, quæ pertinent ad passionem, sollicite et frequenter: quia illud, quod cum ore frequenter dicitur, dat finaliter cordi calorem et fervorem. Quicumque enim perfecte viderit istum Deum hominem passionatum, sicut fuit, et ipsam pauperrimam et despectum plenissimum ineffabili et continuo dolore, et omnino exinanitum et annihilatum propter nos, sic sicut fuit, (quod videre est per gratiam) sum certa, quod sequeretur Christum per paupertatem, et continuum dolorem, et per despectum et per vilitatem. De gratia autem divina nullus potest se excusare, quin possit habere et invenire eam, Deus enim cum sit liberalissimus, liberalissime eam omnibus largitur, hoc est querentibus et volentibus eam.

161 Desidero igitur fili mi, quod non impleas eorum nisi isto Deo inereato, et cognitione et amore ejus, et quod in mente tua non sit alia inpletura, nisi ista, scilicet increati Dei. Si autem istam habere non potes, teneas et habeas illam quam supra dixi, scilicet Dei hominis passionati crucifixi: quod si utraque tibi subtraheretur, non quiescas fili mi, donec relabeas, et invenias unam istarum impleturarum, quæ vere replent et satiant cor et mentem omni bono. Igitur, fili mi, firmissime tene, et mihi crede, quod, qui desiderat tenere viam Dei, et desiderat accedere ad Deum, et frui ipso in ista vita et alia, primo oportet, quod cognoscat Deum in veritate, et non solum externis superficialiter, et quasi per colorem scripturæ vel verborum aut similitudinis alicujus creaturæ, qui modus cognoscendi secundum modum loquendi est quedam simplex cognitio de Deo; sed oportet eum cognoscere in veritate, intelligendo summi summum valorem, suam summam pulchritudinem, dulcedinem, altitudinem, virtutem, bonitatem, liberalita-

tem, misericordiam et pietatem, et ipsum esse summum bonum, et in summo. Aliter enim persona sapiens cognoscit aliquam rem et aliter persona simplex: persona enim sapiens cognoscit rem in veritate, sed persona simplex cognoscit rem, ut apparet, in apparentia. Sicut gemmam inventam, persona simplex appetit et querit propter fulgorem et pulchritudinem, et non propter aliud, ignorat enim veritatem ejus; sed persona sapiens ipsam inventam appetit, et desiderat summo fervore, quia ultra fulgorem et pulchritudinem, cognoscit valorem et virtutem ejus in veritate: ita anima sapiens non solum curat cognoscere Deum, quasi in apparentia superficiali quadam consideratione, sed conatur enim in veritate cognoscere et sapere summam bonitatem, et valorem ejus: et ipsum est non solum bonum, sed summum bonum, et sic cognoscendo eum, omnino diligit eum propter suam bonitatem, et diligendo eum, desiderat eum habere, et tunc ipse summe bonus dat se sibi, et anima sentit eum, et gustat suam dulcedinem, et fruitur eo summo delectamento. Et tunc anima participans summum, cum ipse sit summus amor, anima ipso afficitur summo amore, inamorata illius dilectissimi amore, et desiderat eum tenere, et amplectitur eum, et stringit eum ad se, et conjungit se cum Deo et Deus trahit eam ad se cum summa dulcedine amoris, et tunc virtus amoris transformatur amantem in amatum et amatum in amantem: id est anima inflammata in amore divino, transformatur se per virtutem amoris in Deum dilectum suum, qui diligitur ab ipsa anima cum tanta dulcedine. Sicut ferrum inflammationem accipit in se calorem, colorem, et virtutem et valorem et formam ignis, et quasi fit ignis, et dat se totum et non partem, et eripit se sibi, remanendo in se substantialiter inflammationem: sic anima unita cum Deo per gratiam perfectam amoris divini, quasi tota divina efficitur, et in Deum transformatur, non mutata propria substantia, sed transformatur se totam in sua vita in Dei amore, et quasi tota fit divina. Ecce quanta bona offert nobis cognitio Dei. Oportet enim (sicut predictum est) quod in via Dei, et in eo, qui Deum vult habere, ejus cognitio præcedat, et postea sequatur amor, qui transformat amantem in amatam: hæc est anima, que cognoscit Deum in veritate et amat bonum cognitionem cum fervore.

162 Istam autem cognitionem non potest habere anima per se, nec per scripturam, nec per scientiam, nec per aliquam rem creatam, quamvis hæc juvare, et disponere possint; sed solum per lumen divinum, et per gratiam Dei. Credo autem quod anima non potest invenire citius vel facilius, nec impetrare et habere ab ipso summo Deo summe bono et summo lumine, et summo amore hanc cognitionem, quam per devotam, puram, et continuam, et humilem, et violentam orationem, non solum oris, sed mentis et cordis et omnium potentiarum animæ et sensuum corporis, postulando et appetendo eum summo desiderio. Consequenter anima quæ vult invenire hunc lapidem, et veram Dei cognitionem, et predictum lumen invenire, orationem suam faciat studendo, cogitando, et legendo continue in libro, et super librum vitæ, qui liber vitæ est tota vita Christi, quamdiu vixit in ista vita mortali, Deus enim Pater altissimus ostendit, et docet animæ formam et modum, et viam, qualiter possit habere cognitionem ipsius Dei, et qualiter possit venire ad Deum per amorem, et istud exemplum et magisterium ipse Deus Pater altissimus ostendit, et docet in amantissimo filio suo.

163 Igitur, filii amantissimi, si lumen divine gratiæ concupiscitis, si cor a sollicitudinibus vultis elongare, si tentationes noxias vultis frenare, si in via Dei vultis perfecti fieri et esse, ad crucem Jesu Christi fugere non pigritemini. Vere non est alia via Dei filiis reservata, que Deum invenire valeat, ad inven-

ACTIORE
ANALDO.

Vera Dei cognitio parit perfectionem ejus amorem et conjunctionem.

Sicut ignitum ferrum sic anima unita Deo.

Cognitio Dei gratis a Deo datur.

Impetratur oratione et meditatione viæ Christi

Via crucis Christi est vera via ad Deum.

Mens in Christi crucifixum semper dirigenda.

Dei cognitio duplex.

tum

ACTORE
ARSALDO.
Et Liber vitæ.

tum retinere nisi via et vita et mors istius Dei hominis passionati, quam consuevi dicere et asserere Librum vitæ esse, cuius lectionem nisi per orationem continuam accedere nullus potest : nam oratio continuata animam illuminat, elevat, et transformat. Anima enim illuminata lumine in oratione percepto, clare videt viam Christi preparatam et caleatam pedibus crucifixi, per quam dilatato corde currendo, non solum elongatur a mundi sollicitudine ponderosa, verum etiam supra semetipsam ad divinam degustandam dulcedinem elevatur : elevata igitur divino incendio, et ignita in amore, in ipsum Deum transformatur, et hoc totum in crucis aspectu per continuam orationem invenitur.

164 Unde (fili charissime) ad istam crucem fugiens, ab eo, qui in ea pro te moritur, petas illuminari : ad ipsum vade, ad te plenarie cognoscendum, ut in cognitione tui proprii defectus profundatus, assurgere valeas ad divinam dulcedinem degustandam, et in hoc tibi incomprehensibilis apparebis, cum fiet defectuosum redemerit, et ad suam filiationem te assumpserit, et se tibi promiserit esse patrem : non sis ergo ei ingratus, sed tanti et tam honorabilis et amabilis patris studeas voluntatem in omnibus adimplere. Nam si in legitimis filiis Dei patris beneplacitum non impletur, quomodo adimpletur in adulterinis? Adulterini filii appellatur, qui extra disciplinam patris per carnis concupiscentiam evagantur. Sed filii legitimi sunt illi, qui suo magistro et patri pro se passionato student in omnibus conformari, scilicet in paupertate, dolore, et despectu. Quæ tria, fili clarissime, scias, et habeas fundamentum et complementum omnis perfectionis. Nam istis tribus anima illuminatur, perficitur, et ad divinam transformationem apertissime preparatur. Dilectissime fili scias, quod omnis perfectio hominis est in notitia Dei et sui : videre scilicet Dei immensitatem in omni perfectione et bono, et se nihil. Talis autem manifestatio, et cognitio scilicet Dei et sui, non est, nisi legitimorum filiorum Dei, habentium veram orationem et lectionem, et meditationem ferventem in libro vitæ. Ante enim istos veros filios Deus pater expandit et posuit librum vitæ, scilicet vitam Dei et hominis Jesu Christi. In quo nihil volent scire, bene considerent, quin ibi inveniant : ibi implebuntur scientia illa benedicta quæ non inflat, et omnem doctrinam pro seipsis et pro aliis necessariam invenient. Unde si vis superilluminari et doceri, legas in isto libro vitæ : et si non carras, nec leviter transeas in legendo, illuminaberis, et doceberis in omnibus necessariis pro teipso, et per te alii cuiuscumque sint status : et si bene legas ibi et mediteris, non percurrendo * informaberis et ignieris igne divino, in tantum quod omnem tribulationem pro maxima recipies consolatione, et facies te videre indignissimum tribulatione. Et etiam (quod plus est) si aliqua laus humana, aut prosperitas supervenerit tibi propter aliquam sufficientiam, quam Deus dedit tibi, non inflaberis, nec extolleris in altum : quia legendo in libro vitæ videbis in veritate et cognosces, quod non est laus tua. Et hoc est unum signorum, per quod homo potest cognoscere, quod homo est in gratia Dei, quando de nullo inflatur, nec extollitur, sed superhumiliatur. Ante omnia igitur, fili, conandum est ad veraciter Deum et se cognoscendum, quod non fit nec obtinetur, nisi per orationem assiduam et ferventem, et lectionem, quæ assidue exercetur in libro vitæ.

CAPUT XIV.

Christus liber vitæ. Ejus paupertas.

Seias igitur, quod hic liber vitæ non est aliquid aliud, quam Christus Dei filius, qui est verbum et sapientia Patris, qui in hoc apparuit, ut per vitam suam et

mortem et doctrinam nos instrueret. Videndum est, qualis fuerit sua vita et conversatio, quam egit et indesinenter tenuit in corpore mortali. Sua enim vita est exemplum et forma cui libet volenti salvari. Vita autem sua non fuit nisi amarissima penitentia, cum qua fuit associatus continue in vita præsentis : ita quod ab hora, in qua anima Christi fuit creata et infusa in suo sanctissimo corpore in utero Virginis purissimæ, usque ad illam horam ultimam, in qua illa sanctissima anima recessit ab illo sanctissimo corpore per acerbissimam crucis mortem, nunquam stetit sine illa societate : quod non fecerunt Apostoli, nec beata Virgo, nec alii Sancti.

166 Societas autem quam Deus Pater altissimus secundum suam sapientissimam dispensationem voluit, ut filius suus dilectissimus haberet in isto mundo, hæc est : Primo, perfectissima, continua et summa paupertas. Secundo, perfectissimus, summus et continuus despectus. Tertio, perfectissimus, continuus et summus dolor. Ista fuit societas a qua Christus fuit associatus in tota sua vita, ut exemplum nobis tribueret hæc super omnia eligendi et diligendi et tolerandi usque ad mortem : per hæc enim viam ipse secundum quod homo ascendit ad cælum, et per ipsam potest et debet ire anima ad Deum, nec est alia via recta : oportet enim et decet, quod viam quam caput tenuit, teneant corporis membra : et quod ab illa societate, a qua fuit associatum caput, sint etiam associata membra.

167 Societas igitur prima Jesu Christi libri vitæ et salutis nostræ fuit continua et summa et perfectissima paupertas; et ista fuit tribus modis, una grandis, alia major conjuncta cum prima, sed tertia conjuncta cum prima et secunda fuit perfectissima. Primus igitur gradus perfectissimæ paupertatis Christi, qui est liber et via et magister animæ, fuit, quia voluit esse pauper omnium rerum temporalium istius mundi, ita quod non habuit nec terram, nec vineam, nec hortum, nec aliquam possessionem, nec aurum, nec argentum, nec pecuniam, nec ullam rem propriam, nec recepit, nec recipere voluit de rebus mundi hujus, nisi ad sublevandum extremam indigentiam vitæ suæ corporalis, cum fame et siti et penuria, frigore et calore, cum multo labore et austeritate et duritia, nec de rebus delicatis et exquisitis necessitates corporis recipere voluit, sed de rebus grossis et communibus, quæ secundum loca et tempus inveniebantur in illa provincia, in qua Christus sine domo et habitaculo mendicans stabat et vivebat. Secunda paupertas Christi fuit major quam prima, quia voluit vivere et esse pauper amicorum et consanguineorum, et omnis familiaritatis magnorum et potentum, et omnis amicitie temporalis; ita quod nec aliquem amicum habuit, nec habere voluit, nec ex parte matris, nec ex parte Joseph patris putativi, nec ex parte discipulorum, nec quorumcumque amicorum, propter quem fuerit sibi dimissa una alapa, nec unum ictus martelli, nec flagelli, nec unum verbum injuriosum : et nasci voluit de matre pauperrima et humillima, et educari sub patre putativo carpentario paupere, et se expoliavit amore et familiaritate regum, potentum, et Pontificum, et scribarum, et amore amicorum et consanguineorum, ita quod nec pro matre, nec consanguineo, nec pro quocumque dimittere voluit aliquid, quod placeret vel placere posset voluntati Patris sui altissimi. Tertia paupertas et summa fuit, quod expoliavit semetipsum seipso, cum Christus pauperem se ostendit in potentia. Et primo quod fecit se pauperem et inopem suæ potentie propriæ : eum enim ipse esset omnipotentissimus, cui nihil erat impossibile, voluit apparere et vivere in isto mundo, sicut impotens, sicut infirmus et debilis homo. Ipse enim præter miseras humanas, puerilem infantiam, et alias infinitas debilitates, quas propter nos assumpsit,

Continua
Christi penitentiæ amarissima.

Triplex societas Christi in hoc mundo.

c. 59.
Tres gradus paupertatis Christi.

i.
Penuria rerum temporalium.

ii.
Reputatio benevolentiam magnam et amicorum quorumcumque

iii.
Assumptio miserie nostræ et cohibito splendoris divinitatis.

Qui filii sunt Dei legitimi, et qui adulterarii.

Summa perfectio est in cognitione Dei et sui.

* Ms. inflam-maberis.

Signum gratiæ Dei, in nullo dono vane extollit.

c. 58.
Christus est liber vitæ

psit, præter culpam et peccatum, debilis apparuit et vixit. Fuit enim fatigatus ex itineribus, et prædicationibus, et curationibus, ex visitationibus, ex opprobriis.

Etiam irrationalibus in se potestatem dedit Christus.

168 Et quod plus est, non solum homines peccatores in eum potestatem acceperunt, in omnia elementa et corpora insensibilia sibi passionem et afflictionem inferendi ab eo, qui ipsa creaverat, potestatem acceperunt, et ipse tanquam impotens non resistebat, sed omnia, ut homo impotens resistere, propter nos tolerabat. Dedit enim potestatem illis spinis intrandi et perforandi crudelissime illud tremebundum et divinissimum caput ejus. Dedit potestatem illis vinculis et ligaturis stringendi et tenendi eum cum columna, et unam manum eum alia, qui terram in sua morte conensit. Lætificate me, o filii Dei, ut isti fidelissimo vobis Deo sitis fideles, et super hanc pro vobis humilitatam, fidelitatem et fidelissimam humilitatem, deviscerate vos ipsos totos. Ecce quia solum propter te ipse auctor omnis vite tantum seipsum deiecit, ut te exaltaret, quod ipsa insensibilia, ipsum auctorem per omnia percuterent et laniarent, et qui est omnino incircumscripsum loco fixus teneretur. Dedit velo, ut velaret eum, qui est vera lux et verum lumen illuminans omnia. Dedit flagellis, ut durissime verberent eum. Dedit clavem potestatem perforandi et intrandi in suis manibus et pedibus, quibus cæcos illuminaverat et surdis auditum reddiderat. Dedit cruci, ut eum crucentatum, verberatum, et perforatum suspendendo sustentaret, et eum mundum omnibus exponeret, et tandem mortem crudelissimam bibidem toleraret. Dedit aceto et felli, ut os ejus amaricaret. Dedit lanceæ, ut intraret et aperiret et perforaret (quod stupendum est audire) illud divinissimum latus et cor et viscera ejus, ut sanguinem et aquam de visceribus ejus et cordis penetralibus effunderet super terram. Debeant enim ipsæ creature, et poterant, suo Domino, suo factori propriissimo obedire, et non creature ipsis aburenti. Sed profundissima et fidelissima et inusitata humilitas istius altissime majestatis deprimat, et confundat superbiam nostre nihilitalis. Voluit enim esse subjectus, et annihilatus ipse auctor omnis vite, qui solus habet esse omnibus creaturis, ipsis etiam insensibilibus, ut tu, qui eras mortuus, et divinum insensibilis factus, per hanc ejus humillimam dejectionem vitam haberes. Et tu homo qui nihil noras, tam fidelissime et purissime te dilexit iste, qui solus, solum ob tui amorem exinaniri voluit; ut tibi daret perfectissimum esse. Debebat enim ipsa lancea et poterat se plicare, et non obedire creature ipsa aburenti, et non percutere, non perforare illud divinissimum latus sui propriissimi Domini et factoris. Sic et alia insensibilia poterant, et debebant non obedire, contra suum Dominum et factorem, nisi quia potestatem acceperant super ipsum.

169 Dedit crucifixoribus militibus, Judæis, Pilato et aliis æquissimis potestatem, ut ipsum judicarent, accusarent, blasphemarent, sibi insultarent, verberarent, deriderent, et eum interficerent, qui solo verbo omnia impedire poterat, aut solo nutu omnia subvertere et annihilare, aut uni Angelo minimo suo de infinitis millibus potestatum et virtutum suarum imperare, ut hæc omnia uno impetu projiceret in profundum maris. Nisi enim ipse potestatem dedisset, et se passibilem et infirmum exhibuisset, procul dubio nulla creatura potuisset, imo horruisset molestiam suo creatori irrogare. Quid plura? elementis, frigori, calori, fami, siti se subiecit et aliis creaturis insensibilibus, et potentiam suam occultavit, et se in apparentia hominum spoliavit, ut nos miseros, mortales et passibiles de patientia sub tribulationibus habenda informaret; ut hominem qui potestate se privaverat, redimeret, et per gloriam resurrectionis impassibilem efficeret et victurum.

Christus in-juriam tulit ut invitaret nos ad patientiam.

170 Et quod amplius est, dedit potestatem diabolo super se, ut eum tentaret, et circumduceret, et cum membris suis pessimis hominibus ipsum usque mortem persequeretur, ut hominem de ejus potestate liberaret. Passibilem igitur se exhibuit invictus Dominus et omnium primum agens, et impotentem creator omnium, et debilem Rex fortissimus se fecit: nec repulit, sed subiecit se diabolo, creaturis insensibilibus, et omnibus tribulationibus, et injuriis, orationibus panis, omni dolori et afflictioni: in hoc confundens nos miserandos, qui sic delicati esse volumus, ut non solum tribulationes, neque poenitentiam spontaneæ non assumamus, verum etiam afflictiones et tribulationes ex ordinatione Dei nobis contingentes, quantum possumus repellimus, et contra Deum omnipotentem nequissime murmuramus.

171 Secundo modo se expoliavit seipso, et pauperem fecit sua propria sapientia: voluit enim Dominus noster Jesus Christus apparere, ut simplex homo, et ignorans, et insipiens, et fatuus inter omnes homines mundi, et non voluit etiam apparere, ut philosophus, vel doctor verborum, aut disputator ampullosus, vel scriba, vel famosus in scientia, vel sapientia gloriosus, sed in veritate humili conversando, et simplicitate et summa mansuetudine inter homines conversabatur, in virtute vite virtutum et miraculorum viam veritatis ostendendo. Cum enim ipse sit sapientia Dei Patris, et scientiarum Dominus, et prophetarum factor et inspirator, potuit scientiarum et rationum subtilitatem et ingenio uti, et se ostendere, et gloriosum facere, si voluisset, sed sic simplicitate veritatem protulit, ut quasi ab omnibus non solum simplex et idiota, sed insipiens et fatuus et blasphemus reputaretur. Viam veritatis nobis ostendens, quod non de scientia seu sapientia gloriari debemus, neque ipsa inflati velimus coram hominibus nomen magisterii acquirere, seu vanam gloriam manducare.

Spoliavit se quodammodo sua sapientia.

172 Tertio se expoliavit seipso, et pauperem fecit sua fama sanctitatis et bonitatis et innocentie, quod mirabilissimum est. Voluit enim sic tenere viam justicie, ut quasi ab omnibus non solum non haberetur ut sanctus, sed ut peccator, et peccatorum amicus, et sicut proditor et seductor, et patrie conspirator, et blasphemus reputari, et inter latrones et iniquos condemnari et numerari voluit, dum tamen salutem nostram operari posset in medio terre. Potuit enim sibi acquirere famam sanctitatis, ut ab omnibus universaliter ipse sanctus sanctorum tanquam sanctus haberetur, utpote qui nunquam peccatum fecit, sed peccata omnia tulit, et quod Joanni Baptistæ, quantum ad famam sanctitatis suo servo dederat, ipse Sanctorum summus et rex virtutum sibi inter omnes homines retineret. Sed hoc fecit et fama sanctitatis (salva veritate doctrine, vite et justicie) se expoliare, et pauperem facere voluit, ut nostram hypocrisisim refutaret, qui etiam de his bonis, que nec habemus nec facimus, gloriam coram hominibus querimus, et famam sanctitatis et innocentie, nos de malis false exensando, et bona opera mendaciter arrogando per fas et nefas, quantum possumus nitimur vendicare.

Christi exemplo de sapientia non gloriandum.

Spoliavit se quasi fama propria.

Exemplum Christi contra hypocritas.

173 Quarto expoliavit semetipsum seipso, suo videlicet imperio et principatu omnium rerum et dominationum, quas habebat. Cum enim esset Rex regum et Dominus dominantium, et Rex ejus regni non est finis, ipse inter omnes homines vivere et esse voluit, sicut servus dejectus et venditus et emptitius: Nec cum eum vellent facere Regem, Rex esse voluit, sed Regibus impiissimis semper usque ad mortem subjectus et obediens in his, que petebant, vectigalia scilicet solvendo, esse voluit: curis et judiciis, et gravaminibus eorum parendo, et se subjiciendo. Et non solum regibus, imo etiam vilissimis servis, et clientibus et ministris coram semper obediens fuit usque ad verbera

Spoliavit se suo imperio.

ACCURAT.
ARNOLO.

verbera et mortem crucis. Et ipse Rex regum, regnum suum de hoc mundo non esse, coram Pilato asseruit, quia de regno et dominatione hujus mundi temporali inter homines non curabat, sed semper subjectus esse volebat, et non dominus, neque Rex, princeps, sed servus humillimus semetipsum totaliter examinavit. Subjectus etiam fuit suae humillimae et pauperrimae Matri et patri putativo, eis usque ad tricesimum annum humiliter obsequendo et serviendo. Nec inter discipulos, quos paucos, et ignobiles, et pauperrimos elegit, nec ut Rex nec ut Dominus esse voluit, sed asseruit quod venerat ministrare, non ministrari, donec daret animam suam pro ipsis et ceteris peccatoribus redimendis. Quinimo eis discipulis pauperrimis in miseris caput et magister existens, prius esuriebat et sitiabat, et tribulabatur; non enim fuit magister eorum, quatenus primatum inter eos quereret, sed ut prius inter eos afflictionem et dejectionem sustineret, et tantum inter eos humiliter fuit conversatus, quod eis in mensa ministravit, et pedes eorum et manus lavit. O immensa nostra dementia, qui post talem ac tantum Dominum et Regem regum, et ignominiosum inter homines, et contemptum, nos ad dignitates et praelationes continue aspiramus, libertatem volentes, et sine jugo viventis, nulli amore ejus subjecti, nec obediētes esse volumus, sed supra alios, quantum possumus, volumus praesidere. Non sic, non sic tu Christe facere voluisti, sciens quod durissimum iudicium fiet his qui praesunt, et potentes potenter tormenta patientur, et de vita et regimine, et de peccatis eorum subditorum strictissima ratio exigitur. Confundat igitur hic liber vivus, in se nobis exemplum praefrens, superbiam nostram, et semper (sicut ipse) subjecti praesidentibus esse velimus, nostram voluntatem nullatenus retinentes, sed amore ejus, qui omnibus propter nos subjectus fuit, et esse voluit, et propter nostram securitatem statum subjectionis non solum toleremus, sed praelationes fugientes, subjectionem et statum humilem ex corde cum magno desiderio requiramus.

Exemplo
Christi studendum omnibus subesse, nulli processu.

Perfectissima
Christi paupertas ad imitandum proposita.

Pauci amatores verae paupertatis.

174 Haec est igitur summa et continua et perfectissima paupertas Dei hominis Jesu Christi omnium Salvatoris, qui quavis divitiarum Dominus existeret, pauperrimus inter nos esse voluit, ut nos ad amorem paupertatis provocaret. Pauper enim fuit re, voluntate, et spiritu super omnem creaturam aestimationem, propter infinitissimum et dulcissimum amorem, quo nos dilexit pauper, inquam, et inops mendicus. In rebus temporalibus pauper et in amicis, pauper in potentia, pauper in sapientia mundana, pauper in fama sanctitatis, pauper in statu dignitatis, pauper in omnibus existens, paupertatem praedicavit, et pauperes beatos esse asseruit, et mundi iudices affuturos: divites condemnavit, et divitias, et abundantias praedictas esse contemnendas re, verbo, conversatione, et exemplo totis viribus praedicavit. Sed heu, prohdolor! sed heu, prolpudor! haec paupertas spiritus hodie est expulsa, et quasi ab omnibus est fugata, et (quod est detestabilius) ab illis qui in hoc libro vitae legunt et intelligunt, et hanc paupertatem praedicant et glorificant, haec paupertas re, voluntate, studio, et facto totaliter expugnatur. Haec enim paupertatem mundus odit, Christus autem diligit, et elegit pro se et pro suis, ipsamque beatissimam statuendo. Sed quis homo, quae mulier, quae creatura hodie dicere posset, quod sit sociata tali societati, tam gloriosae, sicut Christus voluit esse sociatus? Beatus est ille, qui in sua penitentia, in mundo isto, exemplo Christi, ipsam elegit. Heu me! heu me! Scimus, audivimus, firmiter tenemus, qualiter filius Dei Creator noster et Redemptor, magister et illuminator, et exemplum nobis factus, quali cibo et potu satiatus, qualiter fuit indutus, qualibus vestibus adornatus, qualibus cameris et palatiis hospitatus, quali familia et amicis sti-

patus, qualibus studiis et scientiis mancipatus, et sic de aliis bonis hujus mundi, et tamen Christianos esse nos dicimus, et nominari volumus, post Christum pauperes nullatenus de facto esse volentes, neque sibi assimilari desiderantes; quamquam verbis dicamus, ejus statum et paupertatem beatificantes, et autem et facto Christi statum et perfectionem suae paupertatis detestantes. Vae nobis qui post tantum exemplum, doctorem, et magistrum de facto tantam salutem repellimus, et ab ejus statu et doctrina, sumus post abundantias temporales errantes, et vacui finaliter remanentes. Et ideo nostra penitentia, et status Christianitatis non vadit per rectam viam Jesu Christi, imo turpiter deviat ab eadem.

175 Beatus autem et vere beatus (ut ipse etiam asseruit) est et erit qui paupertatem omnium rerum praedictarum diligit, qui de facto non solum verbo pauper esse vult in rebus temporalibus, et amicitias, et familiaritatibus, in delectatione, varia scientia, et curiositatibus, et fama sanctitatis, et omnis praelationis et dignitatis; quod si non potest quis se totaliter a praedictis spoliare, saltem depouat affectiones rerum praedictarum, quantum potest: vere enim beatus talis pauper, quoniam ipsius est regnum caelorum. Et qui contrarium fecerit de facto, quidquid de verbo praedicaverit, et sermoinatus fuerit, infelix et maledictus, quoniam ipsius est extrema paupertas, et perpetua esuries domorum inferorum, ubi perpetua fames et sitis, ubi nec amicus, nec frater, nec pater redimere, nec juvare poterit, nec evadendi potentia aderit, nec sapientia mundana valebit, sed omnibus his privabitur de facto, qui de facto haec contra doctrinam Christi obtinere voluit, et cruciabitur in perpetua saecula saeculorum.

Qui beati pauperes.
Matthaei 5.

CAPUT XV.

Christi voluntarius contemptus.

Secunda societas, a qua continue Jesus Dei filius, quamdiu vixit, fuit associatus, fuit voluntarius et perfectus contemptus, dejectio et ignominia, et verecundia, quae voluit in hoc mundo continue tolerare. Vixit enim sicut servus dejectus et venditus et non redemptus, et non tantum sicut servus, sed sicut servus qui malus reputatur et iniquus. Fuit enim exulatus et opprobriatus, derisus, ligatus, verberatus, fustigatus, flagellatus, et tandem sine ratione, sine defensore, sicut vilis et miserabilis cum iniquis et latronibus deputatus, et cum eis condemnatus et mortuus morte turpissima ei dejecta. Et dum viveret, si quando aliquis voluisset sibi inferre honorem temporalem, semper contradixit aut verbis, aut factis, et honorem mundi semper fugit, et verecundias semper toleravit, et libenti animo acceptavit, non dando ex parte sua occasionem nec causam. Ipsum enim dominatorem mundi sine ratione, sine causa, sine offensa, sine injuria omnes quasi persecuti sunt et deriserunt, et subsannaverunt. Profundius enim a facie et a cunabulis ipsum persecuti sunt, et in terram barbarorum projecerunt. Qui cum adultus esset, quidam eum Samaritanum et idololatram vocabant, quidam vero daemoniacum, et demoniatum et gulosum et seductorem et pseudopphetam. Dicebant enim: Ecce enim vorator, et potator vini, quoniam non est propheta, nec justus, nec miracula in virtute Dei facit, sed in principe demoniorum eicit demones. Quidam ipsum ducebant ad montes, praecipitia, ut ipsum praecipitent: quidam lapides tollebant, ut ipsum lapidarent. Inter haec erant diversi contra eum clamores, diverse irrisiones et subsannationes, detractiones et iniqua consilia, dicentes: Quoniam blasphematus, multas illusiones, et deceptiones in verbis et factis sibi praeparantes, ipsum a locis suis repellentes, nec ipsum recipere volentes. Et tandem ipsum viliter ceperunt diversis iudiciis et iudiciis et conciliis ipsum ligatum

c. 60.

Contemptus sui et abnegatio in Christa summa:

In approbris et injuriis tolerandis.

In honoribus fugiendus.

In irrisionibus et contumeliis perferendus.

tum exponentes; et quidam in faciem ejus expuebant, alii alas dabant, alii eum chlamyde circumdederunt, alii coronaverunt eum spinis, et procidebant, et genua flectebant illudentes ei, caput ejus virga percutientes et faciem ejus velantes, omnem speciem irrisio-nis superinducebant; alii ipsum flagellis verberabant; alii in eum, sicut canes sanguinis voratores, dentibus fredebant, ipsum condemnantes, reproban-tes tamquam malefactorem. Et tandem ad passionem ducebatur nudus, et omnes discipuli eum reliquerunt. Et unus quidem negavit eum, alius vero tradidit, reliqui vero auferunt, et solus nudus stabat in medio illarum turbarum: erat enim dies festus qui tunc omnes congregabat. Et sicut malignum in medio malignorum denudatum in altum elevantes suspenderunt, et viliter interfecerunt. Alius eum morientem, fletentem et orantem subsannabat et irridebat, dicens: Vah qui destruis, etc. Alius eum contemnebat, dicens: Multos alios salvos fecit, seipsum non potest, etc. Alius vestem suam ludebat. Alius eum aceto et felle potabat, et offerebat morienti, et aquam ad bibendum humiliter postulanti. Et alius ipso mortuo latus lancea transfugebat, et quando de cruce depositus, nudus in terra jacebat, et absque sepulchro, donec quidam quasivit ut tolleret et sepeliret. Alii querelam adversus eum divulgaverunt dicentes: Recordati sumus, quoniam seductor ille dixit. Alii resurrectionem occultaverunt; alii negaverunt. Et sic in vita et in morte, et post mortem non fuit, nisi in continuo despectu, ignominia et vilitate; et haec quasivit et toleravit ut sic ad gloriam resurrectionis in quantum homo perveniret, et nos ad summam gloriam exaltaret.

177 Igitur factus est nobis forma et exemplum et doctor et magister gloriosus Dei filius, ut gloriam temporalem contemneremus, et non solum modo ipsam non quereremus, sed etiam presentatam et exhibitam refutarem. Ipse enim nunquam gloriam propriam quasivit, sed gloriam sui Patris, imo potius repulit et contempsit, et humiliavit se de caelo usque ad pedes discipulorum, et exinanivit se formam servi accipiens, et factus est obediens usque ad mortem, mortem autem non qualemcumque, sed turpissimam et despectissimam et acerbissimam, scilicet crucis. Sed ben! proh dolor! quae persona invenitur hodie, quae diligit talem societatem ut scilicet fugiat honorem, et diligit verecundiam, quae habetur propter paupertatem, humilem statum, humile officium, et cetera humilia, et quae velit esse annihilata, dejecta, et contempta, quin de bono, quod habet, vel agit, et facit, et loquitur, vel aestimat se habere, velit commendari et laudari, quin sequatur, vel applaudit adulatoribus? Veraciter musquisque in viam suam declinavit, nec est usque ad unum, qui faciat bonum istud: et vere si quis est talis, hoc esse non potest, nisi sit conjunctus cum capite Christo per amorem verum, ut vivam membrum ejus. Videndo enim quod Christus Rex suus et magister et caput quod et vult talem societatem, et ipse vult similiter.

178 Sed inveniuntur multi quorum quilibet dicit: Ego diligo et quero diligere Deum, et non curo, si mundus non faciat mihi honorem, sed nolo quod faciat mihi verecundiam, nec volo esse dejectus, nec vituperatus, nec confusionem in praesentia mundi recipere. Sed istud est signum manifestum parvae fidei, et parvae justitiae, et parvi amoris, et magnae tepiditatis. Quia vel commisit illud, propter quod est dignus sustinere confusionem, et penam et verecundiam, de quo pauci se jure possunt excusare; vel non commisit: si commisit, propter opera sua manifesta vel absconsa, debet sustinere, si vere sit poenitens, neque justus, cum patientia, imo etiam cum placimento animae et corporis, et hoc duobus rationibus: primo quia illa verecundia et confusio et poena quam sustinet cum patientia, satisfacit Deo, et proximo

secundum voluntatem divinae justitiae. Si vero non commisit mala opera, nec per voluntatem, nec per opera, debet portare et tolerare omnem verecundiam et confusionem, si Deus permiserit, et hoc in centuplum cum majori patientia et gaudio, quam primo modo, quia illa poena, et illa confusio, et verecundia tota ponitur in augmentum gratiae: crescente autem merito gratiae, crescit donum et premium gloriae: et sic proculdubio cum toleratione verecundiae et confusionis, quae advenit absque culpa hominis, crescent et perficiuntur animae sanctae, et amici Dei, sicut et perficiuntur tolerantes propter Deum paupertatem et alias afflictiones. Ideo Christus dilexit verecundiam et fugit honorem, ut doceret amicos suos, quomodo possent crescere in merito et gratia. Ista igitur societas secunda fuit continue cum vita Christi. Si enim volumus videre bene principium, medium et finem ultimam vitae Christi filii Dei, totum fuit humilitas, et in mundo isto vivere sine honore, et despectus, et reprobus a mundo, et ab illis, qui diligunt mundum.

CAPUT XVI.

Christi summus et continuus dolor.

Tertia societas sua magis experimentalis et continua, fuit summus dolor, a quo statim anima Christi, quando corpori sanctissimo fuit infusa, fuit etiam associata. In illo enim momento, quo fuit anima illa humano corpori et divinitati unita, statim fuit repleta summa sapientia: et ideo Christus statim fuit viator et comprehensor: et statim in utero Virginis matris suae incepit sentire summum dolorem sciendo, videndo, et considerando, et intelligendo universaliter et singulariter omnes poenas, et quamlibet per se, quas ipsa anima cum sua carne experiri debebat, et pro nobis tolerare. Et sicut propinquus morti factus fuit in agonia, et in tanta tristitia, quod corpus sudorem sanguineum usque ad terram emisit, propter hoc, quod acerbiter mortis praevidebat; ita anima Christi praevidendo ista tormenta sibi a futura, summo dolore dolebat, quamvis corpus non experiret tantum, sicut quando passio fuit Christus propinquus.

180 Anima illa sancta praevidebat et tellos illarum pessimarum linguarum, et verba aculeata ejuslibet linguae singularis: et sciebat, et continue considerabat a quibus, et quando, et quomodo, et quantum debebat affligi, interfici, deludi, et mactari, et videbat se ad hoc natum, et ad hoc venisse in mundum. Unde non poterat esse nisi in dolore, quando considerabat, qualiter debebat esse venditus, traditus, captus, negatus, derelictus, ligatus, colaphizatus, derisus, verberatus, accusatus, blasphematus, maledictus, flagellatus, judicatus, reprobus, condemnatus, et sicut latro ad crucem ductus, spoliatus, denudatus, crucifixus, mortuus, lancea percussus. Et sciebat omnes percussiones martellorum, et omnes ictus flagellorum, et foramina clavorum, et omnes guttas sanguinis, et lacrymarum guttas, quas fundere debebat, et omnia suspiria et fletus, et lamenta dolorosa sua et matris suae; quae omnia illa sancta anima Christi semper praevidebat, et considerabat, et quando sic se habebat, absque dubitatione non poterat esse sine tristitia, et summo cordis et mentis dolore. Et sic tota vita Christi fuit associata summo dolore, tristitia et afflictione.

181 Praeter hoc, Christus Dominus verus liber vitae innumerabiles toleravit dolores. Statim enim natus non in balneo, nec in pluvio positus, nec pelibus involutus, sed in foeno, in stabulo, et duro praesepe inter jumenta collocatus est, et sic infantulus tenerimus statim natus incepit secundum corpus tolerare corporis afflictiones. Consequenter peregrinationes cum matre sua dulcissima et terrissima Vir-

ACCURRIT
ARNALDO.*Gratiae et gloriae augmentum incrementum.*

r. 61.

*A primo tempore Incarnationis Christus caput dolere.**Omnes cruciatus et tormenta mortis continuo cum dolore praevidebat.**Dolores et cruciatus tolerati in nativitate.**In fuga in Aegyptum.**In morte ignominiosissima et crudelissima subbranda.**Christi exemplo gloria mundi vitanda.**Contemptus et abnegatio sua querenda.**Debet peccatorum poeniam*

ACCETOR
ARNALIO.

In peregrina-
tione ad tem-
plum Hieroso-
lymitanum.

In jejuni-
o et
tentationibus
dæmonum.
In Judæorum
conversione et
concionibus.

Dolor in
Christo ex
compassione
generis huma-
ni infinitus.

Ex compas-
sione propria
previ-
dendo
singula tor-
menta sus-
tinentia.

gine et Joseph senæ usque in Ægyptum per desertum vastissimum peregrit; in cuius transitu filii Israel sine cibo humanitus preparato quadraginta annis permanerunt. Consequenter peregrinationes ad templum secundum legis statuta faciebat adhuc puerulus continue pedibus suis ambulando, cum tamen locus suus Nazareth plusquam per duas dietas Hierusalem distaret.

182 Et factus vir statim post baptismum desertum intravit, ibique quadraginta diebus jejunavit, et esuriit, in tantum quod diabolus credidit eum propter famem ad peccatum posse inclinare. Unde et de hoc primo eum tentavit. Ivit igitur pedibus suis per castella, per loca, per civitates, famem, sitim, phivias, colores, caumata, frigora sustinendo, sudando, se fatigando, multas molestias sustinendo, et tandem mortis supplicia tolerando. Et hos omnes labores sustinuit, ut viam veritatis prædicaret, et falsitates dæmonum et eorum dominium exterminaret, et ut hominibus penitentiam vilissimam demonstraret, et ipsos ad eam induceret, et ut ostenderet in dolorum et afflictionum toleratione stare felicitatem, et bonum hominum, et gloriam, et ut nobis exemplum daret quod prædicta sunt toleranda.

183 De doloribus autem quos tempore passionis sustinuit, nulla lingua sufficit dicere, nec cor cogitare. Fuit enim in Christo dolor ineffabilis multiplex: fuit etiam in Christo dolor intensissimus et acutus, ex compassione, quam habuit humano generi, quod diligebat summo amore: et non solum in communi dolebat pro toto humano genere perditio, dejecto, et damnato; sed compatiebatur unicuique persone humani generis cum summo dolore; et non solum pro peccatis uniuscujusque persone in communi, imo etiam secundum mensuram quantitatis uniuscujusque delicti et pœnæ, quam eos incurrisse, et in futurum incurrere sciebat certissime. Quot igitur fuerunt, vel sunt homines, et quot peccata commisit, vel committet quilibet homo, et quot habet vel habebit peccata, tot Christus habuit dolores ex summa misericordii et compassione provenientes. Cum igitur homines et eorum peccata, et pœnæ quas incurrerant, et incurere debebant, essent infinitæ, manifestum est, summum dolorem et infinitum eum pro nostro amore sustinuisse. Christus enim quemlibet electorum suorum ineffabiliter diligebat; et hoc amore eviscerato in eos secundum mensuram cujuslibet, sentiendo præsentialiter, et continue eorum offensam commissam, et committendam, et pœnam, et pœnas quas propter tales offensas sustinere debebant, et dolebat et compatiebatur eisdem sustinendo eorum pœnas cum summo dolore. Tali scilicet, et tanto dolore, et compassione fuit afflictus propter nos dulcissimus Jesus, ut ipsa compassio summa, qua nobis condolebat, eum impulit ad sustinendum tormentum crucis, et mortem horrendam et dolores infinitos, ut pro nostris offensis satisfaceret, et nos redimeret, et a pœnis nos alleviaret.

184 Fuit etiam in Christo dolor compassionis propriæ scilicet sui met ipsius. Summe enim compatiebatur sibi ipsi de dolorosa pœna et ineffabili, quam super se venire ineffabiliter videbat. Videns enim Christus, et considerans se ad hoc missum a Patre, ut omnium electorum suorum dolores et pœnas portare in seipso, nec posse falli, quod tam excessivum et ineffabilem non sustineret dolorem, et se ad hoc totaliter esse datum; compatiebatur sibi ipsi summo dolore. Si enim aliquis dolorem maximum et pœnam super se certissime et ineffabiliter venire cognosceret, et ipsium dolorem sine intermissione haberet præ oculis, absque dubio sibi ipsi compatere, et tanto plus, quanto super se venire cognosceret majorem dolorem; et adhuc quanto plus intelligeret et sentiret, qualis et quantus esset talis dolor. Hæc omnia summe fuerunt in Christo, plus quam dicere possum.

Sed hoc exemplum dico propter grossitudinem intellectus humani.

185 Fuit etiam in Christo dolor compassionis sui misericordissimæ Patris. Infinite enim Christus diligit, et dilexit Patrem suum Dominum misericordiarum et totius pietatis. Videns enim ipsum Deum Patrem, quem in infinitum diligebat, tanta afflicta compassione et misericordia super nos, ut se et suum filium dilectissimum vellet dare, et morti tradere, qui erat sibi in infinitum res carissima, infinito super hoc compatiebatur dolore super tanta compassione Dei Patris: propter quod ut voluntati Patris quodammodo remedium adhiberet, humiliavit semetipsum sibi factus obediens usque ad mortem crucis; et hunc modum doloris impossibile est explicare. Dico igitur quod dolor fuit in Christo ineffabiliter: qui quidem dolor ineffabilis fuit concessus, et in ipso permissus, et dispensatus ex ineffabili sapientia divinitatis. Que dispensatio divina ineffabilis et æterna cum Christo ineffabiliter et æternaliter comitata et unita dolorem pati summe in eo dispensabat, et quanto dispensatio divina est mirabilior, tanto dolor Christi fuit acutior et intensior ex divina dispensatione resultans; ita quod nullus intellectus est ita capax, quod illum dolorem nunquam poterit comprehendere. Ista enim divina dispensatio fuit origo omnium dolorum, et in hæc oritur et finiuntur. Et sicut est impossibile comprehendere aliquem intellectum infinitatem caritatis, quam ostendit in hoc, quod per mortem suam nos redimere vellet, sic est impossibile comprehendere infinitum dolorem in eo dispensatum, quo ipse doluit. Fuit enim iste dolor resultans ex ineffabili lumine Christo dato. Ipsa enim divinitas hunc ineffabilem ineffabiliter Christum illuminans, et cum ista divina dispensatione in ipsum vivens et in ipso divino lumine in dolorem transformans, tantum sibi reddebat dolorem, quod ineffabile est totum. Videbat enim Christus quamdam ineffabilem mensuram sibi datam tam excessivi doloris, qui dolor sua ineffabilitate, esset omni creature occultus. Istius enim doloris, scilicet divini luminis sibi dati, divina dispensatio fuit fons et origo.

186 Fuit etiam in Christo dolor compassionis suæ dulcissimæ Matris, quia enim Christus suam Matrem plus quam aliam aliquam creaturam dilexit et diligebat, utpote quia ex ipsa sola carne virgineam traxit, et quia ipsa suo filio plus quam alia creatura condolebat propter capacitatem nobilissimam, et profundissimam, quam habebat excellentiorem, quam aliqua creatura; ideo Christus ei condolebat et compatiebatur, quia eam corpore, corde, et animo summe dolere et lamentari videbat: dolebat enim ipsa Mater in summo, et ipse Christus illum suum dolorem in seipso portabat, et hujus doloris fundamentum fuit in dispensatione divina.

187 Fuit etiam in Christo dolor de offensione Patris, quem summe diligebat: videbat enim qualiter in sua passione, quando homo suum Dominum et suum factorem crucifigebat, summe offendebatur Deus Pater: majus enim peccatum, quod nunquam fuerit, nec futurum sit, fuit interficere et crucifigere filium Dei, et consequenter plus offendebatur Deus, de quo Christus sine dubio in immensum doluit. Unde et dolore et compassione motus tam ex parte Patris, qui offendebatur, quam ex parte hominum, qui eum offendebant, fuit motus ad dicendum illud verbum: Pater dimitte eis, quia nesciunt quid faciunt. Forsitan enim Deus Pater iterum totum humanum genus damnavisset propter hoc, nisi Christus quasi oblitus omnibus aliis doloribus in morte sua benigna oratione facta cum lacrymis et clamore Deum Patrem mitigasset.

188 Fuit etiam in Christo dolor compassionis Apostolorum et discipulorum ipsius: dolebant enim Apostoli, et discipuli, et mulieres que secuta eum fuerant, maximo dolore. Cum ergo eos Christus summo amore diligeret,

Ex compas-
sione
Matris eter-
ni mortem
imperantis.

Ineffabilis
Christi dolor,
ex divina di-
spensatione
ordinatus.

Ex compas-
sione
Matris suæ
tenerrime
condolentis.

Ob offensionem
Patris peccatis
hominum.

Ex compas-
sione
Apostolorum
desolatorum.

diligeret, dolorem discipulorum dispersorum et tribulatorum Christus in seipso portavit.

189 Præter hos dolores, Christus multiplicem dolorem sustinuit. Quadruplicem enim genere gladiatorum et sagittarum fuit vulneratus et crucifixus iste Deus homo Christus Jesus. Primum fuit obstinatorum cordium perversa crudelitas: erant enim eorum corda continue contra Christum vehementissime obstinata, et in continuo studio et diligentia erant cogitantes, et machinantes, quomodo eum vituperabilius et crudelius exterminarent de terra, et nomen ejus, qui eos salvare venerat, et omnem societatem ejus. Secundum genus fuit malitia et nequitia illarum irarum grandissimarum et odiorum, quas illi crucifixo- res contra ipsum continue portabant: quot enim contra ipsum cogitationes, et perversæ intentiones, et iniquæ voluntates fuerunt, tot fuerunt culti et sagittæ animam Christi transverberantes. Tertium genus fuit malitia et dolositas linguarum vociferantium contra ipsum: quot enim fuerunt accusationes, detractio- nes, iniqua consilia, subsannationes, derisiones, oblocutiones, blasphemias, maledictiones, falsæ sententiæ, falsa testimonia, tot sustinuit dolores animam suam affligentes. Quartum genus fuit crudelissimum opus passionis, quod in eum durissime exerceverunt; et hoc patet deducendo per totam passionem: quot enim tractus capillorum, et barbæ, et capitis, quot impulsus, quot ligamina, quot alape, quot colaphi, quot expu- siones, quot verberationes, tot sustinuit et habuit passiones, potissime ex parte clavorum: quia acceperunt clavos grossissimos, æquales, scabrosos et quadratos quibus manus ejus et pedes crudelissime perforantes, et transfigentes et totaliter lacerantes et destruentes, ipsum crudelissime affixerunt. Ex tali enim forma clavorum poena superna maxima resultavit. Supposito etiam, quod ligno manus ejus et pedes non fuissent affixæ, adhuc utique passio durissima per- titisset; sed adhuc non contenti, manus et ejus pedes trahentes, et totum corpus et ossa et nervos exten- dentes, et disjungentes et dinumerantes, ligno duris- simo affigentes strictissime compresserunt. Et nec sic contenti, crucem in altum elevantes, et nudum frigori, vento et aeri, et populo exhibentes: ponderositas totius corporis et gravitas in manibus pende- bat, et in pedibus sustentabatur, ut duritia clavorum amplius sentiretur, et sanguinem sine intermissione clavis in plagis existentibus emitteret, et sic in tor- mento maximo moreretur, et sic omnis eorum mali- tia completeretur.

190 Et ut ipse Deus et homo de tam excessivo dolore nobis aliquid manifestaret; et quod non pro se, sed pro nobis illam tolerarit patefaceret, et ut de ipso dolore nos semper dolere, et viscerosius compati nos instrueret; istis tribus de causis illud verbum clama- vit cum in isto dolore esset, dicens: Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me? Deus enim derelin- quere eum non poterat, cum ipse Deus esset. Sed seipsun hominem manifestavit, cum se derelictum in suis doloribus proclamavit: tunc enim clamando man- ifestavit superacutissimum dolorem et ineffabilem, quem pro nobis tolerabat: Deus enim dolorem Christi bene sentiebat similiter, quia ipsum portabat, ergo solum pro nobis clamavit, ut summum dolorem, non pro se, sed pro nobis se pati indicaret: et sic ad dolen- dum et condolendum semper et assidue nos provoca- ret, et moneret. Et ne quis existimet ipsum solum quando in cruce erat doluisse, ex quo formatio cor- poris, et ejus organizatio, et animæ infusio, et verbi unio simul et semel fuerunt, ex qua supermirabili unione anima illa repleta fuit summa sapientia et inef- fabili, omnia sibi presentia et futura representavit. Et ideo superacutissimum dolorem et omnino inef- fabilem sibi videbat advenire, statim quando formatus est et conceptus: et ideo de hoc continue dolens (di- vina sapientia dispensante) istum dolorem toleravit

ab animæ infusione usque ad animæ separationem: et hoc verba sua testantur cum dicat frequenter se cruce- ra bajulare, et cum dicat discipulis non pro se, sed pro illis et pro nobis crucei se tolerare, et se esse tristem: et ideo: Tristis est anima mea usque ad mor- tem, hoc dictum est, ut nos ad dolorem super sumum dolorem efficacius provocaret.

191 Et hic dolor cum omnibus supradictis fuit ve- hemens et acutus propter nobilissimam animam, quam habebat: quanto enim illa anima erat sanctior, et mi- tor et nobilior, tanto acutiore et intensiori cruciaba- tur dolore. Anima enim illa summe nobilissima ex omnibus his injuriis et afflictionibus summo cruciaba- tur dolore: omnes ii dolores originem trahentes ex illa summa et ineffabili dispensatione deitatis, taliter animam Christi cruciaverunt, quod omnis per se dolor in Christi corpore redundavit, vehementissime ipsum corporaliter affligens. Fuit etiam ille dolor intensior propter nobilitatem et delicationem sui virginei cor- poris, quod fuit nobilissimum omni alio nato de muliere: et ideo magis sensitivum, et magis affligebatur ex predicto dolore. Fuit autem acutissimus dolor in Christo ratione personæ, quia verus Deus erat. Unde et omnis afflicto et injuria sibi illata infinitam offen- sam continebat: nam non solum homini fiebat, imo etiam Deo vero, propter quod rationem dolendi infi- nitam habebat: et ineffabiliter dolebat de omni con- tumelia et afflictione sibi illata.

192 Et in his omnibus Salvator ipse mundi Deus homo Christus Jesus cum pateretur, non comminaba- tur, nec maledicebat, nec se defendebat, nec se vindicabat, nec cum accusaretur, se excusabat, nec cum in facie spueretur, ipse non eam abscondebat; nec cum manus et brachia in cruce extenderentur, non ea retraherebat; nec cum ad mortem quaereretur, non se abscondebat; sed totaliter, et omnino se tradi- dit voluntati eorum, ut per nequitiam eorum etiam ipsis nolentibus et ingratis opus redemptionis mini- straret. Imo (quod est ineffabile cogitare) in ipso pes- simo opere passionis, quod in eum innocente exer- cebant, ipse exemplum patientiæ præbebat, veritatem eos docebat, pro eis cum lacrymis et fletu, et cla- more intentissime Patre morabat. Et pro ipso peccato eorum grandissimo (pro quo omnis mundus, et humana natura perire merito debebat) tunc ipse majora benefi- cia præstabat, utpote quia ipsomet dolore et passione (quam ipsi ministrabant) ipse pro omnibus nostris doloribus satisfacit, et tunc nos redemit, et portas paradisi crucifixoribus, et omnibus aliis aperuit, et suo Patri reconciliavit: et gratiosos nos effecit in tan- tum quod filii Dei simus, omnino sibi reconciliati in ipso opere, quo damnabilis erat totus mundus, et omnis creatura, pro eo videlicet quod creatura in- venta fuerit in summo creatore tantam injuriam intu- lisse. O pietas! o immensa misericordia! o inexcogi- tabilis benignitas, quod ubi superabundavit infinita iniquitas, ibi superabundaret et gratia, talis ac tanta, quæ vere finem non habet!

193 Hoc mysterium totum fecit infinita illa beni- gnitas, et misericordia, ut nolis esset exemplum pa- tientia in omni tribulatione, et adversitate, et non solum inimicis mala non redderemus, imo etiam eis amore Redemptoris bona conferremus. Si enim aliquis Patriarcha, aut sanctus Propheta, aut Angelus, aut alius sanctus exemplum tale dedisset, certe merito ac- ceptandum fuisset: sed quod sapientia Dei infinita apparuerit inter nos incarnata, et veritas infallibilis (quæ decipi, nec decipere potest) nobis tale exemplum vi- vendi dederit, cum negligentia nullatenus est trans- eundum: sed summa diligentia perfectissime adim- plendum.

194 Scimus, audivimus, tota die dicimus et ser- mocinamur Dei filium in doloribus, et talibus ac tan- tis doloribus totam vitam peregisse, nec solum casu fortuito tribulationes contingentes cum patientia to- leravit,

AUCTORE
ARCAÏDO.

*Dolor inten-
sior.*

*1. Ob majorem
sanctitatem et
nobilitatem
animæ Chri-
sti.*

*2. Ob delica-
torem com-
plexionem
corporis vir-
ginei.*

*3. Ratione
personæ, quia
verus Deus
erat.*

*Ineffabilis
Christi man-
suetudo et pa-
tientia.*

*Ejus exem-
plum sequen-
dum.*

*Quadruplicia
genera dolo-
rum Christi.*

*1. Obstinato-
rum crudeli-
tas.*

*2. Odium cru-
cifigentium.*

*3. Blasphemiarum
accusantium.*

*4. Crudelissi-
ma tormenta
passionis.*

*Et maxime
crucifixionis.*

*Quibus de cau-
sis clamavit,
Deus meus,
Deus meus ut
quid etc.*

*1 Ut se homi-
nem manife-
staret.*

*2 Ut nos exci-
taret.*

*Ab instanti
Incarnationis
Christus sum-
mun hunc do-
lorem habuit.*

ACTOR.
ARSUADO.

Regia via ad vitam, via doloris ac tribulationis.

leravit, sed ipsas (qui peccatum non fecerat) elegit, spontanee assumpsit, ipsas quasivit, inventas dilexit, et se ipsis subiecit opere tolerando, et sermone ipsas, et eas tolerantes esse beatos prædicando: nec ipsas afflictiones corporis et animæ propter Deum assumptas, aut cum patientia toleratas sermone otioso laudavit, et beatificavit: imo ipsas in corpore suo, et anima assumpsit, quales nullas alius sustinuit, et se dicit per eas et propter eas gloriam suam et summum regnum intrasse. Et omnino asseruit nulla alia via, nullo alio modo quam per dolores et penas et tribulationes gloriam æternam ab aliquo esse possibile adipisci: nam et hæc est vere via regia quam Deus assumpsit. Et stolidissimus est, qui dubitat vel negligit, postquam Dei filius creator noster per eam ivit, quin sequatur Dominum suum infallibilem ductorem, pariter et redemptorem.

195 Novit enim ipse, et vere novit, et sciebat, quid boni lateret in doloribus et tribulationibus, propterea ipsas assumpsit, ipsas elegit, delectationes fugiendo, consolationes temporales detestando, et detestabiles prædicando. Et quidem priusquam ipse verus Deus, et homo ipsas in seipso elegisset et assumpsisset, (quavis per sanctos suos Prophetas hoc idem dudum ostendisset) tamen aliquoties excusari posse videntur tribulationes fugientes, et voluptates insectantes. Sed ex quo Dei filius, et tales ac tantas elegit adversitates, quis infelix et stultus erit talis, qui dubitare vel negligere debeat post tantam veritatem tam clare ostensam, tam alte prædicatam, et manifesto opere a tanto Domino exemplatam, et exemplo mundo manifestatam? Vere nullus: nisi stolidissimus, et omnidamnatione dignus. Quali igitur damnatione et confusione digni sumus nos miserandi, qui vilissimi peccatores existentes, non solum tribulationes ipsas in penitentia non assumimus, nec recipere curamus, imo illas, quas Deus ad retrahendum nos, et purgandum a malo, nobis ex sua summa misericordia, et sapientia immittit, aut venire permittit, illas cum impatientia refugimus, repellimus, et murmurando conquerimur, et contra eas cum summo studio nos munimus, et consolationes querimus et remedia, quibus a tribulationibus sublevemur?

196 O infelices et vere miseri, qui non solum de afflictionibus, et penis temporalibus, quæ remedia sunt peccatorum, et curationes non curamus: imo a medico oblata sapientissimo refutamus! Si enim summa Dei sapientia ordinante et disponente modicum frigus occurrat, statim ignis queritur, vestes superduplicantur: si aestus vel calor e venerit, refrigerium queritur: si caput vel stomachum dolemus, clamamus, plangimus, suspiramus, ad medicos currimus, remedia queruntur, lectus mollis disponitur, delicata adhibentur, et ut mitigentur, Deum et Sanctos infestamus, et intentissime flagitamus, et jejunia, peregrinationes, orationes promittimus et vovemus: et tanta et talia facimus pro talibus doloribus et afflictionibus nobis utilibus, et a Deo ministratis amovendis, quæ pro remissione peccatorum, vel pro bono animæ non faceremus. Si etiam Deo disponente et permittente pro nostra utilitate, ab aliquo homine adversitatem, aut injuriam patiamur: statim turbamur, commovemur, irascimur, conquerimur, malitiosum judicamus, maledicimus, detrahimus, et ut possumus, nos vindicamus, et omnem injuriam repellimus, et molestiam refugimus, et evitamus; nec aliquid doloris vel afflictionis, vel adversitatis, quod nobis ab æterno et cælesti medico administraretur, cum patientia et complacentia volumus tolerare.

197 O quot et quanta fiunt et facta sunt, expenduntur, et expensa sunt, ut dolores et afflictiones, et adversitates, quæ Deus misericorditer, aut immittit, aut permittit, vitarentur! quæ tamen proculdubio salubria essent, et magis meritoria, si ut quasi spontanee assumptæ tolerarentur, quam multæ aliæ afflictio-

nes, et penitentia, quæ pro libito assumuntur: melius enim novit cælestis medicus, quæ afflictiones et adversitates ad animam purgandam, erudiendam et perficiendam requiruntur, quam ipse infirmus insipiens homo. Tales enim afflictiones et penitentia pro libito voluntatis quæsitæ et assumptæ, vanæ gloriæ vacant multum quandoque. Contingentes autem ex dispositione divina, et cum magna patientia et complacentia acceptatæ, occultantur hominibus quasi ex necessitate et coactione voluntatis tolerentur. Dico igitur et consilo filiis, ut frigora, rigores, calores, aestus, pulices, sudores, caumata, capitis, stomachi et alios corporis dolores, salva ejus consistentia toleremus; nec curiosi simus ad remedia quærenda, nisi in summa necessitate, quæ omnino bonum anime impediret. Idem dico, si Deo disponente, aut permittente, paupertates, amicorum mortes, oppressiones, persecutiones, approbria, verbera, rapiunt veniant et contingant, non doleamus; imo non solum cum patientia toleremus, sed ipsas tanquam a medico summo et nostro Salvatore nobis electas et administratas amore ejus, et pro nostro summo honore cum magna complacentia acceptemus; tanquam si a nobis ipsis spontanee et voluntarie essent quæsitæ et acceptæ. Et tunc proculdubio tantum, imo magis erunt meritoria, quam si (non alias contingentes) nos ipsi pro libito voluntatis ad peragendum penitentiam acciperemus. O miserabiles quid amplius dicemus? Qui non solum dolores et afflictiones et adversitates nobis a Deo sapientissime et misericorditer, sicut ipse sustinuit, administratas refugimus, imo ad contrarium nitimur? nam die ac nocte voluptates et delicatines corporales insequimur, consolationes temporales summo studio ac diligentia quærimus, et vanæ gaudia jugiter meditatur. Vere non est hæc via Dei hominis Jesu Christi omnium Salvatoris. Quomodo enim vadit ad illum, qui est via doloris et exemplum, illa misera anima, quæ in mundo isto semper vult habere consolationem? In veritate anima, quæ sapiens est, et quæ sapienter vult vivere, non debet aliud in mundo isto quærere quam dolorem. Imo si attendat ad dilectum suum Jesum, et haberet scintillam amoris, non deberet quærere aliud lucrum, nec alium statum in isto mundo, nisi illum quem ipse habuit, scilicet doloris et angustia, et afflictionis: et hæc esset tota consolatio ejus.

198 Et non solum dico in istis terrenis, et temporalibus, et corporalibus rebus, imo etiam dico de spiritualibus: non enim in servitio Dei debemus multum curare de consolationibus quæ ibi inveniuntur. Numquid enim Maria Mater Jesu dilectissima videns dilectum suum filium in cruce plangentem et morientem, petivit tunc ab ipso dulcedinem, aut consolationem? Certe nequaquam; sed angustiam ab eo accepit, amaritudinem, et dolorem. Ita debet esse in anima nostra: signum enim est pauci amoris, imo est magnæ presumptionis, si anima desiderat a Christo in mundo isto aliud sentire quam dolorem. Plus enim placet Deo servitium pauperis, qui servit sibi fideliter propter amorem sine expensis et beneficio, quam servitium divitis, qui quolibet die facit expensas magnas, et servit sibi sub spe recipiendi spirituale beneficium. Ita anima pinguis et dives ex magna dulcedine, quam degustat de Deo in servitio suo, si cucurrerit ad eum per amorem et servit sibi, non est tanti meriti, quanti est illa, quæ currit ad Deum, et servit sibi similiter, et cum simili amore, sine tamen consolatione, sed cum dolore. Igitur ita videtur mihi, quod docuit me lumen divinum quod venit de vita Christi, quæ est via eundi per dolorem ad Deum, et in Deum, quod per viam, per quam ivit caput nostrum, scilicet Christus Jesus, per illum quem debent ire manus, brachium, pes et cetera membra. Et sic inveniet anima finaliter per paupertatem temporalem divitias æternales; per despectum et verecundiam, summum honorem et magnitudinem

Inexcusabiles sunt, qui tribulationes fugiunt a Deo immisissas.

Nimia sollicitudo hominum in malis corporis et injuriis deplendit.

Tribulationes a Deo immisissæ magis meritoria quam spontanea.

Non est etiam in spiritualibus a Deo petenda consolatio.

Per afflictiones conformantur membra capiti Christo.

gnitudinem gloriæ; et per modicam pœnitentiam perfectam cum pœna et dolore, possidebit summum bonum cum summa dulcedine, et consolatione: licet anima debeat ipsi Deo servire propter ipsum, quia est dignus in infinitum diligi, et quod sic cum summa reverentia serviat ei a qualibet creatura propter suam summam et altissimam bonitatem. Cui sit honor et gloria, per infinita sæculorum sæcula, Amen.

Virie Deum benedicit Angela.

199 Sit igitur gloria omnipotenti Deo, cui complacuit nos cum nihil essemus, ad esse producere, et ad suam similitudinem nos creare. Sit honor, virtus et gloria sibi misericordissimo, quia nos cum essemus miseri, captivi, et exules, et damnati, per passionem, dolorem, despectum, et paupertatem sui filii, voluit nos redimere, et exaltare. Sed sit gloria rursus Deo benignissimo et misericordissimo, cui in tantum misericordia et bonitas prævaluit, ut nobis miseris et indignis peccatoribus vellet regnum suum quomodocumque dare, ita quod qualitercumque a nobis posset adipisci. Sed adhuc sit gloria et laus Deo nostro dulcissimo, cui ex sua pietate complacuit, ut vellet nobis dare regnum suum, et sui societatem et fructum, mediante tribulatione, dolore, despectu solum et paupertate. Si enim possemus habere suum regnum cum auro, argento, gemmis, et divitiis, fortitudine, sapientia, viribus, cum non omnes tales simus, ut ista habeamus, non omnium posset esse regnum celorum: nunc autem sibi complacuit, ut per res que ab hominibus et facilius omni tempore haberi possunt, et quibus abundare possumus, regnum ejus consequeremur. Nullus enim est, qui si velit, non possit esse pauper propter Christum, qui non possit laborare, aut pœnitentiam saltem corde, et despectum sustinere: nam et vitam istam nullus transire sine aliquo istorum potest, quæ saltem cum contingunt, si propter Christum patienter et gratiose tolerentur, regnum Dei promerentur. Et adhuc amplius sit Deus benedictus, qui in multa et longa tolerantia istorum non posuit pretium regni sui, sed in brevissima hujus vitæ duratione, quæ vere ut momentum est æternitati sui regni comparata. Et certe si mille millibus annorum, aut longissimorum sæculorum nos prædicta amore Dei et tanti regni, tolerare hic asperrima et durissima et pœnositissima oporteret: vere cum immenso gaudio et desiderio, et gratiarum actionibus utique acceptandum junctis manibus erat; quanto magis nunc ubi a Deo misericordissimo nobis est concessum et indultum, ut solum et tantum in tanta brevitate vitæ nostræ, quæ nunc est, prædicta sustineremus? Vita enim hæc nostra vere nihil est, si æternitati et durationi sui regni, qui sine fine est, compensetur. Sit adhuc gloriosus Deus noster benedictus, qui talem regni sui collocationem et commutationem voluit nobis in sua persona apparendo visibiliter in mundo isto suo verbo promittere, et firmiter stabilire, et suo exemplo confirmare. De cetero enim nullatenus dubitandum est, quin per breves labores et afflictiones et pœnitentias hujus brevis vitæ possumus, et oporteat nos regnum suum obtinere, ex quo ipse nobis immediate hoc promisit, et quod est plus, suo exemplo confirmavit. Tribulationes enim ipse tolerare voluit, et non aliter quam per tolerantiam doloris summi, et paupertatis et despectus, regnum suum voluit possidere.

Et paucorum in hac vita annorum.

Hæc certasunt ex promissione Christi.

200 Venite igitur, venite o filii Dei, currite ad Christi crucem, ad dolorem, despectum, et paupertatem: et transformemini cum totis viribus in istam Deum hominem passionatum, qui tantum nos dilexit (o filii Dei!) quod propter nos tam ignominiosam, et omnino ineffabiliter dolorosam mortem amarissimam sustinuit Christus; et hoc solum, ut nos redimeret, et exemplum nobis dura tolerandi amore ejus præberet. Est enim perfectio, et signum verax filiorum, Deum amare, et proximum: et sicut iste Deus et homo passionatus fidelissime et purissime nos dilexit in nullo sui misertus, sed totum seipsum impendens doloribus

Parvaesit ad patientiam.

propter amorem nostrum; ita juxta possibilitatem a suis filiis legitimis omnino vult sibi quodammodo responderi. Nunc ergo o filii Dei scitote, quod iste Deus et homo passionatus continue mihi dicit, ut vos mox eam et exhorter, ut ipsi fidelissimo sitis fideles, et etiam sitis proximo amore fidelissimo uniti et copulati. Omnino enim qui fidelis est Deo, fidelis est proximo: quomodo autem et quantum iste Deus et homo passionatus purissime et fidelissime nos dilexit, per suam conversationem, et per suam doctrinam, et per suam mortem nobis apertissime demonstravit.

201 Sed quoniam infideles sumus, ideo ejus pro nobis ortum pauperrimum et despectissimum, nec ejus mortem dolorosissimam, nec ejus conversationem durissimam, nec ejus doctrinam dulcissimam et verissimam, vive et continue non videmus. Et quoniam hæc prædicta divissima et saluberrima cordialiter non cernimus, propterea ejus mortis, quamvis sit pauperrima, humillima, despectissima, tamen non facit nos mortuos mundo, nec peccatis. Et quis est homo qui huic fidelitati fidelissima et divissima, quam nobis ostendit Dei filius, etiam parvissima fide viva et continua respondeat? Imo hoc quasi non factum, post tergum prociuius. Venite igitur filii mei benedicti, et respicite istam crucem, et Christum in ea pro nostris iniquitatibus mortuum, necum plangite: quia nos sumus, et finis causa tanti doloris propter innumerabilia scelera nostra. Vos vero qui non ita sicut ego, quæ tota sum peccatum, Deum offendistis, non minus plangatis, nec doleatis, quia vos ipsi non restitistis peccatis, sed gratia Dei vos conservavit et defendit meritis crucis Christi; et ideo vobis sanctis et innocentibus non minus dolendum est in illo statu, quam mihi peccatrici et mei similibus. Quanto enim majorem gratiam recepistis, tanto magis debitorum ei estis: et ideo, quia ei grati non fuistis, ut debuistis, aliquid vitam vestram maculastis, et aliquid puritatem vestram amisistis, et ideo omnibus est dolendum, omnibus plangendum, et in istam erucem mentis oculos erigendum. In isto enim crucis aspectu, ad quem anima non nisi per orationem continuam potest attendere, (ut dictum est) recipitur plene cognitio peccatorum, et dolor et contritio de eisdem, et lumen profunde humiliatur. Anima enim videndo in isto crucis aspectu omnia peccata sua et singula, et Christum pro omnibus et singulis peccatis ita passionatum et allicitum, dolet similiter et ipsa, et contristatur, et ex tali dolore ad puniendum, et reformandum se, et singula membra, et spiritus provocatur.

Angelus Absaldu. B. Angela a Deo monita vitam hanc crucis sarcinis iuculet.

Omnibus de Christi morte dolendum. peccatoribus et justis.

Per contritum crucis aspectum recipitur peccatorum cognitio.

Ad aspectum crucis hortatur Angela.

202 Respicite igitur filii Dei benedicti, et videte exemplar vitæ in isto Deo homine passionato, et ex eo formam trahite divine perfectionis. Respicite librum vitæ, scilicet vitam et mortem istius Dei et hominis crucifixi, ejus passionis, et crucis aspectus dat animæ cognitionem peccatorum, et cordis contritionem, et profundam humilitatem. Videt etiam anima et cognoscit peccatorum multitudinem, et quomodo cum omnibus membris Deum offendit: videt etiam super se divinæ miserationis eviscerationem ineffabilem; scilicet quomodo iste Deus homo pro peccatis singulorum nostrorum membrorum pœnam sustinuit crudelissimam in membris singulis corporis sui benedicti. Considerat itaque anima in ista cruce quantum et quomodo cum capite Deum offendit, scilicet lavando, pectinando, ungendo, et cetera vana faciendo, ut hominibus placeret contra Deum: et postea intuetur quomodo iste Deus et homo pro peccatis hujusmodi in suo capite pœnitentiam pro hoc fecerat, et pœnam gravem sustinuit: nam pro lotura, pectinatura, unctura, tortura, suum sanctissimum caput fuit capillis depilatum, spinea corona punctum et perforatum, arundine percussum, et totum suo pretioso sanguine erumentum. Similiter videt de aliis membris, sicut diximus in quadam visione, quod ipsemet Deus et homo in quadam allocutione quasi contra

tra

ACTIORE
ARNALDO.

tra nos murmurando et conquerendo deducit per omnia membra. Et non solum videt peccatorum multitudinem, sed omnia membra, imo etiam eorum gravitatem. Infinita enim gravitas cuiuslibet peccati manifesta ostenditur; cum anima cruce aspiciendo attendit et cognoscit, quod aliter culpa illa deleri non poterit, nec offensæ remitti, nec pœna, nisi Deus penitentiam talem et tantam pro hoc fecerit, quod est ineffabile cogitare.

Christus morte sua satisfactionis iustitiam divinæ pro peccatis nostris.

203 Videt etiam anima in hoc libro clarius, quam in alio quocumque divinam iustitiam; qualiter est impossibile quod peccatum remaneat impunitum. Et videt, quod Deus Pater ante voluit, quod filius suus mortis pœnam, et tormenta crucis sustineret, quam quod peccata generis humani remaneret impunita. Videt etiam infinitam bonitatem et pietatem Dei in isto libro, qualiter in tantum nobis compassus est, ut cum videret quod nos sufficienter satisfacere non poteramus pro peccatis nostris, nec alia creatura, ipsemet antequam remaneremus in damnatione et despectu, et dolore perpetuo, ipse voluit pro nobis satisfacere. Videt enim ibi infinitam voluntatem Dei, et infinitam diligentiam, et curam, quam habuit ad nos salvandum, et ad patriam nostram reducendum, ut nihil fuerit sibi grave facere usque ad talem mortem, dum tamen posset nos juste ponere in aeterna iucunditate, et sua felicissima societate.

Sapientia Dei in hac satisfactione.

204 Videt etiam ibi infinitam sapientiam; ut scilicet per modum ineffabilem et incogitabilem omni creature, sic scivit facere ut nos salvaret et exaltaret per suam misericordiam infinitam, nullam injuriam suæ iustitiæ faciendo. Sic scivit nos exaltare, et salvare per mortem suam, ut in sua natura divina nihil minueret. Sic scivit facere, ut sicut seductor et homicida nostri generis, per lignum vetitum nos damnavit, sic ipse verus Deus et homo in ligno convinceret et nos salvaret. Sic scivit facere ut dum mori, et deficere crederetur, ipse tunc omnia vivificaret, et mortem omnium destrueret, et per tormenta, dolores et despectum, delicias, gaudia, et gloriam toti mundo pararet, et mereretur sempiternam gloriam. Sic scivit facere, ut per tormentum crucis, quod hominibus videtur res stultissima, totam mundi sapientiam confunderet, et per talem stultitiam, divinam sapientiam manifestaret. Omnia autem hæc manifestantur in cruce subtiliter consideranti mediante gratia Dei; et alia infinita, quæ sunt ineffabilia.

Mansuetudo Dei in cruce videtur, et humilitas, etc.

205 Item videt ibi anima in isto libro infinitam Dei mansuetudinem, qualiter cum interfeceretur non maledixit, nec se vindicavit, sed per peccatum et injuriam grandissimam in eum commissam, ipsis committentibus et crucifigentibus gloriam meruit sempiternam. Videt etiam anima in cruce infinitam humilitatem Dei, quæ major esse non potest, quam Regem gloriæ mortem tam vilem tolerare. Videt qualiter tormentum crucis, simul fuit et ereptio, et redemptio de inferno, et Paradisi acquisitio, Patris reconciliatio; similiter etiam fuit nostrum exemplum, et eruditio ad virtutem, firmamentum contra hostes, et pretium gaudii sempiterni, quo nos miseri possumus salvari, nec aliqua alia via est nobis possibilis nullo modo. Infinita autem sunt quæ in hoc benedicto libro legi possunt, quia verus est liber vite et veritatis ineffabilis Dominus noster Jesus Christus Dei omnipotentis filius benedictus, cui honor sit et gloria in sæculorum sæcula, Amen.

CAPUT XVII.

De oratione monita B. Angelæ.

i 62.

Ad cognitionem Dei oratio necessaria.

Quia igitur cognitio Dei increati nec Dei hominis passionati, quæ omnino necessaria est ad transformandum mentem in ejus amorem, nullatenus haberi potest, nisi assidue legatur in predicto libro vitæ, in vita scilicet, et in morte Jesu Christi; talis autem

lectio seu intelligentia nullo modo haberi possit sine devota, pura, humili, violenta, attenta, et assidua oratione, quæ oratio non solum sit oris, sed cordis et mentis, et omnium potentiarum animæ; ideo post prædicta de libro vitæ, aliquid dicendum est de oratione.

207 Oratio est cum qua et in qua invenitur Dominus. Est autem triplex oratio, extra quam triplicem non invenitur Deus. Est enim oratio corporalis, mentalis, et supernaturalis. Corporalis est continue cum sono verborum et exercitio corporali, ut genuflexionibus, vel aliis inclinationibus. Et hanc ego nunquam dimitto, quia enim quandoque volebam me exercere in mentali, et aliquando decipiebar et impetebam a pigritia et a somno, et sic perdebam ipsam, ideo exerceo me in oratione corporali. Hæc autem corporalis mittit ad mentalem. Quæ quidem fieri debet cum attentione, ut cum dicis, Pater noster, consideres, quid dicis, nec curras contendens complere numerum certum, sicut mulierculæ, quæ aliqua opera faciunt ad pretium. Mentalis autem oratio est, quando Dei meditatio ita occupat mentem, quod nihil aliud cogitat, quam Deum: et si alia aliqua cogitatio intrat mentem, non voco hanc orationem mentalem. Ista autem oratio præscindit linguam, ita quod non potest loqui, taliter enim et tantum meus est plena Deo, quod circa nihil aliud potest occupari cogitando, nisi circa Deum, et ideo ex hac mentali venit ad supernaturalem. Supernaturalis vero est illa, quando anima ex ista Dei cogitatione, et repletione tantum elevatur, quod supra suam naturam extenditur, et comprehendit de Deo plusquam per naturam suam comprehendere possit, et comprehendendo cognoscit, et illud, quod cognoscit, non potest explicare, quia quasi totum, quod videt et sentit, est supra naturam. In his ergo gradibus tribus orationum cognoscit quis se et Deum, et ex quo cognoscit, amat Deum: et ex quo amat, desiderat eum habere, quem amat: et hoc est signum veri amoris, quod qui amat, non sicut partem, sed totum se transformat in amatum.

Oratio est triplex.

* MS. vocalis. Corporalis oratio.

Mentalis oratio.

Supernaturalis oratio.

208 Quia vero hæc transformatio non est continua, nec durat, capit anima omne studium inquirendi omnes modos, quibus possit transformari in suum amatum, et iterum redeat in illam unionem. Divina autem sapientia est ordinatissima, et cunctis rebus summo imposuit ordinem, et ordinavit sapientia ineffabilis, ut nullus perveniat ad orationem mentalem, nisi prius habeat orationem corporalem: et ordinavit nulli dare supernaturalem, nisi habeat corporalem et mentalem. Et vult ista sapientia ordinatissima orationes horarum ad horam illi orationi congruam sibi reddi, nisi omnino fuerint tanta orationis mentalis, vel supernaturalis superveniente lætitia impeditæ, quod lingua omnino absorbeat ab illa, vel nisi ex tanta infirmitate sint gravati, quod omnino non possint: et etiam vult sibi reddi juxta possibilitatem et ut exsolvantur cum quiete mentali (ut expedit) solitudine et sollicitudine corporali.

Oratio in oratione necessaria.

209 Cum oramus etiam vult ut integre oremus, et non divisim: cor igitur nostrum in oratione integram habeamus, et non divisim: quia si divisim cor habemus, fructum vere orationis amittimus. In aliis vero exercitiis, quæ agimus, integri esse non debemus, eis scilicet, in comedendo et bibendo, et alia talia negotia faciendo, sed dum talia negotia interius operamur, cor integrum in Deo habeamus, si fructum vere orationis sentire desideramus, nam ideo in oratione tentamus, quia cor integrum in Deo non habemus. Ora igitur, et assidue ora: quanto enim plus orabis, tanto magis illuminaberis, et tanto profundius, clarius et nobiliter summum bonum et rem summe bonam videbis: et quanto profundius et excellentius illud videbis, tanto plus amabis; et quanto eam plus amabis, tanto te plus delectabis, et tanto magis comprehendes illam, et tu capacior fies ad comprehendendum: postea venies ad pleinitudinem

Oratio sit integra non divisa.

Assidue oratio sit.

nem luminis : cognosces enim quæ ante cognoscere non poteris.

Christus docet nos orare. 210 Hujus autem gloriosæ orationis exemplum habemus et doctrinam, et formam, quod summe in ea perseveremus, ab ipso Dei Filio, Deo homine Jesu Christo, qui nos orare docuit verbo et opere multipliciter : nam verbis suis admonuit nos orare, cum discipulis suis dixit : Vigilate et orate, ne intretis in tentationem. Et in aliis multis locis in Evangelio invenies, quomodo de ista venerabilis oratione multipliciter nos instruit, et omnibus inuicem illam sibi multum esse carissimam, cum de ea totiens nos admonuit : tanquam nos vere diligens, et magni bonum nobis optans. Et ut nulla nobis excusatio remaneret si gratiam suam non conferret, ex quo effectum exauditionis in nostra oratione posuit, dicens : Petite et accipietis : voluit et ipse orare, ut saltem suo exemplo moti et tracti, hanc præ omnibus amaremus. Ait enim Evangelista : Cum prolixius oraret, factus est sudor ejus, sicut guttæ sanguinis decurrerent in terram. Pone hoc speculum ante oculos tuos, et stude te cum toto te, de exemplo istius orationis habere, quia ipse non pro se, sed pro te oravit, et dixit : Pater si fieri potest, transeat a me calix iste, verumtamen non mea voluntas, sed tua fiat. Vide ergo quod Christus orando suam voluntatem submisit voluntati patris, fac et tu secundum exemplar suum. Oravit etiam cum ait : Pater in manus tuas commendo spiritum meum. Quid plura? tota vita sua oratio fuit, quia in continua Dei oratione, cognitione, et manifestatione sui permansit. Numquid et Christus frustra oravit? quare et tu negligis, cum sine oratione nihil haberi possit? Ex quo igitur Christus oravit, homo et verus Deus non pro se, sed ut tu vere orationis exemplum sumeres; si ab eo vis aliquid, de necessitate oportet quod ores, quia sine oratione obtinere non poteris. Si enim ipse verus Deus non nisi orando, et humiliter postulando, quæ placuerunt sibi, recipere voluit; tu misera creatura sine supplicatione et humiliatione recipere vis? Igitur ora.

Promittit fructus orationis uberrimos.

Ipsæ orat assidue.

Oratione impetantur lumen et virtutes divinæ.

Oratione tentationes superantur.

Oratur pro curanda est mundities.

211 Nosti fili quod sine divino lumine et gratia nullus hominum lumen facit hominem incipere, proficere, et ad apicem perfectionis adduci: et ideo si vis incipere et habere istud divinum lumen, ora: si proficere incipisti, et lumen prædictum vis in te augmentari, ora: si ad apicem perfectionis advenisti, et superilluminari vis, ut possis in ea permanere, ora: si vis fidem, ora: si vis spem, ora: si vis caritatem, ora: si vis amorem paupertatis, ora: si vis obedientiam, ora: si vis castitatem, ora: si vis aliquam virtutem, ora. Orabis autem isto modo, legendo scilicet in libro vite, id est, in vita Dei et hominis Jesu Christi, quæ fuit paupertas, dolor, despectus et obedientia vera. Et postquam intraveris istam viam, et profeceris, tribulationes multe et tentationes carnis, mundi, et demonum te affligent multipliciter, et molestabunt, et horribiliter persequantur, et si vis vincere, ora. Quando autem anima vult orare, oportet quod conetur habere munditiam mentalem cum munditia corporali, et rimetur bona et mala, et quærat intentionem bonorum, quæ fecit in jejuniis, in orationibus, et lacrymis; et de omnibus aliis bonis, quæ fecit, considerando quomodo opus Dei egit negligenter et diminue, et sine reverentia, et cum defectu; mala autem cum magna diligentia et contemptu: et confiteatur peccatum suum et recognoscat diligenter, et poniteat abundanter: et in ista confessione et cordis contritione anima inveniet munditiam, et sic vadat ad orationem, sicut ille publicanus, et non sicut Phariseus; et sic in oratione illuminaberis. Qui igitur voluit esse ordinati a Spiritu sancto, orent: descendit enim ipse super Apostolos in die Pentecostes, non nisi super eos orantes.

212 Ora igitur, et custodi te, ne des locum inimicis continue te observantibus: tunc autem dabis

locum inimicis, quando desines orare. Et quanto plus tentaberis, tanto magis in oratione persevera. Ratione enim orationis quandoque accidit tentari, utpote demonibus orationem impedire conantibus: sed non cures nisi quod ores, quia continue moreris a tentationibus liberari. Oratione enim illuminaris, oratione a tentationibus liberaris, oratione mundaris, oratione cum Deo miris. Oratio nihil aliud est, quam manifestatio Dei et sui. Et ista talis manifestatio scilicet Dei et sui est perfecta et vera humilitatio: nam status humilitatis est, quando anima videt Deum et se, sicut oportet; tunc enim est anima in profunda humilitate et ex ista profunda humilitate magis divina gratia infunditur in anima et ibi crescit, quanto enim divina gratia magis animam in humilitate profundat, tanto magis ex ista profundatione humilitatis, ipsa divina gratia crescit; et quanto divina gratia crescit, tanto magis anima in vera humilitate profundatur, et jacet per continuationem vere orationis, et sic augmentatur in anima divinum lumen, et gratia semper animam in vera humilitate profundat, legendo sicut dictum est, et meditando in ista vita Dei hominis. Cognoscere enim Dei magnitudinem, et se esse nihil, hæc est perfectio hominis: qualiter autem fiat, per aspectum istius libri dicitur est supra. Igitur, fili mi omnem pigritiam et negligentiam a te penitus repelles.

213 Desidero enim fili mi, et te exhortor, quod non minus ores, non minus vigiles, non minus alia bona opera facias, quando subtracta erit tibi gratia et fervor devotionis, quam alio tempore, quo fervoris gratiam obtinebas. Multum enim acceptum est Deo, si cum fervore gratiæ divinæ ores, vigiles, et labores et alia bona opera facias. Sed tunc, fili mi, est omnino gratissimum Deo et acceptissimum sacrificium quando in subtractione gratiæ et fervoris, orationem non dimittis, nec minus ores, nec minus vigiles, illa eadem operare sine gratia fervoris, et cum illius gratia. Unde, fili mi, si divinus fervor et calor te impellit et cogit aliquando ad vigilandum et orandum et laborandum, coneris et tu, dum ignem habes. Quando vero ipsi Deo placet subtrahere tibi fervorem et calorem sive propter tuum defectum (ut plurimum) sive ut gratiam suam in te magis ampliet, et augmentet, non minus orare, vel vigilare, vel bono operi insistere debes: et etiam si tentatio seu tribulatio, qua punire et purgare habet Dei filios, tibi adveniat, et tibi subtrahatur gratia fervoris, coneris tunc non minus orare, non minus vigilare, nec minus bono operi insistere, nec minus contra tentationes resistere et pugnare, ut possis vincere, ut saltem tua omnimoda et continua oratione, tuis vigiliis, tuis lacrymis, tua omnimoda importunitate cogas teipsum, ut Deus sic dignetur tibi reddere fervorem et calorem suæ gratiæ, facias tu quod tuum est, fili mi; et quod summ est bene faciet Deus. Oratio enim forsata et coacta, et exacta, est multum Deo acceptissima. Sic igitur in orationibus persevera, et non impleas te alia occupatione ex quo incipis sentire de Deo plenius solito, quia palatum tuum est magis dispositum ad saporandum de Deo, quam fuerat ante, et est sibi datum unum lumen altissimum videndi Deum et seipsum. Et cave quod nulli des teipsum, nisi prius audiscas ab aliis separare teipsum, et cave tibi a fervoribus tuis, id est, a spiritu, qui datur cum fervore, antequam sequaris ruinam: et vide quod primum, medium, et finis sequatur: et in quantum assimilatur libri vite, in tantum sequaris et non plus. Iterum cave tibi ab iis, qui habent dulciora verba et reddunt se placabiles specialiter in suis locutionibus, et ostendunt revelationes, que sunt laquei malignitatis ad trahendos alios post se. Iterum cave tibi ab iis, qui habent speciem sanctitatis, et habent speciem bonorum operum, quod per istam viam te non trahant. Unde vide et revide, et proba, et quantum similatur vice libri vite, in tantum sequaris, et non plus.

ACTORI
ARNALDO.

Oratio humilis gratiam Dei uberrime impetrat.

In gratia subtractione est magis orandum.

AUCTORE
ARNALDO,
A spiritus li-
bertatis ca-
vendum.

214 Et cave tibi ab his qui se dicunt habere spiritum libertatis, qui sunt aperte contra vitam Christi, qui sub lege factus est, cum esset conditor legis. Et qui erat liber factus est servus: et ideo necesse est iis, qui volunt sequi Christum, quod conformiter se vitæ Christi, non querendo libertatem in solvendo legea et præcepta divina, sicut faciunt multi; sed subjiciendo se legi, et præceptis divinis, et etiam consiliis. Et faciunt sibi unum circulum, qui circulus dat eis ordinem, scilicet Spiritus sanctus dat eis ordinem, qualiter debeant vivere, et ligat eos; et multa essent eis licita ad faciendum, quæ non sunt contra Deum, quæ Spiritus sanctus non sinit eos facere propter multam ordinationem, quam dat eis.

CAPUT XVIII.

De virtute humilitatis monita.

i. 63.
Christus
exemplar im-
militatis.

Sine humilitate vana est oratio, ideo post orationem summe est homini necessaria. Respicite igitur filii Dei benedicti humilitatis exemplar in Deo homine passionato, et ex hoc formam trahite omnis perfectionis. Videte vitam, attendite doctrinam, non verba-lem, sed veris operibus demonstratam, et miris virtutibus roboratam. Toto igitur mentis affectu post ipsum currite, qui cum in forma Dei esset, seipsum exinanivit, formam servi accipiens, et humiliavit se, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis. Ipse namque se nobis posuit humilitatis exemplum cum mentis affectu; et hortatur nos sedule respicere in ipsum, ita dicens: Discite a me quia mitissimus, et humilis corde.

Solum a se
humilitatem
disci voluit.

216 O filii mei attendite et videte, et alta et sapida consideratione inspicite profunditatem et utilitatem istius doctrinæ, sublimitatem et valorem istius instructionis, ubi radicata sit, ubi fundata sit. Discite, inquit, a me, non ab Angelis, non ab Apostolis, sed a me, inquit, cujus humilitas tanto major, quanto majestas mea sublimior. Discite, inquit, a me, non dixit, jejunare quamvis ipse ad exemplum nostrum quadraginta diebus et noctibus jejunaverit; nec dixit: Discite mundum spernere, nec in paupertate vivere, quamvis ipse in maxima paupertate vixerit, et in ea vivere suos discipulos mandaverit; nec dixit: Discite a me quomodo cælum feci, nec dixit: Discite a me miracula facere, quamvis ipse ad exemplum nostrum miracula faceret, et suos discipulos in nomine suo miracula facere voluisset; nec alia hujusmodi; sed solum hoc: Quia mitis sum, et humilis corde: quasi dicat, si non factus et opere vobis humilitatis exemplum monstraverim, nolite credere mihi. Et mirum in modum, quod et iterum nobis de hac materia exemplum proposuit, et ad exemplum suæ humilitatis nos omnino facere et attendere provocavit. Cum enim pedes discipulorum manibus propriis lavisset, ait: Scitis quid fecerim? Si ergo ego lavi pedes vestros Dominus et magister, et vos debetis alter alterius lavare pedes; exemplum enim dedi vobis, ut quemadmodum ego feci, ita et vos faciatis. Amen dico vobis non est servus major domino. Si hæc, inquit, scitis, beati eritis, si feceritis ea. Vere Salvator mundi humilitatem et cordis mansuetudinem pro fundamento et radice posuit omnium virtutum. Quia nec abstinentia nec jejunii asperitas, nec paupertas, nec vilitas vestimenti, nec virtuositas in apparentia habere opera, nec miracula facere, aliquid est sine cordis humilitate. Tunc autem benedicta et grata erit abstinentia, benedicta asperitas, et vilitas vestimenti, et viva erunt opera et stabilia, quando in hoc fundamento subsistent. Ista cordis humilitas mater est, et in qua generantur et procedunt alie virtutes, et ipsarum virtutum operationes, sicut stipitem et ramos procedere cernimus a radice. Quia igitur tam pretiosa est ista virtus, et tam firmum et stabile fundamentum, supra quod consurgit tota perfectio vitæ spiritualis, ideo

Humilitas
fundamentum
omnium vir-
tutum.

hanc præcipue voluit Dominus ab eo discere nos debere. Et quia radix custosque est omnium virtutum, ideoque quasi aliarum virtutum in sua anima, et etiam in suo corpore existentium oblita fuerit Virgo Maria, de hac sola se commendavit, et propter hanc præcipue de se Deum humanatum asseruit dicens: Quia respexit humilitatem ancillæ suæ: ecce enim, inquit, ex hoc, et non ex aliis, beatam me dicent omnes generationes.

B. Virgo Ma-
ria studiosis-
sima humilitatis.

217 In hac humilitate, vos o filii mei, fundare debetis, et omnimodo stabilire, ut tanquam membra unita conjunctaque capiti connexioni naturali et vera in ipso et per ipsum invenire possitis vestris requiem animabus. O filii mei, in quo requiem sive pacem creatura aliqua poterit invenire, nisi in eo qui est summa requies, summa pax, summa pacificatio, summa tranquillitas animorum? Ad quam nulla anima pervenire poterit, nisi fundata fuerit in ista humilitate, sine qua omnes virtutes quibus ad Deum curritur, sunt vere nihil. Ista enim cordis humilitas quam vos habere et discere voluit Deus homo, est lumen quoddam mirificum, atque clarum, quo intellectus animæ aperitur ad cognoscendum suam vilitatem, et nihilitatem, et divinæ bonitatis immensitatem. Cujus bonitatis magnitudinem tanto magis cognoverit, tanto magis proficiet in cognitione sui ipsius. Videndo autem et cognoscendo se nihil, et omnibus ex se bonis inopem, tunc magis assurgit ad laudandam et deprecandam divinæ bonitatis ineffabilitatem, quam per istam humilitatem videt, et intelligit, et inde incipiunt gratiæ ad eam Dei defluere, et oriri virtutes.

Animæ par
humilitate
comparatur

Humilitas est
lumen ad cog-
nitionem
Dei et sui.

218 Major enim et principalior omnium virtutum est dilectio Dei et proximi, et ab hoc lumine hæc dilectio trahit originem, sive ortum, qua anima videndo se nihil, et Deum pro tam vili nihilo inclinatum et vilificatum, et etiam suæ nihilitati tam viscerose unitum, accenditur in amorem; et accensa ipso amore transformatur in Deum; in quem transformata per amorem, et quæ creatura est quam non dilgat juxta posse? Amore enim creatoris omnem creaturam ab eo creatam, ut sic transformata est, diligit sicut deum, quia in omni creatura Deum intelligit, et videt qualiter a Deo amatur: et consequenter sic transformata amat omne id, quod Deus diligit. Et hinc est, quod de bonis proximi gaudet et lætatur, et in malis ejus dolet et tristatur. Et quia benigna est videndo mala proximi, non inflatur ad ipsum judicandum, et despicendum, quia illuminata lumine prædicto videt se perfecte, et videndo se, intuetur et cognoscit se in similibus malis vel majoribus, quæ in proximo videt, cecidisse. Quod si non cecidit, cognoscit et intelligit se per se non potuisse resistere, sed auxilio gratiæ ipsam manu tenentis, et eam contra malum et tentationem confortantis, vel tentationem alleviantis: et ideo nullum judicat, sed ex hoc magis humiliatur, quia videndo defectus proximi ad se revertitur, et sic videt, et considerat clarissime mala, et defectus, in quos cecidit: vel si non cecidit, quod, nisi teneretur a Deo, facilius quam proximus cadere potuisset. Corporalia vero mala, si videt in proximo per affectum amoris transformatum reputat esse sua, et dolet et compatitur, sicut Apostolus dicebat: Quis infirmatur, ete.

Humilitas ac-
cendit in amo-
rem Dei et
proximi.

219 Et sicut dixi de ista virtute dilectionis quod originem a radice humilitatis trahit, sic potest dici de fide, de spe, et de virtutibus singulis secundum proprietates ipsarum, quod habent initium atque ortum ab hoc humilitatis fundamento, de quibus per singula longum esset discutere. Videns enim se in intellectu nihil esse et defecere a divinis, credit eis quæ traduntur secundum fidem nostram. Videns etiam per humilitatem se nihil posse, nec se potentem in aliquo, tunc omnino spem ponit in Deo omnipotenti, et sic de aliis, quæ melius per vos docente unctione poteritis cogitare

Humilitas fu-
ndam. fidei,
spei, etc.,
fundamen-
tum.

cogitare et videre, quam si scripto traderentur. Hoc igitur filioli vobis tantum dico, ut in hoc fundamento stetis, et in hoc fundemini, et in hoc crescere studeatis. Vere enim qui est in humilitate fundatus, habet conversationem Angelicam, purissimam, benignissimam, et pacificam. Et quia hæc pretiosa virtus humilitatis benignum animum facit, ideo homo humilis, omnibus appetibilis efficitur, et omnibus amorus, et præcipue electis Dei, quibus convertendis ponitur in lumen et in exemplum, qui propter hanc mansuetudinem citius convertuntur. Et quia pacificatus est pacificatione interna, nulla adversitate turbatur, et potest dicere veraciter cum Apostolo: Quis nos separabit a caritate Christi? etc. O filii mei ab hac inquisitione non quiescatis, donec inveniatis hoc fundamentum, sine quo ruit omnis operatio, et sine quo in via Dei proficere non valetis. Nam istam inquisitionem video vobis utilissimam, et maxime necessariam, quia sine ista humilitate omnes virtutes video nihil esse. Complete filii mei desiderium Regis æterni Domini nostri Jesu Christi, qui vos ita obnixè rogavit, ut hanc virtutem ab eo addisceretis. In hoc fundamento stetis, et in hac profunditate cognitionis vestræ vilitatis et nihilitatis profundemini. Complete desiderium æternæ veritatis et sapientiæ, quæ valorem humilitatis abscondit a sæculi sapientibus, et non revelavit, imo prædicavit, et exemplo ostendit parvulis. Hoc est desiderium meum quod vehementer sitio et famesco, ut in profunditate vestræ nihilitatis et immensitate divinæ bonitatis abyssemini. Si enim in immensitate divinæ bonitatis, et vestræ cognitionis vos firmetis, tunc necessarium est, quod pro fundamento solam humilitatem habeatis, quam prædixi: et tunc ad lites et contentiones non eritis ita proni, sed potius eritis cum isto Deo homine passionato, sicut surdum audientes, et sicut muti qui aperire nequeunt orasua, et ita eritis veraciamembra Jesu Christi, quorum consuetudo est secundum Apostolum, non contentionibus, nec carnalibus emulationibus deservire.

*Humilis utilis
gratus.*

*Secum paci-
ficus.*

*Lites et con-
tentionis evi-
tat.*

*Bona orta ex
humilitate.*

220 O quanta bona facit ista humilitas! quæ se repletis facit pacificos et quietos, Deo gratos, et gratissimos: nam tales ita sunt pacifici ex quietatione interiori exteriori, ut cum dara audiunt, vel contra ipsos, vel forte contra aliquam veritatem, ad se excusandos respondere nequeunt, nisi breviter, et submisso, et ad id quod false aliquando eis imponitur, vel dicitur; potius suam ignorantiam confitentur, et sunt parati cedere, magis quam contentionibus deservire. Hanc autem taciturnitatem non video ab alia radice procedere, quam ab hac duplici inabysstatione divinæ scilicet immensitatis, et suæ propriæ vilitatis, quam inabysstationem anima invenit in lumine prædictæ humilitatis.

*Vera humilitas
acquiritur
oratione, et
meditatione
vitæ Christi.*

221 Sed ubi quæso ista humilitas? ubi ista utilitas? ubi id lumen? ubi hæc taciturnitas invenitur? aut per quam viam ad hæc, quæ prædixi, venitur? Nempe in oratione ferventi, pura et continua, et cordiali, hæc omnia invenimur: et ex aspectu libri vitæ Jesu Christi, vitæ scilicet ejus et mortis compassionem aspiciendo, anime datur cognitio peccatorum, et videndo multitudinem peccatorum: quomodo cum membris suis omnibus Deum offendit, et ex hoc anima humiliatur, sicut supra ostensum est. O igitur carissimi anime mee, desidero de vobis, quod et de me, ut semper idem sapiatis, et non sint in vobis schismata, nec dissensiones. Illud autem, quod et omnes discordes facit in unum consentire, desidero, quod scit anima vestra. Hoc autem est: Esse parvulum, et hoc esse parvulum non facit respicere ad aliquam sufficientiam scientiæ, nec sensus naturalis, sed solum inclinam animam ad videndum defectus suos, et miseriam, et contra seipsum movet questionem et inquisitionem, et disputationem, ut conveniat defectus suos, et eos emendare conetur. Hoc etiam esse parvulum, nulli præeminere nec

*Esse parvulum
tollit li-
tes.*

præesse suggerit, nec facit hominem oculosum, nec contentiosum in verbis, quamvis vita sua omnes ferat, et faciat huic parvulitati contrarios, et hoc est quod desidero, (o nati mei) quod vita vestra, etiam lingua tacente, in via istius parvulitatis, et zeli, et discretæ compassionis sit clarum speculum adversariis veritatis. O carissimi si audire de vobis, quod esse parvulum fecisset vos unum cor, et animam unam, tranquillaretur anima mea super vobis: sine enim unitate non video in veritate, quod possit bene placere Deo. Parete filii superbie meæ, quod ad virtutem humilitatis vos ausa fuerim provocare, quia zelus et vestra caritas facit me loqui.

CAPUT XIX.

De virtute caritatis.

Caritas et dilectio Dei est maxima omnium virtutum, et nec sine hac valet oratio, imo sine ea, vana est et Deo ingrata, et ceteræ virtutes sine omni fructu. Quod autem oratio sine ea nullus sit momenti, audi librum vitæ Christum Jesum dicentem: Si offers munus tuum super altare, et recordatus fueris, quod frater tuus habet aliquid adversum te, vade prius reconciliari fratri tuo. Nihil igitur valet orationis munus, nisi offeratur in vinculo caritatis. Item ait, cum in oratione Dominica dimisso peccatorum et debitorum postulatur: Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus, etc. quasi dicit: Sic dimittentur vobis debita supplicationum in oratione, qualiter vos remiseritis fratribus vestris injurias et offensas vobis factas indulgendo, et vos posueritis in statu unitissime caritatis.

*c. 64
Oratio sine
caritate Deo
ingrata.*

223 Scitote autem filii, quod in amore sicut concluditur omne bonum et meritum, ita etiam omne malum demeritum et peccatum. Unde, filii carissimi, nihil est in hoc mundo, nec homo, nec diabolus, nec aliqua res, quam tantum habeam suspectam, quantum amorem, quia amor penetrat animam plus quam aliud, nec est aliquid, quod ita occupet mentem, et cor totum penetret, sicut amor: et nisi habeantur arma, quibus regatur, leviter præcipitur anima in millia pericula, et patitur magnam ruinam. Et hoc non dico de malo amore, quia malus amor debet ab omnibus caveri et refutari tamquam res diabolica et periculosa: sed dico de bono amore spirituali, qui est inter Deum et animam, et proximum et proximum. Quod autem amor, qui est inter Deum et animam, debeat esse suspectus omni anime, apparet: quia amor, quem habet anima ad Deum, nisi sit armatus cum magna scientia et discretionem, sed cum fervore indiscreto smatur, aut cito deficit, aut decipitur, aut in inconvenientem finem vadit: quæ enim inordinate sumuntur, bene nec salubriter continuari non possunt. Multi enim sunt, qui credunt stare in amore Dei, et stant in odio Dei, et in amore carnis, mundi, et diaboli. Unde quando aliquis amat Deum, et custodiat eum ab infirmitatibus et tribulationibus corporalibus, et temporalibus periculis, amat se et Deum inordinate, Deum postponendo, qui ante omnia et amari debuit, et omnia propter ipsum, et quia de corpore suo, et de se fecit suum Deum, ex quo Deum non diligit nisi propter se. Item talis, qui sic se diligit, omnia alia diligit propter se; diligit enim res temporales propter utilitatem corporis sui, quod sibi Deum statuit. Amat enim consanguineos suos propter utilitatem suam, et honorem quem sibi afferunt. Amat etiam viros, et personas sanctas, et spirituales, ut faciant sibi mantellum de sanctitate ipsorum, cum non vere diligit eos propter bonitatem ipsorum. Et quia talis amor non est primus, ideo fructus taliter amantium est carnis concupiscentia, et corpus cum vitis et concupiscentiis. Amat etiam talis sufficientias corporales, et aptitudines, ut sciat bene legere, et euntare ad complacentiam aliorum. Amat etiam habere magnam scientiam, ut sciat alios convincere rationabiliter

*Amor spiri-
tuali homini
debet esse sus-
pectus.*

*Amor Dei et
proximi im-
purus et mu-
lus.*

AVCTORE
ARNALDO.

*Alius amor
Dei et proximi
imperfectus.*

libiter et scientifice, et non caritative, et quod possit alios corrigere cum superbia, ut reputetur aliquid.

224 Sunt etiam alii qui credunt amare Deum, et amant eum, sed amore infirmo et imperfecto. Amant enim Deum ut pareat peccatis, et liberet eos de inferno, et det eis gloriam paradisi, et non propter bonitatem suam. Amant Deum ut conservet eos in bono statu, et non offendant plus, ut non perdant paradikum. Amant alii Deum, ut habeant consolationes et dulcedines divinas, et sentimenta, et consolationes spirituales. Alii amant Deum ut amentur ab eo. Amant alii amicos et parentes spiritualiter, quia desiderant, ut sint spirituales et boni, ut inde non consequantur dedecus, sed habeant utilitatem et honorem. Amant etiam Deum, ut det eis sensum et scientiam, et intellectum scripture illi, qui sunt litterati; et illi, qui nesciunt litteras, desiderant ut sciant loqui spiritualiter, et non ad honorem Dei, sed aliorum utilitatem, sed ut magis amentur et honorentur. Amant esse spirituales, ut habeantur in numero spiritualium, et diligantur a spiritualibus, et hæc pro sua speciali utilitate et honore. Amant habere paupertatem, et patientiam, et obedientiam, et exteriorem humilitatem, et virtutes, ut excedant in virtutibus alios, et desiderant, ut nullus alius possit approximare perfectioni eorum: et quia nolunt habere parem, in hoc videntur assimilari Luciferi, qui noluit habere aliquam creaturam parem. Aliqui amant habere universalem famam sanctitatis, ut commendentur a bonis et malis de sanctitate; ipsi etiam commendant omnes spirituales, et non spirituales, ut de temerario iudicio non judicentur.

*Amor devotus
personæ, est
periculosus.*

225 Amant etiam aliqui devotum suum, vel devotam suam amore spirituali et perfecto, quia amant ipsos totaliter secundum Deum. Sed iste amor quandoque nimis crescit, et efficitur malus, nisi regatur armis magnæ discretionis; et fit quandoque carnalis, vel inutilis et nocivus, nimis ad invicem conversando, et tempus inutiliter perdendo, quia corda eorum sunt indiscrete colligata. Iste enim amor crescit, et crescendo habet hoc quod desiderat habere, scilicet præsentiam amati, quam ubi non habet infirmatur: et, si habeat, nimis crescit, et crescendo totaliter transformatur in amatum, ita quod omnia, quæ placent alteri, placent ei; et quæ displicent alteri, displicent sibi. Et quia anima non habet arma sufficientia ad regendum istius amoris fervorem, qui continue crescit, et non habet perfectam ordinationem, nec discretionem, necesse est, ut convertatur finaliter in deordinationem. Et si amatus in tali deordinatione careat etiam predictis armis, et simili gladio amoris sit vulneratus, tunc est valde plus timendum: quia tunc incipiunt sibi invicem manifestare secreta sui amoris, et inter alia manifestant sibi invicem, quomodo se mutuo diligant dicentes ad alterutrum: Non est aliqua persona quam tantum diligam in mundo, nec tantum eam portem in corde. Talia enim dicunt, quia necesse est, ut tractent ea quæ sentiunt, et sic appetunt se etiam propter devotionem mutuo diligere et propter utilitatem spiritualem, quam credunt esse in tali amore; occurrentibus tamen tentationibus de aliquo illicito, quod sequi potest ex tali amore, ratio contradicit a principio, quia non est totaliter amore suffocata. Postea vero amore amplius crescente, ratio incipit obnubilari, et spiritus infirmari, et incipit credere, quod tactus amati et huiusmodi non sint peccatum, nec noceant animæ, et ideo hoc permittit facere, et sic incipit deficere, et cadere a statu perfectionis paullatim. Postquam autem ratio aliquantum declinavit amore suffocata, incipit ea, quæ periculosa sunt, quasi nulla existimare, et dicere: Hoc potest fieri, quia ad nullum malum intendo, quia non est magnum peccatum. Et paullatim talia reputant licita, et sic amplius amore crescente transformatur et transfertur uterque in voluntatem alterius, ut faciat omne, quod vult alius, nulla alia

*Amor sensu-
alis paullatim
suffocet ratio-
nem, et spiri-
tum.*

ratione contradicente; ita quod totaliter sequitur suum amatum ad omne illud, quod vult: et propter inordinationem prædictam, si invitatur ad malum, non potest contradicere; et si non invitatur, ipse invitatur, sentiens hoc placere amato: et tunc retrahitur ab oratione, et abstinentia et a solitudine, et ab omnibus virtutibus, in quibus consueverat se exercitare, et totum amorem divinum mutat in hunc miserabilem amorem. Et crescit quandoque tantum talis amor, quod verba amati, nec ejus præsentia non satisfaciunt, cui solebant verba et sola præsentia satisfacere. Sed amplius amans desiderat scire, utrum amatus sic feriat sagitta amoris, sicut amans: et si scire potest, tunc est periculum utriusque; tunc enim unus confidens et securus de altero, postquam verba, nec præsentia non satisfaciunt, inclinantur amans et amatus ad omne opus otiosum, et pravum. Et ideo dico, quod amor mihi est suspectus super omnia, et in ipso concluditur omne malum: quare cavete a serpente.

226 Propter igitur malum amorem volo suspectum habere bonum amorem inter proximum et proximum; quia bonus amor fit malus per prædictum modum. Amor etiam Dei efficitur malus; nisi discretionem regatur, et armis suis protegatur. Arma autem, quibus bonus amor Dei vel proximi in Deo regi debet, dantur homini in animæ transformatione. Est autem triplex transformatio quæ transformatur anima in Deum. Aliquando enim anima transformatur in voluntatem Dei: aliquando cum Deo: aliquando intra Deum et Deus intra ipsam. Prima transformatio est, quando anima conatur imitari vitam istius hominis passionati: quia in hoc manifesta est voluntas ipsius Dei. Secunda transformatio est, quando anima ultra hoc unitur Deo, et amat Deum non solum per voluntatem, sed cum hoc habet magna sentimenta, et magnas de Deo delectationes, possunt tamen exprimi verbis et cogitari. Tertia transformatio est, quando anima sic est transformata intra Deum, et Deus intra ipsam, quod altissima de Deo sentit et gustat, in tantum quod ea, quæ sentit, nullo modo possent exprimi verbis, nec cogitari, nisi solum ab illo, qui sentit. Prima igitur transformatio quamvis multum regat amorem amantium, tamen non tantum quantum oportet, quia adhuc decipi posset. Secunda autem transformatio, si est bene viva, sufficit ad regendum amorem. Tertia autem est summa in regimine amoris. Ista enim tertia et etiam secunda perfecte infunditur et confertur animæ a gratia: et hæc tertia, et secunda licet non sit perfecta, est quedam sapientia, qua mediante anima scit regere amorem Dei et proximi. Nam sentimenta Dei, et dulcedines, et fervores a gratia Dei in anima provenientes, anima per hæc sapientiam scit componere, et taliter quod durat amor, et in his, quæ incipit, potest perseverare, nec ostendit extra per risus, nec saltus corporis, nec alios gestus. Similiter et in amore proximi vel devoti sic scit sapienter et mature se habere, quod ostendit et dirigit quando, et quantum, et quomodo est descendendum proximo, et quando non. In unione enim animæ ad Deum anima acquirit dictam sapientiam, et quamdam maturitatem et gravitatem sapientiam, et sapidam discretionem, et quoddam lumen; ita quod cum istis ita scit regere amorem Dei et proximi, quod non potest decipi nec præcipitari: et qui non sentit se tali sapientia infusum, nunquam deberet se cum aliquo, vel cum aliqua in tali amore singulari et visceroso se conjungere, etiam quantumcumque fieret propter Deum, et ex bona intentione, propter pericula jam prædicta, quæ eveniunt ex tali amore, nec aliquis alicui se colligere debet per amorem, nisi ubi didicerit, et sciat, et possit a quocumque faciliter cum voluerit, separari.

*Arma quibus
amor regatur,
triplex ani-
mæ transfor-
matio.*

*Hæc transfor-
matio confert
animæ matura-
ritatem et
discretionem.*

227 Qualiter autem per prædictam sapientiam regatur amor Dei, est sciendum, quod amor habet varias proprietates:

*Proprietates
veri amoris
ad Deum.*

proprietates:

ACTORE
ANSALDO.
Amor increa-
tus operatur
in anima per-
fecta.

Principium autem hujus amoris in operatione sua, est illuminare, et novum desiderium dare. Est enim amor fortis novus, ad quem amorem novum anima nihil operatur: ipse enim amor increatus operatur omne bonum, quod per nos fit; et per nos, nos operamur omne malum; bonum autem non ex nobis, sed ab illo increato amore. Et ista est vera humilitas et annihilatio, videre in veritate, quod nos non sumus operatores alicujus boni et qui sic sentit, habet spiritum veritatis. Amor autem Dei nunquam stat otiosus, nam viam crucis cogit sequi corporaliter.

Signa opera-
tionis amoris
dei.

232 Et istud est signum operationis veri amoris, surgere, et apportare animæ crucem, id est, longam penitentiam quantum vivit, et magnam et duram quantum commode potest. Hic verus amor non apportat risum in ore, nec in conaedere, nec in bibere inordinatur, nec affert aliquam alacritatem vanam, nec dicit: Non teneor alicui legi; sed semper legi se subicit, imo etiam ubi non est lex, ipse sibi facit legem. Et cum amor operatus fuerit operationes crucis et penitentiae vivæ, et longæ, et arduæ quantum vivit, et quantum potest, tunc videbit in veritate se inutilem, et in veritate se non nisi malum operantem. Ipsum autem Deum cognoscat totum amorem, et se totum odium: et habita in veritate hac cognitione, de necessitate oportet quod faciat penitentiam corporalem. Sive autem penitentia sit homini levis ad portandum, sive difficilis, totum operatur ipse increatus amor, diversimode tamen propter utilitatem animæ. Non igitur gravet nos operatio de penitentia, quia Deus in nobis ipse operatur: et ad provocandum voluntatem nostram, et consentiendum Deo in nobis eam operanti, verus magister venit pro nobis ad faciendum penitentiam, et ad dandum exemplum ejus nobis, toto enim tempore vitæ suæ in amarissima penitentia vixit. Et qui ad visionem increati, et ad visionem esse Dei elevantur in cruce et in operibus virtuosus quietantur, et cum novo amore infocato et ignito ad majus operandum provocantur. Illi autem qui non sunt in hoc spiritu veritatis, faciunt sibi idola de operibus virtuosis, sibi gloriam attribuentes. Et primum idolum faciunt sibi de lumine, et scientia et discretionem sibi datis, quod est flendum: nam totum bonum, quod est in nobis, operatur amor increatus, qui non extinguitur in se in æternum; cui est honor et gloria in sæcula sæculorum, Amen.

CAPUT XX.

Vita, conditiones, signa amoris.

c. 65.
Vita ad amo-
rem.

Via autem ad hunc amorem est per continuam, et assiduum, et devotam, et ardentem orationem, et lectionem libri vitæ, de quo satis dictum est supra, per quam datur et accipitur cognitio Dei, quæ est omnino necessaria ad habendum ejus amorem, ut supra dictum fuit. O carissimi, hortor, ut diligamus Deum, et transformemur totaliter in ipsum. Iste enim Deus homo, Deus increatus, Deus incarnatus totus est amor, et nos totus diligit, et totaliter vult diligi. Unde vult filios suos esse totos transformatos in se per amorem. Voco autem filios spirituales per amorem dilectionis, illos qui vivunt in gratia, et caritate in ipso Deo bono perfecto cum perfectione amoris transformati. Omnes enim sumus Dei filii per creationem, sed filii sui spirituales electi sunt, in quibus ipse Deus amor posuit suum amorem, et in quibus delectatur propter suam similitudinem, quam invenit in ipsis, quam similitudinem in animam cujuscumque filii Dei ponit, et facit, et format solum gratia Dei, et perfectus amor divinus; perfectum dico, qui jam vitam et mores transformavit in similitudinem vitæ Christi pauperis, despecti in hoc mundo, et dolorosi. Itaque Deus nobilis per naturam vult totum cor filii sui, et non partem: et vult ipsum sine medio, et sine societate

Quantum filii
Dei sunt spiri-
tuales electi.

et impedimento quocumque contrario. Sed ipse est ita curialis erga animam, quod si anima dat sibi totum cor, totum libenter accipit; si partem, partem accipit. licet perfectus amor naturaliter totum velit, et non solum partem. Scimus enim, quod sponsum diligens sponsam suam non potest in ea sustinere, sive in secreto, sive in manifesto societatem aliquam; similiter noster Deus. Sed scio, quod si in Dei filio quilibet homo cognosceret et gustaret ipsum amorem divinum, Deum humanatum, passionatum, qui est summum bonum, daret se totum sibi, et auferret se totum sibi, non solum ab aliis creaturis, et totus diligeret, et toto corde illum Deum amorosum, et transformaret se ipsum totum in ipsum Deum humanatum summum amorem.

234 Si igitur anima vult venire ad istam perfectionem perfecti amoris, qui dat se totum et servit Deo non intuitu præmii, quod hic expectata Deo recipere, nec est in futuro; sed dat se Deo, et servit Deo, propter seipsum, qui totus est essentialiter bonus, et totum propter se, et per se bonum dignum est diligi propter seipsum; debet anima intrare in viam rectam, et per ipsam ambulare pedibus amoris, puri, recti, ferventis, et ordinati. Primus autem gradus sive passus quem debet facere anima que intrat istam viam rectam, et que desiderat accedere ad Deum est, quod cognoscat Deum in veritate, non solum exterius quasi per colorem scripture, sicut dictum est supra; quemadmodum enim cognoscimus, ita et amamus: si parum obscure, si superficialiter, si perfunctorie ipsum cogitamus et consideramus et cognoscimus; et similiter et consequenter parum amamus. De his autem qualiter et quomodo fieri debeat, jam satis dictum est.

Deo serviti-
um propter
seipsum.

Passus amo-
ris.

235 Sunt autem tres proprietates amantium necessarie ad sciendum, et etiam aliqua signa amoris, ut quilibet cognoscere possit, si est vere amans. Prima proprietates est esse transformatum in voluntatem amati. Voluntas autem Christi amati videtur mihi, quod sit vita quam ostendit nobis per semetipsum, ostendit autem nobis paupertatem, dolorem, despectum et obedientiam veram, que omnia de facto ostendit: et cum anima est viriliter exercitata in istis, nullum vitium, nulla tentatio poterit in eam intrare. Secunda proprietates est, transformatum esse in proprietates amati. Nolo vobis dicere nunc nisi tres. Prima est amor, diligere scilicet omnes creaturas secundum convenientias earum. Secunda est, esse vere humilem et benignum. Tertia est, quam Deus dat legitimis filiis suis, scilicet, immutabilitas: nam quanto anima est propinquior Deo, minores et pauciores mutabilitates in se habet: et ideo nos verecundamur quando aliqua vilis res nos movet, et in hoc cognoscimus nostram miseriam. Tertia proprietates est, esse transformatum in totaliter in Deum: et tunc est extra omnes tentationes, quia non in se, sed in illo est. Et ideo quando revertimur ad nostram miseriam caveamus nos de omnibus creaturis, et a nobis ipsis: et rogo vos ut sitis vestri, et nolite vos dare alicui creature, nec præstare ex toto, sed date vos totos illi qui dicit: Diliges Dominum Deum tuum, ex toto corde tuo, et ex tota mente, et ex tota anima, et ex omnibus viribus tuis.

Tres proprie-
tates aman-
tium.
1. In diu vir-
tutibus Christi.

2. Amati pro-
prietatibus
extornari.

3. Habitare in
ipso Deo.

236 Signa autem amoris sunt hæc. Primum signum veri amoris est, quod amans submittat voluntatem suam voluntati amati. Secundum est, quod facit relinquere omnem aliam amicitiam que huic posset esse contraria, etiam facit dimittere patrem et matrem, sororem, fratrem, et omnem aliam affectionem contrariam voluntati amati. Tertium est, quod nihil occultum potest esse in uno quod alteri non revelet: et hæc tertia operatio secundum iudicium meum est summa et complementum omnium aliorum signorum, et operationum amoris. Quartum est, quod amans studeat assimilari amato, ut si amans est pauper, quod amans studeat depauperari: si vilificatus, quod studeat vilificari; si dolorosus, quod studeat de dolore habere

Signa veri
amoris.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

habere participationem, ut sit similis utriusque conditio. Non enim videtur quod amor perfectus possit fundari inter divitem et pauperem, honorabilem et vilem dolorosum et deliciosum : valde enim distant hæc conditiones, et inter tales non potest esse amor perfectionis, quia unus conditionem alterius non participat. Amor autem est virtus non solum assimilativa, sed mitiva, quæ fertur semper in suum simile non in difforme.

237 Amor autem æternus Christus Jesus omnia ista signa habuit, quia submitit voluntatem suam homini, factus obediens usque ad mortem interficientibus ipsum, cum tamen solo nutu posset resistere si voluisset. Item fecit ipsum relinquere omnem aliam amicitiam, parentum, matris, et aliorum, imo et suæ carnis propter amorem hominum, morti se tradens, et eos in cruce derelinquens. Iterum secreta sua nobis revelavit ut ipsemet dixit : Jam non dicam vos servos, etc. Item similem homini se facere voluit : ideo veram humanitatem ejus assumpsit et mortalitatem, factus homini similis per omnia, præterquam in culpa. Ergo et nos omnia hæc facere debemus propter ipsum : alias amor ex parte nostra claudicat, et tanto et tam visceroso amatorii facinus injuriam manifestam. Igitur faciamus nos ei per omnia similes, qui nostris miseris per omnia similem se fecit, pœnitentiam scilicet faciendo in paupertate, despectu, et dolore, et cordis contritione, in quibus ipse semper vixit. Si enim unus solus faceret pœnitentias omnes quas omnes homines de mundo faciunt, non esset sufficiens ad recompensandum minori guttæ sudoris, quem Christus pro nobis effudit, et non esset sufficiens ad promerendum nobis gaudium Paradisi, quod nobis promittitur, nec ad satisfaciendum pro minori peccato a nobis perpetrato mortali nec ad satisfaciendum Deo pro nostra creatione. Unde quisque deberet conari ad faciendum pœnitentiam in occulto quanto plus potest, et desiderare quod non potest, et etiam facere in publico, dummodo in intentione nolit videri : quia dimittere bonum ut non videatur, est tepiditas et pusillanimitas. Unde nullo modo debemus propter hoc dimittere. In his habemus exemplum nostri magistri, qui multa fecit quæ nunquam fuerunt scripta, nec scita, cum tamen amore nostri multa fecerit in publico; nec propter hoc quia videbatur ab aliis hoc dimisit. Quod et si nobis durum videatur pœnitentiam facere, tamen tribulationes nobis a Deo immissas placeat cum patientia et gaudio tolerare, et facere de necessitate virtutem. Qui enim sunt afflicti, et tribulati interius et exterius, non est dubium quod est certum signum, quod sunt dilecti ad amato.

238 Quod enim Deus Pater dilexit et elegit, et dedit suo carissimo unigenito, hoc unigenitus diligit, et infligit et dat carissimis filiis suis. Elegit autem Deus Pater suo filio paupertatem, despectum, dolores, persecutiones, afflictiones exterius, interius vero tedium, pavorem, timorem, angustiam, agoniam, etc. quæ sustinuit Dei filius magister innumerabilia, et tot, et tanta, quod nulla lingua posset exprimere, nec cor cogitare. Studeamus igitur sustinere tribulationes temporales cum patientia, imo et cum gaudio. In eis enim signum recipimus, quod sumus dilecti et electi ab amato, et recipimus arham suæ hereditatis. Respice in doloribus vestris dolores istius Dei hominis desolati, et erit remedium omni vestro dolori. Tria enim facit ista tribulatio sanctissima quæ non cognoscimus. Primum est, quod facit nos converti ad Deum, et si converti sumus, facit nos magis converti et adhaerere. Secundum est, quod facit nos crescere : sicut enim bona terra bene præparata adveniente pluvia germinat et fructificat, ita adveniente tribulatione anima crescit in virtutibus. Tertium est, quod purificat et confortat, quietat et tranquillat. Ista enim sanctissima tribulatio multum convenit nobis, nec eam vitemus nec abhorreamus, quia secure, et toto corde

dico, quod advocati nobiles, et testes veraces, quibus magis creditur in conspectu Dei, sunt istæ tribulationes sanctissimæ et pretiosissimæ; quarum valor est nobis ignotus : eis enim emittit regnum cælorum, paupertate enim et luctu, et dolore, et persecutionibus obtinentur gaudia sempiterna. Credo enim firmiter quod nihil aliud tantum facit ad bene vivendum, sicut hæc tribulatio : unde in omnibus tribulatis ego habeo unam sanctam invidiam. Scio enim, filii mei, quod nobilitas et valor qui exit de tribulatione, non est nobis cognitus : quia si esset cognitus, esset de ea magna rapina et rapina, et quilibet raperet ab alio de quo tribulari posset. Lumen tribulationum et solatium confortet nos sub onere tribulationum, cui sit gloria in sæcula sæculorum, Amen.

239 Tribulationes autem quæ sunt in paupertate, despectu, et dolore, videntur mihi multum utiles nobis et convenientes. Ratio hujus est, quia oportet quod homo cognoscat se et Deum : cognitio autem Dei supponit cognitionem sui, hoc modo, ut videat homo et consideret et videat quem offendit et consideret diligenter quem offendit. Et ex hac consideratione datur gratia super gratiam, lumen super lumen, visus super visionem, et ex his incipit venire ad cognitionem amplioem Dei : et quanto amplius cognoscit, amplius diligit ; et quanto plus diligit, tanto fortius operatur ; et ista operatio est signum amoris, et mensura : quia in hoc cognoscitur, si amor est purus, verus, et rectus, si diligit et operatur efficaciter, et tolerat quod dilexit et operatus est ille, quem diligit. Christus autem, quem diligit, operatus est et toleravit cum gaudio tria prædicta quando vixit : qui ergo ipsum diligit, debet illa diligere et operari. Quanto igitur ipse sapientissimus sibi hæc elegit, tanto nobis etiam convenientiora esse monstravit.

240 Hæc sunt dulcissima Dei dona, quæ quicumque obtinere poterit, sciat se perfecte completam, et perfectum, et consummatum in Deo dulcissimo Jesu Christo; et esse perfectum ipsum dulcissimum Jesum Christum in eo per transformationem, et quanto magis in his perfectus erit, tanto magis esse transformatum Jesu Christi erit in eo. Primum est amor paupertatis, quo anima expoliatur se ab amore omnis creaturæ, ita quod nullius possessionem vult habere, nisi Domini nostri Jesu Christi, nec sperat in adjutorio alicujus creaturæ in hac vita, et hoc non solum diligit corde, sed ostendat per opus. Secundum est, quod desideret despici et vilipendi, et opprobriari ab omni creaturæ, et velit quod omnis creaturæ credat ipsam esse opprobrio dignam, ita quod nullus compaciatur sibi, nec velit vivere in corde alicujus creaturæ, nisi solius Dei, nec ab aliquo alio aliquid reputari quocumque modo. Tertium est, quod desideret dolorari, et puniri, et impleri et superinfundi omnibus doloribus cordis et corporis dulcissimi Jesu Christi, et dulcissimæ Matris ejus; et desideret, quod omnis creaturæ faciat sibi istos dolores sine intermissione. Et si non potest ista tria velle, sciat quod multum est longe a Christi benedicta similitudine; quia ista tria associaverunt in omni loco, et in omni tempore et in omni suo actu, similiter et suam Matrem, scilicet paupertas, dolor, et despectus et ignominia in summo. Quartum est, quod quaecumque persona cogitet se esse indignam tanto bono, et nullo modo posse ista habere a se, et quanto plus de istis habuerit, tanto sibi videatur quod minus habent : quia de re amata, qui multam se credit habere, perdit amatam. Unde nunquam sensiat se ad hoc pervenisse, sed semper videatur, quod incipiat de novo, et quod adhuc nihil fecerit, et quod non habuerit aliquid de istis. Quintum est, quod continue nitatur cogitare, quomodo ista fuerint in Christo, et continue saporosa oratione clamet ad Deum, quia ista sua vestimenta, et istam societatem mittat in cor suum, nihil aliud petendo, et in perfecta transformatione

AUCTORE
ARNALDO.

Tribulationes
utiles.

Hæc signa
amoris perfectissime in
Christo evident.

In publico
quomodo faciendum sit
bonum.

In sequendo
Christo nulla
fraus sed maxima salutis
certitudo.

Tres effectus
tribulationis

1.

ii.

iii.

Boni advocati
et testes ad
Deum veraces
pro nostra salute
sunt tribulationes.

c. 66.

Dona et conditiones in Deo amorem transformate.

1. Evasisse amorem omnis creaturæ.

2. Appetere contemptum.

3. Desiderare tormenta

4. Se omni dono celesti indignum reputare.

5. Prædicta in vita Christi meditari.

ACTORE
ARNALDO.

tione omnium istorum sit sibi omne gaudium in hac vita, et nitatur ascendere ad cogitandum, quomodo cor dulcissimi Jesu istis plenum fuit, et superplenum et infinitum, plus quam ipse ostenderit in corpore. Sextum est quod fugiat tanquam summam pestilentiam omne illud quod impedit eam ab istis, sive sit persona carnalis, sive sit spiritualis, et omne illud quod in rebus hujus mundi sibi appareret dissimile vel contrarium istis, horreat, et despiciat, et fugiat sicut serpentem. Septimum est, quod super nullam creaturam ferat iudicium, nec impediat se de iudicando alios, sicut dicit Evangelium, imo reputet se viliores omnibus quantumcumque malis, et indignissimis omni gratia Dei. Scias quod quicumque ista merentur habere in hac vita, et in presenti pugna, Deum plene habebunt in patria: imo anima per transformationem fit tota Deus, cui in hac vita Deus dat de sua transformatione, quod videlicet sit transformata in suos despectus, penurias, et dolores, quia non debet anima appetere in ista vita consolationes spirituales, nisi forte propter suam infirmitatem refocillandam, sed solum appetere perfectam Christi crucifixionem dolorosam, pauperem, et despectam.

CAPUT XXI.

De sanctissimo Sacramento Eucharistiæ.

c. 67.
Effectus Eu-
charistiæ.

De Sacramento autem amoris et gratiæ, propter quod et Eucharistia dicitur et vocatur, nunc aliquid plus præter dicta est dicendum. Ipsum enim habet efficere in nobis et orationem devotam, et virtute ejus impetrativa efficitur. Similiter dare humilitatem cordis profundam, et totius caritatis, et veri amoris promotivum et collativum est. Non enim dubito, sed sum certa, quod, quæcumque anima videret et contempleretur in isto sancto Sacramento, non posset esse ita sicca de amore, quia de ipso non esset statim tota infusa, perpendendo quomodo in hoc Sacramento fuit amata. Videtur autem mihi quod veritas istius Sacramenti, et hoc sacrosanctum mysterium ab illis, qui istud sacrificium volunt celebrare et recipere, cum magna diligentia est considerandum: et non debet anima in hac consideratione transire velociter, sed nec cursorie, sed magna diligentia et pondere ibi stet et demoretur: quamvis autem inexplicabilia sint quæ de hoc Sacramento sanctissimo dici possunt, videtur mihi quod ad septem considerationes reduci possunt quæ videndæ sunt et considerandæ sigillatim.

Septem consi-
derationes
circa illud.
1. Novam mi-
rabile.

242 Primo enim istud sacrosanctum mysterium est novum et summe mirabile, et nostræ rationis excessivum. Istud enim mysterium quamvis antiquitus fuerit figuratum, ut apparet in sacra scriptura, antiquum quidem est, quantum ad figuram, sed novum quantum ad exhibitionem et veritatem ipsius Sacramenti, in quo creatura recipit magnum novitatem: quia bene scimus, et per fidem tenemus sine aliqua dubitatione, quod ille panis, et id vinum per divinam potentiam infinitam ad illa sanctissima verba ordinata, quæ dixit Christus ordinator Deus humanatus, et quæ debet dicere et dicit Sacerdos ejus minister, substantialiter fit Christus, ita quod illa substantia panis et vini transsubstantiatur, et fit corpus Christi, et Christus Deus et homo est in illo mysterio consecrato, remanente colore, et sapore, et virtute, et forma, et modo, et tota qualitate ipsius panis et vini, non in ipso, sed per divinam potentiam supra eorum propriam naturam in seipsis: hic enim color est in seipso, et sapor in seipso, et forma in seipsa, et qualitas in seipsa. Unde grandis est ista novitas in veritate, quam facit divina sapientia sua summa caritate, et infinita potestate, et summa bonitate, quam facit creator in sua creatura: præter alias multas, et spirituales novitates, quas ipsum corpus et sanguis Christi facit in amicis et electis suis. Nullus autem

miretur de his, nec de aliis quæ fiunt in hoc Sacramento, si pensemus potentiam facientis. Nec miretur quis, quomodo potest esse in tot altaribus, similiter et ultra mare, et citra mare, et ita ibi, sicut hic et hic, nam ipse dicit: Ego sum incomprehensibilis vobis, et ego Deus feci hoc sine vobis, et operor sine vobis, et non est mihi aliquid impossibile: et ego sum ille, qui feci vos tales, quod nunc propter bonum vestrum non possetis intelligere, quia si voluissent, potuissent vos facere potentes ad intelligendum, sed hoc feci, ut mereamini per fidem vestram, quæ meritum non haberet, si hoc clare quomodo fit videretis; credite igitur nihil dubitantes.

233 Secundo istud Sacramentum est summe amabile, et ad anorem inflammativum. Illud enim quod movit ordinatorem istius Sacramenti sanctissimi, non fuit timor alicujus rei, nec utilitas, quam ex hoc ipse sortiretur; nec scio quod nomen imponam ei, nisi amorem sine mensura: propter enim ineffabilem amorem, quem habebat nobis, istud Sacramentum instituit: quia enim erat totus evisceratus amore in nobis, ideo se totum ibi posuit, se totum dimisit, et pro semper scilicet usque ad consummationem sæculi. Non enim hoc solum fecit propter memoriam suæ mortis quæ nostra salus, sed etiam hoc fecit ad hoc ut remaneret totus nobis et semper: et quicumque vult intrare istud profundum, oportet quod habeat bonos oculos. Sciens enim corporaliter in cæna sua se cito esse separandum, evictus amore, qui semper amantem et amatum habet conjugere, istud Sacramentum instituit, ut semper posset corporaliter nobis esse junctus. O amor inextinguibilis! amor ardentissimus veraciter est, et fuit iste, quem nobis habebat, quod quantumcumque præsentia mortis esset sibi præsens, et præsentiebat statim dolores horribiles affuturos, eisdem peccatoribus se persequentibus se dare voluit, ut saltem nobiscum in hoc Sacramento posset esse semper, cujus delicia sunt esse cum filiis hominum. Et quæ anima est ita crudelissima, quæ considerando istum amorem, si bene et profunde consideraret, non moveretur ad redemandum tantum amatorem, qui nec in vita, nec in morte nostri obvisci voluit, scilicet se totum ac tantum dare voluit, ut per amorem nobis esset unitus? Veraciter non est anima, si bene pensaret hunc amorem, quin se totam transformaret in amorem, se totam sibi conferendo.

2. Summe
amabile.

Christus ex
amore id in-
stituit.

244 Tertio istud Sacramentum est summe compassibile, et ad compassionem et dolorem summe provocativum: dolorem enim mortalem et ineffabilem habuit cum istud sacratissimum ordinabat: erat enim in puncto separationis a suis carissimis discipulis, et a Virgine amatissima Matre; et sciebat et videbat in sui præsentia omnes qui eum derelinquere debebant: videbat suum proditorem, et alium negatorem, quibus corpus suum, et seipsum tradebat; et de proximo imminebant dolores acutissimi, in quibus debebat esse derelictus: præsentiebat mortem horrendam, verbera, contumelias, crucem, clavos, et cetera sibi parari; ratione quorum statim post cænam in oratione sudavit usque ad guttas sanguinis non modici, scilicet decurrantis in terram. Et tamen non dimisit, quod illud institueret, et se nobis daret, quinimo istud Sacramentum nihil aliud videtur esse ita proprium, quam quoddam memoriale illius acerbissime passionis et effusionis sui sanguinis pro nobis miseris; ideo et Christus ait: Quotiescumque hoc facitis, facite hoc in meam commemorationem, et quæ anima posset videre istos dolores, quin transformaretur in dolorem? Certe nulla nisi quæ communionem non habet ex corde illius acerbissime passionis.

3. Summe
compassibile.

245 Quarto istud Sacramentum est summum, dignum et venerabile, et ad reverentiam summe humilitativum. Ordinator enim istius sancti sacrificii est homo Deus, Deus summus et increatus. Anima enim considerando hoc Sacramentum, debet pensare non solum

4. Summe ve-
nerabile

solum ordinatorem, sed id quod in Sacramento continetur. Continetur enim ibi Deus increatus, invisibilis, omnipotens, omnia sciens, justus, summus, et misericors, creator caeli et terrae, visibilium et invisibilium; et hoc est majus, quod occurrit ibi ab cogitandum. Postea occurrit alia res minor, quam in hoc Sacramento invenit, conjuncta cum illa re majori, quia invenit ibi Deum humanatum, id est, divinitatem et humanitatem in una persona conjunctas et unitas: et quandoque in hac vita praesenti anima recipit majus delectamentum in isto minori, quam in illo majori, quia anima est magis capax, et magis conformis isti minori, quod videt in isto Deo incarnato, quam sit aliud, quod videt in ipso Deo increato; quia ipsa anima est creatura, quae est vita carnis suae, et omnium membrorum corporis sui, unde delectatur in hac vita in increato Deo quem ibi videt humanatum, et Christum creatorem et creaturam, et deitatem, et animam cum carne, et sanguine, et cum omnibus membris sui corporis sancti. Videt ibi animam unionem tantarum rerum ibi contentarum, et de minori, scilicet de humanitate, fertur ad divinitatem, et e converso. Videt igitur anima, si bene consideret, primo divinitatem ineffabilem, in qua sunt omnes thesauri sapientiae, et scientiae, et divitarum immarcescibilium. Videt ibi in illa divinitate delicias, quae solae satiant mentem nostram, et alia multa ineffabilia. Videt ibi pretiosissimam animam cum omnibus virtutibus et donis Spiritus sancti, et sanctissimam oblationem immaculatam. Videt ibi corpus, pretium pretiosissimum nostrae redemptionis. Videt ibi sanguinem, quo redempti et vivificati sumus, et alia ineffabilia. Quae quidem omnia haec summe debent provocare nos ad reverentiam exhibendam: nam ibi veraciter est et continetur ille, quem adorant cunctae caeli dominationes, timent omnes spiritus caelestes, et tremunt omnes caeli fortissimae potestates. O si videremus sicut ipsi, in quanta reverentia et humilitate istud Sacramentum tractaremus et reciperemus? Quae enim superba anima est, quae, si haec bene consideraret, et in conspectu hujus sacramenti corde et corpore non humiliaretur?

246 Quinto est summe altum Sacramentum et spirituale, et ad caelestia elevativum. Hoc enim sacramentum ordinavit sancta Trinitas, ut scilicet restringeret ad se rem, quam diligit, ut scilicet traheret animam a se ad se Deum, et extra omnes creaturas, et conjungeret ipsam Deo increato, et sic vitam sibi daret spirituales, et divinas, et mortificaret a peccatis: et ordinavit ipsum sancta Trinitas et infinita bonitas: et uniret, et incorporaret nos sibi, et se nobis: et vult, ut recipiamus ipsum, ut recipiamur ab eo; et vult, ut portemus ipsum, et ipse nos, nos fortificando et confortando. Quae est ergo misera anima, si bene consideraret, quae non trahi debeat post tantum Dominum, post tantam caritatem, quae de caelis venit, ut nos ad se trahat de terrenis?

247 Sexto istud Sacramentum est summe utile, et omnium bonorum, et gratiarum animae collativum. Non enim venit ad nos in isto sacramento Deus increatus cum tanta perfectione deitatis et humanitatis vacuus, sed pro certo dat animae recipienti (dum tamen se probaverit, et non sit in voluntate peccandi) ponarum remissionem, robur contra tentationes, impugnatores nostros restringit, et gratiam augmentat, et merita accumulata: unde et frequenter cum magna reverentia est suscipiendum: verbum autem S. Augustini de Eucharistia suscipienda, quando dicit: Quotidie Eucharistiam sumere, nec laudo, nec vitupero; dico quod S. Augustinus fuit sanctus et sapiens, et videns bonos cum malis in Ecclesia Dei mixtos, ut non impediret bonos, non vituperavit; ad hoc autem ut non daret securitatem malis, non laudavit. Alia sunt innumerabilia dona et beneficia, quae conferuntur nobis si digne ipsum suscipiamus: nec

est diebibile, quantum gratiam recipit anima in una sola digna susceptione, dum tamen demerita animae non resistant.

248 Septimo, istud Sacramentum est summe laudabile, et omnium gratiarum, et laudum praerogativa summa dignum. Quidquid est boni, quidquid pulchritudinis, quidquid sanctitatis, totum est in hoc sacramento: est enim suam bonum ipsum increatum, scilicet divinitas, et summum bonum creatum, Christi humanitas: unde laudare ipsum assidue debemus. Angeli enim assidue laudare non desinunt, dicentes, Sanctus, Sanctus, Sanctus; et non solum Angeli, sed et Sancti, et cuncti Beati vident et sentiunt illud, et stant intra hoc sacrificium in illo Deo bono infinito, qui facit illos esse beatos: ibi enim habent semper in praesentia Deum increatum, summum bonum, et Deum humanatum, et in hoc sacramento admirabile positum. Et in isto mysterio recipiunt novam dulcedinem, et gaudium; et faciunt novum tripudium, et praerogativa; et credo, quod hoc sit propter convenientiam, quam habent, quia communicant cum capite et membris, id est, cum Christo capite Deo, et suis fidelibus. Vident enim et sentiunt, cognoscunt, quod Christus in altissimo hoc mysterio multum delectatur, et ibi ostendit, et manifestat suam bonitatem, et ibi habet singularem complacentiam pro bono, et in bono suorum devotorum et amicorum, quos per hoc sacrificium sibi conjungit: et ideo delectatur omnes Angeli et Sancti in isto mysterio cum Christo: et faciunt novum gaudium et tripudium et laudes, quia illud quod placet Christo, placet similiter et eis: placet enim Christo esse cum hominibus in isto sacramento, imo ejus deliciae sunt esse eum filiis hominum. Gaudent item omnes Beati de Ecclesia triumphanti pro bono et utilitate, quod propter ipsum recipiunt sanctae animae in militante Ecclesia. Unde et gaudere debet tota Ecclesia, et laudare Deum de tanto beneficio, et gratias, gratias et honorem exhibendo Deo.

249 Quilibet igitur quando debet accedere ad hoc sanctum Sacramentum debet considerare, ad quem vadit, qualis vadit, et quomodo vadit, et quare vadit. Quia vadit ad quoddam bonum quod est omne bonum, et causa omnis boni. Unde ipsum est hominum solum, sine quo non est aliquid bonum. Quod bonum sufficit, et implet omnia, et satiat omnes Sanctos et spiritus beatos, et omnes justos per gratiam, et omnes animas, et corpora illorum Beatorum qui regnant in gloria. Vadit ad recipiendum illud bonum, Deum scilicet humanatum, quod satiat, superat et jocundat in omnibus creaturis, et extra omnes creaturas sine modo, et sine mensura: quod bonum creatura non potest scire, nec habere, nisi in quantum ipsum bonum vult; et tantum ipsum bonum vult, quantum creatura secundum summum esse potest habere de illo, qui est et facit omne esse, et est super omne esse. Vadit ad illud bonum, extra quod, et praeter quod, non est aliud bonum. O bonum inconsideratum, incognitum, non amatum, scilicet inventum ab illis, qui se totis totum se volunt. Si igitur homo considerat, et respicit morsellum, quod corporaliter debet comedere: quare anima non respicit, et non recogitat, antequam recipiat tantum bonum, quod aeternum est, et infinitum, et quod si indigne recipiatur, est mors animae et corporis sempiterna? Si vero digne, mortem fugat, et vitam aeternam et beatam adducit, et sine ipsius susceptione non est vita: Nisi enim, ait Christus, manducaveritis carnem, etc. Debet igitur accedere ad tantum et tale bonum, et ad talem mensuram cum magna reverentia, timore, et tremore, et super omnia cum magno amore; et debet anima accedere tota lota, et ornata: quia vadit ad illum, qui est bonum totius pulchritudinis et gloriae, et qui est summa sanctitas, felicitas, et beatitudo, et altitudo, nobilitas, et verus amor, et dulcedo amoris sine fine: et

AUCTORE
ARNALDO.

7 Summe laudabile.

Consideranda, dum ad hoc Sacramentum acceditur.

5. Summe altum.

6. Summe utile.

Qualis puritas in communicantibus requiritur.

et

ACTORE
ARNALDO.

et debet ire ad recipiendum, ut recipiatur : debet ire mundus, ut mundetur; vivus, ut vivificetur; justus, ut justificetur; junctus, ut incorporetur cum ipso Deo increato, et dulciter humanato, et sit idem cum eo per infinita sæcula sæculorum.

CAPUT XXII.

De Incarnatione Verbi, aliisque Dei beneficiis.

c. 68.

*Præscit B.
Angela mor-
tem suam.*

*Mysterium
Incarnationis
implet nos
amore Dei.*

Hoc est ultimum scriptum et ultima littera, quæ fecit sanctissima Angela de Fulgino Mater nostra, antequam infirmaretur ad mortem, asserens tunc esse ultimam litterarum. Præscivit enim suum felicem transitum longo tempore ante. Unde et cum magno affectu hæc verba locuta est, et quasi cogit scriptorem scribere, et dixit : O Deus meus, fac me dignam, ut possim cognoscere altissimum mysterium tuum, quod fecit ardentissima caritas tua, id est, altissimum mysterium tuæ sanctissimæ Incarnationis, quam fecisti pro nobis, quæ Incarnatio fuit principium salutis nostre. Ista autem ineffabilis Incarnatio facit nobis duo. Primum, quod implet nos amore. Secundum est, quod reddit nos certos de nostra salute. O quam ineffabilis hæc caritas! supra istam vere non est major, quam quod Deus meus omnium creator fiat caro, ut me faceret Deum. O amor viscerata! te ipsum exinanisti, et defecisti, ut me faceres : formam vilissimi servi recepisti, ut mihi decorem regni et divinum conferres. Quando tamen formam meam recepisti, non sic fecisti ut aliquid a tua substantia minueres, nec a tua deitate detraheres, sed abyssus tuæ humillimæ Incarnationis facit me dicere, et compellit verba hæc viscerata : O tu incomprehensibilis, propter me comprehensibilis! O increatus, factus es creatura! O incogitabilis, factus es cogitabilis? O impalpabilis, factus es potens palpari! O Domine fac me dignam videre profundum hujus altissimæ caritatis, quam nobis communicasti in ista Incarnatione sanctissima. O felix culpa (non tamen ex te, sed ex Dei pietate) quæ meruisti nobis ostendere occultissimum divinæ caritatis profundum, quod nobis erat absconditum. O in veritate majorem caritatem ego cogitare non possum. O altissime, fac me capacem ad intelligendum hanc altissimam et ineffabilem caritatem.

251 O Domine, quinque sunt mysteria, quæ pro nobis fecisti, fac nos Domine capaces ad intelligendum ipsa. Primum est mysterium tuæ sanctissimæ Incarnationis. Secundum est ineffabile mysterium tuæ doctrinæ, exempli, penitentiae, et afflictionis. Tertium est mors acerbissima tolerata pro nobis. Quartum gloria tuæ Resurrectionis. Quintum sublimatio tuæ gloriosæ Ascensionis. Primum est amor ineffabilis Incarnationis. O amor summus et transformatus! O amor ineffabilis! Benedictus sis Domine, quia facis me intelligere quod mihi natus es. O quam gloriosum est istud seire, et intelligere, quod ego videam et intelligam, quod tu mihi natus es : istud intelligere in veritate plenum est omni delectamento, et suavitate. Unde certitudinem, quam habuimus ab incarnatione, eandem habemus a nativitate; quia ad illud pro quo incarnatus est, ecce natus est. O admirabilis, quomodo sunt mirabilia mysteria tua, quæ pro nobis fecisti! Secundum quod pro nobis fecit, reddit nos certos de modo vivendi : nam natus est et incarnatus, et vixit taliter, quod haberemus presentiam documenti a Jesu Christo nato de paupertate, dolore, despectu, quia in ipsis natus est, vixit, et finivit.

252 Tertium mysterium est suæ mortis, quia etiam ad hoc natus est, ut esset redemptio nostra et moretur pro nobis. Quinque autem sunt consideranda in ista morte Christi. Primum declaratio et operatio nostræ salutis. Secundum est, nostra fortificatio, et

victoria contra inimicos nostros. Tertium est repletio, et superabundantia amoris divini manifestati per ipsam mortem. Quartum est, quod nos replevit una altissima, et viscerata et profunda veritate : possumus enim per hoc cognoscere, videre, et intelligere, quomodo Deus pater nobis ostendit, et clarificavit, et declaravit filium in ista Incarnatione sanctissima. Quintum est, quia per hoc possumus cognoscere, quomodo filius Dei manifestavit nobis Patrem, per obedientiam, quam servavit in tota vita sua usque ad mortem crucis, et per ipsam obedientiam respondit Deo Patri pro toto humano genere. Fac me dignam, o increate Deus, cognoscere profundum amoris tui, et abyssum ardentissime tuæ caritatis. Fac me dignam intelligere ineffabilem caritatem, quam communicasti nobis, quando ostendisti nobis filium tuum Jesum Christum in ista Incarnatione, et quando iste filius tuus manifestavit te esse patrem nobis. O admirabilis amor, et jucundus, quia in te est omnis sapor omnis suavitatis, et omne delectamentum : et ita est contemplatio, quæ elevat animam de mundo, et facit eam stare supra se, et esse pacificatam, et tranquillatam.

253 Quartum mysterium est in resurrectione, in qua duo sunt consideranda. Primum est, quod sua resurrectio dat nobis firmam spem de nostra resurrectione. Secundum est, quod facit nos cognoscere resurrectionem spiritualem, quam Deus facit per suam gratiam, quando de mortuo facit vivum, de infirmo facit sanum. O altissimum et inenarrabile, et inco-gnitum, et ineffabile mysterium, in quo adimplesti perfectionem nostram! Fac me Domine dignam cognoscere istud altissimum mysterium. Quintum mysterium est, Adscensionis. O Domine fac me dignam esse capacem cognoscere altissimum mysterium Adscensionis tuæ, in quo repleta est tota salus nostra. O Jesu Christe tunc posuisti nos in possessionem Patris tui et nostri. Ista quinque mysteria sunt schola illorum qui sunt veri scholares, schola verax ubi discuntur ista quinque mysteria, est schola continuæ orationis. Fac igitur me Domine intelligere, et cognoscere supernam caritatem, cum qua creasti me, et redemisti. O incomprehensibilis, fac me capacem ad intelligendum tuam inastinabilem, et ardentissimam caritatem, et illam visceratam dilectionem, qua elegisti genus humanum ab æterno ad obtinendum visionem tuam, et tu altissime dignatus es velle videre nostram. Fac nos Domine cognoscere culpam nostram, ut effugiamus penas, quas minatus es in-gratis, et non recognoscentibus hæc ineffabilia mysteria et beneficia tua.

254 Post ista locuta est de septem donis sive beneficiis specialissimis nobis a divina bonitate collatis, et dixit : O dulcissime Domine fac me capacem ad intelligendum ista septem dona, quæ nobis dedisti inter multitudinem aliorum donorum tuorum. Primum donum est ineffabilis creatio. Secundum est, admirabilis electio, qua dignatus es nos eligere ad gloriam tuam. Tertium est, donum ineffabile, quod nobis fecisti, quando tuum filium misisti, ut nobis daret vitam. Quartum est, donum altissimum tuæ bonitatis, quando dignatus es me facere sensibilem, et rationalem, et non bestiam nec irracionalem. Hæc admirabilis ratio, quam in me posuisti, facit in me tria. Primum est, quia per ipsam cognosco te admirabilem. Secundum est, quia facit me cognoscere peccata mea. Tertium est, quia per ipsam mediante gratia tua resisto sensualitati meæ ad peccata inclinanti. O incomprehensibilis, quia nihil aliud est supra istud donum, quod nobis donasti. Formasti nos Domine ad formam tuam, et fecisti nos rationales, et induisti nos tuo lumine, et de tua ratione. Quintum donum est intellectus. Fac nos Domine cognoscere id donum, quod dedisti nobis, scilicet, intellectum, ut possimus te Deum meum intelligere. Sextum donum est sapientia.

1 Resurrectio
Duo in ea con-
sideranda.

5. Adscensio

*Mysteria 5
pro nobis
Christus fecit.*

1. Incarnatio.

2. Conversatio
cum homini-
bus.

3. Redemptio
in cruce.

Quinque in ea
consideranda.

c. 69.
Septem dona a
Deo homini
data.

sapientia. O Domine fac me sapere ardentissimam caritatem tuam, cum qua donasti nobis istud donum, scilicet sapientiam. O in veritate istud donum omnium donorum est maximum, scilicet sapere te in veritate. Septimum donum est amor. O summum esse, fac me intelligere istud donum, quia omnes Angeli et Sancti non habent aliud videre, nisi videre te amatum, et amare te et contemplari. O donum quod est super omne donum, quia tu ipse es amor. O summum bonum dignatus es facere nos te amorem cognoscere, et facis nos amare talem amorem: et ideo illi, qui veniunt ante faciem tuam, erunt remunerati secundum amorem, quem habuerunt, et nihil aliud est, quod ducat contemplatores ad contemplandum, nisi verus amor. O admirabile, mirabilia facis tu in filiis tuis! O superum bonum! O incomprehensibilis bonitas, et caritas ardentissima! O divina persona, quae dignasti nos substantificare in medio substantiae tuae! O istud est mirabile supra omne mirabile, quod facis in filiis tuis! O occultum admirabile! Non est intellectus humanus, qui ad istam substantiam non deficiat. Sed cum gratia et lumine divino sentimus dictam substantiam: et ista est artha illorum, qui sunt veri solitarii: et omnes chori Angelorum sunt hic occupati, et in ista occupatione occupent se omnes illi, qui sunt veri contemplatores, et postea erunt solitarii et a terra separati. Istorum conversatio in caelis est. Deo gratias, Amen.

CAPUT XXIII.

Angelae testamentum: mors.

Testamentum et ultima admonitio sanctae Matris Angelae, quam fecit filiis suis, dum esset morti propinqua, sic dicens: Filioli mei quae dico vobis, non dico solum nisi propter amorem Dei, et ut promisi vobis, quod non libenter porto sub terram aliquid, quod vobis possit prodesse. Ecce Deus dicit animae: Omnia mea tua sunt. O quis est, qui mereatur hoc, quod omnia bona Dei sunt sua! o in veritate non est aliud quod mereatur hoc, nisi caritas. In hoc autem quod volo dicere nihil habeo facere ex me, sed totum est Dei. Nam placuit divinae bonitati dare nihil curam et sollicitudinem omnium florum suorum, et filiarum suarum, qui sunt in hoc mundo, et ultra et citra mare: ego autem custodivi eos, ut potui, et doloravi eos, et plures fuerunt dolores pro eis quam vos credatis. O Deus meus amodo reassigno eos tibi, et rogo per ineffabilem tuam caritatem, ut custodias eos ab omni malo, et conserves eos in omni bono in amore paupertatis, despectus, et doloris, et in transformatione, et in imitatione tuae vitae, et perfectionis, quam nobis verbo, et facto, et vita viva ostendere praecavisti.

236 O filii mei amantissimi exhortor hac exhortatione ultima, ut studeatis esse parvi, et vere humiles, et mansueti non solum opere exteriori, imo et ex profundo corde, ut vere sitis scholares, et vere discipuli illius, qui dixit: Discite a me, quia mitis sum et humilis corde. Non curetis de potentia, honoribus, nec praelationibus. O filii mei studeatis esse parvi, ut Christus exaltet vos in perfectione meritorum et suae gratiae. Sitis ita humiles, quod tanquam nihil vos existere continue aestimetur. Maledictae sunt istae sufficientiae quae tollunt animam, scilicet potentia, honores in praelatione. Fugite ab illis, quoniam magna deceptio, et periculum est in ipsis, licet minor deceptio sit in ipsis, quam in sufficientiis spiritualibus, scilicet in scire loqui de Deo, intelligere scripturam, facere magnas plasmias, habere cor quasi occupatum in rebus spiritualibus. Multotiens enim isti tales in errorem cadunt, et difficultas corriguntur, quam qui habent temporales sufficientias: igitur aestimetis vos esse nihil. O nihil incognitum! o nihil incognitum!

In veritate anima non potest habere meliorem visionem, nec scientiam, quam videre suum nihil, et stare in suo carcere.

237 O filii mei, studeatis habere caritatem, sine qua non est salus nec meritum. Ecce Deus dicit: Omnia mea, tua sunt. O quis est qui mereatur hoc, quod omnia bona Dei sint sua! In veritate non est aliud, quod mereatur nisi caritas. O filii mei et patres et fratres studeat vos diligere invicem, et habere istam caritatem, et mutuam dilectionem, huc enim meretur anima hereditare bona divina: et exhortor, ut non solum habere velitis istam caritatem inter vos, imo etiam ad omnes gentes. Dico enim vobis, quod plus recepit anima mea de Deo, quando ploravi et doloravi peccata proximi, quam mea. Et mundus trufat de hoc quod dico, quod homo posset plorare peccata proximi, sicut sua, vel plus quam sua, quia videtur esse contra naturam. Sed caritas, quae hoc facit, non est de hoc mundo. O filii mei studeatis habere istam caritatem, et neminem judicetis: et si videritis hominem peccare mortaliter, non dico, quod non displiceat vobis peccatum, et quod non debeatis abhorreere peccatum, sed dico, quod non judicetis peccantes, nec contemnatis, quia nescitis judicia Dei: nam multi apud homines videntur damnati, qui apud Deum sunt salvati, et multi apud homines videntur salvati, qui apud Deum jam sunt reprobati, et damnati. Et scirem vobis dicere, quod aliqui sunt, quos vos despexistis, de quibus habeo firmam spem, quod Deus rediet eos ad viam suam.

238 Ego non facio aliud testamentum nisi quod recomendo vobis istam mutuam dilectionem, et profundam humilitatem. Et relinquo vobis totam hereditatem meam, quae etiam Christi Jesu est, scilicet paupertatem, dolorem, et despectum, vitam videlicet Christi. Illi qui habebunt istam hereditatem, scilicet vitae Christi, erunt mihi filii, filii enim sunt Dei: et non est dubium, quod postea non habebunt hereditatem vitae aeternae. His dictis impositum manum suam supra caput singulorum, et ait: Benedicti sitis a Domino, et a me, filii mei vos, et omnes alii, qui hic praesentes non sunt, et sicut significatum est mihi, et demonstratum a Domino, ita istam aeternam benedictionem vobis concedo praesentibus et absentibus: idem Christus dedit eam vobis cum illa manu, quae fuit in cruce clavata.

239 Postmodum vero ipsa Angela ultima in infirmitate quassata, ac mente ipsius abundantiam solito in abisso divinae infinitatis absorpta, interrupte et cum interpolatione loquebatur, et raro; verba tamen illius, prout capere poteramus qui praesentes eramus, breviter recollegimus; quae sunt haec. Dixit quidam vice, circa festum nativitatis Domini, quo tempore ipsa transivit ad Christum, dixit: Verbum caro factum est, et post magnam moram quasi aliunde veniens, dixit: O omnis creatura deficit, et totus intellectus Angelicus non sufficit, et interrogata a nobis: Ad quid deficit omnis creatura, et intellectus Angelicus non sufficit? Respondit: Ad comprehendendum. Et postea dixit: O in veritate, ecce Deus meus, qui mihi reddidit promissum, quia Christus filius suus praesentavit me Patri. Dixerat enim ante: Scitis vos quia Christus erat in navi, et tempestas erat ibi magna? In veritate ita est aliquando in anima, quando permittit tentationes venire, et ipse videtur dormire. Et iterum dixit: In veritate, donec Deus permittat personam totam peccari vel conteri, et suppeditari, non sinit aliquando finire tentationes et tempestates: et hoc facit specialiter filiis suis legitimis. Item alia vice dixit nobis: O filii mei, libenter dicerem vobis aliqua verba, si scirem quod Deus me non deciperet. Scilicet de promissione sui exitus, quia propter desiderium moriendi timebat multum, sicut ipsa dicebat, ne de illa infirmitate liberetur. Et dixit: Ista

ALCIBIO.
ARVALDO.

Inculcat caritatem Dei et proximi.

Cavendum judicium temerarium.

Testamentum Angelae.

Inpartitur singulis benedictionem.

Vis efficacior amoris divini in anima

c. 70

Fili spirituales curae B. Angelae a Deo traditi.

Commendat suis studium ubi quoniam.

AUCTORE
ARNALDO.

quæ volo dicere non dico, nisi ut vos sequamini illud, quod non sum secuta ego. Et postea subiunxit: Anima mea lavata est et mundata in sanguine Christi, qui erat ita recens et calidus sicut si statim exiret de corpore crucifixi. Et dictum fuit animæ tunc: Hoc est illud, quod mundavit te. Et respondit anima: O Deus meus ero decepta? Et dictum fuit sibi: Non. Postea dixit: Christus filius Dei me modo presentavit Patri, et dicta sunt mihi ista verba: O sponsa et speciosa! o amata a me cum dilectione et in veritate, nolo quod venias ad me cum istis doloribus, sed cum jubilo et lætitia innumerabili, sicut decet Regem ducere sponsam suam diu amatam cum regiæ vestimento; et demonstravit mihi vestimentum, quemadmodum demonstrat sponsus sponsæ suæ diu et multum amatæ: sed hoc non erat de purpura, nec scarlato: nec de sandalo, nec de samito; sed erat quoddam lumen mirificum, quo vestitur anima. Et tunc ostendit mihi ipsum sponsum Verbum æternum, ita quod modo intelligo quid est Verbum: et quid est dicere Verbum, scilicet, Verbum quod voluit Incarnari pro me, et ipsum Verbum transiitum fecit pro me, et totam me tetigit, et amplexatus est me, et dixit mihi: Veni dilecta mea, sponsa amata, cum vera dilectione: veni, quia omnes Sancti expectant te cum lætitia. Dixit etiam mihi: Ego non committam te Angelis, nec aliis Sanctis ut te deducant, sed ego personaliter veniam pro te, et assumam te ad me; tu enim mihi facta es conveniens, et grata mee majestati.

Vestis gloriosa morienti preparata.

* vs. tentado.

Christus amplectentur morientem.

In morte accurrant que in vita agitata.

Ante mortem omnibus cruciatibus liberatur.

Quiete moritur quinta Januarii.

260 Dum igitur esset prope transitum, scilicet, die præcedenti, dicebat frequenter: Pater in manus tuas commendo animam meam, et spiritum meum. Et semel post illud verbum, dixit nobis presentibus: Modo ad istud verbum responsio mihi facta est talis: Quod impressum est cordi tuo in vita, impossibile est, quod non habeas in morte. Et tunc diximus: Ergo vis recedere, et relinquere nos? Et illa respondit: Tantum celavi vobis, sed amodo non celo vobis, dico vobis, quod omnino debeo recedere. Eodem die cessantibus doloribus cunctis, quibus multis diebus ante per singula membra interius et exterius tormentata horribiliter fuerat, et multipliciter afflicta, in tanta quiete corporis, et spiritus jucunditate jacebat, quod jam videbatur de promissa sibi lætitia degustare. Tunc vero interrogavimus eam, si prædictus jubilus erat sibi adhuc datus, et ipsa respondit, quod jam inceperat jubilus supradictus. Et in hac quiete corporis, et spiritus jucunditate usque post completorium die sabbati lætissima jacens, multis fratribus circumstantibus eam, et mysteriorum officia exhibentibus, ipsa die, scilicet in octava Innocentium, ultima hora diei, quasi leviter dormiens, requievit in pace. Et anima illa sanctissima soluta a carne, in abyssum diem infinitatis absorpta, innocentie et immortalitatis stolam a Christo suo sponso recepit, regnatura cum Christo; quo nos ipse per virtutem suæ crucis, et per merita suæ Virginis Matris, et per intercessionem hujus sanctissimæ Matris nostræ Angele deducat. Amen. Transit autem venerabilis sponsa Christi Angela de Fulginio ex hujus mundi naufragio ad cæli gaudia longo sibi ante tempore promissa, Anno Dominicæ Incarnationis MCCCIX pridie Nonas Januarii, tempore Domini Clementis Papæ V.

DE B. ANGELE, EJUSQUE VITA

Ubertini de Casali, et Maximil. Sandæi, judicium.

Adjicienda huc videntur quæ de B. Angela duo præclaris scriptores tradidere. Prior est Ubertinus de Casali, magna pietate et eximio spiritu vir. Hic Prologo 1, lib. 1, Arboris vite crucifixæ Jesu, ita scribit: Vigesimo quinto autem anno religionis meæ deformata (is fuit, ut ex aliis locis patet, Christi MCCXCVIII) miro modo, quem prætereo, ad reverendæ Matris et sanctissimæ Angele de Fulginio, vere Angelicæ vitæ in terris, misericorditer me adduxit notitiam. Cui sic cordis mei defectus, et sua secreta beneficia revelavit Jesus, ut dubitare non possem ipsum esse, qui loquebatur in illa: et sic omnia dona mea prima, per meam malitiam perditam, in immensum multiplicata restituit; ut jam ex tunc non fuerim ille qui fui. Et in expertis prius suæ veritatis inflammantis splendoribus totam mentis mee faciem immutavit; et infirmitates et languores ab anima et corpore sic repulit, et priores distractiones renovavit; ut nullus sanæ mentis, qui me prius cognoverit, habeat dubitare, quin spiritus Christi in me sit de novo genitus. Ac per hoc velint aequali detractibus sanctitati irreprehensibilis vitæ illius sanctissimæ anime, et mutationi divinæ, quæ ad ejus verbum et meritum oritur in vita multorum, ipsa Angela est constituta a Deo, respectu multorum filiorum spiritualium, Mater pulchre dilectionis et timoris et magnitudinis et sancte spei: quia veniunt eis omnia bona pariter cum illa, et innumerabilis honestas per manus illius; etiam multis, qui fuerant prioribus temporibus dissoluti. Magnum sancti et a Deo illuminati scriptoris de Angela testimonium.

Ubertinus ad virtutem, Angela monitis, inflammatus.

Alter est Maximilianus Sandæus, Societatis nostræ Theologus scriptis longe clarissimus. Is Theologiæ viriæ lib. 1, commentat. 19 cum de Angela quadam, verbis fere Arnaldi, retulisset, de ejus statu, conditione, occupatione, sapientia, quæ et divinitus donata, Evangelicæ perfectionis studio, secretorum divinarum notitia, etc., ista subdit: Ita prætulit opusculo, quod narrationes et monita continet Angele de Fulginio viri pini. Id opusculum qui legit (et utinam multi legerent!) dicere cogitur: Non est personarum acceptor Deus: sed in omnigente, sexu, conditione hominum destinat aliquos, quibus secreta sua gratiosissime pandit, et sapientiam sacram infundit. Talis fuit Angela, Theologorum Magistra, cujus doctrina, ut est in argumento libri, tota fuit excerpta et extracta ex illo libro vitæ intus et foris scripto, qui est Jesus Christus Dominus noster, verus Deus et homo, Theologiæ infusæ donator.

Vita S. Angele præconium.

Idem Commentat. 43 ejusdem libri 3, agens de Theologia intuitiva religiosorum divinis visionibus clarorum, de Angela sic scribit: In hujus quoque pienssimæ matronæ scriptis adeo frequens est mentio visionum, et quidem Dei ac sanctissimæ Trinitatis, ut suspicari quis posset, si cui ex animalibus Deo dilectis, in hac vita mortali facta fuisset Theologiæ intuitivæ gratia, eam Angele minime defuisse. Præstat tamen et in hac, ut in multis aliis eximii, quadam eminentissimæ contemplationis speciem, infra claram Essentiæ Divinæ visionem, quam hoc Beatæ proprium domum agnoscere. Quod ipsa nonnumquam insinuat, tenebras visionibus suis immixtas fuisse laud dissimulans. Confirmat id pluribus ex ejus vita allatis locis.

An viderit Beata Angela.

V JANUARIII.

SANCTI QUI NONIS JANUARIII COLUNTUR.

VIGILIA EPIPHANIE.

S. Telesphorus Papa et Martyr.
 S. Sais Martyr.
 S. Felix
 S. Secundus
 S. Honorius
 S. Lucianus
 S. Candidus
 S. Januaria
 S. Cœliffioria
 S. Incundus
 S. Acutus
 S. Petrus
 S. Marcus
 S. Severus
 S. Anastasia
 S. Telesphorus
 S. Euprexia vidua
 S. Thecognia Virgo
 Plurimi Sancti Martyres in Thebaide sub
 Diocletiano.
 S. Theoidus Martyr.

Martyres, in Africa.

Menis in Sicilia.

S. Domno Martyr Bergomi.
 S. Theodorus Martyr Calari in Sardinia.
 S. Syneletica Virgo Alexandria.
 S. Tatiana.
 S. Rusticianus Episcopus Brixienis.
 S. Talida, sive Amata Virgo, Antioii in
 Thebaide.
 S. Apollinaris Syneletica, dicta Dorotheus,
 Virgo, in Ægypto.
 S. Simeon Stylita iuxta Antiochiam in Syria.
 S. Phosterius Abbas.
 S. Æmiliana Virgo, amita S. Gregorii, Romæ.
 S. Honobertus } Episcopi Senonenses in
 S. Honulphus } Gallia.
 S. Flamidianus Martyr Cusani in Hispania.
 S. Victorinus Abbas
 S. Lucas } Placentiæ in
 S. Ambrosius } monachi } Italia.
 S. Privatus }
 S. Gregorius Acritensis monachus, in Græcia.
 S. Eduardus Angliæ Rex, Confessor.
 S. Gerlacus Eremita, in Belgio.

PRÆTERMISSI VEL IN ALIOS DIES REJECTI.

501. 74.

S. Theopemptus Episcopus } Martyres. *Menæa, Mo-*
 S. Theonas } *lunus in 2 et 3, edit.*
Nos de iis supra cum Martyrologio Romano in Januarii.
 S. Priscillianus Martyr Carthagine in Hispania.
Ferrar. citans tabulas Ecclesiæ Carthaginensis, sed
debat an idem sit qui Romæ passus iv Januarii.
 S. Faraillidis Virgo Gondavi. *Bellinus edit. Pavi-*
sien. ann. MDXXI. Pharaildis est, de qua egimus
iv Januarii.
 Barnetus, sive Barnitus Confessor in Scotia. *Ferrar.*
At Camerar. xiii Januarii. Ignotus est mihi: nisi
sit fortassis Barnitus ille aut Barinthus, de quo in
vita Sancti Brendani xvi Maii.
 S. Gaudentius Monachus Monasterii S. Alexii Romæ,
 et discipulus S. Adelberti, *ms. Kalendarium SS. Ord.*
S. Benedicti: in quo et xxiv Augusti ejus refertur
Translatio. De eo agitur in vita S. Adelberti: fuit
Archiepiscopus Gnesuensis. Omitto, donec certius in-
telligam, an et quo die colatur.
 S. Anastasius Abbas Monasterii Pontenatensis, *ms.*
Kalendar. SS. Ord. S. Benedicti. Non memini me
alibi de eo legere: nisi ille sit qui deinde Strigoniensis
Archiepiscopus fuit, de quo xii Novembr. agemus.
 Cythardus primus Abbas Floridi campi, sive veteris
 Monasterii, juxta Bolsuardiam Frisæ oppidum,
 Beatus hic memoratur a Chrysostomo Henriquez in
 Menologio Cisterciæ. Sed non existimo cum coli: nec
 id indicat Aulbertus Miras v. cl. qui in Chronico
 Cisterciensium ad an. MCXCI ejus monasterii fundationem
 refert ex Andrea Cornelio.

Alachrinus Episcopus Ord. Cisterciensis. Beatus ap-
 pellatur a Chrysostomo Henriquez in Menologio Cister-
 cieni. laudatur et a Vincentio Belloræ. lib. 30.
 cap. 110. Sed neuter prodit an ut Sanctus vel Beatus
 usquam colatur.
 Ægidius a Valeuria fundator et cœnobiarcha pri-
 mus Monasterii Ogniacensis ad Sabim. *Raysius in*
Auctario ad Natales SS. Molani. Vitam ejus scripsit
Franciscus Moschus. Nondum comperi an Beatus
vulgo appelletur, celebreturque.
 Ermenoldus Abbas. *Menard. Nos vi Januarii.*
 S. Tillon, cognomento Paulus, Confessor *ms. Mar-*
tyrol. S. Martini Trevir. Carthusiani Colon. in
Addit. ad Usuard. De eo agemus vii Januarii.
 S. Ealredus Abbas Rievallensis Ord. Cisterciæ. in
 Anglia. *Ferrarius et Ben. Dorganus. Nos de eo*
agemus xii Januarii.
 B. Odoricus, Ordinis S. Francisci. *ms. Florar. De*
eo agemus xiv Januarii.
 S. Donna sive Domina. *Menæa Græc. quæ de eo*
iterum i Martii.
 S. Egbertus Abbas, Præceptor S. Willebrordi. *ms.*
Kalendar. SS. Ordinis S. Benedicti. De eo Mar-
tyrol. Roman. xxiv April.
 S. Michæas filius Jemla, Propheta et Martyr. *Me-*
nolog. Græcor. Nos xiv Augusti.
 S. Simeon Propheta, qui Christum in ulnis portavit.
 Beda vulgatus, *Iraban. Nother. Martyrol. Ger-*
manic. varinque mss. Nos de eo agemus cum Marty-
rologio Rom. viii Octob.

501. 75.

DE VIGILIA EPIPHANIÆ.

V. JANUARI. **D**e antiquissimo sanctissimoque ritu Vigiliarum, ac hujus nominatum, agit fuse Baronius in Notis suis ad Martyrologium Romanum hoc die, et Galesinius. Hanc

Vigiliam plerumque cum Romana expriment Martyrologia, et liber Sacrament. S. Gregori.

DE S. TELESOPHORO PAPA ET MARTYRE.

CIRCAETER AN. CHRIST. CCLII. V. JANUARI. **S**ancti Telesphori Papa et Martyris vitam scripsit Notisque illustravit Zegerus Paulus Ordinis Carmelitarum Theologus et Monasterii Coloniensis Superior. Colitur a sacro illo Ordine v. Januarii; quamquam Arabani, Notheri atque alia nonnulla vss. Martyrologia v. Januarii ejus Natalem consignat. Liber quoque de Romanis Pontificibus, alterque sub nomine Luitprandi Ticinensis editus, Abbo Floriacensis iv Non. Januarii martyrio coronatum scribant. Restituit hoc festum Clemens VIII, vel potius instituit commemorationem, ut testatur Garantus comment. in rubric. Breviarii sect. 7, cap. 3.

præsens, licet varie temperatum, d Hereditaria successione, ut plures loquuntur Romani Pontifices, continuatum servat; quodque etiam S. Telesphori sæculo non paucos utriusque sexus in variis mundi partibus sectatores habuit; usque adeo, ut ad ipsius quoque Ethnici Caesaris Antonini aures ejusdem vetustæ Religionis fama nomenque pervenerit. Eo namque tempore, quo viri doctrina ac scriptis illustres apud Imperatorem in pectro habebantur, (qui nihil inconsultis gravibus viris negotiorum peregisse memoratur) florebat Galenus medicorum Coryphaeus, Proclus Philosophus, Aulus Gellius, Balbinus, ac plures alii.

d

VITA

AUCTORE R. P. SEGERO PAULO

ORD. CARMEL. THEOLOGO.

§ I. Sub Antonino Imperatore florescente Ecclesiarum statu, floret quoque vetustum Prophetici, seu Eliani Ordinis Institutum Monasticum.

* Potius 138. **C**um anno Christi quadragesimo supra centesimum mortuo Adriano Augusto, Antoninus ad Romani arcem Imperii erectus esset, Christiana per orbem fides, quæ sub Adriano Cesare a persecutionis rabie respirare nonnihil coeperat, sub hoc eodem Antonino ampliori pace frui visa est. Nam sicut Hadriani tempore B. a Quadratus Propheta, Atheuarum Episcopus, et b S. Aristides, philosophus Christianus libellos pro Ecclesia Apologeticos Imperatori exhibuerunt, ex quibus is comperta fidei innocentia, ratus est iis parcendum esse; sic quoque imperante Antonino c D. Justinus ex Philosopho Theologus Christianus Romæ docens, Imperatorem (exhibito ipsi et senatui Apologetico libro) deterruit a Christianis cruciandis; tametsi non ipsius mandato, sed ex sententia potius Præsidentum, et furore Gentilium nonnulli sub eodem Cesare (veluti et ipse S. Telesphorus Papa) martyrium passi leguntur, ante univrsam a Justino habitam Apologiam. Ipse namque Antoninus cognomente Pius, bonitate, amore et auctoritate Imperium, velut alter Salomon, perpetua pace, nullo penitus bello gesto continuavit annis viginti duobus et ultra; subinde illud Scipionis dicitans: Satius est unum civem conservare, quam mille hostes perdere: et principatum aieus non per severitatem, sed a clementia aspiciendum esse.

2 Sub hoc itaque Imperatore pacifico, non tantum Christi fideles feliciorum aspiciebant statum Ecclesiarum, sed et Prophetici seu Eliani Ordinis florebat Institutum Monasticum; quod vetus Carmelitarum Religio a tempore magni Eliæ Propheta: usque in

NOTÆ

EJUSDEM R. P. SEGERI PAULLI

IN VITAM S. TELESOPHORI.

Vita hujus Pontificis breviter scripta reperitur in antiquo Codice Carthusiarum Coloniensis, item apud Petram de Natalibus lib. 2, cap. 46. Cornelium Græsum Carthusianum Tomo I Petram Ribadenciram Soc. Jesu quibus inter alios auctores in hac vita conscribenda usus sumus. Memmerant porro hujus quoque Telesphori, Martyrologia Romanum, Bedæ, Usuardi, Adonis, vetera manu-scripta ac recentiora omnia. Ejusdem insuper ex antiquis Scripioribus mentionem faciunt Irenæus, Epiphanius, Eusebius, Optatus, Tertullianus, Augustinus, Nirephorus, et alii apud Baronium in Notis Martyrologii. Plures vide infra ad § 3.

a Quod hoc loco S. Quadratum Episcopum (de quo Martyrol. Rom. 26 Maii) Prophetam præ aliis appellemus, docuit nos Miltiades scriptor antiquus (epi an. Christi 173. floruit) apud Eusebium Casariensem hist. Eccles. lib. 3, cap. 16, ubi ista leguntur: In eodem libro Prophetas novi Testamenti recitat, quibus Ammam quemdam, et Quadratum annumerat. Et post pauca prædictus Miltiades eundem Quadratum Atheniensem et Antiam Philadelphensem cum SS. Agabo, Juda, Sila, et Philippi filiabus novæ legis Prophetis, recenset qui non idcirco tantum specialiter Prophetæ appelluntur, quod prophetæ dono sui spiritu præditi fuerint, nam et hoc multis aliis Sanctis temporibus istis commune fuit, sed quam maxime quod Prophetici Ordinis sectatores extiterint, cujus professores olim Prophetarum filii, hoc est discipuli, et a D. Hieronymo veteris legis Monachi appellati leguntur. Et idcirco idem, qui supra, Agabus, Judas, Silas, et alii quidam a Palæonydoro, et Dulaeo de Coria in Annalibus suis expresse inter Eliani seu Prophetici ordinis viros recensentur.

b De Sancto autem Aristide philosopho Christiano, agit Romanum Martyrologium ad xxxi diem Augusti.

c De S. Justino xiii Aprilis.

d Hereditaria successione a tempore S. Eliæ, Carmelitarum Ordinem usque in præsens retinere, ut in hoc I § dicitur, testantur præter alios recentiores Romanos Pontifices, Sixtus IV. in Bulla que incipit, Dum attenta meditatione, etc., data Romæ Anno Christi 1476, 1 Kal. Decembris. Julius II, anno 1504, et Gregorius XIII, anno 1577. Qui omnes uno ore sic proloquuntur post alia: Et inter ceteros Regularium Ordinum professores in firmamento Catholice fidei militantes, tanquam Religionis speculum et exemplar speciali caritate fulgentes, Sanctorumque Prophetarum Eliæ, et Elisæi, et Enoch, nec non et aliorum Sanctorum Patrum, qui Montem Sanctum Carmeli juxta Eliæ fontem inhabitaverunt, successionem hereditariam tenentes, etc. Sic illi. Noverint autem simpliciores, hæc lecturi, prædictum S. Enoch non illum esse qui dudum ante Eliæ tempora transla-

Qui de S. Telesphoro scripserunt

S. Quadratus Episc. Athenien. Propheeta Carmelita, ut plures alii.

Carmelitarum ab Eliæ descendentium.

S. Enoch de Anathoth. 7 Julii.

NOI. 76.

* Potius 138.

a

b

c

S. Justinus apologiam pro Christianis scribit.

Vetus institutio Eliæ Propheta, sive Carmelitarum.

tus est, Genes. 3, sed alterum longe juniorum, Joannis Baptistae et Christi Discipulum, qui postmodum ab Apostolis Episcopus Nicopolis creatus est, de quo Palaeonidorus lib. 2, cap. 2 Bibliotheca Tigurina * fol. 214, ubi Enochus de Anathim vocatur, et nos alibi de eo latius, in ejus vita ad 7 diem Julii.

Alios non paucos hujus Instituti Religiosos, quos eodem S. Telesphori saeculo floruisse, hoc § primo diximus, nominatim recensere, haec Nota non parvum: de quibus in Annalibus nostris ad idem saeculum, atque in vitis quorundam Sanctorum seorsim conscribendis, latius agemus. Ut inter alios, de Sancto Serapione, octavo Episcopo Antiocheno eruditione clarissimo, qui ex Carmelitarum Ordine an. Christi 191, teste Eusebio in Chronico ad sedem illam sublimatus est; ejus festivitatem annuam Carmeliticus Ordo, auctoritate Sedis Apostolicae, veluti ejusdem Ordinis Professoris, ad 30 diem Octobris (quo etiam in Romano Martyrol. annotatus venitur) sub duplici officio celebrat usque in praesens.

§ II. Telesphorus Carmelitanae Religionis, hoc tempore Ethnicis quoque scriptoribus cognita, sectator existit.

Hic autem a Balbinus dum inter ceteros Imperatori familiaris esset, quandam ei inscribens epistolam, in hunc modum hujus, de qua loquimur, vetustae Religionis Montis Carmeli meminit dicens: Mons est nomine Carmelus, in quo vetus religio, et sanctitas antiqua est: Elias illic sacrificia semper Deo offerebat: apparent etiam et nunc vestigia de ara sacrificio-rum. Sic ille. Et quidem ara ac Oraculi hujus Montis, consequenter autem et cultus religiosi, etiam ante haec tempora, apud Ethnicos scriptores mentio habetur, ut apud b Cornelium Tacitum Equitem Romanum anno Christi centesimo decimo; et Suetonium Tranquillum anno centesimo vigesimo, dum uterque Vespasiani Imperatoris res gestas conscribit. Cornelius siquidem in hunc modum: Est Judaea inter Syriamque Carmelus, ita vocant Montem, Deumque. Nec simulacrum Deo aut templum, (sic tradidere majores) ara et reverentia: illic sacrificanti Vespasiano, cum spes occultas versaret animo, c Basilides Sacerdos, inspectis identidem extis: Quidquid est, inquit, Vespasiane quod paras, seu domum extruere, seu pro-latare agros, sive ampliare servitium, datur tibi magna sedes, ingentes termini, nultum hominum. Haec ille inter alia. d Suetonius vero in Vespasiano, cap. 3, ubi agit de praesagis et signis imperium ejus praecedentibus, sunt ista: Apud Judaeam Carmeli Dei oraculum consulente ita confirmare sortes, ut quidquid cogitaret volveretque animo, quantumlibet magnum, nil esse poterantur pollicerentur. Ita Suetonius. Hoc vero Dei oraculum (inquit Basilides Augustoda, Theologus et orator Apostolicus) non fuisse Gentili-um, qui ibi non commemorantur, certum est, neque a Judaeis, contra quos tanquam hostes procedebat, petiisse est manifestum: unde reliquum est confir-mari ibi religiosos Carmelitas commemoratos esse. De sortium vero confirmatione loquitur Suetonius Gentili-um more. Sic ille. Quod idem intellige de Corne-lio Tacito, dum Basilidem eodem Gentilium ritu sa-cificio intendisse falso astruit: qui vir Catholicus, sanctimonia praecipuus, et Carmeli Religiosorum Re-ctor seu Abbas erat.

4 Porro istorum Carmeli montis Religiosorum multo clarius, ac verius Suetonio, et Cornelio me-minit Josephus Antiochenus, qui ipsis proxime con-temporaneus, et Catholicus scriptor floruit anno Chri-sti centesimo trigesimo, in libro suo, quem inscripsit: De perfecta militia primitivae Ecclesiae, capite xu, de quo mox infra. Omitto hic Philonem Judaeum, S. Petro Apostolo contemporaneum, doctis viris sat cognitum; plura de hujus instituti viris religiosis, sub Essenorum nomine commemorantem. Similiter chronicon, seu Historiam Romanorum antiquissimam, quae luce clarius praemissa confirmat; de qua alias,

His propter incredulos quosdam, et domestice igna-ros historiae, praeractis necessario fundamentis, ad Sancti, de quo agimus, Telesphori Acta, tametsi breviter, sermonem convertamus.

a Balbii hujus, ad Antoninum Imperatorem Epistole, memine-runt Philippus Ribotus, lib. 3, de peculiaribus gestis Carmelita-rum cap. 3, qui claruit anno Christi 1395. Arnoldus Bestius, in patronatu Mariano cap. 2, anno 1461. Joannes Palaeonidorus, lib. 4, cap. 6, anno 1480. Didacus de Coria Bileudarii Carmel. lib. 4, cap. 26, anno 1570, et alii. Porro cum de hoc Balbino, utique viro celebri, et note dignitatis, quis fuerit inquiri, occurrit vs. Indicu-lus Romanorum Pontificum. Liberi Pape tempore scriptus, qui apud PP. Societatis Jesu Antverpae extat; ex quo sequentia de-scripta Telesphorus inais uniceim, etc. Fuit temporibus Anto-nini Maerini a Potuiti Titiani et Gallicani, usque Cassare et Bal-bino. Haec ibi. Notuit igitur hoc Balbinus, (alias P. Caelius Balbinus Vilavillus Pius, Iarionio autem ad annum Christi cxxxix, dumtaxat Vibullus Pius dictus) qui anno xx Hadriani Imperatoris Consula-tum gessisse fertur, postmodum Antonino Imperatori (qui Hadriano in Imperio successit) praedictam scripsisse Epistolam. Sed haec ex conjectura dicta sunt, dum aliud certum de eo non habeo. Hoc tantum dico, Epistolam illam potius videri scriptam esse ad Antoninum Pri-mum ejus nominis, quam Secundum, Tertium aut Quartum; par-tim quod ipse Antoninus Imperator ab omnibus Auctoribus citatus semper absolute absque cognomine ponatur; et hoc modo cum, exempli caussa, Gregoriorum Papam, aut Constantinum Imperato-rem absolute nominamus, potius ejus nominis primum quam alium intelligimus; partim etiam quod Balbinus istius temporis cum hoc Antonino magis cohaerere videatur. Si quis admodum adversa-riorum urgeat, posse etiam intelligi Secundum, Tertium aut Quar-tum ejus nominis Antoninum; esto. Admodum antiquitati Episto-lae hujus mihi derogabitur, cum omnes isti Antonini intra sexa-ginta dumtaxat annos vixerint. Nam secundus ejus nominis, cogno-mine Verus, Antonino Primo (qui Pius cognominatus est) successit anno Christi cxxxix. Tertius, cognomine Caracalla, Im-perium miit anno a cccxi, et Quartus, cognomine Helioagabalus, anno b cccx, qui quadricennio tantum in Imperio sparsissimam vitam egit. Vide Sebastianum Veroniam lib. 6, a cap. xvi usque ad xxx. Baronium in Annalib. etc.

b Ad Cornelii Taciti auctoritatem quod attinet, illa dumtaxat ex eo Auctore Ethnicis hic adduximus, quae nostro congruunt in-tento, alias ejus verba plenus discussuri in Historia Commemora-tionis solemnis B. V. Mariae de Monte Carmel, ad 16 diem Julii; dum probabimus primum in orbe terrarum templum a Carmelitis Deiparae Virgini in monte Carmeli erectum et consecratum esse anno Christi 38, ipsa adhuc vivente, non aulico 83, ut perperam, et in-verso numero in Majori Ordine saeculo legitur, unde liber D. Joannis 44, Jerusalemorum Episcopi desumptus est, et alii qui-dam errandi ansam ceperunt. Iterum de Corneho Tacito mox infra.

c Agitur de B. Basilide Presbytero et Ordinis hujus Rectore, seu Abbate Montis Carmeli inter alios Didacus de Coria lib. 7, cap. 3, per totum, et frater Petrus Thomas de Saracenis in Meno-pai 1, fol. 77 usque 81, ex quibus et aliunde satis patet Basilidem hunc non Ethnicum et advenam, sed Catholicum Sacerdotem, Carmeli incolam, virum sanctum extitisse; nec Gentilium ritu, sed Christianorum more, per incrementum altaris Sacrificium, non diis gentium, sed Deo celi viventi, idque in ara ac templo Deiparae Virgini sacro, praesente Vespasiano, sacrificasse. (quod contigit anno Christi 68, ipso exordio belli Judaici, ante urbem Hierosolymae exedimam anno quinto. Vide Veroniam in Nerone, hinc Cornelius Tacitus Gentilibus, in odium Christianorum, et fa-vorem gentis suae, praedicta aliter accidisse mentatur. Sane Tertullianus vetustissimus et celeberrime fame vir (qui haud longe post Cornelium, ann. Christi 197, florebat) haec de eodem in Apologet. cap. 13. At enim idem Cornelius Tacitus, sane ille mentario mi iopneissimus, in eadem historia refert. Haec Ter-tullianus. Et quid mirum si nos illum mendacem arguamus, dum negat templum in Carmelo, sed aram tantum extitisse? reela-mante expresse Josepho Antiocheno, de quo infra. Plura de pre-dicto Basilide dicenda occurrant, cur sedelicet illum Abbatem ap-pellemus, et qualiter historia illa, de oraculo Carmeli (tunc ad Vespasianum facto, in antiquis monumentis et picturis repe-riatur, etc., quae prolixitate vitandae causa in aliud tempus et lo-rum differimus.

d Ad citatum Suetonii locum, ubi commentatur Lavinus Tor-rentius: Carmelum vocant Tacitus et Suetonius Deum qui sine nomine est, et regnat in aeternum. Unde liquet ipsam quoque existimasse sacra isthuc Christiana peracta. Tamen Pulus Oro-sius, lib. 7, cap. 9, scribit quibusdam in Carmelo monte seductos sortibus, quae portenderent exortos a Judaea duces rerum potiturus fore, praedictumque ad se trahentes, in rebellionem exarsisse. Nisi forte etiam Christianorum vitandae illi ad rem suam traxerant.

Balbinus de Carmeli religio scribit.

* Anno 161, 6 Mart. a 211 4 Feb. b 218, 7 Jul.

D. Virenti vi-venti tem-plum duc-tum.

Tacitus men-dax.

* edit. an. 1583.

S. Serapion Episc. Au-tioch. 30 Oct.

a

b

c

d

Vespasianus in Carmelo oraculum con-sultit.

Essent religio-si.

AUCTOR
STYGERO
PAULLO.

§ III. *Idem Telesphorus Romanæ Ecclesiæ Pontifex creatur.*

Ita itaque natione Græcus, ex Orientis partibus ortus, Anachoreta Eliani sive prophetici Carmelitarum instituti, ex eorum numero unus fuit, de quibus a Josephus Antiochenus vetustissimus Auctor, eidem contemporaneus loco supra citato, scribit in hunc modum : Perfectorum militum Christi, Apostolorum conditores surrexerunt, strenuissimi viri solitarii, contemplationique dediti, Sanctorum Prophetarum Eliæ et Elisæi sequaces : qui de Monte Carmeli descendentes, per Galilæam, Samariam et Palestinam, fidem Christi constantissime sparserunt; quique in Virginis Mariæ honore in Carmeli Montis declivio fabricantes Oratorium Salvatoris Matri specialissime servierunt. Hæc ille. Ab his, inquam, perfectis militibus Christi virisque Apostolicis, Telesphorus fama sanctitatis ineluctus, præclarisque in omnibus spectatus, descendit. Et quidem ex Anachoreta ipsum ad Pontificatum assumptum esse, *b* Liber Pontificalis S. Damaso Papæ inscriptus, et jam olim ab Ecclesia receptus, aperte contestatur.

Cum ergo eximia vite sanctimoniam nedum Ordinem suum Propheticum exornaret, sed et clarissimis virtutum ac scientiarum radiis Romanam illustraret Ecclesiam, post dura Eremicæ certamina, summus in terra Christi Vicarius est factus. Nam post Sixti ejus nominis primi Pontificis sanctissimi martyrium, quo in anno Christi centesimo quadagesimo secundo coronatus est, cum cessasset Episcopatus dies duntaxat duos, S. Telesphorus, qui ex Oriente religionis ergo jam ante Romam advenerat, unanims omnium applausibus atque suffragiis nonis in ordine ad sacrosanctum illud summi sacerdotii solum Petri evectus est ad octavum Aprilis diem. Fuere autem S. Telesphori mores sanctorum antecessorum Pontificum persimiles, et omnino tales, quales sacrosanciam debebant dignitatem.

a Hæc Josephi Antiocheni in presenti §, adducta Auctoritas, ab omnibus pene tam antiquis quam modernis citatur pro Carmelitana Antiquitate scriptoribus, nam præter auctores superioris §, memoratos Ribolum, Bostium, Palaonydorum, Bidacium, proferunt eandem Constitutiones Ord. Carmelitarum a Sede Apost. approbate part. 1, cap. 1, § 1. Joannes de Molinis in speculo historiali c. 4, qui claruit an 1360 Bernardus Olerius, Generalis Ord. sui ad Urbanum VI, Pontifex Max. ann. 1378. Thomas Waldensis celeberrime fame doctor et insignis sanctimoniam vir, Doctrinalis fidei lib. 4, art. 2, cap. 27, an 1420 Thomas Scropæus cognomento Bradley Episcopus Dromorensis, lib. ad Eugenium IV Papam an. 1440. Baptistæ Mantuanus notissimus doctor ac Poeta, in Apologetico ad Sigismundum Cardinalem, an. 1180, et plures alietiam non domestici. Ipsum autem Josephum Antiochenum claruisse anno Christi 130, videri poterit in Bibliotheca Tigurina fol. 517, et apud Antonium Possennium Soc. Jesu, in Appar. sacro.

Fuisse vero S. Telesphorum Carmelitana Religionis Professorem, partim antiqua istius Ordinis traditio, cum domesticis scriptoribus, præsertim Didaco de Gloria Theologo, lib. 7 Dilucidarii sui cap. 11, testatur, partim etiam vetusta Ordinis ejusdem Breviaria ac ass. Psalteria declarant, tum denique et externi non minime fame viri huic nostræ assertioni subscribunt, ut inter alios Carolus Tapia, nono § citatus, de quo Philippus Melius Straubingensis, Superioris Germaniæ Carmelita, lib. de vitis illustriorum aliquot Ord. Carmelitarum cap. 2, S. Telesphorus Papa, natione Græcus, fuit monachus Instituti Carmelitani, ut testatur Carolus Tappia in sua Chronica. Hæc post nulla salubria in Ecclesia decreta, et vitam sanctissime transactam, cum sedisset annis undecim, menses tres, Romæ profunde Christi martyrium subit anno 124 sepultus in Vaticano juxta corpus S. Petri. Ex Arebivo Carmelitar. Hæc Philippus Melius qui supra. Eiusdem etiam Caroli Tapie mentionem legit Dominicus Gravina, Ordinis Prædicatorum in voce Turtaris par. 2, cap. 15, dum ait : Cardineæ vero, et Episcopaldignitate (in Carmelitarum Ordine) fulgentes multos reconset Carolus Tapia, Regens supremi Concilii, vir doctissimus et religiosissimus, lib. de Relig. et alii scriptores. Hæc Gravina Dominicus Arecheli Joannes Carthagena Minorita, eodem 9 sive ultimo § allegatus, qui ait. Sed et his non contentus, alios non minus insignes Sanctos nunc commemorabo. Hi sunt S. Telesphorus, S. Dionysius Pape, qui fuerunt primi, qui ex monachis assumpti sunt ad Pontificatum. S. Anastasius Persa Martyr, S. Benedictus Papa et martyr. De

quibus omnibus, tanquam de palmitibus vineæ Carmeli, Apostolica auctoritate fit officium in Ordine Carmelitarum, et appositi sunt in Calendario et Breviario sub nomine Carmelitarum. Hæc Carthagena inter plura alia.

b Sunt præterea in presenti § tertio notanda verba illa Pontificalis Romani : Telesphorus natione Græcus, ex Anachoreta; factus scilicet Pontifex : Nam non ex parte Anachoreta, ut Platina, et Onuphrius non recte explicant, quasi pater seu genitor ejus Anachoreta vocatus fuerit, sed ex Anachoreta, hoc est, qui ante Pontificatum Anachoreticam cum Eremiticam vitam duxerit. Sanctus enim Damascus Papa, cui idem Liber Pontificalis inscribitur, si tamen is auctor est, nec ullam quidem parentis Telesphori mentionem facit, cum nihilominus in aliis Pontificalibus, quorum progenies ipsi innouit, semper illam vorulam : Ex patre, addere soleat, exempli causa Linus natione Italus, patre Herculano. Cletus natione Romanus, patre Emilianus : Clemens natione Romanus, ex patre Fausto : Anacletus natione Græcus, ex patre Antiocho. Hæc ibi. et sic deinceps. Dum autem summorum Pontificum genealogiam, seu patris nomen invenire nequit, statum seu conditionem eorum addere solet, ut in Dionysio : Dionysius ex monacho, cuius generationem invenire non potuimus : In Hygino, Telesphori immediato successore : Hygini natione Græcus, ex Philosopho de Athenis, cuius genealogiam non invenit, quod similiter in Sixto, Dionysii prædecessore repeti dicens : Sixtus natione Græcus, ex Philosopho de Athenis. Quod si ista Platina et Onuphrii explicatio valeat, jam æquali ratione Hyginum et Sixtum ex patre Philosopho, ac Dionysium ex patre Monacho (hoc est quorum parentes Philosophi, vel Monachi fuerint, vel appellati sunt) natos verum quod et ridiculum videtur, et communi Patrum ac scriptorum interpretationi repugnat. Siquidem nec apud Dionysium vox illa (ex patre) addita reperitur, nec apud alios recentiores Auctores interpretatio ista locum habet, sed illa potius quam nos dedimus.

Ante Pontificatum Anachoreta.

§ IV. *Quadragesimum collapsam instaurat : Clero septem hebdomadarum abstinentiam a carnibus præscribit.*

Porro cum propagandæ, stabiendæ, ac ornandæ Ecclesiæ vigilantissimis intendere ac præsidere Pastor, plura utilia in ea sancivit decreta. Congregato namque Episcoporum concilio, statuit primo ut septem plenis hebdomadibus ante Pascha Clerici omnes a carne et deliciis jejurent. Sic enim ejus super hoc statuto sonat decretalis Epistolæ tenor : a Quapropter cognoscite (inquit) a nobis et a cunctis Episcopis in hac sancta et Apostolica Sede congregatis statutum esse, ut septem hebdomadas plenas ante sanctum Pascha omnes clerici in sortem Domini vocati a carne jejurent; quia sicut discretæ esse debet vita clericorum a laicorum conversatione, ita et in jejuniis debet fieri discretio, et infra : Et sicut hi amplius sunt applicati divinis cultibus, et familiaribus Domini dicuntur Salvatoris, ita moribus et conversatione atque sanctitate debent esse distincti. Has ergo septem hebdomadas omnes Clerici a carne et deliciis jejurent; et hymnis et vigiliis atque orationibus Domino inherere diu noctuque studeant.

8 Præterea quadragesimale Jejunium tam clericis quam laicis commune, quod ab Apostolica quidem institutione manavit, cum fideles traditione duntaxat servarent, atque de ejus observantia diversa esset consuetudo Ecclesiarum; nec non ob persecutionis acerbitatem multis in locis negligenter; idem Sacer Pontifex primis edita constitutione Apostolica, perpetuo stabilivit. Nam ipsam Quadragesimale Jejunii observantiam, ante Telesphori tempora S. Ignatius Episcopus et Martyr Apostolorum temporibus, scribens ad Philippenses suadet in hunc modum : Quadragesimale Jejunium ne spernatis; continet enim exemplum conversationis Dominicæ. Sic ille. Ut interim omittamus Apostolicum Canonem sexagesimum octavum idipsum præscribentem. Igitur hoc Jejunium sacrum S. Telesphorus tam exemplo doctrina, ritu sanctissimo ita confirmavit, et observandum decrevit, ut laicis omnibus quadraginta Jejuniorum dies sufficerent, clerici autem ob rationem dictam ad septem hebdomadas plenas idem Jejunium extenderent.

a Referuntur hæc in decret. cap. statimus, dist. 4.

7 Hebdomadas jubet Clericos carnibus abstinere.

Quadragesimale jejunium lege sanxit.

S. Telesphorus Carmelita.

§ V. *Tres Missae in Nativitate Domini celebrandas, et hymnum Angelicum, Gloria in excelsis, ac sacrum Evangelium in Missa recitandum decernit.*

3 Missae in Nativitate.

Insuper, quantum ad Missarum solemniam instituit Primo S. Telesphorus ut in sacra nocte Nativitatis Domini tres celebrentur Missae; Prima in pullorum seu galli cantu, jam nocte media proximante; quando Christus in Bethleem nasci dignatus est. Secunda, illucescente Aurora, quando in cunabulis a pastoribus adoratus est. Tertia in ipsa hora diei Tertia, quando illuxit nobis dies Redemptionis nostrae.

11 Gloria in excelsis.

10 In his deinde, atque aliis Missarum solemnibus, hymnum Angelicum, Gloria in excelsis Deo, decantari præcepit dicens: Nocte vero sancta Nativitatis Domini Salvatoris Missas celebrent, et hymnum Angelicum in eis solemniter decantent et infra: Ab Episcopis autem idem Angelicus hymnus pro tempore et loco in Missarum solemnibus celebrandus est, atque solemniter recitandus. Ad hæc quoque statuit, ut sanctum Christi Evangelium in Missa ante Canonem, veluti et prædictus Angelicus hymnus pronuntiaretur.

Evangelium.

Missae solemnibus ante Tertium non fiunt.

11 Deique, ut extra noctem Natalis Domini, ante horam diei Tertiam Missæ non celebrentur, instituit, subsequenti tenore: Reliquis etiam temporibus Missarum celebrationes ante horam diei Tertiam minime sunt celebrandæ, quia et eadem hora Christus crucifixus est, et super Apostolos Spiritus sanctus descendisse legitur. Hæc tamen notant quidam accipienda esse de his, quæ frequentiori usu in Ecclesia servarentur, cum alioquin multis constat exemplis, in sacris vigiliis noctu sacrificium offerri consuevisse. Attamen adhuc temporibus nostris sacrum solemnè, quod conventuale dicimus, apud Religiosos præsertim ordines, ante horam diei Tertiam (quæ nobis Nona est) communiter, juxta eandem S. Telesphori constitutionem, non celebratur.

§ VI. *Alia multa præscribit documenta.*

Variis utiliter a Telesphoro statuta.

Quantum vero ad reliqua utilissima beati Pontificis documenta, quæ pro Christi fidelium instructione in præmemorata Decretali scribit Epistola, quæque inde veluti e fonte uberius, qui volet, haurire poterit, hæc pauca in præsentii annotasse sufficiat. Statuit namque in primis Episcopos ac Dei Sacerdotes a nullo sæcularium arguendos, accusandos, seu quibuslibet machinationibus maculandos esse. Ad hæc alienum servum, seu proximum nostrum non temere esse judicandum. Adjungit deinde, qui et quales in judicio accusatores admittendi sint. Multis præterea divinæ scripturæ testimoniis malitiam insidiatorum seu accusatorum Dei servorum demonstrat: Ac salubri tandem exhortatione omnes admonens, hæc inter alias, ad resistendum diaboli insidiis, congruam sub finem ejusdem Epistolæ suæ adducit sententiam dicens: Tales enim membra sunt diaboli, qui sursum atque deorsum pervolans, quarit quos possit occidere, quos possit separare, quos possit devorare. Propter quam rem vigilandum est, et armis celestibus sumis muniendi, ne in ejus compedes incidamus, aut ejus foveis illaqueemur.

§ VII. *Solicitam Ecclesiæ curam gerens Telesphorus, per diversas orbis partes divini verbi præcones mittit.*

Veruntamen, ut nedum scripto et doctrina per semetipsum, sed et per idoneos ministros commis-

sum sibi Ecclesiæ ovile fidelissimus Pastor quaqua versum per orbem terrarum studiose curaret, et evangelicæ doctrinæ pabulo esurientes oves pasceret, errantes seu devias Dominicus humeris reimponeret, triginta tres, juxta amorum Christi numerum, ex omni selegit fidelium multitudine viros, vita ac doctrina spectatos; quos juxta illud Magistri sui, euntes in mundum universum prædicite Evangelium omni creature, ad simile Evangelici muneris officium selegit. Ex his autem in quatuor a se habitis ordinationibus Episcopos creavit tredecim, Presbyteros duodecim, et Diaconos octo; prout in Pontificali Romano his verbis scriptum reperitur: Hic fecit Ordinationes quatuor per mensem Decembrem, Presbyteros XII, Diaconos VIII, Episcopos per diversa loca XII. Et hos quidem Episcopos in diversis, ut dictum, misit orbis terræ provincias, Presbyteros vero et Diaconos in Romanae urbis et vicinarum partium adhibuit ministerium. Recenseri etenim idcirco solent in singulis Romanis Pontificibus non solum ordinationes Clericorum, qui Ecclesiæ Romanæ usui essent, sed et Episcoporum, qui in diversis, longæque dissitas provincias mitterentur: ut vel ex his etiam perspicuum reddatur, fuisse numeris Romanorum Pontificum, non solum urbis, sed et orbis totius Ecclesiæ consulere.

AUCTORI SIGARO PAVELLO.

Varios ordinat et ad prædicandum mittit.

§ VIII. *Valentino et Marcioni heresiarchis, suis temporibus exortis, cum ceteris Apostolicis viris fortiter resistit.*

Consuluit sane Telesphorus Ecclesiæ, modo jam dicto: et non hæc solum, verum etiam cum adverteret suo tempore impiam inter Christi fideles disseminari hæresin Valentianam, quæ tam in Christum Dei filium, quam in Matrem ejus benedictam blasphemia erat; Apostolico armatus zelo, eam debellare aggressus est, ipsamque anathematis fulmine damnavit. Hic quippe Valentino heresiarcha, Platonicus Sectator, Antonino imperante ac B. Telesphoro quartum in Pontificatu annum agente, inter alia dogmata perversa docere cepit Christum Salvatorem nostrum, sic quidem de Virgine natum, ut ex ea tamen nihil carnis acceperit, sed per ipsam velut per canalum seu fistulam transierit, carnemque de cælo secum devertexit. Negabat et Resurrectionem ejusdem carnis, sed aliud esse ex alio corpus componendum, imo nec omnium esse resurrectionem. Addebat Deum creatorem temporis habuisse initium: et his similia. Prodiit insuper ejusdem Pontificis Telesphori quinto, ex quo sedere cepit, anno, teste Tertulliano, Marcion itidem heresiarcha, Stoicorum scholæ Philosophus, Cerdonis discipulus, qui uti et magister suus, duos ponebat Deos sibi contrarios, quorum alter bonus, malus alter esset; unus veteris auctor legis, alius novæ; a malo Deo mundum creatum esse, a bono restitutum, ac redemptum. Respuebat ipse vetus testamentum tanquam a malo Deo prolatum, novum vero pro libitu suo mutilabat, aliaque absurda multa et damnata superaddebat dogmata; ipsum nimirum diabolum Deum faciens: ut non immerito S. Polycarpus, D. Joannis Apostoli discipulus, ipsum (ut B. Ireneus attestatur) primogenitum satanæ nuncupaverit.

Valentini et Marcioni hereses.

15 Per hos igitur Valentinum ac Marcionem heresiarchas eorumque Discipulos, Catholica Ecclesiæ miris vexata pressuris, longæque molestias ac periculosos horum circumventa dogmatibus quam gentiliam persequendum exagitata cladibus, diruta ferme atque convulsa fuisset, nisi super firmam Petram fundata, atque in Petro (ejusque temporibus istis successore Telesphoro) Christi promissionibus stabilita, omnibus hostium, et adversantium potestatum ictibus fortior atque solidior semper inconcussa mansisset.

Hic resistit S. Telesphorus.

ACTORE
SEVERO
PAULLO

sisset. Hic nempe Pontifex sacrerrimus, ceterique quos ea tulit ætas, Apostolici viri, pro veritate tuenda, adversus tantam impostoriam colluviem, egregiam navarunt operam. Factumque hinc est, ut inagistra veritate, hæretica improbitas, ac probitas Catholica, singula suis distinctæ characteribus, agnoscerentur, et illa quidem condemnaretur, hæc autem commendaretur.

§ IX. *Illustri coronatur martyrio Telesphorus, et annua ejus in Ecclesia celebratur festivitas.*

Tandem vero honorum operum gloria clarissimus Pontifex, cum sedisset annos undecim, menses novem, triduo minus, felici cruce aspersus, ad caelestem patriam magno bonorum omnium gemitu, cum palma migravit martyrii anno Christi centesimo quinquagesimo quarto, a Nonis Januarii : sepultusque est in Vaticano, juxta corpus B. Petri Principis Apostolorum. Ejus porro cum illustris martyrii, tum pro Ecclesia impensi studii, Romanum Martyrologium ad quintum diem Januarii meminit in hunc modum : Romæ, S. Telesphori Papæ, qui sub Antonino Pio, post multos labores pro Christi confessione illustre

martyrium duxit. Sed et D. Irenæus de eodem : Gloriosissime (inquit) martyrium fecit. Tertullianus etiam, in poemate contra Marcionem, a se, cum esset junior, scripto, de eodem his versibus :

Post expleta sui qui lustris tempora, tradit

TELESPHORO : excellens hic erat, Martyrque fidelis.

17 Memoria autem ejus anniversaria non tantum in tabulis Ecclesiasticis Martyrologii Romani, ut jam vidimus, notata reperitur, sed et Clemens Octavus Pontifex Maximus, hoc nostro sæculo, videlicet anno Christi millesimo sexcentesimo secundo, ipsum Romano Breviario, a se reformato inseruit : Tametsi etiam Carmelitarum Ordo ante illa tempora ab antiquo ejus festivitatem annuam quinto die Januarii celebraverit; quo die ipsum in antiquis manuscriptis Psalteriis Carmelitarum annotatum vidimus. Quod proinde jure optimo pro stabilienda Carmelitana antiquitate notavit vir eruditus Joannes de Carthage Ordinis S. Francisci in Homiliis suis super festo Commemorationis solennis B. Dei Genitricis MARÆ de Monte Carmeli. Sed et ante ipsum Carolus Tapia supremi Concilii Regens, vir religiosissimus, pariterque doctissimus lib. de Relig. eundem S. Telesphorum Carmelitane adscribit Religioni.

a Græci eum colunt xxi Febrii. ut patet ex Menais.

Colitur 5 Januarii.

Martyrium
subil.

a

DE S. SAI MARTYRE.

V JANUARI.

Menæa hanc mari mersum disticho encomiastico celebrant. Alibi altum de eo silentium.

DE SANCTIS MARTYRIBUS AFRICANIS

FELICE, SECUNDO, HONORIO, LUCIANO, CANDIDO, JANUARIA, CÆLIFLORIA, JUCUNDO, ACUTO, PETRO, MARCO, SEVERO, ANASTASIA, TELESPHORO.

V JANUARI.

Hi socii fortassis eorum fuere, de quibus vi Januarii agemus, qui Severi tempore incendio consumpti. Suntque aliqui cognomines, aut certe iidem utroque die relati. Horum nomina extant in Martyrologio S. Hieronymi : In Africa, Felicis, Secundi, Honorii, Luciani, Candidi, Januariæ, Cælifloriæ (an Cæli et Floriæ, vel Floriæ?) Jocundi, Acuti, Petri, Marci, Severi, Anastasi ms. Rhinow. In Africa Felicis, Secundi, Luciani, Jocundi, Petri, Marci. *Nokterus* : In Africa, Felicis, Secundi, Honorii, Luciani, Candidi, Januarii, Telesphori, Jocundi,

Anastasiæ. *Idem* vi Januar. In Syria S. Anastasiæ. An eadem est quæ hic refertur? nullam in Syria Anastasiam alibi lego. Nisi sit Anastasius de quo agemus ix Januar. cum S. Juliano passus vi Januar. *Usuardi editio* Coloniensis anni 1521. In Africa, Felicis, Secundi, Honoris, Luciani, Candidi, Januarii. ms. S. Martini Tornaci : Eodem die Sanctorum Honorii, Luciani, Jocundi. ms. S. Mariæ Ultrajecti : et Sanctorum Felicis et Amandi. ms. S. Martini Treveris : Felicis et Amandi.

DE SS. EUPREXIA VIDUA ET THEOGNIA VIRGINE.

GRIFFER
VN. GRIEST
GRIANA.
V JANUARI.

Menis, sive Menæi, (oppidum est Sicilia antiquissimum inter Ennam et Syracusas) Commemorationem hodie agi BB. Euprexia vidua, et Theognia Virginis, matris et filia, ad quas S. Agrippina corpus Roma deportatum, Imperatoribus

Valeriano et Gallieno, testatur Octavianus Cajetanus Noster et Ferrarius in Generali catalogo Sanctorum S. Agrippinae meminit Martyrologium Romanum xxv Maji, et xxiii Junii.

DE SANCTIS MARTYRIBUS IN THEBAIDE PASSIS SUB DIOCLETIANO.

CIRCITER
AN. CCCL.
V JANUARI.

Horum in sa-
cris fastis me-
moria

Varia tor-
menta.

Præsertim in
Thebaide.

* Ita edito Jo-
Schall et
Beati Rhen.
despectisque.

Cum plurimi sint in Thebaide Ægypti provincie gravissima pro Christi nomine perpessi, quorum non Acta modo, sed et nomina interciderent, omnium simul memoriam consecravit Ecclesia hoc die, quo in Martyrologio ista leguntur : In Ægypto commemoratio plurimorum Sanctorum Martyrum, qui in Thebaide sub persecutione Diocletiani diverso tormentorum genere cæsi sunt. *Harum certamina describere dicitur Eusebius libro de Martyribus, si aliud id est opus ab Ecclesiastica historia. In hac lib. 8, cap. 8, eorum conglobate cruciatus narrat, atque ex eo Baronius tom. 2, un. 302, men. 73, et seq. Nicephorus lib. 7, cap. 8. Ruffinus lib. 8, cap. 8, ita Eusebium interpretans :*

2 Apud Ægyptum innumerabiles alii non inferiori gloria tam viri quam feminae, sed et pueri ac senes, pro fide Domini nostri Jesu Christi presentem vitam parvi pendentes, futuræ gloriae beatitudinem quaesivere. Quidam ex ipsis post verbera, post vincula, post ungulas, post flagella, aliosque diversi generis horribiles cruciatus, flammis traditi sunt; alii in mare præcipitati; nonnulli etiam capite cæsi, ita ut sponte cervicibus suas securibus darent; nonnulli inedia consumpti; alii patibulis affixi, in quibus quidam more perverso capite deorsum presso, et pedibus in sublime sublati.

3 Apud Thebaida vero omnem narrationem superat agitata crudelitas. Pro ungulis testas fictilium vasorum adhibebant tortores, quibus omne corpus eo usque lacerabant, donec totam carnis eraderent cutem. Mulieres quoque nudas, ita ut ne pudenda quidem contegerentur, arte quadam compositis machinis uno pede in excelsum suspensas, et capite in terram demersas, indignissimo spectaculo expositas, pendere per diem continuum sinebant. Alias siebi vicinæ sibi duæ arbores inveniabantur, vi quadam ab utraque inflexis contra se invicem ramis, eisque singulis singulos pedes Martyris obligantes, subitorem, quos vi inflexerant, relaxabant. Qui cum ad situm suum naturali impetu referrentur, discerptis dissec-

etisque visceribus, avulsa secum membra rapiabant. Et hoc non paucis aliquibus diebus, aut parvo tempore, sed per annos aliquot, quotidie, quando minimum decem, interdum autem et centum in una die viri vel mulieres, sed et parvuli in prædictis penarum generibus trucidabantur.

4 Verum et nos ipsi pro idem tempus, cum in Ægypti partibus iter ageremus, oculis nostris inspicimus, ut sedenti pro tribunalibus sævissimo Præsidi, offerrentur innumeri fidelium populi, quos ille singulos per ordinem confessos se Christianos, capite plecti jubebat. Cumque hi certatim se et sponte gladio subjicerent, confessione præmissa, ille inluminatus et crudelis, nec multitudinis contemplatione, nec virtutis eorum magnanimitate permotus, duci nihilominus omnes et eadē capite jubet. Egrediuntur cuncti pariter ad contiguum incensum campum, non carnificum nexibus tracti, sed fidei vinculis conligati. Nemo defuit, cum nemo eos servaret : sponte omnes, imo et alter alterum prævenientes, cervicibus credentibus objectabant. Desererunt carnificum manus, et succedentes sibi invicem fatigati sunt : hebetata est acies gladii. Videbam fessos residere carnifices, vires resumere, animos reparare, mutare gladios; diem quoque ipsum non sufficere ad penam. Nullus tamen ex omnibus, ne parvulus quidem infans, deterri potuit a morte. Sed hoc solum singuli pavescabant, ne forte, dum properum sol vergens clauderet diem, separatim a consortio Martyrum remaneret. Sic confidentia fidei constanter et fortiter cum lætitia et exultatione mortem presentem, velut æternæ vitæ principia, rapiabant. Denique dum priores quique jugularentur, reliqui non desidia aut torpori animos indulgebant; sed psallentes, et hymnos Deo canentes, locum quisque sui Martyrii expectabat, ut hæc agentes, etiam extremos spiritus in Dei laudibus exhalarent. O vere mirabilis, et omni veneratione dignus grex ille beatorum, turba virorum fortium, corona splendoris gloriae Christi!

Spectavit ista
Eusebius.

Mira atrocitas.

Preparatio
ad marty-
rium.

DE S. THEOIDO MARTYRE.

V JANUARI.

S. Theoidum a carnificibus prostratum celebrant Græcorum Menæa. Nihil de eo alibi legi.

DE S. DOMNONE MARTYRE BERGOMI.

SUB MAMI-
MIANO.
V JANUARI.
S. DOMNO NE-
POS S. DOM-
NIONIS.

Bergomi XVI Julii S. Donno colitur. Ejus nepos Doimio fuit, idemque avita heres magnanimitatis et gloriae, frater S. Eusebiae Virginis et Martyris, quæ XXIX Octobris celebratur. Huic v Januarii passum ita celebrat Galesinius : Bergomi S. Donnonis Martyris, qui Maximino Imperatore pro Christi fide cruciatibus affectus, demum constantissime palmam Martyrii tulit. *Citat Ecclesia Bergomensis monumentum. Ferrarius in Generali catalogo Sanctorum : Bergomi in Gallia Cisalpina S. Donnonis Martyris sub Maximiano. Idem in Catalogo San-*

ctorum Italiae vitæ illius compendium refert, traditque ad ejus avicque commune sepulchrum Ecclesiam nunc S. Andreae stare. Donnonis certamen breviter complexus est Joannes Antonius Guarnerius in libro de SS. Bergomensibus, ita scribens :

2 Donno Donnoneis nepos avitos mores et disciplinam imitatus, compositis suis rebus, Eusebiaque sorore herede instituta, in conspectu Præsidis, quem Maximianus ad inspicendas res Bergomates miserat, se Christianum esse, presentem animo professus est : idecirco statim in carcerem conjicitur. Paulo post

Acta S. Don-
nonis.

Ex prius co-
rona.

EX BELLINO.

cum eductus esset, ardentibusque prunis in caput in-
jectis torreretur, non modo non questus est, sed im-
mortales Deo gratias egit, qui occasionem celestis
coronæ adipiscendæ obtulisset. Virtutis ejus admira-
tione Consiliarius, qui Præsidis erat intims, ad

Christi fidem conversus est. Ipse cum diutissime acer-
bissimis tormentis excruciatuſ esset, et ludibrio habi-
tus, tandem extra portam necatus est, et laureatrium-
phali coronatus caelum ascendit : ejus corpus in avi
sepulchro repositum est Nonis Januarii, anno cccvii.

Consiliarius
Præsidis con-
verti.

DE S. THEODORO MARTYRE CALARITANO.

V JANUARI.

Inscriptio se-
pulchri S.
Theodori.

Tradit Seraphinus Squirrus Sanctuarii Calari-
tani parte 1, lib. 3, cap. 1, dum subterranea ba-
silica S. Restitutæ mundaretur, terraque egere-
retur, repertum esse, inter alia isthic conditorum
Sanctorum monumenta, tabulam marmoream, magnitu-
dine palmi ac semis; cui hæc insculpta erant verba :

✠ IK IAKET B. M. THE
ODORVS OPT. QVI
VIXIT AN. PLV
MN. XXXXV REQVI
EBIT IN PAKE. NO
NIS IANVARIH IND. IIIH. ✠

Observat idem auctor, ut hic Theodoro titulus Optimi
tribuitur, ita alibi legi : S. Restitutus fidelis, Sanctus
Acajus qui vixit pius et justus; Sanctus Guisitanus
Pius. Conjiicit vero non solum gente Sarduſ fuisse, et
Calari passum, sed videri eandem, qui S. Restitutaſ
S. Eusebii Vercellensis matrem, tempeſtati martyrum
subiisse. Quæ vero ab antiquo S. Theodori nomine dedi-
catur visuntur in Sardinia Ecclesie, qui vulgo Santu
Teru appellatur, huic ait videri Sancto erectas. Talem
extare Barumini oppido nobilissimæ Zapatarum domus,
quæ Patribus Copincinis tradita est, ædificata juxta eam
a Leonora Zapato et filiiſ Monasterio. Denique in eadem
S. Restitutæ crypta fuisse conditus S. Theodori reli-
quias, etsi necdum repertæ sint, extra questionem ponit
idem Seraphinus. De S. Restituta agemus xv Junii.

Vulgo Santu
Teru dicitur.

Ubi sepultus.

DE S. SYNCLETICA SACRARUM VIRGINUM ANTISTITA.

SI B CONSTAN-
TINO M.
V JANUARI.
S. Syncletica
a Græcis 4 Ja-
nuar. colitur.

Syncleticæ Virginis Ægyptiæ celebris extat in Mar-
tyrologio Romano memoria v Januarii. Alexan-
driæ S. Syncleticæ, cujus res præclare gestas
S. Athanasius litterarum monumentis com-
mendavit. Hæc quoque die eam refert Molanus in Ad-
dit. ad Usuardum. At Græci iv Januarii eam vene-
rantur. Menologium : Eodem die commemoratio S. En-
cleticæ Virginis. Menæa hoc vitæ ejus compendium
exhibent :

SYNCLETICA vitæ servitutum deserens
Convivit electis Dei serva in polo.

Hæc illustri genere orta, claraque opibus, et in Deum
pietate, propter splendorem generis copiamque divi-
tiarum a multis in sponsam et uxorem petebatur :
sed illa toto desiderio in Deum ferebatur. Unde de-
mum omnibus mundi curis abdicatis se totam ad reli-
giosas exercitationes studique transtulit. Hostem
autem nacta adversarium, priusquam a corporis vin-
culis solveretur, animo jam tum peregrinabatur ad
Deum. Sub finem autem vitæ ab generis humani
hoste exagitata est. Nam quemadmodum magnus ille
Jobus, cum ingentibus corporis morbis conflictata,
et verberibus et cicatricibus corpus depastum est.
Decessit cum annum ageret octogesimum; quo ipso
tempore nihil unquam de solitis exercitationibus præ-
teritæ vitæ remisit, sed ex ipso certamine laborum
ad Dominum enigravit.

2 S. Syncleticæ vitam scripsit Magnus Athanasius,
teste Nicephoro lib. 8, cap. 40, ut sicut in hoc mulieres,
ita in illo scripto (vita Antonii) viri, quod sequerentur
institutum, tanquam in commentario expressum ha-
berent. Eam vitam periisse non sine gravi latius orbis
Christiani jactura, queritur Barunius. Verum tandem
in Escoriali Regis Catholici Bibliotheca reperta est, et
Latine reddita a Davide Colvilo Scoto, atque ab eo ad
Andream Scotum nostrum transmissa, in cujus schedis
eam reperi : sed, quod doleat, pueri manu incorrecte

Vita S. Atha-
nasio scripta.

Latine reddita
a Davide Col-
villo.

variis locis transcriptam. Eam igitur hic dabo : Ex qua
in vitis PP. varia S. Syncleticæ Apophthegmata refer-
runtur, quæ suis locis adnotavimus. Jacobus Pontanus
Noster una cum opusculis Simeonis Junioris Theologi,
aliquot aliorum Auctorum capita ascetica de disciplina
monachorum olim edidit, interque ea ex S. Syncleticæ
vita decem, quæ suis locis indicabimus.

De altera Syncleticæ-Virgine hoc ipso die inferius
agemus, ubi et de tertia a Coelio Sedulio celebrata.

NOT. 77.

VITA

AUCTORE S. ATHANASIO

INTERPRETE DAVIDE COLVILO.

Præfatio.

Omnes homines bonis decet studiis incumbere,
quibus si vitam excolerent, non utique ita obnoxii
essent damnis. Nam multa utilitas sepelantur simplices,
propter imperitiam rerum; quia jam hebetatus est
animus eorum socordia : et sæpe etiam pretiosæ mar-
garitæ incidunt in manus pauperum et tenuium, qui
nullam unquam notitiam habuerunt margaritarum,
qui spernunt illas et abiciunt tanquam res nullius
momenti : sicut et nos cum incidimus in margaritam
hanc, velut qui simplici animo eramus et inexperto,
nihil magni concipiebamus de ea : intenti tantum ex-
teriori figuræ. Quam longe fateor aberamus a noti-
tia et dignitate geminæ : et cum modicum crepimus
postea instrui de ea, amor quidam calidus accendere
videbatur studium ad diligentius considerandum id
quod oculis tantum usurpabamus; atque etiam ipsi
progressus quos indies feliciter faciebamus in cogni-
tione ejus, ad laborem nos animabant.

Syncletica
margarita
multis inco-
gnita.

NOT. 78.

ACTORUM
S. ATHANASIO.

2 Quorsum autem traducam quempiam ex iis, quos vivere scimus? quin potius me ipse connumerem inter eos, qui nihil adhuc noveram aut publicaveram de venerabili Syncretica? cujus quidem vitæ enarrandæ, vix puto omnes humanæ eloquentiæ vires sufficere posse; ut si quis sapientissimus licet dicendi et rerum cognitione versatissimus alioqui, manus istud aggrediretur, quam longe, puto, a proposito fine deflueret. Nam quemadmodum il, qui pertinacius insistere conantur in radiis solis, eo magis semper offendunt visum; sic et qui intueri conantur vitam et actiones Syncreticæ, non mirum si a magnitudine rerum, velut vertigine correpti, sentiant confusionem in animo.

Ejus pretium
unenarrabile.

Un de hæc
accepit
Athanasius

NOT. 79.

3 Sed nos pro tenui nostra facultate quasi per vestigia quedam rimantes, quæ strictim accepimus a confataneis de prima ætate ejus, et quæ ex ipsis rebus hausimus, eo animo accessimus ad scribendum, ut epulas salutares nobis ipsis recoudiremus. Nam res gestas illius pro dignitate scribere, non solum nobis τὸν ἀδελφῶν, sed et cuivis alteri perardnum erit.

CAPUT I.

S. Syncreticæ genus, adolescentia.

Orinda est e
Macedonia.

Syncretica (ac si Latine senatoriam diceremus, accepta nomenclatura a cælesti Senatu) Macedonia oriunda est. Nam majores ejus cum audissent famam religionis Alexandrinorum, relicto patrio solo, Alexandriam petunt, quæ olim ab Alexandro Macedone condita est. Ubi paululum commorati essent Alexandria, et reperissent omnia majora fama, cœperunt eam cum studio incolere; non frequentia populi, nec amonitate urbis capti, sed uniformi fide, et sincera caritate, alteram patriam in incolatu posuerunt Alexandria.

Genere nobi-
tis

5 Genere quidem et sanguinis nobilitate illustris fuit, tum aliis vitæ pietatis commodis et bonis ornata, hæc nostra Syncretica. Soror ei unica et unanimes fratres duo: quorum alter statim in limine pueritiæ cessit naturæ, alter vero sub ætate vigesimum quintum destinatus thalamis a parentibus, et tabulis de more compositis, et aliis omnibus rebus ad nuptias præparatis, jam iam ducturus adolegens uxorem, evolat e clathris, et sponsam terrestrem cum Sanctorum illibato cœtu commutavit.

A teneris pa.

6 Syncretica vero cum hæretet adhuc in ulnis parentum, in tenera ætate cœperat animum vera pietate imbuiere: nec tantum impendebat curando corpori, quantum animo, ut quæ omnes motus animi observaret.

A prociis expe-
titur

7 Forma autem pulcherrima erat, ut multi eam ambirent in thalamos sub primam ætatem, allecti qua opibus, quæ parentum honestate, et qua denique pulchritudine prellæ. Et parentes etiam serio adhortabantur eam ad nuptias, ut in qua conservationem generis sui collocassent: sed illa, nequaquam cedens consiliis parentum, animo firmo manebat: mundanas has nuptias auctenus admittens, cælestes hymenæos cogitabat: et contempta procerum manu unicum Jesum Christum in cælestem sponsum elegit.

Eas reject.

* De qua 23
septemb

8 In Syncretica videre est genuinam discipulam B. Theclæ, quæ eisdem vestigiis incederet. Unus ambarum prociis, Christus scilicet; unus aspex et paranymphus, nimirum Paulus; idem communis thorus, Ecclesia nimirum. Epithalamium ecœnit ipsemet Propheta David, qui in cymbalis rite sonantibus amat quam concinne oblectare animas Deo consecratas, et cantica præstantissima modulari tympanis et decachordo. Maria Moysis restim duxit choreis, præcicens illud: Cantemus Domino, gloriose enim magnificentus est. Fercula etiam posita in medio vescentibus: Eja gustate, inquit, et videte quoniam suavis est Dominus. Denique eadem textura et stamen

Exod. 15 I
Psal. 33. 9.
Gal. 5. 27

flammeolorum virginadium utrique. Nam quicumque in Christo baptizati sunt, Christum induerunt. Unde uniformis erat amor utrique erga Christum; quia eisdem dotibus donatæ eisdem studiis incumbabant. Theclæ quidem martyria nulli non nota, per ignes, per feras, et per quæ non tormenta cruciata. Nec minus notos arbitrur laudabiles sudores et labores Syncreticæ. Nam cum unus et idem dilectus fuerit utrique sponso, nimirum Christus Dominus, necesse est eundem fuisse adversarium utrique, diabolum scilicet. Sed in Thecla quidem moderatior existimo fuisse cruciatus; cum malignitas adversarii in illa grassata videatur in corpore tantum, et in rebus exterioribus: sed in Syncretica, in animo et interioribus; ac proinde omnia acerbiora; cum prælium excitaverit per perniciosas cogitationes animi.

Superat om-
nes illecebras.

NOT. 81

9 Sed nunquam pretium vestium fascinavit oculos Syncreticæ; nunquam gemmarum splendor dementavit animum illius; nunquam sinistra præstrinxerunt aures; nunquam Tyria nec deliciæ frangere potuerunt tenorem animi; cum lacrymæ parentum emollire; non consanguineorum preces flectere poterunt: sed adamantino vigore animi avertebat exteriora spiramenta sensuum ab his omnibus rebus, et præcudebat veluti fores, secreto tractans omnia cum interiori novo sponso, quem jam elegerat, et solemne carmen illud accinebat ei: Dilectus meus mihi et ego illi. Et cum pestifera colloquia aut conversationes aliquæ malesane offerbantur, sedulo eas evitabat, seipsam recolligens ad interiora adyta cordis: ubi vero aliquid salutare agebatur, aut admonitiones spirituales tractabantur, sæpe recolebat eas memoria, et animum oblectabat recordatione earum.

Cauf. 2. 10.

Abstinetur
dedit.

10 Quod vero ad corpus attinet, non immemor erat salutaris illius medicinæ, quæ in abstinentia consistit: nam valde familiarem sibi et ordinariam eam fecerat. Appetebat semper æqualis esse reliquis: nam abstinentiam reputabat esse custodiam et fundamentum omnium aliarum virtutum. Et urgente aliquando necessitate si aliquid sumendum erat extra consuetum tempus, non solum non sumeret aliquid, sed penitus abstineret, et inter eas maneret, quæ non comedebant. Unde facies pallescit, et attenuata erat moles corporis. Nam flaccescente quod movet, necesse est una alterari quod movetur: quomodocumque enim principium se habet, reliqua quæ inde dependent quasi omnino sequuntur, et attestantur principiis. Quibus enim cibus ingeritur cum gustu et copiose, iis floridus est habitus corporis: quibus vero e contra subtrahitur, tenuis et sublestus est. Infirmi enim fidem faciunt ei quod dico. Ideo B. Syncretica operam dabat, ut corpore detereretur, et animo vigeret. Faciebat enim juxta id quod ab Apostolo dictum est: quo magis exterius homo infirmatur eo magis interior renovatur. Et cum seipsam exercebat, illud faciebat in secreto, ut lateret alias.

2. Cor. 4. 10.

CAPUT II.

Religiosæ vitæ illustria tirocinia.

Cum vero parentes illius jam supremum diem obiissent, tunc magis inspirata Spiritu et divino consilio, reliquit domum patris: et unicum sororem accepit secum, quæ jam oculis capta erat; et in momentum quoddam affinis secessit paululum ab urbe remotum, vendiis omnibus facultatibus, quæ a parentibus relicta fuerunt, et statim distribuitis pauperibus: ac denique accessito sene quodam provecæ ætatis, curavit præcidi comam capitis sui. Tunc enim primum dicitur abscisisse omnem κόμησιν, hoc est mundum et compturam. Nam in usu erat apud mulieres, ut comam vocarent κόμην, et cum comam ponerent dicebantur posuisse mundum et compturam.

NOT. 82.

Erat

ACCIORE.
S. ATHANASIO.
Curat comam
sibi præscin-
di.
Dat sua pau-
peribus.

Erat autem præscissio ista comæ, symbolum jam animum purum esse, et expurgatum ab omnibus superfluitatibus, et excrementis; et tunc primum dignata est, ut solemnî nomine vocaretur Virgo.

12 Cum autem bona sua distribuerat pauperibus, referunt ad hunc modum præloentam esse: Magno quidem nomine accepta sum: non suppetit quod retribuam pro merito ei, qui me isto nomine donavit. Nam si in vilissimis rebus mundi hujus mortales omnes facultates suas impendunt, ut corruptibilem honorem consequantur: quanto magis me decet et corpus una cum putatis bonis consecrare? Sed quid nomino bona aut corpus? cum omnia sint illius, juxta id quod scriptum est: Domini est terra, et plenitudo illius. Atque ita cum verbis his humilitatem amplexa, ut cum Apostolo loquar, tranquillitatem vitæ solitariæ elegit.

Psal. 23. 1

Ante se ad
vittam asceti-
cam paravit.

13 Verumenimvero et dudum intra privatos parietes parentum, jam satis superque præexercitata fuit laboribus; et nunc in stadium producta, admirabiles progressus in virtute edidit. Nam quicumque inconsulto et re non bene expensa accedunt ad mysterium istud, deficiunt a proposito, non considerantes ante ea, quæ rei particulariter insunt. Sicut igitur illi, qui iter facturi sunt, primum curam agunt viatici: ita et Synclética seipsam præparans exercitiis antea vitæ, velut viatico, intrepide aggressa est iter ad superiora. Nam ante reponens omnia quæ necessaria erant ad ædificationem, extruxit arcem suam munitissimam. Verum si spectetur ars ædificandi; domus extruitur ex materia et rebus exterioribus, sed illa contrarium fecit: non enim emendicavit materiam a rebus externis, quin potius seipsam nudavit interioribus. Nam bona sua distribuens pauperibus, et iram omnem deponens ac memoriam injuriarum, abjiciensque invidiam et ambitionem, ædificavit domum super petram. Perillustris quædam hæc arx et domus est nulla inquam tempestate labefactanda.

Statum supe-
rat prorectio-
nes.

14 Sed quid opus est multis? prætergressa est initio vel eas quæ jam confirmatæ erant in habitu vitæ solitariæ. Sicut pueri qui solertiori ingenio præditi sunt, etiam cum in elementis versantur apud magistros, contendunt cum provectoribus in ludo, et his qui ætate et etiam tempore eos antecedunt; sic et B. Synclética fervens spiritu prætergressa est alias omnes in asceticis.

NOT. 83.

Ocultat bona
sua opera.

15 In primis vero cavebat, ne bonæ suæ actiones divulgarentur aut innotescerent aliis, quæ cum illa debebant: nec tantum dixerim curæ ei fuit eas fecisse, quantum ut fierent cum hæc cantione, ne aliis innotescerent. Neque vero hoc faciebat ex æmulatione et invidia. Semper enim memoria tenebat dictum illud Domini: Si quid fecerit dextera tua, nesciat sinistra. Atque ita secreto faciebat omnia, quæ ad professionem vitæ solitariæ pertinebant.

Math. 6. 3.

Vitat consor-
tiorum et
multierum.

16 A prima vero pueritia usque ad provectorem et statim ætatem, non solum ab omni virorum consortio abstinere, sed etiam ut plurimum muliebres recusabat congressus: idque duabus in primis de causis; ne scilicet vel nimium sibi cederet in gloriam exemplaris ille asceticæ vitæ rigor, aut ne quando distraheretur inde propter necessitates corporales.

Observat
etiam animi
motus primos.

17 Sic igitur observabat primos insultus animi, non permittens eis, ut distraherentur a cupiditatibus corporeis, sicut in arboribus oportet præscindere, quæ fructum non ferunt, ramalia. Sic Synclética semper operam dabat producere fructum animi per jejunia et orationes, subjungens appetitum per varios labores.

18 Non solum vero contenta erat natura panis et succulenta pinguedine; sed etiam tenui aquæ paupertate, quæ nullis aut paucis artificibus culine indiget. Quodcumque igitur adversarius classicum canebat ad bellum, ante omnia vocabat Dominum ad auxilium:

nec solum contenta tenui cibo, in quo parum artificii adhibendum erat, seipsam macerabat; sed etiam operam dabat abstinere omnibus rebus, quæ voluptatem saperent. Pane furfuraceo vescebatur, et sæpe aquam bibebat, et humi dormiebat aliquosque. Cum classicum canebatur ab adversario, istis armis utebatur, orationem induebat assidam contextam ex fide, spe, et caritate, fides quidem familiam ducebat: aderat etiam elemosyna si non effectu, saltem afflictu: his armis palmam referebat de adversario.

Hosteritus
ejus in victu
et strato.

Arma contra
da monem

NOT. 84.

Discretio.

19 Verumenimvero rigorem hunc exercitii temperabat, et seipsam subinde sublevarat, ne membra mortalis corpusculi festinum labacerent: quod quidem signum erat victoria; deficientibus enim armis, quæ spes pugnae esse potest etiam veterano militi? nam quicumque immoderata et indiscreta inedia seipsos absuntunt, lethalem plagam inferunt sibi ipsis, et seipsos perdunt, ac si facerent id rogatu adversarii. Verum Synclética non ita, sed omnia gerebat cum discretione et prudentia: nam inimicum animose propulsabat orando, et exercitiis spiritualibus animi: sed interim eam sollicitudinem corporis gerebat, quæ necessaria erat ad securitatem naviculae. Nam quemadmodum, nauta, præserte tempestate et agitatione maris, immemores sunt ciborum, et solum incumbunt periculo quod ante oculos est; et cum defuncti sunt periculo, et postliminio veluti incipiunt iterum vivere, tum indulgent necessitatibus nature, et curam faciunt novæ vitæ, ne totum tempus laboriose ita impendatur in insanam rabiem maris. Verum quamvis videantur ex aliqua tranquillitate maris vel minimam laborum cessationem consecuti, nunquam tamen transiunt sine aliqua sollicitudine, neque somno profundo abducuntur, experientiam habentes præteritorum; et inde conjicientes futura. Nam quamvis tempestas una deferbit, non tamen desinit esse mare: atque etiam quamvis et altera procella desiit, tamen et tertia in procieta est. Et quamvis id quod factum est, jam transiit et remotum est, tamen manet id quod id fecit. Eodem modo se res habet in presenti. Nam quamvis spiritus cupiditatis profligatus est, tamen non longe abest ejus auctor: ideoque oportet nos indesinenter orare, ut procellosum hoc mare, et saluginosam malitiam vitæ hujus transeamus. Sancta igitur exacte callens presentaneas tempestates vitæ, atque etiam superingruentes ventorum turbines, cum sollicitudine ratem ducebat pietate et religione in Deum. Nam posita anchora illa tutissima fidei in Dominum, inconcussam deduxit navem absque tempestate in salutarem vitæ portum.

20 Cum igitur Apostolica vita ejus fide et paupertate præcincta esset, ac etiam caritate et humilitate relluceret, vere in se complebat dictum illud salutare: Ambulabis super aspidem et basiliscum, et super omnem potentiam inimici, et specialiter attenderat, quod dicitur in Evangelio: Euge serve bone et fidelis, quia in paucis fuisti fidelis, super multa te constituam: quod quidem dictum licet referatur ad dona, tamen hic accommodetur in presenti: Et quia vicisti, ac si dixisset: Quia vicisti praelium materiale, faciam ut me protectore erigas trophæum de inimico immateriali et spirituali, et ut noscant magnitudinem fidei principatus et potestates, quæ a glorioso servo meo Paulo memorate sunt: vicisti enim contrarias potestates, eum iteris cum majoribus.

Psal. 90. 13.
Math. 25. 21

De demone
trophæum.

CAPUT III.

Præcepta Synclétique ad Virgines.

Ad hunc igitur modum a vulgo secedens, bonas actiones edebat, et procedente tempore ac florentibus virtutibus, diffusa lamulatisimorum laborum ejus fragrantia, et ad multos delata est: Nihil enim occultum, (ut dicitur) quod non manifestetur. Nam Deus

Multæ ad eum
conflant in-
struende.

Math. 10. 26.

novit

novit eos qui diligunt eum, et divulgat famam eorum, ad correctionem et utilitatem eorum qui audiunt. Eo tempore igitur, ita dirigente supremo numine, cœperunt nonnullæ accedere ad eam, et colloquia agitare in propriam ipsarum refectionem: nam colloquiis ejus præcepta vitæ sibi comparantes magis ac magis confluebant, cupientes inde proficere et lucrum haurire sibi. Pro consuetâ igitur conversatione interrogarunt eam, qua ratione anima possit salvari. Illa graviter ingemiscens et ubertim lacrymas effundens, se ipsam colligebat, et videbatur responsum dedisse per lacrymas; iterumque contineuit: atquam illæ concurrentes, vi cogebant eam proferre magnalia Dei. Obstapuerant, enim, vel solo spectaculo percellere, iterumque hortantur loqui. Illa igitur veluti coacta atque evicta, post longum silentium submissa voce illud Scripturæ protulit: Non facias violentiam pauperi, quia pauper est. Illæ hilariter accipientes dictum, sed velut melle et fave delibutæ, pergunt interrogando, et vicissim eam aggrediuntur sacræ Scripturæ dictis: Gratis, inquit, accepisti, gratis elargire, cave ne abscondas talentum tuum, ne luas penam servi illius. Ad quæ illa: Quid tam magnifice sentitis de peccatrice. ac si unquam fecissem aut dixissem aliquid ad rem? communem magistrum habemus omnes, nimirum Dominum Jesum Christum: ex iisdem fontibus haurimus spirituales latices: eodem lacte nutrimur uberum eorundem, nimirum ex veteri et novo Testamento. Ad hæc ille: Novimus (inquit) nos, unum eundemque pædagogum esse nobis, Scripturam; et eundem esse magistrum nobis: sed in assidua cura et studio antecellis virtute. Cum autem ut quæ in habitu sunt et possessione bonarum virtutum, velut præstantiores instillent tenerioribus præcepta, id nobis præsta, hoc enim præcepit communis Magister noster. Cum hæc audiret Beata, iterum in lacrymas profusa flebat, sicut infantes ad ubera solent. Sed illa concurrentes continuatâ interrogatione adhortantur, ut susteret fletum: cumque cessasset, iterum silentio facto cœperunt illam invitare ad loquendum. Tandem illa commiseratione ducta, et sciens ea quæ dictura erat, non tam sibi laudem paritura esse, quam illis utilitatem, incipit sic verba facere:

Diu se excusat.
Prov. 22. 22.

Math. 10. 8.
Math. 23. 30.

Sacræ scripturæ bonus pædagogus.

Dilectio Dei et proximi.

Timoth. 1. 1.
5.

Semper oportet ulterius progredi.

Math. 13. 8 et 23.

NOT. 85.

22 Audite emitti et cunctæ. Novimus quidem omnes quomodo possimus salvari, sed deficiamus propria nostra incuria. Oportet enim nos primum conservare præcepta ea Domini quæ per gratiam nobis revelata sunt. Diliges Dominum Deum tuam ex toto corde et proximum tuum sicut teipsum: in his consistit principium legis, et in eisdem sita est perfectio et plenitudo gratiæ. Brevis quidem verborum periodus, sed virtus in eis magna atque adeo immensa. Nam hinc pendunt omnia quæ spectant ad salutem animæ. Quod et testatur Paulus cum dicit, finem præcepti esse caritatem. Ac proinde quæcumque possunt homines dicere utilia per gratiam spiritus, a caritate sunt, et in caritate desinunt, adeoque salus nostra, ut illa caritas, duplex est.

23 Sed addendum est præterea hoc, quod a caritate etiam proficiscitur, ut intelligamus quid sit appetere majora. Sed illæ dubitabant, ægre percipientes quid diceret: interrogant eam de integro. Tum illa ad illas: Non est ignota vobis parabola illa Evangelicæ semen facientis, de centesimo et de sexagesimo, et de tricesimo. Sumus virginitatem professæ inter centenarios; qui vero continentes sunt, numerantur inter sexagenarios; et temperantes inter tricenarios. Pulchrum est ac gloriosum transire a triginta ad sexaginta; sed a majoribus ad minorâ delabi non vacat periculo. Nam qui semel incipit vergere ad defecias, ne in minimis quidem poterit consistere, sed fertur in præceps, velut ad innum interitus barathrum. Aliquæ igitur inter nos, quæ virginitatem profitemur,

ex infirmitate judicii ratione privata et vacillantes, quarunt prætextum in peccatis. Nam ad se ipsas ita loquuntur, vel potius ad diabolum: Quid etsi vixerimus, inquit, *σωπρόβως*, eo magis *ἀπρόβως* vivemus, hoc est, si temperate et continenter, eo stultius: quamvis dignate fuerimus ordiue tricenarum? Nam omnes, inquit, majores nostræ operam dederunt liberis. Scitote hæc esse suggestionem demonis. Nam qui labitur a majoribus ad minorâ, is ab adversario detruditur: sicut enim miles, emansor et fugitivus judicatur hoc ipso quod fugerit, nec venia dignus est quod ad inferiorem numerum et militiam transierit, sed supplicio traditur, quia fugerat. Oportet igitur nos simili modo, si dixi, a minoribus progredi subinde ad ulteriora: et hoc est quod Apostolus docet; posteriorum oblitui ut ad ulteriora contendamus. Oportet igitur eas quæ centum obtinuerunt, revolvete illa in gyrum in seipsis, nec ullum terminum admittere in numero: nam dictum est; et cum hæc omnia feceritis, dicite, Servi inutiles sumus.

Philip. 1. 13.

Luc. 17. 10.

CAPUT IV.

Alia præcepta pro custodia castitatis.

Oportet a nos, quæ professionem hanc virginitatis suscepimus, super omnia tenere b temperantiam, quamvis enim *σωφροσύνη* temperantia videatur et apud sæculares in pretio esse, c tamen semper conjuncta est cum illa *ἀπρόσβως*, aliqua species impudentiæ, quia aliis omnibus sensibus etiamnum peccant: nam aspiciunt indecenter oculis, inordinate rident. Nos vero in primis et illa abjicientes, incumbamus virtutibus, et ab oculis ævellamus omnem vanam phantasiam. Etenim sic dicit Scriptura: Oculi tui recta videant. Et reprimamus linguam ab ejusmodi peccatis. Iniquum enim est instrumentum hoc ad laudes Dei conditum proferre turpia verba; verba quæ non solum non proferenda, sed neque audienda quidem.

a

b

c
Temperantia tenenda.

Prov. 4. 23

d
In publicum non prodendum.

25 Possimus autem hæc servare, si non adeo frequenter in publicum prodemus: latrones enim subrepunt et ingrediuntur etiam nobis invitæ per sensus. Quomodo enim domus non denigrabitur fumo extrinsecus ingruente, et foribus apertis? Necessario igitur convenit nos fugere frequentationem fori. Nam si grave est nobis et displicet, videre patres vel parentes nudos; quanto damnosius est intreri alienos in plateis indecenter denudari, atque etiam inhonestæ loqui? Ex his enim solent plerumque turpes et pestifere phantasiæ exoriri.

26 Quando vero et domi nos continemus, non oportet tunc omni sollicitudine vacare, sed advigilandum est. Scriptum est enim: Vigilate. Quo vero magis confirmabimus animum ad temperantiam, eo acerbioribus cogitationibus conflictabimur. Nam qui addit scientiam, addit laborem. Athlete quo magis proficiunt in palaestra, eo majoribus committuntur antagonistis. Vide quantum abes a meta, et non te geres ignave in præsens. Vicisti fornicationem materiale et quæ in opere consistit? adversarius objiciet tibi eam quæ est per sensus. Et cum etiam hæc represseris, latet hostis in secretis animi, moturus tibi bellum occultum. Suggestit enim eis etiam, quæ vitam sequuntur tranquillam, personas pulchras, facies decoras, et colloquia simplicia. Sed non oportet præbere assensum phantasiis. Scriptum est enim: Si spiritus potestatem habentis ascenderit super te, locum tuum ne dimiseris, nam assentiri istis nihil est aliud, quam præcludere fornicationi corporali. Dictum est enim: Potentes potenter tormenta patientur. Magnum igitur certamen est contra fornicationem: hoc enim est principale caput adversarii, quo nititur inducendo snos ad perniciem. Et hoc ipsum innuens B. Job dixit de diabolo: quod virtus illius in umbilico ventris ejus est.

Semper vigilandum contra fornicationem.

Eccl. 1. 18.

NOT. 86.

Eccl. 10. 4

Sup. 6. 7.

Job. 40. 11.

AUCTORE
S. AHDANASIO.
*Variè insidiat
tur demon.*

27 Multis igitur ac variis machinis vibrat adversarius stimulum fornicationis contra fideles Christi servos. Saepe enim transmutat amorem fraternum in propriam suam malitiam. Nam virgines, quæ renuntiaverunt nuptiis, et omni cogitationi mundi, supplantavit specie fraterna; atque etiam monachos, qui omnia, atque adeo seipsos fugiunt, lancinavit eos larva ista fornicationis. Quin etiam decepti eos religiosi et timore plenis colloquiis. Hæ enim sunt artes adversarii, ut alienis se vestiat, et clanculum obtrudit sua. Ostendit granum frumenti, sed tegit sub illo laqueum. Et puto Dominum de illi locutum esse cum dixit: Venient ad vos in pelle ovium, sed intrinsicæ sunt lupi rapaces.

Math. 7. 15.

e
Math. 10. 16.
Remedia contra eum: prudentia, simplicitas.

NOT. 87.

1 Pet. 5. 8.
Abac. 1. 16.

Hem continentiam exercitum et orationem.

particularia remedia. Pulchritudini turpitudinem opponere.

Hem gulam refrenare.

28 Dices: Quid igitur faciendum est nobis contra ista? *e* Simus prudentes sicut serpentes, et simplices sicut columbe. Callido enim consilio utendum contra machinamenta diaboli. Nam illud quod dicitur, ut simus serpentes, innuit non debere nos ignorare conatus illius. Nam simile facile agnoscat simile. Simplicitas deinde columbe induat puritatem actionum. Omne igitur opus bonum consistet in fuga diaboli. Sed quomodo fugiemus quod ignoramus? Oportet igitur nos præcipientes animo vilitatem adversarii, cavere a malis technis ac dolis illius: de quo dicitur: Circuit quaerens quem devoret: et, cibus ejus electus. Oportet itaque assidue vigilare. Nam inimicus semper vigilat per res exteriores, et regnat per interiores cogitationes; atque adeo magis per interiora: nam die et nocte clam ut spiritus accurrat.

29 Quid igitur, inquires, ad presens hoc bellum est opus? laborioso scilicet exercitio vitæ spiritualis, et pura oratione ad Deum. Sed hæc quidem ingerere, sunt remedia alexiteria contra quamcumque cogitationem perniciosam; sed opus est præterea singularibus quibusdam præsidiiis, ut presentaneam hanc pestem ex animo extirpemus, et subeunte cogitatione aliqua turpi, oportet contraria inducere. Si enim occurrerit in regione mentis species formosi vultus alicujus, ratione sic est reprimenda: A vultu fac auferas oculos, a genis eximas pulpam, fac prascindantur labra, et deinde dic: Quid est id quod erat amabile vel expetendum? sic quidem refrenari poterit cogitatio vanæ illusionis. Nam formosum illud quod concupiscimus, nihil est aliud quam sanguis commixtus cum phlegmate, et velum quod usum præbet animalibus tegumentis. Sic igitur par est per ejusmodi rationes ut abigamus abominabilem nequitiam, et sicut clavus clavo traditur, sic convenit explodere diabolum. Præterea etiam affingere oportet ulcera graveolentia et verminosa occupasse corpus cupidinis, et ut uo verbo dicam, tantum non esse cadaver mortuum; aut potius te ipsam reputare mortuam oculis internis animi, qui tali specie captus sit. Sed quod est maximum omnium, oportet tenere imperium ventris, sic enim poterimus continere voluptates abdominalis.

a Idem refertur lib. 5, de vitis PP. interprete Pelagio, libel. 1, n. 41.

b Pelagius vertit, castitatem.

c Idem: sed adest ei et stultitia, propter quam aliis omnibus sensibus, etc.

d Refertur ibidem libel. 11, num. 32.

e Idem refertur lib. 6, de vitis PP. Jomae interprete, libel. 1, num. 2.

CAPUT V.

Paupertatis voluntaria bona.

Divinum igitur erat convivium istud earum: nam penulis sapientiæ exhilarabantur, et B. Syncletici pincerna divinos lactices effundebat, quæ et palato suo eligebat, quod volebat. *a* Sed una ex eis quæ concurrerant, interrogat num *b* actemose, hoc est spontaneæ paupertas, et plenaria possidendorum bonorum mundi hujus renuntiatio, esset bonum perfectum?

NOT. 88.

n

b

Bonum est insigniter perfectum, respondit, eis qui eam possunt sustinere: nam sentiunt quidem in carne afflictionem, sed in spiritu habent tranquillitatem. Sicut enim *c* impilia et compactiora vestimenta conculeata et frequentius convoluta candescunt, sic et indoles animæ generosa magis corroboratur per paupertatem spontaneam. Sed quæ debiliore sunt animo, patiuntur contraria: nam vel tantillum afflictionis ubi senserint, fatiscunt et in nihilum abeunt, velut seruta semilacera, cum non sint ferendo fullonicam virtutis et vitæ spiritualis; et quamvis eadem sit ars fullonicæ in utroque panno, et idem etiam artifex; tamen diversus est exitus. Hi enim rumpuntur et pereunt, illi vero nitescunt et renovantur. Dixit igitur aliquis vere paupertatem hanc spontaneam esse pretiosum cimelium animo generoso: nam est præne frenum peccatorum.

Paupertas perfectum bonum est.

c

31 Verum enim vero prælibanda sunt alia priora ante illa, jejunia dico et humisteria, et alia particularia, per quæ oportet hanc partem virtutis acquirere, quæ in spontanea renuntiatione bonorum consistit. Qui enim non ita faciunt, sed præpropere ad abjectionem bonorum præcipitant; fere semper videmus eos in gravem hanc vocem incidere: Pœnitet fecisse.

Ad eum præparatio.

32 Vitæ enim deliciosæ incentiva divitiæ: abscinde primo pulpæ tuæ magisteria, picam dico gula et vitam deliciosam, tum poteris facile præscindere materiam et occasionem divitiarum. Maximum enim puto detrimentum vitæ deliciosæ, organis suis orbari: qui non ante abjicit primum a se, quomodo poterit secundum abjicere? Propterea et Christus Dominus in disertatione illa cum adolescente divite, non ex abrupto præcepit abjectionem bonorum; sed prius interrogat, an fecisset omnia quæ præcepta essent in lege. Ecce ut Dominus genuini Magistri partes egerit. Interrogat an nosset elementa, an syllabas sciret conjungere, an voces nosset legere. Tunc inquit: Veniamus ad summum magisterium. Vade, inquit, et vende omnia bona tua: veni et sequere me. Et vere equidem opinor, si interrogatus non tam ingenue professus fuisset se ea omnia fecisse, forte non adeo facile hominem movisset ad abjectionem bonorum. Quomodo enim is, qui syllabas nondum novit, poterit derепente ad legendum prurupere?

Divitiæ incentiva sunt vitæ deliciosæ.

Math. 19. 21.

33 Paupertas igitur spontanea, bona est eis quæ jam in habita sunt et possessione aliarum virtutum. Nam qui abjeecerunt omnia excrementa et superflua recta feruntur ad Deum, pure canentes divinum illud carmen Psalmistæ: Oculi omnium in te sperant, et tu dabis escam diligentibus te, in tempore opportuno.

Paupertas recta ad Deum fertur.

Psal. 144. 15.

34 Præterea maximum emolumentum lucratur ex abjectione terrenorum bonorum. Nam cum avertunt oculos a thesauris mundi, respiciunt ad regnum caelorum, et verbum illud proferunt, quod a Psalmista decantatum ita sonat: Jumentum factus sum apud te. Nam sicut dorsuaria (absit omnis dysphemica comparationi) quotidie opera sua obeuntia contenta sunt dimensis quæ in vitam numerantur; ita et qui amplexi sunt paupertatem spontaneam, nullius faciunt usum argenti aut pecuniæ, sed contenti sunt solo in diem victu, propter usum et ministerium corporis. Hi tenent pinnaculum fidei: nam ad eos dictum est a Domino illud evangelicum: Ne solliciti estote de crastino: nam volucres caeli neque serunt neque metunt, et Pater caelestis pascit eas. Idcirco quæ his verbis confidunt (Deus enim ea protulit) cum confidentia et libertate proferunt: Credidi propter quod locutus sum.

Dimensio terrenorum contentu est.

Psal. 72. 23.

Math. 6. 25.

Psal. 113.

33 Plurimum autem detrimenti patitur adversarius a pauperibus istis, qui mundum reliquerunt. *d* Non enim habet in quo noceat eis: nam plurima seges arctium et tentationum diaboli versatur in privatione fortunarum. Quid potest adversarius, quæso, facere?

d Flugellum est demoni.

an

an prædia incendio delere? sed nulla sunt eis. Jumentane perimere? sed nulla sunt eis, carissima quæque prosternere? sed istis omnibus jam dixerunt longum vale. Nonne igitur paupertas hæc spontanea maximum flagellum adversariorum simul et pretiosus thesaurus animæ?

36 Quanto vero paupertas illustrior admirabiliorque ad virtutem, eo amor pecuniæ ad vitium vilior et nequior. Vere itaque Apostolus Paulus dixit, esse causam et fontem omnium malorum. Hinc enim sequitur cupiditas deliciarum, perjuria, rapina, cædes, invidia, odium fraternum, bellum, idololatria, pleonexia; et stolones istorum, hypocrisis, adulatio, et scurrilitas; omnium istorum eausam in confesso est esse philargyriam, hoc est amorem pecuniæ. Unde et Apostolus vocavit eam velut parentem omnium malorum. Sed Deus non solum punit istos; sed etiam ipsi semetipsos intus destrunt, insatiabilem semper ferentes appetitum: nullum terminum habent appetendi, quare insatiabilis est plaga. Qui nihil habet, pauca desiderat; quæ cum nactus est, plura concupiscit. Centum aureos habet? mox appetit mille: et cum istos acceperit, in infinitum progreditur interminabilis cupiditas. Atque ita ii qui nequeunt ponere terminum, semper deplorant paupertatem. Fert autem semper amor pecuniæ secum invidiam. Invidia vero primo necat dominum: sicut enim viperæ recenter nate primo necant proprias matres, quam alii noceant; ita et invidia prius marcescere facit possessorem, quam quempiam petat ex vicinia.

37 Præclarum quidem esset si tot labores sufferere possemus in quaerendo vero et puro illo thesauro cæli, quot insanabili studio implicent se venatores mundi hujus vanissimi: naufragia ferunt, nova experimenta fatigant, in terra incidunt in manus latronum tempestates maris sustinent et ventorum vehementissimorum; et sæpe cum rem faciunt, simulant se esse pauperes propter invidos. Nos vero ne tantillum quidem ipsorum laborum et periculorum subimus propter veras divitias: et si quid vel minimum lucrata fuerimus, erigimus cristas et magni nos facimus, proponentes nosmetipsas conspiciendas hominibus, etsæpe etiam neque prout nude se res habet, proferimus factum in medium sine fuce. Inde statim adversarius, cum videmur assicillum virtutis jam assecuta; e manibus nobis præripit: cum illi e contra, cum vel teruncium lucrati fuerint, plura appetunt, et præsentia tanquam parva habent, semper tendunt ad ea quæ nondum sunt asseenti.

a Refertur idem in vitis PP. lib. 5, interprete Pelagio libel. 6, num. 13.

b Simplicius Pelagius: si perfectum bonum est nihil habere, e Pelagius: forta vestimenta. Impidia sunt, inquit Lavinus Torrentius in ss. annotat. ad Plinii lib. 19, cap. 2, vestis loco, quibus ex lana coactis pedes involvimus. Adrianus Turnebus lib. 11, adversar. cap. 14, negat solis pedibus servire. De his agit Ulpianus L. aremento sunt, 25, ff. de auro, argento, mundo.

c Lib. 6, de vitis PP. libel. 4, n. 23, idem refertur. e Lib. 3, de vitis PP. libel. 10, n. 70, ubi idem habetur, aliquanto tamen brevius, hoc paullo aliter refertur: quando multa lucrantur, tunc plura desiderant, et quæ habent, velut nihilum reputant, ad ea vero quæ necesse habent, omnem intentionem animi tendunt. Reperitur idem lib. 6, libel. 4, n. 24.

CAPUT VI.

Vitæ monasticæ et sæcularis comparatio.

Oportet igitur nos omnem curam ponere ut questus noster et lucrum fiat elementum. Quæ enim divulgant prospere sua gesta et prædicant aliis; procurrent etiam et una cum illis dicere secus facta sua et imperfectiones suas. Quod si ista alios celant ut culpam vitent et ignominiam apud audientes; quanto magis et illa tacere oportuit, quæ aliena erant a Deo. Nam qui vivunt secundum virtutem spiritualis vitæ, contrarium faciunt: parvos enim lapsus suos libere promunt etiam cum additamento eorum quæ non fecerunt quidem,

retro rejicientes post se omnem æstimationem apud homines; et quæ bona fecerunt, tacent, ad majorem securitatem et presidium conscientie. a Sicut enim thesaurus publicatus, dissipatur, ita virtus proclamata labascit: et sicut cera liquescit ab igne, ita et animus solvitur a laudibus, b et tonum illam vigoris amittit.

39 Igitur contrarium istorum contrario modo se habebit. Nam si calor solvit ceram, frigus contra illam compingit; sic si laudationes privant animam bono suo, vituperia et contumeliæ eam deducunt ad apicem virtutis. Gaudete, inquit, et exultate cum omne mendacium dixerint adversum vos: et alio loco: In tribulatione dilatasti mihi; et alio: Improperium expectavit cor meum et miseriam; et alia ejusmodi innumera bona videre est ex sacra Scriptura, quæ veluti reditus promissa sunt afflictis, qui opprobriis afficiuntur et lugent.

40 c Sed est dolor quidam salutaris, et alius exitiosus. Doloris quidem salutaris opera sunt dolere de propriis peccatis, nec non de cæcitate proximi, a recto proposito non excidere, et semper aspirare ut perfecte boni flamus: hæc enim sunt effecta et species genuinæ tristitiæ. Sed est alia quedam tristitia, quæ ab inimico suggeritur, et istis agglutinari et adhærere solet. Nam injicit diabolus tristitiam et dolorem quemdam brutum et ferinum, qui omnis rationis experts est, et d ab aliquibus nominatur acedia: sed oportet abigere spiritum hunc tristitiæ in primis psalmis, hymnis, et oratione.

41 Dumque bonis istis curis et studiis detinemur, oportet nos cogitare et existimare, nullum in hac vita carere curis, dictum est enim in Scriptura: Omne caput ad laborem, et omne cor ad dolorem. Unica hæc sententia complexus est Spiritus sanctus vitam monasticam et sæcularem. Nam per caput innuit statum monasticum. Caput enim est membrum ἡγεμονικόν, hoc est regimini destinatum, juxta dictum illud: Oculi sapientis in capite ejus. Ac propterea vis contemplandi opinor, residet in capite. Laborem autem dixit, quia germen virtutis a laboribus perficitur. Per dolorem vero in corde, indicat instabilem et ærumnosum statum sæcularium. Nam dicitur quidam cor esse sedem et officinam iræ et doloris. Si enim non honorantur pro voto, tristantur; alienis inhiantes, si non possunt, marcescunt; in egestate cadunt animo; cum affluunt divitiis, debacchantur: neciunt quid agant, nec somno frui possunt propter custodiam divitiarum.

42 Ne igitur aberremus a recta sententia, dicentes eas quæ in mundo degunt expertes esse curarum: forte enim, ut ad comparisonem rem exigamus, multo majoribus conflictantur. Difficiliter enim pariunt, et cum periculo, obnoxie sunt doloribus lacticinii, cum filioliis ægrotantibus ægrotant, et cum ista patimur, nullum terminum mundi unquam assequuntur. Nam vel recens nati filii febribus infestantur; vel male educati ubi adoleverint, nefando consilio ad parricidium adiguntur. Igitur cum sciamus ista, ne decipiamur ab adversario, ac si ille deliciosus fruerentur vitæ genere, et a curis animo libero: si pariunt, laboribus enecantur; si non pariunt, meris imperprois tabescunt, ut steriles et sine prole contemnantur.

43 Ista quidem dico, non alio fine, quam ut tutæ et secure reddamur ab adversario. Non convequunt autem, fateor, ex se quæ dicta sunt quibuslibet, sed iis tantum quæ vitam solitariam amant. Sicut animalibus non unum est alimentum, ita nec hominibus eadem oratio quadrat. Non enim oportet, ut dicitur, infundere vinum novum in utres veteres. Nam aliter convivantur ii qui contemplationi dediti sunt, ac aliter qui vitam asceticam exercent, et deque aliter ii qui pro viribus justitiam mundi sequuntur. Sicut enim animalium quædam sunt terrestria, quedam aquatilia, et quedam denique volatilia; ita et hominum alii mediam vitam secuti sunt, ut terrestria; alii alta petunt,

ACTORE S. ATHANASIO.

a

Non laules querenda, sed approbata.

Math. 5. 11. Psal. 4. 2. Psal. 68. 21.

c

Duo genera doloris.

d

Nulla vita exers curarum.

Isai. 1. 3.

Eccle. 2. 11.

Comparatio vitæ monasticæ et sæcularis quoad mulieres.

Non omnia omnibus quædrant.

Math. 9. 17

NOT. III. Tres ordines hominum.

1. Timoth. 6. 10. Philargyria est fons malorum malorum.

Est insatiabilis plaga.

Invidiam generat. NOT. 89.

e

In ceris virtutibus negotium.

NOT. 90.

Virtutes elementum.

AUGUSTINUS.
S. ATHANASIO
Psal. 68. 3.

ut volatilia; alii aquis peccati immerguntur, ut pisces; de quibus insinuavit Propheta; Veni in altitudinem maris, et tempestas me demersit: et ita se habet natura animalium. Sed nos velut aquilæ, quibus alæ concessæ sunt, sublimia petamus, et conculemus dracones et leones; et sub jugum mittamus adversarium, qui nos olim subjugatos tenebat: hoc autem faciemus, si totum animum consecramus Salvatori nostro Jesu Christo.

a Idem habetur in vitis PP. lib. 5. libel. 8. n. 19.
b Clarior loco cit. in vit. PP. et amittit virtutum rigorem. multum vigorem.
c Idem refertur in vitis PP. lib. 5. libel. 10. n. 71.
d Melius Pelagus loco cit. in vitis PP. vertit. quam tedium appellaverunt.

CAPUT VII.

De cavendis demonum insidiis.

Diabolus impetit ascensum ad caelos.

Sed quo magis nos in altum sublevamur, eo magis adversarius impedire conatur volantes, objectis tendiculis ante oculos. Verum qui tibi miri est, ut adversarius habeamus cum ad Deum tendimus, qui vilissima etiam nobis invidet? Ægre enim permittunt hominibus erucere thesauros sub viscera terræ additos. Unde si adversantur nobis in rebus que constant tantum exteriori terrestri specie, quanto magis id facient in regno cælorum?

a Cavenda tentationes externæ et internæ.

43a Igitur oportet nos omnino armari contra illos; nam extrinsecus circumvenit, nec minus intrinsecus nos aggrediuntur. Anima quidem nostra ad instar navis aliquando submergitur, a superingruentibus b trieyimis et fluctibus undarum extrinsecus, quandoque vero c a sentina et saburræ intus pondere deprimitur. Perdinur enim aliquando ab extrinsecus peccatis actualibus, quandoque vero ab internis cogitationibus. Igitur oportet nos observare, cum externis insultus demonum, tum internam sentinam cogitationum expurgare. Oportet nos omnino vigilare contra cogitationes: semper enim nobis imminet. Sæpe in periculis maris etiam maximis, cum montes undarum ingruunt, nautas servari videmus, implorato a vicinis navigioliis auxilio; sed sentina tranquillo sæpe mari, et nictantibus proretris periculosius discri-men inferre solet, ut incautos sæpe opprimat.

46 Fave impugnat nos demon.

46 Oportet igitur nos impensissime adhibere animum cogitationibus: nam adversarius statuens convellere animam ac domum, vel dejicit eam funditis a fundamento, vel incipiens a tecto demolitur eam integre, vel ingressus per fenestras, patremfamilias constringit, et inde cetera omnia in potestate redigit. Fundamentum sunt bona opera, tectum fides, fenestræ sunt sensus: per hæc omnia præliatur adversarius. Igitur oportet eum qui seipsum servare cupit multos oculos habere. d Non habemus hic in quo feriemur ab omni cura: dictum est enim in Scriptura: Qui stat videat ne cadat.

d 1 Cor. 10. 12

Psal. 103.
Comparatio vitæ immasæ et sæculæ.

47 In ignoto mari vela facimus; et vita nostra vocatur mare a Psalmista. In mari autem quedam sunt loca petrosa, syrtes et aræ, quedam monstris et phocis plena, quedam denique tranquilla. Nos videmur in tranquillis locis maris navigare, sæculares in periculosioribus. Præterea die navigamus sub ductu proreta, qui est Sol justitiæ; illi noctu feruntur, quo fors ventusque tulerint; nos sciunt quo feruntur. Sed contingit sæpe ut sæculares in tempestate et tenebris existentes ratem suam servant e clamando et vigilando; nos vero in tranquillitate maris submergamur, relicto clavo justitiæ.

Qui stat videat ne cadat.

48 Videat igitur qui stat ne cadat. Nam qui cecidit, unica modo cura superest, ut resurgat: sed qui stat, det operam ne cadat. Casus enim varii: omnes qui cadunt, vere privantur statione; sed aliqui ubi surrexerint parum notabilis damni accipiunt: qui vero stat non spernat casum alterius, sed caveat sibi

ipsi et timeat ne cadens pereat, et in profundissimum barathrum deturbetur. Probabile enim est, ut tanta sit profunditas barathri, ut cum vox inelamantis nequeat exaudiri, opem nec petere neque consequi valeat. Dicit enim justus: Ne absorbeat me profundum, neque urgeat super me puteus os suum. Primus qui cecidit, hæsit in luto: considera illum et vide ne cadas, et tu fias etiam præda feris. Qui cadit non firmavit gressum nec præclisit portam domus. Ne permittas oculis ne nictari quidem; sed semper in ore habe divina illa Psalmistæ: Illumina oculos meos ne unquam obdormiam in mortem. Vigila continuo propter leonem illum rugientem.

Psal. 68. 16.

Psal. 12. 4
1 Pet. 5. 8.

a Idem habetur in vitis PP. lib. 5. libel. 11. n. 33.
b Trieymis dicitur procella maxima, quod triplex fluctus in unum quasi vocat. Latini fluctum decumanum vocant, quia fluctus decimus esse maximus dicitur.
c Ibidem Pelagus, crescente sentina demergitur.
d Habetur hoc eodem libel. 11. n. 34.
e Adhuc recte loco cit. ad Deum.

CAPUT VIII.

De arrogantia et pusillanimitate curandis.

Verba quidem ista conferunt ad repellendam presumptionem, ut per penitentiam et contritionem salutem consequamur: vide et considera teipsam; tu illa es que stat. Duplex tibi incumbit metus, ne aut convertaris ad vomitum per aecordiam suggerente tibi adversario materiam, aut inter currendum rumpantur tibi crura, et supplanteris. Adversarius enim a tergo nos trahit ad se, cum videt nos torpescere aut senescere: aut contra eum videt nos sedulo nimis incumbere exercitiis spiritualibus, clam irrepit et latenter insinuat se animis nostris per presumptionem, et ita perditum it genereosissima quæque pectora et animos viriles mortalium. Præsumptio enim telum extremum est, et præcipium omnium malorum adversarii; a qua ipsemet deturbatus fuit, et per quam potentissimi mortuum conatur diruere. Nam sicut peritissimi rei militaris magistri solent, postquam minora tela consumpta sunt pendente adhuc victoria et stantibus etiamnum adversariis, sumere fortissima arma, in quibus omnis spes victoriæ sita est; ita et diabolus postquam absumpsit primores laqueos, in extremis arripit acinacem arrogantiam. Sed quemam sunt prima tendicula illius? Patet quod eæ sunt gula, voluptates, laetitia, et luxuria: hæc enim maxime quadrant adolescentibus in tenera ætate: post ista vero sequuntur amor habendi, pleonexia, et similia his. Unde cum misera anima se expedierit istis laqueis, ventrem superarit, et voluptates abdominis subjugaverit, et cum pecunia contempserit: tunc ad incitas redactus male semper animatus adversarius, suggerit animo in compositum motum: inflat eum, ut se indecenter efferat supra sorores. Grave hoc et deleterium venenum adversarii: multos repente occaecatos eo solo perdidit. Suggestit animo cogitationem spurcam et lethalem: facit ut videatur sibi comprehendere ea que ab aliis non poterant intelligi, et quod antecellit alias jejuniis, et gravem segetem alligat bonorum operum præ aliis omnibus: memoriam vero peccatorum omnium expungit, ut seipsam extollat supra alias quibuscum conversatur. Nam decumana errata et memoria labuntur. Non facit autem istud adversarius ad utilitatem animæ illius, sed in misera non habeat unde proferat medicinalia illa et salutaria verba: Tibi soli peccavi, miserere mei. Sicut neque ista: Confitebor tibi Domine in toto corde meo. Sed quemadmodum ipse in superbia sua dixit: Ascendam et ponam thronum meum; sic et miseram istam protrudit ex arrogantia ad principatus, primos concessus, atque adeo magisteria et professionem sanandi. Sed revera talis anima ad hunc modum delusa et insanabili quasi vulnere percussa perit.

Præsumptio cavenda.

Quomodo ea suggestantur a demone.

Psal. 50. 6.
Psal. 9. 2

Isai. 14. 14.

Quid

AUCTORE
S. ATHANASIO.
Contra præsumptionem et desperationem.

NOI. 92.
Psal. 21. 7.
Isaie 64. 6.
Beneficia contra præsumptionem.

SS. exempla.

Inobedientia monachalis ante præsumptionem.
Eccle. 4. 17.

Præsumptuos oportet deprenere.

Seques exaltare laudando.

Ut reprimenda superbia.

NOI. 93.

50 Quid igitur faciendum, cum ejusmodi cogitationes jam subierint animum, et illam tenent? Incessanter oportet meditari eloquia illa divina Prophetæ: Ego sum terra, et non homo, et alio loco: Ego terra sum et pulvis. Nec non et illa Isaie: Omnis justitia hominis sicut pannus menstruatus. Quod si cogitationes iste acciderint ei quæ seorsim agit solitariam vitam, ingrediatur cœnobium, hoc est communem cum aliis solitudinem, et cum aliis degat: et si acciderit propter nimium rigorem vite ut hoc modo capta sit, cogatur et bis quotidie comedere, et ab equalibus astate oburgetur identidem et impropere, ac si parum præstitisset: quolibet ministerium obeat: prouantur ipsi et recitentur Sanctorum præclarioris vite, quæ sunt supra imitationem et omni prædicatione majores: et virgines quæ cum illa conversantur in hoc incumbant in primis, ut actiones suas et exercitia virtutis ad aliquot dies intendant, ut illa cum viderit præstantiam virtutum aliarum, discat Christiana vela submittere et se ipsam minus astimare.

51 Verumenimvero ante venenum arrogantia præcedit aliud malum, nimirum inobedientia: sed per alexipharmacum obedientia præscindere possumus late serpens virus, quod animum perdidit ad instar phagedenæ ulceris. Nam obedientia, ut dictum est in sacris litteris, plusquam sacrificium.

52 Oportet igitur aliquando præcidere æstimationem in tempore aliquando vero in tempore laudare et ad admirationem usque extollere: laudare quidem cum anima delita desidia torpescit vetero, in primis enim cum mortua videtur ad omnem sensum et progressum virtutis, hanc oportet excitare laudando, et si coperit vel tantillum boni facere, oportet prædicare admirando, et peccata illius, elephantina licet et inhumana, ducere tamquam minima et parvi momenti. Nam diabolus cum statuit omnia susque deque agere, subtrahit quidem peccata et memoria bonis, et bene exercitatis: intendit enim tunc agere præsumptionem, sed in neophytis, quæ recens susceperunt professionem solitudinis, et leviter tantum imbutæ sunt ascetica disciplina, proponit ante oculos omnia peccata, quotquot fecerint nullo præterito, quia scilicet intendit inducere eas ad desperationem. Oggerit enim aliquando: Quæ spes tibi reliqua esse potest, quæ usuram corporis præbisti viris? alii vero ita: Tanto desiderio flagras habendi, ut impossibile sit te saluente consequi posse. Sed ejusmodi animas fluctuantes oportet consolari, et hoc modo eis dicere: Raab quidem scortum fuit, sed tamen per fidem servata est. Paulus persecutor erat, sed postea factus est vas electionis. Matthaens publicanus fuit, sed nemo ignorat gratiam quam accepit. Latro etiam fur et homicidius infamis, sed tamen primus reseravit fores paradisi: ac propterea ut ad istos intendens oculos ne despondeat animum propter peccata.

53 Sed iis, quæ præsumptionis veneno tinctæ sunt, accuratior medela a majoribus rebus petenda videtur? Oportet enim dicere eis: Quid ita inflaris? an quia abstines carne? sed alii sunt qui etiam a piscibus: an quia vino? sed et alii etiam oleo: an quia profers jejunia usque ad vesperam? sed et alii sine cibo agunt usque ad secundum et tertium diem: an quia non uteris balneo? sed et multi valetudinarii abstinent eo penitus, ob morbum aliquem corporis: an places tibi quia dormis in huius in ulva et cilicio stramento? sed quamvis et hoc faceres, non foret aliqui magnum: nam sunt alii qui substernunt scrupulos ut licitis aliqui naturæ prouentur, atque alii etiam se suspendunt in ocellis tota nocte: et quamvis hæc omnia faceres, et ad extremum exercitii pervenires, ultra quod non posses ulterius progredi: non debes tamen inde cristas erigere: nam demones plura fecerunt et faciunt: nec enim comedunt, nec bibunt, et etiam

in eremis agunt, cum tu in antro degens videris tibi magnum aliquid præstitisse.

54 His igitur et similibus rationibus sanare poterimus ista carcinomata contraria inter se, nimirum desperationem et præsumptionem: nam quemadmodum ignis cum nimis ventilatur perit, sicut et cum novo subinde respiraculo aeris destituitur non minus extinguatur; ita et virtus enervatur ex præsumptione et arrogantia, quantumvis extremum exercitii consecuta fuerit; atque etiam ex socordia corrumpitur, cum nos metipsos non movemus ad ventilationem Spiritus sancti. Acies acuta proclivius sub cote frangitur; sic et ascensis inteuor brevi a præsumptione corrumpitur. Unde oportet nos ex omni parte tenere animam bene munitam, et rigorem exercitii a causa arrogantiæ deflectere ad moderatiora et umbrosa tempore humiditatis. Est quando oportet proscindere superflua ramalia et luxuriantia, ut radix promat bona germina.

55 Quæ vero capta est periculo desperationis, procurandum est prædictis rationibus, ut cogamus eam quasi vi, si fieri possit, ut animum sursum erigat. Nimis enim tum animus serpit humi. Nam agricolæ periti, cum vident plantam aliquam sublestatam et exiguan, largius irrigant, et magnam curam adhibent ut crescat: sed cum vident surculum præcoce, amputant in tempore, et ut superfluum et luxuriantem abiciunt, nam solent ejusmodi citissime siderari et arescere. Sic et medici aliquos ex infirmis alunt ampliore diæta, et ad deambulandum et exercitia invitant; alios vero quasi vinctos detinent in inedia et tenuiore victu.

56 Manifestum igitur est arrogantiam malorum pessimum esse: quod et contraria virtus ostendit, nimirum, humilitas. Sed haud facile est humilitatem assequi. Nisi enim quis rejecerit a se omnem opinionem æstimationis, non poterit thesaurum hunc nancisci. Est enim humilitas virtus adeo sublimis, ut diabolus cum videatur aliqui omnes alias virtutes specie aliqua imitari; sed humilitatem non tantum nequit imitari, sed nihil penitus novit de illa, quid omnino sit. Igitur Apostolus cum probe sciret stabilitatem et firmitatem humilitatis, præcepit nobis ἐπιποθεῖν, hoc est in simi illam et ulnis gestare eamque induere, qui bonas actiones agunt, sive jejunant, sive opera misericordiæ exercent, sive docent. Si temperatus es et intelligentiam præfulges, pone humilitatem tibi in murum aeneum, cingat humilitas omnes virtutes. Vides hymnum illum trium puerorum, ut aliarum virtutum tam raram mentionem fecerit, et humiles convinxerit cum tribus collaudatoribus illis, nec numeraverit inter eos temperatos, nec eos qui paupertatem susceperunt. b Sicut impossibile est navem extrui sine clavis, ita salutem consequi sine humilitate.

57 Quam autem præcellens sit virtus et salutaris humilitas, vel hinc discere licet, quod Christus Dominus cum in terras descendit ut œconomiam incarnationis impleret, humilitatem induerit: Discite, inquit, a me quia mitis sum et humilis corde. Considera quis est qui dixit: Discite ad unguem quod dico: sit humilitas alpha et omega omnium bonarum actionum tuarum. Humilitatem autem seu mentem humilem dicit, non specie tenus exteriori tantum, sed inuit interiorum hominem. Verum quidem, quod exterior homo sequitur interiorum. Novit Dominus, quod omnia mandata fecisti, sed injunget tibi de novo, ut redeas ad carceres et sumas principium novæ servitutis: dicit enim, et cum hæc omnia feceritis, dicite, servi inutiles sumus.

58 Humilitas igitur perficitur per improperia, contumelias, et plagas; ut audias amens, stultus, egenus, mendicus, caducus, vilis, inconsideratus in agendo, infans in loquendo, ignobilis, impotens et

Desperatio et torpor animi curandus.

Humilitas quam sublimis.

1. Pet. 5. 3.

Dan. 3. 87.

b

Docet eum Christus.

Math. 11. 29.

Luc. 17. 10.

Perficitur improperia.

AUCTORE
S. ATHANASIO.

similia : hi enim sunt nervi Christianæ humilitatis. Nam Christus Dominus audivit et passus est ista. Vocarunt enim Samaritanum, et dixerunt quod demonium haberet : assumpsit formam servi, colaphis cæsus, et contumeliis gravissimis affectus.

Opere ostendenda.

59 Oportet igitur nos imitari humilitatem Christi qua opere ostensa est. Nam sunt quidam qui speciatenus sumunt larvam humilitatis, et humiliant seipsos; sed nihil aliud intendunt, quam ut capient gloriam; sed nihil aliud intendunt, quam ut capient gloriam; sed nihil aliud intendunt, quam ut capient gloriam; sed nihil aliud intendunt, quam ut capient gloriam;

^a Καύσων ἄεστος, ardens febris.
^b Titum habetur in vitis PP. lib. 3. libel. 13, n. 48.

CAPUT IX.

Alia Synclecticæ monita, de ira, detractione, odio vitandis.

Sermonibus istis omnes præ gaudio valde exultare, et constanter adhuc perseverare audiendo, nec satietatem ullam capere bonorum. Unde sermonem continentibus : Magnum, inquit, certamen accedentibus ad Deum, et labor ingens in principio quidem, sed exiunde gaudium ineffabile. *a* Nam veluti qui ignem accendere cupiunt, primo fumo corripiantur et lacrymas fundunt, inde optato calore potiuntur; sic oportet et nos divinum ignem accendere cum lacrymis et labore. Ipse enim Dominus protestatus est : Veni mittere ignem in terram. Nonnulli quidem qui tolerant molestiam fumi per sociordiam, non tamen accendunt ignem nec calefiunt propter impatientiam, quia recesserunt extra limites Christianæ longanimitatis, et quia gustus eorum valde languidus est.

^a
Initiumpia vite
dura.

Luc. 12. 19.

De caritate et
ira.
1 Cor. 13.

61 Unde caritas magnum fundamentum et cimentum est, de quo Apostolus solide sic loquitur : Etsi omnem substantiam distribuieris, et corpus tuum in servitutem redegeris, caritatem vero non habueris, factus es velut aes sonans, et cymbalum tinniens. Unde caritas in bonis præcipuum est, sicut et ira in malis gravissimum. Nam totum animum obtegit tenebris et in feritatem trahit, ut rationis impotentes et brutos reddat. Proinde Christus singularem curam gerens salutis nostræ, nihil omnino reliquit vel minimum non munitum in nobis. Adversarius accendit libidinem, Christus nos armavit temperantia; demon præsumptionem induxit, Christus posuit ad manum humilitatem; ille odium excitavit, Christus posuit in medio caritatem quæcumque igitur arma movet adversarius contra nos, pluribus nos armavit contra armis Christus, quibus utamur ad salutem nostram et ruinam adversarii.

Ira moderanda.
Jac. 1. 20.

62 Iracundia igitur inter mala pessimum. Ira enim viri, ut scriptum est, justitiam Dei non operatur. Oportet igitur eam moderari freno prudentia, cum et in tempore utilis sit. Convenit enim animari et concitari contra demones, contra homines vero nequam, quamvis peccaverint : convertere quidem oportet eos sedato animo, cum deferbit furor iracundia.

Perniciosam memoriam injuriarum.

63 Atque ita irasci quasi inter mala minus videri posset; sed memoria injuriarum est omnium gravissimum. Nam excaescentia, velut fumus ad modicum tempus conturbans animum resolvitur et evanescit; sed memoria injuriarum, ut que anima magis infixa est, effert et terribiliorem facit. Canis etenim rabie licet percitus offulle lenocinio mitigatus furorem ponit, et alia animalia similiter conversatione curari solent; sed qui vitio isto, retinendarum injuriarum memoria tenetur, non exhortationibus persuaderi, nec alimento mitigari potest; neque tempus, quod alio qui omnia mutat, illum sanare potest. Hi igitur impiissimi sunt omnium mortalium et crudelissimi. Non enim audiunt, nec parent Domino, cum dixit : Vade primum, et reconciliare fratri tuo, et sic offer

Math. 5. 24.

munus tuum. Et quod alio loco dicitur : Sol non occidat super iracundiam vestram.

Eph. 4. 26.

64 Bonum igitur est non irasci. Sed si res ita tulerit, non concessit passioni vel spatium unius diei; dixit enim : Ne sol occidat, cum tu interim expectas dum totum ævum transeat, non potes dicere : Sufficit diei malitia sua. Quid odio habes hominem qui te affecit molestia? non est ipse qui te affecit injuria, sed diabolus. Odio habe morbum, non misellum laborantem morbo. Quid gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate? De te clamavit Psalmista, cum dixit alio loco : Iniquitatem locutus est toto die; hoc est, toto vitæ tempore prætergrederis præceptum legislatoris dicentis : Ne occidat Sol super iram tuam. Dicit autem quod injustitiam cogitavit lingua tua : non enim imposuisti finem obloquendo patri tuo. Ac proinde justissima est castigatio illa Spiritus sancti in te ab eodem Psalmista pronuntiata : Propterea, inquit, destruet te Deus, in finem evellet te et emigrabit te a tabernaculo tuo, et radicem tuam de terra viventium. Hæc scilicet sunt premia eis qui memoria retineant injurias.

Math. 6. 34.

Ejus anima.

Psal. 31. 3.

NOT. 94

Psal. 51. 7.

65 Igitur oportet nos cavere ab hoc vitio, nam sequuntur illud plurima mala gravia, invidia, tristitia, et maledicentia : quorum malitia virulenta, licet parva videantur et nullius momenti fere : (sunt enim velut arma ludicra adversarii,) sed sæpenumero vulnera inflictata bipenni, et majores in usus reservata machæra (qualia sunt fornicatio, homicidium, et pleonexia) sanantur per salutare pharmacum penitentia, cum interim presumptio, memoria injuriarum, sugillatio, que leviter cadentia videntur tela et nullius considerationis, calculeum nos percutit et incantos, ubi principales partes animæ occupant. Verum quidem quod non interimunt magnitudine vulneris, sed mera negligentia eorum qui vulnerantur. Contemunt enim et nihili faciunt sugillationem, et alia ista vitia, sed paulatim ab illis perimuntur.

Nequæ effectus.

66 Grave igitur et arduosum malum est sugillatio. Est enim cibis et ludus et feriatio nonnullis hominibus. Tu vero noli admittere auribus ejusmodi acromata vana, neque patiaris tam bonum membrum receptaculum esse vitiorum fratris tui : animum redde purum ab ejusmodi inanibus rebus. Nam ubi receperit semel grave lentem illam impuritatem affectuum rationis expertum, inures non dubium animæ per cogitationes ejusmodi terribimas maculas. Gratis edisti quibuscum conversaris, quia aures jam tinctæ fuerunt et occupatæ inhumano felle obrectatorum. Aspicias omnes iliberali oculo, quia et oculus, cum a vehementiore aliquo colore imbutus est, nequit de aliis coloribus incorrupte judicare.

Sugillatio vitandus.

67 Oportet igitur nos caute conservare linguam et aures, ne quidquam proferamus aut audiamus ex passione. Scriptum est enim : Stultam auditionem ne admiseris. Detrahentem secreto proximo suo hunc persequeris. Et alio loco : Non loquatur os meum opera hominum. Nos vero ne loquamur ea que non sunt facta ab illis. Oportet igitur nos nullo modo adhibere fidem ejusmodi dictis, sed facere et loqui juxta Lydium sacræ Scripturæ : Ego autem factus sum sicut surdus et mutus.

Ecc. 13. 16.

Psal. 100. 5

Psal. 16. 4.

Psal. 37. 14.

68 Neque lætandum est de adversis proximi quantum visus malus sit et peccator. Sunt enim nonnulli cum vident miserum aliquem fustuario vapulantem, aut abductum in carcerem, barbæ occidunt proverbium illud populare et mundanum : Qui male lectum stravisset noctem laboriosam. Tu igitur, quæ preclare stravisti tibi res tuas, confidis scilicet te quietem habituram in vita. Quid autem faciemus istis qui dicunt, eundem esse interitum justo et peccatori? verum quidem quod ipsum vivere quamdiu hic sumus, est commune omnibus; sed alia ratio vivendi est in hoc, alia in illo.

Non lætandum peccatis alienis.

Inimici non habendi odio.
Math. 5. 46.

69 Neque oportet odio habere inimicos : ipse enim Dominus hoc præcepit nobis propria voce, dicens : Diligite non modo diligentes, quod peccatores et publicani faciunt, etc. Bonum enim et quod honestum est, non eget lenocinio ad amorem sui; seipso enim attrahit amantes : malum autem, indiget etiam doctrina Dei et labore magno ut evellatur et abstergetur. Regnum enim cælorum non est otiosorum et hominum sine cura, sed violentorum qui vim faciunt.

Math. 11. 12.
Nec fugiendam consortium peccatorum.

70 Quemadmodum igitur non oportet nos odio habere inimicos, ita neque oportet nos fugere aut naso suspendere tepidiores et homines desides et pigros. Nam sunt quidam qui dictum illud Scripturæ accommodant sibi ipsis : Cum Sancto sanctus eris, cum perverso perverteris; ac propterea, inquit, fugiamus peccatores, ne pervertamur ab eis. Ex ignorantia faciunt isti, contrarium dicto. Nam præcepit Spiritus sanctus non conversari, il est perverti una cum perversis, sed advertere eos a perversa via eorum: *συνδιατριψαίς* enim est idem eoloco ac *συνελκυσταίς* quod transferendum fuit, cum perverso converteris, hoc est perversum convertes, et trahes ad te a via sinistra ad dexteram.

Psal. 17. 26.

NOT. 95.

Tres hominum Ordines.

1. *Extreme improbi.*

2. *Medii in virtute.*

3. *Perfecti.*

71 Tres sunt hominum sententiæ de eligendo vitæ genere; quarum una est extremæ malitiæ, altera in statu mediocri, ut quæ ad utrumque extremum respicit, et participare videtur de utroque; tertia denique in apice speculationis sita, non solum seipsam stabilis, sed etiam alias duas inferiores conatur quasi manu ducere ad bonum statum. Mali quidem peioribus mixti plus augent malitiam: medii vero conantur fugere dissolutos et intemperantes, metuentes scilicet hoc ipsum quod modo diximus, ne attrahantur et pervertantur ab illis; pueri enim sunt adhuc in negotio virtutum. Sed tertii qui virili animo præditi sunt, et iudicio confirmato una degunt libere cum malis, et conversantur cum eis; quia cupiunt servare eos quamvis gravia patiantur ab eis. Nam dæmones insuper eos perditum eunt, ut quorum opera orbantur incendiariis ministris suis. Atque etiam a dyscolis improperia sustinent, et ludibrio habentur ab iis, qui conspiciunt eos una agere cum dissolutis: vituperantur enim ut similes iis quibuscum conversantur. Sed illi audientes ista, quæ ab hominibus profecta sunt, velut encomia sua, intrepide exequuntur opus Dei. Dictum est enim: Gaudete et exultate, cum omne mendacium adversus vos dixerint homines. Vere igitur actiones istorum similes erant actionibus Domini: nam Dominus comedebat cum peccatoribus et publicanis. Magis autem studiosi sunt fratrum suorum, quam sui ipsorum: nam aspiciunt peccatores sicut ædes conflagrare; propria sua negligentes, aliena procurant servare, et ustulata recolligentes etiam ex mediis flammis acerrimarum contumeliarum ambusti emergunt. Qui vero medii sunt cum vident fratrem flagrantem incendio peccati, aufugiunt, timentes ne et ipsos tangat incendium. Primi denique partes agunt malorum vicinorum insuper augentes incendium, in exitium proximi subministrant propriam malitiam, seu novam materiam igni: ac si quis ardenti navigio ex pice pro aqua suggereret pissasphaltum aut cedriam. Boni vero contra faciunt: nam proprias facultates suas postponunt saluti proximi. Hæc enim sunt signa veri amoris, et hi sunt custodes sinceræ caritatis.

a. *Idem habetur lib. 5. de vitis PP. libel. 8. na. 16.*

CAPUT X.

De eleemosyna spirituali et corporali vitæque religiosæ exercitatione.

Connexa inter se vitia item virtutes.

Sicut vero vitia dependent inter se mutuo unum ab alio: nam cupiditatem habendi sequitur invidia, dolus, perjurium, ira, et memoria injuriarum; sic et

virtutes coherant cum caritate; nimirum mansuetudo, tolerantia, longanimitas, et perfectum illud bonum actemossyne dicta, quæ est spontanea abjectio bonorum propter Christum. Nec enim accidit virtutem hanc dilectionis attingere nisi ex abiectione bonorum: neque injunxit Deus caritatem erga unum solum, sed erga omnes. Non oportet igitur divites, quibus suppetit copia, despiciere egenos: sic enim abraditur aliquid a caritate: quamvis non sit penes hominem sufficere omnibus, Dei enim hoc opus.

73 Quid igitur, inquit, de eleemosyna angustaris? et ipsa occasio est retinendarum divitiarum. Secularibus injuncta fuit. Non enim tam præscripta fuit nutriendorum pauperum gratia, quam ob caritatem: nam Deus qui regit res divitis, idem nutrit pauperem. Superflue igitur datum est præceptum eleemosynæ? absit, quin potius est initium caritatis idiotis et ignorantibus: sicut enim corporalis præcisio præputii; delineatio erat præputii cordis, sic et eleemosyna constituta ut esset pædagogus caritatis, ac proinde quibus caritas ex gratia data est, insuper erit eleemosyna.

74 Hæc vero non ita dicta sunt a me, ut traducam eleemosynam, sed ut ostendam puritatem paupertatis spontaneæ, et abdicationis vel renuntiationis bonorum. Minus non sit impedimento majori. In parvo recte fecisti id quod est minus: omnia enim distribuisti ad assem: age respice sursum ad id quod est majus, caritatem scilicet: sub cruce enim es: liberalem illam vocem emittere debes: Ecce nos reliquimus omnia, et secuti sumus te. Dignus factus es imitari libertatem illam linguæ Apostolorum: Dixit enim Petrus cum Joanne: Aurum et argentum non est mihi: gemina quidem lingua, sed fides uniusmodi ambobus.

75 In sæcularibus etiam non simpliciter agendæ eleemosynæ indiscrete pro re nata. Dictum est enim: Oleum peccatorum non impinguet caput meum. Oportet igitur eum qui exercet eleemosynam habere iudicium et animum Abrahami, qui factum justum juste exhibuit. Nam cum convivio acciperet hospites, cum epulis et scitum factum edidit. Scriptum est enim: Ipse stabat ministrans, non permittens ut vernæ participes essent tanti ministerii. Vere tales accipient mercedem eleemosynæ, et in secundo ordine existunt. Dominus enim qui mundum fabricatus est, duplicem ordinem posuit incolarum; aliis quidem qui recte vitam agerent permisit matrimonium filiorum procreandorum causa, aliis vero propter puritatem vitæ assignavit castitatem, æquales faciens eos Angelis. Illis quidem tradidit leges vindices et disciplinas; his vero dixit: Mihi vindicta, ego retribuam, inquit Dominus. Illis dixit: Laborate terram his vero: Nolite solliciti esse de crastino. Illis legem dedit, his vero in propria persona intinavit ex gratia mandata sua.

76 Crux est nobis trophæum victoriæ. Nam professio nostra nihil aliud est quam renunciatio vitæ, et meditatio mortis. Sicut enim mortui non operantur corpori, ita neque nos debemus operari: jam enim fecimus quæ faciendæ erant corpori, cum eramus pueri. Dicit enim Apostolus: Mundus mihi crucifixus est et ego mundo. Vivamus igitur animo, et animo ostendamus virtutes, exerceamus animo eleemosynam. Beati enim misericordes spiritu. Sicut enim ibi scriptum est, qui concupiverit mulierem, sed sine consummatione operis, facit peccatum quidem, sed *ἀμαρτυρον*, hoc est, cui nullus est qui testimonium ferat, nisi vermis intus; ita se habet in negotio eleemosynæ. Nam eleemosyna perficitur, cum anima intus operationem complet, quamvis non adsit pecunia, majori honore afficimur.

77 Quemadmodum in mundo patribus familias varia sunt ministeriorum genera; nam alios rus ablegant ad colenda prædia et sobolis procreandæ causa; ex quibus

AUCTORE
S. ATHANASIO.

Quomodo eleemosynæ virtus conveniat monachis.

NOT. 96.

Math. 19. 27.

Act. 3. 6.

Eleemosyna discrete faciendæ.
Psal. 140. 5.

Gene. 18.

Antithesis vitæ calibis et conjugatorum.

Rom. 12. 19.

Math. 6. 31.

Gal. 6. 14.

Math. 5. 7 et 29.

Eleemosyna interna et externa.

Comparatio vitæ calibis et conjugalis.

quibus

ACTORE
S. ATHANASIO.

quibus qui nascuntur si viderint aliquos ex eis modestos et sub liberali aliqui forma, domum ducunt et nutriunt eos in propriis aedibus ministeria propria sibi personæ; sic et Dominus alios quidem posuit in prædiola mundi hujus, qui honestum matrimonium pararent; alios vero melioris utpote consilii viros in proprium usum sibi reservavit: et hi quidem sunt qui ab omnibus terrenis negotiis separantur. Nam jam herili mensa dignati sunt, nec sunt solliciti de vestitu; Christum enim induerunt.

Utriusque
finitis.

78 Amborum igitur unus Christus est. Nam sicut ex eodem frumento est palea et semen; sic ex eodem Deo sunt qui vitam recte traducunt in mundo, et qui vitam solitariam elegerint. Utrique autem suus usus: Folium quidem ad utilitatem et tutelam seminis, fructus vero et semen ad propagationem. Ideo necessaria inquisitio seminis: ex eo enim generantur omnia. *a* Sicut igitur non est tempore eodem herba cum semine, sic impossibile est, ut circumstante nos gloria mundi hujus caelestem fructum producamus: sed decidentibus foliis, et arescente culmo, seges messoris falcem expectat; sic nos abjectis cogitationibus terrenis velut foliis, et exsiccato sceleto corporis velut arista, et erecta mente in altum, poterimus fructum salutis producere.

a

b
Vita religio-
sa propa-
randa mens.

79 *b* Periculosum quidem opus, fateor, hominem in ista incumbere, qui non prius in palaestra practicæ vitæ præexercitatus est. Sicut enim si quis sub caudica et riuam minantia tecta alios domo exceperit, pauperiem facit cadente domo; ita et istinisi prius semetipsum bene edificaverint, una perdit accedentes cum seipsis. Verbis quidem exhortantur et invitant ad salutem, sed malis moribus et exemplis athletas potius gravi damno afficiunt. Nam nudi sermones eorum et monogrammi videntur similes picturis quæ scitis quidem, sed facile debilibus coloribus exarate pereunt brevissimo tempore, et leviusculo aure flamine, vel aquæ guttula evanescent. Sed doctrinam practicam quæ agendo comparata est, non omne tempus delere potest: sermo enim ad vivum insidens solida penetralia animæ æternum monumentum et exemplar præbet fidelibus.

Tota excolen-
da anima.

80 Oportet igitur nos habere enram animæ, non in superficie tantum, sed eam totam excolere quanta est, et in primis ad profunda illius descendere. Abscedimus quidem comam, abiciamus etiam cum coma et tinea in capite, quæ si diutius relinquuntur, non exiguum dolorem excitabunt. Capillamentum erat mundus, vitæ hujus honores, gloria, facultates, vestes splendide, stolæ, balneæ, cupediæ: hæc omnia jam dum decrevimus abicienda: eja agite, quin potius abiciamus lethales tineas animæ? sed quamnam sunt hæc tineæ? sugillatio, juramentum, et amor pecuniæ. Caput igitur nostrum est anima. Quousque quidem in anlis rerum mundanarum tegebantur animalcula ista, videbantur latere; nunc vero præscissa coma denudata omnibusque exposita sunt, propterea in virgine vel in monacho etiam levissima peccata prostituta sunt, sicut in munda domo animalculum vel galbano tenuis fit conspicuum: in saecularibus vero sicut in teterrimis lustris latent maxima venenorum monstra stabulantia, et sub densitate silvæ delitescunt. Oportet nos assiduis febribus expurgare domum, et circumspicere ne aliquid ex venenoso hoc genere animalium subeat penetralia animæ, et divino suffragio orationis infirmos recessus obire. Sicut enim acerrima pharacorum fugant animalia venenosa, sic et oratio cum jejunio profligat cogitationes immundas.

Peccata mo-
nachorum et
virginum ma-
gis conspicua.

a Idem habetur lib. 5 de vitis PP. libel. 8, n. 20.
b Hæc etiam habet Pontanus nu. 1.

CAPUT XI.

Vana Genethiacorum judicia refelluntur.

Inter lethalia animæ est et hoc, quod sinimus nobis persuaderi ab assertoribus fati, quam et *γινωσκω* vocant. Gravissimus si quis alius est hic stimulus adversarii: in bonis quidem ubi primum pestiferam notionem menti exhibuerit, abscedit illico; sed in incautis vel tyrannidem exerret. Nemo enim eorum qui cum virtute vitam transigunt, crediderit aut admiserit tan lethalem et subventaneam doctrinam. Deum enim ponunt principium omnium honorum quæ sunt et fiunt, et secundarium ponunt propriam cujusque voluntatem, penes quam sit arbitrium et imperium virtutis et vitii. Sed cum aliqui in incuria patiuntur quæ alioqui non sperabant, statim confugiunt ad demonem hunc et sacram anchoram fati. Nam sicut filii dissoluti et nepotizantes, qui ægre ferunt ferulam parentum, quamvis in salutem eorum adhibitam et utilitatem, emansores tamen fiunt, et fugiunt in deserta ista loca morie, et seipsos mancipant ferinis et barbaris opinionibus demoniorum. Nam cum veniunt confiteri propriam voluntatem ipsorum causam esse eorum quæ ab ipsis facta sunt, culpam conjiciunt in nescio quæ, quæ dicunt sibi deesse; ac si illa causa esset mali, quia illis caret.

fatum crede-
re, grande ne-
fus est.

82 Atque adeo seipsos plane alienantes a numine Dei, dicunt omnia quæ libidine sapiunt, provenire a nativitate. Nam cum scortationibus, furtis, avaritia laborant, et sponte dolos elegerunt; ipsi actiones suas et vitam torserunt a recta via veritatis, et finis intentionis eorum est peremptoria desperatio. Necesse est etenim rationibus istis apud eos e medio tolli Deum, et præterea judicia. Dicunt enim: Ita statutum est et ratum in tabulis fati, me scortaturum, aut expilatorem futurum. Frustrane sunt judicia? Justa enim est pena eorum quæ sponte committuntur. Et actiones involuntariæ, quæ ab aliqua causa fiunt velut coactæ, reddunt auctores inculpabiles: ac proinde tollitur et medio judicium.

Genethiaco-
rum impietas.

83 Quomodo vero tollitur majestas Dei apud eos etiam, audiendum est. Dicunt enim Deum vel primas tenere vel secundas, vel tantum jure coexistisse aliis causis agentibus, secundum vanam utilitatem eorum. Si dicunt Deum primas tenere, necessario sequitur omnia facta esse per eum: ipse enim in omnibus est; atque ita dominus esset fati. Unde si dixerint se expilatores esse, aut subsessores alieni thori, ex nativitate, necesse est Deum esse causam mali media nativitate, quod est absurdum et impium dictu. Si vero dicunt Deum tantum secundas tenere, consentaneum est Deum esse ministrum, et sub aliquo alio: necesse est autem secundarium obsequi primario, et quodcumque primarium decrevit facere. Atque ita etiam Deus erit causa mali secundum eos, quod nefas est dictu. Si denique volunt Deum tantum coexistere aliis causis, ac si nihil operaretur, tunc ea quæ naturas habent inter se repugnantes, continuè bellum agitantur contra se mutuo. Unde rationibus istis summario convellitur vana istiusmodi opinio, de quibus loquitur Scriptura: Dixit insipiens in corde suo, non est Deus, et Iniquitatem in excelso locuti sunt.

Dei majesta-
tem tollunt.

Psal. 13. 1.

84 Prætextant autem isti prætextus in peccatis. Cæcipientes enim mutant Scripturas, ex quibus male sanam doctrinam suam componunt. Primum venenum sum haurire et evomere conantur ex Evangelio, ubi dicitur: Generatio autem Christi sic erat. Præterea illi quod dicitur Verbum incarnatum esse, insinuat consequenter nativitatem, et si aliquid etiam mentiuntur de stella, discant demonstratum in ea gloriosum adventum illius. Unica stella illa lucidissima fuit nobis præco veritatis. Sed fatum hoc fatum multos induxit ad captandum nativitates humanas: nudo

Vani eorum
argumenta,
ex Scripturis.

NOT. 97.

Isai. 43 7.

unde manifestum fit omnibus, quam omnino malitia sibi adversetur. Deinde et Isaiam trahunt in confirmationem amentiae suae. Ferunt enim eum dixisse ista : Dominus faciens pacem, et creans mala. Apud omnes in confesso est pacem esse opus Dei, sed malitia apud eos regnat : malitia, inquam, quae est in anima, sed mala quae a Deo infliguntur nobis, sunt utilissima; sunt enim ad salutem animae, et disciplinam corporis, fames, pluviae, morbus, paupertas, et aliae ejusmodi calamitates. Salutaria enim medicamenta ista reputant illi mala animae, et incipiunt ut vere mala. Infliguntur autem ad correctionem bonorum : quis enim filius est, quem non castigat pater? Denique et ista feruntur : Non sunt in homine vias suae, sed in propria confusionem eorum. Nam cum viam non habeant, cupiunt rimari vias : pleonixia non habet viam, neque gula, nec fornicatio : sunt enim ἀνοστήματα in seipsis, καὶ ὄντα, hoc est res quae in se ipsis nullum fundamentum habent, nec vere sunt, haec illi putabant esse vias; sed scriptura eo loco vocat vias illas, nimirum quae sunt communes omnibus, vitam et mortem : vere enim haec vias sunt introitus in theatrum istud mundi, et exitus inde.

Jeremie 10. 23.

Eorum falsi. NOT. 98.

Ejus opinionis auctor diabolus.

83 Omnia igitur faciunt mali ut semetipsos dimoveant a libero arbitrio : et omnem eorum suam ponunt in hoc, ut libertatem cum servitute committent. Hoc enim est proprium opus malitiae, ut semper seipsum commisceat cum deteriori : ipsi sibi testes assidui sunt et locupletes, ut qui se ipsos manciparunt malitiae. Sed magisterium impostorii stratagematis hujus est diaboli : operam enim dat per malesanas ejusmodi prolepses deorum inclinare inertia et servilia ingenia, non permittens eis, ut caput erigant ad recognoscendam veritatem : sicut navis sine gubernaculo in alto semper fluctibus agitur, sic istis undequaque ingruunt pericula, nec portum salutis petere valent, quia navarchum et proretam dereliquerunt. Atque ita in errore detinet diabolus eos, qui ipsi mancipati et dediti sunt. Saepe etiam bonis insidiatur, volens per ista cursum eorum laudabilem interrumpere. Suggestit enim illis in mentem, omnem bonam fortunam et prosperitatem a motu astrorum provenire : proponit autem rationem istam adversarius isis, qui a philosophia seculari transmigravit ad professionem vitae solitariae. Prudens quidem diabolus in malo, suggerit congrua naturae ejusque, aliis quidem assidue instat per desperationem, alios trahit per vanam gloriam, alios supplantat per cupiditatem : in summa, sicut perfidus medicus propinat delicta hominibus; hunc quidem jecinosum perdit suggerens venenosum pharmacum cupiditatis; alium vero eardiacum, accendens animum ad iram; alius denique obtundit hegemonicas partes animae, vel caecitate obfuscans, vel vertigine curiositatis distorquens.

Stolidi quorundam curiositas.

86 Quosdam igitur pervertit per quaestiones ineptas : nam cum insana libido mentem incesserit Deum et naturam Dei scrutari, impingunt, et naufragium patiuntur : anrigula quidem male experti, qui nondum didicerunt lora vitae practicae regere, audent se committere alis speculationis; unde pessum cadunt praecipites vertigine acti mysteriorum. Nam id quod primum erat ordini cum non sunt assenti, aberrant etiam a secundo. Ut qui in primum elementum litterarum incedunt, primo aspicunt figuram, inde nonnum addiscunt, deinde numerum, ac denique tonum et rectam pronunciationem. Si igitur opus est tanto impendio more et artis ad cognoscendum primum tantum elementum, quanto plus temporis et laboris praemittendum est ad contemplandum ineffabilem majestatem creatoris mundi? Verumenimvero nemo gloriose praesumat divinam naturam comprehendere per exoticas scientias gentilium : decipit enim seipsum hic quicumque ita cogitat illusor a diabolo, dicit enim Psalmista : Ex ore infantium et lactentium

Psal. 8 3.

perfecisti laudem. Et ipse Dominus in Evangelio voce propria dixit : Sinite parvulos venire ad me : talium est enim regnum caelorum, et alio loco dixit : Nisi efficiamini sicut parvuli isti. Eruditus es propter mundum? sis stultus propter Christum : evelle vetera, ut plantes nova : destrue fundamenta caduca, et ponas adamantinam basin Christi, et aedificeris sicut Apostolus super petram firmam.

AUCTORE S. ATHANASIO. Luc. 18. 16. Math. 18. 3.

87 Non oportet igitur nos contentiosos esse in inanibus verborum disceptationibus; ne nimium vacemus eis. Nam potest diabolus non parum detrimenti inferre per intempestivam loquacitatem : multos laqueos habet, anceps peritus est, parvos laqueos ponit minoribus avibus, majores et robustiores destinat majoribus. Gravis et perniciosus laqueus est, fidem ponere in nativitatibus. Fugienda omnes ratiocinationes, quae eo tendunt : Atqui nolenti fidem, inquis, extorquebunt per opera et prognostica. Sed tota ratio conjecturalis iudiciumque incertum est : non enim quae ab illis praedicuntur, necessario succedunt. Nam sicut in idiotis et nautis est qualis qualis ratio praedicendi ventos et pluvias ex acquisita experientia et proprietate nubium; ita in istis est putidissima quaedam notitia praedicendi a demonibus profecta : nonnulli enim et ipsi conjectura consequuntur, sicut et ventri loqui pythones. Atque hoc in primis sufficiens est ad detegendum vanam opinionem eorum : nam si conjecturae et mendacia eorum a demonibus profecta sunt, vana est omnis nativitatum calculandi professio.

Fugienda vana disputationes.

Genethliaca tota conjecturalis et vana.

88 Et si adhuc perseveraverit diabolus patrociniariae divitiandi; poterimus et hinc eum falsi convincere, ex eo quod alias bellum infert animae per alias opinionis contrarias huic. Nam quod incostans, et instabile est; et quod instabile est, proximum est interitui. Non enim contentus est diabolus prima illa malitia, sed etiam suggerit animae casum et fortunam, quae sunt contraria fato; et mentem nostram statuit nihil aliud esse, quam germen quoddam naturae, et dissolutum corpore una interire animam. Haec suggerit nobis, ut animam sopitam detineat philtro socordiae. Sed non debemus assentiri ejusmodi suggestionibus tanquam veris : ipsae enim malitiam suam aliquando prodent, modo hoc modo illo modo observant, et nictu oculi evanescent. Novi etenim servum quendam Dei, qui vitam transigebat in virtute : cum sedebat in cellula, observabat insultus cogitationum, et in numero tenebat quoniam prima esset et quae secunda, et quantum quaeque duraret; quo ordine succederent inter se, praecedentibus an subsequerentur collata cum die praecedente : sic accurate cognoscebat gratiam Dei, et proprias vires suas ac perseverantiam, ac praeterea demolitionem adversarii.

Casus et fortuna a diabolo suggeruntur.

Ingressus cogitationum examinandus.

89 Oportet nos eandem regulam observare, nam qui mercaturis incumbunt, expendunt quotidie commodas occasiones negotiandi, lucrum semper et plus libenter arripiunt, jacturas fugiunt. Multo magis istis oportet eos vigilare qui mercaturam profitentur verorum thesaurorum et plura bona appetere, et graviter ferre metu iudicii, si adversarius vel paucillum surripuerit; non tamen despondere animum, et desperanter omnia projicere propter dilectum, quod ab invito profectum est, sunt tibi nonaginta et novem oves, vade quesitum unicum quae amissa est : ne consteris propter unam et fugias Dominum. Alioqui sanguisuga ille tartareus diabolus in captivitate ducet universum aetionum tuorum gregem, et te perdet. Ne igitur locum deseras propter unum. Dominus benignus est. Nam per Psalmistam dictum est : Cum ceciderit non collidetur, quoniam Dominus supponit manum suam.

Negotatio spiritualis assidua.

Psal. 36. 24.

ACCIORE.
S. ATRICIASIO.

CAPUT XII.

Profectus spiritalis, ornatus sponsarum Christi.

Omnia hujus mundi nullius momenti sunt respectu æterni.

Quæcumque fecerimus aut lucrati fuerimus in hoc mundo, reputemus parva, si conferantur cum bonis futuræ vitæ. Ita enim sumus in terra, ac si iterum includeremur utero materno. Quemadmodum in claustris matris non est nobis eadem vita, atque hic; neque enim tunc alimur tam solido nutrimento in illis partibus ac nunc, neque possumus actiones ita edere, atque hic; nam sumus extra lucem Solis et omnem splendorem cæli. Unde sicut dum sumus in cellulis illis, destituimur multis quibus hic abundamus; ita et in mundo isto copia, qua affluimus, debet esse propter regnum cælorum. Jam fecimus periculum alimentorum quæ hic sunt, appetamus celestia. Jam usi sumus sole isto mundano: desideremus Solem justitiæ, superiorem Hierusalem reputemus in civitatem nobis et matrem, et Deum vocemus patrem. Temperanter hic vivamus, ut vitam æternam consequamur.

Psal. 83. 8.

Tres vitas vivimus.

Virgines, sponse Christi, debent virtutibus ornari.

1. Cor. 11. 14. 39.

Pacta nuptialia sponsarum Christi.

91 Quemadmodum pueri in matrice matris adulescent, et cum paupere alimento ab angusto vitæ carcere ad amplius theatrum transferuntur; sic et justi a curriculo in hoc mundo transeunt ad vitam cælestem, juxta illud quod scriptum est: Ibant de virtute ad virtutem. Peccatores vero sunt sicut embryones, qui in utero matris moriuntur: transeunt a tenebris ad tenebras; nam dum sunt in mundo, revera mortui sunt, et saburra peccatorum obruti, defunctique vita, post mortem transferuntur ad loca tartarea et tenebrosa in inferno. Ter quidem nascimur in vita: primo et sinu materno, cum a terrâ in terram transferimur; deinde vero cum a terra ducimur ad cælum, quarum altera est concessa nobis ex gratuita benignitate Dei, quæ fit per divinum lavacrum Baptismi, quam et vere regenerationem vocamus. Tertiâ denique vita provenit nobis a penitentia et bonis operibus. In hoc tertio vitæ genere nos nunc agimus.

92 Oportet igitur nos ad genuinum sponsum accedentes comptius ornari. Sicut nobis exemplo nuptiæ quæ cernimus in mundo celebrari. Si puelle tantum opere et pretii insuntur in lavacris, unguentis, succo, et id genus aliis, ut viro, qui alioqui facile captatur, mox copulandæ comptiuscule compareant in thalamo: hæc enim via putant se amabiliores fore sponsis; si istæ tantum se vexant in nuptiis temporalibus, quæ in corpore transiguntur: quanto magis deceat nos eas excedere animo, quæ desponsatæ sumus sponso cælesti, ut zeloso exercitio virtutis abstergamus sordes peccatorum, et vestes corporales transmutemus celestibus? Illæ ornant corpus terrenis nescio quibus flosculis, nos animum lucentem reddamus virtutibus loco lapidum pretiosorum: ponamus in capite triplicem illam coronam, fidei, spei, et caritatis. Loco moniliû circumponamus nobile illud ornamentum humilitatem; pro zona cingamur temperantia; pro flamine sit nobis actenosus, et paupertas spontanea; convivio afferantur nunquam peritura fercula, preces, psalmi, sed sicut Apostolus dicit, non solum move linguam, sed etiam spiritum. Percipite quæ dixi: nam os sæpe loquitur, cum cor aliis cogitationibus distrahitur. Studium vero adhibere oportet, ne cum accedimus ad nuptias cælestes, laboremus pennâ lampadam, hoc est virtutum. Alioqui sponsus nos habiturus est odio, nec ullo pacto nos admissurus est, priusquam acceperit tesseram et pollicitationes nostras virginales. Quoniam autem sunt ista promissa et auctoramenta nostra sponso? minus puta sollicitas esse de corpore, animam vero uberior irrigare. Hæc sunt capita tabularum cum sponso.

93 Quemadmodum non possumus duas situlas in uno et eodem tollere ambas simul plenas haurire;

nam volente subinde rota, vacua in altero transcennæ extremo subsidente, plena sursum trahitur: eodem modo se res habet nobiscum; cum omnem curam impendimus animæ, et eam implemus latice bonarum actionum et virtutum, ipsa se sursum elevat studio rerum sublimium affecta, et corpus tunc leve redditum exercitio virtutis non deprimit principes partes animæ. Quod et Apostolus testatur cum dicit: Quanto magis qui foris est externus homo corrumpitur, eo magis qui intus est renovatur.

2. Cor. 4. 16.

CAPUT XIII.

Parænesis ad religiosas.

Intra claustra cœnobii agis, hoc est vivarii communis voluntarii? Noli mutare locum: plurimum enim nocebit. Quemadmodum avis, si quibus incubat ova deseruerit, subventanea reddet; sic et velata virgo vel monachus cum e loco in locum migrat, refrigerescit fides, atque adeo emoritur.

95 *b* Ne te moveant deliciae, nec inescant opulentorum in mundo lautitas, ac si pondus aliquod in se haberent sub specie voluptatis. Colunt illi quidem et in pretio habent peritiam obsonatricem, tu vero jejuniis et vilibus esculentis supera omnem curam copiam. Scriptum est enim, quod anima saturata fivum calabit. *c* Ne te ingurgites cibo, nec concupiscas vinum.

96 Tria sunt præcipua capita adversarii, unde omnis pravitas oritur, et unum aliud sequitur, sicut annuli in catena. Voluptatem quidem aequaliter temperare possumus, concupiscentiam vero impossibile: voluptas enim corpore adimpletur, concupiscentia vero ab animo incipit, dolor ab utroque. Ne permittas igitur concupiscentiam in actu exire, et alia facile profligabis. Si permiseris ut primum provergat præponderetque *d* vices daturum secundo, in orbem se mutuo agent sursum deorsum agitata, ut anima nullo sufflamine se ipsam sistere queat, juxta id quod scriptum est: Ne des exitum aquæ tunc.

97 Non omnia omnibus quadrant. *e* Quæque sibi persuadeat proprio sensu, multis enim expedit in cœnobio vivere, hoc est, communi solitudine cum aliis, multis etiam expedit seorsim recedere. Sicut enim plantarum alie uberius crescunt humidore solo, alie firmitus in siccare, ita et hominum alii felicibus degunt in subliminibus locis, alii in humilibus: ita ut multi in civitatibus serventur, qui cogitatione solum attingerent eremum, et multi contra in montibus et eremis pereant. Fieri potest ut qui versatur in magna frequentia hominum, sit solitarius animo, et contra qui in solitudine degit, turbus sentiat in animo.

98 Multa sunt tela diaboli contra nos. *f* Non potuit flectere nos egestate? divitias adducet in escam. Non potuit prevalere per convicia et impropria? laudes objicit et gloriam. Per sanitatem frustra adortus est? valetudinem tentabit. Nam cum non poterat decipere nos voluptatibus, operam dat ut nos ipsæ nos subvertamus propriis laboribus. Nam gravissimas infirmitates, volut poscentibus inferet delicta opera, ut propter illa sequeiores reddamur, et caritatem erga Deum conturbemus. Sed si corpus cruciatur, et ardentissimis febribus inflammatur, atque etiam intolerabili siti vexatur, si ista quidem pateris peccator existens, recordare ponarum alterius sæculi, et ignis æterni, et judiciorum inferni; tunc non monstrabis negligentiam circa præsentia: latere, quia Dominus visitavit te, et semper in ore habe fausta illa verba Psalmistæ: Castigus castigavit me Dominus, et morti peccati non tradidit me. Ferrum enim es, et in igne expurgaris a ferrugine, si vero laboras morbo justus existens, tunc a magnis progredieris ad majora: aurum es, per ignem expurgator fiet. Datus est angelus satanæ carni tuæ qui te colaphizet. Exulta, videns cui factus es similis. Pauli enim honore dignatus es. *g* Per ardore probaris, per rigores erudiris.

a
Locus non temere mutandus.

b
Deliciae continentendæ.

Prov. 27. 7.

c
Voluptas, tristitia, concupiscentia.

d
Ecc. 25. 34.

e
Varia variis conveniunt.

f
Multa tela diaboli continent nos.

Consolatio afflictorum.

Psal. 117. 18.

2. Cor. 12. 7.

g

Psal. 65. 12. erudiris. Sed et scriptura dicit: Transivimus per ignem et aquam. Refrigerium paratum est. Jam habes primum, praestolare secundum. Dum vita suppetit, semper in ore habe verba illa Prophetae: Tamquam pauper et inops et dolens sum ego. Perfectus eris ternario; etenim et scriptum est: In tribulatione dilatasti mihi. In his palæstris exerceamus animas nostras: adversarium præ oculis habemus.

h 99 *h* Ne tristemur quod propter debilitatem et plagam corporis non sufficimus stando ad orandum, aut voce ad spallendum: omnia ista facta sunt ad exstirpationem cupiditatum. Nam jejunia et humiæsternia instituta sunt propter fœdissimas voluptates carnis: quas si morbus præcidit, supervacui erunt labores spontanei. Sed quid supervacuos dico? deterrima quidem symptomata concupiscentiæ obdormiscunt, fœtor, morbo, cum medicamento magno et robustiori nepenthe. Sed hæc est magna ascesis nobis, morbos patienter tolerare, hymnis effundere Deo optimo maximo, cum gratiarum actione. Oculis orbatae sumus? ne feramus egre: nam organa amissimus *i* insatiabilis cupiditatis; sed oculis internis animi inspiciamus tamquam in speculo gloriam Dei. Surda facta sumus? gratias agamus, quod tam vanum auditum penitus amissimus. Manibus manuce sumus? sed manus internas animæ expeditas teneamus ad prælium cum internecio adversario diabolo. Infirmis totum corpus occupavit a capite ad calcem? *k* sed eo magis vigeat sanitas interioris hominis.

l 100 *l* Cum vivitur in cœnobio, hoc est, communi solitudine vite, præferamus obedientiam ascesi: nam ascesis præsumptionem, obedientia vero humilitatem promittit: *m* est enim quadam ascesis intenta a diabolo, et quam discipuli ejus sequuntur. Quomodo igitur distinguemus divinam et regiam ascesin, a tyrannica et daemoniaca? ex moderatione scilicet. Totam vitam tuam quantaquanta est, una æquali et uniformi rubrica jejunii protrahenda: non est jejuniandum ad quartum quintumve Solem, et inde faciendum nimia ingluvie corpus usque ad resolutionem virium: sic enim faciendum bene mereberis de adversario. Arma nostra sunt corpus, et miles est anima: utriusque gere curam, in suis quoque usibus. Juvem et sanus jejuniis vaca: senectus cum debilitate præ foribus sunt. Cum vires ferunt, reconde vitium: ut cum vires non suppetunt, habeas quo utaris. Jejuna cum ratione et diligentia: cave ne stellio velificationi se immisceat: hoc enim

n 101 *n* puto Dominum insinuasse cum dixit: *n* Estote mularii experti, hoc est diligenter cognoscite regium numisma, sunt enim et alia numismata peregrina, in quibus licet natura auri sit eadem, differunt tamen characterem: aurum quidem sunt jejunia, continentia, et elemosyna. Sed et Græci, hoc est Gentiles, etiam edidere imagines suas tyrannicas, atque etiam hæretici cristas erigunt, et multum præsumunt sibi in istis. Oportet igitur diligenter intueri numismata istorum, et vitare cum illos tum numismata eorum peregrina. Vide ne cum incideris in eos sine experientia, damnum accipias, confidenter sumas in manibus crucem Domini caelatum virtutibus, nimirum hæc recta cum bonis operibus.

o 101 *o* Oportet nos cum prudentia gubernare res animæ. Cum in cœnobio sumus et communi vita, non oportet sua quaerere, neque propriis sensibus vivere; sed morem gerere communi parenti quæ est secundum fidem. Tradidimus nosmetipsas exilio, hoc est exivimus extralimites mundi, inde ejecta sumus, ne quæso redeamus: ibi gloriam habebamus, hic ignominiam; ibi lautitias, hic famem. *p* In mundo si quis quæpiam commiserit, nolens volens in carcerem conjicitur; nos propter peccata nostra sponte contineamus nosmetipsas in custodia carceris, ut per id quod voluntarie facinus, evitemus supplicium futuræ vitæ.

q 102 *q* Cœpisti jejumare? Ne pratexas postea vale-

tudinem: nam quæ non jejunant, eisdem malis etiam conflictantur. *r* Cœpisti bona facere? Noli reflectere pedem interruptente te adversario: nam perseverantia tua ille enervatur. Et qui incipiunt navigare, in principio quidem cum vento secundo utuntur, tum velis ministrant et aplustria pandunt: ingruit deinde ventus contrarius, et omnia adversa; sed nautæ non propter turbinem istum tum deserunt navem, s quiete se gerunt, aut etiam certant cum undis, et velificationem qua datur persequuntur. Eodem modo et nos oportet facere ingruente spiritu diabolico: crucem pro velo pidentes intrepide cursum prosequamur.

a *Habetur et in vitis PP. lib. 5, libel. 7, m. 15, et apud Pontianum n. 2.*
b *Habetur lib. 5, de vitis PP. libel. 4, m. 43.*
c *Pontianus n. 3. Ne paucum usque ad saturitatem comedas.*
d *Jac. Pontianus n. 4, ubi eadem habet, hoc ita reddit: cum secundo confusum.*
e *Pontian. n. 5. Unumquodque ab unoquoque circumspiciatur, ac certo quantum valeat cognoscatur.*
f *Ibid. libel. 7, n. 16.*
g *Clarius in vitis PP. Si febribus, si rigore frigris castigaris.*
h *Habetur ibidem m. 17.*
i *In vitis PP. extollentia.*
k *In vit. PP. sed nostro interiori homini sanitas crescit.*
l *In vit. PP. lib. 5, libel. 14, m. 9, ubi pro ascesi, continentia dicitur præferenda obedientia.*
m *Idem habet Pontianus brevius. Astaliter in vitis PP. libel. 10, n. 72. Est enim ex omissione diaboli extensa dura abstinentia. nam et sequaces ejus famini hoc. Quando ergo discernimus divinam et regalem abstinentiam a tyrannica atque diaboliæ? Manifestum est, quia mediocri tempore conversationis tunc una regula jejuniis sit tibi. Non subito quatuor aut quinque dies continuas jejunas, et iterum multitudine ciborum solvis virtutem? hoc enim lætificat diabolum. Semper enim quod sine mensura est, corruptibile est. Noli ergo subito arma tua expendere, ne nudus inventus in bello facile capiaris: arma vero nostra corpus nostrum est, anima vero nostra miles est. Utrisque ergo diligentiam præsta, ut paratus sis ad id quod necesse est.*
n *Vadit hoc sumptum ex eo loco, ubi Christus ait: cujus est hæc imago?*
o *Idem habetur lib. 5, de vitis PP. libel. 4, n. 10.*
p *Ibidem libel. 7, n. 18, idem refertur et a Pontiano n. 7.*
q *Minus apte hæc effertur a Pontiano videtur: Jejunas? nemoribus similes. nam qui non jejunant, eadem solent fingere.*
r *Pontianus idem habet n. 9.*
s *Clarius in vitis PP. sed paullulum sustinentes aut pugnantes adversus procellam, iterum rectum cursum invenunt. Pontianus: sed ubi paullulum quieverunt, aut etiam contra adversantem procellam nitentes, navigationem continuant.*

CAPUT XIV.

Tribus annis et dimidio hectica laborat, suas interim instruit.

Hæc erant gravissimæ et omni virtutum laude cumulatissima Syncreticæ documenta, quæ potius actionem erant et exempla, quam verba. Et multa alia plurima et magna gesta sunt ab ea, ex quibus audientes et videntes utilitatem capiebant. Tot enim bona ab ea gesta sunt, et tanta multitudo bonorum ex ea pulchulavit, ut humana lingua narrando sufficere nequeat.

104 Sed male animatus adversarius et boni odii semper flagrans, egre ferens tam numerosum proventum bonorum, contabescebat, et in se molitur novas strophas quibus ortum hunc bonorum inturbaret, et tandem in peremptorium prælium deposcit generosissimam hanc virginem Syncreticam; quam usque adeo odiis exercuit, ut ab exteriori parte corporis noherit plagam ordiri; sed interiora petens, in profundo corporis dolorem disseminavit, ut ab humana cura penitus deploratae salutis ab omnibus haberetur.

105 Primum quidem adortur per necessarium vite membrum pulmonem, et paullatim plagam accendit lethallibus plagis. Effecerat enim ut lente et precario quasi morbus vitam finiret: sed velut carnifex sanguinolentus feritatem monstrabat multitudine plagarum et mora temporis. Consumpto enim paullatim pulmone, et etiam per os excreta ejecto, totum quasi viscus amiserat, inde febris interrupta, hectica dicta, instar limæ corpus depascabatur.

106 Octogesimo annu ætatis agebat, cum diabolus infixerat ei plagas istas, quales Job; nam et flagellis

AGUSTO
 S ATHANASIO
 Perseverandum in bonis.

5

†

8

Syncreticæ
 præclara opera.

Ægritudo.

Tabes in pulmone.

NOT 102
 Febris hectica.

Anna ætatis
 80.

Consolatio in morbo.

Obedientur utilitas.

De ascesi bona et vitiosa.

De moderanda ascesi.

Voluntaria castigatio.

CAPUT XV.

Vocis usu privatur, acerba patitur, pie moritur.

Sed cum malignus adversarius cerneret illam ita animatam et corroboratam contra ipsam, egre ferebat : et cum videret sublatam tyrannidem, excogitat alium modum malitiæ; vocalia membra ferit, ut propheticam vocem virginis præcluderet : sic enim videbatur, ut per hoc alia virgines, quæ ad illam accedebant, divinis sermonibus excluderentur. Verum quamvis auditum privavit fructu isto, cessit tamen lucrum ei majori copia : nam cum visu intuerentur martyrium Virginis, magis confirmabantur animo. Vulnere enim in corpore illius vulneratas animas eorum sanabant. Erat videre simul medicinam preservativam et curativam in eis quæ intuebantur magnanimitatem et tolerantiam Syncleticæ.

111 Hanc autem occasionem dederat adversarius malo : in principio moliris male eam habere ; inde gingivæ subito putredinem contrahere, et os quidem excidero, labes in totam maxillam serpere, ut lichen in subjectas partes circumreperet : et spatio quadraginta dierum os carie et tetidine excoctatum, et binestri penitus excisum esset : tum omnia circum putredine nigricantia, caro gangræna, ossa sphacelo paullatim per se ipsa labem contrahentia absunebantur : exinde putredo : graveolentia totum corpus occupaverat, ut ministrantes dixeris plus ipsa passas esse, ideoque cum non possent tam horrendam neplium tolerare, ut plurimum recedebant, et appetente necessitate, accensis prius in copia sullitibus fragrantibus, ingrediebantur, et subinde egrediebantur, propter horribilem et cadaverosum odorem. Beata tamen semper intuebatur adversarium exporrecta fronte. Nec unquam passa est virilem manum sibi admoventi, monstrans in hoc genuinam fortitudinem animi, et neque rogantibus licet quæ eo convenerant, ut ipsarum causa id fieret, unquam induci poterit, ut parietes unguentis saltem ungerentur. Gloriosum enim dicebat exterium hominem vincti in societate tam gloriosum martyrii cum illis. Verum cum virgines medicum quemdam accessissent ut videret num spem aliquam salutis promittere posset, nullo modo permittebat, sic dicens illis : Quid me impeditis a palma tam boni certaminis? Quid versatis putamina, et nucleum non cognoscitis? quid satagitis quod factum est, et non respicit ad eum qui id fecit? Tum medicus qui aderat : Non est, inquit, nobis in animo adhibere medicamentum ullum sanandi palliandive causa; sed solum ut pro more partes jam corruptæ et mortuæ sepeliantur, ne et ipsæ quæ hic præsentis sunt tecum corrumperentur. Nam quod mortuis applicant, hoc et nos nunc facimus, alio ecce cum myrrha et myrto in vino maceratam applico. Tum illa potius nota commiseratione comitum, permisit sibi applicari medicamentum, et paullulum mitigata est vehementia graveolentia.

112 Quis vero non perhorresceret qui immanitatem plagæ intereret? Quis non perciperet utilitatem qui patientiam Beate videret? Quis non edificaretur qui casum adversarii cerneret? Ibi inflixerat plagam ubi erat salutaris et suavissimus fons eliquiorum, et immanitas feritatis adversarii omnem spem mitigationis excluderat. Nam sicut fera sanguinolenta aligere studebat omnia ministrantium et frequentantium officia, ut oblatam prædam solus discerperet. Sed vulpes, quæ prædam captabat, ipsa facta est præda. Allectus enim velut esca ab infirmitate corporis, et videns se agere cum muliere, parvi faciebat eam. Non cognoverat autem virilem animum virginis : considerabat solum morbida membra, cæcutielat enim cum non poterat intueri tam generosum animum virginis. Tres igitur menses in martyrio consumpsit, et divina plane virtute totum corpus sustentabat : alimenta enim

Tabes organum vocis corrumpit.

** Id est extenuam, sive corporis, quoscilicet profertur.*

Totius morbi origo et progressus.

Ingens factor.

Remedium contra factorem.

ACCITORE
S. ATHANASIO.
a
Comparatio
Syncleticæ
cum Job,

cum Martyri-
bus.

Ejus constan-
tia.

b
Admonitiones
ad Religiosas.

c

d
NOT. 103.

e

f
Etim parva
non negligenda.

f

flagellis eisdem usus est, sed in Syncletica abbreviavit tempus, graviore reddens dolores, a Job quidem transegerat triginta et quinque annos in plaga; in Syncletica vero adversarius delibatis decimis annorum Job velut primitiis ad plagas, quibus tam sanctum corpus virginis torqueret : nam tribus annis cum diuidio, sub glorioso hoc martyrio et laboribus restitit adversario. In Job quidem cœpit ab exterioribus partibus, sed in Syncletica ab interioribus, ideo cum interna membra peteret, longe majores dolores et molestiores excitavit, cujusmodi vix puto generosissimos alioqui Martyres perfunctos ac venerabilem hanc virginem Syncleticam. Illis enim sanguinarius draco infligebat per exteriora : quamvis eusem, quamvis ignem et ejusmodi inferret, tamen mitiora iudico tentationibus, quibus Syncleticam aggressus est. Viscera enim velut in fornace adurebat, ignem accendens lente ab intrinseco, et longo tempore ad instar limæ decerebat florem corporis, ut vere dixeris hoc quam quod maxime grave fuisse et inhumanum. Nam cum iudices quibus suppliciorum tribunalia commissa sunt, exquisitus delinquentibus tormenti genus excogitare desiderant, lento igne eos absumunt; eodem modo et carnis adversarius, ab intrinseco accendit in Syncletica febrem inextinguibilem, ut quæ carnem absumeret, et tormenta die et nocte foveret.

107 Verum illa generose plagam ferens, nunquam considerat animo, sed semper fortiter se armaverat contra adversarium. Nam illos qui ab illo vulnerati erant, sanabat bonis documentis, et tamquam e faucibus leonis illasos extraherebat. Vulneratos enim curabat salutari balsamo Christi : alios vero intactos præservabat a vulnere : nam dolosos laqueos adversarii detegens liberos conservabat et immunes a peccatis.

108 b Saepe admonerat admirabilis hæc virgo animas semel Deo consecratas nunquam debere feriari et vacare sollicitudine : nam tales adversarius frequentius adoritur, quæ cum fruuntur tranquillitate solitaria, immane rugit, et voto cadens angitur; sed subducto pede paullulum et colligens se, observat num aliquando vel minimum neccare ceperint, et ex improvviso eas aggreditur, e et supplantare conatur per id ipsam, per quod putat eas assiduitatem illam meditando, et nunquam concessum justitium sollicitudinis habituras. Quemadmodum autem impossibile est insingiter sceleratos non micam aliquam boni habere; sic et contra se res habet in bonis. d Saepe enim qui est omni turpitudinis labe circumdatus, misericors tamen e et compatiens est : sic et in bonis regnat saepe temperantia, abstinentia, laboriosa accessis; videbis tamen eos subparcos, et alienæ prodigineculos fanæ aliquando.

109 Non oportet igitur nos contemnere parva, ac si non possent nobis damnum inferre : gutta enim cavat lapidem tempore. f Maxima igitur bona in hominibus concessa sunt ex divina gratia, sed quæ parva videntur mala, datum est profligare ea per semetipsos. Unde qui resistit majoribus per gratiam, sed contemnit parva, insingiter laedet. Nam Dominus velut genuinus pater, tendentibus modo filiis ad ambulandum manum porrigit, et omanino nos liberat a quocunque periculo magno, sed ad parva permittit nobis a nobismetipsis moveri, ac si pedibus monstrasset liberum arbitrium : nam qui facile capitur in parvis, quomodo poterit cavere magna?

a Neminem legi qui tam dâulnena calamitate exerceritum Jobnam scribat. Quidam annuo spatio omnes ejus plagas circumscribant, ut videre est apud Jacobinum Salianum nostram anno mcccci 2398. na. 18, et seqq. ubi ad tres annos et diuidium extendunt, alii denique, ut et ipse Salianus, ad septennium.

b Pontianus num. 10.

c Aliter Pontianus : Ac per quæ securum se quispiam arbitrat, per ea ipsi illum exerit ac prosternit.

d Addit ut Pontiano : Pugnantium quippe inter se honorum et malorum pars quedam in partibus adversariis est.

e Pontianus : et enim bonis habet commercium.

f Locus hic caute intelligendus juxta ea quæ nunc ab Ecclesia determinata sunt de rebus gratiæ et liberi arbitrii.

Tres menses
in hoc con-
ficta fuit.

enim subtrahebantur quæ ad conservationem faciebant : atrophiam jam aderat : quomodo enim poterat alimento indulgere in tanta putredine et fœtore ! somno etiam destituebatur ob dolores.

113 Et cum terminus vite, et palma victoriæ in vicino micarent, vidit in visione custodiam Angelorum, et virgines invitantes ad ascensum, et splendorem lucis ineffabilis, et regionem Paradisi : et post

visionem quasi recolligens se ipsam in se, hæc ultima quæ aderat virginibus in mandatis elocuta, ut generose se gereret, nec in præsens unquam segnescerent : Post triduum, inquit, et ego exuam corpus istud, nec solum hoc, sed et horam successum etiam prædixerat : qua quidem appetente ad Dominum profecta, regnum cælorum in præmium certaminum accipit.

AUCTORI.
S. ATHANASIO.

Mortis diem et
horam prædixit.

DE S. TATIANA.

V JANUARI.

Menæa : S. Tatiana in pace quiescit. *Aliam XII Januarii habes Tatianam martyrem. Hujus id solum*

celebratur ab auctore decus, jejuniis fuisse debitam.

DE S. RUSTICIANO

EPISCOPO BRIXIENSI.

V JANUARI
S. Rusticiani
memoria in
martyrol.

Galesinius v. Januarii : Brixie S. Rusticiani Episcopi. Is B. Honorio ejusdem urbis Episcopo cum successerit, pietatis Christianæ officii populum Brixiansem religione instruxit : omnique Episcopali virtute et sanctitate florentissimus, quævit in Domino. *Ferrarius in generali Sanctorum : Brixie S. Rusticiani Episcopi. Fusius in Catalogo Sanctorum Italiæ.* Rusticianus Episcopus Brixienensis, vicesimo primo loco Ecclesiam Brixiansem administravit : post S. Honorium ad munus Episcopale evocatus. Hic omni Episcopali virtute et sanctitate florens, populum Brixiansem non tam verbo quam vitæ probitate et exemplo erudit, ac post aliquot annos sancto fine quævit in Domino : illique S. Do-

minator successus est. Corpus in ecclesia S. Zenonis Parochiali conditum requiescit. Cætera ignorantur, ita ut neque patria ipsius, neque tempus, quo Ecclesiæ Brixienis præfuerit, sciri potuerint. *Hæc ibi : in generali Catalogo tradit sub Constantio Ariano pro fide exulasse.*

Corpus in ec-
clesia S. Zenon-
is.

Meminit quoque Rusticiani Ascanius Martinengus discurs. 1, de Nobilitate Ecclesiæ Brixienensis. Sed cum S. Philastrius et S. Gaudentius S. Ambrosii ætate vixerint, qui potuit Rusticianus longe iis junior, a Constantio Augusto proscribi? De S. Philastrio ægimus xviii Julii, de S. Gaudentio xxv Octobris, de S. Honorio xxiv Aprilis, de S. Zenone xii Aprilis.

Successit S.
Honorio.

DE S. TALIDA, SIVE AMATA,

ABBATISSA ANTINOI IN THEBAIDE.

SECVLO V.
V JANUARI.
S. Talidæ no-
men in Marty-
rologiis.

Amnæ Talidæ sive Amatæ Virginis nomen Usuardi Martyrologio adscriptum a Carthus. Colonicus. Martyrologio quoque Germanico, ms. Florario, Catalogo Ferrarii. *De ea hæc referatur cap. 48, Paradisi Hæraclidis in Appendice ad ritus Patrum : Sunt in Antinoensium civitate duodecim monasteria Virginum seminarum perfecta conversatione viventium : in quibus Amatam quandam nomine, ancillam Christi senem vili octoginta jam in monasterio suo annos habentem, sicuti vicinæ ipsius et ipsa referebant. Cum qua sexaginta numero mulieres habitantes, atque in abstinentiæ puritate perejus doctrinam viventes, intantum eandem omnes diligebant, ut ne clavem quidem vestibulo monasterii ad similitudinem ceterarum necesse esset infigi. Sola enim illic omnes eas immensa dilectio annis ipsius doctrinaque retinebat, ad in corruptionis gloriam corpora earum mentesque conservans.*

2 Hæc ipsa, quam dixi, senex usque adeo puræ mentis et corporis erat a cogitatione et passione peccati, ut cum ad ipsam ingressus fuisset, atque sedissem, juxta me indifferenter sederet, manus etiam suas supra humeros meos poneret, stupendaque illic erat in Christo immensæ fiducia castitatis.

Fiduciam casti-
tatis, miran-
da, non teme-
re includenda.

3 *De eadem agit Palladius in Lansiaca sive lib. 8 Vitarum PP. cap. 8, appellatque Annam Tatidiam. Anna appellativum est, ac matrem spirituales significat : Talida ejus proprium est nomen. Meminit ejus et Vincentius in speculo lib. 17, cap. 92, et sanctam Virginem Amatam vocat ; uti et in suo Sanctorum Indice ἀναδότης, Roderus noster. Guillelmus Gazæus in Calendario Sanctorum, quod Cimeliarchio adjunxit, cum xi Martii refert, atque austeram vitam egisse, mortuum absque ullo sensu doloris, itaque sese composuisse uti sepeliri debebat. Quæ videtur accepit, haud scio.*

80 annis vixit
in monasterio.
Præest 60 re-
ligiosis.

DE S. APOLLINARE SYNCLETICA,

QUÆ DOROTHEUS DICTA.

11110
SECVLO V.
V JANUARI.

Hanc quoque, ut superiorem Syncleticam, Græci IV Januar. Latini v. celebrant. *Martyrologium Romanum : Eodem die S. Apollinaris Virginis. Molanus : Item, ut notat Meta-*

phrastes, B. Appollinaris virginis. Menæa vero IV S. Apollinaris Januarii : Eodem die S. Apollinaris Synclecticæ, seu Patriciæ. Tum vitam ejus pluribus narrant, quam, quod cum Metaphraste re omnino consentiat, extorque in

S. Apollinaris
nomen in
Martyrolog.

AUCTORE
SYNCHRONO.

Vindario Matthæi Raderi nostri, hic committimus. Sed ex ejusdem Raderi doctissimis observationibus quædam hic adscribere est visum.

Unde Syncle-
tica dicta.

2 Syncletica, inquit, fortasse ab Anthemii patris dignitate, Senatoria et Patricia dicta est. Quanquam hoc nomine aliæ sacræ virgines legantur. Variant autem scriptorura sententiæ de hoc Anthemio, quem Metaphrastes Imperatorem Occidentis a Leone Magno creatum affirmat. Alii majorem Anthemium Anthemii Imperatoris avum existimant, qui tamen Consularis Præfectus urbi, et pro Imperatore fuit, cum defuncto Arcadio, pro Theodosio juniore pupillo, magna cum fide et laude Imperium administravit. Consulatum gessit cum Stilicone II. Cos. anno Christi CDV, ejus laudes et Acta recitat ex D. Chrysostomo et Theodoro Baroniis ad an. 405, nu. 1, 2, 3, qui illum Anthemii Imperatoris avum nominat. Sidorius Apollinaris hunc Anthemium in Panegyrico Anthemii Imperatoris, socerum Procopii patris, hoc carmine laudat, v. 94.

Pater ejus
avus Anthemii
Imperatoris;

Huic socer Anthemius Præfectus, Consul et idem, Judiciis populos, atque annuum nomine rexit.

Fuit ergo Philippi Præfecti Constantinopolitani illius, qui a S. Pauli Patriarcham Constantinopolitanum interfecit, nepos, Procopii socer, Anthemii Imperatoris avus maternus, vir insigni pietate, æquitate, modestia, dignus omnino tali filia pater, et tali patre filia, indignus tam immani avo, de quo Socrates Eccles. hist. lib. 7, cap. 1. Theodoretus histor. Patrum lib. 9, cap. 8. D. Chrysostomus epist. Cucuso missis, ep. 147. Niceph. lib. 14, cap. 1. Tripart. historia lib. 2, cap. 11. Fuit et Præfectus Prætorio, ut ex Constitut. Arcadii, Honorii, Theodosii constat. Extat ejus cum b Aphraate sanctissimo Anachoreta, cum ex Persica legatione rediret, colloquium.

a 7 Jun.

Vir præcla-
rus.

b 7 April.

Sicut Apolli-
mari viridem
habitu su-
mere.

3 Dorothei nomen sibi adscivit Apollinaris, sacro Monachorum cultu latendi causa sumpto. Quanquam enim sacræ litteræ, et litterarum sacrarum interpretes, Tertullianus, Cyprianus, et alii hos secuti, rem Deo invidiam et abominandam tradunt, si vir feminam, aut femina virum simulet; exponunt tamen legem sacri et politici Scriptores, licere pio certoque sine nonnunquam vestem et nomina permutare, cum id periculum innoxie vitæ vel pudoris, vel etiam honestæ piæque causæ permittunt, vel exigunt. Quod usque adeo certum est, uti multe cum virgines, tum matronæ miris claræ factis et operibus in Divorum censum venerint, quales memorantur, Eugenia, quæ se Eugeniam dixit, ejus laudes omnia Martyrologia cum Alcimo Avito, Fortunato, Althino, Metaphraste prædicant, xxv Decembris; Euphrosyna Smaragdus non vano nomine appellata, xi Februarii, Pelagia seu Pelagius, viii Octobris; Theodora Alexandrina, xxvii Aprilis; Antonina, iii Maii; Athanasia; Susanna, xv Decembris; Marina, xviii Junii; Anastasia Patricia, x Martii; Anna matrona, xxix Octobris; Anonyma quoque illa a Sophronio in Prato spiritali laudata cap. 170, et Glaphyra virgo Constantiæ Angustæ Constantini Magni sororis, Licinii conjugis pedisequa, xii Januarii; Baron. Annal. 3, an. Christi 316, nu. 14. Jachelina virgo illustris, et soror Comitum Apulie. Speculum magnum Exemplo- rum, p. 326. Euphemiana, dicta Euphemianus, Menæ xxix Octob. *Hactenus Raderus: sed fefellit eum memoria, dum Annam matronam et Euphemianum diversas censuit. Anna enim matrona Constantinopolitana, cum eum se habita forens, inter monachos versata est, dictaque Euphemianus: Euphemiana usquam nomen lego. Quod de Jachelina, sive Jachelina, aut Juqelina refert, id in veteri Speculo Exempl. extat dist. 3, Exempl. 65, in Speculo Joannis Majoris nostri verbo Virgo. Exemplo 4, ex Cantipratano lib. 2, cap. 29, § 38.*

4 Aliam Syncleticam virginem, hujus fere æqualem,

celebrat Cælius Sedultus Presbyter in epistola ad Macedonium, quæ est Præfatio Paschalis carminis, quam et summis extollit laudibus cum Perpetua sorore conjugata.

Alia Syncleti-
ca virgo.

Quis non optet, inquit, et ambiat exitio a Syncletices sacræ virginis et ministræ Christi placere iudicio, quæ superbi sanguinis nobilitatem sic humilitate provexit ad gloriam, ut in cælestis patriæ Senatui fieri mereatur b Allecta? Vere dignum, in quo habitat Dominus, templum, jejuniis castigatum, orationibus refertum, puritate mundissimum! Scripturas etiam Ecclesiasticæ dogmatibus ita sitiens epotavit, ut, nisi sexus licentia defuisset, c posset et docere, d licet et in membris femine corporis animus sit virilis. De quotidiana vero misericordiæ dispensatione reticeo, quam sic exerceat ut sileat; sic largitur ut lateat. Indicat tamen ejus pauper habitus, ubi census proficiat dives. Et uti magnitudo tantæ prudentiæ e gemina resplendens lampade, plus luceret, habet et germanam nomine meritoque Perpetuam, annis imparem, factis æqualem, ævo teneram, prohibito grandævam: quæ dum nominis sui dignitate pascitur, sic vivit, ut neque amittere quod vocatur. Illustris maritali potentia, illustrior religione divina; proximam virginitati continet palmam in conjugii fœdere permanentis pudicæ. Cetera præter conspicuos (utpote nupte convenientes) ornatus, quæ de sorore diximus, in hujus quoque moribus invenimus. *Hactenus Sedultus. De nostra autem Apollinaris Syncletica miror in vitis P.P. nullam fieri mentionem. Si Macarius, in cujus illa cenobio habitavit, Alexandrinus ille est, cujus vitam ii Januarii dedimus, (uti omnino probabile sit) facile conjici potest, non diu post unam Christi cu fuisse superstitem Apollinarem.*

Syncletice so-
ror Perpetua

a vs. Blandin. Sinclitice. edita Syndeticeis.
b Ita vs. et recte. At Scollus noster nescio ex quo codice legit Athleta, mendose.
c Scoll. polius set.
d Scoll. et Hosseyd. quam.
e A vs. meo abest gemina lampade.

VITA

S. APOLLINARIS SYNCLETICÆ

AUCTORE

SYNCHRONO APUD METAPHRASTEN.

CAPUT I.

S. Apollinaris proficiscitur Hierosolytam et Alexandriam pietatis causa.

Imperante imprimis pio a Imperatore Anthemio, Imperatoris filio, qui habuit duas filias: ex quibus una habebat spiritum immundum, altera autem ab ineunte ætate vacabat ecclesiis, martyriis, et orationibus. Erat vero ejus nomen Apollinaris. Cum ea autem esset ætatis legitima, quærebant ejus parentes eam marito conjugere; ea vero volebat. Dicit vero quodam die suis parentibus: Cupio ire in monasterium. Ei autem dicunt parentes: Volumus te marito conjugere. Ea vero dicit eis: Nolo conjugi marito, sed spero fore, ut quomodo Deus sanctas suas virgines custodit impollutas, me quoque in suo timore custodiat impollutam. Novum autem et admirabile videbatur parentibus, quod, cum esset id ætatis, talia diceret. Deum desiderans. Rursus eos rogabat, ut unam adlucerent monacham, ut eam doceret spalterium et legere.

2 Imperator autem non parva affectus est molestia, quod eam vellet jungere matrimonio. Cum ea autem persisteret, et arduas mollet accipere, ei dicunt ejus parentes: Quid vis filia? Ea vero dicit eis: Rogo vos, ut me ad Deum adnectatis, ut meæ virginitatis mercedem accipiat. Illi autem cum vidissent ejus mentem

Litteris iustitular.

CAPUT II.

Habitu monachi fugit in solitudinem.

Cum autem in civitate mansisset paucos dies, ibat ubique in monasteria, et assidue eis suppeditabat. In eo autem loco, in quo habebat domum, invenit matrem vetulam, cui praebebat modicum benedictionem, et dixit ei: Accipe soror, et abi in ecclesiam, et eme mihi unum a lebonarium monasticum, et similiter humerale, et enenllam, accipe etiam cingulum. Abiens vero vetula, ei hac in re inservit. Cum ea autem attulisset, ei precata est, dicens: Deus te adjuvet, b Manna. Cumque accepisset, occultavit propter pueros. Quando autem voluit egredi ad S. Menam, iis omnibus munimissis, dedit eis id quod erat ad victum necessarium, et eos dimisit. Illi vero ei bene precati, recesserunt.

8 Cum autem secum accepisset emuchum unum, et unum senem, navi venit in c Lennam. Cumque pervenisset ad aedes Philoxeni, didicit is qui erat illic d Paramonarius, venisse cum magno apparatu, dicitque ei procedens: Domina mea, ubi jubes me manere donec ascenderis, et tuam feceris orationem? Ipsa vero eum rogavit cum sacramento, ut nihil ad se afferretur. Dicit autem ei: Fac officium caritatis. Affer ad me quatuor animalia, ut ascendens adorem S. Menam. Ille autem die sequenti adduxit animalia. Ea vero dixit: Crede, Domine, eis non insideo, nisi eorum mercedem dedero. Cum dedisset plusquam dari consuevisset, valedixit Economo. Ipse autem recessit, accepta ab ea benedictione.

9 Cum ea autem ascendisset, fecit ut agaso etiam alterum animal ascenderet. Cumque pervenisset ad S. Menam, ejus venerabile monumentum adorare. Audivit autem Economo, et venit in clero ad eam adorandam. Illa vero ex eo affecta est molestia. Nolebat enim cognosci. Economo autem eam rogabat, dicens: Domina, jube in domo mea. Ea vero dicit ei: Ego volo unum diem manere in ecclesia, donec me Deus dimiserit eo, quo sum abitura, misitque ad eam Sancti benedictionem. Distribuit autem iis, qui opus habebant. Post tres vero dies dicit Economo: Fungere officio caritatis. Praebe mihi unam lecticam, ut abeam et adorem Patres c Scetis. Is autem accessito mo lecticario, dixit ei: In nomine Dei affer ad me lecticam. Ille vero dixit: Jussisti. Beata autem adducit ad se puerum, qui ei remanserat, et benedictione ei data, eum quoque dimisit, dicens: Ora pro me.

10 Cum sequenti autem die venisset lecticarius, mansit donec fuit vespera. Cumque valedixisset Economo et puero, ascendit in lecticulam, habens intus vestes monachicas, et fecit ut pone ascenderet emuchus, ante autem lecticarius. Cepitque Beata orare, cum esset intus, et a Domino Deo petere auxilium. Circa mediam autem noctem pervenit ad paludem prope fontem, qui usque in hodiernum diem dicitur Fons Apollinaris. Cumque lecticae pelles aperuisset, Dei providentia invenit ambos dormientes. Cumque se vestibus exuisset mundanis, induit se monastericis, dicens: Qui dedisti principium, ut hunc sanctum assequerem habitum, fac me dignam, ut eum ad finem perducam congruenter tuae voluntati, Domine. Cumque se signasset, dejecit se e lectica, et ingressa est paludem. Deus autem eum vidisset ejus in ipsum caritatem, effecit ut quamdiu vixit, ad nutrimentum ei palma sufficeret.

11 Cum autem lecticarius et emuchus excitati essent, et cognovissent eam non esse in lectica, valde sunt admirati. Invenierunt enim vestes, quas ferebat, in lectica. Redentesque venerunt ad Sanctum, et Economo de ea retulerunt, ejus quoque vestes ei ostendentes. Stupefactusque, in civitatem ingressus est cum lecticario et emucho, et exposuerunt Praesidi rem

mentem esse adeo firmam et immobilem, et a Deo adeo fuisse amatam, dicunt ei: Speramus, filia, fore ut fiat Dei voluntas. Paucis vero post diebus adduxerunt ad eam monachas, quae eam docerunt psalterium, et legere Scripturas.

3 Quodam autem die cum uterque considerent, ea dicit parentibus: Rogo vos, ut me dimittatis in loca sancta, ut orem et adorem sanctam b resurrectionem, et crucem venerabilem. Illi vero non habebant propositum dimittendi eam, quoniam eam magis amabant, quam sororem ejus, quae vexabatur. Cum autem interjecto aliquo spatio temporis ea eis esset molesta, jussit Imperator, ut ad eam deferrentur pueri et ancillae, et aurum et argentum, et ei dicit: Accipe filia, et recede: imple votum tuum: Deus enim vult te suam esse servam: eaque in navem imposita, his pueris consequentibus, dixerunt ei: Filia, memento nostri in sanctis locis. Ea vero dicit: Quomodo mihi satisfacistis, vos quoque in die malo liberabit Dominus, et parentibus valere jussis, cepit navigare.

4 Cum autem paucis diebus pervenissent c Aescalonem, paucos dies illic manserunt propter maris jactationem. Ipsa vero orans in omnibus ecclesiis et monasteriis, eis quoque exhibebat, quae erant necessaria. Aliquot autem post diebus, cum invenissemus comites, venimus in sanctam civitatem. Cumque in quemdam locum divertissemus propter nostras sarcinas, puerosque et ancillas, qui una erant, paullulum requievimus. Eis autem dixit B. Apollinaris: Agite, adoremus beatam resurrectionem, et venerandam crucem. Porro autem eis orantibus, ea orabat pro suis parentibus. Cepitque benefacere iis, qui opus habebant. Ibant vero assidue ad monasteria virginum perennium, et ad eos qui vitam agebant monasticam, et suppeditabat eis quae erant necessaria.

5 Quodam autem die dicit uni ex iis, qui cum ea versabantur: Volo vos, si Deus velit, liberare. Hoc autem audito, affecti sunt molestia. Illa itaque dixit eis: Ne sitis animo anxii. Si Deus enim quid compungit meam humilitatem, praebeto ad vos alendos. Cumque ii accepissent benedictionem, ei ingentes gratias agebant. Cum vero recessissent, abiit cum iis, qui ei remanserant, ad Jordanem: et illic rursus praebevit iis, qui opus habebant. Cumque illinc profecti essent, rursus venit in sanctam civitatem.

6 Elapsis autem aliquot diebus, cum suam complexisset orationem, dicit eis, qui una cum ea erant: Fratres mei, volo vos quoque liberare. Sed nunc eamus ad Alexandriam usque, et S. d Menam adoremus. Illi vero dixerunt: Ut jubes Domina. Cum descendisset autem Aescalonem, distribuit in via iis, qui opus habebant: inventoque navigio, quod ibat Alexandriam, eo navigavit. Audivit autem is, qui erat Praeses eo tempore, et misit ad eam adorandam. Ea vero non passa est, sed noctu venit in Praetorium, et adoravit Praesidem et ejus uxorem. Illi vero ad pedes ejus procidunt, dicentes: Quaesumus, Domina, cur sic fecisti? Nos misimus qui venirent ad tuos pedes, et tu Domina nostra venisti ad nostros pedes? Ea vero dicit eis: Vultis mihi rem gratam facere? Dicunt ei: Certe Domina. Ea vero dicit eis: Dimittite me, quoniam volo ire oratum ad S. Menam. Illi autem cum praecularis donis eam miserunt. Ea vero accipiens, omnia distribuit pauperibus.

a Fuit hic Anthemius, ut jam ex Italero diximus, Anthemi Imperatoris avus, Theodosii junioris in pueritia moderator.

b Id est, templum resurrectionis Domine.

c Aescalon urbs maritima Palaestinae, celebris in sacra Scriptura, vicina Aegypto.

d Hic est S. Menas sive Menas, qui in Phrygia passus, de eo et hoc ejus templo xi Novemb.

Adit loci
sancta.

b

c

Orat pro
parentibus.

Servos munimittit.

d

Alexandriam
ibat

Servantem
Praesidem
honorat.

a
Emit vestes
monasticas.

b

Recusat quod-
quam gratis
accipere.

Adorat sepul-
chrum
S. Menae.

e

Habitu mona-
chi, degit in
palude.

ACTORE.
SYMBRONO.

Invenitur
ejus fuga pa-
rentibus.

rem universam. Præses vero perterritus, scribit epistolam ad patrem ejus Imperatorem, significans ei omnia consequenter, missis etiam ejus vestibus. Accepta autem ejus epistola et lecta, flevit amare. Cum vero vidisset etiam vestes filiae, magis suis caligavit visceribus, et cœpit flere cum matre ejus, et toto Senatu. Postea autem quieverunt, Deo agentes gratias. Dixit vero Imperator : Deus qui eam elegisti, confirma eam in tuo timore. Cum omnes ergo rursus flevisset, quidam ex iis dixerunt Imperatori : Revera, Domine, ea est filia pii Imperatoris, ea est filia tua potentiae. Hinc magis apparuerunt tua bona opera. Cumque ea dixissent, et his plura, omnes pro ea orabant.

a *Lebiton, leleton, lebitonarum, lebetonarium, levitia, genus quoddam erat colobii linei, at habet Rosseghus noster in Quomastico ad Vitus PP. at Suidas vestem ait monachicam fuisse et pilis compositam. Nota hic antiquorum monachorum vestes.*

b *Hæc vox aviam significat, usurpat et pro matre ac nutrice. Hic honoris ergo adhibita a virgine.*

c *Non memini me alibi loci hujus mentionem reperire.*

d *Tempti aut monasterii minister aut Oeconomus hoc nomine alibi appellatur.*

e *Regio Ægypti a monachorum habitatione celebrata.*

CAPUT III.

In solitudine, et S Macarii canobio sancte vivit.

Mira ejus ab-
stinentia et
patientia.

Cum Beata autem multos annos mansisset in palude, et strenue decertasset adversus diabolum, evasit ejus corpus tanquam pellis testudinis. Exesum enim fuerat a culicibus. Ipsa autem consumpta fuerat ab abstinentia, et a regula, quam seipsam docuerat. Quando vero Dominus Christus voluit eam facere dignam corona sanctorum Patrum, fecit ut ea egredere-
retur e palude. Ignorabatur autem ab omnibus, eam esse feminam, sed putabatur eunuchus. Apparuit vero ei in somnis, qui dicebat : Si quis te interrogaverit, quomodo voceris, dic, Dorotheus. Cum esset autem mane, occurrit ei S. Macarius, et dicit ei : Benedic Pater. Illi autem, data sibi invicem caritate, ambulabant in solitudine. Interrogavit vero Dorotheus, dicens : Pater, quis es? Ille autem dixit : Ego sum Macarius. Is vero dixit : Fungere officio caritatis : sine me habitare cum fratribus. Præbuit autem ei quoque cellam profutius. Totum ergo diem et noctem intense offerebat Deo supplicationes. Cœpit autem eam tentare diabolus nocturnis visionibus. Beata vero illa vehementer adversus eum decertabat, ne declararet se esse mulierem. Se autem supra modum exercebat, neque ecclesiam relinquere, nec regulam, noctu diuque Deum orans.

Dorotheus vo-
catur.

Habitat in
monasterio
S. Macarii.

Tentationibus
resistit.

13 Quodam autem die Abbas Macarius venit in ejus cellam, et dicit ei : Fungere officio caritatis, bone frater : emitte nobis preces. Illa vero dicit : Pater, ego a te volo benedici. Cumque fecissent preces, sederunt. Eam autem rogavit Abbas Macarius, dicens : Dic mihi frater, undenam venis, et quod est tibi nomen? Illa vero dixit : Vocor Dorotheus, et cum audissem de sanctis, qui hic sunt, Patribus, volui una cum eis habitare, si sim dignus. Dicit autem ei rursus senex : Quodnam opus facis? Ea vero dicit : Faciam, si quid me jubes. Is autem ostendit ei, ut faceret catenam. Deus vero volens ostendere ejus animi fortitudinem, non declaravit Abbat Macario eam esse feminam, sed is tanquam virum eunuchum eam esse putabat. Multas autem curationes Deus per eam peregit.

Claret mira-
culis.

* *Macarius hic non fuit Ægyptius, de quo xv Januar. sed videtur Alexandrinus fuisse, quem in Januarii dicitur in Scete præcipue habitasse, atque ad seculi a Christi nativitate quanti iustia pervenisse.*

CAPUT IV.

E sorore sua dæmonem pellit.

Processu autem temporis dæmon, qui est bonis infestus, aggreditur ejus sororem, quæ vexabatur a dæmone : erat autem cum Imperatoribus : cœpitque eam dæmon lacerare, et dicere : Nisi me acceperitis, et tuleritis in solitudinem, ex ea non egrediar. Volebat vero dæmon ejus sororem convincere, quod esset femina. Deus vero obstruxit dæmonem, ne ea diceret. Puellam autem valde urgebat dæmon, ut iret in solitudinem. Quidam vero ex proceribus consulunt Imperatori, ut eam mittat. Tunc Imperator dimisit eam cum magno comitatu ad Patres in solitudinem. Cumque ii venissent in Scetum, novit S. Macarius, propter quamnam causam adsint in illo loco, eisque progressus obviam, excepit eos, et dixit : Quid huc acceditis, o filii? Illi vero dixerunt : Noster iuprimis pius Imperator Anthemius misit filiam suam, ut per Deum curetur et preces vestras. Cum eam autem accepisset a cubiculario, deduxit eam ad Abbatem Dorotheum, et dicit ei : Fungere officio caritatis : quoniam est filia Imperatoris, et opus habet Patrum precibus et vestris. Ora pro ea, ut curetur. Hæc est enim merces tua.

Dæmon eam
proderet euan-
tur.

13 Hæc autem cum audiisset, cœpit flere, et dicere : Quisnam ego sum peccator, quod de me talem concepistis opinionem? flexisque genibus dicebat : Concede mihi, Pater, ut mea peccata defleam : nam multa sunt. Ego enim sum inbecillus, planeque rudis et ignarus ad hanc rem. Dicit ei Abbas Macarius : An non sunt etiam alii Patres, qui per Deum signa faciunt? Sed tamen hæc remansit merces. Illa vero dicit : Fiat Dei voluntas, et mota pœnitentia, eam accepit in cellam, et novit eam esse sororem, flensque conquevit. Eam autem amplexa, dixit : Bene venisti soror, Dei vero opere fuit os obstructum dæmoni, ne argueret ancillam Dei, quod esset femina. Cum autem dæmon eam diu affligeret, per preces eum domuit.

Soror ejus
daemoniacu-
et sananda
traditur.

CAPUT V.

Impudicitie accusata ad parentes ducitur.

Quodnam autem die dæmon cœpit eam affligere. Illa vero exurgens, manus suas extendit in eum, et flens Deo supplicavit pro sua sorore. Tunc clamans dæmon, dixit magna voce : O! vi pulsus a te egredior. Eaque prostrata est egressus. Cum eam autem accepisset, fert sanam in ecclesiam ad Patrum pedes, dicens : Ignoscite mihi, quod inter vos peccarim. Illi autem data pace, vocarunt homines Imperatoris, et eis tradiderunt sanam Imperatoris filiam. Qui adoratis omnibus Patribus, profecti sunt ad Imperatorem. Fuitque magnum gaudium in civitate propter filiam Imperatoris, denique glorificaverunt, videntes magnam puellæ modestiam. Beatus autem Dorotheus se magis humiliavit, supra modum exercens, fuitque perfectus signifer.

Dæmonem
pellit.

17 Diabolus autem rursus subit filiam Imperatoris, et facit ut prægnans appareat. Cœpitque Imperator affici magno dolore, et eam interrogavit, dicens : Ex quo es prægnans. Ea vero illic nihil aliud respondit, nisi hoc solum : Nescio undenam hoc mihi acciderit. Imperator vero eam magis examinabat. Tunc ei satanas hanc suggerit cogitationem, quod Monachus, qui eam circumducebat, ipse eam prægnantem reddiderit. Tunc magna ira repletus Imperator, misit ad perdendum eum locum. Cum autem Principes quam celerrime abissent in Scetum, quærunt intelligere ea, quæ illic fiebant, dicentes : Date nobis Monachum, qui prægnantem reddidit filiam Imperatoris. Dei vero

Dæmon eam
impudicitia
accusat.

Sanctus

Sanctus Dorotheus, his verbis auditis, in medium processit, dicens: Ego sum. Afflicti sunt autem sancti Patres, et dixerunt: Nos quoque tecum ibimus. Ea vero dixit eis: Domini mei, solummodo orate pro me, speroque in Deo, et in vestris precibus, forte ut cito vos adorem: et abeuntes in ecclesiam, venerunt cum toto conventu Fratrum, factisque precibus simul egrossi sunt, deducentes Abbatem Dorotheum. Sciebat enim Abbas Macarius in illo nil esse mali.

18 Cumque ii pervenissent ad Imperatorem, proci- dit ad ejus pedes Abbas Dorotheus, dicens: Rogo tuam pietatem ut cum silentio audiat de tua filia. Eam sorsum, et ego vobis narrabo omnia. Non est enim ei illatum vitium, nec habet quidquam mali: absit. Postquam autem iverunt sorsum ipsa et parentes ejus, dixit eis: Per Dominum promittite mihi, quod si cognoveritis veritatem, dimittetis me in locum meum. Quod cum ei promisissent Imperator et ejus uxor, dixit eis: Qui post Deum sanam fecit filiam vestram, est mea humilitas per Patrum preces. Illi vero his auditis obstupefacti, mansere muti, et attoniti. Eis autem dixit: Ego vos de hac re faciam certiores, et aperto collo sui colobii, ostendit suas mammas, et dixit: Pater, ego sum tua filia Apollinaris. Quod cum audissent ejus parentes, obstupuerunt, et multæ fuscæ sunt in illo die lacrymæ. Adduxerunt autem suam sororem, et dixerunt ei: Nostine hunc? Illa vero respondens, dixit: Revera hic est ille emuchus, qui post Deum me sanavit, et procidens ad ejus pedes, rogavit eum de suo utero. Qui cum eam exisset, et ejus utero manus imposuisset, eam sanam reddidit. Cum hoc autem vidissent, admirati sunt, et Deum glorificaverunt. Dixerunt itaque: Vere hæc est filia nostra Apollinaris. Fuit autem fletus cum gaudio in aula Imperatoris.

CAPUT VI.

Reversa ad monasterium moritur, ac mulier agnoscitur.

Cum autem paucos dies versata esset apud parentes, omnia eis narravit. Quæ cum audissent, Deum laudarunt. Rogarunt vero eam, ut cum eis maneret, sed non tunc persenserunt. Propterea autem quod ei promiserant, eam cum multis lacrymis emiserunt. Rogavit autem parentes suos, ut pro se orarent. Illi vero ei dicunt: Deus cui frui desideras, ipse perficiet tecum misericordiam. Memento autem nostri, filia, in sanctis tuis precibus. Quam cum amplexi essent, ipsam dimiserunt. Voluerunt autem ei dare pecuniam ad usus Patrum, sed eas non accepit, dicens: Patres mei non habent opus pecuniæ hujus mundi, ne a bonis excidamus celestibus. Factisque precibus, dimiserunt suam filiam lætantem et exultantem. Cum ea autem venisset in Scetum, susceperunt eam Fratres et Patres, et Dema laudaverunt, quod redisset frater eorum sanus, et diem festum ei fecerunt.

20 Paucis autem post diebus, quando cognovit se esse e mundo exitum, dicit Abbati Macario: Fac officium caritatis. Si contigerit me e vita excedere, ne me componant Monachi. Is vero dicit ei: Quomodo potest hoc fieri? Ea autem consummata, venerunt sancti Patres, ut sanctum ejus corpus lavarent. Viderunt autem eam esse sexufeminam, et exclamarunt, dicentes: Gloria tibi Christe, qui multos habes Sanctos occultos. Admiratus est autem Abbas Macarius, quod hoc sibi non fuisset revelatum. Una vero nocte videt visionem, quæ ei dicit: Ne angaris propterea. Oportet enim te coronari cum sanctis Patribus, qui sunt a seculo. Tunc enarravit vitam, et nomen Beatæ. Allatisque sanctis ejus reliquiis, eam posuerunt ad Orientem sanctæ ecclesiæ, in antro Abbatis Macarii cum gaudio et gloria, usque in hodiernum diem, per Deum et sanctos Patres: et post Sanctæ dormitionem peraguntur curationes, gratia et clementia Domini nostri Jesu Christi: cui gloria et potentia in sæcula, Amen.

Ducitur ad parentes.

Inclarat tuis privatim se esse eorum filiam.

Frudentia demoniis detegit.

ACTORE
SYNGERONO.

Contemta pecunia, redit ad monasterium.

Moritur.

Agnoscitur femina.

Finit miracula ad reliquias ejus.

DE S. SIMEONE STYLITA.

§ I. *Simeonis Stylitæ senioris celebre nomen.*

AN. CHR.
CIXLX.
V JANUARI
Fres Simeonis
Stylitæ.

Tres Simeones Stylitæ fasti ecclesiastici exhibent. Senior, ejusque instituti primus parens v Januarii colitur a Latinis, a Græcis v Septembris. Fallitur enim Baronius dum scribit ejus natam agi xxiv Maii, Menologium Cardinalis Sirleti temere secutus, in quo cum de juniore Simeone eo die agatur, illud non recte adjicitur, res ab eo gestas a Theodoro Cyri Episcopo litteris traditas esse: constat enim Theodoretum multo ante vita factum esse, quam junior Simeon nasceretur. Alter igitur Simeon Stylita in monte mirabili, in Martyrologio Romano relatus in Septembris, colitur a Græcis xxiv Maii, quo die de illo pluribus agemus. Tertius ab iisdem Græcis celebratur xxvi Julii, vacaturque Presbyter et Archimandrita; idem fortassis, qui a Joanne Moscho cap. 57, Prati spiritualis, sive libri 10, de Vitis P.P. fulmine ictus memoratur.

Hic senior celebris in Martyrol.

2 Seniorum ita celebrat Martyrologium Romanum v Januarii: Antiochiæ S. Simeonis monachi, qui in columna stans multos annos vixit, unde et Stylitæ nomen accepit: sanctus vita et conversatio extitit admirabilis. Eadem fere habent Beda, Hieronymus, Usuardus, Bellinus; et fustus Ato, Notherus, alique Menologium Græcorum v Septembris: Commemoratio S. P. N. Simeonis Stylitæ, qui fuit sub Imperatore Leone Magno, et Martyrio Antiochena: urbis Pontifice, a provincia

Ciliciæ ex castello Sesan: qui monasticam vitam ingressus in columnam ascendit; in qua quadraginta septem annos stetit, et multis per eum editis miraculis in pace quievit. Eadem habent eo die Menæa, et Græcorum Anthologion a Clemente VIII approbatum. Christophorus Patricius et Praconsul Mitylænsis in epitome Menologii eodem die: Συμεών ἀνομιεῖσθαι μοι, ὄντερ στῆλος τὸ πρόσωπον. Laudetur a me Symeon, cujus insigne columna.

3 Franciscus Maurolycus in Martyrologio ad v Januarii ita de eo scribit: Apud Antiochiam S. Simeonis Stylitæ admirabilis: nam in puteo siccò pluribus annis, in columna per annos quadraginta stans super unum pedem vixit. Defunctum etiam aves defleverunt. Sed fallitur Maurolycus, quod in puteo siccò existimet pluribus annis vixisse, ubi pauculis tantum diebus fuit: neque quod innuit, assidue pede uno necus in columna stetit, sed uno solum anno. Petrus Galesinius: Antiochiæ S. Simeonis Stylitæ monachi, qui in columnam cavam annis quadraginta inclusus, in hebdomada cibum semel capiens pane herbarumque radicibus et aque potu victitabat. Qua admirabili abstinentia et sanctitate vir, multis etiam miraculis clarus migravit ad Dominum. Verum unde dicit Galesinius cavam columnam inclusum fuisse? Contrarium patet ex § sequenti. Nec semel in hebdomada cibum capiebat, nisi in principio vite monasticæ; sed quadragesimo demum die, ut in Vita dicitur.

Maurolycus correctus.

et Galesinius.

EX VARIIS.

§ II. Stylitæ unde dicti. Quæ columnæ forma.

origo uoni-
nis.

Opera pretium est, dum de Stylitis agimus, quæ vocis motio, quæ columnæ forma fuerit, exponere. Prius ita breuiter exequitur Rosweydnus noster in Notatione ad S. Simeonis Stylitæ vitam: Ducitur a Grammaticis et στόλος et στήλη ab eadem origine ἰσθηται, sto. Suidas: Στυλιτας, ὁ ἐπὶ κίονος ἰσθάνωνος, Stylita qui columnam insistit. Quis primus apud Romanos super columnam cellulam struxerit, docet nos Asconius in Ciceronis Orationem in Q. Cæciliam, quæ Diuinatio in Verrem dicitur: Mænius enim domum suam venderet Catoni et Flacco Censoribus ut ibi basilica edificaretur, exeperat sibi anis columnam, super quam tectum projiceret ex provolantibus tabulis, unde et ipse et posterius ejus spectare munus gladiatorum possent, quod etiam tum in foro dabatur, unde ab eodem Mænio dicta sunt Mæniana. Festus: Mæniana adificia a Mænio sunt appellata: is enim primus ultra columnas extendit tigna, quo ampliarentur superiora. Glossa: Mænianum, ἑξώστρα. Menianus, ἐξώστρας. Hæc Rosweydnus. Eadem fere habet Roderus Viridarii parte 3, c. 4 de Stylitis, qui addit: Στήλη erat, proprie cippus sepulcorum tumulis impositus, cum inscriptione. Maxique subdit, στήλαις ἰγνομνίαις causa nocentium facta inscribi solita, fuisseque quodammodo tabulas seu columnas proscscriptionum. Unde λόγον στήλευτικόν, et epistolam στήλευτικὴν pro scripto famoso accipi, quo rei crimina publice legenda proponantur.

Edificium in
columna.

Στήλη.

Σταλιταίος
ἰσθῆς.

Columnæ
forma. in cui
domicilium.

§ De forma disserit idem Roderus: Columnarum, quas ego omnibus Ægypti prodigiis pyramidibus elaboratis, et pictis obeliscis, colossis, columnisque Trajani, propter ipsa quæ supra illas fulgebant sidera antepono; forma fere fuit, ut arbitror, rotunda, altitudo varia. Auctor enim Stylitarum Simeon primum columnellam ascendit non nisi senum cubitorum (sive novem pedum) mox duodecimum, postea vicinum duum, postremo tricenum senum, sive, ut Nicephorus et alii tradunt, quadragenum. Modus seu cella sive domicilium columnis inpositum, in quo consistebant, in omnem partem libere cubitos seu tres pedes patebat, tecto nullo, ut libere caelum omne contemplantur, et omnibus injuriis cæli expositi majorem habent tolerantiam segetem et messem. Januas habebant nonnulli, nullas alii, quod tempestatis violentia parietis partem disjecisset. Scalæ admovebantur, cum vel alii ad illos enitebantur, vel illi ad alios se demitterent, quod quidem vel nunquam, vel ad summam Reipub. pericula devocati factitabant. Statione porro æterna se cruciabant: nec enim jacendi vel decumbendi spatium erat: poterant tamen sedere; sedisse vero nusquam lego, nunquam puto. Nam primis quadraginta diebus Simeon ad trabem se alligari curavit, alterisque quadraginta mox liber absque adminiculo consistebat, medio corpore superne velut Ecclesiastes in ambone extabat. Etsi de omnibus non affirmariim. Hactenus Roderus. De domicilii supra columnam edificati mensuro, idem testatur Evagrius lib. 1, cap. 13, vix duorum fuisse cubitarum, et Nicephorus lib. 14, cap. 51.

§ III. S. Simeonis Stylitæ ætas.

De S. Simeonis ætate hæc tradit Rosweydnus noster in Notatione ad ejus vitam lib. 1, de vitæ I'P. De tempore quo vixit, ex Theodoro. inquit Baronius, ejus primordia colligi possunt, dum ait columnam jam incoluisse temporibus Meletii Episcopi Antiocheni, qui sub Valente Imp. vixit, desitque ab humanis eo anno, quo celebrata est magna Synodus Constantinopolitana, Sigrio et Eucherio Coss. qui numeratur annus a Christo juxta veriores Chronographos cccclxxx. Supervixit autem Simeon, ut ait Cedrenus, usque ad

Baronii sen-
tentia.

Annus abitus.

iv annum Leonis M. Imp. quod etiam colligitur ex Actis Danielis Stylitæ. Est annus is a Christo cccclxx, qua ratione jam centenario major obdormisse dignoscitur. Apud Nicephorum in margine habetur vixisse Simeonem ciii annos, sed nihil tale in textu.

* edit Paris.
ann. 1574.
Evagrii cal-
culus.

7 Evagrius summam Vitæ ejus severe actæ ita colligit lib. 1, cap. xiii. Διέτριψε τόνον ἐν σαρκὶ τόνδε τὸν βίον, διαβλέπων ἔτη ἕξ καὶ πενήκοντα. Ἐν μὲν τῷ πρώτῳ φροντιστηρίῳ, ἔθθα τὰ θεῖα κατηχηθῆναι, ἔτη ἑννέα· ἐν δὲ αὐτῇ καλουμένῃ Μάνδρα, ἐπὶ καὶ τεσσαρόκοντα· ἐν τῷ μὲν στενωπῷ ἔπειτα δεκά τὸν ἀγῶνα διανύσας· ἐν δὲ κίσει ἑραχυτέρας ἐπὶ καὶ ἐπὶ τεσσαρακονταπῆξι, ἔτη τριάκοντα: Iste Simeones hoc severum vivendi genus in carne traducens, vitam ad lvi annos propagavit. Nam in monasterio, in quo primum divinas vivendi præceptiones didicit, annos vixit ix. In Mandra autem, sic enim vocatur, xlvii atque horum annorum, x in loco admodum angusto confecit: in columnis brevioribus, vii denique in columna quadraginta cubitorum, xxx. Eadem habet Nicephorus libro xiv, cap. 11 in quo error in numerum irrepit. Nam pro undetriginta, scribendum triginta. Quæ putatio si vera est, non potuit pervenisse ad centesimum annum. Alioqui necesse esset asserere eum, cum xlv erat aetatis, primum ingressum esse monasterium, quod non quadrat cum Vita hic ab Antonio scripta, qui eum statim ab adolescentia ingressum esse monasterium scribit.

Rosweydnus, et
Latina vita.

8 Ex quo hæc Vita summa colligitur: Cum erat tredecim annorum, pascabat oves. Inde videtur ingressum monasterium, ubi vixit anno 1, inde ii annis in clausura: post iv annis in columna cubitorum iv, iterum xii annis in columna cubitorum xii, rursus xv annis in columna cubitorum xx, post iv annos in columna cubitorum xxx, denum xvi annos in columna cubitorum xl. Atque ita exercitationis anni exurgunt lvi haud multum differentes a numero Evagrii.

Theodoreti

9 Apud Theodoretum habetur, quod ii annos mansit in primo monasterio: x annis in monasterio Heliodori: iii annos in vico Telaensæ: xxviii annis in columna, in id tempus, quo Theodoretus ejus Vitam scripsit. Hic tantum habentur anni xliii exercitationis sed eo tempora adhuc vivebat.

Cedrenii.

10 Cedrenus in Compendio historie ait, an. xxv Theodosii junioris eum columnam ascendisse, et an. iv Leonis vita functum. Ex quo intervallo juxta computum Annalium Baronii conficiuntur tantum anni xxviii.

11 Hactenus Rosweydnus. Singula expendenda sunt. De Meletio, qui cum S. Simeone egit, accipit Baronius ex Theodoro cap. 26 Philothei, ita scribente: Postquam autem Meletius ille admirabilis, cui tunc mandata erat cura Episcopatus regionis Antiochene civitatis, vir cordatus et prudentia clarus, et ingenii solertia ornatus, etc. Ita venit Gentianus Hervetus. Ast Albericus Longus Salentinus: Cum vero Meletius, qui tunc Antiochena regioni præfectus erat. Quibus ex verbis non liquido constat, Meletium illum Antiochenæ Sedis Patriarcham fuisse, licet id clare asserat Metaphrastes. Si jam inde a Magno Meletio (cujus vitam xii Februarii dabimus) tempore, in columna stetit Simeon, quomodo non ejus usquam vel S. Joannes Chrysostomus, vel illius æquales historici memissent? Arbitror igitur hunc Meletium a Theodoro laudatum, alterius fuisse Sedis Episcopum, in regione Antiochem. Nam præter Meletium illum Theodoretum collegam in Concilio contra S. Cyrillum, qui fortassis a minori aliqua sede sub Antiochena Patriarchæ ad Neocæsareensem fuit translatus; alius sæpe memoratur in Synodo Chalcedonensi Meletius Larissæ Episcopus, qui in ea Synodo vices obiit Metropolitæ sui Domini Apanæ Syriæ in Episcopi. Est autem Larissa urbs Cassioidis, qua in provincia et Antiochia quoque est. Quamquam si hic Meletius fuit, non videtur tum Larissæ adhuc Episcopus fuisse, cum Concilii Ephesini tempore, anno cccxxi.

Plures Meletii
Episcopi. Simeonis æquales

Episcopus

Ex Vitis. Eam jam primum editur.

Episcopus Larissæ esset Julianus, qui eidem schismaticorum concilio subscripsit. Fuit fortassis Chorepiscopus Patriarchæ Antiocheni: nam et quosdam legimus Concilio Chalcedonensi per Chorepiscopos subscripsisse. Quod munus esset Chorepiscoporum, exponit Concilium Antiochenum, anno Christi cccxli, Marcellino et Probino Coss. ab Ariani Episcopo celebratum, can. 8 et 10, ubi eos vocat τῶς ἐν ταῖς πόλεσι, ἢ ταῖς χώραις, ἢ τῶς καλουμένοις χωρεπισκόπους, qui in vicis vel pagis constituti sunt Chorepiscopi, ut habet versio Dionysii Exigui.

Chorepiscopus quid.

Donatus Episc. Antioch.

12 Si Chorepiscopus ejusmodi fuit ille Theodoro laudatus Meletius, (ut omnino fuisse conjicio) jam collapsit calculi Baroniani fundamentum. Accedit quod Donatus Antiochenus, ut refert Nicephorus lib. 14, cap. 31, et Evagrius lib. 1, cap. 13, ad Simeonem venit, eoque viso consternatus est pre admiratione: unde conjicitur, non multo ante capisse Simeonem in prælia illa columna morari. At Donnus, ut habet Baronius, an. cdxxxii, ab eremo, invito S. Euthymio recessit, ut avunculum suum Joannem Antiochenum Patriarcham Nestorio faventem converteret: anno deinde cdxxxvi, ei in Episcopatu successit. Quæ vero ei fuisset tanti stuporis causa, si jam annis quinquaginta stationem illam tenuisset Simeon? Quid? quod ab eo tempore, quo rigidam illam abstinentiam rationem, sub Blasi aut Bassi disciplina, inivit Simeon, usque dum Philothem scripsit Theodoretus, anni fluxerunt solum xxxv? Atqui annis minimum tribus ante illum cum Meletio congressum, eam assumpsisset in eam. Ergo si Magnus Meletius is fuit, jam ab anno cccclxxviii aut cccclxxviii numerandi illi erant anni; sicque anno Christi cdxv vel cdxvi scripsisse Theodoretum fateamur necesse est; quod ipsum refellit, dum in epistola ad Eusebium Ancyra Episcopum inter alia a se post Synodum Ephesinam scripta recenset librorum de vitis Sanctorum.

Theodoretus Phlothenus quando scriptus.

Veteri numerum annorum Simeonis.

13 Cum ergo hæc ita sint, et numerum annorum ab Evagrîo traditum sequatur Menæa, Menologium Sirleti, et Anthologiam a Clemente VIII probatam, non video cur ei refragemur: præsertim cum et Metaphrastes assentiri videatur, dum ait totos sex et quinquaginta annos vixisse, in vita numerum religiosæ educatione.

14 Quem vero Rosweydlus in numeros apud Nicephorum irrepisse errorem notat, is nec in Frontonis Ducæi accurata editione correctus est. In Græco tamen expresse dicitur ἐν τριήκοντα, annos xxx, in quadraginta cubitorum columna transigisse.

15 Quem deinde ex vita Latina a se edita colligit annorum numerum Rosweydlus, is, ut infra patebit, non omnino est certus, cum mss. codices, negligentia librarium ritanti, huc parum discrepent. Hæc juxta eam vitam nobis maxime probaretur (nisi Theodoretus obturri) calculus: In domo parentum vixit annos xii, in primo monasterio iv, in cella iii vel iv, in quatuor pedum columna iv, in duodecim cubitorum columna xii, in columna cubitorum xx, annos xii in columna cubitorum xxx, annos iv tandem in columna xl cubitorum annos xvi, sicque efficiuntur vitæ lxxviii vel lxxix, monastica exercitatio- nis lxx vel lxxi qui ad numerum Evagrii propius accedunt: atque is numerus exprimitur in Latina vita cap. 8, nu. 33. Pauciores longe annos numerat Antonius in vita prima, quam e Grævis mss. dabimus: sed aliquid mendum irrepisse in conperto est.

§ IV. Vita S. Simeonis a quo scripta.

Antonius Simeonis discipulus ejus vitam scripsit.

Vitam S. Simeonis scripsit Antonius ejus discipulus, quem Evagrius significat, cum lib. 1 cap. 13 ita scribit: Τούτου τῶς θεσημίας γέγραφε μὲν καὶ τῶς αὐτοπτῶς γενομένων γέγραφε δὲ, καὶ λογίως ἀπέθετο καὶ Θεοδώρητος ὁ τῶν Κυρηνεῶν ἐπισκοπός. Hujus res gestas, quas omnino divine virtutis signa erant, scripsit aliquis ex iis qui oculis conspexerat. Scripsit etiam, diserteque exposuit Theodoretus Cyrensis Episcopus. Duplicem

vitam hic datus, cujus Antonius auctor citatur. Priorem Græce scriptam e bibliotheca Serenissimi Bavaria Ducis accepimus, quam Latine reddidit Guilielmus Gratius Brugensis Societatis nostræ Sacerdos. Eam, quia brevior longe, crediderim potius ab Antonio esse scriptam. Ita namque Metaphrastes: Μίγας τῶνον ὄτως ὦν, καὶ πολὺς τῶν φήμην γενόμενος, πολλῶν ἐτυχε καὶ τῶν γραφῶν, ἀλλ' οὐδέτις οὐδέτις κατὰ μέρος τὰ κατ' αὐτοῦ διεξήλθεν, ὅπως ἅπαντα καθήκει ἑαυτῷ; οὐδέ ἀκριβῶς, ὅπως ἕκαστα εἶχεν, ἔγραψεν. Magnus igitur adeo cum esset, famaque celebratus, multos quidem nactus scriptores est. Verum nemo prorsus omnia quomodo ei evenerint singillatim exposuit; neque accurate, ut singula sese haberint, scripsit. Quod scilicet futurum se Metaphrastes pollicetur. Verum altera pridem sub Antonii nomine vulgata vita haud multo pauciora habet Metaphraste.

17 Arbitramur igitur eam jam olim ex breviori illa Antonii relatione concinnavit, additis que vel fama vel aliorum scriptis de eo ferebantur. Certe quem Theodoretus adeo celebrem tradidit fuisse Romæ, et quem in Occidente, ejus non isthic quoque vulgatam fuisse vitam, credibile non est. Eam e vetustissimo codice mansterii S. Laurentii Leodi exarato ante annum Christi mxxxiv descriperat Rosweydlus noster, quam nos cum aliis mss. Imperialis monasterii S. Maximini Treviris, S. Mariæ de Ripatorio, Ecclesie S. Audomari contulimus. In codice Ripatorii erat passim contracta. Eandem, sed phrasi plerumque aliquantulum discrepante, edidit lib. 1 de vitis PP. idem Rosweydlus.

Alteræ Latine.

18 De hac vita severum olim censuram tulit Joannes Hesselius a Lovanio, adscriptisque libro Pærensis manasterii, qui inscribitur Passionale de Sanctis per annum, cum isthic Theologiam prælegeret. Eam vulgavit Joannes Molanus Hesseli discipulus; quæ sic habet: Vita Simeonis qui in columna stetit, (quæ incipit, S. Simeon ex utero matris suæ a Domino electus est, et meditabatur a pusilli opera placencia Deo. Hic erat filius Isæi nomine) displicet, non solum ob fabulosa; sed quia ipse dicitur docuisse homines: Ne præsumas jurare per Deum, quia peccatum est: sed magis per me humilem et peccatorem, et jura sive juste sive injuste. Hanc vitam non scripsit Theodoretus, sed fortassis Metaphrastes Simeon, qui eam post Theodoretum scripsit, teste Nicephoro lib. 14, cap. 31. Ita Hesselius. Sed bene habet, quod, ut idem Molanus testatur, hæc aliisque id genus censuras dicebat se venisere atque recedere velle, postquam eas historicis denno accuratius relegisset. Fortassis neque fabulosa visa ei tunc fuissent, quæ admiranda in ea vita narrantur: et per suam nomen jurandi facultatem factum barbaris illis hominibus censuisset ea ratione, quæ dicitur minus malum snaderi posse ei, qui omnino alterutrum facturum sit, sive ex obstinata voluntate, sive ex mala consuetudine. Vincentius Bellouæ. cap. 53, lib. 20 item refert. Baronius, cetera severus censor, cum Acta Simeonis citat in vitis PP. edita nihil addit quo ea sibi non probari indicet. Sigebertus Gemblacensis in Chronico ad an. cdxviii hoc ipsum ex Simeonis vita profert. Simeon, inquit, qui xl annis inclusus in columna stetit, mira sanctitate Antiochie claruit: qui inter cetera monēbat, ne quis per Dei aut Sancti alicujus nomen, imo per nomen Simeonis juraret, promittens impunitatem in se pejeranti se a Deo postulaturum.

Inmerto a Joan. Hesselio reprehensa.

19 Denum S. Simeonis vitam optime post Magnum Theodoritum, ut scribit Nicephorus lib. 14, c. 31, ei cognominis Simeon Metaphrastes conscripsit; novum quoddam et admirandum in ea ex omnis generis ciliariis convivium omnibus proponens. Hanc Baronius in Not. ad Martyrol. Raderus parte 3. Viridarii SS. cap. 4. Molanus in Annot. ad Martyrol. Usuardi, Heribertus Rosweydlus in vitis PP. Petrus Ribadineira in Flore SS. scribunt non extare. Nos primi cum profertimus ex ms. Græco Regis Galliar, Latine versam ab eodem Guilielmo

Tertia scripta a Metaphraste.

EX VARIIS

Guilielmo Gratio nostro. Priora omnia fere ad verbum e Theodoretæ Philotheo cop. 26 descripta sunt, ut conferenti patebit.

§ V. Qui alii scriptores ejus meminere.

De Simone agunt Rosweydis, Theodoretus,

Sarius.

Vincentius.

Petrus de Natalibus.

Bartholomæus Grasmus.

Allegans

Ribadineira.

Theodoros Lector. Glycus Variæ SS. 17-18

Suidas. Cedrenus. Turoenus. Baronius. S. Eulogius

Quam secundo loco damus Simone vitam, ea ab Heriberto Rosweydo nostro lib. 1 de vitis PP. edita ex aliis est MSS. sed phrasi paululum discrepante. Quam vero primus omnium, cum in vivis adhuc esset Simeon, scripsit Theodoretus Cyri Episcopus, ea tum in ipsis Theodoretæ operibus vulgate extat, tum a Laurentio Sario tom. 1 de vitis SS. ex interpretatione Alberici Longi Salentini, ac deinde in ejusdem Rosweydi nostri lib. 9 de vitis PP. ex interpretatione Gentianii Herveti.

21 Vitam præterea ejus scripsere alii complures: Vincentius Bellovacensis lib. 20, cap. 31, 32, 33, 34. Petrus de Natalibus lib. 2, cap. 43. Corrigendus tamen hic dum ait: Primo, in columna concava eum inclusum quadraginta annis stetisse; Secundo, in puteo sicco pluribus annis mirram penitentiam egisse; Tertio, in columna 12 cubitorum annis XL permaussisse; Quarto, draconem populis infestum, versus civitatem properantem, ejus oratione, ligno in oculum impacto, in deserto illico abisse; Quinto, Ab Abbate Antonio, qui ad eum risendum venerat, mortuum repertum esse, ac sepultum. Quæ omnia falsa esse, quivis vita perfecta facile intelliget. Scripsit et Franciscus Haræus Ultrajectinus; Cornelius Grasmus Carthusianus, qui quod-translatas S. Simeonis Constantinopolim reliquias tradit, ex S. Danielis vita accepit, ut infra dicemus. Sed quod ait capillos tunc omnino integros repertos, frontisque cuticulam, non recte ad Leonis tempora renovat, cum non ita pridem mortuus Simeon esset; Mauriti anno IV id accidisse infra dicemus, Christi nimirum DLXXXVI.

22 Alphonsus Villegas parte 1 Floris SS. in Sanctis Extravagantibus, ut vocat, Simeonis quoque gesta narrat, præcipue ex Theodoretæ Philotheo et Evagrii; sed præter alia quæ inferius in Notis observabimus, corrigendum, Primo, quod tradidit obisse sub Theodosio juniore, circa annum Christi CXXL cum constet post Concilium Chalcedonense vixisse, a Leone Imper. consultum, ad Basilium Patriarcham Antiochenum scripsisse, etc. Secundo quod ait translatus ejus reliquias Antiochiam Ciliaciæ; cum Antiochiam Syriæ, quæ ad Orontem deportata sint.

23 Petrus Ribadineira noster parte 2 Floris SS. sed non recte ait celebrari eum a Græcis XXIV Maii, ut § 1 diximus. Vitam a Ribadineira Hispanicè scriptam, vertit Latinè Jacobus Canisius, Belgicè Heribertus Rosweydis, nostri aucto; Italianè Gratianus Gratio. Ita omnium gentium linguis magni illius viri celebratae sunt laudes.

24 Multa de eo scripsere Evagrius et Nicephorus sæpe a nobis citandi. Ejus meminuit Theodoros Lector lib. 1 Collectaneorum; Michael Glycus par. 4 Annal. qui tamen fallitur, dum Marciano regnante columnam ascendisse S. Simeonem tradit; Vita S. Danielis Stylitæ XI Decemb. vita S. Theodosii Canobiarchæ XI Januar. Cyrillus monachus in vita S. Euthymii, XX Januar. Vita S. Aurentii XIV Februar. Suidas verbo Symeon, qui testatur Marcianum Imperatorem ad eum plebico habitu veniunt solitum; Georgius Cedrenus od an. XXV Theodosii, et IV Leonis. S. Gregorius Turoensis de gloria Confessor. cap. 26. Baronius in Notis ad Martyrol. et in Annalibus variis locis, præcipue ad an. CCLX, num. 17 et sequentibus; S. Eulogius Episcopus Alexandrinus orat. 9, apud Photium Cod. 230. Litteræ Theodosii Imperatoris ad S. Simeonem Stylitam datæ, ut pro Ecclesiæ pace atque Imperii incolumitate oraret, et Joannem Antiochenum Patriarcham a Nestorii tuendis partibus revocaret, recitantur in Concilio Ephesino par. 3, cap. 23. S. Simeonis mentio fit in 2 Synodo Nicæna sive 7 œcumenica, act. 4. Ejus

dem meminuit S. Joannes Damascenus orat. 3, de imaginibus; Alfonso Ciacconius in Illaro; Jacobus Gualterius noster in Tabula Chronol. Seculo 5 Jacobus Gordouus noster ad an. CMLX. Henricus Spoudanus et Abrahamus Bzovius in epitome Annal. Baronii. Sigbertus ad an. CMLXIII. Extat et Vincentii Guisii nostri elegans de S. Simeone epigramma XXI.

25 Dniquè S. Simeonis mentio fit perhonorifica in Januarii in S. Genovefæ priorè vita, cap. 6, n. 26, in altera cap. 6, num. 22, quæ loca citans Baronius ita scribit: In Galliis etiam notissima extitit ejus fama, prædicante ejus admirabilem sanctitatem S. Genovefæ, quæ licet longe absens, eum tamen velut præsentem divinitus noverat, ut constat ex ejusdem S. Genovefæ Actis. Imo potius ex Actis constat, Simonem Genovefæ sanctitatem prædicasse, eique salutem per negotiatores impertitum, et ut pro se oraret rogasse. In secunda tamen vita innotuit, mutuum hanc fuisse ex divina revelatione notitiam.

26 Contra calumniatores Magleburgenses eundem egregie defendit Illustrissimus Cardinalis Bellarminus tom. 2, Controv. general. 2. lib. 2, De monachis cap. 39, et Alanus Copus Dial. 2, cap. 18.

VITA S. SIMEONIS

AUCTORE ANTONIO EIUS DISCIPULO

INTERPRETE

GIULIELMO GRATIO SOC. JESU.

CAPUT I.

S. Simeon tredecennis fit monachus.

Novum et mirabile a nostris temporibus factum mysterium est. Visum proinde et mihi Antonio peccatori, discipulo nuncque ejus minimo, ea quæ sum assecutus mandare litteris. Magnum enim mysterium hocce ad animi compunctionem habet utilitatem. Quamobrem adhortor vos, advertite aures ad ea quæ narraturus sum vobis.

2 Sanctus et Beatissimus Pater Noster Simeon ætate etiam tum puer patris sui pecora pascibat, quemadmodum David Propheta. Diebus vero Dominicis sanctam Dei ecclesiam adibat, ac divinas audiebat scripturas. Cumque adolevisset, ac Dei timore compunctus quadam die ingressus esset ecclesiam, audita lectione Apostoli, quæ sive quodam: Die mihi pater, quidnam illud est quod legitur? Respondit senex: De continentia animæ, fili. Sciscitatur denuo B. Simeon: Et quid est animæ continentia? Respondit senex: Quid me tentas, ista sciscitando? Vide enim te et juvenem ætate, et magna simul teneri ignorantia. Ad hæc B. Simeon: Non hoc, inquit, Pater, ago ut te tentem, sed invitat me continentia mentio. Tum senex, Continentia, inquit, salus animæ est, dux lucis, introducens in regnum cælorum. Dicit ei B. Simeon: Doce me, Pater, quæ dicis; rudis enim sum. Respondit senex: Fili, continentia est, si quis jejumat mundo corde, et Deo orationes suas persolvit cum omni timore et reverentia: videlicet b prima hora orationem unam, sexta quoque et nona, similiter et nocturnas preces, aliaque; his similia et quæ consequuntur noctu faciendi. Hæc autem omnia rite peraguntur in monasterio. Intellexisti fili, quæ audisti? Perpende hæc omnia in corde tuo. Oportet enim te esurire et sitire; nudum esse, et injuriis affici, et colaplis cædi, et conviciis impeti, genere et plorare; vigilare, et vix leviter somnum libere, nunc adversa, nunc prospera valetudine uti; expetere et renuntiare, ac humiliari; persecutionem pati et flagris cædi; perquiri et deprehendi, multa ab hominibus perpeti, et necdum ab Angelis Domini solatio levari. Audisti nunc fili hæc omnia? Dominus gloriæ det tibi mentem bonam secundum voluntatem suam.

3 Hæc

Conc. Nicæn. II. S. Damascenus. Recentiores Chronologi. Guisius.

Vita S. Genovefæ.

Bellarminus.

S. Simeonis pascit.

Dominus. frequentat ecclesiam.

Investigat vnum salutem.

b

Quæ patitur monacho.

Orat Simeon 7 diebus.

3 Hæc cum audisset B. Simeon, exiit de ecclesia, abiitque in locum desertum, et se pronum humi prostravit dies septem plorans, et Deum orans, neque ut cibum numeret aut potum surrexit. Post diem septimum surgens accurrit ad Monasterium, moxque se ad pedes Archimandrite abiecit, plorans et obtestans: Miserere, inquit, mei peccatorum, et ærummosi, serva animam pereuntem, et desiderantem servire Deo. Dixit Archimandrites: Quis es? et cujus? aut quod tibi est nomen? et unde nobis ades? Respondit Beatus: Genere quidem ingenuus suum, nomen mihi est Simeon; atqui parentes et unde venerim quærere noli, Domine, sed redime unicam animam pereuntem. Quod ut audiit Archimandrites, benigne eum a terra allevat: Et, si, inquit, a Deo ades, Deus custodiet te, et defendet ab omni malo, insidiis, periculis et tentationibus: et omnibus fratribus obsequium impendes, ut ab omnibus ameris. At parentes ejus duos annos non desidererunt eum deslere et perquirere. Beatus autem Simeon commoratus est in Monasterio, famulus omnibus fratribus, facileque omnibus se acceptum reddidit, implens omnem Monasterii regulam.

a Hinc etiam probabiliter fit, ab Antonio scriptam esse hanc vitam.
b In quam antiqua Ecclesiasticorum horarum consuetudo.

CAPUT II.

Mirabili penitentia se macerat, ejectus e monasterio, cum honore reducitur.

a Funic cilicium corpus constringit.

Ivenit autem ad puteum, ex quo aqua hauriebatur, situlam habentem a funem textum e setis; quo dissoluto secedit tantisper, eoque totum corpus circumcingit, ac lacernam suam cilicinam superinduit, ingressusque Monasterium, dixit fratribus: Exii ut aquam haurirem, et funem non inveni. Dicunt ei fratres: Tace, ne resciscat hoc Archimandrites. Et nemo sensit funem ejus corpori esse circumvolutum. Perduravit autem ita circiter banno uno. At vero funis depastus est carnes ejus, et penetravit asque ad ossa, et carne putrefacta tegi cœpit. Præ gravolentia autem nemo prope eum consistere poterat: nec cuiquam mysterium quod patraverat in mentem veniebat. Sed et stratum ejus vermibus repletum est. Accipiebat quoque cibum qui quotidie præbebatur, et erogabat in pauperes.

b Caro inde putrescit.

5 Forte igitur prodiens monachorum quispiam, offendit eum pauperibus panem ac legumina, quæ acceperat, largientem: nam cum omnes jejunarent ad vesperam, ille a Dominica ad Dominicam usque in diem protraherebat. Monachus ille ingressus, apud Archimandritam eum calumniatus est, dicens: Hic homo evertere vult monasterium nostrum, et regulam quam nobis dedisti. Archimandrites: Quomodo, inquit, evertere vult regulam? Dicit ei frater: Nos ad vesperam jejunare recepimus, hic Dominicis solum diebus comedit; cibum vero, quem accepit, dat pauperibus. Neque hoc solum, sed et ab ejus corpore procedit fetor intolerabilis, ut nemo prope eum stare queat, tum et stratum ejus vermibus scatet: nec amplius perferre possumus. Quin si eum hic diutius retineas, nos hinc discedimus. Eum igitur eo inde adventu dimittit. Hæc ut audivit Archimandrites, admiratione percussus ad stratum ejus accessit, et invenit vermibus plenum, nec stare ibi præ fetore poterat. Et ecce, inquit, alterum Jobna, eumque accessitum ita increpuit: Quid hoc fecisti, o homo? unde hic fetor? quid fallis fratres? quid dissolvit regulam Monasterii? Ecquid umbratilis larva es? si enim revera homo esses, et humano cubio procreatus, indicasses nobis quo genere esses, et inde huc appulisses.

6 Hæc audiens B. Simeon denisso vultu tacebat, et lacrymæ ubertim ab ejus oculis in terram cadebant. Tum Archimandrites quodam quasi furore percitus: Exiite, inquit, eum, ut videamus unde hic fetor oritur. Tentarunt ergo eum exnere, sed plane non va-

luerunt, ita erant ejus indumenta putrefacta carni agglutinata. Tres igitur dies jugiter eum tepida aqua atque oleo macerarunt, et ægre eum vel sic exnere poterunt. Repererunt autem ita corpori funem implexum, ut jam propemodum cerni non posset. Vermium vero e plagis scaturientium copia erat infinita. Monachos sane inmediate id malum attonitos reddidit. Et deliberare inter se cœperunt, quo remedio funem excipere possent. Clamabat autem B. Simeon: Sinite me, fratres, sinite me sic mori, canem fetidum; sinite scelera mea sic puniri, ego enim peccatorum pelagus sum. Archimandrites autem et fratres ubertim flebant, inusitatam eam plagam intuentes. Dixitque ei Archimandrites: Nondum duo de viginti annos natus es, et quæ tandem habes peccata? Respondit B. Simeon: Propheta David inquit: Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, et in peccatis concepit me mater mea. Et ego pariter.

7 Miratus est Archimandrites illius sapientiam, quod adolescens rusticanus ita esset Dei timore compunctus; Medicisque advocatis, magno labore et molestia funem a corpore ejus avelli curavit, ut omnes eum jam pro mortuo haberent. Intra dies tandem quinquaginta magno studio et industria eum ex parte curarunt; dicitque ei Archimandrites: Fili, ecce convalescisti, quo libet discede. Quod ut audiit B. Simeon, monasterio egreditur. Erat vero in propinquo puteus sine aqua. Et magna vis spirituum impurorum eum inhabitabat: nec horum modo, sed et aspidum et viperarum ac serpentium. Quamobrem multi juxta locum illum transire verebantur. At B. Simeon egressus e Monasterio, nemine vidente in eum se puteum dejecit, et in recessu ejus septem diebus delituit.

8 Vidit porro in somnis Archimandrites a magna virorum multitudine circumdari Monasterium, qui candidis omnes vestibus induti, ac faces manibus gestantes inelamabant: Comburemus te, nisi servum Dei Simeonem nobis tradas: cur ipsum ejecisti? quid commisisti? an nescis eum te majorem esse, majoremque in die judicii inventum iri? Et simul experrectus Archimandrites, totoque contremiscens corpore, fratribus ait: Quantum ego perspicio, fratres, homo ille verus Dei servus est; multa enim nocte hæc passus sum propter eum. Sed, amabo, discurrite et quærite eum; nec vestrum quisquam eo non invento huc redeat. Egressi vero fratres ubique eum quæsiverunt: eumque eum invenire non potuissent, id Archimandrite renuntiavit: Nullum prætermissum locum, ubi non eum quæsierimus, præter solum puteum illum sicum; in eum vero nemo audet se demittere. Dixit Archimandrites: Facto signo Christi, eum facibus descendite, et eum quærite. At illi digressi, preces supra puteum fuderunt, et quinque monachi per donissum funem descenderunt. Reptilia visis facibus in angulos refugerunt. At B. Simeon conspicatus eos, exclamavit dicens: Obsecro vos, sinite me paulisper, dum reddam spiritum: doleo enim non medicoriter, quod ejus gratia huc me conjeci, nondum id implevi: sed monachi correptum eum, quasi mali aliquid perpetrasset, ad Archimandritam adduxerunt.

9 Qui ut B. Simeonem vidit, ad pedes ejus proci-dens: Condona mihi, inquit, serve Dei, quod in te per imprudentiam commisi. Et obsecro te, ut te ipsum præfectum mihi esse patiaris, et doceas quæ scis. Verum B. Simeon non destitit plorare et orare: et tres annos in monasterio commoratus, etiam omnibus exiit, et discessit in locum desertum, prope quem vicus erat qui c Thalampsin dicitur, ibique ex siccis lapidibus parvam eusam construxit, in qua annos quatuor exegit; jejunii sese, imbribus, æstusque molestia ferenda affligens, multique ad eum accedebant. Victus autem ejus erat lens nuacerata, et aqua.

a Græcæ est, χαινος παχινον
b Theodorctus habet 10 dies.
c Γριττις, ἔγγυστα δὲ αὐτοῦ ἔν χαριον ἐπιλεγόμενον Θαλαμψιν.

ACTONE ANTONIO EX MSS. GRÆCIS. Veste carni agglutinata, ægre exnitur.

Psal. 50.

Curatur.

Dimittitur e monasterio.

Puteum sicum ingreditur.

Fisione terrinis Abbas eum perquirat.

Veniunt ab eo petit

c In cella 4 annis habitat Simeon

CAPUT III.

Vitam agit in columna, matri mortuæ bene precatur.

AN TOBE
AN TOMO
EX MSS.
GRÆCIS.

In columna
vicit.

Deline construxit sibi annuam cubitorum quatuor, et stetit super eam annos septem. Sancta vero ejus fama quoqueaversum dimanavit. Post hæc construxerunt ei turbæ duas mandras e siccis lapidibus, ostiumque intra mandram fecerunt, et columnam ipsi cubitorum quadraginta erexerunt: in hac stetit annos quindecim multas orationes faciens, anctorem imitans Christum, cæcis visum restituens, claudis gressum, leprosos mundans, mutis loquendi facultatem tribuens, paralyticis incessum, iis quoque qui longa ægritudine confecti erant, open afferens. Edixit adhuc et præcepit unicuique: Si quis roget quis te sanaverit, dicito: Deus. Cave dixeris, Simeon; si dixeris, prædico in eadem denno mala recides. Et hoc dico tibi ne unquam mentiaris, juresve per Deum; sin necesse sit tibi, a jura per me humilem, sive serio sive falso: magnum enim peccatum et periculum est per Deum jurare.

Veta sibi tri-
buit miracula.

a

In suo no-
mine jurari
sinit.

Matrem non
admittit in
suum consue-
ctum.

Moritur ma-
ter.

Ejus corpus
orante filio
mouetur.

II Miraculum. Audi mirabile mysterium. Mater ipsius septimo demum et vigesimo anno cum rescivisset ubi terrarum degeret, accedens cupiebat eum videre: et cum ubertim fleret in vestibulo mandræ ejus, non est ei concessum ut illum cerneret; sed scalis appositis ad mandræ parietem in terram cornit; significavitque ei B. Simeon: Da veniam mihi in præsentia, mater; et, si digni erimus, in illo sæculo nos invicem videbimus. Mater ut hoc audiit, magis videndi ejus desiderio inflammata est. At significavit ipsi Sanctus dicens: Asside paullisper, et quiesce, moxque te videbo. Deseditque in vestibulo mandræ, et confestim spiritum tradidit Domino. Jussitque eam inferri: posuerunt vero eam ante columnam: ille eam intuitus, sic fari cepit: Domine Deus virtutum, dux errantium, moderator Cherubimorum, qui deduxisti velut ovem Joseph, qui inelyta auxisti virtute Prophetam David, qui Lazarum quadriduannum resuscitasti, accepe in pace animam famule tuæ. Illo ita precatio matris corpus commotum est, ac vultu subrisit: omnesque adstantes id viderunt, et Deum laudarunt. Ceterum exequiis ejus factis, sepelierunt eam ante columnam, justa ei ibidem persolventes.

a Vult que in Prof. § 1. dicta sunt.

CAPUT IV.

Varie infirmorum curationes, vermis in unionem mutatus.

Mutis resti-
tuta loquenti
facultas.

Aliud audi novum ac mirabile. Quidam e longinquo ad orationem ibant, et occurrit illis pascens cerva, eademque prægnans, dixitque unus ex illis: Adjuro te per virtutem S. Simeonis, ista ut te comprehendam: et subito stetit cerva. At illi eam comprehensam occiderunt, carnesque comederunt, pellis vero ibi remansit. Et statim lingua eorum quasi visco constricta est; eunque loqui vellent, nequiverunt. Ocyus igitur accurrerunt, procedentes ante columnam, medelam petentes; et cum aliquamdiu multis presentibus ibi moram traxissent, et cum magna penitudine expectassent, reversi sunt sani ad propria, glorificantes Deum.

Mulier a ser-
pente, quem
deglutierat,
liberata.

13 Accidit etiam ut mulier quedam nocte siti correpta, cum aqua parvum anquem deglutiret. At ille nutritus magnum incrementum in ventre ejus cepit. Multi vero Medici laborarunt ut eum educerent: at nequicquam. Deportant igitur eam ad Sanctum, eique narrant ut res se habeat. Ille vero: Mittite, inquit, in os ejus aliquantum aque et terræ. Et ut sensit fera, humi eam affligit, et egreditur longa quatuor cubitos, proceditque ante columnam, et virum, medio Angelorum inferentem caput, quasi venerata expirat: omnesque qui adstant Deum laudarunt.

14 Columnam dein ejus altioreni fecerunt; extulerunt quippe ad cubitos circiter quadraginta. Et longe lateque fama ejus sparsa est, adeo ut et Saracenos ad illum exiret, qui et ad timorem Dei ab ipso conversi sunt. Hominum igitur osor diabolus, ut illi mos est tentare servos Dei, et eis insultare, in formam sese Domini transmutavit, curru Cherubico insidens; dixitque Sancto: Ades, et concede currum hunc, et accipe coronam tuam. Sanctus, non existimans inane esse spectrum, pedem sustulit, curruque inposuit: ubi vero spiritu cognovit diaboli esse technas, ocyus pedem retraxit a deprehensio jam phantasmate, et in femore plagam a diabolo accepit, quemadmodum B. Job: unde morbus a Pannucula dictus: et convulsus est femur illius: et uno solum pede deinceps niti cepit, et in eo stetit longo tempore usque ad mortem. Vermes vero innumerabiles in terram ab ejus femore ceciderunt. Quare ego minimus nil aliud habebam negotii quam ut eos colligerem, sublatisque reponerem in locum unde ceciderant, dicente Sancto: Edite, unde vobis dedit Dominus.

Simeon a dia-
bolo tentatur.

Pannucula la-
borat.

a
Uno pede ni-
titur.

15 Accidit vero Dei nutu, ut ad eum veniret Rex Saracenorum. Et cum propius ad columnam accessisset, benedictionemque a Sancto postulasset, cepit eum Sanctus admonere: et dum colloqueretur, cecidit vermis a femore ejus, advertitque animam Saracenus, verumtamen nesciebat quidnam illud esset quod ceciderat: et accurrens vermem illum tollit, oculisque et cordi applicat, abique foras eum in manu gestans. Significat ei Sanctus dicens: Accede, alijce onus, quod decidit a me peccatore: vermis est enim fetidus ex fetida carne. Quid manus tuas violas vir illustris? Et hæc dicente viro Sancto, accessit Saracenus, dixitque ei: Hoc mihi erit in benedictionem, et in remissionem peccatorum: et aperiens dextram videt vermem in unionem pretiosum esse mutatum; et videns Saracenus glorificavit Deum.

Vermis ab
ejus corpore
lapsus in
unionem ver-
titur.

a *Græce παύσαλα, quæ vox, ut in Glossario notat Junius-Meursius etiam λοιπὸν pestem significat: hic pro magno ulcere accipitur, quod Chironium appellat Theodorctus, id est, magnum, quasi Cherone præstante Medico opus habens, quod et Telephium dicitur, ut ait Hadr. Junius in Nomenclatore.*

CAPUT V.

Antiochi latronis conversio, pia mors.

Erat in a Isaureorum urbe latronum dux quidam, Antiochus Agonatus nomine, cujus ubique celebrabantur latrocinia. Summissa aliquando in eum est valida militum manus, complures item b Patricii eum ut pervestigarent, et Antiochiam perducerent: sed nequiverunt propter immane ejus robur. Expelierunt ergo numerum qui sufficeret, omnisque civitas in eum commota est. Exierunt milites lecti, armis instructi centum quinquaginta sex, inveneruntque eum in diversorio vinum potentem. Ille re cognita tragœdiari cepit. In propinquo autem flumine erat: equam autem habebat, cui velut homini imperabat: et surgens in eam vestimenta sua iniecit, dixitque ei: Abi, et ibi me opperire. Nec mora, exiit equa e diversorio mordicans et saltabunda, ac digressa expectavit eum in flumine. Prodiit et latro strieto ense, cepitque vociferari dicens: Facessite enecti ocyus, ne omnes contrucidem. Nec ullus ausus fuit manus ei injicere: statimque equam conscendit, abique celerime, et Sancti columnam amplexus magna voce clamat: Serva animam perentem, serve Dei. At S. Simeon: Quid tibi vis, inquit, homo? At ille: Ego ille sum famosus princeps latronum, qui huc confugi, ut server. Ait Sanctus: Si possis dolorem excitare de peccatis. Respondit princeps latronum: Ejus gratia huc veni. Eo adhuc loquente superveniunt milites, eumque cum Sancto colloquentem inveniunt, et dicit Sancto: Non aequum est, sancte Pater, ut maleficum hunc recipias; dimitte eum ut penas pendat. Respondit ipsi Sanctus Simeon: Ego, filii mei,

a
Antiochus la-
tro ad ejus co-
lumnam con-
fugit
b

eum

eum huc non advocavi; sed ille qui scit propositum ejus et facta, faciet cum eo misericordiam. Ego enim persequi eum non possum. Scitote vero penitentium esse regnum caelorum. Etenim cum Domino nostro Jesu Christo crucifixi sunt duo latrones; horum unus regno caelorum potius est, alter prout meritis erat accepit. Si quis autem queat resistere ei qui eum huc misit, veniat, eumque hinc abripiat. Quo quidem dicto dimisit eos.

17 His vero abeuntibus dixit ei latro: Mi Domine, ego quidem abeo. Dixit ei Sanctus: Iterumne ad scelera tua reverteris? Respondit latro: Nequaquam Pater, sed vocat me Dominus Christus. Et extensis in caelum manibus hoc solum locutus est: Domine Jesu Christe Fili Dei, suscipe spiritum meum. Ploravitque horas duas, ita ut et Sanctum et adstantes ad lacrymas quoque provocaret: et inclinato columnam versus capite spiritum Deo reddidit. Turbae composuerunt eum, et sepelierunt ante mandram. Nec multo post veniunt milites rapturi eum, coeperuntque Sancto dicere: Dimitte maleficum hominem, ut recipiat prout meritis est. Sanctus vero: Fratres, inquit, is qui eum huc misit, potentior est vobis et nobis, ille eo opus habuit ut viro sibi utili. Misit ergo in ipsum duos milites terribiles armatos, qui vel totam valerent excindere cum incolis urbem. Hi eum abripuerunt: ego vero abjectissimus mortalium, intuitus eorum terribilem speciem, exterritus contradicere eis non fui ausus, ne et me interficerent. Hi autem cognito quid de ipso factura fuisset, et quam praecclare animam tradidisset, laudaverunt et ipsi Deum, et eum timore reversi sunt Antiochiam.

^a Isauria regio est Asiae inter Lycaoniam et Ciliciam ad Taurum montem, ejusdemque regionis urbs, quae Ptolemaeo Isaura, aliis Claudiopolis.

^b Graece est ἄρχιπαιριος, quod melius fortassis Magistratus, vel Praefecti vertetur.

CAPUT VI.

Aqua accolis, sterili proles obtenta, benedictio absentis impertita, servata navis.

Accidit ut aqua illius regionis incolis deesset, adeo ut siti extinguerentur, Sanctus Deum precatus diebus septem nemini locutus est, sed orationi intentus erat: et septima die circa horam nonam repente ebullit aqua copiosissima ad Orientalem partem mandrae: fodiendo autem invenerunt specum immense aquarum scaturiginis. Struxerunt vero ibidem turbae ora septem, omnesque Deum glorificarunt.

19 Regina quaedam erat Saracenorum sterilis. Venit haec rogans Sanctum, ut sibi precibus prolem a Deo impertraret. Et cum diu multumque precata esset, sancto viro preces suas jungente; significavit ei Sanctus, domum ut discederet; Dominum facturum quod e re ejus esset. Illa domum digressa, paullo post concepit, peperitque filiulam. Haec jam annos quinque nata, neque locuta est, neque ingressa pedibus. Mater cum viro suo et filiola accessit iterum, seque ante virum sanctum humi venerabunda prostravit. Quibus ille respondit: Expectate, et Dominus opem feret. Cumque jam isthic mansissent diebus septem, nihil auxilii sensere, ac moesti discessere, dicentes: Noluit Dominus ei mederi. Illi ergo viam ingressi, conversi sunt ut columnam Sancti adspicerent, et ecce, repente filia exclamavit dicens: Gloria tibi Deus S. Simeonis. Parentes ejus viso miraculo laudaverunt Deum, qui mirabilia facit per Sanctos suos.

20 Die quadam militibus iter facientibus mulier quaedam pridem Sancti Simeonis videndi cupida, se-cumque perpendens qua ratione voti fieri compos valeret, ut eos jam iter ingressos vidit, et ipsa militum ornatu se induit, eumque iis in viam se dedit. Cum ad locum columnae pervenissent, dixit illa militibus: Si hic relinquere tantisper equos vultis, in-

trate et sumite a Sancto benedictionem; eumque egressi fueritis, ingrediar et ego, ut et benedictionem ab eo percipere merear. Illis ergo ingressis, Sanctumque veneratis, dixit eis: Miles quidam relictus a vobis est foris. Hi vero dixerunt: Ita est venerabilis Pater. Sanctus vero dixit eis: Exite et dicite ipsi: Bono animo esto, exaudita est enim oratio tua, et benediceris a Domino. Milites rogarunt eam: Quod bonum opus fecisti? Praecepit enim nobis Sanctus: Egressi dicite militi, qui praeforibus praestolatur: Bono animo esto, exaudita est oratio tua, et benediceris a Domino. Respondit illa: Confiteor vobis fratres, quod mulier sum, multumque desideravi videre Sanctum. Peccatrix enim sum ego. Milites re audita, stupefacti sunt, Deumque laudaverunt, et claritatem Sancti, et in pace iter suum prosequuti sunt.

21 Accesserat aliquando magna hominum multitudo, ut ab eo benediceretur. Ascendit ergo minister cum suffimento, qui magna voce Sancto dicebat: Serve Dei, turba benedictionem tuam patienter expectat; jube ergo et dimitte eos, ecce enim jam dudum expectant te. At ille nihil respondit ministro: neque enim spiritus ejus penes illum erat. Dumque ita solus vociferaretur, nec responsum tamen acciperet, coepit ad columnam ejulare, obiisse Sanctum existimans. Turba id conspicata coepit lugubriter lamentari et plangere ejulatu magno, dolentes de peccatis suis. Aliquanto post reversus est spiritus ejus, respondensque dixit turbae: Fratres, magna navis in mari hoc eodem tempore periclitabatur; vehabantur ea animae trecentae, et omnes clamabant auxilium meum implorantes planctu multo: ego rem praesentem contemplatus, invocavi longanimum semper in peccatis nostris Deum: et ad mare accedens manum iis praebui, eosque servavi. Et audientes turbae glorificaverunt Deum S. Simeonis. Ille cum benedictione eos dimisit in propria.

CAPUT VII.

Serpens curata, sedatus terrae motus, coerciti improbi.

Aliud miraculum Sancti Patris Nostris Simeonis cupio vobis narrare. Serpens femina ulcus ingens contraxit, ut e dolore fremitus ejus ac sibilus ad miliare audiretur. Masculus ejus condolens cruciatui, eum ea ad Sanctum adivit; eumque ad columnam pervenissent diversi ire coeperunt, femina enim non audent in Sancti conspectum venire, secessit in eam partem qua mulieres solebant considerare. Mas vero cum multitudine virorum ingressus, columnam veneratus est, capite sursum deorsum moto, quasi Sancti viri opem implorans. Turbae conspicatae molem serpentis exterritae fugerunt. Quod ut vidit S. Simeon dixit turbae: Ne metuite fratres, revera accessit, ut orationis nostrae particeps fiat, quia compar ejus agra ad locum mulierum concessit. Dixitque serpenti: Tolle aliquantum terrae, et defer eam ad comparem tuam, eique imponens adspira, atque malo illius medeberis. Serpens sumpto luto abiit illam curaturus. Conspicatae id turbae sentitae sunt eum, videruntque feminam rectam stare, et habere ingentem abscessum. Tum masculus sumptum lutum ei imposuit, et adspirans inspectantibus omnibus eam sanavit, unaque discesserunt. Turbae viso miraculo Deum laudaverunt.

23 Accidit eum magna quaedam calamitas hominibus ejus regionis impenderet, ut omnes ad eum confluerent, ad Deum placandum. Multae enim passim ruinae edificiorum cernebantur, mortesque hominum, adeo ut et Sanctus cum columna ut folium a vento concenteretur. Sanctus ergo cum ceteris collacrymans dixit: Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum, non est usque ad unum; non auditis me, sed avaritia certatis. Fornicationes vestrae et injustitiae superabundaverunt. Facilius mihi est

AUCTORE
ANTONIO
EX MSS.
GRAECIS.

*Simeon non-
dum ingressa
benedicit.*

*Navi in mari
periclitanti
absens succur-
rit.*

*Serpenti
agræ mede-
tur.*

*In terrae motu
et tempestate
ad eum con-
curritur.*

*Penitentia
signum edens
moritur.*

*Duo Angeli
eam ex vita
evocant.*

*Simeon
aquam preci-
bus impetrat.*

*Regina Sara-
cenorum ob-
tinet prolem
et huic vocem
ac gressum.*

*Mulier virili
habitu venit
ut eum videat.*

est

ACTORE
ANTONIO
IN MSS.
GRÆCIS.

Vox ex omni
turba cum co-
exauditor.

Rustici cuius-
dam sancta
vita.

Quidam Si-
meoni inju-
riarum punitur.

a

b

est loqui cum Domino meo, quam vobiscum infideli-
bus. Similique jussit cessare supplicationes. Cumque
ipse orasset, iterum cum ventorum tempestate peri-
culum increbuit. Jussitque eos exclamare: Kyrie
eleison, id est, Domine miserere. Cumque aliquanti-
sper expectassent, data eis pace, preces fecit; quibus
completis, dixit turbæ: Fratres, e vobis omnibus una
exaudita est anima. Cujus rei ut vobis plenam fidem
faciam, ecce statuum eum in medio vestrum. Jussum-
que prodire, ita alloquitur: Crede mihi frater quod
ex his omnibus tu solus exauditus es. Sed dic mihi,
quid boni fecisti? Respondit ille Sancto: Da veniam
Pater, homo ego sum peccator. Coactus tandem a
Sancto, (nam et veniebat callitus vox dicens: Exau-
dita est tua precatio, istiusque rustici qui in medio
eorum stat) confessus est iis: Homo ego sum rusti-
cus, soleoque mercedes diurnas in tria parti: pri-
mum largior pauperibus, secundum ad tributum Rei-
publicæ, tertium sumptibus quotidianis impendo.
Hactenus eam vitæ regulam servare non destiti.
Omnes ergo eum complexi, venerati sunt, urgebant-
que ut virum talem possent videre.

24 Aliud audite. Homo erat quidam, Julianus no-
mine, qui a Ardaburio serviebat. Hic quadam correptus
insania, assidue instare cepit apud Ardaburium,
dicens: Permite mihi, ascendam et rapiam eum ex
columna, jurobrisque afficiam, et plectam ut volo.
Insuper enim est, et decipit homines. Et incurre-
runt ad eum; seclaque admota columnam ascendit
Julianus, se cum posse deturbare confidens. Cumque
ad tertium ascendisset gradum, sublata est scala a
columna, et suspensa est in aere quatuor circiter a
terra cubitis. Omnesque qui intuebantur stupebant,
finneruntque b Ardaburius ira commotus arcum sumum
tetendit, Sanctum volens transfigere; et confestim
manus ipsius stuporem contraxit, nec sagittam valuit
emittere; et non tantum manus stupore, sed et pedes
podagra correpti fuere, ad vitæ usque finem.

a Duo fuere Ardaburii: prior Dux egregius sub Theodosio ju-
niore, Consul an. cdxviii, pater Asparis, ut referi Socrates lib. 7,
cap. 23, alter Asparis filius fuit, a Marciano Dux Orientalium ca-
piturum constitutus, ut habet Suidas. Atque is est qui corpus S.
Simeonis Antiochiam deducit, ut infra dicitur.

b Alii de ipso Juliano id referunt.

CAPUT VIII.

Moritur S. Simeon, corpus defertur Antiochiam.

Stetit Sanctus Simeon in diversis columnis annos
quadraginta septem. Post hosce autem evocavit eum
Dominus. Eratque a dies Parasceves, et advocatus
pro more ad benedictionem dandam iis qui flexerant
genua, b... et ut vidi minibus ego, secunda die
ascendi ad illum, et contemplos vultum ejus, video
esse clarum instar solis, talemque qualis esse sole-
bat, cum vel occurreret mihi, vel loqueretur. At nihil
respondit. Primum enim suspicatus sum quiescere.
Mox vero certiora explorare cupiebam: sed me erga
virum Dei reverentia ac metus retrahebat. Tandem
sumpta fiducia, dico: Pater, quid est quod mihi non
loquaris? Multi tnam expectant benedictionem.
Hodie enim tertius dies est eum salutatione eos pri-
vas. Et cum expectassem horam unam, iterum dico:
Non loqueris mihi Pater? Et tunc extensa manu
contigi barbam ejus, deprehendique corpus ejus lan-
guidum factum esse: tuncque cognovi plane quod ad
Dominum emigrasset.

Corpus ejus
dulcem odo-
rem spirat.

Moritur cum
columna. Vox
caelestis.

26 Tum quoque, reducta ejus veste, pedes deoscu-
latus sum: totumque ejus corpus odorem velut un-
genti respirabat, adeo ut obstupescerem ad illam
fragrantiam. Cumque paullisper constitissem, motum
est totum ejus corpus cum columna. Audivique vocem
quæ dicebat mihi: Amen, Amen. Ego præ timore ita
locutus sum: Benedic mihi Pater, memento mei,
sanctifica me in sancta tua requietione.

27 Cumque abiissem, nemini rem aperui, ne forte
tumultus oriretur, sed per hominem fidum significavi
Episcopo Antiocheno, Præfectoque Ardaburio. Venit
ergo Episcopus Antiochiæ cum sex aliis Episcopis,
et Præfectus Ardaburius cum sex virorum millibus,
ne regionis istius incolæ eum raperent. Sic enim
proposuerant. Cortinæ igitur argentæe pendebant ad
cancellos usque columnæ. Ascendunt vero Episcopi
tres, demittuntque ei vestes, dictisque Psalmis tribus,
demittunt eum. Tuncque demum cognovit omnis
turba quod diem obiisset. Factaque est confusio totius
multitudinis, adeo ut mons non appareret præ turba,
suffitibus, et facibus. Vox vero planctus virorum et
mulierum exorta, adeo ut mons eis una conglugere
videretur. Voluerunt istius deserti congregatarum ad
mandram non erat numerus.

28 Ut igitur eum deorsum deiserant, janque
finus ei apparabant, cum jam dies esset ab ejus ex-
cessu quartus, ita tamen compositum erat ad decorem
corpus mortui, velut fuerat cum obdormiret. Et vide-
batur facies ejus quasi rosa floridissima, capillus
barbaque; instar nivis purissimæ. Episcopus autem
Antiochenus ex barba ejus pilos tollere paravit, et
oculus arefacta est manus ejus. Dixitque ei: Bene-
dicte Dei, salvus es, nihil tibi reliquum est malorum,
neque vestimentorum per virtutem Dei. Tuncque
manus ei ad sanitatem rediit. Et protinus misit eum
in sandapilam.

29 Ego autem, fratres, minimus, quinque ante
ejus excessum diebus viri anictum vidi, facies autem
erat terribilis, non valeo cuiquam referre habitum
ejus. Mens certe mihi rapta est, neque loqui præ hor-
rore potui, quousque; experrectus fuit sanctus Pater
Noster. Qui ut accessit, contempletus sum cum eden-
tem, at quid nescio. Cecinit et Psalmum, qui jam
mihi in memoriam non venit, nisi extremum, Amen.
Ego quidem ad aspectum viri exhorruui. Facies enim
ejus splendida erat ut sol.

30 Imposuerunt vero eum in feretrum cum psal-
mis et hymnis, turbis plangentibus lessumque canen-
tibus. Similiter fecerunt Antiochiæ, cum infinita
turbarum frequentia. Cumque jam pervenissent d in
locum qui vocatur Mero, quinque circiter milliariis
ab Antiochia, constiterunt mula quæ Sanctum por-
tabant, neque processerunt. Mirabile enim ibi my-
sterium erat. Ad dextram enim viæ illius erat monu-
mentum, in quo habitabat vir quidam. Perdite quippe
amaverat matronam conjugatam viginti integros
annos, neque ea valuerat potiri. Matrona tandem
obit, inque illo monumento sepulta est. At ille val-
vas monumenti aperuit, inque mortuo corpore libi-
dinem explevit. Nec mora: oculus quasi compedibus
constrictus fuit, et detentus in monumento. Assidue
igitur sedens in gradibus monumenti, a multis pas-
sim viatoribus viselatur. Et unusquisque quorum
indigebat ei afferbat pretio, alius indumenta, cibum
alius. Ordinatione autem Dei factum est, ut cum
S. Simeon ad eum locum delatus esset, peccator qui
et voce et auditu privatus fuerat, repente stante
rheda ex monumento cursim ascenderet, vociferans:
Miserere mei S. Simeon; et prehensa rheda statim
inde sese moverunt mule, omnesque Demum lauda-
runt, adeo quidem ut locus ille clamore concuteretur.
At ille homo omnium maxime clamabat, dicens:
Hodie per te servatus sum serve Dei, exemisti enim
me ex pœna.

31 Et universa civitas obvium processit mirando
spectaculo: et omnesque abo anictu induti erant, cum
facibus et hymnis, dicebantque: Venit Pastor noster,
thesaurum apportans caelestem. Et exultantes omnes
gloriam Deo tribuerunt: intuleruntque eum ecclesie
Cassiani dictæ. Verum post dies triginta jussit Dux
Ardaburius eum deferri in magnam ecclesiam. Et
ibidem rursus revelatione Dei constructum est ipsi
oratorium, condignum gloriosis sanctisque ipsius Re-
liquiis.

Antonius mor-
tem multat
Episcopos.

Lagena cum
innumeri,
ipsa etiam
aves.

Deposuit de
columna.

Episcopo tol-
lenti reliquias
manus are-
scit sanatur.

Automo obje-
cta ante visio.

Reducitur cor-
pus Antio-
chiam.

d

Mulus et sar-
dis ejus sar-
dis curatur.

Fumus magno
plausu exci-
pitur Antio-
chicæ.

Multi Beliquias ejus ex-
petunt.

liquis. Atque ita multa cum gloria et hymnodia de-
posuerunt eum in sacellum ejus, laudantes Patrem
et Filium et Spiritum sanctum. Multi vero homines
Episcopo urbis magnam auri summam obtulerunt, ut
se participes faceret sanctarum reliquiarum in bene-
dictionem. At non ausus fuit dare quidquam, propter
jusjurandum quod dederat. At homo ille, de quo hic
sermo, solitarius factus, ad suæ usque vitæ finem
perseveravit, ... e gratia et benignitate Domini nostri
Jesu Christi, cui omnis laus, honos, et veneratio,
cum aeterno Patre et sanctissimo et optimo et vivi-
fico ipsius Spiritu, nunc et semper in sæcula sæculo-
rum, Amen.

a Consentit de die Latina vita. b Videtur aliquid deesse.

c Hæc salis confusio, etiam in Græco.

d Έν τῷ ποτῷ ἀποδύσθησθαι Μίρα, vide vitam per Metaphr. cap. 14,
num. 37. e Aliquid rursus videtur deesse.

ALIA VITA

S. SIMEONIS STYLITÆ

EX VETERIBUS MSS. LATINIS.

CAPUT I.

S. Simeon salutis studio fit monachus.

S. Simeon
puer oves pa-
scit.

Sanctus Simeon ex utero matris suæ a Domino
electus est, et meditabatur a pusillo opera placencia
Deo. Is erat filius cujusdam a Hesyehii nomine: mater
autem ejus b Mathana dicta est. A quibus diligentis-
sime nutritus, cum esset annorum c tredecim, ad
similitudinem B. David pascebat oves patris sui.

2 Quadam vero die videns ecclesiam fidelium, re-
lictis pecoribus cucurrit ad eam. Ingressusque audivit
quemdam Apostolicam lectionem recitantem. Et in-
terrogans quemdam Senem, ait: Domine Pater, quid
est istud quod legitur? Cui Senior respondit: Fili,
substantia animæ, et continentia, et contemptus sæ-
culi istius, in lectione ista legitur. Et ille: quid est
substantia animæ? doce me Pater. Ait Senior:
Timere Deum ex toto corde, ex toto animo, et ex
tota mente. Respondens autem beatissimus Simeon
ait: Quid est timere Deum? Dixit illi Senior: Fili
quare me fatigas? forsitan tentas me. Et ille: Non
tento te Domine Pater, sed plenius quod dixisti scire
desidero. Et addidit ille: Quasi Deum te interrogo.
Ista discere volo, quia idiota sum, et ignorans de
his quæ dicis Pater. Et Senior dixit illi: Fili, si
quod verum est audire desideras, diligenter attende
quæ dico: Si quis jejunaverit jugiter, et obsecratio-
nes Deo dignas reddiderit per momenta, et humili-
averit seipsum in conspectu Dei et hominum; et non
diligat aurum, neque argentum, neque vestimentum,
neque possessiones; et honorat patrem et matrem,
et Sacerdotem prosequitur; hic hereditabit Regnum
cælorum. Si quis vero fuerit multiloquus aut injurio-
sus, patrem aut matrem non honorificans, nec senio-
rem, nec proximum; iste hereditabit tenebras exte-
riores, quas paravit Deus diabolo. Ista omnia bona
quæ commemoravi licet in Ecclesia a multis fideliter
impleantur, facilius tamen cum Dei adjutorio in mo-
nasterio examinantur et d exercentur.

Inquirit de
via salutis.

d
Gratus erga
Doctorem.

3 Audiens hæc beatissimus Simeon cecidit ad pedes
illius Senis dicens: Tu es pater meus et mater mea,
et doctor honorum operum, et tu deductor ad regna
cælorum. Tu enim acquisisti animam, quæ jam mer-
gebatur in perditionem. Dominus reddat tibi vicissi-
tudinem pro anima mea. Ista enim sunt quæ ædificant,
sicut et salvant. Ego autem, Domine, vadam, sicut
docuisti me, in monasterium ubi Dominus voluerit,
et fiat voluntas ejus in me. Dicit ei ille Senior: e Fili
priusquam ingrediaris monasterium, dicam tibi my-
sterium istud, id est regulam et disciplinam mona-
sterii tibi aperiam. Tribulationes habiturus es. Necessè
est tibi, servire et vigilare in nuditate, et f patienter

e

f

sustinere mala: injuriæ enim tibi sunt irrogandæ,
quia factus es vas pretiosum Domino.

4 Et statim valedicto illi seniori exiliens beatissi-
mus Simeon ibat in monasterium S. g Timothei ma-
gnifici viri. Projecitque se ante fores monasterii, per
h tres dies non manducans neque bibens. Die vero
i quarta egrediens Abbas Timotheus elevavit eum, et
dicit illi: Unde es fili, aut de quibus parentibus?
Quare sic macie affectus es? Et quod est nomen tuum?
Numquid mali aliquid gessisti? Aut forsitan servus
es, et dominum tuum timens ad monasterii defensionem
fugisti? At B. Simeon dixit cum lacrymis: Ne-
quaquam Domine aliquid crimen admisi, nec alicui
homini servitium debeo; sed opto ut sim servus Dei,
si ipse voluerit. Si autem volueris servare animam
meam perditam, jube me introire monasterium, et
fratribus omnibus servire, et ne patiaris me hic k

5 Tunc apprehendit manum ejus, et inducens in
monasterium dixit fratribus: Filioli mei, ecce trado
hunc juvenem vobis: docete eum canones monaste-
rii. Fecit autem in monasterio illo quasi l annos qua-
tuor, serviens Deo sine querela, et omnibus fratribus
præstans obedientiam cum omni humilitate. In qui-
bus psalterium velociter m et perfecte discendo per-
currit. Et accipiens cibum suum n diurnum, occulte
pauperibus erogabat, non sollicitus de crastino. Fra-
tres enim, utusus erat, jejunabant usque in vespere;
ille vero septimo tantum die cibum sumebat.

a Ms. Leod. Isici. S. Max. Ysici. Aud. Ilirici, et in margine
Isici. Rosw. Susocionis. Rip. Ysichii.

b Ms. Rip. Marabana, aliis Martha dicitur. Vide quæ infra de
ejus morte narrantur.

c Ms. Rip. viginti septem. d Rosw. exaggerantur.

e In ms. S. Maximini hæc fusius exponuntur, fere ut in priori
vita. f Alii, indesinenter.

g Metaphrastes duorum monasteriorum meminit, in quorum
altero n, in altero x annis vixit. Qui hic Timotheus, apud Me-
taphrastes et Theodocetum Heliodorus dicitur, fortassis priore
abdicatione, Timotheus dictus: aut binominis fuerit. Colitur
i Februar. a Græcis Timotheus quidam, quem hunc S. Simeonis
magistrum esse conjicit Haderus noster.

h Alii, quinque.

i Alii, quinq. k Alii, eremari, alii, criminari.

l Mss. S. Max. et Rip. menses sex, ali, menses quatuor.

m Ms. Aulou. paravit.

n Rosw. divinum; additque in margine: quotidie communi-
cat, quod non probatur; nec habetur in ullo alio ms.

CAPUT II.

*Ob nimium pœnitentiæ studium e monasterio
ejectus, cum honore reducitur.*

Una autem die egressus ad puteum, cum vidisset
situlam unde hauriebant aquam, funem habentem de
palma asperrima, quæ n ruscus dicitur; apprehendit
illum, et corpori suo nudo arctissime circumtorsit a
renibus usque ad scapulas, et regressus dixit fratri-
bus: Exivi haurire aquam, et funem non inveni in
situla. Illi autem dixerunt ei: Tace frater, ne forte
cognoscat hoc Abbas, donec tempus prætereat. Pu-
trefactum est autem in parvo tempore corpus ejus de
obligatione et asperitate funis, quia secabat eum, et
usque ad ossa ingressus est, ita ut vix appareret.
Quadam vero die exeuntes aliqui ex fratribus, in-
venerunt eum dantem cibum suum pauperibus, et ingre-
dientes dixerunt Abbati: Unde nobis adduxisti homi-
nem istum? Non enim possumus abstinere sicut ispe.
De Dominica in alteram Dominicam jejunium conti-
nuat: et cibos quos accipit pauperibus erogat: sed
et foetor gravissimus de corpore ejus ascendit, ita ut
nullus juxta eum stare possit: etiam cum ambulat
vermes de corpore ejus b cadunt. Etenim lectulus
ejus vermibus plenus est.

7 Et egressus Abbas, invenit sicut illi dixerunt.
Tunc vocavit illum, et dixit: Fili, quid est quod di-
cunt fratres de te? Non tibi sufficit jejunare sicut et
nos? Aut non audisti Evangelium dicens de Docto-
ribus: Quia non est discipulus super magistrum:
erit enim perfectus si sit sicut Doctor ejus? Dic mihi,
fili,

EX MSS.
LATINIS.

Petit mona-
sterium S.
Timothei.

g

h

i

k

l

m

n

Tota hebdo-
mada jejunat.

Aspero fune
corpus con-
stringit.

u

Scatet vermi-
bus.

b

Math. 10. 24.

EX MSS. LATINIS.

filii, fœtor iste talis unde procedit? et unde isti sunt vermes, quibus plenus est lectus tuus? Stans itaque B. Simeon inclinato capite, nihil respondebat ei. Et iratus Abbas ait: Expoliare eum, et videte unde fœtor iste procedat. Et expoliantes eum, invenerunt funem circa corpus ejus impactum, et rupta cure immersum, itaut nihil appareret ex conisi summitas. Exclamans autem Abbas voce magna ait: Unde nobis advenisti, o homo? Destruere vis, ut video, regulam monasterii. Rogo ergo te, recede hinc, et perge quo cupis. Et tamen cum labore et dolore tulerunt a corpore ejus funem, de quo erat involutus, una cum carne ejus putrida. Facientes autem illi studium et diligentiam per multos dies, sanaverunt eum.

Curatur

8 Post hæc autem exit de monasterio nullo sciente, et ingressus est in desertum puteum non longe a monasterio, in quo non erat aqua; sed immundi spiritus habitabant ibi. Et ipsa nocte revelatum est Abbati, quod multitudo populorum circumdarent monasterium suum cum fustibus et gladiis, dicentes: Da nobis Simeonem servum Dei Timothee. Si autem, incendens te cum monasterio tuo, quoniam exasperasti hominem justum. Et evigilans, dixit ad fratres: Filii mei, visionem vidi, et multum turbatus sum in illa. Et exposuit Abbas quod viderat. Et in nocte alia vidit multitudinem virorum fortium adstantium sibi, et dicentium: Da nobis servum Dei Simeonem: dilectus est ab Angelis. Quare enim vexasti? Major te est apud Deum et merito et gratia. Omnes enim Angeli contristati sunt propter illum. Istum autem proponere habet Deus mundo, ita ut multa signa faciat quæ nemo fecit. Exurgens autem Abbas cum timore grandi, dixit ad monachos: Fratres, requirite mihi hominem illum, et adducite in hunc locum, ne forte propter illum omnes moriamur. Vere sanctus Dei est. Mirabilia enim magna vidi et audivi de illo. Vidi enim eum stantem in medio Angelorum, exultans super eum celebrantium.

In sicco puteum intrat.

c

Abbas duplici visione territus cum perquirat.

9 Tunc omnes Monachi exierunt requirere eum, et ubique perambulantes non invenerunt eum. Et venientes nuntiaverunt Abbati dicentes: Nullum locum reliquimus, ubi non quæsissemus eum, nisi tantummodo in deserto puteo. At ille dicit eis: Rogo vos, fratres, vadam et ego vobiscum ad quærendum eum. Vere sanctus Dei est. Et sumens secum quinque ex illis venit ad puteum. Vidensque illos B. Simeon, cœpit adjurare eos dicens: Rogo vos servi Dei, relinquite me una hora ut reddam spiritum meum. Modicum adhuc deficiens est. Valde autem fatigatur anima mea, quoniam exasperavi Dominum. Dixitque ad illum Abbas: Veni serve Dei, eamus ad monasterium. Nunc autem cognovi de te, quod vere servus Dei es, illo vero nolente, d adducit eum vi ad monasterium; et omnes prostrerunt se ad pedes ejus fientes et dicentes: Peccavimus in te serve Dei, indulge nobis. Beatus autem Simeon gemebat dicens: Quare me gravatis, fratres, canem putridum et humillimum, infelicem et peccatorem? Vos enim estis servi Dei et patres mei. Fecitque ibi annum unum.

Reperitur in puteo.

d

a Ruscus vulgo silvestris myrtus dicitur. Belgis pungens palma *Feryllus* est. 7, horradior rusco. b Ms. S. Mar. stant. c Ms. It. contristasti. Leod. exasperasti. d Ms. Leod. ingressus in puteum cum quinque monachis adduxit eum vi.

CAPUT III.

In columna stat, multos convertit, tentatur a demone.

Post hæc egressus occulte perrexit in montem non longe a monasterio, ibique multum temporis fecit: edificavitque sibi clausuram de sicca petra a et stetit sic annos b tres. Et veniebat ad eum multi ad orationem. Deinde fecit sibi columnam brevem quatuor cubitorum, stetitque super eam annos c quatuor. Et

a

b

c

perambulabat fama sancta de eo per orbem terræ, et cum omni admiratione prædicabatur. Et rursum faciunt ei columnam habentem duodecim cubitos, et stetit in ipsa annos d duodecim. Rursumque faciunt columnam cubitorum viginti, stetitque in ea annos e duodecim.

Stat in columna.

d

e

11 Tunc congregati sunt omnes habitatores loci illius, et edificaverunt juxta columnam duas Basilicas, et columnam cubitorum triginta. Et super ipsam stetit annos quatuor. Et cœpit multas virtutes facere: sed et multi languidi veniebant ad eum, et demonia habentes, et curabat eos. Cæsi visum recipiebant, surdi auditum; debiliu manus restituebantur, leprosi mundabantur. Hic autem fide sua humiliavit gentes multas, et ad fidem Christianam adduxit, id est, Saracenos, Persas, f Armenios et g Lazos et h Azabenos. Similiter i Allophyli audientes de eo et de virtutibus quas faciebat, veniebant et adorabant eum; et ita mitigabantur de sua barbarie, ut provincias loci illius omnino non haberent.

Clarè miraculis.

Varias gentes convertit

f

g

h

i

12 k Tunc autem permittente Deo invidia diaboli vulnus aderevit in femore ejus, et putrefactum est, ita ut multitudo vermium scatesceret de eo. Decurrebatque; de pelle ejus in columnam, et de columna in terram. Anno autem integro stetit in columna super pedem unum. Quidam autem juvenis adisens ei, Antonius nomine, qui vidit et scripsit hæc, juxta præceptum illius colligebat vermes, qui cadebant in terram, et porrigebat illi sursum. At ille ponebat illos sibi ad ipsa vulnera, ad similitudinem justi Job, dicens: Manducate quod vobis Dominus dedit.

Antonius colligit vermes, eique reddit.

k

a Addit ms. Leod. nullo lumine vel cemento ligatum. b Ms. Leod. quatuor. c Ms. It. et S. Mar. octo d Ms. It. decem. e Alit. vinctu duos. f *Rosio* Armenacos, ab *Armaca*, vel potius *Armaxa* urbe *Capadocia* apud *Antoniunum*, sed legendum censet *Armenios*, uti etiam habent omnes mss. codices, quibus sum usus. g. Ita mss. aliquot, at It. *Lazos*, alii *Lantos*, *hosveydus* *Lao*-*los*, in quam vocem ista notat: Gentem hæc nullibi invenio. Autrum populum vox Græce sonat. An idem qui *Panotii*? *Isidorus* lib. ii. Orig. cap. vi. *Panotii* apud *Seythiam* esse ferunt tam diffusam populi magnitudine, ut omne corpus ex eis contingeret. *Ita* cum Græco sermone omne, *Ita* aures deuntur. Quas hæc Vita gentes habet, *Saracenos*, *Persas*, *Armenios*, *Lantos*, et *Allophylos*. coram loco apud *Theodoretum* habes *Ismaelitas*, *Persas*, *Armenios*, *Herbs*, *Homeritas*. Item apud *Cedrenum* exceptis *Homeritis*, nisi quis suspicari velit, apud eum *ερωτατες*, quotidianos, ex *Homeritis* depravatum; vel contra apud *Theodoretum*, vel potius *Cedrenus* sua expressit ex posteriore loco *Theodoreti*, ubi *Homeritas* omittit, licet priore loco eos alius adjungat. Hæc *hosveydus*, sed *Lazos* legendum. *Αζροι*, *Lazi* *Scythiarum* populi sunt *Stephano*, *Ptolemeo* Tab. 3. *Asiæ*, *Αζροι* vel *Ζαροι*, qui *maritima Colchidis* tenent. *Homerite* *Arabia* populi sunt, de quibus pluribus agemus *xxiv* et *xxvii* *Octob.* eum de *SS. Aræta* et *Elesban*.

h Ms. S. Mar. *Azabenos*. *Arabia* felix populi a *Ptolemaeo* nunciantur *Astageni* vel *Asiapem*, alii *Asaten*, an forte *Asibeni* vel *Asapeni*? an Arabeni? nomen hoc in vita per *Metaphrasen* occurrit. *Fuere* in eodem *Arabia* *Rhabante*, ut patet ex *Ptolem.* Tab. *Asiæ* 6, vel *Arabante*, an pro *Asibenis* *Assuræ* populi positi forte *Arabeni*? an qui alii *Azabeni*? an *Asibeni* sive in *colu* *Antiochia Mesopotamiae*, que et *Myglonia* dicitur, ab indigenis *Ασβη*, unde *Ασβηρος*, inquit *Stephannus*?

i Haud memini alius hæc voce peculiatrem gentem significari, at solum generaliter *Asiagenas*.

k *Fisus* hæc narratur in *editione hosveydii*, in hunc modum Tunc *involutus* *diabolus* transformavit se in speciem *Angeli*, fulgens in splendore eum equis igneis, et curru igneis apparuit juxta columnam, ubi stabat *beatus Simeon*, illuc itaque eum fulgore et splendore quasi specie *Angeli* fulgens. Et dixit *diabolus* blandis sermonibus *Simeon*, audi verba mea, que tibi *Dominus* mandavit. Misit me *Angelum* suum cum curru igneo et equis igneis, ut rapiam te, quomodo rapui *Eliam*. Tempus tuum jam est. Et tu similiter ascende jam mecum in currum: quia *Dominus* caeli et terre transmisit tibi, ascendimus pariter in caelos, ut videant te *Angeli* et *Archangeli* cum *Maria* matre *Dominii*, cum *Apostolis* et *Martyribus*, *Confessoribus* et *Prophetis*: quia gaudent videre te, ut ores *Dominum* qui te fecit ad imaginem suam. Etiam locutus sum tibi, ne tardes ascendere. *Simeon* completa oratione, dixit *Domine*, vis rapere me peccatorem in celum? Et elevans dextram pedem ut ascenderet in currum, levavit dexteram manum, et fecit signaculum *Christi*. Cum signum crucis fecisset, continuo *diabolus* nusquam comparuit, cum argumento suo evanuit, sicut pulvis ante faciem venti. Tunc intellexit *Simeon* artem esse *diaboli*.

Reversus ergo in se, dixit *pedi* suo Non revertaris retrorsum hinc, sed stabis hic usque ad obitum meum, donec accersat *Dominus* me peccatorem. Interea *diabolus* in frigore appositum vulnus super femur ejus, et putrefactum est ita ut multitudo vermium

vermium scatescens de eo, descenderet de corpore ejus, decurreretque de pedibus ejus in columnam, et de columna in terram. Anno autem integro stetit in columna super unum pedem. Quidam autem juvenis adstitit ei, Antonius nomine, etc.

CAPUT IV.

Vermis in unionem mutatus, matri negatus aspectus : æterna requies obtenta.

a Audiens autem *a* Basiliscus Rex Saracenorum famam ejus, venit ad eum cum grandi humilitate et fide, ut ejus benedictionem accipere mereretur. Et videns illum stantem sursum, et orantem, subito cecidit vermis de corpore ejus ad terram; et currens apprehendit illum cum fide, *b* et posuit super oculos suos. Beatus vero Simeon videns hoc ait: Quare hoc fecisti vir illustris? et quare me gravasti? quia gravis sum sub peccato meo? Vermis est de corpore meo putrido, quem oculis tuis imposuisti. Cum hæc Basiliscus Rex audisset, aperuit manum suam, et invenit pretiosissimam margaritam: et dixit ad B. Simeonem: Non est istud vermis putridus, sed est pretiosissima margarita. At ille dixit ei: Homo, hoc secundum fidem tuam non pro meritis meis datum est tibi. Et benedicitur in manibus tuis omnibus diebus vitæ tuæ. Quæsisisti benedictionem, a Domino dabitur tibi. Et sic reversus est homo plenus fide et gaudio.

Vermis de corpore ejus lapsus in unionem mutatur.

Matri sui aspectum negat Simeon.

14 Post multum vero temporis cognoscens mater sua de eo, veniens volebat videre eum: et prohibita est, quia mulier in illum locum non ingrediebatur. Et dicit illi: Sustine mater modicum tempus, et simul nos videbimus, si Deus voluerit. At illa hæc audiens cepit plangere et rogare ut videret eum; et solutis crinibus increpabat eum dicens: Fili, quare hoc fecisti? Pro utero qui te portavit, satiasti me luctu: pro lactatione, qua te lactavi, dedisti mihi suspiria: et pro osculis quibus te osculata sum, reddidisti mihi amarissimas lacrymas: pro labore et dolore, quos pro te passa sum, posuisti mihi sævissimas plagas. Et tantum locuta est ut omnes adstantes faceret flere. Audiens ille voces ponit faciem suam in manus suas, et plorat amarissime, mandans illi et dicens: Quiesce modicum, mater, et videbimus nos in æterna requie. At illa cepit dicere: Per Christum qui te ædificat, si est possibilitas videndi te in tanto tempore alienum a me. Et, si non est, vel vocem tuam audiam, et statim moriar; quia pater tuus in tristitia propter te mortuus est. Et non me in ista amaritudine perdas, fili. Et de tristitia et planctu in somnum conversa est. Habebat autem tres dies et tres noctes, non cessans deprecari eum.

Ille ipso orante exspirat.

15 Tunc B. Simeon, faciens orationem pro illa ad Dominum, illa reddidit spiritum. Et colligentes corpusculum ejus, adducunt in conspectu ejus, et cepit amarissime flere dicens: Dominus suscipiat te in gaudio, quoniam tribulata es, et laborasti propter me, et portasti me in utero novem mensibus, et lactasti et nutritivisti me in labore. Et hæc eo dicente, matris vultus sudavit, et corpus ejus commotum est, *c* omnibus qui aderant insipientibus. Ille autem levavit oculos ad caelum, dicens: Domine Deus virtutum, qui sedes super Cherubim, et scutaris fundamenta abyssi; qui cognovisti Adam antequam esset; qui promisisti regni caelestis divitias diligentibus nomen tuum; qui locutus es Moysi de rubo ignis; qui benedixisti Abraham patrem nostrum; qui introduxisti in paradiso animas justorum, et animas impiorum miseristi in perditionem; qui duos geminos leones *d* humiliasti, et fortia Chaldaeorum incendia mitigasti servis tuis; qui Eliæ corvis deferentibus in montem escam misisti; suscipe animam ejus in pace, et colloca eam in locum patrum, quia tibi est potestas in sæcula sæculorum, Amen.

a Hæss. et Vincent. Bellouac. ut ms. S. Mar. Basiliscus.

b Ritus conventionis hic est.

c Ms. Rip. nos omnes gaudere incipientes.

d Addit ms. Leod. Nabuchodonosor et Holofernem.

CAPUT V.

Varia mortuibus collata beneficia.

Post hos vero dies rursus fecerunt illi columnam habentem cubitos quadraginta, et stetit in ipsa annos *a* sedecim usque ad obitum suum. Quo tempore draco grandis nimis habitabat juxta eum, et stabat in parte aquilonis: inde nec herba ibidem nascebatur, cui etiam introivit lignum in oculum *b* sinistrum, et obtenebravit ei visum. Quadam autem die ecce veniebat cæcus ille draco trahens se, et applicuit ad ostium monasterii juxta columnam, nemini nocens, et posuit oculum suum dextrum in limine monasterii, per dies tres jacens nulli intrantium insidias faciens. Tunc jussit S. Simeon, ut de terra et aqua perfunderetur. Et statim exilivit de oculo ejus lignum, habens cubitum unum. Videntes autem omnes glorificaverunt Deum: fugiebant tamen propter metum. Sed bestia ipsa involvit se, et mansit in loco immobilis quamdiu omnis populus pertransiret. Et tandem surgens adoravit per duas fere horas ad ostium monasterii, et sic reversus est in cubili suo.

a

b
Draconem cæcum curat.

17 Mulier quædam sitiens nocte, venit ad hydriam bibere aquam, in qua erat parvulus serpens: et bibens transglutivit serpentem illum, et revoansit in ventre ejus; et luit in ea annis tribus. Sed et multi medici, et incantatores et *c* magi adhibentes illi studium, nihil profecerunt. Post multos vero dies adducta est ad sanctum Simeonem. At *d* ille jussit de terra et de aqua in ore ejus mitti. Et illa exclamavit fortiter. Statimque exivit de ore ejus serpens: cujus longitudo erat cubitorum trium. Eodem hora crepuit, et ad multorum testimonium suspensus est ibi septem diebus. Et sana facta est mulier ex illa hora.

Mulierem a serpente, quem biberat, liberat.

c

d

18 Multæ autem et innumeræ sunt virtutes ejus, quas enumerare vix quis valeat. Tamen prout sunt vires, brevi explicabo sermone. Factum est ut aqua in illo loco non inveniretur, et periclitabatur omnis populus, et omnia animalia præ aquæ penuria. Videns autem S. Simeon contritionem eorum, stetit ad orationem. Circa horam vero diei decimam subito disrupta est terra, et factum est chaos magnum ab Orientali parte ipsius monasterii: et inventa est quasi spelunca inestimabilem habens aquam. Tunc jussit in ea fieri introitum, id est septem aditus: et ex eo abundavit ibi aqua usque in hodiernum diem.

Aquam oratione impetrat.

19 Quodam tempore venientes quidam de longe ad orationem ejus, meridiana diverterunt paullulum ad umbram arboris propter æstum ad repausandum. Cumque sederent, ecce praguans cerva præteribat secus illos. Et dixerunt ad eam: Per virtutem et orationem S. Simeonis te adjuramus, modicum sta ut comprehendamus te. Et eadem hora stetit. Et apprehendentes eam occiderunt impiissima temeritate: et manducaverunt partem aliquam ex ea; statimque obmutuerunt, et coperunt balare sicut cerva. Currentes autem venerunt ad virum Dei portantes corium ejus, et fecerunt ibi duos annos: et vix aliquando sanitatem recipere potuerunt. *e* Iniquum est enim peccatum eorum. Corium autem ipsius cervæ suspenderunt ibi ad testimonium multorum.

Mutis loquendi facultatem restituit.

e

20 Pardus quoque immanis erat in locis illis, qui et homines et animalia interfecit. Venerunt autem homines loci illius, et nuntiaverunt S. Simeoni, quod tanta mala pardus operaretur. At ille jussit de terra et aqua monasterii aspergi loca illa. Et factum est. Et cum pardus ille ibi venisset, statim cecidit et exspiravit. Requirentes invenerunt ipsum mortuum. Cujus pellem tollentes suspenderunt juxta illam quam cervæ detraxerant. Videntes autem omnes glorificaverunt Deum Simeonis.

Sparso pulvere et aqua monasterii pardus interit.

21 Et quemcumque sanabat, præcipiebat illi dicens: Vade in domum tuam, et honorifica Deum qui te curavit: et ne audeas dicere quod Simeon te curavit, ne subito

Curationum honorem Deo tribui jubet.

EX MSS.
LATINIS.Per se at ju-
rent permitti.

subito aliquid deterius tibi contingat. Et ne præsumas jurare per nomen Domini, quia peccatum est : sed magis per me humilem et peccatorem jura. sive juste, sive injuste. Et ob hanc rem omnes Orientales et barbaræ gentes quæ sunt in illis regionibus, per ipsum jurant.

a Ms. *And. tredecim. vs. S. Max. et Rip. quadraginta, additque vs. Rip. et factum est totum tempus vite sue anni 10, sed bis habet de columna xl. cubitorum, primo dicit in ea xl. secundo xvi. anis habitasse. Alterutro loco videtur oscitasse librarius*

b *Al. dextrum.*
c Ms. *Leod. Marsi. De Psyllorum Marsarumque vi contra serpentes agit Plinius lib. 28, cap. 3, et alibi. Italia populi sunt Marsi.*

d Ms. *S. Max. solum habet, aquam Sancti orationibus benedictam, et in potum oblatam.*

e *Non apparet in quo gravitas flagiti hujus consistat, nisi aut alterius fuerit hæc cerna, intraque videri aut septium custoditæ; aut forte cum blasphemis et jocis impiis eam occiderat; aut denique id factum sit die quo visci carnisbus fas non erat.*

CAPUT VI.

*Prodita fraus, avaritia castigata.*Fraudem en-
justam dete-
nit.

a **P**ost hæc duo quidam socii simul laborantes et simul colligentes per annos quinque dividerunt inter se quod visi fuerant acquisisse. Unus autem ex ipsis fraudem fecit socio suo, subtractis de communi labore auri solidis centum : et abscondit in caliginis suis quinquagenos per singulas, ignorante socio suo. Et post hæc quod reliquum fuit, dividerunt æqualiter. Ergo ille alius collega ignorabat fraudem socii sui, et dixit ad eum : Frater laboravius tot annis, et quod Dominus donavit nobis, partiti sumus æqualiter. Eamus ergo ad S. Simeonem. Et abierunt pariter. Cumque venissent ad eum, rogaverunt ut pro ipsis oraret. Et interrogavit eos S. Simeon : Unde estis? Et dixerunt : Nos socii fuimus, et simul laboravimus : et quod Dominus donavit nobis per orationes tuas, divisimus æqualiter. Nunc ergo venimus gratias agere Deo. Quibus S. Simeon dixit : Videte ne aliquam fraudem feceritis. At illi dixerunt : Nullam fraudem fecimus Domine, sed simpliciter omnia divisimus. Tunc S. Simeon dixit illi qui fraudem fecerat socio suo : Tolle caligulam de crure tuo, et da socio tuo, et sic eritis æquales. Quod cum factum fuisset, dixit S. Simeon illi cui caligula data fuerat : Aperi illam caligulam, et solidos quos inveneris, quibus te socius fraudaverat, habeto tibi, ut ad integrum sis æquales, quia et in illa alia caligula socius tuus aliud tantum habet, et ad propria redite cum pace.

Pecuniam non
collatæ ad pio-
opera percunt.

b **23** Erat homo quidam dives valde, et hic erat de civitate Antiochia, cujus domus subito incendio combusta, et exinde homo ille nudus exivit. Abiit ergo ad S. Simeonem clamans et dicens ei : Domine, domus mea incendio concremata est, et periit in ea facultas mea. Dixit ad eum S. Simeon : Quantos solidos ibidem habuisti? Et ille ait : Habui tria millia. Et B. Simeon dixit : Ecce non vis dicere : Habui medium modium. Quare non dicis veritatem? O homo, habuisti septem modios solidorum, et nunquam aliquid boni fecisti, non fratribus subvenisti, non nudos vestisti, non orphanos continuisti, non viduis solatium præstitisti, non in ecclesia aliquando oblationem obtulisti : et modo quid quæris? At ille respondit : Illos solidos Domine quos perdidisti. Dixit ei S. Simeon : Respice sursum. Et respexit, viditque caelum. Et dixit S. Simeon : Quid vides? At ille ait : Video caelum. Et dixit S. Simeon : b Quantum altum est caelum, tantum in profundum terræ introierunt illi solidi, pro eo quod exinde nihil boni fecisti.

a *Hoc caput dicit in edit. Rossignoli, et quibusdam mss. habetur in Leod. et S. Max.*

b *Hæc est hyperbole. Nam certum est, majus esse inter caelum ac terram spatium, quam sit totius terræ diameter.*

CAPUT VII.

Latronis egregia conversio, mors.

Quidam latro funosissimus nomine Antiochus, qui et cognominabatur a Gonathas, multa mala faciens, cum a multis persequeretur, et non posset se ab illis abscondere, quadam die quasi leo a facie multorum persequentium fugiens, subito ingressus est monasterium, et amplexatus columnam S. Simeonis, cœpit amarissime flere. At ille dixit ei : Quis es, aut unde venisti homo? aut cur hic introisti? Respondit ille : Ego sum Gonathas latro, qui omnia mala feci, et venio hic ponitere. Ait illi S. Simeon : Talium est enim regnum caelorum : sed ne velis teutare meam miseram animam, et iterum inveniaris in ipsa scelera quæ gestisti. Hæc illo dicente, ecce Officiales venerunt ab Antiochia dicentes : Trade nobis inimicum et maleficum Gonatham, ne subito commoveatur in seditionem civitas : bestiae enim paratæ sunt ad devorandum eum. Respondit eis S. Simeon : Filii mei, non ego huc illum adduxi : quoniam qui adduxit eum, major nobis est, et istis talibus subvenit : etenim talium est regnum caelorum. Sed si potestis, intrate et accipite eum hinc : ego autem non possum, quia timeo eum qui illum misit ad me.

a
Agonatus la-
tro ad eum
confugit.

25 Audientes hæc viri illi, regressi sunt cum timore magno, et nudiverunt omnia in Antiochia. At vero Gonathas per septem dies amplexans et tenens columnam, dicit ad B. Simeonem : Domine si jubes, ambulare volo. Respondit ille : Iterum ad ipsa mala festinas? Dixit Gonathas : Non Domine, sed tempus meum jam impletum est. Et cum hæc loqueretur, reddidit spiritum.

Feliciter mor-
tuitur Agona-
tus.

26 Et cum vellent eum sepelire juxta monasterium, ecce alii Officiales venerunt ab Antiochia, dicentes : Da nobis inimicum Dei et nostrum. Omnis enim civitas turbata est propter illum. Respondit eis B. Simeon : Qui illum adduxit, venit cum multitudo celestis militiae, qui potens est in tartarum mittere civitatem vestram cum habitantibus in ea; qui etiam hunc reconciliavit sibi. Et ego timui eum, ne subito et me occideret : ideo benigniter ipsum fugientem ad me recepi. Ne ergo amplius inquietetis et fatigetis me humilem et pauperem. Et reversi sunt cum timore, nuntiantes omnia quæ audierant et viderant.

a *Vincentius Belvæ. editio Rossæ. et vs. Rip. Jonathan, vs. S. Max. Zonathas. Hærtus in duobus aliis vitis Agonatus.*

CAPUT VIII.

Varia mortalibus, communiter et privatim, impensa beneficia.

Regina a quadam cum esset sterilis, misit ad S. Simeonem, deprecans ut a Domino obtineret partum dari ipsi Regine : inproperium enim ex eo non valebat sustinere. Cui sanctus vir ita mandavit : Revertere in domum tuam, præstabitque Dominus petitionibus tuis effectum. Quæ reversa, mox partum concepit, peperitque filium, qui per annos quinque nec ambulabat nec loquebatur. Tunc prope fines viri sancti accedens Regina, misit ad eum virum summum cum infatulo plorans. Qui cum accessisset, dixit eis B. Simeon : Manete hic, potens est Deus adjuvare puerum. Manentibus autem eis, puer sanatus est : et reversi sunt cum pace.

a
Regine filium
impetrat, ci-
que necessum
et vocem.

28 Una die ambulantiibus quibusdam militibus ad sanctum virum, mulier quædam erat cupiens videre eum. Sed quia non poterat, qui vidit milites plures euntes, accipiens habitum militarem, comitabatur eum eis. Pervenientibus autem eis ad dispositum locum, dicit mulier militibus : Relinquitte me, si vultis, ad animalia vestra servanda, quia non audeo vobiscum introire in habitaculum viri Dei. Vos ergo ingredimini

Mulier virili,
habitu, agnita
ab eo et bene-
dicta.

gredimini ad benedictionem ejus. Cumque fuissent ingressi, dicit eis S. Simeon : Unus miles ex vobis foris remansit? Qui dixerunt : Etiam Domine; animalia nostra servat. Dixit eis S. Simeon : Ite ad eum, et sic dicite ei : Noli vexari, neque ingrediaris contra propositum meum. Nam et Dominus videns fidem tuam misertus est tui. Qui egredientes precabantur eum, quem adhuc opinabantur esse militem, non mulierem, ut veritatem illis diceret. Et mulier patefecit eis omnem veritatem. Et audientes milites benedixerunt Dominum, admirantes fidem ejus.

Navim periclitantem liberat.

29 Quodam autem tempore veniente multitudine hominum, ut benedicerentur ab eo; ascendit minister ejus secundum consuetudinem cum thymiaterio, clamans : Famule Dei, populus hic benedictionem tuam expectat, jube dimitti eos. Ecce enim multas horas sustinentes expectant te. Et nullam responsionem dedit. Et post paullulum ait ad populum inclinantem sibi : Fratres carissimi, rogo ne molesti sitis mihi de tarditate, quia magnæ navi periclitanti in mari cum hominibus fere trecentis sensi in spiritu præsidio me fuisse, ut pro illis orarem; et oravi pro ipsi ad Dominum Jesum Christum, qui eis suum præstitit auxilium. Et benedicens eos, dimisit in pace.

In terra motu ad eum confugiunt Antiocheni.

30 Tempore igitur illo erat ira divinæ animadversionis magna in regione eadem, et diffusi sunt ad eum omnes Antiocheni, deprecantes eum, ut oraret pro illis. Multæ enim ruinae fiebant domorum, et mors hominum innumerabilium, ita ut frequenter terræ motus etiam ipsius Simeonis columnam moverent. Tunc B. Simeon lacrymans dixit eis : Fratres mei, non sine causa hæc mala veniunt. Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt in suis voluptatibus. Non sunt in tanta multitudine qui faciant bonum. Et jubet eos omnes in oratione secum prosterni, ipseque cum eis fecit orationem ad Dominum, omnibus clamantibus cum lacrymis : Domine miserere. Et cum diei partem in vocibus cum gemitu consumpsissent, dixit eis S. Simeon : Ab hac omnium vestrum multitudine unus mecum exauditus est. Nam vox in auribus meis audita est, quæ dixit mihi : Exauditus est tu, et agricola iste, innotescens enim mihi, ut sciretis quantum valet homo justus apud Dominum. Tunc jussit agricolam illum venire coram omnibus; et mirante turba dixit ei : Frater, persistens esto in omnibus bonis operibus tuis. Cognitum mihi est quod tu solus ab hac turba exauditus es a Domino. Sed satisfac nobis, quid tibi boni operis sit, ut isti audientes te imitentur. Ille autem hoc confiteri recusabat : sed se indignissimum ac peccatorem protestabatur. Cui S. Simeon ait : Noli fili bonum opus Dei in te abscondere : nec enim pro jactantia jubemus ut dicas; sed ut Deo gratias agens opera tua ceteris pandas, quatenus ea imitari appetant. Tunc cœpit dicere homo ille : Cum sim agricola, consuetudo mihi est ut diurno labore quæ operatus fuero in tres partes dividam : unam in pauperes, alteram in fisco, tertiam in victu meo; cupiens, juxta illud quod legitur in Evangelio, proprio stipendio contentus reddere quæ sunt Dei Deo, et quæ sunt Cæsaris Cæsari. Sed et nunquam insidiatus sum alicui, nec nocui proximo meo, cupiens ei sicut mihi. Hæc audientes Antiocheni honorabant eum, deosculantes benignitatem ejus. Quos B. Simeon dimisit in pace.

Institi illius sancta vita.

Math. 22 24

31 Quidam homo malignus, Julianus nomine, Ardaburium Magistrum militum rogavit, dicens : Jube mihi Domine, et ego ascendens, deponam Simeonem illum de columna, et afficiam contumeliis. Seducitor est enim, et seducit populum. Et accepto permissu abiit cum plurimis. Accedentes autem socii ejus erexerunt scalam ad columnam ut ascenderet, et inde deponeret S. Simeonem. Et ascendente eo usque ad tertium gradum, segrogata est scala a columna, et suspensus est a terra quasi cubitis quatuor, et pen-

Cupiens eum injuria afficere, punitur.

debat in aere, et omnes mirabantur. Pendens autem præ angustia et dolore tetendit arcum suum, volens sagittare S. Simeonem; et statim arefacta est manus ejus, nec potuit emittere sagittam : et non solum chiragra, sed etiam podagra detentus est, usque ad obitum suum, pro præsumptione et audacia. Stetit autem beatissimus Simeon in columna quadraginta et septem annis.

a Hoc caput abest a Rosweydi editione, et quibusdam mss.

CAPUT IX.

Moritur S. Simeon, corpus Antiochiam defertur.

Post multos vero annos imminente die obitus sui, factum est una die, hoc est a sexta Sabbati, inclinavit se ad orationem, sicut consuetudo erat ei, et migravit ad Dominum. Et omnis populus expectabat ab eo benedictionem, sustinens tres dies a sexta Sabbati usque ad Dominicam. Et Sanctus Dei per tres dies quemadmodum se inclinaverat ita permansit. Tunc ego pavefactus ascendi ad ipsum, et non parvo horæ spatio steti in conspectu ejus, dixique ad eum : Surge Domine, et benedic nos; quoniam populus tres dies et tres noctes habet expectans benedictionem a te. Et cum nihil responderet mihi, ego iterum dixi ad eum. Quare me contristas? aut quid offendi? b Supplico Angelo tuo remitti mihi. Aut forsitan a nobis migrasti, et quiescis in Dominica pace? et sentiens quod non loqueretur, cogitavi ut nulli dicerem, quia timebam illum tangere.

Moritur feria sexta Simeon.

a

33 Et stans quasi hora media inclinavi me, et posui aurem meam ad auscultandum, et non erat flatus, nisi tantum quasi odor multorum aromatum ascendebat de corpore ejus. Et sic intellexi quia requievit in Domino. Et hebefactus nimis ploravi amarissime, et inclinans me c osculatus sum oculos ejus, et barbam complexus, crinesque capitis ejus, cum gemitu et rugitu increpans dixi : Cui me Domine derelinquis? vel ubi requiram Angelicam tuam doctrinam? Quale responsum dabo de te? aut quis respiciat columnam tuam sine te, et non lugeat? Quid respondebo infirmis, quando venient et quærent te hic, et non invenient? Quid dicam, aut quid loquar? Ego humilis video te hodie, crastina vero considero ad dextram sive sinistram, non invenio te. At quo amictu operiam columnam tuam? Heu me! quando venient aliqui de longe quærentes te et non invenient, quid respondebo, vel quid agam miser ego?

Mortui corpus suavem odorem spirat.

b

c

34 Et hæc dicens præ multa tristitia obdormivi, statimque apparuit mihi dicens : Noli timere, non enim derelinquam columnam hanc, nec locum, nec montem hunc benedictum, in quo illuminatus sum, sed descende, satisfac populo, et annuntia de me secrete Antiochiæ, ne tumultus fiat in populo. Ego autem requievi, sicut Dominus voluit. d Tu autem ne cesses ministrare in hunc locum, et Dominus reddet tibi mercedem in calis. Exurgens autem a somno pavefactus dixi : Domine memento mei in requie sancta tua; et sublevans vestimenta ejus, procidi ad pedes ejus, et osculatus sum vestigia illius, et tenens manus ejus posui super oculos meos dicens : Benedic obsecro me Domine. Et iterum flevi et dixi : Quales reliquias tollam a te in memoriam? Et hæc dicente me motum est corpus illius : ego autem timui tangere eum.

Apparet Antiochio discipulo suo.

d

35 Et ut nemo sciret, descendi celeriter, et fratrem fidelem misi Antiochiam ad Episcopum. Qui statim e veniens cum tribus Episcopis, et cum iis Ardaburius Magister militum cum suis. Et extendentes cortinas circa columnam, deflexerunt vestimenta ejus; erant enim f confixa propter auram. Et deponentes enim de columna, g posuerunt ante altare juxta columnam. Colligentes autem se aves volabant super columnam

Deducitur Antiochiam.

e

f

g

EX MSS.
LATINIS.
Lugunt enim
ctiam ares.

h

Ab Angelis
deducitur Si-
meon.

i

k

Volens heli-
quias tollere,
punitur.

l

surdus ac ma-
lus sanatur.

m

n

Apparet adfu-
isse ejus Ange-
lus.

Multi heli-
quias ejus ex-
perunt.

o

p

columnam clamantes quasi ligentes, ita ut omnes viderent. Et planctus populi et jumentorum resonabat per millia septem. Sed et montes et campi et arbores h contristati sunt circa loca et.

36 Ubique autem nebula tenebrosa facta est per circuitum. Ego autem considerabam Angelum venientem ad visitandum eum. Circa horam vero i decimam seniores septem loquebantur cum Angelo, cuius vultus erat sicut fulgur, et vestimenta sicut nix. Et vocem ejus in timore et tremore tamdiu consideravi, quamdiu respicere potui. Quod tamen fuerit mysterium ignoro. Nam et ille h discipulus qui eum defunctum Episcopo nuntiavit, dixit se secretioribus horis frequenter Angelum vidisse cum illo loquentem, cuius species erat tanquam fulgur, et vestimenta ejus sicut nix.

37 Cum autem jaceret S. Simeon in feretrum, volens Papa Antiochiæ de barba illius pro benedictione aliquid contingere, ut extendit manum suam, statim arefacta est. Et multe orationes et obsecrationes fiebant ad Deum pro eo : et sic restituta est manus ejus. Et elevans corpus ejus eum feretro, deduxerunt Antiochiam. Omnis autem populus, qui erat per circuitum regionis illius, plangebat, quia tales reliquie tollebantur ab eis : et quia Episcopus Antiochiæ adjuravit ut nemo tangeret corpus ejus.

38 Venientes vero in quinto milliario ab Antiochia in vico qui dicitur Meroe, nullus potuit movere eum. In quo loco erat antiqua memoria juxta viam, et erat ibi quidam homo surdus et mutus per annos l undecim, qui subito veniens cecidit pronus ante feretrum, et cepit clamare dicens : Bene venisti serve Dei : tuus enim adventus me salvavit, et si memero vivere, ego tibi servium omnibus diebus vite mee. Et elevans se apprehendit unum de m burdonibus qui portabant feretrum, statimque movit se de loco isto : et ita sanus factus est ex illa hora ; et omnes dederunt gloriam Deo. Peccatum autem hominis illius tale erat : Hic amabat alterius uxorem, et volens eam adulterare, non potuit ; et mortua est, et posita in monumento. At ille ivit et violavit sepulchrum ejus, statimque obmutuit et surdus factus est, et obligatus est in loco illo.

39 Tunc exeuntes omnes de civitate Antiochia, susceperunt corpus S. Simeonis super aurum et argentum, cum psalmis et hymnis, canticis, et lampadibus, et ramis palmarum, et portaverunt in Cassiani ecclesiam majorem ; de qua revelatione Domini transulerunt in ecclesiam aliam que vocatur n Concordia penitentis. Et ecce vir auream virgam in manu tenens, lineis indutus affuit : et tamdiu ibi stetit, quamdiu cum omni diligentia clausum est sepulchrum. Et ultra non apparuit in locis illis, nec aliquando visus est.

40 Multe etiam virtutes fiunt ad sepulchrum ejus, magis quam in vita sua. Et homo qui sanus factus est ibi servivit usque in diem mortis sue. Multi autem obtulerunt thesauros Episcopo Antiochiæ, pro fide, poscentes reliquias de corpore ejus, sed propter jusjurandum nemini o præstitit.

41 Ego humilis et peccator Antonius in quantum potui lectionem hanc breviter p exposui. Beatus autem qui habet illam scriptam, et legerit in Ecclesia et in domo Domini, et commemorationem ejus fecerit, mercedem ab Altissimo recipiet, cui est honor et gloria in sæcula sæculorum, Amen.

a Neque quintus Januarii anno iv Leonis incidit in ferium vi, sed in ferium iii, neque primus Septembris quo eum colunt Greci.

b Ms. S. Maximini : Te adjuro per Angelum tuum remittas mihi.

c *Roseogylus*. Ritus venerabilis, qui præstantissima quareque membra, et partes corporis osculo delibabant. S. Hieronymus in Vita S. Pauli primi cernite cap. xi. Osculatus ejus oculis manibusque. Sic mox ex humilitate. Et osculatus sum vestigia illius.

d Ms. *Leod.* vicissitudinem in celestibus.

e *Addit ms. Mar.* alto die.

f *Rose.* conlecta ab auro, que lectio non placet, et abest ubi omnibus mss. quibus usus suus.

g Ms. *Rip* super.

h *Pluribus verbis id exponitur in ms. Leod.* Cominus stantes, se gravi obitu viri Dei quibusdam iudicis infecunditatis et sterilitatis significabant. Nam montes cum valibus, nulla viriditate vernantes, hiemali ariditate horrebant. Arbores vero nulla florum feracitate pubescentes, vel fructuum provento pinguescentes, ea maledictione credebantur aruisse, qua aruit fletus cui Dominus esuriens legitur maledixisse.

i *Rose.* septimanam.

k *Plures fuerunt S. Simeonis discipuli, e quibus Sergius memoratur in vita S. Danielis Stylitæ xi Decemb.*

l *Alti.* quadraginta.

m *Roseogylus* : Etsi burdo ambiguum sit vocabulum, clarum hic intelligi de animali ; quia in Græco *μαύλαι* Isidorus lib. 12, Orig. cap. 1. Burdo, ex equo et asina. Glossarium : Burdo, *ἄμνος ἐξ ἵππου καὶ ὄνου θηλείας*, sic nullus *ἄμνος ἐξ ἵππου θηλείας καὶ ὄνου*, quod apud Varronem est u, de RR. cap. vii. Ex equa et asino fit mulus ; contra ex equo et asino binus. Burdonum mentio fit in L. XLIX. D. De legat. lib. m.

n Ms. *Leod.* Concordia et Penitentia. ms. *Aud.* Penitentialis. *Rose.* Penitentia.

o *Additus, Leod.* Juraverat enim in angustia manus arefacte, se compagem corporis ejus nunquam solvere, sed integrum in loco servare ; quem tamen, etsi non corpore, ubique crederet meritis esse ; et sic in hujus juramenti attestacione, manum suam mortuum ariditate, digitis se subrigentibus ad sanitatem surrexisse.

p *Hic patet, esse hunc antiquam vitam ab Antonio scriptam, versam jam olim Latine, sed amplifcatam, vulgatamque in Occidente.*

ALIA VITA

S. SIMEONIS STYLITÆ

AUCTORE SIMEONE METAPHRASTE

INTERPRETE

GULIELMO GRATIO E SOCIETATE JESU.

CAPUT I.

S. Simeonis ortus, et vitæ religiosæ rudimenta in duobus monasteriis.

Simeonem virum fama celeberrimum, magnamque habitati orbis miraculum novum omnes Romanorum imperio subditi : ejus nomen usque ad Scytas et Nomadas percolavit : Persas, et Indi, Æthiopicumque natione, et quicunque aliam orbis plagam incolunt, alii oculis perspicientes, nonnulli auditu ejus res gestas cognoscentes, eum laudibus prædicarunt. Magnus igitur adeo cum esset ac celebris, multos quidem scriptores consecutus est ; qui tamen ejus virtutes haecenus singularim scripto complecteretur, exitit nemo, neque nullus ad singulas accurate percensendas animum applicuit. Verum qui superioribus temporibus brevi compendio de ejus vita disseruerunt, quaedam quæ mediam ejus ætatem continent cursim perstrinxerunt, neque tunc celebres ejus actiones ad finem perduxerunt. Quapropter utilis maxime de hoc viro nobis sermo futurus : remque a capite ordiemur, atque ad finem prosequemur. Sed vereor ne posteris fabularum similior, et munda a veritate narratio videatur. Consueverunt enim homines natura metiri res præteritas : ubi vero quippiam naturæ terminos excesserit, omnis de eo rerum divinarum imperitis falsus esse sermo existimatur. Quoniam vero hic vir naturæ legitimus non cessit, ac ne humana quidem passus est, verum incorporeorum in mortali corpore ostendit constantiam ; cum præsertim iis qui ab eo divina edocti sunt, terra omnis ac maria ipsa repleta sint ; hinc igitur narrationem meam inchoabo.

2 Vicus quidam inter Syriam et Ciliciam situs est, incolæ a Sisam nominant : ex illo admirandus hic Simeon oriundus fuit. Ac primum quidem a parentibus oves pascere doceatur, ut in eo magnarum quondam virtutum viris adnumeretur, Jacob, inquam, Patriarchæ, Joseph continenti, Moysi legislatori, Davidi Regi et Propheta, ut et Michea, cæterisque demum sanctissimis ejus ordinis vitis.

3 Cum vero aliquando ob nimiam vim nivium e celo

Simeonis celebritas, res geste.

a *Patria ejus. Puer oves pascit.*

CAPUT II.

Pœnitentia, et abstinencia mirabilis.

caelo labentem oves domi manere cogentur, otium naetus ad sacram Ecclesiam cum parentibus concessit: illic cum vocem Evangelicam inaudisset, quæ lugentes et flentes beatos prædicat, infelices vero ridentes denuntiat, itemque imitatione dignos omnes qui mundo sunt corde, et quæcumque his similia adjuncta sunt; unum e præsentibus interrogavit, equid quis faciendo horum singula consequeretur: tum alter, qui et virtutis, uti apparet, cultor erat, monasticam ei vitam suadet, ejusque sublimem philosophiam ostendit.

4 Simeon igitur acceptis divini verbi seminibus, iisque in intimis animi recessibus absconsis, *b* ad proximum sacerorum Martyrum templum confugit, illic facie et genibus in terram defixis, Deum qui omnes homines salvare cupit precatur, ut ad rectam pietatis viam dirigat. Huic rei dum aliquandiu intendit, paullatim in somnum delabitur, ac tale demum visum cognoscit. Fundamenta quædam sibi effodere visus est, einde ab astante quodam audire, ut fossam adhuc altius effodiat. Cum igitur jam, uti jussum fuerat, effossioni institisset, cœpit ab opere quiescere. Cum ecce rursus, qui apparuerat, ulterius effodere jubet, neque ab opere cessare. Cum tertio ac quarto hoc fieri mandasset, ac tandem ob nimiam fossæ profunditatem amplius fodere non valeret, satis jam effossa esse declarat, ac ædificium strui imperat, neque eo a labore jam cessante difficilem deinceps fore structuram monet. Huic variis respondit eventus. Significabat enim visio, quod quæ deinceps ab eo gesta sunt naturæ limites excederent. Monastica enim vita post eximios illos labores, quos in principio exercuit Simeon, illi ex animi sententia successit.

5 Inde cum surrexisset, ad vicinum Monachorum cœtum diverfit: ubi biennio commoratus, perfectioris virtutis cupidus in *c* Teledam pagum concessit; in quo admirabili viro *d* Heliodoro monachorum cura erat concredita, qui e quinque et sexaginta quibus vixerat annis, totidem, tribus demptis, se in cella coneluserat, tres enim in lacte et infantili institutione consumpsit; nam a tertio ætatis anno a parentibus Deo est consecratus, et hunc admirabilem monachorum gregem ingressus est. Vir hic exemplo magni illius Jacob simplex erat, ac eo demum mansuetudinis ac pietatis pervenerat, ut asceticas leges supergressus, homines omnes omni virtutum genere superaret, ac ipsi Deo demum propinquus fieret.

6 Ad hunc quinquertio noster perveniens, ille pietatis certator decem in hoc spirituali certamine transiegit annos: qui cum octoginta commilitones haberet, omnes anteivit; aliisque post biduum semper cibum sumentibus, ipse totam hebdomadam sine cibo ducebat: quod reliqua *e* consodalium turba ægre admōdum ferebat, quippe qui Simeonem imitari nequibant, ejusque spirituale exercitium confusionem ac temeritatem quamdam esse dicebant.

a Theodoretus Sesam vocat. Græce hic est Σισαν.

b Græce est, ἐπὶ τὸν πλησίον τῶν ἱερῶν μαρτύρων ἀποτρέχει ναόν, ad proximum sacerorum Martyrum excurrit templum.

c Fosse describitur Teledæ situs xxiii Januar. in vita S. Eusebii. In vita S. Dunicis Stylitæ xi Decemb. Teleda, Τελλεδων dicitur.

d Theodoretus addit, non ingressum esse Simeonem monasterium S. Eusebii, sed aliud quod ex eo genuinavit; ædificatum ab Eusebona et Abitone, quibus vita sanctis successit Heliodorus. De hoc autem Heliodoro agere videtur Sozomenus lib. 6, cap. 33 et 34, ubi celebres Cæsariæ monachos recenset. Theodoretus cum eo egisse se, ejusque simplicitatem et animi puritatem admiratum scribit.

e Etiam ipsos præsides ægre id tulisse ait Theodoretus,

Verum non in iis rebus stetit, neque promptitudinem hanc frænavit, sed occultam occultorum omnium scrutatori Deo certamen obtulit. *a* Nostis omnes quam asperi, quamque vel leviter manibus tacti molesti sint fines ex palma contexti. Tali fune Simeon lumbos cingebat, non tantum exterius, sed et cuti quasi agnasci faciebat, ac ita vehementer stringebat, ut omnis illa corporis pars in saniem undequaque diffunderet. Decem dies aut amplius ita transiegerat, cum ecce, ulcere jam ingravescente, sanies una cum sanguine inde profluens latentem intus plagam denuntiabat. Tum unus ex spectantibus, quæ tanti sanguinis causa esset, interrogavit. Dum Simeon nihil omnino doloris subesse dicit, nequam persuasit, sanguine in omnium conspectu defluente, ac supra omnem viri clamorem et patientiam contradicente, et quasi de mysterio triumphante. Itaque cum quidam e commilitonibus manum violenter in latus intulisset, tandem causam didicit, remque omnem Præfecto nuntiavit: cui cum eum graviter reprehenderet, ac jurgiis tantam rei crudelitatem argueret, vix tandem vinculo liberavit, quo se solvi quidem patienter tulit: *b* verum ut ulceri aliquid remedium adhiberetur pertinaciter obstetit.

8 Quare cum ascetici sodales hæc et ejusmodi alia Simeonem perpetrante viderent, et hinc quidem neque secum minime ejus virtutibus concertare posse: inde superari se non ferentes, jusserunt ut a pago recederet, ne fors, ut aiebant, imbecillioribus damni alicujus causa existeret. Simeon ad montis solitudinem pergens invenit lacum quemdam sine aqua, nec admodum profundum, in quem se demisit, consuetis precibus ac meditationibus insistens. Post quinque dies facti pœnitere cœpit eos *c* qui causa dimissionis fuerant: quapropter duos ex omni numero delectos ad Simeonem quærendum miserunt, quibus mandatum, ut si usquam eum invenirent, ad commune cœnobium reducerent. Illi montem passim oberrantes in pastores ovium incidunt, quos cum de illo, viri formam et habitum describentes, interrogassent, lacum eis proximum, in quem se conjecerat, digito ostenderant. Illi ad locum festinantes, Simeonem nomine suo evocatum, fune demisso e puteo extraerunt, non sine magno labore: solet enim descensus ascensus esse difficilior.

9 Inde rursus ad cœtum fratrum reduxerunt: ubi Simeon exiguo tempore moratus, ad *d* Telanisum pagum concessit, (is ad pedem montis situs est) ubi parva reperta casa, in eam triennio se conclusit. Hic porro nunquam non virtutum divitias sibi accumulare contendebat, cum Moyse et Elia præclarum certamen iniens, quadraginta ipsos dies sine cibo perdurabat.

10 *e* Blasus vero erat vir in Deum religiosus, et valde attendens ad fratrum approbationem et utilitatem; præterea Sacerdotibus in vicis degentibus tum temporis Præfectus, circumquaque loca sibi concredita obibat, ad vitam spiritualem Monachos magis magisque roborabat, ad precum majorem tolerantiam ac jejuniarum incrementum adhortando. Contigit autem ut aliquando ex officio quoque Simeonem visitaret; qui virum tantum tamquam instituti sui consultorem excepit, cum eoque arcana mentis suæ communicavit. Blasus dum usque adeo arduum ac violentum vivendi modum cognoscit, serio Simeonem monet, suadetque ne mortem violentam virtutis loco habeat; contra vero hujusmodi virtutem extremam dementiam, ac a Deo separationem, animæ denique mortem præsentissimam esse existimet. Eumvero ad hæc Simeon: Decem panes juxta me colloca, necnon aquæ vasculum, ut cum videro corpus alimento indigere,

a
Fune pulveo
lumbos cingit.

b

*In lacu sicco
moratur.*

c

*Reducitur ad
monasterium.*

d

*Tres annos in
parva domu-
culu conclu-
sus degit.*

e

*40 dies sine
cibo ac potu
transiit.*

CAPUT III.

Maximi ad eum populorum concursus.

Verum ordinem rerum gestarum nostra prævertit oratio, quæ instar florum bene olentium omnia ad se trahunt. Nobis vero prioribus inhærens progrediatur narratio. In prædicta domuncula postquam triennio perdurasset, celebratum illum montis verticem ascendit, ubi circumcirca muro cinctus casam subdialem habuit, in qua cum frigore et calore luctabatur. Ad hæc catenam e ferro longitudine cubitorum viginti sibi comparat, cujus unam extremitatem ingenti saxo annectit, alteram per anulum *a* proprio pedi adaptat, ut ne si vellet quidem limites statutos transire posset. Verum intus perpetuo morabatur, uni cælo intendens; inque ejus ita hærebat defixus aspectu, quasi jam animo inhabitare videretur; majori tamen ac ferventiori desiderio in celestium rerum conditorem ferebatur. Tunc *b* Meletius, vir in quo religio sedem fixerat, *c* qui Patriarchalis Antiochiæ throni gubernacula tenebat, ad viri spectaculum excitus fama jam longe lateque corrente, postquam illum sub dio habitare vidit, ad hæc catenam ferream alteri pedi alligatam; alia quidem admirationis loco habuit, ferream autem catenam minime probavit, superfluum esse dicens, quandoquidem mens sufficeret ad apponendum vincula rationabilia corpori. His sine mora admirandus ille Simeon obtemperat, ac sæbro vocari jussu, pedem ferreo vinculo solvi imperat: verum solutus, neque sic catene terminos excessit: quippe amor Christi illum omni vinculo ferreo magis strictum tenebat.

14 Porro ei tibiæ parti, quæ ferro circumcingebatur, pellis erat ovina supposita, quæ idem cum ferro tibiæ spatium occupabat, ne forte in uadam carnem impingens eam graviter vulneraret. Postquam igitur ferrea catena soluta est, ac supposita pellis ablata, *d* cimices plures quam viginti in tibiâ ejus latitantes, carnemque depascentes apparuerunt. Neque me hic quisquam jure reprehendat, qui ista narrem, cum alia magna et supernaturalia suppetant, quæ commemorantur opera. Nam neque hæc tenuissima prætermittam, neque quod cimices exigua sint animalcula, idcirco et exiguis in humano corpore morsibus suis dolores creant, aut minus indunt molestiæ. Norunt id qui experti sunt. Sufficiebat equidem catena ad majoris tolerantiae specimen, verum accedentibus insuper cimicibus, tanto tempore in hoc malo perdurare, præsertim cum facile esset et manu occidere, et sic a doloribus liberari, quos jam contra et nutrire pergebat, et propria carne saginare, quam non tantum quantumvis illustris tolerantiae magnitudinem adæquat?

15 Simeonis igitur fama jam nescio quas non orbis plagas longe lateque percurrente, ad eum confluisse novimus non tantum vicinos, verum etiam multorum dierum, imo mensium itinere distantes, quæ quisque torquebatur molestia, ejus curationem flagitantes. Neque quales ad eum adventabant, tales revertebantur: sed cum tristis et inesti venirent, læti et hilares recedebant, suarum singuli ægritudinum reperta curatione; denique omni vexatione et calamitate deposita, læta voce et lingua gratias Deo et Simeoni agentes. Omnis igitur vita, quæ ad hunc medicum ferebat, fori speciem imitabatur; locus vero, in quem affluens multitudo congregabatur, civitatis formam exhibebat, his morbum miserabiliter deplorantibus, aliis adeptam sanitatem celebrantibus. Neque hoc semel tantum, sed sæpius accidit, ut qui populi turban minus cernebat, civitatem esse concerneret; cominus autem accedenti non jam civitas, sed multarum urbium congregatio secundum multitudinem distinctarum esse videretur.

ACCIONS: indigere, statim aliquid sumam, illudque merito refo-
MELEPHASTE cillen. Probatur Simeonis sententia: panes cum aqua juxta ponuntur, clauduntur domuncula fores, et seræ loco argilla circumlinuntur, ut locus cuivis aduenti inaccessus maneat. Transactis tandem quadraginta diebus adstat pro foribus admirabilis ille Blasus, Simeonem denuo visitaturus accedens, qui claustro argillaceo sublato domum ingressus, panum numerum ne minima quidem parte minutum, utrem aqua adhuc plenum invenit; ad hæc pigilem suum lumini prostratum videt, qui solo respirationis signo se mortuum non esse declarat; neque enim movere se, neque loqui illo modo poterat, vitalibus spiritibus per longam mediani fere extinctis. Quapropter divinus ille Blasus aquæ spongia ore Simeonis irrigato, simulque abluto, sacrorum mysteriorum symbola illi porrexit.

*Tum Euchari-
stiam sicut.*

*Tota vita eam
abstinentiam
servat.*

f

g

*20 diebus
stans psallit,
tum sedet, ul-
timum jact.*

*Postea 30 die-
bus stat, trahi
alligatus.*

*Postea etiam
solutus perpe-
tuo stat.*

11 Quibus sumptis corroborari cepit: tum e solo paullatim assurgens, levi alimento, lactucis nempe agrestibus ac intybo, corpus reficiebat. Itaque Blasus præ inedia fere consumptum ulterius reprehendere desiit, magis vero viri temperantiam admiratus, ad proprium gregem revertitur, magnum illud miraculum fratribus suis (supra ducentos habebat *f*) narraturus. Simeon vero ex illo tempore *g* in omni vita eadem inedia usus fuit, ac novem omnino et triginta dies sine cibo ullo transigebat; quadragesima dies, præsentis abstinentiæ finis, initium dabat futuræ, corporisque exhaustum, neque par perpetue stationi, sed jam jacens velut mann sublevarat. Jejunium cum jam denuo inchoaret, consuetam stationem, cælestes hymnos cantando usurpabat, illosque erectus Deo dedicabat. Cum ad medium quadragesiinæ pervenisset, nimia defatigatio etiam nolentem sedere cogebat, corporis facultatibus præ inedia paullatim consumptis. Evoluta deinde certo dierum circulo vitales actiones cessabant, tum et hunc quidem in solum prosternebant: ipse vero neque sic constitutus asacris hymnis abstinebat; verum laborum remissio, ino alimentum, denique et somnus illi erant divina eloquia. Hæc Simeoni jam cælo digno, licet terram incolenti, vitæ ratio erat.

12 Posteaquam vero eam in sublime elevatum columna tennit, omnium que in verum natura sunt oblitus esse videbatur, omnem sedem ac cubandi opportunitatem recusabat. Ad hæc trabem erectam super columnam statuebat, cui se adeo fortiter alligabat, ut ne volenti quidem aut sedere aut inclinare se liceret, hæc ratione illud quadraginta dierum jejunii stylum perficiebat. Postmodum vero uberiori e cælo adeptus gratiam, neque hoc auxilio indigebat: verum quadraginta totos dies vinculis solutus, sine tecto, erectus, non inclinatus, impastus, imo fere sine carne, columna quædam viva et animata consistebat.

a Theodoretus hæc se ab eo, qui cum hæc scriberet monasterio præerat, dicit accepisse.

b Longe aliter narantur hæc in aliis duobus vitis.

c Theodoretus dicit fuisse illum palæstra Præfectos.

d Theod. Telanessum, et addit, vicum illum subjectum eucamini montis, in quo postea sublimis stetit. Haranus vocat Telaninum oppidum.

e Theod. Bassam vocat.

f Exponit hæc Theodoretus austeram eorum vitæ rationem.

g Libidine circa ut quatuordecim semel illi Simeonem facilitasse, postea vero propter corporis imbecillitatem coactum et austeritati moderari. C. tal. Theodoretum: verum id Theodoretus non dicit; cujus hæc verba sunt. Tenique autem et assuetudine multum detrahit de labore.

*Catena se pe-
trae alligat.*

a

b

c

*Etenim, Meletio
non probante,
solvit.*

d

*20 cimices in
ejus tibiâ*

*Magis ad eum
concursus.*

Ex omnibus
orbis parti-
bus.

16 Quid modo attinet Syros aut Cilices, aut Phœnicum greges enumerare, aut quibuscumque Romanorum innotuit sceptrum? Etiam Ismaelitarum natio, et Arabum, Persarum quoque, Armeniorum, et quicumque Iberiam populus incolit, eo confluebat. Quin imo et Homeritæ, et his remotiores, hujus multilinguis multitudinis numerum implebant. Adventabant ex Occidente non pauci, ut Britanni, Hispani, et Galli, et quicumque intermedias regiones inhabitabant.

Imago ejus
proposita ad
præsidium.

17 Vix verbis exprimere licet, quantum in Italia hujus viri virtus splenderit: etenim Roma ipsa tantum hunc admirabilem virum obstupuit, tantumque ei honoris, et venerationis exhibuit, ut multis passim columnis, porticibus, thalamorum septis, denique quovis fere loco ejus effigiem insculperet, quasi infinitorum bonorum thesaurum inde consecutura.

Dissidentes so-
lo aspectu re-
conciliat.

18 Ea in vultu Simeonis gratia et decore elucebat, ut si quis alteri infensus et inimicus, in eum coniecisset oculos, omne illico odium et inimicitiam ei ex animo eraderet vel unus illius aspectus; atque amicitiae, consensionis ac benevolentiae vinculo animos invicem adstringeret. Quod inde planum fit. Variæ ex iis gentibus, quæ ad ipsum confluebant, prius mutuo sanguine gaudentes, postquam utrimque in Sancti conspectum venissent, inimicitias primo quidem dissolvebant, foelus dein inter se percutiebant; in præclaram deinceps contentionem antiqua convertentes dissidia, dum quisque alios antevertere, ac viri benedictionem prior consequi summo studio enititur. Sancti quoque viri pedes labris aut manibus contingere magnum videbatur. Multi qui pellem tantum, qua vestiebatur (id enim ei solum indumentum erat) contingebant, omnem omnino se benedictionem adeptos fuisse existimabant. Verum manum ejus contrectare, aut ore osculari, id eorum erat quibus familiaritas ex virtute contracta uberiorem aliis libertatem concedebat.

Vestas ejus at-
tactus, ampla
benedictio.

a Theodoret. dextro pelli.

b Quis hic fuerit Meletius, quaesivimus in Præf. § 3. Hærens, Græsius, Metaphrastes, et alii Antiochenum Episcopum faciunt.

c Græce: τον ἀρχιερατικὸν θρόνον τοῦ Ἀντιόχου δέπνον.

d Non recte vertit Villegas mosquitos sive ciniphes, chinaces voluit scribere.

CAPUT IV.

Columnaris statio, probata a Patribus.

In columna
stare incipit.

Cum vero accedentes omnem numerum excederent, primum ut honorem declinaret, deinde quod molestiam gravabatur; tum quia celo, qua poterat, non tantum mente et cogitatione, sed corpore quoque ipso, tanto esse vicinior perciperet, illam excogitavit in columna stationem. Et primum quidem columna ad sex erecta cubitos est, deinde ad duodecim, post ad viginti duos extensa est, tandem tota altitudo triginta sex constitit cubitis.

20 Si quibusdam novum hoc ac prope incredibile videatur, mirum non est: cum enim multa eaque magna, quorum nullum prius exemplar exstabat, ab hoc pugile primum suscepta sint; tum certe columnaris illa vita, non solum quia exemplo caret contemnenda non est, verum etiam quia sine ullo exemplo in exemplum potius proposita ceteris est, laudanda. Præsertim quod non sine matura consideratione ac divino instinctu factum esse, quæ deinceps sequuntur, testatum facient. a Ismaelitas enim, qui ad plures myriadas excreverant, ac impietatis tenebris erant involuti, nova hæc agendæ in columna vitæ ratio inde eripuit, ac divini verbi lumine eorum mentes illustrans, filios lucis et diei, qui noctis prins et tenebrarum filii erant, constituit. Denique susceptis ad divino illo ore ligibus, Veneris orgia (b hic enim dæmon patria iis dea erat) prompte abdicarunt. Multi vero Iberorum, uti dictum est, Persarum, ac Armeniorum avitum errorem ludibrio habentes Evangelicæ et ipsi doctrinæ adjuncti sunt:

a
Convertit Is-
maelitas,
aliosque.

b

21 Igitur dum novam hanc Simeon in columna vivendi rationem excogitasset, fama ejus quam celeritæ quaquaversum vulgata (ipsa enim in rebus adeo novis celerioribus quodammodo uti alis consuevit) c Patres qui spiritualibus exercitiis ac laboribus ex eremo caelestem quamdam civitatem faciebant, hoc tam inusitato ac peregrino obstupefacti vitæ instituto, quosdam ad sublimem hunc hominem mittunt, iisque præcipiunt ut ob tam peregrinas inventiones eum reprehendant, ac consuetam ac tritam omnibus Sanctis viam inire doceant, neque eam contemnere, quam tantus Beatorum chorus calcavit, quaque ad cælum pervenit, aeternaque illa subivit tabernacula. Veriti deinde ne hoc ejus institutum revera Deo placeret, hanc ejus actionem periclitari cupientes, hoc illis quos ad ipsum mittebant mandarunt; ut si virum viderent propria relicta voluntate e sublimi velle descendere, statim se opponerent, ac primo proposito inhærere juberent, neque scopum negligere permetterent. Hac enim ratione id vitæ institutum non nisi a Deo procedere arbitrati, non amplius esse quod de futuris ambigerent: ubi enim bonum est initium, talem et exitum fore liquido constat. Contra vero si indignaretur, nec admonitionem vel in minimo admitteret, verum simpliciter et sine ratione propriæ voluntatis ductum sequeretur, clarum esse, longe eum ab humilitatis virtute abesse, atque adeo ejusmodi cogitationes non nisi a maligno ei suggestas judicari oportere. Itaque mandant ut si ita res habeat, statim inde avellant, et vel invitum descendere a columna cogant.

c
Humilis obe-
dientiæ expe-
rimento pro-
batur.

22 Mandatis hoc pacto conceptis, postquam legati ad Simeonem omnis obedientiæ et humilitatis parentem pervenerunt, hi vel ex solo aspectu compellere eum præ reverentia obliti fuerunt, neque intueri eum ausi sunt: tamen tum propter mittentium Patrum mandatum (hæc siquidem ministerii perfectio) ipsi omnia sibi a Patribus commissa exponunt. Ille vero mansueto animo, vere mansuetus ipse et humilis corde, reprehensionem ferens, non contradixit, non indignatus est, non in convicia prorupit imo neque parum neque multum locutus est; verum vultu maxime hilari, oculisque demissis objurgationem acceptans, gratis Deo primum religiose actis, atque ipsis deinde Patribus pro tanta cura et sollicitudine plurimum se debere professus, neutiquam cunctatus e columna descendere parat. Illi vero statim id veterunt, Patrum mentem aperientes, quorum auctoritate stabilitam perpetuo et approbatam in columna stationem esse declararunt. Denique optimum finem, ac firmam continuorum laborum quietem Simeoni precantes; inde abierunt. Sed et ejus humilitatis sublimitatem, et obedientiæ magnitudinem in aliis multis videre licet.

Jussus e co-
lumna descen-
dere, obedit.

In proposito
confirmatur.

a Pasius hæc adducit Theodoretus, et Cedrenus ad annum xxv Theodosii junioris.

b Idem constat ex Evagrion lib. 6, cap. 21, ubi refert auream Veneris statuam a Naamae Saracenum Ducis, igne liquefactam, erogatam in pauperes.

c Dicit hoc Theodoretus. Refertur et ab Evagrion lib. 1, cap. 13, et Nicéphoro lib. 11, cap. 31. Suidas verbo Simeon dicit, ab Egyptiis monachis hunc ad virum sanctum missam esse legationem.

CAPUT V.

Divinis inhærens, matri etiam sui conspectum negat: defunctæ parentat.

Verum ordinem, quem incidens præcidit narratio, tandem postea resumens exponat oratio. Cum Ismaelitæ in tribus distincti ad Simeonem salutis ducem accederent, atque avitam impietatem detestarentur, divino denique Baptismate fruerentur, alii aliis sacerorum rationem tradentes; aderat aliquando et Theodoretus Ecclesiæ a Cyri Antistes. Ei igitur non exignam populi multitudinem vir Dei offert, hortaturque

Theodoretum
royal ut popu-
los baptizet.

a

ACTORE
METAPHRASTE
b

turque ut consuetas super eos preces recitet, eosque b baptizet. Dum ejus mandatis obtemperare Antistes aggreditur, illorum quisque primum criminum suorum sordes eluere, necnon impietatis illuviem abstergere contendebat; quisvis prior gratiam consequi satagens, litem quamdam ex re sacra faciebat: ita inurbane ad eum concurrebant, alii horsum eum trahabant alii vicissim retrahebant. Qui vero distabant, in alios incurrebant, et manus protendebant. Quidam ejus barbam, nonnulli vestem apprehendebant: parum denique aberat quin virum discernerent, nisi admirandus Simeon ex alto vocem extulisset: ita enim inordinatos illorum impetus compescuit, ut omnes statim mutarentur, atque ad percipiendam gratiam cum omni modestia accederent, ac divino lavacro tingerentur. Ita ejus linguae fax, et terrere quos vellet, et illuminare poterat; utrumque enim fraternas salutis causa præstabat. De divinis præceptis continuas meditationes instituebat. Verum neque in horum observantia ejus quiescebat industria: nisi enim quid amplius his addidisset, non vulgare damnum existimasset: tam irremisso utebatur studio, et tam indefesso in his omnibus erat animo.

Res divinas
assidue medi-
tatur.

24 Et patrem quidem, uti prius relatum est, sed et matrem reliquit, illi soli quem amabat adhaerens, ejusque amori totus intendens, quod Dominici præcepti caput est. Sed et illud ad cetera ex seipso addidit. c Septem et viginti jam lapsi erant anni, ex quo nature leges, quæque in mundo sunt, vir hic mundo excelsior abdicaverat: cum ecce mater, inuatum filialis affectus ignem intra viscera sua gerens, neque aliter valens flammam extinguere, ad filium suum abiit adhuc in carne sine carne viventem (ita ne de eo loqui ratio cogit) cupiens filium intueri, et ejus frui colloquio, quo tanto tempore caruerat. Ipse vero intellectu matris adventu, vide quomodo et matri honorem partitus sit, et præcepto satisfecerit. Ejus congressum quidem non admisit, verum hæc ei jussit renuntiari: Si tibi, o mater, ita visum fuerit, mutuum aspectum in aliud ævum reservabimus; et si quidem grata fuerit Deo conversatio nostra, postquam hinc emigraverimus, in Christo invicem multo familiarius clariusque videbimus. Hæc ad eam referri jussit. Sed cum mater præ amoris flamma, animam intus exurentem, quæ dicta fuerant non intellexisset, sed adhuc filii videndi desiderio flagraret: Ego quidem, denuo per unumquemque ait, o mater, quod utriusque nostram conveniens est mallem admittere te, neque ita mutuam congressum urgere. Postquam vero cuncta, ut video, votis tuis posteriora ducis antea ne quiescere oportet. Te vero brevi videbo: ita enim Deo visum est. Mater, summa cum voluptate ac desiderio promissione acceptata, animam erexit, et spe rei futuræ tantum gavisa ac exhilarata fuit, ut filium prope jam præsentem videre, eumque amplecti ac osculari, denique jam ejus vocem audire videretur. Res hunc exitum sortita est. Illa paullo post vitam finivit, animamque Deo tradidit, quæ felix et beata in vita fuerat, multo sub finem felicior, quod talis filii mater audiverit, tantisque virtutibus ornatum post se reliquerit.

r
Matrem in
conspicuum
non admittit.

Illam per mori-
tatur.

Simeon pro
ea orat.

25 Divinus vero Simeon intra mandram (ita columnæ ambitus vocabatur) ejus corpus inferri jussit; erat enim circum columnam murus edificatus, ut mulieribus ingredi fas non esset. Postquam igitur mater illata esset, vidit eam filius quemadmodum prius pollicitus fuerat: cui postquam consuetæ impendit, precesque pro ea fudit juxta columnam sepulture mandavit. Ita matri debitum honorem impertitus est, et Dominicum præceptum non tantum custodivit, sed et proprio profectu augere perrexit.

a Cyrus recensetur ab Alberto. Intra inter metropolis autcephalis, Palæarchæ Antiöcheno subregias. Distat duorum dierum itinere ab Antiöchia, ut ipse cap. 2, tradit Theodoretus. Non est eni quæ Ptolemæo Cyropolis dicitur: nam Cyropolis in Media est

ad mare Caspium; Cyrus vero in Syria, Κύρρος Stephano, unde Κύρροτρος, ut ait, et regio ipsa Κυρροτρον. Ptolemæo quoque Κύρρος est, sed veretur ut recte. Nam Troacipio lib. 2, de edificiis Justinianæ, Κύρρος dicitur, et traditur a Judæis edificata et de Cyri Regis nomine dicta.

b Apud Theodoretum Baptismi nulla mentio, sed solius Sacerdotatus beneficiis.

c Hæc de matre historia desit Theodoretus.

CAPUT VI.

Varia Ismaelitiscollata beneficia.

Exinde iterum quasi fax clarissima omni virtutum eximiarum genere resplendit: quibus et in densissimis noctis tenebris, quasique maris procellis, impietatis inquam, jacentes, ad verum religionis portum perducebat: multosque videre erat ope Simeonis senioris aera tranquillitate perfrui. a Erant aliquando simul duæ ejus, quam paullo ante commemoravi, gentis Ismaelitarum tribus; utraque supplex ex ejus ore benedictionem postulabat ut eam quasi donum amplissimum suo Phylarcho deferret: verum circa ipsam donum contentio repente ac seditio inter eos non levis aborta est; una pars suo principum Tribuno benedictionem deferendam censebat, altera suum præferrebat Præfectum, ac præripere benedictionem nitebatur. Itaque tribubus inter se dissidentibus, in barbaricam crudelitatem res erupisset, nisi Simeon, vir pacis et concordie amantissimus, gravi comminatione b tumultum sedasset, et aequali precatione et benedictione impertita in pace eos dimisisset. Tum denum vidisses, prius infideles ac contra pietatem linguam quasi instans vibrantes, nunc pro viri sancti benedictione quævis facere et pati eligentes. Neque etiam in invicem ita savissent, nisi divini hujus viri benedictionem maximam vim habere plane credidissent.

Ismaelitæ de
benedictione
ejus prius ac-
cipienda con-
tendunt.

27 Nunc alius Præfectus in medium prodeat, Sacraeorum et ipse Princeps. Is accedens sacrum illud obtestatur caput, ut ne gravetur opitulari viro in via membris corporis soluto: dicebat autem hunc juxta Callinicum (hæc erat arx maxima) subisse aegritudinem, eam vero in vigore et adhuc in exordio esse; et morbum ei esse gravissimum, tum quod decumbendi insuetas, tum quod vehementes illas laborum molestias superare optaret. Hæc ille rogabat; simulque jubet hominem membris fractum introduci, atque admirando Simeoni dignum commiseratione spectaculum proponi, si qua ratione ipso calamitatis aspectu eum ad misericordiam inflecteret. Ille vero productus in medium, immissum in se malum deflebat, et sanctum virum ad commiserationem provocabat, denique a malo suo liberari postulabat. Hic vero celer ad commiserandum, ac multas ad compatiendum, de animæ curatione prius quam corporis sollicitus, ægrum parentum suorum impietatem abjurare jubet: sciebat enim eum adhuc hæc delectari. Ut vero libens obandivit et jussa adimplevit, tum Simeon, vere magnam orbis miraculam, sciscitatur ex eo. Num credat in Patrem, ejusque unigenitum Filium, ac in Spiritum sanctum. Dum vero alter se credere palam fatetur: In istas, inquit, personas credens, surge: statimque sermo (o ineffabilem tuam Christe erga virum gratiam!) debili dolorum curatio effectus est. c Ille autem, Dominum summa etiam hic imitatus, eum proprium lectulum humeris deferre jussit, quod et præsentem ad majorem gratiarum actionem adhortabatur.

Curat para-
lyticum.

28 Et hoc nequam prætereundum silentio est. Vir quidam inter Ismaelitas, qui juxta Christo dederant nomina illustris, votum teste venerabili Simeone nuncuparat, se nunquam ad mortem usque ex animali quod vitam habuisset gustaturum. Temporibus successu nescio qua ratione, sive voti oblitus sen concupiscentiæ illicio inescatus avem occidit; quam dum comedere parat (o rem prodigiosam!) in lapidis evestigio mutata est naturam; unde neque admoldum volenti

Votum violan-
ti etibus lupi-
descit.

volenti gustare licuit, lapis enim appetitum reprimerebat. Barbarus homo hac re stupefactus, sine mora pœnitentiæ magistrum accedit peccatum suum et culpam summa contritione cordis aperit, rogat qua fieri id possit, uti Numen sibi propitium reddat, cui datam fidem fefellerit neque petitione sua frustratus fuit. Nam quod circa avem contigit miraculum, licet non statim, post tamen temporis successu plurimorum oculis testes habuit : *d* pectus enim, quod propriam figuram retinuit, a multis postea visum est ex osse constare et lapide, ut os primigeniam declararet naturam; super inducta vero lapidea substantia, carnis testaretur conversionem.

e 29 *e* Alius quidam tribus Saracenorum Præfectus fidelium gregi adscriptus, ad magnum et ipse venit Simeonem. Tandemque consecutus id cuius gratia venerat, columnæ assedit, suavissimos sacre illius linguæ flores carpens, ejusque sermone, dum licebat, perfruens. Interea vermium e sacro crure scaturientium (nam ex assidua illa et irremissa statione pede uleus contrahente, tibia vermium quoddam habitaculum erat effecta) unus e columna devolutus ante Præfecti pedes decidit, quem ipse evestigio avidis manibus collegit, et honorifice in sinum reposuit, oculisque, ori, auribus, ac membris ceteris, veluti omnium morborum levamen admovebat : et (o amoris excessum!) non vermem esse id quod honorabat, verum quidpiam divinum, et oculis spectare et circumferre se credebatur : superabat quippe fides aspectum, et desiderium formam occultabat. Cum magnus Simeon id ex superiore loco vidisset, ob honorem vermi delatum Præfectum increpuit, eumque et quod ex suo corpore decidisset, et quod tantum vermiculus esset cui honorem exhibebat, clare edocuit; neque decens esse ut quod e corruptione ac putrefactione natum esset, vel manibus contrectetur, vel alia corporis parte attingatur. Præfectus manu explicata consideraturus cujusmodi esset vermis, in gemmam (o miraculum!) splendore et pulchritudine conspicuam mutatum deprehendit, qui inde et fidei dono gaudens, et gemmæ miraculo ditatus recessit.

a Theodoretus se præsentem fuisse ait, et conatum verbis tumultum sedare.

b Addit Theodoretus, illis canes ab eo vocatos.

c Theodoretus hæc paullo aliter : Jussit ut tribus Præfectum suis ferret humeris usque ad ipsum tabernaculum (habuit autem corpus maximum) et ille quidem eo accepto statim abiit.

d Alter, et non recte, ut opinor, Theodoreti interpretis ait, avis partem ex osse et lapide constantem visam in ejus pectore.

e Deest hoc miraculum Theodoro.

CAPUT VII.

Proles sterili impetrata : sanata.

a **M**ulier a quædam hand ignobili genere nata, Saracenorum Principi juncta, sterilis erat; hoc præterea suæ habens calamitatis augmentum, virum frequenter liberorum orbitatem exprobrantem. Quapropter liberorum cupida ad magnum Simeonem perrexit, ubi stans ad septi vestibulum (mulieribus enim aditus omnis erat præclusus) casum suum lugebat, morbum lamentabatur, viri opprobria in medium proferebat, orabat, non raro per eos etiam quibus ingredi licebat supplicabat, obsecrabat, sterilitatis solutionem postulabat : addebat, ut ex se prolem videret, se vitam suam libenter profusuram. Divinissimus Simeon hic nequaquam consuetæ oblitus est commiserationis; verum nueris calidas illas lacrymas miseratus, precibus suis partus ei privationem sustulit, ac domum abire hortatus, addidit, Denm, qui ab initio naturam humanam architectatus est, ejus sterilitatem cum proventu in meliora commutaturum. Tum illa (neque enim ullatenus dubitare decebat his, quæ divinum illud os quasi a Deo motum pronuntiaverat) plurimum animata, domum reversa, sine mora concepit, post filiole mater effecta : ejus natalis dies magna pompa a parentibus

celebratus est. Verum brevi temporis spatio terminata est felicitas, gaudiumque festivum amara tristitia exceperit, ac solutio calamitatis in graviolem conversa est luctum; adeo ut parentes calamitatis loco haberent, quod umquam peperissent; multoque priorem orbitatem præoptarent. Jam filiola tres annos nata erat, jam prima balbuties, et puerilis incessus, quæ res parentibus solent esse jucundissimæ, expectabantur : illa vero lectulo affixa, elinguis plane et immobilis manebat; nam et pedes quasi solutos, et linguam constrictam habebat : parentibusque monstrum quoddam esse videbatur, talisque familiæ hæres non solum indigna majorum splendore, sed et ipsorum gloriæ ignominiam, omnibusque adeo propinquis extremum dedecus allatura. Cum parentes dolori plus æquo indulgentes nihil omnino proficerent, iterum ad rerum immedicabilium ingeniosum et industrium curatorem confugiunt, et gratias ei quidem pro beneficiis rependunt, rogant autem et vehementer supplicent, ne prolem a se divinitus impetratam, hoc in statu esse diutius permittat, ut donum magis probro et dedecori ipsis esse videatur, unde et majorem mœrorem et tristitiam quam gaudium et lætitiâ vita pariat; verum membrorum solutionem tollere, prolemque integram et perfectam reddere dignetur. Hæc cum lacrymis dicebant et perseverabant misericordiam expectantes. Simeon, tamquam commiserationis thesaurus, verbis tantisper calamitatem leniebat, neque diu animo cruciari passus est : septima exinde agebatur dies, postquam eorum perseverantia irrita esse videretur: penitus de salute filiae desperantes, animi mœrore pleni, vultu inamœno domum revertuntur, filiam secum reportantes, sibi ob intempestiva consilia succensentes, quod et parentes vocari ab initio voluerint. Postquam vero tantum itineris confecissent, ut columnam amplius videre non liceret, puella ad eam plagam, in qua stabat columna, convertitur, et improvise vinculo linguæ solvitur, et, Laus tibi et gloria Sancte Simeon, exclamat. Motum deinde et robur pedum adeptâ, recta domum pergit, parentibus suavissime inter eundem assultans. Illi improvise miraculo stupefacti, vix suis ipsi oculis credebant, sed præ desiderii magnitudine, ne non vere sanata filia esset, verebantur, sed oculorum fascinationem esse quamdam existimabant. Deinde re diligenter post accuratam inquisitionem cognita, cum filiam omnino sanam deprehenderent, tum Deum ob præstita beneficia laudare, Simeonem ejus famulum deprecari cœperunt : et natalitiorum filiae lætitiâ longe superavit, ob ejus curationem instituta celebritas. Beatos se demum filiae partu prædicabant : et eos quidem cum gaudio et festivitate tota domus exhilaratos exceperit.

a Deest hoc Theodoro, qui alterum refert, quod et hic puillo inferius, de filio Regine Ismueltarum impetrato.

CAPUT VIII.

Mulier nondum mandram ejus ingressa, agnita et benedicta.

Verum unum me fore Simeonis factum præterisset. Mulierem sanctum virum coram oculis intuendi, ejusque gratia et benedictione fruendi, divina invaserat cupiditas : verum huic desiderio obicem ponebat septum oppositum, mulieribus aditum omnem præcludens. Pia matrona hoc amoris igne correpta, omnes secum vias et rationes animo agitabat. Milites interea quidam visendi Simeonis gratia capessiverunt iter : mulier simili suscepto habitu, ad omnem se illorum speciem conformavit : ad hæc omnia tuta videns, equo ascenso una cum eis equitando viam celeriter confecit. Ad septum ubi perventum est, ex equis descendentes, eos milites mulieri tamquam nui commilitonum committunt, cum nondum mulierem esse manifestum esset. Illa depositum libens apud se asservandum

ACTORE
METAPHRASE
Filiorum natalis celebrant
Surocni.

S. Simeon
puella mute
et debili vocem
et vires impetrat

Mulier viri habitu ad visendum Simeonem accedit.

d

Vermes e Simeonis cruribus tibia nascuntur.

Unum colligit Saracenorum Præfectus.

Is in gemmam mutatur.

a Regine Saracenorum sterili prolem impetrat.

AUCTORE
METAPHRASI

asservandum suscepit, parem gratiam ab illis consequi volens: ita enim cum iis paciscebatur, ut suum vicissim equum illorum fidei committeret, posteaquam a Simeonis aspectu reduces reversi essent: ea illi unica erat cura, eo omnes cogitationes suas dirigebat, ut viri sancti conspectum obtineret, ejusque benedictione fruere. Verum nequitiam ei contigit ut votis suis potiretur: posteaquam enim milites ad Simeonem pervenissent, et voti jam essent compotes, tum sic ad eos divinus Simeon: Unus quidem vestrum, ait, relictus est, ad quem cum perveneritis, nuntiate ei in hæc verba: a Mentis tuæ oratio ad aures Domini pervenit; jam Dominus Deus, qui intima cordis desideria et cogitationes perscrutatur, benedictionem tibi suam impertitus est: ejus consecutus benedictionem et summa votorum, nihil necesse erit huic venias. His ab admirabili Simeone dictis, milites septo egressi non minus sancti viri alloquium obstupuerunt, quam foris relictis commilitonibus admirati sunt virtutem; (adhuc enim milites nomine indigebant, quam nondum mulierem esse subodorabantur:) tanto enim tamque beato ore deprecitum non nisi eximii virtutum ornamentis decoratum esse credebant. Foras igitur egressi, jussa continuo, que in mandatis habebant, nuntiaverunt; tum variis interrogationibus beatam matronam fatigarunt, et quanam esset, et unde tantis virtutum meritis ornata. Neque enim illo pacto, addebat, mellifidum illud et suave os, beata illa Simeonis lingua tam honorificam tui mentionem fecisset, nisi latens aliquis virtutum thesaurus in te esset, reconditus. Tum illa, cognito nihil rerum suarum virum sanctum lateret, animi sui arcana viris illis vel invita detexit, dicens in hæc verba: Me quidem, fratres, preterit ingens sanctorum virum coram aspiciendi, et quæ in eo insunt Spiritus dona et gratias oculis cernendi occupavit desiderium; cum vero valium oppositum mulieribus nequaquam ingredi liceret, aquam judicavi sextum occultare (mulier enim sum) ejusque continum arte assequi: verum cum latere non passim eum qui etiam occultum est cognitor, lubens hinc recedam, neque mandato huic refragabor, jam enim benedictionem obtinui; neque quia latui, sed quia deprehensa sum, gratiam quam volui impetravi. His dictis a proba illa muliere, multo magis admirati sunt virum milites, et in suam quique ditio-nem reversi sunt.

a Disparum eventum similis consilii, sed cum aliqua (ut apparet) temeritate et prociuitate suscepti, refert S. Gregorius Turon, de gloria Confess. cap. 26, ubi de S. Simeone agens ita scribit. Postquam vero columnæ editiori se sanctitate fervens invexit, non modo extranee mulieri, verum etiam nec propriæ matri se videndum permisit. Et nunc etiam locum ipsum ab hujus sexus defensus accessu. Nam ferunt, quandam mulierem indutum fuisse veste virili, et in basilicam ingredi voluisse columnæ. Tractavit secum misera, agere posse per indumentum, quod latere posset Altissimum, ignorans illud Apostoli. Quia Deus non irridetur, et licet tibi veniens ad templum crexat pedem, ut sanctum ingrederetur lumen, tamen protinus retrorsum reus cecidit, et mortuus est: satisque fuit populis, ne hæc ultra mulier ulla presumeret, cum in istam cereret ultimum pessime irrogatum. Ado quoque Viennensis in Martyrologio, Notherius, et quadam vss, sub Beata nomine, idem referunt.

CAPUT IX.

Antiochi latronis conversio, pia mors.

Et hoc quidem miraculum tale. Quis autem præter-
et quod deinceps narratum eo? Latro omnium prædonum longe crudelissimus, et maxime sanguinolentus, Antiochus nomine, cognomento a Agonatus, sicariorum cohorti præerat, et non magis consilio quam virum robore et animi audacia subtilis imperitabat, atque insigni in aduendis periculis temeritate. Tantum enim corporis robore, et pedum celeritate pollebat, itaque iis fidebat, ut populosissimos pagos, etiam ipsa Antiochiæ urbis suburbia, invadere ac diripere non dubitaret. Si quando equo veli necesse erat, equas ob majorem celeritatem conscendebat.

Hæc postquam multorum fama vulgavit, nullo prohibente vitæ prædatorie operam dantem; multi illi insidias struxerunt, tum potissimum quibus flagitiosos puniendi cura commissa est, Antiochum comprehendere totis viribus admissi sunt. Cum aliquando in hospitio moraretur, ibique potaret, militum cohors quinquaginta supra centum, hoc idoneum ad eum capiendum tempus rata, domum undique circumdant. Hic vero ut sensit insidias, neque ventris onere, neque vini vetero quidquam de prædatoria audacia remittens, iracundia astutus exurgit, indumentorum sarcina quanta potuit festinatione equæ imposita, manu gladium educit, eoque assidue in aere instar furiosi et dementis vibrato, nemini sibi appropinquandi fecit licentiam; totusque adeo formidabilis hospitio egreditur. Et equa non purum ad terrorem incutiendum ipsi profuit; illa enim et calcibus anterioribus insiliebat in occurrentes, et dentibus mordebat, planeque sufficiens erat accedentes percellere, et magnum iis terrorem injicere. His omnibus cum nilitum multitudinem turbasset, habens præterea favam rerum gestarum veluti viam sibi aperientem, multumque cooperantem, ac pluribus, qui eum needum viderant, terrorem injicientem, extremum periculum devitat: et concesso jumento, tanquam alter latro ad Simeonem columnæ affixum confugit: noverat enim, cum illius qui pro humani generis salute cruci affixus fuerat, esse discipulum. Ac tum quidem latro, totus dolore fractus, miserandum in modum eminus clamabat: Salva animam pereuntem, Sancte Dei; serva, inquam, hanc animam. E heu! quod mihi erit refugium? quemnam omnis mali depulsorem inveniam? omnis abit salutis spes: neque mihi curatio-nem ultra quaerendi tempus reliquum est: mille mortibus ob malefactorum conscientiam dignus sum: neque eas reformido, licet sæpius mori liceat. Quid enim quæ ferro consciscitur mors formidabile habet? Quantum hoc supplicii est, semel peribitum solum luce privari, ei qui multis vitam ademit, sequæ quotidie contribulum sanguine polluit? Verum igitur ille inextinguibilis, et cruciatus perpetuus, mihi timorem incutit, adeoque perturbat, ut tantum non animi impotentiam inducat: ejus meditatione totus cohorresco, quæ intimum mihi cor lacinat, adhuc enim manus fraternum sanguinem distillant, recentes sociorum cædes adhuc animo obversantur. Quanam igitur mihi consolationis spes? quæ salutis via? Adfer orem, servo Dei, consilii omnis inopi: porrige manus animæ in extremum interitus discrimen adductæ.

33 Hæc et similia dum coram sancto viro lamentatur, vehementer eum ad suarum commiserationem calamitatum commovit; qui et antequam sermonem ordiretur, intimi cordis penitulum intuebatur. Condolens itaque latroni, magna verborum humanitate animus ejus recreare cepit, ac bene sperare jussit. Dum hæc ita agerentur, milites eum non amplius latronum, sed supplicum more manus in altum protendere conspicientes, crudelissime eum ad supplicium deposedunt; usque adeo, ut apud sacrum caput incredibili ausu, non convenire dicerent, neque esse humani judicii, viro qui propria manu tot homines interfecisset, auxiliari. At tranquillum illud ac mansuetum os parvi longas eorum negas faciens, ita fatuit: Qui peccatorum semper penitentiam cupit, idem et hunc in perditionis jam barathrum ruentem, præter omnem spem, incolumem servans hinc perduxit, non ego. Quomodo igitur quispiam, quem ipse propriis manibus advocavit, eundem tortorum manibus tradat? Militum illa manus his auditis recessit, viri enim virtutem et ipsi verebantur, licet toto impetu in Antiochum ferrentur. Ipse vero Antiochus pronum se in terram jactat, calidas fundens lacrymas, et amare suspirans. Magno denique affectu, instar latronis

Perrumpit
solus cohortem.

Ad Simeonem
confugit.

Magna com-
puncti animi
signa edit.

Ad spem eum
excitat Si-
meon.

Contra milites
eum defendit.

a
Non ingressa
corlitus bene-
dictionem impetrat.

Inventa indi-
cat militibus
se feminam
esse.

Antiochus
Agonatus la-
tronum dnr.

a

latronis in crucem cum Christo acti, et pœnitulinem ostendens animi, noxas Deo aperiebat : sed facinorum multitudo omnem illi ad divinæ clementiæ nutum præcludebat accessum. Verum dum sequestro bono utitur, divini Simeonis precibus, brevi et ipse delictorum veniam obtinuit. Itaque vox cœlitis audita, sacri oris suffragium confirmavit, acceptam nempe esse latronis pœnitentiam, simulque vitæ exitum ei imminere, et instantem ad communem omnium Dominum discessum, promittens, et hoc signum satis idoneum divinæ erga ipsum benignitatis præbens. Cum igitur et hæc ipsa latronis auribus insonarent, ad pœnitentiæ ducem se convertit, illicque inusitatum vocem narrat : dum verba adhuc inter labra euntantur, Antiochus manus attollens in cælum hæc in verba prorumpit : Domine Jesu Christe, inquit, Fili Patris principio carentis unigenite, qui non justorum gratia; sed pro peccatorum pœnitentia venisti, suscipe spiritum meum et simul hunc in modum orantem evestigio vita defecit, et manifesta viro admirabiliter venia indulgetur. Quapropter ingens omnes tenuit admiratio, et nova pœnitudo populi animos occupavit : theatrum ipsum partim lacrymis, partim voluptate perfundebatur : hæc enim a delictorum remissione, illa vero a pœnitentia proficiscebatur, atque ob hæc omnia laudabatur Deus ab omnibus, et *b* salvator illius famulus Simeon celebrabatur. Sic autem hæc superna administrabat providentia, quæ et magnum Simeonem magis extollebat, omnibusque pœnitentiæ portam ad salutem sine excusatione amplectendam aperiebat.

34 Milites eorum quæ contigerant ignari, (nam in id unum, ut Antiochum comprehenderent, omnes vires conferebant; præsertim cum rumor rei gestæ propter facti insolentiam haudquaquam ad fidem faciendam sufficere videretur, nisi quis quod factum erat oculis ipse suis spectasset :) itaque majori quam ante a temeritate et impudentia ad magnum Simeonem accedunt, et hominem gravissimorum facinorum patratorem, qui injurias omni venia majores intulisset, in maximis sceleribus deprehensum, denique urbis universæ eversorem, magno clamore tradi sibi postulabant, ista vociferantes : Itane legibus omnibus ac decretis tuum judicium præferendum censes? eorumque contemptorem benigno ad commiserationem aspectu intueris? meritis suppliciiis eximere contendis? Ille vero nihil de solita lenitate remittens, hilari et mansueto vultu respondit : Quoniam non ego virum huc accersivi, sed communis omnium Dominus huc eum perduxit, quod primum ego asserui, id ipsum nunc ejus tumultus indelebili veritatis testimonio confirmat : qui ad pœnitentiam eum vocavit, idem et hinc transtulit, et ad se ex humanis eripuit. His dictis, cum funus illis admirabilis Simeon coram ostenderet, omnium animos tremor incredibilis occupavit, ex quo ingentem dolorem concepere, deinde erroris sui a beata illa anima venia obtenta, hujus tanti miraculi promulgatores, ac minime fallaces præcones abierunt.

a Ἀγέλατος, sine genibus. Il forte ei ex aliquo eventu cognomen adhuersit, inquit Irosweyulus.
 b Ita Græce : Καὶ ἐπὶ πάντων ὑπέειπε Θεός, καὶ αὐτὸν ὁ ἐκείνου θέρπων ὑπεεργύτητο.

CAPUT X.

Absentia et futura divinitus cognoscit.

Nobis in hoc miraculorum pelago navis infinita ferens proferatur, salutemque precum ejus interventu, periclitantibus in mari præbeat. Hanc enim aliquando in medio mari gravissima procella invasit, et jam illis ad eam magna vi fluctibus prope mergenda videbatur. Navigantes omni arte, omnique rei bene gerendæ spe deposita, postrema sibi invicem salutis

verba inter amplexandum, periculum exspectantes, impertiebantur : tandem ultimam anchoram jaciunt, et Simeonis ad communem Dominum memoriam refricantes, simulque eum in columna habuerunt pro sua salute deprecantem, et simul ipsis rursus in navi apparentem : et mox mare se datum perceperunt : nam leni mox aura afflante, plenis velis per tranquillum pelagus deducti, ad continentem pervenerunt.

36 Nec illud de eo prætereatur. Virgam aliquando e cælo delapsam videre visus Simeon : Flagellum, inquit, nobis Deus post duos annos immittet. Jam tempus ab eo præscriptum aderat, et terra nihil omnino tulit, imbribus carens; ingens siquidem siccitas eam occuparat, et simul fames ac pestis, mala inde provenientia, quavis pœna gravius eam affligebant, hominesque amare cruciabant. Tales igitur habebat oculos mentis Simeon, ita omni terrena caligine purgatos, ut futura omnia quasi jam præsentia intueretur. Deinde prædixit erucarum plagam. Verum non ita in Dei ira prænuntianda celer et promptus erat, ut ad malum depellendum negligens aut impotens esset; sed eam ob causam prænonebat, ut prævisa minus nocerent : Intra enim, inquebat, minas adhuc decreta stat pœna : solum quæ peccavimus corrigamus. Hoc vero dicebat, priorum laborum recte facta tegens : hinc et non tam suam erga Deum fiduciam, quam illorum pœnitentiam testatam esse volebat; noverat enim se indigna passos non neglecturum, sed ita fore, ut propria interpellatione iram divini Numinis se daret, imminensque flagellum sistere se posse confidebat. Nondum igitur triginta dies elapsi erant, cum ecce ingens erucarum circumfusa nubes, parum abfuit quin totam terræ faciem occuparet. Homines neque quid boni de futuro sperarent, habebant, neque vero, si quæ mali solutio futura esset, cognoscere poterant; denique de tanto reptilium periculo evadendo penitus jam desperabant, neque aliud quam præsentissimum inde exitum expectabant, terræ fructibus partim nondum enascentibus, partim ab erucis jam consumptis. Simeon vero vix Deum erat deprecatus, cum ecce omnis erucarum copia, quæ jumentorum pabulum fere labefactaverat, extemplo consumpta est, terræ frugibus in hominum usus accomodatis nullo penitus nocumento illato.

37 Dignum quod his addatur et illud. Duæ aliquando virgæ huic invisibilium istarum rerum spectatori e cælo deferri visæ fuerant, quarum una versus Orientem solem incumbebat, altera *a* versus Aquilonem. Eam visionem Persarum et Scytharum in Romanos irruptionem indicare declaravit, et hanc visionem præsentibus narravit. Ipse vero multa lacrymarum profusione, et precibus Deo supplicabat : neque prius ab oratione destitit, quam Persæ in Romanos incitati, civili inter se dissensione oborta, apparatus militarem dissolverent. Scythæ vero, cognita Persarum cunctatione, et ipse quieverunt, neque vulgo sensum commotionis præbuerunt.

38 Talis erat admirabilis ille Simeon : ita communem omnium salutem curabat, ut nec singulorum etiam negligeret. Sed et hic prænuntius ac vates fuit. Novit id Theodoretus Episcopus, cujus jam antea mentionem fecimus. *b* Vehementer is a quodam oppugnabatur, unde et mœrorem contraherat, et accusationem graviter ferebat. Postquam vero omnibus, ut proverbio decantatur, rudentibus contenderat, neque ullum ex labore fructum se consequi videbat; tum ad admirabilem Simeonem, tamquam ad omnis spei caput, confugit, eique negotium omne suum committit. Ille mœrentem animum consolatione recreat, calumnias ferendas monet, etiam ex sacris paginis ostendens, quantum ex tentationibus lucrum proveniat : de inde paullulum moratus : Te vero etiam Deo, inquit, gratias quam potes maximas agere oportet, carissime; post quindecim dies tuus morietur

45 adversarius :

ΑΥΤΩΤΩΚΕ
ΜΕΤΑΠΡΟΒΑΣΙΣ
Periclitantibus in mari subvenit.

Famem imminentem prædicit :

tum erucarum plagam.

Erucæ ejus precibus consumptæ.

Imminens a Persis et Scythis bellum prævidet, et precibus avertit.

a

b Theodoretum solatur et futura prædicit.

Latro voce cœlesti evocatur.

Pœnitentia.

b

Milites sibi cum deli postulant.

Re cognita compunguntur.

ACTORE
MEAPHRASTE

adversarius : tum demum omnem hanc procellam a te repelles. Eo igitur dierum numero absoluto, vitam ille cum morte commutavit; hic vero extra omnem tempestatem in tranquillo constitit, divini Numinis suffragio S. Simeonis verbis terminum statuente.

a *Aliter Theodoretus, in terram autem Orientalem cadebant et occidentalem. Baronius huc ad annum cxxx refert, quando mortuo Theoderico successor Vararicus factus regni, multo suo. At non tua in exordia ipso sopitum est ab eundem dissonans bellum, ut patet ex his que narrat Socrates lib. 7, cap. 18, quod hic S. Simeonis precibus factum scribit Theodoretus et Metaphrastes. De Regibus Persarum Isidorem et Vnararum secutis vide Agathiam lib. 4, et Petriam Texciram lib. 1, de Regib. Pers.*

b *Multa perperus ab adversariis Theodoretus, que recensentur a Baronio Tom. 3 et 6.*

CAPUT XI.

Theodosium et Danielem monachos ad sanctiora hortatur, barbaris varie optulatur.

Theodosius quoque magis sacræ hujus linguae eloquio irroratus effloruit, Theodosius, inquam, ille spiritualium exercituum, nec non pastoralis sapientiae summa et caput. Ille nuper virtutis amorem in intimo mentis thalamo foverat, nondum tamen in flammam accensum habebat : communem salutis mystagogum accedit, atque ad columnam propius accedens, priusquam ex ore aliquam emitteret vocem, ita ab admirando Simeone compellitur : Bene venisti vir Dei Theodosi. Tum proprii nominis præcognitione stupefactus, quod cum nondum in viri notitiam venisset, quasi multo tempore cum illo habitasset, ita proprio nomine appellaretur. Itaque capite terræ admoto, benedictionem sibi dari postulavit. Cujus petitioni non tantum satisfecit Simeon, sed et ad se sursum ascendere jussit, ad ascetica certamina ad se venientem excitavit; et, Amice, inquit, Theodosi, cum gaudio iter arripe; a Domino gressus tui dirigentur. Neque vero huc usque stitit sermonem, sed et futura illi prædixit, ut quod ad magnam virtutem perventurus esset, multosque sæculari vanitate implicatis ad monasticam vitam inducturus; denique quod hominum gregi præficiendus; quod ad eximiam magnitudinem virtutisque excelsum perventurus; quod plures suorum laborum imitatores effecturus, et Deo oblaturus esset. Hæc omnia admirabilis ille Simeon Theodosio prædixit, quæ nunc postea evenerint, qui illius Theodosii vitam legerit sciet.

h *40* Prodeat in medium *b* Daniel, qui idem cum Simeone suscepti certamen, ejusque prophetica lingua in se charismata patefaciat. Adhuc enim sub magistro et pastore asceticæ concertationis labores exercebat Daniel, et ingens eum desiderium invasit ascendendi columnam, et cum Simeone coram agendi. Aliquando igitur cum magistro suo ad Simeonem cum pervenisset, amos maxime rogavit, hunc quidem, ut sibi columnæ ascensum permitteret; dein magistrum, ut sibi ascensum annueret. Utriusque fit compos voti, columnam enim libere ascendit. Quem dum Simeon convenienter venientem excipit, Confortare, ait, et virum te præbe fili Daniel : multi enim tibi ob communem Dominum labores perferendi sunt. Verum gaude; ejus enim gratia roboratus, communi hoste superato, frueris tandem ea, quæ ita fortiter dimicantes manet, beatitudine. Simulque manu capiti Danielis imposita, precibus a se jam dicta consignavit.

41 Hæc ita dicta, opere deinde fidem fecerunt. Simeon enim Danielem a se gratia et benedictione repletum dimisit, et magis cum posthac in visceribus habuit, magnoque ejus non tantum presentis adhuc amore, sed post discessum etiam absentis desiderio exarsit. Cum aliquando *c* et Mesopotamiam Hierosolyman, loca sancta adorandi gratia, Daniel proficisceretur, inde autem eremum petere cuperet; ecce tibi Simeon, assumpto viatoris habitu, presens, ab eo

itinere, quod jam fere iniverat, detinuit, cum ob multas rationes, tum potissimum ne cum *d* Samaritanorum pravitate quidquam commune haberet : nam ingens tunc et ferox seditio inter eos excitata, viam Hierosolymorum malefactoribus infestam fecerat, qui passim transeuntibus prædationem et eadem minitabantur. Contra vero Danielem, ut Byzantium versus iter capessat, persuadet, ubi nihil quod ad salutem animæ pertinet ei defuturum. Erat autem circa vesperam, cum S. Simeon viatoris persona assumpta hæc Danielem præcepit. Qui cum ad hospitium diverteret, et itineris comitatu ad quietem una expectaret, is nusquam comparuit. Verum Danielem sumpta cœna somnum capientem, iterum Simeon apparuit, ac eadem, quæ prius, præcepit : hic vero animo vigili, somno ab oculis excusso, mandata executus est. Simeon multo post relicto corpuscule et columna, ad immortalium ac beatarum mentium sedes translatus, Danielem rursum secundum quietem ad stare visus est, eumque ad columnarem vitam evocatum, columnam quoque ascendere præcepit. His visis e lectulo consurgens, statim ut visio ipsi declarabat, sic ascendere in columnam constituit, eandemque vitæ rationem, quam Simeon prius servaverat, inivit, visus novus Elisæus qui Elias sibi exemplum proposuit. Et hæc quidem hæc tenus.

42 e Persarum Rex hæc tenus a nemine se vinci passus, solius hujus viri fama audita superatus est : ita diligenter omnes, qui Simeonem frequentabant, de eo perunctus est, et quænam viri vita, qualia miracula : eratque publicis curis non inferior Simeonis memoria; neque vero viri tantum gesta, sed et fama ipsa percelleret. Verum et uxor ejus admirandis Simeonis miraculis simul cum conjuge obstupefacta, oleum benedictum ab illo sibi mitti postulavit, et libentissime accepit : quo non solum proprios morbos curavit, sed et multis e consanguineis, quocumque malo premerentur, medelam adhibuit. Et vero Regis ipsius subditi omnes fama viri capti, accurate rebus ejus gestis cognitis, divinum virum passim appellabant Simeonem.

43 Regina Ismaelitarum sterilis cum esset, ac liberorum carentiam amaro animo ferret, nec ullam e rebus creatis voluptatem hauriret; primo quidem viros quosdam illustres submisit, qui ut prolem concipere et parere posset supplicabant; postquam vero compos voti facta, soluta omni mœstitia; et animæ tranquillitate, sicut et voluptate repleta, natum Regem accipiens, ad S. Simeonem accurrit; et cum septimum ejus mulieribus inaccessum esset, misso ad ipsum filio, ejus benedictione impertiri rogabat : Tuus, ait, ille est manipulus, ego enim cum lacrymis et precibus semen conjeci, tu manipulum divine gratiæ effecisti, precibus desuper pluviam eliciens. Mulier itaque, quæ magno desiderio quæsierat consentita, donum suam leta redidit. Nos vero quousque pergemus res omni humano ingenio sublimiores oratione prosequi?

a *x* *Januarii S. Theodosii Cœnobæarum vitam dabimus, ubi hæc ipsa narratur, dicuntur que accidisse sub finem vitæ Marciani Imperatoris.*

b *Hæc ipsa fusius narratur xi Decemb. in S. Daniælis Stylitæ vita, et alia, que inferius referemus, de S. Simeonis reliquiis.*

c *Paulo aliter in vita S. Daniælis : dicitur enim, cum e monasterio suo venisset ad mandram S. Simeonis, inde ubiisse Hierosolyman versus.*

d *Samaritanorum flagitios fusius agemus in Simeonis Stylitæ junioris vita xxiv Maii. Sed quod Baronius ad an. cccvi, nu. 27, ait prohibita esse Danielem proficisci Hierosolyman obtinuit ab Eutychnis monachis excitatum contra Juvenalem Episcopum Hierosolymanum. id in Daniælis vita non dicitur, licet eum citet.*

e *Hæc paulo aliter narrat Theodoretus, atque inde sibi cognita sint ostendit, ita scribens : Ejus quoque fuit magna fama apud regem Persarum : ut enim narravit Legati qui ad ipsum venerunt, diligenter sciscitabantur quænam esset ejus vita, et quænam miracula. Dicunt autem ejus quoque conjugem, et petisse oleum dignatum ejus benedictione, et tamquam donum maximum accepisse. Quin etiam omnes Regis asserte et a fama commoti, et multas in eum a Magis adornatas accipientes columnas, diligenter rogabant, et cum intellexissent, virum divinum nomina-*

Simeon ei in via apparet.

d

Herum in somnis.

Mortuus cum monct ut in columna vivat.

e
Regi et Byzantæ Persarum est veneracioni.

Oleo benedicto morbi pulsi.

Regine Ismaelitarum vitam imperat.

ii
Theodosium Cœnobæarum ad sanctitatem hortatur.

Evenerunt prædict.

h
Danielem Stylitæ ad eum in columnam ascendit.

e

bant. Cetera vero turba, et ad muliones accedentes et ad famulos et milites, et pecuniam offerebant, et rogabant ut essent principes olei benedictionis.

CAPUT XII.

Quotidianæ ejus exercitationes. Præcepta variis data.

^a **S**tabat ille noctes et dies omnibus conspicuus; et ostio aperto, ac septi parte non minima dissoluta, omnibus propositus erat velut spectaculum omnem admirationem superans, nunc multo tempore stando, nunc frequenter corpus inflectendo, Deoque adorationem offerendo. Multi vero adorationes illas numerare conati sunt: Semel autem quidam apud virtutis amatem Theodoretum se mille ducentas et quadraginta quatuor adorationes enumerasse retulit. Flectendo frontem semper pedum digitis applicabat; ^b facile enim venter ob alimenti defectum dorsum inflecti permittebat.

^a *Sæpissime corpus inflectit.*

^b *Ulcus illi in pede natum.*

43 Porro ex illa perpetua et supra naturam admirabili statione effectum, ut in altero pede ingens ulcus contraxerit, e quo plurima sanies defluebat. Verum nihil horum ejus philosophiam repressit; omnia enim generose pertulit, labores animi promptitudine vincens. Ulcus vero istud cuidam aliquando ostendere coactus est. Erat enim vir quidam dignitate Diaconus, virtutis studiosus: Is Simeonis fama excitus, venit ^c Ravenna, et collis illius vertice conscenso, Dic mihi, ait, per ipsam veritatem, An tu homo es, an vero alia quaedam natura corporis expers, et humanam effigiem ementita? Hanc interrogationem cum adstantes moleste ferrent, divinus Simeon tumultum sedavit, et ad illum conversus: Quid, inquit, me tu hocrogas? Subnectit alter: Quia, quoscumque de te audio sermonem facientes, nec cibum sumere, nec somnum capere te affirmant; utrumque vero homini proprium: neque enim quispiam hanc habens naturam sine somno aut nutrimento vivit. Ad hæc Simeon scalas columnæ adhiberi jubet, et ad se ut ascendat monet: quo cum pervenit, primo quidem manus cognoscere præcepit, deinde intra vestem ^d pelliceam manum injicere, neque solum pedes videre, sed et gravissimum illud ulcus aspicere. Vix visa ulceris scaturientis magnitudine, e columna descendit, et ad Theodoretum, de quo prius sermo incidit, profectus, omnia accurate narravit. Inde in patriam revertitur præco disertissimus omnem naturam excedentium viri hujus certaminum.

^c *Varia ejus die ac nocte exercitationes.*

46 Aliis enim certatoribus dierum circumvolutiones grata quadam remissione labores excipiunt; huic vero continuæ illius penitentiae quies, erat laborum mutatio. ^e Sol jam occubuerat, ille ad intelligibilem et inocciduum Solem manus tuam extendens, noctes integras stabat, neque somno delinitus, neque ignavia victus, donec ille iterum ad Orientis horizontem reverteretur, et noctis tristitiam diei amonitate terminaret. His deinde certaminibus exercitia alia, alia praxes, aliarum denique precum modi multo difficiliore succedebant.

^e *Affabilitas crum omnes.*

47 Ita ille in tantis molestiis, tanta rerum præclare gestarum mole, tanta miraculorum multitudine, virtutis culmine ascenso, multis spatiis omnes mortales longe supergressus, ita erat animi sensu moderatus, ita suavis et gratus, ut singulis accedentibus responsa daret, sive opifices essent, sive mendici, sive agrestes qui illum accederent. Quemadmodum vero ceteros omnes virtutis dignitate longe post se relinquebat, ita præ aliis sermonum spiritualium venustus in ejus labris efflorescebat, et divina quaedam suadela, ut bis quotidie adhortationes faceret, gratia quadam singulari condita, plurimumque afferentes utilitatis: et ut in cælum suspicerent, atque aliis virtutum sursum evolarent cohortabatur; et terra

^f *Ehortationes binæ quotidie.*

relicta præparatum cæli regnum contemplari jubebat: alias iterum gehennæ minas metuere, terrena contemnere, futura denique expectare.

ACCITORE METAPHRASE

48 Erat etiam ipsum videre judicantem: nam multi, qui prius variis probris vitam suam infamaverant, post ejus iudicium insignes justitiæ cultores effecti sunt: Et quem ejus calculus victum declarabat, ille nihilo minus victore lætus recedebat. Sed hæc quidem et similia post horam nonam exercebat, nam noctem omnem et diurnum spatium usque in horam nonam precando transigebat. Post nonam horam primo quidem doctrinam sacram presentibus explicabat; deinde singulorum postulatis ^f medelam adhibebat, et rectum iudicium ferebat, dubitantibus ac inter se dissidentibus controversias dissolvebat. Circa solis occasum iterum cum Deo colloquium inibat.

Lites componit.

Catechismum exponit.

f

49 Atque in his cum esset, atque ita in multa divisus, neque Ecclesiarum curam negligebat, nunc Gentilium impietatem oppugnando, nunc Judæorum dissolvendo audaciam, alias denique hæreticorum societatem dissipando; tum Regem de hujusmodi negotiis per intermuntios admonens, tum Principum animos in Dei amorem excitando, et Ecclesiarum Pastoribus majorem gregum curam commendando. Dignum autem est de aliquo in particulari meminisse.

Judæos, gentiles, hæreticos expugnat.

Imperatorem et Episcopos monet.

g

50 ^g Theodosius junior, ad quem Romana sceptraper successionem devoluta erant, (juvenis enim imperavit, ac proinde ad avi discrimen junior appellatus est:) Pius igitur ille Theodosius quorundam improbitate, qui pecuniis (ehu!) pietatem prodebant, inductus, in urbe Antiochia Judæis, uti prius, suas synagogas concessit. Hoc cognito rerum divinarum et pietatis fervidus admodum zelator Simeon, rei impietatem vehementer arguit, et maxima libertate reprehendit. Hic statim sententiam mutat, et proprias constitutiones revocat, easque non tantum Judæis sustulit, sed et ipsum Prætorum (hic enim ipsi malignas illas inventiones suggererat) a cura publica removet, et in tantum periculum conjecit, ut de sua vita et incolumitate timeret, ne una cum Prætura ea illi eriperetur. Hæc Theodosius adhuc juvenis præstitit: Deinde epistolam ad Simeonem orbis terrarum miraculum destinavit, veniamque delicti sui, quod aliorum culpa commiserat, supplex rogavit. ^h

Thokolosus Imp. ob synagogas Judæis restitutas ab eo reprehensus, eas aufert, et veniam petit.

h

^a *Habet hæc Theodoretus.*

^b *Paullo aliter Theodoretus: Nam cum venter semel in hebdomada alimentum accipiat, idque exiguum, quantum est divinorum Sacramentorum participatio, dorso concedit ut facile inflectatur. Unde colligitur, cum singulis hebdomadis solitum Christi corpus percipere. Nam si de alio cibo ageret Theodoretus secum ipse pugnaret, qui ante scripserit, cum quadragesimo solum die cibo refecti consuevisse. Hæc certe sibi contradicit, dum primo non nisi quadragesimo die, postea semel in hebdomada cibum sumere solitum scribit. Idem habet Alphonsus Villegas.*

^c *Græce est, ἀπό τῆς βίβλου. Theodoretus Hæretici, ab Arabena Longi, a Rhamene. Vide notata ad cap. 3, vitæ secunde lit. h.*

^d *Villegas et Ribad. cilicium.*

^e *Theodoretus hæc cum festis factitare solitum scribit.*

^f *Clarius Theodoretus, cum aliquas fecerit exhortationes.*

^g *Idem narrant Evagrius lib. 1, cap. 13, Nicephorus lib. 14, cap. 31, Baronius Tom. 3, an. 432, num. 51. At num. 49, recitat (quod huc quoque pertinet) ejusdem Theodosii litteras, quibus Simeonem rogat, ut ad pacem Ecclesiarum sarcinam adhiberet, ac præcipue ut Joannem Antiochenum Patriarcham a Nestorii defendendo dogmate revocet.*

^h *Hæc referendum est quod Evagrius lib. 2, cap. 9, commemorat, nimirum dedisse Leonem Imperatorem litteras tum ad Episcopos, tum ad alios viros pios, ob monasticum vitæ genus commendatos ac nominalim ad Simeonem Stylitam, quibus eos consuluit de Concilio Chalcedonensi, et Timothei Æthiæ causa, qui fugitiis omnibus coopertus, cathedram Alexandriam invaserat, S. Proteorio (de quo xxviii Februar. agemus) trucidato. Et respondit quidem Leoni Simeon, atque ad basilicam Antiochenam Patriarcham alias litteras dedit, quas idem recitat Evagrius, et Nicephorus lib. 15, cap. 49 ac Baronius an. 438, qui tamen falli videtur, dum legatum tunc Simeone ad Leonem Imp. putat Sergium monachum, ut xi Decem. ad S. Dantelis Stylite vitam dicemus, nam mortem tunc multavit Simeonis Daniæ Sergius, et donum ad Imperatorem missum ei obtulit. Ad eundem S. Simeonem Legatum missi Eudocia Augusta, sciscitatum quid de Concilio Chalcedonensi sentiret, cum ipsa Eutychianæ hæresi obstinato animo diu adhaerisset, Scias, inquit S. Simeon, quod maligis, videns opes tuarum virtutum,*

ACCURRE
M. FABRIASIE

tutum, expellit te ut cribraret sicut triticum, et per pestiferum illum Theodosium (qui eiecit S. Iuvenale Episcopo, de quo nos u Jul. selem Hierosolymitanam invaserat, secta Eutychieus, de quo Baronius ad an. 452, num. 27) tuam corrupti animam. Deinde ad S. Euthymium eam remisit, ut pluribus narrat Cyrillus monachus in vita Iusulim Euthymii xx Januarii, Nicephorus lib. 13, cap 13. Baronius ad an. 451, num. 18 et seqq.

CAPUT XIII.

Mutis vox reddita. Publica calamitas depulsa.

Et hæc quidem res talis fuit : Illa autem quomodo non explicanda ? Viatores nonnulli a via sua deflecentes, in campo non multo remoto, sed eo fere spatio, ad quod oculus aspectu res distinguere potest, ingentem cervum pascentem contulerunt : illi ferè amore detenti, cum ad manum non haberent quo cervum ex tempore venari possent, novoretis genere nempe Simeonis nomine invocato usi, statim feram quasi pedicis quibusdam vincetam capiunt, maectant, et crenam parant, utroque simul, et animalis venatione, et convivio recreati. Verum gaudium istud non multo post dolor superveniens excipit. Nam et sermo illis quasi extinctus, et vix subito, cuius ope cervum ceperant, intercepta est. Itaque sese unde quaere discutientes, cum huius rei causam ne conjectura quidem assequi possent, nutibus se invicem interrogat, et quam ob causam vox illos deficeret, inquirebant. Tandem rationem subodorati sunt, et ob malitiam suam se in hanc calamitatem incidisse cognoverunt : Divinus enim Simeon qua erat clementia, benigne illis cervum elargitus est; illi vero crudeliter nimis dono usi, et feram propriis manibus inmisericorditer mactare aggressi sunt. Igitur ad Simeonem iterum magno cum dolore et planetu confugiunt, cervicam pellem, quam tunc manu gestabant, suæ inhumanitatis ac feritatis argumentum proferunt, quorum penititudinem et confessionem miseratus, loquendi facultate restituta, gratos æque ob beneficium acceptum et gaudentes a se dimisit.

In Simeonis nomine cervus sistitur.

Simeon multis vocem restituit

a
Terræ motus horribilis.

32 Haud multo post a terræ motus ingens urbem Antiochenam et loca vicina concusserat: hunc æstus maris secutus, hiatus quoque, qui usque ad Orientis horribilem in modum protendebatur. Itaque templa omnia ac ædificia solo stravit, hæc quidem et summo dejiciens, alia a fundamentis evellens. Homines ad hæc cum diversis animalium generibus, illi quidem eversis intus interclusi domibus, simul et ipsi vitam ad exitum perduxere, illi vero terræ scissura veluti ex tempore sibi sepulchro parato miserandum in modum vivi defoliebantur. In tam acerbo exitio, cum flagellum tam intolerabile per omnem sexum et ætatem promiscue ferretur, unicum erat et commune omnibus solatium admirandus ille Simeon. Eo apud Deum reconciliatore utuntur, et levamine invento, a malo suo liberantur. Ipse enim postquam b primum luxum et intemperantiam eorum, aliæque scelera reprehendisset, eosque sufficienter increpasset, tum hortatur ut unanimi voce omnes cum lacrymis inclament : Kyrie eleison, id est, Domine miserere. Dein placare iis Deum, et ad compunctionem excitare eos cupiens, ad preces et ipse convertitur.

b
Lacrima populi reprehendit Simeon.

33 Cum in longum cum lacrymis protenderetur deprecatio, annuit populo, nam silentium indicens, ipseque vehementer voce et sensu dolorem præseferens in hæc verba prorupit : Viri fratres, inquit, quæ dieturus sum vobis, primum cor mihi vehementer cruciant, intimumque animam quasi vulnere quodam confodiunt : Scio equidem quod ea ipsa vos etiam vehementer afficiant, dicam tamen : Videte, obsecro, quanto numero sitis, quantum lacrymarum fuderitis, quem clamorem emisistis; tamen uni solum ex omnibus Deus anrem præbuit, ejusque solius deprecatio aures ejus attigit. His dietis virum quendam nominatim compellat, ac omnibus audientibus ad se venire

Unus ex omni populo exauditur.

jubet : Tua, inquit, oratio justam Dei iram stitit, ac proinde malum omne quantumquantum fuerit, cessabit. Die vero mihi nihil omittens, qua re potissimum ita Deo placuisti? Præcipit enim tibi Deum et omnia exponas, ut virtutem æmuletis, ad eadem præstanda stimulentur. Hic vero multo magis metuebat, ac peccatorem se, omnique virtute nudum proclamabat, neque conscium esse se in omni vita boni quippiam etiam invitum præstitisse. Cum vero divinus Simeon admodum instaret, et ad dicendum cogeret; tum tandem sic ait : Vitam operæ manuum sustento, terræ colende addictus, et sub dio dormio, et primo meum nihil agellum colo, alio autem tempore etiam civis volenti pacta mercede servio; colligens vero tum que ex proprio prædiali mihi proveniunt, tum quæ ex terræ cultura in mercedem accipio, in tres ea partes distribuo; primam indigentibus elargior, altera annum vectigal solvo, tertiam partem in necessariis usus expendo. Interim nunquam in vita me aliquid boni egisse agnosco. Hæc ab innumera hominum multitudine audita sunt; quæ cum iram Dei placari, flagellis successum sisti vidit, obstupefacta, ut deceus erat, Deum cum lacrymis glorificavit, Simeoni omnes gratias egerunt, rusticum illum fastis acclamationibus deprædicarunt, deduxerunt, salutarunt amplexi sunt, gratias egerunt, virtutem æmulari sunt, se ipsos negligentie in bonis operibus accusarunt; multis denique in vicinia habitantibus fuit id utile ad meliora animo expensenda exemplum.

Ejus virtutem populo proponit Simeon.

a Accidit hæc terræ motus anno 2. Leonis Imper. natral eum Eusebii lib. 2, cap. 12. Nicephorus lib 13, cap. 20. Baronius ad an. 451, num. 27 et seqq.

b Evagrius causam hujus terræ motus eandem videtur assignare. Τὸν μὲν παρὰ τοῦ κατ' ἄρθρον δέμου παραγεγενημένου, πρὸς πᾶσαν ἐξ ἀρχαίων μακρῶν, πᾶσις τε θηριάδους ἐπιβείνα γενόμηνον γένος, ὡς περὶ δὲ προσηύχον τοῖς τοσούτοις κακοῖς παραχρησάμενον. Quibusdam e populo, omni debacchantibus insania, atque omnem bellinam longe superantibus indolent, et veluti initium præbitoris ejusmodi maiorum. Nεφροῦς quoque illud ait fuisse maiorum istorum principium, quod παρὸς τὸν θεῖον νόμον διέλειπε γένος, θηριάδεις πρὸς πᾶσαν γένος ἐγένοντο, μὴν πᾶση ἐδραχθηθῆσις, quod a divinis legibus alieni cives, bellum omni ratione fierent, omni furore debacchantes, sicque utroque eulem videtur notare, que hæc Sanctus perstringit scelera, βασάνη καὶ ἀρπαγὴ, luxum et intemperantiam, et, que scilicet consequi eo solent, humani sanguinis fundendi libidinem. Baronius loco citato, num. 29, non aliunde mala hæc manasse existimat, quam ex impietate hereticæ pravitate, que ex Nestori dum istuc commarantur nullo sermo pullulans sub Joanne Patricechu adoleverit. Apollinaristas certe istuc multos fuisse, ostendit idem Baronius ad an. 451, num. 7.

CAPUT XIV.

Mortur S. Simeon, corpus Antiochiam deferretur.

Simeon multis iisque magnis benefactis ornatus, postquam universim b quinquaginta sex annos vixisset, solito corporis vinculo, ad dilectum suum, purius et propius illo fructurus, transivit. Materiam fluenta, homo tandem ab iis qui tunc in terris degabant, creditus est, quod antea propter laborem, que naturam omnem superabat, tolerantiam, et tanta præclarissimarum virtutum insignia nemo sibi persuadere poterat. A corpore separatus est, qui prius res corporeas omnes abnegaverat, et spiritu in cælestibus versabatur, Angelicisque non raro splendoribus intererat; nunc autem ad priora sua vota revertitur. Corpus jam anima vacuum erat, et sine spiritu relictum; neque tamen vel sic potuit a consuetis exercitationibus abstinere : nam vel ad modicam quietem captandam in terra reclinari recusavit, verum in columna erectum permansit, sui pugillis figuram ad vivum exprimens.

a
b
Mortur Simeon.

Corpus etiam eamque erectum stat

35 Posteaquam vero in pulverem extematum terræ debitum persolvit, neque lutum ejus cælestis opifex quasi honoris expertis neglexit, sed venerabili tumulto reconditum multis miraculis claruit : c que non tantum circa sepulchrum patrata sunt, verum etiam in quibuscumque

Ubi cumque antea habitabat, fuit miracula.

CAPUT XV.

Reliquiæ a Leone Imp. expetitæ. Templum in monte, in quo stetit.

Cum deinde sacra urna omnem circa regionem miraculorum fama complecteretur, qui Romanum Imperium administrabat, de quo paullo ante sermo iucidit, ad Antiochenos litteras scribit, quibus sacri corporis exuvias ad regiam urbem asportari mandat. Illi contra supplicibus votis Imperatorem rogant, ne urbem maximam et admirabilem, toties jam cælestem iram expertam, ac solotenus fere eversam, et in cineres redactam, tanto bono spoliaret; ne enim inde tollat, qui et Dei iram avertere, et sistere flagella cælitus inflieta soleat, a quem pro mœnibus omnibus, et muro, et armis sibi posuit. Denique omnis spei caput ne auferat rogant: nam ut non eos denuo divina vindicta comprehendat, hostium tamen incursibus urbem munitione carentem patere. b His dictis Imperator inductus, Antiochenis communem thesaurum retinere permisit: qui licet apud illos esset reconditus, tamen miraculis suis late omnia peragrabat loca, et proprius cuique fiebat thesaurus.

59 In c montis vertice, in quo tam præclara certamina divinus Simeon perfecit, templum exstructum est, quod ab utroque latere quatuor porticus complectebatur, quas columnæ e secto lapide a summo tecto sustinebant: huic subdialis aula multo sole undique splendida interjacebat: in ea columna illa quadraginta cubitorum visebatur, in qua Angelicam illam vitam transegit. Porro in porticum summitate fenestræ erant, per quas inferiora loca diei lumen excipiebant. In illa igitur parte, qua ad sinistram ingredientibus columna sita erat, stella fulgebat, quæ cælestia sidera splendore non minus quam magnitudine obfuscabat: illa nunc occidebat, nunc iterum oriebatur; et ad omnem fenestræ partem lucidissime emicabat; ab iis qui presentes aderant ad terram accedere, eamque circumire videbatur, tamque ineffabili erat splendore et pulchritudine, ut nihil ad miraculi magnitudinem posset accedere, omnes spectatores ad divinas vere divino Simeoni pangendas laudes provocaret, inde conjecturam facientes splendoris quo ipse magno lumini adstans perpetuo fruatur, atque a Trinitate purius illustratus, unumque ex unica divinitate suscipiens radium, in Christo Jesu Domino nostro, cui omnis gloria, honor, et potestas in sæcula sæculorum, Amen.

quibuscumque locis mirificens ille vir versatus egregia illa certamina subiverat, ea omnia quasi specimen quoddam mutue miraculorum æmulationis præ se ferentia, uberius undique divinis donis efferebantur.

d 56 Non multo tempore post, cum d Leo cognomento Magnus ad Imperii gubernacula sederet, qua tempestate et e Martyrius rerum sacrarum erat administrator, splendido admodum apparatu sacri corporis funus ex mandra in urbem Antiochenam deportatum est. Mœstum quodammodo et tristem solem efficiebat luminum ingens copia, commitantium æque atque obviantium; et undequaque omnis ætatis eo confluentium multitudo montem ipsum et campos angustos reddebat. Aderat Orientalium copiarum Dux Ardaburius, qui suos hastatos sacris reliquiis adhibens custodes, et illorum custodiam tanquam murum opponens, adversus urbium vicinarum incursum muniebat: singulæ enim civitates sibi sacrum hunc thesaurum præripere atque apud se collocare studebant.

f 57 Cum interea sacri corporis sarcina rheda delata f ad eum locum, cui Meros nomen, qui Antiochiam venientibus ad dextrum latus situs est pervenisset, currus subito immobilis stetit, atque ab eo quod in urbem ferebat itinere penitus arcebat. Hæc inopinata currus retentio omnibus admirationem non minus quam terrorem iniecit. Vir quidam e monumento, qualia non pauca juxta locum illum erant condita, impetu egressus, magno cursu ad sacrum loculum ferebatur: et cum varios animi tumultus vociferans testaretur, tum scelera ipse sua miserabiliter lamentabatur; adhæc vinculis et flagello solvi postulabat: porro flagellum, quo cruciabatur, erat dæmon malignus, qui olim in ipsum, mulieris cadaveri petulanter vim inferentem, insilierat, statimque manus illi insolubilibus vinculis constringens, et oculos fæde contorquens, tremoremque incutiens, vinctum jam inde juxta violatæ mulieris sepulchrum huc usque detinuerat, et tam insignis contumeliæ pœnas persolventem assidue opprimens. Quibus vinculis mox ut ad loculum sacrum accurrit, statim liberatus est: quo facto, currus illico motus est, et splendidissimo apparatu in urbem illatus, quæ desideratum thesaurum proprio gremio suscepit, ac in illustri Cassiani Ecclesia collocavit. Paullo deinde post divina visione superveniente, aliud templum in vicino loco ædificatum fuit, in quo sacra lipsana collocata sunt. Ille vero qui mali levamem ab ipso consecutus fuerat, non exiguo ab illo tempore in virtute progressu facto, fuit hujus templi ædituus, et vitæ in melius commutationem, justam mercedem Sancta persolvit: nec ulla gratior supplicis ipsius salute accidere ei poterat.

a Id quoque refertur in Theodoretæ Philotheo, sed aditum ab alio quopiam, cum mortuus sit ante Simeonem Theodoretus. Et abest in edit. Sarn, ex interpretatione Alberici Longi.

b In exercitatione scilicet monast. ca. Vide quæ dicta sunt in Præfat. § 3.

c In Theodoro habetur: Non solum apud loculos sanctarum reliquiarum, sed etiam apud summæ ejus virtutis et diuturnæ decertationis monumentum: magnam, inquam, illam et celebratam columnam hujus justi et laudibus celebrandi Simeonis.

d Cedrenus anno Leonis iv, Christi cmlx, mortuum S. Simeonem scribit.

e Hæc Martyrius anno cdlxix. Sed in Antiochenam adeptus, eam anno cdlxxi, dimisit ob seditiones Zenonis Comitis et Petri Pullonis opera contra se excitatas.

f Κατὰ τὴν Μερὸν τὸ χωρίον. In Latini vita est Meroe. Nam præter Meroem Æthiopiæ, ἐστὶ καὶ Μερὸν, inquit Stephanus, κατὰ ἀνατολὰς τῆς περὶ Δάρνην Ἀντιοχείας. Est et Meroe ad Orientem Antiochiæ quæ ad Daphnem. ita ille, qui alibi Daphnem ait esse celeberrimum suburbium Antiochiæ versus Orientem.

Leo Imper. jubet corpus Constantiopolim deferri.

Deprecantur Antiochei.

u

b

c Mirabile templum in monte, ubi in columna stetit.

In eo templo portentosa stella.

Corpus ejus sollemniter deferitur Antiochiam.

Deducit illud Ardaburius.

Energumenus ope S. Simeonis liberatur.

Templum S. Simeoni ædificatum.

EX EVAGRIO.

DE S. SIMEONIS RELIQUIIS ET TEMPLO.

Ex Evagrjo lib. 1, Hist. Eccles. cap. 15 et 14.

Evagrjus Scholasticus, qui sub Tiberio II Quarstor fuit, sub Mauricio vero Tabularum servandarum Præfectus, lib. 1 Historiæ Ecclesiasticæ cap. 13 et 14, cum alia narrat de S. Simeone, quæ passim superius in Notationibus indicata sunt, tum de corporis ejus reliquiis et templo hæc sane miranda, quæ ipse coram spectavit.

2 Istius corporis cum multæ aliæ partes ad nostram usque ætatem fere reservatæ, tum caput ipse equidem conspicuum, a Gregorio viro magni nominis id temporis Episcopatum illius Ecclesiæ gerente, et b Philippico efflagitante, uti Sanctorum reliquiæ, c quo tutius in Oriente expeditiones militares faceret, ad ipsum mittentur. Atque quod valde mirandum videtur, capilli in capite inhærentes, minime consumpti sunt, sed perinde ac si viveret, et cum hominibus versaretur, integri manserunt. Frontis item cuticula, quantum contracta fuit in rugas exaruitque, tamen mansit incorrupta : multi etiam ex dentibus, qui hominum fidelium manibus minime fuisset exviti : hique figura sua indicantur, qualis divinus ille Simeones fuerit, et qua statura. Ibi quoque catena ferrea, quam collo gestalat, reponebatur : quæcum (nam ne mortuum quidem earum illud ferrum Simeonem deseruit) corpus omnium sermone celebratum, quod tam graves exantlasset labores, divinos honores consecutum est. Cujus singulas res gestas cum ad meam ipsius, tum ad legentium utilitatem narrando percensere, nisi de eisdem a Theodorito, ut supra dixi, uberius diffusiusque disputatum esset.

3 Deinceps aliud, quod ipse oculis vidi, scriptis mandabo. Pergamo tenebar desiderio templum istius Sancti Simeonis aspicendi. Abest autem d Theopoli, id est Antiochia, stadiis ad summum trecentis, positum in ipso montis jugo. Istud mandrium vocant indigenæ : cui loco severa vitæ disciplina, arbitrator, quam sanctissimus Simeones in eo exercuit, istud nomen tribuit. Montis autem acclivitas porrigitur ad viginti stadia. Templi edificium extractum est in modum crucis, porticibus ex quatuor lateribus pulchre illustratum. Porticibus vero columnæ, ex polito lapide concinne fabricatæ, adjunctæ sunt, quæ tectum scite admodum in sublime erigunt. Versus medium templum, atrium est sub dio, summo artificio elaboratum, in quo sita est columna illa quadraginta cubitorum, in qua vitam celestem iste terrestris corporeusque Angelus transiit. Atqui porticus, quas diximus, tamquam cancellos, quos fenestras vocant, in tecto habent, tum ad atrium tum ad ipsas portiones vergentes. Ad hexam columnæ in uno cancellorum ipse equidem, cum tota agricularum circa columnam incedentium multitudinæ ibi in unum coacta, vili stellam innsitata magnitudinæ discurrantem per totam rimam, jubarque fundentem : æque id quidem semel, bisve, aut ter, sed sapius, eandemque crebro evanescentem, et ex improvise apparentem deum : quæ solum in istius sanctissimi viri die festo cernitur.

4 Sunt qui memorant (ac miraculo sane tum propter fidem eorum qui idem ipsum narrant, tum propter alia quæ ipsi sumus conspiciat, credendum est) veram personæ illius effigiem huc illicque volitantem se vidisse, barba demissa, et capite, ut solebat, e tiara aperto. Viris, qui ad eum locum veniunt, liber et facilis patet introitus : hique cum juvenis suis columnam sæpe circumeunt. Fit autem custodia accuratissima, ne mulier (f qua de causa, haud equidem habeo dicere) aliquando in templum ingrediatur : sed si quæ accedunt, extra limen consistunt, miraculum admirant. Nam e regione stellæ fulgentis una ex portis sita est. Hæc Evagrjus, quæ et Nicephorus, lib. 14, cap. 31.

Ipsius quoque persona.
c
Viri cum juvenis columnam circum-eunt.
f
Femine in templum non intrant

a
b
c

Caput S. Simeonis vident Evagrjus 126 annis post ejus mortem.

Catena ferrea cum corpore servata.

d

Antiochia Theopoli distans

Descriptio montis et templi S. Simeonis.

Stella admirabilis ipsius festo die appareret.

a Hæc S. Anastasio Smaita ejecto, (injuncto quidem, sed tamen coacto ad id Episcoporum conventu, quasque legitima juris forma servata) Antiochenus Patriarcha creatus est anno DLXIII vir præclarus, ut ex Evagrjo pluribus locis ostendit Baronius. Da eo iterum agitur XXI April, in vita S. Anastasii Smaitæ, et XXIV Maii in vita Janovis Simeonis Stylitæ.

b Dux hæc fuit Orientalium corporum sub Mauritio Imp. qui suam et sororem Gordiam matrimonio junxerat. Hæc multis adversus Persas et alios hostes periculis gestis, Phocas imperium invadente, sacerdote initialis, quietam vitam seclatus, pariterque conjux Gordia. Multa de eo Baronius Tom. 7 et 8. ex Evagrjo, Historia miscella, et alius.

c Huc quoque spectat quod in Historia miscella lib. 47, cap. 10, refertur. Philippicum anno Mauricii VI, assumpta Christi imagine non manufacta, insignem de Persis victoriam relulisse.

d Theopoli, id est De-civitas. Maxima urbs Orientis, inquit Stephanus Byzantius, quæ post tetraenotium sic appellata est a Justiniano, cum prius Antiochia diceretur. Idem refert Evagrjus lib. 4, cap. 6, et Baronius ad an. DLXVIII. Justiniani II. n. 21

e Ex vita S. Danielis Stylitæ patet, cum cucullo tegere caput consuevisse. Nam κοκκίλιον τῆς κεφαλῆς κάλυμμα, cucullum capitis legmen. Leonii Imp. missum ab eo minus, Sergius monachus, cum Imperator virus Republicæ negotiis occupatus, non satis advertere animum ad ista possit, Danieli donavit. Cucullis proprie puerorum velabantur capita. Ita S. Dorotheus serm. 1. Ααυβάνομος δὲ εἰσι κοκκίλιον τοῦτο δὲ ἐστὶ οὐμβόλιον τῆς τοῦ παιδίου τῆς νιχίας γάρ τῃ μακρῇ, τὰ ἄλλα, κοροῖσι κοκκίλιον, ἀνθρωπος δὲ τέλειος κοκκίλιον οὐ φορεῖ. Ἦσκει οὖν διὰ τοῦτο κοροῦμεν ἵνα νηπιαζόμενοι τὴ νηπία, ὡς λέγει ὁ Ἀποστόλος. Assumimus cucullum. Est ea synubolum humilitatis. Parvuli enim pueri, et innocentes, gerunt cucullas, vir autem perfectus cucullum non gerit. Nos igitur ideo eam gerimus, ut malitia parvuli simus, ut ait Apostolus, etc. Cassianus quoque Instit. lib. 1, cap. 4, de monachis Ægyptus loquens : Cucullis namque perparvis usque ad cervicis humerorumque demissis cõnitiis, quibus tantum capita contegunt, indesinenter diebus utuntur ac noctibus : scilicet ut innocentiam ac simplicitatem parvulorum jugiter enutrent, etiam imitatione ipsius velaminis commoneantur. Quod vero cucullum Evagrjus hanc, vocat, inde patet acuminatam fuisse et κοκκίλιον, quæ in multorum in Occidente aseteram capitia Nicephorus lib. 9, cap. 14, utrumque confirmat, et acuminatos fuisse monachorum cucullus, et ad puerilium imitationem intrarum assumptos a monachis. Τοὺ δὲ τῆς κεφαλῆς κάλυμμα, ἴσχυι, ὡς ἔθι ἴσχυι ὡς πῖνος εἶναι καὶ ἡ ἀνομιαν, κεντρὸς δὲ καὶ ἄεργου βίου εἰσὶ τῆς τῆς γλαρίας κρηνοῦντος πηλῆς οὗ φῖνον τισιν αἰς ἔθνος τιμὰς γαλιπεῖσαι, ἀλ τὸ ἀγροικίον ἐκαστοῦ τὴ ἕνα καὶ προβολαῖται. Capitis vero legmen acuminatum, ut simplices sint, et injurias non vindicent, puerique et innocenter vivant, lactentium puerorum instar, quorum capita ejusmodi. Ineis mitris operiri solent, quæ partem rationis principatum imperiumque obtinentem tegunt atque fovent. Vox cuculla non ita monachus est, ut putant quidam, quoniam antiqui scilicet et Latini, hinc cucullus apud Ægyptios scriptores usitator sit. S. Hieronymus in vita S. Hilariionis Omnes divites suas ut derelictas, Evangelium scilicet, et tunieam saccinam, cucullum, et palliolum. Et paullo post jubet sc S. Hilariion sepeliri, sicut vestitus erat, in tunica cincta, et cuculla, et sago rustico. S. Paulinus carm. 43, ad Cyltherium

Donumque tunice, quo sudalem ornaret, Geminat cucullæ munere.

f Non dubium, quin id propterea factum sit, quia intra septem menses suæ vir sanctus, dum everet, nullam feminam, ex propriam quidem matrem, admisit, ut superius dictum est.

DE S. PHOSTERIO ABBATE.

V JANUARI.

Sanctum Phosterium ceteris, quos quidem viderint, auctoribus ignotum, ita celebrant Menæa v Januarii.

2 Hic S. P. N. Phosterius ex Oriente veluti sol quidam efulgens, Occidentem splendore suo illustravit.

Cum enim altum rupem, et ab omni strepitu remotam ascendisset, parissimis Deum precibus coluit, cibique abstinentia, insomniæque et elatæmniis, ceterisque corporis afflictationibus se ipsum discruciendo,

S Phosterius in rupe austere vivit.

vere

vere sidus videbatur, nomineque rebus conveniente, orbem omnem luminis fulgore implevit.

Castitate excellit.

3 Corpus autem castimonia illibatam, mentem sanctimonia consecravit, Deique expressam animi similitudinem, uti erat capax, custodiendo, Spiritus sancti sacrarium effecit. Etiam miraculis a Deo auctus et exornatus, morbos omnes omnisque generis ægrotudines, a quacunque hominum forte precando depulit; panesque divinitus, ut olim Elias vates, accepit: sed ille per corvum, hic vero per cælitis manum capiebat. Angelus igitur erat, qui huic quotidie, certo quodam loco, certa quadam dispensatione panem seposuit. Quod si unus, alterve, aut tres pluresve religiosi fratres peregre advenissent, totidem panes eodem in loco per se reperiebantur.

Miraculis clarus.

Panem ab Angelo accepit.

4 Quis unquam tam inusitatum miraculum vel oculis usurpavit, vel per auditionem accepit? Sed cum absque Deo nihil possit nostra deprecatio, non usque ad vitæ finem hoc Dei munus illi est concessum. Sed Prophetæ quidem ad aliquos dumtaxat dies. Beato vero huic ad annos non paucos, quoad nempe vitam solitariam et inopem est sectatus. Postquam vero cœnobium ope Numinis excitavit, plurimosque in eo monachos Deo dedicavit, non e celo, ut ante, victum accepit, sed ex quotidiano manus opere omnibus ne-

Monasterium extruit.

cessaria præbuit: non quod id Deus non posset; (apage os impium! quomodo enim qui tot millia ingratorum Hebræorum in solitudine pavit, non possit fidissimos sibi gratissimos cultores et alumnos pascere? Patet res.) Neque rursus sancti viri preces Deus aspernatus est, absit: quin neque pro subtracto pastu unquam deprecatus est. Querite enim, inquit Christus, regnum cælorum, et hæc omnia adjicientur vobis. Nec rursus placet Deo otium nostrum alere. Hinc præcepit Deus famulo suo Phosterio, uti ne quid ab alio acciperet, sed manus opera omnia sibi suisque compararet. Nihil enim a quoquam accipiebat, atque ab eo tempore non verbo tantum docuit suos alumnos, quo pacto faciundo opere essent occupandi, studioque precandi et legendi vacarent, sed reipsa et factis id ipsis ostendebat.

EX MEN.SIS.

Matth. 6. 33.

Lubore manuum victitat.

5 Cum porro ea tempestate hæresis in Ecclesia Dei grassaretur, multisque coactis Patribus et ipse evocaretur, venire minime recusavit, reque bene gesta, summam de se omnibus admirationem commovit, multosque ex multis errorum sectis ad veritatem traduxit: pluresque suis adhortationibus ad vitæ monasticæ disciplinam attraxit: multaque miracula vivus mortuusque edidit. Obiit quinta Januarii ad vesperam.

Synodo interest.

Multos convertit.

DE S. ÆMILIANA VIRGINE

AMITA S. GREGORII MAGNI.

*SECCLO VI.
V JANUARI.
S. Æmiliana
nomen in
Martyrologiis.*

Martyrologium Romanum v Januarii S. Æmiliana Natalem refert his verbis: Romæ S. Æmiliana virginis, amita S. Gregorii Papæ, quæ, vocante Tharsilla sorore quæ ad Deum præcesserat, hac ipsa die migravit ad Dominum. Meminerunt quoque illius Galesinius, Martyrologium Germanicum, ms. Florarium, Carthusiani Colonienses in Addit. ad Usuardum, Hugo Menardus, Arnoldus Wion, Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italia, qui testatur, corpus ejus ac Tharsillæ sororis in S. Gregorii ad conditum esse. Colitur S. Tharsilla xxiv Decembris.

2 De utraque hæc scribit S. Gregorius Homilia 38 in Evangel. Dominicæ 20 post Trinitatem: Tremendum est valde, fratres carissimi, quod audivimus. Ecce nos omnes jam vocati per fidem ad cælestis Regis nuptias venimus, Incarnationis ejus mysterium et credimus et confitemur, divini verbi epulas sumimus: sed futuro die iudicii Rex intraturus est. Quia vocati sumus, novimus; si sumus electi, nescimus. Tanto ergo necesse est ut unusquisque nostrum in humilitate se deprimat, quanto si sit electus ignorat. Nonnulli enim bona nec incipiunt; nonnulli vero in bonis, quæ inceperunt, minime persistunt. Alter plene totam vitam ducere in pravitate conspicitur, sed juxta finem vitæ a pravitate sua per districtæ poenitentia lamenta revocatur. Alter electam videtur vitam ducere, et tamen hunc contingit ad erroris nequitiam juxta finem vitæ declinare. Alius bonum bene inchoat, melius consummat: alius in malis actibus a primæva ætate se exercet, et in eisdem operibus semper seipso deterior consummatur. Tanto ergo sibi unusquisque sollicitè metuat, quanto ignorat quod restat: quia quod sæpe dicendum est, et sine oblivione retinendum, multi sunt vocati, pauci vero electi.

Pauci electi, hec multi vocati.

Matth. 20. 16.

3 Sed quia nonnumquam mentes audientium plus exempla fidelium, quam docentium verba convertunt, volo vobis aliquid de proximo dicere, quod corda vestra tanto formidolosius audiant, quanto eis hoc de propinquo sonat. Neque enim res longe ante gestas dicimus, sed eas, de quibus testes existunt, eisque interfuisse se referunt. Tres pater meus

sorores habuit, quæ cunctæ tres sacræ virgines fuerunt: quarum una Tharsilla, alia Gordiana, alia Æmiliana dicebatur. Uno omnes ardore conversæ, uno eodemque tempore sacratæ, sub districtione regulari degentes, in domo propria socialem vitam ducebant. Cumque essent diutius in eadem conversatione, cœperunt quotidianis incrementis in amorem conditoris sui Tharsilla et Æmiliana succrescere, et cum solo hic essent corpore, quotidie animo ad æterna transire: at contra Gordiana animus cœpit a calore amoris intimi per quotidiana decremента tepescere, et paullisper ad hujus sæculi amorem redire. Crebro autem Tharsilla dicere Æmiliana sorori suæ cum magno gemitu solebat: Video Gordianam sororem nostram de nostra sorte non esse: perpendo enim quia foras defluit, et cor ad quod proposuit non custodit. Quam curabant blanda quotidie redargutione corripere, atque a levitate morum ad gravitatem sui habitus reformare. Quæ quidem resumebat vultum subito gravitatis inter verba correptionis: sed cum ejusdem correptionis hora transisset, transibat profinus et superducta gravitas honestatis, moxque ad levia verba redibat. Puellarum gaudebat societate laicarum, eique persona valde onerosa erat, quæcumque huic mundo dedita non erat.

Tres S. Gregorii amita.

Gordiana tepidior.

Monetur a sororibus.

4 Quadam vero nocte huic Tharsillæ, quæ inter sorores suas virtute continuæ orationis, afflictionis studiosæ, abstinentiæ singularis, gravitate vitæ venerabilis, in honore et culmine sanctitatis excreverat, sicut ipsa narravit, per visionem atavus meus Felix, hujus Romanæ Ecclesiæ Antistes apparuit, eique mansionem perpetuæ claritatis ostendit, dicens: Veni, quia in hac te lucis mansionem suscipio. Quæ subsequenti mox febre correpta, ad diem pervenit extremam. Et sicut nobilibus feminis virisque morientibus multi conveniunt, qui eorum proximos consolentur, eadem hora ejus exitus multi viri ac feminae ejus lectulum circumsteterunt; inter quas mater mea quoque adfuit, cum subito rursus illa respiciens, Jesum venientem vidit, et cum magna animadversione cœpit circumstantibus clamare dicens: Recedite, recedite, Jesus venit. Cumque in eum intenderet quem videbat, sancta illa anima a carne soluta est: fantaque subito

Tharsilla a S. Felice Papa ad cælum evocatur.

JESUM moriens videt. Suavem odorem spirat.

EX S. GREGORIO.

subito fragrantia miri odoris aspersa est, ut ipsa quoque suavitas cunctis ostenderet, illuc auctorem suavitatis venisse. Cuiusque corpus ejus ex more mortuorum ad lavandum esset nudatum, longo orationis usu in cubitis ejus et genibus, camelorum more, inventa est obdurata cutis exerevisse, et quid vivens ejus spiritus semper egerit, caro mortua testabatur.

Ejus pietas. Apparet Æmilianæ.

5 Hæc autem gestasunt ante Dominici natalis diem. Quo transacto, mox Æmilianæ sorori suæ per visionem nocturnæ visionis apparuit, dicens: Veni, ut quia natalem Dominicum sine te feci, sanctam Theophaniam jam tecum faciam. Cui illa protinus, de sororis suæ Gordianæ salute sollicita, respondit: Et si sola venio, sororem nostram Gordianam cui dimitto? Cui, sicut asserbat, tristis vultu iterum dixit: Veni, Gordiana etenim soror nostra inter laicas deputata est. Quam visionem mox molestia corporis secuta est: atque ita, ut dictum fuerat, ante Dominicæ apparitionis diem, eadem molestia ingravescente, defuncta est.

Mortur
Emilianæ.

6 Gordiana autem mox ut solam remansisse se reperit, ejus pravitas exerevit, et quod prius latuit in desiderio cogitationis, hoc post effectum pravæ actionis exerevit. Nam oblita Dominici timoris, oblita pudoris et reverentiæ, oblita consecrationis, conductorem agrorum suorum postmodum maritum duxit. Ecce omnes tres uno prius ardore conversæ sunt, sed non in uno eodemque studio permanserunt: quia juxta Dominicam vocem: Multi sunt vocati, pauci vero electi. Hæc ergo dixi, ne quis in bono jam opere positus, sibi vires boni operis tribuat, ne quis de propria actione confidat: quia etsi jam novit hodie qualis sit, adhuc eras quid futurus sit, nescit. Nemo ergo de suis jam operibus securus gaudeat, quando adhuc in hujus vitæ incertitudine qui finis sequatur ignorat.

Gordiana nabit.

7 Hæc S. Gregorius; qui S. Tharsillæ rursum meminuit lib. 4. Dial. cap. 16. S. Felicem S. Gregorii atavum ostendit Baronius Tertium fuisse ejus nominis, qui xxv Februarii colitur; non Quartum, qui xxx Januarii.

DE SS. EPISCOPIS SENONENSIBUS

HONOBERTO ET HONULPHO.

SÆCULO VIII.
V. JANUARI.

Carthusiani Colonienses in Addit. ad Usuardum, sanctos hos Antistites hoc die referunt his verbis: Senonis Honoberti et Honulphi Episcoporum et Confessorum. Claudius Robertus in catalogo Archiepiscoporum Senonensium testatur, eorum festivitatem agi v. Januarii. ms. Florarium XIX Decemb. S. Honulphi natalem refert; at xxxi Augusti translationem his verbis: In territorio Adartensi translatio S. Honulphi Senonensis Episcopi. Honobertum vero xxviii Septembr. celebrat. Fuit Honobertus (ut idem Robertus, Democlares, ac Joannes Chenu tradunt) Honulphi filius; nam pater filio in Episcopatum successit. Obiisse autem

NOT. 104.

S. Honobertus filius
S. Honulphi.

filium voluit anno DCCLV. patrem sexennio post, nimirum DCCCLXI. Utriusque breviter meminuit monachus Altissiodorensis in Chron. sic scribens: Senonensi Ecclesie post S. Ebbonem (de quo xxvii Augusti agrimus.) S. Honobertus præfuit, vir omni honestate præcipuus: cui successit Honulphus, et Honulpho Othbertus. Hic Othbertus idem est, qui abibi Artbertus sive Hartbertus dicitur, ut ipse scribit Claudius Robertus. Sed cum Zacharius Pontifex in epistola ad S. Bonifacium anno Christi DCCXLV data meminisset Artberti, necesse est fateri ante annum DCCXLIII obiisse S. Honulphum.

COMMEMORATIO

S. FLAMIDIANI MARTYRIS,
CUSANI IN HISPANIA.V. JANUARI.
S. Flamidiani
Martyr memoriam in saeculis justis.

Sancti Flamidiani Natalem hoc die refert Ferrarius in Generali catalogo Sanctorum. In territorio, inquit, Helenensi S. Flamidiani martyris. Est Helena, vulgo Elna, urbs Catalaunice Episcopalis sub Archiepiscopo Turraconensi, ad flumen Tarchum, haud procul a mari distans. De S. Flamidiano hæc scribit Antonius Vincentius Domenecus Ordinis Prædicatorum in libro de Sanctis Catalauniarum:

u

2 Tradunt Ecclesie Urgelitana, quæ perlustravi, monumenta, eam urbem annis dumtaxat duodecim et dimidiato fuisse in Maurorum potestate. Cum enim excessisset e vivis Dotila Episcopus, eam mox Barbari occuparunt, sed Christianis duodecim annis ac senestri post denuo cessit; creatusque ibidem Antistes Sisebutus eo nomine Primus. Quæ res insignem fidei in ea urbe ejusque pomerio antiquitatem testatur.

Fregit caput
a Mauris, mox
recuperata.

h

c

3 Anno porro DCCXLV cum Gallie, titulo quidem ac nomine b Hilderius, re ipsa c Pipinus Major domus præesset; ejusque filius Carolus, cui deinde Magni gloriosum nomen adhesit, tres vixidum natus esset annos, die Septembris xii, Sacerdotes quidam,

divino afflati instinctu, ex Urgelitana diocesi ad principium vallis d Confluentinae, cui nomen Exalada. profecti, illic juxta fluvium c Tethin ex suis facultatibus monasterium construxere, quod Dei sanctique Apostoli Andrew honori sacrum esse voluerunt, ac S. Benedicti regi instituto. Eversum est id deinde ejusdem fluminis eluvione, Abbate ac monachis plerisque suffocatis. Quinque dumtaxat superstites fuere: hi ad Protasium Urgelitanae Archidiaconum, cui sacra illa congregatio quadam erat spiritualium ac temporariam rerum participatione devincta, adiere. Qui funestum illum casum miseratus, cum his Caroli Magni Regis aulam petiit xxvii Decemb. fame DCCXCV ac monasterii tristi excidio commemorato, facultatem postulavit aliud in Cusana valle reedificandi. Libenter quod rogabatur concessit religiosissimus Princeps, eos jurejurando contestatus, ut B. g Germani Antisiodorensis id nomini dicearent. Atque ejus loci, in quo hæc gerebantur, Episcopo præcepit, ut Protasio manum S. Germani, dentemque h S. Amatoris largiretur. Protasium deinde secum i Romam deduxit, egitque cum k Adriano I Pontifice, ut hic Protasium

d
e
Fundatur monasterium Exalade. Eluvione subruitur.

Redificatur Cusana.

g
S. Germano dicitur.h
i
h

sium Sacerdotio initiaret, et construendi monasterii crearet Abbatem. Rediit inde in Hispaniam Protasius cum suis, monasteriumque construxit, ac S. Germano dicavit, uti Carolus jusserat.

Ejus Abbates. 4 Multi ei loco post Protasium præfuerunt Abbates, Hembertus, Adasimundus, Amatus, Guntida, Blandericus, Adalardus, Aynardus, Raynardus, et Gondefrenus: hic ab *l* Agapito II, exemptionis diploma suo monasterio impetravit. Huic Pontius successit, qui monasterium vetustate nonnihil labefactatum restauravit, sanctique Archangeli Michaelis patrocinio commisit, Guilfredo Comite *m* Barcinonensi favorem in eam rem suum sumptusque peramplos præstante, qui tunc fere virorum Principum mos erat. Universa hæc in choro, ut vocant, basilicæ S. Michaelis Cusani asservantur, ex variis diplomatis, atque aliis certissimæ fidei monumentis a Vincentio Pisano collecta, quæ indubitata cœnobii illius antiquitatem testantur. Nam etsi sæpius reparati sint parietes, nomenque mutatum, eadem tamen permansit religiosorum hominum congregatio.

Hic reliquæ sunt S. Flamidiani Martyris. 5 In hoc porro nobilissimum cœnobium, atque omnium quæ in Catalaunia a prima institutione non interruptam retinere religiosam disciplinam, antiquissimum, S. Flamidiani Martyris sacræ sunt exuvia deportatæ, præsens ad religiosi bravii prosecutionem incitamentum futuræ. Is martyrio coronatus memoratur *n* xxv Decemb. ipso Christi natali die, quo ejus in Missa memoria agitur. At postridie Octavæ Innocentium festum ejus ritu duplici celebratur, atque ejus in officio et Missa recitatur nomen. At nihil extat præterea. Nam quas usurpant antiquas Lectiones, eæ nihil ad vitam pertinent, nudi Patrum sermones.

Hæc Domenegus, atque ex eo Antonius Yepes Chronic. Ord. S. Benedicti centur. 3, ad ann. 743, cap. 4.

NOTATIO.

a *Urgella, sive Urgellum, urbs est Episcopalis in Catalaunia ad Sicorin, vulgo Segre annem.*

b *Hic Hildericus III fuit, qui deinde in monasterium retrusus.*

c *Pepinus Brevis, Rex deinde Gallorum.*

d *Confluentana sive Confluentina regio. Tethi fluvio irrigua, qui et Perpuianum oppidum alluit. In hac valle Prata oppidum visitur, atque ab eo hanc procul S. Michaelis cœnobium Cusanum sive de Cuxano, Ordinis Benedictini, præclara, ut traditur, ecclesia ornotum.*

e *Hic est, qui Pomponio Metæ lib. 2, cap. 5, Thelis dicitur. Inde est ora Sardonum, inquit, et parva flumina Thelis et Thicis, ubi acerevere, perreva Ptolemæo tabul. 3, Europæ Rhuscion, altis Rhuscion, hodie Tet dicitur.*

f *Ex anno celebravit Carolus Domini natalem Aquisgranii, ut patet ex Annalibus Francorum ab Andrea du Chesne editis: priori anno Herbipoli. Sed manifestum, hic falli Domenegum in numero annorum, cum post eum annum non sit profectus Romam Carolus, nisi anno mccc, ad restituendum Leonem Papam. Potius anno dccclxxx, ad Carolum venisse Protasium crediderim, quo anno Rex natalem Christi Ticini celebravit, indeque Romam profectus est.*

g *S. Germani vitam dabimus xxxi Julii.*

h *S. Amatoris Autisiodorensis Episcopi vitam dabimus i Maii. Fortassis occurrit Protasius Carolo prius quam in Italiam intraret; et cum duorum Autisiodorensium Antistitem ab eo reliquiis impetrasse dicatur, verisimile est, Autisiodori ab Episcopo ejus loci illas accepisse.*

i *Jam diximus, videri id accidisse anno dccclxxx. Adriani X, quo Romam voti solvendi gratia Carolus venit, ibique Pascha celebravit.*

k *Creatus est pontifex Adrianus anno Christi dccclxxx, ix Februarii, obiit anno dccxcv, die xxvi Decembr.*

l *Agapetus II, inul Pontificatum anno Christi dccclxxvi, decessit anno dccclxv, die xxvii Decembr.*

m *Hieronymus Zurita tomo i, Annal. Arragoniæ hb. 1, cap. 8, tradit, Wifredum II, Barcinonensem Comitem anno dccclxxii, obiisse, et cap. 9, Senofredum Miri filium, qui anno cmlxxvii mortuus est, ait a quibusdam, licet perperam, Guifredum sive Wifredum appellari. Is est furtassis qui Pontii Abbatis conatus promovisse hic commemoratur: nisi id præstiterit Wifredus Comes Rhuscionensis, qui anno dccclxxxii, vierbat, ut ibidem scribit Zurita.*

n *Nullo tamen in Martyrologio eo die nomen illius reperimus.*

TRANSLATIO SS. VICTORINI ABBATIS, LUCÆ, AMBROSII, PRIVATI, MONACHORUM.

V JANUARI. Ferrarius in generali Catalogo Sanctorum pridie Non. Januarii ita scribit: Placentiæ in Gallia togata Beatorum Victorini Abbatis, Lucæ, Ambrosii, et Privati monachorum. Citat in Notis tabulas et antiqua monumenta cœnobii S. Sabini, atque extare lectionem, eorum die festo recitari solitam,

in qua de illorum translatione agitur: tempus vero quo vixerint ignorari: hanc esse translationis diem. De S. Sabino, sive Savino, Episcopo Placentino, a quo hujus cœnobii ductum nomen, agemus xvii Januarii, et xi Decemb.

VITA S. GREGORII ACRITENSIS.

Ex Menæis Græcorum.

CIRCA AN. CHRISTI DCCXXX. V JANUARI. S. Gregorii patriæ et parentis. Pecora pascit.

a Patrum reliquit.

b Abit Hierosolimam.

Ignotus hic fastis Latinarum, ita celebratur in Græcorum Menæis: Traxit hic genus ex nobilissima Cretensium insula, religiosissimis parentibus Theophane et Juliana ortus. Cumque hanc parum temporis litterarum studiis impendisset, jussus est a parentibus pecus pascere: sed ille jam olim cælesti desiderio incensus, relicta patria, a Seleuciam se contulit, et inibi non exiguo tempore, modico pane et aqua vitam toleravit. Sexto autem et vigesimo ætatis anno, (qua tempestate Leo Imperator sacrarum imaginum hostis et eversor vitam abruptit, et Catholica religio respiravit, suæque libertati est reddita) Hiero-

solyman profectus, locaque sacra cum ingenti affectu veneratus, quam multa et gravia, cum ab Saracenis, tum Judæis, totis annis duodecim perpessus sit, literis tradi non potest ab eo qui epitomas dumtaxat et breviter sectatur.

2 Dein inde discedens, se Constantinopolim contulit: ubi sumpto Angelico habitu, corpusculum suum abstinentia et jejuniis domuit. Postquam autem extincto d Stauratio e Michael imperium tenuit, et f S. Nicephorus Ecclesiæ gubernacula tractavit, missus est g Michael Confessor, h Synadorum Episcopus Romani ad sanctissimum i Pontificem. Hic Constantinopoli

Multiplicatur.

Fil Monachus.

c

d e f

g h

i

EX MEN-
SIBUS
GREGORIIUM.

k

cum B. Gregorio collocutus, secum illum, cum Roma redisset, ad sanctissimum canobium, quod est in k Aerita, duxit, illicque religiosus viris adiunxit: ubi unica contentus tunica, sine calcamentis, in storea ex iunco contexta somnum cepit, et post biduum aut triduum aliquid panis et aquae libavit, vel gustavit potius.

Iusterrissime
vir.

l

3 Tum in altissimam fossam descendit, ubique turbatum et miserabilem Ecclesiarum statum multis lacrymis longo tempore deslevit. Ex qua rursus emer- sus, angustissima se cella conclusit, unica pelle tectus, dolium, quod in horto stabat, aqua replevit; noctu abjecta tunica illud ingressus, ibi psalterium recitavit, rursusque egressus est: atque hoc tota vita sua faciebat. Cumque ita praeclare pro aeterna vita certasset, animam suam in manus Domini commen- davit.

Noctu in
aqua stans
psalterium re-
citat.

NOTATIO.

a Plures hujus nominis civitates legere est apud Ortelium, Ptole- meum, et alios. Videtur haec esse vel Seleucia aspera dicta, urbs Metropolitana in Cilicum aspera, sub Antiochena Patriarcha, vel Seleucia Pisidiae in Panaphylia, et ipsa Metropolitana, sine ullo tan- tum suffraganeo: aliam Antiochena, deinde Constantinopolitano Patriarcha subjecta. Seleuciam Periam arbitror tunc in Sarraveno- rum, cum vicina Antiochia, fuisse potestate.

b Mortuus est Leo IV Copronymus filius anno Christi DCCLXXX, susceptique imperium Constantinus filius cum Irene matre, pi- ssuma femina.

c Sic appellatur habitus religiosus. Ita Joannes Moschus in *Prælo spirituali* cap. 94. An nescis, homine frater, quia habitum Ange- licum fers? Epus tradendi ritum ex Gregorionum Euchologio expli- cit Basneptus noster in Onomasticon ad vitum PP. verbo Schemata.

d Stauratus Nicophoro patre Imperii consors adlectus anno DCCLXXXII deinde necem in prælio contra Bulguros, in quo Nicophorus interit, multis affectus vulneribus. Imperio exutus a Pro- ceribus est, subrogato Michaeli Caropate.

e Tenet imperium Michael a 4 Octob. verexi, usque ad mensem

Julium anni MCCCXXII, Catholicus et piissimus Imperator, S. Ignati Patriarcha purcus.

f S. Nicephori Patriarchæ Constantinopolitani gesta dabimus XII Martii.

g S. Michaelis Confessoris festum agitur XXII Martii. De hac legatione agit Baronius Tom. 9 Annal. ad annum MCCCXXII, nu. 18, et seqq. sed non recte Sinnaculorum Episcopum Michaelen vocat, qui Syn- uadorum sive Synnadon fuit. Misit perennat Leonem III, Papam S. Nicephorus Patriarcha litteras de sua electione, folci sua profes- sionem, et minora. Exiant ex apud Baronium loco citato litteræ, in quibus Michaelen vocat Patriarcha sanctissimum Metropolitæ Sinnaculorum (sive Synnadon) Christo amabilis civitatis. Tum de eo hæc subdit: Erga vestram dilectionem valde ardenti et sincero amore afficitur, et in Ecclesiasticis rebus studiosum et alacrum se prebet; sicut et in sermone, et conversatione, ac virtute ce- teris antecellit. Ex illi arummarumve fidei causa tolerantium non meminit. Quare quod in Menæis hic Confessor appellatur, id dici videtur propter ea quæ paullo post sub Leone Armeno perpe- sus est. Nam quod in Menologio XXII Martii dicitur, quia Leonis Isaurici hæresim relargueret, in exilium missus, intelligentium est de heresi a posteris propagata: vel Kouria, pro Armena posita est. Quod Baronio occasione præbuit scribendi ad annum MCCCXXII, num. 2, eo tempore pulsam in exilium esse ab Isaurico Michaelen; quod anno demum MCCCXXIV, contigit, ut ad eam an- num num. 32, scribit idem Baronius, vel restituit per Synna- don, Sinnaculorum. Sed cui nota est Sinnacula Metropolis? Ejus- dem Michaelis Synnadenus celebris est mentio in Nicæna v Syn- uodo, sive VII Œcumenica, quæ anno Christi MCCCXXXII, habita est. Plura nos de eo suo loco.

h Synada sive Synnada urbs est Phrygiæ Sularis Metropoli- tana, ut videtur est in Notitia Episcopatum Aulæ Miræ. Synna- nus quibusdam Latinis dicitur.

i Erat is Leo VI, qui anno MCCCXXI, die XXII Decemb. creatus Pontifex, obiit XI Junii, anno MCCCXXVI.

k Est Aeritas apud Ptolemæum Tab. 4, Asiæ, Bithmiæ promon- torium, ad initium Propontidis. In eo arbitror fuisse monaste- rium, ad quod S. Gregorium delatit in Phrygiam revertens Mi- chael Episcopus: idemque arbitror esse, cujus Hegumenus sive Præpositus Sisimius reperitur in Synodo Œcumenicæ, sive Nicæna II, subscriptisse Act. A, licet isthic *Ἐπίσκοπος Ἀερίτης* dicitur, quod in Latina Conciliorum editione vertitur, Præses Arles.

l Sub Leone Armeno præcipue, ad cujus extrema tempora, aut Michaelis Babu initia (qui anno MCCCXX, ipso Christi natali Impe- rator est coronatus), videtur Gregorius pervenisse.

DE S. EDUARDO CONFESSORE - ANGLIÆ REGE.

§ I. S. Eduardi publica veneratio: res gestæ.

Celebris est S. Eduardi Angliæ Regis et Con- fessoris in Romano Martyrologio memoria Nonis Januarii, testaturque Baronius in Notis, extare in Bibliotheca Vaticana litteras Innocentii IV, Romani Pontificis de celebratione diei festi illius. Memi- nere et S. Eduardi Molanus hoc die, et Carthusiani Colonenses in Addit. ad Usuardum, Galesinius, Mar- tyrologium Anglicanum, et Germanicum, ac ms. Floran- vium Sanctorum. In hoc tamen iterum XIX Januarii memoratur. Fortassis eo die e terra illius elevatum est corpus anno trigesimo sexto post mortem, ut in vita cap. II, dicitur. Nam primario Translatio, quæ sub Henrico II, est facta, celebratur XII Octobris, ut infra dicemus.

2 Vitam S. Eduardi scripsit S. Aelredus sive Eal- redus, (de quo XII Januarii agemus) libris duobus, cujus id esse perhibetur initium: Multis veterum studio fuisse. Scripsit et carmine eandem vitam ad Laurentium We- stmonasteriensem Abbatem:

Cum tibi, Laurenti, cogar parere. —

Item de Miraculis S. Eduardi: Rebus humanis exem- ptus. Ita Molanus, Puseus, et alii. Vita tamen olim a Joanne Capgrave, et post a Surio edita, quam et nos dabimus, vulgo S. Aelredo adscribitur a Surio, Gale-

sinio, Vossio, et aliis, ut et in ms. Rubææ vallis. Vitam quoque S. Eduardi scripsit Osbertus Clarentis Prior Westmonasteriensis, ejus ope a gravissima febris quar- tana liberatus, ut Harpsfeldius testatur. Guilielmus Camblenus, cum Wiltoniensem Comitatum describit, hæc ex S. Eduardi Confessoris vita citat: Dum S. Ed- wardus monasterium B. Petri Westmonasterii molitur, Editha ejus uxor Wiltonia, ubi educata fuit, regio opere lapideum monasterium pro lignea ecclesia inchoavit, prosecuta affectum Regis affectu suo. Hæc ex Osberto sumpta sint, in alio auctore, haud scio.

3 S. Eduardi laudes prædicant et alii scriptores quamplurimi: Auctor coctanens in *Encomio Emme- Reginae*, Guilielmus Pictavenensis in *gestis Guillelmi Ducis*, Guilielmus Gemmetiensis in *Hist. Norman. Ordericus Vitalis in Ecclesiastica Historia*, Ingulphus Abbas Croylandensis, Eadmerus monachus, Wilhelmus Malmesburiensis, Florentius Wigorniensis, Henricus Huntindoniensis, Matthæus Westmonasteriensis, Rogerius Hovedenus, Ranulphus Cestrensis, Matthæus Paris, Nicolaus Harpsfeldius, Polydorus Vergilius, ac ceteri qui rerum Normannicarum atque Anglicarum commentarios edidere: ut mirum sit, neminem unum omnes illius res gestas stylo prosecutum. Namque Eadredus fere solum ea attingit, quæ ejus pietatem vitæ sancti- moniam testantur; si quidem ea ab Ealredo scripta est vita quæ extat.

Laudatores
alii.AN. CHR.
MLXVI.
V JANUARIJ.
S. Eduardi
sanctitas.

Translatio.

Vita a quo
scripta.

§ II. *Eduardi mansuetudo : fortitudo.*

Operæ pretium est, paucula ex aliis delibare ad S. Eduardi commendationem, quæ sunt ab Auctore vitæ prætermissa.

*Pacificæ auto-
tes.*

Erat Eduardus, inquit Polydorus Vergilius Angl. histor. lib. 8, mitis ingenii, minimeque sagacis, et apprime bellorum ac cædis abhorrens, ita ut etiam exil dicere soleret, malle se vitam privatam perpetuo degere, quam per hominum cædem regnum recipere.

Felicitas.

3 *Willelmus Malmesburiensis lib. 2, de gestis Regum Anglorum, S. Eduardi gesta fuscè præsequitur, parum subinde in eum æquus, uxoremque ejus Editham. Is Eduardi ita mansuetudinem deprædicat. Anno, inquit, incarnationis Dominicæ millesimo quadragesimo secundo, S. Edwardus, filius Ethelredi, suscepit regnum, mansitque in eo annis viginti quatuor non plenis; vir propter morum simplicitatem parum Imperio idoneus, sed Deo devotus, ideoque ab eo directus. Denique eo regnante nullus tumultus domesticus, qui non cito comprimeretur; nullum bellum forinsecus; omnia domi forisque quieta, omnia tranquilla: quod eo magis stupendum, quia ita se mansuete ageret, ut nec viles homunculos verbo lædere nosset. Nam dum quadam vice venatum isset, et agrestis quidam stabulata illa, quibus in casses cervi urgentur, confudisset; ille sua nobili percitus ira: Per Deum, inquit, et Matrem ejus, tantumdem tibi nocebo si potero. Egregius animus, qui se Regem in talibus non meminisset, nec abjectæ conditionis homini se posse nocere putaret. Erat interea ejus apud domesticos reverentia vehementis, apud externos metus ingens. Fovebat profecto ejus simplicitatem Deus, ut posset timeri, qui nesciret irasci.*

Muru mansuetudo.

Auctoritas.

6 *De ejus virtute bellica idem Malmesburiensis, cum de bello inter Eduardum ac Godwinum filiosque gesto loquitur, hæc habet: Nec segnem sensit Regem illa necessitas, cum et ipse in navi pernoctaret, et latronum exitus specularetur, sedulo explens consilio, quod manu nequibat præ senio. Sane quorum fuisse et magnanimitatem, si quæ bella ingruerent, Florentius Wigorniensis, Guilielmus Pictavensis, aliique ostendunt.*

Diligentia in bellis.

§ III. *Justitia, ac Leges S. Eduardi.*

Nicolans Harpsfeldius sec. II, cap. 3, de Eduardo inter alia hæc tradit: Ab exilio in tantam rerum amplitudinem gloriamque proventus, adeo nihil factus est elatiore animo, ut magis se postea ad omnem humilitatem, animique demissionem abjecerit. Et quanto magis omnium rerum splendor ad elationem provocabat, eo ille se magis demittebat.

Humilitas.

Justitia.

8 Accessit ad hanc aliarum omnium virtutum consociatio. Summa justitia et æquitate jus judiciumque moderabatur, a qua neque pauperis, neque divitis, aut potentis alienjus gratia deflectebat: ab ira, gula, ceterisque crassioribus id genus vitiis longe remotissimus. Mira in Deum divinaque omnia pietate propendebat. Et ut domesticis æqualem se quodammodo, populoque gratum et plausibilem, ita Dei se Sacerdotibus humilem præbuit. Monasteria dilapsa temporum injuria, Danorumque incursionibus et grassationibus, vel restaurabat, vel alia de novo erigebat. Vultus certe et sermo illius, omnis pietatis index erat. Vultus quidem suavis et jucundus, sanctitatem quamdam spirabat. Sermo summa semper gravitate, et celestium rerum narratione conditus; alias salutari doctrina instruens, alias miseros et afflictos jucunda consolatione reficiens, alias blanditiis leniens, alias pro re nata gravis et regia majestate terrens. Sed inter cetera, duo in eo eminebant, continuata videlicet et intenta pauperum, orphanorum, viduarum, et perpetuæ castitatis cura. Adeo sane a coacervandis per-

Sermo qualis.

Liberalitas.

fas nefasque divitiis (qui communis jam fere Principum morbus est) abfuit, ut præne in alteram partem profusione et dissipatione potius peccarit.

*At CTORI
S. EALREDO.*

9 *Idem paullo post: Eo felicitatis Remp. perduxit Eduardus, ut illa quæ tot annis, quasi immanibus ventis jactata navis, periculose dissipabatur, secure placideque, eo sedente ad Rēpublicæ puppim, clavumque tenente, gubernaretur, planeque in eo quasi in quodam portu conquiesceret: ita quidem, ut pius Rex antiquum illud Salomonis, id est, Pacifici nomen obtineret. Tum leges ille salutare (quas S. Edonardi leges vulgo appellant) robur viresque suas exerere, et in summa pace tranquillitateque Rēpublicam constituerunt. Quæ non ab illo quidem primum promulgatae sunt, sed ab avo Edgare. Quas ille, cum in summa illa Danicorum temporum asperitate sexaginta octo annos exolevisset, ad Rēpublicæ usum revocavit, et ex illo tempore, ab illo summi nomen mutatae sunt: quas Guilielmus Primus postea ratas habuit, et confirmavit.*

*Leges Edgari,
cur S. Eduardi leges dicte.*

10 Quæ partim positæ sunt in rebus civilibus, partim in rebus Ecclesiasticis moderandis, eaque fere continent, quæ priorum Regum Inæ, Aluredi, Ethelstani, et aliorum scita complectuntur: nisi quod præter quædam alia, cautio illa contra eos, qui usuras et foenus exigunt, Edouardi nostri propria videtur: qua provisum est, ut hujusmodi homines omnibus facultatibus exciderent, et præterea instar exulum haberentur. O salubrem et sanctam cautionem atque provisionem! sed nullis unquam temporibus, atque nostris hodie, nostraque Angliæ præsertim, ubi immoderate usure omnia exedunt et exsorbent, adeo necessariam.

*Propria ejus
sanctio contra
usurarios.*

11 Harum legum per insequentes Normannorum Reges antiquatio et abolitio, multas sæpe gravesque in Anglia turbas tumultusque ciebant: nullaque inquam gratior fuit Regum vox populo Anglicano, quam illa illorum, qui, ut nonnullis accidit, vel inescandi devinciendique sibi acrius populi, vel presentis periculi expediendi gratia, se Leges illas in usum reposituros pollicebantur.

*Leges S. Eduardi gratæ
populo.*

§ IV. *Emmam matrem rebus suis spoliat Eduardus, improborum consilio.*

Cum fuisset Godwinus, Cantiae Comes, summa apud Reges Canutum, Haraldum, atque Hardecanutum auctoritate, sed apud hunc Emmam matrem pari aut etiam majori in gratia cereret extitisse; ut est ambitio semper consortis impatiens, deturbare illam de gradu dignitatis aggressus est: veritus etiam fortassis, ne plus apud Eduardum, piæ ac religiosum Regem, matris sanctissimæ prudentissimæque consilia, quam sua valere versutia; quippe qua et Canutum, ferocem cetera ac bellis assuetum, ita deliaerat, ut et coleret religionem pie, et sacra loca ornaret locupletaretque munificè. Accedebat sceleris in Atridum, Eduardi fratrem, admissi conscientia. Nam etsi placarat utrumque Hardecanutum, juvenem adhuc, et simulata fortassis credulitate ultro falli cupientem, ut res interea suas firmaret; id ne Eduardo mater aliquando revocaret in mentem, timendam ei merito erat.

*Godwini contra
Emmam
machinatio.*

13 *Sed ne Regi suspecta matris accusatio esset, adjutores sibi novi sceleris legit, quibus plurimum tributa Rege uoverat, utque eos quoque nescio qua arte inductos in fraudem, Leofricum, inquam, Herefordensium, et Siwardum Northumbrensiū Comites. Cum his Regi suasit, ut matri omnia eriperet. Paruit iniqua suggerentibus, ut simplicis erat animi, Eduardus. Ergo anno MCLIII Christi, regni sui, diebus XIV, ante festivitatem S. Andreae Apostoli, inquit Florentius Wigorniensis, festinato Rex cum Comitibus Leofrico, Godwino, et Siwardo, de civitate Glaworna (sive Glocestria) Wintoniam venit improvise: et, ut illi consilium ei dederant, suæ genitrici*

*Emmæ matri
omnia auferet
Eduardus.*

AUCTORE
S. EARLEHO.

nitrici quidquid in auro, argento, gemmis, lapidibus, aliisque rebus pretiosum haberat, abstulit; vel quia priusquam Rex esset effectus, vel post, minus quam volebat illi dederat, et ei valde dura extiterat. Verum tamen sufficienter ei ministrari necessaria precepit, et illam ibidem quietam manere iussit. *Idem refert Willielmus Malinesburiensis, qui ab amulis obiecta Emmae crimina ita commemorat :*

Obiecta
Emmae cri-
mina;

Angustos filii jam dudum riserat annos, nihil unquam de suo largita, hereditario scilicet odio parentis in prolem. (*Fuere enim gravia inter Ethelredum Eduardi patrem et Emmam matrem dissidia.*) Nam magis Cmtonem et amaverat vivum, et laudabat defunctum. Præterea congestis undecimque talentis crumenas infererat, pauperum oblita, quibus non patebatur dari unquam, ne diminueret numerum. Itaque quod injuste coacervaverat, non injuste ablatum, ut egeorum proficeret compendio, et fisco sufficeret regio. *Ita illi.* Sanctum tamen mulierem, inquit Auctor, fuisse comperio, et thesauros suos in ornamenta Ecclesiae Wintonia, et aliarum fortassis, expendisse.

etiam stupri.

14 *Non hic stetit Godwini furor. Crimen ei violatæ pudicitiae intentat : in partes trahit, a quibus opem præcipue vel sperare Emma poterat, vel ipse ei ultra ferendum suspicari, Normannus ipsos, qui cum Eduardo advenierant : qui ut erant plerique integre vitæ, severi ultores insurrexere. Sed, ut mox dicemus, ei Deus opportune subvenit. Cuncta hæc præcipue machinatum fuisse Godwinum, Polydorus Vergilius aliique tradidere. Angli fere crimen omne in Roberti Episcopi ambitionem referunt, qui et Emmae acerrimus hic adversarius fuit, et deinceps Godwini. Inde vero criminis vel fugendi vel suscipiendi arrepta occasio, quod frequens ad Alwinum, (Polydoro Advinum, Wigornicus Alwinum,) Wintoniensem Episcopum dixeret, tum quod proxima cognatione illi esset conjuncta, ut ait Harpsfeldius, tum ut illius presentia consilioque viduitatis molestias facilius propelleret ; rebus præsertim suis, et quæ apud filium Regem valere debebat auctoritate, per summum nefus spoliata.*

§ V. Emma ordalio crimen diluit.

Non erit abs re, ut Harpsfeldii verbis utar, ad uberiorem saltem lectoris notitiam, aliqua de his purgationum rationibus, quæ, præter duellum, his et posterioribus temporibus passim tam in Angliam quam alibi usurpabantur, licet ab Ecclesia postea, et multis antea sæculis, atque a primo nostro Apostolo Gregorio improbatas, præmittere. Ordalium hæc purgatio Saxonice dicitur, quod duplex erat, aliud per ferrum candens, aliud per aquam. Ferrum autem candens reus aut nudis pedibus in pavimento ecclesie stratum, ad novem pedes latum pertransibat. In aquam vero aut ferventem aut bullientem manus, aut in frigidam totum corpus rei immittebant, vehementi omnium persuasione (quam rerum sæpe eventus confirmavit) noxios, et culpe conscios, insigni aliqua calamitate et clade nobilitandos; innumes vero a crimine, a poenæ quoque totius sensu immunes futuros; ut olim in aqua zeotypiæ apud Judæos accidisse scimus.

Ordalium
purgatio per
ferrum can-
dens, vel
aquam.

16 Et trium dierum prævio jejunio, in quo ab omnibus aliis esculentis et poculentis, præterquam pane, sale, aqua, et herbis, temperabatur, cui crimen impingebatur, se expialat. Tum celebrabatur Missa, cui reus intererat; et interim ferrum accendebatur: multisque caeremoniis et orationibus utebatur præterea Sacerdos, quibus a Deo precabatur, ut veritas rei gestæ, quæ oculabatur, in lucem erumperet. Rei deinde, præsentibus tam Regis quam Episcopi ministris, qui diligenter prospicerent ut omnia accurate ad præscriptam statantem purgationis formulam obi-

Præmittetur
trium die-
rum jeju-
nium, et
Missa.

rentur, ad locum purgationi designatum producebantur.

17 *Sed præstat de Emma antiquiorem audire Auctorem, Ramplphum Cestrensem, qui lib. 6, cap. 23, ita scribit:* Rex quoque Godwinum honorabat, filiam ejus Edditham desponsabat, matrem propriam nec plene nec publice confundebat. De consilio tamen Godwini pretiosa quoque de matre sua cepit, vel quia ipsa nimis dura ante susceptum regnum ei fuerat, vel quia id ei conferri minus curabat. De Neustria quoque quosdam, qui prius sibi benefecerant, remunerando advocabat: inter quos Robertum quendam Gennetiensem monachum, post Londoniensem Episcopum, deinde Cantuariensem Archiepiscopum fieri fecit. Cujus consilio Rex ipse simplex, qui nusquam nisi alieno consilio ductus perperam egit, in tantum acquievit, ut Godwinum socerum suum cum filiis exlegret, matrem propriam, ob susceptam cum Wintoniensi Præsule familiaritatem, bonis omnibus privatam in monasterio de Werwolle detruderet, Alwinum etiam Episcopum incarceratione.

Emma in car-
cerem con-
jecta.

18 Emma siquidem lacrimis custodita scripsit Episcopis Angliæ, in quibus confidebat, se plus de Præsulibus Wintoniensi de decore, quam sua verecundia torqueri: paratam se Dei purgare iudicio, ferri candentis examine, Episcopum fore injuste diffamatum. Convenientes vero Episcopi, Regem ad rogata flexissent, nisi Robertus Cantuariensis obstitisset: Quomodo, inquit, fratres, feram illam, non feminam, audetis defendere, quæ filium suum Regem diffamavit, quæ amasium lubricum Christum Domini nominavit? Sed si ista femina vult purgare Pontificem, sed quis purgabit eam, quæ dicitur consensisse in necem Alfridi filii sui, et procrasse venenum Edwardo? Sed æstimo quod auctoritatem habebat supra sexus conditionem. Si tamen pro se ipsa novem passus, et pro Episcopo quinque passus continuos super novem ignites vomeres nudis pedibus et plenis vestigiis illæsa transierit, ab impetitione ista evadat absoluta.

Offert purga-
tionem ferri
candentis.

Accusat eam
Robertus

præscribit
purgationis
modum.

19 Præfigitur illico examinis locus, quo Rex et ceteri Proceres, excepto Roberto solo, convenerunt. Sed nocte præcedente mulier ad sepulchrum S. Swithini Wintoniensis perorans confortatur. Die sequenti, velatis oculis, ignitos vomeres nil læsa pertransit. Tunc Rex ingeniosus, et veniam petens, disciplinas ab utroque, Præsule scilicet et matre, recepit, oblata quoque illis restituit. Regina vero dedit S. Swithino novem maneria, et alia Episcopo novem maneria, præter illos novem vomeres, quos Emma pertransiit. Robertus vero fugit extra Angliam.

Ignitos vo-
meres illæsa
pertransit.

20 *Eadem refert Polydorus Vergilius, eadem Nicolaus Harpsfeldius; sed hic paullo aliter totius rei catastrophen ita exponit:* Postridie statim caeremoniis peractis, a duobus Episcopis flentibus, et hinc inde utrumque ejus latus claudentibus, plebeia veste connecta, pedibus et tibiis ad goni ipsam nudis, per novem illos arduos vomeres, in ecclesia Divi Swithini positos, populo aspectante ducitur: quos illa, erectis in cælum semper oculis, neque deorsum in pavementum unquam deflexis, orationique tota intenta, suamque Deo caussam, ut olim Susanna, committens, illis ductantibus, post novem passus pertransiit. Apud populum vero, interim de rei eventu sollicitum, omnia fletu et lugubri ejulatione plena: una omnium vox Dei et Swithini opem anxie implorantium. Jamque extra ecclesiam pergebant Episcopi, quibus illa: Quando, inquit, ad vomeres pervenimus? Illi vero lacrymis oppleti, eam vomeres illos omnes et calcasse et pertransisse, et egregie suæ conscientiæ, omniumque expectationi satisfecisse. Respexit deinde illa; et tum primum vomeres illos vidit, defunctamque se sua purgatione intellexit. Amplissimas deinde Deo et Swithino gratias egit. Populus, cum quid actum esset intellexisset,

Quo habitu
gestaque id
egerit.

intellexisset, mira lætitiâ gestire, miros præ admirationis et gaudiî magnitudine clamores edere.

*Ne veniam
petit, et præ-
num subit.*

21 Ipsa recta, in eo quo erat apparatu, ad Regem filium proficiscitur, ut certa oculis illius innocentie sue documenta subijceret. Demisit se igitur ad matris pedes Rex, veniam submisit precatus, quod ita innocentem matrem vexari, tantæque infamie exponi passus esset. Tum illa, Naturales, inquit, et materni stimuli facile a me veniam extorquent: sed tu quomodo Alvino Episcopo satisfacias, iterum atque iterum cogitato. Accersitur deinde ille, a quo Rex veniam nimie suæ facilitatis ac credulitatis accurate postulat, et facile impetrat: quam paucis et lenibus nudo corpori per Episcopos, et matrem flentem, impressis virgularum verberibus expiavit. Mox matri et Episcopo omnia, quibus spoliati fuerant, redduntur. Robertus interim in eventum rei intentus, et veritus ne, si Regine innocentia palam testata esset, ea res ingenti sibi dedecori et damno foret, subduxit se in Cantiam: et mox celebri illo eventu passim divulgato, mare trajecit, neque in Angliam umquam, ut quibusdam placere video, postea rediit. *Hæc ille.*

21 *Non videtur omnino Angliam excessisse Robertus, aut certe post liminio deinde reversus est: nam quinque annis post, anno nimirum MD, ut Westmonasteriensis, Wigorniensis, et alii tradunt, Cantuariensem Archiepiscopatum adeptus est. Porro novem illi vomeres, ut Harpsfeldius tradit, in claustrum monasterii Wintoniensis humo oblecti sunt. Vitam S. Swithuni, sive Swithuni, dabimus u Julii.*

VITA

AUCTORE SANCTO EALREDO.

CAPUT I.

S. Eduardi parentes, ortus, regni et sanctitatis prognostica.

*Act. 10 34 et
35.
Etiam divites
sancti.*

Gloriosi ac Deo dilecti Regis Eduardi vitam litteris tradituri, ex verbis beatissimi Petri Apostolorum Principis sumamus exordium; qui Centurionis vocationem admirans, ait: In veritate comperi, qui a non est personarum acceptor Deus: sed in omni gente, qui in te Deum, et operatur justitiam, acceptus est illi. In omni enim gente, ordine, gradu et dignitate novit Dominus qui sunt ejus, et miseretur cui voluerit, et misericordiam præstat in quem sibi placuerit. Neque enim ex sui ipsius natura vel paupertas præstat, vel adiungunt divitiæ sanctitatem: nec perfectum obscuritas, nec reprobam claritas facit; nec claudit libertas, nec reserat servitus Paradisum. Primus Patriarcha Abraham et dives scribitur et perfectus, cui fides admirabilis et obedientia *a* imitabilis in rerum omnium copia prædicatur. Joseph dominus Ægypti constitutus a Rege, universo orbi præbuit castitatis exemplum. Sanctus Job qualis in divitiis fuerit, earum probavit ademptio, quem morbus corporis, tentatio uxoris, amicorum exprobatio, spectabili patientia reddidit clariorem. Rex David, quo nemo ditior, sed nemo et sanctior; quo nullus sublimior, sed humilior nullus; et inter thesauros innumeros sepelitur, et inter Dei amicos ceteris gratior computatur. Nemo proinde miretur, si noster Eduardus et Rex dicatur et sanctus, quem cernimus in divitiis egenum, et in deliciis sobrium, in purpura humilem, et sub corona aurea mundi contemptorem.

*h c
d
e f
Eduardi pa-
rentes.*

2 Cum enim Rex *b* Ethelredus ex filia *c* Comitissæ Thoreti filium suscepisset *d* Edmundum, cognomento Ferreum-latus, ex Regina autem *e* Emma *f* Alfredum: Beatus Eduardus intra viscera materna conclusus præfertur utrique, agente eo qui omnia operatur secundum consilium voluntatis suæ, qui dominatur in

regno hominum, et cuicumque voluerit, dat illud. Fit enim coram Rege magnus Procerum et Episcoporum conventus, et quia jam future cladis indicia sæva processerant, agitur inter eos de regni statu tractatus. Alii vero Edmundum, ob invictissimum robur corporis, æstimant præferendum; alii, ob virtutem Nortmannorum, Alfredum promovendum tutius arbitrantur. Sed futurorum omnium præsciens, prioris brevissimam vitam, alterius mortem immaturam prospiciens, in puerum necdum natum universorum vota convertit. Utero adhuc clauditur, et in Regem puer eligitur: non natus, natis præfertur: et quem necdum terra susceperat, terræ dominus designatur; et læti Proceres sacramentum fidelitatis illi jurant, qui utrum nasceretur ignorant.

*AUCTORE
S. EALREDO.*

3 Paulo itaque post nativitatem S. Eduardi *g* irruentibus in Angliam barbaris, et maximam insulæ portionem cæde incendioque vastantibus, Regina cum filiis in Nortmanniam transposita est. Vivebat in *h* avita domo inter pueros puer, immunis tamen a vitiis quibus ætas illa solet implicari. Castus erat corpore, sermone rarus, simplex actu, et purus affectu. Frequentare Ecclesiam dulce habuit, crebrius orationibus incumbere, sacris Missarum interesse solemnibus, visitandis monasteriis operam dare, et quos sanctiores sciebat, sibi monachos in amicitiam copulare.

*g
Defertur in
Nortmanniam.
h
Ibi sancte
vixit.*

4 Sæviebat interim gladius hostilis in Anglia; caedibus et rapinis omnia replebantur: ubique luctus, clamor et desolatio. Incenduntur ecclesie, monasteria devastantur, Sacerdotes a suis sedibus fugati, in locis desertis communem miseriam deplorantes delitescunt. Inter quos vir venerabilis *i* Brithwaldus *k* Wintoniensis Episcopus *l* cœnobium Glastoniense mœrens ac tristis ingressus, orationibus vacabat et psalmis. Qui cum aliquando pro regni plebisque liberatione preces lacrymasque profunderet, quasi in hæc verba prorumpens, ait: Et tu Domine usquequo? Usquequo avertis faciem tuam? oblivisceris inopie nostræ et tribulationis nostræ? Sanctos tuos occiderunt, altaria destruxerunt, et non est qui redimat, neque qui saluum faciat. Scio Domine, scio, quia omnia quæ fecisti nobis, in vero iudicio fecisti: sed numquid in æternum projiciet Deus, et non apponet ut complacitior sit adhuc? Eritne, Domine Deus meus, eritne finis horum mirabilium? aut in æternum tuus in nos mucro desæviet, et percuties usque ad interuiccionem? Inter preces tandem et lacrymas fatigatum sopor suavis excepit; videtque per somnium, B. Petrum in eminentiori loco constitutum, et ante eum præclari vultus in forma decenti, regalibus insigniis anictum Eduardum. Quem cum propriis manibus Apostolus consecrasset et unxisset in Regem, monita salutis adiecit: præcipueque cælibem vitam commendans, quot esset annis regnaturus, aperuit.

*Dani Angliam
vastant.*

*i k
l
S. Brithwaldus orans,
videt Eduardum unctum a
S. Petro*

5 Obstupefactus Præsul tanti miraculi novitate, petit sibi a Sancto hujus visionis mysterium revelari. De statu insuper regni, et de instantis periculi fine Apostolicum exegit oraculum. Tunc placido vultu intuitus intuentem se, Domini, inquit, o Præsul, est regnum, et ipse dominabitur in filiis hominum. Ipse transfert regna et mutat imperia, et propter peccata populi regnare facit hypocritam. Peccatum peccavit populus tuus Domino, et tradidit eos in manus gentium, et dominati sunt eorum qui oderunt eos. Sed non obliviscetur misereri Deus, nec continebit in ira sua misericordias suas. Erit enim, cum dormieris cum patribus tuis, visitabit Dominus populum suum, et faciet Dominus redemptionem plebis suæ. Eliget enim sibi virum secundum eorum suum, qui faciat omnes voluntates suas, qui ne opitulante regnum adeptus Anglorum, Danico furori finem imponet. Erit enim acceptus Deo, gratus hominibus, terribilis hostibus, amabilibus civibus, utilis Ecclesie, laudabilemque vitam sancto fine concludet. Quæ omnia in B. Eduardo completa,

S. Petrus futura ei revelat.

ACCIPIERE.
S. EALREDO.
Regnum Anglorum regnum Dei.

completa, rei exitus comprobavit. Cum autem Episcopus de posteritate Eduardi quaereret, respondit S. Petrus : Regnum Anglorum, regnum Dei est. Post istum providit Regem ad placitum suum.

a *Surus, inimitabilis.*

b *Alis dicitur Ethelredus, Egelredus, Agelredus, Adalredus, filius Edgari et Ælfride : hoc ei regnum paravit eade præcipui sui S. Eduardi Martiris, ut xviii Martii dicimus. Coronatus est Ethelredus ann. dccclxxviii, Indict. vi, die Dominica, xviii Kal. Maii; mortuus an. mxvi Idus, xiv. ix Kal. Maii feria ii.*

c *Duxit Ethelredus an. dccclxxxii, uxorem filiam ejusdem Ducis Westmonaster. At Malmesburvensis natum Eduardum scribit ex quadam, quam fama obscura reperdit. Hanc quidam Ethelgavam vocant.*

d *Vir fuit egregius et magnanimus, a robore animi et corporis Ireneside appellatus, avus S. Maryarite regine Scotia, de qua x Junii agemus.*

e *Alis Inna, Efsiva etiam dicta, ut ait Hovedenus. Nupta est Ethelredo an. mii, filia theobaldi I, Ducis Normannie.*

f *Auctor Eadmi Emma ab Andrea Duchesno editi, matrem natu Afridum facit. Is scelere Godwini, ut post dicitur, trucidatus est.*

g *Anno mxiii, mense Augusto misit Ethelredus uxorem et liberos in Normanniam, Westua Wigorn. Hanthid.*

h *Non sic hoc accipendum, quasi tunc adhuc avus viveret, qui an. dccclxxvi, mortuus est, ut testatur Wilhelm. Gemmet. lib. 4, cap. 20.*

i *De S. Brithwaldo, sive Brithwoldo agemus xxii Januar. ubi rursus et de hac visione.*

k *Ita Cyprianus et Surus. At Malmesburvensis alique hunc S. Brithwaldum Wiltoniensem Episcopum fuisse scribunt, diversum a Wintoniensi. Quæ Wiltonia quæque Wintonia sit, tibi dicemus.*

l *Erat Glasconia, aliis Glastonia vulgo Glastenbury, nobilissimum et antiquissimum in Comitatu Somersetsensi monasterium, ut Brium flomen.*

CAPUT II.

Eduardus fil. Rex : virtutibus floret.

Stabat adhuc spiritus procelle, et exaltati sunt fluctus ejus, externisque malis accessit civilis discordia, adeo ut quis cui mentis suæ secreta committeret, nesciret. Plena erat proditoribus insula : nusquam tuta fides, nusquam sine suspitione amor, sermo sine simulatione. Tandem eousque proditio civilis et astutia processit hostilis, ut defuncto Rege Ethelredo, magna pars insula, legitimis hereditibus abdicatis, a Canuto, qui regnum invaserat, manus darent : penitoptoque invictissimo Rege Edmundo, b etiam filios ejus, adhuc in cunis agentes, Barbaris mitterent occidendos. c Alfredus denum Eduardi frater in Angliam transsectus, inaudita crudelitate ab hostibus civibusque perimitur.

7 Tunc Eduardus omni humano destitutus auxilio, exul patrie, regni, et honoris vivebat : impiorum insidias timebat, et ne a suis proderetur, vel ab hostibus ad mortem emeretur, plurimum formidabat. Invento autem consilio salutari, Deo prosternitur, talia prosequendo : Ecce, inquit, Domine, non est mihi auxilium in me, et necessariis mihi recesserunt a me : amici mei et proximi mei adversum me appropinnaverunt, et steterunt. Pater meus post multos labores rebus humanis excessit; fratres meos crudelitas proditorum absorbit : nepotes in exilium acti sunt : d mater æmuli nostri nuptiis tradita est. Ita solus relictus sum, et quaerunt animam meam. Sed tibi Domine derelictus sum pauper, pupillo te eris adjutor. Tu quondam e Edmundo, morti expositum, mirabili modo et vite reservasti et regno. Tu illud Angliæ deus, f S. Oswaldum ex exule Regem factum, per signum Crucis reddidisti cunctis hostibus fortiorem. Si igitur fueris mecum, et custodieris me, et reduxeris me in regnum patris mei, eris tu mihi semper in Deum, et B. Petrus Apostolus in patronum : ejus sacratissimas reliquias in urbe Roma, te ammente, te regente, te comitante, visitaturum me promitto. Ex hinc enim factus fide robustior, spe alacrior, expectans expectavit Dominum.

g *8 g Canuto autem Rege rebus humanis exempto,*

h *h filiis ejus immatura morte præreptis, Angli Danico*

i *jugo liberati, Eduardum in Regem elegerunt, i et*

cum maximo honore consecrati et iungi fecerunt. Tunc Sacerdotes sapientia et sanctitate fulgebant, monasteria omni religione pollebant, agebat Clerus in officio suo, populus stabat in gradu suo. Videbatur etiam terra fecundior, aer salubrior, maris unda pacata. Reges enim et Principes pro tanta rerum mutatione admiratione percussi, cum tanto Rege k fœdus inire, amicitias jungere, pacem componere gavisi sunt. Sola tamen l Dacia adhuc spirans et anhelans cedes, Anglorum interitum minabatur. In his omnibus vir beatus in gloriam non est elatus humanam, sed hanc sibi vivendi formam proponens, suis se domesticis præbebat aequalum, Sacerdotibus humilem, plebi gratum, patientem miseris, et largum egenis. Nulla apud eum personarum acceptio : sed iudicabat in justitia pauperes, et arguebat in aequitate pro mansuetis terre; eratique pater orphanorum, et iudex viduarum. Si quidquam petebatur, præbebat; si accipiebatur, tacebat. Nullus unquam eum vidit aut infatum superbia, aut ira efferatum, aut gula deonestatum. Supra humanum enim modum pecuniarum contemptor, nec in earum amissione tristior, nec in adeptione videbatur hilarior.

9 Recumbente aliquando gratia quiescendi Rege in lectulo, Canerarius accessit ad thecam, in qua æs regium servabatur, et reposito intus quod volebat, et illam claudere oblitus, foras egressus est. Animadvertit hoc quidam, et accedens ad thecam, pecuniam non modicam in sinum recondit, et abscedit. Reversus denno, Rege inspectante, facinus iteravit. Quod cum tertio attentasset, cernens Rex in spiritu thesaurorum adesse custodem, ait : Importune agis, o homo : si mihi credis, tolle quod habes, et fuge ; quoniam si venerit Hingolius, (hoc enim Cubicularii nomen erat) nec unum tibi nummum relinquet. Fugit ille, et vix pelem extulerat : et ecce minister Regis rediens, et thesaurum ablatum reperiens, timore et tremore concutitur : angustiam cordis et furorem mentis clamor et suspiria prodiderunt. Surrexit Rex, et quasi nesciens quid acciderit, perturbationis hujus causam inquiri : quam cum didicisset, ait : Tace, forte ille qui cepit, plus nobis indignum, habeat sibi; nobis sufficit quod remansit.

a *Canatus, sive Cnuto Dams, Suanus filius, Ethelredo mortuo, partis Angliæ Rex facti, ceteri Edmundo adhaerere : acce cum hoc bellum inde patet et amicitia. Edmundo nocte S. Andree eodem anno Eadricus, sive Eadricus, Dux Merciorum, proditor interitum Curavit : quam ob causam ipse a Canuto ejus gratiam paricidio aucupabatur, trucidatus est.*

k *Eadwinum, (vel Eadwicum, Wigorniensis Eadmundum) et Eadwardum, vel Edwardum, Edmudi filios, ad Regem Sicconum Canutis perimendus misit. Hic scelus averatus, ad Salomonem Regem Hungariae nutriendos ablegavit. Prior istius obit : alter Agatham uxorem duxit, suscepitque liberos, de quibus alibi.*

l *Alfredus mortuo Canuto, cum ungo Normannorum comitatu in Angliam venit an. xxxvii. Sed Godwini perfidia proque barbarie criserat, uterque trucidati sunt : Alfredo oculi erati : tum in Elgense carabium ignominiose relegatus, ibi paulo post obit. Laudator Emmae, cap. l, citatus, tradit, eum miraculis a morte illustratum, et Martyrem appellat.*

d *Anno mxxvii, Genitas Edmum, Ethelredi viduam a Richardo fratre petii uxorem, et obtinuit. Ha scilicet Normannus nepotum suorum Eduardi et Ælfridi patrocinium abiecit, ut res suas nova hac affinitate firmaret.*

e *De S. Edwano, mirabiliter apud Redecallum Regem servato, agemus xii Octob. in ejus vita.*

f *S. Oswaldi vitam dabimus v Augusti.*

g *Mortuus est Canutus vii Novemb. an. mxxxv. h Prior fuit Haraldus, ex Algaia comitissa genitus, qui Emma thesauris suis spoliatum eiecit. Ea tunc in Flandriam venit. Haraldus an. mxi, mortuo, Rex Angliæ factus est Hardecannus, Canuti et Emmae filius, mortuus vero vii Junii an. mxxii.*

i *Eduardus an. mxxii, die festo Pasche, in Non. April. erigitur in Regem, inquit Beudolphus Gestrensis, apud Westmonasterium, seu Wintoniam secundum quosdam : (hinc secundum plerisque.) Eduardus igitur in, (sibi illi scriptor) in Regem erectus elartam talem scripsit, quæ apud Westmonasterium adhuc servatur; quod quoniam ipse, aut quisquam successor, Regiam diademam apud Westmonasterium, Wintoniam seu Wigorniam portaret, eo thesaurorum loci recipiat de lisco Regii 81, marcas, Convenus 100, simecellos, et unum modium vini, Simecellos arbitror panes similitaginos esse.*

k *Inter hos fuit Heraldus Rex Norwegiæ, de quo Wigorniensis anno mxxviii.*

ff *ff.c.*

h
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
v
w
x
y
z

Omni virtute floret.

Ensignis pecunie contemptor.

Canutus fil. hæc.

a

b

Edmundus et Alfredus occiduntur.

c

Eduardus vovet visitaturum se S. Petri sepulchrum regni recepto

d

e

f

g

h

i

¹ Ita Daciam alii quoque appellant scriptores, quod a Dacis vel Bahis Scythiæ populis ducere originem hanc existunt. Videndus Joannes Isacius Pontanus in Chorographica Dacia descriptione.

CAPUT III.

Virginitatem cum uxore servat, hostis mortem divinitus cognoscit.

Proceres autem terræ de successione solliciti, Regem de uxore ducenda conveniunt. Stupet Rex, thesauro metuens suo, qui in fictili vase reconditus, facile poterat calore dissolvi. Sed quid ageret? Si obstinatus resisteret, timebat ne propositi sui proderetur dulce secretum: si suadentibus præberet assensum, naufragium pudicitiae formidabat. Tandem importune insistens cedere tutius ratus, Injussimodum verbis pudicitiam suam Domino commendabat: Jesu bone, tua quondam misericordia tres pueros inter flammam Chaldaicas illæso servavit. Per te Joseph, relicto pallio in manibus meretricis, cum titulo castitatis evasit. Admirabilis Susannæ constantia tua virtute de impudicis presbyteris triumphavit. Sanctæ Judith castitas ab Holoferne nec lædi potuit, nec tentari. Ecce ego servus et filius ancillæ tuæ, qualiscumque dilector tuus et unicæ Matris tuæ: succurre mihi Domine, quatenus sic maritale suscipiam sacramentum, ut pudicitiae periculum non incurram. Rege igitur Procerum voluntati consensum præbente, a Godwinæ filiam duxit in uxorem. Erat autem Godwinus vir magnarum opum, sed astutiæ singularis, Regum regniq; proditor: qui doctus fallere, et quælibet dissimulare consuetus, facile populum ad cujuslibet factionis inclinabat assensum. Sed sicut *b* spina rosam, genuit Godwinus Editham.

Hanc dilecto suo præparavit Christus Eduardo, inspirans ei ab ipsa infantia castitatis amorem, odium vitiorum, virtutis affectum. Legere, aut operari manibus, otium fugiendo consuevit lasciviam vitare, et colloquia invenum declinare. Convenientibus igitur in unum, Rex et Regina de castitate servanda paciscuntur, neque fidei alium, quam Deum testem æstimant adhibendum. Fit illa conjunx mente, non carne; ille maritus mente, non opere. Perseverat inter eos sine actu conjugali conjugalis affectus, et sine defloratione virginitatis, castæ dilectionis amplexus. Diligitur ille, sed non corrumpitur; diligitur illa, nec tangitur: et quasi nova quædam Abisag Regem calefacit amore, sed non dissolvit libidine; mulcet obsequiis, sed desideriis non emollit.

¹¹ Quadam namque die Pentecostes, cum Rex divinis interesset mysteriis, hora elevationis Corporis Christi subito Rex vultu hilarior, et erectior oculis, in risum modicum, servata tamen regia gravitate, dissolvitur. Mirari, qui aderant, cœperunt; nec sine causa, cum præter consuetudinem id ei accidisse sciebant. Peractis autem Missarum solemnibus, causam risus instantè adstantes sibi exponi petunt. Ille, ut erat miræ simplicitatis, simpliciter quærentibus simpliciter omnia confitetur, dicens: *c* Convenit Dacis cum Rege suo antiquum facinus iterare, et quam nobis propitia divinitas largita est, infestare quietem. In percussione quidem nostra, qua castigans castigavit nos Dominus, ignorantes Dei justitiam, et suam extollentes virtutem, dixerunt: Manus nostra excelsa, et non Dominus fecit hæc omnia. Quia vero Deus patribus nostris iratus, Danorum nos tradidit potestati, suis id viribus tribuentes, facile hoc ipsum et nunc fieri posse arbitrabantur; nescientes quia qui percutit, ipse et sanat; et qui mortificat, ipse et vivificat; et qui ducit ad inferos, ipse et reducit. Igitur Rex Daciæ, coacto in unum exercitu, hodierna die ventis pro voto flantibus naves parari præcepit. Jam naves velis, et vela ventis fuerant committenda: et Rex iniquus ob nimiam superbiam quasi semetipsum

non sustinens, dum de scapha in navem conscendere vellet, pede lapsus inter utramque, in mare corruit, et statim abyssus vallavit eum, et pelagus cooperuit caput ejus: sicque morte sua utrumque populum, Danorum scilicet et Anglorum, a peccato pariter et periculo liberavit. Et spero in Domino Deo meo, et in dulcissima Matre ejus, quod temporibus meis nullum habebit conatus eorum effectum. Hæc sunt, quæ Christo revelante cognovi, et vidi, et risi, et gavisus sum: risum enim mihi fecit Dominus, et quicumque audivit, corridebit mihi. Notantur tempus et hora: mittuntur nuntii in Daciam; et omnia, quæ beatissimo Regi cælitus nuntiata fuerant, vera et eadem hora accidisse reperta sunt.

^a *Matthæus Westmonast. anno MCLIV Rex Edwardus in patrociniū regni sui, filiam Godwini potentissimi Consulis, nomine Editham, uxorem duxit. Idem scribit Hundintoniensis. Malmesburiensis ut, pactum fuisse, Edwardum, priusquam Rex fieret, Godwino amicitiam, filiis honores, filie matrimonium.*

^b *Idem Edithæ elogium recitat Ingulphus Crowlandensis, qui ejus pietatem, castitatem, pulchritudinem, modestiam doctrinam, aliasque virtutes prædicans, tandem, in ulto, inquit, patris aut fratrum barbariem sapiens.*

^c *Hæc non memorant Danorum Annales, Constat Magna Norvegiæ et Daniæ Regem voluisse Angliam invadere, ut ad an. MCLV habet Westmonast. Sed Suano sibi bellum indicente, coactum desistere. Suano, ne instructa classe Angliam invaderet, tributum obtulisse S. Edwardum, scribit Adamus lib. 3, c. 12.*

CAPUT IV:

Votum ejus de Romana peregrinatione relaxat Papa.

Succedentibus itaque prosperis, Rex voti sui nequaquam oblitus, recogitans quanta sibi fecerit Dominus, qui ditavit egenum, sublimavit humilem, inglorium coronavit, parat reddere vota sua, parat sumptus, parat donaria. Vocatis autem regni Proceribus, habuit cum eis de statu regni, vel de sua peregrinatione sermonem; dicens: Non excedit nobis, quomodo irruentibus in hereditatem nostram Barbaris, facti sumus opprobrium vicinis nostris, subsannatio et illusio his qui in circuitu nostro sunt. Aliis namque interfectis, aliis fugatis, aliis jugo ignominiosæ servitutis oppressis, nihil fere honoris, nihil gloriæ nostro generi reliquerunt. Tandem defuncto patre meo, peremptis fratribus, actis in exilium nepotibus, et cum hostibus nostris in omnibus fortuna faveret, mihi profecto nihil spei superesse videbatur. Ego vero contra spem credens, et Domini mei misericordiæ me totum dedens, peregrinationem meam ad sanctorum Apostolorum limina vovi, et deinceps divinæ me protectioni dispositionique commisi. Ille autem respexit in orationem meam, et non sprexit precem meam, et abstulit opprobrium meum, et restituit me in regnum patris mei. Insuper cumulatam divitiis auxit gloria, donis cælestibus illustravit. Ipse sine sanguine rebelles subegit, hostes subvertit, et omnia nostra amabili quadam pace composuit. Absit ut tot et tantis ejus beneficiis inveniamur ingrati: quin potius de manu inimicorum nostrorum liberati, serviamus illi in justitia et veritate, faciamusque quod ait Propheta: Vovete et reddite Domino Deo vestro. Decernite ergo mecum, quomodo me peregrinante regnum subsistat Anglorum: qua lege, qua pace, qua justitia, quo judice omnia disponantur: quis castra, urbes, privata et publica negotia procuret. Erit autem unus omnium custos et protector Deus, et pacem quam dedit, ipse servabit, nobiscum proficiscens, et nobiscum remanens: qui et vos custodiat, et me reducat.

¹³ Tunc omnes in communi vociferantes ad Regem, se non deserendos, se non exponendos gladiis, patriam hostibus non prodendam, nec pro uno, ut putabatur, bono tot admittenda pericula allegabant. Tunc Rex eorum vocibus et precibus urgeri se sentiens, diu in animo fluctuabat: quia et voto supersedere, periculosum; et tantorum precibus fletibusque non cedere,

AUCTORE
S. FALDENO.

Inventus uxorem ducit Editham.

a

b

Edithæ virtutes.

Servant virginitatem. 3 Reg. 1.

Cognoscit divinitus mortem hostis sui.

c

Romanam ire cupit, ut votum solvat.

Psal. 75. 12.

Obsistunt Proceres; consilii Pontificem.

AUCTORI
S. EUBRENO

cedere, inhumanum arbitrabatur. Tandem peregrinationem differens, expectabat donec Apostolico fultus consilio, aut votum redimeret, aut impleret.

14 Denum Pontifex summus, consideratis præmissis, et diligenter discussis, Regi epistolam subscripta continentem transmisit : a Leo Episcopus servus servorum Dei, dilecto filio suo Eduardo Anglorum Regi salutem et Apostolicam benedictionem. Quoniam voluntatem tuam laudabilem et Deo gratam cognovimus, gratias agimus ei, per quem Reges regnant, et Principes justa decernunt. Sed quia prope est Dominus in omni loco omnibus invocantibus eum in veritate, et sancti Apostoli cum suo capite conjuncti, unus spiritus sunt, et piæ preces æqualiter audiunt; et quia constat periclitari Anglicam regionem ex tua discessione, qui freno justitiæ seditiosos ejus motus colibes; ex auctoritate Dei et sanctorum Apostolorum absolvimus te a peccato illius voti, pro quo Dei offensam times, et ab omnibus negligentis et iniquitatibus tuis, ea potestate usi, quam Dominus in B. Petro concessit nobis, dicens : Quæcumque solveris super terram, soluta erunt et in cælis. Deinde præcipimus tibi sub nomine sanctæ obedientiæ et penitentis, ut expensas, quas ad iter istud paraveras, pauperibus eroges, et cœnobium Monachorum in honore S. Petri Apostolorum principis aut novum constituas, aut vetustum emendes et augeas, et sufficientiam victualium Fratribus de tuis redditibus constituas : quatenus dum illi assidue Deum laudaverint, et Sanctis angeatur gloria, et tibi indulgentia. Cui loco quidquid contuleris, vel collatum est, vel conferetur, ut ratum sit, Apostolica auctoritate præcipimus, et ut semper habitatio Monachorum sit, et nulli laicæ personæ nisi Regi sublatur : et quæcumque privilegia tibi constituere volueris ad honorem Dei pertinentia, concedimus, et robustissima auctoritate confirmamus, et in fine fractores eorum æterna maledictione damnamus.

15 Responsabilis autem Regis et litteris Pontificis oraculum caeleste concurrit. Erat enim in Anglia vir quidam Deo dilectus et hominibus, qui in specu subterraneo multis annis inclusus, suorum erat metitorum stipendiis jam vicinus. Huic Petrus Apostolus in visione noctis assistens, ait : Rex Eduardus pro voto, quo se, cum adhuc exularet, adstrinxerat, pro regni etiam pace, pauperumque necessitate preceque sollicitus, Romanam Ecclesiam de omnibus credidit consulendam. Noverit ergo, se mea auctoritate ab hac obligatione solutum, et de cœnobio ad mei nominis honorem construendo a summo Pontifice suscepisse mandatum. Incunctanter itaque litteris Apostolicis fidem habeat, præceptis obediatur, consiliis acquiescat. A me enim egressus est sermo, quem sibi quondam patronum elegit, via comitem, gratiæ largitorem. Est autem mihi locus in Occidentali parte Londoniæ a me electus, mihi dilectus, quem quondam mihi propriis manibus consecravi, mea nobilitati presentia, divinis etiam miraculis illustravi : b Thorneia nomen est loci, qui quondam ob peccata populi, Barbarorum traditus potestati, pauperissimus ex divite, humilis ex sublimi, ex nobili factus est contempibilis. Hunc me Rex præcipiente in habitaculum Monachorum suscipiat reparandum, sublimandum ædificiis, possessionibus ampliandum. Non erit tibi aliud nisi domus Dei, et porta cæli. Ibi erigenda est scala, per quam descendentes et ascendentes Angli, preces et vota hominum reserant et deferant gratiam. Inde ascendentes reserant januas paradisi, ut ex officio, quod meus mihi Dominus ac Salvator injunxit, et ligatos absolvam, et absolutos suscipiam; et quam eis delictum occluserat, justificatis portam patriæ caelestis aperiam. Tu autem omnia, quæ audisti a me et didicisti, litteris tradens Regi mitte, et munere Dei duplicato, et de absolute securior, et præcepti exe-

entione devotior, in mei autem dilectione et obsequio reperitur propensor. His diebus, lux cum loquente disparuit. Scripsit itaque senex omnia audita, et Regi direxit. Eadem autem hora lecto Papæ rescripto, beati senis apices recitatur. Tunc Rex lætus et alacris, pecuniam quam ad peregrinationem paraverat, pauperibus distribuit, et monasterium ædificavit.

a Ille est S. Leo IX, qui ab anno MXXIX, usque ad MXXX, sedit. Ejus vitam dabimus XIX Aprilis.

b A spinis Thorney dictus is locus, ab occiduo situ et monasterio Westminster. Egregie locum describit Guil. Cambdenus in Trinobantibus.

CAPUT V.

Westmonasterium ædificatur, a S. Petro dedicatur.

Tempore quo Rex a Ethelbertus, qui regnavit in Cantia, prædicante c B. Augustino fidei sacramenta susceperat, nepos ejus d Selbertus, qui Orientalibus Anglis præfuit, fidem eodem Episcopo evangelizante suscepit. Hic e Londoniis, quæ regni sui caput habebat, intra muros ecclesiam f B. Pauli fabricavit, et Episcopali honore. g Mellitum Episcopum instituit, honoravit. Extra muros vero in Occidentali parte, in honore B. Petri monasterium insigne fundavit, et multis possessionibus ditavit. Nocte autem dedicationem ejusdem ecclesie præcedente, piscatori cuidam h Thamesis fluvii, qui idem monasterium præterfluit, ulteriori ripa in habitu peregrino B. Petrus apparens, promissa mercede, transponi se ab eodem et petiit et promeruit. Egressus autem de navicula, i ecclesiam, piscatore cernente, ingreditur. Et ecce subito lux caelestis emicuit, miroque splendore illustrans omnia, noctem convertit in diem. Adfuit cum Apostolo multitudo civium superiorum ingredientium, melodiaque caelestis insonuit, indicibilis odoris fragrantia nares perfundeabat.

17 Peractis autem omnibus, quæ ad ecclesie dedicationem spectant, solemnibus, redit ad piscatorem piscium, piscator egregius hominum. Quem dum divini luminis fulgore perterritum, et alienatum pane sensibus reperisset, blanda consolatione reddit hominem sibi, animum rationi. Ingredientes cymbam simul uterque piscator, ait Petrus : Nunquid pulmentarium non habes? Et ille : Inconsectæ, inquit, lucis perfusione stupidus, et expectatione tui detentus, nihil cepi, sed promissam a te mercedem securus expectavi. Ad hæc Apostolus ait : Laxa nunc retia in capturam. Paruit imperanti piscator, et mox implevit rete piscium maxima multitudo. Omnes erant ejusdem generis pisces, præter unum miræ enormitatis k esocium. Quibus ad ripam extractis, dixit Apostolus : Hunc qui præ ceteris pretio et magnitudine præcellit, Mellito ex mea parte defer piscem Episcopo. Pro nautica vero mercede, cetera tibi tolle. Hujus generis copia abudabilis in vita tua, et longo tempore post te progenies tua : tantum ne ultra piscari audeatis in celebritate Dominica. Ego sum Petrus, qui loquor tecum, qui cum meis concivibus constructam in meo nomine Basilicam dedicavi, Episcopalemque benedictionem mee sanctificationis auctoritate præveni. Die ergo Pontifici, quæ vidisti et audisti, tuoque sermone signa parietibus impressa testimonium perhibebunt. Supersedeat igitur dedicatione : suppleat, quod omisimus, Dominici Corporis et Sanguinis sacrosancta mysteria : populumque sermone erudiens, notificet omnibus hunc locum me crebro visitaturum, hic me fidelium votis et precibus affuturum : sobrie vero, pie, et juste in hoc sæculo viventibus cæli januam reseraturum. His diebus, confestim ab oculis ejus disparuit.

18 Mane autem facto, Episcopo Mellito ad dedicandam ecclesiam procedenti, cum pisce piscator occurrit, et omnia quæ sibi mandata fuerant, pandit.

Stupet

Mathi 16. 19.

Ita in voto dispensat alia injungit pro opera

In pensato confirmatur a S. Petro, et revelatur eandem Ermitte.

b

u

b c

d

e

f

g

Westmonasterium a S. Augustino ædificatum.

h

i

j

A S. Petro dedicatum.

Piscatori et posteris collata felicitas sed ne Dominicus piscetur

k

*Carreuntur
dedicationis.*

Stupet Antistes, reseratisque ecclesie valvis, videt pavementum utriusque alphabeti inscriptione signatum, parietem bis senis in locis sanctificationis oleo linitum, totidem cereorum reliquias duodenis crucibus inhaerere, et quasi recenti respersione adhuc euncta madescere. Quod videns Episcopus, una cum populo Deum benedicebat, et illi gratias referebat. Dat fidem miraculo piscatoris illius tota successio, quae sicut a patre acceperat, totius emolumenti, quod ars illa deinceps ei conferret, B. Petro eique servientibus decimas offerebat. Unus tamen semel fraudem ausus inferre, mox taudiu artis carnis beneficio, donec confessus reatum, et ablatum restitueret, et promitteret correctionem.

*Decimas non
solvens pun-
tur.*

- a S. Ethelberti vitam dubimus xxiv february.
b Cantia, sive Cantium, aut Kaulium, Angliæ provincia, Flandria proxima.
c Colitur S. Augustinus Anglorum Apostolus xxvi Mali
d Non Orientalium Anglorum, sed Orientalium Saxonum Hermitus, Sleda ex Ricula S. Ethelberti sorore filius.
e Est Londinium Angliæ metropolis, una e principibus orbis terrarum civitatibus.
f Describit nobilissimum hoc templum Caill. Cambdenus in Trinobantibus.
g Colitur S. Mellitus xxiv April.
h Tamisis celeberrimus Angliæ fluvius, 60 ab ostio miliaribus Italicis maris æstu augetur. Eum Isis, vulgo Ouse, Tama recepto efficit: unde et nomen ductum.
i Hujus consecrationis a S. Petro factæ meminit Ordericus Vitalis l. 3 Eccles. historiae.
k Ita Surius, Capgr. esicium. Beda quoque lib. 1 histor. Angl. cap. 1. Et quidem præcipue issicium abundat et anguilla. Eundem arbitror pisces, qui Plinio lib. 9, cap. 13, esox dicitur. Servius quoque Sulpitius Dial. 3 de vita S. Martini, nu. 13. Ad primum jactum reti permodico immanem esocem Diaconus extraxit. Eum quidam saluonem, alii forte rectius lucium interpretantur, vocemque Latine a Teutonico cen snoeck formasse Plinium voluit.

CAPUT VI.

Westmonasterio collata a Papa privilegia.

Hæc cum Sanctus Eduardus relatione ac scriptis veterum didicisset, ad monasterium illud aedificiis, possessionibus, et dignitatibus altius extollendum exarsit animus ejus, et pro privilegiis illius loci, ceterisque causis nuntios Romam transmisit, talem epistolam Papæ deferentes: Summo universalis Ecclesie patri a Nicolao Eduardus gratia Dei Anglorum Rex, debitam et subjectionem et obedientiam. Glorificamus Deum, quia curam habet suæ electæ Ecclesie, quoniam in loco b boni prædecessoris vos optimum successorem constituit. Quapropter justum judicamus, apud vos, velut ad solidam petram, acuere et probare omnes bonas actiones nostras, et vestram notitiam atque societatem in bono habere: quatenus eas donationes et privilegia, quæ obtinimus apud prædecessorem vestrum, renovetis et augeatis nobis, videlicet ut quod ille injunxerat nobis sub nomine obedientie et pœnitentie, propter votum quod voveram ire Romam, et in remissionem omnium peccatorum meorum, construere cœnobium Monachorum in honore Apostoli Petri, ratum faciatis, et privilegia possessionum et dignitatum ejusdem loci confirmetis, renovetis, et decernatis. Ego c quoque pro modulo meo augeo, et confirmo donationes et consuetudines pecuniarias, quas habet S. Petrus in Anglia: et ipsas pecunias collectas cum regalibus donis mitto vobis, ut oretis pro me, et pro pace regni mei, et continuam ac solemnem memoriam instituatis totius gentis Angliæ coram corporibus sanctorum Apostolorum.

20 Rescripsit autem ei Papa in hunc modum: Nicolaus Episcopus servus servorum Dei, gloriosissimo ac piissimo, omnique honore dignissimo, speciali quoque filio nostro Eduardo Anglorum Regi, visitationem omnimodam, salutem mellifluam, et benedictionem Apostolicam. Omnipotenti Deo referimus grates, qui vestrum prudentissimam excellentiam in omnibus ornavit et decoravit, erga B. Petrum Apostolorum principem, et nobiscum habere dilectionem,

et omnibus Apostolicis consentire censuris. Litteras igitur vestræ nobilitati transmittimus, et per eas societatem sanctorum Apostolorum, et nostram vobis damus, orantes misericordiam illius, qui est Dominus omnium, et Rex super omnia solus, ut ipse vos participem faciat ex omnibus, si qua sunt coram Deo, bonis operibus nostris, et fratres nos ac socios in sua dilectione constituat in omni tempore amplius, ac non minorem partem obsequii nostri vobis in suo regno reconsignet, quam nobismetipsis provenire optamus. Erimus etiam deinceps pro vobis sine dubio orantes assidue, ut ipse Deus subjiciat hostes et inimicos, qui contra vos voluerint insurgere: et confirmet vos in paterno solio, et propria hereditate, ac B. Petrus sit vobis custos et adjutor in omni tribulatione. Renovamus ergo, et confirmamus, ac augeamus vobis privilegia vestra, scilicet ut absolutus sitis ab illo voto quod timebatis, et ab omnibus aliis peccatis et iniquitatibus vestris auctoritate illius, qui me, licet indignum, suæ sanctæ præcesse voluit Ecclesie.

21 Præterea illi loco, quem sub nomine sanctæ pœnitentie construendum et meliorandum suscepistis, quoniam, ut fertur, primam antiquitatis consecrationem a B. Petro accepit, cujus, licet indigni, Vicarii sumus, et quia Regia antiquitatis sedes est, ex auctoritate Dei et sanctorum Apostolorum, atque hujus Romanæ Sedis et nostra concedimus, permitimus, et solidissime confirmamus, ut amplius in perpetuum Regiæ constitutionis locus sit atque repositorium Regalium insignium, et habitatio perpetua Monachorum, qui nulli omnino personæ nisi Regi subdantur, habeantque potestatem secundum regulam S. Benedicti per successiones eligere ex se idoneos Abbates, neque introducantur per violentiam extranea persona, nisi quam concurs congregatio esse præelegerit.

22 Absolvimus etiam eum locum ab omni servitio et dominatione Episcopali, ut nullus Episcopus illuc introeat ordinaturus aut præcepturus aliquid, nisi ex petitione et consensu Abbatis et Monachorum. Et habeat idem locus liberum procinctum, id est, ambitum et cœmeterium mortuorum circa se, absque Episcopali vel cujuslibet respectu vel exactione: et omnia, quæ ad libertatem et exaltationem illius loci ad honorem Dei pertinentia, per nostram auctoritatem accedere possunt, hilari et promptissima voluntate concedimus. Possessiones autem, quas antiqui Reges, seu quicumque alii homines, vos quoque et vestri Barones ad eundem locum contulistis, et chartas, quæ ex eis factæ sunt, divina et nostra auctoritate roboramus, et ratas ac stabiles esse decernimus: et infractores earum, vel invasores, aut diminutores, aut dispersores, venditores etiam, æterna maledictione cum Jula proditore damnamus, ut in beata non habeant partem resurrectione, sed a B. Petro Apostolo se judicandos sciant, quando sedebit cum suis coapostolis, judicans duodecim tribus Israel. Vobis vero et posteris vestris Regibus committimus ad vocationem et tuitionem ejusdem loci, et omnium totius Angliæ Ecclesiarum, ut vice nostra cum consilio Episcoporum et Abbatum constituatis ubique quæ justa sunt, scientes pro hoc vos recepturos dignam mercedem ab eo, cujus regnum et imperium non desinet nec minuetur in sæculum.

a Nicolaus II an. m. lxxviii. Pontifex electus, sed anno decimo sequenti consecratus; obiit an. m. lxxx.

b Is fuit Stephanus x alius ix dictus, qui anno m. lxxviii. Florentiæ xxix Martii obiit: quo die fatus de eo agemus.

c De hoc tributo Apostolicæ Sedi pendit solito agit plurimis locis Baronius in Annalibus. Malmesburienensis de gestis Regum Anglorum lib. 1. cap. 2 de Ethelstani Regis Occidentaliū Saxonum testamento agens, semper ad finem sæculi, inquit, in omni successione decima hida pauperem vestri et edari præcepit: omnique anno trecentas m. m. marcas Romam mittere, quarum B. Petro centum, et centum B. Paulo ad luminaria, centum Apostolico ad donaria expenduntur. Ac paulo ante de eodem piissimo Rege ita scribit: Post triumphatos scilicet hostes ad Dei cultum

ACCURSE
S. EADHEDO.

Privilegium
Westmonasterii
confirmat.

Illud erimitu
jurisdictione
Episcopi.

Regem facit
Advocatum et
Tutorem Ec-
clesiarum An-
glie.

*Eduardi ad
Nicolauum II
Papam litte-
ra.*

b

c

*Pecunia S.
Petri in An-
glia.*

*Nicolai re-
sponsum.*

AGRORE
S. FALREDO.

cultum conversus, deciman omnium hidarum intra regnum suum Christi famulis concessit, liberam ab omnibus functionibus, absolutam ab omnibus inquietudinibus. Sed quantula est hæc ejus gloria? Romam composito regno abiit, ubique Italiam quod Anglia hodieque pensat. S. Petro obtulit eorum IV, Leone Papa qui etiam antea Eilfredum filium ejus ad se missum, honorifice susceperat, et Regem inuenerat. Ibi ergo integro moratus anno, scholam Anglorum, que (ut fertur) ab Offa Rege Merciorum primitus instituta, proximo anno conflagraverat, reparavit egregie.

CAPUT VII.

Subditos levat tributis Eduardus: varios miraculose curat.

Smetus autem Eduardus *a* tributum illud gravissimum, quod tempore patris sui classi Danicæ pendebatur, et postmodum fisco Regio inferrebat, Regia liberalitate remisit, et ab hoc onere importabili in perpetuum Angliam absolvit. *b* Cum enim collecta illa pecunia ante illum delata esset, diabolum super cumulum sedentem et ludentem vidit, et ne amplius exigeretur, præcepit.

24 Cum in palatio juxta ecclesiam B. Petri Rex aliquando moraretur, supervenit quidam *c* vir miserabilis, Hibernicus genere, pedis utriusque privatus officio: nervi enim in poplite contracti ad posteriores corporis partes crura referentur, tali natibus inhaeserant, immersisque carnibus pedum articuli, a lumbis ejus et deorsum corpus omne perverterant. Porrectis ad terram manibus, et scammis suppositis repebat, et factus sibi metipsi gravis, trahebat se post se. Hic videns Regis cubicularium, ait ad eum: Hugoline, non me respicies, nec miserabilem, nec movebit te mea tanta calamitas? Et ille: Quid me vis facere? Cui pauper Sexies, inquit, Apostolorum limina repens (ut cernis) visitavi, et sanitatem necdum promerui. Quam tamen mihi Apostolorum Princeps non negavit, sed distulit, socium in hoc miraculo habere volens Eduardum, quem sibi novit in omnibus esse devotum. Ab ipso enim Apostolo in mandatis accepi Regem adire, ut me suo sacro subvectum dorso ad ecclesiam ejus, que palatio vicina est, perferat, recepturum, si id fecerit, membrorum meorum integram sanitatem. Hæc ubi nuntiata sunt Regi, gratias agit Deo; et citatus mox reger accessit. Rex vero, ut spiritualis ille asinus fortis, accubans in terminis, supposuit humeros suos ad portandum. Pendet de humero tanti Principis plenus sordibus pauper, squallidis manibus, brachiisque squamosis Regium illud pectus collumque complectitur. Interea ex assistentibus ridebant nonnulli, alii a paupere Regem delusum jocabantur, alii justi simplicitatem, fatuitatem judicabant. Cum itaque Rex paululum processisset, subito nervi extenduntur, rigantur ossa, carnes marcidæ recalescunt, emergunt a carne articuli, pedes a natibus solvuntur. Distendit homo crura, poplite jam flexibili, et sanie cum sanguine profusente vestis Regia ornatur potius, quam fœdatur. Jam tunc satis esse clamant omnes, sanatum linguidum, onus ob sordes ulcerum deponendum. Ille vero memor præcepti quod susceperat, Sirenarum cantus obturata aure pertransiit, ingressusque ecclesiam, ante sanctum altare holocaustum, quod detulerat, Deo ac B. Petro resignat, inchoemenque dimisit. Suscepto autem a Rege itineris viatico, acturus gratias Deo et S. Petro Romam profectus est.

*Pauperem
syrum ad
templum hu-
meris defert,
si que sanitati
restituit.*

Gen. 49. 14.

Christus Regi
beneficet.

d

25 In monasterio autem B. Petri ante altare sanctæ Trinitatis, Missarum solemnibus sanctus Rex vice quadam cum *d* Comite Leofrico assistebat. Et ecce speciosus ille forma præ filiis hominum Christus Jesus in ara consistens, oculis utriusque visibiliter corporalis apparuit, sacraque dextera super Regem extensa, signum sanctæ Crucis cum benedicens depinxit. At Rex, demisso capite, divinæ majestatis adorabat præsentiam. Comes vero quid in animo Re-

gis ageretur ignorans, volensque Regem tantæ visionis esse participem, cepit velle ad ipsum usque procedere. Verum Rex quid in mente Comitis volubatur, intelligens: Sta, inquit, Leofrice, sta; quod vides, video et ego. Post missam vero dixit Rex ad Comitem: Per ejus, quem vidimus, majestatem, mihi Leofrice, te obtestor, ne quoadusque vixerimus sermo iste proferatur in publicum, ne vel nos in perniciem nostram ob favorem vulgi pulset elatio, vel fidem de-deroget dietis infidelium amulatio.

26 *e* Sub faucibus autem quasi glandes mulieri cuidam succreverant, quæ totam faciem deformi tumore fœdantes, putrefactis sub cute humoribus sanguinem in saniem verterant: inde nati vermes odororum deterrimum exhalabant. Jubetur tandem in somnis adire palatium, et ex Regis manibus sperare remedium: quibus si lota, si tacta, si signata foret, meritis ejus reciperet sanitatem. Cum autem venisset ad Regem, et oraculum exposuisset, ille nec sordes cavet, nec fœtorem exhorruit; sed loca tumencia manibus contrectans, et aqua lavans, signum sanctæ Crucis impressit. Et subito rupta cute, cum sanie vermes ebulliant, resedit tumor, et dolor omnis abscessit.

e
Eduardus
egram mulie-
rem ablucendo
sanat.

27 Cæcus quidam docteur oraculo, lumen amissum sancti Regis meritis se adepturum, si lymphæ, qua manus abluceret, ipse faciem perfudisset. Cumque id Cubiculario, et ille Regi retulisset, obstupuit ille plurimum indignatus, illum phantasmatis hominem, nihil tale de peccatore sperandum: Apostolicæ id esse virtutis, nec fidem somniis adhibendam asseruit. Aqua manus lavit, et ad ecclesiam processit. Cubicularius autem cæco receptam in pelvi aquam illam tradit, cum qua oculos et faciem lavans, visum confestim percipere meruit. Civis quidam *f* Lincolnensis cæcitate percussus, ad palatium Regis veniens, aqua lotionis manuum ejus faciem et oculos lavans, mox tenebris diuturnis optata lux succedit. Quidam cæcus Regem adire, et visum ab eo percipere monitus, Cubiculario, et ille rem Regi pandit. Cui rex: Veniat, inquit, *g* Quis ego sum qui contrister, et non potius exultem, si meis manibus, licet indignis, promissum beneficium homini illi pietas divina contulerit? Vocatus autem vir, et a Rege tactus, et signatus, et inter manus ejus ab oculis utrisque ubertim sanguis effluxit, pupillas serenavit, et tumorem palpebrarum deposuit. Et dixit homo ille: Video te, Domine mi Rex, et facies tua tamquam facies Angeli stantis ante me. Alia autem vice duo cæci, cum uno monoculo, aqua lotionis manuum Sancti perfusi, visum percipere meruerunt.

f
Viri cæci
aqua, qua ma-
nus laverat,
retactum
ejus, visum
recipiunt.

f

g

a Erat id 30000 librarum, ut Hovedenus trahit.

b Id paullo aliter refert Hovedenus his verbis: Quadam die contigit, quod cum prædictus Rex Anglorum Eduardus, Regina et Comite Haroldo deducentibus, ararium suum intravit, ut pecuniam videret magnam, quam Regina et Comes Haroldus, Rege ipso nesciente, colligerant ad opus Regis, (scilicet per singulos Comitatus totius Angliæ de unaquaque hida terre quatuor denarios), et Rex inde contra Natale Bonioi panes emeret ad opus militum, et servientium suorum. Cumque Rex intrasset ararium suum, comitantibus Regina et Comite Haroldo, vidit diabolum sedentem super denarios illos, et ait illi Rex: Quid hic facis? Cui demon respondit: Custodio hæc pecuniam meam. Et dixit ei Rex: Conjuro te per Patrem, et Filium, et Spiritum sanctum, ut indices mihi quomobrem pecunia ista tua est. Et respondens dixit ei demon: Quia injuste adquisita est de substantia pauperum. Illi autem, qui illum comitabantur, stabant stupetacti, audientes quidem illos loquentes, neminem autem videntes præter solum Regem. Et ait illis Rex: Reddite denarios istos illis a quibus capti sunt. Et fecerunt sicut præceptis illis Rex. *Ingalphus de eodem subdito tributo ad an. vii, sic scribit*: Cum terra non daret solita fertilitate fructus suos, sed fame plurimos habitatores devoraret, in tantum ut blandorum carentia, et panis inopia, multa hominum milia morerentur, misericordia motus super populum pressum Rex Eduardus, tributum gravissimum, quod Danigeld dicebatur, omni Angliam in perpetuum relaxavit. Ferunt quidam, Regem sanctissimum, cum diebus Danigeld Cubicularii sui collectum in Regis cameram intulissent, et ad videndum tanti thesauri cumulum ipsum adduxissent, ad primum aspectum exhorruit, protestantem se demonem super agrum pecuniarum saltantem, et nimio gaudio exultantem suscepisse. Unde prisanis possessoribus jussit statim reddere, et de tam fera exactione

etione ne iota unum voluit retinere : quin in perpetuum remisit, anno scilicet trigesimo octavo, ex quo tempore Regis Ethelredi patris sui Swamus Rex Danorum suo exercitui illud solvi singulis annis imperavit.

e Hunc Nic. Harpsfeldius Gillemichel vocat Totum vero miraculum paullo aliter commemorat Rogerius Hovedenus his verbis : Quadam die solempni, cum predictus Rex Anglorum Eadwardus Londoniæ esset coronatus, et regalibus indutus esset indumentis, et versus monasterium ab aula sua stipatus agmine Nobilium, Archiepiscoporum, Episcoporum, Cleri et populi, progrederebatur, sedit quidam leprosus uiceribus plenus, in via qua Rex transiurus erat : et qui præibant, increpabant eum ut taceret, volentes eum inde removere. Quibus Rex ait Sinite eum ibi sedere. Et eum Rex appropinquasset illi, dixit ei leprosus : Coniuro te per Deum vivum, ut portes me in scapulis tuis usque in ecclesiam. Et statim Rex, demisso capite, præcepit leprosum illum in collo suo poni. Et factum est ita. Cuique Rex procederet, precans est Dominum, ut ipse sanitatem redderet leproso illi : et exaudita est oratio ejus, et leprosus sanus factus est ex hora illa, laudans et benedicens Dominum.

d Mortuus est Leofricus an. m. lxx. Ejus ac Godivæ conjugis crinium ad sacra loca ornanda studium et liberalitatem celebrant Anglici scriptores.

e Hoc miraculum ita narrat Wilhelmus Malmesburiensis : Adulescentula juxta paritatem natalium virum habens, sed fructu conjugii carens, luxuriantibus circa collum humoribus, turpem valetudinem contraxerat, glandulis protuberantibus horrenda. Jussa somno lavatam Regis exquirere, Curiam ingreditur. Rex ipse per se opus pietatis adimplens, digitis aqua intinctis collum pertractat mulieris : medicam dextram sanitas festiva prosequitur, lethalis crusta dissolvitur, ita ut vermibus cum sanie proluentibus, omnis illenoxius tumor recederet. Sed quia latus ubi erum fœtus et patulus erat, præcepit eam usque ad integram sanitatem curialibus stipendiis sustentari : verumtamen ante septimanam exactam ita obductis cicatricibus venusta cutis reddidit, ut nihil præteriti morbi discerneres : post annum quoque geminam prolem enixa, sanctitatis Edwardi miraculum auxit. Multoties eum in Normannia hanc pestem sedasse ferunt, qui interius ejus vitam noverunt. Unde nostro tempore quidam falsam insinuant operam, qui asseverant istius morbi curationem non ex sanctitate, sed ex Regalis prosapie hereditate fluxisse. Harpsfeldius tamen testatur, strumosos sanandi admirabilem dotem in posteros suos Angliæ Reges transfudisse S. Eduardum.

f Lincolnia urbs est præcipua Comitatus Lincolnensis in Anglia.

g Hoc ita narrat Wilhelmus Malmesburiensis. Et ut perfectam viri virtutem, in hac præsertim potentia, cognoscas, subjiciam quod mireris. Wulvinus quidam, cognomento Spillicora, filius Wulmari de Nutegareshale, quodam die in Silva Bruelle ligna cædens, dum diuturno post labore sopori indulsisset, sanguine, ut credo, circa oculos coagulato, visum decem et septem annis amisit : quibus evolutis, somno edoctus, octoginta et septem ecclesias circumivit, remedium cæcitatis a Sanctis oblagans. Postremo ad Regis Curiam veniens, vestibulum camere, adversantibus Cubiculariis, frustra diu trivit. Sed perstitit improbus pulsator, donec ægre admodum, Rege ipso jubente, admissus est. Audiens quippe somnum, innocente responderat : Per Dominam meam S. Mariam, inultum grate feram, si Deus voluerit per me misero misereri. Itaque quamquam nihil de miraculis audiverat, coactus a ministris, cum aqua caeco manum imposuit. Confestim sanguine ex oculis ubertim stillante, clamorem alacrem sanatus produxit. Video te Rex, video te Rex, ita videns Regali palatio multis temporibus apud Winesores (nam ibi curatus fuerat) præfuit, sanatoris annos longevitate vitæ transcendens. Est Windsor, sive Windleshora villa regia amantissima in Bercheria provincia, a S. Eduardo donata Abbati Westmonasteriensi, sed a Gullicino I, redempta. Describit eam Cambdenus in Atrebatiiis. Isthic Ordo Garterii institutus.

CAPUT VIII.

Godwino socero, ejusque filiis eventura prævidet.

Futura præ-
dicit.

a

b c

Sedebat aliquando Rex ad mensam, et a latere ejus a Comes Godwinus. Hujus duo filii adhuc pueri, *b* Haraldus *c* et Tostius, ludentes coram eis, cum unus ex illis amarius, quam expetebat ludi suavitas, insurrexisset in alterum, ludum vertunt in pugnam. Et ecce Haraldus vehementius in fratrem irruens, capillis ejus utramque manum inserit, prostratumque, nisi citius eriperetur, virtute superior suffocasset. Tunc Rex versus ad Ducem, ait : Nihil aliud, o Godwine, nisi simplicem in his vel ludum puerorum vel pugnam contemplaris? Et ille : Nihil aliud, Domine mi. Tunc Rex dixit : Longe aliud mea mihi mens loquitur, et his quid futurum sit pueris, per hoc mihi bellum revelatur. Emensis quippe puerilibus annis, cum in virum uterque profecerit, tandem adversus

invicem livor utrumque aduret. Et primum circumventionem insidiisque privatis quasi ludere videbuntur : ad ultimum fortior infirmiore proscibet, rebellantem prosteruet, et prioris mortem post modicum sequens alterius calamitas expiabit. Quæ omnia sic completa, tota Anglia teste, probatur. Nam Tostius ab Haraldus fugatus, cum paullo post in regnum successit Eduardo Haraldus, una cum *d* Rege Norwegiæ Tostius prosternitur, et totus fere exercitus deletur. *e* Eodem anno Haraldus ipse regno spoliatus Anglorum, aut misere occubuit, aut, ut quidam putant, pœnitentiæ tantum servatus, evasit.

f Godwinus cum in mensa Regi assideret, unus ministrorum in obicem aliquem uno pede immoderatus impingens, pœne lapsum incurrit. Quem tamen alius recto gressu procedens, iterum in statum suum, nihil injuriæ passum, erexit. De hoc eventu pluribus inter se loquentibus, et quod pes pedi subvenerit gratulantibus, Comes quasi ludendo intulit : Sic est frater fratrem adjuvans, et alter alteri in necessitate subveniens. Et ait Rex ad Ducem : Hoc meus mihi fecisset, si Godwinus hoc permisisset. Ad hanc vocem Godwinus expavit, et tristem præferens vultum, ait : Scio enim Rex, scio : adhuc de morte fratris tui tuus me accusat animus, nec eis æstimas discreendum, qui me vel ejus vel tuum vocant proditorem. Sed secretorum omnium conscius Deus judicet, et sic buccellam hanc, quam manu teneo, guttur meum faciat pertransire, et me servet illæsum, sicut nec tuæ proditiōis reus, nec de fratris tui nece mihi conscius existo. Cumque vir beatus buccellam manu benedicens signasset, miser ille eam ori inferens, usque in medium gutturis pertraxit. Tentat interius trahere, nec valuit : tentat emittere, sed firmius hæsit. Mox meatus, quibus ducebatur spiritus, ocluditur, vertuntur oculi, brachia rigescunt. Intuetur infelicitate morientem Rex, et ultionem in eum sentiens processisse divinam, adstantes alloquitur, dicens : Extrahite canem istum. Et factum est ita. Hic Godwinus simplicitate Regis abutens, multa in regno contra justitiam et Deum faciebat. Cunctos fere Regis cognatos et amicos, quos de Nortmannia adduxerat, fraude sua, dolo et circumventionem de patria exturbabat, credens sibi cuncta processura pro voto, si Rex amicis nudatus, suis tantum consiliis uteretur. At Rex cuncta dissimulans, divinis vacabat obsequiis, ultionemque Dei sibi futuram multis prædixit. Aliquando etiam ipsi Godwino idipsum non tacuit.

Auctore
S. EALMEBO.

d

e

f

Godwinus
Comes super-
bis, proditor,
perjurus, a
Deo puniatur.

Prædixit id
Eduardus.

a Socer hic Eduardi fuit, Cantii Comes.

b Alis Haroldus.

c Hujus immunitissima crudelitatem commemorat Henriens Huntindoniensis ad annum Eduardi xxi traditque illam eo anno in aula Regis apud Windleshores in Haraldus, una Regi fundentes, capillos involasse, Canssam odii fuisse, quod hec Tosti senior esset, Haraldam præ eo Rex diligere. Tunc verum perniciem eorum appropinquare, prædixit Eduardus, Dixerat Tosti Juditham Baldwinus Insulensis, Flandriæ Comitiss, filiam.

d Haraldus Duro vel Malo, fratre S. Olavi.

e xiv Octob. an. m. lxxvi, victus occisusque est Haraldus a Gulielmo Notho, Duce Normanniæ.

f Hoveden ait an. m. lxx, secundo die Pasche, Wintoniæ ad mensam Regi assidentem, improvise morbo percussum, matrem in ipsa sede declinasse : a filiis Haraldus, Tostio, et Gieth in Regis cameram deportatum, quinta feria post, xvii Kal. Maii obiisse. Idem habet Wigorn. Angulphus Crowlandensis ait buccella suffocatum, Eadmerus mala morte interisse, utpote hostem Ecclesiæ Cantuariensis. Ambique loquitur Malmesbur.

ACCTORE
S. EALIBDO.

CAPUT IX.

Videt SS. VII Dormientes moveri : a S. Joanne Evangelista de obitu monetur.

In die Dominicæ resurrectionis, cum Rex ad mensam sederet, arcibus solito se colligit ad se : et ponens præ oculis Deum, omnia ista mundana arbitratur ut stercorea. Et ecce subito vultus ejus plus solito serenatur, interiorque letitia labia solvebat in risum ; rursumque solita gravitate resumpta, obscuriorem faciem præferbat. Mirabantur qui adstant : nemo tamen audebat eum interrogare quid accidisset. Mensis tandem sublatis, secutus est ad thalamum Regem Dux Haraldus, cum uno Episcopo et Abbate uno : simulque Regem super hoc sermone conveniunt. Tunc ille ait : Quantum se quisque vanis subtraxerit, tantum veris arcibus adhaerebit. Ecce enim ego inter fecundos calices, et pingua ferula, ac radiantis metalli splendorem, recordatus sum Domini Dei mei, et effudi in me animam meam ; dilatatoque mentis sinu oculus interior spirituali perfusus lumine, radios profecto usque ad illam Ephesiorum civitatem mira celebritate porrexit, et usque in montem a Celion progressus, Sanctorum quidem b Septem Dormientium, quiescentium in spelunca, proprietatem vultuum, necnon membrorum quantitatem, ac qualitatem vestium expressione manifestissima contemplatus est. Hæc dum, interiorerisus significante letitiam, corde luminoso conspicerem, subito, me cernente, a latere

a

b

c

*Inde eventura
Evecta mala
rativatur.*

d

e

*Præterea S.
Joannem
Evangelis-
tam*

*f
et in habitu
peregrini an-
nulum donat.*

*Hum Sanctus
revivit, et
Regem de obitu
monet.*

g

dextro, super quod c multis quieverant annis, in sinistrum se latus virtute divina vertentes, dirum mortalibus omen hac laterum suorum mutatione signarunt. Ex hinc enim surget gens contra gentem, et regnum adversus regnum, et erunt pestilentia, et fames, et terræmotus magni per loca. His enim d septuaginta annis (tantum enim tempus in sinistro latere repausant) visitabit Dominus iniquitatem plebis suæ, tradens eos in manus gentium, ut dominentur eis qui oderant illos. Inimici namque nominis Christi insurgent in Christianos, servi dominis rebellabunt, Reges insidiabuntur Regibus, et Principibus Principes, et in omnibus filiis terræ ultor injuriæ Christi numero deserviet. Et exposuit eis Rex vitam illorum, et nomina, et passionem, et dormitionis modum. Quibus auditis, inito consilio, ut fidem posteris facerent, ad explorandam sermonis veritatem Dux militem, Clericum Pontifex, Abbas monachum cum litteris Regis ad e Imperatorem Constantinopolitanum direxerunt. Qui omnia vera reperientes, incolomes ad Regem regressi sunt.

31 Sanctus Eduardus nulli petenti in nomine S. Joannis Evangelistæ aliquid denegabat : hunc enim post Apostolorum Principem arcibus diligebat. Unde contigit, quod quidam peregrinus, absente Camerario, in nomine S. Joannis Evangelistæ impertune a Rege elemosinam postularet. Cui Rex pretiosum annulum, cum nil aliud in promptu haberet, dedit. Accidit post hæc, duos Anglicos ad adorandum Salvatoris sepulchrum Hierosolyman proficisci. Qui die quadam a publica strata declinantes, devia quæque sectati sunt : et sole riente nox obscura adducta est. Et cum nescirent quid agerent, quo se verterent, apparuit eis senex quidam venerandus, qui eos ad civitatem reduxit. Suscepit autem hospitio, mensa paratur : lautissimeque refecti, dant membra quieti. Mane autem facto, egressis illis de civitate, ait senex : Viri fratres, cum summa prosperitate vos repatriaturos non dubitetis ; quoniam prosperum iter faciet vobis Deus, et ego, ob amorem Regis vestri, in omni via firmabo super vos oculos meos. Ego enim sum Apostolus Christi Joannes, qui Regem vestrum ob meritum castitatis summa dilectione complector. Hunc ergo g annulum, quem mihi in habitu peregrino

apparenti tribuit, reportate, demutiantes ei obitus sui instare diem : quem infra sex menses visitans visitabo, ut mecum sequatur Agnum quocumque ierit. His dictis, disparuit : et illi ad patriam prospere redeuntes, quæ viderant et audierant Regi seriatim retulerunt.

a *Xcix dicos vocali Grammaticis. Malmsb. et Baderns noster Antisancæ cap. 43, Cælium.*

b *De his agemus xxvii Julii.*

c *Malmsb. ducentis, alii, ut habet Baderns, sexcentis ; a tempore scilicet Theodosii junioris.*

d *Malmsb. septuaginta quatuor, enumeratque breviter, quæ tunc annis admiranda evenere.*

e *Manichæum vocali Malmsburicensis. Constantinum Monachum fuisse censet Baderns qui an. m. lxxv, excessit e vita.*

f *Hoveden ait eodem die apparuisse S. Joannem peregrino : et hunc ipso die pervenisse in Angliam, ac Regi annulum reddidisse miraculi veritatem ex comitibus ejus longo post tempore reversis cogitatum esse.*

g *Hunc annulum testatur Polydorus lib. 8, in templo Westmonasterii multa veneratione perditu servatum quod salutaris esset membris suspensibus, valeretque adversus comitalem morbum, cum tangeretur ab illis qui ejusmodi tentarentur morbis. Hinc natum, ut Reges postea Angliæ consueverint in die Parasceves multa caeremonia sacrare annulos, quos qui induunt, hisce in morbi omnino nunquam sunt. Idem narrat Harpsfeldius sæcul. ii, cap. 4.*

CAPUT X.

Impendentes regno calamitates prævidet ut prædicat.

Cum autem Rex infirmitate gravi detineretur, in mentis raptus excessum biduo fere jacebat exanimis. Tandem quasi de gravi somno evigilans apernit oculos, et resedit, et assumpta parabola ait : Cum adulescens in Nortmannia exularem, grata mihi semper extitit honorum amicitia : et quicumque sacre Religionis meliores videbantur, hi mihi ceteris erant familiariores. Inter quos duos monachos speciali quadam mihi devinxerat caritate conversationis honestas, vite sanctitas, suavitas morum, verborum affabilitas. Hos frequentius visitabam. Quam dulcia faucibus meis eloquia eorum ! Hos ante plurimos annos translatos ad caelum, vidi mihi paullo ante in somnis assistere, quid genti meæ post obitum meum sit futurum, ex Dei mihi mandato referentes.

33 Impletam dicunt Anglorum nequitiam : et iniquitas consummata iram provocat, accelerat vindictam. Sacerdotes prevaricati sunt pactum Domini, polluto pectore et manibus inquinatis sancta contrectant. Et hi non pastores, sed mercenarii, exponunt lupis oves, non protegunt : lac et lanam quaerunt, non oves, ut detrusos ad inferos mors et pastores depascat et oves. Sed et Principes terræ infideles, socii furum, prædones patriæ, quibus nec Deus timori est, nec lex honori : quibus veritas oneri, quo contemptum, crudelitas delectationi. Itaque nec Prælati justitiam, nec servant subditi disciplinam. Et ecce Dominus gladium suum vibrabit, arcum suum tetendit, et paravit illum. Ostendit deinceps populo huic iram et indignationem, inmissiones insuper per angelos malos, quibus traditi sunt anno uno et die uno, igne simul et gladio puniendi. Ego vero ob intentatam meæ genti calamitatem dolens atque suspirans dixi : O caelestium secretorum conscii, si conversi egerint penitentiam, numquid non ignoscet Deus, et relinquet post se benedictionem ? Penitentia certe prolata Dei ore in Ninivitas suspendit sententiam : quæ etiam imminente impiissimo Achab debitam distulit ultionem. Suadeo igitur genti meæ, ut poenitentem de præteritis, et caveant de futuris : et forte miserebitur Deus, ut non inducat super eos malum hoc grande ; sed qui punire preparavit aversos, recipiat in gratiam solita pietate conversos.

34 Nequaquam, inquam, hoc erit : quoniam induratum est cor populi hujus, et excecata oculi, et

Prævidet calamitates Angliæ imminuentes.

ob peccata præsertim Sacerdotum et Principum.

Jon. 2. 10
3. Reg. 21. 29.

auris

*Nec monitis
ejus emen-
dandos subdi-
tus.*

aures aggravatae, ut nec audiant corripientem, nec intelligant commonentem, nec terreantur minus, nec beneficiis provocentur. His eorum verbis dum mihi major accresceret sollicitudo, dixi: Num ita in perpetuum irascetur Deus, et non apponet ut complacitior sit adhuc? Quando ergo tot tristibus lata succedent, aut tot adversa qualis consolatio temperabit? Quale sperandum est in his malis remedium, ut sicut illinc terret et contrista futura correptio, ita hinc aliquantulum mulceat divinae miserationis promissio? Ad haec Sancti tale mihi problema proponunt. Arbor quaelibet viridis a suo trunco decisa, ad trium jugerum spatium a radice propria separetur. Quae cum nulla hominis manu e agente, nulla urgente necessitate, ad suum reversa truncum in antiquam radicem sese receperit, resumptoque succo rursus floruerit, et fructum fecerit, tunc sperandum est aliquid in hac tribulatione solatium, et de ea, quam praediximus, adversitate remedium. Haec cum dixissent, ipsi caelo, vobis ego redditus sum. Assidebant narranti visionem Regina, Robertus sacri palatii custos, Dux Haraldus, et a Stigandus, qui ascendit cubile patris sui, et maculavit stratum ejus, vivente adhuc Archiepiscopo b Roberto cathedram Cantuariensem invadens: ob hoc c a summo Pontifice suspensus, paullo post crepuit, et effusa sunt viscera ejus. Hic ad vocem narrantis obdormit, nec terretur oraculo, nec fidem habuit prophetanti: sed potius Regem senio confectum delirare submurmurans, ridere maluit quam lugere. Ceteri vero, quibus mens sanior erat, flebant ubertim et suspirabant, qui nihil secus quam ipse dixerat, aut a Sacerdotibus aut a Principibus fieri non ignorabant.

*Obscurum
signum di-
vinæ clemen-
tiae erga po-
pulum.*

*u
Impii Sti-
gandi pœnia,
b
c*

*Explicitio si-
gnae clementiæ
Eduardo in
visione propo-
siti.*

35 Quidam enim praemissam similitudinem dicunt Regem pro impossibili statuisse, illi maxime, qui totam Anglorum nobilitatem sic deperisse iugebant, ut ex ea gente nec Rex, nec Episcopus, nec Abbas, nec Princeps quilibet vix in Anglia cerneretur. Mihi sane alia mens est, consideranti, sanctissimum virum d Dunstanum et ipsam calamitatem praedixisse, et consolationem nihilominus promississe. Potest proinde sic non inconvenienter exponi: Arbor haec regnum Anglorum significat, decorum gloria, deliciis divitiisque secundum, excellentia Regiae dignitatis sublime. Radix, ex qua totus honor iste processit, Regium semen fuit, quod ab e Alfredo, qui primus Anglorum a summo Pontifice unctus et consecratus fuerat in Regem, recta successionis linea usque ad S. Eduardum descendit. Abscissa est arbor de trunco, quando regnum a genere regali divisum, ad aliud semen translatum est. Ad spatium trium jugerum haec facta est separatio: quia in trium temporibus Regnum, nulla fuit novis cum antiquo semine regali communio. Haraldus enim successit Eduardo, Wilhelmus Haraldus, f Wilhelmus junior priori Wilhelmo. Accessit ad radicem, quando Rex g Henricus, in quem totum regni decus transfusum est, nulla necessitate cogente, nulla spe Ineri urgente, sed ex infuso ei amoris affectu, h abneptem Eduardi Mathildam duxit uxorem, semen regium Normannorum et Anglorum conjungens, et interveniente opere conjugali, de duobus unum faciens. Floruit sane arbor, quando de utroque semine Imperatrix i Mathilda processit. Tunc vero fructum fecit, quando de ipsa k Henricus exoritur, quasi lapis angularis utrumque populum copulavit. Habet nunc certe de genere Anglorum Anglia Regem, habet de eadem gente Episcopos et Abbates, Principes et milites, ex utriusque seminis conjunctione procreatos. Si autem alieni haec displicuerit expositio, aut ipse aliter exponat, aut aliud tempus, quo haec explentur, expectet.

a Hic Stigandus, homo ambitiosus et avarus Roberto Romam profecto, Cantuariensem sedem invasit: sed sub Gudiebno Rege vitam Wintoniae in vinculis finivit.

b Ex Abbate Gemneticensi Loudouicensis Episcopus factus est, ac deinde Cantuariensis, ut supra dictum est, Archiepiscopus.

c Misit Alexander II, an. MXXX. Legatos in Angliam Hermenfredum Sedmensem Episcopum, et Joannem ac Petrum Presbyteros Cardinales, qui Concilio Wintoniae habito, Stigandum degradarunt, primo, quod Archiepiscopatum Roberto vivente invasisset: secundo, quod una Wintoniensem Episcopatum retinisset: tertio, quod a Benedicto Pseudopapa pallium acceperisset. Hovedenus et Baronius ad eundem annum num. 11. et 12.

d S. Dunstani vitam dabimus XV Maii.

e Hic quinquennis a patre Ethelwelfo Romam an. MCCCLIV. ut scribit Westm. (alii citius factum tradunt, Baronius anno sequente) ductus est, ut a Leone IV, moribus et religione institueretur: estque tandem volente patre a Pontifice Rex coronatus. Anno MCCCLXXI, fratri Ethelredo in regnum Occidentalium Saxonum successit, tandemque anno MCCCLXXXVI Angliae monarchiam adeptus est, tenuitque usque ad annum CM.

f Obiit Wilhelmus I an. MLXXXVII, IX Septembris. Wilhelmus Rufus filius ejus junior XXVII Septemb. die Dominica, apud Westmonasterium Re. Angliae coronatus est a Lanfranco Archiepiscopo Cantuar. Anno vero MC. misere mortuus est homo sacrilegus.

g Henricus I Wilhelmi II frater, coronatus est apud Westmonasterium Rex Angliae v Augusti MC a Mauritio Londiniensi Episcopo. Mortuus est an. MCXXXV, 11 Decemb.

h Matildis filia fuit S. Margaritae Reginae Scotiae, filiae Eduardi Ethelungi, filii Edmundi Ferrei lateris, fratris S. Eduardi. De ea agimus VI Augusti.

i Matildis vel Matilda Henrici I et Matildis filia Henrico IV Imperatori quinquennis desponsata est an. MCXII. Eo mortuo an. MCXXX, ad patrem reversa est, et an. MCXXXII, nupsit Galfrido Comiti Antegavensi, cui an. MCXXXII, peperit Henricum II.

k Henricus Galfridi et Matildae Imperatricis filius, anno MCXV, XIV Kal. Januar. Dominica ante natalem Domini, in Regno Angliæ unctus est Westmonasterii. Obiit an. MCLXXXIX, VI Julii.

AUCTORE
S. EVALDINO.

CAPUT XI.

Mortuus illustratur miraculis. Regnat Haraldus.

Sciens itaque Rex, quia appropinquavit hora ejus ut transiret de hoc mundo, suum transitum mox in circuitu proolari jussit, ne mortis suae cognitione dilata, orationum quoque suffragia differrentur. Sicque senex, et plenus dierum ac honorum operum, migravit ad Dominum. Obiit autem anno Domini millesimo sexagesimosexto, cum regnasset vigintitribus annis, mensibus sex, et diebus vigintiseptem, pridie Nonas Januarii: a cum quo tota pariter Anglorum felicitas ruit, periit libertas, vigor omnis interiit.

Eduardus jubet obitum suum statim proolari.

Moritur.

u

37 Contractus quidam ad sepulchrum ejus veniens, membrorum sanitatem devotis lacrymis et precibus postulabat. Et ecce vis quaedam occulta subito nervos extendit, in naturalem statum crura pedesque retorquet, evulsisque a carne articulis, sanguis profluit, paulatimque succo resumpto, arida prius ossa pristinum robur recipiunt.

Ad ejus sepulchrum contractus sanatur:

38 Sex quoque caeci, unum monoculum secuti, ad sepulchrum Regis properantes, cum alter ab altero traheretur, et unus praecedens oculus, viris septem ducatum praerberet, Sancto cum lacrymis miseriam exponunt, opem flagitant, contra diurnae caliginis taedium sanctissimi Regis deposcunt auxilium. Nec mora, Beati meritis et precibus visum oculorumque claritatem percipere meruerunt.

decem caeci.

39 Interea Haraldus filius Godwini, regnum nec jure nec natura sibi debitum usurpans, malum, quod Angliis secundum sancti Regis oraculum Dominus preparaverat, transgressione b pacti cum duce Wilhelmo et fidei lesione acceleravit. Ut autem attenuatis viribus facilius ab his, quos injuste provocaverat, hostibus vinceretur, suscitavit ei Deus a parte Aquilonie inimicos, scilicet c Haraldum Regem Norwegiae, et Tostium fratrem suum, quem de Anglia expulerat ipse, quique tempore Regis Eduardi d exulabat in Flandria. Hi cum magna classe per e Humbriam fad Eboracum properantes, cum exercitum Northumbrensium praelio exceperunt, potiti victoria, magnam de obstantibus stragem dederunt. His Haraldus nuntiatis, exercitum copiosum ex omnibus finibus Angliae collegit.

Haraldus occupat regnum.

b

Bello a Norwegis et Tostiofratre impetitur.

d

c f

ALFREDI
S. EDUARDO.
Opus S. Eduar-
di eos vincit.

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

40 Apparuit autem tunc S. Eduardus cuidam Alexi, Abbati g Ramesieie, viro religioso, dicens: Vade, et dic Harald, ut homines, qui contra ius et fas regni huius fines invadunt, aggrediatur secure. Ego enim ero dux et protector exercitus, quoniam iustitie gentis huius deesse non possum. Per me enim reportabit vice hac de hoste triumphum. Et ne verbis tuis filem derogat, secretum ei sui cordis ostende, ut cum ei, quae illo conscio menteolvebat, edixeris, non haec tuae adinventioni, sed meae promissioni adscribat. Nocte quidem praeterita, cum dolore femoris torqueretur, licet eum non parum urgeret imminens molestia, siluit tamen, reputans apud se, si publicaret linguorem, quod suis esset contemptum, et hostibus irrisioni. Verum quia ab illa peste convalevit, de meo praesumens auxilio contra Barbaros justum bellum suscipiat, et ab imminente periculo suos eripiat. Quod cum Abbas Harald reserasset, ex celesti promissione factus audacior, in valida manu progrediens, apud h Stamfordbrig hostibus occurrit: consertoque praelio, dux uterque prosternitur, scilicet Rex Norwegiae, et frater Harald Tostiuss, et paene totus eorum exercitus deletus est.

41 Anno trigesimosexto post Sancti Eduardi obitum, cum corpus ejus de terra elevaretur, integrum, incorruptum, et flexibile cum vestibus recentibus repertum est. Quod videns i Episcopus Roffensis, pilum num, devotionis desiderio accensus, extrahere, si-liquae servare conatur: sed ille firmius haerens, effectum mentis Episcopi et voluntatem defraudavit. Mulier quaedam in festo S. Eduardi operibus vacans, paralysis morbo correpta, ad sepulchrum Sancti deducitur, et sanitatem pristinam se recepisse letatur. Tres viri febre quartana vexati, visitato Sancti sarco-phago, quasi in momento curati sunt.

a Feria v. Indict. iv.
b Id pactum cum Wilhelmo inierat Haraldus, et iurejurando ut Sanctorum reliquias firmaret, cum ad eum in Normanniam venisset, ut fratrem suum Winoldum, et Haen fratruicem, quod isthic custodiebantur obsides datta Godwino, quando Eduardo reconciliatus est, rediret. Narvat id Eadmer. lib. i Novor. Guilielmus Pictav. ut ab Eduardo designatum successorem Wilhel-mum, de Optinatione consensu, et huius rei causa datos illos obsides, missum deinde Haraldum ut pactum firmaret sacramento. Idem refert Ingulphus.

c Hic S. Olavi, de quo xxix Julii agemus, frater fuit, cognomen-to Haarderaade.

d Obmittuntia scelera ex Anglia pulsus, jussu ipsius S. Eduardi, ut refert Westmon. ad an. mxxv, et Hantual.

e Vulgo Humler dicitur, Ptolemeo Abus. Vocem atramque ab Aber deflexam putat Cambdenus, quae Britannice fluminis ostium significat. Est celebre in Eboracensi provincia astuarium, a quo quae ad Boream vergit regio Nordan-humbria et Northumbria dicta.

f Urbs secunda totius Angliae, Archiepiscopalis, nominis antiqui, quod ab Uro flumine, cui adjacent, dicit Cambdenus, quasi Ad Urum.

g Ramsey, id est Arietis insula, celebris olim Abbatia in Con-tatu Huntindoniensi.

h Ingulphus Staunfordbridge vocat Wigornensis Stanfoedeb-ridge. Locus est in Eboracensi ditone, qui et Battle bridge quasi Pons praelis dicitur, quod isthic ad Derwentonis fluminis pon-tem, haud procul ab antiquae Derwentonis urbis ruinis, hoc con-munes inter duos Haraldos Regis praetium est, vii kal Octob. feria v.

i Roffa, olim Durobriva vel Duroprova, urbs in Cantia cele-bris ad Medweagum fluvium, qui genuo ostio infra eam in Ta-misis astuarium se exonerat, vulgo Medway.

DE TRANSLATIONE

SANCTI EDUARDI.

§ I. Translationis ejus solennis memoria.

Celebratur S. Eduardi Translatio xiii Octobr. in peregrinato Martyrologio ms. Danus profess. Societatis Jesu Ant-verpiae, quod Bedae nomen praefert, Martyrol. Germanico Colonien-sis, Anglicano; ms. Florario SS. Additionibus ad Usuardum Carthusianorum Colon. Calitur hoc die a sacro Ordine Prædicatorum, nulla facta mentione Trans-lationis, ita enim habet eorum Martyrologium: In Anglia S. Eduardi Regis, virtute castitatis et gratia miraculo-rum insignis. Tres lectiones. Fran. Maurolgens: Lon-dinii in Anglia Eduardi Anglorum Regis sanctissimi. Pet. Galesinius: In Anglia S. Eduardi Regis, miraculis et sanctitate clarissimi. In Missali quoque Rothona-gensi non exprimitur, an natalis illius agatur eo die, an Translatio: est in Sarisburiensi Breviario v Januar. fit solum S. Eduardi commemoratio, xiii Octob. celebratur Translatio festo Duplici.

2 In eodem Breviario haec dicitur recitatur de S. Eduardo Preca-tiones: Deus, qui beatum Regem Edwardum Confessorem tuum aeternitatis gloria coronasti: fac nos, quæsumus, ita eum venerari in terris, ut eum eo regnare possimus in caelis. Per, etc. Altera: Deus, qui unigenitum Filium tuum Dominum nostrum Jesum Christum, glorioso Regi Eduardo in forma visibili demonstrasti; tribue, quæsumus, ut ejus meritis et precibus ad aeternam ipsius Domini nostri Jesu Christi visionem pertingere mereamur. Qui tecum, etc.

3 Cum innumera eederentur ad S. Eduardi sepulchrum miracula, id Guilielmus I Rex theca auro orientoque fulgida exornavit. Corpus tandem anno a morte trigesimo sexto et terra sublatum. Deinceps apud Romanum Pontificem agi cepit, ut sollemnes ei honores decernerentur. Praecipue id Henrici II Regis Angliae precibus datum ab Alexandro III Pontifice Maximo, qui anno Christi mclxi, sui Pontificatus ii, vii Idus Februar. Anagnina edita Bulla, haberi cum deinceps in Sanctorum Con-fessorum numero jussit, ac coli. Recitat eam Baronius ad eum annum, num. 1.

4 Dilata tamen tantisper sacri corporis Translatio, dum Rex e Normannia in Angliam reverteretur, ut ipse quoque sollemnitate interesset. Anno tandem mclxiii Rex Anglorum Henricus, inquit Mattheus Paris, finibus transmarinis pro voluntate dispositis, in Angliam rediit. Et paucis interjectis: Eodem anno translatum est corpus sancti Regis et Confessoris Edwardi apud Westmonasterium, a B. Thoma Cantuariensi Archiepiscopo, presente Rege Henrico, qui haec procuraverat. Mattheus Westmonasteriensis an. mclxiv. Dedicata est ecclesia de Radingo, translatumque est corpus S. Eduardi de terra in feretrum a B. Thoma Cantuariensi Archiepiscopo. Editae est a Suario Trans-lationis hujus historia, sed principio carens: nusquam integram reperire potuimus, ideoque, ut ab eo vulgata est, hic damus.

§ II. Bulla canonizationis S. Eduardi.

Alexander Episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus, Archiepiscopis, Episcopis, et dilectis filiis, Abbatibus, Prioribus, aliisque Ecclesiarum Praelatis, per Angliam constitutis, salutem et Apostolicam benedictionem.

Illius devotionis constantiam, et fidei firmitatem, quam circa matrem vestram sacrosanctam Romanam Ecclesiam exhibetis, diligentius attendentes, in id propositum voluntatis adducimur, ut vos sicut caris-simos fratres, et speciales Ecclesiae filios, sincera caritate

ANNO MCLXIII
XIII O.C.
Festum Trans-lationis S. Eduardi.

Orationes de Sancto Eduardo.

Canonizatio procurata.

Translatio.

Devotio Anglorum erga Sedem Apostolicam.

caritate in Domino diligamus, propensius honoremus, et postulationes vestras, quantum cum Deo possumus, libenti animo admittamus.

Canonizatio SS. in Conciliis concessio.

6 Inde utique fuit, quod super petitione, quam de Eduardo glorioso quondam Rege Anglorum canonizando, et in Sanctorum catalogo adscribendo, tam carissimus in Christo filius noster Henricus, illustris Anglorum Rex, quam vosipsi nobis instantius porrexistis, sollicitam cum fratribus nostris deliberationem habentes, libro miraculorum inspecto, quæ, dum in carne mortali viveret, et postquam de presenti seculo est assumptus, omnipotens Dominus per suam misericordiam declaravit: visis etiam litteris antecessoris nostri, piæ recordationis a Innocentii Papæ, vestris quoque testimoniis inde receptis: quamvis negotium tam arduum et sublime non frequenter soleat nisi in solemnibus Conciliis de more concedi;

7 De communi tamen fratrum nostrorum consilio, juxta votum et desiderium prædicti filii nostri Regis ac vestrum, corpus ipsius Confessoris ita glorificandum censuimus, et debitis præconiis honorandum in terris, sicut eundem Confessorem Dominus per suam gratiam glorificavit in caelis. Unde videlicet inter sanctos Confessores de cetero numeretur, qui hoc ipsum apud Deum signis meruit ac virtutibus obtinere.

8 Quia igitur decet honestatis vestræ prudentiam eum pie colere, et toto studio venerari, quem auctoritate Apostolica venerandam vestra postulavit devotio et colendum; universitatem vestram per Apostolica scripta monemus et exhortamur in Domino, quatenus eum ita deinceps studeatis debitis obsequiis honorare, ut ipsius intercessionibus apud districtum judicem mereamini veniam obtinere, et gloriosum in æterna beatitudine præmium invenire.

b

a Innocentius II *sedit a xvii Februar. mxxx, usque ad xxiv Septemb. mxxliii*

b *Urbs est Latii, caput Hænicorum, celebris flore Romano Republica, et superioribus quoque sæculis, sub Pontificibus Romanis; jam semirata, ut testatur Leander.*

§ III. Corporis ejus revelatio.

a **N**untiis itaque ab Apostolica Sede regressis, a sæpeditus Abbas, convocatis venerabilibus personis, tam Episcopis quam Abbatibus, in ecclesia Westmonasteriensi, primo coram omnibus recitari fecit litteras Apostolicæ auctoritatis de beati Regis canonizatione: sicque universis applaudentibus, assentientibus, et Deum magna voce laudantibus, de glorioso Domini Confessore Missa solemniter celebrata est: quam tamen Dominus Papa primo in Ecclesia Romana fecerat per unum de Cardinalibus honorifice, sicut dignum fuerat, decantari. Sed quia causis exigentibus Rex adhuc in transmarinis partibus agebat, juxta mandatum ipsius et desiderium dilata est usque in reditum suum, et eidem servata sacri corporis *b* revelatio.

Missa de S. Eduardo.

b

c 10 Decursis vero fere duorum annorum curriculis, cupiens Abbas susceptum negotium ad effectum perducere, et illud sacrum corpus, quod jam diu in terra latuerat, in eminentiori et honestiori loco collocare, cum Rege secretum et diligentem de celebranda beati Regis translatione tractatum habuit, postulans ut bono principio manum debite consummationis adhiberet, præsertim cum ex ejus mandato acceperit, præsentiam ipsius huic negotio esse expectandam. Annuit Rex justa poscenti, diemque certum, juxta quod utrique videbatur opportunum, indixit.

Elevationi corporis dies statuta.

11 Interim vero accepto Abbas a prudentioribus viris consilio, beati corporis glebam primo secretius inspicere decrevit, ut sic expeditius ad solemne transire posset revelationem. Sed quia opus hoc

sanctum et dignum esse sciebat, suam formidans indignitatem, semel et iterum accessit, et tentavit; sed toties conscia sibi mens infirmitatis suæ, manum pia quadam hæsitacione trepidantem retraxit. At crescente timore, crevit et devotio: crescente devotione, adfuit confidentia cum amore, qui sæpe foras mittit timorem. Ex ipso itaque timore confidentior effectus et minus timidus, tempus observavit, quo tam secretum negotium opportune tractaret. Quadam itaque nocte fratribus post matutinas vigiliis ad strata reversis, janis Ecclesie clausis, servientibusque laicis exclusis, remansit in ecclesia solus Abbas cum Priore, et quibusdam de fratribus ad hoc delectis, qui se ex mandato Abbatis jejuniis et orationibus ad tam sanctum opus tractandum devotius preparaverant.

12 Quibus omnibus albis indutis, et nudis pedibus, præroissaque oratione, et cum psalmis decantata Litania ante altare, processit ad tumulum Abbas cum Priore, et duobus fratribus, ceteris ante altare in lacrymis et oratione persistentibus. Cumque lapidem, qui sarcophago superpositus fuerat, sustulissent, admotis propius lucernis, conspexerunt virum jacentem in vestitu deaurato, calceatum caligis purpureis et calceamentis pretiosis, caput et faciem cooperta mitra rotunda, auro satis operose intexta: barbam etiam niveam et prolixam, modicumque crispantem, super pectus decenter ordine suo jacentem. Accitis itaque fratribus, qui in oratione ante altare remanserant, et ad tam desiderabile spectaculum admissis, facta est letitia magna cum gratiarum actione inter illos. Non tamen adhuc stetit, nec sic quievit vehemens ille spiritus devotionis, et ardens desiderium inspiciendi, tractandi, et interior perscrutandi thesaurum illum pretiosum, quem se magna jam ex parte vidisse gratulabantur. Apponentes itaque manus debita cum devotione et reverentia, vestes, capitis operimentum, tunicam et caligas pia quadam inquisitione tractabant, tentantes, si quam forte, sicut dictabat ratio, expetebat natura, admisissent corruptionem. Et ecce omnia ea reperiri integritatem pristinam retinuisse: ex parte tamen obfuscata advertunt colorem et decorem eorum, tum ex diuturna lapidis contiguitate, tum ex pulvere, et cemento, quod in sarcophagi apertione introrsum ceciderat: quod tamen linteo, sicut poterant, amoventes, materiam, opus et colorem facile deprehendere potuerunt. Suppositis itaque manibus cum reverentia et timore, corpus illud gloriosum alii ad caput, alii ad pedes, quidam ad humeros, et per medium levantes, et super extensum tapetum in panno serico pretioso involventes, in cista lignea ad hoc preparata incluserunt, omnia, quæ cum eo inventa fuerant, intus relinquentes, excepto anulo aureo, quem in digito Regis inventum, Abbas propter devotionem retinuit, et ad hujus memoriam satis provide reservare decrevit.

ACCITORE S. EULARIO

Privata apertio sarcophagi, et ad eam preparata.

Corpus et vestes jam pridem defuncti, incurrupta.

a *Hinc patet, nullam hanc esse narrationem, cum desit principium, in quo mentio facta sit Abbatis hujus, Westmonasteriensis, ut opinor.*

b *Fortè revelatio, ut notat Sarius.*

c *Anno mxxliii, ut § I. dicimus.*

§ IV. Translatio xiii Octobris.

Adveniente itaque die, quem Rex celebrandæ Translationi præfixerat, omnibus paratis quæ tante rei necessaria videbantur, veniens in ecclesiam cum magno Procerum et illustrium virorum comitatu, primo cistam, in qua pretiosus ille thesaurus continebatur, recludi fecit; assistentibusque Archiepiscopo Cantuariensi, et Episcopis quamplurimis, Abbatibus quoque et aliis venerabilibus personis, præsentem illam Regiæ personæ majestatem oculis vidit, manibusque, quantum timor et reverentia permisere, tractavit.

Transferuntur sacra reliquia.

AUCTORE
S. ESKREDO.

*Ipse licet cas
humeris ge-
stal*

*Qui adferunt
Episcopi, etc.*

a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
v
x
y
aa
bb
cc

tractavit, omniaque ita se habere gavisus est, sicut ei ab Abbate primo fuerat intimatum. Facta igitur, sicut diei solemnitas expetebat, Processione, pretiosaque incorrupti virginis corpore per claustrum monasterii Regis humeris præcipiturque totius regni Procerum manibus reverentissime deportato, posita est super candelabrum præclara illa Lucerna in domo Domini, ut qui ingrediuntur, lumen videant, et illuminentur ab ea. Sieque illud vas insigne castitatis, et universæ virtutis domicilium in feretro pretioso, quod ei ex auro et argento constrixi fecerat illustris Rex et consobrini ejus, strenuus Anglorum debellator, Wilhelmus, regis manibus honorifice collocatum est, laudantibus cunctis voce lætæ abunda, et benedicientibus Deum, qui in Sanctis suis semper est gloriosus, et in omnibus suis operibus mirabilis.

14 Celebrata est autem Translatio ista anno ab incarnatione Domini millesimo centesimo sexagesimo tertio, in Idus Octobris, die Dominica, ab excellentissimo Anglorum Rege Henrico, assistentibus venerabilibus viris a Thoma Archiepiscopo Cantuariensi, b Gilberto Episcopo Londoniensi, c Henrico Wintoniensi, d Nigello Heliensi, e Roberto Lincolnensi, f Wilhelmo Norwicensi, g Jacelino Salesburiensi, h Waltero Roffensi, i Hilario Ciestriensi, k Bartholomæo Exoniensi, l Richardo Cestrensi, m Godefrido Episcopo Sancti Asaph: et de Nortmannia Episcopis, n Lexoviensi Ernulpho, Ebroicensi o Rotroto, p Abricensi Achardo; Abbatibus, Hugone q S. Edmundi, Roberto r S. Albani, Rogero s Radlingensi, Gregorio t Malmesburiensi; Comitibus etiam, u Roberto Legercestriæ, Hugone Comite de Nottsle, Galfrido Comite x de Essexia, y Wilhelmo Comite de Arundel, z Reginaldo Comite Cornubiæ, aa Patrio Comite de Salesburia, bb Wilhelmo Comite de Albamarla, cc Richardo Comite de Penbroch; et Procerum, militum, ceterorumque diversi ordinis et officii innumera multitudine: summi Pontificatus arcem regente sanctissimo Papa Alexandro III, hujus beneficii auctore pariter et largitore, anno ejusdem Papæ quarto, regnante piissimo et glorioso Anglorum Rege Henrico II, anno regni ejus nono, præsentè, et huic operi accuratissime præsidente jam dicto ejusdem loci reverendo Patre Laurentio.

a *Hic est S. Thomas Martyr, cujus vitam dabimus xxx Decembr.*
b *Hic est Gilbertus Fohothus, qui pertinaciter Henricum Regem contra S. Thomam defendit*

c *Henrici I. ex sorore nepos hic fuit, frater Stephani Regis.*
d *Nigellus, secundus Elyensis Episcopus fuit, creatus anno mcccxxii, v Kal. Junii, consecratus Kal. Octob. eodem anno: obiit au. mclxix, iii Kal. Junii, feria vi, magnis lætatis tragædilis, quæ in Chronico Eliensi vs. fusc recensetur.*
e *Robertus de Chesneio quartus memoratur, postquam Lincolniam Sedes est Dorcestria translata, illius Antistes, Stephanus et Henrici II Regum temporibus.*
f *Guillelmus Torbus vel Turbus, Normannus, tertius Norwicensis Episcopus, egrege se Henrici II, comitibus opposuit. Sedisse fertur ab au. mclad ad mclxxv.*
g *Alis Joelinus dicitur: obiit au. mclxxv.*
h *Hic Theobaldi Archiepiscopi Cantuarien. frater fuisse dicitur, obiisse an. mclxxvii, cum sedisset annos xxx.*
i *Et hic S. Thome adversarius fuit, ut videre est apud Baronium ad an. mclxvii, num. 21, et alibi.*
k *Episcopus creatus est au. mclvi, obiit mclxxv, usque in vir eruditio.*

l *Coventrensem alii et Lichfeldiensem Episcopum faciunt, quia obitu tres illæ unæ sedes fuerunt, obiit au. mclxxvii, cum sedisset annis xx.*

m *In hunc alii volunt Galfredum illum Monumetensem esse, qui et Arturus dicitur. De Asaphensi urbe agemus ad vitam S. Asaphi t Mari.*

n *Claudius Robertus in Gallia Christiana Arnulphum vocat, o Cl. Roberto Rotroco, Rotrodo, Roricus. Ejus meminuit Robertus de Monte ad au. mclvii.*

p *Meminit hujus idem Cl. Robertus.*

q *S. Edmundi-burgus, vulgo Edmondsbury, et contracte Bury, unum fuit pulcherrimum monasterium totius orbis in Suffolcia. Describit illi Cambdenus in Itenis, et nos xx Norwch. ad vitam S. Edmundi.*

r *De S. Albani monasterio, oppido, temploque splendidissimo agit Cambdenus in Gattienclanis, et nos ad vitam S. Albani xxii Junii.*

s *Radineum, sive Readingum, aut Redingum, nobile monasterium ab Henrico I constructum, ampliusque redditibus ditatum, oppidum nunc est elegans et læpules, Berberie præcipuum, ad Gattienonem, vulgo Kenel, fluvium qui 500 iude passibus in Tamisium influit. Agit de eo Cambdenus in Attrebatibus.*

t *Nobis in Wiltonia monasterium a Maidulpho Scoto sic dictum. De eo pluribus agitur in vita S. Adelmi xxv Mari.*
u *Hic est Robertus, cognomento Gibbosus, qui contra Henricum II, sumptis pro rebeli filio armis metus captivus est an. mclxxii, cum panilo ante Lectestria, sive Legercestria urbs illius Comitatus primaria misere a Regis esset afflictæ.*

x *Essexia regio magna et opulenta, ab Orientalibus Saxonibus dicta.*

y *Hic est Wilhelmus de Albineio, qui ducta Adelfa Irabanta, Henrici I. Regis vidua, Mathildi Imperatrici constantissime adhaesit: aut certe ejus filius, idem Wilhelmus dicitur.*

z *Henrici I, notbus fuit, ab Henrico II, Comitate Cornubiæ sine Cornwallia, donatus.*

aa *Gualteri et Sibyllæ de Cadurcis filius hic fuit, priusque Sarisburia Comes, an. mclxix, interfectus, cum Composella rediret.*

bb *Stephanum Albamarke in Normannia Dominum, suum ex uterina sorore nepotem, Albamarla Comitem dixit Guilielmus I, eumque titulum posteri in Anglia retulerunt. Surus habebat de Albamara, non recte.*

cc *Richardus Strongbow, e Clarensi familia. Penbrochia Comes, Iberniæ expugnator.*

DE S. GERLACO EREMITA IN BELGIO.

§ I. S. Gerlaci celebre nomen, et publica veneratio.

CICILLER
AN. MCLXX
V JANUARIU.
S. Gerlaci no-
men in Marty-
rologis.

Gerlacs Fulcoburgensis ditius, totiusque provincie Ultra-mosane columen atque armentum, Nonis Januarii celebratur. Ejus non recentem esse cultum, et vita quam dabimus, et Martyrologia testantur. Carthusiini Colonienses in Additionibus ad Usuardum: Gerlaci Eremitæ et Confessoris. Martyrologium Coloniense: Ipso die S. Gerlaci Eremitæ et Confessoris. Germanicum: Sancti Eremitæ et Confessoris Gerlaci, qui prius miles fuerat. Gallobelgicum: In ditone Falcoburgensi, obitus S. Gerlaci Eremitæ: cujus corpus in diocesi Ruramondensi quiescit. In ipso, in quo olim habitavit, locus, quondam Leodiensi, nunc Ruramondensi subest Episcopo. ms. Florarium Sanctorum: Gerlaci militis et Confessoris. Molanus in Addit. ad Usuardum: Apud Trajectum Gerlaci Eremitæ ex milite Confessoris. Ferrarius: Apud Falcoburgum in Belgio S. Gerlaci

Eremitæ. Venerabilis D. Joannes Chrysostomus vander Steyren, Abbas S. Michaelis Antverpiæ, in Natalibus Sanctorum Ordinis Præmonstratensis, ad v Januarii: In ditone Falcoburgensi Natalis S. Gerlaci Confessoris et Eremitæ, qui per ansteræ penitentia rigorem, in candidissimo Præmonstratensis Ordinis amictu, beatum ibidem vitam finem sortitus, plurimis etiamnum miraculis gloriosus requiescit.

2 *Duplicem ejus vitam dabimus: priorem ex vetustis Gerlacensis monasterii monumentis eruit, typisque divulgavit Erasmus Goyxus ejusdem monasterii Præpositus, scriptam circiter annum mcccxxv, ab Anonymo Ordinis Præmonstratensis Sacerdote in S. Gerlaci monasterio commorante. Hujus primum librum idem Goyxus Gastoni Spinola, supremo Limburgiæ Governatori, secundum Henrico Cuyckio Episcopo dedicavit. Alterum breviorè ab Wilhelmo Cripio juniore, Wilhelmi Cripii Geltriv Cancellarii filio, Henrici Cuyckii Episcopi Ruramondensis jussu conscriptam.*

3 *Agit de S. Gerlaco Molanus in Natalibus Sancto-*

rum

Festum. cum Belgii, ubi hæc habet inter cetera : Commemoratio ejus fit in vigilia Epiphaniæ Domini : sed quia non est canonizatus, Missæ sacrificium peragitur de æterna Sapientia : et dum Litaniam canuntur, submissa voce interseritur : Sancte Gerlace, ora pro nobis. Unde ista hauserit Molanus, aene ejus ætate aut multo ante ista fuerint, haud scio. Nunc sane alia riget Sancti veneratio; de qua ita scribit Aubertus Miræus v. cl. in *Fastis Belgicis*: Quiescit is in illustri sui nominis monialium cœnobio, in diœcesi Ruræmundensi, secundo lapide a Trajecto Mossæito. Festus ejus dies celebratur quotannis Feria secunda ante diem Pentecostes ibidem, et ab Ecclesia cathedrali Ruræmundensi in Geldria (et quidem Officio duplici :) et tres istæ Lectiones a Clero recitari solent. Ac deinde Lectionibus, quibus ejus vitæ compendium continetur, recitatis : Festivitas ejus propter Epiphaniæ celebritatem, in secundam Feriam, quæ sacratissimum Pentecostes diem antecedit, translata est. Quo tempore, qui hominum malitia antea obstructus latuerat, miraculosus puteus, anno nonagesimo nono supra millesimum quingentesimum, Henrico Cuyckio Ruræmundensi Episcopo jubente, repertus est. Ossa quoque sancti viri elevata : et ipse puteus miraculis denuo cœpit clarescere. Sic fere legitur in *Officiis propriis diœcesis Ruræmundanæ, quæ idem Episcopus Cuyckius concinnavit, et Coloniae. MDCIV typis ædenda curavit.*

Ossa elevata.

Puteus repertus.

4 Idem Miræus *Diplomatium Belgicorum Tom. 2, cap. 49, recitat S. Engelberti Episcopi Coloniensis et Martyris (de quo vii Novemb.) diploma, quo confirmat possessiones monasterii Heinsbergensis, facitque S. Gerlaci mentionem. Testatur vero Miræus isthic, versus hos marmoreo S. Gerlaci tumulo incisos legi :*

Epitaphium.

Gerlacus miles quondam, post cultor eremi,
Hoc mausoleo conditur arte suo.
Contempsitque lares, aras, patriosque penates;
Matta silex, ædes concava quercus erat.
Vita lascivos redimis Gerlace reatus,
Cedens virgineo rura paterna choro.

5 Meminit S. Gerlaci Arnoldus Rayssius in *Hieroglyphylacio Belgico. Item Joannes le Paige Bibliothecæ Præmonstratensis lib. 2, ubi vitam a Cripio editam recitat, officiumque e Breviario Ruræmundensi, in quo hæc de S. Gerlaco legitur Oratio : Deus, qui beatum Gerlacum Eremitam tuum, per austeræ pœnitentiæ rigorem, meritorum amplitudine, et miraculorum gloria sublimasti; da nobis famulis tuis, ut ejus meritis ac patrocinio tuæ majestati reconciliati, tuæ quoque indignationis justa supplicia in hoc et futuro sæculo misericorditer evadere valeamus. Per Dominum, etc.*

Oratio de S. Gerlaco.

§ II. Hymni de S. Gerlaco.

Ex Officio Ruræmundensi.

Gerlace, qui domino tibi,
Spretis superbis oppidis,
Et spreto amore sæculi,
Quercum cavatam diligis :
In qua, remotis arbitraris,
Tu te supra te tolleres,
Rerum levatus pondere,
Que ad ima mentes detrahunt.
Hic paucæ aquaque victitans,
Raro parumque dormiens,
Vitæ prioris crimina
Vi lacrymarum diluis.
Timor cupidoque exulant,
Et omne curarum genus :
Atque his repulsis, gaudia
Dat pura conscientia.

Hic nocte tendis et die
Cor et preces in æthera.
Sic cella, quamvis parvula,
Magni poli fit æmula.
Gerlace Falcoburgie,
Nunc huc, precamur, respice;
In nomen effusus tuum
Precatione nos juva.
Juvabis, ingentes modo
Pii canamus gratias
Huic, qui tot inter maxima
Nobis dedit te munera.
Gloria tibi Domine,
Qui scandis, etc.

7 Is ad *Vesperas utrasque et Laudes recitatur Hymnus; ad Matutinum vero sequens :*

Gerlacus ille, sanctitas
Cujus tot olim claruit,
Claretque adhuc miraculis,
Nunc efferendus laudibus.
Testatur hoc, quæ Cœliti
Huic unda potum præbuit :
Illius hanstu plurimis
Est restituta sanitas.
Ter imminente tempore
In astra Divi transitus,
Hanc in merum vis maximi
Mutavit undam Numinis.
Honore Falcoburgii
Hanc prosequantur maximo,
Quibus per illam contigit
Certare Cænæ laudibus.
Aqua ista cum sit efficax,
Possitque morbos pellere,
Quod pota quondam sit tibi,
Te multa posse credimus.
Gerlace fac, te quæsumus,
Creator omnium Deus,
Tuo rogatu, supplicium
Ut vota nostra exaudiat.
Gloria tibi Domine,
Qui scandis super sidera, etc.

§ III. Fontis S. Gerlaci inventio.

Ex Pref. Erasmi Goyæi ad Hen. Cuyckium.

Præclarus admodum, salutifer, amœnus, et tertio in vinum commutatus fons extitit, ideo S. Gerlaci dictus, quia ex illo et ipse bibere, et Deus, Sancto intercedente, miracula edere solebat. Hic magna mole injectorum lapidum obstructus, diabolo instigante, et minus bene de Sanctorum patrocinis sentientibus quibusdam malignis hominibus. Atque ita factum est, quod intra quinquaginta et amplius annos nulla ex visceribus terræ manaret aqua, quæ se usui hominum et jumentorum præberet potabilem et salutiferam. Ore igitur putei obstructo, quasi pro pœna peccati in Deum et Sanctum commissi, cœperunt res monasterii retro labi, et gravissima damna et incommoda subsequi, tam in monasterii edificio flammis penitus exusto, quam in jumentis omnibus emortuis. Ipsæ etiam sacræ virgines, quæ adhuc supersunt, captivæ abductæ sunt : quater omnia monasterii bona prædæ paruerunt : septuaginta equi interfierunt : omnia denique adversa quasi monasterii exitium minari videbantur.

9 Venerabilis Domina monasterii MARIA T'ZVELL, veridica narratione hæc tibi suo Episcopo omnia ex ordine pandit, anxietatis et mœroris plena. Tum sine mora, Dignissime Præsul, quasi divino Numine affatus,

Fons S. Gerlaci diu neglectus.

Secuta monasterii damna.

AUCTORE
ANONYMO.
Fons, Cay-
cii consilio,
perquiritur!

flatus, respondisti : Præmissis orationibus a Deo quaerite misericordiam et auxilium, et inquirete fontem sancti Patroni vestri; ne si ille diutius delitescat, et misericordiam Dei prohibeat a vobis, et occasio sit quod et viri beati memoria simul intereat. Nam si fontis illius hausta aqua hominibus et iumentis beneficia præstitit sanitatis, si is iterum fluxerit, eadem conferet beneficia; unde S. Gerlaci gloria per singulos dies hic et in caelo feliciter capiet augmenta, et vos ipse pristina Patroni vestri optata beneficia. Salubre certe et Episcopo dignum consilium.

Reperitur.

10 Erat tunc, et adhuc modo est, fidelissimus monasterii (Economus, Winandus Balthasar nomine, qui audito hoc Episcopi oraculo, noctem Ascensionis Dominicæ anno MDCXIX ducebat insomnem, surgensque hora tertia ante solis ortum, excitavit alium antiquissimum monasterii famulum Arnoldum Nalem, natum in Holthem, virum centum quasi annorum, et adhuc anno isto nunc superstitem. Duo isti, orantes, coperunt in aenæo prati lato campo fodientes quaerere fontem, et divino munere non sunt fraudati desiderio suo. Quod quæsierunt, invenerunt. Rodeunt, leta certe nuntia universis religiosi et inclytis virginibus reportant.

a
Ad eum venit
cum multis
Episcopus.

11 Reperti fontis rumor ad pias tuas, Reverendiss. Antistes (qui tunc in a arce Falconis eras) aures defertur. Præ mentis gaudio exultat Episcopus, et die Lunæ sequenti ad nova Dei reperta munera properans, assumit secum Sacerdotes pietate graves et meritis, nempe Pastorem Valkenburgensem venerabilem, et doctissimum Dominum Wilhelmum Amicum Pastorem in Hulsberch, neonem et egregium Dominum Winandum a Gelbia sacre Theologiae Baccalaureum eruditissimum Pastorem in Gruntsveldt, devotissimum quoque virum Dominum Wilhelmum Hesium Pastorem in Venloe egregium concionatorem. Istis se adjunxerunt nobiles aliquot Proceres terre Valkenburgensis, nempe inclytus vir Waltherus Hoen Anthypatus totius territorii Valkenburgensis, Michael Coeken, Petrus etiam vanden Hoefl Dynasta insignis ejusdem territorii; Jacobus quoque Leiek generosus, Commissarius Regius. His se sociarunt honesti cives Catholici Valkenburgenses numero XXV.

Facto Sacro
instituitur
ad fontem
Supplicatio.

12 Omnes isti congregati, venerunt ad laudandum Dominum, quoniam bonus, quoniam in sæculum misericordia ejus. Solemne officium Missæ de S. Gerlaco ipse totus festivus peregit Episcopus. Tunc vero qui summi Sacerdotis videbat vultum, mente vulnerabatur, facies enim et color declarabant internam animi pietatem. Sacerdotes autem ante altare jactaverunt se, invocabant et laudabant Deum, pia supplicatione obsecrantes Omnipotentem, ut intercessione viri sancti, omnes in fidei integritate conservarentur. O quot tunc sub sacrificio virginis oculis piæ devotionis lacrymæ defluerunt! quot pia suspiria audita! quot pectorum tussiones! Peracto sacrificio instituitur processio ad Sancti fontem. Præcedit sacer virgineus chorus, Domina quoque, Sacerdotes et Præpositus. Sequitur Præsul stipatus nobilibus et honestis viris. Te Deum in aenæo loco juxta fontem cantatur, Episcopus benedixit fontis aquam, et hiberunt omnes ex ea.

Benedixit eum
Episcopus,
omnesque ex
eo bibunt.

Multa ejus
aqua fuit mi-
racula.

13 Et post aliquot dies gravi admodum et molesta corporis valetudine infestatur nobilis et pia Catharina Tzevel monasterii Suppriorissa, et allatum fontis aquam, quam bibere desiderabat, eum bibisset, statim ab infirmitate convalescit. A tempore autem reperti fontis quasi ex aperto divinæ pietatis ostio, hæc sanitatum subsecuta sunt numera. Vetulus ex Hoelant hausto calice frigida aquæ statim sanus surrexit. Multi peregrini ex Margraten, Aldenvalckenborech, Heer et Cayr, alisque diversis locis asserunt, se meritis S. Gerlaci, et salutifera aqua fontis, divina be-

neficia consecutos, gratia et benignitate Domini nostri Jesu Christi.

a Valkenburgum, Gallis Fauquemont, oppidum est ditiosum Ultramontanum, quod in antiquorum itinerariis tabulis Coriovalium, et Coriovallium, forte olim Corwalg.

VITA, AUCTORE ANONYMO. CAPUT I.

S. Gerlaci natales, adolescentia.

Gerlacus in territorio a Trajectensis oppidi, quo b B. Servatii reliquæ venerabiliter honorantur, parentibus secundum sæculi dignitatem inclytis extitit oriundus. Ipse in annis juvenilibus militaribus disciplinis institutus, aliquamdiu secundum morem hujus sæculi præclare militavit, et per militiam celebre sibi nomen comparavit. Erat enim magnus corpore et validus, magnanimus mente; sed et animus acer nimis.

Gen. 8. 21.

2 Et quia, testante veritatis eloquio, sensus et cogitatio humani cordis in malum prona sunt ab adolescentia sua, factum est, ut Gerlacus primo suæ juventutis tempore prosperis rebus et secundis successibus elatus, juvenilis calore sanguinis inflammatus, commilitonum suorum moribus et amicitii incitatus, corruptæ vitæ tramite per latam et spatiosam hujus sæculi viam præcipiti actionum pede percurreret. Quod nimirum non sine magno et occulto divinæ permissionis consilio factum esse credimus : ut videlicet tanti nominis Confessor et fidelis Christi servus futurus, ad exemplum veræ pœnitentiæ cunctis proponeretur : ut nullus, quantumlibet magnis criminibus implicatus, ad indulgentiam divinæ misericordiæ, per condignos pœnitentiæ fructus, se pervenire posse desperaret, dum Gerlacum de tanta voragine liberatum, et de imis visceribus serpentis antiqui parmula divinæ misericordiæ subtraectum, in tanto cerneret virtutum culmine collocatum, et tali prærogativa sanctitatis ac e nominis videret glorificatum. Adeo quippe animo sui tempore tyrocinii, cunctorum mundi hujus anatorum supergressus est studiorum levitatem, ut in sectandis terrenis lucris, in pauperum exactionibus et angariis, inanis hujus mundi lenociniis, nulli pæne commilitonum, quantumlibet in iis exercitatio, reperiretur dissimilis. Vocem quippe divinæ admonitionis, quæ in Evangelio ad vigilandum in prima et secunda vigilia fideles suos commonet, aure surda præterivit : quia in pueritiæ vel in adolescentiæ suæ tempore, quasi in prima et secunda vigilia, circa sempiternam suæ animæ salutem, intellectu non satis sobrie vigilavit. Verum gratia nostri Redemptoris pietasque immensa fanulum suum Gerlacum, dum in robore perfectæ constitutus esset ætatis, quasi in tertia vigilia, tanto tonitruo sui timoris de somno lethali excitavit, tantoque disciplinæ spiritualis vigore ad vigilandum in custodia divinarum mandatorum confortavit; ut plerisque, qui a primævæ ætate religiosæ vitæ dediti videbantur, igneis virtutum alis subvectus, sanctitatis gratia præveniret; et Patrum præcedentium, quorum apud omnes orthodoxos Ecclesiæ filios non immerito predicabilis est memoria, meritum simul et præmium divini numeris largitate contingeret : sicut sequentia plenius declarabunt.

a Trajectum, nobilis civitas ad Mosam flumen, quatuor infra Leodium leuvis.

b Vita S. Servatii Episcopi dabinnus XII Martii.

c Ita legendum conjicio. Erat non.

CAPUT II.

De primordiis conversionis ejus.

Quando complacuit supernæ gratiæ, ut famulum suum Gerlacum de servitute Babylonis liberaret, et Hierusalem matris nostræ, quæ sursum est, militem eum strenuum et civem fidelissimum ordinaret; contigit, ut quodam tempore ad ludos militares, quos vulgo tornetas vocant, Gerlacus cum suis commilitonibus more solito properaret. Erat enim in quodam officio militari, quod lingua nostra *a ridtmeister*, hoc est, militum magister, dicitur; quod olim forte Tribunus militum dicebatur. Constituta vero die, sub quodam castro Julii Cæsaris, quod ab eo *b Juliaeum* dicitur, ordinatis ad exercitium militare militum cuneis, Gerlacus armis instructus, cum militibus, quos sub se habebat, ad aream certaminis properavit.

4 Jam vero palæstræ illi sese inserere tentabat, jam pectori clypeo obducto hastam vibrare parabat; cum ecce gravis mœroris nuntio, de morte videlicet suæ conjugis, consternatus, altius ingemuit; moxque rore supernæ gratiæ inspiratus, apertis intellectuales oculus cordis, perituras divitias et fugitivos honores, nihil aliud quam vanitates quasdam, et insanias falsas esse cognovit. Confestim igitur eorum omni, quæ convenerat, militum multitudine, militiæ cingulo abrenuntiavit: equorum phaleras et subvectionem, armorum gloriam et splendorem, sicut sanctus Rex et Propheta David aquam Bethleemiticam, Domino libavit; numquam deinceps istis se cor vel manus apponere, melioris vitæ contemplatione, confirmavit. Exemplo igitur Salvatoris ad passionem properantis, humilis aselli terga insedit, sicque ad propria remeavit; et tantæ rei novitate, omnibus hoc intuentibus non minimum admirationis dereliquit.

a Proprie est Equitum magister, a rijden quod Belgice equitare significat.

b Rectius, ut reor, Cluverius a Julia Agrippina Neronis matre nomen id ductum conjicit. Caput est Juliae per ampli Ducatus, inter Rhenum ac Mosam.

CAPUT III.

De initio peregrinationis ejus.

Post hæc igitur, disposita domo, et ordinatis rebus, pede nudo, ad carnem cilicio indutus, et desuper lorica ferrea coopertus, per diversa loca Sanctorum peregrinando circueiens, tandem Romanam devenit. Visitatis itaque Apostolorum sacris liminibus, a Domino Apostolico et Cardinalibus, confessione peccatorum facta, pœnitentiæ sibi viam demonstrari, et vulneribus sanandis congrua medicamenta satisfactionis sibi rogavit injungi. Apostolicus vero septem annorum, alii dicunt quinque, illi pœnitentiam injunxit peragendam, in ministerio pauperum in hospitali Hierosolymitano. Quam ille devote suscipiens, accepta benedictione Apostolica profectus est. Perveniens igitur ad loca sancta, hospitale, quo pauperes et infirmi recipiuntur, expetiit.

6 Fratres vero hospitalis, cognita causa pro qua venerat, considerantes honestam esse personam, officiis minus laboriosis eum deputare voluerunt. At contra vir Dei, se laborem petere, non fugere; despectionem, non honorem, pro Christo, qui pro nobis humilem se exhibuit, se in ministerio pauperum perpeti velle respondit. Quid plura? Ægre tandem, et vix aliquando obtinuit, ut cura pascendorum animalium sibi imponeretur. Suscepta igitur jumentorum sibi delegata custodia, per septem annos continuos, porcos et alia pecora fideliter procuravit, semper jejuniis ac orationibus, divinisque obsequiis intentus; et inexorabilis castigator sui corporis perseverans.

7 Nec prætereundum, quod die quadam, dum in pascendis gregibus moratur, casu pedem, sicut erat nudus, in quoddam genus spinarum, quod mordacissimæ naturæ est, impegit; et vi illius dumeti ingravescente, magnis doloribus cœpit coartari. Recordatus autem vir Dei, quod matrem propriam tempore suæ pueritiæ pede iratus pulsavit, gratias egit Conditori, quod in eodem quo ipse in matrem excesserat corporis membro, paterne ab eo meruit castigari. Dum vero spatium injunctæ sibi pœnitentiæ, septem videlicet annorum curriculum, esset evolutum; itinere quo venerat, iterum Romanam remeavit ad urbem.

CAPUT IV.

Qualiter ab Adriano Papa Roma remissus sit.

Ena tempestate præsidebat Apostolicæ Sedi *a* Adrianus Papa IV, et Romanum Imperium gubernabat *b* Fredericus Imperator, qui etiam de manu prænominati Apostolici consecrationem vel unctionem Imperii suscepit. Iste Fredericus Imperator avus extitit hujus *c* Frederici, qui post patris sui *d* Henrici Cæsaris obitum, disturbato nimium per contentionem *e* Philippi et Ottonis imperio, tandem legitime succedens, obtinet *f* hodie principatum. Igitur vir Dei Gerlacus, ad supramemoratum Romanæ Sedis Antistitem accedens, et injunctam sibi septem annorum pœnitentiam se persolvisse demonstrans; formam et viam religiosæ vitæ, quam deinceps imitaretur, ab eo sibi demonstrari supplici prece postulavit.

9 Dominus vero Apostolicus diversas Sanctorum regulas tam Monasticæ quam Canonice professionis ei proposuit. Ad hæc vir Dei quibusdam votis indissolubiler se obligasse et constrinxisse respondit; videlicet equorum subvectionem, vini que et carnis edulium se asseruit devovisse, et continuata tam æstate quam hyeme jejunia se observaturum, cilicii quoque et aliorum laborum exercitium se inviolabiliter subiturum gratia divinæ remunerationis, quamdiu vitæ sibi spatium superesset. Et hæc de causa Sanctis in communi vita sub regulari professione degentibus, se minime concordare posse affirmavit. Ad hæc vir Apostolicus, adhibito discretionis libramine, considerata rerum qualitate, virum Dei Apostolicis munitum litteris ad propria remisit; talia vivendi præcepta ei tradens, ut omnium quæcumque paterna hereditate possidere videbatur, dispensatorem, non possessorem se sciret esse; et victu vestituque contentus, cetera omnia in causas pias ecclesiis et pauperibus erogaret. Hac accepta vir Dei vivendi regula, ad natale solum remeavit, litteras Apostolici secum deferens, et Bullam Adriani IV nomen in se continentem, quæ nunc usque pro hujus rei testimonio in ecclesia nostra conservatur.

a Adrianus IV, an. MCLIV, III. Dec. Pontifex creatus: obiit 1 Septemb. an. MCLIX.

b Fridericus I, Enobarbus, anno regni quarto Imperator coronatus est Romæ ab Adriano, XVII Junii, MCLX, mortuus anno MCLX.

c Fridericus II, an. MCCXI, Imperator electus, sed anno tantum MCCXIII, coronatus Aquisgrani, Romæ an. MCCXIX, An. MCCXXV, excommunicatus et Imperio abdicatus est, rique anno sequenti subrogatus est Henricus, Landgravius, hinc an. MCCXXVIII, Wilhelmus Hollandiæ Comes.

d Henricus VI alius V, an. MCCXCV April. Imperator Romæ a Celestino III coronatus, mortuus an. MCCXVII, XXVIII Septemb.

e Mortuo Henrico VI, electus est Philippus ejus frater, ab aliis Otho Dux Saxonix, an. MCCXXVII. Hinc bellum. Cessit Otho. Occisus est Philippus an. MCCXXVIII, XXII Junii. Ex pacto Otho successit, an. MCCXXIX, Romæ coronatus: an. MCCXX, excommunicatus, obiit anno MCCXXVI.

f Hinc patet quando hæc scripta sit vita; circa annum nempe MCCXXV.

g Colligitur hinc, Auctorem in eodem S Gerlari carnobio habitasse.

AUCTORE
ANONYMO.

Pedem lœdit
quo matrem
puer pulsavit.

a
b

c d
e

f
Pœnitentia
impleta Ro-
mam redit.

Austeritas
vitæ mira,
voto firmata.

Redit in pa-
trium.

CAPUT

AUCTORE
ANONYMO

CAPUT V.

Qualiter in quercu concava religiosam vitam sub arctissima restrictione duxit.

Regressus autem ad agros proprios, sciens quoniam per multas tribulationes oportet nos introire in regnum Dei, arduum nimis propositum, et austeræ conversationis restrictionem nostris inauditam temporibus, arripuit. In eodem enim atrii loco, quo nunc ejus sanctissimum requiescit corpus, et resurrectionis simul et beate immutationis expectat gloriam, in proprio scilicet sui juris fundo, quercum veterosam, magna grossitudine circa radices distentam, ampla capacitate cavari, et in ea congeriem magnam lapidum fecit comportari, desuper autem mattam componi, et in hoc lectisterno membra delit soperi, ad carnem cilicio indutus, et desuper lorica ferrea coopertus. Hujus rei seniores qui hucusque supersunt, et in vicinia nostra demorantur, testes existunt; qui asserunt, de arefactis radicibus predictæ quercus, tantam copiam lapidum ad fundamenta ecclesiæ, quæ super beati viri membra edificata est, se extulisse, quantum plastrum bene instructum duabus vel tribus vicibus devehere vix sufficeret: quin etiam reliquias mattæ, super quam cubare vir Dei consueverat, ibi se reperisse profitentur.

Habitat in excavata quercu.

Abstinentia ejus, inclusæ austeritas.

11 Jam vero de abstinentiæ illius parsimonia, et de laboris qui in divino desulavit obsequio, infatigabili perseverantia quid dicam? Certe versiculo quodam poetico, quo dicitur,

Nam miranda canunt, sed non credenda, poetæ, me quilibet inirere posset, quasi gravi canterio: nisi quod ille, qui tunc presentes erant B. Gerlaci contemporanei, ejus Angelicam in terra conversationem ita oculis inspexerunt, et manibus contractaverunt, quod non sunt occultata a filiis eorum in generatione altera, sed pater filio, filius nepoti narrat laudes ejus et virtutes et mirabilia ejus quæ per eum Deus effecit. Nam quidam provecctæ ætatis Joannes nomine (qui nunc usque superest in vicino nobis cohabitans) affirmat se, dum puerulus esset, valde aunosam quandam neptem habuisse, quæ sibi referre solita erat, quod eotempore, quando B. Gerlacus in quercus concava specu vitam solitariam duxit, in puellaribus annis posita, omne panis alimentum, quo viri Dei quotidie sustentabatur, a matre sua, quæ beati viri consanguinea erat, coctum et præparatum, ad ejus refectonem attulerit. Qui panis, ut predicti Joannis et aliorum multorum veridica relatione didicimus, ex hordeo cineribus mixto confectus erat. Potus vero ejus aqua erat de fonte, qui usque hodie Fons S. Gerlaci denominatur.

Erat pauperes et peregrinos caritas.

12 At contra, de fructibus terræ vel animalium annuatim sibi provenientium, sagacissimo studio magnæque industria, ciborum dulcia condimenta præparari fecit, et iis pauperes et peregrinos hospitio receptos humanissime refecit, ipse in observantia supradictæ parsimoniae longanimitè perseverans.

CAPUT VI.

Qualiter singulis diebus S. Servatii in Trajecto frequentavit.

Præterea de itineris, vel potius peregrinationis ejus indefessa consuetudine, qua sanctum solitus erat frequentare Servatium, celebris apud cunctos existit opinio, et grandis admirationis, sed difficilis, et, ut mihi videtur, impossibilis imitationis. Hujus enim laboriosi famam itineris, non solum omnes per circuitum nostrum commorantes; verum etiam populi de diversis mundi partibus ad ejus sacra limina quo-

fidie properantes, a progenitoribus suis ad se perlantam constanter asseverant: et generatio quæ præterit, generationi quæ advenit, ita deis consequenter enarrat, quod bajus Sancti memoria quasi fixa æternitate perseveret. Via enim, quæ a B. Gerlaci cella Trajectum ad B. Servatium porrigitur, magni miliarii spatio dilatatur, ex parte montuosa et ascensu difficilis; pluviali vero tempore natura terræ illius adeo tenax est et palustris, quod in equis valentibus vix alicui sit transmeatio. Præterea, tempore hyemali glaciali frigore indurata, ad modum spinarum ita redditur hispida, quod nonnumquam nudis pedibus in ea ambulantium solent erementari vestigia. Sed vir beatus primo gallorum cantu de lectulo quietis sure, quod lapidum congerie constratum erat, semper de nocte consurgens, fratres Ecclesiæ B. Servatii, ad confitendum media nocte Domino surgentes, semper prævenit; juniorum media desiccatus, lorice pondere gravatus, cilicii asperitate decorticatus, via tenebrosa et lubrica nonnumquam pæne suffocatus, glacialibus ictibus aliquando graviter in plantis terebratus; et quod gravius est, demonum visibiliter ei apparentium, et cum eo itinerantium, occursu multipliciter tentatus.

Singulis noctibus Trajectum ad multum properat.

A demonibus in via tentatur.

14 Evenit namque aliquotiens, ut hyemis asperitate punctus, sanguine guttatum de pedibus proficiente, cruenta per totam viam ejus vestigia notarentur. In eodem hyemis horrore quidam eum conitatus, nudis et ipse incedens plantis, dum graviter pedes sibi algere conquereretur: Observa, inquit homo Dei, ut eadem quæ ego terre inprimo, tuis pedibus teras vestigia. Paruit ille, moxque totam aeris intemperiem, quasi vernali tempore sensit roraferam, quam prius fuit expertus male urentem.

Vestigia ejus cruenta.

Ea pærens frigus non sentit.

15 Alio item tempore quidam Hermannus nomine, a candore corporis Blankardus cognominatus, religiose alio in loco, a beati viri cella non multum remoto, et ipse conversatus, exemplo ejus incitatus, ad frequentanda B. Servatii limina eum imitatus est. Hoc igitur inter eos convenit, ut ad crucem quandam, quæ prope Trajectum in bivio posita itinerantibus viam demonstrat, qui prior venisset, alium ibi expectaret; ut simul ad sacratissimi Confessoris Servatii memoriam venerandam properarent. Contigit ergo multoties, ut B. Gerlaco solita devotione iter agente, malignus ei spiritus in specie prænominati Hermannus se demonstraret, et cum eo viam carpens, sensim et quasi pedetentim malitiae suæ venena ei propinaret. At ubi beatum virum serpentinum suum virum, quod auribus et cordi ejus instillabat, sobrio mentis intellectu vidit respicere; de ponte Mosæ fluminis, quæ Trajectum præterfluit, saltu præcipiti, inhonesta relinquens vestigia, in amnem se dejecit; et indicia, diabolum se fuisse, indubia reliquit. Alio item tempore, itineris ejus devotionem retardare volens humani generis adversarius, cupas et dolia et alia hujusmodi monstra coram eo volitare cepit: sed nec sic eundem per fraudis suæ commenta quidquam effecit.

Hermannus ejus comes.

Ejus pyura demon Gerlacum tentat.

Ejus iter conatur retardare.

16 Talis observantia rigore vir beatus se indesinenter exercebat: talis peregrinationis frequentatione Sanctum Domini Servatium infatigabiliter requirebat. Sabbati tamen die, in quo gloriosæ Domine nostræ memoriam Ecclesia consuetudinaliter solemne agit a Aquisgrani, per milliaria circiter tria, cum pera et baculo, peregrinationis suæ insignis, properavit, ad illam famosissimam toto Romanorum orbe capellam, a B. Carolo Magno fundatam, et a c. Sancto Leone Papa, cum numerosa Episcoporum multitudine in honore Dei genitricis et virginis Mariæ, Domino consecratam: ubi etiam ejusdem reverendæ Θεοτόκου memoria venerabiliter a cunctis terrarum populis honoratur, et celeberrime frequentatur. Sed tentationes et inimicaciones factas per angelos malos, qui juxta iter scandalum

Singulis Sabbatinis Aquisgrani ad cappellam B. Virginis.

a
b c

datum posuerunt beato viro, quis enumeret: Verum supra firmam petram veræ religionis perseverantia fundatus, nullatenus est ab adversariis superatus.

a Aquisgranum, sive Aquagrani, Galliarum Belgicæ urbs, non procul Trajecto, ut hinc patet, balneis validis, S. Caroli Magni mansoleo, etc. nobilis.

b Vitam ejus dabimus XXXII Januar.

c Leo III, an. DCCXCV, XXVI decemb. creatus Pontifex, anno DCCXX, in Gallias venit, et basilicam S. Mariæ Aquisgrani dedicavit, obiit an. DCCXXVI, XI Junii, Non est relatus in numerum Sanctorum, licet hic Sanctus appelletur.

CAPUT VII.

Quantam persecutionem pro Christo sustinuit.

Quoniam igitur omnes, qui pie volunt vivere in Christo, persecutionem patiuntur propter justitiam, tamquam aurum in fornace probavit electum suum Dominus: et ut purgatum defæctumque, et ab omni hujus mundi aspergine presse pureque detersum, quasi argentum igne examinatum eum purificaret, multifariam multisque modis per eaminnu tribulationum eum transduxit. Postquam enim præcessit, ut jam prælibavimus, malignorum spirituum occulta et clandestina tentatio, quasi draco sedens in insidiis in occulto; consequenter nihilominus subsequuta est divitum quorundam et potentium contra eum aperta persecutio, quasi leo rugiens in excelso.

18 Præpositus enim et Monachi, simul et Clerici cellæ a Merssensis, qui in vicino manebant, tantæ rei novitate attoniti et permoti, pro eo quod vir Dei Patrum præcedentium, qui in speluncis et in cavernis terræ latitabant, exemplo, in specu concavæ quercus, vitam duceret Angelicam; quia tamen Religiosorum modernorum consuetudini minime ista concordare videbantur, eum ab hoc proposito revocare modis omnibus nitentur. Multo igitur studio et summo conamine operam dederunt, ut B. Gerlacus Præposito et Monachis Merssensibus obedientia subderetur. Ad hæc vir Dei, metuens ne forte, si personis vitæ laxioris obedientiæ voto se constringeret, aliquando vel obedientiæ, vel propositi sui violator existeret, dum religioni vel professioni suæ contraria Præpositus sibi Merssensis quandoque imperaret. Quapropter Monachi et Clerici monasterii Merssensis indignati, cum eum ipsimet, pro eo quod bonæ nationis et celebris extitit opinionis, per se non præsumerent molestare; apud venerandæ memoriæ Dominum c. Norbertum Leodiensem Episcopum, eum coperunt multis modis insimulare. Dominus vero Episcopus, credens iis quæ dicebantur, festinato ad locum ubi S. Gerlacus in quercu latitabat, advenit, et quia multam habuisse pecuniam, et eam sub congerie lapidum in quercu reposituram occultasse, Domino Episcopo delatus fuerat; iratus Præsul quercum succidi, et omnem locum diligenter fecit investigari. Cumque nihil aliud nisi districtissimæ vitæ, et austeræ conversationis ejus manifesta reperisset indicia, de tali tantoque viro sibi subreptum fuisse vehementer indoluit, et quod tam innocentem et justum contristasset, ingenuit. Unde ipse Dominus Norbertus Leodiensis Episcopus, spiritualis more Patris eum ab adolescentia suscepit, et ei vice sua d. Rodensem Abbatem, et alios religiosos, quantum ad curam animæ spectat, præfecit.

19 Hunc autem Norbertum Leodiensem Episcopum quidam non bene putant esse S. e. Norbertum, Præmonstratensis Ordinis iniciatorem. Isti in æquivoco falluntur; quia B. Norbertus Madaburgensis Archiepiscopus, qui Religionem Præmonstratensem fundavit, tempore f. Lotharii Imperatoris migravit ad Dominum: Beatus vero Gerlacus, sicut Bulla quam a Roma detulit testatur, ab Adriano Papa remissus est; qui scilicet Adrianus Papa, ut historiæ testantur,

longo tempore, et post Lotharii discessum intervallo, Fredericum I, in Romanorum Imperatorem consecravit.

a Marsna, aliis Marsana, vulgo Mersen, olim palatium Regium tenuit una a Trajecto distans, a Gerberga Regina an. DCCCCLXXVII donatum monachis canobii S. Hemigii Remensis cum villa et prædiis adjunctis; quæ illi ad nostra usque tempora tenuerunt: cesserunt deinde Canonicis regularibus permutatione uliorum in Francia bonorum.

b Videtur aliquit deesse, pendet enim sententia.

c Nullus inter Leodienses Episcopos Norbertus reperitur, nisi binominis fuerit, aut quod potius reor, Chorepiscopus fuerit, aut Vicarius.

d Claustrum Rodense, vulgo Cloosteract, canobium est in agro Limburgensi Canonicorum regularium, gestantium nigram tunicam, et candidam fasciam lineam e collo pendentem ut Gertrudani Lovanii et Gauenbergenses Bruxellis. Eorum meminit Aubertus Miræus lib. I Donat. Belgicæ, cap. 67. Sita est ea Abbatia ad oppidum Ducis-vodam, vulgo Sierio ghenraet. Gallis, Rolduc.

e Colitur S. Norbertus vi Junii.

f Lotharius II electus est an. MCCCXV, post mortem Henrici V, coronatus Roma an. MCCCXXIII, mortuus an. MCCCXXVIII, III decembris.

CAPUT VIII.

Quomodo S. Hildegardis prophetissa coronam, cum qua Christo desponsata fuit, ei transmisit.

Igitur sanctum Dei famulum, quem demonum infestatio velut latronum multitudo tam frequenter tentavit, et humani cordis vecordia tam crebris injuriis molestavit (ne forte domus supra firmam petram fundata tanti turbinis acta violentia titubaret) Pater misericordiarum, et Deus totius consolationis, dilecti sui merita per Prophetarum oracula mirifice declaravit. Erat eo tempore in partibus a Maguntia virgo quædam sanctissima b Hildegardis nomine, famosissima illa Prophetissa novi Testamenti; cum qua familiariter locutus est Deus, et ostendit ei secreta celestia. Hæc per manum sanctæ memoriæ Domini c. Henrici Maguntinensis Archiepiscopi sacro velamine Domino consecrata, cum nullis litteris, nisi tantum Psalmis Davidicis esset erudita, per Spiritum sanctum edocta, de divinis oraculis et sacramentis sibi revelatis, grandia edidit volumina; quæ ab d. Eugenio Papa, mediante S. e. Bernardo Claravallense Abbate, f. canonizata et inter sacras Scripturas sunt connumerata. Hæc per multa temporum curricula doctrinæ salutaris lampade sanctam Ecclesiam illuminavit, epistolis ad diversas personas missis corroboravit, et claris miraculis illustravit.

21 Hæc igitur Christi sponsa, dum Regem et Dominum dominantium sedentem in throno more solito in vera videret visione, et assistentium ei Sanctorum distinctos ordines et choros lustrando circuitet, inter Confessorum splendidissimam chorum sedem conspexit lucidissimam, inestimabili decore circumdatam, et mirifice adornatam. Et videns, vehementer super hoc admirata, didicit divino edocta oraculo, hanc gloriam et honorem Sancto præparatam esse Gerlaco, qui S. Servatium quotidiana peregrinatione frequentaret in Trajecto. Hac revelatione virgo Domini de meritis B. Gerlaci certificata, tota in ejus sacrum amorem succensa flagravit; et in signum perpetuæ, quam cum eo quandoque perceptura erat, societatis et felicitatis, coronam, qua in die consecrationis suæ ab Episcopo coronata est, ei transmisit; quæ hujus rei testis, devote nunc usque in Ecclesia nostra conservatur.

a Urbs est celebris ad Rheenum, Muri sive Mogoni ostio opposita. Unde et nomen videtur accepisse.

b Vitam dabimus XVII septemb. in qua, quæ hic de ejus scriptis plenius referuntur.

c Sedit ab anno MCMII usque ad MCMIII.

d Eugenius III. (qui ab an. MCMX sedit usque ad MCMII, VII Julii. ab nos de eo nigrus post Concilium Remense an. MCMXVIII. Treviris visiones S. Hildegardis diligenter examinatas probavit.

e Colitur S. Bernardus XX Augusti.

f Id est, approbata.

CAPUT

NOT. 106.

Adversis prolatur.

u
Peccatum Monachis Merssensibus.

h

c

Sacculitar ejus quercus.

Præfatur illi in spiritualibus Abbas Rodensis.

d

e
Norbertus Episc. Leodiensis, aliis a Magdenburgensi.

f

a

b

c

d

e

f

S. Hildegardis prophetissa scripta approbata.

Videt sedem in exlo, puratam S. Gerlaco.

Coronam qua Deo consecrata erat, ei donat.

ALFONSO
ANONIMO.

CAPUT IX.

De eo, quod cuidam capillos capitis incidit, qui postea per IX annos nunquam excreverunt.

Denique vir beatus non solum per bonam operationem, lucis exempla quibusque demonstravit; verum etiam doctrinæ salutaris fontem plerisque fideliter administravit. Multis enim ad se venientibus, prout unicuique expedire videbat, singulorum moribus occurrebat. Clericos enim et Pastores Ecclesiarum vehementer arguebat, pro eo quod, soluta zona pudicitia, minus caste et sobrie in via Dei ambularent, sed facile pedes eorum per vias non bonas lubricarent: milites de percussione et scissura vestium, de opprobrio pauperum, de vanitate aliarum, et venationum, et ludorum militarium, et de exactione usurarum: matronas vero notabat de compositione vultus, et vestimentorum strictura et superfluitate; ad nihil aliud hæc utilia esse dicens, nisi ad partus suffocandos, et oculos adulterorum post se trahendos.

23 Maxima vero invectione adolescentes et juvenes comatulos calamistratos corripiebat, qui in capillatura muliebri tunc temporis insolenter lasciviebant; verbisque persuasibilibus plerosque in tantum inflatibant, quod comam capitis tendendam ultro viro Dei offerebant. Verum in hoc opere divina potentia contra legem nature mirabile quid et insolitum dignata est operari. Est Presbyter quidam, nomine Clericus, de loco ab ecclesia S. Gerlaci non longe remoto natus, sed in ripa fluminis Rheni a tempore suscepti sacerdotii conversatus. Hic narrare solet, patri suo (dum in capite adolescentiæ constitutus esset) B. Gerlacum comam capitis incidisse; sed postea eundem suum patrem commemorat longævum in sæculo filios et filias genuisse, multisque negotiis intendisse, sed capillos capitis ejus ultra metam, quam vir Dei totonderat, postea nunquam excrevisse.

CAPUT X.

Qualiter sapientia hujus mundi, B. Gerlaci vite detrahente nitens, sit confutata.

Verum non abs re videtur narrationis ordinem paulisper postponere, et huic operi necessario inserere, qualiter ea que de beati viri vita vel virtute præmissimus, a sapientibus hujus mundi, sagillationis intentione et obtrectandi studio curiosius investigata, inexpugnabili luce rationum sub mira sapientia hujus mundi confundere; et per contradictionem linguarum, quasi per caminum ignis ardentem illæsa transiere; quia non est in eis inventa iniquitas. Est in partibus a Hasbania castellum, quod b S. Trudonis denominatur, et in castello monasterium Monachorum ab eodem sancto Confessore fundatum, ejusque meritis et corporali requietione glorificatum. Abbas huic monasterio præsidet vir reverendissimus, et magnæ in Christi Ecclesia gloriæ, Magister e Johannes Xantensis, fidelis verbi crucis dispensator, et modernæ expeditionis Hierosolymitanæ studiosus coadjutor. Quodam itaque tempore, adveniente prædicti Confessoris B. Trudonis anniversario depositionis die, qui in castello supra memorato a populis de tota vicinia confluentibus debita venerationis cultu celebriter recolitur, peractis que ad cultum divini obsequii pertinebant sacris officiis, plures tam Ecclesiasticæ quam etiam personæ seculares a prædicto venerabili Abbate ad convivium sunt invitati. Inter quos unus de castelli illius Proceribus, quos sermone patrio d Scabinos vocant, Arnoldus nomine, qui sapientiæ sæculari multum polleat, et in negotiis sæcularibus plurimum efficax esse ferebatur, a e Fra-

tre quodam de cella S. Gerlaci, qui tunc forte præsens aderat, de B. Gerlaci conversione et vita et qualitate curiosius primum investigare; deinde mordacius eis que dicebantur, conatus est derogare; postremo autem, jocosa quædam urbanitate cepit ea subsannare. Fecit hoc, quia sapientia mundi hujus, tantum iis rebus consuevit fidem adhibere, quæ usu didicit, experientia novit, et sensum exteriorum, quos cum brutis communes habemus, officio comprehendit. Ceterum ubi flamma divini amoris, electorum cordibus se infundens, supra humanæ infirmitatis possibilitatem triumphales viros de carne propria, de hoste antiquo, de mundo trophæa victoriæ reportare facit; hoc mentes carnalium terrenis solummodo incubantes, et sursum intellectualem respectum non habentes, pondere distortæ vitæ pressæ, non animadvertunt. Eapropter prædictus Satrapa ille (litteras quippe noværat) coram multis, qui festivitatis gratia erant invitati, dogmatizare cepit, quod iis, que de B. Gerlaco referebantur, credere nulla ratio persuaderet; pro eo, quod contra consuetum nature cursum fragilla humani corporis membra, in tantis laboribus perdurare non valeret.

25 At contra, prædictus Frater ille: Testimonia (inquit) ista B. Gerlaci merita præconantia, credibilia facta sunt nimis; quia in omnem circumquaque regionem exivit sonus eorum, et in fines totius Germaniæ fama se diffudit eorum; et quod super hoc, patres narrant filiis suis, et filii eorum generationi alteræ: quodque necesse sit quolibet fidelium indubitatum fidem iis adhibere, aut populos totius Germaniæ, quin etiam multarum exterarum gentium regna, mendacii et falsitatis redarguere, qui ad B. Gerlaci Confessoris Christi sacra linam devotè confluentes, laboriosissimæ conversationis ejus, qua in divino desudavit obsequio, a suis progenitoribus ad se perlatam famam constanter asseverant. Præterea et hæc indubia indicia fore, quod Sancti contra carnis jura, legemque nature, in stadio vitæ præsentis euennerunt; quia videlicet præter in cælis eis conservatam beatitudinem, etiam in hoc mundo talem gloriam a Domino perceperunt, quod ad eorum corpora contra consuetum nihilominus nature ordinem, mortuis vitæ, cæcis viâ, surdis auditus, claudis gressus redditus, et debilis quisque sospes regreditur; appetite et congrue Sanctis et electis Dei juxta modum laboris, consequenter successisse mercedem remunerationis: ut sermo Evangelicus impleatur, qui dicitur: Eadem mensura qua mensi fueritis, remetietur vobis, et super adjicietur vobis.

26 Iis satrapa ille auditis, cum sibi satisfactum esset in omnibus, in una tamen hasit questione, dicens, nec verum nec verisimile esse, B. Gerlacum juxta Psalmiste vocem, cinerem sicut panem manducasse, et tantis laboribus attritum ejus corpus hoc alimento subsistere potuisse, humanæ carnis materiam magis per hoc dissipari quam vegetari; complexionalis sanguinis, et vitalium humorum rivulos in venarum elementia bona receptacula, per cinerum comestione minime posse transfundi. Ad hæc venerandus, de quo supra mentionem fecimus, Ecclesiæ B. Trudonis Abbas, altercentibus nobis, partes suas interposuit, et litem nostram decedit, auctoritate sua sententiam nostram confirmavit, et propositæ questioni diffinitivam conclusionis sententiam dedit. Asseruit namque, notam sibi religiose vitæ quamdam personam prope castrum quoddam famosissimum, quod dicitur f Cliva, commorantem, quæ inter alia piæ conversationis insignia, tam districtæ abstinentiæ regulam observavit, ut pane quotidiano, qui de simplici farina et dupli parte cinerum confectus erat, ad refectorem uteretur.

27 Hæc per quandam excessum necessario inseruimus, ut cunctis legentibus luce clarius innotescat, B. Gerlaci

Scabinus Trudonensis S. Gerlaco detrahit.

Gerlaci vita reprehendit.

Comatos arguit.

Coma ab eo recisa non recrevit.

Ab Auctore refutatur.

Matr. t. 21

An potuerit vesci pane cineribus mixto

Johannes Xantensis Abbas S. Trudonis.

a b

c

d

e

B. Gerlaci gesta sapientum hujus mundi diligenti inquisitione sæpius ventilata, nunquam, palearum more, vento, fuisse rapta falsitatis, sed semper stabili fundamento perstitisse veritatis. Nunc ergo ad narrationis ordinem redeamus.

^a Hasbania, sive Hasbanium, regio Belgii est cis Mosam a Leodio Lovanium versus. Ejus mentio est in divisione regni Lotharii inter Carolum Calvum et Ludovicum facta an. MCCCLXX.

^b S. Trudonis vitam dabimus XIII Novemb. ubi plura de hoc oppido.

^c Joannes Sanctensis ex Pecano Aquisgranensi postulatus in Abbatem S. Trudonis, consecratur sub finem anni MCCXXII, anno sequenti simul Abbas Tulliensis a Legato Apostolico constituitur: moritur anno MCCXXVII, x Kal. Februar. unde clarius patet, quo tempore hæc vita scripta sit.

^d Ita toto Belgio appellantur urbium pagorumque Senatores, qui jus dicunt, fere vii viri aut xii viri.

^e Infra ostendit Auctor sese Fratrem illum fuisse.

^f Oppidum est a quo nomen nobilissimo Ducatu Clivensi factum, cujus partem Cisterciensium Gugerui olim tenuere.

CAPUT XI.

Episcopi Leodiensis erga eum benevolentia.

Ut superiori narratione nos retulisse meminimus, cum Dominus Norbertus Leodiensis Episcopus, ad suggestionem Cellæ Mercensium Monachorum, B. Gerlacum de cella sua, quam sibi in quereu concava fecerat, eiecisset, et quereum ipsam succidi, et omnem lapidum in quereu repositorum congeriem demoliri fecisset; cum nullam inibi, sicut Monachi detulerant, pecuniam, sed beati viri austeræ conversationis indicia solummodo reperisset; multum indignatus iis qui eifalsa de tali viro suggesserant, ipsum Dei hominem super vulnere, quod ignoranter ei intulerat, paterne lenire curavit. Unde ipse venerandus Antistes beatum virum Dei Gerlacum ad obedientiam et in spiritualem filium suscepit, et eum ab obedientia Mercensium Monachorum et Clericorum subduxit; indignum reputans, quod homo cælibem vitam ducens, et Angelicæ in terra conversationis existens, personis mundo huic deditis obedientia subderetur. Renitentibus Monachis Clericisque Mercensibus, et demembrationem suæ parochiæ conquerentibus, Præsul respondit, affirmans sui juris esse, ut religiosos eremitas, solitarios, inclusos, a in suo Episcopatu Domino servientes, a jurisdictione minus religiosorum Clericorum, in quorum parochiis manerent, emancipare sine alicujus contradictione valeret: et Monachos, aliosque religiosos, eis doctores, confessores, et spiritualium administratores præficere.

29 Eapropter ipse Dominus Episcopus de materia querens, quæ, ut supra retulimus, in offensam viri Dei succisa fuit, duas cellulas fieri præcepit; unam, in qua vir beatus Domino die nocteque supplicaret; alteram vero, in qua vir beatus fatiscens artus post laborem reclinaret. Quæ videlicet cella in tantum humilis, in tantum terræ acclivis, adeoque (ut veridica relatione didicimus) sepulchro magis quam domicilio similis erat; ut vir Dei in ea supinus jacens, genibus, quod mirabile dictu est, summitatem ejus attingeret.

30 Post hæc Præsul virum Dei Abbatem de Rhoide, cui nomen Burno erat, aliisque Religiosis commendans, vitæ spiritualis institutores et præceptores, et de his quæ ad animæ curam pertinent, procuratores eos præfecit. Et idem præterea in Oratorio suo, quod ei de materia lignorum succisæ querens, ut jam præmisimus, præparari jusserat, Missarum solemniam, et talia divini cultus obsequia ei solemniter exhiberi præcepit, et paterna benedictione muniens valefecit eidem, imprecatus illi prospera evenire. Sanctus vero Gerlacus vestimenta Sacerdotalia, vasa sacra, tabulam altaris vice consecratam, et alia utensilia ad divinum mysterium necessaria, diligenter acquisivit, et Sacerdotes religiosos penes se deti-

nens, divina sibi officia solemniter fecit ab eis administrari.

^a Hinc patet, falli Andr. Saussayum, dum in Martyrol. Gal. ait divestim Buramundensem fuisse Remensis portuiculanum; hæc enim ejus pars Leodiensi Episcopo subfuit, ceteræ Coloniensi.

CAPUT XII.

Qualiter iterato a malignis spiritibus et hominibus sit tentatus.

Et ecce, rediviva tentatio malignorum spirituum et hominum, arietis more, crebris ictibus virum celestibus intentum pulsare, et vehementer contra eum muscipulas tendere deceptionum, et in capturam ejus laqueos spargere, et retia cœpit laxare tentationum. Nocturno enim tempore, viro Dei post diurnum noctu laborem membra paululum sopore reficiente, malignus spiritus tantillum quietis eum habere dolens, aliquando voces et tumultus quasi irruentium hostium circa cellam, in qua quiescebat, suscitavit; nonnumquam verro latronum furtive intrare volentium, et aditus tentantium, irruptiones simulavit; aliisque mille nocendi artibus Dei hominem inquietavit. Aliquando autem, viro Dei audiente, furem et latronem se esse, velut vere est, simulans, et cellam ejus more latronis obambulans, quasi ad alium quemdam latrocinii sodalem, in hæc verba prorupit: Ambula, inquit, caute, et a strepitu pedum cave tibi; quoniam in hac cella jacet qui nunquam dormitat. Ad hæc vir Dei cellam, in qua jacebat, egrediens, cum nullum adesse cerneret, spiritus maligni cognovit hæc esse machinamenta. Alio item tempore, ad B. Servatium solita devotione iter eo agente, magni montis molem prætendens antiquus ei hostis occurrit. At contra, vir Dei crucem quamdam parvulam, quam semper in pectore gerebat, quæ nunc quoque consuetudinaliter a peregrinis deosculatur, opponens, adversarii phantasma vexilli triumphalis virtute dissipavit. Verum ut in quodam vulgari proverbio dicitur: Omnia vincit amor, in his omnibus vir beatus superavit, propter eum qui dilexit illum.

32 Rein novam et miram dicturus sum, quam seniores nuncisque superstites se cognovisse profitentur a suis progenitoribus, qui B. Gerlaco viderant in horrore hiemis asperrimæ nudis plantis in nivium densitate itineranti, vaporem calidi fumi de pedibus conscendere ad modum cacabi super prunas positi; quia nimirum mens ejus, et membra corporis ejus, cibus erant ignis illius, quem Dominus Jesus misit in terram, et voluit vehementer accendi. Fertur etiam a nonnullis, quod die quodam, cum solito peregrinationis more nocturno tempore ad ecclesiam B. Servatii advenisset, et fores essent clausæ, quia nondum erat tempus matutinarum, ante faciem ejus valvæ ecclesiæ, nullo mortalium reserante, sponte patefactæ sunt.

33 Super hæc omnia, Merssensis cellæ Monachi et Clerici, in quorum parochia vir Dei residebat, repleti sunt zelo, et contradicebant his quæ per servum suum Dominus operabatur, indignantes. Unde et oderant eum, nec poterant ei quidquam pacifice loqui: unde et dicebant, virum Dei communionem privandam, pro eo quod cum Episcopi licentia et auctoritate, præter parochialem ecclesiam divina mysteria faceret celebrari. Hoc autem eos nullo moderamine rationis, sed tantummodo impulsu præsumpsisse injustæ commotionis, ex hoc certissimum est; quia si aliquo juris adminiculo, legum suffragio, et Canonum juvenine, hæc contra virum Dei allegare potuissent, tot Legatis ab Apostolica Sede huc directis, in cella beati viri per censuram Ecclesiasticam interdicti divina fecissent. Verum sicut in Dialogorum libro legitur, quod Sacerdos quidam a B. Benedictum in sua parochia monasterium construentem, gravissima persecutione insectatus

ACCIONE
ANONYMO.

A dæmone infestatur.

Diabolum cruce obtenta pellit.

Per nives cuncti, firmant pedes.

Templum S. Servatii ultra ei patet.

Merssenses iterum ei adversantur.

a
Aliqui divinitus puniti.

Eximitur a Mercensium jurisdictione.

u

Cellæ duæ ei adificiuntur.

Rhodensi Abbati ejus curam commendat.

AD IOBEM
ANONYMO.

ctatus est; ita nimirum et isti S. Gerlacum gratis impugnantes, ad iracundiam concitaverunt. Et sicut Sacerdos prædictus pro injuria, quam Beato intulit Benedicto, divinam sensit ultionem; ita nihilominus nonnulli eorum qui ad detrahendum B. Gerlaco plus pertinaces, et ad obloquendum magis proceres, et ad irritandum eum amplius effrænes fuerunt, mercedem, quam oportuit, in semetipsis receperunt: sicut loco suo plenius enarrabimus.

a Ad XXI Martii in S. Benedicti vita referetur

CAPUT XIII.

Quomodo a quadam nobili matrona sit visitatus.

Post hæc, cum fama virtutum beati viri longe lateque crebresceret, et multi ad videndum eum de remotis partibus properarent, contigit et matronam quandam nobilem, Odam nomine, de Castro a Hinsbergensi, Dominam fundi in quo vir sanctus residebat, ad eum invisendum advenire. Quæ mirabilem mutationem dexteræ Exceelsi in eo admirata, et incrementis spiritualium ejus profectum exhilarata, ferrulas quasdam et fundos cellæ ipsius circumjacentes, perpetuali jure ipsi et omnibus heredibus ejus in eodem loco Domino servituris, tradidit possidendas.

a Hinsberga non ignobile dititionis Jutiacensis oppidum, tribus miliaribus distans.

CAPUT XIV.

De eo qui loriceam, qua utebatur, frequenter reparavit.

Sed et hoc inserendum, quod vir beatus loriceam ferream, membra corporis castigans, et spiritui servire cogens, assidue gestavit, qua deliciis et voluptatibus vitæ hujus insultavit; ejus munimine tectus, adversus aereas catervas athleta fortissimus certamine forti dimicavit, et in nomine Jesu gloriose triumphavit a longo usu circulis diruptis, et dilapsis scissuris. Hic autem frequenter reparavit; et novis circulis scissuras veteres connectens, adunavit.

36 Præterea, cum longo ætatis senio fessus, et laboris exercitio viribus corporis exhaustus, solitæ peregrinationis iter ad B. Servatium pedes, sicuti consuerat, conficere non posset; humilis aselli terga insidens, consortem suum quandoque in caelis futurum obsequiis affectuosus in terris delinivit; et salvo lectionis Evangelicæ sacramento, tres panes amicus ab amico, tum devote cum etiam nimis importune requisivit; dum vel intelligentiam Trinitatis, vel fidei, spei, et caritatis augmentum, patrocinantibus ejus meritis, et interventu, a Domino consequi postulavit.

a Hic aliquid dest.

CAPUT XV.

De modo orationis ejus.

Sed et orationis ejus modum inserere non superfluum reor, ad utilitatem scilicet eorum, qui Psalmos et longas orationes canere nesciunt: ut noverint affectum potius, quam multa verba postulantium, intra sacrarium divinæ exauditionis admitti. Sacerdos quidam Hinsbergensis Ecclesiæ, quæ in castro sita est, Norbertus nomine narrare solebat, quod eo tempore, dum vir Dei B. Servatium frequentabat, puerulus in a stolis existens, multoties ad B. Gerlacum in b crypta B. Servatii in oratione prostratum, ansulandi curiositate appropians, audivit eum hujus orationis verba sæpius replicantem: Kyrei eleison, Christe eleison. Pater noster. Ave Maria.

a Forte Scholis.

b Venerabilem illam antiquissimam Basilicam cryptam nos quoque olim sæpi frequentavimus.

CAPUT XVI.

De his, quæ a quodam seniore adhuc superstitute, de B. Gerlaco narrantur.

Et ecce, his scribendis adhuc intenti, relatione cujusdam didicimus, civem quandam Trajectensem, Theodorium nomine, de vico qui Scime vulgo appellatur, omnibus his in partibus commemoratis notissimum, adhuc superstitem esse; qui B. Gerlacum se vidisse memorabat in carne constitutum. Ad quem festinato itinere properantes, invenimus hominem ævo jam gravem, et præ senectutis defectu vix gressum ad ambulandum moventem. Hic nobis retulit, virum Dei Gerlacum se, dum pueritiæ annos nondum exegisset, tempore quodam vidisse, a matre sua, quæ ipsius secundum carnem erat propinqua, susceptum hospitio: quem memorabat fuisse statura grandem, vultu decentem, cum barba longa et circa pectus diffusa, corpore amplo, et robusto. De habitu vero ejus hoc assererat, quod ad carnem cilicio, et desuper lorica ferrea, longo usum multum discissa, atque magna ex parte circa extremitates delapsa, desuper autem vestibus laneis, id est tunica, scapulari cappa, et cingulo, secundum Præmonstratensis Ordinis professionem, tam forma quam colore per omnia coaptatis, utebatur.

39 Quem etiam dicebat matri suæ retulisse vitæ suæ ordinem, et tentationes malignorum spirituum, qui in via, qua Beatum frequentabat Servatium, scandalum posuerunt ei, multiplicibus occurribus et phantasmaticis illusionibus itineris ejus intendentes retardare devotionem. Deinde retulit, pedem unum beato viro gravi ulcere fuisse vulneratum; qui, ut supra retulimus, in quodam spineto, quod mordacis naturæ fertur esse, læsus fuit, dum in pascendis gregibus in hospitali Hierosolymitano demoraretur. Ad ultimum, hoc de homine Dei B. Gerlaco subintulit, quia dum ei lectulus ad quiescendum plumarum mollietate center compositus fuisset, talem lectuli suavitatem penitus recusavit, et in paleam strapiçci et munda congerie fessa membra reclinavit. Postero vero die, cum puella de domo, ante lucanum diei exortum operis quidpiam factura, focum de more succenderet, omnes qui in domo erant, viderunt beatum Dei famulum in nuda humo prostratum in oratione jacentem. Hic attendere parumper libet, hic homo Dei quantæ fuit fortitudinis, et quam invictæ in eo enituit insigne virtutis; qui de sui rigore propositi relaxare quidquam, nec ipsa hospitalitatis gratia suadente, consensit.

40 Postremo, prænominatus (qui nunciusque superest) de beato Christi servo etiam hoc adjecit, dicens, quod ab eo tempore, quo primam conversionis gratia cilicium et loriceam induit penitentia, nunquam postmodum ea deposuit; sed usque in finem vitæ suæ, per annos circiter quatuordecim, donec frustatum de corpore ipsius deciderent, ea gestavit; cum quibus nimirum et post corporis resolutionem terre commendatus fuit. Magna præterea vir prædictus affirmavit constantia, quod B. Gerlacus nulla hyemis inclementia, nulla pluviarum inundantia, nulla ventorum violentia vel retardatus vel remoratus fuerit ab itinere, quod eum quotidie ad B. Servatium præmissimus confecisse. Ad hæc, cum seniore prædictum de tempore, quo hæc facta sunt, diligenter interrogassemus; respondit, quod eodem tempore facta sunt, quo Fredericus Imperator, coadunatis totius Imperii viribus, a Mediolano Liguriæ metropolim obsidens expugnavit; vel cum Dominus Hermannus antiquus de Malmarchim, Illustrissimus tunc temporis heros, b Coloniensis civitatis hostes potenter effugavit, ipsamque Coloniæ mira industria intactam ab inimicis conservavit. Hæc sicut a prædicto

Auctor quemdam cœterum, qui S. Gerlacum videtur.

Forma ejus et habitus.

Pes unius et ulcere læsus.

Lectum recusans humi cœnabat.

14 annis loriceam et cilicium gestat, cum iis sepultus.

Quando vice-rit.

a

b

u
D. Oda frum-
dum ei donat
et heredibus.

Lorica ferrea
induitur

u

Senex asello
insidens adit
templum S.
Servatii

Apud in crypta
S. Servatii.

a

b

Ejus orationis

dicto seniore accepimus, præsentis opusculo beati viri gesta inseruimus. Nunc ad sanctissimum ejus transitum describendum veniamus.

a Id anno MCLXII accidisse scribit Godefridus monachus ad S. Pantaleon Colon. in Chronico.

b Anno MCLXIV id factum, ut idem auctor narrat. Erat tunc Coloniensis Archiepiscopus Heroldus, qui in quodam diplomate, ut narrat v. cl. Egidius Gelenius notat ad cap. u. lib. 2. vitæ S. Engelberti, an. MCLXI dato, Hermannium de Molenarck (hunc ipsum, ut opinor) Comitem appellat, Castrum Molenarck in Ducatu Juliacensi nunc a nobili familia Meternich tenetur; ut idem ait.

CAPUT XVII.

Qualiter B. Gerlaci meritis in vinum Dominus aquam mutavit.

Electum suum Dominus de laborioso mundi hujus proponens educere certamine, divitias bonitatis suæ aliquatenus ei prægustare devovit, et meritorum ejus prerogativam indicibus evidentibus declaravit. Est in a castello Trajectensi senior quidam, beati viri ex sorore nepos, et ab eo Gerlaci et ipse denominatus, omnibus in castello prælibato manentibus notissimus; vir ætate proventus, moribus constans, sermone verax; cujus relatione ea, quæ in præsentis opere conscripsimus, non minima ex parte didicimus. Hac magna fide, terribilibusque sacramentis astruere solet, magnum divinæ pietatis indicium, quod eodem anno, quo vir Dei de hoc mundo migraturus erat, juxta potentiae suæ antiqua miracula, Dominus in servo suo dignatus est operari. Asserit namque quod in quadam Dominica Passionis vir beatus Presbyterum quemdam, Rutgerum nomine, qui eo die divina sibi in capella sua celebraverat, ad hauriendam aquam de fonte, qui usque hodie S. Gerlaci fons denominatur, direxit; et cum gustasset, aquam in vinum commutatam esse persensit. Et nesciens rem gestam, a Presbytero sibi esse illusum putavit; et aliquantulum commotus, exclamavit: Ego, inquit, per quatuordecim annorum curriculum vinum et siceram, et omne quod inebriare potest, non bibi; et tu mihi liquorem, quo tanto tempore abstinui, præsertim in tali die propinasti? Presbytero ad hæc attonito, et se aquam puram, non vinum propinasse affirmanti, vir Dei aquam vinum factam ad crepidinem altaris sui effudit, et Presbyterum rursus haurire aquam rogavit. Paruit ille, et ecce virtus aderat Domini, ut prius,

Quo jussa vinum fundere
Mutavit unda originem.

Ad hæc vir Domini tertia vice per seipsum volens experiri, accessit ad fontis marginem, et aquam hauriens, ad locum ubi prandere solebat, apportavit. Et iterum in modum vinei saporis eam factam persentiens, Dominum, qui vere mirabilis est in sanctis suis, et dives in omnes qui invocant eum, cum multa gratiarum actione collaudavit.

a Ita appellari olim solent loca munita et, si quandoque urbes essent perampla. Quamquam Trajectum minus olim fuisse, constat ex veteribus manibus quæ etiamnum visuntur.

CAPUT XVIII.

De eo, quod a B. Servatio in extremis sit visitatus.

Jam vero ad ea, quæ de beato transitu ipsius fidelium ore narrantur, mens hæsitat, cogitatio fluctuat, manus describere formidat; quamquam multi honesti, sive constanter, sive pertinaciter hic affirmant; sed et cantores, canendi arte hominibus placere studentes, in suis cantilenis, ea quæ dicturi sumus frequenter decantent. Ferunt enim, cum Dominus triumphalem militis sui laborem immarcescibili gloriaremuneravit, et ad æternum convivium Sanctum suum vocare decrevit, quod instante hora resolutionis ejus, Sacer-

dos, qui sacra mysteria ei administrare solebat, forte tunc temporis defuit. Abbates, et ceteri Religiosi, quibus ab Episcopo fuerat commendatus, per nuntium fuerunt evocati: sed opportunitas non erat eis ad transitum viri Dei citius occurrendi. Clerici de Mersene, qui in vicino manebant, dicebant eum sui juris non esse, animæ ipsius providentiam et curam eis non inenubere, quia viris religiosus ab Episcopo fuerat commendatus. Cum hæc viro Dei ultima ægritudine decumbenti narrantur, nihil metuens, sed spei anchoram fixam in Christo tenens, multis, qui causa ipsius advenerant, adstantibus, dixit: Scio cui credidi, et certus sum, quia cui servivi, tanti laboris, quo pro ejus amore desudavi, non obliviscetur. Et ecce, venerabilis quidam senex, niveo indutus habitu, præcedente se quodam juvene, omnibus intuentibus intravit, ubi homo Dei æger decubuit; et salutatis omnibus, ad B. Gerlacum jam in hujus ærumnosæ vitæ termino positum accedens, quasi amicum repatriantem multifarie consolatum, viatico salutari, et omnibus, quæ fidelibus ab hac vita migraturis exhiberi solent, munivit Sacramentis: et peractis omnibus, valediciens ei discessit; et, ut fertur, postea nulli comparuit. Unde usque hodie dubia super hæc quorundam fertur sententia, quibusdam dicentibus, Abbatem hunc quemdam fuisse; aliis vero, S. Servatium constanter veracissimeque affirmantibus advenisse, et peregrinum suum salutaribus sacramentis communisse. Et quidem, sicut supra retulimus, multos usque hodie, quod a B. Servatio corporaliter visitatus fuit, non solum narrantes, sed et vulgo cantantes audimus. Nos vero super hæc sententiam præcipitare non ausi, totum hoc divinæ dispositioni committimus: quisquis tamen ille fuerit, a Deo directum fuisse non ambigimus.

43 Post hæc vir Dei amicis et fidelibus suis, qui convenerant, de sepultura sua sollicitis mandavit, præcipiens, ut in capella sua lignea, in qua habitabat, cum eadem lorica et cilicio corpusculum suum terræ commendarent. Atque inde valedicens omnibus, in pace reddidit spiritum Domino, Nonis Januarii, Vigilia scilicet Theophaniæ Domini. Fideles igitur qui aderant, et qui ad exequias ejus de tota provincia convenerant, in eadem capella qua ipse sepeliri decreverat, corpus ipsius devote cum lorica et cilicio terræ commendaverunt, Catholicas illi exequias celebrantes.

LIBER II.

PRÆFATIO.

Postquam pretiosus B. Gerlaci terræ fuit commendatus corporis thesaurus, artifex summus, et universæ conditor creaturæ Deus, meritorum ejus margaritis annulum fidei Ecclesiæ mirifice adornavit; quando ejus sacratissima ossa, de imis terræ visceribus, et de abditis sepulchri receptaculis, absque aliquo humanæ industriæ adminiculo ad terræ superficiem evocavit; dum ejus patrocinantibus meritis, mortuos ad vitam resuscitavit, cæcorum oculos illuminavit, claudis ad ambulandum bases et plantas consolidavit, et omnia morborum genera, tata in hominibus quam in jumentis curavit. Fidei etenim nostræ credentium, quædam jaciuntur fundamenta, spei consurgunt incrementa, caritatis coalescunt fomenta, devotionis accrescunt incitamenta, et bonæ operationis per hæc multipliciter subministrantur nutrimenta; dum mirabilis Deus in Sanctis suis, eorum suffragiis nonnumquam destruit in mortuis corporibus mortis imperium, contra quod humanum non valet ingenium: dum in ægris membris corporalibus, naturæ supplet defectus, in quo medicorum industriæ succumbit effectus. Et quoniam nonnullos B. Gerlaci meritis obniti, et

ACCURARE
AVONAMO.

A S. Servatio
viatico reficitur.

Moritur et
sepelitur cum
lorica et cilicio.

S. Gerlaci reliquæ
varis fulgent miraculis.

Aqua in vinum et divinitus mutatur.

Tertio idem accidit.

Ejus mors vulgaribus cantilenis celebrata.

AUCTORE
ANONYMO.

miraculis obstrepere nonnumquam cernimus, qui quod ipsi facere non possunt, factum ab alio erubescunt; et idcirco negare hæc, vel quæ negare non valent, sinistra interpretatione depravare contendunt. Idcirco ad hoc describendum nunc primum stilum vertamus, qualiter reliquiarum ejus sanctissima pignora, sola potentia divinae dextera, de sepulchro sunt insolito more elevata: cujus rei tot sunt testes, quot in tota nostra provincia perfectæ ætatis sunt homines.

CAPUT I.

De translatione B. Gerlaci divinitus facta.

Benignus Dominus, qui dives in misericordia, et largus est in præmiis, per S. Gerlaci Confessoris sui merita, fidelium suorum infirmitati consulere, et salutem disponens prospicere, reliquiarum ejus sanctissima pignora non diu sepulchri claustris coerceri, nec terræ congerie passus est occultari: sed ad multorum exhaurienda peccata, et merita cumulanda, mirabili satis atque stupendo modo, conspectibus hominum ea concessit propalari. Multorum siquidem concordia relatione refertur, quod S. Gerlacus, ubi beatum Deo reddidit spiritum, dum debitum sepeliendi officium more fidelium ipsi esset exhibendum, magnæ profunditatis ejus sepulchri receptaculum præparatum est: et corpus ejus ligneo clausam locello, non aliter nisi cum funium adminiculo in designatum sibi terræ hospitium potuit submitti. Verum tempore medico evoluto, terra quæ in superficie sepulchri erat, miro modo cæpit hiare: et quasi votiva quadam (si dici fas est) lætitia, egressuris margaritis viam videbatur præparare. Pauci fideles, qui tunc locum illum frequentabant, hoc intuentes, omni qua poterant industria hiatus atque scissuras sepulchri obducere atque complanare satagebant. Sed sive scienter sive nescienter, frustra humanum ingenium contra divinum quidquam attentat consilium. Quid plura? Contra sepulchrorum cadaverum conditionem, contra mortuorum cinerum et ossium aridorum consuetudinem, contra ipsius denique leges et decreta naturæ, B. Gerlaci ossa super aurum et argentum pretiosa, nullo mortalium sublevante, de tumba, in qua sepulta fuerunt, emanaverunt, et hominum conspectibus se paulatim repræsentaverunt.

3 Crux etiam Dominica valde venerabilis, de aramento decenter formata, super ea loco pectoris inventa est; et sub cruce particula quedam cilicii, cum quo vir beatus sepultus fuerat, a corruptione integra inventa est; in ea videlicet quantitate, quantum eadem crux in gyro videbatur obducere. Hæc cilicii particula in gyro pulvilli cum eadem cruce coaptata est; et in maxima veneratione nunc utraque a peregrinis deosculantur, multamque curationis opem infirmis impertinunt. Hanc autem crucem vir beatus ab Hierosolymis secum asportaverat, et eam semper in pectore suo præferebat, et contra omnia phantastica hostis antiqui figmenta, mirum inexpugnabilem opponebat; et in extremis suis pectori suo superponendam, sibi que mandavit conspeliendam. Ad tantam igitur famam convenit tota provincia: concurrunt turba languidorum, et consequitur gratiam beneficiorum. Longum est per singula, quæ super iis audivimus, vel quæ ipsi oculis prospeximus, et manibus contrectavimus, enarrare: sed ad fastidium evitandum libet pauca de multis exempli gratia specialiter explicare.

CAPUT II.

De Adam milite languido, per B. Gerlacum curato.

Est miles quidam, Adam nomine, de villa quæ dicitur Berge, cellæ B. Gerlaci satis contigua, vir magni nominis, et ob morum honestatem, clarosque militiæ actus, per multa loca divulgatus. Hic narrare solet, magnum divinae potentia miraculum, B. Gerlaci patrocinantibus meritis, in se fuisse patratum. Asserit namque, tempore juventutis suæ, dum primum ad militiam fuit promotus, quoddam ulcerosi tumoris apostema sibi in faucibus excrevisse, viamque gutturis ei totam præclusum fuisse, elendi et bibendi, simul et somnum capiendi, penitus sibi possibilitate sublata. Parentes ejus et amici talem indolem in tanto juvene deperire videntes, tristes et anxii remediolorum genera, quibus ei subvenire posse sperabant, attentant. Cumque omnia medicina carnalis frustra impenduntur ingenia, parentes ejus, ubi humanum eis deficere cæpit consilium, ad divinum devote se convertunt auxilium. Igitur vehiculo impositum adolescentem Trajectum deducunt; et mirifici Confessoris B. Servatii luminibus eum repræsentant. Et non solum S. Servatii, et aliorum, quorum multa iubi corpora sepulta sunt, Sanctorum pignoribus loca doloris singula pertractant; verumetiam aquam reliquiis eisdem superfusam ori juvenis infundunt. Verum S. Servatius, omnium licet debilius ad se confugientium relevator promptissimus, hæc tamen vice distulit ægrum, suum patrocinium requirentem, liberare: quia consorti suo B. Gerlaco gratiam hanc sanitatis voluit reservare.

3 Ergo ubi parentes juvenis sospitatis munus ei minime collatum viderunt; denuo vehiculo impositum, cum ingenti luctu et planctu, quasi funus quoddam prosequenti, domum eum perduxerunt; non vitam, sed mortem ejus præstolantes. Jam septem dies effluerant, et ille sine omni vitali alimento perseverans, in solo tantum pectore avelitum extremum trahere videbatur. Jam de vita ejus desperabatur: jam de ejus exsequiis tractabatur. Interea juvenis ipse S. Gerlaci recordatus, moleste ferre cæpit, quod vicini sibi patroni tam diu suffragia implorare distulisset. Misso igitur celeriter muntio, terræ portunculam, quæ circa ossa B. Gerlaci jacebat, sibi præcepit afferri, et allatam aqua commisceri, et sibi in os rogavit infundi. Quo facto, statim ubi antidotum salutare locum doloris attigit, mox mirum in modum, ulcus mortiferum intra fauces crepuit, et humoris lethiferi per os regni magna copia defluxit. Itaque ab ipsis faucibus mortis miles S. Gerlaci meritis creptus, continuo potum, et mollia ciborum genera sumens, cum parentibus et cognatis et amicis, qui quasi ad exequias ejus convenerant, cum omni etiam utriusque sexus et conditionis, quæ in tota vicinia commanebat, plebe ad cellam B. Gerlaci descendit: et Dei magnalia, quæ per servum suum operari dignatus est, cum magna gratiarum actione collaudavit, et peractis votis, gaudens et incolomis ad propria remeavit.

CAPUT III.

De mirabili duarum multronarum curatione.

Prope castrum regium, quod a Duren vocatur, quod a Colonia non longo distat intervallo, quidam miles manet, Wilhelmus nomine, vico qui dicitur Binzelt, omnibus illis in partibus commorantibus notissimus. Hujus uxor, Hadewigis nomine, venit ad Sancti limina Gerlaci, et tam ex devotionis quantitate, quam etiam ex oblationum pondere advertere cæpi aliquam specialem gratiam ei a patrono nostro collatam fuisse curationis.

Ossa S. Gerlaci supra terram sponte sua assurgunt.

Crux ejus et pars cilicii asservantur.

Adolescens apostemate laborans, ad SS. reliquias ducitur.

Ope S. Gerlaci subito sanatur.

curationis. Super hoc igitur ad matronam, quæ satis provecæ videbatur ætatis, inquisitor curiosus accessi. At illa matronali rubore suffusa, cum nobili sua verecundia aliquamdiu silentium tenuisset, tandem mihi respondit, causam esse talem, quam revelare non nisi Sacerdoti valeret. At ubi me, licet indignum, nomen Sacerdotis portare intellexit; tragædiam suæ miserandæ calamitatis, de qua per B. Gerlacum liberata fuerat, mihi per ordinem enarravit. Et quoniam de occultis maternorum viscerum passionibus sermo nunc habendus est, nemo, quæso, qui hæc legit, mihi qui hæc scribo molestus sit: quoniam prædictæ mulieri in abditis naturæ torturis, Pater summus tam ineffabili per servum suum Gerlacum succurrit ope curationis, ut hoc silentio præterire nulla penitus valeam ratione. Asseruit namque prædicta matrona, plures se filios filiasque genuisse; sed toto tempore, quo quandoque primos liberos primum est enixa, torsiones viscerum tam enormes, tam miserabiles, tam diuturnas, etiam ultra tempus purificationis se memoravit sustinuisse, ut vitam sibi graviolem, mortem vero minime reputaret damnosam. Tempore vero quo quintum liberorum suorum edidit, eadem languoris molestia usque ad animæ exitum fatigata, dum tempus legitimæ suæ purificationis expectaret, assistere vidit in somnis personam quamdam, et diligenter se commonere, ut si vellet ab infirmitatē liberari, et optatæ sanitatis munere potiri, B. Gerlaci Confessoris patrocinia suppliciter impleret. Mox somno resoluta, tali visione exhilarata, B. Gerlaco peregrinationis suæ iter, et certam summam pecuniæ singulis annis se exhibituram esse devovit. Nec longa dehinc mora intercessit, et viscera mulieris enormiter e suis sedibus evagantia, sua mox receptacula repetiere, eisque confederari cœpere, et in tantum sanitas matronæ redintegratur, ut postea frequenter patienti, nihil sibi tale dicat accidisse.

7 Præterea memorata matrona neptem quamdam se retulit habuisse, simili per omnia in morbo laborantem, quæ ipsius admonitione, B. Gerlaco se etiam ipsa devovens, simili nihilominus remedio meruit ab eo liberari.

a Marcodurum, sive Marcomagum, oppidum Julix ad Ruram, vulgo Duren, a transitu Ruræ. Ubi cumque enim nominibus locorum apponitur Durus aut Durum, ea ad fluvios sita reperies: itidem cum Magus vel Magum, et hoc videtur vatum significare, quod Germani tunc vocula non inibus addita indicant

CAPUT IV.

De clauda erecta.

Winandus quidam frater ecclesiæ B. Gerlaci multis devote servivit annis, cui primum conversionis extitit caussa filia sua clauda, sed per B. Gerlacum pedum officio restituta. Quod quiditer factum sit, sicut ab ipsius ore didici, enarrabo. Filia, inquit, admodum dilecta gressuum officio penitus destituta, ita ut de loco ad locum movere se non valeret, nisi manibus alienis adjuta. Hanc vehiculo impositam, Trajectum ad B. Servatium, et per multa Sanctorum loca deduxi: sed Sancti sospitatis ei munus minime voluerunt conferre; quia B. Gerlaci merita, per ejus erectionem mundo plenius voluerunt declarare. Ad ultimum ad Sanctum istum eam, inquit, adduxi, et per ostium ecclesiæ, quod ad Aquilonem respicit, cum vehiculo eam introduxi: et juxta corpus B. Gerlaci in sinistro latere collocavi. Ego vero in latere dextro stans, lacrymis ubertim ab oculis fluentibus, sanctum Confessorem, ut meæ subveniret filię, suppliciter exoravi. Et ecce cunctis nobis cernentibus cujusdam reverendissimi persona viri ecclesiam ingressa est, candidis induta vestibus, id est tunica et scapulari, secundum Præmonstrati Ordinis professionem per omnia coaptatis. Nos vero personam illam quæ advenerat, religiosum quemlibet esse pe-

regrium putantes, ut pro ægra Domino preces funderet rogavimus. Ille vero nihil respondens, devote se tantum versus nos humiliavit: et inter hæc ad languidam accedens, de sepulero pulveris quidpiam sustulit, et super eam posuit. Mox nervi contracti cum magno fragoris strepitu resolvuntur: et puella liber ad ambulandum gressus restituitur. Nec mora: Frater Fredericus custos ecclesiæ, et cæteri qui præsentibus erant, et rem gestam viderant, signis fortiter insonantes, populum convocant. Concurrit populus diversi sexus atque ætatis. Benedicuntur ab omnibus Deus: fit omnium generale tripudium. Interea dum filię Sion exultant in Rege suo, divinus ille nuntius, per ejus ministerium miraculum hoc Dominus operatus est, disparuit: ejusque absentia statim notata est. Dum ergo diligenter requiritur, et de ipso nullius indicii vestigium prorsus invenitur; Sanctus procul dubio Gerlacus visibiliter ad id peragendum, a Deo directus fuisse, ab omnibus non immerito æstimatur. Vehiculum quoque, in quo puella prædicta debilis fuit advecta, pro hujus rei testimonio in ecclesiæ pariete affixum usque hodie conservatur. Huic rei tanta testium multitudo suffragatur, tanta super hoc per omnes fama dilatatur, quod in his partibus a nullo penitus super hujus facti fide dubitatur.

CAPUT V.

Qualiter Matthæus claudus sit erectus.

Matthæus quoque (qui ab ipsis pæne cunabulis in ecclesia S. Gerlaci infans nutritus est, litteras sacras edoctus usque ad ordinem Sacerdotii promotus est, multisque inibi sub regulari professione servivit annis) a parentibus primum illic infans claudus allatus, cum S. Gerlaci meritis erectus fuisset, sic demum a parentibus B. Gerlaco, in ejus ecclesia perpetuo Domino famulaturus, oblati est. Hoc quia cunctis quo gestum sit ordine luce clarius constat, idecirco sub brevitate præterimus.

CAPUT VI.

De quodam mortuo suscitato.

Juxta prædium quoddam a Lamberti Martyris, quod dicitur Nivel, villa est quæ Lise vocatur, inter Trajectum et Leodium pæne mediæ viæ spatio posita. In hac quidam juvenis habitat, Franco nomine, genere non ignobili, de partibus illis oriundus. Hic in puerilibus annis in quoddam fossatum, ubi aquarum erat receptaculum, casu incidens, extinctus est, ibique tempore non modico jacuit aquis præfocatus. Tandem quæsitus, et in fossato inventus, de illa palustri aquarum collectione exanimis extractus est. Ad quod factum expalluit mater infantuli, familia conturbatur, tota denique domus in funebres planctus resolvitur. Ad hæc mater infantis, B. Gerlaci, ejus tunc insignis in gratia miraculorum extitit opinio, recordata, lacrymosis gemitibus ejus implorat auxilium; annum ei censum repromittens, si ejus interventu meritorum, anima pueri intra viscera ejus revocata fuisset. Nec longa dehinc mora, cum ecce calefacta est caro pueri, et laxatis in usum videndi cœpit palpitare luminibus. Mater pueri, quæ prius ibat et flebat fidei suæ semina mittens, nunc filium, qui mortuus fuerat et revixit, lætis amplexibus demulcens, gratos fidei suæ manipulos cum exultatione domum deportat.

a Ejus vitam dabimus xvii Septembr.

Quædam u doloribus curatur viscerum.

Item alia

Visibiliter apparens claudam erigit.

AUCTOR ANONYMO.

Claudus curatur:

ii

Mortuus suscitatur.

ACTORE
ANONYMO.

CAPUT VII.

De puella quadam a morte resuscitata.

a
Iteu ultra
dur. b

In territorio a Tungrensi, in vico cui Bloer vocabulum est, quadam vidua que Berta vocatur, filiam suam Inrazam nomine, in flumine, quod b Jecora dicitur, suffocatum. et a sexta usque ad horam diei undecimam mortuam, S. Gerlaco cum annuo censu devovit, et mox vivam et incolentem eam recepit. Item in villa B. Servatii, que Mechele dicitur, haud longe a Trajecto, separata in domo parochialis Sacerdotis hospitio recepti, tam predictum Sacerdotem, quam ejus domesticos audivimus contestantes, in eadem villa puellam aetate satis jam adultam, S. Gerlaci meritis a Domino de morte corporali ad vitam dum fuisse resuscitam.

a Tungri oppidum dittonis Leodiensis, haud procul Trajecto, magna quondam et valida gentis retinet nomen - olim videtur Aitauca fuisse.

b Jecora, vulgo Jeker, Trajecti in Mosum influit.

CAPUT VIII.

De puella quadam a duplici malo, cæcilitatis scilicet ac orbitatis, servata.

a
b
Circu visum
recepti, inter-
cessione S.
Gerlaci.

In vico qui a Golopia, vulgariter *Ondt Gulpeno*, vocatur, præclarum gratiæ suæ indicium Deus circa puellam quandam, per Beatum quidem Gerlacum inchoavit; sed per Apostolum suum Jacobum consummavit. Matrona quadam vidua b Marnensis huic rei solet attestari, supradictam puellam suam commemorans fuisse consobrinam. Hanc autem puellam maritus suus a natali suo, scilicet a Golopia, in Saxoniæ secum deduxit: ibique in loco quodam sedem erigens habitationis, aliam pellicem superduxit, puellam autem illam, quam secum illo adduxerat legitimam suam uxorem, abiecit. Illa repudiata tristis ad patriam remeavit, et ex continua lacrymarum effusione, oculorum cæcilitatem incurrit, ita quod infra spatium undecim annorum, lumen cæli non vidit. Interea crebrescentibus B. Gerlaci miraculorum insigniis, illo se fecit adduci, et cooperante sancti Confessoris patrocinio, ejus oculi claro sunt a Domino lumine vestiti.

13 Et sicut nonnunquam dolor super dolorem quibusdam apponitur, et tristitia super tristitiam accumulatur; ita e contrario interdum vota succedunt, et gaudiis gaudia continentur. Inde factum est, ut puella misericorditer a Deo prius a caligine liberata cæcilitatis, post misericordius ab eo a dispendio erueretur orbitatis. Maritus etenim suus, qui, ut jam præmisimus, eam rejiciens, aliam sibi copulaverat, cum aliis quibusdam suis concubibus a Saxonia descendens, B. Jacobi Apostoli limina visitavit, et aliis omnibus ecclesiam introeuntibus, ipse gravem in ostii limine repulsam sustinuit: nullo quippe adjuvante, nullo etiam impellente, ingredi potuit: multis præterea devotas ad Deum pro eo preces fundentibus, nihilominus ipse a locis venerabilibus, et a sacris ædibus remoratus est. Tandem consilio salubri a quodam Ecclesiæ B. Jacobi Sacerdote accepto, ad patriam rediit: et quesitam suam uxorem et inventam recipiens, eique reconciliatus, post peractam penitentiam, cum eadem sua conjuge denuo ad B. Jacobi limina venit: et nullo prohibente, sacram zedem cum multiplici gratiarum actione introivit.

a *Fluviolus est in althone Limburgensi, et pagus, unde nobili Galpeniorum familia nomen.*

b Marsanenensis legendum videtur.

CAPUT IX.

Ulcus secundo sanatum.

Item in quodam loco qui Lavenich dicitur, uxor cuiusdam Gerardi, qui Urel cognominatur, ulcus sævisimum et enormiter tumidum in pectore vehementer molestum patiebatur. Hæc in somnis admonita, et de recuperanda sanitate certificata, si nomen et meritum invocaret S. Gerlaci; statim a summo expergefacta, domum, et in quo quiescebat stratum exivit, et in horti viriditate introivit: ut feminea simplicitate, vel potius fidei devotione, sine alicujus terreni corporis obiecto, quasi liberiores exinde ad Deum, et ad Sanctum ejus Gerlacum, preces et vota sua transmitteret. Nec tamen eam, licet simplex, fidei suæ intentio fefellit. Mox etenim ut vota suis labiis distinxit, et cum hostiis et numeribus sancti Confessoris limina se annuatim visitaturam esse promisit, continuo dolore quo torquebatur, penitus caruit. Verum tempore aliquo evoluto, mulier voti sui oblita, non servavit pactum; quod scilicet voto se constrinxerat, amissis singulis visitare recuperatæ sanitatis suæ patronum. Et ecce rediviva doloris molestia, carnem ejus iterato inflare, et quasi dente invido usque ad nervos et ossa rodere cepit. Igitur fracti voti mulier penitentiam gessit, et intermissæ peregrinationis iter arripuit: et confestim præter spem in itinere convaleuit. Venit ergo ad Sanctum, et pro geminata suæ sanitatis lætitia, multiplicis ei gratiarum actiones refuldit, et Fratribus gestæ rei ordinem indicavit; evidentem quoque vulneris cicatricem sana cute jam obductam, in supra sui pectoris parte demonstravit.

Quædam ab ulcere sanatur.

Votum negligens iterum ægrotat.

ope S. Gerlaci iterum sanatur.

CAPUT X.

Qualiter Cassardus sit curatus.

In expeditione, quæ ante aliquot annos contra a Albienses hæreticos in Provincia mota fuit, quidam cognomine Cassardus, de villa Berge, cujus supra fecimus mentionem, graviter infirmatus, Sanctum sæpius exclamans Gerlacum, ægritudine liberatus est.

a Albige, alii Albia urbs Galliarum Narbonensis, vulgo Alby hinc nuncupati Albigenses hæretici, contra quos sacrum bellum Innocenti III, hortatu susceptum.

u
Eger S. Gerlacum in claustrum sanatur.

CAPUT XI.

De quadam muliere languida curata.

Quidam Monachus Cisterciensis professionis, de quodam celebri monasterio quod a Beerda dicitur, venit ad locum S. Gerlaci, et curiosius miraculorum indicia, que in ecclesiæ parietibus appensa sunt, intendens; easam nobis perenctantibus, respondit matrem suam, Elarmam nomine, de Castro b Rodensi oriundam, a B. Gerlaco dolore capitis, quo per sex annos graviter torquebatur, liberatam, et ob hoc capillos capitis ejus, pro indicio receptæ sanitatis, inter alia miraculorum testimonia, ibidem memorabat fuisse appensa.

Capitulum in anathema suspensum.

a

b

a Beerbach, aut potius Erbach legendum arbitror. Est Eberbach, sive Erbach per crastin, Ord. Cisterciensis, celebre monasterium in Rinecavia, fere e regione Ingelheini, duobus a Moguntia milliaribus, in valle, circiter horæ quadrante a Rheno distans. Torrens exiguus in monasterium illud. Ab aprio et torrente, sive eber et bach nomen obtinuit. Insignia monasterii aprium præferunt. Hæc me docuit Doctissimus Johannes Crusius Noster. Eadem fere tradit Seranus Noster lib. 5. iterum Moguntiacæ, in Adelberto seniore. Ab aprio et fonte ductum nomen contendit Gellius Not. ad cap. 30, lib. 3, vitæ S. Engelberti.

b Id vulgo, Ducisroda dicitur, ut ad cap. 7, lib. 1, adnotavimus.

CAPUT XII.

De alia a caduceo morbo sanata.

In suburbio Rodensis castris, cujus jam fecimus mentionem, mulier quaedam, Megtildis nomine, uxor cujusdam Nicolai, caduceo morbo miserabiliter laborans, misericorditer B. Gerlaco succurrente, perfectæ sanitati est restituta.

CAPUT XIII.

Item de eodem.

Item a remotis etiam partibus peregrinus quidam, Vindemannus cognomine, de villa quæ dicitur a Essende, ubi etiam monasterium puellarum ejusdem nominis habetur, ad sancti Confessoris Gerlaci limina venit, et ab eo se et suum quemdam concivem, confessus est a caduceo morbo, cui graviter tenebantur obnoxii, sanatos: ob hoc etiam se memorabat certum quemdam abstinentiæ modum, in honore S. Gerlaci singulis hebdomadibus observare.

^a Est Essendia nobilium Canonissarum collegium, in Murchia inter Iuram et Luppiam, ad Asnidam fluvium, vulgo Asnede, et Asnide, sive Asindia dicta. Condidit B. Alfridus Episcopus Hildeshemiensis, de quo xv Aug.

CAPUT XIV.

De quodam a dolore dentium curato.

In vico, qui dicitur Nutte, a loco B. Gerlaci haud longe posito, Jordanus quidam nomine laborabat acri dolore dentium; in tantum, ut nulla sibi vel alimenta percipiendi, vel somnum capiendi possibilitas superesset. Venit igitur ad venerandi Confessoris locum sanctum: et mox ut ecclesiæ limen attigit, ab incommodo, quo detinebatur, convaluit. Qui etiam Fratribus ejusdem loci contestatus est, aliis tribus vicibus, a diversis languoribus se ad memoriam ejusdem Confessoris fuisse liberatum.

CAPUT XV.

De cruce quam ab Hierosolymis apportavit.

Sed et per crucem Dominicam, quæ super pectus ipsius, dum ejus sacræ reliquiæ de tumulo emergerent, inventa fuit, multa præclara Dominus operatus est: ex quibus libet pauca commemorare. Frater Winandus, de quo supra retulimus, quamdam cæcam mulierem manibus adductam alienis, eum eadem venerabili cruce super oculos tetigit: et statim de clausis palpebris mulieris largus sanguinis sudor erupit, et ubertim per genas ejus defluxit, et ita lumen oculorum recepit, quod ultra viæ ductorem minime quæsivit.

CAPUT XVI.

De muliere officio pedum restituta.

Prope castrum quoddam famosissimum, quod dicitur a Seyne, viens est haud grandis, qui vocatur Wisse, de quo mulier quaedam venit ad limina sancti Confessoris, pedem unum fere per triennium acriter dolens, quem eadem sancta cruce sibi contingi postulavit: et mox sanum et incolumem reportavit.

^a Est id trans Rhenum, haud procul Confluentia, situm, ad fluvium Seynan, Comitatus titulo insignitum.

CAPUT XVII.

De quodam dysenteria liberato.

In civitate Colonia quidam adolescens, eognomine Vogill, longo tempore dysenteria laborans, B. Gerlaci patrocinio se veraciter ab eadem languoris molestia liberatum affirmat.

CAPUT XVIII.

De eo, quod febricitantes per pulverem sepulchri ejus sint sanati.

Febricitantibus multis terra, quæ circa beati viri ossa in tumulo jacuit, in potum data est, et tanta languentium multitudo per hujus salutiferi calicis haustum tam a febrim ardore, quam etiam a diverso morborum genere sanitatis gratiam recuperavit; ut facile hoc non sit alieni commemorare, vel scripturarum memoria leve sit commendare. Audivi quemdam civem Trajectensem admodum devotum, Petrum nomine, veraciter contestantem, tantam febricitantium multitudinem, per terram hanc in potu ab eo datam, pristinae sospitati restitutam; quod talem numerum eorum, qualem ille comprehendit, propter incredulitatis metum hic annotare formido. Multi quippe fidelium devota sacrum pulverem fide postulantes et accipientes, fidei suæ per hoc fructum multiplicem perceperunt. Quidam autem, pulverem hunc de beati viri sepulchro furtive subripere tentantes, præsumptionis suæ penas, turpiter de honestati, luerunt.

CAPUT XIX.

Quomodo terra sepulchri ejus, in speciem sanguinis sit commutata.

Quadam die solempni, mulier quaedam de Castro quodam vicino, quod Herle dicitur, de sepulchro S. Gerlaci pulverem furtive sustulit, et in pepli sui extremitate ligavit: et ut opinabile est, in usus non bonos convertere, vel forte minus reverenter habere cogitavit. Et ecce, virtus Domini terram hanc multis videntibus in speciem sanguinis commutavit, ita quod per pepli fimbrias eruor sanguinis distillavit.

25 Quidam autem in vicino manens, Ecclesiæ B. Gerlaci admodum devotus, Hermannus nomine, dentium dolore nimium fatigatus, terra in sanguinem commutata sibi mentum et genas delinivit, et confestim sacrati liquoris unctio dolorem penitus exanimavit.

CAPUT XX.

Qualiter quidam B. Gerlaco unum dentem mordicitus evulsus, sit castigatus.

Alio item tempore, de remotis partibus adveniens, et quasi ex devotione caput B. Gerlaci doseculatus, caute dentem ei unum, impie quidem, sed non impune mordicitus evulsit. Post annum vero reversus, dentem retulit, sibi autem pro tanto sacrilegio, dentes omnes divinitus evulsos demonstravit.

CAPUT XXI.

De locello ejus.

Preterea de frusto lignei locelli, cum quo vir beatus terræ fuit commendatus, mira Deus omnipotens fidelibus suis beneficia præstat: quæ si per singula scribere, et a fidelibus relata præsentis opusculo annotare cuncta tentarem, promissæ brevitatis metas excederemus, et volumen hoc in nimis prolixam narrationem extenderemus.

CAPUT

AUCTORE.
ANONYMO.*Quidam dysenteria liberatur.**Pulvis sepulchri ejus febricitantibus salutaris.*^a
*Duo a caduceo morbo sanati.**Quidam dolor dentium liberatur, et aliis incommodis.**Terra sepulchri ejus in sanguinem commutata.**Dolorem dentium pellit.**Per Crucem S. Gerlaci cæca illuminatur.**Dentem S. Gerlaci furatus punitur.*^a
*Pes sanatur.**Per locellum S. Gerlaci fiunt miracula.*

AUCTORE
ANONYMO

CAPUT XXI.

Quod contagiis pecorum B. Gerlacus medetur.

Et non solum hominum, verum et pestilentis quoque jumentorum, multiplici per servum suum, pro fide postulantium, Dominus gratia subvenire dignatur: quod oculis potius comprobari, vel manibus contractari, quam aliqua scriptura valet exarari. Verum ne nos aliquis inopia potius deficere, quam materie arbitretur copia succumbere, pauca primum libet annexere; deinde devotos, et studiosos, vel etiam incredulos B. Gerlaci miraculorum inquisitores, ad testium quorum non vacillat testimonium, multitudinem copiosam destinare.

CAPUT XXII.

De quadam mirabili atque mauditu pecorum conservacione.

Matrona quedam, de partibus trans Rhenum positis, venit ad limina S. Gerlaci, et cum magna devotione super ipsius venerabile monumentum obtulit pondus sex Coloniensium solidorum. Ob quam causam statim notata, et diligenter a Fratribus super hoc inquisita, in hunc modum B. Gerlaci miraculorum potentiam, et apud Dominum meritorum excellentiam enarravit: In partibus, inquit, nostris, generali quodam pestilentie mortifero contagio, vastatae sunt oves et boves, et universa pecora et jumenta, peccatis exigentibus, usque ad interuiccionem sunt deleta. Eapropter, B. Gerlaco de singulis capitibus pecorum meorum, unum quadrantem me offerre devovi: et omnibus per totam regionem jumentis plaga praedicta morientibus, ego, inquit, omnia mea pecora, B. Gerlaco patrocinante, salva retinui. Et computato animalium numero, quadrante uniuscujusque capiti attributo, summam pecuniae usque ad quantitatem sex solidorum Coloniensium excrevisse computavi: quos animo volenti, Sancto isti pecorum meorum conservatori apportavi.

CAPUT XXIII.

Qualiter equi incolumes sunt conservati.

Item peregrini quidam a S. Jacobi Apostoli liminibus redeuntes, dum equorum subsidia in via sibi defectura tinerent, B. Gerlaco pro eorum conservacione singuli suas oblationes devoverunt. Unus autem ex ipsis, meritis Sancti fidem minime adhibens, et sociorum suorum devotionis vota subsannans, ac sanctum Confessorem honorandum eos non est imitatus: et idcirco, sociis suis cum incoluui equorum subvectione in patriam remeantibus, ipse sui equi adminiculo remansit orbatas.

CAPUT XXIV.

Item de eodem.

Abbas quidam Præmonstratensis Ordinis, de a Frisiae partibus ad capitulum b Præmonstratum prope-rans, equum suum in cella B. Gerlaci moribundum et desperatum dimisit: sed tamen pro reintegranda ei sanitate devote B. Gerlaco supplicavit, et ei vota spondidit. Nec longa dehinc mora: idem Abbas equum incolumem recepit, et quantitatem aliquam pecuniae pro ejus redemptione Sancto direxit.

a Frisia nobilis in Germania nostra inferiore regio est.
b Caput est nobilissimi Ordinis in diocesi Laudunensi.

CAPUT XXV.

Item ut supra.

Canonicus quidam de Ecclesia Varlarensi, Warnerus nomine, officio Provisoris exteriorum in eadem Ecclesia functus, equo qui insidebat, quem etiam mutuo acceperat, subito debilitato, satis consternatus, cum licentia sui Abbatis, S. Gerlaco pro reparandis equo viribus, oblationem se transmissurum promisit, et potius sanum et incolumem quam esse pensensit.

CAPUT XXVI.

Item de eodem.

Vidua quedam, ætatis prævectæ, in cella B. Gerlaci nunc usque in habitu religioso conversata, referre solet, quia dum in saeculari habitu in domo maneret, propriam vaccam habuit enormiter tumidam, et morti jam proximam: sed cum S. Gerlaco pro ea preces promississet, statim ut fomiculo ad candulam faciendam, eam circumcinxit, inter manus ejus ab inflatione detumuit, et præter spem in ipso temporis momento a peste convuluit.

34 Denique per totam Germaniam in plerisque locis, apud multos usque hodie hæc permanet consuetudo, ut pro conservandis domesticis suis animalibus et avibus, argentum, vel alterius ejuscumque votivæ oblationis speciem in ecclesia beati Confessoris quippe soleant apportare, et pro conservatis, nec non et pro augmentatis facultatibus suis, ejusdem Deo dilecti merita cum multa gratiarum actione collandare. Super his et aliis B. Gerlaci miraculorum insigniis, in frequentia peregrinorum ad limina sacra ejusdem Confessoris confluentium, copiosius satiatur oculus visu, et auris impletur auditu, manus quoque comprobatur contactu, quam alienius lingua affatu, vel scripturæ comprehendi, vel explicari posset relatu.

CAPUT XXVII.

De his qui per fontem S. Gerlaci sunt curati.

Per aquam quoque fontis, qui nunc usque S. Gerlaci fons denominatur, de quo vir beatus potare solebat, mira Dei clementia fidelium suorum pie devotionis affectu exorata nonnunquam gratiæ suæ dona, largifluro rore distillare consuevit. In territorio Aquisgranæ, vir quidam cum haberet filium infantulum cæcum a nativitate, in supradicti fontis aqua mitram, quam in capite gestare solebat, intrinxit, et domum reversus filio super oculos posuit; qui confestim lumen, quod natura negaverat, recepit. Præterea, nullam gratiam curacionum pro fide postulantium per supradicti fontis aque gustum, vel contactum, divina potentia dignata est operari: plerique nos, licet indignos contigit experiri, quæ tamen brevitatis studio nunc sub silentio præterimus.

CAPUT XXVIII.

Qualiter Frater quidam ad bene operandum sit excitatus.

Unum vero inserere non superfluum reor, qualiter Prater quidam desidiosus, et a bono opere torpens, correptus, et ad operandum excitatus sit. Quodam quadragesimali tempore, contigit fontem prædictum nunimine sepi, quo vallari solet, destitui, et a domesticis animalibus et volucribus aquam ejus turbati. ita ut ad sacrificium Missæ aqua non nisi lutulenta valeret apportari. Quapropter Frater quidam laicus quemdam Canonicum illius Ecclesiæ, qui et divina ibi celebraverat,

item alium.

Vaccam a peste liberat.

Cultus S. Gerlaci contra morbos animalium.

Per aquam fontis S. Gerlaci fiunt miracula.

Cæcus illuminatur.

Fontem S. Gerlaci purgare renuens ad ut divinitus compellitur.

Pecora a peste præservat S. Gerlaci.

Equos peregrinorum incolumes servat

a b
Equum suum.

celebraverat, rogavit, ut ad muniendum ab injuria pecorum fontem se vellet adjuvare, asserens hoc tam humanis usibus, quam etiam divinis profuturum Sacramentis. Ille vero excusationis quasdam prætendens, Fratrem in opere bono adjuvare distulit, et illo ad operandum pergente, ipse obfirmatis diligenter ostiis domus, paululum dormire cœpit. Et ecce necdum plene dederat somnum oculis, et palpebris suis dormitationem; et factus est repente in domo somnus tamquam alicujus venientis, et quasi cum quodam zelo strepitum non parvum pede facientis. Et quidem sonitum Frater ille, quo etiam a somno expergefactus est, corporeis auribus distincte audivit, personam vero non vidit: sed tamen quamdam venerationem, et cum zelo mansuetudinem, in persona illa quæ strepitum excitaverat, mentis vivacitate comprehendit, vel potius gratuito sibi recordabatur infusam fuisse illapsu. Nullo tamen horrore concussus, fratrem qui ad purgandum et muniendum fontem præcesserat, confestim prosequitur, eique cooperatur. Et ecce quosdam vicinos seniores inibi collaborantes invenit, qui mira satis et stupenda de fonte eodem referentes, hoc etiam adjecerunt, tantam ei quondam ob crebram sanitatum gratiam ab omnibus impensam venerationem, ut nullus ei immundus et illotus quolibet modo approximare auderet. Hæc audiens Frater ille, non supervacuum eventum illum, qui ei acciderat, fuisse comprobavit. Hoc tamen referentes, nullam sanctitatis substantiam corporaliter inesse fonti, secundum originariam ejus creationem vel naturam affirmamus. Verum sicut Dominus loquitur per Prophetam. Et locum pedum meorum glorificabo, et quemadmodum per Sanctorum vilia utensilia nonnunquam pretiosa gratiæ suæ dona pro fide petentium commendat Deus in nobis; ita nimirum et sancti Confessoris Gerlaci pignora, tamquam pretiosas gazas, a medelæ largas curationum suas fidelis populus veneratur: quam tamen gratiam sanitatum fides sola per dilectionem operatur.

a Hic aliquot inest mendum.

CAPUT XXVIII.

Qualiter B. Gerlucus corporaliter se videndum demonstravit.

Nec mirum, si beatus Confessor Fratrem prædictum inertis somno torpentem, ad exercitium proficuum strepitu, quo voluit, excitavit; qui se corporeis videndum oculis nonnunquam visibiliter demonstravit. Quodam enim tempore, veneratio sepulchri, nec non et reliquiarum B. Gerlaci, sed et cultus et ornatus ecclesiæ ipsius, sive per inopiam sive per incuriam inhabitantium in ea, in tantum neglecta fuere, ut, quod dictu est horrendum, in ecclesia segetes ponerentur, et ad caput ipsius Sancti triturrarentur, mures etiam, qui in collectis frugibus copiosius solent pullulare, circa Beati ossa Gerlaci assidue versarentur. Præterea fluvius præterfluens alveum suum egressus, usque in ecclesiam, et intra sepulchrum Sancti, nullo prohibente obstaculo, libero se diffudit excursu, ita ut illa toti mundo venerabilia B. Gerlaci ossa (quod dictu nefas est) in illa palustri aquarum collectione natantia, contaminarentur. Interea dum sic domus orationis quasi quemdam induit vultum desolationis; dum locus reliquiarum factus est repositio vel trituratio palearum; dum ipsa denique beati Confessoris sacra pignora versantur in luto aquarum multarum; quedam religiosa persona, de cujus testimonio nec nos nec aliquis qui hanc novit dubitare permittitur, quodam die circa horam diei primam operis quippiam in domo factitans, videt virum valde venerabilem per eandem domum, multis

intro ad focum sedentibus, transeuntem. De habitu ejusdem reverendi viri hoc ab ejus, qui vidit, ore refertur, quod vestibus laneis candidissimis, id est, tunica et scapulari, et cingulo a nostro more aptatis utebatur, et quod multum lugubri videbatur incedere vultu, nimirum domum Dei, ejus decorem semper dilexit, sicut umbraculum in vinea, et sicut tugurium in cucumerario positam dolens, et omnem ejus ornatum sicut in vastitate hostili dissipatum gemens.

38 Exiit sermo ille inter Fratres Heynsbergenses, et pervenit verbum illud ad virum venerabilem Ecclesiæ Heynsbergensis Dominum Præpositum: Johannem, qui accitis operariis tumbam admodum operosam opere arcuato ei fieri præcepit, serinumque satis aptum ad recondendas ejus sanctas reliquias præparavit. Et convocata Cleri et populi multitudine copiosa, B. Gerlaci sacra ossa levantes a terra, diligenter cum vino abluerunt; et in serinio ad hæc præparato ea componentes, sub opere arcuato, sicuti nunc cernitur, cum magnis Dei laudibus collocaverunt.

a Hinc patet, Auctorem fuisse Ordinis Præmonstratensis.

CAPUT XXIX.

De quadam matrona ab infirmitate liberata.

In a vico, qui dicitur Wiick, qui in directo trans Mosam fluvium castello Trajectensi est oppositus, vidua quadam Gertrudis nomine, B. Gerlaco admodum devota, et aliquando etiam obsequiosa manet. Hujus dum tempore quodam intrassenus hospitium, multa precum instantia nobis supplicavit, quin etiam pretium se daturam promisit, ut gratiam sanitatis miraculosæ, per B. Gerlacum ei divinitus super magnis corporis passionibus collatam, in ecclesia nostra scriptis ad æternam sancti Confessoris memoriam commendare vellemus. Sed cum ab ea de specie morbi, quo a Deo per beatum Confessorem se asservit liberatam, curiosius inquireremus, ex responsionum ejus ambagibus et verborum diverticulis intelligere nos b, sub quadam sermonum honesta palliatione, per sanctum Confessorem se liberatam de quibusdam occultis femineæ fragilitatis incommoditatibus et molestiis, quibus sexus ille, pro maledicti illius invectione quo dictum ei est, Multiplicabo arumnas tuas, crebro nunc usque laborare consuevit.

a Jam oppidum est minutissimum.

b Videtur deesse verbi, aut quid simile.

CAPUT XXX.

De Reynero clerico a portis mortis reducto.

Item in vico præfato, bonæ indolis juvenis clericus Reynerus commoratur, ejus pater Arnoldus, et mater dicitur Ymma: qui de memorato filio suo referunt, quod in annis pueritiæ, dum cujusdam morbi violentia perductus fuisset ad extrema, et jam penitus a quibusdam diceretur exspirasse; mater ejus B. Gerlaco cum lacrymis annuam pro eo vovit oblationem, et mox anima pueri de corpore suo jam migratura, quasi ab ipsis portis mortis, intra viscera ejus est revocata et perfecta sanitate corpori suo denno est confederata.

CAPUT XXXI.

Item de eodem.

Præterea mater prædicti juvenis hoc etiam subinfert, filiam suam, Aleidem nomine, ardore febrim jam desperatam, et morti proximam, ad B. Gerlaci limina deportasse, et pro ea Sancto preces et vota libasse, et statim post hoc eandem suam natam perfectæ sospitati restitutam, domum se commemorat reportasse.

CAPUT

AUCTORE
ANONYMO.

a

Nova reliquias
tumba paratur.

a

Graviter ægra
sanatur.

b

Gen. 3. 16

Morbundus
subito convalescit.

Febriticans
sanatur.

Isai. 60. 13.

a

S. Gerlaci cultus non nihil intermissus, ecclesiam neglecta.

Quidam in habitu Præmonstratensi apparet.

AT. TOBI
ANONYMO.

CAPUT XXXII.

De matrona quadam curata.

a
Egras san-
tur.

In hac, quæ nuper exacta est, indictione, matrona quædam de loco, qui vocatur a Redinckheim, uxor videlicet militis ejusdam qui dicitur Amilius, qui nomen satis celebre in partibus illis obtinet, venit ad S. Gerlacum, et ei ibi multa cum devotione magnas exolvit gratiarum actiones, pro eo, quod ipsa duodecim et eo amplius septimanis lecto decumbens, ejus adjuvantibus meritis a dolore, quo torquebatur, pristinae a Domino restituta sit sanitati.

a Recken municipium est, cis Mosam, hanc prociat Trajecto, Comitatus titulo insigne, de quo pluribus agit D. Christophorus Butkens, monasterii S. Salvatoris Ord. Cisterciens. Antverpia: Priar, in libro de insignibus gentilitiis familie vander Linden. Est isthic monasterium nobilitum virginum Ord. Praemonstratensis, in cuius fundationis diplomate vocatur Redinckhem, Radinckhem, Radckem, Radckhem, nec dubium est, quin hic idem indicetur locus.

CAPUT XXXIII.

Alia curationes.

a b
Languor pel-
litur.

De castello quodam a Ardenna, quod dicitur Uffalis, vir quidam venit ad Sanctum Confessorem Gerlacum, et pro collato sibi magno et diuturno labore et languore optato munere sanitatis, vota laudationis simul et oblationis devotus exolvit.

c
Ulcus subito
sanatur.

44 Item de territorio c. Leodiensi, quædam plebs ejus retulit, sibi, dum in pascendis gregibus die quodam detineretur, ulcus sævissimum in pede casu inopinato excrevisse, et officio ambulandi, vel etiam standi statim ei penitus prapedito, mox ubi nomen et meritum Sancti invocavit Gerlaci, dolore caruit, et expedite ambulandi simul, et firmiter in pedibus consistendi facultatem recepit.

a Latissime olim patuit silva Ardennæ, a Medionatricum finibus ad Vahalin, a Mosella et Rheno ad Scaldam, atque ultra furtassis. Nunc ex parte nomen retinet, vulgo l'Ardenne, ad utramque Mosæ ripam in Lucenburgensi ac Leodiensi ditione.

b Ad Urban flumen, in ditione Lucenburgensi
c Celerrima civitas est Leodium, altis Leodicum, et Leodiæcum, ad Mosam in Belgio, quatuor supra Trajectum milliaribus.

ALIA VITA

SANCTI GERLACI,

AUCTORE WILHELMO CRIPIO.

CAPUT I.

S. Gerlaci conversio, pœnitentia.

S. Gerlaci pœ-
nitentia, genus.

Vita liberior.

Conversio

Mundi con-
templatio.

Perseverantia
a

Perseverantia

Gerlacus in provincia Falcoburgensi prope Trajectum ad Mosam, nobili genere natus, adolescens se ad militiam applicuit: cuoque animo et corpore esset pariter magno, barba promissa, et vultu liberali; et ita vitam institueret, ut solent qui castra plerumque fidei et pietatis vacua sequuntur, brevi ad equestris turmæ præfecturam evectus est. Cumque eo munere fungeretur, iudicti ad Juliæcum sunt equestris ludi: in quibus cum jam ad certamen accinctus esset, de uxoris morte certior factus est: quo nuntio salutariter consternatus, filii illius, a quo vita resque humanæ pendunt, tenuitatem brevi meditatione perdidit. Quare equestri cingulo, et aliis suæ dignitatis insignibus cum non resumendi proposito abjectis, asino veetus domum rediit: ibique rebus constitutis, ad loca religionis causa adiri solita, cilicio et lorica supra nudum corpus indutus, nudis pedibus profectus est: atque inter alia Romam, ubi a Summo Pontifice a Eugenio III sincera criminum confessione facta, pœnitentiam iis delendis sibi injungi postulavit. Cumque illi præscriptum esset, ut in xenodochio Hierosolymitano pauperibus se-

ptennio ministraret; idque ipse in se onus cupide recepisset, eo abiit: et summa cum humilitate vilissima sibi quæque, ut porcorum et aliorum animalium custodiam, demandari enixe cupivit: et in eo ministerio asperere et tenuiter vixit.

Pauperum mi-
nisterrum.

2 Elapso autem stato ei pœnitentiæ septennio, Roman circa annum millesimum centesimum quinquagesimum quintum rediit, sibi que ab Adriano IV, qui tunc Urbis et orbis sacris præerat, instituendæ deinceps vite modum præscribi postulavit. Cumque ipsi variæ cum monasticæ tum canonicæ vivendi formæ præ oculis ponerentur; nulla earum, quod laxior videretur, placuit. Quare, cum quid Deo vovisset de continuo vini et carni in usu, cilicii vero usu et aliis laboribus et exercitiis, Pontifici detexisset, ab eo diploma accepit, quo libertas ei, ut voverat, domi vivendi facta est.

Votum absti-
nentia a vino
etc.

Commoratio
in cavomquer-
cu.

3 Ad sua igitur reversus, veterosam quandam raræ crassitudinis quercum sibi circa radices excavari, et in eam magnam lapidum vim inferri jussit: et his imponi textum e stramine lectum seu stoream, et in ea, cilicio et lorica, sub eandem Praemonstratensis Ordinis veste, semper tectus, necessario somno corpus refecit: nec illam minime mollem vestem totis quatuordecim annis exiit, nisi ut reficeret: sed eam indutus, mortuus et sepultus est. Cibis ei fuit panis ex hordeo cineribus mixto; potus, aqua frigida, ex vicino quodam fonte hausta, qui ab illo etiam nunc nomen habet; ad quem propterea, ut post dicitur, multa mira facta sunt. Pauperes vero S. Gerlacus et peregrinos ad se venientes, annis suis soli et armentorum vectigalibus, liberaliter luteque tractabat: ipse interim non nisi solito cibo et potu famem sitimque sedans.

Cilicii ac lo-
ricæ assidua
gestatio.

Victus.

Hospitalitas.

4 Idem orationi multum temporis tribuebat: cui eum incuberet, idemdem repetebat hæc verba, Kyrie eleison, Christe eleison. Pater noster, Ave Maria. Præterea licet habiret magno milliari Belgico a dicta civitate Trajectensi, in qua tum erant, et etiam nunc sunt reliquæ famigeratæ sanctimonie viri Servatii; summo tamen mane, earum venerandarum caussa difficillimum itinere, quippe partim montoso, partim palustri, nullo assumpto lumine, quotidie nudis pedibus, (etsi altero pede ex ulcere, quod illi, dum jumenti Hierosolymitani curam gereret, natum erat, aliquantulum claudicaret;) et demum in potentior factus asino insidens, adeam properabat, nulla frigoris et pluvie, quantumvis vehementis, nulla etiam spectrorum occurrentium ratione habita: exceptis tantum sabbatinis diebus, quibus Deiparæ virginis honorandæ causa, ad augustum ejus sacellum Aquisgranense, quatuor a quercu sua milliarium spatio distans, peregrini habitu assumpto proficisceretur.

Preces.

Quotidianam
peregrinationem
ad S. Serva-
tium.

Sabbato Aquis-
granum.

a Sedit Eugenius III, a XXV Febr. MCLV, usque ad vii Jul. MCLVI.

CAPUT II.

Ejus innocentia varie impugnata.

Cumque istam ejus virtutem gloria necessario sequeretur, invidentes illi Præpositus et Monachi Mersenses, ipsum a suo ad ipsorum vite institutum pertrahere conati sunt. Quod cum non succederet, Gerlacum falsorum aliquot vitiorum apud Leodiensem Episcopum insinularunt: et nominatim quidem singularis avaritiæ, et ex ea reconditi contra paupertatis professionem in quæru sua thesauri: quam cum propter ea (calumniatoribus nimis credulus) Episcopus dirigi jussisset, nihil pecuniæ invenit: sed contra aliqua quæ Divo nostro singularis vite sanctimonie testimonium præberent. Quare doluit Episcopus, suasque in spirituali ejus cura, Brunoni Abbati et Monachis Rodensibus vices demandavit. Neque plures

Innocentia
explorata.

ei defuere cum vivo tum mortuo obtrectatores, sed quorum invidia et calumniandi cacoethes facile eluxit. Episcopus vero ex succisa quercu duas Divo Gerlaco cellas fieri curavit, in quarum una precibus incumberet, in altera vero somno corporis vires refocillaret: eratque hæc ita humilis, ut in ea supinus jacens, genibus tectum contingeret: illa vero ejusmodi, ut in ea permissu Episcopi res divina commode fieri posset; ad quam ipse ornandam, quæ necessaria videbantur, comparavit, et religiosos Sacerdotes ejus faciendæ causa apud se habuit. Nec tamen sopitum fuit Merssensium in Gerlacum prope novercale odium: quod illos consueque excecabat, ut eo obtento, quod extra parochialem ecclesiam vir sanctus sibi Missæ sacrificium fieri curaret, ei sacris interdiceretur frustra laborarint.

*Iterum ac sa-
pius oppugna-
ta.*

*Sedes ei in ca-
lo parata.*

*Amicitia cum
S. Hildegarde.*

6 Fuit huic Gerlaco cœva celebris illa vaticiniis et morum innocentia Hildegardis: quæ cum suo more Deum variis Divorum ordinibus cinctum in throno sedentem videret, splendidissimam inter Confessores sellam vacuum vidit, et Gerlaco nostro paratam didicit. Quare coronam, quam cum velo virginali a suo Monguntinensi Antistite acceperat, in sacræ amicitiae symbolum ei transmisit.

*Monita omni-
bus ab codata*

7 Venere ad ipsum variis notæ homines, puta Sacerdotes impudici, milites violenti, mulieres superbæ, et calamistrati quidam adolescentes: quos omnes acriter reprehendebat. Nec sine fructu. Adolescentum enim, quos dixi, non pauci se ultro ipsi tondendos obtulerunt: contigitque ut uni illorum crines ab eo tonsi, non amplius excreverint. Ita autem in se severus erat, ut ne domo quidem absens mollibus lectis uteretur, sed humi cubaret.

*Aqua tertio in
vinum muta-
ta.*

8 Non diu ante obitum, cum Sacerdos ejus, ea Dominica quæ Passionis dicitur, ex fonte familiari ad sitim levandam aquam ipsi hausisset, et ipse allatam gustasset, vinum se bibere sensit. Quare ea effusa, cum aquam denno hauriri jussisset, et haustam ejusdem deprehendisset saporis, Sacerdoti suboffensus, ipse ad fontem concessit: et cum quod hauserat biberet, iterum aquam in vinum versam expertusest, et actis Deo gratiis, bibit.

CAPUT III.

Mors, miracula.

Cum vero ipsi post menses complures jam mors immineret, et Sacerdos ejus forte abesset et ex Rodiensi collegio nullus satis cito adesse posset, nec ex Merssensibus vellet; nihil eo percussus est, sed auxilium sibi a Deo adfuturum certo persuasit. Neque falsum est. Nam venit ad eum quidam venerabilis senex in nivea Sacerdotali veste, quem constans fama et communis opinio fuit D. Servatium, de quo supra meminimus, fuisse: a quo omnibus Sacramentis ritu Catholico munitus, paullo post, pridie Theophaniæ, castum Deo creatori spiritum reddidit: et, ut voluit, in memorato suo ligneo sacello inclusus thecæ lignæ, in profundissimam foveam funibus demissus est, plurimis presentibus, qui undique ad tanti viri funus confluerant.

*Funus ei a
S. Servatio
allatum.*

Ejus mors,

sepultura,

*corpus ultro
e terra emer-
gens.*

*Cruce etiam
superest.*

*Plurima mira-
cula post mor-
tem.*

10 Sed corpus tam sanctum Deus non diu passus est terra claudi. Sepulchro enim ultro patefacto, id contra naturæ legem paulatim se conspicuum reddidit, cruce quadam, quæ etiamnum in pretio habetur, quam Hierosolymis attulerat, et cum qua, ut vivus eam semper de collo pensilem habuerat, humatus etiam erat; sed et ea cilicii parte, quam illa texerat, integra relicta. Ad quod miraculum spectandum convenerant plurimi, et inter eos non pauci languidi, qui hic salutem recuperaverunt: ut etiam post ad hujus Divi intercessionem duobus mortuis vita, et multis gravissime ægrotantibus valetudo restituta est: ac inter alios quidem, Adamo cuiusdam militi,

Hadwigi uxori nobilis viri Wilhelmi Binsfeldii, et alteri matronæ, item duabus puellis et mulieri, claudis: feminae etiam cæcæ et pariter infecundæ, uti et alteri morbo comitiali vehementer afflictæ, cuiusdam etiam viro ex dentibus non leviter laboranti: ut et aliis dysenteria, et pluribus utriusque sexus hominibus morbilis: nec hominibus tantum, sed et pecoribus. Quin etiam cum a femina quadam aliquid terræ ex ejus sepulchro furtim sublatum esset, id subito in sanguinem conversum est: et eundem, mortuo ejus corpori dentem evellentem, omnes dentes exciderunt.

AVCTORE
WILHELM.
CANNIO.

*Terra septi-
chri in san-
guinem versa.*

CAPUT IV.

Fons S. Gerlaci, salutaris.

Nec talia tantum ad ossa et sepulchrum beatissimi viri contigerunt; verum etiam ad fontem, qui ei, dum viveret, potum suppeditavit. Qui fons, cum, instigante diabolo, magna injectorum lapidum mole obstructus esset, et annis amplius sexaginta, conventibus sacris virginibus, quæ in cœnobio, quod circa eum D. Gerlaco erectum est, in Ordine Præmonstratensi Deo serviunt, neglectus, et terra ac virgultis obiectus esset; res monasterii non retrorabi tantum cœperunt, sed et ipsum exustum est, et virgines captæ, et incredibilibus damnis affectæ sunt. Quod cum innotuisset celebri Catholicæ fidei in Belgio defensori D. Henrico Cuykio, Ruræmundensis Ecclesiæ Episcopo, in cujus diœcesi dictum cœnobium situm est, eum fontem, cujus neglectum omnia dicta damna imputabat, quæri jussit. Qui cum ejus jussu a Winando Balthasaro, fidei dictarum virginum Œconomio, et Arnaldo Naeleno seu centenario quæreretur, nocte festi Dominicæ Ascensionis anno mxcix inventus est, dicto religiosissimo Episcopo in arce Valekenburgensi agente. Qui optato inventi fontis nuntio accepto, pro summa sua erga Divos (ad quorum aspirat consortium) reverentia plurimum gavisus est: et sequenti Lunæ die, comitantibus insignibus aliquot sacri et profani ordinis viris, ad cœnobium concessit, nimirum Theodoro Molano Falcoburgensi, Wilhelmo Hesio Venloensi, et Wilhelmo Amico Hulsbergensi Pastoribus, Winando a Geldria Persona (ut vocant) Gronsfeldensi; nec non Nobilibus, Gualtero Hoenio Advocato seu Præfecto dicti Falcoburgi, Petro Vanderhoefto ibidem Satrapa, et Jacobo Leickio provinciæ Commissario; pariterque viginti quinque honestis et Catholicis civibus Falcoburgensibus. Ibiq; sacro solemniter facto, dictus Antistes cum iisdem et sacris virginibus, aliisque, vexillo victricis crucis præcedente, ad fontem venerabundus accessit: cumque ei, celebri illo hymno, *Te Deum laudamus*, religiosissime decantato benedixisset, omnes ex eo biberunt.

*Fons ejus ne-
glectus: hinc
damnum*

*Jussu Henrici
Cuykii Epi-
scopi quæsti-
tus.*

*Solemniter ab
Episcopo visi-
tatur:*

12 Paulo vero post ejus potu Catharina Tzevelia, dicti monasterii Propriæfecta, ad Melicorum desperationem ægrotans subito convalevit: ut et post eam non pauci alii, et inter eos senex quidam Hoelandensis febricitans, et variis ex Margratensi, Althfalcoburgensi, Heerensi, Caijerensi, et aliis pagis; qui reverenter sperati auxilii causa dictum fontem adierunt. Quibus omnibus eximius ille Præsul motus (qui et ipse ex alvi pertinacissimis obstructionibus mense Novembri anni mxcvi a Venloæ laborans, post frustra adhibitas Medicorum operas, illius haustu aquæ, quam ea propter e memorato puteo adferri jusserat, repente incolumitatem recuperavit) hanc illius vitam publicari, et in hoc compendium contrahi jussit; ut laudetur Deus in hoc suo sancto Confessore et Brevitate, et hic imitatores inveniat, et ex dicto fonte ad plures beneficia proveniant.

*ejus aqua mul-
tis salutaris,
ipsique Epi-
scopo.*

a Venloa, usitatus Venlona, vulgo Venloo, oppidum est in Geldria: Ducatu opulentum et elegans, ad Mosam flumen, quatuor a Ruræmonda miliaribus.

VI JANUARI.

SANCTI QUI VIII ID. JAN. COLUNTUR.

EPIPHANIA DOMINI.

S. Melehior, Rex Magus, in Oriente.

S. Telesphorus,

S. Florus,

S. Jocundus,

S. Petrus,

S. Marcus,

S. Aenilius,

S. Januarius,

S. Honorius,

S. Julius,

S. Antoninus,

S. Pompeianus, Martyr, Calari in Sardinia.

} Martyres in Africa.

} Martyres.

S. Anastasius, Martyr, Sirmii in Pannonia.
S. Maera, Virgo et Martyr, in territorio Remensi.

S. Nilammon, Reclusus, Geris in Ægypto.

S. Melanius, Episcopus Rhedonensis in Gallia.

S. Petrus, Abbas Cantuariensis in Anglia.

S. Erminoldus, Abbas Prufeningensis, in Germania.

B. Guarinus, Episcopus Sedunensis, in Helvetia.

Gertrudis ab Oosten, Beghina, Delphis in Hollandia.

PRÆTERMISSI ET IN ALIOS DIES REJECTI.

S. Gregorius Martyr apud Lingones, refertur a Carthusianis Coloniensibus. in Addit. ad Usuardum. Quis hic sit me fugit; nisi fortassis S. Gregorius Episcopus et Confessor, Martyr hic perperam appellatur. Refertur certe hoc die in ms. Florario. De eo egimus
ix Januar.S. Emiliana Virgo Romæ. ms. Kalend. SS. Ord. S. Benedicti. Nos
v Januar.S. Anastasia, in Syria. Notherus. Nullam reperio Anastasiam in Syria celebrationem. Suspico Anastasium Martyrem esse, de quo agemus
ix Januar. vel Anastasiam, in Africa passam, de qua v Januar.

S. Arnual refertur hoc die a Davide Camerario Scoto, appellaturque Episcopus Santonum. Sed nullus inter Santonenses Præsulæ Arnual recensetur apud Cl. Robertum Joannem Chenu. Ant. Democharem. Sigebertus a Camerario citatus ad annum Christi vxcxv solum habet, Arnual Kiliani Wirziburgensis discipulum in Gallia floruisse, neque significat Episcopum fuisse. Trithemius Abbatem appellat.

Viri venerabilis Joannis, Presbyteri et Eremitæ in eremo Rossomanni in Sicilia obitus hoc die consignatur ab Octavio Cajetano Nostro. Non arbitror ullo publico cultu celebrem.

Gulielmus Episcopus in Catesia Scotiae provincia refertur a Ferrario ex nescio quo Martyrologio Ne Camerario quidem ipsi notus in Catalogo Sanctorum Scotiae.

Adelbertus ex Comite Schoenbergensi monachi Breitenaviensis nuntium refert Hugo Menardus, eumque Sancti titulo ornat. Trithemius in Chronico Hirsauyensi ad an. mcccxxii, etiam miraculis divinitus illustratum scribit; sed Sanctum non appellat, etsi alius haud parvus in hoc tribuendo honore hominibus vitæ innocentiæ claris. Fuit Breitenaw celebre monasterium in Hassia, fere ad Werræ ac Fuldæ fluviorum confluentes.

Joannes Birellus, xxv Generalis Ordinis Carthusiani, vita et miraculis conspicuus memoratur in editione Usuardi anno mxxxi, per Carthusianos Colonienses adornata. Beatus appellatur a Claudio Roberto. Negant PP. Carthusiani ullam ei publicam impendi venerationem. Andreas Saussayus (qui xxii Ordinis Generalem fecit) ait miraculis clarum etiam post mortem extitisse.

Jacobus monachus in valle S. Lamberti juxta Leodinum, refertur in Sacrorum SS. patris Leodien. utque in Menologio Cisterciensi Chrysostomi Henriquez, et utroque Beatus appellatur.

S. Kamutus Dux et Martyr. Ferrar. De eo agemus v Januar. S. Raimundus in Generalis Ordinis Prædicatorum. Molan. Martyrol. Germanicum, Joan. Marietta, Ferrar. Galesinius in Notis. Propter festum Epiphania, Clementis VIII decreto rejicitur in vii Januar.

S. Julianus } Martyres. Martyrol. S. Hieronymi,
multa sub Bedæ nomine mss. et videtur hoc die passus. coluntur
ix Januar.S. Basilissa } Martyres. Martyrol. Germanicum,
multa Bedæ mss. Carthusiani Coloniensibus in Addit. ad Usuard. ms. S. Hieronymi, et addit: In India. Idem est Julianus, qui jam relatus. De utroque agemus
ix Januar.S. Marcionilla, } Martyres. Multa sub Bedæ nomine
S. Antonius, } mss. Nos
S. Anastasius, }
ix Januar.

S. Basilissa Virgo et Martyr Parentii in Istria colitur hoc die ritu duplici, ut testatur Ferrarius in Catalogo SS. Italiae. Sed an eadem sit quæ ix Januarii celebratur, an alia, negat sibi constare.

S. Balthasar Rex. ms. Florar. Nos
xi Januar.S. Marcelli Papæ ac Martyris Exceptionem celebrari hoc die a Chuniacensibus, testatur Molanus in Natalib. SS. Belgii. De ea agemus
xvi Januar.S. Petrus Thomas, Patriarcha Constantinopolitanus, Ordinis Carmelitarum. Molanus et Carthusiani Coloniensibus in Addit. ad Usuard. Octavio Cajetano Noster, Martyrol. Germanic. et Gallic. ms. Florar. Galesinius in Notis, Ferrarius, alique. Colunt eum Carmelitar
xxix Januar.S. Andreas Corsinus, Episcopus Fesulanus. Martyrol. Romanum, et Germanic. Molanus et Carthusiani Coloniensibus in Addit. ad Usuard. ms. Florar. Galesin. Carmelitar eum colunt
xxx Januar.B. Didacus Episcopus Oxomensis refertur hoc die in Kalendar. Cisterciens. Vita extat in Marietta, Vincentio Bellovac. Historia Ibigensium Petri monachi, etc. Rejicimus eum cum Menologio Cisterciens. in
vi Februar.S. Artemius Episcopus Senonensis. ms. Florar. SS. Festum illius agitur, teste Claudio Roberto,
xxiii April.S. Maurontii Abbatis fit hodie Duaci in Flandria commemoratio, ob servatam ejus ope urbem contra hostiles insidias anno mclvii. De eo pluribus agemus
v MaiiSS. Sulcanus et socii Martyres, memorantur a Carthus. Coloniensibus in Addit. ad Usuard. ms. Florario,
et

et Maurolyco qui Sultanum vocat. Fortassis Solochanus est, de quo xvii Maii
 S. Gervallus Episcopus Macloviensis, hoc die mortuus memoratur a Joanne Chenu, Claudio Roberto, Augustino Pazio, Andrea Saussayo. Festum agitur Macloriopoli vi Junii.
 S. Edilwaldus Presbyter in insula sacra, sive Lindisfarne, hoc die refertur ab Hugone Menardo; a Martyrologio Anglicano, et Ferrario xi Junii.

S. Germani Episcopi Autisiodorensis Translatio hoc die adnotatur a Maurolyco, Galesinio, Ferrario, Martyrol. Gallicano et Germanico, ac plurimis mss. De ea agemus ad illius vitam xxxi Julii.
 S. Donatiani Remensis Episcopi, civitatis Brugensis in Flandria Patroni, secunda Translatio hoc die facta memoratur, adnotaturque hic in ms. Florario, et Martyrologio Gallicano. Plenius de ea agemus xiv Octobr.

DE EPIPHANIA DOMINI.

AN. CHRIS. I.
VI JANUARI.

Hujus diei antiqui celebratus:

triplex mysterium.

Corpora 3 Regum Coloniæ translati.

Celeberrima semper in Ecclesia Catholica fuit Epiphaniæ festivitas, ut quæ vocationis gentium primordia, gratissima memoria nobis perpetuo recordanda, proponat. Plurimæ extant ab sanctis Patribus habitæ hoc die Homiliæ, quas recenset Galesinius in suis ad Martyrologium Notis. Multa de hujus diei mysterio, atque ipsis Magis, sacræ Scripturæ Interpretes commentantur, quæ hic consulto præterimus, alio fortassis Opere ea postmodum prosecuturi. Nec ipsa quidem Martyrologia proferre visum est operæ pretium, quæ cuncta, etiam antiquissimum S. Hieronymi, Epiphaniæ Domini concelebrant. Disertius plerisque Molanus in Addit. ad Usuardum: Epiphaniæ Domini, qua manifestari copit gentibus, cum eum Magi adoraverunt, Melchior, Baltasar et Gaspar. Simul hoc die Ecclesia gratam memoriam celebrat Baptismi ejus sacri, et primi omnium miraculorum Christi, ac sub illo ceterorum, quibus celebriter manifestata fuit ipsius divinitas. Pluribus etiam B. Notherus, Franciscus Maurolycus, Petrus Galesinius: ac congerit hic in Notis multa de Magis totaque huc solemnitate, illudque inter cetera, Mediolani, ritu Ambrosiano, ut die natali Domini, maximo populi conventu officium matutinum nocte celebrari, accensis more Græco plurimis luminibus.

2 Sanctorum trium Magorum sacra corpora, ut idem scribit Galesinius, Constantinopolim e Persia jam pridem translata, et in Basilica S. Sophiæ augustissimo apparatu collocata: inde ab Eustorgio I, Episcopo Mediolanum delata, ibique sexcentis et septuaginta annis in basilica Eustorgiana religiose asservata; demum Frederico Aenobardo Imperatore Coloniæ ab Reinoldo Archiepiscopo asportata, reconduuntur. De hac Translatione pluribus agemus xxiii Julii de S. Eustorgio xviii Septembris. Ex ejus, a S. Ambrosio laudati, ætate constare potest, hic mendum in Galesinii calculo

esse; cum ab Eustorgio seniore usque ad Fredericum I, Imperatorem, cujus anno xii, Christi mclxiii ea Translatio contigit, plures quam octingenti anni intercesserint. Sed Eustorgio secundo videtur tribuere, de quo vi Junii.

3 Græci moderni solum Christi Baptismum celebrant hoc die Theophaniorum, ut vocant; at xxv Decembris, una cum Christi nativitate, Adorationem Magorum. Ægyptii vero, ut hic in Notis ad Martyrologium habet Baronius, uno eodemque die Christi natalem et Baptismum agunt. Nam, ut Collatione 10, cap. 2, scribit Cassianus provincie illius Sacerdotes diem Epiphaniæ vel Dominici baptismi, vel secundum carnem nativitatis esse definiunt; et ideoque utriusque sacramenti solemnitate non bifarie, ut in Occidentis provinciis, sed sub una diei hujus festivitate concelebrant. S. Epiphanius in Panario hæresi 51, natum scribit Christum hoc die viii Id. Januarii; baptizatum vi Id. Novembris. Utrumque alii Patres utque Interpretes refellunt.

4 Celeberrimam, inquit Baronius, semper fuisse Christianis ejusmodi solemnitate, declarat Cæsarum præsentia; adeo ut ne impii quidem Principes ab ea celebritate abessent. Siquidem Julianus Apostata, qui pallio Christianæ simulatæ religionis latentem impietatem studebat contegere, cum esset in Galliis, voluit ea die cum ceteris Christianis sacris interesse mysteriis, ut scribit Ammianus Marcellin. lib. 21. Id ipsum præstitit Valens Imperator Arianus, ut de eo scribit S. Gregorius Nazianz. Orat. in laudem Basilii. Visus enim fuisset a Christiana fide prorsus extorris, qui tantis solemnibus non adesset. Theodosius Imperator sic hujus diei celebritatem coli jussit, ut septem diebus qui præcedunt, ac totidem qui subsequuntur, judiciale strepitum conticescere jusserit, ut L. 2 C. de Feriis.

Nativitas alibi hoc die.

Epiphaniæ sollemnitas veneratio.

DE S. MELCHIORE REGE.

VI JANUARI.

Singulos sanctos Reges Magos peculiari aliqua religione variis diebus, in quibusdam Ecclesiis celebrari, diximus 1 Januarii, cum de S. Gaspere. S. Melchior vi Januarii colitur, ut ex Martyrologio Coloniensi et Germanico patet; quæ Episcopum fuisse, divinoque sacrificio prius celebrato, sancte in Domino obdormisse

tradunt. Alii existimant tres illos Heros martyrio coronatos: et Dextri quidem Chronicon passos habet an. Christi lxx. Sessania in Arabia felice ms. Florarium 1 Januarii obiisse S. Melchiorum refert, anno ætatis cxvi. De ea rursus xxiii Julii.

DE SANCTIS MARTYRIBUS AFRICANIS

TELESPHORO, FLORO, JOCUNDO, PETRO, MARCO, ACUTIO, JANUARIA.

VI JANUARI.

De his antiquissimum S. Hieronymi ms. Martyrologium vi Januarii: In Africa Telesphori, Flori, Jocundi, Petri, Marci, Acuti, Januariæ. Quidam his conguomines v Januarii habentur

in eodem Martyrologio, et forte idem, ut supra monimus, ms. Rhinoviense perantiquum: In Africa Telesphori, Acuti, Januariæ. Notherus: In Africa Flori, Jocundi, Petri, Marci, Acuti, Januariæ. Carthusiani

EX VARIIS

thusiani Colonenses in Addit. ad Usuardum : Item Petri et Marci.

2 Videntur ex eorum esse numero, de quibus Martyrologium Romanum hoc die : In Africa commemoratio plurimorum Sanctorum Martyrum, qui in persecutione Severi ad palmam alligati, igne consumpti sunt. *Hæc oculis spectasse, qui tunc vivebat, Tertullia-*

num putat Ludovicus Lacerda Noster, ideoque scribere in Apologetico cap. 50. Licet nunc sarmentitios et semaxios appelletis, quia ad stipitem dimidii axis revincti sarmentorum ambitu exurimur. *Ex quo a gentilibus in nos contorto agnomine patet frequens illud fuisse supplicium.*

DE SANCTIS MARTYRIBUS

HONORIO, JULIO, ANTONINO.

VI JANUARI.

Hos refert Martyrologium S. Hieronymi ms. Et alibi Honori, Juli, Antonini.

DE S. POMPEIANO

MARTYRE CALARITANO.

VI JANUARI.
Reliquiæ S.
Pompeiani inven-
tæ.

Scraphinus Esquirus Ordinis Capucinarum Theologus, lib. 1 Sanctuarii Calaritani, sive historice narrationis inventarum Calari Reliquiarum anno Christi MDCXIV, et aliquot sequentibus, Calari excusa an. MDCXXIV, testatur, in basilica S. Saturnini (de quo xxx Octobris agemus) juxta urbem Calaritanam, reperitam ex albo marmore tabulam, tres palmos longam, duos latam, intra parietem basilicæ inclusam; sub qua arca erat lapidea, quæ sacrus Martyris exuvias continebat; tabulæ vero hæc incisa legebatur epigraphæ :

HIC IACET B. M. POMPEIANVS QVI VIXIT ANNIS PLVS MINVS XXVI. REQVEVIT IN PACE VI. IANVARIII.

Ex signo transfari cordis colligit Auctor Martyrem fuisse, videri martyrem fuisse.

2 Franciscus Esquivelius, Archiepiscopus Calaritanus, in Relatione inventarum sacrarum Reliquiarum, missa ad Paulum V, Pontificem Maximum, excusa Neapoli anno MDCXVII, S. Pompeiani quoque meminit.

DE S. ANASTASIO MARTYRE SIRMII.

VI JANUARI.

Sirmium inferioris Pannoniæ præclara quondam civitas fuit. Hic Anastasium VI Januarii martyria coronatum, conjicimus ex ms. S. Hieronymi Martyrologio, in quo

hæc habentur : Apud Sirmiam Anastasi. Plures illius nominis celebrantur in Romano Martyrologio Sancti; nullus, qui Sirmii aut occisus sit, aut præcipue cultus.

DE SANCTA MACRA VIRGINE

MARTYRE IN TERRITORIO REMENSI.

CIRCITER
AN. CHRISTI.
CCCIII.
VI JANUARI.
S. Macræ in
Martyrologiis
nomen.

Macræ Virginem hoc elogio celebrant Martyrologia, Romanum, Bedæ, Usuardi, Bellini, Germanicum, ac ms. Florarium : In territorio Remensi passio S. Macræ virginis, quæ (addit Roman. Martyrol. in persecutione Diocletiani;) jubente Rictiovaro Præsidente, cum in ignem esset præcipitata, et permansisset illæsa; dein mamillis abscissis, et squallore carceris afflicta, super testas etiam acutissimas et prunas volutata, orans migravit ad Dominum. addit. ms. Florarium id anno cccv accidisse. In ms. Societatis Jesu Antverpiæ Mariæ appellatur. Meminit illius hoc die Maurolycus, Galesinius, et plevaque mss. atque Andreas Saussayus in Martyrologio Gallicano, cum prolixo elogio.

2 In Martii in ms. Adonis Martyrologio monasterii S. Laurentii Leodii hæc habentur : Eodem die S. Macræ virginis, cujus passio annotata est vii Idus Januarii. ms. Florarium : Eodem die Translatio S. Macræ virginis, de qua vii Id. Januarii. Wandelbertus denique :

Quinas Macra pio Nonas defendit amore.

in Man in ms. Vedastino, quod olim monasterii S. Richarii fuit : In territorio Remensi S. Macræ virginis, cum aliis virginibus sacræ. Quæ istæ ætæ sint, nondum comperi.

3 Acta S. Macræ edita sunt in Agonibus Martyrum, etstantque apud Boninum Mombritium, et Vincentium lib. 12, cap. 142. Eadem fere habentur in Plouardæ lib. 4 Hist. Ecclesiæ Remen. cap. 51. Agit de ea Petrus de Natalib. lib. 2, cap. 50. Prolixiora Acta ex codice Brauensi descripsit Nicolous Belfortius in monasterio S. Joannis de Vineis apud Suessiones Canonicus regularis, quæ hic damus.

4 Loco martyrii S. Macræ habita Synodus anno MCCXXCI. Joannis VIII, Papæ ix extat Tomo 3 Conciliorum Galliæ apud Sirmundum, cujus hic est titulus : Synodus quæ fuit acta in loco, qui dicitur Finibus Remensis parochiæ. At quæ hæc notat idem Sirmundus Noster : Hodie Fimas vocitant, celebre oppidum martyrio et cultu S. Macræ Virginis. Olim Fines dicebant, quia in finibus pagi Remensis et Suessionici. Itinerarium vetus : AUGUSTA SUSSORUM. FINES. DUCOTORUM REMORUM. Eadem fere habet Auth. Miræus in Chronico

Loco martyrii Fimas.

Translatio.

Chronico Belgico ad an. MCCXXCI. Papirius Massonus in libro de Fluminibus Galliae : A Remorum urbe Fimmas usque, primum appidum, portumque Vidulae, sex leuce terrestri itinere computantur. Hincmarus Remensis Epist. ad Hludovicum III, Francorum Regem pro electione Episcopi Belvacensis, cap. 1 et 6. Finaas martyrium S. Macrae appellat; etsi, ut tradit Massonus, ecclesia Fimarum D. Martino dicata est.

ACTA

Ex MS. D. Nic. Belfortii.

Cum saevissima in Christianos persecutio prae per totum orbem diffunderetur, scelestus quidam, nomine Rictiovarus, a Diocletiano et Maximiano Imperatoribus in Galliam mittitur, ut religionem Christianorum penitus aboleret. Qui cum jussis Principum pareret, et ad provinciam civitatis a Augustanae venisset; ibi quendam saceratissimam virginem, nomine Macram, invenit Jesum Christum Dominum nostrum sine intermissione incredulis praedicantem. Quam jussit comprehendere, et ante suum tribunal exhibitam sic aflatus est: Audio te, o femina, quamdam novae legis superstitionem hominibus propalare: quod videlicet crucifixus quidam Deus possit esse et homo. Volo ergo te scire, a saceratissimis Imperatoribus legem esse prolatam, qua sancitum et magna deliberatione praefixum est, ut omnis qui Jovis imaginem venerari, imo adorare renuerit, insuperabilibus tormentis addicatur. Quapropter consule tibi, ne juventutis tuae florem amittas. Si vero meis consiliis acquiescens, diis invictissimis immolaveris, multos a me honores accipies, insuper et ab Imperatore praemiis multis ditaberis. Cui Macra respondit: Pecunia mea est Christus filius Dei, apud quem tu jam condemnatus haberes. Ignoras quid Simoni Magi contigerit, qui putavit donum Dei pecunia possideri; licet ille, quamquam frustra, donum Dei quaesierit? Tu tamen eadem malitia fultas fidelem ancillae Christi sensum avertere nequibus: sed sicut tunc Simonis pater, sic et nunc itidem pater tuus non invictus abibit: ideoque pecunia tua tecum sit in perditione.

2 His Rictiovarus furore accensus, jussit eam torqueri. Et cum torqueretur, ait ad illam: Quo vocaris nomine? Cui ancilla Christi constanter dixit: Christiana sum, et verum Deum adoro, non falsas imagines. Praeses vero: Sacrifica, inquit, diis magnis, ne te diversa tormentorum genera consuant. B. Macra respondit: O crudelissime, cui diabolus est pater, putas te immutare posse sensum meum? Ait Praeses: Prospice ad Capitolium, et sacrifica diis. Quae respondit: Christus, cui me tota devotione cominisi, Capitolium est meum, in quem semper respicio: a quo non, sicut a te, despectui habebor; sed per passionem, quae mihi per te infertur, remissionem peccatorum meorum et coronam aeternitatis me adepturam credo. Praeses dixit: Prolixae ambages tuae diu te vivere faciunt: sed cito his finem impone, et sacrifica. Illa vero: Cum, inquit, latro in cruce suspensus parvi duceret praeter gloriam regni Dei quidquam a Domino meo Jesu Christo petere, andivit: Hodie mecum eris in paradiso. Et ego, licet sim indigna, credo tamen bona Domini videre in terra viventium. Ad haec Praeses: Noli me amplius variis objectionibus tuis vexare, sed utere consilio meo, valde tibi necessario, et sacrifica, sicut crebra admonitione jam audisti: sin alias, capitalis tibi mox manebit sententia. B. Macra suspiciens in caelum: Et ego, ait, hoc deprecor Creatorem meum, ut pro confessione sanctae Trinitatis palmam martyrii adipiscar. Dixit Praeses: Adhuc tu inculeando deliramenta prohibita aades proferre? Nunc sacrifica. Quod si non

feceris, si capitalis, ut dixi, non fuerit sententia, instabit tibi modo crematio ignis. Cui ancilla Christi respondit: Si ita sit ut loqueris, justam quidem inferis corpori meo vindictam: anima autem mea sacrificio tuo numquam foedabitur, sed mundam eam in conspectu Altissimi exhibeo.

3 Tunc Praeses a circumstantibus iudicium exposcit, quid super hoc feminae consilio sit agendum, quae se Christianam esse fateretur. Quorum haec fuit sententia, ut quando renueret magnis diis immolare, ad Capitolium, quo libare negligebat, viva combureretur. Itaque comprehensa protinus a ministris in insulam, quae vocatur Litia, ubi Arida fluviolus in fluvium influit e Vidulam, ducta est: ubi eam milites exuerunt vestimentis suis, manusque ejus ac pedes ligaminibus nexuerunt. Interim Beata illa hilarem vultum ad caelos elevans, tota animi intentione dixit: Domine Deus Pater Domini mei Jesu Christi, qui non venisti vocare justos, sed peccatores ad poenitentiam, cujus promissio vera atque manifesta est; qui etiam dixisti: Si conversus fuerit vir ab iniquitatibus suis, a me non recordabuntur amplius; tibi Domine confiteor omnes iniquitates meas quas egi, et condignum poenitentiae fructum a te expecto, et tuam deprecor largam et piam misericordiam, ut per confessionem nominis tui liberes me in passione, et in conspectu tuo suscipias. Quibus auditis Rictiovarus nimium exardescens, jussit ei mamillas amputari: quod suo similes domino crudeles ministri impigre expleverunt.

4 Post mamillarum avulsionem, Praeses jam magis aperte iratus, praecipit carcere mancipari, a quo lux penitus haberetur exclusa; omnique panis et aquae substantia privari. Sed cum circa noctis medium ventum esset, subito lux magna replevit totam domum in qua Virgo beatissima custodiebatur: et domus carceris commota est, ita ut fugientes custodes ad Praesidem, narrarent ei omnia quae acciderant: ac etiam qui in eodem carcere vincti cum ancilla Christi servabantur, fugere tentarent: quos interim beatissima Virgo blando sermone hortabatur, ne id facerent: Quandoquidem, dicebat, visitans visitasset eos oriens altissimus Christus Dei filius.

5 Haec dum ita se haberent, ecce praeterea d vir canitie aspersus adstabat, unguentum deferens e miro odore respersum: qui commissum sibi a Domino medicinae beneficium impendere non segniter optans, dixit ad illam: En missus sum ad te a Domino meo Jesu Christo, et unguentum istud ad hoc attuli ut mamillae tuae redintegrentur. Cui beata Virgo dixit: Absit a me, ut per restitutionem mamillarum, coronam a Domino meo mihi preparatam amittere f negligam. Ad hoc subridens senex dixit: Ideo non sinis sanari te? Quae respondit: Creator omnis carnis, et restitutor sanitatis, si vult me incolumitate genuina in conspectu suo exhibere, exhibeat. Utraque enim salvat, omnes sperantes in se salvos facere potens est. Unde cupio ab eo dissolvi, et transferri in regnum filii claritatis ejus. Denique ipse novit, quia medicina carnalis a corpore meo aliena semper fuit. Et tunc illa orationi incumbens, terramque lacrymis mae faciens, dixit: Domine Pater et Deus vitae meae, qui omnia ex nihilo creasti, et cui patent omnia, tu scis quia nec medicamentum, nec aliquid simile, quod ab hominibus arte confectum, et usui infirmantium aptum est, corpori meo unquam adhesit. Unde si tua est voluntas ut saner, scio potentiam magnitudinis tuae, quia solo verbo tuo sanabor. Cum ergo ita diu multumque orasset, restituta sunt, ut pridem, mamillae ejus.

6 In crastinum vero Praeses sedens pro tribunali, accersiri illam praecipit: et videns pristinae sanitati redditam dixit: Macra, quis te incolumitati reddidit? Quae respondit: Dominus Deus omnipotens Jesus Christus,

EX MSS

Adjudicatur
incendio.

c

Amputantur
ei mamillae.Includitur
carceri.Carcer tenet,
et illuminatur.

d

e

Unguentum
calidius allatum
recusat.

f

Savantur ius
mamillae.a
S. Macra comprehenditur.

Praesidis blandius respuit.

b
Torquetur.
Nomen rogata se Christianum profiteatur.

Mortis minas contemnit.

EX MSB. Christum, qui super omnia potens est, ipse me sanavit. Ait Præses : Adhuc insavis, et Christum nominare non times? Beatissima martyr dixit : Ego labiis et corde profiteor Christum semper esse filium Dei vivi, eumque invocare non cesso : neque enim timeo. Tunc jussit tyrannus acutissimas testas expandi, et prunas immitti, ac Virginis corpus desuper volutari. Et cum supra prunas volveretur, ejus animi calor invictus Domini memor semper factus est. Unde etiam expansis manibus ad Dominum oravit dicens : Domine Jesu Christe, qui me in ergastulo positam ferrea vincula vincere fecisti, et ignem corpori meo illatum adinstar roris suavem reddidisti; te deprecor, ut animam meam nunc suscipias; quia jam tempus est ut dimittas spiritum meum in pace. Quibus dictis, anima caelum petiit *g* vi Nonas Martii, regnante Domino nostro Jesu Christo, cui est honor et gloria in sæcula sæculorum. Amen.

Orans mortur,
q

a Arbitrar hic Augustam Sussionum intelligi, vulgo Soissons.
b Petrus de Natali, ait in equitico suspensionem.
c Vidula, sive Vela, oritur e fonte sito supra vicium Summevelles; quod Fontem Vela veteri lingua Campaniensi significat, ut nobis Massouat. Remos alluit Vidula, itam Finas ac Brannacum, deinde Axone miscetur e regione Condeci vici.
d Angelum fuisse, significat Floardus.
e Vincent, miro modo confectum.
f Agones MM. elegam.
g Ita ms. Belforti. Nulla illius ex die memorare Martyrologia quorundam Translationem referunt v Non. ut in Pref. num. 2, dicitur Vincent. Mombrit. Agones hic habent vii id. Januariis.

DE SANCTÆ MACRÆ TRANSLATIONE

Ex eodem ms.

Per idem vero tempus, cum adhuc Christiana religio modica haberetur, ab incuriosis corpus ejus non curiose tractatum est. Tumulatum est autem illud hand procul a loco, ubi martyrii palmam acceperat.

Corpus ejus
revelatur.

Porro multa post curricula annorum enidam bubuleo, *a* Lendulpho nomine, locus, quo beatissima Virgo condita erat, juxta quamdam ecclesiam in honorem B. Martini constructam, per visionem ostensus est : in quo etiam visu ille est admonitus, ut corpus sacratissima Virginis intra præfatam ecclesiam terræ honorificentius commendaret; et dicebat, quatenus incolis ejusdem loci innotesceret. Quod postmodum a prudentissimis et Deo amabilibus viris magno cum decore peractum est : et quamdiu in ea venerabile corpus requievit, insignia miracula persanctæ Virginis intercessionibus patrata sunt; cæcis, claudis, surdis plenam Domino largiente perfectionem et sanitatem.

Elevatur, et
claratur miraculis.

8 Denique cum ab origine protoplasti non defuerint, qui vineam Domini solerti cura excolerent, ita ut jam eminentes palmites longe lateque diffusi crebrescerent; extitit vir quidam venerabilis, *b* Dangulfus nomine, cui merito laus ab hominibus et merces a Deo rependitur, cum præsertim sacrarum ædium strenuus cultor et conditor haberetur. Is ob amorem et honorem factoris sui, domum ei miro splendore fundavit : in quam sacratissima Virginis Macræ corpus, de ecclesiola, ubi primum fuerat collocatum, ab eodem viro Dei gloriose perlatum est *c* in Kalendas Junii, regnante excellentissimo Imperatore summo orthodoxo *d* Carolo. Ubi non minima, ut superius relatam est, patrantur miracula, ad laudem Domini nostri Jesu Christi, qui vivit et regnat in sempiterna sæcula sæculorum. Amen. *e*

b
Ædificatur ei
templum

in illud trans-
fertur.

c

d

e

a Vincent et Petr. de Natal. Lendulpho. Stuss. Lendulpho.
b Colvencius in Floardo legit Dangulfus.
c Agones MM. et Mombrit. iv Kal. Nostro die meminervnt S. Macræ Martyrologia.
d Floardus indicat sub Carolo Magno id accidisse.
e Adit Floardus. Quam nuper ecclesiam, tempore scilicet persecutionis Hungaricæ, idem Barbari succendere cupientes, acervos quosdam frugum magnos, qui parieti ejusdem adhaerant, incendunt : exustisque segetibus, flamma licet ecclesie tecta lambente, eandem tamen accendere nequiverunt.

DE S. NILAMMONE RECLUSO GERIS IN ÆGYPTO.

AN. EBR. CDV.
VI JAN. ARII.

Ger e urbs.

S Nilammon
Reclusus

Gerrum urbs est Ægypti, apud Ptolemæum Tab. 3, Africa, ultra Pelusium versus Palaestiam. Adipson vocari Plinius tradit lib. 6, cap. 29. Geras, *Egæz*, appellant Sozomenus et Nicephorus, alii Gera. In ejus ruinis Maseli vicum ignobilem extare quidam conjiciunt. Urbs olim Episcopalis fuit.

2 Hic S. Nilammon Reclusus vitam sanctissimam egit, sibiq; imponendum et populi suffragiis et Patriarchæ Alexandrini auctoritate, Antistitii onus, morte divinitus impetrata, declinavit. De quo Romanum Martyrologium vi Januarii : Geris in Ægypto S. Nilammonis Reclusi, qui dum ad Episcopatum traheretur invitus, in oratione spiritum Deo reddidit. *Res gestam ita commemorat Sozomenus lib. 8, cap. 19.*

3 Theophilus (Patriarcha Alexandrinus, acerrimus S. Joannis Chrysostomi adversarius, ut in ejus vita xxvii Januarii dicemus,) statim nihil cunctatus, quamquam jam hærens ingrueret, fugiens una cum a Isaacio monacho Alexandriam abnavigavit. Sed cum tempestas maris urgeret, appulit Geras, que civitas est pusilla, plus minus quinquaginta stadiis a *b* Pelusio distans. Hujus urbis Episcopo tum vita defuncto, cives, ut accepi, elegerant Ecclesie suæ Antistitem Nilammonem, virum bonum, et qui ad monasticæ vitæ fastigium conscendisset. Is habitabat ante civitatem in domuncula, in quam se ipse concluderat, janua

lapidibus obturata, eo proposito ut Sacerdotium aversaretur.

4 Theophilus itaque veniens, hortabatur ut ordinationem a se oblatam acciperet. Apud quem ille, quamvis frequenter se excusans, nihil obtinuit. Tandem instanti : Cras, inquit, ita facias, o Pater, si placet, ut ego hodie res meas antea disponam. At cum Theophilus postridie ex conducto venisset, atque eum fores aperire jussisset : Age vero, inquit Nilammon, orems primum. Quo laudato, Theophilus quidem oravit, sed Nilammon inter orandum hanc vitam reliquit. Hoc autem et Theophilo primum, et iis etiam qui una cum illo foris stabant, ignotum erat : verum cum paulatim tereretur dies, quia sæpèmmòro intentius evocantes non audiret, dejectis, qui ad januam erant, lapidibus, reperiunt hominem mortuum. Involutum igitur quibus oportebat, publica sepultura dignati sunt : ac templum etiam supra illius sepulchrum indigenæ construxerunt, et summa cum solemnitate e adhuc diem mortis ejus celebrant. Ac Nilammon quidem ad hunc modum mortuus est : si tamen mortem dicere oportet, quam ille subire maluit, quam Episcopatum suscipere, quo se indignum esse ob ingenii modestiam censuit. *Hæc Sozomenus.*

Eadem habet Nicephorus lib. 13, cap. 17, atque ex Sozomèno Baronius Tomo 3 Annal. anno 403, num. 32.

a Isaac hic monachus, Presbyter fuit S. Joannis Chrysostomi, ejusque

Orans mortur.

c
Colitur a suis
civibus.

Elegit Episcopos.

ejusque adversarius, ut ex Palladio docet Baronius tom. 5 Annal. an. 403, num. 14, ubi Acta recenset Pseudosquodi ad Quercum.

b Pelusium urbs Ægypti celebris fuit, inde Orientale Nili ostium Pelusiaceum dicitur. Plura de hac urbe iv Februarii ad vitam S. Isidori Pelusiotæ.

c Imo Nicephorus ad suam usque ætatem diem ejus festum peragere solitum tradit: quo magis miror abesse ejus a Græcorum justis nomen.

EX VARIIS.

DE S. MELANIO RHEDONENSI EPISC.

POST AN. CH.
DXXX.
VI JANUARI

S. Melanii natalis vi Janua.

Civitas Rhedonum, Ptolemæo Condite dicta, ut viris eruditis placet, vulgo Rennes, una est et præcipuis Britanniae Gallicanae, ad Vicenoniam flumen, Episcopatu jam olim insignis, ut ex Notitia provinciarum Gallia constat. Hic Antistes initio sæculi S. Melanius fuit. Ejus natalis vi Januarii ita celebratur a Martyrologio Romano: Rhedonis in Gallia S. Melanii Episcopi et Confessoris, qui post innumerabilium signa virtutum, jugiter cælo intentus, gloriosus migravit a sæculo. Eadem fere Usuardus et Bellinus de Padua. Meminere ejus Maurolycus, Galesinius, ms. Florarium, Ghinius, Martyrol. Germanicum, et plurima mss. nominatim vetustissimum a Laurentio monacho Epternacensi descriptum, quod S. Hieronymi præfert nomen, et ea ratione illud passim citamus, licet auctum sit multis Hieronymo juniorum Sanctorum adjectis nominibus, ut vel hinc patet, id vero ita habet: In civitate Redonensi natalis S. Melanii Episcopi. B. Notkerus hac die: Redonis nativitas, et ordinatio, ac transitus S. Melanii Episcopi et Confessoris: cujus corpori superposita, in mediis ignibus illæsa reperta est palla.

Festum vi
Novembr.

2 Etsi vero vi Januarii mortuus feratur; tamen non eo die, sed vi Novemb. in Rhedonensi diœcesi colitur, ob factam eo die Translationem, ut volunt Franciscus Lanovius, Augustinus Pazius, et Claudius Robertus. Translationis tamen in officio diei nulla fit mentio. Et sane Appendix Adonis a Rosweydo Nostro edita viii Id. Novembr. ista habet: In civitate Regidonas depositio S. Melanii Episcopi et Confessoris. Eadem mss. monasterii S. Laurentii Leodii, Ecclesie S. Lamberti ibidem, monasterii S. Martini Tornaci, Lætiense, Ecclesie S. Gudike Bruxellis, Florarium; sed pro Regidonas, fere Redonas, aut Redonis, habent: Bellinus de Padua, et Usuardi Martyrologium Lubecæ editum, nulla aut depositionis aut Translationis facta mentione: Redonis S. Melanii Confessoris. Viola SS. Hagenoræ excusa: Item Redonis S. Melanii Confessoris. ms. monasterii S. Martini Treviris: In Gallia Melanii Episcopi Confessoris. Carthusiani Colonienses in Addit. ad Usuardum: Secundum aliquos hic Melanii Episcopi Redonensis, quem Usuardus habet supra viii Id. Januarii, Ado ii Id. Novembris. Eadem fere monet Martyrologium Germanicum, et Ferrarius.

3 ms. Martyrologium ante citatum, quod S. Hieronymi vocamus, iterum vi Novembris: Redonis civitate Gallia depositio Menelai Episcopi. Maurolycus quoque utroque die eum refert, sed videtur diversum existimasse. Nam vi Januarii, Redonis, inquit, S. Melanii Episcopi et Confessoris, tempore Clodovæi Regis, ut vi Novembris: Apud Rutenos S. Melanii Confessoris. Ast alia est Rhedonum civitas in provincia Lugdunensi iii, alia Rutenorum in Aquitanica i, Segodunum dicta Ptolemæo, vulgo Rodes.

Alibi xii
Novembr.

4 xii Novembris S. Melaniam refert Ado, fortassis quod in Ecclesia Viennensi eo die coleretur: Eodem die, inquit, S. Melanii Redonice (mss. Lobienae, Petri Scriverii, S. Laurentii Leodii, Rodonice) civitatis Episcopi: qui post innumerabilium signa virtutum, jugiter intentus cælo, emigravit a sæculo. Eadem habet ms. Florarium SS. Eadem fere ms. monasterii S. Richarii, Bedæ præferens nomen. At Beda vulgatus, eo die: Item S. Melanii Rodonice civitatis Episcopi. Maurolycus iterum illum hic Aquitanis adscribit. Ru-

tenis, inquit, S. Melanii Præsulis. Colitur ea die Coresopiti in Britannia inferiore, ut ex illius Ecclesie Breviario liquet.

5 xi Octobris S. Melaniam Episcopum Confessorem exhibet ms. Martyrologium Carthusiæ Ultrajectinae. Confessorem solum vocant Carthusiani Coloniens. in Addit. ad Usuardum. At distincte ms. Florarium: Redonis civitate S. Melanii Confessoris. Aliqua fortassis eo die facta Reliquiarum ejustranslatio. Certe Argentraus Hist. Britan. lib. 4, cap. 16, tradit anno Christi mcccxxi, ab Archiepiscopo Turonensi ad Prulliacum castrum, vulgo Preully, diœcesis Turouensis, S. Melanii corpus esse translatum. Est Prulliacum Baronia titulo insigni oppidum, ad Clayam fluvium; ubi Ordinis Benedictini cœnobium S. Petro dicatum, ut testis est Claudius Robertus. Si hæc celebratur translatio, non saltem vi aut xii Novembris; nam quæ citavimus Martyrologia, iis diebus consignatio S. Melanii memoriam, ea hac translatione antiquiora sunt.

Et xi Octob.

Translatio
corporis.

6 Vitam S. Melanii a coævaneo auctore, ut Tom. i Rerum Francic. Du-Chesnius censet, conscriptam, ex veteri ms. mihi transmisit eruditissimus atque humanissimus Jacobus Sirmundus Noster: ejusdem aliud exemplar e Britannia nactus sum opera Jacobi Bernardi Nostri; utrumque cum ms. codice S. Mariæ de Ripatorio et Breviario Ecclesie Coresopitensis, contuli. Priores duo codices vitæ addita habebant sequentia, quæ et nos hic damus; S. Gregorii Turouensis libri de Gloria Confess. caput 33. Miracula in Cenomanis patrata, auctore Gervasio Archiepiscopo Remensi: Miraculum apud Rhedonas factum, descriptumque ab Anonymo monasterii S. Melanii, ut apparet, monacho. Ejusdem sancti Antistitis vitam Gallicæ edidit Paschalis Robinius, e pluribus rerum sacrarum Scriptoribus, Legendariis, Conciliis, Annualibus Francicis, Britannicis, Andegavensibus, ac Breviario Ecclesie Rhedonensis, collectam. Tradit vero inter alia, anno dcccclm, cum Namnetas populati essent Normanni, S. Melanii corpus Bituricam fuisse deportatum. Franciscus Lanovius in Syntagmate historico de Sanctis Franciæ Cancellariis, primo loco S. Melaniam recenset, vitamque ejus a Cornelio Grasio Carthusiano scriptam, Notis illustrat. Agit de S. Melanio Vincentius Bellovac. Spec. hist. lib. 21, cap. 23 et 24. Petrus de Natulib. lib. 2, cap. 49. Antonius Demochares de divino Missæ sacrificio cap. 23. Augustinus Pazius in Catalogo Episcoporum Britannia, Claudius Robertus, Baronius Tom. 6 Annal. ad annum dxxv, nu. 25. Joannes Chenu, qui nescio unde acceperit, quod scribit, Clodovæum ab eo Christianam religionem edoctum, priusquam a S. Remigio baptizaretur. Idem post Chenu scripsit Andreas Saussayus in Martyrologio Gallitano.

Vita et mira-
culo.

Alia transla-
tio.

7 Edificatum est in suburbio Rhedonensi a Salomone II, Rege Britannia monasterium, et S. Melanii nomini dicatum, ut testatur Bertrandus Argentæus Hist. Britan. lib. 1, cap. 30. Id perperam in Placio fundo paterno S. Melanii situm scribit Cl. Robertus. Nam ex vita patet, Placium, aut Placionem, ubi aliud ipse Melaniam cœnobium suis manibus construxit, in Venetensi esse diœcesi, proculque distare ab urbe Rhedonum. Rectius conjicit Lanovius eo loco S. Melanii constructum esse cœnobium, ubi ipsius olim sepulchrum insigni ornatu fuerat basilica, de cujus conflagratione infra ex S. Gregorio Turouensi dicemus.

Monasterium
Sancti Melanii.

8 Melaniam indigenæ appellant, ut ait Robinius, pro Melanio

EX MSS.
Abi Melanii.

Melanio, quomodo antiquitus semper scriptum; vulgo S. Melen. Monet Lanovius, o quibusdam confundi cum Melanio Rothomagensi, qui Malonus, Melonus, Mello audit, et forte rectius Mellonus. De hoc xxii Octobris agens. Non ille est tamen, ut putarunt Lanovius et Robinius, de quo S. Gregorius Turon. agit lib. 7. Hist. Francor. cap. 19. Nam Melaninus Rotonagensis apud Gregorium, sive Melantius, is est, qui S. Prætextato (de quo xxiv Februar.) in exilium acto intrusus est. Baronius in Not. ad Martyrologium, alium Melaniam citat S. Melanii Rhedonensis aequalem, Veromandensem Episcopum, qui Concilio Aurelianensi I, cum eo interfuerit. Sed Concilio illi subscripsit Sofronius Episcopus Ecclesie Veromandensis; Melaninus præter Rhedonensem nullus. At Concilio V Aurelianensi per Cantuarum Archiepiscopum subscripsit Melaninus Episcopus Albensis.

Quando obiit S. Melaninus.

9 De anno obitus S. Melanii nil certi possumus pronuntiare; nisi ultra dxxx annum Christi prolixisse vitam, ante dxxix obiisse. Nam S. Albani qui Concilio Aurelianensi IV, subscripsit anno dxxix, sobum xx sedit annos, ac menses sex; quem constat Melanio adhuc vivente Episcopum fuisse. Argentarius scribit a Clotario Rege, cum Chramno filio et Chouoberto vel Chronobro Comite debellatis revertetur, in Franciam abductum esse S. Melaniam. Verum cum illa expeditio suscepta sit a Clathario, postremo regni sui anno, qui Christi dxxi fuit; manifesti erroris illa Argentarii assertio convincitur: Febediolus enim Rhedonensis Episcopus Concilio Aurelianensi V anno Christi dxxix subscripsisse reperitur.

VITA

Ex veteribus mss.

CAPUT I.

S. Melanii ortus: promotio ad Episcopatum.

Narranda gesta SS. qualicumque stilo.

Cum Sanctorum priscorum Patrum veneranda memoria in omnipotentis Dei laude venerabiliter sit colenda, et eorum honorabilis vita ad exemplum fidelium fideliter proferenda; quisque in divinis voluminibus reus adscribitur, qui non studuerit dare gratis, quod ipse gratis accepit. Quidquid enim Ecclesie filiis proficit, et auditores suos inluit, eosque ad exemplum provocat bonum, non est silendum, sed potius prædicandum. Idcirco nos timentes de inutili, vel potius de noxia taciturnitate damnari, insignia sanctissimi Christi Præsulis Melanii gesta, qualicumque decrevimus exprimere charactere: ne forte, quod absit, dum præstolatur qui ea luculentius describat, materies multipliciter pro futura vetustate deperat. Præstat siquidem, ut descripta tam salubri historia de syllaba reprehendatur vel litteris, quam inertis somnolentie indulgentes; nec nobis excusationem de tantillo nobis commisso talento, nec sapientioribus quandoque futuris in his amplificandis sive corrigendis locum præberimus exercitationis. Quapropter sequentes pro posse Psalmistam, qui ait: Justitiam tuam non abscondi in corde meo, misericordiam tuam et veritatem a concilio multo; non ea abscondemus de isto Confessore Christi, quæ veridica relatione comperimus, quamvis ea proferre ut decernat, non possumus.

2 Postquam ergo Dominus noster Jesus Christus mundum sua passione redemit, et Apostolos suos successoresque eorum eligens ad prædicandum misit, qui ab æterno Sole illuminati, divina adjuvante gratia, caecos ignorantie tenebris vero fulgore Christi illuminarent, et longam divini verbi familiam Redemptoris esurientibus æternæ vitæ satiarent, sanctus Dei Sacerdos Melaninus Rhedonensis Episcopus prædicare exorsus est. Fuit igitur prædictus Episcopus Melaninus admirandæ sanctitatis, de a parochia B Venetensi, ex nobilissimis parentibus orinidus. Qui in fundo qui

Psal. 39. 11.

a b
S. Melanii parochia et genius.

c Placio vocatur nutritus, quamvis emineret nobilitate generis, supereminet tamen nobilitate fidei: quantoque dignitate sæculi inter suos clarus, tanto divinorum munerum gratia erat præcipuus. Hujus viri infantia cum per divinam providentiam summis Sacerdotibus erudienda fuisset commissa, non solum sacris litteris e apprine et divinis imbuta est disciplinis; sed etiam præclarissimorum miraculorum, Domino cooperante, enituit signis.

3 Crescente vero in eo corporis ætate, divinæ quoque providentiæ in eo quotidie crescebat effectus. Denique virili tandem potius ætate, contempsit spurci mundi gaudia, ut liberius impleret summi Regis munia, et religioso sese circumdedit habitu. Fuit autem forma præcipuus, corpore castus, mente devotus, affabilis colloquio, amabilis aspectu, prudentia egregius, temperantia clarus, zelo Dei et amore fecundus, perpetueque virginitatis haud erat admonitus custos.

4 Itaque dum sæpeditus athleta Christi Melaninus divinis excubiis liber indulgeret, derepente ad eum Primates, omneque vulgus promiscui sexus Rhedonensis urbis convolant, efflagitantes ut fungeretur eis officio Patris. Nam dum venerabilis Dei Antistes g Amandus, imminente molestia corporis, acri urgeretur dolore, beatissimum Dei famulum Melaniam sibi adesse fecit. Quem blandis leniens sermonibus ita allocutus est: Fili carissime, quem sanctus Spiritus elegit templum sibi delectabile, cura pastorali invigilare stude supra Dominicum ovile, quod tibi est ab æterno Pastore committendum post meum decessum: cunctoque gregi sibi accito edicit in propatulo, se in proximo hominem exiturum, Beatissimumque Melaniam relatu sancti Spiritus in patronum eos habituros. Qui, morrentibus omnibus pro amissione unius, atque gaudentibus pro adeptione alterius vita et meritis haud disparis, fatiscuntibus viribus corporis, exit e medio hominum, in celesti Senatu a Domino stemmate pollenti coronandus. Cujus exequiis rite functis, corporeque visceribus terre, hymnorum psalmodiarumque resuscitante Camæna, tradito, cujus felix anima possidet caelum; mox popularis turba, tam Clericorum quam laicorum utriusque sexus, pari voto parique assensu dirigit gressum ad B. Melaniam: quem renitentem atque contradicentem ejus precibus rapit, sibi que in Pastorem elegit. Qui hujusce sedis cathedram sortitus dignitatis, qualia quantave inibi gesserit, impossibile est lingua enarrari.

5 Adeptusque hunc apicem, multo majoribus vigiliarum, jejuniorum, orationum continuarum, omniumque honorum operum exhibitionibus, quam eatenus, macerabat corpus. Reputabat quidem secum, omnis pastoralis sarcinæ sibi injunctum, ut qui prius fuerat custos sui, postmodum foret speculator publicæ utilitatis. Sicque repugnantibus sollicitudinem vicissitudinibus actum est, ut qui paucorum fugerat conventum, implicaretur curis plurimorum: et dum sæculi contemni aspectum, irretitur nexibus mundialium sollicitudinum: et qui contraibat propriis voluptatibus, aliquantisper obsecundaret cosmi moribus. In Scripturis itaque sacris ita profecerat assiduitate lectionis, ut universis tam Doctoribus quam sodalibus superatis, cunctos præcelleret parochiæ, quam regendam susceperat, habitatores. In tantum vero erat aptissimus seniorum et coequalium ac subsectorum, ut eloquentia sua placeret omnibus sibi colloquentibus, ut morrentibus lætiam redderet, seclera facientibus disciplinam.

a Parochia sæpe pro diocesi usurpatur in vetis SS. apud S. Hieronymum, et alibi.

b Veneti populi Britannicæ inferioris, quorundam urbis primaria vulgo Yannes, Ptolemæo Bariorigom

c Eum vicium nunc Ploclauf vel Ploescoly dici scribit Paschalis Robinius, aut potius, ut ait, Ploemelun, aut Ploemelun, qui juxta Loninium oppidum situs. Significat ea vox, inquit, agros circum vicium S. Melanii jacentes. Petrus de Natal. Plautonium vocat, alii

e
d
Instituto
e
Sanctitas.

Fit manu-clus.

g
S. Amundus
Episc. Rhedon. prædicit sibi successurum.

Fit Episcopus.

Sanctissime vivit.

Doctrina pollet.

alii Plautium; *Breviar. Rhedon. Placconem; Lanovus Placium.*
d Andreus du Chesne Tom. 1. Hist. Franc. elatus.
e Breviar. Coresopit a primævæ ætatis suæ tempore, et divi-
ms, etc.
f Ms. P. Sirmondi habebat, uti et Breviar. Coresopit. Sævetique
sese Benedicti circumdedit habiti. Quod refellitur ex iis quæ in
Præfat. diximus.
g Colitur S. Amandus Rhedonensis Episcopus xiv Novemb. Hunc
pulcr. Jalli Argentarum, dum inter S. Amandum et S. Melaniam
sedisse vult Atheniæ, quem ipse Arthemium, alii etiam Anthemium
vocant, et S. Riotisium.

CAPUT II.

Melanii Episcopales functiones : miracula.

His et hujuscemodi virtutibus pollens, a Clodovæo Regi Francorum fit cognitus, et ejus strenuus efficitur c Consiliarius. Ejus quippe consilio multas a fundamentis construxit ecclesias, d desertasque restauravit, et monasteria quædam decentissime fabricavit. Pauperes quoque ejus consilio abundantissime sustentans, Dei servos, cujuscumque fuissent ordinis, condigna reverentia honorabat. Justitiam vero per populos ipsius monitis exercebat, cultumque divinum pro posse amplificabat.

7 Denique reperitur, quod idem Rex in e Aurelianensi civitate congregavit f Synodum triginta duorum Episcoporum, quorum omnium in refellendis hæreticorum objectionibus, atque in constituendis Catholicæ fidei sanissimis sententiis, sicut in præfatione ejusdem Concilii habetur insertum, S. Melaniam Rhedonensis Episcopus, velut quidam strenuus signifer, enituit. Quanta vero vel qualia capitula de statu Canonico ab ipso Sancto in eodem Concilio fuerint statuta, quamque fuerint, Spiritu sancto proficiente, ab omni falsitatis errore eliquata, quicunque plene scire voluerit, ejusdem Concilii descriptionem requirat; et inveniens singulas g cum propriis auctoribus sententias, animadvertet hujus sanctissimi viri verba non solum præsentis inimicorum Christi fallacias, sed etiam quandoque futuras, Spiritu providente, jugulasse versutias.

8 Quanta siquidem virtutis et gratiæ atque sapientiæ idem Sanctus fuerit, nemo, ut reor, digne valebit explicare. Erat quippe in lege Domini jugiter sine lassitudine persistens; actus vero vitæ suæ omni hora custodiebat; oculum mentis suæ in Dominum semper fixum tenens, et omne consilium atque opus suum ad ipsum convertens. Nam ut merito potiretur Evangelica beatitudine, qua dicitur: Beati pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona; pastoralem gerens sollicitudinem, sæpe lustrabat Ecclesias, et municipia sibi commissa, prædicando pacem, et confirmando cetera virtutum opera. Unde per gratiam Dei prævalentibus Evangeliorum assertionibus, aucta est, eo desudante, per cunctum diocesis illius pagum fides Christianorum, et miserabilis error gentium ab eodem radice evulsus.

9 Sed Dominus, qui per Prophetam suum loquitus, dicens: Glorificantes me glorificabo, et qui me contemnunt, erunt ignobiles; hunc se glorificantem ista virtutum frequentia sublimavit, ut lampas accensa non sub modio recondideretur, sed emicantibus crebris miraculorum scintillis universo innotesceret climati Occiduo. Ex quibus miraculis quamvis plurima nostræ subduxerit notitiæ, magis h vovens inungi veneno, quam i mundanis laudibus; tamen ea quæ celare non potuit, hic referre dignum duximus.

10 Quadam nempe die dum B. Melaniam de Rhedonico pago ad k oratorium suum, quod sibi construxerat in fundo qui vocatur Placio, quem ex parentum proprietate retinebat, pergeret; venienti in Martiacum castrum, quod in montis celsitudine situm est, super fluviolum qui vocatur Ava, fit antiquus hostis ei obvia, l ferus immania cornua tamquam cornua tauri. Cognovit ergo eum vir Dei. Quem cum

requisisset, dicens: Quo vadis? ille respondit: En ad fratres vado, potionem eis dare volens. Et addidit se medicum esse. Itaque perveniens sanctus Confessor ad oratorium suum, mox prosternitur in orationem, qua completa protinus surrexit.

11 Malignus autem spiritus unum seniore de monachis qui ibi morabantur, inveniens aquam haurientem, in eum mox ingressus est; terræque prosterrens, vehementissime vexare cœpit. Quem cum vir Dei ab oratione rediens tam crudeliter vexari conspiceret, ei solummodo alapam dedit, et malignum ab eo spiritum, fœda relinquentem vestigia, seque nimis incusantem querimonia, ita expulit, ut ad eum ulterius redire non auderet.

12 Apostolicam denique tenens in docendis hominibus normam, ostendebat contra singulorum peccantium vulnera ornatam regulam et rectam. Ipse vero magis ac magis subiciebat se divinis obsequiis, vigiliis scilicet et orationibus, jejniis et elemosynis, ceterorumque honorum operum exhibitionibus; ac pro his et hujuscemodi studiis coronam justitiæ fideliter expectabat: non frustra fidelem existimans Deum, qui pie vigilantibus coronam promisit gloriæ. Et quoniam ante oculos mentis illius assidue dies ultima versabatur, oculos corporis sæpius lacrymabiliter erigens ad cælum, animum non relaxabat ab oratione.

13 Enimvero quia virtutes illius, et miraculorum signa quæ gessit, pro enormitate sui singulatim a nobis enarrari nequeunt; tamen omnia illibata præterire, dulcedo illius sanctissimæ memoriæ non permittit. Ergo ex iis quædam breviter commemoremus: nam innumerabilibus cæcis reddidit visum, claudis gressum, debilibus virium restorationem, infirmis sanitatem, mutis loquelam. Porro tantæ virtutis erat, ut dæmon ante illum nullatenus occultare se valeret. Quapropter innumerabiles dæmonibus obsessos suis meritis ac precibus per Dei virtutem liberavit homines.

a Hic est Clodovæus Magnus, qui Franciæ imperavit ab anno dclxxxii, usque ad dxi.

b *Andr. du Chesne Tom. 1. Hist. Franc. elatus hanc S. Melanii vitam, habet præcipuus.*

c *Hinc quidam Clodovæi Cancellarium et Notarium credidere. Nicolaus Vignierius hinc concludit, subjugatos a Clodovæo Britones, nec alium proprium Regem habuisse, satis debite id est argumentum.*

d *Du Chesne, dirutasque.*

e *Urbs est nobilissima ad Ligerim in inferiori Belsia, olim Genabum dicta, vulgo nunc Orleans.*

f *Habita est ea synodus Felice v. c. Consule, 3n. Christi dxi. Simmachii Papæ xm. Clodovæi xxx. estque prima Synodorum Aurelianensium. Hanc Synodum, inquit Vincentius lib. 21, cap. 23, congregavit S. Melaniam, qui Regi Clodovæo familiaris erat, fuitque auctor Canonum ibi promulgatorum, sicut in præfatione ejusdem Synodi legitur. Verum ea Præfatio nunc desideratur. Subdit Vincentius: Hæc et alia plura Ecclesiæ utilia (ut dictum est) auctore S. Melanio Rhedonensi decreta sunt. Synodi hujus meminit Breviarium Rhedonense, sed non recte xxxiii Episcoporum fuit, dicitque sub Hormisdæ Papa celebratam. Addit S. Melanii consilio et monitis sancta et toti Ecclesiæ utilia decreta statuta fuisse.*

g *Hinc patet, olim existisse ejus Concilii Acta, nunc solos Canones habemus.*

h *Ms. Sirm. volens.*

i *Alterum ms. humanis.*

k *Id monasterium fuisse, patet ex sequentibus, Claudius Rob. in catalogo Episcoporum Rhedon. existimat hoc esse monasterium quod S. Melaniam dicitur; quod tamen in catalogo Abbatiarum scribitur a Solomone Britannicæ Rege conditum; secundo nimirum ejus nominis, qui circiter annum dclx obiit, ut testatur Argentæus. Est monasterium S. Melanii in suburbio Rhedonensi situm, Placio in agro Cœcilio Robinius hoc monasterium vocatum ab eo Plautium, sive Ploemelen scribit, in memoriam loci natalis, eodem dicti nomine. At potius hic ipse esse locus videtur, in quo natus, vel certe nutritus fuerat Sanctus.*

l *Ms. Rip. In specie tauri. habens cornua.*

EX MSS.

Diabolum e possessa pellit.

Sæpe suspicit in cælum.

Plurima edit miracula.

EX. MSS.

CAPUT III.

Varia curationes per oleum sacrum, et aquam benedictam.

Morbum in-
veteratum
oleo sacro et
signo Crucis
sanat.

a

Quadam itaque die dum circumiret parochiam suam, visitando et confirmando populum Dei, nuntiatus est ei, quod quadam matrona nobilis genere in a pago Cenomanico, juxta pagum Rhedonensem, jaceret infirma, cui nomen erat Eva: jacuerat autem duodecim annis agrotata, ita ut nusquam pergere, numquam vel de lectulo sine alterius adjutorio potuisset exurgere. Hujus parentes et amici accedentes ad predictum sanctum Confessorem Christi Melanium, deprecabantur eum, ut ei sanitatem concederet: quia firmiter credebant, quod hoc suis meritis et intercessionibus a Domino impetrare posset. Verens autem memoratus Pontifex Domini sententiam, qua dicit: Infirmitas fui, et non visitastis me, et que sequuntur, eum iisdem nuntiis ad eam ire perrexit. Et ingressus domum illius, manu dextera signum crucis super eam fecit, et ex oleo sacro cum oratione Dominica illam linit, atque ei pristinum sanitatis statum redintegravit, suffragante virtute Altissimi. Quae mox surgens, et supra pedes proprios se erigens, omnipotenti Deo egit gratias, qui eam per suum sanctum Pontificem Melanium reddiderat sanitati. Ipsa ergo, quae diutissime jacens infirmitate, omnem substantiam suam Medicis distribuerat, nihilque ei proferat, sed semper deterius habuerat, mox ut se sanam deprehendit, sua omnia beato Pontifici tradidit, et ei postmodum, Domino servitura, adhaesit.

Math. 23. 43.

Oleo et aqua
benedicta ex
humilitate
utilitur.

His et hujuscemodi quamplurimis virtutum prodigiis Domini annuente gratia, beatus Pontifex Melanium effulsit: sed horum maximam partem, ne sibi hanc vanae gloriae ventus auferret, multo canamine studuit occultare. Timebat enim ante oculos interni Judicis jactantiae crimen incurrere, si unquam populari delectaretur favore. Igitur dum infirmantibus sanitates praestaret, sacro oleo vel aqua benedicta eos fovebat: ut dum viderent pupuli aliqua fomenta agris adhiberi, non virtutem putarent, sed medicinam. Quod ita fuisse, sequentia miracula paullatim declarabunt.

Paralyticum
sanat.

16 Addeitur itidem aliquando ad supradictum S. Melanium quidam paralyticus, universorum membrorum damnatus officio, qui nullam recuperandae sanitatis fiduciam ulterius habebat in homine, sed tamen de Domini nondum penitus desperaverat juvenine. Hic cum fuisset sancto viro praesentatus, suppliciter postulabat ab eo, ut illius sanctitas sibi sanitatem a Domino impetraret, quod facere nequiverat plurimorum industria Medicorum. Cujus miseria Sanctus Dei condolens, ut solito sibi more sacrali olei benedictione eam summatenus linit, mox morbus excluditur, et salubris vigor illabitur. Qui sanitate percepta, cum omnibus suis predicti sancti viri Melanii se tradidit obsequiis, atque ejus servitio inhaesit, et ab omnibus se saeculi actibus separavit. Reliquit ergo mundum cum satellitibus suis, et sociavit se, prout potuit, Deo et Angelis illius.

Sanit. grati-
tudo.

Agramsanat.

17 Denique alio tempore erat quidam vir, Siagrius nomine, nimiae aegritudinis incommoda sustinens, quem nullus terreno medicamine valebat curare. Hic cum S. Melanii fuisset presentatus obtutibus, supplicantibus amicis ejusdem, pro eo ad Dominum orationem fudit, et, sicut semper, cum sanctificati olei delibatione ab eo morbum expulit, et pristinam ei sanitatem, Domini opitulante gratia, restituit.

Contractum
curat.

18 Item non multo post tempore quidam homo pedibus amobus contractus proicitur ante eum. Cujus miseriam Sanctus Dei cum pietate respiciens, pro eo precem fudit Domino. Deinde lavans infirmi pedes aquae calidae fomento, eum pristinae restituit

sanitati; ita ut, Domino opem ferente, per se repedaret ad propria, qui aliorum advectionis humeris, sancti viri expectivaret praesentiam. Qui cum se per merita sancti viri intellexisset sanatum, cum nihil melius penes se eidem offerendum reperisset, semetipsum sanctissimi Pontificis tradidit obsequiis, ejusque cunctis diebus vitae suae sese commisit servitio. Cujus etiam progenies usque in hodiernum diem sanctum illius custodit sepulchrum, et cum luminaribus accensis ibidem vigiliis et orationibus insistens, pro praedicti viri beneficiis Deo laudes et gratias refert, et ejus ecclesiae excoibis jugiter inservit.

Is illius se ob-
sequio devo-
ret.

19 Nec illud silendum reor, quod quaedam puella daemone plena, et ideoque, catenis constricta, adducitur a suis ad sanctum virum saepius supra nominatum. Ante ejus conspectum cum daemone, qui eam cruciabat, se celare non posset, dicebat se pro scelere, quod commiserat, in eam fuisse intrare permissum. Mox vero ut signum sanctae Crucis sanctus Dei Antistes Melanium contra eam digitis expressit, ab ea protinus malignum spiritum expulit, et eam sanam Domino cooperante reddidit.

Enygnem-
uam signo
Crucis libe-
ret.

20 Alio quoque tempore venit ad eum quidam vir, Medias nomine, ejus filius jacebat infirmus, mortijani proximus. Illic itaque accedens ad sanctum virum, deprecabatur eum, dicens: Homo Dei, restitue mihi filium meum. Et haec dicens flebat. Erat autem hoc in Placio, b juxta fluvium Viconiam. Beatus ergo Melanium pergens ad aegrotum, confortabat eum, et caput et manus illius demulcens, dicebat: Confortare tantum fili, et crede, et implebitur voluntas tua. Et tandem apprehensa manu ejus, elevavit eum; et surrexit stans supra pedes suos incolumis.

Infernum sa-
nat.

b

a Pagus Cenomanicus, vulgo le Maine, inter Normanniam, Andegavos, Turones, ac Britones sita provincia, cujus caput Cenomanorum civitas, vulgo le Mans, ad Sartam fluvium.

b Fluviorum lotus Britanniae celeberrimus est Viconia, ut habet Papirius Massonus libro de fluminibus Galliae. Alii Vidianum vocant, Vincent. Bellou. et Breveur. Corosopit. Vicennam; passim uero Vigelaniam dicitur, vulgo la Villaine. Ithedonum urbem allud.

CAPUT IV.

Marsi Episcopi poena, curatio. Venetensium conversio.

Eodem fere tempore convenerunt simul viri Dei Melanium, et electus Dei a Albinus, sanctusque b Victor, atque c Launus, et S. d Marsus, in e Andegava civitate intra f basilicam sanctae Dei genitricis Mariae: ibique B. Melanium ex communi consensu aliorum Missam celebravit in capite jejunii Quadragesimae. Post ejus celebrationem, antequam recessissent ab invicem, dedit eis beatus Pontifex g eulogias in caritate, cum Dei gratia et sua benedictione. Beatus vero Marsus h praefrens jejunium diei caritati, et eulogiam, qua communicare debuit, vilipendens, particulam, quam acceperat a Sancto Melanio, in sinu suo cadere permisit.

a
b c d e
f

g

h

S Marsus ne
jejunium vio-
let, eulogiam
in sinu ab-
scoudit.

22 Accepta ergo unusquisque ab altero licentia redeundi ad propriam Sedem, osculati sunt se invicem, et cum Dei gratia iter summae coeperunt peragere. Nec dum vero amplius quam decem milliaribus ab urbe discesserant, cum sensit S. Marsus se ab eulogia in serpentem versa circumcingi. Ut ergo cognovit, poena sua cogente se pro inobedientia sua, et pro caritate contempta, horribili vindicta multatum, provolvens ad pedes B. Melanii, quid ei et qualiter evenisset indicavit. Recipientem autem sanctus Pontifex ejus satisfactionem, ait illi: Perge frater velociter ad Dominum Albinum fratrem nostrum, et confitere ei quid egisti, et quid mali pro hoc ipso tibi accidit. Qui consurgens accelerato itinere venit ad S. Albinum, et enarravit ei delictum suum. Sanctus vero Episcopus audiens negligentiam ejus dixit ei: Me quidem pro te deprecaturum Dominum scias; sed vado ad fratrem

Fa in serpen-
tem vertitur

fratrem nostrum Victorem Episcopum, et enarra ei omnia quæ fecisti; et, ut pro te misericordiam Domini deprecetur, exora. Qui iterum consurgens, sicut jusserat vir Dei venit Cenomannis ad B. Victorem, et retulit ei omnia quæ gesta fuerant ab eo. Recordans vero B. Victor, quod in ore duorum vel trium testium stet omne verbum, dixit ei: Revertere frater ad sanctissimum Antistitem fratrem nostrum Dominum Melaniam: credo enim quod ejus meritis et intercessionibus liberaberis. Arrepta itaque revertendi licentia, venit semivivus ad B. Melaniam: et inveniens eum in Placio in sua basilica orantem, narravit ei omnem laborem sui itineris, et quomodo S. Victor sibi dixerat, quod a nemine alio liberandus esset nisi ab eo, per ejus meritum ligatus fuerat, videlicet a S. Melanio. Quod audiens B. Melaniam, per totam noctem illam sese pro eo vigilando et orando afflixit. In crastinum vero absolutionem et benedictionem super eum fudit. Post ejus absolutionem, mox versus est serpens in pristinam eulogiam, quam assumens B. Marsus, gaudens communicavit se de ea, quod prius malo suo facere neglexerat.

23 Hinc tam stupendo miraculo successit aliud nequaquam, ut reor, inferius. Senex quidam de Venetensi pago veniens ad S. Melaniam, precabatur eum, ut filium suum sanaret a dæmonio, a quo male vexabatur. Cui vir sanctus respondit, oraturum si quidem caritative pro eo, de sanitate vero illius nihil aliud, quam quod Deo placeret, futurum. Dæmon autem intelligens se jam jamque per merita sancti viri ab illo pnero ejiciendum, duxit illum in quodam cubiculo, et ibi suffocavit eum, vi extorquens animam illius. Denique pater pueri rediens domum, cum invenisset eum mortuum, flebat multum; et nullam exinde consolationem recipiens, ait amicis suis: Ferte cadaver ejus ad B. Melaniam: confido enim quod resuscitare possit filium meum, qui prædicat Deum vivum. Quo audito, amici ejus deportaverunt eum, et posuerunt ante beatum Antistitem. Et accedens pater ejus propius, narravit ei qualiter interfectus esset a dæmonio. Clamabat autem ad eum flens et ejulans, atque dicens: Credo, vir Dei, quod etiam a morte per te possit resurgere filius meus. Conversus autem B. Melaniam ad populum qui convenerat, dixit: O Venetenses, quid prodest i vobis quod hæc et ceteras virtutes videatis fieri in nomine Domini nostri Jesu Christi, cum tantopere recusetis fidem et credulitatem ejusdem Domini nostri recipere? Erant enim tunc temporis Venetenses pæne omnes gentiles. At illi respondentes dixerunt: Ne dubites vir Dei, quia si istum puerum resuscitaveris a mortuis, omnes credemus Dominum quem prædicas. Hæc illis dicentibus, ait B. Melaniam ad Dominum: Domine Jesu Christe, Fili Dei vivi, qui fratrem meum Dominum Martinum *k* permisisti tres mortuos resuscitare; deprecorte, piissime Pater, ut me indignum famulum tuum exaudias, ut populus, qui circumstat, cognoscat potentiam tuam, et in nullo de te diffidat, si tua fuerit voluntas, ut resuscites istum defunctum. Et hæc dicens, posuit Crucem super pectus mortui, et statim revixit. Stupefactus omnis populus in tali miraculo, clamabat dicens: Sufficit, nunc credimus cuncti Deo, quem prædicat B. Melaniam. Ac deinde constituto a B. Melanio die et loco, vix aliquis remansit qui non, Baptismatis gratia recepta, fidei Catholicæ jungeretur.

a S. Albinus Episcopus Andegavensis colitur a Martii. Sedit annis xx, mensibus vi, subscripsit Concilio Aurelianensi III an. dxxxviii, et per Sabaudum Abbatem Aurelianensi V, an. dxcix. Unde id refertur, quod scribit Paschalis Robinius, quæ hic narrentur contigisse eum ab Aurelianensi Concilio reverterentur: nam S. Melaniam non nisi primo Aurelianensi interfuit, interitum XIX annis antequam Episcopus esset S. Albinus.

b Hunc Cenomaneum Episcopum fuisse scribit Robinius, et satis colligitur ex iis quæ infra dicuntur. Deest a catalogo Episcoporum Cenoman, Claudii Rob. Nam quem ille refert Victorium, is

eum Concilio Turonensi I, Severinov. cl. Consul, an. Christi cccclm interfuerit, huc non pertinet.

c Omittitur hic a Robuio suspicor S. Landum sive Lautum, aut Lautonem esse, qui Constantiensis Episcopus: sed ab hoc videtur diversus, cum inter primos ejus Sedis Antistites recensatur ante Nuncchium, qui concilio Veneto circiter annum cccclxv subscripsit. Fuit vero S. Albini temporibus Marcus Aurelianensis Episcopus, qui Concilio Aurelian. IV subscripsit an. dxxi, atque alius Marcus (sed cujus Sedis Episcopus, non exprimitur) Aurelianensi II, an. dxxxiii. Asservatur in Essendensi illustrium Canonissarum apud Westphalos ecclesia S. Marsi hujusmodi, an alterius, nondum comperi corpus, aurea theca inclusum.

d Robinius, Lanovius, Argentanus Nauctensem Episcopum faciunt. Extat apud Claudium Rober. Marcus quidam, vel Marcus, vel Martinus, (ut scribit) Nauctensis Episcopus: sed ab hoc videtur diversus, cum inter primos ejus Sedis Antistites recensatur ante Nuncchium, qui concilio Veneto circiter annum cccclxv subscripsit. Fuit vero S. Albini temporibus Marcus Aurelianensis Episcopus, qui Concilio Aurelian. IV subscripsit an. dxxi, atque alius Marcus (sed cujus Sedis Episcopus, non exprimitur) Aurelianensi II, an. dxxxiii. Asservatur in Essendensi illustrium Canonissarum apud Westphalos ecclesia S. Marsi hujusmodi, an alterius, nondum comperi corpus, aurea theca inclusum.

e ms. Rip. Andegaviso. Est Andegavum, sive Andegavus, aut, ut hic dicitur, Andegava, ut sæpe in vitis SS. Andegavis, Andium urbs præcipua, vulgo Angers, vetribus Juliomagus, ad Meduannam fluvium, qui hunc inde procul in Ligerim se exonerat.

f Robinius scribit hæc facta in sacello D. Virginis de Ronsercio, quod erat in crypta ad oram Meduannæ edificatum. Est jam Ronsercium, vulgo Ronceray, monasterium seu vicum Ord. S. Benedicti in urbe Andegavensi, longo post tempore fundatum XIV Julii an. mxxviii, a Fulcone Nerra Comite Andium, ut tradit Benatus Choppinus Politix sacra: lib. 3, tit 4, num. 15. Quærit Robinius, qui licentit Melanio coram Albino in ipsius diocesi celebrare: respondetque aut fuisse locum illum tunc in Britannia extra Albini jurisdictionem, aut certe detulisse id Albino in semi hospitii.

g Sunt eulogæ cibaria, quæ benedictionis gratia transmitti solebant, ut post Missas dari, in signum communionis et caritatis. Robinius, Annales Andegavenses, ut ait, secutus, sacram Eucharistiam interpretatur. Verum id mihi non probatur: nec enim eam tam irreverenter vir sanctus tractasset, nec ejus sumptione solvi Ecclesiasticum jejunium existimasset.

h Robinius ait, cum occulte indignationis rem sese Marsus agnosceret, nec voluisse, nec ausum fuisse sacram hostiam sumere. Probabilis est voluisse jejunium infringere, et fortasse collegas, qui id facerent, judicasse.

i Alterum ms. nobis.

k De ro xi Novemb.

CAPUT V.

Eusebius Venetensium Rex, ejusque filia, a S. Melanio curati, alia hujus miracula.

Illud quoque inter præcipua miraculorum opera, quæ per S. Melaniam Confessorem suum operatus est Dominus, ponendum puto, quod circa a Regem Venetensem Eusebium, et ejus filiam Aspasiam nomine, factum fuisse, fideliter invenitur. Veniens quippe prædictus Rex aliquando de Venetensi civitate cum suo exercitu, pervenit ad parochiam quæ vocatur Cambliciacus *c*, ibique, nobis incertum cur, forte iratus, multorum hominum oculos erui jussit, et manus evelli. In ipsa autem nocte qua hæc operatus est, ægrotare cœpit, et intolerabilibus doloribus urgeri. Metuens autem ibidem vitam finire, Medicos qui cum eo venerant, adscivit, et ut ei in aliquo adjutorium præberent admonuit. Sed ipsi omnem industriam suam in vanum expendentem, in nullo poterant eum adjuvare.

25 Post triduum autem quo ipse ægrotare cœpit, arrepta est filia ejus, Aspasia nomine, a dæmonio, et cœpit volutari per terram spumans. Cumque genitum nato languore, proprio videlicet et suæ carissimæ filia, quæ nihilominus cruciabat acrius, anxietur; sagaci inquisitione scrutabatur, quo vel a quolibet hominum desideratum sperare posset remedium. Audiens autem famam B. Melanii, scilicet qualiter Dominum diligeret, qualiterque Dominus hunc diligentem se virtutibus mundo clarificabat; mittens ad eum suppliciter deprecabatur, ut ad se caritatis gratia venire dignaretur. Quo impetrato, eum summo honore ad se adduci fecit, et in eadem parochia, in qua ipse jacebat, in loco qui vocatur Prima-villa, hospitium ei præparari jussit. Veniens autem B. Melaniam de d monasterio suo, quod propriis manibus fabricaverat in fundo qui vocatur Placio, in honorem Dei, e cum paucis monachis ad lectulum jam dicti venit infirmi. Quem cum crudelissimus vir fuisset intuitus,

Eusebius crudelis Rex morbo corrumpitur.

a

b

c

Ejus filia urripitur a dæmone.

Rex ad se revivit S. Melaniam.

d

e

Marsus serpens in eulogium.

Dæmon puerum possessum suffocavit.

Eum resuscitavit S. Melaniam.

Convertuntur Venetenses.

Ex MSS.

tus, ex imo corde compunctus, confessus est delicta sua, et qualiter ei hæc infirmitas corporalis accidisset, et filiae ejus Aspasiae, suppliciter enarravit. Ad didit quoque, ut pro utrisque eis dignaretur orare. Quod vir Domini benignissime suscipiens, data prius illi digna poenitentia pro commissis delictis, ait illi: Infirmitas, frater, hæc non est tibi ad mortem, sed ut salveris per eam, et recognoscas Dominum qui te creavit. Deinde unxit eum de oleo benedicto tribus vicibus, cum trina invocatione divinitatis, et statim surgens sanus, retulit gratias Deo, qui per famulum suum S. Melaniam sanitatem illi concessit.

S. Melaniam cum sanat.

Filiam a dæmonio liberat.

26 Post hæc accessit S. Melaniam ad locum ubi puella a dæmonio vexabatur : quem ut vidit dæmon, cepit clamare et dicere : Quid me persequeris sancte vir Dei Melani? Jam enim me de alia puella eiecisti, et iterum nunc me hinc eiecere vis? Increpans autem eum B. Melaniam, ait illi : Exi ab ea, eruenta bestia, et vade in illum locum ubi nunquam deinceps ulli homini nocere possis. Quo dicto statim sana facta est puella, et venit ad patrem suum gaudens, et glorificans Deum.

Lusebicus Cambliciam eum et donat.

f

Multa alia fecit miracula.

27 Post hæc cum inde recedere volens B. Melaniam peteret missionem, accessit ipsa puella ad patrem, et deprecabatur eum, ut pro recompensatione utriusque salutis, suæ videlicet atque illius, si non amplius, saltem ipsam Cambliciam B. Melanio condonaret. Quod audiens Eusebius Rex pater ejusdem puellæ, sermoni libentissime amicus, dedit illi totam parochiam superius nominatam per anulum suum, ad suos monachos alendos. Accepta ergo jam dicta terra Beatus benedicens eis perrexit inde ad cathedram Episcopatus sui, ad civitatem scilicet Rhedonensem.

28 Hæc tantummodo de innumerabilibus miraculis, a Deo per B. Melaniam in vita et sanitate illius corporali patratis, referenda credidimus; ne forte his, qui merita Sanctorum pro numerositate vel raritate miraculorum metiuntur, nullius putaretur meriti, si non aliquibus insigniretur virtutibus. Ceterum quamplurima omnium, partim metuentes incredulorum diffidentiam, partim fastidiosorum impunitatem; et, quod est verius, ignavia nostra prevalente, tantæ succumbentes materia.

29 His ergo ad laudem Domini nostri Jesu Christi de vita sanctissimi Patris nostri Melanii utcumque descriptis, snademus auditoribus nostris, non frustra sibi narrari vitas sanctorum Confessorum, vel passiones Martyrum: quin potius ut intelligentes quod scriptum est : Ad mensam magnam sedisti? diligenter intellige quæ apponuntur tibi; sciens quoniam talia te oportet præparare. Studeat ex his scripturis, quæ, quasi mensa multiplicium fereulorum speciebus referta, ita diversarum virtutum gemmis stipata sibi inaitanda apponuntur, non ventrem eum escis nox periturum, sed mentem perenniter victuram reficere. Hæc itaque breviter, more freudentium Patrum nostrorum Britonum, de vita Patris nostri B. Melanii perstreptentes potius, quam proloquentes; jam de ejusdem transitu, quæ pro certo novimus, proferamus, magis reservandæ memoriæ gratia, quam promuntiandæ historiæ cupiditate.

a Erant S. Melanii ætate, ut auctor est Argenteus, duo in Britannia Armorica Reges, unus e Conani, aliter e Rivallonis prosapia, de qua re xxi Decemb. ad vitam S. Judoci, qui Judicatus Regis e Rivallonia familia frater fuit, plenus agemus. Venetensis hic Rex, in neutrius familiaris stemmate reperitur. Sed nec Riethimus ille, qui Rex Britonum appellatur a Jornande de rebus Geticis cap. 45, ab Furico Visigothorum Rege victus, dum Anthemium Imperat. rogatu, ejus se cupit conatibus objicere. Ab eo fortassis hic Eusebius Rex descendit. An ulteri Regi tributu solverit, an ejus tantum nomine exercitum duxerit, improprie Rex dictus, alii disputent.

b vs. Hipp. Venonica.

c Addit vs. Ripp. ubi castrum situm est, qui vocatur Marcicium.

d vs. Hipp. oratorio.

e Item vs. eum suis Clericis et quibusdam discipulis.

f Idem vs. discipulos.

CAPUT VI.

S. Melanii mors : a morte miracula.

Igitur sanctissimas Confessor Christi Melaniam, Domino revelante, obitum suum ante prænoscent, discipulis suis diem obitus sui prænuaviit. Deinde tempore congruo absolutionem eis more Episcoporum faciens, et eos sua benedictione confirmans, verbisque divinis instruens, qualiter se agere deberent in servitio Domini, edocuit. Post hæc sese Dominici corporis et sanguinis perceptione manavit, atque vite suæ fideliter peracto cursu, feliciter in qua die prædixerat migravit ad Christum, in loco qui vocatur Placio, ubi ipse, sicut jam diximus, propriis manibus ecclesiam construxerat, et monachos ad servitium Dei faciendum congregaverat.

Prædicit diem mortis suæ.

Communit

Moritur.

31 Per visionem autem Angelicam conveniunt ad obsequium corporis illius faciendum sanctissimi Pontifices superius nominati, videlicet S. Albinus, et S. Victor, S. Launus, nec non et S. Marsus, qui per ejus virtutem a serpentis cingulo, sicut superius narratum est, fuerat liberatus. Hi sanctissimi Pontifices, et alii quamplurimi fideles viri, per Dei providentiam ad ejus exequias convenientes, primitus Ecclesiastico more animam ejus commendaverunt Deo; deinde nocte sequenti in orationibus et vigiliis expeisa, primo mane Missam pariter audierunt.

Episcopi ad ejus funus per Angelos convocati.

32 Exin communi consilio, Deo, sicut postea patuit, ordinante, collocaverunt corpus sancti viri in navi, quæ forte aderat in alveo fluminis Viconiæ. Qui fluvius suscipiens sanctum corpus ejus, cum Pontificibus et Clericis atque monachis litaniis canentibus, et eum populo qui eum sequebatur, Deo gratias pro ejus gloria, de qua certi erant, referendo, converso impetu, qui deorsum, sicut et ceteri, fluere ferrique solebat, sursum versus perduxit usque ad civitatem Rhedonensem, quæ triginta vel eo amplius millibus ab eodem loco distat, quam ipse Sanctus feliciter gubernaverat. Cumque prope muros civitatis jam advenisset, Clerici et omnis populus, qui in eadem urbe consistebant, processerunt ei obviam cum crucibus et cereis, et vexillis, canentes et laudantes Deum in sublimi, non ideo quia defunctus erat eorum piissimus Pastor, sed quia meruerant saltim corpus defuncti patroni sui recipere.

Adverso fluvio navis ultra defertur Rhedonas.

33 Audientes autem voces psallentium duodecim latrones, qui tenebantur vinciti in una turri, quæ erat contra meridiem juxta murum civitatis opposita, flebilibus vocibus cæperunt ejus misericordiam implorare. Cumque ut eis misereretur clamarent, et Dominum nostrum Jesum Christum, Sanctumque Melaniam deprecarentur; scissa est turris quæ erat ex lapidibus, a summo usque deorsum; et soluti sunt a vinculis et liberati, qui tenebantur in carcere. Divulgatum est autem hoc miraculum per diversas provincias.

Captivi Sanctum invocantes liberantur.

34 Erat quoque in proximo ultra fluvium Viconiæ quædam materfamilias, quæ per multos annos, amisso oculorum lumine, permanebat cæca. Hæc autem hoc miraculo, quod Dominus pro meritis sanctissimi Pontificis Melanii declarandis in præsentia ejus exanimis corporis operatus fuerat, eum parentibus et amicis suis festinanter venit ad sanctum corpus defuncti Pontificis. Et eum terra prostrata pedes ejus osculata fasset, statim et ipsa desideratum recepit lumen. Quo recepto, multo repleta gaudio, Domino egit gratias, et S. Melanio, terræque quam tenebat hereditario jure ultra fluvium Viconiæ, ubi et ipsa ætatis habitaverat, tradidit eidem S. Melanio æternaliter habendam.

Cæca illum curat.

Sua et divat.

35 Beati autem Pontifices superius nominati accipientes propriis manibus sancti viri corpus, portaverunt illud usque ad locum a Deo sibi provisum: in quo

Sepelitur S. Melaniam.

quo

quo ab eisdem venerabiliter, sicut pro hoc ipso divinitus fuerant missi, collocatum est: ubi ejus meritis et intercessionibus multa præstantur beneficia indigentibus, et cum fide postulantibus, usque in hodiernum diem. Colitur autem dies depositionis illius vni Idus Novembris, præstante Domino nostro Jesu Christo, cui est cum aeterno Patre et Spiritu sancto virtus, honor, et gloria, imperium, laus, potestas per infinita sæcula sæculorum, Amen.

DE EODEM
SANCTO MELANIO,
EX S. GREGORIO TURONEN.

Melaninus Rhedonicæ urbis Episcopus, post *a* innumerabilium signa virtutum, jugiter intentus cælo, emicuit sæculo. Super ejus sepulchrum *b* mira Christiani fabricam celsitudine levaverunt: sed instinctu maligni, qui semper bonis adversatur operibus, quodam tempore ab igne comprehenditur. Palla etenim erat *c* linea, quæ sanctum Confessoris tegebat sepulchrum. Scilicet ubi tignorum congeries flamma dominante truncatur, ruunt tegulæ, cum ligaturis, et reliquo tecti apparatu. Una *d* tamen *e* trabibus flammato capite impetu ruinæ propulsa, super tumulum Sancti ruit; quæ non modo succedere pallam, verum etiam contere inter se et lapidem sepulchri poterat. Ruit insuper et immensa multitudo carbonum. Alia quoque vela, quæ parietibus vel ostiis dependebant, ad primum flammæ flatum exusta sunt. Hæc vero palla non solum non usta, verum etiam nec summotennis ab igne dedecorata est. Igitur expleto incendio, ingrediuntur populi cum ejulatu magno, et usque ad sepulchrum Antistitis properant, inter fletus et lacrymas nova gaudia percepturi. Removent desuper tumulum ligna cum flammis, apprehensumque tumuli velum, excussis prunis, mirantur omnes illæsum.

a Utrumque ms. enituit.

b Unum ms. miram.

c Sarius et varia S. Gregorii Turon. editiones. lignea, perperam. *d* ms. Sirm. tantum.

ALIA MIRACULA

AUCTORE GERVASIO ARCHIEP. REM.

Gervasius Dei gratia Remorum Archiepiscopus Eveno S. Melanii venerando Abbati, salutem in Christo. Petisti a me quondam, frater dilectissime, ut Reliquias insignis Confessoris Melanii, genitori meo milique valde percaras, tibi tradidissem: quas, ne tanti Patroni pignore locus vester privaretur, et *b* Haimonis genitoris, genitricisque meæ *c* Hildeburgis, necnon Domini mei *d* Henrici Regis, mea que apud vos æterna servaretur memoria, multis precibus impetrasti. Nunc autem, ut sanctum industriumque virum oportet, de ejusdem prædicti Confessoris miraculis dilectionem tuam me sollicitare non piguit;

a Gervasius Archiepiscopus Remensis, dum Abbatem S. Melanii ejus Reliquias.

b *c*

d

quorum partem mihi visam, partem etiam non frivola quorundam relatione cognitam, ad ædificationem legentium caritati tuæ breviter expedire non differam.

2 Cum quadam die felicis memoriæ *e* Rorans avia mea, in Cenomauensi pago, in villa quadam sui dotalitii. *f* Argentrada nomine, moraretur, prædictæ pars villæ maximo forte incendio conflagravit. Ignis vero validus postquam eo productus est, ut horrei sui juxta ecclesiam positi fastigium crepitantibus lamberet flammis; illa Reliquiarum, quas secum asportaverat, reminiscens, mox sibi afferri præcepit: quibus elevatis, et *e* regione contra ignem positis, quasi cælitus imbre demisso, subito admiranterque noxius ille ignis extinctus est. Quas reliquias post obitum suum nepoti suo, quem de filio suscepit, nomine Haimoni, patri scilicet meo, cum dotalicio reliquit.

3 Ipse vero has ad castrum suum, nomine *g* Lith, transtulit: ubi multa pro meritis ejusdem sancti Pontificis patrata sunt miracula; sanitates ægrotantibus multis redditæ, tam de lumine privato, quam de ceteris debilitatibus: et si quis super eas false jurabat, confestim falsitas comperiebatur.

4 Me vidente quidam pugnaturus juravit, qui statim cæcus factus, atrocium horum confessus est. Alter non impar similiter pugnaturus, falso juravit: et antequam inde se eleverat, mingere cœpit; quo casu illum esse reum, intuentibus notum fuit. Similiter de innumerabilibus sacramentis editis nostri, quæ videbant, referebant nobis signa.

5 Egomet vero vidi aliud insigne. Cum prædictus genitor meus, a quibusdam divitibus suscepturus fidelitatem, has reliquias secum deferri juberet, in cuiusdam forestarii sui donum se recepit. Quarum portitor, ut sibi visum fuit, non aptius locum inveniens, in quadam magna arca super frumentum noctu reposuit: infra quam similiter ex altera parte candelam accensam inposuit. Quo diluculo veniens, partem arcæ invenit concrematam, excepta parte illa, qua sanctæ reliquie conditæ erant. Palliam vero, quo involutæ erant, incombustum repertum est, quamvis super illud plurimi incensi invenirentur carbones.

6 Quam plurimos audivimus super prædictas reliquias captionem jurasse, qui cum fugere vellent, non potuerunt, et reversi sunt. Adhæc quoque quamplurima prædicti Patris audivimus miracula; quæ si per aptum tempus colligi possent, satis in eis quid scriberet scriptor haberet.

a Gervasius Barbet, aliis de la Roche-guyon, ut testatur Claudius Robertus, an. M.LVI, factus Archiepiscopus Remensis, obiit an. M.LXXII. Antea fuerat Cenomanensis Episcopus. Decrant sequentia in ms. Ripatorii.

b Claudius Robert, in catalogo Archiepiscoporum Remensium, ait Gervasium filium fuisse Hamelini Bellesmensis, domini de Castro-ledi, in catal. Ep. Cenomani, filium fuisse Guidonis II. Lavallii. Est Lavallis, seu Vallis Guidonis, ut ait Papius Massonus, dives oppidum ad Meduanam in Cenomanis.

c Claud. Robert, in Cenoman. filiam Juonis Bellesmii primi Comitis Alençonii, sororem Ausgradi Episcopi Cenoman. scribit fuisse. At mox Gervasii matrem vocat Bertradem Dominam Castri-ledi.

d Henricus I, Galliarum Rex, anno M.LX, regni sui vigesimo octavo obiit.

e Alterum ms. Rogans.

f Est hoc, opinor, municipium quod in geographica Cenomanorum descriptione exhibet Mattheus Ogerius, ad Lovennæ fluvium, haud procul Lavallo, vulgo Argentre.

g Castrum Ledii. (incola Ledii dicunt, teste Massono) Chateau du Loir, in Cenomanis ad Ledum fluvium, qui non procul Andegavis Sarthe permiscetur, deinde Meduanæ: hic vero jam plenior in Ligerim sese effundit.

AUCTORE
GERVASIO
ARCHIEPISCOPO
REMONENSIS.

f
Incendium
per eas restitutum.

g
Alia ad eum
miracula.

Perjuri puni.

Arca pars ab
igne immunita.

Perjuri detecti.

EX MSS.

ALIUD MIRACULUM

AUCTORE ANONYMO MONACHO.

Moris est Christianorum, Dominicus dies, ab Dominicæ resurrectionis honorem, ubique venerantium, Sabbatorum diebus laborum sudores, corporumque fatigationes, balnearum aquis lavando frequentius recreare, sordidas lotis vestibus mutare, ut terrenam cælestis Regis curiam, præsentem videlicet Ecclesiam, mundiores ut corde sic corpore valeant intrare. Qua ex consuetudine oppidanus quidam Rhedonis ad meridiem domum habens, superfluvium Vicononiam, die quadam Sabbati, vigilia videlicet Dominicæ natiuitatis, balneum autelucanum propter multum diecula impedimentum ingressus, filium, quem habebat unicum, magis pie quam honeste iubet sibi, ut secum balnearet, afferri: parenti iussi clientes, patri balneanti filium inter ulnas imponentes. Balneat itaque pater, deosculans et blandiens, condelectansque tam sibi quam filio. Tapdem igitur pater ille, signo apud *b* parochialem S. Petri ecclesiam sonante, balneo egrediens puerum dimittit in aqua diutius hac illacque proludentem.

2 Sed dum mater cum famulis patri aliquamdiu obsequerentur, puerum in aqua remansisse solum obliviscuntur. Qui dum ibidem pueriliter ageretur, humani generis inimico insidiantie ipsis in aquis, delectationibus præparatis (proh dolor!) enecatur. Demum autem audito in ecclesia divino diei præsentis officio, jam decurso aliquot horarum spatio, pietate præmonita, quærit mater de filio, quo exivert e balneo. Quæritur horsum, quæritur et illorsum; sed non invenitur aliquorsum, quia quæritur non ubi est, sed aliorsum. Totâ igitur die transacta, sed et festivæ noctis parte non modica, cum e-cuppa balneum egeretur, puer sub aqua jam dudum exanimis invenitur. Conclamat familia, lacrymatur, lamentatur, suspiriis ab imo agitur: quibus mater subgnitis clamoribus, crine sparso, vultu lacrymis et rubore suffuso, pectore pugnis tuto, fletu materno B. Melanii (nam in ejus monasterio ea hora sonabatur ad nocturnos,) auxilium invocando, se miseram ingenians, accurrit. Ut vero puerum, imo pueri corpus aquis eductum et examine comperit, voce compressa in faucibus, stuporis ac doloris immanitate membris rigentibus, uortuæ similis, consternata collabitur. Quæ manibus præsentium excepta, spiritu tandem

redeunte, quasi de gravi somno experrecta, ut quid egerit breviter referatur, quod femina, quod mater unici morte filii sic orbatâ, conquerens vociferatur. Cumque famuli cum vicinia noctem circa defuncti corpus, ut moris est, vigilarent, illa doloris magnitudine superata, et quasi malignorum furis exagitata, furtim se a turba seduxit, properans se immersum vicino Vicononia-flumini, quasi quæ filio superesse non vellet exanimi.

3 Quo comperito, cum a prædicatoribus domum esset reducta, et usque in crastinum a suis custodita, Deo, ut proxime patuit, disponente, classicum in monasterio B. Melanii ad Missam auditiv Dominicam. Tum illa ad se reversa, et ad prædicti Sancti subsidium, et per ejus ad divinum conversa: Redde mihi, inquit, o sanctissime Melani, redde mihi filium meum sanctissimis precibus tuis pro ejus resurrectione fuis ad Deum. Et ad suos: Permittite, ait, o consolatores piissimi, permittite, quæso, ut defuncti corpus filii mei ad ecclesiam Beati deferam Melanii: redde enim ejus sanctis orationibus Deum meis subvenire doloribus. Illis autem quasi divinitus communitis, fideliter petenti non obviantibus, defunctum sum usque ad prædicti Confessoris monasterium, turba multa comitante perlatum, ante sanctum altare, nullo sibi obsistente, imo admirante turba eam inspectante, Triscando abbate, ut moris est, Missam celebrante, deposuit. Ubi cum ipsa diutius B. Melanii auxilium vocibus lacrymosis devotissime super mortui precaretur, revocatione, devotissime etiam cunctis adstantibus, cum ipsa pro eodem rogantibus; (quis enim fidelium hoc intentus desideret a precibus?) preces eorum precibus Sancti ad aures pietatis divinæ perlatis, et efficaciter susceptis, mortuus reviviscit, matrem vocans recognoscit, allatum sibi potum ac cibum sumit, matri redditur incolunus, cunctis qui aderant cernentibus, et pro eo in sublime Deum et Santi merita apud Deum potentia laudantibus.

4 c Hæc per eos audivimus, qui rei gestæ præsentem affuerunt, qui *d* et ipsi tunc ejusdem monasterii existentes monachi puerum exanimem delatum per merita B. Melanii viventem remare viderunt.

a Hoc miraculum in solo Jac. Sirmondi ms. extabat.

b Ea nunc Cathedralis est, teste Claudio Rob.

c Hinc de Auctoris hujus ætate ferri judicium posset, si catalogum haberemus Abbatum S. Melanii, et quo tempore Triscandus Abbas vixerit, nossemus.

d Hinc conjici potest, Auctorem quoque monachum in S. Melanii monasterio fuisse.

DE S. PETRO ABB. CANTUARIENSI.

Inter primos Anglorum Apostolos commuerari Petrus jure potest, S. Augustini adjutor, primusque ab eo constitutus Abbas monasterii SS. Petri et Pauli Cantuarie, quod deinde S. Augustini est appellatum. Ejus natalem hoc die consignat Martyrologium Anglicanum, et Ferrarius in generali Catalogo Sanctorum. At xxx Decembris eum referunt Hugo Meruardus in Martyrologio Benedictino, Constantinus Ghinius in Natalibus SS. Canonico-rum, Joannes Molanus in Natalibus SS. Belyii, Ferrarius in citato Catalogo. Ejus meminit et Wion in Appendix, ad librum 3 Libri vite, sed nullum ei certum diem tribuit.

2 De eo hæc scribit S. Beda lib. 1. Histor. Ecclesiasticæ gentis Angl. cap. 33. Augustinus, ubi in regia civitate Sedem Episcopalem accepit, recuperavit in ea, Regio fultus ad miniculo, ecclesiam, quam ibi Romanorum antiquorum fidelium opere factam fuisse didicerat, et eam in nomine sancti Salvatoris Dei et

Domini nostri Jesu Christi sacravit; atque ibidem sibi habitationem statuit, et cunctis successoribus suis.

3 Fecit autem et Monasterium non longe ab ipsa civitate ad Orientem, in quo, ejus hortatu, Edelbert ecclesiam beatorum Apostolorum Petri et Pauli a fundamentis construxit, ac diversis donis ditavit, in qua et ipsius Augustini, et omnium Episcoporum Doroverniensium, simul et Regum Cantii, poni corpora possent. Quam tamen ecclesiam non ipse Augustinus, sed successor ejus Laurentius consecravat.

4 Primus autem ejusdem Monasterii Abbas Petrus Presbyter fuit, qui Legatus Galliam missus, demersus est in sinu maris, qui vocatur Ampleat, et ab incolis loci ignobili traditur sepulcræ. Sed omnipotens Deus ut qualis meriti vir fuerit demonstraret, omni nocte supra sepulchrum ejus lux cælestis apparuit, donec animadvertentes vicini, qui videbant, sanctum

S. Melaniam invocat.

Reviviscit puer.

c
d

Ecclesia Christi Cantuarie

Alta SS. Petri et Pauli.

S. Petrus demersus.

a
Balnearum apud veteres Britones usus.

b

Puer in balneo suffocatus.

Mater inmodice luget.

CIRCIER AN. CIBISTI DUL. VI JANUARIJ S. Petri iudicij.

Transfertur. sanctum fuisse virum qui ibi esset sepultus; et investigantes unde et quis esset, abstulerunt corpus, et in Bononia civitate juxta honorem tanto viro congruum in ecclesia posuerunt.

Cantuaria. 6 *Hæc Beda. Quam ille regiam civitatem appellat, Dorobernia est, sive Durovernum, Ptolemæo Darvernum, nunc Cantuaria, vulgo Canterbury; quæ florente Heptarchia Saxonica, regni Cantii caput, et sedes regia fuit, donec Ethelbertus Rex eam cum jure regali Augustino et Archiepiscopo gentis Anglorum consecrato elargitus esset; ut scribit Guilielmus Cambdenus in Cantio.*

Ecclesia Christi. 6 *Ecclesia illa Christi, ab antiquis Romanis Christianis, ante Anglorum adventum, aedificata, a S. Augustino recuperata, et rursus Salvatoris nostri Christi cultui dedicata, a posteris instaurata ac mirifice exornata, in medio urbis simi, insigni majestate in caelum assurgit, procul etiam udspectabilis. De ea agit Cambdenus in Cantio. Est vero ea ecclesia Cathedralis, adjunctumque habuit Benedictinorum canobium, quod Henricus VIII, dissipavit. De eo fuse agit vir venerabilis Clemens Renerus in Apostolatu Benedictino tract. 1, sect. 1, § 17.*

S. Augustini monasterium. 7 *SS. Petri et Pauli monasterium, quod deinde S. Augustini dictum, in Orientali Cantuaris suburbio fuit, Cathedrali illi æmulum, maximis quondam opibus ab Ethelberto Rege completatum, concessa Abbatii officina monetaria, cum jure pecuniam signandi, ut tradit Cambdenus. Pars ejus maxima ruinis involuta, reliqua in ardas regias conversa. De eo canobio fuse in suo Apostolatu tr. 1, sect. 1, §13, agit Clemens Renerus.*

Ejus rursus mentio fiet in vita S. Ethelberti XXIV Februarii, S. Augustini XXVI Maii, S. Laurentii u Februarii, et alibi.

8 *Bononia, ubi sanctus hic Abbas sepultus memoratur, urbs est Belgicæ secundæ, Episcopatu jam a mille ac ducentis annis ornata; qui postea cum Tarvanensi Morinorum conjunctus fuit, at Tarvuna eversa restitutus; vulgo Bouloigne.*

9 *Sinum maris Ampleat, Capgravo Amflet, eum reor esse, qui inter Bononiam ac munimentum Blacnestum occurrit; unde et vicus propinquus in tabula Mercatoris Ambleoul dicitur, vel a vico sinus ipse, ad ostium Marquisiani fluvio.*

10 *Porro S. Petri Abbatis meminit Trithemius lib. 3, de Viris illustrib. Ord. S. Benedicti cap. 33, atque fuisse monachum S. Gregorii Romæ. Idem tradit Clemens Renerus loco citato. Fuit a S. Augustino cum S. Laurentio Romam missus, ut S. Gregorio referrent quæ in Anglia u se gesta essent, et de quibusdam eum consuleret: de qua legatione fusius in S. Augustini vita agemus. De Petro agit et Harpsfeldius seculo 7, cap. 19, qui gente Romanum fuisse scribit, uti et alii quidam.*

11 *Trithemius ait Petrum floruisse anno DCXX. Quod refellitur ex epistola Bonifacii IV, data m Kal. Martii anno Phocæ Imp. viii, Christi nimirum DCX, quam recitat Clemens Renerus. Sed mendum irrepsit in numerum Indictionum; erat enim tunc xiii, non ix, ut habet. In ea epistola mentio fit Joannis Abbatis, qui Petro successit: adeoque hanc circiter annum DCVI, submersum conjicimus.*

EX MSS.

Bononia Belgica.

Sinus Ambleat.

S. Petrus Romanus.

Quando obierit.

DE S. ERMINOLDO ABB. AC MARTYRE.

AN. CHRISTI
MCCXI.
VI JANUARI.
S. Erminoldi
nomen in
Martyrol.

Sancti Abbatis ac martyris Erminoldi nomen sacris Fastis adscriptum habet Ferrarius his verbis: VIII Id. Januar. apud Ratisponam S. Ermenoldi Abbatis Brunfingensis et Martyris. Benedictus Dorganus in Benedictino: S. Ermenoldi Abbatis et Martyris, Magnarum virtutum viri. At Hugo Menardus in suo Martyrologio v Januarii: In Germania S. Ermenoldi Abbatis et Martyris, Ordinis Cluniacensis.

2 *De eo ita scribit Trithemius in Chronico Hirsaugiensi, viris illustres commemorans qui ex Hirsaugia prodierunt: Ermenoldus monachus hujus cœnobii Hirsaugiensi, ad monasterium Briverungense in Abbatem constitutus est, vir scientia et conversatione sanctissimus: qui multis in vita et post mortem fertur claruisse miraculis: cujus vita et conversatio cum miraculis in duobus libellis conscripta latius in præfato cœnobio habetur. Eam vitam ab Auctore anonymo, monacho Prufeningensi, circa annum MCCXC, scriptam, Tomo 2 Antiquarum lectionum vulgavit Henricus Canisius, extatque in Auctario Surii.*

3 *Meminit S. Erminoldi Baronius Tom. 12, an. 1121, n. 7 et 8. Raderus Tom. 1, Bavaris sanctæ, ubi vitam hujus compendium refert.*

VITA

PRÆFATIO AUCTORIS.

Novissime diebus istis, in quibus (proh dolor!) juxta Psalmistæ querelam, defecit Sanctus, et diminutæ sunt a filiis hominum veritates, bonorum antecedentium sanctitatem et scripto recolere, et memorie tradere posterorum, tam rationis instinctu movemur, quam ipsa utilitate allicimur et profectu. Denique Sanctus Sanctorum, a quo sanctitas omnis tanquam a fonte primario, scaturigine multiformi permanat in Sanctos, in rivulo-

rum limpida puritate dum noscitur et laudatur, sui sitim in eis excitat salutarem, qui ab eo dulcedinem derivatam in suorum mirifica suavitate legendo presentiant et prægustant. Accedit ad hoc, quod nos, qui futuram inquirimus civitatem, manentem in hoc sæculo non habentes, dum in hujus vitæ ac viæ prociectu eorum calles aspiciamus, qui tam adversantis mundi sinistram, quam blandientis dextram contemnendo, viam regiam incedentes servaverunt; ipsi quoque rectorum recta sectando vestigia, non abducimur ad intorta compita deviantium plurimorum, qui se sequentes illaqueant, et illa queatos immergunt doloribus sempiternis. Postremo illud quoque Sanctorum bona commemoranda consequimur et scribendo, quod illorum eo ipso meremur auxiliis adjuvari, quo eorum virtutibus congaudemus et gloriæ. Dumque alios hæc legentes ad studium boni, bonorum accendimus et monemus exemplis, ipsorum nos, quos provocavimus, intercessio consequitur, et a Domino, in quo laboramus, certa remuneratio comparatur.

2 *Ista considerando ad Beatissimi Erminoldi a Priveningensis Ecclesiæ primi Abbatis gesta magnifica describenda, cursum styli dirigimus, qui gregis nostri tanquam aries quidam insignis et prædux et fidelissimus protopastor, ad caulas summi pastoris æthereas nos præcessit. Nec tam arduum opus aggredimur, in nostris, que nullæ sunt, viribus confidentes; sed in eo, sine quo nec incipi potest bonum aliquid nec compleri. Animat nos præterea, et id tentandi præstat audaciam ipse inchoationis hujus instinator præcipuus et injunctor, venerabilis scilicet Pater Dominus b Ulricus sextusdecimus Abbas Prufeningensis Ecclesiæ, qui antecessoris tanti virtutibus coexultans, ac per hoc nequaquam carens ipse virtutibus, anno incarnationis Dominicæ MCLXXXI, primo anno sui regiminis, omni hoc Atlanticum nobis tanquam Pygmæis imposuit, uno eodemque præcepto suo ac jussu, auctoritatis suæ scutum opponens linguæ*

Psal. 11. 1.
Utile est SS.
vitas scribere.

Ulrici Abbatis
jussu scripta
hæc vita

AUCTORE
MONACHO
ANONYMO.
Job. 13. 7.

linguæ calumiant, quæ nos præsumptionis forsân argueret, et insufficientiæ nostræ desperationis obicem auferens, et ausum confers ad iuncta. Scriptum autem scientes esse : Nunquid Deus indiget vestro mendacio, ut pro illo loquamini dolos, optantes nos ad exprimenda vera sufficere, nihil circa rem gestam addere vel mutare conabimur, nihil de proprio confingemus, sed ut fidelis ad nos usque tradidit antiquitas : sive veritate servata, styliu aliquanto tentabimus facere comptiorem, ne rei utilitas, tanquam Falerni nobilitas ac dulcedo ob ruditatem inferioris eloqui, tanquam ob vasculi cariem contemnatur. Sæpius etenim crater tornatilis et elegans, potum bonum et bibilem meliorat ; deformis vero catus, infusi et nectaris uniuersum suavitati.

a Prufenig, altis Brußing et Prufeninge, monasterium Ord. S. Benedicti, supra Ratisponam, ad confluentes Danubii et Navi, fundatum a S. Ottono Bambergensi Episcopo, an. MCX, Wigul. Tom. 3.

b Wigulco Udalricus quem ait obisse an. MCCXXV.

LIBER I. CAPUT I.

S. Erminoldi ortus, religiosæ vitæ tyrocinia.

Multi sancti
in Germania.

Igitur cum Apostolicæ prædicationis in omnem terram sonus exisset, et in fines orbis terræ verba eorum, granorum more, dispersa per campos mundi latissimos et patentes, in fructus proficerent copiosos, et ex omni natione, quæ sub cælo est, cæli horrea messe fidelium replerentur ; a Alemania quoque deserta in ubertatem versa, virorum illustrium phres dignos agricola Christo manipulos protulerunt. Ex quibus b Augusta quidem rutilat c Udalrico, d Chunrado e Constantia sufflorescit, alio f Udalrico g Hirsangia venustatur, gloriatur h Henrico et i Chuneugunda sua k Babenberch et l Ottone, m Altach ac n Hildensheim o Godehardo illustratur. Alia quoque Germaniæ loca quam plurima pluribus aliis tautis et tot exultant, quod, ut de his taceatur, quos vel hominis segnis ignavia, vel incuria successorum, seu etiam diutini temporis intercursum, memoriæ humanæ subtraxit, quos tamen indelebiter continet vitæ liber, melius ac felicis semper in Dei præsentia, quam in nostra memoria brevi ac momentanea constitutos : si liceret, horum omnium velleum mentionem facere nominatim, quorum nomina et virtutes vivacis scripturæ tenacitas, adhuc quasi cuiusdam iudicis ostensione presentat, numerositate sola vocabulorum capacissimi certe codices tendentur. Hæc idcirco diximus, ut in gaudio recorderemur, quomodo terra nostra per infidelitatem quondam sterilis, peperit plurimos vere ac veraciter Samueles : qui licet in suo quisque loco divisi, in uno tamen spiritu, prout vult, singulis dividente, soli Domino laudabiliter, ut quondam ille Samuel, servierunt in sanctitate et iustitia coram illo.

Inter eos S.
Erminoldus.

4 Inter quos Deus omnipotens similem illum fecit in gloria Sanctorum, de quo scripturi sumus, beatissimum scilicet Erminoldum Prufingensem primum Abbatem, speculum sui temporis et exemplar, et posterorum lumen et jubar illustre. Et tu ergo Ecclesia Prufingensis nequaquam minima es in præcipuis monasteriis Germaniæ ; ex te enim exiit, non quidem carnis exortu, sed spiritus transitu ex hoc mundo ad Patrem, venerabilis ille Dux, qui de vitæ sæcularis Ægypto eductus, vita pariter et virtute Mosaica, Pharaone, id est, principe mundi relicto, ad terram vere promissionis, ut alter Josue te præcessit ; Seno Regem Amorrhæorum et Og Regem Basan, et omnia regna Chanaan, per que multiformis infirmitas intelligitur vitiorum, strenuo ante congressu triumphans. Ad cuius illustria tandem calamus se conver-

tat, quem Spiritus sanctus et temperare et irrigare dignetur, qui ejus, quem descripturus est, tanquam venerabilis templi sui consecrator pariter existit et possessor.

5 Beatus igitur Erminoldus de gente p Suevorum progenitoribus quidem exortus est modo sæculari satis claris. Qui concessio sibi pignore tali divinitus, Dei gratiæ non ingrati, filium suum in Hirsangensi cœnobio divinis curaverunt obsequiis mancipare : Annæ illius utique spiritu non carentes, ut, sicut alter Samuel, a juventute sua et usque in senectam et senium coram Domino ministrare consuesceret in eodem. In quo videlicet studio pietatis desiderium eorum atulit eis Dominus, nec sunt frandati a desiderio suo, dum quo ominodis optaverunt, completum sibi concessum in filio letabantur. Denique puer erat ingeniosus, et sortitus esse animam bonam, et ingenii quidem capacitate scientiam præpollentem, ac animæ bonitate virtutes eximias apprehendit ; bonitatem, et disciplinam, et scientiam doctus a Spiritu, a quo profecto ductus est in desertum vitæ claustralis. Ubi licet a diabolo tentaretur, membrum tamen insigne capiti Christo coherens, et capitis armatura triumphans exivit vincens, ut vinceret, et victor coronam perciperet repromissam. Beati igitur regulam Benedicti, benedictus ipse a Domino tanquam regni tramitem apprehendens, iter vitæ suæ secundum statutum illius ita direxit, ut Abbas ex Monacho, magister fieri ex discipulo mereretur.

6 Siquidem q B. Wilhelmus tunc Hirsangensis Abbatibus vitæ modum ac formam ita moribus suis impressit, ita perfectionis illius studuit imitari vestigia, ut jam qualis Pater, talis filius appareret, et magister in discipulo videretur ; et nulla jam posset esse dubietas, super hunc Elisæum spiritum Eliæ requiescisse. Idem vero venerabilis Wilhelmus, apud ecclesiam sancti Martyris r Emmerani in urbe Ratispona sub t Ramnoldo, ejusdem monasterii tunc Abbate, Prior existerat, non fama fallaci solummodo, sed veraci præconio meritum longe lateque clarescens, ad Hirsangensem est electus Ecclesiam, in qua Beatus, ut dictum est, Erminoldus sub eodem spiritualis militiæ tyrocinia taliter exercebat, ut non longi temporis interfluxu, signifer ex athleta, ex satellite campiductor, et ex milite primicerius crearetur.

a Expluribus Galliæ populis constata gens. Rhenum transgressa, inter Marcom ac Danubium sedes fixit, Alamanum dicti, vel Alamani, aut Alamanni, quasi omnes viri, aut multitudo virorum undique collecta ; al enim omnem, man virum significat rostribus ac Germanis. Præterea dicitur fines Alamanum. Etiamnum Galli et Hispani Germanos omnes Alamanos vocant, Germaniam Alamaniam.

b Splendidissimum Rhætiæ provinciæ colonna Auensta Vandilicorum, vulgo Augsburch.

c Martyrol. Roman. Uldaricum vocat Colitor v Julii.

d Colitor S. Conradus xxvi Novemb.

e Constantia nobilis civitas ad lacum Brigantium, sive Venetum, que et Constantiensis dicitur, vulgo de Bodensee.

f Hic Udalricus videtur is esse, quem Trithemius scribit ex monacho Hirsangensi factum Abbatem Cella Paulina.

g Nobile olim Ordinis Benedictini cœnobium Hirsangia, Ludovici Pii temporibus fundatum, situm in bucati Wirtenbergensi. Ejus Chronicon conscripsit Trithemius Abbas.

h Vitam dabinus xv Julii.

i Colitor S. Cunegundis Imperatricis v Martii.

k Vulgatus jam Bambergæ dicitur. Sita fertur prope in ue Itullo Germaniæ.

l De eo v Julii.

m Altiach inferius, amplissimum ac ditissimum monasterium Ordinis Benedictini in Bavaria inferiori ad Danubium, ubi Abbas fuit ante Episcopatum S. Godehardus. Est et aliud in eadem inferiori Bavaria, non proci Straubing. Altiach superius dicitur.

n Vulgo Hildesheim appellatur. Urbs est Germaniæ Episcopalis.

o Ejus vitam dabinus xv Martii.

p Suevia Germaniæ provinciæ, celeberrimus cumplinus, sed angustioribus conbus quam olim limitibus.

q De hoc agemus v Julii.

r Colitor S. Emmeramus xvii Septembris.

s Urbs Imperialis ad confluentes Regi sive Regini et Danubii, alias sæpe Regindurgum. vulgo Regensburch appellatur.

t R. Ramnoldi vitam dabinus xvii Julii.

p
Puer ht monachus

q
B. Wilhelmus magister suum imitatur

r s
t

CAPUT II.

Abbas Lorsacensis factus, eo se munere intra annum abdicat.

Creatus Abbas Lorsacensis.

Denique sanctitatis illius tam sonora vox in Rama audita est circumquaque, ut lucernam sub modio seu vase subjectionis ulterius tegi non sineret vel abscondi, sed super candelabrum poni regiminis persuaderet. Unde factum est, ut tam fratrum electione communi, quam a Henrici Imperatoris ejusdem nominis quinti consensu atque favore, ad *b* Lorsacensis Ecclesie regimen vocaretur, quæ regalis est Abbatia, illisque diebus et in copia rerum temporalium abundabat, et in prærogativis plurimis dignitatum.

Egrege præest.

8 Hic itaque fidelis servus et prudens super familiam Domini constitutus, subjectis tamen non tam præesse studuit, quam prodesse; nihil subditis faciendum injungens, quod ipse exempli causa non primitus pertulisset. Etenim jugum ab adolescentia sua portaverat, et ipse Majorum ferendo mandata, imponenda minoribus prædiderat temperare; Pharisaorum Scribarumque nota prorsus immunis, qui alligant onera importabilia, et ea humeris hominum juxta sententiam Salvatoris imponunt, ipsi ea digito non moventes. Non sic iste, non sic, sed instar boni pastoris forma factus gregis ex animo, creditas sibi verbo pavit ovienlas, pavit exemplo Sanctorum, pavit desiderio et subsidio temporali. Propter quod grex, qui datus est sibi pœns inelytum suum, nec immiuitus est numero, sed adauctus; nec defecerunt sub ejus cura subsidia temporalia subditis, sed creverunt. Etenim dum in diebus sui regiminis, et numero subditi sui et merito pariter auferentur, nec de multitudine subjectorum, nec de temporalium affluentia, nec de culmine dignitatis intumuit; sed magis in sanctitate atque profectu discipulorum, quam in excellentia prælaturæ vel magisterii lætabatur, quod perpendi faciliter poterit per subjecta.

Matth. 23. 4

Abdicat se officio, ob munera a fratre data Caesaris.

9 Fratrem namque carnalem vir Dei habebat, præter titulum sanguinis generosi, satis superque et in divitiis abundantem. Quodam vero die cum venissent viri Imperatoris, ut assisterent coram illo, affuit inter eos et ille viri sancti germanus. Cui subridens Augustus, animo forte jocandi: Causa, inquit, tuæ dilectionis fratrem tuum regali præfecimus Abbatie, facientes sibi nomen grande, juxta nomen magnorum qui celebrantur in terra, ut sedeat eum Principibus, et solum gloriæ teneat inter illos. In quo igitur majestatis nostræ munificentia respondebis? At ille: Vera, inquit, esse omnia recognosco, quæ proponit Vestra Serenitas, arbitrorque dignissimum, ut vestræ non ingratus inveniar pietati. Dictum duxit in actum, nec multo post decentibus satis Imperatorem muneribus honoravit, famulo Domini Erminoldo tam dicta Imperatoris, quam facta germani penitus ignorante. Ceterum mox ubi ad eum res gesta devenit, licet horum omnium nec conscius exitisset, Lorsacensem resignavit Abbatiam, protinus tam curæ se subtrahens pastoralis, quam vel notæ levissimæ Simoniacæ pravitatis. Advertendum est igitur, quam execrabile duxisset hic Sanctus per tale se vitium maculasse, ut et Prælaturam detestaretur, pro qua nihil unquam datum vel præbitum esset adipiscenda; sed pro jam adepta, et de postfacto frater suus Imperatori grates per munera retulisset.

Redi Hirsangium cum 40 discipulis.

10 Relicto igitur regimine Lorsacensi, tanquam bonæ opinionis ac famæ diluvio, ad arcem requiei suæ, id est, ad Hirsangiensem Ecclesiam, et ad suum Noë, Beatum videlicet Wilhelmum, tanquam emissæ columba revertitur, non siue ramo tamen virentibus foliis venustato. Nam secuti sunt enim discipuli ejus, non minus quam quadraginta, quos apud Lorsacem sub spatio unius anni, quo inili præfuit, Deo colle-

gerat, ut quam fructuosus in vera vite palmes hic esset, ipsa ubertate geminis monstraretur. Denique in baculo suo, curæ videlicet pastoralis, solus transierat ad Lorsacense cœnobiū, et nunc cum turmis discipulorum revertebatur Hirsangiam; quorum collectio tanquam ramusculus de hac sancta radice consurgens, paternæ virtutis gratia virescebat. Hi ergo ab eo separari non sustinentes, sicut oviculæ (dicentes non quidem verbis, sed facte, Verba vitæ æternæ habes, ad quem ibimus?) Pastorem sum usque Hirsangiam sequebantur. Ubi et tanquam Angelus Domini cum honore susceptus, benignissima pertractatur; quippe ejus ibi sanctitatis præconia non latebant.

Aut totū Monachū Anonymo

Joan. 6. 69

a Hic impio patri in regnum Germaniæ successit an. mcmi Imperator coronatus an. mcmi, mortuus xxiii Maii, mcmv.

b Additur ad marginem in postrema Surii editione, vel all. explanationis gratia. Laurisheimensis. Pnll Laurissa, sive Laurisheimium, vulgo Lorsche vel Lors, celebre in agro Wormatiensi monasterium Ordinis Benedictini; postea Præmonstratensisibus, dein Archiepiscopo Magnolino donatum. Ejus Chronicon edidit Tom. 4. Rer. Germanicar. Marquardus Freherus; in quo tamen nulla fit mentio Ercimobli. Suspicio potius Laureacum, sive Laureann. ut etiam hic in Auacephalæosi vocatur, vulgo Loreh, intelligendum, nobile in Wirtembergia cœnobiū.

CAPUT III.

Prufeningense cœnobiū fundatur.

Porro propter nos homines et propter nostram salutem, qui præsentem locum incolimus, a Domino factum est illud, ut occasione quæcumque oliva fructifera, et vere vitis abundans illic evelleretur, et transplantaretur in hæc vinea Domini sabaoth, quam dextra Domini per sanctum Ottonem Babenbergensem Episcopum tunc fundaverat et compleverat, ut hæc novella recensque plantatio de mundi Ægypto translata, mitteret altius sub tam industrio vinitore radices; dum quod S. Otto plantaverat, hic rigaret, ntriuslibet meritis et obtentu Domino dante desuper incrementum. Deo igitur nobis melius aliquid providente, quam humana solertia prævaleret, actum esse non ambigamus, quod columbinam hanc animam, et venalitatē, ut dictum est, Simoniacæ putre contagium sic horrentem, arca Hirsangie aprina missione recepit, ut occasione hac secundo mitteretur, unde non esset ulterius reversura.

Abiis dicitur destinatus

12 Ipso siquidem tempore Deo dignus Antistes Otto Episcopus Babenbergensis monasterium, sicut diximus, Prufeningense fundaverat: cujus quidem possessionem ac fundum, intercedente cœmptione legitima, justisque concambiis, nostro dominio comparavit, cum antea juris alterius extitisset. Ceterum non humana voluntate allata est eadem fundandi voluntas, verum revelatione sibi facta divinitus evidenti, cujus, opportuna occasione accepta, hic modum ac seriem inscremus. Henricus etenim quintus ejusdem nominis Imperator Ratisponæ Curiam solemnem indixerat regni Principibus universis, et misit scriptum suum hora Curie memoratæ, convocatis dicere ut venirent. Itaque cum turba plurima conveniret, et de civitatibus properarent ad Curiam Augustalem, affuit et venerabilis Otto Babenbergensis Antistes, velut alter David, fidelis in omnibus, egrediens et regrediens et pergens ad imperium dicti Regis. Verum Ratisponæ non habens ubi caput suum reclinare valeret ad commodum, quoniam Domino disponente civitas ipsa repleta erat hominibus, quasi bruchodanibus omnibus occupatis: memorabilis Pontifex turbulentiam turbæ tumultuosæ devitans, urbe relicta sibi ac suis elegit campi planiciem, quem nunc muri loci lujus includunt.

Occasio fundationis cœnobiū Prufeningensis.

13 Hic igitur inter duas arbores nucum, quæ tunc conaverunt faciem campi, ejusdem tentorium sancti Presulis figebatur. De quibus nimirum arboribus, et longe antequam id quod nunc dicendum est, eveniret,

AGRORE
MONACHO
ANGRYMO.
Eo loco audi-
tus antea so-
nus campana-
rum.

tinnitus et strepitus campanarum visus est multo-
tiens soluisse, quem in vicinia demorantes non sine
stupore frequentius audierunt; qui, ut re ipsa jam
declaratur, futuram quandoque ibi cultus divini fre-
quentiam utique portendebat. Quo in loco, cum dies
abscesserat, noctemque sol reduxerat jam occumbens,
recumbens ibi vir Dei somnum oculis suis dedit,
dormitionem et palpebris temporibus congruentem.
Et ecce qui locutus est in visione Sanctis suis anti-
quitus, ut juvenes quoque nostri visiones videre per
illum, et senes nostri somnia somniare demonstran-
rentur; novo Jacob Patriarchæ suo, insigni videlicet
Ottoni, ut merito Israel nomen acciperet, ad imagi-
nem et similitudinem somnii prisci Jacob, conforme
omnino somnium revelavit. Vidit etenim a lecto suo
porrectam scalam, caelosque summitate tangentem,
in qua etiam Angeli ascensus suos atque descensus
amicis vicibus alternabant. Quo profecto dabatur
intelligi, non defuturos in hoc loco quam plures, qui
ad proximum sublevandum cum Martha pia compas-
sione descenderent, et ascenderent cum Maria celsi-
tudinem Domini contemplando. Vir itaque sanctus
evigilans, et prudenter intelligens quæ videre merue-
rat, nihil eorum omisit spiritualiter, in fundatione,
consummatione, ac consecratione complere cœnobii,
quæ prior ille Jacob in visionis suæ loco peregit,
domum hic Dei veraciter et portam cœli quam plu-
rimis construendo.

Visio isthic
S. Ottonis.

CAPUT IV.

Præficitur Prufingensi cœnobio S. Erminoldus.

Quæritur Ab-
bas novo cœ-
nobio.

Monasterio igitur hic fundato et consummato
secundum Dei, quam intellexerat, voluntatem, virum
vir sanctus idoneum aestuanti animo requirebat, qui
Christi familiæ colligendæ in domo, quam sibi con-
struxit, in tempore suo posset tritici dare mensuram;
quique, ut rei eventus visioni congrueret, per scalam
religionis hic ascensurus, quindecim graduum verbo
et exemplo posset docere mysteria; quoque prævio
ascensionis in corde suo disponente discederet pe-
dentem in valle lacrymarum, loco quem posuit ipse
fundator, donec dante benedictionem summo legis-
latoe, euntes de virtute ad virtutem, Deum deorum
in Sion videre perpetuo mererentur. Cum igitur qua-
reretur inter dispensatores, ut fidelis quis inven-
retur, non est inventus similis illi, de quo nunc agitur,
Beato videlicet Erminoldo; quem Dominus lucernam
Christo suo paraverat, ut ardens et lucens hujus
cœnobii ruditatem novitiam, et ob hoc caecitatem
adhuc intellectum, et affectu torpentem, et sanctitate
conversations accenderet et exempli, et eruditionis
atque doctrinæ splendoribus illustraret. Hujus itaque
famam B. Otto comperiens, missis ad eum et Abba-
tem suum epistolis ab utrolibet impetravit, ut recens
incultumque novale colendum assumeret, et jam præ-
exercitus agricola manum ad aratum mitteret sul-
catricem, Prufingensis cœnobii terram patrio visitaret
adventu, et inebriaret sacræ institutionis irriguo,
locupletaretque multiplici germine meritorum.

Postulatur
Erminoldus.

15 Missus igitur de Hirsurgia primus Abbas, ad
nuntium Domini nostrum dictantis honorem, Ecclesie
nostræ præficitur: benedixitque nobis Dominus ad
introitum ejus, in cuius utique nomine benedictus
advenit, non sine discipulorum atque confratrum
honorabili comitatu. Demique in suscepti regiminis
culmen ascendens, speculatorem se domini Israel
nemini constitutum, ita pro animabus commissorum
sibi pervigilans, tamquam redditurus pro eis Domino
rationem, et juxta dictum B. Job, vere gallus habens
intelligentiam, subditos excitatus ad bona, semet-
ipsum ala exercitii spiritualis primitus excitavit;
cavens utique reprobus inveniri vel somnolentus, dum

Job. 38 36.
sanctissime
ut inanis ge-
rit.

vigilandum aliis prædicaret. Sane familiarissimum
semper habebat instare vigiliis, orationibus et jejuniis
insudare, verbum Domini prædicare, frequentius reg-
num Dei et justitiam ejus inquirere anhelanter, fugere
gloriam temporalem, quærere sempiternam. Proinde
fide dignissimi seniores, qui vitam ipsius agnovérant,
constantissime testabantur, nullam sibi septiformis
Spiritus gratiam defuisse, quod a considerantibus
conversationem illius actusque magnificos faciliter
poterat deprehendi. Nam quantum sibi omnis gloria
mundi viluerit, quantumque sibi mundus fuerit cru-
fixus, et ipse mundo, si nullo virtutum ejus indicio
alio monstraretur, eo solo diligentius advertenti
patesceret, quod ad mentis ejus constantiam decla-
randam, quam adversus sæculi tam blanditias quam
terrores habebat, hoc loco duximus subscribendum.

CAPUT V.

Imperator a Papa excommunicatus, ingressus monasteriū ab eo prohibetur, nec offendetur.

Henricus aliquando Imperator, a cum propter
excessus suos Papalis excommunicationis sententiam
incidisset, et tamen a religiosis ac magnis etiam
Prelatis Ecclesie Imperatoris dignitatis intuitu,
honor sibi ac solita reverentia deferretur; ob funda-
toris nostri præmemorati, quem non modice dili-
gebat, honorem pariter et amorem, cum ipso funda-
tore grandem sibi demonstraturus affectum, ad
novellam ejus Ecclesiam visitandam cum nobilium
et magnorum pompa multiplici, sicut mos est regius,
advenit. Jamque B. Erminoldus, Pater videlicet
monasterii, tam propter Imperatoris celsitudinis
claritatem, quam propter concomitantis cum eo, et
invitantis reverentiam fundatoris, cum compulsatio-
nibus campanarum, Fratrumque processione canora,
et reliquiarum ac vexillorum multiplici apparatu,
longe insuper extra septa cœnobii excepturam Cæsa-
rem credebatur. Sed servus Dei talium se favori
dissimilem demonstrabat. Non enim cogitationes suæ
cogitationes eorum, neque viæ suæ viæ illorum, qui
consumunt pulvibus sub omni cubito manus, et pretii
parietem liniunt adulando, et propter hoc in Regum
domibus mollihus vestiuntur. Ceterum iste non ut
arundo, nec terroris nec favoris vento quolibet agi-
tata, sed ut columna immobilis, nec metu impelleba-
tur, nec inclinabatur gratia qualemque, ut ei vel
occursum solemini, vel blanditia salutationis applau-
deret, quem per sententiam Apostolicam communionem
novit Ecclesiastica tunc privatam.

a
Henricus V
Imperator
ejus monas-
terium intravit.

Ezech. 13. 18.

17 Proinde cum adventum Imperatoris per præ-
nuntios comperisset, omnia monasterii ostia obserari
præcepit, ne vel Augusto, ejusve comitibus ulla intro-
eundi via pateret; firmiter prohibens et districte, ne
quis egrederetur ad salutationem sive exceptionem
aliquam reverentiam exhibendam. Ipse vero Impera-
tore adveniente ad eum ante claustrum septa procedens,
ne vel ex fastu aliquo vel contemptu hoc agere
crederetur eo insalutato: Libenter, inquit, et officio
salutandi, et exceptionis congrua reverentia, hono-
rem tibi impenderem regium, Imperator, si te com-
munionem privatam Apostolicæ Sedis auctoritate nes-
cirem. At Imperator ratus, eum hæc non justitiæ
zelo, sed ex cordis odio vel rancore proferre, tamquam
offensum pro eo, quod quondam ab ejus fratre munera
recepisset, propter quæ Lorsacensem resignaverat
Abbatiam: Nimis, ait, inconsulte ac præcipitanter
honore vos tanto privastis. Cui suspitioni Dei servus
occurrens, columbina ut erat simplicitate respondit:
Novit Deus omnipotens corda scrutans et renes, non
me hujus, si dici posset, injuriæ memorem vel ultero-
rum; sed me fecisse hæc et dixisse, justitiæ defen-
dendæ intuitu, et pro Papalis observatione mandati.
At venerabilis Otto Episcopus medium se utrilibet
interponens,

Excludit eum
(qua excom-
municatus
erat) S. Ermi-
noldus.

interponens : Neminem, ait, devitare debemus et tene-
mur, de ejus nobis excommunicatione non constat.
Quo contra vir Dei, fortitudinis, quo plenus erat,
spiritu roboratus, nec gratiæ fundatoris, nec Impe-
ratoriæ deferens majestati, qui veritatem libere testa-
retur : Non possum, inquit, sententiam ignorare,
quam ore meo memini promulgatam.

Talia perstabat memorans, fixusque manebat,
a justitiæ suæ proposito non recedens. Quid quæso
in facto hoc Sanctus iste minus fecisse videtur ab his,
qui magis obediendum Deo quam hominibus, Princi-
pibus Sacerdotum in causa simili responderunt?
Quid Apostolo Paulo, qui in casu ferme eodem, ipsi
se Cephræ restitisse in faciem gloriatur? Quid po-
stremo *b* Ambrosio præinsigni, qui Theodosio insigni
Imperatori similiter ecclesiæ interdixit ingressum,
donec pro commissis sceleribus pœnitentiam ab eo
susciperet et compleret? Sed enim si ad antiquiora re-
currimus, numquid eum comparare non possumus
Samueli, numquid non Nathan, numquid non Eliseo,
Prophetisque quam plurimis, qui Regibus temporis
sui videlicet peccata sua coram improperantes, vel
ad pœnitentiam eos salutarem provocaverunt, vel
divinam eis interminati sunt terribiliter ultionem?
Nimirum et Imperator in spiritu et virtute Eliæ ista
fecisse beatum virum considerans, reverenter cum
suis abscessit, non contemptæ majestatis, ut suorum
aliqui voluissent, ultus injuriam, e quod et in summo
Pontifice ipsum jam fecisse viderant, sed hominis
Dei compertam deinceps semper amplius venerans
sanctitatem, quam si caninæ adulationis cauda sibi
cum ceteris allusisset, quod facile per subscripta po-
terit perpendi.

18 Denique cum non multo post idem Princeps
transitum faceret ante cœnobium cum multitudine
militari, Fratres ad opera manuum, juxta morem,
hortum forte intraverunt, quem vilis tunc sepes am-
bivit. Milites igitur, qui præibant et qui sequebantur
Imperatorem, cum Fratres in horto viderent, arbi-
trati Principem memorem sui contemptus, sibique
placere volentes : Ecce, inquit, cucullati, qui Do-
minum nostrum temere despexerunt, nec Imperialem
sibi dignati sunt exhibere reverentiam, ipsum insu-
per suis foribus præsumpserunt excludere cum con-
temptu. Dent ergo pœnas opprobrii et protervitiæ,
quas merentur : luant ausus enormes : non ferant
impune sprevisse Cæsareum diadema. Et milites qui-
dem hæc dixerunt, et invalescebant voces eorum,
odioque Pastoris, dentes lupinos in ejus oviulas
acnebant. Jamque jamque insultum facturi in pusillum
gregem Domini videbantur : sed evenit aliter, quam
putabant. Nam exiit edictum a Cæsare non speratum,
ne Fratres videlicet illius omnino præsumerent mo-
lestare, vel verbo turbare, vel facto. Sane non reli-
quit hominem nocere eis, et corripuit pro eis milites
Imperator, contra quos incitaturus exercitum crede-
batur. Hic significante Spiritu sancto et demonstrante,
quod meritum B. Erminoldi absentes et filios defen-
saret, quomodo etsi corpore absens, tamen spiritu
præsens erat. Numquid igitur non Dominus magni-
ficavit eum in timore inimicorum, et in verbis suis
monstra placavit, ejus absentia etiam merita ipse
Princeps intelligens, propriæ despectionis oblitus, ea
coram militibus attollebat? Nolite, ait, tangere Fra-
tres istos, et in eis nolite ullatenus malignari : novi
enim, cujus Abbas eorum dignitatis sit coram Deo,
novi cujus sit sanctitatis; qui etsi mihi non detulit
zelo justitiæ, plurimum tamen ejus confido me san-
ctis orationibus adjuvandum. Nimirum prudens Au-
gustus prudenter adverterat, honorem Imperialem
sibi non timoris alienjns fastu a sancto viro fuisse
negatum, sed magis in eo humilitatem obedientiæ
mirabatur, qua maluit Apostolico subditus inveniri
precepto, quam Cæsareum adulando venari favorem.

a Excommunicatus est Henricus V, tum in variis antea Conci-
liis, tum a Callisto II, in Conc. Rhemensi an. MCXIX.

b De Theodosii senioris pœnitentiâ agemus in vita S. Am-
brosii vi Decemb. *c* Paschalem II, an. MCXI, recusantem cum co-
ronare, nisi renuntiaret investituris, captivum ceperat Henricus,

AUCTORE
MONACHO
ANONYMO.

CAPUT VI.

Erminoldi erga inimicos benignitas.

Denique ut apparet, quoniam non ex typho super-
biæ, sed ex zelo justitiæ Principem Romanorum mo-
nasterii septis exclusit, nunc qua humilitate et benevo-
lentiâ inferiores multo personas non solum exceperit,
sed insuper invitaverit, sibi licet et suis adversantes,
duximus adnectendum; ut advertatur, quod altissi-
mum mundi caput, quod honorandi etiam monasterii
venit intuitu, non despexit ut vultuosus aut contu-
max, qui Fratres mundo despectos, qui se suosque
insuper molestare consueverant, ad refectionis sola-
tium invitavit submissus et supplex, quod in his, quæ
subjicimus, apparebit. Etenim *a* Fratres S. Emme-
ranami nos aliquandiu in principio crebris inimicitiiis
et insidiis fatigabant, impedimenta profectui nostro,
quæ poterant, obtendentes. Cumque de die in diem
eorum contra nos odium ingravesceret, ad hoc usque
devenit, ut per operarios suos ante portas claustrum
facto fossato, exitus nostros angustiores facere mo-
lirentur.

20 Et cum, nullo eis in talibus obsistente, huic
operi diligenter instarent, venerabilis Erminoldus,
ut labores eorum videret, egrediebatur foras, instante
jam hora refectionis, pacifice illos atque benigne sa-
lutans : et cum lassos fatigatosque videret, tam in-
ternæ mentis eorum labori, quam corporis externo
sudori compatiens, ad prandendum eos obmixius in-
vitavit, inductosque refecit hilariter et benigne, tantam
illis impendens humanitatem, ut magis ex caritatis
saginantur affectu, quam in epulis quæ dabantur.
Unde factum est, ut dimissi secum mutuo loquerentur
tam Fratrum, qui eos miserant detestantes invidiam
et rancorem, quam viri Dei suorumque benignitatem
et mansuetudinem admirantes. Quid, quæso, qui
hæc lecturi estis, quid vobis videtur de isto, cujus
filius sit? Nonne illius, cujus Unigenitus in substantia
nostræ mortalitatis apparuit, fratresque quos digna-
tus est adoptare per gratiam, Spiritu eis adoptionis
infuso, in quo clamarent : Abba Pater, instruxit, di-
cens : Diligite inimicos vestros, et benefacite his,
qui vos odiant? Et quid ex hoc consequentur, adun-
gens : Ut sitis, inquit, filii Patris vestri cælestis, qui
solem suum facit oriri super bonos et malos, et pluit
super justos et injustos. Nec inefficax fuit opus hic
caritatis aut sterile, sed in ipsis, quibus impende-
batur, sicut semen cadens in terram bonam, fructum
peperit salutarem. Nam consilio inito, regerentes in
locum summam terram quam egresserant, abierunt, nihil
incommodi nobis ulterius ingerentes. Sic igitur, sic
secundum Pauli doctrinam vir Dei vinci volens a
malo, vicit in bono malum, inimicum cibans et po-
tans, et per hoc super caput ejus carbonem congerens
caritatis. Certe videmus hic virum Dei non imparem
Eliseo, qui Syros ad se capiendum hostiliter venientes
Samaritanos introducos, amice ne necarentur eripiens,
cibo insuper refectos ac potu, ipsos domino suo re-
misit. Idem finis secutus utrobique. Nam illi terram
Israel ultra non addiderunt intrare, et isti molestare
deinceps nos cessarunt : nisi quod Syros stupor
timorque cohibuit; istos vero devicit benignitas car-
ritatis.

a Celebre est hoc S. Emmeramii Batispone monasterium; cui,
cum hæc accideret, Abbas præerat Richoldus, ut ex Wiguleo patet.

CAPUT VII.

Liberalitas in pauperes. Miracula

Diximus qua constantia et virtute mundi spreverit
dignitates

Monachi S.
Emmeramii
Præfugensi-
bus adversan-
tur.

a

Humaniter
eos excepit S.
Erminoldus

Math. 5. 44 et
45.

Conciliantur.

Rom. 12. 20.

4. Reg. 6.

Act. 3. 24

Gal. 2. 11.

b

Abi. Inpreca-
tor.

c

Imperator
suos cohibet
ne monachos
noceant.

ALCOTHE.
MONACHO.
ANONYMO.
Liberalissime
pauperibus
subvenit.
1 Cor. 9. 19

dignitates oblatas, qua illatas injurias patientia toleravit aut devicerit mansuetudine; superest, ut qua indigentibus proximis liberalitate collata sibi a Deo communicaverit, quamque in his contra deficiendi timorem in Domino confidentiam semper habuerit, ostendamus. Curam quidem sollicitam ac provisionem receptionemque peregrinorum ac pauperum, inter virtutes ceteras, quibus claruit homo Dei, quasi spiritus sui spensam elegerat specialem: propter quod et in exercitii ejus sequebatur amplexibus singulariter delectari, adeo quod egeni et pauperes ipso jam usu in necessitatibus suis cum omni ad eum securitate, tanquam ad debitorem quemdam accedere presumebant, et quibus egebant, tanquam a quodam œconomio suo fiducialem postulare. Noverat etenim, quod exemplo Apostoli, cum esset liber ex omnibus, omnium servum se fecerat indignorum.

22 Deus igitur famulum suum tentare constituens, imo miserationis inolitæ sibi virtutem omnibus declarare, vocavit famem super terram; orane firmitermentum panis contrivit in tota Bavaria, ita ut plurimi propter inedia pauperes iterirent. Ad Erminoldum igitur ex more concurrerunt, reserant cellaria, promptaria patefiunt, distribuuntur pauperibus universa. Non enim prius Pater sanctus in erogando defecit, quoad defeceret, unde jam posset aliquid erogare. Exhaustis siquidem omnibus officinis, ipse cepit egere, qui super egenum et pauperem intellexerit. Venerunt namque ministri, qui dixerunt omnia claustrarii granaria vacuata, nec jam frumenta ad unicum et praudium Fratris superesse. Quid ergo vir Dei nunc faciat anxius? Recurrat ad horrea? sed vacabant: emat in foro? sed pretium emptionis in cœlestes thesauros manus pauperum deportaverant. Ad Deum ergo convertitur, et tanquam factus in agonia prolixius orabat ad eum, qui dat omnibus affluentem. Veri autem adoratoris, adorantis Patrem in spiritu et veritate, oratio erat hujusmodi: Domine per naturam, per gratiam vero Pater, salvifica me ex hac hora. Sed propterea veni in horam hanc tantæ necessitatis, ut Fratrum meorum oculi omnium in te sperent, et tu desillus escam illorum in tempore opportuno, quorum propter te victualia sunt expensa: tu itaque redde quod debes, debes siquidem dantibus, qui dixisti: Date et dabitur vobis. Hujusmodi quidem ad Dominum. Porro ad a B. Georgium Patronum Ecclesie secundum simile erat huic quod orabat: Beatissime Martyr, ecce præceptis salutaribus monuit, et divina institutione formatus et jussu, dispersi, dedi pauperibus quæ habebam: qui Deo tibi in hoc loco deservivunt, nec habent jam quod manducent, et si dimisero eos jejunos, et non fuerint saturati, et murmurabunt adversum me: calices, et vestes, et libros, et alia ornamenta distrahere pro victu compellor: tu ergo subveni, tu succurre, tibi enim revelavi causam meam atque necessitatem. Hujusmodi famuli sui claustrales Dominus exaudivit, B. Georgii, quem mediatorem elegerat, interventu, nec eum distulit consolari. Nam statim in crastino nobilis quidam et dives, cujus Dominus cor tetigerat, supervenit, et honorans Dominum de sua substantia, Fratrum supplevit inopiam copiose, ita ut novi cujusdam meritis Elisei, pristina fames in Prufingen tanquam in porta Samariae pelleretur.

23 Adhuc excellentiorem viam ostendendæ sanctitatis ipsius duximus demonstrandam, quibusdam forsitan incredibilem, sed certam crebra relatione fide dignissimi senioris, qui tanti miraculi testis et conscius fieri meruit et symmista. Die quadam, cum ante janas staret ecclesie Pater sanctus, et fores essent clausæ, custode monasterii stante cum illo, cujusdam necessitatis eventu, ecclesiam ipsam servus Dei intrare volebat. Cumque custos propro cersu circiens, aperire Abbati ecclesiam preperaret,

invenit eum (mirabile dictum!) quem foris reliquerat, introrsus ante altare sanctæ Crucis intente orantem, in ipso loco ubi nunc ejus venerabile est sepulchrum, januis tamen ecclesie non apertis. Cumque custos insolita novitate miraculi staret attonitus, et stupefactus tanta rei eventum apud se miraretur, surgens oratione completa vir Dei, custodi sub districtæ contestationis interminatione præcepit, ne ante ipsius exitum de hac vita, alieni hominum id quod viderat, revelaret. Quid ergo dicemus ad hæc? nisi quod famulum huic fidelem in Domino, et Dominum in electo famulo suo laudare, benedicere, et prædicare non desinamus, qui quod in seipso post resurrectionem suam discipulis suis ostendit, ostendit in servo similiter, antequam et a corporis nexibus solveretur. Nihilominus ista legentes advertant, in quam solida humilitatis terra domum mentis suæ vir ille fundaverat, qui omnem flatum favoris humani, ventumque popularis auræ, tanta cautela et studio devitavit.

a De S. Georgio agemus xxiii April.

CAPUT VIII.

Quidam in ejus necem conspirant.

Ecce jam præcursoris nostri, qui exultavit ut gigas ad currendam viam cœlestium mandatorum, passus industrios et veloces, pro tarditate nostra pigris calami gressibus subsequendo prorepissimus, quantumcumque in odore unguentorum ejus admodum delectari, et post eum letanter currere gestientes: sed ecce, ubi e vestigio Eliam nostrum cum Eliseo consequimur, tristes metas attingimus; jam Baal Pharisim, quod sonat, Virorum divisio, e vicino nos terret, inter fratres dividens et Abbatem, inter pastorem et agnos, inter discipulum et magistrum. Restat vero transitum ejus de hoc mundo ad Patrem, et ejus occasiones tristissimas exequamur; tristes, inquam, non sibi, sed nobis; non sibi, qui semper cupiebat dissolvi et esse cum Christo, sed nobis, quibus in carne utiliter permansisset: propter hoc salus huic refugit, manus trepidat et terretur, calamus ipse percillitur et formidat. Sed enim velimus nolimus, eundem est: cincti et adstricti necessitate narrandi, ducimur quo nollemus. Ergo quod superest inviti et prosequamur. Quia igitur omnes qui volunt pie in Christo vivere, persecutionem, secundum Apostolum, patiuntur, sanctus Pater iste, quia a via justitiæ flecti non potuit, nec potuit consequenter odia non incidere ministrorum. Non enim potest diem vespertilio non horrere, non potest nec fugere lucem talpa, non potest Solis aspicere noctua claritatem. Denique cum sanctus hic Pater commissi regiminis cura constrictus, sollicitè super custodiam suam staret, et vigilaret noctis hujus sedulo super gregem summi satageret observare, ut nihil omnino relinqueret incorruptum, quod contra monasticæ religionis fieret instituta, licet tanquam pater spiritualis, vere in spiritu lenitatis corripere delinquentes; filii tamen Belial, qui cum satan inter Dei filios nunquam desunt, videntes et invidentes a suis se voluptatibus coerceri, nec sibi licere quæ licere volebant, crudelibus insectari coperunt odiis se amantem. In tantumque diatim vesaniæ prorumpabant, quod et cupabant in animam justi, sanguinem innocentem condemnantes effundere decreverunt: et jam malitia ingravescente, cultris acutis armati, diem intuo statuentes, loci opportunitate captata, stabant in insidiis, cum daemonibus in oculis, ut interficerent innocentem in loco, quem sibi condixerant, quia inibi erat more solito transiurus.

25 At quidam ista scientium Dei famulum præmunivit, ne illo veniret, paratas sibi mortis insidias manifestans. Sed vir justus tanquam leo confidens absque terrore permansit, et tanquam equus gloriæ Domini,

Famis tempore omnia sua erogat:

capit ipse.

a
S. Georgium
orat.

insperato juvenatur

Clauso ostio templum in-
quiritur.

2. Tim. 3. 12.

Domestice
disciplinæ
vigilantem,
quidam occi-
dere statuerunt.

Mortem con-
temnit.
Prov. 21. 31.

Domini,

ACTORIB;
MONACHO
ANONYMO.

Domini, qui eo testante exultat audacter, in occursum pergit armatis, paratus cum Domino, imo pro Domino, et in carcerem et in mortem ire; hæc dicenti sibi respondit: Absit ut paratam impediam tergiversando coronam: vadam potius accepturus palmam, quam Dominus exhibet triumphalem. Quid, quaeso, aliud erat hoc famulo dicere, quam quod Dominus ipse Petro jam dixerat. Calicem quem dedit mihi Pater, non bibam illum? Erat hoc dicere cum Psalmista: Calicem salutaris accipiam, et nomen Domini invocabo, gratias scilicet referens propinanti. Ceterum quia parum est dixisse, nisi facere consequatur; quod dixit et fecit, procedens ad locum ubi mortem fuerat excepturus, si Domino placuisset; ejus exemplo, qui passurus turbæ processit obviam se quaerenti.

Joan. 18. 11.
Psal. 113. 13.

Divinitus percelluntur parvula.

26 Verum sicut Dominum captivare volentes occurrente ipso conterriti abierunt retrorsum, et cernerunt in terram, donec se ipse capi permisit; sic servum Domini cupientes occidere, eum constantiam viri Dei viderent, irruit super eos formido et pavor in magnitudine brachii Domini, suum tunc pugilem protegentis. Illa igitur vice nemo in eum misit manum, quia nondum venerat hora ejus, quam ille, cujus providentia in sui dispositione non fallitur, in subditorum honorum adhuc solatium et salutem, et ad cumulatiora famuli sui merita, usque tempus quod voluit, prorogabat.

CAPUT IX.

Vulneratur: obitus sui horam prædicit: pie moritur.

Itaque cum teneret justus, ut ait Job, viam suam, nec justificationem suam, quam cepit tenere, desereret; nam et semita vitæ suæ quasi lux splendens, juxta Sapientis eloquium, procedendo ad perfectum diem jam creverat; tantæ lucis aspectus filios tenebrarum offendit, gravisque eis erat et ad videndum, qui magis quam lucem tenebras dilexerunt. Proinde cum tempus adesset quo Dominus servum suum decreverat jam in pace dimittere, post pondus diei et æstus, mercedis æternæ denario præmiandum; jam filii pestilentes, ac tanto Patre prorsus indigni, lupaliter vel ut agni degeneres in Pastoris interitum conspirabant.

Job 27. 6.
Prov. 1. 18.
Iterum conspirant.

28 Igitur unus talium campiductor infelix, nomine quidem Aaron, Absalon autem omine, patris persecutor, cum non ut Aaron Pontifex, sed cum esset carnifex anni illius, diabolico exagitatus instinctu, locum ad quem vir Dei venire necesse habebat, diligentius observabat, ligneum vectem utraque manu vibratum, viribus totis insurgens, capiti venientis illisit, tanto annisu percutiens sacrum caput, ut ad terram mox servus Domini sterneretur. Eo igitur instrumento mortis et genere, quo frater Domini est occisus, occiditur, ne gloriæ illius extraneus æstimeretur aut exors, qui consors est passionis. Quamvis hic, ut ille, non statim obierit, ut in hac potissimum die gloriosius suæ mortis Domino sacrificium immolaret, quo Magi videlicet eidem tria munera mystica obtulerunt. Denique si advertas, eadem dona nostrum Erminoldum intelliges obtulisse, si per aurum, quod inter metalla malleo plus obedit, obedientiam; in myrrha, quæ carnem a corruptione conservat et vermibus, castitatem; in thure, quod uritur et crematur ut fragret, caritatis ardorem, memineras designari, non sua propria, sed communia requirentis.

Vectis lethali percutitur.

29 Igitur ut in illam diem, tunc se sacrificaturus, Domino servaretur, icu vectis accepto tabescens, viribus corporis cepit repente destitui, jamque ante festum Epiphaniæ lecto decubuit, et in ipsius sacratissimi festi vigilia, fatiscens artibus aliquamdiu jaenit nihil loquens. Et post pusillum ad se reversus, et elevatis oculis in discipulos, qui adstant, bilari eos aspexit intuitu, sed affatu bilariori omnes, qui

Videt suorum novitum in libris vita.

aderant, jocundavit. Etenim requisitus, ad thronum Dei testatus est se raptum fuisse caelestem, et verba bona et promissa se ibi consolatoria percepisse. Lattatus sum, inquit, in his, quæ dicta sunt mihi, nunquam videlicet defuturum divinum obsequium in hoc loco. Addit et sibi librum vitæ ostensum, fratrum nostrorum nomina mortuorum presentium et futurorum adscripta litteris aureis continentem. Et hoc, ait, vobis signum, ut certum esse noveritis id quod loquor: Cras inter majoris Missæ solemnia cantante choro, Gloria in excelsis Deo, egrediar ex hoc mundo. Erat autem vigilia, sicut diximus, Epiphaniæ: Cavete igitur, inquit, cum signum mei transitus audieritis, ne quis error aut negligentia hujus occasione in divino contingat officio, sed paucis egredientibus a ceteris cum omni devotione sacra Missarum solemnia more solito peragantur.

Obitus horam prædicit.

30 Ut igitur testimonia sua credibilia fierent, et sciremus quia verum est testimonium ejus, sicut dixit, evenit. Nam in sancto Epiphaniarum die, hora qua dixerat, anima illa beata domum corpoream ac terrestrem, non manu factam in caelis acceptura, reliquit, introiens in potentias Domini sub hymno videlicet Angelorum, ut ibi perenniter inter Angelos ipsum Gloria in excelsis concinat et hymnizet. Transiit autem anno Domini mxxi, septimo vero postquam de Hirsangia mense Augusto vocatus est, et ad Prufungensem electus Ecclesiam; quarto vero postquam a venerabili a Udalrico Episcopo, rogatu Reverendi b Hartwici Ratisponensis Episcopi, ordinatus est solemniter in Abbatem. Quis enim, quaeso, non videat, ideo transitum ejus ad eum diem fuisse translatum, qua Dominus sacrificia Magorum accepit, et intercurrentibus annis aliquot, celos super se baptizatum voluit aperiri, et in Cana aquam convertit in vinum ad nuptias; ut liquido monstraretur, quod die eodem Erminoldus noster domum caelestem introivit in holocaustis; et caeli, qui Regi patuerant, militi et ipso die patere deberent; et quod molestiarum aquæ presentium inter convivas æthereos in vinum sibi essent æterni gaudii convertendæ? Quis enim præterea purpurata rosaria Martyrum introisse non credat; cum et justitia suæ causa mortis extiterit, propter quam persecutionem passus est occisoris; et in morte servaverit patientiam, nihil durum interminans imprecausque lictori; et cum postremo tantæ conscientie fuerit in eo sanctitas, ut moriturum se præsciens et prophetans de divino curaverit magis officio, quam de suis exequiis ordinare.

Moritur.

a
b

31 Erminolde ergo Abba Pater, memor esto congregationis tuæ, quam possedisti ab initio isto suæ fundationis, et in quam felicem cursum presentis stadii consummasti, æternæ gloriæ præmium apprehendens. Ideoque suppliciter exoramus, ut gregem tuum pastor bone non deseras, sed apud beatos cives tuos continua protectione custodias tuas oves, quas primum opilio pascendas a Domino suscepisti, cui est honor et gloria in sæcula sæculorum, Amen.

Invocat eum Auctor.

a Pataviensis Episcopus, creatus an. mxcii, mortuus an. mxxix, vir pius.

b Viginti memoratur ab Haudio Ratisponensis Antistes, creatus an. mcv, mortuus in Mart. mxxvi.

CAPUT X.

Gloria ejus cœlitus ostensa.

Dno tamen miracula annectimus, quæ post ejus obitum contigerunt. Unum quidem, quod uni de nostris, alterum quod alterius cœnobii fratri cuidam evenit; ut non solum a suis hic Pater, sed et ab eis qui foris sunt, testimonium habeat sanctitatis: et primum quidem de nostro diximus ordiendum. Erat apud nos Monachus quidam, propectæ quidem a tatis, sed miræ sanctitatis et simplicitatis in vita sua. Hic cum vocandus a Domino, lecto decumbens ad exitum propinquaret,

Videt eum quidam in gloria.

AT CIORE
MOS VERO
ASQVAMO.

a

propinquaret, a deputato sibi ministro, si adesset aliquis, inquisivit : erat autem Sabbatum, hora qua sonitu tabulae ad a mandatum Fratres more solito convocantur. Audiens ergo nullum esse presentem. Ecce, inquit, video caelos apertos, et beatum Patrem nostrum, venerabilem Erminoldum videlicet, assistentem in maxima gloria coram Deo; quod ut verum esse non dubitetur, in testimonium veritatis, jam spiritum exhalabo. Quo dicto, morte intercedente et sermone confirmante, quod dixerat, protinus comprobavit.

Item utius.

33 Accedat et alius testis, qui de remotis partibus venit in testimonium, ut testimonium perhiberet de lumine meritorum venerabilis Erminoldi. Frater quidam ex nostris, quodam vindemiae tempore missus in Austriam, claustrum, quod b Kotvik dicitur, hospes intravit, hospite quodam alio de claustro dicto c Garsten casualiter cointrante. Igitur hora refectionis cum veniretur ad mensam, hospes hospiti ad vescendum pariter est adjunctus. Et coena facta cum fabularentur, et secum quaererent de diversis, ut fieri assolet, Garstensis ille a fratre nostro diligentius inquisivit, si aliquando habuissent Abbatem, cui nomen fuerit Erminoldus : et audit quod sic, et quod insuper apud nos fuerit primus Abbas; ille sic orsus est : Quamvis, inquit, nullam omnino notitiam vel vitam vel nominis ejus prius habuerim, nuper tamen in veritate comperi, quia non est parvi aut mediocris, sed maximi meriti coram Deo. Nam ex fluxu sanguinis mire vexatus, nimia nuper infirmitate et aegritudine laboravi, adeo ut de vita etiam desperarem. Cumque Sanctorum quam plurimum pro evasione periculi postularem auxilia, ex nimia mihi debilitate summus obrepit. Et ecce rapi ad tribunal Christi me video, et pro culpis et negligentis meis dura satis animadversione percelli : ubi dum animas plurimas, pro diversitate et exigentia meritorum vel condemnari a iudice video, vel salvari; oblatas est ei unus

b

c

Ordinis S. Benedicti frater, ut videbatur, damnationisque in eum jam jamque debebat ferri sententia : sed retracta est, et remissa clementer, Sancti nescio cuius magni, quem quidem videbar, sed non agnoscebam, obtentu, inter cetera pro damnando taliter allegantis : Licet, ait, Domine, frater hic vitam suam satis exegerit negligenter, irremmeratum tamen tua pietas non relinquat, quod nunquam locum suae professionis deseruit, nec transgressus est finaliter obedientiae suae votum. Sancto ista fiducialiter prosequente, animam rei iudex absolvi decrevit, orantis pro ea meritis complaratus. Quem enim optarem scire quis esset, ecce mus adstantium iudici, ipsum venerabilem Erminoldum Prufeningensem Abbatem esse, mihi protinus intimaivit. Hisque peractis evigilo, mecumque retractans ea quae videram, statim omnibus quidem omissis, illius potissimum invocare corpi suffragia; cujus indubitatum expertus fueram sanctitatem. Quod cum per officium Missae facere decrevissem, sed debilitas vocis obstaret, continuo mihi tantas vires sensi collatas, quod sacris indutus, Missam, quae de uno Confessore dici consuevit, a fine usque ad finem perfeci. Quia completa pristinae sanitati sum integraliter restitutus. Haec frater de Austria rediens, dum nobis sapinus retulisset, superveniens ille Garstensis, cui res ipsa contigerat, sepulchro viri Dei devotissime visitato, Fratris nostri narrationem personaliter confirmavit; qui et ipse in Garsten postmodum factus Abbas, solebat superveniens hunc eventum frequentius enarrare.

Monacho in
iuliano patro-
ematur.

Citatum suum
latem resti-
tuit.

33 Accedat et alius testis, qui de remotis partibus venit in testimonium, ut testimonium perhiberet de lumine meritorum venerabilis Erminoldi. Frater quidam ex nostris, quodam vindemiae tempore missus in Austriam, claustrum, quod b Kotvik dicitur, hospes intravit, hospite quodam alio de claustro dicto c Garsten casualiter cointrante. Igitur hora refectionis cum veniretur ad mensam, hospes hospiti ad vescendum pariter est adjunctus. Et coena facta cum fabularentur, et secum quaererent de diversis, ut fieri assolet, Garstensis ille a fratre nostro diligentius inquisivit, si aliquando habuissent Abbatem, cui nomen fuerit Erminoldus : et audit quod sic, et quod insuper apud nos fuerit primus Abbas; ille sic orsus est : Quamvis, inquit, nullam omnino notitiam vel vitam vel nominis ejus prius habuerim, nuper tamen in veritate comperi, quia non est parvi aut mediocris, sed maximi meriti coram Deo. Nam ex fluxu sanguinis mire vexatus, nimia nuper infirmitate et aegritudine laboravi, adeo ut de vita etiam desperarem. Cumque Sanctorum quam plurimum pro evasione periculi postularem auxilia, ex nimia mihi debilitate summus obrepit. Et ecce rapi ad tribunal Christi me video, et pro culpis et negligentis meis dura satis animadversione percelli : ubi dum animas plurimas, pro diversitate et exigentia meritorum vel condemnari a iudice video, vel salvari; oblatas est ei unus Ordinis S. Benedicti frater, ut videbatur, damnationisque in eum jam jamque debebat ferri sententia : sed retracta est, et remissa clementer, Sancti nescio cuius magni, quem quidem videbar, sed non agnoscebam, obtentu, inter cetera pro damnando taliter allegantis : Licet, ait, Domine, frater hic vitam suam satis exegerit negligenter, irremmeratum tamen tua pietas non relinquat, quod nunquam locum suae professionis deseruit, nec transgressus est finaliter obedientiae suae votum. Sancto ista fiducialiter prosequente, animam rei iudex absolvi decrevit, orantis pro ea meritis complaratus. Quem enim optarem scire quis esset, ecce mus adstantium iudici, ipsum venerabilem Erminoldum Prufeningensem Abbatem esse, mihi protinus intimaivit. Hisque peractis evigilo, mecumque retractans ea quae videram, statim omnibus quidem omissis, illius potissimum invocare corpi suffragia; cujus indubitatum expertus fueram sanctitatem. Quod cum per officium Missae facere decrevissem, sed debilitas vocis obstaret, continuo mihi tantas vires sensi collatas, quod sacris indutus, Missam, quae de uno Confessore dici consuevit, a fine usque ad finem perfeci. Quia completa pristinae sanitati sum integraliter restitutus. Haec frater de Austria rediens, dum nobis sapinus retulisset, superveniens ille Garstensis, cui res ipsa contigerat, sepulchro viri Dei devotissime visitato, Fratris nostri narrationem personaliter confirmavit; qui et ipse in Garsten postmodum factus Abbas, solebat superveniens hunc eventum frequentius enarrare.

a Mandatum fieri debuit, cum fratrum ac hospitum pedes, Christi exemplo, abluantur, itaque loquatur Missale Romanum in officio Cantus Domini. Vocatur autem mandatum, quia mandavit Christus pedum lotionem, veluti officium caritatis varietatis ac submississimae; et quia Antiphona quae tam canitur, ab hac incipit, Mandatum novum, in Garstensis Comu. in Rubr. Missalis, part. 4, tit. 8. Fit autem illa pedum lotio in Ordine S. Benedicti

omni Sabbato, ut patet ex regina 33, quae est, De septimanariis coquinae, quae sic habet : Fratres sibi invicem serviant, et nullus excusetur a coquinae officio, nisi aut aegritudine, aut in causa gravis utilitatis quis occupatus fuerit, quia exinde major merces et caritas acquiritur. Et infra : Egressurus de septimana, Sabbato manducias faciat; iuncta, cum quibus sibi fratres manus et pedes terantur, lavet. Pedes vero tam ipse qui egreditur, quam ille qui intraturus est, omnibus lavet. Ut vero ita observatur, teste Turcercemata, ut qui exiit, lavet; qui intrat, detergat. Cassianus lib. 1, Instit. cap. 19, de monachis Palestinae et Mesopotamiae, exhibentibus invicem hebdomadaria obsequia, item tradit, eo solam discernimus, quod id faciat ad vesperam Dominicae dici : tunc enim qui hebdomada illa ministraverunt, convenientibus in unum fratribus ad coucinnandos Psalms, quos quieti ex more decantant, omnibus in ordine pedes lavant.

b Humilis Gotwicum vocat, traditque ad Udalrico Pataviensi Episcopo, de quo cap. 9, num. 30. Canonici cyclicis monachos Benedictinos isthuc introductos. Situm est ad Danubium fere e regione Cremsii.

c Est Garsten, ut lib. 2, Metropol. scribit Humilis, monasterium supra Anasium in Austria, non proval a Steyra urbe.

LIBER II.

MIRACULA POST MORTEM.

CAPUT I.

S. Erminoldus a morte clarus miraculis.

In his duobus mandatis officio calami a, quomodo in eis revelationes et visiones Domini continentur, religiosi viri non diu post felicem transitum sancti Patris ostensa, ac per hoc quodam jure propinquitatis ad praecedentia pertinebant, scientes quia hora est jam nos terminare sermonem, huic libellulo finem dantes, iugo boves absolvimus lassatos. Porro unum est necessarium, ut videmus. Quomodo enim ipsius libelli distinctio bipartita est, prima quidem ejus particula, peregrinationem Hebraei nostri apud Aegyptios hujus mundi seu Babylonios continens, secunda vero in exitu Israel de Aegypto praesentis saeculi, et ingressu terrae verae promissionis explicita; consequenter succurrendum et consulendum eorum opinioni existimamus, imo dubitationi eorum et diffidentiae potius occurrendum, quibus viae laudabilis claritas, quibus pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum ejus ostensa non sufficit, sed nisi cum Thoma miracula tangant aut palpent, et nisi signa videant et prodigia, non erodentes cum Regulo Judaizant. Ut itaque tales habentes tantam nubem testimonii interpositam, ad credendum vel ipsius operibus, invitentur, vel potius compellantur; ad virtutes et signa, quibus mirificavit Dominus Sanctum suum, etiam postquam de hac vita transivit, hodieque mirificat, transeamus a fine libri prioris, sequentis initium facientes, de ipsius tractaturae miraculis in libro secundo, de cuius in primo vita et transitu. In principio erat Verbum. Igitur eum jam Domino complaceret, ut tristitia nostra verteretur in gaudium, ut scientes eum caelo vivere letaremur, quem defunctum saeculo hagebamus, manifestavit se iterum Jesum ipsam Angelorum fecisse consortem, quem alatum humano dolebamus esse consortio. Manifestavit autem sic.

2 Honestam quendam materfamilias, Christina vocabulo, eum matre sua, Bertha nomine, Deo valde devota, de civitate Ratispona Prufeningen fratrem suum visitatura accessit. Cumque die jam inclinato vehiculo domum reverti pararent, mater quasi valedictura Sanctis, praeforibus monasterii, quia clausum erat, orare capit attentius, et subito miri odoris perfusa est suavitate : quem cum tacite miraretur, ecclesiam aperiri petiit, et obtinuit, et intravit, sensitque fragrantiam illam de sancti viri spirare sepulchro. Divinae igitur gratiae non ingrata, regravatis, votum vovit Deo Jacob, quod famuli sui sepulchrum Erminoldi, de cuius meritis certiorari meruerat, per circumlumi totius, nudis pedibus visitaret. Quod et implevit, nunquam haec vel pro viae profunditate, vel maioribus

a
Præfatio libri
II.

Sanctus color e
sepulchro S.
Erminoldi.

habitu pers-
grationis ad
illud.

madoribus pluviarum, niviumve rigoribus intermit-
tens. Et hæc vidua erat, et turba civitatis multa cum
illa, ipsius exemplo, quoniam erat ex honestioribus
civitatis, cœpit viri Dei memoriam frequentare, et
illius auxilium in quibuscumque necessitatibus effi-
caciter experiri. Hoc initium signorum fecit Jesus
coram discipulis servi sui fidelibus, et manifestavit glo-
riam suam et dignitatem, quam jam acceperat in cœlis, qui
terrenæ dignitatis gloriam non quæsivit. Et congrue
satis a suavi odore incipere debuit sua glorificatio, qui
se ipsum Deo in odorem obtulit suavitatis, ut apte
fracto alabastro sui sanctissimi corporis, meritorum
ipsius et famæ dulcis efflunderetur unguentum, ex
cujus odore domus Ecclesiæ redundantius impleretur.

*Pueris ægris
subvenit.*

b

3 Illud autem, inter signa quam plurima, Dominus
Sancto suo quasi privilegium speciale concessit, quod
pueri ægrotantes, ad ejus, ut fieri solet, *b* ponderati
sepulchrum, vel continuo ejus meritis convalescunt,
aut ab ægritudinis diuturnitate mortis compendio
protinus absolvuntur.

c
*Conrado Epi-
scopo petita
concedit.*

4 Hoc etiam cum piæ memoriæ Dominus *c* Chun-
radus Moguntinus Archiepiscopus famæ præconio
comperisset, cum diutina laboraret infirmitate, quam
ex aere inconsueto in Terra sancta contraxerat, nec
quidquam sibi conferret experientia Medicorum; ad
sepulchrum viri cum marca argenti se ponderans,
cum clamore valido et lacrymis, exauditus est pro
sua forma petitionis. Postulaverat etenim, ut a diu-
turnitate languoris, vel cita evasione, vel beneficio
saltem mortis absolveretur. Qui mox antequam Sedem
suam attingeret, morte intercedente obtinuit quod
petivit Beati meritis Erminoldi.

*Cæcum illu-
minat.*

5 Vir quidam re pauper, et luminis orbitate pau-
perior, devotionis tamen et fidei copiis opulentus,
Prufingen viri Dei beneficia petiturus ingreditur, et
a pluribus, qui de villa vicina venerant, et ante fores
stabant ecclesiæ, ostenso sibi in ecclesia Sancti se-
pulchro, pueri se ducentis manu circa altare locatus
est, ut petivit: egressoque ductore, gressum baculo
suo prætentans, ad sepulchrum devotus accessit, et
humi prostratus postulavit in fide nihil hæsitans, ut
lumen recipere mereretur. Moxque se sentiens exau-
ditum, visu recepto egressus, ductori suo videre se
dixit, et omnibus qui astabant, qui eum cæcum vide-
rant introisse, ac sibi sepulchrum ostenderant requi-
renti. Hos ergo universos et testes suæ illuminationis
habuit et præcones. Cumque illuminato congratu-
lantium vox eminus audiretur, nam ipsi loquebantur
ad invicem de his omnibus quæ acciderant, ille Deum
ac famuli sui merita collaudavit.

a Aliquid hic deest.

*b Est id in Belgio quoque nostro usitatum, ut ægros pueros ap-
pendant, et pondus tritico aliave re, quam offerre deo aut Sanctis
voluerint, exæquent, addita summa aliqua auri argenteive.*

*c Conradus I, an mclxx, creatus est Moguntinus Episcopus.
Biennio post a Frederico I, quod Pontifici Romano faveret, delur-
batus; anno mclxxx restitutus: mclxxvii, cum aliis Principibus
contra Saracenos missus in Terram sanctam, Leonem Armeniæ
Regem coronavit. Postea in Hungariam profectus ut Reges fratres
dissidentes reconciliaret; dum Moguntiam rediret, in territorio
Pataviensi obiit xxvii Octob. xxx aut, ut quidam volunt, paullo
serius. Fusius de his Serarius Noster Her. Moguntiac. lib. 5.*

CAPUT II.

Blasphemus quidam punitur.

a
*Blasphemus
quidam sepul-
chrum S. Er-
minoldi per-
cutit.*

Frater quidam, ex his quos *a* Barbatos dicimus,
superveniens maligno spiritu stimulatus, et Dei glo-
riam non ferens, illum qui Dei ac famuli sui beneficia
prædicabat, contumeliosis cœpit objurgationibus in-
sectari, eum deceptorem ac mendacem appellans, et
hujusmodi artificio venari eleemosynas largiores.
Quod ille libera voce refellens abiit et recessit. At
ille Barbatos inveteratusque dierum malorum, teme-
rario ausu debacchans, facto flagello de virgis, tribus
ictibus tumbam Patris sancti proterve percutiens,

ore sacrilego: Quiescas, inquit, tu Erminolde, et nos
inquietare desistas. Vix ista finierat, ecce Deus
ultionum Dominus, ultione condigna coerenit bla-
sphemantem. Nam facies ejus tamquam aqua ferventi
perfusa cœpit incredibiliter æstuare. Qui festinus
egrediens de ecclesia, ad summum cubiculum properabat,
ut lecto decumbens alleviationem aliquam expectaret.
Erat autem magister opilionum. Quem unus de fa-
mulis suis e vestigio sequebatur, qui quidem bla-
sphemias suas audierat. divinæ tamen nescius ultionis,
blanda ipsum pro verbis suis admonitione corripuit,
illo secundum similitudinem serpentis et surdæ aspi-
dis, nil penitus respondente, donec venerunt ad fontem
juxta, ubi jumenta monasterii adaquari solebant. De
quo hausta sibi aqua per famulum, æstantem faciem
spe refrigerii manibus infundebat, sed vim virtutis
suae oblitus est aquæ liquor, vicemque contrarii
peragens elementi, urebat acrius patientem. Itaque
lecto decubuit, ac inter flagella Pharaonizans, licet
a pluribus, ut resipisceret, moneretur, secundum
duritiam suam et impœnitens cor thesaurizavit sibi
vindictam insuper amplioem. Nam de die in diem,
cor ejus erga Domini Confessorem in sua duritia
persistebat. Et quoniam apposuit adhuc peccare ei,
et in iram concitavit Excelsum, apposuit super eum
Deus plagas horridiores. Nam percussus lepra terri-
bili, ab hominibus est amotus.

*Divinitus pu-
nitur.*

7 Et cum adhuc suaderetur, ut pœniteret, decli-
navit cor suum in verba malitia ad excusandas
excusationes videlicet in peccatis. Nam respondit,
se adeo non peccasse, quod mala talia mernisset. In
hujusmodi igitur blasphemia perseverans, cum præ-
varicator ad cor redire contemneret, factum est in
una dierum, ut per ministrum apposita sibi mensa,
et desuper pane et potu, minister ad cibos pergeret
offerendos, quibus allatis, quem misere vivum in
obstinatione reliquerat, miserabilius in peccata suo
mortuum reperit. Nam in arulam plenam carbonibus,
quam gratia calefaciendi sibi habuit antepositam,
facie prona ceciderat, et exspiraverat præambustus.
In quo patenter apparet, quod qui cæco fideli fuerat
odor vitæ in vitam, isti blasphemus factus est odor
mortis in mortem, in resurrectionem positus et rui-
nam, hinc inde, cum diversa utrisque intulit stipendia
meritorum, illum fideli devotione illuminans, istum
percutiens pro reatu. Et sicut tumultus viri Dei ter
virgis cæsus est per protervum, sic triplici plaga
percussus est inimicus, ardore videlicet faciei, dehinc
lepræ contagio, novissime vero morte pessima pec-
catorum. Ceterum descripto rigore justitiæ, ad solatia
misericordiæ revertamur.

*Impænitens
moritur.*

*a Explicat hanc vocem titulus capitis in edit. Canisii. De quo-
dam Converso graviter punito.*

CAPUT III.

Infirmi curati. Inhibita miracula.

Radoldus nomine puer in monasterio, tantum de
auribus singulis noctibus sanguinavit, ut mane pul-
vinar ipsius alicujus animalis perfusum sanguine
videretur. Qui cum esset ad tumbam viri Dei tertio
ponderatus, illico restitutus est integræ sanitati.

*Fluxus au-
rimum curatus.*

9 Inter hæc agebatur quotidie credentium in
Domino multitudo, patrocinium famuli sui requirens.
Inter quos mulier quedam, Jernta nomine, ad sepul-
chrum Sancti nummo se ponderavit, quem cum in
arcellam oblationum mittere debuisset, denario clam
retento ad altare illum voluit obtulisse, sed dolm
illico vindicta consequbatur. Nam illi ita contracta
est manus, ut nec eam extendere, nec nummum ex-
cutere prævaleret. Ad cor igitur reversa flagello,
redit ad arcam denarium inmissura; statimque
misericordia et veritas obviaverunt sibi, nam manum,
quam dolus concluserat, veritas patefecit. Misso igitur
nummo

*Contracta sa-
nata.*

nummo

ACCIORE
MONACHO
ASSASSINO.
Gesunt ad
hunc miracu-
la.

nummo quo mitti debebat, gaudens mulier alium obtulit ad altare.

10 Cum itaque turba venerantium servum Dei diutim accerseret, Monachus quidam, Wolfrannus nomine, sepulchri custodie deputatus, super illud edificare proposuit adieculam cancelleratam, per quemdam, Berchtoldum nomine, carpentarium, qui homicidio perpetrato nondum Ecclesie reconciliari meruerat, dictum opus incipiens consummavit. Porro Dei famulus sacrilegium in ecclesiam illius ingressum, et opera manuum erentiarum aspiciens, solita beneficia requirentes per annos aliquot destitit exaudire. Quod cum Fratres solertius perpendissent, ipsam adieculam prudenti consilio removerunt. Sed non statim finis, ut Dei ac sui famuli deliquit placaretur.

Item hunc

11 Igitur quia non obliviscitur misereri, cui pro prium est misereri semper et parcere, cum rogatur, aliquanto tempore jam deorsum, anno mccciv Dominice Incarnationis, stetit Phinees, et placavit, B. Erminoldus videlicet, ut averteret iram ejus, quem opus offenderat homicidæ. Quidam ergo, Waltmannus nomine, civis Ratisponensis, a quodam Ruberto, qui Fratrum vestibus præerat, sibi familiari familiariter requisivit, cujus sepulchrum hoc esset, quod in medio monasterii corneretur. Et audit, quod primi Abbatis esset istius loci, et quod idem fuisset vite sanctissimæ, quodque in carne adhuc et post mortem miraculis claruisset, et ab his destitisset ad horam, ex causa, qua nesciret; dictus Waltmannus illi Ruberto: Scito, inquit, quod in brevi Dominus iterum ejus merita declarabit. Vidi enim in visione me cum multis intrasse hanc basilicam ad orandum, et ecce a parte capitis tumuli, arbor, ut videbatur, aurea tantæ magnitudinis succrescebat, ut latitudo ramorum ipsius cunctam replet ecclesiam, et extra januam insuper se protendens. Quo profecto portendebatur, quia quod olim dixit Dominus Domino meo unigenito suo Christo passo in carne, hoc famulo suo similiter, et si non sicut vox hujusmodi lapsa ad eum a magnifica gloria, ipso tamen effectu esset in brevi dicturus: Et clarificavi, et iterum clarificabo. Clarificavi, videlicet degentem in carne vita insigni, transitu glorioso de mundo migrantem, virtutibus et miraculis jam defunctum; et iterum clarificabo in novissima tuba, inter omnes electos, interim vero sequentibus signis, que pro negligentia et reatu quorundam pro tempore cessaverant. Quod et rerum eventus in proximo declaravit.

Visionem ad
præstentiam

CAPUT IV.

Varie aegritudines ejus ope deputæ.

Siquidem paucis diebus elapsis, vespere Sabbati, cum post officium vespertinum Processio ante altare sanctæ Crucis solito ageretur, quidam aderat inter multos, qui puerum cæcum in brachiis deportabat. Cui cum janua clauderetur egresso, Theodericus quidam Monachus ei obvians, et videns puerum esse cæcum, redire consulit, et Sancti suffragia postulare. Populo itaque, qui jam exierat, redeunte cum puero, Deo ac famulo ejus pro illuminatione pueruli a cunctis obnixius supplicatur. Et continuo Deus omnium exauditor, cæcos oculos claro lumine revertisit, suum glorificans Confessorem. Rogatus ergo pueri genibus apud nos aliquandiu demorari ob tanti miraculi testimonium, recasavit, se quidem et puerum esse protestans patre et matre carentes, et de Gallia Belgica oriundos, ex territorio a Treverensi, sequæ puerum compassionem fraternam ad diversos Sanctos spe circumtulisse salutis, cujus subventionem expertus nunc esset B. Erminoldi gloria reservatam. Ideo, inquit, jam propter quempiam non tacebo, et propter aliquem non quiescam, donec ad solum natale

Cæcus illumi-
natur.

a

regressus, annuntiem hujus Sancti præconia circum-
quaque.

13 Item mulier quedam juvencula de civitate Ratisponensi a parentibus matrimonio copulata, ita post breve tempus est dissoluta paralyti, ut loquendi usum prorsus amitteret, oculo altero privaretur, dentes haberet ad invicem ita compressos, ut hora refectionis cultello vix solveretur ad escam: manibus quoque contracta et pedibus, miserabile sui spectaculum præbebat. Quæ more solito ponderata juxta sepulchrum viri Dei per snos, mox tam integraliter est sanata, ut que ab aliis deportari consueverat, pedibus sanis accederet ad altare, et manibus ante contractis b sacrificium offerret, et tuto prius ore Missam a Sacerdote deposceret celebrari, oculoque recepto letissimè remearet ad propria cum amicis.

Paralytica en-
ratur.

b

14 Sed cum gratias etiam postmodum Domino redditura, sepulchrum Sancti frequentius visitaret, puella quedam allata est, cujus manus contracta erat omnino. Quam manum cum mulier ante dicta tumulo Confessoris imposuisset, ad stantibus Fratribus et orantibus pro eadem puella, clamans: Oh, integra sanitate recepta, in momento in ictu oculi manum ante contractam extendens, ovum quod casu in tumba jacebat, puerili more attraxit, joconditatem et exultationem risumque excentis universis.

Contracta re-
stituitur.

15 Alius quidam puer, carne fœda in inferiori palpebra succrescente, turpem faciem præferbat. Quam carnem cum medici et chirurgi dicere reserandam, amici majus periculum metuentes, consilio saniori, Deo et servo ejus deferendum puerum sponderunt: cumque mane iter arripere surrexissent, misericordia præveniret jam fideles, carumque abstractam penitus invenerunt; in pitratæ rei signum, sanguinea tantum macula remanente. Qui beneficio Domini non ingrati, votum devote solventes ad tumbam Sancti puerum adduxerunt, narrantes laudes Domini et virtutes ejus fratribus universis.

Facie de-
formis sanu-
tur.

16 Puer quidam cum continuo vomitu fatigatus esset, nil penitus alimonie retinebat. Qui ad tumbam Sancti ponderatus a suis, sine mora plenum adeptus est sanitatem.

Vomitus sime-
tur.

17 Quedam mulier horrendo ventris adeo fuit inflata tumore, ut ab aliis, et a seipsa gravida crederetur, patiens crebras, sicut solent habentes in utero, punctiones: verum solito prægnantium tempore devoluto, cum se non esse gravidam comperisset, ad sancti viri Dei sepulchrum cum oblationibus et Dei laudibus se presentans. c

Tumor uteri
residit.

18 Quaedam Agnes in d. S. Pauli monasterio Monialis incredibili tussis incommodo fatigata; ad invocationem famuli Dei se sensit continuo liberatam. Quæ tempore alio morbo simili repetita, repetita oratione ad Dei servum secundo mox curata est per eundem.

c
d
Tussis hinc de-
pulsæ.

a Treveri vel Treviri Gallicæ Belgicæ populi, quorum urbs primaria Augusta Treverorum, vulgo Trever, Belgicæ provinciæ metropolis

b Id est, donum aliquod, nam præter Missam nullum est Christianis sacrificium proprie dictum.

c Dicitur aliquid; forte sanitas restituta est, aut quid simile.

d Est id Ratisponæ, edificatum a S. Wolfgango an. mcccxcviii, cui prima Abbatisa præfuit Brigida soror S. Henrici Imp.

CAPUT V.

Aliæ varæ curationes.

Juvenis quidam, dictus Ulrichus Cewren, dolore gravissimo capitis molestatus, ad sepulchrum Sancti devote se ponderans sine mora est redditus sanitati.

Item dolor ca-
pitæ.

20 Mulier quaedam pauperula gravissima dissoluta paralyti per decem et octo hebdomadas, pro quantacunque corporis sui necessitate vel se movere de lecto vel surgere non valebat. Quæ de viri sancti virtutibus concepta fiducia, quodam diluculo vestibus suis

Paralytica sanu-
natur.

suis induitur, in Pruffingen asserens se ituram; quam cum feminæ commanentes insanire præ infirmitate putarent, deduci ab eis ad ostium attente postulans impetravit. Hæc inter tenentium manus Sanctum obnixius obsecravit, ut si votum ejus sibi placeret atque devotio, vires ad deambulandum sibi apud Dominum obtineret. Nec mora: tanta celeritate, quas ductrices habuerat, antecessit, ut primæ novissimæ et novissima prima in itinere viderentur, et vix eam aliæ consequi prevalerent.

Item aliu.

21 Alia mulier, dicta Alheidis, de villa vicina conobio, sic est percussa paralyti, ut ore retorto deformiter ad maxillam, et uno oculo excecato, horrendam faciem circumferret. Hæc in vigilia Epiphaniæ, quando in crastino anniversarius Sancti peragitur, ad sepulchrum ejus accedens, ejus suffragia intensissime flagitavit. Itaque mane regressa oravit eundem sermonem, et statim ore ad statum pristinum reformato, et oculo restituto, similiter plenam est adeptam sanitatem.

Item phreneticus.

22 Quidam Hartwicus de Chepen ex nimio morbi fervore raptus in phrenesim, de manibus se tenentium sese propiciens, currensque per silvam, more lymphantium ferebatur. Qui adductus ad tumbam servi Dei per amicos, S. Erminoldi obtentu post modicum integre restitutus est sospitati.

Alius infirmus.

23 Alius quidam Leutwinus de villa eadem a gravi nimis infirmitate juxta idem sepulchrum, Sancti meritis continuo est sanatus.

Contracta.

24 Mulier quædam paupercula, gressu carens, de loco ad locum scabellis se manualibus promovebat. Hæc ad sepulchrum viri sancti deveniens, ipsius auxilium invocavit, et protinus consolidatæ sunt bases ejus et plantæ, ita ut baculi sustentaculo ad ambulandum sit contenta.

Infirmus alius.

25 Cocus Fratrum, Henricus nomine, cognomine Wirth, cum post febres acutas, tibiarum oculorumque dolore maximo laboraret, in die Natalis Domini summo diluculo, ad sancti viri sepulchrum devotius orans accessit, et statim sanitate recepta per illum, suscepit Domini misericordiam in medio templi sui, ubi famulus Domini requiescit.

Item alius.

26 Perchtoldus quidam civis de Ratispona, cum de Terra sancta reverteretur, morbo cœpit gravissimo cruciari. Porro in partes veniens Alimaniæ, auditis B. Erminoldi virtutibus per diversos, pro sanitate recipienda ipsam attentius invocavit, in suæ exauditionis indicium, antequam domum suam intraret, postulans se curari. Quod fideliter petiit, efficaciter consequens, recepta, imo prærepta potius, integra sospitate, domum reversus est petivit.

Cancer depulsus.

27 Ejusdem Perchtoldi filia filiam habebat Agnetam, cujus pudenda morbus horrendus, qui cancer dicitur, occupavit. Anxia ergo mater pro filia, ipsam ad tumultum viri Dei perduxit, ejusque invocato suffragio pro filie sospitate, censum quinque nummorum se sibi promisit annis singulis oblatorum. Quo facto filia plene curata, materna devotio cito se gratulata est exauditam.

Item dysuria periculosa.

28 Altera quoque filia ejusdem Perchtoldi, filium parvum habebat difficultate urinandi graviter laborantem. Cunque medicorum alii esse stranguriam, alii vero calculum judicarent, eumque oportere incidere testarentur; amici ejus ponentes in Deo spem suam, B. Erminoldi patrocina requirentes, non sunt fraudati a desiderio suo. Nam puer adductus ad sancti viri sepulchrum, illico integraliter est sanatus.

Item dolor oculorum.

29 Alius item civis Ratisponensis, Opertus nomine, filiam quandam habebat Rapotonis uxorem, quæ oculorum dolore ferine cæcata, ducta ad viri Dei sepulchrum, cum decem nummos in censu eidem promitteret annuatim, insperatam oculorum recepit protinus claritatem.

Item tu alio.

30 Quidam de ipsa etiam civitate Henricus, qui

Vicedominus appellabatur, simili dolore laborans, ductu amici sui cujusdam etiam Henrici vocabulo, ad sepulchrum Patris sancti deveniens, simili devotionis affectu, effectu curationis simili est auditus.

ACCURIO
MONACHO
ANONYMO.

31 Filius ejusdem Henrici, filium quemdam habebat, qui distortis pedibus difficili gradiebatur incessu, qui et ipse Erminoldi meritis est curatus.

Distorti pedes curati.

32 Alio autem tempore idem Henricus adeo fluxu cœpit sanguinis infirmari, ut nullo medicamento quidquam proficere se sentiret. Ad nota ergo sibi jam secundo Patris sancti suffragia se revertens, iterum curari meruit, per eundem Dominum nostrum, famulo ejus fideli manu contacto, ejus fimbriam olim tangens hæmorrhœissa recipere meruit sanitatem. Hic jam tertio manifestavit se Jesus eidem Henrico, in sui gloriam Confessoris.

Fluxus sanguinis.

CAPUT VI.

Energumena curata, alique ægri.

In Castro Napureli mulier quædam Leucardis, cui-dam juveni matrimonialiter copulata, cum quadam die vitreis annulis more luderet puellari, maritus offensus eo quod necessaria negligens vanis intenderet, maligni spiritus ei imprecans incautus invasionem, conjugii non conjugaliter maledixit. Statimque ut vel vanitas hujus, vel illius acerbitas nimia puniretur, diabolus mulierem invadens acerrime cruciabat, et verba per eam blasphema et turpia proclamavit, accedentium culpas eis improperans et peccata. Cunque Sacerdotes super eam dicerent exorcismum: Vestra, inquit dæmon, verba non euro, nec attendo blateramenta: repellendus Erminoldo reservor; ille accepit rejiciendi me potestatem. Et mirati sunt universi qui aderant, et ipsi nil horum intellexerunt, eo quod nondum ad partes illas viri Dei præconia pervenissent. Et murmur multum erat de eo in populo, quem dæmon diceret Erminoldum; et dicebant ad invicem: Quid est hoc, quod dicit nobis dæmonium? nescimus quid loquatur. Cum itaque crederent se illudi, affuit de Ratispona Rupertus quidam, qui diceret se intelligere id quod diabolus loquatur. Et incipiens interpretabatur illis, qui aderant, verba quæ dixerat inimicus; B. Erminoldi vitam, et sanctitatem, et miracula plurima manifestans. Ille est, ait dæmon, ille est de quo loquor. Instructo ergo vehiculo mulier superposita, in Pruffingen adducta est per amicos. Cunque deventum esset ad fores ecclesiæ, illa teniti manibus cœpit et pedibus, sed vi deducentium et labore non modico, sepulchro est superposita viri Dei. Ubi cum fratres dicerent exorcismos, et preces effunderent pro vexata, vix illa ne effugeret, tenebatur. Cum subito Deo suum famulum honorante, mulier altius ingemiscens, Ach, achque proclamans, quasi resoluta in somnum protinus conquievit. Cunque ablata sepulchro in terra super plumarium reclinata fuisset, et an haberet melius, quaereretur, optime sibi esse ac se liberatam esse respondit, sed nil penitus virium habere. Igitur amici cum illa tota nocte ad Sancti tumultum excubantes, mane viam arripunt revertendi; et cum iter agerent, vocem hujusmodi dæmonis audierunt: Etsi ad te accedere non præsumo, a te tamen longius non recedam. Sana tamen mulier est domum reverta. Non multum temporis intercessit, et ecce amici feminæ liberatæ, Deo gratias non agentes, obliti sunt beneficiorum ejus, et mirabilium ejus, quæ ostendit eis in illa. Ideoque quanta culpæ ingratitude sit apud Dominum, meruerunt protinus experiri. Denique cum Dei ac sui famuli beneficia magnificare inter suos, et laudibus dignis attollere tenerentur; illi magis ea occultare ac tegere satagebant. Cum ecce subito in patris sui conspectu, dæmon revertens in domum suam inde exivit, novissima hominis istius pejora prioribus faciens, per os

Mulier, viro imprecante, corripitur a dæmone.

Liberatur opus S. Erminoldi.

Deum ob ingratitudinem occupatur.

ACCIORE
MONACHO
ANONYMO.

ejus cœpit horribiliter exclamare : Quæ vos occultare nitimini, ego faciam omnibus manifesta. Hoc dicto acrius cœpit, quam antea, cruciari. Igitur amici ejus merita ultione confusi, vexatione dante, ut assolet, intellectum, ad cor redeunt, sua ingratitude penitentes. Itaque ad benefactoris sui refugientes auxilium, ut sui miseretur et patientis, negligentia ipsorum dignanter oblitus, humillime postulabant. Apud sepulchrum igitur viri Dei denno pernoctantes, Domino sui famuli merita declarante, mane sanam eam et incolumem receperunt. Sicque Dominum colaudantes, ut decuit, cum sana et leta lætantes ad propria sunt reversi.

Liberatur.

Monocula visum integrum recipit.

33 Mulier quædam per octo annos oculo uno prorsus orbata, plena fide ad sepulchrum Confessoris accessit. Quæ cum tota devotione mentis oraret, coram omnibus, qui ad Annuntiationis Dominicæ festa conveniant, lumen ad revelationem insignium meritorum et gloriam Christi famuli declarandam leta recipit, turbam non modicam habens suæ testem illuminationis, et Dei et ejus famuli laudatricem.

Distortus gressum

34 In paraseve quædam de Ratispona mulier puerum fere septemem adduxit ad memoriam viri sancti, distorto imo prorsus inversos pedes habentem, ac impotem ambulare. Pro quo dum mater tota die usque ad horam prandendi precibus institisset, integre puer est restitutus sanitati, qui et in miraculi perpetrati memoriam de fratrum prandentium manibus sæpe postmodum panem et cibos accipiens, domum detulit matri suæ.

Item ultra.

35 Alia quædam mulier puellulam ferme quinquagem similiter pedes habentem inversos, et nunquam valentem aliquid ambulare, ad Sancti sepulchrum in vigilia Pentecostes apportavit. Et ecce inter conjuvandam ad Vesperas, plurima turba præsentem, plantis ejus ac pedibus ad rectitudinem restituit, usum gradiendi recipit, juxtaque sepulchrum primo quidem pedetentim obambulabat, deinde vero diatim magis magisque proficiens, integraliter est curata.

Epileptica sanatur.

36 Heroldus quidam civis de Ratispona filiam habuit, quæ morbo epilepsia adeo vexabatur, ut quotidie bis vel ter elideretur ad terram. Pro qua dum parentes, per dies triginta continuos, ad sepulchrum sancti viri eam ponderare voluissent, implexissentque quod voverant, filia reddita est integræ sospitati, obviantibus sibi Dei misericordia, et voventium et reddentium veritate. Qui et Sancti beneficio respondentes, curatam eandem ad viri Dei sepulchrum, cum una candela per annos singulos obtulerunt.

Debiti usus membrorum restituitur.

37 Mulier quædam Alhaidis dicta de Tutenwach, omnium destituta membrorum officiis, viro Dei ad censusum nummi unius annis singulis se devovit. Nec mora : quæ omnium membrorum usu carnerat, omnium membrorum gavisus est se usui restitutam.

Ex vulneribus diu sger sanatur.

38 Duo quidam satellites simul erant ad prandendum, et capta præda quando dividunt spolia tales, ceperunt mutuo corrixari, uno accusante quod minus sexaginta denariis recepisset, altero propter domini sui potentiam quem habebat, verba socii contemne, et irrogante insuper illi contumelias et terrores. Ille injuriæ acceptæ non immemor, exinde querebat opportunitatem ut eum traderet, cum sibi fortuna a..... qui gravamen intulerat. Quædam itaque die læsus et læsor obviaverunt sibi, et injuriatorem se agentem incantans injuriatorem gladio petiit improviso, vulneratque gravissime ad terram usque prostravit. Quo jacente, super dolorem vulnerum ejus addidit ampliora, et plagis impositis abiit semivivo relicto. Delatus igitur ad hospitium lacero corpore, biennio læto decubuit, ita quod nullatenus valebat assurgere de eodem. Uxor autem illius fœbat quotidie, et lugebat, eo quod inde conducere medicum non habebat. Tabescente sic illo, et illa mœrente, nocte quædam reverenda quædam matrona, fœnti uxori non

per somnum, ut assolet, sed clarissima visione apparens : Quare mœreore consumeris, ait, absque profectu? Virum tuum B. Erminoldo trans mitte, et remittet eum incolumem. At illa : Quomodo eum sibi transmittam, cum de lecto nequeat se movere? Respondit quæ apparuerat : Tantummodo voveat se iturum, et vires angebuntur. Hoc dicto disparuit. Uxor vero narravit viro quæ viderat, qui facto voto, mane accepto laculo iter aggressus, licet cum difficultate, ad tumbam Sancti devenit, seque ponderans domum regreditur : plenam, ut credimus, postmodum capiens sanitatem.

a Aliquid videtur deesse.

CAPUT VII.

Alia impensa mortalibus beneficia.

Aurifex quidam, Gotfridus nomine, gente Suevus, vir miræ simplicitatis, in artis illius omni genere cunctis qui erant Ratisponæ peritior, gravissimam oculorum patiebatur infirmitatem, adeo ut unus oculus excecaretur, insuper versus in cruentam carnem et nigram; non autem habens pretium medicos conducendi, cum veterularum ac mulierum experimenta quam plurima sine profectu aliquo requisisset, audivit mulierem peritissimam in hujusmodi esse apud a Herbipolin; ad quam dum pergere decrevisset, sed careret expensis, consultum est ab amicis, ut omissis omnibus, suffragia Beati requirant Erminoldi : quibus ille consentiens, oculo argenteo fabricato, ad sepulchrum Sancti eo se ponderavit. Mira res! sub spatio noctis unius oculum sanum ac purum perspicacioremque recepit, quam ante morbum se meminisset habuisse.

Oculus eundem restituitur :

a

40 Heuricus quidam civis de Ratispona, die quædam venit in Prufening, Deo et sancto suo supplicaturus. Qui audiens inter multos a Sacerdote, qui celebravit, Dei famulum commendari, habere se filiam testabatur, quæ cum octo annis nunquam ad ambulandum terram suis pedibus tetigisset, ipseque adductam eam tribus ponderasset vicibus ad viri Dei sepulchrum, adepta est integram sanitatem, quæ firmis nunc gressibus usque in diem utitur hodiernum.

Alteri gressibus.

41 Materfamilias quædam de Ratispona, cum per se venire non posset, nummum ad offerendum accendendasque candelas, per mulierem manentem secum in domo ad sepulchrum viri Dei transmisit. Quæ cum aliis mulieribus veniens, candelas quidem accendit, nummum obtulit ad sepulchrum, sed clanculo retrahens ipsam, et fraudulenter marsupio suo eum imponere cogitabat et reservare. Sed mirum in modum duo digiti, quibus illum abstraxerat et tenebat, ita continuo sibi sunt coarctati, ut eos nec ab invicem solvere, nec nummum excutere prævaleret. Abiit ergo cum sociabus tristis et mœrens. Quæ cum venisset in campum, caussam ab illa fletus inquirunt. Illa suum confessa reatum, manu protulit subtractricem, digitis adhuc tenaciter coherentibus, et tenentibus quod abstulerant in occulto. Quæ cum mulieres avellere niterentur, nihilque proficerent, saniori usæ consilio, cum rea regressæ, manum cum furto super tumulum posuerunt, pro absolutione furis, Deum ejusque piissimum Confessorem suppliciter invocantes. Statimque digiti, qui ad furandum auferendumque coarserant, ad restituendum laxati sunt et soluti. Denario itaque misso in arcam, mulieres cum gaudio Deum laudantes et famulum ejus, ad propria redierunt. Acceptat autem omnes timor, et magnificabant Deum, qui hoc miraculum audiverunt.

Mulier fraudulenti correctur.

restituitur

42 Altera quædam Leukardis tantam incurerat surditatem, ut tinnitu aurium crebro nimium laceretur : quæ tumbam viri Dei tertio visitans, plenam adepta est sanitatem.

Alia auditum recipit.

43 Alia quædam mulier tantum dolorem patiebatur in oculis, ut multo tempore clausis eisdem caeca esse crederetur,

Alia oculorum dolore liberatur.

crederetur, quæ cum ad auxilium viri Dei devota venisset, statim in ipso ingressu ecclesiæ diu clausi sunt aperti. Apertionem autem eorum tanta est lacrymarum effusio subsequuta, ut vestes mulieris usque ad pectus adeo madi darentur, ut perfusæ illuvio viderentur. Accessit ad tumbam, Deo gratias agens, ejusque magnifico Confessori: domum inde rediens, plena post modicum gratulata est sospitate.

*Abba intrantibus
intercederunt.*

44 Multa quidem et alia signa fecit Jesus, famulum suum honorans, quæ non sunt scripta in libro hoc, quæ vel quorundam simplicium Fratrum humilitas ultro suppressit, vel aliorum incuria oblivioni tradidit negligenter. Hæc autem, quæ auribus nostris audivimus, Patres nostri annuntiaverunt nobis, et seniores fide dignissimi, brevi calamo perstringentes; futura, quorum Deus sibi notitiam reservavit, adnectenda committimus diligentia posterorum. Nam fiduciam talem habemus in Domino, quod nisi requirentibus famuli sui dilecti suffragia devotionis et fidei vasa defecerint, sui oleum non deficiet Elisei, ipso præstante, qui est benedictus in sæcula sæculorum, Amen.

a Urbs est Franconiz primaria, vulgo Wirtzburch, ad Mennum fluvium.

ANACEPHALÆOSIS.

*a
origo mun-
sterii Prufe-
ningensis*

Cum fidelium pia devotio amplius et perfectius circa nota quam incognita moveatur, ut universi, qui præsentem sunt ingressuri basilicam, cœnobii hujus Prufeningensis originem ac profectum usque in hæc tempora non ignorent, pagellam hanc omnibus accessuris, vice speculi duximus adbibendam. Sciendum est igitur, quod anno post partum Virginis gloriose MCM, beatissimus Pater S. Otto Babenbergensis Episcopus, divina revelatione præmonitus evidenter, *b* ut in gestis ejusdem plenius continetur, locum hunc in Dei ac S. Georgii Martyris victoriosissimi fundavit honorem; eoque in domibus, habitaculis, officinis, claustro, convenientibus, per ipsius studium et industriam laudabiliter consummato, ac communito liberaliter et abunde prædiis, silvis, ceterisque possessionibus, quas necessitas cœnobialis vitæ requirit, Fratres collegit et instituit in eodem, qui sub Beati regula Benedicti Deo ibi perenniter militarent.

*Abbas Ermi-
naldus, antea
Lorsavensis*

46 Collecto ergo conventu B. Erminoldum, cujus sepulchrum in medio basilicæ cernitur, huic Ecclesiæ primum Domino disponente præfecit Abbatem, evocatum tam multiplicibus, quam supplicibus litteris de Hirsaugiensi cœnobio: in quo sub B. Wilhelmi regimine monastica vitæ jugum portaverat ab adolescentia sua. Unde jam pridem propter summam perfectionem vitæ laudabilis, cujus fama præconium longe lateque percrebuerat, ad Lorsavensem Ecclesiam electus est Abbas, et ab Henrico Quinto nominis hujus Imperatore, regalibus solemniter investitus. Cui Ecclesiæ cum paulo plus quam anno gubernatione sanctissima præfisset, ac sub tantillo spatio temporis, non minus quam quadraginta Domino sanctæ religioni filios aggregasset; et ibidem, propter quemdam conscientia levem scrupulum, culpam timens ubi culpa omnino non erat, dignitatem Abbatia illius resignans, cum fratribus Deo collectis ad Hirsaugiense cœnobium remigravit: ubi cum suis jocunde

receptus est et servatus, et aliquanto tempore demoratus ibidem. Demum anno Domini MCMIV, a venerabili fundatore nostro, huic loco, ut dictum est, gubernando præficitur primus Abbas, et rogatu venerabilis Domini Hartwici tunc Ratisponensis Episcopi et consensu, per sanctæ memoriæ Udalricum Pataviensem Episcopum in Abbatem solemniter consecratur.

47 Cumque in cura suscepti regiminis boni pastoris instar, verbo pariter et exemplo subjectos a malo retraheret, provocaret ad bona, nihilque negligeret faciendum, sed invigilaret divinis operibus incessanter; diabolus sua damna et Dei lucra videns et invidens quotidie crescere per eundem, quosdam malitiæ suæ satellites ad sancti Patris animavit interitum, et armavit. Ne igitur venerabilis Christi Confessor, qui regimine Patriarchas, Apostolos documentis et signis, virgines castitate concives habere meruerat, Martyrum quoque palma careret; post multas injurias, contumelias, et terrores, ab uno ministerio diaboli, ligneo per insidias vecte percussus, aliquamdiu supervivens, tandem in sancto Epiphaniarum die sub Hymno videlicet Angelorum, ad Angelorum Regem et regionem glorioso fine transivit; sicut in ipsius festi vigilia, Prophetico, quo plenus erat, spiritu ipse prædixerat; eo ipso nos, quod pro signo sui dederat vaticinii, certiorans, quod numquam videlicet divinum cessare deberet obsequium in hoc loco: quod et ex tunc usque in hæc tempora, sicut patet, ejusdem Patris, ut credimus, meritis et obtentu in suo statu permanet et vigore.

Orciditur.

48 Spiritu igitur migrante ad caros, corpusculum sancti Patris in eo, quod in præsentiarum cernitur, sepulchro, devote reconditum, innumeris mox cœpit virtute Christi miraculis coruscare, cæcis visu restituto, quam pluribus contractis et claudis gressu, resolutione turgentibus et inflatis, epilepticis, paralyticis, energumenis, dæmoniacis, surdis, hæmorrhoidicis, sospitate potita; blasphemis vero punitis, igne tabifico, lepra et morte postremo, quæ merebantur punitis et correctis, accedentibus vel agentibus aliquid circa ipsius tumulum fraudulenter, sicut libro miraculorum ipsius plenius manifestatur.

*Illustratur
miraculis.*

49 Ceterum inter virtutes et signa, quæ diximus, non debet hoc minimum reputari, quod cum aliquanto jam tempore memoria sancti Patris ab hominibus intermissa fuerat et neglecta, nunc tandem tam crebra visitatione accedentium jam continuo renovatur, ut hoc, quod de justo per Sapientem scriptum est: Non recedet memoria ejus, et nomen ejus requiretur a generatione in generationem, ipso facto et evidentiâ in eo sit impletum. Propter quod profecto speramus, quod Deus omnipotens in suo famulo glorificari, et in se glorificare disponens eundem, omnes qui per ipsum Domini beneficia postulaverunt, pie, fideliter et attente, misericorditer vel ad vota exauditurus sit vel ad fructum. Cursim ista perstrinximus et summam, quatenus omnes, qui Dei ac famuli sui patrocinia postulaturi advenerint, ipsius aliquantulum merita cognoscentes, exauditionis suæ fiduciam eo ipso concipiant ampliorem apud Deum, qui est benedictus in sæcula sæculorum, Amen.

Ecc. 39. 13.

a Sequuntur sequentia a reliqua narratione, cum qua nulla ratione connecti sunt, sed ejus quolibet potius compendium, quod fortassis in tabula quapiam propositum erat in ecclesia Prufeningensi.
b Lib. a vitæ ab Henrico Canisio editæ num. 44.

DE BEATO GUARINO EPISC. SEDUNENSI.

*SÆCULO XII.
VI JANUARIIL.*

Sedunum Valesianorum civitas est ad Rhodanum, vulgo Sitten, Gallis Sion. Hic Guarinus Episcopus fuit, quem Hugo Menardus, ex vetusto Missali ante centum annos excuso, recenset in catalogo Sanctorum et

Beatorum Ordinis Cisterciensis. Ejus natalem refert Guarini natalis Chrysostomus Henriquez in Menologio Cisterciensi VIII Id. Januarii his verbis: in Alpibus B. Garinus Episcopus, qui prius in rupibus illis sanctissime vixit,

et

EX VARIIS.

et humilitatem demissam amplectens, puritatem et simplicitatem cordis obtinuit. Contemplationi summe deditus, omnem externarum rerum tumultum fugiebat. Monachos laxè viventes reformavit, et eos rigori Cisterciensi subiecit. Cumque virtutum ejus fama se circumquaque diffunderet, Sedunensis Ecclesiæ Episcopus creatur, ibique Pastorem vigilantissimum se exhibens, variis sanctitatis titulis ornatus, in senectute bona piissime obiit. At *Kalendarium Cisterciense Divisione editum*, vi Februarii hæc habet: Garinus Abbas Altæcumbæ, Episcopus Sedunensis. *Est apud Cl. Robertum aliud ab Alpensi monasterium Altæcumbæ situm ad lacum Burgetum. An Beati aut Sancti titulus Guarino olim ab Apostolica Sede fuerit decretus, haud scio; probabile tamen fit, cum passim et publice Beatum haberi et appellari in Ordine suo asserant Cistercienses quamvis nulla de eo in propriis Officiis fiat Commemoratio. Andrea quoque Saussayus in Martyrol. Gallicano Beatum vocat, atque insigni ornatu elogio.*

NOT. 107.

2. Qui vir fuerit Guarinus, colligi potest ex S. Bernardi Epistola 253, in qua hæc ad ipsum scribit Guarinum, ejusque monachos: Reverendo Patri et omni veneratione digno Domino Abbati Alpensi Guarino, et universis ejusdem loci Fratribus, Frater Bernardus vestræ sanctitatis servus, de bono immelius semper proficere. Revera nunc in te, Pater, experior, quod in sacris litteris legisse me memini: Cum consummatus fuerit homo, tunc incipit. Jam seni requies, jam corona debetur emerito; et ecce tanquam novus in Christo miles, nova iterum tibi excitas bella, provocas adversarium, et rem fortium præsumis fessus senex, dum ad iterandum certamen, antiquum hostem, et jam quodammodo vitium compellis. Enimvero dum præter morem tuum, tuorumque prædecessorum traditiones, divinitus inspiratus Ecclesiæ et Ecclesiastica beneficia relinquis, synagogas satanæ, id est, cellulas extra cœnobium, in quibus tres vel quatuor Fratres sine ordine, sine disciplina habitare solent, destruis, feminas a monasterio arces, ceterisque pietatis ac disciplinæ bonis studiosius invigilas solito; quid aliud primus et maximus ille peccator nisi videbit et irascetur, dentibus suis fremet, et tabescet? Sed quæ cura? Econtra tu in ejus confusione et tua consolatione cantabis Deo tuo: Qui timent te, videbunt me, et lætabuntur, quia in verbo tuo supersperavi. Nec timendum quod succumbat hosti, qui nec cedit ætati; vincit annos animus, et frigent jam corpore fervet sanctum in corde desiderium; artibusque fatiscenibus, durat tamen incolumis propositi vigor; nec sentit rugosæ carnis infirma spiritus promptus. Nec mirum: ut quid enim metuat

Ecclesi. 18. 0.
Figor in senectute:

Pua instituta:

veterani domicili ruinas, qui fabricam spiritualem videt indes in sublime consurgere, proficere in æternitatem? Certus namque est, si terrestris domus ista dissolvitur, quod ædificationem habet ex Deo, domum non manu factam, æternam in cælis.

3. Fuscè deinde probat S. Bernardus, monachum semper proficere debere, ac tandem subdit: Quod quidem sic adstruimus exemplis, ut probemus et oculis: dum in te, Pater, manifestum fit nobis quod dicitur: cujus quippe etsi homo exterior corrumpitur, sed interior renovatur de die in diem. Unde enim tantus ardor innovandi Ordinis, nisi ex renovatione mentis? Sic bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bona: sic arbor de bona fructus bonos facit. Primi et purissimi fructus tui. Sed quænam arbor hos protulit, nisi puritas cordis? Alioquin quando impurus animus tantostudio regule inquireret eligeretque puritatem? Nec de turbido fonte limpidi emanat rivus, nec de sordida mente munda cogitatio. Intus est procul dubio, intus est quod delectat: et ex illa plenitudine intrinseca erumpit totum, quod foris exuberat: atque in mente fulget, quod sic placet in opere.

Quotidianam
innovatio.

4. Sequimini filii Patrem: imitatores ejus estote, sicut et ipse Christi. Dicite: In odore unguentorum tuorum curremus, siquidem bonus odor Christi est in omni loco. Nam ut taceam de vobis, qui præsentis cominus percipitis fragrantiam, amant ad nos usque, qui longe absumus, ex studiis ejus bonis pervenit hujus suavissimæ respersionis ubertas, ut nobis certissime fiat odor vite ad vitam. Puto quod et in cælestibus id jam persenserint in odorem suavitatis, et quadam solito festiviore exultatione decantent: Quæ est ista quæ ascendit per desertum, sicut virgula fumi, ex aromatibus myrrhæ et thuris, et universi pulveris pigmentarii? Et illud: Emissiones tuæ paradisi malorum Puniceorum cum pomorum fructibus. Quicumque inter vos hunc in cælis jubulum non audit, invidet. Quisquis hunc non sentit odorem, ut omnium pace dixerim, putet. Hæc Bernardus, cum adhuc Abbas esset Guarinus.

Celebre no-
men.

5. Electus est deinde Sedunensis Ecclesiæ Antistes. Quam electionem mirifice probavit Bernardus, et *martines Monachos Alpenses consulatus est Epistola 142, quæ incipit: Bonus Pater vester atque noster, auctore Deo ad altiore gradum assumptus est, etc. Sub finem hortatur, ut ejusdem Guarini consilio, et Godefridi Prioris Claravallensis, maxime idoneam eligant sibi Abbatem. Alpensis cœnobii meminit idem Bernardus Epist. 28. Guarini vero Bernardus Ab. Boveval, vitæ S. Bernard. l. 2, c. 8.*

Promotio ad
Episcopatum.

DE VENERABILI VIRGINE

GERTRUDE AB OOSTEN BEGHINA
DELPHENSI IN BELGIO.AN. CDR.
MCCCLVIII.
VI JANUARI.
Gertrudis van
Oosten cele-
bre nomen.

Hujus sanctæ virginis celebris est in nostratibus Historicis memoria, sacris etiam fastis adscripta, etsi nondum solemnè Ecclesiæ judicio consecrata, quod quidem compererim. De ea Carthusiani Colon. in *Addit. ad Usuardum editis anno MXXV et MXXXI*. Item beatæ memoriæ Gertrudis de Oosten Beginæ Delphensis, quæ stigmata Christi impressa habuit in corpore suo. *Eadem habet Martyrologium Germanicam. Molanus in Addit. ad eundem Usuardum: Delphis in curia Beghinarum obitus Venerabilis Gertrudis de Oosten, cujus vita habetur. Martyrologium Gallobelgicum: S. Gertrudis de Oosten Beghina, nata Vorburgi, sepulta Delphis Hollandiæ oppido in*

æde S. Hippolyti. *Ferrarius in Generali catalogo Sanctorum: Apud Delphos in Batavis S. Gertrudis virginis. Sed in nova Topographia Martyrologii Romani fude hallucinatur idem Ferrarius, ad nomen Delphi ita scribens: xvii Martii, Gertrudes virgo Ordinis Prædicatorum A. D. MCCXL. Sur. tom. 7, ex qua urbs Hollandica in Brabantia confinio S. Gertrudenbergi nominata. Gertrudenbergi dicta creditur a S. Gertrude filia Ducis Brabantia, quæ colitur xvii Martii, non Delphis, sed Nivelis, mortua anno MCLXIV, unde patet, non fuisse Ordinis Prædicatorum. Quæ Delphis celebris habetur Gertrudis fuit Begina, mortua anno MCCCLVIII, vi Januarii.*

2. Meminit

2 Meminit hujus et Aubertus Mirvus in *Fastis Belgicis*, et fusiùs Molanus in *Natalibus Sanctorum Belgii his verbis*: Delphis in curia Beghinarum memoria B. Gertrudis de Oosten, natæ in Voerburch, quæ obiit an. mcccclviii, in die Epiphaniarum Domini. Hæc virgo erga passionem Domini multum fuit devota; unde et Christi stigmatibus insigniri meruit. De ea quædam legitur in vulgaribus Hollandiæ Chronicis: sed multo plura Latino sermone extant manuscripta. Ponitur autem quotannis crux illa, unde stigmata accepit, in die obitus in altari, et solemnî concursu invisitur. Sepulta est sub campanili ad D. Hippolytum. Et privatae aedes, quas inhabitavit, etiamnum notæ sunt. *Alia subdit de origine et sanctitate Beghinarum Belgii, de quibus plures his annis scripti sunt libri. Andreas Saussuyus in Martyrologio Gallicano: Ipso die nascitur Delphis in Brabantia (voluit in Hollandia scribere) venerabilis virgo Gertrudis Oistensis, quæ, ob singularem erga Christum passum pietatem, ejus stigmatibus insigniri meruit.*

Crux, unde stigmata accepit, servata.

Van Gertrudis.

3 Vitam Gertrudis edidit Surius, sed stylo suo: nos phrasim antiqui Auctoris restituimus ex fidei ms. *Ecclesie S. Martini Ultrajecti. Aliam breviorẽ exhibebat ms. codex Rubeæ vallis, a Joanne Gilmanno aut Antonio Gentio conscriptam. Ejus vita olim Lovanii edita lingua Belgica anno MDLXXXIX, et nuper ab Heriberto Roswydo Nostrò in libro de Sanctis Virginibus, quæ in sæculo vitam duxere: utrobique Sancta appellatur. Italice eam vertit ex Surio Silvanus Razzius tom. 1 de feminis sanctitate illustribus, qui Beatam appellat. Joannes Gerbrandus a Leydis Chronici Belgici lib. 28, cap. 4, hujus vitæ aliquot capita, iisdem fere quibus eam hic damus verbis, refert, cumque ita citat: Plura etiam prædixit, et miranda gessit, quæ omnia brevitatæ gratia pertranseo. Nam plenius in ejus Legenda inveniuntur descripta. Mortuus est Joannes Gerbrandus anno Christi MDIV, ut Valerius Andreas testatur. Agit de Gertrude fusc Josephus Geldolphus a Ryckel Abbas S. Gertrudis Lovanii in Appendice notarum ad vitam S. Bege: §117.*

Unde ab Oosten dicta.

4 Dicta vero est van Oosten, sive ab Oriente, ob vernaculum carmen jambicum dimetrum catalecticum, et numero pedum ac syllabarum certo constans rhythmo, quod illa frequens concinebat, cujus initium est: Het daghet in den Oosten, id est, ab Oriente dies nascitur. Aliud Lovanii excusum est itidem dimetrum vernaculum carmen, simplex ac piùm, quod illa composuisse ac sapius cecinisse memoratur.

VITA

EX MS. ULTRAJECTINO.

CAPUT I.

Gertrudis patria: conversionis occasio.

Gertrudis habuit Christi vulnera in corpore suo.
Gheertrudis de Oosten, virgo venerabilis et Beghina devota, sed solemniter, non sine summi Pontificis auctoritate, veneranda, stigmata Domini nostri Jesu Christi nocte Parasceves an. mcccxl, suscepit in corpore suo: de quibus sanguis effluxit per dies multos septies in die, stupente populo prograndi miraculo. Quod idcirco præmittitur, ut ejusdem Virginis vita gratius audiatur.

a 2 Gheertrudis ista de villa quadam *a* Hollandiæ, que *b* Voerburch dicitur, et est media inter *c* Hagam-Comitis ejusdem patriæ, et civitatem *d* Delf, fuit orta, villanis parentibus. Unde patuit, sicut scribit in Epistolis Paulus, et dicitur in Actibus Apostolorum: Non est personarum acceptor Deus. Proinde puerilibus annis domi simpliciter transactis, cum Gertrudis, simplex ut columba, capisset non solum eorum Deo sed et eorum hominibus apparere virgo prudentissima: venit in Delf prædictam, more ancillarum ministrare diversis in locis, utpote temporalibus rebus tenuis.

Ejus patria avparentes. Gal. 2. 6. Act. 10. 31.

Delphi famulatur.

3 Quamvis autem in illa civitate non erant pro tunc monasteria sororum et fratrum, sed solummodo duo templa, scilicet ecclesia parochialis, habens ad amplius tria altaria; et hospitale pauperum cum altari pro necessitate infirmorum, essentque domus multæ absque habitatione dispositæ; tamen concurrentibus utriusque sexus populis diebus festivis, non ad prædicandum, sed ad ehorizandum; attamen hæc ancilla Deo dilecta tam devota fuit in hospitibus serviendo, tanque interna, quod sæpe tantam divinæ bonitatis sensit dulcedinem in medio turbarum, quantum postea frequenter experiebatur in cohabitatione Beghinarum. Sicque per gratiam Dei sensit et experta est inter Beghinas, quam veraciter scriptum est: Spiritus ubi vult spirat. Et iterum: Ubi spiritus Domini, ibi libertas. Hanc autem gratiam Virgini huic datam inter mundi turbines et populares nemo cognovit: sed postmodum Beghinis cohabitans, dum requirebatur a quadam honesta persona, qualiter se gerebat inter mundana servitia, hoc revelavit. Sic igitur cor virginis Gheertrudis erat in sæculo procul a sæcularibus et temporalibus rebus recollectum in Deo: ut pia Virgo, mente benigna, hilaris facie, humilis corde, cunctis placeret laudabili sua conversatione.

EX MSS.

Pie vivit in sæculo.

Joan. 3. 8. 2. Cor. 3. 17.

4 Nomen vero, imo cognomen sibi contraxit a quodam carmine: ut propter Orientis nomen carmini insertum vocaretur Gheertrudis de Oriente, vel vulgariter magis, de Oosten: sed cantando ferebatur spiritu, referendo carmen ad dilectum suum Jesum Christum. Eodem tempore duæ ancillæ, quarum una dicebatur Lielt, altera Diewer, frequenter veniebant ad præfatam Gheertrudim de Oosten, et frequentabant hoc canticum cum eadem in pontibus civitatis, vel aliis opportunis locis, bene canendo prædictum carmen. Sed et istæ ancillulæ postea, sicut et Gheertrudis, a vana sæculi conversatione ad Dominum sunt conversæ; et Diewerdis Gheertrudi cohabitabat in Beghinagio: quod sic accidit providente Domino.

De Oosten nunc dicta.

Dux ejus sodales.

5 In tempore namque quo Gheertrudis satagebat circa frequens ministerium, fideliter ministrando hominibus propter tale iucrum, gerebat animo servire Domino Deo soli, et placere sponso cælesti; sed experiebatur prius esse fallacem amorem mundi, suffere despectum terreni sponsi. Nam desponsata fuerat cuidam adolescenti, qui tamen eam despexit, et alteram ducere voluit: quam cum Gheertrudis monuisset ne sponsum sibi præriperet, illa de monitione nihil curavit, sed Gheertrudim contemnens, viro prædicto nupsit. Deinceps igitur Gheertrudis despecta, considerans fidem sibi non servatam in terris, integritatem suam Domino fideliter servare proposuit, qui et integram fidem demonstrat et servat, utpote Rex cælestis. Cum vero succedente tempore prædicti sic copulati conjugio, filios generarent, supra modum laborabat mater in parturiendo, et partus tempore non potuit liberari vel a prole vel a dolore, nisi prius Gheertrudim virginem placaret, pro infidelitate sibi facta veniam rogando: et sic mulier cruciabatur, donec Gheertrudis eidem succurreret, Dominum pro ea flagitando.

Gertrudis cuidam desponsatur.

Ab eo despecta, Christum eligit sponsuum.

a Hollandia illustris totoque orbe celebrata Belgii provincia.
b Vulgo Voerburch.
c Oppidum Hollandiæ perannemum, sedes Comitum olim, nunc Gubernatorum.
d Delpha, aliis Delphi, oppidum Hollandiæ elegans et opulentum.

CAPUT II.

Religiosa ejus exercitiu: tentationes.

Interim Gheertrudis sic experta infidelitatem adolescentis exonerari volens a cunctis mundi sollicitudinibus, ut sine impedimento serviret cælesti sponso Jesu Christo, qui hactenus eam custodierat in castitate corporis, intravit Beghinagium, cum omni humilitate petens et accipiens locum, secundum summi desiderium

Gertrudis fit Beghina.

EX 888.

desiderium inflammatum. Cum igitur Virgo Deo accepta sic a Beghinis perpancis esset acceptata, se totam Christo fideliter obtulit cum magna devotione, et omnimoda diligentia, humiliter se præbens in verbis, in actu, et habitu, ac omni conversatione; patiens in quacumque superveniente superventuraque adversitate, ut sic Deo foret amabilis, et omnibus hominibus amicebilis.

7 Frequenter autem peccata sua coram Deo et coram Sacerdote confitens, deplorabat sic quod in principio conversionis suæ XIV diebus et totidem noctibus a lacrymis non cessabat. Quo tempore luctus et fletus remissionem peccatorum suorum promeruit, sicut per revelationem sibi Deus manifestavit. Iterumque cunctis illis diebus, quibus lacrymæ suæ fuerant sibi panes die ac nocte, si quid cibi corporalis sumpsit, hoc ipsum valde modicum fuit; nec sine fletu et planctu. Deinde hæc Deo devota filia simpliciter ambulans et confidenter in via immaculata, et in semita mandatorum Dei progrediendo, et perficiendo secundum suum nosse et posse, quæcumque beneplacita constabant illi; satagebat semper per amplius atque perfectius proficere in vera humilitate, in voluntaria paupertate, in sancta Christi caritate, in contemptu suipsius, et omnium terrenorum, ceterisque virtutibus, quibus æstimatione sua placere posset caelesti sponso suo Jesu Christo, pro habenda venia, gratia, et gloria.

8 In principio conversionis suæ, propter temporalium inopiam, mendicabat, amore illius maxime spiritualiter affectata, qui cum dives esset, pro nobis egenus factus est. Sin vero invitabatur domum intrare ad manducandum, cum gratiarum actione sumebat panem sua mendicitate procuratum. Frequenter ancillas et alios quoslibet homines admonebat emendare vitam: et cum ancillæ requirerent unde viverent, talem dedit responsionem brevissimam: Ancillis Deo servire cupientibus sufficit fumi digitis apprehendere, adjuncta bona voluntate.

9 Quadam vice Gheertrudis ista invitata ut ederet in domo ejusdem matronæ Aleidis Willemanni cognomine, per posticum ingressa mansit innoxialis ibi sedendo super cespites: quam gratia Dei præventam et sublevatam, qui dignoscebant eam, sedere permiserunt admirantes. Nam sæpe contigit illi per gratiam Dei sex hebdomadis aut amplius in sua manere camerula; tuncque Deus ex sua misericordia manifestavit ei sapientiæ suæ secreta. Deinde cum virgo Gheertrudis ab internis ad externa rediret, comedit quidquid manni prius occurrit, utpote panem mucidum vel induratum, sumpsit pro potu lac coagulatum, vel liquorem alium.

10 Septennium peregit sine competenti naturæ suæ summo. Quo tempore frequenter vexabatur a diabolo, qui diversas Virgini tentationes et molestias immittens, apprehendit ejus brachia vel manicas fremens ac frendens, tanquam pellicum Gheertrudis exuere cupiens. Cum vero sic vexaretur a demone, sæpius eum nominavit nomine suo, dicens improperando: Fuge miser diabole; vel secundum idioma a Teutonicum improperabat ei casum quo ceciderat in infernum. Quod dum diabolus audire doleret, sustulit eam sæpe de loco ad locum, et aliquando de terra in aere sublevatam deposuit: *b* nec tamen illi nocuit; nam Deus sponsus ejus eandem lædi non permisit. Tentatione vero molestisque transactis, Virgo gaudebat in Domino, sciens quoniam beatus ac felix qui suffert tentationem, et cum probatus fuerit ac cognitus fidelis, accipiet coronam vitæ, quam promisit Deus diligentibus se: et qui nemo coronabitur, nisi qui certaverit legitime.

11 Infantes dilexit et pueros hæc virgo Gheertrudis. Quapropter diabolus sæpe se transfiguravit non in Angelum lucis, sed in formam pueri plangentis et

lugentis, ut sic occuparet animum Virginis, vel averteret a Deo, sine divinis. Sed Christi virgo noscens et respiciens demonom, dicebat: Discede a me spiritus maligne, quia non es tu dilectus animæ meæ.

a Duplici lingua Belgæ utuntur, Romana, sed corrupta, quam vulgo Gallicam dicimus; et Teutonice, sive veteri Gallica aut Germanica, sed molliori dulciori, quam superiores Germani: et hanc Flandri, Galli et ceteri Flandricam vocant, reliqui Belgæ Teutonicam, sive Tuscam, inferiorum Tuscan, aut etiam Belgicam appellant. Hoc utuntur Frisii, Gelri, Hollandi, Selandi, plerique brabantii, Flandri, Limburgii, aliqui Luxemburgii et Hannones. Romana sive Gallica Artesia, Namurcum, pars Brabantia, Flandria, Limburgia, plerique Hannones ac Luxemburgii.

b Addit Josephus Geldolphus a Ryckel Quamvis quod de S. Illidio quos dicitur) onus imponeret demoni, sique de ferri vel referri potius imperaret, quam imponi sibi sineret. Quæ nescio unde hauserit. S. Illidi vitam in Julii dabimus, a S. Gregorio Turonensi scriptam, in qua tamen nihil simile legitur.

CAPUT III.

Meditationes ejus de Christi infantia.

Escebat autem se hæc devota Christi familia quotidie meditans in vita Jesu, et ejus passione. Veruntamen secundum cursum temporis in suis exercitiis se conformabat officis Ecclesiæ sacrosanctæ. Nam in Adventu Domini meditabatur recogitans antiquorum Patrum desideria sublimia, et mirabatur quod Altissimus Dominus dignatus est ad nos venire, et assumere naturam humanam de Virgine humillima Maria; et quod nihilominus adhuc ad nos dignatur venire, mansionemque in animabus nostris facere: si tamen sermones ejus servaverimus, et ei fideliter servire velimus. Recogitabat insuper beneficia, quæ noverat a Deo sponso suo gratuita clementia sibi præstita: qualiter eum prævenerat Deus eligens in sponsam et filiam mirabili gratia. Inter hæc et hujusmodi cogitando mirabiliter Deo regratiabatur, et admirando lætabatur.

13 Deinde in festis Nativitatis Jesu Christi Domini nostri, magna devotione suffulta, recogitabat animis elevatis, prout congruebat festivitati, cooperante quod in ea cœperat, gratia Christi. Meditabatur cum summa cordis dulcedine, quam dulciter illa Virgo purissima et gloriosissima mater Maria dulcissimum filium suum Salvatorem et Dominum nostrum peperit, et quam pie virginis uberibus dulcissimo lacte manantibus aluit. Meditando quoque mirabatur maxime Salvatoris nostri Jesu Christi humilitatem, qui dignatus est ex sinu Patris celestis infans apparere parvulus in gremio Virginis Matris: insuper quod ex maxima caritate propter nos homines et propter nostram salutem, sustinere voluit esuriam, sitim, et extremam paupertatem.

14 In prædictis autem meditationibus maxima replebatur mentis dulcedine, totis virium præcordiis laudans et glorificans Deum, cum summa gratiarum actione. Contigit vero signum maximum virginicæ gratitudinis per dies quadraginta, quod Deus ostendere voluit, præter eam quæ latebat intrinsicus, suavitatis gratia. Nam quadam vice, dum talibus meditationibus operam daret cum magna cordis devotione et dulcedine, delectando in Domino Jesu Christo parvulo nato, cœperunt ipsius Gheertrudis Virginis ubera tumescere, lacteque manare: sicque per singulos dies a festo Dominiæ nativitatis usque ad festum Purificationis non cessavit exitus virginis lactis ex uberibus Virginis: et satiabatur illis diebus dulcedine mirabili considerare altitudinem consilii divini super salute generis humani. Prædictum miraculum tanto mirabilius, quanto rarius: sed credent facilliter, qui legerint et crediderint, a S. Lambertum nutritum virginis lacte ejusdem virginis cœcæ, sed per idem lac virginium, sicut ab Angelo virgini prædictum fuerat, illuminata. Nam secundum Hieronymum omnes vere virginis sunt Domini nostri Jesu matres, si tamen fecerint voluntatem Patris celestis.

a Vitam

Divinitus intelligit peccata sibi remissa.

Proe inopia mendicabat.

hortator alios ad vitam emendationem.

Frequentes erubescens patitur.

Insuper rescellat.

Virgula se mœcerat.

Tentatur a diabolo.

Et insultat.

u

b
Ab eo alio sublevata non caditur.

Tentatur ab eo specie pueri plangentis.

Meditationes Gertrudis.

In Adventu.

In Nativitate.

Ejus ubera 40 dies lacte manant.

a
S. Lambertus virginis cœcæ lacte nutritus. Marc. 3.

a *Vitam S. Lamberti dabimus xvii Septemb. Quod hic narratur, refert et Anselmus Canonicus Leodiensis in vita S. Lamberti, aitque virgini illi nomen Liwe fuisse.*

CAPUT IV.

Impressa illi Christi Vulnere.

Mirandis plus miranda succedunt, quibus auditis et creditis, testimonia Dei de Virgine nimis credibilia fiunt. In tempore praedicto dum Gheertrudis exercebatur in Domini justificationibus, et illius vitae meditationibus, erat devota quaedam Beghina, de qua praescriptum est, nomine Lielt, habitans in eodem Delfensi Beginagio, quae repleta Spiritu sancto, sicut ostenditur facto, dixit mirabilem gratiam virgini Gheertrudi superventuram. Praedixit enim haec virgo virgini plusquam per annum priusquam fieret, quod anno transacto manibus et pedibus ac in latere suo dulcissima stigmata Domini nostri Jesu Christi susceperet. Quo dicto, turbata humilis ancilla Christi Gheertrudis, indignam se judicans tanta gratia, respondit verbis humilibus: Unde hoc mihi ut fieret in me tanta gratia Dei? Cognosco me peccatricem magnam, nec in me virtutes possideo cogitatione, locutione, vel opere, nisi Deus dederit ex abundantia divinae miserationis suae: nec sibi possem respondere reddens unum pro mille beneficiis mihi datis, nam minor sum cunctis donis illius. Igitur quia de beneficiis acceptis teneor, et illi debeo laudes et gratiarum actiones solvere: rogo, soror dilecta, ne verba talia meis ingeras auribus, nec os tuum repleatur tantis mirabilibus nuntiandis: quia quod scio refero, scilicet indignam me tanta gratia, quod stigmata passionis Dominicae portarem in meo mortali corpore.

Lielta Beghina praedixit Gheertrudi, suscepturam cum Christi stigmatibus.

Gheertrudis 5 vulnera recepit in suo corpore.

16 Post hoc, anno transacto, nocte Parasceves instante, haec virgo Gheertrudis attentione magna prostravit se coram crucifixo, prolixius orans in camera sua, meditansque replicabat intento corde fervorem caritatis divinae, quae Christum Dominum pro nobis miseris peccatoribus coegit consumuari mortem dura, morte crucis turpissima. Recogitabat elevata mente, diligenter pertractans amaritudinem passionis et mortis amarissimam, totius animae suae viribus Deum laudans, et exhibens se gratam. Cum vero mirifica devotione sic praeventa transformata foret in amorem, vel etiam compassionem dilecti sui Domini Jesu Christi, mirabilis Deus in Sanctis suis tanta fecit mirabilia Virgini mirabili gratia, sic ut quinque stigmata Domini nostri susceperet vere mirabiliter in quinque membris corporis sui virginei.

17 Susceptis igitur quinque stigmatibus, imo quinque vulneribus, ex contemplatione divina veniens ad humana, clamaavit ad cohabitantem sibi Beghinam voce magna: Diewerdis veni, et vide quantam gratiam Deus mihi pauperi concessit ancillae suae, non meis meritis, sed ex sua superabundanti pietate. Quae cum veniret, videns tantam gratiam dono Dei virgini Gheertrudi concessam, obstupuit, et Deum pro tantis mirabilibus largiter et patenter ostensis laudans benedixit. Nam non solum nocte Parasceves illa, verum etiam clara die, sed et deinceps diebus multis ex sacrosanctis vulneribus profluxit sanguis pulcherrimus rubicundi coloris septies in die, per singulas scilicet horas canonicas: qui quidem cruor de stigmatibus profluens, receptus est in peplis ejusdem Gheertrudis sollicitudine praeparatis.

18 Novitas ista cito cunctis innotuit, nec latere potuit: unde non solum de civitate Delfensi, sed et circumaqueque populus multus, audiens in Virgine Dei mirabilia prodigia, properabant videre quae facta fuerant. Sed hujusmodi concursus Gheertrudi non placuit. Insuper saepius propter populi frequentiam cordis molestias experiebatur et taedium, visitantibus eam nimis impediens a spiritualibus exercitiis et

Molestum est illi frequentia visitantium.

meditationibus devotis, quibus rapiebatur in Deum, vel in mentis excessum. Considerabat interea, quia timor Domini necessarius est omni homini, et nisi se continerit in timore, cito subvertetur domus illius, scilicet conscientiae, vel a daemone, sive a mundo, vel a propria carne; timens ne forte Deum posset aliqua complacentia mente tenuis offendere; et turbam visitantium cernens esse quiddam medium inter se et dilectum animae suae, propterea quadam vice nimis a visitantibus animo vexata, rogabat Dominum nostrum dicens voce cordis humillima: Dulcissime Domine Jesu, si fuerit voluntas tua, tunc desidero quod haec quinque vulnera pietatis tuae gratia mihi concessa rursus tollas, ne forte contingat mihi a te separari per propriam complacentiam, vel quaslibet alias diabolicae fraudis astutias.

19 Exaudivit autem Dominus orationem virginis, et abstulit illi gratiam quinque vulnerum, sic quod ex eis sanguis non emanabat, sed stigmata tantum deinceps usque ad mortem conservabat. Dehinc in circumferentia cordis magnum dolorem sensit: nam consolatione praeteritae suavitatis, quam tempore profuentis rubicundi sanguinis ex vulneribus ante habuerat, eam carere deinceps oportuit. Post hoc tanto fervore ferebatur ad praedictam gratiam resumendam, ut desiderio desideraret, et prorumperet in hanc vocem, vel simillimam: Osi dulcissimus sponsus meus Jesus Christus rursus dignaretur mihi conferre gratiam quinque vulnerum suorum, quae pro salute mea prius ipse suscepit et pertulit in cruce! Si contingeret mihi sanguinea Christi vulnera portare visibiliter in corpore; non rogarem Deum quod iterum tolleret haec a me. Potius enim desiderarem, sustineremque me poni spectaculum cunctis hominibus in cupa supra foricampum, ut omnes homines cernere possent insignia divinorum mirabilium, et cernentes laudarent ac glorificarent Deum.

CAPUT V.

Varia ejus vaticinia.

Haec devota virgo Gheertrudis de Oosten, a qua nomine monosyllabo nuncupatur a medio hujus nominis Gheertrudis sumpto, susceperat ante diem Parasceves in nocte quinque Vulnere Christi, de quibus, sicut praescriptum est, septies in die multis hebdomadis emanavit gratia sanguinis rubicundi, vel ad minus usque ad Ascensionem Domini anno eodem, et ejusdem *b* mcccxl. Vixit autem postea Gheertrudis annis fere xviii, sed imbecilli gravique corpore: propter quod ecclesiam visitando, bis aut ter in via solebat quiescendo pausare. Et quamvis gravis erat et corpulenta, tamen in sumendo cibum et potum sobrietatis utebatur mensura.

21 Quadam vice magno desiderio concupivit edere caseum cum pane; Dominusque Deus exaudiens ejus implere desiderium, suscitavit quemdam rusticum villanum, qui surgens accepit panem simul et caseum, nesciens ad quem deferret, etiam cum esset in civitate Delf. Cum vero praedictus villanus ambulando venisset circa Beghinagium, quo morabatur haec virgo, cujus domus adhærebat communis plateae muro, cognoscens hoc in spiritu Gheertrudis, et sciens eum cum caseo et pane venire, quem tamen non novit, aut nota fuit, vocans consorem suam Diewerdin, misit eam suscipere panem cum caseo qui ferebatur a villano. Quae continuo progrediens, invenit ante Beghinagii portas quemdam portantem panem et caseum, dixitque ad illum: Amice, nunc implesti viam, qua Deo volente venisti, vel etiam venire debuisti. Qui confestim caseum cum pane proferens eidem dedit, et sic post mutuam salutationem uterque viam suam repetendo domum propriam rediit. Gheertrudis igitur panem cum caseo suscipiens

EX MSS

Orat tolli a se vulnera.

Sanguis deinceps non manul.

Privatur dulcedine divinae consolationis.

a

b

Mortua est an. 1358.

Corpulenta erat, sed sobria.

Panus et caseus ei ab ignoto, divino instinctu, defertur.

Ex 888.

piens a villano consorori datum, manducavit gratias agens et benedicens Dominum.

*nam propheta
absentat et
futura noscit.*

22 Hæc devota Gheertrudis habuit gratiam prophetiæ, sicut et per experientiam demonstratur. Novit Dei præveniente gratia quid fiebat presentialiter in occulto, velut patuit in prædicto villano. Scivit insuper quæ longe fiebant, et quæ futura erant. Quod enim sciebat ea quæ fiebant instanter et a longe, patuit e anno Domini mcccii, dum fieret in Mosa prælium, prædante matre Imperatrice Ducisca contra Duem Wilhelmum filium suum, quo prælio perit diversimode multitudo hominum. Quo quidem prælio durante, et Gheertrude cum Beghinis ceteris in ecclesia parochiali consistente, subito noscens in spiritu Gheertrudis periculum quod instabat, toto corpore procumbens in oratione, humiliter Beghinis admonuit, Dominum nostrum devotis precibus placare; dixitque in hæc verba Beghinis : Sorores, nunc tempus est orandi, et magna necessitas, quia tali tempore præliatur in Mosa super nudas. Deline modico transacto tempore, prælio consummato, noscens hoc in spiritu Gheertrudis, ait orantibus Beghinis : Sorores, laudate Dominum, quia *d* nostra pars obtinuit, et factum est prælium.

r
*Prælium inter
Hœckios et
Cabillivios
an. 1351.*

23 Accidit aliquando, quod Beghinæ noviter conversæ plangerent in ecclesia cum magna contritione peccata commissa; et hoc sciebat in spiritu Gheertrudis ista. Quapropter Beghinis easdem domum revertentes advocabat, et consolando dicebat : Sorores, quamvis vitam vestram male vivendo Dominum graviter offendistis, delete peccata lacrymis, et angustiamini modicum in vobis nunc. Dico vobis ex parte Dei, quia nunquam damnabimini.

*Quosdam penitentes certas
reddit de salute.*

24 Dum quadam vice Gheertrudis sederet in cella sua, sciebat imminere periculum communi patriæ, quia Rheno superfluente, profluerunt super terras aquæ : sed occurrit periculo huic hæc virgo, rogans sorores Beghinis orare propter hoc Dominum humiliter, et ipsa similiter orante Deum prostrata corpore cruciformiter.

*Inundationis
periculum illi
preccatur.*

a Nimirum Truyt. Familiare est Belgis propria nomina quasi blandiendo dividuare, et deinde notam diminutivi ken vel jên addere: uti hic ex Geertruyt fit Truyt, et inde Truyken vel Truytjen.

b Tamen Joannes Gerbraulus a Leids lib. 29, cap. 9, scribit eam an. mcccxlviij. suscepisse quinque Vulnera a Christo in manibus, pedibus, et latere.

c Stolidissimum hoc bellum fuit. Quidam se Cabillivios (sic Belgice vocant assellum piscem) appellabant, quod ut ille piscis alios vorat sic ipsi adversarios domarent. Præcipui factionis duces erant Arkelii et Edmondani. Alii se Hœckios sive Hœckios dicebant. Hœck Hollandis, quod Erabantis Hæck, hancum significat: quasi sese jactarent Cabillivios futuros, quod est hancum pisci. Factionem hanc præcipue tuebantur Broderodii et Wasenarii. Margareta Ludovici havori vidua tuæ Hollandiam Hanoniamque tenebat. Cabillivii Wilhelmum Margareta filium vocant, cumque Hollandiæ præcipiunt, Hœckios Imperatrici servantibus fidem. Hæc auxilios Anglicis fulta, filium navali prælio vixit parva Veram Walachriæ oppidum, victa deinde circa ostia Mosæ fluvii, inter Brielam et Arenam-Comitus, sive s'Gravenzandam, iv Julii mccccli. Pax paullo post inter filium ac matrem facta. Non conquirere tamen futiones, sed hæc post quinque annos mortua, filio an. mcccxlviij. phrenesi corrupto, rursus recrudere.

d Primi Delpenses, ut lib. 29, cap. 17, habet Journ. a Leids, Wilhelmum suscepunt.

CAPUT VI.

Atque ejus predictiones.

Quodam tempore venit quædam persona sæcularis ad Gheertrudim, quam sædulo consuevit visitare, curiosus induta vestibus, et in ceteris conversatione moribusque mundo conformis, Elizabeth nomine. Quæ dum quadam vice Gheertrudim requireret qualiter ad regnum cælorum perveniret, responsum tale recepit a virgine : Ecce tempus adhuc veniet, quod tu mundo crux eris, et mundus similiter tibi. Quod accidit tempore subsequenti. Nam paralysis in tan-

*Eandem prædictam scrias
obcuratur.*

tum vexavit eam, quod ibat claudicando, baculisque sustentando.

26 Sciebat etiam Gheertrudis occulta superventura, sicut expertus est Confessor ejus Dominus Nicolaus de a Hondepil, inter adversa et prospera. Hic Confessor prænominatus Capellanus antiquæ Ecclesiæ, Sacerdos erat mirabilis devotionis : quia dum venisset extra cognatos et notos, amore paupertatis mendicabat fragmenta panis per domos. Hic erat dignus virgini Consiliarius, et ductor ejus in acquirendo virtutes. Igitur dum quidam Magister Theodoricus de Renen reconciliatus fuisset cum suis inimicis, et de eodem loquerentur Dominus Nicolaus de Hondepil et Gheertrudis; addidit ipsa in fine colloquutionis : Ecce Magister Theodoricus occidetur ab inimicis suis. Cumque Dominus Nicolaus respondisset, quomodo id fieret, cum reconciliatus hostibus esset; virgo dixit : Veraciter tamen prædico, quia fiet, et subito. Factum est post modicum, quod idem Magister Theodoricus extra portas civitatis Delfensis inter insidias veniret hostium, et tam crudeliter occisus est ab eis, ut membra trucidati colligerentur et referrentur ad domum in sportulis. Dum hoc doleret Confessor accidisse sicut virgo prædixerat, magis attendebat deinceps quid ipsa dicebat.

a
*Ejus Confessorius vir
pius.*

*Prædicit Gertrudis cuiusdam
cardem.*

27 Cum deinde Confessor prædictus in Delf emere domum prætendens, hoc virgine se facturum prædiceret, illa dissuadendo dicebat : Domine, domum nunc non ematis, quia breviter in valde bono foro domos venales invenietis. Et hoc accidit, *b* quando postea Delf civitas erat obsessa. Unde patuit, quod præsevit, quamvis post mortem virginis contigit quod virgo prædixit.

Prædicit observationem Delpheusem

b

28 Quædam matrona nobilis Aleydis Willemanni supradicta, valde metuens extremum horrendum Christi iudicium, et æterna tormenta, sæpe visitabat Gheertrudim Beghinam, humiliter rogans, ut ipsa pro ea dignaretur preces effundere, ut æternam damnationem posset evadere, et Dei gratiam misericorditer obtinere. Quæ dum quadam die cameram Gheertrudis intrasset, ubi Dominum pia virgo precibus placans erat contemplatione suspensa; tandem rediens ad se Gheertrudis, clamavit ad prædictam matronam voce magna : Aleydis Willemanni, dico tibi per Dei gratiam et misericordiam, quod tu nunquam damnaberis post istam vitam. In quibus verbis matrona se sentit mirabiliter consolata, et regratiabatur Deo propter tantam misericordiæ suæ gratiam. Postea matronæ prædilectæ ac prædictæ maritus eandem consolationem sibi fieri petiit : sed id ipsum posse se respondere non nisi Deus prius revelaret. Gheertrudis dixit.

Aleydem Willemanni certam reddidit de salute

a Joannes a Leids, Hødenpil.

b An. mcccxlx Delpenses quod contra Albertum Bavaram rebellassent, Dagem cepissent, castris quædam Hœckiorum everterent, ab eo obsessi sunt 10 hebdomadis et duobus diebus, contumacia ad deditionem, magna pecunia summa, et murorum, portarum turriumque demolitione multati sunt.

CAPUT VII.

Gertrudis hujus, et alterius pia mors.

Dum multis annis sic virgo Gheertrudis inter Beghinis vixisset in magna fervoris et rigoris devotione, venit tempus quo de hoc mundo temporaliter moriendo transiret, et cælesti sponso suo sempiternaliter adhereret : de quo sæviter solebat loqui, meditaturque devote, et sicut supra dictum est dulciter canere. Munita proinde sacrosanctis Christi mysteriis in ultima dixit infirmitate : Sorores, ego ad domum volo. Quod cum præsentibus ex infirmitate putarent eam dixisse, respondissentque eam domi esse; dixit illa sana mente : Nequaquam domi sum ego, sed esse volo, ubi plateæ sternuntur auro mundo. Post hoc breviter

Mantur certis Sacramentis

Moritur. breviter in manus Dei spiritum suum commisit, et
Digitus ejus in pace quievit : apparebantque in manibus ejusdem
eburnei appar- defunctæ digiti sicut eburnei. Obiit autem hæc ve-
rent. nerabilis Gheertrudis anno Domini mccc. lvi, in Epi-
Sepelitur. phaniæ Domini festo : et est sepulturæ tradita hu-
 militer extra januam turris antiquæ ecclesiæ Delfensis,
 a parte meridionali, quia carebant Beghinæ tunc
 propria ecclesia et cæmeterio. Sic igitur eodem die
 quo tres Reges venerunt ab Oriente, et invenerunt
 Dominum Jesum sponsum animarum sanctarum, in-
 venit eundem et inventa est ab eodem Gheertrudis
 de Oosten electa virgo in æternum.

Multæ ibidem 30 Eodem tempore, et multis annis sequentibus
sanctæ Beghi- fuerunt in eodem Beghinagio multæ personæ mirandæ
næ. devotionis, quæ feliciter vitam suam consummave-
 runt in virtutibus variis. Erat autem in domo con-
 ventuali quædam nomine Gheertrudis, quæ puritatis
 et humilitatis virtutibus institit in vita, sicut Deus
 ostendit in morte sua. Denique mox anima prædictæ
 virginis exuta humanis, in *a* Flandria cuidam Cellitæ
 apparuit, concomitantibus eam duobus Angelis a dex-
 tris et sinistris. Quod cum Frater devotioni deditus
 cerneret, requisivit ab Angelis, dicens : Quo dedu-
 citis hanc monialem? Qui responderunt : Non est mo-
 nialis, sed Beghina Delfensis. Frater igitur tempus
 et horam consideranter notans, venit ad civitatem
 Delf nominatam, sperans hanc fuisse sororem suam,
 quam habuit inter Beghinas devotas devotam. Cum

Alia Gertrudis
ad cælum ab
Angelis dedu-
citur.

"

vero sororem reperisset vivam, didicit aliam fuisse,
 Gheertrudim nomine, quæ ducebatur ab Angelis, ex
 hoc immundo mundo, perenniter copulanda cælesti
 sponso Domino nostro Jesu Christo. Quod exemplum
 hic est appositum prædictis, ut sciatur, alia fore ista
 quam illa, sicut et frequenter eodem die concurrunt
 duo Sancti ejusdem nominis, velut in die *b* Boni-
 facii, *c* Valentini, et *d* Apolloniæ, et *e* aliis multis,
 ut patet inspicienti Legendas Sanctorum de singulis
 diebus : quibus Sanctis nos conjungat Deus in cælis,
 Amen.

a Flandria unum est Belgicarum provinciarum; facile omnium
 opulentissima, a qua nationes quædam externæ Belgas omnes Flan-
 dros appellant.

b xiv Maii colitur S. Bonifacius Martyr Tarsensis, et S. Bonifa-
 cius Episcopus Ferrutinus. Sed fortassis ideo id hic Auctor scri-
 bit, quod v Junii, quo colitur S. Bonifacius Episcopus Moguntin-
 nus et Martyr. plurima Martyrologia S. Bonifacium Martyrem
 Tarsensem celebrant, ut suo loco dicemus.

c xiv Februarii colitur S. Valentinus Presbyter Romanus,
 Martyr; et S. Valentinus Episcopus Interamensis, Martyr.

d ix Februarii colitur S. Apollonia virgo Alexandrina, mar-
 tyr : atque in quibusdam Martyrologiis celebratur alia Apollonia
 virgo Romana sub Juliano Apostata cum Apollonio patre martyrio
 coronata, cujus extant in quibusdam vss. et in Legenda Antonii
 Liberi Susatensis, Acta, sed quæ nobis videntur haud mereri fidem,
 ut ad eum diem dicemus.

e Vel in superioribus id manifestum est : i Januarii coluntur
 S. Clarus Abbas Viennensis, et S. Clarus monachus Salighensta-
 diensis. ii, S. Macarius Alexandrinus, S. Macarius Romanus;
 S. Macarius Martyr. v, S. Syncretica virgo; et alia S. Syncretica
 Apollinaris virgo; S. Telesphorus Papa Martyr, et S. Telespho-
 rus Martyr in Africa.

EX VSS.

b
c d e

SANCTI QUI VII ID. JAN. COLUNTUR.

- Relatio pueri JESU ex Ægypto.
 S. Julianus Martyr.
 S. Spolicostus }
 S. Palladas } Martyres, in Græcia.
 S. Candida }
 S. Crispinus I, Episcopus Ticinensis, in Italia.
 S. Felix }
 S. Januarius } Martyres, Heraclea.
 S. Polyanthus }
 S. Philo } Martyres.
 S. Candida }
 S. Julianus, Martyr, apud Andegavos in Gallia.
 S. Senator, Episcopus Veronensis, in Italia.
 S. Lucianus, Presbyter Antiochenus, Martyr.
 S. Clerus, Diaconus Martyr, Antiochia.
 S. Theodorus, monachus in Ægypto.
 S. Nicetas, Episcopus in Dacia.
 S. Valentinus, Episcopus Passaviensis, in Germania.
 S. Crispinus III, Episcopus Ticinensis, in Italia.
- S. Valentinus II, Episcopus Interammensis, in Italia.
 S. Cedda, sive Ceddus, Episcopus Londinensis, in Anglia.
 S. Tillo, sive Hillonius, cognomento Paulus, Solemniaci, in Gallia.
 B. Wittekindus, Dux Saxonum, Angariae, in Westphalia.
 S. Reinoldus, monachus Martyr, Tremonia, in Westphalia.
 S. Aldricus, Episcopus Cenomancensis, in Gallia.
 S. Anastasius, Episcopus Senonensis, in Gallia.
 B. Vitalis, Abbas Saviniacensis, in Gallia.
 S. Canutus, Dux Sleswicensis, in Dania.
 B. Albertus, Eremita in Etruria.
 S. Raymundus de Pennaforti III Generalis Ord. Prædicator.
 S. Benjamini } Martyrum Inventio, Brixia,
 S. Maximi } in Italia.
 Venerabilis Ludovicus Blossius, Abbas Lætiensis, in Belgio.

PRÆTERMISSI VEL IN ALIOS DIES REJECTI.

- Tres Reges Magi. *Galesin in Notis. De his nos I, VI, XI Januarii et de eorum translatione xxii Julii.*
- NOT. 108. S. Isidorus Episcopus. *Maurolyc. ms. Florarium, Galesinius: hic Martyrem facit, et Nicomediam passum, veteris ms. fide. Idem est fortassis, qui Antiochia coli dicitur, de quo ii Janua.*
- S. Timotheus }
 S. Lucianus } Martyres, in Africa. *Galesinius, ex perreteri Calendario Ordinis monachorum Vollandi Umbrosæ. Celebratur in Martyrol. Romano xiii Junii. Lucianus in Africa passus cum Fortunato, non Timotheo.*
- Melania senior. *Carthusiani Colon. in Addit. ad Usuardum, et ms. Florar. At Ferrar. At Ferrar. xxi Januarii. Nobilissima et religiosissima hæc matronam magnam suæ virtuti lobem asperit, dum in Origenis errores visa est descivisse, Rufino doctore; a quibus tamen sub extremos vitæ annos eam resiliisse existimamus. Sed an ut Sancta uspiam colatur, haud compertimus. Multa de ea extant in vitis Patrum.*
- S. Victorinus Abbas, qui scripsit Calculum. *Ita ms. Calendarium Sanctorum Ordinis S. Benedicti. Verum Calculi auctorem puto eundem esse Victorium, sive Victorinum, aut Victorem Aquitanum, cujus Cyclicum Paschalem nuper vulgavit Ægidius Bucherius Noster; qui neque Sanctus alibi appellatur, neque potuit esse Ordinis S. Benedicti, quippe multo S. Benedicto antiquior. Extat Calculus hic ms. in Bibliotheca Lobviciensi.*
- S. Kentigerna vidua, refertur a Davide Camerario, et Ferrario. *Certus quid fortassis aliunde consequemur.*
- S. Sabini Translatio. *Maurolyc. Plures sunt SS. Sabini. Quis hoc die translatus sit, nusquam reperi.*
- B. Matthæus Ord. S. Francisci Episcopus Agrigentinus in Sicilia, commemoratur ab Octavio Cajetano Nostro in Idea Sanctorum Sicilia, et Philippo Ferrario in generali catal. SS. At Lucas Wadingus tom. 2 Annal. Minor. ad an. 1300, num. 13 ejus obitum narrans, non indicat eum publico aliquo cultu celebrari. *Idea eum hic omittit.*
- NOT. 109. Mariæ Raggiæ illustris vita extat typis vulgata Brevione anno mdcxvi auctore Michaelæ Lot a Ribera Ord. Prædicator. aliisque auctore Joanne Petro a Casar augusta ejusdem Ordinis, Latine reddita ab Arnaldo Raissio Duacensi. Sed quod nesciam an sanctæ Sedis auctoritate colatur, multaque in ea commemorantur miracula, volui eam hic omittere, quam nuperum S. P. N. Urbani VIII, decretum videri vel leviter transgressus.
- S. Julianus Diaconus refertur hoc die a Ferrario in Catalogo generali, et SS. Italiae, ex tabulis Ecclesie Novariensis. *Ejus ac Julii fratris vitam dabimus xxxi Januarii.*
- S. Polyuctus Melitinae. *Martyrol. ms. S. Hieronymi, et ms. Rhinoviense. Eundem esse arbitror, de quo infra xiii Februar.*
- S. Valentinus Episcopus Tungrensensis. *ms. Florar. in quo iterum ix Julii commemoratur. Nos de eo agemus vii Junii.*
- B. Elizabetha de Wans, virgo vidua, monialis Aquariensis in Belgio, refertur hoc die in Calendaria Cisterciensi Divisione an. mdcxxv edito; ab Arnaldo Raissio ix Octob. a Chrysostomo Henriquez, quem sequemur, in Menologio Cisterciensi i Julii.
- S. Canutus Rex Danie et Martyr refertur hoc die in Martyrol. Romano; ut colitur, quo et vitam ejus dabimus x Julii.
- S. Hathebrandi Abbatiss Antiqui-monasterii in ditione Groeningensi, hoc die translatae sunt Antverpiani reliquiae anno mdcxx meminuit Chrysostomus Henriquez in Menal. Cisterc. et Andreas Saussayus in Martyrol. Gallicano. *De eo agemus xxx Julii.*
- S. Joannis Baptistæ dextera hoc die a Jobo Diacono Antiochia allata Constantinopoli, tempore Constantini et Romani Imperatorum: fitque ejusdem sanctissimi Præcursoris hoc die commemoratio, ut ex Græcorum Menais patet, et Notatione Pet. Galesinii ad Martyrol. *De ea translatione agemus xxix Augusti.*
- S. Fausta Virgo et Martyr cum Evilasio. *Iraban. Nather.*

Notker. ms. S. Maximini, Carthus. Colon. in Addit. ad Usuard. Nos cum Martyrol. Romano xx Septemb. Amadeus ex Abbate Alta-cumbæ Episcopus Lausannensis, hoc die refertur et Beatus appellatur a Chry-

sostomo Henriq. in Menologio Cistere. De eo agemus xxvii Sept. Melania junior. Martyrol. Germanic. Nos xxxi Decembris.

EX VARIIS.

NOT. 410.

RELATIO PUERI JESU.

VII JANUARI.

Celebratur in Martyrologiis, Romano, Bedæ, Usuardi, Adonis, Wandelberti, Notkeri, Maurolyci, veteri Romano, Germanico, ms. Florario, VII Idus Januarii, Pueri Jesu relatio, sive educatio ex Ægypto. De qua consuli possunt sacræ Scripturæ Interpretes. Quo anno acciderit, alibi fortassis di-

sputabimus. Alii XI Januarii hanc relationem referunt. Quo die Notkerus: Eductio Domini de Ægypto, quæ secundum alios VII Id. Januarii, secundum quosdam Nonis Januarii, propter multorum dierum profectio-

nem, celebratur. Consentit Rabanus, et alii.

DE S. JULIANO MARTYRE.

VII JANUARI.

Celebratur VII Januarii in variis Martyrologiis, nominatim Romano, Bellini, Maurolyci, Galesinii, Molani Addit. ad Usuard, etc. S. Julianus Martyr. Locus tempusque martyrii non pradiitur.

NOT. 111.

1. Magnus Julianus Toleti Martyr.

2 In Chronico quod sub Fl. Dextri nomine editum est, ad an. xci, ista habentur verba. 7. S. Julianus, civis Toletanus. Toleti patitur VII die Januarii. Fuit Episcopus. At quæ ita commentatur Franc. Bivaricus: Ignorabatur hætenus quis ille Julianus fuisset, latuitque Baronium: sed nunc Dextri Chronico manifesta multa sunt, quæ sine eo ignorabantur. Ad annum vero LXXXVI, nu. 6, idem Chronicon: S. Julianus discipulus S. Petri, Martiali carnis, Vicum transferatur. Interpretatur hæc Bivaricus, eo anno, Domitiani Cæsaris jussu, Roma relegatum in Hispaniam. Et fuere quidem loca nonnulla apud Hispanos, quibus Vici nomen impositum. Addit Bivaricus, ante S. Eugenium (de quo XV Novebr. agemus) civibus suis Toletanis Evangelium prædicasse, fuisseque Toleti et totius Carpetaniæ Episcopum vocatum. Ut probet Martiali carum fuisse, aliquot recitat epigrammata ad L. Julium scripta; quæ (ut fatear quod sentio) levis est conjectura. Sane Eugenium fuisse primum Toletanorum Apostolum, Franciscus Pisa in Toleti descriptione, aliique tradidere Auctores. Iterum de Juliano. Dextri Chronicon ad annum xci, nu. 4. L. Magnus Julianus civis Toletanus et Martyr, in prælio habetur. Quod de habitis ei post mortem honoribus, patrisque miraculis Bivaricus accipit. Sed hæc Toletanis accuratius discutienda relinquimus.

3. S. Julianus Martyr Calari.

3 Seraphinus Esquiritus Sanctuarii Calaritani part. 1, lib. 2, cap. 26, testatur an. mdcxv, xxii Julii, repertus esse Calari in Sardinia S. Juliani Martyris reliquias; ossa nimirum totius corporis, apte composita, singula suis locis, ac velut comæca, caque grandia, caput integrum, tribus saucium plagis, occipite adhuc sanguinolento: in eodem tumulo lapidem juxta caput conditum, sanguine oblitum; nude conjici posset, lapidibus fuisse interemptum. Gemina prius inventa erat epigraphe, quæ S. Juliani hæc esse pignora testaretur; prior litteris nonnullis vel humore corruptis, vel ipsa refossione convulsis, ita habebat:

IC IACET B. M. IVLIANVS
VI BIXIT ANNIS
NVS XC. REQVIEVIT
VIRGINIS PARTV

Eam epigraphen ita Seraphinus exponit: Hic jacet beatus Martyr Julianus, qui vixit annis plus minus xc, requievit in pace anno a Virginis partu.....

Altera inscriptio sic habet:

✠ B. M. IVLIANVS QVI VIXIT ANNIS PLVS
MINVS C. REQVIEBIT IN PACE SVB D X KAL
MARX

Discrimen ætatis ex ommissa littera X ante C fortassis ortum.

4 Etsi vero XX Februarii occisus dicatur, cali tamen VII Januarii tradit Seraphinus, maxima celebritate, ingenti hominum ad ejus ecclesiam tribus milliariibus Calari distantem concursu. Addit genere ac dignitate illustrem fuisse, pingique equestri forma solere, et passim a Sardinis appellari SANCTO JULIANO COMITI, quasi Comes fuerit. Eodem spectat, quod in ejus sepulchro repertus est medius annulus aureus, ac filamenta quoque aurea.

Colitur
VII Januarii.

5 Philippus Ferrarius II Januarii hanc refert his verbis: Calari in Sardinia S. Juliani Comitis et Martyris; traditur in Notis, magnam in tota insula venerationem habere, ejusque nomini complures dicatas esse ecclesias; sed tempus martyrii ignorari. Cur vero qui XX Februarii martyrio coronatus dicitur, colatur a Sardinis VII Januarii, nos latet. Franciscus de Esquirit Archiepiscopus Calaritanus in Relatione inventarum reliquiarum ad Paulum V missa, eadem tradit de S. Juliani veneratione, sacrisque illi ecclesiis; atque in vicis circum Calarim dum sub Missæ initium Confiteor recitatur, plerosque addere solere, etiam ante hanc inventionem, et S. Juliano Comiti.

6 Fateor hæc aliquanto probabiliora videri iis, quæ in Dextri Chronico dicuntur. Si tamen fuit ille Toleti Julianus, nihil ejus derogatum honori volumus. Quare iterum de S. Juliano Calaritano XX Februarii agemus, præsertim si interea certiora consequamur monumenta.

DE SANCTIS MARTYRIBUS

SPOLICOSTO, PALLADA, CANDIDA.

VII JANUARI.

Celebrantur hi in pervetusto ms. Martyrologio S. Hieronymi his verbis: Et in Græcia Spolicosti, Palladæ,

Candidæ. Plures reperiuntur Candidæ, sed nulla his juncta comitibus.

DE

DE S. CRISPINO I, EPISC. TICINENSI.

CIRCITER AN.
CHRIST.
GENLXVIII.
VII JANUARI.
Tres SS. Crispini Episcopi
Ticini.

I 7 Jan. colli-
tur.

Epis vita ex
Ferrario.

Dissidentes
reconciliat.

Tres refert Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italiae Crispinos Episcopos Ticinenses, atque eorum primum hoc die colit, secundum tertium XXX Octobris. Sed ut infra dicemus, tertius S. Epiphanius decessor hoc VII Jan. die colitur. Crispini Episcopi et Confessoris meminerunt Bellinus, Maurolycus, Martyrol. Germanicum, neque exprimunt primum sit an tertius. Molanus, Galesinius et Baronius in Notis, de tertio, id est, decessore et magistro S. Epiphanius, accipiunt, ut infra patebit. Martyrologium Gallobelgicum II Januarii S. Crispinum Ticinensem Episcopum refert, absque distinctione.

2 S. Crispini I vitam sic breviter complexus est Ferrarius in catalogo Sanctorum Italiae VII Januarii: Crispinus ex nobili Nigrorum familia Papiae natus, ac in Canonicorum numerum adscriptus, post S. Ursicimum ad Episcopale munus assumitur. Qui cum praedicationis officio prohibitus fungi non posset, totum se ad exornandam Ecclesiam et urbem, ac ad pacem inter dissidentes componendam contulit. Altercantibus enim apud Summum pagum juxta Padum de praediorum finibus rusticis, Diaconum summum ad eos conciliandos misit. Duos item fratres prati inius causa districtis gladiis contententes, oblata illis pecunia, composuit. Pratum illud, quod Pacis appellabatur, civitati donavit. Porranam villam Canonicis attribuit. Urbem caenasam lapidibus sternendam, Ticinique annis ripas ponte lapideo jungendas curavit. His, aliisque praecclare gestis, populum et Clerum ad religionem pacemque servandam hortatus, cum in Episcopatu annos XXXIV vixisset, migravit ad Dominum.

3 Haec Ferrarius. Papiae nomen, quod vulgo nunc Pavia dicitur, unde aut quando primum Ticino adhaeserit, haud reperi. Ticinum prius, et a quibusdam Ticinus appellata, a fluvio Ticino, qui etiamnum Tesino vocatur, infraque Papiam in Padum influit. Qui hic Ursicinus dicitur S. Crispini decessor, is a Martyrologio Romano, Galesinio, ipsoque Ferrario Ursiscenus appellatur, coliturque XXI Junii. De ejus aetate, ut isthic dicemus, non constat: probabilis censet Ferrarius an. CCXIV obiisse. Quod de Summo pago, (qui Suma, ut vocat, in tabulis Mercatoris et Ortelii dicitur, ad Padum lacum ripam, e regione cujus Copis torrens Pado miscetur) quod de eo, inquam, agroque Summiate, et lite per Crispini Diaconum composita hic scribit Ferrarius, debet ad S. Crispinum III referri, ut patet ex vita S. Epiphanius XXI Januarii.

4 Idem fortissis dicendum videntur de miraculo quod idem refert Ferrarius ex Papiensis historici, id videlicet non a Crispino I, sed III, esse patratum, aut ab eo certe, cujus Ticini celebrior tunc esset memoria. Petrus, inquit, Diaconus Ticinensis urbe trans Padum pro negotiis Ecclesiae digressus, cum tonitruis, grandinibus, fulminibusque, ac ventis ruentibus perfrugium nullum haberet, ad opem D. Crispini implorandum genuflexus confugit, statimque caelum ex turbatissimo serenum effectum est.

5 Hujus sancti Antistitis Crispini meminit et Bernardinus Saccus Ticinensis historiae lib. 6, cap. 8 et 9. Circa Severi, inquit, imperium Crispus Niger Ticinensis Episcopus constitutus fuit: qui aperte concionari vetitus, alio labore ac studio Ticinenses fovit. Nam rerum publicarum administrationem complexus, populum ad civitatis ornamentum excitavit, suasitque in primis opportunum fore vias civitatis lapide sternere, fluminis ripas infixis altius palis munire, ne facili incremento ac raptu exalere ab alveo effractus ripis posset; docuitque juxta fluminis latera in locis humilioribus aggeres formari, tellure in altum congesta, ut intra aggeres conclusa praedia tuta essent fluvio inundante, ac pretiosiora fierent. Ponte insuper Ticinum omnino jungendum esse ad civitatis decus et commodum, dixit; ejusque dicto populus audiens fuit, et opus perfecit. Crispo igitur Episcopo hujus nominis primo hortante, populus Ticinensis lapideum pontem in Ticino fluvio aedificavit, circa annum ducentesimum a Natali Domini. Distabant eo tempore muri civitatis a ponte et a fluminis ripa ad jactum lapidis, extantque ipsius antiqui muri monumenta in domo Salaria, et apud aedes Divi Theodori, et Divae Agathae, distantiam, quam scribo, attestantia. Plura deinde de eo ponte ibidem disserit Saccus. Sed quod circa annum cc aedificatum esse pontem ait, qui Severi octavus fuit, a Ferrarii chronologia paullo ante relata dissentit.

6 Confusa mihi videntur trium Crispinorum Acta, meritoque ambigi posse an tres an duo solum statuendi sint, cum ipse Ferrarius in novo Catalogo SS. ad XXX Octobris duos solum recensent; Galesinius quoque eo die illum colit existimet, qui aliis est tertius. Idem Galesinius v Decemb. ista habet: Papiae S. Crispini Episcopi et Confessoris, cujus multis in rebus spectata est doctrina et sanctitas. At de quo ea praecipue accipi debeant, non statuo.

Ejus invocacione sedata tempestas.

Curat aggeres fieri ac pontem.

Confusa Crispinorum Acta.

DE SANCTIS MARTYRIBUS

FELICE ET JANUARIO.

VII JANUARI.

Martyrologium Romanum: In civitate Heraclea, sanctorum Martyrum Felicis et Januarii. Consentit Usuardus, Bellinus, Maurolycus, Galesinius, ss. Florarivon, Martyrol. German. mss. complura, et nominatim antiquissima duo S. Hieronymi. Nichil de his certi possum pronuntiare, nisi non assentiri me Bivario, qui commentariis in Dextri Chronicon ad annum CCXVI, num. 4, hos esse censet, quos Graeci referunt XVI Aprilis cum Fortunato et Septimio; passosque vult Heracleae civitate Hispaniae. Nam qui isthic celebrantur a Graecis, II XXIV Octobris colun-

tur Venusiae in Apulia, licet de Martyrii loco haud satis constet. Non tamen videntur Heracleae ad fretum Gaditanum interfecti, nec est in Actis quidquam, unde id conjici possit. An Heracleae, quae Lucaniae urbs fuit, culti aliquando Felix Episcopus et Januarius Presbyter, eo forte translati, haud dixero. Probabilis est, alios ab his esse, in alia quaquam Heraclea passos. De Hispanica Heraclea assentiemur Bivario, cum certum attulerit argumentum. ss. Martyrologium S. Hieronymi iterum (de isdem, ut ego quidem arbitror) XIV Februarii: In Heraclea natalis Felicis, Januarii.

DE SANCTIS MARTYRIBUS

POLYANTHO, PHILONE, CANDIDA.

VII JANUARIIL. **M**artyrologium S. Hieronymi VII Januarii : Et alio loco Polyanthi, Philonis, Candidæ. Erit fortassis qui ex nominum affinitate eosdem hos esse coniecit, de quibus idem Martyrologium XIII Februarii : Et alibi Po-

liarti, Philoronis, Candidi. At plures in Martyrologis celebrantur, non solum similibus, sed omnino iisdem appellati nominibus.

DE S. JULIANO MARTYRE IN GALLIA.

VII JANUARIIL. **E**gimus supra de S. Juliano Martyre Sardo. Alium hoc ipso die refert Andreas Saussayus in Martyrologio Galliano, his verbis : In tractu Andegavensi natalis S. Juliani Martyris, cujus corpus in asceterio seu Prioratu S. Joannis ad Ligerim quiescit condigno

cum honore. Nihil alibi de eo reperi. Hic, an Sardinus ille, a Martyrologio Romano celebretur, non divino : ab illo diversum esse hunc constat, cum utrobique corpus extet.

DE S. SENATORE EPISC. VERONENSI.

VII JANUARIIL. **S**enatoris Episcopi Veronensis natalem referunt hoc die Galesinius et Ferrarius, licet hic festum propter Octavam Epiphaniæ in XIX Januarii rejici testetur.

Vito ex Ferrario. **2** De eo ita scribit idem Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italiæ : Senator inter Sanctos Proculum et Probum Episcopatum Veronensem, Diocletiano et Maximiano Imperatoribus, administravit. Vir fuit sanctitate, doctrina, ac gravitate, ceterisque virtutibus, quæ in optimo Pontifice requiruntur, præditus. Hic gravitati facilitatem adjunxit. Cumque Ecclesiam

aliquot annos summa cum laude, et populi utilitate rexisset, tandem VII Idus Januarii ex hac vita migravit. Ejus corpus in basilica S. Stephani conditum in magno habetur honore. De corpore idem testatur Galesinius in Notis. Colitur S. Proculus Episcopus Veronensis XXIII Martii, S. Probus XII Januarii. Sed quod hic lubet Ferrarius, S. Senatorem sub Diocletiano et Maximiano floruisse, id XXIII Martii in dubium revocat, contendens S. Proculum ejus decessorem sub Claudio Maximino, qui AN. CCXXXV invasit Imperium, floruisse.

DE S. LUCIANO PRESBYTERO MARTYRE.

§ I. Luciani sanctitas, doctrina Catholica.

ANNO CCXVII. VII JANUARIIL. **C**elebratur gloriosus hic Martyr ac Doctor VII Januarii a Latinis, a Græcis nunc XV Octobris, ut ex Menologio et Menaris patet, atque Anthologia a Clemente VIII approbata; olim vero eodem quo et obiit die VII Januarii, ut liquet ex S. Chrysostomi sermone postridie Theophrastorum in illius laudem habito. De eo Usuardus : Eodem die B. Luciani, Antiochenæ Ecclesiæ Presbyteri et Martyris, qui satis clarus doctrina et eloquentia, passus est Nicomediæ ob Christi confessionem in persecutione Maximini; sepultusque est Helenopoli Bithyniæ. Eadem fere de eo prædicant Bellinus de Padua, et Martyrologium Romanum, nisi quod non sub Maximino sed sub Maximiano passum voluit. Sub Maximino passum habent Beda et Ado excusi.

In quatuor partes dissectam quidam scribunt. **2** Prolixius ejus elogium ab Actis, quæ infra dabimus, paulum discrepans, habet Notherus, et mss. Adonis Martyrologia, monasteriorum S. Laurentii Leodii, et Lobensis : Et Nativitas S. Luciani Antiochenæ Ecclesiæ Presbyteri, et Martyris, viri doctissimi atque eloquentissimi, qui Nicomediæ ob confessionem Christi passus, et in quatuor partes dissectus est : quibus in singulis lapidibus ligatis, et in mare demersis, alia die Helenopoli Bithyniæ integrum corpus cum ipsis lapidibus inventum honorifice sepultum est. Quam urbem, cum prius Drepana vocaretur, in honorem ejusdem Martyris Constantinus Imperator instaurans, ex nomine matris suæ Helenopolim nuncupavit. Eadem fere mss. Latiense, et S. Martini Tornaci ac Florarium. At mss. S. Martini Treviris, et S. Mariæ Ultrajecti : In Nicomedia Luciani Presby-

teri, qui in quatuor partes fractus, in mare demersus, integer inventus est. Meminere quoque S. Luciani hoc die vetus Martyrologium Romanum, ms. S. Hieronymi, Wandelbertus, Maurolycus, Galesinius, aliique.

3 S. Hieronymus lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis cap. 77, ita S. Lucianum celebrat : Lucianus vir disertissimus, Antiochenæ Ecclesiæ Presbyter, tantum in Scripturarum studio laboravit, ut usque nunc quædam exemplaria Scripturarum, Lucianea nuncupentur. Feruntur ejus de fide libelli, et breves ad nonnullos epistolæ. Passus est Nicomediæ ob confessionem Christi, sub persecutione Maximini, sepultusque Helenopoli Bithyniæ. Eadem fere Honorius Augustodunensis cap. 77, sed fallitur dum Nicomediæ Episcopum fuisse scribit.

Ejus elogium ex S. Hieron.

4 Duo de S. Luciano revocari in controversiam possunt : primum, rectene senserit de fide orthodoxa; alterum, quo tempore obierit. Quod ad primum attinet, quæ il nostri non est instituti, singulorum Sanctorum scriptura expendere, dum constat eos in Catholica fide esse mortuos, atque in cælum numero ab Ecclesia censeri, ad verbo solum hic attingemus; præsertim cum id plenius acturum esse sciamus Petrum Halloic Nostrem; cui eruditissimo viro precor ut multos Deus addere annos velit. Nam quæ edidit jam de Sanctorum scriptorum Ecclesiæ Orientalis rebus gestis volumina, tum sancto illi Lætiensium Abbati Antonio Wingio mirifice probata, tum ab aliis viris eruditissimis ita laudari scio, ut ne gent se alium scriptorem majori legere animi voluptate; quidquid aliqui secus sentiant. Sed ad S. Lucianum revertamur.

5 Cum acerrime Sabellianorum errores confutaret Lucianus, ardore disputationis eo est proventus, ut paullo licentius

EX VARIIS.

licentius in contrariam partem inclinasse; et cum illi personarum in Trinitate tollerent omne deservimen, ita ipse personas distinctis visus sit, ut ipsam quodammodo separaret substitutionem. Quod idem S. Dionysio Alexandrino, (de quo XVII Novebris) adversus ipsam agentem Sabellianum, evenerat. Et sicut Dionysio ab Episcopis Libyæ exhibitum est negatum, adeo ut causam oportuerit ad Romanum Pontificem deferri, a quo omni hæresis suspicio est absolutus; ita Luciano eadem causa exagitata, atque a tribus sibi invicem succedentibus Episcopis Antiochenis, ab Ecclesia quoque ejectus est. Patet id ex epistola S. Alexandri Episcopi Alexandrini, quam refert Theodoretus Hist. Eccles. lib. 1, cap. 4, ubi ista leguntur: Tum pestiferum studium Pauli Samosatensis, Episcopi Antiochiæ, qui concilio omnium ubique Episcoporum atque adeo iudicio Ecclesiæ ejectus est: cuius perversee doctrinæ Luciano successor factus, multorum annorum spatio, hoc est, tantisper dum tres Episcopi, alius post alium, Ecclesiam illam revere, exclusus ab Ecclesia mansit. *Deum vero scriptis libellis fidei suæ integritatem tueri conatur Luciano, dolo Pateratæ Sabelliani in munus venit persecutorum, et glorioso martyrio coronatus est.*

De hæresis-
spectusScripto se de-
fendiCatholicus
anatus a SS.
PP.

6 Sed neque Hieronymus, neque alius quisquam aliter de eo scripsit, quam ut de viro egregie Catholico. Ex discipulis tamen ejus quidam, ac fere ante idololatrya maculati, in Arian sectam declinarunt: et suos Arius Colucianistas appellabat. Et Nicephorus Callistus lib. 9, cap. 3, tradit fidei formulam quendam Arianismum redolentem, Luciano viro divino, et in sacris litteris supra ceteros apprimè erudito falso a quibusdam adscriptam, ut amplitudine Martyris suo scripto celebritatem vendicarent. Idem refert Sozomenus lib. 3, cap. 5. Macedoniani quoque S. Luciano, ut sui erroris fautore, falso gloriabantur; ut ostendit S. Athanasius Dialogo 3, de sancta Trinitate, qui tamen idem se credere, quod Luciano, libere proficitur; et in Synopsi sacre Scripturæ eum, ut a Catholicorum partibus stantem, hoc illustri laudat elogio, agens de editione sacrarum voluminum, quæ Luciana appellatur: Septima, inquit, et postrema S. Luciani magni ascetæ et Martyris est, qui et ipse cum in prædictas versiones, et Hebraicos libros incidisset, et diligenter quæ vel deerant vel ultra veritatem redundabant verba, in-pexisset, ac suis quæque locis correxisset; versionem hanc Christianis fratribus edidit: quæ sane post ejus certamen et martyrium ejusdem S. Luciani, quod sub Diocletiano et Maximiano tyrannis sustinuit, libro videlicet propria ipsius manu conscripto comprehensa, Nicomedie sub Constantino Rege Magno, apud Judæos in pariete armarii calce circumdito, ubi custodia gratia posita fuerat, inventa est. De hac eadem editione Hieronymus epist. 107, quæ est Præfatio in librum Paralipomenon ad Chromatium: Nam Alexandria et Ægyptus in Septuaginta suis Hesychinum laudat auctorem: Constantinopolis usque Antiochiam Luciani Martyris exemplaria probat: mediæ inter has provinciæ Palestinas codices legunt, quos ab Origene elaboratos, Eusebius et Pamphilus vulgaverunt: totiusque orbis hac inter se trifaria varietate compugnat. Pertractat hæc pluribus Baronius tom. 3 Annal. ad an. cccxi, num. 11, itemque ad an. cccxviii, nu. 74, et seqq. et in Notis ad Martyrologium.

Versio Lucian-
na.Acta S. Lucian-
ni

§ II. S. Luciani Acta, tempus mortis.
Acta S. Luciani ab antiquo auctore descripta, insertaque collectioni Metaphraste, et Latine edita a Lipomano ac Surio, germana et scripturum perpetua memoria commendata vocat Baronius ad an. cccxi, num. 3. His ex Ruffini Historia Ecclesiast. lib. 9, cap. 6, quædam subiungemus. Nam quæ ille, Eusebium interpretans et subinde amplificans, de persecutione post indicium sex mensium Christianis ex Galerio Maximiani Armentarii

edicto indultus rursus a Galerio Maximiano concitata cap. 2, et sequentibus quatuor commemorat, ea in ms. Riputorii et ms. S. Maximini Treveris, sub titulo Actorum S. Luciani extabant; quamquam in codice Trevirensi verbis paullum a Ruffini editione discrepant. Nos ea solum transcribemus, quæ proprie ad S. Lucianum spectant. Addeamus quæ in Græcorum Menæis et Anthologio de eo recitantur: ac demum nonnulla ex Homilia S. Joannis Chrysostomi in sanctum Martyrem Lucianum, quæ est 46, tom. 3, Operum ejus Græcolatine editorum a Frontone Duca Nostra.

8 De tempore martyrii ejus ista scribit Baronius in Notis ad Martyrologium: Hunc cum Maximiano passum, Eusebius tunc vivens, ac gesta Maximiano scribens, testatur lib. 9, cap. 5. Idipsum S. Hieronymus de Scriptor. Eccles. in Luciano. Errore factum videtur, ut tam Metaphrastes quam Suidas eum sub Maximiano martyrio occubuisse dicant. Ast in Annalibus id visus est recovasse Baronius, ad an. cccxi, num. 3, scribens sub Galerio Maximiano, non autem Maximino, Maximiano VIII, et Licinio Coss. passum esse, priusquam edicto lato persecutionem idem Imperator prohiberet. Idem asserit Dionysius Petavus Noster de Doctrina Temp. lib. 43. In eam sententiam inductus hic videtur, atque ipse etiam Baronius, propterea quod Eusebius lib. 8, cap. 25, recensens celeberrimos Martyres qui Diocletiano et Maximiano persecutione martyrii palnam adepti sunt, nonnullam commemorata ejusdem persecutionis inhibitione, Lucianum quoque inter eos recenset his verbis: Ex Martyribus vero Antiochenis, Lucianus ejus paracæ Presbyter, piis vite institutis præstantissimus, qui Nicomedia ipso præsentate Imperatore, cælesti Christi regnum sermone primum per Apologiam, deinde rebus gestis palam prædicavit.

PASSUS sub
Maximiano.

9 Ast ipsius quoque Maximini persecutione non alia habita est ab ea quam illi alio suscitavit, licet circa Maximiani Armentarii obitum paullulum intermissa: ut potnerit qui Maximini jussu trucidatus est, Maximiani persecutioni adscribi. Quæ ratione explicare ipsi quoque coguntur, quod ex S. Athanasio supra num. 6, attulimus, qui occisum S. Lucianum scribit sub Diocletiano et Maximiano. Videtur ergo Luciano postquam Antiochiæ recruduit persecutio sub finem anni cccxi, comprehensus. Idque facile probabitur ei qui intrum libri 9 Eusebianæ historiæ attente perlegerit. Ubi cum cap. 1, simulatam persecutionis remissionem narrasset; cap. 2. Theoteci fraudem; tertio nova edicta a Maximino lato; quarto conficta Pilati Acta recenset; ac quinto tandem cades variis locis pertratus, ac nominatim Silvani Episcopi Emeseni, Petri Alexandrini, ac Luciani commemorat. Ac de hoc quidem ista scribit Eusebius: Lucianus item Ecclesiæ Antiochene Presbyter, vir cum aliis rebus omnibus facile primus, tum continentia eximius, et in sacris disciplinis diu multumque exercitatus, ad civitatem Nicomedensium, in qua tum Imperator commorabatur, deductus; cum coram urbis Præfeto apologium pro Christi doctrina, ejus patrocinium susceperat, recitasset, in carcerem coniectus est, ibique trucidatus. Tot mala et tam gravia brevi temporis spatio a Maximino certo liquet ex antecedentibus et consequentibus, de Galerio Maximino, non de Armentario esse sermonem) virtutis et honestatis adversario, contra vos comparata erant: adeo ut hæc posterior persecutio id temporis excitata, multo acerbior, quam prior, nobis videretur. Hæc Eusebius. Quæ Baronius cum refutare non posset, ab Eusebio scripta negat, sed ab alio supposita.

Eodem perse-
cutio Maxi-
miani dicta.

10 De S. Petro Alexandrino agemus xxvi Novebr. ubi Baronii argumenta expenduntur, quæ ad eum præcipue pertinent. At de Luciano manifeste probatur, non nisi sub Maximino recrudescente persecutione interfectum esse. Nam, ut etiam Petavus et Baronius fatentur, Maximini jussu conficta sunt probrosa illa Pilati Acta: atqui ea refutavit, ut infra ex Ruffino dicemus, S. Lucianus;

Acta Pilati, a
Maximiano
conficta, refe-
lat Lucianus.

S. Lucianus; ergo non erant ante novam illum abortam a Maximino persecutionem sublatus e medio. Id argumentum que convelli possit, non video; nisi forte cuiquam veniat in mentem, hæc a Rufino esse conficta, eive supposita. Quæ ratione quidlibet negari poterit. Nicephorus quoque Hist. Eccles. lib. 7, c. 27, diserte hæc sub Maximino gesta tradit; licet cap. 16, Eusebium secutus, cum illustres Martyres Diocletiani et Maximiani persecutione occisos recenset, Lucianum quoque iis adnumeravit.

11 At de his satis. Agunt de S. Luciano, præter citatos citandosque in Notis, Vincentius Belvac. lib. 13, cap. 13 et 14. Petrus de Natal. corrigendustamen, dum sub Maximiano passum scribit tempore Antherii Papæ. S. Antherus sub Julio Maximino, anno cccxxxvi occisus est, ut in Januarii diximus, S. Lucianus sub Galerio Maximino an. cccxii cum Romæ sederet S. Melchisedes, de quo x Decembris. Meminit Luciani Marianus Victorius scholiis in Epist. 107 S. Hieronymi, Cornelius Grasius tom. 1 de vitis SS. Acta ejus Belgice edidit Heribertus Rosweyda Noster; Italicè aliquanto copiosius Gabriel Flamma; Gallicè Renatus Benedictus per quam accurate. Ejus denique meminit Auctor Commentariorum in Job, quæ Origeni tribuntur; licet vel inde pateat illius non esse quippe qui diu ante Lucianum obierit: aut certe a librario quopiam hæc adjecta sunt, et quidem (ut videtur) Latino. Hic porro, quisquis demum sit, ita scribit lib. 2 in Job circa medium: Ita consummatus est beatus atque gloriosus Lucianus, lucidus vita, lucidus et fide, lucidus etiam tolerantie consummatione. Ob hoc enim Lucianus cognominatus est, tamquam lucidus, aut proprio lumine sibi fulgens, aut aliis lucens. Hic namque Beatus duodecim diebus supra testas pollinas extensus, tertia decima die est consummatus. Quid sint testæ pollinæ, me latet. Baroniushabet testas multas, veluti ὄστρακα πολλά scriptum esset ab auctore. Quid si testarum pollines interpretemur, sive testas pollinis instar comminutus?

12 S. Luciani in Galliam translatus esse reliquius, testatur in Martyrologio Gallicano Andreas Saussayus, ita scribens: Natalis S. Luciani Antiocheni Presbyteri et Martyris, doctrina, eloquentia, et sanctitate clarissimi, qui Nicomediæ sub Maximino Cæsare ob Christi confessionem passus, et in quatuor partes dissectus est: quibus singulis lapidibus alligatis, et in mare demersis, postmodum in Helenopoli Bithyniæ integrum corpus cum ipsis lapidibus inventum est, fideliumque summa cum veneratione sepultum. At decursis aliquot inde sæculis id ex Oriente susceptum Carolus Magnus Arelatum detulit, ædificataque in ejus honorem ecclesia illic honorifice recondidit per Turpinum Archiepiscopum Remensem: qua ex re Arelati festiva hodie tanti Martyris ex avito more colitur memoria.

ACTA

AUCTORE ANONYMO EX SIMEONE

METAPHRASTE.

CAPUT I.

S. Luciani patria, virtutes, eruditio.

Samosata est civitas Syriæ, quam præterfluit Euphrates. Ea civitas fuit patria Luciani, ubi fuit honesto loco natus, ut hæc docebit, quæ de eo tractabit, oratio. Parentes ejus erant Christiani. Magnum autem studium fuit parentibus, ut Lucianum ab inerte ætate in religione et erga Deum pietate instituerent. Ambo vero e vivis excedentes, eum relinquunt puerum duodecim annos natum. Is autem, hac sola veluti consolatione inventa, propter jacturam parentum confugit ad divinum quoddam templum, omnibus suis divitiis distributis pauperibus, et in prima ætate cum Macario, qui habitabat b Edessam,

et sacros libros interpretabatur, congressus et versatus, quidquid erat in eis pulcherrimum, paucis tempore collegit.

2 Et cum primum quidem accessisset ad lavacrum regenerationis, per aquam et spiritum regeneratus, declinavit ad vitam e monasticam: deinde cum ei visum esset, a vino et obsoniorum esu omnino abstinere, statim tanquam ex carceribus depugnabat adversus omnes carnis voluptates. Seipsum autem formans jejuniis, se ad hanc firmam et stabilem deduxit consuetudinem, ut nona hora semel in die comederet. Erant autem ei etiam quidam certi dierum ambitus, in quibus tota hebdomada permanebat jejunus. Plurimum autem vitæ suæ tempus impendebat precibus et lacrymis. A scurrilitate et risu tantum aberat, quantum judicabat ea esse vere ridicula. Contra autem eos qui lugebant studebat imitari, et existimabat esse dignos beatitudinibus. Silentium autem amplexus, et assiduæ deditus meditationi, videbatur semper cogitandus et tristitia plenus iis qui ad eum accedebant, etiamsi spiritu in se perpetuo exultaret et heteratur. Si quando autem verbum ei ex ore visum esset emittere, divinæ Scripturæ erant id quod loquebatur. Tantis enim earum divinus amor ipsum ceperat, ut vix somnum vellet capere propter continuam earum meditationem. Si quando autem corpus volebat modicum requiescere, non absque intensa oratione, nec sine calidis lacrymis et genuum flexione somnum sumebat. Sed hæc quidem, dum puerilem adhuc ageret ætatem, a Sancto recte gesta sunt.

3 Postquam autem ab ea jam excessit, et cepit esse adolescens; carnem quidem nullam cum spiritu agitantiem seditionem reddidit per sancti Spiritus operationem; quibusdam autem quæ sunt ad esum valde exilia, corpus reficiebat, adeo ut multos dies solo pane vesceretur, et ne pane quidem pluribus, sed iis quæ eo erant ad alendum magis exilia. Aqua autem erat ei potus suavissimus. Nonnumquam autem abstinere etiam ab usu ignis.

4 Cumque sic pervenisset ad omnem humanam virtutem, fuit cito clarissimus omnium sui temporis. Seipsum ergo tradit Ecclesiæ Antiochenæ: et cum processisset ad Sacerdotium, constituit illic maximum studium litterarium, iis, qui ubique erant studiosissimi, aliunde ad ipsam accedentibus. In celeriter autem scribendo erat exercitatus, et quod ex eo acquirebat, simul quidem et sibi ad alimentum, et pauperibus suppeditabat. Etenim nisi, priusquam ipse cibum sumeret, alii victus, quem manibus quærebat, essent participes, iniquum esse ducebat. Is ergo cum vidisset sacros libros esse valde adulteratos, cum et tempus multa in eis corrupisset, continuæque ab aliis in alia translatio, et quidam homines sceleratissimi, qui gentilitati præerant, conati essent pervertere eorum intelligentiam; ipse omnes rursos sumpsit, et ex lingua renovavit Hebraica, quam ipsam quoque sciebat accuratissime, in eis corrigendis plurimum laboris conferens. Porro autem divinarum quoque dogmatum puritatem quis ab alio ex iis qui fuerunt illo tempore, melius quam ab ipso fuisse servatum invenerit?

a Samosata ad dextram ripam Euphratis, ubi hæc ponte lapideo stratus erat, in Cœlogene Syriæ provinciæ. Menologium habet ex Antiochia Syriæ ortum fuisse S. Lucianum.

b Edessa urbs Mesopotamiæ, hanc præcedit Samosatis.

c De Monachis, ritumque illos consecrandi antiquis illis temporibus, priusquam cœnobia publice constituerentur, consulti potest c. 6 Hierarchiæ Ecclesiasticæ S. Dionysii, et Balthasaris Corderii Nostri in illud Animalversio; Natalis item Petri Bullæ Nostri in cap. 7, vitæ ejusdem S. Dionysii a se editæ.

d Scholas olim, præsertim sacræ catecheses, a Christianis Doctoribus aperiri solitas, constat ex Eusebio, Baronio, Petro Bullæ to. 2, de vitis Scripturarum, in Panteno, et hic num. 4, Macarii Edesseni exemplo.

EX
METAPHRASTE
AUCTORE
ANONYMO.

c

abstinentia:

gravitas:

silentium:

Divinorum
meditatio:

castitatis
studium.

d
Antiochiæ
scholam
aperit.

Scripturam
certit ex
Hebræo.

Lucianum non
uis etimon.

Reliquæ Arelatum
translatæ.

u
S. Luciani patriam,
institutio.

b

CAPUT

CAPUT II.

S. Lucianus comprehenditur. Puerorum constantia.

Cum autem Maximianus Imperator maxima quadam rabie esset percitus adversus Christi Ecclesiam, conareturque Christianum nomen delere ex hominibus, eos qui erant summi inter omnes, longissime removere studens, de illo quidem audit, ut de quo magna fama pervaderet in omnes partes: magnum vero eum incessit desiderium illum in suam redigendi potestatem. Mittit igitur qui eum comprehenderent. Ille vero cum id rescivisset, non se sua sponte coniecit in periculum, sed diligenter cavebat, quantum in eo situm erat, ne videretur temere adire pericula, neque Ecclesiae propter se magnam afferre tristitiam. Sibi ergo cavebat pro viribus, utpote quod hoc quoque Dominus fecisset, et dixisset, et ejus discipuli similiter. E civitate itaque excedens, in agro quodam latebat. Paueratus autem quidam Antiochenus, qui Presbyteri quidem erat honorem assecutus, idem vero sentiebat quod a Sabellianis, jam diu ante illius glorie invidens, ipsam profudit iis qui querebant.

6 Et ille quidem Nicomediam ducebatur moriturus. Illic enim erat Maximianus, qui magnam et omne genus credem faciebat eorum, qui Christum non volebant negare. Nam et b Anthimum, qui erat Episcopus ejusdem Nicomediae, interfectum igni tradidit, et c Petrum Antistem Alexandriae, et multos alios pinguiclos et fortes viros. Quinetiam ad tantam processit saevitiam, ut ne infantibus quidem parceret, sed ipsos quoque interimeret; quoniam nec poterat quidem eis persuadere, ut gustarent ea quae sacrificabantur daemionibus. Non enim persuadebat, sed resistebant pueri, aperte corroborati a quodam, quod sub aspectum aperte non cadebat, auxilio, ad magis arguendam daemionum, et eorum qui eis inserviunt, non solum improbitatem, sed etiam imbecillitatem: siquidem aperte erat imbecillitatis, non posse firmam ac validam suam reddere sententiam, maxime cum omnia eperent, et omnia experirentur. Fuit autem maximum auxilium iis, qui considerate et ex judicio decertabant, puerorum ad mortem usque fortitudo et constantia, ut qui erubescerent, si cernerent pueris inferiores, rebus gravibus et asperis illatis, sicut illi, non resistentes. Quicumque autem rursus frangerentur periculis, iis puerorum persequentes afferebant reprehensionem, quod non tam propter malorum gravitatem, quam propter animi molliem, eos victos fuisse appareret. Sic nihil timere, nec absque optima ratione neque est, neque fuit, neque umquam fuerit eorum, quae a Deo conceduntur et ejus providentia: quomodo tunc multa quidem varia et multiplicia evenerunt in pueris. Ex quibus omnibus unum narrabo, quod est maxime dignum ut mandetur memoriae. Sic enim habet:

7 Maximianus cum duos quosdam pueros genere fratres, illustri loco natos, curasset sistendos; primo quidem conabatur eos quibusdam promissis inescare, quibus existimabat pueros maxime illicendos: postea jussit eis afferri ex iis, quae erant apud ipsum, sacrificiis, et quae videntibus pueris sacrificaverat, ut et gustarent, et nullis malis afficerentur. Illis autem aversantibus, et deflentibus, et ut poterant, lingua eis balbutiente dicentibus, quod non sic didicissent a parentibus, sed alius esset modus, quo ii utebantur; minatus est, ab ira mutatus, quin etiam variis eos affecit verberibus. Cum vero pueri fortiter resisterent, et nullo modo eederent, eos utique divina roborante virtute; quidam e Sophistis, qui illic aderat simul cum Imperatore, et ad haec eum maxime incitabat et inducebat, pollicitus est se statim effecturum ut ipsi comederent. Ridiculum enim esse dicebat, si

a pueris adhuc balbutientibus viderentur superari Romanorum Imperatores. Tale quidem ergo machinatur: cum sinapi quamdam acutissimam et toleratu difficillimam excogitasset confectionem, eorum quidem capita pilis nudavit; cum autem medicamenti id, quod erat crassissimum, illivisset, ut ex majore materia, repentina et major simul virtus profundum penetraret, in igne accensum eis intulit balneum. Hoc in loco pueri, cum veluti quodam fulmine icta essent eorum capita, haec ipsa hora fuerunt inclinati ad solum usque. Nec multo post cadens eorum aetate minor prior est mortuus, cum non potuisset resistere magnitudini flammae accensae in calvaria. Cum autem alter vidisset fratrem cecidisse, quam maxima potuit voce bona verba est effatus, fratris exultans victoria, eumque amplexus est et osculatus, et eum proclamavit victorem, assidue exclamans: Frater mi vicisti: donec hoc dictum eloquens, eumque complectens et osculans, ipse quoque expiravit et jacuit, fratrem jam vultis tenens. Accidit autem illo tempore haec peripso maxima, et iis, qui videntem, maxime miserabilis, ipsa quidem certe aetate atrahente plurimorum animos ad misericordiam. Et eos quidem ii qui ad ipsos genere affinebant, cum sustulissent, sepelierunt cum aliis pueris, propter causam communitatem. Et hoc est martyrium circa Nicomediam, quod nominatur martyrium infantium, usque in hodiernum diem.

a Sabellianus tollebat personarum in sanctissima a Trinitate discernere, unde sequebatur, Patrem quoque incarnatum esse et passum: aliae materiae iugulum assecebat. Quae fusus tradit Baronius tom. 2, an. cclx. num. 61, et sequentibus.

b De S. Anthimo Episcopo Nicomediae et Martyre aegenus xxvii April.

c S. Petri Alexandrini Episcopi ritum doctus xxxi Novemb. ubi de tempore cadis ejus aegenus.

CAPUT III.

Lucianus variis convertit: conicitur in carcerem.

Cum autem Lucianus, dum duceretur, venisset in a Cappadociam, et convenisset quosdam illic milites, qui erant quidem Christiani, coacti autem fuerant abnegare; eorum mentem revocavit, ostendens et exponens, quod sit omnium turpissimum, viros eosque milites videri ignavos ac pusillanimes, et ad mortis aleundum periculum timidissimos, quibus quaedam jam feminae, atque adeo pueri, fuere superiores. Quomodo autem vos, inquit, pro Rege caduco et terreno pericula adibitis, qui caelestem tam cito prodideritis? Quod autem erit vobis munimentum aut praesidium salutis, si ille vos mox hinc accesserit? Non cogitatis eum hoc universum et regere et administrare; illumque et vitae esse dispensatorem, et mortis Dominum? Est ergo longe melius, praesentem vitam minus curantes, consequi, quae apud illum nunquam desinit, beatitudinem, quam vitam, quae hic est, amplectentes, ab hac nihilo secius excidere, ut qui forte sitis et hac privandi ab hostibus, et illam non assecuturi, et praeterea daturi poenas puniendi immortales. Illi ergo cum haec audivissent, resipuerunt, et eos penituit se negasse. Et cum rursus ad se redissent, et libere essent locuti, b plurimi propter Christum mortem subierunt, cum essent non pauciores numero quam quadraginta; nonnulli autem cum decertassent adversus omnia genera suppliciorum, vixerunt, adhuc, cum nihil turpe et ignavum praese tulissent in secunda experientia; sed prius quoque iudicium negotiationis, invicta deinceps pro pietate constantia delevissent.

9 Lucianus autem, cum in transitu itineris haec et plura inhummodi effecisset, delatus est Nicomediam. Hujus autem viri fuere multi familiares, et ex iis nonnulli cum eo aderant decertante Nicomediae. Ex quibus aliqui cum ad eos accessissent ii, qui cogebant Christianos ritum sequi gentium, primum quidem

Dire torquentur.

Pie moriuntur.

S. Lucianus 50 lapsos convertit in Cappadocia;

Alios Nicomediae

EN
ME LAPIBIANSE
ACULORE
ANOSMO.

A Sabellianis
proditus, com-
prehenditur.

u

b

c

Maximianus
sraudu, etiam
adversus pue-
ros.

Duo pueri re-
cusant vesci
idolothytis

u

b

quidem cesserunt, ut qui non possent tormentis sufficere; at cum divinus Lucianus (adhuc enim vivebat) eos ad se accersivisset, et omne genus sermonibus eorum animos correxisset, et quantum sit transgressionis periculum ostendisset, et quod nemo eorum, qui suam prodiderit in Christum confessionem, effugiet flammam gehennæ, quæ non potest extinguï; ducti pœnitentia, ab eo reducti sunt in Ecclesiam.

10 Ex iis autem, qui ad Lucianum venerant Nicomediam, erat etiam *c* Antoninus, discipulorum suorum dilectissimus: quo, postquam venit, usus est ministro ad scribendas epistolas, ut ipse quoque ostendit Lucianus in una epistola. Ex iis autem qui aberant, erant quidem plures viri, ex mulieribus autem Eustolia, et Dorothea, et Severa. Aimit autem *d* Pelagiam quoque fuisse ex ejus discipulis, quæ Antiochiæ Syriæ vixit: quæ etiam dicitur seipsam e tecto altissimo dejecisse, cum accessissent qui eam erant comprehensuri, timens ne abominandum quid per vim sustineret, (erat enim virgo) et eo modo esse mortuam: quam etiam in hodiernum usque diem honorant tanquam Martyrem, qui sunt amantes Martyrum.

11 Porro autem cum de Luciano a multis audiret Maximianus, tantum in ejus facie insidere reverentiam, ut si eum solum vidisset, veniret in periculum ne fieret Christianus; postquam jussit ut ille adduceretur, timens ne sibi tale quid accideret, velo interjecto separat sermonis congressionem, et verba procul ad eum emittebat, intermedio utens sermonis ministro. Et primum quidem pollicebatur se innumerabilia ei esse largiturum, et rerum gerendarum habiturum eum esse consiliarium, et Patrem Imperatoriæ dignitatis, et socium sollicitudinis quæ pro summa rena suscipitur; et plura alia hujusmodi: pro quibus omnibus unum solum dicebat se petere, nempe ut diis sacrificaret. Cum autem ille audita donorum magnitudine, quæ de eis dicebantur, nihili fecisset, et ne universum quidem mundum esse cum pietate in Deum conferendum dixisset; tunc jam mutatus Imperator, minatus est se ad supplicium ei esse intentaturum, quidquid longum tempus invenisset, et si quid ipse posset invenire novum et inauditum. Illo autem adversus hæc interritam opponente audaciam, et parato prodire in aciem, valde indignatus Imperator, eum quidem noluit quam primum tollere de medio; putabat enim se sic ei gratificaturum, ut qui eum illico liberaret a malis; sed jussit in carcerem conjectum torqueri variis modis.

a Hinc patet terrestri itinere Antiochia Nicomediam perductum esse Lucianum.

b Hi cum aliis fortasse in eadem Cappadocia passis voluntur xxiii Maii.

c Hic est, ut fallor, quem Niceph. lib. 8, c. 31, et lib. 9, c. 17. Antonium vocat, atque Tarsi Ciliæ Episcopum fuisse, et postquam cum aliis Luciani discipulis, quos recenset, tormentis victus ad Gentilitas superstitiones deflexisset, Præceptore opem ad penitentiam ferente, iisdem renuntiasse, quamvis deinde in Arii declinaverit errores.

d Colitur S. Pelagia ix Junii.

CAPUT IV.

In tormentis moritur.

Cum eum ergo accepissent ii, quibus hoc erat imperatum, eum multis et variis afficere cruciatibus, quibus erat quidem gravem accepturus dolorem, longo autem tempore in pœnis duraturus. Et nunc quidem in cippum (est autem hoc tormenti genus oblongum) ambos ejus pedes inmittebant, ad quatuor distrahentes foramina: quod quidem est in hoc supplicio gravissimum, cum utrimque coxendices violenter e suis moveantur articulis: nunc autem in toto dorso graves testarum aculeos densos et continuos maligno animo substernebant: et ut ne liceret quidem viro justo se vertere, et ne moveri quidem, dum talibus sauciaretur aculeis; ejus manibus extensis, eas vin-

ciebant in quodam ligno, quod erat positum super ejus caput. Quin etiam aliis quoque multis eum afficiebant probris ac contumeliis, et eum etiam arcebant ab omni cibo, nisi vellet vesci iis quæ ab ipsis sacrificabantur; ea enim affatim porrigebant. Ille autem malisset subire mortes vel innumerabiles, et libentius manens jejunis, paulatim a fame esset consumptus, quam vel illorum solum passus esset conspectum. Sic igitur permansit Christi servus, qui a fame consumebatur, totos quatuordecim dies faciens consueta, et verbis doctrinæ animum addens iis qui pro Christo erant inclusi in carcere, et eos confirmans constantissimis et perpetuis precibus.

13 Cum autem aliquot jam dies transissent, ex quo eo modo, quo diximus, affligebatur, et jam appropinquaret quidem dies festus Theophaniorum; discipulos autem (jam enim ei plures aderant ex Antiochia, et ex aliis locis congregati) subiisset tristitia, reputantes fore, ut eis statim relicti abeat quidem magister, non valens resistere diuturnæ illi fami; ipsi autem nequaquam digni censeantur, qui Theophaniæ diem festum cum eo celebrent; videbatur enim eis esse adhuc valde remotus, et non posse magistri corpus usque ad eum diem sufficere, utpote quod inedia illud jam magna ex parte consumpsisset; vir ille inelytus eos consolans, jubebat esse bono animo: Ero enim, inquit, vobiscum, et diem festum Theophaniorum vobiscum celebrabo: recedam autem postridie. Ad effectum autem deductum fuit in quod dixerat, aperte divina in hoc ostensa virtute.

15 Cum ergo advenisset dies festus, qui expectabatur, desiderabant quidem discipuli hanc ultimam a magistro consequi mysterii divini celebrationem. Videbatur autem esse dubium, quonam modo mensam quidem in carcerem inferrent, aut laterent impiorum oculos, cum multi quidem tunc partim illic adessent, partim autem accederent; ille vero: Mensa quidem, inquit, erit vobis hoc meum pectus, non, ut arbitror, Deo futura minus honesta ea quæ fit ex inanima materia. Templum autem sanctum vos mihi eritis, me omni ex parte circumdantes. Et sic hæc facta quidem sunt hoc modo. Jam enim, ut quod esset Sanctus in fine vitæ, et remissi erant custodes, Deo, ut ego quidem arbitror, qui Martyrem honorare volebat, et suorum discipulorum non sustinebat inconsolabile videri desiderium, efficiente, ut citra impedimentum fierent ea, quæ erant proposita. Nam cum omnes eos Martyr fecisset in orbem consistere, ut inter se invicem alter prope alterum stantes, eum tuto comprehenderent, jussit suo pectori imponi signa divini sacrificii. Postquam autem hæc fecissent, et in cælum protinus sustulit obtutum, cum jam vix posset extollere, et preces peregit consuetas. Deinde cum divina plurima esset effatus, et sacro ritu omnia peregisset proposita, ipse et fuit particeps Sacramentorum, et transmisit ad eos qui aberant, ut ipse quoque ostendit in ultima ad eos epistola. Et hunc quidem diem cum eis transegit, sicut erat pollicitus.

15 Postridie autem cum venissent quidam ab Imperatore, visuri an adhuc viveret, (videbatur enim eis valde mirandum, quod vitam hucusque produxisset) postquam prope se stantes adspexit eos qui advenerant, cum se, quantum poterat extendisset, et ter dixisset, Sum Christianus; simul enim ultima emisit spiritum.

CAPUT V.

Ejus sepultura. Helenopolis civitas.

Sunt autem qui dicant, eum adhuc spirantem projectum fuisse in profundum maris. Maximianus enim admiratus ejus perpetuam ad finem usque constantiam, jussit iis qui in ejusmodi rebus inserviunt, ipsum in mare jacere, cum magnam lapidem appen-

EX
METAPHRASE
ΑΙ ΤΟΥΤΟΥ
ΑΝΩΝΥΜΟΥ.

Prædicit diem
mortis.

Missam celebra-
brat, pectore
suo pro usu
usus.

Sancti mori-
tur.

c

d
Varii ejus discipuli.

Vultus ejus
majestatem
timet tyrannus.

Variis torquetur

EX
METAPHRASE
AUCTORE
ANONYMO.
Corpus in ma-
re abjicitur.

dissent brachio ejus dextero, et submersus nusquam appareret, et corpus ejus nullam assequeretur sepulturam, nec justa ei fierunt. Atque fuit quidem in profundo quatuordecim dies, nempe totidem, quot in carcere decertarat adversus varias corporis perpressiones. Quintodecimo autem delphinus in sicum eum hoc modo extulit : cum ejus discipuli circa ripas et littora alius alibi versarentur, ut viderent, si quo modo possent eum e mari ejectione invenire, tempore autem hiberno id valde esset turbatum ; diuturnum tempus effectit, ut plane desperarent se posse id invenire.

17 Interim vero adveniente quintodecimo die, Martyr in somnis apparet euidam Glycerio, germano suo discipulo, qui tunc versabatur in regione adversa continenti Nicomediae, dicit ei : Otu, cum primum mane surrexeris, abi in hunc locum (ostendens locum littoris) te enim, inquit, conveniam, cum illic veneris. Ille autem, cum primum, ex magna evidentia et admiratione eorum quae ostensa fuerant, eum somnus dimisisset, et jam dies illucesceret, surgens, et quosdam alios ex piis secum assumens, cum eis venit in locum, qui fuerat ei significatus. In eo autem ingens delphinus ascendeat e mari, jam ex eo emergens : qui cum esset extensus super aquae superficiem, valde spirabat, et ad terram contendebat : eratque circa ipsum multa spuma, et murmur fluctuum, qui ab ipso seindebantur. Ferebat autem extensum mortuum, tamquam in lecto jacentem. Eratque spectaculum admirabile, super corpus adeo lubricum et rotandum quiete manens mortuus, et nec a suo pondere, neque a vi fluctuum devolutus ab eo, quod ipsum portabat, vehiculo. Cum autem delphinus fuisset prope continentem, fluctu sublime fuit sublatus, et terrae id appulit. Atque ille quidem statim expiravit.

18 Mortuus autem statim in arenam delatus, jacebat salvus et omni ex parte integer, nisi quod manus dextra, cui lapis fuerat appensus, non est corpus quoque reliquum consecuta. Et sunt quidam qui dicunt, eam nec postea quidem fuisse e mari emissam, sed mansisse in profundo, effectam id quod Deo visum fuit. Nonnulli autem dicunt, eam quoque non ita multo post fuisse redditam, cum effluxisset ei vinculum; eamque in terram delatam, cum sustulissent ii qui aderant, restitutam fuisse rursus in eandem compagem corporis. Hoc autem accidit manui, cum Deus, ut arbitror, eam seorsum voluisset honorare, ut qui acceptum habuisset laborem, qui per eam fuit susceptus in corrigendis Scripturis. Nam in perpressionibus, quas pro Christo susceperat, in majori honore fuit ea quae erat gravior.

19 Non autem existimabit quispiam, corpus mortuum a delphino casu fuisse allatum, neque id factum fuisse forte fortuna. Nam quod revera quidem delphinus eum eo modo, qui dictus est, exportarit, videtur esse manifestissimum, cum multi, qui fuerunt illo tempore, hujus fecerint mentionem. Quin etiam ipse quoque scio ab inenitate de illo cani solitum hoc, cujus est pars extrema :

In terram dorso portansque ex aequore delphin,
Expiravit.

Quod autem non factum sit casu, vel maxime quidem ostendit ipsa magnitudo miraculi quod factum est. Somnium quoque, quod propter id evenit. Quinetiam ea quoque quae postea sunt ostensa. E mari enim exportatum corpus, erat insigne miraculum iis qui contemplantur, ut quod praeter id quod in mari acciderat, illaesum aliique maneret, et nec mare tam multis diebus ei nocensset, neque illi pisces id tetigissent, neque illius malus odor illic emitteretur : adeo ut esset omni ex parte manifestum, fuisse divinum id quod factum est. Neque vero prius aliquo contemptu, neque quod eum non posset defendere, sivit Deus tanta pericula adire Martyrem : neque

nunc sine justissima causa sivit disjungi manum a reliquo corpore is qui in eo tam multa fecerat miracula. Sed et tunc universam ornaturus ejus virtutem, vocavit ipsum ad societatem passionum sui Filii, optimam et justissimam ei praebens occasionem ad hoc ut ipsum quoque illius impertiret gloria. Et haec est mihi communis ratio in omnibus Martyribus, id est, testibus veritatis. Nunc autem volens confirmare, studium, quod contulit in sacras Scripturas, esse opus plurimi faciendum, manum, quae ei proprie in hac re inservit, voluit etiam propriis honorare passionibus; quomodo etiam, ut arbitror, solent spectatores sertis redimere brachia athletarum. Quod si quis etiam crediderit eam in mari mansisse, ei licet et haec considerare, et quod Deus mirabilis saepe etiam admisceat ea quae procedunt a natura, ut per illa quidem ostendatur virtus electrix miraculorum, per haec autem fides quoque habeatur naturae. Sed haec quidem, et propter quam causam unumquodque contingit, pure demum sciat is qui haec administrat. Quinetiam in singulis eorum, quae ab ipso admirabiliter fiunt et geruntur, didicerit quisque aliam quoque esse arcanam, et quae sit supra nos rationem, optimamque, et quae comprehendere non potest, administrationem, neque temere aliquid fieri aut fortuito.

20 Tunc ergo sic a delphino exportatum corpus, delatum est in arenam. Concurrentes autem discipuli, primum quidem, ut decebat, id salutabant, alius aliunde venientes, et osculabantur, et araptebantur, unusquisque pro viribus, ob promptum et alacere animi studium. Deinde vero cum id sumpsissent, et propriis manibus extulissent, et ei justa omnia de more fecissent, in loco insigni deposuerunt. Et tunc quidem illi sepulchrum, quale potuerunt, prout tempus urgebat, staterunt. Postea autem, quae nobis salutarem Domini restituit Cracem, et magnum inter claros Imperatores genuit Constantinum, veneranda Helena, quando revertebatur Hierosolymis, locum honorans, et in eo a condidit civitatem, convocatis habitatoribus ex iis, quae circum circa erant, regionibus, et effectis operis participibus, et validis eam cinxit moenibus, et Martyri templum adificavit maximum : quod nunc quoque insigne et pulchre extructum cernitur ab iis, qui et terra et mari ingrediuntur ac navigant ; ad gloriam Domini nostri Jesu Christi, et eorum, qui propter ipsum decertaverunt : quoniam eum decet gloria in saecula saeculorum, Amen.

a *Chronicon Alexandrinum anno Constantini xviij. Constantio Cesare V, et Maximo Coss. qui erat Christi cccxxvii, haec habet* : Constantinus instaurata Drepani urbe in Bithynia ad cultum S. Luciani Martyris, illam a matre sua Helenopoli nuncupavit, donata civitati in Martyris honorem quousque patet ante urbem prospectus, immunitate vestigalium ad hodiernum usque diem. *Nola et Stephano Byzantio Drepane Bithyniae ad sinum Asiaeaeum civitas. Socrates lib. 1, cap. 13, Helena nomine Drepane Helenopolis vocatur, olim vicus, jam civitas ab Imperatore facta. Nicephorus Callistus lib. 8, cap. 31, de S. Helena agens. Perinde enim, inquit, atque pignus quoddam futura saecula habent, ad memoriam ejus sempiternam, in Bithynia unam, et in Palaeatina alteram urbem: quibus Imperator filius condidit memoriam illi tribuit immortalem. Admodum vero B. Helenam regione et situ alterius delectatam esse ferunt, quae antehac Drepanam nominata fuerat; cum quod ibi orta esset, tum quod Lucianum Martyrem post martyrium obitum eo a delphine deportari contigerit. Baronius tom. 3, ad an. cccxi, no. 16, S. Helenam Britanniam fuisse asserit, non Bithyniam.*

DE EODEM SANCTO MARTYRE

Ex Ruffino, et mss.

Lucianus vir moribus, continentia, et eruditione praecipuus, Antiochenus Presbyter, cum ad tribunal Judicis fuisset adductus; Cur, inquit ad eum Praeses, vir rationalis et prudens, sequeris sectam, cuius non potes reddere rationem? Aut si est aliqua, audiamus. Tum ille, data sibi facultate dicendi, hujusmodi orationem de fide nostra habuisse dicitur: In occulto non est, quod nos Christiani quae colimus, Deus unus est, per Christum nobis annuntiatum, et

Sepulcrum S.
Lucianus.

u

Helenopolis
ejus tumulum
conditu.

S. Lucianus
corona Judae
reddidit fidei
nostrae ratu-
nem.

per

Delphinus id
ad terram de-
fert.

De clava po-
stea remittit
corpori.

Non haec casu
facta, sed
certa Dei pro-
videntia.

per Spiritum sanctum nostris cordibus inspiratus. Non enim, sicut vos putatis, humanæ alicujus persuasionis errore constringimur: nec indiscussa, ut alii, parentum traditione decipimur. Auctor nobis de Deo Deus est. Neque enim posset sublimis illa majestas sensibus humanæ mentis illabi, nisi vel spiritus sui virtute delata, vel verbi ac sapientiæ suæ interpretationibus indicata. Fateor, a erravimus etiam nos aliquando; et simulacra, quæ ipsi finximus, deos cæli ac terræ putabamus auctores: sed arguebat eos fragilis substantiæ suæ a nobis præstita consecratio; in quibus tantum venerationis inerat, quantum decoris manus contulisset artificum. Verum omnipotens Deus ille, quem non nostris manibus fictum, sed cujus nos debebat esse figmentum, errores miseratus humanos, Sapientiam suam misit in hunc mundum, carne vestitam; quæ nos doceret Deum, qui cælum fecisset et terram, non in manu factis, sed in æternis atque invisibilibus requirendum: vitæ etiam nobis leges ac disciplinæ præcepta constituit, servare parsimoniam, paupertate gaudere, mansuetudinem colere, studere paci, puritatem cordis amplecti, patientiam custodire. Sed et omnia hæc, quæ nunc adversum nos geritis, ventura nobis esse prædixit: educendos nos ad Reges, et ante tribunalia judicium statuendos, ac velut victimam jugulandos.

2 Hæc est denique, quod et ipse, qui erat immortalis, utpote Verbum et Sapientia Dei, morti se præbuit, quo nobis in corpore *b* positus patientiæ præberet exemplum. Sed nec nos sua morte decepit: quibus post tertium diem resurrexit; non ut ista, quæ nunc falso conscribuntur, continent *c* Acta Pilati; sed innocens, immaculatus, et purus, ad hoc solum mortem suscepit, ut eam vinceret resurgendo. Quæ autem dico, non sunt in obscuro gesta loco, nec testibus indigent. Pars pæne mundi jam major huic veritati adstipulatur; urbes integræ: aut si in his aliquid suspectum videtur, contestatur de his etiam agrestis manus, ignara figmenti. Si minus adhuc creditur, adhibebo vobis etiam loci ipsius, in quo res gesta est, testimonium. Adstipulatur his ipse in Hierosolymis locus, et Golgothana rupes sub patibuli onere disrupta; antrum quoque illud, quod avulsis inferni jannis corpus denuo reddidit animatum, quo purius inde ferretur ad cælum. Aut si vobis adhuc minus digna videntur hæc, quæ in terris substantiam gerunt, accipite etiam e caelo adstipulatorem fidelem. Solem vobis ipsum horum produco testem, qui cum hæc fieri per impios videret in terris, lumen suum meridie abscondit in caelo. Requirit in Annalibus vestris, invenietis temporibus Pilati, Christo patiente, fugato sole interruptum tenebris diem. Quod si terræ, si cælo, si sanguini eorum, a quibus veritatem per tormenta perquiritis, fidem non accommodatis; quomodo meis verbis allegationibusque credetis?

3 Et cum pæne jam his verbis auditoribus suadere cœpisset, abripi jubetur in carcerem; ibique quasi absque tumultu populi necari. *d* Illico ministri iniquitatis mandata perficientes Præsidis, *e* caput ejus amputaverunt venerandum; et victricem ejus animam Angeli cum gaudio in caelis deportaverunt: corpusque ejus Helenopoli Bithyniæ sepultum est, ad laudem et gloriam omnipotentis Dei, cujus regnum et imperium sine fine permanet in sæcula sæculorum, Amen. Hæc quoque urbs, in qua beatus Dei Martyr Lucianus est sepultus, Drepana est nuncupata prius, sed Dei servus Imperator Constantinus in honore ejusdem Christi Martyris eam restaurans in melius, Helenopolim nuncupavit, ex nomine matris ejus.

a Non de se il dicit, qui Christianis parentibus erat natus; sed de majoribus suis, qui et ipsi ante Christum autem Gentiles fuerunt.

b Ms. S. Mar. positus.

c Quæ illa fuissent Acta Pilati, idem Ruffinus cap. 5, ante exposuerat, his verbis: Configuntur Acta quedam, velut apud Pilatum de Salvatore nostro habita, in quibus adversus Christum omnis

blasphemia conscribitur. Quæ Acta per omnes regni sui provincias prælato edicto mitti præcipit, et per urbes singulas, per vicus, per agros etiam proponi; Præceptoribus quoque puerorum tradi jubet uti, pro his quæ ad meditandum vel ediscendum dictare solent, hæc tradant pueris memoriæ commendanda. Idem cap. 7. Quando pueris scholaris meditatio de Pilato et Jesu haberi contumelice nostræ gratia jussa est, et confectis referta blasphemis per totum diem devantari. Eorundem Actorum meminisse Eusebius lib. 9, cap. 4 et 6, et lib. 1, cap. 9, ubi ea auctoritate Josephi Judæi confutat, cum hic anno Tiberii xii capisse Judæam administrare Pilatum scribat, illa vero Christi mortem Tiberio quartum Consule, sive Imperii ejus anno septimo consignent.

d Sequentia decessit in Ruffino, extabant in ms. S. Maximini.

e Fane mortuum habet Metaphrastes, aut adhuc spirantem in mare abjectum: Notkerus et alii, ut in Præfat. nu. 2, diximus, dissectum in partes scribunt. Fortassis seminæcem gladio percussurum impij.

DE EODEM

Ex Anthologio Græcorum.

Religiosis parentibus natus Lucianus, ab illorum obitu omnes opes suas in egentes effudit, sacrarumque litterarum meditationi se totum addixit. Quapropter multos cum Judæorum tum Græcorum ad Christi fidem pertraxit. Deserta dein domo paterna, et Nicomediam profectus, ibi vacillantes metu suppliciorum Christianos ac deficientes a fide ad certamen subeundum erexit et confirmavit. Cum autem pereleganter scriberet, reliquit Nicomediensi Ecclesiæ volumen *c* tribus paginarum columnis distinctum, quo totum veteris et novi sacrarum litterarum instrumenti testamentum complexus est. Tanto autem homine fuit sublimior, ut cum urbem perambularet, a quibus vellet, videretur; a quibus nollet, non cerneretur. Quæ de re edoctus Maximianus, et veritus vultum illius coram inspicere, intra tapetem latens cum illo est collocutus. Cumque constantiam animi ejus invictam animadverteret, ad diuturnam ipsum famem damnavit. Multis ergo diebus cibo omni potuque destitutus, in carcere expiravit. Cujus corpus jussu Prætoris in mare est abjectum. Delphinus autem divina providentia exceptum humeris in terram exposuit.

a Suidas ait genere nobilem fuisse, Porro quæ hic referuntur ex Anthologio Græcorum, eadem ad verbum habentur in Menais.

b Eodem habentur in Menologio, ut et de profertione Nicomediensi.

c Græce est, γεγραμμένου σέλις τρισσῶς.

DE EODEM

Ex S. Joan. Chrysostomo.

Hesterno die Dominus quidem noster aqua baptizatus est, hodie vero servus sanguine baptizatur: hesterno die cæli portæ sunt reseratae, hodie inferorum portæ sunt conculcatae. Neque miremini, quod baptismum martyrium nuncupamus: nam et hic Spiritus cum multa advolat ubertate, ac peccatorum abolitio et animæ fit purgatio quaedam mirabilis ac stupenda: et quemadmodum ii, qui baptizantur aquis, ita qui martyrium patimur, proprio sanguine abluntur, quod utique et in isto evenit.

2 Verum enim vero antequam de cæde, operæ pretium est ut de diaboli versutia verba faciamus. Nam cum omne suppliciorum ac pœnarum genus ab eo derisum animadverteret; ac se neque accensa fornace, neque barathro effosso, neque rota parata, neque cum in equuleum sustulisset, neque cum in præcipitia projecisset, neque cum dentibus ferarum objecisset, Sancti philosophiam superare potuisse, aliud acerbius genus excogitavit: quærensque circumibat, ut supplicium inveniret, quod simul et acerbissimum esset et longissimum. Quoniam enim eæ quidem pœnæ quæ sunt intolerabiles, hoc afferunt, ut iis occysime liberemur; quæ vero longiores sunt, aliquid subtrahunt de dolore; reperire pœnam studuit, in qua utrunque simul esset, et diuturnitas, et intolerabilis doloris excessus; ut cum vehementia, tum longinquitas temporis animum ejus constantem de gradu dejiceret. Quid ergo facit?

Fani

a Festum S. Luciani postridie Theophaniorum.

b Omnia tormenta ridet S. Lucianus.

c Fane torquetur.

a

b

c

Refellit conscripta Acta Pilati.

d Occiditur.

e

Sepelitur Helenopoli.

EX S. JOAN.

CHRYSOSTOMO

Fami Sanctum hunc exponit. At tu cum de fame audis, ne quod dictum est, oscitanter prætereas : est enim illa mors omnium acerbissima, quod illi, qui sunt experti, testantur. Absit enim ut id nos experiamur : recte namque sumus edocti, ut oremus, ne in tentationem intremus. Etenim tanquam visceribus intus insidens carnifex quispiam, omnia membra dilaniat, quovis igne feraque saxus corpus omni ex parte corrodit, et inexplicabilem dolorem inurit.

Threa. 4. 10.

Eam superat.

2. Cor. 11. 27.

1. Cor. 11. Matth. 4. 4.

Idolothytia proposita aversatur.

3 Atque ut quanta res sit fames intelligas, etiam liberos sæpenumero devorantur matres, cum istius mali violentiam ferre non possent. Et hanc deplorans calamitatem Propheta dicebat : Manus mulierum misericordium coxerunt filios suos : quos pepereant, comedebant, et naturam infantium venter qui pepererat sepulchrum est factus, et naturam fames superavit : imo vero non naturam modo, sed etiam voluntatem. At hujus Sancti generositatem minime superavit. Quis ergo, cum hæc audierit, non obstupescat? tametsi quid potentius est natura? quid contra voluntate mutabilius? Verum ut nihil esse Dei timore validius scias, vehementius aliquid esse natura voluntatem apparuit; eaque matres vicit, ac partus oblivisci coegit; hinc vero Sanctum supplantare non potuit : neque philosophiam supplicium vicit, neque fortitudinem poena superavit : sed quovis adamante firmiter permanebat, sequæ bona spe oblectabat : materiam agonum se nactum gloriabatur, et ex certaminum oblata occasione consolabatur, præsertim quotidie Paulum dicentem audiens : In fame et siti, in frigore et nuditate, et rursus : Usque in hanc horam et esurimus, et sitimus, et nudi sumus, et colaphis cædimur. Noverat quippe, noverat probe illud : Non in solo pane vivet homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei.

4 Ut autem illum improbus dæmon vidit tanta rei necessitate non frangi, graviorem cruciatum reddidit : etenim sumptis idolothytis, eisque mensa referta, ante conspectum ejus collocari eam curavit ; ut facultas utendi ejus animi robur infringeret. Non enim adeo irretiri solemus cum res eæ, quibus allicimur, non apparent, ac cum oculis observantur; quandoquidem et mulierum cupiditatem facilius quis superaverit, dum mulierem formosam non videt, quam si oculos continue in eam intendat. Verumtamen has quoque insidias Justus vicit, quoque fortitudinem ejus diabolus infracturum putabat, hoc eum magis ad certamina corroboravit et instruxit. Non enim tantum nihil ab idolothytorum aspectu lædebat, sed ea magis idcirco aversabatur et oderat. Et quemadmodum erga inimicos afficimur, quos quia videmus, tanto eos odio majori prosequimur et aversamur; sic et ille tunc erga impuram illam victimam afficiebatur : eo magis detestabatur, ac refugiebat, quod videbat; et appositorum ciborum aspectus majus odium in eo atque aversionem excitabat : dumque intus magna illum voce sollicitaret fames, et apposita degustare juberet, tum Dei timor ejus manus reprimebat, et ut ipsius naturæ oblivisceretur efficiebat : dumque pollutam et execrandam mensam intueretur, alterius mensæ tremende, ac spiritu redundantis recordabatur, adeoque inflammabatur, ut quævis sustinere ac pati statueret potius, quam impuros illos cibos degustare.

Trium puerorum exemplo se animat.

5 Recordabatur et illius trium puerorum mensæ, qui juvenes capti, omnique patrocinio destituti, in terra aliena ac barbara regione tantam philosophiam ostenderunt, ut ad hunc usque diem ipsorum fortitudo celebretur. Ac Judæi quidem dum suam etiam regionem obtinerent, impij in Deum fuerunt, et dum in templo versarentur, idola colerunt; at illi juvenes in barbaricam terram translati, ubi idola omnisque impietatis occasiones erant, paternis ritus perpetuo retinuerunt. Si ergo captivi, servi, ac juvenes, ante legem gratiæ tantam philosophiam præ se tulerunt,

inquit, qua tandem nos venia digni erimus, si ne ad eandem quidem cum illis virtutem pervenire valeamus? Hæc itaque secum reputans diaboli inlicitam irridebat, calliditatem contemnebat, neque ad quidquam eorum, quæ cernebat, flectebatur.

6 Postquam autem se nihil proficere sceleratus ille vidit, ad tribunal cum rursus deducit, et tormentis adhibitis continuas interrogationes adungebat. Ille vero ad unamquamque interrogationem tantum respondebat : Christianus sum, ac dicente tortore : Quam ex patria ortus es? Christianus sum, ait. Quam artem profiteris? Christianus sum. Quibus parentibus natus es? Ille vero ad omnia dicebat, Christianus sum; hoc uno ac simplici verbo diaboli caput percutiens, et illi continua sibi succedentia vulnera infligens. Quamquam ille quidem externis imbutus fuerat disciplinis : at probe noverat in ejusmodi certaminibus non esse opus eloquentia, sed fide; non dicendi facultate, sed anima Dei amore succensa. Unum, inquit, verbum ad omnem diaboli turmam in fugam vertendam sufficit. Ac videtur tantum iis qui rem accurate non examinant, minus conveniens esse responsio : sed si quis attentius eam consideret ex hac quoque sapientiam Martyris animadvertet. Qui enim, Christianus sum, dixit, et patriam, et genus, et artis professionem, et omnia declaravit. Quo tandem pacto? Ego dicam. Christianus urbem in terra non habet, sed Hierusalem quæ sursum est. Illa enim inquit, quæ sursum est Hierusalem, libera est : quæ est mater nostra. Christianus terrena nulla artis professio, sed ad supernam conversationem vitæ pertinet. Nostra enim, inquit, conversatio in cælis est. Christianus cognatus habet Sanctos omnes ac cives. Sumus enim, inquit, cives Sanctorum, et domestici Dei. Itaque uno verbo, et quis esset, et unde, et ex quibus, et quid agere soleret, exactissime docuit, et vitam cum hac voce finivit, abique salvum referens Christo depositum; ac posteris ex iis quoque passus est, cohortationem reliquit, ut insistant, nihilque nisi peccatum et negationem tantum reformident.

7 Hæc itaque nos etiam cum noverimus, pacis tempore bellicis in rebus nos exerceamus : ut cum belli tempus advenerit, illustre nos quoque trojæum erigamus. Famem contempsit ille, delicias et nos contemnamus, ac ventris tyrannidem evertamus : ut si tempus adveniat quod tantam fortitudinem a nobis reposeat, in minoribus antea rebus exercitati præclari in a scammatum compareamus. Coram Principibus ille ac Regibus audacter locutus est; hoc nos faciamus nunc quoque : ac si in opulentorum et illustrium Paganorum conventibus consideramus, fidem cum fiducia profiteamur : irrideamus illorum errores. Quod si res quidem suas magnifice efferre, nostras autem deprimere aggrediantur, ne taceamus, neve leviter feramus : sed ipsorum turpitudinem detegentes, multa cum sapientia fiduciaque res omnes Christianorum laudibus evehamus : et quemadmodum Imperator in capite diademata, sic et nos ubique confessionem fidei circumferamus. Non enim illum adeo corona, ut nos fides ejusque confessio solet exornare : non verbis tantum, sed etiam rebus ipsi id agamus, et vitam confessione dignam in omnibus exhibeamus : ne dogmata operum improbitate decloremus, sed in omnibus Dominum nostrum glorificantes, cum hujus sæculi tum illius honore potiamur; quem nos omnes utinam consequamur, gratia et benignitate Domini nostri Jesu Christi, cum quo Patri gloria, imperium, et honor, una cum sancto ac vivo Spiritu, nunc et semper in sæcula sæculorum. Amen.

α σταδίου, stadium est, sive locus certaminis. Ita S. Ambrosius lib. 1, Offic. cap. 16. Adhuc populus spectat, adhuc athleta in scammatum sunt, et tu jam otium petis? et S. Hieronymus, ep. 64, ad Pamphilium contra Joannem Hierosolym. cap. 5. De Scammate et loco certaminis egreliens.

Ad omnem quasi respondet, Christianus sum.

Gal. 4. 26

Phil. 3. 20.

Eph. 2. 19.

Quomodo cum militari possimus.

u

DE S. CLERO DIACONO ET MARTYRE.

VII JANUARI. **M**artyrologium Romanum: Antiochiæ S. Cleri Diaconi, qui pro confessionis gloria septies tortus, ac diu carcere maceratus, ad ultimum decollatus, martyrium consummavit. Eadem habent Usuardus, Ado, Notkerus, Petrus de Natalibus, Bellinus, Maurolycus, Martyrol. Germanic. et aliis verbis Galesinius. Meminit ejus Beda, et vetus Martyrol. Romanum a Rosweydo Nostro editum. MS. Societatis JESU Antverpiæ, Bedæ

præferens nomen, Bilicerium appellat; mss. Rhinow. et S. Richarii. Licerium; plures mss. codices Lycerium ms. S. Lamberti Leodii, et ms. S. Hieronymi Lucerium. Alium XIV Januarii habes Clerum Diaconum, qui non plerum capite, sed in mare versus dicitur. In ms. Martyrologio S. Hieronymi iterum XV Januarii: Antiochiæ Lucerii Diaconi.

DE S. THEODORO MONACHO IN ÆGYPTO.

VII JANUARI. **T**heodori monachi Ægyptii celebris est in Martyrologio Romano memoria VII Id. Januar. In Ægypto B. Theodori Monachi, qui tempore Constantini Magni floruit sanctitate: cujus S. Athanasius meminit in vita S. Antonii; capite nimirum 30 in edit. Rosweydi, ubi comes fuisse S. Ammonis memoratur cum trans Lycum flumen, nolens corpus nudare, divina virtute est deportatus; ut XVII Januarii referimus, et IV Octob. in

vita S. Ammonis. Ejusdem mentio fit in vita S. Pachomii XIV Maii, Barouius in Notis ad Martyrol. ut S. Antonii fuisse discipulum: verum in citatis S. Antonii et S. Pachonii vitis id non habetur: in Heraclidis vero Paradiso cap. 2, et in Palladii Lausiaca cap. 8, diserte S. Ammonis fuisse discipulum dicitur. Alius est ab eo Theodoro qui XXVIII Decemb. colitur, et S. Pachomii discipulus fuit.

DE S. NICETA DACORUM EPISCOPO.

§ I. S. Nicetæ primus in Italiam adventus.

POST. AN. CCL. VII JANUARI. **A**postolicum hunc virum ita celebrant Fasti Romani VII Id. Januar. In Dacia S. Nicetæ Episcopi, qui feras et barbaras gentes Evangelii prædicatione mites reddidit ac mansuetas. De eo S. Paulinus sub suam Epistolæ 10 ad Severum: Quo in genere te et venerabili Episcopo atque doctissimo Nicetæ, qui ex Dacia Romanis merito admirandus advenerat, et plurimis Dei Sanctis, in veritate non magis tui prædicator quam mei jactans, revelavi. Agit Paulinus de vita S. Martini, ipso adhuc superstite scripta a Severo, quam ab eo sibi communicam Melanix ac S. Nicetæ Episcopo legit. Dacia vetus partem Hungariæ, Transsilvaniam, et vicinas aliquot provincias complectitur. In hac prædicasse Nicetam patebit inferius ex ratione itineris: ne quis Daniam suspicetur adiisse, quod Dacia a mediæ ævi scriptoribus appelletur. Fidem hæc serius suscepit.

quando in Italiam venerit: 2 Contigit prior ille Nicetæ in Italiam adventus anno cccxcvii, cum quintum S. Felicis Natalitium cecinit Paulinus: ut ostendit Barouius ad illum annum num. 10 atque ex illo Rosweydeus Noster in Notis ad 10 Paulini epistolam.

qua causa. 3 At qui ex Dacia veniens (inquit Barouius lococit. num. 13.) Romanis, ut ait Paulinus, apparuit admirandus, æque innotuisse Romano Pontifici, atque Apostolorum limina visitasse, quis poterit dubitare? Si enim nulla alia causa quam invisendorum locorum sanctorum tam longam difficilemque peregrinationem obiisse, Paulini assertionem dicitur; poteritne præterisse venerandas Apostolorum Memorias universo antiquitus celeberrimas orbe, et ad eas non accessisse, insalutatasque reliquisse, qui Nolam se contulit ob S. Felicis sepulchrum? Certe quidem (si conjectura interdum verisimili ex similibus comparata exemplis agere concessum est) haud par est credere, qui tantam ad barbaras gentes agebat inoleam Apostolatam, sub tantæ rei pondere, veluti operibus omnibus feriatam, tot interjacentes, ut iterum in Italiam

se conferret, peragrasse provincias, nisi consulendi primariam Apostolicam Sedem summa necessitas incubisset.

§ II. Secundus adventus an. ccl.

Quarto rursus post anno in Italiam venit S. Nicetas, ut idem Paulinus testatur Natalitio carminum nono, in quo multa de Niceta suo canit. Et quia magnum censeri debet laudari a tam laudato viro, non pigebit partem ejus carminis aliquam adscribere, unde existimari queat quanti Nicetæ eruditionem vitæque sanctitatem fecerit, quantaque eum benevolentia complexus sit Paulinus. Ita ergo scribit.

Salve cara dies, salve mihi, lux mea, salve
Semper festa mihi: sed in hoc mihi clarius anno
Orta refulsisti, quia cum Felicis honore
Nicetam revehis; Sanctorum ut amore duorum
Binum habeam Natalem hodie, quo corpore sumpti
Martyris excessum celebrans, et corpore prompti
Ecce Sacerdotis reditum satius adoro,
Suscipiens humili metantem in pectore Christum.
Exultet mea nunc anima, dicatque quod olim
Sponsa canebat amans Domino vocalis amanti:
Imber abit, discessit hiems, vox turturis altæ
In nostra tellure sonat, dat vitis odorem:
Florida et in terris miramur lilia cæli.
Unde repente, precor, versa vice temporis æther
Ver agit, et gelidis flores visuntur in agris?
Unctus adest Domini, Christi comitatus amicis
Nicetes, hinc vernat hiems, hinc undique nobis
Spirat odoratos vegetabilis aura vapores.
Hoc de corde venit benedicti spiritus agri.
Vita pudicitiae, et liquido mens candida vero,
Nicetam faciunt flores, et aromata verna.

§ Ac paucis interjectis:

— Video præsentem lumine coram
Niceten rediisse mihi; visoque parente,
Cujus præ cunctis amor in me regnat, et ipse

Nicetes

Laudatur a S.
Paulino.

Ejus virtutes.

Videtur Pa-
pam consul-
turus venisse.

EX S. PAULINO
Optatus Paulino
adventus.

Nicetes fio, benedicti nominis instar
Mente gerens, que nunc voto victore triumphat.
Ergo conspiciens hunc longo tempore longe
Natali venisse tuo, clarissime Felix,
Nonne tua ducente manu adventasse fatebor?
Nam quis tam claro poterit non cernere signo
Hoc prece provenisse tua, ut quod sumere votis
Vix poteram, aut ipso saltim mihi fingere somno.
Nicetam rursus coram Felicis in ipso
Natali, visu simul amplectum tenerem,
Atque iterum sub eo canerem mea debita, Felix,
Auditore tibi? Sed quid faciam? rogo. Pauper
Divitis assideo mensæ, et miser audeo magnis
Insertare manum dapibus; neque cogito, quod me
Talia consimili vice, qualia sumo, parare
Conveniat, dignumque isto dare iudice verbum.
Quare inopida, Sancte, tuo, ut te digna Patrono
Et pariter condigna tuo loquar usus amico.

6 *Ac rursus post pauca :*

Sed quia vox divina decet Felicis honorem,
Et quia Nicetes, Domini puer atque Sacerdos,
Longinqua tellure mihi jam missus, ad istum
Ecce diem venit, vir tam bonus ore magistro,
Quam sacer est victore animo, vel corpore victo.
O mihi fulmine a Cherubim si forceipe sumptum
Carbonem ex ipsa Domini procul adferat ara,
Et peccatoris male pingua labra perurat,
Ut defæcto concretis sordibus ore,
Non ut ab ore meo, sed ut auditoris ab ore
Ipsius hausta, meo depronam dignius ore;
Nec peccatoris stolidi sermo asper et æger
Et violet castas, et doctas vulneret aures!
Sed quoniam lateri meus assidet ipse magister,
Cominus e regione situm, venerante frequenter
Lumine conspiciam; forsau sapientis ab ore,
Ut quondam effætæ pecudes pastoris Jacob,
Concipiam sterili fecundis pectore sensus.

a Isa 6. 6.
de Seraphim
ad dicitur
Eradito

Jacob Patrarchæ
similis.

Namque et Nicetes Domino benedictus, ut ille,
Mitis; ut Israel ovisbus quoque pastor et hædis
Ante lacum viventis aquæ: sed et hic etiam treis
Corde pari trina sibi legit ab arbore virgas,
Queis in aqua positus pecus advocat, et coeunteis
Ingravidat, virgisque tribus concepta colorat;
Ut de interrasa variatis cortice virgis
Insignita gregis sancti fetura probetur.
At pecori Laban non est nota, sed nota vite.
Nam nota mortis erit, Christo non esse novatos.
Sic animas steriles in nomine gratia trino
Innovat, et verbi coitu vir Spiritus implet,
Conceptosque Deo notat intus Ecclesia fetus
Virgineo fecunda utero, materque salutis.
Dum virgis intenta tribus bibit avida Verbi
Semina, et internus signatur lumine vultus.
Hinc sterilis peperit septem, et defecit abundans.
Dilatante Deo temes, temante superbos.
Sic ego Niceta viso, quasi fonte reperto
Sicut ovis sitiens ad viva fluentia encurri
Aridus, et sensi mea protinus ubera tendi,
Attentisque diu pascentis in ora magistri,
Inspexi docto varias in pectore virgas,
Conspicuntque bibi per luamina fixa colorem,
Et me divinis sparsit meus roseida guttis.

Ejus præsen-
tia accenditur
Paulinus.

7 *Ac paullo inferius :*

Unde mihi hos animos? que me levat aura superbum?
Non agnosco tumens mea pectora; minor agit mens.
Sentio Nicetam, qui proximus assidet, et me
Tangit, et adjuucto lateri vicinus anhelat.
Ac per anhelantis juxta me spiritus intrat,
Insolitaque potens meditantis suscitât ignem,
Frigentis animans admoto fomite fibras.
Sed reprimam tumidos flatūs, nec magna super tæ
Exiguus spirabo loqui, referarque relicta
Parvus humo, et plano modici pede carminis ibo.

Quamvis Felicis meritum sublimè profari
Non possum sine laude Dei, tu sancte paterno
Suscipe me Niceta simi: et dum pectore docto
Sustineor, caput in blando mihi corde reclinans,
Sal tuus insulsum me condiat, et sitientes
Dives vena riget rivo mihi perpete sensus.
Dicam iterum gaudens, et adhuc vix muneris lujas
Credulus, ingeminabo rogans: Dic, quaeso, redisti?
Teque ipsum teneo Niceta? in quo hætenus æger
Noctes atque dies animo tabente pependi?
Venisti tandem quarto mihi redditus anno.
Sed grates Christo, quia te vel sero revexit.
Quam meum ne te mediis regionibus hostis
Disclusum opposita bellorum nube teneret!
Sed desideris superantibus obviam nobis
Vincula rupisti: nec te mare, nec labor ullus,
Nec Gothici tenere metus, nec frigora longis
Dura viis. Vere in tantis, Niceta, fuisti
Casibus affectu victus, victorque benigno,
Fortis et infirmus pariter; sed utrumque potenter:
Victus amicitia, victus Felicis amore,
Vicisti duos tenera pietate labores.
Nunc age, sancte parens, animum mihi dede manumque,

Nodemus socias in vincula mutua palmas,
Inque vicem nexis alterno fœdere dextris,
Sermones varios gressu spatiantie seramus.
Enarrare libet simul et moastrare parenti
Sollicito nostros toto quo defuit actus
Tempore. Nam cui jure magis mea gesta retexam,
Felicisque manu nobis operata revolvam,
Quam cui cura sumus? gemino qui jure, magistri
Et patris, ut bene gesta probet, sic improba damnet;
Corrigat errata, et placidus disponat agenda:
Imperfecta juvet precibus, perfecta Sacerdos
Dedit; atque ita se Felicis in aëdibus ultro
Atque citro referat, tanquam ipsum pectore toto
Felicem gerat, et patria se jactet in aula.

Et sacra edificia a se constructa ostendit.

Hactenus Paulinus, qui deinde Nicetam orat, ut pro se ad Deum preces fundat. Quod Gothicos metus refert Paulinus, Daciam a Gothicis veluti genitale terram possessam ex Aurelio Victore patet; adeoque et Thraciam, in quam a Valente imprudenter admissi. An Getæ hi fuerint, ut multi veterum scripserunt, an Gute e Scandinavia progressa gens, an Gothones, sive Gythones, Vistula fluminis accolæ; non disputo. Hoc constat ex Aurelio Victore, eos ac Hunnos a Theodosio Magno variis præliis victos: non ita tamen, quin sæpius post graviusque Romanos infestarent. De S. Felice, quem hic toties compellat celebratque Paulinus, ageamus XIV Januarii; de ipsa Paulino XXI Junii.

§ III. Reditus Niceta in Daciam: gentes ab eo conversæ.

Etat ejusdem S. Paulini Præempticam ad Nicetam Populi per in Daciam revertentem, e quo tria colligim; Nicetæ iter, quos reddit Nicetas.

Ibis Aretos procul usque Dacos,
Ibis Epiro gemina videndus,
Et per Ægeos penetrabis æstus
Thessalonicen.

Appulis sed nunc via prima terris
Te vehet, longo spatiosa plano,
Qua Camusino medicata flagrant
Vellera feno.

Ast ubi paulum via proferetur,
Det, precor, mites tibi Christus æstus,
Et levis spiræt sine nube siccis
Aura Calabris.

Te per Hydruntum Lupiasque vectum,
Innubæ fratrum simul et sororum
Ambient, uno Dominum canentes
Ore, catervæ.

Inde jam terris subeunte ponto,
Adria stratus sinus obsequetur,
Unda procumbet, Zephyroque leni
Vela tumescent.

Sed freto emenso superest viarum
Rursus in terra labor, ut veharis
Usque felices, quibus es Sacerdos
Præstitus, oras.

Tu Philippæos Macetum per agros,
Per Tomitanam gradieris urbem,
Ibis et Scupos patriæ propinquos
Dardanus hospes.

Eripitatus ostensum iter. 9 *Ita Nicetæ iter ordinat Paulinus, ut deducat Nola Canusium Apuliæ, urbem, Canusio Lupias Calabriae, inde Hydruntum; tum per sinum Adriaticum in Epirum, per Macedoniam, ac deinde sinum Thermaicum Ægei maris Thessalonicam, inde Scupos, ac Tomos. Sed erit cui totum iter relegere lubet, apteque disponere hospitia. Cum igitur Nola excesserit ac max. Campaniæ finibus, Hirpinorum regio parsque Apennini erit superanda: tum decursis Apuliæ campis Canusium deveniet, quæ nunc Canosa appellatur, situque est ad dextram Anfidii fluminis, quod nunc Ofanto, sive Lofanto. Omni peragrata Apulia in Calabriam perveniet, ac Lupiis sive Luppiis præteritis, aut Statione Luppia (quam quidam vici cruditi Torre di S. Cataldo vocari nunc arbitrantur, alii vestigium ullum veteris oppidi negant superesse) Hydruntum pertinet, quæ Græcis Hydrus, vulgo nunc Otranto dicitur.*

10 *Hydrunto cum solverit, trajecto sinu Adriatico in Epirum appellet, quam geminam dicit Paulinus, quia illo ipso arvo in veterem ac novam partita, ut ex Notitia Imperii constat. Princeps per agrum Macedonia, transmissaque sinu Ægei maris, quem Thermaicum, sive Thernæum, ac Macedonicum vocant, Thessalonicam urbem nobilissimam appellet. Inde Philippos ad extremos Macedoniae fines in Edonide provincia, celebrem tunc urbem petet. Nisi per Philippovos Macedonum agros intelligere ipsam generaliter Macedoniam, et non uni regnata Philippo arva, quis velit. Demum Thraciæ partem emensus Tomos, Mysiæ inferioris ad Pontum Euxinum sitam urbem (de qua xxv Januarii in S. Britannionis vita) pertinet. Mox sparsos per utromque Mysiam Gothos, et Daciam Ripensem ac Mediterraneam, verbum salutis serendo, abibit: et Scupos interviset, haud alioqui tanto ab Italia spatio dissitam urbem, in Dardania Mysiæ superioris provincia.*

11 *Hoc iter Nicetæ. Gentes ab eo conversæ aut in suscepta ante religione confirmatæ excultæque deinceps recensentur. Ex illis ipsis ortum fuisse regionibus, conjici e Paulino potest, ista scribente:*

Donec optato patriam vehatur
Lætus ad urbem.

Nactæ patria, ac deinde:

Esto nobiscum, licet ad paternam
Veneris urbem.

Non enim unius populi magistrum,
Sed nec unius dedit esse civem
Te Deus terræ: patria ecce nostra
Te sibi sumit.

Nunc tuos æqua pietate utrisque
Divide affectus; et amore nobis,
Civibus vultu, gemina inorare
Civis in ora.

Forsan et major patria hæc habenda,
Non manu factis ubi contineris
Pectorum tectis, hominesque vivam
Incolis urbem.

Et fuit eodem fere tempore alter Nicetas Gothus martyrio coronatus sub Athanarico in eadem Dacia, ut xv Septembris dicemus. Sed ad sanctos nostri Nicetæ labores fructusque veniamus, audiamusque de iis Paulinum.

12 O quibus jam tunc resonabit illa

Gaudiis tellus, ubi tu rigentes
Edoces Christo fera colla miti
Subdere gentes?

Quaque Riphæis Boreas in oris
Alligat densis fluvios pruinis,
Hic gelu menteis rigidas superno
Igne resolvis.

Nam simul terris animisque duri
Et sua Bessi nive duriores,
Nunc oves facti duce te gregantur
Pacis in aulam:

Quasque cervices dare servituti,
Semper a bello indomiti, negarunt,
Nunc jugo veri Domini subactas
Sternere gaudent.

Nunc magis dives pretio laboris
Bessus exultat: quod humi manaque
Ante quærebat, modo mente cælo
Colligit aurum.

13 O vices rerum! bene versa forma!
Invii montes prius et cruenti,
Nunc tegunt versos monachis latrones
Pacis alumnos.

Sanguinis quondam, modo terra vitæ est.
Vertitur cælo pia vis latronum,
Et favet Christus supera occupanti
Regna rapinæ.

Mos ubi quondam fuerat ferarum,
Nunc ibi ritus viget Angelorum:
Et latet justus quibus ipse latro
Vixit in antris.

Euge Niceta, bone serve Christi,
Qui tibi donat lapides in astra
Vertere, et vivis sacra templa saxis
Ædificare.

Avios saltus, juga vasta lustras,
Dum viam quæris, sterilemque silvam
Mentis incultæ superans in agros
Vertis opimos.

14 Te patrem dicit plaga tota Boreæ,
Ad tuos fatus Scythia mitigatur,
Et sui discors fera te magistro
Pectora ponit.

Et Getæ currunt, et uterque Dacus;
Qui colit terræ medio, vel ille
Divitis multo bove pelleatus
Accola ripæ.

De lupis hoc est vitulos creare,
Et bovi junctum palea leonem
Pascere, et tutis cava viperarum
Pandere parvis.

Namque mansueto pecori coire
Bestias pulsa feritate suades,
Qui feras mentes hominum polito
Imbuis ore.

Orbis in muta regione per te
Barbari discunt resonare Christum
Corde Romano, placidamque casti
Vivere pacem.

Sic tuo mitis lupus est ovili,
Pascitur concors vitulus leoni,
Parvus extracta trucibus cavernis
Aspide ludit.

Callidos auri legulos in aurum
Vertis, et versos imitaris ipse,
E quibus vivum foliente verbo
Eruis aurum.

15 *Hæc atque Paulinus, qui has præcipue gentes ab eo excultas recenset: Dacos Ripenses, Dacos mediterraneos, Scytas, Getas, Bessos, Riphæos. At hos si adiit Nicetas, nec ille ut multum obivit terrarum, cum hi in extremo Septentrione colloventur a Geographis, ita laboris ac molestiæ plurimum tulit. Neque vero leviter cælesti doctrina hos populos aspexit: nec poterat*

EX S. PAULINO
Gentes ab eo
conversæ

Monasteria
instituta.

Barbari
mansueti.

sauc

EX S. PAULINO

sane adeo immites ac feros animos ita subito penetrare, nisi ingenti studio preparatos. Ut vero hoc consequeretur, admirabili præditum fuisse vitæ sanctitate, ac plurimam edidisse divina virtute miracula, indubitatum est. Quo deinde firmioris religio radices ageret, et monachorum cœtus instituit, ut jam vidimus, et ipse in eorum, quoad licebat, degit convicta, testante Paulino:

His precor cum te domus alma sancto
Ceperit fratrum numerosa cœtu
In choris, et nos pietate cari
Pectoris abde.

Monachi inter
Neophytos.

Nulla fere barbarorum natione Christo addita, nisi aut monachorum opera, aut mox domiciliis monachorum per ipsos eorum Apostolos erectis, ut essent veluti plantaria unde novi identidem salutaris doctrinæ magistri educerentur; ut vitæ integerrimæ exemplo ad pietatem intuentes pellicerent; ut denique sanctarum precum sacrificiorumque præsidio novellum gregem munirent, hostisque tartarei conatus eliderent.

15 Quod ad virtutes attinet Nicetæ, pietatem præcipue celebrat Paulinus, qui vel inter navigandum in media epibatarum turba, ea etiam accidente, sacros hymnos decantatarum ominetur.

Nicetæ pectus.

Navitæ leti, inquit, solitum celestina
Concinent, versis modulis in hymnos.
Et piis ducent comites in æquore
Vocibus auras.
Præcinet cunctis, tuba ceu resultans,
Lingua Nicetæ modulata Christum:
Psallet alternis citharista toto
Æquore David.
Audient Amen tremefacta cete,

Et Sacerdotem Domino canentem
Læta lascivo procul admeabunt
Monstra natata.

De eadem ceterisque virtutibus paullo inferius:

Ducat hunc æque famulum suum dux
Ille, qui quondam profugum minacis
Fratris a vultu Deus in salutem
Duxit Jacob.
Namque Niceta fugitivus æque est:
Quod semel fecit Patriarcha, semper
Illic facit, immudo fagiens ad alti
Mœnia cæli:

Et gradus illos, quibus ille vidit
Angelos versa vice comœantes,
Iste contentus superante nubes
Scandere vitæ;

Per Crucis scalas properans in astra,
Qua Deus nitens ad humum coruscis
E thronis spectat varios labores
Bellaque mentis.

Tuque, Niceta, bene nominatus
Corporis victor, velut ille dictus
Israel, summum quia vidit alto
Corde satorem.

Unde Nicetes meus approbatur
Israelites sino fraude verus,
Qui Deum cernit solidæ fidei
Lumine Christum.

Hæc aliæque de Nicetæ suo Paulinus. Utinam res ab eo præclare gestæ mandata litteris essent! Ilustre procul dubio Apostolici præconis exemplar in iis habemus expressum.

Similis Iacob
Patriarchæ.

DE SANCTO VALENTINO EPISCOPO PASSAVIENSI.

GIEGIER
ANN. CDXL.
VII JANUARI.
S. Valentini
triumphus.

Non uno die S. Valentini memoriam celebrant Martyrologia. Nam Romanum XXIX Octobris ista habet: Eodem die sanctorum Episcoporum Maximiliani Martyris, et Valentini Confessoris. Molanus in Addit. ad Usuardum, eodem die: In civitate Pataviensi triumphus sanctorum Episcoporum Maximiliani Martyris, et Valentini Confessoris. Quis vero ille sit triumphus, non exprimit. Eadem habet Martyrologium Germanicum, additque præcipuos ejus Ecclesiæ et divites patronos esse. In vita S. Maximiliani xii Octobr. mentio fit servatæ civitatis Pataviensis anno mcccxlv, xxix Octobris ejus ac S. Valentini patrocinio, de quo nos isthæ. Corrigen dum Gallobelgium Martyrologium, in quo Patavio Italia ambo adscribuntur.

Non est hic
Vancensis in
Lusitania.

2 In Dextri Chronico ad annum cxxxiv, num. 3, isthæc habentur: Prope Tudem in Gallæcia, in oppido Vianensi, sancti Pontifices Maximianus et Valentinus Confessores clarent. Non dubitat Bivarus quin hi sint SS. Maximilianus et Valentinus, de quibus Martyrologium Romanum xxix Octobris; et fidenter Molanus corrigat, qui locum Viennæ male cum Theodoro conjunxerit. Ita legendum censet: Eodem die sanctorum Episcoporum Maximiliani Martyris et Valentiniani Confessoris, Viennæ. Item depositio B. Theodori Abbatis. Hanc vero Theodorum asserit S. Pachomii esse discipulum; neque enim ullum Viennæ in Gallia notum esse Theodorum. Verum Theodarium um Theodorum scripsit Molanus; atque is colitur Viennæ illo die, ut ex Adonis Episcopi Viennensis Martyrologio constat, et Theodorus quoque ab aliis appellatur. Ast ille S. Pachomii discipulus Theodorus xxviii Decemb. colitur. Quamvis probaret Bivarus Maximianum hunc et Valentinum (quem ipse Valentinianum vocat) coli uspiam, sive hoc sive alio die; at nunquam

eos pro Bataviensibus nostris supponi patiemur, quos constat antiquæ religione celebres fuisse.

3 vii Januarii ista de S. Valentino scribit Molanus: *Ejus natalis.* Patavii, Beatissimi Valentini Episcopi Rhætiarum. Eodem die Ferrarius in generali Catalogo SS. Pataviæ in Norico S. Valentini Episcopi, et ejusdem urbis Patroni. Eo die colit illum Passavii, testatur Matthæus Raderus Noster. ms. Martyrologium Bedæ monasterii Richebergensis in Bavaria, eodem die: Valentini Episcopi.

4 iv Augusti eum alii celebrant; quo die Petrus Galesinius: Patavii in Noricis S. Valentini Episcopi et Confessoris, qui noctu in vigiliis orationibusque frequens interdui sacrarum lectionum studiis ac pietatis officiis magnopere deditus, caelestium virtutum donis affluens, migrat ad Dominum. Citat tabulas Passavienses. Carthusiani Colonienses in Addit. ad Usuard. Translatio S. Valentini Episcopi Pataviensis et Confessoris. Eadem Martyrologium Germanicum. Martyrologium Colon. solum habet: Ipso die B. Valentini Episcopi et Confessoris. Ferrarius: Pataviæ in Norico S. Valentini Episcopi et Confessoris. ms. Florarium: Item Translatio S. Valentini Episcopi et Martyris, et paucis interjectis: Item B. Valentini Episcopi et Confessoris. Agitur ergo vii Januarii Natalis S. Valentini, ut ex vita S. Severini vii Januarii patet; iv Augusti fortassis translatio et Inventio secunda xxix Octobris vel prima vel alia quæpiam translatio. Ceterum in catalogo Episcoporum Passaviensium non reperitur Valentini nomen, quod merito miratur M. Velserus in Notis ad S. Severini vitam.

5 Eugippius in vita S. Severini vii Januarii S. Valentini, ita meminit: Epiphaniarum die, cum Sanctus se Lucillus Presbyter Abbatis sui S. Valentini, Rhætiarum

801-112

Translatio.

Lucillus ejus
Presbyter.

tiarum quondam Episcopi, diem depositionis annua solemnitate in crastinum celebraturum sollicitus intinasset; idem famulus Dei ita respondit: Si B. Valentinus hæc tibi celebranda solemnia delegavit, ego quoque tibi in eodem die Vigiliarum mearum studia observanda, migraturus e corpore, derelinquo. In his sermonibus tremefactus, cum se magis, utpote homo decrepitus, enixius commendaret, quasi primitus transiturus, etc.

6 *Aribo Frisingensis Episcopus in Vita S. Corbiniani, quum vii Septembris dabimus, meminit sepulchri S. Valentini a Corbiniano religiose frequentati, ejusque ecclesie in castro Magiensi; ac de corporis translatione hæc habet: Interea vero dum a Longobardorum gente corpus B. Valentini Confessoris Christi de eodem castro ablatum fuisset, et in Tridentinam urbem deportatum; ac postea a venerando Tassilone Duce in Patavium civitatem, cum summo revocatum honore, etc.*

7 *Andreas Braunerus Noster Annal. Boicor. lib. 4, de S. Valentino ita scribit: Integritatem adeo philosophiæ Christianæ nondum adultam temeraverat impia Arii lingua, ut, serpente veneno, totus demum orbis terrarum (verba D. Hieronymi sunt) ingemiscens, se miraretur Arianum. Certe Bataviam, quod Passavium hodie est (Batava olim castra dictum) ea peste hoc ipso tempore laborabat: verum, quæ Dei bonitas est, non defuit malo medicina, quique illam doctissime faceret, ab ipsis usque Oceani finibus accitus est. Is D. Valentinus fuit, qui ad hunc Vindeliciæ angulum excolendum cum omne studium operamque contulisset, et tamen cum immitibus ingenii agre collectaretur, semel iterumque Romam profectus, summo Reip. Christianæ Antistiti se stitit; a quo Episcopatus honore auctus, cum ad spartam suam ornandam rediisset, et agendo patiendoque, quæcumque bonus animus potest, nihil proficeret; insanabili Arianorum furori cedere coactus, per reliquam Rhætiam, magno operæ pretio, contemptam in Batavis castris veritatem explicavit. Ad Alpes tandem Majas, Meraniæ (quæ Tiroleos urbs est) imminentes profectus, etiam illa aspreta molliit, et ad virtutis elegantiam mansuefecit. Idem lib. 5, Magiense castrum, Majense vocat, vulgo Matsch, inquit, non procul Merania Tiroleos. Alii Magiam esse volunt Meienfeld Rhætorum oppidum inter Cluniam, quam Veltkirch putant, et Curiam. De S. Valentini translatione idem Braunerus eodem lib. 5. Ejusdem Thassilonis studio, Valentinus Passaviensium, Corbinianus Frisingensium Episcopi, sedibus suis redditus, ingenti populorum plausu, et pietatis incremento. Nam Valentini corpore Tridento, quo illud Longobardi Majis exhumatum deportarant, Passavium relato, etc.*

8 *Hic dabimus de S. Valentino, quæ de eo tom. 1 Bavaricæ sanctæ scripsit Mattheus Raderus Noster; tum quæ ad iv Augusti edidit Surius, a quingentis annis ab anonymo Auctore tradita litteris, sed quæ a se paululum saletur expolita.*

VITA

AUCTORE MATTHÆO RADERO S. J.

Divus Valentinus ante a Severinum vixit; ad Oceanum (b Germanicum, opinor) natus, venit Batava Noricorum, ubi ea tempestate duæ pestes regnabant in urbe, Paganorum, inquam, idololatria, et Arianorum perfidia: contra quos in aciem descendit Valentinus; nec multum profecit. Romam semel ac iterum inde profectus, uti summi Pontificis auctoritate Pontificatu auctus, acrior rediret, necdum pro animi sententia rem conficere potuit. Imo artibus et improbitate Arianorum urbe pulsus, ad Alpes Majas hand procul e Merania apud d Teriolos, se contulit: ubi felici admodum successu multis ad Christi sacra traductis,

ecclesiam condidit, in qua post ingentes labores conditus, post duo triave sæcula a v S. Corbiniano Batava est transvectus. Fit Injus Divi mentio apud Engippium in Historia S. Severini. f Plura Surius pridie Nonas Augusti. Ponunt Batavienses hunc Divum non immerito inter primos urbis suæ Pontifices, et tutelares. Agitur anniversaria ejus celebrata festa cœrimonia vii Idus Januarii. In Batavino Breviario hæc de illo ad verbum exscripta lege:

2 Valentinus vitæ sanctitate insignis, ab Oceano ad Batava oppidum, nunc Passavium nuncupatum, venit. Ubi genti a vero Dei cultu alienæ, verbum vitæ prædicaturus, Romam petiit, ut ad prædicandi munus Apostolica interveniret auctoritas. Reversus inde, et jussit Pontificis piæ opus agressus, animas, quarum salutem mire sitiebat, assidua verbis divini prædicatione Christo lucrari diu multumque conatus est. Verum, cum semen verbi salutiferi velut in petram frustra se spargere videret, Romam rediit, petens se ad alium populum facientem fructum mitti. Sed Valentinus a Pontifice in Episcopum creatus, ac, ut Apostoli exemplo adhuc ibidem prædicando opportune importune instaret, remissus est; facultate ei data, post irritos tandem labores, ad alias gentes commigrandi. Cum igitur sanctus Episcopus spiritu Dei fervens, muneri suo iterum ardentem insisteret, et Batavos ad viam veritatis traducere laboraret; illi, Arianorum accedente perfidia, hanc prædicandi instantiam non ferentes, eum e finibus suis excedere coegerunt. Quare vir Dei Rhætias peragrans, hominum salutem, ubique prædicando, quam maxime studebat. Tandem in montana se contulit: ubi multis pro Christo perfunctus laboribus, ingentique animarum fructu reportato, vitæ suæ terminum præsciens, beato fine quievit; in vita et post mortem miraculis clarus. Ejus corpus in Majensi castro in Alpibus sepultum, ad Batava tandem, uti propriam Sedem, unde vivens exsulaverat, honorifice translatum est.

a *Is obiisse dicitur anno cclxxxii. De Valentino agit Braunerus post an. cmi.*

b *Lando conjecturam. Porro cum Germanicus Oceanus secundum Ptolemaum et alios Geographos, a freto quod Britanniam a Gallia dividit, procul in Septentrionem protrahatur; hinc sequitur S. Valentinum e Belgica oriundum esse. Nam qui alii ea ætate accolæ Germanicæ Oceani Christi fidem receperant? De Morinis, quorum pars Flauria nunc Comitatu continetur, testatur S. Paulinus ep. 28, a S. Victricio esse conversos, quamquam alii quoque ante Victricium intulere Belgicis provinciis lucem Evangelii. Hinc igitur ille Rhætiarum Apostolus prodit, vel ea fortassis occasione inductus, ut Batava præcipue peteret, quod Belgicæ originis urbs erat, Castra Batava a Batavorum Belgarum nomine dicta, et vulgo solo cognomine Batava, unde Germani Battaw, et propria ipsorum dialecto, qua t nostrum in s mutant, Passaw, nunc etiam Latine Passavium, nobilis etiamnum ad Eni ac Danubii confluentes civitas.*

c *Ad dextram Athesis fluvii (quem Germani Etsch, Itali Adice et Adige arcola Adese vocant) ripam sita est Merania.*

d *Athesis sinistræ ripæ (inquit Philipp. Cluverius Italia antiquæ lib. 4, cap. 46.) medio ferme itinere inter fontem amnis et oppidum Bolzanum, adposita est arx cum oppidulo, vulgari nunc nomine Tirolis Italis, Germanis Tirol dicta: unde nobilissimus totius Germaniæ Comitatus Tirolensis cognomentum accepit. Ostendit deinde jam olim Teriolis loco nomen fuisse.*

e *De S. Corbiniano agemus vii Septembr. Sed fallitur hic Raderus: non S. Corbinianus, sed post ejus mortem Thassilo Dux S. Valentini transtulit corpus.*

f *Ea hic subjungemus.*

VITA ET TRANSLATIO

EX LAUR. SURIO IV AUG.

CAPUT I.

S. Valentini inventio, prima translatio.

Nostro ævo temporibus b Calixti Pontificis Maximi, anno Dominicæ incarnationis c. . . Patavii inventum est corpus sanctissimum venerandi Confessoris Christi et Episcopi Valentini. idque ab ejusdem Sedis venerabili antistite d Dedahrico. Quod quidem sacrum corpus

Ex Italo no.

e

f

Annuitur a Papa.

Pellitur.

Prælicat in Alpibus.

Quæ gesserit Valentinus.

Magiense castrum ubi

not 113.

a b Valentinus prædicat Passavi.

Fit episcopus.

c d

not. 114.

a b

c

S. Valentini corpus inventum.

d

Ex SERMO.

pus olim eo translatus a *r* Longobardorum gente e castro Magiensi, jussu venerandi Ducis Tassilonis, Dei benignitate propriæ Sedi restitutum est.

2 Prima vero translationis ejusmodi fuit occasio. Cum beate memoriæ S. Corbinianus Episcopus Frisingensis Romam aliquando profiscisceretur, captus est a ministris Grimoaldi Longobardorum Principis, qui in Alpibus excubabant, perductusque est in Magiense castrum. Ubi cum maneret sanctissimus vir, accessit ad monumentum S. Valentini, Pataviensis quondam Episcopi, quod in eodem castro in Alpibus sito, idem beatus Antistes Valentinus extruxerat : in quo postquam gentibus prædicaverat, et multos ab ethnicismo ad Christi religionem traduxerat, post obitum suum humatus, requievit in pace. Ubi vero jussu Grimoaldi Principis Corbinianus Episcopus dimissus est e custodia, *g* Romam ire perrexit, atque inde prospero cursu ad eundem locum reversus est. Cumque non mediocriter doleret sancti Pontificis Valentini corpus a propria ecclesia longius semotum, rogavit *h* Tassilonem Duce[m], patrem Grimoaldi Ducis, ut per ipsum propriæ Sedi quandoque vel mortuus restitueretur. Ejus vero precibus annuus Tassilo, præcepit, ut corpus B. Valentini a castro Magiensi Patavium, unde quondam ab improbis hæreticis, Ariana perfidia infectis, expulsus fuerat, honorifice deportaretur. Itaque hunc in modum translatus est corpus sanctissimi viri a Magiensi castro Patavium, positumque inter duos muros ante fores ecclesiæ B. Stephani protomartyris, ubi Episcopi sedes est.

3 Ipso autem sanctissimi Valentini pontificis invento corpore nostris temporibus in ecclesia Pataviensi, juxta illud reperta est tabula plumbea, in qua continebantur scripta strictim, et ut vix possent intelligi, ejus sanctissima gesta, tum etiam quis fuerit, quemadmodum Ecclesiæ Pataviensis Episcopatum administravit; ut expulsus, in locis montanis vitam suam exegerit; ut denique post mortem reductus sit. Quæ quidem scriptura tum vetustate, tum terræ putrefactione dissipata, et ab inventoribus in unum collecta, rerum gestarum ordinem agere hunc in modum manifestat. Venit ab Oceano vir humilis, Valentinus nomine, in Norici urbem Patavium, idque animo apud illos prædicandi. Sed quia id hominum genus ferum ac bellinum nimis erat, exiguum apud illos animarum fructum capere potuit. Videns autem terræ ejus opportunitatem, et quorundam hominum frugalitatem, regionemque jam albam ad messem, ita intra se cogitabat : Non debet concionandi munus quisquam sibi usurpare, nisi ex Apostolica auctoritatis jussione, sicut scriptum est : Quomodo prædicabunt, nisi mittantur? Hæc dicens, adit Pontificem Romanum. Qui enim honorifice et reverenter excepit, libenterque eum audiit, et Apostolica auctoritate ejus studium prædicandi confirmavit. Reversus ergo ille Patavium, tentavit illic prædicare verbum vite, sed nihil profecit, nondum enim tempus miserendi ejus advenerat. Kursus autem cogitavit adire Romanum Pontificem, ut ab eo vel in aliam provinciam mitteretur, ubi animas Christo lucrifaceret, et suæ quoque salutis acciperet incrementa. Venit ad Pontificem, interrogatur ab eo, quid ita cito reverti voluerit. Respondet in hunc modum : Domine mi, Pater carissime, obstante infelicitate mea, non potui ullum fructum facere. Redi ergo ad te, orans ut ad aliam gentem me mittas, ubi fructum animarum, Christo jubente, colligam, nec minorem animæ meæ profectum percipiam. Respondit Pontifex : Insta frater opportune, importune, et beatus erit fructus laboris tui : si possis tantum uti constantia, donec frangas feritatem diu reluctantis populi. Quod si vero jam tertio conando nihil effeceris, auctoritate Apostolica licebit tibi ad alias gentes prædicandi causa commigrare. Atque ita imponens ei manum, ordinavit eum

Episcopum, datque benedictione, a se dimisit. Ille celeriter reversus Patavium, prædicavit verbum salutis, et sanctæ Trinitatis. At homines illi videntes ejus prædicandi instantiam, una cum Arianis restiterunt ei, nec sine latione ejecerunt eum e finibus suis. Ille vero, ut erat homo patiens, excusso pulvere pedum in eos egressus ab urbe, ad montana se contulit, ubi ex Dei providentia ingentem attulit animarum fructum, cum magno suæ salutis augmento : et tandem Deo et hominibus carus, feliciter in Christo defunctus est.

a Hinc patet quæ ætat hic Auctor vixerit.

b Callistus II electus est an. MCXIX, obiit sub finem an. MCXXIV.

c Duo mss. ut habet Surius, annum MCXC exprimebant. Sed vel in Pontificis nomine, inquit, tuendum est, vel in numero annorum, legendumque MCXX aut circiter.

d Udalricus hic est, quem Hundius ab an. MCXI usque ad MCXXIV ait sedisse.

e Confundit vel Auctor, vel Surius, duas translationes quam, ut diximus, e Magiensi castro Tridentum est a Longobardis translatus, Tridento Batava Tassilonis jussu.

f Hæc fusiuse narratur in vita S. Corbiniani VIII Scylenub. ut ante diximus.

g Imo in vita S. Corbiniani dicitur id contigisse cum Romæ rediret.

h Grimoaldi pater Tassilo non fuit, sed Theodo V, isque ante Corbinianum, ut et Grimoaldus ipse, vita excessit. Nec Tassilonem rogavit Corbinianus ut ad Sedem suam Valentinus referretur, sed Hugbertum Grimoaldi fratrem, totius tum Boicæ Principem nominavit, ut se in Magiensi castro, ubi sepeliturum erat S. Valentini, sepeliri juberet. Utrumque deinde Batava reportari curavit Tassilo, filius Utilonis.

CAPUT II.

Prædicatio fidei ac virtutum.

Fuit itaque B. Valentinus Episcopus in Alpibus, in locis nemorosis et silvestribus, in quibus ethnici multi, et feri ac bellini homines morabantur, prædicans ac docens verbum Dei, et virtutes multas efficiens, ita ut ab obsessis corporibus dæmones pelleret, sanaret infirmos, et multos male habentes a diversis languoribus curaret. Erat enim vir sanæ doctrinæ, et fidei Catholicæ regula perfecte imbutus; non palpans vitia hominum, sed pungens; aculeatis sermonibus utens adversus flagitiosos, et tanquam clavis quibusdam in altum defixis; abstinens se ab omni fratre anabulante inordinate.

5 Versutias hæreticorum toto studio declinabat, ita ut nec audire eos, nec in cibo, potu, aut qualibet amicitia conjunctione cum eis communicare vellet. Quæ etiam ei partim causa fuit montana expetendi, nisi illa ipsi daretur aliejus eum eis commercii occasio, aut communicandi necessitas offerretur. Ariana perfidia inter ceteras hæreses per totum orbem pervaserat, et instar serpentis suo veneno infecerat limites, quos olim doctrina Apostolica ad Christi fidem adduxerat. Ne ergo vir sanctus, et Catholicæ religionis firmitate roboratus, hæreticorum, quibus præ multitudine resistere non poterat, tumultuosos clamores audiret, ad montana se contulit : ubi cum sanæ doctrinæ et veritatis prædicationi vigilanter incumberet, multum Domino populum lucratus est.

6 Audientes enim eum populi multi, qui non modo in montanis, sed etiam vicinis locis et circa Alpes contra Italiam et Insubres debebant, sacrum ab eo baptismum percipiebant. Quidam etiam ab erroribus, quos ab hæreticis hausserat, resiliens, B. Valentini orthodoxa prædicatione instituti, suam fidem complectebantur, confitentesque peccata sua, et abstinens se ab omni opere malo, glorificabant Deum Patrem omnipotentem, et Filium ejus Dominum Jesum Christum, redemptorem et Salvatorem mundi, et Spiritum sanctum paraclitum, illuminatorem et consolatorem animarum, veram et sanctam Trinitatem, divini nominis et confessionis unitatem. Non est in hac Deitatis confessione divisio, non est in personis inæqualitas : Pater æqualis et consubstantialis est Filio et Spiritui sancto : attamen alia persona Patris, alia

f
Antea Batava translatus.

ff

h

Antiqua vita
allius.

Rom. 10. 15.

Prædicat in
Alpibus

Claret mira-
cultis.

Hæreticos
aversatur.

Multos con-
vertit.

alia Filii, alia Spiritus sancti; sed una Deitas et consenspiterna majestas, quæ cuncta creat, cuncta vegetat, cuncta gubernat. Eam fidem constantissime prædicabat B. Valentinus Episcopus, et in hac sanctæ Trinitatis confessione perdurabat. Hac fide multos ab errore diabolicæ pravitatis liberabat, multorumque animas a præcipitio æternæ damnationis eripiebat. Quos vero subtraxit diabolo, illos adduxit ad Christum: quosque convertit ad fidem, salutem restituit animarum.

Salutem ejus
monuit

7 Docebat autem eos resistere vitis, pugnare cum mundi hujus pravis cupiditatibus, pristinos errores prorsus abjicere, cunctis vanitatibus valefacere. Docebat populum Dei recte credere, et bene operari, spernere lenocinia blandientis sæculi, perfecteque ambulare in via Domini, et quæ fide recta comprehenderent, ea bonis operibus complere. Cumque hæc alios doceret, nequaquam seipsum neglexit, sed dabat operam, ut posset ipse quoque dicere cum Apostolo: Castigo corpus meum, et in servitutem redigo, ne forte aliis prædicans, ipse reprobus efficiar. Erat ejus doctrina sale sapientiæ condita, non declinans neque ad dextram, neque ad sinistram, id est, nec aspera nimium, nec plus satis remissa. Sic extirpabat vitia, ut virtutes pariter non evelleret, convenienter illi sententiæ de Domino Salvatore: Linum fumigans non extinguet, et arundinem quassatam non conteret. Linum fumigans seu crimosos propter funum factoris eorum despicere, et ad reconciliationem divinæ miserationis per benevolentiam prædicationis non revocare. Non extingueri vero, est, ne desperent, per lenitatem ad fiduciam salutis æternæ alliciendo temperare. Arundinem quassatam conterere, est anxias, exacerbatas, et propter iniquitatis suæ instabilitatem afflictas mentes, ad constantiam et fiduciam spei, vite æternæ promissionibus non erigere, sed severitate maledictionis et desperationis conterere. Quod B. Valentinus prædicator egregius non fecit: sed ita potius peccatoribus prædicabat veniam, ut seipsum etiam peccatorem diceret, summum illum verbi Dei præconem Paulum imitatus, qui dicit: Christus Jesus venit in hunc mundum peccatores salvos facere, quorum primus ego sum: sed ideo misericordiam consequentus sum, ut in me primo ostenderet Christus Jesus omnem patientiam, ad informationem eorum, qui credituri sunt illi in vitam æternam. Ita nimirum S. Valentinus Episcopus dulcis erat eloquio, pro concione suavis, non multiplex nec profusus nimium in verbis, non profundus sensibus, non vafer neque impudicus sententiis: sed humilis voce, lenis exhortatione, conspicuus bonitate, universa morum honestate præclarus.

a *Sequentia monet Surius ab eodem scripta esse auctore, a quo superior hujus historia; sed non in eadem plumbea tabula fuisse curata.*

CAPUT III.

Pietas, mors, translatio.

Precedendi stu-
dium.

Erant apud illum in more positum, noctes et dies ruminare psalmos, tota animi attentione hymnos depromere, preces multas fundere, tota compunctione ad Dominum suspirare, et cum Psalmista crebro ingemiscere et dicere: Ille mihi, quia incolatus meus prolongatus est! cum Apostolo cupere dissolvi, et esse cum Christo; frequentissime in precibus suspirare ad Dominum, et cum lacrynis atque singultibus dicere: Quando veniam et apparebo ante faciem Dei? Igitur beatus vir, athleta fortissimus, cum per multos in fide Christi et Catholice religionis professione confirmasset, delegit vitam solitariam, ut tanto securius quanto secretius Deo adhereret, divinis contemplationibus vacans, et cælesti dulcedini animum intendens. Fecerat sibi jam pridem oratoriolum seorsum ab homi-

Isa. 119. 3.

Philip. 1. 23.

num tumultu, in quo crebro pernoctabat in orationibus, vigiliis et jeuniis insistebat, sæpissime lacrymarum imbribus perfusus, ardentissime ad Deum suspirabat. Diebus vero orationi, lectioni, contemplationi vacabat, elemosynis, ceterisque, quibus poterat, bonis operibus intentus erat, Deoque soli in secreto cordis sui pura conscientia indefessus militabat.

9 Post tot vitæ hujus labores, post tot bonorum operum sudores, post tantas corporis molestias et vigiliis, hæreticorumque vexationes et insidias, Deus omnipotens, cui soli jam longo tempore inhæserat, volens ei reddere mercedem et amplissima præmia, in spiritu ei revelavit horam, qua esset abiturus a vita. Tum vero ille præmunivit se vigiliis et precibus, ut posset lætus audire a veniente iudice: Euge serve bone et fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam; intra in gaudium Domini tui.

10 Cumque labores laboribus, vigiliis vigiliis, jejunia jeuniis, preces precibus cumlaret, aliisque piis operibus incumbendo, diem vocationis suæ cum jugibus lacrymis expectaret, in gravem morbum incidit, quo etiam extinctus est. Sed licet magnis affligeretur corporis molestiis, attamen scutum patientiæ, et obedientiæ virtutem tenens fortiter, non multum contristabatur, sed gaudebat potius, credens a Domino se diligi, quandoquidem tam acriter ab illo castigaretur. Non erat immemor Scripturæ dicentis: Fili mi, noli negligere disciplinam Domini, neque fatigeris dum ab eo argueris. Quem enim diligit Dominus, castigat: flagellat autem omnem filium, quem recipit, et post flagella in hereditatem patriæ cælestis introducit. Ejusmodi sancti Spiritus consolationibus confirmatus vir Dei, non timebat mori, sciens se a Domino celeriter a mortis cruciatu liberatum iri.

11 Vocatis igitur fratribus et commilitonibus suis, indicavit eis prope adesse suum e vita decessum, cunctosque his compellavit sermonibus: Fratres carissimi, confirmate Ecclesiam in fide Christi, conservate fidem, pacem, unitatem, spem, caritatem et religionem Catholicam: et Deus pacis et dilectionis erit vobiscum usque in finem. Deinde cum lacrymis ita precatus est: Domine Deus, Pater Domini mei Jesu Christi, qui per Spiritus sancti gratiam omnes gentes in unitate fidei congregasti, collige Ecclesiam tuam vinculo veræ fidei et Christianæ religionis: libera eam a pravitate hæreticæ perversitatis: custodi eam a scissura diabolicæ falsitatis. Domine Jesu Christe, Fili Dei omnipotentis Patris, defende et erue oves tuas de ore luporum, pro quibus fudisti pretiosissimum sanguinem tuum.

12 Hac oratione finita, pariterque exhortatione fidissima, vir sanctus propriis manibus accepit corporis et sanguinis Domini Sacramentum, ita dicens: Domine Jesu Christe mundi conditor et redemptor, qui es dux et illuminator animarum nostrarum; obsecro te per mysterium sacratissimæ passionis et resurrectionis tuæ, ut suscipias animam meam, et perducas eam in regnum tuum, quod preparasti diligentibus te. His dictis, tradidit spiritum in manus Angelorum, ad Christum in paradisum perferendum.

13 Corpus autem ejus in Alpibus in ecclesia, quam ipse condiderat, humatum est. Post *a* aliquantum vero temporis, consopita perfidia hæreticorum, a fidelibus Christianis Patavium translatum est, et in ecclesia B. Stephani Protomartyris honorifice tumulatum. Cumque multis temporibus claresceret locus ille signis et virtutibus, quas fecit per illum Deus, oblatae sunt multæ visiones nostris temporibus viris religiosis de corpore ejus ex divina voluntate ad locum celebriorem transferendo. Inventum est ergo corpus sanctissimi viri inter duos muros basilicæ S. Stephani, et elevatum cum magno tripudio et populorum conventu a venerabilibus viris et religiosis Episcopis, collocatumque *b* in majori ecclesia ad sedem Pontificis,

Ex Sergio.
Amor solitudinis.

Mortem suam
præscit.

Ægrolat.

Prov. 3. 11
Heb. 12. 5 et
6.

Extrema ad
suos monita

Pic moritur.

a
Corpus trans-
fertur Passa-
vium

b

Vita ex Ferraricio.

2 De hoc Interamneuci ista scribit idem Ferrarius : Valentinus II, hujus nominis Interamneus Episcopus. Interamneus natus et educatus est. Hic in liberalibus disciplinis eruditus primum, deinde in Christiana religione ita profecit et litteris et moribus, ut a Gelasio I, Summo Pontifice Romae Ecclesiae S. Eusebii praefectus faerit, ac paullo post ad Interamneum Episcopatum promotus. Multos ex Arianis, qui in ea urbe tunc temporis erant, ad Catholicam fidem doctrina et vitae innocentis exemplo perduxit. Praefuit Ecclesiae annis circiter xxxix, obiitque vi Idus Januarii. Cujus corpus in ecclesia S. Zenonis Martyris extra urbem conditum, multis miraculis claruit.

Multos convertit.

Hae ille. Sedit S. Gelasius a n. Martii coxchi, usque ad XXI Novemb. coxcvi.

3 Hujus Valentini meminit et Baronius in Notis ad Martyrologium Romanum XIV Februar. cum de Valentino I agit, citatque Petrum de Natalibus, qui lib. I, cap. 13, tradit, ab hoc S. Proculo sacerdotio initiatum, utrumque a Gothis gentilibus (Arianis fortasse scribere voluit) multa passum, imo et martyrio coronatum: quod tamen de Valentino Ferrarius non scribit. De S. Proculo agemus XIV Aprilis. Est vero haec Interamnia Umbrae, Nave annu circumflua, unde et nomen neta, vulgo nunc Terani, sive Terni dicitur. Nam alia est ad Lirim flumen, non procul Aquino: alia in Piceno.

Multa patitur.

DE S. CEDDA SIVE CEDDO EPISCOPO LONDINENSI.

ANNO CHRISTI
DCLXIV.
VII JANUARI.
S. Cedda Episcopi
Londini
natus.

Londini Britanniae metropoli dudum ante Anglorum irruptionem Episcopi fuisse, aut etiam Archiepiscopi, quae dignitas titulo tenuis a Britannis in Walliam compulsis, ad saecula aliquot retenta est, ut IV Februarii ad S. Liphardi vitam dicimus Anglis vero religionem Christianam complexis, primum Londini Antistes Mellitus fuit, cujus vitam XXIV Aprilis dabimus; secundus S. Ceddas, sive Cedda, qui tamen an Londini Sedem habuerit, non omnino constat, Episcopus certe Orientalium Saxonum fuit, quorum metropolis Londinum; et Wilhelmus Malmesburiensis expresse Londinensium Episcopum vocat. Ejus obitus diem nusquam se reperisse testatur Joannes Capgravius in Legenda Sanctorum Angliae. Florentius Wigorniensis diserte scribit VII Kalendas Novembr. an. DCCLXIV, obiisse, sed cum Martyrologium Anglicanum hoc die illum referat, id sequemur. Frater ejus S. Ceadda fuit, Lichfeldensis Episcopus, de quo II Martii agemus: quamquam subinde is Cedda Londinensis vero Ceadda et Ceada appelletur, sed saepius Ceddas, Cedd, Ceaddus a Beda et Capgravo. Res ab eo praeclare gestas commemorat Venerabilis Beda lib. 3, Histor. gent. Angl. cap. 21, 22, 23, et alii ex eo.

VITA

Ex Beda lib. 3, cap. 21 et seqq.

CAPUT I.

S. Cedda unus e primis Mediterraneorum
Anglorum Apostolis.

His temporibus Middelengli, id est, mediterranei Angli, sub Principe *b* Penda, filio Pendan Regis, fidem et Sacramenta veritatis perceperunt. Qui cum esset juvenis optimus, ac Regis nomine ac persona dignissimus, praelatus est a patre regno gentis illius: venitque ad Regem Nordhumbrorum *c* Oswi, postulans filiam ejus *d* Alchfredam sibi conjugem dari; neque aliter quod petebat impetrare potuit, nisi fidem Christi ac baptismum cum gente cui praererat, acciperet. At ille audita praedicatione veritatis et promissione regni caelestis, speque resurrectionis ac futurae immortalitatis, libenter se Christianum fieri velle confessus est, etiamsi virginem non acciperet: persuasus maxime ad percipiendam fidem a filio Regis Oswi, nomine *e* Alehfrido, qui erat cognatus et amicus ejus, habens sororem ipsius conjugem, vocabulo Cymburgam, filiam Pendam Regis.

2 Baptizatus est ergo *f* Finano Episcopo, cum omnibus qui secum venerant, Comitibus ac militibus, eorumque famulis universis, in vico Regis illustri, qui vocatur *g* ad murum. Et acceptis quatuor Pre-

a
b
Penda, sive Penda, Rex convertitur.
c
d
e
f
Baptizatus, cum suis instructi per S. Ceddam et alios.
g

sbyteris, qui ad docendam baptizandamque gentem illius et eruditione et vita videbantur idonei, multo cum gaudio reversus est. Erant autem Presbyteri Cedda, et *h* Adda, et *i* Betti, et *k* Dinna, quorum ultimus natione Scotus, ceteri fuere Angli. Adda autem erat frater Uttan Presbyteri illustris, et Abbatis monasterii, quod vocatur ad Capreae caput. Venientes igitur in provinciam memorati Sacerdotes cum Principe, praedicabant verbum, et libenter auditi sunt: multique quotidie et nobilium et infimorum, abrenuntiata sorde idololatriae, fidei sint fonte abluti. Nec prohibuit Penda Rex, quin etiam in sua, hoc est Merciorum, natione verbum, si qui vellent audire, praedicaretur. Quin potius odio habebat et despiciebat eos, quos fide Christi imbutos opera fidei non habere deprehendit, dicens contemnendos et miseros esse eos, qui Deo suo, in quem crederent, obedire contemnerent.

3 Coepit sunt haec *l* biennio ante mortem Penda Regis: ipso autem occiso, cum Oswi, Rex Christianissimus, regnum ejus acciperet, factus est Dinna, unus ex praefatis quatuor Sacerdotibus, Episcopus Mediterraneorum Anglorum, simul et Merciorum, ordinatus a Finano Episcopo. Paucitas enim Sacerdotum coegit unum Antistitem duobus populis praefici. Qui cum paucis sub tempore non paucam Domino plebem acquisisset, defunctus est apud Mediterraneos Anglos, in regione quae vocatur in Feppingum. Suscepitque pro illo Episcopatum *m* Ceollach, et ipse de natione Scotorum, qui non multo post Episcopatu relicto reversus est ad insulam *n* Hy, ubi plurimorum caput et arcem Scoti habuere cenobiorum: succedente illi in Episcopatum Trumhere viro religioso, et monachica vita instituto, natione quidem Anglo, sed a Scotis ordinato Episcopo, quod temporibus *o* Wlfreri Regis factum est.

h i k

l

Primi istius Episcopi.

m

n

o

a Id est circa an. DCCLII, ut num. 3, dicitur.

b Atis Peado dicitur, Hamulfo Cestrensi Weda, filius Penda, sive, ut hic vocatur, Pendan, crudelissimi Merciorum Regis. Penda occiso anno Christi DCLV, XV Novembr. Merciorum regno potius est Oswin, et Peade genero suo regnum Australium Merciorum dedit. Sed hic an. DCLVII, proditioe, ut traditur, uxoris suae, nefarie interfectus est ipso Paschalis festi tempore.

c Successit hic S. Oswaldo fratri in regnum anno DCLXXII, obiit Kalendis Martii an. DCLXX.

d Harpsfeldius Aluchefredam vocat, Cestrensis Ellfedam. Soror fuit S. Eltheke, de qua VII Februar.

e Hic Egrido fratri anno DCLXXXV, XX Maii Sabbato, a Pictis interfecto, successit; obiit an. DCCV, XIV Decemb. Ejus uxorem Cestrensis alii que Kynenburgam vocant, de qua XV Septembr.

f De S. Finano Episcopo Lindisfurnensi agemus XVII Februar.

g Murus ingens *e* caespitibus et palis ab Adriano primum, deinde a Severo (alii alias contra Caledonios praetenturas fecere) veluti Romanae provinciae limes, ductus est a mari Germanico ad Ibericum, sive a Tine fluminis aestuario usque ad Itane sinum. Egregie describitur a Cambelno, qui Britannis dici ait Gual-sever, Gal-sever, Mur-Sever: Scotis Sotliswaith, Anglis et aevalis The Picteswall, sive Pehitswall, id est, murum Picticum, The keepe-wall, id est, custodie murum, et per excellentiam The wall; antiquis

EX BEDÆ.

liquis vero Vallum barbaricum, Præenturam, Clusutam; Dionī dicitur ἄρα; Herodiano γόρα; Antonino, Cassiodoro et aliis vul- lum, Bedæ muram. Hujus valli crebra occurrit mentio. Villam hanc regiam. Ad muram putat idem Cambeden eam esse quæ nunc Wallowne dicitur, distatque ab Oceano XI milibus passuum.

h David Camerarius hujus natalen consignat XV Januarii, ut ad eam diem dicimus. Sed cur inter Scotos eum rferat non video, cum Bedæ discrete testetur Anglum fuisse.

i Idem Camerarius inter Sanctos Scotos hunc recenset XI Febrenarij et Bettam vocat eum Wigorniensis facturque ab alitis alio die colli, quo vero, nobis incomperum est.

k Jure hanc, Bedæ assentiente, Scotis vindicat Camerarius, adscribitque, kalendis Augusti, et trahit Dunnam, Dumnam, Dui- mam, Dinam, Diurnam, vocari Godwinus Dwnam appellat.

l Ergo anno DELXII cum, ut diximus, occisis sit Penla an. uelx, in Harpsfritho dicitur Cellacus, Cellach Malnesburienis, aliis Coelachus. Camerario præterea Colathus, Colachus, Colachus. Eum u Juni colli, aut idem Camerarius, uti et vs. quoddam kalen- darium SS. Ordinis S. Benedicti.

n Hy, sive Hu, quæ et Iona, insula Scotia exigua, sed propter sanctissimorum ascetarum Columbae et scetatorum ejus palæstram celeberrima, vulgo Columbkil. De ea ad vitam S. Columbae IX Junii et alibi.

o Hic Penla filius, Peade frater et successor, anno DELXII ad- versus Oswinum rebellavit, sibiq; Merciorum regnum asseruit; obiit au. uelxviii pater fuit S. Werburgæ, de qua in Februarii æquus.

CAPUT II.

S. Ceddæ Apostolus et secundus Episcopus Orientalium Saxonum.

Eo tempore etiam a Orientales Saxones fidem, quam olim b expulso Mellito Antiste abjecerat, instantia Regis Oswi receperunt. Erat enim Rex ejusdem gentis Sigbert, qui post c Sigbertum, cognomento Parvum regnavit, amicus ejusdem Oswi Regis : d qui cum frequenter ad eum in provinciam Nordhumbro- rum veniret, solebat eum hortari ad intelligendum deos esse non posse, qui hominum manibus facti essent : Dei creandi materiam vivam lignum vel lapidem esse non posse, quorum recisuræ vel igni absumarentur, vel in vasa quolibet humani usus forma- rentur; vel certe depectui habita, foras projicerentur, et pedibus conculcata in terram verterentur. Deum potius intelligendum majestate incomprehensibilem, humanis oculis invisibilem, omnipotentem, et æternum, qui cælum et terram, et humanum genus creas- set, regeret et judicaretur esset orbem in æquitate, cujus sedes æterna : meritoque, intelligendum, quia omnes qui voluntatem ejus, a quo creati sunt, disce- rent et facerent, æterna ab illo præmia essent percipiuri. Hæc et hujusmodi multa cum Rex Oswi Regi Sigberto amicabilem, et quasi fraterno consilio sæpe inculcaret, tandem juvante amicorum consensu cre- didit, et facto cum suis consilio, cum exhortatione faventibus cunctis et ammentibus fidei, baptizatus est eum eis a Finano Episcopo in villa regia, cujus supra meminimus, quæ cognominatur Ad murum, est enim juxta murum, quo olim Romani Britanniam insulam præcinxere, diodecim milibus passuum a mari Orientali secreta.

5 Igitur Rex Sigbert æterni regni jam civis effec- tus, temporalis sui regni sedem repetiit, postulans ab Oswi Rege, ut aliquos sibi Doctores daret, qui gentem suam ad fidem Christi converterent, ac fonte salutatis abluerent. At ille mittens ad provinciam Mediterraneorum Anglorum clamavit ad se vium Dei Cedd : et dato illi socio altero quodam Presby- tero, misit predicare verbum genti Orientalium Saxonum. Ubi cum omnia perambulantes multam Domino Ecclesiam congregassent; contigit quodam tempore eundem Cedd redire domum, ac pervenire ad Ecclesiam e Lindisfarneensem, propter colloquium Finani Episcopi : qui ubi prosperatum ei opus Evan- gelii comperit, fecit eum Episcopum in gente Ori- entalium Saxonum, vocatis ad se in ministerium ordi- nationis aliis duobus Episcopis. Qui accepto gradu Episcopatus, rediit ad provinciam, et majore auctori- tate ceptum opus explens, fecit per loca ecclesias,

Presbyteros et Diaconos ordinavit, qui se in verbo fidei et ministerio baptizandi adjuverant, maxime in civitate, quæ lingua Saxonum f Ithancestrī appel- latur; sed in illa quæ g Tilaburg cognominatur : quorum prior locus est in ripa Penteamnis, secundus in ripa Tamesis: in quibus collecto examine famulo- rum Christi, disciplinam vitæ regularis, in quantum rudes adhuc capere poterant, erudiri docuit.

6 Cumque tempore non pauco in præfata provin- cia, gaudente Rege, congaudente universo populo, vitæ cælestis institutio quotidianum sumeret augmen- tum; contigit ipsum Regem, instigante omnium honorum humico, propinquo- rum suorum manu inter- fici. Erant autem duo germani fratres qui hoc facinus patraverunt : qui cum interrogarentur cur hoc facerent, nihil aliud respondere poterunt, nisi ob hoc se iratos fuisse et inimicos Regi, quod ille nimium suis parere soleret inimicis, et factas ab eis injurias mox obser- vantibus placida mente dimitteret. Talis erat culpa Regis, pro qua occideretur, quod Evangelica præcepta devoto corde servaret. In qua tamen morte ejus innoxia, juxta prædictum viri Dei, vera est ejus culpa punita. Habuerat enim unus ex his, qui eum occide- rant. Comitibus illicitum conjugium, quod cum Epi- scopus prohibere et corrigere non posset, excommuni- cavit eum, atque omnibus qui se audire vellent præcepit, ne domum ejus, intrarent, neque de cibis illius acciperent. Contempsit hoc Rex præceptum, et rogatus a Comite intravit epulaturus domum ejus. Qui cum abisset, obviavit ei Antistes : at Rex in- tuens eum, mox tremefactus desilivit de equo, ceci- ditque ante pedes ejus, veniam reatus sui postulans. Nam et Episcopus pariter desilivit, sederat enim et ipse in equo. Iratus autem, tetigit Regem jacentem virga quam tenebat manu, et Pontificali auctoritate protestans. Dico tibi, inquit, quia noluit te con- tinere a domo perditū et damnati illius, tu in ipsa mori habes. Sed credendum est, quia talis mors viri religiosi non solum talem culpam diluerit, sed etiam meritum ejus auverit : quia nimirum ob causam pietatis, quæ propter observantiam mandatorum Christi contigit.

7 Successit autem Sigberto in regnum Suidhelinus filius Sexbaldi, qui baptizatus est ab ipso Ceddæ in provincia Orientalium Anglorum, in vico regio qui dicitur h Rendlesbaum, id est, mansio Rendili : suscepitque eum ascendente de fonte sancto i Edelwaldus Rex ipsius gentis Orientalium Anglorum, frater k Annæ Regis eorundem.

a Una de septem Sarc-Anglorum in Britannia dynastiis, Orientalium Saxonum fuit, cujus caput ad ipsos Gantii limites Londinum.

b Mortuo Sigberto Rege Christiano, tres ejus filii, Sexredus, Siwardus, Sebertus, cultum idolorum restituerunt an. uelxvi, et Mellitum Episcopum expulerunt.

c Sigbertus cognomento Parvus, Siwardi filius, patre ac pa- trinis a Kingislo Rege Occidentaliū Saxonum et Quichelino filio ejus interfecit, regnum suscepit anno Christi uelxxii.

d Eadem paullo brevius narrat Westmonasteriensis ad an- no dclxviii Wigorniensis ad uelxi.

e Lindisfarne insula, vulgo Holy-iland, id est, insula sacra, Northumbriae littori opposita, multorum olim Sanctorum sedes.

f Westmonasteriensis vocat Ithancestriam, atque sitam in ripa Pente fluminis. Cambdenus in Trinobantibus ait, hoc flumen Diakwater ab incolis dici, olim Pant. De Ithancestria sic scribit. Superius ad boreale litus fluit urbs prisce memoriae, quam Ithancestre majores nostri dixerunt. Scribit enim ex Bedæ Radul- phus Niger : Ceddæ Episcopus baptizavit Orientales Saxones juxta Maldoniam in civitate Ithancester, quæ erat in ripa Pant fluminis, quod currit juxta Maldoniam in Denny provincia, sed modo illa civitas submersa in flumine Pant. Locum digito signare non possum, flumen tamen Froshwold hodie dictum, prius Pante fuisse nominatum, minime dubito, eum alter ex ejus fontibus Pantswell nuncupetur : et Monachi de Coggeshall sic dixerunt. Sunt qui asserunt hanc Ithancester in extremo Cen- taurie de Denny, pronuntio impositam fuisse, ubi hodie S. Pe- ters upon the wall, id est, ad aggregem. Per hoc enim litus aggre- gibus contra Oreamum irruentem vix agros tenuit arceale. Ge- terum hanc Ithancester Othonam fuisse quodammodo credo, ubi numerus Fortensium eum suo Preposito, inclinate Romano Imperio, sub Comite littoris Saxonici contra piraticas Saxonum depredationes stationem egit. Ab 110333 enim in FRANK deflexio

f
g
h
i
k
Constructio monasterii.

Sigberti Boni cordis ur- farin

prædicta a S Ceddæ.

Ceddæ Suid- helinum Regem baptizat.

a
b
c
d
Rex Osweus Regem Ori- entium Saxo- num Sigber- tum conver- tit.

Mittitur ad ejus populum S. Ceddæ

multos con- vertit

fit Episcopus.

flexio non est duriuscula, et situs ad sinum, in quem plura flumina exonerantur, hinc usui erat percommodus. *Hæc ille perquam curiose. Joannes Spedus lib. 1. Theatri Britannicæ cap. 16. hæc omnia oculis exhibet, censetque Ithancestriam fuisse, ubi nunc vicus ille est S. Petri ad aggerem.*

g Westmonasteriensis Tileburg vocat, modo Tilbury dicitur, constatque ex pauculis ad levam Tamisis ripam castis. Cambdenus ait hic Ceaddæ sedem fuisse, cum circa annum dcccxxx. Orientales Saxones per baptismum in Christi Ecclesiam insereret. Sed qui id factum dicimus circa annum dcccxxx, cum Oswius, cujus consilio fidem suscepit Sigebertus Bonus Sigebaldi filius, non nisi an. dcccxxii, regnare cepit?

h Est hic locus in Suffoleia ad levam Debeni fluminis ripam. De eo agit Cambdenus in Icenis.

i Hinc conjici potest, quo fere tempore baptizatus sit Suidhelinus, aut, ut Harpsfeldus scribit, Suidhelmus, Swulhelmus Cambdeno: nam anno dcccxv, occiso cum Penda Æthelero factus est Orientalium Anglorum Rex Edwaldus sive Æthelwaldus: obiit ann. dcccxxix, quo jam Suidhelini successor Sigerus Orientalibus Saxonibus imperabat.

k Interfectus est Annas rex piissimus a Penda an. dccciv.

CAPUT III.

Alia Ceddæ opera, abstinentia, mors.

Solebat autem idem vir Domini, cum apud Orientales Saxones Episcopatus officio fungeretur, sæpius etiam suam, id est Nordhumbrorum provinciam exhortandi gratia revisere. Quem cum a Edilwaldus filius b Oswaldi Regis, qui in c Deirorum partibus regnum habebat, virum sanctum et sapientem probumque moribus videret, postulavit eum possessionem terræ aliquam a se d, ad construendum monasterium, in quo ipse Rex et frequentius ad deprecandum Dominum verbumque audiendum advenire, et defunctos sepelire deberet. Nam et ipsum fideliter credidit, multum juvari eorum orationibus quotidianis, qui illo in loco Domino servirent. Habuerat autem idem Rex secum fratrem germanum ejusdem Episcopi vocabulo Celin, virum æque Deo devotum, qui et ipsi ac familiæ ipsius verbum et Sacramenta fidei (erat enim Presbyter) ministrare solebat, per cujus notitiam maxime ad diligendum noscendumque Episcopum pervenit.

9 Favens ergo votis Regis Antistes, elegit sibi locum monasterii construendi in montibus arduis ac remotis: in quibus latronum magis latibula, ac lustra ferarum, quam habitacula fuisse videbantur hominum, ut, juxta prophetiam Isaiaë, in cubilibus, in quibus prius dracones habitabant, eorerentur viro calami et junci: id est, quod fructus bonorum operum ibi nascerentur, ubi prius vel bestię commorari vel homines bestialiter vivere consueverant. Studens autem vir Domini acceptum monasterii locum primo precibus ac jejuniis a pristina flagitiorum sorde purgare, et sic in eo monasterii fundamenta jacere; postulavit a Rege, ut sibi per totum quadragesimæ tempus quod instabat, facultatem ac licentiam ibidem orationis causa demorandi concederet: quibus diebus cunctis, excepta Dominica, jejunium ad vesperam juxta morem protelans, nec tunc nisi panis permodicum et unum f ovum gallinaceum cum parvo lacte aqua mixto percipiebat. Dicebat enim hanc esse consuetudinem eorum, a quibus normam disciplinæ regularis didicerat, ut accepta nuper loca ad faciendum monasterium vel ecclesiam, prius orationibus ac jejuniis Domino consecrarent. Cumque decem dies quadragesimæ restarent, venit qui clamaret eum ad Regem. At ille, ne opus religiosum negotiorum regalium causa intermitteretur, petiit Presbyterum suum Cymbellum, qui etiam frater germanus erat ipsius, pia cæpta complere. Cui cum ille libenter acquiesceret, expleto studio jejuniorum et orationis, fecit sibi monasterium, quod nunc Lestinghem vocatur, et religiosus moribus juxta ritum Lindisfarnensium, ubi educatus erat, instituit.

10 Qui cum annis multis et in præfata provincia Episcopatum administraret, et hujus quoque monasterii, statutis Præpositis, curam gereret; casu con-

tigit, ut ad ipsam monasterium g tempore mortalitatis adveniens, tactus ibidem infirmitate corporis obiret: qui primo quidem foris sepultus est, tempore autem procedente in monasterio ecclesia est in honorem beatæ Dei Genitricis de lapide facta, et in illa corpus ipsius ad dextram altaris reconditum. Dedit autem Episcopus regendum post se monasterium fratri suo Ceadda, qui postea Episcopus factus est. Quatuor siquidem, quos diximus, germani fratres, Cedd, et Cymbil, et Ceulin, et Ceadda (quod raro invenitur) omnes Sacerdotes Domini fuere præclari, et duo ex eis etiam summi Sacerdotii gradu functi sunt.

11 Cum ergo Episcopum defunctum ac sepultum in provincia Nordhumbrorum audiretur, fratres qui in monasterio ejus erant in provincia Orientalium Saxonum, venerunt illo de suo monasterio homines circiter triginta, cupientes ad corpus sui Patris aut vivere, (si sic Deo placeret) aut morientes ibi sepeliri: qui libenter a suis fratribus et commilitonibus suscepti, omnes ibidem superveniente præfata pestilentia clade defuncti sunt; excepto uno puerulo, quem orationibus Patris sui a morte constat esse servatum. Nam cum multo post hæc tempore viveret, et Scripturis legendis operam daret, tandem didicit se aqua baptismatis non esse regeneratum, et mox fonte lavacri salutaris ablutus, etiam postmodum ad ordinem Presbyterii promotus est, multisque in Ecclesia utilis fuit. De quo dubitandum non crediderim, quin intercessionibus (ut dixi) sui Patris, ad cujus corpus dilectionis ipsius gratia venerat, sit ab articulo mortis retentus, ut et ipse sic mortem evaderet æternam, et aliis quoque fratribus ministerium vitæ ac salutis docendo exhiberet.

a Edelwaldus, Wigorniensis Æthelwaldus, Oidwaldus Westmonasteriensis, an. dccc, S. Oswino (de quo xx Augusti ægeus) in regnum Deirorum successit permittente Oswio patruo. Eo mortuo regnum datum Alfrido Oswii filio.

b Colitur S. Oswaldus v Augusti.

c Erat Northumbria divisa in Bernicios et Beros; hi Austriores.

d Videtur desurrari, accipere, vel quid simile.

e Isaias cap. 35, v. 7, ita habet: In cubilibus, in quibus prius dracones habitabant, oriatur viror calami et junci, arbitratorque omnino Bedam scripsisse oreretur viror calami, etc.

f Est quidem Quadragesimæ tempore interdictus ovorum et lactiniorum usus, nisi ob penuriam piscium alieni cum indulgant Antistites. Sed verisimile est, aut Ceddæ ob stomachi imbecillitatem eo cibo fuisse opus, aut certe apud Scotos cum Ecclesiasticæ abstinentiæ legem aut consuetudinem necdum fuisse receptam. Et quamquam de ea re pridem ad S. Augustini quæstia rescripserat S. Gregorius, id tamen Scoti, apud quos Ceddæ eruditus erat, non admiserant, nec forte audierant. De hac autem salutari abstinentiæ præclare disserit Stephanus Fagundes Noster in opere de Præceptis Ecclesiæ, et præsertim in apologetico de hac ipsa quæstione libello.

g Bedæ lib. 3, cap. 27, testatur anno dcccxiv, subitam pestilentiam hinc primo Australes Britannicæ plagas depopulatam, deinde Nordhumbrorum quoque dittonem, et Hiberniam. Ea igitur extinctus est S. Ceddæ, ut tradit Wigorniensis ad eundem annum.

CAPUT IV.

Alia Ceddæ opera, ac miracula.

Cum eo tempore Monachi Hænses, omnesque Septentrionales Scoti in celebrando Pascha aliisque nonnullis ritibus a Romana Ecclesia discreparent; habitata est in Angliæ in monasterio S. Hildæ (de quo ad ejus vitam xvii Novemb.) super ea præcipue quæstione Synodus anno Christi dcccxiv, regni Oswii Regis xxii, ut refert Bedæ lib. 3, cap. 25, in qua erat etiam venerabilis Episcopus Ceddæ, jam diu ordinatus a Scottis, qui et interpret in eo Concilio vigilantissimus utriusque partis extitit. Confutata isthæ Scottorum observatione, Cedd, ut idem ait Bedæ cap. 26, relictis Scottorum vestigiis ad suam sedem rediit, utpote agnita observatione Catholici Paschæ. Sed de illa tota quæstione alias erit dicendi locus. Consuli interea potest Ægidii Bucherii nostri commentarius in Victorii Canonem

EX BRIT.

g

Ejus fratres.

Monachi 20
ad ejus sepulchrum moriuntur.

Unus servatur ejus membris.

Offertur ei
alibi locus
adificando
canobio.

a

b r

d

Id construit
loco deserto.

Isai. 35 7.

e

Locum prius
jejuniis et
precibus san-
ctificat.

f

Moritur peste.

Ceddæ Synodo
Struanesha-
lensi interest.

AUCTORE
MONACHO
ANONYMO.
EX MSS.
ANONIM. Ce-
addx fratris
ad carbon de-
portat.

monem Paschalem cap. 10. Hujus Concilii meminit Wigorniensis ad eundem annum.

13 Idem Bede lib. 4, cap. 3, refert cum S. Ceadda de mundo transiret, visam a quodam viro sancto animum Cediti fratris ipsius cum agnive Angelorum descendentium de caelo, et assumpta secum anima ejus ad caelestia regna redire. Retulit id S. Higbaldus Abbas, de quo agemus xxii Septembris. Vitam

S. Cediti ex hac contractam habet Joannes Cuyperius. De eodem agit Harpsfeldius sec. 7, c. 13, 22, etc. Florentius Wigorniensis in Chronica, praecipue ad annum DCCLIII. Randalphus Cestrensis lib. 3, c. 15 et 16. Matthaeus Westmonasteriensis ad an. DCCLIX et alibi. Wilhelmus Mabnesburiensis lib. 1, de Regis Anglor. cap. 6, et lib. 2, de Pontificibus Anglor. Polydorus Vergilius lib. 4, Histor. Angl. et alii innumeri.

DE S. TILLONE PAULO MONACHO IN GALLIA.

CIRCELER AN.
CHRIST. DCCL.
VII JANUARI.
S. Tillonis
natalis

Tillonis, sive Tyllonis, aut Hillonii, sanctissimi Monachi nomen in pluribus commemoratur Martyrologiis hoc die; nominatum a Carthus. Colonien. et Molano in Addit. ad Usuard. Martyrolog. Coloniensis, Belgico, Germanico; Maurolyco, Galesin. Wion. Ferrario, Menardo, ms. Florario: licet in plerisque Stilo aut Stillo non recte vocetur. At ms. Martyrol. monasterii S. Martini Treviris, et Carthus. Colon. in Addit. ad Usuard. iterum v Janu. eum refertur.

2 Vitam ejus ex Claromarescaui Cisterciensium in Artesiu monasterii ms. codice danus, ab anonymo Monacho, ut ex Praefat. patet, conscriptam. Habemus et ms. de eo Officium, in quo haec recitatur Oratio: Deus, qui Beatum Tyllonem Confessorem tuum, piunque doctorem atque ministrum, infra collegium Deo psallentium praefecisti; quique illum honorem mundanum fugere, ac eremum petere monuisti: concede nobis, quaesumus, ut qui ejus festivitatem celebramus, ejus apud te pro nobis semper suffragia sentiamus. Per Dominum nostrum. Vitam ejus compendio narrant Hugo Menardus lib. 4 Observationum, Guilielmus Gazenus in Historia Ecclesiasticis Belgii, Andreas Saussoyus in Martyrologio Gallicano; atque hic tradit osso ejus et cineres Sollemtiaci asservari.

3 Molanus in Natalibus SS. Belgii, inter vetera ita scribit: S. Hillonii festum postridie Epiphaniae Domini in Yseghem solemne est, quod etiam ab acerbis colitur pro sanatione febrium. Eodem die celebratur festum ejus in parochia Gids apud Rollariam, ubi ad memoriam ejus multa edita sunt miracula. Cur autem in Yseghem patronus colatur, causam allegant, quod S. Eligius, cum ad Flandros converteretur e Francia venit, eum servum suum, comitem assumpsit, et ad Yseghemenses, ut eos in fide Catholica instrueret, destinavit. Cui etiam conversionem suam, Dei gratia cooperante, acceptam ferunt. Pingitur ut Abbas cum pedo in sinistra manu, eum calice in dextera, ex quo eo vivente infirmi sanitatem potabant. Haecms Molanus. Rollaria, quae et vulgo Rosselaria, est celebre Flandriae municipium. Iseghem inter Contracium et Rosselariam pagus est, Comitatus titulo ornatus.

4 XV Januarii in vita S. Boniti ista habentur: Qua de re pergat ad quendam opinatissimum Dei famulum Tillonem, cognomento Paulum, ut ab eo accepto consilio, voto compleret quod mente conceperat. Quo cum pergens Sollemtiacense tenuis pervenisset Symonem hoc monasterium, etc. Idem commemorat Juan. Savaro in Originibus Claromontanis, qui S. Tillonem Abbatem Soumouenseam vocat. Cum vera ex eadem S. Boniti vita constet, ejus electionem a Theodorico II probatum agente Pipino Herstallo, hinc de S. Tillonis aetate fieri conjectura potest, cum an. DCCL, susceptis primum totius Neustriae mysterium Pipinus tradatur. S. Aaboens in vita S. Eligii lib. 1, cap. 10. Pollebat itaque magis et magis in vigiliis, in jeuniis, atque in caritate: fabricabat in usum Regis utensilia complurima ex auro et gemmis. Sedebat

fabricans indefessum; et contra eum Tylo vernaculus ejus ex genere Saxonicus, qui magistri vestigia sequens, et ipse postmodum venerabilem vitam duxit. Agit de S. Tillone Aubertus Mirvus in Fostis Belgicis, traditque a nonnullis Tithannum appellari.

VITA

EX MS. CLAROMARESCAO.

PRÆFATIO AUCTORIS.

Igitur cum gentiles poetae studeant sua figmenta Prolixis pompare stylis, et Saeva nefandarum renovent contagia rerum; ac Plurima Niliacis tradant mendacia biblis;

ut eorum vana tantum discurrat gloria, quorum laudem veterum nectunt mendacia; cur nos Christiani salutifera taceamus miracula Christi, cum possimus sermone vel tenui, aedificationis historiam pandere plebi? praesertim et cum Ecclesiastica traditione, et Apostolica admoneamur auctoritate, de Sanctorum miris, seu virtutibus, nonnulla commemorare, ut scriptura est: Memoria Sanctorum cum laudibus. Et illud: Laudemus viros gloriosos, qui vicerunt regna mundi, ut sit memoria eorum cum benedictione, et nomen illorum permanet in aeternum. Nos in Christi laudibus recitare Sanctos debemus, quoniam revera Christi est numeris, quidquid in Sanctis ejus laudabile est.

2 Quia ergo omnium pene miracula Confessorum, et multiplices victoriae Martyrum, litterarum monumentis jam habentur inditae; nos modo vel exiguum, juxta qualitatem ingenii, tentabimus liberula, in quo de ortu, et vita, gloriosoque obitu sancti ac beatissimi Confessoris et monachi Tillonis, adjuvante superna gratia, explicandum suscepimus. Id etiam ante nos jam tentatum ab aliquibus ex nostris monachis, eruditissimis viris, comperimus. Sed quamvis nos ad tante rei narrationem minus sinus idonei, tamen fratrum caritate frequenter exposcente, si Dei juverit favor, quae optime mihi comperita sunt, et quae ad memoriam Domini reduxerit, quantum imperito digeram stylo, non leporem sermonis requirens, Sancti simplicem vitam simplici sermone, ipsius animatus precibus, enarrare tentabo: ejus vite cursum sermone inculco, legenti tamen amoris obtentu ferre conabor in publicum, ut ejus est vita cum Christo, memoriae gloria relatu celebretur in mundo, atque in hominum ore dulci commemoratione vivat in terris, qui cum Angelorum caetibus vivit in caelis.

3 At ego cum ultra vires meas praesumo nimium, imperitiae meae timeo, cum etiam doctissimi viri, quidquid de eo dicere poterunt, minus proculdubio sit quam meretur: tamen ardore dilectionis, plus in illo quid velim, quam in me quid possim, consideravi. Nam cum sim debitor decem millium talentorum, velut exiguum meae rusticitatis reddere debitum festino, calpaem scilicet metuens silentii incurrere, si agnita miracula, ut piger servus, silentio abscondam

Laudandi
Sancti, et in
eis Christus.

Prov. 10. 7
Eccli. 44. 1.

Vita S. Tillonis scripta ab alio.

Vita

Invocatur
contra febres.

Apostolus Iseghemii

Consultatur in
S. Boniti.

Ejus artus.

*Styli excusa-
to.*

dam. Unde Lectorem obsecro, ut vilitatem nostri sermonis non usque quaque despiciat : quia etsi utrumque eloquentiae possit oratio promi, ita stylum placet corrigere, ut nec simplicibus quibusque Grammaticorum displiceat, nec scholasticos etiam nimium a contentis rusticitate offendat. Adest plasmator ille, qui linguas infantium facit disertas, cujus gratiam nobis adesse supplices optamus, ut ipso audente, Confessoris sui palmam gradatim narrare possimus.

4 Quapropter Lectores obsecramus, et per gloriam apparitionis Christi precamur, ut ad nostram haec simplicitatem oratio, per incolumem statum Catholica servetur Ecclesiae. Sed praemium laboris nostri ultima, confido, pensabit dies. Sed ne prolixa praefatio prius fastidium generet, quam Lector oculum historiae inclinet, nobis quidem verecundiam, fratribus autem obedientiam impendimus. Confido enim quod devotionem non offendo, cum possim sermone vel tenui ad edificationem, historiam pandere plebi. Ne in hujus aerumna exilii, laqueo capti teneamur, tanto ad supernam gratiam tendere oportet, quanto huic mundo inherere minus juvat : quia si consideremus, quae et quanta nobis promittuntur in caelis, vilescunt omnia quae cernuntur in terris.

a *Haec ms. forte contemptus.*

CAPUT I.

S. Tillonis genus, conversio, sancta conversatio.

Fuit vir vitae venerabilis ex genere Saxonico, Tillo nomine, quem praereverentia sanctitatis, Pauli nomine vocare coeperunt. Natus ergo est ex parentibus a Arianis. Ergo cum haberet parentes idolis deditos, rosa, ut dicitur, de spinis floruit. Exinde jam divina, ut credo, gubernante providentia, raptus a parentibus suis de patria sua, Galliam quae circa Rhenum est, more venali ductus est remigando.

a
*Tillo in Gal-
liam venien-
dus ducitur.*

*Ab Eligio re-
demitur.*

6 Erat tunc B. Eligius captivorum redemptor : habebat namque maximum in hujusmodi opere studium. Sane ubicumque venundandum intellexisset mancipium, magna cum festinatione et misericordia accurrens, mox dato pretio liberabat captivum ; nonnumquam vero agmen integrum, et usque ad centum animas, cum de navi egrederentur, pariter redimebat, sed praecipue ex genere b Saxonum, qui abunde eo tempore veluti greges pecudum, a sedibus propriis evulsi, in diversa distrahebantur : inter quos etiam inventus B. Tillo et redemptus est.

7 Cum autem vidisset eum S. Eligius juventute infantiae aspectu decoratum, et pulcherrima facie hilarum vultu, tradidit eum monachis c Sollembiacensis monasterii, litteris imbuendum. Commendavit illum sancto viro d Rimailo Doctori, qui eo tempore Ecclesiae Sollembiaci praerat Pastor. Sic demum Catholica religione imbutus, salubrem vitam adeptus, studio erudiendi honoratur. In tantum divina gratia illustratur, ut multi mirarentur eloquentiam ejus in verbis : cujus sermo dulcis, ore mellifluo fragrabat cunctis. Cor senile gerens, semper obedientiae erat intentus, in omni parte probatus, conversabatur in aula devotus : oderat quippe superbiam, diligebat virtutem ; sectabatur itaque indeficientem caritatem, mansuetudinem, et humilitatem, erat quoque serenus aspectu, et tranquillus moribus, semper opera bona factis amplius quam verbis ostendens : diligebat enim Dominum ex toto corde suo, et ex tota anima, et ex tota mente sua, nihilque Christi amori praeponens, semper mens ejus caelestia meditabatur.

c
d
Instituitur.

Excellit virtutibus.

8 Cum ergo videret Pater monasterii tantum filii ingenium, tradidit eum imbuendum domino suo, Sancto videlicet jam dicto Eligio, fabro auri probatissimo, qui videlicet tunc temporis in palatio Dagoberti Regis Francorum, publicam in opere auri officinam

gererat, a quo in brevi hujus officii usum plenissime edoctus, cepit intra fines regionis in Domino laudabiliter honorari. Fabricabat ipse B. Tillo in usu Regis utensilia quam plurima, ex auro, argentoque et gemmis : qui et magistri vestigia in omnibus sequens, sedebat ad opus praedictum, et codicem sibi met praeculis habebat apertum, ut in opere laborans, divinum etiam perciperet mandatum. Sic igitur duplum gerens officium, manus usibus hominum, mentem usui mancipabat divino : gerebat enim jam tunc simplicitatem columbae, ne cuiquam machinaretur dolum ; habebat et serpentis astutiam, ne aliorum supplantaretur insidiis. Dignum quoque in cunctis gerens ingenium, facile loquebatur et pure.

9 Ecclesiarum etiam conventiculis frequenter intererat, et quaecumque ibi ex divinis Scripturis recitabantur, aurem libenter accommodans, avidissime lauribat, atque ita omnia in cordis sui memoria retinebat, ut etiam cum absens esset, ea quae didicerat, meditatione intentissima ruminaret. Utebatur jam Dominico praeepto, quo dicitur : Quaecumque vultis ut faciant vobis homines, et vos eadem facite illis. Et illud : In qua, inquit, mensura mensi fueritis, remetietur vobis. Unde et vice quadam, cum opera, quae in usu fabricae patrarat, e. . . . Domino suo strenue serviebat, aut certe in ecclesia die noctuque cum eo erat. Ex hoc nempe ad altiora consurgens, factus est vir peritissimus, atque in omni arte fabricandi doctissimus ; invenitque gratiam in oculis S. Eligii et coram cunctis ministris ejus.

10 Non post longum spatium cum B. Tillo jam juventutis ageret aetatem, cupiens se vas Deo exhibere sanctificatum, metuensque ne aliqua suum peccatus delicta fuscarent, omnia adolescentiae suae coram Sacerdote confessus est acta ; sicque austerum sibi imponens poenitentiam, cepit resistere carnis collutationi, spiritus fervore castigans se in laboribus, in vigiliis, in jejuniis, in castitate, in patientia multa, atque in caritate non ficta, secundum Apostolum. Proponebat namque sibi adversus ingentes praesentes carnis ardores, futuri supplicii ignes ; ac memoria ardoris gehennae, ardorem excludebat luxuriae. Orabat praeterea jugiter pro donis caelestibus, deprecabatur Dominum diebus ac noctibus, illud ex libro Job crebrius revolvens : Ego, inquit, deprecabor Dominum, et ad Deum ponam eloquium meum, qui facit mirabilia magna absque numero : qui ponit humiles in sublime, et morientes in sospitate erigit.

11 Adimebat sibi saturitatem panis, ut caelestem posset promereri panem : et os quidem ei jejuniis pallebat, corpus aridum marcescebat ; sed mens durius semper aeternae patrie amore astuabat ; et unde graviora recordabatur, inde patientius leviora portabat : semper enim terminum vitae praesentis intuens, futuram Dei sententiam et metuenda judicia formidabat, sciens scriptum : Beatus homo, qui semper est pavidus. Et illud Apostoli : Cum timore et tremore vestram salutem operamini, nec non et illud Job dictum : Semper enim quasi tumentes super me fluctus, timui Dominum. Ad Domini pedes noctibus jacobat, manibus pectus tundens, lacrymis genas rigans, amaroque suspirio oculis ad caelum levatis, illum semper respiciebat, quem fortasse in minimis delinquendo offendere timebat, lacrymabili voce ingeminans : Tibi soli peccavi, miserere mei secundum magnam misericordiam tuam.

a *Id est, Gentilibus, ut patet ex sequentibus. Sic imperiti solent omne genus infidelium per notam sibi speciem exprimeret, ita Genios quidam vocant, alii Lutheranos, omnes haereticos.*

b *Fusius hoc in S. Eligii vita traditur. Item eadem fere aetate natus Anglorum fuit, qui et ipsi Saxonice erant originis. Ceterum in Veromanduis venditum Tillonem ait Saussayus.*

c *Celebre Ordinis Benedictini in agro Lemovicino monasterium, de quo in vita S. Eligii Decemb. S. Remaci in Septemb. et alibi mentio erit. Ejus ad annum 637 meminit Sigebertus Gemblacensis.*

d *Claud. Robertus Rumpasium vocat, Molanus Rymadum,*

ACCITORI
MONACHO
ANONIMO.
EX MSS.
*Inter operan-
dum lectio-
ni vacat.*

*Frequens in
ecclesia.*

Math. 7. 12.

Marc. 4. 24.

e

*Confessione
animam ex-
piat.*

*2. Cor. 6. 6.
Carnis vitia
gehennae me-
tu refraxit.*

Job. 5.

*Semper mor-
tis et judicii
memor.*

Prov. 28. 11.

Phil. 2. 12.

Job. 34. 23.

AUCTORE
MONACHO
ANONYMO.
EX MSS.

Hugo Menardus Remadius. Et sane fuit S. Remachus S. Eligii discipulus, prorsusque post eum Solemniacensi eremio.
c. Hic aliquid deest.

CAPUT II.

Sacerdotium, prefectura, monita.

Simonia in
Gallia repres-
sa.

a

Deinde crudeliter in diebus illis Simoniaca hæresis pullulabat, et in urbibus, et in cunctis finibus Francorum regni. Sollicite tamen pro hoc invigilabant sancti Episcopi, Eligius, et a Andoenus. Et in commune cum ceteris viris Catholicis habito Concilio, suggesterunt Principibus et Optimatibus ut mortiferos viros cito delerent de corpore Christi, id est, universali Ecclesia. Habuit itaque effectum pia petitio eorum, et libenter obtinuerunt, quod devote rogaverunt. Tunc placuit omnibus simul cum Regis imperio, ut nullis pretio dato, ad Sacerdotale admitteretur officium, qui velut lupi rapaces munera dando, mercari putabant dona Spiritus sancti; sed potius viri vite irreprehensibilis ad officium Presbyterii eligerentur.

b
Tillo fit Ab-
bas.

b

13 Post hæc elegit S. Eligius S. Tillonem ad supradictum officium, but præcesset monachis Solemniacensis Ecclesie. Ille namque in misericordia Christi confidens, considerabat, ut sicut quotidie peccamus, ita quotidie eleemosynæ essent, quibus piacula tergerentur; et ob hoc pecuniam suam cum Domino dividens, gaudebat substantiam suam Christo sociare. Hujus namque apud suos monita fuerunt nulla alia, quam divina mysteria, et fundamenta ædificanda spei, et firmamenta corroboranda fidei.

c
Iremum ne-
tit.

c

14 Itaque hic miles Christi egregius postquam audivit obitum c. B. Eligii, videns se etiam in monasterio miris honoribus affici, perrexit ad fines Arvernorum, et mutato nomine cepit vocari Paulus. Sicque ad interiora montium transiturus, quia nunquam, ex quo monachus esse cæperat, in urbibus mansit, egressus per viam solitudinis intravit silvam, sicque ad mediterranea confugit loca. Quæ cum diu lustrans reperisset congruum locum inter secretos asperosque montes, quo vix reptando manibus et genibus potuit accedere; introgressus contemplatus est anæmum valde et remotum locum, arboribusque hinc inde circumdatum, habentem etiam aquas de supercilio collis irriguas, sed et pomaria plurima. Movebatur ipsis memoris amenitate, eremitica habitacula olim fore. Cumque ad eum locum pretioso vestigiorna niteretur conamine, aspectu intuens cernere meruit quod optabat. Præbuit celsitudo montis officium tendens ad Austrum; pendentibus enim scopulis, saxa immensa tenduntur ad Austrum. Nec procul habebatur fons aque viæ, qui perduxit lympham inter frondes neoris. Vir Domini habitacioni congaudens, habitatorem se loci illius Deo devovit; putabat enim mens sancta eremi lucrum æternæ vite congruere. Multæ namque fuerunt tentationes ejus, et die noctique variæ demonum insidie; quas si omnes velim enarrare, modum excedam voluminis. Herbarum succo, et paucis pomis vescebatur semel in die, post Solis occasum. Post triduum vel quadriduum simebat panem et sal, potuque perpaucio deficientem animam sustentabat orans frequenter et psallens, et rastro humum foliis, ut juniorum laborem, labor operis duplicaret. Imitabatur monachorum Ægypti disciplinam, et Apostoli sententiam dicentis: Qui non operatur, non manducet. Sic attenuatus erat vir sanctus, et in tantum exhausto corpore, ut ossibus vix hæreret.

d
Ejus in victu
austeritas.

d

2 Thess. 3.
10.

e
Arma contra
demonem.

e

15 Quadam vero nocte tentator adfuit, eique importune insistere cepit. Intellexit miles Christi demonum Indubria, et provolvit genibus, Crucem Christi signavit in fronte; talique armatus casside, et lorica fidei circumdatus, jacens fortius deprecaba-

tur, Super nulam humum semper cubitabat, vestem, qua semel fuerat indutus, nunquam lavans, et superfluum esse dicens munditias in cilicio quærere. Nec mutavit alteram tunicam, nisi prior penitus scissa esset. Scripturas quoque sanctas memoriter tenens, post orationem psalmos quasi Deo præsentem recitabat.

f
Habitus severus.

g
Exhortationes
ad populum.

16 Exinde cum diu esset in eremo, notus factus est omnibus loci illius accolis, sicque nobilioribus indicatum est, et ipse cepit vocare Paulus. Plurimis jam ad se venientibus viris religiosis et mulieribus honestis, exhortabatur eos, dicens: Credite in Deum Patrem omnipotentem, et in Jesum Christum filium ejus, pariterque in Spiritum sanctum, qui est trinus et unus Deus. Mentem a cogitationibus vanis, carnem ab inmunditiis servate puram; odite vanam gloriam; orate assidue.

h
Miracula

17 Plures quoque per eum Dominus liberavit a variis infirmitatibus. Nunquam tamen pro incoluntate curatorum, est inflatus ad gloriam; non enim suam aut cujusquam hominum, hanc esse medicinam, sed Dei solius prædicabat. Sic hostem præterea invisibilem orationibus et precibus repellere jugiter contendebat, pugnans ore, non gladio; orationibus, non telis; precibus, non ferro.

i
Ingens ad eum
concursum.

18 Sed cum notum factum esset omnibus Arvernorum urbium habitatoribus, quod vir sanctus in solitudine esset, efferebatur ei testimonium ab omnibus, in tantum, ut multo videndi eum desiderio et studio requirerent, atque ut ante cellulam ejus tumultus fieret cum magno favore Deinde rogatus a religiosis viris, ut exinde egrederetur, et monasterii cellam, ubi commodum prospiceret locum, ædificaret reperit anæmum locum, ibique cellulam facere cum magna industria cepit. Quod conobium vocavit d. Braggette: ibique orationi intentus, hymnis et lectioni vacabat. Plures quoque ex diversis provinciis usque ad e. tricennum numerum monachos congregavit, et omnes eum Paulum vocabant. Confluebant ad eum undique advenæ, vel monachi, et quidquid ei ab aliquo largiebatur, totum pauperibus distribuit. Obstupebant universi oris gratiam, et corporis dignitatem, quod nec per quietem intumesceret, nec jejunii certamine faciem pallor obsederat. Tam mira namque animi puritas in eo fuit, ut nunquam bikaritate nimia resolutus esset in risu.

k
Monasterium
conditum.

l

m

19 Quadam namque die congregati fratres rogabant, ut sibi salutifera largiretur præcepta: qui Prophetica fiducia exaltans vocem, ait, f. ad omnem mandatorum Dei disciplinam, Scripturam posse sufficere. Sed hoc optimum fore dicebat, si mutui se invicem fratres consolarentur sermonibus. Et vos ergo, inquit, ut Patri mihi referte quæ nostis, et ego quæ per longam ætatem consecutus sum, sicut filiis indicabo. Hoc sit autem primum cunctis in commune mandatum, nullum in accepti propositi vigore lassescere, sed quasi incipientem augere semper debere quod cepit; præsertim cum humana vite spatia æternitati comparata brevissima sint. Ita exorsus vir sanctus siluit, admiratus magnam Dei largitatem. Rursusque adjecit dicens: In præsentibus hæc vita æqualia sunt pro rerum commutatione commercia, nec majora recipit ab eunte qui vendit; promissio autem vite sempiternæ vili pretio comparatur. Ergo, filii, non vos aut tædium defatiget, aut vana gloriæ delectatio ambiat: non sum enim condignæ passionibus hujus temporis, ad superventuram gloriam, quæ revelabitur in nobis. Ut enim contemnit aliquis unam aream drachmam, ad centum anreas comparandas; ita etiam qui totius orbis dominium reliquit propter nomen Domini, centuplum in sublimi sede percipiet. Illud sumanopere perspicere debemus, quod si nos velimus retinere divitias, lege mortis ab ipsis divellemur inviti. Cur ad lucranda regna caelestia

n
Eremum parvo
venale.

caelestia non ultro relinquimus, quod lucis istius sine perdendum est? nihil curæ sit monachis, quæ secum auferre non possunt. Illud potius debemus expetere, quod nos ducat ad cælum, sapientiam scilicet, castitatem, justitiam, virtutem, sensum pervigilem, pauperum curam, fidem in Christo robustam, animum iræ victorem, et hospitalitatem. Hæc sectantes in terra, mansionem nobis secundum Evangelium præparemus in cælo. Ideoque deprecor ut ad finem propositi omni labore tendamus. Nemo post tergum respiciens Loth imitetur uxorem, præsertim cum Dominus dicat, nullum ponentem manum super aratrum, et respicientem retrorsum, dignum esse regno caelorum. Respiciere autem retrorsum, nihil aliud est, quam in eo pœnitere quod cœperit, et mundanis rursum desideriis obligari. Animam nostram commendavit nobis Deus; serveamus propositum, quale accepimus. Nemo caussari potest extrinsecus situm, quod in se nascitur. Facturum suam qui fecit, agnoscit: opus suum inveniat ut creavit. Sufficit nobis naturalis ornatus, nec deturpes, homo, quod tibi largitio divina concessit; quia opera Dei immutare velle, pollere est. Illud etiam sollicite providere debemus, ut tyrannicam superemus iram, quia scriptum est: Ira viri justitiam Dei non operatur.

Luc. 9. 62.

Iac. 1. 20.

Pro. 4. 23.

Eph. 6. 12.
Demoni sollicitate resistendum.

2. Cor. 2. 41.

y

Job. 41. 10.

Mina ejus et promissa spernendu.

Ps. 38. 2

num studia, mirari perseverantiam, futura præmia promittere. Quos cum videritis, tam vos quam domos vestras armate Crucis signaculo, et confestim solventur in nihilum.

21 Postquam B. Tyllo, quem illi Paulum asserebant, dicendi finem fecit, letantes cuncti in variis virtutibus cupide exardescabant. His ita transactis, jugiter intentus manebat divinis officiis: erat enim eleemosynis largus, in vigiliis sedulus, in oratione devotus, in caritate perfectus, in humilitate profusus, in sermone præcipuus, in doctrina paratus, in locutione cantus, in conversatione sanctissimus, in nulla mundi compage catenatus, in obsequio servorum Dei succinetus, in prosperis et adversis cælo semper intentus. Denique cum frequenter ad eum confluere monachi ac religiosi viri, non potuerunt saturari eloquio illius.

a De S. Audoeno agimus xxiv Augusti.

b Abest a catalogo Abbatum Solenniænsium apud Cl. Robertum.

c Contigit S. Eligii obitus an. dclx. initio regni Lotharii. Saussayus ait, Tillonem onus, invito impositione, sponte cœcussisse.

d Molan. Braggette. Non meminit hujus monasterii Cl. Robertus in Gallia Christiana.

e Molanus et Aud. Saussayus tradunt eum ecc. monachis isthæ præfuisse.

f Hæc et sequentia monita ex vita S. Antonii xvii Januarii sumpta sunt.

g Vita ejus cap. 16, in editione Rosweydi id refertur.

CAPUT III.

Miracula ante et post mortem.

Quodam vero tempore a venit in desiderio ei, ut monachos Solenniænsis monasterii, quibus jam dudum præerat, visitaret. Deinde cum quadam nocte omnes pausare cœpissent fratres, magna gravitate somni sunt oppressi, ita ut ipse relicto monasterio cum duobus discipulis iter arriperet ad supra dictum cœnobium. Ubi cum pervenisset, cum gaudio a fratribus est receptus, quia nunquam eum in hoc sæculo cernere cogitabant, et ita jugiter oblationem immolabant augmentationis, ut propago beatitudinis in palmitibus, et palmis fructiferam salutem emanaret. Quis valet enarrare, quanta alumnus Christi Tillo devotione, quantaque humilitate in prædicto monasterio inter fratres incedebat? Erant igitur in eo loco tabernacula plena divinis choris psallentium, legentium, et orantium, tantumque jejundandi, et vigiliarum ardorem cunctorum mentibus sermo ejus affixerat, ut futuræ spei aviditate, ad caritatem mutuam, et misericordias indigentibus exhibendas jugi studio laborarent. Quis tantorum monachorum cuneos aspiciens, quis virile agmen concordie cernens non obstupescat? in quo nullus nocens, nulla detractionis susurratio; sed similitudo abstinentium, et certanem officiorum. Nullus ibi quidquam proprium vendicabat, sed, ut in Actibus legitur Apostolorum, erant omnino omnia omnibus communia. Qui locus tam fertilis tanque jucundus extitit; ut quisquis ibidem diverteret inter pinnorum nemora, et hortorum amœnitatem, in hæc ei libeat protinus prorumpere verba: Quam bona domus tua Jacob, et quam pulchra tabernacula tua Israel!

23 Dum hæc ita agerentur, quibus indiciis beatæ vitæ studium cresceret, dejecto B. Tillo in terram vultu, depressis luminibus solo, caput humile inclinans, toto etiam subtiliter corpore cum magna gravitate inter fratres incedebat, singulisque se monachis pæne terræ prosternebat, atque ab omnibus petebat devotissime, ut benedictionem acciperet; vilissimam panis tortam ab eis pro benedictione sibi vendicabat. Præerat autem sub iisdem diebus venerabilis Abba b Childomarus.

24 Quædam namque mulier grande vulnus habens, occurrit ad portam monasterii, S. Tillonem videre exorans:

AUGUSTO
MONACHO
ANONYMO.
EX MSS.Tillonis variorum
virtutes.a
Solenniænsis monasterium repetit.Quæ isthæ
disciplina.

Act. 4. 32.

Num. 21. 5

Tillonis humilitas.

b
Mulierem lesionem curat.

ALFONSO
MONACHO
ANONYMO.
EX MSS.

exorans: ille vero eam minime videre voluit, sed hoc illi mandavit: Mulier, quid meum poses auxiliium? et ego mortalis sum, tuque es socia fragilitatis. Si credis in Christum, cui deservio, vade, et secundum fidem tuam ora Deum, et sanaberis. Confestim illa credens abiit, et invocato Domino Jesu Christo, sine dilatione sancta domum revertitur.

25 Posthac Sanctus sentiens se ad senectutem propinquare, petiit beatum Abbatem c Gundebertum, qui tunc monasterio praeerat, ut prope monasterium extra murum, cellam in honore S. Eligii construeret, ubi sequestratus a fratribus Domino serviret. Quam petitionem pius Abbas adimplens, quinque stadiis, et ferme amplius a monasterio, cellulam fieri fecit, ubi vir Dei Tillon orationi intentus, nunquam otium duxit, quo non aut lectioni vacaret, aut opus Christi perficeret, aut certe manibus aliquid operis perageret. Egrediens domum, orationis et Crucis muniebatur signo; rediens vero oratio prius ei occurrebat, quam sessio: taliter namque agebat cunctis diebus vitae suae, et in his exercitiis ad aeternam patriam jugiter anhelabat. Completo vespere omni officio, simulabat se palam quiescere strato; sed mox ut ejus cubicularii obdormissent, ille surgens e lecto ingrediebatur ecclesiam, totum se prosterens in pavimento, ibique noctis spatium Dominum cum lacrymis exorabat, illi cupiens placere qui dixit: Ora Patrem tuum in abscondito, et Pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi. Sicque semper faciebat.

M. lib. 6. 6.

d
Oleum ejus
benedictione
eundem in
vasculo.

26 Alio namque tempore cum Ahnanna uxor d Lantarii Comitis, qua primum maritum habuit nomine Acronem, misisset ad sanctum virum, ut adversus morborum causas, necessarium oleum benediceret, ampulla, quam miserat, vitrea nequaquam fuerat plena. Quod Sancto benediciente ita crevit, ut dum ad matronam vasculum reportaretur, inter manus portantis pueri sic exabundaret, ut omne illius vestimentum liquoris nuda inficeret. Hoc videns matrona, ipsa quoque eum videre properavit, relusque suis ecclesiam ditavit, et Sancti orationibus se commendavit. e

Egrum leu-
cis signo cu-
rat.

27 Quaedam alia mulier prope jam mortua, vulnus gestabat in collo: occurrit ergo sancto viro, obsecrans ut super hoc signum Crucis armaret, quia jam mori timebat. Cumque super vulnus plenum vermibus, Christi signum exprimeret, repente mortui sunt vermes, et femina rediit incolumis.

Heu paraly-
ticum.

28 Adiciantur virtutes operum, qua vera esse creduntur. Quodam die cum ipse Sanctus portam monasterii vellet ingredi, invenit unum de vernaculis contractis nervis, vestigio debilitatum, et claudicabat pede: qui concitus deprecebatur ut sibi vir sanctus sacrum daret. Mox pro eo fusor oratione, cum benedictione rediit incolumis, quem tetigit sancta manus.

Vas vacuum
benedictus vi-
no replet.

29 Erat etiam in jam dicto monasterio, in cellario fratrum positum vas, quod vulgo tota vocatur, habens medicum Falerni, unde ipse consueverat fratres caritatem rogare. Accidit ergo quodam die, ut parum fratres Falerni pro benedictione perciperent de eodem vase, deinde sanctus vir benedixit vasculum, atque a monasterio discessit. Facto autem die altero, fortuito

minister ingressus cellarium, invenit tonnam, qua prae vacua remanserat, usque ad os vino repletam. Sed vir Domini primum inde modicum gustavit, et fratres qui aderant, largissimos ex ea hauserunt potus.

30 Multa enim sunt virtutum opera, qua per beatum omnipotens Deus declaravit virum. Ergo quomodo ex hac vita ad Dominum migravit, cupio perstringere adjuvante Domino. Factum est autem, cum jam vir Domini seivilem ageret aetatem, post multiplices hujus vitae labores, post diversa eremitice misericordiae opera, post dulcia exempla, cum esset annorum amplius nonaginta, sciens dissolutionem sui corporis imminere, dixit monachis Sollemaniensis monasterii: Scitote Domini mei, quia me Dominus de laqueo hujus saeculi in proximo liberare dignabitur. Cum hoc audissent fratres, responderunt: Non contingat tibi hoc, Sacerdos sancte, neque nobis videre, sed almitatem tuam Christus mundo adhuc conservet. Quibus prostratus in pavimento, cum lacrymis dixit, cunctis oscula libans: Nolite, quae, fratres mei, tristari, sed magis gaudete, quia hoc olim desiderabam. Sic dicens, siluit.

Mortem suam
praedicit.

31 Deinde levissima febre correptus, tacere cepit. Post ipso Dominicae apparitionis die, Ecclesiae suae omnia disposuit, et suum monumentum ubi fieret constituit, vocatoque pueri dixit: Festina, fili, rito ad urbem Lenovicum, et dic f Pastori Ecclesiae, ut crastina die hic veniat, corpusque meum sepulturae tradat. Nuntius quinque jussa adimplens, praefatum Pastorem in gravi languore jacentem invenit, ut nec stare, nec sedere, nec se erigere, neque ad latus aliud declinare valeret. Sed g mox ut nuntii verba audisset, eundem causam erigere se rogavit, atque ad virum Dei, nullo manum ei annente, propriis pedibus ambulando pervenit, ipsumque sacrosanctum corpus cum monachis, qui ibidem aderant, sepulchro mancipavit. Desuper etiam h scripturam ex auro argenteoque, miro modo fabricavit. Sicque omnis aegritudo ab eo discessit, et ille gaudens, et benedicens Deum, reversus est ad Sedem suam.

Epi captus ad
se reversus, et
sic sanus

Ab eo sepeli-
tur.

32 Multa ibi, jubente Domino, et S. Tillonis meritis operantur virtutes. Inter quos etiam et i cincintillis exabundante ubertim oleo perfunditur. Ex quo sancto olei liquore, multi peruncti illie ad diversanatur infirmitatibus, praestante Domino nostro Jesu Christo, cui est omnis honor, gloria, et imperium, in saecula saeculorum. Amen.

i
E sepulchro
oleum manat

a *Memardus et Saussayus habent, ab Angelo admonitum ut rediret Sollemaniensem.*
b *Cl. Robertus Chaldemerum vocat. Fallitur Saussayus, qui cum rediit S. Tillo, praefuisse cunctis Gondobertum scribit.*
c *Cl. Roberto est Gundobertus.*
d *Molan. Lantarii.*
e *Addit Molanus: Munera porro, gratitudinis ergo a Comite missa, cum indignatione reject.*
f *Saussayus Ermenonimem vocat.*
g *Saussayus ait, cum venire nequivisset, aucta illius morte, imploratque eius apud Dominum ope, repente convalescere, venisseque ad seivi Dei equum, et cum Monachis sacri corporis sacente humeros supposuisse, atque propriis manibus exuvias sanctas composuisse in tumulo.*
h *Memardus et Saussayus, fornicem.*
i *Lego circindis, qua voce Gregorius Turon. et alii utuntur, significatque vitream lucernam sive lampadem, aut vas in quo ardet oleum.*

VITA BEATI WITTEKINDI MAGNI WESTPHALIAE DUCIS.

CAPUT I.

Wittekindi sanctitas publice celebris.

CIRCITER AN.
CHRISTI
DIGNUM.
VII JANUARIJ.
BOH. 3. 30.

Quoniam, ut Apostolus praedicit, ubi superabundavit delictum, saepe superabundat et gratia; evenit quandoque, ut qui aevrimo bello Ecclesiam Dei fuerant persecuti, id deinde pro ejus

honore gloriose depugnent, atque insigni floreant sanctimonie lude. Quo in genere eximie sese Wittekindi Saxonum Ducis virtus extulit; qui cum annos plures bella cum Francis, non tam pro gentis suae libertate, quam odio Christianae religionis gessisset, tandem divina gratia emollitus, ad crasa prius sacra complectenda adjevit animum; eo ardore, ut deinceps et pietatis

haur

Wittekindina-
talis.

haud vulgarem gloriam vivus, et Divorum post mortem honores adeptus sit. Nam ita ejus natalem xv Id. Januarii celebrant Carthusiani Colonienses in Addit. ad Usuardum. anno mxxv et mxxxi editis : Item sanctae memorie Wedekindi Ducis Westphaliæ in Anga quiescentis. Eadem habet Martyrologium Germanicum a Petro Causio Nostro recognitum. Ferrarius quoque in generali Catalogo SS. Angariæ in Westphalia S. Wedekindi Ducis. Est Angaria, sive Angria, vulgo Engheren, oppidum Westphaliæ in Comitatu Ravensbergensi.

Sanctus a
viris cele-
bratus.

2 Wernerus Rolerinck Carthusianus, qui ante cxxx annos floruit, libro 3, de Westphalarum moribus, cap. 8, ubi sanctos et illustres viros recenset ac reliquias illius provinciae, ita scribit : Sequitur deinde S. Wedekindus, olim Dux vel Rex illius populi, quem Carolus de sacro fonte suscepit, et salutaribus monitis instruxit. Hic deinceps tanto studio pristinam correxit vitam, ut post vitæ excessum clareret miraculis. Ejus ossa in Eugers quiescunt, id est, Angaria prope Hervordiam. Georgius quoque Fabricius (ut etiam ab Ecclesiæ inimicis testimonium petamus) Rev. memorabil. Saxoniarum lib. 1, ad annum 807. Wittekindum testatur inter Divos habitum, ut infra dicemus. Factumne tamen id sit Ecclesiæ Romanæ publicæ auctoritate, haud comperi.

res gesta
posteri.

3 Res fortiter ante susceptam Christi religionem, aut pie deinceps ab eo gestas, plerique attigere Gallici scriptores; nemo unus dedita opera integre omnes prosecutus est, qui quidem existet. Ex variis igitur antiquis Auctoribus pauca excerptemus. Haud vulgare Wittekindi decus merito censeri potest, quod ab eo ortam ferunt, ut auctor est Petrus Bertius rerum Germanicar. lib. 2, c. 11, tot jam sæculis in Gallia rerum potitum, illustrem Hugonis Capeti familiam.

CAPUT II.

Antiqui Saxones. Eorum Dux Wittekindus.

Bellum Saxo-
nicum :

ejus caussa :

diuturnitas

Omnium, quæ sunt a Carolo Magno gesta, bellorum nullum, inquit Eginhardus in vita Caroli, Saxonico neque prolixius neque atrocius, Francorumque populo laboriosius susceptum est : quia Saxones, sicut omnes fere Germaniam incoleutes nationes, et natura feroces, et cultui demonum dediti, nostræque religioni contrarii, neque divina neque humana jura vel polluere vel transgredi inhonestum arbitrabantur. Suberant et causæ quæ quotidie pacem conturbare poterant, termini videlicet Francorum et illorum, pæne ubique in plano contigui, præter pauca loca, in quibus vel silvæ majores, vel montium juga interjecta, utrorumque agros certo limite disternant : in quibus caedes et rapinae et incendia vicissim fieri non cessabant. Quibus adeo Franci sunt irritati, ut non jam vicissitudinem reddere, sed apertum contra eos bellum suscipere dignum judicarent. Susceptum est ergo adversus eos bellum, quod magna utrinque animositate, tamen majori Saxonum quam Franco- rum damno, per continuos triginta tres annos gerebatur. Poterat siquidem citius finire, si Saxonum hoc perfidia pateretur. Difficile dictu est quoties superati, ac supplices Regi se dederunt, imperata facturos polliciti sunt, obsides, qui imperabantur, absque dilatione dederunt, Legatos qui mittebantur susceperunt; aliquoties ita domiti et emolliti, ut etiam cultum demonum dimittere, et Christianæ religioni se dubdere velle promitterent. Sed sicut ad hæc facienda aliquoties proni, sic ad eandem pervertenda semper fuere præcipites : ut satis non sit æstimare, ad utrum horum faciliores verius dici possint. Quippe cum post inchoatum cum iis bellum vix annus unus exactus sit, quo non ab eis hujusemodi facta sit permutatio.

Inceptor Wit-
tekindus; sed
non perfidus.

5 Præcipuus rebellionum inceptor Wittekindus fuit usque ad annum regni Caroli xvii, licet fidem ipse fregerit fortasse nunquam, quam nunquam dederat; sed

cum ceteri variis cladibus attriti Franci se subderent, vel in Daniam semper profugit, vel munitiorem aliquam incedit. Itu Annales Francorum ex codice Joannis Tillii ab Andrea Du-Chesne editi, ad annum dclxxxviii. Tunc domnus Rex habuit placitum ad Patresbrunna prima vice. Ibiqve venientes Franci et Saxones, excepto Witigingo, qui partibus Normanniæ confugit. Et alii Annales ex ms. Loiselii ad eundem annum : Tunc domnus Carolus Rex Synodum publicam habuit ad Paderbrunnen prima vice, ibique convenientes omnes Franci et ex omni parte Saxoniarum nullique Saxones convenerunt : excepto quod Witochindis rebellis extitit cum paucis aliis, et in partibus Normanniæ confugium fecit una cum sociis suis. Iterumque ad annum dclxxxii. Tunc domnus Carolus Rex iter peragens, Rhenum transiens ad Coloniæ Synodum tenuit ubi Lippia consurgit. Ibiqve omnes Saxones venientes, excepto rebellis Windochindus.

6 Quia vero Wittekindum alii Regem, alii Ducem Saxonum vocant; opera pretium est, veteris Saxoniarum Reip. formam ac populos ex antiquis scriptoribus, exhibere, ut quo Magistratu functus sit Wittekindus intelligi clarius queat. Erat certe, ut ait Eginhardus, Saxonia Germaniæ pars non modica. Distinctus ejus populos describit Poeta historicus, qui Arnulphi Imperatoris ævo vixit. Hic ad annum dclxxxii, Indict. ix, ista habet :

Paulo Romanæ defuncto Præsule Sedis,
Suscepit post hunc Adrianus Pontificatum.
Et Rex Wormatiam Carolus collegit in urbem
Francorum Proceres ad Concilium generale.
Cum quibus ut bello Saxones agredere-
tur Decrevit : quoniam Saxonum proxima Francis
Adjacet ad Boream tellus : vix limite certo
Divisi gentis fines utriusque coherent.
Quæ tunc vicinæ quo plus regione fuere,
Tanto sejunctas animis discordia ferit.
Finitimos sedenim per agros utrimque solebant
Assidue fieri caedes; incendia, prædæ.
Saxonum natura ferox, et pectora dura,
Ferre jugum Christi needum dignata suave,
Dæmonico nimium fuerant errore subacta.
Christicolæ vero jam longo tempore Franci
Catholicam tenere fidem, multisque per orbem
Jam dominabantur populis, quibus undique fulti,
Præcipue virtute Dei quem rite colebant,
Hanc unam poterant nimirum vincere gentem;
Quæ nec Rege fuit saltem sociata sub uno,
Ut se militiae pariter defenderet usu :
Sed variis divisa modis plebs omnis, habebat
Quot pagos tot pæne Duces, velut unius artus
Corporis in diversa forent hinc inde revulsi.
Sed generalis habet populos divisio ternos,
Insignita quibus Saxonia floruit olim :
Nomina nunc remanent, virtus antiqua recessit.
Denique Westphalos vocitant in parte manentes
Occidua, quorum non longe terminus amne
A Rheno distat. Regionem solis ad ortum
Inhabitans Osterlingi, quos nomine quidam
Ost-valos alio vocitant, confinia quorum
Infestant conjuncta suis gens perfida Selavi.
Inter prædictos media regione morantur
Angarii, populus Saxonum tertius. Horum
Patria Francorum terris sociatur ab Austro,
Oceanoque eadem conjungitur ex Aquilone.

Hæc ille. Non tamen Paulo successit immediate Hadrianus Papa, sed Stephano.

7 Consentit Wittekindus Corbeiensis Annal. lib. 1 : Usque hodie, inquit, gens Saxonum triforini genere ac lege præter conditionem servilem dividitur. A tribus etiam Principibus totius gentis Ducatus administrabatur; certis terminis exercitus congregandi potestate contentis, quos suis locis ac vocabulis novimus signatos, in Orientales scilicet populos, Angarios, atque Westvalos. Si autem universale bellum ingrueret,

An is Rex fuerit.

Saxonum veterum indoles.

Tres populi.

Dux belli tempore.

ret.

EX VARIO

ret, forte eligitur cui omnes obedire oporteat, ad administrandum imminens bellum. Quo peracto, æquo jure ac propria potestate unusquisque contentus vivebat. *Beda quoque Wittekindi multo antiquior lib. 5, Ecclæ. hist. gentis Anglor. cap. 11, cum de Sanctis duobus Ewaldis agit, qui in Westphalia Evangelium prædicarunt, ita scribit:* Qui venientes in provinciam intraverunt hospitium cujusdam villici, petieruntque ab eo ut transmitterentur ad Satrapam qui super eos erat, eo quod haberent aliquid legationis et causæ utilitatis, quod deberent ad illum perferre. Non enim habent Regem iidem antiqui Saxones, sed Satrapas plurimos suæ genti præpositos, qui ingruente belli articulo, mittunt aequaliter sortes, et quemcumque sors ostenderit, hunc tempore belli ducem omnes sequuntur, et huic obtulerunt. Peracto autem bello, rursus æqualis potentia omnes fiunt Satrapæ.

Is e pluribus
Satrapis forte
legitur.

Hæc quæculo-
que appella-
tus

Præ ordines
inter Saxones.

8 *Albertus Crantsius* xii ejusmodi Satrapas constituit lib. I, *Metropol. cap. 1*: Ferunt, inquit, gentem indomitam Regibus subesse non passam, duodecim primarios viros præfecisse, qui per omnem provinciam publica utilitati inservirent, consulentes in medium de rebus gerendis. Annus erat inter illos per vices magistratus. Quem vero publicum deforis bellum illatum in magistratu prehensisset, is durante bello Rex appellabatur, cujus imperio parent universi: bello autem pace mutato, regium nomen pariter deponebat. Sic *Edelhardus*, unus ex duodecim Proceribus, paulo ante *Wedekindum* Rex inscriptus legitur: et ab urbe *Osnaburga* quingentis vix passuum spatiis, reliquias arcis esse hodie commonstrant, quam arcem regiam vocant *Wedekindi*.

9 *In tres præterea ordines gentem universam, et videlicet trium jam enumeratorum populorum singulos, distribuit Nithorbus Histor. lib. 4.* Saxones quidem, inquit, sicut universis per Europam degentibus patet, *Carolus Magnus Imperator* ab universis nationibus non immerito vocatus, ab idololorum varia cultura multo ac diverso labore ad veram Dei Christianamque religionem convertit. Qui ab initio tam nobiles, quam et ad bella promptissimi, multis iudiciis persæpe clamaverunt. Quæ gens omnis in tribus ordinibus divisa consistit. Sunt enim inter illos qui *Ethilingi*, sunt qui *Fringi*, sunt qui *Lazzi* illorum lingua dicuntur; Latina vero lingua hoc sunt, *Nobiles*, *Ingeniules*, atque *Serviles*.

CAPUT III.

Bella Wittekindi adhuc gentilis.

Bella Saxonum
vincuntur Wit-
tekindis.

Quæ bella gesserit ante conversionem Wittekindis, haud sane multum attinet indagare, quando ea non tam laudem ei quam dedecus attulissent sempiternum, nisi illum Dei benignitas ruentem ultro in exitum forti dextera revocasset. Quia tamen in us magna ejus et præclara elucet udoles, sed quam et gentis barbaries ac proprium quoddam odium adversus Francos, dominantem late populum, omnesque adeo Christianos unimùm quantum effervat, et vis quoque divinæ gratiæ multo redditur illustrior, cum ita alte impictum sceleribus hominem expedit, statuitque in libertatem filiorum Dei, aut etiam cum Principibus populi collocat, in Divorum videlicet curia beato et immortalis; nec ea quidem nos præterire omnino tacitos fas est. Existimarem sane quæcumque a Saxonibus contra *Carolum* gesta sunt bella usque ad annum Christi *dccclxxxv* ea præcipue Wittekindiducti et auspiciis esse gesta; fortassis etiam ultro questum belli occasione, Francorum limitum assidua infestatione.

Ex bello gesta
per annos dis-
tincta

11 Anno igitur Christi *dccclxxii* regni sui iv *Saxonum* cum infesto exercitu ingressus *Carolus*, *Eresburgum* castrum expugnavit, *Irmisind* idolum ejusque fanum evertit, cum Saxonibus ad *Visurgium* collocatus, xii ob- sides accepit.

Anno *dccclxxiii* et *dccclxxiv* dum *Rex Italia* expeditione distinctur, ad ultionem acceptorum damnarum insurgunt Saxones, (ut *Eginhardus* ceterique *Francicorum* *Annalium* scriptores narrant) stimulant, ut verisimile est, *Wittekindo*. Dum vero *Frislarie* ædificatum olim a *S. Bonifacio* basilicam igni perdere nequidquam nituntur, terrore divinitus injecto aguntur in fugam. *Carolus Ingelheimium*, juxta *Moguntiam*, reversus, quadriplicem contra eos exercitum misit, aut quatuor scaras ut habet *Monachus Egelismensis*; quæ ter conservere enim Saxonibus manus, prædamque luculentam retulere. Inde habito *Duriae* (id est, *Marcoduri*, ut reor) conventu, *Rhenum* ipsemet *Carolus* anno *dccclxxv* trajecit, *Sigeburgum* castrum cepit, *Eresburgum* reedificatum præsidio movit; *Visurgis* transitum intercludere cupientes fudit; *Hessonem Ostvalorum Ducem*, mox et *Brunonem* *Angariorum* in fidem recepit. Sed et aliquam ipse cladem accepit, non exigua manu Saxonum pabularibus permista, atque in castra sub noctem cum eis ingressa, lateque exeres miscente.

Saxones dicitur
quatuor

a Carolo Ma-
gno victi

12 Anno *dccclxxvi*, iterum profecto in *Italiam* *Carolo*, corripere arma Saxonum, *Eresburgum* deditione cepere, et subvertere, *Segeburgum* aggressi, non sine celestibus portentis depulsi ac fugati sunt. *Rex* cum exercitu ad *Lippiae* fontem (quod nunc oppidum *ditionis Paderbornensis*, vulgo *Lipspring*) venit. *Cursum* se submisere Saxones, plurimique *Christo* dedere nomina, ac baptismo lustrati sunt, quæmore demum fide; nam id in ambiguo ponunt *Auctores*. *Communita* *Francico* præsidio castella aliquot.

rebellant, ac
rursum vin-
cuntur.

13 Anno *dccclxxvii*, *Rex* prima veris adspirante temperie, inquit *Eginhardus*, *Noviomagnum* profectus est, et post celebratum *ihidem* *Paschalis* festi solemnitatem, propter fraudulentas Saxonum promissiones, quibus fidem habere non poterat, ad locum qui *Padrabranna* vocatur, generalem populi sui conventum in eo habiturus, cum ingenti exercitu in *Saxoniam* profectus est. Eo cum venisset, totum perfide gentis Senatum ac populum, quem ad se venire jusserat, morigerum ac fallaciter sibi devotum invenit. Nam cuncti ad eum venerunt, præter *Widikindum* unum e *Primoribus* *Westphalorum*, qui multoties sibi facinorum conscius, et ob id *Regem* veritus, ad *Sigefridum* *Danorum* Regem profugerat. Ceteri qui venerant ita se *Regis* potestatem submisere, ut ea conditione tunc veniam accipere mererentur. Si ulterius sua statuta violarent, et patria et libertate privarentur. *Baptizata* est ex eis ibidem maxima multitudo, quæ se, quamvis falso, *Christianam* fieri velle promiserat. Ita *Eginhardus*, ceterique *Annalium* scriptores. *Hinc* vero conjici potest, non toties rebelliosis, eisdemque etiam fortassis in castris perpetræ, auctorem extitisse *Wittekindum*, de quo ante citatus poeta:

Wittekindus
ad Danos pro-
fugit.

Quo *Carolus* veniens, collectos reperit omnes *Pæne* *Duces*, populumque simul, totumque *Senatum* *Saxonum*, nisi quod quidam *Widokindus* abinde *Aufugit*, *Regem* veritus. Nam conscius idem *Audacis* sibi met facti, multique reatus, *Sifridum* petit *Danorum* sceptræ regentem. Porro *Duces* illic alii cum plebe gregata *Suppliciter* cuncti veniam pacemque petentes, *Paruerunt* *Regi* tali sub conditione, *Ut* cuncta scelerum dimissa mole priorum, *Si* post auderent ejus violare statuta, *Libertate* simul *prisca* patriæque carerent: *Quorum* tum *Christo* se credere velle professa *Magna* *salutiferum* suscepit turba lavacrum. *Sed* simulata *fides* versato prodiit ore, *Quod* notum multis fecere sequentia gesta.

14 Anno *dccclxxviii*, cum in *Hispaniam* abisset *Carolus*, *Saxones* persuasione *Witigingi*, ut habent *Annales* *Tilliani*, iterum rebellaverunt. *Interea* *Saxones*, inquit *Eginhardus*, velut occasione nacti, sumptis armis ad *Rhenum* usque profecti sunt. Sed cum animum trajicere

*Ejus consilio
rebellant Sa-
rones :*

trahere non possent, quidquid a Duicia civitate usque ad fluenta Mosellæ vicorum villarumque fuit, ferro et igne depopulati sunt. Pari modo sacra profanaque pessumdatis. Nullum ætatis aut sexus discrimen ira hostis fecerat : ut liquido appareret, eos non prædandi, sed ultionem exercendi gratia Francorum terminos introisse. Cujus rei nuntium cum Rex apud Antisiodorum civitatem accepisset, extemplo Francos Orientales atque Alemannos ad propulsandum hostem festinare jussit. Ipse ceteris copiis dimissis, Haristallium villam, in qua hiemaret, venit. At Franci atque Alemanni qui contra Saxones missi erant, magnis itineribus ad eos ire contendunt, si forte in finibus suis eos invenire possent. Sed illi jam re peracta revertebantur ad sua. Quorum vestigia secuti qui a Rege missi fuerunt, in pago Hassiorum super fluvium Adernam iter agentes reperiunt : eosque statim in ipso fluminis vado adorti, tanta strage ceciderunt, ut ex ingenti multitudine ipsorum vix pauci domum fugiendo pervenisse dicantur.

ceduntur.

15 *Nec fracti sunt animis Saxones ea accepta clade : sed delictu habito, haud exiguas rursus cupias produxere. De successu scribit Poeta :*

*Rursus profli-
gantur.*

At Rex intente meditans invadere terras Saxonum, citius Rhenum trajecerat annem. Cui se spe vana gens ipsa resistere posse Confidens, pariter sumptis occurrerat armis, In quodam collecta loco, Bocholt vocitato. Sed cum cœpissent acie configere, statim Terga dedit, numero Francorum territa grandi. Accepit tunc Westphalos in deditionem, Progressusque; dehinc Wisuram pervenit ad annem, Atque dies aliquot mansit statione locata. Angarios, sed et Ostphalos ad se venientes Promissam firmare fidem, qua semet eidem Subjectos fore spondebant, animoque fideles, Obsidibusque datis sacramentisque coegit.

16 *Anno ncllxxx, res Saxonibus compositurus Visurgim trajecit cum valido exercitu Carolus. Multi baptismum susceperunt.*

Alter annus quietus fuit.

Anno dclclxxxii, habito apud Lippiæ fontem conventu, in Galliam Rex abiit. Tum Widikindus, inquit Eginhardus, qui ad Nordmannos profugerat, in patriam reversus, vanis spebus animos Saxonum ad defectionem concitavit. Interea Regi allatum est, quod Sorahi Selavi, qui campos inter Albim et Salam interjacentes incolunt, in fines * Euringorum ac Saxonum, qui eis erant contermini, prædandi causa fuissent ingressi, et direptionibus atque incendiis quedam loca vastassent. Qui statim accitis ad se tribus ministris suis, Adalgiso Cubiculario, Geilone Comite stabuli, et Worado Comite Palatii, præcepit ut sumptis secum Orientalibus Francis atque Saxonibus, contumacium Sclavorum audaciam quam celerrime comprimerent. Qui cum jussa facturi Saxonizæ fines ingressi fuissent, compererunt Saxones ex consilio Widikindi ad bellum Francis inferendum esse paratos. Omissoque itinere quo ad Selavos ituri erant, cum Orientalium Francorum copiis ad locum, in quo audierant Saxones congregatos, ire contendunt. Quibus in ipsa Saxonia obviam Theodericus Comes, propinquus Regis, cum iis copiis, quas audita Saxonum defectione raptim in Ripvaria congregare potuit. Is festinantibus Legatis consilium dedit, ut primo per exploratores, ubi Saxones essent, vel quid apud eos ageretur, quanta possent celeritate cognoscerent : tum si loci qualitas pateretur, simul eos adorirentur. Cujus consilio collaudato, una cum illo usque ad montem qui Sontal appellatur, in cuius septentrionali latere Saxonum castra erant posita, pervenerunt. In quo loco cum Theodericus castra posuisset, ipsi sicut cum eo convenuerant, quo facilius montem circumire possent, transgressi Wisuram, in ipsa fluminis ripa castra posue-

*Herrum Duce
et auctore
Wittekindo
rebellant :
* f Turngo-
onu.*

runt. Habitoque inter se colloquio, veriti sunt ne ad nomen Theoderici victoriae fama transiret, si eum in eodem prælio secum haberent. Ideoque sine eo cum Saxonibus congregari decernunt : sumptisque armis, non quasi ad hostem in acie stantem, sed quasi ad fugientem contendunt. Terga insequi, spoliaque diripere, prout quemque velocitas equi sui tolerat, qua Saxones in acie pro castris stabant, unusquisque eorum summa festinatione adoruntur. Quo cum esset perventum, male etiam pugnatum est. Nam commisso prælio circumventi a Saxonibus, pæne omnes interfecti sunt. Qui tamen evadere potuerunt, non in sua unde profecti sunt, sed in Theoderici castra, quæ trans montem erant, fugiendo pervenerunt. Sed major Francis quam pro numero jactura fuit : quia Legatorum duo Adalgisus et Geilo, Comitum quatuor, aliorumque clarorum atque nobilium usque ad xx interfecti, præter ceteros qui hos secuti potius cum eis perire, quam post eos vivere maluerunt.

EX VARIIS.

*Francos in-
genti clade af-
ficiunt.*

*Fugit Witte-
kindus, ceteri
mulantur.*

17 Cujus rei nuntium cum Rex suscepisset, nihil sibi cunctandum arbitratus, collecto festinanter exercitu in Saxoniam proficiscitur. Accitisque ad se cunctis Saxonum Primoribus, de auctoribus factæ defectionis inquisivit. Et cum omnes Widikindum hujus sceleris auctorem proclamarent, ipsum tamen tradere nequirent, eo quod re perpetrata ad Nordmannos se contulerat, ceterorum qui persuasioni ejus morem gerentes tantum facinus perpetraverunt, usque ad mmm, traditi, et super Alaram fluvium, in loco qui Ferdi vocatur, jussu Regis omnes una die decollati sunt. Hujusmodi vindicta perpetrata, Rex Theodonisvillam in hiberna concessit : ibique et Natalem Domini et Pascha more solito celebravit.

18 *Anno dclclxxxiii, superiore fortassis victoria elati Saxones, ausi cum Carolo signis collatis dimicare, duplici prælio unius mensis spatio fusi sunt, priori in campo Thitemello (hodie Detmoldæ dicit scribit Joannes Isacius Pontanus) altero circa Hasam flumen. Nec dubium est quin saltem alteri interfuerit Wittekindus; quem ferunt deinceps ad Visurgim in arce obsessum, sed inde clam fuga elapsam. Vastata late inter Visurgim et Albim regio. Rursus anno dclclxxxiv et hieme sequenti variis cladibus attriti sunt Saxones, semel a Carolo Caroli filio equestri prælio victi.*

*Herrum ac sr-
pius victi Sa-
rones.*

19 *Hæc obiter Wittekendi bellis dicta sint; quæ taciti omnino præterissemus, nisi qui vir fuerit antequam Christi jugo submitteret cervicem, ignorari noluissemus. Erit fortassis qui res inelyta gentis Westphalica aliquando illustret, et hæc ipsa plenius exequatur.*

CAPUT IV.

Wittekindi conversio.

Cum jam annus Christianæ salutis post septingentos octogesimus quintus ageretur, inquit *Crautzius Saxonizæ lib. 2, c. 23*, et jam tempus venisset ab alto miserendi; Wedekindus visitatus a Domino ad lucem respexit. *Eginhardus in Annalibus ad eum annum* Transacta tandem hieme, inquit, et advectis ex Francia comitatibus, publicum populi sui conventum, in loco qui Padrabrunna vocatur, more solemni habuit. Ac peractis iis quæ ad illius conventus rationem pertinebant, in pagum nomine Bardengau proficiscitur: ibique audiens Widikindum et Albionem esse in Transalbina Saxonum regione, primo eis per Saxones, ut omnia perfidia ad suam fidem venire non ambigerent, suadere cepit. Cumque ipsi facinorum suorum sibi conscii, Regis fidei se committere dubitarent, tandem accepta ab eo, quam optabant, impunitatis sponsione, atque impetratis, quos sibi dari precabantur, suæ salutis obsidibus, quos eis Amalwinus unus Aulicorum a Rege missus adduxerat, cum eodem ad ejus præsentiam in Attiniaco villa venerunt: atque ibi baptizati sunt. Nam Rex postquam ad eos accersendos

*Wittekindus a
Carolo invita-
tus cum Al-
bione baptiza-
tur.*

dos

EX VARIO

dos memoratum Amalwinum direxit, in Franciam reversus est. Quievitque illa Saxonice perfidia pervicacitas per annos aliquot. *Posta quoque Historicus ante aliquoties citatus, eadem narrat.*

Multe facta
ecclesie
bona Witte-
kindo resti-
tuta

21 *Hanc Ducis Wittekindi conversionem exactius aliquanto describit Crantzius in Metropoli lib. 1, c. 4.* Cum jam Widikindus, inquit, toties rebellans ad cor rediret, secum reputans, quid tanto labore mereatur, quidve tanti sanguinis impendio evitaret, cum neque de principatu certaret, neque de vita, sed de sola religione, quam tot provinciae diu feliciter sequerentur; sumpto secum Albione viro nobili, et inter Saxones primario, qui ditionem ultra Abiam teneret (Holsatiam nunc vocant) contendit ad Carolum, praemisso ex aulicis Regi, qui securitatem adeundi (et si videretur) redeundi, impetraret. Erat tunc annus post septingentos a Christo octogesimus quintus, cum a Rege Dux honorifice exceptus, reddita utrimque factorum ratione, Dux se contulit in gratiam Regis. Ibi que factus catechumenus, instruitur in fide; et deinde cum Albione sacrum suscepit baptismum: jam pridem magno victus praelio, ad fluvium Hasam. Erant deinde res peronem Saxoniam tranquillores. Unde factum est ut multiplicarentur ecclesiae per provinciam, cunctis jam sub suo Principe quiescentibus. Arces nonnullas firmavit praesidiis Rex; sed alias Duci restituit: nec tamen satis discernunt Annales quas ab Rege receperit. Arcem tenebat ad ripam Visurgis Dux, in quam a praelio victus ad Hasam se contulit, eamque suo jure servavit, quoad in eodem loco (quod dicimus) Episcopatum Rex constitueret. Tum facta communis Duci atque Pontifici mansio illa, quae Minda dicitur.

22 *Eadem deinde cap. 9, proseguitur:* Mindensis Ecclesiae eam referunt originem. Wedekindus Saxonum primarius Princeps (sive Regem illum dicere collibeat) magno praelio apud Hasam fluvium victus, se ex fuga recepit in arcem, quae illi fuit ad ripam Visurgi, sive Wiserae fluminis. Eam Rex cinxit obsidione. Elapsus ipse, cum defensionem diffideret, pervenit in Daniam. Sed non diu post assumpto (quod diximus) Albione, concessit in gratiam Regis: qui ubi comperit elapsum Wedekindum, obsidionem posthabuit, praesertim quod in hiberna ducendum esset. Rex castra tum habuit ad Oran fluvium, in loco Wolmerstede, in Orientali Saxonia. Incessit cupido Principi Wedekindo lustrare Regis castra: quod etsi palam jam reconciliato liceret, libuit tamen ignoto habitu liberius omnia scrutari. Vicina erat Paschalis solemnitas, et Rex cum universo milite pro Christiana pietate se in sacris immimentibus apparabat, commemoratione Dominicae Passionis, et expiatione criminum in purgatione conscientiae. Wedekindus mendici habitu per fluvium in navicula allabitur: et quo minus nosceretur, mendicus cum mendicis ad stipem sedebat. Ingens quippe pauperum regionis multitudo quotidie assectabatur. Rex illis largam stipem jussit erogari. Wedekindus, ubi ad eum perventum est, dextram et ipse protendit. Attendit, qui distribuit, incurvum in manu digittum, qualem sciebat habere Wedekindum. Vultum ejus diligentius intuetur: agnoscit arridens, qui largiebatur: quid ita mendicus inter mendicos sederet Princeps ditissimus, pereantatur. Ille nihil ad haec, sed ad Regem se jubet introduci.

Vultu sumentibus Eucharistiam, in-
grati in os
percutum.

23 Erat tum sanctissimus Pascha dies. Rex hilariter excepit venientem, percontans quid sibi vellet indignus Principe habitu. Ille sub haec: Volui, Serenissime Rex, hoc habitu incognitus (ut sperabam) lustrare secreta gestorum, quae cognitus non tam fidenter adspicerem. Curiositas induxit, ut latibulum quaererem: qui inter tuos nunc in gratiam susceptus, propalam poteram percontari quae vellem. Quid igitur, inquit Rex, vidisti, quod te vidisse delectat? Ille (ut

erat adhuc rerum Christianarum rudis) subintulit: Vidi, quod mirabar, ante biduum te vultu dimisso tristem, incertus quid contigisset, quod tantum Regem contristaret. Commemoratio fuit Dominicae Passionis, quae die Parasceves regium vultum obscurasset. Rursum, inquit, vidi hodierna te die primum sollicitum, et ad rem attentissimum: posteaquam vero mensam adieras templo mediam, ita hilari mihi conspectus es vultu, ut repentinè in te mutationis me caperet miraculum. Stupor autem erat videre, quod de manu purpurati Sacerdotis singuli pulchellum puerum in os susceperent, quem quibusdam libidinum aridire, ultro proparare; aliis vero abhorrentem, avertisse vultum, et tamen in ora demissum, nec redeuntem adspexi. Hoc quid sit, necdum accipio. Tum Rex: Bene, inquit, profecisti: plus tibi aliquid quam cunctis Sacerdotibus et omnibus nobis ostensum est. Inde mutata veste, manum secum abstractam, docuit grande pietatis mysterium in altaris Sacramento. Qua re cognita, exhilaratum Ducem orasse, ut proprium illi Sacerdotem permitteret, qui divina rei curam haberet, erebriusque in conspectu perageret altaris sacramentum ministerium. Rex etiam Pontificem illi daturum promittit, modo illi habitationem Episcopo dignam provideret. Ducem vero arcem suam ad Wiseram utrimque capaxem ostendisse. Deditque in ejusdem arcis non exiguo circo locum aedificanda ecclesiae: Ferunt perinde nomen ecclesiae provenisse, quod *HEX* et *RUXX*, quasi communis duorum possessio, sonat in lingua Saxonum vernacula, M. N. DIX.

24 *Georgius Fabricius portentum illud conspecti a Wittekindo pueri Eucharistiam sumentium ora subeuntis, haud scio an bona fide, detorqueat et obscurat: sed et alia quaedam explicatius narrat, illis verbis:* Wittekindus, inquit, toties victus nullum invenit locum ubi tutus esset: pro solita audacia, navicula quadam habitu servili pannosoque per Oeram fluvium Wolmerstetam deferretur, ut exploraret Caroli consilia, et exercitum inspiceret. Cum autem inter mendicos, sacris ibi tum peractis, interesset, viso quodam admodum copit de religione vera melius sentire, cum infantem quendam quasi inseri Ecclesiae Christianae votis hominum precantium et manus attollentium cerneret. Chronicum Maydeburgicum et Cranzius referunt, eum digiti distorti iudicio in manu dextra tum agnatum, et ad Carolum ductum: sed nullus praeter hos eorum temporum scriptor, istius mentionem facit. Wittekindus ab eo tempore cum patre suo Albione, quem recentiores Albionem vocant, consultat de gratia et benevolentia Caroli comparanda, et de reliquiis patriae, tot praeliis et cladibus exhaustae, conservandis. Id autem faciunt paucis consensu, ne aut a gentilibus suis, aut a multitudine nominis Christiani hoste, tanquam proditores rituum majorum atque patriae opprimerentur, aut diris cruciatibus necerentur. *Et paucis interjectis:* Wittekindus Magnus et Albro, impetrata tuti itineris licentia ad Carolum eunt Attiniae, urbem provinciae Transrienuae, quibus, ne suum congressum vereantur, prius mittit Amalwinum, per quem obsides adduci et tradi jubet. Wittekindus secum ducit uxorem Gevam, Danicam; Albro multos nobiles adulescentes, quia caelebs erat. Constituto die sollenni, quod nudis sacris tingerentur, ipse Carolus fidejubendo, Wittekindo adstat; Geva uxori ejus ipsa Regina Fastrada; Albro et aliis nobilibus, Caroli Principes aliquot, item Praefecti et familiares. Baptismum administrat Lullus, datus omnia D. Bonifacio sociis, Antistes Moguntinus, qui et eo ipso anno, quo haec acta sunt, obiit.

25 *Crantzius rursus lib. 2, Saxonia cap. 23, de Wittekindi agit conversione, utique tradit ab aliis in Bardewico concessisse Regem, cum ad eum ille venit.*

Mindensis Ecclesiae origo.

Wittekindus cum Albrione consultat.

Uxor ejus Geva

Celebris hri Wittekindi conversio.

Meminerit

Meminere ejusdem conversionis Wittekindi et aliorum Magnatum Saxoniar, Regina Pruniensis lib. 2, Chronici, Sigebertus, Adamus Histor. Ecclesiast. c. 8. Helmoldus in Chronicis Savorum lib. 1, cap. 3. Sed hic non recte anno Caroli xxxvii ait contigisse, cum xvii acciderit. Fuit autem hujus conversionis tanta ubique lætitia, ut ipse Pontifex Romanus Hadrianus, cui eam Carolus per Andream Abbatem nuntiavit, eam illi per litteras sit gratulatus; triduanasque Litaniis, ut Carolus optabat, eo nomine indiceret. In quibus litteris hæc inter cetera scribit Pontifex: Magis autem inibi, inquit, de vestris a Deo præsiatis regalibus triumphis comperientes, qualiter sævas adversasque gentes, scilicet Saxonum, ad Dei cultum, et suæ sanctæ Catholicæ et Apostolicæ Ecclesiæ rectitudinem fidei perduxeritis, atque Domino auxiliante, et Petri Paulique Apostolorum Principum interventione suffragante, sub vestra eorum colla redacta sunt potestate ac ditione, eorumque Optimates subjugantes, divina inspiratione, regali amissu, universam illam gentem Saxonum ad sacrum deduxistis baptismatis fontem. Unde nimis amplius divinæ clementiæ retulimus laudes, quia nostris vestrisque temporibus gentes paganorum in verum et magnam deductæ religionem, atque perfectam fidem, vestris regalibus substernuntur ditionibus. In hoc quippe freta vestra a Deo fundata existat potentia, quia si, ut pollicita est, fautori suo Beato Petro Apostolo, et nobis, puro corde atque libentissimo animo adimpleverit, maximas ac robustiores illarum gentium suis præcipuis suffragiis vestris substernet pedibus, ut nemine eos persequente, vestris regalibus subjiciantur potentiis, et maximum fructum in die judicii, ante tribunal Christi, de eorum animarum salute offerre mereamini dignissimum munus, et pro amore animarum hæra infinita mereamini adipisci in regno cælesti. Hinc porro corrigis quod in Chronico Episcoporum Mindensium, studio Joannis Pistorii edito, dicitur, Wittekindum et alios Saxones a Leone Papa baptizatos, cum non nisi decennio post Hadriano successerit Leo.

CAPUT V.

Quæ Christianus egerit Wittekindus.

Deinceps Wittekindus pacatus in sua sedit provincia, inquit *Crantzius Saxonie lib. 2, cap. 24.* Westphaliam solam gubernans. Nam ultra Visurgum provincia et angustiis Wandalarum premebatur, et quod tenere ditionis Pontifices gubernabant. Armorum insignia, quæ militibus (ut fit) signis præferebat, pullum equinum habebat atrum: sed placuit Regi, postquam de tenebris gentilium errorum pervenit in lucem veritatis, ut candidum acciperet. *Hæc ille, quæ cum nullius antiquioris confirmet scriptoris auctoritate,*

Insignia Wittekindi.

ejus fide dicta sunt. Wedekindus autem, subdit, cum Rex illud Carolus baptizatum in sua (ut diximus) provincia gubernare permitteret, ædificato in Anglaria (nunc Angriam vocant) insigni templo, instituto collegio sine fine Deo servientium (quod nunc in Hervordiam ferunt translatum, ibique Dominabus imperitantibus servit) plurimum ipse in Christo devotus religione profecit. Sed erat illi ex magnis causis eum Geroldo Suevorum Duce atrox bellum, quod varia diu fortuna portrahebatur. Mirum quomodo tam longinquum, ex Suevia in Saxoniam. Sed erant Saxonibus prædia (quod supra ostendimus) in Hereynia, et Suevis in Turingia: unde facile potuit conflare de terminis bellum. Sed eo consumptus periit Wedekindus; Christiano ritu sepultus in ecclesia ejus, quod fundaverat, collegii: ibique aliquandiu quievit, donec in Padeburnam a filiis transferretur.

EX VARIIS.

Pietas, suæque opera.

Mors.

27 *S. Ludgerum Episcopum Monasteriensem (et si nondum fortassis id tuar loco nomen) consilii sibi semper intimum fecit, ut scribit Krantzius Metropol. lib. 1, cap. 3. Plures interea, ait Joannes Isacius Pontanus Histor. Danica lib. 4, ex Saxonum gente apud Danos Vandalosque latebant, qui Wittekindum acerbe odebant, et moris Majorum ac libertatis proditorem nominabant, primum quod suos fasces submisisset Francis, populo superbo et insatiabili; deinde quod abjurasset religionem, et sacra Majorum conculcasset. Hujus factionis Dux erat Thrasico, qui ferro et igne sæpenumero in fines Francorum sæviebat. Nec dubium quin ea causa, cum recruduit anno dccxciv, bellum Saxonicum, multa sit a suis gentilibus perpessus Wittekindus; quæ ille partim suis Francorumque amicorum armis depulit, partim Christiana magnanimitate toleravit.*

Odia in eum reliquorum Saxonum.

28 *Georgius Fabricius Rev. Saxoniar. lib. 1, ad annum dccxcv ita scribit: Wittekindus Rex Saxonum ab eo tempore, quo fidem Christo et Carolo Magno dedit, præter omnium opinionem mansit in officio, nec ulla in re, aut consilio aut factis juvit amplius Imperatoris adversarios, neque in ullo postea fuit maleficio deprehensus. Tandem in extrema senectute, bello cum Northardo (seu, ut alii, Geroldo) Duce Suevorum congregiens, eo in prælio fatigatus gravitate armorum, et contentione pugnae appetit, in templo a se extracto in urbe Mindensi sepultus, quod cum Henricus I Imp. Valleslebam, non procul a Brema, transferret, etiam, cineres ejus loco moti sunt, et Paderbornæ repositi, ut Chronicon Cellense habet, quæ in urbe Divi honore cultus est. Diem, mensem, annum obitus et translationis, vetustas, locorumque illorum vastitas oblivione obruerunt. Ita ille, Diem, sive obitus, sive translationis, initio diximus a recentioribus huic assignari: anno vero alii dccxcv, alii dccxcvii obiisse scribunt. Quidam Martyrem vocant, eique ut Martyri, dicatu olim templa tradunt.*

Fides ejus erga Carolum.

Inter duos habitus.

NOT. 115.

DE S. REINOLDO MONACHO ET MART.

Reinoldi monachi ac Martyris hodie natalem, aut translationem, varia referunt Martyrologia: quædam mss. sub nomine Usuardi, ita habent: Tremoniæ S. Reynoldi Martyris, viri eximie virtutis, cujus gesta habentur. *Martyrol. Coloniae: Tremoniæ in diocesi Agrippinensi, Translatio S. Reynoldi Monachi et Martyris. Qui clarissimis ortus natalibus, et in armis strenuus, Coloniae S. Pantaleonis factus monachus, vita et miraculis clarus, a cæmentariis, quibus a suo Abbate præfectus fuerat, occisus, in lacum projectus est. Unde Domino revelante extractus, Tremoniensibus datus fuit. Eadem habet Martyrologium Germanicum, eadem fere Galesinius. Addit Molanus in Addit. ad Usuard. qui ab Archiepiscopo Coloniensi sibi alienus Sancti corpus*

VII JANUARI

S. Reinoldi nomen in Martyrologiis.

dari devotissime postulabant, quo terra eorum reverentior et ab hostibus securior esset. ms. *Florarium: In Tremonia Translatio S. Reynoldi Martyris anno salutis cccxcv. At manifestum in hoc annorum numero mendum est. Meminit S. Reinoldi Hugo Menardus, (qui Rainaldum vocat) et Ferrarius in generali Catalogo SS.*

2 *Arnoldus Wion: Tremonia in diocesi Agrippinensi, Passio et Translatio S. Reinoldi Monachi et Martyris: qui nobili genere ortus (fuit enim Haimonis viri et Equitis nobilissimi filius) militia seculari, in qua sibi summum gradum acquisierat, relicta, Coloniae S. Pantaleonis Monachus factus, vite sanctitate et miraculorum multitudine clarus, a nefariis lapicidis, quibus præfectus erat, occisus, in*

Coloniae Monachus fuit

INCUBO
ACTORE
EX MSS.

putem projectus est: inde post Dei admonitu educatus, Tremoniensibus, ab Annone Archiepiscopo Coloniensi alienigenis Sancti corpus sibi dari postulantibus datus est, quo eorum terra reverentior esset, et ab hostibus securior, cuius in honorem insigne construxerunt ecclesiam. *Multa deinde de eo in Notis disputat de aetate, genere, rebus gestis, et vulgatis de eo ejusque fratribus historiis.*

Fabulosi de eo
libri.

3 *Fueritne Haymo aliquis Caroli Magni affinis, qui quatuor habuerit filios, fabulosi pridem libris cantatissimos, non est laboris pretium hic disputare; neque an ex eo numero noster hic Reinoldus extiterit. Unum sane doleo vehementer, male feriarum hominum ineptissimis commentis nobilissimorum virorum Caroli Magni, Oliverii, Rolandi, Adalardi, Reinaldi quoque (fortassis hujus) res gestas fide obscuratas; mirorque toleratos hactenus eos libros, qui Madelgisi, Viviani, filiorumque Haymonis fictitia bello commemorant, ita ad oblectationem legentium ingeniose, ut interim superstitiones varias, ac magiæ studium animis instillent.*

NOT. 116.

Vita unde de-
scripta.

4 *His ergo prætermisiss, quæ de Reinoldi cæde ac translatione in mss. Rubææ vallis, Joannis Vlmerii Lovanii ad S. Martinum Canonici regularis viri doctissimi autographo, Antonii Liberi Legenda reperi, hic dabo. Testatur Trithemius lib. 3, de viris illustr. Ord. S. Benedicti cap. 249. Natalem ejus in Tremonia civitate maxima celebritate aqi solitam. Est Tremonia urbs Imperialis in Westphalia, vulgo Dortmund. Eam describunt Georgius Brunus lib. 4, Theatri urbium mun. 20, et Pet. Bortius Comment. rer. Germanic. lib. 3, ubi et S. Reinoldi, cui præcipua verbis dicata basilica est, meminervnt.*

VITA

EX MS. RUBÆÆ VALLIS, ET ALIIS.

Summa Dei providentia volens genus humanum, venenosi serpentis illusionem obligatum, fidei restituere, Martyres, Confessores, Virgines elegit, qui oves aberrantes ad vitam salutis æternæ cognoscendam reducerent. Inter quos beatissimus Martyr Christi Reinoldus, tanquam stella quæ cæteris clarior refulget, emicuit: qui quomodo Deus diligendus esset perfectissime edocuit. *a* Hic siquidem quoniam de Karolidarum stirpe quodammodo primicerius extitit, ejus vitam hic inter eos inserere libuit; quatenus ex ipsius additione clarior appareat; quia virtuosus filius magis nobilitat stirpem suam, quam illa ipsum.

a

Reinoldus ge-
neri illustris.

2 *Futurus igitur felicissimus Martyr Reinoldus, clarissimis ortus natalibus, paternis prædiis dives, et urbibus, et aliis multis, quæ longum est enarrare, sublimitis erat dominus b. At vero patrem ejus Haymonem, virum in rebus militaribus strennum, quis ignoret? Quatuor hic filios genuit, quorum virtus per orbem maxime celebratur; quia quoniam extiterint, per vulgares cantilenas apertissime demonstratur. Sicut autem stella aliqua in claritate superat alias, sic nobilitate morum non solum vicifratres, sed etiam eos, qui tunc temporis erant, homines. Hic enim a primis amnis auctorem vitæ cepit amare, et quem interius dilexit, plenissimè tandem cognoscere meruit.*

b

Vit mona-
chus.

3 *Sapientia itaque Dei illuminatus, reliquit temporalia ut consequeretur æterna, quæ intellexit permanentia. Coloniæ igitur veniens monachi habitum induit, atque se totum in ejus amore, cui servire regnare est, transfudit. Tibi enim virtus divina, quæ diu clausa latuit, per eum virtutes operari mirabiliter cepit: quia, quod maximum est, gratiam in conspectu Principum invenit. Quid mirum? tante siquidem sanctificatus erat, ut amaretur ab omnibus; quem Dominus e immensabilibus coruscum fecit virtutibus. Denique in claustrum suo infirmitates curavit, claudis gressum, surdis auditum reddidit, quibusdam etiam cæcis a nativitate visum restituit. Dieitur quoque a multis*

Claret mira-
culis.

c

hominibus id se vidisse attestantibus, quod Dominus mortuum ejus precibus suscitaverit, et matri multum flenti, coram omnibus vivum assignaverit. Puerum etiam quendam per multos annos febribus laborantem ita sanavit, ut eadem die melius haberet, et ad domum suam, glorificans Deum, eum gaudio remearet.

4 *Contigit etiam ut populis circumjacentibus provincie pestilentia infirmeretur, et subita morte millent damnari, quam æternaliter d miserabili peste tormentari. Audientes igitur beati viri famam, miserunt ad eum viros timoratos sanitatem suis corporibus exorare, vel dolorem saltem eum vita finire. Qui cum ad eum venissent, omnes sese illius provolverunt pedibus, multis lacrymis rogantes, ut gentem eorum ab infirmitate pessima liberare dignaretur. Quorum tandem petitioni acquiescens, se in orationem continuo misit, orans devotissime Dominum, ut misericordiam iis prestaret, quibus jam sola mortis imago restaret. Dominus igitur jacentem sanctum virum clementer exaudiens, optatum populo languenti sanitatem contulit: et viros memoratos eum gratiarum actione ad propria remisit. Inde reversi omnes ad patriam unanimiter Deo gratias persolvunt; eo quod per merita dilecti sui salutem corporum receperunt; et pestes, quibus nimis ægre laboraverant, evasisent. Virtutem etiam beatissimi Reynoldi ubique diffamabant: et laudem ad honorem ipsius postea singulis annis decantabant.*

Pestem gras-
santem præci-
bus sedat.

d

5 *Vir autem Dei Reinoldus postmodum ex præcepto Abbatis sui lapicidarum magister factus est. Ubi cum plus cæteris laboraret lapicide magnam conceperunt adversus ipsum invidiam, et qualiter eum morti traderent, dolosam inter se conspirare sententiam. Habuit autem servus Dei in consuetudine monasteria et singulas locos vel prope positas frequentare ecclesias, et emulo pauperibus, qui eum expectabant, largiri elemosynas. Quod ubi homines sceleratissimi intellexerunt, incredibilia exinde conceperunt gaudia, quia sceleris jam se adeptos viderunt præmia. Positis proinde pro tempore insidiis, more latronum statuerunt illum deprehendere, et inopinata morte perditum, ne tantum scelus appareat, decernunt abscondere. Quorum consilia famulus Dei cognoscens, quasi ad epulas invitatus cepit ad penas currere, et latronibus tanquam amicis se offerens, ut mereretur celos Martyr ascendere affectabat. Quem viri perditissimi invadentes, malleolis contracto capite cerebrum excutunt, et vestibus spoliatum in quadam profunditatem aque Rheno vicinam mittunt. Sicque egregius Martyr Reinoldus palmam martyrii invenit: ejus animam cælestis Angelicus cum hyumis et cælestis ad cælestia deportavit. Post ejus obitum Abbas cum monachis reliquis fratris sui corpus ubique quaeri præcipuit: sed diu per orbem terrarum quaesitum non invenit.*

Varius risit
ecclesias.

Occiditur a
lapicidis.

6 *Dominus vero, cui digne et laudabiliter servierat, corpus fidelis famuli sui ulterius latere noluit. Accidit enim ut quædam mulier in lecto ægrotudinis per multos annos jaceret; qui nullus medicorum spem salutis promitteret, nisi Pater cælestis hanc potentia suæ virtutis erigeret. Hanc quadam nocte tantus dolor occupavit et opprimere cepit, ut mortem optaret, et vitam eum dolore finire continis Deum precibus postularet. Post noctis igitur medium, nimio dolore fatigata, sopore deprimitur: et in eadem dormitione tale somnium vidit. Venit ad eam vir quidam splendidissimus, qui dixit ad illam: Vade ad aquam in qua B. Reinoldus a cementariis interfectus est, ibi melius habebis; et locum eidem ostendit. Quæ evigilans hæc se vidisse meminit, et in crastino qua: viderat amicis enarravit: qui statim ad ostensum sibi locum ægrotantem illam præceperunt adferri, ut ibi ab infirmitate sua per merita gloriosissimi Martyris mereretur liberari. Quo cum esset delata, corpus sa-
crum*

Corpus ejus
divinatus re-
velatum, Col-
oniam defer-
tur.

erum in superficie aquae apparuit, et mulierem sanitati restituit. Quae a lecto aegritudinis illico surgens, adminiculo fuit sacratissimum corpus extrahentibus, et in gestatorio, quo deportata fuerat, cum portantibus ipsa portabat illud ad monasterium, ubi vir beatus se fecerat monachum.

7 Inde ubi multum tempus transierat, contigit ut e Trotmannensis vicina, id est, Tremonensis civitas, ad f Archiepiscopum Coloniensem venit, atque alicujus Sancti corpus, quo terra reverentior atque ab hostibus sceurior esset, sibi dari devotissime postulavit. Quibus ut satisfaceret, Clerum civitatis ad se vocari praecepit; et ab eis, quem Trotmannis mittere posset Sanctum diligenter investigavit. Qui cum diu dubitarent, Dominus ante ecclesiam in sarcophago beatum Martyrem Reynoldum exposuit, ostendens quia populo y noviter converso eum praesesse voluit. Adhuc caeca mens hominum dubitabat quid ageret, et quem Dominus satis aperte mittendum innumerat, in ecclesiam reportabant. Cum autem hoc saepius contingeret, Dominus tandem oculos cordis eorum aperuit, ut apertissime cognoscerent, quod iste ad salvandos populos mittendus esset. Conveniens ergo Clerus cum omni populo, honorifice felicissimum Martyrem Reynoldum capsula decenter adornata imposuerunt, atque ad Trotmanniae partes deferen-

dum, turba enim ab urbe Colonia cum innumeris laudibus per tria milliaria prosequente, tradiderunt. In Trotmannorum igitur ecclesiam vii Id. Januar. delatus, dignum ibidem invenit habitaculum; in quo ad se accurrentem benignus patrocinator salvat populum. In qua ecclesia multa per eum Dominus ostendere dignatus est mirabilia, per quae fecit eum laudabilem, et omni homini in necessitate laboranti desiderabilem. Caeci sunt illic illuminati, leprosi mandati, paralytica etiam membra ad laudem Dei et honorem sancti Martyris consolidata.

a Absunt haec a Joann. Vimerii mss. et Legenda Antonii Liberi. Credo a Joanne Gilmano vel Antonio Gentio, qui studioso, quos a Carolo Magno ortos putat, aut quoquo modo ei conjunctos, ad Brabantorum laudem commemorat esse addita.

b mss. Vimerii, et Ant. Liberi Legenda; honoribus.

c mss. Rub. val. mirabilibus. d mss. Rub. val. insauabili.

e Willelmus Annal. lib. 2. Tremoniam Trotmanni urbem vocat. Ad quem locum Henricus Merbomius diploma recitat Caroli Magni datum iv kal. Octob. Indict. xi, an. Christ. dccclxxxviii, regni Caroli xvi in villa Trotmanni, quo eundem Trotmannum Comitem in illis partibus instituit. Nequidquam igitur Georgius Bruas a Trotmanniis Suevis eum appellationem accersit. Notat Merbomius varis in diplomatis et scriptoribus hoc nomen esse ferri; dici enim ab Ottone in Trotmanniam, a S. Henrico Drothmanniam, a Continuatore Regimontis vicinam Drothmanni, Ditmaro, Trotmanni, Gobelino Trotmundam, Chronico Thuringico Trudmunde.

f Is s. Anno fuit, ut in Praef. dictum, qui an. mlv, in Martii creatus Archiepiscopus Coloniensis obiit an. mxxxv, iv Decembr.

g Nescio qua fide id dicatur, cum constet aliquot saeculis ante illatum in eas oras Christi religionem.

ISCLETO
AUCTORI
EX MSS.

DE S. ALDRICO EPISC. CENOMANENSI.

CIRCA
AN. CLODSTI
DCCCLVI.
VII JANUARI.
S. Aldrici uul-
tulis.

Cenomanensis Ecclesiae Praesul xxii, memoratur Aldricus a Demochare, Joanne Chenu, Claudio Roberto; xxiii a Petro Viello infra: Ejus vii Id. Januar. Natalem refert Ferrarius in generali catalogo Sanctorum. Andreas quoque Saussayus in Martyrologio Gallicano eodem die: Apud Cenomanos S. Aldrici Episcopi et Confessoris, qui post Francorum eam Ecclesiam regens eximia cum pietatis, doctriinae, et ceterarum dotum Episcopatum gloria; amulorum suae celebritatis inclinatione impetitus, sedeque sua deturbatus fuit. At deinde comperta ejus innocentia, Sedis Apostolicae judicio, Gregorii IV Papae praeepto Cathedrae restitutus est. Postquam autem annos xiv Ecclesiam suam magna cum sanctitate et prudentia gubernasset, paralyti affectus, scripta ad Patres Concilii II Suesionensis epistola, sibi et vivo et defuncto orationum Ecclesiae subsidia humiliter petiit. Quo promisso laetificatus, placido fine in Christo obdormivit, et velut aurum in fornace probatum, vas gloriae factus, ad aulam caelestem evehctus est. Sed fallitur Saussayus in numero annorum. Nam cum an. dcccliii, celebratum sit Concilium Suesionense, necesse est saltem usque ad an. dcccliv, supervixisse: cumque Concilio Aquisgranensi II, an. dccclxxvi, vi Februarii habito interfuerit; constat minimum xviii, solidos annos sedisse; ut omittam quod in vita n. 6, an. dccclxxii, dicitur Episcopus factus.

2 Ejus ex antiquis mss. ritum edidisse fertur Joannes Moreau Canonicus Cenomanensis, quem Galliae vertit Petrus Viellus. Ego, quia Latinam consequi hactenus non potui, Gallicam Latine reddidi. Extat tom. 2, Concil. Galliae Gregorii IV, Pontificis Maximi epistola, civiter an. dccclxxxv, data, de Aldrico Cenomanensi Episcopo non alibi quam apud Sedem Apostolicam accusando. Fuit idem Aldricus cum Herchivudo Episcopo Parisiensi a Concilio Aquisgranensi II, an. dccclxxvi, habito, ut Pipinum Regem Aquitaniae missus. Concilio Parisiensi anno dccclxvi, Caroli Calvi vii, interfuit et subscripsit; et Turonensi IV, anno dccclxix, Caroli Calvi x. De eodem extat Concilii Suesionensis II, anno dcccliii, Kalendis Maii celebrati, Canon iv, qui ita habet: Praeterea Cenomannicae urbis Aldricus Episcopus paralyti dissolutus epistolam direxit causam suae absentiae insinuans, petensque, ut maxime sibi

adhuc viventi, et quaecumque defuncto, sacris precibus optularentur. Quod exuberantes caritate se facturos omnes promiserunt, et Metropolitano illius, Turonicae urbis venerabili Episcopo Anahrico, ut ad eandem urbem accederet, injunxerunt; et quaecumque essent eidem Ecclesiae proficua, ut strenue exequeretur unanimiter praeceperunt. An sit anno proximo iusequenti mortuus Aldricus, non constat. Saltem anno dccclix, Concilio apud Saponarias habito subscripsit Robertus Cenomanensis Episcopus.

3 Praeter ea quae passus est S. Aldricus Ludovici Pii tempore, etiam Lothario regnante exagitus videtur, conctusque sui in Fossatensi cenobio asservanda deponere; quae impii quidam homines diripere volentes, caelitus prohibiti sunt, ut infra dicitur xv Januar. in miraculis S. Mauri cap. 7, S. Liborii corpus Paderbornensi Ecclesiae, id per legatos petenti, donavit, anno dccclxxvi, et xxiii Julii ex Auctore coartuno dicimus.

VITA.

Aldricus xxii Cenomanensium Episcopus fuit: antiqua ac nobili prognatus familia, quam proprium quoddam Catholicae tuendae religionis, exercitandaeque virtutis studium commendabat. Pater Syonius in Gallia ortus, Gerilda mater ex Germanis genus ducebat. A prima aetate ad omnem virtutem ac sapientiam efformatus disciplina ac domestico convictu duorum Cenomanensium Praesulum a Franconis I, ac II, quorum eximia probitatis eruditionisque laus celebratur. Hinc ad b Caroli Magni aulam a patre est deductus, virtutis omnis bonarumque artium patrestram. Ludovico deinde Pio, non imperii magis quam pietatis ac magnanimitatis paternae heredi adhaesit. Utrique indolem probavit suam, utriusque celeriter gratiam sibi benevolentiamque conciliavit; ceteris quoque aulicis curas.

2 Singulari prudentia, vita ipse sine modum ducebat, stabili gradu in praecipiti humanae consistens felicitatis: quippe quem neque avitae opes splendorque generis, neque aulicorum favor ac dignitas, ab insita modestia ac submissione revocarent. Eo ad res divinas studio ferebatur, ut plurimorum animos tam praecleari

S. Aldrici ge-
mus.

a

b

vita aulica.

Virtutes

humilitas.

Tenquet Sedis.

Vita

EX GALLICA
PII VIELLI.

præclari consecrandi exempli cupiditate inflammaret. Ab iudis alicuique deliciis alienis, tempore frugaliter sapienterque utebatur; ex consortiis ceterorum suæ eliciens incitamenta virtutis. Nullum ab Ecclesia prescriptum jejunium violavit, nullam sacramentum feriarum neglexit celebritatem. Præcipua illi curæ caritatis officia erant.

3 Ab his initiis ad summa sensim nitentem peculiaris divinæ gratiæ instinctus afflavit. Nam cum e Aquisgranî, quo plerumque loco Pius Imperator degere consueverat, in templo preces ad Deum insigni animi ardore funderet, urgeri se divinitus sensit, ut humana abdicaret studia, Deique obsequiis totum sese consecraret. Obsecrat igitur divino Spiritui, sed ea moderatione ac prudentia, ut nemo omnium esset, qui mutationem hanc levitati mentis, haud satis rerum mundanarum gnare, imputaret. Prius enim quam quod cogitaret aggredieretur, Deum certiora precari iussit divinæ suæ voluntatis indicia, ne qua inimici fraude circumveniretur. Nec frustra concepta preces. Cælitus confirmata est illius in eo proposito mens.

4 Missionem a Rege postulat, atque tegre tandem impetrat; opinumque in Metensi Ecclesia Sacerdotium, atque alia singula geminis suis sodalibus. Plane induxerat in animum vitam isthic sanctam atque ab omni humanæ conversationis strepitu alienam ducere. Benigne eum honorificoque d Gondulphus Metensis Artistes excepit; ac mox explorato ejus proposito, regiisque, quibus prolixè commendabatur, perfectis litteris, Clericorum eum ordini adscripsit. Annum in eo sacramentum functionum tirocinio posuit, ac deinceps sanctioribus sacris initiatum e Ecclesiæ S. Stephani Diaconum dixit. Triennium in eo munere exegerat, cum mortuus est Gondulphus, cui f Drogo Caroli Magni filius successit. Magno hic Aldricum amore complexus est, et quem prestare ceteris modestia et castimonia didicerat, Sacerdotem consecravit, atque Ecclesiæ suæ Præcettorem constituit. Post quibusdam quasi virtutum gradibus, ad Primicerii dignitatem, totius Cleri consensu et suffragiis, ascendit. Omnibus suam in hoc gerendo munere industriam modestianque probavit. Nam cum secundum ab Episcopo locum dignitatis teneret, nihil tamen ille aut de morum remisit benignitate, aut ad familie ornatum novi adscivit splendoris. Virtus illi auctoritatem, modestia omnium benevolentiam conciliabat. Etiam qui superbia, honorumque cupiditate maxime ardebant, paulum ejus consuetudine usi, ad submissionem animi fluxarumque contemptum dignitatum sensim sese conformatos deprehendebant. Ut quisque arduis negotiis litumque difficultatibus erat implicatus, ad eum studiosissime concurrebat; nisi opportuno rebus suis consilio instructus recedebat nemo.

5 Iterum ad aulam eum Imperator accessit, suæque regendæ conscientiæ ei arbitrium credit: quam ad rem non facile aptiorem poterat in Gallia universa reperire. Tantum hic auctoritate apud omnes ordines valuit, ut eum eum Patrem omnes revererentur. Neque patrisfamilias major esse in sua instituenda, regenda, formanda ad virtutem, idoneis emolumentis agenda familia sollicitudo ac industria potest, quam erat Aldrici in palatii domesticis ac clientibus fovendis studium. Non adulbatur ille cuiquam, non quæ peccarentur dissimulabat. Regem ac Magnates absque ulla personarum acceptione libere admonebat. Ipsi vero omnia acquisissimis animis accipiebant. Tanta ejus verbis gratia inerat, insigni condita gravitate, quæ Pontificem, quæ Dei Regum Regis ac Domini dominantium Vicarium decrevit.

6 Interea Franco junior e vivis excedit. Successor ei ab Rege datur Aldricus, Proceribus Cleroque Cenomanensis consilis. Ab Archipræsule Turonensi y Landrano xi Kalend. Januar. an. dcccxxxii Episcopus consecratur. Insigni nobilium virorum comi-

tatu ad suam urbem Ecclesiæque deductus, tanta populi ac Cleri alacritate atque amore susceptus est, ac si missus e caelis Angelus adisset. Ipse eum haud multo post Ludovicus Pius Imperator invisit: ab eo atque Optimatibus provincia Cenomanicæ summo honore acceptus, octiduo isthic substitit, atque interea possessiones quasdam ejus prædecessoribus ereptas restituit, inter quas h Villa-novæ Dominium censetur. Adeo illi grata Antistitis populique in se studia ac publici plausus acciderant.

7 Animum mox ad basilicam urbisque ornatum adjecit Aldricus. Cum ergo civis videret aquæ penuria conditari, quam foris in urbem importari, pretioque redimi oportebat; tantum industria magnificentiaque promovit, ut subterraneis aquæductibus e longinquo in urbem aquæ derivarentur, atque ante ipsam sacram ædem copiose effluerent, ubi haud modico sumptu insignem illum fontem erexit, qui etiamnum i S. Juliani appellatur. Tum vero ut Canonici tanto ecclesiæ viciniore, nec vulgo permixti, habitarent, ædificia satis, ut tum usus habebat, opportuna construxit: adhuc locus nomen retinet, ut Claustrum Canoniceorum dicitur. Quid, quod communem eis convictum aut prescripsit, aut persuasit? Ædificatam olim a S. Juliano basilicam ætate nonnihil labefactam restauravit: sed quod angustiorum cerneret, quam ut tantam hominum multitudinem, quæ certis temporibus precum fundendarum, votorumque persolvendorum gratia concurreret, capere posset, novum ipse templum magnis impensis edificavit, quod nunc S. Juliani chorus nuncupatur, quia in illud transtulerit Aldricus S. Juliani Confessoris reliquias, ex k Pratensis cœnobio, ubi antea fuerant sepultæ. Propter illustre hoc depositum, S. Juliani nomine eam basilicam insignivit, quæ primum Virginis Deiparæ fuerat honori consecrata, deinde sanctorum Martyrum Gervasii ac Protasii. Facta hæc est Translatio anno Christi dcccxxxiv, m viii Kal. Augusti. Ad n Sartam deinde flumen vico Berullo, insigne condidit monasterium, atque amplo censu dotavit, ad virorum religiosorum sustentationem. o S. Viuentii cœnobium, bellorum injuria Præsidiumque negligentis fœde collapsum restituit. Domum Pratenses monachos revocavit, quos fugarat metus p Normannorum, adversus quos tum Cenomanorum Comes bellum gerebat.

8 Non potuit tamen, quem cœperat, cursum tranquillam ac pacatam tenere. Nam cum improbi homines q Ludovici Pii liberos adversus patrem concitassent, qui Pii partes tuebatur, ejectus de Sede sua est Aldricus. Occupato Episcopatu, universas ejus facultates sacrilegi homines diripere, nec a templis quidem ac monasteriis nefarias manus abstinentes. Nullum extorri periculum patebat, nisi ad sanctissimum Patrem, supremumque omnium Antistitem, Papam Romanum. Ab hoc benigne acceptus, ejus præcipue nixu præsidio in Galliam tutus rediit, Ecclesiæque patrimoniumque recuperavit: conductis fabricis, quæ factiosi impiique homines convellerant, reparavit.

9 Inter magnifica ejus opera Jesu Christi cruci affixi statua eminebat argentea, auro eleganter oblita, quæ ad nostram usque ætatem est asservata, magna populorum religione, donec scelerati quidam homines, vipereo semine eorum qui Aldricum olim impugnantur exorti, augustum hoc monumentum rapuerunt, confrugerunt, profanarunt, cum aliis sacrorum locorum reliquiis: illustre documentum, non aliter erga mundi Salvatorem esse animis affectos, quam isti ipsorum majores extitere, titiones tartarei, qui nunc æternis inferni flammis exurantur.

10 Aldrici ea demum pietas fuit, ut miraculis vivus sit a Deo eohonestatus. Nam cum ædem S. Juliani dedicaturus sacrum officium perageret, ægri complures, vespertinarum precationum tempore, inter-

Constitutum
mutandæ
ritæ.

Vit Ecclesiæ
Meten. Cano-
nicus.

d

e

f

Confessarius
Imperatoris.

Episcopus Ce-
nomanensis,

y

h

Præclara ejus
opera:
Aquæductus.

i

Claustrum et
convictus Ca-
nonicorum.

S Juliani ec-
clesiæ et trans-
latio.

k

l

m

n

o

Monasterium
restauratum

p

q

Ejectus, per
Pontificem re-
stituitur

Crucifera sta-
tua illustris.

Miraculis
claret Aldri-
cus.

gram

gram sanitatem recuperarunt, interque eos claudus gradiendi facultate donatus. Postridie, matutinarum tempore, surdus auditum consecutus est : alius a primo suo ortu mutus loqui ac collaudare Deum cœpit : energumens ab infami hospite liberatus : cæcus, dum Missæ sacrificium Aldricus offerret, visum recepit. Quæ non tam S. Juliani meritis, quam Aldrici precibus tribuenda sunt; testante Deo quam sibi doctrina ejus ac vita, tot piis sanctisque operibus cummulata, placerent. Tandem cum quatuor et viginti annis diocesim suam sancte ac feliciter administrasset, r lenta febrî exaustus obiit, sepultusque est vii Januarii in D. Vincentii templo, ac vitam cœpit vivere cum Christo beatam ac immortalem, cui sempiternus sit honor et gloria, Amen.

a Franconem I ait *Claudius Robertus* sedisse annis xxii, mensibus iii, diebus iii. Franconem II, annis xvi, mens. x, dieb. xv, unde sequeretur, non potuisse a Francone II, institui Aldricum, ac deinde ad Caroli Magni aulam venire; nisi vel post Franconis mortem diu vacasse Sedem dicamus, vel certe ab eo institutum vivo etiamtum Francone I.

b De eo xxviii Januar. obiit an. dcccxiv.

c Celebris in Gallia Belgica urbs, inter Coloniam et Trajectum Mosæ.

d Obiit Gaudolphus anno dcccxxiii.

e Ea est Cathedralis.

f Drogo Caroli Magni filius naturalis, sub canonico habitu nobilissime vixens, univium Cleri ac populi consensu electus est Episcopus, eodem anno.

g Aliis etiam Lantrannus, et Landranus dicitur. Numeratur inter Missos Dominicos Ludovici Pii, post Concilium Attiniacense ann. dcccxxii habitum. Iterum in Capitulari III, anno dcccxxxvii capitulo I, nominatus reperitur, et in Conc. Parisiensi xi an. dcccxxxix, ac tandem in depositione Ebbonis ad Theodonis villam.

h Vicus est ad lxxviii Sartre fluvii latus, supra Cenomanorum urbem.

i S. Juliani vitam dabimus xxviii Januarii.

k Vulgo id cenobium S. Juliani de Prato dicitur : est monialium Ordinis S. Benedicti.

l Coluntur xix Junii.

m *Ex die adnotatur ea translatio in Martyrologio Germanico, et Usuardi aucto a Carthus. Colon. itemque in edito Parisiis an. mdxxxvi.*

n Sarta Alcuonium, post Cenomanorum urbem alluit; ac deinde Meluanæ permissus in Ligerim se exonerat.

o Est id juxta urbem: nunc congregationis Casulensis, ut testatur Cl. Robertus.

p Normanni circa S. Aldrici ætatem maritimas Gallia provinciis infestabant, ut videre est apud du Chesne in Normannicis.

q Id anno dcccxxxiii contigit.

r At supra dictum est paralyti confectum; nisi, quia ea fuisse videtur diuturnior, febris etiam accesserit.

DE S. ANASTASIO SENONENSI ARCHIEP.

CHRETIER
AN.
DCCCLXXIX.
VII JANUARI.
S. Anastasii
natalis.

Senonensis in Gallia Archiepiscopus lx memoratur a Claudio Roberto, Joanne Chevru, et Demochare, Anastasius. Hunc Andreas Saussayus in Supplemento Martyrologii Gallicani inter Sanctos commemorat, his verbis : Apud Senonas S. Anastasii Episcopi et Confessoris, sanctitatis et abstinentiæ exemplis ac meritis clari.

2 De eo hæc tradit anonymus monachus S. Mariani in sua chronologia : Archembaldo mortuo eligitur Anastasius vir Deo dignus. Hic miræ sanctitatis et abstinentiæ fuit, vigiliarum amator continuus, et elemosynarum distributor largissimus. Clericorum nutritor, monachorum potissimum venerator. Hic ab illo die quo Sacerdotium sumpsit usque ad finem vitæ carnem non comedit, nec indutus est lino, sed semper usus est cilicio. Huic B. Saviniannus apparuit comminans et contestans, ut ecclesiam S. Petri restrueret. Tunc sanctus Præsul locum sanctum reparare cœpit, monachos revocare, terras prædiæque redimere. Ecclesiam quoque S. Stephani perfecte reparasset, nisi citius ex hoc mundo migrasset. Qua nocte autem obiit, eundem germanæ ipsius sanctimoniali in monasterio S. Faræ Angelus Domini apparuit, dicens : Sciatus hæc nocte S. Anastasium ad Dominum migravisse;

surgite itaque et hymnos Domino decantate. Quæ surgentes et diem notarunt et horam, et ita invenerunt factum, sicut ab Angelo fuerat nuntiatum. Post S. Anastasium Sevino præfuit, vir Deo devotus. Ita ille; ac paullo post : Hic jacturam monasterii S. Petri vivi, quam Anastasius prædecessor suis relevare cœperat, in pristinum restituit statum. Est monasterium hoc longe antiquissimum, vulgo S. Pierre le vif, et S. Pere. De eo xxvi Augusti in vita S. Ebbonis, et alibi agemus.

3 S. Savinianus sive Sabinianus, Senonum Apostolus, celebratur in Martyrologio Romano xxxi Decembris; nos de eo agemus xix Octobris. S. Stephani Metropolitana ecclesia, quam Anastasius reparare cupiebat, incensa et eversa erat sub Archembaldo, restaurata a Sevino. De S. Faræ nobilissimo monasterio agemus in ipsius vita vii Decembris.

4 S. Anastasium sedisse ait Cl. Robertus annos x, mensem I, dies xiii, obiisse anno dcccclxxviii. Sed ut sibi constet, cum dicat decessisse Archembaldum anno dcccclxxviii intelligenda hæc sunt veteri more Gallicano, quo annum a Paschate auspiciabantur; atque ita ordinatus dicitur Anastasius anno dcccclxxviii, die xxiv, vel xxv Novembris, obiisse vii Januarii an. dcccclxxix, qui tum usque ad Pascha censebatur dcccclxxviii.

Mors ab Angelo alibi nuntiatu.

Abstinentia,
atque virtutes.

publica opera.

DE BEATO VITALE ABBATE SAVINIACENSI.

CIRCA
AN. CHR.
MCCX.
VII JANUARI.
Vitalis natalis.

Vitalis Abbatis Saviniacensis natum hodie refert Chrysostomus Henriquez in Menologio Cisterciensi his verbis : Savigniaci in Gallia B. Vitalis Abbas, qui virtutibus et miraculis celebris e vita discessit. Andreas Saussayus in Martyrol. Gallicano, eodem die : Pio hodie exitu decessit venerabilis memoriæ Vitalis Abbas Savigniaci Ord. Cisterc. virtutibus et signis egregie decoratus. Et quidem solum inter Pios, quibus nullus adhuc publicus decretus sit cultus, commemorat Vitalem Saussayus. At solemniter ab Episcopis elevatum ejus corpus, indubie ad aliquam venerationem, testatur Hugo Menardus, qui Kalendis Maii ista habet in suo Martyrologio : In territorio Abrincensi elevatio Sanctorum Saviniacensium, nempe Vitalis, Gaufridi, Guillelmi Abbatum, Petri et Hamonis monachorum. Libro deinde 2 Observationum ista scribit : Horum beatorum Abbatum et monachorum Sa-

viniacensis cœnobii corpora honorifice elevata sunt, et reposita in quodam loco ejusdem cœnobii, ab Episcopis Cenomanensi, Abrincensi, et Redonensi : in ejus memoriam fit quotannis in eodem cœnobio sollemnis processio Kalendis Maii. Subdit deinde de singulis plura. Andreas Saussayus eodem die illius translationis meminit, sed Vitalis nomen omittit. Est Saviniacum, sive, ut infra vocatur, Savineium, vulgo Savigny, in confinio Normanniæ, Britannia, Cenomaniæ, et Andium, situm, ut testatur Cl. Robertus, unde hæc translatio a vicinis Episcopis facta, Rhedonum, vulgo Rennes in Britannia, Cenomanorum, et Abrincatum in Normannia, vulgo Avranches, cujus et diocesi continetur cœnobium; conditum, ut ait Menardus, ann. mxxii. Radulpho Barone Fulgeriarum ad id facultates suas conferente.

2 De hoc fortassis Vitale Abbate agit ms. Florarium

EX VARIIS. **XXIX Januarii, his verbis:** Ipso die B. Vitalis Abbatis. Et Carthus. Colon. in Addit. ad Usuardum, Vitalis Abbatis. *Ejus vitam brevier describit Ordericus Vitalis lib. 8 Ecclesiasticæ histar.* Venerandus Vitalis, qui quondam fuerat Roberti Comitis Moritolii Capellanus, et apud Moritolium S. Ebrulfi Canonici sæcularium curarum ac divitiarum depositis oneribus, leve jugum Christi per Apostolorum vestigia ferre decrevit, et in desertis locis aliquamdiu cum religiosis quibusdam habitavit. Ibi mollioris vitæ pristinas consuetudines edomuit, et rigidioris observantiæ cultus edidicit. Denique Savineum vicum, ubi antiquorum ingentes ædificiorum ruinae apparent, consideravit, sedemque sibi suisque ad habitandum elegit, et in contiguo saltu monasterium in honore sanctæ et indivinæ Trinitatis condere cepit. Ritus Cluniacensium, vel aliorum qui monachilibus observantius jamdudum mancipati fuerant, imitatus non est; sed modernas institutiones neophytorum, prout sibi placuit, amplexatus est.

3 Hic eruditione litterarum erat apprime imbutus, fortitudine ac facundia præditus, et ad profendum quidquid volebat animosus: non parens in populari sermone infimis nec potentibus, quasi tuba exaltabat vocem suam, juxta Isaia vaticinium, annuntians populo Christiano scelera eorum, et domni Jacob peccata eorum. Reges igitur Ducesque reverebantur illum. Plures turbæ manebant ut audirent verba ejus: quæ postmodum auditis ab illo latenter olim actis facinoribus, lugubres et confusæ redibant a facie ipsius. Omnis ordo intrinsecus pungebatur ejus veridicis allegationibus. Omnis plebs contremiscebat eorum illo ad correptionem ejus, et uterque sexus rabiore infectus verecundabatur ad improperia illius. Nuda quippe vitia manifeste premebat, et oculorum consocios probrosi redargutionibus stimulabat. Sic nimirum superbos athletas et indomitos vulgi cæterus plerumque comprimebat, atque locupletes heras Sericis vestibus, et Canusius pellicibus delicate indutas trepidare cogebat, dum verbi Dei gladio in scelera sevirerit, et spurcitiis pollutas conscientias valde feriret, grandinoque divinæ animadversionis tonitruo terretet. Solers itaque seminiverbibus multis profuit, multos secum aggregavit.

4 In cœnobio, quod construxerat, per annos vii Deo militavit, et usque ad bonum finem bonæ vitæ permansit. In Oratorio post aliquantam ægritudinem, in qua fideliter confessus fuerat, et sacræ Communionis viaticum devote perceperat, ad matutinos de sancta Virgine Maria Lectori poscenti benedictionem

dedit, et a cunctis qui aderant dicto, Amen, mox spiritum exhalavit. Quo defuncto Bajocensis Goisfredus, ac Cerasiacensis monachus successit, qui et ipse immoderate adinventionibus studuit, duramque jugum super cervices discipulorum aggregavit. *Hæc Ordericus.* Robertus ille Moretolii Comes frater uterinus fuit Guillelmi I, Angliæ Regis, ut idem refert Ordericus lib. 7. S. Ebrulphus, in cuius Ecclesia Canonici fuit Vitalis, colitur **XXIX Decembris.** Ordericus instituti Cisterciensis sectatoribus neophytop vocat; in quos, uti et plures alii monachi sub ipsa Ordinis initia, haud satis æquus fuit. Goisfredus, sive Gaufridus, ut eum vocat Saussayus, aut Gaufridus ut Menardus, antea monachus fuerat in monasterio S. Vigoris de Cerasayo, vulgo Cerisy, in diocesi Bajocensi.

5 Guillelmus Neubrigensis lib. 1 de rebus Angliæ. cap. 15 de Vitale quoque ista scribit: In transmarinis partibus, sicut a majoribus accepi, tres memorabiles viri uno tempore fuere, scilicet Robertus cognominatus de Arbusculo, Bernardus, et Vitalis. Hi non ignobiliter eruditi et spiritu ferventes circuibant per castella et vicos, seminantesque secundum Isaiam super omnes aquas, de conversione multorum fructus uberes colligebant, pio inter se placito constituto, quod Robertus quidem feminarum communi labore ad meliora conversarum sollicitudinem gereret, Bernardus vero et Vitalis maribus propensius providerent. Robertus itaque famosissimum illud monasterium feminarum de Ponte Ebraudi construxit, et regularibus disciplinis informavit. Bernardus vero apud Tyrocinum, et Vitalis apud Saviniacum Monachis regulariter institutis, suos quisque ab aliis per quasdam præceptorum proprietatis distinxit. Cumque ex his tribus quasi radicibus servorum atque ancillarum Dei per diversas provincias religiosa germina pullularent, quidam Saviniacenses monachi Bellelandam nostram condiderunt. *Paulo deinde inferius ait, Saviniacenses per cuiusdam Abbatis religiosam instaurant in ritus Claravallenses transisse. Ino Menardus Constitutiones a Vitale ad similitudinem Cisterciensium conditas testatur.*

6 De Roberto de Abresello, vel Abrisselli, vel ut hic vocatur Arbusculo, ægenus xxx Augusti; ubi et de celeberrimo monasterio Fontis Ebraudi, aut ut hic dicitur, Ebraudi. De Bernardo, et monasterio Sanctæ Trinitatis de Tironio, xiv Aprilis. Bellelandam monasterium fuit in diocesi Eboracensi, vulgo nunc Bland. unico ailliari distans a Neuburgensi, in quo Guillelmus Neubrigensis se a puro educatum scribit.

DE S. CANUTO LAWARDO

REGE OBOTRITORUM DUCE SLESWICENSI.

§ I. Canuti genus. sanctitas.

ANNO
MCXADII.
VII JANUARI.
S. Canutus
nepos alterius
S. Canuti.

Duo fuere Canuti Reges, in Sanctorum numerum publica Ecclesiæ auctoritate relati: prior tabulis Romani Martyrologii ad vii Id. Januarii inscriptus, colitur x. Julii, quo die ejus dabimus vitam; alter hoc die cali, rursusque xxv Januarii, ab Ecclesia Sleswicensi atque consuevit. Prioris hic nepos ex fratre, non filius fuit, ut existimavit Baronius, qui ad an. mclxv num. 50 scripsit Valdeauri patrem hunc juniorem, avum alteram seniore Canutum exitisse.

2 Genus Canuti utriusque fasces Danicarum rerum Scriptores deducunt: nobis sat fuerit verbo indicasse; quo melius, quæ mox dicentur, queant intelligi. Canuti Magni (qui Angliam subjugavit, atque Ethelvedi Regis viduam, S. Edwardi matrem, Eumum uxorem duxit, ut v. Janu. in Edwardi vita narratum est) illius, inquam,

Canuti sorore Esthryta, sive Estride, natus est Sueno, cognomento Esthritius, post Magnum Norvagam S. Olavi filium, Danicæ Rex. Nullum is e legitimo thoro prolem suscepit, filios multos habuit naturales, e quibus omnino quinque post eum Danicæ Reges sarrunt, Haraldus, S. Canutus Martyr (B. Caroli Boni Flandriæ Comitis et Martyris, de quo n. Martii, parvus) Olavus, Ericus Bonus, Nicolaus. Erici Boni filius fuit S. Canutus. Nicolao Danicæ Rege (cujus filius Magnus S. Canutum occiderat) a Jutis in altionem illius cordis infecto, regnum obtinuit Ericus Emund, Erici Boni filius nothus, qui Magnum fratris sui S. Canuti interfectorem bello vicit peremitque. Erico successit Ericus Lam, Anna sororis filius; huic Sueno natus Erico Emundo, Eschylli interfector, qui a suis conatus regni consuetos admittere Canutum Magni filium, Nicolai nepotem, et Waldemarum S. Canuti filium, Erici Boni nepotem, Canu-

Bernardus de Tironio, et Robertus de Abresello, ejus socii.

Isa. 32. 20

Monasterium singuli struxerunt

tum dolo peremit; a Waldemaro, cui insidias quoque struebat, praelio victus occisusque est. A Waldemaro prognati, ad plura deinde saecula Daniae imperituri. De S. Canuti genere satis: nunc de publica ejus ad aras veneratione.

Nomen in
Martyrolo-
giis.

3 Molanus in *Addit. ad Usuardum*, vii Januarii: Ipso die S. Canuti Ducis Daciae et Martyris, filii Erici Regis, qui passus est anno mxxx. *Martyrolog. Coloniense*: Eodem die S. Kanuti Ducis et Martyris. *Carthus. Colon. in Addit. ad Usuard.* Item Kanuti Ducis Slaviae Martyris, filii Regis Daciae. *Martyrologium Germanicum*: Sancti Martyris Canuti, Slavorum Ducis, filii Regis Daciae, sub Alexandro III, canonizati. Passus est ann. mxxx, ms. *Florarium*: Kanuti Ducis et Martyris. *Petrus Gulesinius*: Hoc item die S. Canuti Ducis Slaviae Martyris, qui Alexandro III Pontifice relatus est in Sanctorum numerum. *Ferrarius pridie, id est vi Januarii vian refert his verbis*: Apud Roschildiam in Dania, S. Kanuti Ducis et Martyris. *Mouet deinde in Notis, S. Kanutum Regem hujus patrum alio die occisum, sed pro Duce videri mendose relatum hoc die. De Translatione infra agemus.*

4 In *Breviario antiquo Ecclesiae Sleswicensis*, haec in festo S. Canuti recitatur Oratio: Deus, in cujus fide gloriosus Dux Kanutus firmiter incedens, vitae innocenti violenter subtrahitur; praesta quaesumus, ut sicut ipse immerite morti addicitur, mortem quam meruimus, ejus meritis ac precibus evadere mereamur. Per Dominum, etc. *Alia in die Translationis, quam post dabimus, in eodem extat Breviario. Miretur fortasse quispiam cur Martyr dicatur Canutus incitatis Martyrologiis et aliis infra, cum nec fidei nec justitiae causa, licet innocens, sit interfectus. Verum alii quoque hodie pauci, qui ob improbis hominibus nefarie erant occisi, Martyres habiti sunt, ut suis locis ostendemus. Et fuit, virtutis exercitatio, favorque Numinis causa odiorum Magni adversus Canutum, uti adversus Abelem Caini.*

§ II. S. Canuti regnum, Ducatus.

quo Slavi et
Obotriti.

Obotriti, Venedi, Slavi, Boreales Germaniae provincias ad mare Balticum occuparunt, ab Orientali plaga trans Viandrum Vistulumque progressi; sive desertas, Suedis Vandalisque in extera profectis; seu potius pulsas, subjugatisve et in unam secum gentem reductis incolis. Universi Slavi omnes dicti; erantque eadem omnibus lingua, qua nunc Bohemi, Moschi, Rutheni, Poloni, Croatiae, atque alii, sed in variam dialectum deflecta utuntur. Slavorum porro horum ad Septentrionem Germaniae, plures recensentur populi sive ex iis ante gens coaluerat universa, sive una in plures dissecta est dynastiis: Duces certe ac Reges iis varii imperarunt. Obotriti praecipue Mecklenburgicam ditionem, ac Wagriam quoque tenuerunt, a vestibus versicoloribus, ut quidam scribunt, adepti nomen. Slavorum proprio nomine, quod erat alioquin omnibus commune, se ferebant ii qui Pomeraniam Marchiamque Brandenburgicam colebant. Vandalis, qui vulgo Wenden, unde orta nomenclatura, haud satis inter Auctores constat. De eo disputat Hadrianus Junius in sua *Batavia* cap. 21. Joannes Angelius Werdenhagen in suis rerum *Hanseaticarum* commentariis parte 3, cap. 9, 10, 22, 23, etc., varias enumerat Vandaliae civitates, quae hoc tempore ad Mecklenburgi Pomeraniaeque Ducatus spectant. Haec carptim ex praecipuae auctoritatis Scriptoribus attulimus (quae alii, qui de gentium migrationibus aqunt, fusius distinctiusque exponunt) ut, qui S. Canutus Slavica Dux, Obotritorum Rex ac Wandalarum dicitur, quibus praefuerit populis intelligatur. Ab eo certe orti Daniae Reges, ad hanc usque aetatem se Wandalarum Reges scribunt, ut etiam superiore saeculo animadvertit Krontzius lib. 3 *Vandaliae* cap. 30.

S. Canutus
Rex Obotri-
torum.

6 Slavorum Principatum, mortuo Henrico Godescalci et Siritae (quae Canuti amita erat) filio, ut vivens

stipulatus erat Henricus, adiit Canutus, ac Regis Obotritorum titulum accepit a Lothario II, qui post Henrici V obitum an. mxxxv, imperare cepit. At Ducatum Sleswicensem antea a Nicolao patre emerit Canutus, virtutis exerceunda materiam, dum ad fines Daniae perennes agere exerebatur contra Slavos ac Saxones hostes perpetuos cogerebatur.

EX VARDIS.

7 Est Sleswicensis Ducatus Juliae meridionalis provincia, cujus caput Sleswicum civitas Episcopalis, quae Haiteby olim, aut Hedeby, ab Hetha Regina dicta, ita Ethelwerdus Anglus lib. 1 *Chronicae*. Porro Anglia vetus sita est inter Saxones et Gotos, habens oppidum capitale, quod sermone Saxonico Sleswic nuncupatur, secundum vero Danos Haithuby. Sliestorffium quoque dicta reperitur. Urbs olim fuit opulenta ac populosa. A Slia omne, aut sinu maris, nomen accepit. Nam Sinus maris, ut Joannes Adolphus Cypraeus vir optimus, mihi quae, dum viveret, amicissimus scribit *Historiae Slesvic. cap. 2*, seu partes littorum propter excursus maris incurvae, a nautis *Danis* eim wick nominantur. Et Saxo lib. 7, portum Herwig, Latine Exercituum sinum interpretatur his verbis: Hako in portum, qui Danice Herwig, Latine Exercituum sinus dicitur, classe collata militem exponit. Plura ejusmodi locorum vocabula passim occurrunt, quae wick syllaba terminantur, ut Kentwick vel Kentavienni emporium in Belgica ad ostium Quantiae, sive Caneiae, fluminis; quod nomen non recte quidam a vivo Latina voce deflectunt, quasi vicus ad Quantiam dicatur, cum emporium fuerit ad sinum Quantiae.

Dux Sleswicensis.

Quid wick.

Ut a patre Nicolao Canutus, ita Holsatiae Duces (quibus Wagria, et pars Obotritorum Saxonumque, Osterlingorum, sive Ostravorum, ditionis parte) a Daniae Regibus etiamnum in feudum accipiunt Sleswici Ducatum.

§ III. Qui Canuti gesta scripsere.

Res gestas S. Canuti varii descripserunt. Proximus avum ejus attigit Helmoldus, discipulus, ut ipse fatetur, Geroldi primi Lubecensium Episcopi, qui creatus est anno mclxiii, Episcopatu Aldenburgensi tum Lubecam translato: is erat annus ab obitu S. Canuti trigessimus, ut scribit Albertus Abbas Stadensis cuobii *B. Mariae Virg. Ordinis S. Benedicti*, qui relicto Abbati Ordinem S. Francisci ingressus est. Hic in *Chronico*, ad annum mxxxiii, et sequentem, eisdem verbis, quibus Helmoldus, describit vitam S. Canuti, pauculis tunc inde omissis. Brevius eadem referuntur ex Helmoldo descripta in *Chronicae Slavicae* incerti auctoris, studio Eypoldi Lindebrogii editis, cap. 17. Textitur hoc *Chronicon* ad annum mccccxxxviii, quo auctor vixit: Parent hic auctores Wandalis seu Slavis, et S. Canuti apud eos gesta praecipue attingunt. Danica studiosius descripsit Saxo Grammaticus, Danus ipse ex *Sialandia orinudus*, Roschildensis Ecclesiae Praepositus, qui floruit circiter annum mcc.

Scripsere de
S. Canuto,
Helmoldus,

Albertus.

Chronicae
Slav.

Saxo Gram-
maticus.

9 Nos duplicem vitam damus, alteram ex Helmoldi *Chronico*, alteram ex historia Saxonis decriptam. Helmoldo praefigimus lectiones Officii Ecclesiastici de S. Canuto hoc vii Januarii in diocesi Sleswicensi olim recitari solitas, ex antiquo ejusdem diocesis Breviario descriptas: Saxoni vero subnectimus, quae ex variis de S. Canuti in *Divos* relatione, corporisque elevatione et translatione collegimus, demum et lectiones alius xxv Junii recitari solitas ex citato Breviario.

Vita S. Canuti.

10 Praeter citatos scriptores, incertus auctor historiae compendiosae Regum Daniae ex mss. studio Lindebrogii editae de Nicolao patre S. Canuti agens, sic scribit: Nicolaus quintus Suenonis filius. Huic erat filius, nomine Magnus ex uxore Margaretha filia Regis Sueciae, homo crudelissimus et impius, qui etiam interfecit S. Canutum Martyrem et Ducem, ipsius quoque fratrem Haraldum. Iste Nicolaus bello superatus ab Erico Emund, occiso Magni filio fugit ad Sleswicum,

Alia scriptores.

EX VARIIS.

cum, ubi a Jutis interfectus est in ultione Canuti Ducis, qui erat Jutis carissimus, anno Domini MCCCXXV.

11 *Ejusdem a Magno occisi meminerunt Annales ab anonymo circiter an. Christi. MCLXXXVIII. conscripti, ab eodem Lindebrogio editi. Liber item cantilenarum Danicarum, Chronicum Holsatiae, et Chronologicum de rebus et origine Regum Daniae collectaneum auctore, ut volunt, Erico Pomerano Daniae Rege. Vocat Joannes Isacius Pontanus lib. 5, historiae Regum Daniae in Nicolao Rege LXVI. illa Joannes Adolphus Cypræus in Annalibus Episcoporum Sleswicensium cap. 21 et 23. Quibus locis uterque egregie laudat S. Kanutum, ejusque vitam et eadem describit. Hujus etiam pater Hieronymus Cypræus hanc historiam illustrat in suis ad Helmoldum annotationibus, quas non nisi a nepote citatos legimus.*

12 *Ad antiquiores redeo. Fusissime acta S. Kanuti describit Albertus Krantzius Hamburgiensi SS. Theologiae Professor et Collegii Canoniarum Ducatus, qui anno Christi MDCXVII, e viris decessit. Hic lib. 3, Wandaliæ cap. 27 et sequentibus decem, et lib. 5, Daniae cap. 1, 4, 7 et sex sequentibus præclare S. Kanutum depingit, in Danica historia secutus Saronem, in Wandaliæ Helmoldum et Albertum Stadensem. Meminit ejusdem lib. 5, Saxoniae cap. 28, et lib. 6, cap. 2, 3 et 4. Krantzio succedit Joannes Magnus, Olai Magni frater, Archiepiscopus Upsalensis in Suecia, qui anno Christi MDCXV Romam diem extremum clausit. Hic in historia Gothorum et Sueonum, (quibus Magnus, S. Kanuti interfectus, Rex profuit) lib. 18, cap. 14 et 16, obitum ejus narrat, et canonisationem lib. 19, cap. 7, et lib. 2, de vitis Archiepiscoporum Upsalensium in Stephano Archiepiscopo. Baronius ejus mentionem facit in Notis ad vii diem Januarii, et tom. 12, anno 1164, num. 30, ejus canonizationem refert. Joannes Angelus Werdnighagen ejus hmitatem laudat parte 3, Rerum Hansiaticarum cap. 22, et alibi. Vitam denique S. Kanuti descripsit proluxe Ramuccius Picius, Odoardi Farnesii Parmae et Placentiae Ducis Secretarius, et in Speculo Principum Italiae idiomate vulgavit anno MDCXXII.*

S. Kanuti ritus.

13 *De ætate ejus, et aetate quibus vixit, et quando occisus sit, id statui potest. Parentes ejus ab itinere Hierosolymitano reduces in insula Cypro circiter an. Christi MCV, obisse communior opinio est: quo tempore puerum eum fuisse octo vel decem annorum, et sub disciplina Skyalmonis existimamus educationem. Krantzius lib. 3, Wandaliæ cap. 28, scribit, Henricum Obotritorum Principem obisse anno MCCCII, et S. Kanutum proliquis filiis administrationem subisse. Sed quomodo tum Rex Obotritorum coronatus est a Lothario Imperatore (ut cum aliis refert ipse Krantzius) cum ad Lotharium diu postea a morte Henrici V, quæ contigit mense Junio anni MCCCXV, Imperium translatum sit? Albertus Stadensis et Auctar incertus Chronici Slavici hanc S. Kanuti in Regem Obotritorum coronationem ad annum MCCCXIII, referunt, quo eodem anno ejus eadem describunt. Cypræus ex libro cantilenarum Danicarum, Molanus in addit. ad Usuardum, Ramuccius Picius in ejus vita, volunt eum anno MCCCX, interemptum. Joannes Magnus lib. 18, Hist. Gothorum cap. 13, scribit circa annum MCCCXIX. Regem Gothorum Ragnaldum occisum esse, cui Magnus S. Kanuti interfectus successit, ante hanc eadem patratam, ut infra ex Saxone patet; sed cum Lotharius eo anno ad præcedentem oberit, necessario hæc citius contigerunt. Opinatur S. Kanutum ciciter annum MCCCXIII, esse interfectum, aliquot ante annis in Regem a Lothario coronatum. Faecit præter citatos Historici Regum Daniae qui Nicolaum anno MCCCXXV, interfectum scribunt.*

VITÆ COMPENDIUM

EX BREVIARIO SLESVICENSIS.

S. Kanuti ritus.

Batus Kanutus, Regis Erici filius, Dei disposi-

tione factus Dux Jutiæ, posuit super femur gladium suum. Invasores regni dissipat, perdidit raptos, et fures suspendit, et in brevi, ab omni persecutione patriam suam liberavit. In omnibus prospere egit, quia manus Domini erat cum eo. In divinis devotus extitit et curiosus, in secularibus strenuus et curialis. A Deo et hominibus jure dilectus erat.

2 Unde Magnus, Regis Nicolai filius, excecatus invidia, Duceum dolo de terra delere voluit. Contigit interitum, ut Dux regi tunc accusaretur. Tunc et Rex, falsis favens suggestionibus. his causis, concilio a Ripensi ipsum aggressus est: Tu contra consuetudines terre, nova quædam induxisti, et in Slavia contra me nomen Regis usurpasti. Super quibus Rex suis responsis auditis (quia simplex erat, et cito moveri non potuit) delatoribus derogavit, commendans opera Ducis, quia erant valde bona.

a
Coram Rege
accusatus ab-
solvitur

3 Cum in illo tempore, imminente die Natalis Domini, Regis curia esset b Roskildie celebranda, et Dux Kanutus ad festum invitatus ire festinaret; uxor ejus, rei eventum præcogitans, hortabatur illum iter omittere. Sed cordis innocentia viro justo eundi proposuit securitatem. Transfretante, venit ad curiam egis ubi cum honore receptus est.

b
H Roskildiam
ad comitum.

4 Magnus igitur, cui Kanutus se tatus committabat, meditabatur die ac nocte quo eum neci traderet. Hujus perfidi c Henricus Sthelaelæc fretus consilio, tres Proceres confederavit, in quibus præ ceteris malefacienti habebat fiduciam. Deinde tanquam familiarem summa Duceum consuluit, dicens: Frater fidelis præ emectis mortalibus, cum te sine falsitate aliqua expertus sum, quedam negotia tuo consilio ordinare disposui: volo, ut in secretiori loco mihi soli solus obvis, ubi nemine impediante, quæ delibanda sunt definire valeamus. Kanutus falsi fratris verbis fidem dedit, et respondit: Locum et tempus assigna, paratus enim tum in omnibus tibi parere.

c
Magnus in
ejus necem
conspicitur.

5 Die autem altero Epiphaniæ Domini, summo dilectio, Magnus armatus cum suis sequacibus, ad silvan veniens, in qua fratricidium perpetrare disposuit, doli nuntium ad Duceum direxit, mandans ei ut quod fideliter sponderat, cum festinatione adimpleret. Igitur S. Kanutus ad locum properans, perfidum per saltum vagantem solum videbat: qui statim occurrens osculatur, amplexatur; pacis osculo Juda traditoris officiose obligavit, dicens: Frater, sedemus illic. Sedens cum eo, versipilem latenter sub toga loriatum perpendens, dixit: Frater bone, ut quid arma portas in tempore pacis? Traditor respondit: Inimico meo juxta opus suum vicem reddere teneor, et ad vindictam ad præsens paratus sum. Jam seclaus diutius celare non potuit, sed odiose dixit: Kanute, cujus est Dacia? Qui similiter respondit, dicens: Frater, cujus est Dacia, nisi patris tui, et patri mei, quamvis Deo placuerit? Cui Magnus: Non sic omnes vadunt post te: tu tollis a nobis locum et gentem; et inter nos hoc modo melius dividi potest. Circumspiciensque Dux vidit armatos, et ait: Frater, scit qui omnia novit, me tibi aut tuis verbo vel opere nunquam obfuisse. Et quare hoc fecisti? In hoc Sanctus surgere voluit, sed per caput capitulum traditor eum indigne retrahens, gladio ab aure sinistra, in dextrum oculum, caput scidit, et cerebrum demudavit. Deinde ceteri lanceas in latere ejus fixerunt, et d Martyrem Christi fecerunt.

Pertractum
in insulas oc-
cidit.

d

a Ripa urbs meridionalis Jutiæ, sive Cimbricæ Chersonesii, ad-
jacet Nysse fluvio, istic in Oceanum Germanicum illabenti. Sedes
istice Episcopalis, una e quatuor quæ in Jutia sunt, subjecla Lan-
densi Archiepiscopo.

b Bosehildia urbs Episcopalis, in Selandia, sive Sattandia, in-
sula Danica, olim Regum sedes.

c Alis Henricus Sealtherus, filius Suenonis qui S. Kanuti pa-
trius erat.

d Martyr sapius dicitur in Officio de Translatione. Anonymus
in historia compendiosa Regum Danicæ studio Eryoldi Lindebrogii
edita, etiam Martyrem appellat.

VITA

VITA EX HELMOLDO.

CAPUT I.

Canuti educatio, dignitas, bella.

a **D**escripta a Henrici Principis Obotritorum morte, et filii utriusque Zuentepolci et Kanuti, nepotisque Zuinike, post bella intestina, cæde, subiungit Helmoldus lib. 1, *Chronici Slavorum* cap. 50. *b* Posthæc translatus est Principatus Slavorum ad nobilissimum Principem Kanutum, filium Erici Regis Danorum. Ericus enim potentissimus Rex, cum se devovisset ad iter Hierosolymitanum, fratri suo Nicolao regnum cum filio Kanuto commendavit, accepto juramento, ut, si non rediret, filio suo, postquam adolevisset, regnum contraderet. Cum ergo Regem Hierosolyma redeuntem fata sustulissent, Nicolaus, licet concubina natus, Danorum regnum obtinuit, eo quod Kanutus adhuc esset infantulus. Sed et Nicolao erat filius nomine Magnus. Nutriebantur ergo regalius et magnificentius hæc duo genimina in futuris commotiones bellorum, et *c* multorum ruinam Danorum.

b
Kanutus sub
patruo Rege
educatur.

d **2** Ubi autem Kanutus adolere cœpit, timens se insidiis patru sui facile posse obrui, transiit ad *d* Imperatorem Lotharium, et mansit apud eum multis diebus sive annis, habitus ut regiam magnificentiam decuit eum plena honorificentia. Inde subiens in patriam a patruo benigne receptus, et *e* Ducatu totius Daniæ præditus est. Cœpitque vir pacificus regionem compacare, auferens viros desertores de terra; præcipue vero Sleswicensibus beneficus erat.

d
Adi Lotharium
Ducem
Saxoniam.

e
Fit Dux Daniæ.

f y **3** Contigit autem latrones forte comprehendi in *f* myrica, quæ interjacet inter *y* Sliam et Egdoram, et perducit in faciem Kanuti. Quos cum ille suspensio addixisset, unus ex eis vitæ consulere cupiens, proclamavit se consanguineum ejus esse, et regia Danorum stirpe oriundum. Cui Kanutus, Turpe, inquit, est consanguineum nostrum vulgarium morte affici, decet nos impendere ei clementiam: et jussit ei in nautica pinnæ solempne exhiberi suspendium.

f y
Pinnæ molep-
cos

f
Factum ejus
dictum et factum.

f
Fit Rex Obotritorum.

h **4** Interea subiit animum ejus, quod Principatus regni Slavorum vacaret, mortuo scilicet Henrico, et filiis ejus adnullatis. *h* Adiit ergo Lotharium Imperatorem, emittique multa pecunia regnum Obotritorum, omnem scilicet potestatem, qua præditus fuerat Henricus. Et posuit Imperator coronam in caput ejus, ut esset Rex Obotritorum, recepitque eum in *i* hominum.

k **5** Posthæc transiit Kanutus in terram *k* Wagiorum, et occupavit montem, qui antiquitus *l* Alberg dicitur, imposuitque illic mansuetudinas, intendens ibidem communire castellum. Et sociavit sibi in terra Holzatiensium omnem virum fortem, fecitque cum eis incursationes in terram Slavorum, occidens et sternens omnes sibi adversantes. Sed et fratrualem Henrici Pribizlaum et Majorem terræ Obotritorum Nicotum duxit in captivitatem, posuitque eos Sleswich in custodiam, adstringens eos manicis ferreis, quousque pecunia et vadibus redempti, *m* ea quæ subiecta sunt, sentirent. Sæpius et in terram Wagiorum deversans *n* Falderensi hospitio usus est, præbuitque se familiarem *o* Vicelino, et omnibus illic commorantibus, promittens eis bona, si Dominus res suas in Slavia direxisset. Veniens etiam *p* Lubeke dedicari fecit ecclesiam, quam construxerat Henricus, adstante venerabili Sacerdote Ludolpho et ceteris qui de Faldera eodem loco mancipati erant.

l
Varia gerit
bella.

m

n

o

p

a De Henrici bellis cum Rege Nicolao, et S. Kanuto, in sequenti vita ex Saxone plenius agitur.

b Albertus Studensis hæc fere omnia hinc descripta refert, ad annum Christi MXXXIII.

c Hæc ruina contigit a morte S. Kanuti in vindictam barbaræ crudelitatis Magni parvicitæ.

d Hic Lotharius per quendam anticipationem Imperator dicitur, cum ante annum Christi MXXXV, quo ad eum dignitatem eve-

ctus est, hæc contigerit. Is ad au. Ch. MCVI. Inclutus et magnificus Dominus Luderus Dux Saxonie et Westphalie citatur, lib. 1, *Chronie. Schaumburgensis Cyriaci Spangenbergii* (excusi in *Stadhagen* anno Christi 1614) cap. 5, contulisse Comitatum Holsatæ, Wagriæ, et Stormariæ, Domino Adolfo Comiti de Schawenburg. Unde ejus in hæc partibus præcipua auctoritas colligitur.

e Hic forte titulus honoris datus ei fuit, qui exercitui Danico cum imperio præfuit.

f Fulgo de Cropper-heyde, ubi a Magno S. Olavi filio, (qui post Canutum Durum, S. Edvardi uterinum fratrem, Danicæ Rex fuit, memorabili prælio cæsa plurima Slavorum millia; unde vulgare etiamnum proverbium: Du Inst Kroppe noch nicht voor by, id est, Coppelhedam nondum prætergressus es; in eos qui jactabunde se ante periculum effecant, vel re levi gesta triumphabundi exultant, cum præcipua adhuc moles incumbat. Ita Pontan.

g Hi fluvii Sliæ et Egdora Isthmum faciunt, et pennisulam Jutæ constituunt. *Geographis et Historicis Chersonesam Cimbriam dictam, Sliæ, seu alius Sleæ, infra Sleswicum in mare Balticum influit. Egdora vero sive Eidora e regione se in Oceanum Germanicum erouerat. Limitem Danorum regni et Imperii Romano-Germanici constituunt.*

h De his plurâ in sequenti vita ex Saxone, cum hæc conferenda. Quare Lotharius S. Canutum ad regiam dignitatem extulert, docet *Krantzius* lib. 3 *Wandalia*, c. 30.

i Albertus Stad. in hominem.

k Wagiri, Wagriæ populi in Holsatia ad mare Balticum inter Lubecam et Sleswicum. Obotritis tunc subjecti, a quibus caput bubulum pro insignibus dicuntur retinuisse.

l Est Altenburg ea, quæ Slavica lingua Starigard, hoc est antiqua civitas dicitur, sita in terra Wagiorum, occidentis partibus Balticæ maris, et est terminus Slaviæ, *Helmoldo* c. 12, dicta deinde Sieberga: adjacet *Travenæ fluvio*; distat quinque milliaribus Lubeca, sex Hamburgo; sedes olim Episcopalis, in tres dein divisa, *Racburgensem, Mecklenburgensem, et ipsam Altenburgensem, quæ Lubecam demum translata est.*

m Albert. Stad. Subjectionem promittentem

n Falderam scribit *Chronie. Slavorum incerti auctoris, suo tempore Nigeminster dictam. Oppidum est Holsatiæ ad fontes fere Storie fluvii, qui non procul a Luchstadio in Albin illabitur.*

o De S. Vicelino agens xii Decemb.

p De Lubeca nobilissimo emporio, et Hanseaticarum urbium prima, legendi *Petrus Bertius* lib. 3, *Rerum Germanicarum, Werdenhughen parte 3, rerum Hanseaticarum, cap. 12 et seqq. et alii rerum horum scriptores.*

CAPUT II.

Canuti cædes, ejus ultio.

Quibusdam interjectis pergit cap. 51, *Helmoldus*: Circa tempus diernum illorum accidit, ut Kanutus Rex Obotritorum veniret Sleswich, habiturus cum patruo suo Nicolao curiale colloquium. Cum autem populus venisset in concionem, et Rex senior sedisset in throno, inlatus cultu regio; Kanutus assedit ex opposito gestans et ipse coronam regni Obotritorum, stipatusque satellitum agmine. Sed cum Rex patruus videret nepotem suum in fastu regio, sibi que nec assurgere, nec osculum ex more dare, dissimulata injuria transiit ad eum oblaturus salutationem eum osculo: cui ille occursans ex medio, sese per omnia patruo et loco et dignitate aequavit. Quod factum Kanuto lethale odium conscivit.

Nicolao patruo xqualis incedit.

7 Nam Magnus filius Nicolai cum matre huic spectaculo assidens, incredibile dictu est, quanta ira exarserit, dicente ad eum matre sua: *a* Nonne vides quia nepos tuus sumpto sceptrum jam regnat? Arbitrari ergo eum hostem publicum, qui vivente adhuc patre tuo nomen sibi regni usurpare non timuit. Quod si longius dissimulaveris, et non occideris eum, scito te et vita et regno ab eo privandum. His itaque verbis instimulatus cœpit insidias moliri, ut Kanutum occideret. Quod sentiens Nicolaus Rex, convocat universos Principes regni, deditque operam, ut juvenes dissidentes confederaret. Dissensionibus ergo ad pacem inclinatis, jurata sunt utrimque fœdera.

a
Magnus in
eum conspi-
rit.

Conciliantur.

8 Sed pactiones istæ apud Kanutum firmæ, apud Magnum dolis oblitæ sunt. Statim enim ut facta soliditate animum ejus investigat, et omni suspitionis malo vacuum considerat, rogat Kanutum Magnus, ut occurrat sibi ad singulare colloquium. Dissuadet Kanuto uxorem exitum, timens insidias, simul etiam exasperata somnio, quod præterita nocte viderat. Nec tamen vir fidelis retineri potuit, sed sicut landatum fuerat, occurrit ad locum placiti, comitatus quatuor

Occidit eum Magnus.

ACTORI.
II. LMO. D.

tantum viris. Adest Magnus cum totidem viris, amplexatur deosculatur nepotem, coisiderantque tractaturi negotia. Nec mora: surrexerunt insidiae de lateribus suis, percussisque Kanutum interfecerunt, divisioque membratum corpore, crudelitatem etiam in mortuo extaturare gestierunt.

b
Lodarium
Imperat. pla-
cut Magni.

9 Audito autem sinistro hoc nuntio Lotharius Imperator, cum conjugē suā b Rikenza, non modice contristati sunt, eo quod cornuerit vir Imperio amicitia conjunctissimus. Venitque cum grandi exercitu prope civitatem Sleswich, ad vallum illud notissimum c Dinewerch, ulturus mortem funestam optini viri Kanuti. Considerat e regione Magnus, cum immenso Danorum exercitu, defensurus terram suam. Sed terribis virtute Teutonici militis, apud Casarem immenso auro, et hominio, impunitatem indempnis est.

Ericus Canuti
frater ultio-
nem parat.

10 Videns ergo Ericus frater Kanuti, natus de concubina, quia refringit Caesaris ira, cepit armari in ultione frateri sanguinis, currensque terra et mari congregavit multitudinem Danorum, execrantium impiam caedem Kanuti. Sumptuose regio nomine, cepit frequentibus bellis incursare Magnam: sed superatus, sed fugatus est. Unde etiam Ericus Hasenvoeth, id est, pes leporis, propter fugam continuam appellatus est. Dania tandem exturbatus, confugit in civitatem Sleswich. Illi autem memores bonorum, quae impenderat eis Kanutus, receperunt virum, parati pro eo ferre mortem et exterminium. Quamobrem Nicolaus et filius ejus Magnus praeparerunt omni populo Danorum, ut descenderet ad pugnam Sleswich, crevitque obsidio in immensum, ... frustrato tamen labore: nam neque civitate neque hoste positus est. Laxata enim hieme pariter et obsidione,

d

Ericus elapsus venit in maritimam d Sconiae regionem, conquirens ubique innoxiam fratris caedem, et proprias calamitates.

e

e Audiens ergo Magnus quia comparuit Ericus, accedente aestate, direxit expeditionem in Sconiam cum innumera classe. At ille considerat e regione, stipatus accolarum licet brevi numero. Solum enim Sconenses universis Danis restiterant. Cum ergo Magnus in sacro die Pentecostes aciem urgeret ad congressum, dixerunt ad eum venerabiles Pontifices: Da gloriam Deo caeli, et habe reverentiam diei tantae, et quiesce hodie, pugnaturus in crastinum. Qui monita contemtuens, aggressus est praedium. Productisque Ericus exercitum suum, et occurrit ei in manu valida. f Ceciditque Magnus in die illa, percussaque sunt universa Danorum agmina a viris Sconensibus, et ad interuentionem deleta.

Magnum pra-
to vincit et
occidit.

f

11 Et factus Ericus ea victoria insignis, et creatum est ei nomen novum, ut Ericus g Ennu, hoc est, memorabilis appellaretur. Porro Nicolaus Rex senior navi elapsus venit in Sleswich, percussusque est a viris civitatis in gratiam victoris. Ultusque est Dominus sanguinem Kanuti, quem interfecit Magnus, praeviator jurisjurandi quod iuravit. Et h regnavit Ericus in Dania, generavitque ex concubina Thunna filium, nomine i Suein. Sed et Kanuto erat filius nobilis Waldemarus. Magnus quoque genuit Kanutum. Reversanturque haec regalia incrementa Danorum populis, in quibus exercebantur, ne forte amisso usu praerandi quandoque insolescerent. Solis enim civilibus bellis praepollent. Postquam ergo mortuus est Kanutus, cognomento Lawardus, Rex Obotritorum, successerunt in locum ejus Pribizlaus atque Nicolaus, bipartito Principatu, uno scilicet Wargrensium atque h Polaborum, altero Obotritorum provinciam gubernante.

Et Rex Da-
nar

h

a Aulo auster in Bipensi colloquio conata fuit utriusque et S. Kanuti nepotis, et Magni filii, animos exacerbatos parare, ut infra ex Saxone dicitur.

b Altra Rixa et Richza dicitur filia fuit Henrici Pinguis Ducis Gotingensis, et Gertrudis filia Egherti Marchionis Misaur.

c Altra Danewirka et Bennewerk. Agger hic ductus est per

transversam Chersonesum a Danis contra Saxones Nordalbingos, et Obotritos, quorum frequentes in hos agros erant invasiones. Vinimus lib. 4, hist. c. 96, hoc opus refert ad Godefredum, sive Gotfricum, Danorum Regem, Gothofredus, inquit, limitum regni sui, qui Saxoniae respicit, vallo munire constituit eo modo, ut ab Orientali maris sinu, quem illi Ostravall appellant usque ad occidentalem Oceanum totam Egidora fluminis Aquilonarem ripam munimentum valli praetererit, una tantum porta dimissa, per quam carra et equites emitti et recipi possent. Diviso itaque opere inter Duces copiarum domum reversus est. Ad annum uocem, haec a Chronologis referuntur, quo Godefredus regnabat. Spatium aggeris est octo aut novem miliarium. Hoc opus tum cepimus, circiter annum uocem, sub Rege Harald Blatand reparatum et communitum luculentius: extracta in eo turres, vel speculae potius, per intervalla ita dispositae, ut ex his hostis adventus facile conspici possent. Curavit tum opus illud Harald mater Thyra, cognominata Danabod, Gormonis seu Germondi Regis nuper ita functi vidua. Demum quo esset terrestris molis solidior structura, jussit Rex Waldemar S. Kanuti filius caeli lateris murum superjici Simili praeterea Scutum ab Anglia distinctum esse, diximus supra in vita S. Gedda Episcopi.

d Altra Scania, Scandia, seu Scandinavia, quam antiqui insulam pularunt. Haec continens est una cum Suecia et Norvegia. Divitiis superat reliquas Daniae provincias. Metropolis ejus Londa est, seu Lundia.

e Albert. Stad. sequentia refert ad annum mcccxxxv. f Albert. Stad. Creditur Magnus in die illa, cum quatuor Episcopis et multis Clericis, delectus sunt a Sconensibus usque ad interuentionem. Saxo descripta Danorum clade, ita in fine lib. 13, cum concludit: Crediderim hanc victoriam humanis partium viribus parari; sed Deo piissimum viri interitum ulciscente concessam. Neque bellum aliud ecrioriorem Pontificum errorem absumpsit. Quippe Petrus Roskildensis, et Henricus Suethearum partium Pontifex, omnesque Jutiae praeter num Antistites hoc praelio oppressi traduntur.

g Alberto Stad. Ennu, alius Ennuud seu Emundus.

h Regnavit Ericus quatuor annis. Occubuit a nobilitate Jutae laevae transverseratus anno mcccxxxv.

i Sueino alius, successit Erico Lam an mclxvii cum Waldemaro S. Kanuti filio, et Canuto V Magni filio.

k Polaborum sedes primaria fuit Raeburgum, initio Comitatu, post etiam Episcopatu celebre. Polabos a regionis planicie nomen sibi indidisse suspicatur Reinerus Henricus in Append. 1, ad Helmoldum.

VITA EX SAXONE GRAMMATICO

CAPUT I.

S. Canuti liberalis indoles, nuptiae.

Narrate sancti Regis Daniae Kanuti caele, susceptionem illi in regnum Olavum fratrem commemorat Saxo Grammaticus: Ericum vero, qui Kanuto semper fuerat, in Sueciam cum Boilda Regina fuga elapsus; mortuo deinde Olavo reversum ad suam regnum capessivisse. Fuere autem Erico, inquit, filii Haraldus, Kanutus, et Ericus: sed primus concubina, secundus matrimonio, tertius adulterio ortus proditur.

Canuti pater
Ericus, Rex
Daniae

2 Voti deinde exsolventi gratia Hierosolymam profecturus Ericus Haraldum filium, quem praestantior aetas honori tempestivum effecerat, Regis partibus perfunctorie donat. a Skyalmoni vero Candido, splendidissima atque integerrime dignitatis viro, cui non solum totius b Sialandiae sed etiam c Rungie, vectigalis a se facte, procurantionem detulerat, peragenda circa Kanutum educationis officium mandat. Ericum autem obscuriore loco natum, hebetiore quoque cura complexus, minoris potentiae tutoribus applicavit.

a
Psalagogus
Skyalmon
Candidus
b c

3 Mortuo in Cypro insula cum conjugē Erica (ut lib. 13, prosecquitur Saxo) evectus ad regnum est Nicolaus ejus frater, ultro cedente, qui senior erat, Ubbone fratre. Tum Margareta d Ingonis e Sueonum Regis filia, Nicolai Regis conjux, filio Magno ampliore propinquorum favore affinitatum beneficio creare cupiens, Kanuto f Ingiburgam sororis filiam conjugio copulavit.

d e
f. sor Ingiburgu.

4 Interem Henricus Guthskaldi Wandalarum Principis ex Siritha Nicolai Regis sorore filius, maternis a Nicolao bonis indigne spoliatus, acrem eorum repetitorem agere cepit. In quadam adversus eum a Nicolao parum prospere commissis praelio, Kanutus per summam vulnorum acerbitatem pedum firmitate defectus, promptissimum militis filem expertus est. Qui ne Dominus ab hoste interciperetur, periculum

Canutus in
praelio a mili-
te servatus.

ejus

ejus suo discentere non dubitavit. Sociis namque de industria fugere jussis, ipse corporis simulatione cursum lentius agens, imminenti sibi Selavo manus obtulit vincendas, ejusdemque propius obequitantis habenas corripuens, lata a sociis ope, equo barbarum spoliavit. Quo potius, protinus eo summam Kanuti imbecillitatem adjuvit. Igitur ut callidæ, ita periculose fortitudinis felix exitus fuit....

§ Ea tempestate missi a Kanuto qui pecuniam, quam educator ejus depositi nomine conservaverat, in *g* Fioniam e Sialandia transferrent, cum ab utroque litore æque distante navigio, procul piratas imminere conspicerent, expensam fune crumenam undis occultavere. Postremo cum se parum potentes remigii animadvertent, fugæ diffidentia implicati, reiso tenaculo, vetustas Regum opes arenis, quam hostibus relinquere maluerunt. Quam rem Nicolaus in Sialandiam ex Fionia trajiciens tametsi minus spectaretur, periclitantibus præsidio fore nequivit, quod exiguis et inhabilibus ad remigium navigiis uteretur. Postea cum Kanutum jocundum præ se vultum ferentem conspiceret, oris hilaritatem increpans ob recentem aviti paternique aeris jacturam, dolere ei admodum expedire dicebat. Ille nihil hac se moveri fortuna dicebat, sed ejus beneficio summam liberalitatis occasionem accepisse respondit: ut enim ante nihil ex paternarum opum crumulo decerpere ausum, ita deinceps accessuras abunde erogaturum. Maximum quippe avaritiæ nutrimentum divitias esse, quas quisquis asservare intenderit, humanitati vacare non possit. Qua voce se pecuniæ, sed eam Regi imperare monstrabat. Cujus rei præcipuum extitit documentum quod sequitur.

a *Altiis Scialmon Vidus, ex illustri Vidorum prosapia oriundus, nec minus facundia et pietate, quam natalibus et prima apud Reges amicitia clarus. Ita Pontanus Saxo Candidum vocat; quod Latine redditum ex Teutonice voce wit seu widl. De ejus officiis et præfectura agit Saxo præcedentibus libris.*

b *Selandia altiis, et Zelandia, Selandi insula, inquit Adamus Bremensis S. Canuto antiquior, est in interiori sinu maris Baltici sita, quantitate maxima. Hæc tam fortitudine virorum, quam opulentia frugum celeberrima longitudinem habet bidui, eum latitudo fere sit æqualis. Civitas ejus maxima Roschild, sedes regia Danorum. Hæc Adamus. Sedes modernorum Regum est Hafnia, vulgo Coppenhagen, quasi Kopmanshaven, id est mercatorum portus. Est Hafnia urbs maxima non solum Selandiæ hujus, sed totius Daniæ, du a morte S. Canuti capta extrui.*

c *Rugia insula maris Baltici, ab occasu et meridie obicitur Pomeraniæ, qua parte Bardum est Stralsundum, Gryphiswaldum, et Wolgastum: exigua olim fossa, nunc freto sex millibus passuum lato a continenti dissita. Incolæ Helmoldo Rugiani, Rani, et Rumi, populi crudeliter habitantes in eorde maris, idololatricæ supra modum dediti, præferentes in omni Slavorum natione, habentes Regem, etc. Horum instinctu Obotriti seu Slavi occidit, Godescalcum Principem suum in odium fidei rebelles subditi occiderunt vi Junii. (quo die de eo agemus) et Criconem, sive Criconem, Regem Rugiorum sibi Principem elegerunt, exclusis filiis Godescalci, quorum junior Henricus fugit ad Danos, senior Bathne ad Saxones, qui eum exercitum ditionem paternam ingressus perfide Criconi traditus est, et interemptus. Henricus Daniam egressus, collecto de Danis et Slavis navium numero adeo attrivit maritimam Slavorum provinciam, ut Henrico concessa ad habitandum regio et Dano Rugia fieret vegetialis.*

d *Ingo exx. Rex Sveciæ piissimus describitur a Joanne Magno lib. 18, histor. Gothorum et Svonum cap. 14.*

e *Horum sedes, hodie ipsismet incolis et conterminis Danis Suerige, quasi Suenrige, sive Suenrige, id est Sueonum regnum. Antiquis Germanis Sueon: unde Latinum Sueones Eginhardo. Tacito Suiones. Germani meridionales dixerunt Suetthans, unde Jornandi sub initium de rebus Gothicis Suetthans. Nunc Germanis passim dicuntur die Sweden, et Latine Suedi, Suetthi, Sueci, Jornandi etiam Suetthi. Helmoldus Sueones suo tempore Nordmannos asserit appellari. Præclare describit eos Adamus Bremensis libello de situ Daniæ, et reliquarum, quæ trans Daniam sunt, regionum.*

f *Bathena fuit, filii Jarista, qui alitiis Princeps Ruthenorum, alitiis Rex Russorum dicitur. Littus Australe maris Baltici, inquit Helmoldus, Slavorum incolunt nationes, quorum primi sunt Ruzi, deinde Poloni, etc. Deinde: Russia, seu Ruzia, a Danis Ostrogard dicitur, eo quod in Oriente posita omnibus abundet bonis. Hæc etiam Chumigard dicitur, eo quod ibi sedes Hunnorum primo fuerit.*

g *Insula est inter Jutiam et Selandiam media; Adamo Fini, quod verucule loquutibus pulchrum sonat. Metropolis ejus Orlonia urbs Episcopalis, templum habet S. Canuto (hujus nimirum patris, isthic occiso) sacrum, elegantis structura: In eo conventum fieri frequentissimum circa festum Epiphaniæ, omnium prope modum indigenarum et nobilium, scribit Pontanus.*

CAPUT II.

Canuti Ducatus: bella: pax inita.

Cum ob creberrimas acerrimasque finitimorum excursiones, nemine a Slesvicensis præfecturæ beneficium, etiam oblatum, recipere audente, Kanutus tam periculosum a patris honorem, non opum cupiditate, sed fiducia virtutis expeteret, neque gratis cum impetrare quivisset, vendita patrimonii parte, formidolosum aliis minus pretio assecutus est; eam demum quæstuosam esse militiam ratus, qua gloria et claritatis stipendium potuisset acquiri. Ita Rex extimescendum ignaviae decus virtuti *b* venale fecit: emptor vero plus lucri in militia quam opum agitatione reposuit.

7 Principio siquidem perceptæ potestatis Henrico per legatos mandat, libenter se cum eo de pace acturum, si primum et damna Jutiæ emendatione pensata, et spolia ab ipso restituta fuissent. Quibus profectis, ipse interim, perinde ac responsi præsciens, non solum suorum, sed etiam eorum quos ex finitimis amicos habebat, manu contracta, legatorum reditum armis subsequi statuit. Henricus se neque cum Danis amicitias gesturum, neque a maternæ hereditatis petitione cessaturum respondit. Quo accepto Kanutus rursus ad eum legatos mittit, omnem sequestræ pacis communionem publice recisuros. Quorum Henricus irrita legatione, Kanutum impatienti sessoris equo persimilem ait, se vero petulantia ejus frenos injicere curaturum.

8 His auditis Kanutus, ut magno impetu, ita minime tumultu noctu iter ingressus, ferrique et præclæ abstiniens, quo minus adventus ejus provideretur, diluculo ad Henrici *c* munitionem pervenit. Ille tam subitæ irruptionis incantus, nec arma capere, nec se præsidio tueri parat; sed protinus vicinum mœnibus *d* flamen equo attentans, unico aquæ interstitio hostem fefellit; letatusque est quod salutem suam anni, quam oppido credere malisset. Quem cum Kanutus ulteriore jam ripa potitum aspiceret, an maderet, per ludibrium percontatus est. A quo *e* contrario, quid ita incederet, interrogatus, venisse se, inquit, ut promissa ab eo lora recipiat. Ille minus sibi, quas nuper intenderat, responsi urbanitate exprobratas intelligens, ignominiam joco prosecutus: Adeo mihi, inquit, calcium viribus obtiti videris, ut ne tangi quidem continerive queas. Tunc Kanutus prius castrum, deinde ceteræ regionis culta vastavit. Secundo quoque novatis copiis omnem *e* Selaviam strage atque incendio implicavit: nec solum patriam hoste, sed etiam hostem robore vacuefecit; adeo ut prius provocare solitum, ne propriæ quidem tutelæ sufficientem relinqueret.

9 Postremo cum totas Henrici vires prudentia sua ac fortitudine debilitasset, sanguinis, quo illum proxime contingebat, natura actus, ut publice hostem, ita privatim amicum egit. Semel namque dimisso exercitu, viginti dumtaxat equitibus comitatus, ad locum in quo Henricum diversari dilicerat, cursum direxit, præmissis qui suæ ei salutationis mandata perferrent. Henricus falso hostem sibi blandiri inquit, protinus ubinam esset perquirere institit. Quibus eum in porta adessee referentibus, ipse nuntio attonitus, mensam, ad quam forte prandendi gratia discumbebat, vi manus discutere parat. Tunc Legati præsentiam Ducis a pace profectam jurantes, conceptum falso metum affirmationum suarum perseverantia discusserant. Quibus ut Henricus fidem habuit, fugæ meditationem amoris indicio castigavit. Enimvero tabulae innixus, suffuso lacrymis ore, infelicem Daniam futuram dum tali viro caruerit, aiebat; se vero amicitiam ejus sincera amodo fide culturum.

Hinc

AUCTORE
SAXONE
GRAMMATICO.a
Slesvicen-
sem Ducatum
emit.

b

Hosti pacem
offert.

c

Noctæ hosti-
lem munitionem
invadit.

d

e
Hostilem di-
tationem vastat.Cum paucis
hostem adit,
ut eum recon-
ciliet Regi.g
Thesaurarum
jacturam
æquo animo
fert.Insigne ejus
apophtheg-
ma.

AUCTORE
SAXONIC
GRAMMATICO.

Hunc nimirum consanguineus amor et suae infelicitatis oblivisci, et hostis virtutem fateri coegit, utque propriae fortunae immemorena, ita alieni laudatorem effecit. Deinde praesentem amplexatus, haud parcus lacrymas quam epulum praebuit. Quippe praesentem ejus mansuetudinem, quam praeteritas noxas, attentius intuens, frequentiae damnorum unius beneficii indulgentiam anteposuit.

10 Sed neque Kanutus profectum a pietate merorem ingratus excepit. Quinetiam plus in creanda pace quam fruenda dape voluptatis reponens, et quasi mediatoris partes agere exorsus, Henricum avunculi gratiam expetere jussit, ac demum consensum ejus perseverantia admonitionis obtinuit. Siquidem Henricus rem maternam, cuius repetenda causa adversa Danis arma tulerat, pretii pacatione interposita, Kanuto in possessionem adscripsit, eandemque Kanutus ad Regem conditionem, qua acceperat *f* transulit; ac deinde receptam ab eo pecuniam Henrico numeravit.

*Pax intur
magna Canuti
prudencia.*

f

a Quam misere, inquit *Cypræus* cap. 21, hoc bello et irruptione Slavorum, post necem Godeschalci facta, urbs Slesviensis direpta, exolata, et vastata sit, aedificiis dirutis et prostratis, rudera subterranea adhuc indicio sunt. Nam jacentibus nova fundamenta, aut paulo altius foveentibus solam, in quo urbs sita est, ubique tres plateae, et tria plurave pavimenta sese offerunt: item feci tres pluresve lateribus strati, alter alteri impositus et superinjectus.

b *Ducatum quatuor de causis S. Canuto a Rege venditum scribit Cypræus* cap. 20. Primo, quod S. Canuto in compensationem regni, quod a parente ejus Erico occuparat, ditionem aliquam dare cogebatur. Secundo, ut filium Magnum regni heredem relinquere possit. Tertio, quod Slavos reprimere non posset, nisi ope S. Canuti. Quarto fieri cupiditate, ut hic dicitur.

c *Hieron. Cypræus in Annot. vss. ad Helmodum, cap. 24, existimat castrum hoc esse, quod vulgo Jurgensburgum, in honorem D. Georgii prope Slesviciam edificaverat Henricus. Adidit Adolphus Cypræus, hujus S. Georgii imaginem sigillo impressam, obsignandis litteris adhibuisse Duces Slesvienses, quarum plurimas viderit.*

d *Siam.*

e *Crantzæus lib. 3 Wandaliæ, cap. 27, hæc fusius prosequitur, et Henricum ad fugatum in Lubecam veterem, quo in loco mansio illi fuit cum praesidio.*

f *Crantzæus, in eam sententiam, inquit, convenit, ut Kanutus Henrico argentum dependens ac numerans, ejus (ut in Bania) ab Rege suae partis accipit hereditariam possessionem.*

CAPUT III.

Slavia delatus ei Principatus. Fratres reconciliati.

Hæc a Principe Slavorum instituitur Canutus.

a

A quo etiam postmodum ad convivandum accersitus excipitur, affirmante prior ejus adventu minus quam decuit impense servitum. A quo etiam Henricus nuper se vita atque incommittenda donatum judicans, Slaviam ei iurisdictioni firmitate legavit. Huic accessit, quod ad gerenda cum a Teutonibus bella, a quibus praecipue Slavia vexabatur, filiorum virtutibus diffidebat, maluitque maturum fortitudine heredem circumspecta arbitrii sui libertate consciscere, quam sub naturali, sed invalido, patrimonio ex teris pervadendum relinquere. Hac offerentem Kanutus impietatis sibi notam, immerentem liberorum contemptu, paritum affirmat, seque tam injustis ejus promissis usurum negat. Postremo perseverantissimis Henrici precibus superatur, propositi rationem a natum socordia mutuantis.

b

12 A quo etiam *b* Imperatoris gratia, quod Slavia in ejus beneficio reponi videretur, admodum egere praeremonitus, equum ei e cales auro confixum muneris loco transmisit, donumque per se habile inusitatis unguarum ornamentis accipienti venerabilis reddidit. Crediderim tunc Imperatorem plus laudis in dantis industria, quam dono reposuisse, cum primi pretii metallum quo contemptibilis habitum, hoc gloriosius videret oblatum. Absumpto Henrico legatum sibi provinciam *d* nullo refragante possedit.

Imperatori em sibi conciliat.

d

13 Interea Haraldus cum nec domi clarus, nec

foris celeser haberetur, virtutis inopiam quantum copia levare cupiens, refertum nequitia animum in inam turpitudinis voragine egit. Ad rapinas et furta mancipiis utebatur. Servorum labores latrocinii applicabat. Satellitum cultui vicinia spolia, sumptui impendebantur armenta. Estatem piratica pariter civilis atque exteris insidiosus exegit. Ceterum quo Roskildiae damnosus immineret, adversam ei munitionem crexit, quam et sordidissime clientela frequentia complevit. Itaque ruris opina populatus, pari venarum maleficio civilia lacerabat. Qui clam noctu meritorius sese tabernis subjicientes, complicitas animo merces impune tollebat. Aliis interim districtos hospitem jugulis gladios applicantibus, interitumque minantibus, ni injuriae patientiam praebant. Ea furti violentia summam civitatis opulentiam ad ultimas rei familiaris angustias redegit.

Haraldus Canuti spiritus frater introcinatur.

14 Talibus calumnie stimulis laecessita provincia, accensis indignatione animis, ultrices damnorum manus Haraldii bonis injicere aggressa, spolia spoliis, raptis raptis ulciscitur. Neque enim sibi aliena corripere, sed propria resumere videbatur. Ipse tuto terras tenere nequens, consternate multitudinis impetum navigio vitavit. Quem Kanutus alieni rapacissimum, ac vitiosissimum ubique lucris incubentem aspiciens, avi per similem aiebat, omnigenis alitum pennis nidum compaginantem, subito ventorum turbine dejicientem. Ita Haraldum praedonem omnium effectum, omnibus praedam ex se daturum, aliorumque spolia suorum indubitanter periculo laturum.

Varie ob scelus exagitur.

15 At Erico molestum erga populares ingenium erat. Qui cum delitum sibi paterna rei portionem expetere, ab Haraldio fratre repellitur, negante adulterio ortum ad hereditatis communicationem pertinere. Ea re, ut par erat, motus, acerrimum bonorum ejus pervasorem agere cepit, fraternisque spoliis injurias suas ulcisci, prohibitus loco duxit. Ceterum Arvacum raptam congestis, sordido neglectoque loco splendidas opes complexus. Quem Haraldus nocturnum ibidem inopinatum adortus, postquam fuga delapsum cognovit, morae copia non suppetente, circa praedam haerere metuens, recto fauces subiecit, referantque suis opibus adem flammis absumere, quam raptoris intactum dimittere maluit.

Insurgit in eum Ericus frater.

16 Quo comperto, Kanutus profectas a contemptu lites compescere cupiens, metuensque ne degeneret patris iudicium in filii exolesceret, utriusque Slesvici venire districtum mandat, si supersedeant, parte corporum spoliandus minatur. Praesentes deinde fraterne coarguens, curiosa animi inspectione requisitam inter eos patrimonii participationem peregit, Ericoque ac Haraldio in paterna bona emdum judicavit.

Canutus eos reconciliat.

a *Teutones, sive Tentonos, Duce fuisse populos vult Clavertius l. 1. Germania cap. 9. Canuti vero Saxones eo nomine appellatos patet ex Helmodo, qui militem Lotharii Imperatoris Tentonem appellat. Sic lingua passim Germanica Teutonice dicitur.*

b *Crantzæus lib. 3. Wand. cap. 29. refert Henricum apud Lothariam processisse, ut Wandalia, quae jam dudum sub Ottombus in ditionem concesserat Imperi, Kanuto permitteretur administranda.*

c *Crantzæus, auro undique circumfulgentem, nescio si et auro calectum, sed auro non sufferratum scio. Helmodus et Albertus aiunt multa pecunia a Lothario regnum emisse.*

d *Helmodus et Albertus Stadenensis narrant, Henrico filios successisse, et bellis intestinis tranquillitatem temporis perturbasse Crantzæus cap. 31. putat eos regnum, S. Canuto alibi inpedito invasisse. Illis deinde occisis Principatum a Lothario ad S. Canutum translatum. Sed nec sic quidem pacifice obtinuit, quod eum Pribislus Henrici frater, et Niclotus Major terra Obotritorum bello sibi vindicavit, quibus in pratio captis provinciam nullo refragante possedit.*

CAPUT IV.

Odii in eum invidiceque initia.

Eodem tempore *a* Henrici Sueconis filii conjunx, mariti convictum ingenti perosa fastidio, aliena veste sumpta, suis se penatibus intempesta nocte subduxit. Apud quam juvenum quidam (ut fama est) plurimam obsequio familiaritatem adeptus, callide effecit, ut ad summam amorem perduceret. Deinde ne res amborum periculo proderetur, muliebriter allectam viriliter cultam furtive devexit. Quam vir ejus fortuitis subsecutus indiciis, apud Alaburgiam in cultu familiaris deprehensam, amatore delapso, domum rediit. Verum hanc ignominiam a clandestino Kanuti consilio profectam ratus, integerrimi viri innocentiam tacitis suspicionis motibus insecutus, insontem notabat.

17 Interea Suecicarum partium Rege *b* absumpto, *c* Gothi summam, cujus omne penes Sueones arbitrium erat, Magno deferre ausi, alieni privilegii detrimento dignitatis sibi incrementa querebant. Quorum Sueones auctoritate contempta, veterem gentis suae prerogativam in aliquanto obscurioris populi invidia deponere passi non sunt. Igitur antiquae dignitatis speciem intuentes, titulum injusta collatione praereptum, novo *d* Regis electu cassarunt. Qui mox a Gothis trucidatus, morte Magno imperium cessit. At Magnus incidentem sibi nuptiarum cupidinem. Polonorum Praesidis *e* Bokislavi filiam postulando complevit. Qua sibi per internuntios desponsa, mox Sclaviae excitam paterno imperio classem admovit, Rex ejus *f* Vartislavus diutinas cum Danis Polonisque inimicitias gesserat. Hic Nicolaus urbem *g* Ornam oppugnare adorsus, obsidionem pactione reddere coegit. Inde *h* Julinum navigans, Bokislavum magna manu instructum obvium habuit. Cujus copiis auctus, celerem oppidi expugnationem peregit: deinde relicto victoriae socio allatam filio sponsam abducit.

18 Vartislavus rem Slavicam intolerabili vastationis onere fessam conspiciens, pacem colloquio petit. Quo parum prospere habito, pari supplicatione apud *i* Strelam discedentes aggreditur, ubi cum pacis pignoribus fretus, navigium Regis ab ipso invitatus intrasset, maligno satellitum instinctu captivi more habitus regredi prohibitus est. Quam rem Kanutus in concione querela prosecutus, magnopere Regem monere cepit, ne plus alienae perfidiae viribus, quam propriae indulgeret temperantiae, neve hostem fidem suam secutum captione implicans, ut eum libertate, ita seipsum perpetuo fama splendore privaret. Fore enim, ni captivum emitteret, ut privatum crimen publicis patriae rubor existeret. Itaque efficaci persuasione usus, et amicam oppressionem et Dominum infamia liberavit. Quae tam justa Kanuti sententia totius concionis suffragiis comprobata, magnum alienae invidiae irritamentum praebat.

19 Dimissa classe, nuptialia sacra apud urbem Ripam agi placuit. Illic siquidem frequens navigiis portus, oppido splendidam mercium varietatem importat. Ubi cum Kanutus in veste Saxonica ceteris cultior progredederetur, Henricus obfusis invidia oculis alieni cultus splendorem ferre nequiens, orta inter ipsos altercatione, latus ejus adversum gladios ostrotutum fore negavit. *k* Quem Kanutus nullo magis ovillis securum tergoribus respondit: lacessitum vestis suae fulgorem urbano rusticitatis opprobrio speciosius quam minis aut conviciis ultus. Itaque exprobratum sibi externi cultus emulationem, domesticam cavillationem prosequi contentus extitit.

20 Idem postmodum Orientis partes piratica pervagatus, cum speciosa donum spolia retulisset, ideoque se dignitatis incrementa accepturum speraret, pro gratia accusationem expertus est, culpatus a

Rege, quod in re Suecica praedam egisset. Cujus operam valenter editam consimili probitatis genere aemulatus Magnus, inter cetera tropaeorum suorum insignia inusitati ponderis malleos, quos *l* Joviales vocabant, apud insularum *m* quamdam prisca virorum religione cultos, in patriam deportandos enavit. Cupiens enim antiquitas tonitruorum caussas usitata rerum similitudine comprehendere, malleos, quibus caeli fragores cieri credebatur, ingenti aere complexa fuerat, aptissime tantae sonoritatis vim fabrilium specie *n* imitandam existimans. Magnus vero Christianae disciplinae studio paganam perosus, et fanum cultu, et Jovem insignibus spoliare, sanctitatis loco habuit. Et adhuc quidem eum Sueones perinde ac caelestium spoliatorum raptorem sacrilegum autumant. Sed utinam initiis ejus exitus respondisset!

a S. Kanuti patruelis.

b Ingone, avo materno Magni. Ita Joan. Magnus lib. 18, hist. Goth. cap. 15.

c Adamus Bremensis ex ore, ut memorat, Suenonis Esthritu, avi S. Kanuti: Ex ipsis populis Sueciae, inquit, proximi ad nos habitant Gothi, qui Occidentales dicuntur, alii sunt Orientales. Verum Westergothia confinis est provinciae Danorum, quae Scania dicitur, a qua ferunt diebus septem perveniri usque ad civitatem magnam Scarave. Deinde Ostrogothia protenditur juxta mare, quod Balthicum dicitur, usque ad Birkan. Joan. Magnus de hac Magni in Regem a Gothis facta electione agit cap. 16.

d Is erat Bagwaldus, cxxi. Sueconum Rex, ab Ingonis patris moribus (si ejus filius fuerit) degener, de quo videmus Joannes Olaus, qui eum maculit a Westrogothis occisum in vindictam mortis Ingonis ejus cooperatione accelerat; alii ob adventum in Gothiam non praemonitum, ut jura exigebant, interemptum ferunt.

e Crantzio in Wandal. Bolislaus Polonus, in Dania Bokislavus Polonorum Dux, Joanni Magno Bogoslavus Praeses. Is fuit Bolislaus III Crivostus. Dlugossus apud Cromerum lib. 5, rerum Polonicarum corrigendus, dum refert anno Domini mxxxviii. Bolislaum filio suo filiam Regis Daniae cum ampla dote uxorem accepisse, cum filium suum filia Regis Daniae nuptiis tradiderit. Nam quis hic ejus aliquem filium fuerit, prudenter dubitat Cromerus, quod Vladislaus nati maximus, e Shislava susceptus, haberet Christianam uxorem supersitem, Casimirus autem vix septimum tunc annum attingeret.

f Crantzio Wareislaus et Wartislavus, Princeps superiorum Wandaliae. Ab eo omnes Pomeraniae Duces fuisse prognatos ostendit Petrus Bertius lib. 2, rerum Germanicarum cap. 21. De eo agemus in Julii in vita S. Othonis Episcopi Bambergensis, a qua cum fratre Casimiro ac ingenti subditorum numero, an. Ch. mxxxiv fertur baptizatus.

g Crantzio Usva et Cosna dicitur.

h Emporium Vandalarum, amplum olim et potens, in insula Julina situm ad lacum magnum, quem fluvii Panus, Zuvinus, et Divinovus efficiunt. Urbs olim Episcopalis, sed cum perpetuis Danorum bellis attrita esset, Episcopatus est Cambruni translatus. Legendus de Julino Werdenhagen par. 3. Hanseat. cap. 23.

i Strela, vel Strala, insula et fretum quod Rugiam a continente dirimit. Ab eo munitissimum oppidum Stralsunda denominatur, quasi fauces Stralae, ut Crantzius lib. 7. Wandaliae cap. 5, refert, indicans Sund, Danicae linguae vocabulum, angustiam maris faucem significare.

k Locus obscurus, quem sic refert Crantzius lib. 3, Daniae cap. 9. Henricus inter acerba joca Kanuti vestem irradens. Nihil, ait, latus ostro, quam panno simplice, adversus gladios esse munitus. Ille refert: Sed ne ovillis quidem pellibus, jocum joco retundens.

l Joviales hos Sueconum malleos describit Joan. Magnus lib. 1, hist. Goth. cap. 13.

m Pontanus Sueconibus vicinam, Crantzio Jovialem nominat. In Joan. Magnus ait eos existimasse religiosum admodum esse bellis Deorum suorum, quos tunc ab aliis oppugnari credebant, sic adesse.

CAPUT V.

Affectati regni crimen confictum.

Verum plerisque Magni sanguine vel necessitudine contingentibus Kanuti invisa felicitas erat. Nihil enim adeo invidiae faces, quam parium impar virtus, excitat. Sed praecipue aemulum ei Henricum genialis thori contumelia faciebat. Margareta autem benignissima consanguineae caritatis alitrix, consilii sui tranquillitatem concitatis juvenum ingenii opponerebat, saluberrimamque disciplinae moderatione insidiosam petulantium rabiem temperabat. Quae cum intersecum humoris vitio immodico tiliarum turgore premeretur, neque lethiferam morbi rabiem medicamentis

AUCTORE
SAXONE
GRAMMATICO.
Re bene gesta
arguitur.

l
m
Magnus Sueconum idola et
fana diripit.

n

a
In suspitionem incestus
vocatur Kanutus.

b
c
Magnus Kanuti patruelis
filii Rex Gothiae.

d

e
Ducit filium
Ducis Poloniarum.

f

g

h

i
Efficit Kanutus ut data
hosti fides
servetur.

k
Convicium
joco repellit.

Magnus adversus
Kanutum incitatur.

ARTORI
SANOSE
GRAMMATICO
"

canuti ben-
gnitas et pacis
studium.

mentis levare quivisset, ad ultimam pæne tabem redacta, Kanutum egregie indolis fiducia advocat, impenseque hortatur, patriæ a pacem, propinquorumque concordiam fidei suæ beneficio foveat, tutamento stabiliat, tantumque se in rebus domesticis gerat, quantum egerat in externis. Adiecit quoque, existere qui regie familiæ caritatem odio disjicere niterentur, se vero plenè salubritatis monitis pestiferos talium instinctus pressisse. Ille Deum simplicitatis suæ festem affirmat, seque omne vitæ tempus innocencia ac fide exacturum; periculum procellas excipere, quam infligere malle promittit, odiaque beneficiis repensurum testatur. Illa promissionis beneficio delectata, tantæ fidei securam æquo se animo obituram asseruit. Quæ ut juvenilis invidiæ fluctus viva colubuit, ita consumpta laxavit. Nam ab ejus fato juventutis impatiencia primam propositi sceleris licentiam mutuata est.

23 Sed et Henricus præter communem similitudinem etiam privata Kanutum indignatione perosus, injectos malignitati suæ frenos audaci impietate discussit. *b* Ubbonem quoque Præfectum, et *c* Haquinum filium, quo firmissimum dolum strueret, promptioremque sceleri aditum conciliaret, insidiarum participes facit. Hi tres eximium Kanuti fulgorem virtutis amulatione pertæsi, grave mendacii incitamentum adversum excellentem ejus claritudinem destrinxerunt. Itaque splendidissimum patriæ lumen densissimis tenebris involvere cupientes, nihil eum Regis vitæ temporibus deferre, sed ipsius exitum præpropere ambitione præcurrere, jamque regiam sibi potentiam arrogare dicebant.

24 Movit Regem tanti contemptus opinio, denuntiataque concione, Kanutum jubet accersi. Qui cum prior præstitutum frequentatè locum adisset, supervenienti patruo Teutonice comitatis more, pallio vacuus obvium accurrit, æquoque descendente in continuenda sellæ ministerio veneratus est. Tunc Nicolaus fari in concione exorsus, docet Suenonis filios in regni gestione ætatis præcipue respectum egisse, successione habitum ætatis ordine dispensasse, dominandi jus in annorum prærogativa constituisse, neque minori majorem honore præcurrere licuisse. Quamobrem sese ut natu minimum, ita etiam regno postremum, fraternæ moderationis exemplo nullam fortunæ violentiam intulisse; expectatorem beneficii ejus non raptorem fuisse; neque ad intempestivum ætati culmen manus præpropere porrexisse cupidine, Kanutum vero parum priorum exempla secutum, violato speciosissima consuetudinis habitu, regni jus, cum re necdum queat, appellatione præcurrere; singulare nominis insigne celerius quam justius occupare, jamque a suis falso Regis titulo censi non erubescere; consultus acturum, si regnandi fortunam non in suorum adulatione, sed in extantibus adhuc Regis occasu reponere, maturumque præstolari decus, quam intempestivum præcipere mallet. His atque consentaneis modis regie sibi nuncupationis insigne eripi quebatur.

a Ut varum et mutabile semper femina dicitur, ito Margaretam fuisse modo, modo invidisse S. Canuto apparet. In primo rocessu fipens obortu similitudinem sustulit, in altero conventu Slesvici habitò (quem Saxo omittit, referant Helmoldus et Sladenst) quod S. Canutus patruo Nicolao se per omnia et loco et dignitate æqualem gessisset, invidia inflamata in odium et eadem scribitur filium Magnum invitasse, Saxo ad mortem usque cum eum cohibuisse furorem Magni, invidia fartassis fuisse, quem in conventu Slesvici conceperat, successu teneporis sapito. Helmoldum et Albertum sequitur Crogizius in Wandhala, in bonis Saconum.
b Nobilis Jatus is fuit.
c Hic sororius S. Canuti.

CAPUT VI.

Defensio innocentie. Novæ invidiæ faces.

Tunc exurgens Kanutus diu vultum humi intentum habuit, dicendique exordium aliquid sper sudore et suspiriis præcurrit. Tandem et oculos et animum levans, gladiique, ut mos est, capulo innixus: Peccant, inquit, Pater, qui moderationem tuam supra quod aut majestatis aut ætatis debes, exasperant; quique pacatissima mentis tuæ serenam, mendaciorum procellis incitant, obtreccionum sibilis vexant. Sed onustum mihi valde est, quod integerrimum animi tui temperantiam, aliquid ab alienissima tibi iracundia mutuatum, et quasi sinistro rationis ductu transversam ferri conspicio. Rejice, quæso, nagarum auctores mendaciter obstrepentes falseque bujus criminacionis figmentum respue. Neque enim injurioso tibi nomine censi sustineo. *a* Herum me mei, non Regem appellat. Itaque cum a Sclavis Domimus salutari consueverim, sinistri tantæ comitatis interpretes aliena urbanitatis occasione insimulationis materiam aucupantur, ipsique venerationis officia negligentes, etiam aliorum justa criminantur obsequia. Ego veron non regnum (ut aisti) vocabulo usurpo, sed temperata nominis dignitate fastuosum salutationis deens fugio, invidendum honoris fastigium sperno. Ita absque omni majestatis tunc præjudicio barbara circa me resultat humanitas. Meam vero inter alienos venerationem indigne ferunt, qui et mihi lucem, et fidem lateri tuo militem eripere gentium. Hos æque tui usus ac mei capitis hostes judicio.

26 Esto vocari me Regem: en filium tuum Magnum nuper apud Gothiam regii cultus et nominis insignibus potitum comperimus. Mihi quoque, si par apud Sclaviam fortuna favisset, certe binis Regum obsequiis uti jocundum decere debueras, idemque tuæ quod meæ fortunæ incrementum existimare. Proprio namque parta negotio, tuo quam alacerrime subjeterem fastigio; foretque ut inde servitorum fructum decerperes, unde aliqui damnorum adversa perferres. Itaque plus amoris quam odii in mea fueras felicitate repositurus. Adde quod pro tua ac patriæ incolumitate excubare, omni sorte latius, omni studio speciosius duxi. Ipse an efficaciter militaverim, nosti. Littora Dani, si placet, excolite. Æquoribus aëdes quantalibet propinquitate jungantur. Ipsi undas caveat, a maritimis ego vos prædonibus prestabo securos. Et si veri confessorem agere non erubescis, ipse jam pridem Slesvici consistens, salutem tuam adversum *b* Saxonum excursionis jugibus excubiis vallare necesse habuisti. Eo si nunc divertere libitum est, liberam metu noctes exigere poteris. Præterea angustias regni tui, sola Danica possessione contentas, inasitatis terminorum augmentis explicui. Quos prius infensos habueras, nunc in tributum acti, tuo per me famulantur imperio. Itaque quæquam ego rerum sementem jeci, tu fructum absque negotio messuisti. Et quidem impensam ad militem, emolumentum ad Regem redundare par est. Et ne ulterius privata militiæ facta prosequar, etiam in publica adverso pro te vulnera corpore excepi.

27 Et tamon sie de te meritum suspicione et querimonia cansabundus aggrederis, veterisque militis tui promptissimam fidem et certissimam innocentiam notare, deforme non duces? Hisne ergo operibus merui, ut adversum me annulationem tuam in concione destringeres? Hæcne ex labore præmia, ex militia stipendia decerpiam, ut ejus beneficentiam sperabam, indignationem experiar? Aliena a te sit ingrati hæc animi labes, ut operum meorum beneficiis, invidia atque obtreccionem respondeas. Verum totam hanc insimulationis viam ab invidia profectam, non tuæ, sed tuorum malignitati imputandam existimo. At in regni

Canutus se
defendit

a
Herus non
Rex appella-
tus a suis.

Ut licet dire-
retur, non
esse contra
Nicolaum homi-
nem

Sua in pa-
triam et pa-
trigen merito
convenit

b

Queritur de
sinistra Regis
suspectio.

b c

Tres congu-
rati enu apud
patrum in
suspensionem
vocant.

Patrum ho-
norat Canu-
tus

Accusatur af-
fectati regni.

regni fastigio collocatos, difficiles accusatoribus aures, præbere convenit. Diu paternum hoc imperium gere, feliciterque et nominis et regni insignibus utere. Heredem tibi quem natura dedit, fortuna conciliet. Ego vero in quocumque me fortunæ habitu continuo, nunquam celsitudinem tuam fide vel obsequio colere supersedebo.

28 Permissus oratione Rex, placidiorem oris habitum induens, offensam falso instinctu conceptam, in ipsa repente concione deposuit, execratus eos qui simplicitatem ejus scurriliter attentassent, sequedeinceps adversum hujusmodi criminationum susurros aures obseraturum promittit. Cumque Henricus omnem obrectationis suæ molem prudentissima Kanuti responsione subversam videret, familiaribus regem minis aggreditur, summa illum regni adlectatione teneri inquit, incertaque Magno regni petitionem futuram, si populo iudice de summa secum foret controversiam habiturus. Quippe Canutum cetera nobilium turbæ popularium suffragiis præferendum. Quamobrem debere patrem successionis jus proprio potius quam alieno mandare iudicio, destinatumque heredi locum amulo vacenefacere, dum filii rebus consultum esse velit. Itaque sapere eum si suspectam Kanuti fortunam ferro præcurrere studeat. Hæ voces sæpius læcessiti Regis animum sollicitudinibus implicatum graviori quam ante suspicione torserunt.

a Herus nostratibus et Germanis Dominum significat, illis vulgo der Herr, Herr nobis.

b Saxones potius quam Obotritos, Wandalos, aut Slavos appellat, ut ab his, sibi subtilis invidiam amoveat. Crantzius lib. 3 Wandal. cap. 20. Bolsati, ait, atque Stormari, ceterique Saxones Wandals contigui, juncti Henrico Principi ex animo, cum illo et pro illo parati extrema subire priusquam divellerentur, et cap. 27, agens de bello Henrici cum Nicolao, Jutam, inquit, crebris incursabat, cum federatos haberet Nordalbingos, (hi sunt ante citati Saxones, Bolsati, et Stormari) adeoque infestam fecit regionem, ut jam nemo pæne Prefecturam Sleswici desideraret, cunctis rufugientibus crebras et violentas Henrici incursionses.

CAPUT VII.

Nefaria Canuti cædes.

Tunc Magnus perinde ac fortunæ suæ consulendi, tollendique æmuli, a patre licentiam pactus, accitos qui se superius Henrico scelestissimi consilii collegio sociaverant, jurare coegit, fidum se commissi silentium acturos. Adjectus est his Haquinus, cognomine et genere Jutus, neque voci ejus ulla ex parte diffusum est, quamquam Kanuti sororem in matrimonio habere nosceretur. Igitur conjurati diu secum taciteque lustrantes, quibus periculorum procellis, quove exitii pondere divinum Kanuti caput obruerent, pestiferi consilii laqueos humi decubando nectebant, ut si rem casu detegi contigisset, nunquam stando sedendove saluti ipsius insidiatos se esse tuto jurare quirent, presidioque situs innocentie sibi munimentum consciscerent, ignorantibus verborum artificio juramentum edentem, perjurio obnoxium fore. Quorum fucosa atque errabunda simplicitas, plus criminis in vocis quam actus impietate reposuit; non in manuum, sed labiorum temeritate religionis violationem constituens. Cum autem Haquinus Jutus cepti modesti sermonis exitum, Kanuti saluti insidiosum adverteret, protinus collegio se pestiferæ conspirationis abruptit, conclaveque excessit, ne latronis potius quam necessarii partes egisse videretur. Igitur a conjurationis auctore, ne jurisjurandi vinculum perumperet, monitus, neque fautorem consilii, neque proditorem se futurum respondit; quamquam satius esset immerentis periculum indicio præcurrere, quam silentio tolerare.

30 Ut autem Magnus insidiarum contextum familiaritatis præsidio obscuraret, cunctamque suspitionis notam calliditatis acumine vitaret; ante omnia

consultum duxit, ut cum eo, cujus ardentissime eruerem sitiebat, fictam amicitie æqualitatem jurisjurandi pactione consereret, perinde ac religionis pondere propinquitatis vinculum adstricturus. Et ut cunctam malignitatis notam sanctitatis simulatione præcurreret, nihilque perfidum aut obscurum voluere putaretur, iniquissimam molitionem suam insidiosa religionis adumbratione contexit. Quippe contracta apud Sialandiam nobilium frequentia, Kanutoque circa divinum Natalis solemne convivendi gratia Roskildiam vocato, sacre sibi peregrinationis anorem incessisse perhibuit. Præterea conjugis ipsum ac liberorum tutorem ordinat, eique plenissimam rei familiaris suæ custodiam mandat.

31 Et forte tunc Ingiburga consilii cognitionem consociorum indicis apprehenderat; statimque virum, ut præparatas capiti suo vitaret insidias, missis literis monendum curavit. Ille nuntium non tam a deprehensionis certitudine, quam a muliebri pavore profectum existimans, monitionem respuit; sequere non minus fidei in Magni quam uxoris præcordiis reponere dixit. Quem si fortuna æque ac conjunx consilio instruere voluisset, objectos perfidie laqueos consultius vitasset, neque credulitatem suam alienæ malignitatis hamis implicandam præbisset. Interea Magnatibus apud Roskildiam quatuor solemniis dies continuo feriatis, Kanutus ac Magnus, publico jam conventu soluto, sacri temporis residuum dividuo peregere contubernio.

32 Eodem forte tempore quidam Kanuto admodum sanguine conjunctus, in ejus conspectu dissidentem secum militem fuste percussum interemit, atque ob id curia abire jussus, Magnum petivit. Providens autem Magnus, ne per eum ullum consilii sui indicium ad Kanutum manaret, nocte qua ad detestabile carnificis ministerium peragendum contendit, ceteris se sequi jussis, solum hunc pristina Kanuti familiaritate suspectum comitem recusavit. Consilii deinde participes jurejurando obstrictos fidem facere compulit, silentio se cuncta tecturos. Post hæc militem latebra claudit, insidiasque circumsperta locorum obscuritate disponit. Mox Kanutum apud oppidum a Haralstadium, ab Erico b Falstriae Prefecturae viro domi exceptum, per conjuratorum quemdam, genere Saxonem, arte cantorem, sine arbitris sibi obvium venire jubet. Occursus locum apud citinum villæ nemus denuntiat.

33 Ille nihil in re doli suspicatus, duobus tantum militaris ordinis viris, totidemque equisonibus in comitatum assumptis, armis vacuus equum petivit, neque lateri suo ferri munimentum adsciscere curæ habuit. Quem cum e famulis quidam gladio vacuum incedere vetuisset, nequaquam se in salutis tutelam ferro opus habere respondit. Tantum enim fiducia et pacis in Magni societate reposuerat, ut in occursum ejus ne ense quidem utendum putaret. Monitore vero ne ferrum omitteret insistente, ægre gladium sumpsit. Tunc cantor, quod Kanutum Saxonici et ritus et nominis amantissimum scisset, cautela sensim instruere cupiens, cum jurisjurandi religio, quo minus id ageret, obstare videretur, quia liquido nefas ducebat, sub involuero rem prodere conabatur, integritatem suam inter fidum arcani et pium innocentie servatorem partitus. Igitur speciosissimi carminis contextu notissimam Grimilde erga fratres perfidiam de industria memorare adorsus, famosa fraudis exemplo similitum ei metum ingenerare tentabat. Sed nullis monitorum ambagibus securitatis ejus columen quassare potuit. Tantum quippe fidei in Magni propinquitate repositum habebat, ut salutem suam periclitari, quam ipsius amicitiam notare mallet. Quem cantor certioribus adhuc indicis aggredi perseverans, lorice quam sub veste gestabat summa detexit. Sed ne eo quidem suspitionis irritamento reffectum fortitudine pectus, ignavia adstringere valuit. Ita solida industria

Placatus ei
Rex iterum
ab æmulis
crusperatur.

Cautus de
periculo mo-
netur ab
uxore.

Evocatur a
Magno ad lo-
cum insidia-
rum.

a
b

Magnus in
Canuti necem
conspirat.

Ridicula et-
iam perjurii.

Inpii jura-
menti stolidi
observatio.

Magnus simul-
lat cum Ka-
nuto amicit-
iam.

Inermis, ut-
hil metuens
ad eum venit.

Ab eor.
Saxoni
Grammatico.

industriæ satelles fidem suam et perjurio vacuum et innocentia plenam præstare voluit.

34 Jamque Kanutas primos silvæ aditus subibat, cum a Magno, occiduum arboris truncum insidente, falsa oris hilaritate, et fictis osculorum blandimentis excipitur. Cujus ut adstrictum amplexibus pectus ferro tectum agnovit, quid ita eo culti esset perquirere institit. At ille dissimulanda fraudis cupidine, munimenti rationem referre cupiens, esse virum inquit vitæ rusticæ, cuius populari penates vellet. Kanutus et rei atrocitatem, et temporis religionem sancte æstimans, quippe Epiphaniæ sacra gerebantur, ne privata ira publicum solemne macularet orabat. Quo neque se ultionem remisurum, neque proposito cessurum juravit, ipse satisfactionis justa promittere, suamque pro ejus correctione sponsonem offerre cepit.

Occidit a
Magna et so-
cius.

35 Obstrepentibus deinde qui insidiis addicti fuerant, oculos in partem circumferens, quid sibi militum hæc manus velit interrogat. Cui Magnus, jam de regni successione et rerum summa agendum, respondit. Tunc Kanutus, ut patris ejus Majestas diu letis fortunæ velis prosperum cursum teneat exoptat; tempestivam verò talium mentionem incidere negat. Hæc dicentis verticem exiliens Magnus objurgantis more corripuit. Igitur Kanutus patente jam dolo manna capulo inserens, vagina ferrum abstrahere conabatur: jamque gladium mediotenus destrinxerat, cum eum Magnus capitis media difflissum exanimat. Ceteri conjuratorum prostratum crebris confodere cuspidibus. Sanguis ejus terre redditus salutarem fontis scatebram perpetuis usibus mortalium administrat.

Tous, ubi ejus
fusus sanguis.

a Barestadium alius.
b Insula parva prope Sealandiam et Lalandiam, oppida duo continet, Nicopiam et Stulbecopiam.

CAPUT VIII.

Sepultura. Mors populi.

Tenui pompa
sepelitur.

Cujus cæde comperta, Skyalmonis filii, quibus multa ad eum ex educationis communione familiaritas erant, petitum illico Regem, ut ipsam in Roskildensium monumentorum area tumulari patiatur, exorant. Ille loci copiam negare, civitatem tanti mali aspectu exasperandam dicere, eosque a quibus funebris Kanuti pompa diceretur, indignationem suam adversum invisam Magni præsentiam acris destriecturos. Quapropter exequias potius seditiosum pugne strepitum, quam pium humanitatis obsequium habituras. Hic milii pavore specie, revera odium exhibuisse videtur, curasque ne specioso occisi finire tetricior interfectori labes accresceret. Reversi qui Regi supplicaverant, miserandam amici corpus tenui funere a Rynstadium extulerunt. Nec divina laborantibus beneficentia defuit. Siquidem locum, in quo pausatibus gerulis funebris ejus lectus constiterat, repentinò fontis ortu signavit. Aliis quoque complaribus rerum indicii ingens sanctitatis ejus splendor eluxit.

n

Miraculis il-
lustratur.

37 Facinoris fama, promiscuum patriæ lamentum excitavit, omnique penates plangore complexit. Populus enim cum calamitosum de nece ejus nuntium accepisset, profinus conviviorum, quæ ea tempestate gerebantur, hilaritate deposita, morem tempore impensum morore mutavit, inque eo lamentando, uterque sexus unius gemebundi amici vocem habuit. Cujus funus publico luctu elatum, quantum ejus amor omnium animis insutus esset, indicio fuit. Itaque cujus vitam patria charitatis officio excolerat, morti quoque testes grati animi lacrymas erogabat, ut Kanutum equitibus, ita raptorem spiritus ejus validissimis execrationibus insecuta. Magnus vero ob impie cordis eventum profuso in gaudium animo, Roskildiam repetit, regnumque quasi sublato jam amulo

Deploratur ab
omnibus.

Excitat Ma-
gnus.

spei firmitate complexens, erubescendam facinoris fortunam tripudio prosequi deforme non duxit. Quin etiam sanctissimus Kanuti vulneribus, quibus plenas ponitentiæ lacrymas deluerat, voluptate ex facinore concepta, per Indibrium insultare sustinuit.

38 Ne autem sanguis celo terraque egregie meriti propagine vacuum interiret, heredem Deo extincto subjecti. Nam octava post hæc luce, Ingiburga Kanuti conceptum ex eo marem enixa proditur, cui et matrem b avi nomen inditur. Tunc Haquinus, quem superius Sunuiva ortum significavi, cumque eo Petrus matre Botilda natus, et filii Skialmonis, facinoris atrocitatem gravi querelaram contextu prosecuti, indignam amici nece in popularium ubique conciliis deplorabant, adversum iniquissimum perencrosus actum vulgi iram erigere cupiendo. Quin etiam tunicam ejus crebris foraminibus absumptam omnium oculis in concione subiciebant. Nec parum luctuosam eorum actionem læcere vestis irritationem adjunxit: quippe compluribus ingentem ultionis cupiditatem tam fordæ lacerationis spectaculum ingeneravit. Sed et sanctitas Kanuti crebris signorum indicii prodita, ac divinis vulgata miraculis, incredibili cladis ejus conquestoribus admiriculo fuit.

Nascitur Ca-
nuta filius
posthumus.

b

Canitatur
contra inter-
fectores po-
pulus.

39 Haecenus Særo Grammaticus, qui deinde excitationes adversus Nicolaum Magnumque seditiones, ac duntaxat Danicæ calamitates prosequitur; ac tandem libro XIV publica veneratione coli ceptum Kanutum narrat, quæ breviter supra perstrinxit Helmadus.

Duntaxat cala-
mitates ex ca-
cæde

a Rynstadium hodie vetustate propemodum suæ obsolevit, Regnum olim a cæde S. Canuti mansoleis nobilitate. Nam Waldemarus S. Canuti filius, ejusque conjux Sophia; horum filii, Canutus VI, et Waldemarus II, ambo Reges, et soror Regis, Erici Regis Sveciæ conjux, isthic coeclit. Eo demum S. Erici VI, Regis et Martyris (huc Waldemero II, patre, et S. Canuto proavo matris) Sleswico translatione, de quo agimus, IX Augusti.

b De eo ita Saxa lib. II. Sueno puellam Rutenorum Regi Waldemaro, qui et ipse Jarvislavus a suis est appellatus, nuptum dedit. A Polonus scriptoribus Jaroslans dicitur. Dux fuit Vladimiriensium. De eo agunt Matthis de Michovia, lib. 2, cap. 12, et Crommerus lib. 5, in Boleslav, a quo et Colomanno, S. Stephanus Regis Hungarorum fratre, adjutus, Vladimiriem, e qua expulsus fuerat, recepit. Est autem Vladimiriæ, seu Wolodimiriæ, civitas judicialis, seu distructualis regionis Volhiniz, sita ad Lugum fluvium, qui non procul inde in Bugum illabatur.

DE SANCTI CANUTI TRANSLATIONE ET CANONIZATIONE.

Translationi S. Canuti sacer est XXV Junii quo die Martyrolog. Colon. et Carthus. Colon. in addit. ad Ursard. In Dacia Translatio S. Canuti Ducis et Martyris. Florarium ms. In Dacia S. Kanuti Regis et Martyris translatio. Martyrol. Germanicum: Item in Dacia Elevatio sancti Ducis et Martyris Canuti. At Ferrarius XIV Junii: In Dacia S. Kanuti junioris Regis. In translatione hæc recitatur Oratio in Breviario Sleswicensi: Omnipotens sempiternæ Deus, qui beatum Ducem Kanutum meritis suis inter Martyres mirificas, et inter mortales miraculis manifestas; præsta, quesumus, ut nos, qui hodie ejus Translationem celebramus, ipsius precibus de præsentis miseria ad perenne gaudium transire valeamus. Per Dominum, etc.

S. Canuti.
Translatio

2 Pra lectionibus hæc rerum a morte gestarum recitatur descriptio: Deo dilectus Dux Canutus, terminum tangens, quem nemo præterire poterit, in fidei pigmore meritum et nomen Martyris pretiosam morte promeruit. Quamplures igitur tam felici morti dedito (et pro nobilitate germinis, quia Regis filius; et pro excellentia dignitatis, quia Dux et Juxta justus; et bonitate innata, quia mente providas, lingua disertus, manu fortis, corpore venustus, facie decorus, fidelibus familiaris, et Factori suo fidelis apparuit) lacrymas mælefactas exequiis impendebant. Provocebat siquidem eos ratio multiplex, corpus gloriosum Roschildas deferre: civitas enim erat, Sede Pontificali

Sepultura
Rynstadium

Pontificali auctorizata, dignitate ceteris excellentior et Patroni patriæ pretioso dotata pignore, tam Principum quam Prælatorum adscripta sepulturæ; majoris dignitatis melioribus apparuit. Terror, inquam, Tyranni, eos a proposito desistere subito compellebat. Inde frustrati voto, dispositione divina, Sancti Martyris reliquias Ringstadiam tulerunt. Membris tandem tanti Martyris in basilica Mariæ Matris et Virginis sepulchro commendatis, virtutem sepulti benignitas divina insepultam manifestavit.

Miracula. In-
stra ab incipis
obscurata.

3 Tempore illo Ecclesiæ sanctæ duo præbendarii erant, et ambo nequam, qui quia vitiosi, virtutibus Martyris invidentes, quem Dominus manifestum fecerat, sub modio malitiæ abscondere satagebant. Prævaluit, inquam, potentior, falsitate cedente veritati: delatorum Martyrum invectionibus fictis nullus fidelium fidem adhibuit. Perseverantes siquidem in malitia sua, secundi interfectores, peiores prioribus, sedent in insidiis, ut semel interfectum iterum interficiant innocentem. Unde vates vetularum faventes frivolis, sepulchrum Sancti, animalis immundi decoctione adhibita, fœdare frustra festinabant: ut his maleficiis, miraculis cessantibus, Martyris memoriæ meta poneretur. Sed licet filius iniquitatis nocere apposuit innocenti, nihil prævaluit inimicus in eo, quia in Domino dormientis faciente sine favilla lucem ardentem, nequitie nebula offuscare non potuit.

4 Annis quidem xv, membra Martyris humata manebant, et fama felix de die in diem, accrescentibus miraculis, longe lateque incrementum accepit. Universis igitur ejus persecutoribus percunctis, percuncto etiam Erico, qui leonina feritate in fratris ultione, nulli parens eadem exercuit. Ericus Spake regnum obtinuit. Tempore illo ætatis discretio, nature nobilitas, gratia virtutum, et timoris absentia, Waldemarum, Ducis et Martyris filium, diu latentem in medium duxerunt.

5 Duo hic memorantur Erici, prior Edmundus dictus, qui Haraldum absque respectu fraternitatis capitali supplicio affecit, ejusque filios Ericum et Beronem contra promissum aquis submergi jussit, ut Saxo initio lib. 14. Alter est Ericus Lam, hic Spake etiam Helmolde dictus: ac forte Skape legendum, quod ovem significat, ut Lam agnum: ei enim ob pietatem nomen oviculæ inditum observant Historici. Hic non tam Rex electus est, quam qui ad provecam Waldemari ætatem tutorio regnum nomine procuraret; idque solum ob S. Canuti gratam Danis memoriam contigisse testatur Saxo Grammaticus lib. 14, his verbis: Vacantem Daniæ possessionem nemo sanguinis virtutisve fiducia aut petere aut rapere præsumebat. Quippe Sueno Erici, Kanutus Magni, et Waldemarum Kanuti filius nondum regno tempestivi fuere. Christiernus vero Waldemarum paterno, cujus ultionem adjuverat, regno dignissimum prædicabat. Quem honorem mater multis et gravibus periculis obsitum, ac vix quidem adultis gestabilem, perniciosum parvulo futurum advertens, poscenti puerum Christierno tradere recensavit, majoribus id munus deberi præfata. Postremo pertinacius insistentem jurejurando obstringit, in Regem eum eligi non posse passurum. Quo Christiernus ad populum et concionem usque perlato, patris ejus beneficia memorat, ut domi leges et jura stabilierit, ut foris hostem represserit, ut furtis rapiisque patriam vacuefecerit, ut Daniam pene exhaustam et exsanguem Saviæ magistrum reddiderit, ut etiam unicuique per vim amissa ad integrum restituerit, utque evinctis his operibus sanguini suo regnum deferri meruerit. Verum cum filius ejus nondum maturos imperio annos acceperit, neque Danis sub auspiciis puerilibus rem gerere militarem expediat; virum debere circumspici, qui usque ad provecam pupilli ætatem tutorio regnum nomine procuraret. In quod munus aptius neminem, quam Ericum superioris

Waldemarum
plius Reverere-
atur ei Eric-
us tutor da-
tur.

Erici ex filia nepotem, quod audacia ac pietate jurastaret, maternumque genus ex Regibus duceret, adscisci posse, adulto rerum summam pupillo cessuram. Ita Erico et populi favor, et pueri majestas vires regias dedit.

EX SAXONI
GRAMMATICO.

6 Ubi autem a morte Erici Lam, et exde Suenonis ac Canuti, Waldemarum pacifice regnum solus obtinuit, patris S. Canuti canonizationem promovit. De hac ita Saxo lib. 14. Per idem tempus Legati Regis, quos, ut sibi paternæ animæ sanctitatem sacris honoribus venerari liceret, Romam transmiserat, consentaneas voto litteras retulerunt. Quibus cognitis Rex omni Danica nobilitate sub edicto Ryngstadium evocata circa solemne Joannis, quod in æstivo solstitio colitur, et parenti caelestes honores, et filio (Canuto VI) regios celebrare constituit; maxima claritatis incrementa accepturum se ratus, si una eademque luce ex iis alterum aræ, alterum corona donasset; ut et hujus infantiam regnum reciperet, et illius spiritum publica religio consecraret. Et paullo inferius, Waldemarum, inquit, apud Ryngstadium magna cum Optimatum frequentia regio apparatu feriantem reperit. Ubi Lundensis Pontificis ministerio, cujus id exequendi officium erat, et patris ejus ossa aræ traduntur, et filius septem annos natus Kanutus Rex consecratur, regia in sella purpura venustatur. Quibus debita religione celebratis Helgo Pontifex Asloensis (seu Anslœnsis in Norvegia) et Stephanus Upsalensis (in Suecia) ab Erlingo (Duce Norvagianorum) missi, editiore loco occupato, pacem Norvagiensibus benigno precabantur alloquio; quam a Rege eo potissimum die concedendam esse monstrabant, quo et filium diademate, et parentem altareo honoratum vidisset. Hæc Saxo. Priora ejus verba refert Baronius tom. 12, an. Ch. MCLXIV, n. 50, additque: Habes ex eodem auctore duos Canutos Reges, avum alterum, alterum vero patrem ipsius Waldemari Regis; in quo falli cum supra monuimus.

Canuti cano-
nizatio procu-
rata.

Canuti nepo-
tis inaugura-
tio.

Pax Norvegiæ
datur.

7 Historia compendiosa Regum Daniæ e ms. a Lindembrogio edita, refert Waldemarum, cum filiam suam Christianam dedisset Frederici Aenobarbi Imperatoris filio Henrico VI, uxorem, vidissetque sanctissimum patrem suum Divorum catalogo adscriptum, filium suum regni diademate ornatum, tandem mortuum esse, etc. Crantsius lib. 6, Daniæ cap. 29. Quo tempore, inquit, nuntius et oratores rediere, quos Rex ad urbem Romam misit testificandi gratia de miraculis, quæ ad tumulum D. Canuti fierent, quo Rex patri posthumus filius natus est. Erat autem annus post millesimum centesimus septuagesimus primus. Tum apud Ringstadium, ubi paternus erat tumulus, omnem conventum omnium de regno concevit Rex, litteris a Sede Apostolica proditis. Ibi D. Kanutus solemnem precationum genere de tumulo levatus, aræ consecratus imponitur. Quo etiam conventu Rex filium nuper regio nomine insignitum Kanutum, nunc et oleo sancto deliniri, coronaque jubet insigniri, gemina patris et filii medius ipse sollemnitate feriatus. Hæc Crantsius, qui ejusdem canonizationem paucis iterum attingit lib. 3, Wandalicæ cap. 34, lib. 5, Saxoniarum cap. 28 et lib. 6, cap. 2, Joannes Magnus lib. 2, de vitis Pontificum Upsalensium in Stephano Archiepiscopo ita scribit: Res Norvagianorum ob diuturna bella, quæ Duce Erlingo cum Danis gesserant, pene in extremam ruinam devenissent, ni hujus Stephani prudentissima legatio et excellens faciundia pacem a Rege Waldemaro ipsis impetrasset: in quod negotium multum laboris et expensarum impendit, eodemque tempore una cum Eschillo Archiepiscopo Lundensi, D. Canutum Ducem et Regem Obotritorum in Sanctorum catalogum jussu Alexandri Papæ III, inseripsit. Hæc Magnus, qui similia habet etiam lib. 19, Hist. Gothorum cap. 7, Cypræus cap. 27, scribit ann. MCLXXI, cuncta hæc esse gesta.

Eadem obitus
narrata.

DE B. ALBERTO EREMITA

IN TERRITORIO SENENSI.

GREGOR. XV.
MCLXXVI.
VII JANUARI.

Hugo Menardus in *Martyrologio Benedictino* VII *Januar.* In territorio Senensi B. Alberti Eremitae Montis Alcei, Ordinis Camaldulensis, miraculis clari, qui vigesimo septimo conversionis suae anno migravit ad Dominum. At *Kalendarium Benedicti Dorganii excusum Maccovian.* 1622, B. Alberti Eremitae miraculis clari. *Vitam ejus Italice scripsit D. Silvanus Razzi Abbas Camaldulensis libro 2, de Sanctis Etruscis; quam nos Latinam fecimus.*

VITA

EX ITALICA SILVANI RAZZI.

CAPUT I.

Sanctioris vite initia.

B. Alberti ad-
huc puert ab-
stinentia.

Natus est B. Albertus honestis parentibus, in territorio Senensis castello, cui Monti-alceio nomen. Mox vero singularis Dei erga illum gratia eluxit: quippe qui nisi stata hora, ritu jejunantium, sugere ubera adhuc infantulus nollet. Quod haustum divinitus institutum, multo etiam illustrius prodidit, cum adulescens tres hebdomadae dies sibi esuriales esse voluit; cibo, qui praebatur, propriis manibus erogato in pauperes.

Peregrinationes variae

u

b

c

Ejus humeris
insidet columba.

Exemplo B.
Anselmi, pe-
nitentiae se
dedit

d

Fertur a
dubio.

2 Cum jam excessisset ex ephebis, considerans vitam hanc mortalem non nisi peregrinationem esse quandam, ac militiam super terram; euitendum proinde ut tandem ea omnesa felicem portum fas sit ingredi, ratione quam Christus verbo vitaeque exemplis commonstravit; Romam discessit ad sanctorum Apostolorum basilicas, inde in a *Appuliam*, S. Michaelis in Gargano monte sitam eadem visitaturus, se contulit; postremo b *Venetias* ad S. Marci reliquias. Hinc vero in Palaestinam navigat: Christi sacrosanctum sepulchrum, aliaque nostrae salutis celebrata monumentis loca venerat, eo animi sensu ac pietate, ut omnino statueret, voto inuocato, penitus sese divino cultui consecrare. Cum aliquod isthuc spatium temporis exegisset, nullum subterfugiens aut itineris laborem, aut incommodum corporis, duce, quo agebatur, Dei Spiritu in c *Gallaciam* abit, ad S. Jacobi sepulchrum. Hic cum moraretur, saepius conspicua est in dexternum ejus humerum advolare columba, rostrumque in aurem ejus inserere, et quasi ei quidpiam insurrare; fortassis argumento futura, quam vir Dei columbina esset animi praeditus simplicitate.

3 Ex tot tanque longinquis ac molestis itineribus domum tandem reversus est, certus quae Deo voverat quamprimum exequi, vitamque eremiticam completi. Cum divino instinctu ad eum B. Anselmus ex quadam Ordinis d *Camaldulensis* eremo adit, inque ejus domum ingressus: Hoc, inquit, est domicilium, in quo me habitare oportet, addique se ejus merita vitaeque sanctitatem ex quodam sancto Patre didicisse. Consecrata igitur in religiosam habitationem B. Alberti domus. Dies aliquot cum eo commoratus B. Anselmus, praeter ceteram carnis macerationem, singulis noctibus corpus summi flagris acerrime credebatur. Cujus exemplo et in suum quoque scivire corpus Albertus, idque in servitatem redigere, et media affligere, magno animo copit. Irritata diaboli hae ejus alacritate invidia est. Varia igitur moliri ut eum ab suscepta exercitatione revocaret: et cum alias illecebras complures, tum varias mulierum species obijcere. Sed hos omnes iniunice insultus generosus Christi athleta assidua precatione depulit.

4 Haud multo post, divino instinctu, in disciplinam se tradit e S. Guilielmi, qui Pietavensi Comitatu ac Ducatu Aquitaniae abdicato, monasticae vite exemplis florebat, sub annum MCXV, ac modo eximia veneratione celebratur, praesertim f *Castillione* Piscaliae, ubi ejus adservatur corpus. Ut vero certius inimici impetum retunderet, carumque donaret, cilicio sese induit, atque in nuda humo cubare instituit; aut cum labore ac vigilia esset exhaustus, in angusta tabula paullulum quiescere. Cibis illi hordeaceus panis, vinum non nisi Dominicis diebus bibebat. Praeterea cum induxisset in animum, Patrum Aegyptiorum more, labore manuum victitare, coepit operam in agris colendis suam elocare.

5 Hic die quadam cum ardentissima siti torqueretur, alterum quempiam laboris socium paullulum aqua rogavit. Is vasculum ei aequae praebuit. Quo aperto, ac liquore degustato: Quid mihi, inquit, illudis? Aquam te rogavi, non vinum. Hoc tu ipse ebibe, ego id nolo. Ea re ad plures vulgata, ceteri qui in vicino operabantur, convenere, atque de vino hoc bibere, et late celebrare miraculum. Plures hae excitati fama ad vicum sanctum adire, illumque ut pro se ad Deum precum funderet rogare, ac beatos se credere si cum eo colloqui familiariter potuissent. Aversari hanc frequentiam vehementer vir Dei ac devitare, quod ea nimium sese a sanctis suis exercitiis avocaret. Ex eo igitur loco profugit, ac montem desertum aut speluncam vestigat, ubi solitariam vitam ageret, solusque cum Deo, cum Christo Jesu, cum Virgine Matre, cum Sanctis omnibus ageret.

a De S. Michaelis apparitione et basilica in Gargano monte Appuliz, agemus XII *Maii*, et XXX *Septemb.*

b De S. Marci Evangelista translati Venetias corpore XXI *Januarii*, et XXX *Aprilis.*

c XXVII *Julii* de S. Jacobo Majore dicimus, deque fidelium ad ejus corpus, quod Compostella in Gallacia quiescit frequentis peregrinatione.

d De sanctissimi Ordinis Camaldulensis ortu dicimus ad S. Romualdi vitam VI *Februarii.*

e S. Guilielmi vitam dohimus X *Februarii*, atque illud inquiremus, an qui hic memoratur Guilielmus, vitaeque eremiticam egisse traditur ad Sabulum Bludis in territorio Senensi, (qui locus nunc Malavallis appellari dicitur) idem sit cum celebri illo Aquitaniz Duce.

f Castillio Piscaliae, oppidum, inquit Leander Albertus, faneibus altere caeno paludis, quam Aprilium lacum Antonius vocat, appositum. Inde locus hic, qui alius est Prillis, sive Prilis, Cicero pro Milone Prelius, alii Prelius et Perolis legunt) vulgo Il lago di Castiglione dicitur. In eum Salebro labitur, qui vulgo Brono, Bruno, Bruno, Leandro Brunus, et (ut scripsisse Pliniam putat) Prilis. Castilionem autem Piscaliae, vulgo Castiglione della Pescaia, a Monte Piscalo dicitur idem Leander. Est vero hic lacus oppidumque in Senensis territorii ora maritima.

CAPUT II.

Eremum inhabitat, miraculis clarus.

Devenit una cum Grifolo nepote suo ad montem, cui nomen Tauricella, hactenus a nemine mortalium cultum ob vim horrificam, quae isthuc saeviebat, ventorum. Hic illico cellam extruit: eamque a Deo gratiam est conceutus, ut fuscis precibus, religiosa formula loco bene apprecatus, omnem vim ventorum effugaret, nec sit deinceps vehementior isthuc flatus auditus.

7 Interea orta inter a *Asciani* et *Montisalcei* incolas nescio quae dissensio est; multa invicem damna illata. Ipse quoque B. Albertus cellam suam construi coeptam primo mane revisens, in armatos incidit; qui tamen non ausi injicere in eum manus; nepotem ejus Grifolum in custodiam misere, numerum aliquid expressuri. Turbari Grifoli parens, ac maledicta in B. Albertum jacere, qui hujus sibi damni, filio periculi

e
Sub S. Guilielmi disciplina austere vivit, et manuum labore.

f
Aqua ei in vicino mutatur.

g
Scedit in locum desertum.

h
Ventorum vim in perpetuum sedat.

i
Nepotem captum liberat.

culi occasionem præbisset. Postridie ex hostium manibus elapsus, domum salvus et incolumis Grifolus revertitur. Cumque patrem reperisset in Albertum lætantem convitia, eummet ipse graviter increpare cœpit, innocentem esse Albertum, gratias potius ei agi oportere, cum ejus meritis sic hostium manus evaserit.

8 Prosequi deinde cœptam extructionem institere. Cum verododecim operariis, qui lapides effodiebant, potus deesset; vir sanctus exiguum eis vini vasculum dat, ipso die dono sibi missum. Illi vero, Quid? an hoc tot reficiendis hominibus sat erit? Sumite, inquit Sanctus; potest enim Deus eo vestram omnium sitim restinguere. Sumpto igitur vasculo omnes sapius biberunt, sitim sedarunt: cumque vasculum sancto viro ad vesperam redderent, animadvertunt nondum vinum omne exhaustum; et gratias Deo egerunt.

Vini vasculo homines 12. die integro repperit.

Murculis claret

9 Cum cella quo cupiverat modo exædificata jam esset, eam inhabitare cœpit; ac viginti septem in ea annos orationibus, contemplationi, aliisque sanctis exercitiis assidue vacavit, eo fructu divinique obsequii amplificatione, ut nemo sanctius ascetica tractare studia ea ætate crederetur: quam pervulgatam opinionem crebra confirmabant miracula.

Lepus utque avicula familiariter ad eum accedebat

10 Cumin agro die quodam operaretur, in leporem incidit, qui non modo non profugit, sed capi se familiariter sivit. Cumque eum socii occidere vellent, Fratres, inquit, si nobis hic nihil nocuit, imo ultro se credidit nobis, cur ei nos noceamus? sieque eum liberum dimisit. Post paullo insectantes fugiens venatores, ad virum Dei denno accurrit, qui mox eum intra tunice sue manicam abscondit, dum abiissent venatores, ac deinde dimisit. Hinc nempe depingi vulgo Beatus hic solet cum lepore manicæ inserto. Nonnumquam illapsa per fenestram avicula ultro ad manus ejus advolat, iisque insidebat.

Febrem pellit

11 In iis regionibus Comes quidam periculosa febris correptus est: cumque nihil adhibita pharmaca officerent, deportari se ad B. Albertum jussit; utque primum eum vidit, nihil aliud effatus, quoniam ardentissima siti cruciatur, aquam potandam flagitavit. Eam præbet vir sanctus: qua epota, integram sibi alter redditam esse sanitatem sensit. Idem cum conjugem sterilem haberet, Alberti sese orationibus commendat, precaturque ut sibi prolem impetret a Deo. Spem in Dei misericordia collocare Sanctus jubet, atque ad conjugem suam accedere. Ex qua non multo post filium suscepit: quem aliquantulum ætate provectum ad Albertum deducit, itaque eum affatur: En filius tuus, non tuo quidem semine procreatus, sed tuis meritis precibusque condonatus a Deo.

Prolem sterili impetrit.

Febrem sanat.

12 Comes Ubertinus, cognomento Spathalunga, ita febris quartana conflictatus, ut medici de ejus salute desperarent, ad eum deportatus, eadem quoque ratione valetudinem pristinam recuperavit. In ejus rei testimonium discedens aureum annulum altari impositum isthuc reliquit.

Ulcus luctu curat.

13 Comitissa ejus in quo commorabatur loci, cum filium haberet, quem fœdissimi tabes ulceris consumebat, fessa diuturnæ adhibite frustra curationis, magna eum pietate non sine lacrymis Sancto commendat. Manum ille ulceri imponit, ilque momento curatum est.

a Meminit Asciani Leander in Tusciae descriptione. ad lacum Umbrosi fluvii ripam situm est.

CAPUT III.

Varie curationes, aliaque miracula.

EX ITALICA SILVANI RAZZI.

Virgo quædam Hispana, ægritudine, quam elephantiacam vocant, ita misere cruciatur, ut toto pæne e corpore sanies diffluere, vermesque excrescerent. Multa nequidquam periclitata, in Siciliam spe consequendæ sanitatis ostensa proficiscitur; a Salerni B. Alberti sanctitatem, quæque ejus meritis patrantur a Deo miracula, auditione percipit. Advolat inde in Hetruriam: cum eadem Comitissa et Sacerdote cui Tuscano nomen, ad sanctum virum accedit, ei submississime sese commendat. Ille hæc tantum: Dominus per suam misericordiam et intercessionem Sanctorum Apostolorum tui misereatur. Cumque qui aderat Sacerdos rogatus esset ut sacrificium Deo offerret, dum Eucharistiam ipse sumit, persentiscit puella quasi igni quodam omnia membra pervadi, ut concremari ossa omnia viderentur. Nec multo post omnino sanata est, Deoque gratias egit, appensa isthuc in gratitudinis miraculique testimonium imagine: optabatque vitæ reliquum isthuc exigere: sed nulla ratione id ut pateretur induci vir sanctus potuit.

Elephantiacam curat.

ii

13 Marianus Sacerdos, multis sæpe impensis B. Alberto obsequiis, cum acutissima febris esset correptus delatus est ab amicis ad beatum virum, qui ita illum affatus est: Ecce, quem tantopere diligis. Ipse eum deferri in oratorium jubet, proque eo Deum precatur. Æger vero subito veluti a somno experrectus exurgit, queritque admirandus qua illuc ratione pervenerit. Tanto veropius ille Sacerdos B. Albertum amore prosequatur, ut post ejus mortem ab ejus sepulchro recedere noluerit, sed reliquum isthuc vitæ exegerit.

Febrem precibus sanat.

16 Bubulcus quidam ejus regionis, nomine Medulus, ardentissima febris ad extrema perductus, aquam B. Alberti identidem postulabat, eique quo poterat modo sese commendabat. Mittitur qui aquam adferat: interea eo redactus est ager, ut jam funebria ordinari inciperent. Allata aqua, quidam ex adstantibus majori quam ceteri fide præditus, ut extrema ægritudine pressis perfundi identidem os solet, cœpit a qua illa instillata os illi aspergere. Vix guttæ paucule in os ejus erant admisse, cum resumptis viribus stupentibus cunctis, loqui cœpit, ac cibum poscere. Et continuo integram sanitatem recepit, Deoque gratias agens, quæsivit quodnam id vinum fuisset, quod sibi potandum præbuisset, ejus ea vis extiterat, ut se a portis mortis revocaret ad vitam. Responderunt non vinum ei sed aquam propinatam quam fractis vocibus balbutiens postulasset. Interim ex eodem vasculo promissere palam quam plurimis, deprehenderuntque in optimum vinum aquam esse conversam. Fixum ad perpetuam rei memoriam in sacra æde id vasculum, plures annos stetit. Simile prodigium haud multo post in simili aqua patratum est.

Aqua B. Alberti moribus sanatur: vertitur in vinum.

17 Longum erit si omnia percensere voluerimus a Deo facta B. Alberti meritis precibusque miracula, quæ in Annalibus Canaldulensibus atque alibi descripta sunt. Breviter ista perstringemus. Puellula cæcæ in Ætina ditione, manu capiti illius imposita, visum; alteri muntæ, aqua præbita, loquendi facultatem restituit.

b

Cæcam curat: item mutam. Ejus meritis quardam serpentem vomit illasa.

18 Memoliande, mulieri cuidam aperto ore dormienti penetraverat intra viscera serpens, eamque diris modis cruciatur. Ad B. Albertum semianimis perducitur. Preces ad Deum fundit, aquam deinde mulieri præbet, qua pota serpentem illico vomit.

19 Montalieti quædam unicuique filiolam morti proximum ulnis complexa e fenestra versus B. Alberti cellam spectante prospicit, itaque intimo affectu precatur: O sancte vir Dei Alberte, si mihi filiolam hunc memum incolumem reddideris, eum mecum perpetuo Dei obsequio devoveo. Vix ea protulerat mater, cum subito filio sanitas est restituta.

Convalescit moribundus.

IN ITALIA
SILVANI
RAZZA
c d
Juncentum
servatum.
e

20 Mercator quidam ex e Valdoxia d Grossotum tendens, jumentum amiserat. B. Alberti open implorat: illud post paulo invenit inter duos lupos secunum neque enim valebant andebantve proprius ad illud accedere.

capillus mi-
serentose libe-
ratur.

21 Quidam ex e S. Geminiani municipio ab Comite Montalceci insons missus in vinela, visus sibi B. Albertum coram intreri, atque audire monentem, uti cum bono Deo abscederet liber jam a vinculis. Consurgit ergo compedibus solutus: foribus carceris divina virtute reseratis egreditur, murum pertransit voluti si in plano ambularet, per loca sibi antea incognita, nullo unquam nisi divina benignitatis adminiculo, Beatique Alberti meritis, ad ejus tandem cellam pervenit, gratiasque egit pro collato beneficio.

A danoone
impugnatur
specie lupo-
rum, serpen-
tis.

22 Multos et graves danonum assultus vir Dei sustinebat. Quandoque lupoium tanta vis ad cellam ejus confluit, ut mons iis coopertus videretur: sed cum fudisset ad Deum preces, ac signum Crucis efflormasset, omnes momento exanire. Alias in cellam ejus immanis serpens ingressus est, quantumvis magna trabe crassior. At ille nihil territus, Deum precatus, seiscitatur ex bella, quid se velit. Illa nec aspectum ejus ferens, tanto strepitu e monte in præceps devolvitur, ut mons universus subsidere atque everti videretur. Alias formosissima mulieris specie assumpta in sancti viri cellam daemon ingreditur, eoque salutato dicere cepit se opulentum viduum esse, magna industria præditam: felicem qui benigno sese animo susceperit. Sensit fraudem: quæ mox ex oculis subducta quæ esset recessu prodidit. In viri tamen sancti membris ejusmodi formæ conspectus nescio quam excitavit titillationem, quæ tota nocte consequente negotium illi facessivit. Nec prius compesci potuit omnino, quam advocato Tuscano, quem ante diximus Presbytero confessione expiavit animam. Nec sat id efficax remedium fuit. Diu ergo summ ipse exerceriare corpus, et quem admodum Sanctus olim/Benedictus,

mulieris.

Stimulus car-
nis fortiter
reprimat.
f

in urticis spinisque acutissimis sese voltare, donec omnem carnis stimulum retudisset.

23 Et quoniam immenso tenebatur alienæ salutis desiderio, omnes ad se quæcumque occasione ademptes salutaribus monitis instruebat, et in precibus, quas pro iis fudebat ad Deum, primum animæ salutem iis postulabat, tum quæ rogatus erat ad corpus spectantia, plerosque dein verbis Salvatoris erudiens. Sanns factus, inquit, noli peccare, ne deterius tibi eveniat. Nemini quæ flagitaretur auxilia temporaria negavit. Quæsitivus ex eo pauper quidam morbo elephantiaco fide afflictatus, in quem secedere locum ac commorari posset. Frater, non aliud mihi, inquit, domicilium est nisi cella ista, quam mihi ædificavi. Verum eam tibi nunc cedo: tua erit deinceps. Tradidissetque eam illi, nisi discipuli obstitissent, alia misero illi habitatione curata. Stipem enim mendicis quidam orabat: (atque id sæpius in tam longinquis molestisque itineribus verisimile est illi accidisse) cum quod largiretur non haberet, tenuè quo amiciebatur pallium ei donavit.

Omnibus sub-
venit.

Joan. 3. 11.

Cellam suam
leproso offert.

Pallium do-
nat pauperi.

24 Vitæ quietioris desiderio pridein emigrasset alio, magnum imitatus g Hilarionem, atque in alias etiam regiones secessisset: nisi eum studium gentiles suos adjuvandi retinisset: nec sine divinæ providentiæ, ut remur, natu: quo ferocior aliquanto gens tanti Patris exemplis monitisque proficeret. Cum igitur in ea cella viginti ac septem annos habitasset, ad laborum suorum præmia evolavit in caelum.

9

Prie moritur.

a Est Salernum Picentiorum urbs antiqua.

b Arclium, sive Arctium, vulgo Arizzo, urbs est Tuscia antiqua, ad Irvan Clusinae paludis, cujus aquæ quatuor inde millibus passuum in Arnum influunt.

c Assus annis triginta juxta Saxum vicium in Umbronem transfuit, ubi Orea dicitur, teste Leandro. Hinc Orciana vallis sive Valdoxia, inter Umbronem et Clusium oppidum.

d Grossetum, sive Grossetum, urbs est Episcopalis, inter Prethum lucanum et Umbronem fluvium. Alti Rosetum dictum volunt, quo argumento, ipsi videntur.

e S. Geminiani oppidum est Florentinæ ditionis, perhonestum, non longe ab Else fluminis læva ripa, a Desiderio Longobardorum Rege conditum, ut testatur Leandro.

f XXI Martii S. Benedicti habimus ritam.

g Colitur S. Hilarion XXI Octobris.

DE S. RAIMUNDO DE PENNAFORTI III GENERALI ORDINIS PRÆDICATORUM.

ANN. MDCCLXXV.
VII JANUARI.

Ex sacratissima S. Domini familia tot, inde a primo ejus exortu, præclarissimi Heroes extitere qui vel aditis Catholicæ Religionis propaganda causa laboribus, vel fuso sanguine, vel innocentiâ vitæ, ac virtutum omnium exercitatione, caelestes honores aut consecuti aut promeriti sunt, ut vere affirmavit Bernardinus Stephanus noster in Oratione de laudibus B. Agnetis Politianæ, in decernenda caelestibus hujus Ordinis hominibus immortalitate nominis ac honoris non minus sæpe Illustrissimis purpurati Senatus Principibus cogitandum sit, quos ex eo genere minime negligendos, quam quos diligendos existiment. Nam, ut superiora, inquit, tempora mittantur, vel intra paucos hosce annos, ac potius menses, imo dies, nos ipsi vidimus, quam multos hujus nominis homines, quos cælo sua virtus intulisset ante, post sacrorum celebritate decreta templis addidit Pontificis auctoritas, cum Regum ac populorum expectatione consentiens. Ennavero proprium hoc est vestrae disciplinae, Patres: vos annuas ferias occupatis: vestra felicitas Latinos fastos propemodum sola conficit: ex vobis quotidie præclarissima lumina proficiunt, quæ Romanum annum, quasi Galaxiam cæli, frequentant, densissimum stellarum, hoc est, virtutum splendore dispersum. Ita nulli jam sæpius quam apud vos, stas accepta caeremoniis religio

Ex Ordine
Prædicato-
rum Sancti
plurimi.

publice feriat. Et post pauca: Alios jam deinceps templis, ut audio, parturit: et, ut spero, pariet sanctitatis vestrae, Patres semper enixa, nunquam efficta fecunditas: nec

uno avulso deficit alter

Aureus, et simili frondescit virga metallo.

Quod ex aureo carmine dictum, ad condecorandum vetustæ Familie nobilitatem, transtulit Poeta non ignobilis. Sed illud verius in aureum istum tenorem nunquam intermissæ felicitatis vestrae cadit.

2 Religiosissimum porro hunc Ordinem egregie illustravit, sub ipsa fere ejus initio, Raimundus, nobilitate generis, eruditionis et sanctitatis laude, etiam antequam eum ingrederetur, clarissimus. Qui anno MCLXXV ritu sanctus, MDXII, coli publice ad auras Barcinonæ cepit, tandemque MDCI, Clementis VIII, sacrosancta auctoritate, in Sanctorum Confessorum numerum est relatus: tum propensa Pontificis ipsius voluntate, ut ipse de eo Orationem, quam in Officio divino retinere Prædicatores, hanc composuerit: Deus, qui Beatum Raimundum, Pœnitentium Sacramenti insignem ministrum elegeris, et per maris undas mirabiliter traduxisti; concede, ut ejus intercessione dignos penitentiae fructus facere, et ad æternæ salutis portum pervenire valeamus. Per Dominum, etc.

Oratio de S.
Raimundo.

Obitus dies
6 Januar.

3 VI Januarii, quo obiit, celebratur in quibusdam Martyrologiis. Nam Molanus in *Addit. ad Usuardum* ita scribit: Barcinone B. Raimundi Confessoris, tertii Magistri Ordinis Prædicatorum, qui licet non sit canonizatus, ejus tamen festivitas ex consensu Pauli III, a Barcinonensibus celebratur postridie Epiphaniæ Domini. *Eadem habet Martyrologium Germanicum; eadem fere Galesinius in Notis, qui tamen fallitur, dum Pauli IV, permissione celebrari ejus festum cepisse scribit, quod est Pauli III, auctoritate factum. Ferrarius quoque in generali Catalogo SS. Barcinone in Hispania S. Raimundi Confessoris. Martyrolog. Coloniense de eo quoque, ut opinor, XVI Januarii. Eodem die S. Raimundi Confessoris. Idem habent Carthusiani Colon. in Addit. ad Usuard. et ms. Florarium.*

Celebritas
7 Januar.

4 Ast VII Januarii Martyrologium sacri Ordinis Prædicatorum: Barcinone in Hispania S. Raimundi de Penafort Confessoris, tertii Generalis Magistri Ordinis Prædicatorum, doctrina, sanctitate, ac miraculorum gloria insignis: qui Ordinem beatæ Mariæ de Mercede redemptionis captivorum fundavit: Jacobo Aragonum Regi auctor fuit ut sacrum Inquisitionis officium in suis regnis institueret: ex insula Balcani majori Barcinonem mare trajecit nullo navigio, solo pallio super aquas expando, ingenti miraculo vectus; januis clausis monasterium intravit: et quadraginta mortuos suscitasse memoratur: prope centenarius ad caelestem gloriam evolavit, ipso die Epiphaniæ: e cujus sepulchro perenni miraculo tenuis pulvis materia semper inexhausta enascitur, quo varii languores curantur. Relatus est in Sanctorum numerum a Clemente VIII. Festum totum duplex. *Martyrologium quoque Romanum Urbani VIII, auctoritate recognitum: Barcinonæ S. Raimundi de Penafort Ordinis Prædicatorum sanctitate et doctrina celebris.*

Qui ejus vitam scripserunt.

5 Res a S. Raimundo præclare gestas plurimi litteris tradidere: Nicolaus Aymericus Inquisitor regni Aragoniæ, qui anno MCCC. vivebat. *Ea vita extat Gerundæ ms. in Conventu Prædicatorum. Bernardus Guido in ms. libro de Capitulis generalibus Ordinis. Jacobus de S. Joanne, qui anno MCCCCLVI. Barcinone Inquisitor erat. Hæc ms. asseratur Barcinone in eorundem Patrum Conventu: an idem hic sit, qui infra ad cap. 4, majoris vite citatur Jacobus Dominicus, haud scio. Petrus Marsilius pluribus libris historiam Jacobi I. Aragonii, qui Expugnator, vulgo El Conquistador dicitur, complectens, in eaque plurima de S. Raimundo: an etiam vitam ejus peculiariter scripserit, non comperi. Michael Llot canonizationis S. Raimundi procurandæ causa in Urbem missus, librum isthic edidit an. MDCXCV. de ejus laudabili vita, et actis hactenus in Curia Romana pro eadem canonizatione. Joannes Marietta Historiæ Sanctorum Hispaniæ part. 2, lib. 12, c. 30 usque ad 39. Franciscus Diagus Historiæ provinciæ Aragoniæ Ordinis Prædicatorum parte 1, lib. 2, cap. 7, et 20 sequentibus, qui et lib. 7 *Annal. Valent. cap. 1, et 2, ejus meminit. Ferdinandus del Castillo Historiæ generalis Ord. Prædicatorum lib. 2, cap. 16, 17, 18, Abrahamus Bzovius tom. 13 Annalium Ecclesiasticorum, S. Raimundi res gestas prosecuti sunt. Ex professo præterea vitam ejus scripserunt, Antonius Vincentius Domenecus lib. 2 Historiæ Sanctorum Cataluniæ, Franciscus Peña commentar. in partem 2, Directorii Inquisitorum Nicolai Aymerici: quem aiunt luculentiorē aliam edidisse post Sancti canonizationem. Petrus Ribadeneira noster; Seraphinus Razzi; Heribertus Rosweydnus noster, Cornelius Grazinus Carthusianus; Leander Albertus, atque ex eo Laurentius Surius, Franciscus Haræus, Antonius Senensis.**

Qui de eo meminerunt.

6 Meminerunt S. Raimundi, Stephanus de Sampayo in *Stemmate Ordinis Prædicatorum, Andreas Scottus, seu quis alius Bibliothecam Hispaniæ composuit, tom. 2, Seraphinus Razzius jam citatus, in Historia virorum illustrium Ordinis Prædicatorum, Antonius Senensis in*

*Chronico, et in Bibliotheca Ord. Prædicatorum, Joannes de Friburgo in Prologo Quæstionum casualium, et in Prologo Summa. S. Antonius 3 part., tit. 23, cap. 10, § 3, et cap. 12, ubi inter alia scribit, cum, cum Ordini præcesset, zelum religionis habuisse in observantia caeremoniarum. Marcus Antonius Coccius Sabellius *Encaide* 9, lib. 6, Hieronymus Zurita tom. 1, *Annal. Aragon. lib. 3, cap. 94, Joannes Trithemius lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis. Joannes Mariana noster lib. 13, Rev. Hispan. cap. 22, et alibi. Antonius Possevinus noster. Jacobus Ferrandus, qui, ut scribit Marietta, natione Turca, vir eximia eruditionis ac pietatis, bis provinciæ Aragoniæ Ord. Prædicatorum præfuit: hic officium de B. Raimundo, cujus est in Clementini mentio, composuit. Thomas de Trugillo tom. 1, *Thesauri concionum ex Leandro et Ferrando. Abrahamus Bzovius iterum ante citatus, tom. 3 Concionum sacrarum. Petrus Valderama Augustinianus in Theatro Religionum tom. 2, Joannes de Mata in libro Concionum de SS. Ord. Prædicatorum et Minorum. Thomas Raimundus in Viridario plantarum divinarum, etc. Franciscus Hyacinthus Choquetius S. Theologiæ Doctor, mihi amicissimus, libro qui inscribitur Mariæ Deiparæ in Ordinem Prædicatorum viscera materna, cap. 9 et 13, Fabianus Justinianus in Indice universali alphabetico. Ludovicus Granatensis conc. 2, Dominice 22 post Pentecosten. Platina in Gregorio IX, ita scribens: Raimundum autem Barcinonensem, quo adjectore in compilando libro Decretalium Gregorius usus est, ita quidam laudant, ut majori commendatione laudari nemo possit.***

7 Bernardinus Gonesius in *vita Jacobi Regis, Jacobus Philippus Bergomensis in supplemento Chronicarum lib. 13, Jacobus Gaulterius noster in Tabula Chronol. sæc. 13, Ludovicus a Paramo de origine Inquisitionis lib. 2, tit. 2, c. 8, A. de Salazar in Inventario Hispaniæ, Joannes Michael Pius in vitis illustrium viror. Ord. Prædicatorum, 2 part. Hieronymus Blanca in Indicib. rer. ab Aragon. gestarum l. 2, Cardinalis Bellarminus lib. de scriptoribus Ecclesiasticis. Gabriel Volaterranus lib. 21. Alii præterea citantur, quos, uti et quatuor primo loco citatos, necdum quod sciam vulgatos, videre mihi non contigit: nimirum, Nicolaus Rossel Cardinalis; Natalis Gayer, et Zumel, ambo Magistri Generales Ordinis S. Mariæ de redemptione captivorum, Ptolemaeus Lucensis; Blasius Verdu; Bernardinus Scottus, Petrus Antonius Beuter in *Chronicis Hispaniæ; Michael Carbonel in vita Jacobi Regis, Hieronymus Romanus in Chronicis Ordinis Augustiniani, Salvator Pons, Vincentius Justinianus in vita B. Ludovici Bertrandi. Dabimus hic vitam a Leandro Alberto scriptam; tum Clementis VIII, bullam, quæ vitam universam accurate complectitur, ejus tres editiones, videlicet Garneveltii qui Surium ampliavit, Bullarii et operum S. Raimundi continens; deinde pauca ex aliis, præsertim miracula tum a Michaelæ Llot edita ex Processu antiqua canonizationis, et Nicolao Aymerico, tum ex aliis subjungemus.**

Vita S. Raimundi hic edita nomen cognomen.

8 Variè S. Raimundi nomen et cognomen effertur, nam sæpius Raimundum, quidam Remundum et Raimundum vocant. Contendit Diagus lib. 2, cap. 7, de Pennaforti dicendum, et familiam, e qua ortus est, semper de Penafort sive Pennaforti dictam esse; atque ita scribunt nonnulli; ast Hispani fere Penafort, alii Peguafort, Peniafort, Penyafort; Rosweydnus noster, de Rochefort.

VITA.

AUCTORE LEANDRO ALBERTO.

Raimundus de Pennaforti Catalanus, originem retulit in Aragonum Reges. Is postquam adolevit, missus est ad gymnasium, ut scientiam hauriret; in quo

S. Raimundi patriam, genus, iustitiam.

ACCURB.
LENNARIO.
ALVARIO.
Ordinē
Prædicato-
rum aggre-
ditur.

a

quo tantum brevi admodum tempore profecit, ut ea tempestate in Pontificio atque Imperatorio jure inter viros clarissimos facile connumerari posset. Quamobrem cives nostri Bononienses, tanti viri famam exaudientes, publico stipendio ipsum ad docendum conduxere. a Hanc autem ob causam togam induit Religionis. Forte dissuaserat cuidam scholastico adolecenti plurimis rationibus sanctæ conversationis ingressum. Quapropter deinde conscientia exagitatus, quod illi dissuaserat, ipse amplexus est: videlicet, relictis mundi illecebris, favore, et gloria, cum omnium admiratione Ordinem Prædicatorum ingressus est.

2 Simul ac votum emisit anno evoluta, pro more, accitus est in socium a Legato Pontificis Maximi, in Hispaniam concedente. Deum cognita ejus insigni doctrina, a Gregorio IX, Pontifice jussus est Epistolas Pontificum ac Conciliorum Decretales in unum corpus redigere, quod hæcenus in usu habetur in gymnasiis, et ad amissim servatur, prout dignosci potest in præmio ex ejus nominis citatione ab eodem Pontifice. Fecit et ipsum Pontifex Capellanum suum et Penitentiarium: quæ dignitas temporibus illis non nisi valde litteratis conferebatur. Factus est etiam inopam caussarum expeditor. b Post epistolas Decretales in unum congestas, Summam de Casibus conscientie edidit, opus insigne, et omni admiratione observationeque dignum.

3 Animalvertens Pontifex ejus præclarissimam vitam, mores, ingentemque doctrinam et animi probitatem, Præsulem civitatis c Barcinonæ creavit. Quicquid sub tanto honore maximum latere onus, dicto approbante Pontifice, eam ipsam dignitatem missam faciens, ad Ordinem Prædicatorum remigravit, malens tunica pallioque radi et ignobili tegi, atque sub eo egenus Deo servire, quam post tante dignitatis fastigium, mox rationem tante villicationis reddere. Igitur ad Ordinem Prædicatorum reversus humillimus Pater, petiit sibi quempiam virum bonum præfici, per quem posset erudiri ea quæ religionis essent: et ut erat mitis, ac nature compositæ, sic religionis moribus ornatus brevi admodum tempore evasit, ut in conventu generali duodevigesimo (quod Capitulum generale vocant) Bononiæ anno Domini mcccxxviii, celebrato, omnium Patrum consensu, Præsidentia (eo absente) totius Ordinis Prædicatorum dignus nominaretur et approbaretur.

4 Exordiar ab initio, ut rem seriatim narrem, placitum (puto) legentibus. Vita functo d Jordane viro sanctissimo, totius Prædicatorum familia Præsidente, ad Interregem, ut veterum more Romanorum loquar, ventum est. Interrex, quem Vicarium Generalem totius Ordinis Prædicatorum nostri dicunt. Magnus ille e Albertus vi et jussu institutionum nostrarum creatus est. Tandem indicto conventu universali duodevigesimo, Bononiam Electores convenere, ut sibi Ordinique aliquem præficerent. Huic Synodo duo inter ceteros Electores, excepto Magno Alberto, viri et moribus et doctrina apprime pollentes, videlicet f Hugo de S. Theodorico, tunc Præfectus Gallie provincia, postmodum Cardinalis Ecclesie Romanae, et Ivo Præfectus provincie Terræ sancte (hos enim Præfectos, appellant Provinciales Priores) interfuerunt. Ad certam diem omnes Electores sub quodam porticu conveniunt pro Præsidente eligendo. Datis omnibus suffragiis, pari lance certatum est. Porro in duas se subdiviserunt partes: alii quidem Magnam Albertum, utpote Germani; et Hugonem prælibatum Galli elegerant, ceteris partibus utrisque faventibus. Iterum atque tertio res incepta, in idem semper recidit.

5 y Animalvertentibus Patribus Electores simul non posse convenire, orationes indictæ sunt ante parentis h Dominici sanctissimum corpus. Sic igitur

orantibus Fratribus, i mox extra se quidam positus, videbat omnes Electores cubitum exeuntes, in templo maximam columnam h erigere, guttulis sanguinis purpuratam, a summo usque deorsum attingentem. Verum cum intuens Frater latoretur, extemplo signum Electoribus datur, ut demum ad electionem Præsidentis conveniant. / In primo itaque scrutinio, cum Barcinonæ esset, Patres ipsi unanimiter et concorditer elegerunt, m cum prius ante hanc nulla prorsus illius mentio fieret.

6 Timentes vero, ne oblatam Præsidentiam dictam aspernaretur, pari consilio miserunt Patres Hugonem, n Bonisium Placentinum, Pontium o de Sperra Præfectum Gallie Narbonensis provincie, Philippum olim Præsidentem Syriæ, sed exauctoratum in dicta Synodo, Stephanum Hispanum quondam Lombardiæ provincie Præfectum, cum nonnullis aliis Patribus Barcinonam, ut suaderent Raimundo, ut acceptaret oblatam Præsidentiam. Ut vero convenirent, virum Dei apprine rogabant, ut cervicem flecteret: sed is secum magis exoptans habitare, quam tam grandem subire provinciam, inexorabilem sese præbuit. Tandem tantorum virorum auctoritate et p rationibus suavis, inclinato capite, tantum onus subiit.

7 Verum biennio dumtaxat hoc officio functus est: quippe in Synodo prima generali, quæ sub ipso celebrata, quæ decimanona fuit, anno Domini mcccxxxix, edidit legem, ut Præsidents totius Ordinis Prædicatorum, posset officio renuntiare coram Patribus, quos dicitur Diffinitores, et isti obligarentur cessionem acceptare. Id quod tunc facere animus est, sed minime potuit, eo quod Patres admittere cessionem nolere. Tandem insequenti anno, videlicet mcccli, in Synodo vigesima Bononiæ celebrata, cessionem petiit, corporis valetudinem allegans, et nonnulla alia. Et cum plurimum hoc efflagitaret, tandem voti compos factus est ob dictam legem, in præcedente anno editam. Quamobrem animalvertentes Patres ingentem perturbationem, quæ defacili suboriri posset in Ordine, si pro voluntate hujusmodi Præsidentes seu Magistri generales Ordinis vulgo dicti, officio renuntiare possent, et ipsi eorum vota admittere tenerentur, lege sancitum est, ne in posterum eorum cossio admitteretur, q ni propter impedimenta perpetua: sicut illa abrogata.

8 Raimundus igitur voti compos factus, leto animo Barcinonam rediit, ibique vitam egit sanctissimam, et in studiis assiduis meditationibusque occupatam. Edidit, ut præmissis, plura opera, et Institutiones Ordinis fratrum Prædicatorum miro quodam ordine distinxit, quæ prius indistinctæ erant. Supervixit, postquam Præsidentie Ordinis renuntiaverat, annis quinque et triginta. Vita functus est in die Epiphaniæ, vii Idus Januarii, ann. mcccxxv. Ipsius sanctitatem crebra miracula, ad invocationem ejus nominis per Deum facta, protestantur. Porro dum viveret, et post mortem maximis claruit miraculis. Inter cetera enim legitur, r quadraginta mortuos eum suscitasse. Rex autem Aragonum, visis miraculis tam insignibus, plurimum apud Pontificem institit, ut inter Divos commemoraretur: sed nescio quo accidente tam egregium opus omissum est: sicutque manet. Hæc sunt, quæ ad manus meas de tanto viro pervenere.

a Alii dicunt eum ingressum, quod Novitia suscepisset egressum. Ha Petrus de Palude in 4 dist. 15, quest. 2, art. 2. Quibus de rebus facienda restitudo. Qui etiam a religione retraxit, tenetur inducere ad ingressum vel regressum religionis. Si autem ille nolit intrare vel redire, tenetur aequè idoneum procurare. Quod si non possit, tenetur pro eo intrare, quod fecit Magister Raimundus, quia dederat consilium quod Novitium exiret, et exivit: de quo præmissis intravit. Dignus l. 2, c. 9, citans Paludanum, ait eum scribere, adolecentem illum, quem ab ingressu religionis vel arcebat et revocavit Raimundus, fuisse ejus consobrinum. Sed fessit Dignum memoria, ut ea illatis Paludani verbis patet. In Collegio Societatis Jesu Antverpiæ exemplar est Paludani, in quo ad citatum articulum manu Wilhelmi de Alis, Ord. Prædicatorum

Faria ejus
officia et
opera.

b

c
Episcopatum
recusat.

d

Capitulum
generale pro
elegendo Ge-
nerali.

e

f

g

h

Absens eli-
gitur S. Rai-
mundus.

Invitus ad-
mittit hon-
oratum

Eu se beatum
post sponte
abdicit.

Mortuar

Claret mira-
culis.

i

raru

*Simile
exemplum.*

rum Conventus Kallariensis, hæc adscripta sunt: Sic fecit etiam Magister Theodorus, quia retraxit Frisonem nobilem, cujus fuit Prædagogus: factus est autem postea hujus Conventus Coloniensis Prior.

b Diagus, ut ad cap. 4, Bullæ canonizationis dicemus, probat summam ab eo Barcinone esse scriptam, priusquam Romam evocaretur.

c Vereor ut hoc probari possit. Certe nec in catalogo Hieronymi Pauli, ejus ætat nominu, et non nisi post reusatum Archiepiscopatum Tarracouensem, et Bracarensem, potuit accidisse, cum Berengarius etiamtum viveret. Post vero, non est verisimile voluisse Pontificem negotium imponendis honoribus facessere: nec sat apparet quando id contingere potuerit: nam MCCXXX, valetudinis causa Italia discessit MCCXXXVI, mense Octobri comitiis Montione interfuit privatus, MCCXXXVIII factus est Generalis sui Ordinis, nec verisimile est intermedio tempore id accidisse. An postea forte ab alio quopiam Pontifice, aut Rege Jacobo, delatus ei est ille Episcopatus?

d Jordani vitam dabimus XII Februarii.

e Colitur B. Albertus Magnus XV Novembr, Diagus l. 2, c. 14, scribit eum tunc fuisse Provincialem Germaniæ et Vicarium Ordinis; Marietta lib. 12, cap. 35. Colonia Professorum Theologia, et mox Provincialem Germaniæ facit.

f Alius Hugo de S. Caro, primus ex Ordine Prædicatorum Cardinalis creatus an. MCCXLV in Adventu, vir doctissimus, qui in omnes sacræ Scripturæ libros commentarios breves, sed moralis succi plenos edidit. Llot c. 8, scribit tunc Provincialem Tolosanum fuisse.

g Diagus, Castillo et Marietta scribunt, post tertium scrutinium statuisse Patres, cibo sumpto in provincias suas discedere, re infecta: quod nulla ratione crediderim; cum ex ea re schisma Ordinis, damnaque haud levia timeri possent. Creditibilis est, viros illos sanctos ac sapientes tenturos fuisse prius alia atque alia consilia. Nec sivisset id divina providentia, quæ, ut erat illius Religionis opera ad res admirandas usura, statim incipiti deliberatione suspensis ulfuit.

h De S. Patriarcha Dominico agrmus IV Augusti.

i Diagus ait post preces suas revertisse ad sævillum Capituli electores; ceteros illius Conventus Fratres, et quicumque interesset electioni non debebant, in templo precationem continuasse; tuncque unum eorum illam objectam esse visionem.

k Adlit Diagus, marmoream, quæ totum ædificium sustentaret.

l Nec tamen silentio prætereundum est, inquit Llot cap. 8, quod in approbata scriptura antiquissima anni MCCXX, est reperitum sub his verbis: Cumque eligeretur in clausis electoribus, ut moris est, orantibus fratribus ceteris ante sacrum corpus B. Dominici, vidit visione imaginaria quidam frater devotus illic orans, omnes electores de camera exeuntes, in medio ecclesiæ maximam unam columnam erigentes, quæ erat guttis sanguineis purpurata, attingens a summo usque deorsum. Quæ cum intuens letaretur, ecce facto signo ad Capitulum omnes electores venerunt, et electum concorditer ab omnibus in primo scrutinio nominaverunt.

m Adlit Diagus, secundissimo Bononiensis Academiæ plenus acceptam esse electionem, et deinceps vitam quodammodo confirmari rursus divinitus, cum recumbentibus mensæ Patribus, cuiusdam de more sacram lectionem aspiraturo, fortuito cu Jolis verbu occurrere: Filii Sion exultate et letamini in Domino Deo vestro, quia dedit vobis Doctorem justitiæ.

n Diagus, Domucce, Marietta, Llot, Castillo Bonfacium vocant.

o Maratta de Espira, Llot de Espira, Castillo de Spira.

p Sampayus ait non sine lacrymis hinc inde prius effusis, ut omnis susciperet inductum fuisse.

q De Quibus in Constitutionibus Ordinis dist. 2, cap. 8.

r Quatuor in vita, et XXXVI post mortem, ut habent Castillo, Diagus, Domucce, Llot, qui ad traditionem constanti confirmat cap. 13.

VITA ET CANONIZATIO

EX BULLA CLEMENTIS VIII, PONT. MAX.

PRÆFATIO.

*Semper varii
Sancti in Ec-
clesiâ extite-
runt.*

Romana Catholica Ecclesia, quæ super fundamentum Apostolorum et Prophetarum, ipso summo angulari lapide Christo Jesu edificata, divinitus a Spiritu sancto regitur, et ineffabili ejus æternæ sapientiæ providentia mirabiliter gubernatur, in eadem unitate fidei et doctrinæ veritate, quam a Christo suo sponso et Apostolis accepit, perpetua consensione perseverans, a Deo Patre misericordiarum continuis gratiæ caelestis benedictionibus cumulatur; ac veluti fecunda mater multiplici Sanctorum prole aucta, eorundem meritis ac virtutibus illustratur. Atque hanc fidei Catholiciæ unitatem unus idemque Spiritus per multas gratiarum divisiones in corpore Christi, cujus nos membra sumus, antea operatus est, et nunc etiam operatur. Et quosdam quidem posuit Deus in Ecclesia, primum Apostolos, secundo Prophetas, tertio Doctores, qui unum Dominum, unam fidem, unum

baptisma prædicarunt; ac veritatem facientes in caritate, creverunt in illo per omnia, qui est caput Christus, ex quo totum corpus compactum et connexum est per omnem juncturam subadministrationis secundum operationem in mensuram uniuscujusque membri. Præcipua vero hujus mystici corporis membra sunt viri sancti, quos elegit Deus, et prædestinavit in vitam, qui eandem fidem semper tenuerunt, et pro ejus defensione legitime certantes adepti sunt repromissiones, et in cælis coronari meruerunt. Hujus autem fidei unitatem, in qua unum corpus in uno spiritu efficiuntur, jam inde ab ipsius Ecclesiæ nascentis initio ad hæc usque tempora principes et potestates tenebrarum multis hæresum procellis ac turbinibus excitatis labefactare et convellere tentarunt; sed divina Christi sapientia, qua Ecclesiam suam supra firmam petram fundavit, adversus quam portæ inferi prævalere nunquam poterunt, potenti suæ dextera eam semper defendit, et usque ad consummationem sæculi conservabit. Atque in hoc admirabilis Dei providentia maxime elucet, quod omnium pæne sæculorum ætibus, et iis præcipue temporibus, quibus religio Catholica tyrannorum atrocitate, et hæreticorum perfidia impugnata est, invictos Martyres, athletas fortissimos, gloriosos Confessores, et viros sanctos, magnos in virtute, ac prudentia præditos, adversus tyrannorum sævitiam, atque hæreticorum iniquitatem excitavit, qui suo sanguine fidem Christianam decoratam, ac vitæ integritate, doctrinis, virtutibus, et miraculis confirmatam latissime propagarunt.

2 Ac superioribus quidem sæculis ex gloriosi Patris S. Dominici familia B. Raimundus a Peniafort Barcinonensis extitit, qui amator veræ sapientiæ, quæ nunquam marcescit, spretis omnibus divitiis, dives factus est in gratia Dei, quæ data est in Christo Jesu in omni verbo et scientia, dives in humilitate et virtute, dives in bonis operibus: in quo denique Deus ostendit abundantes divitias gratiæ et gloriæ suæ. Nam vocavit eum in partem sortis Sanctorum, et implevit agnitione voluntatis suæ, in omni sapientiam, et intellectu spirituali, ita ut plenus Spiritu sancto et fide, in medio Regum et Magnatum sapientiam loqueretur; non sapientiam hujus sæculi, neque Principum hujus sæculi, qui destruntur; sed Dei sapientiam in mysterio, quæ abscondita est a sapientibus hujus mundi, et revelata parvulis: nimirum verus Dei minister in paupertate, in omni patientia, in orationibus, in laboribus Dei gloriam quærens, ac mysterium fidei in conscientia pura, fidelibus et infidelibus summa caritate patefaciens, per multos in cæcitate cordis a via salutis aberrantes, verbo veritatis, et innocentia vitæ in rectam mandatorum Dei semitam traduxit, et adversus hæreticorum impetum et audaciam se tamquam murum fortissimum et inexpugnabilem opposuit. Insuper Deus, qui est mirabilis in Sanctis suis, dedit ei gratiam curationum; ac sanctitatem ejus, in virtute Spiritus sancti, per signa et prodigia, cum in ejus vita, tum post obitum ita manifestavit, ut ejus gloria per amplissima Hispaniarum regna permaneret.

3 Hæc enim est summa Dei benignitas, qua Sanctos suos, qui in contemptione honorum, in omni rerum humanarum despicientia, et in cruce Christi Domini nostri gloriantes, in hac vita ejus laudem et honorem amplificaverunt, nunc eosdem glorificans, a quibus ipse glorificatus est, veluti quadam vicissitudine honoris, omnium honorum felicitate in cælis remunerat, et tribuit eis nomen sempiternum, quod nunquam interibit. Quamobrem ad eorum virtutes imitandas vehementer incitari debemus, cum ejusmodi homines aversos ab honoribus, in tribulationibus, in angustiis tantam adeptos esse gloriam videamus, ut sua tenuitate et humilitate omnium Regum amplitudinem, omnem hujus mundi existimationem et dignitatem longe superarint. Nam diversæ sunt vice

*S. Raimundi
laudes.*

*Sancti a Deo
honorantur.*

EX BELLA
CLEMENT VIII

viae Dei a viis hominum, qui in vanis cogitationibus et curis inanibus occupati loquuntur sublimia gloriantes; Deus autem sedes Ducum superborum destruxit, et cessare fecit memoriam eorum a terra, memoriam vero humilium sensu reliquit, et maximis honoribus, amplissimisque monumentis consecravit. Quare B. Raimundum merito laudamus, et Deum in eo benedicimus, qui singularibus gratiarum donis, et summis virtutibus eum ornavit: de cuius vita, morum sanctimonia, fidei puritate, et admirabilium signorum multitudine pauca solum ad communem totius Ecclesiae utilitatem proponimus; ut omnes intelligent quibus tandem illegalibus in caelum ascenderit, ac Deo gratias immortales agant, ejus nomen in Ecclesia Dei publico hoc nostro et Sedis Apostolicae decreto, numero Sanctorum fuisse adscriptum.

a *Lanercell. providentia.*

CAPUT I.

Raimundi eruditio, munus Ecclesiastica.

S. Raimundus
litteras gratis
docet.

Beatus Raimundus Barcinonensis ex nobili familia de Peniaforti originem duxit. Prima in pueritia religionis Christianae rudimentis imbutus, jam magnum aliquid portendere videbatur, cum esset eximia corporis et animae indole, et naturae quodam instinctu ad virtutem et pietatem in dies magis propenderet. Adolescens humaniores litteras tam avidè arripuit, ut exiguo tempore maximos progressus fecerit, et a eas artes, quas plane didicerat, Deo adjuvante, summa cum laude plurimos Barcinone gratis docuerit.

a

3 Atque ut e talentis sibi a Domino conceditis lucrum faceret amplissimum, b Bononiam, velut ad commune bonarum artium domicilium, et disciplinarum emporium profectus est, ubi tempus sibi ad negotiationem sapientiae datum non insumpsit in vanis et carnalibus desideriis, quibus retas illa juvenilis a studio virtutis abripi saepe solet, sed pietatis officii, ac Pontificio civilique Juri toto pectore incubuit, ac tandem Doctoris laurea, ceterisque doctrinae insignibus decoratus, sacros Canones publice magna cum hominum admiratione absque ulla stipendio est interpretatus. c Cui postea cum Senatus Bononiensis ob praecelam ejus eruditionem honorarium ex aere publico decrevisset, ipse labores suos Domino sanctificans, date sibi a Senatu pecuniae, omniumque rerum quas sua industria comparasset, Deo in primis, ac suo Parocho decimas fideliter offerbat.

Creatur Do-
ctor.

c

d
Nobis Barci-
nonensem in Ca-
nonicis

6 Quo in munere docendi cum d aliquot annis egregiam navasset operam, et jam ejus eruditionis fama per Italiani crebuisse, e Berengarius Barcinonensis Episcopus ejus virtutibus ac scientia permotus, Romam suam ad Ecclesiam rediens, Bononiam iter instituit, ubi B. Raimundum convenit: ac multis ultro citroque sermonibus habitis, Berengarius virum admiratus, ac secum ipse reputans eum ingenti Ecclesiae suae ornamento et utilitati futurum, vehementer institit, ut secum ad Ecclesiam Barcinonensem, ubi educatus fuerat, revertetur: quod tandem f magnis ab eo precibus obtinuit, quem etiam aliquanto post ejusdem Ecclesiae Canonicatu, et g quadam Praepositura addita ornavit.

f

g

Annuntiationis
festum so-
lemniter agi
curat.

7 Hoc beneficio et dignitate auctus, omnibus Canonicis, et universo illius civitatis populo integritatis ac doctrinae splendore praefulgebat, eratque tanta ejus in omni gestu motuque corporis modestia, et totius vitae consuetudine suavitas, ut omniumque aetate ordinum homines in amorem sui raperet et admirationem. Deiparum Virginem singulari pietatis affectu venerabat, ejusque honorem et cultum pro viribus semper auxit. Nam cum festus Annuntiationis ejusdem Virginis dies ea in Ecclesia minus celebris haberetur, ipse ab Episcopo et Capitulo impetravit, ut duplici ritu solemniter perpetuo coleretur, atque ex

Praepositurae suae redditibus censum annum attribuit Canonicis in distributione erogandum, qui sacris officii eo die interessent.

a *Diagnos ait, S. Raimundum Logicam aliasque philosophicas scientias docuisse. Lot. cap. 2 scribit, cum illas artes docere aggressum cum 20 esset auctoritas.*

b *Anno 1163. aut 1164. Bononiam profectum esse S. Raimundum nulli duces, ad Domenecas an. 1163. Sactus et itineris et studiorum fuit Petrus Ruber, qui et ipse Ordinem Praedicatorum postea ingressus est. Conspicere in itinere adolescentem, cui dei Mater visus ab infantibus creditus, ac peritosis manibus, recens restituerat, ut ipse anonymo scripto testatus est Raimundus, addens id ab annis sexaginta aut pluribus contigisse, cum Bononiam ad studia profuisset.*

Miraculo annuntiationis ad virtutem.

c *Lot. ut primariam cathedram ei collatum cum publico stipendio, quod ille in pauperes et Clericos distribuit.*

d *Tres, inquit, Diagnos, Lot, Domenecae.*
e *Hic est Berengarius IV de Palatio illius, qui ab Hieronymo Paulo recensetur xxviii illius Ecclesiae Antistes. Hic, ut Diagnos scribit lib. 2, cap. 1, effectus est an. 1163. et Praedicatorum eodem anno quo Romam in Hispaniam revertit, advenit Barcinonem, vel Parisiis, ut quidam voluit, vel Bononia, ut ipse ex veteribus, Calendario probat. Habitarunt primum in aedibus Petri Granum in parochia S. Jacobi, quae claustrum exstant via S. Dominici, inque curiam pariete S. Dominici qui eodem anno Barcinonem venit, inque his aedibus est hospitatus, fates expressa veritatis, subitis cum Berengarii Episcopi insignia videlicet et Palatinum. Alibi deinde edificatum an. 1163. xxviii monasterium, quod etiam nunc incolunt Praedicatorum, dictaque est S. Catharinae quod cum sanctam virginem uo Martyrem singulari pietate colerat S. Raimundus, qui promovendo operi aut praep. aut plurimum certe allaboravit.*

Praedicatorum Barcinone praeion domicilium, monasterium.

f *Domenecus et alii tradunt, accessisse Papae mandatum, quod in Clericali conventu statutum esset ut Jacobo Regis magister daretur, quod invenimus minus concessit (licet abbas erat Martelli cap. 31, altero ad id, priusquam veniret, admisso.*

g *Archiducum creatum scribit Lot cap. 3 et alii.*

CAPUT II.

Religionis ingressus, sanctissima vita, Institutio Ordinis de Mercede.

Magnam hac ratione apud omnes auctoritatem, et sanctitatis opinionem sibi conciliarat, totiusque civitatis oculos, animosque omnino, ac praecipue Praetorum et Principum, in se converterat: cum in animum mundi gloriam instar feni arescentis decensae flore marcescentem apud se ipse contemns, ad sublimiorem vitae statum aspiraret. Venerat tunc in eam urbem receter Fratres Ordinis Praedicatorum, qui Apostolicum in morem Evangelio Christi praedicando populum docebant, et ad cultum Dei, studiumque pietatis incitabant, quorum usu et consuetudine primum delectari B. Raimundus: deinde etiam ad idem vitae institutum amplectendum vehementer cepit inflammari. Neque anceps ea difficilis cogitatio fuit. Nam inclinatum ejus animum, et in via salutis ambulante, speciosi illi pedes evangelizantium pacem, in montem Domini, perfectionis nimirum Evangelicae apicem, facile deduxerunt. Itaque jam matura aetate annum circiter quintum supra quadragesimumagens, abdicatis honoribus, spretoque omnibus divitiis, assumpsit pennas ut columba; atque in requiem Domini evolans, in Ordine Fratrum Praedicatorum solemnem professionem emisit. n

Ordin. in Praedicatorum instituitur.

9 Quod ut omnibus admirationi fuit, hominem genere nobilem, doctrina praestantem, affluentem bonis, dignitate et fama celebrem, suscepto religioso vite instituto, spontaneam paupertatem opibus, suique contemptum honoribus et commodis praetulisse: ita ejus exemplo b complures litterari, ac studiis doctrinaeque dediti nobiles viri eundem Ordinem sunt amplexi, ac propterea magnum ea Religio in dicta civitate suscepit incrementum.

n Multi enim sequuntur

b

10 Hic jam novus Christi miles adversus humani generis hostem fortiter dimicare apud se statuens, ac turrim aeternae salutis aedificans, ut sapiens architectus, humilitatis religiosae, quae ceterarum est parens, custosque virtutum, fundamenta jacere decrevit. Itaque etsi omnibus eruditione et prudentia antecellebat, hoc tamen ipso dimissus sentire de se, alios omnia, sibi nihil tribuere, singulos honore debito prosequi, denique

Excellit humilitate

denique libentius delitescere, quam in lucem prodire consueverat; cujus ille virtutis tenacissimus in omni vita fuit. Et quoniam obedientia humilitatis vita est, ad hac tuendam atque conservandam (exemplo mediatoris et Salvatoris Domini nostri Jesu Christi, qui humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem) vir justus die ac nocte meditabatur obedientiam, ac sepulto propriæ voluntatis arbitrio, mortuus huic sæculo, vitam cum Christo in Deo absconderat, ac totus a Superiorum nutu pendebat. Beatam paupertatem regni caelorum præmio dignam, et Christi ore laudatam, toto pectore amplexus est, ac eam veluti fraternæ pacis fundamentum, munditiam vitæ, curarum hujus mundi abdicationem, proximam denique et quasi compendiarium ad Deum viam studiosissime semper coluit, ac semetipsum tanquam aurum igni probatum in camino paupertatis expurgabat.

11 Castitatis, quæ caelestis et Angelicus thesaurus est, amantissimus fuit, ac præcinctus lumbos, et lucernam boni operis in manibus habens, eam in fictili corporis sui vase in sanctificatione et honore portans, incorruptam et integram usque ad extremam vitam diem conservavit, et qua erat in Dei Matrem et intemeratam Virginem Mariam pietate, in cujus fidem et clientelam se jamdiu ante contulerat, nullum firmiter ad dæmonis vires conferendas, quam ejusdem Virginis præsidium inveniri posse, certum exploratumque habens, ejus patrocinium assidue invocabat: ac tantus erat ejus in oratione fervor et perseverantia, ut ex variis occupationibus se ipse frequenter colligeret solitarius, et levans se super se divinæ contemplationi vacaret; in qua caelestes plane spiritus hauriebat, et de fontibus Salvatoris aquas sapientiæ salutaris accipiens, tanto gratiarum imbri omnes vitæ suæ actiones irrigabat, ut flumina aquæ vivæ de ventre ejus in aliorum utilitatem promanarent. In pauperes, ac præcipue captivos dura servitute ab infidelibus detentos, propensissimus erat, nullumque officii genus unquam prætermisit, quo eos liberari posse existimaret: quorum hoc etiam majorem curam et sollicitudinem gerendam esse censebat, quo in graviore periculo Christianæ fidei abjurandæ, et amittendæ salutis æternæ versarentur.

12 Cum itaque ejus hortatu Petrus Nolascus natione Gallus, cujus confessiones B. Raimundus audiebat, vir opibus florens, et insigni pietate præditus, ad inopes alendus, et maxime ad captivos ex Barbarorum vinculis redimendos, suas copias et opes magna cum alacritate, ac libenti animo conferret, egregium pium ac liberalis animi officium pro sua infinita bonitate gratum Deus habuit. *c* Nam proxima nocte insequente beatissima Virgo Dei Mater eidem Petro, qui sanctis meditationibus et orationi vacans cogitabat, qua ratione calamitatibus Christianorum in captivitate degentium succurri posset, serena fronte se conspiciendam dedit, et acceptissimum sibi ac unigenito suo filio ore dixit, si suum in honorem institueretur Ordo Religiosorum, quibus cura incumberet captivos et tyrannide Turcarum liberandi: ac illa ipsa nocte eadem Virgo sanctissima B. Raimundo, et *d* Jacobo I Aragoniæ Regi *e* apparuit, id ipsum de Religiosis admonens. Quare hi collatis inter se consiliis, et consentientibus animis Ordinem B. Mariæ de Misericordia, seu de Mercede redemptionis captivorum fundaverunt: cui B. Raimundus certas vivendi leges *f* præscripsit ad istius Ordinis vocationem accommodatissimas, quarum approbationem aliquot annis post a *fel. rec. g* Gregorio IX, prædecessore nostro impetravit, et dictum Petrum, qui eidem Ordini omnia sua prompte dederat, primum etiam Generalem Ordinis Magistrum suis ipse manibus *h* habitu eodem indutum creavit.

a Habitum induit, ut ex veteri Barcinonensis canobii *ms. Kalendario tradit Diagus lib. 2, c. 9, die sancto Parasceves an. MCCXXII,*

non a S. Dominico, ut putavit Marietta lib. 12, cap. 30, cum is Augusto præcedente obiisset; non etiam Parisiis an. MCCXXII, ut habet Castillo; nec in æde S. Jacobi Barcinonensi, sed in veteri illo Graniniano domicilio. Ergo anno vertente, Dominica Letare, quæ erat v. Aprilis, professionem emisit. Lot cap. 5, scribit an. MCCXX, ingressam esse in Ordinem.

b Inter eos fuerit Petrus Riber, olim ejus Bononiæ sodalis, et Raimundus de Rosanis *Præcentur ecclesiæ cathedralis Barcinone, cujus ex fratre nepos Bernardus de Rosanis an. MCCXVI, Prædicatoribus quædam est claritus, ut habet Diag.*

c Id primo die Augusti accidisse ait Diagus l. 2, cap. 10, et Domenecus, ac fuisse S. Raimundum jam tum Regis Jacobi Confessarium, vel a Rege assumptum, vel ei a regni consiliis datum; nam cum fuisse apud Aragonios morem, scribit Marietta cap. 33 et Castillo, a quibusdam tradi. De S. Petro Nolascio agemus XXXI Decembris; de Ordinis B. Mariæ de Misericordia institutione xvii Januarii, et x Augusti.

d Alii tradunt, cum, occiso anno MCCXXII, ad Maretanum Petro parente, (qui Raimundum Tolosanum Comitem, antesignanum Albigensium iuratur) captivus a Simone Comite Montforti Carcassonæ detineretur Jacobus admodum adolescens, sæpius a S. Dominico et S. Petro Nolascio visitatum, votum nuncupasse ejusmodi Ordinis erigendi, si in pateram regnum restitueretur; quod deinceps tenuit annis LXIII.

e Diagus et Domenecus, aiunt Regi pro redemptione eorum qui a Mauris capti erant, ipsorum Munerum exterminio, nocti oranti apparuisse Dreparam, admirabili splendore conspicuum, et collaudato ejus celo monuisse quæ hic referantur.

f Suasit ut Officia et Breviario Prædicatorum uterentur, Regulam S. Augustini servarent, et quasdam Prædicatorum constitutiones, suis functionibus magis accommodatas. *Diag. Domenec.*

g Etat hæc approbatio tomo I Bullarii, et apud Diagum cap. 10, data xvi Kal. Februa. Pontificatus Gregorii IX, an. xiiii, sive Christi MCCXXII. Fallitur ergo Castillo l. 2, cap. 17, et Marietta cap. 32, dum scribunt an. MCCXX, approbatum Ordinem, duobus annis et medio ante institutum. Lot an. MCCXX, conditum Ordinem scribit cap. 9, mandante Pontifice ut habitum suis manibus Raimundus Generali conferret. Quod non satis videtur probabile.

h Festa S. Laurentii an. MCCXXII, id factum in ecclesia cathedrali sanctæ Crucis Barcinone. Dixit ad frequentissimum populum, novique instituti rationem reddidit S. Raimundus, et post offerentiam Missæ, quam celebrabat Berengarius Episcopus, habitum S. Petro Nolascio dedit. Ita Diagus, qui multorum Scriptorum testimonio id confirmat: nam alii a Berengario Episcopo, quidam ab ipso Rege datum scripsere, ut testatur Domenecus. Est autem is habitus, ut scribit Abrahamus Brevius tom. 13, ad an. MCCXXII, alba tunica, cum cappa et scapulari candido, itemque cappa alba, atque insignia Regum Aragoniæ, nempe in dextero rubræ croceque virgæ cum Cruce candida ante pectus.

CAPUT III.

Apud Legatum, et Pontificem obita officia.

Hæc B. Raimundus, quæ ad minus Dei gloriam, et proximi utilitatem gesserat, etsi occultissima esse volebat, tamen ardentem illius in egenos caritatem et vitæ sanctimoniam jam ubique fama vulgaverat, et sanctæ ejus doctrinæ odorem manifestabat in omni loco. Quamobrem bonæ memoriæ a Joannes Cardinalis Episcopus Sabinensis, eruditionis et pietatis laude clarissimus ab eodem Gregorio IX, prædecessore nostro in Hispaniam ad Crucem adversus Saracenos prædicandam, *b* aliaque Sedis Apostolicæ negotia pertractanda Legatus de Latere missus, multorum sermonibus singularem ejus integritatem intelligens, eum sibi legationis accepit adiutorem.

14 Quo in munere B. Raimundus tanta cum prudentia, tanta humilitate et caritate versatus est, ut omnibus esset bonus odor Christi, ad vitam. Nam etsi honestissimo loco natus esset, et jam ætate proventus, multisque virtutibus cumulatus, magna apud omnes, auctoritate polleret; in hoc tamen longinquo et difficillimo itinere nullis unquam ab eo precibus obtineri potuit, ut equo veheretur; sed vernis Christi discipulus calcatus pedes in preparationem Evangelii pacis, et assumpto spiritus gladio, quod est verbum Dei, iter suis comitatus sociis pedibus faciebat, et Cardinalem, quo erat venturus, prævertens, quasi viam ante faciem ejus in benedictione præparans, Evangelio Christi prædicando permultos, adjuvante Domino, ad arctam salutis semitam a via lata et spatiosa traducelbat; et confessiones audiendo, a censuris et a peccatorum nexibus liberabat. Quodque omnibus mirum fuit, toto illo itinere nihil unquam

Legato Apostolico socius adjungitur.

a

b

Pedes iter agit, egulam ubique observat.

EX BEATA
CAUSANT. VIII

de solita eorum abstinentia, vigiliis, jejuniis, precationibus, totisque religionis severitate remisit: sed observantissimus constitutionum sui Ordinis, ne latum quidem unguem ab illius statutis et legibus discedebat.

13 Quare suspiciebant ipsam universi, colebant omnes; Joannes Cardinalis summopere diligebat: qui perfunctus legatione ad Urbem radiens, cum B. Raimundum una secum adducere decrevisset, nunquam id tamen ab eo potuit impetrare; sed cum ad eundem Gregorium IX prædecessorem nostrum, de rebus legationis referret, tam multa, eaque præclara, de hujus beati viri virtutibus dixit, ut idem Gregorius prædecessor illius videndi desiderio incensus, eum ad se confestim e vocavit: cujus ille dicto audiens, quamquam religiose quietis avidissimus, Romam venit.

16 Excepit eum amanter et benigne prædictus Gregorius prædecessor, ac brevi perspectis et exploratis ejus animi dotibus, summisque virtutibus, Capellani sui officio, (quod tunc temporis idem erat, quod nunc est Cassarum Palatii Apostolici Auditorum) et Pœnitentiarii dignitate ornavit; ac tanti semper fecit, ut non nisi adhibito ejus consilio graviores causas tractaret. Quem cum etiam a sacris sibi confessionibus præfessisset, is, qua erat in egeno caritate, pœnitentiæ loco illi injungebat, ut inopum preces et justas petitiones statim audiret, eorumque negotia expediret et quam citissime conficeret: d quare ab eodem Gregorio prædecessore Pater pauperum est appellatus.

17 Decreta Romanorum Pontificum quo quæque tempore condita erant, diversis in Epistolis et Conciliis sparsa, quæ obscuritatem et incertitudinem inducere videbantur, ad communem omnium, et maxime studentium utilitatem, in ordinem et compendium redigi jamliu omnibus fere placuerat, sed tanto operi vir idoneus quærebatur. Itaque Gregorius prædecessor B. Raimundum huic muneri aptissimum esse ratus, id oneris ei imposuit, quod tandem ipse ingenti labore trium annorum spatio feliciter absolvit, quemadmodum in ipso Decretalium proœmio gravissimo ejusdem Gregorii testimonio est comprobatum.

a Joannes de Abbatis-villa, Episcopus Vesontinus LXXI, cum sedisset duos circiter annos, anno MCCCXXVI, mense Septemb. a Gregorio IX factus est Cardinalis Episcopus Sabanenensis. *Diagnos lib. 2, cap. 11. Hieronymus Zurita tom. 1, lib. 3, cap. 2 et 3. Mariana lib. 12, cap. 11. Marceta lib. 12, cap. 31. Castillo l. 2, cap. 17. Gudmalem S. Sabunæ vocant, non recte. Erat tunc alius Cardinalis Presbyter titulo S. Sabunæ Thomas de Capua, sed Cardinalis Episcopus Sabanenensis fuit hic Joannes.*

b Ea maxime de causa Roma venerat Legatus, ut de regio conjugio, quod Jacobus consanguinitatis lege vitiosum esse disputabat, coram eo discerneretur; ut tradit Mariana lib. 12, c. 14, et Bonaventura. Late contestata, secundum Regis voluntatem judicium, Regium dimittendum videri, filium (ex ea susceptum) patris in regno substituendum. *Mariana.*

c *Id est, maxime factum, ut ait Dugl. cap. 11. Llot cap. 4, scribit, in virtute sanctæ obedientiæ mandatum ei fuisse ut Romam veniret.*

d *Addunt Diagnos et Llot, Pontificem libenter suscepta pœnitentiæ, quæ imponere solum coram negotiorum, quæ sibi commendantur, expeditionem, inque litterarum inscriptionibus Patrem pauperum cum appellare.*

CAPUT IV.

Declinata dignitas. Generalitus ultro adhibitus.

Hæc lucubrationibus, et assiduo humilitatis studio, quamdiu Romæ vixit, contra otiosam mentis evagationem, et inanis gloriæ cupiditatem se ipse trabatur diligentissime. Quare oblatos etiam honores, et amplissimas Ecclesiarum cathedras omni conatu repudiavit. Nam cum Gregorius a Archiepiscopatum Tarraconensem ei deferre decrevisset, id ille adeo graviter et moleste tulit, ut illico febrî correptus

a
Archiepiscopatum Tarra-

b aliquot dies ingenti corporis animique dolore torqueretur. Itaque ab hujus mundi gloria alienissimus omni ope contendit, ut eam a se dignitatem averteret: quod cum per se non posset, adhibitis multorum precibus, et quorundam Cardinalium auctoritate, ejusdem Gregorii prædecessoris animum ita inflexit, ut illius ecclesie onus in eum transtulerit, e quem ei muneri B. Raimundus aptissimum esse judicavit.

19 Hac difficultate perfunctus exultabat in Domino, ac veluti suo juri redditus, gratis Deo peractis, ad solitos labores sese contulit: quorum tandem magnitudine et diuturnitate confectus, in tam gravem morbum incidit, ut illi certam mortem medici denuntiarent, nisi patrium oculum repeteret. Itaque dimisso Confessarii ejusdem Gregorii prædecessoris munere, et obtenta abeundi facilitate, d Barchinam rediit, atque ita rediit, ut eum animi candorem ab omni ambitionis labe intactum et illesum, quo inbutus ad Urbem venerat, in patriam reportarit.

20 Vix ab Urbe recesserat, cum statim ei divinitus per spiritum data est gratia sanitatum, atque operatio virtutum. Nam cum ad eum Catalonia, portum, quem e Tossa vident, appulisset, adventum fad se levi cymba quemdam ejus loci incolam, Barcelo de Faro inuceptum, (qui dum in messem incumberet, adeo gravi et repentino correptus erat morbo, ut statim omnibus orbatius sensibus, nullos neque clamores, neque admotos corpori stimulus perciperet, sed humi jacens exanimis, mortuus esse crederetur) beatus vir miseratus, Deum, qui dives est in misericordia, ardentissime est deprecatus, ut ei vitam, quæ satis esset ad confitendum peccata, produceret: tum magna fide in Deum nixus, infirmum proprio compellens nomine rogavit, an vellet peccatorum sordes sacra confessione diluere. g Confestim ille velut e somno excitatus oculum sustulit, receptoque vocis usu, id velle se ac vehementer optare dixit; et confessione facta, atque exonerata peccatorum conscientia, perceptaque absolute nihil amplius eloquentis, spiritum Deo reddidit. Id circumstantes admirati glorificaverunt Deum, quod talem hominibus dedisset potestatem.

21 Atque ubi Barchinam appulit, confirmatis paullulum viribus, statim ad res divinas et cælestes contemplandas animum adiecit. Ejus vero Barchinam adventus simulatque per Hispaniam innotuit, ingens hominum concursus ad eum fieri coepit, partim visendi gratia, partim consulendi, nam Pœnitentiarii potestatem, concessu ejusdem Gregorii, etiam ab Urbe absens exercebat. Quos omnes consolabatur in Domino, et spiritualibus monitis mirifice recreabat. Ejus enim scientia, quasi inundatio in omnibus abundabat, et consilium ejus, sicut fons vite, salutem animæ plurimis afferebat. Hac autem Pœnitentiarii potestate, quo liberius Deo sibi que vacaret, h sponte se abdicavit, quamquam ejus etiam absentis opera idem Gregorius prædecessor, i ceterique Romanam Pontifices qui eum secuti sunt, prædecessores item nostri, utebantur, ut ex ipsorum litteris facile constat, quibus ei gravissima negotia committebant. Conscripsit etiam l Summam Casuum conscientia, qui solent in foro pœnitentiæ frequenter occurrere, magnæ doctrine atque auctoritatis, et tam confessariis quam confitentibus valde utilem et necessariam.

22 Dum sacris et suavis hisce studiis, et juveni proximi occupationibus distinetur, anno humane salutis MCCCXXVIII Jordanus ejusdem Ordinis secundus Generalis Magister, ex hac vita excessit. Quare novo Generali Magistro deligendo Capitulum generale Bononiæ est congregatum: ubi cum dissidentibus sententiis non satis Patribus inter se conveniret, ad S. Dominici corpus præces indictæ sunt, atque inde ad suffragia ventum; quibus omnibus, nullo penitus refragante, B. Raimundus absens Generalis Magister

concursum re-

casus.

b

c

Barchinam rediit ob valentiam.

d

Gratiam sanctorum divinitus accepit.

e f

g

Seminortuo sensum restituit ad confitenda peccata

h

Consulitur a multis,

i

Summam scribit.

k

Absens Generalis Ordinis eligitur.

est

est declaratus. Cujus ille rei nuntio percussus, atque animo perturbatus, primum repugnare vehementer cepit; sed provecioribus aetate ac sapientia Patribus Bononia Barcinonem adventantibus, qui eam omnium et Dei voluntatem esse confirmarunt, iegre tandem acquievit, ac magistratum inivit. Itaque aliorum precibus et auctoritate victus, animum ad regendam eam familiam adjecit. Quam cum integro biennio l sanctissime et magna cum laude administrasset, m facto, ipso postulante, superiore anno ex communi Patrum sententia decreto, ut liceret Magistro Generali officium Magisterii renuntiare, proximo insequente n Capitulo Bononiae item habito affectam aetatem, infirmamque valetudinem incensans, pristina nimirum quietis, vitaeque privatae avidissimus, magistratu morentibus omnibus sponte se abdicavit.

l
mn
Lose munere
abdicit.

a *Mortuo scilicet Aspargo, sive Asparago, Archiepiscopo circiter annum mcccxxxiii, ut vult Diagus. Erat id temporis Tarracoenensis Archiepiscopus Primas regni Aragoniae. cum ab eo Casar-Augusta quoque sacra petere consuesset; quam Joannes XIII, in Metropoli erexit.*

b *Tres, ut aiunt Diagus, Domenec, Llot.*

c *Nominavit, teste Diago, Guilielmum Mongrium, (Llot vocat Gregorium de Monte Grino) tum Adilem Ecclesia Gerundensis, virum egregium; qui tamen consecratus non est, sed aliquot post annis ultro se quoque dignitate postea abdicavit. Ferunt deinde oblatum Raimundo Brecaresensem in Lusitania Archiepiscopatum, pari ab eo constanti repudiatum. Plures ei ab aliis Pontificibus et Jacobo Rege delatas dignitates, ut semper ab eo rejectas, scribit Llot cap. 5. Seraphinus Barziz in Historia errorum illustrium Ord. Praedicatorum, tradit dicere solitum, Magnam esse dignitatem, in Ordine Praedicatorum laudabiliter perseverare. Volaterranus lib. 21, saepe dicitur, ait, se salubrius ac securius subesse quam praesere.*

d *Id non ante Aprilem anni mcccxxxv contigit. Mense Octobri anni sequentis comitis regni Aragoniae Montione sive Monsonii interfuit, teste Zurita lib. 3, cap. 26, quibus in comitis actum de Valentia urbe eripienda Mauris. Quorundam conatibus urbi Barcinonensi noxas isthic intercessit Raimundus, Domenec.*

e *Distat xii leucis Barcinone, n, Blanda Ptolemaei, qua nunc Blanes.*

f *Diagus ait eodem tempore, quo Raimundum, portum subisse, rogatum Sanctum ad eum cum quatuor sociis adisse.*

g *Cum primum ad eum venit, alta voce eum compellunt Raimundus: nihil ille se movit, donec facta cum sociis praeventione, rursus ejus nomen inclamavit Sanctus. Ita Diag. Llot.*

h *Praterquam, inquit Diagus et Domenec, in iis rebus qua Praedicatorum aut Minorum (ita Seraphicum Ordinem vir sanctus diligebat (propria essent, Multa tamen magni momenti negotia ad eum remittebantur a Curia Romana, ut confirmationes Episcoporum et Abbatum, gravium causarum (etiam contra Antistites quosdam, ut Urgelitum quendam) examen, absolutiones ab excommunicatione, dispensationes ab irregularitate, etc. Domenec, Dissidentibus Herdensibus et Rothensibus Canonibus circa numerum eorum qui Episcopatum electuri essent, Innocentius IV, Pontifex Petro Albalatio Archiepiscopo Tarracoenensi, S. Raimundo, et Michaeli de Fabra Ord. Praedicatorum, idoneum eligendi potestatem fecit, estque a tribus illis Guilielmus de Berbeano Ord. Praedicatorum, electus. Hatus ab Urbano IV, cum Episcopo Barcinonensi, Index in causa matrimoniali Alvari Cabreri Comitis Urgelitani, et Constantiae Monachae, ut quod ante Oscanis Antistes judicavit, curarent ratum esse. Sed Raimundus, imbecillitate virum excusata, rem totam Antistiti reliquit. Domenec.*

i *Sedere post Gregorium, dum superstes fuit Raimundus, Calixtinus IV, Innocentius IV, Alexander IV, Urbanus IV, Clementis IV, Gregorius X.*

k *Summam rogatu et jussu F. Sugerii, primi Provincialis Hispaniae a S. Dominico anno mcccxxi creata, conscripsit S. Raimundus, antequam Romam a Gregorio IX evocaretur, ut ex veteri ms. probat Diagus, qui asserit hoc primum opus in eo genere scribendi extitisse. Alii innotatum Barcinone volunt, Romae perfectum, ut Domenecus, Marietta cap. 31, et Castilla tribunt Romae scriptum. Ex epistola certe variarum Conventuum ad Bonifacium VIII, quam recitat Llot cap. 14, videtur deduci, post Decretales scriptam, aut saltem perpolitam esse. Edita est Roma elegantibus typis anno mcm, cum Glossis Joannis de Friburgo. Composuit praeterea S. Raimundus (ut tradunt Diagus lib. 2, cap. 13, Domenecus et Llot) quorundam Episcoporum rogatu, Tractatum de ratione visitandae diocesis, et curandae subditorum salutis. Mercatoribus quoque modum tradidit juste negotiandi. Citatur et scriptum ejus de bello et duello, ut tradit Antonius Senensis et Possevinus noster.*

l *Dicere solitus erat, eum qui in virtutis exercitatione parva parvi facit, magna quoque non magni esse facturum. Eratque ipse minorum studiosus observator. Constitutiones Ordinis in duas distinctiones redegit. Provincias Ordinis fere omnes, et semper pedes, visitavit. Castilla, Diag. Domenec, Llot, Marietta.*

m *Id Diagus conatur refutare, quod Jacobus Dominicus et Bernardus Guido tradunt, omnes Diffinitores qui abdicacionem admiserunt, ipsamque Pontium Spertam, officio motos in Capitulo, generati, an. mcccxxv, Bononiae habito. Prius illud Capitulum,*

in quo Decretum Sanctus condidit, ut Generali liceret munere se abdicare, Parisiis celebratum scribit Llot cap. 8.

n *Decretum est in eodem Capitulo, ut licet munus sponte posuisset, ei tamen, ubi vita functus esset, eadem precum suffragia impenderentur, qua Generali in administratione Ordinis decedenti solent, verba decreti sunt: Pro F. Raimundo quondam Magistro Ordinis fiat post mortem, sicut pro Magistro Ordinis.*

CAPUT V.

*Pro fidei defensione ac propagatione,
peccatorumque extirpatione, labores.*

Quo veluti onere deposito, letus et alacer ad consuetas pietatis exercitationes, et proximi ad virtutem incitandi studium se quam diligentissime retulit, ac nihil unquam antiquius habuit quam ut religionem Catholicam longe lateque propagaret, et pro viribus ab haeresum labe vindicaret. Quamobrem cla. mo. Jacobo Regi Aragoniae ejus nominis primo in primis suasit, a ut sacrum Inquisitionis officium suis in regnis institueret, ad haeresim videlicet, qua tunc ex nefaria b Valdensium secta recenter exorta erat, omnesque alias procul a finibus ejus regni arcendas, atque hanc ob causam c Concilio Provinciali Tarracoe adversus eosdem sectarios habito, jussu ipsius Jacobi Regis interfuit.

24 Sub idem vero tempus Saraceni, qui nobilissimas Hispaniae civitates, et finitimas insulas impia sui generis stirpe multo ante infecerant, armata manu vehementer etiam infestabant, quibus ut in suis regnis Evangelium Christi predicaretur, eidem Jacobo Regi auctor fuit. Huic etiam ad majorem insulam d ex Balearibus proficiscentem ejus rogatu comitatus est, tum ut ei a sacris confessionibus esset; tum etiam, ut verbo Dei predicando, fideique Catholicae mysteriis explicandis, Hebraeos et Agarenos, qui ibidem magno numero erant, ad Christianam religionem adduceret.

25 Ubi cum idem Jacobus Rex vesano amore captus e cujusdam feminae consuetudine uteretur, B. Raimundus, qua erat dicendi libertate ac prudentia, illum blande primum sermone ab ea conatus est revocare; verum ubi se nihil proficere animadvertit, tum orare, proque sua in Deum fide precibus omnibus cepit obtestari, ne ob exiguam corporis voluptatem male se ipsum perderet: sed neque preces quidquam profuere. Hic tum B. Raimundus animi dubius et incertus quo se verteret, consulto tandem precibus divino munere, statuit nihil gravius sibi faciendum, quam ut ex insula discederet, ne libidinem ejusdem Jacobi Regis, quam ferre amplius non poterat, probare sua praesentia videretur. Itaque eum adiit, serioque ac severe admonitum suae voluntatis certiore fecit. Jacobus vero Rex ejus apud se retinendi cupidus, nautas omnes praemoneri jussit, atque capituli edicto prohiberi, ne ullus eum trajiceret. Interim ignarus ejusce consilii B. Raimundus in portum perrexit, ubi ab omnibus navicularibus communi consensu rejectus; cognita Jacobi Regis voluntate, in portum Sollar profectus est, itineris sui comiti hoc unum firmissime asseverans, ibi aeternum Regem sibi non defuturum. At cum neque in eo portu a nautis admitteretur, id secum ipse demiratus, hoc magna fide pronuntiavit, Regem quidem mortalem ita statuisse, sed Regem aeternum aliter provisurum.

26 Itaque omnibus in littore salutatis, per quasdam rupes et praerupta saxa in mare porrecta aliquantulum progressus in mare descendit, ac socium allocutus: Videbis, inquit, quemadmodum Deus optimam navem providebit. Quare fiduciae plenus, expanso super aquis pallio, f reductaque ejus ora instar veli ad baculum, quo tamquam malo uteretur, Dei opem invocans, ac signo crucis se unniens, relicto in insula suo modicae fidei ac dubitante socio, mari se commisit, ac leni prosperoque inflante vento, perambulans

Inquisitio ut
instituitur
suadet.

a

b

c

Item ut Saraceni
Evangelium praeberentur.

d

e

Regem adulterum describit.

Pallio pro navi
usus mare
trajicit.

f

EX BULLA
GREGORII VIII

bulans semitas maris, ac benedicens Deum qui dominatur potestati ejus, centum sexaginta miliaria sex horis confectis, omnibusque circum littora insolitum navigandi genus admirantibus, Barcinonem appulit: ubi resumpto pallio, quod quidem aqua perfusum erat, ad monasterium sui Ordinis sub merulio se contulit, quodque non minus admirandum est, *g* januis clausis illud ingressus, populi acclamantiones evitans, ad gratias Deo peragendas in templum secessit. Cujus rei fama totam urbem finesque illius brevi pervasit. Auxit etiam hujus miraculi magnitudinem ejusdem *h* Jacobi Regis emendatio subsequente. Extant autem usque in hunc diem vestigia turris, et *i* capella eo in loco, ex quo in mare descendit, extractæ, atque ipsum etiam pallium, ut continuata apud eos populos traditione receptum est, ejus contactu multi a variis corporis infirmitatibus quotidie liberantur.

27 In procuranda Hebræorum et Saracenorum salute, *k* magno caritatis ardore semper incensus fuit, omnemque operam delit ad eos fidei Christianæ documentis excolendis, ac pro viribus adjuvandos : quod ut ei facilius esset, *l* Seminarium, in quo nonnulli sui Ordinis religiosi Hebræico et Arabico sermone erudirentur, Castellæ et Aragoniæ Regum impensis instituit. Quod opus toti Hispaniæ ornamento, atque infidelibus adjumento fuisse, ex eo satis constat, quod illius ope atque auxilio *m* ingenis eorum multitudine Christianam religionem amplexa sit. Neophytos non minori caritate, doctrinæ Christianæ præceptionibus imbuere, atque tam assiduum erat in illis instituendis, ut eorum parens esse videretur : et ne alimenta eis ad vitam necessaria deessent, undique elemosynas corrogabat.

g
Clausis januis
carabinieri in-
trat.

h
Pallii ejus at-
factu morbi
curantur.

l
Seminarium
Hebræicæ et
Arabice lin-
guæ instituit.

m
Initium In-
quisitionis in
Hispania.

a S. Raimundus Jacobum Regem summa contumelione rugavit, ut delegatos Inquisitores contra hæreticos ejus regni corrumperet, a summo Pontifice nulli sibi curaret. Rex ut Raimundo a Pontifice petebam commisit: qui tandem anno MCCCXXIII, data Bulla Esparaco Barce Tarraconensi Archiepiscopi, cognato Regis, ejusque suffraganeis, et quibusdam ex Ordine Prædicatorum, Inquisitionis ejusmodi exercere potestatem commisit. Confirmata est studio Gualteri Mongrati qui Esparaco successerat; quod Pontifex Gregorius IX, litteris ultimo die Aprilis MCCCXXIX, datis commendavit, misitque instructionem ad id minus exequendum accommodatam, a S. Raimundo, tunc adhuc Romæ agente, confectam. Ubi Archiepiscopus se abdicavit Gualterius, Petrus de Albalat ejus successor, plura cum Raimundo de eo re consultavit. Hæc omnia, et quæ deinceps consecuta sunt, pluribus deducit Ludovicus Paragius De origine Inquisitionis lib. 2, tit. 2, cap. 8, qui ait prius in Catalonia Principatu regnoque Aragoniæ, quam in ulla alia Hispaniæ regione Inquisitionem viguisse.

b Walleisus, qui et Pauperes de Lugduno, Wablonem quemdam Lugdunensem circum, nominis et hæresis auctorem haberi. Eorum errores vide apud Jacobum Gualterium Nostrum in Tabula Chronologica ad sæculum XI. Iulæ los Encubats dicti, ut scribit Paragius, sive Insabatati.

c Nicolaus Equerens Directoris Inquisitorum 2 part. Severinus Binus tom. 3 Concil., part. 2. Abrahamus Bzovius Annot. tom. 13, hujus Concilii Actorum partem aliquam recitant, quorum hæc est initium: Cui nos Petrus, miseratione divina Archiepiscopus Tarraconensis, Inquisitionem incertam per bonæ memoriæ Benedictarum Barcinonensem Episcopum contra hæreticam prævitam in civitate Barcinonensi, vellemus effectui mancipare; inter Jurisperitos qui nobis tum aderant, dubitationes hinc inde varie emeruerunt. Quare ut circa Cæcum hæresis, et Ippisidionus de retero florere in provincia Tarraconensi, claris procedatur, collationibus inde factis cum venerabili Fratre Raimundo de Pennaforti Prædicatorum Ordinis Magistro, et aliis prudentibus, in processu sententiarum hæreticorum, factorum, disceptorum, relapsorum, et penitentis eorum, secundum discretionem nobis a Domino datam ita diximus procedendum, etc.

d Anno MCCCXXIII, occupavit majorem Balearum insularum Jacobus, arbenque Majoricam ultima Decembris vel cepit, teste Marzana lib. 12, cap. 15 Anno detulit MCCCXXIII, non tantulum esset, Regem Tunetinum vallibus classem adversus eas insulas comparavit, eo Jacobus transiit, utrumque MCCCXXIII, quo et minor Balearis capta. Sed versatur tunc in Curia Romana Raimundus, tamen Marietta, Lot, Castilia, hæc contigisse scribitur in prima illa expeditione, cum occupata est insula. Diagus et Domeneo anno MCCCXXIX, hanc perfectionem contigisse volunt, quo ex Mariana aliisque constat Regem ingenti adonata classe in Terram sanctam soluisse, sed cum ad univere Balearum pervenisset, in tempestatis classem discretam, Regem in partem quæmpiam Galliarum Narbonensis repulsam. Verum in ea expeditione hoc contigisse mirandum non arbitror, sed cum alius cum insulam hæc reverserit, statim illius rumpistur, Indusque et Argencus Raimundi opera Christo adjuvatur. Jacobus de S. Joanne, qui anno

MEDEVI, S. Raimundi vitam scripsit, ut cap. 17, testatur Diagus, ait noluisse Raimundum iter suscipere, nisi prius stipularetur hæc se consilii ejus in iis rebus quæ ad ejus populique salutem pertinerent, obtemperaturum, Ut primum appulit, quem de ferre et Primores insularum cupiebant, honorem detulimus, ad ea nobis Prædicatorum divertit: recta ad templum contendit, peracta præcatione, Priorem ceterosque religiosos complexus salutavit. Max diebre ad infidels, multos Christo lucrari; dissidentes reconciliare pauperes xpiusque discere, animosque eorum et corpora curare. Diagus ex Jacobo citato, et Domeneo. Unde patet, hæc in prima insula occupatione contingere non potuisse, neque cum tum carnobium in Balearibus habebat Prædicatorum.

e Eam Boenargiam fuisse scribit Diagus, ejus amoribus irretitum Regem, etiam prædium intrare parantem, noluit alius a precatus absolere Arnaldus Segarra Prædicatorum Provincialis, quod nollet se cum dimissuram spondere.

f Marietta et Castilia aiant scupulari pro rebus usum, scripione pro gubernaculo. Haud satis id verisimile: nam quo ei gubernaculo opus? Lot gubernaculis non meminit, sed de scupulari velum facit, ut et Ferrandus.

g Ferrandus, Castilia, Lot scribitur januis ultra et apertis.

h Qui max cum aliquo religioso Ordinis Prædicatorum ad Solterii portum adit, ut pronuncietur in aquas rapem, e quo Sanctus in mare descendit, lastravit. Diag. Dom. Addit Marietta, missam a Rege Iracum que Sanctum asserebatur, Lot, plures missas scribit.

i Dedicata S. Catharinæ Martyri, ejus in fundamentis reperta erat imago, quam ad eam locum scripsit apud Mauri, indignis quidem modis tractantur, nunquam tamen avellere poterant, Solterii apud incolæ alio deportantur, ne barbarorum rursus pateret latrocinio, sed rei divina ad suam relata est videlicet Ita Jacobus de S. Joanne, qui id se adolescentem de parente suo aliisque ætate provecis, inque ipso Solterio oppido audisse profertur. Diag.

k Inflammata magis ea curitas cum ei divinitus revelatum esset, teste Diago lib. 2, cap. 16, et Lot cap. 6 Fratrum Prædicatorum opera multos infidelium religioni Christianæ mysteria doctum iri, l Scribit Diagus, Domeneo, et Lot, utique aut plures religiosos missos esse partem Tunetam, partem Murelam, ut linguam isthic trahentem et Hebraicam contulerent.

m Mauri ad decem milia converti, Diag. Dom. Lot, Missæ decem Fratres in Africam, qui Evangelium prædicantur, de quibus constat Alexandri IV, Bulla data Anagnini v. kal. Julii anno in ejus Pontificatus, Christi MCCCXXI, Ipse S. Raimundus quibusdam Manorum Principibus, ipsique Tunetano Regi notas amicusque erat, qua ratione janua amplius aperiretur Evangelio. Ipsorum Sanctus in suis ad Governatorem Ordinis Magistrum litteris variam fructum commemorat, qui Fratrum opera in Hispania et Africa referrebat. Exstant ex litteris in libro qui Vilas-fratrum inscribitur. Diagus de ejus nota ex Petro Marsilio sequentia recitat: Conversionem etiam infidelium ardentius desiderans rogavit eximium Doctorem sacre pagine, Magistrum in Theologia, Fratrem Thomam de Aquino ejusdem Ordinis, qui inter omnes hujus mundi Clericos post F. Albertum Philosophum maximus habebant, ut opus aliquod faceret contra infidelium errores, per quod et temerarius tolleretur caligo, et veri Solis doctrina credere volentibus panderetur. Fecit Magister ille quod tanti Patris minus his deprecato requirebat, et Summam, que Contra gentiles multat, condidit; que pro illa materia non habuisse patrem creditur. Consultati quoque ab eo ejusque sociis magno preta Judæorum errores, multique ex eis baptisma lastrati.

CAPUT VI.

Virtutes, mors, erequie.

De rebus dubiis sepe consultus, singulari prudentia, ac divina plane sapientia omnibus respondebat, atque inter cetera beneficia que accepit, hoc præcipue donum a Deo est consecutus, ut eos, quibus eum ageret, mira consuetudinis suæ dulcedine ac voluptate perfunderet.

28 Orandi contemplandique summam diuturno usu adeptus est facultatem: nam etsi variis gravibusque negotiis distineretur, tamen ubi se ad orationem composuerat, tanta subito divini spiritus suavitate rapiebatur, ut omnium rerum mortalium cura exutus esse videretur. Ac sæpe intertempa nocte clara observatus est in secretorii templi recessu, tam crebra atque suspiria inter orandum edere, ut audientes ad lacrymas commoveret. *b* In divinis officiis erat assiduus, atque incredibiliter psallendo capiebat voluptatem.

30 Sacrosanctum Missæ sacrificium fere quotidie celebrabat. *c* Quanta vero esset ejus in sacrificando animi puritas ac devotionis fervor, vel ex eo facile existimari potest, quod astantes ex ejus solo aspectu ad orationem incitarentur, ac petita a Deo patre misericordiarum beneficia, ejus precibus impetrarent.

Consultantibus
gratiosus.

a

Orationis stu-
diosus

b

c
In celebrando
preta.

31 Nam frater Martinus ejusdem Ordinis Conuersus, cum, antequam suavi se Christi iugo subjeceret, voluptatibus carnis liberius indulgisset, ac tunc carum rerum, quibus ante assueverat, recordatione, sive corporis illecebris quasi quibusdam stimulis agitated, mirum in modum vexaretur, omnem hujus tentationis propulsandæ spem in B. Raimundi meritis collocavit. Igitur ejus sacrificiis saepe interesse, ac summis precibus a Deo flagitare cepit, ut tanto suo malo remedium aliquod afferret. Quod dum perseveranter peteret, quodam die ex manibus B. Raimundi celebrantis, ac sacram Hostiam populo ostendentis, Christus Dominus sub augustissima pueri specie clarissima luce radiantis spectandum ei se præbuit *d*. Quo viso, tanto est repente gaudio delibutus, ut ex eo tempore ad extremum usque diem, divina gratia et bonitate, ab omni concupiscentiæ carnis commotione fuerit præservatus.

32 Cum cælestis militiæ Angelo tanta inerat ei familiaritas et amicitia, quæ maximum est puritatis et sanctimoniam argumentum, ut ab eo e frequenter ad orandum a somno excitatus invitaretur.

33 *f* Cibi potusque parcissimus fuit: totam enim hebdomadam, excepto die Dominico, jejunabat. Nul- lum unquam in eo contumaciæ vel arrogantiam vestigium animadverti potuit, quin imo lenitate ac patientia fuit maxima, et in Deum tanta caritate, ut ejus amore omnia arbitratus sit ut stereora: ex qua etiam egregia illa in proximos caritas redundabat *g*.

34 Omnibus deum virtutibus cumulatus, de vix jam ætate, in perpetua quadam erat animi vigilia, expectans Dominum, ut ad cælestes nuptias ab eo vocaretur. Igitur *h* annos fere centum natus cupiens dissolvi, et esse cum Christo, *i* in lethalem morbum incidit: atque Sacramentis omnibus rite munitus, orantibus ad lectulum fratribus, deficiente sensu omni vite sensu, ipso die Epiphaniæ Barcinonæ obdormivit in Domino, salutis humanæ anno MCLXXV.

35 Vulgata ejus morte, ingens hominum concursus ad monasterium videndi causa repente factus est: ac tanta fuit sanctitatis ejus apud omnes opinio, ut multi Episcopi, complures Prælati ac nobiles viri, Clerus etiam et populus Barcinonensis universus, finis ejus summa doloris significatione sint prosequenti. Communi vero illam ejus sanctitatis famam auctoritate sua magnopere auxerunt, *k* Alphonsus Castellæ, et Jacobus Aragoniæ Reges, qui ad ejus exequias, sua præsentia cohonestandas, comitantibus filiis ac domesticis omnibus, summa cum veneratione, et fama sanctitatis beati hujus viri convenerunt, itaque corpus ejus magno totius civitatis luctu, ac Principum virorum dolore, honorifice humatum est: quod paucis annis post in sepulchrum marmoreum translatum fuit.

a Sed, ut scribit *Diagnus* et *Llot*, vir respondebat ex tempore si quid ex eo de Jure quaereretur, cujus tamen erat scientissimus; sed prius Auctores consultabat.

b Post Matutinum et Completorium omnia altaria ecclesiæ obibat, eaque corporis humili submissione venerabatur *Diag. Domenecc.*

c Semper fere ante Missam expiabat animum confessione. Quo die impeditus sacrificium non obtulisset Deo, eo consuetæ animi austeritate et latitu carere se asserebat. *Diag. Domenecc. Llot.*

d Addit *Domeneccus* ex *Petro Marsilio* lib. 4, de vita Jacobi Regis, simul ac hostiam consecravit Raimundus, delapsam ex alto globum sive circum ignem, qui ei caput et humeros circumcinxit usque ad ejusdem hostiæ sumptionem.

e Quotidie, ut scribit *Llot*, ante meridiem naetam.

f Sub noctem flagris et zona ferrea in corpus suum acriter saeviebat. *Diag. Domenecc.*

g In familiari cum aliis sermone comis ei quædam facundia advenit, aptaque ad eorum instructionem exemplum affuebat. Murmurantes, aut alius detrahentes, quodam urbanitate cohibebat. *Diag. Domenecc. subinde etiam acriter urgebat, ut Llot ait.*

h *Diagnus* cap. 20, vult solum fuisse XXXIX annorum, quia existimat, cum Bononiam profectus est an. MCCC, vel MCCCX, fuisse solum XXII, vel XXIV annorum. Verum alii citius fuisse Bononiam scribunt.

i *Petrus Marsilius* apud *Diagnum* l. 2, cap. 20, ita scribit: Sic

jam longo quassatus senio cepit infirmari, et a Rege, ac Rege Castellæ sapius visitatus, in die Epiphaniæ Domini circa horam sextam illum Psalmum incipiens: Exaudiat te Dominus in die tribulationis, protegat te nomen Dei Jacob, presentibus fratribus et orantibus, spiritum reddidit creatori. Addit *Domeneccus*, *fratres qui uiderant prosequos esse Psalmum, et cum ad illa verba: Tribuat tibi secundum cor tuum, et omne consilium tuum confirmet, pervenissent, cripuisse Sanctum. Llot ait mortuum in illis verbis Psalmi 30. In manus tuas Domine commendo spiritum meum.*

k *Pet. Marsilius*: Interfuerunt autem ejus celeberrimi exequiis Rex Castellæ *Hedofonsus*, et germanus ejus *Ferrandus*, et filius ejus *Sancius*, et duo Infantes minores; Rex *Jacobus*, et Infans filius *Jacobus*; Episcopus *Barcinonensis*, *Oscensis*, *Conchensis*, et plures alii Prælati, ac Principes, et Nobiles, et totus Clerus et populus *Barcinonensis*; et corpus illud tam venerabile sepultura dederunt. *Meminit* *fratris* hujus *Jacobi Aragonia, et Alphonsus X, Castellæ Rege, qui Sapiens ductus est et Imperator, cohonestati, Marianna noster* lib. 13, cap. 22, et *Domeneccus*, qui *Ferrandum Alfonsi fratrem cum esse ait, qui a Zurito Emmanuel appellatur; adfuisse præterea fueri Violantem Alfonsi Regis uxorem, duosque alios Jacobi filios Joannem et Petrum, officium sepultura ab uno e teibus recensitis Episcopis peractum.*

l *Id in peruluri sacello, ejus ut S. Juliani nominî dicato, collocatum. Sacellum adificatum curante Bononati ejusdem civis Barcinonensis filii cui pater ea lege optinam hereditatem an MCCCXVII, reliquerat, Jacobus II, Rex ad illas sacelli adificationem haud leuam contulit stipem an. MCCCXIX, ut Domeneccus tradit. Llot scribit, ab initio in sepulchro marmoreo conditum, atque ad illud delatum ipsorum Regum manibus; neque usque ad an. MCCCX, quo scribebat, apertum fuisse. Ter deinceps apertum sepulchrum: primum anno MCCCXVI, IV Aprilis, jussu Clementis VIII, presentibus Archiepiscopo Turraconensi, Episcopis Barcinonensi, Vicensi, Helenensi, Celsorunsi, aliisque viris primariis: iterum anno MCCCXIX, VII Junii, Philippo III, Regis Catholici rogatu, presentibus Rege cum Margareta uxore, et sororu, ac Belgicar nostræ Principibus Alberto et Isabella Clara Engenia. Tertio demum XXIV Maii MDCI, ut cum publicæ supplicatione gestaretur in solemnitate canonizationis, Domenecc.*

CAPUT VII.

Miracula post mortem.

Barcinonensis populus B. Raimundo vita functo, quasi totius patriæ lumine extincto, mœrore afflictus graviter angebatur, atque ob recentem virtutum ejus ac beneficiorum memoriam eo carere omnibus acerbissimum erat. Sed pater misericordiarum, et Deus totius consolationis, qui secundum multitudinem dolorum, consolationibus suis timentium se corda lætificat, B. Raimundi meritis beneficia in omnes conferendo plebem suam mirifice recreavit. Nam fidelissimi hujus servi integritatem et sanctimoniam multis quidem in vita miraculis claram, pluribus signis post obitum ingenti omnium lætitia comprobavit.

37 Atque ut omnes intelligerent, quam Deo placita esset anima ejus, eo ipso tempore, quo ex hac vita migravit ad Dominum, insigni miraculo est declaratum. Erat in ea civitate a *Guillelmo de Villaragut*, qui inveterata corporis lepra graviter laborabat, neque eum fœditas morbi dolorisve acerbitas in publicum prodire, solitasque exereitationes et negotia obire patiebatur. Medici adhibitis frustra medicamentis omnibus, deplorata re animum desponderant: ipse vero, Deo ita disponente, qui Sanctum suum clarificaturus erat, in aedes quasdam monasterio Ordinis Prædicatorum vicinas, ea ipsa nocte, qua B. Raimundus excessit e vita, diverterat; ubi cum gravissimo elephantis dolore torqueretur, a pio quodam viro *b* *Bernardo de Molendinis* nuncupato, Canonico Barcinonensi admonitus est, ut B. Raimundi, qui eo tempore dormierat in Domino, meritis se commendaret: quod ille recuperandæ valetudinis cupidissimus simul atque diligenter præstitit, confestim omnis lepra ex ejus membris collapsa est, ac sanum corpus reliquit. In cujus rei signum, et accepti beneficii memoriam, idem *Guillelmus* e monumento suspenso in templo, rem omnibus testatam esse voluit, et posteritatis memoriæ commendavit.

38 Illud vero maximum est ejus sanctitatis argumentum, quod mortuos etiam ad vitam revocavit.

Nam

Miraculis post mortem clarè.

Lepra ejus invocatione curata.

a

b

c

d

e

f

g

h

i

k

l

m

n

o

p

q

r

s

t

u

v

w

x

y

z

aa

bb

cc

dd

ee

ff

gg

hh

ii

jj

kk

ll

mm

nn

oo

pp

qq

rr

ss

tt

uu

vv

ww

xx

yy

zz

aaa

bbb

ccc

ddd

eee

fff

ggg

hhh

iii

jjj

kkk

lll

mmm

nnn

ooo

ppp

qqq

rrr

sss

ttt

uuu

vvv

www

xxx

yyy

zzz

aaa

bbb

ccc

ddd

eee

fff

ggg

hhh

iii

jjj

kkk

lll

mmm

nnn

ooo

ppp

qqq

rrr

sss

ttt

uuu

vvv

www

xxx

yyy

zzz

aaa

bbb

ccc

ddd

eee

fff

ggg

hhh

iii

jjj

kkk

lll

mmm

nnn

ooo

ppp

qqq

rrr

sss

ttt

uuu

vvv

www

xxx

yyy

zzz

aaa

bbb

ccc

ddd

eee

fff

ggg

hhh

iii

jjj

kkk

lll

mmm

nnn

ooo

ppp

qqq

rrr

sss

ttt

uuu

vvv

www

xxx

yyy

zzz

aaa

bbb

ccc

ddd

eee

fff

ggg

hhh

iii

jjj

kkk

lll

mmm

nnn

ooo

ppp

qqq

rrr

sss

ttt

uuu

vvv

www

xxx

yyy

zzz

aaa

bbb

ccc

ddd

eee

fff

ggg

hhh

iii

jjj

kkk

lll

mmm

Ex BULLA GREGORII VIII. Nam quaedam puella, Margarita nomine, Joannis Physicifilia, quatuor aut circiter annos nata, diuturna febrī, continuisque alvi fluxionibus exhausta, diem obierat extremum; eamque vere mortuam esse, pallor ipse vultus, contractae nares, oculi extincti, horridi dentes, ceteraque indicia confirmabant: quin et idem Joannes pater medicæ artis expertissimus asseruit omnia mortis, nullo vitæ vestigia in ejus corpore extitisse. Honestam interim mulierem Romæ, ejusdem Margaritæ matrem, quæ paullo ante ad B. Raimundi sepulchrum accesserat, et auxilium ab eo, filiaque sepulchrum precabatur, ubi de morte filia certior a Joanne ejus marito facta est, ab eodem sæpius domum revocata fuit: quo illa nuntio perculsa, tanto filiae recuperanda desiderio inflammata est, ut neque inde se abituram, neque domum reversuram affirmaret, nisi beati hujus viri meritis et intercessione Margaritæ ejus filia vitæ restitueretur. Itaque lacrymis ac lamentis omnia miscere, et ardentius orationi instare, atque a Deo per beati viri merita summis precibus flagitare coepit, ut filiam vitæ sibi que redderet. Cujus perseverantem firmissima fide orationem respexit Deus, nec sprevit deprecationes ejus. Nam sub occasum solis Margarita filia, paullo post meridiem defuncta, non modo vitæ, sed etiam integræ valetudini est penitus restituta: quæ postrindie in templum pedes adit ad gratias pro tanto beneficio agendas, et decem et quatuor annos supervixit.

d
Parturientis
erupta peri-
culo.

39 d Altera item honestæ conditionis femina, Romæ appellata, Michaelis videlicet de Sala hominis pii uxor, B. Raimundi operam experta est. Nam cum maturo jam fetu acerbissimis pariendi doloribus premeretur, ac infantis caput enixa, reliquo intus recluso corpore, tribus integris diebus ac noctibus gravissimo cruciatu torqueretur, nihil propius factum est, quam ut ex hac vita decederet; nam ob languentis stomachi fastidium, cibos omnes hancusque respuebat, atque a sensibus alienata, vocisque usu privata jacelat exanimis. Quo tamen præsentis uxoris suæ periculo prædictus Michael vehementer animo concernatus, ad templum illic excurrit, B. Raimundi operam subsidiisque implorans: qui simul ac domum rediit, Romæ felicissime partum edidit, atque omni dolore est liberata.

Alia lapsa
convulsus,
subito san-
tur.

40 Præterea juvenis quidam continuos viginti dies acutissima febrī agitatus, viribusque exhaustus, in superiorem ædium partem a suis delatus fuerat, ut aura puriore fruere, animique relaxaret: quo ex loco deorsum in lapides et saxa cornuus, ita convulsus fractusque membris fuit, ut immotus humi prostratus ab omnibus mortuus esse putaretur. Eo, ut fit, cum multi videndi et juveni causa accurrissent, adstantium quorundam pulveres ex B. Raimundi sepulchro desumptos, quos religiose ac pie secum gestabat, in jacentis ac moribundi os iniecit, colloque appendit, atque aeger ille continuo valetudini est integræ restitutus. Et illa quidem, aliaque quam plurima multo ante tempore contigerunt, hæc vero recentiora sunt.

a Idem miraculum inferius aliquanto fusius ex Michaeli Llot narrabitur.

b Llot Bertandum vocat.

c Cereæ nimirum imagine, ut Llot ait.

d Duo sequentiâ miracula rursus inferius a Michaeli Llot narrantur.

CAPUT VIII.

Recentiora miracula.

ANNO MMLXXXIX, cum pestilentia Barcinone grassaretur, atque ingenti hominum clade invalesceret, a quidam probus vir, Michael Amat appellatus, peste mortifera correptus, ac desperata valetudine a medicis destitutus, Sacramentorum atque Extremæ unctionis susceptione, ad mortem se comparabat; sensim vero per omnia corporis membra serpente morbo, in eas redactus erat angustias, ut præclusis faucibus loqui amplius non posset. Quare infimo cordis et affectu B. Raimundum est deprecatus; ut eum a se infirmitatem depelli precibus suis impetraret. Qua in oratione B. Raimundum sibi videre visus est, atque extensa manu se contingere: quo ex facto ita omni repente morbo levatus est, ut eodem ipso die convalesceret.

Pestis depul-
sa.

a

42 Hoc aliquanto recentius est. Nam an. MXXCVI pia quaedam mulier, Anna Beneta vocata, Barcinone honestis parentibus orta, ipso Epiphaniæ festo, copioso sanguinis profluvio in summum vitæ periculum adducta erat: neque adhibita medicorum remedia sanguinem ullo modo sistere poterant, neque ipsa in proximam diem victura putabatur. Quare eorundem hortatu cum sanctissima Eucharistiæ, atque Extremæ unctionis Sacramenta, pie et devote suscepisset, mortem exspectabat. Interim in B. Raimundi præsidium toto animo confugit, ac pulveres ex ejus sepulchro ad se deferri, atque in cyatho misceri sibi jussit, quibus epotis melius se habere cepit, et absque ullo proorsus alio pharmaco vitæ discrimen evitavit.

Item proflu-
vium.

43 Illud vero perpetui ejusdem miraculi vim obtinet, quod ex primo ejus sepulchro terra quaedam tenuis, seu pulvis saluberrimus enascitur, qui licet magna in copia inde exportetur, nunquam tamen deficit, ac multa magnæque corporis infirmitates eo curantur.

Pulveris se-
pulchri mirbi
sanantur.

b

44 Anno itidem MXXCVI cum Judices instituti ad explorandas beati hujus viri reliquias, arcam, ubi erant reconditæ, aperuissent; tantus illico odor ex ejus corpore, qui vivens in odorem suavitatis Deo se consecrasset, exhalavit, ut multi, qui eo confluerant, nihil eo percipi posse jucundius affirmarent: quinimo egregius vir Ludovicus de Claremont ex gravi morbo sensu odoratus a c sexdecim annis orbatus, cum in ea hominum multitudine videndi desiderio iucitatus propius accessisset, eum etiam odorem suavissimum sensit: quo repente ita recreatus est, ut lacrymas præ gaudio continere, nec ullam vocem emittere ullo modo posset: verum tacitum apud se cogitans dubitabat, num istius summummodi odoris effectum recuperasset, an etiam rerum aliarum; sed domum reversus ubi se varios odores percipere animadvertit, miraculum subito evulgavit. Neque vero hæc odoris fragrantia eo solum tempore ex ejus corpore emanavit, sed aperto quodam ejus sepulchri meatu, idem suavis odor quandoque allatur, qui ab iis sentitur, quos divina bonitas eo munere dignatur.

Suavis odor ex
sepulchro.

c

Odoratus ist-
hic recuperat-
tus.

a Douneuc. Equitem vocat, et addit plures scribere Sancto acceptum, quod a contagione periculo liberati sint.

b Quod ideo apertum relictum, ut scribit Mariet. ut Llot cap. 13, ita scribit. Ex quodam parvissimo loco, juxta sepulchrum hujus Sancti posito, in quo ejus interiora fuerunt sepulta, miraculose quidem quaedam minutissima terra nigri coloris emanat; quæ tenuissima cum sit, et infirmis utilis valde et accommodata, et ideo a die obitus beati Patris in ingentem quantitatem fuerit propter infirmos a Sacrista extracta, nunquam locis illa a terra vacuus fuit unquam reperit. Eadem fere habet Ferrandus quod Traquila, qui addit quod et Ferrandus del Castillo scribit, hunc pulverem sæpe cibo aut potui infirmorum misceri.

c Douneucus solum habet, octo.

CAPUT IX.

Cæpta procurari ejus canonizatio.

His pluribusque aliis miraculis, quæ referre longum esset, corda Regum inclinata, plurimique Ecclesiarum Antistites et Prælati, populique integri regni Aragoniæ divinitus excitati, sua voce et consensu a multis Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris frequenter petierunt, ut B. Raimundus in Sanctorum numerum referretur. Et quidem quarto ab ejus obitu anno, salutis videlicet humanæ MCLXXIX, Archiepiscopus Tarraconensis, ac decem Episcopi regni Aragoniæ, multique Abbates in a Concilio Provinciali Tarracone congregati, litteras ad fel. rec. Nicolaum Papam III, prædecessorem nostrum dederunt, quibus singularem ejus in Deum caritatem vitæque innocentiam coram Deo et hominibus testificati, ut eum, prævia virtutum ac miraculorum ejus inspectione, Sanctorum numero adscribere vellet, humiliter supplicarunt.

46 Cum autem ipse Nicolaus III, prædecessor e vita migrasset, Præfecti civitatum regni Aragoniæ, et Principatus Catalonia, totaque civitas Barcinonensis, quin et Priores, ceterique Fratres Ordinis Prædicatorum qui eas provincias incolebant, idem a fel. rec. b Bonifacio VIII, etiam prædecessore nostro enixe flagitarunt. Verum ipso Bonifacio prædecessore ab humanis etiam erepto, c Concilium Provinciale Tarracone denuo convocatum, apud sanctæ mem. d Joannem XXII, prædecessorem etiam nostrum, primam petitionem renovavit. Quo tempore e Frater Arnaldus Burguetus Ordinis Prædicatorum Inquisitor, ac Procurator a Capitulo generali ad hanc causam prosequendam institutus, multos testes super miraculis, quæ de hoc beato viro vulgabantur, examinari curavit. Sed cum per dicti Joannis prædecessoris obitum res transigi non potuisset, cla. mem. f Petrus Aragoniæ Rex, datis ad fel. record. g Clementem VI, similiter prædecessorem nostrum litteris, vehementer institit, ut beatus hic vir humanis laudibus extolleretur in terris, quem divinæ providentiæ sublimitas, quemadmodum in ejus litteris habebatur, honorare voluerat in excelsis.

47 Cum vero hujus rei tanta sit gravitas et magnitudo, ut exiguo tempore perfici non potuerit, omnis hujus causæ tractatio usque ad tempora sanctæ mem. h Pauli III, similiter prædecessoris nostri fuit intermissa: qui tandem præcibus ho. mem. i Fratris Joannis a Toledo tituli S. Sixti Cardinalis Burgensis occupati inclinatus k concessit, ut in omnibus monasteriis et ecclesiis Ordinis Prædicatorum, in regno Aragoniæ existentibus, solemne officium de B. Raimundo celebrari posset.

a Huic Concilio præfuit Bernardus Tarraconensis Archiepiscopus, interfuerunt Arnaldus Barcinonensis, Berengarius (B. varius Bernardum vocat mentose) Gerundensis, Raimundus Viensis, Guillelmus Ilerdensis, Petrus Urgellensis, Arnaldus Bertusensis, Petrus Casaraugustanus, Jacobus Oscensis, Jaubertus (B. varius Jasperus) Valentianus Episcopi, Abbates, et alii Prælati quorum litteras ad Nicolaum recitat Llot cap. 12. In iis hæc, inter alia plurima, de S. Raimundo prædicantur: Neque enim sufficienter explicare sufficimus humilitatem ejus in corde, dulcedinem in sermone, extenuitatem in opere, fervorem in caritate, in orationibus vigilantiam, in consiliis prudentiam, in moribus disciplinam. Sed nec omnino silere devoto patitur, quantum et quomodo zelo fidei succensus ad genera linguarum, ut addicerentur a fratribus sui Ordinis, studium impenderet et conatum. Diligentia quidem ejus pia mediante sollicitudine divulgatum et prædicatum est nomen Christi, fidesque ejus ex multorum conversione amplioribus dilatata profectibus, nuntiata est etiam usque ad barbaras infidelium nationes. Et post pauca: Hinc est quod ad multam devotionem ad eum mentes fidelium benigna manus Omnipotentis erexit; et ad ipsius invocanda suffragia, de diversis partibus di-

versarum concurrunt frequentia personarum. Propter quod et Patres hujus dignum veneratione sepulchrum ab illis in multa reverentia visitationis et honoris habetur, multiplicatis quoque luminaribus illustratur. Ubi et numerosa multitudine cere diversorum effligiatorum dependentes imagines, quanta et qualia per eum sint facta miracula, etsi homines laceant, clamare non cessant, et rerum evidentia protestantur. Fallitur B. varius ut illum annum num. 8, scribens, nihil tunc in gratiam illorum concedere voluisse Nicolaum, quod Rex Petrus a Procyda seductus, jam turbas Italiæ moliretur, neque censum Ecclesiæ Romanæ pendere vellet. Nam fuit Joannis Prochytae, Petrique Aragonii conatibus Nicolaus, uti narrat Mariam noster lib. 44, cap. 6. Potius id ad Martinum II (qui IV, dicitur) referendum, qui Nicolao III, anno MCLXXX, XVI Augusti, cum sedisset annos duos, menses octo, dies XXIII, vita functo, successit an. MCLXXXI, XIII Februarii. Ad hunc missus de Raimundi canonizatione legatus, de quo Mariana: Moritur interea Nicolaus Pontifex successore Martino IV, Turonensi cive, Caroli (Audegavensis, Siciliæ Regis) partibus debitissimo: prorsus ut in ejus gratiam Paleologum Cæsarem diris devoverit, de impietate postulatum, quod Romana Ecclesiæ nollet obtemperare. Ab Aragonio Rege Hugo Metaplana, vir multarum rerum usu ea arte præstans, ad novum Pontificem legatus est, ut ejus animum consilia exploraret; tametsi legationis species erat Raimundi Pennafortii nomen ut consecraretur. Revertit Pontifex, negavitque aliquid se concessurum ei qui vectigal Romanæ Ecclesiæ debitum pendere recusaret. Præterea decem sacerdotiorum Jacobo patri a prioribus Pontificibus concessa abrogatae sunt. Ita ille. At Diagus lib. 2, cap. 27, citans Petr. Mursilium, scribit curasse Martinum Pontificem miracula S. Raimundi (nam vite sanctitatis satis probatu videbatur) examinari a tribus Cardinalibus: sed cum Siciliam invasisset Petrus, (post feratas illas Vesperas an. MCLXXXII) negotium canonizationis intermissum esse. Constat id quoque ex epistola Conventuum Ord. Prædicatorum provinciarum Aragoniæ ad Bonifacium VIII, quam recitat Llot cap. 11. Domeneccus scribit petiisse tum Regem ut in numerum quoque Sanctorum referretur Ollegarius Episcopus.

b Bonifacius VIII, an. MCLXXXIV, XXIV Decemb. creatus, obiit XI Octob. MCLXXXV. Cum hoc Pontifice actum de canonizatione esse an. MCLXXXII et MCLXXXIII, quando Rex ipse Jacobus II, Romanam venit, scribit Diagus, Domenecc. Llot, licet hic in causa illius perfectionis Jacobi in Italiam ab alii discrepet. Recitat vero ternas omnino litteras ad Bonifacium de eo negotio datas, quæ omnes singulare Raimundi continent præconium. Prima: sunt civitatis Barcinonensis, data IV Id. Novemb. MCLXXXVI, quibus omnino similes scriptas tradit a Rectoribus regni Aragoniæ. Secunda: sunt variorum Conventuum provinciarum Aragoniæ, ante citata. Tertia: Bernardi de Buxedos Prioris et totius Conventus Barcinonensis, data VI Kal. Julii MCLXXXVII.

c Celebratum est id Concilium an. MCLXXXVII, et præfuit Eximius Archiepiscopus Tarraconensis, interfuerunt Marlinus Oscensis, Berengarius Viensis, F. Raimundus Urgellensis, Guillelmus Gerundensis, F. Guillelmus Ilerdensis, Berengarius Bertusensis, Petrus Tirasonensis, Episcopi, Abbates, et alii Prælati, quorum litteras recitat Llot cap. 16, datas die Cathedralis S. Petri an. MCLXXXVII.

d Creatus est an. MCLXXXVI, VII Augusti, obiit IV Decemb. MCLXXXVII. Curavit per Episcopum Barcinonensem formari Processum.

e De eo pluribus agit Diagus lib. 1, c. 13, et obiisse ait an. MCLXXXIV, eximio zelo virum. Hic VII Kal. Aprilis MCLXXXVII, coram Bernardo de Villaha, Vicario Pontii Episcopi Barcinonensis absentis, examinari testes curavit: miracula infra dabimus.

f Petrus IV, anno MCLXXXVI, Alphonso patri successit, obiit V Januar. MCLXXXVII, misit ad Pontificem pro hac canonizatione an. MCLXXXIX, ut tradit Domenecc.

g Electus est VII Martii MCLXXXII, obiit XXVII Jun. MCLXXXII, Marietta et Castillo scribunt, tempore Clementis VII, novum et amplum Processum institutum pro canonizatione S. Raimundi.

h Creatus est Paulus III, an. MDXXXIV, XI Octob. i Hic Joannes Alvarez de Toledo, Albr Ducis plus, Ord. Prædicatorum, in Collegium Cardinalium absecutus a Paulo III, VII Kal. Januar. MDXXXIX Claccon.

k Vivæ vocis oraculo, in Junii MDXLI, sed mox id indultum ipsodie a se signatum, misit ad PP. Prædicatores regni Aragoniæ. Id recitat Llot cap. 17, meminuit ejus Diagus lib. 2, cap. 27.

CAPUT X.

Processus canonizationis varie examinatus.

Interjecto autem diuturni temporis intervallo, cum Deus, qui est gloria virtutis Sanctorum, B. Raimundi meritis et intercessione plurima in dies beneficia toti Hispaniæ largiretur; b cla. etiam mem. Philippus II, Hispaniarum Rex Catholicus c per litteras, et per dilectum filium nobilem virum d Antonium de Corduba et Cardona Suescæ Ducem, summi apud nos et Sedem Apostolicam Oratorem, supplicavit, ut huic causæ sub tot Romanis Pontificibus inclinatæ, ipsi vellemus finem imponere: quo sane pio

Aragoniæ supplicavit Nicolao III, Pontifici pro ejus canonizatione.

a

Hic variis aliis Pontificibus.

b

c

d

e

f

g

Officium de eo permissum Prædicatoribus.

h

i

k

a

b

c

d

pio

EX BULLA
CLEMENT VIII

Processus cano-
nizationis
examinatur

pio Regis studio vehementer sumus recreati. Nam cum ab ipso Pontificatus nostri principio nihil magis, quam Dei gloriam, et Catholicae religionis exaltationem spectaverimus; gaudebamus in Domino, cum utraque hae Regis supplicationibus promoveri cerneremus. Itaque ut religioso ejus desiderio satisfacere, venerabilibus fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus Congregationis sacrorum rituum injunximus, ut acta omnia, quae prius haec in re confecta erant, diligenter inspicerent et examinarent. Hi autem fuere ex triplici ordine assumpti, venerabiles Fratres Episcopi Alphonsus Ostiensis Gesualdus, Inicus Avabus Portuensis de Aragona, Gabriel Sabiniensis Paleottus, et dilecti filii nostri Alexander S. Mariae Trans Tiberim Medices, Franciscus S. Petri ad Vincula de Gioja, Augustinus S. Marci Veronensis, Dominicus S. Chrysgonomi Pinellus, Franciscus Maria S. Mariae in Ara caeli de Monte, Aseanius S. Pudencianae titulum Presbyteri Columna, Odoardus S. Eustachii Farnesius, Antonius SS. Quatuor Coronatorum Facchinettus Diaconi nuncupati S. R. E. Cardinales, coram quibus rite congregatis cum dilectus filius Michael Lot, sacrae Theologiae Doctor, frater ejusdem Ordinis Praedicatorum professor, ac Procurator legitime haec in causa constitutus, pro suo munere, in quod per sex annos continuos diligenter incubuit, quasdam scripturas ad hanc ipsam causam spectantes protulisset; quia tamen multae probationes addi poterant, litterae ad Archiepiscopum Tarraconensem, atque ad Barcinonensem et Vicensem Episcopos cum opportuna facultate missae sunt, ut alias omnes scripturas et probationes annis superioribus haec in negotio factas Barcinone extraherent, et ea denique agerent quae ad hanc causam requiri videbantur, omniaque ad nos transmitterent. Quae cum essent omni jure confecta, summa quae auctoritate firmata, et debita cum diligentia et fide transmissa; Nos tribus viris doctrina et integritate praestantibus, ac usu peritissimis, Seraphino videlicet Olivario Razzallo Decano, Petro Francisco Gipsio, et Franciscio Penia Caussarum Palatii nostri Auditoribus commisimus, ut ea summo studio, quantaque possent diligenter legerent, expendere ac totius causae merita exactissime ponderarent. Quo in munere cum sedulo et accurate versarentur, Philippus II, Hispaniarum Rex Catholicus, cujus memoria in benedictione sit, magno in primis nostro et totius orbis Christiani dolore ac detrimento viam universae terrae ingressus est. Quare carissimus in Christo filius noster Philippus III, Hispaniarum item Rex Catholicus ejus filius, non modo regnorum, verum etiam paternarum virtutum heres, statim a primo regni sui exordio, ut se suaque omnia in B. Raimundi praesidium ac patrocinium conferret, litteris, et per eundem Antonium Suesae Ducem, Oratorem item suum nobis supplicavit, ut in hac causa progredi vellemus. Idcirco vehementer letabamur, et benedicebamus Domino, qui pios Reges perpetuo suscitavit, ad Sanctos suos honoribus prosequendos, quos elegit in aedificationem corporis Christi, quod est Ecclesia.

49. Cum igitur praedicti Auditores in discutiendis actis ac universo processu diuturnam et assiduum navassent operam, nihilque eorum, quae ad hanc rem pergendum pertinet, praetermississent, omnem rei gestae seriem, suumque judicium scripto nobis traderunt. Quorum integram relationem nos isdem Cardinalibus Congregationis sacrorum rituum per eosdem Auditores tradi jussimus, atque ut plurimum judicio tota haec causa examinaretur, alios etiam Cardinales prioribus adjunximus, nimirum dilectos filios nostros Fredericum S. Mariae Angelorum in Thermis Borromaeum, Antonium Marianum S. Agnetis in Agone Gallum, Casarem SS. Nerei et Achillei Baronium, Silvium S. Salvatoris in Lauro titulum

Presbyteros Antonianum, atque Andream S. Angeli in foro Piscium Peretrum Diaconum, S. R. E. Cardinales: quos omnes monuimus, ut acta omnia de B. Raimundi puritate fidei, morum integritate, ac miraculorum evidentia, tanto studio perpenderent, quantum et rei gravitas requirebat, et nos merito expectabamus. Qui cum privatim multisque Congregationibus inter se habitis, dilecto filio Pompeio Molella Fisci nostri Procuratore semper citato, et partes suas diligenter praestante, singula rerum capita et acta omnia sedulo examinassent, ac processum, testes, instrumenta, et hujus causae momenta, cum Auditorum sententias diligenter contulissent, eoque adducta essent omnia, ut ad Nos referri oporteret; Nos Consistorium secretum pro more convocari jussimus, in quo praefatus Alphonsus Cardinalis Gesualdus, suo et totius Congregationis nomine, primum retulit, scripturas, processum, omniaque hujus causae acta legitime confessa esse, ac maxima auctoritatis, probataque veritatis vim obtinere; deinde tota B. Raimundi vita, multisque miraculis enarratis, se et ceteros dictae Congregationis Cardinales una voce, unaque mente in eam sententiam venisse dixit, B. Raimundum (si ita Nobis videretur) posse catalogo Sanctorum aggregari. In quorum sententiam cum reliqui Cardinales suo quisque suffragio ex ordine vivissent, magnam animi voluptatem capiebamus, quod beati hujus viri sanctitatem in dies magis elucere videremus. Atque ut in hoc gravissimo negotio nihil de pristina nostra consuetudine ac debita diligentia remitteremus; Nos ipsi acta studiose et accurate perlegimus, atque eorumdem Rotae Auditorum, et venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium relationem verissimam esse comperimus.

a. *Iterum sub Pio V, de eadem re agi ceptum. Castillo, Diag. Bomeae. Recitat Lot litteras Consiliatorum Barcinonensium 1 April. MDLXX, ad Pontificem datas. Constitutus ad Ordine ad eam rem agendam Procurator Seraphinus Cavalli Braxiaus, ut scribant Marietta et Castillo.*

b. *Rudolphus quoque Imperator ad Pontificem scripsit, ut hoc canonizationis negotium expediret.*

c. *Litteras Philippi II, ad varios, aliorumque ad ipsum et Pontificem recitat Lot cap. 19, 20, 21.*

d. *Hujus industria Processus sub antiquioribus Pontificibus olim instituti, cum deperditis putarentur, inventi sunt in monasterio B. Mariae supra Aiguervam Romae.*

CAPUT XI.

Decreta canonizationis.

Quare lapsis paucis post diebus ex Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum instituto Consistorium publicum indiximus, in quo praeter Cardinales, Patriarchae, Archiepiscopi, Episcopi, Praelati, nostrique familiares nobis adfuerunt, ac in eo dilectus filius Bernardinus Scottus Consistorialis Aule nostrae advocatus, eximia B. Raimundi caritate, vitae innocentia, et miraculis copiosa oratione explicatis, carissimi in Christo filii nostri Rodulphi Romanorum Regis Illustris in Imperatorem electi, et ejusdem Philippi III, Regis Hispaniarum Catholici, et Principatus Cataloniae, totiusque Ordinis Praedicatorum nomine, ut B. Raimundum Sanctis adjungere vellemus, a nobis suppliciter flagitavit. Quae cum audiremus, benedicebamus Domino, et gratias Deo agentes letabamur praecipue, Philippum III, Regem Catholicum in ipso regnandi principio hunc sibi ad felicem regnorum suorum administrationem patronum tanto ardore postulare.

51. Itaque respondimus, sanctum ejus petitionem nobis esse gratissimam, et eam ad Dei gloriam in primis, et communem totius Christianae Reipublicae utilitatem pertinere, quod nimirum Deus, qui splendor et gloria Sanctorum est, in Sanctis suis magis laudatur et Christi fideles eo facilius divina gratia munera,

Publica pu-
lito canoniza-
tionis

responsam
Pontificis.

Omnium in ea
causa acta u
Cardinalibus
et Pontifice
diligenter
examinata et
probata.

munera, auctis intercessoribus, obtinent, quo major cultus et honor Sanctis adhibetur. Præterea singularem Regis pietatem commendantes, optare nos pio ejus desiderio satisfacere diximus : hujus tamen rei tantam esse gravitatem, ut maturius adhuc cum venerabilibus Fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus, et ceteris Episcopis deliberandum esse censeremus. Itaque omnes eos in Domino hortati sumus, ut omnia quæ ad B. Raimundi vitam et miracula spectarent, omni studio et diligentia examinarent : deinde orantes in spiritu, et in ipso vigilantes (quod nos facturi eramus) Deum precarentur, ut daret nobis spiritum sapientiæ et revelationis, quo hæc arcana celestia, quæ ratione humana comprehendi non possunt, cognosceremus, et illuminaret oculos cordis nostri, ut quid in hac gravissima causa statuendum esset, deliberare possemus.

52 His peractis, secretum aliud Consistorium indicimus, cui etiam Patriarchas, Archiepiscopos, et Episcopos, qui tunc erant in Urbe, ac nostros et Sedis Apostolicæ Notarios, nec non Palatii nostri Auditores et Secretarios volumus interesse; in quo nos ex gratiæ celestis abundantia, qua nostra tenuitas in hac suprema Pastoralis vigilia, domus Dei, quæ est Ecclesia Dei vivi, columna et firmamentum veritatis, constituta est, ea diximus quæ ad hanc causam spectare nobis visa sunt. Deinde ab iisdem Fratribus nostris petivimus, ut consideratis atque examinatis omnibus actis, id præcise dicerent, quod Spiritus sanctus eis daret eloqui, et an B. Raimundus Sanctis adscribendus esse videretur. Itaque primum S. R. E. Cardinales, deinde Patriarchæ, tum Archiepiscopi, et Episcopi ibidem præsentos, suo quisque loco dictis sententiis, omnes communi consensu exiis, quæ in universo Processu explorata erant, merito a nobis B. Raimundum inter Sanctos referendum esse censuerunt. Gratias igitur Deo agebamus, qui Fratres nostros omnes in unitate spiritus idem sentire facit, tribuens omnibus cor unum et animam unam, eosque monuimus, ut interim precibus, jeuniis, eleemosynis, Dei gratiam et auxilium nobiscum invocarent.

53 Cunque omnia jam ad præscriptum et normam sacrorum Canonum confecta essent, quod supererat acturi, post aliquot menses diem canonizationis diximus in Kalen. Maii, Dominicam videlicet in Albis, qua Paschalis solemnitas terminatur, Neophytorum habitus candore animi permanente commutatur, et Evangelium in Ecclesia legitur, quo Christus Dominus post resurrectionem ad discipulos januis clausis ingressus, insufflato eis Spiritu sancto, potestatem remittendi et retinendi peccata est elargitus : in quo magna nobis lætitiæ materia oblata est, quia videlicet meminimus B. Raimundum et Sacramenti pœnitentiæ ministrum extitisse, et post trajectionis miraculum januis clausis monasterium sui Ordinis Barcinonæ ingressum esse; deinde etiam quod eodem solemnitatis et lætitiæ die nos ab hinc septem annis S. Hyacinthum Polomm ejus Ordinis Fratrum Prædicatorum B. Raimundi coætaneum in Sanctos retulimus. Ad quam quidem animi nostri voluptatem non mediocris accessio facta est, quod hoc ipso die S. Catharinæ Senensis, ac S. Petri Martyris festum in Ecclesia solemniter celebretur, qui sub eadem S. Dominicæ disciplina vitam sanctissime traduxerunt. Quamobrem in tam accommodata totius Ecclesiæ, ac Sanctorum ejusdem Ordinis ad hanc celeberrimam actionem festivitate, Nos B. Raimundo eum honorem decernere statuimus, qui sanctis Confessoribus adhibetur

CAPUT XII.

Ordo canonizationis.

Cum igitur præscripta Dominica in Albis, hodierna scilicet dies, advenisset, Nos cum venerabilibus Fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus, Patriarchis, Archiepiscopis, et Episcopis, qui in Capella nostra Pontificia hanc ob causam convenerant, vestibus sacris induti, hymnum, Ave maris stella, inchoavimus; reliquam Capellæ nostro choro prosequente, ad B. MARIE Virginis opem implorandam : atque ita cantantes in viis Domini, Romanæ Curiæ Prælati, Officialibus, et familiaribus nostris, et sæculari ac religioso Clero longo ordine præcedentibus, singulis cereos accensos gestantibus, ex nostro Palatio Apostolico ad angustissimam Principis Apostolorum basilicam processimus; vario ornamentorum genere instructam, eamque ingressi ad sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum genuflexi procubimus, orantes ut Deus hanc celeberrimam actionem ad laudem et gloriam nominis sui dirigeret. Inde ad supremam ecclesiæ partem ascendimus alto et sublimi fornice admirandam, ubi amplum regioque sumptu suggestum erectum erat coram altari S. Petri Principis Apostolorum, in quo sacram Pontificalem Missam celebraturi eramus, omniaque facibus cereisque ardentibus colucebant : ac plurimæ circum imagines B. Raimundum erecto corpore egregie pictum referebant, dextera manu clavem in potestatis atque officii Pœnitentiarii memoriam, sinistra librum doctrinæ ac Decretalium monumentum gerentem : ubi statim nobis in mentem venit, nos iisdem, quibus B. Raimundus, Capellani videlicet seu Causarum Palatii Apostolici Auditoris munere, antequam in numerum Cardinalium assumeremur, et in ipsa Cardinalis dignitate summi Pœnitentiarii officio, quamquam non exacte ac perfecte, functos fuisse, ac propterea Deum in spiritu humilitatis non sine lacrymis precabamur, ut si quid istis in muneribus ex nostra imbecillitate a nobis omissum vel commissum fuisset, id ejus bonitas atque clementia B. Raimundi meritis atque intercessione nobis condonaret. Deinde in suggestum delati ante idem altare Principis Apostolorum oravimus, ut suo nobis auxilio præsidioque adesset. Mox in excelso e regione altaris throno consistentes, eosdem Cardinales, Patriarchas, Archiepiscopos, et Episcopos sacris indutos vestibus, obedientiam nobis de more præstantes excepimus : tum dilectus filius noster Odoardus S. Rustachii Cardinalis Farnesinus nuncupatus, regni Aragoniæ Protector, Catholici Regis nomine, semel, iterum, ac tertio suppliciter a nobis flagitavit, ut B. Raimundum in Sanctos referremus : ejus singulis petitionibus opportune respondimus, ac per interjecta totidem intervalla, Litanias, hymnos, precesque adjunximus.

55 Denique absolutis perfectisque omnibus iis, quæ a Romanis Pontificibus hoc ingenere instituta sunt, communibus precibus implorata Spiritus sancti ope, ad honorem sanctæ et individue Trinitatis, ad exaltationem fidei Catholicæ, et religionis Christianæ augmentum, auctoritate ejusdem sanctæ Trinitatis, Patris, et Filii, et Spiritus sancti, beatorum Apostolorum Petri et Pauli, ac nostra, de Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium, omniumque Patriarcharum, Archiepiscoporum, et Episcoporum in Romana Curia existentium consilio, communique consensu, B. Raimundum a Peniafort Ordinis Fratrum Prædicatorum expresse professum, ac in ecclesia S. Catharinæ ejusdem Ordinis Barcinonæ sepultum, de cujus innocentia vitæ et miraculis nobis plane constat, Sanctum esse definivimus, ac Sanctorum Confessorum numero et catalogo adscribendum esse decrevimus, prout per presentes definimus, decernimus et adscribimus, statuentes, ut ab

EX BULLA
CLEMENT. VIII*Processio et
ritus canonizationis.**Consistorium
censet canonizationi
debere**Hæc canonizationis a
Pontifice inductus.**Canonizatur.*

EX BELLA
CLEMENT VIII

*Indulgentiæ a
Pontifice concessa.*

*Oratio ab ipso
Pontif. facta.*

universa Ecclesia quolibet anno die vñdianuarii festum ejus et officium, sicut pro uno Confessore non Pontifice, ad normam in Rubricis Breviarii Romani præscriptam devote celebretur. Insuper omnibus vere penitentibus, et confessis, qui singulis annis eodem die prædictam ecclesiam S. Catharinae Barcinonensis, in qua corpus ejus conditum est, pie et devote visiterint, easdem Indulgentias et peccatorum remissiones concessimus et elargiti sumus, quemadmodum concedimus et elargimur, quæ ceteris dicti Ordinis monasteriis et ecclesiis diebus festis Sanctorum ejusdem Ordinis concessæ sunt.

56 Itaque omnibus, quæ ad B. Raimundi canonizationem spectabant, rite peractis, atque hymno ad Dei laudem et gratiarum actionem decantato, divinaque ope S. Raimundi meritis, peculiari in ejus honorem Oratione, quam nos ipsi fecimus, et clara voce recitavimus, invocata, Nos in eodem loco et altari Principis Apostolorum Missam solemnem de Octava Dominicæ Resurrectionis, cum ejusdem B. Raimundi commemoratione celebravimus, omnibusque Christi fidelibus, qui et canonizationi et Missæ interfuerunt, ad Dei laudem, et Sancti sui gloriam, plenarium omnium peccatorum suorum indulgentiam concessimus. Quare Deum mirabilem in Sanctis suis benedicimus, et gratias immortales ei agimus; quia suscepimus misericordiam in medio templi ejus, novum videlicet in Ecclesia intercessorem, cujus meritis ac suffragiis, in omnibus animæ corporisque periculis adjuvemur. Ac singulari plane divinæ providentiæ iungere factum est, ut hæc difficillimis temporibus, quibus Religio Catholica inimicorum telis assidue impugnatur, hunc patronum et advocatum universi Christi fideles consecuti sint, ad Ecclesiæ pacem inprimis et tranquillitatem, ad optatam Principibus Christianis concordiam, ac hæreticis in errorum tenebris a via salutis errantibus lucem veritatis impetrandam.

57 Ceterum, quia nimis difficile foret præsentibus nostras litteras ad singula quæque loca deferri, volumus, ut earum transumptis etiam impressis, manu publici Notarii subscriptis, et sigillo alicujus personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem fides ubique habeatur, quæ hæc præsentibus haberetur, si essent exhibitæ vel ostensæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum definitionis, decreti, adscriptionis, statuti, concessionis, elargitionis, et voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire: si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei, ac sanctorum Petri et Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Romæ apud S. Petrum, anno Incarnationis Dominicæ mœct, in Kal. Maii, Pontificatus nostri anno x.

Ego Clemens Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.

Protector noster aspice Deus.

Ego Ptolomaus, Episcopus Portuensis, Card. Comensis.

Julius Antonius Episcopus Prænestinus, Cardinalis S. Severinæ.

Hieronimus Episcopus Sabinensis, Cardinalis Rusticinus.

Alex. Episcopus Albanensis, Cardinalis de Florentia.
Ego Antonius Maria tt. S. Mariæ Trans Tiberim Presbyter Cardinalis Salvatus.

Ego Augustinus tt. S. Marci Presbyter Cardinalis Veronensis.

Ego Simeon tt. S. Laurentii in Lucina Presbyter Cardinalis de Terra nova.

Ego Dominicus tt. S. Chrysogoni Presbyter Cardinalis Pinellus.

Ego Fr. Hieronymus tt. S. Mariæ super Minervam Presbyter Cardinalis Asculanus.

Ego Antonius tt. S. Stephani in monte Caelio Presbyter Cardinalis Saulius.

Ego Fr. Gregorius tt. S. Augustini Cardinalis de Mont' Elpero.

Ego Paulus tt. S. Cæcilie Presbyter Cardinalis Sfondratus.

Ego Benedictus tt. S. Priscæ Presbyter Cardinalis Justinianus.

Ego Franciscus Maria tt. S. Mariæ in Ara-cæli Presbyter Cardinalis a Monte.

Ego Octavins tt. S. Alexii Presbyter Cardinalis Paravicinus.

Ego Hieronymus tt. S. Pancratii Presbyter Cardinalis Matthæus.

Ego Octavins tt. S. Mariæ de Populo Presbyter Cardinalis de Aquaviva.

Ego Flaminius tt. S. Mariæ de Pace Presbyter Cardinalis Platus.

Ego Lucius tt. SS. Quirici et Julitæ Presbyter Cardinalis Saxus.

Ego Franciscus Maria tt. S. Bartholomæi in insula Presbyter Cardinalis de Senis.

Ego Camillus tt. SS. Joannis et Pauli Presbyter Cardinalis Burgesius.

Ego Caesar tt. SS. Nerei et Achillei Presbyter Cardinalis Baronius, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Bibliothecarius.

Ego Laurentius tt. S. Laurentii in Pane et Perna Presbyter Cardinalis Blanchettus.

Ego Franciscus tt. Sanctæ Crucis in Hierusalem Presbyter Cardinalis Avila.

Ego Franciscus tt. S. Thomæ in Parione Presbyter Cardinalis Mantia.

Ego Pompeius tt. S. Ballinæ Presbyter Cardinalis Arrigonus.

Ego Dominicus tt. S. Petri in Monte aureo Presbyter Cardinalis Tuscus.

Ego Arnaldus tt. S. Eusebii Presbyter Cardinalis Ossatus.

Ego Paulus, Emilius Presbyter Cardinalis S. Marcelli.

Ego Silvius tt. S. Salvatoris in Lauro Presbyter Cardinalis Antonianus.

Ego Robertus tt. S. Mariæ in Via Presbyter Cardinalis Bellarminus.

Ego Bonvisus tt. S. Blasii de Anno Presbyter Cardinalis Bonvisius.

Ego F. Diaconus Cardinalis Sfortia S. Mariæ in Via lata.

Ego Petrus S. Nicolai in Carcere Diaconus Cardinalis Aldobrandinus, S. R. E. Camerarius.

Ego Cinthius Diaconus Cardinalis S. Georgii.

Ego Bartholomæus S. Mariæ in Porticu Diaconus Cardinalis Cæsius.

Ego Joannes Baptista S. Mariæ in Cosmedin Diaconus Cardinalis Detus.

M. Vestrius Barbianus.

GESTA QUÆDAM ET MIRACULA

Ex Michæle Llot, et aliis.

Plurima hætenus commemorata S. Raimundi decora sunt: plura superessent narranda, si non postremis quinque et triginta vitæ annos, quos Ordinis sui Præfectura liber privateus exegit, ita cursim perstrinxissent scriptores; sed aut per annos, quæ gesta sunt ab eo, digressissent, aut in varia virtutum officia tribuissent. Nam ut pietatem ejus ceterasque religiose vitæ exercitationes prætermittam, erat prudentiæ ejus apud Reges ac Pontifices opinio ingens. Id tribus testimoniis imus stabilitum: tum miracula quædam ex variis Auctoribus subnectemus.

2 Petrus Marsilius lib. 4 vitæ Jacobi Regis cap. 47, ut eum citat Franciscus Diaconus, qua valetet in Curia Romana auctoritate, ita exponit: Currit post eum cordis affectione Romana Curia, et quem multipliciter præsentem probaverat, de ejus sancta sinceraque circum-

Prudentiæ S. Raimundi opinio:

In Curia Romanâ.

spectatione

spectione plenior gerens fiduciam, committebat sibi, exortis negotiis, nunc provisionem fiendam de Archiepiscopo, nunc Episcoporum et Abbatum confirmationem; nunc contra Prælatos aliquos examinationem, nunc examinatorum depositionem (ut cujusdam pravi Episcopi Urgellensis) nunc absolutiones excommunicatorum, et dispensationem cum irregularibus. Sæpe mittebat sibi Romani Antistes, sæpe quid certum fiendum determinans, sæpius sibi si ei videretur fiendum, committens.

in Aula Be-
gia.

3 *Rex quoque Jacobus ceterique Principes magnifice de ejus sapientia prudentiaque sentiebant. Id Bernardus Gomelius Miedes de vita Jacobi Expugnatoris lib. 19 hoc B. Raimundi elogio confirmat: Accidit sacro Epiphaniæ die, ut Raimundus Penafortius, tertius a B. Dominico ejus Ordinis Generalis Magister, ibidem e vita excesserit. Quo plane viro nullum summæ eruditionis, religionis, ac veteris sanctitatis illustrius exemplum in Hispania tempora illa tulere. Utpote qui natione Catalanus, Theologiæ Canonique juris peritissimus, tantam apud omnes sui temporis Pontifices auctoritatem habuit, ut a Gregorio IX ejus Confessor et Pœnitentiarius electus fuerit; eique injunctum onus, ut magnum illud Decretalium opus ex variis innumerabilibusque voluminibus collectum in unum conferret. Ac non modo Christianæ libertatis contra Judæos acerrimum se vindicem præbuit; sed hæreticorum etiam per totam Hispaniam constantissimus insectator fuit. Cujus etiam sapientissimis consiliis Rex sæpe usus, fassus est, in exsequendis illis tum nihil non optime successisse sibi, tum se a malo sæpius quasi divinitus liberatum fuisse, etc.*

Illustris ejus
eloquium.

Consilium
ejus quanti
Rex fecerit

4 *Oratorem idem Jacobus Rex ad Romanum Pontificem misit Raimundum, intercessurum ut Ecclesiasticis exsecrationibus solveretur Manfredus Frederici expellite filius, Siculi regni invasor, qui filiam suam Constantiam cum ampla dote et certa spe Siciliæ deinceps adeunda Petro Jacobi filio conjugem offerebat. Missus ad Alexandrum (IV ejus nominis) Pontificem, inquit Mariana Noster lib. 13, cap. 13. Legatus Raimundus Penafortius e Dominicano Ordine vir prudens, eruditus, et sanctus: qui pro ea auctoritate, qua valebat maxime, Pontificem cum Manfredi in pace poneret. Alii non ad Alexandrum, sed ad Urbanum IV missum volunt.*

Legatus Ro-
manni mitti-
tur.

5 *Adversis quoque exercitus est vir sanctus. Quippe lex est a divina providentia lata regni cælestis candidatis, ut omnes, qui pie volunt vivere in Christo Jesu, persecutionem patiantur. Neque ei desse occasio poterat, qui in Maurorum ac Judæorum sollicitè incumbens conversionem, earum sectarum antistites acrius irritaret: qui Inquisitionis auctor et administer hæreticos indefesso studio persequeretur; qui quo fuerint in eum odio, vel inde liquet, quod complures illius in hac sancto bello adjuutores inmanissime trucidarunt; idem in eum ausuri, nisi virtus Numinis nefarios eorum conatus compressisset.*

2. Tom 3, 12

Multa passus

Quid quod nonnullos quoque, pios alioqui homines, adversarios habuit, zelo fortassis inflammatus gloriæ Dri sed non secundum scientiam arcunorum ejus consiliorum? Offenderat eos præcipue, quod regendæ totius familiæ a se munus abdicasset, haud satis utili futuris temporibus, ut rebantur, exemplo, et iis ipsis periculoso. Testatur id Michael Llot cap. 11. Cum propter renuntiationem Generalatus officii, inquit, magna in toto Ordine perturbatio subsequuta fuisset, non defuerunt aliqui qui detractionibus et murmurationibus beatum virum, ab omni prorsus crimine immunem, persecuti sunt.

6 *Idem Llot cap. 7 duo refert ejusdem Sancti meritis, cum adhuc viveret, patrata Barcinone miracula, ex vita a Nicolao Aymerico scripta. Cum Barcinonem, inquit (Roma redux, editoque illo ad portum Tossanum miraculo) advenisset, et Dominam Elyssendam Aymericam ejusdem civitatis, longa ac gravi febrium infirmitate vexatam, consolationis gratia, eum conso-*

brino ipsius Dominæ F. Guillermo Pontio sibi socio deputato, visitasset, et eam dulcedine verbi sui primum confortasset; ac ad patientiæ virtutem habendam fuisset adhortatus, tanta lætitia et consolatione adimplevit Deus cor supradictæ infirmæ, ut cum devotione maxima manu sua apprehendens pallium supradicti beati Patris, eum summis precibus, humilitate qua potuit, deprecaretur, ut pro ejus infirmitate in suam et præsentia ad Deum preces effunderet: sperabat siquidem et confidebat, se meritis ejusdem Sancti cito a tam vehementi febrium angustia fore liberandam. Quod cum beatus Pater humilitatis amator concedere recusaret, volens se ab ea verbis modestis expedire, assequi non potuit. Apprehensis siquidem fimbriis pallii ejus, noluit eum dimittere quousque quod postulaverat impetrasset. Concessa igitur sibi a beato Patre petitione, ac oratione completa, quod eum perseverantia maxima petierat consecuta fuit. Nam ab illa hora ab omni febrium angustia fuit omnino liberata, et salutem perfectam adepta.

PER
MICHAELUM
LLOT EX
PROCESSU
CANONIZÆ.

Febres præci-
bus sanat.

7 Cujus quidem miraculi eum notitiam maximam habuisset F. Bernardus Romens ejusdem Ordinis conversus, qui duorum annorum spatio capitis dolore vehementissimo vexatus, in tantam devenerat cerebri debilitatem, ut sonitum aut quemcumque tumultum validum sine maximo gravamine sustinere minime posset, ad pedes B. P. Raimundi provolutus humilitate maxima accessit, eumque obnixè rogavit, ut manus tantummodo suas super debilitatum caput suum imponeret. Per hujusmodi etenim manuum impositionem in Domino sperabat, a prædicta capitis molestia gravissima liberari. Qua manuum impositione a B. Raimundo peracta, tantum non solum in capite, verum etiam in toto ejus corpore consolationem persensit, ut firmiter crederet virtutem aliquam a Beato Patre exiisse, et in capite ac corpore, ejus meritis, receptam fuisse. Quod et rei probavit eventus: nam nec prædictus capitis dolor, nec etiam debilitas aliqua eum ulterius molestavit. Alia etiam quamplurima fuerunt ab eodem Beato Patre in vita patrata miracula. *Hactenus Llot. Utrumque miraculum refert etiam Domeneccus, qui in priori Elyssendam ait quartana laborasse, uti et Diagus cap. 19 qui addit curatum esse precibus S. Raimundi circa festum Nativitatis.*

Dolorem ca-
pitatis tactu
depellit.

MIRACULA POST MORTEM.

AUCTORE MICHAËLE LLOT.

CAPUT I.

Varie curationes. Ex processu canon.

His igitur omnibus diligentis, antiquitus pro canonizationis Beati Patris Raymundi negotio obtinendo explicatis et propositis, quoniam ad canonizationem eandem consequendam miracula necessaria sunt, operæ pretium erit, quibus claruerit B. Raimundus miraculis, enarrare. Quæ etsi innumera a die obitus sui sint et innumerabilia, tamen ea tantum modo, quæ in Processu authentico a anno MCCCXXVIII formato, contenta reperiuntur, adducemus. Quorum primum est:

2 Bartholomæus de Deo, civis civitatis Barcinonæ, eum gravi infirmitate esset detentus, ad eum extremum devenit, ut nec loqui posset, nec aliquid sentire, nec compos esset sanæ mentis, ita ut, quarumvis circa eum fieret magnus tumultus eum vasis aeris ad vires ejus excitandas, nihil prorsus sentiret. Quem cum medici intuerentur, remediaque per eos exhibita nihil proficerent, dixerunt Bartholomæum de Deo nocte illa moriturum. Quibus consentiebant etiam omnes ibidem circumstantes, cum eundem infirmum in extremis positum conspicerent, affirmantes, nocte illa, quæ erat B. Lucæ, procul dubio fore moriturum. Aderat tamen ibi præsens Bernardus

u

PER
MICHAHELEM
LLOT EX
PROCESSU
CANONIZAT.

*Mirabilis
S. Raimundi
invocacione
convalescit.*

duc de Vineolis, qui cum videret matrem et duas sorores dicti Bartholomaei plurimum flentes et dolentes mortem ejus, a consortio aliorum illas sejungens, dixit illis: Audivi a plurimis hujus civitatis fide dignis testimoniis, Deum meritis B. Raimundi a Pennaforti multa miracula edidisse: ideo vos nolite flere, sed humili cordis contritione, ac devota oratione ipsum meritis supradicti B. Raimundi commendate. Spero etenim, si haec feceritis, supradictum infirmum statim salutem consequentur. Quod quidem consilium statim absque aliqua mora mater et sorores infirmi executioni mandaverunt, et intrantes cubiculum quoddam secretum domus, genibus flexis et nudis; devota oratione eum B. Raimundo voverunt, rogantes ut a mortis periculo, in quo positus erat, infirmus sua intercessione liberaretur. Qua oratione facta, statim dictus Bartholomaeus, qui spatio temporis longo extra se positus fuerat, coram omnibus circumstantibus locutus est, et dixit se meritis B. Raimundi fuisse curatum, et in periculo mortis existentem vidisse, quadam visione, daemionium, qui illum suffocare volebat et occidere, statimque illi obviam venit B. Raimundus, vestibus albis indutus, et senex veneratione dignissimus, cum magno comitatu Fratrum Praedicatorum, cum cereis incensis in manibus incedentibus omnibus: qui ne a daemone interficeretur, impedit, eisdemque loquelam ac sanitatem subito restituit. Hoc autem cum intelligerent mater et sorores ejus, admirate vehementer de tam subita salutis recuperatione, et de visione supradicta, cognoverunt statim, meritis B. P. Raimundi proculdubio infirmum fuisse a mortis periculo liberatum, et integræ salutis restitutum. Pro quo beneficio accepto, immensas gratias Deo egerunt, ac supradictum miraculum meritis B. P. Raimundi fuisse operatum omnibus nuntiaverunt. Quæ quidem miraculi veritas novem testimoniis juramento corroboratis fuit comprobata.

*Alius mori-
bilis ab eo
sanatur.*

3 Jaunonus Basseti, filius Jacobi Basseti, civis Barcinonensis, febrim acutissimam quotidianam patiebatur: et cum quadam die, ut sibi videbatur, e vita discederet, coram omnibus stantibus habitum Fratrum Praedicatorum sibi asportari fecit. Quo dicto, statim visum et loquelam amisit. Quem cum in extremis positum avia sua, et Domina Margarita uxor Berengarii Enya, et alii parentes et affines intuerentur, omnes cum lacrymis et devotione maxima, genibus flexis, eum B. P. Raimundo commendaverunt, rogantes eum obviæ, ut a periculis mortis, suis sanctis intercessionibus liberaretur. Qua oratione facta, statim dictus Jacobus oculos aperuit, et locutus est, et totaliter a dicta infirmitate fuit liberatus, ita ut febrim amplius non sentiret. Quod miraculum intelligens B. P. F. Raimundi de Pennaforti meritis fuisse operatum, statim ad ecclesiam Praedicatorum accessit, et cum cerco dicto B. P. F. Raimundi oblato, gratias egit, ut ipsemet, medio juramento, coram Iudice fuit testatus, et Margarita ejus soror, et alii duo testes.

Item alia.

4 Anno supradicto, vi Kal. Aprilis, coram præfato Iudice, miraculum quoddam meritis B. P. Raimundi operatum, juramento medio retulit Paschala, uxor Berengarii Gisberti, civis Barcinonæ, quæ cum visitationis parentum suorum gratia, cum Sibilia de Porta ad *b* castrum de Mayans diocesis Urgellensis pervenisset, intellexit, Novellam, consanguineam suam, filiam Raimundi Michaelis, in extremis positam esse: quæ cum gravissimam fuisset passa infirmitatem, in eo statu tunc permanebat, ita ut non loqueretur, nec videret, nec aliquid sentiret; sed posita in agone mortis, cruciabatur maxime. Quam cum ipsa Paschala videret, et mater ejus pro morte supradictæ infirmæ multis lacrymis fleret, et alii parentes, qui illic convenerant, ipsa Paschala ad

b

matrem accedens, ut eam consolaretur, inter alia dixit illi, ut devote ac cum maxima cordis intentione filiam suam Novellam, in extremis laborantem, commendaret meritis B. Raimundi de Pennaforti, civitatis Barcinonæ, ejus meritis et intercessione Deus quotidie multa operabatur miracula. Quæ post enarrationem suam et consolationem discessit ab ejus conspectu et domo. Post ejus discessum mater infirmæ ac alii ex parentibus supradictam Novellam humili ac devota oratione B. Raimundi meritis commendaverunt. Hac autem oratione facta, in momento temporis infirmæ a supradicto mortis periculo fuit liberata, et sine aliquo intervallo, nec medicine opera, integræ salutis restituta. Cujus beneficii tam singularis non immemor dicta Novella, post aliquod temporis spatium Barcinonem ad sepulchrum B. Raimundi petiit, et ibidem una cum cerco eidem oblato gratias egit. Cujus miraculi testimonium etiam perhibuit Domina Sibilia de Porta, quæ in omnibus præsens fuit, medio etiam juramento.

5 Guillermus de Vilario Acuto, miles Barcinonæ, cum Curiam Regis Jacobi insequeretur, in eam infirmitatem devenit, ut leprosus ab omnibus judicaretur. Quod etiam confirmant medici, qui eum visitaverant. Unde, ingravescente morbo lepræ, ad eum statum pervenit, ut nec posset equitare, nec negotia sua in Curia Regis peragere. Erat enim ita horribilis aspectu, ut cum aliis militibus apparere nullo modo auderet. Cum nocte quadam, ob infirmitatem, miles supradictus multum pateretur, et in febrim incidisset, Bertrandus de Molendinis, Canonicus Ecclesie Barcinonæ, in ejus domo supradictus infirmus habitabat, audiens sonum campanæ Conventus Ordinis Fratrum Praedicatorum, media nocte ad infirmum misericordia motus accessit, eumque rogavit, ut se meritis B. P. Raimundi in cruciatibus illis commendaret. Sperabat enim et confidebat, si hoc faceret, intercessione ejusdem Sancti se prorsus convalescerent. Et, cum Canonicus abiisset, supradictus infirmus, qui nec dormire nec quiescere poterat, angustiis et doloribus undique oppressus, maxima cura devotione et fide B. Raimundum in remedium lepræ suæ invocavit. Qua facta oratione, cum aliquantulum quiesceret, se statim sanum atque incolumem invenit, et ab omni lepra curatum, ita ut de mane e lecto surgens equitaverit, et ad negotia pertractanda sanus processerit; Deoque et B. Raimundo gratias agens, in miraculi memoriam imaginem cere sepulchro B. Raimundi apponi jussit. Quod miraculum omnibus civitatis Barcinonæ notissimum, medio juramento, duo testes corroboraverunt.

*Annus u lepra
subito sanatus.*

6 c Berengaria de Baguis, civitatis Barcinonæ, filia Petri de Baguis, et Arsendis uxoris ejus, multo temporis spatio infirmitate febrim oppressa, ad extremum vitæ pervenit, ita ut, cum medici de ejus salute prorsus desperassent, nullum medicine remedium ei daretur. Quadam autem nocte amisit visum et loquelam, ita ut in extremis posita ab omnibus videretur. Quam cum vidisset mater sua, lacrymis plena, filiam in agonia mortis positam, et, ut deponit Arnaldus de Horto, jam mortuam decrevit eam ad monasterium coram sepulchro B. P. Raimundi adducere, et pro ea ibidem orationes effundere, eo animo ut filia vitæ restitueretur. Quod, ut cogitavit, evenit. Nam accepit Arnaldus de Horto brachiis suis supradictam infirmam, non loquentem, nec videntem, nec aliquid sentientem, sed ut mortuam: quoniam testatur ipsemet Arnaldus, plus habuisse tunc ponderis, quam nunquam antea habuisset, ita ut eam tunc vix portare posset, quam vivam, cum debilis valde esset, maxima cum facilitate adferebat. Venerunt igitur ad ostium monasterii, et cum esset media nox, et invenissent ostium clausum, deposuit dictam Berengariam Arnaldus in liminaribus ostii ecclesie monasterii.

c
*Quadam mor-
tua, vel mor-
tue similis,
subito vivit in
vulci.*

sterii. Ubi mater cum abundantibus lacrymis, et devotione maxima orationem egit ad B. Raimundum, orans ut meritis ipsius ac intercessione filia sua a periculo illo, in quo posita erat, liberaretur, seu ad vitam reduceretur, si mortua erat. In qua oratione cum aliquantulum persisteret dicta mater, et Arnaldus de Horto vellet iterum Berengariam brachiis suis assumere, invenerunt eam oculos aperientem. Quae statim locuta est eis, et ab omni morbo penitus curata. Quam cum vidisset mater sua, gaudio et letitia maxima superabundans, ingentes gratias Deo et B. Raimundo egit. Qua gratiarum actione peracta, accepit Arnaldus de Horto supradictam Berengariam multo leviolem quam antea, et sanam ac incolumem ad domum suam perduxit. Quod equidem miraculum, juramento prius praestito, fuit per eundem Arnaldum de Horto corroboratum, ac per eandemmet infirmam.

d
Diurni et
magni dolores
depulsi.

7 Subirana, filia Guillermi de Caneto, civitatis Barcinonensis, d tanta doloris vehementi opprimebatur in juncturis pedum, et in junctura brachii sinistri, ut prorsus esset contracta et invalida pedibus et brachio sinistro, et non posset aliquid facere vel operari brachio illo. Hic vero dolor spatio septem annorum in eadem muliere perduravit. Cum igitur ipsa esset destructa et invalida, et die quadam vexaretur plurimum ab hujusmodi dolore, Raimunda mater ejus, cum audisset Deum meritis B. Raimundi de Penaforti multa miracula operari, filiam suam vovit B. Raimundo: promisitque quod, si salutem consequeretur filia sua, ad sepulchrum supradicti Sancti imaginem cere ad staturam et formam personae invalidae et contractae adferret. Quod votum cum emisisset, statim filia sua absque aliquo humano remedio fuit curata, et ab omni prorsus malo liberata, ideoque Deo et B. Raimundo gratias agens, votumque adimplens, miraculum juramento medio cum alio teste denunciavit.

In extremis
positus subito
convalescit.

8 Michael de Sala, civis civitatis Barcinonae, juramento per eum prius praestito, dixit, se per quindecim dies fuisse febris quotidiana oppressum: et ad eum statum pervenit, ut nec videre, nec loqui, nec aliquid facere posset. Et cum a medicis, qui in civitate Barcinone praestantiores erant, visitaretur, eum tanquam mortuum dimiserunt, ita ut e lumen, quod in die obitus consuetum est accendi, ipsi quoque accenderetur. Quem cum vidisset uxor sua, nomine Romia, tot et tantis angustiis vexatum, et tanquam mortuum ab omnibus amicis suis reputatum, cum lacrymarum abundantia et maxima cum devotione f ad B. Raimundum de Penaforti preces effudit, ut ejus meritis maritus suus ab illo periculo, in quo positus erat, liberaretur. Quam orationem cum Deus meritis B. Raimundi exaudisset, statim in momento temporis fuit supradictus Michael de Sala ab extremo mortis periculo liberatus: visum enim, loquelam, ac integram sanitatem recuperavit. De quibus omnibus Deo et B. Raimundo gratias egerunt. Quod quidem miraculum juramento etiam praestito verissimum esse, affirmavit supradicta Romia uxor Michaelis de Sala. Quod etiam fecerunt quatuor alii testes veritatem eandem comprobantes.

Mortua susci-
tatur.

9 Dominus Joannes Medicus Barcinonae, juramento prius praestito, asseruit filiam suam nomine Margaritam in febrim maximam incidisse, et hujus infirmitatis discursu mortem incurrisse, ita ut propriis oculis eam exspirasse et vitam cum morte commutasse videret, et sigua mortis eidem Margaritae fuerunt subsequuta, ita ut ab omnibus circumstantibus judicaretur mortua. Quam cum vidisset Romia ejus uxor et mater supradictae Margaritae, cum festinatione et maxima lacrymarum abundantia vociferando et clamando accessit, suae oratione fide maxima corroborata, eidem B. Raimundo necessitatem exponens

postulabat, ut suis meritis Deus filiam sibi dilectam Margaritam restitueret, eamque a mortuis resurgere faceret. In qua oratione cum per spatium plurimum horarum mater doloribus plena perseverasset, (ab hora enim nona usque ad vesperam ejusdem diei remansit Margarita mortua) et a sepulchro B. Raimundi nollet recedere, hora post Completorium meritis B. Raimundi filia ejus Margarita est a mortuis resuscitata, videntibus omnibus illic praesentibus: quae cum oculos aperiret suos; et statim comedisset ab omni morbo et febre fuit penitus liberata. Quod quidem testatur medicus supradictus, et quatuor mulieres quae huic tanto miraculo meritis B. P. Raimundi operato interluerunt. Quod equidem miraculum juramento medio quinque testium remanet comprobatum.

Per
MICHAHEM
LEOEN
PROCESSO
CANONICAT.

Morbundus
sanatur.

10 Bernardus Oliverius, civis Barcinonae, in infirmitate maximam lapsus, spatio viginti dierum febris quotidiana fuit vexatus, qua ad eum statum devenit, ut quam primum mortem ab eo subeundam esse omnes amici ejus et affines affirmarent, et medici de ejus vita omnino desperantes ei tanquam mortuo longum vale dixerunt, sequentique die circa horam tertiam eum moriturum esse annuntiaverunt. Cum igitur in extremis esset positus, et mors ab omnibus Bernardi Oliverii praestolaretur, percunctatum est ab illo, quem Sanctorum in patronum et advocatum haberet. Qui statim respondit, B. Raimundum a Penaforti, Ordinis Praedicatorum. Quo dicto, cum morbus eum plurimum opprimeret, et uxor ejus et qui ibi aderant, eum devota oratione meritis sui advocati B. Raimundi recommendantes expostulaverunt, ut ab illo periculo laboribusque, quibus urgebatur, liberaretur. Qua oratione facta, statim in momento temporis, dictus Oliverius ab infirmitate curatus, omnem supradictam febrim quotidianam ablatam ab eo esse cognovit, sicque se sanum ac incolumem esse omnibus illic stantibus praebuit. Cujus quidem rei miraculum esse, omnes illic convenientes animadvertentes, Deo et B. Raimundo gratias egerunt, et veritatem hanc suis propriis nominibus, et medio juramento firmatam quatuor testes coram Judice denunciaverunt.

g
Quidam ab
inveterata lu-
pia sanatur.

11 Dominicus Arnaldus, civis Barcinonae, cum spatio duorum annorum supercrescentiam carnis maximam g vulgo dictam lupiam, in junctura quae est inter manum et brachium habuisset, propter quam in tempore hiemis impotens et invalidus existebat, multaque de medicorum consilio adhibuisset remedia quae nihil ei contulerant; proindeque medici omnes decreverunt aliter eum curari non posse nisi per abscissionem, quae, cum in junctura lupia esset sita, non poterat fieri absque magno periculo. Quadam die cum gratia audiendi verbum Dei ad monasterium Fratrum Praedicatorum accessisset, cum maxima devotione coram sepulchro B. Raimundi orationem fecit, a meritisque supradicti Sancti maxima cum humilitate expostulavit suae infirmitatis remedium, et votum vovit se quandam elemosynam daturum Fratribus ejusdem Conventus. Quibus dictis, die Lunae subsequenti invenit se supradictus Dominicus immunem penitus, et ex omni parte curatum. De quo miraculo gratias agens ad sepulchrum accessit, et votum emissum adimplevit, miraculumque duobus testibus firmatum deposuit.

Paralytica
convalescit.

12 Maria filia Guillermi de Solerio, civis Barcinonae, paralytica, contracta, et invalida manibus et pedibus, ac ceteris membris sui corporis, ita ut per se ipsam non posset se convertere, nec a lecto surgere, nec se ipsam pascere, nec aliquid aliud facere, cum ita contracta ac impotens longo temporis spatio permaneret. Paschala quaedam eam visitans, illi consilium optimum dedit, ut speciali devotione B. Raimundum a Penaforti in remedium suae infirmitatis invocaret. Quod consilium aequo animo accipiens,
B. Raimundo

PER
MICHAELLEM
LEOCEX
PROGRESSU
CANSOMMAT.

B. Raimundo maxima cum devotione se ipsam recommendavit. In qua oratione persistens statim obdormivit, videbaturque sibi alloqui Confessorem suum Fratrem Guillelmum de Villa-majori Ordinis Prædicatorum, dicentem sibi, meritis B. Raimundi salutem statim consecuturam. Moxque vidit B. Raimundum cubiculum ingredientem, ubi ipsa dormiebat, qui ad ipsam accedens tangebatur *h* eam. A quo somno cum ipsa Maria excitaretur, invenit se sanam, et ab omni morbo curatam, ita ut statim a lecto surrexerit et comederit, aliaque opera fecerit, ac si nunquam paralytica fuisset. Et die sequenti suis pedibus incedendo, ac ecclesiam Prædicatorum ivit, imaginemque ceream in mirabili memoriam sepulchro B. Raimundi apposuit: illudque juramento corroboravit.

Mortuus susci-
tatur.

13 Bononata uxor Jacobi de Roffex, civis Barcinone, cum haberet filium Arnaldum de Roffex, ætatis sex vel octo mensium, infirmitate maxima detentum, quadam die eum mortuum vidit, ita ut nullum prorsus in eo signum vitæ appareret. Cum autem ipsa vehementer fleret, et de morte filii mirum in modum cruciaretur, venit ad eam quedam ejus soror, filia Guillelmi de Solerio, nomine Maria, tunc uxor Bernardi de Tosthee. Quæ cum factum considerasset, filiumque prædictum suis oculis conspiceret, de divina confidens misericordia, et in B. Raimundo fiduciam habens, matrem supradicti infanti admonuit, ut una cum puero mortuo ad sepulchrum B. Raimundi accederet, et pro eo a mortuis suscitaret preces ad Deum et B. Raimundum effunderet. Quæ omnia cum matri placuissent, et nutrix quedam, nomine Bartholomæa, puerum mortuum brachiis suis accepisset; ad conventum Fratrum Prædicatorum accesserunt, et coram sepulchro B. P. Raimundi devotam et lacrymis plenam orationem fecerunt, rogantes ut meritis B. P. Raimundi supradictum puerum mortuum ad vitam revocaret. Quæ cum nihil hæsitando in file esset facta, sum consecuta est effectum. Nam dum in oratione perseveraret, puer ipse caput respirare, et oculos aperire, et flere, et alias vitæ operationes exercere; ita ut in momento temporis curatus, nullam aliam febrem passus fuerit. De quibus Deo et B. Raimundo gratias cum egissent, domum suam, gaudio magno et lætitiâ abundantes, convenerunt: et supradicto amo coram Judice, juramento medio, veritatem hanc deposuerunt.

a XIII Decembr.

b *Diuus, Marietta, Castillo Castrum Lanrum vocant.*

c *Decentem hanc fuisse tradunt Diuus et Castillo; hic etiam extrema functione in hac agritudine mutatum.*

d *Castillo, Diu, Marietta scribunt, puerum illi sinistrum et brachium ex lapsa contracta fuisse debite ipsammet sese, sed matris consilio, S. Raimundo commendasse.*

e *Id videtur intelligendum de sacro cerco, quem moribundi, ritu Catholico, manibus tenent, ut vel se accensis lanquibus fidei et bonorum operum occurrere se animarum suarum sponso velle profiteantur. Diuus, Castillo, Marietta dicunt, cerco ad sepulchrum, et hincum involvendo corpori, appurata fuisse, et ad Sancti monumentum debite suspensa.*

f *Idem auctores scribunt, ad sepulchrum S. Raimundi visse, ibique orasse.*

g *Idem carbonem interpretantur, et hunc Dominicum aurifabrum fuisse scribunt.*

h *Id est, manus et pedes affectos, ut idem tradunt. Eadem Maria, ut Castillo testatur, pholum decimo xlati mense mortuum ad S. Raimundi sepulchrum detulit, et vœum recepit.*

CAPUT II.

Mortui suscitati. Ex Nic. Aymerico.

Verumtamen quoniam superiori capite trium mortuorum resuscitatio (si recte omnia considerentur) suis testibus medio juramento coram Judice roboratis, comprobata est, non erit ab instituto nostro alienum, quosdam alios meritis B. Raimundi vitæ reslitutos proponere. Qui etsi in Processu superius memorato non inveniuntur contenti, nihilominus in scripturis vetustissimis et antiquissimis sunt reperti.

Quæ cum veritate unilique plena sint, et a gravissimo auctore conscripta, Notariorumque instrumentis firmata, absque aliquo ambiguitatis serpulo sunt ab omnibus tanquam verissima recipienda. Nam cum Reverendus admodum Pater Frater a Nicolaus Aymericus (quem honoris causa nomino) sacra Theologiæ Magister, ac in regnis Aragoniæ olim hæreticorum pravitatis Inquisitor, anno mcccxx viveret, inter alia memorata dignissima, quæ posteritati reliquit scripta, usque in hodiernum diem, in Conventu Prædicatorum Gerunde in Principatu Cataloniae servata, fuit B. P. Raimundi a Penaforti vita, innumeris fere miraculis condecorata. Quæ quantum firmitatem ac robur et veritatem in se continent, nullis dubitabit, si supradicti Patris Inquisitoris gravitatem, doctrinam admirabilem, cum laudabili semper vitæ conjunctam fuerit contemplans. Cum enim temporibus B. Urbani V et c. Gregorii XI floruerit, a Serenissimo Rege Aragonum d. Petro maximo in honore et reverentia semper esse habitus. Et cum in divina Theologia, ad Jure Canonico et civili eruditissimus esset, post assumptionem Fratris c. Nicolai Rossel ad Cardinalatus dignitatem, Inquisitor totius regni Aragoniæ cum omnium hominum applausu fuit creatus. Quo in munere ita se laudabiliter gessit, ut omnibus Inquisitoribus formam tradiderit suo Directorio Inquisitorum, quæ possent sanctissimum Inquisitoris officium maxima cum rectitudine administrare. His itaque supradictus Pater Inquisitor, cum fere temporibus illis post B. Raimundi obitum viveret, quam plurima precibus B. Raimundi et meritis operata miracula consideratione dignissima scripta reliquit. Ex quibus ea eligentur quæ magis instituto nostro videbuntur deservire.

15 Aliud igitur a supra commemoratis miraculum miratu dignum evenit in civitate Minorissa diocesis Vicensis. In qua cum Guillelmus Andreas illius civitatis civis, filium suum per annum totum in infirmitate maxima positum, oppressum valde habuisset, quadam die, recreationis ac consolationis gratia, puerum ipsum brachiis suis paternis fovebat obsequiis. Quem cum ipse pater intreretur, et in eum oculos conjecisset suos, inter brachia sua eum spiritum suum exhalasse vidit. Quam exhalationem statim in corpuseculo extincto subsequuta est evacuatio, facies denigrata, et labia in tumorem duorum digitorum conversa, et alia mortis signa in eodem puero apparuerunt. Cum autem de morte parvuli, matris absentis in auribus tristis rumor insonuisset, ad porticum domus suæ se transferens, genibus flexis flere admodum coepit, ac filium suum meritis B. P. Raimundi maxima cum devotione commendavit, precibus summis exposcilians, ut filio suo vitæ restitueretur. Quæ cum aliquantulum in oratione persisteret, oculos aperuit et locutus est, ac incoluntati totaliter restitutus. Cujus quidem orationis pater cum certior factus esset, rem attente considerans, constantior asseruit coram omnibus circumstantibus, meritis B. P. Raimundi filium suum vitam recepisse. Et ut rei veritas constaret, coram Notario publico, juramento per eum præstato, de mandato Domini Arnaldi Barcinonensis Episcopi, roborari ac firmari pater supradicti infanti voluit, concurrentibus aliis qui huic miraculo interfuerunt, qui omnes veritatem supradictam juramento medio deposuerunt.

16 Adest etiam miles quidam, nomine Bernardus de Baioma, Barcinonensis civitatis civis, qui cum domi suæ juvenem quemdam haberet, febriam infirmitate, spatio viginti dierum, vexatione morbi pene consumptum, recreationis gratia eum die quodam in pavimento cubicali posuerunt: in quo juvenis statim corruens, f. nec loqui nec respirare potuit, nec sensibus utebatur. Unde a circumstantibus totliter mortuus fuit judicatus. Ad tam vero inopinatum casum

u
Nicolaus Aymericus vitarum S. Raimundi scripsit.

h
c
d

Mortuus suscitatur.

Mortuus terræ sepulchret S. Raimundi admotus suscitatur.

f
cum

cum multi convenirent, et de terra, quæ a tumulo B. Raimundi extrahitur, aliqui secum haberent, a quodam de illic stantibus terra B. Raimundi fuit in collo juvenis alligata, et etiam supradictæ terræ tantillum in ore ejus fuit appositum. Qua posita, statim juvenis respiravit et loqui cœpit, et restitutus vite præteritæ ac salutis, ab infirmitate penitus incolumis evasit. Quam veritatem juramento medio coram D. Arnaldo Episcopo Barcinonensi firmaverunt supradictus Bernardus, et uxor ejus, et alius miles nomine Spinol, et alii qui supradicto miraculo interfuerunt.

*Dysenteria
extinctus
suscitatur.*

17 In hujus etiam rei confirmationem facit, quod legimus in filio Petri de Baga, civis civitatis Barcinonæ evenisse. Nam filius ejus, nomine Berengarius, cum propter ventris fluxum, qui a medicis dysenteria dicitur, tribus septimanis afflictus, non posset medicinarum adminiculis juvari, a parentibus et aliis circumstantibus quadam die mortuus visus fuit. Nam, cum per capillos et nasum a matre et aliis traheretur, nullus in eo sensus aut motus aliquis apparebat, ita ut omnes qui eum videbant absque dubio affirmarent eum spiritum amisisse. Lacryma etiam ex ejus oculo videbatur effluxisse, quæ mortis indicium est: calor deinde naturalis ab ejus corpore, et præcipue ab extremitatibus, penitus recesserat. Unde et mater ejus, cum de morte filii vehementer tristaretur, de B. Raimundi meritis confidens, decrevit eum ad ecclesiam Fratrum Prædicatorum ad sepulchrum B. P. Raimundi adducere, et eum sic mortuum B. Raimundo lacrymis et orationibus offerre. Quod cum executioni mandasset, suisque brachiis filium suum mortuum asportaret, ostium supradictæ ecclesiæ Fratrum Prædicatorum adinvenit clausum. Cum autem ingredi non valeret, (erat enim hora post Completorium) denudatis genibus, ante ostium posita, cum maximis lacrymis et oratione ferventi B. Raimundum pro filio suo suscitando a mortuis, humiliter invocavit: ut, qui tot tantaque beneficia aliis, et etiam animalibus conferebat, sibi etiam illud unum conferre dignaretur. Quo in loco, post parvum temporis intervallum filius suus revixit. Cum autem puer oculos aperiret, et videret ibi sororem suam una cum matre flentem et lacrymantem, eam interrogavit dicens: Cur ita fies soror mea? scias me meritis B. Raimundi curatum, et ejus auxilio a morte liberatum. Quod equidem miraculum mater supradicti pueri, et soror ejus, medio præstito juramento Domino Episcopo supradicto nuntiaverunt.

18 Nec silentio prætereundum est aliud miraculum, quod evenisse legimus Quoquiliberi Elnensis diœcesis; in quo cum mulier optimæ famæ et bonæ opinionis, Raimunda nuncupata, uxor Bernardi Sutoris, prægnans esset, et die quodam Martis Quadragesimæ anni MCLXXX, nimis in paucis conficiendis laborasset, mox dolores gravissimos et fortissimos sensit. Et quia adhuc non advenerat tempus commodum pariendi, timuit ne, sicut aliis vicibus ei contigerat, abortivum pareret, quos dolores spatio quatuor dierum continue passa fuit. In quibus quatuor diebus cum non sentiret dictum prægnatum, sicut antea, existimavit proculdubio mortua esse, et se in periculo moriendi positam. Qua de causa maritus suus quamdam obstetricem, nomine Ortafanam, vocavit. Quam cum vidisset obstetrix, dixit infirmæ, ut Sanctos aliquos in suo periculo invocaret. Quæ statim maritum suum vocans dixit ei, ut eam B. Raimundo de Penaforti civitatis Barcinonæ voveret, cujus meritis et intercessione confidebat se ab illo periculo evasuram. Quod rei probavit eventus. Nam, cum maritus lacrymis plenus uxoris suæ manus acciperet, et pro ea ad B. Raimundum votum emitteret, promittens quod si a partu liberaretur ejus uxor, eam adduceret Barcinonem ad gratias supradicto Sancto agendas, statim absque ullo dolore sensit se mulier

*Quædam pro-
lem quatuoriduo
mortuam pa-
rit.*

a partu liberatam, quamdam filiam mortuam pariendo. Quam filiam mortuam dicta obstetrix et maritus in manibus per longum temporis spatium tenuerunt, et eam per omnes partes revolvendo, semper mortuam illam invenerunt. Quod conspiciens dictus Bernardus, iterato voto, ad dictum B. Raimundum una cum uxore sua se convertit, et pro filia mortua rogavit, dicens: O Domine B. Raimunde de Penaforti, rogamus vos, quatenus creaturæ huic cum Deo animam tribuatis: promittimusque vobis unam libram ceræ. Qua oratione facta, statim signa vite evidentia in supradicta filia mortua apparuerunt. Nam et unum oculum aperuit, et alteram ex tibiis ejus aliquantulum movit, deinde flevit, et tandem multis annis vixit. Quæ omnia supradicta obstetrix cum vidisset, juramento medio, una cum Bernardo Sutore, Raimunda ejus uxore, in honorem B. Raimundi coram Notario publico Petro Sansa, ejusdem villæ, confessi fuerunt, ut Kalendas Junii, anno supradicto. Quos et ad numerum quadraginta pervenisse, gravissimorum virorum, quos supra commemoravimus, et eorum omnium, qui de vita et operibus miraculosis B. Raimundi scripserunt, testimoniis affirmamus. Cum etiam inveniamus; multos alios in extremis positos omni prorsus humano remedio destitutos, laborantes, meritis B. Raimundi subito et in momento fuisse curatos, de quibus capite sequenti mentio fiet.

a De Nicolai Aimerici, sive Aymerici, aut Eymierici laboribus, scriptis, officiis, etc. agit fuscus Diagus lib. 1. Hist. provinciæ Aragon. cap. 24, 25, 26, 27, et Franciscus Pegna in ejus vita Directorio præfixa.

b Urbanus V creatus mense Novemb. MCCCXXII, obiit XIX Decemb. MCCCXX.

c Gregorius XI MCCCXXI, fuit electus, obiit vero XXVII Martii MCCCXXIX.

d De Petro IV supra egimus ad Bullam Clementis VIII.

e Creatus est Cardinalis Nicolaus Rossel ab Innocentio VI, an. MCCCXV, vel ut vult Claron. MCCCXVI. Pluribus de eo agit Diagus lib. 1. Hist. Aragoniæ.

f Diagus ait, ex edito in solum lapide stratum corruisse: atque omnino simile idem Diagus, Castillo, Domeneceus referunt miraculum de puerculo, qui noctu e lecto delapsus, examinatusque erat, sed inserto in os pulvere illo S. Raimundi revixit, dirigitque virum albis et nigris indutum vestibus, manum sibi porrexisse, ac juventem erevisse.

Proles reviviscit.

*Aliud simile
miraculum.*

CAPUT III.

In extremo periculo curati. Ex Nic. Aym.

Et si superiori capite sex miracula, in hominibus in extremis vitæ constitutis, nullo prorsus humano auxilio adjunctis, sed meritis B. Raimundi profecta viderimus; instituti nostri ratio postulat, ut eisdem alia non minoris considerationis, roboris, et momenti, operata adjungamus. In villa igitur Ripulli, diœcesis Vicensis, fuit quædam mulier, nomine Avineva, quæ per annum integrum febribus, ac doloribus pectoris et lateris dextri vexata, ad eum statim pervenit, ut nec comedere, nec per se ipsam in aliquo se juvare posset, ita ut mortem sibi propinquam oculis conspiceret suis. Cum autem auxilium plurimorum Sanctorum invocasset, remediumque non fuisset subsecutum, ipsam, et maritus ac soror infirmæ quadam die, in qua signa mortis in ea apparebant, decreverunt ad B. Raimundum de Penaforti recurrere, et auxilium ejus in ea extrema necessitate devota oratione implorare. Quo facto a doloribus suis fuit penitus liberata, et in momento absque aliquo medicamine salutis restituta. Quod beneficium cum meritis B. Raimundi fuisset consecuta, Barcinonem pervenit, et eum sua sorore, ac marito coram B. Raimundi sepulchro gratias immensas Deo et B. Raimundo egit, miraculumque juramento medio corroboravit.

*Periculosa fe-
bris curata.*

20 Petrus de Cassellis, parochiæ S. Petri de Villamajori diœcesis Barcinonensis, cum per annum integrum quartana graviter affectus extitisset, in fine anni duobus mensibus continuis in lecto decubuit, ipsa quartana in continuam febrem commutata; nec poterat

*Quidam a
dilatata febre
convalescit.*

PER
MICHAELM
LEOT EX NIC.
AAMERICO.

poterat a lecto surgere, nec se movere sine alterius adminiculo. Cum autem ad extremum vitæ pervenisset, nec ulla jam spes salutis ac vitæ esset relicta, sed extra sensum ac memoriam in extremis laboraret, uxorejuss et soror flexis genibus, elevatis in cælum oculis, ipsum meritis B. Raimundi devotissime deprecaverunt, addentes, quod si meritis B. Raimundi eum a mortis periculo liberaret, una cum eodem infirmo nudis pedibus ipsius B. Raimundi sepulchrum visitarent. Facto igitur hoc voto, sensum et memoriam, quam perdididerat, infirmus continuo recuperavit.

a

a Quo tempore vidit infirmus, ut postea confessus est, columbam culiciculum ingredientem, quæ caput ejus tangens leviter et obumbrans faciem ejus, toti corpori sanitatem restituit, versusque Barcinonem volatum ferit. Ipse vero sanus et incolumis semper permansit, Barcinonemque nudis pedibus veniens, votum adimplevit, et coram testibus ac Notario publico, veritatem juramento medio fuit confessus.

Item depositus puer.

21 Jacobus Torrent, civitatis Barcinonæ puerulus, cum in extremis diutius laborasset, nihil aliud a circumstantibus expectabatur, quam ut spiritum exhalaret. Quem nutrix misericordiæ oculis intuens, B. Patris Raimundi meritis, cum maxima devotione eum devovit. Et post votum ad eum accessit, cui lac elargiens, statim eum sanum et incolumem recepit, et ab omni prorsus periculo liberavit. Quod juramento firmavit mater supradicti pueri.

Item mulier.

22 Mulier quædam, nomine Guillelma Ollaria, quinque septimanis febre continua laborans, ad id extremam vitæ cum devenisset, ut ei Sacramentum extreme Unionis fuisse administratum, ut potuit, merita B. Raimundi invocavit, inducens alios circumstantes ut idem facerent, ipsamque meritis B. Raimundi commendarent. Qua commendatione facta, mox sensit se ab omni periculo liberam, ac in brevi temporis spatiosanam, ut ipsa juramento confirmavit.

b
Hydrocopia sanata.

23 In Parochia S. Martini de Rin de Arenas, diocesis Gerundensis, erat mulier nomine b Algares, per decem hebdomadas febre, hydropisi, et defectu spiraminis in lecto decumbens, ad eum statum infirmitate gravata pervenit, ut in extremis laborans, nulla spes vitæ esset relicta. Quam cum viderent parentes ejus, et nepos quidam prædictæ Domine, genibus flexis, elevatisque in cælum manibus, eam meritis B. Raimundi devotissime commendavit. Qua commendatione facta, absque alicujus adminiculo, ad parietem infirma se convertit, moxque fuit saluti et incolumitati restituta: ut ipsa et alii de circumstantibus sepulchrum sancti viri visitantes dixerunt, et juramento confirmaverunt.

Item alius jam depositus.

24 Uxor Berengarii de Ravira, civitatis Barcinone, cum haberet filium in articulo mortis constitutum, ad suffragia B. Raimundi firma fide ac spe recurrens, ad ejus sepulchrum puerum in laboribus extremis positum adduci jussit. Quem meritis B. Raimundi oratione devota commendans, antequam ab ecclesia reduceretur, sanus et incolumis exavit. Sic magna letitia et gaudio plena, B. P. Raimundo gratias egit.

Item alius.

25 Arnaldus, filius Raimundi de Sancta Catharina, sic dictus, civitatis Barcinone, cum infirmitate maxima per quindecim dies laborasset, in tantum afflictus fuit et cruciatus, quod tribus diebus quasi continuus in extremis laboravit. Cujus pater et mater, multorum remediorum auxilium adhibentes, cum nihil proficerent, ipsum meritis B. Raimundi commendarunt, et statim, absque aliquo naturæ juvenamine, puer convalescit, salutemque integram acquisivit, ac eum Deo et B. Raimundo gratias egissent, veritatem hanc juramento medio roboraverunt.

Nonnulla periculum propositum.

26 A mortis etiam periculo erepti fuerunt plusquam septuaginta homines, qui vitam navigio commendantes, a civitate Barcinone ad insulas Baleares transfretantes, cum in medio mari essent, ventus a con-

trariaparte super navigium irruens, ipsam ad littora usque oppositæ terræ Tarraconæ reduxit: moxque alio vento insurgente contrario, iterum usque ad prospectum supradictæ insule revocavit. Cumque mare magis ac magis intumesceret, savientibus undis atque spumantibus, spatio trium dierum gravata est tempestas, ita ut exurgentes fluctus quasi in altitudinem montium, submersionem omnium minarentur. Instante igitur mortis periculo, cum spes evasionis a cordibus omnium aufugisset, Ferrarius de S. Martino, surgens cum lacrymis dixit: Invoceum suffragia B. Raimundi, qui, cum viveret, peccatoribus consuevit esse misericors, et morientibus consolator. Quod cum dixisset, gubernator maris in locum altum conscendens, altis vocibus, aliis id ipsum respondentibus, Dei auxilium, et B. Fratris Raimundi a Pennaforti, triplicatis precibus ac vocibus invocavit. c Quo factum est, ut modico subeunte temporis spatio mare quieverit, et statim facta sit tranquillitas magna, ita ut die sequenti insulas Baleares incolumes et salvi omnes pervenerint. Quod quidem miraculum omnibus narraverunt, et suis nominibus firmaverunt.

Infans parvum suffocatus sanatur.

27 Domina Sabirana, civitatis Barcinonæ, cum lac in os filii sui parvuli nimis cum abundantia infudisset, præ nimia lactis infusione parvulus suffocatus videbatur, ita ut nec videre, nec respirare posset, nec sensibus uti. Cum autem mater ejus ipsum spirasse firmiter crederet, illum sic quasi mortuum de una domo in aliam asportabat, amarissemque pro morte filii lacrymas effundens, a vicinis consilium ac remedium petebat. Quod cum invenire non potuisset, merita B. Raimundi pro filio parvum mortuo devotissime invocavit, statimque puer revixit, et oculos aperuit, tristitiaque matris maxima in gaudium fuit conversa. Die autem sequenti ad ecclesiam Fratrum Predicatorum veniens cum puero, B. Raimundo gratias egit, ac miraculum in filio suo factum omnibus nuntiavit.

a Addit Diagus, cibum illico postulasse et comedisse, qui tulo integro cibi expertus fuerat.

b Donnce. Algares, vel Aglaes.

c Addit Diag. vota primum variis Sanctis ac tandem Raimundo facta: eumque a variis navigationis periculis adoptari, uti et S. Franciscum de Paula, similem ob causam, quod nuncum ambo mure supra pulvis sua emvigantur.

CAPUT IV.

Paralytici alique sanati. Ex Nic. Aym.

Duos paralyticos meritis B. Raimundi curatos capite i adduximus, quibus in capite hoc alios adjoinedimus. a Nam Frater Ollarius, Ordinis Predicatorum, filius Conventus Gerundæ, pluribus septimanis paralyticus prorsus fuit, ita ut sine adjutorio duorum hominum non posset se vertere ab uno latere in aliud, nec surgere ad sedendum in lecto, nec penitus se movere, et ita omnes medici de sua desperabant salute. Cumque tot aruminis et laboribus se obnoxium videret, animum suam maxima devotione et lacrymarum abundantia ad B. Raimundum convertit, eum obnixè rogans, ut in illis necessitatibus ei auxilium præberet. Cumque in hac oratione perseverasset, videbatur ei sentire aliquem sibi dicentem, ut se verteret ad aliud latus. Quem cum ipse, nihil hesitans, crederet, celeriter et expedite, ac si homo sanus fuisset, a dextro ad sinistrum latus se convertit. Mirabile hoc factum cum considerasset, eidem B. Raimundo gratias agens, majoribus cum lacrymis ab eodem petebat, ut ei sanitatem integram suis meritis restitueret. Qua facta oratione, statim se sanum ac incolumem invenit, et absque alicujus adminiculo et adjutorio a lecto surrexit, solusque ambulavit. Quem cum præ gaudio b Fratres Conventus lacrymantem invenissent, eausaque lacrymarum ab eodem exposulassent, illud miraculum meritis B. Raimundi factum

Paralyticus vires recipit

a

b

c factum exposuit, *c* e lectoque sanis surrexit, et statim B. Raimundo una cum aliis Fratribus gratias immensas pro tanto beneficio accepto egit, et eorum Episcopo Gerundensi veritatem supradictam juramento medio corroboravit.

Item alia 29 Maria de Guineda per annum integrum et amplius nervorum contractione manus et brachia paralytica gestabat, ipsasque manus per totum annum junctas simul et erectas tenebat, nec ipsas disjungere, nec ex eis aliquid facere, nec se juvare poterat. *d* Cum autem soror ejus *d* miracula quam plurima, quae Deus per B. Raimundum fuerat operatus, audisset, nocte quadam maxima cum devotione supradictam infirmam meritis B. Raimundi devovit. Unde sequenti nocte, cum in hac oratione perseverasset, infirma manus retraxit, et restituta est integre sanitati, ita ut se pascere posset, et alia administrare, quae sibi necessaria erant ad vitam transigendam.

Alius item 30 Joannes Barcadis, civis Barcinonae, a cingulo inferius in parte dextra anno integro et amplius dolore nimio et continuo sic gravissime afflicus erat, ut vix se movere posset, nec incedere, et medicinae adjutorio remedium aliquod non adiuveniret. Ad merita autem B. Raymundi se maxima cum devotione conferens, statim ab infirmitate convaluit, et ab omni prorsus dolore curatus, Deo et B. Raimundo gratias agens, adeptus est completam salutem.

Alius infirmus curatur 31 Bernardus, filius Guillelmi de Padio, civis Barcinonae, cum per annos plurimos in aestate affligeretur diversis infirmitatibus, et opprimeretur maximis doloribus, quibus non poterat medicinae aliquod remedium allibere, meritis B. Raimundi perfectam salutem acquisivit. Nam mater ejus, demeritis B. Raimundi multa concepta fiducia, praedictum Bernardum filium suum ei humiliter commendavit, et cum maxima devotione et lacrymarum abundantia eidem humiliter devovit. Qua oratione peracta, filius suus ab omni infirmitate convaluit, et in omni aestate a doloribus et infirmitatibus fuit prorsus liberatus.

Ulcera et scabies curata. 32 Michael Ermengaudi ulceribus ac scabie plenus, cum adeo afflicus esset, ut vix se posset juvare, per annum multorum Sanctorum auxilium invocaverat, ut salutem consequeretur, ac de suis bonis magnam partem medicis et medicinarum remediis expenderat. Quae cum nihil proficerent, non potuit in eis remedium aliquod adinvenire. Demum, de meritis B. Raimundi cum multam fiduciam concepisset, pro recuperandae salutis beneficio, humilitate qua potuit se B. Raimundo devovit, et sub brevi temporis spatio plenam atque perfectam consecutus est salutem, et Deo et B. Raimundo gratias agens, votum adimplevit suum.

Quidam curato dolore lenitus. 33 Berengarius de Illerda, longo temporis spatio, a cingulo inferius in parte dextra tam graviter dolore nimio torquebatur, quod nec stare poterat sine magno dolore, periculo, ac gravamine, ac totius corporis laesione. Cum autem B. P. Raimundi merita invocasset, ut per suam solitam bonitatem, contra praedictam doloris angustiam sibi apud Deum remedium inquireret; vix verba orationis suae finierat, quando protinus se ab omni dolore curatum invenit, et integre saluti restitutum. Cujus beneficii non immemor, Deo et B. Raimundo gratias agit.

Sistitur sanguinis fluxus. 34 Uxor Berengarii Burgeti, civis Barcinonae, gravissimum et diuturnum sanguinis fluxum patiebatur, ita ut mortis periculum, ac totius corporis non modicum detrimentum formidaret. Supradicta vero infirmitas in tantum aggravata fuit, ut usum omnium sensuum in supradicta infirma impediret, ita ut tota ejus domus lacrymis et clamoribus fuerit repleta, cum omnes existimarent supradictam infirmam cito morituram. Eam cum videret Berengarius Burgeti maritus suus, ab aliis se divertens, meritis B. P. Raimundi supradictam infirmam commendavit. Cujus

suffragantibus meritis, ipsa infra breve temporis spatium ab omni prorsus morbo fuit curata, et perfectae atque integre saluti restituta.

35 Bartholomaea Bononatae filia, tribus septimanis in umbilico adeo vehementer dolorem sustinebat, ut nec erecta stare posset, nec cibum aliquem retinere; sed praedoloris angustia frequenter caput in terra agitatione miserabili confricabat, ita ut interdum os suum et faciem graviter laderet ad sanguinis usque effusionem. Quod cum videret mater sua, eam devotione maxima meritis B. Raimundi commendavit. Ipsaque filia in signum devotionis terram e sepulchro B. Raimundi extractam comedit, et partem illius terrae collo proprio alligavit. Quae statim fuit a doloris angustia liberata, et temporis spatio salus integra in toto corpore subsecuta.

36 Bernardus Pontius, Juris peritus Barcinonae, cum gravissimo renum dolore torqueretur, B. Raymundi sanctitatem et merita, cum devotione maxima cepit in devotionem suam revocare, et ab eodem vexationis suae remedium implorare. Qua facta oratione, statim mitigationem sensit doloris, et integrum recepit beneficium salutis.

37 Bernardus de Villar, Clericus Sedis Vicensis, duobus annis in brachio sinistro juxta manum, supererescens carnem maximam habens, quae vulgo dicitur lupia, deformitatem et molestiam maximam ei inferebat. Cum autem circa curationem, seu depressionem ipsius, quae probabiliter conferre debebant, frustra expertus esset, tandem meritis B. Raimundi invocatis, in brevi temporis spatio a praedicto morbo fuit penitus liberatus.

38 Ferrara Coltelaria, duorum annorum spatio brachii dolore fuit vexata, ita ut nullo modo medicinae remedio posset curari nec juvari. Cum morbus tantum invaluisset, ut brachii officium perdidisset, cum audisset B. Raimundum miraculis quam plurimis claruisse, maxima cum devotione B. Raimundo se devovit, sperans ejus beneficio liberari. Quod rei probavit eventus. Nam, oratione facta, statim dolor cessavit, et officiis pristinis est brachium restitutum.

a Hoc miraculum ipse conscripsit Ollarius, (referente Diago) se tum XLV fuisse annorum testatus, et sub finem mensis Julii ann. MCLXXXIII, cepisse illa paralysi laborare.

b F. Dalmatius de Munano, et F. Guillelmus de Colonico. *Diag.*

c Nam cum solus per valetudinarium aliquandiu deambulasset, in lectum iterum se receperat in coque considerabat.

d Addit Domenicus, et quaedam ejus sobria.

CAPUT V.

Pregnantes liberatae, aliique. Ex Nic. Aym.

Romia uxor Michaelis Sala, civis Barcinonae, cum tempus sui partus advenisset, ita doloribus fuit oppressa, ut spatio duorum dierum fuerit extra se posita, ita ut nec videret, nec loqueretur, nec sentiret, nec aliquam vitae operationem exerceret, ita ut omnes qui aderant, eam cito morituram existimarent. Quam cum vidisset suus maritus angustiis illis ita afflictam, elevans oculos suos in caelum, et ad ecclesiam Fratrum Praedicatorum se convertens, cum meritis B. Raimundi devota et humili oratione commendavit. Qua facta oratione, statim eodem momento, sine aliquo medicinae adminiculo vel alio juvamine natura, in se revertens, Romia uxor ejus peperit infantem, de cujus vita obstetrix, et qui praesentes aderant non sperabant, et ideo idem maritus meritis supradicti B. P. Raimundi infantem commendans, ab omni prorsus periculo fuit liberatus, et vixit quam plurimis annis. Quae omnia cum meritis et intercessionem B. Raimundi fuisset consecutus, eidem gratias ingentes agens, miraculum hoc medio juramento deposuit et firmavit.

40 Domina Guillelma Januarii, cum ex dolore partus immensis torqueretur angustiis, ad eum sta-

PER
MICHAELIUM
LLOT EX NO.
AYMERICO.
Item umbilici
dolor.

Dolor renum.

Item lupia.

Brachii dolor.

Parturiens
adjuta; infan-
ti vires obtu-
læ.

PLR
MICHAELM
LLOT EN NIE.
AYMERICO.
Parturicens
alia levata.

tum pervenit, ut ab omnibus circumstantibus judicaretur eam cito esse morituram. Mater vero ejus superiorem partem domus ascendens, devotissime flexis genibus ac nudis, B. P. Raimundi meritis devotione eam maxima commendavit, in oratione aliquantulum perseverans: statim filia ejus ab omni prorsus periculo fuit liberata, et ab omnibus partus doloribus immunis. Quo accepto miraculo, gratias Deo, et B. Raimundo reddiderunt.

41 Valensa, sic dicta, uxor Domini Urgelles, civis Barcinonæ, cum decem annis infecunda vixisset cum viro suo, nec posset unquam concipere, de medicorum consilio multa erat experta medicamina ad conceptionem utilia, quæ ei nullum utilitatis commodum attulerunt. Decevit igitur seipsam vovere meritis B. Raimundi. Proindeque ad ecclesiam Fratrum Prædicatorum accessit, imaginemque quamdam cereæ sepulchro ejusdem Sancti oblatam posuit, et ibidem se meritis B. P. Raimundi commendavit. Unde recedens ab eodem sepulchro, infra octo dies concepit, et statuto tempore filium peperit qui quam plurimis annis vixit.

Sterilitas depulsa.

42 Domina Ricarda, cum sexdecim annis cum viro suo vixisset infecunda, ac super hoc mulierum Sanctorum auxilia implorasset, ac multa remedia experimento comprehasset ad prolis conceptionem juvanda utilia, quæ sibi nihil conduxerunt; de meritis B. P. Raimundi confidens, humilitate maxima, et summa cum devotione genibus flexis, ac cum lacrymarum abundantia auxilium B. P. Raimundi imploravit, promittens quod, si meritis ipsius Dens sibi filium daret, offerret imaginem cereæ sepulchro ejusdem Sancti. Quo voto emisso, tertia nocte sensit se vere concepisse, et filium suo tempore peperit. Quo beneficio accepto, votum suum adimplevit, imaginem cereæ sepulchro B. P. Raimundi apponens, et singulis annis in die partus filii supradicti, sepulchrum supradicti Sancti, dum viveret, visitavit, miraculumque juramento medio firmavit. a

Alteri proles obtenta.

u

43 Franciscus Rovira, a die nativitatæ suæ usque ad tres annos et tres menses, continue mutus et debilis existit, et contractus, nec per seipsum erigere poterat, nec erectus stare, nec de uno loco in alium se movere. Mater autem ejus, nomine Saura, filium suum tot laboribus et angustiis vexatum videns, ad sepulchrum B. Raimundi deveniens, humili ac devota oratione merita ejusdem Sancti invocavit, promittens, si eum a tantis periculis et ærumnis liberaret, imaginem cereæ ad statuum filii sui. Cum autem domum rediret completa oratione, quod postulaverat impetravit. Nam post pusillum temporis spatium supradictus puer absque aliquo alterius adminiculo per se erectus stetit, ambulavit, et ad sepulchrum B. Raimundi accessit. Locutus etiam est, patrem et matrem nominare incipiens, quod nunquam antea fecerat. In cujus rei fidem et testimonium parentes ejus, et avia, et alii qui huic miraculo interfuerunt, juramento medio veritatem hanc firmaverunt.

Mutus, contractus, debilis curatur.

44 Bernardus Pontius, Juris peritus civitatis Barcinonæ, duobus mensibus in lingua et gutture ita gravatus fuerat, ut nec potum sumere, nec dormire, seu verbum aliquid emittere posset sine magno dolore et gravamine. Cum autem medicinæ remedia applicuisset ut sanitatem consequeretur, nec ullum refrigerium adipisci posset, decrevit in festo B. P. Dominici ad ecclesiam Fratrum Prædicatorum se conferre, in qua ad tumulum B. P. Raimundi accedens, se ipsum meritis ejusdem maxima cum devotione, ejus auxilium implorando, commendavit. Cum autem oratione facta domum rediret, invenit se prorsus ab omni morbo liberum, ita ut potum sumere et cibum posset. Locutus etiam est, et ab omni dolore et gravamine fuit curatus. Restitutus itaque integrè sanitati iterum ad monasterium accessit, ibidemque Deo

Dolor gutturis curatus.

et B. Raimundo gratias egit, cereamque imaginem sepulchro ejus apponi fecit. Et miraculum hoc juramento medio corroboravit. Quod idem uxor ejus, et filia, et ancilla domus deposuerunt.

45 Stephanía, de villa S. Petri Dor, cum per spatium unius anni gravi infirmitate laborasset, tandem in oculo ejus dextro facta est quædam interruptio cutis, ita ut videre non posset. Cum autem infirmitas hæc perseveraret, gravi molestia et dolore maximo cruciabatur. De miraculis vero B. Raimundi cum certior facta esset, amore maximo in B. Raimundum inflammatam, tota cordis devotione se meritis ejusdem Sancti devovit, dicens: Si meritis B. Raimundi curaretur, et visum reciperet, pedestrem ad locum sepulchri supradicti Patris se ituram: quod quidem sepulchrum distabat ab eo loco unius diei itinere. Cum vero votum hoc emisisset, subito fuit curata, et in oculis ejus lumen subsecutum. Quo beneficio meritis B. Raimundi accepto, votum suum sicut promiserat adimplevit.

Dolor oculi sublatus.

46 Puer, nomine Mattheus, civitatis Barcinonæ, dextri oculi visu per unum mensem omnino privatus extiterat, allbugine quadam oculum ejus obumbrante, ita ut nulla prorsus spes humano remedio recuperandi visum esset relicta. Quem cum videret quædam consanguinea sua, de meritis et intercessione B. Raimundi confidens, eum humili devotione meritis ejusdem Sancti commendavit: statimque restitutus est puer pristinae salutis, et visum integrum recepit.

Albugo ab oculodepulsa.

47 Puella quædam, nomine Clara, tribus mensibus visu privata, non poterat oculos aperire. Hujus autem mater de cæcitate filiaæ suæ admodum dolens, et in meritis B. Raimundi confidens, devotione qua potuit, eam B. Raimundo devovit. Qua devotione peracta, statim puella convalescere cepit, oculos aperiendo. Et brevi tempore fuit ab omni cæcitate liberata. b

Cæca reditus visus.

48 Filia Beregarii Semoleres, civitatis Barcinonæ, quinque septimanis oculum dextrum ita habuit offuscatum, ut nihil omnino videre posset, ita ut, cum multa remedia et medicamina adhibuisset, nullum unquam remedium fuisset subsecutum. Quam cum videret mater sua tot laboribus oppressam, maxima cum devotione meritis B. Raimundi eam commendavit. Cujus suffragantibus meritis, statim supradicta filia oculos aperuit, et visum integrum recepit.

Alteri scruentus.

49 Raimundus de Bybuldone, Gerundensis diocesis, quatuor annis continuis lumine oculorum suorum privatus fuit, ita ut, cum sutor esset, suum officium exercere nullo modo posset, et sine socio incedere non audebat. Qui ad B. Raimundi merita se convertens, ipsi se tota devotione commisit, expostulans ut meritis ejusdem Sancti visus sibi restitueretur. Quod ut obtineret votum emisit. Oratione igitur facta, et voto firmata, mox manifesta curationis initium cognovit, et ad breve tempus luminis sui perediti claritatem fuit consecutus.

Ita alteri creditus.

50 Guillelmus Stephanus, civis Barcinonæ, octo dierum spatio tam vehementi passione afflictus fuit, ita ut extra se positus ab omnibus judicaretur, et visum et memoriam amisisse ab omnibus existimaretur. Proindeque non permittebatur ab amicis suis, ut domum suam supra diem infirmus egrediretur. Quibus angustiis vexatus, ut scivit et potuit, B. Raimundi auxilium imploravit, et statim ad pristinum statum fuit restitutus, ita ut mutatus in alterum virum suffragantibus meritis B. Raimundi ab omnibus videretur, cum in toto corpore salus integra fuerit et subsecuta.

Alia spiritudo curata.

51 c Puyaceres mercator Barcinonæ, cum ratione suæ negotiationis iter ageret, incidit in latrones, qui cum ejus bona rapuissent, et ipsum captum secum ducerent, de morte ipsi inferenda ceperunt latrones inter sese agere, ut bona ipsius pacifice possiderent. Hæc eadem ipse mercator secum perpendens, et expavescens, meritis B. Raimundi maxima cum devotione

Quidam e latronum manibus ereptus.

devotione se devovit. Quo factum est, ut statim latrones eidem *d* licentiam concesserint recedendi, retentis tamen omnibus bonis ejus apud illos. Quæ omnia, cum in crastinum latrones fuissent capti, et in præsentiam ipsius mereatoris adducti, per Judicem fuerunt prædicto mereatori restituta. De quibus omnibus Deo et B. Raimundo gratias agens, ad sepulchrum B. Raimundi accessit, et ibidem omnia quæ illi venerant coram omnibus nuntiavit.

a Addit Domenecus, plures alias steriles, etiam sua ætate, S. Raimundi patronico prolem impetrasse a Deo.

b Domenecus ait plures alios cæcos ejus patronico recepisse visum.

c Diag. Puayceres.

d Diagus et alii dicunt, jumentum ei a latronibus donatum ut inde abscederet.

ALIA MIRACULA

Hispanice descripta a Franc. Diago.

Adolescenti cuidam, cui Francisco nomen, leva maxilla paralyti soluta erat, ut nec claudere oculum posset, et os fæde dextrorsum esset contortum. Ingens illi hinc moror animique ægritudo. Aliis destitutus remediis, S. Raimundi ope implorat, atque incolumitatem illico consequitur.

2 Romiæ de Paleda e parochia S. Baudilii, quintam jam hebdomadam dextrum brachium rigidum fuerat, omnisque expers sensus, ut sine alterius adminiculo attollere illud aut omnino movere nequiret. Ea S. Raimundi sepulchrum adiit, atque in gemma provoluta, multis cum lacrymis Sanctum precata, digitos primum movit, atque intra triduum omni levata est incommodo.

3 Abbati cœnobii S. Benedicti de Bagiis, caput ac frontem fæda vitiaverat scabies quinquennio integro. Varia tentata nequidquam remedia. Serpebat pertinax malum, jamque ad ipsa prope pervaserat supercilia. Cum Barcinonem negotii causa venisset, inaudit edi S. Raimundi meritis miracula. Memor igitur ejus sanctitatis, innocentiae, ac benignitatis, (quippe quem, dumadhuc viveret, familiariter norat, cum per eum Apostolica auctoritate sua esset electio confirmata) eum obsecrat, ut sibi impetret a Deo, ne deinceps ea sibi caput labes infestet. Votum addit, se pedibus ad ejus sepulchrum iturum, et decem ceræ libras oblaturum. Hand irritas fuisse preces, postridie expertus est, omni detera scabie.

4 Ermesenda quædam Castellonensis, quatuor annis asthmate, præsertim æstivo tempore, afflicta, Barcinonem petiit, atque in S. Catharinæ basilica (in qua S. Raimundi conditum tumulo corpus) peccata Sacerdoti confessa, gravius torqueri quam unquam antea cepit. Id ubi animadvertit alia quæpiam mulier, quæ eam erat domo comitata, suasit ut pie sese ac demisse S. Raimundo commendaret. Paruit Ermesenda, omni quæpiam ægritudine est liberata.

5 Petrus Tosellus Presbyter Ecclesiæ de Granules, duas hebdomadas adeo gravi vexatus est capitis vertigine, ut cerebrum suis convelli sedibus videretur, non sine ingenti dolore. Cum Matutinis interesset, ex quopiam didicit Raimundum vita functum esse, atque cælestibus illustrari prodigiis. Humi se illico prosternit, eumque pie invocat. Mirum dictu. Quem Clerici jam inchoarant, nondum decantarant Psallam, cum omni molestia liber surrexit.

6 Sanctio Sacerdoti dextra tibia tot ulceribus abscessibusque referta est, ut et dolor acerbus, et fœtor emanantis inde puris ingens existeret, neque ceteris assidere in Choro posset, ne eos graveolentia offenderet. S. Raimundi ope implorata, illico repressa sanies est, dolor abscessit, cicatrices ulcerum relictae ad beneficii memoriam.

7 Puellula quædam, Margareta nomine, ab ipsa

infantia ad annum usque duodecimum ætatis, die ac nocte pollicem utriusque manus ori insertum, velut lactis fontem sugebat. Crebro a matre vapularat, nec tamen inficetum illum morem dedisecat. Ad S. Raimundi ope convertitur mater, et filia inveterata consuetudine illa abstitit.

8 Bernardus de Bayona miles (*de quo supra*) equum habebat adeo indomitum et ferocem, ut non sine ingenti labore ac periculo frenum ei posset injici. Vovit uxor ejus S. Raimundo candelam equi ipsius altitudine, si illius domaret ferociam. Mox eicur omnino effectus est.

9 Solverat Valentia versus Peniscolam navis, qua duo ex Ordine prædicatorum vehebantur, F. Raimundus, et F. N. de Sola. Cum decem leucis Peniscola distarent, illico ita agitari mare, ut nec appellere, nec reverti Valentiam possent. Quinque dies tenuit tempestas. Varia nuncupata Superis vota. Tandem cum omnes certissimum sibi imminere in momenta exitium putarent, gubernator navis ter contenta voce S. Raimundum invocavit. Paulo post conquievit mare, navisque optatum subiit portum.

10 Hactenus ex Francisco Diago, qui et quædam superius narrata miracula recenset, atque ex iis quæ mox ex Domeneco dabimus nonnulla. Adjiendum huc videtur unum ex Michaelis Llot cap. 19. *Luisia Manrique, filia Ducis Navaræ, nupta Duci de Maqueda, a periculis maximis, et gravissimis doloribus partus S. Raimundi meritis liberata est, ac filiam eo partu editam ex voto Raimundum nuncupavit, crebro sepulchrum ejus visit, gratisimis sermonibus solita ejus Sancti laudes prædicare.*

ALIA MIRACULA

Hispanice scripta ab Ant. Vinc. Domenec.

Barcinone quidam a enormium sibi criminum conscius, ut ea confessione elueret, S. Catharinæ Martyris cœnobium sapius adierat, neque tamen a se impetrarat unquam, ut ad genua Sacerdotis accideret, eaque aperiret, domum identidem incurato malo reversus. Tandem astu id fieri dæmonis sensit. Ergo ad S. Raimundi sepulchrum advolutus, ut sibi a Deo gratiam obeundæ, quo par erat modo, confessionis obtineat, precatur. Additum ei est cælitus robur: extemplo accuratam exomologesim peregit, a animique quietem reperit.

2 Petrum Martinum Barcinonensem septennio vehemens capitis cruciaverat dolor ac vertigo. S. Raimundi ope implorat, caputque veteris ejus sepulchri foramini quater quiniæve inserit. Vix altera abierat hebdomas, cum omni molestia ac vertigine caruit. Plurimos ea ægritudine idem levavit remedium.

3 Bernardinus Romanus Falques, medicinæ Doctor, publice testatus est, hemicranio se annis pluribus vexatum; at sola S. Raimundi ope implorata liberatum fuisse, ut duodecim consequentibus deinceps annis nullum ejus infirmitatis pensenset indicium.

4 Burgeto fabro ferrario filia erat, cui ab incunabulis faciem tetra deturpaverat macula. Ea causa afflicta ac moerenti venit in mentem pileoli, quem olim S. Raimundus gestarat, nunc religiose sua avia asservabat. Eum sibi credi tantisper poscit, ac nocte insequenti magna cum fiducia maculae illi admovet: quæ ita detera est, ut ne vestigium quidem postridie ejus cerneretur.

5 Joannis de Togores famulus, trimestri jam spatio surdus omnino, S. Raimundi sepulchrum visit, auditumque recepit.

6 Paulum Stradam, ex oppido Hostalrico, gravis torquebat cataractis, ut nec capere cibum, vix etiam aperire os posset, S. Raimundum invocat, statuitque ad ejus aram ut divinum sacrificium fiat curare. Nocte insequenti videre sibi visus est quempiam Prædicatorii Ordinis (indubie Raimundus is fuit) sibi adstantem,

Ex HISPANICO
FR. DIAGI.
Inolita consuetudo correctâ.

Equus domitus.

Tempestas sedata.

Partus feliciter editus.

a
S. Raimundus confessionis horrorem tollit.

b
Sanat capitis dolorem ac vertiginem.

Item hemicranium.

Macula tollit.

Reddit auditum.

d

S. Raimundi ope paralyti curata.

brachii rigor

scabies

Asthma

vertigo capitis

ulcera.

EX HISPANICO
AVTO. VINC.
DOMINICO

Catarrrhum
sanat.

adstantem, atque, ut in se coniecerat oculos, abeuntem. Egro mirifica infusa animi alacritas. Ingre-
dientem in conclave uxori quid viderit narrat. Postridie cum ad Sancti altare Missa, eo procurante, fieret, os ipse nullo negotio aperire, sensimque melius habere, catarrho, qui faciem occuparat, illico defluente. Cum primum confirmatis viribus adire ad templum ei licuit, animadvertit, illius qui sibi apparuerat, in ara depictam imaginem, quae S. Raimundi erat, claves manu gestantis.

Sancto detractans
punitus; mox ab eo
vratulus.

c

7 Petrus de Turno obstrepere Sancti miraculis ausus est, ac temere effutire, qui caecus illius adiret sepulchrum, caecum, surdum, qui surdus, qui claudus elaudum inde reverti. Divina vox hominem corripit vindicta. Tremore ac horrore percelli, caecitate oculis, vertigine capitis agitari, ut subsidere terram atque omnia susdeque verti crederet: e buccella, quam impia illa effatus verba ori ingressit, pane suffocari, cum nec transmittere eam in stomachum, neque exspere valeret. Quod verbis non poterat, animo concipit votum: si S. Raimundi meritis hoc periculo esset liberatus, nunquam se deinceps ejus miraculis detracturum. Continuo buccellam exspuit, non tamen omni statim aegritudine vacuus d; donec longo post tempore in S. Catharinae cœnobio crimen ipse suum publice prodidit, illudque ac cetera ante perpetrata confessione expiavit, et Sancti tumulum religiose est veneratus.

S. Raimundi
meritis curati
dolores viscerum:

e

8 Angela Rodes quinque menses gravibus viscerum doloribus cruciata, S. Raimundum invocat, haustoque cum ovo pulvere sepulchri ejus liberata est.

calculus:

f

9 Mariam e Ximenii Perez Sagræ, domini Baronie de Carcel uxorem, ex calculi doloribus morbus lethalis finvaserat. Multa experti nequidquam medici, excidendum calculum statuerunt. Dimidia hora variis instrumentis educere eum chirurgus g frustra conatus, tandem desperata curatione plagam obduxit. In his cruciatus S. Raimundum pia mulier, ut sibi adsit, h obsecrat; curaturam se ut ad ejus aram ter sacrificium Missæ offeratur Deo. Triduo pulverem hausit ab ejus sepulchro sibi allatum, ac tertio die lapidem ovi magnitudine absque ullo dolore excrevit.

epilepsia.

i

10 i Maria conjux Petri Desplines filium cordis palpitatione atque epilepsia laborantem, S. Raimundo commendavit: nec deinceps eum feralis illa aegritudo corripuit.

Soluta tempestas.

h

11 Anno MDCXVI, vi Martii cum tricensis S. Barbarae Barcinone versus Balears solvisset, medio fere cursu adversis adeoque vehementibus jaetata est ventis, ut jam utrinque undam hauriret. Erat inter vectores F. Antonius Arazz ex Ordine Minimorum: is pulverem S. Raimundi in mare jecit, k Posuere venti, secutaque panno post maris tranquillitas. Strepus alias navigantibus praesto fuit Raimundus.

Sanatus moribundus.

l

12 F. Antonius Neapolitanus Capucinus jam depositus a medicis, S. Raimundi benignam implorat manum. Ea nocte, quae omnino ei suprema fore credebatur, visus sibi est, adstante quopiam e S. Domini familia Religioso, e duro et aspero in molliorem transponi lectum, magnaque ex illius Praedicatoris praesentia solatiium et morbi levamen persentiscere. Neque inane id fuit ostentum: nam postridie non nisi caelesti miraculo ita recreari ejus valetudinem potuisse professi sunt medici. Obtestatus est deinde propitium numen, ut sibi indicaret quis ille esset Praedicator, cujus opera id collatum sibi beneficium rebatur. Sub horam decimam matutinam S. Raimundum cernit in splendida considerent sede, benigno ac residente vultu sese intuentem. Quod ei visum assidue ad secundam pomeridianam objectum est: tumque et illa aegritudine, et aliis quibusdam inventeratis liberatus omnino est.

13 Nec ipsos quidem barbaros, atque a religione nostra alienos, suam implorantes opem, aversatur

Sanctus, Maymona, Mahometana mulier, quinque hebdomadas ingentem dolorem, exulcerata, quam in lava manu acceperat, plagam, perpessa, cum nihil chirurgi juvarent, heri sui monitu S. Raimundum ut sibi praesto sit obsecrat. Prece concepta, resolutum illico ulcus est, ipsaque incolunitatem adeptum. Quam pluribus aliis ejusdem sectae hominibus opem tulit S. Raimundus.

Etiam infidelis Sancti opem experti.

Equus curatus.

14 Ad ipsa quoque iumenta suae benignitatis rivos patitur defluere. Equo Guillermi Aimerici civis Barcinonensis ita collum intumuit, ut quatriddo pabulo potuque abstineret. Guillermus, cum aliud non suppeteret remedium, ad S. Raimundum l preces fudit. Nocte visus sibi in somnis admoneri a Sancto ut equum viseret, quem esset sanum valetumque repperit. Expectatus ad equile properat. Equo detumnerat collum, jamque propositi pabuli magnam partem ederat.

1

15 Gregorius Cucurella civis Barcinonensis anno MDCX, acuta et continua laborat febrî, ut jam de ejus salute medici desperarent. Media nocte, obsecratis domus ostiis, spectare visus est sibi duos ex Ordine Praedicatorum, hunc senem, (indubie Raimundum) juvenem alterum. Ille mani infrum tetigit, jussitque ad S. Catharinae monasterium adire, poculum aquae posere, eamque admisto e S. Raimundi sepulchro pulvere potare, procurare praeterea ut ad ejus aram Missa fieret, nec de valetudine deinceps esse sollicitum. Haec ubi monuerat, subducti ab ejus sumt conspectu: ille uxorem excitat, sanum se atque omni liberum febris incommodo pronuntiat. Decectus primo mane ad monasterium Praedicatorum, cunctis quae jussus erat rite peractis, incolumis rediit.

Febris depulsa.

a *Diag. l. 2, cap. 25, annis tantum ingentis plagam remi facit.*
b *Adit Diagus, ut fruisse ad quavis subeundas pro peccatis penas paratum, ut Sacerdotem ipsum ea prompitudine reperit in admirationem.*

c *Nam in convivio hoc accidere, ut ait Diagus, ubi fere solutor ad medicandum petulantium hominum lingua est.*
d *Nec ipsa nocte edere aut libere praeservatione potuit, inquit Diagus.*

e *Cognovit Pertusa ei a Diago tributur.*

f *Inilio Martii, an MDCXVI.*

g *Michael de Louza abstante Doctore Salad, in mense Maio, ut ait Diag.*

h *Mense Augusto duos ex Ordine Praedicatorum Doctores Theologiae ad eam solvendum adisse, sanasse et Sanctum invocari sacrum illum pulverem praebuisse scribit Diagus.*

i *Idem refert Diagus.*

k *Accept hunc pulverem a Raimundo Milite Barcinonensi qui non rebebat, auctorque ei fuit ut ad mare jactandam in illud projiceret. Ille primum omnibus edidit, ut Oratorem Dominicanum, Angelicamque salutationem recitent, ipse in prora consistens, pincula de S. Raimundi prodigiosa e Balearibus navigatione locutus ad terram vectorum, recitata Antiphona et Oratio de S. Raimundo alisque precibus, in mare pulverem spargit quod illico conquiescit. Diag.*

l *Cui fuerat otium familiaris, inquit Diag.*

MIRACULA POST CANONIZATIONEM.

Ex eodem Ant. Vinc. Domeneco.

Quae deinceps narrabimus miracula, edita postquam Raimundo decreti a Pontifice solennes Caelitum honores. Ea Alfonso Coloma Episcopus Barcinonensis retulit in Concilio Tarraconensi, docuitque sua auctoritate legitimis roborata testimoniis esse, petitque ea Joannis Teres Archiepiscopi Tarraconensis et ceterorum ejus Concilii Patrum decreto confirmari. Viris gravibus et eruditis tradita sunt a Concilio: qui accurate ea discussissent, retuleruntque solide cuncta et legitime testata. Decevit igitur Archiepiscopus, probante Concilio, bonum factum videri, si Barcinonensis Antistes ea exeudi ac publice praedicari juberet, addito, si ita videretur, ipsius Concilii decreto, quod latum erat Sessione xiii, xx Januarii, mœu pridie Idus Martii exeunda sanxit Antistes, totaque dioecesi publicanda. Ea breviter hic damus.

Ux miracula in Concilio Tarraconensi 1602, probata.

*Infirmis ope
S. Raimundi
curata.*

2 Raphaela Basia, Joannis Basii civis Barcinonensis filia, cum sex esset annorum, gravi in latere icta est plaga, unde acerrimi deinceps dolores tantaque imbecillitas orta virium, ut nec incedere nec omnino niti pedibus posset, sed perpetuo fere lecto affixa decumberet; nisi quod fulcris nixa subinde ad fenestras prorepebat, aut paullulum per conclave gradiebatur. Anno tandem MDCI, XIV Maii allatis felicibus de S. Raimundi canonizatione nuntiis, a matre ad cœnobium S. Catharinæ deportata est, intraque S. Raimundi sacellum collocata. Ibi recitata ter Oratione Dominica atque Angelica salutatione, visa sibi est cujuscumque adminiculo sublevari, cum nemo ei ita prope adstaret, ut opitulari posset. Surgit igitur neque fulcris, neque cujusdam ope adjuncta, atque incedere cœpit, matre ceterisque qui eam norant, miraculo attonitis. Ac deinceps nec fulcris usa est, et firmo incessit vestigio, rhedam sola conscendit eaque exscendit, atque omnes paternarum ædium scalas sursum deorsum vegeta percurrit.

*Gressus et vires
restituta.*

3 Helena Molera cum annum ætatis quintum ageret, e scalis decidit, osque sibi sinistre tibie confregit, quæ septem incidi locis debuit. Multa experti frustra medici, statuerunt tandem secandum serra os esse. Nec melius puellæ fuit: quia tres ipsos annos lecto assidue affixa jacuit. Dein paullum fulcris incedere, nec sine ingenti molestia. Anno MDCI, Idibus Maii cum festis plausibus S. Raimundi canonizatio celebraretur, deducta a quadam cognata sua ad S. Catharinæ cœnobium, ante ipsum Sancti tumulum rosarium evolvit, ac deinde septies Dominicam orationem salutationemque Angelicam recitat, et S. Raimundum pie invocat. Mox incolumis consurgit, fulcris, quibus advenerat, isthuc dimissis, quippe nil earum nunc egens, ita constanter deinceps gressu ac si nihil nunquam esset passa adversi, tibia solida et doloris omnis experte; ut postridie matrem, ceteroqui non invalidam, incedendo superaret, cum ipsis decem annis sine fulcris nusquam progressa esset.

*Gibbus et cur-
va infirmus
curata.*

4 Catharina Cavallera, uxor Jacobi Cavalleri civis Barcinonensis, nata annos tres et quadraginta, testata est, se subito correptam dolore ac horrore, e scalis esse deorsum prolapsam, nec tunc quidem dolorem illico sensit, sed paucis post diebus alienatam esse a sensibus, ut vinciri debuerit, nequid sibi aliisque mali conscisceret. Injecta manibus ac pedibus vincula, ipsique digiti funibus constricti sunt. Nec sic violentus corporis coerceri motus potuit, quin ipsa sibi humeros ita læderet, ut curva ac gibbosa incedere cogeretur, nec se erigere omnino posset, adeo ut cum incederet sui ipsa gibbi umbram cerneret. Tres annos id malum tenuit, quibus nec recto stare situ, nec progredi potuit, rebaturque omni se deinceps vita eo incommodo laboraturam. Quo die sollemnis, nuntiata S. Raimundi canonizatione, supplicatio est instituta, ejusque sanctissimum corpus circumlatum, sensus ei singularis erga Divinum pietatis infusus divinitus est. Sequente Dominica cœnobium adit S. Catharinæ, S. Raimundi ingressa sacellum, quo maximo potuit

animi motu ejus implorat auxilium. Diduci sibi non sine strepitu ossa humerorum sensit, viresque sibi suppetere ut jam assurgere valeret. Surgit igitur, jamque quod occuparat humeros, resedisse malum comperit. Agit Numini grates, vovetque se novem continuos dies Divi sepulchrum nudis pedibus visitaturam. Quo vero tempore novendialem illam supplicationem exorsa est, quoque absolvit, cum fragore mota sibi humerorum ossa asseruit. Recta deinceps cervice, humeris, totoque corpore, ac vegeta incessit. Hoc miraculum ipsa Catharina ejusque conjux atque aliamulieres jurejurando testate sunt.

5 Elisabetha Barba, Antiqui Barbæ filia, ex Castellari vico Barcinonensis diocesis oriunda, in permolestam incidit agritudinem, nulla ut pars corporis propriis careret doloribus, adeoque invalida reddita est, ut brachium dextrum nulla ratione, sinistrum non sine ingenti molestia movere posset; sed alterius opera vestiri eam oporteret, regique in omnibus; saepe etiam cibum illi in os ingeri, quem nec sic quandoque deglutire valebat. Collum eiet caput in laevam partem foede contortum. Molares alique dentes ita juncti connexique, ut non nisi intra dentes mussitaret. Invalescabant isthæc in dies mala cum ingenti capitis dolore ac vertigine. Jam humanis destitutam remediis (nam et ipsi eam medici, veluti incurabilem, deseruerant), sui lectica deportare Barcinonem, alios isthuc medicos consulturi. Iter aggressi inaudierunt, multa meritis S. Raimundi recens in album relati Calitum miracula patrari. Maritum obtestatur infirma ad sepulchrum se Divi deportet. Cum in sacello eam aut procula S. Raimundi tumulo in manuali lectica deposuissent sui, ipsi flexis genibus preces funderent, vix horæ lapsa quadrante dirumpi cum strepitu lectica, Elisabetha nutu gestuque se sanam ostentare, versare sese, atque erigere, et maritum rogare disertis jam et claris verbis, ut sibi surgere cupienti præberet manum. Vix id viro licuit, ita ipsa subito sese exererat in pedes, movebat brachium utrumque, ac jungebat manus expedite, inspectante haud parva hominum turba. Ceterorum quoque dolor membrorum omnino detersus est; loquendi restituta facultas. Sine cujusquam adminiculo ad majorem ejus basilicæ aram S. Catharinæ sacram accessit, pedes ad hospitium procul inde dissitum, etsi copiosus imber decideret, revertit: cibum potumque suis manibus, quod antea non poterat, sumpsit. Testati isthæc cuncta sunt, cum ipsa Elisabetha, roarius ejus, ac Doctor Barba illius cognatus.

*Multiplex in-
firmus cura-
ta.*

6 xxii Decembris anno MDC, Isabellæ Campos, conjugi Jacobi Campos, ita laevum brachium obri-
guit, ut id attollere, demittere aut omnino movere non posset ac ne digitos quidem diducere. Cum allatus esset de S. Raimundi canonizatione nuntius, sepulchrum ejus ipsis Idibus Maii, MDCI, cum conjuge filioque visit Isabella. Junctis precibus Sanctum opem flagitarunt. Restitutus illico vigor manui brachioque, quibus mederi tanto tempore ars humana non potuerat.

*Rigor brachii
sublatus.*

NOI 117.

SS. BENJAMINI ET MAXIMI

INVENTIO BRIXIÆ.

MDCXIX.
VII JANUARIUM.

Petrus Galesinus hoc die sanctorum Martyrum Benjamini et Maximi inventus reliquia tradit his verbis: Brixie Inventio sanctorum martyrum Benjamini et Maximi, qui una cum Faustino et Jovita pro Christo Domino martyrium subierunt. In notis scribit, hanc Inventionem contigisse anno Christi

MDCXIX. Eadem habet Martyrologium Germanicum, et Ferrarius in generali catalogo Sanctorum; qui tamen negat quidquam in tabulis Ecclesie Brixienensis de his extare. De SS. Faustino et Jovita ac socii agemus xv Februarii.

DE VEN. PATRE LUDOVICO BLOSIO

ABBATE LÆTIENSI IN BELGIO.

§ I. Ludovici Blosii vita cur hic edita.

AN CHRIS-
TI
MDLXXI.
VII JANUARII.

Cur Blosii hic
vita edatur.

Lesi coram tantum Acta Sanctorum vulgare hic constituerim, quorum sanctitas vel publica Ecclesiv auctoritate confirmata, arisque consecrata, vel antiqua populorum pietate celebrata sit; tamen virum venerabilem D. Ludovicum Blosium, nullo quidem adhuc publico cultu sed vitæ innocentissima laude, lotecelbrelem, præterire hoc loco nec potui nec debui, ne ingrattudinis accerere: cum et Societatem nostram in ipsis suis incunabulis benigno patrocinio foverit Blosius, et successorum par adhuc constitit in nostrum Ordinem benevolentia; ac præsertim Antonii Winghii quarti a Blosio Lætiensium Abbatis, de quo fise in Prolegomenis octum, accedebat, quod cum Blosii lucubrationum immensus ubique fructus existerit, gratum fore Lectoribus existimarem, ejus quoque mores ac vitam nosse, cujus ita libri probarentur.

A quo scripta.

2 Vitam vero hanc ex monasterii Lætiensis archivis, et aliis documentis, ac testibus fide dignis concinnavit quidam ex Ordine S. Benedicti sacre Theologicæ Doctor. Sed cum cum Lætiensibus obtulisset, priusquam ederebatur in lucem, ordinem rerum narratarum, ac stylum ii, præsertim vero Wingius Abbas (ut erat acerriimi judicii) varie mutavit, ut alia videri jam vita posset: quare et nomen veterendum Auctoris illius prioris, ipsiusque, Lætiensibus, ac nobis, utiisque amicis visum.

Operum Blosii editio ultima.

3 Ea vita edita primum est cum Blosii operibus, quæ anno MDCXXXI eruditissimis scholiis a se illustrata, novoque ordine digesta, eleganter excudente curarunt Lætienses, cum amplissima trium nobilium Academicarum Colonien-sis, Ingolstadiensis, Duacensis approbatione. Addiderunt plurima illustrium hominum ac doctrinæ clarorum de vita et scriptis Blosii elogia, quæ hic præmittimus: tum varia Prolegomena de Blosii operibus auctis ornatisque; quorum tertium articulum, qui catalogum eorundem operum chronologicum continet, huc transscripsimus, quoniam ad vitam quoque videtur pertinere. Biennio post edidit Gallicæ Stephanus Binettus noster librum de præcipuis fundatoribus religiosorum Ordinum, quorum imagines in choro Ecclesiæ Lætiensis erant, atque in iis Blosium quoque memorat, non novi Ordinis auctorem, sed antiqui monasterii reformatorem; profecturque in dædicatoria triplicis se generis Sanctos Lætiis vidisse, mortuos, in reliquiis; pictos, in tabulis; vivos, ipsos scilicet Religiosos et Abbatem Wingium; horum tamen laudatione sibi ab ipsis interdixit. Sed nec omnino potuit nihil dicere, et ut taceret ipse ceterique scriptores, silvæ ac colles vicini loquerentur, qui ab eorum sanctimonia exultare quodammodo, ut ille ad transitum filiorum Dei Arabiæ cautes, videntur.

Lætiensium monasterii commendatio.

§ II. Scripta Blosii, ex Lætiensium Prolegomenis.

Opera Blosii ordine antiquo, quo edita sunt.

Lectori non ingrati fore credidimus, si hoc loco ipsam temporum ordinem, ac quasi natales scriptorum Blosianorum annos præmitteremus. Illud eo fecimus libentius, quod Jacobus Frojus noster (qui primus opera omnia Blosii in uno volumine juncta edidit) etsi eundem ordinem secutum se fuisse existimet (prout videre licet in ejus Prefatione) non tamen per omnia eum est assecutus, quod saltem in conclavi animæ fidelis patet cui locum tribuit longe ante Psychagogiam; cum Blosius ipse in Epistola, quæ est sub finem Conclavis, suaviter illi cui scribit, ut Psychagogiam in manus sumat, quam dicit se superioribus annis collegisse ex Sanctis Augustino et Gregorio.

5 Et quidem etiam Blosius primo omnium in adolescentia sua Comparationem Regis et Monachi ex Græco D. Chrysostomi Latinam fecerit, nos tamen

(quod ejus opusculi non tam auctor fuerit quam interpretis) cum Arnaldo Wion, Antonio Possevino, et aliis, primum ejus fetum seu opus innumerabimus Speculum Monachorum, quod edidit Blosius sub nomine Dacryani Abbatis (qui non est alius a Blosio, ut Articulo vi et vii eorundem Prolegomenon solidis argumentis demonstratur) excudente Bartholomæo Gravio Lovanii in 4, anno 1538, qui erat octavus circiter Abbatialis præfecturæ. Idem Speculum secundo recendi curavit ab eodem Gravio anno 1549, in 8, adjectitque Epistolam duodecim Documentorum sub eodem nomine Dacryani, cum brevibus Appendicibus ad singula Documenta: quas Appendices fusiores postea reddidit, et Documentis iisdem iterum subjunxit in Enchiridio parvulorum; præmissa insuper præfatiuncula, quæ in secunda Speculi editione deest: et Documenta variatis subinde verbis, aliter in una quam in altera editione apparent. Subjicit huic editioni secundæ Rhythmicam salutationem ad Jesum et Mariam: eademque præfixum est privilegium Cæsaris, datum anno 1538, in quo dicitur hoc Speculum a Ruardo Tappero Lovaniensis Academiæ Cancellario visitatum et permissum.

6 Canonem vitæ spiritualis scripsit anno 1539, ut videre et in ejus Prefatione ad Cardinalem Quignonium. Eundem Canonem, adjectis Epitome Vitæ Christi ex quatuor Evangelii, Cimeliarchio piarum precularum, Medulla Psalmodiæ, et Officio brevi Horarum de Jesu et Maria, iterum edidit (sed sub titulo Paradisi animæ fidelis) anno 1540, per Guilielmum Montanum Antverpiæ in 8, Ruardo Tappero et aliis Theologis approbantibus. Seorsim deinde Canon vitæ spiritualis auctus et expolitus anno 1549, in 8, prodit Lovanii apud Graviium, adjecto ad eadem Jubilantantis anime. Huic editioni præfixit aliud Cæsaris privilegium anni 1547, quo dicitur tam Canonem istum quam sequentes quatuor libellos, Cimeliarchion scilicet, Enchiridion, Psychagogiam ac Collyrium ab eodem Ruardo Tappero visitatos esse et approbatos. Hanc Canonis editionem iteravit in 12, Wolfgangus Ederus Ingolstadii, anno 1585, addiditque Endologias, Preces, et Meditationes ad septem dies hebdomadæ accommodatis.

7 Cimeliarchion valde diversum a priori in lucem emisit Blosius, excudente Gravio anno 1549, in 8. Rejctis enim in alium librum, quem post scripsit, et piæ Preculas inscripsit, plerisque primæ editionis Endologiis, alias novas Endologias ac devotas Orationes substituit, et sub finem ante Precationem ad Jesum Psalmum cxviii interseruit, divisum in xxii octonarios, tanquam xxii, ut ait, breves Psalmos: quem etsi nos in nostra editione, Jacobum Frojum secuti, ut satis notum, omisimus; epigraphen tamen Psalmo a Blosio præfixam Lectori exhibere volumus: quia pia est, et ab iis qui Psalmum illum toties in Officio divino recitant serio expendenda. Est igitur hæc: Psalmodiæ miræ suavitatis miræque virtutis, in ejus singulis pene versibus anima fidelis verba sua amanter ad Deum dirigit, et gratum miscet cum eo colloquium, per legem, mandata, præcepta, testimonia, vias, justificationes, judicia, eloquia, et similes dictiones, quæ in ipsa Psalmodiâ frequenter repetuntur, ut intelligatur lex dilectionis, et amabilis Dei voluntas. In fine hujus Cimeliarchii, sic innovati, ita loquitur Auctor: Hic finem Cimeliarchio Precularum piarum imponimus. Statuimus enim, si Deus concesserit, brevi scribere Enchiridion parvulorum, in cuius calce etiam Precationes et Doxologias aliquas adjiciemus.

1527
Comparatio
Regis et mo-
nachi, versu

1538
Speculum mo-
nachorum.

Epistola 12
Documento-
rum.

1539
Canon vitæ
spiritualis.

1540
Paradisus
animæ fidelis.

1549
Cimeliar-
chion.

- 8 Enchiridion parvulorum eo ipso anno 1549 quo promisit, præstitit et publicavit per Gravium in 8, libris duobus : quorum prior habet Epistolam xii Documentorum sub nomine Daeryani, nonnihil variatis verbis a prima editione, cum uberrimis et devotissimis Appendicibus : posterior præcipue versatur in præparatione ad felicem mortem. Huic editioni in fine addita fuit a Blossio hæc conclusio opusculi : Qui precandi laudandique Deum studio impensius delectatur, si ei ista minus sufficiunt, habet totum Psalterium Davidicum, habet et alias Orationes atque Doxologias eximias a Patribus conscriptas. His immorari poterit secundum gratiam sibi cælitus concessam. Nos quoque nuper edidimus Cimeliarchion piarum precularum : in cujus calce posuimus precationem unam ad Jesum singulariter utilem his qui ad profectum virtutum contendunt, et huic subjecimus alteram continentem Commendationes quotidianas. Quam conclusionem quia in posterioribus editionibus Auctor sustulit, et in editione Froji ac sequentibus desideratur, nos in textu reponendam non judicavimus.
- 9 Prodiit eodem anno 1549, Psychagogia ex sanctis Patribus collecta, ex eundem Bartholomæo Gravio Lovanii in 8, hanc post in 12 impressit vidua Martini Nutii anno 1560.
- 10 Collyrium hereticorum paullo post evulgavit Blossius, et ex eundem Gravio anno 1549 in 8, in cujus præfatiuncula aliquot a se editos libellos enumerat, his verbis : Edidimus autem ista : In adolescentia vertimus e Græco libellum Divi Joannis Chrysostomi, in quo Rex cum vero Monacho comparatur. Postea diversis temporibus scripsimus Canonem vitæ spiritualis, Cimeliarchion precularum, Enchiridion parvulorum, Psychagogiam ex Augustino et Gregorio beatissimis Pontificibus collectam, ac Postremo istud Collyrium. Quæ Opuscula nostra incompta et invenusta ut in æternam gloriam Dei cedant, vehementer optamus : atque ea iudicio Ecclesiæ Apostolicæ, correctionique Patrum orthodoxorum libenter submittimus.
- 11 Adjuncta Collyrio tunc fuit Comparatio Regis et Monachi, quam ex Græco D. Chrysostomi Latine reddiderat D. Blossius adolescens anno 1527, Nicolai Clenardi Græcæ linguæ peritissimi litteris eruditus. Dedicavit eam nobili adolescenti Johanni Molembasio, quicum in studiorum curriculo adoleverat. De hoc Collyrio (ut de aliis Controversiarum Fidei a Blossio feliciter ac fortiter pertractatarum argumentis) observationem nostram inveniet Lector ad Sectionem de cionam, quæ Defensio fidei inscribitur.
- 12 Sacellum animæ fidelis circa annum Christi 1549 lucem aspexit. Complectitur autem Tabellam spirituales, Preculas piæ, hæc ex prima Cimeliarchion editione (ut superius diximus) translata, Endologias ad Jesum et Mariam, Dicta quorundam Patrum vere aurea, et Medullam Psalmodiæ. Hanc Medullam Psalmodiæ prius in Paradiso animæ evulgatam sub Græco titulo Myelodochii, post nonnihil a Blossio immutatam, et huic Sacello dedicatam, tandem ad veterem sedem Paradisi animæ fidelis revocavimus.
- 13 Institutionem spirituales conscriptam esse a Blossio anno 1551 constat ex Epistola præfixa ad Florentium de Monte : quam observet Lector plenam esse zeli pietatis et doctrinæ Blossianæ contra depravatos mores hominum indevotorum, et impudentem pervicaciam hereticorum. Conjuncta est Institutioni Appendix ex Joanne Thaulero et aliis : item Exercitium piarum precationum cum Endologiis : Apologia etiam pro Joanne Thaulero contra Eckium, laudata a Cardinale Bellarmino libro de Scriptoribus Ecclesiasticis, et ab Antonio Possevino in Apparatu, dum agunt de Joanne Thaulero. Excusa fuerunt hæc omnia junctim Lovanii ab Antonio Maria Bergagne in 8, anno 1553, visa prius et admissa a Petro Cur-
- tio Pastore S. Petri, post Brugensium Episcopo.
- 14 Brevis regula Tironis spiritualis impressa est cum Institutione præcedenti anno 1553 et iterum separatim in 16, ab eodem Bergagne anno 1555, additis Piis aliquot exercitiis, et xii Præceptiunculis; approbante eodem Petro Curtio.
- 15 Consolatio pusillanimum, quæ est vera panacea curandis omnibus animorum afflictorum et desolatarum conscientiarum ægrotudinibus, prodiit apud Martinum Nutium anno 1555, in 12, addita est Consolationi Paraclesis ex Scripturis desumpta : quam ex Paradiso huic Blossius ipse transtulit. Consolatio iterum excusa est anno 1559, eadem forma apud Martini Nutii viduam.
- 16 Margaritum spirituale in lucem exiit Lovanii in 8, per Joannem Waem anno 1555, continet vero Epitomen Vitæ Christi ex quatuor Evangeliiis, longe copiosiore ea quam in Paradiso ante collocaverat Blossius; Explicationem Dominicæ Passionis fere ex Thaulero collectam; Farraginem utilissimarum institutionum; Articulos Vitæ Christi; Igniarium divini amoris; Exercitiola quædam divinarum precationum; sex Psalmos miræ suavitatis et virtutis.
- 17 Conclave animæ fidelis (in quo reperiet Lector Speculum spirituale, Monile spirituale, Coronam spirituales, Sermionum spirituales) prodiit Antverpiæ anno 1558. Rursum ibidem anno 1564, apud viduam Martini Nutii in 12.
- 18 Faculam illuminandis hereticis et ab errore revocandis prætulit, et extremo partu quadriennio ante mortem in lucem protulit Blossius anno 1562, edente Petro Zangrio Lovanii in 12.
- 19 Ecce tibi, pie Lector, per annos xxiv, fecunditatem egregiam Ludovici Blossii Abbatis nostri : qui licet tum publicis Ecclesiæ et patriæ rebus, tum privatis nostri monasterii in meliorem formam restituendi curis, tum aliis impedimentis distractus esset, tam varia nihilominus in animarum utilitatem Opuscula, seu ascetica, seu polemica, Deo inspirante et adspirante, evulgavit. Hæc Opuscula seorsim suis temporibus edita, veluti membra disjecta in unum corpus collegit primus omnium Blossii Operum in uno volumine junctorum evulgator Jacobus Frejus, Confrater noster, Blossii discipulus, qui semper a nobis cum grata memoria commendatione nominandus est, quique deinde Hasnoniensium Abbas fuit. Nec edidit tantum, sed et variis Capitum argumentis ac notulis aliisque ornamentis illustravit, ut in sua Præfatione testatur. Impressit autem Lovanii Joannes Bogardus anno 1568, in folio, biennio post pium Auctoris ab hac vita transitum, approbante Laurentio Metzio S. Theologiæ Licentiato, eo qui deinde Silvadicensis Episcopus fuit. Postea Colonia anno 1572 et 1589, apud heredes Materni Cholini iterum in folio eadem Blossii Opera prodierunt. Rursum in 4 ibidem apud Bernardum Gualterum anno 1606, 1613, 1618 et 1623. Denno in 4, 1622 Parisiis apud Societatem minimam. Denique Augustæ Vindellicorum 1626, tomulis quinque in 12, apud Andream Apergerium, edente et recensente Romano Hay Ordinis nostri in Suevia monacho.
- 20 Habent et istam laudem hæc Opera, quod variis variarum gentium linguis, Germanica, Belgica, Hispanica, Italica, Gallica, Anglica, translata sint. Unde facile patet, quanto omnium gentium applausu ac fructu sint excepta. Quid? quod annis paucis sexies ac sæpius sermone Hispanico recusa sunt? Neque intra Europam aut fervor hic eam legendi stetit, aut fructus. In ipsas Indiarum Provincias navigavit. Ille enim, ut viri ejusdam venerabilis, ex nostri Ordinis Hispaniensi Congregatione, gravissimo testimonio didicimus, frequentissima Blossianorum Operum exemplaria transmissa sunt : nunquam tot tamen, ut ardentissimam fidelium devotionem satiarent.

AUCTORE
MONACHO
BENEDICTINO

VITA.

PREFATIO AUCTORIS.

Reverendis in Christo Patribus ac Dominis religiosissimis, sub Regula S. P. Benedicti Deo famulantibus, ejusdem Regulae professor perpetuum felicitatem.

Cum ab exordio religiose conversationis meae, adeoque ab ipso tirucinio in Ordine S. P. N. Benedicti plurimum spiritualis alimenti haussem ex scriptis Aesceticis venerabilis Patris Ludovici Bloſii, magno incensus fui desiderio ejus vitam et res praecclare gestas propius ac penitus cognoscendi. Neque enim dubitabam, quin eximia totius vitae ejus actio, et quasi rediviva forma, aciores mihi ad virtutem stimulos adderet, cui vel multa praeccepta, et adumbrata scriptis inagum tantum amoris adhuc tironi instillasset. Inita itaque cum Laetiensibus Monachis familiaritate, nihil habui antiquius, quam ut a religiosissimis illis Patribus de venerabilis Bloſii moribus ac sancta conversatione inquirerem: quae postquam summa cum animi mei voluptate cognovi, primum mirari coepi, tam praecclaras eximii hujus Patris actiones, tandem nimia prope filiorum modestia occultatas: tum vero enitendum mihi putavi pro viribus, ut abrupto inutili eorum silentio, tantum Ordinis nostri ac Belgii decus merita gestorum laude elaresceret: non satis arbitratus ejus dignam memoriam ab interitu et oblivione vindicari, sive scriptis libris, pietate ac divino spiritu refertis, qui passim circumferuntur, ac piorum tenentur manibus; sive insigni illo elogio, quod, exhibitio a Laetiensibus argumento, Aubertus Miraeus adornavit; nisi etiam historica vitae sanctioris narratio accederet, cum publico bono, tum privato emolumento eorum, qui haustis a librorum ejus lectione salutaribus documentis, plus animi et vigoris ad imitandum acciperent, inspectis in Auctore ipso virtutum exemplis. Tardius enim multo animos hominum hauste auribus praecceptiones solent permoveere, quam quae oculis ipsis conspiciuntur exempla.

2 Quapropter constitui, quae ex variis Laetiensis Monasterii scriptis, et fida relatione seniorum Patrum (quorum nonnulli ipsius Bloſii fuere alumni) aliisque veracibus testimoniis, ac monumentis certissimis didici, in unum colligere, et publico dare: sperans non ingratum hunc meum laborem iis fore, qui piissimi hujus viri instructionibus, magno spiritualis profectus incremento, perfruentur. Et quamvis indecorum videri possit, ut infimus et imperfectissimus Monachus summi et perfectissimi exemplar, non satis dignis coloribus adumbratum, palam omnibus spectandum exhibeat: spero tamen huic meae contentioni ac studio facile ignoscendum, tum ab iis censoribus qui puriore oculo alienas actiones judicant; tum praesertim a Deo, qui non tam opus ipsum, quam sincerum, quo suscipitur, affectum solet intueri. Neque aspernabitur, uti confido, conatum hunc meum, sed pro sua benignitate efficiet potius, ut cupidis religiose perfectionis, et Blossianae virtutis oculis, non inutilis ingratusve reddatur.

3 Hanc autem opellam meam, venerandi Patres ac Domini, vobis potissimum inscripsi, quo majorem in mentibus vestris orexim excitarem, ad gustanda, et identidem ruminanda pia venerabilis Bloſii scripta; quae in assequendo propius Regulae nostrae spiritu, ceteris, quae hactenus prodire in eandem Regulam, leucurationibus, peritissimorum ejusdem Interpretum judicio, longe antecellunt. Vos vero etiam atque etiam rogo, ut quidquid affectus meus non tam lambendo

perpolivit, quam parturiendo effudit, id pari caudore aequi bonique consulere, et apud Deum mei memores esse dignemini.

CAPUT I.

Bloſii Ortus, Patria, Parentes.

Natus est Ludovicus Bloſius ex antiqua et illustri Bloſiorum et Barbansoniorum stirpe, Pontifice Maximo Julio II, Maximiliano I Imperatore anno Domini MDCI, inenite Octobri, in eo Provinciae Leodiensis pago, qui non procul ab Hannoniae oppido Bellomonte situs, Donum-Stephani, vernacule Donsienne appellatur, castro matrem ditionis, Blossianae porro familiae stemma (quod vulgo de Blois) ab illustrissimis Majoribus, Blesensibus videlicet et Campaniae Comitibus, Gallia universa et utraque Britannia nominatissimis, genus longo ordine deducit. Barbansonia autem domus, et excellentissimos Principes numerat, et inter principes domos in Belgica Nobilitate censetur. Ex hoc utrimque perillustri sanguine Ludovicus patrem habuit Adrianum Bloſium, Gerardi Bloſii Jumignii Toparchae ex Margarita Hennin filium, Jumignii quoque et Warelarum insuper Toparcham: qui Philippo Austriaco Regi Hispaniarum ejus nominis primo, ac Belgicarum Provinciae Principi a Consiliis simul et Cubiculis fuit: matrem Catharinam Barbansoniam Joannis Barbansonii filiam, et pagi Donsienne, Ludovici natalibus magis exinde nobilitati, heredem ac Dominam. His parentibus, non minus virtutis gloria quam generis splendore claris, ortus Bloſius, ad omnem domesticae pietatis exercitationem a teneris unguiculis educatus est.

5 Ex eodem lectissimorum conjugum parentum suorum thoro habuit Ludovicus fratres germanos quinque, Guilielmum, Carolum, Richardum, Adrianum, Gerardum: sorores quatuor, Margaritam nempe et Antoniam a Andanenses ad Mosam, Franciscam ac Catharinam b Monasterienses ad Sabim in agro Nanurensi Canonicas. Fratres domesticae nobilitatis gloriam, tum bellica armorum laude, tum fide erga Principes inconcussa, tum officis in Rep. praecclare obitis, illustriorem reddiderunt. Guilielmus natu primus Serenissimae Hungarorum Reginae Mariae Austriacae, Belgii pro fratre sno Carolo Caesare Gubernatrici, a Consiliis et domesticis officiis fuit, ac Regii stabuli Praefectus; Adrianus, et militares ordines duxit; et Avesnas primum, deinde etiam Carolomontem, Richardus Bellomontem, limitanea Gallis Belgii oppida, insigni in Principem fide gubernarunt. Atque Adriani quidem proprium illud decus memoratur, cum saepe cum hostibus congressus sit, nunquam eum pedem retulisse, sed semper eis terrori fuisse; suis militibus ita coram, ut passim Patrem appellerent. Carolus Leodii in celebri D. Lamberti Ecclesia Canonicus, et ad D. Martini Praepositus fuit. Richardus aule et mundanarum curarum pertasus, abdicatis honoribus, privatus Laetis apud fratrem extremos vitae annos religiose exegit.

6 Ludovicus vero, quam a Majoribus generis claritatem acceperat, eam calcato mundi fastu pro humiles et abjectas Christi consiliorum vias ambulando, vitae innocentia, caelestium rerum meditatione, Religiosorum statutorum observantia, aesceticorum librorum pietatem atque eruditionem spirantium circubratione, praecclare denique virtutum splendore, et filiorum sanctorum spirituali stemmate, ut in toto vitae decursu ostenditur, varie illustravit. Fratribus etiam sororibusque ad unicam et veram virtutis nobilitatem sequendam exemplo praevit. Nam ut reliquos praetermittam, Francisca natu minima, sed virtutum amulatione maxima, ut sanguine ita et animo

*Bloſii patrum
genus, parentes.*

*Fratres et
sorores*

*a
b*

In Elog. Belgic.

Unde hauserit
Auctor quae
scribit.

animo germana Ludovici soror, fratrem suum spiritalis vitae ac viae patrem ducemque secuta, mundi pompis ac vanitatibus nuntium remisit, ac relicto etiam propter amorem Jesu Christi canonicatu, humilitatem ac solitudinem prætulit, æternæque se virginitati consecravit. Ut vero fratris sui piis adhortationibus tanto opportunius liberiusque frui posset, quanto a turba semotior esset, facultatem petiit et impetravit, ut sibi liceret in cubiculo Lætiensis castris (id aquis cinctum, et a Religiosorum claustro sejunctum, non procul ab ecclesia, belli temporibus securitati, pacis excipiendis hospitibus servit) seorsim vivere, ibique ad finem usque vitæ soli Deo, sub fratris sui directione, vacare. Quam solitudinem adeo tenere et arte complexa est, ut decem totos annos, quibus fratri supervixit, alio pedem non extulerit, quam ad oratorium Lætiense, quotidianis precibus persolvendis, ubi cavendis oculorum ac mentis divagationibus, pluteo undequaque concluso (quem frater ejus rei gratia erigendum curaverat) se continebat, Deumque precabatur. Hanc qui videret ab ore fratris et magistri pendente discipulam, quod de sororibus Sanctorum *c* Nazianzeni, *d* Bernardi, Thomæ Aquinatis fraterna institutione ad pietatem formatis, accepimus, jucunda memoria recoleret, et vere felicem tali fratre Franciscam diceret, eamque ut olim S. Benedicto *e* Scholasticam, B. M. Guntardo primo Lætiensium Abbati *f* Hiltrudem; ita Ludovico spiritualem alumnam, et nobilissimarum virtutum heredem a Deo datam predicaret.

7 Hæc pauca ex multis de domo et sanguine Ludovici prætermittenda non videbantur. Quamvis enim laus veræ nobilitatis propria virtute comparetur, nec aliena gloria cujusque felicitas aut magnitudo metienda sit; non parum tamen dignitatis Ludovico accedit, tum quod calcato sæcularis nobilitatis fastu, humilem in Religione, Christi exemplo, vitam elegit; tum quod fratribus sororibusque suis ad nobilitatem animi, præclaris virtutibus sectandam, qua doctrinæ monitis, qua vitæ exemplis faciem præhxit.

a De Andanensi, sive Andennensi Canoniarum Collegio ægimus xvii Decemb. ad vitam S. Beggæ fundatricis.

b Monasterium hoc, quod nunc est nobilium Canoniarum, in honorem S. Petri ædificavit S. Amandus Trajectensis Episcopus, de quo xi Februarii.

c S. Gregoria soror S. Gregorii Nazianzeni colitur ix Decemb.

d De B. Humbelana sorore S. Bernardi ægimus xxi August.

e De S. Scholastica x Februarii.

f De S. Hiltrude xxvii Septemb.

CAPUT II.

Educatio. Apud Carolum Principem commoratio. Ad Religionem vocatio.

Nobilitatem sanguinis a parentibus acceptam, egregia indole, ac præclara educatione multo Blossius reddidit illustriorem. Ornatus namque iis erat animi dotibus ac corporis, quæ non stirpis dumtaxat splendori augendo, sed et sorti, ad quam divinitus destinabatur, mirifice congruebant. Mores candidi et suaves, ingenium docile et ad divinam humanamque scientiam capessendam factum. Super omnia in eo eminebat lenitas quædam animi et mansuetudo, quam cum lacte matris imbibitam, vel potius e cælo haustam, in omnem deinceps vitam conservavit. Quibus ille rebus id assequabatur, ut omnibus quibuscum familiariter ageret, carus acceptusque esset. Nemo erat qui pueri indolem propius inspiceret, qui non illustre aliquid de eo in posterum præsigiret.

9 Domesticæ educationis apud parentes singularis sollicitudo et cura fuit, ut ad pietatem imprimis ab ipsa infantia instrueretur. Deinde ut ad honorem gradus ac titulos, quos ei per illustres spe ac voto designabant, facilius posset pertingere, ad aulam Caroli Belgarum Dynastæ (qui deinde quintus ejus nominis

Romanorum Imperator fuit) proficisci jubent, ut sub tanti Principis tutela et favore, pueris honorariis adscriptus, ad altiora munera aditum sibi paulatim aperiret. Commorantem in aula sua Carolus, præclara ejus indole ac moribus placidissimis delectatus, insigni complexus est benevolentia; quam reliqua omni deinde ætate retinuit, pietatis ejus ac doctrinæ singularis præclara opinione mirifice auctam, quam et multis est argumentis testatus. Eum enim jam Abbatem factum sibi ab Eleemosynis esse jussit: eoque, cum dulcissimæ sanctitatis veneratione, et familiariter in spiritualibus animæ negotiis utebatur, et ad gravia Reip. negotia privatim eum in consilium adhibebat, et libros ejus asceticos libenter lectitabat, et illustriores Ecclesiasticæ dignitatis infulas offerebat. Gratiæ nempe omnis, qua apud Casarem pro vecta jam ætate valuit plurimam illo pueritiæ contubernio prima jacta sunt fundamenta.

10 Teneram igitur ætatem Blossius in Aula Caroli Principis inter illustres ephebos transegit, illis artibus moribusque imbutus, quibus generosus quisque adolescens ad gloriam niti, et nobilium parentum expectationi respondere debet. At vero parentum cogitationes splendidas magis quam salubres de Ludovico, quem ex aulicæ fortune tirocinii in gloriam tanta nobilitate dignam abiturum sperabant, ad meliora consilia convertit Deus; atque consuetis aulicæ juventuti exercitationibus, ac bellicis rudimentis occupato, hanc Crucis complectendæ, calcandi mundi, Religionis incundæ, ad cælum adspirandi præclaram occasionem objecit. Luculentam in capite plagam accepit, incerto quidem casu, sed Dei providentia jam tunc omnia ad salutem Blossii multorumque aliorum disponente. Curando vulnere dum chirurgus artem manumque impendit, ferro hiatum pertentans, deprehendit plagam sanari non posse nisi per incisionem dilataretur. Qua de re cum Blossium monisset, et ut id vellet ac pateretur facile persuasisset, ex eo sciscitatus est, qua figura vellet cicatricem induci. Volo, ait Ludovicus, Crucem Burgundicam. Ita factum fuit, non sine adstantium atque ipsius adeo Blossii præsigio; qui per piam allusionem quodammodo de vitæ mutatione vaticinans, se hoc velut stigmatem Crucis inustum in perpetuam Jesu Christi crucifixi servitutem addicendum dixit: ut, qui per lusum jocumque Crucem acceperat, Crucem deinde suam sponte et serio tolleret, Christumque in cruce fixum sequeretur. Ex hoc sane velut novæ vitæ symbolo sancta sua consilia aspiciat, vanitatem cum pietate, et jugum diaboli cum jugo Christi commutandi. Mox enim ab hoc vulnere capitis curato, vitale cordis vulnus accepit; et gaudium mundi in tedium, honoris desiderium in fastidium, divitiarum copia in nauseam versa est: cumque amarescerent illi terrenæ delicie, alias sibi in Religiosæ vitæ paradiso voluptates quarendas, et a Caroli castris ad Christi vexillum, Crucisque militiam, transeundum esse, Deo inspirante, decrevit. Felix omnino capitis vulnus in Blossio, quod pectus sanctis Dei consiliis aperuit. Honorum igitur opumque fluxarum, ac voluptatum contemptor, animum agens vitæ decimum quartum, spes et cogitationes suas ad sæculi lugam, et Religionis ingressum, ab aulicæ vitæ transtulit; vel in hac sua a teneris conversione S. P. N. Benedicti imitator, qui (teste S. Gregorio Magno) ab ipso pueritiæ suæ tempore, quo temporaliter libere uti potuisset, despexit jam quasi aridum mundum cum flore; et eum quem quasi in ingressum mundi posuerat, retraxit pedem.

ACCIONE
MONACHO
BENEDICTINO.
Ad Aulam
mittitur.

Carolo V curus.

Vulneratur.

Hinc conversionis occasio.

Præf. lib. 2
Dialog.

Blossii suavis
indoles.

VICTORE
MONACHO
BENEDICTINO.

CAPUT III.

*Tirocinium vite cœnobiticæ in monasterio
Latiensi : ejusdemque monasterii descriptio.*

Cum hæc novæ ac spiritualis vite consilia divinitus inmissa cepisset Blosius, non diu, quod potissimum cœnobium ingrederetur, deliberavit : nam et parentum voluntate, et quod ob viciniam patriæ ei notius esset, Latiense illico delegit, in quo sese novus pugil religionis institutis spirituali tirocinio erudiendum traderet. Nec vero in prima illa adolescentia advertere potuit mores illius monasterii tunc minus religiose compositos; tum quia non est illi ætati propria illa prudentia, tum quia multa ejusmodi in meliorem partem ab externis vertuntur.

12 Certe docuit optimus eventus, divina Blosium manu in hac electione ductum fuisse, ut paulo post domesticis illius monasterii malis meleretur : quod deinde ab ipso Religiosæ vitæ exemplis, et conditis præstantibus regularis disciplinæ Statutis, additis variis tam domui quam Ecclesiæ ornamentis, scriptis toto orbe divulgatis, ac postremo venerandi corporis illie depositi exuviis, mirifice est illustratum. Hujus Monasterii descriptionem, in gratiam multorum, qui forte de solo nomine illud noverunt, et quia ad vitæ Blosianæ nonnullam illustrationem faciet, hac occasione hic proponere, nec injucundum Lectori nec inutile fore putavi.

13 Lætia ergo, vel Lescia antiquo vocabulo (quo etiam S. Bernardus Epist. 326, usus est) vernacula Galorum voce Liessies, quod Lætiam fere obsoleta vel corrupta nonnihil voce sonare videtur, aut Lætitiæ sedem, quasi Liessie-icy diceretur; locus est in finibus Hamoniæ, agro Gallie qui Theorascia dicitur, conterminus, Helpræ fluvio impositus, silvis fere in ambitu et collieulis in modum coronæ cinctus. Nongenti prope anni numerantur ab Heroicis illis Pipini Gallorum Regis temporibus, quando vir illustris Wilbertus de Pictavia Comes, Regi percurus, pertæsus invidiæ, ut Annales Latienses loquuntur, quæ contra eum in Aula Principis ardebat, Latiensem illum locum, tamquam honorarium donativum ab eodem Rege postulavit, et impetravit; in quem veluti portum ab aulicæ jactatione, tranquillitati private pietatique consulturus, cum dulcissima conjuge Ada nobilissimi Gallicæ stemmatis femina, et liberis familiarique, se subduceret. Ea causa inibi monasterium religiosæ viris S. P. Benedicti Regulam professis extruxit, et S. Lamberti Tangrorum, seu Trajectensium Episcopi, a non ita pridem Martyrum corona donati nomine inscripsit et honoribus consecravit. Hoc cœnobium, Wilbertum cum illustrissima uxore Ada conditorem; B. M. Guntardum Wiberti et Ade filium, Abbatem primum; S. Hiltrudem Guntardi sororem, dotariam, jucundissima memoria sanctitatis, cum benedictione agnoscit, et cum gratiarum actione veneratur. Hæc est illa Hiltrudis Latiensis Patrona, quæ repudiatis Hugonis Burgundiæ Principis nuptiis, et parentum domo ad tempus profugit, et relicta ibidem sorore sua unica, Berta nomine, quæ Hugoni nuberet, suam ipsa virginitatem illibatam Christo sponso, ab Episcopo Cameracensi rite velata, consecravit. Quia vero virginibus latere tutissimum didicerat, solitudinis amore habitationi suæ delegit humilem cellulam Oratorio Religiosorum contiguam; in qua per annos septendecim reclusa, divinis officiis et sanctis contemplationibus caelestem vitam in terra duxit, et ferventibus fratris sui Guntardi sancti Abbatiss adhortationibus desideria bonorum æternorum in semet accendit, donec vocante Sponso ad eum feliciter migravit; Sanctorum catalogo Fastis Ecclesiasticis ad xxxv Septembr. adscripta.

14 Hoc fraterne pietatis erga sororem exemplum sicut olim a S. P. N. Benedicto et S. Scholastica acceptum, Guntardus in S. Hiltrude æmulatus est, ita nuper in Francisca Ludovicus (quod mox diximus) innovavit. Extant autem apud Latienses non tantum sanctæ familie et de cœnobio a se fundato tam præclare merita monumenta. Nam sanctissimi parentes, pia et sancta donatione hereditaria, omnem possessionem suam, (Berta sine liberis defuncta) filie Hiltrudis fidei commiserunt; ea lege, ut post mortem ipsa ex testamento paterno Latiense monasterium ultimis tabulis heredem scriberet. Hoc testamentum illi ipsi parentes, Hiltrudi superstites, in filie sepulchro, non procul a cellula jam dicta, condi et asservari voluerunt; quibus deinde vita functis, pientissimus filius Guntardus Abbas parentavit; servata ad amissim ultima eorum voluntate, pietatem spirante, qua jusserant in ecclesiæ limine, sen porticu, sna corpora condi; tum quod se reputarent indignos, qui interius humarentur, tum quod sperarent ea ratione se plus auxiliari precum a transeuntibus et calcantibus fidelibus (monumento tacite admonente) obtenturos. Demum ipse B. Guntardus, sanctissime vita functus, religiosissimorum Fratrum manibus in medio Oratorii sepultus est. His incunabilis, his fundatoribus in Domino gloriorum Lætia natam se et educatam. Quæ deinde pia posteritatis diligentia sacro et inestimabili Reliquiarum thesauro aucta atque ornata, non tam censuum aut fundorum amplitudine, vel dominiorum auctoritate, vel substructionum pompa, quam parsimonieæ vigetialibus, disciplinæ regularis, et religiosæ hospitalitatis laudibus, com-modissimis denique ad usum vitæ monasticæ officiis et habitationibus (quarum omnium præcipuum splendorem ac decus venerabili Blosio debet acceptum referre) inter celebres Hamoniæ Abbatias computatur.

15 In hæc, Deo duce et auspice, ingressus Ludovicus annos natus xv, et a R. D. Egidio Gippo (qui tum Latiensis Abbas præerat) susceptus, veterem hominem exuens, ac novum induens, assumpto sacro Religionis habitu in tironem attonsus est Octobris die xxv, anno salutis xx, supra sesquimillesimum; et expleto Novitiatus anno, solemne Religionis votum emisit.

16 Erat quidem tunc Monasterii Latiensis disciplina non parum lahefacta; sed nimirum Gippus, vir ætate gravis, moribus laudabilis, statim ut Ludovicum vidit, et in eo pariter insignem illum cum bona educatione indolem, atque emicentes quosdam ex vultu et verbis inhabitantis jam tum Spiritus sancti, et ferventioris zeli igniculos observavit, velut Angelum a Deo destinatum complexus est: animo quasi præsagens illum fore, qui aliquando labentem Monasterii disciplinam, quam ipse senio fractus restituere cum vellet non posset, post se clavum tenens, erigeret et restauraret. Qua spe fretus, surculum illum in paradiso Latiensi plantatum, et S. P. N. Benedicti habitu a se donatum D. Joanni Meurissio, qui tunc probata virtute Monachus tironum Magister erat, peculiaris culture cura rigando educandamque commendavit. Sub hoc Magistro ea vite religiosæ Ludovicus fundamenta jecit, quæ deinceps in tantam, quantum describemus, virtutum molem assurrexerunt.

a Au DCXVI XVII Septembr.

CAPUT IV.

Post Tirocinium, studia litterarum in Academia Lovaniensi.

Cum ab ipsis conversionis exordiis toto animi impetu Blosius, gratia Dei singulariter adjuvante, et servum suum ad opus, ad quod electus erat, sensim preparante, in omne religiosæ perfectionis studium incubisset,

Lætas dotat.

Celebre munus ad monasterium.

Blosius ab Egidio Gippo Abb. admittitur.

A Jo. Meurissio instituitur.

Virtutis studiosus.

Fil Lætris
monachus.

In monasterium post
vite illustratio.

Ejus situs :

fundatio

a

Abbas.

Hiltrudis
virgo sancte
vot.

incubisset, e tirocinio prodiit, perfectam religiosarum virtutum in se formam exprimens; unde juvenes in amulationem, seniores in admirationem, æquales in venerationem, omnes in sui amorem rapiebat. Quid? quod D. Meurissium, tirocinii sui Magistrum et Directorem, deinceps semper præconem habuit et laudatorem, cum fateretur in perfectionis stadio sese procul a Blossio anteverti. De quo Meurissio non est hic silentio prætereundum, libenter ipsum sese suo tironi ac discipulo subdidisse; illoque Abbate constituto, Œconomi ac deinde Prioris officio functum, in omnibus Abbati suo usque ad annum MDLV, quo mortuus est, obtemperasse; atque adeo per XXV totos annos discipulum sui tironis in schola spiritali, sicut de a B. Romano et S. P. N. Benedicto olim factum legimus, extitisse.

18 In hoc etiam per triennium tironem tantam perfectionem considerans Abbas Ægidius, magna omnia et sibi de eo promittebat, et ab aliis, præsertim provectoribus, narrari lætus audiebat. Interea nil de se sentiebat Blossius, nil de se statuebat, totum sese divinæ providentiæ gubernandum committebat, ad omnia promptus et alacer serviebat Lætiis Domino in lætitia et sanctitate, totum se divinis rebus impendens. Sed aberat magnum pietatis ornamentum et præsidium virtutis, eruditio. Quamobrem Ægidius Abbas pro sua prudentia judicavit satius fore, si virtutem Blossius litterarum scientia ad multorum deinde utilitatem perpoliret ornaretque. Eum igitur regulari disciplina probe initiatum, bonarum deinde litterarum ornamentis perficiendum, ex Lætiensi Monasterio ad Lovaniensem Academiam ablegavit. Mater bonarum artium, et divinæ atque humanæ sapientiæ Athæreum Lovaniensis Academia inter plurimos et præstantissimos Theologiæ sacræ Magistros numerabat Ruardum Tapperum, et Joannem Driedonem, et alios, quibus magno suo bono familiariter usus est Blossius. Habebat etiam illis temporibus Lovanium inter illustres Philologiæ ac humanæ litteraturæ Professores Nicolaum Clenardum, Hebrææ, Græcæ et Latinæ linguæ peritissimum: quo imprimis Magistro Blossius liberalibus artibus sese impendens, non mediocrem Hebræicæ, Græcæ, ac Latinæ linguæ scientiam assecutus est. Testantur hoc libelli varii, quibus titulos Græcos apposuit, ut videre est in Cimeliarchio, Endologiis, Doxologiis, Psychagogia, et aliis. Idem ostendunt in Monasterio et in templo sparsim appensæ inscriptiones Græca lingua, ex cognitione rara Græcarum litterarum depromptæ. Est etiam perpetuum monumentum progressus in Græcis litteris sub Cleonardo Magistro, insignis illa translatio Opusculi aurei S. Joannis Chrysostomi, quod inscribitur Comparatio Regis et Monachi: quam Lovanii studiis litterarum incumbens, anno ætatis vigesimo primo ex Græca Latinam reddidit. Extat illa inter Blossii Opera, dedicata generoso Adolescenti, quo tunc familiariter utebatur, Joanni de Lannoy Molembasio: quem deinde Carolus V Imperator (cui a Cubiculis fuit, sicut et postea Philippo ejus filio) in Ordinem Equitum Aurei velleris, ob eximiam vitæ integritatem generisque antiquam dignitatem, adscripsit anno MDXLV.

19 Ne vero inter Academicas exercitationes et doctrinæ studia, pietatis studium, ut solet, intepesceret, aut aliqua sæcularis societatis contagione inficeretur; quidquid a litterarum gymnasio temporis supererat, id totum animi culturæ consecrabat. Proinde quos sanctiore vita Deo conjunctos animadvertibat, cum illis arctam inibat familiaritatem, ab illorum ore pendebat, illis se tractandum regendumque committebat, illam semper curam ducens antiquissimam, ut ex Academia ad Abbatiam sanctior potius quam doctior reverteretur.

20 Quid vero in omni illo Academico elegantiorum litterarum cursu Blossii adolescentis quæsierit labor

et industria, et quid religiosi viri in Aademia studiisque doctrinæ maxime spectandum sit, monita illa tanto post in Statutis data, de spiritu inter litterarias exercitationes conservando, satis superque commonstrant; in quibus illud præclarum extat, quo cavendum præcipit, ne scientia inflat, verbis istis memoria dignis: Sic permittimus Fratres pro tempore vel ætate dare operam politioribus litteris, ut tamen per illarum studium labem superbiæ et vanæ gloriæ in se non trajiciant, sed omnia ad honorem Dei pure referant. Alioquin præstat Monachos idiôtas esse quam elegantes: utilis satis est simplicitas, per quam melius conservatur humilitas. Eodem spectat quod alibi præcipit: Si quis visus fuerit omnino ad vanitatem dare operam politioribus litteris, ac propter earum studium curam pietatis deserere, impediatur arceaturque a vana et damnabili occupatione. Sicut et illud, quo Magistrum litterarum (si forte pro junioribus aut rudioribus earum scientia imbuendis morum Magistro addatur) his instruit verbis: Hujusmodi libros eis prælegat, ex quibus cum litterarum peritia vel pietatem discere, vel certe non discero vanitatem aut iniquitatem possint. Reddens deinde Statuti causam: Nisi, inquit, juvenus, quæ exercetur in litterarum studiis, freno timoris divini contineatur facile amore eloquentiæ correpta, illectaque dulcedine, curam pietatis deseret; et effecta veluti Ethnica, ac sine Deo, abibit in vitiorum præcipitium.

21 Quam autem perfecte, quod aliis præscripsit, et tam sedulo commendatum voluit, assecutus sit ipse Blossius, pia doctaque ejus Opuscula satis superque loquuntur. Et quidem, ex illo Christianæ submissionis spiritu profecta videtur illa styli moderatio, quam in Operibus ejus advertimus, in quibus etsi puram tersamque Latinitatem minime refugiat, ab elegantibus tamen et mollibus illis verborum quasi lenociniis abhorret. Nihil in ejus lucubrationibus aut tumidum aut insolens, nihil quod sæculi vanitatem redoleat; quæ paucorum Scriptorum est gloria: ut in Canonis sui spiritualis Præfatione de se præclare non minus quam modeste dixerit, se aliquid dicere facunde nec posse si vellet, nec velle si posset.

a De S. Romano ægeuus XXII Maii.

CAPUT V.

In Abbatis sui Ægidii Gippi Coadjutorem assumitur.

Multum omnino debet Monasterium Lætiense Ægidio Gippo Abbati suo, vel eo nomine, quod Blossium in Coadjutorem, futurumque successorem suum, assumpserit. Impares enim humeros sentiens tantæ molis sustinendæ jam pæne decrepitis, veritusque ne minus idoneus sibi deinde substitueretur, tempore de creando successore cogitavit. Ideoque divino, ut res docuit, instinctu, re cum Deo primum, deinde eum senioribus et melioribus Monachis collata, salutis anno MDXXVII Blossium in socium auxiliatoremque sollicitudinis æque ac dignitatis adoptavit. Qua in adoptione nemo dubitabit Dei spiritum intervenisse, qui considerare volet Blossium ætate infimum, vocatione fere postremum, necdum Sacerdotii dignitate initiatum, nullis cœnobii muniis perfunctum, rei ignarum et invitum, ac studiorum causa absentem, non ex Abbatis dumtaxat voto, sed Monachorum etiam suffragio ac voluntate, electum fuisse sui Abbatis Coadjutorem. Quantum vero jam tum a Prælatura omni Christianæ submissionis amantissimus Blossius abhorreret, et quam justis momentis formidabilem illam animarum curam ponderaret, littere ipsæ, quas ad tirocinii sui Magistrum D. Meurissium Lovanio dedit, abunde testantur. Ille enim, discipulum olim suum, nuntio hoc mœroris pleno dejectum, etiam atque etiam suadendo hortandoque, ne præpostero humili-

AUCTORE
MONACHO
BENEDICTINO.

*Humilitas in
studiis reti-
nenda.*

*Blossii stylus,
tersus, et un-
destus.*

*Blossius fit
Coadjutor Ab-
batis.*

*A Prælatura
abhorret.*

u

*Mittitur
Lovanium ad
studium.*

*Græcæ et He-
brææ linguæ
studet.*

*Virtuti præci-
piunt studet.*

AUCTORE
MONACHO
BENEDECTINO.

tatis amore hanc sarcinam. Dei voluntate, tanto Lactiensis cœnobii bono, cervicij imponendam abjiceret aut detrectaret, in spem bonam crederat. Sic vero in litteris suis Blosius loquitur, ut videas adolescentis animam senili prudentia, matura virtute, spiritu divino plenissimum.

23 Ludovicus humilis servus Christi carissimo Confratri D. Joanni Meurisse omne gaudium in celo accipiendum. Bene fecisti, dilecte Dei, qui me filium tuum spiritalem, quem anxium esse cognoveras, quantum per litteras fieri potuit, es consolatus. Ego, quod possum, tibi gratias ago : Deus autem gratiam reddere dignetur, nam hoc non possum. Carissime Frater, ego D. Abbati contradicere nec volo, nec possum, cui manum in professione dedi, in quem voluntatem meam omnem transtuli. Inutile Christi junctum sum : quidquid oneris tibi imponetur, non remurmurabo : perfuram, si possum, si non possum, succumbam sub onere. Melius erit cum obedientia sub pondere opprimi, quam sine obedientia Deum inimicum habere. Sed utinam ministerium istud, ad quod destinor, nihil haberet in se molestiæ, præter onera, labores, angustias ac miseras! non solum non refugerem, sed etiam vehementer desiderarem ipsum, cum per hæc cœlum inveniri sciam. Ecce autem præter hæc periculis etiam est refertum; periculis, inquam, non corporis, sed animæ. Quid queso profuit fugisse sacculum, dum ad sacculum iterum redire compellor? Iure jam cum David clamare debeo : Tribulationes cordis mei multiplicatæ sunt. Angeli interim dolorem pariter et metum, mores Monasterii, quos a Regula P. N. Benedicti, et breviter ab omni religione multum alienos esse et audio, et ipse reipsa didici, cum isthic viverem. Quis autem sum ego, ut illos corrigere possim? Sæpe quidem lacrymor, sæpe oro ante conspectum Domini, ut ipse suam Congregationem ad meliorem vitam et penitentiam convertere dignetur. Sed mea peccata impediunt, quo minus exaudiri merear. Tuum igitur est, carissime Confrater, hac in parte diligentem te exhibere circa orationis studium, ne forte Deus multitudinem (quod absit) peccatorum offensus, a Congregatione ista faciem suam penitus avertat. Sed hæc hactenus. Habes, delectissime Frater, quid timeam, habes et quare timeam. Non ministerium recuso, sed propter ministerii periculum angor. Spero tamen quia Dominus meus Jesus Christus, qui cor contritum et humiliatum non despicit, mihi in omnibus aderit, et maxime si tu pro nobis assidue depreceris. Ipsi honor et gloria in sæcula sæculorum. Amen. Vale, et ora pro me Dominum. Lovanii, pridie Kalendas Augusti, anno moxxvii. Tuus humilis Confrater F. Ludovicus Blosius.

CAPUT VI.

Revocatur ex Academia, in Lactiensium Abbatem eligitur.

Quod pie prudenterque Blosius detrectavit, noluit pertinaciter exentere. Os enim Domini consulenti visum fuit, ad Dei gloriam, Lactiensium utilitatem, multarum animarum salutem fore, si collum jugo Domini submitteret, et oblatos non quæritos honores, eosque magnis difficultatibus inplexos, propter amorem Dei et obedientiam observantiam, admitteret. Lactiensis igitur Coadjutor omnium consensu electus, anno sequenti, qui erat ejus sæculi vigesimus octavus, legitime approbatus est, ætatis suæ anno xxii professionis Monasticæ septimo. Lovaniensem nihilominus commemoratorem, eo titulo auctus, per biennium tenuit; donec anno trigesimo postridie Calendarum Martiarum, Egidius Gippus Abbas Lactiensium xxxiii, jam septuagenarius, cum annis supra triginta præfuisset, in Domino mortuus est, Lactis in Choro se-

Egidius Gippus Abbas Lactiensis mortuus.

pultus. Ubi quidem inago Gippi, pie ante B. Virginem in genna procumbentis, ad ingressum Chori a Blosio collocata, memoriam illius in benedictione renovat; sed nil adeo, quam quod talem Lactiensibus designavit successorem. Cujus rei gratia posteritas omnis, quæ Blosii Abbatis tum libris, tum monitis, tum exemplis ad æternam salutem proficiet, cum dulcissima recordatione æternam debebit Gippo gratitudinis et venerationis monumentum.

25 Ex umbra igitur in pulverem, Lovanio Lactias revocatur Blosius; postque justa funebria Gippo impensa, in ejus locum subrogatus, xii Julii ejusdem anni moxxx, Prælaturæ possessionem, ex more et ritu, accepit. Tres deinde idem ille annus continuos dies habuit et Blosianis honoribus illustris, et gratiarum divinarum copia uberes, quos suavi recordatione Lactiensis prosequuntur. Dies est Novembris mensis undecimus, quo Sacerdotio inauguratus est; duodecimus, quo sacra hostiæ primitiis Deo immolavit; decimus tertius, quo in magna Processum utriusque ordinis corona rite consecratus Præter Abbatem pastorale accepit, et in alium Lactiensium Abbatem numero xxxv, (non quidem a prima cœnobii fundatione, sed ab illius post Nortmannorum eladem reedificatione ac Monachorum reductione) adscriptus est.

Blosius Lactias redit.

Est Sacerdos, deus Abbas.

CAPUT VII.

Ut se primis Prælaturæ annis gesserit.

Blosius, onere regendi monasterii suscepto, satis gnarus non ad otium et delicias, sed ad curas laboresque vocatum se; primum statuit sibi non parcere, nihilque omittere, quod ad tantum munus rite diligenterque obeundum, aut eorum qui sibi commissi essent salutem promovendam, pertineret. Verum in re accipiti non satis ei erat expeditum decernere, quo potissimum curas mentemque converteret; perpendebat enim ex virorum sapientium consilio, interdum tempori servendum esse, et permagni interesse, quid quis primum aggrediat; ne si quid agat ordinis præpostero, in ipso statim meditati operis lumine impingat, et propositum scopum minime assequatur. Fluctuanti igitur et creberrimis precibus insistenti, divinum Numen adfuit; et cui desiderium instaurandæ regularis disciplinæ injeceat, rationes quoque ad id opportunas suggestit. Primum itaque in hoc sibi maxime incumbendum censuit, ut graviore monasterii abusus, qui partim temporum calamitate, partim Superiorum comiventia, partim humanæ fragilitate naturæ, in mores Religiosorum irreperant opportune tollerent, et deformatam disciplinam monasticæ faciem sensim pristino nitore restituerent. Arduum sane ac molestiæ plenum opus moliebatur, cui perficiendo parum ab ætate, recentissime susceptæ dignitate, nec ita longo religiose conversationis spatio, accederet roboris atque auxilii; cum præsertim multorum mores, longa jam annorum quasi præscriptione corroborati, obsisterent. Quæ omnia, ceteraque ejusmodi, etsi præsentiret animo, nihilominus perstitit in proposito, confisus, Deum, qui hanc ei piam mentem dederat, auxilia efficaciam ministraturum; provisurumque, ne junior ætas (quæ plerumque minorem habere consuevit auctoritatem) contemneretur, aut quidquam ad rem præclare cogitam impedimenti afferret; eaque de causa vitam, quam hactenus inculpam et innocentem traduxerat, novis ac fervidioribus virtutum actionibus studuit exornare; ut fieret forma gregis, et præclarum religiosæ conversationis suis omnibus seipsam præberet exemplum; recte judicans, Abbatem apud subditos auctoritatem, non tam ab ætate, et annorum numero, quam ab exacta instituti observatione pendere.

Abusus multos tollere conatur.

Obsistunt quidam.

27 His etsi usus bonis artibus sollicitus ac providus Pastor, non potuit tamen ipsis statim principiis suos ad ea quæ vellet inducere. Cum enim natura ipsa proclivis sit in sua comoda, non facile flectitur in meliorem partem assneta licentiæ ingenia. Unde non defuerunt qui ferrent iniquis, concessa sibi a tot annis liberioris vitæ solatia jam subtrahi: ab his enim quibus quis assueverit, vix potest sine magno sensu doloris avelli. Quare Blossium rogare singuli, ut se consuetis hæcenus moribus deinceps quoque vivere sineret. Non parva hoc pii Patris mentem cruciabat; nec ideo tamen salubris consilii cogitationem abiecit, sub mole genere potius, quam cedere paratus; et difficiliore exordiorum morulas, felicioris in posterum successus argumenta interpretans. Tolerat ergo fortiter quidquid contra objicitur, molestias omnes exsorbet, multa dissimulat, tempusque suis consiliis in effectum deducendis opportunum præstolatur; peritî naucleri imitatus industriam, qui si ventos minus secundos nactus fuerit, non ideo ad iners otium et turpem quietem deflectit, neque etiam eo dirigit navigiî cursum, quo vis illorum major impellit, sed ut tempestati obsecundet, vela obliquat, et qua licet, auram captat; fluctus etiam quos non potest frangere, elidit, ut, quo tendit, tandem aliquando perveniat. Sic sane Blossius nonnihil in suscepto reformationis negotio emetandum ratus, dum se quorundam contumacia frangeret; interim ingeniî vela in obliquum tendit, et (quod in ejusmodi dubiis facere consueverat) divinæ bonitati supplex accidit, sinuî mentis Deo pandit, supplicatque, ut quos suis tam justis monitis habeat minus obsequentes, emollire velit, inspirato melioris vitæ desiderio. Quod ut facilius obtineat, secretas et soli Deo notas ab oculis lacrymas elicit, voti sui testes. Ab his solatium quærit et auxilium. Has cum S. Bernardo arma sua quibus repugnantes suorum animos expugnet, nuncupat. Hæc sunt illæ lacrymæ, quibus ab ipso conflatum est a Speculum Monachorum: quod prudenti sane consilio jam tum meditabatur, et anno postquam in Abbatem inauguratus est octavo in lucem edidit, et germanis S. P. N. Benedicti filiis, Lætiensibus maxime, spectandum proposuit, suo dissimulato nomine, et Daeryani, quod Latine Lacrymatorem sonat, ad illa tempora peropportune assumpto.

a Hunc librum, sub Daeryani Abbatit fictitio nomine editum, genuinum Blossii fectum esse probant Lætienses solidis argumentis in Prolegom. editionis novæ ejus operum art. 6, uti et Epistolam xii Documentorum.

CAPUT VIII.

Primordia disciplinæ restaurandæ impediuntur. Blossius, per belli Gallici tumultus, cum suis Athum fugere cogitur.

Aliqui consentiunt in reformationem.

Dum hunc in modum lacrymis et orationibus intentus, restaurandæ regulari disciplinæ invigilat Blossius, non alio fere quam bonæ voluntatis et pii conatus fructu, dici vix potest, quam graves animi molestias et internos conflictus, his primis a suscepto regimine annis, subditorum imperfectionibus tolerandis pertulerit: neque tamen arreptam semel propositi constantiam deposuit unquam, aut in eo persequendo factus segnior; quin potius ex objectis sibi difficultatibus, auctis generosæ mentis et divinæ caritatis igniculis, tota animi contentione in hoc unum operam industriamque convertit, ut media exquireret, quibus ad religiosioris disciplinæ puritatem amplectendam, reluctantem suorum voluntatem magis magisque impelleret. Accendebat illum impositi officii consideratio, et optimi Pastoris Christi voluntas, commendantis oves suas, ne deviantes a recto Religionis tramite negligeret. Vicit tandem patientiâ; et Dei benignitas, afflicti famuli sui sanctos conatus

piasque lacrymas respiciens, quorundam discipulorum animos ad subeundum sanctioris vitæ institutum inflexit. Incredibili sane voluptate Patris optimi mentem hæc divinæ bonitatis miseratio perfudit.

29 In spem igitur successus melioris erectus, cum suis jam ipse votis quasi præsentibus blandiens meliora sibi sponderet; ecce tumultus bellici sub annum Domini millesimum quingentesimum trigesimum septimum inter Carolum V, Cæsarem et Franciscum I, Francorum Regem exorti, incendiî miserabilis fumos atque favillas in Belgii fines populabundis excursionibus intulerunt, et speratos jam reformationis progressus penitus abruperunt. Hæc ex antiquo sæpe deplorata Lætiensium calamitas est, a ut ad illos, in belli Gallici tumultibus, primus semper rumor timorque perveniat. Igitur turbulentis belli temporibus jam jam imminentibus, tantus Lætienses, et inter eos Abbatem Blossium, qui suis magis quam sibi timebat, metus invasit, ut plerique monasterio (aliquot ad ejus custodiam remanentibus) cedere, et quo cuique tutissimum visum esset, alii alio fugere et dilabi cogerentur. Blossii decessor Gippus domum unam Montibus Harmoniæ, alteram Athi, ad quas Lætienses bellorum periculis cœnobio pulsî perfugerent, a fundamentis olim extruxerat. Ad hanc Athensem domum Blossius, ut suæ suorumque saluti ac monasterii incolumitati per absentiam consultum iret, una cum tribus aliis Lætiensibus monachis (quos melioris vitæ ardor accenderat) non quasi ad exilium, sed velut ad bonæ spei promontorium confugit. Sed quis in hac temporum calamitate non continuo irritos omnes pii Patris conatus censisset? Ast hoc nimirum divina providentia gerebatur, ut et Blossii merita majus incrementum acciperent, et opportunitas ineundæ reformationis, ab omnibus Lætiensibus unanimiter amplectendæ, melior (ut sequentia declarabunt) pararetur. Deo enim solemne est, tunc maxime suorum favere sanctis conatibus, quando res omnino deplorata videntur.

a Quippe a finibus Francorum vix pauculis leucis distantes.

CAPUT IX.

In domo Athensi rigidiorē disciplinam suis præscribere meditatur.

Fortuita Blossii ad Athensem domum fuga destinatum divinæ gratiæ asylum aperuit. Hic enim opportunitatem iterum captare constituit ejus, quam jam animo designarat, strictioris disciplinæ in monasterii mores introducendæ, ut, quod a plena Lætiensium Congregatione extorquere non potuerat, ut per reformationem collum suavi jugo Domini perfectius subderent, hoc cum tribus illis, quos secum abduxerat, et in suam traxerat sententiam unius moris in domo socios, velut novæ observationis prælusores, inchoaret. Sanctis hæc cogitationibus Numen divinum favere videbatur, cum semina, quæ Dux et Magister spiritualis sapientiæ Blossius jaciebat in trigeminis uno animo discipulis, radices agere, et novæ vitæ formam præ veteri adolescere animadverteret; redeuntibus etiam aliis quibusdam Fratibus, quos huc illuc fuga distraxerat, in ejusdem vitæ contubernium.

31 His felicibus principiis lætior factus Blossius, tranquillæ in Domino vitæ, et nullis deinceps belli tempestatibus perturbandæ gratia satius fore duxit, si relicta Lætiensi tam periculosa et inquieta per bella Gallica habitatione, et in Prioratum (qui paucorum sedes esset) conversa, monachos Lætiis Athum transferret, et ibi securum de novo monasterium exædificaret. Non intempestivum ipsi videbatur, ut delectu habito, quos suis nutibus minus obsequentes cerneret, illos in Prioratu novo Lætiensi, aliisque locis vivere suis moribus sineret: quos vero melioris vitæ amantes,

ACTORE
MONACHO
BENEDICTINO.

*Bellum inter
Francos et
Belgas anno
1537.*

a

*Lætiense re-
fugium Athi
et Montibus.*

*Athum sce-
dit Blossius.*

*Reformatio-
nem inchoat
cum paucis.*

AUCTORE
MONACHO
BENEDICTINO.

tes, et ad normam exactioris disciplinae flexibiles experiretur, eos intra Athenensis monasterii nova septa sub sua cura et tutela reclusos, novis etiam caelestis vitae praeceptis informaret. Sic nimirum quos semel sacro suo igne Spiritus sanctus afflaverit, nunquam ipsi sibi faciunt satis, donec ad ea pervenerint quae in eo vitae genere, quod sibi proposuerint, putantur esse summa. Hoc spiritu animatus Blossius, et ardentissimo pectoris sui aestu aliorum vires metiens, apud animum suum statuit exactam S. Benedicti Regulam in toto rigore suo sibi suisque in hac domo Athenensi ad amissum servandam indicere, abjectis atque repudiatis omnibus omnino dispensationibus atque relaxationibus, quas in illum usque diem adversus ejus observantiam, vel subditorum consuetudo, vel blanda Superiorum indulgentia, invexerat. Et sicut cum tribus illis optime voluntatis Religiosis in Athenensi domo, periculi faciendi gratia, arctissimam Regulae observantiam auspicatus fuerat, ita cum reliquis ad novum monasterium accessuris deinceps vivere decrevit. Quippe nihil ei ita arduum videbatur, quod non se perficere posse, Deo auctore, speraret. Hac prima et certissima fuerunt venerabilis Abbatis Blossii consilia, vivere nimirum ad nuda Regulae praescriptum: quod iis, quos eadem, quae ipsum, ardoris flamma accenderet, non difficile fore arbitrabatur. Quae sine dubio etiam suis omnibus posteris observanda praescripsisset, nisi contrarium ab ipso Caesare Carolo V. consilium, et alia, ut sequentia capita declarabunt, obstacula intervenissent.

CAPUT X.

Obsistit rigidiori disciplinae monachorum quorundam tergiversatio, et emulorum invidia.

Constat tam veterum quam recentiorum historiarum monumentis, neminem fuisse unquam res praeclearas ad Dei gloriam et animarum salutem aggressum, quin repente vel humanae mentis scordia, vel perversa emulorum invidia oblatrarit. Testis est S. P. N. Benedictus, quem in Occidentis oras cogitantem nova Religiosae vitae Statuta invelhere, in ipsis principibus non saeculares modo, verum etiam in Ecclesiastica dignitate constituti tum Sacerdotes tum monachi, invidiose dictis factisque, etiam veneno propinato, persecuti sunt. Quare mirum videre non debet, si magnus S. Benedicti discipulus et imitator Blossius, eandem cum illo repugnantiae et invidiae aleam, sub ipsa statim strictae observantiae Benedictinae in mores introducenda exordia, subierit. Visus enim quibusdam suorum nimis is vitae rigor, et quam caepisset austeritas, humanae viribus, maxime posterioribus huius saeculis, parum accommodata; iis praesertim, qui laxioribus jam moribus assueverant. Taceo aliorum quorundam, qui post tumultus bellicos Lactias se receperant, voces ex dolore iatas: hi libertatem honestam in turpem servitutem verti, illi solatia corporis a monasterio ablegari, quidam inveteratam per tempus immemorabile laxamentorum consuetudinem, per exactam Regulae observantiam jam abrogari, alii alia dictabant, quae facilius cogitantur quam scribantur.

33 Inviliit etiam sanctis huius primordiis caedam non, qui ut olim adversus S. P. N. Benedicti fausta principia malignum quemdam Sacerdotem Florentium excitaverat; ita etiam contra Blossii pietatem, audeculum nescio quem Religiosae ejusdem familiae alumnium (Ordinis nomen de industria reticendum iudico) suscitavit, qui in publicis ad populum concionibus adversus sanctam hanc vitae rationem rabiem suam bilemque effudit, Blossium ipsum Blossique filios clara vocem novitatis aucupes, hypocritas, ambitiosos, rigidae austeritatis ostentatores, aliaque velut e plaustro triviali convicia, e suggestu sacro projecit. Siliti quidem

ad haec dicteria, patienterque tulit hominis protervian verus S. Benedicti emulorum Blossius: sed non tulerunt levissimam concionatoris, vel conviciatoris potius, demerentiam gravissimi et prudentissimi auditores quidam, qui ad Superiorem Oranlinis detulerunt, ut famosas concionem revocare, palinodiam cantare, et poenam ob atrocissimae injuriae noxam pendere eum juberent. Ita factum: et punitus quidem ille fuit, sed non emendatus, neque ab invidia discessit; quin ipsa poena factus improbius, vindictam addere decrevit. Blossium enim et socios, quos palam ledere non poterat, aut non audebat, persequi clandestinum decrevit; et injurias, quas nullas acceperat, ulciscendi furore inflammatus, nocte intempesta tubos et canales Blossianae domus perfringendos curavit: ut quos deinceps prohibebatur linguae petulantia lacescere, eos quoad posset rerum temporalium damnis afficeret. Et haec quidem pii Patris Blossii, qui similia machinamenta maligni demonis arte et instigatione fieri non ignorabat, animum a suscepto semel proposito, tantum abest ut deterruerint, ut potius ad speranda meliora excitarent.

CAPUT XI.

Atho Lactias Imperatoris Caroli V. jussu revertitur, et de meliori vitae ratione suis praescribenda cogitat.

Exultabat in spiritu Blossius, variis licet contradictionum procellis agitatus, quod aliquos saltem e suis haberet suae voluntatis et consilii in hac vivendi rigida ratione, ex integro Regulae Benedictinae praescripto, sectatores; et sperabat eorum numerum cum boni Dei auxilio paullatim auctum iri. Verum dum haec in domo Athenensi aguntur, et positae fundamentis ejus disciplinae, quam ibidem pius Abbas instituere cogitabat, jam in opus aliquosque progressus esset; Monachi qui in Lactiansi monasterio remanserant, vel eo etiam tranquilliore tum Republica, et defervescente bellorum aestu, se suaque retulerant, veriti ne si diutius Athi Blossius subsisteret, sua fortassis vecordia domus Lactiansis in posterum fieret desertior, felicibus Abbatis sui auspiciis aperta fronte obstiterunt. Positi namque inter duo extrema, hinc apud se Lactias disciplinae solute laxam licentiam videbant, atque ex eo monasterii antiqui nimium exitiumque timebant; inde vero si Athi apud Abbatem suum tantum pondus strictioris vitae, quantum ex illis principibus conjicere poterant, in humeros attollerent; ob nimiam austeritatem, perseverandi desperationem praesagiebant. Eam ob rem, medium consilium viamque quaesiverunt, et invenerunt. Per supplicem libellum a Carolo Caesare impetraverunt, ut ad Lactiansem habitationem ex Atheniensi perflugio Blossius cum suis postliminio redire juberetur: promissione interim facta, si de inchoata Athi disciplinae rigore nonnihil remitteret, et ad moderatam aliquam vivendi normam reducere velit, se in ejus fore potestate; paratosque, ad legum suarum praescriptum in posteros usque durable, vitam moresque componere.

33 Ad inexpectatum hoc Caesaris mandatum obstupescere Blossius, et nonnihil primum commoveri, dolereque, si tam fausta melioris vitae primordia tam cito in fumos et ventos abirent; paullisper deinde harere, nec satis secum ipse statinere, praestaretne angustum, quem jam coeperat, callem insistere: an vero, quo plures sibi ad eandem vitae societatem adjungeret, a severiore instituto aliquantulum deflectere; neque enim rationum argumenta et momenta deerant, quae in utramvis partem inclinarent. Reigitur et secum et cum Deo communicata, satius et e Dei honore magis fore tandem credidit, si et suorum qui Lactias remanserant voto, et Imperatoris mandato

(quod

Hic cum suis, relictis Lactias, ad nuda Regulae praescriptam vivere cogitat.

Monachi obnormarunt.

Alia ejus domi damnata inferi.

Rogatu suorum jubetur a Caesare redire Lactias.

Quidam alius publice eum curpat.

(quod exentere difficulter poterat) morem gerens Atho Lætiâs eum suis reverteretur, facturâs deinde quod optiam ad Dei gloriam et ad Fratrum suorum salutem iudicaret. Nihil autem alicujus momenti inchoare solebat, nihil movere, nisi advocata e cælo Dei Sapiëntia. Et quamvis id taceremus, pientissimæ tamen ille et ferventissimæ orationes in hunc finem ab eo compositæ, quæ in libris Blossianis passim extant, abunde hoc testantur. Certo præterea sibi persuadebat verus humilitatis amator, humanam sapientiam pendere a divina, et os Domini per os hominum loqui, et oracula pandere. Quocirca ne sua solius consilia secutus in hac vitæ mitioris introducendæ cogitatione id quod minus pium esset, eligeret, aut amisa divinæ providentiæ Cynosura in breviam et syrtes abriperetur imprudens; divina atque humana prudentia, quasi duabus anchoris sese firmandum censuit, oratione, dico, et aliorum consilio; suosque Lætienses certos reddidit, quandoquidem eos, Deo auctore, laxiorem jam antiquæ licentiæ tramitem deserere paratos reperiret, se quoque procul dubio aliquid de inchoato illo severioris vitæ genere remissurum, si viri graves, qui doctrinæ virtutisque præstantia conspicui essent, et arcanorum Spiritus sancti mysteriorum periti, postquam ad eos de tota re esset relatam, ita faciendum in Domino iudicarent. Hæc benigna pii Patris promissio Lætienses, austerioris illius vitæ rigore prius deterritos, vehementer recreavit.

CAPUT XII.

Sapientium virorum consilio, et aliarum Congregationum exemplo, moderatam vivendi rationem assumit.

Lætiâs ergo revertitur Blossius: ac fuis primam ferventissimis ad Deum precibus, cum deinde super tanti ponderis negotio non paucos et doctrina et pietate insignes viros in consilium adhibuisset, atque ab eorum tandem suffragio retulisset, nullum violentum perpetuum esse, moderata plus in posterum firmitatis promittere, generosis animis non semper corporis vires respondere, adeoque videri majorem suorum (quorum commodis et saluti maxime studere deberet) quam sui fervoris rationem habendam esse, aliæque ad moderationem persuadendam idonea: hæc ita acceperit vir in Dei placitum resignatus, atque si ab ipsomet Deo pronuntiata essent: et in eam tandem sententiam se deduci passus est, ut suum illud strictioris vitæ desiderium secundum exactum Regulæ Benedictinæ præscriptum, quo alioqui maxime tenebatur, carissimorum filiorum suorum in mediocria propendentium votis postponendum putaret. Neque enim timendum esse aliquod erroris periculum in disciplinæ mitioris proposito capessendo, quod sapientibus et piis viris approbantibus, imo et ipso Deo auctore susceptum videretur.

37 Quo factum, ut præcipuum Regulæ S. P. N. Benedicti in corporis afflictatione rigorem aliis relinquens qui majori austeritati se pares crederent, moderatum ipse vivendi modum suis Lætiensibus præscriberet. Et vero non desunt testimonia, quibus probemus non minorem hac in re apud homines laudem, quam meritum apud Deum, consecutum esse Blossium. Sunt enim qui meminere, eum a Reverendissimis Episcopis aliisque prudentibus viris eollaudatum fuisse, quod alienæ prudentiæ magis quam suæ imitando, impetum spiritus sui, ad districtum disciplinæ rigorem impellentis, alieno consilio revocari, et ad durabiliorem temperatæ vitæ rationem reduci passus sit; renique eo consilio præstitisse cum Deo ipsi magis honorificam, tum sibi suisque magis salutarem, quod plus rationi quam fervori indulisset. Porro non est necesse commemorare quam plurima

exempla, tum eorum, qui cum summum rigorem professi essent, moderationem aliquam adhibendâ, communi Ordinis iudicio, ipsa etiam approbante Sede Apostolica, censuerunt; tum eorum, qui ab ipso sui exordio moderatius vitæ institutum sibi, cum magna orbis Christiani approbatione, delegerunt. Sentiebant nimirum præstare, ut aliquid potius imbecillitati humanæ concederetur, quam exiguo post tempore non sine suo dolore cernere plurimos, qui difficultate victi labori suscipere et admirari, non multos suscipere; plures æmulari, paucos imitari posse. Satiâs ergo esse eam vivendi normam proponere, cui nemo se subducere possit: cum alioqui rigida et austera vivendi instituta, quando relaxari incipiunt, in dissolutionem non raro convertantur. Hanc Blossio mentem fuisse in suis Statutis condendis, nemo prudens dubitare poterit.

38 Ceterum Statuta hæc Blossiana, ac præclaram quæ ab iis existit in Lætiensi cœnobio disciplinam, tum alii dignitate et prudentia conspicui, tum præsertim Maximilianus a Bergis Illustrissimus Cameracensis Archiepiscopus commendavit, Epistola hac triennio fere ab obitu Blossii scripta, post peractam ejusdem cœnobii visitationem:

Maximilianus a Bergis, Dei et Apostolicæ Sedis gratia Archiepiscopus et Dux Cameracensis, Comes Cameracesii, Sacri Romani Imperii Princeps, etc. Reverendo in Christo Patri Domino Abbati, Priori, et reliquis Religiosis Lætiensis Monasterii, nobis immediate subjecti, Ordinis S. Benedicti, Salutem in Domino. Quamquam compertum habeamus, disciplinam omnem monasticam jam dudum apud vos in eum constitutam ordinem esse, labore, studio, et vigilantia felicis recordationis D. Ludovici Blossii, ultimo defuncti Abbatis vestri cum primis religiosissimi atque devotissimi, ut non immerito vestræ Congregationis bonus odor late penetret, ac longe diffundatur, cum propter prædicti Domini insignem pietatem, tum vero etiam propter laudabilem ejus imitationem, quam retinctis; ut isthinc etiam reformandæ Religionis rationes sumpserint viri quam plurimi, lique iudicio non vulgari; nolimus tamen, etiamsi nihil apud vos corrigendum arbitraremur, visitationem faciendes nostræ diocesis, vos prætergredi; sed præsentem nacti opportunitatem, inter Abbatiales Ecclesias hanc primum aggressi sumus, completa visitatione nostræ civitatis Cameracensis, ut ex illa in alias aliquid reportemus melioris ordinis, institutionis, observationisque Monasticæ, ut benemeritis laudibus prosequamur virtutem vestram: utque si non alia, saltem ea vobis tradamus observanda decreta, Pauli Apostoli exemplo, quæ instituta atque ordinata sunt a Patribus. Deinde post pauca de Concilii Tridentini Decretis, quæ huc non pertinent, prosequitur: Monemus et obsecramus in Domino nostro Jesu Christo, ut qua fieri potest diligentia advigiletur ab omnibus, sed maxime a Superioribus, a quibus horum exigetur ratio, ne disciplina regularis ab illo suo laudabili gradu, ulla ratione in vobis declinet aut deficiat; quæ ut hætenus servata honori fuit et laudi, et cetera, quibus Lætienses ad Statutorum Blossianorum diligentem observantiam exstimulat.

Statuta Blossiana laudata ab Archiep. Cameracensi.

De reformatione mitiori Deum, et viros prudentes consultit.

Virorum Sapientium consilio, Regulæ rigorem temperat.

Moderatus rigor durabilior.

CAPUT XIII.

Præparandis suorum ad reformationem animis, a se conscriptum Speculum Monachorum sub Daeryani nomine legendum proponit.

In eam igitur sententiam, piorum et eruditorum virorum consilio adductus Blossius, ut temperatum vivendi modum, relicto regidiori, assumeret; eam tandem, quam per novem circiter primos Prælatuŕe suæ annos regularis disciplinæ restauratione varie multumque apud se meditatûs fuerat, totque lacrymis ac votis expetiŕat, aggressus est. Principio vero illam vivendi rationem, quam animo jam conceperat, in aliquam formam et ordinem per Statuta scripto redigi oportere existimavit: tum ut res durabilior esset, tum ut majori cum prudentiâ pondere ac iudicii maturitate conficeretur. In quod non minus præclarum quam laboriosum opus dum diligenter incumbit, prius tamen quam illa ipsa Statuta perficeret, aut suis Monachis observanda traderet; salubri prorsus et sapienti consilio, Speculum Monachorum Daeryani, jam a se, Lætiensibus minime consensit; conscriptum, et eo ipso tempore opportune typis excusum, in loco, ut vocant, Capitulari quotidie prælegendum curavit. Quod quam provide ab eo excoŕgatum fuerit, rei exitus comprobavit. In hoc enim suo Daeryano, neglectam tunc et pæne collapsam in suo monasterio et alibi præcæsesceŕe disciplinam, multis deplorat pins Lacrymator. Illum certe quisquis diligenter evolaverit, clare velut in speculo Blossianæ mentis intuebitur; quam ardentibus vir ille desiderijs æstuarer regularis observantiæ, qua parte collapsa videri poterat, in pristinum vigorem restaurandæ.

40 Quia vero in isto Speculo, velut in reformationis præludio, præviam quodammodo languentibus Fratrum suorum animis medicinam exhibebat; seite atque prudenter, ut facilius in eorum animos velut ignotus sese insinaret, sub alieno sed specioso Daeryani venerandæ quasi antiquitatis nomine, salutis monita proponavit. Hoc enim Religiosus viris non parum a præcæ disciplina digressis propositum Opusculum, velut Speculum mentibus deturpatis fuit, ex quo suos ipsæ nævos conspicerent, et prospectos mundarent, et agris velut antidotum, per quod restorationis desiderio magis ac magis inardescerent, atque ad eam amplectendam efficacius disponerentur. Hæc autem si suo nomine Lætiensibus legenda in regulari Capitulo præseripsisset, aut omnino ab illis neglecta fuissent, aut certe non ita profunde affectibus eorum insinuata adhaesissent. Ceterum si quis aureum illum libellum attente perlegerit, fateri cogetur, cælestibus omnino clarissimis affluere debuisse pectus illud, ex quo tanta devotionis dulcedo profluebat. Si quidem quas ibi de ejusdam Fratris anonymi profectu humiliter, sed valde asseveranter, mysticus iste Daeryanus narrat, de ipsomet Blossio accipiendâ esse, constans est Lætiensium assertio.

CAPUT XIV.

Confirmatum a Paulo III, temperatum vivendi modum quibus considerationibus induxerit.

Satis superque jam Lætienses mentis suæ nævos in illo Daeryani Speculo conspexerant, et ad eos mundandos apprimere ferebantur, cum Blossius in omnem suorum posteritatem conservanda Statuta perpolvit, et diu cogitata atque in animo delineate restaurationis fundamenta jecit. Quæ deinde Religiosis suis volentibus ac lubentibus (paucis admodum, quibus ucedum antiquæ consuetudinibus plane displicebant, exceptis) anno Domini MXXXIX, promulgavit, et ab illis per posterum in hanc usque diem (Dei gratia

juvante, et Prælatorum vigilantia) sanctissime observanda curavit. Deinceps, cum per sex circiter annos magno spiritus gaudio ac fructu horum Statutorum observantia apud Lætienses in mores inducta et recepta fuisset: Paulus III, Pontifex Maximus novum illum vivendi modum juxta Regulam S. Benedicti per Statuta Blossiana temperatam, sexto Idus Aprilis, anno quinto et quadragesimo post se sequimillesimum, per Bullam ad hoc plenissimæ datam et consignatam, Apostolicæ Sedis auctoritate approbavit confirmavitque.

42 Ceterum præter rationes jam ante allatas, quibus, ut Regulam S. Benedicti per Statuta sua temperaret, adductus fuit Blossius, considerationes et aliæ non desuere. Annuadvertet enim vir divinus, formam illam Statutorum ad majorem Dei gloriam et uberiores Lætiensium utilitatem fore, quæ, remisso nomiliâ externo Regule Benedictinæ rigore, illis olim temporibus et regionibus per commodo, ita temperaretur in exterius potissimum laboribus, ut cum non abhorreret a communibus pietatis exercitiis, ob accommodatam illam rigoris moderationem durabilior esset, nec dispensationibus querendis obnoxia. In quo plus animo excolendo, quam corpori frangendo, operæ poneret; eo etiam accuratam in celebrandis divinis Officiis diligentiam, tantopere a S. P. N. Benedicto commendatam, et ab ipso Blossio Lætiensibus præceptam (cum veluti anima Religionis sit) minus aut impediret aut retardaret. Hæc autem piæ considerationes pro temperate reformationis forma et utilitate habuisse Blossium, nulli poterit esse dubium, qui ipsomet pro se loquentem audire voluerit. Illas enim uti a Spiritu sancto acceptas, ita et in schedam manu sua prudenter retulit. Audiatur ergo cum benignius Lector, et pro se modeste, et pro suorum Statutorum introductione nervose disserentem in hunc modum:

43 Quam facilis et a rigida austeritate alienus sit noster vivendi modus, patet ex Statutis nostris, et ex Bulla Pauli Papæ III, qui eundem vivendi modum ex certa scientia approbavit confirmavitque. Hæc autem vivendi ratio, et mitissima reformatio, ideo istis temporibus recepta atque introducta est, ut transgressionibus melius vitentur, et Religionis integritas majori cum promptitudine animi ab omnibus Fratribus servetur, commodiusque perduret; dum scilicet necesse non est aperire jannam crebris relaxationibus, et declinare ab institutis susceptis. Sane qui a Deo trahuntur, et quibus Deus dat fortitudinem, possunt convenienter apud nos moderatam austeritatem amplecti, et abstinere sectari: velut si quis, dum Fratres bis in die reficiunt, parce admodum ad honorem Dei coenat; aut alioqui a multis, quæ sensualitas inordinate appetit, abstineat, et exercitia aliquantum rigida propter Deum assumat. Qui inter nos invenit se alacriorem ad serviendum Deo, dum manducat, potest continenter manducare, si ex Instituto manducare licet. Rursum qui invenit se paratorem ad spiritualia dum non manducat, potest non manducare. Sive illud, sive istud fiat, si pure ad honorem Dei fit, Deo gratum est. Igitur canonicus noster vivendi modus non ideo contemni debet, quod sit mitis ac facilis; maxime cum vera sanctitas et perfectio non proprie consistat in magna vite austeritate, sed in vera mortificatione et resignatione sui, in vera humilitate et caritate, cordisque munditia. Alias beatissima Virgo Maria Mater Dei non fuisset perfectæ, quæ nunquam legitur tenuisse exterius singularem vite austeritatem, sicut S. Joannes Baptista tenuit. Profecto, qui pia corda habent, et pro sua salute attenti diligentibus esse volunt, possunt etiam apud nos commodissime proficere in sanctis virtutibus, et placere Deo: ubi scilicet innumeris malorum occasionebus præcisis, devotissimæ lectiones quotidie recitantur.

Nam

*Confirmatum a Paulo III**Cur per ea ceterum rigorem temperavit.**Rationem suam mitigationis reddit.**Non in austeritate sita est perfectio.**AUCTOR MONACHO BENEVOLENTINO**Speculum monachorum scriptum, et legi curat.**L. M. V. Daeryani nomen præfixerit**Statuta sua condidit, et promulgavit.*

Nam qui gerunt corda sæcularia, dura, superba, ac perversa, ubique occasionibus bene vivendi abutuntur; et sive in miti, sive in severo sint Ordine, salutem suam misere negligunt, etc.

44 Haecenus pro se et pro suis Statutis Blossius. Ubi observandum est, alia ibidem addi a Blossio, quibus vetat, et quidem gravissimis verbis, ne quisquam successorum, per quamcumque speciem aut causam, in ista, quam tradidit, vitæ ratione quidquam immutet, eo quod crederet nihil in ea inveniri adeo difficile, quod vel delicatissimus quisque obire non posset. Producit deinde insignem religiosæ vitæ pædagogum Florentinum Carthusianum (qui anreos libellos de Institutione vitæ Christianæ scripsit) ex quo pauca jam dictis suis considerationibus plane conformia desumit, quibus et eandem schedam suam obsignat. Unde (inquit in eadem scheda Blossius) in 28. Cap. 4 lib. Institutionis vitæ Christianæ legimus hæc verba :

45 Pro certo habeas, statum tuum, in quacumque Religiosa ac laudabili societate approbati Canonis positus sis (nbi tria Religionis vota substantialia, puta Obedientiæ, Castitatis, et Paupertatis servantur) æque a Deo institutum, Deoque gratum esse, ut quemlibet alium Ordinem monasticum, quantumvis ille severior ac perfectior habeatur; poterisque in eo non minus placitam, aut fortasse gratiorem Deo vitam vivere, quam in alio multo asperiori : atque ita ex consequenti, poteris etiam majorem (si tamen ipse voles) parare tibi cumulum meritorum vitæque perfectionem, quam alius in quamlibet rigido vitæ instituto. Fieri plane potest, uti et fit ut in remissione aliquo vitæ monasticæ genere et Ordine homines interim sanctiores perfectioresque inveniantur, quam in sublimi ac valde aspero.

46 Et 24 capite ejusdem libri (prosequitur Blossius) verba ista habentur : Tibi persuadeas, cunctos Ordines monasticos non nisi unum esse Ordinem, quod ad scopum, essentiam, et rem ipsam attinet; quando quidem omnes ex Deo profecti sunt, atque ad exemplum Vitæ Christi et Discipulorum ejus instituti accommodati. Dubium non est, quin ex Dei gratia, in mitiori vitæ monasticæ genere, non modo æque perfecte et sancte obsequi et placere Deo queas, quam in alio aspero valde; verum etiam gratiorem (si velis) Deo impendere famulatum, et sanctior perfectiorque fieri, ac majora tibi merita conflare possis. Et revera (quæ hisce temporibus humanæ ut plurimum naturæ debilitas est) tutius fortasse fuerit, in mitiori vivere Ordine, quam plus satis severo ac intolerabili. Et concludit Blossius : Hæc ibi. Quæ quidem (inquit) verba, cum a viro illuminatissimo Deoque conjunctissimo scripta sint (ut prudenti Lectori clarissime liquet) non debent ab aliquo parvipendi.

47 Habes igitur, benigne Lector, pias pii Blossii considerationes in quibus non modo posterioris ævi viros ascetica pietate illustres (ex quibus ille Florentius tam eleganter pro Blossiana moderatione locutus est auctores fautoresque habuit, sed etiam præcorum exempla ac monita secutus est. Namque a S. Pachomius tot millium monachorum Pater ac Legislator, cum Statuta commentando rationes eum Deo in oratione poneret, Angelica manu, velut alter mitissimus Moyses in deserto, tabulas Regularum cælitus accepit, in quibus illa leguntur Blossianis considerationibus quam simillima. Illis enim verbis Angelus Domini de præceptis dandis præcepta dat Pachomio, sicut Spiritum sanctum Blossio dedisse confidimus : Singulis (inquit Angelus) juxta vires suas edere concedas et bibere, et pro modo vescendum laborare compellas; et neque comedere modeste, neque jejumare prohibeas. Validioribus quidem et comedentibus validiora opera, leviora vero infirmioribus et abstinentibus imponas. Cum vero de numero duodenario diurnarum, vespertinarum, nocturna-

rumque orationum, tamquam perexiguo et facili nimium ac molli levique onere Tabennensibus suis imposito, apud Angelum dictatorem suum, fervens magnis ardoribus, queri videretur Pachomius; ita respondit Angelus, ut videatur pro Blossianis Statutis præfari : Has constitui, inquit, quas possent infirmiores absque labore perficere. Ceterum qui perfecti sunt, hac lege non indigent. Apud se namque in propriis constituti cellulis orare non desinunt, qui puritate mentis et divina contemplatione pascuntur. Quid conformius aut accommodatius cælestis ille genius ad Blossianæ mentis considerationes effari potuisset?

a De S. Pachomio, ejusque regulo, agemus XIV Martii.

CAPUT XV.

Exemplo suis præluet.

Quod Timotheo suo, ceterisque Præsidibus animarum ac Pastoribus inenleat Apostolus, uti inter oves suas non annorum multitudine, sed virtutum magnitudine commendari studeant, id a Blossio, canitie potius morum quam annorum venerando, observatum in ista sua vitæ monasticæ restauratione animadvertimus. Exemplum esto fidelium in verbo, in conversatione, in caritate, in fide, in castitate. Proinde exemplum vitæ, doctrinæ verbo addidit; brevissimum iter ad perfectionem discipulorum existimans, si præiret vita docentis. Quoniam illa demum eloquentia consensum extorquet auditoribus, ubi manus Oratoris a lingua non discrepat. Nihil autem Blossius omnino dicendo docendoque monstravit, cujus ipse in moribus suis ac vita non expresserit vivum exemplar. Neque enim (quod de sanctissimo Patriarcha nostro Benedicto Magnus affirmabat Gregorius) potuit aliter docere quam vixit. Igitur in primis sicut aquila provocans ad volandum pullos suos, et super eos volitans, ad cælum solemque ascendere, et alas ad volatum sublimiorem concutere exemplo suo docet; ita Blossius dum ad cælestium vitam filios suos sublevare vehementer exoptat, ad delicias divinas in spiritualibus exercitationibus captandas, et ad vires animi pro futura restauratione colligendas, prior ipse in sublime conspicuo virtutum omnium provolvit exemplo. Nempe boni Pastoris instar, non pedo tantum oves suas et potestate urgebat, sed pedibus et exemplo præibat, quibus præerat. Statuta universim sua rigidissime ante alios ipse observabat : ad Officia divina, ad communem refectionem, ad omnem denique solemnem Conventus actionem, non tam accedebat quam præcedebat, quantum per occupationes, agritudines, hospitumve illustriorum interpellationes, licebat. Ejusdem virtutis fuit, obitis matura jam ætate S. Ignatii Fundatoris Societatis Jesu spiritualibus exercitiis, suos ad rerum divinarum amorem, eademque pietatis munera frequentanda, exemplo provocasse; uti latius Cap. xvii commemorabitur.

49 Ea vero consuetudo Blossii Abbatis ad Statutorum observationem præeundi suis, ad posterum ab eo ducta in hanc usque diem manavit. Ut enim in Blossio, ita mos invaluit in successoribus, exemplo subditos ad Religiosæ vitæ studium animandi. Neque lucerna hæc Blossianæ reformationis super candelabrum posita, Lætiensibus tantum et domesticis, sed externis etiam ac remotioribus præluxit. Voluit enim gloriosæ memoriæ Carolus V, Cæsar Maximus juxta ac Pientissimus, Blossii præ ceteris opera uti in reformandis nonnullis per Belgium Ordinis nostri Monasteriis; in quibus optimo successu, qua prudentia, qua morum suavitate, qua salutaribus monitis, Regularis disciplinæ observantiam restituit Blossius.

Vetat quidem
quam in Statu-
tis mutari.

Florentii Car-
thusiani ju-
dicium de
moderando
rigore.

Tutius ali-
quando vivi-
tur in mitiori
Ordine quam
severo.

Regulo S. Pa-
chomii valde
moderata.

1. Tim. 4. 12.

Quod præ-
scribit, prior
facit Blossius.

Li. 2. dialog.
c. 36.

Ad omnes
communes
actiones pri-
mus.

Successores
eum imitati.

Alia mona-
stera refor-
mut Blossius.

commodatos, libellos habuerit. Fuit omnino Blossius, ut in reliqua omni vita, sic in excellenda pietate atque conscientia curanda, et dulcissimæ tranquillitatis et tranquillissimæ dulcedinis amantissimus. Percurrit, qui id videre velit, Psychagogiam, et Consolationem pusillanimum. Hæc sunt duo velut ubera magnæ matris et nutricis omnium Misericordiæ Dei, quæ filios suos lactat dulcissima spe tum remissorum in hac vita peccatorum, tum possidendorum in altera præmiorum. Ex quibus duobus veluti fontibus, anima pia Blossii cælestis gaudii copia cum altissima et suavissima conscientia pace rehundabat.

56 Porro quanta Blossius diligentia, quanto fructu in illis suis asceticis exercitamentis versatus sit, et quasi volutatus, non est necesse aliunde discere: ipse de se nihil minus cogitans testimonium dicit, dum velut de alio Fratre sibi noto, revera autem de seipso (quæ antiqua Lætiensium traditio est, et prudens Lector facile conjiciet) refert in speculo Monachorum, bene notum sibi Fratrem, suavissimis aspirationibus et ejaculatoriis precibus, ad omnem rerum, temporum, negotiorumque opportunitatem, cum Christo Domino delicias; et mox subdit: Satis autem scio, quia idem ipse Frater ex continuata frequentia hujusmodi sauctæ asceseos grandem consolationem et eximium laboris fructum consecutus est. Similia habet de noto sibi Fratre in conclusione Enchiridii primæ editionis, quæ deinde sequentibus editionibus sustulit; veritus nempe, ne nimium ipse se proderet. Affirmat eo loco, quod noverit quemdam pietatis cultorem, qui duas precatiunculas, ibi præcedentes, et omnes fere eas quæ in eodem Enchiridio collocatæ sunt, quotidie (si non impediatur) ore proferendo, vel mente ruminando, studiose complebat, ipsasque memoriter tenebat, ut temporis ac loci opportunitate habita posset diu suaviterque citra libri adminiculum rebus divinis animum intendere.

57 Ex illa pura mente, conversationem continuam in cælis habente, prorumpelant subinde per diem illæ voces, quas ibidem Blossius illi Fratri sibi noto adscribit: O Domine Deus meus! o Creator et Redemptor meus! o spes mea, et refugium meum! o dulcedo cordis mei, et vita animæ meæ! o salus mea et summum atque unicum bonum meum! quando immaculatus ero coram te? quando ardentem diligam te? miserere mei, etc. Denique ait Blossius de illo Fratre, id est, de semetipso, ut merito interpretamur: Etiam totam vitam suam juxta præcepta Epistolæ editæ sub nomine D. Daeryani Abbatis in supradicto Enchiridio positæ diligenter instituere nitentur. Ex quibus exercitiis se plurimum in spiritu profecisse asserebat, inmensas benignissimæ Dei liberalitati gratias agens.

58 Tam profundus Asceta non poterat esse etiam Deiparæ Virginis non eximius cultor: de qua veritate si quis ambigat, consulat Endologias ejus affectu in Virginem Matrem et amore plenissimas.

59 Neque in mo Blossio omnis hæc stetit pietas: voluit benignus Pater id bonum filiis suis esse commune. Quos ut penitus in cellam vinariam, id est, in Orationis secreta pelliceret, hoc insigni stratagemate pleno prudentiæ atque humilitatis usus est. Eminebat per id tempus in hoc spiritualis exercitationis magisterio S. Ignatius Loyola Societatis Jesu fundator, et post eum, ex ejus disciplina Socii, a qui nuper in Belgium venerant; nec ita multo post, adnitente cum aliis viris Principibus Blossio, Diplomate Regio admissi sunt. Apud hos humilis Abbas, post exactos in Prælatura annos viginti, Lovanii se abdidit, ut inter primos spiritualibus exercitationibus excoleretur. Testantur id Annales Societatis ad annum Domini m. d. c. l. i. cum hac honorifica Blossii mentione: Inter ceteros qui se Lovanii ad Societatis orandi commentandique disciplinam salutariter exer-

cuerunt, primas tulit Ludoviens Blossius Abbas Lætiensis, vir suis scriptis ac monumentis, nec minus virtutum memoria nobilis. Non egebat tum quidem illo Blossius, licet efficacissimo ad pietatem excitemento; tamen et sibi profuit, et vero suos (quod maxime volebat) exemplo traxit.

60 Ita Blossii factum interpretatus est R. P. Quintinus Charlat Belga, Romæ S. Theologiæ Professor, unus de primis Societatis Jesu Patribus, qui in Belgium ex Italia missi sunt. His super hac re ita Roma scribit ad Abbatem Blossium xxii Octob. m. d. c. l. i. Reverende in Christo Pater, audiveram quidem vestram Paternitatem Lovanium venisse non ita dudum profaciendis exercitiis nostræ Societatis: sed ubi ad nos pervenerunt D. Joannes Boucquian et Jacobus vester quondam fidelis in Domino servus, rem ita se habere ab ipsis accipiens, non potui non congratulari in Domino V. P. quæ tantum se demittere voluerit, ut Societatis nostræ tirocinium subire et experiri non sit dedignata; non tam pro se, sat scio, quam ut alios tali suo exemplo ad id alliceret et provocaret. Quod sane virtutis, caritatis inquam eximie opus, quantis efferam laudibus nescio. Proinde tacere, et illud sedulo mirari magis expedit, quam hisce chartis illud non ad vivum depingere.

61 Extat ipsius Blossii epistola ad R. P. Adrianum Adriani Societatis Jesu Lætiis anno m. d. c. l. i. scripta, ejus et pietatis index certissima, et sacrarum meditationum Lætiensibus ab Ursmaro Goissono Bellomontano, ejusdem Societatis Presbytero, traditarum testis. Ea sic habet: JESUS. Gratiam habeo, Domine mi. Caritati vestre, quod me dignata sit commendare precibus Institutoris et Superioris vestri. Hoc mihi optatissimum et ingens beneficium est. Spero enim, Dominum Deum, propter illum, et vestras orationes, mihi propitium futurum. Puto D. Ursmarum vobis per litteras indicasse, exercitia quædam tradita esse nostris juvenibus. Utinam hoc factum fuisset ante annos xx! ita enim cum senioribus multo melius forte ageretur. Laudamus benignissimum Deum, qui per vos istam rationem nos docuit. Ex ea et ipsius Dei honor et salus animarum, uti confido, consequetur. D. Ursmarus modo abest a monasterio, rediturus ante quatuor dies. Bene valete in Domino Jesu. Lætiis, postridie Animarum. Fuere vero his exercitiis ad ardentem pietatem exulti, præter ipsum Blossium, Monachi omnino decem; ut ex schediasmatis, quæ etiamnum Lætiis asservantur, videre licet.

62 Neque ita privatis precibus ac meditationibus deditus erat Blossius, ut non eodem animi ardore divinum Officium, quod a Communitate ex Regulæ Benedictinæ præscripto publice peragitur, assidue frequentaret. Constat ex seniorum relatione, eum divinis Officiis sacrificiisque publice obeundis præsentem semper stitisse, et pensum sacrum una cum monachis persolvisse. Quod Parentis optimi apud successores Abbates hactenus exemplum valuit, ut religioni sibi ducant, si divinis laudibus cum ceteris non interfuerint. Affirmabat, tametsi gravissimis Reipublicæ necessariisque causis, vel Principum mandato a monasterio abiret, tamen ægerrime ferro se, quod tantisper, dum abesset, dulcissimis illis deliciis, quibus in communi Fratrum psalmodia perfruebatur, privari cogeretur.

63 Ceterum in precationum meditationumque exercitio minus amabat vehementes impetus, aut erumpentem foras devotionem: malebat (quantum id in ejus situm erat potestate) suaviter et sine strepitu liqueferi. Hinc, sive divinum Missæ sacrificium celebraret ipse, sive Sacerdoti celebranti adesset, modestia corporis ad venerationem compositi, dulci tranquillitate, clausis oculorum fenestris, quasi Deum intus alloqueretur, sensim sine sensu mente elevabatur.

AUCTORE
MONACHO
BENEDICTINO.

Laudata ejus
hac in re hu-
militas.

Exercitia tra-
dita Lætiis ju-
nioribus.

Blossius sem-
per intererat
officio divino.

Ideo invitus
aberat a mo-
nasterio.

Ejus suavis
devotio.

Assidue per
juculatorias
cum Christo
deliciatur.

Omnes preces
Enchiridii
quotidie reci-
tat.

Pæcuses voces:

Vita juxta
Epistolam 12
documentorum

Equi D. Vir-
ginem pietas.

Exercitia S.
Ignatii ab eo
abita.

a

ACTORE
MONACHO
BENEDICTINO.

batur. Qui coram observant seniores, Angelo quam homini similiorum predicabant.

a Venere primum religiosi Societatis Jesu in Belgicam an. MDLIII, quo tempore Martinus Bossemus Antverpium Lovaniumque frustra obsedit, ut tandem Bruxellis subsistere coacti sint, dum a Lovanio castra hostis movisset.

CAPUT XVIII.

Exhortationes Lætiensibus datae.

1 Tim. 1.

Oraculum est Divi Pauli Timotheum alloquentis, quem ad procurandam gregis sibi crediti salutem armabat et animabat : Attende lectioni, exhortationi, et doctrinae. Hoc Blossius velut sibi datum monitum avide arripuit. Totus enim lectioni, exhortationi, doctrinaeque deditus, animos Lætiensium filiorum ad omnem pietatem suaviter induxit, legendo, hortando, docendo. Optandum quidem esset posteritati, uti Blossianis illis, ut amore ardentissimis, ita dulcedine fluentissimis, vivæ vocis exhortationibus, quibus ille suis ad complectendam arteque stringendam religiosæ disciplinæ observantiam incitabat, frui perpetuo liceret : sed quoniam il fas non est sperare, nunc illud saltem agendum, ut in piam gratamque memoriam revocetur identidem, quæ calamo Blossiano expressa vivunt adhuc, et in animis Lætiensium filiorum magno fructu hortando docendoque paternali voce clamant. Nonnulla ab eo traditæ ac litteris mandatæ Exhortationes hæcenus in addito Lætiensium monasterii recessu latuerunt : nunc tres ex iis, quæ violenta quadam Suada omnes omnino Religiosos pertrahere possent ad ardens perfectionis studium, in publicam lucem producentur. Publicandi consilium fuit, tum ut vita Blossii sic evaderet illustrior, tum ut bono animarum publice consideretur, tum denique ut studiosus hujus Asceticae a Blossio introductæ restorationis observator intelligeret, quanto adjumento fuerit in animis Lætiensium Spiritus sancti in Blossio loquentis impulsus, ad arripiendam avide et stricte complectendam novam vivendi sub Blossianis statutis formulam. Harum Exhortationum prima est dulcissimus ille Statutorum Prologus, in quo brachiis quibusdam inflammatae caritatis venientes ad monasticen tirones suavissimus Pater amplexatur, dicens :

Exstat MSS. ejus quaedam exhortationes.

Tres hic vulgantur.

1 Exhortatio, Prologus Statutorum.

Felicitas religiosi status.

56 Beati, quibus Jesus interius loquitur, dicens : Venite seorsum in desertum locum. Beati, inquam, quos Dominus ex mari magno et spatiose, ex innumeris periculis ejus sæculi, ad portum Monasticæ conversationis transfert : ubi vita vere quæta et securâ agit : ubi tranquillitas, pax, et gaudium spiritus abundat : ubi sine cura et occupatione rerum transeuntium homines sancti die noctuque Regi sæculorum libere famulantur. Quorum videlicet unica sollicitudo est, ut per invictum obedientiæ propositum, per orationum jucundam assiduitatem, per lectionis sacræ melliflua exercitia, etiam summo Deo placeant. In congregatione monachorum regulariter viventium omnia plena pietate, omnia plena suavitate. Hic fragrantia omnigenarum virtutum gratiose spirat : hic rosæ caritatis igneo rubore flammescunt : hic lilia castitatis nivea candore splendescunt : hic violæ humilitatis inuis florentes locis, etiam cælos ipsos latifecant. Nusquam hic tumultus, nusquam confusio locum habet : vociferationes et litigia procul hinc exilant, ubique grata quies et amica solitudo. Hic fortissimi athletæ in arena spiritualis conflictus invisibiles hostes quotidie superant, et seipsos vincunt. Ad quod nimirum beatum spectaculum Angeli promptissime advolantes, Christi milites mirifice confortant : fitque, ut ipsi Angeli in cælo habitantes, cum hominibus in terris, et homines in terra degentes, cum Angelis in celis, mutua familiaritate versentur. Beati itaque sunt, qui tempestatibus mundi

superatis, in tutum amœnumque portum sanctæ Religionis se recipiunt, ut ubi reliquum vitæ suæ in servitio Dei cum gaudio transigentes, inestimabile præmium regni cælestis aliquando percipiunt, et sine fine lætentur.

66 Post dulcem illum Prologum, Exhortationum altera Græco nomine et titulo insignita προσηγοριστικῆ, Latine Præcognitio, ideo sic dicta, quia tirones, qui in consortium monasterii Lætiensium inscribendi investientiendique accedunt, in ipso aditu, priusquam vel ad habitum ipsorum monasterii admittantur, veluti in quodam gymnasio præludio ac rudimento, serio instrui, quasique præmoneri solent, ac plena notitia eorum ante informari, quæ in monastica deinceps exercitatione agere ac pati eos oportebit. Sic autem orditur : Quando ad nos aliquis venit, ut in militiam Christi assumptus, monasticæ conversationis habitum suscipiat, etiam senior, eruditus, nobilis, aut alioqui in aliqua dignitate constitutus sit, antequam investiatur, ista scriptura Prognostica de verbo ad verbum et tradatur :

2 Exhortatio προσηγοριστικῆ ad novitios.

67 Carissime, si in societatem nostram assumi, et nobiscum in monasterio vivere, Christoque Domino servire desideras, oportet in primis, ut opere compleas, quod dicit Saluator : Qui vult venire post me, abneget semetipsum, et tollat crucem suam quotidie, et sequatur me. Si igitur paratus es propter Deum omnia dimittere, et teipsum vere abnegare, si paratus es penitus relinquere tuas voluntates, et frangere, quantum in te est, tuas vitiosas inclinationes ac passionibus ; si paratus es viriliter abrenunciare omnibus sæculi pompis, voluptatibus et illecebris ; si paratus es cum Dei adiutorio relinquere omnem superbiæ fastum, et qualibet humilia simpliciaque amplecti ; si paratus es propter amorem Christi sustinere increpationes, injurias, tentationes, variasque corporis et cordis molestias atque pressuras ; si, inquam, paratum te sentis ad omnia hujusmodi complenda et toleranda securus monasticam conversationem assumere potes, confidens de benignissima Dei misericordia ; alioquin, si non es paratus ad omnimodam tui derelictionem, non expedit ut Religionem irreligiose ingrediaris.

Luc. 9. 23.

Incommoda in Religione sustinenda.

a In monasterio, non tuo sed alieno arbitrio vivere, et in omnibus humilem obedientiam exhibere debes. Quando aliquid tibi præcipitur secundum Deum, et sanctæ Religionis convenientiam, oportebit ut illud sine contradictione aut murmure perficias. Quando optabis quiescere, forte fatigaberis laboribus ; quando ad sublimia te preparabis, forte deficiaris ad infima ; breviter, quando hoc vel illud facere volueris, forte dicetur tibi ut aliud facias ; et in omnibus adniti debebis, ut promptissime sequaris voluntatem præcipientis. Neque aliquando dicere poteris : In his paratus sum obtemperare, sed in illis obtemperare nolo. Oportebit ut simpliciter obtemperes in omnibus quæ rationabiliter præcipiuntur, et quæ non sunt in se mala, vel sanctæ professioni contraria. Tu quidem diversas tribulationes et difficultates frequenter senties in hujusmodi confectione voluntatum et inclinationum tuarum : sæpe diabolus, sæpe caro, vel homines verum Dei timorem non habentes, tibi suggerent ut murmures et contradicas : sed necesse erit te patienter perseverare in sancto proposito, et pessimas suggestiones repellere. Non jam tibi licitum erit, superflua delicataque intempestive requirere ; non erit licitum, inhonestis dissolutionibus, vel ceteris remissioris vitæ ineptiis vacare ; sed relicta prorsus lubricitate et vanitate mundi, relicta lata via sæcularium, debebis per arctam et laboriosam penitentiae viam ingredi omnibus diebus vitæ tuæ. Debebis simplicitatem, vel etiam penuriam rerum necessariarum sustinere, frequenter jejunare, perpetuum castitatis integritatem servare, orationibus, meditationibus, sacrisque lectionibus insistere, taciturnitatis et silentii disciplinam

Perfecta obedientia.

Penitentia.

disciplinam observare, vitam a saecularium consortio abstractam ducere, monasterium raro egredi, nullam omnino rem, quantumvis modicam, proprietarie habere, puritati cordis jngiter studere, sola caelestia quaerere, die et nocte infatigabiliter officio ministerioque divino assistere, sive sit aestus, sive frigus; denique omnibus, quae sanctae Religioni conveniunt, fideliter adherere; et omnia quae eidem Religioni contraria sunt, prudenter rejicere. Quod si timore Dei relicto, aliquando (quod absit) inceperis negligenter vivere, vel etiam superbia, inobedientia, murmurationibus, atque contradictionibus, Superiorem ceterosque Fratres conturbare aut gravare; scire debes, quia districte omnino punieris. Verumtamen non te absterveant supradictae difficultates; sed tu de te prorsus diffidens, in Domino Jesu omnem tuam fiduciam reponere. Ipse enim confirmat debiles, et jacentes erigit; ipse aspera reddit plana, et amara convertit in dulcia. Ipse ea quae hominibus importabilia videntur, non solum facillima, sed etiam jucundissima per suam gratiam efficit. Ipse est qui dixit: Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos. Tollite jugum meum super vos, et discite a me, quia mitis sum, et humilis corde; jugum enim meum suave est, et onus meum leve. Aditus viae salutaris plerumque angustus, tristis et difficilis est; sed postea crescente amore divino cordeque per caritatem se dilatante, cum inenarrabili gaudio perficitur iter mandatorum Dei. Ipsi honor et gloria in saecula saeculorum. Amen.

De gratia Dei sperandum.

Math. 11. 28.

3 Exhortatio Paterna, sive Epilogus Statutorum.

68 Tertia ex Blossianis pro ferventiore disciplinae regularis observatione suasoria illa est, quam filii Laetienses, ut vere est, ita Paternam exhortationem a venerabili Blossio Parente optimo sic dictam vocant et venerantur. Est autem Epilogus commonitorius, quem Statutis suis velut coronidem subtexit his verbis: Filii carissimi, qui sanctae conversationis habitum suscepistis, qui suave jugum Domini subiistis; hortor, moneo, et oro vos in visceribus Jesu Christi, ut memores vocationis vestrae omnem iniquitatem fugiatis, vanitatemque contemnatis. Inspicite mundum universum attentius, videte quomodo crescat et decrescat, quomodo nihil in se stabile contineat, sed sicut pulvis qui a vento spargitur, sic evanescat ipse et concupiscentia illius. Perpendite quia vita praesens, vapor est ad modicum parens: considerate quia omnis caro foenum, et gloria ejus sicut flos foeni, qui mox decidit et marcescit. Haec cogitate, et mentes vestras sursum erigentes, relictis caducis rebus ad ea properate quae finem non habent. Cognoscite filii, cognoscite felicitatem vestram. Ecce vos elegit Dominus in hereditatem sibi: vos e periculis et multiplicibus laqueis hujus saeculi eduxit: vos e mari turbulentissimo assumptos, in portum tranquillissimum, in paradysum amoenissimum, in sanctae Religions monasterium transtulit: ut ibi diebus ac noctibus quasi agniculi sine macula stetis in conspectu ejus, parati videre desiderabilem faciem illius. Sane: Non fecit taliter omni nationi, non omnibus tantam benevolentiam ostendit. Grati igitur estote tam amabili Domino: servite corde perfecto tam dulci Sponso animarum vestrarum. Recordamini Sanctorum Sanctarumque Dei, qui ante multa tempora vos in monastico proposito praecesserunt: veniat vobis in mentem, quomodo ipsi, despecta prorsus vanitate mundi, sub regulari disciplina Deo pure et integre militaverunt.

Beneficium Religiosae vocationis.

Conjunctio cum Jesu, monacho necessaria.

69 Obsecro, filii, amici Dei, coheredes Christi, qui in novitatem vitae spiritualis regenerati estis, qui optimam partem elegistis, currite incessanter post vestigia Agni candidissimi, nolite tardare in amore Jesu Christi. Ipse sit dulcedo animarum vestrarum, ipse sit consolatio peregrinationis vestrae, ipse sit suave condimentum omnium laborum vestrorum. Hunc mentibus illibatis adstringite: ad hunc diebus

ac noctibus suspirate: hunc sedulo quaerite in libris, in oratorio, in claustris, in refectorio, in horto, in cellula, in lectulo, et ubicumque versamini, donec inclinentur umbrae et adspiret dies, donec misera haec vita finem capiat, et initium sumat aeterna. Coenobium vobis veluti gratum quoddam sepulchrum facite, in quo paululum quiescatis, quousque resurgentes appareatis cum Christo in gloria. Sit vobis crux vel modico tempore relinquere sancti loci tranquillitatem, relinquere dulces complexus ejus, cui animae vestrae desponsatae sunt. In solitudine monasterii habetur Jesus, in turbis saeculi amittitur. Vitae igitur mundi strepitus: declinate superflua cum saecularibus consortia: ut per omne vitae tempus cum Jesu, et cum ejus Genitrice Maria viventes atque colloquentes, ad aeternam gloriam piis Jesu et Mariae cultoribus preparatam aliquando transferri mereamini. In Dei servitio, sacris lectionibus, orationibus, vel meditationibus, carae vestras delicias constituite. Gaudete et exultate in spiritu, quod ad famulandum Regi aeterno estis segregati.

70 Estote diligentes in divinis Officiis: ea non ex arida quadam consuetudine, sed ex sincera caritate studioso peragite. Omnia ipsorum divinatorum Officiorum verba sacratissima, quae Spiritus sanctus dictavit, integre et cum reverentia, religiosus vocibus pronuntiate et cantate: certo credentes, nec minimam quidem syllabam, nec minus notulae cantum, nec modicam inclinatumculam ibi perire: si spiritus vester vigil, si intentio recta, et affectus purus fuerit. Qui possunt Deo liberius intimisque; vacare, gratias agant ipsi Domino, et alios non despiciant: qui vero vel opportunitatem vel gratiam non habent, ut multum insistant particularibus precibus aut contemplationibus; studeant saltem communibus Dei laudibus, atque orationibus vel lectionibus, libenter et devote intendere.

Divina officia sedulo obeunda.

71 Spiritualem profectum diligite: et quidquid illum in vobis impedire sentitis, solerter vitate. Rursum admoneo vos, filii lucis, abstinete a carnalibus desideriis, quae militant adversus animam: abstinete a vino multo: abstinete ab amaris voluptatibus hujus saeculi. Ambulate in sacrae Religions observantiis, non quasi insipientes, sed quasi sapientes, et cognoscentes quae sit voluntas Dei. Regulae vestrae et Statutorum vestrorum (quae facillima mitissimaque sunt) integritatem servate illibatam, quantum in vobis est. Horrete proprietatis labem damnabilem: nolite dare in vobis locum diabolo. Vinculum pacis, unionem spiritus, dilectionis affectum semper inter vos servate. Nam sine his, monasterium in quo vivitis, non poterit esse sanctorum Angelorum habitaculum: sed erit malorum spirituum domicilium. Ergo caritatem habete: hanc, quasi modo geniti infantes, sine dolo sectamini: nulla inter vos murmuratio, nullum odium, nulla detractio, nulla pertinax suspicio, nulla invidia diu locum unquam habeat: ut in domo Dei, non nisi quae pacis sunt, appareant. Cum omni mansuetudine et dilectionis affluentia alter alterum portet, alter alterius defectus (quantum in se est) toleret, alter alterum juvet, alter alteri compatiatur, alter alterum moneat. Juniores reveantur et honorent seniores: similiter qui seniores sunt, ipsos juvenes diligant; eosque ad puram sanctae Religions observantiam tam exemplo quam verbo ament. Voluntatem propriam nunquam frangere, et eam ad Superioris arbitrium cum spirituali gaudio flectere studeat: atque ea quae jubentur, mox sine contradictione expleat. Fugite tumorem praesumptionis et arrogantiae, Deo odibilem. Fugite vanae gloriae praecipitium: amate cognosci a solo Deo, nesciri a ceteris. Diligite subesse potius quam praesesse; et discere magis quam docere: quia haec est voluntas Dei, haec est sanctificatio vestra. Sic sic vitam vestram instituite,

Aliae virtutes Religiosae necessariae.

sic

AUCTORE
MONACHO
BENEDICTINO.

sic mundum, sic diabolum, sic carnem, sic naturam ipsam vincite, ut super vos humiles, quietos, et trementes verba Domini, Spiritus sanctus requiescat.

72 Non autem perturbemini, neque sitis nimium pusillanimes, si aliquando gravamini in proposito monastico; si animi lassitudinem, et cordis ariditatem in servitio Dei sentitis; si tentationum molestiis, et tribulationum pressuris affligimini: sed estote constantes, et per brevem laborem, breveque tedium, ad aeternae beatitudinis gaudia festinate. Adhuc modicum, et cessabunt omnia tristitia: adhuc modicum, et transferemini in requiem gloriamque sempiternam. Tunc gaudebitis pro dielus quibus vidistis mala; et ossa vestra sicut herba germinabunt. Tunc consolabitur vos Dominus sicut mater consolatur filios suos; et in Jerusalem consolabimini. Tunc mirabitur et lababitur et dilatabitur cor vestrum, quando videbitis decorem illius sanctae civitatis: quando facie ad faciem contemplabimini Deum deorum in Sion: quando possidebitis quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit: quae bona nobis omnibus praestare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus in saecula saeculorum. Amen.

a Patricia fere S. Simeoni Stylite tradita a seniore monita, ut v. Januar. in ejus vita diximus.

CAPUT XIX.

Sartorum tectorum monasterii conservatio, ampliatio.

Donus religiosa Laetiensis ita a majoribus constituta fuit, ut in illa nec pro officinis commoditas, nec pro claustris securitas, nec pro habitatione amoenitas admodum desideraretur. Multa nihilominus adjecit Blossius: multa etiam cogitavit, quae moriens vel affecta vel delineata reliquit. Non ingratum erit fortassis lectori, si quod nuper evenit, licet non magni admodum momenti, ad rem tamen, quae de hic agimus, accommodatum, subnectam. Ichographiam, seu planam descriptionem, tum Templi in longum producendi, tum Dormitorii in commodiorem usum refigendi, velut ideam praecleari operis, sibi Blossius curaverat. Mors, ne descriptionem in opus deduceret, intercessit. Successores deinde Blossii cum Dormitorii formam ad solatium monachorum jam in melius immutassent, et de Templi fundo prolongando conclusissent, ecce tibi in illam ipsam forte fortuna oblatam inciderunt delineationem Blossianam, magno gaudio, quod consentientibus cum Blossio consiliis, ignari quodammodo, ultimam boni Patris voluntatem illis veluti codicillis expressam eadem forma ac descriptione complexivissent. Prudens omnino et pium fuit Blossii consilium, ut cum Laetienses monachi stricta admodum clausura detenti, in apertum publicumve raro prodeant, hoc jucundias illo suo voluntario carcere clauderentur, quo, praeter illam interius junctam cum Deo familiaritatem, exterius etiam donus, cella, porticus, horti, aliae commodiori amoenitate exhilararent.

74 Hoc consilio, praeter Conventus hortum communem, amoenum satis ac spatiosum, muris hinc et inde clausum, eaque parte qua prata silvososque colles adspicit, Helpra fluvio alluente irriguum, privatos hortulos in singula suorum capita adornari mandavit. Hic tempus religiosae laxationis, horis pomeridianis illi deputatis, honeste traducunt, vel hortuli cultura aliove opere manuum, vel honestis colloquiis et inambulationibus, vel harmonico musicae cantu, vel piarum denique rerum lectione aut commentatione. Ne tamen ex privatorum hortorum cultu, usu, ac fructu aliquid Religiosae puritatis paupertatisque detrimenti capere possent, providus Pater in Statutis suis ita cavendo prospexit: Quamvis non improbemus, ut Fratres pro honesto solatio et exercitio teneant hor-

tulos, arbores, violaria, et similia: non tamen talia aliquis habeat tanquam propria, sicut nec quidquam aliud.

73 Praeter hos monachorum singulares hortulos, majuseulmum fundum horto Conventus contiguum, non procul a Praelatorum habitatione muro clausit, et hortum Abbatis relaxationi destinatum esse voluit. Ad quod consilium fatebatur Blossius ea se mente adductum fuisse, ut si quis forte ex Abbatibus venturis, non tam frequenti, quam ipse, sacrorum studiorum voluptate emperetur, haberet saltem, unde seorsim ab aliis, utili illa atque jucunda animi corporisque quiete et relaxatione perficeretur. Devotioni hic quoque vel fovende suae, vel alienae excitandae studuit. Nam supra hortuli hujus, atque exiguae quae isthic visitur porticus, ostia ac fenestras, scriptae Blossii jussu visuntur breves haec pienssimaeque ab eo excogitatae sententiae: PULCHRITUDO FLORUM CETERARUMQUE CREATURARUM RAPIAT COEUM IN ADMIRATIONEM ET AMOREM DEI CONDITORIS. AMOENITAS HORTI IN MEMORIAM REDUCAT DECOREM PARADISI. NON VANITATI, SED PIETATI HIC LOCUS DICATUS EST. FACISSANT HINC QUAE DEO DISPLICENT. QUERANTUR CAELESTIA. DOMINE DEUS, QUAM ADMIRABILIS ES! DELECTASTI ME IN FACTURA TUA; ET IN OPERIBUS MANUUM TUARUM EXULTABO. LAUDANT VOLUCRES CAELI DEUM, UT HOMO EUM EX ANIMO LAUDET.

76 Ex his apparet, Blossium in domesticae rei procuracione hoc spectasse, ut ex temporalibus aeterna, et ex corporalibus spiritualia luera atque comoda reportaret. Qui etiam, ne in rei familiaris compendio caelestium rerum atque divinarum jactura fieret, magnopere se cavisse semper, tunc praecleari testatus est, quando de litibus non facile suscipiendis ita decrevit: Quantum ad facultates et externa bona monasterii attinet, sollicitè provideatur, ne lites propter illa nimis facile adversus aliquem suscipiantur. Verumtamen ea rationabiliter custodiantur et defendantur. Sane honestius est concordiam per arbitros vel oblatam amplecti, vel etiam non oblatam querere, quam leviter causas agere. Sed et praestat interdum sustinere modicum jacturam rerum temporalium, praedenter silendo, et in Deo sperando, quam magnum pati dispendium interiorum, pertinaciter pro externis litigando. Igitur externis interna, caducis aeterna semper preferantur: majorque cura habeatur spiritualium quam temporalium.

77 Enimvero in accumulandis opibus, et augendis monasterii censibus, cum plurimum ea in re poleret, minimum laboravit. In re domestica magnum vectigal Parsimoniam dicebat. Hoc vectigal est, quo solo Blossius dives post se reliquit Laetienses. Cetera quidem ob paupertatis amorem parcus, et ad rem attentus; sed ubi Dei gloria et animarum salus, ac bona monasterii existimatio, honesteque Fratrum tum in morbo tum in sanitate consolationes exigebant, non parcebat sumptibus. Profusiones vero omnes in comensationem, et donaria ob investiones, professiones, encomia, sacrificiorum primitias, tum ut paupertati consulere, tum ne illorum dierum sacram et spirituales solemnitates violarent, abrogavit. Passum in aliis accuratas oeconomiae observator, nulla tamen in re avarus sordidusque fuit.

CAPUT XX.

Res sacra, et Dei Sanctorumque honores aucti. Reliquiae ornatae.

Qui tam erat in sartis lectis religiosae suae familiae conservandis ornandisque strenuus, non poterat non ecclesiae sacrarumque rerum ornatu singulari cura complecti. Ac sane tam praecleara exstant ejus in Dei Sanctorumque cultu amplificando monumenta, ut quisquis ea etiamnum in ecclesia Laetiensi spectaverit, fateri cogatur, Davidicam eum sententiam, quam

Non desperandum in tentationibus.

Hortulus Abbatis.

Pia in hoc scripta sententia.

Delineatio templi et dormitorii a Blossio relicta

Lites leviter suscipi velat.

Laetiensibus magnum vectigal parsimoniam

Liberalitas pro Dei gloria.

Hortuli et privatorum monachorum.

Cura rerum sacrarum

Psal. 25. 8.

Divinorum officiorum :

quam sacris templi parietibus inscripsit, cordi suo profundius inculpasse : Domine, dilexi decorem domus tuæ, et locum habitationis gloriæ tuæ. Hic est ille decor, hæc illa majestas domus Dei, quæ cernitur in divinorum Officiorum sacrificiorumque statis ac solemnibus caerimoniis devota gravitate et gravi devotione obeundis, in Gregoriano cantu clare, lente, sonore, et per congrua intervalla sive respiraciones, distincte atque articulate celebrando, in omni denique opere Dei, cum interno sapore et externa modestia rite decenterque peragendo. Hanc piam majestatem et Blossius laudabiliter instituit, et posteri in hunc usque diem conservant.

Sacrorum ædificiorum.

Chorum et aram maximam ædificat.

79 Post Officia divina, sacra ædificia ad Dei Sanctorumque gloriam illi cordi ac curæ fuerunt. Hic elegans, hic exactus, hic largus et exundans fuit. Hic pompam cum venustate, materiam cum arte, majestatem cum pietate certare volebat, ad basilicam Dei Divorumque extruendam, exornandam, locupletandam. Videmus inter cetera ædificia, a Blossio monumenta, augustam Chori molem : ubi præter alia ornamenta stat, eodem curante, Chori ara princeps, in qua ex candido marmore assurgit tabula, quæ perelagenti Vitruvianæ architecturæ symmetria, per dispositos columnarum ordines, exhibet mysteria passionis et mortis Salvatoris nostri, statuaria arte sculpta, quæ nemo sine veneranda admiratione intuetur.

a
Reliquias SS. asservat ornataque.

80 Porro in Reliquiarum sanctarum honorem ita Blossius incubuit, ac si reliqua negligeret omnia. Erexit in primis a sacellum Sanctorum corporibus, sacrisque ossibus ac Reliquiis, cum veneratione, munditia, securitate recondendis. Quas autem Reliquias superiorum sanctorum Abbates partim ab b Henrico Orientis Imperatore, partim a Theodoro Jerosolymorum Patriarcha, aliisque Episcopis et Principibus viris testatissimas acceperant, eas ipse pulcherrima serie digessit, lipsanothecis ex auro et argento inclusit, gemmis et pretiosis lapidibus exornavit : titulos membranæ sua manu inscriptos singulis affixit. Ne ñ tamen diuturnitate temporis interirent, aut ex sacris ossibus, quibus affixi erant, decedentes, dubiam eorum fidem facerent; successores lamellis eos argenteis incidendos curarunt. Luculentum hunc sanctarum Reliquiarum thesaurum, tum modernus Abbas, qui viginti jam et duos annos ei monasterio præfuit, pia cura ac sollicitudine insigniter amplificavit; tum ceteri Latienses tanto studio et veneratione, inde a Blossianis temporibus propagato, fervore custodiunt, ut quidam magni nominis Episcopus aliique singulares viri affirmare non dubitaverint, Sanctorum Reliquias nullibi libentius quam Latiis commorari.

c
d
S. Etonis Episc. Reliquias Latiis transfert.

81 Transtulit quoque ad Latiense Monasterium Blossius sacrum c S. Etonis Episcopi et Confessoris Hiberni corpus. Nam cum sanctæ illæ exuviæ eidem monasterio d donatæ anno Domini mclxii, approbante Nicolao Cameracensi Episcopo, in Oratorio Prioratus juris Latiensis, in Doni-Petri pago siti, unico ab oppido Avesnensi milliari, a multis retro annis conservatæ fuissent, et frequenter ob Gallicos tumultus eas Blossius cogeretur ad securitatem Montes transmittere; veritus, ne tandem aliquando in hostium potestatem devenirent, prudenti consilio, a Paulo IV, Pontifice Maximo facultatem impetravit, eas Latiis transferendi : atque accepto Pontificio illius concessionis diplomate, dato Julii xxii, mblv, (perruptis constanti animo variis gravibusque difficultatibus, quas Doni-Petri incolæ, et Avesnensis Dynasta, ne iis destituerentur, objiciebant) re ipsa solemniter e transtulit anno mblvi, Julii xxv, cum die præcedente, bona Reverendissimi Episcopi Chalcedonensis Martini Cuperi Suffraganei Cameracensis venia, Montibus (ubi tum asservabantur) in Oratorio domus

Latiensis separari curasset caput a reliquo corpore, et distincta theca concludi.

AUCTORI
MONASTERO
BENEDICTINO.

82 Universim porro laboravit pie et utiliter Blossius in Sanctorum honoribus varie amplificandis, texuit catalogos, fidem adstruxit, gloriam publicavit, vitæ meritis et obsequiis coluit, et moribus æmulatus est. Sunt in schediasmatibus Blossianis nonnulla, pie et docte annotata, quæ stabilindæ Reliquiarum sacrarum fidei et augendæ venerationi faciant. In quibus quærendis, eruendis, observandis multus erat Blossius. Qua in re præclara est illa ejus de sacris Reliquiis Constantinopoli allatis annotatio; quam in scriptas a se chartas retulit istis verbis : Mirari solent plerique, quomodo ex Constantinopoli urbe Græciæ Reliquias Prophetarum, qui in Judæa fere omnes sepulti fuerunt, acceperimus. Sed mirari desinent, si perpenderit quid B. Joannes Chrysostomus Episcopus Constantinopolitanus, statim in initio ejusdem homiliæ, quam de Elia Propheta conscripsit, dicat; sic enim ait : Olim quidem Judæorum populus gloriabatur quod Prophetas possidebat : et erat sane Prophetarum peculiaris agricultura. Nunc vero hæc ipsa gloriatio ab eis per Ecclesiam ablata est. Ecce enim apud nos et ipsa Prophetarum sunt corpora. Siquidem sterili populo handquaquam convenit, ut Prophetas agricolas adhuc habeat : neque decet ut apud illos adhuc serventur Prophetæ, qui Deum, quem isti prædixerunt, crucifixere. f Rursum nonnulli vix credere possunt, nos veras B. Joannis Baptistæ habere Reliquias; asserentes, eas olim a Paganis penitus concrematas. Qui si historias exacte perlegissent, facile agnoscerent, plurima ipsius B. Joannis sacratissima ossa, dum a Gentilibus concremarentur, collecta et sublata per fideles Christianos fuisse. Sic enim capite 28 undecimi libri historie Ecclesiasticæ legimus : Juliani temporibus, velut relaxatis frenis, effervuit in omnem savitiam feritas Paganorum. Ex quo accidit, ut apud Sebasten Palæstinae urbem sepulchrum Joannis Baptistæ mento rabida et funestis manibus invaderent, ossa dispergerent, atque ea rursum collecta igni cremarent, et sanctos cineres pulveri immixtos per agros et rura dispergerent. Sed Dei providentia factum est, quosdam de Jerosolymis ex monasterio Philippi hominis Dei orationis illuc causa per idem tempus venisse. Qui cum tantum nefas humanis quidem manibus, sed ferina mente fieri viderent, mori gratius habentes quam hujusmodi piaculo funestari, inter eos qui ossa ad exurendum legebant mixti, diligentius, in quantum res patiebatur, ac religiosius congregantes, furtim se vel stupentibus vel insanientibus subtraxere, et ad reliquum Patrem Philippum venerandas Reliquias pertulere.

Varie Sanctorum honorum studet.

Reliquia Prophetarum

f
S. Joannis Baptistæ.

Ruffin. 1. 2. c. 28.

a Longe augustius sacellum ad eam rem crevit Antonius Winghamus Abbas, et præclare exornavit.

b Anno mccvi Balduino, fratre a Bulgarorum Rege per summos cruciatus perempto, Imperium capessivit : mortuus anno mccxvi. Ambo filii fuerunt Balduni Magnanimi Hannoniæ et Flandriæ Comitibus.

c Vitam S. Etonis dabimus x Julii, agrumque de hac translatione, de qua extat Roberti Croii Archiepiscopi Cameracensis diploma datum xvii Julii an. mblvi, in quo Pauli IV, Bullam, cujus hic mentio fit, recitat.

d A Guilielmo de Dono-Petri, viro nobili, e cujus familia Guido Dampetræus atque Flandriæ Comes prodierunt, ut ipse Blossius in quodam schediasmate annotavit. Aliud Donum-Petri, sive Dampetræum, aut Dominicum Petri, unde hoc Flandriæ Comitibus cognomen adhererit, citat Miræus in Chronico Belgicoad annum mccc.

e Reliquit tamen, ut mandarat Pontifex, partem aliquam reliquiarum S. Etonis in pago Dono-Petri, thecamque vetustate injuriaque temporum habesactatam reparavit atque ornavit. Sed hæc plenus cum de vita S. Etonis.

f Hæc plenus referentur xxix Augusti, et xxiv Februar.

CAPUT XXI.

Tranquillitas animi, Mansuetudo, Caritas.

U liquoribus omnibus tranquillum et suave innatatum oleum,

AUCTORI
MONACHO
BENEDICTINO.

Singularis in
Blosio sua-
vitas.

Et in ipsius
scriptis elu-
cet.

Eam aliis
commendat.

In suis cor-
ripendis le-
visimus.

Turbatus le-
niter monet.

oleum, ita Blosii suavissimi virtutibus omnibus dulcedo quaedam tranquillitasque superfluebat caritatis. Cujus quidem tranquille caritatis et dulcis mansuetudinis, tum in gestis, tum in scriptis, vivum semper exemplar Blosius fuit. Est hæc porro caritas, mansuetudo, ac lenitas fundamentum ac basis totius Blosianæ vite, doctrinæ et asceseos. Hæc mansuetudo, instar dulcissimi lactis e calamo Blosiano, velut ab ubere matris promanat, ac per omnia opuscula ejus leniter et suaviter fluit. In hac mansuetudine fundavit consolatoriam illam Bonæ voluntatis toties in libellis suis inculeatam doctrinam. In hoc lenitatis ac mansuetudinis spiritu totam illam suæ temperatæ vite et Statutorum œconomiam dictavit, suoque Latienses ad exactam Statutorum eorumdem observantiam, non velut servos severitate ac minis, sed ut filios amore ac mansuetudine in-duxit.

84 Hoc denique spiritu a lectore scriptorum suorum impetrat, ut per suavem introversionem secure et suaviter cum pinguedine devotionis, divinis pietatis officii sacrificiisque orando, cantando, meditando assistat; cum proximis vero, absque turbatione vel amaritudine loquendo, agendo, vivendo, converteretur. Magistrum trionum in Statutis Blosius hortatur, ut sit humilibus et obedientibus discipulis tanquam pius pater vel pia mater. At si forte cum ditis duriuscule agendum, nemo sit inter corrigendum castigandumve misericordiæ ac mansuetudinis. Vulneribus, ait, indiscipulorum, non vinum tantum, sed etiam oleum infundat, ut curentur. Pius nempe et compassivus visceribus plenissimus Samaritanus Blosius, non olei minus quam vini suorum vulneribus et infundebat ipse, et ab aliis infundi volebat. Hanc in verbis factisque, hanc in lætis et tristibus, hanc in filiorum suorum virtutibus atque vitis mansuetudinem inconcussa semper animi tranquillitate servavit.

85 Nemo illum audivit acerbè verbis errata corrigentem. Unde passim familiares ei erant istæ increpanti formulæ ad illos monachos, qui aberraverant a recta via, quasi alium alloqueretur: Domnus N. fecit quod non debuit, patietur quod non vult, vel, Domnus N. fecit quod voluit, patietur quod non vult. Eodem lenitatis spiritu etiam conventuales famulos, aliosque domesticos suos corripere consueverat; admonentis potius et exhortantis, quam reprehendentis aut objurgantis vultum ac verba assumens, hæc fere formula: An non posses paulo majore modestia hoc vel illud facere? aut: Non posses rem tam facilem curare diligentius? Tranquillitas animi in modestia vultus et suavitate sermonis velut in speculo lucebat. Omni hora molles erant ad illum aditus. Nemo audivit eum elato sermone motus animi proidentem; nemo in eo vultum amarum aut gestum vehementem adspexit. Nemo fuit cui non libenter et prompte sui conveniendi copiam faceret; nec ille unquam aut sine mansuetæ consolationis remedio molestum a se Fratrem remisit, aut gestu nutuve ullo declaravit molestas sibi intervenire, solatia in afflictionibus ab optimo Patre poscentium, interpellationes.

86 Quod si aliquando ita usureniret, ut in querelis apud eum exponendis perturbati animi non obscura signa aliquis ederet, non ipse magnopere commovebat se, sed vultu ad serenitatem composito humane ac peramanter: Obsecro, aiebat, mi Frater, ut tantisper ab eas a me dum redeas ad te: et cum motus ille deferberit, mox ad me redi. Nunc enim, donec non nihil animus conquiescat, nec tu quod ad pacem conciliandam faciat prudenter petere, nec ego quod in rem sit fructuosum consilium suggerere possim. Habitabat secum, et quietis deliciis apud animum suum perfruens, nullo tumultu evocabatur foras, aut

a se exibat, in dissimillimis occasionibus semper sibi similis, et in mediis negotiorum turbis suæ solitudini præsens. Nihil erat quod non lenitate sua velut tenuissimus ligni vermiculus constanter perirumpere, atque perficeret; et (quæ laus nec exigua est, nec omnium in dignitate positorum) ita mansueta sua lenitate utebatur, ut neque de auctoritate lenitas, neque de lenitate auctoritas quidquam detraheret.

87 Dicenda agendaque prius intra se prudenti mansuetudine ad fratrum revocabat, quam diceret ageretur: ne quod dictum factumve imprudenter elaberetur, quod vel aliis vel sibi dolorem animique poenitentiam adferret. Præceps consilium paci ac mansuetudini inimicum et retractationi atque judicabat: magnas res magna cunctatione perficiebat; eo feliciter, quo lenius. Magni momenti negotia, vel supplicationes in re gravi seu a Fratribus seu ab aliis oblatas, non in eodem vestigio expediebat; sed benigne accipiens, moram apud se considerandi et consilia cogitandi postulans, interea abire, et dum mature deliberasset, ad se redire jubebat. Rediuntibus, quod diu meditatus erat, palam edicebat; et quod optimum factu judicasset, constanter statuebat. Interdum etiam, qui statinisset, scripto tradebat, laudabili more: sic enim et se tranquillius imperare, et subditos securius parere, usu magistro didicerat. Asservant Latienses nonnullas autographas Blosii manu schedulas ejusmodi monitorias, quibus tunc maxime utebatur, quando in officiis aut officinis aliquid desiderabat observari diligentiori cura, aut extra publica reprehensionis loca cum aliquo severiuscula castigatione privata monitionis agendum judicabat: ne videlicet verbis mensuram lenitatis suæ excederet, rem scripto transigebat.

CAPUT XXII.

Hospitalitas.

Caritati, quam modo diximus, et mansuetudini comes erat insignis illa Blosii comitas et urbanitas in excipientis Benedictinum in morem hospitibus, qua et domi excelluit, et foris bonum odorem et amabilem famam pietatis ac caritatis longe lateque diffudit. Optimum mensis condimentum piam apponebat affabilitatem; et admirabili plane eutrapelia modeste hilaris, religiose urbanus, sobrie liberalis erat. Sermones etiam si qui præter decorem inferrentur, vel suaviter præcidebat, vel ingeniosa pietate solerter ad Dei laudem aut saluiferum documentum inflectebat: ea gratia et dexteritate, ut illi ipsi, qui offendi potuissent, aut non adverterent; aut si adverterent, tamen taciti gauderent, quod tam suaviter manu Blosii a sermonibus futilibus ad utiles abducti essent.

89 Quamvis paupertatis singulariter amans, sumptibus tamen hæc in parte parci volebat; singulari semper judicio circumspectiens, quid ea in re dignitatem hospitum, quid suam deceret. Neque credebatur unquam ullum hospitium numerum oneri fore, sed eum grato animo inter Dei beneficia numerabat. Hinc aliquando nata est illa festiva ejus querela. Aliquantulo tempore hospitibus domus ejus et mensa caruebat: ibi tum Blosius versus ad unum ex Conventualibus (ut vocant) famulis, quicum ob probitatem et candorem pia aut familiaria subinde miscebat colloquia: Quid hoc est, inquit, Anselme? (id famulo nomen erat) an nostri obliviscitur Deus, an irascitur, qui nos jam tanto tempore in hospitibus non invisit? Unde concipere pronum est, quo vultu hospites exciperet, qui in hospitibus Dominum se credebatur amplecti; ut minime mirum sit Blosianam humanitatem linguis hominum scriptisque celebratam. Testis sit Tilmannus Bredenbuchius S. Theologiæ Doctor, Scriptorque non ignobilis. Is in Epistola ad Fratres suos,

Lenitas aucto-
ritatem foret.

Nihil temere
agit dicte.

Scripto sub-
inde monbat.

Benignus in
hospites.

Prudens et
urbanus in
sermone.

In hospitibus
Deum se exci-
pere censet.

suos, quam Fasciculo sacrarum precationum ex Blossii Operibus concinnato præfixit, ita de eodem loquitur: Erat, inquit, Reverendus Pater D. Blossius spiritu pæne Angelico, moribusque suavissimis, admirabilique erga omnes benevolentia præditus, sicuti tu, mi Frater Theodorice (qui una mecum olim cum ipso Reverendo Patre Blossio familiariter aliquot diebus conversatus es) meminisse consuevisti, asserens te nec graviolem unquam virum vidisse venerando illo D. Petro Homphæo, Decano quondam Embriensi, nec suaviorem ac mansuetiorem R. D. Blossio. Qui utinam multos sibi haberet similes Cœnobiarchas, Clericorumque ac Religiosorum Antistites et Præfectos, qui vere pietati ac religioni, suorum animis instillandæ, parem operam tam paterno moderatissimoque affectu impenderent: utique magna et pæne potissima sui parte reffloresceret Ecclesia Catholica. Hac enim unica ratione et via sacratissimum divini Spiritus unguentum, quo præparticipibus suis imbutus est Christus Dominus, a capite Christo fluere in barbam, in membra dignitate et auctoritate Christo proxima, ac deinde in oram totius vestimenti, in universam gregem Dominicam: suoque voto potiretur

1. Cor. 4. 15. Apostolus, ut pro decem millibus pædagogorum in Christo, haberemus multa millia Patrum. Benedictus Deus, qui replens in bonis desideria suorum, multis adhuc in locis facit eminere suæque Ecclesiæ præluere sidera salutaria; quantumcumque rumpatur satan, ringantur hæretici, et convertantur retrorsum omnes qui oderunt Sion. Hæc ille de Blossio. Cujus gravissimi doctissimi que viri testimonium, eo majoris faciendum, quod non ad adulationem (quippe annis quatuordecim post piam Blossii mortem) sed ad memoriam et admirationem virtutis, quam in Blossio oculatus testis notaverat, scriptum fuit.

CAPUT XXIII.

Castitas et mundities.

Florem illibatae castitatis, quem ex utro matris nascens Blossius in mundum intulit, in aulica licentia vivens, servavit; moriens deinde, integrum intactumque in terræ tumulum secum detulit. Tuendæ vero castitatis sex illi potissima præsidia. Primum, Singularis in cibo potuque temperantia, sine qua virtus nulla inter tot hostes tuta esse potest: in qua eximium se omnino Blossius præstitit, et maximum castitatis præsidium collocavit. Nam etiam ad mensam de spiritu magis quam corpore saginando sollicitus, singulas cibi buccellas (ut ipse loquebatur) in Christi sanguine intingebat. Cum monitum illud S. Hieronymi de temperantia semper ante oculos haberet: Venter mero æstuans facile despumat in libidinem; tum gravissimis verbis matrem luxuriæ, laxam scilicet vini liberamque potationem, ac comessationes omnes, clancularias etiam, a suis relegavit; qua de re districtissime servanda ita successores compellat: Hic, hic, ait, summopere vigilet Prælati, si cupit ut Religio sancta honeste servetur. Et in Paterna exhortatione ad filios: Admoneo vos, inquit, filii lucis, abstinete a carnalibus desideriis, quæ militant adversus animam, abstinete a vino multo, abstinete ab amaribus voluptatibus hujus sæculi. In vino hospitibus propinando liberalis, non prodigus. Æquales haustus, et violentas ingurgitandi se invitationes execrabatur; illamque consuetudinem pestem perniciosissimam appellabat, quam diabolus invexisset in orbem terrarum. Scitum est, quod viro magno, invitanti ut pari haustu bibendo responderet, et ni faceret, se calicem vino plenum in sinum illius effusurum minitanti, fortiter ac facete respondit: Malle sibi sinum fœdari quam conscientiam.

incoleat S. Hieronymus aliique Patres. Ea de causa frequenter in Statutis Blossius velut duo Religiosæ castitatis propugnacula commendavit, silentii et solitudinis amorem. Colloquia, deambulationes animi gratia (quæ ipse Spatiamenta vocat) aliasque relaxationes, vel pæne suis indulset, vel ita temperavit, ut effusos cachinnos, cantilenas profanas, omnes denique lusus indecoros, in quibus aut cursu, aut jactu, aut alio inhonesto gestu corpus vehementius agitantium, aut monastica indumenta vel exuenda vel inconcinne componenda essent, interdixit. Præterea non solum segregavit a monastico claustro mulierum consortia, sed etiam virorum liberum et promiscuum impedivit accessum. Unde extra Regularis colloquii tempora in conventualibus locis tranquilla apparet et venerationis piæ plena, veluti eremi solitudo. Et quia de mulieribus sermo incidit, tantam in earum congressu, minimis etiam in rebus, circumspeditionem adhibendam esse censuit; ut forsitan alicui rerum spiritualium minus perito nimium meticulousus et religiosus videri possit. Sic enim in Instructionibus et monitis ad Abbates successores (quæ codicillis quibusdam, uti ipse vocat, complexus est) agens de violariis, floribus, et similibus quæ monachi solent in hortulis suis excolere, hæc subdit: Neque enim convenit, ut monachus nimis facile porrigat et offerat manna tale quidpiam alicui feminæ. Prorsus verodetestabile est, ut talia a monacho mittantur ad mulieres, vel puellas, ex animi levitate et sensuali amicitia. Hæc eadem fuga periculis etiam causa est, ob quam suos e Prioratibus, in quibus magnis omnino periculis Religiosa puritas exposita erat, ad securum monasticæ custodiæ perfugium revocavit.

93 Tertium, Custodia oculorum, quæ velut clausa capitis galea facile omnes excutit adversarias castitatis oppugnationes. Qua in re Blossiana modestia tam singulariter emicuit, ut oculorum ac vultus compositione, totoque corporis habitu, passim intuentes ad castitatis amorem accenderet. Non ignorabat videlicet ab oculis male custoditis lædi castitatem. Hanc ob causam, cum ante oculos religiosorum virorum mulieres apparere periculosum judicaret, studuit, quantum fieret, earum conspectum a suis removere. Ea propter cum antea in horto Conventuali, in quem monachis certis horis pomeridianis patet accessus, mulieres feno spargendo, emaulando, planstris imponendo operam ponerent, cavet in antedictis codicillis ne deinceps id fieret, his quæ sequuntur verbis: Herba horti Conventualis ex mea ordinatione solet demeti, verti, exsiccare, atque in plaustro poni per viros vel juvenes, non autem per mulieres aut puellas; maxime illis horis quibus Fratres spatiari possunt in horto, etiam si plures constet hoc facere per maseulos quam per feminas. Præstat enim pati damnum aliquod in crumena, quam in anima.

94 Quartum, Corporis castigatio. Floridam animi castitatem in carnis maceratione, velut hlinum inter spinas, efflorescere asserebat. Qua in re dno Blossius observatu digna gessit: in primis quod in prima sua rigida observantia reformatione extremum, quod in S. P. Benedicti Religiosa familia esse potest, corporis macerandi exercitium sectatus sit. Deinde cum consilio potius alieno quam proprio desiderio inductus a primo illo rigore recederet, non tamen illud singulare castitatis scutum, carnis macerationem, a se rejecit; sed varias corporis mortificationes subivit ipse semper, et subeundas esse docuit: et ad hoc in primis laborando contendit, ut una cum moderatis corporis mortificationibus prævæ animi cupiditates frangerentur, et velut duplici illo auxilio duplex castitati tuenda accederet adiumentum.

95 Quintum, Pietas animi. Caruis enim voluptates ajebat amarescere et mori, ubi Spiritus deliciæ dulcescere et vivere videntur. Nutricem etiam castitatis

AUCTOR
MONACHO
BENEDICTINO.
*Immodestiam
velat.*

*Excludit a
claustro femi-
nas.*

*Vetut munu-
scula iis mitti.*

*Abolet Priora-
tus.*

*3. Custodia
oculorum.*

*Non vult co-
ram suis ap-
parere femi-
nas.*

*4. Corporis
castigatio.*

5. Pietas.

*Sex adjumen-
ta castitatis.
1. Temperan-
tia.*

*1. quales huius
odil*

*2. Fuga peri-
culorum.*

AUCTORE
MONACHO
BENEDICTINO.

appellabat pietatem : ejus ex uberibus quantum Blosius et turpitudinis odium et puritatis amorem exsuxerit, scripta illius universa abunde loquuntur. Per assiduum cum Deo familiaritatem, quam ipse in mysticæ suæ asceseos libris Introversionem, non incongruo vocabulo, nominat, aiebat omnia exteriora sensuum oblectamenta flaccescere. Hanc familiaritatem cum Deo quanto pluribus et ardentioribus adspirationibus incendebat, tanto se magis in amore creaturarum refrigerare sentiebat.

6. *Mundities
externa.*

96 Sextum, Mundities externa. Nam castitatis internæ index, imo et tutela quadam est illa externa, et a sanctis castitatis amatoribus magnopere semper adamata mundities : in qua Blosianæ castitatis mirificæ nitore ac decor eluxit. Si quid in cellis Fratrum invenisset, non dicam sordidum nimis, sed minus decore compositum, ostendebat id sibi displicere, cum diceret, animi et corporis, internam et externam munditiam, dextras jungere, et pari passu ambulare debere; et ad exemplum S. Bernardi, paupertatem amandam esse, non sordes. Erat Blosio maxime cordi in facie et manibus ingenua mundities, in veste decens paupertas, in cubiculo et omni suppellectili privatim, publice in culina, refectorio, hospitali mensa aduom, in templo, in omnibus elegans ac nitida rerum facies, spirans ubique castam munditiam et mundam castitatem. Hoc sibi, hoc aliis dictabat; hoc posteri avide acceptum constanter tenuerunt. Unde in sacrario, templi atque altaris suppellectili, ac præsertim Reliquiarum custodia, tam exquisiti tanque illibati nitore sollicitudo.

CAPUT XXIV.

Magnanimitas. Adversorum tolerantia.

Cap. 7 3.

Monacho assidue pugnantium.

Militiam esse vitam hominis super terram, affirmabat S. Job Propheta. Hæc militia constantes et magnanimos pugiles requirit adversus eos hostes, qui nullas pacis condiciones, ac ne inducias quidem cum homine, quam diu vivit, habere possunt. In hæc militia monasterium stadium seu campum vocabat Blosius, in quo magno animo, contra spiritualia nequitie in caelestibus, quotidie est monachus in mortificationis bello capitaliter decertandum.

98 Neque minori fortitudine ac mala toleranda sunt, quæ etiam Dei famulis quotidie a bellorum fortunæque casibus obveniunt. Spectaculum illustre Deo et Angelis exhibuit in calamitatibus, quibus eum luctatus est, sustinendis ac superandis, invictam nimirum constantis animi magnitudinem. Quater intra unum et viginti annos, perturbata bellis Republica, infestis hostili populatione expertus est Francos; semel anno post sesquimillesimum trigesimo septimo, quando sub tempore inchoate reformationis sui monasterii Athum profugere compulsus est : rursus post sexennium, quando hinc et inde media Lætia Malbodiensis urbis et Terloniensis arces, ut alia taceam, fumos ac favillas ab incendio Gallico in vicinia conspexit : iterum post novennium, quando directum dirutumque est Terlonium : denique post sexennium, quando effractis portis Franci monasterium Lætense diripiendo populandoque vastarunt. Inter has quidem Republicæ ac private peracerbas calamitates ingens ubique perturbatio, et fortunarum jactura fuit : ipse vero Blosius nulla re adversa passus est animi sui constantiam frangi, serenitatem obscurari, tranquillitatem perturbari. In omni calamitate periculum a tempestate tutum aiebat fiduciam in Deum, illud usitatum crebro iterans : Qui balisat in adiutorio Altissimi, in protectione Dei cæli comorabitur. Dicit Domino : Susceptor meus es tu, et refugium meum. In hoc refugio tutissime latebat : ad hoc, velut ad portum, navem e fluctibus sublecebat.

Variis Francorum in agrum Han-nontensem excursionses.

Constantiam Blosii.

Psal. 90.

99 Magnanimitas Blosio ex eo etiam constans et

invicta fuit, quod vera bona falsis, a caducis æterna, externa fortuna ab internis animi prudentissime segregaret, et sua singulis momenta ita apponeret, ut vera damna ea sola existimaret, per quæ animorum felicitas aut beatitudo periret. Cum Franci in Hammoniam populandi ardore et bellicis furis effusi agrum Lætiensem fode vastassent, adversus eos eorum militaribus aliis patriæ copiis suas duxit Adrianus Blosii frater, et incredibili virtutis ac fortitudinis gloria Francum militem fudit fugavitque. Re præclare gesta, cum exultabundi narratores Blosio et Lætien-sibus servati gratularentur, atque Adriano ob illustrem victoriam virtute partam velut in triumpho applauderent; abstinuit unum inter omnes ab omnibus lætitiæ signis edendis Blosius, sed alta ex imo ducens suspiria. Non est, ait, non est Christiani pectoris gaudere, ubi tantum Christiani sanguinis fuuditur; et levem brevemente victoriam, tot animarum æternis forte sequitur interitus. O divina vox, et digna Christiano homine! qui cetera innotus, solis animarum damnis concutitur.

Luget, etiam in victoria, cladem animarum.

100 Eandem animi magnitudinem in Richardi atque Adriani carissimorum sibi fratrum morte alias prætulit. Erat ille Ludovici rebus solatio, domesticus convictor; hic etiam presidio, ut fortem aliqui virum ea concutere jactura potuisset. At stetit animo vultuque immotus Blosius : neque quidquam questus, Dei potius niti providentia, qua humani auxilii fiducia perrexit. Possem istiusmodi alia nonnulla producere; sed nihil æque Blosianus animos et invictum robur testari potest, quam tot ab eo superatæ et exhaustæ difficultates, dum primum regularis discipline reformationem invexit. Nonnullos e suis expertus est minus obsequentes, quosdam etiam protervos ac repugnantes, ut supra diximus : at omnes constantia vicit, et acerrimum quemque repugnanti-um invicta patientia tandem flexit.

Constantiam in fratrum fun-eribus.

CAPUT XXV.

Liberalitas in pauperes. Opum honorumque contemptus.

Magnanimitatis pars est, pecuniarum pro Dei gloria, aut proximi utilitate, contemptus; et ut parvi animi est, amare pecuniam; ita animi prosum magni est, pecunie detrimentum facere, ut Christum lucrifacias. Mire erga semetipsum auctus et parcus Blosius, erga alios varie inopes liberaliter propensus; et lata viscera caritatis omnibus aperiens, nomen Patris pauperum suo merito invenit. Semper ab eleemosyna pauperibus impensa hilarior redire solitus, alios etiam ad misericordiæ opera hortabatur. Extat ab eo monitum aureum, successoribus relictum his verbis : Non regnet in viris Deo dicatis plura conquiriti perniciosa cupiditas, quæ in multis Congregationibus disciplinam Religionis sæpius evertisse cognoscitur. Non etiam regnet turpis illiberalisque tenacitas; sed eleemosynæ juxta monasterii facultates cum caritate fiant. Nam quæ supersunt monasteriis, non tam ipsorum monasteriorum, quam pauperum bona sunt. Quod verbis scripsit, rebus fecit. Carolus V Imperator cantharum Blosio metalli pretio et artis elegantia spectabilem donaverat. Hunc mox ut accepit, dono dedit Ecclesiæ Chimacensi, quæ magnam istis temporibus ex hostili vastatione jacturam fecerat, ratus magis sese Deo placitum liberaliter alienam calamitatem suble-vando, quam nunus a tanto Cæsare acceptum apud senet domi servando.

Pater pauperum datus Blosius.

Liberalitatem successoribus inculcat.

102 In angustiis rei domesticæ magno animo dilatabat erga egenos caritatem. Pauperum omnium quidem, maxime vero eorum qui in vicinia propæ domesticæ essent, primam gessit curam. Illos æconomis, ut abundantius iis prospicerent, enixius commendabat. Hoc in Statutis passim inculcat, hoc in mores induxit. Hoc, quantum permiserunt non adeo magne

Lætense ca-nobium pauperum assu-lum.

magnæ Lætiensium facultates, ita radices egit, et a Bloſio in immensum excrevit, ut nunc passim, et merito, Lætiense Cœnobium, Panperum asylum nuncupari videamus.

Bloſius dignitates recusat:

103 Paupertatem, quam in aliis miserando et afflicto donando sublevabat, ipse sibi gratissimam adſciſcebat. Pauperem vitam, et procul ab opulentis honoribus remotam, amabat. Opes honoresque sponte oblitos, strenne aversabatur, mundi fastum magnanima demissione calcans atque pessumdans. Imo quantum nonnulli ambiunt dignitatum titulos prehensando, tantum ipse deprecando aversabatur. Carolus Cæsar Bloſium aliquando e Lætiensi, minore illa videlicet Prælatura, ad majora et splendidiora honorum culmina evehere, sed frustra, molitus est. Nam Archiepiscopatum Cameracensem ab Imperatore sibi destinatum Bloſius magnanimiter demisseque recusavit: quod ipsum familiari joco Maximilianus a Bergis, vir minime ambitiosus, postquam cervicem tanto oneri subdidisset, Bloſio exprobrare solitus est, quasi vero æquum esset, Bloſium, ut suæ quieti ac privatae consolationi consulere, tam formidabile onus in debiliores humeros transferre. Sic ille de se ut prudenter et amice, ita submisſe et candide judicabat.

Archiepiscopatum Cameracensem.

Abbatiam opulentiorum, adhibito intercessore, deprecatur
Amb. lib. 4
in Luc.
cap. 4

104 Obtulit etiam Bloſio Cæsar Abbatiam opulentiorum S. Martini Tornaci, ut eam cum sua Lætiensi, quod bono Ecclesiæ verteret, commutare vellet: sed memor quod est a S. Ambrosio pronuntiatum, carere omni ambitione religiosam devotionem, tantoque futura majora pericula, quanto celsior fuerit dignitas; eam sibi nunquam passus est obtrudi. Hanc enim ut a cervicibus suis excuteret, Bruxellam Cæsari supplicatum ivit, et impetravit. Cum autem novo et inusitato ambitus modo in palatio Cæsaris ad amoliendam a se S. Martini Prælaturam versaretur, occurrit res non indigna narratu. Forte in Principem quemdam virum e Cæsareis Optimatibus non ultimum incidit, qui cum Bloſiana gratia obligatum se judicaret, ratus fore occasionem gratitudinis declarandæ, si Bloſio apud Cæsarem (cui gratiosus esset in primis) opem operamque offerret, promptum se paratumque addixit, si quid ambiret, et sua apud Cæsarem commendatione uti vellet. Tum Bloſius, ut res erat, animi ægritudinem declaravit ob S. Martini Abbatiam si eam adire cogere; vel se magis sorte modica, quæ inter filios Lætienses obtigerat, et jam tranquille atque hilariter in Domino possidebatur, consensescere Lætiis, quam novos honores cum novis oneribus suscipere; proinde rogare se, ut si gratiam rependere vellet, favorem in hac Abbatia repudianda apud Cæsarem interponeret. Hoc Cæsarem rogatum venisse, ut liceat ipsius bona gratia liberari, et in suo nidulo Lætiensi mori. Attonitus alter rei novitate, obsequia, quando ita Bloſius vellet, offert sua: mox ad Imperatorem a Bloſio discedens: En, ait, Anguste Cæsar, adfero novam prorsus et inusitatum libelli supplicis formulam: Lætiensium Abbas Bloſius, longe aliter atque alii subinde solent, orat per me, atque obtestatur Majestatem tuam, ut S. Martini Prælatura absolvi, et in sua Lætiensi vivere ac mori possit. Ita ille, ita ego Majestatem tuam obsecro. Ad hæc admirabundus Cæsar, fiat, inquit, et apud suos, quando ita orat Bloſius, vivat et moriatur. Sic nempe Bloſius dignitatum et honorum contemptu clarior, quam sint plerique honores ambiendo gerendoque.

CAPUT XXVI.

Zelus contra nascentes hæreses et vitia.

Calamitosis Belgicæ Ecclesiæ temporibus, cum ex Gallia et Germania undique in Belgicas provincias hæretica pestis irreperet, contra nascentes atque adolescentem hæreses, earumque præcones, defensor ac propugnator inter alios a Deo datus vide-

tur Bloſius. Visuntur inter Opuscula ejus duo illa adversus Novatores scripta, ex quibus luculentum zeli sui pro domo Dei testimonium Bloſius habet, Collyrium hæreticorum, duobus distinctum libris, et Facula illuminandis et ab errore avocandis hæreticis accommodata. De primo pauculis sed appositis verbis præfatur et animi sui sensa erga Fidei hostes palam et ex fide declarat, dum ita oritur: Pia erga per-euntes hæreticos commiseratione motus, hoc Collyrium scripsi. Et mox causam exponens cur vocet Collyrium (quod Græca voce significat præsens in curandis oculorum affectionibus medicamentum): In quo, ait, pauca, quæ curandis ipsorum hæreticorum oculis apta esse videbantur, congeſsi. Abunde, quod cupimus, assequemur, si modicus ac rudis hic labor noster, aut aliquos, ex his qui hæresi jam infecti sunt, sanare, aut aliquos, ex iis qui nondum sunt infecti, servare incolumes potuerit. Neque enim, in illis quæ hæcenus edidimus, laudes hominum, sed salutem animarum venamur.

ACTORE
MONACHO
BENEDICTINO.

*Scripta ejus
contra hæreticos:*

*Collyrium
hæreticorum.*

106 Faculae vero conscribendæ consilium in Præfatione declarat: quod erat ejusmodi, ut ex quadraginta tum Patrum antiquorum, tum sacrosanctorum Conciliorum dictis atque decretis, totidem velut lucernas accenderet, et super candelabrum poneret: non tam ut luceret omnibus qui in domo Ecclesiæ sunt, quam ut illis qui novitatum ventis in vada aut syrtes abripuntur, Pharon quandam accenderet, ad quam cursum dirigere et recta in portum certa que via invehiri possent. Est autem Facula, collectis in unum sententiis antiquorum Patrum, Opusculum ita numeris omnibus absolutum, ut pæne nullam earum rerum, quæ nunc infide controvertuntur, partem relinquat intactam. Et tamen pro sua modestia Bloſius, de ea ita censet: Hæc Facula faciem primitivæ Ecclesiæ: utcumque ostendens, collecta fuit anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo primo mense Octobri: quæ licet in modum farraginis confusa esse videatur, prodesse tamen poterit hæreticis, si ipsi illam diligenter legere atque expendere voluerint.

Facula.

Append. Fa-
culæ in fine.

107 Post Faculam ingeniosa fictione alloquitur Philocænopolitanos, quos a Reverendissimus Lindanus Episcopus, zelo Dei pro Ecclesia Catholica flagrans, in aureo libello Dubitantes vocat. Appendicæ Bloſianæ titulus, post Faculam, ejusmodi præfigitur: Expostulatio Jesu Christi de ingratitude Philocænopoleos, cujus gubernatores novam pravamque doctrinam amant, et hæreticis favent. Est autem Philocænopolis, si Latine ad verbum reddimus, Amans novorum civitas. Hujus civitatis Præsides, qui cum se Catholicos dicerent, et sanctæ Matris Romanæ Ecclesiæ filios jactarent, tamen cum multorum hæreticorum novitates seminantium impunita scelera ferrent, pullulantes hæreses conviventia sua roboraverunt, ita merito expostulans Jesus Christus alloquitur apud Bloſium: O imprudentes civitatis gubernatores! quis vos ita fascinavit, ut permitteretis illos veritatem impugnare, et libere prædicare aliam fidem, quam tradita fuit olim a sanctissimis Patribus, atque a clarissimis verisque Senatoribus, et a fidei populo servata? et addit alia, quæ si attente legantur, facile quivis perspiciet, jam tunc præſagiſſe Bloſium ea quæ pauculis post annis tulit fecitque Philocænopolis Belgica, ab istis novæ doctrinæ vel auctoribus vel fautoribus lamentabiliter afflictæ.

a
Appendix Fa-
culæ ad Phi-
locænopolita-
nos.

108 Præter hæc quæ publica luce donata sunt, latuit in scriniis hæcenus Bloſii manuscripta Epistola, qua cognatam quandam suam ex ovili Christi a lupis illis ovina pelle tectis seductam, et in Germaniæ fines, ut venenum hærescos majore licentia ac libertate combiberet, e patria profugam, ad Ecclesiam plurimis fortissimisque argumentis retrahere conatur. Quæ quidem Epistola, quia nunc lucem inter cetera ejus opera aspicit, eam hic describere supervacaneum duxi.

*Epistola de
fide ad cog-
natam
lapsam.*

ACTORE
MOSAZAO
BI NEDICTINO.

Brevia sed
nervosa hæc
ejus scripta.

duxi. Hæ fuerunt Bloſii incubrationes, quibus pro Ecclesia sancta Dei adversus hæreses fortissime depugnavit. Brevia illa fortassis et primo aspectu tenuia videri tela possunt, si cum omni illa conferantur armatura fortium, quam postea Deus in Ecclesia sua suscitavit : sunt tamen omnino solida, vinque omnem, et quasi succum ac medullam habent eorum que fusius solent contra nostræ hostes religionis disputari. Estque id ad Bloſii laudem eximium, potuisse eum sub ipsum perniciosissimi schismatis exortum, tam dextre in omni fere questione, immanis illius belluæ jugulum configere.

109 Nec vero scriptis Bloſianis, pro seductorum ad Ecclesie gremium reductione, vel Catholicorum confirmatione, inferiora sunt facta illius. Multa enim in vita sua egit pro reducendis ovibus ab ovili Ecclesie et a salute æterna seductis, et pro Catholicis stabilendis. Serenissima Hungariæ Regina *b* Maria,

b
Regina Hungariæ ei Nobilitates convertendos commendat.

Caroli Cassaris soror Provincias Belgias gubernabat. Ea cum probe nosset Bloſii insignes ardores, quibus inflammabatur ob zelum Ecclesie Dei et a nonnullis deinde Episcopis didicisset, duabus illam manibus pollere, virtute videlicet et doctrina, ad retrahendum a perfidia novatores; illius prudentie et pietati credidit claros quosdam nobilitate viros, qui a majorum fide turpiter desciverant, ut domesticis Bloſianæ vite exemplis, et quotidianis, dum in monasterio essent, dissertationibus impulsu, ad viam salutis, unde per devios errores abiverant, reducerentur. Inter hos unus aute alios eminent eximia nobilitate vir, cujus nomen consulto silo. Fuerat ei a Regina Maria Lætiense cœnobium, quasi honorificis carcer, assignatum : in quo etiam salutem invenit : nam hominem Bloſius menses plusculos apud se benigne habitum, acerbis ferevidisque commotionibus, et vero integerrimæ vite exemplis ita flexit ut non tantum hæresim Bloſius menses plusculos apud se benigne habitum, acerbis ferevidisque commotionibus, et vero integerrimæ vite exemplis ita flexit ut non tantum hæresim

Virum Principem reducit ad fidem et pietatem.

Bloſius menses plusculos apud se benigne habitum, acerbis ferevidisque commotionibus, et vero integerrimæ vite exemplis ita flexit ut non tantum hæresim est scripta ad Reginam pistola, quam hic Latine redditam inserere operæ pretium mihi visum est. Sic ergo scribit : Domina, ingens commiseratio, qua erga Dominum N. in monasterium nostrum Lætiense relegatum feror, has me M. T. scribere compulit. Virum deprehendo sane honestis moribus et indole, que sibi prescripta sunt serio observantem. Quod ad Catholicam fidem attinet, magis in ea nunc est confirmatus, quam si nunquam ab ea descivisset; ut plane confidam, non facile deinceps, divina secundante gratia, futurum illi novi lapsus periculum. Admodum ille priorem noxam detestatur, non verbis inculcatis, quam vita ac moribus : nam et quotidie Sacrificio reliquoque divino Officio assistit, et sentit de Sacramentis, Constitutionibus, Cærimonis sanctæ Matris Ecclesie, omnino orthodoxe. Quare si eum T. M. pro singulari sua clementia pristina restitueret libertati, rem sane faceret nunquam sibi, ut ego quidem existimo, penitentiam. Fidentius de eo loquor, quod septem jam ipsos menses cum conversatus, sincerum atque ab omni fictione alienum reperi; etsi aliqua se olim, in suis tegendis occultandisque erroribus, usum simulatione fateatur. Graviter ille quidem, nec diffidetur, lapsus est, quorundam malevolorum persuasionem deceptus : sed graves jam quoque penas dedit, præter infantiam carcerisque molestias, ad ipsas mortis angustias reductus. Nunquam me quidem, vel verbo, interpellavit, pro se quidquam ut agerem scriberemque : vehementer tamen quandoque deieci tristitia tedioque animadverto. Est natura ad mororem proclivior : quare vereor ne qua illi, nisi tempestivum solatium laxamenque calamitatis ei adferatur, desperatio surrepat. Id minimum ei ut T. M. indulgeat obtestor, ut ambitu monasterii egredi fas sit ad honestam animi relaxationem, vel ea lege ne nocte abesse T. M. injussu ei liceat. Id si misero erit con-

Pro ejus libertate intercedit.

cessum, perspiciet saltem non id agi ut his immoriatur miseris, tantoque alacris pia sua proposita urgebit, ac tuebitur. Ceterum Creatorem omnium precor, Domina, omnem T. M. felicitatem largiatur. Lætiis vii Augusti mol. T. M.

humillimus atque obedientissimus Capellanus Ludovicus Bloſius.

Hæc Bloſius epistola felici suo captivo non libertatem tantum, sed et fortunas veteres atque honores inperavit. Qui suis deinde redditus, non pie tantum ex norma Bloſiana vixit, sed et familiam universam religioso fere more composuit: cumque de Bloſio sermo incidere, non dubitabat eam beatum ac cælestem virum appellare; serice testatus, eum a se visum aliquando orationi vacantem toto vultu, solis instar, cælitus affuso lumine collocutem.

Bloſius salis instar visus collocutem.

110 Affine crimen hæresi est magia. Diabolo incantatore in præceptis aguntur, et qui hæresi sunt affliti, et qui initiati magia. Ideo appendix erit, spectatæ nobilitatis vir (cujus etiam nomen, ut heredum illustrium honori consulatur, sponte silentio premissus) qui eo dementia abreptus fuerat, ut magno pretio incantatum a præstigiatum anulum sibi compararet, quo tamquam Gygis fortunam possidere se crederet. Hoc anulo velut clandestino pacto alligatus dæmon, spectabili hominis forma sese in servitutem dedit, ad omnia promptus et expeditus. Sic ille quidem, cum hero servire videretur, heri animam mancipium sibi fecerat, et servilibus conscientie flagellis laceratum durissimam cogebat servire servitutem. Jam, Deo agente, familiaris ille genius, ob conscientie stimulos, minus minusque adulescens: jam via ad abrumpendum compedes querebatur. Ecce vero consuetudo, quæ ei cum Bloſio intercedebat, salutis viro fuit. Nam ubi Bloſium more suo de Dei erga peccatores misericordia mellifluos sermones miscentem audivit, toto corde commotus, omnes ei conscientie captivæ laqueos, et pactam cum domestico dæmone fidem, plorans gemensque exposuit. Hic Bloſius magnis viribus committi, hic animum illi in spem certam erigere : hic, si vellet ipse conscientiam exomologoseos et Eucharistie Sacramentis expiare, obviam illi facilemque Dei misericordiam addicere. Quid multa! animum expurgat, diaboli vincula abrumpt, ad bonam frugem expertita vita, ad Sacramentorum frequentiam a mali genii transit consuetudine. Et dæmon quidem ab illa arce ejectus, denno eum recuperare frustra laboravit. Nam cum in sui castris edito vallo nobilis ille, jam Dei famulus et diaboli hostis orationi intentus obambulare, adfuit hostilis ille servus, malus genius, nigerrimi hirci forma, et vehementi impetu herum quondam suum in plenam aquarum fossam deturbare conatus est. Sed frustra. Nam invocato per preces Deo (Bloſii monitorum memor) vir jam solide pius spectrum a se abegit et deinceps ab omni mali genii infestatione liberam Deoque gratam vitam duxit.

Quendam a familiaritate dæmons effugit vocat.

Is dæmonis impetum precibus frangit.

111 Neque satis Bloſio fuit, caritatis suæ zelo, a vera fide alienos, aut seductos a dæmone complecti; sed eodem etiam ardore, quam libet pietatis promovendæ et Christianæ Reipublice juvenandæ occasionem arripiebat. Eam ob causam ut in Belgium Societas Jesu reciperetur, allaboravit : eidem favit pro viribus, et impetitum calumnias, pæneque oppressam ejus innocentiam tutatus est, gravi scripta ad Viglium Zuichennum Presidem tunc Concilii secretioris epistola, quam hic placuit et Gallico fideliter versam adscribere: ut qui hæc legent Societatis Jesu Patres, meminerint quid Bloſio nostro debeant, quosque præcipue adiutores olim habuerint : Nostris vero eosdem pergant Patres veluti strenuos contra hostes fidei commilitones propugnare, fovere, promovere Bloſiana, id est, fidei et religiosa caritate : ceteri autem intelligant, quanta sit rectorum ac proborum ingeniorum semper

Societatem Jesu foret Bloſius.

consensio,

consensio, quando adhuc recentem pæneque infantem hanc Sodalitatem tam facile Ordinum antiquissimus defendendam sibi ornandamque susceperit, sola sibi virtute commendatam. Ita ergo se habet Epistola :

112 c Domine, cum nuperrime tecum pranderem in tuis ædibus, de hominibus Societatis Jesu mentio incidit, ut nosti, longo deinde ducta sermone. Cupiebam sane tecum seorsim de iis loqui, clariusque quid sentirem exponere; sed quia nullam id agendi idoneam opportunitatem nactus sum, mihi nunc ad te de tota ea re scribendum esse judicavi. Domine, magna mihi pridem cum M. Adriano Scholasticorum Societatis Jesu Lovanii Præposito, aliisque ex eadem Societate, familiaritas intercedit. Unde eundem M. Adrianum verum Dei famulum et amicum judico. Illud vero liquido constat, eam Societatem, veluti postremum sacrorum hominum Ordinem, ad multorum salutem in Ecclesia divinitus his temporibus excitatam : licet plerique, non e vulgo solum, sed sacri quoque homines, atque adeo Religiosi, aut de eorum existimatione detrahant, aut parum sane eorum causa velint. Magna quidem certe et illustria per eos in Hispania, Lusitania, Italia, Indiis, atque alibi terrarum patrantur a Deo. Perhonorifice de iis mecum egit Nuntius Apostolicus, cum Hallas eum salutatum venissem, magnique eos se facere ostendit, iisque ut familiariter uterer hortatus est. Nec obscurus est fructus quem hactenus Lovanii ediderunt. Quod plenius testificari potest Cancellarius Doctor Ruardus, summa vir prudentia et religione et fide. Quidam tamen aut veri ignorantia, aut animi malevolentia, quod ab illis recte fit et salutariter, in diversum interpretantur. Sed consueverunt videlicet res istiusmodi esse principio ad multos invidiosæ : quod et S. Francisci ac S. Dominici familiæ legimus evenisse. Illud vero bonis ac prudentibus probari unice debet, quod non, ut ceteri, anno uno exacto, sed septimo demum aut octavo post, publice profitentur : quæ res, multa quæ timeri possent, avertit incommoda. Quod ad privilegia attinet, quibus eos Pontifex ornavit, sunt illa omnino isti vocationi necessaria. Quamquam vero ea ampliora sint illis, quæ antiquis Pontificum legibus, ceteris Ordinibus collata sunt; non sunt tamen aut publicæ Ecclesiæ quieti, aut rectæ disciplinæ contraria : sed potius, si res suis momentis recte expendatur, et virtuti, et animorum utilitati, et communi bono maxime consentanea. Bini jam Pontifices, sibi invicem in summam illam Dignitatem succedentes, hanc Societatem matura habita deliberatione confirmarunt : Præcipes vero Christiani plerique benignissimum jam pridem in eos animum acceperunt. Quos sane viros ut dignitate ac judicio præstantes, ita cuncta consilio gerentes, qui tanta in re nihil vidisse existimet, næ eum ego a recta ratione lapsam judicem. Utinam ut in ceteris orbis Christiani Provinciis, ita in nostro quoque Belgio aliqua eorum Collegia instituantur ! id vero et ad Dei cultum propagandum, et ad animarum salutem fuleiendam confiderem vim habiturum esse longe maximam. Sed vereor ut ne hoc Dei immortalis munere necdum digni simus. Domine, si res ita ferret, ut eorum apud Cæsarem, aut Regiam, aut certe in Concilio causa ageretur, rem tu quidem, uti ego existimo, Deo gratam facies, si quam minime eis adversabere. Non debet, qui rectam animi conscientiam curat, acrius sese hujusmodi conatibus opponere; ne pugnet cum Deo, pro quo se pugnare arbitretur. Non sunt divina consilia humanis rationibus metienda, quæ omnem excedunt rationem. Hæc te cupio, Domine, pro benignoque animo accipere, quæ minus veritatis, divinique honoris studio impulsus scripsi; precorque Deum Opt. Max. diu te incolunem tueatur. Vale. Bruxellis.

Tuus humilis servus
Ludovicus Blosius Abbas Lætiensis.

a Guilielmi Lindani, primi Hurumundensium, ac deinde Gandavensium Episcopi, elogium et scriptorum catalogum reperies in Andrea Valerti Bibliotheca Belgica.

b Ludovici Hungariorum Regis vidua, ab anno MDXXX ad MDLVI, Belgicis provinciis administravit.

c Hanc epistolam inter monumenta Collegii nostri Lovaniensis repertam, Latine olim verti, et Lætiensibus communicavi.

AGCTORE.
MONACHO
BENEDICTINO.

CAPUT XXVII.

Ægritudo postrema.

Cum jam omnia in misero nostro Belgio ad tumultus turbasque spectarent, quæ mox in magnam rei Catholicæ ac publici boni perniciem erupere; tempus adventabat, quo famulum suum fidelem, et in assidua mortis meditatione ac cælestibus desideriis viventem, bonus Dominus mercede donare, et in gaudium suum introducere decreverat. Quod Blosium minime latuisse, non leve argumentum præbuit ipse, cum se suæque omnia ita comparavit, quasi mox iter universæ carnis ingressurus videretur. Fida relatione constat, paullo antequam e vivis excederet, considerantem attentius ingentem animarum stragem, quas recens exorta hæresis pestifera lue inficeret, ac in orbem deturbaret; et insurgentes undique lupos falsæ doctrinæ magistros, Ecclesiæ ovili excidium minitantes; altiore quodam mentis obtutu prævidisse, longie graviore Belgio a ferina hæreticorum rabie impendere calamitates : qua cogitatione tam alte cordi suo doloris vulnus sensit infligi, tantoque affectu caritatis internæ ac commiserationis viscera commoveri; ut tæderet eum jam vitæ longioris, et summis precibus a Deo exposceret animam suam tolli, et cum B. Paulo corpore dissolvi et esse cum Christo. Cumque eidem petitioni insisteret acrius; et impensiore studio, ab æterni Numinis clementia hominum misere pereuntium salutem edlagitaret; postulata obtinuit : nempe ut quas acie mentis futuras præsen-serat miseras, eas, vita functus, mortalibus oculis non conspiceret. Itaque prorsus evenit : nam illo ipso ineunte anno millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, qui Iconoclastarum furore infamis fuit, totque Belgii calamitatibus dedit initium, Blosius e vita migravit; ne pios illos oculos ardentis patriæ atque ecclesiarum crematarum funus inficeret.

114 Porro morbi, ex quo secuta beata mors, hæc fuit origo. Sub medium circiter anni superioris, ad Synodum Cameracensis Provinciæ evocatus ab Illustrissimo Domino Maximiliano a Bergis, una cum aliis Ecclesiæ Prælatibus Blosius adfuit. A Synodo ad monasterium redux, non longo post tempore dum obambulando operarios lustrat, qui fabrilem machinam cuidam ædificio adornabant, forte in tignum quoddam, transversim humi jacens, tibiam impulit, et levi satis vulnere sauciavit. Ex modico vulnere lenta febris exarsit, quæ tres ipsos menses clam Blosium depasta, cubiculo inclusit, lectoque affixit. Mæstus ob Blosii viri amicissimi ægritudinem et æger animi D. Joannes Lentilleur celebris ille Aquicinctinorum Abbas, familiarem sibi Medicum, ab experientia clarissimum, submisit. Nec remedia medicinæ aspernabatur æger, sed artem openque omnem vis morbi maligna superavit. Interim in patientia et spe, in exultatione et tremore, venientem Dominum servus vigilans præstolabatur.

CAPUT XXVIII.

Mors ac Sepultura.

Quartum jam mensem pertinax eum carpebat ægritudo, cum Kalend. Januar. anni MDLXVI sentiens tempus resolutionis suæ instare, sacra Uctione ad ultimam luctam rite armari ultro, nemine admonente, postulavit, et filios omnes ad moribundi Patris ultima verba convocari. Tunc sancto oleo, Christiano more, perunctus, simulque incredibili voluptate animi delibutus,

Videtur Blosius mortem suam prævidisse aut prævidisse.

Orat Deum ut mori possit. Philip. 1.

Eæ larsa tibia, febril laborat.

Sacra unctione unctus.

Blosii ad Zuchemam pro ea epistola.

Societatis privilegia nemini novia.

Optat Collegia Societatis in Belgio institui.

AT FLORE
MONACHO
BENEDICTINO.
Lib. 2. c. 2.

Hæc ut protestationem hominis maritari.

Ejus postrema ad suos oratio.

Petit a suis veniunt.

Eos ad reliquias reverendum hortatur.

Matth. 16. 26
Marc. 8. 36

Desiderat mortem.

butus, suis, qui ægri lectulum (vere corona ejus et gaudium in Domino) cinxerat, morituri Patris benedictionem humidis oculis tristiq[ue] vultu implorantibus, celebrem illam ex Enchiridio parvulorum a se edito morituri hominis protestationem, quam longo usu memorie mandaverat, clare, devote, suaviterque pronuntiavit. Post hæc cygnea voce venerabilis et amabilis Pater filios extremis, et fiducia erga Deum et amore erga filios a se educatos plenissimis verbis ita allocutus est, ut hoc Patris filiorum amatissimi testamentum, et ultimæ sanctissimæque voluntatis tabulas semper in manibus, semper in corde habere debeant filii Lætienses. Hanc postremam ejus orationem Latine quidam Lætiensis Religiosus ex Gallico, verbum verbo reddendo, caudide ita transtulit :

116 Carissimi Fratres mei et amici, tam juniores quam seniores, audivistis Protestationem jamjam a me pronuntiatam, quam iterum hic coram Deo et vobis renovo et confirmo. Dei voluntate factum est, sicut nostis, ut diu satis una vitam duceremus; et probe novi, vix pro humana fragilitate fieri potuisse, quin sinistri quidpiam subinde inter nos tanto temporis spatio interyenerit, quod aliquam mutuae offensionis delerit occasionem. Quare sicut jam ante vos obsecravi sic etiam nunc quanto possum affectu obsecro, ut velitis mihi condonare, quicquid forte unquam dixi aut feci, quod vel injuriam aliquam, vel molestiam, seu majoribus seu minoribus vestrum intuli. Ego vicissim si quis ex vobis quocumque modo in me peccavit, libentissime et ex sincero corde penitus condono. Et quamquam Dei sit potius quam meum peccata condonare; nihilominus tamen, quantum in me est, simul cum Deo, omnia vobis ex animo condono. Ceterum rectam vivendi viam constanter, obsecro, tenete, et vocationis vestrae memores estote. Puram Dei gloriam in omnibus ubique querite, sancto Religionis zelo ferventes. Non vos detineant voluptates hujus sæculi. Videtis quo jam loco constitutus sim : non est quod aliud vobis persuadeatis; hinc omnibus aliquando veniendum est. Valentissimi quique vestrum ac robustissimi eandem suo tempore angustias, quas ego nunc patior, sustinere debebunt. Quid tunc, quaeso, prodesset vobis, si, ut sacra Scriptura in Evangelio nos admonet, universum mundum lucrati fuissetis, animæ vero vestrae detrimentum fecissetis? Contra autem, si vitam ex virtute duxeritis, si Deum quaesieritis, magnæ vobis erit consolatio in extremo illo discrimine constitutis. Decretum mortis est inevitabile. Serius aut citius, sive ad salutem, sive, quod absit, ad damnationem nostram, moriendum est : ex hoc mundo, qui cito transit et perit, nobis tandem migrandum est. Serio igitur perpendite, et curate, ut quotidie vos ad mortem salutarem præparetis, quæ felicem vobis in vitam æternam introitum indubitanter aperiat. Ad me quod attinet, malo, si ita Deo visum est, hæc ipsa hora hinc decedere, quam hic diutius commorari, vel eo maxime, quod mundus jam totus in maligno positus sit, et pejora, quantum prævideo, nobis minetur. Quando igitur me Deus hinc evocaverit, estote, quaeso, Fratres mei, quieti ac tractabiles, non autem turbulenti et cerviciosi, non dissoluti, et disciplinae frenum exequentes. Ambulate suaviter in sancta humilitate et obedientia; vite tenorem, prout coepistis, honeste prosequentes, et divinum Officium religiose peragentes. Si enim secus faceretis, Deus offenderetur, boni quique scandalizarentur, vobis etiam inureretur infamie nota. Sint vobis in exemplum aliæ congregationes Religiosæ. Quæ enim recte sunt instituta, probe ac prudenter post sui Prælati obitum segerunt, donec Deus de alio providerit. Scitis quam bona lætenuis semper fuerit vestri apud omnes nominis existimatio. Date operam, ne bonum hoc nomen, post mortem meam, perdati et deleati. Non quod hujus tantum bonæ existima-

tionis gratia vobis in bono sit perseverandum; sed quia dum bonus de vobis odor spargitur, cedit hoc in honorem Dei et sanctæ Religionis. Ante omnia date operam, ut in pacis et mutui amoris vinculo simul conversemini, non mordentes invicem aut pungentes, sed omnem vitantes rancorem, invidiam et contentionem. Caritatem inter vos puram habete, non fictam, aut fœctam, nec duplicis animi : caritatem, inquam, quæ profunda in corde egerit radices, non quæ ore solum promatur et lingua. Quando autem de alio vobis Prælate Deus providerit, illi in omnibus, quæ rationi consentanea sunt, obediens estote. Denique satagite vitam vestram sic instituire, ut orationes vestrae mihi auxilio esse possint; maxime ut in recta fide, usque ad extremum vite spiritum, firmus et stabilis perseverem. Interea spe bona confido, me vos omnes apud Deum in paradisi gaudiis visurum. Ceterum vos omnes Deo commendo. Orate pro me, et ite in pace.

117 Hæc erant optimi Simeonis verba, quibus et ipse nunc dimitti a Deo rogabat; et gloriam plebis suæ, id est, posterorum Lætiensium salutem, tam ipsis quam ipsorum bono Deo ac Domino ex intimo corde commendabat. Cumque ita viscera pietatis et misericordiæ ad solandum filios, ob mortem suavissimi Parentis, quem animam agere viderent, moestissimos, effudisset; illi, ipso volente, ad preces pro felici ejus decessu fundendas digressi sunt. Hinc optatissimam sibi nactus Blossius solitudinem, qua se ad bene beateque ex hac vita migrandum compararet, solus cum solo Deo, ad quem toto corde anhælabat, magna animi voluptate agere coepit, et propinquis paradisi deliciis veluti prælude. Tandemque post plurimos agones, ardens æstusque cælestis patriæ desiderii, cum omnibus Ecclesiæ sacramentis rite jam esset communitus, vir per omnia religione et vite sanctimoniam singularis plenus bonorum operum, plenus humilis et magnanimæ in Deum fiduciæ, plenus multorum meritum, exactis in religiosa disciplina annis fere xlv in Prælatura amplius xxxv ex hoc exilio in divinos amplexus (ut sperare jubet constans sanctitatis opinio) evolavit die septima Januarii, annos natus lxx maximo summis æque ac infimis sui relicto desiderio. Fuit æ sane luctuosa Lætiensibus filiis dies, qua Parente optimo orbati dulcissimum spiritus solatium et fortissimum robur amisere. Vivit tamen et vivet apud posteros suavissima memoria sanctissimæ restorationis, quam Blossius plantavit et rigavit : quæ, Deo incrementum dante, ita ipso vivente excrevit ut vidimus, et nunc apud posteros Statutorum Patris sui observantissimos ante oculos omnium vires per x. et amplius annorum observationem. Fuit Blossius, dum vixit, statura mediocri, facie oblonga, utcumque macilentia, colore pallido subfusco, oculis grandisculis, calum ac Deum spirantibus, naso aliquantulum aquilino, barba rariore, et canis aspersa, toto vultu ad pietatem modestiamque composito.

118 Mortuo Blossio justis funebribus parentatum est ea pietatis pompa, quæ virum natalibus clarum, sed virtutum nobilitate clariorum, et jam publicam sanctitatis famam adeptum decebat. Officium, exequiarum die, peregit Reverendissimus D. Martinus Cuperus ex Abbate Crispiniensi Chæledonensis Episcopus, et Cameracensis Suffraganeus, qui, ut vivum Blossium semper amantissime coluit, ita libentissime supremum mortuo honorem impendit. Pignus sacrarum Blossiani corporis exuviarum humi depositum tunc fuit, ad Chori Lætiensis ingressum, adeo portam quam vocant Anream, sub exiguo marmoreo laterculo, hæc brevissima Epigraphæ ac forma :

Caritatem et alius virtutes incudat

Preces virum implorat.

Mortuus 7 Januarii 1566

Ejus forma

Exequiæ

Sepultura.

Epitaphium.

Sed ne quis erret, dum legit annum millesimum quingentesimum sexagesimum quintum, advertere debet, isthic anni numerum ex styli veteris supputatione positum esse : nondum enim novus ille erat in Belgium introductus : stylo autem veteri (qui annum a festo Paschatis inchoabat) Januarius mensis, cujus septimo die Blossius ex hac vita decessit, ad annum MDLXV. pertinebat.

119 Sepulchro Blossii R. D. Petrus Philicinus Binchiensis Decanus Epitaphia, quæ sequuntur, adscripsit :

*Una metra
epitaphii.*

Siste gradum, quisquis transis hac, siste viator;
Atque lege, quod legisse non parum juvet.
Cui nec nostra tulit, prisei nec temporis ætas,
Futura similem nec videbunt sæcula;
Blossius hac Præsul sub muta clauditur urna,
Vir unus omni superior præconio.
Nam nemo illius doctam memoret pietatem,
Piamque doctrinam, omne vincentem jubar;
Que nec nunc cessat totum fulgere per orbem,
Et porro ad ultimum usque fulgebit diem.
Abbatum decus, et Mystarum fulva corona
Vivens fuit, flos et choragus virginum :
Labe carens omni, speculum, rarusque lapillus,
Idea Religionis, in qua splenduit :
1. Cor 9. 22. Prolixus studiosorum patronus et altor,
Promusque, tantum-non profusus pauperum,
Perfugium miseris, portus, solamen, et idem
Est factus omnia omnibus cum Apostolo.
Quid, quod vulgatis etiam libris docet omnes,
Atque monumentis vel cedro dignissimis?
Proin Charites illum merito sacræque Camœnæ
Deflent, et Orbis pars triplex mœsta ingemit.
Sed valeant lacrymæ, et planctus lamenta facessant:
Modus querelis adhibeatur tristibus :
Orandura potius, ei veri requiem ut Dominus det,
Et remigret in cælum, unde venit spiritus;
Usque Deo laudes æternas ut moduletur
Inter choros lectus beatos Cælitum.

ALIUD.

Blossius, heu! cecidit, tumbaque reconditur ista,
Blossius, augustus Religionis honos.

*Ejus ossa ab
Archiepiscopo Camera-
cæni, marmo-
rum in
tumulo
lemaiter
translata.*

120 Humili illo, quem diximus, loco venerandum Blossii corpus, ad annum MDCXXXI quævit. Tum vero Latienses ejus filii medio choro elegans ei e vario marmore sepulchrum erexere, quo ab Illustrissimo D. Francisco vander Burch Archiepiscopo Camera-cæni e priori tumulo ossa illius translata sunt decimaquinta Junii, quæ tunc erat Dominica sanctissimæ Trinitatis. Sepulchro hæc Epigraphæ capitalibus (ut vocant) litteris inscripta legitur :

D. O. M.
R. D. LVDOVICO BLOSSIO
HIVIVS MONASTERII ABBATI XXXIV.
NOBILI BLESENSIVM SANGVINE
RELIGIOSA VITA
ASCETICIS LIBRIS
MONASTICÆ DISCIPL. RESTAVRATIONE
DOMI FORISQ.
CLARISSIMO
CVM ANNIS A MORTE LXV.
SVB VICINO SEPVLCHRI SVI LAPILLO
IACVISSET
ANTONIVS ABBAS XXXVII.
MONACHIQ. LETIENSES
DVLCISSIMO PATRI SVO
TRANSLATIS HVC
VENERANDIS EIVS OSSIBVS
AC
HONORIFICENTIVS RECONDITIS
PLÆ GRATITVDINIS
ET
VENERATIONIS
ERGO
ÆVITERNÆ POSTERORVM MEMORIÆ
HOC MONIMENTVM
ANNO SALVTIS M. DC. XXXI.
POSVERVNT.
REXIT ANNIS XXXV.
VIXIT LIX.

AUCTORI
MONACHO
BENEDICTINO.
*Descriptio
novi sepul-
chri.*
Ecclesi 47. 16.

121 Eminet novum hoc sepulchrum (septem pedes scutulic incisa ostentat, ex Ecclesiastico sumpta longum, latum quatuor) duobus a terra pedibus : Blossii elogium : hæcque ad quatuor latera quatuor ex albo marmore

IMPLETVS EST

QVASI FLVMEN

SAPIENTIA.

DE OMNI CORDE

HABEBIT LAVDEM

Ecclesi 47. 10.

SVO LAVDAVIT

ET INTER BENEDICTOS

Ecclesi 24. 1

DOMINVM.

BENEDICETVR.

IN VITA

Ecclesi 30. 4.

SVA SVFFVLISIT

DOMVM.

122 Hoc erectum Blossii honori ad posteritatem propagando monumentum. Etsi nullum ille sui illustrius relinquere monumentum potuit, quam piissime elucubratis commentationes, optimamque restitutam cœnobio disciplinam. Cujus conservandæ zelum, veluti amplissimam hereditatem, duobus discipulis suis, qui successive id monasterium administrarunt, visus est reliquisse. Prior fuit Quirinus Douillet Atheniensis, qui eodem quo Blossius mortuus est anno gubernacula suscepit, xxviii Octobris, solemnî ritu, S. Martini festo, inauguratus, ac deinde xxvi Aprilis, anno Chirsti mclxxviii, ætatis suæ lv, e vivis excessit, magno sui relicto desiderio. Vir erat namque mansuetus ac comis erga omnes; sed qui columbinos mores insigni prudentia temperaret.

Blossii successores. 1. Quirinus Douillet

2. Nicolaus le Francq.

123 Excepit hunc Nicolaus le Francq Montibus Hannoniæ natus, et ipse e Blossii institutione ad disciplinam; ad gerendum feliciter munus anno mclxxviii, S. Andreæ Feriis consecratus. Merito hujus quoque vita ad Dei gloriam et posterorum exemplum tradi litteris posset, si Lætiensium id sineret modestia: ita eximii religiosæ mortificationis ceterarumque virtutum exemplis eluxit. Migravit e vita xxii Junii mœcx, annos natus duos et septuaginta.

3. Antonius de Winghe.

124 Hos secutus, qui etiamnum e Monasterio præest Antonius de Winghe; Lovanii natus anno mclxii, xvi Julii, et Lætiis monasticen professus ultimo Aprilis mœcx. Praefecturam capessivit ii Septemb. mense tertio a morte decessoris, eodem anno mdcx. a

a. Obiit magna sanctitatis opinione anno mdcxxxviii, xxxi Augusti, Montibus Hannoniæ, in templo Societatis Jesu sepultus. Cui mense Decembri ejusdem anni subrogatus Thomas Lugtens Abbas Lætiensium xxxviii. *4. Thomas Lugtens.*

EPILOGVS.

Hæc habui. Reverendi in Christo Patres ac Domini, pauca de multis Ludovici Blossii virtutibus, qua compendio et veluti delibando perscriberem. In paucis illis, quasi Timantes in picturæ tabellis, multo plura, quam scripsi, Blossii gestorum æque ac scriptorum amatoribus colligenda atque intelligenda reliqui. Pauca illa ut æqui bouique consulatis, vos rogo; ut vero iisdem ad animarum vestrarum æternum bonum utamini ac fruamini, Deum Optimum Maximum supplex oro. Plura sane de Blossii vita ac virtutibus, ex singulari meo erga tam illustrem Ordinis nostri virum amore, scribi a me debuissent; nisi partim injuria temporum, partim majorum incuria, partim, et vel maxime, Lætiensium modestia prohibuisset. Nihilominus hac mea etiam tam brevi scriptione id me assecutum speravi, ut, qui hæc ipsa pauca de tanti viri moribus et conversatione cognoverint, plura in dies ac majora ex piorum Blossii Operum de novo illustratorum lectione, frugum justitiæ suæ incrementa percipiant: ac religiosa imprimis Lætiensium Congregatio, Blossianæ pietatis heres; cui meum hunc qualemcumque vite scribendæ laborem, gratum simul et utilem esse percipio. Valet, et pro me orate; ac Deum, in Blossio suo laudate.

VIII JANUARIII.

SANCTI QUI VI ID. JANUAR. COLUNTUR.

S. Semeias, Propheta.		S. Eugenianus, Martyr, Augustoduni in Gallia.	
S. Lucianus Episcopus,	} Martyres, Bellovacii in Gallia.	S. Egemonius, Episcopus Augustodunensis, in Gallia.	
S. Maximianus Presbyter,			
S. Julianus Diaconus,			
S. Patiens, Episcopus Metensis in Gallia.		S. Atticus, Episcopus Constantinopolitanus.	
S. Anastasius,	} Martyres, Sirmii in Pannonia.	S. Dominica, vel Domnica.	
S. Jucundus,			
S. Ratites,			
S. Petrus,			
S. Florus,			
S. Tilius,			
S. Florianus,			
S. Tatia,			
S. Claudius Præfectus militum.			
S. Carbonanus,		} Milites,	S. Georgius Chozebites.
S. Tibudianus,	} Martyres, Interamnae in Umbria.		S. Aemilianus Confessor.
S. Planus,			
S. Maximus I.	} Episcopi Ticinenses in Italia.	S. Severinus, Presbyter, Noricorum Apostolus, Neapoli.	
S. Maximus II.			
S. Pathens, Martyr.		S. Severinus, Episcopus Septempedanus in Italia.	
S. Carterius, Presbyter Mart. in Cappadocia.		S. Afflinus Episcopus.	
S. Theophilus Diaconus,	} Martyres Afri.	S. Balduinus, Archidiaconus Laudunensis in Gallia.	
S. Helladius,			
S. Timotheus,	} in Græcia.	S. Maurontus, Abbas S. Florentii veteris in Gallia.	
S. Euctus, vel Polyeuctus,			
S. Rusticus,			
S. Pisseus, vel Cipiseus,			
S. Secundus,			
S. Lucius,			
S. Felix,			
S. Januarius,			
S. Palladius,			
			S. Frodobertus, Abbas Cellensis, Trevis in Gallia.
		S. Gudila, Virgo. Bruxellis in Belgio.	
		S. Cyrus, Episcopus Constantinopolitanus.	
		S. Pega, Virgo in Anglia.	
		S. Erardus, } Episcopi, Ratisbonæ in Germania.	
		B. Albertus. }	
		S. Garibaldus, vel Gaubaldus, Episcopus Ratisponensis in Germania.	
		S. Wulsinus, Episcopus Schireburnensis in Anglia.	
		B. Torphimus, Episcopus Hamariensis in Norwegia, Brugis in Belgio.	
		B. Laurentius Justinianus, Patriarcha Vene- tus.	

PRÆTERMISSI VEL IN ALIOS DIES REJECTI.

NOT. 118.

- S. Rigobertus Episcopus Remensis, refertur hoc die a *Martyrol. Germanico, Carthus. Colon. in Addit. ad Usuard. inque ejusdem Usuardi editione Parisien. an. 1536. Vitam dedimus* iv Januar.
- S. Severinus Episcopus, Neapoli, frater S. Victorini, celebratur in *Martyrologio Romano, et aliis. Colitur hoc die Neapoli S. Severinus Presbyter, Noricorum Apostolus; Septempeda S. Severinus S. Victorini Confessoris frater, ut infra dicemus. Tertius nobis adhuc ignotus. Nullus in vetustissimis Ecclesie Neapolitanæ monumentis Severinus Episcopus reperitur. Imo cum nuper S. D. N. URBANUS VIII, Clero Neapolitano concessisset, ut publice et per omnes totius urbis Ecclesias officio duplici omnium Neapolitanorum Præsulum ageretur festum, quorum extaret in Romano Martyrologio nomen; de cæteris quidem illico recituri officium cepit, de uno hoc Severino nihil. Itu huc Neapoli scripsit Antonius Beatillus nostræ Societatis Sacerdos longe doctissimus, et propagandi Sanctorum honoris studiosissimus. Si fuit Victorini Martyris frater Severinus Episcopus, is cujuspiam fortassis alterius civitatis Neapoli vicinæ Ecclesiam reaverit. Nobis nil liquet. Petrus de Natal. lib. 2, c. 37, fratrem facit S. Victorini Pictabionensis Episcopi et Martyris, de quo 2 Novemb. agemus. Vide Prolegomeno ad*

- vitam S. Severini Septempedani; et Translationem S. Severini Presbyteri, præsertim num. 7 et seqq. Dedicatio Ecclesie Cathedralis Neapolitanæ, S. Mariæ de principio, agitur hoc die per totam diocesin, officio duplici, ut patet ex Catalogo SS. edito jussu Decii S. R. E. Cardinalis Carafæ, Archiepiscopi Neapolitani.*
- S. Nathalanns, sive Nethalenus, aut Nethelmus Episcopus, ab Adamo Reyin, Ferrario, Camerario refertur hoc die; atque illustra quædam de eo memorat Camerarius. Plenius de eo agemus, ubi quæ citat, vetera consecuti erimus breviarum, alioque monumenta. In Aberdonensi diocesi, ad septentrionalem Scotia plagam, præcipue floruisse traditur.
- S. Agatho. } *Menæa Græcorum. Alium dedimus*
- S. Theoctistus. } *iv Jan. Theoctistum in Sicilia Abbatem, alius colitur a Græcis in Septembr. discipulus magni Euthymii, ut xx Januarii in ejus vita dicitur. Plures hujus nominis viri præstantes memorantur, ut iv Februarii ostendemus. Quis hic potissimum celebratur, assequi haud licuit. Agathonis quoque non unius prædicatur in sacris fastis memoriæ. Erit fortassis qui suspicatur hunc esse nominatissimum illum in vitis PP. Abbatem Agathonem: at si is esset, non omitterent Græci ejus elogium. Utrumque tantisper omittimus, dum certius quid eruumus.*

NOT. 119.

- S. Guithelinus, sive Guethelinus, vel Guithelmus, Londoniensis in Britannia Archiepiscopus, celebratur hoc die in Martyrologio Anglicano, et Ferrarii Catalogo. Eum Matharus Westmonasteriensis ad an. 435, scientia et virtutibus insignem prædicat, recensetque labores pro afflictâ patria ab eo susceptos, uti et Galfredus Monumetensis lib. 6, cap. 4, et S. Radulphus Cestrensis lib. 4, cap. 33, Sigbertus editus a Laurentio de la Barre, aliisque. Sed quia res ejus ætatis Britannicæ, ut fœdis bellorum turbinihus involuta, ita luce scriptorum fere caruerunt; ejus hic gesta prosequi minus licuit; præsertim quod Constantinum, quem ille invasisse in Regem traditur, eum quidam esse voluit, qui invadens Imperium, a Ducibus Honorii an. Chr. 411, occisus refertur.
- S. Maximus Presbyter (non Episcopus, ut perperam quidam scripserunt) Ecclesiæ Juvavensis; sive Salisburgensis, vir vitæ spiritualis (ut infra in S. Severini Noricorum Apostoli vita cap. 7, num. 32, dicitur) ab Heerulis eam urbem incursione nocturna vastantibus, suspensus, a Rudero Bavariæ sanctæ tom. 1, Martyris titulo ornatur. Quo die colatur, necdum comperimus.
- SS. LV Martyres Salisburgenses, socii S. Maximi eum eo trucidati, Salisburgi infra arcem in crypta subterranea servantur et coluntur, ut idem ibidem Ruderus, Aventinus Annalium Boicorum l. 2, Hundius in Catal. Salisburgens. Episcoporum. Braunerus lib. 4 Ann. Boiorum ex monumentis Ecclesiæ Salisburgensis. Sed, ut jam diximus, eorum nobis ignotus est natalis, ideo tantisper omittimus.
- Silvinus Presbyter Quintanensis castelli, vulgo Kunzen dieti, Beatus a Rudero tom. 2 Bavariæ sanctæ appellatur, cum ex magno, inquit, vetusto, et nobili scriptore Eugippio passim viris doctis laudato, certo constat Cælestibus accensum. Aventinus lib. 2, tradit templum extare Quintanis, ubi humatus colitur D. Silvinus. Dies nos latet. Agit de eo Eugippius infra in vita S. Severini cap. 5, num. 24.
- Marcianus Presbyter monasterii S. Severini juxta Fabiana in Norico, laudatur infra pluribus in ejusdem S. Severini vita, ut cap. 4, n. 19, e. 10, n. 45, e. 12, n. 57. Rudero Beatus dicitur, Divus Arentino. An colatur, et quo die, necdum comperimus.
- Paulinus Tiburnie in Norico (non Reginoburgi in Rætia n) Episcopus, laudatur in ejusdem S. Severini vita cap. 7, n. 29, et 33, et a Rudero tom. 2, Bavariæ sanctæ, qui et Beatum nuncupat; non tamen coli uspiam scribit.
- Lucillus Presbyter, S. Severino perfamiliaris, ut patet ex cap. 6, n. 27, et cap. 11, n. 50, ubi Sanctus appellatur ab Engippia, a Rudero Beatus; S. Severini reliquias in Italiam avexit, ut cap. 12, n. 33, Bruschius Fabianensem deinceps Episcopum factum scribit: quam tenere, hinc conjici potest, quod an. Christi 511, scribens Engippius, nunquam nisi Presbyterum eum vocat, quem an. 480, ut ex nr. 50, colligitur, decrepitem pene fuisse significat. Ambrosius Staibanus memoria lapsus est, cum a Severino missum eum Marimo Salisburgum ad prædicandum, ibi a Barbaris e montis fastigio præcipitatum, ac deinde in crucem actum scribit: neque id habet Hundius, quem citat.
- Joannes Eremita Siculus, qui animam Dagoberti Regis Galliæ vidit a SS. Dionysio, Manritio, Martino contra vim dragonum defendi, ut refert Aimoinus lib. 4, cap. 34, ab Octavio Cajetano hic commemoratur. Necdum nobis constat eum uspiam coli.
- Petrus Episcopus Roskildensis, cognatus Regis Daniæ, dum cruce signatus pergit ad sepulchrum Domini, in Thosano Cisterciensium Monasterio juxta Brugas in Belgio, diem obiit, ut testatur Molanus in natalibus Sanctorum Belgii. Sanctus appellatur in Martyrologio Gallobelgico. Non tamen ei Brugis peculiaris ullus cultus habetur.
- Bernardus Ordlinis Cisterciensis, ad monasterium, quod cum deseruerat, a Christo sibi apparente revocatus, ac deinceps penitentia et miraculis clarus memoratur, et Beatus appellatur a Chrysostomo Henriquez in Menolog. Cisterciæ. Inter pios eum recenset Saussaius.
- S. Julianus,
S. Basilissa, } Martyres. *Meava. Vide ix Januarii.*
et Socii }
- S. Waningus Confessor. *Hugo Menard. Vide ix Januarii.*
- S. Marcianus Presbyter Constantinopolitanus, celebratur hoc die in Anthologio Græcorum a Clemente VIII approbato. *Vitam dabimus x Januarii.*
- S. Leucius Brundisii, *Martyr. S. Hieronymi, de eo agemus xi Januarii.*
- S. Fulgentius Astigitanus in Hispania Episcopus, frater SS. Leandri et Isidori, traditur in Thesaurio concionum Thomæ Trugilli hoc die obiisse. Non uno die ab Ecclesiis Hispaniæ colitur. *De eo agemus xiv Januarii.*
- S. Liberata Virgo et Martyr. *ms. Florar. Segontina esse videtur, de qua xvi Januarii.*
- S. Xenophon cum sociis. *Anthologion Græcorum, et Ferrarius. Vitam dabimus xxxvi Januarii.*
- S. Claudius Apollinaris, Hierapolitanus in Asia Episcopus, celebratur hoc die in Martyrologio Romano. *De eo agemus, quo die a plurimis Ecclesiis colitur, vi Februarii.*
- S. Petrus Igneus S. R. E. Cardinalis Episcopus Albanensis, discipulus S. Joannis Gualberti, refertur hoc die a Ferrario, et Menardo, de eo agemus viii Februarii.
- S. Paulus Episcopus Viridunensis. *vs. Calendar. SS. Ord. S. Benedicti. Nos vii Februarii.*
- Ermenfredus Episcopus Viridunensis. *Ferrarius. Wion quoque Lib. 2, Ligni vitæ cap. 55, Sanctum appellat, uti et Andreas Saussaius, sed hic, quem potius sequimur. ix Februarii.*
- SS. XL Martyres coluntur a quibusdam Ecclesiis hoc die, ut patet ex Calendario Mediolanensi an. 1560, exenso. *De XL iis, qui Sebastæ in Armenia coronati sunt martyrio, agemus ix Martii.*
- Gudalus Confessor. *David Cameronarius. Si hic est S. Gudwalus Archiepiscopus, ejus vitam dabimus vi Junii.*
- S. Guilielmi Archiepiscopi Eboracensis translate hoc die reliquæ an. mclxxxv, ideoque hic ejus adscriptum Martyrologio Anglicano, et Ferrarii catalogo nomen. *Colitur vii Junii.*
- S. Felix Episcopus Namnetensis obiit hoc die: sed, ut patet ex Brevariario Namnetensi, colitur denum vii Julii.
- S. Eucharius Episcopus. *vs. S. Mariz Ultracti. Colitur S. Eucharius Trevirensis Episcopus viii Decemb.*

DE S. SEMEIA PROPHETA.

CHARACTER AN.
MUNDI
OMNIA.
VIII JANUARI.
Semeias re-
vocat Roboamum a
conflicto.

Sanctum Prophetam Semeiam Elamitem hodie celebrant Græci in Mœvis. Is ipse est qui in vulgata editione Semeias, abulsi Semeias appellatur. Hic cum ab Roboami imperio decem desc-

vissent Tribus, easque Roboamus numero coacto 180, millium exercitu, armis revocare cogitaret; a Deo missus obviam est Regi atque exercitui, jam Sichem oppido, ubi castra fixerat Jeroboam rebellium Tribuum Duc. appropinquanti,

appropinquanti, atque ista jussus publice elicere : Non ascendetis, neque bellabitis contra fratres vestros filios Israel: revertatur vir in domum suam: a me enim factum est verbum hoc, permittente scilicet defectionem illam populi in ultionem scelerum Salomonis. Paruit ille intrepidus divina mandato: visque verbis illius addita divinitus est: nam audierunt sermonem Domini, ut 3 Reg. 12, 24, et 2, Paralip. 11, 4, dicitur, et reversi sunt de itinere sicut eis præceperat Dominus, nec perrexerunt contra Jeroboam.

2 Egregie hæc Jacobus Salianus noster expendit tom. 4 Annalium veteris testamenti, ad an. Mundi 3061, nu. 4, et 5. Eximium plane, inquit, et admirabile Regis, et Principum ejus, et universi exercitus obedientie exemplum. Nam si rem ipsam intuemur; agebatur de re omnium maxima, de qua homines inter se contentiosissime decertare solent, eamque rebus omnibus anteferre, rati regnandi causa, ut niebat cum Etheocle Julius Cæsar, jus omne violari posse, ceteris autem rebus pietatem colendam. Quanto hic magis ad bellum inflammabantur animi, cum ad commane illud Principum desiderium, vindictæ cupiditas et ignominia amissi regni accederet, quibus quasi gladiis ignis ille fodicaretur? Si gerendæ rei opportunitatem; collectus erat jam exercitus maximus atque validissimus, stabant in armis acies: si finem quaerimus; causam justam defendebant, injustam defectionem puniuri, ut merito victoriam sperare possent: si personam a bello revocantem; unus homo prohibebat, qui se Dei jussu loqui profitebatur, qui nullam pro se rationem, nullam causam, nullum miraculum præferbat. Quem plerique ut delirum senem, cum contumelia procul amandassent: imo et ut proditorem, et ab hostibus subornatum, male multatum in crucem egissent.

3 Quid ipse Rex Roboam, nonne admirabilem exhibet patientiam, animique demissionem? Qui ne verbo quidem uno contradicit Prophete: non opponit belli æquitatem; agi non de injuste acquirendo, sed juste recuperando regno. Non queritur injuriæ sibi facte atrocitatem, ereptam maximi regni partem, interfectum quæstorem regium; se ipsum conviciis appetitum, et ad fugam compulsus. Non objicit collectum jam magno labore, magnisque sumptibus exercitum; si dimittatur, hostes in armis quamprimum fore, aut etiam jam esse, qui reliquam regni partem eripiant.

4 Oportuit utique Deum totum exercitum a pugna

cupiditate divinitus avertere, metum et terrorem et victoriæ desperationem in corda eorum injicere, eisque certo persuadere se contra Deum ipsum, non contra homines pugnam capessere. Et huc videtur alludere Abia qui Roboamo patri successit in regnum, cum fatetur eum fuisse rudem, et corde pavido; ideoque neque Israelitis resistere potuisse. Accedebat non ignotum Roboamo et Principibus Abiæ Silonitæ facinus et vaticinium. Nec forte miraculum aliquid defuit: quamquam et hæc ipsa tam inopinata cessatio ab armis, non exiguum prodigium fuisse videatur. Audierunt, ergo, sermonem Domini et reversi sunt de itinere, sicut præceperat eis Dominus.

5 Cum deinde in omne flagitium præceps iret cum Proceribus suis Roboamus, triennio post, irato Numine, ascendit, inquit sacer scriptor 2 Paralip. cap. 12, Sesac Rex Ægypti in Jerusalem (quia peccaverant Domino) cum mille ducentis curribus, et sexaginta millibus equitum: nec erat numerus vulgi quod venerat cum eo ex Ægypto, Libyes scilicet, et Troglodytae, et Æthiopes. Cepitque civitates munitissimas in Juda, et venit usque in Jerusalem. Semeias autem Propheta ingressus est ad Roboam et Principes Juda, qui congregati fuerant in Jerusalem fugientes Sesac, dixitque ad eos: Vos reliquistis me, et ego reliqui vos in manu Sesac. Viri sancti aspectu et oratione conterriti cum Rege Principes, Justus est, inquit, Dominus. Flerit ea submitto confessioque benignissimum Numen, ut tantisper furorem Ægyptii Regis compesceret, ne crudelius sacret in populum, sed tributo urbi imposito, temploque ac regia spoliatis, domum abiret. Idque ab eodem denuntiatum est Semeia, divinatorum interprete judiciorum. Cumque vidisset Dominus, inquit Scriptura, quod humiliati essent, factus est sermo Domini ad Semeiam dicens: Quia humiliati sunt, non disperdam eos, daboque eis paucillum auxilli, et non stillabit furor meus super Jerusalem per manum Sesac. Veruntamen servient ei (pendendo nimirum tributo) ut sciant distantiam servitutis meæ et servitutis regni terrarum, etc.

6 Cetera Semeie acta in obscuro sunt, nisi quod eum quædam scripsisse constat, de quibus 2 Paralip. 12, 13. Opera vero Roboam prima et novissima, scripta sunt in libris Semeie Prophetæ, et Addo Videntis, et diligenter exposita. Verum hi quoque libri, a Jacobo Bousserio nostro, Præloquior, in Scriptur. cap. 6, sect. 2, sacris scriptis accensi, intercederunt.

EX VARIO.

2. Paral. 13. 7.

3. Reg. 11.

Semeias intrepide impios increpat.

Ejus scriptu.

DE SANCTIS MARTYRIBUS

LUCIANO EPISC., MAXIMIANO PRESBYT.

JULIANO DIACONO BELLOVACI IN GALLIA BELGICA.

§ 1. S. Luciani et sociorum celebris in sacris fastis memoria.

Bellovaci Gallia Belgica populi inter Somouam, Æsiam et Sequanam amnes, mareque Britannicum siti, Christiana religione a S. Luciano instituti sunt; quem quidam Presbyterum, ipsi, Episcopum fuisse asserunt, itaque a majoribus traditum. Quia de ejus ætate aliqua est inter Auctores controversia, ut § 2 dicemus, visum hic est Martyrologiorum, que eum celebrant, verba dare, aliquam fortassis lucem allutura. Ex his illud patebit alterum ejus sodalium Maximianum, Messianum, Massianum, Maxianum dici. Antonius Loiselius testatur Bellovaci, Messianum passim appellari, et in Martyrologio illius Ecclesie Messianum scribi.

2 Beda: Bellovaco sanctorum Martyrum Luciani

et Messiani. ms. Centulense, Bedæ præferens nomen, et ms. Ecclesie S. Mariæ Ultrajecti: Civitate Bellovaco sanctorum Martyrum Luciani, Maximiani (Ultraj. Massiani) et Juliani. ms. Ecclesie S. Lamberti Leodii, itidem sub Bedæ nomine: Bellovaco Sanctorum Luciani Presbyteri, Maximiani, et Juliani Martyrum, Usuardus: Bellovacus Sanctorum Martyrum Luciani Presbyteri, Maximiani, et Juliani: quorum Maximianus et Julianus primo a persecutoribus gladio puniti sunt. Deinde B. Lucianus post nimiam cædem, cum Christi nomen viva voce confiteri non metuisset, priorum sententiam et ipse accepit. Eadem habet Bellinus de Paulua, et Martyrologium Romanum, nisi quod in hoc post illa, Deinde B. Lucianus, additur, qui cum S. Dionysio in Galliam venerat.

3 Ado: Bellovacii Sanctorum Luciani et Messiani. Notherus: Melloacia (legendum, Bellovacii) S. Luciani, socii

Ejus et sociorum nomen in sacris tabulis 8 Januar.

obedientia Principum, et Regis.

Regis patientia

Mildum animi divinitus permoti.

VIII JANUARI.

S. Lucianus Bellovacorum Apostolus.

EX VARIIS.

socii B. Dionysii, Item Messiani. *Quaedam recentiora mss. nomine Usuardi insignita vocant S. Lucianum B. Petri discipulum; alia Antiochia cum S. Petro Romam venisse aiunt, ut Andreas Saussaius in Martyrologio Galliano, ubi prolixum ejus contexit elogium. mss. monasteriorum Latiensis et S. Martini Tornaci: Belyaco civitate natalis S. Luciani Episcopi et Martyris, qui ab urbe Roma egressus Galliarum civitatem Belyacensem perveniens, verbo predicationis et miraculorum signis effulgens, multum ubi Domino populum acquisivit. Quem apparitores Juliani Imperatoris perquirentes, vinculis manibus casum decollaverunt. Cujus corpus exanimem, ut fertur, se exigens, et manu propria caput sanctum abscissum apprehendens stabili gressu ad locum, quem vir sanctus funeri tradendum elegerat, deportavit. Addit ms. Tornac. Scriptum in gestis ejus. Franciscus Maurolyus: Belyaci Sanctorum Luciani Presbyteri, ac B. Petri discipuli: necnon Maximiani, et Juliani puerorum ab ipso conversorum, et baptizatorum: ex quibus primus Episcopus, secundus Presbyter, tertius Diaconus: quorum primus constantim secutus, post eos a persecutoribus caesus est, tempore Clementis Papae. Galesinius: Belluaci, sanctorum Martyrum, Luciani Episcopi, Maximiani Presbyteri, ac Juliani: quos is religionis Christianae praecipitis instituit ac baptizavit. Fuit autem Lucianus Principis Apostolorum Petri discipulus, ab Clemente I Pontifice in Galliam missus, urbisque Belluaci factus Episcopus, multa millia hominum ab idolorum cultu ad Christi Domini fidem avocavit: vir extitit patientia admirabili, summaque abstinentia; herbis solum, et aquae potu victitabat: quadragesima tempore bis cibum in hebdomada capiebat, coelestis panis vi sustentatus. Decreto Domitiani Imperatoris cum Praefectus Julianus persecutionem teterrimam in Christianos exerceret, istius jussu illi duo primum capite plectuntur; deinde hic, in maxima tuende fidei constantia, exercitatus vehementer, eadem capitis pona afficitur. Meminerit quoque horum sanctorum Martyrum Constantinus Ghinius, ms. Florarium, alique.*

Actum ac 7 Janu.

4 Petrus Lovetus Antiquitatum Bellocensium lib. 2, cap. 3, scribit in quibusdam Martyrologiis, VII Januarii (quo die martyrio coronatum tradit) ejus exire memoriam. IV Januarii Rubanus et ms. S. Maximini Treviris isthaec habent: Eodem die Passio Luciani Presbyteri et Martyris; qui missus a Roma predicare verbum Dei in Galliis, martyrizavit sub Juliano Caesare, in iisdem partibus occisus gladio, per cuius praedicationem multi conversi sunt ad fidem: ad cuius sepulchrum multa ostenduntur miracula, et sanitates fiunt plurimae. Eadem fere habet ad illum diem Notkerus.

Item 15 Sept. et 16 Octob.

5 XV Septembris, et XVI Octobr. aliqui facta S. Luciani ac sociorum translatio videtur, quae et relata in Martyrologio. Nam priori die ms. monasterii S. Martini Tornaci isthaec habet: Belyagiis translatio corporis S. Luciani. Posteriori vero ms. Martyrologium Centulense: Civitate Belyaco SS. Luciani, Maxiani et Juliani Martyrum. Idem habent complura, quae penes nos sunt mss. Kalendaria. Usuardi quoque editio Parisiensis an. 1536. Eodem die Sanctorum Martyrum Luciani, Maximiani, et Juliani. Passa est etiam Maxima virgo cum eis. Verum hoc de Maxima videtur incuria typographi adjectum, cum ea in Africa ab Geiserico cum Saturniano et Martiniano plurimos cruciatus perpessa, in cubilio Virginum tandem placido fine quieverit, ut ad eam diem dicimus.

§ II. De S. Luciani etate.

S. Dionysii Parisiorum Apostoli socius fuit.

Socius fuit S. Dionysii Parisiorum Apostoli Lucianus. Illum Areopagitam fuisse, si non antiqui scriptoris certa auctoritate stabilitum, saltem constanti Gallicanarum Ecclesiarum receptum est traditione. Haec convellere

animus non est: quibus nititur ratioibus IX Octobris expendimus. Non desunt certe viri eruditi, qui omnino aliam ab Areopagita asserant Dionysium illum Parisiorum Apostolum, S. Gregorium Turonensem secuti, qui lib. 1 histor. Francor. c. 28, ita scribit: *Major (Sexti Papae) tempore septem viri, Episcopi ordinati, ad praedicandum in Gallias missi sunt, sicut historia, passionis sancti Martyris Saturnini denarrat. Ait enim: Sub Decio et Crato Consulibus, sicut fidei recordatione retinetur, primum ac summum Tolosana civitas S. Saturninum habere coeperat Sacerdotem. Hi ergo missi sunt: Throniceis Gratianus Episcopus, Arelatensibus Trophimus Episcopus, Narbona Paulus Episcopus, Tholosa Saturninus Episcopus, Parisiacis Dionysius Episcopus, Arvernens Stremonius Episcopus, Lemovicinis Martialis esse destinatus Episcopus. Haec S. Saturnini historiam dabimus XIX Novemb. in qua verba illa, sicut fidei recordatione retinetur, ostendunt esse perantiquam.*

7 Antouius Loiselius Commentar. Belloc. c. 3, An is Areopagita. num. 2, huic Gregorii Turonensis sententiae favere aut veteres Gallicas et Anglicas Legendas, et multa ipse quoque de hac questione disputat, propenditque in eam partem quae negat Areopagitam Parisiis praedicasse. Joannes Savaro vir doctissimus, in Originibus Claromontanis profertur idem se sentire, et in suis ad Gregorium Notationibus id solidis rationibus confirmaturum se spernit: au ex Notationibus prodierit, nos latet.

NOT. 120.

Petrus Halloix Noster conatur Gregorii, ac Salpiti Severi idem fere scribentis auctoritatem infringere, ac multa congerit argumenta, quibus probet Parisiis ab Areopagita conversos: sed non difficile esset fortassis eorum pleraque refutare. Nam quem recitat Fortunati hymnum, suspicari forte quis possit post Ludovici Pii aetatem esse compositum, uti et S. Genovefa vitam secundam, quam III Januarii dedimus, cujus cap. 4, num. 11, dicitur S. Dionysius a Clemente Papa missus in Galliam. Nam quae XVIII annis ab ejus morte scripta fertur vita, ea au extet haud constat, ut in nostra isthic Praefat. num. 2 dicimus.

8 In vita S. Quintini Martyris, quam XXXI Octobris dabimus, isthaec habentur: Haec itaque tempestate Beatissimus Quintinus, et Sanctissimus Lucianus Roma egressi, Domino ducente Gallias venerunt. Fertur etiam, sed et libelli de eorum certaminibus testantur, cum eis Sanctos Crispinum et Crispinianum, Rufinum, Valerium, Marcellum, Eugenium, Victorianum, Fascianum, Piatonem atque Regulum pariter advenisse, etc. In omnibus mss. jungitur Lucianus Quintino, hic vero sub Diocletiano et Maximiano passus dicitur. Baronius in Not. ad Martyrologium duos propterea facit Lucianos. Lovetus Quintinum, Crispinum, Crispinianum, Piatonem vult missos quoque a S. Clemente in Gallias: probat ex vita SS. Sixti et Sinicii, qui S. Petri discipuli fuisse dicuntur, primique Remorum Apostoli, apud quos cum parum se proficere cernerent, ad Suessiones se contulere, et benigne isthic ab iis quos SS. Crispinus et Crispinianus mysticis nostrae religionis imbuantur, excepti sunt. At vita SS. Sixti et Sinicii, quam I Septembris dabimus ex duobus mss. habet eos tempore Diocletiani, occisis jam Crispino et Crispiniano, esse Roma in Galliam missos. Martyrologium Romanum discipulum quidem S. Petri Sixtum facit, sed sub Nerone occisum: sique non potuisset ad urbem Suessionum venire post eorum, qui demum Domitiano imperante isthic advenissent, ut vult Lovetus.

Quando is in Galliam venerit.

9 Crispinum et Crispinianum sub Diocletiano et Maximiano occisos esse non solum Martyrologium Romanum, sed eorum excusa et manu excusata Acta clament, in quibus Luciani, sive Lucii, Quintini, Rufini, Valerii, Eugenii mentio fit, dicunturque omnes Romae claris orti natalibus. Ea xxv Octobr. dabimus. De S. Piatone, vel Piatone, constantior nostratum scriptorum sententia est, ut I Octobris dicemus, sub Maximiano subisse

Quando SS. Crispinus et Crispiniani.

subiisse martyrium; itaque tradant Malanus, Buzelinus noster, Miræus in fastis Belgicis et Chronico. S. Paschasius Rabertus in vita SS. Valerii et Ruffini, scribit eos cum Quintino, Crispino, Crispiniano venisse ab urbe Roma, sed non cum Dionysio. De veteris singillatim suis locis agemus. De Dionysio et Luciano, illud unicum nunc statuimus. Non liqueve. Interem, quia sic expedit, dum certius quid reperiamus, sequemur Ecclesiarum Gallicanarum traditionem.

§ III. S. Luciani vita, aliorum testimonia.

Antonius Loiselius Commentar. Bellovac. cap. 3, scribit in S. Luciani canobio receptam opinionem esse, ejus ac sociorum res gestas ab Odone I Episcopo Bellovacensi esse conscriptas. Sedit Odo temporibus Caroli Calvi, ex Abbate Corbeia assumptus, ut patet ex Epistola Nicolai Papæ ad Trasulfum Abbatem Corbeiensis et aliis tom. 3, Concil. Gallia. Triplicem S. Luciani historiam nacti sumus: primam nobis ex ms. monasterii S. Luciani juxta Bellovacum, transmisit Petrus Loretus V. CL. Extabat eadem in ms. monasterii S. Maximini Treviris, sed plerumque ampliata; cui similem aliam habuisse, cum suis rerum Bellovacensium Commentarios scriberet, eundem Loretum video. Priorem tamen dare maluimus, quod probabilius sit genuinam esse, atque ab Odone scriptam: 1, quia ex codice illius canobii, ubi ea viget traditio. 2, quia eadem quæ in hac habentur verba, citat Loiselius ex vita cujus Odonem auctorem putat. Alteram exhibuit nobis ms. monasterii S. Mariæ de Ripuario nobis a Petro Francisco Chiffletio nostro commodatus, cui congruit quæ in Nicolai Belfortii schedis extat. Eam a Monacho quopiam, viro erudito, scriptam putamus. Tertia brevior extat in Bonino Mombritto, Agonibus Martyrum, Vincentio Bellovac. lib. 10, e. 25 et 26. S. Antonino par. 1, tit. 6, cap. 26. § I. Aliam quandam; et, ut conjicio, luculentior, citat Lovetus lib. 2, cap. 1, ex ms. codice S. Michaelis Bellovac, ex eaque tradit, cum Julius Vindex contra Romanos Neronis tempore rebellaret, cœruentem esse arcem Bellovacensem. Citat priorem vitam ex ms. monasterii S. Victoris juxta Parisios, et ms. Belvacensi, Papius Massouus, lib. de fluminibus Gallia, qui et aliam testatur Græcam extare.

11 Brevem S. Luciani vitam habet Petrus de Natal, lib. 2, cap. 33. Gallicam fusior, Rhenatus Benedictus. Meminit Luciani Metaphrastes in vita S. Dionysii his verbis: Quemdam ex iis qui cum eo versabantur, inclytum inquam Lucianum, qui etiam Presbyteri dignitate erat ornatus, (eum enim sequebantur multi ex iis qui virtutem amplectebantur: simile enim, ut dicitur, simili gaudet) misit ad civitatem insulae Belvacensis, prædicaturum pietatem. Scribere debisset: Ad civitatem pagi Belvacensis. Methodius in ejusdem Dionysii vita: Aquitanicæ partibus misso S. Saturnino ipse cum S. Luciano, et S. Rustico, et S. Eleutherio Lutetiam Parisiorum venit. Sanctus autem Lucianus Presbyterii honore ornatus, ad Bellovacorum urbem missus est, qui etiam infidelibus populis veritatis Evangelium prædicaret. Recenset S. Lucianum inter ceteros Galliarum Apostolos Petrus Venerabilis, tractatu contra Petrobrusianos.

12 Caput S. Luciani et alterum brachium asservantur in monasterio S. Luciani ad ipsa fere urbis Bellovacensis suburbia; reliquam corpus in aede cathedrali, theca inclusum S. Eligii industria fabricata, ut in hujus vita testatur S. Audenus lib. 1, cap. 32. Illud vero monasterium a Chilperico Rege edificatum, aut restauratum tradit Loiselius. Episcopi Belvacenses adituri Episcopatus possessionem, tenentur noctem in hoc canobio transigere: quo deinde ritu a civibus et Clero excipiuntur, exponit eodem cap. Loiselius.

13 Sanctorum quoque Maximiani et Juliani reliquias eleganti theca a se confecta inclusit S. Eligius, ut eadem loco testatur S. Audenus. Cum parum honesto tumulto

in loco martyrii sua condita essent S. Maximiani reliquie, apparuit S. Lucianus S. Eberulpho Abbati S. Fusciani juxta Ambianos, de quo xxv Julii, eumque monuit ut sacras Martyris exurias ipso cordis loco pervestigaret et cum suis reconderet. In preces se cum Fratris dat Eberulphus, ac deinde montem Millium petit, terram fodit, Martyris invenit sepulchrum, e quo divina quadam suavitas odoris exalavit, omnemque late locum complevit. Sacras reliquias inde quo jussus erat transtulit, eumque S. Luciani pignoribus collocavit: quo tempore multorum variae curata celesti virtute agritudines, aliaque edita sunt prodigia. Hæc Chilperici, qui tetrarchia suæ sedem apud Succioncs habuit ab anno DLXII ad DLXXXIV temporibus, gesta sunt, narranturque a Loveto lib. 2, cap. 19. Extat S. Maximiani, sive Messiani nomine Prioratus medio milliari a S. Luciani Abbatia distans, eoque putantur loco trucidati, Loiselio teste.

S. Maximianus inventus.

VITA.

AUCTORE ODONE EPISCO.

Ex veteribus MSS.

CAPUT I.

S. Lucianus mittitur in Gallias.

Pretiosorum Martyrum victorias et gesta, Fratres carissimi, enarrare, nihil aliud est, quam laudes Christi dicere, et triumphum virtutis ejus in suis Martyribus ad gloriam sui nominis prædicare: quoniam in omnibus ipse victor exstitit, qui ait suis: Confidite, quia ego vici mundum. Ergo in omnibus benignissimus ipse Jesus vicit, qui pro omnibus solus prior pugnavit. Et ideo sancti Martyres tanto proximiores sunt Christo præ omnibus honorificati in gloria, quanto imitatores ejus fuerunt in passione. a Ipsi siquidem suppleverunt quæ deerant passionibus Christi: et ideo iterum jure dicitur in his omnibus Christus passus, quia ipsi membra ejus erant. Unde et in ipsis rursus recte victor prædicatur, quia toties per eos vicit, quotiescumque Martyr in passione pro Christo victor occubuit. b Oportet itaque nos laudare viros gloriosos, quorum doctrinis longe lateque per orbem gloriosa Christi refulget Ecclesia, et ipsi sub ara Dei, amicti stolis candidis eruore proprio purpurati, et in Christi sanguine dealbati, feliciter requiescunt.

Christus in Martyribus vincit, et eorum laudibus honoratur. JOHN. 16. 33.

2 De quorum collegio exstitit Beatissimus Lucianus insignis et gloriosus Martyr: c quem ipso fontis lavacro, d divina perfudit gratia, ita ut ex eventu rei daretur indicium, quod magnus futurus esset pro merito sanctitatis in populo. Lucius enim a progenitoribus secundum carnem est vocatus, e a magno Consule Lucio trahens non solum carnis originem, verum etiam et vocabulum. Sed demum per gratiam sancti Spiritus, more sanctorum Patrum, in melius commutatum est nomen ejus; ut qui erat parentibus dictus Lucius, diceretur Deo postea per gratiam aucto nomine Lucianus: quatenus ex hoc patesceret indicium, quia in nova luce progenitus ipse lux factus in Domino, tandem eandem lucem, qua renatus erat in Christo, una cum ceteris sanctis viris prædicare primum deberet in gentibus. Claret igitur Romanum eum fuisse genere, nobili ex prosapia: sed nobilior factus est in spiritu, quia per adaptionem gratiæ inventus est æterni Regis filius. Quod si quaeritur ab eo, cujus institutus sit doctrina, et eruditus magisterio; vere Petri Apostoli discipulus fuit, et in ejus fundatus fide, atque celestibus imbutus disciplinis: quod satis series gestorum, tempus, et ordo loquuntur. f Conversatus est autem jam renatus in Christo perfectus tiro Christi Romæ positus, ac si in castris militaribus; ut quandoque egressurus ad gentes strenuus haberetur bellator, et propugnator in fide fortissimus.

a

b

c

d

e

S. Lucianus puer baptizatur, aucte Lucius dictus.

Romanus erat, S. Petri discipulus.

f

3 Cum autem emittitur doctrina Dei in virum perfectum,

Vita S. Luciani ab Odone Episc. scripta.

Atque utique.

Qui de eo aqunt scriptores.

Ejus reliquie.

NOT. 121. sociorum.

ACTORE
ORDINE EPISC.
EX MSS.
g
S. Dionysius
Romanus venit:

fectum, factum est ut inelytus Martyr Dionysius Christo duce Romam deveniret : g ubi post excessum Apostolorum jam B. Clementem Pontificem Apostolicæ Sedis apicem gubernantem invenit. A quo idem S. Dionysius, qui et Macarius, officiosissime est susceptus, et digno honore satis venerabiliter habitus, tam pro suæ sanctitatis merito, quam et propriæ vitæ longa jam diu familiaritate in Christo. Unde et apud eundem summum Pontificem non parvo temporis spatio conversatus est, ut se mutis recrearent aspectibus, et divinis se refoverent colloquiis, atque snis se vicissim corroborarent virtutum exemplan. Cui inter quamplura scripturarum sanctorum colloquia B. Clemens divino afflatus spiritu ait: Videsne, mi frater carissime Dionysi, quanta est messis in gentibus Dominiæ satiosis, et quam pauci sunt operarii in verbo divinæ prædicationis? Quia ergo de omnibus Catholice fidei sufficienter es eruditus doctrinis, et omni religione Christiana imbutus, atque virtutibus corroboratus; perge, rogo, in nomine Domini Jesu Christi ad occiduas partes, ut bonus miles, et præliare contra hostes inmanissimos prælia Domini Dei tui.

multum a
S. Clemente
in Gallias.

Adjungitur et
S. Lucianus.

h

4 Quibus ita edictis, cum jam ad hoc Beatissimus Dionysius assensum præluisset proficiscendi: cepit S. Clemens socios ei quaerere et adjuutores strenuos in verbo, nec non in vita et sanctitate idoneos, ministros quoque divini officii præcipuos et quam plures : inter quos etiam elegit idem Pontifex in sanctitate hunc probatissimum virum Lucianum consortem quem et h ordinavit Episcopum, quia fuerat sub doctrina Petri Apostoli ad fidem penitus institutus, ut non deessent singula Ecclesiasticæ disciplinæ officia inter tam probatissimos viros. Quem ideo, quia antiquior Christi et Petri fuerat discipulus, ita consociavit S. Dionysio ut ejus esset interpres, et ceteris quasi Pater venerabilis et egregius magister in doctrina et religione sanctitatis. Quibus ita dispositis inter quam plurima doctrinæ Christi instituta et monita pietatis ad ultimum eos ita alloquitur, dicens : Inæquissimi et fortissimæ strenui bellatores Christi; et sicut fuit Dominus cum sanctis Patribus nostris Apostolis, et cum eorum cooperatoribus, ita sit vobiscum in omnibus operibus verbi divini. Vos enim, inquit, maximam et immensabilem plebem Domino acquisituri estis gentibus, et introducturi in terram repromissionis. Sicque post multa singulis contradita et omnibus simul reserata fidei Sacramenta; dans pacem omnibus, ita eos absolvit, et jussit sanctam illam fraternitatem in pace abire.

a *Itu nempe S. Paulus epistola ad Colossenses 1, 24. Adimpleo ea que desunt passionum Christi in carne mea, pro corpore ejus, quod est Ecclesia.*

b *M. S. Max. quædam hic interjicit de imitandis, qui laudantur, Martyribus.*

c *Addit. ms. S. Max. qui olim a pueritia sacro baptismo a Domino est consecratus, et cælestibus disciplinis plenissime eruditus. Lovetus lib. 2, cap. 2, ait a S. Petro Romam conversum. Venius benedictus, ex Oriente cum S. Petro Romam venisse.*

d *Addit. ms. S. Max. sicut ipse suis declarat responsis.*

e *Lovetus deserit filium Lucii Consulis vocat, Multi prænomine Lucii Consulæ fuisse S. Petri Apostoli, etiam sequentibus s. reculis.*

f *Græce et Latine doctissimum fuisse scribit Lovetus, et vs. S. Max. in quo et de ejus constantia celoque et aliis virtutibus nonnulla subduntur. Saussolius ait, post Petri mortem diversa Italia loca perlustrasse, ac late verbi divini semenem dispersisse.*

g *Lovetus scribit Dionysium Romanum venisse, ut Petrum et Paulum captivos miseret, sed cum appulit reperisse illos interfectos Clementem jam Pontificem creatum : cum a Petri exde ad Clementis electionem plures fluxerint anni, Pontificatum gerentibus Lino et Cleto, ut de hoc dicimus xxxi April. de illo xxiii Septemb. at de Clemente agemus xxiii Novemb.*

h *Alia a S. Dionysio; Martyriologia Sitouæcensia, teste Loveto, a S. Hegelo Episcopum consecrationem tradunt.*

CAPUT II.

In Italia prædicat, venit Arelaten.

Qui simul pergentes ac prædicantes primum per omnem Italiam verbum Dei, antequam Ticinum

appropinquassent, a quodam in loco non multum longe a civitate, quæ dicitur Parma, in via visum est Beatissimo Luciano, ut Evangelizaret populo eodem in loco verbum Dei; et revocaret eos a vana superstitione et cultura idolorum, propter illud quod canitur in psalmo: Euntes ibant et flebant mittentes semina sua; et quæ acceperat acsi fidelis dispensator erogaret in populo. Sed homines loci illius cum essent adhuc gentiles, et nimium idolorum cultibus implicati, injurias deorum suorum non ferentes, neque sibi verbum Evangelizari divinum; mox apprehendunt sanctissimum Lucianum, et contumeliis affectum posuerunt eum in custodia publica, quæ adhuc hodie monstratur omnibus eo in loco transeuntibus. In qua cum ingrederetur, magno psallebat cum gaudio, ita dicens: Deduc me Domine in via tua, et ingrediar in veritate tua, atque illud: Perfice gressus meos in semitis tuis, ut non moveantur vestigia mea.

a
S. Lucianus
juxta Parmam prædicat.

Psal. 125. 6.

conjecturatur
in carcerem:

6 Sicque vir sanctus in hac se agebat custodia, quasi sub umbra alarum Dei et totus in spe protectionis Christi positus orabat Dominum, ita decens: Educ Domine de custodia animam meam, ad confitendum nomini tuo; quoniam me expectant justi: ut per me, Christe salvator mundi, ad teificentur ex gentibus, qui prædestinati sunt ad vitam. Cum talia et hujuscemodi beatus et sanctus corde Domino decantaret, mox petitio ejus penetravit cælos, ne sine suis remaneret in via, qui cum eis optabat ire ad passionem, et pervenire ad quos missus fuerat. Non itaque præclarus athleta Christi refugiebat pro Christo vitæ dispendium percipere; sed rogabat devotus, ut prius faceret fructum sibi a Domino repromissum, et tum demum cum multo fenore messis perveniret una cum sociis suis ad palmam martyrii, et ad vitæ præmium. Cui itaque mox adfuit divina virtus in adjutorium. b Erant ibidem jam quidam Christiani, quos tetigit divina virtus: scientes quod factum fuerat in sancto viro, venerunt nocte ad eum in carcerem, et arte qua potuerunt pro Christi amore absolvent eum de ergastulo, atque una cum sanctis suis commilitonibus liberum abire fecerunt.

conjecturatur
in carcerem:

h
educitur a
Christianis.

7 At vero illa sancta societas prosperis successibus hinc inde Ticinum veniunt c ad regiam Italiae civitatem. Ibi siquidem paullum requiescentes, non cessabant a laudibus divinis, neque deficiebant ubi vel ubi prædicare verbum Dei, ita ut cerneret eorum prophetiam, quia speciosi pedes Evangelizantium pacem, Evangelizantium bona. Hæc illicque discurrentes confidenter agebant, confisi ex Dei auxilio. Ibant igitur gaudentes memores eorum quæ in Actis leguntur Apostolorum, quoniam et ipsi jam participes erant facti passionum Christi, et digni habiti pro ejus nomine contumelias pati. Qui simul pergentes, nullus est qui edicere queat quot nullia hominum conversi sint in tempore ad Christum: et prædicabant evangelizantes omnibus verbum salutis. Conitabatur autem eos virtus divina, ita ut cerneret eos acsi cæli cives, et agnos inter lipos, signis et virtutibus coruscare, portantes et illuminantes Dei electorum animas.

c
Apud Insu-
bres prædicant.

Rom. 10. 13.

Isa. 52. 7.

Act. 5. 41.

8 Sicque tandem exeuntes ab Italia, ingressi cursu prospero mare flantibus ventis, navigio pervenerunt, ubi eos Spiritus sanctus recto perduxit itinere, et portui appulerunt Arelatensium civitatis alacriter cum gaudio. Qui exeuntes de navi, hospitio recepti sunt ab incolis ejusdem civitatis, qui eis non modicam præstabant humanitatem. Ubi cum essent pariter aggregati, mare sanctorum Apostolorum cœperunt ibidem simul conquirere, singuli quas partes in prædicationem eligerent, quive pariter juncti ire deberent. Sicque factum est ut d Marcellinum Sanctissimum cum paucis, ut fertur, ad Hispanias mitterent; e Saturninum vero Tolosam dirigit, f acsi ad Aquitaniam caput, ut longo lateque æterni regni Evangelium propaga-

Appellat Arelaten.

d

e

f

reint

rent in gentibus, et plantarent Ecclesias Christi passim usque ad Oceanum Britannicum. *g*

a Fidentiae Juliae, ut mox patebit, inter Parmam et Placentiam.

b ms. S. Max. et Lovetus ex alio ms. Erat enim ibidem jam Christi discipulus, Dominicus nomine, qui perfectus adhuc hodie Confessor Christi in eodem loco, pro talibus hujusmodi operibus requiescit in corpore gloriosus. Nam et ipse locus ex ejus nomine vocabulum sumpsit, etc. narrat ab eo eductum navis Lucianum e carcere, in quem ipse idcirco postridie ab arcibus conjectus sit. Eadem refert Saussaius, nisi quod Parmae vellet ista contigisse. Verum hæc si ab Odone scripta fuerit, non miror in aliis exemplaribus esse omissa. Nam sive S. Clementis aetate, sive Decii temporibus venit in Galliam Lucianus, non potuit cum S. Dominicus cupitis sui periculo liberare, qui, ut in Octobris diebus, annis post Decium quadraginta, Maximiani Cubicularius erat, ibique pro Christi fide interfectus, loco deinceps nomen fecit, qui jam Burgum S. Domini dicitur.

c Non nisi Gothorum temporibus regia urbs fuit Ticinum, sive Pavia. *d* Hunc omittit Lovetus, nec satis mihi constat quis fuerit, nisi forte S. Eugenius Marcellus primus Tolotanus Episcopus, qui S. Dionysii discipulus fuisse traditur, coliturque xv Novemb.

e Ast Martyrologium Romanum, Ada, alique Decii temporibus Tolosa occisum tradunt, et consentiunt Acta quæ xxix Novembr. dabunt; refragante Ecclesie Tolosane traditione, ut patet ex Guilhelmo Catello lib. 3, Historiæ Occitanæ.

f Non est Aquitanie civitas Tolosa, sed Gallie Narbonensis. Ideo autem vocat Auctor Aquitanie caput, quia Aquitanie Reges Aripertus Dagoberti frater, et Ludovicus Pius, sedem regiam Tolosa fixere. Plura de his Catellus.

g Lovetus plures enumerat eorum socios, variis populis datos Evangelii præcones, S. Regulum Arrelatensibus, xxx Mortii justis sacris adscriptum; Ursinum Riturigibus, qui Nathanarlem fuisse voluit, ix Novembris, et xxix Decembr. Clementem Melensibus, xxii Novembris; Crescentem Viennensibus xxvii Junii, quamquam tradant hunc ante Clementis Pontificatum martyrio coronatum; Andochium Edais xxiv Septembris, quem tuum Martyrologium Romanum et alii tradunt a S. Polycarpo missum in Galliam; Benignum Lingonibus i Novembris, sed et hic Polycarpi discipulus dicitur fuisse; Austremonium Arvernus i Novembr. repugnat Savaro, et ipse Arvernus, omninoque contendit non nisi Drivo et Crato Coss. venisse isthuc Austremonium; Frontonem Petragoricis xxv Octobris, vita habet a S. Petro missum in Gallias; Eutropium Santonibus xxx Aprilis; Mellonum Rotomagensibus xxii Octobris, ast hic a Stephano Papi tempore Aureliani Episcopus creatus dicitur: (rectius cum aliis auctoribus Nicæsum scriberet Lovetus, de quo xi Octobris.) Taurinum Ebroicensibus xi Augusti; Valerium Treveris xxix Januarii, sed hunc a S. Petro ad se missum Treveri aiunt; Mansuetum Leucis in Septembr. sed hunc quoque a S. Petro missum Adso Abbas in ejus vita scribit; Carnutibus Caravanum xxviii Martii.

CAPUT III.

Bellovacii prædicat; SS. Maximianus et Julianus martyrio coronantur.

*Q*uibus ita dispositis B. Dionysius, qui et alio nomine Macarius pro nimia sanctitatis religione est vocatus, qui et honorem Apostolatus tradente B. Clemente susceperat, et privilegium prædicandi in gentibus, secum adhuc sacratissimum Lucianum retinuisse noscitur, donec Lutetiam *a* Parisiorum oppidum perveniret. Unde paucis secum retentis S. Lucianum, quem sibi nobilitas fidei sociaverat, fidesque Christi germanum fecerat, prohibita vero mox et instantia conjunxerat, cum *b* S. Maxiano Presbytero et Juliano Diacono, Evangelizandi gratia Belvacus misit: quo custodia Romanorum et militaris exercitus, ut legimus, residebat, quoniam gens Belvacensium semper bellicosa fuisse narratur. Unde solummodo, sicut in historiis continetur publicis, ex eodem pago *c* sexaginta et eo amplius armatorum millia exisse leguntur obviam ad prælium contra Julium Cæsarem, et contra Romanorum exercitum una cum reliquis Galliarum concivibus. Et ideo propter *d* custodiam ceterarum civitatum Romanus tunc temporis versabatur exercitus.

10 Contra quam feritatem utrarumque gentium fortissimus athleta Christi, solatio fretus discipulorum, non est perterritus venire Christi præcinctus armis, ac divina gratia corroboratus. *e* Erat enim fide constantissimus, sermone facundissimus, et virtutibus eunctis admirabilis. Cæpit igitur prædicare nomen Domini, potestates aërias debellare, Christianique Ecclesiam plantare. Spiritus quoque sancti gratia debriatus, non minus exemplis instruebat populum, quam verbis. Accedebat namque virtus

miraculorum, et omnes morbos per virtutem Domini depellebat. Tantam enim gratiam in effugandis acceperat daemonibus, ut imperio ejus audito, mox a corporibus decederent obsessis. Et diebus ac noctibus prædicando non cessans perseverabat adstruere verum et unum Dominum. Semper enim erat occupatus in oratione et officio divino, in vigiliis plurimis, et jejuniis quotidianis, in abstinentia ciborum, et in omni afflictione carnis, qua se quotidie marcerabat, quatenus juxta Apostolum se hostiam vivam, beneplacentem, Christo Domino exhiberet. Unde assiduus ei victus nullus alius erat, nisi modicus panis, esusque herbarum, et aqua frigida potus. Sustentabat autem eum virtus divina, ac membra debilia Christi gratia roborabat: sic quippe anhelabat Beatus pervenire ad palmam martyrii, ut jam mundo mortuus crucem portaret quotidie post Christum Dominum: quia pro certo noverat duo esse martyrii genera, unum siquidem in occulto, aliud vero in manifesto, et idem primum istud ferebat in abscondito, (quamquam manifesta esset omnibus virtus abstinentiæ) ut ad illud perveniret postmodum a Domino coronandus. Erat enim mortificatione carnis confectus, patientia decorus, mira humilitate fundatus, mansuetudine repletus. Unde tanta circa eum exereverat virtus bonorum operum, ut in terris adhuc in corpore positus, cum Angelis jam spiritu videretur conversari in cælis. Hinc erat quod semper vultu placidus videbatur, et mente tranquillus, mira caritatis decoratus, ut totus moribus et corpore probaretur conspicuus atque præclarus.

11 Sed cum ejus fama longe, lateque percrebuisset, veniebant ad eum plurimi ut ab eo baptizarentur in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti. Destruiebantur idola, a quibus fuerant fabricata. Unde hostis antiquus videns sibi deperire, quos Christus per suos acquirebat famulos, tota artificii sui machinamenta ad impugnandam sanctam Dei Ecclesiam convertit: *g* et Domitianum, qui post Neronem perditionis filium secundam persecutionem in Christianos exerent, ita inflammavit, et ad tantam rabiem indignationis commovit; ut ubicumque in universo Orbe Romano Christiani invenirentur, egeret aut diis sacrificare, aut diversis cruciatibus affectos crudeliter interfici. Ex quo per totum sibi subjectum orbem in cunctis civitatibus, oppidis, municipiis quoque et vicis publicum pependit edictum, ut omnes ministri Reipublicæ Christianos idola colere compellerent, et sacrificare diis, aut diversis pœnis perimerent.

12 Diriguntur proinde huc illucque persecutores Christiani nominis; inter quos *h* Fescenninus Sisinnius ad Gallias una cum reliquis apparitoribus cœsus venire jubetur, ad perquirendos Christi milites, maxime eos qui Roma dudum exierant, quorum fama jam exereverat, quatenus nomen Christianorum a Galliis pellerent. Tunc siquidem missi sunt tres atrocissimi viri, *i* Latinus scilicet, *k* Jarius, et *l* Antor, specialiter ad perquirendum sanctum Dei famulum Lucianum cum suis executoribus; ut ubicumque eum reperissent, aut Præsidis eum audientiæ præsentarent, aut gladio mox feriretur, si nollet idolis immolare. Cumque civitates et loca præfati viri perhustrassent, nequaquam continuo repererunt. Interea pervenit ad eos fama viri Dei, quod prædicando æterni regni Evangelium Belvacensium plebem occupasset. Quo audito, magis magisque ira et indignatione succensi, illuc cursu celerrimo properarunt.

13 Ad quam paullo antequam pervenissent, sentiens eos beatus Martyr, revelante sibi Spiritu sancto, in proximo esse, perstitit in loco quo docebat populum verba vitæ, et cum eo multitudo maxima, quam jam erat per prædicationem beatissimi viri Dei ad fidem Christi conversa. Exhortabatur autem eos tanto attentius, quanto senior de gloria æternæ retributionis,

AUCTORE
ODONE EPISC.
EX MSS.

f
Ejus pietas, et
mortificatio.

Rom. 12. 1.

Secunda per-
secutio sub
Domitiano.

g

h

Fescenninus
Sisinnius re-
nit in Gallias.

S. Lucianum
perquirunt.
i k l

a
Bellocennum
mittitur.

b

c

d

e

Verbo, exem-
plis, miracu-
lis docet.

AUCTORE
ODOSE EPISC.
EX MSS.
S. Lucianus
suis ad con-
stantiam hor-
tatur

retributionis, dicens : Ecce, fratres et filii carissimi
jam mihi Dominus meus Jesus Christus laborum
meorum fructus et præmia olim reposita donare
dignabitur. Unde, dilectissimi, perseverate fortes in
fide Christi : quoniam ego jam nimia senectute las-
satus, cum palma martyrii gaudens ad Christum ire
festino. Vos autem in accepta gratia stabiles perdu-
rate. Non vos terror Principum a fide Christi sub-
vertat, non minæ deterreat, non suasio blandimen-
torum decipiat, non illa promissorum facultas per-
vocet; ut ibi vos æterna gaudia recipiant, ubi sunt
ineffabilia vobis præmia preparata; ad que ire in-
trepidus festino, et ideo sevitiis persecutorum non
pertimesco. His ita dictis elevatis oculis in caelum,
gratias egit Deo coram omnibus, qui eum dignatus
est computare eum sanctis Martyribus, et a suis
sanctis sociis non dividere. Gratias, inquit, tibi ago
Domine Jesu Christe, fili Dei vivi, qui me cum
B. Dionysio ejusque sociis in fine consociasti, et la-
boribus, coequasti. Unde peto ut me digneris in
eorum numero computare, et regni tui consortem
fieri.

MULTI 10 23.

Secundū ad
montem Mit-
limum

m

14 Quibus ita per oratis egressus ab urbe Belvaco
juxta Domini præceptum paululum secessit a civi-
tate, non timore supplicii, sed ut juxta Domini præ-
ceptum exemplum præberet gregi. Sicque iter faciens
cum beatis Martyribus, Maxiano scilicet et Juliano,
non cessabat a colloquiis divinis et orationibus per
omnem viam, donec perveniret ad montis cacumen,
quo tendebat, m qui mons situs est secus amnem
Tharæ ab urbe ferme tribus distans millibus. Ubi cum
vetisset, quasi civitas supra montem posita latere
non poterat, quoniam et ipse mons pulchrum super
fluxum populis præbet prospectum. Ibi itaque quasi
in specula positus ipse vir beatissimus suam exspe-
ctare decrevit martyrii coronam.

Comprehen-
ditur Maxi-
mianus et Ju-
lianus

n

15 Interim milites præfati celeri volatu perve-
niunt ad civitatem Belvacum : ubi cum sanctum Dei
Lucianum requisissent, non inveniētes, diligentius
persecrari cœperunt, quo abisset. Quibus dictum
est, quod non longe ab urbe populum doceret. Illi
vero continuo reascensis equis subito pennigero
equitatu adierunt montem, ubi vir Dei cum populo et
suis morabatur discipulis. n Quo pervenientes ante
ullam interrogationem judicarie potestatis compre-
henderunt Sanctos Dei, Maxianum scilicet atque Ju-
lianum. Forte ut eorum pœnis sanctum senem dete-
rerent, et revocarent ad cultum Deorum. Quibus
comprehensis præcipiunt cum auctoritate regia cum
omni furore, idolis immolare : Alioquin, inquit,
nisi sacrificaveritis diis immortalibus, gladio vos
mox puniri jubemus. Illi autem fortes in fide dix-
erunt, nunquam se idolis, quia vana sunt, et opera
manuum hominum, immolare : Quoniam novimus,
dicunt, unum et verum Dominum Jesum Christum
filium Dei vivi, pro ejus fide parati sumus mori.
Quibus auditis continuo coram Beatissimi Luciani
obitibus jusserunt eos gladio puniri. Quibus ita pa-
tratis promissis sibi a Domino immarcescibiles per-
ceperunt coronas, et in numero sanctorum Martyrum,
cum pace sunt recepti. Pro quorum gloria B. Lu-
cianus Dominum collaudans voce gratulabunda coram
omnibus dixit : Exulto et jucundor in te Deus meus,
quia filios meos me præire ad coronam intueor.

plectuntur
capite

n

a ms. S. Max. addit istuc munisse Dionysium, quod ibi ampli-
us fervere immanitatem erroris cognovit
b ms. S. Max. et Lovetus habent, eos a S. Luciano fuisse con-
versos, eique adheruisse, hic gente bellonacos facit.
c Cesar lib. 2. de bello gallico scribit centum nullia eos
comperere posse, atque in belgarum convitio contra Romanos
60000 pollicitos.
d Addit ms. S. Max. et Lovetus, propter insolentiam cornu,
seni propter custodias rectorum, etc.
e Hæc plurima interjiciuntur in ms. S. Maximiano, de ejus vir-
tutibus, miraculis, plurimumque ab eo et Maximiano ac Juliano
conversis, in urbe, vicis, ac villis, atque hinc ultra, quæ ex
quopiam alio ms. recitat quoque Lovetus in quibus profecto

laboribus interdum, etsi fessus videbatur senio, vigore mentis,
et virtute Spiritus sancti confortabatur; ut posset dicere cum
Apostolo : Fortis sum et omnia possum in eo qui me confortat.
Ad hoc quippe hi sancti viri tam contiguis atque affines in præ-
dicatione Evangelii sibi elegerant partes, quo possent de proximo
divinis quam se personolari eloquiis, mutisque se representare
ad spectibus. Ideo quibus erat cor unum, et anima una, unaque
caritas divini amoris, quia simul esse non poterant propter
commissa sibi prædicationis officia, lucraque animarum, neque
longe diu ferebant, ut se vicissim sacris recrearent alioquiis.
Unde adhuc hodie monumenta monstrantur B. Dionysii, publica,
que ejus ex nomine vocatur, via, per quam, ut fertur, venire
consecraverat summus Pontifex, ut has sua presentia illustraret
partes, sanctumque senem et beatissimum Lucianum suo refo-
veret aspectu, et pariter quantisper decertantes curabant verbo
feritatem gentium ad veri Dei dirigere servitatem.

Visum se in-
vicem Diony-
sius et Lucianus

f Constant Bellouaci traditio est, ades, in quibus olim divina
officia celebrare consueverat, consecratos deinde in ecclesiam ejus
primum, deinceps S. Nivolaï nomini sacrum : inque ejus vi
memoriam illius festo die Missa fit supra primum magni altaris
fornicem.

g Capla erat Domitiani persecuto primus quam in quibus vena-
ret Lucianus, si Clemente Pontifice veni. sed fortassis edicta
nondum in omnes perlata erant provincias.

h Sub hoc martyrium subisse S. Dionysium traditur, Lovetus
scribit Sisinium intellecta Domitiani morte in Urbem redisse,
Julianum vero Præsidem quandam scire in Christianos perse-
cutisse, atque ab hujus satellitibus occisum esse S. Lucianum. Re-
natus Benedictus negat jurisdictionem ejus subjectos fuisse Bellou-
acos, misisse tamen ea milites ad hanc credem perpetrandam. De
tempore eras S. Dionysii alibi . Baronius sub Trajano, alii sub
Hadriano eam voluit contigisse.

i Alii Jachinus, Vnc. Jacinus. Petr. de Natal. Litimus.
k ms. S. Max. Janarius. Petr. Larnus.
l Vnc. et Petr. Anirus, Belfort. Andrus. Momb. Antius. Lovet.
Autems. vs. S. Max. Auctor.

m Papius Massonus de fluminibus Gallie : In Belvacois Pi-
cardie populus, qui late patet, Tharæ majorem, et Therinam
numeros amnes omittere non debet. Uterque ab occasu profluit,
utroque in orientem fertur, quod rarissimum est. Milliacum au-
tem locus est Belvacoorum, Castellana hodie a Claronote
dependens, ad Regesque pertinet, certa tamen ex parte ad Ha-
drianum Boherium egregie noblem, ejus domicilium indica-
mus esse in Belvacois vico Gagnio. Hi duo fluvii concurrunt
atque conflunt, et aquas suas permiscunt, abundantique trocisci
et caneris Et post pauca. Prope Milliacum autem mons est
nomine Millius, et præter in ejus summo visitur, in quo Lucianus
Martyr capite plexus vitam amisit. Montem illum Gallie
Montille vocant, teste Loveto. Renatus Benedictus scribit huc
venisse Lucianum, non ut se persecutorum furori subderet, sed
ut adventantibus occurreret.

n In ms. S. Max. sequitur hic exhortatio S. Luciani ad suos

CAPUT IV.

S. Lucianus varie tortus, occiditur.

Tunc Latimus, Jarius, et Antor cum ira et indigna-
tione, quasi ex mo ore atrociter eum alloquuntur :
Tunc es ille, inquit, qui maleficiis tuis seducis
populum, ne obediatis jussis invictissimi Augusti at-
que Senatui Romano, ut immolent diis immortalibus
grata libanina? Quibus S. Lucianus respondit : Ego
maleficus non sum; sed sum servus Jesu Christi,
eruditus divinis doctrinis. Unde Dei populo viam ver-
itatis ostendo, et Dominum meum Jesum Christum,
qui facturam suam venit in mundo redimere, et a
cultura demonum avertere, quomodo inoffenso pede
sequi debeant, immotescio, ut ad lucem revocati super-
pernam, a suis tenebris erui, salventur, quia justum
est ut illi soli cervicem cordis inclinent, qui pro om-
nium salute crucifixus voluit mori.

Lucianus ge-
nerose carni-
ficibus respon-
det

17 At hæc illi : Quomodo, inquit, tu Deum as-
seris quem non solum mortuum pronuntias, verum
etiam crucifixum? S. Lucianus respondit : Licet ve-
stra infidelitas clementissimi Regis non mereatur
audire arcana; tamen propter multitudinem adstan-
tem paucis edisseram : Deus Dei filius, qui semper
fuit cum Patre ante secula, propter pravaricationem
primi hominis, in fine temporum pro reparatione
humani generis voluit fieri verus homo ex virgine,
ut esset verus Deus et verus homo, essetque idem
Deus et homo, unus Christus, verus Dei et hominis
filius; ut qui erat, impassibilis in divinitate semper
manens cum Patre, fieret non solum visibilis, verum
etiam et passibilis pro nobis secundum humanitatem.
Hinc factus est obediens Deo Patri pro redemptione
nostra

Mysterium
Invariationis
exponit

nostra usque ad mortem, mortem autem Crucis. Alias autem nisi filius Dei, hominis etiam filius dignaretur fieri, nec humanum genus ad veniam, nec mortales redirent ad vitam. Hæc et alia multa beatissimo prosequente Luciano, milites magis magisque furore sunt repleti; qui et dixerunt: Jam enim te senectutis invitaverat tempus, ut ab infantilibus vanitatibus resipisceres; sed quoniam vanitas nimia te decipit, et superflua invitat loquacitas, ad mortem ire temeritate nimia confusus non formidas. Verumtamen nisi cito resipueris et recesseris ab hac audacia, et sacrificaveris diis immortalibus grata libamina, senectutem tuam multis afficiemus tormentis.

18 Tunc residentibus illis, adstare eum coram jussurunt. Aiunt itaque ad eum voce minaci: Nomen siquidem nolis tuum conditionemque declara celerius. Quibus athleta Christi respondit: Siquidem a progenitoribus quidem patris vere Lucius sum vocatus; in regeneratione vero, qua renatus sum ad æternam vitam in Christo, Lucianus vocor. Conditionis vero cujus sim, Romanum me esse genere, quod in omni orbe notissimum est nomen, profiteor: sed quod nobilius est mihi, servum me esse Christi Jesu ostendo; quod lucide patet, quia mihi nihil aliud est vivere nisi Dominus meus Jesus Christus, et mori lucrum: ideo me ejus esse servum gaudeo et confiteor. Tunc milites, hoc est, inquit, quod locuti sumus; quia magus et seductor es eorum qui te audiunt: insuper contumax comprobaris, quando et procaciter quæque loqui non cessas, et tuæ nescis tandem aliquando fessæ succurrere senectuti. Quod si Romanus es, cur a cultura deorum insanissime recessisti, quos Augustus Cæsar veneratur cum omni Senatu Romano, et colit universus orbis? S. Lucianus respondit: Ex quo renatus sum in Christo, et verum cognovi Dominum meum Jesum Christum, non solum diabolo atque idolis, verum etiam omnibus operibus ejus fide abrenuntiavi. Sed quod ego loquor, et confiteor de Christo Domino, neque auribus percipitis, neque retinere mente valetis. Excæcavit enim vos infidelitas cordis, nec non et Cæsarem Augustum una cum Senatu, a quibus talia detulisset decreta, ut nos homines rationabiles sacrificemus dæmonibus, et inclinemus cervices nostras idolis manu hominum factis.

19 Latinus vero, Januarius, et Antor hæc audientes injuriam Cæsaris impatienter ferunt: tuncque apprehendentes eum vincitis manibus tradiderunt tortoribus: qui et extendentes eum diris atrociter ceciderunt flagellis. Cumque ab eis nimium flagellatus fuisset, et vincetus admodum teneretur, diu cruciatibus tortus athleta Dei, nec doloribus superatur nec minis deterretur; sed fortis in fide Christi pene jam decrepitate senectutis membra puro vigore animi roborabat, ita ut semper inter verbera eodem vultu, eadem mente perdurans, Christi nomen viva voce non cessaret confiteri, dicens: Christum Dei filium et corde credo, et ore laudare nunquam cessabo.

20 Tunc furore permoti, data sententia jusserunt eum gladio feriri. Sicque unus ex militibus evaginato gladio, parata jam sancta cervice, sanctum et pretiosum ejus caput abscidit. Cumque sancti viri cadaver jaceret, adhuc et palpitaret exanime; videntibus cunctis, etiam ipsis mortis ministris, lux de cæli ingens super corpus sanctum effulsit, et vox magna pariter cum luce venit, dicens: Enge bone famule Luciane, qui pro me sanguinem tuum fundere non dubitasti; veni, et suscipe coronam olim tibi promissam; quia cum Sanctis gratulaberis in cælo. Veni, et percipe mansionem gloriæ olim tibi paratam cum Angelis. Quæ nimirum vox non propter ipsum, qui semper hanc repromissionem in corde gestaverat per fidem, facta est; sed propter adstantes, ut fidem Domini nostri Jesu Christi a S. Luciano longe diu prædicatam, certiores de meritis sancti viri fidissime retine-

rent. Hoc autem die Sabbathi hora a tertia factum est in monte quem supra memoravimus, tertio ab urbe miliario, bvi Idus Januarii. Quod cernentes et audientes viri qui crediderant, vel qui non crediderant, omnes nimio terrore percussi, nutu divino aliqui fugerunt; aliqui vero stupefacti mirantes præ gaudio, quia videbant se liberatos a laqueis diaboli, tamen non ferentes claritatem lucis paulisper recesserunt a loco.

a Addit Lovetus, post meridiem.
b Lovetus, vii

CAPUT V.

Caput proprium defert, sepelitur.

Tunc erigens se sancti viri corpus exanime, apprehendit propriis manibus sanctum caput abscissum stabili gressu Spiritus sancti gratia, cujus fuerant membra corporis et organa, una cum ministerio Angelico, acsi vivens in corpore, iter plantis firmissimis carpere cœpit: portansque pretiosum caput, ductu Angelico, a monte quasi millibus tribus a transvadato fluminis alveo pervenit ad locum, quem vir sanctus sibi funeri tradendum elegerat, uno a prædicta urbe distantem ferme miliario, ubi in agello publico cum palma victoriæ Sanctus requievit in pace.

22 b Unde viri devotissimi, qui ejus fuerant prædicatione conversi, occurrerunt cum aromatibus et sanctum linteaminibus mundis obvolvendes corpus, sepelierunt cum magno honore et reverentia in monumento, ut videbatur, tunc novo. Veruntamen ne absque Angelorum officiis viderentur exequiæ celebratæ; dum sanctissimum corpus reconditur, apertæ sunt nares eorum subito, senseruntque mira odora-menta valde fragrantia omnes qui aderant, donec exequiæ beatissimi viri celebrarentur, et corpus humo obtegeretur. Illi autem viri stupefacti admirantesque præ gaudio dicebant ad invicem: Quidnam est hoc? Gloria tibi Domine Jesu Christe: quia nostræ nares odorem talei tantumque nunquam senserunt. Gloria tibi Christe Salvator, quia sic sumus repleti, ut nihil nobis ulterius boni deesse credatur. Porro quanto amplius talia loquebantur, tanto amplius odor affluebat divinus, ita ut jam nullus dubitare posset, Angelorum ad has exequias a principio passionis ejus interfuisse ministeria.

23 Quibus rite expletis prostraverunt se omnes in terram cum nimio timore et magna cordis devotione clamantes et dicentes: Credimus te Jesu Christe verum Dei Filium cum Patre et Spiritu sancto regnantem in cælis; sicut a sancto Martyre tuo Luciano audivimus aure, et didicimus mente. Cum autem multitudo populi qui quasi ad spectaculum de diversis partibus ex villulis convenerant et vicis, talia vidissent, vel audissent a credentibus, eodem die, ut æstimatum est, corde compuncti crediderunt in Dominum Jesum Christum filium Dei vivi ferme quingenti homines ex diverso sexu. Jam enim conversi fuerant per prædicationem Beatissimi Luciani in Galliis non minus quam triginta millia hominum, aut multo amplius diversi generis et ætatis; qui relictis idolis confitebantur Deum Patrem ingentum, et Filium ejus unigenitum, una cum sancto Spiritu, in trinitate verum et unum Deum. Qua fide per laverum regenerationis renati, et innovati, fabricaverunt Domino mox nonnulli eorum devotissime in eodem loco super sanctum corpus, ad honorem ipsius Martyris, basilicam.

24 Sanctorum autem Maxiani et Juliani corpora in monte, ubi decollati fuerant, sunt sepulta. Sed crescente numero et devotione Christianorum, a fidelibus inde levata beatissimi Luciani corpori sunt conjuncta. Ubi postea in melius aedificata et ornata ecclesia, Domino Patre cooperante, plurima recte petentibus præstantur a Domino Jesu Christo per-

AUCTORE
ODONE EPISC.
EX MSS.
a
b

Præcisum
caput mani-
bus defert,

a

b

Sepelitur a
Christianis.

Odor suavis a
corpore.

500 conver-
tuntur.

30000 a S.
Luciano in
vita conversi.

Basilicam ad
ejus tumu-
lum.

SS. Maxima-
nus et Julia-
nus transfe-
runtur.

De nomine et
genere inter-
rogatus re-
spondet

Christum libe-
re complectur.

Flagris ceditur

plectitur ca-
pite.

Luce ne voce
cælesti invitatur
ad gloriam.

AUCTORE
 QUONE EPISC.
 EX MSS.

merita et intercessionem sanctorum Martyrum beneficia. Quorum, quia una fuit fides, unaque caritas, una et in martyrio confessio; ideoque iure credimus eorum quod una sit in aeterna beatitudine societas, unumque consortium meritorum. Et ideo gratias agamus Creatori nostro, quoniam testes Christi trino numero assumpti fidei consummaverunt propter fidem Trinitatis in terra martyrium: quod quia factum novimus, veneramus fideliterque recolimus et agnosimus.

Epilogus ad
 Actvaccenses.

25 Ecce fratres, etsi purpurata est universa terra sanguine Martyrum, purpurata est civitas nostra horum cruce, Christi respersa sanguine. Etsi floret caelum coronis Martyrum, floret et nostra tellus istorum decorata virtutibus. Ornate sunt reliquae ecclesiae memoris Martyrum, ornata est ista horum triumphis, et consecrata reliquiis. Insignita sunt tempora natalitii Martyrum, insignita est et hodierna festivas, qua celebratur eorum natalis de ascensione ipsorum ad caelos. Crebrescunt ubique sanitates meritis Martyrum, crebrescunt et hic ad eorum tumulum insignita virtutum et exuberant beneficia sanitatum: aegroti veniunt et sanantur, caeci illuminantur, claudi curantur, vexati a demonibus liberantur: et quod majus est, fidelium exaudiantur preces, suscipiuntur vota, peccatorum vincula resolvuntur, aperitur caelum peccantibus: praemia assequuntur ecclesiae. Felix nimium et Deo grata beatorum Martyrum societas, quorum ex consorcio Angelorum chori gratulantur in caelis, meritis vero eorum et precibus omnium fidelium digna petitio praestatur in terris, praestante Domino nostro Jesu Christo, qui cum coeterno Patre ac Spiritu sancto vivit et regnat per immortalia secula seculorum. Amen.

Miracula ad
 Martyrum
 sa pulchra.

a Ms. S. Mar. Thure transposito vado, *Marcionus ex vita ms.* Thure transacto, unde *Loetus ait in vico Mauroy Tharam transisse, eum etiam in Monte Mellio sentiam per quam ille capul gestans inesset, et Rosam appellari, sive Rosetum, la rosiere, itaque ea rosas nasci miripet ruboris, quales eadem alio transplantata rosca non ferunt. cist vero asper et praecipit ad latus manant mons Mellus, nunquam tamen ex curruum carrucaruumve lapsu cuiquam equorum, vini, rivee alterius facturam contigisse: idque etiam haereticos, qui cultum avversantur Sanctorum, openque negant eos ferre mortalibus, sapienter se coram esse confessos, carrucas isthuc suas eversas, perque declive devolutas esse, se tamen cum in ima descendissent, et vivum omne salvum, et equos incolumes reperisse.*

b Agones MM. Vni autem loci illius.

ALIA VITA

AUCTORE MONACHO ANONYMO.

E.E. MS. S. MARLE de Ripatorio.

CAPUT I.

S. Lucianus Bellocacis Christum praedicat.

Beatorum Martyrum sacra certamina percurrentes, digno, dilectissimi, obsequio veneremur, et piis obsequiis exequamur. Dum enim illorum sacra martyria pia amplectimur caritate, nostrorum necesse est ut fiat habitio delictorum. Hic etenim eos temporalis poena ad tempus afflixit et tersit: illic eos aeterna gloria remuneravit et fulsit. De quorum collegio beatissimus Lucianus extitit Martyr, cujus et sacri martyrii palma et pro Christo certaminis gloriosus cupio retinere gesta, non meo merito nec proprio confusus ingenio; sed ipsis aditus suffragio, qui mihi sua dignatus est seriem passionis intimare. Vos itaque obsecro, fratres, sollicite audire contendite: ut dum ejus imitatores martyrii fueritis in terris, ipsius gloriae consortes esse valeatis in astris.

Sanctorum
 gesta utiliter
 leguntur.

a

Julianus Praefectus, Christianus persecuitur.

2 Illis igitur temporibus cum Julianus impiissimus a Caesar decreta Principum accepisset, ut Christianos, qui diis et ceteris deorum officis non immolarent, capitalem juberet subire sententiam;

per omnes provincias executores constituit et proditores, ut si quis eorum Christianum quolibet advenisse cognosceret, ejus praesentiae omnimodis nuntiaret. Erat enim tunc Sanctorum persecutio generalis: cum impius tempore ad extinguendum se Christianitatis nomen arnaverat. Nullum tunc in civitatibus Sancti refugium habebant, nulla in montibus et speluncis Martyribus remanserant congesta solatia.

3 Eodem itaque tempore beatissimus vir Sanctus Lucianus sanctissimi Martyri consociatus Quintino, urbe Roma, cum B. Dionysio pariter egressi Gallias adierunt, Dominice memoriae jussionis: Si vos persecuti fuerint in una civitate, fugite in alteram; et ut nobis patientiae suae praebent exemplum, et effusio sanguinum ipsorum nostrarum fieret documenta virtutum. Vos vero, fratres carissimi, intenta haec aure percipite, et credite nobiscum implere posse Dominum in Sanctis suis quae scripta sunt. Inter haec etiam pensare debemus, quanta sit gratia, Sanctorum sequi vestigia, pro Christo dolores corporum tolerare, mortem momentaneam non timere, mundum cum suis voluptatibus spernere, nec timere una hora ferre dolores corporum, qui optant in aeternum gaudere cum Christo.

S. Lucianus
 venit in Galliam.
 Math. 10 23.

4 Beatissimus itaque Lucianus, ut supra diximus, ab urbe Roma egressus, a B. Dionysio b Presbyterii sumpsit officium, et Belvacensem ad urbem cursu properavit intrepido. Atque tunc S. Dionysius Parisius abiit, Sanctus denique Quintinus Ambianis civitatem elegit, ut unusquisque eorum de propriis civitatibus exemplis suis et traditionibus Christo Domino fructum boni operis consecrarent.

b
 Adit Bellvacos.

5 Sanctus igitur Lucianus mox ut Belvacensem penetravit fines, cepit Christi Evangelium praedicare, quod ejus pectori sanctus Spiritus dignanter infuderat, ut verbo sua praedicationis homines ad imaginem Dei factos a demonum cultura erueret, et ut unum Deum caeli terraeque conditorem puris mentibus adorarent, atque ut solum Patrem invocarent ingentium, Filium a Patre solo confiterentur genitum, Spiritum sanctum ab utroque procedentem crederent. Talibus itaque beatissimus Lucianus populum monitis instruebat. O carissimi filii, invictissimi milites, et divini praesilii haereditores, qui antiqui hostis tanto tempore vinculis fuistis obnoxii, a misera servitute laxati, Christum Dei filium pro vestra redemptione venisse per uterum sanctae et intemeratae virginis, jam pariter vel sero cognoscite. Ni enim vos ab idolorum cultura sacri baptismatis unda reddiderit emundatos, caelestis regni nequibus esse consortes. Sed cum et vos pura confessio et sancti lavacri unda resperserit emundatos, a morte poteritis erui sempiterna, quando vestri cordis tenebras lux depulerit sempiterna, et supernae gloriae baptismi gratia reddiderit candidatos. Cunque sanctus vir die noctuque hujusmodi verbis cunctum populum admoneret, et ejus sana sanctitatis regiones finitimas replevisset, coeperunt tunc multi a demonum culturis recedere, et Christum Dei filium pro totius mundi salute et redemptione per uterum sanctae virginis ad terras venisse totis viribus credere, et puris pectoribus confiteri.

Fidem praedica-

Multos conver-

e

6 Sed prius nos quam passionis ejus gloriosum aggrediamur agonem, sanctissimi Martyris, et c perfecti monachi laudabilem continentiam curabimus intimare. Cum esset itaque Spiritu sancto repletus, Christianam et Catholicam sapientiam diligebat, abstiens se ab omni opere malo, et fidem tenens perfectam, Christo sedulum exhibebat officium. De abstinentiae igitur virtute, qua se quotidie macerabat, ut Christo Domino carnis suae hostiam immolaret, pauca dicenda sunt. Alius enim illi cibum non erat assiduus, quam esus herbarum virentium, et aquae frigida: cali-

Ejus mira abstinentia.

cen

AUCTORE
MONACHO
ANONYMO

cem pro potu fesso corpori tribuebat. Quadragesimæ vero diebus his in septimana cibum corpori ministrabat. Sustentabat enim eum cælestis alimonie vietus, et membra debilia divina gratia roborabat. Eratque sanctus vir miræ patientiæ, summæ abstinentiæ, sanctæ humanitatis, et omnium gratiarum copia exornatus. Tempus me deficiet, si omnium virtutum ejus gratiam prosequi volnero. Erat vultu placidus, et mente tranquillus, canis decoratus Angelicis. Tantaque circa eum exereverat sanctitas et virtus operum, ut in terris corpore positus, cum Angelis habitaret in spiritu.

aha virtutes.

a Imo Prefectus, ut jam dictum est, et habet Petrus de Natal. Saussains, et alii.

b In superiore vita dicitur a S. Clemente consecratus Episcopus.

c Tum ex raris compellationibus fratrum, tum hinc, conjicimus a Monacho quopiam hanc scriptam esse vitam. Non est tamen certu omnino conjectura.

CAPUT II.

S. Lucianus comprehenditur, socii occiduntur.

Cumque, ut supra diximus, Julianus nequissimus Cæsar, crudelitatis furore succensus in Sanctos Dei sævissima persecutionis rabie ebullisset, nuntiatum est ei, quod sanctus vir Lucianus urbe Roma egressus esset, ut aliis provinciis Evangelium veritatis inferret, et idolorum nomina penitus contereunda doceret. Quo audito impius Cæsar nimio furore turbatus, præcepit tribus pueris suis fortissimis viris, Latino, Jario et Antro, ut Sanctum Dei ubicumque potuissent perquirerent Lucianum. Quod si eum reperissent, aut suæ eum audientiæ præsentarent, aut feriendus gladio traderetur. Quam dum jussionem persecutores acciperent, egressi ab Urbe cum ingenti fremitu, rabie furoris accensi, huc illucque per civitates et provincias Sanctum Dei Lucianum inquirere non cessabant. Cumque regiones et civitates finitimas perlustrassent, et beatissimum Lucianum invenire penitus non valerent; pervenit ad eos, quod prædicando æterni regni evangelium, Galliarum populum occupasset. Quo audito, magis magisque in ira indignationis accensi, Gallias penetrarunt, cursu eum celerrimo persequentes. Cumque jam omnipotens Deus sanctum virum Lucianum a laboribus hujus vitæ vellet quiescere, et ejus martyria in exemplum hominibus demonstrare, pervenerunt persecutores nequissimi ad civitatem, cui Belvacus nomen est. Sexto itaque sabbato egressionis eorum qui eum persequerentur ab Urbe, sanctum virum Lucianum vi Idus Januarii populum docentem repererunt. In quo loco populi caterva quam plurima sancti viri jam erat admonitione conversa, et idolorum superstitione calcata, ad Christianitatis se nomen ejus monitis conversam gaudebat. Erat enim vox totius populi una lætantiæ, dum se cognoscerent a mortis labeo ad vitæ fugisse solatium.

Perquiritur a satellitibus Juliani Præsidis.

Adventantibus hectoribus, pergit populum docere.

8 Interea dum sanctus vir doctrinis insisteret pietatis, et Christi populum ab errore converteret vanitatis, elevatis paullulum oculis, persecutores suos eminus venire conspexit. Quos ut vidit, a prædicationis tamen suæ verbo non destitit, sed salubribus populum monitis hortatus est dicens: Ecce fratres et filii carissimi, jam mihi Dominus meus Jesus Christus laborum meorum retributor esse dignatus est: jam corpus nimia senectute lassatum; cum fructu martyrii anima ad palmam transiet sempiternam. Vos itaque carissimi filii in accepta prædicatione state firmissime, et nec terror Principum, nec minæ Judicium, aut mala suasio amoris, a vitæ vos valeat monitis revocare; ut ibi sequantur merita gregis, ubi præcesserit fortitudo Pastoris. His ita dictis, elevatis oculis in cælum sanctissimus Lucianus, et puras manus inferens cælo, totis cum viribus dixit: Gratias agotibi Domine Jesu Christe redemptor

mundi, qui me ad titulum dignitatis tue vocare dignatus es, et beatissimorum Martyrum tuorum Dionysii et Quintini consortem efficere. Dignare ergo Domine Jesu Christe in eorum me numero computare, et regni tui heredem facere sempiternum. His ita gestis, egressus a supradicta urbe Belvaco, cœpit iter suum intrepidus agere, et in accepta se exerere fortitudine, ut in opere divini ministerii martyrii sui cursum impleret. Cumque pervenisset ad montem qui vocatur a Annis, qui situs est super alveum Tara, qui mons tribus ab urbe millibus distat, pulchrum populis super rivum fluminis spectaculum præbet.

Secedit in montem.

a

9 Cumque S. Lucianus cum duobus pueris, his nominibus Maxiano et Juliano, officii sui omnipotenti Domino dicatum redderet cursum; advenerunt impii persecutores, qui a nequissimo Juliano fuerant directi. Tunc illico apprehendentes Sanctos Dei Maxianum et Julianum, eorum beatissimi Luciani obtutibus gladio eos puniri jusserunt. Quibus interfectis, Christo ex effusione suorum sanguinum digni Martyres consecrati sunt. Tunc sanctissimum Dei Lucianum cum ira et indignatione taliter allocuti sunt dicentes: Tunc es ille, qui maleficiis tuis seducis populum, ut sacratissimis diis non immolent, et ut invictissimorum Principum decreta contemnant? S. Lucianus respondit: Ego maleficus non sum, sed beneficiis eruditus supernis, Christi populo viam veritatis ostendo, et Dominum meum Jesum Christum, qui facturæ suæ pio semper dominatur affectu, quomodo inoffenso pede sequi debeant, innotesco, ut ad lucem evocati supernam a suis tenebris eruantur; et cognoscentes Dei filium ad terras pro ipsorum redemptione venisse, superstitionis idolorum sectam spernentes, ipsi soli cervicem cordis inclinent, qui pro omnium salute voluit crucifigi.

SS. Maxianus et Julianus occiduntur.

S. Lucianus intrepide persecutoribus respondet.

10 Ad hæc respondentes ministri dixerunt: Quomodo tu Deum pronuntias, quem asseris crucifixum? S. Lucianus respondit: Licet enim vestra infidelitas et aures idolorum surdæ et politæ superni et clementissimi Regis audire non mereantur arcanum; tamen propter adstantem multitudinem vulgi, breviter dicam quomodo et Deus est ante secula, et verus homo voluit in fine temporis crucifigi. Deus Pater ingenitus, Deus filius a solo Patre genitus, Deus Spiritus sanctus procedens a Patre et Filio, tres personæ, sed una substantia, qui nec initium habuit, nec ævi poterit fine concludi, cum omnia quæ videntur, et quæ non videntur, ipsius sapientia constet esse fundata; humanis misertus excessibus, sanctam Virginem, de qua in fine seculorum nasci dignatus est, elegit, ut invisibilis permanens in suis, visibilis fieri dignaretur in nostris, factus obediens Patri usque ad mortem, mortem autem crucis: et Deus impassibilis manens, homo, quem assumpserat, crucis patibulum pro omnibus sustineret, ut ubi erat culpa gravior, ibi esset gratia major. Nisi enim filius Dei, hominis etiam filius fieri dignaretur, nec peccatores ad veniam, nec miseri transirent ad Superos.

Mysterium Trinitatis et Incarnationis explicat.

a Imo Millius, de quo et Thara ante diximus ad priorem vitam.

CAPUT III.

Occiditur, sepelitur, clarescit miraculis.

Hæc et multa alia Luciano beatissimo prosequente, milites magis magisque furoris stimulis urebantur, et respondentes dixerunt: jam enim te senectutis invitaverat tempus, ut ab infantilibus vanitatibus resipiscere debuisses. Sed quoniam et vanitas te nimia obsidet, et ad mortem superflua invitat loquacitas, nomen nobis tuum conditionemque declara. S. Lucianus respondit: A carnalibus parentibus vocatus sum Lucius, sed in regeneratione sacræ undæ baptismatis Lucianus sacro Sacerdotis vocatus ore cognoscor.

De nomine et genere interrogatus respondet.

ACTORI.
MOSACHO.
ANONYMO.
Phil. I. 21.

gnoscor. Conditionis vero ejus sim lucide patet, cum mihi nihil aliud sit, quam secundum beatum Apostolum et Christo vivere, et pro ipso lucrari mori. Consepultus enim sum illi in fonte baptismatis, et ipsius sequor vestigia, ejus sum sanguine reformatus. Tunc milites respondentes dixerunt : Hoc est quod locuti sumus, quia seductor es, et deorum contumax comprobaris : quando et vana quæque loqui non cessas, et tua neris fessæ succurrere senectuti. S. Lucianus respondit : Quod ego loquor, neque auribus percipitis, neque retinere mente valetis. Excavavit enim vos infidelitas vestra, et Principem vestrum Julianum sacvissimum, a quo directi estis, aeterna cæcitas et caligo possidet tenebrarum.

Flagellatur.

12 Milites itaque injuriam Caesaris impatienter ferentes, apprehendentes eum et victis manibus ceciderunt. Cumque ab eis nimie flagellatus, et victus admodum teneretur, sanctus vir nec terrore concutitur, nec dolore corporis sui superatur, sed confisus in Domino, imbecillia senectutis membra juvenili vigore sustentans. eodem vultu, eademque mente perdurans, Christi nomen vivaci voce confiteri non timuit dicens : Christum Dei filium et corde credo, et ore non cesso laudare. Tunc unus ex militibus evaginato gladio, parata jam sancta cervicæ, pretiosum caput abscedit.

Orciditur.

Luce et voce
caelestis hono-
ratur.

13 Cumque sancti viri cadaver jaceret exanime, videntibus militibus et vulgi multitudine, lux de cælo super sanctum corpus emissæ est, et vox paritercum luce venit, dicens : Euge bone familie Luciane, qui pro me tum sanguinem fundere non dubitasti in terris, cum Sanctis gratulare in astris : Veni ad præparatum tibi in caelestibus mansionem. Veni cum palma Martyrii, accipe promissam quæ nec oculus vidit, nec auris audivit, nec cor comprehendere valet humanum, et confratrum tuorum Martyrum consortio perfuere beatorum. Hoc autem factum est diei hora quasi tertia in monte, quem supra memoravimus, tertio ab urbe miliario.

Caput præci-
sum manibus
gestat ad 2
miliaria.

14 Dei autem facto consilio qui Sanctos suos cum mensura probat, et sine mensura glorificat, recedentibus a loco ministris nequam, erigens se sancti viri corpus exanime, apprehendensque manu propria sanctum caput abscessum, stabili gressu Domini misericordia suffragante, mirum in modum aesi vivens in corpore iter suum carpere plantis firmissimis cepit. Portansque eum a monte quasi millibus tribus, Taræ transposito vado, pervenit ad locum quem vir sanctus funeri tradendum elegerat, uno a prædicta urbe miliario ditans in agello publico, ibique

cum palma victoriae Sanctus requievit in pace.

15 Viri itaque loci illius qui Beatissimi fuerant admonitione conversi, venerunt devotissime cum aromatibus, et sanctum linteaminibus nundis obvolvendes cadaver, sepelierunt illud in monumento novo, in quo nondum positus quisquam fuisse videbatur. In quo loco si devotus petitor veniens, S. Lucianum pro peccatis suis pura mente intercessorem precatus fuerit, sine dubio quicquid postulaverit obtinebit. Cumque sanctum corpus viri misericordia recenderent, aperte sunt nares eorum, senseruntque aromata Angelorum, qui a Domino ob sancti viri excoquias fuerant destinati. Dixeruntque viri ad invicem : Quidnam sibi vult hoc esse? Odorem talem nostræ nunquam nares senserunt. Sicque sumus repleti, ut nihil nobis ultra boni deesse credamus. Quanto autem amplius loquebatur, tanto eos amplius odor reficiebat divinus. Tunc prostrati in terram, cum magno timore et cordis devotione clamabant dicens : Credimus te Christum Dei Filium cum Patre et Spiritu sancto regnare in cælis, sicut a sancto Martyre tuo Luciano didicimus. Et conversi sunt eadem hora quasi quingenti viri, gratias agentes Deo. Jam enim conversi fuerant per S. Lucianum in Gallis amplius quam triginta millia virorum, exceptis parvulis et mulieribus.

Sepelitur a
Christianis.

Suavis odor
in loco sepul-
turæ.

Convertuntur
500 ante sa-
pua 30000.

Illustratur
miraculis.

16 Ædificaverunt autem in eodem loco templum novum, ubi Domino cooperante misericordiam Dei per S. Luciani merita consequitur omnis qui ejus meritis se crediderit exaudiri. Ægri veniunt et sanantur, cæci illuminantur, claudi recuperantur, vexati a demone liberantur, et fidelium exaudiuntur vota precantium. Digne sibi talem Dominus Martyrem approbavit, qui pro ejus nomine passionis non timuit subire martyrium. O beatum virum, castum, sanctum, pudicum, verecundum, ejus exemplo populi convertuntur ad fidem, ejus de meritis Angeli gratulantur in cælis, ejus tactu confortantur infirmi, ejus meritis delictorum sarcina levatur : quem cunctus populus festina devotione concelebrat, quem terrarum Principes adorant cervicibus. Ille jam choris admixtus Angelicis nunc candore resplendet. Ille cum Apostolis palmam assumpsit martyrii. Ecce ejus hodie solemniam celebramus, qui dum a nobis annua festivitate veneratur in terris, a Domino magnificatur in cælis. Sit tibi Deus Pater laus, sit tibi Deus Fili gloria, sit tibi Deus Spiritus summa potestas, qui sanctum Martyrem tum Lucianum ita glorificare dignatus es, qui vivis, dominaris, et regnas, ex tunc et nunc et per infinita seculorum secula, Amen.

DE S. PATIENTE, VEL PATIENTIO,

EPISCOPO METENSI IV.

GREGOR.
ANN. CLII.
VIII JASARD.
S. Patientis
in suis fa-
ctis celebre
nomen.

Metis Gallie Belyrea urbs illustris, olim Divodurum, vel Diviodurum, Mediomatricum) ab Apostolicis temporibus præcomes Evangelii atque Episcopus nacta traditur : quorum primus Clemens xxiii Novembris celebratur, secundus Cælestinus xiv Octobris, tertius Felix XXI Februarii. His S. Patientis successit, longe Lugdunensi illa, de quo XI Septembr. antiquior. Hujus natalem celebrat vii Januarii Martyrologium Romanum, Rabanus, Notherus, Bellinus, Maurolyrus, Galesinius, Molanus, volu SS. aliique. Et quidem Martyrol. Colonense, atque Carthusiani Colon. in Addit. ad Usuardum, S. Joannis Apostoli discipulum fuisse aiunt. Andreas Sausanais in Martyrologio Gallicano : Metis S. Patientis Episcopi : qui natione Græcus, S. Joannis Evangelistæ discipulus, quartus ordine hæc Ecclesiam rexit, eamque adhuc tenellum spiritualis sa-

pietate lacte, et divini verbi pabulo nutritivæ, ac sanctitatis suæ gloriosæ illustravit insigniis. Huic ferunt S. Joannem a se abscedenti in pignus amoris unum ex suis dentibus dedisse : quem Metis, ubi postea substitit, in aduena a se, sub amantissimi sui ipsius Præceptoris nuncupatione consecrata reposuit, perpetua observandum veneratione. Cumque multa in Episcopatu mirabiliter ac divine gessisset, piis laboribus perfunctus ad caelestem evolavit beatitudinem. Ferrarius xxvii Decembr. cum refert.

2 S. Patientis, aliorumque primorum Metensis Ecclesia Antistitem Acta intercedisse testatur Paulus Warnefridus in catalogo Episcoporum Metensium. Quam tamen hic damus de ea narrationem, ex antiquo ms. codice Ecclesie Metensis eruit Andreas Ducltus Noster : cui consimilis, sed aliquanto surriector, extabat in ms. S. Martini Ultrajecti. S. Patientis meminere Clu-

Ejus Acta
et us

NOT. 122.

Clu-

dius Robertus, Joannes Chenu, Demochares de divino sacris cap. 33. In ms. Florario dicitur obisse anno CLII.

SOC. 123.

VITA

Ex veteri ms. Ecclesie Metensis.

Beneficiorum Dei reminisci salus est mentis, sicut oblivisci torpor exitiabilis. Inde ad memoriam gratie Domini nostri Jesu Christi vitam B. Patientis, a si Spiritus sanctus adjuvat, qui aspirat ad ordinem, quem nobis et doctorem et conobii nostri fundatorem olim direxit.

S. Patiens S. Joannis Evangelistæ discipulus.

2 Sanctus igitur Patiens, sicut a prioribus vicaria relatione cognovimus, ex inclyta Græcorum prosapia exortus, sicut nobilitate mundana, sic et opum gloria in minoris Asiæ regione clarus effulsit. Hanc Asiæ regionem dilectus Domini Evangelista Joannes in sorte prædicationis divina dispensatione suscepit, fideique jugo subjugavit: nam dum fulgore virtutum confirmaret suorum claritatem verborum, quamplures ad vitam destinati potentes et divites ac mediocres compuncti gratia ejus doctrinæ obediabant. Itaque inter alios insignes etiam B. Patiens obedientiæ fidei se subdidit, pompam mundi reliquit, sancto Apostolo infime adhæsit.

3 Interim, ut historiæ tradunt, B. Joannes Apostolus a Domitiano Cæsare Romanus adducitur. Dominus enim consilium suum per tyrannum crudelem disponebat, ut sicut virtutibus atque signis idem Joannes atque Petrus fuerant pares, sic in Urbe principali haberent sui memoriam triumphi, ut enim b Via triumphalis insignita est Cruce Petri, sic et Joannis dolio c Latina porta memorialis habetur; d in quo fervente oleo, præsentem Senatu Romano, immisus, non ambustus, sed velut perunctus exivit. Hinc mundani fremitus victor exilio apud e Patmos insulam adjudicatus, et ad secunda marmora decori Romanorum apta palatiorum aretatur. Sed quid agit humanus furor contra Christi fidem? versa vice Joannes ibidem divina revelatione consolatur, de statu suarum septem Ecclesiarum certificatur, ruina malorum et gloria justorum ei visione Angelica demonstrantur. In brevi Domitianus a Senatu detraheatur, ejus edicta cassantur. Unde Joannes suis Ecclesiis redditur, in quibus dum sibi revelata corrigere, hæreticos detegeret, concilia celebraret, puritatem fidei edoceret, potentia miraculorum prædicationem confirmaret, in communi obsecratur, ut divinitatem Christi ac humanitatem lucidius ceteris elucidaret Evangelistis. Quod cum id agere se deneget posse, nisi communi supplicatione totius Ecclesie, repente supergreditur super altitudinem omnis humani sensus, ino secretum Angelorum. Igitur tuba mirabili cœternitatem Patris ac Filii omnibus insonuit, substantiam divinitatis ac humanitatis Christi in unitate unius personæ declaravit, omnes amfractus hæreticæ fraudis obstruxit, dicens: In principio erat Verbum, et Verbum caro factum est.

cap. 10. v. 11. Discipulos ad varias gentes mittit,

4 His peractis non immerito præcepti, quod in sua perceperat Apocalypsi: Oportet te iterum prophetare gentibus, et populis, et linguis, et multis Regibus, ex suis dignos elegit qui hæc errore gentili deviantes ad viam reducerent veræ salutis. Gloriosum itaque g Polycarpum Smyrnenis præcipit: plures alios in Orientali regione per diversas urbes ordinavit Sacerdotes. Divina etiam visione admonitus statuit suam provisionem ac sollicitudinem Gallicanis impertiri provinciis: quapropter h Irenæus directus est Lugdunensibus, i Benignus, Thyrsus, et Andeolus Augustodunensibus: Beatus vero Patientem, qui sibi familiaris in pluribus adhaerebat, secretius advocans, pandit ei quæ sibi revelata erant de eo; qui et dixit: Carissime fili, ex quo verbum Dei pro nobis

indebiliter gustavit mortem, homo redemptus, non est sui juris, sed ejus, qui redemit, servus. Quocirca quæ divinitas nobis imperantur, prompta debemus exequi mente. Carissimæ, in Spiritu revelatum est mihi, quod Clemens quondam patricius Urbis, atque sui successores, qui a Coepostolo meo Petro ad k primam Galliarum Belgicam in civitate Metensi sunt directi, duobus defunctis, qui superest ex nostris sibi præstolatur successorem secundum revelationem. Iluc ergo, carissime, secundum dispensationem Dei accelera, curam suscipe pastoralem, Dominicum adauge gregem. Ne itaque difficultatem itineris paveas, non recuses onus: quia qui te ab æterno elegit, et huic officio destinavit, tibi cooperando, superveniendo assistet. Auditis B. Patiens dictis dilectissimi Patris mœstus mente ac supplex voce respondit: Salva dispositione Dominica, salvaque tua jussione paterna, venerabilis doctor, disponebam animo donec adviveres carne nequaquam me separari a te, quod et in præsentem obsecro mihi concedi. Joannes, qui thesaurum scientiæ de Christi hauserat pectore, ipsamque Deitatis substantiam, quam exteris patefecerat, talia subinfert ore prophetali: Solus qui cuncta regit meam emigrationem solus dispensat, tuam vero sine trucidatione persecutorum in pace disponit. O sublimem prescientiam Joannem, cui et regionum loca, et vocabula spiritu non ignota: cui enim patebant superælestia, qui Trinitatis et Deitatis deificæ arcum substantiamque fide cernebat, quid mirum si mundani angustias orbis in dispositione regionum, in diversitate locorum, in vocabulis nationum et urbium cognoscebat? videnti enim Creatorem angusta est omnis creatura, et comprehensibilis amplitudine mentis. Si enim Delphicus furor cogebat ignorata prius designare loca pugnarum vel casuum, sancto Spiritu pleno nomina locorum divino aptorum servitio cur celarentur?

1 X. 1888. S. Patientem Metas.

h

Joannes pro-scribitur,

f revocatur,

scribit Evangelium

5 Licet vero B. Patiens divina præordinationis accepisset responsum, tamen Dei nutu aspiratus, qui hoc quod sibi complaceat fieri dignatus aspirare S. Joanni, dixit: Ardor non minimus angit meam mentem super portionem reliquiarum corporis tui. Et beatus inquit Apostolus: Nihil Deo impossibile, sicut enim processu ætatis quedam humani partes corporis cadunt, et alia partes succedunt, ut videntibus fieri probatur; et sicut in futura resurrectione corporum, quocumque locorum membra fuerint dispersa, ad priorem redire conjunctionem veraciter creduntur; sic tuum summa potestas desiderium valet implere, si omnium impetratrix fides firma Deo tribuente adsit. Oratione igitur Apostolica premissa, Apostolus promissionem complexit virtute Dei. Evocat itaque carissimum discipulum, atque in ipsius præsentia apponit digitum ori, dentem absque doloris sensu abstrahit, porrigit, eique dixit: Hunc tibi unum tolle, et ubi tibi Dominus providerit reponere, ceteri mei artus corporis sub dispositione Creatoris erunt, qui nec hæc in omni tribulatione protexit. Suscepit igitur carissimus discipulus dentem dilecti Domini, sicut in munimen sui, sicut pignus pii amoris, sicut propitiacionem multorum futuram.

Dentem ei c suis unum donat.

6 Rursum subdens Apostolus admonitionem pusillanimitatis perutilem, dixit: Carissime, cum omnia verba Dei creata sint in tempore, et ab æterno disposita, sola hominis natura commune aliquid habet cum omni creatura. Perpende igitur carissime, quia sicut ipsa, cum qua esse habent omnia, non gignit frumenta, neque maturat fructus, nisi exulta hominum labore, ventorum exagitata turbine, aeris temperie, ac ignis decocta calore; sic ipsa semen justitiæ anima non parturit, nisi patientia et impulsu tribulationum. Talis est enim ipsa rationalis natura, quod nisi tentationibus prematur, disciplinaque coereatur, aut libero arbitrio, inani gloria levatur, aut securitate terrenis immergitur.

Hortatur cum ad patientiam.

EX 888
 l
 Patiens cum
 Joanne confer-
 tur
 m
 n
 Patiens in Gal-
 lias venit
 gentis linguam
 loquitur.
 Act 10 16

immergitur. Ut ergo carissime, fructum requiei perpetue valeas percipere, per tribulationum patientiam te oportet exercere, aliosque tua predicatione ac exemplo Christo acquirere, cum quibus gaudens in caelesti requie. O laudabile doctoris et auditoris vinculum caritatis! Joannes dum l suis in nuptiis Christus aquam in vinum mutasset, secutus eum carnale convivium reliquit; Patiens audiens ab ipso Joanne verbum Dei abrenuntiat oblectamentis mundi: Joannes socialiter adhaesit Christo in resurrectione Archisynagogi filiae in cubiculo; Patiens Joanni praesens fuit dum resuscitavit filium in fidei viduae: Joannes transfigurationi factus in monte Christo adfuit; Patiens Joanni adstabat a dum duos Proceres post conversionem dimissarum penitentibus divitiarum ab aeterna damnatione per auri miram in frondibus reciproca-tionem reducebat: Joannes Crucis asstitit Christi; Patiens eidem Joanni misso in oleo ferventi, Christus morte devicta discipulis mellis favo verae Deitatis, ac suae humanitatis unione commendavit; Joannes patientem cum suis condiscipulis post libertatem exilii inseparabilem Patris ac Verbi substantiam scripto allucidavit.

7 Confortatur itaque tanto B. Patiens miraculo, et admonitione paterna, Pastorale susceptum officium, multisque Saeculorum pignoribus ac ipsius Evangelii collice donatus benedictionem petit, accipit: ignotum iter cum suis per Illyrici et Adriatici sinus maria arripit: tandemque Christo duce difficultatem itineris multimodam evadit, Gallorum fines intravit. Mirare! Linguam Barbarorum, quam pridem ignorabat, intelligebat, et respondebat, necessariaque requirebat. Fuit hoc insigne miraculum in Ecclesia primitivorum, ut quos Apostoli chrismate praesignabant, vel ad praedicandum gentibus ordinabant, illico manifeste scientiam linguarum accipiebant, sicut de Cornelio Actus Apostolorum narrant. Itaque certo indicio B. Patiens Metim civitatem devenit: quo deveniente Ecclesiasticus ordo cum fidei populo laetatur, et tam ex habitu quam ex revelatione pridem celebrata, de successore S. Felicis, qui tertius post B. Clementem rexerat Urbem, certificatur, consolatur.

8 Revelatio autem, ut fertur, ex ipso B. Patiente talis erat: Dum Beatus Evangelista Joannes sub Domitiani persecutione Romam perductus ibidem detineretur, beatus Princeps Apostolorum Petrus eidem in visione apparens dixit: Carissime frater, jam dudum prima Galliarum Belgica fidem suscepit divina favente gratia; et nunc quia illi qui a me illuc sunt directi solverunt vicissim debitum morti, recens adhuc fides illius populi doctore indiget fidei. Noveris itaque, carissime, quia sicut Dominus noster tuae sanctitati suam olim commendavit genitricem, sic et nunc tuae dispensationi Metensem commendat Ecclesiam. Ex tuis itaque auditoribus illic dirige-

Patientem nomine, cui Domitianum ovile pasceundum injunge.

a Videtur deesse, describam, aut quid simile.
 b Quo loco cruciatus, quo sepultus sit S. Petrus, dicitur XIX Junii. S. Hieronymus lib. de scriptorib. Ecclesiasticis, cap. 1, ait S. Petrum sepultum in Vaticano juxta viam triumphalem.
 c Latinam portam nonnulli eundem fuisse putant, quae Capena, a qua via Appia et Latina ducebantur. Erat Capena ad Orientem proxima.
 d De hac re plenius agemus vi Maii.
 e Alii quoque, ut ad illam diem dicimus, ad secunda marmora in Palatio (quae una est e Sporadiis insulis) relegatum esse S. Joannem scribunt.
 f Non Senatus, sed Stephanus Domitiae, Flavii Clementis videtur Procurator Domitianum interemit. Forte hic locus ita legendus: In brevi Domitianus detronatur, a Senatu ejus edicta cassantur. Certe ejus morte, ut scribit Suetonius sub numeris 8, Senatus adeo letatus est, ut repleta certatim curia non temperaret quin mortuum contumeliosissimo atque acerbissimo acclamatione geore laceraret: scias etiam inferri, clypeosque et imagines ejus coram detraxi, et ibidem solo alligari heret. novissime eradentes ubique titulos, abolendamque omnem memoriam decerneret. At Nova Gocceus Domitiani successor, omnes qui impietatis in deos rei fuerant absolvi voluit, et exules in patriam reduxit, inquit Dio. Imo edicto voluit, ne liceret aut impietatis aut Judaice sectae quoniam ebine insimulari. Quae de Christianis accipi debere dubium non est.

g De eo agimus XVI Januarii.
 h Colitur XXVI Junii.
 i De S. Benigno agemus i Novemb. de SS. Thyrso et Andochio, qui hic Andeolis dicitur, XXV Septemb.
 k Extant to. 1, scriptorum Francorum. Duchesni divisiones aliquot Galliae, in quibus primo loco Belgica recensetur: celebrantur a Caesare Gallorum fortissimi Belgae. Yperon dicitur potius Galliarum primaem dicit Belgiam crediderim, quod Praefectus Praetorio Galliarum, Treviris sedem habebat, ut docet Baronius noster Annal. Trevir. lib. 4, sed hoc post Diocletianum athenum, id fortassis solum vult hic scriptor, Metas Belgicae quae omnium est, quae
 l Baronius ad an. xxxi, num. 30, ait, quod Joannis hoc fuerit nuptiarum esse omnino commentum ac vuper excogitatum, cum puen antiquos Patres nulla prosus de hoc memento habeatur, et num. 34, ad vinculum cum esse sententiam, quae motus assentientium esse Nicephoro asserenti eas nuptias fuisse Simonis Cananici. At Buperius Tulliensis sub fine commentariorum in cap. 2, Joannem ita scribit: Hunc Joannem Evangelistam relicto nuptiis, (ipsius enim istas fuisse nuptias opinio fere omnium est) ipsum Dominum sequi coepisse arbitratur. Venerabilis Beda tom. 7, vel, ut alii volunt, Aletianus, hanc in die S. Joannis, Tradunt, inquit, historae, quod cum de nuptiis volente nubere vocaverit. Idem habet S. Thomas, 2. 2, q. 186, art. 4, ad 1 Legitur et in Praefatione in Evangelium S. Joannis in Glossa ordinaria, quam praefationem esse S. Hieronymi tradit isthuc Livanus, et vulgo supponunt. In eadem Glossa citat Prologum in idem Joannis Evangelium, qui tribuitur S. Augustino, in quo isthuc leguntur. Iste siquidem est Joannes, quem Dominus de Iudaea quae nuptiarum tempestas vocavit. Baronius hanc ita interpretatur, quae uxorem Joannes non ductam dimiserit, sed nunquam duxerit. Ipse S. Joannes Gertrudi sanctissimae virginis isthuc revelavit, ut ipsa retulit lib. 1, Insinuat divina met. cap. 4. Ego per omne tempus vite meae frequentius recolens quam suavitissimam amicitiam amantissimus Magister meus et Dominus meus in me respexerit, non renuocaverit illam continentiam, qua conjugem relinquens ipsam de nuptiis sum secutus, postea semper in omnibus veritas et factis meis hoc studium adhibui, ut diligenter eaverem, ne mihi ipsi vel alius aliquo modo darem occasionem, unde illa Magistro meo grata virtus, scilicet castitas, aliquo modo macularetur. Henique (ut alios innumeros omittam) Jacobus Tertius noster sub fine Chronici sacri ut neminem veterum hanc sententiam refragari.

m Hae referuntur in vita S. Joannis quae Mileto, vel Melitoni Laodicensi Episcopo tribuitur, probaturque Joanni Bessolio, desunt in apocrypho illa quae Prochori nomine vulgata.
 n Atticum et Eugenium, de quibus fere idem Melito.

An S. Joannes sponsus fuerit in nuptiis Canan. Joan. 2.

DE SANCTIS MARTYRIBUS SIRMENSIBUS

ANASTASIO, JUCUNDO, RATITE, PETRO,

FLORO, TILE, FLORIANO, TATIA.

VIII JANUARI.

Martyrologium S. Hieronymi: Et in Sirmis Anastasi, Joemli, Ratitis, Petri, Flori, Titis, Floriani, Tatiae. Au idem sit Anastasius, quem vi Januarii ex eodem Martyrologio dedimus, haud pronom est definire. Jucundum hoc die alia quoque habent Martyrologia: Nolkeri: In Grae-

cia Rustici, Timothei (de quibus infra agemus) et Jucundi. Idem esse videtur, et locus fortasse in Nolkeri mutilus. ms. Florianum: In Graecia S. Timothei et Joemli. Idem recentiore manu adjectum erat ad vetus ms. Martyrologium Adonis monasterii S. Laurentii Leodii.

DE

DE SS. MARTYRIBUS INTERAMNENSIBUS

CLAUDIO, CARBONANO, TIBUDIANO, PLANIO.

ANNO CCCLXX.
VIII JANUARI.

Ferrarius in generali catalogo Sanctorum vii *Jannar.* Apud Interamnem Umbriae, sanctorum Martyrum Claudio, Carbonani, Tibudiani, et Planii, sub Claudio Imperatore. *De iisdem in catalogo Sanctorum Italiae ex monumentis et veteri ms. Martyrologio Ecclesiae Interamnenis, ista tradit:*

Sub Claudio
Imp. occisi.

2 Cum Claudius Imperator impia in Christianos edicta promulgasset, iique ubique ab ejus Praefectis ad necem conquirentur; Claudius militiae Interamnenis Princeps, una cum Carbonano, Tibudiano, et Planio militibus, impii Imperatoris jussa parvipen-

dens, Christianos in carceribus detentos fovebat, et cruciatus ad tormenta pro Christo fortiter ferenda animabat. Quapropter et ipsi jussu Praefecti comprehensi, ac in Christi confessione constantes, martyrii palmam accepere anno salutis cclxx, quorum corpora secundo ab urbe Interamneni lapide, ubi nunc Sancti Zenonis Martyris extat ecclesia apud torrentem sepulta sunt. *Hæc Ferrarius. De Interamna hæc ad Narem egimus supra vii Januarii, cum de S. Valentino II, ejus Antistite.*

DE SANCTIS EPISCOPIS TICINENSIBUS

MAXIMO I ET MAXIMO II.

CIRCA ANN.
CLXX ET DX.
VIII JANUARI.

Maximus Ticinensem Episcopum Confessorem præter Martyrologium Romanum, referunt hodie Bellinus, Maurolycus, Galesinius, Molanus, Martyrol. Germanic. Huic Baronius null esse S. Epiphaniæ successorem, qui vii Siquodo Romæ habitæ anno vii subscripsit. Sed præter eum alius fuisse Maximus perhibetur, qui tamen quando sederit non omnino convenire inter scriptores tradit Ferrarius, sed probabilius videri octavum ejus Sedis Antistitem fuisse, inter Crispinum I et II de quo hos versus recitat:

Huic Maximus ex ordine,
Sed amplior in meritis,
Insequitur ex munere,
Associatus Superis.

De S. Crispino I et III, egimus vii Januarii, de II agemus xxx Octobr.

2 Hujus Maximi meminit Bernardus Saccus Patriensis Papiensis de *Italicarum verum varietate lib. 6, cap. 10, sic scribens:* Major semper Christianorum fides atque constantia, quam clades, et perturbatio in iniquoque seculo probata est: præcipue in hoc, de quo scribimus, tempore, quod a Severi imperio ad Flavianum Claudium fluxit, quem constat Imperatorem factum anno ab ortu Domini cclxxi, Maximo Episcopo viro innocentissimo et eximio Ticinensibus presidente. *Ita ille. Ast anno Christi cclxxviii, circiter ix Kal. April. imperare cepit Claudius.*

Sedit prior
tempore
Claudii.

3 Maximi (hujusve an secundi haud nobis liquet) et aliorum aliquot Ticinensium Episcoporum Acta a Paulo Diacono scripta testatur Galesinius: sed nusquam eum librum reperiri ait Ferrarius, qui ejus vitam ita describit in catalogo Sanctorum Italiae: Maximus Episcopus post S. Crispinum, ut plerique scriptores Ticinenses tradunt, Cathedram Episcopalem Ecclesiae Papiensis tenuit, magnaque sanctitate et doctrina effulsit. Inter ea quæ scripsisse fertur, multa de Regis officio memorantur. Solebat enim dicere Regem in arcejustitiæ, quæ Regina virtutum est, constantem et rectum, sanctarumque legum cultorem, subditorum culpas punire debere, justos autem et insontes tanquam membra Dei, injurias ipsorum ulciscens, non attingere. Qui si judicat in veritate, thronum suum in aeternum firmat, sic enim principatus conservantur: imperia vero violenta non durant. Cum autem sanctus Episcopus populum aliquot annos verbo et exemplo gubernasset, non sine civium lacrymis in caelos abiens, corpore in ecclesia Cathedrali tumulatus fuit.

Ius vita ex
Ferrario.Fuit divinitus
punitus.

ut manus pedesve inde retrahere, donec mane Canonicis ad ecclesias convenientibus crimen suum confessus, veniam a S. Maximo impetravit, non potuerit.

4 *Hæc Ferrarius, qui Jacobum Guallam, et Stephanum Brentanum citat. Sed quod a Maximo multa de Regis officio scripta memorat Ferrarius, non facile adducor ut credam ad hunc pertinere. Nam qui tunc in Italia Reges, quorum occasione ille de Regis officio commentaretur? Deinde ipsi Imperatores adhuc Ethnici erant, neque scilicet institutionem ex hominis Christiani lubricationibus petitori. Quid ergo? an iis temporibus librum ediderit vir sanctus, cujus nulla privatim aut publice constare posset utilitas?*

De scriptis S.
Maximi.

5 *Maximo II, missa est a B. Enoadio Dicitio ix (qua Sirmundo nostro est in sacra) in dedicatione templi SS. Joannis, et Cassiani, et Antonii. In dictione vero viii data Stephano Vicario, dicenda ipsi Maximo ita scribit idem Enoadus: Ad te, venerabilis mihi Antistes Maxime, sermo est: cui in meritorum testimonio virtus cepit a vocabulo, in quo actus eloquitur, qui nomen appellat. Provida parentum tuorum diligentia prius te eligi voluit, quam probari. Te olim secularibus inhærentem titulis caestrensium sudor excoluit, et ad Ecclesiae gubernaculum pars adversa solidavit: sicut Deus loquitur per Prophetam: Qui in modico fidelis, et in magno fidelis est. Te sacrarum Iudex et consilii comitem meruit, et laboris. Bene venerandis initiandis altaribus, et in laica conversatione quod sacrum esset elegisti. Tu pudicitiae in illa ætate custos inventus es, in qua et lex obsequitur desiderijs. Satis enim est pueritiæ ambitum, quem licentia fulcit, horreri. Christus milites suos, quos in personam Ducis attollat, inter acies querit hostiles. Adscitus Ecclesiae, Pontificem actibus implesti ante tempora dignitatis. Non fuit advena benignitas, quæ natura innixa radicibus de cano flore germinem ostendit. Temporale est omne quod fingitur; perpetuum quod cum ætate maturescit. Non tibi sacerdotium rem doni credimus evenisse, sed præmij. Alius vulgi aura, gratia lenocinante commendatur: tibi rigida circa culpabiles districtio dedit affectum. Manet te singularis sapientia; quæ licet generaliter optanda est, tamen existit in Magistro necessaria. Frustra monitoris personam suscipit, qui impacti non prævalet æstimare pondus officij. Vilissimis comparandus est, nisi præcellat scientia, qui est honore præstantior. Dedit tibi apicem res judicij, non favoris. Dignus Pontifice amor est, quem censura conciliat. Devonestat institutionis genium, qui per solam gratiam vult placere.*

S. Marinus
II, Assessor
Comitis sa-
crarum lar-
gitionum ante
Episcopatum.
Luc. 16 10.
castus et ju-
ventute:ceteris virtu-
tibus ornat.

EX VARIIS
Exempla, ce-
teris pertu-
cet

placere. Tu his conditus et formatus caeli beneficiis, plus agendo populum instituis quam loquendo. Illa monita discipulorum conscientiam eruderant, quae praebebant exemplo. Sine pudore invitat ad innocentiam, qui illam non fuerit ipse sectatus. Te inter secreta penetralium quasi testem metuit, qui peccare dispondit. Nascentibus culpis motus et reverentia tua negat effectum. Qui inter exordia occurrit vitiiis, et occasione lapsus adimit, et concupiscentiae purgat auctorem. Haec beatitudini tuae quasi strictum pro

linguae meae dedicatione dedicavi. Si precibus tuis vitae successus ariserit, gestorum tuorum plena me relatione consecrabo, ut quae universis nota sunt, mansuris in posterum literis, quatenus gaudeat aetas secutura, serventur. *Haec in laudem Maximi adhuc viventis Ennodius ejus successor, cujus Dictione sacra in eadem missa Marino est, et ab eo dicta cum dedicaretur basilica S. Joannis Baptista, quem novo exemplo Apostolum nominat, ut hic Lucam Prophetam.*

DE S. PATHEO MARTYRE.

VIII JANUARI. *Martyrologium S. Hieronymi : Et alio loco Pathei. Martyrem remur cum nulla secus sentiendi causa, nuperumque in eodem Martyrologio.*

a ACTA S. a CARTERII, PRESB. ET MART.

Ex Menais Graecorum.

b
S. B.
DIOCLETIANO.
VIII JANUARI.
S. Carterius
presbyter, pō-
pulum docet

Dioeletiano imperante, et Urbano b Casarea Capadociae Praeside, Carterius Presbyter et Doctor Christianorum, domum in templum vertit, et coacta ingenti Christianorum multitudine instituit illos in vera fide, qua discerent Christum solum verum Deum colere; et praeter illum, nullum alium Deum agnoscere. Delatus ad Praesidem se ipsum in latebras abdidit. Sed illi Dominus apparuit, mandavitque ut se in apertum daret, seque ultro ipsum quaerentibus offerret: Ego, inquit, tecum ero. Multa enim tibi meo nomine patientia sunt, multaque per te conversi salutem consequentur. Hic Carterius ingenti perfunctus gaudio, Deo gratis actis, se ipsum in lucem dedit.

quecatus latet
dein offerit se
quaerentibus

c
Serapidis ido-
lolum dejecit

2 Ac primum quidem ergastulo conclusus, dein ad Praesidem deductus, jussu est e Serapidi litare: sed Carterius precibus idolum dejecit. Tum a sedecina licitoribus fustibus atrociter contunditur, quatuor aliis carnificibus illi imminentibus. Deinde a furca suspenso novacula unguis a manibus et pedibus excinduntur, ferreisque unguibus totum corpus raditur et curpitur. Qui conspectu dein Angeli recreatus omnibus tormentis superior, atque illico sanus extitit.

dire torquetur
sanatur ab
Angelo
rursus cruci-
ciatur:

3 Dein rursus Praesidis jussu detentus, talis ferro

trajectis, supinus ignitum pectore voverem gestavit. Praeterea coactus est in succensa ferrea sartagine residere: tum ei ardentibus subulis perforati pedes: atque ita rursus in carcerem retrusus est. Sub noctem iterum se ei videndum Salvator obtulit, compedibus solutum omni levavit molestia, atque e custodia eductum liberum dimisit. Quare complures cum sanum spectassent, eum adeuntes ab illo sacro fonte abluti sunt, et ab omnibus, quibus laborabant morbis, curati.

exit carcerem

4 Appensa deinde pedibus manibusque saxa ingentia, quibus ita innexo distentoque fustibus venter converberatur: aduruntur accensis facibus latera: resinaque plagis infunditur: liquatum in os plumbum instillatur, ignitaque galea capiti imponitur. Ac demum in rogam conjectus, dum ludus gratiarum Deo concubuit, in igne illaesus permansit. Hinc e circumstantibus Judaeis quispian in rabiem actus, hastam vibrans per latus Martyris transadigit, mortemque infert, eum prius aquam e latere tam copiosam profudisset, ut etiam rogam extingueret; quam secutus sanguis est, cum quo et animam in Dei manus edidit.

iterum tortus
occiditur.

a Ignatus hic Latinorum fastis. Nam diversus est a Carterio qui 2 Novembre, colitur sub Latino Sebaste passus.

b Haec Cappadociae metropolis est, circa Meli fluminis fontes, magnam adepta a plurimis Sanctis, quos tulit, ac praesertim Basilio magno, celebritatem.

c Unus hic e Diis Egyptiorum fuit.

DE SANCTIS MARTYRIBUS

THEOPHILO ET HELLADIO.

VIII JANUARI.

De his VIII Januarii Martyrologium Romanum: In Libya Sanctorum Martyrum Theophili Diaconi et Helladii, qui primo laniati ac testulis peracutis compuncti, demum in ignem conjecti animas Deo reddiderunt. Eadem fere habet Menologium Graecorum, addens sub Proconsule haec passos. Paulo fustus Menaea: Eodem die sancti Martyres Theophilus diaconus, et Eladius hiens passi sunt. Hi Libyes erant. Ob Christi vero confessionem comprehensi, et ad Proconsulem deducti, cum in fide perseverarent, atrociter verberati sunt. Vincula dein manus ac pedes tergumque ferro atque igne adustum: tum aentis compuncti

horum SS.
patria, et tor-
menta.

testis; eum identidem tormenta plura ingererentur, animas Deo tradiderunt. *Galesinius*: In Graecia beatorum Martyrum Theophili diaconi, et Helladii. Hi, in Libya nati, Christianae fidei cultores, idolorum cultum cum passim exagitant, Proconsulis jussu virgis acerbis censi, tum unguibus ferreis excarnificati, post in lumbis semiustulati, deinde testularum aculeis confossi, nihil unquam de constantia sua remiserunt. Itaque demum horribilem in modum raptati, confractis totius corporis ossibus, animas Deo reddiderunt.

DE SANCTIS MARTYRIBUS

TIMOTHEO, EUCTO SEU POLYEUCTO, RUSTICO, PISSEO VEL CIPISEO, SECUNDO, LUCIO, FELICE, JANUARIO, PALLADIO.

VIII JANUARI

De sanctis his Martyribus hæc habet Martyrologium S. Hieronymi : vi In. In Græcia, Eucti, Rustici, Pissei, Timothei, Secundi, Luci, Felicis, Januari. In vs. quosque Rhinoviensi atdem perantiquo : In Græcia, Cipisei, Secundi, Timothei, Lucii, Rustici. Timothei plures olim meminere : Beda : Timothei in Græcia. Notkerus : In Græcia Polyæcti, (rix dubito quin ille sit Euctus juri relatus, voce aut hic per prothesin, aut isthuc per aphæresin corrupta) et Palladii (fortassis hic est Palladius, qui vii Januar. Palladas vocatur in S. Hieronymi Martyrologio.) Et quibusdam interjectis pergit Notkerus : In Græcia Rustici, Timothei, et Jucomi. Usuardi editio Lubecensis

anni 1475, et Parisiensis 1536. Bellini editio Parisiensis anni 1521, et plurima mss. sub nomine Usuardi : In Græcia S. Timothei. Martyrologium Coloniense : In Græcia S. Timothei Confessoris. Carthusiani Coloniæ, in Addit. ad Usuar. et Martyrol. Germanic. In Græcia S. Timothei Confessoris, qui translatus est Constantinopolim ix Maii. At ix Maii ostendunt se de S. Timotheo Pauli discipulo agere, de quo nos xxiv Januarii. At de hoc S. Timotheo et sociis nihil habemus compertum. Timotheus Confessor in Græcia, in eodem Martyrologio Germanico, Mauralyca, Petro de Natalibus lib. 11, cap. 130, § 30, refertur, sed ix Januarii.

DE S. EUGENIANO MARTYRE

AUGUSTODUNI IN GALLIA.

VIII JANUARI.

S. Eugenianum hodie refert Martyrologium Romanum. Usuardus, Bellinus, Maurolycus, Martyrol. Germanic. ms. Florarium, Galesinius, qui Augustoduni in Gallia martyrum subisse in Notationibus testatur, uti et Petrus de Natalibus lib. 11, cap. ultimo, num. 29, sed hic v In. Januar. ejus memorat Natalem. Antiquum ms. Monasterii S. Martini Treviris : v In. In Augustoduno Eugenii Episcopi et Martyris. Idem habet ms. S. Mariæ Ultrajecti. Nul- lum in catalogo Episcoporum Eugenianum vel Euge-

nium reperio, nisi forte inter Martyrum et S. Reticium sederit, nam deesse aliquot Episcoporum nomina suspicatur Claudius Robertus, Wandelbertus :

Idem post sexto Eugeniano vota feruntur. Dubitamus an non fortassis idem esset qui Egemonius, de quo nix agemus. Sed eruditissimus Andreas Saussaius ut diversus celebrat; atque Eugenianum quidem hoc elogio : Augustoduni Æduorum S. Eugenii Martyris in strema concertatione pro fidei testimonio laureati.

DE S. EGEMONIO VEL IGOMONO, EPISCOPO AUGUSTODUNENSI.

VIII JANUARI

Septimus Æduensis, sive Augustodunensis, Episcopus, memoratur a Claudio Roberto Igomonis, sive Igomomis, aut Ægemonius, vel Egemonius : quem vii Januarii Sanctorum catalogo adscriptum exhibet Molanus in Additionibus ad Usuardum, Bellini editio Parisiensis anni 1521. Robanus, Maurolycus, Galesinius, Martyrologium Coloniense, in quo perperam Egenio vocatur, uti in Lubecensi Usuardi editione anni 1475. Eugenianus. At Carthusiani Colonienses in Addit. ad Usuard. ita habent : Egmonii, alias Egeuonius Augustodunensis Episcopi et Confessoris, alias Martyris. Ferrarius Egmoneum vocat. mss. quidam Egemonem, et Egemonem. S. Egemonii meminit et anti-

quissimum ms. Martyrologium S. Hieronymi : Augustoduni depositio Egemoni Episcopi. Meminit ejus et S. Gregorius Turon. De gloria Confessorum cap. 75 et 76. Et Andreas Saussaius in Martyrologio Gallicano : Augustoduni Æduorum depositio S. Egemonii Episcopi et Confessoris, qui religione et doctrina florentissimus, S. Cassiano hac in cathedra succedens, omni Episcopali virtute, et Pastoralis officii exemplis, gregi sibi credito præfuit. Demumque spectata in multis sanctimonia clarus, divina ut visione fruere- tur, quam vehementer ardebat, migravit ad caelum. De S. Cassiano ejus decessore agemus 3 Augusti.

DE S. ATTICO EPISCOPO CONSTANTINOPOLITANO.

§ 1. Sanctitatis Attici memoria celebris : cultus sacer. Rerum gestarum Scriptores.

AN CH CXXXVIII JANUARI S. Atticus obitio adversarius S. Eleripostomo

Multi S. Joannem Chrysostomum acri studio impugnavit, qui tamen errorem deinde suum agnovit, atque omni sanctitatis laude floruerunt. In his S. Atticus Episcopus Constantinopolitanus fuit, qui zelo immoderato et nequam secundum scientiam abreptus, non adversatus tantum est S. Chrysostomo, sed post Arsacium in ejus, etiamnum superstitis, Cathedram successit. Quod crimen penitentia deinde et recte factis egregie expiavit, et scriptis litteris auctor S. Cyrillo Alexandrino fuit, ut Chrysostomi nomen diptychis inscriberet : quod hoc postmodum, partim assiduis S. Isidori Pelusiote admo-

ditionibus, partim divina revelatione et Virginis Dei Matris benignitate magis exstimulatus, præstitit. Erant autem Diptycha, de quibus crebrior hic et tibi mentio fiet, Libri Ecclesiastici, gemini quidem, unde et διπύχια dicebantur : alter adhuc viventium, in quo a Presbytero vel Diacono nomina illuminatorum et susceptorum scribebantur; alter mortuorum, qui complectebatur nomina, statum, ordinem, obitumque Hierarchiarum. De his rideudi Meursius in Glossario, et la Cerda in Adversariis sacris cap. 42, n. 1 et c. 148, n. 6.

2 S. Attici in repurgandis hæresibus vigilantium, in orthodoxa fide propaganda sinceritatem, prædicant Patres Ephesini Concilii. S. Cyrillus variis in epistolis ac tractatibus, tum potissimum libro religiosissimis Regi-

Laudatur a SS. PP. et Cr- testino Pontifici.

E. VARUS.

nis inscripto, et Concilio praefixo. Theodoretus in *Poly-morpho*, S. Prosper lib. de *ingratis contra Pelagianos*, et praecipue S. Celestinus Papa in *epistolis variis*; a quo S. Atticus, sanctae recordationis, reverendissima memoriae vir, et Antistes Catholicus appellatur, ita *epistola 12, missa, Fl. Actii, et Fl. Valerio* v. c. coss. id est an. Ch. cxxxii, ad *Theodosium Imperatorem, de Maximiano electo Episcopo Constantinopolitano*: Fert illi, inquit, ac si sui corporis parti Romana testimonium, quae hunc semper inter suos habuit et numeravit, Ecclesia: ferunt suorum merita, quibus sancte adhaeserat, decessorum. Ita enim reverendissima memoriae viro Attico, Catholice fidei propugnatori fortissimo, mente pariter et officio colerebat, ut jam tunc futuri in eodem Episcopatus insignia praerulerent. In *epistola 13, eodem anno inscripta dicto Maximiano*: Sequere priorum, inquit, a quibus eruditus es et nutritus, exempla Pontificum; Beatissimi Joannis in praedicando scientiam, S. Attici in repurgandis haeresibus vigilantiam, decessoris tui Sisinii, cujus te successorem credimus, simplicem puritatem, ut de illa (ut solebamus) gratulemur Ecclesia. Et *epistola 7, testatur ad se, gesta a Catholico tunc Antistite Attico directae: quae cum aliis ejus operibus, quorum hinc inde apud antiquos Scriptores reliquiae supersunt, perierunt.*

Colitur viii
Januarii.

3 *Alia S. Celestini Papae testimonia ad calcem vitae referuntur: haec praefabunda duximus ne asperiore aliquorum in S. Atticum stylo ejus fortassis in dubium sanctitas revocetur, cui hunc viii Januarii diem sacrum Graeci in Menaeis sanaverunt, his verbis*: Eodem die S. Atticus Patriarcha Constantinopolitanus in pace quiescit. Non est quidem hoc die vita functus, sed fortassis aut elevatum tuum ejus corpus est, aut honores illi caelestes primum delati. Obiit enim x Octobris, quo eum die celebrant Carthusiani Colon. in *Addit. ad Usuardum*. Attici, inquit, Constantinopolitani Episcopi, et Confessoris, cuius virtutes lib. ix. historiae tripartitae tanguntur. *Martyrologium Germanicum eodem die*: Sancti Constantinopolitani Episcopi Attici, de quo legitur in historia tripartita. *Ferrarius in Catal. SS. Constantinopoli S. Attici Episcopi, annotatque eum a Celestino Papa valde commendari.*

et x Octobris.

4 *Res illius gestas, praeter citatos Auctores, prosequuntur S. Innocentius Papa in variis epistolis, qui tamen acta ante eum annis obiit. Socrates lib. 6 et 7 hist. Eccles. Theodoretus lib. 3 hist. Eccl. c. 34. Sozomenus lib. 8 et 9, hist. Eccl. Synesius Episcopus Cyrenus epist. 66, ad Theophilum Episcop. Alexandrinum. Palladius Episcopus Helenopolitanus in Dialogo de vita S. Chrysostomi, sen quisquis hujus auctor est, de quo agemus xxvii Januarii. Atque hi quidem omnes S. Attico synchroni ceteriterunt. Successerunt e Graecis alii vitae S. Chrysostomi Scriptores, Georgius Episcopus Alexandrinus, Leo Imperator, et Metaphrastes, de quibus isthic exactius agetur. Theodorus Lector lib. 2 *Collectaneorum*. Auctor Chronici Alexandrini. Nicephorus in *catalogo Episcoporum*. Photius in *Bibliotheca*. Georgius Cedrenus in *Histor. Compendio*. Joannes Zonaras, et Michael Glycas in *Annalibus*, ab hoc tamen non tam S. Atticus describitur, quam ejus gesta aliqua proleto tribuuntur. Demum citatus secutus plurimam prosequitur Nicephorus Callistus lib. 14, hist. Eccles. Ex Latinis praeter citatos S. Innocentium, et S. Celestinum Pontifices, memorant eum Cassiodorus lib. 10 et 11, historiae tripartitae. Marcellinus Comes in *Chronico*. Paulus Diaconus lib. 14, hist. miscellae. Jacobus Billius lib. 1 *observationum sacrarum* cap. 26, et passim recentiores Chronologi: e quibus pluribus de eo disputat Baronius tomo 3 *Annal. E* nostris eum referunt Petavins lib. 13, de doctrina temporum, Jac. Gaultierus in *Tabula Chronographica*, Raderus in *aula sancta Theodosii Imperatoris*, et alii.*

Gesta ejus qui
narrant.

§ II. Vita privata. Promotio ad Episcopatum. Translatio reliquiarum S. Saverii.

Sozomenus lib. 8, cap. 27. Arsacius, inquit, cum exiguo tempore Ecclesiae Constantinopolitanae praefuisset, est mortuus. Hujus successionem multis ambientibus, quarto post obitum illius mense ordinatur Atticus Constantinopolitani Cleri Presbyter, unus ex insidiatoribus Joannis. Hic quidem natione erat ex Sebastia Armeniae: sed a puero ad religionem institutus per monachos haeresis Macedoniana sectatores, qui tum temporis Sebastiae in hujus sapientiae studio clarebant ex schola Eustathii progressi, quem Episcopum ac Praeslem ibi praestantissimorum monachorum fuisse jam ante commemoravimus. Hic autem cum ad virilem aetatem pervenisset, ad Catholicam Ecclesiam transit. Et quoniam natura magis quam doctrina prudens erat, rerum agendarum insidiator fuit; ut qui et ad struendas insidias, et ad easdem evitandas sufficeret, ingenio pellaci, ita ut multis gratus esset.

Patris:

puerilis institutio:

* lib. 3, cap. 13.

conversio:

calthitas:

concoctio:

6 In concionibus ecclesiasticis mediocri, ut haec neque scripturae dignae viderentur auditoribus, neque eruditionis prorsus expertes. Nam cum affectatus esset, si quando occasione nactus erat, praecipios quosque Graeciae scriptores lectitabat: et eo ipso, quod indoctus haberetur, dum de hisce disserteret, etiam doctos sapenumero latebat. Ferebatur autem erga suae opinionis homines industris, adversus diversas sentientes formidabilis; et facile his ipsis quoties vellet inentere metum, et mox mutatus apparere mansuetus. Atque huic quidem talem fuisse aiunt illi, qui hominem norant. Ex quibus Sozomenum id potuisse intelligere, atas utriusque probat, cum lib. 9, cap. 2, scribat se reliquiarum Sanctorum quadraginta militum et Martyrum apud Sebastiam Armeniae (de quibus agemus ix Martii) interfuisse translationi, quae contigit an. Christ. cxxxviii.

7 S. Atticum adhuc Presbyterum unum ex insidiatoribus Joannis fuisse constat ex *Pseudo-synodo Chalcedone in suburbio Ruffini, in loco qui Δοξε, sive ad Quercum, dicebatur, adversus S. Chrysostomum a Theophilo Alexandrino ann. Ch. ciii, coacta, in qua Atticus contra eundem S. Chrysostomum testimonium dicit; ut habet Photius in bibliotheca, Tmetate lxx. Mox tertium, quoque, inquit, accusationis a Joanne diacono factae caput examinatur (quod, ut ante dixit, pretiosarum rerum magnam vim dividendisset). In eo capite Arsacius Archipresbyter, qui ipsi Chrysostomo successit, et Atticus Presbyter, nescio quo modo testibus adhibiti, testimonium dixerunt, uti et Elpidius Presbyter. Iidem et cum ipsis etiam Acacius Presbyter in quartum criminatiois caput testati sunt (quod marmora S. Anastasiae, quae Neoterius illi ecclesiae marmoribus ornanda reliquerat, ipse vendidisset.) Postquam ita excessa fuere haec, predicti Presbyteri, ac praeter eos Eudemon et Onesimus sententiam accelerari postularunt. Itaque Synodi Praeses Paulus Heracliae Episcopus omnes sententiam dicere voluit, statutumque ut ipsis visum, beatum virum Sede pellendum, incipiente Gymnasio Episcopo, et finiente Theophilo Alexandrino numero omnes quinque et quadraginta. Haec Photius. Haeresis Macedoniana, cujus sectator in prima adolescentia fuit S. Atticus, procreata a Macedonio Episcopo Constantinopolitano. Divinitatem Spiritui sancto eripiebat; eam exponit S. Augustinus haer. 32, S. Epiphanius 32, et damnarum Patres in secunda synodo generali, Constantinopolitana prima.*

In Pseudo-synodo testatur contra S. Chrysostomum.

8 Eadem, quae ex Sozomeno protulimus, refert Nicephorus lib. 13, cap. 29. Et breviter ita perstringit Socrates lib. 6, c. 18. Arsacius non diu illum gessit Episcopatum, nam sequenti anno, ad secundum consulatum Stiliconis, Anthemii autem primum, in Idus Novembris mortem obiit. Cum autem de Episcopo deligendo

Credat Episcopus Constantinopolitanus.

gendo a multis vehementer laboratum esset, et ob eam causam multum temporis preteriret, proximo anno, Arcadio jam sextum Cos. et Probo primum; Atticus, vir pietate eximius, ex Sebastia Armenia oriundus, monasticam vitam genus ab incunte adolescentia excolens, doctrina sane medioeri, sed prudentia naturaliter insita magis valens, Episcopus Constantinopol. creatus est. *Fuit autem Stilico II, Consul cum collega Anthemio an. Ch. cdxv, quo xi Novembris obiit Arsacius, a cuius obitu, cum quarto mense Atticus creatus sit Episcopus, ut Sozomenus et Nicephorus referunt, xi Martii die Dominica id forte contigerit an. Ch. cdxvi, quo Arcadius Aug. vi, et Probus Consules erant.*

9 *Eisdem consulibus Attico jam Episcopatum gerente, Constantinopolim ex Judea, ex oppido Silo, ut vult Salsianus noster tom. 3, Annal. Eccl. vet. testam. an. mundi 2977, nu. 7 et 17, translatae sunt reliquiae magni Sacerdotis et Prophetae Samuelis, Regum omnium Patris, Magistri ac Judicis, Theodorus Lector lib. 2, Collectan. Sub imperio, inquit, illius Arcadii, et Patriarcha Attico Constantinopolim allatae sunt reliquiae S. Samuelis et in prophético ipsius loco juxta Hebronum, xii Calend. Julii collocatae. Eodem habet Nicephorus lib. 14, c. 10. S. Hieronymus contra haereticum Vigilantium, sacra haec lipsana magnifica pompa translata testatur. Dolet, inquit, Martyrum reliquias pretioso operiri velamine, et non vel pannis vel cilicio colligari, vel projici in sterquilinum, ut solus Vigilantius ebrius et dormiens adoretur. Ego sacrilegi sumus, quando basilicas Apostolorum ingredi-mur. Sacrilegus fuit Constantianus Imperator, qui sanctas reliquias Andreae, Lucae, et Timothei transtulit Constantinopolim; apud quas demones quiescunt, et inhabitatores Vigilantii illorum se sentire praesentiam confitentur. Sacrilegus deinde dicendus est et nunc Augustus Arcadius, qui ossa B. Samuelis longo post tempore de Judaea transtulit in Thraciam. Omnes Episcopi non solum sacrilegi, sed etiam fatui judicandi, qui rem vilissimam, et cineres dissolutos in serico et vase aureo portaverunt. Stulti omnium Ecclesiarum populi, qui occurrerunt sanctis reliquiis, et tanta laetitia, quasi praesentem viventemque Prophetam cernerent, susceperunt, ut de Palaestina usque Chalcedonem jungerentur populorum examina, et in Christi laudem una voce resonarent. Additur in Chronico Alexandrino: Eodem anno, Arcadio Aug. vi et Probo Coss. delatae sunt reliquiae S. Samuelis Constantinopolim per gradus scabios Chalcedonenses mense Artemesio, xiv Calendas Junias, pompam ducentibus Arcadio Augusto et Anthemio Praefecto praetorio, Consulibus item, et Emiliano Praefecto Urbi, et universo Senatu. Repositae sunt ad tempus in sanctissima Ecclesia magna. Dum forte ei templum edificaretur, in quod transferrentur, ut Baronius in notis ad Martyrol. Rom. ad xx Augusti, quo die de S. Samuele ogemus, et in annalibus hoc anno num. 36, et Salsianus anno citato n. 18, extractum supponunt ex his verbis Procopii lib. 3, de aedificiis Justiniani Imperat. *Φρέατα δὲ, ἢ δεξαμενὰς, ἠεροδομισατο ὄψεως εἰς τὸ τοῦ κλήου Σαμουὴλ, πρέσβ. καὶ τείχεος.* Puteos autem, vel cisternas aedificavit hoc modo. In S. Samuelis, puteum et murum, etc. An S. Attici consilio auxilioque ceptum extrui S. Samuelis templum, non coniecimus: proximo sane tempore extractum supponunt verba Theodori Lectoris, et Nicephori, quibus in propheticum ejus locum seu famam juxta Hebronum referuntur illata, nulla facta mentione repositionis ad tempus in sanctissima Ecclesia Magna, alia a S. Sophia templo, quod D. Chrysostomo ejecto a biennio conflagravat et proximis annis reedificatum, et a S. Attico dedicatum est, ut suo loco dicemus.*

§ III. Graves inimicitiae inter Atticum et fautores S. Chrysostomi.

Palladius in dialogo de vita S. Chrysostomi circa medium, Substituit, inquit, Arsacio Atticus Presbyter, totius contra Joannem inachinationis architectus. Qui cum animadverteret Occidentalium sibi Episcoporum communicare neminem, neque ipsius civitatis populum, propter ea quae adeo injuste ac nefarie admissa fuerant; agit divinarum Scripturarum imperitus, ut qui non communicarent, Rescriptis conventi cogerentur. Habebat autem Rescriptum adversum Episcopos hujusmodi minas: Si quis Episcopo Theophilo, et Porphyrio, et Attico non communicent, Ecclesia pellatur, et a suis facultatibus prorsus privetur. Hinc jam aliis plus aequo gravati pondere, invitati quoque communicant. At vero pauperiores quique et in fide sana imbecilliores numeribus quibusdam ad communicandum attrahuntur. Qui vero genus et patriam, et corruptibilem gloriam, corporumque pressuram contempserunt, fuga ingenuitatem animi servare; Evangelicum illud crebra memoria repetentes: *Si vos in una civitate persecuti fuerint, fugite in aliam.* Et Proverbiorum illud sibi-met dicentes: *Non proderunt substantiae in die irae.* Profecti autem sunt alii quidem Romam, alii ad montes, alii in monasteriis servorum Dei a Judaica iniquitate servabantur. Continebat autem Rescriptum contra laicos, qui in dignitate erant constituti, ut magistratu et dignitate omni privarentur, milites ut baltheum amitterent, populares et artifices reliqui, persoluto gravi auri pondere, subjicerentur exilio. Verum dum ista geruntur, preces a fidelioribus quibusque sub dio magna cum afflictione sua quotidie fiebant, Salvatoris studio et amore, qui dixit: *Ego sum via et veritas, et rursus: Confidite ego vici mundum.*

11 *Hae Palladius: Similia ab aliis in vita S. Chrysostomi referuntur. Moritur, inquit Leo Imperator, Arsacius: Ei autem succedit Atticus. Quoniam ab eo fiebant? Accusationes, ordinationes, Metropolitanum indigni qui manderent memoriae. Quidam viri boni non ferentes hae videre, eunt Romam, ex quibus cum rescivisset Antistes, singula refert Imperatori Honorio. At missis S. Chrysostomo Romam legati legatio illa anno praecedenti vivo adhuc Arsacio contigit. Concilio tum Romae habito, missi hoc anno in Orientem Legati, qui in via, quod cum Attico communicare noluissent, diva passi sunt, ad quos, inquit Georgius Alexandrinus destinaverunt, sive qui ex Imperiali aula erant aut assecke Attici, offerentes eis ter mille nummos, postulantes ut persuasi Attico communicarent, sententiamque in Joannem latum silentio tegerent. Aliquanto aliter Metaphrastes: Incertum, ait, in ex iis qui erant Imperatriae: Reliqui de communione Joannis partim quidem Attico communicarunt necessitate compulsi, et ad alias Ecclesias Asiae translati, partim nescimus ubi sint.*

12 *Similitudinem hanc cum vita S. Chrysostomi magna ex parte sopitam scribit Synesius epist. 66, ad Theophilum. A morte enim ejus (nam xiv Novemb. an. Ch. cdxvii. Conanis ad Pontum Euxinum defunctus est.) Theophilus Alexandrinus libellum ad B. Atticum scripsit scitum et eruditum, quem se perlegisse testatur. Eo libello hic illum adducebat ad recipiendos homines,*

Atticus sibi communicare nolentes varie affligit.

Mat. 10, 23. Prov. 1, 4.

Joan. 11, 6. Joan. 13, 33.

Legati Pontificis atque Episcopi misere exagitantur.

Reliquiae S. Samuelis transferuntur Constantinopolim.

EX VARIIS.
Mortuo S.
Chrysostomo
recipiuntur
proscripti.

homines, ob initiam scilicet cum S. Chrysostomo communicationem diversis sententis damnatos atque proscriptos, vel voluntario exilio extorres, ut sic licentia iis ad propria redeundi impertita, dissensionem cum morte S. Chrysostomi paulatim deponebantur. Interca Pontifex Innocentius litteras ad Imperatorem acerrimas scripsit, quibus tum ipsam, tum Augustam, tum Theophilum excommunicat, et Arsacii mortui nomen declarat ex albo Episcoporum eradicandum: Atticum ne vel nominat quidem, ut ex ipsis patet litteris, cum profertur Georgius Alexandrinus in vita S. Chrysostomi, Gennadius, Glycas, Baronius ex Codice Vaticano Graeco, sed ubique translatione variis. Nos eas hic damus ut tom. 1 Conciliorum ex Nicephora recitantur, et sic habent:

13 Vox sanguinis fratris mei Joannis clamat ad Deum contra te, O Imperator, sicuti quondam Abel justus contra parricidam Cain: et is modis omnibus vindicabitur. Nec id modo admistis, sed et jam parvis tempore persecutionem magnam adversus Deum et Ecclesiam ejus concitasti. Ejecisti e throno suo, re non iudicata, magnum totius orbis Doctorem, et una cum eo Christum persecutus es. Neque de illo ita queror, (sortem enim, seu hereditatem cum sanctis Apostolis in Dei et Servatoris nostri Jesu Christi regno consecutus est) quamvis intolerabilis iactura ea sit; sed affligor propterea, quod primum de animarum vestrarum salute, deinde de eis quae sapientissima spirituali et divina doctrina et institutione ejus orbat, fame verbi Dei conficiuntur, sum sollicitus. Non enim Ecclesia tantum Constantinopolitana mellite illius linguae iacturam fecit, sed et orbis sub sole totus ad orbitatem redactus est, viro tam divino amisso, persuasione unius mulieris, fabulam hanc et spectaculum exhibentis. Verum excipiet illa et praesentem hic ponam, et futurum sempiternum supplicium non post multos hosce dies ei adveniens. Tameis enim B. Joannes vitam reliquit, fide servata, et fluctuantibus confirmatis, in aeterna tamen saecula sempiternarum deliciarum et immortalis vitae hereditatem est consecutus. Nova autem Dalila Eudoxia, quae paulatim te erroris, seu seductionis novacula totondit, execrationem ex multorum ore sibi ipsi introduxit, grave et quod gestari nequeat peccatorum pondus colligens, atque id prioribus peccatis suis superaddens.

14 Itaque ego minimus, et peccator, cui thronus magni Apostoli Petri creditus est, segrego et rejicio te et illam a perceptione immaculatum mysterium Christi Dei nostri. Episcopum etiam omnem, aut Clericum ordinis sanctae Dei Ecclesiae, qui administrare aut exhibere ea vobis ausus fuerit, ab ea hora qua praesentes vinculi mei legeritis litteras, dignitate sua excidisse, decerno. Quod si, ut homines potentes, quemquam ad id via degeritis, et canones vobis a Servatore per sanctos Apostolos traditos transgressi fueritis, scitote non parvum id vobis peccatum fore, in horrenda illa iudicii die, cum neminem hujus vitae honor et dignitas adjuvare poterit, arcana autem et abdita cordium sub oculos omnium effundentur atque exhibebuntur. Arsacium, quem pro magno Joanne in thronum Episcopalem produxistis, etiam post obitum exanctoramus, una cum omnibus qui cum eo consulto communicarunt Episcopis: cujus etiam nomen sacro Episcoporum albo non inscribatur: indignus enim eo honore est, qui Episcopatum quasi adulterio polluerit. Omnis siquidem plantatio, quae a Patre nostro in caelis plantata non est, eradicabitur. Ad Theophili anathematisimum addimus abrogationem et absolutam a Christianismo alienationem. Georgius Alexandrinus sic concludit: Ad Theophili exanctorationem, addimus censuram excommunicationis, anathematisimum et a Christianismo omnimodam ac perfectam alienationem.

15 Nicephorus lib. 13, cap. 33, ait hanc epistolam

ad Arcadium, Atticum, et Theophilum datam; qua illos excommunicationi et exanctorationi subiecit, ad c. 24, recitata epistola, in qua Attici non fit mentio, addit: Neque vero etiam Atticum, qui post Arsacium thronum magni illius involavit, non accusavit. S. Innocentius Papa in epistola xvii, tomo 1 Concil. quae est ad Alexandrum Episcopum Antiochenum cum a se suspensum fuisse scribit; seu, ut ante de Theophilo dixit, exanctoratum: quam censuram utriusque veduam citata epistola ad eos misso inflictam arbitramur. Arcadius, inquit Georgius Alexandrinus, susceptis haece litteris in morem constitutus, et anxio deliquio animi tabescebat. Jubet is inquiri, num qui in civitate supersint ex iis, qui adversus B. Joannem insidiosas molitiones instruxissent. Erant autem in ea civitate (ut fit forte) Menas, Theotecus, et Escherion consobriini Theophili Alexandriae Episcopi, et Acaeus qui ab ejus parte steterat; Severianus item Gabalorum Episcopus. Hos in civitate esse cum roscivisset Imperator, jubet eos omni cum ignominia et dedecore adduci, et illatos includi carceribus tantisper, dum de eorum gestis consulto inquisisset. Tum sane sedulo inquit adversos eos Episcopos qui scenam tracam cederant. Eadem scripsit Arcadium Innocentio, ut ex codice Vaticano refert Baronius: rejecta enim culpa depositionis S. Chrysostomi in Episcopos addit: Ex quibus et qui adhuc hic extant, Acaium et Severianum, et eos, qui sceleratum Theophilum secuti sunt, ut quanta maxima celeritate comprehendi jussimus et eos qui illic sunt, ut prona dent aensibus suis debitas. In quibus altum de Attico silentium, forte quod a sacris decreto S. Innocentii suspensus, morem illico gessisset, proscriptos exulesque Episcopos ad proprias sedes revocasset, et dum causa sua discuteretur, sententiae fendeae acquiesceret.

16 Haec insinuat Georgius Alexandrinus: Cum responsi Arcadii lectione, inquit, Innocentius Papa intellexisset Imperatoris poenitentiam, humilem eorum modestiam demiratus est. Porro relatione eorum, qui pro potestate agebant, cum cognovisset ultionem esse expetitam de his, qui in magnum Joannem inelementer egerant, scribit Proclo pientissimo Cyzicii Episcopo, ut ascenderet Constantinopolim, Imperatoresque efficeret participes incontaminatorum mysteriorum, et eam pasceret Ecclesiam tantisper, dum revocaretur, causae Attici discussa, numquam is dignus foret, cujus fidei concrederetur tante illius civitatis Episcopatus. Proclus siquidem susceptis Papa litteris moderanda Cyziciorum Ecclesiae subrogavit Clericos fide dignos ac sanctos, qui suam absentis vicem supplerent, et ascendit Constantinopolim, Expleto autem sacrificio eis contradidit incontaminatam hostiam. Per dies aliquot moram necens in civitate, populisque scripturam enarrans, parte aliqua eorum microrum solabatur ac levabat, etc.

17 Decisionem causae S. Attici, quam hic non attingit, feliciter peractam opinamur, ipsis S. Innocentii verbis inducti. Hinc enim multis deinde annis elapsis, cum alia questio ob S. Chrysostomi nomen sacris dyptychis non inscriptum esset abortu, ita scribit ad Alexandrum Antiochenum: Scripta autem Attici Episcopi, quoniam cum vestris sunt porrecta, suscepimus, ne per vestram injuriam ille qui olim a nobis suspensus fuerat, repudiaretur. Et tamen satis abunde, quae in actis statutimus, sicut dignanter relegere procurabis, quid in ejus persona debeat custodiri, ut si per omnia vestris consiliis actibusque tam sanctis se rogaverit esse communem, praestetur sane favore vestro, nostroque beneficio communionis atque litterarum a nobis gratia prorogata, subscriperunt Episcopi xxiv.

18 Haec Innocentius. Suspensio vero illa olim iactata, et litteratum gratia, distincta et tempore et parte gravitate videtur. Suspensio enim hoc tempore quo S. Chrysostomus vivere desuit, Alexandro nondum ad Episcopatum promotum

S. Atticus a
sacris suspensus.

Causa ejus
discutitur.

Absolvitur.

Attiam ab hac
suspensione
mitiorem ex-
communicationem postea
incurrit.

Epistola S.
Innocentii
Papae ad Ar-
cadium Impe-
ratorem.

Excommuni-
cantur Arca-
dus et Eudo-
xia,

Arsacius de-
iunctus:

Theophilus
Alexandri-
nus.

promoto illata est, et sublata : id enim præter citatam Innocentii epistolam, reliqua vita Attici ostendit. Altera vero ἀπολογία non nisi ab Alexandri obitu Theodoto facto Antiochia Episcopo sublata, ut ostenditur infra ex Attici ad S. Cyrillum epistola. Quando autem inflicta fuerit, non certo constat. Similis ἀπολογία appellatur a Joanne Morino lib. 2. Exercitationum Ecclesiasticarum c. 17, 18 et 19, minima excommunicatio, quam eo tempore plurimum usitatum fuisse ostendit, et fore intra aliqua sequentium capitulum constituisse; ut cum Coepiscopis neque civiliter, neque religiose communicaret : ab eo commendati Clerici non susciperentur : ei non esset cum collegis formatarum commercium; auctoritate denique suffragis, et concessu in Conciliis abdicaretur. Interim tamen in Ecclesia et diocesi propria auctoritatem et dignitatem, cum Clericis et plebe diocesana communionem integram et illibatam retinebat. Ita jussit S. Leo Episcopus nonnullis, qui in conciliabulo Ephesino hæresi Eutychianæ consensum præbuerant, sua dioceses communionem contentos, cæterarum caritate et amplexu mulctari. Ejus verba hic attingere non erit supervacuum, quæ ad Anulionem Episcopum Constantinopolitanum sic scribit : Illud quidem, inquit, quod præsentibus et agentibus nostris constitutum est, approbamus, ut suarum interim Ecclesiarum essent communionem contenti. Sed cum Legatis nostris, quos misimus, participata tecum sollicitudine volumus disponatur; quatenus hi qui plenis satisfactionibus male gesta condemnant, et accusare magis se eligunt quam tueri, pacis et communionis nostræ unitate latentur, etc. Est epistola 40, data Iulius Aprilis Adolpho v, Cl. Cos. id est, an. Ch. ccm.

§ IV. Laudabilis administratio Episcopatus. Miraculum Judæi inter baptizandum sanati.

Socrates lib. 8, cap. 1, 2, 3, 4. Mortuo igitur Imperatore Arcadio Kalendis Maii Basso et Philippo Consulibus (an. Ch. cxxviii), Imperatore Theodosio octavam jam ætatis suæ annum agente, Atticus triennio Episcopatum Constantinopolitanum cum maxima laude procuraverat : vir, ut supra demonstravimus, doctrina mediocri, sed pietate et prudentia eximius : quamobrem Ecclesiæ ejus temporibus magnopere fuerunt amplificatæ. Nam non modo sua ipsius fidei fautores concordia devinxit; verum etiam hæreticos sua obstupefecit prudentia : quibus certe nihil voluit exhibere molestiæ ille quidem, sed ubi eos perterrefecerat, rursus se erga illos mansuetum et facilem declaravit. Quin etiam neque doctrinæ studia neglexit : quippe in veterum scriptorum monumentis evolendis multum operæ posuit, inque eisdem magnam noctis partem contrivit, et propterea neque philosophorum, neque sophistarum argutiis capi et obstupefieri potuit. His qui cum eo in colloquium veniebant urbanus et blandus; qui autem erant affecti mœstitia, cum illis condolere visus est. Ne multis, omnia (ut est apud Apostolum) omnibus factus. Primum, cum Presbyterii gradum obtinisset, conciones quas summo studio confecerat, ad verbum ediscens, in Ecclesia recitavit. Postea crebro usu et diligentia majorem adaciem adeptus, ex tempore concionari cœpit, rationemque docendi magis popularem secutus est. Verum ejus conciones non ejus generis fuere, ut merito vel ab auditoribus studioso perdiscerentur, vel monumentis mandarentur litterarum ad posteritatem. Sed de ejus natura, moribus, doctrina denique, satis superque videtur disseverisse. Jam vero ad res ejus temporibus gestas, quæ sunt dignæ hominum memoria, explicandas veniamus.

20 Theodosius quidam Synadorum urbis Phrygiæ Pæcitanæ Episcopus, hæreticos (in ea namque urbe complures erant ex secta Macedonianorum) graviter persecutus est, eosque non modo e civitate, verum

etiam ex agris relegavit. Atque istud agressus est, non de more Orthodoxæ Ecclesiæ, quæ homines persequi non solet; neque studio recte sincerae fidei incitatus; sed turpis questus aviditati inserviens, ut ex hæreticis pecuniam cogeret. Itaque nihil reliquum fecit, quod ad Macedonianos vexandos pertinere: manusque Clericorum, qui de ejus erant Ecclesia, contra eos armare, ac infinitis fore machinis, quibus illos conturbaret, uti cœpit : in judicio victos sistere non desit : maxime omnium Agapetum, illorum Episcopum, variis incommodis et molestiis affecit. At cum primarii provincie viri non satis habere virum et auctoritatis ei viderentur ad supplicium de Macedonianis sumendum, Constantinopolim celesiter contendit, mandatumque Praefecti provincie postulat. Dum Theodosius Episcopus his de rebus Constantinopoli moram facit, Agapetus, quem sectæ Macedonianæ preesse docui, ad rectam sanamque de fide opinionem redit. Nam consilio cum universo Clero inito et populo Ecclesiæ suæ convocato, persuadet, ut fidem Consubstantialium recipiant. Quo facto cum ingenti multitudine, imo vero cum populo universo ad Ecclesiam ire maturat. Ac precibus peractis, Sedem, in qua Theodosius considere consueverat, capessit. Simul atque populam concordia vinculis in unum colligaverat, de reliquo fidem Consubstantialis docuit : unde Ecclesiarum administratione ad urbem Synada spectantium potitus est.

21 His rebus ita constitutis, post paulo Theodosius Synada revertitur, Praefecti mandato fretus, quod secum attulerat. Atque ignarus rerum, quæ ipso absente acciderant, extemplo ad ecclesiam pergit. Inde ab omnibus, qui ibi aderant expulsus, Constantinopolim denno proficiscitur. Qui simul atque eo adventabat, graviter suum statum coram Attico Episcopo deplorare, se inique Episcopatu ejectum docere cœpit. Atticus autem, ut intellexerat rem feliciter ad Ecclesiæ commodum ecessisse, verbis Theodosium lenire, suadere uti genus vitæ quietum et vacuum a molestiis consecraretur, communemque omnium utilitatem suis privatis commodis antefereat. Scribit præterea Agapeto, ut Episcopatum teneat nihilque molestiæ sibi ex offenso Theodosio animo suspicetur eventurum.

22 Atque ut hæc una res, quam temporibus Attici accidisse modo commemoravi, permittum profuit Ecclesiæ; sic eadem tempora et miraculis et donis sanationem nobilitata fuerunt. Nam Judæus, qui a multis jam annis paralyti conflictatus, in lecto decubuerat, cum omnia curationum et medendi genera, omnesque Judaicas preces ac vota expertus, nihil plane inveniret remedi, tandem ad baptismum Christianorum confugit, pro certo persuasus, hujus tamquam veri medici adjumento, se ad integram valetudinem restitutum iri. Quæ res erat quam primum Attico significata. Ille igitur Judæum fidei articulis instituens, et spem in Christum ei amantians, jubet ad baptisterium in lecto apportari. Judæus paralyti oppressus, simul ac baptismum sincera fide receperat, et ex lavacro baptismatis erat elatus, festinum morbo liberatus est, et ad sanitatem restitutus. Hæc curatio divina Christi virtute nostris temporibus hominibus declarata fuit. Quia quidem ex gentilibus complures ad credendum inducti, baptismum receperunt. Judæi autem quamvis signa et miracula quærent, signis tamen ad credendum induci non poterant. Eadem narrat Nicephorus lib. 14, cap. 11 et 12.

23 Paulus Diaconus lib. 14 historia Miscella cap. 1 et Cedrenus ad annum Theodosii II, Christi coix hoc de Judæo sanato referunt miraculum. Anno ab Urbe condita, inquit Paulus, mclxxv. Theodosius Junior in Oriente imperat : ejus imperio anno secundo Atticus Episcopus Constantinopolitanus Judæum quemdam paralyticum monens, suadens, atque baptizans, sanum ex lavacro reduxit : secundum enim Deum dicitur provecus

Ita eauscitate convertitur, et ut verus Episcopus, recipitur

Atticus suadet Theodosio ut quiescat

Agapetum confirmat.

Judæus paralyticus, ab Attico baptizatus, subito convalescit.

Contigit ad anno 409.

S. Attici doctrina, prudentia, et convertitio.

1 Corint. 9
22

Theodosius Episcopus Agapetum hæreticum persequitur ex avaritia.

EX VARIIS

profectus fuisse. *Cedrens etiam* : Secundum, ait, Theodosio minore imperante annum, Atticus Constantinopolis Episcopus Judæum quendam inxatione membrorum affectum, cum persuadendo ad Christianam religionem perduxisset, baptizatum a se sanum lavaero eduxit. *Baronius idem ex Socrate narrat, sed anno Theodosii primo, seu Christi cxxvii.*

§ V. *Ob nomen S. Chrysostomi diptychis non inscriptum dissensio. Varia Attici in Divos et proximos pietas.*

Nomen S. Chrysostomi diptychis inscribere recusat Atticus

Et si eximia Attici virtus late splenderet, nebula tamen adhuc aliqui obscurabatur, quod S. Chrysostomi nomen, falsa persuasione adductus, diptychis seu tabulis sacris non inscriberet; ideoque ipse ab Innocentio Papa aliisque Occidentalibus Episcopis in communionem non reciperetur; frustra hac de causa Maximiano Episcopo apud Innocentium Papam instante, ut ad Atticum litteras communicatorias daret. Erat hic Maximianus unus ex iis Macedonicæ Episcopis, ad quos extat S. Chrysostomi, cum exularet, epistola 163 cujus quoque mentio fit in Epistolis Innocentii, una ad Episcopos italem Macedoniæ sub Consulatu Constantii an. Ch. cxxix in Synodo provinciali congregatos, altera item data in causa Baboli et Turiani cum ipse Maximianus Romæ fuingeretur legatione; hæc vii illa xvi refertur Innocentii epistola tom. i Conciliorum parte 1. Andreas Schottus noster in elogio suo de vita et scriptis S. Cyrilli hunc Maximianum appellat Patriarcham Constantinopolitanum, quasi idem sit, qui Nestorio successit. Verum Schotto non assentimur, quod dicit a morte S. Attici, cum ante in monastica vita vixisset, ab ordine Presbyterorum, non Sede aliqua Episcopali, in locum Nestorii ad Patriarchatum fuisse assumptum Maximianum scribat Nicephorus lib. 14, c. 37. Innocentii ad hunc Maximianum in causa Attici datae litteræ sic habent :

S. Innocentius Papa negat et litteras communicatorias

23 Miramur prudentiam tuam, scripta ad Atticum Episcopum Constantinopolitanæ urbis a nobis et persecutione propria, et dato libello, qui subter annexus est, postulare : a quo nec missas ullas saltem epistolas ad nos, vel ad vestram synodum utique pertulisti. Idque non petenti tribuendum existimes, quod vides deprecantibus, discussa ratione, concessum. Communio enim suspensa restituitur demonstranti causas, quibus id acciderat, jam esse detersas, et profertenti conditiones pacis impletas. Quod neque apud vos, neque apud nos, (ut dixi) Atticus missis aliquibus suorum, vel dicere voluit, vel demonstrare completam : quemadmodum Antiochenæ Ecclesiæ frater et Coepiscopus noster Alexander digna legatione et persecutus est et probavit. Quibus omnibus utique interesse dignatus, cognovisti quemadmodum singulatim omnia scriptorum nostrorum antehac de causa beatissimi Joannis quondam Episcopi nostri discussissem, ut que illi in omnibus satis ostenderint, universa quæ apud Antiochiam fieri debuissent, fuisse completa. Quorum amplexati pacem, utique fidem facinuræ, et magno tramite omnibus eandem postulatibus ostendimus; si modo quæ discussa sunt atque completa, etiam ipsi se pro suo loco fecisse, vel complere, aliquando monstraverint, communionemque, ut isti, legatione solemniter destinata, sibi rogaverint reddi. Expectamus ergo et professionem memorati de completis omnibus conditionibus, quas diversis temporibus prædiximus, et petitionem communionis : ut recte et petenti et probanti se eandem mereri, reddamus, frater carissime. Nam de omnibus plenissimas ad sanctam nostrorum fratrum synodum dudum litteras perceperisti. *Baronius has litteras refert ad annum Christi cxxvii, verum non nisi post Synodum Macedoniæ provinciales, ad quam Innocentium an. Christ. cxxix scripseris diximus, ipsa Synodus in epistola citata datus indicat.* Alexander Antiochenus Episcopus, quem pri-

mum magni Joannis nomen in tabulis Ecclesiæ inscribendum curasse notat *Theodoretus lib. 5, hist. Eccl. c. 33, et cujus reconciliationem Innocentius epistola xv ad eum data nominat primitias pacis, ille, inquam, Alexander ad ann. Ch. cxxx aut ultra, Antiochenam Ecclesiam rexit, ut infra ostendetur.*

26 Eodem tempore, quo Maximianus pacis Ecclesiarum studiosus apud Innocentium Attico patrocinabatur, hic cum Constantinopolitano populo angustissimam ædem Sophia, quæ S. Chrysostomo in exilium obligato, cum universo ornatu in cineres redacta fuerat, restaurabat. Quod opus an. Chr. cxxx perfectum scribit *Marcellinus Comes Indict. xii, Honorio x et Theodosio vi Coss.* Ecclesia, inquit, Constantinopolitana dudum igni cremata, his Coss. restaurata delicataque est, Attico Episcopo eundem regente Ecclesiam. *Et Auctor Chronici Alexandrini* : Eodem anno dedicata est Ecclesia magna Constantinopoli mense Gorpice, vi Idus Octob. die Dominica, translataque sunt Constantinopolim per scalam Chalcedonensem reliquia Josephi filii Jacob, et Zachariæ patris S. Joannis Baptistæ mense Gorpice vi Nonas Octob. die Sabbathi, gestantibus pignora in duabus arculis Attico Patriarcha Constantinopolitano et Mose Antaradeno Phœnicis Episcopo, sedentibus ipsis in Burichaliss, quæ in magna Ecclesia deposuerunt; prout præcedente Urso urbi præfecto cum universo Senatu. *Sunt autem Burichalia non navigii aliquod genus, ut opinatur Raderus, sed instrata equorum, ut observavit etiam Meursus in Glossario; et ἑσφιζος a Græcis, et Buricus a Paulino epist. 10, quæ est ad Severum, pro equo accipitur.*

S. Atticus dicitur templum Sophia.

In eo reliquias S. Josephi Patriarchæ, et S. Zachariæ reponit.

27 De S. Josepho agunt Græci in Menais xix Decemb. De S. Zacharia patre S. Joannis Baptistæ Martyrol. Rom. v Navem. Verum reliquias vetusti Prophetæ Zachariæ sub Theodosio junioris inventas fuisse referunt *Sozomenus lib. 9, cap. 16 et 17 eumque secuti Nicephorus lib. 14, cap. 9. Baronius hoc cxxx anno, et Raderus cap. 13. Aula sanctæ cumque omnes affirmant Zachariam, quem Joas Rex Judæ in atrio domus Domini interfecit, Paralip. lib. 2, cap. 24, v. 21. Baronius in notis ad Martyrol. Rom. vi Sept. ait fuisse corpus Zachariæ Prophetæ et Hagiographi, qui cum altero Zacharia eo die colitur; remittit Baronius lectorem ad citatos suos Annales, ad Sozomenum quoque et Nicephorum. Tyrinus noster in Prefatione ad Zachariam assentitur Baronio. Cedrens refert hanc translationem ad annum Theodosii undevigesimum in his verbis : Anno undevigesimo reliquie Zachariæ vatis, ac principis Martyrum Stephani, et Laurentii depositæ sunt. Tunc primum memoria Joannis Chrysostomi solemniter celebrata est. Sed hæc post ubitum S. Attici contigissent. In Chronico Alexandrino a Radero edito, alteroque a Scaligero ad Eusebium Chronicum adjecto, legitur hæc translatio contigisse πρὸ τοῦ πρώτου πρὸ τῶν Νονῶν Σεπτεμβρίου ἡμερῶν σαββάτου mense Gorpice vi Nonas Septembris, die Sabbathi. Mundum est in vi Nonas Septembris, et reponendum Octobris, cum dies Sabbathi, et mensis Gorpice consentiant; at September ix tantum Nonas censent.*

Quis ille Zacharias.

28 Theodosius, animadversa sororis S. Pulcheriæ, divina prudentia, pietate, castimitia, ut x Septemb. in ejus vita dicemus, multo certius se Imperium administraturum putavit, si in partem regiminis et consilium tantam sororis sapientiam adhiberet. Ergo Indict. xii Constantio V. C. et Constante Coss. an. Ch. dcxiv, iv Nonas Julias, Augustam nominavit. Ita Chronico Marcellini Comitum, et Alexandrinum. Pulcheria ut fratri Imperium firmaret, et ipsa a nuptiis abstinuit, et ad idem votum trigeminas sorores duxit. Quæ hæc in rebus consilia suggererit Atticus, scriptores silentio involvant : multa et præclara eum peregrine colligimus ex Chronico Marcellini Cœlestis, in quo Ind. xiv, Theodosio vii et Palladio Coss. hæc leguntur : Atticus Constantinopolitanus Episcopus scripsit ad Reginas, Arcadii

Atticus tribu scribit de fide et veneratione.

cadii Imp. filias, de fide et virginitate librum valde egregium, in quo preveniens Nestorianum dogma impugnat. *Hæc aliique industria, sapientia, pietatisque ejus monumenta tempus edax rerum consumpsit. Quanti autem tum ponderis fuerint, ex Theodoro, Cyrillo, et Patribus Concilii Ephesini discimus, qui ex eo ut erradio et orthodoxo Antistite, Nestorium aliosque hereticos oppugnant. Horum aliique loca non abs re judicamus hic proponere.*

Fragmenta
operum ejus.

29 *Theodoretus dialogo 2 Polymorphi hæc ex Epistola ejus ad Eupsychium profert: Quid ergo oportuit facere sapientissimum? Assumptæ carnis intercessione, et Dei Verbi ex Maria genito homini unione fit utrumque, ut qui ex utrisque unitus erat Christus, divinitate quidem disponens, in sua impatibilis naturæ maneret auctoritate; cum carne autem morte conversans, simul quidem et carni, cum qua generis affinitate junctus erat, se mortem per mortem despiciere ostenderet; et simul etiam novi testamenti jura morte confirmaret. S. grillos in libro religiosissimis Reginis nuncupato, qui parte i Concilii Ephesini extat, hæc ex S. Attici concione, ut apparet, die natali Christi habita recitat: Hodie Christus Dominus pro sua benignitate homo natus est. Nam ex Deo jam pridem ante natus erat. Addit his rursus: Benignitatis Verbum cum suapte natura exinanitionis capax non esset, exinanivit. Servili enim forma suscepta, senectipsum exinanivit. Qui expers erat carnis, carne induitur. Verbum caro factum est. Qui ob naturam corporis expertem sub tactum non veniebat, palpabilis efficitur. Qui principium nesciebat, secundum corpus initium sortitur. Qui absolute perfectus erat, incrementa sumit. Qui converti non potest, proficit. Qui dives est, in diversorio gignitur. Qui calumniis tegit, fasciis involvitur. Qui Rex erat, in præsepio deponitur. Eodem parte 2 Conc. Ephes. act. 1, a Patribus ad hæresin Nestorii refutandam referuntur: Deinde ex eodem hæc adduntur. Si quem ambiguum facit Unigeniti inhumanatio, et Virginis partus, et passionum communicatio et erux, et mors et resurrectio, discens agnoscat hæc mundo salutem parere: non tamen indigna benignitate præstantioris existimari debent. Si enim turpe est Deo in Virgine habitare, turpissimum fuerit et eam condere. Quod si eam condens, nullam incurrit ignominiam, nec habitare in creatura dignum opprobrio judicavit. Si veropati malum est, liberari passionibus quantum est? Quare et mortuus est immortalis existens, ut mortem morti inferret, et resurrexit nostram constituens resurrectionem. Et hæc omnia suscepit, non natura Deitatis, sed assumptione carnis: illa quidem in asyis suæ habitans impassibilitatis, hæc autem omnia passus et tolerans, ut fieret optimi instituti dux et legislator. Nam hæc ex egregio ejus de fide et virginitate libro desumpto sicut dubitamus.*

30 *Petavius lib. 13, de doctrina temporum refert ex Theophane Isidgerdem Persarum Regem Maruthæ Mesopotamiæ Episcopi sanctitate et miraculis impulsam, pæne Christianum esse factum: sed eo mortuo cum Abdantes Episcopus Persarum præpostero zelo templum Ignis incendisset, gravem an. Ch. cxxx, ortam in Christianos persecutionem ad annos v. Certe Indict. iii. Theodosio ix, et Constantio iii Coss. id est an. Ch. cxxx, in Perside in Christianos persecutionem deservisse scribit Marcellinus. In hac persecutione Christianis ex Perside ad Romanos confugientibus a S. Attico misericordie viscera fuisse expansa scribit Socrates l. 7, cap. 18. Isidgerde, ait, Rege Persarum qui Christianos Persidem incolentes minime fuerat persecutus, mortuo, Buratanes ejus filius susceptus regni gubernaculis a Magis ad eum rem impulsus, Christianos acerbe exagitare, cruciatus et tormenta varia Persarum more illis infligere. Itaque Christiani, qui inter Persas habitabant necessitate coacti ad Romanos con-*

fugere: orare ne illos tam misere opprimi patiantur. Atticus Episcopus illos supplices benigne excipere: omnem suam curam et cogitationem ad opem illis ferendam convertere: Imperatori Theodosio rem pacam facere.

§ VI. Nomen S. Chrysostomi diptychis inscriptum.

Inter præclara hæc pietatis opera S. Atticum credimus ad Pontificem Romanum Innocentium subinde scripsisse: sed quod oborta controversia de inscribendo tabulis sacris nomine S. Chrysostomi, necdam sublata esset, communicatio litterarum negata coegit Atticum sua scripta per Alexandrum Antiocheum communicare, ut ex epistola S. Innocentii ad Alexandrum § 2, diximus. Moritur interim S. Innocentius Papa an. Ch. 417, a cujus morte scribit Georgius Alexandrinus abrogatas et interlitas esse litteras Episcopatus Attici. S. Innocentii subrogatus S. Zosimus Græcus: cui sub finem anni sequentis defuncto successit S. Bonifarius. Ad hos potissimum optinamur eas ab Attico legationes destinatas, quarum meminit Theodoretus lib. 3, hist. Eccl. cap. 34. Quin etiam, inquit, isto excellenti totius terræ Doctore (Chrysostome) mortuo, Episcopi Occidentis non prins cum Episcopis Ægypti, et Orientis, et Bospori, et Thraciæ communicare voluerunt, quam nomen illius sanctissimi viri in tabulis, quibus nomina Episcoporum mortuorum continelantur, retulissent. Atque Arsacium ejus successorem ne salutarè quidem dignatus sunt. Atticum autem qui succedebat Arsacio, quique sæpe Legatos ad eos miserat, sæpeque pacem postulaverat, postea tandem cum Joannis nomen in tabulis inscripsisset, receperunt.

Legatos Romanam mittit

32 *Hanc nominis S. Chrysostomi in diptycha relationem ita describit Socrates lib. 7, cap. 25. Atticus Episcopus mirum quantum rebus Ecclesiæ dederit incrementi: quippe tum eas prudentia administravit, tum populum doctrina ad virtutem studiosè cohortatus est. Qui cum videret Ecclesiam propterea divisam esse, quod Joannitæ extra eam conventus agebant, præcepit, ut de Joanne, sicut de aliis Episcopis solet, in precibus mentio fieret. Nam ea ratione complures eorum ad Ecclesiam redituros speravit. Id anno Theodosii Imperatoris xiv, (Christi is erat cxxxii) contigisse vult Cedrenus. Eodem anno, inquit, Atticus Episcopus Joannis Chrysostomi nomen in sacras tabulas retulit. Cum constet ex ipsius S. Attici epistola ad S. Cyrillum, qua ei persuadet ut nomen quoque; Chrysostomi sacris tabulis inscribit, obitum Alexandri Antiochenorum Episcopi, ejusque successoris Theodoti consecrationem ante contigisse, quam S. Atticus memoriam S. Chrysostomi sacris precibus insereret, non nisi an. Ch. cxxxii, ut Cedrenus scribit, aut sequenti cxxxiii, id factum videtur. Baronius refert ad an. Ch. cxxxii, et obitum Alexandri ad præcedentem; in quo eum falli, præter citatam Cedreni locum, pluribus probari argumentis potest.*

Nomen S. Chrysostomi tabulis sacris inscribit.

crederet anno 421.

33 *Theodoretus lib. 5, hist. Eccl. cap. 35, docet Alexandram Antiochenam administrasse Ecclesiam, cum S. Cyrillus Alexandria Theophilus succederet; quod factum mense Octobri an. cxxxii. Non ergo obierat Alexander anno præcedenti. Verba Theodreti sunt: Eodem tempore Cyrillus, filius sororis Theophili, Alexandria Episcopus fuit, avunculi in eo Præsulatu successor. Ecclesiæ Hierosolymitanae Episcopatum tunc gessit Joannes, vir plane insignis, successitque Cyrillo, de quo supra facta est mentio. Ecclesiam vero Antiocheam administravit Alexander, cujus pia vite ratio pulchre cum Episcopatu consentiebat. Constat deinde ex supra relata epistola Innocentii Papa ad Episcopum Macedoniae Maximianum, post synodum isthuc provinciam habitam an. Ch. cxxxiv, scripta, a S. Attico nec missas ullas ad eum, vel ad synodum fuisse*

Alexander Antiochenus quoadm suæ perstes fuerit.

Opulatur
crucibus Christi-

EX VARIIS

fuisse litteras, adeoque eidem communionem negatam : quod biennio post factum, quam putetur nomen S. Joannis sacris tabulis inscriptum. Deinde Alexandrum Episcopum ad au. Ch. cdxix, superfuisse certissime convincitur ex Theodoret's Theophilo, seu lib. 9, de vitis Patrum cap. 12, S. Zeno (quem eo capite descriptum, celebrabimus x Februarii) a morte Valentis (quæ contigit ipso Valente vi, et Valentino ii Coss. ut notat Idatius, in fastis Cons. id est au. Ch. cclxxviii, v Idus Augusti) vitam anachoreticam auspicatus, quadraginta in ea annis perseveravit; cum senex quidem, sed satis adhuc robustis viribus urnam manu ferens cognitus est ab ipso Theodoro, qui tum sacros libros legebat Dei populo Antiochiæ juvenis ipse, paucam quandam lammiginem producens, ut de se testatur. Annum hunc Christi fuisse cxxxviii, satis perspicue colligitur. Aliquo deinde elapso tempore, (dubium quanto) valetudine odversa afflictus Zeno, quas habebat pecunias tradidit Alexandro Episcopo, in pauperes distribuendas, atque altero cum supervenisset anno, e vita decessit, cui Alexander ut testamenti executor supponitur superfuisse. S. Zeno forte x Februarii au. Ch. cdxix, e civis sublatus est, quem eodem labente anno fuerit secutus Alexander, adeoque Theodotus factus fuerit Antiochenus Episcopus anno sequenti; quo S. Atticus, inscripto tabulis sacris S. Chrysostomi nomine, ad S. Cyrillum potuit scripsisse. Itaque S. Cyrillus scribitur a Nicephoro lib. 14, cap. 28, præsumptæ contra S. Chrysostomum, quam dudum patrum suum Theophilum secutus conceperat, opinioni inseruisse. Quibus innuitur moram aliquam aunorum fluxisse ab Episcopatu S. Cyrilli ad tempus, quo hæc difficultas fuerit subnota.

34 Evidentia hæc ex epistola S. Attici ad S. Cyrillum patebant; ut miram sit ob hanc obitum Alexandri a Baronio accelerari, et erroris condemnari qui Alexandrum ad Bonifacii tempora superfuisse scribit. Theodoretus certe lib. 5, hist. Eccl. cap. 37, et Nicephorus lib. 14, cap. 30, de utriusque sedis, Romanæ et Antiochenæ successione, ita scribit: Innocentio Episcopo Romano successit Bonifacius, Bonifacio Zosimus (inverso ordine, cum Zosimus Bonifacium præcesserit) Zosimo Cælestinus. Antiochiæ vero D. Alexandro vitæ defuncto Theodotus, continentia velut margarita, Ecclesie præsalutem obtinuit, etc., qui locus ob hujus laudem prolatus, videtur Pontificum Rom. catalogum texere ad Theodoti successorem indicandum. Nicephorus alter in catalogo Episcoporum Antiochenorum, Theodoto (ut ab ejus in Episcopatu moræ etiam ratio temporis petatur) quatuor solum annos attribuit. Baronius anno Ch. cxxxvii, obitus decessit, quem tamen vult ante Synodo alieni, cum Sisinnio Episcopo Constantinopolitano, contra Messalianos interfuisse; locum ignorari asserit, Petrus lib. 13, de doctrina temporum synodum Silyr in Pamphylia habitam scribit. Sed Photius, qui solus ejus meminit Tomate 52, Constantinopoli habitam clare indicat; quo Sisinnii consecrandi gratia dicit evocatum cum reliquis Episcopis Theodotum. Facta est eo consecratio Theodosio xiii, et Valentino ii, Coss. id est au. Ch. cxxxvi, pridie Kal. Mart. ita Marcellinus et Socrates. Ut ad eum annum vicerit, et solum quatuor annos Episcopus fuerit, non potuit nisi au. cxxxii, successisse Alexandro: adeoque hoc demum anno Atticus, inscripto diptychis S. Chrysostomi nomine, ad S. Cyrillum epistolam sequentem dederit; quam cum altera de eodem argumento ad Petrum et Ædesium Diaconos ex Nicephoro lib. 14, cap. 26, hic inseremus.

§ VII. Epistola ad S. Cyrillum de nomine S. Chrysostomi diptychis inscribendo.

Atticus Cyrillo felicitatem. Incidimus eo quo non putaveramus, et acquiescimus necessitate in eo quod minus ex sententia nostra processit, utilitatem a ju-

stitia præponentes. Et cogitationibus nostris ad populi concordiam inclinati, canonibus quidem Patrum detrimentum nullum afferimus, exactæ autem verberum observationi universi orbis pacem præferimus. Non ignoro equidem et b B. Paulinum, cum Ecclesiasticas ederet constitutiones, sapienter occasionebus provida dispensatione usum esse. Scio etiam, qui in Sanctorum numero censetur, Patrem tuum Apostolicum c Theophilum in confusione et turba a Græcæ superstitionis studiosis excitata, exactum ad breve tempus observationem paci posthabuisse. Maxima enim quæque urbes pelago fluctibus exagitato persimiles, ex sententia, civium non tam summa legum et constitutionum observatione, quam expeditissimis consiliis atque judiciis ad pacem et concordiam facientibus, regi atque administrari solent. Qua vero de causa litteras hæc scribam, acceperit.

36 Novit sanctitas tua, ac potius illis ipsis oculis intuetur, quibus, qui in sanctis est, Pater noster Theophilus conspexit, qualis et quam iugens turba magnam hanc invasit urbem, atque ut in ea sanctorum fides et pietas, ne funditus erueretur, periculata sit: adeo etiam, ut populus majore ex parte per factionem scissus, extra muros conventus egerit: et plerique Sacerdotes et collega nostri Episcopi a mutua communionem desciscentes, bonam plantationem Domini Jesu Christi, parum abest quin evulserint, paci commoditate scilicet aliquantulum distracta. Sed enim multo sane labore, multo sudore, et periculis multis desperationis plenis, plurima et maxima quæque communium Patrum nostrorum, atque etiam pietatis tuæ precibus et d. conspuratione sopita sunt mala, et turba quidem illa conquievit, concordia vero et serena tranquillitas in orbis universi Ecclesiis obtinet.

37 Cum vero nonnulli nomen tantum Beati Joannis mysticis tabulis inscribi vellent; beatus Episcopus Alexander, Antiochenum istum dico, Constantinopolim venit, et multa ore confidenti verba fecit, vehementerque excitare populum voluit, ut vel nobis invitè necessario ejus, quem diximus, nomen ita inscriberetur. Quam rem accurate prorsus pietati tuæ ministri Dei religiosissimi Diaconi, Petrus et Ædesius exposuerunt. Præteritū longum tempus; et nos necessitate ea, quæ a populari rerum administratione provenit, premi incipiebamus, neque tamen quidquam schismatis et dissidii reliquias curabamus: cum ad nos ex Oriente Dei amantissimus f Acacius litteras dedit, religiosissimum Antistitem Antiochiæ Theodotum a populo, ut nomen Joannis in sacras tabulas referret, coactum esse, ut veniam rei, quam necessitate ille adductus fecisset, daremus, petens. Et tum bonus ille qui litteras ad nos pertulit Presbyter, causam adventus sui indicans, rem hanc in vulgus magnæ urbis propalavit, et sententiam datæ ad nos epistolæ populo vulgavit: adeo ut parum abfuerit, quin tumulta plebis universæ urbs repleta sit. Ego vero hic demum perturbatus, et de rebus maximis discrimen summum veritas, piissimum Imperatorem adii, et cum eo de pace et tranquillo rerum statu egi. Atque ille, nihil esse periculi aut incommodi, respondit, si defuncti viri nomen, tranquillitatis, paci, et populi concordia gratia inscriberetur.

38 Itaque ego ea te persuasus (quomodo enim necessitate præventus id non facerem?) ne religionis nostræ res ex multitudinis arbitrio, exemplo uno permissio, penderent, neve urbem ipsam populari administrationi assuefaceremus; nomen id in album referri jussi. Quare (ut equidem puto) neque in sacros canones commissi, neque iudicio Patrum frandem feci. Mentio namque ejus fit cum defunctis non solum Episcopis, sed et Presbyteris, Diaconis, et laicis ipsis, mulieribusque, cum quibus omnibus nobis Sacerdotii communio, aut earum rerum, quæ in sacra mensa mystice

In servandis sacris canonibus, etiam tempore scrivandis.

b

c

Foris conventus agunt Chrysostomi fautores

d

Laborat Alexander ut nomen ejus recipiatur in diptycha.

e

f Idem suadet Acacius

Consentit Theodosius.

Atticus tandem id facit.

Quando illi Theodotus successerit.

Quando illi sederit.

mystice percipiuntur, participatio non est. Magna enim est inter defunctos et superstes differentia: ita ut etiam libri propter differentem eorum, quorum memoria conservatur, statum, discreti sint. Nihil enim Davidi obfuit honorifica Sancti sepultura, neque Apostolis Arii impietatis sectator *g* Endoxius sub eadem sanctione sacrificii ara positus; neque *h* Paulinus et Evagrius Ecclesiae, qui schismatis et dissidii duces in Ecclesia Antiochena fuere, quod post obitum *i* non paucis hinc ab annis propter populi pacem et concordiam mysticis tabulis sunt inscripti. Quamobrem ipse quoque Ægypti Ecclesiis, Ecclesiarum orbis totius pacificandarum gratia, ut mortui illius nomen inscribant, præcipit. Ita enim cum Patrum canones non transgrediere, tum Ecclesiarum simul omnium concordiam plurimi facies. Te vero ea nobis, quæ convenit, rescripturam esse ad communem consensum et fraternitatem respicientem, persuasum habeo. Fraternitatem quæ tecum est, omnem ego, quique necum sunt, salvare jubemus.

*Idem suadet
Cyrillo.*

39 *Hæc ad Cyrillum Atticus scripsit. Rem autem istam magis etiam urgens, aliam quoque epistolam ad Petrum et Ædesium diaconos ejus, hisce verbis dedit: Ad Dei amantissimum Episcopum, fratrem nostrum Cyrillum, ita ut decessit, per epistolam scripsimus, ea quæ nomine Joannis in Ecclesiasticis tabulis relato, acta sunt. Nihil vero minus et ad pietatem vestram scribimus, quæ melius quam alii res nostras novit, ad pacem videlicet et tranquillitatem eas evasisse, de sententia præcipue piissimorum Principum, et omnium deinde Orientalium Episcoporum, ipsorumque adeo Occidentalium quoque; de Joanne sacris tabulis, non ut Episcopo, sed qui aliquando Episcopus fuerit, inserto, ut memoria ejus, propter communem orbis universi pacem coleretur. Scribimus autem, ne concordia ubique propemodum obtinente, solis nobis ei non astipulantibus, simul et piissimis Principibus adversari videamur: et summe necessariis rebus nostris, ventis aliquibus adversis obortis, et Ecclesie Christi noceamus. De his hæcenus. In magnam vero desiderium nos profectio vestra adduxit, quod non eandem ex eorum qui nunc nobiscum sunt, quam ex vestro convictu percipiamus jucunditatem, adeo ut novitate familiaritatis eorum, quæ a consuetudine vestra multum differt, fore perturbemur. Quapropter rebus omnibus postpositis, operam date, ut deinceps ad nos recurratis, propter morum, quod experti sumus, discrimen, apud nos vehementiorem quam antea reperturi caritatem. Litteris ejusmodi Cyrillus receptis, addit Nicephorus, maximopere rem eam aversatus est, sicuti ex litteris ejus satis liquet, quas, c. 27, recitat, de quibus et nos in ejus vita xxxviii Januarii. Earum partem recitat Favendus Hiermiensis Episcopus, lib. 4.*

a Caritas et utilitas publica de severitate constitutionum, (quas ardenti nimium zelo hæcenus sibi defendendas opinatus fuerat Atticus) semper aliquid remittendum suadet.

b Paulus dicitur in editione Cæcobotina ex recognitione Frontonis Duce vi, in antiquioribus Paulinus.

c De ejus obitu ex Isidoro Diacono, S. Joannes Damascenus lib. 3, de imaginibus circa fin. narrat cum quod S. Chrysostomi nomen pueris non fuisset in Ecclesia recitari, non potuisse animam agere, donec ei allata fuit imago S. Chrysostomi: eam vero cum adorasset, spiritum emisisse. *v* Martii referunt eum Petrus de Natalibus, lib. 3, c. 478, et Clivius in Natal. Sanctorum Canonicorum.

d S. Cyrillus, prædum auctoritate natus Episcopi, remedium hinc nunc attulerat. *e* Videntur anni aliquot interjecti.

f Acacius Beroensis Episcopus, de S. Chrysostomo pessime meruit, sed eam deinde labem detersit cum ad eum hæc de re Innocentius Papa epistolam scripsisset, quæ est 19, tom. 1, Concilior. par. 1. Sed infelix oborta postea hæresi Nestoriana, adversus S. Cyrillum et alios orthodoxos obstinate dimicans, labem abolitam fere duplicavit.

g Hic ille est Endoxius Arianus, a Constantio Imperatore ad sedem Constantinopolitanam promotus. De quo Sozomenus lib. 4, c. 25. Theodoretus lib. 2, c. 29. Baronius tom. 3 Ann. an. Ch. 360, num. 21, et seq. Gaullerius in Tabula Chronol. sæculo 4.

h Hi fuerit Episcopi Antiocheni, factionis Eustathianorum, Ca-

tholici. Paulinus electus est an. Ch. cclxxxi, cui Evagrius successit an. Ch. cclxxxiii. De his agitur XI Februar. in vita S. Meletii. *i* Fos ab Alexandria Episcopo Antiochæno sacris tabulis inscriptos colligimus etiam ex epistola Innocentii 17 ad Alexandriam, et 19 ad Acacium, et Theodoretii lib. 5, cap. 15.

EA VARIIS

§ VIII. Conversio Eudocie Imperatricis. Attici auctoritas Ecclesiastica. Eleemosina.

Indict. m, inquit Marcellinus in Chronico, Eustathio et Agricola Coss. id est ann. Christ. cxxxii, Theodosius Imperator Eudociam Achivam duxit uxorem. Consentit Chronicon. Alexandrinum his verbis: Hoc anno, isdem Coss et Indict. citatis, Theodosius Augustus accepta in conjugem Athenaide dicta Eudocia, celebravit nuptias mense Desio, vi Idus Junias. Hinc Athenaida, inquit Socrates lib. 7, cap. 21, cum Imperator uxorem duceret, Atticus Episcopus, qui eam Christianam efficiebat, inter baptizandum Eudociam appellavit. Cedreus etiam: Eodem anno, inquit citatum referens, mortuus est Athenis Leontius Philosophus: is testamento suo omnes facultates filiis legavit, Athenaidi filia tantum aureo centum, addita hæc causa: Sua ei sufficiet fortuna. Hanc Athenaidem, Athenis Constantinopolim adductam, cum videret Pulcheria et forma corporis præstare, et ingenio esse egregio atque facultia ornatam, ad Episcopum urbis Atticum missam baptizavit, Eudocique nomen tribuit, Imperatorique fratri suo nuptum tradidit. Hæc Cedreus. Patris obitus, Athenaidis edventus Constantinopolim, et ad fidem Christianam conversionem præcedentem annum referuntur in Chronico Alexandrino, quod sequitur Raderus noster cap. 4, Actæ sanctæ. Paulus Diaconus lib. 14, histor. miscell. narrata quæ Theodosius Persis intulerat cladē, addit cap. 7; Victoria siquidem auxilio Dei de Persis collata, Romani plurimi polentes eloquiis conscribentibus laudes Imperatoris: cujus uxor heroico metro poemata multa confecit, erat enim eloquens, filia Leontii Sophiste Athenensis, a patre omnibus lectionibus erudita; quæ dum Imperator ducturus esset uxorem, Christianam Atticus fecit Episcopus, et in baptismo, cum prius vocaretur Athenais, Eudocie nomen imposuit.

Athenais baptizata ab Attico, Eudocia dicitur.

Egregie erudita.

41 *Hæc eodem anno rescriptis Theodosius, Constantinopolitani Præsulis jura ad Illyricum extendi, L. 6, de Sacrosanct. Eccles. et L. 45, de Episc. et Cler. C. Theod. Legis hic est textus: Omni innovatione cessante, vetustatis et canones pristinos Ecclesiasticos, qui usque nunc tenuerunt, etiam per omnes Illyrici provincias servari precipimus. Si quid dubitatis emergerit, id oporteat non absque scientia viri reverendissimi sacrosanctæ legis Antistitis Ecclesie Constantinopolitane, quæ Romæ veteris prærogativa letatur, conventui Sacerdotali sanctoque judicio reservari. Dat. Pridie Idus Julii, Eustathio et Agricola Coss. Hæc veteris Romæ prærogativa, concessa aut certe arrogata fuit ratione 3 Concilii n. Œcumenici Constantinopoli habiti an. Ch. cclxxxii, his verbis: Constantinopolitana civitatis Episcopus habere oportet primatus honorem post Romanum Episcopum, propterea quod sit nova Roma Quod decretum etsi ratum non habuit Romanus Antistes, videtur tamen aut Attico prelatiariter eum potestatem delegasse, aut potius dissimulasse. Id Socrates innuit lib. 7, c. 28. Mortuo, inquit, Cyzicenorum Episcopo, Sisinnius Proclum Cyzici Episcopum designat. Quem ad illam urbem profecturum anteverunt Ciziceni, Dalmatiumque Monachum Episcopum ordiant. Hoc ab illis factum est, neglecta illa lego, quæ jubet, ne quis Episcopus designetur absque sententia et auctoritate Episcopi Constantinopolis. Legem autem propterea neglexerunt, quod Attico soli, ut illi putabant, nominatum illam auctoritatem concederet.*

Sedis Constantinopolitane eminentia, post Romanam.

Peculiariter Attico concessa.

42 *Ejus in egenas liberalitatem ita describit idem Socrates cap. 25. Porro ad dandum, inquit, adeo propensus fuit, ut non modo pauperibus, qui in ipsis*

Attici liberalitas in pauperes.

EX VARIIS.

Ecclesiis erant, diligenter prospiceret; verum etiam vicinis civitatibus pecuniam mitteret, qua egentium levaretur inopia. Nam Callipio Ecclesie Nicæne Presbytero misit trecentos aureos, simulque litteras dedit in hanc sententiam: Callipio Atticus in Domino salutem. Certior equidem factus sum, infinitos in vestra urbe fame opprimi, piorumque egere elemosyna. Cum infinitos dico, intelligo multitudinem, ejus certum numerum ostendere nequeo. Quoniam igitur numerum pecunie ipse ab eo accepi, qui divitias large, et quasi plena manu iis qui eas probe administrant, suppeditat, usque venit, ut nonnulli egestate premantur, quo alii qui opes habent, easque minime istis largiuntur, penitus explorati sint; tu frater carissime, istos trecentos aureos a me accipe, eosque in pauperes, uti volueris impende. Velis autem in eos conferre, non qui ventris causa quasi mercaturam per totum vitæ tempus mendicando exercent, sed qui mendicare erubescunt. Neque in hac officii parte ullam sectæ aut religionis cujusquam rationem dicas, neque porro respectum ad eos, qui a nobis in fidei sententia dissentiunt, habens: sed in illud unum incumbas, ut qui fame cruciantur, eos alimentis subleves. Hoc modo ab illo egentibus, etiam qui longo locorum intervallo ab eo distabant, sedulo prospectum fuit.

Quibus præcipue velle succurri.

Nomina quibusdam locis apta imponit.

43 *Et paulo inferius*: Eodem, accedit, inquit quod Atticus in nominibus rebus imponendis disertus fuit. Nam stationem quæ in ostio Ponti Euxini sita est, vetere nomine *γαλαξία*, id est veneficam appellatam, ille *θεραπεύω*, id est medicinam vel curationem vocavit: ne cum ibi forte conventus ageret, locum ad eam rem falso nomine nuncupatum præscriberet. Quin etiam suburbium quoddam Constantinopolis Argypopolim nominavit, tali causa adductus: Chrysopolis est vetus statio in ipso capite Bosphori. Hujus mentionem faciunt complures veteres scriptores, ut Strabo, Nicolaus Damascenus, et admirabilis ille ac disertus Xenophon, qui tum in libro sexto de Ascensu Cyri, tum in primo de rebus gestis Græcorum de eo memorat, quod ab Alcibiade muro circumdata fuit, et *δεκατενύριον*, id est, locus ad decimas exigendas in illa constructum; nam qui a Ponto nave conscensa solvunt, ibi decimas pensitant. Itaque Atticus cum intelligeret locum e regione situm tam splendido nomine donatum, hunc etiam Argypopolim nominandum esse dixit. Quod simul atque protulerit, locus illico illud nomen obtinuit.

§ IX. Ecclesia contra Hæreticos propugnata. Obitus S. Attici.

Refutat et rejicit Pelagianos.

Laudatur S. Atticus a plurimis sanctis Patribus quod insignis fuerit orthodoxia, et acer hæresion expugnator. Egrejum ejus facinus in Pelagianorum legatione confutanda atque rejicienda S. Prosper lib. de Ingratis, contra Pelagianos, deprædicat his versibus:

Quid loquar et curam, magna quam gessit in urbe Constantinopoli, docto bonis ore sacerdos Atticus, antiqua legatos hæreticorum Confutando fide; de qua tunc impia corda, Quamvis se obducto tegerent velamine formæ, Judici et tacite tulerint tormenta repulsæ?

Sed et Augustinus, inquit Baronius an. 425, num. 20, dum agens contra Julianum affirmat Pelagianam hæresim fuisse damnatam Constantinopoli, Attici Episcopi præconia celebravit. De ejus contra Messalianos hæreticos zelo ita Photius in Bibliotheca, tractate 52. Scripsit et Atticus Constantinopolitanus Episcopis in Pamphylia existentibus, ut undique Messalianos veluti sacros ac detestandos exturbarent. Quin et idem ad Amphilochoi Sidæ præsidem similiter scripsit. Fuit hic Amphilochoi Iconii Episcopus, qui cum aliis viginti quinque Episcopis Sidæ in Pamphylia

Contra Messalianos rescribit.

contra Messalianos synodum habuit. Horum errores breviter et dilucide enumerat Gualterius in Tabula Chronographica seculo 4, cap. 21.

46 S. Cyrillus Alexandrinus sacratissimam Virginem Mariam a S. Attico Deiparam fuisse nuncupatam testatur epist. 2, ad Nestorium, ep. 7, ad Clericos Constantinopolitanos dissidiis alio laborantibus, ep. 14, ad Acacium Bevoacensem Episcopum, ubi ad hanc Nestorii blasphemam excommunicationem si quis Mariam Deiparam esse dicit, anathema sit, ita arguit: Quid igitur in Ecclesiis orthodoxorum cum sanctis Patribus anathemate perennis faciemus? Invenio namque in commentariis etiam celeberrimæ memoria Athanasium Episcopum sæpè numero eam nominasse Deiparam. Nec hanc solum, sed et beatum Patrem nostrum Theophilum, et multos alios ex sanctis Patribus illorum temporum Episcopos, tam Basilium quoque quam Gregorium, et ipsum etiam beatum Atticum. Arbitror autem neminem fuisse orthodoxorum, qui Deiparam eam vocare sit veritus, etc.

S. Mariam virginem. Deiparam appellat.

47 Socrates cap. 25 citato refert cum, ne Sabbationis suæ factionis auctorem colerent, effecisse, sublato clam ejus cadavere. Porro, inquit, non audiret aliquando, eos qui se a Novatianis propter festi Paschalis observationem separaverant, corpus Sabbati ex insula Rhodo (in ea namque exul mortuo oppetiit) transportasse, sepultura colonestavisse, et super tumulum ei preces adhibuisse; quosdam noctu eo misit, illisque dedit in mandatis, ut corpus Sabbati in alio sepulchro conderent. Qui autem illuc de more suo venerunt, cum tumulum effossum reperirent, de reliquo sepulchrum Sabbati colere destiterunt.

Corpus Sabbati hæretice clam effodi jubet, ne a suis colatur.

48 De Socrate observavit Billius lib. 1, observationum sacrarum cap. 26, cum maluisse Novati perfidiam, atque impiam schisma sequi, quæ Ecclesie fidem et unitatem amplecti, ideoque non auro oblata, sed etiam interdum quæsitâ occasione in Novatianorum laudem multa commemorare; miracula eorum pietati et vitæ sanctitati attribuire atque affingere, etc. quo ex genere ea esse apophthegmata, quæ sequuntur, et ab Attico non tam pronuntiata, quam et a Socrate afficta credunt Billius et Baronius. Hæc ante præstringenda duximus, quam verba Socratis proferremus. Præterea, inquit loco citato, cum quidam ei dicerent: Novatianus non debere intra civitates conventus agere, respondit: Non nostis quanta sint incommoda perpassi, dum nos, regnantibus Constantio et Valente, gravi persecutionis procella jactaremur; et quod aliis quoque temporibus se testes fidei nostræ præbuerint? Novetiam jam olim ab Ecclesia separati, nihil de fide nostro aggressi sunt. Adde his, quod cum Nicæa esset Episcopi ordinandi gratia, ibique Asclepiadem Novatianorum Episcopum ætate adhucmodum ingruvascente cerneret, rogavit, quot annos fuisset Episcopus? Cui quinquaginta, respondenti: Beatus, inquit, es revera qui tanto temporis spatio tam præclarum munus administraveris. Ad eundem porro Asclepiadem dixit: Novatum equidem laudo, Novatianos autem neutiquam probare possum. Hoc ejus dictum tanquam insolens, et valde peregrinum admiratus Asclepiades: Quomodo, inquit, istud dicis Episcopi? Tum Atticus: Ego, inquit, illum laudo, quod cum illis qui idolis sacrificassent, communicare recusavit; nam istud ipsum ipse equidem fecissem. At Novatianos minime probō, quod laicos, qui leviter deliquerint, communione excludant. Ad hæc respondet Asclepiades: Præter idolis sacrificandi peccatum, sunt alia multa peccata ad mortem, uti ex sacris litteris perspicuum est: ob quæ vos solum Clericos, nos laicos etiam communione excludimus, potestate soli Deo illis ignoscendi permissa.

Quidam in favorem Novatianorum dicta factaque ab Attico aut ex a Socrate Novatiano afficta

49 Idemque Atticus suam ipsius mortem præscivit. Quippe Nicæa decedens, dixit Callipio, illius Ecclesie Presbytero: Matura Constantinopolim ante autumnum accedere, ut me vivum demō cernas: quod

Suam mortem prædicat Atticus.

Mortuus 10
Octob. anno
125.

quod si moram feceris, non me vita fruentem reperies. Neque cum istud diceret aberravit a vero: quippe vigesimo primo anno, quo Episcopatum gesserat, vi Idus Octobris morte occubuit, ad undecimum consulatum Theodosii, et Caesaris Valentiniiani primum. Imperator Theodosius Thessalonica revertens, ad funus ejus efferendum non pervenit. Nam pridie quam Imperator Constantinopolim ingrederetur, Atticus sepulchro conditus fuit. *Hactenus Socrates. Eadem fere Nicephorus lib. 14, cap. 24, quibus reliqui omnes in anno mortis et tempore dignitatis Episcopalis administratæ consentiunt. Denique; S. Cælestinus Pontifex epistola 7, quæ extat tomo 1, Concil. Ephesini cap. 17, scripta ad Nestorium Theodosio xiii, et Valentino m. AA. Coss. (is est annus Chr. dcxxx.) hoc eum elogio exornat: Sanctæ recordationis Atticus, Catholice Magister fidei, et vere B. Joannis etiam ad ista successor, eos (Pelagianos) ita persecutus est pro Rege communi, ut his nec standi quidem illic copia præstaretur. Mansit nos post ejus exitum sollicitudo vel maxima, cum successor ipsius, utrum etiam in ejus fide succederet, quæreremus, quia difficile est continuari, quæ bona sunt: nam sibi sæpe alternis vicibus mala succedunt. Habuimus tamen*

Laudatur a
Cælestino Pa-
pæ.

post hunc, a quo eramus continuo deserendi, sanctum Sisinnium celebratum simplicitate et sanctitate collegam, eam fidem, quam invenerat, prædicantem. *Eum celebrant Græci in Menæis xi Octobris. Sisinnio successit Nestorius, quo ob impietatem in exilium acto, fuit Episcopus Maximianus, cujus ante meminimus. Hic successorem habuit S. Proclum, qui (ut verba Socratis lib. 7, cap. 40, hæc transferam) cum ad ætatem virilem perveniret, multum cum Episcopo Attico versatus est, illiusque scriba fuit. Quem in litteris et virtute admodum proficientem Atticus ad gradum diaconatus evexit. Ac cum presbyterii honore dignus putaretur, a Sisinnio, ut supra demonstravi, ad Episcopatum Cyzici designatus est. Sed hæc jam ante factitata erant. Id temporis vero sedem Episcopalem Ecclesiæ Constantinopolitanæ obtinuit. Vir erat morum probitate præter ceteros eximius. Quippe institutus ab Attico omnes ejus virtutes sedulo imitatus est. Tolerantiam, quæ etiam Atticus præditus fuit, multo magis quam Atticus excoluit. Nam Atticus cum tempus postularet, hæreticis terrorem incussit. Proclus omnibus se mansuetum et facilem præbuit, etc. De S. Proclo cum Martyrologio Romano fusiussimè agemus xxiv Octob.*

DE SS. DOMINICA, GEORGIO CHOZEBITE, ÆMILIANO CONFESSORE.

CIRCA ANNO
CDLXXXV.
VIII JANUARI.

Dominicam, sive Dominicam, ceteris Latinorum fastis ignotam, uti et Georgium Chozebiten, et Æmilianum, in *Addit. ad Usuardum retulit Molanus, his verbis*: Die octava sanctæ Matris Dominicæ: et sanctorum Patrum Georgii Chozebisti, et Æmiliani Confessoris. *De iis Græcorum Menæa. S. P. N. Georgii Chozebitæ, et S. M. N. Domnicæ, et Æmiliani Confessoris.*

Vita Domni-
nicæ, ex
Menæis.

2 De Domnica deinde ista commemorant *calem Menæa*: Vixit hæc Theodosii Magni imperio, proximitate usque ad Leonem et Zenonem Augustos. Carthagine in Africa nata, ex occasione quadam cum quatuor virginibus Constantinopolim venit. Nectarius ibi tum Archiepiscopus ex divina revelatione illas suscepit, et salutari baptismatis unda tinxit. Veneranda porro Domnica solitaria vitam complexa, et virilibus exercita laboribus, ad summum virtutis culmen protracta, a Deo multis admirandis operibus

dignata et illustrata est, multisque, quæ eventura erant, vaticiniis editis, ad Dominium migravit. *Hactenus Menæa. Imperarunt qui hic nominantur Imperatores, Theodosius Magnus, a 16 Januarii, 379 usque ad 17 Januarii, 395. Leo Thrax a 7 Februarii 437, usque ad initium anni 474. Zeno a mense Februar. an. 474 usque ad an. 491. Nectarius an. 381 creatus Constantinopolitanus Episcopus, sedit usque ad 27 Septemb. 397 coliturque a Græcis xi Octob.*

3 Dominicam celebrat quoque *Menologium Christophori Proconsulis Mitylenæi, et epitome Maximi Cythæræi. Tres sinitur recenset Calendarium Græcorum a Genebrardo editum his verbis*: Domnica, Georgius Chozebites. Æmilianus Confessor. *Eorumdem meminit Græcorum Horologium: Sanctæ Matris nostræ Domnicæ, et SS. PP. NN. Georgii Chozebitæ, et Æmiliani Confessoris.*

NOT 125

DE S. SEVERINO PRESBYTERO NORICORUM APOSTOLO.

AN. Cui
CDLXXXII.
VIII JANUARI
S. Severini
in sacris In-
stis nomen

Celebratur S. Severinus Presbyter hoc elogio a *Martyrologio Romano vi Id. Januarii*: Eodem die apud Noricos S. Severini Abbatis, qui apud eam gentem Evangelium propagavit, et Noricorum dictus est Apostolus. Ejus corpus ad Lucullanum prope Neapolim divinitus delatum, inde postea ad monasterium S. Severini translatum est. *De eodem Molanus in Addit. ad Usuard.* In Norico depositio S. Severini Abbatis, qui spiritu prophetiæ et miraculis late claruit, et juxta Neapolim translatus est in castrum Lucullanum. *In recentiori editione idem Molanus quæ in Usuardo dicuntur de S. Severino fratre S. Victorini (de quo paullo inferius hoc ipso die) ad hunc transtulit, his verbis*: Neapoli Campaniæ natale S. Severini: qui Severinus post multarum virtutum perpetrationem, plenus sanctitate quæviit. *Placuit hic esse videtur Severinus qui Neapoli colitur, ut dicimus cum de S. Severino Septempedano Episcopo erit sermo. Meminit quoque S. Severini hoc die ms. Martyrologium monasterii Richenbergensis in Bavaria, Bædæ præfatus nomen*: Item in Bavaria provincia, Patavino oppido, Severini Confessoris, viri sanctissimi, spiritu prophetiæ præditi, cujus vita habetur. *Maurolycus*: In

Pannonia prope Noricum parvumque oppidum Astarin, Severini Abbatis, viri prophetico spiritu miraculisque clari, tempore Attilæ. *Sed multipliciter hallucinatur Maurolycus: Nam in Norico ipso, sive Austria mortuus est; non Astari, seu potius Astaris, sed juxta Favianas, sive Viennam; nec Attilæ tempore, sed xxviii annis post ejus mortem, id est fere sexennio ante victum ab Odoacre Febanum, quod accidit Cos. Boetio solo, anno Christi cdxxxvii. Galesinius*: In Noricis S. Severini Abbatis, qui et spiritu prophetiæ, et vitæ disciplina singulari, et rebus multis mirabiliter gestis clarus, abiit ad Dominum. Ejus corpus Gelasii Pontificis auctoritate, ab Victore Episcopo ad Lucullanum oppidum, quod est prope Neapolim, translatum est. *Carthusiani Colonienenses in Addit. ad Usuardum*: Severini Abbatis, qui defuncto Attila Hunnorum Rege, prophetico spiritu, vita et miraculis claruit. *Martyrologium Germanicum prolicum ejus elogium habet, sed in multis debet correctione; ut cum in Hungaria juxta Astarin oppidum esse sepultum refert, atque in Hungaria vixisse ipso tempore quo Attila late provinciæ vastabat, etc.*

2 Vitam S. Severini scripsit Eugippius Presbyter Vita ab Eugippii scripta.

EN. VARIIS

ejus discipulus, quem alii Eugippium, alii Eucyppium, alii Egypium, Cruseianus Egippum, Lazius Eugippum, Sabellicus Ennead. 8, lib. 2. Egisippum perperam, ineptius Irenicus Exeg. German. lib. 3, cap. 14, Creptium appellavit. Meminere Eugippii S. Isidorus libro de viris illustrib. cap. 13. Honorius Augustodunensis, et alii. Diversus est ab eo Eugippio quem Sigebertus cap. 39, tradit ex operibus S. Augustini codicem magne utilitatis ad Probum virginem dedisse, si is, ut ipse quidem scribit, temporibus Pelagii II, Papae, et Tiberii Imperatoris vixit. Scripsit noster hic, ut ipsemet in epistola ad Paschasium Diaconum testatur, vitam S. Severini biennio post Consulatum Importuni, id est Coss. Felice et Secundino, anno Christi 601, non igitur, ut vult Ferrarius in Catalogo SS. Ital. S. Gelasii Papae jussu, qui an. 496 decessit, ut XXI Novembr. dicemus. Hanc vitam primus vulgavit Laurentius Surius, atque ex alio ms. codicis Bavonius tom. 6 Anualium; sed perfectius, additis eruditiss. scholiis, Marcus Velserus. Quas editiones cum ms. D. Nicolai Belfartii contulimus, addidimusque Eugippii ad Paschasium epistolam ex eodem ms. et tom. 6 Antiq. lect. Henrici Canisii.

Non fuit Episcopus Ravennatus.

3 Res a S. Severino præclare gestas, ex Eugippio haustus, descripsit Joannes Cuspinianus in Austria, qui tamen Ottonem Frisingensem lib. 4, cap. 30 et Gofridum Viterbiensem Chron. parte 16, temere secutus, Archiepiscopum Ravennatem facit, prædicationis gratia in eas oras profectum. Fuit Archiepiscopus Ravennas S. Severus, de quo 1 Februarii agemus, sed S. Severino multo antiquior. Hieronymus Rubens Histor. Raven. lib. 3, Ottonem Frisingensem citans, Severinum Noricorum Apostolum domo quidem Ravennatem fuisse non negat, sed alterius urbis Episcopum, aut ne Episcopum quidem. Velserus minus exacte Rubem legit, neque enim hic Severum negat, ut ille citat, Antistitem fuisse, sed Severinum, quem diserte fatetur in Noricum venisse.

Aventinus notatus.

Actu quoque S. Severini recensent Joannes Aventinus Annal. Boior. lib. 2, sub finem, parum fideliter, ut conferenti patebit, et nos subinde inferius indicabimus. De ejus patria ac fratre isthæ temere coningit: Hic Africa oriundus... post mortem Attilæ, haud scio an eruditatem Vandalorum devitans, ad has Romanorum provincias cum fratre Victorino concessit. Meliori fide Severini gesta commemorant Andreas Braunerus noster lib. 4, Annal. Boior. Mathæus Raderus noster tom. 1, Bavariae sancta, M. Velserus rer. Boic. lib. 3. Franciscus Hararus, Henricus Fabricius Germanice, Heribertus Rosweyda Belgice, Jacobus Tigeon Gallice, Zacharius Lippellus tom. 1. Petrus de Natalib. lib. 2, cap. 36. Philippus Ferrarius in Catal. SS. Ital. Agit quoque de eo Wiguleus Hundius tom. 1, Metropol. in Episcopor. Lauræac. catalogo. Christophorus Gevolbus ibidem in Annotat. Chronicon Richebergense ab eodem Gevoldo cultum.

Qui de S. Severino scripsere.

4 Meminit præterea S. Severini Paulus Diaconus lib. 1 de gestis Longobardorum cap. 19, his verbis: In his Noricorum finibus Beati tunc erat Severini cœnobium, qui omni abstinentiæ sanctitate præditus, multis jam erat virtutibus clarus: qui cum iisdem in locis, ad vitæ usque metas habitasset, nunc tamen ejus corpus Neapolis refinet. Hic sæpius huic, de quo diximus, Felethemum, ejusque conjugem, ejus vocabulum Gisa fuit, ut ab iniquitate quiescerent, verbis celestibus monuit. Quibus pia verba spernentibus, hoc quod eis postmodum contigit, longe antea futurum prædixit. Sigebertus in Chronico ad an. 479, Vincentius Bellocensis lib. 20, cap. 99, Carolus Sigonius lib. 15, de Occidentali Imperio ad an. 487. Beatus quoque Eudodius in vita S. Antonii Lirinensis, quam xxxiii Decemb. dabimus, ita scribit: Qui ne sancti instituta propositi per parentum blandimenta frangeret, amorem feræ octo genitoris tutela nudatus est. Mox tamen ad illustrissimam virum Severinum

S. Antonius 28 Dec. ejus discipulus.

ignara fœci ætas evolavit: qui dum eum mulceret oculis, futura in puero bona quasi transacta relegabat. Fuit enim ejus meritis nihil esset absconditum. Ille hunc sibi futurum participem, pia ubique voce prædicabat: credo, ut incipientis tirocinia spes annuntiata solidaret. Refert deinde quomodo Severino mortuo, ad Constantium Lauræacensem Antistitem patrum suum abierit, hoc quoque defuncto in Italiam a famulis sit deductus, tum nimirum cum S. Severini reliquiæ e Norico asportatæ sunt.

5 Agit quoque de Severino Casar Eugenius Caracciolus in Neapoli sacra, sed quædam tradit quæ cum Eugippii historia non consentiant, ideoque fidem non merentur; ut cum natum ait in Norico sive Hungaria, sed Austriam et Ungariam vastante Attila, Romam profectum, ibi monachicæ habitu indutum; tum Mediolano in patriam rediisse: fundasse duo monasteria in urbe Germaniæ Betulia, etc. Ea videtur ex Ambrosia Staibanus accepisse, qui eadem scribit, nisi quod non Romæ, sed in Tuscia, a discipulis S. Augustini habitum ejus ordinis tradat accepisse; reversum vero in patriam ad Christianis sub Attilæ tyrannide gementibus animos adderet, ac leproso Mediolani reddidisse sanitatem.

Perperam de Severino scripta.

6 Nolimus equidem negare eum S. Augustini sectatum fuisse instituta, cum nihil in alterutram partem, antiqui prodiderint: sed qui id asserunt recentiores, proferre oportet, ut fidem reveriant, veterum certa testimonia. Certe quæ Nicolaus Crusenius Monachismi Augustiniani part. 2, cap. 1, de eo scribit, haud solida sunt, præsertim cum Aventini conjecturam de Africa patria, ejusque relinquenda causa, probat, atque ita refert ut ex Eugippio hausta videntur. Tum vero quæ subjicit ridicula sunt: Hic Severinus, ut auctor est Ambrosius Staibanus, monachus Augustinianus fuit sub disciplina quondam Severi Milevitani Episcopi, de quo sæpius agit S. Augustinus. Hujus dum virtutes imitari studeret, et jam ad illas proximè accederet, ab omnibus Severinus, quasi parvulus Severus, est appellatus. Supervenientibus interim Wandalis, cum fratre Victorino et aliis migrat ad Favianorum urbem et provincias Vindelicias Romanis adhuc subditas, ubi ingenti commoda incolis et vicinis contulit. Meminit quidem S. Augustinus ep. 34, in fine, Severi Milevitani Episcopi condiscipuli sui. Sed unde disciplinatum monachismi constat intelligi debere? Ubi ejus discipulum fuisse Severinum, de quo ipsius nomine diminutive sic appellatum tradit Staibanus? Et ut traderet, at qua auctoritate?

Aut ordo S. Augustini fuit.

Fictum nominis ejus origo.

7 Agitur Neapoli S. Severini Translationis celebritas x Octobris, ut infra dicemus, cum post vitam de Translatione agemus.

Translatio 10 Octob.

8 Christophorus Phreistebius, (haud scimus quem secutus auctorem, nullam certe citat) tradit S. Severinum Diocletiani tempore Episcopum fuisse Neapolitanum: deinde ad partes Noricas venisse, et juxta Oenum fluvium monasterium construxisse, ibique cum paucis monachis juxta Evangelicam Apostolicamque doctrinam, omni pietate et castitate præditum, in oratione et jejunio vitam duxisse. Incertum, de S. Severino agat Apostolo Noricorum, a quo illud constructum monasterium, an de eo quem alii Episcopum fuisse Neapolitanum tradunt. Videtur sane temere utrumque confudisse, et de Episcopi ætate sententiam Petri de Natalibus secutus.

VITA

AUCTORE EUGYPIO PRESBYTERO.

Epistola Auctoris ad Paschasium Diaconum.

Domino sancto ac merito venerabili Paschasio, Eugippius in Domino salutem. Ante hoc ferme biennium, Consulatu scilicet a Importuni, epistola cujusdam laici nobilis ad quemdam directa Presbyterum nobis

a

*Inscritus ce-
lebris mona-
chus.*

b

c

*Eugippus
rogat Pascha-
sum ut vitam
S. Severini
scribat :*

nobis oblata est ad legendam, continens vitam *b* Basili-
ci monachi; qui quondam in monasterio montis, cui
vocabulum est Titas, super *c* Ariminum commemoratus,
post in Lucanie regione defunctus est, vir et multis
et mihi notissimus. Quam epistolam, cum a quibusdam
describi cognoscerem, cepi necum ipse tractare,
nec non et viris religiosis edicere, tanta per B. Se-
verinum divinis effectibus celebrata, non oportere
celare miracula.

2 Quæ cum auctor Epistolæ præfate rescisset,
animo promptiore mandavit, ut aliqua sibi per me
ejusdem S. Severini mitterentur indicia, quibus in-
structus libellum vitæ ejus scriberet, posteriorum
memoriæ profuturum. Hac ergo proinus obla-
tionis compulsus, Commemorative nonnullis re-
fertur iudiciis ex notissima nobis et quotidiana
Majorum relatione composui, non sine magno moreore
animi, injustum scilicet reputans, ut te superite
laicus a nobis hoc opus efficere rogetur: cui et
modus et color operis non sine præsumptione quadam
possit injungi, ne forsitan seculari tantum litteratura
pohitus, tali vitam sermone conscriberet, in quo mul-
torum plurimum laboraret inscitia; et res mirabiles,
quæ diu quadam silenti nocte laterant, quantum ad
nos attinet, ignaris liberalium litterarum obscura
dissertitudine non luceant. Sed non ultra lucernæ
illius igniculum, te velut Sole splendente, perquiram,
tantum ne mihi peritiæ tuæ radios nibe quadam ex-
cusationis obducas, imperitiam videlicet accusando.
Noli, obsecro, tam duris me verberare sermonibus,
dum dicis: Quid tibi aquas expectare de silice? Jam
utique non expecto de silice platæ secularis, sed a
te, qui spiritalibus spiritalia comparans, nos de fir-
missima petra illo quo profuis orationis melle recrea-
bis; de quo jam nectareum suavissimæ promissionis
gustum dirigens præcipis, ut Commemorative vel
iudicia vitæ sæpe dicti Severini transmitterem, quæ
donec in tuæ constructionis libellum transire mereantur,
nequam animum recensentis offendant. Quis-
quis enim ad construendam domum architectum
requirit, necessariam sollicite materiam præparet:
quod si moles ad instar parietum impolitis componatur,
artifice tardante, lapidibus, nunquam ædificasse
dicendus est, ubi nulla magistri structura prorsus
intraverit, nulla rite subjunguntur fundamenti munim-
inia: sic ego quoque pretiosam materiam ingenio
vestro, vilissima compositione vix præparans non
putari debeat conscripsisse quod cupio, ubi nulla disci-
plinæ liberalis constructio, nullus Grammatici culmi-
nis decor existit. Habet plane certum fundamen-
tum solius fidei, quo sanctum virum mirandis constat
claruisse virtutibus, quod per manus linguæ tuæ
nunc offero collocandum, de tui operis fastigio lu-
des Christo debitas redditurus.

3 Illa quoque precor virtutum beneficia sanita-
tumque remedia, quæ vel in itinere, vel hic apud
ejusdem beatissimi Patris memoriam divina sunt
peracta virtute, digneris adnectere; quæ quoniam
fidelis portitor filius vester Deo gratias optime novit,
verbo commendans intimanda, sperantes nos bajuli
nomen etiam de tui operis perfectione jugiter esse
dicturos; ut Dei fidelissimus famulus tantis virtutibus
opulentus, sicut ad Sanctorum gloriam suis per
Christi gratiam meritis evehitur, sic ad humanam
memoriam tuis litteris consecratur. Sane patria, de
qua fuit oriundus, fortasse necessario a nobis requi-
ritur, ut inde, sicut moris est, tendere vitæ sumatur
exordium. De qua licet me fatear nullum evidens
habere documentum, tamen quid hinc habendum, et
a te cognoverim, non tacebo.

4 Cum multi igitur Sacerdotes et spirituales viri,
nec non et laici nobiles atque religiosi, vel indigenæ,
vel de longinquis ad eum regionibus confluentes
sæpius hæsitarent inter se querentes, cujus nationis

esset vir, quem tantis cernerent fulgere virtutibus,
nec ullus penitus ab eo auderet inquirere; tandem
d Pirmenius quidam Presbyter Italie, nobilis et totius
auctoritatis vir, qui ad eum confugerat tempore quo
Patricius *e* Orestes inique peremptus est, interfectores
ejus metuens, eo quod interfecti velut pater fuisse
diceretur; post multos itaque familiaritatis adeptæ
dies, erupit quasi pro omnibus, et ipse seiscitatus est
dicens: Domine sancte, de qua provincia Deus his
regionibus tale lumen donare dignatus est? Cui vir
Dei faceta priusquam hilaritate respondit: Si fugitivum
putas, para tibi pretium, quod pro me possis, cum
fiero requisitus, offerre. His talia *f* serio subjiciens
mox: Quid prodest, inquit, servo Dei significatio
loci, vel generis sui, cum possit id tacendo sanctius
vitare jactantiam, utpote sinistram, qua nesciente
cupio opus bonum Christo donante perficere, quo
merear dextere socius fieri et supernæ patriæ civis
abscribi? Quam si me indignum veraciter desiderare
cognoscis, quid te necesse est terrenam cognoscere,
quam requiris? Verumtamen scito, quia Deus, qui
te Sacerdotem fieri præstitit, ipse me quoque peri-
clitantibus his hominibus interesse præcepit. Et tui
memoratus Presbyter responsione conticuit, nec quis-
quam autem vel postea beatum virum super hac parte
percontari præsumpsit. Loquela tamen ipsius *g* tes-
tabatur hominem omnino Latinum: quem constat ad
quandam Orientis solitudinem fervore perfectioris
vitæ fuisse profectum; atque inde post ab *h* Norici
Ripensis oppida, Pannoniæ superiori vicina, quæ
barbarorum crebris premebantur incurisibus, divina
compulsus revelatione venisse; sicut ipse *i* causa
secretiore, tamquam de alio loqueretur, ferre solitus
erat, nonnullas Orientis urbes nominans, et itineris
immensi pericula se mirabiliter transisse significans.
Hæc igitur sola, quæ retuli, quotiens de B. Severini
patria sermo ortus est, etiam ipso superstitæ, semper
audivi. Indicia vero mirabilis vitæ ejus huic epistolæ
conjuncta prelati capitulis commemorative recensa-
sita, fient, ut rogavi, libri vestri magisterio clariora.
Superest ut ejus orationibus tuas sociare non desinas,
et indulgentiam mihi poscere non desistas.

a Aliis Opportunus vocatur, Consul fuit solus an. Christ. vix,
qui erant Anastasii Imperatoris xxii.

b Belfort. Bassa. In monte vero Titane, sive Titano, ubi nunc
vicus S. Mariani nuncupatus, æquevis in Septembris adventum S. Marina-
c Celebris ad mare Adriaticum urbs, cui a cognomine fluvii
nomen. *d* Bely. Pygmeus. Brauner. Pirmenius.

e Hic Dux militum a Julio Nepote Imperatore creatus, adversas
cum rebellavit, filiumque suum Momillum, qui et Augustulus,
præfuit kalend. Novemb. 475. Imperatorum constituit Odover ab
Orestis annis advocatus in Italiam, cum fratremque ejus Pan-
lum occidit, Augustulum relegavit in Campaniam, an. 476, Basi-
lisco v. et Armato Coss. *f* Baronius Senior legit.

g Editio Hen. Camisii hic interjicit Atriacum, quæ vox aberrat
a vs. Belfortii et Baroni, nec videtur necessaria. Braunerus
Romanum suspensur: faret Baronius. Africa oriundum scribit
Avantinus, ut divinus.

h Noricum Ripense est, quidquid ab OENO. Belliarum et
Vindelicie termino, ad Pannonias usque in Danubii ripa jacet.
Felsch. ad c. 1. *i* Baron. clauso sermone.

EPISTOLA PASCHASII DIACONI ad Eugippium Presbyterum.

Domino sancto semperque carissimo Eugippio
Presbytero Paschasius Diaconus. Frater in Christo
carissime, dum nos peritiæ tuæ facultia et otii felici-
tate pendens, amaritudines occupationesque mul-
tiplices peccatorum retractare contemnis, pudoris
jacturam dilectionis contemplatione sustine. Direxisti
Commemorative, cui nihil possit adijcere facultia
peritorum; et opus quod Ecclesiæ universitas possit
recensere, brevi reserasti compendio, dum B. Seve-
rini finitimas Pannoniorum provincias incolentes,
vitam moresque verius explicasti, et quæ per illum
divina virtus est operata miracula, diuturnis man-
sura temporibus tradidisti memoriæ posterorum.
Nesciunt facta piorum præterire cum sæculo: ut
omnes

AUCTORE
EUGIPPIO.

d

e

f

g

h

i

*Materiam ei
mitti.*

*Miracula S.
Severini in
Lucullano.*

*Patriam
suam dissi-
mulat.*

a
Paschasius
vitam S. Se-
verini ab Eu-
gippio scrip-
tum laudat.

AUCTORE
EUGENIO.

omnes praesentem habeant, et secum quodammodo sentiant commemorari, quibus eum relatio pervexerit lectionis. Et ideo quia tu haec, quae a me narranda proponebas, elocutus es simpliciter, explicasti faecilius: nihil adijciendum labori vestro studio nostro credidimus *b*. Siquidem aliter audita narramus, aliter experta deprimimus. Faecilius virtutes magistrorum a discipulis exponuntur, quae suggeruntur crebrius conversatione docentium.

Utilius ex
vitis Sancto-
rum.

1. Petr. 5. 3.
1. Tim. 4. 12
Hebr. 11.
1. Mach. 2.

6 Divinis charismatibus inspiratus, scis bonorum mentibus excolendis quantum gesta Sanctorum utilitatis impertiant, quantum fervoris attribuant, quantum puritatis infundant, de qua re Apostolicae vocis auctoritas latius immotescens: Forma, inquit, estote gregi: et B. Paulus Timotheo praecipit: Forma esto fidelibus. Unde idem Apostolus iustorum catalogum summa brevitate contextens, ab Abel incipiens insignium virorum pergit narrare virtutes. Sic et ille fidelissimus Mathathias, morti gloriosissimae jam propinquans, filiis suis hereditario jure Sanctorum exempla distribuit, quorum certaminibus admirandis et celeriter excitati, animas suas pro legibus sempiternis sanctitatis fervore contemnerent. Nec paterna liberis sefellit instructio: tantum enim profuerunt memoratis facta majorum, ut apertissima fide armarerent, Principes deterrent, castra sacrilega superare, cultus arasque daemoniacas longe lateque diruerent, civicamque coronam, sertis decoratam peremibus, splendenti patriae providerent. Unde et nos ornamentis spouae Christi quiddam fraterno ministerio providere gaudeamus, non quo ullis, ut credo, temporibus defuerit clarior vita majorum, sed quod donum magni Regis plurimorum vexilla trophaeorum habere conveniat. Non enim vera virtus excluditur numerositate virtutum, sed optatis successibus eatenus ampliatur.

a Hanc epistolam contulerat olim Rosneydus noster cum ss. Balthasaris Moreti, cum quo fere consentiebat Helfarti codex.

b Hinc loquitur V. Iquidam, qui Metropolis tom. 4, in Baltisponen. Episcoporum. catal. Paschasium vitae S. Severini auctorem facit. *c* ss. Relf. et Mor. celebrius.

VITA

S. SEVERINI.

CAPUT I.

S. Severinus in Norico varia praedicat: laborantibus subvenit.

a **T**empore quo a Attila Rex Hunnorum defunctus est, utraque Pannonia, ceteraque confinia Danubii rebus turbabantur ambignis: ac primum inter *b* filios ejus de obtinendo regno magna sunt exorta certamina, qui morbo inique dominationis inflati, materiam sui sceleris accipere patris interitum. Tunc itaque sanctissimus Dei famulus Severinus de partibus Orientis adveniens, in vicinis Norici Ripensis et Pannoniorum partibus, quod *c* Asturis dicitur, oppido morabatur, vivens juxta Evangelicam Apostolicamque doctrinam, omni pietate et castitate praeditus, in confessione Catholicae fidei venerabile propositum sanctis operibus adimplebat. Dum ergo talibus exercitiis roboratus palmam supernae vocationis innocue sequeretur, quadam die ad Ecclesiam processit ex more: tunc Presbytero, clero, et civibus requisitis, cepit tota mentis humilitate praedicare, ut hostium insidias imminentes orationibus ac jejunis, et misericordiae fructibus inhiherent. Sed animi contumaces ac desideris carnalibus inclinati, praedicatoris oracula infidelitatis suae discrimine probaverunt. Famulus autem Dei reversus, ad hospitium quo ab ecclesiae fuerat custode susceptus, diem et horam imminenti exitii prodens: De contumaci, ait, oppido et citius perituro festinus abscedo. Inde ad proximum quod *d* Commaenis appellabatur oppidum declinavit. Hoc barba-

c
S. Severinus
venit in Au-
striam.

d
Praedicat
adventum
hostium.

rorum intrinsecus consistentium, qui cum Romanis foedus inierant, custodia servabatur arctissima, nulloque ingrediendi aut egrediendi facilis licentia praestabatur. A quibus tamen Dei famulus, cum esset ignotus, nec interrogatus est, nec repulsus. Itaque mox ingressus ecclesiam, cunctos de salute propria desperantes, jejunio et orationibus atque elemosynis hortatur armari, proponens antiqua exempla, quibus divina protectio populum suum contra opinionem omnium mirabiliter liberasset. Cumque salutem omnium in ipso discriminis articulo promittenti credere dubitarent, senex qui dudum in Asturis tanti hospitis susceptor extiterat, venit, atque a portarum custodibus sollicita interrogatione discussus, interitum sui oppidi habitu verboque monstravit, adiciens eadem die qua quidam homo Dei praedixerat, barbarorum vastatione fuisse deletum. Quo audito solliciti responderunt: Putasne ipse est, qui desperatis rebus, Dei nobis subsidia pollicetur? Mox igitur in ecclesia recognito Dei famulo, senex ejus pedibus prostratus aiebat, ipsius se meritis liberatum, ne cum caeteris oppidanis subiret exitium.

*Alio migrat:
Lata isthic
praedicat.*

8 Illis auditis habitatores oppidi memorati incredulitati veniam postulantes, monitis viri Dei sanctis operibus parerunt, jejunisque dediti in ecclesia per triduum congregati, errata praeterita castigabant gemitibus et lamentis. Die autem tertio cum sacrificii vespertini solemnitas impleteretur, facto subito terre motu, ita sunt barbari intrinsecus habitantes exterriti, ut portas sibi Romanos cogere aperire velociter. Exeuntes igitur *e* cuncti diffugerunt, aestimantes se quam vicinorum hostium obsidione vallatos, auctoque terrore divinitus, et noctis errore confusi, mutuis se gladiis conciderunt. Tali ergo adversarii internecione consumptis, divino plebs servata praesidio, per sanctum virum armis didicit pugnare caelestibus.

*Miraculo Jusi
barbari*

e

9 Eodem tempore civitatem nomine *f* Favianis sevea famis oppresserat: hujus habitatores unicum sibi remedium alore crediderunt, si ex supradicto oppido Comagenis hominem Dei religiosus precibus invitarent. Quos ille ad se ventum ire praenoscens, cum haesitaret utrum pergeret, cum eis necne, a Domino, ut eum eis pergeret commonetur. Quo cum venisset, cepit civibus suadere dicens: Poteritis poenitentiae fructibus a tanta famis pernicie liberari. Qui cum talibus profecerent institutus, beatissimus Severinus divina revelatione cognovit, quam viduam nomine Proculam fruges plurimas occultasse, quam productam in medium arguit vehementer. Cur, inquit, nobilissimis orta natalibus, cupiditatis te praebes ancillam, et extas avaritiae mancipium, quae est, docente Apostolo, servitus idolorum? Ecce Domino famulis suis misericorditer consulente, tu quid de male partis facias non habebis, nisi forte frumenta diu denegata in Danubii fluenta projiciens, humanitatem piscibus exhibebas, quam hominibus denegasti. Quamobrem subveni tibi potius quam pauperibus, ex his quae adhuc te aestimas Christo esuriente servare. Quibus auditis magno mulier pavore perterrita, cepit servata libenter erogare pauperibus. Igitur non multo post rates plurimae de partibus Rhaetiarum, mercibus onustae quam plurimis, insperate videntur in litore Danubii, quae multis diebus crassa *g* Bui fluminis glacie fuerant *h* congelatae: quae Dei imperio mox soluta, ciborum copias fame laborantibus detulerunt. Tunc ceperunt omnes Deum insperati remedii largitorem continuata devotione laudare, qui malo diurnae famis interire crediderant, fatentes rates extra legitimum tempus a glacie resolutas frigore servi Dei precibus advenisse.

*Ephes. 5. 5
Reconduntur
frumenta fam-
is tempore
arguit.*

g

h

*Inspirato
adest anonium.*

a Anno 434.

b Quorum, ut Jornandes de rebus Geticis cap. 30, scribit, per licentiam libidinis paene populus fuit. Major natu Ellae diebatur, Chabas alius: hic cum Aladario fratre praefato memorabili congressus

congressus, quo Hannorum omnia fracta vires. *Veber. lib. 2. rer. Boic.*

c *Sar. Baron. Har. Casturis. Lazius Castuus, et Casturis, id est, ut ait. Castris Augustis, aulaci conjectura, ut Velserus censet. Petr. de Nat. et Ferrar. Astaris. In notitia Imperii sub Duce Pannonia 1, et Norici bipensis erant. Austuris : Ortelius Astura vocat. Aventinus lib. 2. Annal. Asturum oppidum in confinio Norici Bipensis et Pannoniae perit, his scilicet Severini temporibus. Cuspinianus in Austria descript. in vita S. Colomanni vult Stokerav, esse Gaidus Paucirolos Comment. in Notit. Imp. c. 83. Mysia oppidum facit. Stephano Asutus dictum, ut ait. Eam vocem in Stephano non reperimus, sed "Αστρρα, et "Αστρραοι civitatem Mysia Asiatica versus Troadem.*

d *Petrus de Nat. Commogonis. Velsor Comagenis, puta castris. Comagenas habet Antonianus in Itineraria. Cuspinianus Kaunberg dicit. ait, Lazius Hohenburg. Hoc oppidum Ferraricus tunc hostili obsidione circumdatus fuisse scribit; perieram, ut hinc patet.*

e *Ms. Belf. concili. Draucius putat hos barbaros reliquias fuisse Carvatus Attila, alii boios.*

f *Cuspin. Flavabius Gothico vocabulo dictam scribit, ut Batabis quae nunc Batavia. Velsorus Castra Fabiana, a cohorte fortassis Fabia aut Fabiana. A Fabians, truncatis extremis utriusque syllabae, et A in E mutata deflexum Wied, quae alias Vindobona, Austria nunc metropolis. Georgius Braunus in theatro urbium id non probat, sed ait certius profert.*

g *Quidam Em, metus OEm. Retos a Noricis distinguit, et ad Batavia miscetur Danubium. Vels. ms. Belf. Rheni, mendosa.*

h *U. colligatae.*

CAPUT II.

Victoriam, atque praedicit, aut impetrat.

P *er idem tempus inopinata surreptione praedones barbari quaecumque extra muros hominum pecudumque repererant duxere captiva. Siquae plures de civibus ad virum Dei cum lacrymis confluentes illatae calamitatis exitium retulerunt, simul ostendentes indicia recentium rapinarum. Ille vero Mamertinum percunctatus est, tunc a Tribunum, b qui post ordinatus est Episcopus, utrum aliquos secum haberet armatos, cum quibus latrunculos sequeretur instantius. Qui respondit : Milites quidem habeo paucissimos, et ideo non audeo cum tanta hostium multitudine confligere. Quod si tua veneratio praecipit, quamvis auxilium nobis desit armorum, credimus tua nos fieri oratione victores. Et Dei famulus ait : Etiam inermes sunt tui milites, nunc ex hostibus armabuntur : nec enim numerus aut fortitudo humana requiritur, ubi propugnatur Deus per omnia comprobatur : tantum in nomine Dei perge velociter, perge fidenter; nam Domino misericorditer praeeunte, debilis quisque fortissimus apparebit : Dominus pro vobis pugnabit, et vos tacebitis. Vade ergo festinus, hoc unum ante omnia servaturus, ut ad me quos ex barbaris ceperis perducas incolumes. Exeuntes igitur in secundo milliario super rivum qui vocatur e Dientia praedictos latrones inveniunt, quibus in fugam repente conversis, arma omnium sustulerunt : ceteros vero victos ad Dei famulum, ut praeeperat, adduxerunt captivos. Quos absolutos vinculis, cibo potique refectos, paucis alloquentur : Ite, et vestris denuntiate complicitibus, ne auiditate praedandi ultra huc audeant propinquare; nam statim caelestis vindictae iudicio punientur, Deo pro suis famulis dimicante, quos ita consuevit divina virtute protegere, ut tela hostium non eis inferant vulnera, sed arma potius subministrent. Dimissis itaque barbaris, ipse de Christi miraculis gratulatur, de cuius miserationibus promittit, nunquam illud oppidum hostium praedas ulterius experturum, si cives tantum ab opere Dei nec prospera nec adversa retraherent.*

11 *Deinde B. Severinus in locum remotiorem secedens qui d ad Vineas vocabatur, cellula parva contentus, ad praedictum oppidum remeare divina revelatione compellitur, ita ut quavis eum quies cellulae delectaret, Dei tamen jussis obtemperans, monasterium haud procul a civitate construeret, ubi plurimos sancto copit informare proposito, factis magis quam verbis animas instruens auditorum. Ipse vero ad secretum habitaculum, quod e Purgum oppidum appellatur ab aecolis, quinque a Faxianis di-*

stans milliariis, saepius secedebat, ut hominum declinata frequentia, quae ad eum venire consueverat, oratione continua Deo protinus inhæreret. Sed quanto solitudinem incolere cupiebat, tanto crebrius revelationibus movebatur, ne praesentium suam populis denegaret afflictis. Proficiebat itaque per singulos dies ejus meritum, crescebatque fama virtutum, quae longe lateque discurrens, caelestis gratia in eo signa pandebat. Nesciunt enim latere quae bona sunt, cum juxta sententiam Salvatoris, nec lucerna sub modio contegi, nec in monte posita civitas possit abscondi. Inter cetera enim magna quae illi Salvator indulserat, praecipuum abstinentiae munus accipiens, carnem suam plurimis subjugabat inediis, docens corpus, quod cibis abundantioribus emittitur, animae interitum protinus allaturum. Calceamento nullo penitus indutus, ita media hyeme, quae in illis regionibus saeviore gelu torpescit, nudis pedibus semper ambulare contentus, singulare patientiae dabat indicium. Ad cuius inmanitatem frigoris comprobendam, testem constat esse Danubium, ita saepe glaciali nimietate concretum, ut etiam plaustris solidum transitum subministret. Qui tamen talibus per Dei gratiam virtutibus sublimatus, infanum humilitatem fateratur dicens : Ne patetis mei meriti esse quod cernitis, vestrae est potius salutis exemplum. Cesset jam humana temeritas, elationis supercilium comprimatur, ut aliquid boni possimus, eligimur, discente Apostolo. Qui elegit nos ante constitutionem mundi, ut essemus sancti et immaculati in conspectu ejus. Orate imo pro me, ut non ad condemnationis cumulum, sed ad justificationis augmentum Salvatoris mihi dona proficiant. Haec et his similia solebat proferre cum fletibus, miro erudiens homines humilitatis exemplo, ejus virtutis fundamento munitus, tanta divini numeris claritate fulgebat, ut ipsi quoque hostes haeretici, reverentissimis eum officiis honorarent.

12 *f Rugorum siquidem Rex, nomine g Flaccitens, in ipsis regni sui cepit nutare primordiis habens h Gothos ex inferiore Pannonia vehementer infensos, quorum innumera multitudine terrebatur. Is ergo beatissimum Severinum in suis periculis tanquam caeleste consulebat oraculum. Ad quem, dum vehementissime turbaretur, adveniens, debebat se a Gothorum Principibus ad Italiam transitum postulasse, a quibus se non dubitabat, quia hoc ei denegatum fuerat, occidendum. Tunc ergo a viro Dei hoc responsum praedictus accepit : Si nos una Catholica fides annecteret, magis me de vitae perpetuitate debuisti consulere; sed quia de praesenti tantum salute sollicitus, quae nobis est communis, interrogas, instruendus auscultat. Gothorum nec copia, nec adversitate turbaberis, quia cito securus, eis discedentibus, tu desiderata prosperitate regnabis: tantum ne humilitatis meae monita praetermittas. Non te itaque pigeat pacem appetere etiam minimorum, et nunquam propriis virtutibus imitari. Maledictus, inquit Scriptura, qui confidit in homine, et ponit carnem brachium suum, et a Domino recedit cor ejus. Disce igitur insidias cavere, non ponere; in lectulo quippe tuo pacifico fine transibis. Qui cum tali admonitus oraculo latus abscederet, perlato sibi quod turba atrociantium et barbari aliquos captivassent ex Rugis, ad virum Dei misit protinus consulendum. Qui sanctis eum mandatis, ne praedones sequeretur, Domino sibi revelante, praemonuit, dicens : Si eos secutus fueris, occideris; cave ne amnem transeas, et insidiis, quae tibi tribus locis paratae sunt, improvida mente succumbas : nam cito nuntius fidelis adveniet, qui te de his omnibus efficiet certiorum. Tunc captivorum duo ab ipsis hostium solibus fugientes, ea per ordinem retulerunt, quae a beatissimo viro, Christo sibi revelante, erant praedicta. Igitur frustratis insidiis adversantium,*

AUCTORE
EUGRIPPO.
Extruit monasterium.

Nudis pedibus
etiam hyeme,
incedit.

Ejus humili-
tatis

g
h

Rugorum
Regem salu-
taribus mo-
nitis instruit.

Jerem. 17. 5.

Delegit ei pa-
rulas insidias.

u h

Victorium
pollitetur.

c
Captivos cibo
refectos di-
mittit.

d
Anat solitu-
dinem

e

adversantium, Flacciteus incrementis auctus superioribus, vitam rebus tranquillissimis terminavit.

13 Post hæc antem quidam Ragus genere, per annos duodecim incredibilis ossium dolore contritus, omni caruerat incolunitate membrorum, cujus cruciatus intolerabilis circumquaque vicinis factus erat ipsa diuturnitate notissimus. Itaque nihil proficiente diversitate remedii, tandem vidua mater ad sanctum virum vehiculo filium deduxit impositum, et ante janam monasterii projiciens desperatum, continuatis fletibus reddi sibi unicum filium precabatur incolumentum. Sed vir Dei sentiens a se magna deponere, fletu commotus aiebat : Quid opprimor opinione fallaci? Cur æstimor posse quod nequeo? Non est virtutis mee præstare tam grandia : consilium tamen do, tanquam misericordiam consecutus a Domino. Tunc mandat mulieri, ut pauperibus aliquid pro suis viribus largiretur. Illa nihil morata, vestem qua induta erat se velociter exuens, egenis dividere properabat. Quo audito vir Dei, fervorem ejus admirans, iterum mandat ut suis operiret amictibus, dicens : Cum tuus filius tecum Domino sanante perrexerit, opere vota supplēbis. Igitur indicto paucorum dierum de more jejunio, fisis ad Deum precibus, illico sanavit infirmum, atque incolumentum suis gressibus ambulante remisit ad propria. Qui cum postea mandinis frequentibus interesset, stupendum miraculum cunctis videntibus exhibebat : nonnulli enim dicebant : Ecce ille qui fuerat corporis putredine fractus : aliis autem, quod ipse esset, omnino negantibus, grata contentio nascebatur. Ex illo enim tempore quo est reddita sanitas desperato, universa Rugorum gens ad Dei famulum frequentans cepit gratulationis obsequium reddere, et open suis postulare languoribus. De aliis etiam gentibus ad quas tanti miraculi fama pervenerat, multi Christi militem videre cupiebant.

14 Qua devotione etiam ante hoc factum quidam barbari cum ad Italiam pergerent, promerendæ benedictionis ad eum intuitu diverterunt : inter quos et i Odovachar, qui postea regnavit Italiae, vilissimo habitu, juvenis statura procerus advenerat. Qui dum se, ne humile tectum cellule suo vertice contingeret, inclinasset, a viro Dei gloriosum se fore cognovit. Cui etiam valedicenti : Vade, inquit, ad Italiam, vade, vilissimis nunc pellibus coopertus, sed multis cito plurima largiturus.

a Præsidentem facit Aventinus : improbat merito Velserus.

b Aberrat hæc a codice Sauri, Velserus Glossama suspicatur, quod eodem fere tempore Mamertus Vicensis Gallix Episcopus vixerit, de quo xi Maii agemus. Mamertinum Vicensis Austriae primum Episcopum eruit Lazius, veterisque chronici fide confirmat, parum solide, Velsero judice. c Sur. Taguntia. Belf. Gygnitia. Iuder Jaguntia, seu Vicuntia. Staib. Taguntia.

d Belf. Ad Juncas. Cella rudera in pago Steringa cetare testatur Lzsius, et pago novem esse n S. Severino. Cuspinianns isthic villam, ubi cellæ Severini restiga, ob ejus memoriam emisse se testatur. Distat magno milari a Vienna. At monasterium magis fuisse ait Lazius in loco qui Meyligst dicitur, id est, locus sanctus, a Sanctorum isthic habitatione. Inde saxo abstruit S. Leopoldus ad Neuburgi claustrum. rædificationem, ut xv Novemb. in ejus rita dicimus Ferrarius hic monasterium S Severino a Rugorum Rege constructum scribit.

e Burckensdorf interpretatur Cuspinianns : sed quod Flacciteum Rugorum Regeum isthic ait habuisse, non probat. Stabanus et Eugentius hic in solitudinem abissiæ sanctum scribunt Burgum dictum.

f Sur. Rugorum, quod magis arridet Velsero. H regionem coluisse videtur, quæ Viadro ac Viper a fuminibus continetur in Pomeraniae Ducatu : unde profectus quidam eorum copiarum Danubium considerant. Paulus Dincov. lib. 1. de gestis Longobard ditionem quam Feltherus Rugorum Rex involebat, quom, inquit, a Noricis tribus Danubius separata, vocat Rugland, que Latino eloquio Rugorum palra dicitur. Haderus putat a Gathis infestatum, ab Oceano profugum, ens oras insidisse : cum contra in his ipsis oris, bello occupatis, a Gothis vicinis prævererit. Stabanus ait eum victoriam a Gathis retulisse, a Severino prædictam.

g Alis Flacciteus, Flacciteus, Flacciteus, Iræneo Flacciteus.

h I post Altdix mortem a Romanis sedes in Pannonia accepere Jordanus de reb. Getic. cap. 30.

i Belf. Odovachar. Jordanus. Odovacer, sibi Odobagar, et Otachar. Aventino Odagrins, et Odacer, vulgo Odovacer, qui an. 476 Rex Italic factus.

Contemptus vindicatur : reliquias conquirit : honores refugit.

a Flacciteus quoque Rex, qui et Fava, memorati filius Flaccitei, paternam secutus industriam, sanctum virum cepit pro regni sui frequentare primordiis. Hunc conjux feralis et noxia, nomine Gisa, semper a clementiæ remedii retrahebat. Hæc ergo inter cetera iniquitatis suæ contagia, etiam rebaptizare quosdam est conata Catholicos, sed ob Sancti reverentiam Severini, non consentiente viro, a sacrilega quanticus intentione defecit. Romanos tamen duris conditionibus aggravabat, quosdam etiam Danubio jubebat abduci. Nam cum quadam die in proximo a Faviano vico veniens, aliquos ad se transferri Danubio præcepisset, vilissimi scilicet ministerii servitute damnandos, dirigens ad eam vir Dei, ut eos dimitteret postulabat. Verum illa facibus femine furoris exastuans, unclata reportari jussit asperina : Ora, inquit, tibi serve Dei in tua cellula delitescens, liceat nobis de servis nostris ordinare quod volumus. Hæc igitur audiens homo Dei : Confido, inquit, in Domino Jesu Christo, quia necessitate compelletur explere, quod prava voluntate desepit. Velox itaque secuta correptio, animum prostravit arrogantis : quosdam enim aurifices b barbaros, pro fabricandis regalibus ornamentis clauserat arcaenostodia. Ad hos filius memorati Regis admodum parvulus, nomine Fridericus, eodem die quo Regina servum Dei contempserat, puerili motu concitus introivit. Tunc aurifices infantis pectori gladium imposuere dicentes, quod si quis ad eos absque juramento c prefixo ingredi conaretur, parvulum regium primitus transfigerent, et semetipsos postea trucidarent; quippe cum sibi nullam spem vitæ promitterent, macerati diuturnis ergastulis. His auditis Regina crudelis et impia, vestibus dolore concessis, talia clamabat : O serve Dei Severine, sic a Deo tuo illatæ videntur injuriæ? Hanc mei contemptus ultione effusis precibus postulasti, ut in mea viscera vindicares? Itaque multiplici contritione ac miserabili lamentatione discurrens, fatebatur se pro scelere contemptus, quod in servum Dei commiserat, plage presentis ultione percelli, confestimque directis equitibus veniam petitura, et Romanos quos ea die tulerat, pro quibus rogante contempserat transmisit; et aurifices profinus accipientes sacramentum ac dimittentes infantulum, pariter et ipsi dimissi sunt. His auditis reverentissimus Christi servus gratias Creatori referebat immensas, qui ob hoc interdum differt vota petentium, ut fide, spe et caritate crescente, dum minora petuntur, majora concedat. Id nunquam egit virtus omnipotentis ac Salvatoris, ut dum liberos sæva mulier subjecit servituti, servientes cogeret reddere libertati. Quibus mirabiliter impetratis, Regina statim ad servum Dei properans cum marito, monstrat filium quem fatebatur illius orationibus de mortis confinio liberatum, promittens se ejus nequamquam ultra jussionibus obviare.

16 Magna quoque Dei famulo, prophetiæ gratia prædita, in redimendis erat captivis industria. Studiosius etenim insistebat barbarorum ditone vexatos genuina restituere libertati. Interea eundem cum conjuge liberisque redempto, præcepit transvadere Danubium, ut hominem ignotum in d mundis quaereret barbarorum, quem in tantum divina revelatione didicerat, ut etiam signa statura, capillorumque colorem, vultus ejus ac vestis habitus indicaret, et in qua parte mundinarum reperturns eum foret ostenderet, addens, ut quidquid reperta ei diceret persona, reversus sibi maturius intimeret. Profectus itaque cuncta, sicut vir Dei prædixerat, miratus invenit. Is ergo ab eodem homine, quem reperisse se mirabatur,

interrogatus

ALCIOR.
EUGENIO.
Curat infirmum qui 12 annis decubuerat.

Odovaci regnum Italic prædicat.

Regina crudelis S. Severinum contemnit.

In situ querculo, ejus open implorat, experitur, gratias agit.

S. Severinus captivos redimit.

d prophetæ spiritu chari.

interrogatus audivit dicente : Putasne possum invenire hominem qui me ad virum Dei, ejus ubique fama diffunditur, qua voluerit mercede perducit? Diu est enim quod ipsos sanctos Martyres, quorum reliquias fero, suppliciter interpello, ut tali ministerio tandem aliquando solvar indignus, quod huc usque non temeraria presumptione, sed religiosa necessitate sustinui. Tunc nuntius hominis Dei, ejus illum aspectibus presentavit, qui debito e Sanctorum Gervasii et Protasii Martyrum reliquias honore suscipiens, in basilica, quam in monasterio construxerat, collocavit officio Sacerdotum. Quo in loco Martyrum congregavit sanctuaria plurimorum, quae tamen praecunte semper revelatione promeruit, sciens adversarium saepe subrepere sub nomine sanctitatis.

17 Episcopatus quoque honorem ut suscipere postulat, f praefinita responsione concludit, sufficere sibi dicens quod solitudine desiderata privatus, ad illam divinitus venisset provinciam, ut turbis tribulantium frequentibus interesset. Daturus nihilominus monachis formam, sollicitior adnovebat beatorum Patrum vestigiis inhærere, quibus sancta conversationis acquirere instructio, adhibendamque operam non is qui parentes reliquit et seculum, pompæ secularis illecebros retrorsum respiciendo cuperet quas vitaverat, et ob hoc uxoris Loth exemplum terribile proponebat. Memorabat etiam timore Dei mortificanda esse incentiva libidinum, nec aliter superanda corporalis delectationis asseruit incenia, nisi fuissent per Dei gratiam lacrymarum fonte restincta.

a *Alibi Feletheus dicitur, a Paulo Diacon. lib. 1, c. 49. Feletheus, et Feva. (Felsar. et Lazius l. 12. Reip. Rom. Fethia legunt) alius Felamus, Filtheus. Favia, Favianus, Felteus. Belf. Seva. Braunero etiam Faba. Rad. Feletus Pct. de Nat. Feuba. Strab. Feletus et Seletus; et hic uxorem ejus Lisam vocat.*

b *Aventinus solida temeritate, auctores et Phrygiones Romanos vocat; pro his intercessisse Severinum ad, morbo tentatum Giscipulum, sanatum precibus Severini.*

c *Belf. et Baron. presidio.*

d *Moat Velsrus hic non publici mercatoris locum, sed vicium paganum intelligi; utraque eadem Germanica voce Morekt effert. e Coluntur XI Junii.*

f *Stauban. et Eugenius ab Odoureo ei oblatum Episcopatum scribunt. Quis id tradit?*

CAPUT IV.

Captivos et afflictos jurat : sacrilegos emendat.

Quidam vero, nomine Maurus, basilicae monasterii fuit reditus, quem B. Severinus redemerat de manibus barbarorum. Huic quadam die praecipit vir Dei dicens : Cave ne hodie transgrediaris alicubi; alioquin imminente periculo non carebis. Hic ergo contra praecipitum tanti Patris, secularis cujusdam hominis persuasus, meridie ad colligenda poma in secundo a Favianis milliario egressus, mox a barbaris Danubio transvectus est cum suo persuasore captivus. In illa hora vir Dei dum in cellula legeret, clauso repente codice, Maurum, ait, cito requirite : quo nusquam reperto, ipse quantoque Istri fluentia praetermeans, latrones properanter insequitur, quos vulgus a Scamaris appellabat. Cujus venerandam praesentiam non ferentes, supplices quos ceperant reddidere captivos.

19 Cum adhuc Norici Ripensis oppida superiora constarent, et pene nullum castellum barbarorum b vitaret incursum, tam celeberrima S. Severini flagrabat opinio, ut certatim eum ad se castella singula pro suis munitionibus invitarent, credentes quod ejus praesentia nihil eis adversi eveniret. Quod non sine gratia divini muneris agebatur, ut omnes ejus monitis, quasi caelestibus terrenter oraculis, exemploque illius bonis operibus erudirentur. In castellum quoque, cui erat e Cucullis vocabulum, devotionibus acolarum vir sanctus venerat advocatus, ubi factum grande miraculum nequeo reticere : quod tamen d Marciani post presbyteri nostri, cujus ejusdem loci stu-

penda miracula, relatione cognovimus. Pars igitur plebis in quodam loco nefandis sacrificiis inhærebat. Quo sacrilegio conperto vir Dei, multis plebem sermonibus allocutus, jejunium triduanum per Presbyterum loci suscitavit, ac per singulas domos cereos afferre praecipit, quos propria manu uniusquisque parietibus affixit ecclesiae. Tunc psalterio ex more decurso, ad horam sacrificii Presbyterum et Diaconum vir Dei adhortatus est, tota cordis alicritate se cum communem Dominum deprecari, quatenus ad sacrilegos discernendos lumen suae cognitionis ostenderet. Itaque cum multis largissimis fletibus, cumque fixis genibus precaretur, pars maxima cereorum, quod fideles attulerant, subito est accensa divinitus, reliqua vero eorum qui praedictis sacrilegiis infecti fuerant, volentes latere negaverant, inaccensa permansit. Tunc ergo qui eos posuerant divino declarati examine, protinus exclamantes secreta pectoris satisfactionibus prodiderunt, et suorum testimonio cereorum manifesta confessione cuncti propria sacrilegia testabantur. O clemens potentia Creatoris! cereos animosque inflammans, accensus ignis in cereis refulsit et in sensibus. Visibilis lux liquabat ceras in flammam, at invisibilis corda fatentium solvebat in lacrymas. Quis credat amplius eos, quos sacrilegus error involverat, postea claruisse bonis operibus, quam eos quorum cerei fuerant accensi divinitus?

20 Alio rursus tempore in finibus ejusdem castelli, locusta frugum consumprices copiose insederant, noxiis morsibus cuncta vastantes. Tali ergo peste percursi mox Presbyteri ceterique mansores, S. Severinum summis precibus adierunt, dicentes : Ut tanta pluge auferatur atrocitas, orationum tuarum experta suffragia postulamus, quae magno dudum miraculo in accensis cereis multum apud Dominum valere conspeximus. Quos ille religiosus allocutus : Non legistis, ait, quid auctoritas divina peccanti populo praecerit per Prophetam dicens : Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejunio et fletu? et post pauca : Sanctificate, inquit, jejunium, vocate cœtum, congregate populum, sanctificate Ecclesiam, et cetera quae sequuntur. Haec explete, ut dignis operibus malitiam praesentis temporis facile evadatis : nullus a me ad agrum exeat, quasi humana sollicitudine locustas viturus, ne divina amplius indignatio provocetur. Nec mora, ergo omnibus in ecclesiam congregatis, uniusquisque in ordine suo psallebat ex more. Omnis aetas et sexus, quae etiam voce non poterat, praecum Deo fletibus offerebat, elemosinae fieri non cessabant, quidquid bonorum operum praesens necessitas exigebat, sicut Dei famulus praecerat implebatur. Omnibus ergo hujuscemodi studiis occupatis, quidam pauperrimus opus Dei creptum deserens, ad agrum propriae segetis invisenda causa, quae perparva inter aliorum sata jacebat, egressus est, totaque anxius die locustarum nubem impendentem qua potuit exturbavit industria, moxque ecclesiam communicaturo intravit; sed segetem ejus exiguam, multis vicinorum circumdatam frugibus, locustarum densitas devoravit. Quibus ea nocte ab illis finibus e exterritis imperio divino, probatum est quantum valeat fidelis oratio. Mane quippe sancti operis temerator atque contemptor, rursus ad agrum suum male securus egrediens, eum locustarum pernicie funditus invenit abrasum, et omnium circumaque sationes integras vehementer admirans, ad castellum lamentosa voce iterum revertitur; cumque id quod acciderat indicasset, ad hujuscemodi videndum cuncti exiere miraculum, ubi quasi ad lineam regularem contumaciae hominis segetem locustarum morsus ostenderant. Tunc omnium vestigiis provolutus, intercessionibus eorum delicti sui veniam fusa lamentatione posebat. Ob quam rem monendi occasionem homo Dei repertus, doce-

AUCTORE
EUGENIO.
Nefanda sacrificia intriculose detegit, et abolet.

Locustas praecibus arceat.

Joel. 2. 12. 15.

Cujusdam punita inobedientia.

c
SS. reliquias
colligit

Reccusat Epi-
scopatum.

Monacha in-
struit.

Captivos ex
praedonum
manibus libe-
rant.

a

b
Ab omnibus
oppidis cap-
tuntur.

c

d

AUCTORE
EUGRPIO.

bat universos ut omnipotenti Deo discerent obedire, cuius imperiis obtemperant et locustæ. Pauper vero prædictus flebiliter allegabat, posse se mandatis obedire de cetero, si illa spes qua viveret sibi remansisset. Tunc ergo vir Dei ceteros allocutus : Justum est, inquit, ut qui proprio supplicio humilitatis vobis et obedientia dedit exemplum, liberalitate vestra anni præsentis alimenta percipiat. Collatione itaque fidelium correptus homo pauperissimus et ditatus, didicit quantum dispendi incredulitas inferat, quantumque beneficii suis cultoribus divina conferat largitio.

a *Belf. Seameras. Velserus non gentis sed latroctinii nomen esse scribit. b Sur. intraret, nec omnino damnat Velserus.*

c *Sur. Cocullis. Pet. de Nat. Cocullo, Luc. Catullus, qui Tulnam hodie dici arbitrat. Staban. et Eugenius hoc Fabianis gestum scribunt.*

d *Al. Majorani, et Majoriani. Merito reprehendit Lazium Velserus, quod hinc asserat, Marcianum ex monacho canobii S. Severini Fabianensium Episcopatum proxime post Mamertinum constitutum. e Ms. Belf. exterminatis.*

CAPUT V.

Varia alia edit miracula.

a **I**tem juxta oppidum quod a Juba appellatur, cum quadam die intrantes basilicam, æstatis tempore, solemnitate vespere reddidit, ad accendenda luminaria iguem minime reperissent, flammam concussis ex more lapidibus elicere nequiverant, in tantum alterutra ferri ac petrae collisione tardantes, ut tempus vespertinae solemnitatis efflueret. At vir Dei genibus humi fixis orabat attentius. Mox igitur in conspectu trium spiritualium, qui aderant tunc, virorum, cærens quem idem Severinus sanctus manu tenebat accensus est. Quo lucente, sacrificio vespertini temporis ex more suppleto, gratiæ Deo referuntur in omnibus. Quod factum, licet vir memoratus hos qui huic interfuere miraculo celare voluerit, sicut et multa magna, quæ per illum divinis sunt effectibus celebrata; claritas tamen tantæ virtutis occultari non potuit, se ad magnam ceteros fidem excellenter accendit.

Cærens S. Severini intrantem accenditur.

22 Accidit etiam ejusdem loci quandam mulierem diutino languore vexatam jacereseminecem, exequiis jam paratis; cujus proximi mesto silentio voces funereas quodam fidei clamore presserunt, et ante ostium cellulae sancti viri corpus jam pene exanime deposuere. Videns ergo homo Dei clausum aditum oppositione lectuli, ait ad eos : Quidnam est quod facere voluistis? Responderunt : Ut oratione tua vitæ reddatur exanimis. Tunc ipse lacrymabundus exclamans ait : Quid a parvo magna depositis? Cognosco me prorsus indignum, utinam merear veniam pro meis invenire peccatis. Et illi, Credimus, inquit, quod si oraveris reviviscit. Tunc S. Severinus fuis illico lacrymis, in oratione prostratus est, et muliere protinus resurgente, allocutus est eos : Nolite quidquam horum meis operibus applicare, hanc enim gratiam fidei vestrae fervor emeruit; et hoc fit in multis locis et gentibus, ut cognoscatur quod unus sit Deus, faciens in cælo et in terra prodigia, excitans perditos in salutem, et mortuos vitæ restituens.

Quandam jam depositam sanitati restituit.

Atque fidei adscribit.

b **Mulier vero sanitate percepta, opus b agrale die tertio juxta morem provinciae propriis cœpit manibus exercere.**

c **23 c** Quintanis appellabatur d secundarum municipium Retiarum super ripam Danubii situm, huic ex alia parte parvus fluvius, e Busina nomine, propinquabat. Is crebra inundatione Danubii superfluentis exerescens, nonnulla castelli spatia, quia in plano fundatum erat, occupabat. Ecclesiam etiam loci ejus menses extra muros ex lignis habuere constructam, quæ pendula extensione porrecta, defixis in altum stipitibus sustentabatur et furculis, cui ad vicem soli tabularum erat lavigata conjunctio; quam quoties ripas excessisset, aqua superfluentis occupabat. Quintanensium itaque fide S. Severinus illic fuerat invi-

tatus, ubi cum tempore siccitatis venisset, interrogabat cur tabulata nudatis obstaculorum tegminibus apparent? Accolæ responderunt : quod frequenti fluminis alluvione quidquid fuisset superstratum continuo laberetur. At ipse : Sternatur, inquit, super tabulata in Christi nomine nunc pavimentum, nam videbitis anodo fluvium celesti jussione prohibutum. Pavimento itaque perfecto, ipse vir Dei accepta securi subter descendens, postes facta oratione percussit, atque ad aquam fluminis, venerandæ crucis expresso signaculo dixit : Non te sinat Dominus meus Jesus Christus hoc signum crucis excedere. Ex illo itaque tempore cum ex more fluvius crevisset in cumulos, ambissetque viciniam quam solebat, ita spatii ecclesie erat inferior, ut nunquam sancti patibuli signaculum, quod impresserat homo Dei, prorsus excederet.

Signa Crucis fluvii elationem repræsentat.

f **24** Accidit autem ut castelli f Presbyter memorati admodum venerabilis, Silvinius nomine, moreretur : et cum in ecclesia feretroposito noctem psallentes duxissent ex more pervigilem, jam crescente diluculo, rogavit vir Dei fessos Presbyteros et Diaconos universos parumper abscedere, ut post laborem vigiliarum somno se aliquantulum recrearent. Quibus egressis, homo Dei ostiarium, Maternum nomine, interrogat, utrum omnes, ut dixerat, abscessissent. At illo respondente cunctos abiisse : Nequaquam, ait, sed latet hic quidam. Tunc janitor ecclesie septa secundo perlustrans, nullum intra eam mansisse testatur. Verum Christi miles Domino sibi revelante : Nescio quis, ait, hic delitescit. Tertio itaque diligentius perscrutans, quandam invenit virginem consecratam, locis se occultioribus abdidisse, quam ergo memoratus sic increpavit æditus : Cur istic famulo Dei posito tuam creditisti potuisse latere præsentem? At illa : Pietatis, inquit, me amor talia facere persuasit; videns enim cunctos foras expelli, putavi mecum quod servus Christi invocata divina majestate præsentem mortuum suscitaret. Exente igitur memorata virgine, homo Dei cum Presbytero et Diacono janitoribusque duobus, in oratione curvatus postulavit fletu largissimo, ut opus solite majestatis divina virtus ostenderet. Tunc oratione completa a Presbytero, ita cadaver vir beatus alloquitur : In nomine Domini nostri Jesu Christi, sancte Presbyter Silvine, loquere cum fratribus tuis. Et subito oculos defunctus aperuit. Vix vero præsentibus homo Dei tacere præ gaudio persuasit; et denno ad eum : Vis, inquit, rogemus Dominum ut te adhuc servis suis in hac vita condonare dignetur? At ille ait : Per Dominum te conjuro ne diutius hic teneat, et frauder quiete perpetua, in qua me esse jam cernebam. Statimque reddita oratione quievit exanimis. Hoc autem factum S. Severini adjuratione ita celatum est, ut ante mortem ejus non potuisset agnosci; ego tamen hæc que retuli Marci Subdiaconi et Materni janitoris relatione cognovi. Nam Presbyter et Diaconus tanti testes miraculi, ante sanctum virum, cui juraverant nulli se quod viderant prodituros, obisse noscuntur.

Divinitus cognoscit aliquem in templo latere.

Mortuum interrogat, ille respondet.

Miraculum celare jubet.

a *Ms. Belf. Juvavo. Lazius Juvavo; et Juvaviam interpretatur. improbante Velsero. Pet. de Nat. et Stab. Joviaco.*

b *Ita Belf. alii sacrale.*

c *Notitia Imperii, sub Duce Rætie I et II, habet Præfectum Alie primæ Flaviae Retorum Quintanis. Antoninus Quantianus vocat, Kunzton nunc dici tradunt, Caspianus Quanting. Ficus est ad dextram Danubii ripam, supra balata.*

d *De Retiarum finibus agit Velserus lib. 1, rer. Augustanarum, et Cluverius Germaniæ antiquæ lib. 5. Secundam Retiam voluit hinc Brigantino et Oeno flumine constrictam fuisse.*

e *Ita Ms. Belfortii. us. Velseri Quintana, præfert tamen ipse Suetri lectionem Quintania.*

f *Lazius modo Silvianum, modo Silvium vocat, et Episcopum factum a Severino concessum, qui ipse non nisi Presbyter fuit. Merito rerum Ecclesiasticarum in eo auctore imperitiam reprehendit Velserus, et malam fidem, quippe qui hæc veluti ex Eugipio hinc profert. Aventinus extare Quintanis, sive Kausen vivo, templum scribit, ubi D. Silvinius Mysta Vindeborum, familiaris Severini, humatus colitur. Radner eum tom. 2. Invaria sanctæ, ut Deatum, prædicit; sed falsus memoria est, cum tom. 1 scripsit isti miraculo adfuisse solos Presbyterum et Diaconum.*

CAPUT

CAPUT VI.

Captivos, pauperes, afflictos, jurat.

Captivus et pauperibus subvenit

Talibus igitur B. Severinus per Christi gratiam opulentus muneribus, captivorum etiam egenorumque tantam curam ingenuit sibi pietate susceperat, ut pene omnes per universa oppida vel castella pauperes, ipsius industria pascerentur: quibus tam laeta sollicitudine ministrabat, ut tunc se crederet tantummodo saturari, vel abundare bonis omnibus, quando videbat egentium corpora sustentari. Et cum ipse hebdomadarum continuatis jejuniis minime frangeretur, tamen esurie miserorum se credebatur afflictum. Cujus largitionem tam piam in pauperes plurimi contempnabant, quamvis ex duro barbarorum imperio famis angustias sustinerent, devotissime tamen frugum suarum decimas pauperibus impendebant. Quod mandatum licet cunctis ex lege notissimum sit, tamen quasi ex ore Angeli presentis audirent, grata devotione servabant. Frigus quoque vir Dei tantum in nuditate pauperum sentiebat: siquidem specialiter a Deo perceperat, ut in frigidissima regione, mirabili abstinentia castigatus, fortis et alacer permaneret. Pro decimis autem, ut diximus, dandis, quibus pauperes alerentur, a Norici quoque b Presbyteros missis exhortabatur epistolis. Ex qua consuetudine cum nonnullam ad eum erogaudium vestium copiam direxissent, interrogavit eos qui venerant, si ex civitate quoque c Tiburnia similis collatio mitteretur? Respondentibus etiam inde protinus affuturos, vir Dei nequam eos venire signavit, sed dilatum eorum oblationem praedixit barbaris offerendam. Haec non multo post eives Tiburnia, vario cum obsidentibus Gothis certamine dmicantes, vix inita foederis pacto, inter cetera etiam largitionem jam in unum collatam, quam mittere famulo Dei distulerant, hostibus, ut praedixerat, obtulerunt.

Alios ad idem excitat.

u b Tarditas in pio opere punita

c

d

26 Cives quoque ex oppido d Lauriaco, crebra quondam S. Severini exhortatione communiti, frugum decimas pauperibus offerre distulerant. Quibus fame constrictis, jam maturitate messium flavescente, vicina subsidia monstrabantur. At ubi rubiginis improvisae corruptio frugibus nocitura comparuit, mox ad ipsum convenere prostrati, poenas suae contumaciae confitentis. Miles vero Christi, fessos verbis spiritualibus allevabat dicens: Si decimas obtulissetis pauperibus, non solum aeterna mercede frueremini, verum etiam commodis possetis abundare praesentibus. Sed quia culpam confessione propria castigatis, de Domini pietate polliceor, quod rubigo praesens tam valide penitus non nocebit; tantum fides vestra ulterius non vacillet. Verum cives ad persolvendas ex illa die decimas haec promissio reddidit promptiores. Tunc, ut solebat, hortatus est indicij jejunium: quo expleto, placidus inber desperatae messis amputavit incommoda.

De merarum neglectus punitus.

Jejunio rubigo avera.

r Saepe venit Passavium Severinus.

f

g

h

27 e Patavium appellatur oppidum, inter utraque flumina, Oenum videlicet atque Danubium constitutum, ubi B. Severinus cellulam paucis solito more fundaverat; eo quod ipse illuc saepius rogatus a civibus adveniret, maxime propter f Alamannorum incursus assiduus, quorum Rex g Gibuldus summa eum reverentia diligebat. Qui etiam quodam tempore ad eum videndum h desideranter occurrit, cui Sanctus obviam, ne adventu suo eam civitatem praegravaret, egressus est, tantaque constantia Regem allocutus est, ut tremere coram eo vehementius coeperit; sed et postea suis exercitibus indicavit, nunquam se nec re bellica nec aliqua formidine, tanto tremore fuisse concussam. Cumque Dei famulo daret optionem impetrandi quae vellet; rogavit doctor piissimus, ut sibi potius praestaretur, gentem suam a Romana vastatione cohiberet, et captivos quos sui tenerant, grantanter absolveret. Tunc Rex constituerat ut ex suis

Captivorum liberationem impetrat.

aliquem dirigeret, ad id opus maturius exequendum; statimque missus Amantius Diaconus, e vestigio Regem subsequitur, ejusque pro foribus excubans, multis diebus non potuit nuntiari. Cui re, pro qua directus fuerat, non peracta, tristissimo revertenti apparuit quidam effligem Sancti praefereus Severini, qui eum minaci appellatione perterritum sequi se jussit. Cumque pavens atque concitus sequeretur, pervenit ad janua Regis, statimque dux ille praevius ex oculis mirantis evanuit. Verum Regis internuntius Diaconum, undo esset, et quid speraret interrogat. Ille rem breviter insinuans, oblati Regi, receptisque remeavit epistolis. Dimissus igitur, revexit fere septuaginta captivos, insuper promissionem Regis gratum deferens, qua spondit se, cum diligenter provinciam peragraverit, remissurum quantos in eadem reperit fuisse numeros captivorum. Pra qua re postmodum S. Lucillus Presbyter destinatus, magnam miserorum copiam ex captivitate revocavit.

Auctores Eusebio.

Diacono cui-dam apparuit.

a Noricum mediterraneum interpretatur Velserus, quoties non additur Ripense. b Ms. Belfortis, populus.

c Sur. Tigurina, Lasio Tiberina, et Tiberia. Quidam Ratisponam, sive Reginoburgum interpretantur, parum probabiliter, cum Eugippii aiale Tiburnia Norici metropolis esset, Reginoburgum Italiae secundae civitatis, Aventinum S. Viti in Carinthia, oppidum facit, atque isthic Tiburnae vestigia extare. Apud Ptolemaeum civitas Norici est τριουπνα. Fortassis τριουπνια pro Teburnia vel Tiburnia scriptum fuit. Villich oppidum ad Dravum esse censet Cluverius. Velserus vocera Tiburnia suspectam habet: c et abbat ea in ms. Belfortis, et retinetur a Branner. Teurnia inter oppida Norici recensetur et a Plinio lib. 3, c. 24.

d Alii Laureacum scribunt. Fictus nunc esse exiguus dicitur sub nominibus Ensi oppidi, vetusto etiamnum nomine Loreh. Lauriaci meminit Antoninus in Itinerario, et Nolita Imperii, qui Praefectum legionis secundae isthic collocat, ac deinde et Praefectum classis Lauriacensis nominat. M. Aurelii, aut potius Aureliani opus censet Velsler. 3, Boiker.

e De eo egimus vii Januarii ad S. Valentini vitam, rectius Batava Notum Imper. sub Duce Keltia Tribunus cohortis novae Batavorum, Batavis.

f Eorum tunc valde res in Germania magna, e qua in Keltiam quoque progressi, uno et Belgicam, ubi memorabili praefio paullo post domiti a Clodoveo Francorum Rege ad Tolpiciam oppidum ann. Christi 496. g Radro Gibaldus.

h Hinc colligit Arentini nullam fidem, qui simulasse solum, se Severini visendi causa venire, Gibuldum scribit.

i Ms. Belfortis Lucillus. Larius Episcopum facit Batavensem; inde Fabunensem, sine auctore. Aventus D. Lucillum Episcopum vocat.

CAPUT VII.

Varia divino spiritu praedicat.

Per id tempus quo Romanum constabat imperium, multorum milites oppidorum pro custodia limitibus publicis stipendiis alebantur. Qua consuetudine desinente, simul militares turmae sunt deletae, cum limite Batavio utcumque numero perdurante, ex eo perrexerunt quidam ad Italiam, a extremum stipendium commilitonibus allaturi, quos in itinere peremptos a barbaris nullus agnoverat. Quadam ergo die dum in sua cellula legeret S. Severinus, subito clauso codice, cum magno coepit lacrymare suspirio, astantes juvenes jussit ad fluvium properanter excurrere, quem in illa hora humano firmabat errore respergi, statimque nuntiatum est, corpora praefatorum militum fluminis impetu ad terram fuisse delata.

a Exdem militibus absens cognosuit.

29 b Paulinus quidam Presbyter ad S. Severinum fama ejus latius percurrente pervenerat: hic in consortio beati viri diebus aliquot remoratus, cum redire vellet, audivit ab eo: Venerabilis Presbyter festina, quia cito dilectionem tuam, populorum desideris, ut credimus, oblucentem, dignitas Episcopatus ornabit. Mox remeante ad patriam, sermo in eo praedicationis impletus est. Nam cives Tiburniae, quae est metropolis Norici, coegerunt praedictum virum summi sacerdotii suscipere principatum.

b Paulino Episcopatum praedit

30 Basilicae extra muros oppidi Batavini, in loco nomine c Boitro trans Oenum fluvium constituta, ubi cellulam paucis monachis ipse construxerat, Martyrum reliquia quaelebantur. Ingerentibus ergo se Presbyteris

c Cladem Passavo inferendam praeviauat.

AUCTORE
EGYPTIO.

sbyteris ut mitterentur ad sanctuaria deferenda, hæc B. Severinus monita proferebat : Quamvis cuncta mortalium opere constructa pereant, hæc tamen adificia præ ceteris celerime relinquenda sunt; et ideo pro reliquiis Sanctorum nullum laborem debere nasci-
pere, quia ultro. S. Joannis eis benedictio deferetur. Interea beatum virum civis oppidi memorati suppliciter adierunt, ut pegeret ad d. Favianam Rugorum Principem, mercandi eis licentiam postularet. Quibus ipse : Tempus, inquit, hujus oppidi appropinquavit, ut desertum, sicut cetera priora castella cultore destituta, remaneat. Quid ergo necesse est locis mercimonia providere, ubi ultra non poterit apparere mercator? Respondentibus illis, non se debere contemni, sed consueto sublevari regimine; quidam Presbyter hæc diabolico spiritu repletus adjecit : Perge, quæso, Sancte, perge velociter, ut tuo discessu parumper a jejuniis et vigiliis quiescamus. Quo dicto, vir Dei lacrymis urgebatur ingentibus, quod in ridiculam vanitatem cunctis audientibus Sacerdos eruperat. Aperta namque scurrilitas latentium est testificatio delictorum. Sanctus itaque, vir cur ita fletet interrogatus a fratribus; Video, inquit, plagam gravissimam nobis absentibus huic loco protinus eventuram; et Christi sacraria (quod non sine gemitu cogor exprimere,) humano sanguine redundabunt, in tantum, ut etiam locus iste violandus sit, nam in baptisterio loquebantur: Ad antiquum itaque et omnibus majus monasterium suum, juxta muros oppidi Favianis, quod e centum et ultra millibus aberat, Dambii navigationibus descendebat. Mox igitur eo discedente f. Chunnimundus paucis barbaris comitatus, oppidum, ut Sanctus prædixerat, Batavis invasit; ac pene cunctis mansoribus in messe detentis, quadraginta viros oppidi, qui ad custodiam remanserant, interemit. g Presbyterum quoque illum, qui tam sacriloge contra familiam Christi in baptisterio fuerat eloquutus, ad eundem locum confugientem, insequentes barbari peremerunt. Frustra enim illic offenso Deo veritatis inimicus accessit, ubi tam impudenter excesserat.

31 Igitur sanctissimus Severinus dum in monasterio Favianis Evangelium legeret, oratione completa consurgens, seapham sibi illico jubet preparari, et mirantibus his qui aderant, ait : Sit nomen domini benedictum, reliquiis beatorum Martyrum oportet nos occurrere. Nec mora : transmeant Dambium, inveniunt hominem prescitem in ripa ulteriore fluviinis, ac multis eos concilium postulantes, ut ad servum Dei, ad quem fama vulgante olim venire cuperet, duceretur. Mox itaque ei Christi servo demonstrato, suppliciter S. Joannis Baptistæ reliquias obtulit, multis apud se servatas temporibus. Quas Dei servus debita veneratione suscipiens, basilicam S. Joannis, sicut prædixerat, ultronea benedictione collata, sacravit officio Sacerdotum.

32 Ad habitatores præterea oppidi quod h. Jopia vocabatur, i septuaginta et amplius a Batavis millibus disparatum, solita vir Dei revelatione commo-
nitus, Moderatum nomine, cantorem Ecclesiæ destinavit, præcipiens ut habitationem loci illius omnes sine emutatione relinquere, mox enim perituros fore si contemnerent imperata. Aliis ergo de tanto præsidio dubitantibus, aliis non credentibus præsums, iterum misit h. Quintasium quendam, cui lacrymans ait : Perge velocius, denuntians eis, si in hac nocte remanserint, sine dilatione capientur. Sanctum quoque l. Maximinum spiritualis vite Presbyterum instantius imperat admoneri, ut saltem ipse contemptoribus derelictis, properaret a celesti misericordia liberari; de quo sibi Dei famulus magnam dicebat inesse maestitiam, ne forte salutariter differendo mandatum, imminenti suljaceret exitio. Prædictus itaque pergens imperata supplevit, et reliquis incredulitate nutantibus, multius viri Dei Presbytero retinenti se,

atque hospitalitatem præbere cupienti, nullatenus acquievit. Quæ nocte m. Heruli insperate protinus irruentes, oppidumque vastantes, plurimos duxere captivos, Presbyterum vero memoratum patibulo suspenderunt u. Quo audito servus Dei graviter doluit præmonitos non curasse.

33 Deinde quidam de Norico, o Maximinus nomine, servum Dei frequentare solitus erat. Et cum pro familiaritate, quam meruerat, in monasterio sancti viri diebus aliquot moraretur, ejus informatorum oralibus patriam suam grave repente exitium subitum. Qui acceptis litteris ad S. Paulinum Episcopum designatis, remeavit instantius. Igitur ræmorosis Arististes litterarum tenore perstrictus, universas Dioceses eive castella, scriptis propriis vehementer admonuit, ut tridiano jejunio, quod litteræ viri Dei signaverant, exitio venturæ eladis occurrerent. Quibus jussa complentibus, terminato jejunio ecce Alamannorum epiosissima multitudo feraciter cuncta vastavit. Castella vero nullum sensere periculum, quæ lorica fidelis jejunii, et laudanda cordis humilitas adversus hostium ferociam defendit armaverat.

a S. Augustinus lib. 18, de civitate Dei, c. 18, caballum se scilicet factum, annonam inter alia jumenta bajulasse militibus, quæ dicitur retica, quomam ad retia deportatur; Vites: Beta et reticentium genus est sacculi, quo viatores panem, carnes, et poma gestare consueverant. At Velserus legit : quod dicitur Radica, quomam ad Ratis deportatur: putatque stipendium contem opera delatum. Et sane de Italia isthic Augustino est sermo.

b Ab hoc Paulino Episcoporum suorum catalogum auspiciantur Regnoburgenses. Primus id serpsisse fertur Conradus de monte puellarum. Refutit id Velserus, assensiente Badero nostro. Patet ex his quæ ad cap. 6 dicta sunt.

c Luz. Boioto. Is locus esse videtur, quem Ptolemæus Boiodorum vocat tab. 5, Europa, cap. 14, et Vindebeix adscribit, cum inter Batava et Boiodorum Oceanus fluat Norici et Vindebeix limes. Antoninus et Notit. Imp. Boiodorum, Tabula Peutingeriana Boiodorum. Instat hodie vocatur, quasi Oeni civitatem dicit. Est isthic fluviolus, Boiter, sive Boitra, qui vetustum nomen retinet: visitur isthic ecclesia S. Severino sacra, quæ cella, cujus hæc mentio fit, memoriam servat. d Favam videtur legendum.

e Consentit inter Passavium et Vinnam circiter 40 milliarum Germanica.

f Jormandi Hunnimundus, Helforto Humibundus. Sæverava Rex erat.

g Aventinus Episcopum facit, ejusque joenni antea in Sanctum conjectum ita exponit, ut depravat potius: Abi sane quo vis gentium, inquit, nam si diutius hic manseris, inedia omnibus nobis, quem admodum miantis, pervendum est.

h Aventinus, Hundus atque Juvavia legunt, quæ nunc Salisburgum vs. Belf. Lubianum Rad. Tojia

i Ms. Belf. vngiti. k Belf. Quintarum.

l Belf. Maximianum. Lazius et Aventinus, sine tabulis et testibus, Episcopum faciunt. Baderus tom. 1, Bavaria sanctæ Saorum et Martyrem vocat

m Lazius hæc irruptionem tribuit Memnans: Aventinus Herulis, Alenans, atque Germanorum nationibus. Memnit Paulus Diac. lib. 1, cap. 20 Rodulphi Herodorum Regis, et cap. 9, inter populos Odoacri parentes recenset Herulos, Trajanus hæc Juvavie direptionem Odoacri adscribit.

n Adit Aventinus : Amplius quinquaginta quinque cum ipso symmystas contradidit, et rum pumque cavernis, quo fugerant, sicut adhuc monstrat, præcepit agant. Barnati esse referuntur in eade D. Amandi, quæ nunc est D. Margaria. Agit de his quoque Bruschius in Patavia, utique cavernas illas etiamnum Salisburgi apud S. Petrum ostendit. Consentit Braucerus, ut supra diximus. o idem infra Maximus appellatur.

CAPUT VIII.

Periclitantibus, agris, egenis subvenit.

Post hæc leprosus quidam Mediolanensis territorii, ad S. Severinum, fama ejus invitante, perrexerat : hinc sanitatum remedia implorante suppliciter, monachis suis indicto jejunio commendavit, qui continuo Dei gratia mundatus est. Cunque recepta sanitate redire suaderetur ad patriam suam, prostravit se pedibus sancti viri, petens ne ulterius ad sua redire cogere, cupiens scilicet ut lepram quoque peccatorum, sicut carnis, effligeret, vitamque in eodem loco sine laudabili terminaret. Cujus animam religiosum vir Dei vehementer admirans, paucis monachis paterna jussione præcepit, frequentatis cum eo jejuniis in oratione continua permuere, ut Dominus ei quæ essent opportuna concederet. Tantis itaque remediis

iii

ii

ii

Hostium incursus prædicti : jejunio propulsati.

Leptosum mundat.

S. Joannis reliquias mirabiliter nanciscitur.

Salisburgenses innotet ut fugiant.

h

i

Nepulgentes ab Herulis oppressi.

remediis prænuntiis, intra duorum mensium spatium vitam mortalitatis est compedibus absolutus.

35 Eodem tempore mansores oppidi Quintanensis, creberrimis Alamannorum incurSIONIBUS defessi, sedes proprias relinquentes, in Batavis oppidum migraverunt. Sed non latuit eosdem barbaros confugium prædictorum : qua causa plus inflammati sunt, credentes duorum populos oppidorum uno impetu prædarentur. Sed B. Severinus orationi fortius incubans, Romanos exemplis salutaribus multipliciter hortabatur, prænuntians hostes quidem præsentis Dei auxilio superandos, sed post victoriam eos qui contemnerent ejus monita perituros. Igitur Romani omnes sancti viri prædicatione firmati, spe promissæ victoriæ adversus Alamannos instruxerunt aciem, non tam materialibus armis, quam sancti viri orationibus præmuniti. Qua congressione victis ac fugientibus Alamannis, vir Dei ita victores alloquitur: Filii, ne vestris viribus palmam præsentis certaminis imputetis, scientes vos Dei, nunc præsidio liberatos, ut hinc parvo intervallo temporis, quasi quibusdam concessis induciis, discedatis. Mecum itaque ad oppidum Lauriacum congregati descendite. Hæc homo Dei plenus pietate commouit. Sed Batavis genitale solum relinquere dubitantibus, sic adjecit: Quamvis et illud oppidum, quo perginus, ingruente barbarie sit quatuordecim relinquendum, hinc tamen nunc pariter discedamus. Talia commonentem secuti sunt plurimi, quidam reperti sunt contumaces, nec defuit contemptoribus gladius inimici. Quicumque enim ibidem contra hominis Dei interdictam manserunt a Thuringis irruentibus in eadem hebdomada alii quidem trucidati, alii in captivitatem deducti, pœnas ledere contemptus.

36 Igitur post excidium oppidorum in superiore parte Daubii, omnem populum in Lauriacum oppidum transignantem, qui S. Severini monitis parnerant, assiduis hortationibus præstrnebatur, ne in sua virtute confiderent, sed orationibus et jejuniiis atque elemosinis insistentes, armis potius spiritualibus munirentur. Præterea vir Dei quadam die cunctos pauperes in una basilica statuit congregari, oleum prout poscebat ratio largiturus: quam speciem in illis locis difficillimam negotiatorum tantum deferebat advectio. Igitur tanquam benedictionis accipiendæ gratia major egenorum turba confluit, pretiosum quippe ibidem hujus liquoris alimentum auxit turbam numerumque poscentium. Tunc Beatus oratione completa, signoque crucis expresso, solitum sibi scripturæ sanctæ sermonem cunctis audientibus exprimens ait: Sit nomen Domini benedictum. Tunc cepit oleum propria manu ministris implere portantibus, imitatus servus fidelis Dominum suum, qui non ministrari venerat, sed potius ministrare, sequensque vestigia Salvatoris, gaudebat angeri materiam, quam officio dexteræ sinistra nesciente fundebat. Completis itaque vasculis pauperum, nihil minuebatur in manibus ministrantium. Tantum igitur Dei beneficium dum circumstantes tacite mirarentur, unus eorum cui nomen erat b. Biemius magno timore perterritus exclamavit dicens: Domine tui, crescit tui cacabus olei, et in modum fontis exundat. Sic liquor ille gratissimus, prodita virtute, subtractus est. Cui statim Christi famulus exclamans ait: Quid fecisti frater? Obstruxisti commoda plurimorum: ignoscat tibi Dominus Jesus Christus. Sic aliquando mulier vidua debitis onerata, Helias Propheta jussis instruitur, ex olei stilla quam habebat vasa replere quam plurima. Quod cum fecisset, et adhuc vasa a filiis deposceret, ubi audivit numerum defecisse vasorum, mox stetit oleum.

37 Per idem tempus Maximus Noricensis, cujus fecimus superius mentionem, fidei calore succensus, media hyeme, qua regionis illius itinera gelu torpente clauduntur, ad B. Severinum auctaci temeritate, vel

magis, ut postea claruit, intrepida devotione venire contendit: conductis plurimis comitibus, qui collo suo vestes captivis et pauperibus profuturas, quas Noricorum religiosa collatio congregaverat, bajulant; itaque proveci e ad summa Alpina cacumina pervenerunt, ubi per totam noctem nix tanta confluit, ut eos magnæ arboris protectione vallatos, velut ingens fovea demersos includeret. Et cum de vita sua penitus desperarent, vidit ductor comitum per soporem in effigie virum Dei stantem ac dicentem sibi: Nolite timere, pergitur qui cœpistis. Hac vero revelatione protinus animati, cum cœpissent etiam fide magis quam gressibus proficisci, subito divino nutu ingentis formæ ursus e latere veniens viam monstraturus apparuit, qui se tempore hyemis speluncis ablitare consuevit, et mox cupitum reserat iter, et per ducenta fere millia non ad sinistram devians non ad dexteram, viam demonstravit optabilem. Tanta enim eos intercapedine præcedebat, quanta d regente vestigio semitam præpararet. Itaque progressus bestia per eremi vastitatem, viros qui egenis deferebant solatia non reliquit, sed usque ad habitacula hominum qua potuit humanitate perduxit, et mox in unam partem officio diverit expleto; ostendens tanto ducatus officio, quid homines hominibus prestare debeant, quantumque caritatis impendere, cum desperantibus iter bestia secura monstraverit. Igitur cum servo Dei nutiarentur qui venerant, ait: Sit nomen Domini benedictum. Ingradientur quibus viam qua venirent ursus aperuit. Quo auditio illi stupore repleti; mirabantur enim virum Dei referre id quod in absentia provenerat.

a *Felserus, Turellagus mavult, qui haud inde procul colebant. Odoueri parentes.*

b *Ms. Belf. sapientissimus.*

c *Hinc saue patet Pandinum, hujus Maximi, sive Maximini, ut num. 33, dicitur, Episcopum, non fuisse Reginoburgensem; nec Tiburinum esse Reginoburgum. d Belf. recent.*

CAPUT IX.

Multis contra hostes præsidio est; barbaris venerabilis.

Cives item oppidi Lauriaci, et superiorum transfuge castellarum, ad suspecta loca exploratoribus destinatis, hostes quantum poterant humana sollicitudine præcauebant. Quos servus Dei divinitatis instinctu commouit, presaga mente præstruxit, ut omnem paupertatis suæ sufficientiam intra muros concluderent, quatenus inimicorum feralis incurio, nihil humanitatis inveniens, statim fame compulsus immania crudelitatis cœpta desereret. Hæc per a triduum contestatus, adesperante jam die, Valentem nomine, monachum mittens ad S. Constantium ejusdem loci Pontificem, et ad ceteros commanentes: Hac, inquit, nocte dispositis per muros ex more vigiliis districtius excubate, supervenientis hostis eavescentes insidias. Ad illi nihil adversi per exploratores sentire se penitus affirmabant. Sed Christi præco præmonere non desinens, dubitantibus voce magna clamabat, eadem nocte eos asserens capiendos, nisi imperiis fideliter obedirent, sepius repetens: Me, inquit, lapidate si mentitus fuero. Itaque tandem aliquando muris invigilare compulsi, expleta consueti operis in noctis principio psalmodia, cum celeberrimo cœpissent vigilare concursu, acervus fœni cominus positus, ex facula bajuli volentis accensus, lumen non incendium reddidit civitati. Qua occasione vociferantibus cunctis, hostes silvarum occultatione morantes, subito splendore clamoreque perterriti, putantes se præcognitos, quieverunt, ac mane facto circumdantes civitatem et ubique discurrentes, cum nihil victualium reperissent, diriperunt animalium gregem ejusdem hominis, qui servo Dei prædicente contumax sua tutari contempserat, et recesserunt. Illis autem abeuntibus

Aureom.
Et carpio

In via per-
clitantibus ap-
paret

d
Is ursus vult
ostendit.

Hostium ad-
ventum præ-
nuntiat, ur-
getque ad ve-
gilandum

Romanus
victoriam
obtinet.

Iterum cla-
idem Passariti
prædicat.

Oleum pauper-
ibus clarifi-
cat.

Id non deficit,
nisi prodito
miraculo.

b

AT CTORE
EGIPPTO

abentibus cives portis egressi, haud procul a muris scalas jacentes inveniunt, quas ad urbis exedilium preparatas barbari vigilantium clamore turbati in nocte jactaverant. Quapropter memorati cives veniam a Christi famulo precabantur humiliter, confitentes corda sua lapidibus esse duriora, qui rebus praesentibus agnoverunt in sancto viro gratiam viguisse prophetiam; atque in uno impetuisset plebs inobediens universa captiva, nisi eam liberam viri Dei consueta conservasset oratio, Jacobo Apostolo protestante: Multum, inquit, valet deprecatio justis assidua.

Jar. 5. 16.

39 Feletheus Rugorum Rex, qui et Fava, audiens cunctorum reliquias oppidorum, quae barbaricos evaserant gladios, Lauriacum se per Dei famulum contulisse, assumpto veniebat exercitu, cogitans repente detentos abducere, et in oppidis sibi tributariis atque vicinis, (ex quibus unum erat *b* Favianis) quae a Rugis tantummodo dirimebantur Danubio, collocare. Quamobrem graviter universi turbati, S. Severinum adire suppliciter, ut in occursum Regis egrediens, ejus animum mitigaret. Cui tota nocte festinans, in vicinissimo ab urbe milliario matutinus occurrit. Rex ergo adventum ejus protinus expavescens, testabatur illum se fatigatione plurimum praegravatum, causam repentinae cursivis inquiri. Cui servus Dei, Pax tibi, inquit, Rex optime: Christi legatus advenio, subditis veniam precaturus. Recole gratiam, divina beneficia recordare, quibus pater tuus se frequenter sensit adjutum. Nam cunctis regni sui temporibus nihil me inconsulto gerere praesumebat. Qui monitis non resistens salutaribus, crebris prosperitatibus recognovit, quanti valeret obedientis animus, quantumque triumphatoribus prosit, suis non timere victoriis. Et Rex inquit: Hunc populum pro quo benivolus precator accedis, non patiar Alamannorum aut *c* Thuringorum iniquorum saeva depredatione vastari, vel gladio trucidari, aut in servitium redigi, cum sint nobis oppida et castella in quibus debeant ordinari. Cui servus Christi constanter ita respondit: Numquid arcu tuo et gladio homines isti a praedonum vastatione creberima sunt erepti, et non potius Dei munere, ut tibi paullisper obsequi valeant, reservati? Nunc ergo, Rex optime, consilium meum ne respicias, fidei meae hos committe subjectos, ne tanti exercitus compulsione vastentur potius quam migrentur. Confido enim in Domino meo, quod ipse qui me fecit horum calamitatum interesse, in decendis eis idoneum faciet promissorum. His auditis Rex modestis allegationibus mitigatus, cum suo reneavit exercitu. Igitur Romani quos in sua S. Severinus fide susceperat, discedentes de Lauriaco pacificis dispositionibus, benivola cum Rugis societate vixerunt. Ipse vero Favianis degens in antiquo suo monasterio, nec admonere populos, nec praedicere futura cessabat, asserens universos in Romani soli provinciam absque ullo libertatis migraturus incommodo.

b
Feletheo persuadet ne Romanos in sua oppida abducat.

c
Futura multis praedicit.

d
Ab Odobacre litteras accipit.

e
Praedicit quot annis sit re-
quaturus.

d

40 Iisdem temporibus Odobagar Rex S. Severino familiares litteras dirigens, si qua speranda duceret, dabat suppliciter optionem, memor illius praesagii quo eum expresserat quondam regnaturum. Tantis itaque Sanctus alloquii invitatus, Ambrosium quendam exultantem rogat absolvi. Cujus Odobagar gratulabundus paruit imperatis. Quodam etiam tempore dum memoratum Regem multi nobiles coram sancto viro humana, ut fieri solet, adulatione laudent, interrogat quem Regem tantis praeconiis praetulissent? Respondentibus Odobagarum Regem. Odobagar, inquit, integer inter tredecim et quatuordecim annos, videlicet integros regnabit; finem vero regni ejus significans; *d* et his dictis adjecit, citius illos quod ipse praedixerat probaturos.

a Ms. Helf. quatrduum.

b Non tamen hinc sequitur, quod scripsit Laxius, regiam isthic fuisse Ungorum, qui adhuc trans Danubium habitabant, sed No-

rici oppida aliqua vel habebant tributaria, vel ea pacto stipendio turbantur contra alios barbaros.

c Velsesus navit Turcilingorum.

d Illic aliquiddesse aspiciatur Velsesus.

CAPUT X.

Aegritudines curat: pericula praedicit et depellit.

Ab oppidaneis Comagenensibus, apud quos primum quondam innotuerat B. Severinus, suppliciter rogatus advenit. Cujus comperta praesentia, unus ex optimatibus Felethei Regis filium suum adolescentem diuturno languore vexatum, cui jam parabat exequias, transjecto Danubio pedibus ejus projecit, et lacrymans: Credo, inquit, homo Dei, te filio meo velocem impetrare divinitus posse sanitatem. Tunc data oratione, qui senivivus allatus fuerat, statim patre mirante surrexit, et perfecta profinus revertitur sanitate.

Præc depositum sanat

42 Elephantiosus quidam, a Telo nomine, de longinquis regionibus S. Severini invitatus virtutibus venit, rogans ejus orationibus mundari. Accepto itaque ex more praecoepo, jubetur Deum totius gratiae largitorem sine cessatione lacrymabiliter exorare. Quid plura? praedicit benti viri idem leprosum divina opitulatione mundatum, dum commutat mores in melius, mutare meruit et colorem, Regis aeterni magna iam suis quam plurimorum vocibus longe lateque denuntiatis.

a
Leprosum mundat.

43 *b* Bonosus quoque monachus B. Severini, barbarus genere, qui responsis ejus inharebat, oculorum imbecillitate plurimum praegravatus, medelam sibi praestari ejus oratione poscebat, aegre ferens adventitios et externos salutaris gratiae sentire praesidia, sibi quae nullam remediorum operam aliquatenus exhiberi. Cui servus Dei: Non tibi, inquit, expedit fili corporeis luminibus aciem habere perspicuam, et exterioris oculi clarum praeferre conspectum: ora magis ut obtutus vegetetur interior. Talibus ergo monitis informatus, dedit operam corde magis videre quam corpore, meruitque absque ullo fastidio mirabiliter in orationis perfici jugitate continuus, et per quadraginta fere annos in monasterii exculibus perseverans, eodem quo conversus est fidei calore transivit ad Dominum.

b
Quibusdam sanitas percicosa est.

44 In loco *c* Boitro superius memorato, quosdam tres monachos sui monasterii doctor humilis superbie feditate reseros, dum pro suis singulos excessibus increpatos, durare in pernicie comprobasset, oravit ut eos Dominus in adoptionem recipiens filiorum, paterno dignaretur flagello corripere. Prius ergo quam orationem effluis lacrymis terminaret, uno momento iidem monachi demone corripiente vexati, contumaciam suam pectorisque fastum, ac superbiam cordis, miserabilibus vocibus fatebantur. Absit ut cuiquam hoc crudele videatur aut noxium, quia traditi sunt hujusmodi Satanae in interitum carnis, sicut beatus docet Apostolus, ut spiritus salvus sit in die nostri Jesu Christi; *d* cum B. Ambrosius Mediolanensis Episcopus servum Stiliconis, auctorem falsarum epistolarum deprehensum, dixerit oportere tradi Satanae, ne talia impostorum auderet admittit; quem eodem momento, cum adhuc sermo esset in ore Sacerdotis, spiritus immundus arreptum cepit discernere. *e* Severus quoque Sulpitius refert ex relatione Posthumiani, virum quendam magnis virtutibus signisque mirabilem, ad expellendam de corde suo jactantiae vanitatem quam incurrerat, exorasse ut permissa in se mensibus quinque diaboli potestate, similis his fieret quos ipse curaverat. Idem post pauca: Itaque correptus a demone, tentus in vinculis, omnia quae energumini ferre solent perpassus; quinto demum mense curatus est, non tantum a demone, sed quod illi erat utilis atque optatus, ab

c
Tres superbi monachi corripuntur a demone, ipso orante

1. Cor. 5. 3

d

e

elationis

AUCTORE
EUGIPIO.

Eos liberat.

elationis vanitate. Prædictos itaque monachos vir Dei delegatos fratribus per dies quadraginta arduis abstinentiæ remediis mancipavit. Quibus expletis, data super eos oratione, a potestate demonis eruit, nec solum corporis sanitatem, sed et mentis impertit. Quo facto sancto viro reverentiæ terror accrevit, et ceteros major disciplina metus obtinuit.

Suorum periculum divinitus cognoscit, et propulsat.

45 Marcianum monachum, qui postea Presbyter ante nos monasterio præfuit, ad Noricum cum Renato fratre direxerat. Et cum dies tertius laberetur, ait fratribus: Orate carissimi, quia gravis hac hora Marcianum tribulatio comprimit et Renatum, de qua tamen citius Christi liberabuntur auxilio. Tunc monachi, quæ ab eo dicta sunt profinis annotantes, illis post menses plurimos redemptibus, diem horaque periculi qua barbaros evaserant indicantibus, sicut signaverant approbaverunt.

Prædicat morbos suorum, et sanant.

46 Item beatissimus Severinus monacho, Urso nomine, repente præcepit quadraginta dierum districtiore jejuni, venturæ calamitatis, abstinentia ciborum et lamentis occurrere, dicens: Inminet tibi corporale periculum, quod Dei præsidio parvi panis et aquæ remediis expiabis. Quadragesimo itaque die mortifera papula in brachio jejunantis apparuit, quam mox ad ipsum ingressus suppliciter demonstravit. Cui Sanctus Dei famulus: Noli metuere prænuntiatum tibi ante dies quadraginta discrimen, statimque propria manu signo crucis obducto, mirantibus qui aderant papula lethalis evanuit. Hoc unum de domesticis sanitatibus narrasse suffieiat, prolixi operis fastidium declinando. Nam sæpius sanorum aegritudines monachorum Christo sibi revelante prænuntians, isdem quibus prævidebat muneribus et sanabat.

Oratio ejus

47 A discipulorum suorum quoque cellula spiritalis doctor non longius habitabat, in orationibus et abstinentia jugiter perseverans, cum quibus tamen matutinas orationes, et propriam noctis principio psalmodiam solemniter adimplebat, reliqua vero orationum tempora, in parvo complebat oratorio, quo manebat. In quibus sæpe celestibus informabatur oraculis, multa futura per Dei gratiam prædicabat, multorum etiam occulta cognoscens, ut opus erat proferebat in medium, et singulis remedia, prout posebat modus aegritudinis, providebat. Status ejus unum erat in oratorii pavimento cilicium, omni tempore ipso quo vestiebatur amictu, etiam dum quiesceret, utebatur. Numquam ante solis occasum nisi certa solvit festivitate jejuni. Quadragesimæ vero temporibus una per hebdomadam refectioe contentus, æquali vultus hilaritate fulgebat. Aliena quasi propria errata deflens, quibus poterat præsidium temperabat.

Revelationes

lectus

jejunia.

a *Sar. Thegio.*b *Sar. Honor. Pet. de Natal. Romis.*c *Sar. Barotro. Hef. Bolollo, mendose.*d *Refert id Paulinus in vita S. Ambrosii, vii Decemb.*e *Dialogo 1, cap. 5. referturque lib. 4, de vitis PP. cap. 5.*

CAPUT XI.

Mortem suam prædicat, suos ac Reges monitis instruit, obit.

Augurum Regem et Regiam monet moriturus,

Deinde post multos agones et diuturna certamina, cum se B. Severinus de hoc seculo transiret Domino revelante sensisset, memoratum Rugorum Regem Favam cum uxore ejus crudelissima, nomine Gisa, ad se venire commonuit. Quem cum salutaribus exhortatus esset affatibus, ut ita cum sibi subjectis ageret, quo se jugiter cogitare pro statu regni sui rationem Domino redditarum, aliisque verbis intrepide monuisset, a protenta manu Regis pectus ostendens, Regiam interrogationibus arguebat his: Hanc, inquit, animam, Gisa, an aurum argentumque plus diligis? Cumque illa maritum se diceret cunctis opibus anteferre. Vir Dei sapienter: Ergo, inquit, desine

a

innocentes opprimere, ne illorum afflictio vestram magis dissipet potestatem: etenim tu sæpemenam tuam Regis convellis. At illa: Cur, inquit nos sic accipis serve Dei? Cui ipse: Contestor, ait, vos ego humilis, jam prefecturus ad Donium, ut ab iniquis actibus temperantes, piis mores honestetis operibus. Huc usque regnum vestrum auctore Domino prosperatum est, jam ex hoc vos videritis. His monitis Rex cum conjuge sufficienter instructi, valedicentes ei profecti sunt.

Prædicat Norici vastitatem:

jubet corpus suum in Italiam deportari.

Gen 50 24

49 Tunc Sanctus non desinebat de suæ migrationis vicinia suos alloqui dulcedine caritatis, quod quidem facere nec ante cessaverat. Scitote, inquit, fratres, sicut filios Israel constat creptos esse de terra Ægypti, ita cunctum populum terræ hujus, oportet ab injusta barbarorum dominatione liberari. Etenim omnes cum suis facultatibus de his oppidis emigrantes, ad Romanam provinciam absque ulla sui captivitate pervenient. Sed memento præcepti S. Joseph Patriarchæ, cujus ego vos indignus et infimus attestatio convenio: Visitatione visitabit vos Dominus, et tollitis ossa mea hinc vobiscum, quod non mihi, sed vobis est profuturum. Hæc quippe loca nunc frequentata cultoribus, in tam vastissimam solitudinem rediguntur, ut hostes æstimantes auri se copiam repleturos, etiam mortuorum sepulturas effodiant. Cujus vaticinii veritatem eventus rerum presentium comprobavit. Levavi ergo suum corpusculum Pater sanctissimæ probitatis providis argumentis præcepit, ut dum generalis populi transmigratio provenisset, indivisa fratrum, quos adquisierat, congregatio proficiscens, obtentu memorie ejus in uno sancte societatis vinculo permaneret.

b
Dnem mortis suæ biennio ante prædicat.

50 Diem etiam quo transiturus esset idem B. Severinus e corpore ante duos et annos annos hæc significatione monstravit. Epiphanius die, cum sanctus se Lucillus Presbyter Abbatis sui b S. Valentini, Ratiarum quondam Episcopi, diem depositionis annua solemnitate in crastinum celebraturum sollicitus intimasset, idem famulus Dei ita respondit: Si B. Valentinus hæc tibi celebranda solemnia delegavit, ego quoque tibi in eodem die vigiliarem mearum studia observanda, migraturus e corpore, derelinquo. In his sermonibus fremefactus, cum se magis, utpote homo decrepatus enixus commendaret, quasi primitus transiret, adjevit: Hoc erit, sancte Presbyter, quod audisti, nec enim Domini constitutum humana voluntate præteriet.

c
Friderico Regi justitiam commendat.

51 Præterea cum c Fridericus a fratre suo Rugorum Rege Fava ex paucis quæ super ripam Danubii permanserant oppidis unum acciperet Favianis, juxta quod S. Severinus, ut retuli commanebat, et ad eum idem Fridericus ex more salutaturus accederet, cœpit e miles Christi iter suum enixus indicare, sub contestatione hæc proloquens: Noveris me, inquit, quanto citius ad Dominum profecturus, et ideo comonitus præcaveo, ne me discedente aliquid horum quæ mihi commissa sunt attaminare perentes, et substantiam pauperum captivorumque contingas, indignationem Dei, quod absit, tali temeritate sensurus. Sed Fridericus insperata commotione perclusus: Cur, inquit, hæc contestatione confundimur, cum non optemus tantis orbari præsidis, et sanctæ largitioni tuæ, quæ omnibus nota est, conferre aliquid nos deceat, non auferre, quatenus solita, sicut et pater noster Flaccithiens, tua merear oratione muniri, qui experimento didicisti sanctitatis tuæ meritis se fuisse sæpè adjutum? Et ille: Quilibet, inquit, occasione meam cellulam volueris ledere, et hic statim probabis, et in futuro solves, quam non opto, vindictam. Tunc Fridericus promittens se Christi famuli monita servaturum, remeavit ad propria. Doctor vero dulcissimus non cessabat suos alloqui per momenta discipulos, dicens: Confluo de gratia Christi mei Jesu, quia

Act. Robl.
Euc. 1040

quia vobis in opere suo durantibus, et mea memoriae paenta societate conjunctis, aeternae vitae bona tribuet, nec solatia praesentium denegabit.

Monita disci-
pulis data.

Gen. 49.

52 Nonis itaque Januarii cepit tenuiter lateris dolore pulsari, quo durante per triduum, medio noctis tempore fratres adesse praecipit, quos de corpore suo commonens, et paterna informatione corroborans, instanter ac mirabiliter talia prosecutus, aiebat: Filii in Christo carissimi, scitis quod B. Jacob conditione mortis instante, filios suos adesse praecipiens, propheticae benedictionis affatibus singulos quosque remunerans, mysteriorum arcana prodidit futurorum. Nos vero infimi ac tepidi, tantaque impares pietati, hanc praerogativam nostris usurpare viribus non audeamus, unum tamen quod humilitati congruit non tacobo, mittens vos ad exempla majorum, quorum imitantes exitum conservationis, imitamine fidem. Abraham namque vocatus a Domino, fide obedivit ut exiret in locum quem accepturus erat in possessionem. et exiti nesciens quo venturus esset. Hujus igitur beati Patriarchae imitamine fidem, imitamine sanctitatem: terrenam despiciat patriam, caelestem semper inquire. Confido autem in Domino, quod mihi de vobis aeterna lucra provenient. Video enim vos gaudium meum fervore spiritus ampliassae, amare justitiam, fraternae caritatis vincula diligere, castitati operam dare, humilitatis regulam custodire: haec, quantum ad hominis spectat intuitum, laudo confidenter et approbo. Sed orate ut quae humanis aspectibus digna sunt, aeternae discretionis examine firmentur, quia non sicut videt homo videt Deus. Ille siquidem, sicut divinus sermo denuntiat, omnia corda scrutatur, et omnium mentium cogitationes antevenit. Assiduus ergo precibus hoc orate ut oculos cordis vestri Dominus illuminet, eosque, sicut oravit B. Heliseus, aperiat, quo possitis agnoscere quanta nos circumstant adjumenta Sanctorum, quanta fidelibus auxilia praeparantur; Deus enim noster supplicibus appropinquat. Non desit militantibus jugis oratio: non pigeat agere poenitentiam, quos non puduit facinus perpetrare: non pigeat lugere peccantes, si quo modo offensa divini iudicii lacrymarum vestrarum inundatione placetur, quia spiritum contribulatum, suum est dignatus vocare sacrificium. Simus igitur corde humiles, mente tranquilli, delicta omnia praecaventis, ac divinorum semper memores mandatorum, scientes non prodesse nobis cum humilitate vestis nomen monachi, vocabulum religionis, speciem pietatis, si circa mandatorum observantiam degeneres inveniamur et reprobi. Mores igitur, filii carissimi, proposito suscepto consentiant: grande nefas est peccata sectari hominem secularem, quanto magis monachos, qui blandimenta saeculi quasi atrocem bestiam fugientes, Christum cunctis affectibus praetulerunt; quorum incessus et habitus virtutis creditur esse documentum? Sed quid vos ultra demoror, filii carissimi, longi sermonis affata? Superest ut beati Apostoli ultima oratione vos persequar, ita dicentis: Et nunc commendo vos Deo, et verbo gratiae ejus, qui potens est conservare vos, et dare hereditatem in sanctificationibus. Ipsi gloria et imperium in saecula saeculorum, Amen.

Robl. 8 27

1 Reg. 6.

Act. 20 32

Communitat.
et cruce se si-
gnat.

Pie moritur.

53 Post hujusmodi igitur adificationis alloquium, cunctos per ordinem ad osculum suum jussit accedere, et Sacramento communionis accepto fieri se penitus prohibet, totaque corpus signo crucis extenta manu consignans, ut psallerent imperavit. Quibus mororis effusione cunctantibus, ipse psalmum protulit ad canendum: Laudate Dominum in Sanctis ejus, omnis spiritus laudet Dominum. Sextis itaque Januarii Idibus, nobis vix praefletu respondentibus, in hoc versiculo quievit in Domino. Quo sepulto, credentes omnimodo seniores nostri quae de transmigratione praedixerat, sicut et multa alia, infecta praetere non posse, locellum ligneum paraverunt, ut cum

praemunita populi transmigratione provenisset, praedictoris imperata complerent.

a *Stabianus scribit eum Reginar manum prehensisse, perperam, ut patet.*

b *De eo egimus vi Januarii.*

c *Ms. Helf. Fridericus. Vels. Friderichus.*

CAPUT XII.

In Italiam S. Severini corpus transfertur.

Fridericus vero B. Severini morte conperta, pauper et impius, barbara cupiditate semper immanior, vestes pauperibus deputatas, et alia nonnulla credidit auferenda. Cui secleri sacrilegium, copulans, calicem argenteum, ceteraque altaris ministeria praecipit auferenda. Quae cum imposita essent sacris altaribus, nec auferet directus villicus ad tale facinus suas manus extendere, quemdam militem, a Avicianum nomine, compulsi diripere memorata. Qui quamvis invitus praecipia perficiens, mox tamen incessabiliter vexatus omnium membrorum tremore, demonio quoque corripitur. Is ergo velociter consilio meliore correxit errata. Suscepto namque professionis sanctae proposito, in insulae solitudine armis caelestibus mancipatus, militiae commutavit officium. Fridericus autem immemor contestationis et praesagii sancti viri, abrais omnibus monasterii rebus, parietes tantum, quos Danubio non potuit transferre, dimisit. Sed mox in eum ultio denuntiata pervenit; nam intra mensis spatium a Friderico fratris filio interfectus, praedam pariter amisit et vitam. Quapropter Rex Otachar b Rugis intulit bellum, quibus etiam devictis, et Friderico fugato, patre quoque Fava capto, eum ad Italiam cum noxia conjuge supra memorata, videlicet Gisa, transmigravit.

Sacra divi-
piens a dr-
mone corri-
pitar fil mo-
nachus.

a

Rex sacri-
legus punitur

b

c

d

e

f

g

S. Severini
corpus post 6
annos illu-
sum, defectum
in Italiam.

h

Clavel mira-
culis.

55 Post audiens idem Otachar Fridericum ad propria revertisse, statim fratrem suum misit cum multis exercitibus c Aonulphum, ante quem denno fugiens Fridericus, ad d Theodoricum Regem, qui tunc apud e Novam civitatem provinciae Moesiae morabatur, profectus est. Aonulphus vero praecipit fratri admonitus, universos jussit ad Italiam migrare Romanos. Tunc omnes incolae tanquam de domo servitutis Egyptiae, ita de quotidiana barbarie frequentissima depraedationis educti, S. Severini oracula cognoverunt. Cujus praecipii non immemor venerabilis noster Presbyter Lucillus, dum universi per Comitem f Pierium compellerentur exire, praemissa cum monachis vespere psalmodia, sepulturae locum imperat aperiri. Quo patefacto, tanta nos suavitatis fragrantia omnes circumstantes accepit, ut praenimio gaudio et admiratione prosternerentur in terram: deinde humaniter testimantes ossa funeris invenire disjuncta, (nam annus g sextus depositionis ejus effluerat,) integram corporis compagen reperimus. Quo miraculo, immensas gratias retulimus omnium conditori, quia cadaver Sancti, in quo nulla aromata fuerant, nulla manus accesserat condientis, cum barba pariter et capillis usque ad illud tempus permansisset illaesum. Linteaminibus igitur immutatis, in loculo multo jam tempore ante preparato finis includitur, carpentum trahentibus equis mox evchitur, emittis nobiscum provincialibus idem iter agentibus, qui oppidis super ripam Danubii relictis, per diversas Italiae regiones varias suae permigrationis sortiti sunt sedes. Sancti itaque corpusculum ad castellum nomine h Montem Feletem multis emensis regionibus opportatum est.

56 Per idem tempus multi variis occupatis languoribus, et nonnulli spiritibus immundis oppressi, medelam divinae gratiae sine ulla mora senserunt. Tunc et mutus quidam ad id castellum suorum miseratione perductus est, qui dum in oratorium, quo sancti viri corpusculum super carum positum adhuc permanebat, alacer pervenisset, ac sub eo clauso oris sui ostio in cordis cubiculo supplicaret, illico lingua ejus in orationem

Mulus ejus
meritis loqui-
tur

orationem resoluta, laudem dixit Altissimo. Cumque reversus ad hospitium, quo suscipi consueverat, interrogatus fuisset ex more, nutu signoque pulsatus, et orasse se, et laudem Deo obtulisse clara voce respondit. Quo loquente pavefacti qui eum noverant, ad oratorium cum clamore currentes, sancto Lucillo Presbytero, simulque nobis qui cum illo eramus, ignorantibus quid venerat indicarunt. Tunc omnes exultantes in gaudio, divinæ clementiæ gratiarum retulimus actiones.

i
Corpus S. Severini in Cas-
tello Lucu-
lano magni-
ficè conditum.

57 Igitur illustris fœmina i Barbaria B. Severina, quem fama vel litteris cum suo quondam jugali optimo noverat, religiosa devotione venerata est. Quæ cum post obitum ejus audiens corpusculum Sancti in Italiam multo labore perductum, et usque ad illud tempus terræ nullatenus commendatum, venerabilem Presbyterum nostrum k Marcianum, sed et cunctam congregationem litteris frequentibus invitavit. Tunc S. Gelasii Sedis Romani Pontificis auctoritate, et Neapolitano populo exequiis reverendis occurrente, in castello l Lucullano per manus S. Victoris Episcopi, Mausoleo, quod prædicta fœmina condidit, m ex parte collocatum est.

l
m
Multi isthic
sanati.

58 Qua celebritate multi languoribus diversis afflicti, quos recensere longum est, receperunt protinus sanitatem. Inter quos quadam venerabilis ancilla Dei, Procesa nomine, civis Neapolitana, cum gravissimum agritudinis pateretur incommodum, sancti funeris provocata virtutibus, in itinere propter occurrit, ingressa sub vehiculum, quo corpus venerabile portabatur, statim caruit omnium languore membrorum.

n
cæcus illu-
minatus

59 Tunc et n Laodicus quidam cæcus, inopinato psallentis populi clamore percussus, sollicitè suos quid esset interrogat! Respondentibus quod ejusdam sancti Severini corpus transiret; compunctus ad fenestram domus, in qua manebat, se duci rogat, de qua poterat a sanis eminus multitudine psallentium atque vehiculum sancti corporis contemplari. Cumque fenestræ enixius incumberet atque oraret, protinus prospicit sigillatim demonstrans omnes notos atque vicinos. Quo facto, cuncti qui audierant, gratias Deo lacrymantibus gaudiis retulerunt.

o p

60 o Marinus quoque Primitivus p sanctæ Eccle-

sie Neapolitanæ, cum sanitatem post immanissimum capitis dolorem recipere non posset, caput vehiculo credens apposuit, et mox a dolore liberum sublevavit; memorque illius beneficii, semper in die depositionis ejus occurrens, devotum sacrificium Deo cum gratiarum actione reddebat. Verum multis plura scientibus, sufficient ista de innumeris, quæ ingressu ejus gesta sunt beneficiorum virtutumque retulisse miracula. Monasterium igitur eodem loco constructum, ad memoriam beati viri hactenus perseverat, cujus meritis multi obsessi a demonibus curati sunt, et diversis obstricti languoribus receperunt ac recipiunt, operante Dei gratia, sanitatem, cui est honor et gloria per infinita sæcula sæculorum, Amen.

Auctore
Eugenio.
Alius dolore
capitis libe-
ratus.

Monasterium
S. Severini
nomine con-
struitur.

a Sur. Avicianum.

b Ad factum an. 487, Boetio Consule. Ex his pro quo hinc raturor refellitur, Irenicus qui lib. 3 Exeg. Germ. c. 14, Feletheum aut sine liberis defunctum. Cisse regnum reliquit: hunc Subæ nuptam Ilunulphum peperisse et Odoacrem Italic Regem.

c Sur. Brunner. Sigon. Onulfum. Arentum. Anulfum, Staib. Mulfum.

d Hic paulo post, anno nimirum 489, Italiam iussit, atque Odoacrem aliquot præliis vicit.

e Al. Novas, Staib. Nonas, mendose. Notitia Imperii plures Novas vel ad Novas habet. Hæc ad Danubium sive in Mœsia inferiore. Credita erat Theodorico tum Mœsia inferioris et Dacia ripensis pars.

f Sur. et Staib. Pigerium. Militaris hic fuisse Comes videtur, non uti Aventinus, Viudelicæ et Norici Præses.

g Migratio hæc contigit post captum an. 487, Feltheum ante motum an. 489 a Theodorico bellicum, ergo 487, vel patius 488. Unde colligi potest S. Severinum an. 482, sexennio nimirum ante esse mortuum; non 494, ut scripsit Huidius. Tum quoque S. Antonium, de quo xxviii Decemb. agitur, ex Norico in Italiam migrasse, existimat Brunnerus.

h Haud satis liquet, quod id castellum fuerit. Est in Venetorum Carnorumque finibus Feltria ad Paviam fluens urbs Episcopalis, antiqui nominis. An hæc S. Severini corpus deportatum? an potius in Umbriam, cujus pars Monte Feltri dicitur inter Concliam et Marechiam flamma, ubi oppidum in edito colle vulgo S. Leo, olim Mons Feratrus, forte Feretrus, Græcis μόντης περάτρης. Staibanus ad Montem Siletum, Eugenius ad Siletum, arectas Sancti exuvias scribit.

i Baron. Barbara.

k Eugen. Martinum.

l Situm fuit hoc oppidum, sive castellum, inter Neapolim et Puteolos. Non est vero, ut suspiciatur Velserus, oppidum Picentiorum proxime Nucernium, S. Severini dictum Lucullanum nunc dicit Castellum del Ovo scribit Cæsar Eugenius.

m Hæc duo verba, ex parte, aberant a ms. Belfortii.

n Alii Laodicus.

o Sur. Marianus.

p Addunt Sur. et Belf. cantorum.

DE TRANSLATIONE S. SEVERINI.

A OCT. AN
GU. CMX.
Tres S. Seve-
rii transla-
tiones

Tres reliquæ sunt S. Severini translatae: primum anno 488, sexennio ab ejus obitu, ex monasterio quod juxta Fabiana construxerat, in Italiam ad montem Feletum; sive in Feltria nunc est, sive oppidum S. Leonis, olim Mons Feretratus, aut Feretrus dictum in Umbria inter Ariminum et Crustuminum, vulgo Marechium et Concliam, amnes; sive Filetus rivus Murræinorum, quem Leander Falletum vocat; seu quis alius locus. Eam translationem describit, qui interfuit Eugippius supra cap. 12, num. 35. uti et secundam quæ post annum Christi 492, ante tamen finem anni 496, contigit, cum S. Gelasii Pontificis auctoritate ad castrum sive oppidum Lucullanum, quod ad Luculli celeberrimam villam, inter Neapolim ac Puteolos extractum erat, sacra deporta sunt pignora, ac magnifico condita Mausoleo,

Monasterium
in Lucullano

2 Isthic conditum deinceps canonicum est, cujus nomen S. Gregorius lib. 2, ep. 40, his verbis: Mancipia autem si qua de cetero in monasterio S. Severini, vel in alia ecclesia ejusdem castelli de civitate refugerint, etc. Et lib. 7, ep. 18, ad Anthemium Subdiaconom, oratorii S. Severini meminuit. Postquam is, inquit, qui ad Episcopatum Surrentinæ civitatis electus fuerat, aptus nobis visus non est, Amandum Presbyterum oratorii S. Severini, quod in castro Lucullano situm est, elegerunt. De reliquis S. Severini agit

lib. 2, ep. 58, ad Petrum subdiaconom Campaniæ: Quia igitur ecclesiam positam juxta domum Merulanam regione tertia, quam superstitione diu Ariana detinuit, in honorem S. Severini cupimus consecrare; Experientia tua reliquias B. Severini summopere debita cum veneratione transmittat. Rursusque lib. 7, ep. 85, Indict. 2, ad Fortunatum Episcopum Neapolitanum: Januariæ religiosa femina sanctuaria beatorum Severini Confessoris, et Julianæ Martyris oblata petitione sibi postulat debere concedi; quatenus in eorum nomine oratorium propriis sumptibus constructum possit solemniter consecrari, etc. Quæ loca de S. Severino Abbate accipi debere fatetur Baronius. At si alius erat Neapoli Severinus publica veneratione celebris, debuisse sane S. Gregorius utriusq; sibi, aut Januariæ dari, reliquias vellet, exprimere.

Reliquæ S
Severini.

3 Tandem e Lucullano translatae Neapolim sunt anno Leonis sapientis Imperatoris 24, Christi 910, ut tradunt Ambrosius Staibanus, et Cæsar Eugenius Caracciolus. Nam cum Campaniæ littora varie Saraceni infestarent, veritus Neapolitanus Dux Joannes, ut sustinere eorum impetum Lucullanum posset, id subruit, atque oppidanus Neapolim transtulit. Tum quoque S. Severini Neapolim reliquias deiecit. Historiam illius translationis scripsit qui avertat, Joannes Dianconus citatus ab Antonio Caracciolo in Notis ad Lupi Pratospatæ Chronicon. Ex eo

11
Translatio
S. 126

EX VARIIS
NOT. 127.

hausta hac arbitratur, quæ Staibanus et Eugenius recitant: Gregorius itaque Consul, multa super castro Lucullano cogitans, super incolis ejus inuit consilium cum Stephano Episcopo, et ceteris habitatoribus suis, ut habitatoribus ejus Neapolim transmigratis, oppidum illud everteretur: cumque decrevisset diem, quo ad id periculinum universus proficisceretur populus, Joannes venerabilis Abbas monasterii S. Severini Parthenopæ constructi, vir per omnia strenuus, suis efflagitabat precibus, ut corpusculum ejusdem Confessoris non alibi, nisi in suo collocaretur monasterio, ut quatenus congruenter appellatione et ejusdem corpore decoraretur, amplissima esset pietatis honorificentia et salutifera fratrum occurso. Ad hæc Præsul et Consul respondentes dixerunt: Si tibi, Reverendissime Pater, talis tantisque thesaurus cælitus præstitus fuerit, quo pacto reniti audemus? Sin autem, proculdubio tenemus ut non sit ei gratum quoquam transferri, et levare ex Mausoleo, quod illius olim amore Barbaria illustris femina condidit. Hæc ibi.

4 Ne porro piis suis desideris (ut narrat deinceps Staibanus ex eodem, ut remur, Joanne Diacono) Nomen adversaretur, in preces secum suis Joannes dedit, quibus Cælitum sibi precipue Severini patricinium demererentur. Dicta a Consule dies aderat. Profecti in Lucullanum urbis Primatei divi id jussere. Convenere dein ad S. Severini templum: ibi sacris rite procuratis, refodere Divi sepulchrum a Barbaria illustri femina erectum aggressi sunt. Ac primum non sine ingenti omnium admiratione, nihil omnino invenerunt: sed cum altius foderent, corpus Severini eruerunt integrum omnino membris distinctum, nervisque et arteriis revinctum, plenumque majestatis, ut omnes incredibilis quidam pietatis sensus pene exanimaret. Addit Eugenius suarissimum inde odorem exhalasse, corpusque ita fuisse integrum ac si ipsa hora esset sepultum. Renuntiari id Abbati jubet Episcopus qui illico isthuc cum suis usitato supplicantiū ritu pie psallentibus absolvat, ac Divi corpus veneratur. Postridie solemnī pompa Episcopo, Consule, atque innumera populi frequentia omnis ordinis atque ætatis comitante, Neapolim deportatum, in S. Severini adæ subter principem aram collocatur. Tunc ac deinceps plurima patrata sunt a Deo isthic miracula.

5 Hinc corrigas quod Ferrarius scribit in Catalogo SS. Ital. Inde (e Lucullano, ut scribit) Gelasio Summo Pontifice Neapolim in basilicam ejus nomini dicatam delatum magno habetur in honore. Non enim Gelasio, sed vel Sergio II, vel Anastasio III, Pontifice actum id est. Cujus fidei sint quæ scribit Crusenius loco supra citato, ipse viderit: Post mortem etiam S. Severini, inquit, sacra lipsana in Italiam ad montem Filetum Lucullanensem fuere delata, nec a confratribus fuere deserta: aliquot enim discipuli eremitæ eadem sua: curæ assumpserunt, atque in accessu juxta sanctas reliquias eremitoria construxerunt, que adhuc ab Ordine Eremitarum S. Augustini possidentur. Quamquam postea hæc reliquie aliquoties fuerint translatae, et a nostris ad PP. Benedictinos delatae.

6 Quæ deinceps acta, conjicere licet ex his quæ in historia Translationis S. Sossii (de qua XXII Septemb.) scribit idem Joannes Diaconus: Post eversionem igitur, inquit, Lucullani oppidi, sicut in alio constat libello expressum, cum memoratus Abbas corpus S. Severini memisset adipisci, coepit sese omnibus preparare impensis, ut ad honorem ejus, opitulante Deo, basilicam camerato posset edificare labore: ac pro hoc dum ubique sollicitus investigaret, sicubi tanto operi competentem posset invenire materiem ad Misenatem direxit castellum; nam sexaginta evolutos jam pene per annos ab Isuaelitis erat demolitum oppidum illud, et ad solum usque prostratum.

7 Monasterium S. Severini, quod Neapoli extat etiam nunc, ejusque Ecclesiam prius S. Severini dicta fuisse

tradit Eugenius a S. Severino Episcopo, qui isthic sepultus sit in loco uti habetur in vulgato Bedæ martyrologio, ubi priusquam ad Episcopatum vocaretur conversatus fuerat. Sed ea verba de S. Severino Septempedano videri intelligenda, infra dicemus. Ex tabulis quibusdam an. 1409, a Dionysio di Surno notario signatis, tradit Ecclesiam prius S. Maria dictam, tum S. Basilii, S. Benedicti, S. Severini; constructam, aut potius restauratam amplificatamque a Constantino, anno Christi cccxxvi, atque a S. Silvestro consecratam vii die Januarii. Testatur præterea supra antiqui claustrī noviter reedificati fores depictam spectari Virgineum Depuram mediam inter S. Severinum Episcopum, et Sossium Martyrem; infra S. Severinum monachum, et S. Benedictum Abbatem. In veteri quoque basilica tabulam summi altaris exhibere S. Severinum Episcopum medium inter SS. Joannem Baptistam et Evangelistam, Severinum monachum, ac Sossium Martyrem. In Marmore denique juxta idem majus altare sculptam cerni effigiem Abbatis ejusdem, campanile a se extractum S. Severino Episcopo offerentis, cum hac epigraphæ: Anno Domini 1337, Indict. 3, hoc campanarium fieri fecit totum Abbas Petrus de S. Helia, Abbas monasterii S. Viti de Isernia, olim monachus hujus monasterii ad honorem Dei et Virginis Matris, et SS. Severini et Sossii, et ad remissionem suorum peccatorum. Verum hæc omnia recentiora sunt. Suspiciamur appellatam fortassis a quibusdam episcopum, etiam Noricum illum Severinum, uti et de pluribus viris Apostolicis alibi nominimus, qui etsi gradu et ordine Episcopi non essent, tamen popularium pietate Episcopi deinde appellati sunt, vel ita revera sentientium, vel amplioribus titulis humano affectu quas apprime venerentur extolentium, vel denique sibi gloriosius id fore existimantium, si Episcopus potius, quam solum Sacerdotes necti essent religionis Magistros. Quid qua non defuere viri eruditi qui vere Episcopum fuisse scripserint? Dionysius Petavius noster, præter eos quos superius citavimus, Rationarii temporum par. 1, lib. 6, cap. 19, ita scribit: S. Severinus Noricorum Episcopus obiit an. 482, Janu. 8. Sed prior errandi occasio fuit postquam Usuardus, qui usquam et Severinum Neapoli coli 8 Janu. et coli eodem die Severinum Victorini fratrem legerat unicum ratus, scripsit Neapoli coli die Severinum Episcopum Victorini fratrem.

8 Nam quod monasterium illud Neapolitanum S. Severini Episcopi nomine primum fuisse nuncupatum scribunt Staibanus et Eugenius, sed deinceps a S. Severino Noricorum Apostolo idem retinuisse nomen, cum isthuc ejus translata reliquie plurimis illustrarentur miraculis; ejus id antiqui scriptoris auctoritate confirmant? Ex verbis certe Joannis Diaconi citatis videtur colligi ab eadem S. Severino fuisse monasterio nomen, etiam priusquam isthuc ejus corpus transferretur; vit enim: quatenus congruenter appellatione et ejusdem corpore decoraretur. Cum in oppido Lucullano plurima quotidie cælestia portenta Severini eo advertei meritis eaderent, videtur in ipsa urbe erectum ejus honori templum esse, quod postmodum a Tertullo S. Mauri (de quo xv Janu.) parente, ejus patrono traditum ordini S. Benedicti, nasterium isthic extruendi præbuerit opportunitatem. De hoc templo Gordianus in vita S. Placidi, quam v octobr. dabimus: Tertullum amulatus ad bonum Equitius Senator, obtulit et ipse una cum filio suo Mauro fundum Gentianum cum cella S. Agapiti, et curtem sanctam in civitate Neapolitana locatam, cum ecclesia sanæ virginis Christi Ceciliae, et S. Severini. Illa S. Ceciliae ecclesia jam, ut idem Eugenius tradit, sacra est Virginis Dei Matris haerit, diciturque di sancta Palma, quia sita in platea quæ olim Palmarum cognominata, ut tradit Leo Ostien. Chron. Cassin. lib 1, cap. 39. Hanc tamen conjecturam, si quis certiora protulerit, haudquaquam tueri mordicus firum nobis est.

9 Supra junium ecclesie S. Severini isthuc leguntur marmori

An aliquid
antea isthic
S. Severino
Episcopo sa-
crum.

S. Severinus
monachus,
etiam Epi-
scopus appel-
latus.

S. Severini
corpus inte-
gram inven-
tum:

translatum
Neapolim.

Ferrarius
correctus.

Templum S.
Severino xdi-
ficatum.

Templum S.
Severini Nea-
poli quando
extractum.

Id S. Benedi-
dicto dona-
tum.

Ejus in-
scriptio.

marmori inscripta, teste *Engenio* : Divis Severino Noricorum in Oriente Apostolo, et Sosio Levitæ B. Januarii Episcopi in passione socio, templum ubi eorum SS. corpora sub altare majori requiescunt : et Apostolico indultu cum oblatione sacra purgantes animas liberantur. Ad majus vero altare, sub quo horum Sanctorum condita sunt corpora, hæc leguntur :

Hic duo sancta simul divinaque corpora Patres
Sosius unanimes et Severinus habent.

Plura scribit *Engenius* de templi ac monasterii magnifico ornatu.

Festum S. Se-
verini Neapo-
li.

10 *Contigit illa postrema* S. Severini translatio x Octobris, quo die ritu duplici colitur S. Severinus in tota diocesi Neapolitana, ut patet ex Catalogo Sanctorum, quos *Decius Carafa* tit. SS. Joannis et Pauli Pre-

sbyter *Cardinalis*, Archiepiscopus Neapolitanus, officio de communi celebrari debiceps jussit in Septembris MDCXIX. Tradit vero idem Antistes in eo catalogo duas olim Neapoli ecclesias nomine S. Severini Abbatis edificatas; primam in *Lucullano* castro extra urbem a *Barbaria* matrona (quam *Barbaram* vocat), *Eugippio* memoratam; alteram intra urbem, quæ sola nunc exet a religiosis monachis *Cassinensibus* culta; inque eam, inquit, hæc die (x Octobr.) translatum fuit sacrum corpus S. Severini, *Stephano* m. Episcopo Neapolitano concedente. En quam apposite vir ille maximus conjectura nostræ subscribit, non Episcopo, sed Presbytero Severino edificatam illam fuisse ecclesiam, in quam debiceps est ejus corpus translatum.

DE S. SEVERINO EPISC. SEPTEMEDÆ IN PICENO.

SEC. VI.
VIII JANUARI.
S. Severinus
Septempeda-
nus Episco-
pus.

Septempeda Piceni, sive, ut nunc loquimur, *Marchia Anconitana* urbs fuit, *Ptolemao* in 6 tabula *Evropæ*, *Antonino* in *Itinerario*, aliisque veteribus memorata. *Emo Langobardi*, ut scribit *Leander*, solo aquavere. Ex ejus ruinis nobile oppidum *Sanseverinum* ædificatum. Nomen inditum a S. Severino *Septempedano* olim Antistite. Hunc vii Junii refert *Martyrologium Romanum*. his verbis : In Piceno S. Severini Episcopi *Septempedani*. Quo die nullum *Baronii* stute antiquus *Martyrologium*, quod quidem lactemus viderimus, illius meminit. *Ferrarius* in *Catalogo* SS. Ital. vi Id. Junii migrasse in cælum scribit : ut in novo *Catalogo* SS. testatur a *Septempedanis* vi Id. Januarii coli, suspicaturque hunc ipsum esse qui eo die in *Romano Martyrologio* S. *Victorini* frater dicitur, sed perperam Neapoli, pro *Septempedæ* scriptum esse. Ecclesie vero ejus nomine dicat consecrationem vii Junii recolunt *Septempedani*, ut testatur idem *Ferrarius*.

2 *Victorinus Martyr*, cujus frater fuisse Severinus Neapolitanus traditur, celebratur in omnibus *Martyrologiis* xv April. ad aquas *Cutylas* martyrio coronatus, quod cum SS. *Morone* et *Eutychete* S. *Flavianum* *Domitillam* confirmare in proposito tuenda virginitalis crederetur. Atque hunc *Amiternini* Antistitem suum fuisse putant. *Rursus* v Septembris idem memoratur in *Martyrologio Romano* et aliis, sed veluti diversus, tamen ad *Aquas Cutylas* interfectus, cum esset *Amiterni* Episcopus. Ado eo die *Severini* fratrem vocat, sed manifeste ei quæ *Victorini* Confessoris sunt tribuit; licet deinde *Amiterninum* Antistitem creatum velit. *Suspiciamus* v Sept. olim S. *Victorinum* Confessorem, *Amiterninum* Episcopum, celebrationem, qui cum *Martyr obiisse*, et *Severinum* fratrem habuisse diceretur, hinc præbita occasio existimandi alium esse a *Victorino* SS. *Nerei*, *Achillei*, *Maronis*, *Eutychetis* socio, et a *Victorino* Confessore. *Victorini* Confessoris nomen *Martyrologio Romano* adscriptum vii Junii his verbis : *Camerini* S. *Victorini* Confessoris. Quod in antiquioribus *Baronio* *martyrologiis* non reperimus. S. *Severinum* *Victorini* *Martyris* fratrem, alium ab eo quem *Victorini* Confessoris germanum astruimus, ante *Usuardum* qui tradiderit, non legimus. Unde libenter *Ferrarii* conjecturam amplectimur, ita scribentis : Dum essem Neapoli, ac in tabulis Ecclesie Neapolitanæ Severini Episcopi nomen minime descriptum cernebam, diligenter seiscitari a Canoniceis aliisque in hujusmodi rebus versatis copii, librosque qui de Sanctis Ecclesie Neapolitanæ tractant perlegi : tandem me ad Ecclesiam S. Severini contuli, nec quidquam de S. Severino Episcopo, qui Neapolitanus fuerit, scire potui. Severinus enim, qui a Neapolitanis colitur, enique basilica, in qua corpus ejus asservatur, dicata est, non Episcopus, sed Abbas fuit. Ex quo suspicio mentem subiit, nomen Severini Episcopi Neapolitani in *Martyrologium* alicujus incuria irrepisse, et

Victorinus
ejus frater.Antiquus Se-
verinus Nea-
poli Episco-
pus.

uti apud *Adonem* Acta S. *Victorini* Martyris cum Actis S. *Victorini* Confessoris confunduntur; sic *Severinum* *Septempedanum* Episcopum, qui, S. *Victorini* Confessoris germanus fuit, per errorem Neapoli attributum fuisse.

3 *Fatetur quoque Baronius* in *Notis ad Martyrologium* vii Jun. ambigunt et subobscuram de S. Severino narrationem esse, præter omnimodum cum S. Severino Neapolitano similitudinem. De *Victorino* Martyre, et *Victorino* Confessore alibi agemus, et fortassis interea nancisci certiora licebit. Hic solum *Martyrologia* profereamus. Ado sic scribit vi Id. Januarii : Apud Neapolim Campaniæ, S. Severini Confessoris, fratris beatissimi *Victorini* clarissimi viri in miraculis. Qui et ipse fratris imitator, post multarum virtutum perpetrationem, sanctitate plenus quievit sepultus in loco, ubi primum abstinentissimus, quam ad Episcopatum vocaretur, conversatus fuerat. Eadem habet *Notkerus*; eadem *Beda* vulgata. mss. Ecclesie S. *Lamberti* *Leodii*, et Societatis *Jesu Antwerpæ*, utrumque *Beda* nomine insignitum : Neapoli Campaniæ S. Severini Confessoris, fratris beatissimi *Victorini* clarissimi viri in miraculis. Qui et ipse fratris imitator existens post multarum virtutum insignia, sanctitate plenus in pace quievit. Quæ, loci dumtaxat mutato nomine (quod facile ob S. Severinum *Noricorum* Apostolum irrepere potuit), S. *Severino* *Septempedano* unice quadrant; uti et quæ in veteri *Romano* habentur : Neapoli Severini Confessoris *Victorini* fratris.

Quid de eo
antiqua Mar-
tyrologia.

4 *Usuardus*, Neapoli Campaniæ Natalis S. Severini Episcopi et Confessoris, fratris beatissimi *Victorini* Martyris: qui Severinus post multarum virtutum perpetrationem, plenus sanctitate quievit. Eadem habet *Bellinus de Padua*. *Molanus* in duabus posterioribus editionibus ista in *Usuardo* expunxit : Episcopi et Confessoris, fratris beatissimi *Victorini* Martyris. Hunc enim, inquit in *Notis*, Ado habet *Nonis* Septembris. At non Severinum habet *Ado* *Nonis* Septembris, sed *Victorinum* ejus fratrem. Addit *Molanus* : *Usuardo* addita putarim quæ expunxi, aut ipsum errando duos Severinos confundisse; *Noricorum* scilicet *Apostolum*, et *Victorini* fratrem. Cum *Usuardo* convenit *Martyrologium Romanum*. m. *Centulense*, *Beda* præferens nomen : Neapoli Campaniæ S. Severini Episcopi et Confessoris, fratris B. *Victorini* Martyris. *Subscribunt Romano Martyrologio Manvolgens* et *Galsinius*. *Fallitur ito cælo auctor Martyrologii Germanici*, dum ita scribit : Neapoli in Campania Natalis S. Severini Episcopi et Confessoris, qui frater fuit S. *Victorini* Martyris, et Neapolitanus Episcopus. Venit deinde in *Bavariam*, ex ædificatioque monasterio cum paucis monachis illic juxta doctrinam Evangelicam vixit, in omni continentia et castitate, in jejuniis et orationibus; obdormivit tandem in Domino.

Quid Usuar-
dus et recentiores.

EX VARIIS.

3 De SS. Severini et Victorini Actis ita scribit Baromus in *Notis ad Martyrologium xvi Junii* : Horum fratrum Severini et Victorini Acta legimus accepta ab ipsorum Ecclesia, ex quibus novimus hos fratres fuisse uterinos, eremiticamque vitam excolnisse : quorum Victorinus eum aliquando lapsus fuisset, arctioribus se disciplinae vinculis mancipavit, ac sancto fine quievit : Severinus autem ad regimen Episcopatus assumptus, sanctitate clarus migravit e vita, cujus venerandum corpus ante quadriennium reperi- tum, honorificentius reconditum est. Floruerunt ambo temporibus Justiniani Imp. cum Vigiliis Romanæ Ecclesiæ (ut ipsorum Acta testantur) præsideret. *Forum nos Acta descripsimus ex ms. Paldensis collegii Societatis Jesu, contulimusque cum Bonino Mambritio, mss. Metensi, a Jacobo Sirmondo nobis commodato, S. Maximi Treviris, aliisque. Et sunt quidem ea non ineleganter descripta, et pars, ut apparet, majoris operis de Sanctorum rebus gestis; sed discrepant tamen ab iis quæ citat Baronius, cum in nostris nullo aut Justiniani Imper. aut Vigiliæ Papæ mentio fiat. Consentanea his Actis Ado v Septembr. memorat, sed quæ de Victorini martyrio subjicit, ea ad aliam pertinent Victorinum, de quo xv April.*

Acta SS. Severini et Victorini

NOT 128

Eltus.

Incentio S. Severini.

6 Testatur Ferrarius in *Catalogo SS. Ital. ad v Julii, S. Philamenæ virginis corpus ne a Gothis inventum discerneretur, in ecclesia cathedrali conditum a S. Severino fuisse; quod cum Justiniani ætate consentit. Inde refelto quod Casar de Engenio Caracciolo scribit, eodem quo Victorinum Martyrem tempore vixisse alterum in Umbria Victorinum cum Severino fratre. Idem Ferrarius inventarum S. Severini reliquiarum meminit (quod ex citato Baronii testimonio colligitur accidisse circa an. 1581), traditque vitam ejus tribus libris a L. Franco scriptam.*

VITA

SS. SEVERINI ET VICTORINI.

Auctore Anonymo, ex veterib. mss.

a Hucusque nos Patris Hieronymi dicta referentes per interpretem locutos Lector advertat : reliquum opus, ut sermo noster est, vestra caritas libenter audiatur. Quæ enim singulis de Sanctis fidei auctore comperimus, in historiam misimus, ne laterent homines quorum Deum non laterant virtutes. Primumque a Victorino inchoantes, quem Severini legimus fuisse germanum, ut velut ab optimo fundamento opus nostrum inchoans, ad perfecti ædificii solida tecta consurgat.

SS Victorinus et Severinus simul virtuti student

b

Matth. 19. 21.

Ibid. v. 24.

bona sua dant pauperibus.

Cant. 1. 3.

Matth. 19. 27.

2 Hi post utriusque parentis obitum, se invicem pædagogantes, pari custodia et mutuo obsequio æmulantes, etiam bonis operibus germanitatis vinculo probabiles Deo hostias obtulerunt; Piceintinæ accolæ provincia, qua vadosus b Flusor præterfluit Septempedam. Cum legentes Evangelia venissent ad locum, in quo tentator locupletis repercutus est audiens a Deo : Si vis esse perfectus vende omnia, quæ habes et da pauperibus, et habebis thesaurum in cælo, et veni sequere me; ne, ut c contristati redeuntes, Domini sequenti sententia ferirentur, facilius camelum transire per foramen acus, quam divitem ingredi in regna cælorum, absolventes se a nexu seculi, omnibus distractis facultatibus, pauperibusque divisis, quorum sciebant esse regna cælorum, nihil sibi præter se invicem relinquentes, expediti post Dominum cœntraverunt, ut merito dicerent : Post te in odorem unguentorum tuorum currimus, possentque cum Petro dicere : Ecce nos reliquimus omnia, et secuti sumus te. Alter itaque serviens alteri in mutua vice, et amula caritate, servabat imperium libertas : nihil deerat, cum nihil haberet.

3 Igitur Victorinus spirans altius, et ipsam quod

sibi parebat imperfectum computans, nec satis sibi factum, si alteri liceeret in altero; sic germanum allocutus est : Mi frater care, magis jam ex confamilatu Dei quam ex germanitatis vinculo, si ideo vendidimus omnia, ut expediti sequamur Dominum, cur mutua caritate separamur a Deo? Nam cum nihil in te idem, quod tibi in me juris sit, nec mihi deest servitium, nec tibi. Paret alter alteri, dum facio, quod jubes; et quod jubeo, facis; non facimus quod jussit Deus. Sumo indumentum tuum, tu meum : sic geminæ sunt singula vestes, cum utrisque suæ communes sint. Erenum peto, quæ perfectos habet, Eumque dictis faciens vale, se de tugurio eliminat, silvas petit vicini montis, quem expediti sequamur Dominum. Nec defuit habitaculum, quod natura præstiterat : sedit in specu excelsæ rupis, quod subter fluentis aquæ gemitum sinuarat abruptum, ubi tantum hospitium viro, ut sedens somnum caperet; vel si reciperet alterum, stans oraret. Texit ostium vimine, ut ex antro faceret domum. Hic annum perpetim legens, oransque pernoctat, otiosum agens negotium : et cui nullus intercederet, soli se exhibebat Deo.

Victorinus in eremum secedit

NOT 129

d

in specu habitat.

4 Cum hæc antiquus hostis bonorum, solito invidens modo, simulans puellam, seque ad antrum viri velut oberraret, applicuit, et sic humili voce obsidens, ut expugnaret, verba cum gemitu dedit : Heu me miseram, quoniam per diversa trahor silvarum errore et tenebris vaga! Nec locus agnoscitur, et iter quaeritur, et aviis impedimur. Quisquis es istius dominus loci proculdubio pariter, eni cælum undique et undique silvæ, fac me virtutum tuarum opus. Eripe frequentibus apris, redditurus statim, ut eluxerit. Nec longum poseo habitaculum; unius noctis hospes ero : satis superque sufficeret operiri limine tuo, ni me fragilis sexus urgeret, et transeuntium rietus terrerent ursorum. Ecce sævientis ululant lupi, fer opem, dum potens sit : quod victura sum, tuum erit; si moriar, tuum. Sæve artifex, quid non expugnans dolis? Reserat Victorinus cellulam, et hostem secum, dum miseretur, includit. Jubet, ingressa ut resideat in angulo, quia et ipse in alio sedit, ut caperet utrumque.

Bromocum puella errantem speciem in specum admittit.

5 Vix horæ spatium intercesserat, dum inter molimina et assiduum corporis motum protenso pede tetigit hominem Dei, et velut compungens f vulneris noxio calore succendit. Adhuc igniculum dulcedo sermonis, et malesana jam viscera decus formæ sauciat. Exquisitos cerneret oculos male radiantes, vultumque feraliter nitidum : quasi per intexta vimina lunares radii fulgebant : urget facinus solitudo : quæ sit acturus, utpote sine teste, mentitur ignorari, eum constet magis id omnibus sciri, quidquid Deo tantum teste peccatur. Sed postquam ad opus sceleris est perductus; resupinus in juvenem prædo consurgit, et qui expugnator fuerat pudoris, censor extitit castitatis. Quid agis, inquit, vir perfectissime, cui etiam frater gravis fuit? Tu ne adjungeris alteri, qui recessisti a tuo? nonne tibi germani tunica gravis erat, adeo ut censum integrum computares; qui vices duorum, ducebas officium servulorum; qui novum silvis dogma constituens, suadebas scopulis castitatem; adeo immemor nostri despectorque roboris, ut vetustum sperneres bellatorem? Disce quanti impugnentur insidiis; jace saucius, qui præsumperas g et coronam. Statim, ut hæc locutus est ex oculis decepti velut fumus evanuit. Jacuit, qui ceciderat, diu : et tanquam cadaver exangue, nocte perpetim sine aspiratione duravit.

Ad peccatum inducitur.

videtur a d r-mone NOT. 130.

g

6 Sed postquam luce clarescente sidera delitescunt, fugiens testem criminis cellulam, nocentes deserit silvas; redit ad germanum : atque in corruentes lapsus pedes, diu vocem pudore compressit, prodens tamen lacrymis se dolere, quod erubesceret dicere. Sed postquam causam victus exposuit, et a consolantis affectu, h ponam sibi ipsi censor imposuit : findens namque

redit ad fratrem.

h

namque arborem, manusque inscruens, et præduratam cumeis pessulans cicutricem, agit, ut in supplicium pedes pendeant, qui ante Deum stare noluerunt : una sub obstestatione colligat fratrem, ne quis se prius solveret, quam, cui deliquerat, ignovisset.

7 Sed innox Severinus sancto Episcopo nuntiavit de fratris facto, et pœnæ novitatem, quam ipse sibi ingesserat. Deducit *i* suum Pontificem ad locum : qui allocutus pro ingenio, cum satisfactum diceret, volens solvere, prohibetur a revincto. Id ipsum grate obviat differens, orat, benedicit, redit. Cumque id ipsum saepe fecisset, interim vincitus post impetratum jejuniū vespere Dominica modicum panem, nec plus aut minus aquæ coactus a fratre capiebat, qui etiam se innox cibo et jejuniū pro fratre macerabat.

8 Jam ferme totum transierat triennium, absumptisque inedia visceribus, vixque inlaudente cute sola in vinculis ossa penebant. Laxior pœna nondum retentura suspensum, si voluisset revinctus vitare supplicium. Igitur cum hoc per omnes fama jactaret, in alieno casu sui quisque misericors, coeunt omnes ad Episcopum, qui hujusmodi ambiret invidiam. Clamant esse solvendum, quem etiam pœna ingereret absolutum. Venit cum omnibus ad monasterium : nec, ut solebat, lenis, sed plurima auctoritate succinctus : ac sic erecto supercilio alloquitur revinctum : Satis exhaustum est ponarum. Crede Victorine mihi, si credis Deum, tecum hoc jam meo agi sacerdotio, quod Petro Christus contulit, cujus nos heredes sumus : in caelo solvitur, quod in terra solvitur, quia et quod ligatur in terra, ligatur in caelo. Cum videam tibi etiam ipsa vincula jam parere, quæ cernimus laxiora, solvo in terra, quem solum confido apud Regem cælorum. Sed postquam hæc Episcopus est locutus, statim ad referendum arborem, artificum manus et multitudo colligitur, et dum Victorinus nequiret resistere, nec sic optare absolvi, petit hebdomadæ jejuniū, ut cum cunctis se oratione et jejuniū juvantibus solveretur. Impetrato statim, quia non longe distulerat, et ne minus crederetur dolor alienus, impleta hebdomada redit cum populo Episcopus.

Omnis ætas, uterque sexus accurrit, magnis ac nimis terra densatur, scanditur tectum monasterii, vicina arbores onerantur, clamor idem omnium : beatissime Papa, absolve quem absolvit Deus. Tunc Episcopus exerta manu facto silentio, sic locutus est : Expletum est, Victorine, jejuniū, quod petisti : redde, quod promiseras ; stet sermo, quem dixeras ; ne iterum mentiendo pecces, et jam non est alia penitentia. Tunc S. Victorinus ubi se verbis constrictum vidit, elevans ad cælum vultum post triennium, quia elevare vincula non permittentibus manibus, oblatoque prius a Sacerdote sacrificio, altum congemiscens sic locutus est ! Deus Pater unigeniti tui filii Domini Jesu Christi, cum quo per Spiritum sanctum universa fundasti ; per quem hic mundus in diversas est species divisus ; qui es omnium creaturarum reparator et conditor ; per quem et factus homo et reffectus est ; per quem et concessa immortalitas et victa mors, inducta per diabolum, sed subacta per Christum ; per quem renati secunda natiuitate sumus, si tamen peccare desinamus, quia primam peccando violavimus ; per quem hujus lucis usum cum fratre commerni, meque vita sine fratre privavi ; a quo mundi censum cum luce suscepimus, ob quem mundi censum pro immortalitate distraximus, ut pura tibi servitia exhiberemus ; si te pura mente secutus sum, ut essem perfectior, et a fratre discessi ; si te omnibus præposui affectibus ; si te *h* in nocentibus silvis solum quæsivi ; si te in illo mææ carnis ergastulo semper oravi ; si et quod sum deceptus a diabolo, misericors fui ; si quod persuasus sum admisisse, tamen tibi sine teste peccavi ; si ad te statim lapsus cucurri ; si tibi me rem cum fratre obtuli, cui sine fratre deliqui ; si ut satis-

facerem delicto, huic volui subjacere supplicio ; si merum feci ante iudicium, si ad te cum mea pœna festino ; si satisfeci pœna ; converte sententiam : sit absoluti testis hic populus, qui est testis addicti. Si jam mereor veniam, solve vincula mea ; si adhuc pœna superest, detur dilatio solventis.

9 Vix hæc Victorinus ediderat, *l* cælumque ex serena parte contonuit, vinacula arboris purior ignis absolvit. Ruit in faciem turba circumstantis, et qui ceciderat solus erectus est. Itaque omnibus collaudantibus Deum, deductus est ad ecclesiam, in qua degens sine crimine raptus brevi ad urbis *m* Amiterinæ Sacerdotium. Cumque esset omnibus virtutibus pollens, ut Angelicus haberetur, choros meruit intrare Sanctorum ; regnante Domino nostro Jesu Christo, qui vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen.

10 Porro Severinus, quem supra memorati diximus fuisse germanum, dum magno studio edomat carnem suam, ut illius fraudem, qui fratrem deceperat, posset vincere, et omnes ejus impetus evitare, cumque germani culpam velut suum delictum in se ipse damnasset, ut impleteret, quod dictum est : Frater fratrem adjuvans exaltabitur, Septempedanæ meruit Ecclesiæ Sacerdotium : *n* quem locum ut merito se probaret indeptum, brevi omnibus æquiparans non potuit superari. Sed quia hic breve est omne quod magnum est, ad caelestia cito *m* *o* *p* *q* *r* *s* *t* *v* *w* *x* *y* *z* *aa* *bb* *cc* *dd* *ee* *ff* *gg* *hh* *ii* *jj* *kk* *ll* *mm* *nn* *oo* *pp* *qq* *rr* *ss* *tt* *uu* *vv* *ww* *xx* *yy* *zz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* *qqq* *rrr* *sss* *ttt* *uuu* *vvv* *www* *xxx* *yyy* *zzz* *aaa* *bbb* *ccc* *ddd* *eee* *fff* *ggg* *hhh* *iii* *jjj* *kkk* *lll* *mmm* *nnn* *ooo* *ppp* <

EA MSS.

A

Florem, quem imber incitaverat; forte per r' tigel-
lum, quod ripis superposuerant pastores transit, ove
in alia relicta ripa : quæ erumpens in vocem hoc ait :
Cui me hic reliquisti? Tunc vir plenus Deo inquit :
Transi, quia ego ipse transivi in nomine Domini Jesu
Christi. Tunc animo innocens sumpta per Deum
fiducia sequitur Innocentium. Per meritum pastoris,
est data vox pecori, et confidentia per Dominum no-
strum Jesum Christum, qui vivit et regnat in unitate
Spiritus sancti per omnia secula seculorum. Amen.

OPUS MIRABILITER
LOCUTA

Explicit vita SS. Victorini et Severini, duorum ger-
manorum ex Picentina provincia, qui prius solitariam
simul ducentes vitam, postea Episcopalem sortiti
sunt nobiliter eminentiam.

a Hoc eorum dicitur ab aliquot MSS. Ex eo colligitur, hanc
narrationem partem esse majoris operis.

b Propter Septempedam qui nunc fuit annis, Potentia dicitur.
Claverius Florem nunc Chentum dici putat, qui Tolentium
alluit. Potius veteri scriptori habenda fides.

c Momb. extrinseci.

d Laeus est in Apeninæ valle, quem Potentia flumen exhan-
dit, cui oppidum hodie apud confluentem appositum est, vulgari
vocabulo Fioraco. Id antiquis fuisse dictum a situ ante lacum
PROLACUM, ut in Aquis ad Avienis ripam oppidum sub lacu
erat SIBLACUM, ex Antonii disco Itinerario, ubi iter est quom-
modi : Nucerie, Dubios, Prolaque, Septempeda, Trea, Auximum.
Ita Claverius Ital. dicitur, lib. 2, cap. 6. Verisimile est montem
huc Claverius viciniam intelligit, vel jugum aliquod Apeninæ.

e Alii silvis, errore, etc. uti et Ado.

f Al. vulnere noxio, calorem. g Al. de corona.

h Illic fortassis aliqui deest.

i Camerinensem, ut ait Ferrarius. Est Camerium inter
Chentum et Potentiam annis situm, haud procul a Prolaque
k Al. innocensibus. l Al. calæque.

m Aniternum Sabonarum urbs celebris fuit : ea eversa, ma-
gnarum operum, theatri, templorumque supersans vestigia, ut
Leander testatur, superest ecclesia D. Victorini sacra, (teste Fer-
rario) Martyri, ut renatur, qui ad Cutillas aquas interfectus tamen
juxta Aniternum sepultus est, et Episcopus Amiternum fuisse
illorum populorum traditione creditur. Sedes Episcopalis Aquilam
Aniterno est translata.

n Ms. Met. Quem locum merito indeptum virtutes per cum
factæ declarant.

o Ms. Met. v Id. Januar. forte vi Id. Januar. scriptum fuit.
Certe xxvi April. xv et i Maii, qui dies hic exprimitur, nullum
e nostris Martyrologis ejus meminit.

p Absunt quatuor hec verba e quibusdam MSS. In nonnullis
est Actor, id est exactor fortissus ac dispensator ejusdem, aut
viri potentis, aut heip. Suscipitur aliquis legendum, Actor adhuc
et manus.

q Fabricianum interpretantur, nobile hac tempestate oppidum
inter Sentinum, Camerium, et Matelliam, in cuius agro Altigio
vicus, in Attulii oppidi vicus.

r Al. Ircpilus. s Momb. eximit.

t Coluntur sancti Pontifices, SIXTUS I, 6 April. u. 6 Aug.
iii. 28 Martii. Marcus 7 Octob. Marcellus 16 Janu. Julius 12 April.

v Ms. Fuld. Ziferinum au Severium, sive ad oppidum S. Se-
verini? Est atque in eadem Umbria Tiferinum, vicinum, apud
Tiberis ripam, quod nunc Citia di Castello dicitur, alterumque
Tiferinum Melanense, nunc S. Angelo in vado, ad Melanum
flumen in Ducatu Urbini. Neutrimum tamen Septempeda admodum
vicinum.

x Ita MSS. pro tillo. Momb. particellum

NOT. 131

DE S. AFFLINO EPISCOPO ET CONF.

VIII JANUARI.

Afflinus Episcopus et Confessor refertur hoc die in
Martyrologio Colonienso excusso an. Ch. MCMXXX, in
Addit. Carthus. Colonien. ad Usuardum, Editis an.

Ch. MXXVI, itemque in Molani 1 edit. Martyrol. Ger-
manico, ac Ferrario, qui Afflinium vocat. Aliud nihil
de eo conperimus.

DE B. BALDUINO MART., ARCHIDIAC. LAUDUNENSI.

SIGULO VII.

VIII JANUARI.

BALDUINI NO-
MEN IN MAR-
TYROLOGIS.

Agitur B. Balduini, sive Baldwini, aut Bal-
doeni natalis viii Januarii; quo die ista habet
MS. Floriarum Sanctorum : Ipso die S. Balduini
Levitæ et Martyris. Ferrarius in gene-
rali catalogo Sanctorum, et Martyrologium Germanicum:
Lauduni in Gallia S. Balduini Diaconi et Martyris.
Andreas Saussains in supplemento Martyrologii Galli-
cæni : Apud Laudunum Clavatium, natalis S. Balduini
Diaconis et Martyris, qui filius Alduini Comitis et
S. Salabergæ post obitum viri Abbatissæ; ad Christi
famulatum ab ineunte ætate se convertit, sacrisque
Ordinibus initiatus, apud eam urbem Levitico mini-
sterio cum sanctissime fungeretur, pro pietate et
justitiâ, ejus perpetuo zelo flagravat, ab impiis in-
teremptis occubuit.

2 Molanus in Addit. ad Usuardum : Apud Landu-
num Gallie, B. Balduini Archidiaconi et Martyris :
cujus actus in vita Salabergæ matris ejus continentur
xxii Septembris. S. Salabergæ vitam habemus ex
codice Longpontico u Nicolao Bolfortio descriptam, et,
ad suspicamur, paullum expulitum : sed in ea licet mentio
fuit S. Balduini, non tamen narratur res ab eo præ-
clare gestæ; ut suspicemus Molanum luculentam ali-
quam S. Salabergæ vitam, vidisse. At B. Balduini sepa-
ratim historiam qualemcumque exhibuit nobis MS.
codex Corsendonæni Canoniarum regularium monaste-
rii. Brevior aliquanto exaltat in MS. Sanctilogio Gui-
lielmitarum Brugensium, e qua Belgicam, quam edidit,
efformavit Heribertus Roswegdus noster.

A. las

3 In hac vita actus non exprimitur B. Balduini, solum
dicitur mater ejus Salaberga, regnante Dagoberto,
(qui anno Christi DCXLV obiit, regni Neustrie XVI, cum
autem Austrasias aliquot annos imperasset) nupsisse
Basoni. Aliquanto distinctius colligi ætas illius potest.
Nam S. Eustasius in vita S. Salabergæ dicitur, cum
curam fratrum Luxovasiensium tribus circiter egisset
lustris, vita functus, eique S. Walbertus suffectus, cum

necliam Basoni juncta matrimonium esset Salaberga. Sive
ab ejectione S. Columbanii, sive a Theodorici eade tria
illa ordienda sint lustra; (quod xxix Martii in Eusta-
sii vita disquiremus) non potest illud matrimonium ante
DCXX, forte nec DCXXVIII Christi annum contigisse. Quin-
que dein liberos suscepit Salaberga, e quibus tertius fuit
S. Austrudis Virgo, quintus Baldoenus, quem et ipsum
juxta priores omnipotentii Deo sacravit. Erat porro
Austrudis, cum ei mortua est mater, annorum viginti;
Balduinus obitum adolescentior : qui cum deinceps vir
prudens, in rebus gerendis industrius, sororis monasterio
utilis, ei et quibus ipsa præerat sanctimonialibus fami-
liaris fuisse prædicatur, debet fuisse tum acute provec-
tor; neque enim juvenem adhuc, quovis consanguinitatis
aut pietatis prætextu, decessisset virginum aut res fami-
liariter curare, aut alioquin amicitias colere. Mortua
igitur videtur S. Salaberga circa annum DCL, aut paullo
post. Ut enim ex ejus vita colligitur, S. Ansericus dudum
ante eam decessit, qui tamen minimum usque ad v Sep-
tembris anni DCXLI, superstes fuit, cum trahatur
SS. Crispini et Crispiniani (de quibus xxx Octob.) reli-
quias invenisse, præsentè S. Eligii jam Episcopo, qui
eo anno mense Maii consecratus est.

Mors S. Salabergæ.

4 Accedit quod Archidiaconus fuisse Laudunensis
Ecclesiæ B. Balduinus scribitur. Ita enim habet Clau-
dus Robertus in catalogo Laudunensium Antistitum :
x Serullus, ejus Archidiaconus B. Balduinus S. Au-
strudis frater. Andreas Saussains in supplemento Mar-
tyrologii ad xvii Octobr. Caestem aulam hodie
ingressa est S. Austrudis virgo : ejus frater B. Bal-
duinus, S. Sculpini Laudunensis Episcopi Archidia-
conus, sectator etiam et socius in gloria æterna,
sancta ex conversatione et fidei dispensatione ef-
fectus est. Hujus Sculpini, sive Sculpini non reperimus
adhuc in martyrologiis nomen. Ceterum hoc Archidiaconi
nomen non nisi ætate et scientia maturo commissum ve-
risimile est. Videri igitur potest Ebraui temporibus esse
interfectus

Balduinus
Archidiaconus
Laudunensis

quando occi-
sus:
au Martyr.

interfectus; sub quo ex eadem urbe Laudunensi Martinus
Dux dolose evocatus, trucidatus quoque est.

3 Quod Martyrem B. Balduinum appellant; cum
titulum supra vii Januarii, in Prefat. ad vitam S. Ca-
nuti § 1, num. 4, diximus us quoque tribui, qui vitam
innocentia spectabiles nefarie ab improbis occisi sunt;
quamquam videtur iustitia tuenda studio odii in se sceleratorum hominum provocasse Balduinus.

VITA

Ex Ms. Corsendoncano.

CAPUT I.

B. Balduini parentes, sancta soror.

Temporibus Dagoberti Regis Francorum fuit in hoc
mundo quidam vir, nomine a Baso : qui nobilissimus
ortus parentibus secundum naturam, nobilior factus
moribus per gratiam, consilio Francorum Procerum
duxit uxorem Salabergam, generosi et religiosi viri
b Gutwini religiosam filiam. Hæc post sterilitatem
peperit sponso suo inter electam c turban natorum
filiam unam, quæ d Austrudis appellata est.

2 Nutritur a progenitoribus suis hæc cum magno
studio totius diligentia, tradita religioni Christiana,
discens etiam litteras in diebus teneræ infantia.
Excedit itaque annos puellares, ambulans de virtute
in virtutem, virgo noviter nata; et dum cessat vagare
in enabulis, laudes discit cantare filio virginis. Fit
etiam per divinam clementiam capax memoriae au-
diendo et legendo, exercens se etiam in magisterio
doctrina: insignis apparet carnali generatione, in-
signior mentis sanctitate; pretiosa vultus specie,
pretiosior corde : manifestatur mundo plena esse
eloquentia, sed plus multo sapientia; dilecta Deo et
hominibus anchoram voluntatis suæ copulavit virtu-
tibus. Insuper tanta repleta est gratia, ut morum
maturitas monstraretur in ejus ætate prima.

3 Præterea cum esset in anno duodecimo requiri-
tur a quodam Landranco nobili genere progenito, qui
delatas multas secum opes auri et gemmarum ac vesti-
tium, tradidit manibus parentum, ut possit Austru-
dem virginem accipere sibi conjugem. Sed probatur
frustrapro Dei sponsa sua dedisse, et frustra ampliora
promississe. Recusat namque Virgo respuens opes
transituras, et perituras nuptias. Dumque incipit
militare Deo filia nobilissima, ketantur ordines Ecce-
siasticorum, offerentibus Clericis illuminatos cereos
et cruces in manibus portantibus, ac Deum laudanti-
bus pro tanta virtute, quam cognoverunt esse in vir-
gine Austrude: sique prosequuntur cantantes usque
ad monasterium cui præsuit S. Salaberga mater hujus
sacre puellæ, pie regendo cæteram sanctimonialium.

4 Post aliquot autem dies venerabilis Abbatissa
Salaberga sentiens resolutionem sui corporis immi-
nere, committit pastorem sollicitudinem filia suæ
Austrudi, post fugam nuptiarum suarum olim Deo
sacrate, commonens eam labere curam ovilis Christi,
in quo erant fere trecenta puellæ ibidem Deo ser-
vientes. Cum consilio itaque Laudunensis Ecclesie
Pontificis et Francorum Procerum qui præerant
huic Provinciae, atque assensu ac electione et accla-
matione sororum tunc in loco jillo degentium, sub
regali licentia, benedictione Episcopali sacratur in
Abbatissam : eratque viginti annorum quando gre-
gem Christi sub suo suscepit regimine. Tota in Deo
erat ejus intentio : et quia non diebus aut noctibus a
colloquiis et mandatis divinis recessit, in tantum Deo
adhærebat; ut ejus habitus, sermo, vultus, incessus
doctrina virtutum esse videretur.

a Blandinus, cognomento Baso, ex Sicambrorum præsapia
spectabili ortus, dicitur in vita S. Salabergæ xxv Septim. Hoswey-
dus perperam Kasomen vocat.

b Hosweyda, aut potius sacros librarius, Cutionium fecit in
vita S. Salabergæ Gundinus et Gundinus dicitur.

c Imo peperit S. Salaberga primam tres filias, Saretrudam,
Ebanon, Austrudam, tum filios duos, Eustasium, qui puer decessit,
et Balducum. Vita S. Salabergæ. Unde coerrigas quod Hos-
weyda noster scribit, Austrudam unicam filiam Salabergæ natam
post plures filios.

d In ms. Corsendoncano plerumque Austrudis dicitur. Hosweyda
Austrudes. Collitur xxv Octobri.

CAPUT II.

B. Balduini cædes.

Itaque dum beata virgo Austrudis conaretur exer-
cere omnes dies vite suæ in Dei laudibus, sagittas
doloris occulte fabricat humani generis inimicus.
Erat namque ei frater carissimus nomine Balduinus
vir probus et prudens, magni nominis, et in Ecce-
siasticis gradibus apicem assecutus a Leviticis ordinis.
Adversus hunc dilectum Deo ac hominibus, stimu-
lante diabolo, concipiunt et meditantur dolos qui
videbantur esse amici et fideles huic virgini et ejus
fratri. Diligebatur autem a sorore nimio affectu Bal-
dewinus, non ipse minus diligens sororem : quoniam
non solum carnis affinitas, sed unitas animorum, et
morum sanctitudo, germana caritatis mutuo concili-
abat amorem. Contra hunc itaque, ut præactum
est, artifex doli et omnis malitiæ inventor diabolus,
quorundam concitavit mentes, ut virum justum et
sanctum odirent gratis, et machinarentur contra eum
consilium malignitatis : et o dolendum facinus, et
suspecta semper dies perditorum! Eorum denique
contra Virginem et fratrem ejus armavit animos, qui
primos se videri volebant in amicitia amorum. Sed
numquid in hoc seculo deest perfidia pravorum quæ
probet patientiam bonorum? Semper enim pars malo-
rum infestat partem piorum, ex quo Cain fregit b
sarculo guttur fratrum. Nam rara fides est homi-
num de quibus scriptum est : Simulatores et callidi
provocant iram Dei.

6 Denique tenerrime dilectus a sorore S. Baldui-
nus, in simplicitate cordis sui dolose cum peste in-
vidia prætractis et præordinatis omnibus quæ ad
expletionem doli necessaria videbantur, explorato
tempore pariter et loco, invitatur ad quendam vil-
lam vir justus in pago Laudunensi, cui Gohardi Insula
nomen est, quasi ad placitum, ut ibi precipitarent
eum in interitum laquei, quod ficto pacis colore ex
amore simulato absconderant ei. Ad ille columbina
simplicitate nihil mali suspicatus, assumptis secum
duobus tantum equitibus, tertius confestim ivit causa
placiti ad locum, qui insidiarum et doli machinatio-
nibus preparatus erat per hostes omnium hominum
quos terra sustinet sceleratissimos. Sicque apparue-
runt impij sub pacis colore in occasione justj, qui
videbantur esse amici; quorum nomina et stirpem
dicere injuriam esse putamus. Nec mora, consilii
detectis latens odium prodit in homicidium, virumque
innocentem et nihil mali merentem talibus præven-
tum insidiis occidunt confidentes gladiis.

a Hosweyda solum ait, Ecclesiasticum quoddam munus gessisse.

b Pictores mandibula, atq. furca lignea ferreæve oronem volunt.

c Hosweyda, in dorp Laudunæ, id est vice Lauduno. Pagus hic
dicitur sive tractatum significat urbem Lauduni, quæ Leon
Gallicæ dicitur.

CAPUT III.

Luctus Austrudis sororis.

Nuntiatum occisio fratris auribus sororis, ac illa
inter amaras lacrymas Dominum benedixit, sicut
simplex et rectus Job de filiorum amissione. Occisio
Job. 4. 21.
nempe tanti viri diu celari non potuit, exit sermo,
serpit murmur in civitate per ora populi : atque ita
tandem pervenit ad antes sororis facinus tam ex-
cerandi piaculi. Audita igitur germani morte forte
pectus virginis in nullo concutitur, nec cordi dolori
sed confortata per inhabitantis Spiritus sancti in se-
robustam manum, tum grande infortunium virili
animo perferereb : sciensque statum humanæ condi-
tionis

Austrudis ut
magno animo
fert.

a
B. Balduini
parentes.

b

c

d

soror Austru-
dis virgo sanc-
tissima;

recusat nu-
ptias.

fil monialis,

creatur Ab-
batissa.

a
In Balduini
necem cou-
spirant im-
probi :

b
Job 36. 13.

c
dolose evoca-
tum tracta-
dant.

EX MSS.

pe et reverenter apud Deum queritur

pro fratre animam orat

a

1 Cor. 13. 26.

Dolorem distulans, suus solatur

tionis esse fragilem, iis de flere querimonis curavit dilectissimum sibi germanum : Quamvis sin hodie desolata et frustrata proprio fratre, reddo tibi Dens multiplices gratias et refero laudem et honorem Majestati tuae. Obsecro proinde, Domine piissime Jesu Christe, ne sentiant iram judicii tui, neque auferas faciem misericordiae tuae a lacrymis oculorum meorum : sed concede mihi virtutem, ut patienter possim ferre et flere intempetivam amaritudinem cordis commoti, quae subito mihi accidit pro danno occisi fratris mei praedilecti. O Domine Jesu morentium misericordissime consolator quid conquerar prius, quid potius defleam? occisionem fratris, an desolationem meam? Etenim manus tua Domine tetigit me : et accidit duplex incommodum, duplex calamitas; cum alterum eorum via doloris satis exaggeraret, et excederet modum vna pusillitatis. Nam etsi mihi superesset fratrum et filiorum multiplex turba, et undique suppeteret suffragia solatii; nonne solus Balduinus utilior mihi erat quam centum fratres? nome melior quam decem filii? Etiamne tunc inter mille subsidia superstium meritum tanti viri aliqua deleret oblivio, aut consolatio aliqua provenire posset sorori, cum sibi vivere post ipsum nihil aliud esset quam assidue mori? At nunc mihi geminatur dolor, duplicatur calamitas; quod is mihi ademptus est, qui mihi unicus erat; quem unicum unice diligebam, quem solum anchoram spei, portum consilii, conscium secreti, arbitrum animi, et animae meae alterum dimidium esse sciebam. O multiplicia vulnera unius pectoris! Quis queso vel irata trunculentior tigris, vel incantata surdior aspide, obturare posset aditum cordis ad tantos dolores vulnerum, quo minus penetrarent usque ad ipsas medullas viscerum? Sed quoniam magnitudo vires excedit humanas, ad te Domine Jesu confugio, qui iratus misereris, qui vulneras et mederis, qui percutis et sanas : Da sic posse pati duri incommoda fati, ne dolor mentem superet : sed si vulnus agis fac et medicamina plagis, ut dolori mens imperet. Sin licet afflicta quod sim sola relicta, benedico te. Tu, cordi meo qui rite mederis, adesto moerenti Deus animae. a Da requiem fratri, nec exhorreat contra baratri viri fidelis anima. Fac ut Sanctorum consors sit et partis eorum quibus tu es pars optima. Laudo et glorifico ac benedico nomen gloriae tuae, quod est sanctum, quod quem mihi dedisti, recepisti. Heu me, iterum dicens, frater innocens, ut quid te dimisi in consiliis crudelissimorum hominum? Numquam fuisset causa, pro qua ire disposui te dire interfectum : qui eras baculus infirmitatis meae, et quia fraternum amor nescit modum, iterum adjecit : Nunc qui carnales fratres habent, memores sint misericordiae, compatiendo lacrymis dolore plenis. Scriptum est enim : Si patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra.

8 Inter has et hujusmodi querelas, inter dolorum amaritudines et aestus; moestus licet animus virili vultu tegebatur : et amaritudo tanti doloris Spiritus sancti dulcedine admodum temperabatur. Sancti quoque virginum chori turbatione matris audita et infortunio tali condolebant et compatiabantur plurimum, et occisioni tanti viri, quem valde in Christo dilexerant, et suae potissimum Matri spirituali. Cum vero prostrata solo adhaerentesque oratorii pavimento pectoribus, intentissimisque precibus commendabant Deo animam defuncti, et nimitatem doloris lenire erubant in sorore ipsius medicamento orationis. Mater vero eorum, plus ipsarum compassa dolori, accessit ad eas sustentata manibus ancillarum, quia jam aliter incedere non poterat fatigata nimis laboribus et effusionibus lacrymarum. Stans autem juxta altare, elevatis manibus vix compescere potuit fletus eorum, et suspiria cordis acerba, tandemque facto silentio sic fatum ad eas crebris singulgitibus interrump-

pentibus verba : o dulcissima sorores, parcite dolori, et jam compescite planetum istum, potius invocantes Spiritum ut et mihi desolatae fiat refugium, et animae fratris mei salus ac refrigerium. Recordentur omnes ac recolant sigula vestrum quam pio vos omnes frater meus dilexerit affectu, et circa communem utilitatem quanae sagaci, quam solerti semper institerit effectu. Unde nunc requiritur ut ejus beneficio vicem rependatis, et quia non est homo qui vivat et non peccet, ejus excessibus orationum vestrarum clypeos obtendatis, quo apud judicem omnium misericordiam invenire mereatur non judicium.

9 His dicens cum suis sororibus inde progrediens, obviam procedit fraterno funeri : stansque in excelso loco montis Lauduni in has iterum voces prorupit ubi primum potuit fonus videri : Sicine redis ad sororem, Balduine, ultimum ei vale dicturus? sicine oscula jungis, stringis amplexus, misces colloquia, secreta committis, extremum a sorore divortium accepturus? haecine mihi munera relinquis monumento germani amoris, ut nullus amodo memor latitiae memoriae funeris tui tota inhaereat et obnoxia sit deinceps vita sororis. O triste divortium ubi talia munera relinquuntur, carorum scilicet funera et vulnera animorum, ubi non obsequii, sed exequiis, concertat affectus et pietas amicorum! Cui, frater amantissime, cui reliquisti vices tuas, curam scilicet desolatae sororis, cui tu eras gloria in prosperis, in adversis praesidium, clypeus foris, domi consilium? Quis nostri amoris dulcem fructum tam felici procedentem principio, tam flebili terminandum credidisset exitu; ut vita duorum ex uno pendens, atque eadem morum et animorum aequalitate vigens, uno decideret interitu? Uno sane momento duos deperisse dixerim, quia cum tu viscerum meorum pars esses altera, viscera qua uno movebantur vitali flatu, quidni moriantur subtracta sibi potiore parte, et vita suae tam miserabiliter dimidiata statim? Iude est, frater, quod me magis superstem quam te defunctum queror; quoniam post mortem tuam non mihi relinquitur nisi jugis afflictio, dolor continuus, et perpetuus moror. Haec dicens et inter manus sororum iterum iterumque recidens super feretrum, deosculabatur illud uberrimis lacrymis fluens; et talia primis adjecit :

O si forte mori dotur cum fratre sorori,
Mortem non timeam, dum simul esse queam.
Affectusque tuos nisi mors mutaret, anares.
Felix morte forem si mors sociaret anorem;
Vincentique fidei nunc quoque simus idem.
Nam necis illa tunc dum moesta recurrit imago,
Quid nisi continue tempora mortis ago?
Vivo quidem, vivo, sed vulnere sub redivo.
Mors est non vita vivere semper ita.

a Quomodo orat pro fratre, quem Martyrem diximus appellare? Nescivi illa fortassis cordis causam.

CAPUT IV.

B. Balduini virtutes, miracula

Sed nemo tam sagacis ingenii, qui querimonias Virginis explicare posset sermone; nemo tam saxei cordis, qui eas audire posset sine doloris compassione. Nec solum soror aut propinqui Virginis hunc virum lamentabantur : sed tota simul civitas, et omnis regio, et cuncti utriusque sexus atque aetatis injustam viri necem querebantur, recordantes defuncti modestiam, et morum sanctitatem, et quam circa omnes semper exhibuerat cordis pietatem. Non igitur mirum est si occiditur tantus vir a diaboli membris, cum constet hunc Martyrem esse illum qui zelo Pharisaeorum pro salute mundi fuit crucifixus. Semper enim ab antiquis temporibus virtutes invidia persequitur. Igitur non sine causis Paulus Apostolus prohibet contri-

Subi pro fratre orari.

Occurrit funeri.

Balduine virtutes

1. Thess. 4
12.

stari pro morientibus, relinquens tristitiam tantum illis qui spem resurgendi non habent. Ex hoc colligitur quia fideliter moritur qui pro Christo victurus occiditur. Securus jam cum Christo vir iste regnat, quia raptus est, ne malitia mutaret mentem ejus; placita enim erat Deo anima ejus: et in brevi spatio consummatus multa complexit tempora. Ideo in pacifacis est in aeternum locus ejus, et habitatio ejus in Sion. Quapropter quos dormire in sepulchris novimus, in novissima tuba sub brevi momento temporis suscitari a Deo credamus. Scriptum namque est: Justus qua morte prae occupatus fuerit, in refrigerio erit.

II Monstratur autem locus in ecclesia B. Mariae Virginis, quae dicitur Profunda, in qua sanctissimum corpus illud sepultum multis annis requievit: donec inde translato, a et una cum ossibus B. Salabergae matris suae reconditum est in b superiori ecclesia B. Joannis Baptistae. Quas videlicet ecclesias et ante

obitum et post multis deoravit virtutibus: quarum quaedam excederunt a memoria, quaedam vero, non Lectori fastidium faciamus, e praeteritis ex industria. Porro haec pauca quae narravimus, ad honorem sui nominis et laudem Martyris, Deus exemplum voluit fieri legentium. Sed et quotidie, si postulantium exigat fides, recentibus miraculis locus ille insignitur, quae dinumerare longum est, sed et pie petentibus optata largitur Dominus Noster Jesus Christus, qui vivit in secula seculorum. Amen.

a Rosmegilus scribit, una ejus ac matris Salabergae translatae reliquias, cum videntur filii reliquias ad maternas addite.

b Rosmegilus hanc ecclesiam S. Joannis vocat de h. ostkerke, id est capitalem, sive primariam, ecclesiam. At cathedralis ecclesia Laudunensis deiparæ Virginis sacra est. Est vero S. Joannis nomine canonibus ordinis Benedictini: an isthic condita Sanctorum pignora fuerint, necdum comperimus.

c At nos libi ob hoc, bene scriptor, gratiam non habemus. Maluisse tradidisses quicunque certa erant et testata potuissent Lectores qua fastidio essent transire.

EX MSS.
miracula.
c

Sup. 4 7.
Ejus sepulchrum

a
b
translatio.

DE S. MAURONTO, SIVE MAURONTIO, ABBATE S. FLORENTII VETERIS.

SI B. EISM
SEG. VII.
VIII JANUAR.
Monasterium
S. Florentii

Glanna, sive Gloma, in ms. vita S. Florentii Glomia, Argentavo in Britannicis Glouva, vulgo S. Florentii veteris, antiquum in Andegavis ad Namnetum fines canobium est. Quo a Britonibus everso aliud juxta Salmarum oppidum in eadem Andegavensi ditione non procul a Ludunensi territorio, ad Theodi sive Thodæ amnis, vulgo Thoe, in Ligerim confluentis ostia, S. Florentii nomine edificatum est; cujus isthuc translato corpus. Prius istud scribit Argentavus lib. 2, Historiæ Britann. cap. 14, a Carolo Magno constructum, dotatum a Ludovico Pio, quæ cum S. Mauronti, ut mox dicemus, arte non consentiunt; nisi de quapiam restauratione agatur quæ Caroli aut Ludovici studio et sumptu fuerit facta. Antiquus scriptor vita Ludovici ista habet. Et quidem multa ab eo sunt in ejus ditione reparata, imo a fundamentis edificata monasteria, sed præcipue hæc: Monasterium S. Marie et S. Petri de Ferrariis, etc. Monasterium S. Florentii, etc. et cetera plurima, quibus veluti lychnis totum decoratur Aquitania regnum. Addit vero Argentavus, cum Neomenio Britonum Rex illud Caroli Calvi tempore vastasset, vulnus in femore accepisse, haud dubio argumento S. Florentii eo scelere offensi, cujus sub tutela is erat locus; quare id reparandum arte suo curasse. De S. Florentio agemus xxi Septembris.

2 Antiqui illius canobii Abbas fuisse S. Maurontus traditur, ac Childeberti Regis floruisse temporibus, non primi, (ut in veteribus illius loci monumentis scribi testatur lib. 2 Observations Hugo Menardus, quæ comperisse se ait fide esse vitata; sed illius qui anno dcccxi. Clodovæo m, fratri successit, et dcccxi obiit. Unde conficiamus non anno dcccxi (quod scribit idem Menardus et Claudius Robertus) et vita excessisse Maurontum, cum

Ejus Abbas S.
Maurontus,
quando vixit

necdum regnaret Childerbertus. In S. Hermelandi vita xvi Martii dicitur S. Pascharius Episcopus Nannetensis (de quo x Julii) curasse Antrense S. Hermelandi canobium, et quatenusque res ei donatæ, Childeberti Regis auctoritate confirmari; ac deinceps de S. Mauronti morte agitur. Obtulerat Hermelandum Pascharius a S. Lamberto tum adhuc Fontanellensi Abbate, qui deinde Theodorici m, Regis, et Pipini Herstalli studio ad Lugdunensem evelus Archiepiscopatum, successorem habuit S. Ansbertum, paulo post S. Audocno in Cathedra Rothomagensi successit. Ex quibus de arte S. Mauronti certius potest constare.

3 De obitu ejus hæc traduntur in vita S. Hermelandi apud Surium: Nocte quadam vir sanctus (Hermelandus) pro sua consuetudine in basilica S. Petri Apostoli divinæ contemplationi intentus, Abbatis Maurontii (ms. Rubra vallis Maurontii) viri valde venerabilis animæ et monasterio S. Florentii, quod Glannam vocant, ab Antrensi canobio ad triginta distante milliaria, cubibus Angelis relicto corpore migrare vidit ad celos, etc. Claudius Robertus tradit annis ab obitu S. Florentii cclxxv, excessisse Maurontium.

Ejus obitus:

4 Ejus natalem in Martyrologio Bractedino ita celebrat Hugo Menardus vi Id. Januarii: In canobio Glannensi S. Maurontii Abbatis. Et in Martyrol. Gallicano Andreas Saussains: Apud Salmarum S. Maurontii Abbatis et Confessoris, qui tempore Childeberti Regis, S. Florentii canobio præfectus, mira humilitate et innocentia claruit: cujus animam eo ipso die, quo ad Dominum abiit, vidit S. Hermelandus in caelum ab Angelis ferri. Maurontium quoque eum appellat Cl. Robertus. De alio S. Mauronto Abbate, filio SS. Adalbaldi et Rictrudis, agemus v Maii.

omniversus
natus.

DE S. FRODOBERTO ABBATE, TRECIS IN GALLIA.

SI B. EISM
VII SECCUL.
VIII JANUAR.
Cella cano-
bium exstans
cum a S. Fro-
doberto.

Celebre est Cellense canobium ordinis S. Benedicti, quod et S. Petri Insulae Germanice, sive S. Petri de Cella et Cella S. Bobini appellatur, vulgo Monstier la Celle; situm in suburbio urbis Triocassinæ, sive Angustæ Trecurum, in Campania Gallia provincia. Edificatum id est a mille prope annis, Clodovæo m, et Clotarii m temporibus, a S. Frodoberto, cujus isthic sacræ exuvie religiose observantur.

2 Obiit S. Frodobertus sub fine septimi seculi, kalendis Januarii; sed præcipua ejus celebritas agitur vi Idus ejusdem mensis, quo die ejus sanctissimi corporis

translatio: au. dcccxxii, facta est translatio. Et kalendis quidem ista de eo legitur in ms. calendario Cellensi, quod in Antiquitatibus diversis Triocassinæ civitatis Nicolaus Camuzæus: Ipso die transitus S. Frodoberti. Ast vii Januarii, Carthusiani Coloniae, et Molanus in Addit. ad Usuardum, ac Martyrologium Germanicum: Treca S. Frodoberti Abbatis. Ejus quoque meminerunt Hugo Menardus, Wion, Ferrarius, ms. Florarium. Plenius jam citatum Cellense calendarium: In territorio Triocassinio, in Insula Germanica, festivas gloriosus Confessoris Christi Frodoberti, qui inter plurimas

Ejus natalis,

SUB FINEM
VII SECLII.

præcipuasque virtutes tanta gratia simplicitatis eni-
tuit, ut ad infantilis innocentie puritatem beatissima
ejus anima pervenire meruerit. *Andreas Saussaius in
Martyrol. Gallicano: Treceis elevatio corporis B. Fro-
doberti Abbatis et Confessoris, cujus natalis claret
anniversario cultu kalendis Januarii.*

3 *Idem Saussaius iterum prolixo et eleganti cum
elogio celebrat xxxi Decembris. At Cellense ms. xvi Octo-
bris. Eodem die in monasterio Insule Germanicæ
Translatio gloriosissimi Confessoris Christi Frodo-
berti. Prior illa translatio infra describitur in vita
cap. 8 et 9. Quæ ea posterior fuerit, necdam nobis com-
pertum. Tradit Camuzæus, anno mcdlxx, xxiii Aprilis,
capsam liqueam, quæ adhuc extat in ecclesia ejusdem
conobii, contentam esse, variis exornatam picturis,
et imaginibus insignitam, in quam S. Frodoberti reli-
quias summa cum veneratione intulit Ludovicus Ra-
guier ejus conobii Abbas commendatarius Treceensis
Antistes.*

Alia trans-
latio.Transpositio
reliquiarum
in novam
theam.NOT. 132.
Vita a quo
scripta,

quando.

4 *Vitam S. Frodoberti ex ms. Cellensi edidit Nico-
laus Camuzæus. Auctor ostendit se ibidem monachum
aut Abbatem fuisse, cum cap. 3, num. 11 scribit: Quod
(privilegium) in archivio conobii nostri. Videtur autem
Carolus Calvi temporibus vixisse, aut paullo post, sub
exitum seculi 9. Nam de statuta Sancti loquens cap. 6,
num. 23. Ut illi quoque perhibent, inquit, qui ejus
sacratissimi corporis ossa se aspexisse fatentur.
Deinde nihil commemorat gestum post translationem
anno mcccxxii vel mcccxxiii factam. Citat hanc vitam
Andreas du Chesne tom. 1 Francicorum scriptorum.*

Alia scripta a
Lupello et
aliis.

5 *Primus Frodoberti vite et conversationis insi-
gnia, ut ipsius scripto declaratum est, licet justo
brevius litteris allegavit, Lupellus ejus discipulus, ut
cap. 5, num. 21 dicitur. Videtur tamen post eum alius
quispiam, saltem miracula tradidisse litteris. Nam cap. 7,
num. 26 de S. Prudentio Episcopo dicitur: Quippe qui
vitam illius, fide et miraculis plenam, nec lectione
perceperat, nec uspiam haberi compererat. Et deinde:
Cum in urbem reversus, miracula per sanctissimum
Confessorem patrata, ex revolutione gestorum ejus
curiosius cognovisset, etc. Vitam quoque Sancti omnem
citato elogio complexus est Saussaius. Eandem Gallicè
breviter perstrinxit Jacobus Tigeon.*

VITA

AUCTORE MONACHO CELLENSI ANONYMO.
Ex Antiquitat. Tricass. Nic. Camuzæi.

CAPUT I.

S Frodoberti sancti infantia.

S. Frodoberti
patria,sancta in-
fantia,

ritas.

a

b

Ragnegisilus
Treceensis
Episcopus.

c d

Fuit vir vite valde venerabilis, egregie ac pre-
tiosæ memoriæ Frodobertus, quem singulari fide et
probitate sanctissimum, cive felicissimo divinitus cu-
mulata, Treceensis oppidi tellus effudit; parentibus
quidem mediocribus ortum, sed incomparabili men-
tis nitore clarissimum. Quippe qui inter ipsa jam te-
nere a-tatis primordia vas electionis manifestissime
designatus, in infantis pectore spiritalem ac perfe-
ctissimum agebat virum; annorum exiguitatem, san-
ctitatis et gratiæ dote compensans. Diligentius sane
temporis serie revoluta, sub Rege Francorum a Clodovæo Dagoberti filio, itenque b Clotario juniore
ejusdem Clodovæi filio, hic ipse Sacerdos pretiosus et
Abbas eximiusprehenditur floruisse; cum apud
prefatam urbem Treceassianam, Ragnegisilus Ponti-
fex, vicem Apostolicam ministraret. Fuit autem idem
Ragnegisilus natione Aquitanus, septimusdecimus
jam dicte civitatis Episcopus: de quo fertur inter
cætera, quod basilicam B. Savinæ Virginis in fundo
sui juris construxerit, Ecclesiam cui præsidebat hæ-
redem instituens, in quaque honorifice sepultus
jacet. Vixit autem B. Frodobertus sub d quinque
sue civitatis Episcopis, usque ad Abbonem, qui vice-

simusprimus ejusdem urbis Pontifex exstitisse co-
gnoscitur.

2 Verum ut ad rerum ordinem recurramus, con-
festim ut ætas pertulit, prædicti Pontificis Ragnegi-
sili scholis, parentum studio mancipatur. Ibi sanctis
studiis enutritus, quid fidei, quid probitatis jam in
senetipso prætulit, explicari non potest. Unde
amore celestis patriæ impense flagrans, quidquid in
divinis lectionibus intellectu capere poterat, mox ad
effectum sancti operis instantissime transferebat.
Itaque indefesso studio, purissima scripturarum
fluenta frequentans, interioris hominis faciem, quasi
adhibito quodam splendidissimo speculo componebat,
scelusque reputabat permaximum, si vel parum
quiddam legeret, quod non e vestigio efficaciter adim-
pleret: illud secum et frequentissime et familiariter re-
plicans, non auditores tantum legis apud Deum, sed
factores potius justificari. Tum vero cerneret eum
priorum sibi Patrum exempla certatim emulanda
proponentem, vixque discernere sufficeret in quo
virtutum genere perfectius emicaret. Atque ut se
totum Deo rationabilem victimam et spirituale ma-
ctaret holocaustum, ad usum se continuæ orationis
applicuit, quietisque impatiens, Apostolicum præ-
ceptum, quod sine intermissione orandum docet, a
seipso importunius exigebat. Jejunii vero observan-
tiam, non tam frequens quam continuus exercebat,
doctus auctoritate Domini, hoc duplici pugnandi
genere, nefandissimum illud dæmoniorum genus
posse depelli. Hujusmodi armaturam, jam tum in
divinæ militiæ scholis novus Christi miles assump-
serat, et cæleste super professus tirocinium, sese
ad debellandas spirituales nequitiæ circumspiciens
præparabat.

3 Interea his tam sanctis tamque optimis studiis,
non defuere livida hostis callidi tentamenta: futuræ
enim in eo sanctitatis excellentiam, humanæ salutis
adversarius jam in annis puerilibus invadebat. Unde,
sicut ipso postmodum referente compertum est, dum
pro discendo psalterio scholam expeteret, crebro se
diabolus ejus aspectibus ingerebat, pavidos per natu-
ram animos ingenti minarum et formidinis arte con-
cutiens. Verum puer divini ingenii, dæmonicæ frau-
dis et versutiæ non ignarus, salutaris signi clypeo
non minus frontem quam pectus armabat, Deumque
sibi adiutorem invocans, argumenta inimici callida
viriliter proterebat.

4 Jamque tempus aderat, ut lucerna, quæ sub
modii latibulis eatenus fuerat occultata, sidereæ
claritatis in populo jubar infunderet. Namque ut cujus
esset apud Deum meriti longe lateque claresceret,
sibi placitam periculis innocentie puritatem, superna
dispositio dignata est miraculo declarare. Contigit
itaque matrem ejus oculorum suffragio destitutam
luminis dispendium incurrisse: cumque longam in
cæcitate noctem trahens, vitam more consumeret;
die quadam filium inter amplexus demulcens obse-
crat, ut manu sua Crucis signum super oculos ejus
exprimeret. Quod cum ille abnueret, mater vero
importunius perurgeret, tandem matera pernotus
instantia, invocato Domino, saluferum signum super
oculos genitricis expressit: illico cedentibus tene-
bris, lux amica revertitur; et parvuli merito filii
magnum matri beneficium cumulatur. Hoc confestim
miraculum per cuncta vulgatum, universos quidem
stupore percussit, quosdam vero etiam ad sanctæ vite
imitationem ardentius incitavit.

a Clodovæus II, Dagoberto patri successit ann. Christ. 644,
obit 660.

b Patri in regno Neustrix successit Clotarius iii, anno 640,
obit 664.

c Camuzæus testatur arcam lapideam, in qua conditus est,
etiamnum extare. De S. Savina agens 29 Januarii.

d Recensetur hi a Camuzæo et Cl. Roberto, Ragnegisilus,
Leuconius, sive Leuconius, Bertoldus, Wammirus, sive Wammir-
rus, Abbo Felix. Hanc Abbonem cum Leudegiselo Archiepiscopo
Romensi

S. Frodober-
tus studet, et
facit quæ
discit.

Rom. 2. 13.

Orationi et
jejuniæ dedi-
tus.
1. Thess. 5.
17.

Matth 17. 20.

Dæmonem
signo Crucis
pellit.

Matri visum
signo Crucis
restituit.

Remensis quædam commutasse scribit Flodoardus lib. 2, cap. 6. Unde refellit catalogum Antistitium Remensium a Coleverio editum, in quo Leudegisilus obisse dicitur an. 847, cum Ragnegisilus minimum usque ad regnum Clodovici II. pervenerit, a quo quibus Abbo fuit, sub quo S. Frodobertus obiit. Lectus Camuzæus Abbonem circa an. 700, sedisse ait.

CAPUTII.

*Religiosa vita Luxovii et Trevis.**Et clericeus.*

Exin prænominatus Pontifex egregius in adolescente animi puritatem, et præcelsam virtutis efficaciam contemplatus, divinis eum ministeriis, imposito Clericatus officio, mancipavit. Post hæc caritatis sollicitudine, et divini lucri studio animatus, ad a Luxovium cœnobium, spiritalis profectus gratia, dirigere instituit, ut religiosorum imitatione allectus, et ipse in virtutibus cresceret, et regionis suæ postmodum sanctitatis ac perfectionis exemplum lucidissima reportaret. Præerat tunc ei cœnobio b Walbertus Abbas, vir et religione inclytus et sanctitatis opinione famosus. Quo cum ex præcepto Pontificis pervenisset, a sanctis illius loci Patribus, grata exultatione suscipitur, atque in congregationis contubernium deputatur. Cujus animi candor et præclara simplicitas brevi cunctis innotuit. Mirabantur omnes in juvene humilitatem eximiam, abstinentiam incomparabilem, patientiam singularem, quodque cœlestibus semper intentus desideris vitam Angelicam inter homines proferebat. Erat eo tempore prænominatum Laxovienso cœnobium in Gallicis regionibus pene singulare, tam in religionis apice, quam etiam in perfectione doctrine. Qua ex causa plurimi, quibus in utranvis partem proficiendi fervor incerat, ad eundem locum certantibus studiis undique confluebant.

6 Quo ergo tempore B. Frodobertus inibi morabatur, vir Apostolicus e Bertoldus Lingonicæ urbis Episcopus, quemdam ex cœnobio d S. Sequani Abbatem, e Teudolenum nomine, eruditibus gratia illuc destinare curavit. Ad ejus diversorium B. Frodobertus frequentius accedebat, ut assolet ætas juvenula coævorum sibi familiaritatis ardentius applicare. Ille autem tanta in viro Dei animi puritate comperta, curiosa levitate impulsus, sedulo explorare cœpit, utrum ea simplicitas ex fonte manaret intime puritatis, an sicut nullis familiare est, subdolanem mentem simulata innocentia palliaret. Ob hæc rem tam ab ipso, quam a quibusdam loci fratribus, ludibriis crebro fatigabatur ineptis: cum tamen ille nulli contradiceret, neminem læderet, sed nec læsus velle referret. Ita enim vitam instituerat suam, ut illatas injurias patientiam vinceret, illud Davidicum frequentius replicans: Ut jumentum factus sum apud te. Itaque simplicitatem infucatum mundanæ semper astutiæ præfererat, eligens ludibriis stultus effici sæculo, ut posset sapiens esse in Deo.

7 Una igitur dierum, cum se ad præfati Teudoleni hospitium contulisset, ille ludibrii simul et experimenti gratia rogavit eum, ut ad ejusdam fratris in monasterio cellulam pergens, circumum ad se deportaret, asserens usum illius sibi esse necessarium in scribendo. Ille dicto citius gressum rapuit, atque ad designatum fratrem rapido cursu pervenit: qui et simplicitatis ejus conscius, et ludibrii ob quod directus fuerat non ignarus, medium molæ collo ejus imposuit, utque id ad diversorium Teudoleni quam citissime ferret, obnixus imperavit. Nilil ille cunctatus, exceptum omis ferebat sequanimitè, quoniam ita lapidis pondere gravaretur, ut vix alternis passibus promoveret incessum. Inter hæc reverendissimum virum Walbertum Abbatem obivium habuit, cui hoc ipsum a nonnullis fratribus jam fuerat nuntiatum. Cernens igitur venerabilis Abbas ovem Christi mansuetissimam injusto fæscæ gravari, altius ingemuit, et hujus afflictioni, et illorum condolens levitati.

Moxque vehementius increpatum, impositum onus humeris dejicere imperat, caussamque perquiri diligentius, qua se tantopere fatigaret. At vir summa innocentia, scribendi usibus asserit esse necessarium, quem ferebat circumum, dicens quod ex præcepto Teudoleni, ad ejusdam fratris cellulam deportaret. Cum enim esset omnimode astutiæ expertus, quid esset circumus penitus ignorabat, hoc tantum esse existimans, quod impositum collo ferebat. Tandem Abbas simplicissimum viri animum conspicuus, pietatis intuitu erumpit in lacrymas, acitisque eis qui sæuetum virum tanta crudelitate fatigare præsumpsérant, acrius solito increpat, ac pro facti temeritate, debite satisfactionis ponditudo indicit. Hisque ita correptis, ceteri deinceps fratris injuriis temperarunt. O virum Angelicæ puritatis participem, et Salvatoris nostri imitatione felicem, qui sicut ovis ad victimam ductus est, et cum male tractaretur non aperuit os suum! Fidenter dixerim, inquam, præceptis Evangelicis singulariter parens, percutientem se non reperiret; atque mille passus a quolibet angariatus, duo millia ultro properaret. Utque amplius inferam si quis eum ad supplicium protraheret, poenalem ei crucem imposuisset, sponte susciperet, mansuetisque ferens in humeris, Christum Dominum sequeretur.

8 Annis post hæc pluribus interjectis, ad urbem Treccassium pro Episcopi sui desiderio, et parentum visitatione, cum quibusdam fratribus remeavit. Aliquot sane diebus apud præfatum suæ urbis Antistitem commoratus, redemdi unde venerat licentiam postulabat. At Pontifex seniori usque consilio, tantum a talem virum a se dimittere non sibi fore integrum arbitratus, violenta hunc auctoritate refinit. Sancto igitur Quadragesimæ tempore accedente in secretorie se cellula condens, eum orationis et vigiliarum instantia, acerrimis se cœpit jejuniis coactare. Cum enim semper incomparabili abstinentiæ virtute polleret, his tamen diebus austeriorem sibi carnis macerationem corporis sui hostis indixerat, adeo ut plures continuosque dies absque ullius cibi adminiculo consummaret. Denique amorum curriculo recurrente, dum se duabus vel tribus Quadragesimis hujusmodi crudelitate conficeret, hæc vite illius institutio, ad notitiam defertur Pontificis; nec defuere malevoli, qui sanctitatem ejus invidio dente carpentes, dicerent eum, aut latenter edere, aut corpus suum inedia velle perire. Proxima igitur imminente Quadragesima, Pontifex talium curiosus, intra porticum ecclesie cellulam ei constituit, in qua solite devotionis officio, abstinentiæ tempora consummaret. Sæpius namque cellam ex improvviso penetrabat Episcopus, certius cupiens experiri quanto ferret studio sanctitatis, quantumque in virtute abstinentiæ superna pietas illi gratiam ministraret, Moxque criminorum fallacia patuit, et sanctæ conversationis ejus sinceritas, Episcopali curiositate probata refulsit. Quodque antea simulationi deputabatur, ad divinæ laudis transit incrementum.

9 Ex eo tempore fama beatitudinis ejus longe lateque, personuit, adeo ut ex remotioribus quoque locis, infirmantium ad eum catervæ confluerent, sanctitatis ejus merito, sospitatis beneficia resistentes. At vir Deo dignus in humilitatis arce persistere cupiens, nil de se præsumere, nil unquam passus est suis viribus assignare. Oleum tantummodo benedicens, super ægros Christi nomen obnixius invocabat: quo peruncti, receptis viribus votorum compotes ad propria remeabant. Jam vero in effugandis demonibus, ea virtutis præstantia præpallebat, ut cuiuscumque energumeno in fronte vel pectore signum Crucis imprimeret, mox ejus compellente imperio malignus spiritus effugatus abiret. Jure enim tanta ei potestas in expulsionis demonum applaudebat, ut eis fiducialiter imperaret,

AUCTORE
MONACHO
CELENSI,
EX NIC.
CAMUZÆO.

Math. 5. 41.

Trevis retinetur ab Episcopo.

Ejus abstinentia

ab Episcopo explorata.

Oleo benedicto morbos sanat.

Crucis signo demones pellit.

u
Mittitur
Luxovium.

b
Virtute floret.

e
d
e
Teudolenus
Frodoberti
virtutem explorat.

Ps. 73. 23.

Mira ejus patientia et simplicitas.

Medium molam fert pro cervino.

AUCTORE
MONACHO
CELLENSI,
EX NIC.
CAMUZEO.
Suaa virtutes
ad adifica-
tionem nar-
rat.

imperaret, qui totum se diviniorem submiserat obedientiae praeceptorum.

10 Erat mos viro sanctissimo, ut si quando cum discipulis colloquium familiare inerebat, quae a se clari gesta fuerant, adificationis vel exempli gratia eis narraret, bona scilicet opera sua non arroganter ostentans, sed sapienter et humiliter manifestans, ut et divina laus per ipsum, imo in ipso cresceret, et audientium animos ad sanctae imitationis studium informaret. Quantum enim favoris vel iactantiae refugus fuerit, cultus vitae solitariae declaravit.

a De nobilissimo hoc cenobio agemus in vita S. Columbaui XXI Novembris, S. Eustasio XXII Martii et alibi. Vellius aut Lucione monachum factum, sed Luxovii, non Lucione, Abbas fuit S. Walbertus.

b Vitam S. Walberti, sive Waldeberti, dabimus 2 Maii.

c Interfuit Bertoldus concilio Cabilonensi circa an. 630, celebrato: decessit cjus Madoaldus Remensi sub Sonatio Archiepiscopo circa an. 630.

d De S. Sequano Abbate, ejusque monasterio, quod in diversis Lingonensi hand longe a fonte Sequana situm, agemus XII Septemb.

e Tendolinum vocat Cl. Robertus.

CAPUT III.

Cenobium Treccis adificatum.

Denique humanae conversationis ardens vitare collegia, sollicita secum frequentius menteolvebat, quoniam loco suae professioni ac proposito opportunum habitaculum collocaret. Et quamquam plurimi nobilium regionis, sanctitati ejus familiarissime cohaerent, ineptum tamen duxit a quoquam eorum partem agri vel praedii postulare, non sibi solum, sed etiam posteris consulens, ne religiosa fraternitas, quam ipse in sacro habitu aggregare cupiebat, a quolibet secularium pro loco suae habitationis, quid inquietudinis vel molestiae pateretur. Quocirca divino aspirante consilio regnum profectus ad aulam, munificentia Clodovei illustris quondam Regis Francorum, locum quendam palustrem in suburbio Treccassinae urbis obtinuit, qui antiquo ritu Insula Germanica vocabatur. Deinceps vero post decessum Clodovei, filium ejus Clotarium a secundo anno regni ejus expetens, annuente venerabili b Bathilde Regina, ejusdem Clotarii matre, super praefato loco privilegium regiae auctoritatis denuo meruit adipisci: quod quia in archivio cenobii c nostri usque hodie deontinetur, hic quidem inserere superfluum duximus, quoniam legere cuicunque volenti in promptu adesse fatemur.

12 Erat autem locus idem partium quidem fisci, tamen, ut dictum est, paludibus refluxus ac crebra lacunarum eruptione scaturiens, arbutis et silvestribus, bestiarum potius ac serpentum, quam hominum frequentiae competeat. His itaque Regum auctoritatibus instructus, quodque est maximum superno auxilio roboratus, horribiles loci squallores expetiit, dataque principali opera, virgultis erutis, lacubusque siccatis, spatium habitationi congruum praeparavit. Ibi cellula oratorioque Frodoberti constructo, cum paucis primo quidem fratribus solitariis vixit, divinae contemplationi deditus, et Angelicis semper actionibus occupatus.

13 Luclytus ergo Frodobertus jam tunc coepit amplificare sibi suisque concessum habitationis locum, patrimonii sui quaecumque fuerunt praedia possessionesque ex integro in commune inibi contradens, et naestum copiosum, servorum, ancillarum, agrorum praeterea et vinearum, sub testamentis, quae hactenus habentur, dato pretio instantissime acquirens. Sed et mox parentes illius viri beati, largissimas ei rerum gazarumque suarum condonaverunt portiones, instrumentis ex lege rite perfectis. Processu vero temporis, locus idem religiosorum frequentia in robur incrementi convulvit, nobiliumque eo confluentium largitate ditatus, rerum ac possessionum terminis dilatavit. Sed et congregationis monasticae numerus in dies copiose succrescens, nobile ac famosum red-

didit usquequaque cenobium. Nec illud praetereundum, quod ex ejusdem loci cenobitis B. Frodoberti vitam institutionemque sequentibus, quam plures postmodum in urbe Treccassim exitere Pontifices, inter quos e Aldobertus vir summi ingenii et praecipuae sanctitatis; itemque f Bobinus natione Aquitanus: quorum uterque ipsi loco ingentia comoda contulere, intra extraque quibus possibile fuit amplificando modis, siquae in plenitudine bonorum operum diem ultimum consummantes, intra septa basilicae ejusdem monasterii nobilem sortiti sunt sepulturam. Quibus ita digestis rerum gestarum ordinem repetamus.

a Ergo Christi DLXVI, vel DLXVII.

b Vitam S. Baldidi dabimus XXVI Januarii.

c Hinc patet auctorem monachum fuisse in eadem Insula Germanica, sive Cella S. Frodoberti.

d Revivit id Camuzus: sed quod verba illa privilegii bono crea decem, sic legenda putat bonas acras decem, quod Normanni etiamnum jugerum terrae acram vocent, non satisfaciit. Nam cur bonas acras vocaret in palustri ulco solo et serpitrinum potius, ut hic dicitur, quam hominum habitationi accomodatas? Hand dubito quin bonaria decem legendum sit.

e Aldobertus, sive Aldobertus, XXIV Tricassiae Ecclesiae Antistes memoratur a Camuzo, et Cl. Roberto.

f Fuit XXX Episcopus. Celebratur ejus Translationis dies (nam natalis ignoratur) XXII Aprilis. Ab eo Cellense cenobium Cella Bobini dicitur. Camuzus.

CAPUT IV.

S. Frodoberti virtutes, revelationes, miracula.

Florebat in sancto viro spiritualium profectuum indeficiens gratia, non exemplis solum et moribus, sed etiam miraculorum splendore solemniter commendata. In quo quanta fuerit largitas, quantaque affluentia caritatis, una ipsaque simplici relatione constabit. Contigit eum quodam tempore a in puellam cenobio, quod B. Quintini Martyris nomini consecratum, intraque urbem situm est, duo vini vascula b triginta ferme modiorum capacia commendasse, quod locus idem ei esset familiarissimus, ac speciali caritatis glutino copulatus, ejusque eruditioni ac regimini peculiariter mancipatus. Nam cum pro sua sanctitatis merito ab omnibus principali reverentia cole-ret, id sibi quicquid summum deputabat bonum, si ejus familiaritatis vel mediciter conjungi meruisset; utque in omnibus et apud omnes sese affectuosius ageret, deque omnibus incunctanter praesumeret, cunctis gratissimum et peroptabile erat. Cunque illic saepe caritatis officio, ad sumendum poculum plurimos convocaret; die quadam apothecarium solito cellam ingressus, pavimenti faciem vini exuberantia reperit superfusam, veritusque ne forte vasculi incontinentia liquoris dispendium provenisset, fratrem qui secum forte venerat os superioris meatus inspicere praecipit: quo facto (mirum dicta quod est) vinum superne redundans aspicitur. Sitisque aperte constitit, quod quanto laevitabat propensius caritas, tanto benigna Creatoris largitas hausta profusius reformabat. Ejus nimirum hoc factum creditur pietate, qui cum nos misericordes esse jubeat et dare indigentibus, ut nobis quoque plurima dentur; in qua tamen mensura tribuimus, in eadem nobis remetiendum nihilominus repromittit. Est enim manus divina non larga solum, verum etiam dives et proflua. Nec metendum ne forte largitatem sequatur inopia, quoniam, ut ait Apostolus: Qui seminat in benedictionibus, etc. quique administrat semen seminanti, et panem ad manducandum, praestabit, et multiplicabit incrementa frugum justitiae nostrae.

15 Familiare fuit praeterea viro Dei supernam patriam infatigabiliter sitiens, sacra loca devotius circumire, sanctorumque Martyrum vel Confessorum festivitates, si quando revoluto anni circulo recurrisset, debita cum veneratione suscipere. Nam illud sibi specialiter indixerat, ut sacrorum dierum ferias peculiariter quadam observatione tractaret, ut putares cum

Fari egregii ibi erudit.

e
f

S Frodobertus clarat narravit.

a

b

Fatum ejus meritis e vase redundat.

Luc. 6 38

2. Cor 9 6. et 10.

Sanctorum loca adit festivitates religiose colit ipsi

Clodoveus II ei locum ex-
truendo mo-
nasterio do-
nat.

Confirmit
Clotaricus III.

a

b

c d

Locum ante
palustrem ex-
colit.

Monasterium
varie dotat.

ipsis jam Martyribus commori, nec jam terrenamolis usibus detineri.

16 Ita quondam adveniente splendidissima solennitate c. B. Quintini Martyris pretiosi, a monasterii ipsius Abbatissa, Rocula nomine, ceterisque sanctimonialibus religionis gratia invitatus est, ut officiis divinae celebritatis vir sanctissimus interesset, tantaeque festivitatis gaudia, sanctitatis ac meritorum sublimium lampade illustraret. Nam excepta devotione erga Sanctos incomparabili, etiam illud eum sacra loca festis diebus frequentare cogebat, quod eis spirituale regimen adhibebat. Nec distulit quin veniret, devotarum Deo sanctimonialium desideria reputans non debere frustrari. Expleto igitur sacrarum vigiliarum officio vespertino, vulgique multitudine ad nota diversoria redeunte, vir sanctus in ecclesia perstitit, seque ipsam secretis orationibus mancipans, spirituales excubias exercebat. At praefata Abbatissa, quid sanctus vir gereret non nimium curiosa, cum quibusdam sanctimonialibus in basilica se occultans, egregiam orationis instantiam, compunctionisque illius largissimam ubertatem sedulo cum sororibus mirabatur. Mox saluti humanae contrarius, feliciumque operum quam maxime zelum affuit inimicus, qui mundissimum Dei holocaustum etsi non penitus tollere potuit, veneno tamen suspectae fraudis foedare tentavit. Nam candelabrum, cui coereus impositus erat, subvertit, extinctoque lumine, quod noctis et tenebrarum esset amator evidenter ostendit. Vir tamen Domini in orationis studio persistit: nec mundanis tenebris fuscari potuit, cui Christus auctor et fons luminis praesentissimus fuit, cujus exterior oculus etsi nocturnis tenebris caligavit, mens tamen intima, semperque ad contemplandum Deum purissima verae lucis lampade coruscavit.

17 Interea paucorum dierum interlabente circulo, ad basilicam d. B. Aventini Confessoris, ejus gratia ex more Christi famulus accedebat: cumque jam fores ecclesiae perintraret, contigit quendam emergumentum daemone exagitante vexari; qui rabida peste captivus cum miserum os in amentia verba laxasset, inter cetera famina pectoris furiosi, B. Frodoberti sapiens nomen ingeminans, sancto viro verbis procacibus insultabat, quod eo sacras exercente vigiliis, solatium luminis detraxisset. At miles Christi strenuissimus; diabolicae fraudis conscius, nulla hostis arte concuti, nulla potuit minarum intentione terri, cui Christus erat praesidium et contra hostiles machinas inexpugnabile firmamentum. Quin potius, quanto adversum se certamina demonum acriora cognoverat, tanto se robustius ad spirituales pugnam contra invisibiles nequitas praeparabat.

18 Operae pretium est illud quoque filium aurbus tradere, quod ei saepe benigno annuente Domino, secreta caelestis curiae pandebantur: et quoniam semper mente in caelestibus habitabat, haustum superbiae juncunditatis divina ei pietas frequentius propinabat, ut tanto ad hanc ardentius curreret, quanto suavitatis ejus dulcedinem appetentius degustasset. Die enim quadam venerabilis Theudecarus ejusdem Abbas subrubi, visitationis pariter et instructionis suae gratia, ad eum venerat, ut nos erat cunctis per circuitum religiosus hunc ipsum sanctum virum frequenter expetere, quatenus ejus et exhortatione instrui et benedictione possent sanctissima roborari. Cum itaque circa horam fere tertiam, Frodobertus Spiritu sancto plenus, cum praefato viro christianissimo Theudecaro Abbate, fructuosum ac spirituale colloquium sereret, audivit Angelorum choros harmonica suavitate, ineffabili concentu, caelestes hymnos ad sanctae et individuae Trinitatis gloriam concinentes. Cujus amorem dulcedinem postquam aliquandiu attonitis auribus hausit, praefatum Theude-

carium huic miraculo testem adhibuit. Quo etiam postmodum referente, ad notitiam plurimorum res tam mirifica decurrit. O beati viri meritum singulare! qui quamvis adhuc mundi incolatum ageret, voces tamen agnoscebat in caelis Angelicas. Redemptore nostro hoc illi divinitus largiente, qui discipulis suis hora tertia Spiritum sanctum misit de caelo.

19 Quaedam ejusdem regionis mulier, Bertha a parentibus nuncupata, sensus rectitudine perdita, miserae dementiae alienationem incurrerat, quae humanae cohabitationis contubernium fugitans, vaga semper et instabilis incertis sedibus ferebatur. Hanc parentes anxii ad beati viri praesentiam perduxerunt. At ille visceribus pietatis commotus infelicis sortem indoluit; seque mox in orationem corruens dedit, profusis lacrymis alienae lueraturus commercia sanitatis. Nec diu dilata sunt supernae clementiae munera copiosa: namque ut ab oratione consurgens vivificare Crucis signum capiti ejus imposuit, mox miserabili cedente dementia, plenitudinem sensus sospitatis integritate recepit, longoque vivens postea tempore ad sanctitatis ejus testimonium, suae secum circumtulit gaudia sospitatis. His et hujusmodi virtutibus, gratissimum sibi militem divina excellentia provehebat: quemque in superni regni apice eminentissimum collocare decreverat, in hujus quoque seculi excursu, insignem ac celebrem reddere per frequentia miracula non cessabat.

a Ecclesia S. Quintini Treverensis, inquit *Cammarus*, olim fuit puellarum convallium, nunc vero est Prioratus a Molismensi ordinis Benedictini dependens, et per monachum ejusdem ordinis haberi et deserviri solitus.

b Ille est secretariorum 180, anaphorarum Romanarum, sive metretarum 10.

c XXXI Octobr. d. Ejus vitam dabimus iv Februar.

CAPUT V.

Agritudo, obitus.

Jam enim tempus et proximo ferebatur, quo athleticum Christum a periculo mundi hujus agone subtraheret, atque in statione castrorum caelestium, victorem quietissimum solidaret. Jam, inquam, tempus aderat, ut pro multorum sudore certaminum, pro singulari abstinentiae cruciatibus, pro universis denique operibus pietatis, fessum jam corpore bellatorem ad sese reciperet, atque in paternis mansionibus collocatum, gloriae et honoris stemmate decoraret, aeternitatisque et immortalitatis amictu circumdatum Angelis insereret, Apostolis sociaret. Itaque facili corporis agritudine corripitur: qui tamen animo infelicite robustus, bravium aeternae remunerationis prosequi nitabatur. Jam dudum enim ut Christo coesset, corporeae molis praeprobatat carcere solvi; quamquam propter instructionem fidelium, in carne esse necessarius probaretur: cui ad summam securitatis solatium hoc etiam muneris divina Majestas adiecit, ut eidem sacri sui transitus diem o saeculo revelaret. Qua tandem revelatione percepta, totum se mox ad divinitatem contulit, nec mori metuens, nec corporeae depositionis dispendium reformidans: verum id secum saepenumero volvens, quoniam si terrena hujus nostrae habitationis structura dissolvitur, multo melior in caelestibus reparatur. Quin etiam illi anteaete vite conscientia terroris minimum, fiduciaque plurimum conferbat, quod non praesenti saeculo sed Deo vixerat, quod suae voluntati divinae semper praetulerat; quod praemiis caelestibus indefesse suspirans, Deum sibi praee oculis posuerat esse praesentem. Igitur agritudine invalescente, discipulos convocat, eisque quam ex divina revelatione perceperat, sui diem transitus declarat. Cumque grex mitissimus de vigilantissimi Pastoris decessu, simul et absentia tristaretur; alius exhortationis sermone concepto, omnes compescit a fletibus; congratulandum potius sibi quam dolendum affirmans,

Furiosam mentis restituit.

Nocte in ecclesiam orat.

De manu candelabrum evertit.

d

Id illi in emergumento exprobat.

Divina ei revelantur.

Audit cantum Angelorum.

Morbo corripitur.

Obitus sui diem praedixit.

ACCIOFF
MONACHO
CELESTI,
EX NIE.
CANTUARO.
Suos solatur.

Petit festo na-
tivitatis con-
servari ecclē-
siam

Recusante
Episcopo pro-
rogatur et ad
8 dies vita.

Coram eo
evangelium
legens capitis
dolore libera-
tur

Moritur Fro-
dobertus.

affirmans, quod qui haecenus exul vixerat, nunc patrie redditus ad sui regis convivium vocaretur. Illud vel maxime saepe contestans, ut normam sanctae institutionis, quam ipso et docente didicerant, et operante conspexerant, inviolabili tenore usque ad vitae terminum conservarent.

21 Interea dies Dominicae nativitatis caelo terraque festivissimus, ac toto orbe colendus illuxerat. Accitis itaque duobus nominatim discipulis, Leone scilicet viro sanctissimo, qui tunc in eodem suburbio Abbas mitissimus existerat, itemque Lupello, qui vitae et conversationis ejus insignia, ut ipsius scripto declaratum est, licet justo brevius litteris allegavit; ad Abonem virum reverentissimum ejusdem tunc urbis Antistitem summa eos celeritate direxit, obnixius supplicans, ut oratorum quod ipse honori Apostolorum Principis in superius descripta palude construxerat, die ortus Dominici consecraret. Creverat siquidem opitulante Deo monachorum congregatio, et majorem quam prima fuerat alteram construxit ecclesiam. Quia Pontifex supplicatione percepta, atque apud se rationabiliter expenso negotio, prudenti moderatione excusavit factum, assensens illud, die qua petebatur minime posse compleri; quod cum Clero suo, et festivitatis officiositas cumulatus occuparet, et consuetudo Ecclesiastica eo die id fieri nullo modo consentiret. Discipuli festinantius remeantes sancto Patri responsa Pontificis detulerunt: quod ille pertractans diligentius et rationabile esse perpendens, elevatis manibus in caelum, et lacrymis ora perfusus: Pareat, inquit, mihi Dominus, vosque filii indulgete, quod minus circumspicte negotium cogitans, fraternitatem vestram in eundo et redeundo casso labore compulerim. Ne tamen sancta mens suis usquequaque desiderijs frustraretur, divina est pietate consultum. Si quidem sacri obitus dilatione percepta, in octavam Dominicae nativitatis diem spatium vitae produxit, ita Domino vota ejus sanctissima prosequente ut una eademque die, per manus jam dicti Pontificis, et basilica consecrationem, et gleba sacri ejus corporis acciperet sepulturam.

22 Itaque cum juxta morem Christianae observantiae kalendis Januarii Dominicae Circumcisionis celebritas immineret, ad felicem transitum urgente aegritudine sancta anima citabatur. Nec sic tamen a sanctis monitis linguae officium continebat, assistentes sibi discipulos indefessus exhortans, quatenus inter se insolubile caritatis vinculum custodirent, atque in exhibitione salutaris obedientiae persistentes, timorem Dei semper sibi ante oculos revocarent. Jamque sole ad telluris infima declinante, praefatum Lupellum, qui ei familiariter obsequi consueverat, maturius praecipit evocari. Eo coram adducto ut sacrum Evangelium ante se legeret imperavit. Ille autem dolore capitis torquebatur. Cumque, ut ipse postmodum retulit, ad parendum sanctis imperiis quamvis aegre animum appulisset, in ipso mox legendi exordio, ita universus dolor abscissit, ut nil doloris, pristinae nil molestiae resideret. Interea per totius noctis excursum, Deo semper intentus, cum inter spiritualia colloquia hora succederet, expleta solemniter a fratribus in ecclesia psalmodiae et orationum quantitate, universos denuo jubet adesse discipulos, dumque ante eum textus Passionis legeretur Dominicae, sub oculis omnium sancta anima carnis exuta velamine, felici decessu caelestia penetravit.

CAPUT VI.

Sepultura, miracula.

Et illo quidem ita ex humanis assumpto collegijs, extemplo reverentissimus nepos ejus Waldinus, qui

postmodum loco avunculii in eodem ipsius monasterio Abbas successit, gressu concito in coenobio S. Quintini ad memorabilem Gibitrudem Abbatissam perveniens, sancti viri obitum nuntiavit. Illico omnium pectoranovus quidam et paene intolerabilis dolor irruit, parsque salutis assumpta putabatur, tanta patris absentia succedente. Universo itaque sanctimonialium certu in fletum et lacrymas erumpente, venerabilis Abbatissa viscerali commota pietate, rapto cursu ad sancti viri exequias quam celerissime properavit. Cumque inter eos de funeris diligentia tractaretur, illa perquirente an locus tumulando preparatus corpori adesset, responsus est, emptum quidem esse a quodam illustri viro, Walberto nomine, lapideum monumentum, verum proceritatis corporis ejus nullo modo convenire. Fuit enim ibi sacratissimus vir non solum animo splendidus, sed etiam venusto et procero corpore speciosus, ut illi quoque perlibent, qui ejus sacratissimi corporis ossa se a aspexisse fatentur. Missis itaque raptim ministris ad id debebendum, mox mirum in modum miraculo claruit quod summi esset meriti, cui funebres exequiae parabantur. Nam cum idem Walbertus quosdam e domesticis direxisset, qui emptum sarcophagum his qui illud deferre venerant assignavit, superna dispensante clementia tanta eos alienatio mentis elusit, ut pro vasculo breviori quod emptum fuerat, aliud spatiosius et capaciis, quod sibi idem Walbertus praeparaverat, designarent. Quod illi vehiculo inponentes ad locum, quo vir sanctus se tumulando decreverat, quam citissime perduxerunt. Ita omnipotens Deus, cui curae est de omnibus, nec ipsis quidem cineribus electi sui famuli quidpiam deesse passus est opportunum.

24 Universis igitur ad usus sepulturae pertinentibus elegantissime praeparatis, supradictus reverentissimus Pontifex Abbatum suburbanorum, clerique ac populi agmine circumseptus, ad B. Frodoberti exequias properat, cum adhuc sacrum ejus corpus in cella Christiano more compositum jaceret. Qui prius, ac ratio expetebat, ad praefatae basilicae dedicationem accingitur peragendam: quam cum solemnium officio explevisset, sacrum corpus cum reverentia elevans in ecclesiam intulit, ac die ejusdem dedicationis, Kalendis scilicet Januarii, cum hymnis et laudibus et universo Ecclesiastici officii apparatu pretiose in eadem basilica, quam ipse construxerat, tradidit sepulturae. Ita vir Domini terrae visceribus officiosissime commendatus, septimum sabbati cum Christo in anima celebrat, octavam vero nostrae omnium resurrectioni generaliter reponissimum interritus, imo de gloria securus expectat, etsi corpore mortuus, meritis tamen vivacibus in perpetuum gloriosus.

25 Requievit itaque in eadem basilica per quamplura annorum volumina, multo confluentium undique populorum agmine frequentatus, et paene assiduis miraculorum successibus sedulo declaratus. Quis enim ad sanctum ejus memoriam fideliter oraturus accessit, quem non continuo affectus devoto orationis adjuverit? Varia denique ibi tam animarum quam corporum remedia praestabantur, dum et debilibus optata sospitas, scelernu inhumanitate depressis felix indulgentia proveniret. Sed et si quis capitali qualibet afflictione detentus, ad Sancti se praesidium contulit, ejus consolatus beneficio, cecece mox levamen invenit. Ita benignus conditor per electissimum sui nominis Confessorem multa et mirifica peragebat: quomodo viventem copiosis honorum operum stipendiis cumulaverat, mortuum quoque indefessus miraculorum titulis sublimabat. Quocirca universorum pectora mirus erga Sanctum fervor accenderat, ita ut plurimi contiguum Nobilium, sed et sanctimonialium feminarum, non modica locum ipsum

Fuit proceri
statura

a
Miraculose va-
pax et sarco-
phagus cura-
tur.

Sepelitur ec-
clesia jam de-
dicata.

Claret mira-
culis.

Multa dona-
tur monaste-
rio.

ipsam prædiorum quantitate ditarent; tam pro adipiscenda sepultura, quam omnes ibidem quam maxime expetebant; quam etiam ut his qui sacro famulabantur corpori, competens alimonia non deesset, utque ii, quos ex remotis regionibus Sancti fama sedulo contrahebat, impensæ humanitatis officio juvarentur.

a Probabile est id factum esse in translatione, tempore Caroli Calvi, cujus ætate hanc scriptam videri vitam supra diximus.

CAPUT VII.

Cultus neglectus, restitutus.

Negligentius colitur: cessant miracula.

Interea currentium temporum labente defluxu, cum et iniquitas abundaret, et multorum copisset refrigerescere caritas, universus ille erga Sancti officium fervor intepuit, cultuque religionis cessante, illa olim frequentia rarescente, ad tempus tenuere miracula. Hujus autem teporis vel torporis perniciose incuria, hoc ordine incurrit. Fabrica ejus ecclesie, quam ipse, ut superius constitit, edificaverat, et in qua sacrum ejus corpus debitis obsequiis diutius fuerat frequentatum et conservatum, antiquitate operis paulatim collapsa succubuit, ac nemine fulciete, ruinae funditus dispendium traxit. In ejus loco altera cum extrueretur ecclesia, venerabile beati Confessoris corpus in crypta prioris basilicæ immotum intactumque permansit. Erat per idem tempus præfate sedis Antistes, a Prudentius nomine, natione Hispanus, Pontificalis vite institutione clarissimus, in divinis rebus undecumque non mediocriter eruditus. Is ad prædictæ basilicæ consecrationem a fratribus evocatus diligentius percunctatur, utrum inter sacrandos parietes, sepulta aliquorum cadavera tegeantur. Cumque comperisset inesse quam plurima, universa prius de templo eliminanda præcipit, contestans se non aliter consecrationis officium suscepturum: ignorabat enim adhuc prænominatus Pontifex B. Frodoberti meritum eximiam claritatem, temporum negligentia obscuratam: quippe qui vitam illum, fide et miraculis plenam, nec lectione perceperat, nec uspiam eatenus haberi compererat.

Nova ecclesia dedicatur, remoto Sancti corpore.

27 Explicita sane templi dedicatione, cum in urbem reversus miracula per sanctissimum Confessorem patrata, ex revolutione gestorum ejus curiosius cognovisset; primo quidem semetipsum præteritæ ignorantie vehementer arguit, quodque tanti Patris causam minus honeste tractaverat, morlaci ter reprehendit, ac deinceps suæ sedis Archidiaconum cum universo Clericorum dirigit apparatus, omnique præcipiens, ut corpus viri præcellentissimi in ecclesiam cum ingenti reverentia referretur. Simulque terminum diemque præfixit, ut ipse veniens, condigna illud honorificentia collocaret, ac sacræ Translationis ejus festivitatem, publica officiositate percelebrans, perpetuo ritu posteris frequentandam indiceret. Verum hujus sancti proventum desiderii, supervenientis ægritudinis pondus elusit. Nam vicina e vestigio morte præventus, quod pie disposuerat, explere non valuit.

28 Itaque usque ad an. incarnati Verbi DCCCLXXII, qui est annus Caroli Imperatoris et Regis Francie b XXXI negotium restitit imperfectum. Otulpho religiosissimo ac venerabili Episcopo, qui post ipsum c tertius floruit, Treccassine jam Ecclesia gubernacula disponente, solummodo intra basilicæ ambitum collocatus, aloci fratribus cauta venerabatur diligentia; nullis populorum conventibus frequentatus, nulla solemnè præ eminentia celebratus. Non tamen superna benignitas, sidus illud perspicuum, caliginosis latebris diutius passas est occultari, quin et ipsius merita mundo patecerent, et efficax intercessio populis subveniret. Ea itaque tempestate caput se erga locum divinæ præsentia magnitudo quam plurimis fratrum ostendere, ac frequentium visionum

Varia de ejus sepulchrum portenta.

portentis serorum Dei pectora perurgere. Nonnulli enim secretioribus per noctem vigiliis in ecclesia occupati, voces mellifluis super sepulchrum ejus quasi Clericorum concinentium audiebant, alii per gyrum sepulchri, disposita quasi quædam splendidissima luminaria cernebant: ut aperte constaret, quod cui humana obsequia minus aderant, divina ei et Angelica officia suppetebant. Præterea colymba candoris lactei de colis visa est descendisse, ac postquam aliquamdiu circumvolitaverat, sepulchri abdita penetrasse. Per soporis nihilominus quietem pluribus videbatur, tamquam idem Pater sanctissimus, sacro emergens a tumulo ante aram Apostolorum Principis sese ageret, atque ad orationis studium daret. Per hæc et lujusmodi portenta mirifica, lucet clarius eminebat, quod Confessor Domini pretiosus, inertem culturam indigne ferens, et sepulchrum sibi condignius preparari, et obsequii reverentiam impensius institui decernebat. Illud quoque ad hanc rem auctoritatis non minimum afferebat, quod quibusque ad sacrum sepulchrum procumbentibus, affectus orationis, et libertas compunctionis largior affluebat: atque ut quod de eo visiones evidētissimæ suggerebant Cleri consummarentur affectu, omnium inexplēbiter animus aestuabat, occulta nimirum inspiratione Dei singulorum pectora inflammante, atque ad tanti effectum negotii sancti desiderii stimulis perurgente.

Accidit MONACHO CELESTI, EX NI. CAMPZAO. cunctus, luminaria,

candida colymba.

Sancti apparitio.

sensus pietatis ad ejus tumulum.

a Colitur S. Prudentius Episcopus Treccensis VI Aprilis. Recensetur XXXVII Treccensis Episcopus. Interfuit Concilio Parisiensi, anno 846, Turonensi IV, an. 849. Successionensi II, an. 853.

b Videtur hic scriptor annos Caroli numerare a divisione regni facta inter fratres, alioquin a morte Ludovici Pii erant XXXII, vel XXXIII.

c Nam post S. Prudentium sedit Fulricus, qui concilio Successionensi, an. 866, interfuit. Illic Otulphus, sive Otulphus successit, qui Pontigonensi concilio an. 876 subscripsit.

CAPUT VIII.

Inventio corporis, miracula.

Talibus tamque conspicuis prodigiis animati, venerabilem Otulphum Pontificem adeuntes, tantique Patris præmanibus gesta ferentes, ut ipso divinæ voluntatis erga Sanctum et cooperato et maturato existeret, instantissime supplicabant. Utque cerneres divinitatem votis famulorum fidelium usquequaque faventem, festinim Episcopus intimæ inspirationis ignibus animatus, eo ardore negotium suscipit: ut Abbatem et fratres a quibus fuerat supplicatus ipse postmodum ad accelerandum cæpti operis efficaciam monitis frequentibus perurgeret, indefessis precibus persistendum exhortans, ut divina pietas quos suæ voluntatis conscios fecerat, votorum quoque utilium compotes esse donaret.

Decoratur miracula translatur.

30 Itaque ad tanti inchoationem operis primam diem Quadragesimalis abstinentie delegerunt, in qua ineffabilis divinæ dignitatis pietatis, hoc primum humanæ evidentiæ miraculum declaravit. Accedente Abbate cum fratribus ad pavimentum lapides revolventes, lapis ille qui sacro superpositus fuerat monumento, nemine impellente ita in partem lubricus ruit ut ceteris immobiliter persistentibus hunc summo impellentium misu coactum violentius cessisse putares. Intellectum est ab omnibus sacri virtute corporis eum fuisse repulsum, quod pie quærentibus ultro se videbatur ingerere. Pertinacius itaque operi insistentes, ad reverendi tandem thecam corporis pervenerunt, ejus infima debite caute reverentia illis perscrutantibus, ad augmentum miraculi in quodam osse corporis sanctissimi Confessoris gutta auri purissimi splendorunt, credo illud evidētissime monstrantes thesaurum esse locupletissimum, qui divini largitate muneris patifactus, pia fidelium diligentia tractabatur. Et ea quidem nocte sanctum pius eo perstitit modo, continuis laudibus ac vigiliis

Lapis tumuli ultro revolventur.

Auri granum in osse apparuit.

ACTORE
MONACHO
CELLENSI,
PA. NIC.
CAMUZIO.

liis sincerius honoratum. Crastino subeunte, Pontifex maturius adesse curavit, solemnique oratione præmissa, ad sacrum tumulum reverenter accessit cum fratribus psalmodiæ et litanis attente insistentibus. Ipse cum Abbate et Sacerdotibus sancta ossa reverenter elevans, linteisque pretiosis obducens in loco mundissimo rite composuit, quem Pontificali anulo diligentius signans, sacris de more expletis ad propria remeavit.

31 Exinde pervigili instantia sacri compositio ornatusque sepulchri accuratius parabatur, in cujus dilatione temporis, quid miraculi per præcipuum Confessorem superna dispensatio dignata fuerit declarare, nulla ratione credimus omittendum. Rathertus quidam nomine, pagi Ledunensis indigena, adversus matrem suam pro dividendis fortalimentiis in segete jurgabatur : cumque suæ parti majores secernens manipulos, minores quoque matri relinquere, illa fraudis impatiens, filium, ne talia faciendo Deum in se provocaret, sedulo commonebat. Tum miser furiali pectore inflammatus effertur in matrem, criminibusque ejus sinistro brachio circumplexis, ante pedes suos miseram impudenter elisit. Quem mox divina ultio comes excepit : nam sequenti nocte sinistri oculi cæcitate mulctatus, ejusdem quoque brachii tali afflicto detrimento, ut retro et ante semper illud motu agitans inquieto, conscientiam sceleris, exterioris quoque membri impatientia testaretur. Quin etiam in augmentum vindictæ sensu subducto, amentia plectitur infelici. At mater hujusmodi acerbitate confecta tertia die miserabili morte finivit. Pro hoc nefandissimo scelere, a Sacerdote loci, ad a Vigilem Senonice urbis Archiepiscopum perductus est : cujus præcepto carceri mancipatus squalores ergastuli triennio pertulit : fame deinceps invalescente dimittitur, ne inopia deficiens moreretur.

32 Hinc ad S. Michaelis ecclesiam properat, eo loci qui b ad duas tumbas ex antiquo vocatur : unde digressus Romanæ expetit, quo tunc c Adrianns Papa Sedem Apostolicam gubernabat. Qui cum eum pergente ad ecclesiam S. Joannis, quæ Lateranensis dicitur, inspexisset, mirabili portento, quod miser ob scelus circumferrebat, attonitus, ad se eum præcepit evocari, causasque ejus sollicitè perquisita, benigne eum ad penitentiam exhortatus, denuo eum ad B. Michaelis ecclesiam pergere, itaque ad se imperat remeare. A quo dimissus, cum in pagum Treccassinum fortuito devenisset, una noctium somnio commoetur, ut ad basilicam sanctæ Dei genitricis et Virginis Mariæ sitam in villa, cui d Falcarias vocabulum est, candelam suæ longitudinis deportaret : ad quam qui a labore pariter et aegritudine fessus ire non poterat, per internuntiam personam dirigere curavit. Hinc ad S. Petri cenobium, quo B. Frodoberti pretiosa pignora venerantur, forte devenit : cumque die Dominica, quæ Domini Ascensionem secuta est, Sacerdos ex more publicis sacris operam daret, illeque ad ostium ecclesiæ orationi incumberet; vidit, ut ipse postmodum retulit, Clericum quemdam juvenili decorum habitudine ad se accedere, lumbisque ejus acerrime coarctatis toto se corpore validissime commussisse. Quo impulsu in terram elisus, diu immobilis jacuit ut pene exanimis putaretur, cujus spatio intervalli, et quietem brachii, et sensus capitisque integritatem recepit : indeque consurgens haustu aque percepto, præ ingenti lassitudine cum iterum obdormisset, eundem Clericum, quem supra, conspexit hæc sibi verba familiariter inculcantem : Hoc, inquit, indumentum quo amictus es, suspende ad limina Frodoberti : erat autem penitentium more cilicio tantum indutus. Cumque de hoc sermone sollicitus, et domum Frodoberti se nescire fateretur, et non habere indumentum aliud caesaretur, inter hæc ab mo de custodibus exiit. Tunc ille anxius enarrans

quid viderat, Frodoberti domus quam in parte esset, sedulus exquirebat. Cumque ipsam ecclesiam comperisset, ante cujus procumbens fores sospitati fuerat reformatis, inexplicabili alacritate profusus, templum insiluit, magnificans eum, gratesque persolvens, cujus beneficio et salutem receperat, et gravissimi levamen sceleris se adeptum esse gaudebat : depositoque illic cilicio ad sancti Archangeli Michaelis Ecclesiam ex præcepto Apostolico properavit. Res vere mirabilis et ad divine pietatis præconium solito referenda, quod ejus interventu salvatus est, cujus ne nomen quidem ante perceperat, cujus vocabulum mox ut divinitus didicit, animæ corporisque salutem ejus merito se recuperasse pensavit. Multa præterea per eosdem dies, quibus sacri corporis dispositio parabatur, ejus merito beneficia provenere languentibus, hisque maxime qui diversa febrium valetudine profligati, ad B. Frodoberti opem se submissius contulerunt.

a Camuzius legendum putat Eadem. Nam sedebat eo tempore Egil (Cl. Roberto S. Egilus) ad quem extat Nicolai Pape epistola tom. 3. Concil. Gallæ.

b Abbas De periculo maris, in diversi Abrincensi. ut dicitur xvi Octobr.

c Ille est Adrianus II, qui ab an. 867, usque ad v. Nov. 872 sedit.

d Forte Foucheres, inquit Camuzius.

CAPUT IX.

Translatio, anniversaria festivitas.

Interca temporis serie deflente Kalendarum Januariarum dies illuxit, quo illum diximus mundanis exemptum laboribus, ad supernæ civitatis culmina subvolasse. Sed quoniam illa dies Circumcisioni Dominicæ specialiter mancipata, celebritatis alterius non patitur obsolescere superventu, B. Frodoberti dignitas iisdem suscepta Kalendis, minus celebris, minus videbatur esse solemnis; quod populus Dominicæ festivitatis cæremoniis occupatus non haberet liberum ad beati Confessoris gaudia ex voto confluere. Venerabilis itaque et memoratis Treccassinæ urbis Pontifex, cum Abbate et fratribus participato consilio, rationi congruum judicavit, ut in octavum ab hinc diem prenotata celebritas differretur, quatenus et festivitatis dignitati prospicerent, et populorum desiderio, qui erga B. Frodoberti gloriam jam tunc inexplebiliter ardebant, consultius providerent. Igitur die sexto Iduum Januariarum accedente, nocturnalibus officii functione completa, sacrum corpus devotis levantes in humeris, in viciniam B. Michaelis ecclesiam detulerunt. Quod ideo eis decernere libuit, ut et populi frequentia copiosior accederet, et effectus translationis die succedente celebrior redderetur. Ibi itaque matutinalibus hymnis angustius celebratis, Missis ab Abbate fratribus Pontifex invitatur, qui eoquo dictum est fervore succensus, raptò agmine Cleri et populi maturius adesse curavit.

34 Quid sane miraculi tum quoque contigerit, succincta relatione constabit. Erat tempus implacidum, et, ut se habent hiberna, profusis paludibus inquietum. Noctis itaque præterite superventu, cum ea quæ ad futuræ translationis obsequium pertinebant, Abbas cum fratribus præpararet; considerata aquosa temporis qualitate, anxie secum de populi superventu inquietudine pertractabant. Et utinam, inquit Abbas fratribus, superna pietas per hujus beati Patris meritum paludis mollitiem gelu constringeret, et nivium superventu difficultatem itineris temperaret. Mox devota desideria clementia creatoris excecipit, noctemque totam glacialis rigor validissime coarctavit. Circa gallicinium vero tanta nivium congerie terra obducitur, ut universis liquido claresceret B. Frodoberti patrocinio, ad suæ translationis occursum, facultatem opportuni itineris populo præparatam.

35 Itaque omnibus rite provisus, quæ tante diei officiositas

Variè a (e) i- bus liberati.

8 Januarii.
Translatio S.
Frodoberti.

Gelu et niv- calitibus obtenta ad coarctationem commoditatem.

Quidam mu- tren verberans, horren- de punitur.

a

b

c

Multa visit loca Sancto- rum.

d

Opæ S. Frodo- berti curatur.

officiositas exposcebat, pretiosi gleba corporis de B. Michaelis basilica a Pontifice elevata, hymnorum concentibus in sublime sublatis, in Apostolorum Principis ecclesiam introfertur, tanta gaudiorum pompa, tanto tripudio populorum, ut sole clarius patesceret, præcellentissimi hunc apud Deum esse meriti, cujus apud homines tanta tamque ingens gloria refulgebat. In loco igitur preparato incomparabilis ille sanctissimi corporis thesaurus deponitur, cunctisque sepulchri ornamentis opportune compositis, a parte capitatis ara honori Innocentium Martyrum consecratur, sacrorum quoque cultus solemnibus officiis expenditur, et festivitatis ejus privilegia, cunctis postea seculis immutabiliter observandum Pontificali auctoritate sancitur. Dies tota omnibus letitias afflata peragitur, quantoque studio a posteris

Festum Translationis anniversarium.

DE S. GUDILA VIRGINE, BRUXELLIS IN BELGIO.

CIRCITER AN.
DCCXII.
VIII JANUARI.
S. Gudilæ natalis.

Bruxellis (quæ Brabantia Ducatus urbs est, Belgii Principum sedes) solenni celebritate colitur VI Id. Januarii S. Gudila, sive Gudula, aut Gudilla, Belgis S. Goele, sive Goule, Virgo. De qua proprium illius Ecclesie Martyrologium: Depositio S. Gudilæ Virginis patronæ nostræ, cujus sacri corporis reliquia hic venerantur. Addit Molanus in Addit. ad Usuard. Ad cujus tumulum apud Ham Brabantia tempore hiberno populus, sine manibus putantium mox exerevit, et virens ut neams fronduit. Quorum utrumque fecit Deus, officio quo novit et voluit, et potestate qua valuit, in testimonium ejusdem Virginis, in domo Domini ut palua florentis. Brevius Usuardi Martyrologium auctum editamque Parisiis an. 1536, et plurima mss. sub nomine Usuardi, et Carthusiani Coloniensis in Addit. ad Usuard. Apud Bruxellam natale S. Gudilæ Virginis. Eandem hoc die referunt Ferrarius, Ghnius in natalib. SS. Cononiorum, Andreas Saussaius in Martyrologio Gallicano, Martyrolog. Gallobelgicum, Florarium, ubi. Miror in Henrici Adriani Belgico Martyrologio ejus minime nomen extare.

2 Petrus Galesinius: Bruxellis S. Gudilæ Virginis. Hæc illustri genere nata, a B. Gertrude in monasterio instituta, ut ætate, sic Christianis moribus progrediens, perpetuo se religiose exerevit in vigiliis, oratione, jejuniis, et omni pietatis officio. Ejusdem reliquie ibidem asservantur magna cum veneratione. Eadem fere habet Wion, et Hugo Menardus, qui eam, uti et Dorganus, Benedictinus accenseant, non video. Eadem de reliquiis tradit Martyrologium Germanicum. Et fuerunt ex quidem sex ferme seculis isthic religiose custoditæ; sed, ut scribit in Hierogazophylacio Belgico Arnoldus Rayssius, ultima Belgarum disensionum tempestate, a fanatico Geusiorum rabie dispersæ fuerunt; aut si a piis hominibus eorum subtractæ sunt furori, et in aliquis abdita latebras, ignote certe adhuc permansere.

Belgica.

Vita.

3 Vitam S. Gudilæ genuinam datus: priorem e. r. m. codicis Collegii Societatis Jesu Brugis, auctore Huberto quodam, qui quantum ex fine colligere est, post annum MXLVII vixit, cum translationis eo anno a Lamberto Baldrico Comite Lovaniensi facta meminere. Alteram ex hæc, phrasim etiam subinde retenta, plerumque temperata, ab anonymo quopiam concinnatam edidit Surianus, quam toto i Historie Francorum citat Andreas du Chesne, Franciscus Harceus tom. i Annal. Brabant. in Carolo, Clericos Bruxellenses facit hujus vitæ auctores. Surianus qui eam se ex perveusto codice descripsisse tradit, phrasim quoque fatetur passim emendasse, sed modice, ut nos quoque cum Breviario Bruxellensi du ante Surianum excuso eam conferentes observavimus. Extat alia brevior aliquanto in ms. Rubræ vallis et Corsendoncano, quæ e. r. harum alterutra videtur ab Antonio

frequentari debeat, iis primis officiis designatur.

36 Tantis itaque per B. Frodoberti merita beneficiis cumulati, grates et beneficia et gratias inexplebiles omnipotenti Deo et agimus et habemus: qui nobis sibi famulantibus, nostræ gentis, nostri ordinis peculiarem dignatus est preparare patronum, qui loci istius et a fundamentis propagator existeret, et sua illum habitacione proveheret, exemplus beatissimis illustraret, obitu sanctissimo consecraret, quique vivens signorum dote refulserat, mortuus imo feliciter immortalis locum suum et presentia letificeret, et patrocinio protegeret, et miraculis indeficientibus perornaret: horum omnium auctore, auspice, et cooperante immortalis Deo, cui perpes gloria, infinita victoria, majestas et dignitas sempiterna, ex tunc et nunc et in omnia secula seculorum. Amen.

Gento aut Joanne Gillemanno contracta. Aliam antiquiorem, sed rudem atque incultam, citat initio Prologi Hubertus, quam hæctenus nusquam reperimus. Eam citat Baldericus Episcopus Tornacensis in Chronico Cameracensi lib. 1, cap. 16, quod capit, xv Januarii integrum dabimus cum de S. Ableberto, sive Emeberto, erit sermo.

4 Sed lapsus memoria ibidem Baldericus videtur, cum post Bertoldum, ante S. Antbertum solisse S. Emebertum scribit, quem fatetur sorori Gudilæ fuisse suam perstem. Gudila a S. Gertrude de sacro fonte suscepta, apud eam Nirellæ pietate et litteris imbuta; ea denique mortua ad paternam domum revertit. At mortua est S. Gertrudis, ut suo loco ostendimus, anno ætatis XXXIII, XVI kal. April. die Dominica, an. DCLXIV. Vixit deinde Gudila privata ad annum, ut vult Miræus in Chronico Belgico, DCCXII, adeo ut Caroli Magni temporibus adhuc in vivis esset quidam qui eam adolescens noverat. Unde, ut alibi pluribus deducimus, non Bertoldo, sed S. Vindiciano successisse Emebertum dicendum est. Scripserunt præterea S. Gudilæ vitam Franciscus Harceus, Zacharius Lippelous; Hispanice Pet. Ribadeneira; Germanice Henricus Fabricius; Belgice Henricus Adriani, et Hierbertus Roswegius; Gallicæ Clemens Marchantius, Jacobus Doubletius, Gailicmus Gazeus; Italicæ Silvannus Rusci.

5 Translationes reliquiarum S. Gudilæ factæ complures. Nam ex Ham pago Morzellam Caroli Magni temporibus deportatæ sunt: inde Capremontem, vastata a Normannis Morzella: hæc postliminio revector; Bruxellam a Carolo Duce Ludovici Transmarini Francorum Regis filio, Brabantia Principe, translate sunt, atque in S. Gangerici adæ collocatæ: ac tandem anno MCLVII, a Lamberto Baldrico Duce in S. Michaelis ecclesia, quæ nunc S. Gudilæ dicitur, honorifice reconditæ sunt. Prima Translatio celebrari consuevit ab Ecclesia Bruxellensi VI Julii, (non Janii, ut in notis ad Martyrol. scriptis Galesinius) officio duplici, et ex Breviario illius Ecclesie patet. Quo die isthære habentur in Martyrologio Bruxellensi: Translatio S. Gudilæ Virginis nostræ patronæ. Consentiant Carthusiani Coloniensis, in Addit. ad Usuard. Martyrol. Germanicæ et Colon. Radulphus de Rivo, ac Ferrarius. At ms. Florarium: Apud Morsellam S. Gudilæ Virginis translatio. Illic quippe primo fuit transportata de villa Ilam, ubi primitus sepulta fuerat, comitantibus miraculis: nam arbor, quam populus ferunt, quæ eadem nocte ad sepulchrum ejus vixerat, hinc quoque se traustulit; et in ipso itinere surdus auditum recepit. Postremo vero translate est de Morsella in Bruxellam, ubi nunc quiescit, anno salutis MCLVII. Sed fallitur Auctor Florarii: non eo anno, sed circiter CMLXXXIII, translate est Bruxellam, et infra diebus. Reperunt illam quoque Translationem Arnoldus Wion, Ber-

Ætus.

Translatio prima.

secunda.

EX VARIIS.

nedictus Dorganius, Hugo Menardus, quasi, quod in Nivellesi parthenone sub S. Gertrudis disciplina crudita sit ad pietatem, Benedictinum institutum censetur complera; quam rectius Rosuecydus noster iis adnumerat Virginibus, quæ in seculo sanctam vitam egere. Remur autem eo die non tam primam illam Translationem recoli qua Morcellam, quam posteriorem, qua Morzella Bruxellam sunt, non sine illustri pompa, deportata ejus reliquæ.

Tertia.

6 Deinceps vero ad S. Michaelis ecclesiam translata sunt a Gerardo 1, Cameracensi Episcopo, (in cujus diocesi tunc erat Bruzella, quæ nunc Mechlinensi subest Archiepiscopo) procurante Baldrico Duce, qui in diplomate suo (apud Miræum in Fastis Belgicis et libris donationum Belgicorum) dato anno MCLV, Indict. xv, ita loquitur: Quapropter ego Baldricus parochialem ecclesiam Brusellæ consecrari feci, et in ea corpus sanctissimæ Virginis Christi Gudilæ, quanta potui honorificentia transtuli, quod in ecclesiola S. Gaugerici negligenter positum inveni. *Ejus Translationis memoria in Bruxellensi Martyrologio ad xiv Septemb. consignata est his verbis: Eodem die dedicatio hujus ecclesie, ac ad illam translatio corporis B. Gudilæ Virginis. Consentiant Molanus in Addit. ad Usuardum, Wion, Menardus, Dorganius, Ferrarius, Martyrolog. Germanicum, et Gallicanum Saussaii. An eo die translatio contigerit, an ut in vita dicitur xvi Novembris, haud nobis constat. Eo anno xiii Septemb. Dominica fuit, fuit et xv Novembris. Solent autem ejusmodi solemnitates fere Dominicis peragi, ut majori populi universi tum feriantis frequentia honorentur. Neutra tamen die, sed Dominica post festum S. Dionisii mense Octobri celebrata deinceps dedicationis solemnitas est, ut patet ex veteri Breviario illius Ecclesie.*

Ecclesie dedicatio.

mento testimoniorum, ipsisque caritatis instinctu pulsatus admodum, quæ omnia sustinet, ut testatur Doctor Gentium, arripui onus injunctum. Itaque quo genere hæc sanctissima virgo decurreret, cujus sanctitatis vitam transegerit, quantivæ vivens ac post obitum miraculis effluerit, stylus noster declarabit. Bona vero venia flagito a lectoribus, ut fidem adhibeant dictis, neque audent quicquam me scripsisse, nisi compertum et probatum. Alioquin mihi sanctius esset tacere, quam falsa dicere. Nec attendant nostræ rusticitatis verba, sed facta, meminerintque non ab oratoribus, sed a piscatoribus inchoasse sanctæ Ecclesie rudimenta. Nunc adsit virtus Spiritus sancti, quæ moveat organum oris nostri infantissimi. Hæc gloria haudquaquam illi est nova: ipsum enim mutum subjugale Balaam humanas fecit effundere loquelas: primitus etiam credentibus diversas dividebat linguas. Memm quoque palatum suo rore dignetur irrigare, ut sit sufficiens ad enarrandas virtutes domus suæ, scilicet virginis inviolatæ: per ejus intercessionem ego scriptor, tu autem monitor, pariterque universi qui tecum sunt fratres, a nexibus peccatorum expeditam omnes, atque, ab infernali incendio extorres, mereamur fieri divinæ gloriæ participes.

1 Cor. 13 7.

Non nisi probata scribit.

Num. 22. 28. S. Gudilæ patrociniū inu- ptorat.

a *Hic esse forassis Albertus, sive Obertus, monachus Lobienis, ac deinde Abbas Gemblacensis, qui miracula et translationem S. Veroni descripsit: ejus æqualis fuit Hunbertus Presbyter, Lembecanus, vir, ut ipse Obertus testatur, secundum modernorum hominum vitam non sperendum. Non inde tamen certo possumus statuere, hunc esse vitæ S. Gudilæ auctorem: solum id præstruimus feliciori ejuspiam conjecturæ.*

b *Quaternionem, sive libellum quatuor foliorum.*c *Aliquid hic deest.*

CAPUT I.

S. Gudilæ ortus, religiosa institutio.

Beata igitur Gudilæ virgo dignissimum habuit ortum in a Brabantensi pago: germine nobilis, sed nobilior indole mentis: parentibus secundum seculi dignitatem excellenti insignitis prosapia, et in administrationem Reipubl. adeptis honorum fastigia. Pater siquidem ejus exiit b Witgerus; quem in fascibus Comitatus egisse accepimus: genitrix vero ejus generosissima c Amulberga constat nuncupata. Ipsa autem virgo regali celsitudine progenita tam religiosissimam, quam etiam nobilissimam duxit genealogiam. Copulabatur enim sanguine d S. Gertrudæ, quæ filia Pippini connubia viriliter contempsit in terris, ut esset apta caelestibus thalamis. Efferebatur quoque sanctarum e Aldegundis ac f Walde-trudis cognatione: quarum prior, Deo dicata sua virginitate, se sub regulari cohibuit restrictione, atque in eodem cælibatu curriculum peragens vitæ, nunc immaculati sponsi comitur diademate; altera vero sub annis pubertatis nupta g cuidam Duci post suscepta ex pudico matrimonio h sancta pignora, depositis seriis auro gemmisque radiantibus induivis, similiterque supellectilibus reliquis in usus pauperum prorogatis, ex hujus mundi naufragio evasit nuda, diu desiderata capiens velamina sacri Ordinis. Denique, ut fieret in propatulo quam longe esset ab illa domo, cujus indigena erat nostra virgo, improbitas, et quam domesticæ inhabitaret prohibitas: habuit sorores sanctitate famosas, videlicet, Reinildem, atque i Pharaëldem, germanumque fratrem S. Emebertum Episcopum Cameracensem. Sed nimia verbositatis usi multitudine, dum nobis est intentio seriem ejus generationis adnotare, jam dirigamus ad sequentia cursum orationis nostræ.

a S. Gudilæ patrui.

b parentes.

c cognatræ.

d cognatræ.

f cognatræ.

g cognatræ.

h cognatræ.

sorores, fratres.

i cognatræ.

k cognatræ.

VITA

AUCTORE HUBERTO.

Ex Ms. Societatis Jesu Brugis.

PROLOGUS.

a **D**ilectissimo fratri a Alberto, Hubertus servus servorum Dei; et hic secundis successibus Christo obsecrui. et in futuro cum tripudio astare ejus conspectui.

b Attulisti ad nos nuperrime b quaternium, Frater amantissime, in quo pauca continebantur de virtutibus almæ virginis Gudilæ. Ipsorum quidem rerum contentia auro obrizo topazioque præferenda; sed lectionis compositio barbarismis ac solæcismis pro modulo sui adeo referta, ut probaretur esse plus quam rustica. Quod scriptoris negligenter, an dictatoris inscientia, a nostra omnino remotum est conscientia. Ergo nostra parvitatem appellasti humiliter, ut ipsorum sensus gestorum excipiens fideliter, meis verbis dissererem scholariter, atque ordinarem competenter. Ego autem ad primum hortamen Caritatis tuæ, id ipsum differre, quam malui facere; duas ob causas maxime deterritus ab attendendo hoc opere; tum quia non haecenus attingissem hujusmodi formam materiei, tum quoniam super vires meas viderem esse hoc negotium, in quo meis c.... ac per hoc prudentioribus omni conamine esset laborandum: ne dum ego juvenulis es, ut vere fateor, salis nullius, præsumerem aptare me ad illud subeundum.

Auctor tenuitatem excusat.

2 Sed iterum et tertio super hac re a tua familiaritate monitus, adjudicavi me tuis assensurum petitionibus. Cum enim voluerem in animo multa meæ timiditatis tardacula, occurrit mihi illa sapientissimi viri sententia; quia sapientia aperuit inuitorum ora, et linguas infantium fecit disertas; illudque Davidicum sub sponsione Dei prolatum: Dilata os tuum, et implebo illud. Tandem corroboratus horum fulci-

Sup. 10. 21.

Psal. 80. 11.

4 Cum præfata genitrix ejus ex ipsa foret gravida; ut moris est parturientium, anxietatis fluctuabat procella, multo magis futuro partui sollicita, bonis pollebat moribus, an obscœnis inserviret delectamentibus. Sed quis angulus k verbi valeret reliqui trinititiae, ubi rerum sapientia templum sibi visibiliter quodammodo

quodammodo noscebatur fabricare, totumque occupaverat virtutum catervam, ac ardor compleverat celestis gloriae? Nec decebat angore affici diutino, quam tantae bajulum gemmae Divina proposuerat praedestinatio. Igitur is de quo Prophetica oracula testantur : Et in servis suis consolabitur, huiusmodi refocillatione famulum suum recreare dignatur. Nox erat, et terris mortales somnum habebat, cum eadem

2. Machab. 7.
6.

Angelus sanctitatem eius praenuntiavit.

materfamilias sopori dedita Angelum adspicit adesse ab astris, qui videbatur ejus timorem his demere dictis : Solve metum corde, curasque mordaces seclude, utpote pretioso fecundate germine. Ipse neque regnator omnium regnorum me tibi claro demittit olympo, qui caelum et terras nimiae torquet, ipse tibi haec solamina me ferre jubet : Conceptisti fideliter, paries feliciter, venerabilis filiae mater. Haec tibi labor enim, quando hanc te cura remordet, ab ipso puellari aëo adhaerebit caremonis, in quibus perseverans usque ad metas vitae brevis, palmam vitae capiet perennis. Tali locuta ore visio Angelica eam completo sermone reliquit, auramque in tenuem evanuit. At illa talibus exhilarata visis, corpus e stratis corripit, et ad caelum supinas manus cum voce tendit, et parans caelitus delatis credula corda responsis, largitori omnium bonorum gratias reddidit. Hic prisca renovantur praeconia, quae referre libet a fidis voluminibus profita. Sic denique Esau et Jacob antequam in lucem profunderentur, matri duo ex ejus utero dividendi prefigurantur populi : sic praesagus Symonista Dei et abstemius proco Agni Joannes generandus de sterili corpore Elisabeth, heu male ambiguo praetulerat patri.

Gen. 25. 23.

Luc 1

5 Edita autem virginula Dei Guditae, et vitali regenerationis lavacro immersa, ex ipso fonte susceperat a Gertrude sancta, ejus scilicet nepte praemorata. Sub cuius pedes postmodum adulta traditur Doctoribus scripturarum : et illi quidem eam imbuerunt scientia litterarum non saecularium, sed saepe divinae legis salutarum. Haec autem ut apes argumentosa per cordis alvearia sui dispergebat nectar earum, conficiens inde favos mellitorum operum, et concipiens timorem Domini castum, quod est sapientiae initium. Si quidem inerant ei cum tenera aetate matura jam studia, et, ut audiret incognita, religiosis senibus indagatrix adhaerebat solertissima, tenacique memoria congererat sumpta doctrinae semina. Non suis, ut solet illa aetas, pro variis et delicatis cibis unquam taedio fuit, non sectans esae mollioris blandimenta : his solum quae dabantur contenta fuit. Ad ecclesiam saepe cum sanctimonialibus conveniens, non infantium lascivias, nec puellarum negligentiam sectabatur; sed tantum ea magnipendens, quae legebantur, utilitatem praecceptorum vitae institutione exequabatur.

a S. Gertrude de sacra fonte suscipitur, eruditur.

Laudibus negligit.

dedita pietati.

Floret virtutibus.

6 Sane docibilis adolescentula, cum transmissio communiter stylo surgentis infantiae, ad bivium Pythagoricae pervenisset litterae, incunctanter sinistrarum cum saeculi voluptate relinquere, et dextrum cepit cum caelesti desiderio totis viribus anhelare : non, ut huic inolitum esse aetulae, proclivis ad ima, aspera erat monitoribus; quin etiam senilibus intenta operibus, non in propriis ambulabat voluntatibus, sed in Dominicis dispositionibus. Crescente enim vero de die in diem aetate, crescebat morum probitate, veluti condegens erat Dei famula. Erat enim corpore casta, mente incorrupta, amabilis cunctis, affabilis universis, prudentia callens, fortitudine vigens, frans temperantiae serena, justitiae vigore severa, longuminitate infatigabilis, patientia et humilitate laudabilis, mansuetudine et pietate praestabilis, fervens caritate bis tineta, stabilis fide robusta, longanimis spe inconcussa. Harum omnium virtutum commercia exaggerabat ejus in animo cuncta disponens sapientia.

a Magna pars ejus regionis, quae Brabantum, Brachbantum, Brachantum, Brachantum, a scriptoribus appellatur, in Flan-

drensiun Hainoniensiumque Comitum jus concessit. Nomen retinere Lovanii Comitibus, suaeque ditioni late deinceps ad Bataviae fines ac Mosam amplificata commone fecerunt, ut a pluribus jam saeculis Belgicarum provinciarum principis habitum Brabantia sit; de cuius antiquis populis atque etymo pluribus agemus in vita B. Pipini xxi Februarii.

b Is deinceps Lobis monachus fuit, ut x Julii diebus.
c Fulgatus Amalherga, et Amelherga. Ea Malboldi in S. Aldemundis cenobio sanctissimam vitam conclusit, coliturque x Julii in Binchensi oppido apud Namones ubi corpus quiescit, Lobis, et alibi.
d S. Gertrudis, sive Gertruda Virginis vitam dabimus xvii Martii. e xxx Januarii. f ix Aprilis.
g S. Vincentio Modelgaro, de quo xiv Julii.
h S. Landericum, sive Landricum Episcopum Meldensem, qui xvii April. colitur : Ss. Aldetrudem et Madelbertam Virgines, ambas Malboldi Abbasas, de Aldetrude agemus xxv Februarii, de Madelberta vii Septembris : et S. Bentinui, qui Resse in Clivis colitur, ut xiv Julii diebus.
i De S. Pharaulo Virgine agimus iv Januarii. Sed si illa soror fuit S. Gudae, necesse est S. Amelbergam hinc nuptam fuisse, licet invitum, primum Theodorici Duci, qui ante ex alia uxore duos filios susceperat, quorum mentio fit in vita Pharauldi, atque ipsam Pharauldem; deinceps Witgero Comiti. k Legendum videtur ibi.

CAPUT II.

Sancta ejus vita. Diemonis insidiae.

Interea repedit ad limina a parentum, pectus sibi-lundum referens haustu sapientiae referunt. Utrunque redundabat jueundatio : isti applaudebant proli suae super fama boni odoris, ac ejus virtutibus almis; illa exultabat de affectibus illorum erga se benevolis.

a
Domum redit.

8 Erat autem in confinio villa, b Morzella vocabulo, distans ab eorum mansione duorum milliarium interstitio : in qua aedificatum fuerat oratorium in honore Sancti Salvatoris dedicatum. Hunc locum diligens, beata Dei virgo expetuit, remota a suis, vitans eis esse molestiae in omnibus saltem modicis negotiis, atque appetens vacare solius contemplationi divinitatis. Verum quanto exercitio se ibi aptaverit obtutibus majestatis supernae, non est humana opis explicare; etiamsi cuncta corporis membra vertenter in linguas, et singuli artus voce resonarent humana. Orationibus protelatis deputabat dies, continuabat, et noctes, pernox in vigiliis, strenua in psalmodiis, exereita in jejuniis, mactabat se holocaustum Christi conspectibus, cui se totam devota tradiderat ab annis puerilibus. Et cum solo hic esset corpore, quotidie animo ad aeterna transire festinabat : et quam acceptabilem se scrutatori renum cordiumque exhibebit, etiam per exteriora opera clarescebat. Nam elemosinarum clementiae dedita, nunquam sufferebat vacuum proximi reliquisse miseriam : ad quae supplenda suppedibat ei cura parentum affluentia; quandoquidem reipsa probabant, quod super ea Angelicum praeconium praefererat. Sermo quoque illius, iuxta Apostolum, saepe erit conditus : sapissimis genium flexionibus accommoda, cum lacrymis et compunctione cordis Dominum obsecrabat, ut quaeque meditare vel ageret, in conspectu ejus accepta forent. Ipse vero pius illius exaudire dignatus est preces misericorditer, qui eas inspiraverat potenter.

b
Adit oratorium Morzellense.

Sanctissime viri.

Liberatis in pauperes.

9 Cum igitur hoc pacto se institueret, unde dilectionis omnium flammam in se accenderat, inimicus nominis Christiani diabolus impatienter ferens, tantis eam succrescere virtutum processibus, veterani livoris adversus eam anhelabat aëstibus; ac eo magis acriori stimulabatur cruciatus, quo vincebatur a sibi familiarissimo sexu, qui prima causa perditionis humanae fuerat suo suggestu. Et primo quidem entens, si quo modo valeret eam ab abrepto abstrahere proposito, immittebat corporis fragilitatem ejus animo, aetatis spatia prolixa, prorsus maxima cogitationum ejus suscitabat nubila. Sed primo cassatus elidebatur conatus, quod fortiter infixata erat in mandatorum Dei meditata. Attamen nec sic resipiscens, quanvis prima congressione delusus, variis assultibus eam arguebat irritus; velut ille, qui celsam urbem oppugnat molibus, aut circum montana caestella sedens, sub variis armorum

Varie a diemone tentatur.

ACTORE
HUBERTO,
EX MSS.
Genesee
resistit.

armorum apparatus nunc hos, nunc illos pererrat arte aditus. Sed illa ejus machinamenta orationum repellens instantia, stabat quasi immobilis columna, ejus cassis ictibus percussa. Nam ille cogitationes insercibat sordidas : hæc assiduitate orationum submovebat eas. Ille titillabat sensus naturali carnis ardore : hæc fide ac jejuniis corpus vallabat omne. Ille muliebrem naturam facilem ad ruinam proponebat : hæc aeterna futuri iudicii tormenta considerans, illæsam animi puritatem per tentamenta servabat. Ista autem omnia ad confusionem diaboli fiebant : adjuvabat enim ancillam suam Dominus; qui nostri gratia carne velatus victoriam corpori contra diabolum est largitus : ut singulis ita certantibus liceat Apostoli proferre sermonis consultus : Non autem ego, sed gratia Dei qui necum est.

1 Cor. 15. 10.
Singulis no-
ctibus eccle-
siam adit.

10 Ad postremum cum nec hoc argumentum posset eam destruere, cunctis fecit manifestum clarius luce, quanto dentium in eam fremeret stridore. Erat siquidem lucis Sanctæ consuetudo laudabilis, ut a galli cantu relicto stratu adiret præfata limina basilicæ noctibus cunctis, præeunte ejus c abra cum laterna prævii luminis, ut inibi in excubiis Deo complacitas reliquum expenderet noctis, thurificans seipsam Deo in gemituum, orationumque frequentibus. Nocte igitur quadam, cum usitato more pro hac, quam prælibavimus, causa eandem peteret ecclesiam, ipse auctor totius malignitatis non inmemor suæ artis, indicium suæ præsentis declaravit; quoniam adveniens subito candulam extinxit. O quam sibi congruum satelles noctis patefecit technam! Ipse denique qui Lucifer nuncupatur Esaiæ testimonio, ut quemadmodum hic minor stellarum splendore circumsepitur chrysocomo; sic ante ruinam ille caelestium ordinum veluti gemmarum ornabatur decore præfulgidus, nunc ab ipso vocatus princeps tenebrarum, gaudet ceno scelorum, latebras caecarum fovet mentium. Sed ancilla Christi, prævalescente dolo inimici, amisso lumine, nullo adnisi poterat gressus recta semita dirigere. Tantus plus solito horror fuliginis noctis illius ingruerat. Nam neque ignes astrorum erant, nec lucidus polus in siderea æthra, sed in obscuro aere nebula, et lunam in nimbo occultebat nox intempesta: et, quod facile credi constat, ipse hostis amica sibi caligine obfuscationem augmentaverat. Pedissequa quoque ejus et pervia et devia negat se discernere, nec d prorsi tramitis meminisse. Scias demoneo instinctu tanti nubem obvoluti erroris. Quid faceret? Deo devoti pectoris sanctitas æstuabat, quia abripi a bono incepto volebat. Tandem in semet reversa, a Deo impetranda novit subsidia, memorans illum Davidicum : Tu es Domine refugium meum a tribulatione quæ circumdedit me : exultatio mea, erue me a circumdantibus me. Genu flexo procumbens arenis provolvitur, sordido pulvere crinis aspergitur, totisque animæ medullis Dominum deprecatur. Miserere, inquit, o Deus mei laboris : miserere mei, quamquam obstantibus reatibus meis digna ferentis, tamen de tua protectione præsumentis : laqueos insidiatoris disjice, obscuritatis ceriferæ repagula remove; istamque candulam recendidi jube, ne gaudeat inimicus de me. Tu enim servientis plasmatas emancipator, nos sub laxo horrifice anguis jugo captos, tuæ mortis pretio reddidisti liberos. Obsecro igitur, Redemptor fortis, ne nos patrias rursus subjacere raptui prædonis avidi. Quid multis morer? Annuit his votis Deus dexter, et secundo vultu prosperat, ac suo nutu reaccensa lucerna fidelem suam corroborat. Plus solito micanti vibrat lychnis radio : adeo ut cerneret illum vicum illustrari sole novo. Ad aspectum tam miræ claritatis virgo nitescentes suffusa lacrymis oculos se subrigit, faciem ad astra sustollit, magnificentie Alithroni laudes persolvit, qui suos in sinistris non deserit. Tibi, ait, clementissime Deus, laus et gloriatio, tibi gratiarum actio. Quenam pro

Isa. 14. 12.

d

Psal. 31. 7.
Lucernam u-
dramone ex-
tinctam præ-
cibus reac-
cendit.

his donis tibi poterit servitus rependi? Nulla vota laudantium compensant tuæ largitatis pretium : vincitur semper etenim minor cura obsequentium. Tu lux vera oculis, tu lux quoque sensibus imis. Tibi igitur Creatori creatura benedicat tua, cujus majestas et pietas regnum triplici munimine continuat in saeculorum sæcula. Cum his et talibus hymnologiis domum Dei, quo tendebat, penetrat : ibi quodenuque temporis restat, consueque dum meta noctis clauditur, precibus desudans exenbat, psalmodum melodia ad solitum adaucta pensum, cumulo agerato orationum.

a *U jui religioſam vitam erant complexi. Nam S. Amalberga traditur a S. Auberto sacrum velamen accepisse; qui mortuus putatur circa annum 604. cum Gertrudis non nisi an. 624. v. decesserit, post quibus obitum ad paternam domum rediit Gudila. Hæc deinde ann. cum teinteit sorore Lobus obiit. Deo isthic omnes suis possessiones oblatura. Sed cum pudentibus foris apertis monachi renuissent, negantibus isthic ingredi finitus fas esse, Gudila domum, sine indignitate, sine ingenuæ acquiescentis nihilque ultra tentandum rata, revertit. Invidiis vero nullis genibus effusus in preces, tertia nocte, divina virtute, patefacta tempus sint valere ac Sanctas vicium, cum villis quingulis, et canobus donavit.*

b *Vicus est Morsella (vel, ut hic dicitur, Morsella. Sicut Morsella, in Dreviario Bravelensi Morsella, Mirro in Chron. Morsella) ad ipsos Brabantia ac ditiosus Alouana limitis. At quo præcipue loco parentum ejus domicilium fuerit, haud compertimus; nisi fortassis Martini, qui loens, ut in Eneberto xv Januarii indicabimus. Morehæta nunc dici videtur.*

c *Est abra, (Græcis ἀβρα et ἄβρα) ut scribit Suidas, οὗτε ἀπλῶς ἀβράπαινα, οὗτε ἑπιμαρῶς ἀβράπαινα, ἀλλ' ἀκρίτως γυναικὸς κορη καὶ ἑστρωτός, εἰσα οὐρανοῦ εἰσε μὲ. Næque simpliciter ancilla, neque formosa ancilla, sed domestica conjugis puella et honorata, sive dominata sit sive non. Judith. 8. 32. Et ego exeam cum abra mea, et abibi. Vide Serrarium nostrum in Judith. c. 10, quæstione 1. id est recti.*

CAPUT III.

Mortificationis studium miraculo illustratum.

Interim spargente Phæbo convexa poli, et amplissima terrarum spatia coruscis flatibus, adest Sacerdos loci ipsius, consueta divinæ servitutis mysteria celebraturus. Cum ergo naturalibus instans officiis, sacrarium extruxerat, aram ceu libatuum componeret, huc illuc ob ambulans, et hac illac lumina versans, casu faciem convertit, ubi Virgo Dei solo prostrata congebat humili prece vota, se juxta Doctoris gentium edictum exhibens hostiam vivam, sanctam, Deo placentem. Qui diligentissimo intuitu eam contempans, nec non prolixitate orationum ejus admirans, vidit plantas ejus nudas, cum solummodo summa pedum tegerent opercula crepidarum. Ac primo obstupuit tantæ rei novitate, tunc deinde, quia prospere educata et delicate sub tam duro se macerant rigore. Vere modulatur voce, chorda, et tympano Rex egregius : Intellectus bonus omnibus facientibus vivo, laudatio ejus manet in saeculum sæculi. Tu vero o summa sapientia, ut excellentissimus orator disserit eleganter, omnia disponis suaviter. Hæc enim tua fauula intellectum adhibens tuis mandatis, complexit quæ jussisti : Videte ne faciatis justitiam vestram coram hominibus, ut videamini ab iis : tu autem quæ spondidisti reddidisti : Nemo accendit lucernam et in abscondito ponit, neque sub modio, sed super candelastrum, ut qui ingrediuntur lumen videant. Hæc humani vitatrix favoris, ne ventus afflaret jactantia, læto pudore tegebat, quidquid ad cultum tuum exhibebat : cernis quippe occultum et latentem munus donas; tu autem, quo indicio placuit tibi, eam nobis ad imitandum manifestasti. Prædictus itaque Minister altaris Dei, horrore tanti facti percussus, ejusque algori compassus, diutissime præstolans, postquam illa ab oratione surrexit, continuo chirothecas a manibus suis extraxit, ejusque vestigiis supponere abiit, ut tam illustris meriti puellam religioso officio honoraret. At illa fortissimi viacula propositi nec Sacerdotis quidem seditate laxavit : sed male blandientem perhorrescens insuetam mollicem, quasi accepta permoveretur injuria manibus illas arripuit, ac super pavimentum projecit.

Nudis pedum
plantis incedit.

Rom. 12. 1

Psal. 110. 10.

Math. 6. 1.

Luc. 11. 33.

Sacerdos chi-
rothecas ejus
pedibus sub-
sternit.

ipsa eas
rejecit

12 Res mira et vehementer laude digna, quippe quam rarissimam compererunt secula tenacibus libellis erudita. Eloquar an sileam? Sed sicut de suis meritis debet nemo se jactare, sic non debet quisquam solius opera Dei, quae per suos Sanctos fiunt silentiare, sed praedicare: quoniam legitur Angelus Tobiam ita admonuisse: Sacramentum Regis abscondere bonum est; opera autem Dei revelare et confiteri honorificum est. Chirotheca terram non attingunt, sed in aere ac si haerentes pependerit. Et hoc satis juste. Cur enim eas pulverulenta pollueret fœditas, quae ab illis manibus delapsae fuerant, quae simplices inquinamenti vitiorum erant. Videres super hoc magnam inane eas attolli, cum nec in superioribus eas detinerent mobiles funiculi ad laquearia suffixi, nec ab inferioribus eas fulciret cuiuspiam adminiculum sustentaculi. Tua sunt haec igitur Christi opera, tua miracula, qui, affirmante Davidica lyra, mirabilis es in Sanctis tuis, quos multis modis glorificare dignaris. Nos vero considerantes exitum rei tantae, animadvertimus non ex perturbatione fellis illam repulsam scaturire, sed ex munda intentione. Huic in Evangelio veritas dicit: Si oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit: quia cum pura est intentio quae praecedit, bonum est omne opus quod sequitur, etiamsi reprehensibile esse videatur. O gloriosus fervor Virginis, quae nec puncto quidem temporis a familiarissimo rigore passa est se remitti. O Sacerdotem illum beatum, qui hoc non ad contumeliam suam duxit, sed magnificans illum cum exultatione virtutem, quod vidit circumquaque diffamavit!

CAPUT IV.

Alia ejus in vita miracula.

Expletis tandem a Sacerdote Missarum solemnibus, in quibus sancta virgo, juxta Psalmistae vocem, spiritum suum contribulatum sacrificio Domino immolaverat, (eor namque contritum et humiliatum Dominus non aspernandum iudicat) ad proprii limina domatis remeant. Jam fere medium iter remeans fuerat; et ecce eundem mulieri obviam, quam longus moror et diutina calamitas torquebant. Gestabat siquidem in humeris filium suum, qui cum languore nativo ab alvo ipsius malefactae parentis deciderat in hanc lucem; jamque sol aureus per duo dena mundum regens astra nonum annum circumvolvebat, ex quo eundem puerum trina passione debilitatum viderat. Etenim erat contractus, incurvus, caducis vultibus, et solam despectans terram cernuus: spiracula etiam vocis erant a obstructa, obmuterat lingua, plectrum articulatos motus non formabat. Quin etiam insuper dira chiragra contuderat manuum articulos, intantum ut ori non ingereret cibos, nisi adjutorio alienae manus appositos. Igitur tantillum corpusculum tantis pestibus Sancta Dei spectans obsessum, pectus ecutitur visceribus misericordiae indutum. Tunc tota mente sanctum concipiens Spiritum, inter complexus suorum brachiorum suscipit puerum, et convertitur eum precibus ad Deum: Benignissime, inquit, Jesu, aures tuas vocibus tuae famulae advertit, et operam tuam indulgentiam super hunc effunde: quem tua validissima creavit dignatio, tua dulcissima confirmet miseratione. Non de meritis meis, quippe quae nulla sunt confido, sed spero in tuae largitatis fonte uberrimo. Tu enim dixisti: Si quid petieritis patrem in nomine meo dabit vobis: ne ergo peccata mea Domine respicias, sed miserias horum duorum miserans, uni sospitate reddita, nos in commane alacres reddas. Quid plura? penetralia caeli oratio scandit, ad supernos auditus pervenit: quae postalaverat, se impetrare sentit. Nam confestim puero patefactum est iter vohulae: solutoque ligamine diu munit fauces nunc fiunt

loquaces. Attemperantur organa revocata suis nervis, ac erectis exultat membris. Et quem fructum mensuisset Sanctae oratio, ipse puer declaravit subito, advocans genitricem suam sic clamando: Mater veni, mater veni. Sancta autem virgo admirans, quod tam repente in verba prorupisset, qui ab ipso vitae exordio cum coeva taciturnitate coaluisset, et quod mirabilius erat, adplere vocem formasset, eum ad terram deposuit, quia virtutis divinae adventum sensit. Ille vero haec nunc non suus, sed nunc demum suae libertati deditus, discurrebat huc atque illic gratulabundus. Mater vero ubi ad inopina vota adspicit, animo obstupescit, versisque modis praegera gaudio plangit, ad Sanctae gressus procidit, quos osculando lambit.

14 Tunc utraque ineffabili clementiae Omnipotentis, qui, testimonio Scripturae, erigit elisos, dirigit justos, confitentur gratanter, laudes rependunt unanimiter. Ex hinc beata Virgo mulieri jubet ne quousque ipsa in corpore viveret, hoc cui libet indicaret; pertimescens videlicet ne in virtute miraculi ore humano pulsata inde intus inanesceret, unde foris hominibus magna appareret: exemplum etiam Christi sequens, qui eundem voce relicta, audita vacuo, medelam impendens, interminatus est instantibus, ne visas b proderent virtutes. Sed quid ibi sequitur? Quanto eis praecipiebat, tanto magis plus predicabant. Sic et hic. Nam vicini, qui muliustertius noverant puerum horribili membrorum nodositate irretitum, post paululum speculantes decora ac recta compagine solidatum, sciscitabantur caussam et ordinem huius facti a matre. Qua revelante, sanctitas ejus innotescebat ubique. Gaudebat nempe femina eadem, quod nancisceretur materiam et occasionem propagandi et magnificandi suae salutis autricem. Sic ergo illa sancta Dei virgo in magnis, quae faciebat, latere quidem habebat in voluntate sincera, sed, ut prodesse, aliis manifestabantur: quatenus et suae magnae humilitatis esset, quod sua opera taceri appetebat; et utilissime adificationis aliorum, quod reticere non poterant.

15 Itaque opinio fidei ac virtutum ejus longe lateque divulgabatur: ex vicis oppidisque undique ad eam a promiseo sexu et omni aetate concurrebatur. Gregatim confluentes populi ejus recreabantur aspectu, mulcebantur affatu; aliquanti sospitatis egentes ope, redibant ovautes recepta salubritate. Quid verbi opus est? universi eam ac si matrem venerabantur; dilectam Deo Patri, sponsam Filii, templum Pneumatis almi, vere fatebantur. Inter illam igitur plebem invalidam accessit ad eam mulier leprosa, generis maculosa portenta, quam Eremfredam nuncupari mandavit posteritati antiquitas provida. Tam graves autem et tam terribiles erant ulcerum eruptiones, ut etiam a collo ejus ebullientes effluerent vernes. Quo viso sancta Dei virgo mentem copioso pietatis rore infusam nequivit colibere a solito compassionis spiculo. Protinus siquidem eam miti affatu ultronea compellans, primum singula lepra contagia visu perlustrans, conatur amicales eam leniendo proferre loquelas, profecto in illo, cuius nominis invocatio nunquam miseratione vacat, sperans: Aequo animo esto, inquit, Eremfreda: haec tibi ad salutem, non ad interitum, dedit dispositio divina. Unde magis est providendum, ut sanitas tua nullum conferat periculum. Ipse igitur qui in opportunitatibus in tribulatione est adiutor, sit tibi propitius consolator, et tuorum morborum curator. Post hoc recurrens ad arma, quae in istiusmodi rebus illi erant familiarissima, cepit obnixae orationibus cum gemitis et contritione cordis insistere pro ea: Ne, inquit, clementissime Deus, irascaris, quod tuum sanctissimum nomen praesumo invocare ego peccatrix: non enim in justificationibus meis prosterne preces ante faciem tuae Majestatis, sed in miserationibus tuis multis.

Reminiscere

AGL. TORF.
HUBERTO.
EX MSS.
Puer subito
sanatur.

Psal. 144. 14.
Cauda ut
veluri erupit.

Marc. 7. 36.

Mater pueri
id divulgavit.

Multi ad eam
concurrunt.

Leprosam
sanat.

Tob. 12. 7.

Prudens haerent in aere.

Psal. 67. 36.

Matth. 6. 22.

Psal. 50. 19.

Urat pro
puero curvo,
muto, chiragra-
gico.

u

Jo. 16. 23.

AGCTORE
HUBERTO,
EX MSS.
1. Reg. 5

Remiscescere miserationum et misericordiarum tuarum, quæ sunt a seculo; qui per Elisæum vatem mundasti a lepra Naaman Syrum in Jordanis fluente; et nostra figura circumtectus per te extersisti quam plurimos ab huiusmodi horrore fœdissimo. Tu certe omnia dispensanter agis et prudenter, et levamen tue indulgentiæ tribus largiter. Sive ergo voluisti hanc mulierem immundissima atteri lepra propter ejus peccata, ut penitisset correctæ, ejus delendo crimina, eam mirabiliter munda; sive idcirco ut ejus curationis omne tua claresceret magnificentia, eam mirabiliter sana, ut a tua magnificeris factura. Concite ad hæc precamina ad solum Tonantis directæ, peregrinam figuram mutatur mulieris membra, pristino decori restituta, ac si nunquam eam transisset obscœnis figuris discoloris pœna. Tunc ambæ non ingratae liberatori omnium non cessant magnificas laudes rependere: sed et ab ore cunctorum hoc videntium et audientium concinitur Deitati sublimissima.

16 Hæc et alia innumerabilia per famulam suam operata est divina excellentia, quæ ad describendum sunt nimium proluxa. Sed et ex his paucis etiam ejus cœtera cognoscuntur opera; illa tamen præcipue, in quibus sibi tantum conscia animadvertitur esse; quia gratiam ab hominibus non requirens, quantum in ipsa fuit, voluisset latere omnes suas virtutes. Quod si illius exteriores actus explicari verbis utcumque potuerunt, interiorum vitam illius et quotidianam conversationem, et animum cœlo semper intentum, nulla unquam, (vere profiteor) explicat oratio. Illam scilicet perseverantiam, et temperamentum in abstinentia et jejuniis, potentiam in orationibus et vigiliis, noctesque ac dies ab ea perinde actas; nullumque vacuum ab opere Dei tempus, quo vel otio indulserit vel negotio; sed nec cibo aut somno quidem, nisi inquantum naturæ necessitas cogebat. Non si ipse Mantuanus Poeta ab inferis emergeret, profecto exposcere posset. Adeo omnia majora in hac sancta virgine constant, quam ut verbis concipi queant. O vere Beata multis præconiis digna, in qua dolus non fuit, neminem judicans, neminem condemnans, nulli malum pro malo reddens, sed coram Domino et hominibus sancte et juste vivens.

a Ms. obstrusa.
b Ms. perderent.

CAPUT V.

Obitus, sepultura, miracula.

In hac itaque constantia perdurans animi, nec dicam per singulos dies, verumetiam per singula horarum momenta fervebat flagrantia interni desiderii videre Deum Deorum in Sion cœlesti. O quantis hoc designabat suspiriorum tractibus, tamquam videretur dicere se intuentibus: Cupio dissolvi et esse cum Christo. Sicut enim desiderat ad fontes aquarum cervus, ita anima ejus sitiendo appetebat supernos obtuitus. Tandem ejus tam laudabilem affectum Christus definitivè perducere ad effectum, ipsiusque laboribus recomperare æternæ retributionis denarium. Denique modico pulsata incommodo corruptibilis carnis, attingit metam mortis: et sic artubus relictis, cœlum capessit anima fidelis; cui recta celso tramite via reseratur ad Patrem. Angelorum candidi chori hinc inde stipant euntem; de quorum evecta ministerio, cœlesti introfertur Paradiso, ubi cum obvio virginum choro suscipitur a Sancta Maria Dei genitricis, sine fine fruens Patriarcharum file, Prophetarum spe, Apostolorum consensu, Martyrum collegio, Confessorum contubernio, cunctorumque cœlicolarum perenniter oblectatur tripudio.

18 Ejus autem migratio sicut intulit superno contenti gaudium, sic his, qui ejus consortio fruii eatenus fuerant, gravem et fere intolerabilem luctum.

Erat enim videre pauperum ora fletibus rigata, quorum illi Sanctæ maxima fuerat cura; cum Evangelio attestante, nosset talium sustentatione se in æterna recipi tabernacula. Hic indumentum, quo se obtexerat illa, manibus prætendebat, ille suam inediam ejus refocillatione recreatum omnibus plangendo prædicabat. Prorsus cuncti inna lamentando sua pectora tangebant, tanta nutricis solatio se destituti ejulabant. Corpus vero ejus, ut oportuit, religioso officio, ac more Ecclesiastico composuerunt sacri ordinis ministri ceterique fideles, super illud Davidicis cantionibus congruisque orationibus operam dantes. Deinde divina peragentis mysteria odoramentis et accensis a faris prælati, prout postulabat res funebri, condiderunt in sepulchro cum honestate decentissima, quod extruxerant ante fores oratorii in villa, b Ham vocitata. Hujus depositio celebratur die octavo ab introitu anni, quod est vi Idus Januarii.

19 Nunc vale sanctissima virgo amplexibus tui sponsi diutissime concupisti jam inhaerens absque dissidio. Tu enim in numero computaris centum quadraginta quatuor millium, qui quocumque erit, juxta Apocalypsin, sequuntur Agnum; quia labem nivei pudoris nescisti, ex primitiis empta hominum. Adeo nunc et percipe supplices voces precantium, efficax oratrix pro nostris reatibus apud Deum. Nostri miserere, ut Christus placatus suis inclinet prosperas aures, nec noxas imputet omnes. Si rite veneramur ore et pectore diem tibi festivum, si sub tuorum gaudio sternimur vestigiis, paullisper huc illabere deferens tuis favorem unitatis in Trinitate, et Trinitatis in unitate, cui honor et potestas et imperium per infinita sæcula sæculorum. Amen.

20 Post expletum gloriosissimi agnos omniis sæculis laudabilem triumphum, quo depositis carnalibus exuviis S. Gudilæ innumerescibilis gloriæ adepta est brayium; ad comprobandum quanti meriti, quantæque sanctitatis fuerit, noluit pius Dominus apud nos manere occultum, quod non latebat apud illum; sed fieret quoque clarum et accolis et externis, quanta pompa ambiatur hæc Sancta in cœlis, cui tanta miracula et prodigia præstat agere in terris. Eo ipso etenim die, quo gremio mandata est terre, ad pedes ipsius busti visa est arbusecula e pullulare, quæ paulatim volventibus diebus gyris protensa in auras exerescens proceritate, non parvum occupavit aeris spatium ramorum crate atque comarum densitate. Nonne dignoscitur divinitus id administrari, et ad tutamen et unbraculum, ut corpus quoad vixit sui arbitrii deliberatione inviolatum, nunc cœlica cautela custodiatur illesum a caumate et fragore imbrum. Sive ergo causa hujusmodi, seu ad laudem sui nominis, et ob decus castimonie virginialis hoc procuraverit virtus sublimis; tu tamen, o Lector, si certatim sequentia prosequaris, perspicies super hoc ligno et divinæ evidentiam potentie, et admirabilem d doxam virginis tam egregie.

a Faves telasque ad funeris pompam adhiberi solitas intellige. Ex Bedæ lib. de ratione tempor. cap. 24. patet pharos dici ignium vasa, sive lucernas, quales in templis e laquearibus pendere solent ad honorandos Martyrum natalis. Ad quem locum Joannes Noviomagus: Pharos vocat coronides illas, in quibus lucernarum ambitus ab imo usque ad fastigium sic sunt dispositi, ut continuo superiores angustiores inferioribus pyramidis, seu turris, forum ostendunt, quales suspenduntur ex laquearibus sacrarum ædium, sive quales succenduntur in sacris funebribus.

b Molanus in Indivulo SS. Belgii putat hunc esse Flandriæ vicum hanc procul Ferrarum ubi verum qui id decem milliarius diei potest a Morsella distare? Neque isthic ulla est S. Gudilæ memoria, ut mihi ejus Ecclesia Pastor retulit. Rectus Auth. Miræ vicum Brabantur esse assertit primo a Vilordiu milliari. Plures cum villa hoc nomine in Belgia Teutonice appellantur, quod veteri Saxonice lingua domum, sive habitacionem, aut prædium significat.

c In altera vita, quam mox ex Surio dabimus, non pullulasse tam arbor, sed præter tetrapris hiberni conditionem subito fronduisse dicitur.

d Id est, gloriam.

Varia Gudilæ
virtutes.

Pie moritur.

Lugret pau-
peres.

u
sepelitur in
Ham vico.
b

Apoc. 11. 4.
Auctor eam
invocat

Ad sepul-
chrum ejus
ipso die arbor
pullulavit
c

d

CAPUT VI.

Sepulchrum ejus violans punitus.

Quapropter hæc sufficiat tantum prælibasse. Jam vero interim videamus quanta poena imminet sepulchrorum violatoribus. Factum est, dum humaretur sanctissimum corpus tumuli sinibus, ut præsens esset quidam perversitati crudelissimæ deditus, nocturnis furtis assuetus, doctus exhaurire apothecas divinum clandestinis suffossionibus, suasque crumenas farcire lucris turpibus : qui huc illic circumvolvens orbes oclorum, tacitisque luminibus pererrans corpus totum, vidit illud sepeliri cum insignibus ornamentis, ut decebat personam clientissimæ propaginis. Iste ergo illic tandem astitit, quamdiu cum omni diligentia clausum fuit. Jamque ille dies, aliusque processerant, et tertiam auroram Phaethontis equi vebant, cum sub memoria retractat ea quæ viderat. Tunc socialis cupiditatis pruritu cœperunt ejus præcordia titillari, solitique consentaneus vitii inhiabat visorum monilium deprædationi : verumtamen formidans per diem suo a prohibio satisfacere, videlicet quoniam metuebat deprehensionem suæ; optimum factu rebatur noctem, quæ instabat, opperiri, auctoritate notatus Dominici hominis, id est, Christi : Qui, inquit, facit peccatum odit lucem, ut non arguantur opera ejus a luce. Tandem astrigeras Hespero inducente umbras, nox atra bigis subvecta offusebat terras. Tum vero execranda aviditatis facinus toto combibens pectore, ardet, quæ infanda suggerebat meditatio, celeriter explere. O sacra fames auri, quid non mortalia pectora cogis? Siquidem fessa corpora carpebant placidum soporem sub nocte silenti : at vero non solvitur in somnos iste, ah demens ac infelix animi, sed immerum sanctæ religionis, oblitusque sui, fas omne abruptum, sepulchrum Sanctæ silentio adit; quo effosso, quidquid pretiosissimi ornatus invenit, diripit, id est, murænas a collo, lunulas a pectore, inanes ab auribus, annulos a manibus, armillas a brachiis, et hæc omnia aurea et argentea : præterea vestes purpureas subtegmine picturatas auri, b maforam candoris nivei, cingula fulgentia bullis. Sic sanctissimo cinere expoliato, rursumque glebis ingesti pulveris obducto, recedit latro ad sua continuo.

22 Post non multos autem interpositos dies, puella in platea choreas ducebant, ac tripudiando et concinendo manus conserebant. Inter quas colludens consodalibus cœtaneis alevat filia ejusdem latronis, armillas S. Gudulæ abrasas ab ejus tumulo, sui de præda genitoris gestans in brachiis. Quas perspicacissime contemplans quaedam virgo, quæ contubernalis S. Gudulæ fuerat, dum adhuc degeret in hoc mundo, post probatissima recognitionis signa exclamavit in publico, se vidisse illas recondi cum corpore sanctæ virginis tumulato. Hæc approbare cepit, illa negare. Tunc perscrutantibus universis, ut reum tam ferocem proderet sceleris, nec terroribus potuit compelli, nec blandimentis promissionibus induci, ut vellet hæc, ut erant, confiteri, commentans falsa pro veris. Ita ergo sublato auctore veritas patefacta est rei gestæ.

23 Jam autem hæc fama ubique pervolitante, celerit nuntio delatum est ad aures S. Emeberti præsiditis Cameracensi Cathedræ, fratris, ut in primis diximus, S. Gudulæ. Hic itaque pro atrocissimi immanitate sacrilegii, tactus dolore cordis intrinsecus, in quodam festo, quo parietes templi Christianus impleverat populus, sicut adstabat mediis altaribus officii habitu compositus, quandoquidem ille locus, in quo furtum factum fuerat, e sua diocesi erat attitulus, et factores et consocios hujus infandissimi flagitii a totius sanctæ universalis Ecclesiæ corpore segregavit, eosque sub interpositione terribilis anathematis tam generaliter quam perpetually condemnavit. Cui ex-

communicationi hoc quoque subintulit : Hujus deterrimi sacrilegii et auctores, et consentanei et complices, omnesque descensuri ex eorum genuine plectantur nævo istiusmodi poenæ, ut uterque sexus lapsante poplite jugiter claudicat, super hæc vero famineum d gutteria obscenet. Ita igitur viri et femine illius generationis manserunt et permanent hodieque multati, ut fixit censura sancti viri. Cui sacrum parum sciolo non liqueat hoc fieri ad aggerendam gloriam hujus Sanctæ, ut hominibus esset in terris honori et reverentia, cui in cælis Cœlites applaudunt et deferunt sicuti compari suæ?

a Id est, cupidati.

b Alii παρρησιος, maforem et mavortem vocant. Integumentum capitis videtur, aut certe rebum fluens, quo caput humerosque amicaret Varro. De variis hujus vocabuli notionibus consule eruditissimi Rosweyoli nostri Onomasticum in vitas Patrum.

c Nunc in diocesi est Mechliniensi, superiore seculo instituta.

d Alibi gutturiosus vocatur; in Breviar. Brux. gutturia, est colli vitium, ut patet ex vita S. Ursuarii xvii April. auctore Iulio Veronensi : Babebat, inquit, sanctus Pontifex neptem in jam dicto monasterio Malbodiensi, quam ipse parvulum commendaverat S. Aldegundi, quæ postquam fuisset adulta, orta est quedam in ejus collo seiva nimis infirmas que gutteria dicitur sermone Gallico. Quæ, ut legenti patet, non de S. Aldegundo dicitur, (quod ad cap. 16. lib. I Chronic. Camerac. scriptis Colvernerius) sed de ejus alumna.

CAPUT VII.

Reliquiæ Morzelam translatae, non sine miraculis.

Post hæc cœperunt reliquiæ sanctæ virginis virtutibus pollere, locusque ejus sepulturae crebris miraculis enitere. Quamobrem post elapsos a transitu ejus quamplures annos, quique fideles ad alterutrum ea que viritum viderant conferentes, quæsitum opus esse dicebant, quod sibi in talibus consilium, quidve esset agendum. Et diu, quaquaversum potuere, trutinantes sententiam, ad hujus tandem consilii ventum est censuram, quoniam oppoteret illam inde transferri; quando quidem non esset competens tantæ thesaurum margaritæ oculi angulo humillimi viculi, sed reponi loco celebri, quo conglobata phalanx Christiani populi suas preces deposceret per eam Christo dirigi.

25 Id cum placeret omnibus, assensu Pontificis parochiæ ipsius, ad sepulchrum Sanctæ conventi sacriolarum cætus, junctis sibi aliorum Ecclesiasticorum graduum stemmatibus, itemque plebis ac Procerum Palatinorum agminibus. Tunc apponentes pias manus, reverenter exemptas a sede tumuli sanctas reliquias imponunt feretro honorabiliter. Tunc destinant ferri versus a Nivigellam : sed nullo conamine quiverunt elevare b libitinam. Ergo ibi ut erant frequentes Pontifices sancti, Archidiaconi, Decani, sanctæ perfectionis Clerici, atque religiosi Laici, agitata questione, dum discutunt ubinam recondendum videretur hoc corpus sanctissimum; fit optio omnium adjudicantium, aut eCastri-locum aut d Malbodiense cenobium esse metandum. Sancta enim Waldetrudis et Aldegundis utriusque monasterii fundatrices gubernatrices fuerant S. Gudulæ, ut in principio dictum est, consanguinitate affines. Igitur bajuli toto adnissu corporis adlaborantes erigere feretrum, vires consumebant in casum : adeo manebat immotum ac si radicitus solo esset infixum. Hoc autem reputando imbecillitati humanæ, alii atque alii se ingerunt subinde; sed ita feretrum est aggravatum, ut nullo modo quocumque ingenio vel a quantiscumque viris posset moveri.

26 Hic vero videres gelidum manare omnibus sudorem, priæ nimio stupore. Quid potissimum intenderent, vel quo se vertereut? hoc restabat solum, aut ab incepto cessandum, aut a Deo obnixè poscendum, ut super hoc negotio possent nosse ejus iudicium. Aderat autem ibi quidam canitio crines respersus, marcente

AUCTOR
HI BERVO,
EX MSS.

Horrenda et
diuturna
pomo sacri-
legii.

d

Joan. 3. 20.

Quidam monilia, aliaque ornamenta, cum quibus sepulta erat, diripi.

b

Integritur scelus.

S. Emebertus nuctorem et consocios excommunicat.

De translatione corporis S. Gudulæ tractatur.

a

b

Nivellam, Montes, Malbodium ut avebatur, moveri non potest.

c d

AUCTORE
HERBERTO,
F. ASS.

marcente senio confectus, cui sancta virgo Gudila fuerat satis nota, et ea tempestate, qua hæc excesserat a corruptibili vita, ille vernabat adolescentia. Hic itaque veterum dierum monumenta revolvens: Audite, ait, o fideles, et vestras addicite preces. Huic Sanctæ viventis in carne mos inoleverat ultroneus, nulla necessitate interruptus, basilicam Sancti Salvatoris in Morzele devotissimè semper frequentare cursibus, ibique jugibus instare orationibus: credite mihi, hæc oculis vidi. Examinemus ergo velintè requiescere in eodem oratorio. Tandem hoc audito omnes coacti petierunt, ut declararet virtus Domini, an vellet in eadem ecclesiola illud sanctissimum corpus reponi. Et ecce tanta motum est feretrum facilitate, ut portantes clamarent nullum se omnis sentire. Ac primum fontem misericordie voce collaudant consona; deinde ferentes in manibus sanctæ Crucis vexilla et candelabra, sed et varia adornamentorum genera, dirigunt munus copiosum cum psallentium caterva eo, quo delegaverat præmonstratio Divina. Sane per omne iter quantum putas concionem coarctari studiis certantibus! ex proximis etiam oppidis adventatur: curvus arator in medio opere defixa reliquit aratra, subulcus et bubulcus, necnon et opilio intermissa sua custodia, gaudent sanctas comitari exequias.

27 Interim largiflua æterni benefactoris benignitas nil eniquum petenti denegans, nec munera retardans, cunctis revelavit patenter, quanta honorificentia in æthereis sinibus hæc Virgo sublimaretur vehementer, quæ sibi in terris famulata fuerat humiliter. Inter illa etenim constipati millia vulgi venerat homo corpore quidem invalidus, sed pectore robustus. Denique ejus aurium meatus olim nimietis languoris obtinuerat: jamque longiquitas temporis intercesserat, ex quo magnas opes tenuerant, ut ei multimodis medicamentum linimentis, vel aliquantisper dupilaretur, vel funditis demeretur ipsa surditas, domoque exhausta, nec proficiente medela, proprium censum cum auditu amiserat. Ast ubi efferbit dives fides in ejus sano corde, credentis sibi posse succurri a Deo per interventionem famule suæ; melius immerus cuneis corripit abire sub piæ illius vocatione sarcinæ. Ubi spe prompta, audaci pernix fiducia, lacrymosa devotionis flebilis effundit precamina: O, inquit, singularis post Deum clementia, subveni mihi misero. Ad tui confugio subsidii portum, ne repellas me salutis indignum. Monstra te maternæ caritatis habere ubera, sumatque per te mearum precum donaria, cui ante omne ævum præelecta, modo sine fine copularis sponsa. Revulsis piissima Domina vetitibus densissimæ surditatis, dirige callem vocibus percipiendis. Quid igitur? non distulit Sancta Dei preces exaudire sui pauperis. Nam decurso puncto hora: fere minus, aurium auditus, oppanso surdamine diu interclusus, purgat crassa queque obstacula ruptis obicibus, fitque suspiris pervinus, et capax loquentibus. Quamobrem in confertissimas proslit turbas, quæ et quanta sibi configissent amantians. Protinus elevata in excelso voce, júbilos Deo et ejus sanctissimæ virgini persolvit, ac laudes gratuitas; atque deinceps sequitur feretrum adnodum ovans. Tunc omnis ille conventus extollit sublimiter ora in Christi laudibus, qui concessit illis videre magnalia ejus. Cantica ingeminantur: attonitus cordibus iterum supplicia vota excitantur. Quo comperito habitantes circumquaque magis atque magis conglobantur, religionis amore gesticentes rapidum iter post sanctas reliquias carpere, Deoque et ejus Sanctæ student concorditer jubulare. Sic sancti fervore desiderii coadunatis visitatio non defuit divina, que laborem illorum vacuum esse non est passa. Ipse etenim Christus hæc in Evangelio suis spondet fidelibus, ita Apostolicis intonans auribus: Ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine

meo, ibi sum in eorum medio. Quod si in medio duorum vel trium, quanto magis est in medio tot populorum in suo nomine congregatorum.

28 Tandem ventum est ad villam Morzeleensem milliariis decem a vico Ham distantem. Ergo in basilicam Sancti Salvatoris sancta ossa introduxere, et cum magna letitia atque honore, necnon et hymnorum decantatione, sed et cereorum lumine, aromatunque suavissimo odore cum suo loculo post sacrum altare constituerunt. Quæ ubi ad voluntatem Antistitis composita sunt, S. Gudilæ nomen in serie aliorum Sanctorum juste adseribunt. Advolvuntur humi, et quod timent, quodve petunt, murmurant sanctissimæ virgini. Audit illa preces, ac reddit ratas, quas videt probabiles. Cuique solennia celebrassent Missarum, perfecto læti honore reddent domum, prædicantes S. Gudilæ virginis nomen famosissimum, ac in Sanctis suis mirabilem magnificentem Deum, cui est honor, et imperium in sæcula sæculorum.

29 Hoc vero die, quo translatum est corpus beatissimæ virginis in basilicam Morzeleensem, virtus Altitroni ad nominis sui laudem, et virginis suæ ampliandum honorem, patefecit suæ potentie ostentationem: quam utique propalavit super ipsam arborem, cujus superius fecimus mentionem, quæ videlicet in vico Ham cooperat crescere ad vestigia sanctissimæ virginis die depositionis ejusdem. Namque submissum solem jam undecima rotabat hora, ac in devexo axe supererat lucis portio duodecima; cum ecce lapsu celeri advolvit axis una secans penis aera, coneditque in arbore illa elangoribus strepens, ac remigium quatiens alarum, adeo ut in admirationem sui ciceret collegium illius loci incolarum. Inter hæc vertitur cælum, alterumque Titan permeat bemisphærium: cumque fulgeret lutea Aurora in roseis bigis, adducens crepusculum diei succedentis, Morzeleenses ditati privilegio optimi pignoris, ocyus surgunt cubilibus spreis, assuescentes invocare suffragia sanctæ virginis, diesque festos agitare in ejus honore publicis privatisque conventiculis. Mira dicturus sum. Ut appropinquant adieque, cui creditum erat tam pretiosæ depositum margaritæ, conspiciunt eandem arborem ardui cacuminis ante fores stare cum prænotata ave desuper incubante: ac primum procul absistentes diriguere metu ipso, deinde pavore submoto coagulantur erga lignum in uno globo. Res venit in dubium, utrum sub silentio nocte ipsa quæ pullulaverat apud Ham vicum fuisset scrobibus illuc mutata cultu hominum, an alia ejusdem similitudinis et quantitatis exisset sub momento felicibus ramis ad cælum: sed cum fama crebresceret illam apud Ham radicem erutam esse, et nusquam in ipsa vicinia transplantatam fore; apud Morzelem vere nulla signa compararent, mortalium labore id actum fuisse; cum insuper non versa terra tam fixa in tartarum tenderet radice; ipsaque media ingentem sustineret umbram extendendo fortes ramos late immota, solida robore, ac si ibi generatim exerecendo videretur multa virorum sæcula vicisse; tunc demum palam fit omnibus, sanctam virginem voluisse per hoc demonstrare signa suæ presentie: hæc enim arbor olim apposita fidelissima custos sanctarum exequiarum, non deficit a suo obsequio, nec in translatione earum. Quod ad jussum omnipotentis Dei Angelico ministerio actum intellexit, qui divina providentia disponit omnia credit. Ista arbor vero vocatur populus vulgo. Cur igitur humana in hoc fluitet titubatio? en habemus recentia miracula ex veteribus exemplis, ut vileo. Certe enim scripturarum testimonio novimus, quod propheta Abacuc prandium cum ferret messoribus, ejus cesarie apprehensa Angelicis manibus, sicut erat plenis canistris onustus, a Judea sublevatus, repente est in Chaldæam depositus; quo prandio et Damielem inclusum in lacu leonum refevit, sequere

Gudila, ut
sancta, co-
titur.

Transfertur
Morzelem.

Arbor miraculo
transfertur ex
Ham in Morzele.

Surdus in hac
translatione
auditum recipit

Psal. 4. 5 et 4.

seque repente iterum in Judæa invenit. Arguens quoque Psalmographus insanas falsitates hominum: Filii, inquit, hominum usquequo gravi corde? ut quid diligitis vanitatem, et queritis mendacium? Et scitote quoniam mirificavit Dominus Sanctum suum. Mirabilem quippe exhibebat Dominus ancillam suam in terris, quam meritis gloriosam Angelis conparaverat in cœlis.

a De Nivigella, quæ et Niviala, vulgo Nivella, celebri Brabantia oppido, agemus xvii Martii ad vitam S. Gertrudis.

b Pererum, aut capsam cui sacrum corpus inclusum Sarcophagus enim, aut lectulus in quo mortui efferebantur, libitina dicebatur; a Libitina Dea sive non præsulæ, in ejus æde quæ ad funebrem pompam spectabant, vendebantur. Tertullianus lib. de corona militis: Ceterum a seculo coronantur et lupanaria, et latrina, et pistrina, et carcer, et ludus, et ipsa amphitheatra et ipsa spoliaria; ipseque libitine. Sutorius lib. 2, epist. 8. Sed cum libitinam dicentes omnes, exteri quoque præstarent, remorantur, exosculantur.

c Is torus erubio seu collegio virginum a S. Walde trade fundato celebris, intra urbem Montes, Hannoniæ primariam, conclusus. Visitar pars magna etiamnum castri veteris, ut plenus ad S. Walde tradis vitam ix April.

d De Malldodiensi parthenone, et oppido xxx Januarii ad vitam S. Adelgonis.

CAPUT VIII.

Carolus Magnus S. Guldite sepulchrum veneratur.

Eodem autem die hujuscemodi rei rumor circumquaque decurrit, et per cunctorum ora volitans ad palatium usque pervenit. In tempore illo sceptrum a monarchia Imperiali tenebat Carolus victoriosissimus piissimusque Augustus, qui ex tropæis frequentibus, triumphatisque nationibus cognominatus est Magnus, qui regni Francorum spatia longe lateque dilatavit, et Christi gloriam in suis finibus ampliavit. Itaque fama pervulgante volneri, certatim studebant illic adventare tam longinqui, quam et proximi; et miraculum, quod Christus ad gloriam suæ Virginis monstraverat, ardebant intueri. Ducebantur longis ordinibus acies virorum ac mulierum: exultabant varianum fremitus hinc inde viarum, qui venientes et contemplantes quod desiderabant, fletibus præ gaudio ora rigabant, et ingredientes oscula lipsanis Sanctæ imprimerebant, egredientes vernantium florum sertis arborem ornabant. Ut autem in tanto miraculo potentia Domini potissimum magnificaretur, et virtus nota redderetur, pars permaxima extitit Princeps clarissimus præfatus Carolus: qui talibus auditis regali solio exilivit, et una cum primoribus aulae suæ ad inspicendum hoc miraculum, et ad corpus Sanctæ accessit; et admirans potentiam Domini, virtutem ejus magnificavit, misericordiam collaudavit, et quia in diebus suis talia ostendere, dignatus sit, gloriosum nomen ejus benedixit: minioque gaudio permotus, inter piæ gratiarum actiones, letitia eliciente lacrymas fudit: sed et itidem fecit adventantium quisque.

31 Rex interea memorabilis ibidem maxima sanctæ virginis devovit, atque attribuit munera, vasa scilicet aurea et argentea, palliæque peregrino opere elaborata. Ipsum quoque fundam Morzelam ei tradidit cum universa inhabitante familia, hoc Sanctæ placere intra se reputans, quoniam specialiter præ omnibus hanc sedem delegerat suis ossibus. Quæ singula testamento mandavit, et subscriptis testibus assignavit, et Ecclesiæ, in qua Sancta jacebat, in perpetuam hæreditatem delegavit. Super hæc aggregavit illic sanctimonialium gregem, quæ imbi Christo, et ejus Virginii famularentur spiritualiter, et consæta officia persolverent die nocturne incessanter: quæ ut nullius rei inopes, indigentia manus darent, atque a proposito sancto deficerent, strenue egit, ut quæ vite necessaria forent nulla deessent. Illic videmus Salvatoris verba compleri dicentis: Matth. 19. 29. Omnis qui reliquerit domum et patrem et matrem, etc.,

centuplum accipiet, et vitam æternam possidebit: quia enim hæc Sancta quousque vitali aura pasta est, spem non jaceat horum habens promissorum, abrenunciavit terrulentis, modo et centuplicate fructum meritis consequitur in terris, et perpeti vita fruatur in cælis.

32 Posthæc memoratus Rex Carolus exercitio venationis b regio more delituit, per circumadjacentem c forestem exturbabat rabidas feras a suis saltibus: quadam autem die, cum in via lustra eingeret studiosissima indagine, et ad retia et plagas cogeret clamore silvestres feras diverso distinctas et genere et colore; ecce inter multigena pecora vis canum odorisæquæ emovit a suis latibus usum inmanissimi corporis, et violentissime ferocitatis, quem palantem statim Rex insequitur cum equitatu et vociferatione virorum, sono litonum, latratu acerrimorum canum: militum alii obsident compita districtis gladiis; alii discursitant in spumantibus equis, cum arcubus curvatis et apparatus spiculis; quidam cum vasta cuspidè adnuntur arboreis truncis, at si qua sors illum præcipitem obtulisset eis, impeterent eum lati ferri venabulis: sed hæc omnia nequidquam. Tuebatur quippe protectione tua, o Virgo benignissima. Quid opus est ambagibus verborum? Quicquid poterant captioni illius se accingebant. At ille per loca sentibus sita et vepribus diffugit: arbusta diffringit, saxa obvia volvit, fertur cæco terrore, qua somis atque tremor, qua exagitat furor: feritas eum incendit, impetus rapit, prona et fragosa petit, ardua transilit: postremos elapsus nemorum impedimentis, dum isque exemptus hirsutus, apertis se surribundis ingerit arvis; ubi in vicino erat vius Morzelensis. Tunc videres venatores arrectis animis exultare, ac si jam captum illum tenerent libere. Insequitur alæ equitum; contorquent validis lacertis nimbos telorum, quæ omnia cedunt in cassum. Inter hæc jam multo spatio victus, cum nullum esset eflugium undique campis late patentibus, ac more imminente jam jamque capiendus crebris differebat flexibus, (credo divinitus illi hoc aspirare ingenium;) prope cursu recto tendit ad Morzellam, Sancti Salvatoris irumpit ecclesiam, seque sub sanctæ Virginis oculis libitinam. Ibi subito feritatis suæ oblitus, deflexa cervice, summissoque humiliter capite, sanctimonialium adventantium caput vestigia lambere, ac more lascivientium catulorum omnibus aggaudere. Unde patenter dabat intelligi se fuisse defensatum patrocinio famule Dei, ejusque amodo paratum esse deservire obsequiis. Quod ubi mutiatum est Regi, perpendens animo qualitatem rei, animadvertit continuo hoc meritis sanctæ Virginis a Domino fieri. Quia de re abstulit protinus ab insequendo, statuitque nihilominus edicto, ut nullus esset infestus eidem urso; sed permitteretur in ejus ministerio, quæ ejus patrona erat in discrimine tanto: quod etiam est factum: manente illo blande veluti agniculo in congregatione Sororum usque ad diem vite suæ extremum. In tota ergo illa regione tunc statim quid in ecclesia factum fuisset innotuit: concurrere viri et femine pariter nobiles ignobilesque, videbant ursum deposita belluina rabie morari inter d Nonnas ulro citroque quasi animal domesticum tranquille: Deoque, et ejus Virginii concinebant una voce. Quis non obstupescat talia signa mortuorum, quæ sunt pro excitatione viventium? Intueamur tuam, Christe, etiam in hac parte virtutem, cui omne quod brutum est sapit; cui nite est omne quod savit: tua est hæc virtus, tui nominis plenus est ille titulus. Quotiescumque enim antiquitatis novellam Ecclesiam tremefecisset turbo persecutionis, ac destinasset tyranni tuos cultores trucibus bellis lancinandos voratibus eruentis, mansuescebat subito ferarum ferocitas, precipitantesque lambebant tuorum testium plantas.

ACTORE
HERBERTO.
EX MSS.b
c
In Drabantio
venatur.

Carolus Magnus visitat corpus S. Guldite.

Nulla istibi turbar

Monasterium virginum fundat.

Matth. 19. 29.

Ursus ad Virginis aram fugiens venatorum manus evadit: fit cecur.

d

ALCIATORE
HUBERTO,
IX MSS.

a Si vere Imperator erat Carolus, qui dignitate an. vccc. a Leone in ornatus est, debuerit is qui adolescentia vernabat, ut ante dicitur, ea tempestate qua S. Gudila excessit a corruptibili vita, minimum conuenerit fuisse. At fortassis Hubertus hic monasterium Imperialem posuit pro regno Francorum, quod Carolus ab an. dccxxviii tenuit.

b Francorum Reges venationis studio delectatos, alibi obseruauerunt.

c Vox forestis, aut foresta, vel forestum, quæ siluam aut saltum significat, a Teutonico idioma, ut Tillus ac Nicotius fatentur, in Gallicum atque migravit: diciturque et de aquis, ut idem docent; et discretus Brunellus noster Gallo-Flandria lib. 3, cap. 2, ex variis Regum diplomatis.

d Multa de hac voce reperies in Rosvopli Onomastico.

CAPUT IX.

Regia virgo sanata: parens cum regno conuersa.

a Nos vero repetentes nostræ virginis a fastos in manibus sitos, videmus non esse prætermittendum silentio, quanto nomine eandem famulam suam clarificaverit opifex rerum per fines transmarinos. Ibi siquidem b Rex quidam regebat populos sub placida pace, qui susceperat quandam natam ex legitima conjugē. Huic autem filiæ prima natiuitatis dies dedit initium vitæ cum membrorum labe. Nam super totius corporis partes regnabat debilitas, sed maxime super manus invalidas, quas nodosa c arthritis ligauerat. Quid dicam quia stare non poterat, quæ nec in lecto surgere suo, vel ad sedendum, valebat, neque in latius alterum per se reclinare poterat; manus quoque non solum nequibat ad os ducere, verumetiam nec paululum erigere? Ita igitur a primæua ætate in florem peruenit iuuentæ cœvo languore, nec spes ulla restabat adipiscende salutis; quia omnis illa provincia dedita idolorum culturis, sordebat ritibus fanaticis. O quam saepe gravatos iuvat desperata, et prosperitas celans mœstis principis leta confinia venit ad vota! Quadam denique nocte, gratissimo somno serpente per ipsius puellæ artus, visa est sibi per somnum astare mulier venusto vultu, sereno aspectu, mulcens eam leni affatu: Longis, inquit, o puella affecta es calamitatibus, sed tui miserendum est amplius: ideo confidens esto, quia instat temporis revolutio, quo tibi medendum est a Christianorum Deo, cui mancipare te oportet ab hac die, relicto paganorum errore. Verumtamen haud aliter sanitatem consequeris, nisi sepulchrum Gudilæ virginis adieris. Hæc locuta, rediit ad supera. At illa expergefata a somno, patri et matri quæ audierat et viderat indicat extemplo. Rex ut audivit, primo expavit: deinde hæc ore non pressit, sed in hæc verba prorupit: Regio nostra his miraculis nunquam fuit alleviata: heu, ut quid veneramur muta, quæ nihil prosunt saxa? hic magnus et verus solus est Deus, cui cedit ægritudo et salus. Sed quis o meorum inuenitur fidelium, cui sit notum tantæ virginis Gudilæ bustum? Jam circumvolitans hæc fama regalia compleverat atria: adsunt omnes suo Domino congratulantes: hoc tantum oberat, quod nullius notitia callebat, quæ hæc S. Gudilæ fuisset, vel ubi recondita foret. Rex interea per totum illum diem magno æstu curarum fluctuans, mentem nunc hæc, nunc illuc divisam per omnia versat, videlicet cogitans quem finem visioni filiæ suæ petat.

Iterum confirmatur.

34 Post hoc nox ruit, puella in stratu suo obdormit; denuo præfata venerandi habitus mulier ei in visu assistit, eamque his admonitionibus instruit: Forti, filia mi, vigeas animo: a Christi non exorbitabis obsequio, ut tibi dignetur adesse divina visitatio. Qua visione sublata, puella evigilat, et huic exhortationi obtemperans, idolorum culturam abdicat, se Christo constanter dedicat. In hoc sollemniter erat tristis, quod ignotus erat ei tumultus Gudilæ gloriose virginis. Hæc de causa portionem que supererat noctis expendit in obsecrationibus et vigiliis, totumque sequentem diem iungit precibus assiduis, postu-

laus a Deo, ut fructuosum proventum visionibus his adduceret, sibi que patenter revelaret, quoniam in loco sua famula, Sancta scilicet Gudila, humata quiesceret. Nec enim fefellerit hæc spes, quam confirmabat præcordialis fides. Sic enim ait Dominus in Evangelio: Si habereis fidem sicut granum sinapis, diceretis Matth. 17. 19. huic monti: Traus hinc, et transiret. Namque merso sole cum ingrueret chaos noctis umbræ, ipsaque filia Regis membra laxaret quiete; ecce in somnis strepedita mulier adest ei jam tertia vice, solidatque eam hæc certitudine: Cur tanto gemitu consumeris, o puella? Quæ his doloribus depauperetur meta? Certe si te fatigat tam inexuperabilis cupido, ut tibi indicetur S. Gudilæ virginis repositio, accipe ergo, et hæc mea dicta tuo infige animo: Hæc Gudila nobilissimæ celsitudinis virgo, trans Pontum oriunda fuit de Brabantia: quæ donec vixit, omnem pompam sæculi abiecit, solique Domino in virginitate ac ceteris virtutibus adhaesit: post excessum autem vitæ primo sepulta est in villa, Ham vocata; postea vero in alium vicium, nomine Morzelam, est translata: ubi nunc meritis ejus creberrima fiunt miracula, ibidemque ei ancillatur sanctimonialium congregatio devotissima. Expergiscere; age, et genitorem tuum certum redde. Sic ait, et ab oculis somniantis disparuit.

35 At illa excutitur somnis, parentibus enarrat quæque, ut digesserat visionis ordo. His Rex auditis redditur alacer nimis. Sine mora igitur navim apparari iubet; quam sumptibus et militibus onerat, filiamque suam eis commendatam honorifice transmittit, quo desiderabat, ut regale munificentiam decebat. Ast illi proveluntur portus statione, currunt immensum æquor cava trabe; spirant optatæ auræ, leniuntur tumentes fluctus eo, quam longum est, navigio, ut nantis constaret liquido, eos regi S. Gudilæ gubernaculo. Tandem appulsi optato littori, explorant Morzelam, quam subeunt ab æccolis indicatam: sanctimonialibus aperiant sui itineris causam: illæ vero puellam suscipiunt, et ad S. Gudilæ memoriam ducunt, ibique pro recuperanda sospitate illius jugi triduo orationibus incumbunt. Res mira: tertio etenim die perseverantibus illis in prece, potens medicina exiliit repente; omnes nervi puellæ attemperantur in concordiam suæ harmoniæ, manus pedesque suum officium exercent libere, prorsus omnia membra convalescunt interius exteriusque. Puella ergo palmas cum facie ad cælum sustollit, Christo ejusque Virgini benedicit. Similiter facit, quicumque hoc cernit, et audit.

36 Itaque militibus fuit consilii non ibi diutius immorari, sed continuo cum Domina sua, filia scilicet Regis, navim ascendunt, et remenso pelago Dominum suum repetunt; ei quæque, ut gesta fuerant, referunt. Stat facti manifesta fides, ejus nata sospes. Quanta tunc Regi oborta est, ejusque magistratibus, et regno omni letitia! per omnes urbes exultatio! per plateas tripodatio! Rex quoque, ut sapiens, magnitudinem portenti pensans, in hoc consilium statim proripit ita prudenter disputans: O miserissima nostræ gentilitatis dementia, colentis simulacra, quæ nec auribus voces trahunt, nec ore reddunt, et, ut insensibilia, nihil sentiunt. Hicne sunt Dii de rupibus abscissi, metallis fabrilis opere fusi, quos timent artifices sui? ei! quantas in his fabricandis impensas perdidimus stolidi, et, quod valde timeandum est, rei; quia et dæmonum sunt effigies, et nos secum trahunt ad tenebras infernales. Unde nunc nunc, o optimi satellites, pristinos errores respiciamus, soli Deo plasmatori omnium militemus. O fortissima devotio hujus Regis, qui prædicator factus est suæ gentis! Assensus fit omnium, approbant Regis consultum. Ipse ergo Rex in primis aliorum exemplan multo vallatus exercitu transmeat ad Morzelensem vicium: ibi S. Gudilæ offert pretiosorum copiam ornamentorum. Posthæc fecit et se et uxorem suam ac filiam nupere curam purificari

Edocetur ubi sepulta sit Gudila.

Morzelam dicta, tertio post die sanatur.

Rex cum suis convertitur.

Morzelam veniunt.

AUCTORE
HOBERTO,
EX MSS.

baptizatur.

cari unda sacri baptismatis : et post mysterium sancti lavacri dedit S. Gudila ve argentum et maximum et pretiosissimum, in quo deinceps offerebat suas oblationes collegium sanctimonialium. Deinde in regnum suum cum aliquot verbi Dei ministris remeans, in gremium sanctae matris Ecclesiae induxit gentes sui imperii colonas, sacro fonte regeneratas; simulachra comminendo in pulverem redegit; templa sanctitatis aquis expiata in memoriam sanctae Crucis et Sanctorum dedicari fecit, officia Clericorum constituit. Postremum nullum permisit regno militare suo, qui per paganisimum rebellasset Christi regno. Sic igitur per salutem corpusculi unius multis provenit animarum salus. Horum autem omnium causa tua sunt merita, o Sancta Gudila, virgo dignissima, vere, ut ita dixerim, transmarinorum Apostola, magnis praeconiis digna. Sed nostra jam succumbit fragilitas deficiens ad enarrandas omnes virtutes tuas. Quis enim stylus ad scribendum sufficiat, quanta infirmis praebueris beneficia? Quicumque sub tuae misericordiae confingentur alas, aut d pleurisi dira pulsati, aut paralyti dissoluti, sive atro febris felle exesi, seu mille morbis obsti, recepta sospitate cuncti ad sua redierunt keti.

a An Chronicon canobii Morzellensis, an S. Gudila res gestas et miracula secundum amoenam seriem digesta, intelligat, haud liquet: quidquid il est, videtur intercidisse.

b An Pietorum fortassis in Britannia, an usquam in Septentrione hic haec fuerit, non facile est conjicere.

c Ms. habebat, artetis, mendose.

d Pleuritide opinor, scribere voluit, ut est lateris dolor, sive τῆ νεφρῶν πνευματικῶν.

CAPUT X.

Morzela vastata, translatae Bruxellam S. Gudilae corpus.

Post multa, et magna miracula ostensa in vico Morzela dispensatione Domini, collocata sanctimonialium congregatione inibi, in honore dilectae Deo Gudilae virginis, multiplicata populorum malitia, laeta et prospera turbavit diaboli versutia. Ipse quippe adversarius noster, qui bonis invidet, et malis semper aggandet, dum tanquam leo rugiens circuit quaerens quem devoret, si qua ad huc virtutum vestigia remanserant in terris, nititur abolere omni molimine impietatis; ut jacula atrocitatis suae per corpora exterius transmitteret liberius, (heu dolor et faeinus!) primo venena sua in animam diffundit interius, tanto gravius, quanto abundantius. Sic, ut diximus, ascendente ad Dominum clamore nequitiae Christianorum, ut similem moribus invenirent poenam, fines Lotharingiae gens invadit a paganorum. Fiebant crebra incursiones, rapinae frequentes, impietates multiplices et mirabiles, sanctuarium vertebantur in derisum, in praedam substantiae incolarum. Ita pace turbata res canobii Morzelensis paullatim diripit adversariorum insatiabilis cupiditas. Sed b Otto senior tunc temporis Imperator gravibus curis, et multimodis regni occupatus negotiis, dum adversans non cohibet censura regiae severitatis, majorem et graviorem licentiam injustitiae faciendi tribuit etiam domesticis: et dum regno nequit propellere alienigenas, Ecclesiae Dei inimicos indigenas sentiunt.

38 Igitur post talia et tanta regni flagitia recedentibus paganis, c Wenemarus quidam in ecclesiam S. Gudilae consurgit, omni crudelior bellua, et specie Christianus, non opere, paganos ipsos nimia vincit crudelitate; bona Ecclesiastica in usus suos, et suorum stipendia satis audaciter presumpsit vendicare, et ancillas Christi injuriis et egestate coactas compulsi fugere, et ut oves sine pastore circumquaque vagantes errare. Si quam praeterea de numero Deo servientium mors occupabat, locum ejus avaritia Wenemari supplere volebat: sed non mirum erat, qui et viventibus sua denegabat. Hoc tandem justo judicio Dei

tam animae, quam corporis damnato morte, dolet Ecclesia ipsam filios reliquisse, quorum unus Ermenfridus res Ecclesiae supradictae in vasus injuste non timuit mortuo patre suscipere, et per aliquot annos tenuit, sine alicujus contradictione, vel defensione; hoc enim tempore, ut clamat veritas scripturae, neque Rex, neque Dux in Israel erat, sed unusquisque in via cordis sui ambulabat. Tanta demique aliorum malorum pericula, tanta adversitatum undique creverunt incommoda, tanta insuper Principum erat negligentia, vel defensorum impotentia, ut res Ecclesiarum minui, vel diripi in his finibus ab aliquo jam eis esset pro minimo.

39 Posthaec d Ottone secundo tenente Imperium, Carolus e filius Lotharii Regis Francorum, in regno Lothario f adeptus est Ducatum. Qui statum imperii dolens perturbari multipliciter, ad melioranda negotia multorum animadvertit solerter. Unde inter cetera res sublatae Ecclesiae Morzellensis in vasorum partibus nisus est subtrahere, et S. Gudilae famulantibus restituere. Sed quivis scire potest facile, quam difficile corrigantur, quae in consuetudinem venerint diutina dilatione. Sua loco sancto reddere volebat industria Caroli Ducis; sed obstabat aviditas perversoris, nec Deum timentis, nec hominem reverentis. Insurgunt testes iniqui, et mentita est iniquitas sibi. Ermenfridum omnes suae partis clamant esse patris successorem, et paterni boni heredem. Ducis autem prevalente potentia Ermenfridus, sui quae complices amantes terrena, parvipendens caelestia, inito consilio in vasas terras retineat sibi, et pretiosam margaritam omnibus datis comparandam, corpus scilicet S. Gudilae dant bono negotiatori, Caroli videlicet glorioso Duci. O miseris et miserandos omni modo! qui instar brutorum animalium terram respicientes pectore prono, ac ventri obediens non Deo, ipsi se indignos tanto iudicant dono: et sicut paternam capacitatem eis haereditate cessisse gavisus sunt, et quasi aeterno mucrone perlossi, paternae necis exitum sibi contigisse testati sunt. Nam universos ejusdem possessionis cohaeredes inaudita miserabilique nece notum est finiri ad extrema venientes.

40 Carolus vero Dux pro nihilo ducens damna terrarum, felici commercio gaudet se caelestem suscepisse thesaurum. Bruxellam venit, g corpusque tum, virgo clarissima, cum honore debito in ecclesiam h S. Gaugerici intulit, et quid sibi cessisset boni gestiens probare oculis, temere quamvis, devote voluit aperire thecam Virginis. Mox ecclesiam totam nebula circumfundit, oculos praesentium caligo retundit, atque sic providentia Dei omnes ab incepti temeritate retrahit. Dux bono flagrans desiderio, clementiam Domini triduano placare studuit jejuniis. Tandem consequens quod voluit, thecam aperuit, corpus sanctum vidit: rursus clausit, clausam sigillo signavit. Partem etiam villae quandam, quae vocatur Molenbeeca, sanctae Virginis tradidit, et sex familias addidit, et alia complura altaris vestimenta donavit. Illic non sine magna veneratione quievit usque ad tempora Comitis i Lamberti nepotis, de quo praebocuti sumus, Ducis Caroli k.

a Ms. Rub. vat. D morum.

b Otto I, qui et Magnus, an. cmlxxvii, unctus est rex Germaniae Aquisgranii, an. cmlxxx Imperator, Romae obiit anno cmlxxxii, vii. Mii. Ceterum hic aliquod videtur omissum. Nam Suriana vita multa de Belgicarum provinciarum vastatione refert.

c Hic esse videtur Wenemarus Advocatus, qui diplomatam Arnulphi Magi Comitis Flandriae, quo is varia praedia monasterio blaminiensi restituit an. cmlxxxii, subscripsit.

d Otto II, an. 961, rex Germaniae coronatus, 967, Imperator Romae, patri tandem in Imperii administratione successit an. 973, obiit 983.

e Imo frater Lotharii fuit, filius Ludovici iv, Transmarini dicti, Galliae Regis, et Gerbergae sororis Ottonis Magni, qui mortuo an. 986, Lothario, atque anno sequenti Ludovico V, ejus filio, paternam avitaneam regnum, ab Hugone Capcio occupatum, armis repetens, an. 990, ab eo captus, sequenti anno Aarelle in carcere moritur.

Jud. 17. 6.

d
e
f
Carolus sub
Ottone II,
Dux Lotharingiae.

obtinet corpus
S. Gudilae;

g

h
Bruxellam
illud trans-
fert.

Id intueri ut
potuerit.

i
k

f Datur

Barbari del-
atum popu-
lantur.

u

h

c
Wenemarus
homo Ecclesiae
Morzellensis
diripit
Moules
re. at.

AUCTORE
ANONYMO,
APUD SURUM.

f Datur Lotharingæ Incutus Carolo ab Ottone II. an. 977, ut et ipse, ab insolentibus desistat, et fratris sui Lotharii motibus obsistat. Sigbert.

g Circa annum 978, eam translationem factam scribitur Virgineus in Chronico Belgico, Harus tom. 1. Annal. Brabant. Baronius tom. 10. Annal. ad eundem annum nu. A. hic tamen fallitur cum ad Carolam pugnantiem adversus Hermentfredum, accepisse ab eo corpus S. Gudilæ. Restitui voluit Carolus Ecclesie Morsetensis abbati, sed id consequi non potuit, vel hinc impiorum testimonis elisa iustitia, ut hic innuitur, vel Claudie, et Castri Gandensis Comitum, Hermentfrido faventium potentia impeditus ne vim adhiberet.

i Erat etiamnum Bruxellæ S. Guericci (Episcopi Cameracensis, qui XI Augusti colitur) ecclesia, una e quinque parochialibus, non ea, in quam corpus S. Gudilæ intulit Carolus, sed alia augustior, ædificata a Lamberto II. Lovaniensi Comite, Caroli genero, et tradit Miræus in Chronico Belg. ad an. 948. Haud præcutit ea ecclesia palatium suum habuit Carolus in Senæa fluminis insula.

k Gerberga Caroli filia, Lamberto II, Comiti Lovaniensi, Dagineri II. Hassaniæ Comitis filio, nupta, peperit Henricum, Baldricum, Ingigerum, Mathildem Henricus I. Lovanii occisus est an. 1034. Et successit Otto filius, hic in juvenili ætate mortuo Baldricus paterus, qui et Lambertus Barbatas, qui collegium sapientum Canoniarum Lovanii instituit, templum S. Michaelis Bruxellæ ædificavit, atque in illud S. Gudilæ corpus transtulit.

l Hæc aliquid videtur deesse. Nomen enim verisimile est auctorem in ceteris tam verbosum, ita abrupte terminasse hanc historiam.

ALIA VITA

AUCTORE ANONYMO.

Ex Laurentio Surio.

CAPUT I.

S. Gudilæ ortus, religiosa institutio.

a b
S. Gudilæ
parentes,
c

d

e

frater.

sorores.

Igitur b Sigiberti Regis temporibus, qui fuit Dagoberti Regis filius, extitit quidam Comes Witgerus nomine, in pago c Brabantensi, probabilis moribus; cujus Thalamis inhærebat conjunx dignissima, cujus fuerat nomen d Amelberga, Majoris Domus inelyta e Pipini sorore progenita : qui uterque divinis parili modo obtemperabant monitis. Quibus in seculo pie degentibus, sanctum et justum contulit Dominus germen. Eodem namque germine Sanctus extitit Emebertus, Cameracensium Præsul gloriosus, vitæ admirabilis, et meritis insignis : cujus etiam extitere sorores simili sanctitate probabiles. Reinildis scilicet sanctissima, et Pharaïdis moribus egregia.

2 Horum ergo genitricem tam felici jocunditate prolis pollentem, omnipotens Dominus adhuc futura fœcundavit prole dignissima : et jam more parturientium anxietatis fluctuantem procella, qui in servis suis consolatur, hujusmodi eam refocillatione recreare dignatur. Nox erat et terris mortales somnis habebat, cum eadem materfamilias sopori dedita, Angelum aspexit, hæc sibi profertem verba : Solve metum corde, utpote pretioso fœcundata germine. Ipse enim Rex cæli ferre me jubet hæc solamina tibi conceptisti fideliter, paries feliciter, venerabilis filie clarissima mater : quæ ab ipso puellari ævo divinis adhærebit ceremoniis : in quibus perseverans usque ad metas ævi brevis, palmam capiet vitæ perennis. Tali ore locuta visio Angelica, eam completo sermone reliquit anamque in tenuem evamit. At illa talibus exhilarata visis, corpus e stratis corripit, et ad cælum manus cum voce tendit, et parans cælitus delatis credula corda responsis, largitori omnium bonorum gratias reddidit.

3 Orta est sane hæc virgo Brabantensium finibus, ut prædictum est a parentibus tam religiosis, quam nobilibus, eo tempore, quo B. Gertrudis vixit celeberrima in Dei rebus. Cum ergo prædicti parentes virginis filiam suam sacro fonte regenerare decernerent, præsentiam supradictæ virginis expetunt, et ut regenerationis ejus testis fieret, in omnes preces descendunt. Beata autem Gertrudis tam pie precii assensum præbuit, virginisque g Gudilæ regenerationi nom solum interfuit, sed etiam manuum suarum munditia eam sanctificavit, et de sacro fonte levavit.

f
Sanctitas matris prævenerunt
liata.

A S. Gertrude de sacro fonte suscepta,

g

Unde factum est, ut virgo virginis mater per spiritum fieret, atque ulterius sub uberibus doctrinarum suarum educandam suspenderet.

4 Hujus etiam s metæ virginis neptes extitere sanctæ sorores Aldegundis atque Waldetrudis, ubertim bonorum operum flore fulgentes. Ergo cum jam beata virgo Gudila intra monasterii claustra sacræ scripturæ lacte aleretur, et a sua sancta consanguinea, nec non spirituali matre pasceretur; Evangelicis sententiis non absurde auditis, mentem ad cælestis patriæ desideria coepit erigere, et ad beatam atque æternam vitam ubertim exardescere. Beata siquidem Christi virgo Gertrudis ejus animum incessanter pulsabat, ut sacræ virginitalis inviolatam palmam servaret, ut veniente sponso pulsans, non cum stultis ad ostium remaneret, sed cum prudentibus cælestem gloriam feliciter possideret.

5 His namque atque aliis hujuscemodi, quamplurimis beata virgo accensa monitis, hujus seculi pompam abnegans, moribus ætatem peragrans, etsanctam mentem suspendens ad astra, totam se mirum in modum in Dei redigebat famulatum, a quo perenne flagitabat præmium. Unde contigit, ut semper in dies melior se fieret, at atulamque sensu præcelleret: quia secundum illud Sapientis doctrinam, et non pecuniam, disciplinamque magis elegit, quam aurum. Crescente enim vero de die in diem ætate, crescebat morum probitate, veluti condecens erat Dei familia. Erat sane corpore incorrupta, mente casta, amabilis cunctis, affabilis universis, prudentia callens, fortitudine ingens, frænis temperantia serena, justitiæ vigore severa, patientia laudabilis, mansuetudine præstabilis, pietate ineffabilis, fervens caritate bis tincta, stabilis fide robusta, longanimitis spe inconcussa. Harum naminque omnium virtutum commercia exaggerabat in ejus animo cuncta disponens sapientia.

a Hinc conjicere licet adjectam fuisse præfationem, quæ hic omissa. b Austrasias imperavit ab an. 639, usque ad 654.

c Surlus in 2 edit. Brabantensi, in 3 Brachantensi.

d In 3, Surlus edit. Amulberga.

e Pipini Landensis vitam dabimus XXI Februar.

f Breviar. Bruzell. inætuante.

g In 3, Surlus edit. perpetuo vocatur Gudula. In 2 et in Breviar Bruz. et usitatus vulgo Gudila.

CAPUT II.

Privata vita. Dæmonis insidiæ.

Postquam ergo spiritualis ejus genitrix, sanctissima videlicet Gertrudis, de hujus mundi peregrinatione transivit ad patriam, et ab ejulatu et convulse lacrymarum ad cæli regiam, ubi desiderati sponsi facie perfruitur; amiffua Christi virgo Gudila tantæ cognatæ solamine destituta, repedit ad parentum limina, referens pectus sitibundum, haustu sapientiæ refertum; a parentibus deinceps subjecta, juxta Apostoli præceptum. Erat autem in confinio villa, Morzella vocabulo, distans ab eorum mansione dnorum miliarium interstitio, in quo ædificatum fuerat oratorium in honore Sancti Salvatoris dedicatum. Hunc locum diligens Dei virgo, crebro expetit, remota a suis, vitans eis esse molestiæ in omnibus saltem modicis negotiis, atque appetens vacare contemplationi solius divinitatis Oracionibus prolelatis deputabat dies, continuabat et noctes, pernox in vigiliis, strenua in psalmodiis, exercitata in jejuniis, mactabat se holocaustum Christi conspectibus, cui se totam devota tradiderat ab annis puerilibus, et cum solo hic esset corpore, quotidie animo ad æterna transibat. Sermo quoque illius erat, juxta Apostolum, sale conditus : sapissime genium flexionibus accommodata, cum lacrymis et compunctionibus cordis Dominum obsecrabat, ut quæcumque meditaretur, vel ageret, conspectui ejus accepta foret.

7 Quantos autem pro hujusmodi facto adversus virginem

ad studium virginitalis animat.

Virtutibus floret.

Prov. 8. 10.

Bonum redit.

a
Ephes. 6. 4.
Colos. 3. 20.

Morzella sanctissimam vitam agit.

Colos. 4. 6.

*Virgo ad rono-
ne vocatur.*

virginem Dei fraudum suarum diabolus laqueos tendenterit, explicare quis poterit? Sed virgo Dei tot tegebatur divinis adminiculis, quot contra se omnium hostis usus est tendiculis: tantoque ei obnoxius resistebat, quanto ad insidiandum instare ipsam videbat. Quadam igitur nocte dum ad idem oratorium Sancti Salvatoris, quod præscriptimus, declinaret, ut in contritione spiritus sui ad cœlestia suspirando illie pernoctaret, ecce hostis, qui primæ parentis Evæ calcaneo insidiabatur, huic virgini fraude, qua potuit, insidiari conabatur. Nam quia nox lumen negabat, secum virgo Dei lucernam habebat, quam pedissequa ejus tunc forte ferebat. Hanc non sine detrimento sui inimicus extinxit, si forte virginem Dei sua fraude præoccuparet, eandemque a cepto itinere revocaret. Sed elusit fraudem inimici in virgine virtus Christi. Nam virgo Dei, ut diabolicæ fraudis perturbaret laqueos, orationum assumit dlypeos: utque lucerna per diabolum extincta reaccendatur, *b* minor gemibus Deum deprecatur. Exaudivit Deus preces virginis, quas pro receptione fudit luminis: et tenebras, quas ingressit princeps tenebrarum, disrupta luce misericordiarum suarum. *c* Videns itaque lucernam sine manibus accendentis reaccendi, et in obsequium suum, velut in lecti oculi, lumen extinctum restaurari. Deo gratias egit.

b
*Lucernam ex-
tinctam preci-
bus reaccen-
dit.*

*Nudis pedibus
noctu sacra
loca invisit.*

8 Coeptam ergo iter læta peregerat, et ad oratorium, quo tendebat, pervenerat, reliquumque noctis obsecrationibus et vigiliis transegerat. Cumque aurora in matutinam lucem prorumperet, rebusque vultu suo colorem redderet, preces vigiliasque, quibus hæc virgo totam noctem pernoctabat, longis suspiriis jam in diem continuabat. Nam pro carnis spiritusque sui contritione, et pro declinando populari favore, sola, propria comite famula, pedibus nudis Sanctorum loca sub nocturnis horis frequentare erat solita. Diebus vero, ut humanum vitaret favorem, talibus, et ut ita dicam, dimidiis utebatur *d* subtalaribus, ut superior pars pedum videretur tecta: sicque Dei fervens amore incedebat, inferiore nuda relicta.

*Chirotheca in
aere pendula.*

9 Sed dum id, quod pie egit, homines latere voluit, fit res palam, quam innotescere noluit. Nam solo prostrata, et ipse atque animo in cœlos erecta; plantas, quas nudas videri noluit, prætereuntem visibus non sine oblivione videndas reliquit. Sacerdos etiam hæc viderat, qui celebraturus Missam advenerat, et quid in hac re causæ ageretur, satis superque mirabatur. Ipse vero horrore tanti facti percussus, ejusque algori compassus, diutissime præstolans, postquam illa ab oratione surrexit, continuo chirothecas de manibus suis extraxit, ejusque vestigiis supponere volens abiit, ut tam illustris meriti puellam religiose honoraret. Quas humiliter in manibus virgo recipiens, et recedente Sacerdote in alteram partem se divertens, longe a se projicere exoptavit: sed divina operante clementia, fere unius horæ spatio restitit in aere. Quo stupendo rursus animata miraculo, immensas retulit gratias omnipotenti Deo, non suo imputans merito, sed illi, qui suis semper adest fidelibus.

a *Imo, si, quod in ejus vita traditur, S. Amalberga a S. Alberto velum accepit, jam parentes seculo renouatarant.*

b *Sur junior, et in margine forte junctus.*

c *In Surio mutata hic est sententia. Videres itaque, inquit.*

d *Ita Breviar. Brux. at Surus calcæis, Carneolitus subtalaribus restituit. Forte Sotularibus, quæ vox alibi pro calcæis posita.*

CAPUT III.

Gudila, dum viveret, miracula.

Exp̄pletis tandem a Sacerdote Missarum solenniis, in quibus sancta virgo suum spiritum contribulatum Deo sacrificium immolaverat, ad proprii limina domatis remeat. Jam fere medium iter emensum fuerat, et ecce ctuidam mulieri obvixit, quam longus mœror et diutina calamitas torquebat. Gestabat

siquidem filium suum in humeris, qui eum languore nativo ab alvo ipsius malefote parentis deciderat in hanc lucem: jamque sol nonum circumvolvebat annum, ex quo eundem puerum trina passione delibitatum viderat. Etenim erat contractus, incurvus, caducus vultibus, et solam terram despectans cernuus. Spiracula etiam vocis habens a obstructa, insuper obmutuerat lingua. Quinetiam dira chiragra contuderat manuum articulos, infantum ut ori non ingere-ret cibos, nisi adjutorio alienæ manus appositos. Pro cuius incommodo, compassione et pietate Dei virgob pusillanimitas facta, et ex visceribus misericordiarum in lacrymas est suscitata, ac si in lacrymarum indicio eum gemisse putaretur, et per omnia mater ipsius crederetur. Accedit ergo, et in humeros suos eum accepit, atque pro sospitate ejus coram Domino aliquantulum flevit. Cujus preces mox in aures Domini Sabaot pervenerunt, effectumque sui celere inven-nerunt. Jam enim puero vocis membrorumque reti-naacula laxabantur, et ad officium suum penitus exci-tabantur, membra in usum movendi roborabantur, atque lingua ad officium distinguebatur loquendi, primunq sermonem hunc habuit, quo matrem lætus sic inclamavit: Mater veni, mater veni. Mira-batur B. Gudila virtutem Dei ostensam per se: gaudebat etiam mater pueri, misericordiam Dei per beatam virginem factam in se.

11 Ambæ gaudebant, ambæ stupabant, Domine misericordiam semper superexaltate judicium per-pendebant. Sed hoc factum humilis virgo nube silen-tii appetens obumbrari, interdixit mulieri, ne id per se aliquando contingeret divulgari. At illa longe aliter actitabat, quam virgo Dei supplicabat: quia pro inopinata salute filii sui, pietatem nequibat tacere filii Dei; non ut verborum virginis Dei aspernatrix, sed ut devota beneficiorum Domini veneratrix. Perlatum est autem hujuscemodi miraculum ad populum cir-cumquaque maumentem, et celebre factum usque in presentem diem.

12 Est adhuc, quod in virgine Dei miremur, quod per eam de excelso cœlorum habitaculo patrum fide fatemur. Nam, ut sibi moris erat, quadam die in cella sua orationis pensum peragebat, et in cœlesti contemplatione spiritum suum suspendebat: cum ecce quadam mulier leprosa accedit, quæ non sine fide sospitatis suæ mox futuræ illo advenit: cujus carnem ex diutina infirmitate putredo pene in vermes consumperat, et ad mortem usque perluxerat, nisi jam ex pietate divina pretiosa per virginem succurreret medicina. Præterea pro deformitate sui, a presentia et visibus hominum intantum (ut ita dixerim) exal-averat, ut vix illa cum aliquibus consortii vestigia inveniret. Sed B. Gudila spiritu contrito et humiliato intrinsecus perfusa, compassione super illam, et ser-mone cum illa satis est usa, atque ex nomine sic inclamavit, et pro sospitate sui, ne diffideret, admo-nere curavit: O Herenfrida, inquit, mens tua fidei suæ anchorum in eum figat, qui sanat contritos corde, et alligat contritiones eorum. Preces proinde inge-minat solitas, suspiriorum atque gemituum admini-stratione præstatis, ut qui decem leprosis mundatis, unius tantum alienigenæ fidem invenit, et pro gra-tiarum actione revertentem laudavit, hujus etiam mulieris fidem inspiceret, et eidem misericordiarum suarum antidoto consuleret. Cujus preces Dominus exaudivit, omnemque lepram miserationis suæ manu detersit, ut nec cicatricum signa in ea relinquerentur, quibus lepræ indicia notarentur. Quantis vero pro subita incolunitate sui gaudiis indulserit, facile ex similibus quisque colligere poterit.

*ACTORI.
ANONYMO.
ADL. SERIUM.
Puerum va-
riis morbis
vexatum pre-
cibus sanat.*

u

b

*Divulgatur
miraculum.*

*Precibus le-
prosam sanat.*

Luca 17.

a *Breviar. Brux. obstrusa.*

b *Id est nota ad commiserationem. Teutonice idiotismus. Wemodich, quasi Wem-modiech, id est ἀπίδακρυς, ad lacrymas pronus, ac pusillanimitas.*

CAPUT

ACTORUM
ANONYMO,
VBI D. SURIO

CAPUT IV.

Obitus, sepultura, miracula.

Hæc et alia innumerabilia, et plura certe quam possit humana colligere scientia, per famulam suam operata est virtus divina: quæ ideo notitiam mortali-um fugerunt, quia ex iudicio divino publica non fuerunt. Ea tamen, quæ scire contigit relatu antiquorum, suisque ex scriptis files præstitit majorum, fidei tantum sufficiant, atque pro sanctitate Virginis illisatisfaciant. Hanc ergo Domino miraculis coruscare placuit, quam in vita sua iuste et irreprehensibiliter vivere concessit. Igitur in ejus presenti et a inimitabili vita, qualis esset meriti, crebro divina declarabant miracula: quæ ad scribendum nimium sunt prolixa, sed ex bis paucis etiam ejus cetera cognoscuntur opera. Solita ergo ab ergastulo corporis, multa prioribus ampliora et admiranda subsequuntur miracula: quia etsi non vivit corporaliter, vivit cum illo spiritualiter, qui est gloriosus in Sanctis suis, et magnificus in omnibus operibus suis. O vere Beata, multis præconis digna, in qua dolus non fuit: neminem judicans, neminem condemnans, nulli malum pro malo reddens, sed coram Deo et hominibus iuste et sancte vivens. In hac itaque constantia perdurans animi, ne dicam per singulos dies, verum etiam per singula horarum momenta fervebat fragrantia interni desiderii videndi Deum deorum in Sion cælesti: quam vicissitudinæ non est inhibita, a petitione, quam poposcit, ut in domo Domini habitaret omnibus diebus vite suæ, non est fraudata. Nam felici et ultimo ejus presentis vite termino mediante, Dominici Sacramenti sese viatico circum quaque vallans, iturum ad cælos spiritum roborans, b Pipino seniore monarchiam tunc regni regente, vi Idus Januariæ, flentibus fidelium catervis, supernorum civium gaudentibus turmis, illa sancta anima Sanctorum cœtibus socianda, de mundi ludibrio migravit ad Christum, ab ipso perceptura æternæ felicitatis palmam, cui est honor, virtus, gloria in sæcula sæculorum.

Pie moritur.

b

Sepelitur.

14 Administrata autem sunt honorifice corporis ipsius funebria, et ut tantæ nobilitatis puellam decuit, ex concursu plebis non modice facta sunt celebria: ubi virtutes ipsius, quibus plurimum usa est quoad vixit, etiam ab invitis lacrymas extorquebant, et ab ipsis vix quemquam abstinere permittebant. Lugebant certe hæc nobiles quique, qui affluere, quibus humilitas et summa ejus subjectio exemplo vivendi fuere. Lugebant etiam orphani et pauperes, ostendentes tunicas et vestes, quibus illos hæc altera Dorcas vestiebat, et quotidianis alimoniarum stipendiis fovebat. Sepulta est autem in villa Ham, quam hodie eo ipso vocabulo constat nominatam. Neque ad tumulum ejus divinæ glorificationis defuere magnalia, quæ viventi ipsi fuere semper presentia. Nam uno eodemque die ipsius sepulturæ, sole in Capricorni sidere posito, (nunc quippe brumam facit flexus ad Anstrum) arbor, quam ferunt populum, visa est subito ibidem virescere, et quod natura temporis non habuit, in propagines formari et frondescere, in testimonium ejusdem virginis, in dono Domini, ut palma florentis. Tanta nauque hincinde frondium seu ramorum jucunditate diffundeatur, ut omne æstivi temporis nemus vicisse putaretur. Magnus proinde in ore omnium super hoc miraculo rumor, et duplex in omnes permiscetur stupor, arborem et insperate et intempestive crevisse. Utrumque enim non satis fuit stupuisse. Mirum namque fuit, arborem subito populasse: sed mirabilius extitit, eam hyemis tempore, quod natura (ut prædictum est) non habuit, vernasse. Fecit autem Deus hæc officio quo novit et voluit: fecit etiam potestate, qua valuit, qui in principio creaturarum terram jussit germinare herbam

Act 9 39

Arbor ad ejus
tumulum mi-
raculose vi-
ret.

virentem, semenque juxta genus suum facientem. Deinde pro miraculi hujus admiratione plebs undecumque accurrit cum exultatione, Deumque in tam præclara virgine supplicat, et miracula, quod viderat, ubique gentium explicat.

a Breu. Bruc. inmutabili.

b Non est hic B. Pipinus Landensis. Neque enim hic monarchiam regni rexit, etsi Major-domus in regno Austrasie, vir domi militarique maximus, fuerit. Verum ejus generi Anstigi filius Pipinus Herstallus, in Austrasia primus, deinde et in Neustria Major-domus, et regno et Regibus ipsis imperabat. Senior dieitur respectu nepotis Pipini brevis, primi ex sua familia Regis.

CAPUT V.

Sepulchri ejus violator punitus.

Factum est autem dum humaretur corpus sanctissimum, latronem quendam exequiis ejus interfuisse, et ornamenta quadam, cum quibus sepulturæ tradebatur, contemplatum fuisse. Tertia vero nocte, nefas quod corde conceperat malitiose, mortifero debriatus veneno avaritiæ, opere festinabat adimplere. Prohi nefas! Ad sepulchrum accessit, gloriosum margaritam detexit, et ut lupo ad prædæ, ita impudens et fureifer gloriosum irruit depreddari sepulchrum. Nobilis ergo sancta ut fuerat virgo, atque inclita prosapia, et præpotentibus ac ditissimis parentibus, ut prætulimus, exorta; non sua spontanea præmeditatione, sed fidelium potius amicorum apparatus, etque sacrosanctum corpusculum auro et argento, vesteque pretiosa honorifice fuerat redimitum. Qui talia omnia secum asportans, diripuit, solo relicto sarcophago cum sacre virginis gleba. Quo facto illius nutu, ejus oculis nuda et aperta sunt omnia, statim ultio subsequitur divina. Nam ejusdem scelesti latronis filia cum non multo post feminarum se choreis interponens, atque cum ceteris per plateas decantando, et hæc illic saltando discerneret, quadam illi adfuit mulier, sanctissimæ virgini familiaris et amica; quæ prædicti latronis filiam nimis diligenter intuens, easdem armillas, quas in brachijs sacre virginis, dum sepeliretur, reliquerat, in ejus lacertis fore certissime recognovit. Tanta itaque admiratione comota, hoc illic adstantibus denudavit celerius.

Ejus sepulchrum diripitur.

Res prolatur.

16 Quibus admirantibus, illico talia sanctissimæ virginis fratri, Eneberto scilicet jam superius prælibato delata fuerant quantocumque. Hic namque pro atrocissimi immanitate sacrilegii dolore tactus cordis intrinsecus, quandoquidem ille locus, in quo furtum factum fuerat suæ diocesi erat additulum, totus ex auctoritate canonica in reos furti insurgens, maledictionis jaculum in eos vibravit, et a sanctæ Dei Ecclesiæ gremio atque fidelium consortio sequestrans, damnavit. Quibus ergo tam merito maledictis, veluti arbor quadam si a proprio fuerit incisa stipite, continuo ejus universi rami a priori arescunt atque deficiunt viriditate, ita omnis illa progenies, tam destabili profuens stirpe, gravi et varia postmodum vexatur infirmitate. Nulla enim hujus generationis persona excedit, quin clauda vel aliqua pedum debilitate detenta, vel etiam dira affecta gutturia, præteritum luat facinus. Sic namque a primordio usque in præsens hujusmodi in talibus talis perseverat infirmitas. Unde datur intelligi, sacra virgine intercedente, illis temporaliter pœnitere a Deo concessum fore, ne illosigni inextinguibile (quod nullo constat deterius) perpetualliter nimis infelix exureret culpa.

Auctor excommunicatur, et in posteris puni-
tur.

CAPUT VI.

Reliquiæ translata: miracula.

Cum autem ex signis ad tumbam ejus quotidie crebrescentibus, odorem virtutum ejus fama adspiraret omnibus, ex consilio et dispositione. Altissimi, placuit fidelibus de loco sepulchri eam levare, et

et in locum honori ipsius magis congruum transferre. Factum est, ut ex consensu pariter et conventu probabilium utriusque sexus personarum, certus praefiniretur dies transferendarum Beatæ Gudike reliquiarum, quas ad Nivialese transferre conobium ex consilio eorum, qui convenerant, est propositum : quandoquidem non esset competens, thesaurum tantæ margaritæ oculi angulo humillimi viculi, sed loco celebri reponi. Sed consilium humanum, divino roboratum, in ipso suo conatu est frustratum. Nam dum feretrum, receptui membrorum paratum, moveri tentaretur, ut eo, quo predictum est, transportaretur, tanto fit pondere ibidem fixum, ac si catenis insolubilibus teneretur adstrictum. Quid vero agere debeant, stupore et sollicitudine utrobique hæsitant : quia ibi quid agere nesciebant, ubi de occulto Dei iudicio quicquam presumere non habebant. Venit proinde in mentem quibusdam religiosis consanguineis B. Gudila, Aldegundis atque Walde-trudis a virginum Christi : si forte hæc virgo illuc membra sua transferri vellet, quo qualibet virginum præscriptarum sedem suæ quietis haberet. Erant namque loca, tunc reliquiarum earumdem virginum Christi servatoria, Beatæ videlicet Aldegundis Malbodinum, Sanctæque Walde-trudis Castrilocus. Destinabant ergo animo nunc hæc, nunc illuc transferre : similiterque in movendo vires perdere. Nam lujus rei adinventio per omnia redigitur in nihilum. Fatigari poterant, sed sanctam glebam movere non poterant.

Corpus S. Gudila ut transferatur Nivellam, moveri non potest.

Nec ut Montis aut Malbodinum.

u

Senis consilio transferatur Morzellam.

18 Singulis vero huic ponderi frustra succedentibus, et in ipso conatu deficientibus, pietas divina diutius suspensos tenere noluit, quos ad id operis inspiratione sua excitare voluit. Nam reverendæ huic elevationi quidam proæcte, imo deerepitate ætatis intererat, qui usque ad id temporis longum senium duxerat, solusque a diebus S. Gudilæ superstes, cæterisque natu et industria provector fuerat. Hujus spiritum divina inspiratio mox excitavit, et quo virgo Dei transferri debuit, inspiravit. Namque in hæc verba prorumpens : Videtur, inquit, mihi eam quietis suæ sedem in oratorio Sancti Salvatoris jam elegisse, in quo eam, quoad vixit, assiduis suspiriis spiritum suum claruit Deo vovisse. Tunc ad nutum senis intuitus omnium pendebat, ejusque sententiæ omnium qui aderant consensus respondebat. Et accedentes feretro, tanta mox facilitate usi sunt in ferendo, quanta prius difficultate frustra laboraverant in movendo. Deportandum est ergo ad præscriptum locum Mortzelle illud venerabile corpus, præscripti promiscui sexus cum laude et tripudio comitantibus, miraculisque ex glorificatione divina prosequentibus. E quibus ea que fidelium relatu didicimus, ut posteris notitiæ sint, narrabimus.

19 Cumque a plebe sanctum corpus cum hymnis prosequente, dimidium itineris emensum fuisset, et jam ecclesiam, ad quam festinabat, cantantium populi propinquasset, ecce surdus quidam, cui longa infirmitas aurium meatus clauserat, pro incommoditatis suæ remedio corpori sacro propius accesserat, et ut fidelibus ad deportanda Sanctorum corpora moris est, prope b lipsana sacra: Virginis ire religionum duxerat. Cujus fidem e vestigio sanitas exequitur repentina, quam meritum B. Gudike præstitit medicina.

b

Surdus recipit auditum.

Hauserat aure sonum, chorus inde stupor populorum.

Item vero pro receptæ sanitatis commodo gratias Deo sanctæque Virginiegit, atque sacrosanctum ipsius corpus sequendo, reliquium itineris peregit, et cum populis pro novitate rei voces in altum dantibus, ad definitum sancti corporis locum usque pervenit. Ergo in basilicam Sancti Salvatoris sancta ossa introducere, et cum magna letitia post sacrum altare constituere, et nomen sanctum ejus adscribitur iuste in aliorum Sanctorum serie. Cumque solemniam celebras-

sent Missarum, perfecto honore, læti redeunt domum, prædicantes sanctæ Virginis nomen famosissimum, ac in Sanctis suis mirabilem magnificentæ Deum.

ACTORE. ANONYMO. APUD SCRIUM.

20 Hoc vero die, quo translatum est corpus Virginis in basilicam Mortzelleensem, virtus c Altitroni ad nominis sui laudem, et sanctæ Virginis ampliandum honorem, patefecit omnipotentis suæ ostentationem, quam utique propalavit super arborem, ejus superius fecimus mentionem; quæ videlicet in vico Ham cæperat crescere ad vestigia sanctæ Virginis depositionis ejusdem die. Hæc enim arbor olim apposita custos filissima sanctarum exequiarum, non defecit a suo obsequio, nec in translatione earum. Nam altera die ejusdem translationis, in villam Mortzelle, eadem arbor sacra Virginis membra fuerat subsecuta, ac in eodem loco tam mirifice d radicata, et convenienter transplantata coram predicti oratorii foribus, quasi ibidem a primordio germinare cepisset ac crescere, cum utraque villa a se invicem decem milliaria distaret. Neque parum erat spectaculi, arborem ex eo loco, quo olim sine manibus creverat e plantantium, etiam sine manibus subito transisse eradicantium. Quod ad jussum Dei omnipotentis Angelico ministerio actum intelligit, qui divina providentia disponi omnia fideliter credit.

c

Arbor ex Ham in Morzele divinitus transferetur.

d

e

a S. Walde-trudis etsi plurimum liberorum parens, Virgo dicitur (ut alibi alia) quia sacrarum virginum antistitu.
b Ita Bren. Bruc. ad Sur. Lipsanas.
c Sur. Alittoi. d Sur. eradicata. e Sur. putantium.

CAPUT VII.

Sepulchrum a Carolo Magno honoratum.

Hujus rei rumor circumquaque decurrit, et per cunctorum ora volitans ad palatium usque pervenit. In tempore illo sceptrum monarchie Imperialis tenebat Karolus, qui ex trophæis frequentibus cognominatus est Magnus. Itaque fama pervulgante volueri, certatim studebant illuc adventare tam longinqui quam et proximi, et miraculum, quod Christus ad gloriam suæ virginis monstraverat, ardeant, intueri. Rex autem Carolus tam mirificis auditis miraculis; illuc devotus advenit, ubi ex miraculo predictæ arboris res nova spectaculum ipsi iniecit, et ex spectaculo compunctionis gratiam adiecit. Qui ut Ecclesiarum Dei amator semper extitit, defensorque strenuus, in cunctis devotissimus, eandem villam Mortzelleensem sacra Virginis testamentis condonavit legalibus, et prædictum prædiolum Ham, unde arbor advenerat, sub pluribus idoneis tradidit testibus : ut ibi tota villa deinceps subjecta maneret, ubi primum arbor processerat divinitus. Adiecit insuper præfatus Rex Karolus eo in loco sanctimonialium aggregare cætervam, decretisque regalibus facultatem illis famulandi Deo asserpsit satis opportunam. Quæ singula testamento mandavit, et subscriptis testibus assignavit, et ecclesie, in qua Sancta jacebat, in perpetuam hereditatem delegavit. Quæ scilicet traditio usque ad Wenemarum rata permansit : ejus usurpatione injusta, ad posteros suos eadem villa non sine offensa divina pertransiit.

Carolus Magnus visit S. Gudila sepulchrum, vana isthuc donat.

22 Post hæc memoratus Rex Karolus exercitio venationis a more deditus, per circumadjacentem forestam turbabat rapidas feras a suis saltibus : inter quas mira magnitudinis ursum insequitur, qui jam multo spatio victus, cum nullum esset effugium, undique campis late patentibus, ac mortem imminenter jamjamque capiendus crebris differret flexibus, propero cursu tendend ad Mortzellam, et Sancti Salvatoris irrumpit ecclesiam. Tunc rem contigit evenisse, quam facilis erat stupuisse, quam dixisse. Nam Deus, qui, ut scriptum est, homines salvat et jumenta bestialem quodammodo ursi sensum permutavit, rationemque quandam intelligendi in eo formavit. Erat namque cornere prope lipsana sacra: Virginis se

u

Ursus ad Sanctæ sepulchrum confugiens, mansuescit.

Psal 33 7.

admississe,

AVLIONE
ANONIMO,
AED. SURICUM.

admisisse, et sub tanta proteetrice, a strepitu insequentium jam securum, procubuisse. Ibi subito oblitus feritatis suae, deflexa cervice, submissisque humiliter capite, Sanctimonialium adventantium cœpit vestigia lambere, ac more lascivientium catulorum omnibus aggaudere. Unde patenter dabat intelligi, se fuisse defensatum patrocínio famulæ Dei, ejusque amodo paratum esse deservire obsequiis. Quod ubi nuntiatum est Regi, cum suis rem, quæ in bestia divinitus agebatur, intellexit : Deique magnalia in virgine amplectens, recessit, sine ejusdem ursi quidem læsione, sed non sine rei, quam viderat in urso, admiratione. Item vero ursus desistens esse silvaticus, cœpit esse domesticus, et in reliquum apud ejusdem loci sanctimonialia non aliter vixit, quam sententia omnium ibi manentium ipsi indixit.

a Videtur deesse regio.

CAPUT VIII.

Rex transmarinus, filia ope S. Gudilæ sanata, cum suis convertitur.

Regia virgo
tertio admo-
netur divi-
nitus at S.
Gudilæ tran-
sma-
ri-
nu-
visat.

Operæ pretium mihi videtur non prætermitti silentio, qualiter eandem famulam suam clarificaverit opifex rerum per fines transmarinos. Ibi siquidem Rex quidam regebat populos sub placida pace, qui susceperat filiam ex legitima conjugio. Huic autem prima natiuitatis dies dedit initium vitæ cum membrorum labe, quam languor cœvus debilitate contraxerat. Cui in visu persona mulieris, vultu et statura spectabilis, apparuit, eamque sospitatis suæ indicia ad tumulum Virginis Gudilæ jam cito future edocuit. Expergefata autem, patri et matri quæ viderat retulit, stuporemque ipsis exinde intulit : quibus provisione gaudium quidem crevit, sed quia locum ignorabant, sollicitudo tristitiam dedit. Tunc nocte insequente eadem visio puellæ apparuit, utque bonis operibus esset intenta, admonuit. Quæ a somno excitata, noctem illam diemque sequentem lamentationibus transegit, donec tertia se nocte eadem, qua ante apparuit, mulier præsto dedit, et consolationis viam primum ingressa edocuit, quo B. Gudila pago orta, ubi post mortem sepulta, et ad quem locum postea esset translata : adiciens etiam sanctimonialium catervam, quietis ipsius loco congregatam, atque ad obsequium ejus fidei signo subarrhatam.

24 Mane ergo iis, quæ viderat, publice enarratis, patreque et matre pro his in gaudium excitatis, navi una cum militum manu imponitur; emenso mari ad locum, ubi virgo Dei sedem suæ quietis elegerat, provehitur. Ubi a sanctimonialibus suscepta, ac prope lipsana sacræ Virginis posita, orationis instantia ab eisdem per triduum fovetur : tandemque sospitatem, quam oraculo accepturam se didicit, meretur. Sicque membrorum officio roborata, atque incredibilibus super hoc gaudiis excitata, licet adhuc paganus delecta ritibus haberetur, Deum in tanta Virgine miraculis coruscantem proficitur, ad patriam repedit, Deum Christianorum publice prædicat. Cujus incoelimitas stuporem, gaudium et fidem Regi suisque dedit; stuporem, rei novitate; gaudium, in filie recuperatione; fidem, in unius Dei confessione. Tandem et ipse ad cœnobium sacræ Virginis, satis terrarum marisque emensus, una cum plurimis regni sui viris est adductus, baptismumque quibusdam suarum rerum copiis ibidem oblati, est adeptus. Post cujus perceptionem eidem beate Virgini vas argenteum condonavit, quod in deferendis ad ecclesiam oblati longo post tempore ibidem manentium ætas conservavit. Interea regressus patriam cum suis revisit, ut omnes sui regni homines baptismi fonte abluerentur, decretum dedit : quod late divulgatum, in unum credere Deum fecit. Postremum, nullum permisit regno

Istius san-
tur.

Istius [pavens]
convertitur.

militare suo, qui per paganisimum rebelasset Christi regno. Sic per salutem unius, multis provenit animarum salus. Sed nec dubitare debet, quanta inter circumstantes signorum gloria fulserit, quæ etiam longe remotos populos illustravit miraculis. Magna vere in cœlis et in terris ejus gloria, magna æque ipsi apud Deum inveniendi, quæ postulat, efficacia; cuius meritis obtinentibus, veri notitia Dei transmarinis data est gentibus : non illis, quos vocant Anglos; jam enim illi docente a Augustino in Christum crediderant, quem admirabili viro, b Gregorio auctore doctentem mercurat : sed longe nimirum remotioribus, in infidelitatis cœno cum temporis sordescitibus.

a De eo xxvi Martii.

b Colitur xxi Martii.

CAPUT IX.

Belgica vastata : delatæ Capræmotem S. Gudilæ reliquæ.

Ratum quidem erat sanctimonialium inibi floruisse religionem, et usque ad a Hunnorum irruptionem. Qualiter autem cum eis sanctimonialibus actum sit, et in Mortzellensi villa religio supradicta defuerit, sequens sermo declarabit. Post multa et magna miracula ostensa in vico Mortzelle dispensatione Domini, collocata sanctimonialium congregatione inibi in honore dilectæ Deo Gudilæ Virginis, multiplicata populorum malitia, leta et prospera turbavit diaboli versutia. Ipse quippe adversarius noster, qui bonis invidet, et malis aggauget, tum tamquam leo regius circuit, quærens quem devoret, si qua adhuc virtutum vestigia remanserant in terris, nititur omni impietatis abolere molimine. Ut jacula atrocitatis suæ per corpora exterius transmitteret liberias, (heu dolor et facinus!) primo venena sua in anima diffudit interius, tanto gravius, quanto abundantius. Sic, ut diximus, ascendente ad Dominum clamore nequitiae Christianorum, ut similem invenirent pœnam, fines Lotharingiæ gens invadit b Danorum. Sanctuaria vertebantur in derisum, in prædam substantiæ incolarum. Ita pace turbata, res cœnobii Mortzelleis paullatim diripit adversariorum insatiabilis cupiditas.

26 Qua tempestate, metu paganorum agente, sanctissimæ virginis Gudilæ corpus a supradicto cœnobio, in locum, qui dicitur c Capræmons, deportatur. Interea pagani impietatis suæ funiculos latius profendentes, atque rapine vastationisque fomitem magis magisque sitientes, quæcumque poterant consumptionis fine perdidere, nec etiam a cœnobio Mortzelleis manum abstinere. Nam igni ab eis crematum, et irremediabili malo temere est invasum : ita ut nullum nostro nunc temporis reliquerint indicium : sicut nobis Dominica voce testatur Evangelium : Omne regnum in se divisum, desolabitur d. Ludovicus Rex Austrasiarum, fines Francorum injuste invasit contra e fratres suos. Facta itaque pactione inter eos, datisque sacramentis cum reverteretur, Nortmannis, qui erant progressi usque f Carbonariam, in loco, qui dicitur Timnim obviavit supradictus Rex, qui Austrasiis imperaverat : eum quibus absque mora conflixit, et Deo propitiante, ex eis maximam partem gladio stravit. Reliqui in fugam dilapsi, in fisco regio se communiunt, deinde noctu diffugiunt, et ad classem gressum dirigunt.

27 Postea g Walam fluvium ingressi, in Niunago ad regium palatium applicuerunt, ibique castra posuerunt. Quod factum cum ad notitiam Ludovici perlatum esset, absque dilatione cum exercitu venit, et munitionem obsidione clausit. Conserto cum eis nonnullis diebus certamine, non adeo prævaluit : quia palatium ingentis magnitudinis mirique operis, hostibus tutissimum præbebat receptaculum. Postremo Rex accepta pollicitatione, quod si ab obsi-
dione

a
b

a
Barbari Bel-
gium inva-
dunt.

b

c
S. Gudilæ reli-
quæ Capræ-
motem
deportat.

Luc. 11 17.

d

e

f

g
Varix a
Normannis
clades.

dione cessaret, Nortmanni continuo de regno ejus discederent, cum omnibus copiis recessit. Illo recedente, pagani palatium una cum munitione exurentes flammis, navibus ascensis, *h* majori numero congregato, cum inestimabili multitudine peditum et equitum condescerunt in loco, qui dicitur *i* Haslon, juxta Mosam. Et primo impetu finitima loca depopulantes, Leodium civitatem, Trajectum castrum, Tugrensem urbem incendio cremant. Secunda incursione *k* Ribuariorum finibus effusi, caedibus, rapinis ac incendiis cuncta devastant, Colonia Agrippinam, Bonnam, civitates cum adjaecentibus castellis, *l* Tulpiacum, *m* Vulpiacum et *n* Nussam igne comburunt. Post hæc Aquis palatium, *o* Inde, *p* Mahumdaras et Stabulans monasteria in favillam redigunt. Ardennam percurrentes, Pruniam monasterium ingrediuntur ipso die Epiphaniæ Domini, interfecit omnibus, quos ibi invenerunt, monasterium igne consumant, et onerati præda, ad castra redeunt.

28 Dum hæc aguntur, Ludovicus Rex apud Francofort *q* moritur. Nortmanni audita morte Regis, nimio exultant tripudio et jam non de conflictu, sed de præda cogitant. Igitur cum omni festinatione exeunt, et Trevirorum civitatem mobilissimam die sacratissimo Cænæ Domini *r* occupant: in qua usque ad sanctum diem Paschæ fessa ab itinere corpora recreantes, omne territorium urbis circumquaque usque ad solium demoliti sunt. Deinde civitate fluminis exurentes, Mediomatricum dirigunt aciem. Quod cum reperisset ejusdem urbis *s* Antistes *t* adjunctis sibi aliis Episcopis vel Comitibus, ultro illis obviam ad pugnam procedit. Inito certamine, Nortmanni victores extiterunt, et Episcopo interfecto, ceteri fugerunt. Pagani iter, quod ceperant, deserentes, cum ingenti præda, summa celeritate ad classem revertuntur. Iisdem vero temporibus *v* Carolus, hujus nominis et dignitatis tertius licet gravibus et multimodis regni negotiis occupatus, tamen adversantes Normannos, Deo auxilium ferente, regno depulit.

29 Postea vero gens *x* Hungarorum finibus suis egressa, regnum Baviariorum ac Lotharingæ occupat, caedibus, rapinis ac incendiis omnia vastat, et usque ad Carbonariam silvam igne et præda est demolita. Sed Otto senior tunc temporis Imperator, multimodis regni et suorum Procerum impeditus incommodatibus, dum adversantes non cohibet hostes censura regis severitatis, majorem et graviores licentiam injustitiam faciendi tribuit etiam domesticis. Bellum tamen contra Hungaros susceptum, Deo misericorditer dispensante et pro suis pugnante, satis feliciter peractum est *y*. *z* Rex ipse Hungariorum cum suis Principibus captus est: ceteri vero interfecti et funditus sunt extincti.

a Sæpius in vultis SS. mentio fit irruptionis Hunnorum, (nam et *S* Remildis Gullæ soror ab us interfecta memoratur) vel quia omnes externos gentes vulgus Hunnos vocabat, vel quia *a* variis Ducibus eorum turma aliqua in Belgicis provinciis, evocata sunt; *c*rossa beo, pernicioso subtilis auctoria. Sed et Hunnos appellatos esse quosdam Aquilonares populos Northwegiarum incolas patet ex *G*estis Normannorum ab *A*ndrea du Chesne editis.

b Cæperunt sub Ludovico Pio maritima Galliarum Dani infestare, quos sub filius textus denecque populati sunt. Quotido ex *M*orsella Caprimontem depopulata sunt relique *S*. Gullæ conjici potest ex *G*estis Normannorum ab anonymo auctore scriptis, qui ad annum 847 refert, vastata a Normannis Frisia, direptisque ecclesiis, Flandrensibus vicinarumque urbium Pontificis et Abbatis cum Sanctonorum reliquis ad *S*. Audomarum confugisse, quam muro valido et turribus atrium ejus divina providentia munimtum erat. *h*ecunde an. 850 Northmanni, inquit, Friesiam et Batavos populantur, et in oppido Gandavo venientes, *S*. Bavonis monasterium incendunt. Ad quem annum ista habet vetus codex *ms*. Korich nepos Herioldi, qui super a Lothario defecerat, assumptis Nordmannorum exercitibus cum multitudine navium, Friesiam et Batavos insulam alicaque vicinia loca per Rhenum et Vahalem devastat quem Lotharius cum compingere nequiret, in fidem recipit, eique Bonstadium et alios Comitatus largitur. Ceterorum vero pars Menapios, Tarvisios, aliosque maritimos deprædantur, etc.

c Oppidum fuit diocesis Leodiensis egregie munitum, vulgo Chievremont, et in diplomate Ottonis I apud Meram in Notitia

*E*ccliesiar. Belgii cap. 53 Kevermont, id Notgerus Episcopus an. 980 quod nudus esset rebellium, insigni stratagemate cepit, ac funditus exedit.

d Ludovici Germanici F. Ludovici Pii N. Germanici et Lotharingi Rex, ad an. 882. Hic Carolus Calvus patrum suorum iniuste haereticos invadentem prælucei apud Andernacum 8 Octob. an. 876. Sed mortuo Ludovico Balbo, Catei F. regnum ejus invasit, coegitque filios ejus Ludovicum III et Carolomanum portonem ejus aliquam sibi cedere.

e Inno patreus filius.
f Silva Carbonaria præcipue eo tractu erat qui nunc Hunnonia Comitatu continetur. Cludem hæc Normannorum refert Regino ad an. 879 et breviter Sigebertus, Bucherius ad 880. Quis locus sit Timmim hujusmodi compertius.

g Alto nomine Vahalis, sive Wahalis dicitur. Ad Serkeneklanam munitionem in duos fluvios Rhenus dividit, furtiveque Batavorum insulam, alter nomen aliquandiu retinet, alter Vahalis dicitur. in *h*ujus lara ripa Nromagium, sive Noviomagum, urbs præclarum sita est. Porro que hic narratur, ea ad verbum fere, pauculis omissis, ex Regimine transcripta sunt.

h Abisse scribit Regino, ac deinde reversos mense Novembri. *i* Ha Sigebertus, Harxus alii. Regino a Psistorio editus. Haslou, *ms*. quo usus fuit Rosweyghs noster Achslon. *Annals Pitheani*, Aschola (Harxus Aschola legit) noster litus Mosæ, 14 miliaribus de Rhenon. *Chronicon de Nortmannorum gestis ab Andrea de Chesne editum*, Haslac. Recentiores quidam dum hæc commemorant Nortmannorum irruptionem, hæc locum consulo omittunt. Arbitramur castrum fuisse ad extram Mosæ ripam quod etiamnum Eilslo dicitur, et pro Ascholo, vel Alsloa, forte Aschola vel Aschola scriptum.

k Ripuaria dicta olim regio inter Rhenum et Mosam, ut *h*inc patet, populique Ripuarii et Ribarii.

l Fulgo Zullich sive Zulpich, oppidum diocesis Colonienensis, ad quod Clodoveus an. 496 victoriam de Alamanis retulit, cum prius se Christianum fore foreisset.

m Regino editus Vilpaciæ *ms*. Vilpaciæ. Suspiciam Juliacum scriptum fuisse, librarium vero legisse Viliacum, et *P*litteram adjecisse, quo Tulpiaco terminatio responderet. Itaque legit Aquisgra cap. 9 Petrus Heba, in margine. Est Tulvacum, antiquum *a* munitum oppidum, a quo præcipue Ducatus nomen. Alii Wulfenich vicum vident intellegi.

n *ms*. Nisium. Regino edit. Nvis. Fulgo Novesium appellant.

o *S*ur, idem, Regino edit. idem. Celebre est monasterium et oppidum inter Agni-gratum et Liuburgum, vulgo *S*. Cornelli monasterium. *Annales Fuldenses de hac clade ad an. 881*. At illi instaurato exercent, et amplificato numero equitum plurima loca in regione Regis nostri vastaverunt. hoc est Cameracum, Trajectum, et pagum Haslemicium, totaque Ripuariam; precipua etiam in eis monasteria, id est Pruniam, Indam, Stabulans, Mandarlum, et Aquense palatium, ubi in capella Regis equis suis stabulum fecerunt. Præterea Agrippinam Coloniam, et Bunnam civitates cum ecclesiis et villis incendunt. Qui autem inde evadere poterunt, sive Canonici sive Sanctimonialis Mogunciacum fugerunt, thesauros Ecclesiarum et Sanctorum corpora secum portantes.

p De Mahumdaris et Stabuleto, pluribus agemus xxv *Janu*, ad vitam *S*. Popponis, et in *S*ept in vita et miraculis *S*. Remaelli, q *xm* Kal. Decemb. *Annal. Fuld. ad Septemb.* ad Regino.

r Nonis April. ad habet Regino, *Annales Fuldenses*, et alii, in quas an. 882 incidit Cæna Domini. Unde patet non hæc gesta esse postquam mortuo Ludovico antilvere barbari: sed cum ante Treviros et Melos vastassent, redissentque Esloam ad classem suam, intellexerunt obuisse Ludovicum Regem, ejusque exercitum contra se missum insecuti, omnia Confluentium usque vastarunt, ut *idem Annal. Fuld.*

s Walo, vel Walah, *Cl. Roberto Valla*.

t Regino Berthilum Episcopum, et Andalhardum (*ms*. Adachardum) Comitum nominat.

v Carolus Crassus Ludovici Germanici F. Pii N. an. 880, Imperator Romæ coronatus, Normannos post Ludovici fratris mortem Eslox frustra obsessos, certis pactis et regno dimisit. Qui cursus tamen id postmodum invasere. Obiit Carolus an. 888, 13 *Januar*.

x Sigebertus an. 938, Ungari per Austrasiam et Alemanniam multis civitatibus igne et gladio consumptis, Wormatice Rhenon transito, usque ad Oceanum Gallias vastant, *Idem an. 935*, Conradus Dux Lotharingum, Dei et Imperatoris transfuga, ad Ungaros se conferens, eos in Lotharingiam usque ad Carbonariam silvam perduxit, et virtute Dei apud Lobias contra eos ostensa ultra prodire prohibuit, impune redeunt. *Consule de his Mirram in Chronico, an. 935 et Falerum Chronico Lobienae*.

y Initium est prælium ad Ligenum flumen, an. 953. Vide *Miram in Chronico*, et Sigebertum anno sequenti.

z Sigebertus ait tres regulos eorum captos, suspensio perisse.

CAPUT X.

Relate Morzelam, inde Bruxellam reliquit.

Ligitur post tanta et talia regni flagitia recedentibus paganis, B. Gudilæ corpus ad præscriptum conobium, ab Danis jam in nihilum redactum, rediit. Quod quamquam hostium irruptione sui que destructione vilesceret, beatæ tamen Virginis corpus ibidem servabatur, eaque reverentia, qua loci ejusdem valuit paupertas, venerabatur: donec Wenemarus quidam subintravit, qui ut altera pestis eundem locum injusto possidendi desiderio usurpavit, et omni crudelior bellua, specie Christianus, non opere, paganos ipsos nimia vicit crudelitate. Bona Ecclesiastica in usus suos, et suorum stipendia satis audacter præsumpsit vendicare, et ancillas Christi injuriis et egestate coactas, compulsi fugere, et ut oves sine pastore circumquaque vagantes errare. Si quam præterea de numero Deo servientium mors occupabat, loenn ejus avaritia Uvenemari supplere volebat: sed non mirum erat, quippe qui et viventibus sua denegabat. Hoc tandem justo Dei judicio tam animæ quam corporis morte damnato, dolet Ecclesiæ ipsum reliquisse filios. Quorum unus Hermenfridus res Ecclesiæ supradictæ invasas injuste, non timuit mortuo parte suscipere, et quidem per aliquot annos sine alicujus contradictione vel defensione. Hoc enim tempore, ut clamant veritas scripturæ, neque Rex, neque Dux in Israel erat: sed unusquisque in via cordis sui ambulabat. Tanta namque aliorum malorum pericula, tanta undique adversitatum creverant incommoda, tanta insuper Principum erat negligentia, vel defensorum impotentia, ut res ecclesiarum minui vel diripi in his finibus ab aliquo, jam esset pro minimo.

31 Post hæc Ottone u tenente Imperium, Carolus frater Lotharii Regis Francorum in regno Lothariensis adeptus est Ducatum. Qui statum imperii dolens perturbari multipliciter, ad melioranda negotia multorum, animum advertit solenter. Unde inter cetera res ablatas Ecclesiæ Mortzeleensi invasorum partibus nisus est subtrahere, et S. Gudilæ famulantibus restituere. Sed quis scire potest facile, quam difficile corrigantur, quæ in consuetudinem venerunt diutina dilatione. Sua loco sancto volebat reddere industria Caroli Ducis, sed obstabat audacia pervasoris, nec Deum timentis, nec hominem reverentis. Insurgunt testes iniqui, et mentita est iniquitas sibi: Hermenfridum omnes suæ partis clamant esse patris successorem, et paterni boni hæredem. Ducis autem prævalente potentia, Hermenfridus sui que complices amantes terrena, parvipendentes cælestia, inuito consilio invasas terras retinent sibi, et pretiosam margaritam, omnibus datis comparandam, corpusscilicet S. Gudilæ dant bono negotiatori, Carolo videlicet glorioso duci. O miseros et miserandos omni modo, qui instar brutorum animalium terram respicientes pectore prono, ac ventri obediens, non Deo, ipsi se indignos judicant tanto dono! Et sicut paternam rapacitatem eis hereditate cessisse gavisi sunt, sic quasi æterno mærone perfoffi, paternæ necis exitum sibi contigisse tristati sunt. Nam universos ejusdem possessionis cohæredes, inaudita mirabilique nece notum est finiri ad extrema venientes.

32 Carolus vero Dux pro nililo ducens damna terrarum, felici commercio gaudet se cælestem suscepisse thesaurum. Quem cum debito honore in ecclesiâ S. Gaugerici Bruxellæ intulit, et quid sibi cessisset boni gestiens probare oculis, temere, quamvis devote, aperuit thecam Virginis: sed mirum dictu, ecclesiâ totam derepente nebula circumfundit, omnemque diurni luminis aspectum in nocturnas tenebras permutans, oculos præsentium caligo retundit, atque sic providentia Dei omnes ab incepta temeritate retraxit. Saniori interim præscriptus Dux inuitens consilio, se una cum aliquanta fidelium plebe in contritione carnis ac spiritus coarctavit triduo, ut quod faciendum incauta persuasit temeritas, summa, que omnia vincit impetraret humilitas. Et jam tertia dies illuxit, memoratusque Princeps ad loculum beatæ Virginis cum Sacerdotibus ac thymiamate accessit, aperuit, et quod desiderabat vidit, invocataque Dei majestate reclusit, ac sigillo signavit. Postea vero partem quandam villæ, quæ vocatur Molenbecca, S. Gudilæ tradidit, et sex familias addidit, et alia complura altaris vestimenta donavit. Illic non sine magna veneratione quievit usque ad tempora Comitis Baldrici, nepotis Caroli Ducis.

33 Millesimo quadragesimo septimo anno incarnationis Dominicæ, XV indictione, a Damaso Apostolicæ Sedi præsidente Summo Pontifice, b Henrico II regnante, dedicatum est in monte Bruxellæ templum c XVI Calend. Decembris ad laudem nostri redemptoris, in honore sancti Archangeli Michaelis a d Gerardo Cameracensi Episcopo. Lambertus vero, qui et Baldricus Comes, c Henrico fratri succedens, cujus præsentia tunc cuncta extiterunt illic decenter ordinata, eodem die illud corpus sanctissimum de ecclesiâ S. Gaugerici cum Episcopo ceterisque sacris ordinibus levavit, atque cum summo honore in ecclesiâ S. Michaelis repositit. Et annente in omnibus uxore sua Oda, quæ fuit f Gozolonis Ducis filia, ad serviendum Deo Sanctæque Gudilæ virgini, ibi Clericos constituit, et ad usus eorum ipsam ecclesiâ cum decimis, et alia plura legaliter contulit. Ibi nunc quoque ad ostendenda gloriosæ Virginis merita, multa et magna fiunt miracula. Hæc de Virgine pauca tantum e multis in notitiam nostram venerunt, omissis proculdubio plurimis, quæ nos præterierunt. Sed hic nostra de Virgine claudatur oratio, ejusdemque nobis aperiatur intercessio, quæ me scribentem, et te, Christiane, respiciat legentem, Amen.

a Baronius alitque putant non nisi sequente anno sceleris coepisse Damasum. In diplomate certe Lamberti Baldrici Comitis apud Miræum in Notitiâ Ecclesiar. Belgii manifestum esse mendum videtur, dum dicitur, Actum publice Bruxellæ anno Dominicæ Incarnationis MCLXV, Indictione XV, Leone IX, in Apostolica Sede presidente Pontifice Summo, etc. Nam consecratus in Pontificem est Leo Dominicus primus Quadragesimæ, XII Februarii MCLXV.

b Secundus erat ejus nominis Imperator, Rex tertius. Quare in citato Baldrici diplomate habetur: regnante Henrico Imperatore tertio.

c Forte XVII, quæ fuit Dominica.

d Primo ejus nominis, laudatissimo viro, qui XIV Martii MCLIX obiit.

e Imo immediate Ottoni, Henrici filio, qui enim in principatu integrum non egerit.

f Aliis Gozilo, et Gottilo dicitur, cognomento Magnus, Lotharingiæ superioris Dux.

Corpus S. Gudilæ translatum Bruxellam.

a Dux inspectum,

a

b

c

d

e

ad S. Michaelis ædem translatum.

f

ACTORE ANONYMO, APUD SURUM.

Mortzeleensis cenobii bona injuste occupata.

Judic. 17. 6.

Corpus S. Gudilæ Carolo Duci traditum.

Ultio in saevitibus.

DE S. CYRO PATRIARCHA CONSTANTINOPOLITANO.

CIRCA AN.
CUR. DCCXIV.
VIII JANUARI.
S. CYRUS EPI-
SCOPUS CON-
STANTINOPOLI-
TANUS.

Cyrum orthodoxum Constantinopolitanam Sedis Antistitem, ac religionis causa extorrem, publica veneratione celebrant hodie Græci; in quorum *Menais* hæc de eo VIII Januari leguntur: Eadem die, memoria S. P. N. Cyri, Archiepiscopi Constantinopoleos. Agitur ejus synaxis, (sive commemoratio) in venerando monasterio Choras, (sid ubi situm sit infra n. 9 dicemus) et in magna ecclesia, die Dominica.

Tuam concinens carne, Christe mi, Cyrus,
Carne solutus, tuo adstat throno.

NOT. 133.

2 Monachus hic antea in quadam juxta Amastridem insula fuerat, aut etiam monachis præfectus. Eo vero tempore Justinianus secundus, Constantini Pogonati piissimi Imperatoris filius, quod puerili levitate et impotentia rempubl. pessumderet, populari seditione evecto ad imperium Leontio, hujus jussu naso est mutilatus, ac Chersonam Tauricæ Chersoneisi urbem relegatus anno Christi DCCXV. Hinc ad Chagannum Regem Ararum profugit, ejusque sororem aut certe filiam Theodoram duxit uxorem, et Phanagoriam ad Bosphorum Cimmerium situ urbe, illo permittente, domicilium fecit. Sed cum Tiberius Absimarus (qui an. DCCXVIII. Leontio naribus truncato et in monasterium intruso, imperium occupavit) Chagannum ad tollendum de medio Justinianum sollicitaret, neque abneret barbarus; is ab uxore admonitus sese periculo tempestive subdidit, et ad Trebellium, sive Trebellinum Bulgarorum Regem profectus, ejus auxilio imperium anno DCCX recuperavit: quod ita eventurum ei Cyrus prædixerat, exulemque in Ponto aluerat.

Justiniano
Ithinometo
recuperatio-
nem imperii
prædicat.

III Episcopus
Constantinopo-
litanus.

3 Hujus memor beneficii Augustus, cum in ceteros suos adversarios erucante sæviret, tum Callinicum Patriarcham, hæreticum hominem, oculis prius erutis, Romam relegavit, ut qui superbe antea, quemadmodum Baronius tom. 8, ad an. 703, n. 2, animadvertit, in Romam Pontificem caput extulerat, (quod in S. Sergii Papæ vita IX Septembr. plenius exponitur) ab eodem vitæ stipem humiliter accepere. Ejus vero in locum, ut S. Nicephorus Constantinopolitanus scribit, Cyrum substituit, qui Amastride inclusus vixerat, ac de imperio recuperando, cum isthic adesset, prædixerat. Joannes Zonaras tom. 3 *Annal.* Cyrum monachum quandam inclusum, qui ei regni recuperationem prædixerat, Patriarcham designavit. Georgius Cedrenus: Constantinopoli vero Cyrum, qui in insula Amastride inclusus fuerat, ut qui imperii recuperationem prædixisset, Patriarcham constituit. At his omnibus antiquior Bedæ lib. de sex mundi ætatibus atque ex eo Marianus Scotus: Et dedit Episcopatum Cyro, qui erat Abbas in Ponto, enimque alebat exulem. Paulus Diaconus *Rerum Romanarum* lib. 18, Cyrumque Abbatem, qui eum in Ponto exulem aluerat, Episcopum in loco Gallinici constituit. Quæ in editione Gruteri ita efferrantur lib. 20 *Hist. Miscellæ*, cap. 9. Et pro eo Cyrum, qui in insula fuerat inclusus Amastridis, tamquam eum qui prænumtiaverat sibi prioris restitutionem imperii, subrogatum provexit.

Ubi prius
habitavit.

4 Videtur ergo in quapiam juxta Amastridem insula monachis præfuisse. Est Amastris ad Pontum Euxinum ultra Partheium flumen, urbs Mariandenorum in Ponto, ut scribit Ptolemæus *Tabula 1 Asiæ* cap. 1. *Plinius* lib. 6, cap. 2, Paphlagoniæ tribuit, atque olim Sesamum dictam. Quæ vero eu sit insula, in qua sancti viri conubiua fuit, non produnt auctores citati. Insulas, quæ Erethimi, sive Erythimi, aut Erythimi scopuli dicuntur, quidam juxta Heracleam, alii juxta Amastridem locant: an in harum altera ei sedes fuit? an ea Trogressos dicta? Nicephori *Chronicon* hæc habet: LXIX, Cyrus Presbyter et monachus, ex Trogresso Amastri-

dos, annis 6 expulsus a Philippico. Quo tempore ad Cyrum venerit Justinianus non constat. Fortassis eo delatus est cum Chersonam deportaretur, aut cum Chersona profugit, priusquam Chagano se crederet.

5 Quæ in Episcopatu Cyrus gessit, non sunt prodita litteris. Verisimile est strenue Monothelitarum, hæresim oppugnasse, et quæ ad quintam et sextam Synodum impii Callinici fraude fuerant assuta, confutuisse; otque ejus rei gratia auctorem deinde fuisse Justiniano ut Constantinum Papam accerseret Constantinopolim, cujus auctoritate omnis eorum sapienter de fide controversia. Iturus ergo ad Imperatorem sanctissimus Pontifex, Romam discessit v. Octobris, Indict. IX, sive an. Christi DCCX. Dum vero Hydrunti moras faceret, inquit Anastasius *Bibliothecarius* in Constantino, eo quod hiems erat, illuc suscepit sigillum Imperiale per Theophaniam regionarium, continens ita, ut ubiubi denominatus contingeret Pontifex, omnes Judices ita eum honorifice suscipere, quasi ipsum presentialiter Imperatorem viderent. Unde egressi, partes Græciæ contingentes in insula quæ dicitur Cea (*Ptolemæo* Cea, aliis Ceus, in *Egeum* mari, ab *Eubæa* quondam avulsa, teste *Plinio* lib. 4, cap. 12) occurrit, Theophilus Patricius et Strategus Caravisanorum, cum summo honore eum suscepit, et amplectens, ut jussio continebat, iter absolvi peragere cooptum. A quo loco navigantes venerunt a 7 milliario Constantinopolim. Ubi egressus Tiberius Imperator filius Justiniani Augusti cum Patriciis et omnibus Inclytis (*Baronius* legit, et omni Synecto, sive *Senatu*) et Cyrus Patriarcha cum Clero et populi multitudine, omnes lætantes et diem festum agentes, etc.

Constantinus
Papa invitatur
Constantinopolim:

honorifice
suscipitur a
Tiberio Cæ-
sare, et Cyro
Episcopo;

6 Deinceps vero de Justiniani quoque occursum subit: Dominus autem Justinianus imperator audiens ejus adventum, magno repletus gaudio, a Nicæa Bithyniæ misit Sacram gratiarum actione plenam; et ut debuisset Pontifex occurrere Nicomediam, et ipse venire a Nicæa: quod et factum est. In die autem qua se vicissim viderunt, Augustus Christianissimus cum regno in capite sese prostravit, pedes osculans Pontificis. Deinde in amplexum mutuum corruerunt: et facta est letitia magna in populo, omnibus aspicientibus tantam humilitatem boni Principis. Die vero Dominico Missas Imperatori fecit: et communicans Princeps ab ejus manibus proque suis delictis ut deprecaretur Pontificem postulans, omnia privilegia Ecclesiæ renovavit, atque Sanctissimum Papam ad propria reverti absolvi. Hæc eadem Beda breviter, et Paulus Diaconus. Recte vero conjicit *Raderus*, omnia hæc piissimi Patriarchæ gesta esse consilio, cui Imperator, præsertim in sacris, plurimum tribueret.

præcipue a
Justiniano
Imp.

Cyri consti-
tuit.

7 Quæ præterea isthic gesta sint, colligi potest ex iis quæ idem Anastasius in Gregorio II, Constantini successore scribit: Deinde ad Diaconatus ordinem provectus est: et cum viro sancto Constantino Pontifice ad regiam profectus est urbem, atque a Justiniano Principe inquisitus de quibusdam Capitulis, optima responsione unamquamque solvit questionem, etc. Præcipue de additis Callinici opera ad 5 et 6 Synodum capitulis actum fuisse apparet, ut in Sergio IX Septembr. et in Gregorio II XIII Februa. dicemus. Cum vero immemore de Chersonensibus corpis exigere vindictam Imperator, novoque misso exercitu delere fuditus Chersonem, eivesque sine discrimine perdere statuisset; conatus est Constantinus Pontifex eum a cruentis istiusmodi et periculosos consiliis revocare. Ita Paulus Diaconus ante citatus: Quicquam exercitum in Ponto mitteret ad comprehendendum Philippicum, quem ibi relegaverat;

Quid isthic
egerit papa.

EX VARIIS.

rat; multum eundem venerabilis Papa prohibuit, ne hoc facere deberet: sed tamen inhibere non potuit. *Igem refert Beda de sec. etatibus.*

fedit Romani.

8 Egressus igitur a Nicomedia civitate, inquit Anastasius, crebris valetudinibus Pontifex attritus, tandem sospitate Deo tribuente incolomis ad portum Cajeta pervenit, ubi Sacerdotes et maximam populi Romani reperit multitudinem, ac XIV die mensis Octobr. Indict. x (anno nimirum Christi MCCI) Romam ingressus est: et omnis populus exultavit atque letatus est. Post menses autem tres lugubre nuntium personuit, quod Justinianus Christianissimus et orthodoxus Imperator trucidatus, et Philippicus hæreticus in Imperiali promotus est arce. *Hæc Anastasius. Ut se hæc habuerint, pluribus narrat antea citati Nicephorus, Zonaras, Cedrenus, etc. Qui ad excidendam Chersonem missus erat Maurus patricius, cum eam Chazarorum praxidio muniam reperisset, et neque obsequium urgeri posset, nec redire ad Imperatorem aude- ret, cum Chersonitis conspirans, Bardaneum exulem Imperatorem proclamavit, quem mutato nomine Philippicum appellavit. Hic deinde Justinianum Imperatorem, orthodoxum quidem, sed nimium severum atque immitem, obtruncat, filiumque ejus Tiberium. Gesta hæc sunt sub exitum anni MCCI, rei initium MCCI.*

Occiditur Justinianus.

Pellitur Cyrus.

9 Quid Cyro Patriarcha tunc factum sit, citati tradunt auctores. Zonaras: Cyrum Patriarcham Ecclesia, quam per sex annos tenerat, exegit, et Joannem assensorem suum in ea collocavit. *Consentit Cedrenus. Miscella lib. 20, cap. 20. Reperit autem Philippicus sui sensus Joannem, quem Episcopum Constantino-*

poleos fecit, deposito Cyro Præsule, quem et exilio relegavit in monasterio Chloras. *Petavius in Notis ad Nicephorum in Theophane haberi tradit, ἐν τῷ τῆς Δόξας μοναστηρίῳ, sed restituendum γόραξ. Hoc ipsum est monasterium, quod in Mearis τελεσπία ποτῆ τῆς γόραξ appellatur. Ubi id situm fuerit exponit, qui tunc vivebat, Venerabilis Beda: Hic ejecit Cyrum de Pontificatu, eumque, ad gubernandum Abbatis jure monasterium suum, Pontium redire precepit. Idem habet Marianus Scotus, et Paulus Diaconus. Hinc porro conjici potest, quæ crudeliter a Justiniano acta fuerant, ea Cyro fuisse semper improbata: facile atque aliqui ei hinc conflata fuisset invidia; nec temperasset ab eo manus eruentis Bardanes.*

10 Quamdiu superstes fuerit Cyrus, non constat. *Quando obierit. Conjici potest haudquaquam ad annum MCCI supererisse: eo enim anno Artemius Anastasius orthodoxus Imperator, Joanne hæretico ejecto, S. Germanum Episcopum Cysico Constantinopolim transtulit, quem eodem quo Cyrum tempore, eandemque ob causam Sede sua deturbatum, ex Theophane tradit Petavius in notis ad Nicephorum. At si vixisset Cyrus, neque Artemius ejus Cathedram alteri tradidisset, neque admisisset sanctissimus vir Germanus, qui ejus sive vivi sive mortui debebat in diptycha nomen referre. De Germano aegemus XII Maii.*

11 Temere omnino Antonius Demochares de divino Missa sacrificio cap. 10, Cyrum hæreticum vocat, qui, ut vidimus, ab hæretico Imperatore reductus in ordinem est, ut hæretico subrogato orthodoxa religio posset labefactari.

Quando obierit.

Correctus in-mochares.

DE S. PEGA SIVE PEGIA, VIRGINE IN ANGLIA.

POST AN. DECVII.

VIII JANUARIUM S. PEGA soror sancti Guthlaci:

ejus corpus involvit;

iterum post annua, adhuc incorruptum, recondit.

ibi vixerit.

Sanctissimi Eremitæ Guthlaci (de qua XI April.) soror fuit S. Pega, quæ hodie migravit in caelum, de qua Hugo Menardus in Martyrologio Benedictino: Romæ depositio S. Pega Virginis, sororis S. Guthlaci. Hanc Guthlucus, qui eo loco anachoriticam vitam agebat, ubi post ejus mortem celeberrimum constructum Monasterium est Croylandense, sive Crawlandense, in suam venire conspectum non patiebatur: voluit tamen, ubi vita functus esset, corpus suum ab ea involvi syndone ac sepeliri.

2 Transactis autem, inquit Felix Croylandensis in Guthlaci vita, sepulture ejus bis senis mensium orbibus, immisit in animum sororis ipsius, ut fratrum corpus alio sepulchro reconderet. Aggregatis ergo fratribus, Presbyterisque, nec non et aliis Ecclesiasticis gradibus, die exitus ipsius aperientes sepulchrum invenerunt totum corpus integrum, quasi adhuc viveret, et lentis artuum flexibus multo potius dormientis quam mortuo similis videbatur. Sed et vestimenta omnia, quibus involutum erat, intemerata, verum etiam antiqua novitate et pristino candore splendebant. Quod cum qui intererat prospexerunt, statim stupefacti trementes steterunt, adeo ut vix fari potuissent, vix miraculum intueri auderent, et vix ipsi quid agerent nossent. Quod cum Christi famula Pega perspexit, spirituali gaudio repleta, sacratum corpus cum divinarum laudum veneratione in syndone, quam eo vivente Eegbrecht anachoreta in officium mittebat, revolvit. Sed et sarcophagum non solum humum terra condidit, imo etiam memoriale quoddam posuit, etc. *Ordericus lib. 4, sarcophagum super terram quasi quoddam memoriale posuit.*

3 *Hysane quoque eremiticam vitam Pega egerit, haud compari. Cambdenus in Coritanis, de Wellando flumine agens, ita scribit: Post pauca hinc milliaria Wellandus defluens per Maxey castrum quondam Baronum de Wake, et Peag-kirke, ubi in primitiva Anglorum Ecclesia Pega femina sancta, quæ nomen loco reliquit, S. Guthlaci soror, cum sacris Virginibus pietatis et*

castitatis documenta vita et exemplo præbuit, paludes quas sæpe dixi, aecedit. Situm est Peag-kirke, sive Pea-kirke, aut Pekirke, id est Pegæ Ecclesia, in Northamptonia Comitatu. Abbatia quondam virorum fuit, Pegelandia dicta. Sed Hardecantini Regis tempore, fundum ejus ac monasterium sibi Petroburgensis Abbas, corruptis pecunia iudiciis, vindicavit: mox varii nobiles plurima, quæ majores sui eidem loco donarant, bona invaserunt, Walgato Abbate et monachis crudeliter exturbatis, quos Croylandiam deinde S. Eduardus Confessor transtulit, ut pluribus in Croylandensi historia deducit Ingulphus, ubi sæpe S. Pega meminit. *Vidimus MS. Diploma Wlferi Regis, datum cu. MCLXIV in quo cum alia plurima loca largitur monasterio Petri-burgensi, tum Peikirke quoque. Unde suspicari licet, aut vetus loci nomen a librario omissum, dum diploma transcribit, expressumque recentius; aut quædam adjecta diplomati, non bona fide: nam ante S. Pegam natam obierat Wlferus.*

Pegelandia monasterium

4 Videtur aliquamdiu in Croylandensi insula post S. Guthlaci obitum habitasse S. Pega, ut patet ex iis quæ ex Felice Ordericus refert, de quodam cavo, qui tandem cum fide Crolandiam perductus, colloquium Virginis Christi Pega appetit: cujus permissu intratorium ad corpus sanctum recubuit. Illa vero partem glutinam salis a sancto viro ante consecratam in aquam rasis, et inde aquam inter palpebras cæci guttatim stillavit. Ad tactum primæ guttæ oculis lumen redditum est, etc.

In Croylandensi insula moratur S. Pega.

5 De ejus morte ita scribit idem Ordericus Vitalis lib. 4. Tunc temporis (sub S. Eduardo Confessore) Pegelandæ cænobium erat, cui nobilis vir Wlfgæatus Abbas præerat. Illic enim S. Pega soror S. Guthlaci diu Domino militaverat. Quæ postquam venerandus frater defunctus est, austeriori labore vitam suam pro amore Christi examinare satis conata est. Unde Romam adiit, sanctorum Apostolorum limina supplex pro se suisque requisivit, ibique VI Idus Januarii gloriose vitam finivit. In ecclesia, quæ ibidem in honore

in Romam

nore

a morte claret
miraculis.

nore ejus a fidelibus condita est, tumulata quiescit, multisque virtutibus suis, qui fideliter eam deposcunt, pie succurrens veneranda nitescit. *Ecclesiam illam S. Pega arbitror aut vetustate aut quo alio casu collapsam, nec omnino memoriam modo Romae extare; alioquin esset ejus nomen in Romani Martyrologii tabulis relatum.*

6 Plura de ea Ingulphus in historia Croylandensi sub initium: Sancta vero Pega, inquit, soror praefati sancti Patris Nostri Guthlaci cito post primi anni revolutionem, ab obitu ejusdem, relicto prius ibidem in manibus Kenulphi Abbatissae flagello S. Bartholomaei, et psalterio fratris sui, cum nonnullis aliis reliquiis, ad cellam suam navigio remeavit, ab oratorio praenominati fratris sui per quatuor leucas in Occidentali plaga distantem. Ubi completo biennio, et tribus mensibus in lugubri lamentatione, ad Apostolorum Petri et Pauli limina, in frigore et abstinentia multa peregre profecta est. Cumque civitatem Romanam ingrederetur, omnium signorum classium repentinum personans, per spatium unius horae san-

ctitatis ejus meritum universis civibus indicavit, ubi divino servitio mancipata, in timore Domini dies suos demum complevit; ac ejus sacro corpore terrae illic inter multa alia Romana statuarum commendato, spiritus ejus de praesentis vitae labore ad aeternam quietem ascendit.

7 Obiit S. Guthlaciens an. DCCXIV, (non DCCXV, ut scribit Ordericus) Indict. XII, III Id. April. feria IV, post Pascho, quod eo anno in VIII Aprilis incidit. Pega an. DCCXVII, exequente Romam abiit: quomodo isthic suspertes fuerit non constat. Ejus meminit Nicolaus Harpsfeldius saec. 8, cap. 19, et Florentius Wigornius, ad an. DCCXIV. Alia ab hac videtur S. Pega, quae vulgo S. Bees appellatur, a qua Cumbriae praemontorium S. Bees-head dicitur. Pega enim, inquit Cambdenus, virgo Hibernica pia et religiosa vitam illic solitariam egit, cujus sanctitatis miracula adscribuntur de tauro cicurato, et copiosissima nive, quae solstitiali die, illa praecante, valles et montium summities alte intexerat. De ea agemus VI Septemb.

EX ABBIS.
Mortuus et sepellitur Romae.

S. Pega virgo
6 Sept.

ea Romam intrante, campam sponte sonant.

DE SS. EPISCOPIS ERARDO ET ALBERTO.

Saeculo VIII.
VIII JANUARI
S. Erardi natalis.

Agitur S. Erhardi natalis VI Idus Januarii, ejusque plura Martyrologia meminerunt, Coloniense, et Viola SS. Eodem die S. Erhardi Episcopi et Confessoris Ratisponensis. Martyrologium S. Mariae Ultrajecti, ante 500 annos exaratum: Ratisbonae S. Erhardi Episcopi. Consentiant Ferrarius, Hugo Menardus in Martyrologio Benedictino, et Molanus in Addit. ad Usuardum, qui quod cum in prima editione Episcopum Ratisbonensem appellarat, visus est postea retractasse. At Carthusiani Colon. in Addit. ad Usuardum, Episcopum quoque Ratisbonensem faciunt; uti et Martyrologium Germanicum, in quo haec leguntur: Item S. Erhardi Episcopi Ratisponensis, qui genere Scotus, ac Trevirensis Antistes, inde in Bavariam venit, ibique Evangelium praedicavit: Ottilian a nativitate caecam baptizavit, visumque ei impetravit; ac tandem, ut diu exoptarat, ad Dominum migravit, et miraculis coruscet. Ejus meminere alia computra recentiora Martyrologia. Galesinius: In Germania S. Erhardi: is a puero literis deditus, in doctrina admirabiliter progressus, vitae etiam innocentia praetulit. Evangelii propagandi studio flagrans, in Germaniam provinciam venit; ubi homines, qui Rheni ripam incolunt, ad Christi fidem perduxit: deinde in Bavariam profectus, et praedicatione et virtutum exemplo, Christianam etiam religionem disseminavit. Quibus meritis, et aliarum admirandarum rerum laude cumulatus, obdormiuit in Domino.

2 IX Januarii S. Erardi natalem refert ms. Florarium his verbis: Ratisponae in Bavaria Erardi, alias Nerardi, Episcopi et Confessoris. Hic natione Scotus, et Presbyter effectus, provinciam Bavariae praedicandi gratia ascendit, et Episcopus Ratisponensis effectus est. Tunc ex jussu divinae vocis S. Odiliani caecam a nativitate baptizavit, quae statim visum recepit. David Canerarius IX Februarii, et XIV Aprilis eum habet, et hic Erhardum, Episcopum Ratisbonensem; isthic Erhardum, vel Erhardum, monasterio praepositum, appellat. Ast VII Octobris agitur ejus translationis memoria. Martyrol. Coloniense: Item translatio S. Erhardi Episcopi et Confessoris. Ejus eodem die meminere Carthusiani Colonienses in Addit. ad Usuardum, Martyrolog. Germanicum, ms. Florarium. Modo Erardus, alias Erhardus, Erhardus, Erhardus, Nerardus, Erardus, Arionardus appellatur.

Translatio.

Nomen varie expressum.

not. 134.

Vita triplex: 3 Vitam S. Erardi triplicem damus, Priores duas nobiscum communicavit Joannes Gamansius Societatis

nostra Sacerdos, eruditus cum primis et sacrarum antiquitatum curiosus indagator. Prima e duobus vetustis codicibus descripta erat, altera ex alio antiquiore. Illa titulum hunc praeferebat: Vita S. Erhardi Ratisbonensis Episcopi, auctore quodam Paulo, viri religioso, ejus ferme contemporaneo. Sed cum non solum S. Wolfgangi, sed et S. Leonis IX, Papa meminere, certum est circiter 300, aut etiam 400 annis S. Erardo junioem esse. Indicat ipse aetatem suam auctor, cum et Heilike monasterii inferioris Ratisbonae Antistite rogatu se eam vitam scripsisse testatur, et quodam ab eis se didicisse scribit, qui S. Wolfgangum, et Kunegundem Virginem noverant; unde conficitur, eum sub finem undecimi saeculi floruisse. Suspicatur quispiam Paulum esse Bernriedensem illum, qui B. Gregorii VII, et B. Heilricae vitas scripsit, a Gregorio nostro pridem editas: certe neque aetate multum, neque stylo discrepant. Altera fere ex hoc contracta, auctore anonimo.

4 Tertiam scripsit Conradus a Monte pullarum, ex Rectore studii Viennensis Canonice Ecclesiae Cathedralis Ratisbonensis, qui floruit non circa annum MCCCXC, ut in postrema Bibliothecae Gesneri editione, et in Posservini Apparatu habetur; sed circa an. MCCCXL, cum, ut idem Gesnerus et Posservinus scribunt, (Economicae, grande et nobile opus, dicatur Lupoldo, sive Leopoldo, Bambergensi Episcopo, qui traditur obiisse an. MCCCMLI. Hanc vitam ex veteri codice cenobii S. Magni Cononorum regularium ordinis S. Augustini ad pedem Pontis Ratisponae, descripsit et ad Heribertum Roswedgum ante annos complures misit Stephanus Vitus noster, et lectiones veteris ac novi Breviarii Ecclesiae Augustinae, quas subnectemus; testatus, in omnibus ferme Ecclesiis Germaniae, quod unicus in officio divino agi hujus Divi memoriam.

5 Erardo Albertum, sive Adelbertum, fratrem aut certe peregrinationis comitem jungimus; quod etsi ejus ignoremus natalem, Sanctum tamen habitum cultumque non dubitemus, vel ipso vel ex litis praecipiente Erardo, ut tradit Conradus cap. 3, num. 13, et Sanctum appellat Wigulens Handius, Beatum Ruderus et Braunerus; atque hic de utroque fratre haec scribit: Per haec ipsa tempora (circa an. DCCIV) Erardus et Albertus magnis Boicam virtutibus irradiarunt. Fratres fuisse, et in Hibernia natos accepimus, etsi de utroque aliis aliter visum. Id constat, illum Episcopatum Ardahadensis, hunc Cassellensis honore et onere sponte posito, peregrinari institisse. Roma primum religionis nostrae arx adita: Treviros inde ingressus apud Hyldolphum fratrem suum, ejusdem urbis Episcopum tandem haesere.

Celebris memoria.

B. Alberti sanctitas.

EX VARIIS.

percurritur.

sere, donec eo fatis funeto, vel monasticè amplexo (utrumque enim traditur) omnium animos oculosque in se conversos animadverterunt. Ergo iterum ad suas artes et prima consilia versi, imminentes capiti suo mitras, et exosos honores fuga declinarunt; et Erardus quidem Reginoburgi substitit, Albertus longius abreptus, loca nascentis Dei lacrymis, et morientis sanguine sparsa veneralundus obiit, septem sociis comitatus, ex quibus Guillelpatricium in Palaestina sepelivit: Salisburgum reverso mors Joannem etiam abstulit: Reginoburgi denique etiam de Erardi fato cognoscit: quo nuntio vehementer commotus, inundare tumultum lacrymis non desit, donec, pro magno munere, e vita missionem impetravit, exiguo ab Erardo intervallo conditus. Erardi fama tam admirandis rebus plurimis, tum maximè Otiliæ, quam cœcæ natam tolli educarique pater veterat, lucis aspiciendæ facultate impetrata, inclaruit. Hæc ille, quibus consuetanea scribit *Hundius*.

6 Tria de iis controversa sunt, qua orti gente, quas reverent Ecclesias, qua vixerint ætate. Traditur eorum frater fuisse *Hildulphus*, sive *Hidulphus*, *Trevirorum Episcopus*, de quo xi Julii. Hanc *Brauerus* lib. 7 *Annual. fide vitæ* ms. claro *Noricorum* genere ortum scribit. Nos quoque ejusdem vitæ geminum nacti sumus exemplar; in altero, quod est *Monasterii S. Maximini Treviris*, diserte *Nerviorum* claro ortu genere dicitur; in altero, quod est collegii *Paderbornensis Societatis Jesu*, *Niviorum*, forte legendum, *Iverniorum*, sive *Iberniorum*. *Hundius* quoque ex *Ibernia Scotos* agnoscit. *Raderus explicatus*, tom. 1 *Bavaricæ sanctæ*: Ferrunt alii *S. Erhardum* et *Hildulphum Albertumque* ex nobili *Boiorum* creatos sanguine, alii *Nervios*, alii *Noricos* qui cum *Bois* iidem sunt, alii domo *Scotos* fuisse tradunt, quod *M. Velsero* placet. Et legi in ms. codice *Montis S. Erhardum* *Scotum* appellari, ac post pauca: *S. Hildulphum* non pono, quod dubia fide scribatur *Boius*, etsi *Aventinus Boium* affirmate tradat. De *Alberto* vero: Et hic e *Scotiæ* tenebris in *Germaniæ* lucem prodit. In animadversionibus ad *volumen 1*, post *volumen 3*, editis, rursus asserit *Erardo* patriam fuisse *Ibernicam*, seu veterem *Scotiã*, ac filium fuisse *Regis Ibernicæ*; *Hildulphum* vero ejus germanum fratrem natu minimum, mendose a nonnullis *Boium* appellari. Postea tamen subdit, prædixisse nuper in *Gallia* vitam *S. Hildulphi*, ubi diserte in *Bavaria* natus affirmatur; sed id certum non esse. *Christophorus* quoque *Phreislebius S. Erhardum* natione *Scotum* fuisse scribit. Ex his liquet, probabilitus videri, sanctos hos *Antistites* ex *Iberniã*, sive *Scotiã* veteri oriundos; id tamen non esse omnino indubitatum. Sed quid sibi illud vult, quod in prioræ vitæ, et veteri *Breviario Ecclesiæ Augustinæ*, dicitur *Erardus* *Narbonensis* gentilitate, *Nervius* civilitate, genere *Scoticus*? An in *Gallia Narbonensi* *Iibernis* parentibus natus! an parente vel utroque, vel altero saltem, e *Gallia* oriundo genitus in *Iberniã*? In quo enim ea ætate *Gallos* inter atque *Iibernos*, seu *Scotos*, sapius commixta fuere, ut ix April. de *S. Waldebrade*, ejusque conjugis *S. Vincentio Madelgario* xiv Julii dicimus. Quod civilitate *Nervius* appellatur, videtur apud *Nervios* *Galliæ Belgicæ* populos vel litteris institutus, vel in *Clerum* fortassis ascitus; unde *Hildulphus* *Nervius* habitus sit. *Secunda vitæ* ab anonymo scripta, non *Scotum*, sed *Gothum* e *Gallia Narbonensi* asserit. Recte *Hundius*: Propter antiquitatem temporum, ac scriptorum penuriam, illorumque discordantiam vix aliquid certi tradi potest.

Ubi Episcopi fuerint.

7 *Erardum* atque *Albertum* *Reginoburgenses* Episcopos fideiter asserit *Aventinus*. De *Erardo* suffragantur aliquot antea citata *Martyrologia*, atque auctor libri qui *Panis* quotidianus inscribitur. Negant *Hundius*, *Raderus*, alii. *Longius* abesse a vero videtur quod *Auctor 2 vitæ*, *Martyrologium Germanicum*, *Phreislebius* tradunt, *Trevirensis* quoque *Antistitem* fuisse.

Hundius, *Raderus*, *Brauerus*, *Ardakadensem*, sive *Ardahadensem Episcopatum* fuisse *Erardum*, *Albertum* *Casselensem* existimant. Est *Arda*, sive *Ardaha*, vel *Ardraha*, vulgo *Ardagh* urbs *Iiberniæ Episcopalis*, sub *Archiepiscopo Armacano*, in *Comitatu Longfordensi*, haud procul a *Lacu Regio*, sive *Rigio*, quem *Sineus fluvius* efficit, ad *Septentrionem occidentalis Mediæ*. *Casselia* vero, sive *Cassilia*, urbs est *Momoniv*, in *Comitatu Tipperariensi* haud procul a *Lacu Swiri*, sive *Seweri*, nobilis fluvii ripa, nunc *Archiepiscopalis*. An vere eorum *Sedium* hi sancti viri fuerint *Antistites*, an solum consecrati, ut exteris populis, ad quos convertendos profecturi erant, presentibus auxilium afferret; haud habemus pronuntiare. Hoccejus ævi moribus, illud *S. Hildulphi* eorum germani facto consentaneum. Si antequam *S. Bouifacius* in *Bajariam* veniret, hi vixere, non esset abs re suspicari, *Erardum* nunquam *Episcopatum Reginoburgi* exercuisse, veluti adventitium, non proprium ejus *Sedis Episcopum*.

8 Difficilior de eorum ætate quaestio est, quamque decidere nos hic nequaquam posse futemur. Breviter discrepantes aliquot chronologicos characteres proponemus, eos accuratius in *Hildulpho*, si hic interea certior affulserit, discussuri. Ac primum *Conradi Monte pietarum* (qui negligentius chronologiam, ut infra patebit, expendit,) haud magni facinus auctoritatem. Quamquam utraque prior vitæ, et, ut diximus, *Brauerus* quoque sub *Pipino Rege* floruisse scribit, ut et *Brauerus*, qui *Hildulphum* circa an. dclxxix, mortuum ait. *Phreislebius* vult *Constantini* vi tempore *Erhardum* litteris institutum. Illud ab omnibus traditur, *S. Otiliam* a *S. Erardo* baptizatam et illuminatam; et *S. Hildulphum* ejus fuisse vel fratrem, vel saltem æqualem. Ex utriusque ætate statui de *Erardo* potest. *S. Otilia* filia fuit *Adulrici Eticonis*, sive *Aliconis*, qui filius dicitur fuisse *Leodesii*, filii *Erchenaldi*. Obiit *Erchenaldus* circiter an. dclxx, filius ejus *Leodesius*, qui et *Leutericus*, anno dclxxv, post mortem *Childerici Regis* fit *Major domus*, ac paulo post ab *Ebroino* perfide trucidatur. *Athicus*, sive *Adalricus*, ejus filius, regnante *Childerico* uxorem duxerat *Berswindam*, filiam sororis *S. Leodegarii*, sororem *Requinae*. Ob hanc causam consanguinitatis, ut dicitur in fragmento historico *Auctoris incerti*, præfata *Alberti Argentincensis* chronica, relatoque, ab *Audrea* de *Chesne* tom. 1, scriptorum historiarum *Francicæ*, a præfato Rege *Ducatum Germaniæ* adeptus est, bapuitque sedem in villa regia *Ehenheim*, et in castro quid *Hoheimburg* nominatur; genuitque filiam a nativitate cæcæam, nomine *Otiliam*, quæ a *S. Herardo* *Ratisponensis* Episcopo, et *Hildolfo* *Treverenensis* baptizata, in sacro fonte visum recepit. Hinc patet ad *Pipini* Regis et *Caroli Magni* tempora non posse hanc baptizatam *Otiliam* historiam referri. Vitam ejus dabimus xii *Decembris*.

Quando vixerit.

Quando S. Otilia, quæ ab Erardo baptizata.

Otilia parentis.

9 In duobus mss. codicibus *Trevirensis* et *Paderbornensis*, ante citatis, dicitur *S. Hildulphus Episcopus Trevirensis* factus, *Ansigiso* filio *S. Arnulphi* publicis utilitatibus invigilante; mortuus vero an. dcccvii, v Id. Julii, tempore *Justiniani* junioris. Quæ vero de ejus in administratione *Mediani* monasterii successoribus, ejus vitæ scriptor refert, eandem plane ætatem confirmant. In vitæ quoque *S. Deodati Episcopi Niverneensis* apud *Suriam* xix Junii, dicitur *S. Hildulphus* ei per familiaris fuisse; eique supervixisse annis xxviii, obiisse vero *Deodatus* an. dclxxix, xii Kal. Julii, die *Dominica*, *Indict. 7*. In vitæ *S. Florentii Episcopi Argentincensis* vii Novembris, apud *Suriam* (et consentit *Guillimannus* in historia *Episcoporum Argentincensium*) dicitur *Arbogastus*, *Florentius*, *Hildulphus*, tempore *Dagoberti* Regis e *Scotiã* venisse.

Quando vixerit S. Hildulphus.

10 In contrariam partem facit, quod in eadem ms. vitæ dicitur *Weomadus S. Hildulphi* in eremum abeanti successisse. At constat, teste *Wandelberto* in vitæ *S. Goaris* apud *Suriam* vi Julii, *Weomadum* dedisse

disse tempore Caroli Magni, quando ei cum Assuero Prumiensi Abbate controversia fuit de Cella S. Goaris. At si ab anno dclxxxix, aut circiter sedisse volumus, ergo expleverit annos minimum xc, in Episcopatu. Deinde testatur S. Ludgerus in epistola ad Riarfridum Ultratensem Episcopum, quam i Martii dabimus, Stephanum II, (sive iii, ut infra dicemus,) cum in Galliam venisset an. 734, commisisse vices suas ad experendum actus, virtutes, et gesta ac miracula S. Swiberti ad canonizandum vice ipsius Sanctum præfatum Swibertum, venerabilibus Patribus et Pontificibus, Sancto scilicet Hildolpho Trevirorum, Bonifacio Maguntinorum Archiepiscopis, Fulchario Leodiensi Episcopo, et præcipue Hildegero Coloniensi Archiepiscopo, etc. Erit fortassis qui duos suspicetur fuisse Hildulphos, priorem qui in Vosago seculo Christiano septimo, alterum qui Treviris seculo octavo Archiepiscopus vixerit, et fortassis etiam relicto Episcopatu anachoreticam sit deinde vitam complexus.

VITA

AUCTORE PAULLO, VEL PAULULO,
e veteri ms. eruta a Joani. Gamansio Soc. Jesu.

PROLOGUS.

Inter lilia virtutum pascenti choros Virginum Dominae ac Matri a Heilika, prærogativa famosa, tum virginalis castitatis, tum titulo nobilitatis, Paulus, vel potius Paululus, servorum Christi servulus, quod Matri et Dominae servus et filius.

2 Attentare jubes, o Mater beatissima et Virgo virginalis exemplar decoris, ut de B. Erhardi Patris eximii virtutibus, quasi aliquod poculum propinem desideranter sitientibus; rem prorsus veneratione dignissimam, sed ausu duram. Obcaecatus enim vitiiis, de luminosa virtute scribere nescit, nec satis studentii possibile, nec discenti credibile. At dum imperantis personam considero, nec negare quod injungis audeo, nec utile censeo; maxime cum et honesta res sit quæ postulat, et pia voluntas, quæ cohortatur. Et quis pia volenti non obtemperet? Nam pia volenti non præbere consensum, mea sententia, dissentire est a virtute. At qui dissentit a virtutibus; necessario consentit vitiiis. Quapropter, ne aut pia voluntati non obtemperans, aut non devotus, vel maxime contrarius judicer, postposito pudore ignorantiae, quamquam vires ultra meas, pensum tamen reddere conor obedientiae, adhortantibus me tuis etiam virtutibus, quibus carne domita, valentior abundat in te spiritus.

3 Omissis enina, quæ communia possides cum omnibus melioribus b stilib, jejuniis, vigiliis, et orationibus, quis in profectu tantæ tanquæ dignæ tuæ ætatis non admiretur, et amet, et veneret servatum in te sigillum virginalis castitatis? Quod quantæ sit dignitatis ac meriti, satis pro exemplo nobis est divina Virginis Matris sublimitas; quæ spretis illecebris carnalibus, castitatis virtutibus ascensum merebatur superiorem Angelicis spiritibus. Et merito: nam, ut ait quidam non minimæ auctoritatis, Angelum castum esse, naturæ est; Angelicam promereri castitatem, virtutis. At ne parva videatur tuæ castitatis auctoritas, quot digna Deo habitacula tuæ comonitionis adhortatione præparasti? quæ fundamenta humilitatem penitentiam, augmentum castitatis, summum virtutis, summam non supplevere caritatem. Et si dicendum est verius, quot capitum sunt, tot præter communes singularum etiam sunt virtutum. Quæ enim tantam vitam numerosa congregatione sancti virginalis chori non Argeis oculis rimatur plenitudinem scientiæ? quæ non donito corporis ergastulo perfectionem jam luctatur continentiae? quæ non mundalibus mortuæ desideris, odiosa carnalibus illecebris, jure naturæ domito, tuas virtutes jure posside-

rent hereditario, quas rore lactationis tuæ maternæ imbiberunt, et per quas e visceribus eruditionis tuæ creverunt? Sed quicquid illud est pro laude tuæ? verumtamen non parum argumenti improbabilis res est, tantus a Deo dignatus tuæ maternitatis fructus, meruisse te benedictionem, quæ promissa est his, qui non aliquando desinent facere fructum. Nam quis tuæ inhabitationi gradus deesset? quasi vero parvæ sit auctoritatis mundum abnegasse. Sunt apud te, quæ vivæ mortuæ, vitam etiam abnegaverunt, ut non tamen abundes cœnobitis, sed auctoriosius fructifices eremitis, quæ in anima meruerunt promissum. Qui autem adhæret Domino, unus spiritus est. Jubes ut scribam de talibus? Scribo. At si hæc displicent, displiceant et illa, quæ jubes, ut scribam. Verum ut devotione defender contra ignorantiam, quæ imperas, censeo, amplector, diligo, te opponens, ut latus invidiæ, cum vel invitum jubes scribere.

a In catalogo Abbatissarum inferioris monasterii, edito a Gewolto in Addit. ad Hildii Metropolitani to. 2. Heilika memoratur, Comitis Palatini a Wittelspach filia; quam eandem cum Heilika arbitramur: et ætas congruit, nam quæ ei successit Bertha, ibidem obiisse traditur an. 1120.

b Ita mss. forte Anstisii legendum.

LIBER I.

CAPUT I.

S. Erardi studia, virtutes, sacerdotium.

Erhardus, qui a gloria fortis interpretari potest, Narbonensis gentilitate, Nervus civilitate, genere Scoticus fuit. Hic ad præsagium nominis, normam extendens morum, superædificandis virtutibus in fundo ætatis Christum fundamentum supponit, ne domus inhabitatione futura coelestis, ulla tentationis unda quateretur, vel turbine perturbationis permutteretur. Meditabatur ætas jam infirma de fortitudine virtutum, jocorum sterilitatem, studiorum ubertatem laboris fructum, fructus gaudium, quodque bonæ indolis iudicium est non minimum, absentem ut præsentem metere magistrum. Intererat legentibus, dictantibus, scribentibus, et si quem vacationi deditum sedulo viderat, mirabatur puerulus. Inhiabat interrogationibus sedulis, subtilissimus adnotator in singulis, ac tenacissimis memoriæ commendabat cavernulis. Attamen posthabitis mundani sophismatis cavillationibus, totum se divinarum scientiarum utilitatibus dedit, manuum munditia cor tergens inhabitationi sancti spiritus.

5 Beatus ergo puerulus Erhardus cum primos virtutum flores emitteret, studii radices in petra fixit spirituali, et necdum liberi iudex ad plenum arbitrii, liberaliter eo usus est. Ab infantia enim plenus Spiritus sancti gratia, in eo loco ubi doctrinæ Christi suscepit semina, multis consodalium per devia morum exorbitantibus, gressus desiderii virtutis adornavit regula, perfectæque opinionis lucratus est mercimonia. Nam cum alii canum volucrumque delectentur lusibus, hi præceptorum Evangelicorum imbui sitiebat roribus, ac sancti Spiritus aspirante gratia, in cordis ejus plantario vite fructificabant germina. Ut enim in aures audientis est dictum, qui replet in bonis desiderium suum, pro bono desiderio pietatis effectum consecutus est. Vohit quod valuit, et velle convaluit, et secundum voluntatis mensuram probata, probatissimum ingenium tenera lucratus est in ætate. Illud vero maledictum, Puer centum annorum, etc. non solum evasit, sed et hoc consecutus est: Cui sunt sensus hominis, et ætas senectutis immaculata. Nam intellectus spiritualis convalescens robore, sensus perfecti consensit canitie, et callis vivifici semitam pede calcans immaculato, privilegii promeruit gaudium prophetici, quoniam initium sapientiæ timor Domini.

6 Crevit beatus adolescens Erhardus, crevit decens adolescentiæ,

AUCTORE
PAULLO,
EX MSS.

1 Cor. 6. 17.

a
S. Erardi
patris

diligentia in
studiis

gravitas
morum

Psal. 102. 5

Isa. 63. 2.

Sap. 1. 9.

Heilika ju-
bente hæc
scripta vita.

b
Eius laudes.

et sanctimo-
nialium, qui-
bus præerat.

AGGREGARE
PACUO.
EN MSS.

adulescentiæ, crevit spes juventutis, gaudium senectutis, ordinis regula, clericatus gloria, divitum admonitio, divitiarum despectio, pauperum consolatio, paupertatis dilectio, visus eorum, auris surdorum, claudorum pes, pater pupillorum, viduarum adiutorium, fortunæ blandientis obstaculum, adversantis provocator, carnis refronator, spiritus assectator, ac proverbiorum penuria, totius virtutis armarium, ac sancti Spiritus electum vasculum. Crevit ipse in robur corporis, crevit in ipso robur virtutis. Didicit jam irasci vitis, tentationibus occurrere, pugnare cum desideris, jejunia non horrere, despiciere nuditatem, contemptum habere vestium : jugulare superbiam, humiliare gloriam, gulam castrare, dare mutuum amicis, ignoscere inimicis, non acquiescere detrahentibus, adlictis compati, pro miseris viscerari, congaudere gaudentibus, flere cum flentibus, divinis laudibus adesse, honorum cõtibus interesse, de omnibus quærere, nihil negligere. Talibus igitur insistentis vestigiis æternæ vitæ semitam ingressus est, nec retardabat eum tantum atas infirmior, quantum incitabat voluntas promptior.

virtutes alia

Mortificatio
sua.

7 Cum vero lustrum exagenale primitus egressus est, beatus vir Erhardus, evacuans omnia quæ erant parvuli, virilis animi robur arripuit, diligendo timens Dominum, timendo diligens proximum, mundialibus abstrahere, divina venerari, pernoctare in orationibus, intendere psalmodiis, compunctione lavari, tædere jam carnalia, suspendi ad æternalia; et quo plures utuntur ad voluptatem corporis, usus est ad necessitatem. Non enim lenocinantis favoris aura moverat, non blandientis fortunæ sapor illexerat, non tulit ab eo victoriam aecidia, non obœcabat eum unquam avaritia, non oblocavit eum desperatio, non inquietavit illum murruratio : corpus subjugabat spiritui, spiritum pietati, pietatem ascripsit cœlesti. Odio jam membra carnalia, inextinguibiles inimicitias carnis et spiritus, quas continuata rebellio renovat : donec jam fatiscente corpore juniorum, vigiliarum, totiusque fatigationis continuatione spiritus in eo dominium adeptus est.

Sacerdotium.

8 Postquam vero Presbyteratus ascendit gradum, summum etiam cœlestis scaliæ gradum ascendit; jam ex continuo usu non sentiens laborem, sed ex usu laboris resurgens consuetudinem. Ad altaris enim consecratus ministerium seipsum vivam hostiam in ara Crucis immolavit, jam secundum Apostolum non conformatus est huic sæculo, sed renovatus spiritu mentis, probans semper quæ sit voluntas Dei bona, beneplacens, et perfecta.

a Teutonice Er, vel Belgica diphthongo Eer, honorem, hard, sive herd, fortem aut robustum significat. De hac nominis notatione vide cap. 1, vers. 3, per Conradum infra.

CAPUT II.

Profectio ad S. Hildolphum.

Interca B. Hildolphus, et ipse par Ecclesiæ luminare, Trevirensis Episcopatus cathedram possedit, vir non minoris scientiæ quam et meritorum : quorum quid in eo non maximum fuerit necdum satis comperitum est. Nam ambos et præcellere nobilitate, ac nobiles scientia, scibilesque meritorum foro oblivionis comedine non latet memoriam. Qui venerandus vir cum non paucis diebus sanctam sancte rexisset Ecclesiam æstuans non minimo solitudinis desiderio, ubi sine populari tumultu soli vacaret Domino, quam invitus accepit, sponte deposuit curam regimini, securioris amore divini servimini, cujus jam adulta lama cum longe lateque opinionis suæ odorem sparsisset, beatus vir Erhardus, ipse quoque pari Episcopatus infula decoratus, visendi fratrem advenit gratia, quem cum in partibus a Vosagi offendisset pro Christi amore jam eremizantem, post communis libationem orationis, et cœlestis pignoris caritatem,

S. Hildolphum in
eremo visit.

a

scilicet libationem oculi : Ecce, inquit, frater et carnalis et spiritualis ministerii communis ordine, diu quesitum et optatum obtines locum; utere nunc in bono desiderio, et alere fame in divino servitio. Non tibi quasi vetus lassumve divini amoris obdormiscat studium : sed expergescere, evigila, in omnibus labora, opus fac Evangelistæ, ministerium tuum imple, sobrius esto. Cum hujusmodi non pauca in aures audientis effunderet, mansit ibidem diebus sat multis Christiane fivente pietate, sicut Romana testatur historia bibliothecæ, b auctore quidem sancto Papa Leone, qui nonus sui nominis sanctam Romanam rexit Ecclesiam, quatuordecim ibidem monasteria construxerunt, ille septem, et septem ille. Nam cum essent genere nobiliores omnique funditis abnegassent patrimonium, in terra peregrinationis et vite merito et labore proprio perquisita, divino cuncta mancipavere servitio.

b
Monasterium
extruunt.

10 Inde beatus vir Erhardus proprio consulens ovili, valedicens fratri, sanctique affatus adhortationibus Bajoriam prædicandi gratia ingressus est. Tempore illo regno Francorum præfuit Pipinus, pater Magni Caroli, sub quibus viris cœlestis exercitus non minima pars Domino militabat. Nam diversi flores virtutum sub his Regibus per tota regni Francorum loca floruerunt, magnæque famam opinionis longe lateque sparserunt. Eo vero tempore inter famosos beatus Pater Erhardus famosissimus effectus est. Nam hic eum et genere præcelleret ac scientia, merito tamen longe præstantissimus habitus est. Mundo enim mortuus, quamquam adhuc spirabile gerens corpusculum, castitate virgo, Sacerdos ordine, paupertate monachus, professione Confessor, laboribus Martyr, legatione Apostolus, munditia carnis Angelus, nullius gradus detrimentum passus est, seipsum negligens, aliis providens : quæ sua sunt non quæsivit, sed quæ alterius. Non enim emulationis exarsit flamma, non perperam quidquam operatus est. Irritari nesciebat : proximo malum non cogitabat. Non ad metam presentis temporis super iniquitate gavisus est, sed semper congaudebat veritati, omnia sufferebat, omnia credebatur, omnia sperabat, omnia sustinebat. Convaluit in eo scriptura dicens : Si quis diligit me sermonem meum servabit, et pater meus diliget eum, et ad eum veniemus et mansionem apud eum faciemus. Quia ergo Dominum diligebat, non tantum verbo et lingua, sed opere et veritate e... cavernulas in atherosis meatibus liber ire spiritus optat, doluit carcerem, regnum quærit, et quasi gravi diutinoque fessus onere, deposita sarcina respirare, suspirat ad æternam patriam.

Rediit in Bavariam
Erardus.

omni sanctitate
florret.

Jean. 11 23

Rom. 12. 2

a Saxius in vitis SS mentio fit saltus Vosagi, Vosaci, Vosegi, Voseci, Vasaci, qui partem Lotharingæ complectitur, ad distinctus alibi dicitur.

b Hoc scriptum S. Leonis IX non vidimus. Nulla fortassis quæpiam fuit. De SS. Wolfgangi et Erardi elevatione et translatione c Videtur aliquid deesse.

CAPUT III.

S. Odilia cœcæ baptismus, illuminatio.

Verum ne muta prorsus tot sancti Patris obmutescerent merita, quantæ fuerit æstinationis apud se, foris prodeuntibus ostendit miraculis. Nam eo tempore Duci Etichoni filia cœca nascebatur : quo comperto pater erubescens, execrabilem in filiam dedit sententiam, scilicet ut capite plexa relinqueret vitam. At cum materna super filia quaterentur viscera, patris crudelitatem matris frustrabatur pietas : datamque nutrix filiam in monasterio Pidma secreto eam nutrix præcepit. At memor Dominus operum suorum, salvanda scilicet filia et matris consolanda; demonstraturus, quod nec ipsa puella peccavit, neque parentes ejus, sed pro gloria Dei tantum, ut manifestarentur opera Dei in illa illuminanda dilecta, dilectum illuminatorem præordinavit. In partibus ergo Bavaria:

ria:

ria cœlestibus intento B. Erhardo revelatum est, ut ad Rheni fluminis partem repedaret, puellam baptizaret, ac cœcam illuminaret. Qui jubentis vocem obedientiæ pede secutus ad destinata pervenit loca. Quæsitam ergo et oblatam cum vidisset puellam, genas rigatus lacrymis, cum gravi suspirio manus oculosque levavit ad Deum, cumque diu multumque tacita prece cordis divinam laudaret, magnificaret, ac benediceret clementiam, tandem in verba vocem subministrans: Lux, inquit, vera, Jesu Christe, qui illuminas omnem hominem venientem in hunc mundum, pietatis tuæ rorem instilla famule tuæ, corde corporeque illam illuminans. Deinde post fidei sacræ rudimenta dato nomine, pro gestu rerum, Othilia, quod interpretatur a Deus sol, cum sacra fontis eum immerisset unda, et post cetera dixisset, ipse te illuminet in anima et corpore; (O virtus admiranda, sanctique Patris merita!) secundum vocem ac voluntatem in terra petentis, virtus agebat in cœlo præsentis. Nam Hactenus ignota fenestras frontis lucis irrupit juvenctas, et Deo vero sole illuminante per impositionem manus S. Erhardi plenam nativitatis perfectionem tandem puella sortita est. Fit gaudium ingens circumquaque miraculum cognoscentium: pater ad cœlum laudibus tollitur, puella beatificatur, mater consolatur, virtus divina prædicatur.

12 b Sed quia in B. Hildolphi vita scriptum est, ipsum eam baptizasse, istumque sanctum virum eam de fonte levasse, negligenter hunc locum relinquere visum non est, sed admonere, quid horum verius sit, de Sanctæ Othiliæ vita querendum. Ita enim de sanctorum meritis virorum scribendum videtur mæx parvitati, ut laus Dei ex eorum prædicetur meritis, et non ex nobis, non, inquam, ex mendacio scribentis, sed ex virtute promerentis. Sed revertamur ad cetera.

13 Suscepta de lavacro sancta Virgine, sanctus vir Dei omnipotentis adorata elementa, laudeque debita pro tanto reddita miraculo, (quippe cum testante sacra Evangelii historia a sæculo non sit auditum, quia quis aperuit oculos cœci nati, nisi Christus filius Dei) consolatus sanctam virginem, sanetoque tectam velamine osculatus est, jam reversurus ad propria. Cum vero duram patris cognovisset sententiam, quam super interficienda dederat filia, Pater spiritualis contremuit, et magnitudinem expavescens tanti facinoris, et commiserando puellæ miseriis, misso legato pro reconciliando patre cum filia, monuit ne tales diabolo daret se acensandi occasiones; adjungens, si propter cœcitatem, quam culpa non meruit, prius exosum habuerit; jam propter sanitatem, quam vera salus Christus reddiderit, diligit; intimans etiam si salubris consilii spreverit monita, dignas prævaricatorum pœnas incursum.

14 Interea beatus Pater Erhardus jam exosus membra mortalia, cupiens dissolvi et esse cum Christo, totum de præsentibus animum ad futura transferebat, de temporalibus ad æterna, de visibilibus ad invisibilia, de non manentibus ad permanentia. Quoties et quali gemitu decantabat versum istum: Quando veniam et apparebo ante faciem Domini? In tempore quippe novissimo jam positus ætatis, omnem æstimavit diem pro tædio. Sæpe secum loquebatur dicens: Quando me de corruptionis hujus liberabis angustia? quando corporei carceris educes miseria? quando satiabis spem meam? quando mihi manifestabis gloriam tuam? quando sciam placeatne tibi laboris mei devotio? quando videbo, quo me examinabis judicio? Quod est præmium, de quo dixit Apostolus, quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus diligentibus se? Ita quidem secundum Apostolum præteritorum obliviscens, et in futurum se extendens in Christo Jesu mundo se crucifixit, vitis et concupiscens. Videres hominem, jam velut in agone po-

situm, totius vite suæ eursum rememorantem; jam quasi ad tribunal judicantis astantem, scuto spei contra omnem desperationem se protegentem; jam scire volentem, quid sit astare divinis obtutibus, non gravari terrenis cogitationibus, interesse Angelicis cœtibus; quæ sit vivendi sine pastu possibilitas, quæ spiritus sine corpore qualitas, quæ continuatio divinæ laudis sine labore, sine fastidio; vel quæ sit justî speranda mansio. Ad quod videbat vel audiebat vilit, sola spe futurorum vigit, soloque motu corporis adhuc vividus, de cetero erat mortuus. Clausis quidem oculis cordis mundum ingressus est, auctore scilicet Spiritu sancto, jam pedem ponens in cœlesti introitu. Appropinquabat interim hora felicioris transitus, cum beatus Pater Erhardus aliquot diebus infirmitate gravi præventus, ex ipsa valetudinis inæqualitate spei majoris et certioris vigit abundantia, cupiens jam dissolvi et esse cum Christo. Tum tandem se peregrinum cognovit, et exulem cœlestis patriæ, fervens desiderio, eum videret membra terræ debita se relicturum, et corruptibile corpus egressurum. O quoties et quam ex intimis trahens suspiria victorem mortis sibi vocavit in adiutorium? quoties manus a mundialibus alienas cupiditatibus ad cœlestis plagæ regionem extendit? quoties oculos mundo clausos ad æternæ disciplinæ reverentiam aperuit? in corde spem, in lingua Christum, in oculis reverentiam, in manibus supplicationes frequentabat.

a De hac vocis Othilia significatione agemus ad cap. 2, vitæ tertiæ per Conradum, lit. A. a.

b Vide ad vitæ tertiæ cap. 2, lit. B. b.

EPILOGUS LIBRI I.

Præceptis tuis parvi, beatissima Christi Virgo et mater orphanorum et pupillarum ac viduarum, totius nobilitatis deus, ordinis exemplar, virtutis scala; itaque animum induxi quoadmodum superest calidus in me et spiritus Dei in naribus meis, non saltem quod imperas tu, tecumque manentes agni cœlestis sequaces, non vel pro posse persequi; sed ipse quærere, niti, cupere, si quid tantæ pietati studentibus possim placitum ostendere. Parvitem ergo servitii devotionis ardens flamma meum majorabit apud vos studium et voluntatem quibus nec placet quod ordine caret nec quicquam ordinatum displicet. Ad voluntatem igitur et jussionem tuam, tuarumque filiarum, quas sanctæ conversationis lactas institutione, beati Patris Erhardi vitam corporis usque ad depositionem perreuerimus, minus quidem congruenter, sed quam devotissime potuimus. Libellum ergo secundum cudentes, orationum vestrarum auram per Austrum Paradisi flantem contra sudorem invidiæ detractionisque deposeimus, contra quæ scilicet aliquid audere hortatur animus. Virus invidiæ corde felloso hamum detractionis labio gestat mortifero, pacem verbo, corde vibrat gladium. Nam qui aliis detrahit apud te, malum idem loquitur ipse aliis de te. Sed quid faciemus? Clamemus cum Psalmista: Præcipita Domine, divide linguas eorum, quoniam vidi iniquitatem et contradictionem in civitate, et iterum: Descendant in infernum viventes, quoniam nequitia in habitaculis eorum. Sed nec ego ad te, ad tuasque filias, in quibus solis nunc temporis virtus posuit habitaculum, ac ceteris despectis, dico amicis, invidiæ te dignam, in sudo laude. a

a Hic aliquid uest mendum.

LIBER II. DE MIRACULIS.

CAPUT I:

S. Erardi varicæ apparitiones.

Secundum de signis que ad tumulum ejus facta sunt librum exaramus, a testes habentes, aut qui ipsi viderunt, aut quibus videntes detulerunt, nec a vetu-

Psal. 51. 10.

Ibid. 16

a Præfat. lib. 2.

S. Othiliam
baptizat,
cuque cœcæ
visum im-
petrat.

u

b

Patrem Othi-
liæ redarguit.

Psal. 41. 3.

Anhelat ad
mortem
1. Cor. 2. 9

Phil. 3. 13

AUCTORI
PATO.
EN. MSS.

sto collectos tempore, sed adhuc viventes in corpore. Adeste, favete precibus, ut si quid forte superbia garrat, humilitatis vestrae virtus defendat.

2 Beatus Pater Erhardus postquam cœlo spiritum, terræ vero quod suum erat reddidit, dignæ memoriæ æstimationis miraculorum evidentia consecutus est, sed nos antiquitate repudiata, ea tantum quæ celebra terminatim adhuc diffamat novitas, promere conemur.

b

3 b B. Wolfgangi Episcopi temporibus erat quædam sanctimonialis, Beati vero c Udalrici Episcopi sororis filia, Kunigundis nomine, quæ custodiæ præerat Ecclesiasticæ, totius quidem et ipsa probitatis et perfectionis consecuta culmen. Cujus in temporibus luteum, quo beati Patris corpus involutum erat, crescere cœpit de tumulto, quasi jam d in clamorosa protestaretur voce, indigna tam parvuli sepulchri latebra contegi, quem sibi consocium gauderet militia cœli. Ad custodes Ecclesiæ (nobis idem retulerunt, qui utrosque noverunt) dum ecclesiæ pavimentum tergendum vererent, quoties ad sepulchrum sancti pervenerunt viri, linteamen de terra videntes extare, linimentum aliquod vetustate corruptum credebant, et negligenter abrumpebant. Quod cum non semel, sed sæpius fieret, erux lignea quædam, quæ adhuc in eadem servata ecclesia, quam et nos vidimus, cum adhuc juxta Beati Patris sepulchrum staret, flexisse dicitur. Quid enim impossibile tibi Deus omnipotens, qui et nostra memoria caput crucifixi prope sepulchrum astantis, de dextera declinabas in sinistram? Et dixit ad prædictam Virginem: Interminare custodibus, inquit, ne ita negligenter abrumpan linteamen, quod de sepulchro hoc extare violent: sub hoc enim jacet tumulto, qui non minima æstimationis creditur coram Domino; quod illi quidem tam negligenter abrumpunt, virtutis ejus indicium est, non casus. Hic si quærat aliquis, quidnam causæ fuerit fletus iste, quia cetera nobis abscondita sunt, magnitudinem peccati custodum æstimamus designasse, qui et negligenter peccaverunt, et vitam grandi delicto obstringentes peccasse se nescierunt. Sed beata virgo quæ divini testimonii meruit audire sententiam, in stuporem conversa, postquam ad se rursus recollegit spiritum, divini testimonii consolata rohere, secunde quod andivit prædicavit ubique Evangelicam secunda præceptum, quod dicit: Quæ in aure auditis prædicare super tecta. Post quæ verba concurrunt multitudo fidelium, et attestatum divinitus sepulchrum, quantum prodesse possit adjutorio, æstimantes divino testimonio. Et vere quidem pensandum est, singularis enim fuisse meriti, cui nec Angelicum venit in testimonium oraculum, nec alicujus dubium visionis somnium, sed vera voce per divinam imaginem præsentis ad præsentem colloquium. Quare Beate Pater æterna gratulare lætitia, cum in medio dicentis et audientis, jaces ipse tacens, et divini colloquii testimonium habes. Et bene quidem per Crucem habes testimonium, qui mundum abnegans crucem tuleras ad sequendum Dominum: pro nostris igitur subvenito reatibus qui brutalitate cordati sumus, cum divinis merueris per lignum aridum testificari vocibus.

c

Crescit linteum et sepulchro S. Erardi.

d

Aperit monialium crucifixus S. Erardi miraculum.

Math. 10. 27.

4 Eo tempore B. Wolfgangus sancti viri tumultum frequentare cœpit secretiori semper accedens tempore, supervicturus congaudendo gloriæ. Sed cum nocte quadam secretus post matutinarum sollempnia multis lacrymis ac precibus sanctum virum juxta sepulchrum ejus orans alloqueretur; Beatus illi astitit Erhardus, et ait: Frater, secretum doloris mei tibi denuncio, quod te frater advertere jubeo. Tua quidem opera Deo placita sunt, teque correctorem Pastoremque verus Pastor Jesus Christus huic loco gregique preposuit, ideoque si prudenter officium tuum, ut cœpisti, pergeris, æternum laboris tui recipies premium; scito autem, frater, quod mo-

S. Erardus apparet S. Wolfgango, jubetque monasterium inferius reformari.

nasterium hoc, quod Deus omnipotens meæ requiæ præstitit, multis contaminatur sceleribus, et inhabitantium monialium peccatum multipliciter reclamat meis precibus, quas pro earum negligentis multis modis effluendo sapiens. Dudum jam ipsarum lacrymis commotus, fudi preces ad Dominum, sed quia carnalibus patent fœditatibus, non ad iudicium delati sunt earum gemitus. Et ego, frater, non minima conficior hæc pro re tristitia, quia victus sum tot scelerum reclamacione, ne possim eis prodesse supplicatione. Quoties ergo tremendi iudicis procumbo genibus! quoties emendatiorem vitam promitto pro peccantibus! quoties duram vindicis distuli sententiam! quoties confratres meos adduxi in preces! Tentata sunt omnia, omnia facta sunt. Et quid ego miseræ congregationi faciam amplius? aut quibus precibus agam ante tremendum omnipotentis iudicis vultum pro tot luxuriantium fœditatibus? sed, quæso te, ut præstita tibi divinitus prudentia utaris, omnemque hanc destruas congregationem, et monachiam ibi institutas professionem: quam si harum aliqua, quæ nunc inest, velit profiteri, recipiatur; si autem, omnino quod nunc sunt destrue, nec ultra contaminari locum istum patere. Tunc temporis quippe Canonicarum erat in eodem loco professio, ac carnalis petulantia non minima fiebat confusio, adeo ut, cum ad arctiorem vitam egerentur, aliquæ ipsarum monasterium reliquerint, et fornicatoribus prioribus adhæserint. Sed attendenti mihi talia Beati Patris occurrit clementia ac valentia: clementia, qua semper et indefatigabiliter oravit pro peccantibus; valentia, quæ exauditis est ante Dominum, ut si vox posset prohibere, vinceret vitium virtute, pro ea stabiliens monasterium. Post hæc verba B. Wolfgangus cœlesti obediens voluntati, ea quæ jussus est, implere cogitavit, et modis omnibus, quibus potuit, festinavit. Peractis autem a B. Wolfgango, quæ Dominus disposerat, et vir sanctus rogaverat, postquam professionis districtio locum prius contaminatum emaculavit, totius virtutis cœpit germen florescere, Paterque sanctus extinctis vitiiis, signis radiosis cœpit elucescere, ac si e auretenuis diceret sibi servientibus: Quoniam vos mecum, et ego vobiscum.

a Hinc de Auctoris ætate fieri conjectura potest.

b Ejus vitam dubius 31 Octob. c De S. Udalrico, 4 Julii. d P. Joan. Gamansius legendum censebat: metamosa, id est tacita. e In vs. erat auretenuis.

Erunt deinceps ibi miracula.

c

CAPUT II.

Varia in ejus ecclesia facta miracula.

His diebus fuit quædam matrona de mundi naufragio ad Dominum conversa, quæ continuando vigiliis et lacrymis, infirmitate preventa, quam medici albuginem oculorum vocant, apertis oculis nihil videbat. Inde jam ad preces frequentior ac sollicitior prædicti Patris frequentabat sepulchrum, in infirmitate gravi postulans suffragium. Eia, inquit, Pater sancte, quid miseræ mihi futurum est, quæ vivo vultu, visu mortua levis divina patior dispensia? si mundum inhabitarem, esset quod pro recuperanda salute donarem medicis, vel saltem qui manum daret permanentibus in me tenebris; nunc ad te confugiens, et his quæ in mundo reliqui, careo, et sola membra, quibus tibi servire debui, perdidit: clamanti ergo sapius et importunus ageuti precibus, tandem aliquando Beatus Pater Erhardus astitit, eique dixit: Molestia mihi es, o mulier, quæ a me petis salutem, cum nemo ante a majorem suum aut faciat quid, aut debeat. Sed si vis illuminari, septem pedum spatio a meo sepulchro procumbe; ibi invenies qui te illuminabit. Verba quidem obscura sunt, sed rerum fides manifesta: ubi enim jussa est, venit, procumbit, et vidit.

Cæca illuminatur.

a

6 Esset quidem in dubio, quod dixit ad eam Sanctus Pater, si certiori manifestatione fidem non erigeret

*Lucepomenus
liberatur.*

geret credulitas. Nam per idem tempus demoniacus quidam ductus in eandem ecclesiam, ut pedibus pavimentum attingit raptus impetu in sublime, suspensus est in aere, testatus propter eorum sanctitatem, qui in ecclesia praefata jacerent, se requiescere non posse. Jussus vero corpusculum quod inhabitabat egredi, ad ostendam cogentis eum *b* vim fecit corpori. Nos vero etsi qualicumque fama veracium attestante cognovimus, silentium tamen in pluribus aestimantes cautius, illi, quem nobis Deus ibidem patrocinari ostendit, totum asseribimus. Et quis scire poterit, utrum tantae sanctitatis dignitas obumbratorie de sancto viro praedicetur? an sint etiam aliqui commanentes ibi, magni apud Deum meriti, ut et veterum asserit memoria? Res quoque manifesta: Juditha Ductrix, quae idem *c* auxit monasterium, dum iret ad sepulchrum Domini Hierosolymam, ut Reges solent, plura vel aperte vel abscondite vel ossa vel corpora acquisivit, quae ubi terrarum, vel ubi in praefata conderet ecclesia, nec ipsa sciri voluit, nec quisquam nos docere potuit. Ipsa vero quia humata est in ipsa ecclesia, evidenter edocet in illum locum solum maxime studuisse, ubi notum fecit humari se voluisse. Haec nos de ea strictim, quamquam plura digna vel memoraria vel memoria dicere potuerimus; nam quae Deus celare voluit, et nos celare volumus, sed nec ad haec dicenda stylium acuminus: tanta namque, taliaque propter beatum Patrem fieri credimus, quem Deo disponente corporaliter eodem loco requiescere cognovimus. At si quae fiant occultius, divinam elementiam in beato Patre cur fiant, quando sibi placuerit, ostendi nobis petimus. Et vere si condignis insudabimus operibus, sicut quondam de eo absconsa non habemus in propatulo, sic etiam potens est Deus adhuc majori eum extollere titulo, sed revertamur ad cetera.

*Mannis arida
sanatur.*

7 Manu erat arida quaedam mulier, quae ad sepulchrum ejus in die natalitia propius devenit, salutem petiit, exaudita est, revixit manum. Sed cum sanabatur, tanto cum fragore manus resiliit, ut omnes in quacunque parte vel angulo starent ecclesiae, resipientem manum audirent et miraculum factum cognoscerent. Non aliis haec omnia testibus cognovimus, quam qui ipsi viderunt vel audierunt. Quid ego varias virtutes referam? Quam praesens sit omnibus in adiutorium sibi servientibus, placet documentum aliquod proponere, ad solidandum spem eorum, qui sancti Patris toto corde quaerunt suffragium.

*Tres in profundum puteum lapsi,
illius educti.*

8 Fons est juxta praedictam ecclesiam, quem ipse dilectus Pater fodit suis manibus, sicut erat ei moris omnibus locis, ubi per tempus aliquod mansitabat. Fons iste non minus quinquaginta pedes habet in profunditate, vel eo amplius, quod et nos visu probavimus. Et cum tanta sit profunditatis, cadentem tamen ministrum sanctorum Virginum ibidem manentium sium suscepit placido. At quaerentibus eundem, non solum vivum, sed et nullam signum casus tanti monstrantem representavit. Accurrunt ergo qui videre cadentem: quis enim vel fragmentatim non potius collisum, quam totum inventurum se crederet, cum in tanta putei angustia lapis eum lapidi redderet? Sed extractus cum rediret ad superna, primo et ipse ratus periculi magnitudinem, postquam mente recepta, omni se vidit alienum periculo, quam attentissimas grates omnipotenti Deo et sanctissimo Patri Erhardo agens, multum secum eventum rei miratus abiit. Nos quoque signi tantum parentes effectum, tantae facultatis dicimus mortuum suscitare, quam vivum ne moriatur servare. Sed et idem secundo, tertio, in eodem fonte factum est: secundo in muliere gravida, quae eodem cadens, sana inventa, et extracta est, in laudem et gloriam omnipotentis Dei et sanctissimi Patris: tertio in puero, de quo scribere volumus plenius. Et ut mireris amplius, toties in tantam pro-

funditatem ceciderunt, et sani redierunt: merito utique. Quis enim in illo fonte mortem inveniret, quem ad vivorum salutem salutis amicus praeparavit?

AUCTORE
PAULO,
EX MISS.

9 Mulier erat quaedam (quae etiam adhuc vivit) utraque manu, brachio, et crure contorto, monstro similior quam homini. Pars dimidia ejus in Bohemia ad *d* S. Wenceslaum curata est, dimidia ad sanctum Patrem Erhardum humane formae restituta. Haec nos mulierem vidimus, ipsam interrogavimus: confessa est cum magna veneratione, partem etiam curatam ostendit.

d
Contorta brachia et pedes curati.

10 Quidam etiam diabolica instinctus persuasione, equum furatus, cum latere non posset quod fecerat, ad sancti viri venit sepulchrum, et oblato denario culari rogavit delicti excessum. Oratione fusa, cum ad ecclesiam rediret januum, denarium, quem obtulerat, secum portavit: rediit, reportat, reponit: egreditur, secum portat: regreditur, orat, exit, denarium toties oblatus secum portat, miratus et timens: statim ut ecclesiam egreditur, occurrunt qui rem tenerent. Ut possit aperte intelligi, virum sanctum respuisse oblationem, eo quod culpa ejus non haberet relaxationem.

Donum furis respuit Sanctus.

11 Quoties visus sit in sancta ecclesia, in qua requiescit corporaliter, si velim dicere, fastidiosus ero lectori. Quoties luminaria de caelo ardentia in eandem ecclesiam descendant, si quem caelestium tenet reverentia, custodes peremeretur ejusdem ecclesiae, qui et sub grandi attestazione affirmant saepe eum vidisse ad altare, quod ipsius sepulchro contiguum est, stantem, et Episcopali cantantem apparatus: quorum unus, qui ceteris dormientibus vigilabat, et serviebat frequentius, cum gausape verteret die quadam altare, ceteraque juxta, de pede Crucifixi, quod supra idem magna positum est altitudine, denarius ante verrentem decidit, ab eo quidem loco, ubi, nisi per scalas nemo vel ascendere potest. Pro tantis itaque virtutibus et signis quae fecit Deus per servum suum Beatissimum Erhardum Episcopum, glorificemus Deum omnipotentem, qui est mirabilis in Sanctis suis, cui est honor et gloria in saecula, Amen.

Serpens apparuit.

a Conradus et alii B. Albertum intelligunt.

b Aliquid hic deest.

c *Imo ita videtur edificia curasse instaurari, ut novum omnino monasterium censeri possit. Ita namque in diplomate S. Henrici Imperator, dato anno 1002, dicitur. Et monasterium sanctimonialium... quod divina memoria avia nostra Juditha olim in honore sanctae genitricis Dei Mariae a fundamentis in abbatiam erevit, et donis praediorum inter alia pro loco ditavit, etc. Exstat illud diploma to. 2, Metropolis Wigorniae Hundii; ubi et aliud Ottonis (non Primi, ut ubi scribit Wandius, sed Secundi) ut patet, quia an Christ. 971, regni Ottonis 13, Imperii 6, datum) in quo prohietur se varia praedia, ubi interventum dulcissime genitricis suae Adelhaidae, nec non venerabilis Domine Judithae salubrem petitionem, donare sanctimonialibus ad inferius monasterium sanctae Dei genitricis Mariae, Christianae Confessoris B. Erhardi venerationi consecructum. De eadem donatione Brunnerus tom. 2, Her. Boic. lib. 8, Judithae religionem nobile insuper cenobium Ratisbonae pro sacris Virg. nris extractum testatur, inferius vulgo dictum, ubi ipsa condi voluit, incertum quo anno: septuagesimo quarto supersitem fuisse ex Ottonis II litteris intelligi potest, quibus eidem monasterio aliquot locorum possessionem transcribit. Judithae praedibus inductus. Fuit vero Juditha mater Henrici Bizosi, ubi et Pius dictus, Imperatoris Ducis, nator Henrici, fratris Ottonis Magni.*

d S. Wenceslaui vitam daboimus 28 Septemb.

ALIA VITA

AUCTORE ANONYMO.

Ex vetusto MS. a Joan. Gamansio Soc. JESU eruta.

CAPUT I.

Res gestae a S. Erardo in vita.

Erhardus genere Gothus, parentibus licet gentilibus, tamen nobilissimis natalibus ortus, civitate Narbonensi. Hic Spiritu sancto praeventus a pueritia Christum timens, multis virtutum et honestorum morum claruit insigniis. Nam, quod bonae indolis est indicium,

S. Erardi pueritia,

EX MSS.
 AU CTORIB.
 ANONYM.
 INSTITUTO.

indiciū, Pedagogum suū absentem non minus, quam præsentem semper metuebat : dictantibus et legentibus atque scribentibus semper intererat : et si quem otio et dissolutioni deditum vidit, ipse quamvis parvulus non modicum mirabatur. Competenter itaque habilis mandatis et sophisticis cavillationibus, ad divinarum scripturarum totum animi applicavit studium, radicesque studii in petra spiritali infixit, plenus Spiritus sancti gratia et honestate, vitæ exemplum aliis præbebat. Nam cum alii negotiis alearum, ac levitatis, quæ puerilis ætas amplectitur, lusibus delectarentur; ille Evangelicorum præceptorum roboribus imbui stibebat. In qua etiam ætate multis virtutum insigniis emicuit. Sicut enim corpore, sic et virtutum crescebat decore. Erat enim regula ordinis, divitiarum contemptor, pauperum consolator, paupertatis amator, oculus eorum, auris surdorum, pes claudorum, pater pupillorum, adiutor viduarum, carnis infrenator, spiritus insectator, et, ut beviter dicam, omnium virtutum armarium, et Spiritus sancti vasculum.

morum gra-
 vitas.

Aliæ virtutes.

2 Crevit enim corpore et virtute : vitii et tentationibus occurrebat, cum desideris pugnabat, jejunia frequentabat, contemptum vestium non horrebat, humilitatem habebat, gulam refrenabat, detrahentibus nunquam acquievit, afflictis et miseris ex corde semper compatiebatur, cum gaudentibus gaudebat, cum fletibus flebat, divinis laudibus semper adfuit, bonorum et sanctorum cõtibus sedulo interfuit, in orationibus sæpe pernoctabat, in devotione cum lacrymis uberrimis abundabat. Talibus igitur et aliis virtutibus insistens, ad sacerdotalem gradum ascendit. Ex tunc erebrorum jejuniorum castigatione seipsum vivam hostiam quotidie immolabat Deo.

Vidit S. Hildolphum.

3 Interea Hildolphus vir magnæ sanctitatis et laudabilis meritii, Trevirensis Ecclesiæ Episcopatum regebat : qui cum multis temporibus eandem Ecclesiam, quam etiam invitus suscepit, sancte et provide gubernasset, ipsam regimini resignavit, et diu desideratam eremam est ingressus, sine populari tumultu, soli ibi Domini cupiens famulari. Beatus vero Erhardus in Episcopatus solo sibi successit. Cum autem succedente tempore laudabilis fama Hildolphii longe lateque odorem suum spargeret; B. Erhardus gratia visendi fratrem advenit, et cum ipsū in partibus Rosarum Eremiticam invenisset, ruerunt in amplexu mutuo, et præ gaudio lacrymis se alterutrum perfundunt. Orationibus itaque et aliis Deo gratis servitiis vacantes, aliquantulis diebus simul manserunt. Et sicut Romana testatur historia, Leone Papa nono, qui a tunc Romanam rexit Ecclesiam, auctore, quatuordecim monasteria ibidem construxerunt, videlicet Hildolphus septem, et Erhardus septem. Nam cum essent nobiles, et omni penitus abnegassent patrimonio, omnia quæ in terra peregrinationis vitæ merito et proprio labore perquisierunt, divino servitio mancipaverunt.

a

b

c

4 Tandem B. Erhardus ovili suo consulens, fratrique valedicens b Baycatoriam gratia prædicationis est ingressus. Eo autem tempore Pipinus pater Magni Caroli, Francorum præfuit regno. Sub istis igitur Regibus diversi virtutum flores per omnia loca Regni Francorum floruerunt. Inter quos omnes Beatus Pater Erhardus famosissimus est effectus. Nam licet genere et scientia cunctos præcelleret, merito tamen vitæ præcellentissimus habebatur. Nam mundo mortuus, castitate virgo, ordine Sacerdos, paupertate monachus, professione Confessor, laboribus Martyr, legatione Apostolus, munditia Angelus c. existebat.

5 Eo itaque tempore Duci Ethiconi filia cæca nascebatur : quo comperto patre erubescente, præcepit infantem capite truncari. Quod cum matri innotesceret, misera soboli fuit; ipsam nutrirri in monasterio

dedit quod Palma dicitur, ibidem occulte nutrirri faciens. In partibus igitur Bavarie B. Erhardo cœlestibus intento revelatum est, ut ad partes Rheni fluminis rediret, et ibi quandam puellam baptizaret, et eandem illuminaret. Qui obediens ad loca designata pervenit. Quæsitam ergo et oblatam puellam cum vidisset, lacrymandogravi suspirio oculos et manus ad cœlum levavit, tandem voce dixit : Lux vera Jesu Christo, pietatis rorem instilla famulae tue, ac corde et corpore illam illumina. Post itaque sacre fidei rudimenta, dato nomine Otilia, cum sacri fontis unda illam immersisset, aperiens oculos visum recepit. Gaudens ergo cuncti et mirantur universi : pater exultat, mater consolatur, divina virtus ab omnibus laudatur. In vita tamen Hildolphii legitur, quod ipse eam baptizavit, Beatum vero Erhardum eam de sacro fonte levasse.

S. Otiliam
 baptizat et il-
 luminat.

6 Tandem B. Erhardus ad propria est reversus : ubi in maximo rigore vitæ degens domito devotissime serviebat. Semper enim apud se cogitabat cum gemitu dicens : O Domine quando me liberabis a corruptionibus hujus miserie? quando videbo te? hæc et hujusmodi sanctus Pater semper apud se revolvebat. Tandem febre correptus graviter, mortuus est. Cum autem corpus hoc corruptibile se agrum sentiret, levatis manibus in cœlum auxilium invocabat, ac suspiria trahendo feliciter in Domino obdormivit.

Moritur.

a Turpissimus contra Chronologiam error, quem merito Conradus infra reprehendit. b Legendum Bavariam. c In vs. aliquid addebatur, sed litura sitque ita corruptum, ut legi non possit.

CAPUT II.

Miracula post mortem.

Post mortem autem ejus multa gloriosa miracula Dominus per eum fecit. Quædam enim sanctimonialis, nomine Kunigundis, filia sororis B. a Martini, magnæ probitatis et perfectionis virgo, custodiæ monasterii præfuit : que cum quadam vice monasterium purgari juberet, venientes ad locum, ubi Pater beatus erat sepultus, viderunt pannum lineum de terra super pavementum erigi, putantes autem hoc vetus linimentum, et pedibus calcantium pavemento impressum, ipsum abrumpebant : et statim recrevit. Cum autem purgatores sollicitè agere volentes, nec intelligentes quid b domina tenderet, ipsum linimentum docerunt; ecce crucifixus de ligno dolatus, qui juxta sepulchrum Beati Patris locatus fuit, c capite de dextera in sinistram declinans, flere cœpit, et prædicte virgini dixit : Prohibe custodes, ut linteamen, quod ex sepulchro extare viri detur, ulterius, abrumpere non præsumant : nam in hoc jacet tumulo vir magnæ æstimationis coram Domino. Linteam enim est, quo illud beatum corpus Ethardi est involutum. Illa interim stupefacta, et ad se tandem reversa, cunctis quæ audiverat et viderat enarravit: multique fidelium ad sepulchrum concurrentes a diversis infirmitatibus sunt sanati.

Linteam
 sepulchro ejus
 prominet et
 excrescit.

b

c

Fiant isthic
 miracula

8 B. Wolfgangus sepulchrum beati viri secreto sæpe solebat frequentare. Quadam itaque nocte post matutinarum solemniam, secreta ad tumulum accedens, multis lacrymis ac precibus sancti Patris patrocinium implorabat. Cui assistens B. Erhardus dixit : Frater, secretum doloris tui annuntio, quod diligenter avertere debes. Tunc opera coram Deo sunt placita, teque rectorem et pastorem verus Pastor Christus huic loco sueque congregationi constituit, et id circo si diligenter tuum officium peregeris, sicuti copisti, æternum præmium pro tuo labore recipies. Scito ergo monasterium, quod Deus meæ requiæ præstitit, multis sceleribus contaminatum; et peccata monialium, quæ hic conservantur, meas preces, quas pro earum negligentis sæpe coram Domino effundo, reclamando

S. Erardus
 apparet S.
 Wolgango et
 jubet mona-
 sterium reformari.

reclamando impediunt, quia, (heu!) carnalibus involuta. Pro te ergo frater non multum contristis, victus enim sum tot scelerum reclamatione, quod non possim eis prodesse mea prece. Tremendi iudicis procombendo genibus multoties, emendationem promitto pro peccantibus multoties, duramque vindictam. Iudicis distuli multoties, fratres meos conduxì in preces, omnia tentata sunt, omnia facta sunt : et quid huic congregationi aliud faciam ? aut quibus precibus apud tremendum Iudicem pro tot luxuriantium fœditatibus agam ? Rogo ut data tibi a Deo prudentia utaris, et omnem hanc monialium congregationem destruens, monachicam hic institutas professionem, quam si aliqua ipsarum velit profiteri, recipiatur: sin autem, omnino conventum earum destrue, nec amplius locum istum contaminari permittas. Tunc enim temporis erat ibi cœnobarum monialium professio, quæ petulantia carnis et aliis vanitatibus nimis erant dedita. Igitur venerandus vir Wolfgangus jussa impleus, professionem monialium mutavit, et ibi conventum *d* monacharum arcta regna degentium instituit, et sic locum mundavit. Alique tamen monialium fuerunt tam obstinatæ, ut dum ad arctiorem vitam compellerentur, monasterium reliquerint, et fornicatoribus suis prioribus adhererint.

10 Quædam matrona relicto sæculo ad Dominum est conversa, quæ vigiliis et lacrymis frequentibus insistens, infirmitatem, quam medici albuginem vocant, incurrit, ut scilicet apertis oculis nihil videret. Hæc ad sepulchrum B. Erhardi veniens, suffragium ejus postulabat, dicens: Eia Pater sancte, quomodo mihi misere sic factum est, quæ licet corpore vivam, visu mortuam sum? si igitur in mundo adhuc manerem, haberem quod pro salario medico darem, vel saltem qui me manu duceret; sed ecce ad te conversa, his, quæ in mundo reliqui, careo, et insuper solamembra, scilicet oculos, quibus tibi servire debui, jam amisi. Clamanti itaque et importunis precibus instanti tandem B. Erhardus astitit, dicens: Molesta es mihi mulier, quæ a me salutem petis. Nescis quod ante majorem nemo facere debet. Si ergo vis illuminari, septem pedum spatio a meo sepulchro procumbes et ita invenies, qui te illuminabit. Quæ veniens ubi jussa fuerat procubuit, et statim lumen recepit.

11 Per idem tempus quidam dæmoniacus in eandem ecclesiam ductus, statim ut pavimento pedibus tetigit, raptus impetu in sublime, suspensus est in aere, et dira voce clamans dixit, quod propter sanctitatem eorum qui in ipsa ecclesia jacerent, non posset habere requiem. Jussus vero corpusculum quod inhabitabat egredi est egressus. Ex hoc igitur et antecedente miraculo colligimus, quod in prædicto monasterio non solum venerabilis Patris Erhardi, sed et aliorum Sanctorum corpora sunt recondita. Nam quædam Ductrix fundatrix ejusdem monasterii, quæ etiam ibidem est sepulta, dum iret ad sepulchrum Domini Hierosolymam, ubicunque potuit occulte vel manifeste Sanctorum corpora vel ossa conquisivit, quorum nec nomina scivit, aut scire potuit, et in prædicta ecclesia sepelivit.

12 Quædam etiam mulier manum habens aridam, dum ad sepulchrum B. Erhardi in die ejus natalitio veniret, et salutem eua lacrymis peteret, statim curata est. Tanto autem fragore manus ejus resiliit ut omnes in quacunque parte vel angulo ecclesie starent, ex ipso fragore resiliens manus terrerentur.

13 Quidam diabolico deductus instinctu equum furatus, cum latere non posset quod fecerat, ad Sancti viri venit sepulchrum, et oblato ibi denario rogavit, ut delictum suum celaretur. Oratione igitur completa cum exire velens ad jannam ecclesie pervenisset, denarium quem obtulerat in manu sua invenit. Stupefactus ergo et admiratus, ad sepulchrum rediit, et denarium reposuit : et cum iterum exire vellet, dena-

rium apud se, sicut prius, invenit. Tertio igitur rediit et orans denarium secum reportavit, et cum timens miraretur, ecce statim ut ecclesiam egreditor, occurrunt illi quibus equum abstulerat, et eum tenuerunt. Ex hoc manifeste potes intelligere, quod Beatus ejus oblationem respuit, eo quod culpa ejus non habuit cœlationem.

a Lege Vdalrici b Potius Dominus legendum videtur.

c Hoc paulo aliter in superiore vita narratur, uti et sequens apparitio. d In ms. erat monachorum menduse.

ALIA VITA

AUCTORE CONRADO DE MONTE PUELLARUM,

*Ex veteri codice Ratisponensi
descripta a Stephano Vito Societatis Jesu.*

CAPUT I.

S. Erhardi vita usque ad Episcopatum.

Erhardus Christi Confessor egregius, et Præsul eximius, et nomen sua laudis a conformitate sanctitatis accepit : quatenus gloriosus Deus et mirabilis in Sanctis suis, nomine ipsius ostenderet qualem ipsum ad æternam gloriam prædestinaret. Erhardus etenim juxta sacræ paginæ vocabula, vigil vita eligens Dominum interpretatur. Nam a Erech, vigil vita; et rara, eligens Dominum, ac Domino vigilans dicitur. Et sic nomen hoc ex duobus corruptis componitur nominibus, ad connotandum tam originalem maculam quam etiam actuale mendam in Christo penitus corrumpendam, priusquam gloriæ celestis patriam ingrederetur. Celum etenim seculum nequaquam poterit suffere. Igitur in fonte baptismatis, digito Dei demonstrante, Pater ipse beatissimus in statu floris infantilis Erhardus, quasi Erchararus, quod est, vigil vita eligens Dominum, nominatus est. In lingua vero Teutonice, non, ut *b* quidam dicunt, gloria fortis, sed *c* honoris potius thesaurus exponitur.

2 Bene utique honoris thesaurus, quem Dominus tam venerabilem arcam sanctitatis fecit et elegit. Bene insuper vigil vita, bene eligens Dominum nominatus est: quoniam ipsius si quis tractando totam munditiam suæ vite mortalis transeat periodum, luculenter ei apparebit, quomodo hic homo Dei teneris sub annis quasi flos vernantis odoris egressus est hominum in aspectus; utpote virtutibus sacris, et moribus sinceris, quantum teneritas puerilis supportare potuit, aromatizans, meditationibus puris respirans, magisterio scholastico reverenter obediens, audiendo, interrogando, memoriæ deputata et audita responsa feliciter commendando, aliosque rudis capacitatis sibi cœtaneos caritatis ex visceribus informando, intervanos igitur scholares, qui ludis fatuis inhiant et aliis sceleribus instant, hic quasi rosa purpurea, in Scotia sibi patria longe disperserat humanæ felicitatis odorem : et quantum corporis crevit viribus, tanto prorsus crevit animæ virtutibus.

3 Floruit in tempestate hujus mundi sævientis illius felix adolescentia, tamquam vitis novella in diebus vernis expandens palmites suos, frondescentes amœnis frondibus, et florentes floribus laudabilibus suis : et sic virilem ætatem dulcissimis attigit et continuavit fructibus, tam studiis sacris divinarum scientiarum, quam operibus caritatis invigilans totus; alliciendo populum in Ecclesiam Dei odore quodam mirabili, et suavi castæ vite suæ et sobriæ conversationis : ut ad litteram Apostolico dicto communerari mereretur, Apostolo dicente: Nos Christi bonus odor sumus. Erat tamen hic beatissimus Dei Confessor paucis populis familiaris, cunctis vero benignus, et fidelis ad omnes, adeo ut digno Angelorum et hominum judicio, Præsulari militie adscribi valeret in Ecclesia Christi militante. Suis igitur meritis poscentibus

Erardi nominis etymon.

a

b

c

Pia adolescentia,

patru.

virtutes.

2. Cor. 2. 15.

tibus

d

Cava isthuc rbanu recipit.

Eurgamentis liberatus.

Arida manus curata.

Furtis dona rejecta.

ACTORIB.
GOSRADO.
Sacerdotium,
Episcopatus,

tibus ad Sacerdotii gradum primo, et hinc ad Præsularem apicem ascendit, Deo volente, et hominum fervido desiderio postulante. Et in eodem refuserat statu, tanquam Lucifer matutinus in medio nebulæ, et sicut arbor rosaria in spineto, quasi fluvius dulcis se derivans in deserto, et tanquam d calandras dulcisonans in myrica, sicut philomela nocturna silentia decorans et torpentes somnos excitans in vigiles delectationes. Hic dulcissima sua doctrina, verbo et opere, tanquam harmonia symphoniae dulcis inter convivas, in creditum populum feliciter defluerat, et sicut fons refrigerans in astu torrido sitim peregrinantium. Felix ille Præsul pœnitentibus se peccatoribus dispensavit : et qui secundum carnis propaginem nobilis erat genere, nobiliorem se exhibuit virtutum opere; nihil præmittens eorum, quæ ad Timotheum Apostolus scribit, sobrius, ornatus, prudens, pudicus, hospitalis, doctor, non violentus, non percussor, non litigiosus, non cupidus, et domus suæ praproposita, habens de his testimonium bonum a cuncto vicinio suo, et præcipue in caelis a sancta Trinitatis ineffabili trinicle, Patre et Filio et Spiritu sancto, sicut miraculis divinis declarabitur infra.

a Supervacua et pæne ridicula hujus scriptoris opera, in indagando et ab Hebraicis fontibus accersit Erardus nominis clymo.

b Paulus auctor primæ vitæ.

c Violenta iterum derivatio a Schult, quod thesaurum significat. Rectius interpretetur Apuleianum honoris indolem, ut factum ad honestatem ac decus, ab Er, vel Eer, et art sive aeri, vel aeri, quod indolem, sive ingentium, significat. De hujus et aliorum plurimorum Teutonicorum nominum etymologia consulti potest curiosissima Arnoldi Hæocopi nostri disceptatio de nomine S. Huberti in Historia Hubertina Joannis Huberti nostri.

d Carculio vulgo calandra dicitur, Teutonibus Kalander. An Auctor fortassis celandam aut gryllum hic intelligit?

CAPUT II.

Peregrinatio et labores Apostolici.

Frater ejus
S. Hydolphus
Episcopus
Treviren.

Et ipse fratrem carnalem habuit ex eisdem parentibus, nomine Hydolphum, sibi parem in moribus bonis et sancta devotione : qui exulans ad inferiores partes Germaniæ venerat, et sua cognitis sanctitate ad Cathedrali Præsularem in Ecclesia Treverensi per Principum et populorum desideria sublinatus est. Eodem quoque tempore universalis Ecclesiæ Præsul a Leo Papa sui nominis Tertius Romanam sanctam Sedem rexerat. Pius Pater Erhardus gratia visitandi fratrem suum prædictum exierat, quem non in loco Treverensi, sed in partibus Vosagi pro Christi amore invenerat eremitantem. Et aliquanto secum stans tempore, ipsum ad vigilandum circa gregem Dominicum testimonio habuimur scripturarum, quia cæteris paribus plus imlo meretur Sapienter predicando, et populum docendo, quam eremitando, unde et Hieronymus ait : sancta quippe rusticitas solum sibi prodest; et quantum edificat ex vitæ merito Ecclesiam Christi, tantum nocet si destruentibus non resistat. Et iterum Psalmista ait : Cantabiles mihi erant justificationes tuæ in loco peregrinationis meæ. Et Doctor gentium; prædicator veritatis ad Titum scribit, hujus rei, inquit, gratia reliqui te Cretæ, ut ea quæ desunt corrigas, et constituas per civitates Presbyteros, sicut et ego disposui tibi. Et inter cætera ibidem dicit : Oportet Episcopum sine crimine esse, et sicut Dei dispensatorem. Et paucis interpositis adjungit, amplectentem eum sequi secundum doctrinam et fidelem sermonem; ut potens sit exhortari in doctrina sana, et eos qui contradicunt arguere. Hæc Apostolus. Licet autem hæc per excellentiam congruat Episcopo, sub remissione tamen hiatus cuilibet Sacerdoti conveniant; quæ Dominus præ cæteris speciali lumine scientiarum insignivit. Et ergo quamvis Beatus Pater Hydolphus jam Treverensem, quam invitatus acceperat, Sedem voluntarius resignasset; admonendus nihilominus fuerat et excitandus fraterna dulcedine, ut prædicta,

quantum licebat, exerceret per operam fidelem.

5 Acquivit itaque hic illi; et Christo Domino nostro donante, et supradicto vice Christi Leone auctorizante, quatuordecim annos in prædicto loco Vosagi circumfluo o monasteria hic septem, et septem ille ad laudem Dei et venerabilis ejus genitricis virginis Mariæ, omniumque celestium civium honorem, prædicti duo fratres et in Christo felicissimi Patres laudabiliter edificaverunt. Sed unde ipsi opulencia hæc? Jam enim paterno hæreditario penitus renunciarunt. Dicit historiographus, quod in libra peregrinationis, fidelium largitionibus ex vita suæ meritis perfecerat ista.

6 Illis temporibus regnabant Serenissimi Principes et Deo devoti Reges Pipinus videlicet et duo filii ejus Carolomannus, et Carolus, qui post dictus est Magnus : quos in Reges Francorum unxerat Stephanus Papa d ultimo anno sui Pontificatus sub anno Domini e septingentesimo quinquagesimo tertio; et elegit eos ac successores eorum ad Ecclesiam Romanam defendendam. Et Adrianus Papa primus f successor immediatus Domini Stephani prædicti, supradictum Carolum cum sancta Synodo que Romæ tunc celebrata fuerat, g Patrium Romanorum h circa annum Domini dclxxxiii. Sed B. Leo Papa III qui i successerat immediate Adriano l, k, postquam Romani sibi in quadam processione oculos eruisent, et linguam amputassent; sibiique Deus gloriosus, qui in Sanctis suis facit mirabilia, visum et loquelam divinitus restituisset; et B. Carolus tunc Romam pergeret pro tam atroci B. Leonis injuria vindicanda; ipsum Dominum Carolum in sancto die natalis Domini in Romanorum Imperatore coronavit in ecclesia B. Petri, dum surgeret ab oratione, sub anno Domini l octingentesimo primo.

7 Claudicat igitur m legenda, quæ communiter habetur de S. Erhardo dicens, quod vivente S. Leone, qui Nonus sui nominis sanctum rexerat Ecclesiam Romanam, et tempore illo quo regno Francorum præfuit Pipinus pater Caroli Magni, hi duo viri sancti Patres flourerunt, Beatus scilicet Erhardus et frater ejus Hydolphus : nondum enim erat Leo IX in rerum natura, imo Leo IX, post Imperatorem Henricum II in Papan fuerat promotus; et fuerat Teutonicus natione, et ab hujus vitæ laboribus exemptus est n anno Domini millesimo quinquagesimo quinto, Apostolatus sui anno sexto, vir sanctissime vitæ. Hic etiam Leo IX o transtulit corpus B. Erardi temporibus felicissimi Imperatoris Henrici III, p fundatoris Ecclesiæ Bambergensis sub anno Domini millesimo quinquagesimo secundo; qui Henricus successerat in imperio Ottoni III, Augusto q Romæ defuncto.

8 Illustribus igitur supradictis regnantibus Francorum Regibus, et præcipue Serenissimo Romanorum Augusto Carolo Magno, qui propter vitæ suæ merita r catalogo Sanctorum ab Ecclesia meruit connumerari, flourerunt in arca temporis flouide, et procellosæ vitæ viri sancti in Hibernia, quæ major Scotia dicebatur, et se disperserant in numero multo per omnia Francia et Germaniæ loca, et hinc ad alia terreni orbis climata, ut lumine fidei illuminarent populum tenebrarum, et cæcitate erroribus extirpatis ad solem justitiæ converterent oculos lippientes. Itaque felicissimus Præsul B. Erhardus tunc temporis coassumpto sibi Adalberto sancto Præsule, cum de proprio gregis Domini disposuisset ovili, vale dixit fratri, et terram olim Noricum s ab occidentali ejus parte sic dictam, generaliter autem Bavariam, t a linguæ crassitie, et loquelæ ruditate, quasi Barbariam nominatam ingressus est Dei famulus, gratia prædicandi fidem Catholicam et orthodoxam : et in civitatem veniens Ratisbonam, quæ olim v civitas quadrata dicta est, a foundationis suæ figura, vulgariter

Uterque scilicet monasteria edificavit

Quando vixerunt.

d

e

f

g h

i k

l

m

n

o

p

q

r

s

t

v

w

x

y

z

aa

bb

cc

dd

ee

ff

gg

hh

ii

jj

kk

ll

mm

nn

oo

pp

qq

rr

ss

tt

uu

vv

ww

xx

yy

zz

aaa

bbb

ccc

ddd

eee

fff

ggg

hhh

iii

jjj

kkk

lll

mmm

nnn

ooo

ppp

qqq

rrr

sss

ttt

uuu

vvv

www

xxx

yyy

zzz

aaa

bbb

ccc

ddd

eee

fff

ggg

hhh

iii

jjj

kkk

lll

mmm

nnn

ooo

ppp

qqq

rrr

sss

ttt

uuu

vvv

www

xxx

yyy

zzz

aaa

bbb

ccc

ddd

eee

fff

ggg

hhh

iii

jjj

kkk

lll

mmm

nnn

ooo

ppp

qqq

rrr

sss

ttt

uuu

vvv

www

xxx

yyy

zzz

aaa

bbb

ccc

ddd

eee

fff

ggg

hhh

iii

jjj

kkk

lll

mmm

nnn

ooo

ppp

qqq

rrr

sss

ttt

uuu

vvv

www

xxx

yyy

zzz

aaa

bbb

ccc

ddd

eee

fff

ggg

hhh

iii

jjj

kkk

lll

mmm

nnn

ooo

ppp

qqq

rrr

sss

ttt

uuu

vvv

www

xxx

yyy

zzz

aaa

bbb

ccc

ddd

eee

fff

ggg

hhh

iii

jjj

kkk

lll

mmm

nnn

ooo

ppp

qqq

rrr

sss

ttt

uuu

vvv

www

xxx

yyy

zzz

aaa

bbb

ccc

ddd

eee

fff

ggg

hhh

iii

jjj

kkk

lll

mmm

nnn

ooo

ppp

qqq

rrr

sss

ttt

uuu

vvv

www

xxx

yyy

zzz

aaa

bbb

ccc

ddd

eee

fff

ggg

hhh

iii

jjj

kkk

riter autem x Imbripolis ab Imbre fluvio nominata; Ratisbona autem quasi Ratisposita, firmiter fundata, propter fortitudinem et elegantiam structurarum.

9 In ea ibidem vir Dei vixerat tamquam Angelus in humano corpore hospitatus, caritate fervens, castitate et modestia pollens, miraculis clarus; adeo ut errores infidelium et haereses in fide claudicantium ab oculis Domini feliciter eliminaret. Quibus autem claruerit miraculis, paucis hic verbis perstringere studeamus. Nam cum ipse Christi fidelissimus praeco, et citharista dulcisonus Reginae colorum tantis floreret virtutibus, revelatum est ei divinitus, ut de Bavaria ad Rheni fluminis partes, videlicet in Alsatiam se transferret, filianque Ducis z Ericonis caecam natam baptizaret, et divina juvante gratia tam corporaliter quam spiritaliter illuminaret. Qui divina amicus voluntatis, se ad locum praedictum receperat, et puellam quam quaesierat inveniens, fide Catholica tempore ad hoc congruo instruxerat, et informatam veritate fidei baptizaverat, imponens ei hoc nomen Ottilia, *Aa* quod interpretatur, Deus Sol. *Bb* Cumque ipsam sacri fontis undis immerisisset, feliciter inter cetera in haec devotionis incidit verba : Domine Jesu Christe, inquit, qui es lux vera illuminans omnem hominem venientem in hunc mundum; huic famulae tuae rorem tuae dulcedinis instilla, corde ac corpore illuminando eandem. Mox autem puella lumina clara oculorum ad preces beatissimi Patris adepta est, divina clementia operante. Defluserat hinc miraculum hoc fama multiflora in populos Noricos, qui per hoc in Christianam professionem solidati sunt. Et Ottilia beatissima Dei virgo crevit moribus synceris et virtutibus sacris, adeo ut virginis castibus communerata sit in aeternis gaudiis paradisi.

10 Hinc vir Dei reversus est in Bavariam, et in civitatem Ratisbonam, ubi specialiter ad inferius monasterium in honore venerabilis Dei genitricis fabricatum conversatus est, sanctitate purissima, et devotione muodissima delectatus, tunc temporis in virginea diligentia, qua Deo et Virgini gloriosae diu nocturne servierunt et servire studuerunt inibi famulae Deo dicatae canonice calibus vitae. Tantum autem eundem locum dilexerat plus Pater, ut propriis manibus suis ibidem juxta monasterium puteum aquae dulcis foderat, qui nunc curia Abbatissae circumdatus est : in quem puteum, licet altum satis, successive inciderunt tres homines olim, videlicet famulus quidam, mulier in praegnatu, et infans quidam : et quilibet eorum illesus penitus exivit. Quae miraculis beati viri non incongrue ascribuntur.

Habitat juxta monasterium Virginum.

puteum satis manibus fodit.

a Sedere cepit Leo III, sub initium an. 795, ad quem annum supersitem fuisse S. Hildulphum nec Brunerus quidem asserit. b Auctor puella haec in S. Hildulphi vita refertur : Fama interea praecoxi ejus circumpositas terras transvolans, remotiores quoque penetraverat. Cumque e diversis partibus multi ad virum Dei venissent, Erhardus vita reque sanctissimus, carne quidem B. Hildulphi germanus, ordine vero Cassianensis, nomine hujus accitus occurrit. Bini itaque quosdam cum invenisset, labori ejus congratulans, inquit : Ecce, frater, desiderium cordis tui tribuit tibi Deus, et voluntate tua non te fraudavit. Quem enim diu conceptus locum tuae conversationi habuisti invenisti. Tu ergo sta viriliter in fide, et confortare in Domino et in potentia virtutis ejus, certus quia qui perseveraverit usque in finem hic salvus erit. Per annos igitur aliquot continuis secum manentis, alternae vitae vicissim moribus resonabant; fratrilisque congregalis utriusque vitae necessaria providebant, et tabernacula erigebant. *Consentit vita a Paulo scripta.*

c Hoc est forte quod jam dictum est, e vita S. Hildulphi, Tabernacula erigebant. Quamquam haec quoque alio loco in ejusdem Hildulphi vita habetur. Inde B. Erhardus constructa ecclesia ex nomine sancti Confessoris Christi Aperi, non procul a monasterio ad lavam scilicet jam dicti fluminis, etc. De S. Apro xv Sept. d Non ultimus hic Stephanus III annus fuit, qui a 27 Martii, an. 752 sedit usque ad 26 April. 757. e Incom. 754, v. kal. Augusti Pipinum et filios un. et Stephanus, ut ex antiquis ostendit Baronius tom. 9 ad an. 754, nu. 3. f Stephanus III, non Adrianus, sed Paulus successit. Post hunc creatus Stephanus IV, an. 768, cui an. 772 successit Adrianus. Sed hinc Auctori errandi occasio, quod Stephanus IV saepe in appellatione, in vero n, quia Stephanus II, vix triduo vixit in Pontificatu, quem immoedate ante Stephanum III gessit.

g Magni estimatum fuisse illam Patriarchatus titulum patet ex epistola ejusdem Caroli ad Leonem III, data vi kal. Janua. an. 795 et Adriani ep. 11 et 12 ad Carolum.

h Profectus eo anno in Italiam est Carolus contra Desidericum Longobardorum Regem, evocante Pontifice.

i 26 Dec. 795.

k Contigit hoc an. 799.

l Si annos numeremus a natiuitate Christi, coronatus est Carolus an. 804, sicut a Kalendis Januarii 800.

m Hinc patet Conradum non usum esse priore vita a Paulo scripta, in qua id non habetur, sed secunda.

n Imo an. 1051, 19 April.

o Meminit hujus translationis Hundius in Gerardo w, Ratisbonensi Episcopo. Iudex vero : Erhardum Leo IX, Pontifex Maximus praescus Ratisbonae, cum D. Wolfgango celesti honore colendum sanxit. De eadem re Brunerus lo. 2, lib. 10. Per eandem occasionem Wolfgangi et Erhardi memoria aeternitati consecrata; aris ipsi templisque juro quo qui optimo recepti, et Divi appellati. At multo ante Erardo dicata fuisse templa patet ex Diplomate S. Henrici Imperatoris supra citato. Venerat in Germaniam S. Leo IX, Pontifex an. 1052, ut Henricum II qui Germanis, quem admodum vel hinc patet, Tertius est Imperator, cum Rege Hungariae reconciliaret.

p Faede hic hallucinatur Conradus. Non Henricus III sed II, Ottoni III successit, et Bambergensem Ecclesiam fundavit, ut in ejus vita xv Julii dicemus. Is vero jam ante, an. 1024 obierat.

q Idem alii scribunt; alii vero cum ab Urbe discessisset in itinere obisse tradunt. Accidit id sub finem Januarii, 1002.

r De eo 28 Januarii.

s Haec satis liquet, quid sibi Auctor hic velit. An Bavaria occidentalem partem Noricum dicitur? Falsum est : Norico occidua est Bavaria, ceteri posterioris aui scriptoribus Norici quoque nomine appellata, quod Boii Noricum olim aut certe ejus partem tenuere. An Norici ab Occidente nationem peti? Potius a Septentrione ducta videtur, quem Tentones Nort vocant. Unde Nortgothi (Borealem terram significat, quam Variscii olim tenuere) perperam hodie, ut Brunerus ait, Norici appellatio a semidictis imposita est.

t Nec in Bavariae tygno eruendo felicitur Conradi conjectura. Brunerus lib. 4. Ea omnis illa regio est, quae partem Bactiae, Vindeliciae, Noricique complexa, prioribus nominibus sere expansis, diu Noricum, tandemque tracta a Dominis (Boiis) appellatione Bojaria dicta est quod ipsum nomen per monstruosissimas inflexiones, quae delicatas hodie aures vulnerent, in Bavaria usitatae vocabulum detortum est. Nam ut modestiores corruptelas sileam, quas sibi Paulus Diaconus, Metellus antiquissimus inter Boios poeta, et Venantius Fortunatus permisere; quis ferat illos qui propemodum saxa locuti Wawariam, Wawariam, Bangariam, Bawariam, indolito ore rugierunt? Ita ille. Quae Boiici nominis notatio sit, fatetur Velserus lib. 4, rer. Boic. se ignorare, et variorum fatiles conjecturas repudiat : addit tamen, Boiaros aut Doieros, quae Germanis puta Boiorum appellatio, ista etiam nomen aetate apud Moschos claritudinis et nobilitatis adhuc haberi vocabulum, quippe quod amplissimo gentis ordini trilinatur.

v Tomo I Theatri urbiurae Georgii Rudini idem refertur, quod ad quadratum figuram, et quadratis lapidibus magnis muro circumdata fuerit, ut in reliquis veterum murorum retro S. Paulum cerni potest. Aventinus Quartuorimum urbium a quarta legione dictam putat. Ast in Notitia Imperii habetur : Praefectus Legionis tertiae Italiae partis superioris Castra Regina, nunc Valiato.

x Aule hanc appellationem, ejusque formationem eruere, et merito. Regius Ravinus, qui Germanis Regem dicitur, quae vox etiam pluviam significat, isthic in Daubium influat. Unde Regina castra, et Germanice voco Regensburgh. Nam quodam Reginopurga Theodons I, uxore nomen urbi inditum scribit Aventinus, id merito inter incultas fabularum lacinias, quas historici sine illius passim assidue notat Brunerus, censeri debet. Auctores mediae aetatis, ut in S. Emmerami vita xxii Septembr. vulebinus, Hycosopolim, Hiasopolim, Hiasopolim appellantur, ridiculae elegantiae affectatione; non, ut est apud Brunum, ob ruditatem populi agrestis, ore hiantie verba haudia profertentis; sed ab eodem flumine Regem, quem ut Conradus hic Imbreum, ita illi Graeco vocabulo vero, quod imbreum significat, appellantur.

y Ignota nobis hujus nominis derivatio; sed haec Conradi non placet, nec illa apud Brunum, a ratiibus mercionii causa confluentibus.

z Imo Elichonis, sive Aliehonis, aut Alici. *Aa* Haec facile est hauri significationem eruere; nisi Auctor vel litteram G proponat, quasi sit GOL, quod Germanis Deum significat, et $\epsilon\lambda\omega\sigma$ id est Sol, vel ab $\epsilon\lambda\omega\sigma$, et ia, id est Deus Hebraice. Verum ut quid difficile habere angas?

Bb In vita S. Hildulphi narratur id accidisse eo tempore quo apud Hildulphum in saltu Vosago erat Erardus, diciturque cum Hildulphus baptizasse, de sacro fonte suscepisse Erardus. In vita S. Otiliae, ubi hic, dicitur divino monitu e Bavaria in Alsatiam venisse Erardus, eamque baptizasse.

ACCTORE
GONRADO,
EX MSS.

CAPUT III.

Post mortem miracula.

Mortitur.

Cum itaque vir divinitus jugum Domini continasset in hac valle lacrymarum, ut divina gratia ipsum juberet carnis tuniceam exuere, et civis patrie caelestis Spiritu sancto feliciter adire; infra basilicam supra-
dicti monasterii ad latus septentrionale tumulatus est : et ibidem post obitum suum crebris claruit et hodie claret miraculis.

a

Monet S. Wolfgangum ut monasterium quoddam reformet.

12 Nam eo tempore quo a S. Wolfgangus ex promotione Imperatoris Ottonis II. Cathedram Episcopalem Ratisbonæ fideliter rexerat, ipse B. Erhardi tumulum frequentare solebat tempore quo poterat secretiori. Et cum quadam vice post tempus matutinum Spiritu sanctum alloqueretur laetissima devotione, B. Erhardus soporanti dixit B. Wolfgango : Tædet me hic esse inter istas meretrices : tu igitur reforma in melius oves tibi creditas in ovili Christi. Sic enim dilapsa fuit post obitum beatissimi viri Erhardi claustralium inferioris monasterii devotio, ut potius ibi, quantum ad quasdam earum, prostibulum, quam monasterium dici mereretur. Nec sanctimonialia, sed canonicæ nominari volebant, adinstar secularium canonicorum, incedentes sericis et variis induviis. Ejusdem etiam conditionis esse volebant canonicæ b superioris monasterii. Beatus igitur Wolfgangus ex Ducum Bavarie subsidio c monasterium S. Pauli Ratisbonæ fundaverat, in quo sanctimonialia sub regula S. Benedicti, et sub habitu quem hodie gerunt, instituerat : et tunc secuta est illas in moribus et in vita tam inferioris monasterii quam superioris major multitudo. Quaedam autem ex eis hinc inde infeliciter apostatarunt, et prisca turpitudini adhererunt. Non igitur ad detractionem reputent modernæ felicis ita euntes veterum turpitudines ; sed compatiantur eis potius in Domino nostro Jesu Christo.

b

c

13 Eodem etiam tempore S. Wolfgangi, quaedam Sanctimonialis, Gunegundis nomine, filia sororis S. Udalrici, quæ tunc custos erat ecclesie monasterii inferioris, imaginem crucifixi Domini nostri Jesu Christi ligneam, stantem tunc juxta B. Erhardi tumulum, nocturno tempore lacrymantem vidit, et sibi dicentem : Inhibe custodibus ecclesie hujus servis, ne linteamen quo corpus B. Erhardi involutum est tunc negligenter abrumpan : non est enim parva reputationis coram Domino, qui in hoc dormit tumulo. Crescebat enim, et ad aspectus hominum se foras protendebat hujusmodi linteamen, quasi Dominus per hoc immueret, quod tantæ beatitudinis sacramentum non esset populis in terræ latebris occultandum. Sed ministri Ecclesie putabant hoc casu accidere, et quamlibet particulam linteaminis apparentem absciderunt : quousque ad prædictam inhibitionem mulier quædam alluginem patiens oculorum apertis oculis nihil videbat, quæ sepulchrum sancti Patris Erhardi frequentabat, ut ipsius precibus sanitatem a Domino recipere mereretur. Cui B. Erhardus tandem astitit, et ait in visione : Si vis illuminari, septem pedum spatio a sepulchro meo procumbe ; ibi enim invenies qui te illuminabit. Innebat autem per hoc merita sanctitatis B. Adelberti Episcopi, qui comes suæ fuerat peregrinationis, d et qui ad caput sepulchri sui tumulatus est. Vult enim illum habere, Deo volente, socium miraculorum, quem in vita temporali habuit socium laborum et meritum.

Linteamen quo involutum erat corpus ejus crevit.

S. Erardus jubet S. Adelbertum honorari.

d

Contractam sanant

14 Mulier alia omnibus membris corporis sui arefacta et contracta, partim sospitatem recepit a S. Wenceslao in Praga, partim a B. Erhardo in Ratisbona.

15 Fur quidam furatus equum, ad altare accessit B. Erhardi ad inferius monasterium Ratisbonæ dena-

rium offerens super illum, deprecans sanctum Præsulem, ut furtum suum palliare dignaretur. Sed quia fictam egit penitentiam, ter recedens ad altare semper denarium reperit in manu sua, et tertia vice monasterium egrediens a servientibus Judicis detentus est et suspensus.

Furis domum respuit.

16 Nec sub silentio præterire debeo illud miraculum, quod beatissimus Dei Præsul Erhardus necum operari dignatus est, quamvis indigno, quamvis sordido Christi peccatore. Cum jam enim ante annos sedecim et ultra studium regerem Viennense in Austria, accidit mihi divina correctione, ut post gravem colicam, membrorum, pedum videlicet et manuum incurrerem gravem paralytin, adeo ut nec de loco ad locum progredi valerem, nec manibus meis ori meo hucellam panis porrigere possem. Et visum est mihi per somnia qualiter Ratisbonæ apud inferius monasterium genicularem coram sepulchro B. Erhardi, respiciendo sursum viderem in quadam scheda, cancellis ferreis circumdantibus tumulum ejus affixa, hos duos versus :

Auctor lector studii Viennensis.

Erhardus mores arguitat, res, et honores,
Huc omni genti pro laude sua venienti.

ope S. Erhardi a paralyti sanatur.

Feceram me ergo deferri in Ratisbonam per navigulam in Danubio flumine : et cum quadam die Missam solemnem super altare B. Erhardi apud inferius monasterium sociorum et amicorum subsidio compasserem, prostratus in molium crucis coram eodem altari, dum cantaretur, Alleluia ; O gemma pastoralis lucida ; et sequentia, Salve splendor firmamenti, quas laudes Deo donante ad honorem Præsulis infirmus feceram ; mox totum meum corpus cum omnibus membris meis in melius est alteratum, et convalesci ex toto. Igitur nunc ad honorem Dei, et hujus Sancti gloriam, hanc historiam tradidi, ac legendam ipsius in hoc compendium transformavi.

a Hundius Episcopum factum scribit an. 968, Ottonis Magni 33, Ottonis II primo.

b Et hoc quoque, post reformationem a S. Wolfgango factam, novis ædificis ornatum est, ut patet ex diploma S. Henrici Imper. dato an. 1111, apud Hundium to. 3, ubi hæc inter alia habentur : Monasterio Ratisbonensi, quod ibi vocatur Obermauer, in honore sancte Dei genitricis semper Virginis Marie dedicato, ipso die quo illud per nos a fundamento perfectum, in præsentia nostri, xv Kal. Maii consecrari fecimus, etc. Alia exstant apud Hundium de ejus antiquitate

c Hundius primam Abbatissam hic constitutam scribit Brigidam S. Henrici Imp. sororem; hunc vero versiculum ab ipso S. Wolfgango scriptum isthuc fuisse

Struxerat pulchellam mandrita Lupambulus istam
Fide S. Wolfgangi scriptor testatur eum suum nomen sine fuisse interpretatum, ut se Lupambulum scriberet. De hujus ærenobii constructione, priorum restaurata disciplina, ac Brigittæ sanctitate, breviter lib. 8. Beaumers.

d At Raderus eodem cum fratre tumulo compositum scribit.

DE EODEM S. ERARDO

ex veteri Breviario excuso ante annos 150, quo
Ecclesia Augustana usa est per plurima
retro secula.

Erhardus, qui Gloria fortis interpretari potest, Narbonensis gentilitate, Nervius civilitate, genere Scoticus fuit. Hic ad præsagium nominis novam extendens morum, super ædificandis virtutibus in fundo ætatis Christum fundamentum supposuit, ne domus inhabitationis futura caelesti nlla tentationis quateretur unda, vel turbine perturbationis verteteretur. Meditabatur jam ætas infirma de fortitudine virtutum, jecorum sterilitatem, studiorum ubertatem, laboris fructum, fructus gaudiorum ; quodque bonæ indolis est indicium, non minus absentem, ut præsentem metuere magistrum. Intererat legentibus, scribentibus, dictantibus, et si quem vacationi delictum sedulo viderat, mirabatur puerulus. Inhiabat interrogantibus sedulo ; subtilissimus adnotator in singulis, ac tenacissimis memorie commendabat audita cavernulis.

S. Erhardi patrui.

Diligentem in studiis, uterque virtutes

2 Attamen posthabitis mundi sophismatis civilitationibus, totum se divinarum scientiarum dedit utilitatibus, manum munditia cor tegens sancti Spiritus inhabitatione. Beatus ergo puerulus Erhardus, cum primos virtutum flores emitteret, studii radices in petra fixit spirituali, et necdum liberi iudex ad plenum arbitrii, liberaliter eo usus est. Ab infantia enim plenus sancti Spiritus gratia, in eo loco ubi doctrinae Christi suscepit semina, multis consodaliū per devia morum exorbitantibus, gressus desiderii virtutum adornavit regula, perfecta quoque opinionis lucratus est mercedem. Nam cum alii canum volueruntque insibus delectarentur; hic praeceptorum Evangelicorum imbui sibiabebat roribus; ac Spiritus sancti aspirante gratia, in cordis ejus plantario vite fructificabant germina. Ut enim in aures audientis est dictum: Qui replet in bonis desiderium tuum, pro bono desiderio, pietatis effectum consecutus est. Voluit quod valuit, et velle convaluit, et secundum voluntatem probate probatissimum ingenium tenera lucratum est aetate. Illud vero: Puer maledictus centum minorum, non solum evasit; sed hoc est consecutus: Cui sunt sensus hominis, et aetas senectutis vita immaculata. Nam intellectus spiritualis convalescens robore sensus perfecti consenuit canitie, et callis visiferi semitam pede calcans immaculato, privilegii promeruit gaudium Prophetici, quoniam Initium sapientiae timor est Domini.

3 Crevit beatus adolescens Erhardus, crevit deus adolescentia, crevit spes juventutis, gaudium senectutis, ordinis regula, clericatus gloria, divitum admonitio, divitiarum despectio, paupertatis dilectio, visus caecorum, auris sordorum, claudorum pes, pater pupillorum, viduarum adiutorium, fortunae blandientis obstaculum, adversarii provocator, carnis refrenator, spiritus affectator, ac per verborum pecuniarum totius virtutis armarium, ac sancti Spiritus electum vasculum. Crevit ipse in robur corporis, crevit in ipso robur virtutis. Dilexit cum irasci vitii, tentationibus occurrere, pugnare cum desiderii, jejuniis non horrere, despicere nuditatem per contemptum vestium, jugulare superbiam, humiliare gloriam, gulam castrare, dare mutuum amicum, ignoscere inimico, non acquiescere detraherentibus, afflictis compati, pro miseris viscerari, congaudere gaudentibus, flere cum flentibus, divinis laudibus adesse, bonorum cœtibus interesse, de omnibus quærere, nihil negligere. Talibus igitur insistens vestigiis, aeternae vite semitam ingressus est. Nec retardabat eum tantum aetas infirmior, quantum incitabat voluntas promptior.

4 Cum vero lustrum sexagenale primitus egressus est beatus vir Erhardus, evacuans omnia, quae erant parvuli, virilis animi robur arripuit, diligendo timens Dominum, timendo diligens proximum, mundialibus abstinere, divina venerari, pernoctare in orationibus, intendere psalmodiis, compunctione lavari, tædere carnalia, suspendi ad aeternalia, et quo plures utuntur ad voluptatem, corpore usus est ad necessitatem. Non enim lenocinantis furoris eum ira moverat: non blandientis fortunæ sapor illexerat: non tulit ab eo victoriam aecidia: non obæcevit eum unquam avaritia: non oblitavit eum desperatio, non inquietavit eum murmuratio. Corpus subjugavit spiritui, spiritum pietati, pietatem adscriptis vitæ celestis. Odavit jam membra carnalia: inexorabilesque inimicitias carnis ac spiritus continuata rebellio renovat: donec futescente corpore jejuniorem vigiliamque et totius fatigationis continuatione, spiritus in eo Dominum adeptus est. Postquam vero Presbyteratus ascendit gradus, summum etiam celestis scale ascendit gradum, jam ex continuo non sentiens laborem, sed ex usu laboris resumens consuetudinem. Ad altaris enim consecratus ministerium seipsum vivam hostiam in

ara cordis immolavit. Nam secundum Apostolum, non conformatus est huic sæculo, sed reformatus spiritu mentis, probans semper quæ sit voluntas Dei bona, beneplacens et perfecta.

EX VARIS.
Rom. 12. 2.

Ex Breviario ejusdem Ecclesiæ Augustanæ, approbato a Pio V, Pontif. Max.

Erhardus natione Scotus, Deum timere et majorebus suis obedienciam præstare a teneris consuevit. Is cum primis pius, bonis studiis, honestisque disciplinis, ac laudabilibus moribus deditus fuit: vitii vero irasci, et otio sublato pugnare cum desiderii solitus, tantum profecit, ut refrenata libidine, et tentationibus occurrere, et jejuniis ac vigiliis ceterisque piis actionibus operam dare didicerit. Demum etiam humilitatis habitum ac usum secutus, carnalia omnia respuit, et divinis tantum occupatus et intentus, plenus Spiritu sancto factus est. Qui cum esset monachus et Presbyter, Hindulphum singularis sanctitatis virum, quondam Episcopum Treverensem, vitam solitariam in eremo Wasegi vel a Wasegewde agentem secutus, aliquandiu cum eo divinarum rerum contemplandarum causa moratus est.

S. Erardi pueritia, et sancta adolescentia.

Vita monasticæ.

2 Deinde Bavariam ad prædicandum Evangelium ingressus, divina revelatione jussus est ire ad Rhenum et puellam caecam natam illuminare. Profectus igitur, cum cognovisset Adelrici Etichonis Ducis filiam oculis captam in lucem prodixisse, quam ob id pater jam dulcem et medio auferre mandaverat, mater vero creaturæ miserta, occulte nutriendam dederat. Hanc Erhardus ipse accedit, ejusque oculos vi ac potentia nominis Christi aperit, sensumque videndi immittit. Ipsa vero peramandæ lucis desiderio, et admiratione necdum satiata et capta, Christum auctorem lucis appetit et amat. Erhardus igitur eam fide instruit et baptizat, ac Ottiliam nominat.

Odilia visus obtentus.

3 Reversus in Bavariam obiit. Cujus sepulchrum Ratisbone in inferiori monasterio monialium cum pro more B. Wolfgangus viderat, S. Erhardus improvisus et inopinatus ei apparuit, ac inter alia conquestus est, quod ad eum sui sepulchri luxuria et libidine moniales contaminant. Ego quidem, inquit, Deum pro eis lucusque multis precibus interpellavi; sæpe etiam cœlicolas fratres meos promovi, ut una se mecum ante tremendum Judicem prosternerent, eoque modo dura ejus sententia in eum usque rogata diem, quo minus jam lata sit, nostra causa, spe emendationis vite factum est. At vero istæ in feeda luxuria pergunt: et mihi tamen, ut pro ipsis orem, semper instant. Quid agam amplius? aut quibus precibus ante tremendi Judicis sententiam et vultum assistam? tu igitur pro tua pietate et officio, congregationem hanc destrue, et arctiorem institue, omnemque et libidinis exercendam, et loci contaminandi occasionem aufer. His dictis rursus disparuit. Wolfgangus igitur quod injunctum erat prudenter et graviter executus est: et quæ ex monialibus se jugo arctiori submittere noluerunt, ejecit exclusitque penitus. Atque ita factum est, ut brevi apud sepulchrum Erhardi cæci visum reciperent, claudi sanarentur, alique plura miracula fierent.

Dissolutæ moniales, corrigi jubentur.

Miracula ad S. Erhardi sepulchrum.

a Testatur Cluverius regionem ad utrumque Vosagi latus, ad oppidum usque Zweiprueck, vulgo Lotharingus dici le pais de Vosques, Germanus das Wasgaw. Et juxta Tabernus Alsatice, arcem esse, Baronia titulo insignitæ, quæ Geroltzœck in Wassegaw dicitur. Quæ nomen a Vosago, sive Wasago, aut Wasago deducta, dubium non sit.

Ex moderno Breviario a Augustano.

Erhardus Episcopus, natione Scotus, a prima aetate timori Dei ac obedienciam assuetus, piisque ac honestis studiis ac moribus apprime ornatus, vitia ac inordinata desideria et otium semper declinare studuit.

S. Erardus fit monachus.

Quo

Prelati vna at

vnauspernat.

Psal. 102. 5.

Esa. 65. 20.
Sap. 4. 9.

Ecl. 1. 16.

Pax a tribus intrinsecus.

Sese strenue mortificat.

Sacerdos factus sanctus viri.

EX VARIIS.

Quo in exercitorum genere tantum profecit, ut summæ humilitatis monachum tandem professus; Hindulphum, qui relicto Treverensi Episcopatu solitariam vitam assumpserat, secutus, cum eo divinarum rerum contemplationi vacavit.

2 Profectus deinde in Bavariam, Evangelium Christi prædicavit: indeque Dei monitu digressus ad Rheimum, cognovit Adelrici Ottilionis Ducis filiam oculis captam in lucem prodixisse, quam patris, qui eam e medio tollere nitentur, insidiis subtractam, atque in fide instructam et lavarum regenerationis flagrantem baptizavit, et virtute nominis Christi sanavit, Ottilia nomen ei imponens.

S. Ottiliam baptizat.

3 Post hæc reversus in Bavariam Erhardus, miraculis illustris, quem diu ardenti desiderio expectaverat, extremum clausit diem. Ejus corpus Ratisbonæ in inferiori monialium monasterio conditum est: cujus sepulchrum multis quoque claruit miraculis, quod cum B. Wolfgangus pro more visitaret, apparuit ei quodam tempore S. Erhardus, locum et ædem sui sepulchri vitæ dissolutione dehonestari a monialibus conquestus: qua re motus S. Wolfgangus arctiorem vivendi rationem ibidem restituit.

Post mortem claret miraculis.

S. Wolfgango apparet.

a Eadem fere habentur in Breviario Herbipolensi, in quo fit hoc die de S. Erardo commemoratio cum nona Lectione.

DE S. GARIBALDO, VEL GAUBALDO EPISCOPO RATISBONENSI.

CIRCA ANN.
DCCCLII.
VIII JANUARI.

Reginoburgum illustris Germaniæ civitas, vulgo nunc Ratisbona, olim Reginum, et Regina castra, ad Danubium contra Regiuamnis confluentem sita; an proprios olim Antistites haberit, quo tempore Romanis Rætiæ ac Noricum parebant, non constat. Nam qui atis memoratur Paulinus, is Tiburtine Norici mediterranei urbe Episcopus fuit.

S. Garibaldus primus Ratisbonæ Episcopus.

Postquam ad Christi religionem Boii, sive Bajoarii, qui nunc Bavari dicuntur, conversi sunt, provinciam, inquit Othlonus Fuldensis lib. 1, vitæ S. Bonifacii, quam v Junii dabimus, Ottilone Duce consentiente, in quatuor divisit S. Bonifacius parochias, tresque magnarum virtutum viros eis præfecit, quos ordinatione facta in Episcopalem gradum sublinavit. Quorum primus nomine Joannes, in oppido quod dicitur Saltzburg, Cathedrali Episcopalem suscepit. Secundus Erimburtus, in Friginsensi Ecclesiæ regimen Pontificale subiit. Tertius Gowibolt, in Ratisponensi civitate, quæ metropolis Bagoariæ est, Pontifex constituitur. Vivalis quoque (atis Virilus, et Virilo) a Præsule Apostolico jam ordinatus, Pataviensi Ecclesiæ prælatus est: sed ejus parochia, quæ quarta erat, a S. Bonifacio, sicut ceteræ, dividebatur.

Variæ ejus scriptum nomen.

2 Primis igitur in serie Ratisponensium Episcoporum Garibaldus censetur, qui et Gaubaldus, Gæbaldus, Gaibaldus, Gariobaldus, Heribaldus, Gariovaldus; Othlono, ut diximus, Gowibolt, S. Ililibaldo in ejusdem Bonifacii vita Gaibald, et in alio ms. Goibaleh, in alio Gaibalt. Nam, ut recte tom. 2, Bavariæ sanctæ Raderus, in nulli re ita librario manus vacillare solent, atque in exprimendis nominibus, præsertim raris, antiquis, et desitis, quæ sæpe aliter populus, aliter scholæ, aliter scriptores edebant. Hunc autem idem Raderus et Haudius in Metropoli Sanctam quidem appellant, sed natalem ejus non produnt. At Martyrologium Germanicum viii Januarii ista habet: Item S. Heribaldi Episcopi Ratisponensis et Confessoris. Et Carthusiani Colonienses in Addit. ad Usuardum: Eodem die SS. Erhardi et Heribaldi Pontificum Ratisponensium et Confessorum.

Quando Episcopus sit creatus.

3 Constitutus est Ratisbonæ Episcopus Garibaldus anno Christi CCCXXXIX, ut patet ex epistola S. Gregorii III, Papæ ad Bonifacium, qua probat quod Bajoarii in quatuor Episcopatus diviserit. Ea vero data est iv Kal. Novembr. Leonis Isaurici an. XXIII, Constantini ejus filii xx, Indict. viii, jam inchoata. Unde corrigas quod lib. 1, Miraculorum S. Emmeramii cap. 1, scribit Arnolfus, id post Caroli Martelli mortem accidisse, cum is demum an. MCCCXII, decesserit. Qua de re iterum agemus in S. Bonifacii vita, et in S. Gregorii III, die xxviii Novembris. Sedem Episcopalem habuit ecclesiam S. Emmeramii, ad Haudius tradit; sicut perique, inquit, Episcopatus primo in monasteriis ceperunt. Deinceps Cathedralis alia constructa basilica est, quæ S. Petro dicata.

4 S. Emmeramii reliquias refodit ornatusque re-

condidit Garibaldus, quod ita Arnolfus loco citato commemorat: Gaubaldus dum sibi credita foveret, necnon adaugeret ovilia, inter cetera quæ bene disposuit et ordinavit, consilium inivit cum Clero, quo sepulchrum aperiret B. Emmeramio. Quod crebris miraculis fieri debere clamitantibus, communis omnium comprobavit assensus. Quid plura? Die statuto translationis et elevationis cunctorum vota concurrunt: ad laudes Martyris tanto tempore inter mortales sub negligentia quiescentis, innumera sexus utriusque turba confluxerat. Ad ea, quæ sæpe audierant, Martyris beneficia clarius videnda, festinant cuncti; novis interesse gaudiis properant universi. Demum electi Sacerdotes cum Diaconibus, ac aliis ad aperendum sepulchrum necessariis, populum extra ecclesiam eiecerant, et ostia intro seris munierunt. Cumque trenebunda religione a sepulchro humum resolvissent, nec non etiam lapidem superpositum a parte dextra in levam submovissent, mensura tantum quasi palmi et semis; timor super omnes inruit, ita ut præ pavore nimio laborantium manus a lapide laborarent. Ex quo terrore perussi, viribusque dissoluti in terram ceciderunt. Unus autem ex illis qui a dextris astabat, pectus lapidi supponens tam diu solus hunc, cum esset ingens, haud sua validudine, sustentabat, quousque ceteri posse resumerent, et succurrendo manus ad incepta consererent. Tunc tanta celeritate et securitate amoverunt, ac si in se gravitatis pondus minime haberet. Quid vero hoc trifario miraculo insinuat? nisi quod prophæico ore prædicatur. Mirabilis Deus in Sanctis suis: Deus Israel ipse dabit virtutem et fortitudinem. Ob reverentiam enim sui Martyris virtus Altissimi hos terribiliter stravit, sed ad ejus laudes in pristinas vires mirabiliter restauravit. Tertio uni sacris cineribus famulanti concessit fortitudinis munus ad gloriam nominis sui, qui est trinus et unus. Pro quo triplicato signo Sacerdotes venerant gratias agentes æternæ Trinitati, cum magno Cleri populi que tripudio incomparabilem purpurati corporis thesaurum tumulo, quo eatenus reconditus erat, auferentes, in monumentum novum venerabilem transtulerunt; quod ad id satis accurate jam paraverunt. In quo Principes auri laminas et argenti, apparatus pulcherrimo fecerunt affigi, easque gemmarum ordine vario distinguit. Hæc ibi. De hac translatione plenius xxii Septembris, quo die S. Emmeramius colitur.

Transtulit corpus S. Emmeramii.

Quandiu sederit.

5 Præfuit Garibaldus annis xii, inquit Haudius, sed secundum Chronica S. Haymerani XXII. At Tritheimius supra xx annos ei tribuit. Ita enim scribit lib. 4, de viris illustribus ord. S. Benedicti cap. 220. Gaibaldus monachus et discipulus S. Bonifacii Martyris Moguntini, et Ratisponensis primus Episcopus, Doctor et prædicator insignis, tam honestate morum, quam scientia scripturarum præclarus, ad Christum multos sua prædicatione convertit. Claruit anno Domini 780.

6 Meminerunt

Quide eo scri-
pserunt.

6 Mcminerunt Garibaldi¹ præter citatos, Velserus
ver. Boic. lib. 3. Raderus to. 2, Bavaricæ sanctæ, qui
Hundium secutus obiisse ait an. vclla, et ad D. Emme-
rammi humatum. Nicolaus Scvrius in Moguntiacis
Notat. 28, ad vitam S. Bonifacii. Joannes Arentinus
lib. 3, Annal. Boior. Philippus Ferrarius in Topogra-

phia Martyrol. Romani. Gewollus in Addit. ad Hun-
dium. Andrews Braunerus tom. 1, Annal. Boior. lib. 3,
Arnolphus ante citatus, in vita S. Wolfgangi, ubi
isthæc habet: In primis præfuit Dominus Gaubaldus,
vir sanctus et religiosus, sub quo corpus B. Emme-
rammi vere Martyris et Episcopus translatum est, etc.

EX VARIIS.

DE S. WULSINO, SIVE VULSIO EPISCOPO SCHIREBURNENSI.

AN. CH.
CMLXXXIII.
VIII JANUARI.
S. Wulsini na-
talis.

Wulsinus, sive Wlsinus, Wulfsinus, Vul-
fius, Vultius, Ulsinus, Ulsius, Vulsius,
Wlsius, Schireburnensis in Anglia Epi-
scopus, vi Id. Januar. in cælum migravit;
quo Hugo Menardus in Martyrologio Benedictino:
Schirburnia in Anglia S. Wulsini Episcopi et Confes-
soris. Martyrologium Anglicanum xxvi Septemb. eum
refert, et solum Abbatem nominat, ut et Ferrarius.

Schireburna
oppidum.

2 Est nunc Schireburna, (quod Fontem clarum
sonat.) alias Sherbona, oppidum frequens, et lanificia
celebre in Comitatu Dorcestrensi; at Willelmi Mal-
mesburiensis ætate, ut ipse scribit lib. 2, de gestis Pon-
tificum Anglor. viculus erat nec habitantium frequen-
tia, nec positionis gratia suavis; in quo mirandum et
pene pudendum Sedem Episcopalem per tot durasse
secula. Primus isthæc sedit S. Aldelmus, cujus vitam
dabimus xxv Maii. Translata deinde Sarisburiam Ca-
thedra est, Willelmi Normanni temporibus.

Vita S. Wul-
sini

3 Brevis S. Wulsini vitam dabimus ex Joanne Cap-
gravio, tum quædam ex Malmesburiensi lib. 2, de gestis
Pontif. Anglorum subiungemus. Agunt de eo Mathæus
Westmonasteriensis, Nicolaus Harpsfeldius seculo 10,
cap. 9, et seculo 11, cap. 16. Arnaldus Wion Append. ad
lib. 3, Ligni vitæ. Godwinus, qui egregie hallucinatur
dum ann. 958 migrasse scribit e vita, an. 940, ad
Episcopatum erectum: cum an. 958, a S. Dunstano
Episcopo tum Londinensi, et Rege Edguro, Abbas West-
monasteriensis constitutus sit; Episcopus vero non nisi
tempore Ethelredi Regis, qui an. 978 coronatus est.
Videtur series Episcoporum Schireburnensium pertur-
bata, dum post S. Wulsinum collocatur Alfwoldus, qui
præcessisse videtur, cum Florentius Wigorniensis scribat
eum an. 978 defunctum, eodem nimirum quo regnum au-
spicatus est Ethelredus. Non dubium quin multa in Epi-
scopatu acerba perpessus sit Wulsinus, cum sub initia
regni Ethelredi, Portlandia et maritima Dorsetensium
provinciar. a Danis piratis sæpius vastata sint: nec potue-
rit optimum pastorem non graviter affligere sui gregis
calamitas.

etas.

VITA EX JOAN. CAPGRAVIO.

a
S. Wulsini ge-
nus, institu-
to.

Sanctum a enim Wlsinum claris natalibus Londoni-
niis natum, et a parentibus diligenter educatum, in
puerilem florem provectum Domino Jesu Christo pa-
rentes statuunt offerendum. Lucret enim sub ipsius
urbis mœnibus b S. Petri cœnobium, nunc Westmo-
nasterium dictum, in quo eum monachum factum
perpetuo tradunt Domino famulandum. Excursa au-
tem pueritia ad gradum Sacerdotalem susceptus ma-
turo ævo et moribus clarum sanctitatis speculum
effulsit. Contra humani generis inimicum vigiliis de-
certabat et orationibus, corpus jejuniis castigans:
cupiditates seculi caelestibus desideriis contempsit:
et omnes animi motus et corporis, omni vigilantia et
cura servavit. Humilitate dejectus, fraterna servi-
tute devotus, caritate repletus, lectionibus non solum
insistere, sed etiam lecta confratribus exponere,
pique exhortatione ad omnem virtutem eos accen-
dere, et Christo lucrifacere consuevit.

Sacerdotium,

eximie virtu-
tes.

c d
Tit Abbas.

2 Favore tandem c S. Dunstani Episcopi d Rex
Edgarus Wlsinum præfecit eidem monasterio. Quan-

tum enim pro salute multorum invigilaverit, et contra
Dominici gregis adversarium insurrexerit, quale
exemplum doctrinæ suæ et vitæ omnibus exhibuerit,
quid digne explicare sufficit?

Creatur Epi-
scopus.

3 Rex tandem e Ethelredus, Edgari filius, Ecclesiæ
Schireburnensi, favore populi et electione Cleri, eum
præfici fecit in Pastorem. Erat enim refugium pau-
perum, oculos caecorum, pes debiliam, baculus infir-
morum, cibis esurientium, vestis nudorum, et redemptio
reorum. Quadragesimali tempore inclusus
cœnobiali claustrum, et mundi tumultu exiit, simpli-
citer eum monachus inansit, jejuniis, contemplationi
et lacrymis vacans. In cœna vero Domini de cubiculo
egressus chrisma confecit, docens et benedicens popu-
lum. Peracto Paschali sacramento diocesim suam
Evangelizando visitavit. Sollicitus vero illud anti-
quitus nobile triumphum Schireburniæ, non solum
emendare, augmentare, provehere, studuit, verum
etiam perpetua pace stabilire. Æterni namque ana-
thematis mucrone percussit omnem Inpam ipsius
domus inimicum ovile Christi lacerantem, vexan-
tem, aut dispergentem.

Ejus in omnem
liberalitas.
Quadragesi-
male jejunium.

Sollicitudo
Ecclesiæ.

4 Quinto vero Episcopatus sui anno, exacto boni
dispensatoris ministerio, decidit in languorem, et
cum eo miles quidam suus nomine f Egelwius sibi
semper fidelissimus. Is audita Domini sui infirmitate,
dolore intrinsecus tactus, nuntium mittit, qui quærat
si nam spes esset validitudo suæ. Episcopus enim
ad nuntium dixit: Refer celeriter, inquit, domino tuo,
ut dispositis rebus omni cura præparet se: quia cras
mecum proficiscetur ad æterni Regis curiam, ubi
fidelis servitii a communi Domino recipiat mercedem
suam. Illo autem abeunte, Episcopus præsentem fra-
tres tali voce affari cœpit: Hæc carissimi mei, pa-
terna caritate, rogo, servate; hunc fidelem nostrum,
ad Deum mecum migraturum, meum funus præsto-
lando, mecum ad Schireburniam deferri et sepeliri
faciatis; ut qui mihi devotus in præsentem vitam semper
fuit, in morte etiam et in pace assit perpetua.

f
Prædicti
suam et eu-
jusdam Nobi-
lis mortem.

Jubet eum se-
cum sepeliri.

5 Lugebat plurimum inter ceteros Sacerdos qui-
dam sancto Præsuli merito sanctitatis familiaris, ac
secretorum suorum consciens, nomine Wricus. Cui
sanctus Episcopus compatiens, et quasi jam solutus,
et in cœlo positus, fiducialiter loquens dixit: Noli
flere, inquit, frater carissime, quia vado ad gaudium
Domini mei vocantis me. Confide potius et crede quia
huic a duodecimo transitus mei anno ac deinceps,
recordatus Dominus bonitatis suæ, misericordias suas
mecum miraculorum attestacione ostendet, plebem
suam gratiæ suæ revelatione in me visitabit: ut sicut
de transitu meo dolore affecti estis, ita tunc superno
respectu gaudeatis. Itis diebus elevatis in cælum oculis,
in admirabile B. Stephani erupit præconium
dicens: Ecce video cœlos apertos, et Jesum stantem
a dextris Dei. Et in hæc voce vi Idus Januarii in
manu Domini efflavit spiritum suum.

Prædicti se
miracula post
facturum.

Mortitur Je-
sum videns.

a Hinc colligi videtur Auctoris Præfationem fuisse præfixam,
quam omiserit Capgravius.

b De hoc cœnobio, magnificentius a S. Eduardo Confessore re-
stanato, egimus in ejus vita v Januarii cap. 4, 5, 6.

c Id anno 958, accidisse Malmesburiensis testatur. S. Dunstani
vitam dabimus xix Maii.

d Anno demum 959, totius Angliæ imperium nactus est Ead-
garus

EX CAP. VIIIO

gorus Eadmundi filius. Sed pars regni, quæ trans Thamesim ad Septentriones vergit, ei delata erat a populo, Eadwii fratris libidinis et stoliditate offenso, benivolo ante.

e Coronatus est Rex Angliæ Ethelredus an. 978, 14 April. die Dominica, ut ad cap. 1, vita S. Eduardi dicitur v. Januar. Unde patet S. Wulsinum, ut fuerit anno 1 Ethelredi Episcopus creatus, ante annum 983, non esse defunctum, cum Episcopatus sui anno quinto decesserit. s. Harpsf. Egelius.

DE EODEM, EX WILL. MALMESBURIENSI.

a
S. Wulsinus
fuit Abbas,

deus Episcopus.

b
Monachos inducit pro Cœnobiis.

Hunc Dunstanus Archiepiscopus, a cui esset Episcopus Londoniæ. Abbatem apud Westmonasterium fecerat, instructo ad XII monachos cœnobiolo, in loco ubi quondam Mellitus ecclesiam S. Petro fecerat. Ita commissum officium sanete et prudenter administranti, honos Episcopalis apud Schireburniam impactus. Qui confestim in Sede Episcopali monachos, Clericis eiectis instituit; ne in tanta b contemporaneorum Episcoporum sedulitate dormire videretur. Cœnobiis nihil ad victus necessitatem ex Episcopatu largitus, sed ex alieno meratus, Abbatem quoque instituere cogitavit. Illis reclamantibus, quod ejus dulci dominatione, dum adviveret, carere nequirent,

cessit invitus, palamque pronuntians maguarum illi calamitatum initium successoribus eorum fore.

2 Cujus sanctitatis documentum cum in vita sæpe, tum in morte præcipue manifestatum est. Nanteq; cum jam proxime mortis januas urgeret, apertis mentis oculis exclamavit in cantum: Ecce video cœlos apertos, et Jesum stantem a dextris Dei. Quo cantu sine titubantia expresso, inter cantandum defungitur: sancta et venerabilis anima, quæ dictum primi et beatissimi Martyris mutuari potuit! beata quæ cælum apertum vidit et introire meruit! Servatur ibi adhuc baculus ejus et quædam alia Pontificis insignia, mediocriter et humilitatis ejus, vivum (ut ita dicam) simulachrum præferentia.

Cantans et
Christum vi-
dens moritur.

Ejus reliquie.

a Malthus Westmonaster. Anno gratiæ 598, defuncto Bithelmo Londinensi Episcopo, Rex Eadgarus in loco ejus Beatum substituit Dunstanum. Qui protinus apud Westmonasterium constructo ad duodecim monachos cœnolio, in loco ubi quondam Mellitus Episcopus B. Petro ecclesiam fabricaverat, S. Wulsinum ibidem constituit Abbatem. De S. Mellito agemus XXV April.

b Idem S. Ethelwoldus Wintoniensi Episcopo fecit, ut ad an. 962, testatur Westmonasteriensis, et nos in ejus vita dicemus 1 Augusti; et alii eadem ætate plures sancti Episcopi.

DE B. TORPHIMO

EPISCOPO HAMARIENSI IN NORWEGIA, BRUGIS IN FLANDRIA.

AN. CHR.
MCCXXXV.
VIII JAN. ABIL.
Thosanium
monasterium.

Thosanium, sivi Dustannum, celebre olim territorium Brugensis in Flandria, instituti Cisterciensis monasterium fuit, quod Hæctelus, ex Decano S. Donatiani monachus Dunensis, primus Abbas administravit. Ad hoc se Torphimus Hamariensis Episcopus e patriâ pulsus contulit, ibique sanctissime diem obiit. De eo ista scribit Molanus in Natalibus Sanctorum Belgii.

Hic B. Torphimus eruit obiit.

2 Apud Brugas, obitus Torphimi Episcopi, in Thosano Episcopali monasterio, quod Flandriæ Doest, dicitur: ubi hoc habet epitaphium, etsi simplici stylo, in elevato sarcophago: Hic jacet Dominus Torphimus, ex regno Norwegiæ, civitatis Hamariæ Episcopus, qui pro jure Ecclesiæ de terra sua exulatus, et in mari naufragatus, hic tandem veniens pauper et attenuatus, per triginta septimanas infirmatus, hospitans, et amore Christi misericorditer sustentatus, sancto fine quievit, anno Domini MCCXXXV, VI Idus Januarii. Anima ejus, etc. Ejus nulla fit in divino officio mentio. Ante annos tamen circiter septuaginta cum sepulchrum reliquæ planicie Abbas æquari vellet, ex tacto loculo, suavissimus odor dicitur templum replevisse. Quo facto ab incepto distestatur. Eadem fere habet Guiljelmus Gazaxus in Historia Ecclesiastica Belgii, qui Sanctum indigetat.

Attactio ejus sepulchroador suavis erumpit.

Vita ejus ex Chrysostomo Henriquez.

3 Chrysostomus Henriquez in fasciculo Sanctorum ordinis Cisterciensis lib. 2, dist. 10, cap. 5, paullo fusius de eo scribit; In territorio Brugensi, B. Torphimus Episcopus. Hic natione Danus, magna sanctitatis opinione ab ipsa juventute eluxit, et in sacro Cisterciensium ordine Altissimo militans, mirabili virtutum splendore radiavit. Cujus cum boni exempli odor se circumquaque diffunderet, ne sub modico clausuræ regularis tanta lucerna lateret, ad Episcopatum assumptus est, et Hamariæ Ecclesiæ Præsul et Pastor præfectus. Cumque jura Ecclesiastica, zelo Domini inflammatus, nullam Principum formidans potentiam, contra infractores et contemptores sacrae et Ecclesiasticæ libertatis defenderet, multas hac de causa tribulationes perpressus est. Quibus exagitatus, immobilis tamen perseverat. Cum tamen adversariorum prævaleret impietas, et sanctus vir tot laboribus quasi opprimeretur, propter Christum propriam Se-

dem et cognationem deferens, in Flandriam applit, et in monasterio Dunstano ordinis Cisterciensis, non procul a civitate Brugensi olim constructo, jam vero penitus everso, humaniter susceptus, ibidem aliquandiu sanctissime conversatus est. Cum magna tandem virtutis opinione ex hac vita discessit, anno Domini MCCXXXIV. Decessu vero temporis quidam ejusdem loci Abbas, tanti viri sanctitate commotus, ejus venerandas reliquias aperire decrevit. Cum autem sarcophagum demovere inciperent, divinitus fuit ipsis prohibuit. Ex tumulo autem sanctissimi Præsulis divinæ suavitatis odor emanavit, qui se per totum templum spargens, omnes in admirationem convertit, ibi autem jam a centum annis corpus venerandi Patris requieverat. Subjicit deinde epitaphium quod jam ex Molano retulimus.

4 Ejus meminit idem Chrysostomus cum insigni elogio in Menologio Cisterciensis ad VII Januarii, additque ia Notis illam sepulchri apertionem cujus et ipse in fasciculo et Molanus in Natalibus meminit, factam anno MCCXXV, at tum nondum 100 annis ejus isthæ reliquie jacerant. Molani nobis multo probabilior videtur narratio. Ferrarius in generali catalogo Sanctorum: In Norvegia S. Torphimi Episcopi Hamariensis. Puit autem Hamaria, civitas olim Episcopalis in Norvegia sub Archiepiscopo Nitrosiensi. Dicitur nunc Asloensis Episcopi curæ subesse. Torphimi memuit et Martyrologium Gallo-belgicum, ac Sanctum appellat; Hugo Martnardus Beatum: sed in hoc corrigendum est nomen typographicum, dum in territorio Brugensi quiescere dicitur. Andreas Saussaus in Martyrol. Gallicano: Eodem die perrexit ad Christum, beate memoriæ Torphimus Episcopus Hamariæ in Norvegiæ regno, qui quod violatores Ecclesiasticæ libertatis zelo Sacerdotali oppugnaret, Sede sua eiectus, Brugas in Flandriam venit ad monasterium Dustannum Cisterciensis ordinis, cujus a pueritia alumnus erat: ubi cum 30 hebdomadas hospes resedisset, morbo pulsatus ad requiem, felici fine quievit. Ex cujus tumulo centum post obitum annis aperto, divinæ suavitatis odor manavit, cujus fragrantia totum templum perfusum est. Antonius Sanders in Hagiologia Flandriæ Torphinum vocat.

DE B. LAURENTIO JUSTINIANO

PRIMO PATRIARCHIA VENETO.

§ I. Origo Congregationis S. Georgii in Alga.

AN. CHRIST.
MCDLV.
VIII JANUARI.

Floret in plurimis, usque illustribus, Italia ac Lusitanis civitatibus, Canonicorum secularium Religio, S. Georgii in Alga Italica, Lusitanica S. Joannis Evangelistae dicta; innumeris privilegiis a Summis ornata Pontificibus; a B. Laurentio Justiniano ita multiplicata, ut ejus parens auctorque haberi queat. Clemens VIII, an. Chr. MDCII, in constitutione sua, quae incipit: Quae ad Religiosorum, ut tolleretur abusus inductus circa habitum antiquo instituto contrarium, praecipit Religiosos debere ubique et in omni tempore deferre togam carulei coloris, Pallandam nuncupatam, juxta constitutiones ejusdem congregationis, et adinstar illius quam deferebat B. Laurentius Justinianus, ejusdem Congregationis Institutor. Fundator quoque ejus Congregationis appellatur ab eodem Clemente VIII et Paulo V, quorum Brevia citat Daniel Rosa libro qui inscribitur: Summorum sanctissimorumque Pontificum, illustrium virorum, piorumque Patrum, de B. Laurentii Justiniani Venetiarum Patriarchae vita, sanctitate, ac miraculis, testimoniorum centuria. Venetiis 1614. De hac fundatione cum nihil in ejus vita tradatur, hic pauca praebanda.

Habitum illius
congregationis.

2 Alga, altis Alega, insula est bis mille passus Venetiis distans occasum versus haud procul a continente Italia. Huc B. Laurentius an. Chr. MCD, aetatis XIX, ut infra in vita an. 9, ad Marinum aviculum se contulit in religionem Canonicorum collegiatorum, qui S. Georgii in Alga nuncupantur; quo tempore ecclesia S. Georgii adhuc erat monasterium instituti Augustiniani, quod Bonifacii IX, auctoritate anno Chr. MCDIV, Ludovicus Barbo Prior, et duo fratres conversi, Honoratus Venetus et Ludovicus Florentinus, qui soli, et tacite quidem professi, isthic tam Religiosi degebant, resignarunt in manus Angeli Episcopi Kissamensis, cui id Bonifacius IX commiserat. Hic, re mature discussa, consentiente monasterii Priore, in eo collegiatam instituit Ecclesiam Canonicorum et Clericorum secularium in romaniu viventium, qui tunc ejusdem Prioris hospitio utebantur. Illius vero disciplinae dux iis et auctor extitit Antonius Corarius, quem ante clericum regularem ordinis Jesuatorum fuisse scribit Paulus Moriga lib. 1, historia Religionum cap. 43, ex codice pervetusto monasterii Jesuatorum Venetus, et ex eo alii. Adiator ei et praecleari consilii administrat Gabriel Condulmerus. Scribit congregationem hanc Silvester Mauvolegs lib. 5, Oceani historialis Religionum, primum in archibus Antonii Corarii inchoatam; in palatio deinde auctam Episcopali Angeli Corarii tum Venetorum Antistitis: e quo cum in monasterium S. Nicolai in Littore demigrare statuisent, a Ludovico Priore invitati in canobium S. Georgii in Alga concesserunt. Aderant tunc, adsciti jam ante in ejusdem ritus societatem, Stephanus Mauroceus, Franciscus Barbo Venetus, Mathaeus de Strada Papiensis, Romanus de Roduillo Meliolanensis, Lucas Philippi Estensis, Sacerdotes; Marinus Quirino aviculus B. Laurentii, Michael Condulmerus, B. Laurentius Justinianus, Joannes de Pizzinardis, Simon de Persicis Cremonensis, Hieronymus de Mussis Papiensis, Diaconi: Augustinus de Gastaldis Papiensis, Angelus Serdonati Caletranus, Marcus Condulmerus, Donnicus Mauroceus Venetus, Subdiaconi. In hos omnia dictae Ecclesiae jura translata, possessio ejus temporalis concessa, forma eligendi Rectorem Generalem aliarque constitutiones praescriptae. Quae cuncta deinde a Gregorio XII, ann. Chr. MCDV, confirmata constit. Illis quae pro divini, in qua constitutiones Bonifacii IX et

Ecclesia S.
Georgii in Alga.Institium con-
gregationis.Primi ejus
aliam.

Angeli Episcopi plene referuntur. Accessit mox aliud monasterium collegiatum, nimirum Prioratus S. Augustini, cui Prioratus SS. Firmi et Rustici de Leonico, ordinis S. Benedicti, Vicentinae diocesis, canonice sunt unitus. Haec congregationis exordia.

3 Initiatum sacerdotio est B. Laurentius ubi per aetatem licuit, et Joannes appellari cepit ob humilitatem, ut minus innotesceret mundo, quem animo reque penitus abdicarat, ut interpretatur Daniel Rosa. Haud multa post, cedente Gabriele Condulmerio, Prior monasterii S. Augustini renuntiatur, an. Chr. MCDVI, ut patet ex litteris Apostolicis Gregorii XII, ad Episcopum Veronensem, quas idem recitat Rosa. Gregorius deinde Pontifex, Antonii Corarii patris, et Gabrieli Condulmerii aviculus, ambos hujus congregationis parentes, cum alter ab altero agere divelleretur, ad se evocat; atque Antonium Camerarium suum, Gabrielem vero Camera clericum et Thesaurarium dicit: mox illum Bononiensem, hunc Senensi Ecclesiae praeficit. Ostendere aliquandiu Pontificis decreto Senenses, quod negarent externa hominem summa apud se sacrorum praefectura fungi fas esse: sed coacti tandem acquieverunt. Anno dei MCDVIII, 11 Junii, utrumque Pontifex in Cardinalium numerum legit; Antonium (qui et Patriarcha Constantinopolitana erat) S. Chrysostomi, Gabrielem S. Clementis titulo. Fuit ille deinceps Episcopus Portuensis, Ostiensis, et Veliternus; hic demum Eugenius Papa IV, cui cum antea Thesaurarii munus administranti Gregorius ex provenibus Prioratus monasterii S. Augustini trecentos aureos annue pendi, ad sustentandam familiam, jussisset; hos, cum Cardinalis est creatus, B. Laurentio ejusque successoribus in perpetuum transcripsit an. Chr. MCDVIII, xv Decembr.

B. Laurentius
Joannes dicitur.

Fit Prior

§ II. B. Laurentii Generalatus. Ordinis
caenobia.

Anno MCDXIII, electus est B. Laurentius Prior generalis Congregationis S. Georgii in Alga, iterumque anno MCDXXI. Utriusque electionis decretum refert Rosa. Eum magistratum ita gessit, creditamque sibi congregationem innocentia vita, doctrinae excellentia, ac praeclearis sanctionibus ita exornavit, ut primus ejus fundator haberi ceperit, licet Antonio Corario et Gabrieli Condulmerio initium debeatur: Non aliter, inquit Paulus Morigia, atque Cisterciensis ordinis Patriarcha colitur S. Bernardus, qui tamen ante eum sub B. Roberto inceperat. Addit Morigia constitutiones a B. Laurentio praescriptas, summo totius ordinis consensu susceptas, atque ab Eugenio IV, aliisque deinceps Pontificibus approbatas: ex earum mox observatione congregationem, fama late vulgata, novis fuisse monasteriis collegiatis auctam, et non paucis summo genere natis, doctrinae pictae, dignitate, omnique virtute conspicuis Canonicis repletam.

Bis Generalis
ordinis.

Leges scribit.

5 Scribit Daniel Rosa, se anno MDCXIII, in sua Congregatione (cui tunc ipse Rector Generalis praerat) monasteria collegiata tredecim censuisse, quae professionem juxta Pii V, an. MDLXII, praescriptam, sub regula S. Augustini emitterent. Horum tria sunt in ditone Pontificia: Romae sancti Salvatoris de lauro; Arimini S. Juliani; Bononiae S. Gregorii. Reliqua decem in ditone Veneta: S. Georgii in Alga extra Venetias, a quo reliquorum initium ac nomen; S. Mariae ab Horto in urbe Veneta; Patavii S. Mariae in Vantio, S. Jacobi in monte Silicis ejusdem diocesis; Vicentiae S. Rochi, et S. Augustini extra urbem, SS. Firmi et Rustici in Leonico ejusdem diocesis; Verona S. Georgii in Braida, et S. Angeli in monte; Brixiae S. Petri. Alia ejusdem instituti congregatio in Lusitania

Caenobia or-
ditis.

EVAUARI.

Lusitania S. Joannis Evangelistæ a Rectore Generali peculiari administratur, qui anno MDCXII, erat Michael Spiritus sancti, sub quo hæc octo illius Congregationis monasteria : S. Joannis Evangelistæ extra muros urbis Ulyssippouensis, juxta Tagi ripam; S. Salvatoris de Villar de Sxades, in diocesi Bracharensi; S. Eligii Ulyssippone in arce regio, eminentiori urbis loco; S. Mariæ de Consolatione in civitate Portuensi; S. Joannis Evangelistæ Eboræ; S. Mariæ de Assumptione in villa de Arraiotes diocesis Eborensis; S. Georgii de Raciano extra muros civitatis Lamacensis, et (quod tum extrucebatur) in villa de Feira diocesis Portuensis. Collegium unum Theologorum Conimbricæ, Hospitalia itidem duo, Conimbricæ alterum, alterum in villa Balnearum Reginæ. Silvester Mævolvus in Oceano historiali Religionum, ait in Lusitania monasteria hujus ordinis esse quatuordecim, in Sicilia per multa, eorumque præcipuum S. Jacobi della Mezzara Panormi. Alia sunt quædam ejusdem ordinis domicilia apud Ligures, et Insulvres. At consulto cavent qui congregationi præsumt ne nimium numerus crescat, rati in magna domiciliorum hominumque multitudinis facultis posse evenire, ut sensim aliquid de pristina disciplina rigore remittatur.

§ III. Patriarchatus Venetus.

Celebrator B. Laurentius illustri Protopatriarchæ Veneti appellante. Nam præter quatuor antiquos illos ac primarios Patriarchas, Alexandrinum, Antiochenum, Constantinopolitanum, et Hierosolymitanum, alii sunt minores, qui vel Romani Pontificis indulgentia aut institutione, vel avita usurpatione Patriarcharum hædie retinent nomen. Eo ex numero est Patriarcha Aquileiensis, Istricæ quondam et Venetiæ Metropolitæ. Paulus Diaconus meminit Pauli Patriarchæ Aquileiensis lib. 2. cap. 10 et Miræus lib. 1, Notitiæ Episcopat. cap. 14. Jam ante Longobardorum in Italiam adventum, more Græcorum et Orientalium, Patriarcham a suis appellatum docet Augustinus Barbosa lib. 1, Juris Ecclesiastici universi, cap. 6, nu. 41 et parte, de officio et dignitate Episcopi tit. 3, cap. 8, num. 3. Cum Attila Hunnorum, aut certe Alboinus Longobardorum Rex toto post seculo et quod excurrit, Aquileiam expugnasset; profugit in Gradam insulam Antistes Aquileiensis, sedesque ex una post gemina facta est. Necdum quidem Attilæ ætate Patriarchale sibi vindicaverant nomen : cæpere poulo ante Longobardorum adventum, in Gradam vel tum primum, vel majorum exemplo, profugit Paulus, sive Paulinus, fatique ibi cessit. Dieta dein Gradus, nova Aquileia, ut ex aliis testatur Leander Albertus in Forojulii. Post restituta Aquileiæ Sede, utriusque Ecclesiæ Præsul Patriarcha dici cepit. Verum et bellorum tumultibus, et eorum qui hæc moliebantur schismate propter celebri illa Tria capitula, ut alibi ostendimus, factum ut minus legitime fortassis absque Apostolicæ Sedis auctoritate cuncta principio gerebantur; quæ deinceps tamen pacis causa prudentissimi Pontifices ratæ esse, aut certe non concellenda statuerunt. Nam et Gradum, novam Aquileiam, quæ totius Venetiæ et Istricæ metropolis perpetuo haberetur; et Gradensem Antistitem novæ Aquileiæ Patriarcham vocavit, licet quinto post seculo, Leo IX. Pont. Max. Epist. 2. Onuphrius in Chronico Ecclesiastico primum Gradensem Potriarcham memorat an. DCXI, Candidianum.

Episcopus Venetus.

7 Eo tempore Venetis proprius necdum erat Episcopus : quibus circa an. Ch. DCCLXXVII, primus ab Adriano Papa datus, de quo ita Bernardus Justinianus lib. 12. Venetiæ historię : Cuncta igitur Synodo totius Cleri populique, assistentibus Duce et Patriarcha, (Gradensi) primus creatus est Episcopus Obelitus (alio Obelultus Marinus) Eneagri Tribuni Matheumaceni filius. Constituitur autem Episcopalis Sedes in insula Castellana, quæ Olivulus appellabatur, unde et Epi-

scopo Castellanus semper nomen mansit. Ursus Participiacus (sive Participatius) qui eum Episcopatum tertio tenuit loco, ecclesiam erexit, quæ nunc extat, dignam civitate et Episcopo; eam Beatissimo Petro Apostolo dicavit. Hic Leandro et aliis Ursus Badoarius dicitur, et IV, Episcopus numeratur, creatus an. DCCCXLI. Tandem LIV, in hac Sede Episcopus Castellanus, seu Olivulensis, constitutus B. Laurentius v. Sept. an. MDCXXXIII. Quem defuncto Dominico Michoel ultimo Gradensi Patriarcha, Nicolus V Pontifex Max. translata Gradensis Ecclesiæ dignitate in Venetiarum urbem, Patriarchali titulo auxit : suppressoque utroque titulo et Gradensi et Castellano, primum Venetiarum Patriarcham creavit, anno MDCOLI, VIII Id. Octob. Omnes trium harum Sedium, Aquileiensis, Gradensis, et Venetæ Antistites refert Claudius Robertus in 2, par. Append. ad Galliam Christianam, In Constitutionibus Canoniarum S. Georgii in Alga apud Dan. Rosam citatis, dicitur in Patriarchatu tanta religione, doctrina, et sanctitate excelluisse, ut ex odore sanctissimi viri mos fuerit Venetis per multos annos ex eodem sodalitate sibi Pontifices deligere.

§ IV. B. Laurentii vite scriptores.

Beato Laurentio an. Ch. MCLV, VIII Januarii vita functo, successit ex eadem S. Georgii in Alga congregatione Maphæus Contareus; sub quo, aut certe proximis successoribus, patrui sui B. Laurentii vitam descripsit Bernardus Justinianus, qui Reip. Venetæ an. MDCLXXI, ad Sixtum IV, Pontificem Legatus fuit. Scripsit idem vitam S. Marci Evangelistæ, et de corpore ejus Venetiæ translato; tum de origine Venetiarum historiam, quam ante citavimus, idque ut Jovii in Elogiis doctorum virorum judicium est, eleganter. De ea videri possunt Philippus Jac. Bergomus in supplem. Chron. an. 1471, Trithemius in Catalogo scriptorum; Vossius lib. 3, de historicis Latinis; Daniel Rosa in centuria citata; Antonius Stella Clericus Venetus, qui ejus vitam conscripsit, citatam ab eodem Rosa.

9 Vita hæc B. Laurentii, cum Sixtus IV, an. MCDLXXIV, jussisset fieri processum ejus Canonizationis, excusa est Venetiis, VI Idus Maii an. MCDLXXV, et paullo post Italice auctore Nicolao Manerbio Camaldulensi : quas editiones non vidimus. Vidimus vero utramque editam a Dan. Rosa in centuria testimoniorum; præfixam etiam illam operibus B. Laurentii simul in fol. editis Basileæ in officina Frobeniana an. Ch. MDLX. Venetiis a Bartholomæo de Albertis an. MDXVI. Colonie typis Quentelii an. MDCXVI, ac demum Lugduni a Chevaliero anno MDCXXVIII, insertam quoque vitis Sanctorum tom. 1, hoc die a Laur. Surio, et ab Abrahamo Socio relatum in to. 17. Annalium Ecclesiasticorum : e quibus accurate collatis eam hic damus. Vitam eandem, sed contractam, ediderit Franciscus Huræus, Zacharius Lippellus, Petrus Ribadineira in Flore Sanctorum, ex Hispanico in omnes pene Europæ linguas translato; Italice, præter citatos Manerbium, Paulum Morigiam, et Silvestrum Maurolycum, Joannes Petrus Maffæus Societat. Jesu, in libro vitarum decem et septem illustrium Christi Confessorum; Gabriel Flamma libro primo de vitis Sanctorum a se notis illustratis. Minora, sed non inelegantia, vitæ compendia referuntur in Catalogo Sanct. Italiae Philippi Ferrarii, in Fastis Marianis Duci Bavariæ dicatis, et in officio ejusdem B. Laurentii, quod ex indultu Clementis VIII, in diebus congregationibus S. Georgii in Alga per Italiam, et S. Joannis Evangelistæ per Lusitaniam, hoc VII Januarii et sequentibus diebus recitatur; in quo licet de eo legitur Collectæ : Præsta, quæsumus omnipotens Deus, ut B. Laurentii Confessoris tui atque Pontificis, cuius gaudemus meritis, instruamur exemplis atque doctrinis per Dominum. Quod officium Paulus V, concessis trium annorum indulgentiis, permisit ab eis omni feria quinta, alio festo non impedita, recitari.

10 Ejusdem

B. Laurentius primus Patriarcha Venetus.

Vita ejus u quo scripta

sæpius citata

succinctus narratu.

Aliorum de
eo testimonia.

10 Ejusdem B. Laurentii memoriam celebrant plurimi passim scriptores, qui ab eo tempore seu historiam sacram, Italiam, Reip. Venetam illustrarunt, seu asceticis tractatibus elegendis præclarum ejus doctrinam infarscunt, et arcana quædam ex eo spiritum hauserunt. Centenos enumerat Daniel Rosa. Quibus omissis, solum recentiora aliquot miracula, ab eodem in calce operis descripta, dabimus, et Bullam Clementis VII, qua eum Beatorum numerum retulit au. MDCXXIV, a quo tempore annibus pæne martyrologiis adscriptum ejus est nomen. Molanus in Addit. ad Usuard. Eodem die B. Laurentii Justiniani. Eadem prope Galesinius, Ferrarius, martyrologium Germanicum. M. Antonius Coccius Sabellius, qui B. Laurentii tempora vidit, jam olim scripsit circaeade 9. Chronicis universalis lib. 9, eum in Beatorum numero a posteritate haberi, et eumcade 10, lib. 2, eum ob vitæ sanctitatem, et miracula quædam, quæ circa illum in morte edita sunt, Beatorum numero adscribi. Raphael Volaterranus Anthropologia lib. 21, refert Canonicorum Regularium S. Georgii in Alga Venetiis ritum aliquot viros probos sub Gregorio XII, esse aggressos, quorum princeps Laurentius Justinianus vir Patricius fuit, inter Beatos annumeratus, qui se nunquam omne patrimonium ei loco dicavit. Eodem modo, etsi necdum publica Ecclesie solemnitate in Sanctorum album relatus sit, Sancti tamen titulus plurimis ei gravissimis scriptoribus tribuitur, Gilberto Genebrardo, Joanne Garotio, Petro Canisio, Petro Busæo, Ludovico de Ponte, Zacharia Lippelo, Philippa Ferrario, aliisque ac potissimum a Clemente VIII, in Brevis Apostolico, quo concedit indulgentiam plenariam Christi fidelibus, confessis et sacra communione reffectis, qui quæsumque dictæ Congregationis ecclesias in Sancti (ut eum appellat) Laurentii Justiniani festo visitaverint, etc. Videndus Rosa.

§ V. Honores sacri ei habiti.

Statua et altar
aria ei
posita.

Aram ei primam dicatam in aede D. Mariæ in Horto, extractam a Federico Renorio Scutore Clarissimo, referunt Petrus Justinianus lib. 7, historia Veneta, et Galesinius in Notis ad Martyrolog. Deinde in ecclesia Patriarchali, in qua sacra ejus reliquia, miraculis celebres, summo cum honore hactenus assergunt, dedicatum ei sacellum, erectum altare supra sepulchrum; statua marmorea colloca, cum hac inscriptione: B. Laurentius Justinianus primus Venetiarum Patriarcha die VIII Jan. MCDLV. Ita Franciscus Sansonius in descriptione Venetiarum apud Rosam. Novum ei in eadem cathedrali ecclesia S. Petri di Castello, sacellum, longe magnificentissimum, constructum: in illud ejus deinde transferretur corpus, quod tunc in Patriarchali palatio custoditur. In Congregatione sacrorum Rituum decretum fuit 7 Februar. MDCXXVII, ut Patriarcha Venetus Laurentius Priobus S. E. R. Cardinalis, pro sua prudentia et pietate, ut expedire judicaret, sacratissima B. Laurentii ossa elevarer, et transferret; quod morte interceptus efficere non potuit, ut ad Breve illud observat Rosa. Ceterum vix ulla Venetiis basilica est, in qua ei non altare aliquod erectum; vix domus, quæ illius effigie careat: ea populi erga illum religio est.

Protector Pa-
normitanus
adoptatus ob
psem sedatam.

12 Cum Panormi in Sicilia ac. MDCXXV, dira lues grassaretur, B. Laurentii publice imploratum patrocinium, voto a Magistratibus nuncupato, tutelarem deinceps cum sacæ urbis habitans, quatuordecim VIII Januarii adituros religiose aram, illi in S. Jacobi de Mazara, congregationis S. Georgii Algani, locatam, piisque obtulatur manus. Impetraverit dein a Breve Rituum congregatione quod sequitur decretum: Decretum sacre Congregationis Rituum, de facultate concessa Panormitane civitati celebrandi officium B. Laurentii Justiniani, Congregationis secularium Canonicorum S. Georgii in Alga, in regno Siciliæ, Canonicorum secularium S. Jacobi la Mazara, ejusdem Panormi-

tane civitatis Protectoris, die festo dicti Beati VIII Januarii. Cum civitas Panormitana gravi lue annis præteritis premeretur, ad avertendam iram Dei elegit in Protectorem B. Laurentium Justinianum, olim Patriarcham Venetiarum: cujus hodie electionis instrumento in sacra Rituum Congregatione exhibito, Senatus Panormitanus institit confirmari et concedi officium de dicto Beato; et Sacra Rituum Congregatio concessit pro civitate Panormitana, juxta Rubricas, die 26 Februarii MDCXXVII.

Joannes Baptistæ Card. Detus.

13 Eadem civitas sub B. Laurentii effigie hanc epigraphen statuit:

BEATVM LAURENTIVM JUSTINIANVM,
CLARISSIMVM
COELESINÆ CANONICORVM FAMILIÆ
FVNDATOREM,
MAGNVM ORBIS COLVME-
NVM, PANORMITANA PIETAS,
TANTI PRESVLIS ADDICATA
MERITIS,
RECENTIVM INTER VRBIS
PATRONOS,
LIBENTER ANNVIT
IN COLVME RECENTIBV,
EIVS NOMINE SIBI RATA
FELICITATEM. *

VITA

AUCTORE BERNARDO JUSTINIANO.
PREFATIO AD CARTHUSIANOS.

Etsi non dubito, venerandi Patres, quin Patriarcha Laurentius sicuti vivens solebat, ita etiam vita functus excipietur a vobis omni pietatis officio; jucundior tamen ejus adventum fore existimavi, si rationem, qua suavissimus gratissimusque hospes ad vos veniat, cognoveritis. Nam quum cum a teneris annis dilexissem, plus etiam quam parentem, atque illius discessu mœrens, desiderarem aliquid solatii, optabam (ut amantium mos est) aliquid illius imaginem, non Lysippi quidem manibus aut Apellis, sed quæ potius exprimeret et mores illius et actiones et verba; quæ nisi litterarum viva (ut ita dixerim) pictura fideliter atque perfecte representari non possent. Illud igitur unum cupiebam, illud optabam, singulares illius cælestesque virtutes, et cuivis Pontificum veterum merito non impares, præstantis alicujus ingenii litteris illustrari. Quod cum ipse mecum sapius agerem, sæpe etiam cum his venerabilibus Patribus vestris, qui apud nos sunt, et præsertim cum Angelici spiritus viro Francisco Tarvisano, Præfecto vestri cœnobii; accidit inter nos officii quædam et pietatis plena contentio: quum orarem ego illum, et ille contra me, ut aliquid de vita nostri Pontificis scriberem: dicebam esse illi auctoritatem, esse doctrinam: consuevisse per multos annos cum Laurentio, multa vidisse, multa cognovisse: singulari caritate ac reverentia ei fuisse devinctum. Vereri me præterea dicebam, ne si ego scriberem, sanguinis propinquitas obsesset fortasse Laurentii causæ, et (velut in foro solet) testimonium nepotis in causâ patris suspectius haberetur.

2 At ille eisdem contra me rationibus urgebat enixus, et facultatis et consuetudinibus et amoris: atque (ut est præstanti doctrina et usu rerum) intueri jubebat D. Ambrosium, qui Satyri fratris laudes duobus libris complexus est: adspicere D. Bernardum, qui Gerardo fratri, inter ceteras nobilissimas super Cantica homilias, locum præcipuum ejus laudibus inseruit. Neque Latinos solum memorabat, sed Græcos etiam. Nam et S. Chrysostomus parentis, et Basilii sororis vitas et laudes, quemadmodum Sanctus noster Aurelius D. Monica matris, prosecuti sunt. An (præterea dicebat) si quotidie vides alienos et externi generis homines concurrere ad illius sepulchrum, qui aut

* Videtur ver-
bum deside-
rari.

Auctor primo
detractat ve-
lum B. Lau-
rentii scri-
bere.

Ser. 26 in
Cant.

Persuadet id
illi Fran-
ciscus
Tarvisanus.

ALCIBOLE
BERNARDO
JUSTINIANO

aut statuas, aut flores, cereosve in testimonium venerationis apportet; quid tandem tibi necessitudine nepoti, pietate filio; tantis illius beneficiis obstricto agendum est? Te certe audivi, quum diceres illum tibi sæpe magnis in laboribus præsentem adfuisse numine, quemadmodum promisit ipse tibi, dum migraret e vita. Nonne igitur ad illius honorem et gloriam, (nisi ingratus esse vis et haberi) quicquid in te est aut facultatis et ingenii, aut denique studii et diligentie, conferendum? Hæc igitur ille quum diceret, non minus prudenter quam amice, certe in memoriam redigebat, id ipsum usu accidisse fore per omnes ætates. Omitto enim præcos illos gentiles, ut Catonem, ut Cæsarem, ut Thecydidem, et Xenophontam: quorum hi Græcis, illi Latinis litteris, res illustrare suas: adeo non de amicis aut propinquis, sed de se ipsis scribere non dubitarunt. Dicam de nostris. Certe hi sancti viri Athanasius Antonii, Martini Severus, Bernardus Malachie, Gregorius Basilii, Gregorii Chrysostomus scripsere vitas, aut discipuli omnes, aut amicissimi.

3 Itaque refragari jamjam poteram summæ auctoritatis exemplis; sed illa præcipue ratione non poteram, quam de illius erga me memoraverat beneficiis. Abiit enim optimus Pater ea maxime tempestate, cum me familiamque meam turbulentissimi fluctus et procellæ variis modis impeterent, ut mergi penitus necesse fuerit, (tu seis bone Deus) nisi invocatus semper a me benignissimus Pater, in tantis malis atque periculis operam tuam impetravisset. Ut extaret igitur aliquid grati animi officium, quod profecto ab nepote erga patrum sine scelere omitti non potuit, appuli animum ad scribendum. Quæ autem narrabimus, vere possumus dicere cum Apostolo, quia non solum a fidissimis testibus audivimus, sed pleraque ipsi vidimus oculis nostris, et manus nostræ contrectaverunt: præsertim cum ab initio Pontificatus ad ultimum usque vitæ diem, ab illius, (ut aiunt) latere nunquam fere discesserim. Placuit autem vobis potissimum inscribere, clarissimi athleta Christi. Nam quum Leonardi parentis cineres atque ossa mei apud vos habeam; pignus enim erga vos familie nostræ observantiæ et pietatis; cur germanos optimos atque dulcissimos, qui se incredibili pietate dilexerunt, quantum in me est, pari quoque contubernio non donem? Venit igitur ad vos Laurentius Pater et vita sanctus, et doctrinâ instructus, et miraculis coruscans: quibus quidem ornamentis quid accedere possit, non video. Sunt autem summa omnia hæc, et habitant adhuc in oculis omnium: ex quibus et voluptatem in legendo, et fructum in imitando percipere possitis.

CAPUT I.

Quo genere, quibus parentibus sit ortus, et quo pacto adolescens ad disciplinam monasticam sit profectus.

Natus est igitur Laurentius Venetiis, *a* Bernardo Justiniano patre, matre vero Quirina. De utriusque familie nobilitate neque multa dicere, neque omnino silere licet sine illius injuria. Nam sicut his fortunæ donis gloriari, superbiæ levitatis est; ita fortiter contempsisse, quod Laurentius fecit, summæ gravitatis. Celebre igitur est, et in antiquis Venetorum monumentis extat, *b* Justinianam familiam a Justiniani posteris defluxisse: tres fratres Constantinopoli pullos per seditionem, venisse in Italiam, atque Venetiis consedissee. Hujus familie virtus cum multis in bellis, tum in *c* eo maxime claruit, quod *a* *d* Vitali Michæale Duce Veneto adversus *e* Emmanuelem Imperatorem Constantinopolitanum, feliciori initio quam eventu, gestum est. Classem nobilissimam centum biremum, et viginti navium Dux Venetus centum

diebus confecit, et in altum deduxit: quæ quum omnem oram Illyrici maris, portus deinde Epiri atque Achaie, et deinde maris Ægæi insulas pene omnes recepisset, captaque denique ac spoliata Chio, ad insulam, quæ nunc dicitur *f* Panagie, divertisset, et descendisset aquatum, (seu pestis illa fuit, corrupto cæli tractu; seu, quod magis creditum est, infecta ab hostibus veneno aque) sane incredibili *g* lue vastata est. Justiniani quicumque per ætatem potuerant capere arma, classem eam consenderant, quasi patrias sedes bello repetentes: sed tantum conatum infelix exitus excepit. Nam ad unum omnes, sic volente Deo, aut ferro, aut morbo extincti sunt. Domi, præter aliquot senes sufficiens sololi frigidiores, forte evenit, ut unus tantum superesset adolescens, Nicolaus nomine *h* apud monachos S. Nicolai.

5 Vitalis Dux læceram, et tam milite quam remigæ vacuam classem trahens, in patriam reversus; et cum præter alia publica incommoda, tum etiam quasi excidii illius familie causa fuisset, quæ toti civitati fuerat carissima, incidit in populi odium. Et ut quoquo modo posset reconciliaret, statuit non solum restituere illam in lucem, sed copulare etiam sibi sanguine. Impetrat ab Alexandro III Pontifice Maximo, ut liceat adolescenti monacho solvere vinculum religionis, ad reparandam sobolem suæ gentis: eique unicam filiam respondet, Annam nomine. Fanstæ fuere nuptiæ. Donavit illos Dominus maribus sex, et tribus femellis. Lætus tam prospera sobole Nicolaus, et Deo gratias agens, voti veteris, religionisque non immemor, ad monasterium reversus est: ædificato prius apud Amianum cœnobio virginum sub nomine S. Adriani: in quo uxor ipsa Anna quoque monasticam cœpit vitam. Multis miraculis ambo claruerunt, atque eorum imagines apud ædem S. Nicolai, in testimonium sanctitatis ad nostram usque ætatem perstitere. Quod, ne cui forte mirum videatur, iisdem temporibus idem Alexander Pontifex Constantium, Guilielmi Sicilie Regis filiam et monacham et plus quam quadragenariam, Henrico Imperatori, Frederici Barbarossæ filio, nuptiæ concessit, ad sobolem Guilielmi patris, qui Siculis fuerat carissimus, suscitandam.

6 Ex hæc igitur sanctitatis *k* propagine Laurentius ortus. Bernardus pater juvenili ætate in medio magnorum honorum cursu surripuit. Quirina mater, et ipsa clarissimo genere, anno ætatis quarto supra vigesimum, amisso viro, et quinque susceptis liberis, reliquam ætatem cælibem duxit, donna suam regens, ut Apostoli verbis utar, et filios in timore Dei et mandatis instituens, instans orationibus die et nocte: et ne in deliciis vivens mortua esset, cilicium et catenam aream, quoad vixit, circa lumbos gestavit, jejuniis et vigiliis florentem ætatem castigans: præcipue autem in pauperes misericors et benefica, et quæ ad eleemosynas filios semper et verbo instrueret, et exemplo. Accessit ad eximium Laurentii ornamentum, germanorum fratrum par memorabile, *l* Marens et *m* Leonardus: quorum necessaria mentio me diu tenuit ancipitem, scriberenne hic aliquid de illorum vita moribusque: sed quum magni res operis videretur, malui nunc soli Laurentio dare operam. Unum tamen illud non sileo, cum bona vitæ legentium, tres ejusmodi fratres tanta virtute, sanctimonia, et omnium bonarum artium scientia præditos (quod quidem scriptorum monumentis extet) vix ulla unquam secula tulisse. Nec falli me amore, neque fallere prorsus scio.

7 Natus est Laurentius sub finem *n* belli Gennensis illius maximi et periculosissimi; et natus, quo die pro insigni apud *o* Clodian victoria, universa civitas *p* supplicationibus et omni lætitiæ genere redundabat. Dicere solebat Quirina mater, dum in ea lætitiâ pareretur, gaudio quodam animi perfusa, Deo primum gratias

g
Justiniani
omnes præter
unum simul
extincti.

h
Nicolaus mo-
nachus Papa
annuente
æmore dicitur

*susceptis libe-
ris redit ad
monaste-
rium*

*sanctæ civit.
atque æror.*

k
B. Laurentii
parentes.

4. Tim. 3. 9

*Quirina
mater vidua
sanctæ civit.*

l m

n
o
p
Quando natus
Laurentius,
quo matris
voto.

Carthusianis
causa dedit.

a
n Laurentii
patris genus
nobile

b

c d

e

AUGUSTO
BERNARDO
JUSTINIANO.

gratias egisse, quod eum partum, quem tantis in laboribus periculisque gestasset, in lucem ederet eum tanta civitatis lætitia; deinde Deum suppliciter orasse, ut hostibus aliquando formidini esset, et saluti civibus: quod certe vidimus evenisse bello Mediolanensi, sicuti suo loco dicemus. Statim autem primæva ætate declaravit morum elegantiam singularem. Nihil illo venustius, aut amabilius: cum majoribus natu libenter esse, cum aequalibus facilius, minores amplecti. Ceterum excellenti videbatur animi magnitudine, et ad summas res semper intenta. Nihil illum ludicri delectabat, ut solet ceteros juvenes: sed ad magnas res divina sapientia rapiebat, ut aliquando Quirina mater metuens, ne diorsum erumperet ille ardor animi, et mundi honores amplecteretur plusquam par esset: Quin tu, inquit, hanc mi fili insaniam mitti? Infernum sapit ista superbia. Cui subridens Laurentius veluti per jocum: Noli timere, ait, mater: magnum me Dei servum adhuc videbis. Hoc de seipso puerile præsigium haud multo post Dominus implevit.

Pueri imiles,

de seipso præsigium.

8 Annum erat natus undevigesimum, ejus scilicet ætatis, in quæcarnis illecebræ incipit facere solent humanæ vitæ viam: q Dominus autem Jesus manum illi adhibere volens, apparuit illi, sicut ipse in eo libello, qui Fasciculus amoris inscribitur, meminit. Ipsius verba subjiciemus: Eram vestri similis, querens æstuanti desiderio pacem in rebus extrinsecis, nec inveniebam. Tandem quadam virgo sole splendidiore mihi apparuit, cujus nomen ignorabam. Hæc propius accedens, venusto vultu, placidoque affatu: O juvenis, inquit, dilecte, cur effundis cor tuum, et pacem sectando, per multa variaris? Quod queris, penes me est: quod concupisti, tibi polliceor si tamen in sponsam me habere voleris. Quam vero nomen ipsius, et genus et dignitatem scire peroptarem, se ait Sapientiam Dei esse, quæ propter hominum reformationem humanam formam suscepit. Assensi igitur, et dato pacis osculo læta discessit.

q

Divina sapientia in specie Virginis illi apparuit.

9 Hac igitur visione perculsus, rem detulit ad r Marinum, Quirinae matris consobrinum, qui finit tam vita quam doctrina sanctissimus. Is quamquam magnum aliquid portenderet, et ardentem juvenem ad omnem altissimæ vitæ rationem intelligeret, perspicere tamen penitus illius animum, et corporis infirmitatem experiri maluit: de vestitu nihil mutavit, ne cultus sordidior proderet animi propositum, sed matris nimium amanti secretum esse non potuit: quæ quum præter suspiciones alias, ligna quædam radia super lectum sternere, superque his lignis cubitare filium deprehendisset (ut est matrum natura mollior) metuens ne filius non satis difficultates religionis intelligeret, induxit in animum tentare illius propositum, et nuptias apparare. Et quidem virgo offerebatur, forma, nobilitate et amplis divitiis præstans, quam ego senem cognovi. Id cum animadvertisset filius, et fratres cum matre conjurasse perspiceret, fugam maturavit, atque ad Marinum avunculum se contulit in religionem Canonicorum collegiatorum, qui S. Georgii in Alga nuncupantur. Dicebat autem initio conversionis proposuisse animo hinc omnia bona fortunæ, nobilitatem, magistratus, honores, uxorem, liberos, pecuniam, et omnis præterea generis voluptates; illinc inedias, vigiliis, æstus, algorem, servitutem: sedisse deinde quasi iudicem inter ista et ab sese ita exegisse: Considera nunc etiam atque etiam Laurenti, quid agas: Putasne hæc perferre poteris, aut illa contemnere? Tum sese ad Domini erucem convertisse: Tu es Domine spes mea: ibi posuisti certissimum refugium tuum. Sic confirmatus animo, relictâ matre fratribusque, calcatis præterea opibus, et honoribus, et florentis ætatis illecebris, ad caelestem militiam profectus est.

r Marinum consult.

Austerius vivere instituit.

Spernit nuptias, et fugit ad monasterium

b Daniel Bosa civit concionæ in laudem S. Magni Venetis 1605 creusam, in qua ex hac Justiniana familia, præter hunc B. Laurentium, dicuntur prædisse B. Nicolaus et B. Paulus.

c Bellum hoc fasius describitur a M. Antonio Cocchio Sabellico deca. 1. iterum Venetiarum, l. 7 Petro Marcello in vitis Ducum Venetorum, et aliis.

d Vitalis Michael, ejus nominis II, Dux xxxviii successit Dominico Manrocco an. Ch. 1156, in scditione contra eum oborta cuius est anno principatus sui 17.

e Emanuel, seu Mannel, Comenus, Joannis Comiti, et et Catojanus dictus est, filius, imperavit ab an. Ch. 1143 ad an. 1180.

f Insula parva inter Chium insulam et continentem Asiam. Eam ma cum Chio representat. Thomas Porcacchius lib. 2 Insularum, eamque Pabalæ appellat. Panagiam epithetum Deiparr Virginis fuisse Grævis, docte ostendit Gretserus in observationibus ad lib. 3, Codini Curopolatæ cap. 3. An ei hæc insula sacra? g Al. Labæ.

h Sabellus: Sacris initiatus, ad Georgii familiam, quod est contra forum, ut alii vero tradunt, in litore ad Nicolaï sedem, sacris operabatur.

i Cretus Pontifex 7 Sept. 1159, defunctus 27 Aug. 1180.
k Genealogiam ab hoc Nicolao haurit Daniel Bosa Nicolaus — Anna Michaela.
Marinus.
Pancratius.
Justinianus.
Leonardus.
Bernardus, Procurator S. Marci.
Petrus, Procurator S. Marci.
Bernardus — Quirina.
Leonardus, Marcus, B. Laurentius.
Bernardus, auctor vitæ B. Laurentii.

l Marcus Bergomensis præturam gessit, de quo Philippus (Mediolanensis) Dux dicere solitus erat, plus negoti sibi ex lancea Marci Justiniani veste exhiberi, quam ex ducentis cataphractis equitibus Venetis capere quotidie solet. Ita Egnatius.

m De eo pluribus vi Decemb. ad vitam S. Nicolai Episcopi, quam paraphrasticè ex scriptoribus Græcis consarcinavit. Legouli de eo Franc. Philadelphus, qui cum in conviviorum libris non semel laudat, Philippus Jacobus Bergomas lib. 13 Supplementi Chron. ad an. 1427. Raphael Volaterranus lib. 21 Anthropolog. Alter eundem nominis etiam Orator insignis ab istodem describitur, quem hujus patrem Bergomas, avum facit Volaterranus, sed perperam ut ex schemate dato constat.

n Bellum hoc accurate describit Sabellius deca. 2 rerum Venet. lib. 5, 6, 7 et Petrus Justinianus lib. 3 historia Venetæ.

o Clodia fossa Plinio, vulgo nunc Chioggia, vel Chozza dicitur, a millibus passuum ab urbe Veneta distita, in litore maris Adriatici versus meridicam. Plura suggerent Petrus Justinianus, Sabellius initio lib. 6 citati, et Leander in fine descriptionis Italici.

p Contigisse hanc triumphum kalendis Julii refert Egnatius lib. 4, tit. de Amore conjugali. Sabellius tradit Andream Contarenum Venetiarum Ducem vii kal. Julii Clodium recerpisse, ibidemque rebus constitutis Venetas rediisse, ubi ingenti lætitia et plausu ab omnibus ordinibus civitatis exceptus est. Annus is erat Christi 1381.

q Hanc apparitionem refert Petrus Thyrsus noster tractata de apparitionibus Christi impersonalibus, cap. 3, ubi varias ejusmodi enumerat. r Af. Martinum.

CAPUT II.

De siti, fame, vigiliis, et omni corporis attritione: de dolorum tolerantia per omnem ætatem declarata.

Primum igitur sibi certamen instituit cum corporeis illecebris: cujus viam brevissimam judicavit si nihil illis molle concederet, sed bellum gereret quasi cum hoste capitali. Nihil dicam de cibi paritate, quem nunquam saturavit, sed vix ultima necessitate definiret: nihil de sitis tolerantia, qua nunquam sic torreris visus est, ut vel per jejuniū, vel manuum operationem, vel peregrinationem, vel valetudinem adduci potuerit, ut potum deponeret: quin si invitaretur a fratribus, dicebat: Quo igitur pacto feremus Purgatorii calores, si parvam hanc sitim ferre non possimus? Vigiliis a Patribus institutas, non solum ita servavit, ut ad matutinum primus veniret, ultimus discederet; sed quum multorum monachorum mos sit, post matutinum ad somnum redire, donec sol illucescat, Laurentius per omnem vitam nunquam de ecclesia discessit, donec ad Primam fratres convenirent. Rigente hyeme, accedere ad ignem nunquam visus est: quod fuit admirabilis propter corporis imbecillitatem. Accidit autem, ut Pater quidam ad ignem invitaret: recusante illo, palpavit Pater illius manum, quumque obrigentem frigore sensisset, admirans, inquit: O fili, magnus calor est, quo intus ardes, si frigora

Pugnat adversus voluptates.

Ejus inedia, sitis, vigiliæ.

tolerantia frigoris.

a Utriusque parentis laudes describit Joannes Bapt. Egnatius lib. 4, tit. de Amore conjugali et lib. 5, cap. 4.

AUCTORE
BERNARDO
JUSTINIANO.
Statio ejus in
templo.

ista non sentis, quibus obriguisti. Quid illud, ut ne in hortum quidem remittendi animi causa unquam accesserit, quod unum solet esse monachorum a remedium?

11 Stabat gradu nixus, dum divina canerentur officia; non dextra, non leva sedilibus harena: quem statum semper in psallendo servavit. Videntur hæc fortasse minus admirabilia his, qui nunquam experiuntur. Vos autem nobiles Christi athletæ, qui quotidie facitis harum rerum periculum, scio, factu difficiliora quam dicta judicatis. Hujus propositi atque constantiæ perseveravit usque ad ultimam senectutem, ut in ipsis agritudinibus vix ulla corpus remissioni ratione foret. Nam quum medicus eum laborantem jam ferme septuagenarium ad edendas carnes invitaret Quadragesimæ tempore, et quo facilis suaderet, afferret exemplum Sancti ejusdem ex his recentioribus, qui ob agritudinem haud majorem die Dominicæ passionis pulpam phasiani comedisset; petivit primum Laurentius, an abstinere posset sine vite periculo, quum ille non negasset: Unusquisque, inquit, abundet in sensu suo: sed ut verum fatear, valde me delectant veterum exempla Sanctorum. Video autem Confessores per carnis macerationem, Martyres autem per sanguinis effusionem ad cælestem patriam contendisse.

12 Itaque, ut ad priores annos redeam, quum factus esset ætate vergente debilior, cogebant eum Patres ex capiti decreto, in cibo, et somno, et veste moderatius uteretur. Quod ille ægre ferens, quasi ad delicias compelleretur: Jubete, dicebat, ut libet, parebo jussis: scire tamen vos velim, ei qui pro Christo pati decreverit, patiendi viam non defuturam. Quærebam ab eo Patre, qui hæc narrabat, quid his verbis significare voluisset. Disciplinas credebat, id est, verbera et plagas, quibus solebat affligi vehementius. Notas quippe et sanguinis maculas sapissime apparuisse. Non solum autem evicit has communes nature necessitates, sed dolorum patientiam admirabilem ubique præstitit. Incidit initio religionis in morbum fistularum, quas medici appellare scrophulas solent. His omne collum repletum est. Desperabant medici de juvenis salute. Unum remedium dabant, si setis equinis per transversum collum sæpe deductis, corrupti humores educerentur; adurerentur deinde ferro candenti. Verum timebant, ne dolore ferre non posset. At Laurentius vultu, quo semper erat: æquali, Quid dubitatis, ait, Fratres? sece et urat medicus, ut libet: an non poterit Dominus mihi dare fortitudinem, qui tribus pueris dedit in fornace candenti? Trajectus itaque, et sectus, et adustus est. Ubi illud admiratione dignum, quod præter unam vocem Jesu semel emissam, ne minimum quidem gemitum edere deinceps auditus est. Ceterum hoc nobis incredibile fuisset, nisi oculis nostris vidissemus, in ultima ætate quum Pontifex esset, eandem animi firmitatem, et quum guttur intumisset majorem in modum, ac resolutio tardior appareret, eademque difficilis, angeretur autem animi piissimus Pater, domi atque in cubiculo inclusum vacare non posse ovis suis, ad ictum ferri stetisse penitus immobilem, quum timenti medico diceret: Incide audacter, neque enim laminas Martyrum novacula tua superabit.

a Al. solatum.

CAPUT III.

De humilitate et mansuetudine, de contemptu ignominie, de paupertatis amore, de dono orationis et constantie.

Ejus insignis
humilitas.

Hæc de corporis attritione, et quidem pauca de multis. Sed veniamus ad animum, ubi plus negotii videtur. Incipiemus autem ab humilitate, quam ipse ceterarum virtutum reginam appellabat. Si rector

erat monasterii, velut id sibi numeris contemptui potius esset, quam honori, infima quæque ministeria diligere, quæ relatu etiam sint indigna: nihil nisi de peccatis suis loqui, sua detestari, contemni ac despicere cupere, semper de humilitate Domini Jesu, aut Beatissimæ Virginis loqui. Sed omissis quotidianis istis, videte Patris, quomodo contumelias tulit. Quum de monasterii negotiis aliquando in Capitulo ageretur, Frater quidam simplicioris ingenii, accusavit nescio quid a Laurentio factum. Laurentius autem quamvis intelligeret hominis ingenium, et purgare facile posset quod objecerat, substitit primum, quasi non audiret; tandem leni gradu in medium procedens genibus flexis: Ignoscite, inquit, Patres: peccavi in cælum et coram vobis, ecce poenitentiam, quam dederitis, agam. Tactus poenitentia Frater ille, ad Laurentium occurrit, et veniam petens, ejus pedibus advolutus est. Iterum autem quum simile quippiam falso objiceretur, compressa Laurentius mordicus lingua, nihil respondit; scilicet ne aut mendax confessio malum exemplum proderet, aut negatio contentione gigneret; loquendi et tacendi tempora prudentissime discriminaans.

14 Mundi vero fastus atque superbiam quam magnifice perlouit! Non dico, ut opes reliquerit, et honores: neque enim tantæ virtutis est, honores contemnere, quam contemptum appetere. Plus est enim, ut male affici negligas, quam ut bene affici non cupias. Ceterum illud summæ perfectionis, ut male affici desideres. Itaque non sileo, quod Maphæus Patriarcha, qui illi successit, et fuerat ejus discipulus, mihi narravit. Nam quum de more exissent ad petendum panem, forte accidit, ut frequentiora urbis loca penetrarent. Sensit eum Laurentius motum loci celebritate, et declinare homines cupientem, Maphæe, inquit, quid moveris? Vadamus constanti gradu. Nihil enim profecimus, si reliquimus verbo mundum, nisi etiam opere declaremus. Eamus cum saccis istis quasi crucibus, et gloriosum hodie de seculo triumphum referamus.

15 De paupertatis autem amore quid dicam? Accidit forte, ut tectum monasterii igni conflagraret, ubi Fratres omne penu in spem anni repositant. Aberat eo die Laurentius. Adventanti vero mœsti fratres triste nuntium eum attulissent, hilari vultu Laurentius. Eia filii, quid mali actum est nobis? Nonne paupertatem vomimus? Benedictus Deus, qui nos voti compotes facit, ipse qui dat semen serenti, panem etiam ad manducandum præstabit: tantum ne amitamus confidentiam nostram, filii, quæ, ut inquit Apostolus, magnam habet remunerationem.

16 Sicut igitur omnes et carnis et mundi illecebræ vilnerant, ita una illi voluntas erat, ex ecclesia aut cella non discedere. Et orationis quidem et contemplationis gratia eum nemo superavit. Qualis enim veneratio subibat animum, cum illum ad altare conspiceres! quæ corporis immobilitas, quæ vultus intentio, quæ lacrymæ! Ex fratre quodam audivi, illius imprimis familiari, dum celebraret Missam nocte Dominicæ nativitatæ, post consecrationem Eucharistiæ solum in mentis excessum: cumque diutius perseveraret, accedit Diaconus semel atque iterum. Ille persistit immobilis. Tandem casula tractus a fratre, velut a somno evigilans: Ecce prosequor, inquit, Frater. Sed quid de infante isto tam pulchro faciemus? Quomodo solum et nudum in tanto frigore relinquemus?

17 Constantia autem fuit admirabili. Postquam Deum secutus est, maternam aut fraternam domum ingressus non est. Menini puer adhuc cum essen, videre eum ad domum nostræ januam pulsantem, panes petere, domum tamen aut januæ limen non ingredi, sed foris stantem panes opperiri. Mater autem filium ægre ferens tanto onere gravem diutius per urbem vagari, jubebat ministris, ut sacrum illi panibus im-

Contemptus
fastus mundi.

Amor paupertatis.

Damno temporari non movetur.

Heb. 10. 35.

Ejus contemplatio et exacta.

Constantiam.

Ejus insignis
humilitas.

*Adest matri
moranti.*

plerent. Recusare semper Laurentius, et panibus dnobus contentus discedebat, ut operam navaret humiliter mendicationis, et non domesticis quæstus. Matris dormitioni interesse, pietatis esse putavit : ibique noctem egit, ut materni amoris præceptum adimpleret. Dignum illud memoria, quod matrem, quam nunc dilexit, morientem videre potuit sine lacrymis; et plorantibus aliis, ipse siccis oculis ultimum persolvit officium. Idem ubique erat : nunquam eum quisquam aut lætitia exhilaratum, aut ira commotiorum, aut solitiorem remissione animi videre potuit. Non illum denique vestigium metus, cupiditatis, doloris, voluptatis.

CAPUT IV.

De dono et efficacia verbi, quo pacto Fratrum tentationibus subveniret. De spiritu prophetice : et de vocatione illius ad Pontificatum.

Erat autem illius constantia (quod raro solet accidere) mira simul humanitate et veneratione condita. Sermoque fuit suavi, brevi, et pondere pleno : et (ut scriptum est) verbum quod ex illius ore egrediebatur, vacuum non redibat. Fuit illi præcipuum in adolescentia socius, tam genere quam divitiis clarus. Is forte aberat, et in Oriente negotia gerebat, quando Laurentius Dominum Jesum secutus est. Hoc cum accepisset et juvenis et ignarus quid esset animus divino spiritu afflatus, pergit ad monasterium cum cantoribus et citharædis, et cum aliquibus armatis, plane non dubitans socium ad reditum pellicere, et si Fratres forte negarent, tum vi et armis usurus. Accersit Laurentium; quem cum vidisset non tam habitu vestis mutatum, quam oris et gestus et incessus, obstupuit. Laurentius benigne salutatum, incipit illius animam blando prius sermone tractare; tum paullatim a mundi rebus ad cælestia deducere. Quid multa? Impulit juvenem, et qui laqueum ad animum capiendum tetenderat, in rete improvisum incidit. Respondens autem Laurentio, inquit : Frater verba æternæ vitæ habes : et quoniam frustrata mea spes est, teque ex hoc loco educere non possum, tu sane ex hoc seculo me ad te deducere poteris : statutum est tecum vivere, tecumque mori.

19 Prædicationis facultas ad populum ei defuit : quia nec spiritu, nec lateribus esset bene firmis : sed nihil fuit suavius, quam sedentem inter fratres audire. Cujus quidem rei vos imprimis, venerandi Patres, optimi testes estis, a quibus vocari sæpe solebat. Ubi aliquando audivi a fratribus vestris, cum sedissent ad umbram patulæ fagi, et dicere aliquid pararet, extemplo nimbis et tonitruis incredibili cum fragore misceri celum visum esse. Cum vero fratres hinc pluviam grandinæque metuerent, hinc ægre ferrent concupita prædicatione frandari; subridere cepit Laurentius, et manu monere : Quiescite, inquit, Fratres; hæc sunt satanæ ludibria, qui mendax fuit ab initio, et in veritate non stetit. Numquid verbum Dei alligare poterit? Vix igitur sermonem instituit, et oculum visum est aperiri, diesque lætissimus pro fratrum desiderio obsequentissimum præbuit officium.

20 Non minori præterea cura fratribus aderat : mæstos consolari, curare infirmos, laborantibus subvenire, cogitationes frandari; subridere cepit Laurentius, et aliquoties a Laurentio confirmatum, non cessabat diabolus instigare. Ferre ille amplius tentationem non poterat. Ad Laurentium autem se conferens : Succumbo, Pater, ait, fer opem. Ecce nisi adjuveris, ad seculum redeo. Tum Laurentius : Sine modo, mi frater, et tantum hodie ne abeas. Cras, ut libuerit, deliberato. Nox una in orationibus ac lacrymis assumpta, sic diabolum fugavit, ut numquam deinceps eum sit ausus impugnare. Sed quod

sequitur, admirabilis : quod quidem narrare dubitarem, nisi accepissem a Patre venerandæ fidei et auctoritatis. Quum frater quidam simili instigatione premeretur, et ad certissimum Laurentii opem recurrisset, accepit Laurentius lauri ramusculum, qui decoctus aqua, relictus erat in vasculo. Ad fratrem autem conversus : Accipè, inquit, frater, et in horto planta : et si quidem reviviscet, securus esto de perseverantia tua. Abiit illo et plantavit, et revivuit : et de miraculo gaudens, memoriam virgæ Aaron, et palmæ Macarii revocavit.

21 Ceterum prophetiæ spiritu uberrima quadam mensura Dominus eum donavit : et hoc ita celebre et divulgatum fuit, ut non aliter ad eum, quam ad oraculum concurreretur. Innumerabilia dicere possum, et aliqua dicemus sparsim, ubi res postulabit. Interea unum eligemus e multis, vel homine in quo accidit, vel multiplici varietate, vel certitudine rei præstantissimum. Fantinum Dandum, scio, cognovistis, genere, dignitate, vita et doctrina clarissimum; qui fuit nuper a Episcopus Patavinus. Hic dum secularis esset adhuc, et primarium in nostra Republica locum teneret, primo die Quadragesimæ ad suscipiendum de more cinerum accedit : suscepto cinere et benedictione, Laurentius ait : Memento, Frater, quia futuro anno tu aliis horum cinerum officium impendes. Quod ut audivit homo secularis, et plus quam quinquagenarius, surrexit admirans : neque aliud tamen ibi percensatus est propter loci majestatem, sed in claustro prætereuntem expectat. Factus autem ad illum propior, rogat quid illis verbis significare voluerit. Laurentius substitit aliquantulum cogitabundo similis, deinde subjicit : Dico tibi frater, quod cinerem quidem non impones, sed certe populo distribues ramos olivarum. Fantinus quavis majori adhuc admiratione teneretur, quoniam modo hoc posset accidere, tamen aliud sub his verbis latere dubitans, discessit. Ecce autem haud multo post b Martino defuncto, Eugenius Venetus Pontifex eligitur. Ad eum Fantinus Legatus ab Senatu nostro destinatur. Suscipit eum Eugenius maximo cum honore, et inter sacros ordines initiat. Denique ante vertentem annum Legatum Apostolicum Bononiam mittit : quo cum venisset; et primo die Quadragesimæ, imponere cinerem populo necesse esset, invitatur Legatus ad id muneris. Ille recusat, quod ab alio, quam Sacerdote, fieri non liceret. Instant enixius illi, dicentes id muneris a Legatis semper exerceri consuevisse. Fantinus in proposito permanet, atque id officii non parvo tandem labore deprecatur, nihil adhuc de Laurentii verbis advertens. Die vero Palmarum, cum similis contentio oriretur, et Canonici peterent, ut olivæ ramos populo distribueret, ille autem ex humilitate eadem Sacerdotii excusatione uteretur; tandem Canonici summis precibus postulavit, ut si in cineribus Legatum sese gerere noluit, saltem non recuset olivarum officium. Quid multa? Victus Fantinus, illud officium, ut prædixerat Laurentius, propriis manibus absolvit.

22 Has autem sancti viri virtutes Eugenius Pontifex cum audiret, animum induxit Venetis Episcopum dare. Quo animo acceperit, judicate, si potestis. Bis fugiendi cepit impetum, et in abdita aliqua loca secedendi : c bis restitit, et stare demum in Patrum sanctorum sententiis deliberavit. Erant autem ex iis qui suaderent non esse summo Pontifici oblectandum, sed parendum Christi vicario. Nonnulli vero, ut nullo modo susciperet, suadebant, mundi fastus, onera insueta, et corporis imbellicitate memorantes. Fuere etiam, qui suaderent ut fingeret : et afferebant singula exempla Sanctorum, qui vel suscepissent, vel renuissent, vel incogniti profugissent. Indicto tamen jejuni et oratione solemnibus, decreverunt Patres conari apud Eugenium et litteris et

ACTORUM
BERNARDO
JUSTINIANO.

*Item aliu in
siccâ lauro
revirescente.*

*Ejus sermo
quintus.*

Isaie 53. 41.

*Sorum, vo-
lentem se se-
duere, con-
vertit*

*ortum diaboli
arte tempo-
statum dissi-
pat.*

*Confirmat na-
talem in vo-
catione.*

a
*Spiritu pro-
phetiæ clarè.*

b

*Designatur
Episcopus.*

c

nuntius,

AUCTORE:
BERNARDO
JUSTINIANO,
d
Manus depre-
catur.

nuntius, ne sibi Patrem ducemque suum auferret, sine quo societas illa plane periclitaretur. Bis misere, bis rescripsit Eugenius; et extant *d* duæ illius epistolæ, quibus dulcissimis verbis Patres illos consolatur. Rationibus præterea gravissimis, et Sanctorum Patrum exemplis admonet, ne divine voluntati adversentur. Non parere igitur non potuit Pontifici ter jubenti.

a *Episcopus Patavinus oratione 95, creatus ann. Chr. 1418 præfuit viderim circiter annis. Mentitit ejus Angelus Portenarius lib. 9, de felicitate Patavina, cap. 10, et 37. Blondus Foroliviensis in Italia illustrata, sub titulo Regionis Venetæ; ubi de utroque adhuc superstitie sic scribit. Sicut ex Venetis Laurentius Castellanus, Fantuus Paduanus, Episcopi, viri doctrina et gravitate ac sapientia venerandi.*

b *Martino V successit Eugenius IV, (ante Gabriel Condulmerius, de quo in prolegomenis) 3 Martii an. 1431.*

c *Exstant hinc Eugenii litteræ ad B. Laurentium, una ejus ad Eugenium apud Ban. Nosam. Sicut etiam præfixæ operibus. In priori eum Eugenius præficiens Ecclesie Castellaneus hortatur, ut velut a Deo vocatus tanquam Aaron, huic ordinationi acquiescere velit, ac pro honore Dei atque animarum salute, et animæ suæ merito hoc onus assumere: non enim se ignorare, quantum verbo, auctoritate, et exemplo illi civitati profuturus sit, et præsertim sanctæ Congregationi suæ. Despondit Eugenio B. Laurentius, supplicibus rationibus deprecans hanc curam imparibus suis humeris non imponi. Verum Pontifex hortatur atque adjungit ne pertinaciter recuset, ne velut ex humilitate bonum humilitatis et obedientiæ perdere, etc. d Una harum referatur Ban. Nosæ, præfixaque est ejus operibus.*

CAPUT V.

De assumptione Pontificatus, familia, veste, victu, et pecunie contemptu.

a
Fit Episcopus
sine ulla pompa.

Anno ætatis quinquagesimo primo *a* inivit Episcopatum, et quidem nulla pompa aut comitatu, ut fratres etiam germanos adesse nolerit, et advenisse prius novum Præsulem omnis vicinia cognosceret, quam pene intelligeret adventurum. Eam noctem duxit insomnem, Deum precatus orationibus et lacrymis, ut si id muneris ad ipsius honorem suscepisset, nolens alio quin et invitus, ne se desereret: scire se quantum negotii susceperet, nosse populi multitudinem, ordinum varietatem, amplitudinem principatus secularis: quales et quam crebras discordias habuissent cum superioribus Episcopis: contra vero, vires sibi tenues et imbecilles, quippe nusquam nisi in monasticis cellulis exercitatas. Quum hæc et pleraque alia cum lacrymis effunderet, dicebat se tanta animi luce repletum, ut non aliter deinceps illius Episcopatus, quam alicujus monasterii, munera obierit.

*Familia ejus
quælibet fuerit.*

24 Familiam sic instituit: Elegit duos de suo cœtu Fratres; quorum altero utebatur ad officia divina, cum altero particiabat curas majores. Quinque præterea ministros habuit per tres et viginti annos, quibus fuit in eo Pontificatu: quamquam per liberalem jocum dicere solebat, familiam sibi grandem esse, cujus cura premeretur; pauperes Christi significans. Veste usus est colore, quem dicunt, *b* cælestino, justa longitudine. Tapetas et aulæa, et cetera ornamenta ædium omnino sprevit. Mensa non sordida, sed summa munditie, ad quam de more monastico legebatur: nihil omnino agenti. Vescabatur in vitreis et fictilibus: cibo vulgari semper usus, annavit ova, quod et stomacho amica essent, et voluptatem non irritaret. Nihil appetere aut damnare: quidquid apponeres, sumere. Accidit semel ut pincerna deceptus colore, acetum pro vino apponeret. Cum Laurentius admovisset ori, ut acetum esse sensisset, nihil ultra questus, prandium exigebat sine potu. Pincerna ut advertit, veniam supplex errori deprecatur. Cui Laurentius placido vultu: Eia, inquit, curato diligentius deinceps officium tuum. Cubile habuit vix sex pedes protensum, tomento palæari, et oportorio, quod veteres centonem, nostri sclavianum vocant: exclusis semper de thalamo omnibus, ut liberius vacaret lacrymis et orationi.

Ejus vestis:

b
mensa.

cubile.

25 Statim autem operam dedit, ut Pontificalis ec-

clesia, superiorum Episcoporum aut incuria aut avaritia neglecta, pro dignitate Sedis excoleretur. Canonorum ordinem, ad nihilum redactum, restituit, addidit Sacerdotes, cantores instituit. Eandem adhibuit curam circa alias ecclesias, ut plurimæ, in quibus vix Missa dicebatur, nunc videantur esse Pontificales. Mores deinde Cleri castigare adortus, deque iis edidit pulcherrimas constitutiones. Sed nihil erat, quod non facile impetraret liberalitate et bonitate natura. Erat enim alioquin non gravis. Frii Clerum suis fructibus patiebatur, ut nihil illi oneris inposuerit unquam. Pari cura prosequabatur monasteria, præcipue sacrarum virginum ob sexus infirmitatem, quibus nihil deesse pateretur, vel ad corporis necessitates, vel ad regulares etiam disciplinam. Collapsa restituit, nova construxit. Pulchrum hujus rei testimonium, quod cum initio viginti aut circiter observantia suscepisset, moriens reliquit quinque supra triginta. Non minori studio aliarum etiam ovium curam gerebat. Non fuit credibile, quantus quotidie concursus fieret mœstorum et laborantium, qui consolari enuperent, qui juvariope, oratione, consilio. Ad eum omnes conflere. Plebanos quidem sedulo monere, reddituros aliquando proprii officii rationem.

*Ecclesiam
cathedralem
vixtaurad, et
atias.*

*Clerum reform-
mat.*

*Fovet mona-
steria, præ-
sertim Virgi-
nam.*

*Pecuniam
contemptit.*

26 Ceterum pecuniam contempsit, ut neminem unquam magis contempsisse crediderim. Domus erat aperta omnibus, omne penu pauperibus patebat. Si procurator rationes afferret, nihil accepti vel expensi videbat amplius, quam quid deesset aut superesset: indignum omnino ratus, ut qui animarum questui præfectus esset, sederet ad calculos. Primum illi de pecunia institutum fuit, ut nullum penitus sibi cum fratribus esset commercium: quia nihil existinavit ad amorem suæ plebis conciliandum, fidemque comparandam efficacius, quam si tolleret prorsus omnem ex animis omnium de hac re suspicionem. A qua ut longius abesset, cum Leonardus frater aliquando pauperem elemosynam petentem Laurentio commendasset: Vade, inquit ille, et responde Leonardo meis verbis, ut tibi ipse subveniat, postquam a Domino habet, ut de suo dare possit. Illud in amoris fraterni signum retinuit, ut in Paschate, et in Nativitate Domini, et in festo Apostolorum Petri et Pauli, eos donaret duobus panibus, ex farinae flore confectis. Post mortem autem fratrum, idem tributum mihi semper pependit: quin potius et a fratribus adjutus ipse est pecunia grandi in bullis Apostolicis Episcopatus, et a me deinceps non minori, præsertim cum ad Patriarchatum evecus est.

*Nihil amaris
domit.*

*De calamitosis
inquiri.*

27 In cognoscendis autem penuriis hominum adhibere solebat viduas aliquot spectata virtutis et fidei, quod et ille sexus esset ad hujusmodi misericordie opera ferventior, aptior etiam ad indagandas paupertates occultas, eorum præcipue, qui ex opibus in inopiam decidissent, quorum generi hominum maxime miserebatur. Malebat autem aliquando decipi, quam nimius esse in examinando, ut si in alterutro esset offendendum, mallet cui non oporteret dare, quam non dare cui oporteret. Libentius dabat res humano usui necessarias, quam pecuniam: et plures libentius summas, quam majores, ut esset communior in tanto populo beneficentia. Oravit aliquando Laurentium consanguineus ejus non ita pauper, ut pecunia eum juvaret in filia dotem. Respondit Laurentius: Considera quæso, frater, si parum dedero, non est quo opus habes; si multum, defraudabo multos, ut mihi satisfaciam: et præterea quicquid illud est, quod est, ad cibos potius pauperum, quam ad intortos erines ut margaritas, ab Ecclesia tralatum est. Igitur ignosce, si dare non possum.

*Qualiter cler-
icosynus da-
ret.*

28 Sed nihil fuit civitati gratius, quam lignorum naves onstare, quas sævientie hyeme distribuebat pauperibus. Pecunie ad eum quotidie confluebant, unde non crederes. Vidi aliquando, cum ab eo ele-

*Ligna hyeme
distribuit.*

mosynum

mosyna peteretur, quod pecunia non posset, promissione satisfacere; sepe, cum domi nihil reliquisset, aë alienum contrahere. Et quum procurator rogaret eum, qua spe faceret; Domini mei, dicebat, qui pro me dissolvere facile poterit. Nec spes illum fallebat. Nam continuo subiittebat illi Dominus pecuniam insperato multis de locis. His moribus et disciplina incredibile est, quantum benevolentia et auctoritatis apud omnes ordines comparaverit.

a *Annis is fuit, non 1442, ut multi perperam citant, sed sequens 1443. Eugeni pontificatus 3, successi 5 Sept. Franciseo Malipiero, seu Malipetra, non defuncto, ut in Chronico Veneto apud Dan. Rosam legitur, sed jussu Eugenii Papæ a Castellaneis ad Vicentinam Ecclesiam translata, ut patet ex Epist. 1, ipsius Eugenii ad B. Laurentium.* b *De eo in prolegomenis num. 1, actum.*

CAPUT VI.

De gratia verbi, consilio, sapientia, prudentia, justitia, conscientia, et infusa scientia; tum scriptis ejus.

Habuit autem hoc donum divinitus collatum, ut omnes, cum quibus esset, lætos semper placidosque dimitteret, omnibus satisfaceret. Boni juxta malique, modesti, facinorosi sine ullo pene discrimine illum colebant. Sic verba, et oculi, et motus, et omnia quæcumque aut diceret, aut faceret, (tanta erat virtutis et gratiæ vis) rapiiebant animos omnium in amorem.

30 Initio quidem Pontificatus, quum de mulierum ornatu decretum edidisset, uxoris quibusdam maritis ingratum. Dux noster illorum querelis deceptus, quasi libertati seculari metuens, accersiri eum jubet. Queritur ea de re verbis acrioribus, ut fuit natura vehementior. Tum Laurentius Pater mansuete simul graviterque respondens, sic illius animum demollivit, ut Dux conversus ad astantes, neque lacrymas continens, Angelus, inquit, non homo, locutus est. Vade Pater, et fungere officio tuo. Illum deinceps velut Apostolum veneratus est, ut aliquando per jocum dicere solet, præter Laurentium neminem esse mortaliū, cum quo animam commutaret.

31 Consulebatur autem dubiis in rebus, et quamquam irent quasi ad hominem divino potius quam humano spiritu respondentem, res tamen humanas, tam publicas, quam privatas, quas nondum illi experiri contigerat, (siquidem ante vigesimum annum confugit ad solitudinem, primo et quinquagesimo reliiit) sic callere videbatur, perinde ac semper tractavisset: ut dicere non verear, nihil mihi minus prudentiorem esse visum, quam meliorem; si tamen prudentia, bonitatis pars non sit. Jam vero in jure dicendo sapientiam illi dicant qui viderunt, et præsertim curia Romana, quæ nihil inquam ab eo judicatum rescindi passa est. Sententiæ illius inappellabiles habebantur: et quamquam in irrogandis penis elementior est habitus, justitia tamen fuit, quæ neque precibus, neque lacrymis frangi posset. Nulli illius concaculum vel enbile non patuit. Non eausarum multitudine potuit, non protervitate litigantium defatigari. Stabat veluti rupes immobilis ad turbes eausarum, quibus nulla fere, ut opinor, in orbe Ecclesia magis agitur, propter amplitudinem civitatis et Cleri. Gratis sua in primis fuit brevis respondendi, qua et paucis absolvebat, et ceteris adentibus satisfaciebat facilius.

32 Sed qua justitiæ luce afflatus ad judicandum veniret, præsertim majoribus in causis, erit satis apertum testimonium, quod referemus. Matrimonii his orta Paduæ est inter haud vulgares familias. Ad Pantinum Episcopum, de quo dixi, defertur. Ille causa cognita, cum leges favere mulieri... quæ virgo asserebatur, pro muliere pronuntiavit. Juvenis, qui sponsionem factam pernegabat, innocentia conscientis, adversus tantæ auctoritatis judicem, Laurentium pro secundo impetrat. Laurentinus autem quum videret a sapientissimo et optimo alioquin judice secundum

mulierem judicatum, tamen lacrymis juvenis permotus, open implorantis causam non suscipere non potest. Ad orationem autem se confert, quam gravioribus causis habebat pro fidelissimo consiliario. Hæc diligentius facta, judicat secundum virum. Propinqui mulieris nihilo segnius tertium judicem petunt, et impetrant Episcopum a Tarvisanum. Is quoque pro muliere pronuntiat. In discrimine videbatur Laurentii sententia duabus adversis, et expectabant omnes attentius tantæ contentionis exitum: cum judex æquissimus Deus ipse se pro quarto gerere voluit, et litem omnem dirimere: in lucem producit incestum mulieris, quæ ex consobrino et eodem Clerico gravida, quum partum amplius differre non posset, amisso pudore et patefacto flagitio, divinam fuisse, non humanam, Laurentii sententiam confessa est.

33 Conscientia autem fuit explicata, pura, integra, quæ omnia dirigeret æquitate. Scientia vero potius divinitus infusa, quam humanitus acquisita, videri posset. Vix enim elementa prima didicist præceptore, et tamen nihil est in sacra Scriptura disputatum, de quo non posset gravissime respondere. Dicam, quod accidisse memini. Venit ad eum Theologus, qui audierat de illius doctrinam, et præsertim quod didicisset sine doctore. Audire voluit et periculum facere. Movet illi questionem de divinis relationibus. Respondet Laurentius. Ille responsum laudans, repetit adhuc, velut cum circulatorie sophista sibi res esset. Tum Laurentius: Scriptum est, Frater: Contentiones et pugnas legis devota; sunt enim inutilis et vanæ. Dixi quid sentirem, si satisfeci, placet: sin minus, quære qui tibi respondeat sapientius. Compunctus ille et gratias agens, petita benedictione discessit.

34 Scripsit autem volumina b quindecim, et sermones c quadraginta. Crebra illius scripturarum usurpatio, devota traditio, stylus redundans et copiosus: qui si gentilium litteris dedisset operam, potnit inter scriptores elegantes annumerari. Voluminum tituli, hi sunt: Lignum vite. De disciplina monastice d professionis. De spirituali et casto connubio verbi et animæ. De humilitate. De spirituali interitu animæ. De triumphali agone mediatoris Christi. De interiori conflictu. e De complacentia Ecclesiæ. De f corpore Christi et sanguine. De vita solitaria. De contemptu mundi. g De sermone Domini in cona. De h officio pastoralis. De obedientia. De gradibus perfectionis. Sermorum autem titulos apponere, operæ pretium non judicavi.

a *Tarvisium nobilis Euganeorum urbs. Sili annæ divisa, Marchionum Longobardorum olim sedes, unde vicinæ regioni adhuc nomen Marchæ Tarvisinæ.* b *Selectim extant in ultima editione Coloniensi et Lugdunensi, et titulis nonnihil variatis.*

c *Unus in citatis editionibus uest. Horum elogium præclarissimum profert Thomas de Trujillo parte 1, Thesauri Concionato-rum, cap. 3, quod Livius a Loge in præfatione operum ejus ad Lectorem repetit, ideoque hic omitto.*

d *In operibus, conversationis, ejusque perfectione. Artusius in præfatione operibus præfixa.* e *De disciplina et spirituali perfectione.*

f *In operibus: de compunctione et complacentia Christianæ perfectionis. Artusius: de complacentia cordis.*

g *Hic videtur sermo de Eucharistia, qui etiam sermo devotissimus de corpore Christi inscribitur, et aliis xl. annumeratur.*

h *Deest in operibus, et dedicatione Artusii. Loco horum sunt, de spirituali interitu animæ. De ejusdem resurrectione spirituali, et de incendio divini amoris.*

i *In operibus: De officio et regimine Prælatorum. Citantur hæc ejus etiam opuscula a Dan. Rosæ: Liber exemplorum, scorsim editus, et Hortus deliciarum inscriptus. Expositiones in Psalmos nondum excusæ. Et vernaculo sermone, Giardino di Oratione. Monte di Oratione. Trattato delle tre vie Gaudio, Dolor, et Gloria, excusa Venetiis an. 1494.*

CAPUT VII.

De mansuetudine et dono lacrymarum, et corporis figura.

Quanto autem magis auctoritate et gloria crescebat, eo indies fiebat humilior. Audite mansuetudinem.

AUCTORE BENNARDINO JUSTINIANO. Oratio illi pro optimo consiliario est.

a *Sententia ejus divinitus confirmatur.*

Scientia ei divinitus infusa.

Tentatur a Theologo.

Tit. 3. 9.

h
c
Scripta ejus.

d

e f

g h

dehita contra-
hit, ad elec-
mosynas.

Carus omni-
bus.

Compescit
mulierum tra-
natum.

Etiam huma-
nus res egre-
que callet.

Igitus ejus
in jure dicen-
do.

Ejus eximia lenitas.

diem. Nam quum Prælati magnæ, plus ob pecuniam, quam vitam, auctoritatis, ductis invidia, variis eum quotidie calumniis laceraret; ut expleret animi malitiam, indicit conventum plurimorum præstantium et doctrina et dignitate virorum, quasi de Theologica aliqua quæstione disputaturus. At conclusiones quasdam proponit, decretis illis contrarias, quæ Laurentius ediderat de sumptu et ornatu mulierum. Ridere partim qui aderant, partim mirari, quam ad rem essent convocati. Qui vero gravins sentiebant, indigne admodum pati, quod illud spectaculum non honor Dei, sed maledicendi cupiditas cogisset. Tandem bonus Pastor manu silentio indicto, longam pro mulieribus orationem habet: cujus epilogo quum misericordiam et lacrymas movere vellet, pluribus simul locis excitatus risus est. Gratia iis, qui venerant, actæ. Disputatores ad eam vocati, atque ita discessum. Affuit quidam Patris nostri dilectus in spiritu filius, qui hujusmodi re mirifice commotus, quod homo petulans sanctissimum virum hujusmodi contumeliis incessisset, accurrit ad Laurentium. Aderam tum ego forte quum hic et ira et via fessus. Et quid, inquit, Pater? Patierisne honorem tum ab iis improbis lacerari? Tum Laurentius: Quid est filii? ille rem omnem, uti se habet narrat, non verbis solum, sed et ore et oculis et manibus sic indignantibus, ut non eum solum in quem essent illa jactata, sed quemvis alium immenem ab injuria, facile commoveret. Quid tum Laurentius? Putatisne aliquod irati animi signum protulisse? Testor Dominum Jesum, quum intentos in eum ad id munus conjecissem oculos, nihil mutationis in eo vultu perspicere potuisse. Nihil indoluit aut questus est: imo noluit scire, quis affuit, quis dixit: non fronte aut vultu signum aliquando vel minimum edidit animi commotioris. Ut autem mœrentem filium solaretur, placido vultu: Noli, inquit, afflictere fili: Dominus Jesus, cujus negotium est, ipse aderit honori suo. Neque sane in eo falsus est. Nam paucis post mensibus dux ipse cum satellitibus suis partim exilio, partim vinculis, morte nonnulli affecti sunt.

36 Quamquam autem nihil videtur addi posse ad hanc mansuetudinem, nescio tamen an id quod accidit iterum in simili genere, sit admirabilis. Nam cum solenni pompa Eucharistiæ sacramentum festo corporis Christi circumferretur, comitatu, ut solet, totius populi frequentissimo, helmo quidam, qui clerici scelera ab Episcopo damnata impudentius defenderat, ante ostium propriæ domus consistens, dum inde Laurentius transit, Deum nihil veritus, qui ante oculos ejus incedebat: En, inquit, qui pro Sancto colitur. O insani, qui talem hominem adoratis. Audit Laurentius. Sed quid arbitramini? Gradu quo vadebat, perseverat: non vultum, non oculos deflectit ab Sacramento: et quum aliquot pii homines commoti rei indignitate, eum facibus ad illius domum vellent concurrere, vix a me, qui tunc aderam, repressi sunt. Quod tamen facinus vindicavit paulo post Senatus, majori Laurentii gloria, illa præter ceteras inflicta pœna, ut perditus ille frequentiori populo in ecclesia Pontificali super pulpito publice mendacium fateretur. Certavit autem Dominus eum Senatu nostro in pœna supplicioque miseri. Nam paulo post pulsus urbe est, profugusque nunc errat procul a domo liberisque inops atque mendicus. Sed pene infinita sunt talis mansuetudinis testimonia.

37 Erat autem verborum actionumque tanta mensura, ut si inferiora hæc celestibus conferri fas est, (celestis enim certe animus esset) vix ego motus cælorum et revolutiones et gyros agi majori ordine atque mensura crediderim. Ipse quidem discipulo revelavit, sibi a Deo datum fuisse, ut quovis loco aut tempore se colligere vellet, et in cælum mentem erigere, semper posset. Quod si forte aliquibus, ut solet, imaginibus turbaretur, non aliter abigere se diceret

phantasias illas, quam si museas oberrantes pelleret ab oculis. Erat in illis caussarum actionumque turbinibus semper quietus et immobilis. Nihil audire diceret: quasi in cælo esset animus, corpus in terris. Rursus autem, si stylo aut orationi sese dedisset, et interpellaretur, ut sæpe fit, ab aliquo eum advenite, videres sine ulla molestia, cæpto opere intermisso, quasi otiosum jucundo vultu venientem excipere, quoad vellet, audire: tanta profecto animi pace, ut Angelica interdum videretur potius, quam humana. Hanc tam admirabilem constantiam sola divinæ bonitatis meditatio poterat emollire.

38 Dixi superius, quum de matris dormitione loquerer, in illius fuere lacrymam non emisisse. Videte Patres, ubi lacrymæ profluerent. Donnem enim habuit lacrymarum, ut nemo fere alius. Quum post prandium aliquando sederet, et de divinis, ut solebat, sermonem haberet familiarem, conversus ad eos qui aderant, ferventiori quodam mentis affectu: Quid, inquit, agam fratres, quid agam, cum ad Judicem deducar? Quid egi miser, in quo sperare possim? Nihil habeo, nisi quod ad illius sanctissimi ligni radicem provolar et plangam. Hæc quum dixisset, totus solutus in lacrymas est: quas cum profusius emisisset, et erectus vidisset nos, qui aderamus, compungi, et illas lacrymas admirari, veritus ne quid ex his laudis humanæ surreperet: Videtisne, inquit, has lacrymas? Affectus ejusdam sensualitatis fuerunt, non veræ devotionis, a qua absum longissime.

39 At quam pulchre divina bonitas convenientem illi animo sedem tradiderat? Omittite virtutes aut sanctitatis nomen: facite vos tunc primum eum videre: Angelum, non hominem, credideritis. Fuit proceritate corporis altiore quam justa, gracilioribus membris, colore candido, statu erectus et celsus, omni facie admodum decora. Oculis vero universum corpus ita moderantibus, ut venerationem et sanctitatem undique spirare viderentur.

CAPUT VIII.

De amore fraterno, de prophetia, de ejectione demoniorum, de misericordia, de moniali, cui per spiritum Eucharistiæ communi-cavit.

Sed quia de Marco et Leonardo fratribus nihil actenus dixi, nolim aliquis existimet, ullos unquam sese majori caritate dilexisse. Visebatur ab his quotidie: ad eum publica omnia et privata deferebant: sed omnes fere illorum sermones erant de æterna vita. Ceterum quam divino spiritu omnibus in actionibus suis ageretur, ultimis illorum horis apparuit. Laboraverat Marcus valetudine diuturna, domo per annum non exierat: cupiebat fratrem videre, quo nihil in terris carius haberet. Recusabat Laurentius venire. Domo enim fraterna, sicuti materna, in antea diximus, semper abstinuit. At ille orare enixius, et obsecrare per fratrem jura pietatis, ut mori eum non vellet sine sua benedictione. Solabatur eum, et promittebat venire Laurentius, sed tamen differebat. Ibat ad eum Leonardus pater, ibam ego, orantes ut veniret, si quidem vivum reperire vellet. Dicebat, bono animo essemus: venturum sese, quum tempus exigeret: et certe aliquoties videbatur melius habere. Quum autem apparuit hora, quam expectavit, fallere carissimum fratrem noluit. Ecce venit ad eum, quum minime expectarem. Jam roppinquus erat, emissionis spiritus. Ingressus, et super lectulum fratris incumbens, salutavit eum dulcissimis verbis, quasi promissum persolutum venisset. Marcus hilariori vultu conversus, significato gaudio de illius adventu, inter ejus amplexus lætus et voti compos, in Domino requievit.

Donum lacrymarum

Extenuat lacrymas verbis.

Figura corporis egregia.

Et detraheus divinitus punitur.

Affus maledictus punitus.

Diclorum factorumque ejus moderatio.

Fratrem visit moriturum frustra ante rogatus.

*Item alteram,
cujus mortis
tempus praes-
civit.*

41 Ne tamen aut forte aut casu hoc accidisse aliquis existimet : idem penitus non post anno in Leonardo fecit. Quintum fere mensem domo exire, et Laurentium videre non potuit. Ibam aut mittendam, qui diceret fratrem extremum spiritum agere. At ille reddebat, horam adhuc non esse. Sic per multos dies rem duximus, ego eundo aut mittendo, ille differendo. Hora ea, qua promiserat, venit : quinque summa cum letitia eum pater excepsisset, vespera ejus diei inter illius brachia spiritum feliciter emisit. Addebat illud etiam ad ejus gloriam et solatium meum. Oravit pro fratre illis diebus precibus ardentissimis : et quum post aliquot dies ad eum venissem, afflictus moreore adhuc recenti, post prima verba salutationis : Gaude, inquit, Bernarde fili : Leonardus pater tuus salvus est. Hec ego quum ingenti gaudio excepsissem. Et quomodo, inquam, scis Pater? Salvus, inquit, est : et aliud ne cures. O lacrymas dulces, plenas letitiae et pietatis, quas ibi fudi ante pedes illius, quum tantae letitiae nuntium nuntius tam fidelis attulisset !

*Ejus salutem
indicat filio.*

42 Quid autem alia immemorabilia consecrer de spiritu prophetiae? Vitam sanctissimae Abbatissae a medicis derelictam, dilatam a Domino dixit : et paucis diebus liberata est. In eodem monasterio sororem mirae sanctitatis comploratam, et jam pene exanimem. Lugentibus aliis bono animo esse jussit : et illo triduo omnino libera evasit. Propinquum suum, qui triremem conduxerat ad convehendas ex Ponto merces, cavere jussit, ne triremem in Ponto dimitteret. Ille vero non solum triremem dimisit, sed maximo exitu fortunarum naufragio est affectus. Ceterum et filiorum orbitates, et luera, et damna, et honores, repulsasque, aegritudines et incolmitates, aliaque tum prospera, tum adversa, quae quotidie accidunt, immemorabilia ante dicebat. Filium meum desperatum a medicis, extremum spiritum agere ad eum detuli, ut consuletem de loco sepulturae. Ille suspensio aliquantulum et vultu et sermone, respondet tempus adhuc non esse talis consilii. Ego, quia ex peste familia extra civitatem aberat, admiratus hujusmodi responsum : Quoniam, inquam, modo potero, Pater, tempestive deliberare, quem jam exprissem existimo? Rursus ille : Redi bono animo, tempus adhuc non est. Reversus igitur domum reperi puerum praeter omnem spem melius habere. Neque tempus illud benignitate Dei ad hunc usque diem apparuit, et spero filium potius de mea, quam me de filii sepultura cogitaturum. Sane ipse suum obitum praedixit Virginitibus sanctae Crucis per dies aliquot antequam accideret.

Energumenum liberat.

43 Neque minor in eo fuit demoniorum pellendorum, et discernendorum gratia spirituum. Qui affuit et vidit, mihi narravit mulierem ad eum deductam, spumantem ore et dentibus fremdentem. Quod ille videns : Attulistisne, inquit, mihi nunc daemonem, tamquam ad Apostolum? Ite Fratres, et quarite qui sit me sanctorum : sum enim homo peccator. Enimvero illi magis orabant, genibus provoluti. Age, inquit, valeat fides vestra, quae Chamaeae profuit et centurioni. Imposita arreptitio capiti manu : Quid, inquit, male daemon venisti pauperculam hanc vexare? Ubi nunc superbia tua, quum de colo decidisti? Non te pudet depugnare cum muliercula? Age, dimitte illam : Dominus Jesus te praecipitem agit. Signaculo suo insignita est. Videres inter haec verba illam contumaciam, atque oris distorti pravitatem explanari, illum tremorem palloremque in naturalem verti faciem. Admirantibus omnibus, et omnipotenti Deo gloriam reddentibus, liberata est.

Arcana animarum novit.

44 Spirituum vero cogitationumque discretio ubinam major apparuit? De revererat monasterium monialium reformare : quod ut facilius assequeretur, assignare volebat illis in Confessorum virum fidelem et sanctum. Is autem, ut erat bonus et simplex, recusabat, timens cum mulieribus implicari. Postquam

negavit, tactus poenitentia est, deliberat redire. Hunc autem cum Laurentius procul venientem conexistisset, priusquam verbum Presbyter ille faceret, aut diceret ad quid veniret, dextra cingulum tenens. Bene facis, inquit, Frater : novi ad quid venias. Velim autem scias, veluti cingulum istud. (manu sibi cingulum suum tenebat) sic a Deo te mihi esse permissum. Admirans ille, et magis corde compunctus : Accipe pro servulo me, inquit : numquam mandata tua relinquam.

*Aggredi
Bernardo
Jesuliano.*

45 De Plebano non tacebo, adulterio, sinonia, furto, et omnibus, probris infami : qui ad ultimam inopiam redactus, ut omnino neque se, neque filios posset alere, quos occultos alebat, impias sibi ipsi manus afferre statuerat. Hoc quum cognovisset in spiritu Laurentius, accessit illum, dicit quid cognoverit : solatur eum verbis caritate plenis. Tum declarat, accidisse hoc, permittente Domino, propter ejus flagitia : et nisi respisceret, majora minitatur : misereri tamen illius inopiae. Dat illi deinde aliquot aureos. Cum eximiam caritatem miser ille vidisset, quippe qui vitae male actae conscius, poenas potius alias, quam eleemosynam expectaret, procidit ad pedes illius, et totus liquefactus in lacrymas, non poterat divelli, promittens et jurejurando contestans vitam reformare, et comprobare quidem opere, quod promisit. Vixit autem postea aliquot annos, timens Dominum, et in mandatis illius incedens, magna cum admiratione hominum, qui eum ante cognoverant.

*Hominem desperatum con-
solans ad meliorem con-
vertit.*

46 Statuerunt, optimi Patres, deliberare potius miracula, quam narrare. Mores etenim, et Angelicam in terris conversationem describendam praecipue suscepimus, sed veluti incurrens in haec, silere non potui. Postea vero quum necesse fuit, non omitam hoc, quod est genere praclarum, et magnitudine rarum, et fama notissimum. Sacra quaedam virgo erat magnae sanctitatis. Haec per multos annos abstinencia, vigiliis, orationibus steterat ante Dominum. Accidit autem, ut solemnitate corporis Christi, neque sorores aliae, neque ipsa communicare divinis mysteriis possent : et cum aegre ferrent, et illi imprimis sanctissima mulier, oratum Laurentium mittunt, quia prope esset monasterium, ut si gratiam communicandi eo die habere non possent, ipse saltem dignaretur, dum celebraret, pro ancillis suis orare. Promittit Laurentius. Cum autem celebraret ad populum, post elevatum sacramentum a factus extra seipsum est : defulitque eum spiritus ad illam mulierem in cella clausam, et contemplationi vacantem : quae forte tunc miro quodam desiderio communicandi teneretur, et sacra illi mysteria communicavit, sive in corpore, sive extra corpus, Deus scit. Ab oculis quidem totius populi non discessit, donec ad seipsum reversus ab illo pietatis officio, reliquum Missae peregerit. Cum autem virgo illa quod acciderat, Sacerdoti nuntiasset, Sacerdos Patriarchae, jussit ille, ut gratias Deo omnipotenti ageret, non sibi : et ut numquam, donec viveret, manifestarent.

*Moniali cui-
dam absorti
Eucharistiam
impertit.*

47 Haec ego, Patres, et hujusmodi alia multa a Laurentio fieri optimum Deum crediderim voluisse, sive ut suam bonitatem atque potentiam nec temporum edacitate consumi, nec immutari malignitate morum, nec fidei nostrae tepiditate immuni crederemus : sive ut ea etiam, quae sacris litterarum monumentis edita sunt, et alioquin videri solent impossibilia, facilius crederentur a nobis : quippe cum legerimus b. D. Ambrosium, qui esset Mediolani, D. Martini exequiis interfuisse apud ultimas Gallias : D. Severum item Ravennatem Episcopum, ad S. Geminiani exequias Mutinam in spiritu concessisse. Inebrescere tanti viri fama quotidie : et latius atque latius diffundi cepit. Habere eum saepe apud se Eugenius Pontifex voluit : semper excusavit, metuens ne quid ei noceret Curia Romana. Cum autem Eugenius urbe pulsus, et Bononiam venisset, efflagitatus

u

b

c

ab

ACTORE
BERNARDO
JUSTINIANO.
Eugenium.
Papam adit,
sæpe vocatus.
Excepit a
Pontifice ho-
norifice

ab eo, refragari non potuit, quod amplius neque Alpes neque itineris longitudinem, sicut antea fecerat, causari posset. Exceptus est a summo Pontifice, frequentibus Cardinalibus, his verbis : Salve decus et gloria Præsulum : ab universa autem curia, maxima veneratione habitus. Voluit eum Eugenium apud se retinere, sed imbecillitatem corporis excusans, paucos ibi moratus dies, rediit inde letior, quam ierat. Reliquit ibi maximam odorem sanctitatis.

48 Pari amore seu majore etiam d. Nicolaus V, Pontifex nobilissimus cum dilexit, ut in illo orando certaverit cum Eugenio. Nam sicut ille Episcopum, cum primum potuit, fecit; ita hic Patriarcham, cum primum oblata occasio est, creavit. Gradensi siquidem Patriarcha mortuo, Patriarchatum a Grado, nobili quondam urbe, transtulit Venetias; idque nec cognita, nec postulata Senatus nostri voluntate : quippe qui non minus hominem, quam civitatem, eo facto exornare cuperet. Allata res haud satis placuit Senatui, verenti ne spiritualis et Ecclesiastica dignitas, aucta opibus et auctoritate, veteres, quas cum superioribus Episcopis discordias habuerant, renovaret : beatissimi tamen Patris mansuetudo diremit facile dubitationem. Adiit enim continuo Ducem et collegium, sese dixit abhinc duodeviginti annos invitum Episcopum factum, et a quiete sua in hos turbines seculares injectum; desiderare nunc quietem, et nimii magis pondus Præsulatus quam augeri, sibi esse in animo, hoc oneris quibuscumque posset modis deprecari, nisi ipse Dux, ad quem civitatis suæ dignitas pertineret, forte sentiret aliud : pro cuius honore, quoniam ita de se merita civitas esset, nullum laborem recusare deberet. Excitavit omnium lacrymas sanctissimi Patris mista caritati humilitas. Dux qui rem hanc ægerime aut tulerat, et ab Eugenio tentatam semper impugnaverat, statim ex sua totiusque collegii sententia enixe eum rogare cepit, ut libenti animo id muneris susceperet. Sic quod invidiosum fuerat in dignitate, ex mansuetissimis sancti viri mortibus gratissimum factum est.

a Miraculum hoc describit in epistolis suis Pauperatus Justiniani Eques et Comes, qui extrema B. Laurentii tempora attigit, uti citatur a Dun. Rosa.

b Hac suis locis ad singulorum vitas expenditur. Calitur S. Severus kalendis Februarii, pridie Geminianus.

c Id ann. Chr. 1438 contigisse scribit Ciacconius : Quo quidem anno, inquit, Florentia Bononiam est profectus, et arcem ædificat ad eam portam, qua Ferrariam itur, et ædes in suo positas, ubi Legatus nunc residet muro præalto et lato, a tergo potissimum, et turribus firmat.

d Creatus Pontifex 6 Martii ann. 1447, defunctus 24 Martii ann. 1455.

CAPUT IX.

De dictis ab eo memoratu dignis, et summa nominis ejus celebritate.

Ejus sententia memorabilia.

Sed quia mores et actiones illius hactenus prosecuti sumus, subjiciemus etiam de dictis aliqua memoratu digna, quantum meminisse ex domestica consuetudine potuimus. Dicebat, servi Dei non esse, a magnis peccatis cavere; id enim esse secularis hominis : sed parva vitare, ne caritas refrigeret. Non simul ac corpus extenuatum fuerit, de abstinentia remittendum : propterea enim abstinendum. Tribus monacho opus esse, desiderio, moderatione, et gratia : nam ubi horum aliquid desit, ibi perseverantiam esse non posse. Humilitatem esse torrenti similem, qui aestate temior, quasi serperet; hyeme vero atque vere inundaret : sic humilitas in prosperis quidem exigua, in adversis magnanima esse debet. Minime sibi placebant in monasteriis ampla ædificia : et cum videret latiora cœnacula, cellasve ampliores, caput quassans, dicebat : Non sic patres nostri, non sic. Dormitorium ipse fecit apud a Leonicum ex sepe et creta, cum tamen lateritium facere facile posset propter monasterii facultates. Dicebat enim nullam rem

monachum adspicere debere in hoc seculo, qua: desiderium illius teneret. Maxime pensitanda esse eorum proposita, qui se conferant ad religionem, ne, dum ineptus suscipitur, ab eo aptus corrumpatur. Dicebatque, cum augeretur nimium numerus, rigiditatem vitæ atque monasticum vigorem diutius non posse consistere. Raram siquidem esse perfectionem. Memini adolescentem nobilem ad monasterium confugisse : quem cum intellexisset fratrum nimis suasionibus plectum, patri flagitanti reddidit, dicens : Accipe filium tuum, religionis propositum a sancto Spiritu est, non ab humana suadela : et est longe deterius, ab religionis vita deficere, quam eam nunquam suscepisse.

50 Ex quo die factus est Sacerdos, quotiè Missam celebravit, nisi valetudine impeditur. Dicebatque, qui, cum posset Domino suo frui, non frueretur, facile se declarare : Domini sui curam non habere. Pudicitiam cum carnalibus blandimentis, nihil aliud esse, quam ignem extinguere velle, et ligna superinjicere. Paupertatis donum quantum esset, neminem nosse, nisi qui secreto cubiculo et contemplatione delectaretur. Consulto Deum gratiam religionis hominibus occultasse : nam si cognosceret illius felicitas, omnes ad eam concurrerent. Neminem bene scire, quid esset humilitas, nisi qui a Deo accepisset ut esset humilis. In nullo enim tam falli homines, quam in vera humilitate cognoscenda. Veram scientiam esse, scire hæc duo : Deum esse omnia, et se nihil. Sæpe movebat, nunquam amittendam de Deo fiduciam. Illam esse, in qua animæ vita consisteret. Divitem dicebat non posse salvari, nisi per elemosynam. Tanto facilius esse munus Imperatoris aut Ducis quam Episcopi, quanto difficilius esset, que non videas regere, quam quæ videas. Inter labores publicos bellorum, quæ ejus ætate plurima fuere, dicebat Senatoribus nostris : Si vultis Dominum vestri misereri, nihil vos ex vobis aut esse aut posse judicetis. Bonum Principem assimilabat capiti : quia sicut caput et lingua implorat auxilium pro reliquo corpore se non movente, ita Principis oratio potest placare Dominum, quamvis populus aliis intendat. Vitanda monebat, quæ multis obstaculis impediuntur : quia opera Spiritus sancti facilia essent et æqualia, diaboli aspera et plena sentibus. Et cum de rectoribus civitatum secularibus loqueretur, quasi illorum laboribus condolens, non sine clementia Dei fieri putabat, ut virtutis comes esset gloria, et quasi laborum curarumque delinimentum aliquod : tantisper autem gloriæ cupiditatis ignoscendum, dum virtutem velut ancilla sequeretur, non autem quasi domina præcederet. Innumerabilia alia sapienter et dixit et sensit, quæ quidem referre infinitum est.

51 Ceterum jam plenus erat dierum, nomenque illius et fama latius quotiè fundebatur. Nemo veniebat ad hanc urbem, qui non vel in primis spectaculis appeteret hunc Patrem videre. Taceo vulgus et turbam sine nomine, qui, quarumque incedere, ad eum visendum, veluti ad Angelum de cælo demissum, per vias et compita concurrerant : Cardinales omnes, Duces et Principes domi eum invisere, vitam investigare, thalamum, cubile, cœnaculum, omnia lustrare oculis, et venerari. b Franciscus Sfortia Mediolani Dux, et Blanca uxor, c Galeatium majorem natu, et magnæ spei filium adhuc impubem Venetias cum misissent, illud imprimis mandavere, ut puerum ad sanctum virum deducerent, ut imponeret illi manum, et ejus orationibus commendarent. d Bartholomæus Collionus, clarissimus hæc ætate Dux magnam ad eum vim auri detulit, quam in pauperes dispertiret. Quod fuit et in militari viro propter devotionem, et in Patre nostro propter opinionem rarum et singulare. Jam advenæ et peregrini omnis ordinis et generis, Pannonæ, Germani, Galli, Hispani, vel qui Roman ad

Quotidie celebrat.

Religionis monasticæ felicitas.

Facit Laurentius ut id Senatui proponatur.

Celebratus nominis sancti viri.

Multi ad eum videndum conflant.

b

c

d

ad limina Apostolorum, vel qui in Orientem ad Dominicum sepulchrum pergerent, tum felices auras sperabant, si benedictione hujus Patris accepta discederent.

Effluencia precum ejus.

32 In maximis vero patriæ periculis Dux noster atque Senatus non aliter ad illius orationem confugere, quam ad oraculum quoddam. Quantum autem illius oratio proficeret, unum aliquid, prius quam partem hanc claudam, in testimonium referemus. Est prope Corcyram locus asper et incultus, ubi vir habitaverat eremita triginta et amplius annos, vitæ abstinentia et orationibus, et quod primum ferebatur, prophetiæ spiritu insignis. Gerebat forte Corcyræ negotium vir quidam de nostris, tam genere quam moribus præstantis, qui cum arderet bellum, quod cum Philippo Mediolani Duce gerebamus, et afflictiores viderentur esse res nostræ, adiit virum Dei: rogat eum, nunquid Veneta Respublica, ut ferebatur, deplorata esset. Ad quem eremita: Commotus est furor Domini, inquit, contra vos, quia verbum Domini projecistis: et nisi Pontificis vestri lacrymæ interpellarent pro vobis, jam dudum quasi Sodonia periissetis. Tale de Laurentio testimonium retulit eremita in mediis Corcyræ rupibus et speluncis. Cui non solum Laurentius, sed omnes fere mortales incoegit erant et inauditi.

Perussent Venetia nisi probris arasset.

Orat assidue pro suis.

33 Porro caritas illa, qua suas oves prosequabatur, vix animo concipi posset, nedum verbis explicari. Totus illi Pontificatus inter gravissimorum temporum, maximorumque bellorum turbines consumptus est. Non erat contentus propria oratione: animabat hortando, monendo, obsecrando, jubendo, ut profecto tanta caritatis et ardoris vel minima pars vim caelo inferre poterit. Et hoc, si mihi liceat, procul dubio dixerim fuisse. Quirinae matris suæ præsagium, quod filio nascenti præcæta est: iis præcipue temporibus, quibus ter quaterve in præcipiti fuit Venetum imperium.

a Oppidum est diocesis Vicentina, 13 miliaribus Italicis distantis Vicenta, ad æxtram annis Novi, quod Leander cum opibus et multitudine colonorum ac nobilitate, tum amplitudine, multis Italicis civitatibus par existimat, Fulgo Longo dicitur.

b IV Dux coronatus die Annuntiationis Virginis sacro aua. 1450 fuit gener Philippo Maria III Ducis, ducta uxore Blanca Maria ejus filia, et adoptione filius: imperavit annis 16, obiitque anno 1466. Hujus bellorum virtutem describit Jovius lib. 3, Etlogiorum.

c Galeatus Marcia Sfortia V Dux parenti successit, occisus, ann. 1477. Ejus vitam et necem perstringit Jovius lib. 3, Elog. d. Præclara hujus bello pæceque facinora lege lib. 3, Elogiorum Jovii.

e Insula maris Ionii, hodie Corfu, vix miliarium unum ab Albania continente discreta, ditissima etiamnum Veneta: urbem habet ejusdem nominis Archiepiscopalem, quæ olim fuit Metropolis sub Patriarcha Constantinopolitano.

f Philippus Maria Vico-Comes, Joannis Galeati I Ducis filius, sacer dicit Francis Sfortia, a cruce Joannis Maria fuit sui Dux III, creatus est ann. 1412, imperavit annis 35, obiitque anno 1447. Hujus trium primorum Ducum res gestas describit Jovius lib. 2, Etlogiorum. Bellum hoc fuisse describit Sabellicus decade 2, rerum Venetarum lib. 9 et 10, et decade 3, sex prioribus libris, et Petrus Justinianus lib. 6, historiæ Veneta.

CAPUT X.

De ultima ipsius valetudine, et quæ in ipsa dixit aut fecit.

Agebat annum quartum supra septuagesimum, corpore quidem imbecillo et tenui, sensibus autem integris, et sine nullo vitio valetudinis: nisi quod ingravescens ætas, additis mediæ, vigiliæ, aliorumque ab ipsa adolescentia susceptis incommodis, totum corpus pariter attriverat. Nos autem de ejus vita plusquam de nostra solliciti, hortabamur, ut audiendi onera deponeret. Quibus ille: Vultisne locum, qui mihi commissus est, deseram? Nam quod ad jejuniæ, vigiliæ, et castigationem carnis attineret, senescere corpus, spiritus juvenescere videbatur: et aut D. Paulum referebat, qui nonagenarius vescebat palmulis; aut D. Hilarionem, qui a octogenarius farinula, aut alium de Patribus antiquis. Ut autem nihil ad emulata gloriam decesset, perseveravit scribere usque

a
Usque ad finem vitæ scribit.

ad eam diem. Forte tunc librum de gradibus perfectionis absolvit.

*AUCTORE
BERNARDO
JUSTINIANO.
Opus mori.*

35 Dum autem post cibum mecum de more ambularet: Quam libenter abirem, inquit, si Domino placeret! Neque enim melior sum, quam Patres mei: sed tu bone Jesu obsequi non debes voluntati meæ, sed utilitati populi tui. Voluit autem Dominus preces ejus audire. *b* Febri post paucos dies acerrima corripitur. Lectum paramus: ille commotior, et indignanti similis: Mihine plumam paratis? Qui mollibus sternuntur, in domibus Regum sunt. Non in pluma Dominus meus, sed in durissimo ligno cubitavit. An non meministis, quid B. Martinus in re simili responderit, non decere Christianum hominem mori, nisi in cinere et cilicio? Nilil igitur tunc profecimus, vitæque ad ejus mattam detulimus inter brachia. Cum autem neque medicis neque pecuniæ parceretur, et ministrantium circa se studium videret, compungebatur animo: En quanta, dicebat, ob hujus sacci vilis sanitatem parantur? quanta perduntur? cum interea pauperes Christi non panem, non stratum, non ignem habeant, ubi calefiant. Intellexit autem vir sanctus migrationis diem advenisse. Hactenus, inquit, filii per jocum res acta est, serio nunc agitur. Prope est sponsus: eundem ei obviam. Et sublatis in caelum oculis: Venio, inquit, ad te bone Jesu. Observatum est autem ab iis, qui ministrabant ei, quod aliquando plenus animi, ardore quodam spiritus in caelum ferri gestiebat: interdum vero in profundum sese humilitatis abiciens, pertinescere videbatur divinum iudicium. Nam dum ego ad eum non sine lacrymis dicerem: Quam leto animo migrare debes, o Pater, cui palma caelorum parata est. Decerni, inquit, filii fortibus solet hæc palma, non ignavis inique similibus. Hæc humilitatis. Illa vero quam plena fiducia! Nam cum nos lacrymari videret: Abite, ait, hinc cum vestris lacrymis: tempus lætitiæ est, non lacrymarum. Sic in fiducia Macarium, in timore Arsenium referens: inter utrumque incedens, ut cum fiducia metueret, nec sine timore confideret.

h

Eger lectum respuit.

*Fiducia et
humilitas in-
stante morte.*

36 In campum igitur cum morte descendens, armari se Sacramentis Ecclesiae, et ad sacellum inter manus deferri postulavit. Et cum e strato sblevatus, innixus humero meo, labantia membra regere non posset, paululum resedit. Effunderet totus in lacrymas. Quod ille advertens: Quid ploras, inquit, Bernarde fili? Da mihi dexteram. Quam quam amabam suis tenuisset: Confide, inquit, et bono animo esto: nunquam enim te deseram. O vocem dulcem pariter et acerbam! Nescio quomodo non elanguit cor meum: nisi quod temperata fuit tam certa promissionis mœstia. Certe illius diei, illius loci, Patres clarissimi, debeo nimis crebro meminisse. Legatum, quod a dulcissimo patre mihi relictum est, omni fide et spe veluti brachiis amplexabor, quasi obsignatum ab Angelis, subscriptum a beatis spiritibus: quorum gloriosam et innumerabilem multitudinem ad suscipiendam fidelis conservi animam cubiculum illud complexisse non dubito.

*Pronittit se
nepoti semper
adfuturum*

37 Quam vero suppellectilem creditis fuisse contemptam in his ædibus. Putatisne aurum aliquod aut argentum? Illud admirabilis, quod nullum omnino librum possederit. Cum quotidie legeret aut scriberet, librum tamen ullum possidere noluit. Testamentum omne, quod fecit, offerri sese jussit nulla pompa ad monasterium suum, quod abest duo millia passuum extra civitatem, ibique in sepulchris fratrum reponi. Neque semel præcepisse contentus, quasi divinaret, quid contentionis de illius sepultura esset futurum, vocari nos iterum jubet: Scitis, inquit, quæ de sepultura mandavi? Facite quod jubeo: nolite pompam parare. Neque enim is sum, quem forte existimatis: Divos Antonium imitatus et Hilarionem, qui in locis obscuris sepeliri voluerunt, ne colerentur a vicinis.

*Librum unum
habuit.*

*Sepeliri se
jussit sine
pompa.*

AUCTORE
BERNARDO
JUSTINIANO.

a In hujus vitæ editiõibus, operibus præfatis, centenarius, mendose. Consule ipsius Idarionis vitam a S. Hieronymo conscriptam, cap. 39 et annotationem 88, ad eam Rossetij nostræ lib. 1, de vitis Patrum.

b Martius Sannulo parte quinta Chronici Veneti, ait cum in Nativitate celebrasse sacrum in Pontificatibus in æde summa, et ob accerrimam noctis illius frigus in febrem incidisse, qua vni Januarii extractus sit.

CAPUT XI.

De oratione, quam habuit antequam migraret e vita : et de duobus miraculis.

Susccepta vero paulo ante diem sacri olei unctione, sermonem habuit de mortis utilitate, ac de cælesti vita, miro quodam sensu ac gravitate verborum. Nam ut erat supinus, aliquamdiu tenuit in cælum oculos. Tum denuo semiclausis, in hanc sententiam fari cœpit : (verba etiam, quantum potuimus tenere, subiiciuntur.) Videtis, o filii, horam meam advenisse : benedictus Deus, qui eum tandem venire voluit, cum nulla sit alia via, quæ ducat in cælum. Ille enim venit nobis via, veritas et vita, ut eiectione de paradiso miseris exulibus, viam signaret in patriam redeundi. Si enim in hac vita tantum sperantes sumus, miserabiliores sumus omnibus hominibus. Sed absit a nobis tam stulta cogitatio. Quid enim vita hæc, nisi lanugo quædam, (ut ille inquit) et vixit memoria hospitis unius diei prætereuntis? Christus pro nobis mortuus est primitiæ dormientium. Pudeat nos mortem timere, cum Dominus noster propter nos mori voluerit. Hunc diem semper ante oculos habui; tu scis Domine : quamquam dum vitam meam considero, confusio sit mihi potius appellanda, quam vita. Sed in spiritu humilitatis suscipe me, bone Jesu, vita et salus animæ meæ. Neque enim in justificationibus meis prosterno preces meas ante faciem tuam, sed in miserationibus tuis multis. Illa ego ovis amissa, ad te pastorem redeo. Vocem tuam novi, non alienorum : peto Domine, ut ad ovile me reducas. Potesne spernere vocem clamantis et confugientis ad te? Nonne tu ille, qui dixisti : Clamabit ad me, et ego audiam eum : cum ipso sum in tribulatione? Ecce clamopus corde, quam ore, Domine : ecce tribulatio proxima est, et non est qui eripiat, nisi tu bone Jesu. Sed neque felicium spirituum sedes affectare ausim, qui speciem intuentur sanctissimæ Trinitatis. Portio tamen aliqua creaturæ tuæ, postulat micæ suavissimæ mensæ tuæ. Nimium mihi fuerit, et heu quam nimium, si subtus calceos infimi electi tui loculum aliquem huic pusillo tuo servulo non negaveris.

59 Conversus deinde paullulum ad astantes, ait : Vos iterea fratres, servate Domini præcepta. Omnis enim caro fœnum, et omnis gloria ejus tanquam flos fœni. Contemplamini me, ecce aruit fœnum, et flos ejus cecidit. Horam hanc quis poterit evadere? Sed mihi credite, filii, nihil est præstantius, quam servire Domino. Hæc cum dixisset, sublato paullisper brachio, quod denudatum tenebat, caligantibus oculis, ut Isaac illum antiquum videre te diceres, adstantibus crucis signe : Benedicat, inquit, vobis Dominus Jesus, fratres et viscera mea, et benedicat filiis meis qui absunt, quos in Domino parturii. Det vobis cor, ut colatis eum : aperiat animum in lege sua, neque vos deserat in tempore malo. Benedicat Principi nostro, et universo Senatui, ut sortem commissi sibi principatus, ad honorem Dei, et commune omnium ordinum bonum, sibi traditam recorderentur. Benedicat denique populo meo, cujus amorem, pacem, concordiam Dominus in dies magis atque magis conservare et angere dignetur.

60 Diluere cœperat, et jam antea pererebatur vivere diutius eum non posse. Mota igitur universa civitas est. Canonici quidem primo diluculo sunt ingressi : quos dulcissime recognoscens, ab his veniam petebat, si muneri suo non satisfacisset. Divinum

honorem commendabat et Ecclesiæ cultum : tum ut mutuum inter se caritatem servarent. Postremo rogabat, ut in divinis officiis sui meminissent. Quid ibi rursus lacrymarum, bone Deus, quid clamorem edebatur? Illum patrem, illum dominum, præceptorem, ducem. Paulo post Procuratores S. Marci ingressi sunt, et alii Principes civitatis, Sacerdotes et religiosi viri. Nullus denique civitatis ordo arceri foribus potuit. Loquebatur unicuique aliquid ad salutem. Procuratoribus et Principibus pauperes et justitiam, sacerdotibus honorem Dei, negotiatoribus caritatem, advocatis pauperum causas, singulis denique officiorum suorum munera commendat : ut admirabile fuerit artus illos pene exanimis, intento semper spiritu laborem loquendi, benedicendique per totum biduum (tantum enim supervixit) perferre potuisse. Nusquam magis enituit illa puritas et altitudo animi. Nequidem respuit, omnes pari fronte suscepit : ut neque pauperis, neque divitis, neque secularis ulla apud eum videretur esse distinctio.

61 Plura iterea tum prælixit, tum fecit digna memoratu : quorum duo tantum subiiciemus, ut appareat, omnem hujus sanctissimæ vitæ partem, signis atque portentis, sicut ceteris claruisse virtutibus. Erat ei carissimus in Christo filius, Marcellus nomine, clarus genere, sed vita clarior, vir bonus et justus. Laurentium autem se diligebat, ut palam diceret, si quid de eo accideret, se nullo modo superviviturum. Cum audisset igitur de illius valetudine, continua accurrat; introducitur ad eum : cui ad ejus osculum inclinato Laurentium submissa voce : Marcellus, inquit, quid de discessu meo cruciaris? Ego quidem præcedo, sed tu me propediem sequeris. Sic Domino placitum est, ut hoc Paschate non iterum mutuo amplexenur. Lætiior ille hujusmodi verbo, quam tristior, initio Quadragesimæ acri valetudine corripitur, et in Paschate, ut prædixerat, ad sepulturam elatus est. Dilectissimo autem filio Hieronymo, graviter laboranti, salutem et prædixit et reddidit. Nam cum destitutus a medicis, pro mortuo haberetur, mater autem et sorores nihil jam sper, nisi in Patris hujus orationibus, haberent, misit ad eas sanctus hic Pater, qui dicerent, bono animo esset : neque enim illa agitudine moriturum. Quod sicut dixit, ita factum est. Paulo enim post reliquit eum febris, et pristina valetudini restituitur.

CAPUT XII.

Devota spiritus emissio, et inhumati corporis diuturna permansio.

Sed jam dissolvebantur sanctissima illa vincula carnis et spiritus, et quæ indissolubili pace per tot annos atque concordia vixerant; jubente Deo, illa terre, spiritus cælo reddendus erat. Claudere paullatim cœpit oculos facie quadam labarior, et membra omnia explicare, quasi de labore ad requiem transiturus. Quas ibi catervas Angelorum advenisse vidissemus, si corporeis oculis potuisset videri illa societas? Tali igitur comitatu inter eorum cælestes voces et cantus felicissimus ille spiritus, velut igniculus in cælum emicuit. Hic finis sanctissimi Patris, vere felix, vere beatus. O si mihi nunc liceat laxare habenas lacrymis, et liberis lamentari! Vim facio mihi, Patres. Erumpunt lacrymæ, nec cohibere me possum; sed non est hujus loci : secretum cubiculum aptius est : ibi promissa tua, optime Pater, quum necesse fuerit, repetam : ibi dexteram tuam testabor, præsertim cum sæpe alias in maximis peniculis invocatus, me miris modis adjuveris.

63 Orta altera luce, efflusi incredibili concursu tota civitas est : vi pene fores effractæ, ut in ecclesiam subito deferri necesse fuerit ad oculos populi depascentes. Tanta autem continuo circumstetit fr-

Singulis ad ipsam accedentibus optimas tradit institutiones.

Prædicit obitum Marcelli cujusdam;

alteri ego salutem.

Moritur.

Sap. 3. 15.
Semper suar mortis memor.

Psal. 90. 13.

Gen. 27.

Bene precatur mortuus omnibus suis.

AUCTOR.
BERNARDO
JUSTINIANO.

retrum multitudo, ut a gradibus chori, ubi positus fuerat, raptus deinde sit, non hominum manibus, sed sola sese comprimentium atque inpellentium turba, usque ad valvas ecclesiae. Discissae vestes, sublatis calcei, omnia ad venerationem direpta. Ceterum ut primitiae aliquae sanctificationis, et publicum jam apparere testimonium inciperet, scholae illae quatuor celeberrimae (sic enim eas appellamus) non quasi ad mortuum, sed ad viventem et sanctum, et viris frequentissimae, et ornatu ac pompa, non quidem lugubri aut funebri, ut solent in mortuorum elationibus, sed ut in processionibus ac supplicationibus, quum gratiae publicae Deo redduntur, sic nullo publice aut private iubente suadenteve, sed ipse per sese sic instruetur auratis cereis, et omni honoris ac letitiae significatione accurrere. Quale illud etiam testimonium, quod hinc ex vestris fratribus, quum ad illud officium, ut ceteri, adissent, audire sibi visi sunt suavissimos quosdam cantus, et inauditas modulationes! Reduntibus autem ad monasterium, et illis non cessantibus, tum alter ad alterum: Audisne frater has melodias? Quidni audiam, inquit alter: Angelicus plane mihi videtur iste concentus, non humanus. Idem affirmare alius cepit. Utrisque igitur admirantibus, nunquam illi cantus, quoadusque ad monasterium pervenerant, continere.

64 Expletis officiis, quum offerendi tempus advenisset, ecce quo pacto, praecipuo quodam Dei iudicio, tunc quidem occulto, sed paullo postaperiendi omnibus, his oriri coepit inter Patriarchales Canonicos, et Fratres S. Georgii. Illi quum ex praecepto Patris nostri repeterent, quod mandaverat de loco sepulturae; illi sacros canones afferent, ut Praelati in propriis ecclesiis sepelirentur: neque semper defunctorum ordinationibus parendum, ex Marcellini Pontificis exemplo; qui quamquam corpus suum inhumatum sub anathemate permanere iussisset, visum esset tamen sanctis Patribus, non tam hominis, quam Pontificis habere rationem. Interim autem sacrum illud corpus in ecclesiae sacrario reponitur, quasi litis eventum expectaturum.

65 Accidit autem res omnibus retro seculis inaudita, pace dixerim Sanctorum aliorum omnium, quod quidem extet ex eorum monumentis. Nam ibi corpus illud dum reponitur, altero ac tertio die, nec corruptionis aliquid, nec foetoris apparet. Itemque et quinto et sexto nihilominus integrum perseverat. Tante re miraculo excitata accurrit universa civitas: vident et exquirunt diligentius, numquid sit delibutum unguentis: omnia membra contractant. Nihil pigmenti aut artis, nihil rigoris in membris, foetoris longe minus: quin potius odorem suavissimum membra illa spirare videbantur. Additur miraculum miraculo. Nam post biduum rubescere genae, et vivus per membra sanguis conspicitur. Et jam capere non poterat sacrarium illud concurrentem turbam, et sese invicem comprimentem: ut octavo tandem die necesse fuerit in ecclesiam publice deferri, ad oculos populi exsatiandos. Tum vero et admiratio, et stupor, et clamores. Igitur quiligant, et hi instantius postulant, et hi custodiunt diligentius. Reponitur iterum in sacrarium, ubi per dies quadraginta perseveravit incorruptus et integer. Omnibus illis diebus nunquam non visitatus est: nunquam sacrarium illud non apertum omnibus fuit, et videre et venerari volentibus, donec septimo supra sexagesimum die, quum aliqui satis commode servari posse non videretur, sepulturae traditus est officis et honoribus, non quibus ceteri solent, de quorum virtute et meritis ambigatur; sed quasi Sancti eiusdem reliquiae, sic cum omni honore collocatae, decimo sexto videlicet Calendas Apriles, quum sexto Idus Januariarum migrasset ad Dominum.

66 Multi non solum ex Italia, sed Illyrico etiam

atque Epiro, ad id ostentant domo profecti. Medici omnes, et praesertim Gerardus Veronensis, medicus aetate nostra omnium nobilissimus, qui eum in hac aegritudine visitavit, naturae nulla vi fieri posse testati sunt, praesertim cum putrida febris laborasset. Diffusus enim per venas putridus et corruptus humor, corruperit necesse fuit reliquum corpus: ut impossibile penitus extiterit, absente calore naturali, vel parvum aliquid temporis integrum incorruptumque manere. Quantum igitur, quamque admirabile spectaculum fuerit, aliorum sit iudicium. Nam si Beatissimo Bernardo honori datum est, ut dandum erat, quod corpus ejus triduo inhumatum substiterit; quid Laurentio nostro tribuendum, qui tot dies et pene menses integer et incorruptus evasit? Nota civitas tanta rei miraculo, dare operam voluit, ne eiusmodi ornameto, vel primi scilicet, vel sanctissimi, patriarchae reliquias Patriarchalis ecclesia spoliaretur. Hoc facto relatum in memoriam illud Beatissimi Martini Turonensis Episcopi, qui quum apud Coudantensem Pietavorum urbem obiisset, et Pictavi, apud quos obiisset, retinere vellet; Turonenses autem repeterent proprium Antistitem, tandem in contentione res illa versata est, donec a Turonensibus furto sublatus, propriae Ecclesiae restitueretur. Quae autem miracula deinceps acciderint, quaeque accidant quotidie, ad sepulchrum illud divinam opem poscentibus, ea non aggredi satius existimavi: quippe quae innumerable sunt. Inquirentur fortassis aliquando diligentius ab iis, quorum sicuti auctoritas major est, et officium solemnius, ita vix crederim fieri posse, ut tanti luminis splendorem Deus jacere diutius in tenebris patiatur.

Bulla CLEMENTIS VII, Papae qua B. Laurentium Justinianum Beatorum numero adscripsit, data anno MDCXIV.

Venerabili fratri Antonio Patriarchae Venetiarum, Clemens Papa VII, Venerabilis Frater, salutem et Apostolicam benedictionem. Illius, qui semper in Sanctis suis mirabilis est, vices licet immeriti gerentes in terris, piis fidelium, praesertim Ducum et Nobilium, votis, quae ad Dei laudem et gloriam, ac venerationem Sanctorum cadere dignoscuntur, libenter annuimus, eaque favoribus libenter, prosequimur opportunis. Exposuit nobis dilectus filius Marcus Foscarus Domini Venetorum Orator ad nos destinatus, pro parte dilecti filii nobilis viri b Andreae Gritti Ducis, et Domini Venetorum hujusmodi; quod licet ex processu super canonizatione B. Laurentii Justiniani, de mandato fel. rec. Sixti Papae IV, praedecessoris nostri, ad tunc Ducis et Domini Venetorum instantissimas preces habito, et ad Romanam Curiam transmissis, verisimiliter credi posset, omnia quae ad ipsius B. Laurentii canonizationem necessaria erant, tunc plene ac sufficienter probata fuisse; tamen cum processus ipse casu quodam igne crematus fuisset, pie mem. Leo Papa X, etiam praedecessor noster ad tunc Ducis et Domini Venetorum hujusmodi supplicationem ejus tunc Nuntio, et bon. mem. Episcopo Cremonensi tunc in humanis agenti in civitate Venetiarum commemorantibus, de Venerabilium Fratrum suorum, de quorum numero tunc eramus, consilio, per suas in forma brevi c litteras commisit, ut ad inquisitionem negotii canonizationis hujusmodi procederent. Qui cum ad inquisitionem hujusmodi procedere copissent, ac praedictus Leo praedecessor, sicut Domino placuit, fuisset vita functus, recolenda mem. Adrianus VI. Similiter praedecessor noster ad supplicationem Oratorum praedicti Domini Venetorum, qui ad Sedem Apostolicam pro praestanda sibi obedientia destinati fuerant, tibi, Frater Patriarcha, et Venerabilibus Fratribus Thomae

Feltrensi

Reliquiae ejus.

Opinio sancti-
latis.Angelorum
cantus audi-
tus.Contentio de
ejus sacro
corpore.Corpus 67
dies incor-
ruptum ma-
nel, et suavem
odorem ex-
spiratSepelitur 17
Martii.Miracula cre-
berrima ad
ejus sepul-
chrum.

a

b

Varii pro-
cessus pro ejus
canoniza-
tione in-
choati.

c

EX VARIIS.
d

Feltrensi Nuntio Apostolico, et Paulo Nemosiensi Episcopo, per suas in forma Brevis d litteras mandavit, ut processum canonizationis alias inchoatum prosecqui deberetis, ac si dicti Leonis Papæ litteræ sup. directæ fuissent.

2 Cum autem præfatus Adrianus prædecessor noster dicto processu minime absoluto, fuerit vitam functus, et processus hujusmodi non ita de facili valeat expediri, ac idem Marcus orator pro parte Ducis et Domini prædictorum nobis humiliter supplicaverit, ut pro æterni Regis laude et gloria, ac ipsius B. Laurentii Episcopi Confessoris reverentia, nec non Ecclesiæ decore, ac Catholicæ fidei splendore, et populorum dicti Domini devotione liceat singulis annis in die, qua dictus B. Laurentius migravit ad Dominum, festum, et officium de uno Patriarcha Confessore, cum oratione unius Episcopi Confessoris, sub nomine ejusdem B. Laurentii Patriarchæ in tua et aliis Ecclesiis dicti Domini Venetorum ab omnibus celebrari. Nos qui fideles quoscumque ad Sanctorum Dei venerationem, ac jugem erga eos devotionem, prout possumus, libenter excitamus cum ad præsens aliis gravibus præparandis impedimentis et negotiis, canonizationisque hujusmodi negotio intendere non valeamus, ipsorum Ducis et Domini devotis supplicationibus inclinati, ut tam in tua Patriarchali, cujus ipse B. Laurentius Patriarcha fuit, quam in quibusvis aliis cathedralibus, etiam Metropolitanis, ac collegiatis, ac parochialibus, quoruncumque locorum, etiam Religiosorum, ecclesiis totius Domini Venetorum, officium in memoriam ejusdem B. Laurentii Patriarchæ de uno Episcopo Confessore, sub nomine ejusdem B. Laurentii annis singulis, die qua migravit ad Dominum, celebrari, ac in eorum Missis ac Matutinis, ac vespers commemorato sub nomine B. Laurentii Patriarchæ recitari possit ab omnibus, qui illud celebrare ac recitare voluerint, et ejus imago in ecclesiis, sive Christi fidelium personarum domibus, depingi, sine tamen diademate, et non tamquam canonizati, sed tamquam Beati, libere et licite valeat; auctoritate Apostolica, tenore præsentium, licentiam et facultatem concedimus; non obstantibus constitutionibus et ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrariis, quibuscumque. Volumus autem, quod propter præmissa, dictus B. Laurentius catalogo Sanctorum ascriptus minime censatur. Datum Romæ, apud S. Petrum sub annulo Piscatoris. Die xviii, e . . . MDXXIV, Pontificatus Nostri, Anno Primo.

Permittit
Papa fieri de
eo sacrum et
officium.

a *Hic est Antonius Contarenus, ex congregatione Scopethorum electus, qui B. Laurentium aliosque Antistes Venetos, suos prædecessores, in aula Patriarchali curavit depingi. Et successit Hieronymus Quirinus ex ordine Prædicatorum, non anno Ch. mxxx, ut Claudius Robertus cum superfuisset ille anno Ch. mxxviii, quo hæc ad eum Bulla missa est. Verum anno sequenti. Jussu Quirinus in Veneta civitate, quoniam B. Laurentii corpus reconditum est in ecclesia Patriarchali, festum ipsum cum majori solemnitate fieri et celebrari, populique Venetum per concionatores admoneri ad venerationem et festinationem dicti festi, omni anno dicta octava die fieri. Integram constitutionem vide apud Dan. Rosam.* b *Hanc describit Paulus Jovius lib. 6, Elogiorum de viris bellica virtute illustribus.*

c *Hæc refert Dan. Rosa, datus u. Apr. an. 1519.*

d *Hæc desiderari notat idem Rosa.*

e *Mensis in omnibus exemplaribus desideratur.*

RECENTIORA MIRACULA

Ex Dan. Rosa, et litteris Venerabilis D. Octavi Guallii ejusdem ordinis Romæ Canonici.

Quædam annos complures fulcris nixa incedebat, vel nervis contractis, vel quopiam noxio humore debilitatis membris. Ut celebrari publica fama B. Laurentii sanctimoniam intellexit, ejus implorat patrocinium, vovetque procuraturam se, ut ad illius honorem in aede S. Mariæ de Horto Venetiis sacrificium offeratur Deo. Adfuit ipsa sacrificio, subitanque eo peracto sanitatem retulit, suspensis ad aram, quæ etiamnum visuntur, fulcris.

B. Laurentii
meritis cu-
rata debu-
tulus

2 Franciscus Michaelius Canonicus et Pœnitentiarius Patriarchalis Ecclesiæ Venetiis, cum sanctimonialibus comobii S. Annæ a sacris esset confessionibus, an. mxcvii, lethali morbo correptus est, nec multo post depositus a medicis. Vetula quædam Anna ibidem Religiosa, singulari erga B. Laurentium pietate, votum ei pro Confessarii incoluntate nuncupat; quæ plena ei restituta est, qua etiamnum an. mxcviii fruebatur.

morbus
lethalis.

3 Joannem Conversam an. moccxi, enatus sub axilla carbunculus in præsens adduxerat vitæ discrimen; quod B. Laurentii ope implorata subito discussum.

carbunculus,

4 Eadem fluxu sanguinis prope examinata, voto nuncupato, eandem B. Laurentii experta est opem.

fluxus san-
guinis

5 Romæ an. moccxiii, prodierat in lucem puer frigidus ac teter, ut penitus carere vita crederetur. Facta B. Laurentio pro eo vota sunt: Revixit valuitque. Testatus id Dorotheus Baronius congregationis S. Georgii de Alega Visitator.

Mortuus sus-
catus.

6 Joannes Petrus Senenzius, primarius chirurgiæ Bononiæ professor, multos inenses febri quotidiana conflictatus, tandem beato Patriarchæ votum obtulit, subitoque omni incommodo caruit.

Depulsa
febris,

7 Laurentius Bernardus Bononiensis, Bondanelli in diocesi Bononiensi Rector Ecclesiæ S. Bartholomæi diuturna agitudine exhanstus, deductusque ad extrema, cum jam spem nullam medici facerent, an. mccc, xvii Januarii, votum B. Laurentio nuncupavit, et convalevit.

agritudo in-
veterata.

8 Idem an. mcccviii simili voto gravissimo morbo subito est liberatus.

sterua alius,

9 Idem mense Maio an. mcccxi, Vigilis urbe regni Neapolitani solverat, Ravennam petiturus. Tetra dein jactatus tempestate circa eam Apuliæ oram, qua Garganus mons jacet, voto se cum ceteris vectoribus B. Laurentio obstrinxit. Bononiam reversus aram B. Laurentio dicatam in nova S. Gregorii basilica, magnifice exornandam suo sumptu curavit; annuo etiam censu attribuit. Chirographo dein Cardinali S. Eusebii Congregationis S. Georgii Protectori, Romæ oblato isthæc cuncta testatus est.

naufragii
periculum,

10 Blasius Marargon ischiade laborabat ita graviter, ut fulcris regere gressum cogeretur. Quodam die magno animi sensu ante altare B. Laurentii, in ecclesia in qua ejus religiose asservatur corpus, humi stratus preces fudit: surrexit incolens, fulcra appendit, nihilque deinceps molestiæ perpessus est.

ischius,

11 a Marine Gritti clarissimæ femine, annos natæ 70 mense Decemb. an. mcccxi, atram fœdumque in pectore ulcus exortum, ingentis ovi magnitudine: medici gangrænam censebant; eorumque jam artem mali vis superabat. Extremis mysteriis, exomologesi, Eucharistia, sacra unctione communita, mortem opperiebatur: quinque ipsos dies nec loqui valuit, nec alimenti quidquam sumpsit, nisi quod modicum vini plumula instillabatur ori. Cum jam moritura crederetur, spectandum se illi B. Laurentii obtulit, gangrænam excussit, integramque contulit sanitatem.

u

gangræna.

12 Anno mcccxi, xiii Novemb. cum mare horribilis tempestas agitare, sublatus est subito (inquit, et jurjurando confirmat Auctor) clamor ejulatusque puerorum: propinque me ad cellæ fenestram, et conspexi quendam, Sanctium nomine, fanulum Domus Contarenæ, in lembo periclitantem. S.P.N. Laurentii opem imploravi, recitata Dominica precatione et salutatione Angelica: subitoque repulsus procella in terram est lembus, Sanctiusque incolumis evasit.

naufragii pe-
riculum

13 Gravi curiabat erysipela, quæ genu dextrum infestabat, ut quietem nullam die ac nocte integra hebdomada caperem. Quodam die sub crepusculum matutinum, B. P.N. religiose precatu, mox somno corripior, quo paulo post solutus, simul dolorem reddidisse omnem animadvertito, adeo ut postriede Deo Missæ sacrificium in gratiarum actionem obtulerim.

erysipela.

a *Alia miracula jam probata feruntur.*

IX JANUARI.

SANCTI QUI V ID. JANUAR. COLUNTUR.

S. Paschasia, Virgo Martyr, Divione in Burgundia.	S. Marciana, Virgo et Martyr, in Mauritania.	
S. Epictetus,	S. Julianus,	} Martyres, Antiochiaë, vel Antinoi in Ægypto.
S. Quinctus,	S. Basilissa,	
S. Secundus,	S. Celsus,	
S. Jucundus,	S. Marcionilla,	
S. Saturninus,	S. Antonius Presbyter,	
S. Vitalis,	S. Anastasius,	
S. Quinctus,	Sancti vii, pueri, cognati	
S. Vincentius,	Carini Imperatoris,	
S. Felicitas,	Sancti xx Milites,	
S. Quinctus,	S. N. amicus Præsidis Marciani,	
S. Felix,	et alii plurimi Episcopi,	
S. Artaxes,	Clerici, Monachi, Virgines	
S. Fortunatus,	S. Petrus, Episcopus Sebastenus in Armenia.	
S. Rusticus,	S. Marcellinus, Episcopus Anconitanus in Italia.	
S. Sillus,	S. Waningus, Fiscani in Normannia.	
S. Quietus,	S. Filanus, Abbas in Scotia.	
S. Pictus et alii v,	S. Adrianus, Abbas in Anglia.	
S. Vitalis,	S. Brithwaldus, Archiepiscopus Cantuariensis in Anglia.	
S. Revocatus,	S. Eustratius Thaumaturgus in Bythynia.	
S. Fortunatus.		
S. Firmus, vel Firminus,		
S. Possessor,		
S. Januarius,		
S. Saturninus,		

PRÆTERMISSI VEL IN ALIOS DIES REJECTI.

- S. Timotheus Confessor. *Martyrol. Germanic. Videtur is esse, de quo egimus viii Januar.*
- S. Eugenianus, Martyr Augustodunensis. *Petrus de Natalibus lib. 11, cap. ultimo, nu. 29. De eo egimus viii Januar.*
- S. Gudilæ Virginis natalis consignatur hoc die in *Kalendario Radulphi de Rivo. Egimus de ea viii Jan.*
- S. Erardus, Episcopus Ratisponensis, *ms. Florur. de eo supra viii Januar.*
- XL Martyres Cæsaraugustani. *Ferrar. citans tabulas Cæsaraugustanas. Quoniam hi sint, nondum comperimus.*
- S. Martialis. *Martyrol. ms. S. Hieronymi. At Kalendarium aliquot, S. Martialis Virgo. Forte eadem quæ S. Marciana.*
- S. Jacobus Presbyter Calari hoc die martyrio coronatus, *memoratur a Seraphino Squirro lib. 4 Sacrarum Calaritanarum cap. 21, ex inscriptione tumuli ejus 3 Octob. 1621, inventi. Sed quia utcumque nobis obscura videtur illa inscriptio, certiora monumenta expectabimus.*
- S. Egilfredus Abbas in Africa. *Ferrar. Menard. Dorganus, Galesin. ex veteri ms. nihil præterea profertur.*
- Ermengarius Episcopus Augustodunensis *ms. Florarium. Hujus apud Claudium Robertum nomen non extat, nisi sit Ermentarius qui tamen nec in Martyrologio Saussanii refertur; nec a Joanne Chevru, nec a Claudio Roberto Sanctus appellatur.*
- Felicianus Abbas. *ms. Florar. Ignotus hic nobis.*
- Salomon penitens, in Claustro, sive Henmenrode. *Chrysostomus Henriquez in Menol. Cisterc. ex Cæsario lib. 11, cap. 31, sed non videtur ut Beatus coli.*
- Philippus Berruierius, ex Episcopo Aurelianensi Bituricensis Archiepiscopus, a *Demochare et Joanne Chevru Sanctus appellatur, Beatus a Claudio Roberto et Carolo Saussano, qui lib. 11 Annal. Eccles. Aurelian. ejus vitam describit. Sed quod Andreas Saussanus, qui nuper Martyrologium Gallicanum edidit, solum piis illum adnumeret, eum hic omittimus.*
- Petrus, monachus cœnobii S. Mariæ de Caduno, in diœcesi Sarlatensi, in *Kalendario Cisterc. et in Menologio Chrysostomi Henriquez refertur hoc die, et Beatus appellatur. Recensetur et ab Hugone Menardo, in altera appendice ad Martyrol. Benedictinum, ex antiquo Missali ante 100 annos edito, inter Sanctos, et Beatos ordinis Cisterciensis. Andreas Saussanus solum Piis illum accenset.*
- Urraca fundatrix monasterii de Avia, Ord. Cisterc. in Hispania. *Idem Henriquez in Menol. Cisterc. Neque hæc au colatur comperimus.*
- S. Egwinus, Episcopus Wigorniensis. *Ferrar. de eo agemus xi Januar.*
- S. Agretius Confessor. *Martyrol. Germanic. ms. Florar. Martyrol. Colon. antiquum, et Carth. Colon. in Addit. ad Usuard. sed in quibusdam Agretius dicitur. Ignotus alibi, nisi sit S. Agritius Trevirensis, de quo xiii Januar.*
- Festum sanctissimi nominis Jesu, ab *Ecclesia Bruxelensi celebrari officio duplici consuevit Dominica intra octavam S. Gudilæ, ut patet ex veteri illius Ecclesie Breviario: a pluribus Ecclesiis agitur, ut infra dicemus xv Januar.*
- S. Antonii magni reliquiarum translatio facta hoc die *Arelate, et cœnobio Montis majoris ad ecclesiam. S. Juliani Martyris: ut tradit Saussanus in Martyrol. Gal. Nos infra xvii Januar.*
- S. Speusippus,
- S. Elenisippus, } tergemini,
- S. Melesippus, } Martyres. Saussanus in supplemento Martyrologii Gallicani.
- S. Leonilla avia,
- S. Junilla,
- S. Neon, exceptor,
- S. Turbo, codicilli Auctorum custos,
- S. Polyeuctus, Martyr, Melitine in Armenia. *Meno-log.*

log. *Menava; Sarius. Nos* xiii *Februar.*
 S. Concordia Martyr Tuscanæ in Tuscia, ubi sacrae
 ejus reliquiæ asservantur. *Ferrarius in generali*
Catalogo Sanctorum. Iterum xxii Februarii refertur
a Beda, Robann, Nothero, et aliis S. Concordia,
Romæ in via Tiburtina trucidata; quam eodem ar-
bitratur Galesinius, quæ in Actis S. Laurentii nutrit
S. Hippolyti dicitur. An et quomodo hæ tres Con-
cordiæ differant non comperimus. Forte quid certius
postea nanciscemur et dicemus, vel xxii Februarii,
vel xiii Augusti.

S. Eulogii Presbyteri, } Martyrum, Translatio hoc
 S. Leocritiæ Virginis, } die facta, atque a nonnullis
 } Hispanicis Ecclesiis celebrari,
 } traditur. Eam referemus, cum
 } de eorum agnibus martyrio;
 } Eulogii quidem xi Martii.

Leocritiæ vero xv Martii.
 S. Simeonis Trevirensis Confessoris translatio, hoc
 die consignatur in *Martyrologiis, Germanico, et Co-*
loniensi, ms. Florario, et Carthusian. Additionibus ad
Usuardum. Contigit anno 1400. De ea agemus ad
ipsius Sancti ritum i Junii.
 S. Henricus, Episcopus Wintoniensis in Anglia. *Ga-*
lesin. Ferrar. Martyrol. Germanic. At Martyrol.
Anglicanum, aliique auctores cum tradant obisse,
quo de eo ageamus vi Augusti.
 S. Foillanus, Abbas et Martyr. *ms. Kalendar. ord.*
S. Benedicti. De eo nos xxxi Octob.
 S. Eucharius, Episcopus Trevirensis. *ms. S. Martini*
Treviris. Nos viii Decemb.
 S. Judoci Translatio. *Martyrol. Anglie. Refertur et in*
quibusdam Belgicis mss. Kalendaris, De ea agemus
in vita ejus xiii Decembr.

VITA S. PASCHASIAE VIRG. MART.

DIVIONE IN BURGUNDIA.

Ex antiquis recens collecta a Petro Francisco Chiffletio, Societatis Jesu Presbytero.

Sub M.
 AURELIO.
 IX JANUARI.

Anctor Chronici S. Benigni Divionensis, qui se et patria Salinensem, et in Benigniano monasterio monachum fuisse significat, summaque opus conclusit in anno a Christi Incarnatione secundo et quinquagesimo supra millesimum (quo anno Halynardum ex Abbate S. Benigni Luglunensem Archiepiscopum Romæ extinctum refert) de S. Paschasia in Willelmo Abbate sic pronuntiat: Hæc a S. Benigno edocta, et baptizata, post ejus martyrium sevitia paganorum rapta est ad supplicium: cumque immobilis in fide Christi persisteret, primo carceris afflicta squalore, postea pro confessione Deitatis, sententia fuit multata capitali; ut quædam vitrea antiquitus facta, et usque ad nostra perdurans tempora, eleganti demonstrabat pictura. Passa est igitur eodem, quo et Benignus, Aurelio imperante. Supplicii genus, et sepulture locum declarat idem auctor, hand longe ab initio sui Chronici, cum ait: In hujus sepulture ultimis finibus, ad Occidentem, corpus S. Benigni post martyrium positum fuit a B. Leonilla; edificata super eum humili opere crypta, prout permisit temporis angustia. Juxta illam cryptam jacuit S. Paschasia, et ipsa per ignem martyrio consummata. Cujus ergo animus illo igne Spiritus sancti arserat, quem venit Dominus Jesus mittere in terram, et voluit vehementer accendi, ejus quoque corpus (ne quid ad holocaustum deesset) elementaribus flammis absumptum est.

2 Cum autem B. Gregorius Lingonensis Episcopus, sexto post Christum labente sæculo, super S. Benigni corpus, sibi divinitus revelatum, sacram ædem excitaret, visa est Paschasia opus urgere, ac structoribus ad perficiendum animos addere; ut grata Virgo illius se cultum in terris curare ostenderet, a quo se in Christo genitam, adeoque in cælum deductam meminerat. Rem gestam narrat S. Gregorius Turonensis, lib. de gloria Confessorum, cap. 43. Est hand procul et alia basilica, inquit, in qua Paschasia sancta quiescit. Hæc fertur apparuisse structoribus basilicæ S. Benigni Martyris, qui secus habetur, hortans ut opus coeptum insisterent, se sentent, se Martyris adjutorio adjuvari: quæ in basilicam suam regressa, nusquam comparuit. Et pluribus libro de gloria Martyrum cap. 51. In proximo autem est et alia basilica, in qua Paschasia quædam religiosa venerat. Nam visum est eo tempore structoribus, quandam animam egressam fuisse ab ipsa basilica, nigra veste, cygneo

capite, vultuque decoro, quæ sic affata est structores: Eia, dilectissimi, perficite opus bonum: eleventur machinæ, quibus erigitur hæc structura. Et merito acceleratur, quæ talem habet executionem: nam si permitteretur, ut vestrorum oculorum acies contempleretur, nempe videretis vobis operantibus Sanctum præire Benignum. Hæc effata, basilicam, de qua egressa fuerat, ingrediens, nulli ultra comparuit. Autunabant enim ejus temporis homines, Beatam ibi apparuisse Paschasiam.

3 Quo deinceps loco fuerit Paschasia, quove in honore apud Divionensium, docet scriptor Benigniani Chronici supra laudatus; cum enim anno Verbi Incarnati primo et millesimo, Indictione xiv, Willelmus Abbas S. Benigni, et generis splendore, et morum integritate conspicuus, S. Benigno Martyri, novo opere basilicam, columnis marmoreis insignem extruxisset, e quinque in ea fundatis altaribus tertium B. Paschasiæ nomine dedicatum est. Quinque sane, inquit, in ea continentur altaria; primum in honore ipsius S. Benigni est consecratum; secundum in memoria S. Nicolai, et omnium Confessorum: tertium in veneratione S. Paschasiæ Virginis, quæ ibidem quiescit, et omnium Virginum: quartum in S. Irenei, et omnium Martyrum: quintum sub nominibus sanctorum Confessorum et Abbatum, Joannis, et Sequani, atque Sancti Eustadii Presbyteri ibidem quiescentis. Hæc erant inferioris tantum cryptæ altaria; alia enim quamplurima reliquæ templi partes capiebant.

4 Id ædificium vetustas denique abolevit, sed non Paschasiæ generosa Virginis memoriam: nam quæ hodie stat Divi Benigni aedes, anno Christi mclxxxvii, ab Hugone, cognomento de Aren, ejusdem monasterii Abbate exaedicata est: vigetque etiamnum in ea S. Paschasiæ cultus, adscriptus in antiquis S. Benigni Kalendaris ad nonam diem Januarii. Et Divionensium religionem alia quoque Ecclesiæ imitatur sunt. In Martyrologio manuscripto Franciscanorum Salinensium sic habetur: v Id. Januarii, S. Paschasiæ Virginis, ejus venerabile corpus quiescit Divione, in ecclesia S. Benigni. Idipsum notatur postriedie, nempe iv Id. Januarii, in Martyrologio monasterii Golliani Canoniceorum regularium S. Augustini prope Salinas. Sed in dubio, standum potius reor a domesticis Benignianorum commentariis.

5 Hæc Chiffletius Noster. Meminerunt S. Paschasiæ

Attare ei
 erectum.

S. Paschasia
 in ignem
 conjecta.

Apparet ex-
 truentibus
 templum S.
 Benigni.

Nomen in
 fastis sacris.

Elogium ex
Sausaio.

IX Januarii præter citatos auctores, Petrus Galesinius, Philippus Ferrarius. Martyrol. German. Molanus in Addit. ad Usuardum, his verbis : Divione S. Paschasie Virginis. Fusiuss Sausaio : Divione, inquit, Natalis S. Paschasie Virginis et Martyris : que a S. Benigno Burgundie Apostolo Evangelica veritate illustrata, post ejus gloriosum agonem, ibidem Christi fidem, eximia sua sanctitate et zelo pietatis intensissimo, plurimum propagavit. Quamobrem ab impiis dire exagitata, atque squalore carceris inediaque

diu afflictata, demum cum nullis minis ac terroribus a puro numinis cultu abnci posset, quin potius multos sue admirandæ patientiæ et fortitudinis inspectores a spurcissima idolorum religione revocaret, capitis damnata, atque in rogam vehementem conjecta, inter furentes flammarum globos, Christi redemptoris venerabile nomen, majori quam igneo ardore prædicans ac collaudans, purissimam animam efflavit. De S. Benigno agemus 1 Novembris. B. Willelmi Abbatis vitam dedimus 1 Januarii.

DE SANCTIS MARTYRIBUS AFRICANIS EPICTETO, QUINTO, SECUNDO, JUCUNDO, SATURNINO, VITALE, QUINTO, VINCENTIO, FELICITATE, ITEM QUINTO, FELICE, ARTAXE, FORTUNATO, RUSTICO, SILLO, QUIETO, PICTO, ET ALIIS QUINQUE.

IX JANUARI.

Horum Sanctorum Martyrum Acta interciderunt, nomina in martyrologiis extant. Vetusissimum ms. S. Hieronymi : In Africa Epicteti, Quincti, Secundi, Jocundi, Saturnini, Vitalis, Quincti, Vincentii, et Felicitatis, item Quincti, Felicis, Artaxis, Fortunati, Rustici, Silli, Quieti, et aliorum sex. Unum ex his sex esse existimamus S. Pictum, qui in veteri Calendario ms. monasterii S. Maximini Treviris, ita refertur : Et S. Picti. Et S. Saturnini, in Africa, ms. Rhinow : In Africa Epicteti, Jocundi, Saturnini, Vitalis, Felicis, Fortunati. Rabanus et ms. S. Maximini Treviris : Natale Episticti, Jocundi, Secundi, Saturnini, Vitalis, Felicis, Rustici, Quincti, et Artaxes, (Rabanus uno verbo Etartaxes) Fortunati. Martyrol. ms. Latiense : In Africa natale Sanctorum Jocundi, Quincti, Firmini, Saturnini. At Firminus Sanctis Smyrncensibus adjungitur ab aliis, ut titulo sequenti dicemus. ms. Martyrol. Adonis monasterii S. Laurentii Leodii : In Africa Epicteti, Jocundi. Item..... et S. Saturnini. ms. Flo-

rarinum : In Africa Epicteti et Jocundi. Item S. Saturnini. ms. S. Martini Tornoci : In Africa natalis Epicteti, Jocundi, Quincti. Carthus. Colon. in Addit. ad Usuard. In Africa, Jocundi, Quincti, Saturni (forte Saturnini) Martyrum. Galesinius : In Africa sanctorum Martyrum Epitheti (in Notis Epictetum vocat) et Saturnii, citat ms. codicem. Quidam ex his commemorantur quoque in antiquissimo Ibernico martyrologio conventus Dungalensis.

2 Martyrologium Romanum : In Africa sanctorum Martyrum Epicteti, Jucundi, Secundi, Vitalis, Felicis et aliorum septem. Fuit, inquit Bononus in Notis ad Martyrologium Romanum, Epictetus Episcopus Assuritanus in Africa, ad quem extat S. Cypriani epist. 64. Passus est cum sociis sub Decio Imperatore. Ita ille. Eum ad quem scribit Cyprianus, Episcopum Assuritanum fuisse conjecit Pamelius; Cyprianus tantum fratrem appellat. Nec est argumentum, quo probemus Epictetum illum esse, qui hoc die colitur.

DE SANCTIS MARTYRIBUS SMYRNENSIBUS VITALE, REVOCATO, FORTUNATO, FIRMO, SIVE FIRMINO, POSSESSORE. JANUARIO, SATURNINO.

IX JANUARI.

Horum tres Vitalis, Revocatus, Fortunatus, plerisque Martyrum tabulis adscripti. Usuardi editio Parisien. an 1536. Carthusiani Colon. Molanus : Apud Smyrnam SS. Vitalis, Revocati et Fortunati. Consentiant Bellinus, Maurolycus, ms. S. Lamberti Leodii, et alia mss. in quibus et Martyres appellantur, ut et in Martyrol. Romano : Smyrnæ Sanctorum Martyrum Vitalis, Revocati, et Fortunati. ms. S. Richarii : In Asia apud Smyrnam SS. Vitalis, Revocati, et Fortunati. Hos tres Martyrolog. Germanicum Levitas appellat, Ghinius Diaconus : quod soli Fortunato tribuunt mss. compluro Usuardi Martyrologia, ad usum variarum Belgicarum Ecclesiarum aucta, uti et editio Lubecensis an. 1475. ms. Florar. Sanct. Apud Smyrnam Natale SS. Vitalis, Revocati, et Fortunati Diaconi, additur Martyrum in veteri Martyrol. Coloniensi. Galesinus priorem Episcopum, alios Diaconos ait fuisse. ms. Martyrologium secutus : In Smyrna sanctorum Martyrum Vitalis Episcopi, Revocati et Fortunati Diaconorum. De his quoque Wondelbertus :

Quinto Vitali, Fortunato, et Revocato.

2 De aliis dubium, Smyrnæ an in Africa obierint, nisi fortassis error est in Usuardo ita scribente : In Africa sanctorum Martyrum Revoluti et Firmini, cum aliis tribus. S. Firminus Martyribus Africanis supra relatis adjungitur in Martyrologio ms. Latiensi : ubi Revocatus dicitur, qui Usuardo Revolutus. Reliqui in antiquissimo ms. S. Hieronymi exprimantur, et Smyrnæ quidem cum aliis : In Smerna Revocati, Firmi, Possessoris, Januarii, Saturnini. ms. S. Martini Tornoci : In Smyrna Revocati, Firmini, Saturnini. Unicum retineamus Revocatum, qui in prioribus Vitali et Fortunato, in posterioribus Firmo, seu Firmino, Possessori, Januario, et Saturnino adjungitur. Cetera nos lateat, cum nusquam acta reperiamus.

3 Quæri tamen fortasse potest, an non Vitalis et Fortunatus idem sint, quos titulo precedenti Martyribus Africanis annumerant Martyrologia mss. S. Hieronymi, Rhinow, S. Maximini, et Rabanus, ideoque in ms. S. Hieronymi hic omitantur. Martyrol. Rom. duos agnoscit Vitales Africanum, et Smyrncensem. Duo quoque

EX VARIIS.

quoque Fortunati, et Saturnini statuuntur in Martyrolog. ms. S. Hieronymi. In Calendario Mediolanensi caluatur SS. Vitalis et Saturninus Martyres. Sed Smyrnae sint, an Africani, an alii, non liquet. Reuocatus, Firmus, Possessor cum duobus sociis, in

martyrologio S. Hieronymi iterum x Januarii referuntur, idemue an ab his diversi, quis e solis nominibus iudicabit? ms. Rhinon eodem x die: In Sirmis Reuocati. In Africa Firmi. Quid illud Sirmis? an Smyrna, au Sirmii?

DE S. MARCIANA, VIRGINE MARTYRE. CÆSARÆ IN MAURITANIA.

Sub
DIOCLETIANO.
IV. JANUARII.

Acta S. Marcianæ vulgata sunt hæcenus a Bono Mombritio tom. 2. Zacharia Lippelo tom 1, de vitis Sanctorum, Auctore Agonum Martyrum edit. Parisiis, Vincentio Bellovacensi lib. 13, speculi historialis cap. 36 et 37. Petro de Natalibus lib. 2, c. 58, et Italice a Silvano Razzi tam. 1, de vitis illustrium feminarum, sed in compendium contracta. Eadem ex veteri ms. submitit nobis Parisiis vir humanissimus Andreas Duchesnius, quæ hic editus, collata cum ms. S. Mariæ de Ripatorio, et citatis ante auctoribus. Extant eadem mss. in codice membraneo ac peruetusto bibliothecæ monasterii S. Bernardi extra murus Toletanos, et quibus partem hujus historici allegat Franciscus Bivarinus in suis ad L. Dextri Chronicon commentariis ad an. Chr. clv. Addimus Actis hymnum sacrum, quem ex Breviario Gothico Ecclesiæ Toletanæ refert idem Bivarinus, qui per omnia ipsius actis concordat. Citantur etiam a Baronio in Notis ad xii Julii, præter hæc hymnum, ex eodem Breviario capitula quibus etiam martyrium egregie describitur, quæ non vidimus.

2 Quæ circa hæc S. Marcianæ Acta controvertiqueunt, isthæc fere sunt: E qua regione fuerit oriunda, quo loco ac tempore martyrium subierit. Ræziæ Suevia nescio qua, oriundam scribit, non probat. Inseguiritana appellatur a Petro de Natalibus, et Vincentio Bellovacensi. Suesgiritana, a Mombritio. Rusuegiritana in ms. Duchesni, quæ coincidunt, et forte Rusuegiritana legendum. Est enim Rusuegiritanus Episcopus in Mauritania Cæsariensi, ex quo ad Collationem Carthaginiensem anno Christi cpxi conuenerunt Fortunatus Episcopus Catholus, et Optatus Donatista, de quibus agitur cognitione 1, cap. 135 et 176. Et ab Hunnerico Rege Wandolorum ejectus in exilium Mercur Episcopus Catholicus Rusuegiritanus anno cmlxxxiv, ut indicat Notitia Provinciarum Africae a Jacobo Sirmundo edita.

3 Hæc e vicino martyrii loco probabiliora sunt. Legitur enim in Actis Cæsaream venisse, ibidem vixisse, et obisse. Est autem Cæsarea hæc totius Mauritaniæ Cæsariensis metropolis, cujus meminertunt Plinius, Ptolemaeus, Mela, nuncii Claudii apud Ortelium, Possidonius in vita S. Augustini. Ejus Episcopus Catholicus Doutrius fuit in collatione Carthaginiensi, et refertur cognit. 1, cap. 142. Memoratur infra hujus. Cæsareæ porta Typasitisima; quo loco Tipasitana forte est legendam, ab aliquo vicino oppido, cum Tipasitanus Episcopus R paratus ab Hunnerico in exilium missus, e provincia Mauritania Cæsariensi fuerit, in citata Notitia.

4 De hac Cæsarea Mauritaniæ agunt omnia passim Martyrologia, in quibus hoc ix Januarii refertur S. Marciana. Vetus Martyrol. Romanum, Bedæ, omnia quæ vidimus Usuardi excusa et mss. exemplaria (præter duo maxime authentica monasterii S. Germani de Pratis) Ado, Bellinus: ix Januarii: In Mauritania Cæsariensi Marcianæ (vetus Rom. Martyrol. Maera, Usuardi editio Paris. anni 1336, Martimianæ) Virginis et Martyris. Notherus: In Mauritania, civitate Cæsariensi, passio S. Martiane Virginis et Martyris. Martyrologus: In Mauritania Cæsariensi S. Martiane Virginis et Martyris, feris exposita, et a leopardo discorptæ. Martyrologium Romanum: In Mauritania Cæsariensi S. Marcianæ Virginis, quæ bestiis tradita mar-

tyrium consummavit. In nonnullis Calendariis habetur Martialis Virgo. Legitur et Martialis in Martyrol. ms. S. Hieronymi. Nunc Marciana ea sit, utramque coniecit.

5 De tempore martyrii silent Acta. Ad decimum sub Diocletiano et Maximiano motam persecutionem referret. Quando obiit videtur Vinc. Bellovacensis. Et consentit Galesinius: In Mauritania Cæsariensi, inquit, S. Marcianæ Virginis et Martyris, quæ Diocletiano Imperatore bestiis exposita, deum a leopardo dilacerata, in summa fidei constantia ad martyrii et virginitalis præmium abiit in caelum, et in Notationibus: Coronatur anno Domini ccc, Diocletiano vii et Maximiano vii Coss. Eadem leguntur in Martyrologio Germanico. Sed anno præcedenti, id est, cccxc Consules fuerunt Diocletianus vii, Maximianus vi. In Florario ms. sub Licinio Imperatore passa dicitur, sub Judge Baudario au. Ch. cccvii, quod erat et ms. Adonis Martiologi monasterii S. Laurentii Leodi ad marginem adscriptum, anti-qua tamen manu. Hic Baudarius in Actis Budarius appellatur, et potius Judicis assessor fuit quam Judex.

6 xi Julii referunt eandem duo vetustissima exemplaria mss. Usuardi, monasterii S. Germani de Pratis: In Mauritania Cæsariensi S. Marcianæ Virginis et Martyris. Eadem habent Martyrologia mss. S. Mariæ Ultrajecti, S. Gudilæ Bruellis, et Bayaricum Bedæ nomen præferens. Nonnullis Maria dicitur. Ita eodem die Martyrol. ms. S. Donatiani Brugis. In Mauritania Cæsariensi S. Mariæ Virginis et Martyris. Carthusiani Colonien. in Addit. ad Usuard. Apud Cæsaream Mauritaniæ passio S. Mariæ virginis, quæ sub Budari passa est. Martyrol. mss. S. Maximini, Adonis S. Laurentii Leodii, et Florarium clarius eandem Marcianam sub Mariæ nomine expriment, his verbis: Eodem die in Cæsarea Mauritaniæ, passio S. Mariæ Virginis, quæ leonem ferocissimum vicit, et ad stipitem ligata, a tauro feroci percussa in mammilla cruore perfusa est: ad ultimum a leopardo uno morsu evulsa anima de corpore exiit. Martyrol. ms. S. Hieronymi: In Mauritania civitate Cæsarea Marciani, quo loco Marcianæ nomen censemus rependum. Et quidem v Idus Julias occubisse Marcianam habet ms. Duchesni, alia vero v Id. Januarii.

7 xii Julii in Martyrologio Romano ista leguntur: Toleti S. Marcianæ Virginis et Martyris, quæ pro fide Christi bestiis obiecta, atque a tauro discorpta, martyrio coronatur. Ejus in nullo alio Martyrologio mentionem eo die reperimus. Citat in Notis Breviarium Toletanum, putatque die uno Natalem, altero translationem illius agi. Franciscus Bivarinus in commentariis ad Dextri Chronicon, putat duas diversas esse Marcianas; et hanc quidem, quæ xii Julii celebratur, esse Catelli filiam, S. Quiteria sororem, citatque illa verba Juliani in Chronico: Marciana passa est Toleti anno clv, aliquanto post sorores xii Julii, et infra. Mentio fit alterius Marcianæ in Martyrologiis, et licet obiit a tauro dilacerata, tamen hæc altera longe vetustior est. Dextri Chronicon anno Christi clv, ista habet: Toleti patitur S. Marciana filia Catelli Reguli Lusitanie, sororque octo aliarum Virginum, Ælii et Laterano Coss. Hanc restituit Bivarinus cum in exemplari editionis Cæsaraugustanæ legeretur Licentius Cos. et annus Christi 235. Queritur idem in commentariis, hujus Acta, Africanæ Marcianæ attributa. Verum quo Hispaniensi

Quando obiit.

Colitur ab abatus 11 Junii.

Ex Mauritania oriunda

Martyrium passio Cæsariæ Mauritaniæ

Nomen in Martyrologiis.

Toleti 12 Julii.

An ab hac Afrâ diversa.

Hispaniensi potius quam Mauritanæ ea convenire convenit, nihil profert, et quæ in Actis expressa sunt loca, ad Africam pertinere ostendunt. Sed Brevius in Actis ex ms. canobii S. Bernardi prope Toletum, quæ suo instituto repugnabant, omisit.

8 Ludovicus de Anjos in vitis Sanctarum et illustrium Lusitanarum, beneficio Fla. Dextri reperti Marcianam Lusitanis vindicat, cujus nomen testator mulieribus isthæ crebro imponi solere. Verum quod asserat ix, eam Januarii celebrari, hæc eadem videtur, quæ in Mauritania passa est. Marietta quoque lib. 4, de Sanctis Hispaniæ, cap. 60, Marcianam Virginem et Martyrem hoc ix Januarii coli refert, eamque ex Hispania oriundam. *Id se legere, apud Cardinalem Baroniæ in Notis ad Martyrol. Romanum; reliqua ignorari, tempus nimium, locum, genusque martyrii. Sed quum parum hæc considerate scripta sint, loco Baronii satis indicant. De sorore S. Quiteria, alibi agemus.*

ACTA

EX MS. ANDRÆE DU CHESNE.

a
S. Marciana
pic vivit.

b

c

d

*Humæ sta-
tuum evertit*

e

f
Verberatur.

*Utro Chris-
tum in iudicio
confiteatur.*

Math. 4. 10.

*Prostituta
gladiatoribus
ter sepungitur
muro diver-
nitus con-
structo.*

Erat beata Martyr Marciana civis a Rusneguritani municipii, virgo pulcherrima, Deo dicata, nobilis genere; quæ contemptis divitiis ad Cæsaream veniens, accola in-cellula sua castitatem custodiens habitabat, et mundanæ conversationis ambitiones et b delicias fugiebat. Quadam die visendæ civitatis gratia processit ad publicum, populares incipientes videre conventus, et ignotam se turbis ambulantiibus aggregavit. Antecæcus sedenti vocabantur, et sunt proximi porte d Typasitasinæ. In ipsa platea Diana in marmorea stabat statua, sub cuius pedibus aqua per lapides decurrebat in patena marmorea. Quod profanum simulacrum B. Marciana videns, stare non passa est. Nam truncato capite totam confregit e statuum.

2 Quod ubi nefarii f municipes aspexerunt, statim furore vesano eam cæde maceraverunt, et totum corpus delicate livoribus inecerunt. Sed ubi ad martyrium robusta membra conspiciunt, cum magnis clamoribus usque ad ipsa atria prætorii congeninatis cædibus devotam Deo virginem protraxerunt. Statim pro tribunali inter carnifices sistitur, et ad spectaculum sacrilegæ quæstionis aptatur. Ante interrogationem Judæis Deum confessa est, et inania signa damnavit: Nolite, inquit, Deos colere, quos faber artifex fecit ex ligno, aut marmore, aut auro, aut argento, vel ex quolibet metallo. Dii vestri manu hominum facti sunt, et ab ipsis hominibus venerantur. Convertimini ad Deum vivum, qui est creator omnium rerum. Vana simulacra contemnite; scriptum est enim: Dominum Deum tuum adorabis et illi soli servies.

3 Iratus Judex talibus dictis, Virginem Deo dicatam, questionariorum manibus alapis cæsam, in ludo gladiatorio jussit includi: Tradatur, inquit, uni, et serviet plurimis: ut illic et corpus et perinax animus puniatur. Gaudens beata virgo Marciana ad custodiam venit. Non territa est sola inter tot viros furentes, quia pudicitiam suam Deo custode servabat. Erat unus inter gladiatores nomine Flammeus; huic tradita est, ut captivitate pudoris nocturno tempore sustineret. Eadem nocte dormientibus enectis omnibus horis orationem faciens vigilabat. Sed gladiator ille, nomine Flammeus, dum per tenebras ad cubile virginis venire contendit, subito paries angularis lapideæ mole constructus est; et gladiator ille suo deceptus errore usque ad matutinam lucem Deo interdicente Virginem non permissus est invenire. Mane autem facto gladiator cum lacrymis rogare cœpit, ut ei veniam daret, et pro eo a Domino veniam peteret, ut de ludo gladiatorio vivus evaderet. Cui sancta Martyr Marciana respondit: Deus meus, qui ancillæ

sua castitatem tuæ dignatus est, te eo die quo martyrium sumpsero liberabit. Alia die illud parietis interpositi miraculum omnes populi loquebantur. Qui sermo usque ad aures Judicis venit. Confestim furore succensus, mutari jubet alterum. Traditur alii, et ipsum similiter paries natus a sancto corpore separavit. Tertia die traditur impudico cuidam, natione barbaro, colore nigro, membris valido, gladiatorii crudelissimo, veluti in carcere Christi sponsa nuptura. Simile more dum per nocturnas tenebras hostis ille eam conatur opprimere, soliti parietis murus se interposuit, et audaciam feralis gladiatoris repulsi et exclusit. Alia die mirabilia Dei et omnis populus et ipse Judex evidenter expavit, et se ab illo ludibrio deprædandæ virginutatis abstinuit.

4 Cœpit jam secunda virgo de Deo, totam se deputare martyrio. Quadam die in illo ludo inter gladiatores lanista proponitur, et lethalis ictus vulneris edocetur. Subito de g Budarii Archisynagoga domo, quæ in vicino fuerat, ab ejus filia vel filiis, vel aliquantorum Judaorum vocibus gravissima exacerbat injuria, ut Prophetica voce cogeretur precari divinas insultantibus flammis: Hæc domus, inquit, cælesti incendio ardeat, ut in perpetuum reparari non possit, et lapis ipsius ruinæ omnibus ædificiis, ubi fuerit, sempiternam præstet ruinam.

5 Tandem aliquando h v Idus Januarii, exoptata passionis dies venit. Primo mane dum gladiatores de more ornati de i ludo descenderent in arenam, ut dicta Martyris complerentur, gladiator ille, Flammeus nomine, ex spectantium populorum vocibus fidelem de more accipientis libertatem. Sed multitudo, quæ ad spectaculum confluerat, clamare cœpit ut Marciana Martyr obijceretur ad feras. Ligatur ad stipitem devota Christi virgo; et dimissus est leo ferocissimus, qui cum magno impetu veniens erectas manus in puellæ pectus imposuit; sanctum corpus Martyris odoratus, eam ultra non contigit. Omnis pene populus mirari cœpit, et Christianam puellam dicere lividitandam. Sed Budarius cum filiis suis et aliquantibus Judæis, quos ad studium clamoris collegerat, in seditionem vociferantur, ut taurum Judex produci præciperet. Quo facto, injectis cornibus percussit eum graviter in papillam. Statim de beato corpore eruo exclusus est, et semanius cecidit in terram. Recepta est intra portarum claustra, et ad aliam coronæ pugnæ siccato sanguine revocatur. Tertia vice ad stipitem ligatur. Quæ exclamans, ait: Christe, te video, te sequor, suscipe animam famulæ tuæ: tu mecum fuisti in carcere; tu meam servare dignatus es castitatem. Judex autem amplius irascitur. Tunc feram homicidam produci jubet. Producit leopardus ingentissimus et crudelis. Qui exiliens uno morsa evulsa pene omnium membrorum cute, animam Martyris coegit exire, quæ continuo meruit ad cælos ascendere.

6 At ubi devota Virginis exivit spiritus a corpore, eo temporis puncto Budarii k blasphemi domus, cum omnibus qui ibidem fuerant, divino arsit incendio. Nam etiam a l Judæis frequenter domus eadem adificari tentata est, et semper recidit in ruinam. Multi etiam qui ad structuram saxa collegerant, portare magis sibi visi sunt ad sepulturam. Manet usque hodie de illa domo aeterna Martyris beatæ sententia, et in ævum mensura perdurat. Beata Martyr Marciana contempta divitiarum potentia de mundo transivit ad martyrium, de ludo gladiatorio ascendit ad cælum, et consortium meruit Angelorum, cum quibus beata vivit in perpetuum sæculum. Amen.

a Rusneguritani forte legendum, ut supra dictum n. 2, Mavrit. in Mauritaniæ Sæguritano, Vincent. et Pet. de Natal. Insuegritani. b Ms. Du Chesne divitias.

c Idem ms. arches. neutrum sat assequimur.

d Forte Tripasitana.

e Patres Concilii Elbertani an. Ch. cccv statuerunt can. 60.

g
Irridetur
Judæis.

h

i

Objecta leni
non cadit

A tauri vul-
neratur

A leopardi
occiditur.

h
Domus Judæi
cælitus con-
buritur,

i
nec potest
recedere.

EX VARIIS.

Si quis idola frerit, et ibidem fuerit occisus, in numerum cum Martyrum non recipi. Verum, ut bene observat Baronius ad 18 Aprilis, hanc laudem meretur quis, cum Deus id jubet, et privato quodam instinctu ad illud faciendum impellit: uti multos alios fecisse constat, quod hæc ante illud Concilium in Africa fecit. 1 ms. Du Chesne mancipis.

g Raza Budarium appellat. Florar. ms. et Ado ms. S. Laurentii Leodii Budarum.

h Mombrit. Idibus Januarii, Du Chesne v Idus Julias.

i Alii gymasio. k Al. blasphemia domus.

l ms. canobii S. Bernardi prope Tolcium; a Judæis, Budarii parentibus.

VETUS HYMNUS DE S. MARCIANA.

Ex Breviario Eccl. Toletanæ.

Sacræ triumphum Martyris
Celebret vox Ecclesiæ:
Canciona sit cunctis una,
Marcianæ in laudem Virginis.

Ejus gesta.

Quæ passionis præmium,
Dum tendit, adipiscitur:
Ultro ad palæstram gloriæ
Audet prompta concurrere.

Hæc namque astantem dæmonis
Cernens, adlitis effigiem;
Sub cuius larga perpetim
Fluebat unda gressibus.

Mox flagris cæsa, trahitur
Celsa ad Prætoris atria:

Atque ludis a illicitis
Prosternit membra Virginis.

Quam prædo pudicitia

Dum inter umbras sequitur,
Oblata extemplo calibus
Secluditur maceria,

Vincta deinde stipite,

Profana voce includitur:
Sed pœnas fert b blasphemia,
Ruinas, et incendia.

Emissa namque bestias,

Leo percurrit percitus,
Adoraturus veniens,
Non comesturus Virginem.
Taurus dehinc prosiiliens,
Forma et mugitu horribili,
Sulcabat ejus teneras
Papillas ictu vulnerans.

At fera pernix corpore,
Et maculoso tegmine,
Lethali dente ad ultimum
Membra puellæ laniat.

Post hos triumphos anima

Vinculis elapsa corporis,
Plaudens petit ad libera
Summi poli fastigia.

a M. Edilibus
inquit Biva-
rius.

b Budarii
nimirum.

DE SANCTIS MARTYRIBUS

JULIANO, BASILISSA, CELSO, MARCIONILLA, ANTONIO PRESBYTERO, ANASTASIO, VII PUERIS FRATRIBUS, XX MILITIBUS, QUODAM AMICO PRÆSIDIS, QUAMPLURIMIS EPISCOPIS, SACERDOTIBUS, MINISTRIS ECCLESLE, MŌNACHIS, VIRGINIBUS.

§ 1. De S. Juliani Actis.

SI B. DIOCLET.
VI JANUARI.

JOAN. 14. 12.

Acta Marty-
rum mira-
culis plena.

Cum cerneret Dei Filius grave Apostolis immi-
uere, ex sua mortis infamia, periculum scandali;
ita eorum in ultima cœna confratruavit animos, ut
juberet miraculorum suorum memnissse, et vel
propter opera ipsa credere; certo quoque confidere,
fore ut quotquot constanti sibi fide adhererent, eadem,
adeoque et majora, essent editari. Quæ cum omni ætate,
ac præsertim Heroicis illis, adversus Tartareum ser-
pentem depugnantis in ipsis fere cunis suis, Ecclesiæ
temporibus, impleta sunt; tum præcipue Diocletiani et
Maximiani atroci ac cruenta persecutione tot sunt ac
tanta patrata a sanctis Martyribus portenta, ut non
hæretici modo, sed et Catholici non pauci, acri cetera
judicio viri, existiment prope supra fidem esse quæ
de multis narrantur. Sic dæmon nimirum confundi
prodigiorum inanium jactator, sic expugnari aut certe
convinci hominum contumacia, sic Christi asserti gloria
debut. Illustria comprimis S. Juliani et sociorum
miracula ac certamina fuere; ut merito miram eorum
passionem dixerit Usuardus.

Hæc ab Au-
ctore coarctato
conscripta.

2 Acta antiquissima extant, et ab iis, qui interfuere
conscripta, uti hæc in præfatione num. 1, indicant: Nos
quæ vidimus oculis nostris, Sanctorum gesta scripsimus.
Unde nobis aliquam portionem beatitudinis
credimus esse futuram. Superfuit scriptor, dum, pace
Ecclesiæ restituta, sub Magno Constantino, varia Mar-
tyribus hisce extrucrentur templa, ut in fine nu. 63,
dicitur; nisi ea ab aliquo dehinc eos adjecta. Acta porro
illa, quæcumque primam lingua conscripta sint, proximis
sæculis Græce Latineque passim vulgata sunt, extantque
in plerisque antiquis mss. E quibus olim a Mombritio
edita, sed divulgata, sub Juliani ac Basilissæ tom. 2, et

sub S. Celsi Romani nomine tom. 1. Nos ea dæmus, ex
pervetusto codice ms. quem cum alio itidem perantiquo a
M. Velsero ad Rosweygdum nostrum misso, sed plurimis
in locis mutilo, contulimus, itemque cum mss. S. Maxi-
mini, S. Audomari, S. Bertini, S. Mariæ de Ripato-
rio, et Lætiensi, in quorum aliquibus phrasis subinde
diversa, quædam contractius expressa, non sine ingenti
quandoque hiatu. Metaphrastes eadem Græce suis tra-
ctatibus de vitis Sanctorum inseruit, quorum solum par-
tem tribus prioribus capitibus comprehensam Aloysius
Lipomanus Latine versam edidit tomo 7, vitarum Sancto-
rum, nam reliqua in ejus Græco exemplari deerrant.
Ex Lipomano eam partem edidit Sarius, adjecitque re-
liqua ex codicibus mss. in quibus tamen styllum mutavit.
Nos primogenio stylo integra ex mss. citatis dæmus; a
quibus vix sententia discrepat Metaphrastes. Eadem in
veteri ms. se habuisse notat Baronius ad Martyrol.
Romam. et Galesinius, duos testatur perantiquos co-
dices ms. in Ecclesia Mediolanensi reperiri, quibus
tota horum Martyrum vita accurate narratur.

Unde hu-
edantur

3 Cum his Actis omnia passim concordant martyro-
logia, antiqua Breviaria, et Græcorum Menæa, quæ
§§ sequentibus fusius citamus, quo fides historiæ tam
mirabili certior constat. Adjungimus in eandem finem,
quæ de eisdem S. Aldetanus Episcopus Schireburnensis
in Anglia (cujus vitam dabimus xxv Maii) ante mille
fere annos conscripsit soluta oratione lib. 1, de Virgini-
tate cap. 42, omissis quæ ab eodem lib. 1, de laude Vir-
ginum, c. 26, carmine Heroico enarrantur. Extat hic
de Virginitate liber in monumentis Sanctorum Patrum
orthodoxographis Bosileæ an. 1569, arcusis, tomo 5,
Latinorum, sed vitiosus admodum. Accuratur tom. 4,
bibliothecæ SS. Patrum in prima editione Parisiensi et
to. 3, edit. 2 et 3. Paris. et seculo 8, edit. Coloniensis
cum

Descripta
etiam a S.
Aldelmo.

EX VARIIS.

cum correctionibus Joannis Meursii in margine notatis. Nos præterea usi sumus exemplari ms. Anglicano seu Anglo-Saxonico, ut ex vocibus quæ subinde interpretationis loco adhibentur, conjecimus, quod flammis iconomachorum creptam, fuit olim Abrahami Ortelii, nunc Domus professæ Societatis Jesu Antverpiæ.

Et variis auctoribus.

4 Horum gesta Martyrum enarrata quoque sunt, a Vincentio Belloracensi lib. 12, cap. 106 et seqq. S. Antonino par. 1, histor. tit. 8, c. 1, § 20. Petro de Natalibus lib. 2, c. 52. Zacharia Lippeloo, et Francisco Harvo; Gallicæ a Jacobo Tigeou, Gaihelmo Gazeo, Jacobo Doubletio; Belgicæ a Matthia Lamberti, Henrico Adriani, Heriberto Rosweydo; Italicæ a Gabriele Flamma, Paulo Morigia lib 2, historæ Religionum cap. 15. Sylvestro Mowolyco in Oceano historiae religionum lib. 1, Hispanicæ ab Alphonso Villegas et Petro Ribaleneira nostro. Villegas usum se scribit antiquo Toletano S. Isidori Breviario, in quo S. Juliani vita et martyrium eleganti admodum stylo, fusius quam aliorum Sanctorum res gestæ percensentur. Judicat vero Baronius extare in eodem illo Breviario sacrum hymnum, quo horum Martyrum Acta egregie describuntur. Addit Villegas jam olim in Hispania celebrem fuisse eorum memoriam, ac varia eisdem dicata templa, quorum unum erat non procul o mœnibus urbis Toletanæ in monasterio Agolienti ordinis S. Benedicti, ut ex Concilio Toletano XI an. Christ. dclxxv habito patet, ubi isthæc habentur. Avila Ecclesiæ monasterii S. Juliani Agaliensis Abbas, hæc gesta synodica a nobis definita consentiens subscripsi. In eo monasterio S. Hildefonsum Archiepiscopum Toletanum, ante fuisse Abbatem dicemus infra die xxiii Januarii ad ejus vitam, descriptam a Juliano Archiepiscopo quoque Toletano, quem aliosque complures ab hoc sancto Martyre sortitos nomen existimamus.

Catala a S. Eulogio.

5 Eulogius Martyr qui circa an. Ch. uccci floruit lib. 1, Memorialis Sanctorum, in quarta adversus Martyres abjectione, horum Acta citat : Calumniantur, inquit, etiam inimici ultroneum ad mortem eorum progressum, quos passim liberalitas Regum suum incoli jusserat Christianismum. Sed præcessit hoc, reor, exemplum in illis septem fratribus, quos gesta B. Juliani commemorant : qui, ideo quod Augustalibus præpollebant natalibus, ex decreto Principum libere exercebant religionis Catholicæ cultum; sed tamen in agone sudantem B. Julianum cernentes, illico ad bellum prosiliunt, et amore martyrii voluntarium obitum expetunt. Hæc S. Eulogius. Adnotat Ambrosius Morales, horum Acta extare in Sanctoralibus vetustissimis; et in mututinis omnium Ecclesiarum, sed brevitatis ariditate præciso. Meminit S. Basilissæ Venantius Fortunatus Episcopus Pictavensis, qui circa an. Ch. dLxx floruit lib. 8 de virginitate, carm. 4 quod et Ven. Beda lib. de arte metrica citavit :

et Venantio Fortunato.

Hic Paulina, Agnes, Basilissa, Eugenia regnant, Et quascumque sacer vexit ad astra pudor.

Felices, quarum Christi contingit amore

Vivere perpetuo nomina fixa libro.

Agitur de gaudiis et spe vitæ æternæ; quo modo hoc carmen citat Baronius in notis ad Martyrol. qui addit Basilissam recensitam inter Martyres, licet martyrium non obierit, quia multa graviæque passa est, et dux Martyrum extitit.

§ II. De variis SS. Julianis. Hujus et sociorum tempus et locus martyrii.

Quo loco passus sit S. Julianus

Sancti, hoc nomine Juliani appellati, in solo Martyrologio Romano triginta sex reperiantur, quibus alios plurimos, ac solo quidem Januario septem Julianis Romani Martyrologii totidem aut plures addemus. In tanta ejusdem nominis multitudine aliqua facile suboritur confusio, ne quo quis loco et tempore obierit distincte ordinetur. Atque hic, de quo agimus, Julianus ab aliis

Antiochiæ, sive ea in Syria, sive in Ægypto, sive alibi statuatur; ab aliis Alexandriae Ægypti; ab aliis denique Antiochi in Ægypto, seu Thebaidæ, scribitur obiisse: ideoque nonnulli aut ei attribuantur, quæ aliis SS. Julianis conveniunt, aut ipsi propria ad alios transferuntur.

Num Antiochiæ Syriæ.

7 Martyrologia pleraque Latina Antiochiæ passum scribunt, sed ubi illa sito sit, non exprinunt; quonobrem ἀποτομαστικῶς Antiochiam Syriæ passim interpretantur recentiores. Addit in Notis ad Martyrol. Roman. Baronius fuisse apud Antiochiam celeberrimam ecclesiæ nomine Juliani, de qua Procopius lib. 2 de bello Persico; adjunctæque eidem monasterium, ejus Presbyter fuit impius Nestorius. Quo loco et Baronius et Procopius magnum et celebrem Syriæ Antiochiam intelligunt, quam Cosroes Rex Persarum tempore Justiniani Imperatoris diripuit et incendit. Extra vero mœnia, addit Procopius, etiam barbari cuncta incenderunt, præterquam S. Juliani templum, ac domos ei proximas, ubi Legatos divertere contigit.

Alterius isthic Juliani templum.

Græcè clarius variabilibus insinuat. Ἐπιπροσάνατε καὶ τὰ ἐκτός τοῦ περιβόλου δι βάρβαροι, πλὴν τοῦ ἱεροῦ ὅπου Ἰουλιανῷ ἀνεῖται ἄγριον, καὶ τῶν οὐκίων αἰ δὴ ἀμφὶ τὸ ἱερὸν τοῦτο συγγήουσι τῶν αἰ' τῶν γὰρ πρὶς εἴς ἐν πύλαι κατὰ λῶσαι συνέλεπε. Eo SS. Antonius et Athanasia (quorum vitam ex Metaphrasie dedit Surius xxvii Febr. uos vero daturii sumus ix Octobr.) leguntur in diebus Theosii magni Imperatoris extulisse pueros mortuos, et deposuisse in martyrio S. Juliani: ubi pernoctanti S. Athanasia apparuit in habitu monachi, sive Antistitis illius monasterii. S. Julianus, consoluus eam, ob æternam pueris salutem concessam. Verum hunc locum alteri Juliano consecratum fuisse convincitur ex homilia S. Chrysostomi, quæ extat XLVii tomo 3, editionis Græco-Latinæ a Frontone Ducaco nostro concinnatæ. Inscribitur ea in codice ms. Regio Henrici II et Bavaricæ. Εἰς τὸν ἄγιον μετὰ ἡμέρας Ἰουλιανῶν et in codice, ms. Medicæ præfixum habet XXI diem Junii quando Græci potissimum celebrant S. Julianum Cilicem, qui in Martyrol. Romano XXI Martii etiam dicitur in Cilicia, post divitissimos cruciatus, in sacco cum serpentibus inclusus, in mare demersus esse; quæ eadem in illa homilia referuntur ut istic ostendimus: in quo etiam mentio fit templi huic Sancto extra urbem Antiochenam dicati, et ejusdem reliquiis locupletati. De quo in Menæis et Anthologio Græcorum XXI citato Junii additur τοῦτον καὶ ὁ μέγας Χρυσόστομος ἐργασίως ἐπιμαρτυροῦν. An et quo modo ab hoc diversisint S. Julianus Flaviae in mare submersus, ejus corpus ab uulis ad insulam Propontidis Præconicum delatum, atque inde Ariarium translatum est; et S. Julianus Flaviobrigæ in oceanum Hispanicum, apud Fl. Dextrum projectus, ibidem dicemus. Huic nostro instituto sufficit ostendisse homiliam S. Chrysostomi, templum et monasterium suburbanum Antiochiæ, ad hunc Julianum non pertinere. Secus opinandi inde fortassis orta occasio, quod inscriptio homilie utrique et Juliano et Martyri conveniat, quodque idem huic et Cilicis illi adscriptus Præses Marcianus in Menæis et martyrologiis, ejus tamen non acuminis S. Chrysostomus.

De utro sit S. Chrysostomi homilia.

8 Præterea eodem XXI Junii, quo ille Cilix Julianus colitur in Menæis et Anthologio, hic S. Basilissæ sponsus celebratur in Menologio, et perperam additur eum illa homilia S. Chrysostomi celebratum. Verba Menologii sunt: Certamen Juliani in Ægypto. Hic fuit sub Diocletiano Imperatore et Marciano Præside in urbe Ægypti Antinopoli, qui monasterio illo magno decem millium monachorum congregato, detentus a Præside et Christum confessus, fustibus cæsus; ejusque ovile, et monachi nna cum Episcopis et Sacerdotibus fugientibus aufugerunt. Sanctus vero Julianus non verberibus, non carcere, non ullis tormentis, non ipsa denique morte detineri potuit, quo minus pro Christi confessione sanguinem effunderet. Hunc et magnus

Doctor

EX VARIIS.

Doctor Chrysostomus encomiorum honore celebravit. Hæc in Menologio verba ultima, quibus passus in Ægypto Julianus, a Chrysostomo laudatus dicitur, ab illo S. Juliano Cilice ad hunc non recte translata c Menæis, quorum verba Græce paulo superius citavimus; ut etiam in annotationibus suis ad hanc S. Chrysostomi homilia observavit Fronto Ducerus. Aliter de verbis Menologii citatis sentit Baronius in Notis ad xvi Februarii quo die refertur a Beda, Usuardo, Adone, Belino, aliisque Martyrologiis mss. et Romano. S. Julianus Martyr in Ægypto cum aliis quinque milibus interfectus, quem Maurolyens, Galesinius, Ferrarius, Martyrol. German. Episcopum scribunt, et socium martyrii habuisse Diaconum Joannem, de quibus istis pluribus. Verba Baronii in Notis sunt hæc: Græci in Menologio de ipso (S. Juliano) agunt die xxi Junii, ubi et brevi compendio certamen ejus describunt, passumque esse in persecutione Diocletiani sub Marciano Præsidente, eumque a S. Joanne Chrysostomo celebri oratione laudatum ibidem testantur. Verum in Menologio de hoc S. Juliano sponso S. Basilissæ agi verius est, quem eo die solemnè officio celebrat Ecclesia Mediolanensis, ut § 3 dicitur. Deinde constat eum monasterium decem millium monachorum congregasse; sub Diocletiano Imperatore et Marciano Præsidente, fustibus cæsum, verberibus, carcere, aliisque tormentis veratam pro Christo sanguinem fudisse. Eumdem Græci in Menæis, ut infra patebit, tradunt in Ægypti urbe Antinoe vixisse, monasterium extraxisse, in quod Episcopi ac Clerici illius provincie confugerunt, atque eo jussu Marciani incenso, omnes per ignem martyrii palmam adepti sunt.

9 Alius xxii Junii Julianus Martyr Antiochiæ celebratur in Martyrologiis variis mss. et apud Notkerum, a quo socius scribitur Agathalicæ, Graphi et vcccxiv. In Martyrol. ms. S. Hieronymi: In Antiochi. Syriæ Gargali, Juliani, et aliorum vccclxxviii. Deis xxii Junii. Tantum observandum, ibidem in Martyrol. S. Hieronymi exprimi Antiochiam Syriæ; vi Januarii, quo horum memoriam celebrat sic legi: In Antio passio Sanctorum Juliani et Basilissæ, quo tum Antinoe quam Antiochia possent intelligi. Nolumus de ceteris Julianis plura congerere, ne tenebras potius quam lucem lectori affundamus. Ex jam dictis facile quis intelligit, necdum solidum adferri argumentum, quo hi in Syria passi ostendantur: profertur solummodo, id suspicandi occasionem, quod alii istie Juliani aut pro Christo Martyres occubuerint, aut alibi occisi eo translati, meruerint templi suo nomini erigi. Mirum autem est, si Antiochia in Syria sint passi. S. Chrysostomum in suis sermonibus tam illustriam Martyrum non meminisse, aut ab eo S. Julianum Cilicem in citata homilia cum hoc non conferri. Silet præterea de eisdem Eusebius Pamphili, non procul inde Episcopus Cæsarea Palæstina.

10 Præter hanc celeberrimam Syriæ Antiochiam plures ejusdem nominis urbes fuere, quarum tredecim enumerat Stephanus, quatuordecim Eustatius; solum Seleucum Antiochi filium in suis ditonibus sexdecim condidisse auctor est Appianus in Syriacis. Plures autem sex et classicis auctoribus colligere proficitur Ortelius. Nec mirum foret uni Antiochiæ attribui Sanctos, qui in alia pro Christo occubissent. Duarum fere mentionem tantum reperimus in tabulis Martyrum Ecclesiasticis, Antiochiæ Syriæ Sedis Patriarchalis, et Antiochiæ Pisiæ urbis Metropolitanæ sub Patriarchatu Constantinopolitano; etsi plures Sede Episcopali fuerint celebres, ut Antiochia Mæandri in Caria sub Stauro-politano Metropolita, et Antiochia parva sub Seleuciensi. Sed his omissis hanc nostram Antiochiam inquiramus. Martyrol. ms. monasterii S. Maximini prope Treviros pervertutum, et Rabanus Maurus, qui ante annos occc floruit, in suo Martyrol. xiii Januarii de hisce Sanctis, ut infra dicitur § 3, n. 19, nominant Antiochiam Ægypti. Consentiant eisdem Acta in plerisque et præcipuis mss. Nec puto Ægypto defuisse ur-

bes hoc nomine appellatas, cum apud Ptolemaum lib. 4, cap 7, tab 4, Africa reperitur Αντιόχου Σωδός, Antiochi Solen, locus Æthiopia sub Ægypto ad sinum Arabicum. Verum ob auctoribus in variis itumest sententias, quod nulla ad alias auctoribus Ægypto tribuitur Antiochia. In quibusdam mss. hic nominatur Antiochia Syriæ, a Metaphroste apud Lipomannum et Surium regio Orientis, a S. Athelmo Alexandria Ægypti, a Græcis in Menologio et Menæis Antinopolis, Αντινόου πόλις in Ægypto, quæ a Stephano Αντινόεια scribitur, a qua unico tantum choractere differt 'Αντιόχεια; ut apud locorum imperitos pronum fuerit Αντινόειαν minus tantam rejici, et substitui Αντιόχειαν. Fuit hæc Antinoia, seu Antinopolis, urbs primæ Thebaidos, ut ex Chronico Victoris Tununensis, post Cos. Basilii xiv liquet, atque Episcopalis ut annotavit Miræus lib. 1, Notitiæ Episcopatum, cap. 11, De uribus Thebaidos celeberrimis ita Ammianus lib. 22: Thebais multas inter urbes, clariore alius Herinopolim habet et Copton, et Antinoon, quam Adrianus in honorem Antinoi ephēbi condidit sui. De quo legendi Spartianus in Adriano, et Dio lib. 69. Eusebius in Chron. et Baronius in Notis die 22 Sept. cujus de S. Iraide Virg. et Mar. et tom. 2, Annal. an. Ch. 132, num. 8. Ab Adriano dicta eadem Adrianopolis; sita in dextro Nili ripa, nomo Antinoie, media fere inter Babylonem, quæ Cairus dicitur, et Copton, urbes nostro quoque tempestate celebres. Hæc de loco.

11 Tempus martyrii clarius exprimitur: sub persecutione Diocletiani et Maximiani, in qua fidelium terræ Coptæ martyrio coronati sunt centum quadraginta quatuor milia; septingenta autem in exilium octa: ut Ignatius Patriarcha Antiochenus a Scaligero consultus respondit in quadam epistola Arabica, quam refert etiam Athanasius Kircherus noster in Prodomo Copto, sive Ægyptiaco, cap. 2, ubi multis ascendit Coptos Ægyptios, et Æthiopes Abissinos, ab hac persecutione annos numerasse, quos gratiæ et misericordiæ, et a transitu Martyrum elapsos appellant. Scribit idem cap. 8, inter codices Arabicos collegii Maronitici Societatis Jesu Romæ extare Martyrologium Copticum, in quo Sanctorum Orientalis Ecclesiæ virta juxta dies xii mensium Coptorum descriptæ spectantur, quas Latine Ecclesiæ huc usque ignotas, publice aliquando donandas speramus, e quibus huic nostræ fortassis disputationi lux affulget. Eodem etiam tempore ad mare rubrum in Ægypto et Arabia extitisse monasteria canobitarum infra dicemus xiv Januarii in actis SS. monachorum Martyrum in Sina monte, et in Raithu ad mare rubrum. Antonius quoque jam tum monasticam vitam agebat.

§ III. Memoria in fastis, vi, vii et viii Janu.

Sexto Januarii, quo S. Julianus et socii eorum memoriam celebrat Martyrol. S. Hieronymi: In Antio passio SS. Juliani et Basilissæ, in India Celsi, Juliani: ubi non dubiam a librariis oscitantiamendum. Martyrol. pervertutum Dom. Prof. Soc. Jesu Antverpiæ, et Martyrol. ms. S. Donatiani Brugis: In civitate Antiochia natale SS. Juliani Martyris, Basilissæ, et Celsi pueri, et Martiani matris ejusdem, et Antonii (alterum S. Antonii) Presbyteri, et Anastasii, sub Marciano Præsidente, additur in priori: tempore Diocletiani et Maximiani. Martyrol. ms. S. Richarii: Antiochiæ passio SS. Juliani, et Basilissæ, et Celsi pueri, et Marcianillæ matris ejusdem, et Antonii Presbyteri, et Anastasii, tempore Diocletiani. ms. S. Martini Tornaci, et Ms. Lætiense: In Antiochia passio S. Juliani, et S. Basilissæ sponsæ ejus, quam Deus in pace orantem suscepit, et Celsi pueri, sub Marciano Præsidente, tempore Diocletiani et Maximiani. Additur solum in ms. S. Martini: Qui Julianus post flagella et catenarum nexus, variasque tortiones, præfatum puerum, no-

An passus Antioch in Ægypto S. Julianus.

Dicitur sub Diocletiano persecutio in Ægypto.

Tertius S. Julianus Martyr Antiochiæ Syriæ.

Plures urbes Antiochiæ appellatas.

Julianus et sociorum celebras in Martyrologio memoria 6 Januarii.

mine Celsum, filium Præsidis convertit: eorumque postmodum custodes, et matrem pueri, uxorem ipsius Præsidis. Postea vero missi in carcerem, ceteris trucidatis, videlicet viginti militibus, et septem germanis, Julianus ad audientiam, et cum filio mater, et Antonius Presbyter, et ille quem S. Julianus de morte suscitaverat, reservati sunt. Postea jussit Præses S. Juliano et Celso puero cutem capitis auferri; Sancto vero Antonio Presbytero, et Anastasio qui suscitatus fuerat, oculos erui. Sanctam autem Marcianillam matrem pueri Dominus defendit; ne tangi posset. Sed post talia tormenta cum sani essent inventi, gladio fuerunt addicti. *Florar. ms. Passio S. Celsi pueri, filii Præsidis Antiocheni. Hic matrem suam Marcionillam convertit, et cum ea martyrium sustinuit. Ferrarius in catal. Sanct. Italiae ex tabulis Ecclesie Parentinae (est autem Parentium civitas Istrivæ) trodit ibidem coli hoc die Basilissam Virgineam et Martyrem ritu duplici. Sed an hæc sit, quæ cum sponso suo S. Juliano virginitatem servavit, cum Ferrario dubitamus, cum officium proprium non viderimus. Porro sexto die Januarii ob solemnitatem Epiphaniæ impedito, vortis subsequentibus diebus horum memoria celebratur.*

7 Januar.

13 *vi Januarii referunt S. Julianum Martyrem Bellinus et ex eo Maurolycus, Galesinius, Molanus, et Martyrol. Romanum, cui in Notis addit Baronius: Sicut in veteri Rom. Martyrol. (quod Bellini est) ita et in manuscriptis, idem reperitur, quando autem vel ubi passus sit latet, ut etiam vi Januarii dicimus, quo loco duos Julianos alios, alterum L. Magnum Julianum Toleti Martyrem ex Fl. Dexteri Chronico, alterum ex Seraphina Esquirro S. Julianum Calari in Sardinia Martyrem adducimus. Verum quem priores auctores citantur, potius huic nostrum esse Julianum suspicamus, quem etiam eandem putamus, qui hoc die in diocesi Conimbricensi in Lusitania, officio novem lectionum celebratur, et nonnullis Calendariis Germanicis inscriptus legitur, et cum SS. Basilissa, Martiana, Celso, Antonio, et xx militibus refertur a Christophoro Phareslebio in memoria Sanctorum. Silvianus Ruzsi hoc etiam vi Januarii refert vitam S. Basilissæ tono 1, de sanctis mulieribus.*

8 Januar

Eptome Acto-
rum e Menaris.

14 *vi Januarii celebravimus. S. Julianum Diaconum Bellovacii in Gallia cum S. Luciano Episcopo et S. Maximiano Presbytero martyrio coronatum. Quo die Græci SS. Julianum, Basilissam, et socios celebrant, de quibus ita Menas: Sanctus hic Julianus, temporibus Diocletiani et Præsidis Marciani, Antinoi Ægypti urbe vixit: qui legitimo sibi toro junctam conjugem Basilissam induxit, ut in matrimonio virginitatem retineret; quam in sacro matronarum cœnobio collocatam attonderi curavit, ipseque vicissim ad virorum religiosorum contubernium se contulit, ibique cœnobiarcha duodecim admodum nullum monachorum curam suscepit. Comprehensus autem non modo Christum non negavit, sed idola etiam sufflavit et explosit. Unde in rabiem prope actus Prætor, monasterium, in quod omnes Episcopi, Clericique illius provincie confugerant, repente incendit; cum quo omnes conflagraverunt, et martyrii lauream acceperunt. Juliano autem humi prostrato et extenso atrociterque caeso, vinculisque ferreis constricto, ossa comminuta sunt. Quo tempore uni ex apparitoribus excussus oculus, qui per S. Julianum curatus, et Christum professus, capite plexus est. Quin et Celsus Præsidis filius, et viginti satellites, Christi fidem receperunt, cum per Juliani preces mortuum in vitam vidissent revocatum. Hinc Præsidis imperio primum in custodiam dati sunt, et in arduentes ollas una cum septem Principiis filijs, jam in Christum credentibus, et Antonio Presbytero, et Anastasio in vitam revocato, conjecti. Hi cum illasi per Christi gratiam ex lebetibus exissent, multi, et inter hos*

mater Celsii, Christum agnoverunt Ceterum stantibus apud Judicem Sanctis, exemplo per eorum preces simulacra idolorum in fano conciderunt, et contrita sunt, et fanum ipsum aquis haustum est. Ducti dein Sancti, fasciis papyri oleo tinctæ ad extrema manuum pedumque alligatis incensi sunt. Sed flamma sanctis Martyribus parcente, nec lædere ausa, Juliano et præsidis filio cutis a capite detracta est, Antonio oculi uncinis effossi, mater Celsii suspensa. Tum Sanctos feris objecere, a quibus intacti conservati sunt, ac demum capite dimiui: quorum dies festus in sanctissimo illorum templo, quod foro proximum est, (*Constantinopoli, scilicet*) celebratur. *Hactenus Menas. Porro ut hic, ita et in aliis mss. Latinis pro Celso Celsius habetur.*

§ IV. Memoria in fastis ix Januarii.

Celeberrima est hoc ix Januarii horum Sanctorum in martyrologijs memoria. *Vetus romanum: Et S. Juliani, et Basilissæ uxoris ejus, et Celsi, et Martionillæ, ac xx militum. Beda vulgatus: Eodem die apud Antiochiam S. Juliani Martyris, et Basilissæ conjugis ejus. Hi itaque sanctissimo voto casti conjuges, aliquot annos pariter vixerunt, carnem suam virginem Christo servantes, et monasteria de rebus suis instituerunt, ut ad decem millia monachorum Pater B. Julianus fieret; Basilissa vero multarum Virginum Mater: quarum multitudinem cum jam vetericem præmississet ad Dominum, ipsa conversatione vite probatissima, inter verba orationis migravit ad Dominum. Julianus vero postmodum a Marciano præside per innumerabilia tormenta et cruciatibus, ad ultimum ferri jussus est, cum Antonio Presbytero, et Marcionella, et Celso puero filio ejus. Eodem habet Molanus et ms. S. Mariæ Ultrajecti. Brevius ms. S. Lamberti Leodii: Eodem die apud Antiochiam Juliani Martyris, et Basilissæ conjugis ejus, et Celsi pueri, et Martianillæ matris ejusdem, et Antonini Presbyteri, et Anastasii. Usuardus: Apud Antiochiam, sub Diocletiano et Maximiano, natalis SS. Juliani et Basilissæ Virginis, quorum miræ passiones leguntur: ex quorum etiam collegio venerabilis multitudo Sacerdotum et ministrorum Ecclesie Christi, igne cremata est, que ad eos confugerat propter immanitatem persecutionis. Post quos Antonius Presbyter, Anastasius, et Celsus puer una cum matre, atque alii plures passi sunt. Eodem habet Bellinus, et ms. Florar.*

9 Januar

Acta eorum ex Beda.

Usuardo.

Nottero.

16 *Notterus hoc eos elogio prosequitur: Eodem die apud Antiochiam S. Juliani Martyris, et Basilissæ virginis: qui locupletissimorum cura parentum, pro eo quod erant unici, renitentes et inviti speciebus in conjugio copulati, sed sanctissimo voto pro aliquot annos pariter virginitate manentes, monasteria de rebus suis in Antiochie municipijs instituerunt, ita multa et frequentia, ut Julianus ad decem millia monachorum Pater, Basilissa vero multarum virginum Mater existeret. Quas ante se ad regnum colorum præmittens, et ipsa subsequitur. Julianus vero postmodum a Marciano Præside perquiritur. Quo tempore rabies crudelissima, ad persequendum Sanctos Dei sub Diocletiano et Maximiano exardescens, multitudinem Sacerdotum et ministrorum Ecclesie Christi propter immanitatem persecutionis ad eum confugere coegit. Comprehensus itaque cum hac ingenti multitudine, ipse Præsidis audientie est reservatus; ceteri servi Dei, jussu crudelissimi Ducis, accenso igne, eisque apposito, in quo consistebant loco, consumpti sunt. Ubi ad commendandum pretiosam mortem Sanctorum, tertia, sexta, nona, sed et vespertina hora, psallentium Deo chori feruntur auditi. Beatus autem Julianus primum auditus, rigidissimis fustibus caesus est. Cumque caderetur, unus ministrorum*

EX VARIIS.

ministrorum Præsidi necessarius oculum amisit : quem B. Juliano orante illico recepit, et Christo credens statim ab insano Judice decollatur. Inde B. Juliano ducto ad fanum dæmonum, ad quingenta simulachra communita, atque in pulverem sunt redacta. Qui cum pro hoc in profundissimum et obscurissimum carcerem cum Celso puero Præsidis filio, clauderetur, sed odore suavissimo et lumine mirifico donaretur; septem fratres, et viginti milites, qui ad eos visitandi gratia venerunt; priores igni traditi, posteriores sunt gladio trucidati. Porro Julianus cum Celso puero, et Antonio Presbytero, atque Anastasio, diversis poenis afflicti, et ipsi cum Marcionilla matrena a militibus sunt interempti. *Hæc Notkerus. Sed non probamus, quod ait, renitentes et invitos specietentis in conjugio copulatos. Nam Basilissa non invita, nec proposito servanda virginitatis matrimonium videtur inisse, sed ad hoc a Juliano post inducta. Eorum meminerit quoque hoc die Martyrologium Germanicum, Galesinius, Mavrolycus qui pro Basilissa Basilam, pro Marcionilla, cum pluribus aliis Marcianillam scribit. Martyrol Roman.* Antiochie sub Diocletiano et Maximiano natalis SS. Juliani Martyris, et Basilissæ uxoris ejus, quæ cum viro suo virginitate servata, in pace vitam finivit. Julianus vero (postquam multitudo Sacerdotum et ministrorum ecclesiæ Christi, quæ propter immanitatem persecutionis ad eos confugerat, igne cremata est) Marciani Præsidis jussu plurimis tormentis cruciatus capitalem sententiam accepit : cum quo etiam Antonius Presbyter, et Anastasius, quem ipse Julianus a morte suscitatum, gratiæ Christi participem fecerat : et Celsus puer una cum matre sua Marcionilla, ac septem fratres, alique plurimi passi sunt.

Adone.

17 *Fuse eorum acta prosequitur Ado* : Eodem die apud Antiochiam, natale S. Juliani Martyris et Basilissæ conjugis ejus. Hiitque sanctissimo voto casti conjuges, aliquot annos pariter vixerunt, carnem suam Christo virginem servantes, monasteria de rebus suis, quia erant parentibus et genere clarissimi, instituerunt, ut ad decem millia monachorum Pater B. Julianus fieret, Basilissa vero multarum Mater virginum. Quarum multitudinem cum jam victricem præmississet ad Dominum, ipsa conversatione vite, et doctrinæ studiis probatissima, inter verba orationis dulcissimis suspiriis plena reddens Domino spiritum, Angelorum consortio in cælo conjunxit. Julianus vero postmodum a Marciano Præsidente requiritur, quo tempore rabies crudelitatis ad persequendum Sanctos Dei sub Diocletiano et Maximiano exarserat, ad quem multitudo Sacerdotum et Ecclesiæ Christi ministrorum confugerat propter immanitatem persecutionis. Comprehensus itaque cum hac ingenti multitudine ipse Præsidis audientia reservatur; ceteri servi Dei, jussu crudelis Judicis, ingenti accenso igne, eisque apposito, in quo consistebant loco consumpti sunt. Ubi ad commendandam pretiosam mortem Sanctorum, tertia, sexta, nona psallentium chori feruntur audiri. Sed et vespertinos, et matutinos hymnos Deo cecinere. Beatus vero Julianus primum auditus, rigidissimis fustibus cæsus est. Cumque caderetur, unus ministrorum Præsidi necessarius oculum amisit. Quem B. Juliano orante illico recepit, et Christo credens statim ab insano Judice decollatur. Inde B. Julianus ductus ad fanum dæmonum : simulachra crystallina et electrica, atque diversi generis metallo acquisita, ita communita atque in pulverem redacta sunt, ut quid fuerint omnino non pareret. Deinde sanctus Martyr vinculis ferreis arctatus, per civitatem sub voce præconis circumducitur. Cumque pervenisset ad locum, ubi filius Præsidis in scholis erudiebatur, puer idem, Celsus nomine, vidit multitudinem albarum circa sanctum Martyrem, et coronam pretiosissimis lapi-

dibus renitentem super caput ejus. Quæ visa cum suis discipulis narraret, subito divinitus inspiratus projecit volumina magistrorum, et vestimenta quibus erat indutus, et celeri cursu pervenit ad pedes victi Martyris. Ad quod factum stupens tota pæne civitas accurrat : cum reliquis Præsens et mater pueri ejulantes adveniunt. Sed cum puerum a societate beata separare non possent, cum B. Juliano imo carceris mancipatur. Ubi divino lumine consolati, et odore mirifico sunt perspersi, ita ut milites, qui eos servabant, circiter viginti, commoti et stupore percussis, Christo Domino crederent. Ad hos itaque visitandos in carcerem fratres septem una cum Antonino Presbytero venerunt : officioque S. Antonini Presbyteri, tam puer, quam viginti milites baptizati sunt. Quod audiens Præsens, septem fratres dum custodia mæceratos, ad ultimum tradi igni præcepit : porro milites gladio trucidari. Sicque martyrium victores consummaverunt. Sanctum vero Julianum atque Celsum puerum, Sanctumque Antoninum Presbyterum sibi presentatos, necnon et Anastasium quem B. Julianus a morte suscitatum participem gratiæ Christi fecerat, in cuppas picæ et adipis ferventes iniecit, sub quibus lignorum et sarmentorum copiam aggregari jussit. Sed Beati nihil læsi sui igne, in confessione invicti persistunt. Ducti ergo iterum sunt in custodiam. Cum puero autem mater ipsius Marcionilla, ut eum mutare posset, volens inclusa est. Sed dum cupit filium prædam fieri diabolo, ipsa prædata Christo, ejusque ancilla fidelis facta, baptismi gratiam recepit. Quo audito, impius conjux piani Christi famulam in ima carceris trusam Martyribus sociavit. Quos iterum suis conspectibus presentari ferit, et ad fanum dæmonum, sacerdotibus fani intro expectantibus, ut sacrificaturi mittuntur. Sed mox Sanctis orantibus templo ad solum dejecto, sacerdotum ad mille cum paganorum multitudinem occisi sunt. Sed iterum ab irato impio Præsidente Sancti retruduntur. Qui divina consolatione nocte sunt mirabiliter confortati. Sequenti vero luce producti sunt de custodia : oleoque infuso liciniis, manus et pedes eorum ligantur, ignique ita supponitur. Sed cum invicti perdurarent, Juliano et Celso cutem capitis auferri jubet, Antonino et Anastasio lumina effodi, Marcionillæ equalem parari. Hæc cum illi fortissime pervicissent, feris intromissis in amphitheatrum ad devorandum eos objeceunt. Sed feræ pedes Sanctorum lingebant. Cumque omnia pervicissent, militibus eos ferire jussit. Atque tali certamine palman adepti, regna mansura perceperunt *Hæc usque Ado. Hoc eodem die celebratur in Calendaris plurimis mss. Belgicis, et excusis Ecclesiarum Ultrajectinæ, Ebovensis in Lusitania et aliarum.*

§ V. Memoria in fastis XI et XIII Januarii;
XIII Febr. XX, XXI et XXII Junii.

Martyrologia mss. Læticense et S. Martini Tornaci retulerunt hos vi hujus, ut ex § III, constat, et S. Julianum XI repetuat, quo forte de eo officium Ecclesiasticum recitatum. Verba eorum hæc sunt : Passio S. Juliani Martyris, qui sub Marciano Præsidente in carcere peremptus est, additur in ms. S. Martini : in Achaia, pro quo in Antiochia legendum censuimus.

19 XIII Januarii de iis agit Rabanus et ms. Martyrol. S. Maximini, his verbis : In Antiochia Ægypti, passio Sanctorum Juliani, et Basilissæ conjugis suæ; qui Julianus temporibus Diocletiani, et Maximini nobili prosapia oriundus fuit, philosophorumque disciplinis imbutus, Catholicæ fidei religiosus amator fuit : quem cum parentes sui ad connubii jura persuasionibus validis attraxissent, respondisse fertur : Nec voluntatis est, nec ætatis ut faciam quæ hortamini. Item cum perseverarent pertinaciter in precibus

Vita eorum ex Rabano.

precibus: Nec permittendi mihi est facultas, nec negandi potestas, quod hortamini. Dei me potestati committo et relinquo. Unius tamen hebdomadis inducias a parentibus poposcit, ut nutum supernae majestatis argumentis evidentibus experiretur, qua peracta intercapidine, somno sopitus, et sopore depressus, vidit Christum in horomate dixisse: Exurge, ne timeas, nec suasiones verborum, nec voluntatem parentum horrescas. Accipies enim conjugem, quae te non polluendo a me separet, sed per te virgo perseveret, et infra: Multi juvenes et virgines per vestram doctrinam, vel vitam caelestis exercitus probabuntur. *Huc usque ms. S. Maximini, pergit Rabanus: Sicque factum est, ut opitulante Christo, in Antiochia municipio monasteria plura construerent, ita ut sub Juliani regimine decem millia monachorum conversarent, sub Basilissae vero mille virgines Dei servitio mancipatae fierent. Postea autem idem Julianus cum commilitonibus suis sub Marciano Principe pro Christi nomine martyrizavit, primum fistibus caesus, qui percussoris sui oculum evulsum restituit. Insuper et pluraquam quingentas simulachrorum imagines ad solum diruit. Posthaec in carcere tenebrosus trusus cum Praesidis filio Hircalio juvene nuper ad fidem converso, ubi damnatorum corpora putrefiebant: sed mira gratia Christi, fastidus odor in ambrosiae dulcedinem versus, cum luce limpida, sanctos Martyres letificabat. Dehinc rogaute Praeside defuncti cadaver nondum humati a morte suscitavit. Sed tortoris non cessante vesania, Imperatorum decreto in Cerei spectaculo sancti Martyres terdenis cuparum gremiis includuntur, quae intrinsecus atrae picis massa, et bituminis fomite, sulphuris-que fetore faveantur, sarmentis cum igne suppositis, in tantum ut flamma xxx cubitis in altum se porrigeret: sed inde illasi egredientes, rursus digitis manuum, et pedum licinis ardens, olei liquore perfusus aptatur. Sed hoc conamine delusus, exin bestiis ad devorandum proponuntur; quibus sacra membra lacerare non audentibus ad extremum gladiis trucidantur: ad quorum tumulum mox decem leprosi curantur, probantes qualis sit Martyrum gloria.*

13 Februa.

20 Idibus Februarii colitur S. Julianus Martyr, cujus tamen et certaminis locus ac tempus, et vite genus ac conditio, in ambiguo sunt, ut ibi ostendimus. Wandelbertus visus est hunc nostrum S. Basilissae virginis sponsum intellexisse; ita enim scribit:

Idibus aethereum Julianus scandit honorem,

Sponsa beata animam caelo cui junxit ovantem. xx Junii festivitate horum agi scribit Paulus Morignia, quo tamen die nulla eos martyrologia aut Calendaria referunt. xxi Junii celebrant Graeci S. Julianum, in Menologio: Certamen Juliani in Aegypto. Hic fuit sub Diocletiano Imperatore et Marciano Praeside in urbe Aegypti Antinopoli, etc. ut ante § 2, nu. 8, relatatum est. Galesinius in Notis ad ix Januarii tradit horum Martyrum memoriam in Ecclesia Mediolanensi celebrari mense Junio, cujus certam atque exploratam rationem non reperit. xxi Junii haec in sacrificio Missae de S. Juliano Levita et Martyre, referuntur in Missali Mediolanensi, excusa au. Ch. 1360. Oratio super populum. Concede, quaesumus, omnipotens Deus, ut qui triumphum laudabilem beati Levitae et Martyris tui Juliani recolimus, digna ipsis sectando vestigia, gaudiorum ejus effici mereamur participes. Per Dominum. Eadem oratio extat in veteribus Belgicis Breviariis, ut Audomarensi et aliis. Extant poro in Mediolanensi etiam isto: Oratio super syndonem. Praesta, quaesumus, omnipotens Deus, ut sicut Beatum Julianum, conjugali toro sociatum, virginitatis cultu decibiliter decorasti; ita et nos famulos tuos, per ejus intercessionis auxilium, a sordibus periculorum alluas, et corda nostra claritate tuae gratiae irradiare digneris. Per Dominum, etc.

Collecta et Praefatio ex Missali Mediolanensi.

20. 21 et 22 Junii.

21 Omitto orationes super oblata et post communionem. *Hae praefatione et vita inserta: Per Christum Dominum nostrum. Qui tyrannica potestate depressa, ita suos milites extulit, ut Angelicis in terris fruerebantur consortis, et divinis ubique munirentur auxiliis. Cujus stadium nobilis Julianus laetus accurrens, signifer efficitur fidei dignissimus, Domini preliator elegit cum conjuge membra servare virginea, et fortior ad luctamina properavit: sociavit sibi Sanctorum choros, quos flammeo globo consumptos praemisit coronatos ad Christum. Dehinc contemptis sacrilegis carnificum jussis, acerbissima ponarum tormenta non metuens, Dei filium voce libera protestatur. O felix et dignissimus miles Christi, qui non solum contempsit tyrannum, sed et filium ejus abstulit, fecitque Christicolam, et ad suscipiendam martyrii palmam secum pariter incitavit. Ceditur, ac ferreis vinculis oneratur: horribili fetore perfusus custodiae traditur: flammeis ardoribus urendus immergitur: ex capite cutis admittit: saevus in theatro bestis traditur. Sed in his omnibus Angelica protectione defensus, dignam ad ultimum effusione sanguinis meruit victoriae palmam. Per eundem, etc. In Breviario Ambrosiano S. Caroli Borromei jussu edito, et postremo au. Ch. 1625, recognito Orationes ante citatae fere eadem referuntur, cum hac lectione III, ad Matutinum, xxi Junii: Julianus Antiochia nobili genere natus, parentes Christianae religionis cultores cum ad imitandum sibi proposuisset, Christi fidem amplexus est. Annum agens decimum octavum, patris impulsu Basilissam in matrimonium duxit. Sed uterque mutuo consensu, se in virginali castitate continuit perpetuo. Patre autem mortuo, hereditatem, quam satis amplam habebat, pauperibus distribuit, duobus etiam a se aedificatis monasteriis, quorum unius curationem ipse praefuit, in altero Basilissae multarum Virginum curam suscepit. Edicto autem a Marciano Syriae Praeside proposito, quo sancitum erat Diis immolari, fidei Christianae accusatus, illius jussu multis crucientis affectus, in fide constantissimus, denum martyrio cum aliis multis coronatur; qui ejus exemploducti, Christum Dominum confessi, se malle necem obire affirmarunt, quam idolis sacrificare. Tu autem Domine, etc.*

Lectio ex novo Breviario. Mediol.

ACTA

Ex aliquot veteribus MSS.

PREFATIO.

Beati Martyres saeculum vel tormenta superantes hoc nobis o muneris reliquerunt, quod gesta passionum suarum secum ferre non possunt, sed luctantibus firmum reliquerunt exemplum; effectique sunt errantibus via, caecis lumen, titubantibus credulitas. Omnes prorsus virtutum suarum signa declarata gremio sanctitatis includunt. De hac arca justitiae nullus errare potest, nisi qui incredulus permanet. Vos autem, qui haec auditis et legitis, credite nobiscum, omnia enim possibilia esse credentibus, ideoque sine ulla hesitatione hereditarium nobis bonum, quod imitemur, Martyres reliquerunt. Obsecro itaque vos omnes, qui haec lecturi et audituri estis, ut intento corde credatis, quanta sit gloria saeculum relinquere, ut per angustam viam eorumdem sanctorum valeamus b sequipedes esse; ut legentes gesta eorum, vestra esse dicatis. Quae sicut in Evangelio dominus protestatur, cum dicit: Beati qui viderunt et crediderunt, beatiore autem qui non viderunt, et sic crediderunt. Nos qui vidimus oculis nostris, Sanctorum gesta scripsimus, unde nobis aliquam portunculam beatitudinis credimus esse futuram. Vos autem melior expectat gloria, qui audientes a

Gesta Martyrum luctantibus exemplum

b

Hic ab us qui viderunt conscripta.

EX 988.

hic scripta sunt. Beati igitur Martyris Juliani passionem scripturus, qualiter se ab infantia sua Deo carum exhiberit prius intimare disposui; ut qui cupit gloriam acquirere passionis, primo sequatur innocentiam vite. Hæc ante audientes credite dictis nostris, ut credendo discatis qualis sit merces credulitatis.

a MS. *Fels.* exagilarum minus titulo reliquerunt.
b MS. *Rip.* sequi vestigia. Metaph. quo per angustam sanctorum hominum viam contendentes, illorum institutionem assu-qui possimus.

CAPUT I.

SS. Juliani et Basilissæ ortus, educatio, conjugium.

S. Julianus instituitur in doctrina et pietate

Hic Beatissimus Julianus ex nobili familia ortus, illustris erat in seculo : quem parentes unicuique pignus viscerum suorum dulcem susceperant sobolem; quem omni doctrina et sapientia imbuerunt (ut non dialecticum, non rhetoricum fugeret ingenium) omnique auctorum mundi sapientia. Hæc sibi bonus athleta Christi in thesauro cordis sui captiva tenebat. Legerat enim magistrum omnium Christianorum Paulum dicentem : Præterit enim figura hujus mundi. Et ne cum ipso mundo immundis præteriret, sic se Deo eorum exhibebat, ut sapientiam mundi stultitiam reputaret. Optabat enim semper, præteremte mundo, sine sollicitudine esse cum Christo. Erat amator catholice fidei : Ecclesie sanctæ quod filie liminibus adhærebat; audiens Sanctorum gesta lætabatur : et his que de sacris lectionibus legebantur, intentus auditor et operator erat : diemque nullum intermittebat, quo non ad videndos Sanctos properaret : quasi bonus negotiorum thesauros reponebat in corde, omnium electorum imitans actus, studens singulorum virtutes et gratiam sanctitatis imitari. Florebat infusa visceribus ejus perfecta caritas, quæ foras mittit timorem. Ita se ab omnibus vitis et concupiscentis carnis mundo castraverat, ut recte Deo clamaret : Quamdiu sum in hoc mundo, peregrinor a Domino. Et quia hominibus latere volebat, quod Christo placere studebat, celabat propositum, celabat et sanctum desiderium.

Compellitur a parentibus ad matrimonium.

1. Tom. 5. 14.

3 Hunc parentes cum viderent tanta animi intentione Christianæ religionis cultoribus adherentem, convocantes ad se venerabilem juvenem his verbis hortabantur : Dulcissimum nobis et venerabile pignus, audi genitorum tuorum salubre consilium, quod in venerabili lege Christiane religionis per beatum Apostolum Paulum, magistrum omnium Christianorum doctrinis spiritualibus edocemur, qui dicit : Volo juvenes nubere, filios procreare, patres familias esse, nullam dantes occasionem maligno. Pro qua re non solum ut nobis consentias hortamur, quantum ut legi Dominicæ obediens esse cognoscaris. Ad hæc B. Julianus respondit parentibus : Nec voluntatis est, nec ætatis tempus, ut faciam quæ hortamini. Ad hæc parentes responderunt : Annorum es circiter decem et octo, quomodo te excusare poteris ne conjugio socieris? Nolumus ut de tempore causeris. Volumus enim te unius mulieris esse virum, ut procreatione concessa cum pater fueris, ex uno consensu vacetis Deo, cessantibus vel digestis incitamentis carnis; et una cum voluntate, cum tibi fuerit sociata, salutaribus monitis adherentis. Hæc agebant parentes, qualiter eorum semen suscitaretur, quod jam finem habere credebant, nisi ipsius procreatione suscitaretur. Cumque parentum molestias non sustineret, et amicorum et omnium affinium suasionibus perhorresceret, tunc B. Julianus suadentibus sibi hoc responsum dedit : Nec promittendi mihi facultas est, nec negandi potestas. Hoc quod hortamini in potestate Domini mei committo. Pro qua re de diebus septem inducias peto, et secundum quod ipse dignatus fuerit aspirare, a me responsum accipietis. Hæc audientes parentes ejus nimio

Petit 7 die-cum inducias.

tudio afflicti, cogitationibus tabescebant, quousque dies status veniret, quo responsum filii reciperent.

4 Venerabilis ergo puer spatium dierum exegit die noctuque in oratione pervigilans, postulans a Domino, ne virginitatem promissam pro qualibet occasione violaret. a Septimo autem die, adveniente nocte, cum corpus emaceratum jejuniis sopori dedisset adest b Dominus et consolator fidelem servum, probatamque mentem sibi corroborat : et ista præcepta ut ficiat jubet, talique commonitione eum alloquitur, dicens : Exurgens Juliane ne timeas; nec suasionem verborum, nec voluntatem parentum perhorrescas. Accipe conjugem, quæ te non polluendo a me separet, sed per te virgo perseverans, et te et ipsam in cœlis virgines recipiam. Multa enim mihi per vos castitas dedicabitur. Multi juvenes et virgines per vestram doctrinam in vitam cœlestis exercitii probantur. Adero tibi habitans in te, ut omnes in te carnis voluptates conteras; atque ipsam tibi conjunctam, convertam in meum desiderium et amorem, tuamque p didissequam faciam. Bique me in cubiculo vobis preparato videbitis, cum Angelicis choris et innumerabili multitudine Virginum utriusque sexus, et quos natura faciebat dispares, una fides in me fecit æquales, quorum tu imitator esse cognosceris. Cum hæc dixisset Dominus, tetigit eum dicens : Viriliter age, et confortetur cor tuum. His d virtutibus corroboratus venerabilis puer, exurgens gratias referebat Domino dicens : Gratias tibi ago, Domine, qui es scrutator cordis et renun; qui a me species et delectationes mundi longe fecisti; ut credulo corde, castitate adjuvante et in me regnante, ad id quod nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ preparasti diligentibus te, perveniam; qui me dignatus es esse viam et iter verum his qui castitatem diligunt, et integritatem mentis ac corporis amplectuntur. Tu nosti Domine, qui ex die e qua in te renatus sum, usque in horam qua me accessire dignatus es, nihil præposui anori tuo. Hoc enim desidero, ut quod ex ore meo procedit, tu confirmes; quia me tunc credo incipere quando finio.

5 Et completa oratione egreditur de cubiculo lætus, vultus sui læticia parentum tristitias auferens, ait ad eos : Ecce sicnt desiderastis, quia divino præcepto cognovi conjugium mihi non esse peccati sed gratiæ, faciam quæ hortamini. Exhilarantur genitores, sperantes procreationem filiorum futuram. Quid multa? Inquiritur dulcissima puella, quæ illi similis esse possit, in facultatibus ampla, præcipua in genere, et moribus sancta. Itaque procurante misericordia Domini Jesu Christi, qui hoc suo munere sacrum voluit ordinare conjugium, talis invenitur puella, quæ facultatibus læples esset, nobilitate et genere cœqualis, nomine Basilissæ, quæ et ipsa unica nosecebat parentibus filia. Fit sermo, pro consuetudine nuptiali. Suscipiunt parentes puellæ læti sermonem; et, ut se habet nobilitas, ordinatur nuptiarum tempus : firmantur omnia que tabulis soleant contineri : matronarum constituitur dies, constituitur dies conjunctionis. Beatus vero Julianus ita diem nuptiarum expectabat, ac si bonus athleta devicta libidine Regi cœlorum placere studebat. Quid multa? venit dies status, in quo vicinæ civitates invitantur. Quæ pompa expetit secularis, unaquæque civitas adduxerat secum, diversa oblectamenta mundi, quæ possunt teneras ætates excitare ad libidinis fluxum. Sonant plateæ organorum fremitu : diversæ voces musicorum resultant : multitudo virginum aureis ornamentis crispabant crines; ad quarum cantilenas et suavissimas voces resultant omnia, ita ut si homo ferrens esset, resolveretur delectamento luxuriæ. Sec inter tantas f ac tales acies desudabat athleta Christi B. Julianus Christi bellator, nemini occulta cordis manifestabat, nisi Domino soli,

a
b

Cœlesti munitu jubetur conjugem accipere, cum qua virginitatem servet.

c

d

e

Subit illi S. Basilissa.

f

solī, a quo spem victorie promissam tenebat.

a ms. S. Mar. Octavo. b ms. Rip. Angelus Domini.
 c ms. S. Mar. Sequipedem. d Idem ms. virtutum visionibus.
 e Metaph. quo genitus sum.
 f Metaph. barbaricas nationes. aliī, barbaras mentes.

CAPUT II.

Votum virginitatis. Approbatio divina. Vita cœnobitica.

Producitur interea onerata auro et gemis sponsa de thalamo, suscepit lætus, cum qua lætaretur in Domino : et vultu se læto ostendens, in corde suo Domino psallebat dicens : Domine ure renes meos et cor meum, ne in me antiquissimus serpens libidinis a excitet bellum. Appropinquat hora, qua ad thorum conjugii preperaret. Traditaque sibi virgine, venerabilis Julianus certus de Domino cubiculum ingreditur : in quo cubiculo oratione facta, talis odor liliorum et rosarum apparuit, ut videretur virgini se in tali loco esse positam in quo solent lilia et rosæ verno tempore tenentibus se suavem odorem gratiæ propinare. Datur silentium noctu, et ait virgo ad sibi conjunctum juvenem : Miram rem sentio, quam si et tu sentis, quæso ne mihi neges. Cui venerabilis Julianus respondit : Quæ sentis fideliter narra. Virgo dixit : Cum sit tempus hyemis, et omnium rosarum vel liliorum naturam necdum gravida terra constricta gelu parturiat, ita in hoc cubiculo mihi omnium odorum suavisitas famulatur, ut his suavissimis odoribus satiata, horrescam seculum, nec penitus desiderem thori conjunctionem. Cui B. Julianus ait : Odor suavissimus, qui tibi apparuit, nec initium habet nec finem : qui tempora dat tempora; qui singulis temporibus dat gratiam quam ministrent : ipse est Dominus Christus, ipse est amator castitatis, qui integritatem corporis custodiens vitam promittit æternam. Nam si hujus monita necum velis suscipere, ut eum tota intentione diligamus, et virginitatem concessam invicem custodiamus; efficiemur in hoc seculo vasa ejus munda, in quibus habitet, et in futuro eum ipso regnabimus, nec ab invicem separabimur. Ad hæc B. Basilissa respondit : Et quæ melior salus est, nisi ut virginitatem custodiendo, vitam adipiscamur æternam? Quia credo esse ut protestaris, opto tibi consentiens esse; volo ut possideam sponsum æternum Dominum Jesum. Hæc ea dicente, B. Julianus precipiens ad orationem, pavimento adbarebat, clamans et dicens : Confirma hoc Deus quod operatus es in nobis. Hæc videns virgo similiter fecit.

7 Et ecce subito eum illis fundamenta cubiculi illius commota sunt : et lux inenarrabilis emicuit, ita ut luminaria, quæ præerant cubiculo, illius lucis magnitudine velarentur. Et sicut scriptum est, impletur quod dictum est : Spectaculum facti sumus mundo, et Angelis, et hominibus. Fit ergo in cubiculo spectaculum magnum et spirituale. Ex una parte sedebat Rex æternus Dominus Christus, cum multitudine innumerabilium candidatorum; et ex alia parte innumeramultitudo Virginum, quarum principatum Virgo gloriosissima Maria tenebat. Tunc a parte Regis clamabatur : Vicisti Juliane, vicisti, a parte Reginæ clamabatur : Beata es Basilissa, qua se consisti salutariis monitis, et falsa mundi blandimenta respiciens, ad æternam gloriam properasti. Iterum a parte Regis clamabatur : Milites mei, qui viceverunt antiqui serpentis libidinem, de pavimento levantur, et intento corde in thoro qui eis preparatus dignoscitur, libro vite æternæ superposito eis legatur; et voce silente ab utraque parte responderunt, Amen. Et advenientes duo albis induti, circa pectora habentes aureas zonas, et singulas coronas in manibus, elevaverunt eos, dicientes : Surgite quia vicistis, et in numero nostro computati estis, aspice quod videtis

in thoro, qui vobis est preparatus; legite et cognoscite, quia fidelis est Dominus in verbis suis; et b tendentes eis manus applicuerunt eos. Et ecce superpositus erat liber splendidior septies argento, aureis scriptus litteris, et in circuitu thori quatuor seniores, habentes in manibus suis phialas aureas plenas aromatibus, diversum odorem reddentes. Et respondens unus ex his dixit : Ecce in his quatuor phialis continetur perfectio vestra. Ex his enim quotidie in conspectu Dei suavitatis odor ascendit. Pro qua re beati estis, quia seculi falsa blandimenta vicistis, properantes ad illa, quæ nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus diligentibus se. Nunc Juliane lege, quod divina Trinitas jubet. Et accedens sic cepit legere : c Julianus qui pro amore meo mundum contempsit, deputetur in eorum numero, qui cum mulieribus non sunt coinquinati. Basilissa vero, quæ ei integro corde sociata dignoscitur, deputetur in numero virginum, in quibus vera virgo mater Domini Maria principatum tenet. Et hæc dicens clausit librum, et iterum dixerunt millia millium, Amen, una voce exultantes. Et iterum dixit ad eos : In hoc libro, quem videtis, hic scripti sunt casti et sobrii, veraces et misericordes, humiles et mansueti, caritatem habentes non fictam, adversa tolerantes, in tribulatione patientes, et qui super amorem Domini Jesu Christi nihil præterulerunt, non patrem, non matrem, non uxorem, non filios, non agros, non facultates, vel cetera quæ in hoc seculo impedimenta sunt animæ. Qui nec ipsas animas suas dubitaverunt tradere usque ad mortem pro nomine ejus, in quorum numero et vos esse meruistis.

8 Statim visio, quam videbant, ad oculos eorum ablata est. Tunc exultantes in Domino beati virgines, atque in edificationem suam reliquum spatium noctis pervigiles in hymnis et canticis peregrerunt. Quid multa? illuxit dies, quo vulgus qui convenerat, baccatu lætitiæ ferebatur. Expectabant videre quasi quos in seculo dixerant, nescientes neque intelligentes sanctam fuisse celebrationem conjugum. Quid multa? cœperunt esse spiritu, non carne, fructificantes : et mysterium divinæ gratiæ in se collatum occultabant, ut a solo Domino Christo et sanctis Angelis sciretur, quod agebant.

9 Et quia Dominus non privat bonis ambulantes in innocentia; ita divinæ gratiæ dono procuratur, ut intra pauci temporis spatium, utriusque genitores de hac vita migrarent; reliquos idoneos superstitibus, per quos calorum æregna non fraudarentur; erant enim et ipsi fidelissimi Christiani. Tunc beati Virgines temporis spatia sibi concessa læti suscipiunt, f sibi possessuri licentiæ palmam, quo possent per patrimonium terrenum transmigrare in superna calorum. Et quia multum laboris est ordine prosequi eorum venerabilem vitam, de tantis operibus pauca prosequendo non taceamus.

10 Fit consensus communis, quo non solum pro sua salute solliciti essent, sed multarum animarum curam suscipiunt. Dividuntur domicilia, et duæ lucernæ super g candelabrum excelsum fundantur; quibus æternus Rex oleum lætitiæ subministrans, per eos sanctam doctrinam ignaris incendebat; igniferi verbi calore tribulos et spinas peccatorum exurens. Ex undique vox illa suavis Domini per os Sanctorum Juliani et Basilissæ invitabat dicens : Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis, et ego vos reficiam. Instituunt sancta monasteria, in quibus messes animarum de seculi spinis ac tribulorum suffocatione rapiabant. Nec erat qui posset audire de ore S. Juliani verbum, ut aliqua mora retineretur converti ad Dominum. Relinquabant viri uxores, filii parentes, sponsi sponsas; patrimonium quoque terrena propter vitam æternam pro stercore computabant. Delicias affluentes respuebant, opes suas pauperibus erogabant, viam angustam arripiebant, nec quisquam

Ex mss.

b

Vident nomen suum scriptum inter sanctas Virgines.

c

Tota nocte orant.

d

Moriuntur utriusque parentes.

e

f

g

Matt. 11. 28. Plurimos convertunt. Julianus 10000 Monachos. S. Basilissa Virgines regit.

Suavi odore, veluti florum, incenditur ad amorem castitatis.

Statuunt simul virginitatem servare

1 Cor 4. 9 Apparet eis Christus, id Virgo, et plurimæ virgines utriusque sexus.

EX MSS.
h
i k
Eccle. 1. 4.

eorum h post aratro manum superpositam respiciebat retro. Eratque S. Julianus sanctæ congregationis circiter i decem millium monachorum Pater. k Et sicut scriptum est : Generatio vadit et generatio venit, quanti migrabant ad cælum, tanti convertebantur ad Dominum. Nec quisquam dinumerare poterat animarum multitudines quæ per S. Julianum perfecte migraverunt ad cælum. Similiter et B. Basilissa, agmina virginum et mulierum, de squaloribus sæculi liberatas castissimas animas præmittit ad cælum. Erantque cum B. Juliano virorum sancta commercia : et per S. Basilissam fulgebat in virginibus et mulieribus castitatis excelsior victoriæ palma. Et quia tunc omnibus innotuit eorum venerabilis vita et conversatio, quæ Domino adjuvante per nos declarata est; nunc ad illud tempus veniam quo martyrum adepti sunt; prosequamur et declarem eorum gloriosissimas palmas.

a MS. *Fels. exerceat. nlii, suscitit. Metaph.* ne vetus ille draco contra ne bellum excisitet. b *Al. tenentes.*

c *Metaph.* quisquis mei desiderio detentus, mundum hunc contempserit, etc. d *Al. vincerat.*

e MS. *Alp.* regno *Metaph.* regno non privarentur.

f *Al.* licentia sua possessuri victoria palmam.

g *Metaph.* super duo candelabra dux hæcære altæ effulgebat. h *Al.* ex aratro manum superposita.

i *Menara.* ipse in alio monasterio degebat, et præerat duodecim circiter millibus virorum.

k *His omissis, ita Metaph.* Nam quicumque ad cælestem vitam animos suos convertentur, apud Julianum ipsum, ad Deum se transferebant; adeo ut nemo posset enumerare, etc.

CAPUT III.

Persecutio Diocletiani. Obitus S. Basilissæ, et mille circiter Virginum.

Temporibus Diocletiani et Maximiani furor persecutionis incumberebat. Hæc opinio peragravit omnem provinciam a .Egypti. Quia opinione comperta sancti virginis se invicem alloquuntur, et talem præcem in conspectu Domini fundunt, jejuniis et fletibus studentes : Domine Deus, qui es occultorum cognitor, et mentium testis, scrutator cordis et renum; te deprecamur ut lætum super nos illumines vultum, et pium et exaudibilem præstes auditum. Non enim dormis neque dormitas, qui custodis utriusque sexus castitatis agerem, in quo tu ipse Christe latari cognosceris. Ne patiaris gregis tui integritatem vitari; ne habeat potestatem insatiabilis lupus, gregi sancto semper infestus; in nullum licentiam habeat ad dissipandum murum b rigoris tui; ut signum fidei, quod inter servos et ancillas tuas per nos sequipedes contulisti permaneat. Cura sit tibi Christe de nobis et de illis, quia plus valet dextera tua ad erigendum, quam fortitudo persecutorum ad deiciendum. Considera et scrutare singulorum et singularum vires, et secundum præsentie tuæ donum omnes perduc ad illam regionem vivorum, ubi nulla est sollicitudo moriendi, sed regnat vera beatitudo vivendi. Et in die illa, qua venturus es magnus et manifestus, præsta Domine omnes famulos et famulas tuas, quos per nos tibi fecisti militare, integros immaculatosque in conspectu tuo inveniri; ut recte exultantes dicamus : Ecce nos, et pueri quos dedisti nobis, et nemo perit ex eis.

12 Et cum finem orationis implesent, redierunt ad propria domicilia. Ea die tempus quietis advenit, et B. Basilissam ita per visum alloquitur Dominus dicens : Basilissa, c nominis tui digna, quæ orasti, hæc me implere delectat; ut omnia vasa, quæ mihi per te mandavi, dum adhuc hic es in hac vita, tu ea præmittas ad cælestia regna. Habelis autem dimidii temporis spatium, quo possis ex omni loco, quo seminasti, triticum colligere, et reconditâ messe laboris tui tu ipsa me sequaris, claves acceptura horrei pleni pinguedine animarum; ex quo quotidie snavitatis odor ascendit in conspectu sanctorum Angelorum. Julianus autem ut bonus athleta præliabitur, et vin-

cet : nec enim aliquando vinci potest, in quo castitas regnat. Erit enim per eum multitudo acquirenda animarum. Multa enim oportet pati pro nomine meo : multasque virtutes et signa ostendam in conspectu inimicorum ejus : et priusquam invocet me, dicam : Ecce adsum.

13 Hæc audiens B. Basilissa evigilans d lætabatur in Domino, vultu splendido ut sol radians in ortu suo : et per ordinem omnia enarravit B. Juliano. Convocansque sanctam multitudinem virginum, hæc eas alloquitur voce : O vos omnes, gaudium meum, et corona capitis mei, sanctæ Virgines, Domino nostro vota reddamus, et sacrificium laudis de corde contrito et humiliato, hostiam jubilationis ei immolemus, quia dignatus est nobis revelare abscondita mysteria : viam et tempus acceptum terminavit, quo e castificatas animas illi consignemus, dilatione concessa, ut unaquæque nostrum considerans cellaria cordis sui, si est abundantia bonorum operum eructantium ex hoc in illud; hoc est, si in hoc sæculo peregrinantes, recte de hac vita migremus ad æternam vitam, ut in nullo in nobis habeant vel cognoscant opera sua illæ potestates, quæ animas pergentes ad cælum refinent et scrutantur; ut nihil in nobis suum invenientes revereantur et timeant, videntes nobiscum sanctum adjutorium pergens, et Spiritum castitatis congaudentem. Considerate et scrutamini arcana pectoris vestri, ut cum tempus habemus, liceat animam ab omni vitio culparum defæctam/splendidi liquoris actu comprobantem restituere Creatori. Hanc enim obtinimus a Christo petitionem, ut omnes vos ante persecutionem vel vastationem inimici immaculatas præmittamus ad cælestia regna, ubi est sponsus castitatis Dominus Jesus Christus. Pro qua re vos hortor, sanctæ sorores, ne aliquid malitiæ fermentum in corde remaneat, sed omnes donantes vobis invicem, si qua habet adversus aliam aliquid, ut perfectam coronam integritatis animæ et corporis vestri recipiatis; neque matrem integro numero salutis vestræ victicem reddatis : hoc scientes, quia nihil valet virginitas carnis, ubi habitat iracundia cordis.

14 Hæc prosequente S. Basilissa, locus in quo erant congregatæ, commotus est, et columna glaucis in conspectu earum apparuit, super se titulum aureum habens scriptum, et vox ex columna processit, cum splendore et odore suavitatis; signum quoque Crucis emicuit dicens : Basilissa nominis tui auctor, quod scriptum vides, lege. Tituli autem scriptura sic continebat : Hæc dicit primus et novissimus : Omnes hæc Virgines, quibus tu ducatum præbes, vasa munda et accepta sunt oculis meis, nec quicquam in eis reprobum inveni, quas lima justitiæ, et igne probationis, ut aurum purissimum, exhibuisti. Venite ad præmia vobis parata. Et hæc legentes, visio ab oculis eorum sublata est. Tunc omnes gratias referebant Domino, qui testimonio suæ majestatis animas sanctas declarasset. Beata vero Basilissa exultans in Domino, dixit : Gratias tibi Domine Jesu Christe, qui pugnas carnales ita h devicisti in nobis. Et adjecit : Insulto tibi diabole, quia insidiarum tuarum fructum perdidisti. Insulto tibi serpens i libidinis, quia vasa Deo dicata nullis artibus abdicasti. Insulto tibi diabole magister mendacii, quia ex grege mihi credito nullus est qui tecum pereat. Insulto tibi ebrietas, quia sobriam mentem vincere non potuisti. Insulto tibi amor mundi, quia aratro intentas mentes, ad tuum amorem revocare non valuisti. Insulto tibi diabole, quia perfectionem quærentes, nullis artibus, nullis machinis, nullis laqueis k retinere valuisti. Tu solus tua confusione ntere; tu solus in tua pœna l luge. Vides enim prædam de tuis manibus ereptam, ad cælorum regna ascendere, unde tu cecidisti. Gaude te mecum sanctæ sorores, quia regnant in vobis signa virtutum. Contemptus mundi regnum cælorum accepit. Remun-tiatio parentum consortia sumpsit Angelorum. Parvi temporis

a

Pro suis orant.

b

c
Divinitus de sua et virginum morte edocetur Basilissa.

d

Suas monet, ut parent se ad mortem.

f

g

Divinitus discunt se in statu gratiæ esse.

h

i

k

l

temporis tribulatio aeterna meruit requiem. Humilitas, sicut cedrus in Libano exaltata est, et sicut cypressus in montibus Hermon. Devicta libidine castitas foecundatur. Nulla est ex inimicis nostris audacia, ut pergentes animas ad suum Creatorem retineant. Omnes enim erubescunt, quia nihil in nobis proprium agnoscunt.

13 Haec cum gaudio dicens, coepit vineam Domini rore justitia maturatam recondere. Et ita divina providentia adimplevit, ut intra tempus promissum migrarent omnes ad Dominum. Beata vero Basilissa secura de reposito fructu, hora diei sexta in oratione constituta separavit, et vidit omnem chorum sanctarum Virginum numero circiter mille, niveis cycladibus indutas, regalibus zonis praecinctas, crucem Dominicam in manibus gestantes, una voce B. Basilissae dicentes: Hoc responsum accepimus, ut tecum Regem Dominum adoremus. Ecce expectamus te, ut tu nos offeras Christo, qui nos acquisivisti. Et evigilans B. Basilissa de partus sui gloria letabatur, et hoc eum laetitia S. Juliano referebat. Unde simul in Domino letabantur. Domini vero operante misericordia ita completum est, ut constitutus illis in oratione S. Basilissa migraret ad Dominum. Quam B. Julianus tradidit sepulturae dignissime, et die noctique memoriae ejus excubias spirituales adimplens.

16 Ipse vero cum choro Sanctorum florebat gratia Dei concessa, ut nullus esset inferior qui non alterum praecederet in virtutibus. Multa enim signa sanitatum per eum, vel per ejus discipulos, Dominus operabatur. Nullum ibi invenit sol irascentem, nec reliquit. Si quis, ut fieri assolet, alicui in verbo *n* contumeliam irrogasset, non capiebat cibum, humilitati et fetibus studeus, quotusque ocaritate renecteret. Et hoc studio laborabant, ut per orationum fructus Deo sacrificium laudis offerrent. Lactatur Pater in hoc studio filiorum. Tunc unusquisque eorum se dicebat incipere quando fiebat. In hac sancta congregatione numquam diabolus potuit aliquem irretire, nullus a caritate discessit, optabant singuli magis adversa quam prospera, omnes illud expectantes praemium, quod nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quae preparavit Deus diligentibus se.

a *Quidam* Syriae *Metaph.* Orientis, ut dictum in *prolegomenis* num. 10. b vs. S. *Max.* vigoris. vs. *Ripp.* gregis. *Metaph.* fidei tunc signum, ac murum. c *Reginam* enim significat, *Basidissa* et *Basidissae* d *Metaph.* gaudebat valde, quod Domini nostri Jesu Christi vultum et characterem splendidi et instar solis exorientis effulgentem, vidisset. e *Metaph.* animas nostras purgatas habentes, illius sigillo imprimamur.

f *Idem:* purgemus pura illa aqua, et actionibus insistentes, Deo ipse tales nos offeramus (hoc autem si cum fide petierimus a Domino impetrebimus) ut peccatorum maculis purgatae, ad caelestia illa regna pervenire possimus, ubi est Sponsus noster Dominus Jesus Christus. Quamobrem vos hortor, etc. g *Metaph.* ignea. h *Al.* superare jussisti. i *Al.* ibido, al. libidine. *Metaph.* serpentis voluptas. k vs. S. *Max.* cruciare, al. luere. l *Alii* cum *Metaphraste*, letare. m *Al.* justitia.

n *Al.* superbus fuisse. o vs. S. *Aud.* cum caritati adnecteret.

CAPUT IV.

S. Juliani captivitas. Sociorum combustorum martyrium.

a **H**aec agebantur in civitate Antiochia, quae est metropolis b Aegypti. Quid multa? In tempore illo vis persecutionis invaluit. Adveniente autem Praeside c Marciano d in eandem civitatem, ita furor sacrilegus exarsit, ut non villa, non vicus remaneret, ubi non idolum erigeretur, ut si quis emere vel vendere voluisset, primum idolis immolaret. Urgetur civitas jussu Praesidis, ut unusquisque in domo imagineve e Jovis erigeret. Ipse autem Marcianus cum uxore et unico filio erat dux perditionis. Audit Praeses B. Juliani fidem, et quia multos secum de hac religione socios habebat, qui pararent se ad mortem magis, quam idolis immolarent. Tunc iratus convo-

cat Assessorem suum, et jubet ut B. Julianum conveniret, ut cum omnibus suis secundum decreta invictissimorum Principum diis immolarent, ne diversas luerent poenas. Assessor vero cum corniculario, et Principe, et primatibus civitatis perrexit ad locum ubi S. Julianus Deo vacabat, quo multitudo Sacerdotum et Levitarum vel omnium ministrorum Ecclesiae confugerant, rabiem persecutionis declinantes. Tunc nuntiatur S. Juliano Assessorem et Principem cum primatibus civitatis pro foribus esse: ipse vero dixit ad eos qui erant congregati: Nunc, fratres, confortemus nos in Domino, quia appropinquaverunt persequentes nos, qui quaerunt velut aqua absorbere nos. f Armate frontem vexillo sancte crucis, et scuto fidei firmate pectora. Jubet itaque eos ingredi, et quia erat g Prioris civitatis filius digne honorabat eum ordo civitatis.

18 Dicit ei Assessor: Puto non latere te, Juliane, sacratissimorum Principum decreta, quibus mundo subveniunt, ut una apud omnes homines sit cultura deorum. Nam dominus noster Praeses Marcianus audiens te nobili genere ortum, hoc pro tua sapientia decrevit, ut secundum moderationem legum, cum gratia conveniaris: quam legem Dominorum Principum habeo praemanibus tibi recensendam, ex cujus salutaribus dictis veritate comperta, reddas te generi tuo, ut propriis bonis fruaris, et opes et Principum amicitias consequaris. Julianus respondit: Sapientiam tuam credo non latere, quia serpens non movetur ex propria sede, nisi ex ore incantantis h verborum cognoverit carmina. Nam sicut non proficit, nec valet movere serpentem, qui carmina nescit, ita nec decreta Principum, nec philosophia Judicis, qui i in temporalibus temporalis agnoscitur, valere poterit Christianas mentes ad daemum inclinare culturam. Assessor dixit: Ergo contentis audire Principum jussa? Julianus respondit: Audiant Principum jussa, qui ipsis militant; nos autem, qui Regem habemus in caelo, terrenum Principem non audimus. Assessor dixit: Et hoc potes gestis k edicere? Julianus respondit: Ipsi gestis aliquid prosequantur, qui in hac vita spem habent; nobis autem, quibus crucifixus est mundus, quid cum foro? Assessor dixit: Ut video, de te desperasti, ne vivas; vel istius multitudinis, quam tibi aggregasti, miserere. Julianus respondit: Istius multitudinis vota simul mecum pendunt in Dei arbitrio: qualem audis me loquentem, tales sunt omnes isti taecentes. Unus est Dominus, quem confitemur, qui est Christus filius Dei vivi. Assessor dixit: Haec quae prosequeris, renuntio domino meo Praesidi. Julianus respondit: Quod verius cognovisti, occultare non debes. Nos vero parati sumus temporalem magis sustinere mortem, ut in aeternum vivamus quam pro vita temporali aeternae morti mancipemur. Assessor dixit: Audio etiam Episcopos et omnem Clerum tecum aggregatos; numquid et ipsi discipuli tui effecti sunt? Julianus respondit: Hi discipuli non sunt, sed Patres; per ipsos enim veram nativitatem suscepimus: pro qua re dignum est, ut filii eum Patribus, et Patres cum filiis pergant ad regna caelorum.

19 Rediens ad Praesidem Marcianum Assessor, omnia quae gesta fuerant intimavit. Tunc Marcianus Praeses consilio diaboli armatus, hanc dedit auctoritatem, ut Julianum solum suis obtutibus, suaeque audientiae reservarent; multitudinem vero Sanctorum eodem loco, in quo agebant, et laudibus Dei vacabant, jussit incendio concremari. Impletur jussio Praesidis, et omnes Sancti ibidem in igne consumpti sunt. In quo loco talis divina gratia collata est, ut usque in hodiernum diem omnes praeterentes tempore psallendi l tertiam, sextam, nonam, vespertinos, nocturnos, matutinos hymnos, ita audiant multitudinem psallentium, sicut in corpore manentium: et si quis his temporibus aeger adiverit, quantumque

m
Mortuantur
omnes vir-
gines.
Apparent
Basilissae

Mortur et
ipso

n

o
Julianus cum
suis sanctitate
et miraculis
claret.

Julianus
coram Asses-
sore generose
fidem profite-
tur.

h

i

k

a

b

c d

e

Marcianus
Praeses jubet
comprehendi
S. Julianum
cum suis.

Socii pro fide
comburentur.
miraculis illu-
strantur.

l

Ex mss. tuonumque fuerit ægritudine oppressus, abscedit in nomine Domini nostri Jesu Christi sanus.

a *Sequentia desunt in Metaph. apud Lipomanum. suppleta a Sur. et mss. Latinis. b Quædam mss. et Sur. Syriæ. c Aliis Marcianus, Paulo Morigiv Martialis dicitur. d Breviarium vetus Andomarense, ab Antiochia. e Momb. Cæsaris.*

f *Al. videmus quod responsum daturi sunt nobis. Tunc S. Julianus, armata fronte, etc. g Sur. primarii viri.*

h *Al. vero. i Al. tempore. k Al. dicere, docere, ediscere. l Perspicere hæc licet antiquam consuetudinem horarum canticarum. Tertæ, Sextæ, Nonæ, etc.*

CAPUT V.

S. Juliani in blanditiis Præsidis constantia.

Posteaquam sancti Martyres, velut aurum per ignem probati, migrassent ad regna celorum, nuntiator Marciano Præsidi impleta esse omnia quæ præceperat, et Julianum sub custodia detineri. Tunc exarsit inimicus et sequenti die tribunal sibi præparari jubet in foro. Illico Præsidis præcepta complentur: concurrit undique omnis ætas, omnisque sexus advenit, ut B. Julianum pro nomine Jesu Christi, a in cujus amore pendebat, viderent cum diabolo dimicare. Tunc Præsēs sub voce b præconaria jussit eum intro mitti. Quem cum vidisset Præsēs dixit: Tu es Julianus, præceptis Principum rebellis, et divinatorum numinum contumax? tu es qui innocentium multitudines magicis artibus aggregas, et omnium mentes immutas. Ad hæc B. Julianus studebat silentio. Ad quem iterum Præsēs dixit: Ut video, reatu tuo oppressus, nihil ad ea, quæ te interrogo, respondes. Julianus sanctus dixit: Ego rebellis c et sacrilegus numquam fui; sed legi divinæ, in qua d regula vitæ continetur, semper parui. Quod autem silentio me studentem miraris, tecum loqui confunder, quem video mendaci fallacia esse involutum. Nam Imperatorum tuorum lex quomodo esse sacra poterit quæ sacrilegium operatur? Marcianus dixit: Doleo super te, quia te sic video magicis artibus occupatum, ut non intelligas, quantam vim habeant Principum jussa, per quæ obediens consequitur laudem, et Imperatorum meretur amicitias: inobediens autem, sicut tu dignosceris, pœnæ subiacet et tormentis, et mortis hæres efficitur. Nam audio te tam nobili familia ortum, ut adhuc natalibus tuis parcere e dignoscar: pro qua re hortor te f ut filium meum, ut ad laudem generis tui diis thura offerre lætus properes.

21 Hæc audiens B. Julianus respondit: Malitia tua cæcatus es, ideo non recte ordinem prosequeris, ut intelligas quæ sit laus generis mei. Tu false mihi blandiendo suades, ut diis quos colitis thura offeram, ut gloriam et amicitiam Principum merear adipisci. Vos noscimini multorum deorum dearumque esse cultores, nos vero Trinitatis unice veri sumus cultores. Dii vestri aut ærei sunt, aut lapidei; si ærei sunt, satis meliores sunt illis g cucurme, quæ ad usus hominum ex ipso metallo fiunt; si lapidei, respuendi sunt, quia ex ipsis lapidibus plateæ struuntur ad evacuandum lutum. Et cum fuerint homines, quos colitis, ex quolibet metallo aut conflati aut sculpti dicitis eos sacrificiis cælestibus placari, ut per hæc sint propitiis his qui eos colunt. Nos autem, qui unum Deum, qui est in cælis, colimus, dicitis magicis artibus esse occupatos, pro qua re torqueri nos jubetis veri Dei cultores. Unde dehes scire quæ nescis, quia sicut non est societas luci et tenebris, nec firma habitatio agni cum lupo; ita non potest fides nostra subjungi imperio vestro vel dæmonii vestris. Præsēs dixit: Mihi non verbis jussum est agere tecum; sed audi quid jubeant invirtissimi Principes, ut ex eorum lege cognoscas, quid te agere oporteat.

22 Julianus sanctus dixit: Quid jubeant auctivi, quid autem me oporteat facere salutari consilio defini. Turpe est enim grege præmissi pastorem minime sequi. Præsēs dixit: Illi, quos memoras, pro

errore suo dignam consecuti sunt mortem: tu autem, ut evadas tormenta, quæ contempторibus debentur, et generi tuo et natalibus tuis restituaris, hoc elaboras. Julianus respondit: Labora pro te vel pro tuis, quos ita sibi diabolus fecit hæredes: pro me autem sollicitus est Dominus meus Jesus Christus, qui me ex limo terræ formavit. Præsēs dixit: Sic tecum debeo agere, quasi cum infirmo cardiaco medico, quondamque sanitatem recipias. Quod si te sanum reddidero, et divinatorum numinum cultorem perfecero: magnum mihi apud Principes amorem collocabo. Nam et ipsi Domini rerum multum tuæ vesaniæ condolent. S. Julianus respondit: Numquam auditum est, ut cæcus illuminet videntem, et morbidus curet sanum, et errans corrigat recte gradientem. Præsēs dixit: Ergo ut dicis, cæcus sum, et morbidus, et errans, qui salutis tuæ cupio esse consultum; et tu solus plenam obtines sanitatem? Julianus sanctus dixit: Hæc omnia in te dominationem habent. Quod si velles te cognoscere ex toto corde, et requirere salutem tuam, non te horreret medicus noster, per quem omnes Christiani verissimam obtinent sanitatem. Quos autem colitis, dæmones esse manifestum est, qui sibi credentes perdere possunt, liberare non valent.

a *Al. in cujus amore pendebat, viderent, etc. b Al. terribih. c mss. Nip. sacris legibus. d Al. regalia vite mandata, e Sur. Imperator vult. f Al. cum filio meo. g Est cucuma vas æreum, in quo aqua calefit, aut aliquid maceratur, aliquando tigurulum significat.*

CAPUT VI.

S. Juliani cruciatus. Miracula idolorum destructorum, excussi et restituti oculi. Martyrium sanati amici Præsidis.

Tunc Præsēs iratus exclamat tortoribus: Extendatur ad verbera, ut vel sic stultitia ejus omnibus manifestetur. Julianus respondit: Non est stultitia, Deum nosse, sed gloria. Tu autem secularibus oppressus illecebris, quid sit congruum non agnoscis. Præsēs dixit: Extendite eum, et fustes rigidos nodososque afferte, et omnia membra ejus dissipate. Et cum ita facerent, unus de a cadentibus ictu repercutus oculum amisit, et hic erat de necessariis Præsidis, et Imperatoribus notissimus. Hoc videns Præsēs, infremuit, dicens: Tantum valent magia tua ut nihil sentias pœnarum, et aliis oculos evellas? Julianus respondit: Marciane, vides quia hoc est, quod superius dixi, cæcus, morbidus, et errans es. Tandem amota coecitia tua, qua in me baccharis, audi quæ loquor. Præsēs dixit: Si pro salute tua est, audiam libentissime. Julianus respondit: Convoca omnes quos habes deorum dearumque probatissimos sacerdotes, et invocent nomina deorum suorum et dearum super oculum evulsam, ut restituant cultori suo visum. Cum ergo non valuerint, ego nomen Domini mei Jesu Christi invocabo, et non solum oculum evulsam, sed et cordis oculos illuminabo.

24 Tunc Marcianus tam vera ratione confusus, jubet omnes Pontifices adesse, et dicit eis: Itē et immortales deos sacrificiis optimis honorate, ut huic rebelli suo Juliano ostendant virtutem suam, et homini mihi necessario oculum reformantes, et ipsum suæ culturæ inclinent. Ingrediuntur autem lapides ad lapides, lapidis jussa complentes. Qui cum ritu illo nequissimo dæmonia appellarent, hujusmodi accipiunt responsum in templis: Discedite a nobis, quia nos igni æterno mancipati sumus. Tantum enim valet Juliani deprecatio ad Deum, ut a die qua b a vobis tentus est, nobis pœna centuplicata sit, et cum in tenebris clausi refineamur, quomodo visum reddemus, quem non habemus? Tunc egrediuntur sacerdotes falsa promittentes. Sanctus autem Julianus, quem nihil latebat, oratione facta dicit ad Præsidem: Marciane, festina celeriter ingredi, in templum, vocant te dii tui. Tunc Marcianus, licet non voluntarie, sed

blanditiis Præsidis rejicit.

Cadit iustibus percussori eruitur oculus.

u

Drumum vares elidit.

b

Julianus sistitur Præsidi.

a
b

c
d

e
f

Deos irridet et decreta Cæsarium.

g

Exvrit idola. sed invitus, venit ad templum, vidit quoque omnia simulacra crystallina, et electrina, vel aurea, atque argentea, vel ex omni metallo, quae amplius quam *c* quinquaginta dignosebantur, ita comminuta et in pulverem redacta, ut qui fuerit omnino non appareret. Praeses ista videns cœcatus a diabolo clamabat: O maleficia! sic prævalent apodixes carminum, ut vires deorum superent, et pretiosa numina in pulverem redigant? Sed hæc deorum patientia laudabilis: adhuc injurias sibi irrogatas sustinent, ut rebelles suos patientia sibi subjungent. Hunc autem videamus si pollicitationis suae impleat effectum, ut oculum extinctum, sola invocatione nominis Dei sui valeat reformare.

25 Et dixit ad Julianum: Patientissimos deos superasse te gloriaris, quorum pietatem erga te minime cognoscis: nunc sopito preloquio promissum imple, ut in nomine Christi quem colis, oculum extinctum restituas. Sed ne hoc magicis artibus exerceas, lotio te perfundi jubeo, per quod omnia maleficia fugari cognoscuntur. Julianus respondit: Hoc quod facturus es, non ad injurias meas, sed ad laudem Domini mei proficiet, ut et oculum pristinae sanitati restituat, et putens lotium in odorem convertat necetareum. Cumque eum perfunderent, ita completum est, ut dixerat, ut non lotio, sed balsamo eum putarent perfusum. Ad quod miraculum, licet incredulus, Marcianus tabescebat.

26 Tunc S. Julianus super oculum extinctum, crucem Salvatoris nostri faciens, et nomen Domini invocans, statim ita restitutus est oculus, quasi nihil fuisset passus. Sed hæc omnia non Dei virtute, sed magicis artibus facta esse credebatur impiissimus Marcianus. Ille vero recepto oculo clamabat: Vere Deus est Christus, ipse solus colendus est, solus adorandus. Dii autem vere demonia esse manifestantur. Quem talia prosequentem jussit Marcianus gladio interfici. Quem nullus dubitet, sanguinis sui unda perfusum, Dominum Jesum Christum sibi Martyrem consecrasse, ad laudem et gloriam nominis sui, Amen.

a *Quædam vss. sedentibus.*

b *Al. ad hæc patibula comprehensus est. al. ad hoc patibulum raptus est. c. Al. quingenta.*

CAPUT VII.

Conversio Celsi filii Præsidis.

Sanctum vero Julianum jussit impiissimus Marcianus diversis pœnis afflictum, et vinculis ferreis per omnes artus oneratum, sub voce præconia circuire civitatem, dicens: Hæc merentur rebelles deorum, et Principum contemptores. Cumque venirent ad locum, ubi filius Præsidis studebat litteris, tunc puer ad condiscipulos suos dixit: Miram rem video. Qui dixerunt: Quid vides? Et ait: Ecce video reum istum Christianum, quem milites ducunt ore frenatum, multitudinem albatorum cum eo loquentem, et coronam de lapidibus pretiosis et auro super caput ejus ponentes, cujus splendor aeris hujus lumen obtundit: et alios tres viros, albescentibus comis, aureoque a vultu, in similitudine aquilarum, super eum excubias celebrantes. Et hoc mihi videtur, quia dignum est huic tali Deo credere, qui sic suos cultores tuetur, et illos tali decore circumdat. Nam credite mihi Fratres, quia in ejus confessione delector, et talia pati desidero, si vellet Deus ejus esse Deus meus.

28 Hæc audientes condiscipuli ejus vel magister, turbati sunt valde: quem blando sermone corripientes, ab intentione revocare volebant. Timebant enim, quia unicus erat patri. Dixitque puer: vere magnus est Deus Christianorum, in quem credere consilio salutari decevi. Ipse est verus Deus, qui credentes in se non deserit. Quæ est enim gloria vitæ hujus? Sicut uter vento distentus plenus apparens, et intus est vacuus; ita et gloria seculi hujus, in qua nos tem-

poralem habemus *b* lætitiâ, et æternam Dei potentiam non agnoscimus. Volumus dominationem exercere, et dominatorem *c* verum, qui est in cælis, corde incredulo voluntarie non cognoscimus. Quanto meliora sunt nobis pecora, juncta, vel canes, qui voces vel jussum dominorum suorum audiunt, et injurias ipsorum morsibus vel calcibus vindicant? Nos vero rationabiles facti Creatorem nostrum, lapides et ligna colentes, non agnoscimus. Sufficiat mihi hincque errasse, jam non errabo. Quod mihi deficit, ostensum est: tempus acceptum inveni: quare non elaborem ut acquiram tempus sine tempore, fruam luce sine fine, et continendo divitias habentes, separatim acquiram? Nam impedimenta hujus mundi aeternas a Deo. Potestas vero temporalis, vel qualibet dignitas successione finitur, et vita ipsa morte excluditur. Illi debeat credere Deo vero et sancto; in ejus regno si militavero, nullus veniet mihi successor: ejus æternitati si sociatus fuero, casibus æternis non subiacebo, nec mortem pertimesco. Hæc est gloria et nobilitas generis, pro tali Deo pati: pro quo dum torqueor, numquam deficio; quem cum confiteor, nunquam derelinquo.

29 Hæc dicens filius Præsidis projecit volumina doctorum, et ipsas vestes, quibus indutus erat, a se jactavit, dicens: Polluta vestimenta ad Dei hominem propterantem projicere necesse est: nudum me maternus uteris huic seculo fudit: quod nudus est, mundo relinquam. Et per plateas civitatis cursum arripuit, quousque ad locum ubi S. Julianus torquebatur, veniret. Ita enim jusserat iniquissimus Marcianus, ut per omnes plateas et vicus civitatis diversis pœnis affligeretur. Tunc puer prostratus pedibus S. Juliani clamabat: Te *d* agnosco patrem secundæ nativitatis, quem mihi Dominus Jesus Christus, sic clarificatum ostendit: Marcianus vero genitorum meum, inimicum veritatis, Dei servorum persecutorem, abnego et despicio. Tibi adbarens opto pro Christo et Salvatore meo, quem usque in hanc diem ignoravi, similia pati. Hæc videntes ministri pœnarum, vel milites, stupore perterriti contremuerunt, et *e* sermo eorum deficit. Doctores vero studiorum fugere quærebant. Tota quoque civitas utriusque sexus ad spectaculum tantæ rei concurrebat: omnesque hæc audientes et videntes tremor invasit, cognoscentes filium Præsidis S. Juliano sic adhaerentem, sic vulnera ejus osculantem, talia proclamantem, obstupescerant. Tunc venerabilis puer dixit: O universi populi agnoscite me, quia ego sum Præsidis filius, qui cum impio patre Sanctorum veneranda corpora, licentia paternæ potestatis dissipabam. Sed hæc, quæ miramini, immutato dextera Excelsi laudabilis est. Hæc feci ignorans Deum: ast ubi cognovi Deum, imo cognitas sum ab eo, diis abrenuntio, patrem et matrem abnego, divitias superfluas respuo, Christum confiteor, B. Juliani me *f* vel sequipedem protestor. Quid tardatis ministri vel milites? Ite, nuntiate parentibus meis, ne Deum verum cognovisse, et huic adhærere, quem veri Dei cultorem esse cognovi.

30 Innotuit factum omni civitati, totamque provinciam peragravit; nuntiantur hæc patri ejus et matri. At illi audientes, ut cera igni taberunt. Et quia confluerat innumera multitudo populi, Præses vocel filium suum, a S. Juliano segregatum, sibi restituit. Domini vero misericordia ita affluit precibus S. Juliani, ut si quis vellet manum extendere, ut eum apprehenderet, et separaret a complexu S. Juliani, statim brachia et manus ejus contraherentur.

31 Reperit factum pater, et jubet eos simul ad se perducere. Cumque ejus aspectibus sisterentur, ait ad B. Julianum: Tu es qui spei meæ fructum magicis artibus auferre contendis? qui tenerum pectus illicitis carminibus alienasti, et genitorum affectum negare compellis? Hæc patre pueri dicente, mater advenit

Ex vss.

b

c

Perfunditur lotio, diffundente odorem balsami.

Restituit oculum.

Illuminatus, Christum contemptus occiditur.

libros et vestes projecit, adjungitque se S. Juliano.

d

e

f

Non potest vi ab eo avelli.

Præses magicis artibus id tribuit.

cuu

Celsus videt S. Julianum ab Angelis coronari,

u

convertitur ad Christum,

EX MSS.

cum omni familia sua utriusque sexus, circiter quinque millibus, crine soluto, uberibus nudatis, lacerato pectore, et voces dabat ad caelum. Tunc Præses hæc videns, scissis vestibus et lacerata facie clamabat ad B. Julianum : Juliane crudelis aspice dolorem patris et matris. Aspice tantæ familie planetam, et magicis artibus solve innocentiam, ut et nobis unicum reddas filium, et huic tantæ familie restituas dominum, et pro te Imperatoribus suggeram, ut culpa vacante abscedas. Julianus respondit : Suffragiis tuis opus non habeo, nec ab Imperatoribus tuis dimitti desidero. Sed hoc oro Dominum Jesum Christum, ut una cum isto agno de lporum visceribus nato, vel omnibus qui credituri sunt, martyrio completo suscipiar in eorum numero, quos tu in innocentia viventes, crudeli incendio concremasti. Nam ecce adest, qui ex te natus fuit, et modo mecum credendo renatus; ætatem habet, ipse tibi responsum det, ipse genitricis aspiciat lacrymas, ipse uberibus, quibus nutritus est, doleat morsibus et cæde consumptis.

32 Ad hæc venerabilis puer dixit : Contingere solet, ut de spinis rosæ nascantur; nec amittit odorem suavissimum rosa nata de spinis; nec frutex, qui genuit rosam, spinarum amittit aculeos : ut consuevistis parentes pungite, et ne odorem suavitatis creditibus permittite propinare. Vobis obediant, qui perire parati sunt; me imitentur, qui de tenebris ad lumen transire contendunt. Hoc scire debetis, quia ego pro Christo Domino meo vos parentes abnego; et vos propter deorum vestrorum culturam, filium tormentis affligite. Credo enim per ista tormenta, et per temporalem mortem, vitam æternam acquirere. Nec possum in vos pius esse, et in me crudelis existere : nec anorem vestrum *g* Dei amori præponere. Quid moramini? Accede tu Marciane quasi incredulus et crudelis pater, non quasi verus Abraham, apprehende gladium et Christo filium victimam offer. Sed si te viscerum pietas monet, dirige me ad sævissimum Principem tuum, ut ego pro Domino meo Jesu Christo, ornamenta martyrii plenius adimpleam. Nam vani et inanes sunt singultus vestri, et falsa lacrymæ. Ceterum ab hac confessione pietatis nullus me valebit disjungere. In hac parte omnis definitio Philosophorum cessat. Abscedite a me. Paternum nomen et maternum Christi nomini non præpono.

a Al. volatu. b Al. licentiam. c *Sup.* rerum. d us. desidero. e Al. sensus. f Al. pedisequum. al. sequipedam.
g Al. æternæ lætitiæ.

CAPUT VIII.

Conversio xx militum. Adventus vii fratrum Christianorum, et Antonii presbyteri in carcerem.

Hæc audiens Præses, exclamavit : Custodia privata recludantur, et quæ necessariae sunt opes subministrantur eis. Audiens beatus puer, et B. Julianus, dicunt Præsidi : Opes, quas parari jubes, tibi consentientibus impendi præcipe; nobis vita Christus est. Hæc audiens Præses, fremuit ut leo; et existimans eos pœna terri, quos blandimenta non valuit obtinere, jussit eos in carceris ima recludi, ubi de damnatorum membris diuturno tempore consumptis horribilium vermium examina bulliebant, et odor omni foetore nequior. Introducuntur beati Martyres : quos præcedens gratia Domini locum horrendum delectabilem reddidit, tenebras convertit in lucem, exhibens cereorum officia, nectareum odorem reddens : ebulliens vero pœna evanuit.

34 Hæc videntes milites numero viginti, qui eos custodie mancipandos adduxerant, conversi ad invicem, dicunt : Pudoris est ut ferream pectus possideamus. Nunquid justum est ut ab hac luce ad tenebras redeamus, de vita ad mortem, et de odore nectareo ad horrendas effusiones sanguinum, et a tali patre

monente ad Judicem irascentem; a veritate ad mendacium, a sobrietate ad ebrietatem, a castitate ad libidinem? Turpe est reverti et esse quod fuimus, et negligere salutem, quam invenimus. Hæc dicentes, ad pedes volvuntur S. Juliani, laudantes et confitentes Christi nomen. Tunc B. Julianus cum venerabili puero gratias Deo referabant. Audiens hæc itaque Marcianus, præponit custodiæ crudelissimos custodes, quoadusque muneribus preparatis, omnibus pœnas inferret. Sanctus vero Julianus sollicitus pro salute eorum, quos Christo acquisierat, orabat Dominum ut procuraret qualiter baptismi gratia firmarentur. Nec hoc silebo.

35 Aliud magnum donum in eadem civitate concessum est. Ante tempus persecutionis, Imperatores Diocletianus et Maximianus quemdam Priorem civitatis unice diligebant, quia de genere *a* Carini Imperatoris descendebat. Hic defunctus Christianus cum uxore sua, septem filios Christianos superstites reliquit : quos Imperatores retinentes amore patris eorum, jusserunt eos sine aliqua persecutione Christianæ religioni deservire. Ii habuerunt secum Presbyterum, qui eis mysteria sancta celebrabat. Hi visitantur a Domino, et jubentur una cum Presbytero carcerem petere, ut baptismi gratiam venerabilis puer Celsus et milites consequerentur. Statim sancto præcepto obaudiunt, et dum ad carcerem veniunt nocte, vident Angelum Domini ante se præeuntem : qui mox ut tetigit januas, omnia claustra aperta sunt. Ingressi vero et orantes simul cum B. Juliano, Deo vota persolverunt. Tunc illi septem fratres cum Presbytero Antonio, videntes tantum splendorem gratiæ clamaverunt, dicentes : Ecce adsumus : Dominus nos huc direxit cum Sacerdote suo, ut omnes baptismi gratiam consequantur, et nos thronos per te Pater Juliane, in agone martyrii Christo verissime militemus. Hæc audiens B. Julianus, dixit : Gratias tibi ago Domine Jesu Christe, qui ita dignatus es implere desiderium meum, ut, quos per me acquisisti, per baptismi gratiam vera fidei membra confirmetur : et hi, quos *b* pietas impia Imperatorum, quasi agnos inter tanta agmina lporum, reliquerat, ad tui sancti nominis confessionem mereantur pervenire.

36 Nuntiatur hoc factum impio Marciano, septem germanos sine aliqua persecutione remissos, S. Juliano sociatos, optantes mori pro Christo. Audiens hæc Præses contremuit, et jubet duci de custodia, et eos sic alloquitur : Quid vobis contigit infantuli, quos ita Principes tuentur et diligunt, ut arbitrii vestri essetis et religionis vestræ cultores? Quid patimini sine aliqua persecutione optare mori, quibus concessum est vivere? Si ego maleficiis filium amisi, et militum mentes nescio quibus carnibus mutatae sunt; quare vos, qui in vestro arbitrio constituti estis, ultro properatis ad mortem? Audite me, et estote securi, ut fuistis. Ad hæc venerabilis fratrum senior respondit : Præses audi, quæ a me dicuntur. Præses dixit : Die ergo, ut audiam. Puer dixit : Massa auri naturæ suæ obtinet claritatem, sed nisi per manus artificis, igne, et limis, et malleo in partes dissecetur, diadema regni in capite Regis non perficitur : ex ipso metallo auri, industria artificis, et per ignem et malleum, diversarum ornamentis margaritarum, et lapidibus pretiosis, componitur diadema, ut omnes qui vident mirentur. Sicut auro natura sua splendido diversarum margaritarum et lapillorum natura adhærens; ita sumus et nos nati de Christianis : sed nisi ipsa navitas in publico fuerit omnibus manifestata, in occulto non coronatur : et nisi Juliani vestigia immaculato *c* calle secuti fuerimus, in diademate æterni Regis Domini Christi esse non possumus. Satis horrenda est arbor, quæ foliis vernat, et *d* cultori suo poma non exhibet. Hæc audiens Præses jubet eos in custodia reduci, in qua pro eis S. Julianus et omnes Sancti Deum deprecabantur, ne serpentis falsa blandimenta

Generose respondet Celsus parentibus.

a Pueri 7 Christiani cum Presbytero divinitus in carcerem inducuntur

b

Reddunt Præsidi rationem sui in carcere adventus.

Carcer illustratur, et suam odore repletur.

Milites 20 convertuntur

c

d

dimenta innocua pectora declinarent ad verba maligna. Ita suscipiunt letos, de quibus erant suspecti.

a *Carinus an. Ch. 282, creatus Imperator est cum fratre Numeriano a patre M. Aurelio Caro, et occisus est apud Margum Maximus oppidum an. Ch. 283. b Sur. impietas Imperatorum. c Al. corde. d Sur. Creatori.*

CAPUT IX.

Mortui suscitatio, et ad Christum conversio.

Tunc iniquus Marcianus suggestionem fecit Imperatoribus, dicens : Piiissimi Principes subvenite legibus vestris, et divinis numinibus, quæ remanserunt, præbete munimen : et magum Julianum vestris obtutibus præsentate, qui magicis artibus amplius quam quinquaginta deorum simulacra, per quos mundus florebat, comminuit: filium a me unicum separavit, et militum mentes nescio qua arte immutavit : nam et septem germanos, quos clementia vestra legis suæ jussit esse cultores, magia arte subvertit, beneficiis vestris fecit esse ingratos. Pro qua re quid velitis, jussu vestro decernite. Tunc Imperatores hanc dederunt auctoritatem Marciano, ut si Julianus cum sociis suis in hac confessione permaneret, ad exemplum aliorum convocata universa provincia, singulis singulas juberet præparari cupas et intus picem, sulphur, et bitumen immitti, et singulos in easdem recludi, et igne supposito concremari. Quod si adversus hæc carnen magicæ artis prævaleret, haberet licentiam, quibus vellet penis eos affligere.

38 Accepta hac auctoritate Præses jubet sibi in foro sedem parari. Alia vero die cum sedisset, jubet S. Julianum cum sociis suis aspectibus sisti, quibus Marcianus: Nihil pro vestra salute tanti temporis spatio cogitastis? Julianus respondit: Cogitatio nostra, quæ est ab initio, in quo cepit in hoc et finiet. Tu si aliquid excogitasti pœnarum, exerce. Præses dixit: Quod cogitavi, ego adimplebo. Et adjecit: Audistis quid de vobis determinaverunt invictissimi Principes? Cui venerabilis puer Celsus dixit: Audisti et tu, nec nominande, nec dicende, nec audiende pater, pœnam quam præparavit Deus patri tuo diabolo et vobis qui effecti estis ministri ejus? Et subsecutus S. Julianus dixit: Quod jusserunt Principes, imple: nam nos audire non delectamur.

39 Cum ista dicuntur, et illa audiuntur, per plateau corpus exanime ferebatur sepulture mancipandum. Tunc Præses corde cæcatus, jussit revocari corpus; et in medio foro deponi. Omnes vero, qui hæc videbant, stupore nimio tenebantur. Tunc Marcianus ait ad S. Julianum: Magister vester Christus dicitur, quod antequam crucifigeretur mortuos suscitabat: hic apparebit, si vere Deus est, si vos istum mortuum, sicut magister vester fecit, suscitaveritis. S. Julianus dixit: Quid prodest cæco, quando sol exoritur? Præses dixit: Hic nunc parce fabulis, et si quid prævales tu, aut Deus tuus, istum mortuum suscita. B. Julianus respondit: Licet infidelitas vestra hoc non mereatur a Domino, tamen quia nunc tempus est, ut virtus Domini manifestetur, et ne hoc impossibile putetis; fidele habeo pronissum, Domini mei, credens quia quidquid eum peto, non me fraudabit. Statim autem Julianus oculos in caelum defigens ferme hora unius spatii, facies ejus mutata est et facta est ut nix, et his verbis coram omnibus fudit orationem ad Dominum dicens: Domine Jesu Christe, qui es verus filius Dei vivi, qui in principio natus est de Patre sine a tempore, et in novissimo mundi carnem de virgine assumpsisti sine semine, aspice de summitate caelorum tuorum, et ad confusionem inimicorum tuorum, et ad corroborandam fidem in te credentium hæc que operatus es positus in terris, exaudi nunc de caelis, et suscita hunc mortuum, ut vivi non moriantur, sed mortui reviviscant. Et completa oratione ait ad corpus: Tibi dico, terra arida, in ipsius nomine

qui Lazarum quadriduanum suscitavit, ipse tibi imperat, surge. Et cum hoc dixisset, surrexit qui erat mortuus, et voce magna clamabat: O acceptabilis oratio! o immaculata virginitas quanta meretur! Quo ducebar, et unde reductus sum?

40 Cæcatus vero Marcianus irridens dicebat ad eum: Quo ducebaris et unde redisti? Tunc ille, qui fuerat defunctus, dixit ad Præsidem: Permite me ordinem prosequi. Præses iterum irridens, dixit: Prosequere. At ille: Ducebar nescio a quibus Æthiopicis, quorum statura erat ut gigantum, et aspectus horridus, oculi ut fornaces ignis, dentes ut leonum, brachia ut trabes, ungues ut aquilaram, in quibus nulla misericordia erat. Hi me lætantes ducebant in infernum: et eum jam prope os putei abyssi essem, adhuc expectabatur, ut caro mea redderetur terræ, ex qua sumpta est. At ubi tu Præses corpus meum fecisti revocari, et ubi B. Julianus pro me orationem fudit ad Dominum caelorum, infernus omnis conturbatus est, et vox de throno Dei audita est, dicens: Propter dilectum meum Julianum reducat in laus animæ, quia in nullo eum volo contristari, in quo sic ego et Pater meus et Spiritus sanctus lætamur. Et venerunt duo albis induti, et tulerunt me de dominatu eorum, et huic luci reddiderunt. Nunc ergo obsecro te, per eum qui me suscitavit, ut agnoscam verum Deum post mortem, quem vivus negabam. Hæc audiens Præses et videns, turbatus est; et ne dissensio fieret inter tantas multitudines, jubet eum cum Sanctis in custodiam recludi, et claustra annulo suo signari. Quem Julianus fecit baptismi gratiam consequi: et cum ipsis in martyrio cepit agonizare.

a .M. matre.

CAPUT X.

Martyres xxxi ab igne illati.

Impius autem Marcianus jubet pœnam, quam Imperatores jusserant, præparari. Quæ cum parata fuisset, illuxit dies, et populi utriusque sexus currebant quasi ad spectaculum Circi; a et qui volebant venire, a ministris compellebantur. Ordinantur cupæ in ordine triginta et una. Terror intolerabilisangebatur: mediantur cupæ picæ, bituminæ, et sulphureæ: adjuncta etiam copia lignorum et sarmentorum.

42 Jubet impius Præses Sanctos produci de custodia. Sanctus vero Julianus et puer uno vinculo tenebantur: ceteri vero onerati vinculis catenarum trahabantur ad spectaculum, hymnum Deo una voce canentes: Bonum mihi quia humiliasti me, ut discam justificationes tuas. In quorum aspectu omnis ætas novam pulchritudinem mirabatur, quorum mentes ad fletum conversas pietas inclinabat. Clamabant ab omni ætate inconfuse. Viri clamabant: O injustitia! et nos filios habemus. Mulieres solutis crinibus clamabant: O b gemitus amatoris felle! ut quid talis juvenis igne crematur? O potestas caeca, quæ nec vivis parcat, nec mortuos audit! Tunc S. Julianus silentium petens ait ad populum: Ne prohibeatis fieri permissum Dei. Sinite nos splendidiore fieri auro per ignem; hoc scientes, quia videbitis nos creduli et increduli igne consumpto, sicut videtis nunc ante ignem, illasos.

43 Jubet eos impius Præses in conspectu suo statui, quibus sic dixit: O desperata voluntas, per quam decus juventutis ad interitum d properat, nescio quo carnine mentes alienate sunt. Convertimini, e et sic tandem pro vestra salute diis inamortalibus, qui laborant pro vobis, cervices flectite. Quod si volueritis, ego obtinebo ad Imperatores, sine aliqua persecutione religionis vestrae esse cultores; tantum ne unicum mihi filium dulcem, cum talibus ac tantis, in ipso flore vernantem videam cremari igne. O insupportabilis dolor pectori meo! Quem primum plangam, cum omnium decora sunt corpora? Filii mei dulcissimi vultum desidero pulchriorem. O Juliano omnium malorum

Ex vss. S. Julianus mortuum resuscitavit.

resuscitatus narrat statum alterius vite.

Fili Christianus.

Ex rescripto Imperatorum comburi jubentur.

Intrepidisistantur Præsidi.

a Implentur cupæ picæ et sulphureæ.

Produciuntur Martyres.

b c

Obiurgantur a Præsidi.

a

EX. MSS.

malorum magister, quam multa bona tecum trahis, ut filius negando patrem, per te et matrem non agnoscat? Et ad filium conversus dixit: Vel antequam pereas, fili dulcissime, verba audiam tua: ecce venit et mater, quæ partus sui dolores istos quos non sperabat invenit, ecce et numerosa familia, quæ te sibi futurum dominum congaudebat, funeri tuo valedictura advenit.

I. gregnum
Celsi respon-
sum.

44 Venerabilis puer Celsus dixit: Lugeant se et te; nos autem, quos conspiciunt ad regna cælorum tendere, lugere non debent. Nam nos omnes transibimus per ignem, et illasi tibi apparebimus, et huic tanto populo qui agonem nostrum expectant. Dæmonia vero quæ colitis, et illas pestes quas Imperatores dicitis, ac si purgamenta despicias. Præses dixit: Ipsa est contumax audacia vestra, quæ vos vivere non permittit. B. Celsus dixit: Per ipsam vanitatem quam colis, te obstetor, ut intrepidus corde petitioni meæ tribuas effectum. Præses dixit: Quidquid volueris pete. Celsus dixit: Cum me videris illesum post ignem, permitto ad me venire matrem meam, ut habeam consilium cum ea triduo, dilatione concessa. Si mihi unam rem quam voluero concesserit, nec me, nec illam amittes. Hoc audiens mater urgebat fieri. Tunc impius Marcianus creatus a diabolo, dixit: Si ex igne illæsus exieris, quod fieri non credo, faciam quod desideras.

45 Tunc Præses incendium filii videre non tolerans, Assessorem reliquit, qui iussa Principum compleret; ipse vero scissis vestibus cum uxore domum revertitur. Tunc exurgit luctus immanis, plangentibus cunctis. Lugebant parentes filium, servi dominum, nec erat qui consolaretur. Quid multa? Assessor munus sibi injunctum adimplet. Jubet singulos Sanctos in singulis deponi cupas. Sanctus vero Celsus, qui nunquam a litere S. Juliani discesserat, dat ei pacis osculum, et ad præparatum supplicium properat intrepidus. Cumque singuli a ministris comprehenderentur, et deponerentur in cupas, sicut superior dictum est, pie, sulphure, et bitumine semiplenas, aggregata copia lignorum et sarmentorum, et stuppæ; jubet Assessor ignem supponi. Quod cum factum fuisset, eructabat flamma exelsior ab eo loco, et enbitis amplius quam triginta elevabatur. De medio autem igne, ita multitudo psallentium resonabat, quasi vox aquarum multarum. Consumptis vero omnibus igni suppositis, apparent Sancti sicut aurum vel argentum rutilans, et ista modulatione hymnum Deo canebant: Transivimus per ignem et aquam, et induxisti nos in refrigerium. Ignis vero ardens atque conarseans vim virtutis suæ oblitus est Domino juvente, ne Sanctos Dei læderet.

46 Nuntiantur hæc Præsidî, Sanctos Dei omnibus apparere illesos. Statim Præses cum uxore sua et familia ad spectaculum properat, exitum rei cognoscere. Tunc in hanc vocem proripit: Juliane, obstetor te per Deum tuum, ut mihi dicas, unde tantam virtutem malefactorum didicisti? Julianus respondit: Quia per Deum meum me obstetatus es, qui est, horum mirabilium auctor, referam quomodo possit mereri, qui desiderat talia discere maleficia, ut sit sicut ego hujus carnis sanctificator et auctor. Si quis elaboraverit ut se ab omnibus actionibus seculi faciat alienum, ut solam vocem Domini audiat, imperantis et dicentis: Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me; nihil amoris Dei præponat; nihil aliud desideret, nisi quod ipse Dominus pronittit; non consideret nec patrem, nec matrem, non filios, et cætera, quæ noverunt intelligentes impedimenta animæ; ante omnia qui pauperum curam solcite egerint, qui contenti sunt esurire, ut alios refocillent; satis Deo acceptum est munus, quo indigens saturatur, quo nudus vestitur, quo ira non perficitur, quo malum pro malo non redditur, quo iracundie tempus non reservatur, quo impatientia per patientiam superatur. Qui non vult

diei sanctus, antequam sit, *g* hic placet Deo: multi enim dicuntur quod non sunt, et sola ipsa spe securi, qua dicuntur quod non sunt, segnes efficiuntur; elaborent ut vere sint quod fecte dicuntur: et multi sunt sancti, et de his non dicitur quod sunt, sed humilitate et gratia pleni ab omnibus se scribi nolunt, ut ab illo recipient mercedem qui novit quod sunt. Hi tales hanc artem, quam ego novi, discere possunt. Nam non solum hoc in corpore constituti hanc gratiam merentur, sed æternas cum Deo collocabunt amicitias, qui primum edocti a Christo aliis subministrant donum per gratiam Dei in seculatum, se primum lucrantes, deinde proximos; facientes quæ dicunt, qui illatam sibi injuriam pro laude deputant; qui sibi injuriæ tempus non reservant; qui reconcilians se proximo et proximo sibi, sic offerunt Deo munera; qui humilitatem obtinent, quod est culmen omnium bonorum. Marcianus dixit: Et quis tam insipiens est, qui hujus vite lætitiæ fugiat, et ad tantam injuriam semetipsum inclinet? S. Julianus respondit: Hoc Deus omnipotens omnibus paratus est dare, sed pauci dignos se exhibent munera ejus accipere. Præses dixit: Jam ad te, Juliane, sermo meus finem accipiet. Julianus respondit: Hoc semper optavi.

a Additur apud Surium: Sedit autem pro tribunali Præses, et universa celus concurrunt. *b* Ms. Rip. genitor.

c Ms. Aud. inciditur, al. incenditur.

d Sur. quasi ad epulas properat.

e Sur. licet tarde, al. etsi tarde. *f* Ms. Rip. ducimus

g Additur apud Sur. Sed elaborat ut sit.

CAPUT XI.

Marcionitæ conversio. Cædes XXVII
Martyrum.

Tunc Præses dixit ad filium: Ecce mater tua, sicut postulasti: triduo cum ea habebis inducias. Hæc ad omnia tibi parata est consentire, ne te unicuique multorum dolorum suorum mittat dulcissimum filium, S. Celsus dixit: Isto triduo matre mihi concessa, nulli licebit tuorum interesse. Præses dixit: Ut vis ita concedo, et adjecit: Excedantur in custodia privata. Statim impletur jussio Præsidis. Tunc sancti Martyres recluduntur civili custodia, una cum matre pueri. Ingressi vero Sancti, hanc orationem fuderunt ad Dominum. Deus qui præscis es futurorum, qui transacta velut præsentia conspicias; qui mentes probas, non ætatem; tu Domine oculos cordis hujus aperire dignare, et acceptabilem terram tibi fac, ex qua suscepisti fructum, unde letari dignosceris.

48 Et statim commotus est locus, in quo Sancti erant orantes, et fulgor argenteo septies splendidius emicuit, nec odor consuetus Sanctis defuit, et vox psallentium in aere sonabat: Vere pius Deus, qui justificat animas peccatrices sine operibus. Hæc mulier audiens et videns, clamabat: Nunquam in diebus vite meæ tam suavissimum odorem sensi; nam sicut in amoenissimis hortis, fliorum, et rosarum et balsami nectar, et nardi redundat olfactus. His donis ita sum refecta, ut a dolorum omnium meorum oblivionem patiar; nec aliud cordi meo remanere cognoscam, nisi ipsum esse verum Deum, pro quo filius meus agonizatur.

49 Hæc audiens B. Julianus cum omnibus Sanctis, talem fertur mulieri propinasse doctrinam: Beata tu credentibus arbor esse dignosceris, quæ sic fructus tui merito et animæ et corporis medicinam celeriter consequeris: nam talis medicus est, qui tuam suscipit infirmitatem, ut non secundo curet vulnera tua, sed semel probando fidem tuam. Venerabilis puer subsecutus dixit: Vere nunc te veram matrem profiteor, veram te geuitricem meam agnosco: nec tu amittes filium, nec ego matrem, sed una mecum ad illud contendas donum, pro quo Sancti hæc tanta suspirant. Venerabilis mulier, cujus intima pectoris jam gratia divina illustraverat, respondet filio suo: Cognosce filii,

g

Imponuntur
cupisnon leduntur
ab igne

Psa. 65. 12.

S. Julianus
exponit mo-
dum conse-
quendi virtu-
tem miracu-
lorum.

Luc. 9. 23.

Conceditur S
Celsi mater
ad triduumSplendore,
odore, et
musica ex-
lesti invitatur
ad fidem.

n

Catechizatur
a S. Juliano
et filio Celsi

h

filii, quia nil amori ejus præpono, quem tu sic diligis. Pro qua re quidquid salutis mee necessarium esse cognoscis, exerce. Respondit puer: Corde creditur ad justitiam, et quia ore confessio fit in salutem, hoc deest, ut purificationis baptismum accipias, per quod possis effici habitaculum Spiritus sancti. Mulier respondit: Ecce nos claustra retinent, et custodia militum circumvallant, nec introitus est, nec exitus permittitur, et quomodo inveniemus talem hominem, qualem tibi promittis? S. Julianus respondit: Hic habemus sanctum et verum Christi Sacerdotem, qui te purificet; tantum ut tu ex corde abneges deos tuos, et unum Dominum credas qui regnat in cælis, qui est unus in trinitate, et trinus in unitate, sub ejus imperio Reges imperant terræ, ejus gratia confirmantur Duces, ejus tremore contremiscent gentes, ejus sapientia sanctificatur sapientes, ejus imperio cæli operiuntur nubibus, ejus voluntate datur terræ pluvia, ejus dono terra fecundatur, ejus voluntate quæ necessaria sunt gignit, ejus dono inundant fontes. Ipse est Christus Deus æternus; Pater in Filio est, et Spiritus sanctus, per ejus splendorem illuminantur cæli, et tenebræ incredulitatis fugantur, ipsius nutu gubernantur omnia, quia ipsius voluntate creata sunt cuncta. Respondit mulier: Qui hæc ita esse non credit, ferreum possidet pectus, nec hominum gerit sensum, sed pecudum. Tum omnes Sancti gratias referunt Deo, qui dignatus est de luporum faucibus ovem perditam liberare. Cui iterum B. Julianus ait: Ita credis, ut audisti, unum et verum Deum esse in cælis, qui est trina majestas et una Deitas? Mulier respondit: Ipsum verum esse credo Deum, quem per tuam prædicationem cognovi, creatorem omnium, qui certis limitibus fixit mare, qui ei posuit terminum quem non transgreditur, qui cælum suspendit, et diversarum stellarum splendoribus adornavit, qui in perpetuo solis ardore fundavit, et lunæ initium et finem instituit. Ipse est Dominus Jesus Christus, in quem relicta vanitate eredo, cupiens hæc vita temporali carere, ut ad illam vobiscum æternam merear pertingere.

50 Cumque hæc dixisset mulier, locus in quo erant contremuit, et audita est vox in aere dicens: Credidi propter quod locutus sum. Responderunt omnes sancti, Amen. Tunc B. Antonius Presbyter baptizavit eam, cui venerabilis Celsus filius ejus Pater in baptismo factus est. Cumque baptizata fuisset et omnes de ejus salute gauderent, vox Domini audita est dicens: Confortetur cor vestrum in Domino, et viriliter agite. Hæc audiens B. Julianus dixit: Vox, quæ insomni auribus nostris, pronuntiat nobis futuras passiones, et diversa genera tormentorum, quæ adversum nos cogitat inimicus. Pro qua re fidei nostra cursum Domino commendamus, qui potens est fidem nostram servare, et cursum consummare, ut repositam justitiæ coronam mereamur percipere.

51 Quid multa? Cognovit impius Marcianus uxorem suam Martyrum effectum sociam, Christi amore esse firmatam. Jubet Præses Marcianus intra domum suam privatim Martyres exhiberi. Cumque ejus aspectibus representarentur, ait ad venerabilem puerum: Matrem tuam sub hac ratione postulasti, ut tibi consentiret: modo quid actum sit cognoscere cupio. Venerabilis puer respondit: Gratias ago Deo meo, qui voluntatis mee fructum ita perfecit, ut in æternum possideam matrem, et ipsa me filium: ut ex hac die cognoscas pro amore Christi in ista vita nos spem penitus non habere. Pro qua re nec ego te novi patrem, nec ipsa maritum. Tunc Præses ira repletus jubet mulierem comprehendere et domi retineri. Ad quam cum appropinquarent ministri, volentes eam contingere cæci facti sunt. Hæc audiens Marcianus, excatus a diabolo jubet omnes in imo carceris recludi.

52 Alia vero die sedens pro tribunali, jubet viginti milites, qui in agone certabant, pro Christi nomine decollari: septem vero germanos igni tradi præcepit. Quod enim factum fuisset, martyrium suum eum gaudio et exultatione consummaverunt in pace pergentes ad Dominum, cui est honor et gloria in secula seculorum, Amen. Sanctum vero Julianum cum Antonio Presbytero, matrem et filium, et illum quem infernus reddiderat, suo judicio reservari præcepit.

a. *Idolorum.* b. *Al. sanitatem.*

CAPUT XII.

Subversio templi Jovis.

Cumque sedisset pro tribunali in foro, jubet B. Julianum et reliquos Sanctos exhiberi. Ex officio dictum est: Adstant. Tunc Marcianus sic erupit: Tecum Juliane loqui penitus dignum non habeo. Et adjecit: Tu es Antonius, quem Papam suum isti testantur? Constat ergo te hujus magicæ artis esse auctorem. B. Antonius Presbyter respondit: Gratias ago Domino Jesu Christo, qui hujus gratiæ suæ me indignum fecit esse ministrum. Præses dixit: Vel tu mihi dic Antoni, quæ est magicæ virtus vestra, ut sic separatis filios a parentibus, et conjugia disjungatis, et bona ipsa vite, vel opes, quæ fata concedunt, negare et horrere persuadentis, et dii immortales per vos blasphemantur? Quæ est ergo hæc audacia vestra? dicit mihi: ex ore tuo audiam et cognoscam, qualiter vobis et magicis artibus vestris fluem imponam. Tantum enim pervaluistis ad decipiendum populum, ut et gloriemini vos mortuum suscitasse, per quod innocua pectora irretistis. Antonius Presbyter dixit: Optaveram quidem, ut ducent hujus agonis nostri Julianum provocares tibi, et ab eo responsum acciperes: sed quia unus est Deus Jesus Christus, qui tangit organa cordis nostri, percunctatus es, quæ voluisti, audi nunc a me quæ inquiris. Magister et auctor hujus magicæ artis, quam dicis nos exercere, hoc nobis dedit præceptum ne margarita pretiosa a nobis ante porcos mittantur; qui dixit: Non vni mittere pacem super terram, sed gladium: veni enim separare filium a patre, filiam a matre. Et alio loco consequenter dicit: Qui amat patrem, aut matrem, aut filios, plusquam me, non est me dignus. Hanc vocem audiens filius tuus, non plus amavit te carnalem genitorem, quam Christum Creatorem suum. Simili modo et quam dicis uxorem, hæc voce Domini comperta contempsit temporalem thorum, ut Christum immortalem Regem sequens requiem æternam consequatur. Et adjecit: Nihil verius, nihil lucidius cognoscere possis. Hæc audiens Præses jubet in custodia recludi, dicens. Excogitabo pœnas quibus isti intereant.

54 Alia die convocans ad se sacerdotes dixit: Ornate venerandum templum Jovis, ejus est consuetudo semel in anno patefieri, ubi dignoscuntur veneranda numina Jovis, Junonis, et Minervæ, ex a electro puro imagines constructe, quibus suavissimus Cupido delectamenta ministrat; libationes et incensa præparate. Sacerdotes itaque consuetas præparant hostias. Quid multa? Ilhuxit dies: patefacto templo universa multitudo convenit admirantes templum patefactum, quod vix semel in anno. Principum natali, patefiebat. Tale enim erat opus fabricæ ut non marmore, sed tabulis b argenteis parietes et pavimento stratum splenderent, auro purissimo et margaritis vel lapidibus crispantes camere.

55 Cumque omnia pararentur, ingressus templum Marcianus jubet Sanctos Dei adduci. Quibus præsentatis dicit: Ecce nunc Juliane, et tu Antoni, tempus adveniit in quo vos et consortes vestri salutem consequamini. Hoc enim c egi pro vestra salute, ut in isto terribili templo thura diis immortalibus incen-

83 datis.

EX MSS.

Milites 20
gladio, 7 fra-
tres igne in-
terimuntur.

Antonius Pre-
sbyter Presidi
respondet de
fide.

Math. 7. 6.

Math. 10.

Templum
Jovis magni-
ficè appa-
ratur.

u

b

Sandet Præses
ut sacrificent
diis.

c

Baptizatur
illa cum
susceptante.

Critus con-
firmatur

Sistuntur
omnes Præ-
sidi.

Marcianum
comprehendi-
tum, excu-
santur

EX MSS.

dati. Quod si adhuc in ipsa contumacia vestra per-
stiteritis, abnegantes istos, pro quibus huc usque
peperi, diversis tormentis in vos delacchabor. Pro
qua re, Juliane, qui a te constat esse auctorem hujus
sceleris, accede et repropitia tibi deos immortales
per quorum divinitatem generi tuo restituaris. S. Ju-
lianus respondit : Tu jam dixeras, quia necum
sermonem jam non haberes; sed quia cognosco verum
tempus, ut et nos salutem consequamur, et numina
a vobis honorentur, fac omnes sacerdotes deorum
intus adesse, ut cognoscant quale illis sacrificium
offeremus. *d* Et adjecit B. Julianus : Bene valeas
optime Præses, qui tam acceptabile tempus nobis
laudem et gloriam accepturis persuades, et omnibus in
uno commanentibus diis vestris præcipis immolari,
quod non piget. Nam ideo distulimus, ut in isto
templo mirabili, quod habetis, magnum sacrificium
omnibus immolarem *e*.

*Falso putat
S. Julianum
perversum.*

36 Tunc Præses non intelligens quo ordine prose-
queretur, dixit: Gaudeo vos, etsi tarde respiciatis mel-
liffium hanc lucem cum omnibus bonis redundantem
diis immolantes non amittere. Tunc Judex omnium
vincula auferri jubet, dicens: Turpe est vinculis
refineri, quibus dii cœperunt esse propitii. Et cum
exonerarentur vinculis quibus erant constricti, dicit
ad venerandum puerum, et matrem ejus: Accedite
et repropitiæ vobis deos, quibus nunc usque ser-
vistis. Cui venerabilis mulier solum hoc delit
responsum: Non mihi faciat verus Deus, quem
cognovi, ut ultra tecum colloquium habeam. Per
ignorantiam feci, quæ dicis. Jam cognovi veritatem
a qua nunquam recedo. Tunc Præses conversus ad
B. Julianum, dixit: Ecce omnia parata sunt, im-
plete quod spondidistis. S. Julianus respondit:
Jam est hora in qua glorificemur, ut omnibus viden-
tibus gloriosi appareamus. Marcianus dixit: Est,
si vultis salutem consequi. S. Julianus ad socios
suos ait: Appropinquemus ut salutem consequamur, et
sit in notitia seculi futuri sacrificium quod facturi
sumus hodie. Tunc Præses jubet et alios Sanctos a
privata custodia venire, existimans esse verum,
quod volebat. Ingressi vero Sancti templum, vexillo
sanctæ crucis armant frontem. Tunc ait B. Julianus
ad Præsidentem: Quid præcipis Præses? Omnibus diis
offeremus sacrificium? Præses dixit: Omnes, quos
conspicis, immortales sunt, pares sunt virtute,
æquales et gloria: nec invident sibi in cultoribus
suis, præcipue in vobis, qui eos tarde cognovistis.

Psal. 93. 5.

37 Hæc dicente Præsidente, fixis genibus S. Anto-
nius Presbyter, et B. Julianus cum sociis suis, dixit:
Deus qui es sine initio, sine fine, sine tempore, quia
æternam possides nomen, qui non in manufactis
delectaris, quem non capit mundus, sed requiescis
in corde mundo; qui per Prophetam dixisti: Omnes
dii gentium daemonia. Tu autem solus es Deus Abra-
ham, Isaac et Jacob; qui in sapientia tua fecisti
cælos, fundasti terram, congregasti maria, termi-
num ponens quem non transgrediuntur; quem fluctus
ejus murmurosa voce collodant, quem diversarum
volatilium garrulæ voces suaviter laudates agnos-
cant suum Creatorem, qui in Christi arbitrio creasti
universa, aspice nunc in subversionem fani hujus,
et ad tantas demonum thecas, et tantarum eorundem
cultorum frange audaciam, et ad nihilum redigantur
hæc omnia, in quibus gloriantur; ut te solum Deum
agnoscant, et glorientur in te, qui credunt nomini
tuo, et Jesu Christo filio tuo quem cognoscimus tibi
coæqualem et coæternum in unitate Spiritus sancti
in secula seculorum. Et cum dixissent omnes Chri-
tiani, Amen: omnia sculptilia ad nihilum redacta
sunt, templum vero ita submersum est, ut quid fuerit
non pareret. Nam et multitudo confusa sacerdotum
circiter mille cum templo perierunt, et alia multa
pars paganorum simul interit. Iguis vero eructans

*Templum
cum idolis et
paganis, præ-
cipue Sancto-
rum subver-
tatur*

est in eodem loco usque in hodiernum diem. Tunc
B. Julianus dicit Præsidi: Ubi sunt manufactæ
imagines daemonum, in quibus gloriabar? ubi ele-
ctrum? ubi aurum? ubi est templi pulchritudo? ubi
parietes et pavimentum argenteum? ubi metalla
pretiosa? Invocto Christi nomine, hæc omnia in
terram eversa sunt, unde assumpta sunt, unde et
erant. Sicut enim omnia illa uterus terræ suscepit,
ita et vos et Imperatores vestros, et omnes cultores
daemoniorum perpetuis accipiet infernus, ubi ignis
edax non extinguetur, et vermis devorans non
moritur, ubi corpus semper renovatur ad penam, ubi
misericordia quaeritur et non invenitur. Hic vos talis
locus, auctori vestro diabolo præparatus, expectat.
Hæc audiens Præses dixit: O virtus magica! o car-
men inauditum, sic prævaletis, ut etiam terra sinus
aperiat, et cuncta bona ab oculis pie perfruentium
auferat? Jam non miserebor: jam non parciam:
antequam gladio eos ferri jubeam, de eorum pana
me satiabo. Tunc jubet Sanctos Dei in ima carceris
recludi.

a Ms. Rip. auro. b Sur. auris. c Al. elegi, ut. eligit.
*d Sur. Præses ait. Bene sit tibi optime locutus es. S. Julianus
dixit: Quandoquidem multam nos laudem reportaturos dicis et
gloriam, hortarisque ut in, etc.*
*e Additur apud Sur. Tunc enim letatur qui convivium parat,
si omnes adfuerint invitati, ut nihil prætereat epulum quod
paratur, ne postea sit qui succenseat.*

CAPUT XIII.

Martyrium S. Juliani, et Sociorum.

Ea nocte cum in Dei laudibus epularentur Julianus
sanctus et socii ejus, in ipso mediæ noctis silentio
adest multitudo Sanctorum cum Sacerdotibus, qui
jam martyrii palmam adepti fuerant, omnes stolis
albis induti; inter quos et viginti milites et septem
germani glorificati advenerunt; adest et B. Basi-
lissa cum omni virginum choro: in qua multitudine
sola vox, Alleluia, resonabat. Tunc B. Basilissa
alloquitur S. Julianum dicens: Regna cælorum
patefacta sunt vobis. Venite, et hoc præceptum
accepimus a Rege æterno Christo, ut in die *a* Appa-
ritions sue cum conitibus tuis ad se te recipiat; et
omnis Patriarcharum, et Apostolorum gloriosus
occurat numerus, et vos in numero Sanctorum
Dominus Christus cum perpetua lætitia sociabit. Et
iterum audita est, Alleluia, tertio, et visio ab oculis
eorum ablata est.

*S. Basilissa
cum Virgi-
nibus et Mar-
tyribus appa-
ret S. Juliani
et sociis.*

39 Alia die jubet Marcianus in medio sibi foro
tribunal præparari, et adduci præcepit Sanctos.
Excogitat iniquissimus serpens nova et inaudita
genera tormentorum. Jubet ministris, ut Sanctorum
manuum ac pedum digitos *b* liciniis oleo mendentibus
colligarent, et ignem supponi præcepit. Cumque hoc
factum fuisset, liciniis consumptis, incontaminata
permanebat caro Sanctorum. Tunc impius Marcianus
jubet S. Juliano, et venerabili puero eum capitis
auferri; Sancto vero Antonio Presbytero, et Ana-
stasio qui suscitatus fuerat, clamantibus et dicen-
tibus: Gloria tibi Christe, jussit oculos eorum
uncinis effodi. Sanctam vero *c* Marcionillam matrem
pueri, quam Deus præscierat pœnas tolerare non
posse, cum juberet eam equale applicari, si qui ex
ministris eam voluissent attingere, cæci efficieban-
tur. *d* Sanctos autem suos ita Dominus curavit et
illuminavit, ut in omnibus apparent quasi nihil
fuissent passi.

u

*b
Varie cru-
ciantur
illius*

*e**d*

60 Tunc exclamavit Marcianus: Heu me! vincimur.
Quid aliud faciam? Superest unum. Jubet
amphitheatrum præparari, in quod ingressus cum
tribunal ascenderet, jubet Sanctos Dei exhiberi, et
omnium serarum dimitti multitudines. Et cum
dimissæ essent feræ, singulæ veniebant ad Sanctos,
et pedes illis lingeabant.

*Objecti feræ
non leduntur.*

61 Hæc videns Marcianus, convocat Magistratus
civitatis,

civitatis, et jubet omnes custodias perscrutari, et personas jam morte dignas in amphitheatrum intro-mitti, et Sanctos Dei misceri, et inter sacrilegas personas decollari. Tunc S. Julianus cum sanctis commartyribus suis dixit: Gloria tibi Christe, qui nos usque ad hanc horam salutis perduxisti. Tunc venerabilis puer cum sancta matre ad Presidem dixerunt: Nota tibi facies nostras, quas in hoc seculo gratia Christi sic vides immutatas. Tua enim perfidia fœditatem nobis couabaris imponere, gratia vero et pietas Christi induet nos magna gloria, et decore, ut in illa die agnoscas nos in gloria cum tu fueris in inferno. Tunc Marcianus jubet eos inter noxios commisceri, et intronisso spiculatore jubet Dei Martyres gladio consummari.

62 Et cum factum fuisset, statim terræ motus factus est, ut prope tertia pars civitatis a fundamentis subverteretur. Nec qualicumque permissum est stare, in quo idolum esse dinosebatur. Fulgura et tonitrua, et brando intolerabilis facta est, quæ maximam partem incredulam consumpsit. Ipse autem Præses semivivus evasit. Qui non post multos dies vermibus ebulliens expiravit.

63 Ea nocte venerunt populi Christiani et Sacerdotes, et præ multitudine cadaverum reliquias Sanctorum non agnoscentes, positis genibus oraverunt; et oratione completa apparuerunt eis in specie virginum animæ Sanctorum, unaquaque super corpoream thecam suam residens. Sic sanctæ reliquiæ collectæ sunt. Domini gratia ita ordinavit, ut Sanctorum languis, sicut panis lacteus circa unumquemque eorum congelaretur, ut nec terra auderet os suum aperire ad sanctum cruorem recipiendum, quæ sceleratorum sanguine fuerat saciata. Passi autem sunt gloriosi Martyres Julianus et omnes socii ejus, sub die *e* octavo Id. Januarii, quorum sancta corpora auferentes Sacerdotes sepelierunt in sancta matre ecclesia sub sancto velamine altaris.

64 Unde Domini pietas indeficientem fontem prodire jussit, cujus undis sacrosanctum baptisterium *f* consecratur. In quo loco tanta divina beneficia affluenter credentibus tribuuntur, ut si quis adveniat fide et credulitate plenus, statim consequatur medicinam, quacumque fuerit infirmitate possessus. Nec hoc silebo miraculum, quod ibi Dominus ad fidelium fidem corroborandam operari dignatus est, *g* ut usque in hodiernum diem nullus ambigat. Decem leprosi, jam decoctæ et putridæ carnis, allati sunt, ut die passionis eorum, hoc est Epiphaniarum, baptismi gratiam consequerentur. Completoque in eis sacramento, cum eos *h* sabanis bajularent, quia manibus tangi non poterant, ita ut unusquisque ex illis intinctus est, talem consecutus est sanitatem, ut in hominum genus nunquam talis pulchritudo videretur. Vox autem audita est dicens: Juliani dilecti mei fides hæc omnia meruit, et majora merebitur. In eodem denique loco sancto coeci illuminantur, demones effugantur: et non solum ibi, sed ubicumque per nomen Domini Jesu Christi, et Sancti ejus Juliani, basilicæ fabricantur. Gloria Christo, qui est fidelis in verbis suis, et tantam gloriam præstat Sanctis suis, cujus honor et imperium in secula seculorum. Amen.

a ms. Rip. epiphaniæ.

b Al. lignis, non recte melius licis.

c Al. Marionillam. Al. Marcianam.

d Additur apud Sur. Nervi adeo contrahabantur, ut manus sua ad se reducere non possent.

e ms. Rip. v Idus.

f Idem ms. mandatur.

g Sur. nec quisquam debet ambigere, quin idem hodieque efficiat.

h Id est linteaminibus, Victor Uticen. lib. 3, clam furto, necessitatibus cunctis, illa quibus cum suscipiens de fonte dudum texerat, sabana bajulabat. Et mox: Hæc sunt linteamina, Elpidophore minister erroris, quæ re accusabant.

EURUMDEM SS. MARTYRUM VITA

AUCTORE S. ALTHELMO EPISC.

lib. I, cap. XLII.

Porro virginalem Juliani Martyris gloriam, sub clandestino taciturnitatis latibulo delitescere non patiar: qui temporibus Diocletiani et Maximiani, nobili prosapia oriundus fuit. Quem cum parentes in primævo pueritiæ rudimento florentem, tam dialecticæ artis compotem quam rhetoricæ artis participem fecissent; paedagogis quoque et didascalis traditum, multimodis philosophorum disciplinis imbuissent; et jam in tenero pubertatis rudimento adultum parentes animadverterent, enique amatorem Catholicæ fidei, sacrisque Ecclesiæ liminibus adhærentem, necnon ergastula Confessorum crebro frequentantem comperissent: pertimescebant magnopere, ne si unicum pignus ob religionis prærogativam, et sanctæ conversationis habitum, ab illorum stirpe privaretur, ipsi, ut Patriarcha, lacrymabilem depromerent querimoniam, canos suos cum dolore ducentes ad inferos: quin et optatæ generationis hæredibus et futuris nepotum nepotibus funditus fraudarentur. Idcirco *a* puerum subnixis precibus et inauditis blandimentorum hortamentis inflectere nitentur ut ad *b* tedas et copulæ consortium ferreos affectus, imo adamante duriores inclinaret: ad argumentum etiam hortandæ suasionis, Apostolicis utuntur oraculis, quibus ait: Volo juvenes nubere, filios procreare, nullam dantes occasionem maligno: Quibus ita respondisse scribitur: Nec voluntatis, nec ætatis est tempus, ut faciam quæ hortamini. Item cum perseverarent pertinaciter in precibus, ait: Nec permittendi mihi est facultas, nec negandi potestas, quod hortamini Dei mei potestati committo.

2 Unius tamen hebdomadis inducias a parentibus poposcit, ut nutum supernæ majestatis argumentis evidentibus experiretur. Qua peracta intercapedine, somno sopitus vidit Christum in oramate dixisse: Exurge, ne timeas, nec suasiones verborum vel voluntatem parentum horrescas. Accipies enim conjugem, quæ te *c* non a me separet, sed per te virgo perseveret. Et infra: Multi juvenes et virgines per vestram doctrinam vel vitam *d* caelesti exercitui probabuntur. Suscipitur igitur in thalamo beata virgo, vocabuli præragio Basilissa, hoc est, regina; formosa frontis effligie, sed formosior cordis castitate: venusta, inquam, lineamentis corporalibus, sed plus venusta *e* suatim cycladibus compta spiritualibus.

3 O quanta caterva credentium in utroque sexu, fœtidis facinorum cloacas calcitrans, et putida vitiorum volutabra abominans, illorum magisterio ad fidem Catholicam conversa, cum martyrii tropæo triumphans agonizavit! Siquidem plurâ monachorum ergasteria in celeberrimo municipio *f* Alexandri, quæ est metropolis Ægypti, opitulante Christo construxere. In quibus militum Christi circiter x millia, sub districto Juliani regimine conversantia, et nequaquam a sanctæ religionis tramite, per obliquos anfractus dextra lævaque declinantia, regulariter vixerunt. Basilissa vero Deo dicata, bis quingentenos sanctæ messis manipulos, Evangelicæ prædicationis falce metens, in area tortoris triturandos, et horreis caelestibus condendos invexit.

4 Postremo cum effera persecutorum rabies in sacrosanctos Ecclesiæ tirones feralibus edictis, et feroeibus tormentorum cruciatibus truciter ingruens grassaretur; et Catholicæ fidei propugnaculum sæcularis argumenti ballista quassatum, atrocisque machinæ arietibus subrutum funditus evertere moliretur; *g* quis styli textu effari valeat, quanta Julianus cum ceteris commanipularibus, et ejusdem propositi sodalibus,

AUCTORE
S. ALTHELMO.

S. Julianus
solicitorum a
parentibus ad
nuptias

Gen. 42. 38

a

b

1. Timot. 5.
14.

Christi hor-
tatu, dicit
Basilissum.

c

d

e

Construunt
monasteria.

f

g

Gladio ob-
truncantur.

Præses cum
suis punitur.

Corpora u
SS. ostensu
sepeliuntur.

c

f
Glarent mir-
culis, fons
nascitur, le-
prosi muni-
dantur, etc.

g

h

ALCIATORE
S. ALTHELMO.

Torquetur Ju-
lianus: ocu-
lum erutum
resistit:
idola diruit.

sodalibus, martyrizando perpressus sit? Marciano Præsidi in alto tribunalis cubmine, vel theatri pulpitio concionante, nodosis fustibus, et cruentis mastigiis, sine respectu pietatis flagellatus, a cultura Christi flecti nequivit: quin imo pupillam percussoris evulsam, qui sibi crudeliter flagrorum vibices irrogabat (quamvis ut magis ac magis pudenti lotio humectaretur, instaret), incolumem restituit. Insuper nefandas simulacrorum effigies plusquam quingentas, quibus Pontifices delubrorum libamina litantes bacchantium ritu thurificabant, ad solum diruit, quasavit, evertit.

h 3 Item Julianus cum juvenulo filio Præsidis, h Effembo Hircalio, qui neophytus et nuper ad fidem conversus fuerat, in fundum ergastuli profundum retrusus, ubi foetida damuatorum cadavera diuturno temporis intervallo, horrida vermium examina ebulliebant, squaloris nauseam perpressus est. Sed versa vice pietas divina, quæ suorum semper reminiscitur militum, pro foetenti sterquilinio, olfactum ambrosiæ et nectaris fragrantiam, carceris illiviem tolerantibus, cum luce limpida clementer contulit. Hæc tanta prodigia milites ad excubias Confessorum deputari, cernentes, spreta fanaticæ superstitionis cultura, orthodoxorum phalangibus adglomerantur. Interea defuncti cadaver prolis fasciarum ambagibus connexum, nondum in i sarcophago terra humatum, flagitante Præsidi, fuis ad polum precibus suscitavit. Qui omnem isthinc emuli tragodium, et illinc redeundi clementiam attonitis spectatoribus, resurgens de tartari profundo, patefecit.

Martyres e
pice bullienti,
et oleo ac-
censu exenti
illæsi.

6 Igitur urgente muneratorum decreto, sancti Martyres in Circi spectacula terlenis cuparum gremiis includuntur, quæ intrinsecus atræ picis massa et bituminis fomite, sulphurisque fœtore replentur, furciuntur, et extrinsecus sapspositis crepitantis rogi torribus, et sarmentorum fasciulis conflagentibus, succenduntur, intantum, ut flammantis pyre cacumina obelisci proceritatem, sed tamen et rotundum sphaeræ apicem tringenta cubitis in conum præcellerent. Sed tantum de torrente incendio superna potestate compresso, triumphales viri, velut obrizum rutilans, spectante Circi ætæva in publicum processere. Exin reciproca tortoris nefandi ferocitas,

quæ semper insontum penis pascitur, et fuso sanguine saginatur, athletis et agonothetis Christi magna martyrii merita cumulavit. Dum licis olei liquore delibutis dignitorum articulos, et palmarum pollices obvolverent, simulque pedum & allices trinceret adneceterent: sed liciorum filis flamma combustis, athletas a fumigabundis flammarum globis immunes divina tutela protexit.

7 Verum hæc Confessorum Christi victoria confutata, in amphitheatrum Sanctos ferreis collaribus connexos cruentus carnifex imperat duci, quatenus patefactis cavearum l cistellis et apertis clatrorum obstaculis, usurorum geminis carperentur et leonum rictibus roderentur. Sic stolidi Præsidis præcordia Deoque invisæ, spes pascibat inanis, dum furibunda ferarum rabies, et gulosæ belluarum ingluvies cælesti nutu compressa, m contra oblatam prædam luctari non audens, inultos faucium gurgilliones oppilavit, ut Poeta de Propheta,

Et didicere truces prædam servare leones.

8 Ad ultimum B. Julianus cum ceteris communitibus stricta machæra crudeliter percussus, et rubicundo eroris rivo perfusus feliciter occubuit. Ad horum venerabilis sarcophagos cum decem leprosi, quos dira cutis callositas elephantina tabe deturpans, non particulatim, sed membratim maculaverat, illico ad secundæ nativitatis gratia in baptisterio regenerati, qui in sabanis, et syndonibus hajulabantur ægroti, Sanctorum meritis sospites, et voti compotes salubriter abscedunt.

Objiciuntur
leonibus, nec
læduntur.

m

Plectuntur
capite.

a Mellis puborem.

b Al. ad thalami tedas, et copulæ consortium.

c Al. Non pollendo a me separet.

d Al. celestem adscensuri sunt exercitum.

e Aliter fortassis auctor scripsit, aut penultimam hujus verbi notionem ipse sibi formavit. Est aliquando suam instar suis. Sunt enim ad simulacrum dicta hæc, canam, suam, bovum. quæ ab animalibus desumuntur.

f Adscriptum in quodam exemplari ad marginem, Antiochiæ. Sed hæc non est metropolis. Egypti. Legendus §2, in prolegomenis.

g Al. Quis ubertim angusto styli textu

h Mellis. Ephebo Hircalio, seu Hircalio, quod ejus fortassis antea nomen fuit, in baptisate in Celsi, seu Ceisi, mutatum.

i Al. sarcophagi theca. k Meursius allices. Adscriptum in vs.

allices esse digitos in pedibus crassiores. l Al. Crustellus.

m Al. oblatam prædam luctari non audens, omisso contra.

DE SANCTO PETRO PISCOPO SEBASTENO IN ARMENIA.

SECL. IV.
IX JANUARI.

S. Petri Episcopi
Sebasteni natalis.

S ebaste, quæ et Sebastia, urbs antiqua et præclara Armenia minoris fuit: cujus muros, cum Sruinam ævo labefacti minuerentur, a Justiniano reedificatos scribit lib. 3. Procopius. Ejus sæpe alibi mentio erit. Episcopali cathedra jam olim celebris fuit: quam quarto seculo Christiano exente, S. Petrus rexit, frater SS. Basilii Magni, Gregorii Nysseni, et Macrinæ Virginis, quos celebrabimus XIV Junii IX Martii, et XIX Julii. S. Petri natalis hoc IX Januarii ita refert Martyrologium Romanum: Sebastæ in Armenia, S. Petri Episcopi, fratris S. Basilii. Subnotat Baronius, eodem die a Græcis coli. Sed in nullo eorum menologio illius reperimus nomen.

NOT. 135.
Puer a Ma-
crina sorore,
sanctissime
instituitur.

2 Extat in vita S. Macrinæ, a S. Gregorio Nysseno scripta, hoc Petri elogium: Ad lucem perfectionis tam præclarum scopum assequendum magno S. Macrinæ erat adjumento frater quidam, eodem ex utero editus, qui Petrus appellabatur, in pari quidam dolore finierat mater. Hic enim ultimus a parentibus susceptus est filius, qui simul et natus, et orbis fuit. Quo enim tempore ipse in lucem edebatur, pater e vita decessit. Hunc, quæ inter liberos erat natu maxima, qua de instituta hæc est oratio, paulo post ejus ortum ab ubere nutricis sublatus, ipsa statim enutrit, excellentique disciplina educavit, sacris institutis a puero

ipsam erudiens adeo, ut nihil otii concesserit, quo posset studiis inanibus vacare. Nam illi se et patrem, et magistrum, et custodem, et matrem, et ad optima quæque consulerem, præbuit: talemque reddidit, ut antequam excederet e pueritia, in tenero illo ætatis flore ad excelsum philosophiæ gradum ascenderit. Ea quidem erat ingenii bonitate, ut ad omnia artium genera, etiam quæ manibus exerentur, perdiscenda natus esse videretur. Quare nullo duce perfectam eorum peritiam est assecutus, quæ ceteri multo tempore et labore discunt a præceptoribus. Is ergo studiorum externorum occupationes aspernatus, et ingenium ad omnes bonas disciplinas percipiendas aptum habens; semperque respiciens ad sororem, quam sibi tanquam totius hominis scopum proposuerat, eos ad virtutem progressus fecit, ut in reliqua vita Magno Basilio virtutis præstantia nibilo inferior fore judicaretur. Tunc autem sorori et matri erat instar omnium, et una cum illis ad Anglicam illam vitam contendebat.

Eam imi-
tatur.

3 Cum autem quodam tempore gravi laboraretur inopia et fame, multique fama beneficiæ excitati, undique confluerent ad eum recessum, quem incolabant, tantum industria sua cibariorum pauperibus subministravit, ut adventantium frequentia locus ille

Pauperesult.

non

non solitudo videretur esse, sed civitas. Interim senex admodum mater, in utriusque filii manibus moriens, migravit ad Deum. Cujus quæ benedictionis vox fuerit illius, qua erga liberos usa est, commemorare non erit alienum. Nam cum de absentibus singulatim amanter mentionem fecit, ut nullus esset expers benedictionis; tum præcipue præsentibus ipsa precibus suis obtulit Deo. Etenim cum ei ex utraque parte lectuli adversi assiderent, altera manu utrumque tangens, hisce verbis postremis Deum allocuta est: Tibi, Domine, et primitias et decumam dico fructuum uteri mei. Primitiarum enim locum hæc mihi obtinet primogenita: decumæ vero, extremus hic decimus filius. Tibi autem lege utraque debentur, et tua sunt munera. In hanc igitur primogenitam meam, et hunc decimum veniat sanctimonia: oratione perspicua designans filiam et filium. Ita benedictioni simul et vitæ finem statuit, cum prius mandasset filiis, ut se in sepulcrum paternum inferrent. Id illi, ut jussi fuerant, cum præstitissent, in reliquum tempus ad sapientiæ fastigium, semper cum anteacta vita pugnantes, et præterita benefacta posterioribus superare studentes, contendebant.

A matre moribunda benedicitur cum sorore.

Fit Sacerdos.

4 Interea insignis inter Sanctos Basilius, magnæ Cæsareæ declaratus est Antistes, et mysticis sacrificiis suis fratrem consecrans, ad sacram presbyterii dignitatem provexit. Atque hic rursus eis vitæ cursus ad graviora sanctioraque dirigebatur, cum sacerdotii dignitas, sapientiæ studio conjuncta, cumlaretur. Post autem annis octo transactis, et nono inchoato, per totum orbem celeberrimus Basilius ab hominibus ad Deum concessit, communem patriæ et Ecclesiæ luctus occasionem præbens.

5 Post Basili obitum, ut additur ibidem, nono mense aut paullo amplius Episcoporum concilium indictum est Antiochiæ. Quod celebratum fuisse postquam Theodosius Imperator est renuntiatus, scribit Socrates lib. 5, cap. 4. Porro Theodosius, ut idem refert cap. 2, creatus est Augustus xvii Kalend. Februar. Ausonio et Olybrio Coss. id est an. Ch. cccclxxix, quo eodem anno inuente, Kalendis Januarii decessit S. Basilius, nono Episcopatus anno, quippe Christi cccclxx, Julii xiv ordinatus: circa cujus Episcopatus initia S. Petrus consecratus est Sacerdos. Baronius hæc omnia uno citius scribit contigisse. A Synodo Antiochena antequam annus præteriret, cupiditas incidit S. Gregorio, ut de semetipso testatur, sororem S. Macrinam invisendi. Cumque jam domui appropinquaret, familiarium quendam interrogavit, primum de fratre suo Petro, an adesset. Quo respondente, illum quarto jam die inde abscessisse; cognovit eum sibi alia via obviam prodiisse. Tum de S. Macrina sorore perconclatus est; quam ægram intellexit, adiit, et postera die morientis oculos clausit. Annus hic erat Christi cccclxxx et dies Julii xix quo ejus natalem celebrari diximus. Hinc manifestum est S. Petrum non migrasse e vita temporibus Valentis Imperatoris, quod in Notis ad Martyrologium Romanum asseritur, cum Valens ad Hadrianopolim dimicans sagitta confosus, et cum turgida, quo se receperat, vivus a Barbaris exustus sit, v Idus Aug. an. Ch. cccclxxviii ut testis est Idatius in Fastis Consularibus. S. Petrum non nisi post mortem S. Macrinæ ad Episcopalem dignitatem promotum fuisse, multo probabilius est. Imo nec forte anno cccclxxx, quo synodus habita est œcumenica Constantinopoli, Episcopus fuerit, quod illi subscripsisse non reperitur.

Mors S. Basili 379.

Mors S. Macrinæ 380.

Vita S. Petri ante Episcopatum.

6 Quod autem ejus ante Episcopatum vivendi genus fuerit, ab eodem S. Gregorio in fine vitæ S. Macrinæ describitur: Vir quidam illustris in re militari, qui in civitate Ponti, cui nomen Augustæ, Dux exercitus erat, audita calamitate, atque ægre ferens, cum subditis humaniter obviam processit. Erat enim mihi et sanguinis et amicitia necessitudine conjunctus. Hic mihi de ipsa (S. Macrina) miraculum narravit,

quod unum adjungens historiæ, faciam scribendi finem. Etenim cum lacrymis modum adhibentes, colloqui cœpissimus, ille ad me: Audi, inquit, quale quantumque bonum migravit e vita: atque ita sermonem exorsus est: Magna mihi, uxoriq; meæ quondam cupiditas incidit videndi virtutis gymnasium. Sic enim, inquit, locum illum, in quo beatus ille animus degebat, appellandum arbitror. Nobiscum autem erat filiola, cujus oculum ex pestilenti morbo calamitas occuparat, adeo ut obducta tunica circa pupillam, contractoque albore, scædum esset miserandumque spectaculum. Divinam igitur illam domum ingressi, ita separati sumus in eo sapientiæ vacantium loco, ut ego quidem diverterem, ubi habitabant viri, quibus præerat Petrus frater tuus; illa autem intus, ubi erant virgines, cum S. Macrina versaretur. Hic cum aliquantulum essemus commorati, tempus esse duximus, ut discederemus. Jamque discessum adornabamus, cum utrumque nobis humana quædam vis illata est. Nam et frater tuus mihi jubebat, ut manerem, et studiosorum mensæ particeps fierem: et beata illa non dimittebat uxorem meam, sed filiulam in sinu gerens, non prius illam se reddituram aiebat, quam mensam apparasset, et nos philosophiæ divitiis accepisset. Puellulam autem exosculata, et admoventis os oculis ejus, ubi pupillam affectam vidit; Si hoc mihi, inquit, concesseritis, ut apud nos esse velitis, gratiam vobis tali honore non indignam referam. Ecquam? inquit puellulæ mater. Est mihi, respondit Magna, medicamentum, ad curandum hunc oculum, appositum. Quæ quidem promissio cum mihi a quodam ex virginum conclavi nuntiata esset, libenter mansimus, posthabita, quæ nos urgebat, proficiscendi necessitate. Cum igitur convivium, quod Petrus humanitate et gratia sua condiderat, haberet finem, uxoriq; nobis a S. Macrina omni convenienti jucunditate recreata remissa esset, lætitia et gaudio pleni, nos in viam dedimus. Et quæ utrique nostrum contigerant, inter eundem narrabamus: ego quidem quæcumque in virorum conclavi vel videram, vel audiveram, recensebam. Et illa vicissim tanquam ex historia singula repetens, nihil omnino, quantumvis parvum, omittendum existimabat, etc. Huc usque ex vita S. Macrinæ, quam suo tempore integram dabimus, extatque apud Liponianum tom. 2, de vitis Sanctarum, et xix Julii apud Surium, et Græcolatine in auctaria operum S. Gregorii Nysseni, a Jacobo Gretsero Nostro edito.

Hospitalitas ejus ut sororis.

7 Meminerunt hujus a S. Petro actæ solitariæ vitæ alii scriptores: Socrates lib. 5, cap. 21. Basilius duos fratres habuit Petrum et Gregorium: Petrus solitarii vitæ genus Basili secutus est. Gregorius autem docendi rationem. Theodoretus lib. 4, cap. 28. In ejusdem eum illis (Nazianzeno et Nysseno) laudis societatem venit Petrus, qui Basili et Gregorii frater germanus fuit: quique tametsi humaniore litteratura non perinde ut illi instructus erat, pio tamen vivendi genere admodum excelluit. Eadem fere Nicephorus lib. 11, cap. 44. Petrus eisdem, quibus Basilius parentibus prognatus, profanis quidem litteris non tantopere imbutus, virtutis autem splendore non illis inferior. Et cap. 19. Habuit autem Basilius fratres, quorum unus Gregorius fuit Ecclesiæ Nyssenæ lux et ornamentum, etc. Secundus Basili frater Petrus fuit, qui una cum illo vitam monasticam primum consecutus, deinde urbem Sebastianam sacrarum Antistes gubernavit. Tertius Naueratus, qui juvenis in ascetico instituto defunctus est. Verum ex Macrinæ jam citata vita constat Petrum reliquis tam fratribus quam sororibus juniorem fuisse. Forte recenset Nicephorus fratres S. Basili non ordine nascendi, sed celebritate nominis.

Stilium solitudinis

8 Philostorgius Theodoro synchronos apud Suidam in Basilio, meminit ejus Episcopatus: Magnus, inquit, Basilius quatuor habuit fratres, Gregorium Nyssenæ urbis

Episcopatus

EN AGRIS.

urbis Episcopum, Petrum item et ipsum Episcopum, duos proinde alios monasticis professos. *Et Possavinus noster in Apparatu sacro, de Basilio: Fratres, inquit, duos Episcopos habuit, et hos insignes Gregorium Nyssæ, Petram Sebaste; duasque sorores, qua sæculo valedixerunt, alios item fratres. S. Petro rogante, confecit frater ejus S. Gregorius librum in Hexæmeron, quem affirmat Socrates supra citatus, a S. Basilio morte prævento imperfectum esse relictum. Erstat etiam inter opera S. Nysseni Epistola ejusdem ad S. Petrum fratrem Episcopum Sebastianum de suscipienda refutatione Eunomii, et responsio S. Petri ad fratrem cum hac inscriptione: τὸν ἐν ἀγίοις πατρός ἡμῶν Πέτρου Ἐπισκόπου Σεβαστείας, πρὸς τὸν ἕγιον Γρηγόριον Νύσσης τὸν ἀποτὸ ἀδελφῶν Ἐπιστολὴν* Epistolam, etsi unicum operum ejus superstes monumentum, hæc integrum dare operæ pretium non est, quod Græco-Latine extet cum operibus S. Nysseni. Reliqua a S. Petro in

Epistola.

Episcopatu præclare gesta, tradita litteris non sunt, aut certe etiamnum latent.

9 Eum ante Gregorium fratrem e vita discessisse *Mors. supponit Baronius in Natis ad Martyrol. quod patet de anniversaria die natalis ejus meminisse eundem Gregorium in epist. ad Flavianum Episcopum. Verba hujus sunt: Tandem cum memoriam beatissimi Petri, quæ tum primum celebrari coepit, apud Sebastenos peregrissem, itidemque Sanctorum Martyrum, qui, ut eodem cum Petro vixerunt tempore, ita celebrari una cum ipso consueverunt; converso itinere ad meam me Ecclesiam recipiebam. Hæc Gregorius; e quibus difficulter probabitur de hoc S. Petro, et non de aliquo seniore agi. Nam qui illi sunt Martyres Sebastiani, qui eodem cum illo vixerant tempore? Obiit quidem S. Gregorius grandis ætate, qui in epistola de professione Christiana, lib. de virginitate cap. ult. et alibi senectutem suam exreuit.*

DE S. MARCELLINO, EP. ANCONTANO.

IX JANUARI

Sancti Marcellini Episcopi Anconitani ix Januarii Natalis memoratur in Martyrologio Romano: Anconæ S. Marcellini Episcopi, qui urbem illam, ut S. Gregorius scribit, divina virtute ab incendio liberavit. Refertur et a Galesinio, Glinio, et Cæthustianis Coloniens. in Addit. ad Usuardum, Hæc de eo scribit S. Gregorius lib. 1, dialog. cap 6.

2 Eiusdem quoque Anconitana Antistes Ecclesie, vir vite venerabilis Marcellinus fuit: ejus gressuum dolore nimio podagra contraxerat: eumque familiaris sui, sicuti necesse erat, in manibus ferebant. Quadam vero die per culpam incuria eadem civitas Anconitana succensa est. Cumque vehementer arderet, cucurrerunt omnes, ut ignem extinguerent. Sed illis aquam certatim projectibus, ita crescebat flamma, ut jam totius urbis interitum minari videretur. Cumque propinquiora sibi loca quæque ignis invaderet; jamque urbis partem non modicam consumpsisset, et consistere nullus valeret, deductus in manibus venit Episcopus: et tanta periculi necessitate compulsus, familiaribus suis se portantibus præcepit, dicens: Contra ignem me ponite. Quod ita factum est: atque in eo loco est positus, ubi tota vis flammæ videbatur incumbere. Cæpit autem miro modo in semetipsum incendium retorqueri, ac si reflexionis suæ impetus exclamaret, se Episcopum transire non posse. Sicque factum est, ut flamma incendiij illo termino refrenatam semetipsum refrigeraret: et contingere ulterius quicquam ædificij non auderet. *Eadem ex S. Gregorio recitat Petrus de Natalibus lib. 2, cap. 59.*

S. Marcellini vita ex S. Gregorio, podagra laborat.

Sui corporis oppositu sustitit incendium.

Vita ejus ex Ferrario.

3 Alia se ejus Actu ac miracula ab Ecclesia Anconitana accepisse Baronius testatur in Notis ad Martyrologium Romanum, et Ferrarius in catalogo Sanctorum Italiae eorum hoc exhibet compendium: Marcellinus ob ejus virtutes ad sacerdotium et Episcopatum evectus, non superbia elatus, sed jejuniis, vigiliis, et orationibus pervigil, carnem suam vitis, et concupiscentiis macerans crucifigebat. Plenus erat caritate, mansuetudine, et lenitate: castitate perpetuo coluit: multaque in eo erat apud Dominum fiducia: cum enim civitas Anconitana incendio misere conflagraret, quod eo magis crescebat, quo illud aqua magis restinguere conabantur, Anconitani ad sanctum Epi-

scopum, quem Deo carum, mirabilique fecisse sciebant, confugiunt, orantque ut urbi incense subveniat: qui, ut S. Gregorius Papa in Dialogis scribit, contra incendium, ubi magis vigeat, deferri se postulat: neque enim præ senio, et membrorum imbecillitate incedere poterat. Ductus eo, signoque crucis munitus, vix finem fecit orandi, cum (mirandum!) flamma ignis, quasi sancti viri conspectum fugiens, retrocedere cæpit, et extingui. Liber adhuc, in quo vir sanctus orare solebat, ostenditur, in quo incendiij manent vestigia. Cum enim demon in sanctum Episcopum maximam ignis vim retorsisset, illeque illæsus permansisset, in libro tamen, quem præ manibus habebat, signa combustionis remansere: ad ejus contactum in hanc usque diem plures ægroti sanari dicuntur.

Servatur ejus liber.

Ejus contactu ægri sanantur.

4 Cum autem ex hac vita S. Marcellinus excessisset, corpusque illius apud S. Cyriacum urbis patronum conditum esset, multis claruit miraculis: ex quibus pauca narrare non piget. Quidam nobilis Anconitanus oculorum lumine destitutus, ad tumulum S. Marcellini in ejus die festo, comitantibus consanguineis deductus, opem illius implorat: cui sanctus Episcopus vespere, sociis dormitantibus, sacris vestibus indutus apparet, et tactis oculis visum restituit.

Cæcus ad Sancti tumulum visum recipit.

5 Aliud eadem die sequenti anno mirum hujusmodi contigisse, memorie produnt: quod cum civis quidam prædives, gesta et miracula S. Marcellini, que audierat in ecclesia, familie suæ magna cum devotione referret, il demon non ferens filium illius in ignem injecti: qui hec capite et toto pectore in illo aliquandiu volutatus, extractus tamen illæsus prorsus remansit. Illud quoque non prætereundum, quod, eum sub Thoma Episcopo Viens Trojanus incendio vastaretur, ut primum eo liber S. Marcellini memoratus delatus est, statim cessavit incendium, quod nulla vi humana potuerat extingui. *Hæc Ferrarius, qui annotat tempus, quo S. Marcellinus vixit, scribi haud posse. S. Cyriacus, in cuius æde sepultus, jussu Juliani apostatæ Hierosolymis occisus est: ejus corpus postea Anconam translatum fuit opera Gallæ Placidie Augustæ, de eo agemus iv Maii.*

Puer ab igni non laeditur.

Ejus liber incendium sedit.

DE S. WANINGO CONFESSORE, FISCANI IN GALLIA.

CIRCITER AN. CH. DLXXXIII. IX JANUARI. S. Waningi natalis.

Nomen S. Waningi sacris Fastis adscriptum habet Molanus v Id. Januarii: In Nortmannia, inquit, depositio B. Waningi Confessoris. Hic nobile monasterium Fiscanense fundavit, et Leodegarium exulem fovit. Est Fiscanum, seu Fiscampum, vulgo Fescam, oppidum

cum monasterio, situm in prospectu maris inter Diepam et Portum Gratia, quadraginta fere milliariis a Rotomagensi urbe, ut scribit Glaber lib. 4 historiae c. 4 ejus verba dedimus 1 Janu. ad ritum S. Guillelmi Abbatis Divionensis, qui alter hujus monasterij circa an. Chr. millesimum, rogatu Richardi II, Ducis Normannorum,

mannorum, fundator fuit, introductis monachis Benedictinis. Consule isthic n. 1, in prolegomenis, et c. 6 et 16 vitæ. Cum Molano consentit Wiau, qui Sanctum appellat; sed fallitur dum scribit floruisse circa ann. 730. Potius obiisse videtur circa an. 683 cum 20 an. vixerit post extasim illam, de qua in vita, quam habuit regnante adhuc Lothario III. Nec probatur quod Ferrarius in gen. catal. cum Fiscanensem monachum vocat. Dorganus in Kalendario Benedictino : S. Waningi Confessoris. Eadem habet Hugo Menardus, sed pridie, id est, vi Id. Januar. Plenius Saussains : Eodem die in Normannia, monasterio Fiscanensi, depositio S. Waningi Confessoris. Qui stirpe et virtute illustris, opibusque præpotens, plurima prædia votivo munere ad usum servorum Christi contulit : proprioque et unico filio, spirituali militiae, sub felici S. Wandregisili moderamine, mancipato, facultates suas omnes in pietatis opera erogavit. Cœnobita etiam multa construxit. Fiscanense autem, admonitione S. Eulaliæ Virginis et Martyris sibi divinitus apparentis, in prædio quo commorabatur ædificans, ipsius memoriæ consecravit : ubi exulem suscipere et fovere promeruit S. Leodegarium Angustodunensem Episcopum, postea Martyrem. Tandemque ejusmodi et aliorum operum bonorum manipulis ditatus; quin etiam divinis visionibus ac revelationibus honoratus, ad æternum commigravit gaudium.

Vita. 2 Vitam S. Waningi, sed mutilam, ex Fiscanensis monasterii schedis descriptam, Rotomago mihi transmisit R. P. Fredericus Flovetus noster, quam brevius expressit lib. 1, Observationum Hugo Menardus : qui præterea tradit, S. Waningum post extasim illam, de qua in vita, precibus Sanctorum Audoeni et Wandregisili morbo esse levatum. Sanctam vero Hildemarcham, divina revelatione admonitam, sponte Rotomagum venisse, sanctumque Wandregisilum convenisse, a quo cœnobio Fiscanensi præfecta est; quæ ex vitis S. Audoeni, et S. Wandregisili accepit.

FRAGMENTUM VITÆ

Ex veteri ms. monasterii Fiscanensis.

S. Waningi patria, opes, dignitas. u
Fuit vir quidam in territorio Rotomagensi, nomine Waningus, ex illustri Francorum prosapia ortus, armis strenuus, divitiis locuples, prædiorumque amplitudine pollens. Hic itaque inter primos Palatii, temporibus a Lotharii junioris fuit, cum consilio cujus Rex Lotharius regnum Francorum fortiter gubernabat.

Monasteria construit. h
2 Nam hic vir sanctus oratoria Sanctorum frequenter visitabat suffragiaque eorum sedulis precibus postulabat : monasteria plurima in et de suis possessionibus ædificabat. Piis officiis Illustris Waningus insignis adjutor. B. b Wandregisillo in constructione locorum sanctorum extitit, et eidem plurima prædia felici munere ad usum servorum Christi devotissime contulit; atque eidem viro sancto filium suum et heredem Desideratum monasticis disciplinis, sub forma et institutione S. P. Benedicti tradidit imbuendum. Hoc ideo fecit ne idem Desideratus prædia Deo oblata fastu sacrilego subtraheret, propriæque ditioni, ut mos est divitum, injuste vendicaret. Cogitabat hic vir Deo devotus seipsum tradere ordini monachico, et terrena deserere cum seculo. Sed hæc aliter divina providentia Dei disposuerat fieri : diversis etenim ad Deum tenditur studiis. Erat igitur illi studium in restauratione ecclesiarum, in ædificatione cœnobiorum : plurima enim in propriis hereditatibus construxit. Venerabatur Virgines sanctas, quæ de hoc mundo transierant; maximeque sanctam Virginem et Christi Martyrem c Eulaliam. Itaque in ejus nomine plurima loca Deo sacraverat.

S. Eulaliam colit. c
3 Igitur quia de ædificatione sanctorum locorum, quæ fiebat per S. Waningum Dei famulum, sermo

cœpit haberi; miraculum, quod in eodem servo suo Dominus dignatus est operari, non debet silentio præteriri. Notavimus superius prædictum Waningum mundi facultatibus ditissimum fuisse, multaque cœnobiorum habitacula in propriis possessionibus ædificasse; quorum est bene memoria dignum et monastica religione perlucidum, quod ita fuit disponente superna gratia ædificatum. Est in Rotomagensi Archiepiscopo super mare pagus, qui vocatur d Calcegius, quo in loco habebat vir memoratus possessiones non modicas; quarum una dicitur Fiscampnus, ubi monasterium statuit in nomine sanctæ e Trinitatis, congregationemque virginum monacharum aggregavit, atque illis totum suum studium convertit. Nam beatam Christi Virginem et Martyrem Eulaliam, ejus superius mentionem fecimus, toto corde diligebat, venerabatur, et excolebat, ejusque se orationibus attentius commendabat. Nam ad Christum immortalem sponsum perrexit, et victoriæ inmarcescibilem coronam receperat : dilectorem suum Waningum diligebat, ejusque salutis curam in cælis cum Domino regnans gerebat. Quadam igitur nocte ei Virgo apparens, dixit : Waninge, facilius est camelum per foramen acus transire, quam divitem in regnum cælorum intrare. Tu in hoc mundo possides divitias, quarum partem obtulisti, partemque retinisti. Monasteria, quæ in tuis possessionibus ædificasti, et prædia quæ per manus Sanctorum f Audoeni et Wandregisilli Deo obtulisti, grata habentur in oculis summi Pontificis. Nunc igitur ad cumulatum bonorum operum tuorum, in prædio tuo Fiscampno construe monasterium in nomine sanctæ Trinitatis, Collectaque congregatione sanctimonialium Virginum, mittes legationem ad Burdegalensem g..... quo facto continget tibi per quod cælesti hereditati restitueris. Quibus dictis evanuit visio Virginis.

4 Tunc vir sanctus a somno excitatus, cœpit meditari qualiter compleret quæ virgo sancta jussisset. Festinato igitur, Beatos Audoenum et Wandregisillum adiit, eisque ordinem visionis exposuit. Tunc viri sancti Spiritu sancto revelante, dixerunt : Visionem quam vidisti, si quantoque impleris, aditum cæli tibi reserabis. Festina itaque, Regisque præsentia te exhibe; ejusque visu perficere stude, quæ tibi jussa sunt a beata Virgine. Tunc sancti Sacerdotes, B. Waningi humillimis precibus, Regis præsentiam adierunt, et ut hoc opus fieret, ejus licentiam impetrarunt. Quibus Rex reverenter assurgens, reverentiusque oscula amabilia præbens, lætabatur in eorum adventu cum suo regio comitatu. Tunc beatus Rotomagensis Archiepiscopus omnium..... cœpit evangelizare de h penis gehennæ infernalis, de beatitudine gloriæ cælestis, de corporum corruptione, et de tremendo die judicii in resurrectione. Posthæc a Rege Lothario juniore, qui cum matre sua sancta i Baltide Franciam regebat, petierunt secretum, ut proderent, pro quo venerant, consilium. Quod Rex annuit, corque eis accommodans, quod postulavit, et quæ non poscunt largitur regia dona.

5 Hinc Beatus Waningus ad propria lætus rediit, licentia prius a Rege habita, et in Fiscampno monasterium celeriter ædificavit. Quo in loco febre valida corripitur, ac in extasi mentis rapitur, pavore simul ac frigore fit mortuo simillimus. Corpus mortuum vestibis funeris ornatur, feretrum indicitur, ad ecclesiam cum luctu portatur; et exequiæ, ut mos est, celebrantur : tuncque vidit pœnas damnatorum, et præmia electorum..... viginti annis supervicturum, et hoc B. Eulaliam, cujus precibus se commendaverat, impetrasse. Tunc a visione tam acerba et a Superis reverso B. Waningo incolumitatisque reddito, sancti Confessores Audoenus et Wandregisillus, Rex Lotharius, ejusque cuncti proceres, cum tota populi multitudine cernentes factum miraculum, gratias

d
e
f
g
h
i
j
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
v
w
x
y
z

Apparet et S. Eulalia, et monet ut Fiscanensi monasterio Virginum adificet.

Veniam a Rege petid.

h

i

Ager videt panus inferorum, etc.

EX MSS.

Convalescit
intercessione
S. Eulaliae.

gratias Deo egerunt, quod benigna pietate illustrem virum Waningum a morte reduxerat, vitæque reddiderat. Tunc demum per B. Waningum consummato Fiscampni monasterio, neonon ab Episcopis Galliarum consecrato; congregatis trecentis sexaginta sex virginibus, B. Waningus monasterium commisit viris sanctis prænominatis Andoeno et Wandregisillo, ut sedulius sanctas Virgines regularibus disciplinis informarent, *cetera desunt.*

a *Clotharius III, ab ann. Christ. 660, ad ann. 664, in Nenstria regnavit.*

b *In vita B. Wandregisili 22 Julii, ab ancore ferre costuæno conscripta eadem referuntur his verbis: Adjutor præterea hujus operis (in extruendo cenobio Fontanellensi) et cooperor usignis Waningus vir illustris exiit, qui viro beati plurima prædica felici munere ad usum servorum Christi (qui trecenti erant) devote contulit, filiumque suum, Bederatum nomine, sub regimine prædici Patris in eodem loco monasterii discipline et Christi militie tradidit vacaturum. Erat is Waningus dilissimus, et multitudine carnis bonorum lalucitudo in possessionibus propriis constraxerat. Ex quibus unum est, quod vocatur Fiscampnum, etc.*

c *Dux celebres sunt Eulaliae virgines et Marlynæ, quarum una Darcione, 12 Februarii, altera Emerita occisa, 10 Decemb.*

d *Pagus hic Calcegius, in sequenti relatione dicitur provincia Calciaensis, vulgo le pais de Gauls. Incolas olim Calces appellatos censuit Duxus, Ferrarius, Massonus, alii.*

e *Glaber in vita S. Gualtheri Abb. Divionensis num. 20, supra 1 Janua. vocat Ecclesiam sanctæ et individue Trinitatis nomine et h. mori dicatam, in loco Fiscampni cognomento, antiquitus constructam.*

f *S. Andoeni Episcopi Rotomagensis vitam dabimus 24 Augusti.*

g *Deest aliquid, de evocanda, ut suspicamur, Burdegala Abbatisa S. Childemarcha, quæ ex altera relatione supplicanda.*

h *In vita S. Wandregisili dicitur, ejus S. Andoeni, et S. Philiberti, dum convenirent, non aliam fuisse orationem, quam de regno Christi, de paradisi delictis et de gehennæ supplicis, etc.*

i *S. Bathildis vitam damus 26 Januarii. In vita S. Wandregisili dicitur Bathildis, hic Bathildis, alibi Baldechildis.*

ALIUD FRAGMENTUM

Ex aliò ms. ejusdem monasterii.

Multorum igitur proflexerunt temporum dies, et dignus inveniebatur nullus, qui aut significatum oraculum ædificaret; aut cui summe clementiæ ineffabilis Trinitas ædificandi significationem declararet. Expectabat enim divinæ providentiæ celsitudo virum, quem carnalis desiderii carne liberum sancto spiritu consecraret et custodiret templum delectabile. Oportebat quippe hominem, spirituale templum Domini, ædificare Domino corporale templum, qui sui interioris considerata imagine, conceperet qualiter exterius rerum universarum Creatori templum ordinare et ædificare deberet. Quocirca tandem tantæ deliberationis ædificando oraculo sanctus et gloriosus Confessor Wanningus eligitur, electus promovetur. Cujus nobilium actuum excellentiam Galli Proceres admirabantur, et caelestium morum gratiæ caelestis curia congratulabatur. Possidebat enim, quod non multi, verum divites pauci, possidere solent, et æternorum desiderium, et affluentiam temporalium honorum: quorum clementi expensa nullorum recipiebat aut favorem aut retributionem mortalium.

2 Talium igitur meritorum gratia et Domino amicus, et mundo clarus, et Regi Lotario habebatur familiaris et secretarius. Lotarius enim Rex B. Waningo regni sui partem maximam commendaverat. Nihilominus etiam in totius summa ordinanda vel administranda beati viri prudens consilium sequebatur et audiebat. Commendaverat, inquam B. Wanningo Rex Lotarius provinciam Calciaensem, quam ob antiquarum silvarum abundantiam, et ferarum diversarum venationem jucundam valde diligebat, nullique nisi familiari et fideli committere rationabiliter judicabat.

3 Commissas igitur silvas fideliter custodiens B. Wanningus frequenter visitabat, visitando prostrabat, non tantum capiendorum ludo, aut capturarum ferarum luero gaudens, quantum carnalium tumultuum refrigerationem umbra silvarum solitudinis

quærens. Tali itaque studio commodiores Fiscannenses saltus judicabat, judicando frequentabat, ignorans Ducis a Ansegisi revelationem; revelatione præterita sancti loci manifestationem, et futuri oraculi reverentiam observandam. Loco enim sancto S. Wanningus reverentiam nullam exhibebat. Verum ibi frequenter aut caues copulabat, aut retia tendebat, vel agitabat fugientes feras, vel suis privabat exuviis captas. Quam prævaricationem, imo viri ignorantiam, corrigendam divina sublimitas miserata, sanctum corripuit virum. Et complendi oraculi manifestum dedit indicium. Ingentium quippe febrium virum sauctum repentinus ardor invasit; qui totius corporis compagem labefactans, cunctisque viribus membra omnia inclementer privans, auferre vitam, et mortem minabatur inducere præsentem.

4 Ingravescente ergo molestia, penitus vigor vitalis concluditur, conclusus extinguitur, atque consumptum exteriori suus homo interior in cujusdam extasis translatione maxima extenditur et deducitur. Deditur, inquam, S. Wanningus ad beatorum virorum gloriosam loca, et ad hominum miserorum crudelia tormenta; ubi quantas et justorum coronas, et reproborum cognovit pœnas, reversus narravit, suorumque actuum evidentia patenter exposuit. Visis gaudio beatitudinis, et miseriæ perpetuis donibus. Judici cuidam S. Wanningus presentatur, atque excelso suæ majestatis throno deponitur et collocatur. Verum cum et sedis incircumscriptionum fulgorem, et sedentis aspectum terribilem circumstantiumque innumeram multitudinem contempleretur, et contemplans terreretur, corruit, et toto corpore prostratus coram judicantis presentia, velut exanimis et conturbatus jacuit. Tunc Judex, quomodo, inquit, Wanninge Fiscannensem vallem, nomini meo consecrandam ignoras, et ignorando exhororas? Qua ratione consecrationis mee locum nequaquam attendens contaminare non exhorrescis? Non vereris incurere iram meam, cujus fideliter cognoscis omnipotentem voluntatem? Dixerat et circumstantium seniorum chorus sui Imperatoris sententiam gravitatis severo vultu confirmabat. Sanctus autem Wanningus valde perterritus nullatenus ora solvebat, aut caput solo erigere præsumebat. Sed sui animi puritate et fatebatur culpam, et postulabat veniam, et prætendebat ignorantia excusationem solam. Silentibus gloriosis cunctis astantibus, suoque silentio et inferendam disciplinam et exhibendam indulgentiam contestantibus, sola sancta virgo Eulalia surrexit, et jaecentis causam suscipiens, clementis Judicis severitatem delinivit, indulgentiamque ignorantem exoravit, suique familiaris et amici S. Wanningi presente vitam xx annorum protelatione, interventu suo prolongavit. Virgo itaque sancta Eulalia exaudivit, eique exaudita Sanctus commendatur Wanningus, quatenus eum perfecte instruat, qualiter sanctum oraculum constituat, constitutum ne quibus personis committere debeat. Cui virgo, b Convalesces, inquit, Wanninge, et vives, tuisque possessionibus restitueris. Ad Fiscannensem vallem: et in Fiscannensi valle Duci Ansegiso manifestatum locum ab incolis diligenter exquire, et inventum festinus excole. Ibi summa et individua Trinitatis congruum templum fideliter construe. Complectum autem templum sanctis virginibus commendabis, quibus Childomarcham Burdegalensem virginem, ibique multarum virginum matrem inclytam Abbatissam præponere curabis.

5 Finitis demum tantæ revelationis sermonibus, cum vita sospitatem, et cum sospitate vitam S. Wanningus suscepit: æqualiterque suis cunctis convalescentibus membris, Regem Rotarium expetiit, suaque revelationis seriem totam explicuit. Quibus Rex Lotarius compunctus et perterritus: Festinus, inquit, filii Wanninge regredere, et sanctum locum juxta relationis

a

Egrotat

In extasi
videt justorum
premia,
et pœnas in-
torum.S. Eulalia et
impetrat
adhuc 20
annos vitæ

h

monet ut mon-
asterium Fi-
scanni ex-
struatWanningus
vir illustris,
dux, sanctus.Regit Calcia-
ensem pro-
vinciam.Sæpe in silvis
versatur.

lacionis tuæ veritatem diligenter inquire : rebusque meis et tuis summum Imperatoris palatium, quam maturius gloriosiusve valueris, construe. Quando læto audiens animo B. Wanningus ad Calciacensem proviuciam continuo remeavit : ingressusque Fiscanensem silvam, prænominatum locum exquisivit, invenit, et excoluit. Adhibitis glorioso operi operariis, annosæ quercus cæduntur et prosternuntur, viminaque et vepres extirpantur et comburantur : et antiquæ solitudinis dumis ac sentibus locus cælestis habitaculi perpurgatur et liberatur. Poniuntur fundamenta et ineffabili celeritate consurgunt parietes sacri, et velut divinæ virtutis omnipotenti operatione collocantur tecta, complectunturque ædificia præmissæ revelationis.

6 Consummato igitur completoque ædificio, Galliarum Rex c Lotarius invitatur : multarum urbium sancti Patres convocantur et congregantur : et rerum omnium Creatoris et administratoris titulo, factumque oraculum insignitur et consecratur, consecratumque Regalibus gazis et prædiis liberaliter dotatur, et divitiarum cunctarum abundantis ditatur et ampliatur. Imperat Rex Lotarius sanctas virgines congregari, et congregatis virginibus juxta B. Eulaliæ visionem d Childemarcham summæ sanctitatis virginem præponi, totiusque Ecclesiæ summam et administrationem sanctis et beatissimis Confessoribus Audoeni et Wandregisilo committit et injungit devote. Virgines sacræ conveniunt, promissæ virginitatis cælesti sponso chirographa immobilia conscribunt, suæque conversationis aromaticis cunctis odoribus circumadjacentes provincias cunctipotenti famulari Domino adinonent et accendunt. Congratulatur beata Trinitas, incommutabilis Deus, et completo templo, et convenientium virginum famulatu casto : quarum trecentarum sexaginta sex diurnas nocturnasque et continuas contemplans laudes, et mortis liberatione et in mansura civitate promittit et præparat beatæ retributionis immarcescibilem coronam.

7 Illo tempore beatus et gloriosus Martyr e Leodegarius Fiscanum deducitur; quem effærus et nefandus apostata Ebroinus Episcopatus sui sede injuste expulerat, rerum affluentia multarum expoliaverat, et lingua inclementer abscissa totius officio sermonis privaverat. Verum cum gloriosus Martyr et Episcopus summi et omnipotentis sacras ingrederetur ædes, et psallentium virginum audiret angelicas voces, ablatae officium linguæ reperit : et per annorum vertiginem duorum cum sanctis virginibus conversatus, humilitatis et pacificæ formam exhibuit. . . . Et audientium corda voce cælestis doctrinæ irrigavit et fœcundavit. Cernens gloriosi B. Wanningus inopinatum templi gloriam sanctæque congregationis religionem, et multitudinem cælestem, cunctas suæ proprietatis divitias recensuit, sanctarumque in usus virginum delegavit. Et toto vitæ suæ cursu, totius famulatus humilitatem et obedientiam in eadem Ecclesia ratione et consuetudine servientium exhibuit. Defuncto autem Beato Wanningo. . . . cetera desunt.

a Ansegisus S. Arnulphi filius, maritus S. Begga pater Pipam Herstalli.

b Abbi sanitas ei restituta dicitur, precibus S. Wandregisili et S. Audoeni, in quorum vitis sic hæc referuntur gesta : Quo in loco (Fiscanno) dum moraretur, excessum mentis subito passus est, ostenseque sunt ei pœnæ damnatorum, et felicitates justorum, audivitque divinitus viginti annorum spatium victurum, idque impetrasse a Domino sanctam Christi Martyrem Eulalam, cui precibus se sedulo commendare solitus erat. Sed et ipsa Christi Martyr ei apparens commovit, ut in predicto prædio, quo morabatur, monasterium construeret, et de sua stirpe nulli regendum committeret. Qua reversa ad Superos, virum Dei Wandregisilum accersivit, et ordinem ei visionis exposuit, simulque a febre qua premebatur, ejus precibus curatus, optatam recepit sospitatem, predictumque canobium, ut monitus erat, jlicio construere cepit. Hæc in vita S. Wandregisili. Quibus conformia referuntur in vita S. Audoeni his verbis : Inter cetera autem virtutum miracula, quæ idem egregius Præsul effecit, illud omnino prætereundum non est, quod illustrem virum

Wanningum sua oratione optatæ sanitati restituerit. Fuit ille Wanningus sane prædices et potens, sed morbo correptus acerbo, in ecstasi multa impiorum supplicia vidit. Cunque eodem morbo adhuc premeretur, B. Audoenus Antistes, cum prius orasset benedictionem ei impertit, et reddita illi est pristina inecolumitas. Hortabatur autem cum Audoenus, ut locum illum Deo dicaret. Admonitus enim ille fuerat a B. Eulalia, ut in prædio suo Fiscano, ubi jam diu discubuerat, ad sancti Præsulis Audoeni jussionem canobium extrueret : simulque indicatum erat ei, viginti annis illum in corpore victurum. Itaque vitæ redditus et ad sese reversus, clarissimum Pontificem Audoenum orat, ut ad se venire velit una cum Sacerdote Christi Wandregisilo.

c In vita S. Audoeni Rex Clotharius dicitur Fiscanum profectus : Adfuit vero etiam Rex juvenis Clotharius, Clodovei junioris Regis filius, insigne illud, quod in Wanningo perpetratum erat, miraculum magno desiderio cernere cupiens. Non solum autem Rex, sed et cuncti Proceres, et omnis populi multitudo, qui cum illo aderant viderunt, et omnipotentis Dei clementiam colantur, Beatumque Audoenum colere et venerari cœperunt.

d Colitur S. Hildemarcha 25 Octob. ejus vita citatur in actis S. Wandregisili; ubi, uti et in vita S. Audoeni, eadem citantur quæ hic.

e Vitam S. Leodegarii dabimus 2 Octob. quam edidit Andreas Du Chesne tomo 1, Scriptorum Historiæ Francorum, in qua hæc de SS. Leodegario et Wanningo : S. Leodegarium tradiderunt viro nomine Wanningo, ut sub ejus gravi dominio emitteret cruciatus spiritum. Cui ait Ebroinus : Accipe, inquit, Leodegarium, quem aliquando vidisti virum superbum, et constitue sub tua custodia. Erit enim cito tempus suæ vocationis, recipiens quod meritis est ab inimicis suis. Cum enim longe ejus esset hospitium, sanctum Dei Martyrem imposuerunt in vili jumento, etc. Et paulo inferius : Hermenarius Episcopus Wanningum postulat, aditum ad Dei Martyrem accedendi. Cumque etiam sui merito ei fuisset concessum, (omnes enim ut leonem iratum meluebant sævum tyrannum) vulnera ejus studuit diligenter curare; et arte qua valuit, potu ciboque reficere vestemque quam habuit meliorem induere. Non enim jam ut terreno homini, sed ut transato Martyri reverentem impertivit honorem. Qua de re non solum indulgentiam de præteritis, verum etiam benedictionem ab eo promeruit de futuris. Postquam enim Wanningus eum perduxit ad propria, Dei comitante gratia, cœperunt velocius ejus contra naturam recrescere labia, una cum lingua, nec non et verba ultra solitum ab ejus ore indesinenter effluere. Cum hoc miraculum cognovisset Wanningus, non obdurat animum ei impendere malum, ut a tyranno fuerat jussum : sed versa vice jam Dei Martyrem cognoscens, eum acceptum ad suum perduxit canobium, quod vocatur Fiscanum, ubi erat congregatio sanctimonialium ac virginum quibus præerat Childemarcha famula Christi.

III. Ex alio ms. ejusdem monasterii.

Interea contigit Fiscannenses b Canonicos aliorum Canonice moros imitari, latas perditionis vias ingredi, et rerum temporalium luxus et desidias voluptuose sectari. Quam Canonice miseram vitam, et viventem miseriam. Dux prudentissimus c Richardus audiens, et audiendo cognoscens, valde doluit, hominumque pravorum mores et conversationem exhorrens, legatos festinanter Cluniacum direxit, et d S. Majolum magnæ humilitatis precibus Fiscannum accersivit, atque secundum S. Benedicti regulam et institutionem disponi et ordinari novam Ecclesiam exoravit. Cui S. Majolus : Hujus, inquit, laboris magnitudinem talis rationis conditione, carissime fili Richarde, suscipiam, si per totum Ducatum tuum consuetudinem, quæ vulgariter pasnagium dicitur, Domino donaveris, nullumque tuæ potestatis Principem aliquam amplius exigere decreveris. Ubi Richardus Dux, non morbo avaritiæ, verum occulta divini e providentia disponente, et S. Willelmo Abbatii gloriam ordinandi sanctam Ecclesiam transfereute, suorum hominum consilio adquevit, et S. Majoli sanctam interpellationem non exaudivit unde contigit ut S. Majolus Cluniacum reverteretur, et Canonice correctio vel expulsio per aliquot tempora protelaretur. Idem Dux Richardus, ut ibidem habetur, morti proximus filio suo Richardo II præcepit ut Canonicis inde ejectis monachos substitueret.

a Subjicimus hæc, ut varia illius canobii successio Ordinum innotescat. Videtur ab eodem hoc auctore scriptum, quo præcedens fragmentum. Sunt fortassis amplioris Chronici partes.

b Glaber in vita S. Guillelmi Divionensis, num. 20. Erat enim illic more vivens carnali, jugo soluto regulari Clericorum levis concioia, quando Canonice monialibus successisset non reperimus.

c Richardus I, Dux III Normanniæ, successit patri Guillelmo an. Chr. 913, defuncto, decessit ipse apud Fiscannum an. Chr. 996. Guil. Gemeticensis lib. 3, cap. 12 et lib 4, cap. 20. In Fragmento Historiæ Aquitanicæ apud Du Chesne tom 2, script. hist. Francorum, dicitur : ædificasse monasterium Fiscannum

Annente
Lothario illud
extruit.

Visitat id
Lotharius.

e

d

Collocantur
illæ sacræ
Virgines.

e

Mittitur eo S.
Leodegarius
c. vii

Itaque abscis-
sus usum reci-
pit.

S. Wanningus
monasterio
servit.

a b

Fiscannum sub
advocatum
Normannorum
tenent
Canonicis.

c

Richardus I
pro iis mona-
chos introduci
a filio jubet.

d

e

EX MSS. in honorem summe Trinitatis : ubi sepultus est ipse, et monachos constituit. *Ordericus Vitalis lib. 4. Eccl. hist. scribit.* Fiscanense cœnobium a Richardo primo Duce Normannorum nobiliter fundatum, a secundo multis honoribus et divitiis largiter ampliatum. *Melius Glocer ante citatus scribit ab eo Ecclesiam in Fiscanensi loco honorificentius reformatam.*
d S. Majoli vitam dabinus xi Maii.
e Videtur deesse numinis.

IV. Ex alio ms. ejusdem loci.

a **V**ir Nobilis Normanniæ a Ricardus, primi Ricardi filius, a monasterio Fiscanensi Canonicos regulares expulit : qui legatos apud S. Benignum Divionem humiliter destinavit, Guilielmo ejusdem loci præcipuo pastori, magnis precibus compellit, monasterii Fiscanensis sub regula B. Benedicti commisit gubernandum, anno ab Incarnatione Domini millesimo primo.

2 Illo tempore, beatæ memoriæ Willelmus Abbas, suæ religionis affluentia totius partes Romani Imperii illustrabat. Abbatumque multorum tepidos animos sui fervoris imagine reformabat et accendebat : apprime enim liberalibus artibus eruditum atque disciplinæ Ecclesiasticis cunctisque spiritualibus officiis, nihilominus etiam fere virtutum omnium gratia imbutum, et illuminatum, Divionensium Ecclesiæ B. Majolus præposuerat et constituerat Abbatem et Magistrum.

3 In eodem ms. *Codice catalogo extat Abbatum Fiscanensium :* Guillelmus primus Abbas Fiscanensis, de Burgundia natus, fuit nobili genere procreatus. In quodam libro memoriali de præfato sanctissimo Patre præ recordationis et memoriæ discimus, quod suæ

religionis affluentia totius partes magni Imperii illustrabat. Et quoniam novit, quod nisi qui legitime certaverit, coronabitur, opus bonum, quod inceperat cœnobio Fiscanensi, studuit perseveranter exercere, qui monasteria per viginti novem annos gloriosissime regens b diem clausit extremum, et, ut credimus, feliciter in Christo coronatur. c Vixit xxix annis.

Joannes..... Italus, profectus Jerosolymam : sedit annis d 2.

e Guilielmus Virgo, vulgo la pucelle, magnus elemosynarius, diœcesis Bajocensis, 29 annis.

Rogerius, diœcesis Bajocensis, 31 annis, hujus meminit *Ordericus Vitalis lib. 12.*

Henricus, 49 annis : sub hoc pretiosus sanguis repertus. *De hujus electione agit Ordericus lib. 13.*

Radulphus, Raoul, 30 annis.

Richardus, 3 annis.

Richardus Morinus, 5 annis.

Guilielmus Napaille, 31 annis.

Richardus de Trieges, 16 annis.

Guilielmus de Putot, 12 annis.

Thomas a S. Benedicto, 20 annis.

Robertus du Putot.

Petrus Rogerius, factus summus Pontifex Clemens VI.

a Richardus II, Dux IV Normanniæ, successit patri an. Ch. 996, e visis excessit an. Ch. 1020.

b Obiisse S. Guilielmum Fiscan. an. Ch. 1031, ostendimus supra in ejus vita.

c In regimine, nimirum.

d *Ordericus Vitalis lib. 4, Eccl. hist. ann. 5 ejus regimini tribuit.* e De hoc Guilielmo, quem de Roz appellat, pluribus *Ordericus lib. 3, 4, 8 et 11.*

Reformatur Fiscanum per S. Willelmum.

Abbatibus Fiscanensibus.

b

c

d

e

DE S. FILANO, SIVE FELANO, ABBATE IN SCOTIA.

VII SECUL.
IX JANUARI.

S. Filani
natus.

Infaus a
morte servatus.

Sanctitate et
miraculis
clarescit.

Sonctus Filanus Abbas vetusti in Fifa monasterii, cui Pettinwineum nomen, fuisse scribitur, referturque hoc die a Davide Camerario in *Menologio Sanctorum Scotorum*. Fillanus quoque, Felanus, et Philanus appellatur. *Carthusiani Colonienenses in Additionibus ad Usuard, excusis an. Ch. 1315 et 1321.* Ipso die Felani Abbatis Confessoris. *Adamus Regius in Kalend. Scotia :* In Scotia S. Filanus Abbas. *Ejusdem meminit Ferrarius in catal. generali SS. additque ex Dempsero, ad hujus reliquias venerandas magnam hominum concursum fieri consuevisse. Est vero Pettinwineum in Fifa, ut dictum est, provincia haud procul a S. Andrea metropoli.*

2 Ex *Chronica Pastulensis, et Breviario Aberdonensi (quæ non vidimus) refert Camerarius hanc vitam S. Filani epitomen :* S. Filanus, ex patre Feriath viro nobili et Kentigerna matre sanctissima traxit originem. Natum jam Filanum pater in vicinum lacum præcipitari jussit quod is in lucem emissus ad instar monstri lapidem in ore videretur gestare. Verum (ut tradit ad hunc diem Aberdonense Breviarium) Angelorum ministerio ab aquis liber, ad ripam lacus ab iisdem conservatus est, donec ab Ibaro Episcopo viro sancto, Filanus inter Angelos inventus, baptizatus est, et matri Kentigernæ (quæ lacrymis a Deo assidue postulabat, ut Filanus filius, quem sciebat a patre in lacum præcipitatum, vitæ restitueretur, et baptismi sacramento donaretur,) redditus est.

3 Porro grandior factus Filanus ab Ibaro Episcopo traditur Mundo Abbati Educandus; apud quem omnes numeros solidæ virtutis explere, ejusque fama sanctitatis longe lateque manare cœpit. Sæpe visus est Filanus, dum noctes integras in oratione transigeret cælesti circumfundi lumine, quod sole clarius cellam illustraret totam. Quandoque cum esset in tenebris,

sinistra manus instar facis lucidissimæ, dexteræ manui dnm scriberet aut legeret, lumen præbere a ceteris monachis videbatur.

4 Abbate Mundo ex hac vita sublato, Filanus consensu monachorum in Abbatem eligitur : quo in officio omnium virtutum ceteris præluxit exemplo. Sed brevi post, diem suæ migrationis ex hac vita adesse sentiens, relicto successore ad solitudinem Sirach non procul a Glanderch se contulit; quo in loco se totum cælestium verum contemplationi tradidit, variosque a corporis et animæ infirmitatibus, divina ope, liberavit. *Addit Camerarius sub annum Christi DCII, e vita migrasse.*

5 Ope S. Filani Eduardum Anglorum Regem a Roberto Brusco Scotorum Rege profugatum, scribit *Hector Boetius lib. 14, historia Scotorum :* Numerum omnium, inquit, quos tum peditum equitumque Anglus contraxerat hunc ferunt, videlicet centum quinquaginta peditum millia, et totidem fere equitum... Ex adversa parte Robertus omnia prudenter ac explore agere, cum triginta millibus peditum equitumque, veteranis plerisque militibus obviam bosti procedens, castra loco plano ponit, seu viribus suorum confidens, seu contemptum sui hostibus audaci consilio adinens.... Interea unumquemque arma expedire jubet, ac sese Deo præparare, confitendo Sacerdotibus delicta, ac Deum veniam orando, ut in posterum diem re sacra audita, ac sumpto Christi corpore, idonei prælium conserere, ac victoria potiri possint. In castris hostium amplissimam sibi quisque sperabat, unius diei labore exiguo divitias ingentes ac agros (quæ antea ne per somnium quidem speraverant) amplissimos habitatos : nihil vero facilius effecturos sese arbitrabantur, quam primo impetu hostes proterere.

6 Nocte autem quum Robertus de rebus suis sollicitus,

Fat Abbas.

Moritur.

Victoria Scotorum, ope S. Filani.

Apparatus ad prælium.

S. Filani mi-
raculose de-
latum ad
castra bra-
chium.

licitus, quietem nullam prope corpori daret, precibus vacans, aut omnia animo volvens, intento eo cum quibusdam in preces converso, (orabat autem Deum ac S. Philanum, ejus brachium inclusum argento in exercitu se habere credebat, ut victoriam propitii dare vellent) visum est brachium argenteum, cui inclusum verum fuerat, repente apertum, ac rursus in nictu oculi clausum, nullo accedente nec se movente quopiam. Quod quum mirandum videretur, Sacerdos ad altare accessit quid actum esset inspexitur: ubi vidit verum inesse brachium, exclamans vere numen adesse divinum, confessus est factum suum Regi, quod roganti brachium S. Philani, capsulam tantum argenteam, veritus ne in tumultu perderetur, exempto vero brachio, vacuum dederit. Plenus igitur Rex spe reliquum noctis in precibus ac gratiis agendis perseverabat.

Scotorum
pietas:

7 Postero die preparatis omnibus ad rem sacram, milites convocat, jubetque omnes Christi corpus, quo robustiores spiritu essent, sumere. Erat in exercitu Abbas insulae Missarum, nomine Mauricius, qui ex editiuseulo loco tum rem divinam faciebat: is Regi Eucharistiam ac nobilibus administrabat: deinde a reliquis Sacerdotibus idem factum ceteris militibus. Mauricius arrepta duabus manibus cruce in qua Christus crucifixus pendebat, ostentansque eam militibus,

ut ejus nomine bono animo patriam defenderent, in eoque solo confiderent, ad pugnam eduxit. Ac ubi aliquantum adhuc acies utrinque abessent, Deo sese eunctos in terram prostratos commendare mandat. Quod ubi hostes viderent, deditionem eos supplices facere clamant universi. Sed mox ubi consurgentes maximo impetu in sese omnes incurrere vident, converso metu sibi quisque timere coepit. Primo igitur impetu plurimi cecidere. Cecidere eo praelio ab Anglis millia quinquaginta; Equites autem aurati ducenti, cum Duce Governie: duo tantum Scotorum Equitum auratorum desiderati sunt, Wilhelmus a Vetere ponte, et Walterius Rossensis: vulgi vero periere haud amplius quatuor millia. *Camerarius quoque victoriam hanc, anno Chr. 1314, ut ait, relatum propitio nomini, a S. Filano suis gentilibus conciliato, tribuit. Commissum est praelium ad torrentem Bannock, ut Joannes Major lib. 5, Hist. Scoticae cap. 4, et Cambrenus testantur, haud procul Sterlingo oppido. Joannes Leslaus de rebus gestis Scotorum lib. 7, hoc praelium describit atque ad illud piam Roberti Regis et Scotorum preparationem, Mauricii Abbatis exhortationem, et crucis Christi prolationem; non tamen meminit S. Filani; uti nec Major; neque Buchananus, qui antiquam Scotorum pietatem erga Ven. Eucharistiam, Crucem Christi, et Sanctos commemorare, nefas duxisset.*

EX BEDA.

Victorin.

DE S. ADRIANO ABBATE, IN ANGLIA.

CIRCA AN
CHRIST. DCCIX.
IX JANUARI.
S. Adriani
natalis.

Adrianum Abbatem, non minori Christianae humilitatis quam Apostolici zeli laude illustrem, venerantur IX Januarii Ecclesiae Anglicanae: de quo praeter Martyrologium Anglicanum, Galesinius, Molanus et Carthusiani Colon. in Addit. ad Usuardum: In Cantia Adriani Abbatis et Confessoris. Ejusdem meminit Ferrarius in generali catalogo Sanctorum, Martyrolog. Germanicum, Ghinius, Wion, Menardus, Tritthemius lib. 3, de viris illust. cap. 115. Fusius Harpsfeldius sec. 7, cap. 9, qui anno 708, mortuum scribit, Wion anno 707.

Vita.

2 Illius geminam hic vitam damus, alteram ex Beda lib. 4, hist. Anglic. cap. 1 et 2, ex Joanne Capgravo alteram, cujus pars prior ex Beda est adumbrata.

VITA

ex ven. Beda, lib. 4.

a b

ANNO DCLXV a Deus dedit sextus Ecclesiae b Dorovernensis Episcopus obiit pridie Idum Juliarum. Sed et c Erconbert Rex Cantuariorum eodem mense ac die defunctus, Ecgherto filio sedem regni reliquit, quam ille susceptam per novem annos tenuit. Tunc cessante non paucis tempore Episcopatu, missus est Roman ab ipso simul et a Rege Nordamhumborum d Oswi e Wighart Presbyter, vir in Ecclesiasticis disciplinis doctissimus, de genere Anglorum, penitentibus, Ecclesiae Anglorum Episcopum ordinari; missis pariter Apostolico Papae donariis, et aureis atque argenteis vasis non paucis. Qui ubi Romam pervenit, (cui Sedi Apostolicae tempore illo f Vitalianus praerant.) postquam itineris sui causam praefato Papae Apostolico patefecit, non multo post et ipse, et omnes pene qui cum eo advenerant socii, pestilentia superveniente deleti sunt.

Wahart or-
dinandus
Episcopus,
pese mori-
tur.

f

2 At Apostolicus Papa habito de his consilio, quaesivit sedulus quem Ecclesiae Anglorum Archiepiscopum mitteret. Erat autem in monasterio Niridano, quod est non longe a Neapoli Campaniae, Abbas Adrianus, vir natione Afer, sacris litteris diligenter imbutus, monasterialibus simul et Ecclesiasticis disciplinis institutus, Graecae pariter et Latinae linguae peritissimus. Hunc ad se accitum Papa jussit, Episcopatu

Adrianus
Abbas Epi-
scopatum
detrectat.

accepto, in Britanniam venire. Qui indignum se tanto gradu respondens, ostendere posse se dixit alium, cujus magis ad suscipiendum Episcopatum et eruditio conveniret et aetas. Cumque monachum quemdam de vicino Virginum monasterio, nomine Andream, Pontifici offerret; hic ab omnibus, qui eum novere, dignus Episcopatu judicatus est. Verum pondus corporeae infirmitatis, ne Episcopus fieri posset, obstitit.

Alium offert
Pontifici.

3 Et rursus Adrianus ad suscipiendum Episcopatum actus est: qui petiit inducias, si forte alium, qui Episcopus ordinaretur, ex tempore posset invenire. Erat ipso tempore Romae monachus Adriano notus, nomine g Theodorus, natus ex Tharso Ciliciae, vir et seculari et divina litteratura, Graece et Latine instructus, probus moribus, et aetate venerandus, id est, annos habens aetatis 66. Hunc offerens Adrianus Pontifici, ut Episcopus ordinaretur, obtinuit; his tamen conditionibus interpositis, ut ipse eum perduceret in Britanniam, eo quod jam bis partes Galliarum diversis ex causis adiisset; et ob id majorem hujus itineris peragendi notitiam haberet, sufficiensque esset in possessione hominum propriorum: et ut ei doctrinae cooperatore existens diligenter attenderet, ne quid ille contrarium veritati fidei, Graecorum more, in Ecclesiam, cui praesesset, introduceret. Qui Subdiaconus ordinatus quatuor expectavit menses, donec illi coma crederet, quo in coronam tonderi posset: habuerat enim tonsuram more Orientalium h S. Pauli Apostoli. Qui ordinatus est a Vitaliano Papa anno Dominicae incarnationis uelxviii, sub die vii Kal. Aprilium, i Dominica.

Tum S. Theo-
dorum.

q

Mittitur cum
eo in Au-
gliam.

h

4 Et ita una cum Adriano vi Kalendas Junias in Britanniam missus est. Qui cum pariter per mare ad Massilian, et deinde per terram Arelaten pervenissent, et tradidissent k Joanni Archiepiscopo civitatis illius scripta commendatitia Vitaliani Pontificis; retenti sunt ab eo, quousque l Ebroinus Major domus regiae copiam pergendi quoquo vellent tribuit eis. Qua accepta Theodorus profectus est ad m Agilbertum Parisiorum Episcopum, et ab eo benigne susceptus, et multo tempore habitus est. Adrianus vero perrexit primum ad n Emme Senonum, et postea ad o Faronem Meldorum Episcopos, et bene cum eis diutius fuit.

Venit in
Galliam.

k

l

m

Istic hyme
subsistunt.

u o

EX BEDA. fuit. Coegerat enim eos imminens hyems, ut ubicumque potuissent, quieti manerent.

p **3** Quod cum nuntii certi narrassent Regi Ecgberto, adesse scilicet Episcopum, quem petierat a Romano Antistite, in regno Francorum; misit illo continuo Redfridum Praefectum suum ad adducendum eum. Quo cum pervenisset, assumpsit Theodorum cum Ebroini licentia, et perduxit eum ad portum, cui nomen est *p* Quentawic, ubi fatigatus infirmitate aliquantisper moratus est, et cum convalescere coepisset, navigavit in Britanniam. Adriaum autem Ebroinus retinuit, quoniam suspicabatur eum habere aliquam legationem Imperatoris ad Britanniae Reges adversus regnum, cuius tunc ipse maximam curam gerebat. Sed cum tale nihil illum habere vel habuisse veraciter comperisset, absolvit eum, et post Theodorum ire permisit. Qui statim, ut ad illum pervenit, dedit ei *q* monasterium B. Petri Apostoli, ubi Archiepiscopi Cantiae sepeliri solent. Praeceptor enim Theodoro abeunti Dominus Papa Apostolicus, ut in diocesi sua provideret et daret ei locum, in quo cum suis apte degere potuisset.

q **6** Pervenit autem Theodorus ad Ecclesiam suam secundo postquam consecratus est anno, sub die *r* sexto Kalendarum Juniarum, Dominica, et fecit in ea annos viginti et unum, menses tres, dies viginti sex. Moxque peragrata insula tota, quaquaversum Anglorum gentes morabantur, (nam et libentissime ab omnibus suscipiebatur atque audiebatur) rectum vivendi ordinem, ritum celebrandi Pascha canonicum, per omnia comitante et cooperante Adriano disseminabat. Isque primus erat Archiepiscopus, cui omnis Anglorum Ecclesia manus dare consentiret. Et quia litteris sacris simul et secularibus, ut diximus, abundanter ambo erant instructi, congregata discipulorum caetera, scientiae salutaris quotidie flumina in rigandis eorum cordibus emanabant: ita ut etiam metricae artis, astronomicae, et arithmeticae Ecclesiasticae disciplinam inter sacrorum apicum volumina suis auditoribus contradiderent. Indicium est, quod usque hodie supersunt de eorum discipulis, qui Latinam, Graecamque linguam aequè ut propriam, in qua natam sunt, norunt. Neque unquam prosums, ex quo Britanniam petierunt Angli, feliciora fuere tempora, dum et fortissimos Christianosque habentes Reges cunctis barbaris nationibus essent terrori, et omnium vota ad nuper audita caelestis regni gaudia penderent: et quicumque lectionibus sacris cuperent erudiri, haberent in promptu magistros qui docerent.

r **7** Idem lib. 5, cap. 21. Anno post obitum praefati *s* Patris proximo, id est quinto *t* Osredi Regis, reverendissimus Pater Adrianus Abbas, cooperator in verbo Dei Theodori beatae memoriae Episcopi, defunctus est, et in monasterio suo in *r* Ecclesia beatae Dei genitricis sepultus: qui est annus quadragesimus primus, ex quo a Vitaliano Papa directus est cum Theodoro; ex quo autem in Britanniam venit, tricesimus nonus. Cujus doctrina, simul et Theodori, inter alia testimonium perhibet, quod *x* Albinus discipulus ejus, qui monasterio ipsius in regimine successit, tantum studiis scripturarum institutus est, ut Graecam quidem linguam non parva ex parte, Latinam vero non minus quam Anglorum, quae sibi naturalis est, noverit.

s **a** S. Beudedi, qui hic pridie Iduum Juliarum obiisse dicitur, ipsis Idibus scilicet xv Julii patissimum colitur. Marlyrol. Angliannum et Ferrarius eum referunt pridie Kal. Juliarum, quo alii volunt obiisse. In Cantuariam olim Dornberiam, seu Durovernum fuisse appellatum diximus vi Januarii, cum de S. Petro Abbate Cantuariensi egimus num. 5. ubi plura de Cantuaria.

t **c** Successit Egholdo patri an. Ch. 640 regnum magna cum laude 24 annis administavit, heres regni et virtutum avi sui S. Ethelberti per quem Gallia Christo est consecrata. Cujus vitam dicitur xxvii Febr. Fuit et frater S. Enswigae, (de qua vi Septemb.) maritus S. Sebhurga, (quae vi Julii colitur) ex qua praeter Egericum et Lotharium filios, suscepit SS. Ermenildam et Erhonga- tam, quarum hae vi Julii, illa xiii Februarii colitur.

d **Successit hic fratri S. Oswulfo (cui v Augusti sacer) in regnum anno dclxii, obiit Kalendaris Martii an. dclxxx. De ejus filia S. Elleda agemus vii Februarii. c** De eo, ejusque hominum legatione et morte plura idem Beda lib. 3, cap. 29.

e **S. Vitaliani vitam dabitur xxvii Januar. Ejus ad Oswium hecun litteras de morte Wighardi recitat Beda.**

g **De S. Theodoro Episcopo Cantuariensi agemus xix Septemb. h** Varias fuisse coronae Clericalis ritus, ex Beda constat. lib. 3, c. 22, et Baronio tom. 1, an. 58, num. 130.

i **Erant in Dominica Passiois eo nino.**

k **Abest a catalogo Archiepiscoporum Arclatensium apud Cl. Robertum, inserendum inter Theodosium, seu Theodorium, (ad quem extat epistola Concilii Cabilonensis scripta circa an. Christ. dcl.) et Felicem, qui interfuit Concilio Romano sub Agathone circa an. Chr. dclxxx. Joannus Chenu tres exhibet Catalogos Archiepiscoporum Arclatensium, in quorum secundo, de prompto ex Historia Provinciali auctore Casare Nostrodamo Joannes hic Theodosio subjungitur.**

l **Tractatum hujus tyranni natio fit in omnium fere hujus xvi occidentaliu Sanctorum vitis.**

m **Hic Pontifex diu in Ibernia sacra Scripturam privilegaret, dein rogatu Regis Cemwold Saxoniis Occidentalibus Saecrodotali jure multis annis praefuerat, laudem accepto Episcopatu Parisiensi ibidem senex et plenus dierum obiit, o quo an. Ch. dclxxx, consecratus est S. Wulfridus Episcopus Eboracensis. Ita Beda lib. 3, cap. 7, et lib. 5, cap. 20.**

n **Alis Enmmo, Anno. Aimo et Haymo appellatur, xxvii ejus sedis Archiepiscopus, quam tenuit ab anno circiter dclxx, ad an. dclxxx, subseripsit privilegio libertatis monasterio Corbeicensi concessa a Bertefrido Episcopo Ambianensi ann. dclxiv; successit, ei S. Amatus, qui xii Sept. colitur.**

o **S. Faronis, seu Pharonis, vitam dabitur 28 Octobris.**

p **Nobile tunc temporis emporium, ad os fere Quanae, sive Cantiae fluvii, qui per fines Atrebatium labitur, quae isthic in Oceanum Britannicum effundit.**

q **De eo egimus vi Januar. ad vitam S. Petri Abbatit ejusdem monasterii num. 7. r** Anno dclxx, vi Kal. Jun. incidit in Dominicam. Non ergo post biennium a consecratione in Britanniam venit, ut scribit Westmonasteriensis.

s **S. Wulfridi, de quo egerat, Natalis invidit in xv Octob.**

t **Oswoldus successit patri Alfrido in regno Northumbroium an. Christ. dccc.**

v **Em in dicto monasterio construxerat Ebalduus Rex Cantiorum pater Ercoberti, ut notavimus.**

x **Hujus consilio et auxilio facter Beda in praefatione ad Regem Cololphum, se historiam Anglicanam scripsisse: Auctor inquit, ante omnes, atque adjuor poseuelli hujus Albinus Abbas reverendissimus, vir per omnia doctissimus, extitit, qui in Ecclesia Cantuariorum a beatae memoriae Theodoro Archiepiscopo et Adriano Abbate, viris venerabilibus quae eruditissimis institutus, diligenter omnia quae in ipsa Cantuariorum provincia, vel etiam in contiguis ejusdem regionibus a discipulis beati Patris Gregorii gesta fuere vel monumentis litterarum, vel seniorum traditione cognoverat, ea mihi de his quae memoria digna videbantur per religiosum Londoniensi Ecclesiae Presbyterum Nothelmum sive litteris mandata, sive ipsis Nothelmi viva voce referenda transmisit S. Adriani discipulum fuisse S. Adelhamum scribit Harpsfeldius seculo 8, cap. 11, de quo ad ejus vitam 25 Mar.**

ALIA VITA

Ex legenda SS. Joan. Capgravi.

Adrianus, natione Africanus, comes et cooperator Evangelicis Apostolorum virorum post Primatem Augustinum, magnum lumen refulsit Anglorum. Quod autem S. Augustinus in Anglia plantavit, S. Adrianus cum B. Theodoro ubertim rigavit. Nam cum Papa Vitalianus B. Adriano bis electo imponeret Apostolatam Angliae, B. Theodorum invenit pro se, quem sibi debitis insigniis induit, suisque titulis sublimavit. O beatum Adriamum, dignum gradum Apostolico, et sanctitatis merito, et doctrinae studio, et caritatis officio! Qui et Graeca et Latina eruditione emicuit, qui etiam electus a Romano Pontifice in Apostolatam Britanniae, refugit honorem! Invasit tamen laborem, de Praelato subiectus, de magistro minister factus Evangelii: malens genti instruendae prodesse, quam praesse; ministrare, quam ministrari. Primo Andream quemdam virum probi testimonii pro se obtulit: sed hunc infirmitas corporis inhibuit. Rursus raptus Adrianus ad Pontificium, objecto, ut diximus, Theodoro se redemit. Prius tamen a Papa haec interjecta est conditio, ut ipse Pontifici non solum dux, comes, adjuor, et cooperator Dominicae legationis in Britannia; verum etiam custos et observator Apostolicae fidei in omnibus existeret: ne Graeca in stititio gentem Apostolice docendam in aliquo lade- ret.

S. Adrianus Episcopatum ex humilitate bis detrectat

Militor cum S. Theodoro in Angliam.

a ret. Beatum vero Adrianum Abbatem a Viridiani monasterii, quod erat non longe a Neapoli Campaniæ, Afrum natione, monasterialibus et Ecclesiasticis disciplinis sancte informatum, cælesti ac mundiali philosophia, Latina quoque et Græca lingua eruditum, adeo Roma noverat, ut nullum magis Angliæ institutorem optaret; aut tandem pro illo non alium quam quem ipse approbaret, et suo comitatu et suffragio confirmaret.

Retinetur in Gallia ab Ebroino.

Præficitur monasterio S. Augustini.

Cantum Ecclesiasticum, aliaque docet.

Moritur.

Abicit miraculis: ab hostibus liberat.

Mortuum suscitatur.

Abum a morte subito eripit.

b *Jubet ecclesiam D. Virginis restitui.*

c

2 Ibat ergo athleta Dei Adrianus cum B. Theodoro sanctisque sociis, laboriosa peregrinatione, ad omnem patientiæ palmam paratus. Illustrissimus autem Adrianus, quia frequenti legatione per Gallias famosus erat, ad cumulum præmiorum detentus est a Duce Francorum Ebroino, quasi legatus Imperatoris ad Reges Britannicæ contra regnum, quod ipse maxime procurabat. Sed tandem innocens repertus, et ad Angliam libere dimissus, regimen monasterii S. Augustini Cantuariæ suscepit. Congregata autem discipulorum caterva metricæ artis, astronomiæ, et arithmeticæ Ecclesiasticæ disciplinam, inter sacrorum apicem volumina suis auditoribus tradidit; ut quidam eorum discipuli Latinam Græcamque linguam æque ut propriam, in qua nati sunt, noverint. Sed et sonos cantandi in Ecclesia, quos eatenus in Cantia tantum noverant, ab hoc tempore per omnes Anglorum Ecclesias discere cœperunt.

3 Anno autem Domini septingentesimo octavo sanctus Pater Adrianus bonis operibus et exemplis plenus, migravit ad Dominum, v Idus Januarii, et in monasterio suo sepultus est quadragesimo primo scilicet anno, ex quo in Angliam missus fuit. Reliquit autem sanctum et doctissimum Albinum discipulum suum, sibi successorem.

4 Post mortem vero multis effulgens miraculis, nautas Anglorum quosdam ad Frisonum littora impulsos, ab invasione hostili citius liberavit. Nam cum essent ab irruente turba opprimendi; invocato Sancti suffragio, celeri turbine in alta pelagi propellente, ad optatum illæsi portum pervenerunt.

5 Mortuum resuscitavit: et inter paganos cum quidam Christianus peregrinus sub elevato jam percussoris gladio, Sancte Adriane adjuva me, exclamando proferret; percussor eadem hora trucidatur, et captivus liberatur.

6 Conflagrata, in qua requiescit, ecclesia, in visu cuidam viro apparuit, dicens: Vade et dic Episcopo b Dunstano: Hæc tibi mandat famulus Christi Adrianus: Tu in domibus diligenter coopertis requiescis; et mater Domini nostri, atque nos domestici sui, omni cæli jacturæ patemus. Quo audito Dunstanus ecclesiam S. Mariæ reparat: quam æterna dulcedine raptus singulis e noctibus frequentare solebat. Nocte autem quadam idem Episcopus ecclesiam ingressus manifeste vidit S. Adrianum inter choros cælestium

cum ipsa mundi Domina collaudantem Dominum.

7 Cum puer quidam doctoris sui verbera timens, Adriani tumbæ fugiendo adhæreret, et invocans Sanctum ictibus afficeretur; dum tertio altius dexteram Doctor elevaret; stetit elevatum in alta brachium, plurima diei parte tenens irreflexum. Demum ab ipso, quem afflixerat, parvulo veniam suppliciter petiit: et ipso interveniente solutum et sanum brachium demum recepit.

8 Offendens puer alius doctorem suum, dum ad tumbam S. Adriani, ejus auxilium implorando, confugeret; rapitur a magistro suo, qui ait: Nec ipso, inquit, Christo adveniente impunitum dimitterem te. Et ecce illico columbam candidissimam in vertice tumbæ S. Adriani conspexit: quæ clementer submisso capite, et expansis alis, veniam pro parvulo implorare videbatur. Perterritus ergo doctor puero pepercit, coram Sancto se projecit, et veniam suæ obstinatiæ humiliter imploravit. Columba vero ad summa ecclesiæ tecta evolans, ab oculis ejus disparuit.

9 Vir quidam S. Adriano valde devotus, pro suis commissis ipsum apud Deum intercessorem fore jugiter flagitabat. Cumque repentina morte præventus fuisset, quidam ei familiarior continuis precibus pro anima ejus Dominum exorare non cessabat. Cui demum soporato defunctus lineis indutus apparens, dixit: Scito, inquit, quod peccatis meis exigentibus cum dæmonum traditus essem potestati; tamquam stella matutina radians, subito advenit B. Adrianus, advocatus meus, cum splendida facie, et columbina specie, qui cunctis excussis adversariis eripuit ræ: et ante tribunal æterni judicis tremendum constituit. Vidi enim vultum Domini erga me terribilem valde, qui S. Adriano conversus ait: O Adriane, inquit, hunc prævaricatorem et meis præceptis non obtemperantem quare huc adduxisti? Cui ille, o Domine clementissime, et misericors æterne pro tui nominis honore oei memoriam semper habuit: et apud te intercessorem et protectorem me constituit. Hæc placatus Dominus satisfactione, sensi faciem Domini erga me fore serenissimam, et a d culpis meis absolutus in custodia advocati mei Adriani me tradidit Dominus, sub cujus protectione vivo feliciter et æternaliter conregnabo.

a Beda et alii Nivdani, aliqui Nivdani. Trithemius Heridaniensis.

b S. Dunstanus rexit Ecclesiam Cantuariensem annis xxix, ab anno cmlx, ad an. cmlxxxviii. Ejus vitam dabimus xix Martii.

c Dicitur in ejus vita ad monasterium beatissimorum Apostolorum Petri et Pauli quadam vice ex more circa medietate noctis silentium perrexisse, illique Deo se diutius in oratione prostravisse. Egressus vero, ad oratorum beatæ Dei genitricis et perpetuæ Virginis Mariæ, quod in orientali ipsius monasterii parte situm est, eadem facturus divertisse, etc., adduntur varia Sanctorum, et ipsius Deiparæ Virginis apparitiones.

d Hæc sane intelligenda, quod in extremis contritionem et impetraverit S. Adrianus.

EX JOAN CAPREAVIO. Apparet S. Dunstano.

Pacrum a plagis liberat.

Item abum.

De salute periclitanti subvenit.

d

DE S. BRITHWALDO, SIVE BERTHWALDO

ARCHIEPISCOPO CANTUARIENSI.

AN. CH. DCCXXI. IX JANUARI. S. Brithwaldi natalis.

Sancti Berthwaldi, vel Brithwaldi, aut Berechtwaldi natalem IX Januarii celebrant Carthusiani Coloniae. in Adlit. ad Usuard. Bertwaldi Archiepiscopi Cantuariensis Confessoris, Galesinius: Cantuariæ item S. Bertwaldi Episcopi et Confessoris. Wion: Item Cantuariæ S. Bertwaldi Episcopi et Confessoris, qui ex monasterii, quod Raculfum nuncupatur, probatione diuturna, ob vitæ meritum ad Ecclesiæ illius regimen assumptus, plenus bonis operibus quievit in pace. Similia habent Martyrologia Germanicum et Anglicanum, Menardus, Dorgauus, Ghinius, Ferrarius,

et alii. In Florario Sanct. ms. refertur xii Januarii: In Anglia apud Cantuariam depositio S. Bertwaldi Episcopi et Confessoris anno salutis mcccxxx. In Calendario ms. ord. S. Benedicti iv Januar. S. Berthwaldi Archiepisc. Cantuariensis in Anglia, primo Abbatis Monasterii Raculfe.

2 De eo hæc scribit Beda lib. 5, hist. Eccles. gentis Anglor. cap. 9. Successit Theodoro in Episcopatu Berechtwaldus, qui erat Abbas in monasterio quodam juxta ostium Aquilonare fluminis Genlade positum, quod Raculf nuncupatur; vir et ipse scientia scripturarum

Fil ex Abbate Episcopus.

EX VARIIS.

scripturarum imbutus, et Ecclesiasticis simul ac monasterialibus disciplinis summe instructus, tametsi prædecessori suo minime comparandus. Qui electus est quidem in Episcopatum anno Dominicæ incarnationis sexcentesimo nonagesimo secundo, die primo mensis Julii, regnantibus in Cantia Wichtredo et Suehardo; ordinatus autem anno sequente, tertio die Kalendarum Juliarum Dominica, a Godwino Metropolitano Episcopo Galliarum, et sedit in Sede sua pridie Kalendarum Septembrium Dominica: qui inter multos quos ordinavit Antistites etiam Gebmundo Rhofensis Ecclesie Præsule defuncto, Tobiam pro illo consecravit, virum Latina et Græca et Saxonica lingua, atque eruditione multiplice instructum.

Mortuus 9
Januar.

3 De ejus morte agit idem Beda lib. 5, c. 24. Anno Dominicæ Incarnationis cccxxxi Bertwaldus Archiepiscopus, longa consumptus ætate, defunctus est die quinto Iduum Januariarum, qui sedit annos 37, menses 6, dies 14. In Epitome quoque historiæ: Anno dcccxxxi, Bertwaldus Archiepiscopus obiit. Ejusdem meminit Willielmus Malnesburiensis lib. 1, de gestis Pontificum Anglorum, Rogerius de Howden priori parte Annalium, qui citans Bedam ait 732, obiisse Brechtwaldum. Mat-

heus Westmonasteriens. anno gratiæ 731, at de ejus electione agit anno 692. Trithemius lib. 4, de viris illustribus Ord. S. Benedicti cap. 65, qui Berchwaldum vocat.

4 De Bertwaldo ita scribit Harpsfeldius secul. 8, cap. 2. Theodorum excepit Brithwaldus, Cantianam regionem gubernante Withredo. Perraansit in Ecclesiastica administratione triginta septem annos, menses sex, dies quatuordecim, obiitque anno septingentesimo trigesimo primo, quarto Iduum Januarii. Vir, inquit Beda, scientia scripturarum imbutus, et Ecclesiasticis simul ac monasterialibus disciplinis summe instructus. Quidam tradunt eum fuisse Glasconium, et in celebri ea societate educatum, tandemque post Worgresium, quartum illius loci Abbatem. Synodum habuit Londini, in qua imaginum adorandarum causa tractata est, de qua apertius, cum ad Occidentales Episcopos ventum erit, disseretur. Ordinatus vero est a Goodwino Galliarum Archiepiscopo, ad annum sexcentessimum nonagesimum tertium. Scripsit vero Brithwaldus de origine cænobii Eveshamensis, vitamque Eguini Wictiorum Episcopi. Hæc ille. De S. Egwino ogenus xi Januarii.

Putatur Glasconie Abbatuisse.

Scripsit vitam S. Eguini.

VITA S. EUSTRATHI THAUMATURGI, EX MENÆIS GRÆCORUM.

SECL. IX.
IN JANUARII.
a b
S. Eustratii
patris, pa-
rentis, insti-
tuto.
c d
e f
Vita mo-
nastica.

a Eustratius e b Tarsia, (sic indigitata regio est, Optimatum) ordini subjecta, vico Bitziano, religiosis admodum parentibus et copiosis Georgio et Megethone oriundus; ab illis honeste eluctus et institutus, cum annu a-tatis vigesimum exegisset, caelesti incensus ardore, profugus parentes reliquit, et ad c Olympi oras, d Angari cœnobium adit, in quo e Gregorius et f Basilius ejus avunculi omni virtutum genere et exercitatione elucebant. Ab his receptus, et comam tonsus laboriosum illud monachi vitæ genus amplexatus est.

Reliquos
virtutes,

sancti ratio.

2 Voti compos, omnibus domesticis, summa cum animi alacritate et mentis demissione, nulla prorsus cura vitæ præsentis habita, abjectis omnibus ministravit; nisi quod cilicium cœcullum et melotam retineret, in qua somnum (ubi ubinoxilium oppressit) modico tempore caperet: nullum enim certum ad quiescendum locum legebat. Fertur nunquam supinus jacuisse postquam rebus humanis nuntium remisit, neque totis septuaginta quinque annis, quibus cursum vitæ, certamenque exercitationum peregit, dormiturus in sinistrum latus corpus deposuisse.

perfectura.

g
h
i
k
labores pro
Ecclesia.
l
m

3 Sanctis vero illis, qui monasterio præfuerunt, vita functis, exinio huic cura monasterii demandata est, ipsorum impulsu fratrum, ut præfecturam susceperet, inducto. Postquam vero immanis ille vereque cognominatus g Leo, a Bulgarico reversus bello, imperium h Michaelis religiosissimi Principis invasit; Michaelē quidem, qui illum humanissime exceperat, et conjuge et i liberis spoliatum in vinculis habuit, attonsumque in monachum, in objectam, e regione k insulam exulatum eiecit, ac sopitum ante Iconomachorum sectam revocare conatus est; hic omnibus sua (monasteriorum et solitudinum) domicilia relinquētibz, et ipse, magni illius l Joannici hortatu, m in patriam venit.

Reditus ad
monasterium.

4 Restituto dein Ecclesie sacrarum imaginum cultu et veneratione, sancti quoque Patres signis ac miraculis clari suas quisque aediculas repetivere; quando et divinus iste Eustratius postliminio ad summæ cœnobium contulit: ubi per totos dies fratrum labores labore suo adjuvit; noctes vero pervigili statione genibus insidens exegit. Atque nihilominus dum

divina psalorum ex more odaria cantarentur, ipse assidue intra sacrarium, Kyrie eleison, seorsum clamitabat. n Miranda porro opera quæ designavit, ob ingentem eorum copiam tradi litteris per compendium non possunt, quæ quidem quantopere Deo studia sua probarit, certo fuere argumento.

sanctitas,

u

miracula,

ultima
monita.

5 Tandem hinc emigraturus, coactos qui sub ejus præfectura vixerant, in hæc verba compellavit: Fratres ego in confinio mortis versor; vos etiam atque etiam hortor ac rogo, uti depositum, quod accepistis fideliter custodiatis, haud ignari, præsentia omnia fluxa futura vero esse sempiterna. Enitimini ergo ut in censum Beatorum referamini. Hæc effatus, benedixit omnibus precatus, cruce illos signavit, et sublati in cœlum oculis: In manus, inquit, tuas Domine commendo spiritum meum: et grato quietis somno consopitus obdormivit in Domino, o cum annos vixisset quinque supra nonaginta. Deus nobis ejus deprecatu misericordiam impertiat, Amen.

mors.

o

a Eustratius appellatur a Baronio tomo 9, An. Eccl. an. Ch 821, num. 49, ubi bene observat, ab hoc diversum illum Eustratium monachorum Præpositum, in hæresim occulte lapsum, atque a S. Theodoro Studita (cujus ad eum epistolam recitat ibid. num. 47) correctum. Eustratius hic in gestis S. Joannici, a Baronio citatus, dicitur apud Lipomanum, et Sarium; et ευστρατιος in ms. Græco bibliothecæ Medicæ Regis Francorum.

b Non est, quæpiam laderus, hæc Cilicia, nec vicus Bitzianus in Cilicia, sed urbs Calabriae, Antonino Caprasiae, ut Gabr. Barrius docet. Hæc a Leandro Alberto ita describitur: Tarsia senis a Bisniano milliaribus, inter montes, antiquum, ut incole perhibent, oppidum opulentumque, ac frequens, agro quoque verum ad vitam utilium fertili. Crathis ad hævam præterflit. Hanc Tarsiam observat Claverius lib. 4, Italiae antiquæ, ex imersis ductu, millium intervallo, ac vocabuli quondam similitudine, esse Tabulæ Caprasiam, seu Antonium pluralem numero Caprasias. Verum de tertia Tarsia regione Bithyniæ: hic agi nobis indubitanum est, quod S. Joannici etiam ex Bithynia sit oriundus, et reliqua de monte Olympo, monasterio Agaurorum, etc. concordant. Tarsium etiam, sive ταρσιζον, aut ταρσιαν, constituit Stephanus Bithyniæ urbem et regionem. Tarsia Asia minoris circa Bithyniam regio est Porphyrogenetæ, et Nicomedæ vicina urbs Nicææ apud Ortelium.

c Ex montibus duoderum, Olympi vocabulo insignitis, hic ille est quem Ptolomæus lib. 5, Geographiæ cap. 1, Mysia Olympum montem appellat. Ita enim de S. Joannico dicitur ejus vita: Cum vidisset montem, qui supereminet a dextera Bithyniæ, qui apud nos vocatur Olympus, concepit animo vitam quietam et amantem solitudinis. Hæc ex sequentibus magis confirmabatur.

d Græce προς την μηνην του Αγίου. In vita S. Joannici: In transitu vero (a monte Olympo) cum accessisset ad Agaurorum monasterium

monasterium, transposita littera *v*. In ms. Mediceo Graeco: τῆ τῶν ἀγαύρων μονῆ παραβελήκως.

e Hinc eidem P. Gregorio monasterii Praefecto, Graeci Προεστῶτι, S. Joannicius animum suum aperuit de vita solitaria amplectenda: cui Gregorius rursus exivit habitaculum ut esset ei parvum tegumentum ab imbribus et nivibus, in quo semet inclusit Joannicius.

f Basilium cum Gregorio ob veritatis confessionem in carcerem reiectus narratur in epistola S. Theodori Studitæ ad Athanasium fratrem, apud Baronium an. Ch. 809, num. 32, ubi inter alia: Cur Naueratius et Arsenius fratres a re custodia hucusque continentur parique modo Basilium et Gregorius? Cur Stephanus ille virtutis amans Praepositus eum discipulis quinquaginta sex exactus monasterio, cum una cum centum et decem, et cum eo, qui Episcopus ante fuerat, Mœchosynodum tanquam Evangelii infraetricem anathemate damnasset? et infra: Cur Emilianus Frater a Nicomediensi in Thyniam (id est Bithyniam) vincetus ductus est, verberibusque et ludibriis affectus, direpto ab iis, qui irruerant, monasterio? etc. Consentiant tempus, locus, professio utriusque. Frustra ergo Ruiterus suspicatur in hisce Eustratii Actis mendum esse, quasi SS. Basilium Magnum Cæsarem et Gregorium Nyssæ Episcopum dicantur ejus fuisse avunculi. An hi a Graecis colantur, et quo die, nobis incomperum est. Aequalis eorum fuit S. Gregorius Acriensis, quem v Januarius heditimus. An forte alter eorum est S. Basilium ad profundas aquas, qui Kaleml. Julii celebratur?

g Leo Armenus imperium cepit anno 811, Julio mense. Imperavit annos 7, menses 3, ipso Christi Natali anno 820, trucidatus.

h Michael Cypalates tenuit imperium a 5 Octob. 811, usque ad Julium anni 813, quo a Bulgaris victus est, optimus Princeps.

i Hi fuerunt Theophylactus natu major, et S. Ignatius postmodum Constantinopolitanus Patriarcha, (de quo xxiii Octob.) quos castrari jussit.

k Insula Prota, seu Princeps, dicitur Cedreno et Baronio an. Chr. 813, num. 11.

l xv Novebr. S. Joannicii vitam dabimus, quam ab auctore ejusdem temporis fidelissime conscriptam doret Baronius an. 823, num. 22, et an. 823, num. 64, et an. 846, num. 28. Ejus virtutum studiosus imitator describitur S. Eustratius hic verbis: Quidam enim, Eustratius nomine, qui eandem vitam quam Beatus exercebat, magno in eum erat zelo affectus, et incitabatur ad ejus imitationem, et maximi faciebat videre ea quæ fiebant a Sancto. Eum ergo aliquando secutus eum esset, preces consuetas Domino reddidit, eum se, ut potuit, abscondisset, ne ab illo videretur, et ibi permansisset tuto tempore precationis, stupuit quidem quod adeo ardentem, et vehementer esset intentus orationi: stupuit autem etiam quod res divina in eum ostenderet: et quod non solum spiritu, sed etiam corpore sublimis ab eo cerneretur, et assurgens a rebus terrestribus. Hoc ergo cum cognovisset ille Beatus, tantum abfuit, ut eum propterea laudaverit, ut eum etiam curiosum aliquid fecisse sit suspicatus, et graviter increpaverit dicens: Non habitabit juxta te malignus. Hujus interim precibus miracula sua imputabat. Neque enim qui in eum incidebant, ipsum videbant nisi iste voluisset. Et ut sequenti Eustratio esset exemplar humilitatis, si non videretur ab iis qui incidebant, ad ipsum conversus dicebat: Precibus tuis, o frater Eustrati, ne ab iis quidem sum conspectus.

m In vita S. Joannicii dicitur a praefectura excessisse Eustratium, ut qui viam declinaret impiorum; cum jam quidam Antonius, qui se haereticis adjunxerat, praesset monasterio Agaurorum, a S. Joannicio deum conversus. Eustratius autem, inquit, auctor, ex monasterio Agaurorum, ejus amore captus, cum non posset manere in regione, (cum enim cogebat amor ille divinus et quod valde eum inflammaret studium sanctorum imaginum) eum ad eum accessisset, et nihil amplius expectasset, quam consuetam precationem; statim est seiscitatus, an diu duraturum esset imperium Leonis. Ille autem videns eum magna animi affectione commotum, quod pro divinis imaginibus maximum caperet dolorem, (in eas enim erat impius hic Leo, ut si quis alius) et ideo properasse ad interrogationem, non substitit, neque responsum est meditatus; sed, ut qui spiritus profunda scrutaretur, et haud ita diu ab hinc futuram praesignavit ejus eversionem, et praedixit futura. Nam non multo post eo de medio sublato, Michael arripuit imperium: qui non auxit quidem persecutionem adversus Christianos; sicut autem Ecclesiam esse sub haereticis, ut qui neque Iconomachorum haeresi omnino accesserit, sed in ejus zelum effectus sit mollior, ut etiam multis videretur benignus: neque ullum orthodoxum dogma prior inieperit: adeo ut contingeret neque ipsum a vitio abstinere, neque salutem defendere: sed malitiose potius haeresim quidem sicut crescere, fidem autem orthodoxam minui et diffuere. Et hoc quidem ita se habebat. Postquam autem Leo fuit interfectus, venit rursus eum quodam alio Eustratius, divino huic viro reantius eventum eorum, quæ ipse praedixerat. Contritum est autem ab eis aliquantum temporis in sermone. Quidam vero, Elias nomine, qui exercebatur non procul a Sancto, ipsum magnum Joannicum excepit convivio, et eos qui venerant simul cum Eustratio.

n Hæc ei Thaumaturgi nomen perpererunt; quæ an tibi u blattis arrodantur, nobis incomperum. Sane descripti fuisse videmus.

o Quo anno obierit incertum. S. Joannicus obiit anno v Michaelis III, Christi MCCCLVI, ætatis suæ anno cxv, natus anno XIV Leonis Isaurici, Christi anno MCCXXI.

X JANUARI.

SANCTI QUI IV ID. JANUARI COLUNTUR.

S. Nicanor, Martyr in Cypro. unus e primis
yu Diaconis.		S. Marcianus Presbyter, Oeconomus Ecclesie Constantinopolitane.
S. Thecla virgo,	} Leontinis in Sicilia.	S. Florida, virgo, Divione in Burgundia.
S. Justina,		S. Valericus, sive Walericus, Belga, eremita in Gallia.
S. Saturus,	} Martyres in Africa.	S. Domitianus, Episcopus Melitenæus in Armenia.
S. Vitalianus,		S. Joannes Camillus Bonus, Episcopus Mediolanensis in Italia.
S. Felicitas,		S. Agatho Thaumaturgus, Papa, Romæ.
S. Quintus,		S. Sethrida, virgo Anglica, in Gallia
S. Artates,		S. Aldus, eremita, Papie in Italia.
S. Revocatus,		B. Benincasa, Abbas Cavensis in Italia.
S. Firmus,		S. Guilielmus, Archiepiscopus Bituricensis in Gallia.
S. Jucundus
et socii,	} Martyres.	B. Gonsalvus Amaranthus, in Lusitania.
S. Possessor et
duo socii		B. Christiana, sive Oringa, virgo, in Italia.
S. Paulus Thebaus, primus eremita, in Thebaide.		

PRÆTERMISSI ET IN ALIOS DIES REJECTI.

S. Genovefe reliquiarum revelatio, sive apertio capsæ facta an. MCLXI vel potius MCLXII hoc die annua memoria recolitur, ut diximus
iii Januarii.	S. Polyuctus Martyr. Carthus. Colon. in Addit. ad Usuardum, ms. Florarium, Martyrologium Gallo-Belgicum. At nos
xiii Februar.
S. Paschasia Virgo Martyr a quibusdam hoc die colitur, ut diximus
ix Januar.	S. Paulus Simplex eremita, post S. Paulum Thebaicum veluti eodem die refertur a Petro de Natalib, lib. 2, cap. 61. Colitur
vii Martii.
Seneca, decimus Hierosolymorum Episcopus, uti testatur Nicephorus in chronologia, S. Epiphanius hæresi 63. Nicephorus Callistus lib. 4, cap. 3, in ms. Florario Sanctis accensetur hoc die.	S. Gregorius Nyssenus. Græcorum Menologia, Menæa, Ferrarius. At Romanum Martyrologium
ix Martii.
S. Ammonius in pace quievit, inquit Menæa. Plures ejus nominis fuisse viri sancti, ut alibi sæpe dicitur: quis hic sit, nos latet; nisi fortassis sit Scithiotes ille, cujus ac sodalium singularem abstinentiam cum cordatissima hospitalitate conjunctam prædicat opud Joannem Moschum lib. 10, de vitis PP. cap. 54, Theodorus Abbas.	S. Eulogii Translatio, Ferrarius. Cum eorum mar-
S. Leocritiæ tyrium refertur, una translatio narra-
butur, Eulogii quidem xi
Leocritiæ vero xv Martii.
Georgius Episcopus. ms. Florarium. Quis hic sit, nequimus divinare.	S. Ithamarus Episcopus Rossensis. Menard. Nos cum Martyrolog. Anglicano et aliis
x Junii.
Silvanus Episcopus Dunblanensis. David Camerarius. Sed quod S. Rumoldi successorem asserit, sibi ipsi contradicit, cum alibi sedem Dunblanensem a Davide Rege fraudatam scribat, quem anno 1153 ait obiisse, aliquot sæculis post S. Rumoldum.	SS. Potentini et sociorum Translatio. ms. Florar. De iis agemus
xviii Junii.
Gregorius X Papa, omnibus virtutibus longe clarissimus, hoc die anno 1276, obiit Aretii in Thuscia, ubi ejus corpus adhuc integrum conspici tradit Andreas Victorrellus in Addit. ad Ciaconium, diemque obitus ejus, a 200 fere annis, ex civium Aretinorum decreto, quasi festum celebrari, accessus ad tumulum facibus. Molanus, Haræus, Martyrologium Germanicum et Gallo-Belgicum Sanctum appellant; Ferrarius Beatum; Saussains beatæ memoriæ. Bzovius ex monumentis Bibliothecæ Vaticanæ hand pauca ab eo edita miracula recenset. Agitur nunc ut Apostolica Sedis auctoritate in Beatorum aut Sanctorum album referatur.	S. Hermetis Martyris hoc die ad S. Cornetii monasterium, sine Indam curante Lothario Imperatore, Ludovici Pii filio, allata sunt reliquiæ: quæ in Adonis excuso Martyrologio, aliisque mss. annotatum. De eo plenius agemus
xxviii Aug.
Oliverius de Sombrefre, Nobilis Belga, Conversus in Villariensi cœnobio ordinis Cisterciensis in Brabantia, refertur a Chrysostomo Henriquez in Menolog. Cisterc. Sed non existimamus eum coli. Saussains eum piis accenset.	S. Firmini Confessoris, Episcopi Ambianorum tertii Translatio celebratur hoc die, ut ex Saussaio, Galestinio, ms. Florario, aliisque Martyrologiis constat. Mentio ejus fit in vita S. Salvii xi Januarii. De Firmino plenius agemus
i Septembris.
S. Hyginus Papa. Beda, Ado, Notker. Martyrol. Germanicum, et varia mss. Nus
xi Januar.	S. Firmini, primi Ambianorum Episcopi et Martyris Translatioem, quæ, ut dicemus, ab aliis xiii Januar. refertur, hoc die factam narrat Phil. Ferrarius. Sed Martyrem pro Confessore videtur accepisse. De Martyre agemus
xxv Septembris.
S. Theodosius Cœnobiarcha. Galesinius, et Martyrolog. Germanicum. Nos
xi Januar.	S. Wasulphi Confessoris celebrari xi Januar. Translatioem Conditi in Hamonia scribant Molanus in Natalib, ad i Oct. Ferrarius, et Martyrol. Germanicum hic. De eo agemus
i Octobris.
	S. Guenaltus Confessor. David Camerarius. Abi in Novemb.
	S. Melchisedes Papa. Raban. Notker. Wandelbert. ms. S. Hieronymi, et mss. complura, Usuardi editio Lubecensis, Martyrolog. Germanicum. In ms. nostro de obitu Romanorum Pontificum xi Januarii dicitur obiisse. Colitur
x Decemb.

DE S. NICANORE MARTYRE

UNO DE SEPTEM PRIMIS DIACONIS.

AN CHR.
LXXVI.
X JANUARI.
S. Nicanoris
natalis.

A pud Cyprum, natalis agitur x Januarii, B. Nicanoris Diaconi de septem primis, qui gratia fidei et virtute admirandus, gloriosissime coronatus est. Ita *Ussardus, Bellinus, Martyrol. Romani, Maurolycus, aliique. Addunt Ado, Notkerus, et quidam mss. ibi venerabiliter sepultum. Galesinius* : In Cypro S. Nicanoris : qui unus e septem illis primis Diaconis, cum Evangelium in ea insula predicasset, ob Jesu Christi fidem multis cruciamentis varie affectus, Vespasiano Imperatore, coronam martyrii accepit. *ms. Florarium ut martyrii palmam tulisse anno Christi LXXVI, qui erat Vespasiani VII. Ejus hoc die urminere Beda, vetus Romanum Martyrologium, Germanicum, aliique, ac Petrus de Natal. lib. 2, cap. 62.*

An cum S.
Stephano
ocisus.

2 *Paradoxum est quod de eo scribit Auctor libelli de 72 discipulis S. Dorotheo perperam adscriptus* : Nicanor, et ipse unus ex septem eodem die cum syndiacono suo et protomartyre Stephano, et 2000 aliis in Christum sperantibus, mortuus est. *Sed hujus Auctoris dubia in aliis quoque est fides : nec verisimile est, S. Lucam in Actis Apostolorum id prateriturum fuisse : qui tamen cap. 8 testatur magnam in Ecclesia persecutionem*

factam; qua laud dubie multi martyrio coronati sunt.

3 *Græci xxviii Julii, sanctos Apostolos Prochorum, Nicanorem, Timonem, Parmenam una solemnitate venerantur. Menologium a Canisio editum* : Natalis BB. Prochori, Nicanoris, Timonis et Parmenæ. Hi cum essent ex numero Sanctorum Apostolorum, in diversis locis, propter Christianæ fidei prædicationem, ab impiis persecutionem passi, eo quod Christum Dominum filium Dei et perfectum hominem esse confiterentur, martyrii coronam assecuti sunt. *Eadem fere habet Authologion a Clemente VIII approbatum, et Menæa. Brevius Græcorum Horologium et Kalendarium, a Genebrardo editum* : Sanctorum Apostolorum et Diaconorum Prochori, Nicanoris, Timonis, et Parmenæ. *Latini S. Parmenam xxiii Januarii celebrant Philippis occisum; Prochorum Antiochiæ, ix Aprilis; Timonem Corinthi, xix ejusdem.*

28 Jul. et 28
Dec. colitur a
Græcis.

4 *Eadem Menæa xxviii Decembris ista habent* : Eodem die S. Nicanor Apostolus in pace decessit. *Quæ ne cum iis quæ ante dicta, pugnare videantur, dicendum in pace decedere idem hic esse ac pie sanctoque obire, quocumque denum mortis genere. Nisi forte de alio quopiam Nicanore, nobis iquoto, sit sermo.*

DE SS. THECLA VIRGINE, ET JUSTINA,

LEONTINIS IN SICILIA.

SECL. III.
X JANUARI.
SS. Theclæ et
Justinæ nata-
lis.

L eontinis, vetusta ac celebri urbe Siciliæ, fere medio inter Ætnam et Syracusas intervallo sita, aliquot a mari passuum millibus, coluntur hoc die S. Thecla Virgo, et S. Justina; ut testatur *Octavius Cajetanus noster in Idea operis de SS. Sicilia, et Philippus Ferrarius in generali catalogo SS. Eam mentio fit in Actis SS. Alphii, Philadelphi, et Cyrini, 10 Maii; in vita SS. Isidoræ et Neophytæ 17 April. et S. Neophyti Episcopi 1 Septemb.*

Lectiones de
tis et officiu.

2 *Brevem eorum vitam damus ex Catalogo SS. Italiae Philippi Ferrarii, qui eam accepit ex Lectionibus, quæ in propriis officiis Ecclesiæ Leontinæ, a sacro Rituum congregatione sub Paulo V Papa approbatis, de iis recitantur. In iis autem Lectionibus, ut idem testatur, titulus sanctarum Virginum illis præponitur, sola tamen Thecla Virgo, Justina mulier appellatur.*

NOT. 138.

VITA EX PHIL. FERRARIO.

Thecla Mar-
tyres susten-
tat.

T hecla virgo Leontina nobilis, S. Isidoræ filia, ab ea Christianæ fidei præceptis instituta, plurimos ex fidelibus tyrannorum persecutionem declinantes, in suis prædiis fovebat, Martyrumque corpora pretio redempta sepeliebat.

Sanatur a
paralysi.

2 *Cum autem hæc agens paralysim sex annos in lecto jaciens passa esset, seque Sanctis Alphio, Philadelpho, et Cyrino, qui ad eam visendam venerant, commendasset, pristinae sanitati restituitur. Quo ex tempore ipsos sanctos Martyres visitare, necessariaque ministrare non destitit, ac eorumdem corpora e puteo extracta sepelivit.*

Citur a
Tertullio
Præsides.

3 *Quod ubi Tertullus Præsides rescivisset, in iudicium illam vocat. Ad quam defendendam, cum ad quingentos ex ejus servis convenissent, quos tamen, soli Deo confisa, dimisit; a moritur Præsides : ipsaque B. b Agathonem Episcopum e Liparitanum, in*

a
b c

suo prædio latentem cum Neophyto Presbytero ad Leontium ad publice Christi fidem predicandam accersit. Quibus Romam profectis illa operam suam in fidelium turba augeunda, naviter impendit : ac opes ingentes in extruendis templis insumpsit : ac primis sanctis fratribus, alterum viginti sanctis militibus, ac SS. e Neophytæ, et Isidoræ ædificavit : fanumque vetus idolis expurgatum, Deiparæ Virgini ædificavit. Episcopatum quoque magnificentissime extruxit, dotemque amplissimam attribuit.

d
Laborat pro
infidelium
conversione.

e
Templa
ardificat.

4 *Tandem in hujusmodi pietatis operibus versata, orationique et elemosynis intenta, de obitu a sanctis fratribus, per visum ante mensem admonetur. Cujus corpus, cum iv Idus Januar. ex hac vita migrasset, a Neophyto Episcopo in templo eorumdem Sanctorum fratrum tumulatum est. Justina vero et ipsa nobilis genere, ac Christiana religione nobilior, Theclæ cognatæ in Leontinorum conversione socia fuit. Cum autem alterum oculum, quo erat privata, S. Alphii precibus recuperasset; ferventius caritate flagrans, universam substantiam in construendis Ecclesiis distribuit; ac ad caelestem patriam sæpe a sanctis pueris sibi prænuntiatam evolavit.*

f
Præsent obitum
summi.

f
Justina oculum
miraculo-
se recupera-
vit : templa
ardificat.

a *De ejus morte Octavius Cajetanus ad 14 Julii Leontinis sanctorum Martyrum Alphii, Philadelphi, et Cyrini, mira victoria, contra impium Tertullum Siciliæ Præsidem; cum is, ulciscente Deo effusum sanguinem tot innocentium, caelitus a sanctis Fratribus percussus, misere perit.*

b *De eo agimus 27 Junii.*

c *Est Lipara, sive Liparæ, præcipua insularum Æoliarum, vel Vulcaniarum, in qua urbs ejusdem nominis, etiamnum Sede Episcopali clara, sub Archiepiscopo Messanenensi.*

d *Ita Ptolemæus quoque urbis nomen extulit. Vulgo Leontini, et oppidum ipsam, et oppidani ab antiquis scriptoribus Græcis ac Latinis appellantur, ut videre est apud Cluverium Siciliæ antiquæ lib. 4, cap. 10. e Amata nimirum, ac matris.*

f *In Lectionibus de SS. Alphio et Fratribus, omnibus id tribuitur S. Justinam altero captam oculo sanantem.*

DE SANCTIS MARTYRIBUS AFRIS SATURO, VITALIANO, FELICITATE, QUINTO ARTATE.

X JANUARI.

Saturi in Africa complures coronati martyrio, ut alibi sæpe dicimus. Cum Vitaliano et Felicitate, etc. junctam aliam adhuc non reperimus. Hos exhibet ms. Martyrologium S. Hieronymi, his verbis : In Africa Saturi, Vitaliani, Felicitatis,

Quinti, Artatis. Quatuor priores in pervetusto Hibernico Martyrologio conventus Dungalensis referuntur, omissis Artate, qui an Artaxes sit ix Januarii relatus, non definimus. Quintus in ms. Florario refertur.

DE SANCTIS MARTYRIBUS

REVOCATO, FIRMO, JUCUNDO, ET SOCIIS.

X JANUARI.

Revocatum ac Firmum, sive Firminum, martyrio Smyrne coronatos dedimus ix Januarii. Rursus x Januar. ms. Martyrol. S. Hieronymi, quod eos ix, retulerat, isthæc habet : iv Id. In Africa revocati, Firmi. At ms. Rhinow., ut isthic indicavimus : In Sirmis Revocati. In Africa Firmi.

Vetus Martyrologium Hibernicum conventus Dungalensis, eosdem refert nullo adscripto loco, et Joecundum addit, ac alios, quorum quod vetustate ac situ corruptum codex esset, distincte assequi nomine non potuimus : videntur esse Misigabis, Clistus, Arrius, Petrus. In Florario quoque Jucundus memoratur.

DE SANCTIS MARTYRIBUS

POSSESSORE ET II. SOCIIS.

X JANUARI.

S. Hieronymi vetustissimum ms. Martyrologium : In Irta Possessoris, et aliorum duorum. ms. Hibernicum ante citatum : Possessoris et aliorum duo-

rum. Diversi videntur ab his quos ix Januarii retulimus, cum illi Smyrne, hi in Irta, aut potius Cirtæ, urbe Numidicæ, passi memorentur.

DE S. PAULO THEBÆO

PRIMO EREMITA, IN ÆGYPTO.

AN. CH.
CCXCIII.

X JANUARI.

S. Pauli no-
men in Mar-
tyrologis,
8 Januar.

In Thebaide natalis (x Januarii) B. Pauli primi eremite : cujus animam inter Apostolorum et Prophetarum choros ad caelum ferri ab Angelis S. Antonius vidit. Ita Usuardus, et Bellinus in 1. editione. Ado : Apud Thebaidem natalis S. Pauli primi eremite, qui a sextodecimo ætatis sue anno usque ad centesimum, et tertium decimum solus in eremo permansit. Cujus animam inter Apostolorum et Prophetarum choros ad caelum ferri ab Angelis S. Antonius vidit. Eadem habet Nokterus, et plura mss. ac Romanum Martyrologium, in quo hæc adduntur : Ejus autem dies festus xviii Kal. Februarii celebratur. Meminerat ejus hoc die vetus Rom. Martyrol. Germanicum, Colonense, Bedæ, Rabani, Maurolyei, ceteraque excusu et mss.

15 et 29
Januar.

2xv Januarii, in quem Latini ejus celebritatem transferunt propter octavam Epiphania, venerantur cum Græci, ut patet ex Anthologio, Mæncis, ac minori Menologio. Molanus quoque in posterioribus Usuardi editionibus in eum diem illum rejicit. Alii denique xxix Januarii eum colunt, ut videre est in Martyrologio Prædicatorum, Breviario Eboracensi, et Romano Pauli III auctoritate edito, etc.

Vita a S.
Hieronymo
scripta.

3 Vitam S. Pauli scripsit S. Hieronymus. ut in libro de illustrib. Eccles. scripturibus cap. 135, ipsemet testatur, et in Chronico ad ann. 19 Constantii, et Paulinus in Prologo vitæ S. Ambrosii. De eodem idem Hieronymus ep. 21, ad Paulum Concordiensem : Misimus interim te tibi, id est, Paulo seni Paulum seniore, in quo propter simpliciores quosque, multum in deijciendo sermone laboravimus. Sed nescio quomodo, etiamsi aqua plena sit, tamen eundem odorem lagenæ servat, quo, dum rudis esset, inhuta est. De ea ultisque vitis Gelasius cap. Sancta Romana Ecclesia, dist. 45, Vitas Patrum, Pauli, Antonii, Hilarionis, et omnium eremitarum, quas tamen vir beatus scri-

psit Hieronymus, cum omni honore suscipimus.

4 Hanc vitam, tot sæculorum judicio probatam, ausi sunt novitii quidam Aristarchi, Erasmus, Magdeburgenses centur. 4, cap. 10, aliique ludicrum commentum dicere, excercendi ingenii causa, non serio pertractatum ab Hieronymo. Sed cum alii horum censorum proterviam licentiam, castigant, tum egregie Baronius tom. 3, an. Christi 343, Rosweyghus lib. 1, de vitis PP. in Prolegomenis ad vitam Pauli, Alanus Copus dial. 2, cap 14. Et sæpe verbis jam citatis, non Rhetorum more stylam se exerecere Hieronymus ostendit, sed ex industria potius eum, in simpliciorum gratiam, dejicere. Et, præterquam quod suapte natura ob omni fabularum commento maxime abhorrebat, an non demens esset judicandus, si, cum tot adversarios haberet undique occasionem captantes ejus scripta carpendi, non omnino exploratissima, præsertim de rebus sui sæculi, scriberet? non hebes Gelasius, qui hunc vitam, joco, non serio scriptam, cum omni honore suscipere? non stolidæ Ecclesia universa, Græca ac Latina, quæ hanc historiam sit amplexa, ac Paulum sæpe venerata?

Stolidæ impu-
gnata a uoca-
toribus.

5 Nam quod Erasmus ait tantum in exemplaribus fuisse varietatem, ut appareat D. Hieronymum sapius idem argumentum aliis tractasse verbis, aut alium exercenda cupia causa hoc fecisse; id falsum esse, et annotavit Rosweyghus, collatis diligenter quam plurimis impressis ac manuscriptis exemplaribus, et nos ex septem actore aliorum veterum codicum fide asserimus.

Refutatus
Erasmus.

6 Existimabat Rosweyghus Hieronymum hæc sua de Paulo ex Amalia et Macario Antonii discipulis didicisse, quorum in Prologo meminuit; eumque primum Pauli gesta posterorum memoria prodidisse; ac proinde quæ in Bavaria bibliotheca extat de Paulo et Antonio Græca narratio, cum ex Latino Hieronymi textu translata. Verum Rosweygho hic assentiri non possumus; cum Græcæ illius vitæ scriptor, ab Antonio accepisse se qua

Alia Græca
vita anti-
quior.

qua de Paulo scribit testetur. Ita enim habet : ἐν ἐπιγρά-
φῃ δὲ ἐργάτω ὁ Ἀντώνιος διέτριβεν ἐν θυμῶν οὐκ ὡς ἄλλοι
μοι διακρίσαστο, μὴ εἶναι ἕτερον ἐν τῶ ἐνδοτάτῃ τῆς ἐργά-
του, etc. In alia vero solitudine sese Antonius exer-
cebat. Cum igitur ejus animo incidisset, ut ipsemet
mihi narravit, neminem alium in interiori solitudine
commorari, etc. Amathas fortassis, aut Macarius,
aliasve Antonii discipulus hanc scripserit. Indicebat qui-
dem primo suspicari, a S. Athanasio, qui Pauli in
Antonii vita non meminit, separatim hanc scriptam esse
narrationem: verum stylus plurimum ab Athanasii stylo
discrepat. Eam igitur hic quoque dabimus vitam. Verum
eodem ille Boicus, unde eam accepimus, perquam vitio-
sus erat, plurimis passim abrisis deletisque litteris,
aliisque scotens mendis.

n quo scripta.

Qui de Paulo
scripserunt.

7 Meminit Pauli alibi quoque Hieronymus, epist. 22
et 27, ad Eustochium, 13, ad Paulinum; præfat. vitæ
S. Hilarionis, etc. Sidonius carmine 16, eucharistico ad
Faustum. Cassianus collut. 18, cap. 5 et 6. S. Adel-
mus de laud. virgin. lib. 1, cap. 31, et lib. 1, carmin.
num. 16. Isidorus lib. 2, de officiis, cap. 15. Vincen-
tius spec. histor. lib. 11, cap. 86, et duobus sequentib.
S. Antoninus chronici par. 2, tit. 5, cap. 3. Petrus de
Natal. lib. 2, cap. 60, Ribadineira, Surius, Villegas,
Silvester, Maurolycus in Oceano Religionum, Paulus,
Morizia in hist. Religion. aliique recentiores. Fallitur
vero Galesinius qui in Notationibus hoc die ait, hujus
Pauli meminisse Cassiodorum lib. 1, cap. 11. Tripar-
tite, et Heraclidem multis locis. Nam Cassiodorus ex
Sozomeno de Paulo Simplicio agit, Heraclides de eodem
Simplicio et aliis Paulis, at non de hoc primo eremita.

Ejus ætas.

8 De Pauli ætate disputat Rosweyds in Prælu-
diis ad ejus vitam, et strictius ac melius Petavius Rationarii
temporum par. 1, lib. 6, cap. 4. Breviter ita colligi
illius ætas potest: Natus est S. Antonius, ut tradit
Eusebius in Chronico, anno 1 Decii, Christi 250, obiit
vero, ut S. Hieronymus in Chron. Constantii an. 19.
Christi 356 ineunte, annos natus 105. Cum vero no-
nagenarius esset Antonius, anno nimirum Christi 340,
vel 341, Paulus 113 minorum decessit. Unde sequitur
hunc anno Christi 228, aut circiter esse natum. Per
plera loquitur S. Hieronymus, dum videtur innuere eum
anno ætatis decimo sexto in cretum abisse, sciviente
in Christianos Decio, quod in pleraque martyrologia re-
latum. At sic non nisi an. 347, obiisset Paulus annos 113
natus, Antonius vero, qui 15 annis ei superstes fuit,
anno 362, qui non Constantii 19 fuit, sed Juliani 1.
Dicendum patius cum annorum esset 15, aut 16 utroque
orbatum parente, cohabitasse deinde sororio usque ad
annum 22, vel 23, Christi 250, aut 249, quo concitata
est a Decio persecutio. Suffragari videtur Græca vita,
dum vitæ in solitudine actæ annos 13, et deinde 76 re-
censet. Idem de ætate Pauli sentiunt Baronius et Ros-
weyds, licet aliter annos Christi computent.

NOI. 139.
male ab alijs
subducta.

9 Mirus est, inquit Rosweyds, Florarii Sancto-
rum ms. calculus, quod Pauli obitum ad Christi an-
num cccly refert: mirabilior vero Theodorici Loher
a Stratis, qui Coloniensem editionem Vitarum Pa-
trum curavit. Ille enim ad finem vitæ Pauli annota-
vit, obiisse eum circa annum Domini 287, qui erro-
neum eum calculum a Petro in Catalogo SS. lib. 2,
cap. 60, accepit. Idem habet Viola SS. Notherus: qui
a xvi ætatis suæ anno, usque ad xcm solus in eremo
permansit. Sed legendum cxiii. Quidam mss. habent
usque ad ciii.

VITA

EX GRÆCO MS. BAVARICO.

Historia S. Pauli Thebæi, et S. Antonii Ægy-
ptii, in interiori eremo commorantium.

Vixit Beatus Paulus Decii et Valeriani persecu-
torum temporibus; ortus in Ægypto ex inferiore

Thebaide, a ea tempestate, qua Romæ martyrium
subiit Cornelius, h in urbe Cypri. Excitata vero a
prædictis tyrannis persecutione, multas tentationes
Christiani sustinere, omnesque pro Christi nomine
altro cervices offerebant. Cohabitabat autem Paulus
sorori jam viro collocatæ. Mortuis ergo patre ejus
ac matre, in amplissima hereditate relictus est, de-
cimam sextum annum agens ætatis, ac litteris Græ-
cis et Ægyptiis accurate eruditus. Erat vero miti
in primis indole.

2 Igitur sororis ejus maritus c..... ejus inliare
hereditati cœpit. Sed non latere adolescentem in-
sidia. Profugit ergo in desertum montem d.....
persecutionum necessitatem. Et sensim progrediens
lidosum montem reperit, in quo erat spelunca in
brevissimo saxo circum inclinato. Hic, ut in adytis
quibusdam, conquievit. Sed mox, pro ingenua homi-
nibus curiositate, insaturabiliter interiora perscru-
tatur. Ecce vero conspicitur intus fontem purissim-
um. Igitur desiderans hunc locum quasi a Deo sibi
ad habitationem oblatum, omnem isthæ ætatem exe-
git, palmarum arboribus alimentum ei ac vestes
suppeditantibus. Ceterum implevit in eo annos c tre-
decim, celestem in terris vitam agens.

3 Cum vixisset isthæ annos f septuaginta sex, in
alia eremo sese Antonius exercebat. Cum igitur ejus
animo subiisset, g ut ipsemet mihi narravit, nemi-
nem alium in interiori solitudine commorari; nocte
illa per somnium revelatum ei est, esse in remotis-
simis monachum ipso meliorem. Statim igitur bæulo
nixus iter arripuit. Cum autem viam ignoraret, dixit.
Credo Deo meo, quod servum suum, quem mihi in-
dicavit ostendet.

4 Cum iter faceret sub meridiem, vidit hominem
mixtum, quem poetæ h Hippocentaurum vocant, cui
dixit Antonius: In quo monte servus Dei habitat?
Respondit ipsi barbara voce, et dextra manu pro-
tensa desideratam viam ostendit. Ulterius vero pro-
cedens Antonius videt in saxosa ac parva convalle
homuncionem, in fronte cornua gestantem, cui et
postrema corporis in capræ pedes desinebant: quem
cum interrogasset senex, unde esset, respondit:
Ego mortalis sum, et unus habitantium solitudinem.
Satyrus vocor: presentium Christi et diaboli expul-
sionem i..... Ilæc audiens senex vehementer gavi-
sus est de Christi gloria, ac diaboli subversione,
atque illacrymans miseram deflevit Alexandriam,
civitatem meretricem appellans.

5 Cogitans igitur apud seipsum Antonius, nequa-
quam a Christo sese derelictum iri, et deinceps
persistens constanter, hora orationis videt hyanam
ascendentem; quam secutus, et propior speluncæ
factus, videt interius lumen atque introgrediens, in
lapidem quempiam impegit. Sonitu audito B. Paulus
illico patentem antea aditum ocludit. Tunc Anto-
nius ad januam provolutus jacuit usque ad sextam,
aut plures etiam horas. Dixit ei Paulus: Unde es, et
quare venisti huc? Respondens Antonius dixit: Scio,
inquit, me indignum tuo conspectu. Quid igitur be-
stias suscipis, hominem excludis? Quæsi, et inveni.
Hic moriar ad fores tuas, ut vel corpus meum sepe-
lias. Nemo, inquit Paulus, ita querit ut minetur.
Et mox amplexantes invicem salutarunt, et post
salutationem conseruerunt.

6 Dixit Antonio Paulus: Quare tanto labore vo-
luisti videre cariosum jam et putrescentem senem,
quem brevi videbis pulverem factum. Interrogavit
que eum: Quomodo se habet humanum genus, et
quomodo mundus gubernatur! Et post hos sermones
vident corvum advolantem, qui ad ipsos venit, inte-
gram panem deportans, quem coram ipsis deposuit.
Post ejus abscessum dicit B. Paulus: Dominus
noster præparavit nobis prandium; vere misericors
est et liberalis. h Septuaginta quatuor anni sunt,
quibus

EX GRÆCIS.

u
h
Quando
vixerit.

c
Ob sororum
insidias abiit
in desertum.

d

e

f

g

Adit cum
Antonius.

h

Reperit Hip-
pocentaurum
et Satyrum.

i

Admittitur a
Paulo in spe-
luncam.

Corvus vis pa-
nem adfert.

h

EX GRA. COMS. quibus medium panem accipio : sed ob tuam præsentiam duplicavit annonam militibus suis Christus. Et gratias agentes, ac juxta fontem sedentes, comederunt et biberunt.

7 Deinde dicit Paulus Antonio : Quandoquidem dormitionis mee tempus advenit, a Deo meo missus est ut corpus meum terra condas. Hoc Antonius audito, lacrymans et gemens, rogavit ne se relinquere. Et ille ait : Non debes querere quæ tua sunt. Sed revertere in monasterium tuum, vestemque ad involvendum corpus meum adfer, quam tibi Athanasius Episcopus donavit. Magis ergo stupefactus Antonius, quod audierat de Athanasio et veste ejus, ut ipsum Christum intuens, oculos et manus ejus osculatus, ad monasterium discessit.

8 Adventanti duo de discipulis suis occurrentes querunt : Ubi tandem fuisti Pater? Ipse vero : Væ mihi, inquit, peccatori! fictum monachi nomen tuli. Vidi Eliam, vidi Joannem in solitudine, et vere Paulum vidi in Paradiso. Et accepta veste statim exiit et monasterio. Altera igitur die, ad horam tertiam cernit in via, inter Angelorum catervas et Prophetarum atque Apostolorum choros confluentes, Paulum summo splendore colloquentem cælum intrare. Et statim in faciem procidens, arenam in caput suum superjaciens, flens et ejulans dicebat : Cur me Paule reliquisti? Cur extremum vale omisisti? Ingressus deinde monasterium quod erat in spelunca, videt Beatum, flexis genibus, sursum erecta cervice, manibusque elevatis; videbaturque adhuc vivere. Tandem ubi intellexit eum obdormivisse, involvens eum, ac corpus efferens, psalmis et hymnis prosequitur.

Constratabatur interim quod effodere terram non valeret, videtque duos leones, qui Sancti corpus terra contexerunt, acceptaque a S. Antonio oratione rursus in solitudinem abiere. Sanctus autem Antonius accipiens tunicam, quam sibi Paulus ex foliis palmarum contexerat, ad monasterium reversus est; atque in festivitibus eam induebat. Per preces igitur Sanctorum Domine salva animas nostras.

a Ut in vita a S. Hieronymo scripta, eo tempore quo Sancti hi martyria coronati sunt, profuissent in eremum dicitur, quia eodem persecutione: (fugit enim anno 1 Decii, Cornelius sub Gallo et Volusiano occisus, Cyprianus Valentini anno 5,) ita hic natus eo tempore dicitur, ut esset circa illud tempus, septimo virriter Alexandri. De Cornelio et Cypriano agemus 14 Septembr.

b Hanc satis assequimur, quid hæc sibi velit. Græce est τοῦ πατρὸς οὐρα. An de Cypriani morte scripsit auctor, sed riliavit libraribus? An potius in Cypro arbo inferiori Thebaidis natus est Paulus? Certe Nollita Imperi sub dispositione Comitiss rei militaris per Ægyptum, habet oppidum Cetro.

c Aliquid hic deest. d Herem. e Forte centum tredecim legendum, quod isibi vixerit usque ad annum ætatis 113.

f Hic aliquid mendum latet. agebat enim Paulus tum nonagesimum annum in eremo: nisi, ut ante diximus, hi 76 anni cum illis 13 jungi debeant.

g Hinc patet hanc vitam ante Hieronymianam esse scriptam. Ex hæc illud hausit Hieronymus ut ipse asserere solebat.

h Ms. habet ὑποεστραπος. An vere reperiantur Hippocentauri disputat Joannes Eusebius Nierenbergius noster Historia naturæ lib. 5, cap. 8. At cap. 9 de Satyris agit. Consule dicenda ad secundum ritum ex Hosweydo.

i Deest, conlitor, aut quid simile. k Alii paucioribus annis impensum viro sancto ab ætate famulatum memorant S. Aldehans. Nomen propter florentis pudicitie castimoniam line tenuis inextricabili repugulo conservatam, his senis temporum Insiris, id est, vicies terna annorum intercapedine, buccellam crustule sempiternam, quam penniger preces indefessis famulatus, et reciprocis volatibus hulo adxerat rostro, usque ad decrepam vitam sanctam, inexhaustam gratulandum accepto ferre promeruit?

ALIA VITA

AUCTORE S. HIERONYMO.

PROLOGUS.

Inter multos sæpe dubitatum est, a quo potissimum monachorum a eremus habitari coepit. Quidam enim altius repetentes, a B. B. Elia et Joanne

sumpsere principium. Quorum et Elias plus nobis propheta videtur fuisse, quam monachus; et Joannes ante prophetare coepisse, quam natus est. Alii autem (in quam etiam opinionem vulgus omne consentit) asserunt Antonium hujus propositi caput : quod ex parte verum est. Non enim tam ipse ante omnes fuit, quam ab eo omnium incitata sunt studia. c Amathas vero, et Macarius, discipuli Antonii, quorum d superior corpus magistri sepelivit, etiam nunc affirmant, Paulum quemdam Thebæum, principem istius rei fuisse. e Quod non tam nomine quam opinione, nos quoque comprobamus. Nonnulli et hæc et alia, prout voluntas tulit, jactant : subterraneo specu f crinitum calcaneo tenui hominem; et multa, quæ persequi otiosum est, incredibilia fingentes. Quorum quia impudens mendacium fuit, ne refellenda quidem sententia videtur.

2 Igitur quia de Antonio, tam Græco quam Romano stylo, diligenter memorie traditum est, pauca de Pauli principio et fine scribere disposui : magis, quia res omissa fuit, quam fretus ingenio. Quomodo autem in media ætate vixerit, aut quæ satanæ pertulerit insidias, nulli hominum compertum habetur.

a Incipiam Rodolphi Bosniam cavillationem, qua Piamonem Abbatem, asserentem apud Cassianum collat. 18, c. 4, e canobis, prodece solitos anachoretas, perstringit, quod Paulus et Antonius non fuerint prius in canobis instituti; hanc, inquam, hæretici hominis viris sanctis obtrudendi libidinem egregie refellit Bosweyhus: nam licet hi e paterna domo, peculiari ratione, in desertum provolarint, fuerunt tamen deinceps monasteria vetuli anachoretarum seminata.

b Plura congruit Hosweyhus Patrum et Historicorum testimonio, qui Eliam et Joannem eremi primos cultores statuunt.

c Tres memorantur ab Hieronymo in Chronica, S. Antonii celebres discipuli, Sarmata, Amathas, et Macarius. Collitur Sarmata xi Octob. Macarius in Januarii, nam hic Alexandrius fuisse videtur, ut censet Hosweyhus, et nos 2 Janu. diximus.

d Intelligi videtur Amathas. Tamen in S. Posthumii vita dicitur Macarius, corpus sepelisse magistri. An forte superior ideo hic dicitur, quia ætate prior, aut gradu Sacerdoti?

e In hunc locum ista annotavit Hosweyhus: Hic codices mire variant. Quidam habent principem istius rei fuisse, quod non tam opinione, quam nomine, alii principem istius rei, non tantum nominis fuisse, quam opinionem. Nonnulli principem istius rei fuisse, sed non nominis. Quam opinione, quæ varietas hanc dubie nata ex sensus difficultate. Receptor lectio est, quam in textu expressi.

f De ejus etiam sensu dissensio est Mathæus Galenus Westcapellius cap. iv, Orig. monastic. existimat D. Hieronymum dicere, Paulum Thebæum eremiticæ vitæ principem fuisse, quod non tam nomine (pata Amathæ et Macari discipulorum S. Antonii, qui id affirmabant) quam opinione, nos quoque probamus. Mibi videtur genuinus D. Hieronymi sensus esse, quod opinione et sententia sua Paulus princeps eremiticæ vitæ fuerit, non tantum nomine id est, quod vere eremiticæ vitæ princeps fuerit Paulus, non tantum ita vulgo (sen vere seu falso) nominetur. Hæc Hosweyhus. Nabis non omnino illa displicet lectio, quam in quibusdam mss. reperimus: principem istius rei fuisse, non nominis, quam opinione, ut sensus sit, principem quidem fuisse qui eremiticam vitam duxerit, non tamen ab eo ceptum vulgatumque eremitarum nomen: sed ab aliis, qui, cum ille omnibus mortalibus adhuc esset ignotus, eodem ipsi ducti spiritu, solitudines quoque colere instituerunt.

g Non S. Ouphrum intelligit Hieronymus, licet simile quid in ejus vita referatur xi Janu: nam probata ea est vita: nec Macarium Romanum, de quo 23 Octobr. quia hic posterior fuit.

CAPUT I.

Qua occasione in eremum secesserit Paulus.

Sub a Decio et Valeriano persecutoribus, quo tempore Cornelius Romæ, Cyprianus Carthagine felici creore damnati sunt, multas apud Ægyptum et b Thebaidam Ecclesias tempestas sæva populata est. Voti tunc Christianis erat, pro Christi nomine gladio percuti. Verum hostis callidus tarda ad mortem supplicia conquirens, animas cupiebat jugulare, non corpora. Et, ut ipse (qui ab eo passus est) Cyprianus ait, volentibus mori, non permittebatur occidi. Cujus ut crudelitas notior fiat, duo memorie causa exempla subjicimus.

4 Perseverantem itaque c quemdam in fide Martiorem, et inter eculeos laminasque victorem, jussit melle perungi, et sub ardentissimo sole, religatis post

Ab Elin et Joanne.

Ab Antonio.

c d

e A Paulo Thebro.

f

Pauli medietas ignota.

NOT. 140.

a Persecutio Decii.

b

Cyp. ep. 53

c Martyrum Ægyptiorum certamina.

Monachorum origo.

u b

post tergum manibus, resupinari : scilicet ut muscarum aculeis cederet, qui ignitas sartagine ante superasset.

5 Alium juvenili ætate florentem, in amenissimos hortulos præcepit abduci : ibique inter caudentia lilia et rubentes rosas, cum leni murmure aquarum juxta serperet rivus, et molli sibilo arborum folia ventus præstringeret, super extractum plumis lectum resupinari jussit; et, ne se inde posset excutere, blandis *d* serorum nexibus irretitum relinqui. Quo cum, recedentibus cunctis, meretrix speciosa venisset, cœpit delicatis stringere colla complexibus : et, quod dictu quoque scelus est, manibus atrectare virilia; ut corpore in libidinem concitato, se victrix impudica superjaceret. Quid ageret miles Christi, et quo se conferret, nesciebat. Quem tormenta non vicerant, *e* superabat abominata voluptas. Tandem cœlitus inspiratus, præcisam *f* morsu linguam, in osculantis se faciem expuit : ac sic libidinis sensum, succedens doloris magnitudo *g* superavit.

6 Per idem ergo tempus, quo talia gerebantur, apud inferiorem Thebaidam, cum sorore jam viro tradita, post mortem amborum parentum, in hereditate locupleti Paulus relictus est, annorum circiter *h* quindecim, litteris tam Græcis quam Ægyptiacis apprime eruditus, mansueti animi, Deum valde amans. Et cum persecutionis procella detonaret, in villam remotiorem et secretiorem recessit. Verum

— quid non mortalia pectora cogis

Auri sacra fames? —

— quid non mortalia pectora cogis
Auri sacra fames? —
sororis maritus cœpit prodere velle, quem celare debuerat. Non illum uxoris lacrymæ, non communi sanguinis, non spectans cuncta ex alto Deus ab scelere revocabat. *i* Ad hæc instabat crudelitas, quæ pietatem videbatur imitari. Quod ubi prudentissimus adolescens intellexit, ad montium deserta confugiens, dum persecutionis finem præstolaretur, necessitatem in voluntatem vertit : ac paullatim progrediens, rursusque tantundem, atque hoc idem sæpius faciens, tandem reperit saxeam montem, ad cujus radicem haud procul erat grandis spelunca, quæ lapide claudabatur. Quo remoto, ut est cupiditas hominum occulta cognoscere, avidius explorans, animadvertit intus grande vestibulum quod aperto desuper cælo, patulis diffusa ramis vetus palma contexerat, fontem lucidissimum ostendens: cujus rivum tantummodo foras erumpentem, statim molico foramine eadem, quæ genuerat, aquas terra sorbebat. Erant præterea per exesum montem non pauca habitacula, in quibus scabræ jam incudes et mallei, quibus pecuniæ olim signatæ, visabantur. Hunc locum Ægyptiorum litteræ ferunt furtivæ monete officinam fuisse, ea tempestate, qua Cleopatræ junctus Antonius est.

7 Igitur adamato (quasi quod a Deo sibi offerretur) habitaculo, omnem ibidem in orationibus et solitudine duxit ætatem : cibum et vestimentum ei palma præbebat. Quod ne cui impossibile videatur, Jesum testor et sanctos Angelos ejus, in ea eremi parte, quæ juxta Syriam Saracenis jungitur, vidisse *k* me monachos, de quibus unus triginta jam per annos clausus, hordeaceo pane, et lutulenta aqua vixit. Alter in cisterna veteri (quam gentili sermone Syri *l* cubam vocant) quinque caricis per singulos dies *m* sustentabatur. Hæc igitur incredibilia esse videbantur his, qui non crediderint, quia omnia possibilis sunt credentibus.

a Decius ad bellum Persicum iturus, Valerianum Romæ cum summa potestate reliquit. Inde factum ut quæ mota tum adversus Christianos est persecutio, Decio et Valeriano attribuat, quasi eodem tempore imperarint, cum tamen Valerianus non nisi an. 254, Imperator sit dictus. Hinc multi sub Decio passi Martyres, sub Valeriano martyrium exegisse traduntur, et contra, Edicta quæque utriusque nominis promulgata leguntur, in quibus uterque simul Augustus appellatur : quod propterea evenit, quia cum Deo Imperatoris et Valeriani Censoris vel Vicarii, huius primam nomine essent, Valeriano post Imperium adepti, Augusti

in illis adscriptum nomen est; vel certe cu deinceps Valerianus Decii suoque nomine renovavit.

b Lege Eusebium lib. 6, cap. 33 et 34. Baronium ad an. 253, et quæ superius dicta sunt v. Junium.

c Celebrantur hi duo Martyres 28 Julii in Martyrologiis.

d Bosw. serico. *e* Rosw. superaret voluptas?

f Alii vss. mordicus, al. morsibus.

g Al. occupavit, al. præripuit.

h Alii, sexdecim, non ait S. Hieronymus profugisse Paulum simul ac parentibus orbatus est, sed cum postea mota persecutio est, post Philipporum Imperatorum eadem.

i Multi vss. a Rosweydo et Grævio citati, et a nobis quoque usurpiti : Aderat, instabat; crudelitate quasi pietate utebatur. Sic Florus lib. 3, cap. 5. Aderat, instabat; scævitia quasi virtute utebatur. *k* Addunt varii codices : et videre.

l Ms. S. Maximini : cubam. Grævius, gubam. Sic Hieronymus in cap. 6 Jeremie : Hoc autem Latinus lector intelligat, ut semel dixisse sufficiat, lacum, non stagnum sonare juxta Græcos, sed cisternam : quæ sermone Syro et Hebraico gebe appellatur. *m* Al. sustentatur.

CAPUT II.

S. Antonius S. Paulum invisit.

Sed ut ad id redeam, unde digressus sum, cum jam centum tredecim annos B. Paulus vitam caelestem in terris ageret, et nonagenarius in alia solitudine moraretur Antonius (ut ipse asserere solebat) hæc in mentem ejus cogitatio incidit, nullum ultra se perfectum monachum in eremo consedissee. At illi per noctem quiescenti revelatum est, esse alium interius, multo se meliorem, ad quem visendum deberet properare. Illico erumpente luce, venerabilis senex infirmos artus baculo regente sustentans, cœpit ire velle, quo nesciebat. Et jam media dies, coquente desuper sole, fervebat : nec tamen a cœpto itinere abducebatur, dicens : Credo in Deum meum, quod servum suum, quem mihi promisit, ostendet. Nec plura his : interea conspiciatur hominem equo mixtum, cui opinio poetarum Hippocentauro vocabulum indidit. Quo viso salutaris impressione signi armat frontem. Et, Hens tu, inquit, quam in parte hic servus Dei habitat? At ille barbarum nescio quid infrendens, et frangens potius verba quam proloquens, inter horrentia ora setis blandum quæsitivum eloquium, et dextræ manus protensione cupitum indicat iter : et sic patentes campos volucri transmittens fuga, ex oculis mirantis evanuit. *a* Verum hæc utrum diabolus ad terrendum eum simulaverit; an, ut solet, eremus monstrorum ferax animalium, istam quoque gignat bestiam, incertum habemus.

9 Stupens itaque Antonius, et de eo, quod videbat, secum volvens, ulterius progreditur. Nec mora : inter saxosam convallem haud grandem hominulum videt, aduncis naribus, fronte cornibus asperata : cujus extrema pars corporis, in caprarum pedes desinebat. Infractusque et hoc Antonius spectaculo, scutum fidei, et loriceam spei bonus præliator arripuit. Nihilominus memoratum animal, palmarum fructus eidem ad viaticum, quasi pacis obsides, offerebat. Quo cognito, gradum pressit Antonius : et quisnam esset interrogans, hoc ab eo responsum accepit : *b* Mortalis ego sum, et unus ex accolis eremi, quos vario delusa errore gentilitas, Faunos Satyrosque et Incubos vocans, colit. Legatione fungor gregis mei. Precamur, ut pro nobis communem Deum depreceris, quem pro salute mundi venisse cognovimus, et in universam terram exiit sonus ejus. Talia eo loquente, longævus viator ubertim faciem lacrymis rigabat, quas magnitudo lætitiæ indices cordis effuderat. Gaudet quippe de Christi gloria, et de interitu satanæ : simulque admirans, quod ejus posset intelligere sermonem, et baculo humum percutiens, aiebat : Væ tibi, Alexandria, quæ pro Deo portenta veneraris : væ tibi, civitas meretrix, in quam totius orbis dæmonia confluxere. Quid nunc dictura es? Bestiæ Christum loquuntur, et tu pro Deo portenta veneraris. Necdum verba compleverat, et quasi pennigero volatu petuleum animal aufugit.

Hæc,

AUCTORI
S. HIERONYMO.

Antonius ad
Paulum pro-
perat.

Occurrente
sibi Centauro,
cruce se si-
gnat.

“

Hæc Satyro.

h

Inexpugnabilis castitas.

d

e

f

g

Pauli eruditio.

h

Act. 3.

Periclitatur a sororio.

i

Desertum petit.

Divinitus oblatum ei habitaculum.

k

Abstrinentia et ciborum detectus.

l

m

Mar. 9. 22.

ACCURRE
S. Hieronymo
Satyrus visus
tempore Con-
stantinæ.

Hoc, ne cuiquam ob incredulitatem scripturam moveat, sub Rege Constantino, universo mundo teste, defenditur. Nam Alexandrianistis-modi homo vivus perductus, magnam populo spectacula præbuit : et postea cadaver exanime, ne calore æstatis dissiperetur, sale infusus Antiochiam, ut ab Imperatore videretur, allatum est.

10 Sed ut propositum persequar, Antonius cœptam regionem pergebat, ferarum tantum vestigia intuens, et eremi latam vastitatem : quid ageret, quo verteret gradum, nesciebat. Jam altera effluerat dies : restabat unum, ut deseri se a Christo non posse confideret. Pernox secundas in oratione exigit tenebras, et dubia adhuc luce præcili intuctur lupam sitis ardoribus anhælantem, ad radicem montis irrepere. Quam secutus oculis, et juxta speluncam, cum ferâ abisset, accedens, cœpit intro aspicere, nihil curiositate proficiente, tenebris arentibus visum. Verum, ut Scriptura ait, perfecta dilectio foras mittit timorem, suspensio gradu, et anheliu temperato, callidus explorator ingressus : ac paulatim progrediens, sapiusque subsistens, sonum aure captabat. Tandem per cœcæ noctis horrorem præcili lumen intuitus, dum avidius properat, offenso pede in lapidem, strepitum concitabat. Post cuius sonitum B. Paulus ostium, quod patebat, occultans ferâ obfirmavit. Tunc vero Antonius præ foribus corruens, usque ad sextam et eo amplius horam aditum precabatur, dicens : Qui sum, unde, cur venerim, nosti. Scio me non mereri conspectum tuum : tamen, nisi videro, non recedam. Qui bestias recipis, hominem cur repellis? Quæsivi, et inveni : pulso, ut aperiat mihi. Quod si non impetro, hic moriar ante postes tuos. Certe sepelies vel cadaver meum.

11 Talia prestatat memorans, fixusque manebat.

Ad quem responsum paucis ita reddidit Heros : Nemo sic petit, ut minetur; nemo cum lacrymis injuriam facit : et miraris si non recipiam, cum moriturus adveneris? Sic aridens Paulus patehæit ingressum. Quo aperto, dum in mutuos miscentur amplexus, propriis se salutaverunt nominibus : gratia Domino in commune referuntur. Et post sanctum osculum, residens Paulus cum Antonio, ita exorsus est : En, quem tanto labore quæsisti, putridis senectutis membris operit inculta cavities. En, vides hominem, pulverem mox futurum. Verum quia caritas omnia sustinet, narra mihi quæso, quomodo se habeat hominum genus, an in antiquis urbibus nova tecta consurgant, quo mundus regatur imperio, an supersint aliqui, qui demonum errore rapiantur.

12 Inter has sermocinationes, suspiciunt alitem corvum in ramo arboris consedis. Qui inde leniter subvolans, integrum panem ante mirantium ora deposuit. Post cuius abscissum : Eia, inquit Paulus, Dominus nobis prandium misit, vere pius, vere misericors. Sexaginta jam anni sunt, quod accipio dimidii semper panis fragmentum : vernacul advenit tuum, militibus suis Christus duplicavit annonam. Igitur Domino gratiarum actione celebrata, super vitrei fontis marginem uterque consedit. Hic vero, quis frangeret panem, oborta contentio pene diem duxit in vesperum. Paulus more cogebat hospitii, Antonius jure refellebat ætatis. Tandem consilii fuit, ut apprehenso e regione pane, dum ad se quisque nititur, pars cuique sua remaneret in manibus. Delinæ paulullam aquæ in fonte prono ore libarunt : et inmolantes Deo sacrificium laudis, noctem transegere vigiliis.

sit, qui exigit a natura Centauros, tamquam speciem animalis; tamen ejusmodi tandem interitum perperasse monstra, quis neget? nam sic Plineus : Claudius Cæsar scribit, Hippocentaurum in Thessalia natum, eodem die interisse : et nos præcipiti ejus allatum illi ex Ægypto in melle vidimus : in melle, inquam; quod ejus virtutis sit, ut emputrescere corpora non sinat. Et sic in melle marium hominem, ab ultima Mauritania ad Hispanias allatum testatur Alex. ab Alexandro, solidæ filici auctor. Quem qui legerit, de Tritonibus, diversis in locis suo sæculo visis et captis, isdemque vultu hominem præ se ferentibus, et corpore prorius humano, absoluta similitudine pubertatis, postremis in piscem desinentibus, haud dubitabit in terris posse reperiri, quæ maria quoque producant; cum hominis habitatio sit potius terra, quam mare : ex ejus admixtione cum jumento possint ejusmodi concepta monstra ac generari.

B. Istas esse Satyrus, ac Faunos loco ante citato Hieronymus probat. Barodius idem sentit, et quod hic locutus dicitur, miraculo factum putat, suffragante Boswygo.

CAPUT III.

Moritur Paulus : sepelitur ab Antonio.

Cumque jam esset redditus dies, B. Paulus ad Antonium siclocutus est : Olin te, frater, in istis regionibus habitare sciebam, olim te conservum meum mihi promiserat Dominus. Sed quia jam dormitionis tempus advenit, et (quod semper cupiebam, dissolvi et esse cum Christo) peracto cursu, superest mihi corona justitiæ; tu missus es a Domino, qui humo corpusculum tegas, iuro terram terræ reddas. His Antonius auditis, flens et gemens, ne se desereret, atque ut comitem talis itineris acciperet, precabatur. At illa : Non debes, inquit, quæere que tua sunt, sed, quæ aliena. Expedi quidem tibi, sarcina carnis abjecta, Agnum sequi : sed et ceteris expedit fratribus, ut tuo adhuc instituantur exemplo. Quamobrem perge, quæso, nisi molestum est : et pallium, quod tibi Athanasius Episcopus dedit, ad obvolvendum corpusculum meum defer. Hoc autem B. Paulus rogavit, non quod magnopere curaret, utrum tectum putresceret cadaver, an nudum qui filipe qui tanto temporis spatio contextis palmarum foliis vestiebatur : a sed ut a se recedenti moror suæ mortis levaretur.

14 Stupefactus ergo Antonius, quod de Athanasio et de pallio ejus audierat, quasi Christum in Paulo videns, et in pectore ejus Deum venerans, ultra respondere nihil ausus est : sed cum silentio lacrymans, osculatis ejus oculis monibusque, ad monasterium, b quod postea a Saracenis occupatum est, regrediebatur. Neque vero gressus sequebantur animum : sed quamvis corpus, inano jejuniis, seniles etiam anni fregerant, tamen animo vincebat ætatem. Tandem fatigatus et anhelus, ad habitaculum suum, confecto itinere, pervenit. Cui cum duo discipuli, qui ei longo jam tempore ministrare consueverant, occurrissent, dicentes : Ubi tam diu moratus es, Pater? respondit : Vae mihi peccatori, qui falsum monachi nomen fero. Vidi Eliam, vidi Joannem in deserto, et vere in paradiso Paulum vidi. Et sic ore compresso, manu verberans pectus, ex cellula pallium protulit. Rogantibusque discipulis, ut plenus quidam rei esset exponeret, ait : Tempus loquendi, et tempus tacendi. Tunc egressus foras, et ne modicum quidem cibi sumens, per viam, qua venerat, regressus est : illum sitiens, illum videre desiderans, illum oculis ac mente contemplanus. Timebat enim, quod evenit, ne se absente, Christo debitum spiritum redderet.

15 Cumque jam dies illuxisset alia, et trium horarum spatio viam remeavisset, vidit inter Angelorum catervas, et inter Prophetarum et Apostolorum choros niveo candore Paulum fulgentem in sublime conscendere. Et statim in faciem prociens, salutum capiti superjaciebat, plorans atque ejulans aiebat : Cur me Paule dimittis? cur abis insalutatus? tam tarde notus, tam cito recedis? Referebat postea B. Antonius, tanta se velocitate, quod reliquum erat

vie,

1 Joan. 4. 18.
Paulus in spelunca degit.

2 Aeneid
6. Aeneid

Sunt enim se
salutantium
osculum.

Corvus panem
adfert Paulo.

Certamen hu-
militatis.

Aug. de civit.
dei, lib. 18.
c. 13

L. 17. ff. de
verb. nihil.

Plin. li. 7.
cap. 3. Alex.
ab Alex. li. 3.
cap. 8.

Mortem suam
Paulus præ-
dicit.

u

b

Festum ad ob-
volvendum
ejus corpus
defert Anto-
nius.

Videt ejus
animam in
celum con-
scendere.

Corpus a morte adhuc erectum.

viæ, cucurrisset, ut instar avis pervolasset. Nec immerito. Nam introgressus speluncam vidit genibus complicatis, erecta cervice, extensisque manibus in altum, corpus exanime : ac primum et ipse, vivere eum credens, pariter orabat. Postquam vero nulla, ut solebat, suspiria precantis audivit, in flebile osculum ruens, intellexit quod etiam cadaver sancti viri, Deum, cui omnia vivunt, officioso gestu precaretur.

16 Igitur obvoluto et prolato foras corpore, hymnos quoque et psalmos ex Christiana traditione decantans; contristabatur Antonius, quod sarcinam, quo terram foderet, non haberet, fluctuansque vario mentis aestu, et secum multa reputans, dicebat : Si ad monasterium revertar *c* tridui iter est : si hic maneam, nihil ultra proficiam. Moriar ergo, ut dignum est; et juxta bellatorem tuum ruens, extremum, Christe, halitum fundam. Talia eo animo volvente, ecce leones duo ex interioris eremi parte currentes, volitantibus per colla jubis, ferebantur. Quibus ad spectis, primo exhorruit : rursusque ad Deum mentem referens, quasi columbas videret, mansit intrepidus. Et illi quidem directo cursu ad cadaver beati senis substiterunt, adulantibusque caudis, circa ejus pedes accubere, fremitu ingenti rugientes; prorsus ut intelligeret eos plangere, quomodo poterant. Deinde haud procul cœperunt humum pedibus scalpere, arenamque certatim egerentes, minus hominis capaceum locum effodere : et statim quasi mercedem pro opere postulantes, cum motu animum, cervicem dejecta, ad Antonium perrexerunt, manus ejus pedesque lingentes. At ille animadvertit benedictionem eos a se precari. Nec mora, in laudationem Christi effusus, quod muta quoque animalia Deum esse sentirent, ait : Domine, sine cujus nutu nec folium arboris defluit, nec unis passerum ad terram cadit, da illis sicut tu scis. Et manu annuens, ut abirent, imperavit. Cumque illi recessissent, sancti corporis onere seniles curvavit humeros : et deposito eo in fossam, desuper humum congregans, tumulum ex more composuit. Postquam autem dies illuxit alia, ne quid pius heres ex intestati bonis non possideret, tunicam ejus sibi vendicavit, quam in sportarum modum de palme foliis sibi ipse contexerat. Ac sic ad monasterium reversus, discipulis ex ordine euncta replicavit : diebusque solemnibus Paschæ et Pentecostes semper Pauli tunica vestitus est.

17 Libet in fine opusculi interrogare eos, qui patrimonium sua ignorant, qui domos marmoribus vestunt, qui uno *d* filo villarum insunt pretia, huic seni nudo quid unquam defuerit. Vos gemma bibitis, ille naturæ concavis manibus satisfacit : vos in tunicis aurum textitis, ille ne vilissimum quidem habuit indumentum mancipii vestri. Sed e contrario, illi quidem paupereulo paradisi patet; vos auratos gehenna suscipiet : ille vestem Christi, nudus licet, tamen servavit; vos vestiti Sericis, indumentum Christi perdidistis. Paulus vilissimo pulvere cooperatus, jacet resurrecturus in gloriam; vos operosa *e* sepulera premunt cum vestris opibus aurosos. Parcite, quæso, vobis; parcite saltem divitiis, quas amatis. Cur et mortuos vestros auratis obvolvitis vestibus? Cur ambitio inter luctus lacrymasque non cessat? An cadavera divitum nisi in Serico putrescere nesciunt?

18 Obsecro, cuiusque hæc legis, ut Hieronymi peccatoris memineris : cui si Dominus optionem daret, multo magis eligeret tunicam Pauli cum meritis ejus, quam Regum purpuram cum *f* regnis suis.

a Alium eumsum adhibet ex Buronio Bosweylus, ut Athanasio, cujus labores æque ac datam Antonio vestem divinitus didicerunt, communicare se ostenderet.

b Id ipso anno accidit quo mortuus est S. Antonius, Constantii 19 sive 20 Iachonto, ut tradit S. Hieronymus in Chronico, id est, Christi 356. *c* Alii quadridui.

d Quidam lino. Sic Tertullian. lib. de habitu muliebri cap. 9,

uno lino decies sestertium inseritur; saltus et insulas tenera cervix fert. *e* Addunt quidam saxis.

f Aliqui codices cum pennis suis.

AUGUSTO
S. HIERONYMO

DE S. PAULI TRANSLATIONE.

Translatus in Galliam S. Pauli reliquias testatur Andreas Saussaius in supplemento Martyrologii Gallicani, his verbis : In Thebaide natalis S. Pauli primi eremite, cujus divinam vitæ rationem S. Hieronymus luculento encomio descripsit. Corpus vero ex Ægypto in Galliam translatus, apud Cluniacum archimonsasterium repositum, ibidem religiose servatur. Sed et apud Jotrum, insigne monasterium puellare in Meldorum agro, antiquissima visitur capella, cum crypta hujus sancti Confessoris venerationi sacrata, in qua pleraque Sanctorum corpora dudum sepulta, demum reperta divino favore, inde ad cultum educta debitum, sacrario majoris ecclesie Abbatialis, cælitum pignoribus ornatissimo, omni cum honorificentia illata sunt. *Hæc illi. Aliqua ad utrumque monasterium reliquiae S. Pauli, aut Constantinopoli fortassis, aut Venetiis, aut ex Hungaria allatae.*

2 Constat enim Joannis Archidiaconi de Kikullew, in Ecclesia Transsilvana Vicarii Strigoniensis in spiritualibus generalis antea Regi Ludovico Notarii a secretis, testimonio; Venetiis in Hungariam ejusdem Ludovici I, Caroli F. Regis Hungariae tempore deportatum S. Pauli corpus. Ita namque scribit lib. de vita Ludovici cap. 41. Denique ordo fratrum eremitarum B. Pauli primi eremite in regno Hungariae florere incepit et multiplicari. Item corpus ejusdem B. Pauli, Patris dicti ordinis, de Venetiis ad Hungariam est translatus; et in clastro eremitarum apud B. Laurentium prope Budam in vertice montis solemniter depositum : in quo loco et beati hujus Patris venerantur merita, et populorum laudantium Deum concurret frequentia. Primo enim Rex Karolus beatæ memoriæ, pater ipsius Regis, fratres ordinis prædicti introduxit; et paucos habebant conventus et loca, utputa S. Laurentium, sanctam Crucem, et sanctum Spiritum, et S. Ladislaum in silva de Peliso; et in aliis locis manebant laici sub nomine eremitarum vagabundi.

3 Petrus quoque Kazanus in Epitome rerum Hungaricarum, Indice 19. Electus et coronatus fuit Ludovicus Poloniae Rex : tantum valuit ejus apud externos auctoritas. Sub eo B. Pauli primi eremite corpus e Venetiis in Hungariam translatus est. Constituit autem complura cœnobîa, in quibus viverent eremite, qui ipsius B. Pauli religionem profiteri se dicunt. Antonius Bonfinius videtur ut ordinem eremitarum introductum, ita et corpus ipsius Sancti eo sub Carolo Ludovici patre translatus existimasse. Ita enim scribit Rev. Hungar. decade 2, lib. 10 : Cum eremitarum ordo D. Pauli principis in Ungariam venisset, corpusque ejus, Venetiis avectum, in Laurentii ædem, quæ ad tertium lapidem Budæ proxima monti prominet, translatus esset, Carolus pater, primus eremitarum collegia introduxit, qui Laurentii, sanctæ Crucis, Spiritus sancti, et D. Ladislai sacras aedes usurparunt. Ludovicus autem in Nozthre cœnobium his excellentissimum dicavit.

4 Ejus vero congregationis, quæ S. Pauli anachoreticam vitæ rationem imitata, eum quoque sibi patrum adoptavit, vel auctor vel præcipuus propagator Eusebius quidam Strigoniensis fuit, ut lib. 1, Oceani Religionum scribit Silvester Maurolycus. Huic sociisque tradita quædam fertur pie vivendi norma a Bartholomæo Quinqueecclesiensi Episcopo; eo, ut remur, cujus consilium et fortitudine reliquias aliquas profligati a Tartaris exercitus Bela IV, anno 1241, servatas scribit Bonfinius dec. 2, lib. 8. Rogatus deinceps Urbanus IV, Pontifex Maximus, qui a principio Septembris an. 1261, ad initium Octobris 1264, sedit, uti hæc congregationem sua sanciret auctoritate, juberetque S. Augustini regulam observare,

Aliqua Pauli reliquias translata in Galliam.

Corpus in Hungariam.

Sub Ludovico Rege.

Ordo eremitarum S. Pauli.

Sepultura Pauli miraculo curata, per leones.

Antonius aucto anima benedicit.

Tumulum aortuo ex more composuit.

Diebus solennibus tunica Pauli vestitur.

Monitio ad divites tunicam deditos.

e

f

EN MSS. *observare, abnuit. Ergo Paulus Vespriensis in Hungaria Antistes quasdam eis leges scripsit anno 1263. Tum primum a S. Pauli primo eremita nomen ordini impositum. Anno demum 1300, primum toti congregationi prepositus est Prior generalis F. Laurentius Strigoniensis. Missus a Clemente V, in Hungariam Legatus Gentiis de Monte Floris, Picemus, ex ordine Minorum Cardinalis titulo S. Martini in montibus, anno 1308, singulari eum ordine benevolentia prosecutus, regulam S. Augustini amplectendi, scribendi constitutiones, generales cogendi conventus, potestatem fecit 6 Dec. 1308, Joannes xxii, ad Pontificatum an. 1316 euctus eundem confirmavit ordinem, multisque auxit privilegis; qui deinde et cenobiorum multitudine, et sanctitatis fama, crevit mirum in modum. Hæc fere Maurycolycus: qui in publico ordinis sigillo effigendi S. Pauli expressam ait, cum hoc lemmate: Ecce elongavi fugiens, et mansi in solitudine, subjicite hæc rhythmicam ad eundem Sanctum orationem:*

Oratio ad S. Paulum.

Saucte Paule eremita,
Infirmorum spes et vita;
Fac me digne te laudare,
Venerari, et amare,
Perpeti memoria.
In adversis sis protector,
Mediator, dux, et vector:
Ne cum pravus condemneris;
Imo tecum gloriemur
In caelesti patria. Amen.

Translationis historia. *Hæc de ordine. Translationem in Hungariam Venetiis S. Pauli corpus idem testatur Maurycolycus. Translationis historiam e fide digno codice manu scripto nobis exhibuit Joannes Gamansius noster, quam hic damus.*

HISTORIA TRANSLATIONIS.

Ex fide digno codice descripta
a Joanne Gamansio Societatis Jesu.

Præfatio.

Plenius dulcedine et semper ineffabili affluens pietate, Patris æterni Filius Dominus Jesus Christus, qui circa Ecclesiam sanctam Catholicam ita suæ continuat benignitatis affectum, sic suæ roborat roborationis auxilium, ut quam sui commercio sanguinis acquisivit, incessanter custodiat non solum per Angelos cæli cives super muros ipsius, qui non die nec nocte tacent, superitos: quin etiam per homines luteas domus habitantes; ut hujusmodi auxilio sic vallati in desertis, accumulatis divinis providentiæ beneficiis, supernæ militiæ fulscentur presidio, et in via existentes meritis Beatorum adjuventur. Nam licet post egressum magnifici Redemptoris ad Patris gloriam a qua venerat, animam beati Confessoris Pauli primi Eremitæ spirituali certamine attritam et afflictam; et grato consummato triumpho post labores ad præmium, ut dignis digna rependat evocavit; examine tamen corpus, quod prius per spatium sexaginta annorum, ut dudum Eliam Prophetam, corvi ministerio in deserti solitudine caelesti pabulo educavit, ob vitæ suæ ingens meritum humanæ landis præconio minime voluit defraudare. Quinimo per Beatum Hieronymum Doctorem egregium dicti Patris vitam solerti percunctatione præhabita, perpetua successorum memoria, ab omnibus dignissime venerandam pulchro stylo exaravit: quodque ipsum magnus Pater Antonius, pro eodem perficiendo negotio divino spiritu illic adductus, terribilium leonum suffultus auxilio, inter saxosam convallam ritu fidelium terræ gremio commendavit. Et ut in eodem sepulturæ loco profusius tanti Patris merita venerarentur, idem sanctus senex Antonius a aliquos ex Fratribus suis sub disciplina monastica vivere paratos, invidijvino obsequio mancipavit.

a
Monachi cu solitudine S. Pauli

2 Tandem revolutio plurimorum annorum curricula, efficiente virtute dextere excelsi Dei, qui justos pro-

sequitur benedictione: Dominus Emmanuel Constantinopolitanus Imperator tanti luminis aspersione gavisus, cupiens hujusmodi sancti senis, qui doloris et amaritudinis tempora reliquit, et in solitudine, in quam volavit, requievit, clara miracula in publicam ducere notitiam, corpusculum incorruptum de loco memorato, ubi ipsum S. Antonius in foveam bestiarum opere paratum subterraverat, in regiam urbem, videlicet Constantinopolim, b fecit transportari, et in ecclesia S. Mariæ e Pervilepsi, id est circumseptâ, quam ipse Imperator fundaverat, pro fidelium loco venerationi aptissimo repositari. Cujus caput, quod diu abduxere deserti abdita, tandem grata devotionis gratitudine, non absque Dei nutu, sed potius ut solitudo fieret patula, Romam est delatum, a Christi fidelibus salubriter venerandum.

1. Translatio e Thebaide Constantinopolim.

b

c

3 Deinde instante Dominicæ incarnationis d anno millesimo ducentesimo quadagesimo, quidam Jacobus Lantzlo Veneticorum civis, audiens quod felicem Paulum prospera mundi prosperitas non seduxit, e civis deserti felicia auspicio, et ex intimis contemplatus, a Fratrem Petro Abbate et monachis dicti monasterii sub cautione litterarum, instrumentorum, insertionem testium roboratorum, decoro stylo, mira sententia, affatu facundo, devotione non vacua, votivis nimis desideriis, et operosa sollicitudinis studio, ipsas sacras B. Pauli reliquias sibi dari impetravit: quas secum alacri gaudio Venetias deferens, in ecclesia sub titulo S. Juliani consecrata, honorifice collocavit; ubi eidem a populo Veneticorum debitum honor est delatus.

2. Venetias.

e

4 f Incerta currunt sua volubilitate tempora, de secretis Patrum in publicum hujuscemodi Sanctus canonizatione Ecclesiæ egressus, religiosorum Fratrum sub ejus vocabulo sincera conscientia famatur, vite innocentia ac Religionis decor prædicatur: quod potest spiritus procellarum ad portum ducit gloriæ et salutis: angetur numerus præcipue in Ungaria: Crescit populi devotio, et construntur monasteria in solitudine copiosa. Deinde (cui dubium, quin ex cælestis altitudine consilii, alta et ineffabili providentia universa disponitis, quæ rerum vicissitudines non sine dispensatione certæ rationis alterat, nunc egentes faciens abundare, nunc abundantes egere; ut humana conditio per alterationem sui status, hujus sæculi instabilitatem agnoscat) actum est, ut ex efficacibus, rationalibus et justis causis, invictus Princeps, Ungarorum Rex g Lodovicus, in potentia strenuus, in strenuitate præclarus, in claritate benignus, in benignitate sapiens, in sapientia providus, in providentia verbo et opere Christianus, cui sollicitudo regni non defuit, ut cornua contereret elatorum, cum multis militibus, et expensis non modicis, manum potentem in validissimo exercitu contra Venetos destinaret, ut vires et conatus reprimeret eorumdem, in oppugnatione quatuor annis ex dicto continue perduraret; recogitans et infra claustra pectoris sedula meditatione revolvens, quod si Dominus meritis S. Pauli primi Eremitæ, in quo ipse specialem devotionem sub bona confidentia gestabat, sibi de Venetiis optatum præstaret triumphum; ex tunc corpus ejusdem Sancti, spe et fide devoti, de Venetiis in regnum suum Ungariæ, ubi per dictos Fratres cultu magnifico veneraretur, et celebris haberetur ipsius memoria, venerabiliter transferri mandaret.

f
Ordo S. Pauli.

g

Lodovicus Rex Hungariorum bellum contra Venetos gerit.

5 Porro ipse pius Rex, cui non fuit abbreviata manus Domini, ut non posset sublimitatem incurvatorum Venetorum, et altitudinem humiliare virorum, cui felicium semper successuum splendor illuxit, mobilitatis legem imitans, quoniam excelsa ejus mentem minime elevaverunt, et infima non dejecerunt, post plurima bella, rerum gravia discrimina, et sæva pericula, interveniente aliquorum Christianorum Principum pacem zelantium largiente Domino compositione, tanquam

tamquam pacis amicus, et caritatis patronus, ipsos Venetos ad certam annuam solutionem perpetuo subjugavit. Sic nimirum inter partes pacē firmata, sedatis undique dissensionum vepribus, præfatus Christianissimus Rex volens emissi sui voti prosecutioni insistere, et fautori suo sponte oblata exolvere, solennes Ambasiatores, videlicet venerabiles in Christo Patres et Dominos, Valentinum *h* Quinqueecclesiæ, et Paulum *i* Zagabriensem Ecclesiarum Episcopos, viros Ungaros, natione claros, Canonum scientia illustratos, de cursu temporalium non ignaros, cum quibusdam regni sui optimatibus, pro ipso sacro obtinendo thesauro ad civitatem Venetorum destinavit. Qui cum celeritate festinarunt ad obsequium tantæ Majestatis, pleno desiderio aspirantes, modos et vias, quas prædicto norant convenire, operosæ sollicitudinis studio excogitantes, diu desideratum donum obtinuerunt votive.

h
i
Obtinet ab iis,
reliquias S
Pauli.

Ex in Hunga-
riam transfe-
rentur.

6 Sed cum hujusmodi reliquiæ caræ fuere, communi ne impetu furētis turbæ popularis, rei desideratæ et obtentæ aliquantisper turbaretur exitus, consulta deliberatione, civium usi consilio, in secreto lucifugæ noctis silentio, lucescente die quarto mensis Octobris, anno Verbi incarnati 1381, examine corpus non indevoti, sed magnæ devotionis affectu de ecclesia S. Juliani memorata suscipiunt, et in capsula lignea artificiose fabricata fortuna celebri, cui arrisit divina clementia, cum duobus aliis corporibus Sanctorum Innocentium, qui ab Herode in Evangelio leguntur occisi, quæ et ipsi Veneti grata sinceritate ipsi domino Regi usque *k* Wudam insignem et amœnissimum Regni Ungariæ locum et præcipuum, sub felicibus auspiciis, imperante Deo cæli vento et mari, omni cessante tempestate, felici cursu, in tranquillitate pacis et optatæ quietis, divina dextera eorum assistente processibus, feliciter perduxerunt. Ubi eadem sanctissimæ reliquiæ cum maxima devotione et reverentia a Clero et populo, diverso apparatu ad cultum divinum adornato, incensis luminaribus, venerabiliter sunt susceptæ, et in capella regia sub custodia Fratrum ejusdem ordinis S. Pauli interim deputatæ. Gaudet inclytus Regis animus in voto iudicio Dei commissio se attigisse, quod vovit. Gaudet et lætatur Hungaria, sibi tanti Sancti effloruisse solatium, devotione et religione mirabiliter prius in regno plantatum.

Buda in Ca-
pella Regia
deponitur.

7 Volant interim hujus Sancti miracula diffusius, fitque ad ejus reliquias undique devotus concursus; et factus est Confessor regnicolis carus, qui reputabatur, antequam corpus advenerat, fide prædilectus. Crescit amor Regis validus, et quo locaretur, vix reperitur situs. Firmatur Regis et regni majorum consilium, quod Reverendissimus in Christo Pater ac Dominus. D. *l* Demetrius, tituli Sanctorum quatuor coronatorum Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Presbyter Cardinalis, sanctæ Otergoviensis Ecclesiæ gubernator perpetuus, aulæque regię supremus Cancellarius, Apostolicæ Sedis in regnis Ungariæ et Poloniæ legatus, probitate pius, pietate devotus; moribus mansuetus, et mansuetudine fidus, fidei et

sinceritatis alumnus, quem Rex experta scientia et cognita ad plures honores successive affectuose promovit, supradictas sanctas reliquias de capella regia in ecclesiam pretiosi Martyris Christi Laurentii, quæ distat uno milliari a Wuda versus occidentem, et in claro monte Wudensi est situata; ubi est egregia turba monachorum, qui sub titulo dicti Patris degunt, et sancta observatione militant, quique divinis insistant laudibus, vacant orationibus, atque ibi tamquam suo capiti, filii Patri, Magistro discipuli Duci milites, Deo et ipsi S. Paulo jubulant, et sedulum ac debitum impendant famulatum, collocaret. Qui ascitis sibi Episcoporum, Religiosorum, secularium, et aliorum multitudine copiosa, tollens corpus S. Pauli de Capella regia xviii Kalendas Decemb. In ipsa ecclesia venerandum cum suprema reverentia deposuit; et ipsum diem festum Translationis ejusdem deinceps celebrari, vigore et auctoritate suæ legationis instituit et mandavit. Et ut Christi fideles ad frequentationem reliquiarum diligentius illo die animaret, omnibus vere pœnitentibus, contritis et confessis, qui in ipso die translationis memoratas S. Pauli reliquias humiliter et devote visitarent, de omnipotentis Dei et beatorum Apóstolorum Petri et Pauli auctoritate confusus, unum annum de injunctis sibi pœnitentiis misericorditer relaxavit. In quo loco suffragium B. Pauli humiliter implorantibus innumera beneficia præstantur a benedicto Domino nostro Jesu Christo, qui facit mirabilia magna solus, ejus sunt hæc dona, ejus sunt hujus deserti sacrificia, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat in secula sæculorum, Amen.

Ex vs.
Transferuntur ad monasterium S. Laurentii.

a Plane id credibile est, licet in S. Antonii vita non tradatur.
b Imperavit Emmanuel, sive Mauuel, Comnenus, Calojoannis F. Alexii N. ab Aprili an. 1143, ad Septembrem an. 1180. Quando S. Pauli corpus sit adeptus non traditur. Fortassis tempore Egyptiacæ expeditionis an. 1169, quam lib. 3 narrat Nicetas, est id ad Manueles Duces allatum; vel ante ad ipsum Manuelem, simulque injecta petendæ bello Egypti cupido. Nam, ut ait Nicetas, audita Egypti fertilitate, et frugiferis Nili exundationibus, classe eam terram petere, et quæ auribus acceperat, oculis intueri et contrectare manibus instituit.

c Ita vs. Omnino videtur legendum Perilepsi. Est enim περιλεψις comprehensio. Hujus templi non meminit Nicetas cum Manueles ædificia recenset lib. 7.

d Erat is duodecimus annus Balduini II Imperatoris. Quo tempore Imperium Constantinopolitanum Latini tenuerunt, innumeræ sunt in Occidentem transportatæ Sanctorum reliquiæ; quas illi variis aut Principibus ac Rebuspublicis, quorum egebant auxilio, aut Ecclesiis et monasteriis, præsertim Belgicis, (utpote Flandriæ et Hannoveriæ Comites, aut eorum agnati) ad perpetuum sui nominis monumentum, donabant. His vimirum præsidii spoliari eam urbem cupiebat Deus, quam altero vertente seculo sub barbarorum passurus erat venire servitutum.

e Videtur decessi cernens. *f* Videtur legendum Interea.

g Successit Carolo patri in regnum Hungariæ an. 1312, obiit an. 1382, ii Septembris. De ejus adversus Venetos bellis agunt Hungaricarum, Venetarum, Italicarum rerum scriptores.

h Quinqueecclesiæ; civitas Episcopalis Hungariæ, a quinque basilicis nomen accepit, teste Bonfinio dec. 1, lib. 4.

i Ita vs. et Bonfinius, nisi sit typographi error: vulgo Zagabria. Urbs est Sclavoniæ Episcopalis.

k Vulgo Buda dicitur, olim Regum Hungariæ sedes: vel a Buda Attilæ fratre, ut vult Nicolaus Olahus Attilæ cap. 12, vel a Budinis, ut Bonfinius dec. 1, lib. 4 appellata; Germanis Offen.

l Hunc anno 1379, ab Urbano vi Cardinalem creatum scribit Ciacconius, fuisseque Archiepiscopum Strigoniensem.

DE S. MARCIANO PRESBYTERO,

OECONOMO ECCLESIAE CONSTANTINOPOLITANÆ.

POST AN.
GDEMM.
X JANUARI.
S. Marciani
nomen in
Fastis Lati-
nis,

Colitur x Januarii a Grecis puviter ac Latini S. Marcianus Presbyter, et magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ, sive sanctæ Sophiæ, magnus Œconomus; quamquam in Autologio Grecorum a Clemente VIII, approbato, non x, sed xiii Januarii celebratur. De eo Martyrol. Romanum :

Constantinopoli S. Marciani Presbyteri. Molanus : Et S. Marciani Presbyteri et Œconomi magnæ Ecclesiæ. Consentiant Belgica Martyrologia. Galesinius : Constantinopoli S. Marciani Presbyteri; qui vigiliis et orationi deditus, in Christi pauperes liberalis admodum, ita ut, qua sola tunica indutus erat, eam de-

EX CARIS. derit egentī : multis miraculis clarus, obdormiuit in Domino. *Martyrol. Germanicus* : Item Constantinopoli sancti Presbyteri Marciani, in vigiliis et orationibus eximii, erga pauperes omnino inuifeci, multis miraculis clari.

et Græcis. 2 *Horologium Græcorum x Januar.* Et S. Marciani Presbyteri et Œconomi magnæ Ecclesiæ. *Plinius eodem die Menas* : Vixit hic Marciano et Pulcheria imperantibus, parentibus e veteri Roma oriundis natus. Templum S. Irenes juxta mare construxit, eique oratorium S. Isidori conjunxit. Ædificauit et S. Anastasiam adem in Rostris Domini, quam et ab immani incendio, cum omnia circum ignis late depaſceretur, ipse in templi stans fastigio sublatisque ad caelum manibus preceat, intacta seruaui. Ejus uero tum miracula, tum in tanta pecuniarum copia inopiam, et indefessum religiosæ exercitationis studium, copiosius que de eo scripta est historia recenset. Agitur ejus Synaxis (sive ad festum celebrandum conuentus) in sacello sancti Prophetæ et Baptistæ Joannis, juxta cisternam Mucianam, in Danielis. Agitur uero ea Synaxis propter ingentem terræmotum, qui eo die sub initium imperii Basillii contigit : quando et templum supersanctæ Deiparæ in loco qui Sigma dicitur, et multa aliæ ecclesiæ, et privata ædificia collapsa sunt. *Eadem ad uerbum habentur in Anthologio vii Januarii.*

3 *Quæ de templis ab ea ædificatis hic dicuntur, ea distinctiuis infra referuntur in uita, uti et quæ de ejus sepultura. Eadem hinc tamen etiam illustrantur, ideoque uisum Græca adscribere* : Τελείται δὲ ἡ αἰτὸς σύναξις ἐν τῷ προσηπτεῖῳ τοῦ ἁγίου προσφύτου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου, πικρῆσι τῆς κωστήριος τῆς μοικρίας ἐν τοῖς Δουσί. *Quæ ita uertit Raderus* : Synaxis porro illius, seu dies festus, in sacenario S. Joannis Baptistæ Prophetæ, haud procul cisterna Mocesio in Danielis peragitur. *Ast in uita cap. 3, nu. 20, dicuntur ejus reliquias conditæ in monasterio S. Joannis Baptistæ, quod etiam dicitur Danielis; quod situm est prope diuinum templum præclari Martyris Mocii. De S. Mucio, quem Græci, Μύκιον appellant, ejusque adæ ægenus xii Maii.*

4 *De templa autem Deiparæ uirginis in Sigmate, cujus euerſi meminere Menas et Anthologia, ista scribit in Basilio Macedone Cedrenus* : Aliud Deiparæ templum, cui Sigma nomen, terræmotu prostratum, ex fundamentis reſecit, stabileque et priore pulchrius extruxit. *Opera pretium fuerit quæ de Sigmate, hocque terræmotu commentatur Petrus Gillius in Topographia Constantinopol. lib. 2, cap. 13, adscribere* : Scriptores, inquit, recentes patriæ Constantinopolitane tradunt, tempore Basillii Imperatoris terræmotum magnum fuisse, quo Diui Polycteti (uoluit Polyencti scribere, ut infra patebit) cecidit templum, et oppressit omnes, qui intus essent, ex eoque tempore appellatum fuisse Sigma. Ego potius ita appellatum fuisse existimarem a porticu, quam ante hunc terræmotum multis seculis Sigma a similitudine litteræ appellatam antiqua descriptio ponit in regione Hippodromi. Georgius Cedrinus meminit loci, quem appellat Sigma. Michaelen, inquit, Imperatorem monachi uestitu indutum ex monasterio appellato Studio correptum per forum pedibus traxerunt, et supra monasterium Periblepton nuncupatum ipsum ducentes, in loco appellato Sigma, exceccarunt. Idem Cedrinus ait Basilium Macedonium adem uirginis Mariæ restituisse a fundamentis, nominatam Signa. Einnuchus Chrysaplius Zomas excitauit statum Theodosii minoris in loco nominato Signa. Adem Diui Stephani positam prope locum nuncupatum Sigma Constantinum Magnum excitasse scribunt nonnulli. Itaque hoc Sigma alio loco fuisse in urbe, quam illud, quod dixi in tertia regione esse, et scribendum esse per e litteram, Segma, ex eo quod dicunt ideo sic appellatum fuisse, quod adis Polycteti in eo sita, terræmotu concussa

oppresserit omnes qui in eo essent. *Hæc ille. At non assequimur unde Segma deducat, nisi Sema uelit, sive σῆμα, id est sepulchrum.*

5 *Vitam S. Marciani, sive a Simeone Metaphraste, seu quo antiquiore scriptam, Latinam fecit Gentianus Heruetus, edidit Aloysius Lipomanus, atque ex eo Surinus. Marciani plures alii auctores meminere, quorum quidam in Annotationibus citantur. Theodorus Lector lib. 1 Collectaneorum de eo ista scribit* : Designauit autem Gennadius Marcianum (Œconomum, ad Ecclesiam relicta Catharorum secta translatum. Qui mox atque Œconomus esset factus, quæ in singulis ecclesiis offerbantur jussit per Clericos colligi, donec magna Ecclesiæ cuncta acciperet. *Mirum est scriptorem ritæ S. Marciani non commemorare eum aliquando sectæ Catharorum, sive Novatianorum, adhaesisse. Fuit eodem tempore Novatianorum Episcopus Marcianus quidam, cujus meminit Socrates lib. 7, cap. 43, et Nicephorus Callistus lib. 14, cap. 41. Socrates et Sozomenus, qui uiderunt S. Anastasiam erectam a S. Marciano templum, ut infra patebit in Notat. ad cap. 2, an siluissent si is ipsorum aliquando factioni fauisset, qui tam studiosè quid in eorum gratiam dixerit S. Atticus aliique tradiderunt? At non minor laus est S. Marciano, si errauit aliquando, tandem respicisse omnique deinceps uirtute floruisse, quam aliis in stabili perstitisse orthodoxæ gradu religionis. Agit quoque de S. Marciano Baronius tom. 6, uariis locis.*

6 Porro magni Œconomi præcipua post Patriarcham in Ecclesia Constantinopolitana dignitas erat, ut ex Georgio Cadino patet, qui illius officium ita describit : ὁ μέγας Ὀικονόμος, κρατῶν πάντα τὰ κτήματα τῆς ἐκκλησίας, καὶ πᾶν τὸ ἐποικιζόμενον ἐξ αὐτῶν καὶ διοικουμένη τῶ ἀρχιερεὶ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ. Magnus Œconomus, qui sua in potestate omnes Ecclesiæ facultates, omnesque in illis reditus tenet : et tam Patriarchæ quam Ecclesiæ hæc in re dispensator est. *Dispicit Jacobo Gretsero nostra lib. 1 Commentar. in Codicum, illud μέγας, natumque putat ex recentium Græcorum ambitione, qui officii et dignitatis titulum μεγάλου admodum liberaliter præponebant; et sæpe duo officia, cæteroque paria, aliter non distinguebant, quam uocis τοῦ μεγάλου appositione. Et jam quoque, inquit, ex ingenito fastu, μεγάλου titulo iurifice se circumspiciunt : ὁ μέγας ὄπισθον, ὁ μέγας σακελλάριος, ὁ μέγας ὠικονόμος, cum sint omnium prope mortalium longe miserissimi propter jugum Turcicum.*

7 Conferat hoc officium Œconomi Episcopus, ut ex Theodoro Lectore jam citato liquet : προσβλέπει δὲ, inquit, Γενούδιος Μαρτιανὸν οἰκονόμου. *Accedebat tamen Cleri consensus ut conſilium, ut ex uita cap. 1, num. 2, colligitur* : fit Œconomus maxima Ecclesiæ communi suffragio, et deinde : eos honorans, qui eum prætulerant. *Idem in aliis quoque Ecclesiis nos erat, ut ex historia Theophili Vicedomini 4 Februarii constat de Adenensi Ecclesia in Cilicia, ubi hæc inter alia* : Porro ordinato Episcopo, cum ad propriam remeasset ciuitatem, quidam de Clero instigauerunt, ut amoto illo alium Ecclesiæ ordinaret Vicedominum. *Ac deinde* : Priorem constituat Vicedominum, præbuitque ei coram omni Clero et populo auctoritatem dispensationis sanctæ Ecclesiæ, atque possessionem et pertinētium, cunctæque plebis; ac duplo tantum quam antea fuerat prepositus, denuo est honore sublinatus : ita ut peccasse se clamaret Episcopus, quod tam idoneam et perfectam personam, aliorum regiminiibus subiecisset, et illum inutilem et nimis idoneum promouisset. *Unde et illud manifestum fit, idem, aut certe non admodum diuersum fuisse, Vicedomini et Œconomi munus; tum ex iis que subduantur* : Recordatur priorem ejus conuersationem, et in quibus sancta Dei ministraverit Ecclesiæ, quod uiduis, et orphanis, et egenis optime ministraverat, etc.

8 *Postea tamen, ut sensum sibi profundi Magistratus aliquando ab auctoritate Imperatoris.*

Vita S. Marciani.

An aliquando fuerit Novatianus.

Officium magni Œconomi.

Conferatur ab Episcopo

Occasio festi celebrandi.

Locus sepulture.

Terræmotus sub Basilio.

Templum in Sigmate.

auctoritatem in res sacras arrogare consueverint, id minus Constantinopoli conferri ab Imperatoribus capit, ut ex Zonara constat, qui tom. 3, in Isaacio Commeno ita scribit: Præterea in Patriarchæ gratiam, etiam Ecclesiasticarum rerum administrationem Ecclesiæ tradidit. Nam cum ad illud tempus magnus Œconomus, ut et vasorum custos, designari ab Imperatore solerent; utrumque id munus Patriarchæ potestati subjecit, utroque Remp. privans. Idem in Romano Argyropolo: Fuerat enim aliquando ecclesiæ, quæ a Verbi Dei sapientia nomen habet, magnus Œconomus: ἐπεὶ τῷ βασιλεῖ ἀνείρετο πρόσθεν διοικούμους τῆς ἐκκλησίας τυυτησι προχρηρίζεσθαι. Nam Imperatori permissum fuerat antea Œconomus ejus Ecclesiæ designare. Vide Glossarium Meursii, qui tamen videtur existimare id ante Isuacium semper fuisse factitatum.

VITA

EX SIMEONE METAPHRASTE,
interprete Gentiano Herveto.

CAPUT I.

S. Marcianus fit Presbyter, deinde Œconomus.

Sunt quidem multa quoque alia, quæ hanc regiam exornant civitatem, Imperatorum sedes, et opes, et omne genus pulchritudo, situsque et magnitudo, et a mœnia, quæ sunt hostili manu potentia: nihil autem ei adfert æque magnum decus et ornamentum, atque vita virorum honorum et virtutis amantium. Ii enim majorem quidem adferunt delectationem, et majorem etiam admirationem: quin etiam majorem parant utilitatem. Propterea major est gloria civitatis, ornari potius viris piis et religiosis, quam murorum propugnaculis. Atque ea quidem multos viros tulit præclaros, qui eam decorant variis virtutis ornamentis: ex quibus si quis primos accurate elegerit, et iis vitam Marciani conferre, vel etiam præferre voluerit, is mihi non videatur a recto excidere iudicio. Quod autem non sit mala de eo nostra, sed recta sententia, ipse, ut aiunt, ostendet, eritque procedens fide digna oratio.

2 Hic ergo Marcianus floruit quidem tempore ejus cui fuit idem nomen, nempe b Marciani, qui tunc erat dominus Romani Imperii. Patriam autem suam veterem Romam ab alto repetens a parentibus, (illi enim ex ea profecti, in hanc Constantini civitatem, quæ erat recentior, migrarunt) consequenter erat et illustri natus genere, insignique opibus et dignitate, et quod nobilitatem referebat ad splendorem Imperatorum. Tanta autem gloria insignes nactus parentes, pietate autem et religione longe insigniores, ipse quoque educatur liberaliter, et eruditionem pulchre docetur, nostram, inquam, et externam. Deinde sicut Moses quoque ad Ægyptios, ita etiam Marcianus optime ventitat ad Byzantinos, et ad majorem et perfectiorem sapientiam, eam, inquam, quæ est ex spiritu, convertitur. Qua quidem ex re et vitæ splendor, et sermonis gratia illi acedens, nomen ei peperit, et insignem fecit inter omnes laicos: paullo post autem etiam cooptat in Clerum Ecclesiæ: et cum sacris esset dignus, deducit ad gradum Sacerdotum. Qui autem ei ad hoc vim attulit, fuit hujus civitatis c Patriarcha. Nam illum quoque cepit Siren illius virtutis, et plene erant aures iis, qui de illo spargebantur, sermonibus et laudibus. Cum ergo gradus, qui inter Sacerdotium intercedunt, nihil esset quod prohiberet, sed multo magis, ut ad majora procederet, invitaret; cum omnes brevi tempore pervasisset, vocante tempore, refertur etiam in numerum Sacerdotum. Deinde etiam fit Œconomus maximæ Ecclesiæ communi suffragio, non vim afferens, sed invitus, et non tam honoratus, quam eos honorans, qui eum prætulerant. Sed hæc quidem postea.

3 Modo autem cum ei admodum juveni creditum esset Sacerdotium, et ejus parentes e vita jam excessissent, et utriusque facultates, quæ erant luculentæ, accepisset; cum juventutem quidem moderate, Sacerdotium autem honeste, opes vero pie regere et administrare fuit cognitum: ut qui egenos sive hereditatis assumeret coheredes, et eis majori parte cederet: vel, ut hoc potius dicam, cum eis quæstuosam exerceret negotiationem, et in parvis supeditandis maxima vicissim acquireret. Atque alias quidem voluptates magno quodam et excelso animo apparuit eum despiciere, et eis minime uti; ab uno autem solo victus fuit amore, a verbis, inquam, divinæ scripturæ: et ad illa oculos perpetuo convertebat, et eis perpetuo assidebat: quo fiebat, ut nihil esset in eis adeo occultum et inventu difficile, quod non manifestum et notum evasisset laboriosæ ejus diligentia. Venti autem et oculis fortiter imperabat; ut qui sciret florem et robur juventutis per ea facile impelli ad lapsum. Sunt autem casus, qui ex iis oruntur, multi et difficiles. Precibus autem et vigiliis se dedebat plurimum, et valde pueros edocebat, quod ad virtutis rationem attinet, non solum eos, qui erant relati in numerum Sacerdotum, sed, ut semel dicam, quotquot in civitate erant pii et religiosi, et curam gerebant philosophiæ.

a De muris urbis Constantinopolitanae multa habet Petrus Gyllius lib. 1, Topograph. cap 19.

b Imperavit Marcianus a 29 Julii an. 450, usque ad finem Januarii 457.

c Fecit ne hic Anatolius, qui an. 458 obiisse traditur, coliturque a Græcis 3 Julii, an Gennadius ejus successor, de quo 23 Augusti et 15 Novembr. agemus, haud constat. A Gennadio certe constitutus est Œconomus magnæ Ecclesiæ, ut ex Theodoro Lectore diximus.

CAPUT II.

Templum S. Anastasiæ ædificat.

Illo autem suo præclaro boni et honesti amore, valde quoque amabat sacras ædes Christi Martyrum, et ex eis alias quidem, quæ laborabant, et ruinam minabantur, reficiebat; alias autem, quæ nondum factæ fuerant, excitabat. Quod autem ardentissime amabat, et sui desiderii finem existimabat, hoc erat, ut præclare et insigni inter Martyres a Anastasiæ præclarum templum extrueret. Laborabat autem in loco inveniundo, in quo opportunissime sacrum ei ædem extrueret. Cum de eo autem esset sollicitus, mulier quædam, quæ genus ducebat ex b Syrorum Antiochia, Neco nomine, cum paullo ante conjugem amisisset, insignem domum, quæ ei hereditate obvenerat, posita autem erat in medio Constantinopolis foro, volebat vendere, ut eum ejus pretium accepisset, ad sua reverterefetur. Hæc cum rescivisset hic ardens amator Martyris, et locum vidisset convenientem, et situm esse aptum suo proposito, pro lucro rem esse ducit: et ad mulierem veniens, loquitur de pretio, et numeratis his mille aureis, persuadet ei domum vendere.

3 Cum sic fecisset, planum erat eum jam velle opus aggredi. Sed qui bonis omnibus adversatur, ne hic quidem ostendit se suæ artis oblitum, neque omnino cessare, aut cessaturum esse malefacere; sed se mulieri astute insimans, et ei gravem immittens pœnitentiam, ejus mentem valide oppugnabat; tanquam alias machinas ei pudorem admovens, quod scilicet a vulgo haberetur ludibrio; quæ sic pulcherrimas consumeret possessiones, erat enim domus antiqua et magnifica, et cui longo ante tempore, magni scilicet Constantini, contigisset ædificari: locari autem mercedibus et annuis possessionibus, satis magnum commodum afferebat. His mulier, ut mulier, labefactata, contractum solvere conabatur. Marcianus autem, qui nulli volebat esse molestus, nec cogere ut aliquid faceret quod nollet, suo jure cessit, et possessionem dimisit mulieri; quærens actionis sacrum esse fundamentum, et nihil volens offerre sanctæ Martyri,

Ex METAPHRASTE prudentia: largitas in pauperes:

Studium Scripturæ:

abstinentia: pietas: zelus.

Templa instaurat et extruit.

a

Emittit locum templi S. Anastasiæ.

b

Et non divitiis.

a Viri sancti urbium ornamenta.

b S. Marciani patria, genus, parentes.

institutio

Sacerdotium

c

officium Œconomi

EX
METAPHRASE

tyri, quod non prompto et alacri daretur animo, aut quod esset coactum.

6 Ex hoc ergo videbatur malignus victoria potitus : sed fuit illud principium, quo factum est, ut maxime vinceatur. Nam Deus, qui scit omnia tradidit ad id quod est conducibile, is providet, ut hujus rei exitus sit longe melior et preclarior. Hic enim Marcianus cum hoc amore teneretur, et aliquando versaretur in legendis orationibus ejus, qui et sermone, et moribus, et Theologia preclarissime refulsit, sapientis, inquam, Gregorii; et de hujus Martyris templo cognovisset, *c* ut ille dicit, quod positum quidem esset in iis, quae d' Domini Rostra vocabantur; (erat autem tunc veluti quaedam sedes Orthodoxis adversus Arianos) : cum ergo cognovisset, quae ille de eo templo praedixerat, suam gregem incitans, et ei addeus animum : *c* Haec Anastasiam, haec, inquam, quae cognomen accepit ex resurrectione, videbitis, sat scio, ampliore et majorem. Cumque didicisset, non sine Dei numine nec temere praedictum fuisse a magno illo viro; etsi non magis praedictum fuisset de templo, quam de populo; et, utpote quod is, qui per illum haec praedixisset, posset quoque verba in opus deducere, neque reputans impensarum multitudinem, neque quod major esset conatus, quam qui ejus viribus conveniret, ei quae omnia potest fidei rem credens, opus cepit urgere.

c
d
Valerianum
S. Gregorii
Theologi de
hoc templo.
e

S. Marcianum
templum ma-
gnificum S.
Anastasiae ex-
truit.

7 Et illud quidem minus et vetus templum relinquit in priori figura; ut sic omnibus ad spectandum propositum, apertius quam lingua praedicaret Theologi prophetiam; alterum autem ei excitat maximum et pulcherrimum, in orbem quidem variis porticibus atriisque et vestibulis, quae vel ante templum elegantem praese ferunt speciem, comprehendens; id autem veluti quandam magnam stellam, vel lunam a multis iisque pulchris stellis circumdatam, in medio erigens. Qualis enim id complexa sit pulchritudo, columnarum splendores, et colores, et magnitudo, lapidumque fulgor, et claritas materiae, aurum tectum supra illustrans, ut ubique picturae, quae artis quidem perfectione mentes obstupescant, oculos autem demulcent varietate materiae. Jam vero f' domum venerande illuminationis, aut eam quae est constituta ad repouenda sacra vasa et donaria, quomodo quis dicens, non minus dixerit, quam postulet operum dignitas? Ipsorum autem vasorum multitudinem, aut materiam, aut artem, qui voleat oratione persequi, sciet omnino, se ea solum mirari posse, non lingua exprimere. Adeo sunt omnia aequae excellentia, ut etiamsi nemo praedixerit, vel ex hoc possit esse manifestum videntibus, quod ea mente divina processerunt, et manu divina opem ferente et Superis.

f

a Acta S. Anastasii dubium 25 Decembris. Ejus reliquiae an. 1 Leonis, Christi 457. Constantiopolim allatae, occasione forte sancti hujus consilii Marciano praebentur. De his Cedrenus : Illo anno allatae sunt Sirmo reliquiae sancto Martyris Anastasiae, inque ejus templo depositae, quod est apud Rostra Bonnini.

b Quae sola sane addito Anthechia dici solet, de qua alibi saepe. c Graecum hujus vitae exemplar nondum nactus sumus. Ille mendam suspicamur, propter ea quae subjiciemus.

d Lipontius et Surtus edidit Rostra Domini. De ea ade Cedrenus in Valentiano : Tunc et Theologus Gregorius majori cum libertate verbum veritatis Constantiopolim docebat, in oratorio S. Anastasiae, quod adhuc erat exiguum, decemium ibi et paulo amplius (id ad ejus vitam 9 Mali expenditur) moratus. Ibi quoque inaudita eduntur miracula ex apparitione immaculatae Dominae nostrae Beatae. Duplici enim nomine appellatur templum S. Anastasiae : nam Anastasia dicitur, id est Resurrectio, quod ibi resurrexerit vere religionis doctrina, et Anastasia, a miraculo quod isthuc contigit. Fertur enim mulier quaedam ex obliquo loco collapsa exspirasse, facta deinde communi a Catholice praecatione, revocata ad vitam. Id oratorium cum tunc esset exiguum, postea a S. Marciano reaedificatum est, ut nunc cernitur. Ita ille, quae ex cap. 4 fient clariora. Nyltander hic vertit, pater Imperator Marcianus ad eam viam extruxit, etc. perperam. Graece est ἐκ τῆς οὐσίας μεταστάσας ἐννοεοδομηθῆναι. Socrumenus lib. 7. c. 5 de eodem Gregorii Theologi domicilio sic scribit : Gregorius autem Nazianzenus praesidebat iis qui Trinitatem consubstantialem profitebantur. In ea exiguam quaedam cellula curam suam colligebat, quae per quosdam suae fidei homines,

tum ipsi, tum iis qui consimilem religionem amplectebantur, in domum preclarioram constructa erat. Sed eadem postea templum urbis efficta fuit prae ceteris illustre : estque non solum structurae elegantia et maiestate, sed et evidentis quoque divinae apparitionis ubertate conspicuum. Etenim divina vis manifeste hic apparens, tum per se, tum per somnum saepe multis, et morbis et variis rerum casibus alligebatur, apertulit. Creditum autem est, haec esse sacrum virginem Marciam, Christi matrem. In hujus enim honorum templum extructum conspicitur. Porro haec ecclesiam Anastasiam appellat, (quod nomen resurrectionem significat) ob id, ut ego quidem puto, quod Niceni Concilii dogma Constantiopolim per diversa docentium potentiam collapsum jam, atque (ut ita dicam) intermortuum, per Gregorii praedicationem hic resuscitatum sit, ac reviviscit : seu potius (ut a quibusdam audivi, qui se rem veram referre asserverant) quod congregato ad concionem populo, gravida mulier e sublimi portica delapsa hic exspiravit : eademque factis super ipsa communibus omnium precibus reviviscit, et una cum fetu salvata sit : adeoque ex miraculo divinitus edito deinceps istam appellationem locus ille sortitus fuerit. Eodem scribit Nephorus Callistus lib. 12, cap. 7. Brevis Socrates lib. 5, cap. 7. Eodem tempore Gregorius ad urbe Nazianzo translatus, intra urbem in parvo oratorio conventus faciebat. Cui oratorio Imperatores postmodum maximum templum adjuverunt, vocaveruntque Anastasiam. Agil de eadem domo Baronius, ad an. 378, nu. 53 et seqq.

e Ex Graeco textu, si is esset ad manum, elici fortassis clarior sensus posset. Anastasiae meminit Nazianzenus orat. 32 ad 150. Episcopus : Vale Anastasia, nomen a pietate habens. Tu enim nobis fidei doctrinam, quae adhuc contempti erat, excitasti. Vale, inquam, communis victoriae sedes, nova Solo, in qua primum arcam fiximus, quadraginta annis in deserto circumactam, incertisque sedibus vagantem. Tu quoque a magno hoc templum et hospitium, ova haec dicitis, quod magnitudinem, quam nunc habes, ab orthodoxa doctrina suscepisti : quodque nos, cum primis Jesus esses, Hierusalem effectimus. Visque etiam aliae ades sacrae, etc. Multa in eadem sententiam habet idem Gregorius in Inimonia de Anastasiae templo. At in varmine de vita sua, haec inter alia canit :

Anastasia, templorum honoratissimum,
Quae fidem suscitasti in terra praetenti :
Arca Noe, quae diluvium sola
Mundi effugisti, et fers secundum
Catholicum mundam in semente, etc.
f Id est baptisterium, ut infra num. 17, exponitur

CAPUT III.

Veste pauperi data, ipse splendida indutus cernitur.

Omnibus autem convenientibus, novi quidem templi, ut par est, enecenia celebrabantur; et a dies quoque, quo ipsa Martyr certamen consummavit, ipso, inquam, Decembre. Vocabant autem enecenia et fideles b Imperatores et sacrum Senatum, et universam, ut semel dicam, civitatem. Oportebat autem, qui latebat, Marcianum eo die videri, qualis esset moribus, qualis virtute et quantum se ultra mandata extendebat. Nam cum tota concurreret civitas, et agentes una cum ea quodam pacto attraherentur, pauper quidam accedens ad hunc virum egregium, (ii enim exquirunt ac discunt benignas et clementes animas, non secus atque ii qui liberant, medicos) accedens ergo, respexit ad ejus dexteram, et petiit ut acciperet aliquid medicamentum famis. Ille autem (tunc enim nihil gestabat in sinu, sed revera habebat intra animae sinum benignitatem multam et clementiam, cum remotus fuisset ab omnibus, et locum adspexisset valde lateentem, nullo autem alio, nisi una tegetetur tunica, quod quidem fuit ei tota vita familiare, ut dualus non uteretur tunicis; cum sic se haberet vir divinus, etsi facile erat excusando egestatem, repellere supplicationem; nam quod nihil portabat, testes habebat omnia intuentes oculos. Ille, perinde ac si non daret, fieri non posset, ut non Deo offerret molestiam, cum se ea ipsa, quae sola indutus erat, veste exuisset, dat egenti prompto et alacri animo : et de cetero, habebat solum vestem Sacerdotalem, et penulam, quae corpus contegebat, quam etiam inde quaque contrahens, cupiebat quantum fieri poterat, latere, et id quod factum fuerat, omnium celare oculos.

Reddatur
templum.

a

b

S. Marcianus
propriam ve-
stem dat pau-
peri.

Fidetur splen-
didissimum
veste nihilus.

bat

bat et complicabat, cupiens, ut diximus rem latere. Qui autem aderant, et una cum eis Pontifex, cum oculos in eum defixissent, vident quoddam novum et arcanum miraculum, et propemodum iis solum credibile, qui adspexerunt; vident eum intus indutum eximia quadam veste regia, et auro nitenti intertexta, quæ tunc etiam magis apparebat in manibus, quando eos qui accedebant, divino corpore impertiebat. Hæc videntes, alii quidem apud se mirabantur; alii autem aliis quoque enuntiabant; nonnulli quidem ut admirantes, nonnulli vero, ut est verisimile, etiam invidentes. Qui etiam ad ipsum Pontificem Gennadium accedentes, tanquam existimantes eum nescire, quæ eum scire maxime volebant, ei renuntiant. Deinde ei etiam conabantur detrahere, et movebant calumnias adversus beatam illam animam. Et ille seipsum quoque dicebat vidisse, modum autem ignorare, et se revera de eo dubitare.

Miraculum explorat Patriarcha.

10 Postquam autem a Marciano fuit impositus finis sacrificio, eum accersit Patriarcha: et eum seorsum conveniens, de veste reprehendit, dicens eam magis Imperatoribus convenire, quam Sacerdotibus. Ille autem magis animi dubius, quam is qui dubitabat, procidit ad pedes illius, et in eos multas fundens lacrymas, negabat omnino id quod dictum fuerat, et dicebat deceptos fuisse ejus oculos. Tale quid enim vel solum cogitasse, aperta est insania. Ad hæc Patriarcha (stultum enim existimabat et a ratione aperte alienum, propriis non credere oculis) manu propria statim tangens, relaxat ipse penulam simul cum veste Sacerdotali, et de cetero miraculum videbatur et dicebatur. Nam illa quidem aurea, quæ paullo ante videbatur, tunica, nusquam erat; nudus autem Sanctus videbatur sicut erat, exceptis his indumentis Sacerdotalibus; nudus, inquam, qui vere aureis virtutis tunicis, quæ sub aspectum non cadunt, tegebatur. Hoc Pontificem quidem adducit in admirationem; in admirationem autem adducit etiam Imperatores, cum jam fama ad eos pervenisset: clarum autem erigit trophæum simul et adversus malignam et sceleratam Arii insaniam, quæ, proh dolor, usque ad id tempus defendebatur ab aliquibus. Fidelium enim multitudo, cum miraculo ei esset veluti additus animus, et in recta esset confirmata sententia, Arii quidem dogmata respuebat tanquam nugæ; ipsi autem perinde ac quædam annuum fluentia, prompto et alacri animo ad templum confluebant, partim quidem contemplaturi ejus pulchritudinem, partim autem rectos quoque audituri sermones. Tanta autem et tam innumerabilis confluebat multitudo, ut vel solum accessisse prope ambitus, esset præmium multorum sudorum, et a multis existimaretur dignum, de quo acriter contenderent.

a Colitur S. Anastasia a Latinis 25 Decemb. a Græcis 22 ejusdem, quo versimile est hanc dedicationem contigisse. An forte an. 461, quora dies Dominica fuit? Nam quod Baronius ann. 459, contigisse eam dedicationem tradit, id nullius veteris scriptoris confirmat auctoritate: nec verisimile est tam cito eam ecclesiam absolvi potuisse.

b Leonem et Verinam, qua alius Berina dicitur.

c Sedil Gennadius ab an. 438 ad 474.

CAPUT IV.

S. Anastasie templum ab incendio servatum, miraculis illustratum.

Conveniebant ergo, diem unum festum frequenti deinceps tempore celebrantes. Nam ab eo quoque frequentia fiebant miracula. Ex quibus; ne in multis dicendis immorer, aliquod unum accipiens narrabo, quod satis est et ad ostendendam magni Marciani gratiam, et quod hoc sacrum templum Dei voluntate factum sit. *a* Incendium, quod non multa habuit similia, exitio dabat Rostra Domnini. Nam cum ignis apprehendisset loca, quæ sunt ad mare Bo reale, totam urbem cingebat, et sic serpens ferociter

a Incendium S. Marciani precibus restinguitur.

usque ad mare quod est in meridie, depascebat omnia, quæ interredabant. Consequenter ergo hanc quoque sacram aedem ignis comprehendebat impetus. Unusquisque ergo propriis neglectis calamitatibus, ad templum acriter procedebat, igni, qui non cernebatur, eorum inflammatis animis. Homo autem Dei nihil perterritus, et, ne si quidem cum in orbem circumconsideret ignis, nihili faciens sed fidei in Deum credens omnia cedere; sacris acceptis Evangeliiis, in summum tectum ascendit, et stans in medio flammæ, et se convertens ad preces, Christe Deus, dicebat, Deus patrum nostrorum, qui Abrahæ sacrificium suscepisti, et quem ei ex promissione præter spem præbuidisti filium, præter spem a eade liberasti; qui etiam in fornace Babylonica tres pueros captivos eo effecisti potentiores; ipse nunc quoque Domine, hanc tuam domum conserva, ne laedatur ab igne: et ne concedas, ut opus tuum quod nos multo labore et tanto perfecimus desiderio, ignis destruat: ne adhuc pergat inimicus in nos insolenter gloriari; nec ora Arianorum, qui sunt nobis propinqui, nos probris appetant: sed nunc quoque ostende aliquid dignum tua benignitate et majestate, ad gloriam tui nominis, et ad nostram, qui veritati credimus, gloriationem et exultationem. Hæc cum ille diceret, una cum verbis effluebant lacrymæ, et ostendebant eum intus extabescere. Deinde cum subjunxisset, Amen, videbant omnes fere qui aderant, primum quidem ignem sibilantem circa totam aedem, et in illam veluti facientem impetum; deinde vero recedentem, et veluti repressum a quadam inexpugnabili et fortissima virtute. Certe hæc quoque sacra aedes, quomodo divinorum puerorum aliquando corpora, tota illæsa, tota intacta, in tanto; o Christe Servator, igne est conservata.

EX
METAPHRASIS.

Gen. 22.

Dan. 3.

12 Nec hoc solum, ut jam ante diximus, sed plurima quoque alia admirabilia in hoc templo ostenduntur; multa quidem et tunc per Marcianum, multa autem post illius quoque mortem, partim quidem magna inter Martyres Anastasia, partim autem ipsa quoque communi omnium Regina intemerata, inquam, Deipara operante. Quæ quidem evidentissime apprensus iis, qui in eo sunt paullo meliores, cum figura et forma consueta, non solum in somnis, sed re vera, causa est ut fugentur dæmones, morbi et regriduntur: veneficique et aliis malis medicamentum vere est inexpugnabile. Sed hæc quidem dicere certamen est non facile, et enumerare perinde est ac mare metiri cyatho.

Miracula S. Anastasia, et D. Virginis.

13 Quod autem non solum vivi, ut recte viverent, sed etiam jam mortui, ut viverent, in hoc templo acceperunt, jam volens declarare oratio, inveniat eorum, qui adsunt, aures paratas ad accipiendum miraculum. Mulier quædam ex superiori porticu dexteræ partis despiciens, et plusquam tutum esset, se in altum extollens, simul et cadit ex alto, et sibi quidem mortem affert; affert autem, proh dolor, mortem quoque foetui, qui in eo habitabat. Quod quidem cum vidissent divinus Marcianus et populus, id ferre non poterant: sed in medio festo erat lamentatio et lacrymarum occasio id quod acciderat. Verumenimvero is qui est natura bonus, non sinit diu dominari illam affectionem: sed antequam e templo exirent qui congregati fuerant, (oportebat enim simul et Dei clementiæ, et in eos qui ipsum amabant, gloriæ opus conspici) cum in altum manus sustulisset Marcianus, et communiter oraret eum populo; et mulier surrexit præter opinionem, et intus motus est infans admirabiliter. Sed de miraculis quidem satis sit in presentia.

Mortua S. Marciani precibus suscitata.

a Contigisse hoc incendium scribit Marcellinus Comes Basilisco et Hermenrico Coss. Indict. 3, anno nimirum Christi 465. Constantii Chronicon Alexandrianum, et addit contigisse seria 4, 2 Septemb. cum celebraretur memoria S. Mamantis. Quæ ἀποστρασαντ: nam iis Coss. Indict. 3, littera Pomicialis erat C, et 2 Septemb.

Incendium Constantinopolit.

EX
MEI APUDISTI.

plemb. incidebat in diem Jovis. In vita S. Danielis Stylitæ 11 Decemb. dicitur capisse incendium vesperi, quando a piis hominibus que ad festum pertinent inchoantur, et vigilie aguntur. Corpitergo 1 Sept. ad vesperam die Mercurii, pridie S. Mamantis, quæ Græci 2 Septembris, Latini 17 Aug. colunt. Cedrenus refert hoc incendium anno S. Leonis, qui erat Christi 361. De eo Theodoros Lector lib. 1. Magnum ortum est eo tempore incendium altera Septembris. . . . Marcianus vero Oeconomus ad regulas ecclesie S. Anastasie ascendit, et Evangelii manu prehensis, lacrymis et precibus domum illam servavit. Cedrenus recenset quæ incendio absumpta sunt publica ædificia, at de S. Marciano hæc scribit: Marcianus autem Oeconomus magnæ Ecclesie, qui templum construxerat sanctæ Resurrectionis, illud adhuc recenter ædificatum ab hoc incendio servavit, cum in lectum ascendisset cum Evangelio et Hymnariis, Deumque lacrymis placasset. De eodem incendio agitur in vita S. Marcelli Archimandrite 29 Decembris. Hinc porro refellens Gyllium, qui lib. 3, cap. 6 ita scribit: Ex his Sozomini verbis (superius a nobis relatis) patet errare recentes, hanc ædem Divæ Anastasie Romanæ attribuentes. Descriptio regionum urbis duntaxat appellat ecclesiam Anastasiam: quam ego arduor unam fuisse ex his duabus, quas maximas et ornatas omni genere lapidum Cedrenus scribit incendio excitato renante Leone conflatasse. Mirum est illud de æde S. Anastasie per Marcianum servata non animalversam ab hoc auctore in eodem Cedreni loco.

CAPUT V.

Templum S. Irenes, aliæque edificat
Marcianus.

Opportet autem omnino alia quoque templa complecti oratione, quæ ille pie ac religiose edificavit: a Irenes, inquam, quæ est inter Martyres admirabilis, quod est ad mare positum: et ejus, quod est illi continens, divini scilicet Theodori. Hoc enim templum Martyris Irenes, erat quidem in principio, neque propter magnitudinem, nec pulchritudinem, nec ullum alium ornatum aut magnificentiam, dignum quod spectaretur: sed Deo omnino curæ fuit id excitare in eam, quæ nunc cernitur, magnitudinem et pulchritudinem. Quamobrem Gennadio quoque Patriarche divina quædam apparuit visio. Dicebat autem visio: Solve hoc templum: tempore enim tui b successoris sum id rursus excitaturus. Atque ille quidem simul jussum implevit, et vitam finiit. Marcianus autem ille admirabilis, cum ad ejus aures pervenisset hæc visio, atque ei etiam fuisset c tradita magnæ Ecclesie dispensatio, existmans somnium id ad se deferre, varias apud se versabat cogitationes, quoniam modo fieri posset, ut ei succederet hoc opus ex sententia. Inscientibus itaque fere omnibus, cum patris aliquot illic vvit. Deinde etiam cum ipsos jussisset recedere, (jam enim erat nox) solus et genu et anima Deo inclinata, ubi nunc sacra ara est posita, orabat dicens: Deus, qui execranda templa simulachrorum tuo metu et salutari voluntate evertisti, ac eorum autem deceptione opus tuarum manuum liberasti; ædes autem sacras et templa sancta excitari jussisti, in quibus tu quoque semper divina multa signa peragis; ipse nunc quoque convenietur tuo divino promisso, ad hunc locum respice, et eum sanctifica tua ineffabili gratia et virtute; per nos Domine excitans jam tibi præcognitam domum ad tuam gloriam, ad nostram exultationem, ad multarum animarum salutem, que tunc nomen invocant. Certe Deus et Rex omnium, cujus voluntati cedunt somnia, et cujus vere est opus cogitatio. Cum sic orasset, ejus oculis somnium inmittit Deus, et statim ei ostendit in somnis, et templi situm, et magnitudinem, et aliam omnem ædificationem. Deinde etiam divinam tanquam in somnis audivit vocem: O Marciane, fieri possunt omnia credentia.

15 Cum itaque surrexisset, metu et gaudio plenus, accedit ad Archiepiscopum, et exponit visionem. Illius autem gratum assensum assecutus, ad opus aggreditur, et ut, prout ei ostensum fuerat, adem faceret magnificam, cum proximum mare, quod tunc templi fores propemodum alluebat, labore et magnis sumptibus effodisset, templi sic jacti fundamentum: adeo ut huic quoque templo conveniat, quod dictum

est: Ipse super maria fundavit eam, omnium scilicet opifex. Jactis autem fundamentis, reliqua quoque pergit ædificare. Magnificas enim columnas per seriem utrimque statuens, deinde alias iis superne imponens, effecit inferiores et superiores porticus. Deinde cum totam ædem omni ex parte comprehendisset d ἰσαίθροις, ita tectum imponit, maximis id complexus trabibus. Quid autem dixerit quispiam, quam sint validi parietes, quam sit æmœnum pavementum, quam sint alia omnia oriata, accurata, et elegantia? Nam ulicumque quispiam oculum defixerit, existmans se immorari in eo, quod est pulcherrimum, deinde rursus aliud attenderit; eum præritebit morte, quam in priore traxerit: et sic omnia pervadens inveniet, cum semper id, quod præcessit, videatur vinci ab eo quod adest.

16 Cujusmodi autem invasit quoque dæmon, hoc præclarum opus impedire aggrediens? Nam cum duæ magnæ columnæ, quæ statute erant ante aram venerandam, jam essent erigende, altera ex iis manibus hominum diu parere noluit, vixque contineri poterat, et a statu concinno divertebat, et instrumenta continenter dirumpebantur: iisque, qui ad hoc administrabat, defatigata jam erat industria. Tandem cum fieri posse veluti desperasset, ad Sanctum uno consensu accedunt, et id, quod factum fuerat, renuntiant. Is autem non statuit se dedere otio et socordiae. Neque vero afferendi remediî spem abiecit, respiciens imbecillitatem cogitationum et manuum humanarum: sed spei in Deum universum permittens, venit ad locum. Et cum primo manus extendisset, et se totum contulisset ad preceationem, et figuram crucis signasset, increpavit dæmonem, qui erat causa impedimenti: hinc, dicens, et hostis omnis boni, cessa invidere et ea impedire, quæ sunt ad Dei gloriam. Deinde ipse quoque cum aliis manibus jam senio affectis, opus nua attingens, magnum attulit momentum, ex spiritu potius, ut ita dicam, quam ex corpore: et profinus moveri cepit columnæ status, et cessit manibus. Apparet autem in hodiernum usque diem in columna miraculum per hoc quod a recto paululum declinaverit. Hanc autem dicitur columnam, quæ posita est a sinistris aræ sacrae iis, qui adspiciunt ad Orientem.

17 Sed quomodo pulcherrimi quoque ab eo constructi illuminatorii, quod quidem solent vocare baptisterium, paucis explicare quis possit pulchritudinem, quod videntibus cum admiratione magnam profundit voluptatem? Comprehensum enim est a quinque porticibus, sicut Probaticam quoque aiunt piscinam quæ est in Hierusalem. Sed hic quoque majora, quam illic, videntur fieri miracula. Nam in illa quidem erat qui accedebat Angelus, et uno die unus assequelatur curationem. Hic autem non est servus qui ministrat, sed advenit quidem Dominus. Curatio autem non uno fit die, sed assidue: et non solum corporum, sed etiam aperte animarum. Ostendit autem divinus Marcianus hæc quoque figura baptisterii, se universum fecisse ad formam hujus, quæ sermone celebratur, piscine. Cum enim tectum tholis divisisset, et aureis lapillis quæcumque erant illius ornasset, et ægrotorum figuras descripsit ad unguem, et ipsum etiam Christum ægrotos curantem; ut non solum eos qui laborant, sed medicum quoque videre liceat. Optimum autem fuerit, non ita vixile indigendo præsentis oratione, ea quæ dicta sunt, ipsis oculis apprehendere. Nam quæ illic sunt, majora esse existismo, quam ut ea possimus oratione consequi, et quæ possit solus visus comprehendere. Quamobrem ea quidem statuo prætermittere. Quæ autem sunt his germana, et simul propinqua tempore perfecta fuerunt, ea dicam utique; et quod jam mihi fuit in memoria, divini Isidori templum, adhuc magis litteris memorarie mandabo.

Psal. 23. 2.
Templum S. Irenes mira elegantia

Dæmon opus impediens, cruce pellitur.

a
Templum SS. Irenes et Theodori, constructum Marcianus, celesti visione animatus.

b

c

Baptisterii unius mirifici operis.

Joan. 5.

Templum S. Isidori con-
struit.

18 Cum divinatorum oratoriorum ædificationis quodam vehementissimo teneretur amore bonus revera Marcianus; nec magnum quoque neglexit e Isidorum: sed ut ejus sacras afferret reliquias, et magnificentissimam ei ædem extrueret, magno sibi duxit studio contendendum. Nec cessabat omnem locum considerare ac contemplari. Et ideo adhuc quidem differebatur ædificatio; cum autem ejus collegisset reliquias, et in loculo deposuisset, eas statuit in præsentia servare in hoc templo Martyris. Ubi autem brevi aliquo post tempore aggressus est eas transferre, accidit ibi aliquid admirabile et arcannum. Neque enim ipse, nec alia multa manus hominum potuit thecam amplius movere. Divinam ergo aliquam rem esse arbitratus, et f cum aliqui ei in somnis ipse significasset Martyr, se loco delectari, neque velle hinc suas transferri reliquias, deinceps parens visioni, construxit hanc ædem, quæ sita est prope templum Martyris Irenes. Quod hæc ædes autem sit grata Martyri, per multa hoc signa significat, evidenter apparens, et magna miracula assidue efficiens, et a dæmonibus quidem liberans eos qui ab eis detinentur; naufragis autem fluctus sedans, et ventorum sævitiam increpans; eos qui molestia afficiuntur consolans, et tristitiæ causas eis adimens; et aliqui ægrotantibus aut egentibus ea quæ sunt gravia, cessare faciens; et quæ bona sunt, præbens.

f
Multæ isthæc
sunt mira-
cula.

Mortuus S.
Marcianus.

19 Hæc cum magnus perfecisset Marcianus, et his veluti aliis muris aureis, ornatus gratia et securitatis, civitatem decorasset, dissolvit vitam in profunda senectute, priusquam maximo templo Irenes celebraret encæniam; hoc veluti excedendi appositum quidpiam elocutus: Hæc ambo in manus tuas commendando Domine, nempe animam quam ipse creasti, et templum, quod ego tua voluntate construxi. Quæ cum dixisset, decessit decimo mensis Januarii.

Magnificè se-
pelitur.

20 Concurrit autem universa civitas, deductura reliquias, ipseque qui tunc erat Pontifex, et quicumque erant sortis Ecclesiasticæ, et multitudo monachorum, et cætus honestarum mulierum, et ex Magistratibus, quotquot erant pii ac religiosi. Atque sacras quidem ejus reliquias Joannis Baptiste monasterium, quod etiam dicitur Danielis, suscipit: quod situm est prope divinum templum præclari Martyris Mocii: quod ipsam quoque fuit opus illius manus, vel, ut verius dicam, propositi. Quo quidem in loco in hodiernum usque diem præclare et pie ejus memoria celebratur.

g
Encæniam
templi S.
Irenes.

21 Ædis autem magnæ Irenes, quam ipse fuerat fabricatus, g maxime pia Verina (ea autem erat uxor Magni Leonis) curam suscipit. Quæ quidem, quæ ei ad ornamentum decant, implet diligentissime, auroque tectum ornat magnificè. Hæc autem declarat, quæ illic est inscriptio, Templi vero encæniam quotannis peraguntur h vicesimo Januarii. Quo tempore magnus quoque est concursus multitudinis, et frequens in ore omnium decantatur Marcianus, tanquam illius filias hæc duo templa vidente multitudine, et ejus memoriam per ea renovante: adeo ut nonnulli inter se lepide dicant cum voluptate: Ecce hæc quoque est alia filia magni Marciani, pulchritudine et magnificentia soror magnæ Anastasiæ. Quod certe ille quidem ipse solummodo de divina dixit Anastasia, quemadmodum censuerit quispiam esse prætermittendum? Nam cum quidam ex ejus familiaribus magnam miraretur impensam: Si desponsurus essem, inquit ille, meam filiam, non quæ ad ejus decorem pertinerent, et ornatum, statuerem mihi esse præbenda quam possem magnificentissime? Nunc autem cum impensas statuerimus facere in templum sponsæ Christi, et sponsæ adeo pulchræ, et quæ pro ipso sanguinem non parsit fundere; non longe amplius et alacrius sumus sumptus facturi, nullumque ornamentum speciemque et elegantiam

Filia S. Mar-
ciani, templa
ab eo ex-
structa.

prætermittendi? Tam splendidus et magnificus erat Marcianus in iis, quæ Deo grata erant, operibus, neque ullis parcebat sumptibus. Etenim non harum solum fuit conditor, sed multarum quoque aliarum ædium non tantum se præstitit opificem, verum etiam refectorem atque reparatorem. Ut i magni quoque Martyris Theodori, qui fuit in Tænaro, et k Stratonicæ Martyris, qui fuit l Rhegii.

EX
METAPHRASE
Multæ ab eo
reparata.

i

k l

a Baronius in Notis ad Martyrologium, ad 18 Septembr. fatetur se ignorare an quæ Constantinopoli erat S. Irenes ecclesiæ sacra fuerit quæ illo die cum Sophia sorore colitur, an ei quæ 3 Aprilis. Alia celebratur a Græcis 5 Maii Irenes, de qua nihil in Martyrologio, multa in Menæis et Anthologio, ac prope incredibilia memorantur. Templum S. Irenes inter condita aut reparata a Justiniano memorat Procopius lib. 1, de ædificis: aliquod fortassis templo, cætera elegantissimo, additum ab eo ornamentum est, quod ut rhetor ille solita adulatione celebravit, quasi integrum excitasset templum. Nicetas Choniates in Laualib. Manuclis Comneni lib. 7, ita scribit: ἐπεβλήθη δὲ τὸν πρὸς θάλασσαν τῆς ἁγίας Εἰρήνης οἰκοδομησέμενον, ὃν μεγάλῃ μεγίστῳ, καὶ κάλλει κάλλιστον, πάλαι Μαρριανὸς ὁ πᾶσι ἀντήγειρος, πῦρ δὲ ἠθάλασσα, μέρη τῶν τοῦ τοιοῦτου τεμένους ἐκ βάρων διεσπόμενος, τοῦ λοιποῦ τῶς οἰκοδομίας ἐπαύσατο. Aggressus templum S. Irenes juxta mare ædificare, quod longe maximum et pulcherrimum magnus olim Marcianus excitavit, ignis vero absumpserat, cum partes aliquas a fundamentis construxisset, navi ejus ædificanda superesset. Quod ita vertit Wolfius: Templum D. Irenæ maximum et pulcherrimum, a Marciano Imperatore conditum, et incendio absumptum, instaurare aggressus, cum partes quasdam ex fundamentis extruxisset, destitit. Hinc quoque inductus Baronius ut scriberet in Notis ad Martyrol. 3 Aprilis: In honorem S. Irenes Martyris Justinus Imperator excitavit nobilem ecclesiam, ut tradit Procopius lib. 1, de ædific. Justiniani Imp. Ante ipsum Marcianus Imperator (ut scribit. Nicet. Choniates, lib. 7, Annal.) id ipsum præstitit. Ita ille. At nec simpliciter citari debuit Choniates lib. 7, Annal. nisi adderetur Manuelis; cujus res gestas septem libris, aliorum uno, duobus, tribus prosecutus est. Nec tribuit Marciano Imperatori basilica S. Irenes potest, quasi sub eo constructa, cum ne incepta quidem sit vivente Marciano Impet. sed ut hic dicitur, post mortem Gemadii Patriarchæ, quæ, an. 471 contigit. Testatur Gyllius nullum nunc vestigium superesse templorum S. Anastasiæ et S. Irenes. b Is fuit Acacius, qui ab an. 471, sedit usque ad 488, homo superbus et versipellis.

Templum S.
Irenes.

c Non tunc primum tradita est, sed, ut ex Theodoro Lectore dicitur, sub Gemadjo, adeoque principio ejus Episcopatus.

d Id est arcis subdialibus, tum ne contigua ædificia luminibus offerrent, tum ut ecclesia longius abesse! ab incendiis periculo: cum alioquin etiam in privatis ædificiis, Zenonis Augusti constitutione sancitum eodem fere tempore fuerit, duodecim pedes oportere relinqui ab eo qui ædificaturus est, inter propriam et vicini domum; ut habetur L. Ex quo pace. 12. C. ædificiis privati. e Hic est S. Isidorus Martyr, quem Græci 14 Maii colunt, Latini 3 Febr. quo die ejus Acta dabimus, quæ et in Surio ectant.

f In Actis S. Isidori hæc habentur: Sed divinæ quoque memorizæ Marcianus, qui fuit sanctus et beatus Oeconomus et Presbyter, qui venerandum templum S. Irenes, et S. Anastasiæ, in hæc regia civitate divine excolavit, cum in posterioribus temporibus in somnis responsum accepisset a sancto Martyre (ab eo enim visus fuit sanctus Martyr, præcipiens ei ut excitaret templum in suo nomine) et a somno excitatus, dans unienique divina fuit captus cogitatione: et extruxit venerandam ædem, in nomine et ad gloriam sancti et gloriosi Martyris Christi Isidori, prope S. Irenem, quæ spectat ad mare, quam etiam simul dedit ipsi ædi S. Irenes. Deposuit enim sanctus et magnus vir Marcianus, in veneranda et sancta ejus capsâ, partem quandam sanctarum ejus reliquiarum, cum aromatibus et unguento sanctificato. Quamobrem ab eo tempore per multa miracula ostendit propriam virtutem et in eo loco presentiam, dans unienique divina gratia ea quæ sunt ei conducibilia. g Pe Verinæ (quæ in quibusdama Græcis ass. Μαρινα dicitur) picturæ agitur in vita S. Martine 9 Nov. ubi et mentio fit templi juxta mare siti, quod, ut ibi dicitur, nomine Pacis Dei appellatur. Existimavit nimirum Auctor, ut sanctæ Sophiæ templum a divina Sapientia nuncupabatur, ita et S. Irenes (quæ vox Pacem significat) a divina Pace vocari. h Nihil de iis extat illo die in Græcorum Menæis.

Templum S.
Isidori.

i Plures celebrantur Theodori Martyres: quis hic sit, hand possumus statuere. Procopius lib. 1, de ædific. refert ædificatum vel restitutum a Justiniano templum S. Theodori, ante urbem illum ἐν χώρῳ καλουμένῃ ῥησσιῶν, in loco qui dicitur Rhession.

k Ejus, ut remittit, qui 13 Januar. colitur.
l Au forte in Rhessio, ut jam diximus?

CAPUT VI.

Mortuos sepelit Marcianus: meretrices convertit.

Et quod est magis admirabile, cum in sacris ædibus ejus esset manus tam liberalis, ea erat multo magis profusa in cura gerenda pauperum. Quod quidem nunc vult cursim persequi oratio, adeo ut non solum manifesta fieret illius in egenos benignitas, sed hæc ipsa quoque beneficentia, qualibus donis dignaretur

EX
M. I. CAPRANZI
Noctu mortuos quærit et
sepelit: qui
cum ut vini
amplectuntur

dignaretur illius amatores. Noctu vir ille admirabilis obiens plateas et civitatis angustias, hujus quoque curam gerebat. Sicubi invenisset mortuum præ nimia paupertate abjectum, et cuius nemo curam gereret, et quem talem vidisset, tamquam magnum aliquid lucrum assecutus, eum lubenter videbat: cumque eum diligenter lavisset et induisset, et alia justa pro more ei fecisset, deinde etiam mortuum tanquam vivum alloquebatur: Agedum, dicens, sis quoque nobiscum particeps ejus, quæ est in Christo, caritatis. Quæ cum sic diceret, habebat eum qui jacebat, audientem. Surgebat enim, (o miraculum, quod verbis non potest explicari) et bonum amplectebatur Marcianum, curam quæ ejus gerebatur, non illum, sed Christum potius ostendens suscipere. Deinde sic mortuus, rursus erat mortuus: et talis videbatur ab iis, qui erant superstitēs. Hoc autem fuit alias quoque cognitum: sed ex hoc evasit manifestus.

23 Media nocte, quando maxime putabat fore ut a nemine videretur, ventitabat ad quemdam argentarium sibi familiarem, ut aurum permutaret: et accipiens multum minutæ monetæ æneæ, ut haberet quod posset distribuere pauperibus, statim revertebatur. Argentarius autem accipiens noctem in tempestivam ad lucri occasionem, iniqua trutina ponderabat aureos. Ille autem nihil contradicens, nec omnino accurate considerans, aperte ostendebat se omnia permittere conscientie ejus qui ponderabat. Cum autem hoc sæpe fieret, et Marcianus simulans se non intelligere, uequaquam insimularet argentarium, eum magnâ subit admiratio: et simul tempus considerans, nempe medium noctis, ad meliorem venit considerationem: cœpitque suspicari id, quod erat veritati propius, et Marciani vitæ convenientius. Unum certe ex suis pueris jussit eum sequi egredientem, ut sciret, quidnam ab eo illa minuta fieret pecunia. Neque enim ab argentario cognoscebatur Marcianus, ut qui apte vultum celaret, quando ad ipsum ingrediebatur, ut illam minutam acciperet pecuniam. Atque puer quidem sequebatur. Postquam autem incidit vir divinus in quemdam pauperem mortuum in lecto jacentem, et acceptum ex quadam cauponis domuncula, lavit et induit, et eum surrexisset, est amplexus; et eo deinde reclinato, rursus abiit. Puerum, cum hæc vidisset, horror invasit, et conversus, quam citissime fieri potuit, omnia declarat ei qui illum miserat. Illum autem subit poenitentia eorum, quæ fecerat: et quod se iniquissime in Sanctum gesserat, defebat, et ponas sumebat de sua conscientia. Certe cum is rursus venisset, ut faceret similia, procidit ei ad pedes, et confessus est ea, quæ male fecerat: et quicquid per fraudem lucratus fuerat, enumeravit. Ita bona tacens actio plura potest facere, quam verborum multitudo: et quibus nihil prosunt reprehensiones et suasiones, iis opus laudabile procedens silentio, et latenter transmissum ad eorum conscientiam, meliores reddidit, et effecit ut bonum sua sponte discerent. Divinus autem Marcianus cum dixisset se fuisse nulla affectum injuria, ab eo quod dabatur, et qui dabat se deinceps abstinit; non tamquam improbum aliquem aversans: illi enim non solum ignovit, sed etiam professus est se eum habere amicissimum; sed toto pede fugiebat crambem ex vana gloria proserpentem, et non volens sua alicui homini fieri manifesta, sed ea apud Deum solum reponens. Licet ergo ei qui velit, considerare, quidnam prius possit admirari, insignem miraculum, an beneficentiæ studium, an in universa machinatione ejus animi libertatem. Verumenimvero de illius beneficentiæ oratio aliud quoque bonum illi revocat in memoria.

24 Hæc virtus ei tantæ erat cura, ut propter eam ne in meretricium quidem domos venire dedignaretur, neque eam rem esse turpem existimaret: sed ad

illum ipsum, quem diligebat, Christum adspiciens tamquam ad exemplar, qui cum publicanis et peccatoribus propter eorum salutem sæpe habuit consuetudinem, et malis suaderet mulieribus, quæ erant salutariæ: quibus nonnumquam inopia erat causa sui interitus, dum vellent (proh dolor) suo corpore questum facere. In eas ergo magis erat profusus, et dextra magis promptus optimus Marcianus: et maxime si contigisset festum agi die sequenti. Tunc enim erat paratus plura eis præbere, quam illæ erant accepturæ ex abominanda nequitia: persuadebatque eis et uti lavaero, et se in sequentem diem servare inapollutas, et ad ecclesiam deinde accedere, et recordantes eorum quæ præcesserant, horribilis gehennæ metum sibi inextere, et Deum placare lacrymis. Quod quidem cum sæpe factum esset, nonnullas boni vincebat consuetudo; divinusque eis ingruens metus efficiebat, ut non solum stupris, sed omni etiam ornamento valedicentes, ad monasteria et asceteria, id est, loca in quibus se exercebant, prompto et alacri venirent animo. Multa quoque ex iis statuerunt ire Hierosolymam, cum ab illo accepissent sumptus, qui sufficerent ad viaticum. Quæ cum vitam maxime puram et priori ex diametro oppositam ostendissent, ne boni quidem spiritus donorum fuere expertes: sed aliæ quidem ex ipsis morbos solverunt oratione, aliæ autem dæmones quoque, quos prius diligenter coluerant, facile ejecerunt ex hominibus.

CAPUT VII.

Marciani paupertas, existimatio, miracula.

Hæc ille, non, ut faceret aliquis ex iis, qui magnis affluunt opibus, id quod reddat exinanienti, sed propter magnum quod egentibus afferebat auxilium, ne ipsis quidem parcens necessariis. Sed nonnumquam cum omnia etiam extulisset et erogasset, quæ habebat in manibus, sibi solam spem bonam, et ad Dei solum manus adspicere, relinquebat: adeo ut cum aliis quæ habebat bonis, etiam quod ad nihil possidentem attinet, primas partes nulli cederet. Hujus autem quod dico, signum est. Diceitur enim, quod a festo Sanctorum revertens aliquando, (nam nec iis, nec Domini, quæ fit in medio multorum, laudationi deerat, divini cultus et religionis gratia,) revertens ergo, quoniam pluviam erumpere contigerat, madefactus et domum ingressus, cum se inclisisset et vestem exuisset, paucis exsiccabat carbonibus. Accidit autem, ut Dei amantissimus Pontifex tunc eum accerseret. Qui autem missi fuerant, cum domum invenissent clausam, pulsabant ostium, et jubebant egredi. Illum vero pudor, ne nudus videretur, cogebat intus manere, quoniam ne alia quidem ei vestis aderat, ut posset indutus progredi. Et ideo renuntiavit quidem se venturum, sed tamen adhuc differebat, donec unus ex iis qui aderant, se gerens paulo curiosius, cum uni foraminis oculum admovisset, et contemplatus esset id quod fiebat, et ipse repletus fuit admiratione, et effecit ut aliis uteretur hujus rei testibus, dum suis cernerent oculis. Postquam itaque id quod visum fuerat, omnes obstupescissent, reversi sunt, et Patriarchæ cum admiratione omnia aperire. Illi autem non modo venit in mentem admirari, sed etiam eos increpare, quod ex adeo parvis statuerint magnum judicare Marcianum, cum liceret ex multis aliis, et que nullus posset alius facile efficere, illum existimare admirandum et beatum.

26 Quanta autem fuerit ex æquo omnium in hunc magnum reverentia, populi, inquam, et Senatû, et ipsius Imperatoris, testatur quidem fama: testantur autem etiam, qui tunc fuere potentissimi, a Aspar et Ardaburius. Qui etsi essent malæ opinionis præditi, et iis qui recte sentiebant, inimicissimi, divinum tamen Marcianum ne facile quidem intueri poterant, insignem

ex iis quorundam
deinde miraculis clarè

Injustam argentarium
sua in pauperes
caritate convertit.

Fugit vanam
gloriam.

Meretrices
pecunia et
moris con-
vertit:

Marcianus
unicam habebat
vestem.

a
Omniibus est
venerationi

insignem ejus virtutem reverentes : et ideo illi magnam honorem tribuebant, et templum magnæ Anastatiæ, quod ab illo fuerat conditum, pretiosis vasis ex auro et argento factis decoraverunt. Ille autem donum renunans, decrevit ut diebus solemnibus, patria eorum lingua (Gotthi enim erant) divinitus inspiratæ scripturæ in eo templo legerentur. Sed Byzantinis quidem erat Marcianus adeo venerandus. Vocabat autem fama eas quoque, quæ procul sitæ erant, civitates; et undique confluebant, alii quidem percepturi peccatorum curationem, alii vero morborum : et nec deerant quidem, qui a Roma veteri veniebant. Inter quos aliquo quoque, quod factum est dignum memoratu, non par esse arbitror fraudare vestras aures.

Infirmam salut.

27 Quædam enim mulier laborans diuturno fluxu sanguinis adeo graviter, ut omnis medicinæ, quod ad eam attinebat, vanum existimaretur studium et supervacaneum, ea Roma relicta, (eam enim vocabant divina signa Marciani, quæ creabantur ab omnibus)

pervenit Constantinopolim. Neque vero eam tantum iter confecisse pœnituit, ut quæ tanta vexatione nihil dignum consecuta sit; sed simul ut ad justum accessit Marcianum, et morbum significavit, curata est mulier. Talis enim fuit hic vir divinus, ut nec tactu quidem sape, sed sola precatone et nudo aspectu liberaret eos qui accedebant, et ei exhibebant negotium. Tantus quidem fuit Marcianus miraculis : talis autem iis quoque, quæ recte et ex virtute gesta sunt, convenienter divinæ promissioni, quæ dicit: Eos qui me glorificant, glorificabo. Cujus intercessionibus nobis concedatur, illius esse honorum participes, in Christo Jesu Domino nostro, cui gloria et potentia nunc et in secula seculorum, Amen.

EX
METAPHRASE.

1. Reg. 2. 30.

2 Aspar senioris Ardaburi filius, junioris, cujus hic mentio est, pater, Ambo Ariani, spalonum cœnibus interiere, ut tradit Marcellinus Comes, Indict. 9, Leone Aug. iv, et Probiano Coss. anno Christi 471, Chronicon Alexandrinum Indict. 5, Pusæo et Joanne Coss. iii. Christi 467, hoc ait contigisse, magnamque in urbe tumultum extitisse, cum haberent copiam magnam Colhorum, et Comites, et alios famulos sibi adherentes.

DE S. FLORIDA VIRGINE.

X JANUARI.

Divione in Burgundia S. Floridæ Virginis agi hodie natalem tradunt Ferrarius, Molanus in Appendice, Martyrolog. Germanicum. De ea S. Gregorius Turonen. de gloria Confessorum, cap. 44. In hac basilica, inquit, (castri Divionensis, in qua S. Paschasia Virgo sepulta est, ut ix Januar.

diximus, et SS. Hilarius et Quieta, parentes S. Joannis Abbatis Reomensis, de quo xxviii Januar.) in hac ergo basilica et S. Florida quiescit, quæ, ut ferunt incolæ, veste mutata religiosa valde fuit. Meminit S. Floridæ Aud. Saussatus in Appendice Martyrologii, sed nullo ei assignato natali; et Cl. Robertus in Divione.

DE S. VALERICO, SIVE VALERICO, EREMITA IN GALLIA.

SECCLO VI.
X JANUARI.
S. Valerici
natalis.

Valericum, aut Valericum, eremitam, (alium a Valerico Lazoviensi monacho, de quo 1 Aprilis) refert hoc die Philippus Ferrarius his verbis : Apud Lemovices S. Valericii Abbat. In Notis ait, ex cive opulento, cum relictis omnibus ad sepulchrum S. Martialis esset profectus, factum esse multorum monachorum Patrem. Martyrologium Gallobelyicum : Eodem die decessit in territorio Lemovicensi S. Valerius eremita, in Belgio nobili genere natus, sed multo virtutum præstantia nobilior.

patria,

2 De eo ex Lectionibus Ecclesiæ Lemovicensis hæc scribit Joannes Molanus in Natalibus SS. Belgii : In territorio Lemovicensi S. Valerici eremite et Confessoris. Qui dilectus Deo et hominibus, in provincia Gallie quæ Germania dicitur inferior, illustrium virorum sanguine, Christianis parentibus est natus. Postmodum Christo duce Aquitaniam ingressus, et locum secretum expetens, a Clericis Ecclesiæ S. Martialis Lemovicensis, qui eum summa reverentia prosequabantur, locum solitudinis accepit; in quo ei construxerunt cellulam, et ecclesiam in honorem Martyris Juliani. Multi autem eo confugiebant ob disciplinam. Clarescebat etiam, providente Deo, per miraculorum exhibitionem. Omnibus interea virtutibus ornatus, cum senio gravaretur, sanctitate juvenesceret, sumpto Dominici corporis viatico, inter verba orationis animam Deo lætus reddidit, quinta Epiphaniæ die. De S. Martiale Lemovicum Apostolo, cujus hic mentio fit agemus xxx Junii.

secessus

obitus,

obitus.

3 Qua ætate floruerit S. Valericus, docet hoc paullo prolixiori elogio Andreas Saussatus in Martyrologio Gallicano : In agro Lemovicensi S. Valerici Confessoris et eremite, qui in secunda Belgica sub Rege Clodoveo magno, ingenuis natalibus ortus, cum ab iusita nature præstantia, ad omnem virtutis habitum mirabiliter formatus esset, a primis annis religioni deditus, sacro scripturarum divinarum eloquio incubuit : quarum studio, cælestis vite affectibus incensus, virtutum omnium at maxime humilitatis cultum actibus suis exhibuit. Adeo ut cum miraculorum etiam

gratia divinitus decoratus esset; quorum fulgore emicanti sanctitatis ejus fama percrebrescebat, ut humanæ laudis auras vitaret, secessum a solo natali remotum, ubi soli Deo notus dederet, cogitarit. In Aquitaniam igitur profectus, audita miraculorum celebritate, quæ ad tumulum S. Martialis magis in dies coruscabant, Lemovicas venit beatissimi opitulatores apud Deum præsidium vigiliis et orationibus efflagitans, quo sibi solitariam vitam meditati consilium felicis successus affulgeret. Divino igitur lumine irradiatus in montem saxi asperrimum, frondibusque umbrosum, prope id oppidum (cui postea sancti adventæ memoria nomen indidit) se recepit, sibi a Clericis Ecclesiæ B. Martialis designatum : illicque cellulam construxit, in qua cælestem militiam exorsus, puri famulatus Deo obsequia reddere instituit, vigiliis, jejuniis et orationibus assiduus. Nec sua ex statione unquam pedem dimovit, nisi festis solemnioribus quibus B. Juliani Martyris prope sitam ecclesiam, vel etiam aliquando S. Martialis sepulchrum, magno cum religionis affectu visitabat.

peregrinatio,

solitaria vita,

4 At latere cupientem, divinæ virtutis magnificentia, quæ eum circumfulsit, invitum propalavit. Ex hujus enim miræ conversationis actibus, cum e solitudine splendor accolis circum degentibus refulsisset, concursus ad eum fieri cepit infirmorum opem enixe ejus deposcentium, quos ille precibus fuis, impresoque crucis signaculo recreabat. Energumenos siquidem a demonum agitatione liberabat, lunaticis mentem tranquillam, cæcis visum, claudis incessum, restituebat. Cumque diu tam signis, quam virtutibus clarississet vir sanctus, confectus senio, susceptis cum incredibili pietatis sensu sacris mysteriis, terreni carceris mole deposita, ad æterna tabernacula commigravit. Inque S. Juliani Martyris, quem ex cælestibus propensius colerat, æde sepultus, clariora præstitit mortuus quam vivus suorum meritorum insignia, quæ æternæ venerationi nomen ejus ac pignora apud posteros consecrarunt. Plura de eo non comperimus.

plurima miracula,

sepultura,

miracula.

DE SANCTO DOMITIANO

EPISCOPO MELITENÆO IN ARMENIA.

CIRCITER
AN. DC.
X JANUARIJ.
Melitene urbs.

Melitene, sive Melitine (Μελιτινή enim vulgo, et Μελιτινή a Nicephoro Callisto lib. 18, cap. 20, et aliis appellatur) urbs est Armenia minoris, caput cognominis regionis: statio primum Romani praesidii fuit, inde Trojani Imperatoris nutu urbs facta, exigua quidem, sed valida: nam hic Praefecturae legionis Fulminæ Tribunus morabatur, ut habetur in Notitia Imperii Orientali. Sub dispositione viri spectabilis Ducis Armeniae. Sensim mirifice amplificata, templis, foro, porticibus, balneis, theatris, et ceteris quae ad magnae urbis ornatum faciunt, extra muros in vicino campo constructis; manibus est tandem a Justiniano circumdata, qui effecit, quemadmodum lib. 3, de aedific. scribit Procopius, ut Melitene magnam esset Armeniis munimentum simul et ornamentum. Sita erat laud procul a dextro ripa Euphratis, atque Armeniae tertiae, ab eodem Justiniano constituta, (cum prius secunda et minor diceretur) principatum tenebat. Ubi vero Armenia prima et quarta ab constituta, vel avulsa sunt ab Imperio Romano, vel rursus cum aliis coahere, ut dicitur solae essent, fuit Melitene, ut antea, secundae metropolis: ejus vero Episcopus, ut est apud Georgium Codinum Caropolatam, censetur inter Hyperbimios, etque Armeniae secundae Exarchus.

Ejus Episcopus S. Domitianus

2 Hic sub finem sexti saeculi Episcopus fuit S. Domitiani qui x Januarii colitur, ut ex Græcorum Menæis et Horologio patet. De eo Molanus quoque in Addit. ad Usuardum: die decima S. Domitiani Episcopi Melitine. Ferrarius: Melitinae in Armenia minore S. Domitiani Episcopi. Breve ejus vitam ex Menæis dabimus; paulo longiorem ex Theophylacti Simocatta historia Mauriciana. Ejus meminit Evagrius, qui eodem tempore vivebat, lib. 6 Historiae Ecclesiasticae, cap. 17, ubi Mauricius Imperatoris cognatum vocat, virum prudentiam et ingenio praestantem, verbisque et factis eximium, et ad maxima quoque gerenda negotia longe aptissimum. Eadem de eo praedicat Nicephorus Callistus lib. 18, cap. 20. Agit de eo quoque Auctor Miscellæ lib. 17, cap. 22. Baronius Annal. tom. 8, an. 592, num. 27 et 28. Spondanus ad ann. 591, num. 2, et alii.

Inludatus a S. Gregorio.

3 Estat S. Gregorii Papae epistola (quae est 62, Indict. 11, ad Domitianum Metropolitanum, hunc videlicet nostrum, qua ejus eruditionem, prudentiam, zelum egregie commendat: Scripta, inquit, dulcissimae et suavissimae beatitudinis vestrae suscipiens, valde gavisus sum; quia multa mihi de sacra Scriptura loquebantur. Et quia dilectas in eis epulas reperi, eas avidè comedi. In quibus quaedam quoque de causis exterioribus et necessariis sunt permixta. Et quasi menti convivium praeparantes egistis, ut oblatae epulae ex diversitate melius placerent. Etsi quidem exteriores causae, velut inferiores et abjecti cibi, minus sapiunt, ita tamen a vobis prudenter dictae sunt, ut libenter sumantur: quia et cibi contempti plerumque dulces ex condimento bene coquentis fiunt. Et quibusdam interjectis: Ea vero, quae ex eodem loco a vestra sanctitate in meam consolationem dicta sunt, libenter accipio.

4 Et post pauca: Valde autem gaudeo quod dulcissima beatitudo vestra, etiam causis secularibus occupata, ad intellectum sacri eloquii vigilantem ingenium reducit. Sic quippe necesse est, ut si illa omnino caveri non possint, ista non omnimodo postponantur. Sed, per omnipotentem Dominum rogo, mihi in tantis tribulationum fluctibus laboranti, tendere orationis manum, ut ex vestra intercessione ad summa relever, qui culparum mearum pondere ad profundum

Conatus Cosroen convertere.

premor. Imperatorem vero Persarum etsi non fuisse conversum doleo, vos tamen ei Christianam fidem praedicasse omnimodo exulto: quia etsi ille ad lucem venire non meruit, vestra tamen sanctitas praedicationis praemium habebit. Nam et Aethiops in balneum niger intrat, et niger egreditur; sed tamen balneator nummos accipit. De Mauricio autem benedicitis, ut in actione ejus ab umbra statuum cognoscam, id est, in minutis majora perpendam. In hoc tamen ei credimus, quia ejus vobis animam sacramenta et obsides ligant.

5 Ex hac epistola conjicit Baronius, eo potissimum consilio a Mauricio ad excipiendum deducendumque profugum Cosroem missos Domitianum et Gregorium Antiochenum, ut per eos Christianam fidem perciperet. Et sane sparsum futeum Christiana sacra esse complexum. Ita enim scribit Joannes Abbas Bielaensis, qui tum vivebat, ad an. 8 Mauricij: Imperator Persarum Christi suscepit fidem, et pacem cum Mauricio Imperatore firmavit. At potius Domitiano contrarium ad Gregorium Papam scribit fides habenda, et Evagrjo Scholastico. Illud quoque quod de Rege Persarum ac Regina cum multis Persarum millibus baptisatis, circa tempora Constantis, Heraclij nepotis, scribit Paulus Diaconus lib. 4, cap. 32, falsum omnino esse censet Spondanus an. 591, num. 2. Haustum id forte ex illa per Occidentem vulgata de Cosrois conversione fama. Habuit tamen Cosroes uxorem Syram, genere Romanam, religione Christianam, quam et Reginam publicè appellavit.

VITA

Ex Menæis Græcorum.

Vixit hic a Justino minore Imperio administrante, natus Thodoro et Eudocia, opibus et pietate illustris: litteris politioribus et sacris egregie instructus; matrimonio quoque se illigavit; sed ad breve tempus, uxore mox e vita subtracta; secundum cujus mortem statim se totum caelesti philosophiae consecravit. Mox et Melitenae Ecclesiae Episcopus creatus, cum annum jam trigesimum esset ingressus, politicam disciplinam cum religiosa et ascetica conjunxit; ita ut non solum subjectis suis, sed omnibus gentibus salutem procuraret.

a
S. Domitiani
parentes, conjugium.

Episcopatus.

2 Saepe accessus ab Imperatore, Cosroae regnum Persarum restituit, cum Baramus d adversus eum rebellasset, imperioque exisset: quin et Romanis e tributarium illum fecit. Amicus porro Imperatori Romanorum Mauricio factus, ipsiusque uxori, multoque ab iis auro donatus, quidquid pretij accepit, totum in sanctarum aedium instaurationem, et pauperum in hospitalibus victum contulit.

h
publica negotia,

c d
e

liberalitas in ecclesiis et pauperes.

mors,

translatio,

miracula.

3 Cum deinde Constantinopolin regiam Imperatorum sedem venisset, ad Dominum emigravit: ubi omnis illum aula, omnisque Clerus meritis honoribus prosequebatur, et facibus comitatus in patriam remisit. Multa vivus mortuusque isthic miracula patravit. Ejus ac S. Gregorii Nysseni memoria et celebritas in S. Sophiae, seu magna ecclesia peragitur.

a Justinus junior Vigilantia Justiniani sorore, et Dulcissimo patre natus, imperavit 11 Novemb. an. 545, usque ad 4 Octob. 578.

b Mauricio nimirum, qui imperare cepit ann. 382, 14 August. Indict. 15.

c Graecè est εὐχρηστικός concessit. Alii exerebant dixerunt, ipse consilio juvit. De eo Miscellæ: Mauricius atque filium sibi Cosroem Regem Persarum faciens, Domitianum Episcopum Melitenensem ad eum direxit, cognatum suum, una cum Narse, cui ducatum belli commisit: qui pervenientes ad Cosroem, omnes Romanicos potentatus in Persidem introducunt. Contingere haec

hæc anno Christi 589, et initio 590, quo Mauricii complectatur septimus, inchoabatur octavus. Chronicon Alexandrinum (si non est mendum librarii) anno Mauricii 9, Indict. 9 id refert. Cedrenus an. 7 additque, uti et Miscella, sequenti Paschate Theodosium Mauricii filium a Joanne Patriarcha coronatum; quod tamen idem Chronicon Indict. 8, anno Mauricii 8, ait contigisse. Simocatta quoque lib. 3, cap. 6, scribit anno Mauricii 8, victum a Romano in Colchide vivo adhuc Hormisdæ, Varanum. Sed fortassis annum octavum a Januario anni 589 numerat: vix enim tam multa ab Idibus Augusti ad Pascha anni sequentis videntur geri potuisse, quam multa ille alique commemorant.

d Adversus Hormisdæ crudellissimum Regem rebellavit Varanus: at cum a Bindoe ac ceteris Proceribus exsecratum Hormisdæ Cosroes filius occidisset, complures ad Varanum defecerunt, tantam crudelitatem aversati. Fugit ergo tum ad Romanos Cosroes. Varanus regium sibi decus ac nomen ultro vendicavit.

e Id alii scriptores non tradunt: nisi id velit auctor Menærorum, 1000 Romanis militibus, quos ad corporis sui custodiam petenti Cosroes Mauricius concessit, persoluta ab eo stipendia: quem admodum ipsi quoque Persæ, (ut lib. 3, cap. 9, refert Simocatta) pecuniam, quam inter Justinianum atque ipsos ieto federe, ad agenda communia præsidia, compescendæ finitimorum licentiæ necessaria, erogabant Romani, tributum superbe appellabant. Alioquin expresse testatur idem Simocatta, Cosroem nihil dignum pro auxilio Romanis recusum.

ALIA VITA

EX THEOPHILACTO SIMOCATTA.

CAPUT I.

S. Domitianus Martyropolim a Persis recipit.

Commemorata, Historiæ Mauricianæ lib. 4, Cosroæ Persarum Regis, post patrem Hormisdæ sustuario mactatum, fuga, regnum invadente Varano Duce; tandem cap. 14, Decreta a Mauricio et Senatu Cosroæ auxilia narrantur, utque remissi sint ad eum Persæ qui antea capti a Romanis fuerant. Tum de Domitiano Episcopo ista subduntur:

Domitiani laudes.

2 Paullopost et Melitenes Præsul Domitianus, genere Mauriciū attingens, et cum honore sanctus, tum vitæ instituto sanctior, sermone suavis, actione sollers, consilio prudentissimus, auctoritate imperatoria ad Chosroem contendit, quem, Gregorius Antiochenus Antistes comitatur: nam et hoc Imperatori placuerat, et voluntati ejus re satisfiebat. Hi a Constantinam ingressi, alloquio et b donis Chosroem consolatur, afflictumque ad bene sperandum exsuscitant.

Mittitur ad Cosroem.

a b

3 Fraudem deinde ejusdem barbari Regis sua prudentia discussit Domitianus. Nam cum c Martyropolim, præsidio Persico, Varani partes necdum sequente, munitam, obsiderent Romani; qui eam tuebantur, ut idem cap. 15 Auctor refert, clandestinis Chosroæ mandatis morem gerentes, ac deditionem minime facientes, viriliter admodum viâ propulsabant. Proinde ubi astute agere Chosroes deprehensus est, Domitianus sollerter excogitatum et labefactum difficile consilium nequitie Persicæ opponens tectam fraudem bullæ instar exsufflando dissolvit. Accersitis enim ad se præcipuis de præsidio, quosdam verbis inducit, quosdam donis pellicit, eos et Romanorum urbi capiendæ insistendum, et Chosroæ Imperatoris subsidio indigentis, et ambiguae incertæque fortunæ Varani, commonefaciens. Ac tantum valuit Domitiani oratio, ut sententiis discordarent præsidarii, ἐξώντ' ἀέζουσι γέθουφῶ, volentes nolentesque: (liceat enim nunc mihi eorum sensum Homericis verbis depingere.) Quo circa eunuchum, satellitum regionum principem, (quem Romanis Præpositum vocare mos est) Martyropolim mittit Chosroes, hortaturque Persas, ut urbem tradant, et Nisibin concedant. Persæ, Chosroem immutato, pacta conventa cum obsidentibus ineuntes, oppido excedunt.

Ejus fraudem cludit.

Martyropolim astu recipit

d

4 Ducibus ipsis Constantinam intrantibus, inter eos etiam d Sittas, qui Hormisdæ Martyropolim dolo prodiderat, apparuit. Domitianus Chosroæ denuntiat, illum adversus Romanos de se bene meritos injustum videri, cum proditorem, deque Romanis ita meritum ut qui pessime, toleret; admonens, eum Varano

quoque amicum fuisse; et hominem pestilentissimum perfidissimumque, benefactis suis malegratiam relaturum; ne forte coeuntes Romani ipsum et una Sittam e medio tollant, bellumque cum Varano terminetur. Ob hanc causam prudens Chosroes, et opportunitatem temporis præsentem obsequio emendam censens, Comentiolo Sittam addicit: quem ille postera luce in omnium conspectu flagris cæsum e rogo tradit, et flammis delictorum pœnas ab eo reposcit. Domitianus igitur, ut Sacerdotem decebat, et quantum maxime poterat, pro urbe recipienda laborabat. Ast Romanos, qui ad urbem occupandam cum barbaris male conspiraverant, Duei contradidit, quibus pro scelerate contra patriam perpetratis commerito supplicio multatis, Episcopus festum diem partæ salutis civitati instaurans, Martyribusque præclaris victoribus panegyrim, sive celebritatem instituens, e sublimi ecclesiæ suggestu, ad gratulandam Christo victoriam canticum novum cantans, ad populum congregatum ita disseruit:

EX SIMOCATTA
Proditorem et
transfugas
dedi jubet, ad
supplicium.

e

a Hæc prius Nicephorium dicta Ptolemæo tab. 4, Asiæ, et aliis, deinceps Constantina est appellata, ut Stephanus et Suidas tradunt, a Constantino Magno. Ejus mentio fit in Notitia Imperii sub Duce Mesopotamiæ. b Non solus Mauricius Cosroi, sed Augusta quoque ejus uxori et liberis dona misit, ut scribit Nicephorus lib. 18, c. 20, ex Evagrius lib. 6, cap. 16.

c Hanc urbem describit Procopius lib. 3, de ædificiis: In Armenia vero quæ Sophanine (Ptolemæo et aliis Sophene) appellatur, urbs est quedam, cui Martyropolis nomen est inditum, juxta fluvium Nymphium sita. Flumen autem illud nunc dividit Romanam ac Persicam regionem, etc. Numeratur Martyropolis inter Metropoles antiocephalas sub Patriarcha Antiocheno apud Miranum Notitiæ Episcop. l. 2, ex Sireti ms.

d Decurio is erat Martyropoli, quam quod ei cum quodam militum Præfecto non recte conveniebat, Persis prodidit, eorum cohorte cum Romanis insignibus in urbem admissa dum abesset præsidium, ut refert Evagrius lib. 6, cap. 13. Nicephorus militarem fuisse decurionem scribit lib. 18, cap. 17, et Persas noctu introduxisse. At Simocatta lib. 3, cap. 5, auctorem fuisse Persis scribit, ut 400, ex iis defectionem ad Romanos simularent, civibus ut transfugas velut socios admitterent.

e Evagrius lib. 6, cap. 18, ait a civibus obrutum lapidibus posita in cruce actum.

CAPUT II.

Populum ad lætitiā et gratias Deo agendas hortatur.

Non in bellis tantummodo, atque in præliis et congressibus, sed etiam in insigni die solemnitatis, David Deo altissimo tuba canit. Condecet enim bellicis quoque instrumentis collaudare Deum, qui primarius in pugna Dux, fortisque et potens in prælio colitur: et unde natum est decus, inde quoque laudem procedere plane oportet. Agitedum nos quoque tubis, quæ intelligentia percipiuntur, clangamus; animis, inquam, non cornis tubis, quemadmodum lex Judæis præscripta requirebat. Nec enim nos, ut illi, propter mentium hebetudinem animantium brutarum membris venerari Deum jussi sumus. Constituamus itaque diem solemnem, non usque ad cornua altaris dumtaxat; sed usque ad celestem hierarchiam pertinentem, cujus ἀρχιερεύς Pontifex in æternum, secundum ordinem Melchisedech, sedens ad dextram majestatis Dei, et est et nominatur. Profecto potentiam fecit in brachio suo: montium fastum humiliavit: et depositis de sede potentibus, rursus magnalia spiritus super Babylone omnibus prodidit. Subiguntur enim leones, et dracones eliduntur, et Bel, atque a Mithras captivi abducuntur. Flacrescit Ignis, b et quamquam naphtha ac pice largiter imbutus, nec vestem quidem Martyrum adurere potest. Iterum dextera Domini fecit virtutem, compressitque spiritus Chaldaicos, non in pariete, sed in caelo prædictionem scribens: et dividuntur sceptræ Babylonica, et thronus insolens dejicitur; et regnum temulentum contrahitur: et quod humiliatum erat, denuo honoratur, et quod victum erat, corroboratur. Rursus sterilem urbem propter bellum, ut matrem ob filiorum multitudinem lætantem aspiciamus.

cap. 16.

Ps. 80. 4.

Deus Dux nobis in bellis.

Ps. 97. 6.

a b

EX SIMOCATTA
Laudandum in
victoria.

6 Nemo vestem hoc panegyrico festo indecoram induat : omnes vite inornumque candore ac puritate candidum gestemus habitum; ne si animam, secus quam regale convivium deceat, convestiverimus, qui ad id admittamur, indigni iudicemur; et his damnemur quæ ab eodem ejectos consequuntur. Renovare, renovare urbs exultationis : venit enim lumen tuum et gloria Domini super te orta est. Illec enim mihi dicit Spiritus sanctus, et promissa amplector; et quæ nunc est gloria priorem claritate superat. Haud enim populos Martyrum superiore memoria possidebas, omnem semitam et compita tuorum viscerum inundantes. Plus tibi ad gloriam proficit ita liberatam, quam ita captam esse. Quam enim dolus subjugavit, nunc metus restituit : et quam Regis barbari calliditas improbe pro spolio abstulit, nunc illustrissima receptio probe reppendit. Hanc famulus vester missus, vobis reconciliavit, o Martyres, socios sibi conatus adungere, quos Dei adversarius antea non rogabat, ex infelici successu pietatem doctus; quoniam et Pharaon quondam flagellatus, sive admonitus, Deum coli passus est. Hanc vobis consecrat Babylonius tyrannus et advena, e suo ipsius regno profugus, qui pro hostenunc Romanis est subditus. Talia quippe vos contra inimicos effecistis. Tyrannus super his obstupuit, terra timuit, et contremuit. Increpavit enim gentes qui est ab initio : et dextera ejus mutatio hæc est. A summo cælo egressio ejus, et occursum ejus usque ad fines terræ. Et vidimus gloriam ejus, plenam gratiæ, et potentia. Vicina flumina secundum Prophetam plaudant manibus. Nunc Euphrates c nomini suo congruenter letetur super magnalibus conditoris. Tigris d feritatem in humanitatem mutet : jam enim casorum cadaveribus se amplius non ingurgitabit. Cantemus Domino canticum salutis. Cantemus ei cum Martyribus hymnum de parta victoria. Ammuntiemus super flumina Babylonis gloriam ejus, in spiritu exilientes. Non enim Judaicis fletibus damnati sumus : nec a præsatoribus captivitatis dedecus nobis exprobratur. Ducem lætitiæ nostræ Dominum præponamus, ne supernæ Hierusalem obliviscamur, et lingua nostra adhæreat faucibus; ut pote quæ male Dei admirabilia non magnificet.

Psal. 97. 8.
c
d

Psal. 136. 3.

7 Nunc filia Babylonis, sicut scriptum legimus, vere misera est, superborum sceptrâ ascendens, laudaturque Imperatoris pietas, perniciem illi non remetiens, nec retribuens retributionem, quam retribuit nobis. Alterum siquidem testamentum observatur, Israeli intellectuali præcipiens ne malum pro malo reddat. Et hodie Rex hostem miserans non reprobratur : nec Samuel omnipotenti Domino zelans, propter hoc altercabitur. Dominus enim Jesus Christus antiquus dierum, et omni ævo antiquior, misericordiam sacrificio religiosiorem ducit, et paternum regnum misericordibus impertit; et humanitate victus, etiam servi formam accipit, et cum hominibus conversatur; et præsepe noscit, et fasciis involvitur; et tyrannicum gladium fugit, et in Ægyptum emigrat; deinde Nazareth habitat, et Galilæus proclamatur; et sapientia proficit; et ex invidia vituperatur; et a Sadduceis tentatur; et cum peccatoribus commoratur, et tormentis delitur, et crucem suscipit; et cum iniquis reputatur, et sepulchrum non refugit; et ad resurrectionem transit; et omnia libens patitur, unum hunc fructum ex nobis percipiens, quod salvamur. Cantemus Domino, non egressus canticum; est enim scansoria panegyris, et urbs et templum renovantur; et lex patria instauratur; et fides sincera confirmatur, cernoque Christum in medio Ecclesiam trophæorum synbola humeris sustentem. Triumphus autem crux, per quam barbari, et peregrini, et exteri abiguntur; Romani contra, ut domestici, introducuntur.

Commenda-
tur Mauricii
clementia,
exemplo Chri-
sti.

8 Cantemus Domino etiam hymnum ἑσθίου, id est, egressionis. Nam perinde ut sus e silva glandifera,

ex urbe natio Persia expellitur; quæ sancta pedibus conculcare audebat, et margaritas fidei unguis furiose conferebat. Imitemur eos qui Babylone glorificaverunt Deum, illorumque choreæ sodales famus. Nam et hodie Chaldeoim ignis Martyrum urbem exurendi vim nullam habet. Latentur cæli, et exultet terra, et campi gaudeant. Prostrate sunt gentes belli cupidæ. Cognoverunt, juxta Prophetam, quoniam homines sunt, et naturam coagmentationis suæ nunc senserunt : quæque rebus secundis utentes discere nequiverunt, adversis eruditi, jam possunt intueri. Hæc præ gaudio ad vos ex tempore prolocuti sumus, et hymnum vobis imparati proposuimus, mensam Angelorum, convivium simplex, et varietatis expers. Amat enim divinitas etiam non compositis donari, et admittere cultus quamvis non magnificos; ex renovatione cordis, non ex pondere et amplitudine doni, gratiarum actionem æstimans. Nunc Patrem glorificare ne cessemus; Filium adorare, ut natura Deum ne desinamus, Spiritum, ut unam de tribus hypostasibus, venerari ne desistamus. Deus enim hæc tria sunt, cui et ante omnia secula, et post omnia secula, gloria infinita.

Persis hosti-
bus insul-
tatur.

Psal. 9. 21.

9 Postquam Episcopus hæc sapienter disseruit, audientium multitudo disputationem magnificam miris plausibus prosecta est, magnamque lacrymarum vim gaudio permistam, præ punctatione ex ejus verbis enata, effudit, eritque panegyris omnino lacrymosa, cum dolendi causa nulla subesset. Sic enim tempus ad collacrymandum hortabatur; quamvis, quod ob molestiam doloremve ad id eos commoveret, nihil esset. Antistes igitur pane et vino solemniter ritu consecratis, mysterijs Dei hominisque conventum per communionem sanctificabat. Et hunc in modum civitas dies septem cum oblectamento in feriis consumpsit.

Applaudit de-
centi populus.

Missa sacrifi-
cium.

a Mithram, sive solem, Persæ colunt; uti et ignem. b Alludit ad historiam trium puerorum, Danielis 3. c Εγγεσθη enim letari significat. d Fidelur a frigido fera fluvi nomen deducere. Sed et fluvius et fera dicuntur a celeritate, quasi ex aquare videantur sagittam, quam Tigrini Medi vocant.

CAPUT III.

Cosroæ fastum egregie castigat.

Primo vere novus dux Narses, (hunc commentolo Maurivius substituerat, rogante Cosroe Ducis illi munus abrogari, quod se illi esse ludibrio sentiret, ab eoque cunctando et differendo auxilii opportunitates corrumpi, ut refert hic Auctor lib. 3, cap. 2.) novus igitur Dux cum Cosroe, sequente Domitiano, per id tempus Melitens Episcopo, ut ante diximus, Martes accedit, quod castellum ab urbe Dara tribus parasangis abest. Qui igitur cum in Arabia prope Nisibim, tum alibi opibus plurimum pollebant, ad unum omnes, simulque ordinum ductores, Cosroem Regem consulant, ac pro Repub. consanguineos obsidum loco opponentes, eidem ad regiam recipiendam autem viam muniunt. Obsides Rex custodiri a Romanis jussit.

Lib 5. c 3

Multa ad Co-
sroem redeunt.

11 Inde Narses ad oppidum Darum exercitum adducit. Cosroes Romanas copias viribus florentes, et armis conspicias, cum apparatu stupendo cernens, in spes novas ingreditur; nec tamen prius infortunij memoriam deponit. Urbem itaque Rex barbarus iniens, in templum magnificentum, in quo Romani religionis mysteria obstant, admodum feroceiter et contumeliose, adhuc necessitati subjectus, et rebus ejus a fluctibus fortunæ jactatis, armatus se infert. Daren factum indignari : præsertim cum Cosroes senior a capto oppido b nihil ad injuriam divini cultus molitus esset. Quamobrem Domitians barbaram insolentiam non sustinens, acceptis copiis Constantinam sese rediturum comminatur. Cosroes despectum se videns, mutationemque istam parum gratam habens, ad Domitianum quosdam de nobilissimis suis mittit, qui nomini suo illi satisfacerent. Episcopus barbaro quantum

a b
A Domitiano
e templo eji-
citur.

quantum decuit ignominia multato, Daram revertitur, ipsumque e templo ejicit.

Numeribus et regio comitatu ornatur a Mauricio.

12 Die sexto Imperator baltheum insertis gemmis, tiaram regiam, lectulos et mensas aureas Daram illi transmittit, comitatumque regium ei conficit: et de suis doryphoris nonnullos honoris causa adjungit, ne regio destituta satellitio, Romanis juxta Persisque vilesceret. Stipabant igitur eum undique regii satellites, quo pacto Romanis Imperatorem suum honorare mos est. Intuentes Persæ, quam potentem Imperator Chosroen reddidisset, a tyranno ad ejus partes commutatis voluntatibus accedunt, et Varami exercitu quotidianis defectionibus imminuto, Chosroæ adauctis copiis, res ex sententia procedebat. Mox quantum posset adversus Mauricium benevolentiam sibi declarandam statuens, in membrana regia Daram ei gratis transcribit, et Dolabzanum Satrapam, virum illustrem, Byzantium cum clavibus oppidi, instrumentoque donationis mittit. Legatus in urbem imperantem profectus, Romanis oppidum addicit: cum Imperatore collocutus, ab eo pro Imperatoria magnificentia numeribus cohonestatur. Pactorum præterea fidem Imperator denuo confirmat, et Chosroen filium appellat.

Daram Romanis reddit.

a Cosroes senior Daram urbem munitissimam, post 6 mensium oppugnationem cepit, ut narrat idem Simocatta lib. 3, cap. 11, tempore Justinii junioris, qui ejus cladis nuntio in phrenesin incidit. b Humanior fuit Rex ille barbatus nostratibus Calvinistis, qui omnem cultum divinum in captis urbibus subvertunt.

CAPUT IV.

Milites egregia oratione animat ad rem fortiter gerendam.

Cap. 4.

Chosroes Singarum (Mediæ, seu Persidis, urbs est) mulieres ac liberos suos securitatis causa transfert. Est enim munitissima, et quia simul controversa, custodia nunquam vacat, minime hostibus expugnabilis, ac propter paludes informes obsessorebus inaccessa. Post hæc Mebodi dat negotium, ut sumptis duobus armatorum millibus per Singarum in regiam facto impetu, custodes Varami trucidet. Tyrannus ut Mebodem cum Romanis cohortibus adventare comperit, coacto milite sui defendendi prodit. Mebodes mandati, quod ab Rege acceperat, respectu, rem aggreditur. Æstate autem ineunte, et pratis etiamnum herbescensibus, relicta Dara Chosroes cum auxiliis ultra progreditur.

Intran Per- sidem copias.

Domitianus Romanos hortatur ad fortiter pugnandum;

14 Postquam Ammodium, stadiis quatuordecim Dara dissitum, advenerunt, Domitianus consensu colle, ad Duces et milites hujusmodi verba habuit: Tempus, milites, mirificam vobis occasionem conciliat. Mores vestri idoneam pugnandi materiam, locus periculi despicientiam requirit: causa pietatem denuntiat, exitiosamque tyrannidem respuit. Dignos igitur certamine vos præbetote. Nam in hostili regione versamini, in qua vincere sane quam gloriosum; vinci autem, etiam dictu grave et odiosum est. Habet ergo hic conflictus eximium quiddam et illustre incipiendo decus propositum. Universæ siquidem per orbem terrarum gentes, quæ vos agitis, mentibus inscribunt. Exauditum est quod facitis; bellum est æstimabile; certamina immortalia; trophæa nulla oblivione sepelientur. Quare non cedere malis, sed contra audentem ire; aut cum nominis sui gloria projicere corpus expedit. Hunc strenue dimicantes finem laborum nanciscimini. Hac via pax procedit. Nolite plagas subterfugere, ne simul salutem fugiatis. Adverso pectore jaculorum ictus amplectimini, ut triumphos quoque amplectamini. Nullus vestrum sibi tergum concidi patiatur: ignota enim dorso est victoria. Consociamini animis magis, quam corporibus jungimini; et laborum, non timiditatis, tenere consortium. Qui non summo sese discrimini objectaverit, exactoratus esto. Victoriam moriendo concu-

piscite. Ictibus et vulneribus trophæa comparantur. Hand quidquam laude dignum desidia parit. Nihil dulcius quam in acie mortem oppetere. Si enim senectute premi, et morborum tabe consumi est inutile, viris fortibus vobis adhuc ætate vivida in certamine occumbere, et post funera celebrari, omnino magis est consentaneum. Nec enim fugitoribus immortalitatem dare natura potest, quæ animis nudari corpora metuit. Non est in hac vita locus, quem mors æquo pede non pulset. Nihil rerum humanarum mœstitia et dolore vacat, quibus permista sunt omnia. Vita nostra magna et crudeli necessitate regitur. Ne diem ultimum aliquantum proferri, et amplas inde rerum gerendarum occasiones offerri magnopere desiderate; cum et otio, inertiaque; et vagis voluptatibus perfruendis inde facultas pateat. Viriles præstate animos, et mutationem istam rerum admiramini. Confugit enim ad vos Rex Babylonius, cum potentia sua Persica in servitutem redactus; et cum corpore suo tantum non etiam regnum suum arbitrio potestatisque vestræ commisit, in pietates sacrorum quæ profitemur, spe maxima sibi constituta videlicet. Aversantur tyrannidem Persæ. Infido Varamus præsidio nititur, stirpe regia minime procreatus. Quapropter ab insolentia et injuriæ legibus imperium auspicatus, brevi seditionibus exagitabitur. Nam ubi violentia, ibi res in tranquillo possideri non solet. Hæc in mentium vestrarum penetralibus, litteris inaspectabilibus inscripta recondite: et quæ opportune a me dicta sunt, ea in ventos diffludi ac dissipari ne permittite, ne dedecus et ignominiam ipsa frustratione tristiores reportetis. Unigenitus Dei filius, ante sæcula Deus, princeps copiarum Domini Imperator, vos ad prælium deducat, exitumque spe ipsa faustiores vobis largiatur.

EX SIMOCATTA

et ad mortem contemnendam.

15 Posteaquam hæc milites Romani auribus hauserunt, divino pleni afflatu, alacritateque et animi robore invicto communiti, de cetero ad opus ipsum peragendum furebant, et sobria quadam insania quasi cæstro perciti, arma fremebant. Potest enim contemptum hujus lucis ingenerare etiam virilis et robusta oratio. Ergo discedentes ultra pergunt. Chosroæ, indigenarum fidem suspectam habenti, custodes de corpore Romanorum constituuntur. Domitianus Narse Duce confirmato, in Romanam ditionem regreditur. Exercitus prope Mygdonum fluvium castra metatur.

Cap. 5.

Animalis militibus domum redit

CAPUT V.

Constituitur filiorum Imperatoris tutor.

Non omittemus etiam illa huic historiæ adscribere, quæ de ejus (Mauricii) testamento dicuntur. Imperium ineunte Heraclio, tabellæ involutæ et obsignatæ inventæ sunt, in quibus conscripta patebant, quæ post suum ex hac luce discessum fieri vellet. Nam cum imperii sui anno a quintodecimo in morbum difficilem esset lapsus, de imperio constituit, et in litteras constituta redegit. Theodosium filiorum natu maximum Constantinopolis Dominum fecit, cum administratione Orientis. Tiberio Romam veterem cum Italia et insulis in mari Tyrrheno, decrevit. Ceteras Romanæ ditionis provincias inter reliquos filios distribuit, iisque ætate adhuc immaturis Domitianum cognatum suum, nobilis Ecclesiæ Melitenensis Antistitem, virum rebus agendis dexterum, consilio dextriorem, tutorem designavit. Quamobrem Imperator majoris momenti negotia ei expedienda, ob eximiam prudentiam committebat. Sed de virtute hujus viri nihil nunc quidem attinet agere pluribus.

Lib. 8 c. 11.

u

Testamentum Mauricii.

Ejus executor Domitianus.

a Christi 596 vel 597 Unde constat ut cum usque annum vixisset Domitianum. Mortuus tamen videtur ante 603, non effugisset alioquin inhumanissime servientis Phocæ manus, cum et tantu polle-ret auctoritate, et Mauricium tam propinquo gradu consanguinitatis contingeret, nec minus tam honorifice clatum fuisset, ut cæ Menæis dictum est.

DE S. JOANNE CAMILLO BONO

EPISCOPO MEDIOLANENSI.

CIRCITER AN.
CHRIST. DCLXV.
8. JANUARI.S. Joannis
Boni natalis.Quando sede-
ritTraducto
corpore

Martyrologium Romanum, ac Petrus Galesinius, S. Joannis Boni Mediolanensis Episcopi nomen sacris Fastis inscription habent iv Id. Januarius. Vitam, ut reliquorum Mediolanensium Præsulum, scripsisse fertur Joannes Franciscus Besutius, quam necdum vidimus. Compendium illius habet Ferrarius in Catalogo SS. Italiae. Ejus quoque post ceteros gesta succincte et eleganter recensuit Josephus Ripamontius, lib. 8, cujus hic narrationem dabimus.

2 Meminit S. Joannis Sigonius lib. 2, de regno Italiae ad annum 659 et 669, et Claudius Robertus in appendice ad Galliam Christianam. Joannes Antonius Guarnerius in vita S. Joannis Bergomensis, ita scribit: Nonnumquam quoque conjuncta suorum manu cum Joanne Boni Antistitis Mediolanensis copiis, implorantibus Catholicis auxilium tulit; contra nimirum latrocinis grassantes Arianos, Actorum Ecclesiae Mediolan. parte 2, hæc de S. Joanne Bono memorantur: S. Joannes Bonus Camillius, Genuensis, Joannis Bergomensis Episcopi sanctissimi consuetudine conjunctus, Archiepiscopus creatus, immani Barbarorum dominatu non deterritus, ab urbe Genua, ubi aliqui Archiepiscopi diu manserant, Mediolanum ad stationem sedemque Archiepiscopalem rediit: quam summam cum laude tenuit annos decem. Romam ad synodum Martino I. Pontif. venit: Arianos Bergamo depulit: in oppido Decio ecclesiam S. Materni consecravit. Miraculorum laude clarus, obiit in Domino iv Idus Januarii. Reperitur Joannes post synodum Romanam consentiens subscripsisse. Ea vera cum habita sit Constantis, sive Constantini, Heraclii nepotis, anno 9, Indict. 8, Christi nimirum 649, consequens est Joannem non anno 630, ut scribit Ferrarius, necdum 659, ut Sigonius lib. 2, de regno Italiae Episcopum esse factum. Sed fatetur Ferrarius chronologiae hic videri perturbatam esse rationem.

3 Cum S. Michaelis, in quo S. Joannis Boni conditum olim fuerat corpus, ævo jam fatisceret basilica; S. Carolus Borromæus eam penitus demolendam censuit, præsertim quod æquo propior cathedrali ecclesiae esset. Prius igitur visum est faciendum, ut Divorum inde sacra pignora, qua pur est religione, transferrentur. Ergo pridie Ascensionis Christi, anno 1582, cantus isthæc solemniter vesperis, sancti Antistitis corpus suis ipse manibus in affabre concinnatam thecam stanneam composuit: caput inde exemit, argenteo capiti includendum. Peractis dein solito more vigiliis, postridie, festo nimirum Dominicæ Ascensionis, xxiv Maii, celebri instituta supplicatione, cui Cardinalis Palæottus cum Clero populoque universo interfuit, sacras illas exuvias ad Metropolitanam aedem transtulit, (eo quoque animarum quæ S. Michaelis paravia censerentur, cura revocata,) inque aia recens ad dextram templi partem, ubi alteram januam occluserat, edificata, Sanctique Joannis Boni nomine dicata, collocavit. Ita in vita S. Caroli, Carolus a basilica Petri lib. 6, cap. 3 et Joannes Petrus Giusanus lib. 6, cap. 13.

VITA

EX HIST. MEDIOLAN. JOSEPHI RIPAMONTII.

a
S. Joannis Camilli Boni prudentia in lectionibus.
b

Joannes ainde Camillus sedet, homo Lignæ, cognomento Bonus, sive maternæ gentis hæc appellatio fuerit, sive præmium eximie bonitatis animi, et virtuti honos ex communi fama. Is privatis rebus diu versatus in aula Romana, et Gregorio Pontifici Maximo ante omnes acceptus, ejus missu legatus olim

ad c Theodolindam venerat Mediolanum. Inde graciosus apud Principes, et expectatione summa. Nam et viderant ab Regina in caritate babitum ac honore; et satis constabat, hujus potissimum opera et auctoritate viri, restituta damna, quæ d prima Longobardorum irruptio rebus Ecclesiasticis intulisset. Accebat eo, quod non alius ea tempestate prudentior omnis humani diviniq; juris habebatur: eaque fama et prædicatione per ora hominum ibat.

2 Itaque cum ad solemnia Pontificatus capessenda venisset, nova bonis omnibus affulsisse lux est visa. e Monothelani vero, et f quisquis rem Catholicam, absque capite ac præside mallet esse, vel certe tale caput, talemq; præsidem aversarentur, inhorruere. Terrorem super omnia fecit perditio mortalium generi, quod interritus atque inconcusus ipse, nullo turbarum respectu, nullaq; trepidatione, statim ut est Archiepiscopus renuntiatus, ad suam pastorale munus venit; veluti sese periculis objectans, et ultra lacessens ea, quæ suspensi, ac vitabundi ceteri, partim secessione Ligustica, partim domesticis latebris declinassent.

3 g Joannes erat alter Borgomensium Antistes, altitudine animi, et studio religionis incorrupte, recte cum Joannis Boni moribus, et sanctitate compositus; acer idem, ac vehemens ingenio, et quantumque in partem incubuisset, ad finem usque destinatis insistens. Cum hoc Joanne, quia præclaris illius adjumentis ad rem gerendam animosè persanandos indigebat, amicitiam familiaritatemque contraxit Joannes Bonus. Neque ille partem laboris abnuit: præbuitque sese comitem ad confutanda Monothelitarum dogmata, quæ quotidie magis invalescebant.

4 Ejus negotii causa, dum Bergamo Mediolanum comieat, rursusque Mediolano domum revertit, flumen h Abdunum calcasse pedibus dicitur; et in multorum sæpe conspectu veluti per solidum illac excessisse. Sunt i qui miraculi gloriam hujus in Mediolanensem trahant, cum hic vicissim ad illum excurreret officii, vel auxilii causa. Etiam ego malim de nostro verum esse; sed plures ad illum alterum inclinavere.

5 Bonus qua suis, qua socii viribus, et auctoritate, cum hæresim labefactasset Monothelitanam, ad ea quæ proxima erant animam convertit, condiditque tum alicubi, tum Decii presertim insigne templum, addito Sacerdotum collegio, qui statis horis psallerent, atque reliqua ibi tum ad Dei cultum, tum ad salutem animarum obirent munera. Decium oppidum decimo ab urbe lapide, vel opportunitate loci, qua multos haud ignobiles pagos, amœna circumfusa planitie, complectitur, vel amplitudine sua, qua plurimas numerat familias; Episcopi præcipue curam advertit, ut illud ad hunc modum esse nobilitandum putaret. Aedes dicata est h Materno, census attributus, descriptæ Canonice leges; neque res ulla ommissa, quæ ad constituendam illic disciplinam pertineret.

6 Exarsit inde bellum atrox, quo l Pertaritius, et Gundipertus, solitis inter fratres odiis in mutuum perniciem armati, seque et Rempulicam periclitare. m Neque victor utriusque Grimoaldus meliore usus est fortuna: et Ecclesiar res inter hæc Regum calamitates miserabiliter fluctuante. Refovit eas et confirmavit parva dictu res; sed quæ tantum Catholicæ religioni conciliavit auctoritatis, ut violandi eam et contemnendi verecundia apud omnes oriretur. n Erat in Tarentino agro squalibus habitu, vultuque, et magna fama severitatis anchoreta; de quo erat opinio multarum

c

d

e f
In Episcopatu
magnanimi-
tas.g
Adjutor S.
Joannes Ber-
gomensis.hujus mira-
culum.

h

i

Joannes Decii
templum ex-
struit.

k

l
Turbe inter
Longobardos

m

n

multarum rerum firmata successu, tanquam ea, quæ futura prædiceret, constarent inevitabili necessitate, et illius omnia vaticinia certissimi exitus consequerentur. Sive adversa, sive prospera Regibus populisve denuntiaret; utriusque fortunæ, vel tristitia, vel gaudium, non secus atque præsentis damno, vel utilitate animos occupabat. Hunc hominem Constantinopolitanus Imperator infestus Longobardo nomini, per hæc forte tempora cum in Italiam exercitum trajecisset, adiit cupidine sciscitandi, quem bello finem caneret; et an ex acie victor esset rediturus. Cum ille tristitia cœpta, et irritos conatus affirmare non dubitasset, propterea quod scilicet Baptista gentem tueretur, quem sibi Patronum adoptassent; pergit tamen imperator fortunam experiri, vaticinaque denuntiatione nihil permotus, impigre bellum, uti destinarat, molitur. Committitur prælium utrimque summa vi, tanta videlicet, quantam esse oportuit in eo certamine, cujus finis, victori decus Italia recuperatæ, victo turpem fugam, finem opum, malorum extrema laturus esset. Ac primo quidem, neutro inclinata spe, diu manibus æquis, et incerta victoria pugnabatur. Mox Amelongus ab Longobarda parte facinus edidit, quo percussus Imperatorius exercitus, cum attonito similis aliquamdiu fluctuasset, extemplo dedit terga, utroque hosti victoriam concessit. Hastile regnum is forte Amelongus tenebat, et inter ardorem pugnæ, cum ex utraque parte plurimi caderent, aut vulnerarentur, conspicatus inferentem sese ferocius Græcorum militem, vibrat repente hastam, hominemque transverberatum tollit sublimem, et, ut erat immani corporis robore, quatiēbat ludentis more distentum per aera corpus. Id spectaculum objectum Imperatoriis, fugæ ipsis initium fuit, Longobardo victoriam dedit. Nec dubitavere, quin cædes humana vi major, Baptistæ tutelaris auxilio et præsentia, esset patrata. Ita res Ecclesiastica nacta robur, et auctoritatem: revixitque Mediolanensis Pontificatus, quem memorati paullo antea tumultus oppresserant.

7 Accessit ei confirmando et stabiliendo grave quoque aliud momentum. Namque Rex Grimoaldus, opera Bergomensis Episcopi, quem Bono fuisse comitem et adiutorem memoravi, penitus Arium atque perversam ejus doctrinam abiecit. Ejus rei monumentum in o Abduana glareæ ædes D. Alexandri Catholico ritu est dicata, quam antea sacris Arianis sectæ illius antistites profanarant.

8 Nec multo deinde postea Joannes Camillus Bonus Archiepiscopus extinguitur. Corpus ejus usque

in p Hereberti tempora latuit in tenebris, nullo cultu, qui caelestis animæ reliquiis deberetur. Heribertus divinitus repertum, in D. Michaelis ara, non sine pompa solemnibusque cæremoniis collocavit.

a Post Phortium, sive Fortem. Scribit Ferrarius, diu eam dignitatem deprecatum esse.

b Obiit S. Gregorius anno 604, Joannem oportet, cum decessit, admodum grandævum fuisse, si ab eo ad legationes adhibitus est. Ferrarius scribit ejus potissimum consilio basilicam S. Joanni Baptistæ a Theodolinda cæditam Madoetæ, sive Modicæ, oppido 12 millibus distante Meliolano; quod olim Mogutiæcum, nunc Monza dicitur, ad Lambrum flumen. De qua basilica, Paulus Diac. lib. 4, cap. 22, Sigonius lib. 1, ad ann. 601. Braunerus tom. 1, lib. 4.

c Garibaldi Boiorum Ducis filia fuit Theodolinda, Authari Longobardorum Regi nupta an. 583, eo mortuo. Agilulphum, maritum sibi, et genti Regem, sed volenti, adscivit; atque cum eum populo universo ad Catholicam fidem traduxit, circiter annum 592. Post hujus quoque excessum, cum Adulvaldo filio regnum avuis aliquot prudentissimæ mulier administravit.

d Contigit ea anno Christi 568.

e Vulgatus et rectius Monothelitæ dicuntur, quod unicam in Christo asserrent voluntatem, ut sic diversitatem tollerent naturarum. Eorum precipui duces fuere Athanasius Antiochenus, Pyrrhus Constantinopolitanus, Cyrus Alexandrinus, sub finem imperii Heraclii.

f Acephali dicti qui sine certo capite habesim forebant. Et primo quidem sic appellati sunt, qui post Concilium Ephesinum adhuc Nestorii errores tuebantur, et nec S. Cyrilli, nec Joannis Antiocheni partes sequebantur, sed seorsim absque capite synaxes agebant. Ita Baronius ad an. 433, num. 21, ex Liberato Diacono. Ast usitatis, qui Chalcedonense Concilium damnantes, neque Zenonis, quod vocabunt univum, sive ενωτονο, diploma suscipientes, a Petro Mogo Pseudo-episcopo Alexandrino illud amplexo scissionem fecerunt. Acephali, sive capite carentes dicti, quod Patriarcha suo relicto, seorsim communicarent. Ut pluribus Baronius ad an. 482, n. 42. His se postea ducem præbuit Severus, patronum Anastasius Imperator. Ex his nati Monothelitæ, qui licet Chalcedonensem synodum amplecti se simularent, duas tamen in Christo voluntates et operationes negabant. Quare et quoque Acephali dicti de Monothelitis plura mox cum de S. Agathone. Ripamontius nomen Acephalorum visus est hic voluisse interpretari, sed nimum genericè.

g S. Joannis Ep. Bergomensis et Martyris vitam dabimus xi Julii. h Addua, quibusdam Abdua, Polybio Αδδουα, Straboni Αδδουα, vulgo nunc Adla, e Raticarum Alpium jugo, per vallem Tellinam, incunquæ Luriam, sive Comensem fluit, tandemque Pado supra Cremonam miscetur. i Inter eos est Ferrarius.

k S. Materius ix, Mediolanensis Episcopus colitur xvi Julii. l His Aripertus pater an. 661, ut Sigonius lib. 2 tradit, moriens regnum Longobardorum ita divisit, ut prior Mediolani, alter Papiæ regnaret. m Cur id hic auctor scribat, haud scimus. Anno regni sui 10 obiit Grimoaldus, Christi 672, ut vult Sigonius; a S. Joanne Bergomensis conversus ad fidem, victoribus aliquot illustris. Consule Sigonium loco citato, Paulum Diaconum, etc.

n Sequentem prophetiam, et eandem Græcorum refert Paulus Diaconus lib. 3, Sigonius, alii

o Leander Albertus Adduæ glaream appellari scribit regionem Adduæ Serioque omnibus conclusam usque ad Bergomatium montes, a Merula Insulam Fulcheriam dicit; uberem cum primis et vicis colonisque frequentem esse.

p Hujus meminit Sigonius lib. 8, de regno Ital. ad annum 1047. In Actis Ecclesiæ Mediolan. dicitur a Benedicto VIII, qui ab anno 1013 ad 1024 sedit, ordinatus, sedisse annos 27.

AUCTORE
JOSEPHO
RIPAMONTIO.
P
Corporis ut-
ventio.

Clades Græcis
ab eremita
prædicta,

a Longobar-
dis ope S.
Joannis, Amel-
ongii robore,
illata.

Grimoaldi
Regis conver-
sio.

o

S. Joannis
boni obitus.

DE S. AGATHONE THAUMATURGO

ROMANO PONTIFICE.

CIRCITER
AN. CHR.
DCLXXXII.
X JANUARI.
S. Agathonis
natalis:

Sanctissimi Pontificis Agathonis natalem Martyrologii Romani tabula iv Id. Januariæ consignavit, his verbis: Romæ S. Agathonis Papæ, qui sanctitate et doctrina conspicuus quievit in pace. Fusius Galesinius: Romæ S. Agathonis Papæ. Hic patre Romano natus, ex monacho factus Pontifex, multæ mansuetudinis ac tantæ sanctitatis, ut leprosum obviam sibi factum, osculo a morbo liberavit. Contra Monothelitas hæreticos Constantinopoli Concilium habuit. Sedit annos duos, menses tres. Sepelitur ad S. Petrum. Adhuc præliori elogio celebratur a Fran. Maurynico, et Martyrologio Germanico. Meminerunt ejus hoc die Carthusiani Colonienses in Adit. ut Usuard. Hugo Menardus, Wion, Dorganus, Octavius Cajetanus noster in Idea operis de SS. Siculis, MSS. et alii.

2 XXI Februarii ista habet Galesinius: In Græcia S. Agathonis Pontificis. Is parentum cura omnibus

sacræ Scripturæ litteris studiose admodum eruditus, eum pietatis fructum tulit, ut illis mortuis, statim congestas unum in locum facultates die uno pauperibus distribuerit. Deinde monachalis vitæ disciplinam amplexus, totum divino cultui se dedit: dies noctesque cum in oratione et precibus esset, Dei munere et gratia id factum est, ut miracula multa ederet, unde Thaumaturgi nomen accepit. Postea Summus Pontifex creatus, re Ecclesiastica publica optime administrata, singulare castissimæ religionis, sanctimoniam, et admirandæ sollicitudinis exemplum reliquit. Eodem die Wion: In Græcia S. Agathonis Papæ, cujus festivitas a Latinis iv Id. Januarii celebratur et Ferrarius: Romæ S. Agathonis Papæ.

3 Eodem ferè quæ Galesinius memorant Græci in Vita ex Me-
Menais xx Februarii: Illic S. P. N. et miraculorum
patrator Agatho ex Italia oriundus fuit, Christianis,
piis, religiosisque parentibus natus: a quibus, ipso
allaboraante,

coquomen
Thauma-
turgi.

Vita ex Me-
nais:

AUCTORE
ANASTASIO
BIBLIOTH.

allaborante, sacras et a Spiritu sancto dictatas litteras salubres dedit; in quibus tantum hausit spiritum, tantopere compunctus est, ut mortuis parentibus omnes illorum opes et thesauros in pauperes, quos evocarat, una simul die expendere et disperdere, ipseque cœnobium intraret, et vestem religiosam indueret, Deoque dies et noctes deserviret, ac pro toto mundo preces assiduas funderet. In vita porro monastica tantopere profecit, eoque in virtutibus progressus est, ut gratiam sanitatum acciperet. Tandem inclarescentibus ejus virtutibus, Romanus Pontifex est creatus; in quo munere cum se pro dignitate officii præclare gessisset, ad Dominum emigravit.

4 *Ex Galesinio et Menais conjicere licet, vitam ejus apud Græcos fuisse scriptam legi. Perbrevis extat in libro de Romanis Pontificibus auctore Anastasio Bibliothecario, qua continetur compendium quoddam Actorum sextæ synodi Œcumenicæ, sive tertie Constantinopolitana, quæ fusiùs tomo 3, Concilior par. 1, digeruntur, etsi a Græcis corrupta; recenset ea quoque Baronius tom. 8, ad an. 679, 680, 681. De Agathone agunt quotquot vitas Summorum Pontificum scripserunt, historiæ Ecclesiasticæ prosecuti sunt. Accurate Andreas du Chesne to. 1. Historiæ Pontificum. Platina inter cetera illud narrat miraculum de leproso, quem Agatho osculo sanavit, quod est in Galesinii ceteraque recentiorum martyrologia relatum. Alia plurima edita ab eo miracula fuisse necesse est, ut Thaumaturgi, sive miraculorum patris nomen mereretur.*

5 *Haud satis constat quo die, aut etiam mense, Pontificatum inierit Agatho, ut in Notis dicimus. Epistola Constantini Pogonati ad Donum Agathonis decessorem data pridie Id. Augusti indict. 6, Agathonis reddita est. Unde saltem habemus anno Christi 678, cæcitate sedisse. De anno, mense, die martis minus etiam constat. Extat in Actis sextæ synodi Œcumenicæ sacrum rescriptum piissimum et Christum diligens Imperatoris Constantini ad Leonem sanctissimum et beatissimum Papam senioris Romæ, missum per eos qui illic directi erant a superstitibus Agathone sanctæ memoriæ, datum 13 Decemb. Indict. 10, inchoata scilicet, anno 681, ut patet ex epistola, quæ ibidem extat, S. Leonis II, ad Constantinum Augustum data Nonis Maii, indict. 10, anno nimirum 682. Unde confici videtur Agathonem ante Decembrem anni 681, vita functum, subrogatumque Leonem. Nisi, ut Acta synodi hujus depravata a Græcis, ita et perturbata chronologicæ ratio est. Baronius scribit Leonem, qui menses solum 10, dies 8, sedisse traditur, adhuc superstitem fuisse cum habitu est concilium Toletanum 14, anno Christi 684. Verum id solum isthic dicitur cap. 3, mandatum Leonis perlatum esse in Hispaniam cum tellus omnis hyemali stricta gelu, glaciali nivium immensitate diruisset, et jam redissent Patres a Concilio, Toletano scilicet 13, celebrato sub finem anni 683. Ex epistola quoque Benedicti Papæ ad Petrum regionarium, isthuc a Leone missum, videtur colligi, antequam Concilium istud 14 haberetur, mortuum fuisse Leonem, cum eum hortetur ad commissum sibi ab illo ministerium peragendum. At de hac re rursus ad vitam Leonis 28 Junii. In Bibliotheca Floriacensi edita Joannis a Bosco Cælestini opera, extat Agathonis ad S. Edictum Viennensem Episcopum epistola, pridie kal. Martii data; qua significat se post reditum Legatorum a synodo Œcumenica, Romæ Concilium celebrasse 100, circiter Episcoporum, cui Donatus, Edicti Diaconus, interfuerit. Unde concludit Henricus Spondanus Agathonem diu ultra x Januarii superstitem fuisse. Sed quid si pro Leonis nomine, Agathonis perperam a librario substitutum est?*

VITA

AUCTORE ANASTASIO BIBLIOTHECARIO.

Agatho natione a Siculis ex monachis, sedit annos

b duos, menses sex, dies tres. Tantum benignus et mansuetus fuit, ut etiam omnibus hilaris, et jocundus compreharetur. Hujus temporibus c Theodorus Archiepiscopus Ravennæ semetipsum Sedi Apostolicæ post multorum annorum curricula presentavit.

2 Hic suscepit d Divalem jussionem piissimorum Principum e Constantini, Heraclii, et Tiberii Augustorum per Epiphanium gloriosum a secretis, missam Precessori suo Dono Papæ, invitantem atque adhortantem, ut debeat Sacerdotes, vel Missos suos dirigere in regiam urbem, pro adunatione faciendi sanctorum Dei Ecclesiarum. Quod et f ordinare non distulit. Et direxit Abundantium g Paternenseta, Joannem h Rhegitanum, et Joannem Portuensem Episcopos; i Theodorum, et Georgium Presbyteros, Joannem Diaconum, et Constantinum Subdiaconum, Theodorum Presbyterum Ravennatem, atque religiosos servos Dei monachos.

3 Clerum videlicet diversis orlinibus, et super quod competebat, eos honoribus ampliavit. Hic ultra consuetudinem h Arcarii Ecclesiæ Romanæ efficitur, et per senectutem caussam arcariæ disposuit, emittens videlicet de suscepta per nomenclatorem manu sua obumbratas: qui infirmitate detentus Arcariæ juxta consuetudinem instituit.

4 Hujus temporibus, Indict. 8, Luna eclipsim per tulit mense Junio, die 128. Similiter et u mortalitas major atque gravissima subsecuta est, mense supra scripto, Julio, Augusto, et Septembri in urbe Roma, qualis nec temporibus aliorum Pontificum fuisse memoratur, ut etiam parentes cum filiis, atque fratres seu sorores binatim per lectos ad sepulchra deducerentur. Postmodum vero foras circumquaque suburbana, et castra eadem mortalitas devastare non cessavit.

5 Qui superscripti Missi Sedis Apostolicæ, qui directi fuerant, in regiam urbem ingredientibus n die 10, mensis Novembris, nona Indict. Domino solante, atque Principe Apostolorum comitante, suscepti sunt a Principe in oraculo B. Petri Apostoli intra palatium, porrigentes ei scripta Pontificis. Quæ dum suscepisset, commouit eos atque adhortatus est, ut non per schisma aut furorem, sed pacifica dispositione remittentes philosophicæ assertiones, puram sanctarum Scripturarum Patrumque, et probatam fidem per Synodalia decreta satisfacerent. Et dans inducias ad retractanda scripta, tribuit eis omnia, quæ ad sustentationem sufficiebant in eorum expensas, in domo quæ appellatur Placidia Die 18, mensis superscripti die Dominico, advocati sunt in processione ad sanctam Dei genitricem in Blachernas, in tanta honorificentia, ut etiam de palatio caballos stratos dirigeret cum obsequio pietas Imperialis, et sic eos susceperet; ea ipsa commoneus, ut pacifica assertionem testimonia venerabilium Patrum proponerent.

6 Die o vigesima secunda mensis Novembris p in basilica, quæ Trullas appellatur, intra palatium, sub regali cultu, residente cum Constantino Ang. Georgio Patriarcha Constantinopolitano, ac Macario Antiocheno, suscepti sunt Missi Sedis Apostolicæ; deinde Metropolitanæ vel Episcopi Orientalium partium numero q centum quinquaginta. Qui prout adorantes; residere eos præcepit una cum nostris. Post hac Patrii, r Hypati, omnesque Inclyti introierunt. Et habita inquisitione ab ejus pietate, ejus partis deberet ostensio approbati, Legati Sedis Apostolicæ dixerunt: Opportuna veritas, et ratio exigit, ut a parte eorum, qui unam voluntatem, et operationem in Domino Jesu Christo asserunt, Apostolicæ Sedis auctoritas exponatur. Qui audientes læti effecti, paratos se esse dixerunt. Et accepta licentia, ea hora suos intromiserunt libros et tomos diversos, et synodos, quas falsaverant. Nam non per veritatem se superare

b
c
S. Agathonis
benignitas.

d
e
Legati missi
Constantinopolim.

f
g
h
i

Fuerat Arcarius.

k

l m
Pestis ejus
tempore.

Legati appellati
Constantinopolim

Honorifice
tractantur

o p
Sexta synodus
Œcumenica.

q
r

miracula

NOT 111
tempus Sæcæ

a

Fraus hæreticorum in libris corruptis.

s

superare existimabant, sed per mendacia et diversa commenta, quæ in libris suis ipsi addiderant. Et relegentes per singula, reperti sunt mendaces, unam operationem et voluntatem in Domino Jesu Christo esse dicentes. Et in quinta synodo epistolam s. Vigili Papæ ad Memnam Patriarcham, atque libellum ejusdem Memnæ in quaternionibus noviter additis, falsaverunt, unam voluntatem et operationem dicentes. Quod coram Principe, et synodo claruit. Alia die Catholicæ fidei defensor pius Princeps in secretario residens, inquisitione de ipsis codicibus facta, ita reperit falsa noviter addita fuisse.

l

7 Die 12 mensis Decembris residente synodo cum ejus pietate, suscepti sunt Missi Sedis Apostolicæ, et præcepit eos in synodo residere, præsentantes locum sanctissimi ac beatissimi Agathonis Papæ. Quibus dictum est, ut omnes libros, quos scirent ad causam fidei pertinere, coram synodo adducerent: quod et factum est. Et vocato Georgio Diacono et Chartophylace Ecclesiæ Constantinopolitanæ, præceptum est ei, ut juxta eorum notitiam codices ex bibliotheca Ecclesiæ ad medium deduceret, et dum adducti essent, et relegerentur, utriusque similes reperti sunt, duas naturas, duasque voluntates et operationes in Domino Jesu Christo habentes. Et confusus Macarius coram synodo inventus est mendax. Tunc interdixit pietas Augustalis Georgio Patriarchæ, ut minime in Ecclesia sua susceperet Macarium, vel ejus homines, interdicens ei processum. Hæc prima ejus ruina fuit.

Macarii Antiocheni mendacia detecta.

v

8 Die xiii mensis Februarii auxiliante B. Petro Apostolo ut veritatis lumen appareret, intronissa sunt coram synodo venerabilium Patrum dicta, v. Joannis Constantinopolitani, Cyrilli, Athanasii, Basilii, Gregorii, Dionysii, Hilarii, Anibrosii, Augustini, et Leonis, duas naturales voluntates et operationes in Christo dicentium, ad satisfactionem Principis, vel synodi. x Sequenti die in eodem secretario residente synodo una cum Principe, Synodica sanctissimi Agathonis Papæ relecta est, et ad singula comprobata Patrum dicta inserta: in qua Synodica Episcopi Occidentalis partis subscripserunt numero y centum viginti quinque.

pp. duas operationes in Christo dicentes.

x

9 Cumque posthæc adhortatus est, nec dicendus Macarius a sancta synodo, vel a pio Principe, omnique Senatu, ut profiteretur unam aut duas confiteri voluntates vel operationes: qui nullatenus audivit, sed potius neque unam, neque duas in Salvatore dicere voluit. Deinde protulit piissimus et serenissimus Princeps tomum ad relegendum, in quem vanum hæreticum dogma Macarii erat conscriptum, et ejus manu subscriptum, apertissime unam voluntatem in Domino affirmantis. Sub ipsius scriptione, et z Theodori Expatriarchæ, utique juxta eum tenorem, ibi subscriptio erat. Et interrogatus Georgius Patriarcha, si eam fidem, quam docet Sedes Apostolica, amplectitur, juxta scripturam venerandi Agathonis Papæ, seu sanctorum, ac venerabilium Patrum. Qui respondit, quod accepta licentia, in scripto quæ opportuna erant responderet. Et in his recedentes; die

y Macarii pertinacia.

z

Aa xvii mensis Februarii, die Dominico intra oraculum S. Petri intra palatium astante Bb Synceleto, simulque et Patriarcha, Legatos Sedis Apostolicæ suscepit, relegens suggestionem aliam pro eorum commendatione a sanctissimo Papa directam. Qui Georgius sanctissimus Patriarcha professus est eo die in scriptis duas naturas, duasque voluntates et operationes in Domino Jesu Christo se credere et prædicare, sicut Sedes Apostolica credit; anathematizans eos, qui unam naturam, voluntatem, et operationem in Domino Jesu Christo dicunt.

Aa

Bb

Georgii Constantinopolitani professio fidei

Macarius pertinax ejicitur e synodo.

10 Die vicesima quinta mensis Februarii residente synodo, una cum pio Principe, simulque et Legatis Sedis Apostolicæ, Macarium adesse jusserunt. Et

data a Principe licentia, ut se partes quis in quas vellet divideret; Georgius Patriarcha regie civitatis cum suis in parte Orthodoxorum stetit: Macarius vero cum suis in parte alia hæreticorum. Et deducentes ad medium professionem Georgii Patriarchæ, quam fecerat, porrecta est Principi, et relecta est. Et commonitus suprascriptus Macarius, quid sentiret, vel crederet. Respondit se in ea perfidia, quam ante proposuerat, perdurare, et nullatenus orthodoxæ fidei acquiescere. Ea hora sancta synodus una cum Principe ejus Cc orarium auferri jusserunt a collo ejus. Et exiliens Dd Basilium Episcopus Cretensis Ecclesiæ, ejus orarium abstulit. Et anathematizantes projecerunt eum foris synodum, simulque et thronum ejus. Ee Stephanum autem discipulum ejus cervicibus a sancta Synodo Clerici Romani ejicientes expulerunt.

11 Ea hora tantæ telæ aranearum nigerrimæ in medio populi ceciderunt, ut omnes mirarentur, ac dicerent, quod sordes hæresum expulsæ sunt. Et Deo auxiliante, unitæ sunt sanctæ Dei Ecclesiæ. In loco vero Macarii ordinatus est Ff Stephanus Abbas monasterii, quod appellatur Gg Baias insulæ Siciliensis, Patriarcha Ecclesiæ Antiochenæ. Macarius vero cum suis amatoribus, id est, Hh Stephano, Anastasio presbyteris; et Leontio exdiacono; Polychronio, Epiphano presbyteris, et inclusis, in exilio in Ii Romanam directi sunt civitatem. Deinde abstulerunt de Kk diptychis Ecclesiarum nomina Patriarcharum, vel de picturis Ecclesiæ figuras eorum, aut in foribus, ubi esse poterant auferentes, id est, Ll Cyri, Sergii, Pauli, Pyrrhi, Petri, per quos error orthodoxæ fidei usque nunc pullulavit.

12 Tanta autem gratia divina omnipotentis concessa est Missis Sedis Apostolicæ, ut ad lætitiâ populi vel sancti Concilii, qui in regia urbe erant, Mm Joannes Episcopus Portuensis Dominicorum die octavarum Paschæ in ecclesia beatæ Sophiæ Missas publicas Latine celebraret coram Principe et Patriarcha, ut omnes unanimiter in laudes, et victorias piissimorum Imperatorum, eo die Latinis vocibus acclarent.

13 Hic suscepit Divalem jussionem secundum suam postulationem, ut suggessit, per quam relevata est quantitas, quæ solita erat dari Nn pro ordinatione Pontificis faciendâ. Sic tamen, ut si contigerit post ejus transitum electionem fieri, non debeat ordinari, qui electus fuerit, nisi prius decretum generale introducatur in regiam urbem secundum antiquam consuetudinem, et cum eorum conscientia et jussione debeat ordinatio provenire. Hic dimisit omnino Clero rogam unam, et ad luminaria Apostolorum, et S. Mariæ ad præsepe solidos duo mille centum et quadraginta. Fecit autem ordinationem unam, Presbyteros decem, Diaconos tres, Episcopos per diversa loca numero decem et octo. Qui etiam sepultus est ad B. Petrum Apostolum sub die iv Idus Januarii: et cessavit Episcopatus annum unum, menses septem, dies quinque.

a Pantonio patre, inquit Ferrarius; quem Galesinius et Placina Romanum fuisse tradunt. At Ciaconius Pannonii Ammonis filium facit, Aquilani castro vallis Siciliæ in provincia ulterioris Aprubii natum.

b Codex Baronii habebat, annos tres, menses 8, dies 15. Liber Luitprandi nomine editus, an. 2, menses 5, dies 4, mss. quadam et Caethusiuni Colon. in Addit. ad Usuard. an. 5, mens. 6. Martyrologium Colon. an. 5, mens. 6, dies 15. Binius tribus annis menses circiter quinque addit. Observat Baronius mentum videri apud Anastasium irrepsisse, dum dicitur Donus Papa obiisse apud April. quod Dvatis epistola Constantini Imper. ad eum data sit pridie Id. Augusti, Indict. 6, nec videatur potuisse mors Pontificis quadrimestri integro non perferri Constantinopolim. Octavus Cajetanus noster 10 Julii ista habet: Romæ, ordinatio S. Agathonis Panormitani in Summum Pontificem. Memardus: Romæ ordinatio S. Agathonis Papæ.

c Agit hac de re Hieronymus Rubens lib. 3, Histor. Ravennat. Reparatus ejus decessor idem fertur meditalus Doni tempore, sed morte præventus non perfecisse.

d Extat ea ante sextam synodum.

ACCIONE
ANASTASIO
BIBLIOTE.

Cc

Dd

Ee

Symbolum
hæreseos.

Ff

Gg

Hæretici relegati, damnati
alii.

Hh

Ii

Kk

Ll

Legati Papæ
Græcis gratiosi.

Mm

Nn

Alia S. Agathonis res
gestæ.

ACULORE
ANASTASIO
BRIIOTI.

e Constantium Pogonatus an. 668 Constanti patri successit, et fratres Hieracium et Tiberium in collegas adscivit, quos tamen deinde submovit. Obiit an. 683, relicto Justiniano filio hæredæ, qui dehi Rhinotmetus fuit.

f Primum varis habitus in Italia, Gallia, Britannia, contra Monothelitas synodi, Agathonis auctoritate extat Synodica Mansueti Episcopi Mediolanensis, et Concilii, cuius præfatur, nomine. De Anglicana sub S. Theodoro Doroverensi (qui 29 Septemb. colitur) agit Beda lib. 1, cap. 18. Celebratum illud est ann. 679, mense Septembri. Romæ quoque an. 680, habita est synodus 123, Episcoporum Abbotumque inveniunt 120, Giacomus 103.

g Hi tres Episcopi Legati fuere ipsius concilii nomine missi. Videtur Paternum, cuius Episcopus Abundantius, fuisse circa Tricenta annos, qui in summi Tarcutianum visum.

h Rhegiensis hic in Brutis fuisse Antistes videtur: at Rhegii Lepidi, qui synodo subscripsit, Maurilius. Fuit Joannes hic postea Pontifex, teste Anastasio.

i Hi 4 peculiariter iussus Agathonis Legati fuere, ut patet ex litteris Constantini Imper. ad Georgium Patriarcham, et Actione 1, Theodorus vero Theodori Episcopi Ravennatis Legatus.

k De Arcario, sive arcæ proposito; amonæ, tributorum, restitum, etc. curator, consul creditum observationem Joannis Sauronis ad illud Sidonii Apollinaris lib. 3, ep. 7, arcarius pondera invident.

l Imo 18, (ut etiam habet Abbo Floriacensis) more scilicet Italico inchoata ab occiduo Sole. Caput enim ex eclipsis 17 Junii, hora 8, vespertina, minut. 40, desinit hora fere prima post medium noctem sequentis diei, anno 680, Indict. 8.

m De hac peste intercessione S. Salsastiani sedata, agit Paulus Diaconus lib. 6, cap. 5, et Baronius an. 680, num. 50, et nos iterum 20 Janu. ad vitam S. Sebastiani. Non assentimur Joanni Stella, qui hac peste extintum Agathonem scribit, ideoque tam diu Sedem vacasse.

n Imo sub fine Augusti, Indict. 8, vel initio Septembris, ut recte Baronius an. 680, num. 26, et patet ex epistola Imperatoris ad Patriarcham Georgium.

o Fuit quidem 18 Novemb. Dominica, sed videtur hæc processio contigisse ante inchoatam synodum, quæ tamen, ut edita est, cæpta dicitur 7 Novemb. sed neque numerus actionum, neque singularum dies cum Anastasio consentiunt.

p In Actis synodi dicitur, in secretario sacri palatii, quod cognominatur Trullus, quia nimirum, ut observat Baronius ad an. 680, n. 41, trullo, sive trulla, id est, testudine sursum erecta, et in rotundam concamerata (quam vulgus cupulam vocat) fastigiatum erat.

q Alii 289 habent, alii 170, alii 171, alii 150, subscripti in ultima actione reperuntur 160. Lege Baronium ut. 40.

r In Actis ἐπὶ ὑμῶν, exconsules, nominantur, Nicetas, Theodorus, Sergius, Paulus, Julianus, etc.

s Hæc in actione 3, habita 13 Novembris, ut est in editis.

t Eo die sexta Actio habita, ut est in editis.

x Hæc loca Patrum Actione 7 quæ hoc die habita dicitur, non referuntur.

y Tota hæc Actio deest in editis.

z 128 nomina subscripta legantur illi synodice Agathonis epistole: Quorundam postea fortassis subscripsere, et tamen aliqua in eorum librorum videntur excidisse nomina, uti Abundantius et Joannis Rhegiani Legatorum.

1 Hic patriarcha Constantinopolitanus creatus anno 666, ut isthæc num. 1 habet Baronius, ann. 678, quod hæreticus esset, a Constantino Augusto ejectus est, substituto Georgio. Sed cum postea se Catholicum simulasset, Georgio an. 682, mortuo, in Sedem restitutus est, Actaque sexta Synodi depravavit.

2 Hæc quoque in editis deest Actio. Littera Dominicalis eo anno 681 fuit F, quæ decimo septimo Februarii respondet.

Bb Id est Senatu. Alii Synecello legunt.

Cc In Actione 8, quæ habita dicitur 7 Martii, isthæc in Macarium pronuntiantur. Merito Episcopatu alienetur: neditur circumposito ei pallio, et denudato eo atque in medio astante una cum Stephano, etc. Est orarium hic vestis linea Episcopalis, quam vulgo roquetam vocant. Sic 1 Janu. in vita S. Fulgentii cap. 18, n. 38. Orario quidem, sicut omnes Episcopi, nullatenus

utebatur: pelliceo einguo sicut monachus utebatur. S. Gregorius lib. 6, ep. 101, videtur pro communi linea veste usurpasset. duas autem camisas: et 1 oraria vobis transmisit erant enim viris conjugatis donanda. Vulgatus tamen quod ori admoretur, significat. S. Hieronymus ep. 2, ad Nepotianum paulo post medium: Alioquin ridentium et plenum dederis est, refero marsupio quod sudarium orariumque non habeas gloriaris S. Ambrosius de fule resurrectionis: Et facies ejus (Lazarus) orario religita erat.

Dd Basilium Episcopum Gortine insule Crete, Act. 1, post Patriarcharum, et Occidentium Legatos prius nominatur.

Ee Hoc in Act. 9, habita 8 Martii referitur.

Ff In Actis Concilii Theophanis appellatur, apud Abbatem Floriacensem Theophanis. Venerat cum Legatis Apostolicis, ut scribit Brontus an. 680, n. 7.

Gg Abbo Floriacensis Bagias.

Hh Erat Stephanus Abbas et Presbyter, Polichronus monachus et Presbyter, de hijs supra stoliditate vide Concilii Actionem 15.

Ii Ibi a S. Leone II S. Agathonis successore, Macarius, Polychronus, Stephanus, alique pervicaces, in monasterium retrusis sunt; Anastasius Presbyter, et Leontius Diaconus Ecclesie Constantinopolitane, fidem orthodoxam professi, absoluti. Adco obstinatus fuit Macarius, ut ne quidem mortuo Stephano, aut Theophane, Patriarcha, cum ei sui Cathedra deinde offerretur a S. Benedicto II Papa, uti errores pristinos damnalet, parere voluerit, ut ex 2 Nicæna synodo refert Baronius an. 683, n. 8.

Kk De diptychis egius 8 Janu. in vita S. Attiri, § 5 et 6.

Ll Hi antesignani sui Monothelitarum: Cyrus Lazorum in Phaside Episcopus, intrusus ab Heracleo in thronum Alexandrinum an. 630, mortuus an. 640. Sergius Episcopus Constantinopolitani creatus an. 608, mortuus 639. Successor Pyrrhus, qui an 642 cum in suspicionem venisset conspirationis contra Imperatorem, sponte secessit, suffraganeus est ei Paulus, quo an. 632 mortuo, restitutus est Pyrrhus: huic post paulo mortuo, subrogatur Petrus an. 633, mortuus an. 635. Atque hi omnes in Synodo damnati omnes.

Mm Non erat hic præcipuus Legatorum, (nam ut ex 1 Actione patet, Theodorus et Georgius Presbyteri, et Joannes Diaconus Synodo præerant, vicem agentes Agathonis sanctissimi et beatissimi Archiepiscopi antique Romæ.) sed quia ordine Episcopus erat Joannes, ideo Missam celebravit.

Nn Insuper primum Gothorum leges summam pecuniam pendit sibi a Romanis Pontificibus recens creati jusserant: quam et deinceps Imperatores Orientales exegerunt, usque ad pissimum Constantinum IV Pogonatum. Luitprandus a Constantino Heraclio Tiberio hæc Dividem jussionem obtinuisse Agathonem scribit

EPITAPHIUM S. AGATHONIS.

Ejus olim sepulchro incisum, diu deperditum, tandem inter ceteras veteres inscriptiones repertum, atque a Baronio post 12 tomum Annalium publicatum.

Pontificalis apex virtutum pondere fultus,

Ut jubaris radiat, personat ut tonitrus.

Quæ modo hoc peragit doctrinæ fomes et auctor,
Format enim gestis quos docet eloquiis.

Dum simul * æquiperat virtus et culmen honoris,
Officium decorat moribus, arte gerit.

Præditus his meritis Antistes summus Agatho

Sedis Apostolicæ fœdera firma tenet.

Ea pietas, en prisca fides: in insignia Patrum

Intemerata manent nisibus illic tuis.

Quis vero * dinumeret morum documenta tuorum,

Formula virtutum dum tua vita foret?

* æquiparant.

* numeret, referentur.

DE S. SETHRIDA VIRGINE, ABBATISSA BRIGENSI IN GALLIA.

SECVLO VII.
X JANUARI.

Celebre cum primis S. Pharæ monasterium est, quod antiqui Eboriacas dixerunt, intra Brigensem saltum, unde et Brige appellatum, vulgo Faremonstier, in Bria Galliarum provincia, diocesi Meldensi, de quo plenius vel VII Decembris, ad S. Pharæ, sive Burgundofaræ, natalem, vel ad ejus translationem IV Aprilis. Hæc cæmia viræ sanctitate floruit Sethrida regii sanguinis virgo, cujus natalem hodie agi testatur Ferrarius his verbis: In territorio Meldensi S. Sethridæ Virginis, Abbatissæ Brigensis. Saussains in supplemento Martyrologii Gallieani: In territorio Meldensi, Brigensi, seu Pharamonasterio, S. Sethridæ virginis, quæ Angla natione, hæc ad parthenonam studio religionis profecta, ibidemque pro-

fessa, votique compos, post Angelicæ vitæ in terris decursum ad sanctissimarum Virginum cæleste consortium migravit. Ejus laudes descripsit Beda venerabilis.

2 Beda lib. 3, historia Eccles. gentis Anglorum, cap. 8, isthæc de ea tradit: Eo tempore needum multis in regione Anglorum monasteriis constructis, multi de Britannia monasticæ conversationis gratia, Francorum, vel Galliarum monasteria adire solebant, et filias suas eisdem erudiendas ac sponso cælesti copulandas mittebant, maxime in Brige et in Cale, et in Andilegum monasterio: inter quas erat Sedredo, filia uxoris Annæ Regis Orientalium Anglorum, cujus supra meminimus, et filia naturalis ejusdem

S. Sethridæ
natis.

g. m. m.

dem Regis Edelburg. Utraque cum esset peregrina, præ merito virtutum ejusdem monasterii Brigensis est Abbatissa constituta. *Hæc ille. Ab ipso Anna sanctissimo Rege in Galliam erat missa cum sorore Sethrida, ut e. Henrico Huntindoniensi colligitur, ita lib. 3 historiar. scribente* : Minorem vero filiam suam Edelburh, et filiam uxoris suæ Setrid miserat Rex Anna ad monasterium Bruges ad serviendum Domino. Quæ utraque cum esset peregrina, merito virtutum Bregensis Abbatissa effecta est. Tunc siquidem mittebant Nobiles Angliæ filias suas erudiendas in Bruge, et in Kala, et in Andilegum monasterio. Misit et Ercembert Bruges filiam suam Erchengotam Christi virginem sanctam et præclaram. Cujus opera virtutum, cujus signa miraculorum ab incolis loci illius usque hodie narrantur.

vita religiosa,

3 Meminit quoque Sethridæ Nicolaus Harpseldius sec. 7, cap. 17, et Sedridonem vocat : sed quod ejus matrem, Ethelburgæ novercam facit, haud nobis probatur. Fuit enim S. Hereswida, soror S. Hildæ, S. Edwini Regis et Martyris neptis, primum alteri viro nupta, ei que Sethridam peperit. Eo mortua, Annæ Regi Orienta-

lium Anglorum jungitur, cui S. Sexburgam, S. Etheldredam, S. Ethelburgam, S. Witburgam, Adulphum Regem, et S. Jurninum genuit. Anna vero a Penda Merciorum crudelissimo Rege, anno Christi DCCLV interfecto, in Galliam abiit, inque Calensî cœnobio vitam reliquum sanctissime exegit, coliturque xxiii Septemb. S. Hilda xvii Novembr., S. Sexburga vi Julii, S. Etheldreda xxiii Junii, S. Ethelburga vii Julii, S. Witburga xvii Martii, S. Edwinus xii Octob.

EX MS. mater, sorores, fratres,

4 Cum vero ab ipso Anna Rege; qui an. 654, occubuit, missa sit in Galliam Sethrida, hinc de ejus ætate fieri conjectura potest. An ipsa prior cœnobio præfuerit, an Ethelburga, quæ junior erat, non constat. Martyrologium Anglicanum innuit sorori successisse Sethridam : sed fallitur dum hanc quoque Annæ Regis filiam vocat. Claudius Robertus in Gallia Christiana S. Edelburgim ait S. Phara in monasterii regimine successisse, nulla Sethridæ facta mentione : at non recte Regis Orientalium Saxonum illam fuisse filiam tradit. Orientalium Anglorum voluit scribere. Utraque sub S. Phara disciplina religiosæ vitæ tirocinium posuit.

ætas,

præfectura.

DE S. ALDO EREMITA, PAPIÆ IN ITALIA.

X JANUARI.

Ferrarius in catalogo generali Sanctorum isthac scribit, iv Id. Janu. Papiæ S. Aldi eremite. Ast in catalogo Sanctorum Italiæ : S. Aldus quando et ubi vixerit, adhuc scire minime potui : ejus corpus Papiæ primum in sacello S. Columbanî conditum fuit, inde in basilicam S. Michaelis translatum est, ibique natalis ejus celebrari solet. Meminere illius Jacobus Gualla lib. 6, cap. 8. Sau-

ctuarii, Stephanus Breventanus lib. 3, histor. Ticiensis; qui tamen corpus in cathedrali ecclesia quiescere scribunt; et Arnoldus Wion lib. 3, ligni vitæ in additionibus : ex quo loco, S. Aldum monachum Bobiensem vitam eremiticam in finitimis locis egisse, conjici potest. *Hæc Ferrarius. De Bobio illustri monasterio agemus xxi Novemb. ad vitam S. Columbanî.*

DE B. BENINCASA, ABBATE VIII CAVENSI.

AN. CHR. MEXCIV. X JANUARI. Cavense cœnobium.

Cava civitas est in Campania agrique Picrutini confinibus, a situ loci vocata, ut *Leauler in Campania descriptione, media fere inter Salernum ac Nuceriam.* Juxta Cavam antiquissimum amplissimumque et opulentissimum prædiis cœnobium est, Cavæ nominatum. *De hujus fundatione agemus in vita S. Alferii. Coluntur quatuor primi Abbates officiis propriis et Missa. S. Alferius xii April. S. Leo xii Julii, S. Petrus iv Martii, S. Constabilis xvii Februarii. In aliorum multorum solemnitatibus fit sacrum de sanctissima Trinitate, nimirum B. Simeonis quinti Abbatis xvi Novembris, B. Falconis sexti v Junii, B. Marini septimi xv Decembris, B. Benincasæ octavi hoc die, B. Petri II noni xiv Maii, B. Balsami decimi xxiv Novembris, B. Leonardi undecimi xviii Augusti, etc.*

Ejus sancti Abbates.

B. Benincasæ natalis.

2 B. Benincasæ x Januarii natalem consignavit Hugo Menardus, Benedictus Dorganus, Arnoldus Wion in Martyrologio monastico, his verbis : In monasterio sanctæ Trinitatis Cavæ, depositio B. Benincasæ Abbatis, addunt Wion et Dorganus : miraculorum gloria insignis. *Electus est illius monasterii Abbas Kalendis Februarii 1171, præfuitque usque ad iv Id. Januarii 1194, quo vita excessit, et in sacra crypta cum ceteris sanctis Patribus conditus est.*

ctus.

3 Hic vir beatus ex Cavensi monasterio centum monachos sub Theobaldo Patre in Siciliam destinavit ad famosissimum Montis regalis cœnobium, quod anno Domini 1174, Rex Guilielmus II, cognomento Bonus, mirifico sumptu constructum atque dotatum, eidem juxta Cavensis congregationis normam instituendum, ac divino cultui regularique observantiæ mancipandum commiserat. Fuitque Theobaldus ipse ejusdem monasterii primus Abbas, ejusque successor Guilielmus Abbas et Archiepiscopus, aliique post ipsos aliquot Cavenses monachi ejusdem dignitatis et regiminis successores. *Hæc ad nos Neapolitæ Cavensis monasterii monumentis Antonius Beatillus noster. Quibus consentanea refert Wion in Notis. De eodem Montis regalis cœnobio Fazellus rer. sicular. decade 1, lib. 8, illud inter cetera scribit, omnibus fanis non solum Italia, sed toto etiam terrarum orbe excitatis, eo genere structuræ præferendum, etc. Agit de eodem decade 2, lib. 7, ubi tradit Guilielnum secundum ejus Abbatem, auctoritate Lucii III, (qui ab an. 1181, ad 25 Novembr. 1185, sedit) Archiepiscopum esse factum. Citat ibidem Fazellus diploma variarum donationum ei monasterio facturum an. 1176.*

Montis regalis in Siciliæ monasterium.

DE S. GUILIELMO EREMITA, ARCHIEPISCOPO BITURICENSI.

AN. CHR. MCCCIX. X JANUARI. S. Guilielmi natalis.

Non omnium, qui in album relati sunt Sanctorum, inscripti Martyrologio Romano nomina sunt. Guilielmi certe Bituricensis Archiepiscopi ubi Honorio III, anno Christi 1218 consecrata canonice memoria est, necdum tamen in publicis Romanæ Ecclesiæ tabulis consignata, licet id asserat Hrysostomus

Henriques in Menologio Cisterciensi, ubi cum insigni ornatu elogio. *De eo Martyrologium excusum Lubecæ an. 1475. Bituricas depositio B. Valhelmi Episcopi et Confessoris. Usuardi Martyrologium auctius editum Parisiis an. 1536. Bituricas natalis S. Guillermi ejusdem urbis Archiepiscopi, vita et miraculis gloriosi. Eadem fere habent Martyrologium*

EX VARIIS. *Martyrologium Colonense, Molanus in Addit. ad Usuardum, variorum mss. Belgicarum Ecclesiarum Martyrologia, in quorum plerisque Wilhelmus, in quibusdam Guilielmus et Guilelmus appellatur. Carthusiani Colonenses in Addit. ad Usuar. Eodem die S. Guilielmi, quem nos Germani Wilhelmum dicimus, Bituricensis Archiepiscopi, ordinis Cisterciensis, vita et miraculis clari. Erat iste Sanctus fere semper hilaris et iucundus, quod quibusdam displicebat ansteris. Ejusdem meminere Martyrologia, Germanicum, Gallobelgicum, Gallicanum Saussaii, Ferrarius, ms. Florarium, Dorganius. Martyrologium Lemovicense citatum a Claudio Roberto: Depositio S. Guilielmi; eximii Præsulis, et egregii Confessoris; ejus vita claret in terris plena fide, et mors in conspectu populi miraculis pretiosa fulget. Galesinius: Biturici S. Guilielmi Episcopi: quem vitam sanctitate et miraculorum gloria insignem, Honorius III Pontifex Sanctorum numero adscripsit. Eadem habent Wion et Menardus.*

2 Manrolycus xi Januarii eum refert, cum tamen constet ex 2 vita abisse Sabbatho, quod an. 1209 incidit in x Januarii. Kalendarium Cisterciense Divione editum, x Janu. Guillelmus Archiep. Viruticensis, xii ejusdem: S. Guillelmus Vitriensis traditur sepulture, vii Maii isthac habet Chrysostomus Henriquez: In Gallia elevatio corporis Guillelmi Archiepiscopi Bituricensis. Facta illa an. 1217, a Girardo, sive Girardo, successore, ut scribit Joannes Chenu in Chronologia Archiep. Bituric.

3 Vitam S. Guilielmi a Petro Abbate Caroli-loci scriptam tradit Henriquez in Menologio Cisterciensi. Eam esse ait Wion quæ edita est a Surio. Fuit quidem illius vite scriptor S. Guilielmi æqualis sed non Abbas Caroli-loci, tum saltem cum eam scripsit; al potius Bituricensis quispiam. Indicat id cap. 11, nu. 39. Multi et nostræ urbis homines, et locis finitimus degentes. Ætatem vero suam ostendit cap. 1, num. 1, de Henrico Archiepiscopo Guilielmi decessore loquens: Qui inter nos degens, erga Clerum et populum summa semper usus est mansuetudine, etc. Et cap. 3, num. 11. Ex iis sane (quos S. Guillelmus monis impositione sanaverat) quosdam nos vidimus bonæ existimationis viros, qui hæc nobis ita, ut diximus, gesta testarentur. Et cap. 8, num. 29. Quas (Guilielmi moribundi voces) nos coram positi ægre possemus intelligere. Cum vero canonizationis non meminert, suspicari licet antequam ea fieret scriptam esse hanc vitam. Est porro hæc vita a Surio, ut ipse fatetur, in compendium contracta; neque ullum reperire ms. codicem potuimus, unde primigeniam phrusim restitueremus: eam igitur e Surio damus.

4 Aliam nacti sumus e veteri ms. Domus professæ Societatis Jesu Antverpiæ, a Coxtanco quoque scriptam, sed post canonizationem. An is Abbas fuerit Caroli-loci non possumus pronuntiare. Verisimile id fortassis videatur ex iis quæ cap. 2, num. 9, narrat, cum ait: Cujus rei exemplum si velin in medium ego deducere, qui opusculi hujus materiam sum aggressus, ex injuriarum molestia, propter quam nec immerito contra me debuerat gravius indignari, gratiam ejus ultra quam crediderim, me profiteor et gaudeo habuisse. Pars hujus vite extabat in ms. Nicolai Belfortii.

5 Alterius vite, (ab utraque priore diversa, ut ex stylo licet conjicere) fragmentum ex ms. Legendario Ecclesie S. Audomari subjungemus. Auctor se Bituricæ fuisse ostendit, cum sepultus est Sanctus; ita enim ait num. 4: Quamplures ex ipsis (infantibus, qui sutiari ad aspectu sacri ejus corporis non poterant) renitentes pro viribus, et ejulantes præ dolore recessus, vidimus violeuter asportari. Quod iisdem verbis habetur in veteri Breviario Corisoptensi, de quo inferius.

6 Vitam S. Guilielmi describit Chrysostomus lib. 1, Fascicul. SS. ord. Cisterciens. dist. 20, fere ex Surio. Franciscus Hararus, qui tamen fæde hallucinatur dum mortuum tradit circiter annum 1136. Petrus de Natal.

lib. 2, cap. 63. Petrus Viellius Gallie, ex Surio, et accuratius Andreas Du-Vallius: Jacobus Doubletius, et Guillelmus Gazæus. Aque quoque de eo Barnabas de Montalbo lib. 3, histor. Cisterc. cap. 6, et sequentiibus, ubi cum se profiteatur, quæ scribit, ex Surio et Vincentio hausisse, in multis tamen eorum sensum non est assecutus. Agit præterea Claudius Robertus in Gallia Christiana, Joannes Chenu in Chronologia Archiepiscoporum Bituric. Chronicon manachi Autisiodorensis, Guido Coquillius in hist. Nivernensi, Carolus Saussaius in Annal. Aurebanen. citandi infra. Vincentius Bellovac. lib. 29, cap. 62. Casarius lib. 2, cap. 29, Bzovius tom. 13. Annal. ad an. 1218, num. 7. Demochares de divino Missæ sacrificio cap. 24. S. Antoninus par. 2, tit. 17, c. 9, § 30. Ciaconius in Honorio III. Jacobus Breulius lib. 4 Antiquitat. Parisinarum, ubi testatur eum auctorem fuisse Congregationi ad S. Antonium Parisiis, ut se ordini Cisterciensi subiceret, et Confessarium Visitatoreque ab ejus ordinis Præsibus constituendum admitteret.

7 Testatur Joannes Chenu SS. Stephanum, Ursinum, Guillelmum esse tutelares Biturigum Præsides: Guilielmi præterea in Ecclesia Mimataensi celebrari hoc die commemorationem Claudius Robertus scribit in academia Parisiensi Patronum haberi nationis Francicæ: colit in Ecclesia Lingonensi officio duplici, semiduplici Parisiis et Rotomagi. Ast in veteri Missali Rotomagensi fit solum ejus memoria, ut ibi dicitur. In veteri Breviario Ecclesie Corisoptensis in Britannia Armorica recitantur norem de S. Guillelmo lectiones inque iis isthac: Quadam die quidam Nobilis febricitans dixit ei: Domine date licentiam huic febrî, quod recedat. Cujus affectionem pius Pater respiciens, dixit ei: Adhuc unam accessionem habebis, et postea liberaberis. Quod ita contigit ut prædixit.

8 In Missali Rotomagensi hæc de eo recitatur sequentia:

Ecce dies specialis Confessorum gloria,
Qua præfulget triumphalis Guillelmi victoria,
Qua æterna Christo duce migravit ad gaudia,
Sempiterna gaudens luce ejus in præsentia;
Cui mente spiritali hærebat per omnia
Vita fruens temporalis, aspirans caelestia:
Morum clero præstans forma, ut jubar Ecclesie.
Plebi vitæ fulsit norma, ut fomes justitiæ,
Lapsis vitæ dans solamen, spem reformatis venie,
Oppressorum relevamen de valle miseriæ.
Hujus ergo prece pia celesti militiæ
Nos ascribat vitæ via, Rex æterna gloriæ. Amen.

VITA

AUCTORE COÆTANEO ANONYMO,

a Laur. Surio. stylo mutato, contracta.

CAPUT I.

S. Guilielmi ad Episcopatum promotio.

Cum ex hæc luce migrasset felicis memoriæ a Henricus Bituricensis Archiepiscopus b qui inter nos degens erga Clerum et populum summa semper usus est mansuetudine et humanitate; paucis post diebus Ecclesie illius Clerici ad eligendum idoneum successorem convenere. Sed cum primum inter se non concordarent, tandem ex instinctu Spiritus sancti in eam pariter iere sententiam, ut Ecclesie Parisiensis, et Antistitem, qui ex illorum collegio ad id erat dignitatis assumptus, accersirent, ejus in Episcopo eligendo consilio et prudentia usuri. Erat enim vir magnus, et cunctis venerabilis, consiliis providus, justus ac timens Deum: cumque erga alias Galliarum Ecclesias multa uleretur sollicitudine, æquum esse existimabat, ut matri suæ, id est, Ecclesie desolate, in qua a teneris annis fuisset eunxitus, tam neces-

Qui de eo scriperunt.

Sacri honores ei habiti.

Febris ejus meritis pulsata

Vetus de eo sequentio

a
b

Episcopo Parisiensi electio Episcopi Bituricensis defertur.

c

canonizatio,

elevatio,

vita a quo scripta, et quando,

contracta a Surio,

ala,

tertia antiqua fragmentum.

sario tempore minime deesset. Ille vero nullas nequens moras, tamquam devotus filius afflictæ matri, omnibus quibus posset modis consulturus, vocatus mox advenit. Itaque ubi ad præfixum diem conventum est iterum ab ejus Ecclesiæ Clericis, post multam deliberationem, id tandem omnibus unanimiter placuit, ut ex ordine Cisterciensi, cujus tum erat in Ecclesia Dei eximia sanctitas, Abbas aliquis in Pontificem deligeretur. Ibi tum inter ceteros, quos morum sanctitas commendabat, crebro nominatus est Guillelmus, id temporis *d* Caroli-loci religiosissimus Abbas : qui, postquam arduum illud amplexus fuerat institutum, indies ad perfectiora contendebat, et sicut generis nobilitate, ita vitæ sanctimonia ceteris antecellere videbatur. Tandem ex compromisso et hunc et alios ab ipsis nominatos, ad Parisiensem Episcopum detulerunt, ex ejus arbitrio proculdubio suum Antistitem habituri quem ipse esset indicaturus : quippe qui illorum omnium mores probe cognitos haberet.

*Is divinum
nomen implorat.*

Sorte Guilhelmi nomen e multis educit.

2 Sed quia jam hora tardior erat, vir ille prudentissimus noluit in re tanti ponderis precipitare sententiam; sed negotium omne in diem alterum distulit. Etsi autem invitus admodum eam in se provinciam recepit, nulla ratione recepturus, nisi schismatis certa discrimina impendere vidisset; at cessit tamen, decrevitque ea nocte solitis vigiliis et precibus incumbere, et divinum implorare auxilium, ut Dominus destituta Ecclesiæ Pastorem idoneum daret. Sequenti inde die in beatissimæ Mariæ Virginis templo mane sacrificium Missæ cum ingenti devotione obtulit. Aderant vero illi duo eximia sanctitatis et prudentiæ viri, quorum unus postea Turonensi, alter Meldensi Ecclesiæ præfectus est. Sub horum conspectu schedulas, quibus cera obsignatis Abbatum nominatorum erant inscripta nomina, sub altaris palla reposuit, penitus ignorans, quæ ejus nomen haberet. Absoluto autem sacrificio, cum lacrymis et multo gemitu humi prostratus, orat Dominum Jesum et ejus sanctissimam genitricem, ut qui solus corda nosset omnium, ostendere dignaretur, quem vellet ejus Ecclesiæ Pastorem constitui. Expleta oratione, nihil jam læsitans de misericordia Dei, surrexit, et ex omnibus schedulis unam solam apprehendens, nomen invenit Domini Guillelmi Caroli-loci Abbatis : moxque rem duobus illis sociis suis indicavit : atque una cum illis properat ad Clericos congregatos, et ipsius adventum præstolantes. Interim rem apud se et duos illos tacitam habet, dilaturus ejus propalationem, donec certius aliquod divinitus indicium appareret.

Item a Canonis ultro petitur.

Psal. 117. 23.

Et ecce non minima pars eorum, qui convenierant, obviam illi procedit : una voce clamitant omnes, Guillelmum Abbatem, utpote virum religiosum, justum, sanctis moribus conspicuum, sacris instructum litteris, illustri ortum prosapia, reliquis omnibus debere anteferri. Ita Dominus Jesus, quem ipse jam designasset Pontificem, illorum quoque animis inspiravit. His vero auditis, et letitia et admiratio cepit Episcopum, ita ut lacrymas tenere non posset, videns rem divinitus geri, exclamavitque : A Domino factum est istud : simul Deum benedicens, mox properat cum illis ad reliquos paucos, qui in electionis loco permanserant. Atque inde cum omnibus ad B. Stephani Metropolitanam accessit ecclesiam : ubi ante aram prostrati cum preces Domino fulissent, ex omnium fratrum voluntate et consensu, ipso die e S. Clementis Guillelmus Abbas in Archiepiscopum et totius Aquitanie Primatem eligitur.

Reluctans, cogitur electioni assentiri.

3 At illum quidem res tota latebat. Postquam vero illi innotuit, non est superbia elatus : imo vero dolere cœpit et læstus esse, quod a sublimi divinarum rerum contemplatione animus ad tractanda secularia et temporalia deinceps avorandus esset. Hinc ergo genitus, hinc ex imo pectore ducta suspiria. Sed

quanto ille a tanti honoris dignitate magis abhorrebat, tanto honor ipse eum arctius complexus est, ut possit de illo quoque dici, quod de S. Paula D. Hieronymus ait : Fugiendo gloriam merebatur, quæ virtutem quasi umbra sequitur, et appetitores sui deserens, appetit contemptores. Interea positus in deliberatione, quid potissimum sequi deberet, acciperene tam molestum in se onus, an fugere potius, vidit solennes ad se venire nuntios Ecclesiæ Bituricensis, obviæ rogantes, ut vocationi divinæ obsecundet, et electioni de ipso factæ assensum præbeat. Et hi quidem, licet cum veneratione multa suscepti, passi fuissent haud dubie repulsam, nisi major auctoritas obstitisset. Accessit igitur ad has preces Cisterciensis Abbatis mandatum, cui jam reluctari, nisi suæ professionis vellet esse transgressor, non poterat. Et ne posset ulla ratione effugere, addidit gravius præceptum etiam Apostolicæ Sedis Legatus, qui id temporis in Galliis erat. Scripserat autem uterque epistolam ad illum, plenam ponderis, admonentem illum, ne se divinæ voluntati præberet refractarium; cogitaret vero quandoque reversurum Dominum, et talenta collata repetiturum cum usuris.

Ex Surgo.

26 Janu.

4 Ita igitur ille compulsus, licet valde initio reniteretur, seque indignum clamitaret, velle tandem cogitur, quod nolebat, sciens meliorem esse obedientiam quam victimam. Valedicens vero fratribus, quibus præfuerat, nec sine multis lacrymis multoque cordis gemitu, singulorum se precibus commendans, recessit ab illis corpore tantum, non animo. Porro festinus iter habuit Bituriges. Quo cum pervenisset, a populo et Clero illi procedente obviam, imprimis reverenter acceptus est; deinde ab Episcopis ritu solenni consecratus, curam commissi sibi gregis, non ut mercenarius, sed ut verus pastor suscepit.

*Inauguratur :
1. Reg. 15. 22.*

a Henricus de Soliaco, obiit in Id. Septembr. 1200, ut habet Claudius Robertus, et Joannes Chenu.

b Hinc putet auctorem et corvum fuisse, et Bituricæ vixisse.

c Is fuit Odo de Soliaco, frater Henrici Bituricensis.

d Carolilocus, vel Carilocus, ut habet Cl. Robertus, vulgo Chailis, vel Charlis, Chailly, Charlieu, abbatia ordinis Cisterciensis in diocesi Silvanectensi, filia Pontiniaci. c 23 Novembr.

CAPUT II.

Vita in Episcopatu sancte acta.

Et ne sibi deesset, sui que ipsius curam neglexisse videretur, omnes animi motus ita studuit rationis continere imperio, adeoque omnia quæ sunt mundi hujus contemnere, ut nihil in ipso reprehensione dignum animadverti posset a subditis, quibus seipsum virtutis et sanctitatis atque bonorum operum exemplar præbere volebat : non ignorans, quod

Exemplo suis præit.

— semper componitur orbis

Regis ad exemplum : nec sic inflectere mentes

Humanas edicta valent, quam vita regentis.

Domabat carnem, ut et antea consueverat : et qui cunctis animi perturbationibus et affectibus a puero bellum indixerat, nunc acrius indicit, ut posset ex sententia dicere cum Apostolo : Castigo corpus meum et in servitutum redigo : ne forte, cum aliis prædicaverim, ipse reprobos efficiar. In opibus et copiis, in honore et dignitate eximia, quæ solent per multos evertere, pauper esse spiritu studebat : inter lautas epulas et in ciborum apparatu noverat esurire : inter vestitos mollibus asperrimo cilicio terrebat corpus, monastico retento habitu, ut non tam Pontifex quam monachus videri posset. Vestes habebat, quæ corpus regerent, non quæ luxum et pompam præ se ferrent : neque his quicquam aut aspera hyeme adjici, aut fervente æstate detrabi sivit : pondere illarum pressus potius, quam adjutus. Ab eo tempore, quo, relicto seculo, monasticum vitæ genus amplexus est, nunquam carnibus vesci voluit; licet ob gratiam hospitum, tam ex aucupio, quam venatione apparata fercula juberet mensæ suæ inferri, cum id ratio postulare.

1. Cor. 9. 27.

Habitus austerritas.

Abstinentia a carnibus.

Ex Si. 100. stularet. Inter mundanos strepitus et aula tumultus, inter litigantium rixas et controversias, pacem pectoris ita coluit, ut etiam cum his qui oderant pacem, foris pacis studiosum se exhiberet.

6 Cum sciret autem non posse eum incendere alios, qui ipse non ardeat, igne sancti Spiritus inflammatus, subditos quoque suos accendebat sanctæ conversationis exemplis; non modo nulla admittens illicita, sed a multis etiam licitis ultro abstinens. Si qua autem ab aliis essent mala perpetrata, ea hand secus atque propria legebat: ut e diverso bonis alienis non aliter qua suis delectari videbatur. Interioris hominis sui maculas, si quas invenisset, lacrymis compunctionis diluebat: ita ut deinde facilius non modo festucas, sed etiam ingentes vitiorum trabes, ab aliorum oculis verbo sanctæ prædicationis et irreprehensibilis conversationis exemplis amoveret. Cavebat enim, ne si propriis exaceret morbis, audiret illud sibi objici: Medice, cura teipsum. Qui enim apud Deum pro aliis intercessor est, non debet suis offendere culpam, quem pro alienis deprecatur. Verum enimvero cum sanctus Pontifex nihil sibi male esset conscius, attamen servum se putabat inutilem, semperque sibi ipsi suspectus et pavidus, ibi etiam culpam agnoscebat, ubi non erat, clamans cum Propheta: Delicta quis intelligit? Ab occultis meis munda me: et ab alienis parce servo tuo.

Humilitas. 7 Porro non ignorans virtutum omnium custodem fidissimam esse humilitatem, tum quoque unigenitum æterni patris filium, cum Domino esset omnium, non tamen venisse, ut ipsi ministraretur, sed ut ministraret; ad illius se componens exemplum, omnibus humilem et benignum sese exhibuit: quantoque major erat ex dignitate Pontificia, tanto se gerebat summissius, humiliabatque in omnibus, memor illius Apostolicæ sententiæ. Non dominantes in Clero, sed forma facti gregis. Valde autem dabat operam, ut nec integram vitam perversa doctrina, nec sanam doctrinam vita improba deturparet. Agebatque diligenter apud subjectos, ut ex animis eorum tribulos et spinas vitiorum extirparet, et virtutum semina insereret; sciens non ad otium, sed ad immensum negotium a Domino se esse vocatum, cui quandoque administratæ tam ample provincie rationem esset exactissimam redditurus.

Erga lapsos lenitas. 8 Etsi autem ob patientiæ et humilitatis studium, quas in virtutum structura fundamenti loco posuerat, quibusdam videretur justitiæ censuram non nihil negligere, ab iisque propterea tenere remissus et tepidus diceretur; at Cleri tamen et Ecclesiæ jura atque libertatem, in nullo passus est violari. Visus quidem fuit indulgentior erga delinquentes; sed pius Pastor sua patientia illos provocabat pœnitentiam: quos si vidisset ea humanitate fieri obstinatiores, jam zelo accensus justitiæ, ad castiganda et vindicanda flagitia commissæ potestatis gladium exerebat; nihil ea in re nec minis Principum, nec tyrannorum sævitia absterrens, nec amicorum blandis precibus fractus aut delinquit.

1. Reg. 2. Severitas in-
oderata. 9 Non se sinebat instar Heli sacerdotis falsa superari pietate, qui quod in corrigendis filiis esset remissior, cum illis pariter extinctus est. Attamen contemplanus humanæ conditionis fragilitatem, et ex natura vitii depravatam semper in deteriora proclives hominum animos, in alienis culpis propriam attendebat infirmitatem: sicque seipsum considerans, libenter veniam dabat peccata sua lugentibus ex vera cordis contritione: ita maternis eos fovens complexibus, ut tamen, ubi res posceret, etiam paternæ virgæ adhiberet disciplinam: severus in vitia hominum, benignus erga naturam. Itaque nec in misericordia remissus, nec in humanitate mollis et effeminatus; nec in rigore justitiæ sævus et crudelis, nec in pietate plus æquo indulgens fuit; sanandis peccatorum

vulneribus et vinum et oleum prudenter infundens; ut vini acrimonia vulnerum saniem abstergeret, et olei lenitas dolorem temperaret.

10 Quam autem circa misericordiæ et benignitatis opera sedulus et intentus fuerit, non est silentio tegendum, Miseris et egenis præstabat alacriter elemosynam, sciens scriptum esse, quod hilarem datorem diligit Deus: quosque abjectiores noverat, eos sua liberalitate solitus erat antevertere ac prævenire: debiles et claudos reficere, maxime a quibus nullam expectaret beneficii compensationem: hospites et peregrinos non modo tecto recipere, sed compellere etiam ut intrarent. Eos vero dumtaxat admittebat ad familiaritatem, quos sanctitatis opinio commendabat: a quibus ut magis præstaret disceret esurire et sitire justitiam, crebris eorum colloquutionibus frui volebat: illis plane a familiaritate exclusis, quos vel sciret notatos infamia, vel quibus ipsa familiaritas causa esset ejus contemnendæ dignitatis et functionis.

CAPUT III.

Varia ejus meritis facta miracula.

Neque tamen quemquam non amabat in Christo: imo vero prodesse cupiebat omnibus. Nudos pro cuiusque conditione, paucis admodum consciis, vestiebat; non ab hominibus gloriam quærens, sed mercedem expectans a Domino, Ægrotos et carceribus inclusos et visitare et consolari studebat; adversus desperationem et impatientiam, Scripturæ divinæ sententiis et exemplis eos confirmans. Erant in iis tertiana et quartana febre vexati, qui concepta in Deum fiducia, quod per sancti viri preces et merita curari possent, rogabant eum, ut manupis imposita, febrem discedere jaberet. At ille molestissime ferens se sanctum vel appellari vel existimari, eos silere jussit, et ad divinam poscendam opem se conferre. Illis autem cum ingenti gemitu in sua prece persistentibus, ut erat mitis et humilis corde, manus illis imponebat: et alii quidem quamprimum, alii paullo post integram recipere sanitatem. Ex iis sane quosdam nos vidimus bonæ existimationis viros, qui hæc nobis ita, ut diximus, gesta testarentur. Et quia vitæ sanctitatis studiose occultata, per miracula se solet prodere, libet hic quedam sancti viri miracula commemorare, quæ per eum Dominus efficere dignatus est, dum adhuc in carne degere.

12 Cum more solito vir sanctus diocesim suam circumiret, et gregem sibi creditum paterna sollicitudine visitaret, suumque munus fideliter exequere-
Egrum manus impositione curat. tur concionando, sacros ordines conferendo, templa et aras consecrando, discordes conciliando, baptizatos sacro chrismate confirmando; puer quidam continuo capitis tremore jam menses tres et amplius agitatus, apud Montem Falconis a parentibus offertur: quem cum vidisset vir pius, manus illi imposuit, et intra triduum ille se sensit incolumem.

13 Capellanus S. Germani de Podio, cujus ecclesia duobus a nostra urbe milliariis abest, dimidio fere anno sinistra manus officio privatus, Missas celebrare non potuit. Ea re non mediocriter ille afflictus et confusus, a medicis petiit tanti mali medicinam; sed frustra. Tandem ad virum Dei venit, manum illi prope aridam ostendit. Suscepit ab illo benigne, hoc responsi accepit, ut humiliter peccata sua confiteretur. Abiit ille, accepta prius sancti Patris benedictione, et paullo post reddita sanitate, die tertio Missæ sacrificium obtulit.

14 Consecraverat quodam die vir sanctus ecclesia quandam, et tanto defatigatus labore, cum Clericis et aliis inde revertens, in prato consedit, paulum ibi cibi sumpturus. Illi prato conjuncta domus erat, ex qua egressa mulier, Huberta nomine, jam partui

Benignitas in pauperes.

2. Cor. 9. 7.

Familiaritas cum viris sanctis.

Alia misericordie opera.

Ægros lactu sanat.

Egrum manus impositione curat.

Manum aridam sanat, imperata peccatorum confessione.

Femina a periculo abortus liberat.

partui vicina, sanctum virum alloquitur, eique cum multis suspiriis infelicitatis suæ pertexit historiam, quod jam quarto aut quinto peperisset quidem, sed non nisi fœtum mortuum : se vero eo nomine accusans, sua culpa id fieri aiebat. Cernens pius Pastor calamitatem oviculæ suæ, blandis eam verbis consolatur, simulque jubet Sacerdoti sua peccata confiteri, ac deinde bono esse animo. Denique extensa manu benedixit illi, et de cibo ac potu suo præbuit. Ubi illa cibo sumpto confortata est, abiit, et adveniente partus tempore, prolem salvam et incolumem enixa est, nec unquam postea abortum fecit, licet crebro deinde pepererit.

CAPUT IV.

Pietas, opera misericordiæ, tentationes repressæ.

Si quos vir sanctus comperisset in Ecclesiastici juris et libertatis injuriam carceri mancipatos, tam diu ante fores carceris sub dio persistebat, donec ei essent redditi illæsi. Exemplo autem Tobiaë provocatus, non tantum mortuos sepulturæ mandabat, sed etiam sine personarum acceptione fratrum funera prosequabatur, pauperum et peregrinorum humandis corporibus libens necessaria præbebat. Intererat autem hujusmodi tristibus spectaculis, ut inde in memoriam rediret conditionis humanæ, extremorumque suorum, et hac cogitatione adversus peccata se muniret.

16 Eadem autem misericordiæ opera etiam spiritualiter suis impendebat. Esurientes pane verbi Dei pascibat, sitientes aqua sapientiæ salutaris et doctrinæ cælestis reficiebat, nudos secundum animam, ac honorum operum indumentis destitutos, verbis et exemplis optimis communiebat, ad caritatis studium eos provocans, quæ est vestis nuptialis. Christum Dominum ad sui cordis hospitium invitabat, cælestibus cogitationibus intentus, ne quid intra ipsum, tantum hospitem offenderet. Infirmos et in carcere detentos visitabat; vitiorum æstu tanquam quibusdam febribus exagitatos, saluberrimarum admonitionum medicamentis fovens et curans, et peccatorum nexibus constrictos et vinctos absolvens. Mortuos sepeliebat, peccata mortifera oris confessione docens explicanda. Cum enim sponte hic nostra in confessione peccata detegimus, id efficimus, ut in suo iudicio Christus ea tegat.

17 Crebras ad Deum fundebat preces, idque et secreto et prolixè, sciens dictum ab Apostolo : Sine intermissione orate. Sub ipsis autem precibus et Missæ sacrificio mirabili afficiebatur gratia compunctionis. Vidisses ex oculis, tanquam ex fonte quodam indeficienti, ubertim manare lacrymas, pia quadam dulcedine et sanctæ devotionis ardore conditas. Si quæ se animo illius voluissent peregrinæ cogitationes ingerere, cum S. Abrahamo eas abigebat; nostræ redemptionis mysteria in tanto sacrificio non sine maxima spiritus delectatione revolvens; nec aliter illud peragens sacrificium, quam si Christum Dominum coram cerneret pati et crucifigi. Erat ejus animus totus in cælis, ardenti desiderio cupiens ad illam beatam patriam pertingere : sed interim tamen non sic uni vacabat sibi, ut suarum ovium oblivisceretur. Ab illis sublimibus animi exercitiis, ab illa cælestium sublimi contemplatione dimittebat se ad consulendum subditis suis, ad defendendos pupillos et viduas, ad subveniendum oppressis, ad tractanda multifaria negotia crediti sibi gregis. Itaque et divinis sic inhærebat studiis, ut curam populi sui non negligeret : sieque vacabat suorum procurandæ salutis, ut a cælestibus appetendis et consecrandis non avelleretur.

18 Videns autem serpens tortuosus, antiquus nostre salutis adversarius, virum sanctum multiplici gratia et variis virtutum vernare floribus, multas,

easdemque occultas, contra eum instruit machinas; modo generis nobilitatem, modo functionis excellentiam, modo ordinis Cisterciensis præstantiam, modo vitam in eodem ordine ab adolescentia innocenter, fransactam, ob oculos illi statuens; ut tam multis vanæ gloriæ incitantentis, ad animi tumorem et fastum eum impelleret, hortareturque præ se alios contemnere, nec omnino sui ferre contemptum, subditis imperare severiter, immorigeros punire atrociter, cuncta sibi licita arbitrari, plus omnibus sibi sapere videri. At vero hostis versuti fraudes intelligens vir sanctus, doctus ad prælia spiritus, inexpugnabili humilitatis scuto se munit, et superbi hostis callida machinamenta in illius caput retorquet : sieque fraus in se conversa eliditur. Nam quæ ille ad commovendam superbiam adhibuerat, vir sanctus Scripturæ divinæ et sententiis et exemplis facile profligavit. Simul autem ad fortissimum sanctarum precum præsidium confugiens, ita Dominum orabat : Domine Jesu Christe, qui ad te clamantes, a tua misericordia non repellis, quique dixisti. Ego sum lux mundi : qui sequitur me, non ambulabit in tenebris, sed habebit lumen vitæ : Illumina oculos meos, ne unquam obdormiam in morte, ne quando dicat inimicus meus, Prævalui adversus eum. Qui tribulant me, exultabunt si motus fuero : ego autem in misericordia tua speravi. Non veniat mihi pes superbiæ, et manus peccatoris non moveat me.

CAPUT V.

Aliena pervicacia quibus armis domita.

Postquam autem virulentus serpens suis se artibus nihil in sancto Episcopo profecisse vidit, etsi turpiter pudefactum se doluit, at nec sic tamen a nocendi studio cessavit. Suggerebat animo illius, ut quos ob illorum scelera communionem privasset, illis ex more totius Ecclesiæ Gallicanæ multam pecuniariam irrogaret, præter illam satisfactionem, quam pro qualitate criminum imposuerat : ut vel sic a similibus admittendis coercerentur. Nec hic deerant viri magni nominis, qui dicerent ejusmodi pecuniam posse eum in suos usus convertere, aut certe, si id mallet, pauperibus erogare. Sed hac in re vir sanctus admirabili usus est moderatione et discretionem, ut nec Deum offenderet, cui soli placere cupiebat; nec proximis scandali materiam offerret, quos videbat non ita subito ab hac consuetudine posse revocari, nec aequo laturos animo, si ea pecunia privarentur : imo potius hac occasione majoris quæstus rationes et vias meditatos in suæ salutis perniciem. Itaque media quadam incedens via, morem patriæ nec damnare plane voluit, nec approbare : sed accepta cautione de solvenda muleta pecuniaria, congrua satisfactione, pro criminum ratione, imposita, excommunicatos elementer absolvit, gratias agens Deo, quod rebelles filii ad sinum matris Ecclesiæ se recepissent : pecuniam vero postea nullam ab eis accepit, licet ob incutiendum salubrem timorem, sæpius se accepturum minaretur. Omnes enim mundi hujus opes haud secus atque stercora aspernabatur, thesauros suos in cælis collocans, ubi tota animi ejus intentio versabatur.

20 Eundem in modum cum illi persuaderetur, ut in malitia obstinatos et incorrigibiles collecto exercitu debellaret, quo illis profligatis, tranquillitate et pace Ecclesia frueretur, et liberius divinis officiis vacaret; quam ad rem confirmandam itidem adducebantur Patrum exempla, mos regionis a Patribus institutus, a posteris observatus; ne quid præpopere vir sanctus ageret, ad deliberandum, Deumque obsecrandum temporis spatia accepit. Valde enim ab effundendo abhorrebat sanguine, nec libebat militaribus accingi

EX SERMO.
Tentationibus
superbiæ stren-
gue resistit.

Joan. 8. 12.

Pecuniam ab
excommunicatis non ex-
torquet.

Obstinatos
non armis
domat, sed
sermone effi-
caci.

Defendit liber-
tatem Eccle-
siasticam.

Curat et pro-
sequitur pau-
perum fu-
nera.

Opera miseri-
cordiæ spiri-
tualia exercet.

1 Thes. 5. 17.

Pietati dedi-
tus.

Genes. 15. 11.

EX SUIO.

accingi armis, hostilesque vastare terras, et prædas agere. Ne tamen vel ritum patrie tenere damnare, vel Majorum instituta explodere videretur, promisit quidem se facturum, quæ illi suavisset: sed hostes non ferro aut igni, sed spiritaliter oppugnandos suscepit. Obluratos igitur et perversos seorsum ad se evocat, acriter oburgat, gladio spiritus, quod est verbum Dei, prosternit: adhibet comminationes æstuantis gehennæ, illam fornacem pice et sulphure semper arsuram ob oculos ponit: et ne parum efficax sit sermo, assiduis et quotidianis se macerat jeuniis, orationibus, et vigiliis, ut Deus illorum duritiam emolliat. Nec est spæ frustratus sua: non sine stupore et admiratione multorum, subito ex lupis agni, ex persecutoribus amici, ex alienis amici et familiares fiunt: et quibus antea contemptibilis et vilis habebatur, jam non modo Archiepiscopum, sed sanctum vocant Archiepiscopum: parent subditi suo pastori, ad votum celeriter jussa capessunt. Si qui autem nequum obtemperare volunt, ab aliis non alio quam ethnicorum et publicanorum loco habentur. Felices putantur, quibus imperare dignatur, quibus obviam procedentibus bene precatur, quibus vel fimbriam vestimenti ejus contigerit attingisse. Sancta conversatio ejus omnium animos conciliabat, præsertim quod ex signis haud obscuris animadvertent eum esse apud seipsum humilem, quod merito deberent imitari; nec deesse illi auctoritatem, quam non immerito formidarent.

Immoderate
omnes sibi
conciliat

CAPUT VI.

Infestationes patientia superatæ.

Persecutiones
patitur, a
Rege et Prin-
cipibus.

In ipsis sane Pontificatus sui initiis multas persecutiones et infestationes perlatit: quibus etsi fortasse concuti potuit, deici tamen, aut everti nequaquam potuit. a Regem Francorum alioque Christianissimum, ob emissas quasdam, quæ in Ecclesiastici juris detrimentum cederent, diu iratum patienter sustinuit. Non deerant annuli, qui Regis ex ignorantia peccantis iram, admotis facibus magis magisque inflammarent. Videre tum licuit multos ex iis, qui sereno tempore amici putabantur, inimicorum induisse animos, et quidem regni optimates. Erant et satrapæ Regis, plus homini, quam Deo placere appetentes, qui improbis sermonibus hortarentur eum, ut Regem injuste, ut mentiebantur, offensum sibi reconciliaret: quod si cunctaretur, se illius facultates minarentur in fiscum regium redacturos, et illum tanquam læsæ majestatis reum, proscripturos. Sed Ecclesiæ columna nec blanditiis enervatur, nec terroribus concutitur, sciens, Deo magis oportere, quam hominibus, obedire.

Vocatur a Clericis.

22 Extiterunt autem, sua zizania seminante omnis dissensionis sator diabolo, etiam discordiæ gravissimæ inter ipsum et Clericos Metropolitanæ Ecclesiæ, adeo ut quidam ex illis non levibus eum contumeliis et probris afficerent: quorum sane ille furori cedere maluit, quam maledictum reddere maledictis et liti atque contentioni inservire. Verum omnipotens Deus quorundam bonorum virorum opera et intercessione, et Regem Pontifici, et filios Patri conciliavit, omni illa tempestate sedata. Sanctus autem Pontifex ex utraque hac infestatione crevit existimatione, et gloria, ubi robusta mentis ejus constantia et præclara apud Deum merita, quæ prius homines latuerant, sese declarare cœperunt. Rex enim auditis sanctitatis ejus testimoniis, suo illum favore complexus est: et Clerici puncti poenitentia. Patrem summi et unare ardentius, et majori prosequi reverentia student. Ille e diverso rebelles prius filios amplius et veneratur et diligit, et aliis, qui nunquam eum offenderant, etiam præfert et anteponi. Nulla postmodum in illa Ecclesiâ extitit rebellio: omnia pro suo arbitratu statuit: cujus rei nos testes sumus

Reconciliatur
Regi et suis.

oculati. Tam enim certis iudiciis plenum eum esse Spiritu sancto crebro comperimus, ut aliquid illi statuere volenti si quis eo absente resistere deliberrasset, illo præsentem non posset: imo vero, quod plus habet stuporis et admirationis, votis omnium non sine miraculo in id consentientibus, ut jus conferendi Sacerdotia, quæ vulgo Præbendas vocant, in illum, et ejus gratia in successores illius transferrent, quod antea semper ad totum illorum collegium pertinuerat; ille hoc præsentis ad Ecclesiæ damnum quandoque cessurum, sponte et liberaliter bene oblatam donationem nullo pacto admittere voluit.

Jus omnes
Præbendas
conferendi re-
cusat.

23 Interim vero ne deesset sancto viro satan suus, qui ejus patientiam exerceret, erat quidam vir dolosus, qui sicut ejus antecessores, ita et illum pertinaci odio infestabat. Cernens enim sanctum Episcopum mansuetum, modestum, simplicem, confidentius jura Ecclesiæ violare tentavit, et toto malignitatis spiritu debacchari in hominem Dei. At ille hominis versuti fraudes non ignorans, columbæ simplicitatem serpentis prudentia temperat, minimeque patitur ab inipio Ecclesiæ ipsi creditam opprimi: sed opponens se murum pro domo Israel, quantum exigere justitia videbatur, eoque humiliter restitit illi persecutori, donec ex hac luce migraret.

Defendit Ec-
clesiæ jura

a Is fuit Philippus Augustus, qui mortuo av. 1180. 18 Septemb. feria 3, Ludovico VII. patre, solus cepit regnare, annuum ægens ætatis 16, obiit 14 Julii 1223.

CAPUT VII.

Expeditio cruciata contra Albigenses.

Extitit autem alia quedam longe gravior persecutionum procella, et pugnandi magna necessitas. Eo namque tempore in Aquitania, in extremi Regis finibus, a hæretici Ecclesiæ Dei adeo exagitarunt, ut pene mergi videretur. Solvebatur ab illis Catholice fidei unitas, et jam in eam evaserant multitudinem, ut instar locustarum operirent terræ superficiem, non occultantes, sed palam prædicantes perfidiam suam. Cumque Scripturæ divine sententias prave interpretarentur, vinum sibi vertebant in venenum, et ex lumine sibi faciebant materiam cœcitatibus. Jaetabant miseri licere ipsis omnia, sectatoribus suis impuniter promittebant flagitiorum, cæci duces cœcorum. Ea autem proposita impunitate, facile homines, aliqui nimium in vitia præclives, sibi alliciebant plurimos. Utque apud vulgus imperitum scientiæ sibi existimationem pararent, summopere in eam curam incumbabant, ut ab aliis recte intellecta corrumpere, et pravas suas opiniones falsis assertionibus communirent. Jam cultus divinus illis locis maxima ex parte erat abolitus, et templa haud secus atque jumentorum stabula vilescabant, dum nemo parietes ruinam minitantes instauraret, et brutis animantibus in ea pateret aditus, quæ locum baptisterii et altaria tua Domine contaminabant: atque etiam sordes et immunditia in conspectu introeuntium hominum ante fores jaetarentur, ut polluerunt sanctuarium Dei.

Albigensium
dogmata quæ-
dam, et in-
picias.

a

25 Ad horum inductam doctrinam confutandam, sanandamque insaniam, missi sunt a sanctissimo Pontifice b Innocentio c viri religiosi Cisterciensis Ordinis, multa sanctitate conspicui: qui cum eo venissent cum magna humilitate verbum Dei seminaturi, invenerunt terram prorsus sterilem et inutilem: planeque derisi sunt et contempti ab illis superbis hæreticis, nec fructum apud illos facere potuerunt. Ea re comperta, et animo et corpore a deploratis hominibus recesserunt, excusso in illos pulvere pedum suorum. Verum ne modicum fermentum totam massam paullatim corrumpere, visum est Summo Pontifici, ut fustate arbores, non nisi acerbos et exitiosos ferentes fructus, ne latius suos propaga-

b c
Frustra mo-
niti, bello sa-
cro appetun-
tar.

rent

rent ramos, radicibus succiderentur. Mittit igitur litteras ad provincias omnes, ut arma capperent ad edomandam hereticorum perveraciam, abolendumque eorum nomen in terris, quorum jam nomina de libro vite deleta erant. Dignum enim erat, ut qui a capite Christo se separaverant contumaciter et obstinate, nec ullis admonitionibus ab errore poterant revocari, meritis poenas luerent.

26 Pontificis acceptis litteris, omnium animi accensi sunt ad capiendas et profligandas vulpeculas, vineam Domini Sabaoth demolientes. In iis autem facile primus fuit beatissimus Primas noster Guillelmus, qui non sine lacrymis multis magnoque animi mœrore, lectis publice sanctissimi Pontificis litteris, instar Phinees zelo inflammatus est, crucemque vesti assuens, eam voluit virtutum suarum quasi coronidem vel consummationem relinquere, ut Ecclesiasticæ unitatis perturbatoribus eliminatis, pacem Ecclesiæ restitueret. Etsi autem esset imbecillis corpore, non tamen illi deerat animi constantia et fortitudo: nec tam erat senio fractus, quam jejuniis assiduisque vigiliis confectus. Igitur convocatis subditis suis, exponit illis Christi Salvatoris beneficia humano generi collata; crucis mysteria explicat, in ea sola eos gloriari docet; et ut se gratos dearent, hortatur ut cruce se signari sinant contra crucis irrisores: profert illam Christi sententiam: Si quis vult post me venire, abneget seipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me. His aliisque ejus sermonibus egregie animati, pollicentur se quocumque intendere velit iter, illum alacriter secuturos. Et illi quidem promissis stetere suis. At sanctus Episcopus *d* prius e vivis excessit, quam posset voto suo satisfacere. At nec sic tamen putandus est sacræ militiæ non interfuisse. Cum enim in Domini exercitu Abbas Cisterciensis Dux et præceptor esset constitutus, sub ejus ille magisterio in habitu monastico diu Christo militaverat, quoniam pacto in re tanti momenti illum deserere potuit? Etsi igitur corpore absens, sed præsens erat spiritu. Nam visi sunt multis militiæ cælestis exercitus, præcedente crucis signo, quo etiam illi signati erant. Hinc illa insignis victoria Christianorum Catholicorum, qui illos impios mirabiliter debellarunt, neque ætati parcentes, neque sexui. Capta est velut momento temporis populosa urbs, quam *e* Biteres vocant, quæ jam non exigua scelera meditabatur, sed in id usque amentix prorupit, ut magnam sibi videretur assumpsisse religionem, quod nullam respuisset falsitatem. Inter ubera matrum parvuli quoque cæsi sunt, et neque ecclesiæ, neque monasteria tueri eos poterant, qui Ecclesiæ sciderant unitatem. Inde itum est *f* Carcassonem nunitissimam urbem, ex eaque perfidi omnes *g* ejecti sunt. Tandem etiam terræ *h* Princeps comprehensus est, genere quidem spectabilis, sed moribus, ac religione degener, qui illam hominum fecem susceperat fovendam atque tuendam. Detentus autem est in vinculis, donec miserandum in modum spiritum exhalavit. Contritis igitur et exterminatis impiis, expiantur altaria, extruuntur templa, ecclesiæ dirutæ instaurantur: in iisque constituuntur Sacerdotes, Diaconi, et Clerici, qui divina celebrent officia, cultumque divinum reparent.

a Hi Albigenses dicti ab Albige Canturcorum oppido, docebant templa dirui, cruces dejici oportere, in Eucharistia verum Christi corpus non esse, preces ad Deum pro mortuis frustra fieri, etc. Belli adversus eos suscepti historiam descripsit Petrus monachus Vallis-Sarnensis, ordinis Cisterciensis, qui tum vivebat. De iis apud Papirius Massonus in Philippo Augusto, Nauclerus tom. 2, ad an. 1212. Mathæus Paris in Joanne Rege, Casarius, aliique.

b Is sedit ab initio an. 1198, usque ad 16 Julii 1216

c Primi fuere Petrus de Castronovo, de quo 14 Martii, et Radulphus, monachi Cistercienses: dein alii.

d Huc refertur quod Chrysostomus Henriquez lib. 1, Fasciculi SS. ord. Cister. de S. Guilielmo scribit; qui primus contra Albigenses hæreticos decertavit. De hac Guilielmi expeditione monachus Antisiodorensis in Chronico: Anno Domini 1209, Guil-

lelmus Bituricensis Archiepiscopus, cum se cruce signasset, ob hoc præcipue quia provincia sine multis Ecclesiis et aliquas vel es hæresis pestilens occupasset, dum propositum iter aggreditur, aegritudine tangitur, et intra quinque dies sancto fine decedit, vir religiosus et simplex et humilis, cujus vita quam accepta Deo extiterit, signorum frequentia innotescit. Quod in Breviario Cister. dicitur anno 1208, obiisse, id antiquo more Gallorum annum a Paschate auspiciantium, accipiendum.

e Capta sunt Biterre festo S. Magaleni an. 1209. Petrus Sarnensis cap. 16, Chronicon Antisiodor.

f Oppugnationem et delitionem Carcassonæ describit Petrus cap. 17 et brevius Chronicon Antisiod.

g In lineis tantum vestibus, Chr. Antisiod.

h Raimundus Rogerius Vicecomes Bituricensis, captivus obsese detentus, excedentibus civibus, postea dysenteria extinuit. Biterre et Carcassona cessare Simoni Montfortio hujus expeditionis Duci fortissimo et religiosissimo. Consule Guilielmuu Caletium lib. 1 historia Occitana.

CAPUT VIII.

Præparatio ad mortem.

Sed, ut ad narrationis ordinem revertamur, cum B. Guillelmus audivisset, migrasse ex hoc seculo venerabiles Antistites, *a* Turonensem et Parisiensem, valde quidem contristatus est, et planxit planctu magno. Erant enim illi quasi duæ olivæ speciosæ et fructiferæ in domo Dei, et velut lucernæ superno ardentes lumine, quas verus Oriens miserat ad Occidentis regiones illustrandas. Expectabant autem mox ipsos secuturum Bituricensem Pontificem, ut qui in vita se eximie dilexerant, in morte quoque non separarentur. Fuerat enim inter illos sincera quædam familiaritas, et cum se animi causa invicem inviserent, de his quæ ad animarum et Ecclesiarum ipsis commissarum curam, administrationem, et salutem pertinerent, inter se secreto conferebant, suaque inter se arcana sibi mutuo communicabant. Illis igitur vita functis, paucis mensibus noster Episcopus supervixit. Cupiebat enim dissolvi, et esse cum Christo, et licet obitus sui diem ex divina revelatione præsciret, tamen longa illi omnis mora videbatur. Interea sic vixit in carne, ut quasi carnis sarcinam exuisse videretur: adeo jam consumptis carnibus, pellis ossibus adhærebat, et artus admodum confecti atque extenuati visabantur; nec tamen cessabat exigere a carne, ut spiritui serviret. Porro cum non parum vereretur, ne post ipsius obitum gregem suum lupus rapax, ceu pastore orbatum, dissiparet et discerperet, valde cepit animi esse dubius, quid potissimum eligeret. Nam nec a beata illa supernorum civium jucundissima societate diutius esse, nec gregem volebat desolatum relinquere: sed inter hæc totum se divinæ permisit providentiæ et voluntati.

28 Jam Salvatoris natalem diem, Circumcisionem quoque sanctus Præsul cum fidei populo solemniter celebraverat: porro pridie Epiphaniæ Domini sentiens adesse tempus migrationis suæ ab hoc exilio ad patriam diu concupitam, populi multitudine congregata in ecclesia Protomartyris Stephani, cepit ad illos concionari, uti sæpius consueverat; nec ab hoc officio, neque a laudibus Dei se retrahi passus est febre acutissima, qua tunc laborabat. Nam etsi vi morbi corporis vires tabescerent; at spiritu roborabatur, ut posset dicere cum Apostolo: Cum infirmior, tunc potens sum. Interioris enim hominis vires ipsa firmat corporis infirmitas. Sumpserat autem sibi thematis loco illud Apostolicum: Hora est jam nos de somno surgere, etc. Nimirum pastor bonus jam propediem discessurus ab ovibus suis, exhortabatur ad vigilandum, ne intrarent in tentationem: et ne improvisa illis subreperet mors, admonerat ut semper essent parati, et id genus alia multa, tamquam ultimam vale illis dicens, proponebat. Sermone absoluto, et data populo benedictione, ex imbecillo imbecillior factus abscessit. Sciebat tum solito acris hyemis frigus, et ille nihilominus caput habebat nudum, membris febrili languore fatiscentibus. Locus enim ille, in quo sermonem habuit ad populum, omni ex parte

*S. Guillelmus
Cruce se signat.*

Item suis persuadet.

Lucæ. 9. 23.

*d
sancti cruce
signati præcedunt.*

*e
Profugati hæretici.*

f

g

h

*Præcit diem
obitus sui.*

*Festo Epiphaniæ
concionatur, febre laborans.*

2. Cor. 12. 10.

Rom. 13. 11.

Ex SCHO.

parte vento erat expositus, quod sic affecto corpori non potuit non esse incommodissimum. Et tamen perinde ac si opus non haberet, nullius posebat auxilium, et sine adminiculo domum revertebatur.

29 Crevit indies febris, et sanctum Pontificem egregie exercevit. Deinde v Idus Januarii, cum jam omnibus rite peractis, etiam testamentum, multis assistentibus religiosis et prudentibus viris, condidisset, fratrilis convocatis, extreme Unctionis sacramentum humiliter ac devote percepit : eo percepto, *b* etiam sacrosanctam Eucharistiam sibi porrigi instantissime postulavit, ut tanto itineris duce munitus, posset securus hostium cuneo penetrare. Ut autem Dominum Creatorem suum ad se venire cognovit, illico resumptis viribus, de stratu prosiliens, tamquam febris omnis abscidisset, non sine stupore circumstantium, maxime quod jam fere in supremo spiritu positus videretur, et vix aliquid liquoris posset in os admittere, concito gradu procedit obviam suo Salvatori, vires certe subministrante caritate, flexisque genibus, totus lacrymis diffluens, illum adorat : utque sæpius genua possit flectere, crebro prostratus erigitur, illicque suum agonem tota devotione commendat, orans ut quicquid purgandum superest, ipse purgare dignetur, ne quid funestum in ipso possit invenire inimicus. Fuerat autem biduo fere maxima ex parte loquendi privatus facultate, ita ut extremas vocum partes tantummodo exprimeret, quas non coram positi ægre possemus intelligere : sed interim tamen nutibus et signis evidentibus declarabat, integram ipsi semper permanere memoriam. Porro coram Domino sic prostratus, prolixè oravit; sed ejus verba ad plenum intelligi non poterant, lingue, ut diximus, impedimento obstante. Deinde expassis in crucis formam manibus, et oculis in cælum sublati, carnem Salvatoris non sine lacrymis, corde contrito et humili, manducavit. Hoc facto, lætior effectus, confortatur in Domino, sciens se fortissimum in illo supremo certamine habere adiutorem, ducem itineris, præmii largitorem.

a Odonis Episcopi Parisiensis mortua an. 1208, refert *Chronicon Autisiod.* cum extrema illius commendatione. *Turonensis vero, ab eodem Odone ad cathedram illam promotus erat Gofredus, sive Gaufridus, in eodem Chronico laudatus.*

b *Ec hoc atisque exemplis ostendit bellarminus lib. 2, de arte bene moriendi cap. 7, olim cyprus nunquam salore antequam viatico munirentur; cum nunc prius hoc illis præbatur, tum vincto alibi batur.*

CAPUT IX.

Testamentum, ultima pietas. Obitus.

Vult Caroli-loci sepeliri.

Mox ad stratum rediens, sublevantium illum manibus adjutus, cum paullulum respirasset, cepit nutibus indicare, velle se ut corpus ipsius defuncti apud Caroli-locum humaretur. Illi enim monasterio diu præferat, nec immerito locum illum præ ceteris amare visus est. Aderant autem etiam illi morienti aliquot ejus monasterii fratres, nec deerant, qui putarent, illis petentibus hoc illum ita constituisse. Verum initio ab omnibus ibi coram positus reclamatum est, ita dicentibus : Absit a nobis, Pater sancte, ut corpus tuum nostræ Ecclesiæ subtrahere patiamur. Corporis tui præsentia carere nolumus, quæ nobis boni Pastoris memoriam jugiter reficabit. Obvixè oramus, ut sicut lactenus plebem tuam ab imminetibus malis protexisti vivus, ita tuearis et vita functus : quosque in vita variis malorum casibus sæpe eripuisti, etiam sepultus apud nos, tuis meritis et precibus eripere digneris. Ille vero nulla ratione se passus est a sententia deduci, sed cum lacrymis obsecrabat, ut quod cuivis Catholico licet, liceret etiam ipsi, nempe sepulturæ locum sibi deligere. Cedunt igitur qui aderant, et ne Patrem affligerent, coguntur velle quod nolunt. Sacilegem enim putabant, ea præsertim hora, ejus supplicæ resistere voluntati.

31 Ea re ab invitis impetrata, omnes osculatus est, nutibus orans, ut pro ipso Dominum deprecarentur, et ceu filii pacis pacem inter se amarent et colerent. Illi vero omnes se ejus precibus commendabant, et cum vicissim petissent omnium, si quæ intercessissent, offensionum veniam, veriti ne multorum præsentia illi esset onerosa, accepta ab eo benedictione et licentia discedendi, non sine lacrymis domum abierunt. Manserunt autem apud illum pauci familiares et domestici, secretorumque ejus conscii. At ille nihil a morbo impeditus, ut erat semper orationi intentus, totus in Dei opere versabatur. Labia divinis assueta laudibus, sine intermissione moveri ad preces videbantur : et ut sanus consueverat, temporibus et horis congruis divina coram se officia celebrari voluit, et quos ore promere non poterat psalmos, patulis auscultare arboribus, et animo altius affligere studebat. Ita omni tempore aut vacabat precibus, aut raptus in spiritu cælestia contemplantur : nec jam de præmio hæsitabat, qui se Angelicorum spirituum visionibus sentiebat confirmari.

32 Nocte vero subsequente (solet autem nox exaggerare vim morbi) vir sanctus acrioribus cepit urgeri doloribus : et jam præsentens extremam fere adesse horam, jussit sub aspectum suum e seminis proferri vestes Pontificales. Ex iis quasdam minoris pretii ad se adduci voluit, quibus etiam tunc usus fuerat, quando est consecratus Antistes : quas immutabili animi proposito ad suam sepulturam diligenter curarat asservari. Eas vero omnes cuidam e suis familiaribus, cujus fidem habebat exploratam, ad breve tempus seorsum servandas tradidit.

33 Solitus erat vir sanctus circa noctis medium surgere ad preces nocturnas, hymnos, psalmos, et alia a sanctis Patribus instituta, cum omni devotione, et quæ par erat solennitate decantare, illud observans Propheticum : Media nocte surgebam ad confitendum tibi. Iis vero omnibus rite peractis, victum ab oratione spiritum non relaxans, nunquam dabat membra sopori, nunquam defatigata sinebat quietem capere : sed tandem manebat in oratione prostratus, donec illucesceret dies. Sed nunc morbo magis magisque invalescente, cum statutum tempus expectare non posset, quo, ut diximus, ad persolvendas noctis preces surgere solebat, ne illis nondum absolutis hinc fortassis abscederet, horam solitam voluit antevertere, ne mors ipsum anteverteret. Signo itaque dato iis, qui ipsi aderant, Fratribus, ut laudes Domini inchoarent, ipse prior labiis et pectori suo signo crucis impresso, hæc duo verba : Domine labia utemque pronuntians, reliqua formare, non potuit.

34 Illi autem mente ejus perspecta, finem illius impendere, ex precum anticipatione verisimilibus conjecturis didicerunt. Itaque unus ex iis Sacerdos religiosus, admodum illi familiaris, a memoratis verbis preces auspicatus est, et cetera omnia, quæ sequuntur, aliis adjuvantibus debito ordine ad finem usque perduxit, viro sancto mente eadem preces persolvente. Quibus completis, voce et manu significavit, se velle in terram deponi. Parent illi jussis ejus : et quia non decet Christianum nisi in cinere et cilicio mori, in sparsos humi cineres eum deponunt, cilicio semper indutum licet pauci admodum ejus rei essent conscii : quod etiam nunquam sibi passus est ab aliquo detrahi. Cumque paullo spatio temporis sic jactisset, benedicens Fratribus, spiritum suo reddidit conditori.

CAPUT X.

Concursus ad funus. Sepultura.

Audito autem piissimi Patris obitu, universa civitas commota est : passim omnis ætas et uterque sexus cum cereis et luminariis properant ad ecclesiam beati

Suis se commendat, pacem inculet.

Assidue orat.

Vestes in sepulturam despondit.

Psal. 118. 62.

Nocturnas preces jam moriturus, inchoat.

In cinere et cilicio moritur.

*Ad funus ejus
innumeri
concurrunt;
etiam suis ac-
gertis, sed
indemnes.*

beati Protomartyris Stephani, quo corpus exanime cum hymnis et canticis psallentium deferebatur. Videre illic multos licebat, qui nullam vivo reverentiam prestare voluerant, et eam nunc defuncto exhibent, seque hominem sanctum aliquando contempsisse, aut dictis vel factis afflixisse, ducti poenitentia, palam lugere non erubescunt, et ad sanctum corpus prostrati, adorare non desinunt. Denique tota illa nox ab aliis in psalmis et jubilo, ab aliis in planctu et mœrore exacta est. Illucescente altera die, sparso jam circumquaque rumore de morte sancti viri, ex locis vicinis multitudo populi haud aliter atque ad festum conflavit diem, domus et tuguria custode vacua relinquuntur. Vidisses ibi feminas, dum se videntur ad pii patris exequias tardius venturas, relinquere in cunis vagientes parvulos, et non obseratis domorum foribus, properare ad funus. At eadem, cum quid egissent, et quo in periculo parvulos reliquissent, secum postea perpenderent, consternatae animis, quod metuerent ne infantes a feris belluis devorarentur, cum multo ejulatu accedentes ad corpus sancti Pontificis, illi suas proles commendabant: quas deinde, domum reversæ, non sine magna admiratione salvas repererunt: sicut etiam illi, qui ostiis apertis, præ sancti Patris amore, discesserant prope ad exequias, postquam domum redire, nullum penitus alicujus detrimentum se passos admirati sunt. Diem autem illum omnes habuere festum et solemnem, nec ullo admonente, omnes ab omni servili opere sponte abstinebant. Erat sane et jucundum et admiratione dignum spectaculum, videre omnis generis et ætatis homines ad sanctum corpus undique confluere, ut vultum intueantur Angelicum, et manus ac pedes deosculentur: quos tamen semel exoculari non fuit satis, sed crebro revertebantur, ut oscula denuo infingerent.

n
*Globus igneus
supra tem-
plum, in quo
jacebat.*

36 Eodem autem die circa horam vesperfinam, cum universus Clerus et populus ad celebrandas Pastoris sui exequias convenisset, a quasi globus igneus in aere suspensus, supra sancti Protomartyris Stephani ecclesiam instar stellæ coruscantis apparuit: quem non solum illi qui aderant, sed etiam nonnulli aliunde ad nostram urbem properantes, dimidiæ fere horæ spatio se vidisse, cunctis admirantibus, nuntiabant. Interim parabatur cum multa festinatione feretrum, quo sacrum corpus ad Carolilocum, quemadmodum Sanctus vir decreverat, deportaretur, populo hanc ejus voluntatem adhuc penitus ignorante. At postquam rei veritas innotuit, subito commoti sunt universi: et sole jam ad occasum inclinante, omnes unanimiter statuerunt, ut omni studio, adhibitis custodibus, valvas et omnes aditus templi etiam armata manu observarent, ne quis sacrum corpus per vim posset auferre: neque illorum pars minima intra ecclesiæ parietes tota illa nocte egere excubias. Mane autem alterius, id est, Dominicæ diei, juxta altare sancti Martyris humo altius effossa, et omnibus ad sepulturam necessariis celeriter preparatis, ne quod posset impedimentum incidere, sanctum corpus etiam ante sacra Missarum solennia sepulturæ mandare constituerant.

*Gives non si-
mul cum ad
Caroli-locum
deferri.*

37 Verum ille moderator et rerum et temporum, qui servi sui gloriam nulla ex parte minui, sed augeri potius voluit, nihil absque ratione et ordine fieri permisit. Celebrato igitur prius Missæ solenni sacrificio, stabant seorsum fratres Caroliloci, animi dubii quid agerent: et neque propius audent accedere, neque ut supremæ sancti Patris voluntati fiat satis, postulare. Jam enim turbæ conspiraverant, ut si alienæ manus auferendo sancto corpori admovebantur, aut si qui advenæ vel ignoti illud apprehendere conarentur, repente trucidarentur. Et quidem ex senioribus et majoribus Ecclesiæ nonnulli, ne fidem datam sancto Episcopo infringerent, liberam

*Caroli-locen-
ses vocati dis-
simulant.*

illis Fratribus tollendi corporis fecere potestatem: sed ideo et libentius et liberius, quod satis scirent ne seipsos quidem, etiamsi vellent, cæteris Fratribus Ecclesiæ illius non consentientibus, et turbis renitentibus, sacrum corpus inde posse auferre. Ita ergo fratres Caroliloci videntes se nihil posse proficere, Cleri et populi mirantur devotionem: cedunt que turbis, spe et expectatione sua frustrati, præsertim cum ipsis presentibus cum honore debito sacrum corpus beatissimi viri sepulturæ traderetur.

a *Λυσητωρίς Dorgunius*: in cuius transitu visa est stella supra domum, quæ a Solis radiis non obscurabatur.

CAPUT XI.

Miracula ad ejus sepulchrum.

Nec defuerunt miracula, quæ illius sanctitati illustre redderent testimonium. Nam eo ipso die per merita illius, necdum humato ejus corpore, inter cetera insigne quoddam contigit miraculum, quod nolimus silentio præterire. Puer quidam non omnino decem annorum, toto curvatus corpore, cælum intueri non potuit, sed pronus semper vultu terram spectabat. Jam triennio id incommodi pertulerat, manuum ac pedum officio penitus destitutus. Cibus aliena manu ejus ori inferebatur, et ad naturæ necessaria a matre portabatur; quæ sic languente filiolo suo ipsa pariter languebat, ejusque afflictione acrius affligebatur. Ut autem percepit hic puer sanctum Episcopum e corpore excessisse, multa instantia obsecrat matrem, ut ipsum perferre non gravetur ad ecclesiam, quo possit sancti Patris corpus exoculari. Acquiescit tandem mater ejus crebro repetitis precibus, eumque suis complexa ulnis, difficulter in templum inferre potuit præ turba. Ut autem propius accessit, constanti animo prostravit se cum parvulo suo coram sacro corpore, et ambo osculati sunt ejus manus et pedes. Ea ipsa hora audit mater quasi fragorem quemdam et commotionem ossium filii sui, quæ (ut ipsa testabatur) potuisset etiam audiri a multis, si non obstitisset circumstantis populi strepitus et tumultus. Redit mater cum illa sua sibi multum cara sarcinula, et cum jam procul a turba recessisset, exclamat filius, et dicit: Sine me mater, meis ingredi pedibus: ecce enim per merita sancti Episcopi sentio me redditum sanitati. Quibus auditis, mater illum deponit, et consolidata sunt bases ejus et plantæ, et sine ullo adminiculo, cunctis admirantibus, iter capessit. Stupet mater, stupeut vicini omnes, qui noverant puerum triennio tam male affectum fuisse. Timens autem mater puero ob recentem adhuc curationem, nisi ad ecclesiam reversa, gratias ageret omnipotenti Deo, et ejus gloriosissimo Confessori Guilhelmo, illuc redire statuit post turbæ discessum. Sed dum illa expectat, et miranda Dei opera secum admiratur, ecce Dominus volens clarificare Sanctum suum, ad ejus tumulum catervatim confluentibus populis, antiqua potentie suæ innovat miracula, signis aliis alia succedunt. Igitur nolens expectare diutius, apprehensa manu pueri, non obstante populi concursu, ad ecclesiam properat, et cum aliis sanitati restitutus, atque ea causa gratias agentibus, ipsa quoque pro filii sui salute gratias agit totius gratiæ largitori.

*Puer curvus
et debilis ad
corpus ejus
sanatur.*

*Alia sunt mi-
racula.*

39 Eodem Dominico die, cum turbæ recessissent, multi et nostræ urbis homines, et locis finitimis degentes, variis afflicti morbis, qui præ populi frequentia ingredi antea non poterant, humiliter ac devota ad Sancti tumulum accesserunt, sperantes in eo qui sanat confrictos corde, ut per ejusdem beati Patris merita, optata potirentur sospitate. Sed quia nimis longum est, imo impossibile, non ea modo, quæ ad sancti viri sepulchrum, sed etiam in diversis regionibus ad ejus invocationem quotidie eduntur miracula

*Multi infra
curantur.*

EX SURD.

miracula, singulatim commemorare, dicemus in summa duntaxat: nempe, videre caecos, claudos ingredi, hydropicos curari, surdos audire, loqui mutos, daemones liberari, aperiri carceres, vincula solvi, sanari lethaliter saucios, mortuos ad vitam revocari: atque adeo etiam bruta animantia, non uno morbo liberari: multos jam pene desperatione obrutos, ad sancti Patris recordationem mirifice relevari: denique quacumque vel aegritudine correptos, vel periculo expositos, a malis omnibus ejus intercessionibus ereptos, sentire praesentem virtutem Domini nostri Jesu Christi, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per omnia saecula saeculorum. Amen.

ALIA VITA

AUCTORE ANONYMO COEETANO.

Ex ms. Domus professe Societatis Jesu Antverpiae.

CAPUT I.

S. Guilielmi vita ante Episcopatum.

Beatus Willelmus Bituricensis Archiepiscopus, quia veritatem dilexit intantum, ut simplex etiam mendacium abhorreret, in praesenti opusculo dignus est obtinere, ut secundum juratam veritatem a testibus, sicut in sequentibus audire poteritis, vitam ipsius et merita, necnon et miracula, prout possimus veritate simplici disseramus: quibusdam tamen salva veritate appositis, quae oportuit ex necessitate apponi, ut legendae series texeretur.

2 Hic itaque vir beatus dum in minori constitutus aetate, traditus ad erudiendum et educandum suo avunculo Archidiacono Suessionis Ecclesiae, qui a Eremita cognomine vocabatur, quia mores in simplicitate a convictu formavit, meruit Willelmus Eremita vocari. Quem licet nobilitas generis in fastum potuisset extollere munditiam, morum tamen nobilitas praeminens hunc in humilitate servavit, ut castitas mentis et corporis integritas, quam Sacerdotum, quibus suam conscientiam revelavit, asseveratio jurata probavit, in futuro Pontifice firmum constituerent fundamentum.

3 A pueritia quidem in Parisiensi et Suessionensi canonicatus Ecclesia; dum in robur virile maturior exerevisset, molestias saeculi ferre non valens, quae sanctum ejus propositum videbantur impedire, ruptis hujusmodi molestiarum compedibus, ad b Grandimontensem eivem convolvit. Ubi in quanta sinceritate mentis vixerit et conscientiae puritate, quidam Prior Grandimontensis vir religiosus, astantibus Archiepiscopis, Episcopis, et pluribus aliis in solemnibus consistorio coram reverenda memoria Innocentio Papa tertio, qui eos ad Concilium evocarat, solemniter et affirmativa in ordine suo protestatione monstravit: ejusdem Domini Papae nihilominus testimonio concurrente, quo ipsum, dum quadam vice olim Archiepiscopus confiteretur eidem, asseruit peccata quae diceret mendicare.

4 Quadam vero die in eodem ordine Grandimontensi c turbatione suborta, B. Willelmus, qui suae mentis tranquillitati timebat, ad Cisterciensem ordinem in monasterio d Pontinaeensi se transferendum pie studio deliberationis elegit. Conversatus ibi diutius, factusque verus ordinis in humilitate professor, quanto amplius in virtutum acquisitione profecit, tanto apud Deum et homines meruit exaltari. In eodem namque monasterio factus Prior, postmodum in Abbatem e Fontis Joannis, et inde translatus ad Karolilicense monasterium, ibidem per electionem officium suscepit Abbas.

5 Sed si velimus inspicere in quanta mansuetudine ubique subditos pertractavit, et quot ubique virtu-

tum propagavit exempla, nimia prolixitate onerabimus auditores. Ex his tamen aliqua perstringentes, sub testimonio veritatis possumus protestari eum illis qui hoc ex confessione ipsius dato protestati sunt juramento veraciter accepisse, quod carnem suam nullo tempore maculavit. In abstinentia rigidus: ex quo saeculum dereliquit, numquam carnes aliqua infirmitatis necessitate, seu alicujus victus persuasione, comedit.

6 Hoc etiam speciale virtutis exemplar ex aliis duximus exprimendum, quod licet tantis videretur pollere virtutibus, in hoc se mirabilem imitorem exhibebat, quod appetitum inanem gloriae, quae virtuosus viris se multipliciter ingerit importunam, sub quadam simplicitate cautela et modo mirabili elidebat; ab aliis non minus exemplo quam verbo doctrinae, hoc pestiferum et generale vitium repellendo, intantum ut aliquid, quod simplicitati posset potius inquirari, mallet in opere publico demonstrare, quam ad ostentationem inanem aliquid facere virtuosum.

a In 3 vita agebr breviter de S. Guilielmi nobilitate. Vixit 100 annis ante celebris ille Petrus Eremita, de quo pluribus aegimus 8 Julii. Is sacrae expeditionis in terram sanctam auctor fuit: unde reversus evanibum condidit ad mania oppidi Huensis, vulgo Novum monasterium dictum, ubi sancte obiit. Liberos ex legitima conjugate suscepit, unde Eremitarum in Gallia Belgioque nobilitat propagata est familia, ut Petrus d'Outremannus noster in libello de vita ejusdem Petri Eremitae eruditè ostendit. Ea ortum domo esse hunc quoque Petrum Eremitam Archidiaconum Suessionensem, non improbabile est.

b De hac eremo agemus in vita S. Stephani fundatoris illius ordinis, qui ab aliis 8, ab aliis 13 Februarii colitur.

c Hic fuit, opinamur, discussio inter Clericos et laicos illius ordinis, de qua Jacobus de Vitruco historix Occident. c. 19.

d Illustre ordinis Cisterciensis canonicum, in ducesi Antisiodorensi, ad Seniam, sive Senacem amicum, qui in laevam, sive Yonam influit.

e Fulgo Fontaine-Jehan, diocesis Senonensis.

CAPUT II.

Vita in Episcopatu. Miracula.

Contigit autem ut Bituricensis Ecclesia suo viduata Pastore sub electionis dubio fluctuaret. Cumque mentio facta fuisset de tribus Abbatibus Cisterciensis ordinis, de isto videlicet beato viro, et de duobus aliis, ut aliquis istorum eidem praeficeretur Ecclesiae; electionem contrariam diversorum alteratoc impedivit. In hoc tamen vota omnium convenerunt, ut cuidam viro religioso, videlicet Odoni Parisiensi Episcopo, quondam cantori Bituricensis Ecclesiae, optio conferretur, ut quemcumque vellet ex his tribus Archiepiscopum nominaret. Qui in ecclesia B. Marjae de Salis unam noctem cum quibusdam viris religiosus, quos secum habebat, in oratione et vigiliarum observatione deducens, cum Missarum officio, non sine multa lacrymarum effusione ac devotione peracto, ex revelatione divina eligendum Abbatem Karoliloci evidentius comperisset, et ad nominandum eum properans ad Capitulum, praefatam ecclesiam fuisse a ingressus; quosdam a Capitulo missos invenit, qui eundem Abbatem sibi per concordiam unitatem nominari Archiepiscopum instantissime postulabant. Quod factum esse potius creditur ex vocatione divina, quam electione humana.

8 Pontificali igitur infula decoratus, licet invitus cum multorum persuasionibus religiosorum, qui ejus noverant sanctitatem, victus fuerit, et vix tractus oblate sibi dignitatis b oneri succubuit, non honori. Suscepti prius ordinis observantia non mutatur: pristina retinetur humilitas, conservata intantum, ut Pontificalis fastigium dignitatis mentem ejus nulla elationis ostensione corrumpere videretur, nec exteriorem habitum immutare. Abstinentiae consuetudo prioris, licet Archiepiscopales delicias inveniret, usum sobrietatis antiquae retinuit ilitatam. Orationum instantia consuetudo cursu olim noctes cum somni brevissima degustatione deducens, non amittitur in mutatione

Castitate eremius.

Semper abstinet u carnisbus.

Inanem gloriam vincit.

Divino instructu eligatur Archiepiscopus Bituricensis.

a

b Episcopus pristinum retinet humilitatem, abstinentiam, pietatem, etc.

a
Guilielmus
Suessione
educatus.

Hublem et Parisiis
Canonici.

b
nule monachus
Grandimontensis.

purissima
conscientia.

d
Est monachus
Cisterciensis.

e
Hic Prior,
Abbas.

CAPUT III.

Variae virtutes, sancta mors.

mutatione officii, sed mutatur. Negotiorum enim occupatio, quam officii necessitas ingerebat, horam consuetam orandi præpediens, consuetudinem orandi non studium alternavit: quia datum sibi tempus in otio non consumpsit, sanctæ meditationi, quam prædicationi consultius reservabat, vel orationi vacando quam pro se ac pro commisso sibi populo fundere necesse habebat. Misericordia exuberans, quam erga pauperes et afflictos semper habuerat, in assumpto Pontificali officio non defecit, sed collatarum simul cum officio abundantia facultatum, usu largiori mentem simul et intentionem cuncta est largitoris. De animarum commissa sibi cura sollicitus, aut recipiendis confessionibus eorum, quos in multa recipiens lenitate spiritus contovebat, ut lucrifaceret Christo, aut prædicationi per se vel per alios sedulus intendebat.

Erga inimicos benevolus.

9 Superabundantem gratiam caritatis, qua præminens in sublimitatem virtutum, multorum ad se corda convertit, sicut multi noverunt, qui hoc per experientiam didicere, non possumus satis abundanter exprimere: quia quoslibet inimicos sibi que injuriantes dilexit intantum, ut gratis obsequiis quorumlibet amicorum, graves etiam injurias visus fuit prætulisse. Cujus rei exemplum si velim in medium ego deducere, qui opusculi hujus materiam suam aggressus, ex injuriarum molestia, propter quam nec immerito contra me debuerat gravius indignari, gratiam ejus ultra quam crediderim, me protestor et gaudeo habuisse, et jam si dici possit, aut debeat, mernisse.

Auctor illi convixit.

Claret miraculis adhuc vivens.

d

Languidam manum sanat confessione inperata.

10 Cumque his atque aliis plurimis virtutibus præmineret, addidit Dominus servo suo illam gratiam meritorum, ut vivens etiam miraculis coruscaret. Accidit namque quod quidam Presbyter, *d* Guiraudus nomine, Cappellanus S. Germani de Podio juxta Bituricas, usum manus sinistrae ita omnino amiserat, ut celebrare non posset. Qui cum fere per dimidium annum hujus infirmitatis incommodo laborasset, ad eundem beatum virum accessit. Idem autem palpans manum ipsius languidam, dixit ei ut confiteretur peccata sua, et melius se haberet. Post tertium vero diem ita convaluit, quod ipse die tertia celebravit.

Item tremorem rapitis.

e

11 Inter miranda etiam ipsius Sancti opera, quibus sanctitas ejus latere non potuit, illud etiam mirabile duximus exprimendum: quod cum quidam puer, Odo nomine, filius *e* Artaudi Pinaudi, manentis prope castrum de Monte Falcenia, tremorem capitis incurrisset, et ex illius concussionione tremoris, cerebro perturbato et oculis vehementius angeretur; contigit ut B. Willelmus in quadam ecclesia ejusdem castris solemne dedicationis officium celebraret: ad beatum virum deductus est puer ille a parentibus. de dolore pueri dolentibus vehementer. Qui cum ei fuisset oblati, vir sanctus dolori eorum solita pietate compatiens, puero manum imposuit, caput ejus blanda contractione palpando. At vero palpantem pura devotio, sua non est intentione fraudata: quoniam et capitis tremor omnino cessavit, et in lætificationem parentum mœrore converso, virtus miraculi declarata, in laudem et gloriam Salvatoris erupit. Et quid amplius? Si vitam ejus subtiliter velimus inspicere, non minus vita ipsius, quam habere pro viva lectione potuimus, quam et hæc et alia miracula refulerunt, quibus vitæ sanctitas potius attestatur, quam miracula sanctitati.

a Ms. *helfort*. egressus.

b *Idem* ms. non oneri succumbit, sed honori.

c *Hæc duo verba secuta est adjectivus ex Breviario Cisterc. decantant in ss. sensus tamen ea videbatur exigere.*

d *Breviarium antiquum Corisopitense*: Giraudus.

e Ms. *Belg.* Archaudi.

Quamvis autem in hujus operis narratione proposuerimus breviter et succincte procedere, ne per multiloquii evagationem veritas læderetur; duo tamen huic narrationi delectat inserere pro utilitate, ut creditur, auditorum. Quippe vir iste beatus, cum fere semper hilaris et jucundus, quod quibusdam displicebat austeris, se socialem et amabilem exhibebat; vitium detractionis, quod in locutionis cursu subrepere consuevit viris etiam sibi studiose caventibus, summa intentione vitabat, ita quod cum occasio detractionis incidere, aut verba detractoria incidebat, mutando materiam, aut si verba persistere detrahentis, penitus abscedebat nolens pollui audiendo, quæ vix aut numquam ipsum polluere consueverant in loquendo. Verum cum vitam et pollutos mores alienius, quem carnis lubricum infamabat, aliquis tanquam impropersans et insultans deducebat in medium, ipse hoc vitium patienti benigne compatiens excusabat, hoc modo dicens: Frater dic ei qui cum membrorum tremore febricitat, quod a tremore hujusmodi se compescat; et probare sic poteris si propter hoc tremere vel febricitare desistat. Nolens facit forsitan id quod facit, et vellet cessare si posset. Subveniendum est labibus orando pro ipsis: et compati patientibus potius quam insultare impropersando debemus.

Semper jucundus.

Detractionem odit.

Peccata aliena benigne excusat.

13 Postpositis his et aliis, quæ narratio nimis longa portenderet in immensum, ad describendum modum exitus, quo ex hac luce migravit, stylum vertimus breviorum. Cruce quidem assumpta volens ad fines Albigentium contra hæreticos proficisci, cum itineri necessaria præpararet quadam infirmitate corripitur, quæ licet dolorem ingereret infirmanti, nunquam tamen sensum ejus vel rationis vigorem pristinum immutavit. Sed cum quadam scilicet die Mercurii post Epiphaniam ad visitandum ipsum sui Clerici more solito convenissent, et videntes eum gravatum, de accipienda communione Sacramenti, ac de rerum suarum dispositione monerent; tanquam certus de termino vitæ suæ dixit se instanti die Veneris id facturum. Qua die adveniente per quemdam religiosum Abbatem Missam faciens celebrari, et eucharistiam cum debita veneratione deferri; Sacramento accepto reverenter, extreme quoque unctionis sacramentum *a* subsequenter accepit, petita venia prius a singulis, et recepto postmodum pacis osculo ab eisdem. In sequenti nocte Veneris, omnibus rite dispositis, et eo etiam ordinante seorsum positus Pontificalibus vestimentis, quæ sepulturæ Pontificalis necessitas postulabat; abscedentibus universis, exceptis familiaribus monachis et conversis, cum jam nox profunda somnum mortalibus induxisset, eo nutu quo potuit matutinas decantari præcepit, quarum psalmos ipse non oris voce, sed cordis, prout consueverat, decantavit. Completo matutinali officio, se proprio nisu deponens in terram, et manu, prout potuit, elevata, benedictionis signaculum in astantis consueto more depingens, spiritum benedictum cum ipsa gratia benedictionis emisit. In transitu vero ipsius v Idus Januarii terminus est signatus.

Morbo corripitur.

Eucharistia et extrema unctione munitur.

a

In terra jacens, ac suis benedicens moritur.

a Ordo contrarius in sup. vita expressus, an 29.

CAPUT IV.

Canonizatio.

Sed prætermisissis eis quæ circa sepulturam ejus acta sunt, monachis Karoli-loci ad suum monasterium corpus ejus transferre volentibus; et miraculis etiam prætermisissis, quo ipso sepulto in Bituricensi Ecclesia statim consecrare ceperunt, cum in subsequenti

ACTORUM
ANONYMO,
EX MSS.

Claret mira-
culos post
mortem.

u

b
Est inquisitio
pro canoniza-
tione.

ii

Apparet cui-
dam Decano
Bohemio
Romæ.

Psal 34

e

Iterum eadem
apparuit.

Decanus ad
Episcopum Pra-
gensis narrat.

quenti volumine plenius sint descripta; illud speciale miraculum, quod in Canonizatione ipsius Dominus evidenter ostendit, ut de sanctitate ac meritis ipsius omnis penitus dubietas auferretur, specialiter duximus exarandum. Miraculorum gratia simul et gloria crebescente, Cleri et populi devotio excitata, sanctitatem beati viri quam Dominus per miraculorum assiduitatem in tanta gloria revelabat, sub tenebris ignorantie apud exteras regiones non est passa teneri. Ad sedem namque Apostolicam solemnes Nuntii semel, secundo, et tertio diriguntur. Impetrato vero rescripto a Præsule Sedis Apostolicæ a Honorio Papa III, super inquisitione de vita ejus, meritis, ac miraculis faciendis; venerabilis vir b Willelmus Antisiodorensis Episcopus, et duo religiosi Abbates Cisterciensis ordinis, qui hoc susceperunt mandatum, plures viros religiosos et alias personas Ecclesiasticas et seculares juratas examinant diligenter, et ad eandem Sedem testimonia diligenti et solemniter examinatione probata, sub sigillorum suorum cauta inclusione transmittunt.

15 Præsentibus ergo ibi bonæ memoriæ c Girardo Archiepiscopo, Cantore, et pluribus aliis Canonice Bituricensibus, et pro canonizatione viri sancti vehementer instantibus, cum usque adeo fuisset in negotio illo processum, ut sententia proferri deberet infra diem præfixam, ad hoc judicium humanum quod aliquando titubant, in divinis hujusmodi virtus declarata miraculi confirmavit. Eo tempore præsens erat ibidem venerabilis vir Decanus de Boemia, vir honestus et timens Deum, qui de remotis valde partibus veniens, pro quodam arduo Ecclesiæ suæ negotio, sub grandi ejusdem negotii discrimine laborabat. Quodam sero post d diurnum laborem oratione completa in ecclesia B. Petri Apostolorum Principis, cui sui curam negotii commendarat, rediens ad hospitium obdormivit. Et ecce vir facie resplendens, et veste nitidus, in somnis illi apparuit, eum suo nomine vocans ita : Decane quid turbatis de tuo negotio? Acquisce consilio meo, et expedietur in brevi. Die sæpe et sapius Psalmum illum : *Judica Domine nocentes me, etc.* usque in finem psalmi, et in memoriam B. Willelmi Bituricensis Archiepiscopi subjunge orationem illam : *Exaudi Domine preces nostras, quas in Sancti Willelmi, etc.* Cui taliter visus est respondere : *Domine nescio quis sit ille Willelmus, nec nomen illius civitatis agnovi.* At ille eadem exhortans ut diceret, id adjecit, scilicet quod ille erat Sanctus, qui per Apostolicum infra breve tempus canonizari debebat. Expergefactus Decanus et aliquantulum de visione turbatus Archidiaconum Ecclesiæ suæ, qui sui negotii particeps et socius venerat, dormientem secum in eodem thalamo excitavit, admonens ut ad matutinas consurgerent decantandas. Sed advertens Archidiaconus, quod e interdum tempestiva hora venerat ad surgendum, et intelligens eum ex aliquo accidente esse turbatum; caussam somnii præter solitum interrupti sciscitatur ab eo. At ille semiplene respondens : *Visum est, inquit, mihi quod quidam mihi apprensus in caudido habitu loquebatur, sed quæ mihi dixerit vereor enarrare. Cui Archidiaconus : Dormite Domine mi, et requiescite. Nec enim de talibus visionibus est erandum. Cumque Decanus iterum obdormisset, ecce præfatus vir, sicut in primo visu, apparuit, et omnia quæ prius dixerat replicans, hortatus est diligenter, ut omnia retineret et diceret, si summa vellet negotium expediri. Et etiam nimis adjecit ad ultimum quod ei male accideret, si circa hæc ageret negligenter. Surgens ergo quam citius, et horis matutinalibus decantatis, adijt quendam virum honestum pariter et maturum, Pragensis Episcopum, qui et ei notus erat, et secreta vinculo familiaritatis adstrictus. Cui vocato seorsum quæ viderat secretius revelavit, ea*

volens sub confessionis clave clausa servari, donec ea necessitas exigeret revelari.

16 Deliberaverat interim præfatus Papa cum Fratribus de negotio B. Willelmi, et de Fratrum consilio universos Archiepiscopos, et Episcopos, qui tunc erant præsentés, ad tractatum hujus negotii præceperat evocari. Quibus præsentibus, dum in principio tractatus illius Willelmi miracula legerentur, Pragensis Episcopus recordatus visionis illius, quæ ipsi a Decano fuerat revelata, et intelligens non esse tacendum, surrexit in medio, et persona Decani commendata decenter, sicut de vita ejus et moribus sibi notis fuerat commendanda, ea quæ ab ipso audierat, coram omnibus satis compendiose narravit. Sed ut ex ore ipsius Decani veritas gratis audiretur, vocatus est ipse Decanus, et in medium introductus, adjuratus a Domino Papa, ut plenam et planam diceret veritatem, ea quæ sibi apparuerant semel atque secundo, sicut prius Episcopus dixerat, retulit seriatim. Omnes vero commoti ad lærymas, Deum benedicere, ac laudando Deum glorificare ceperunt, qui Sanctum suum ita mirificare per aperta indicia dignabatur. Cumque summus Pontifex aliquantulo monitionum sermone præhabito consilium requisisset, omnis unanimiter multitudo consentit, ut ad sanctitatem beati viri solemniter declarandam, quam Dominus tot et tantis indicis manifestius ostendebat, sententia proferretur. Exeuntibus universis ad publicum, et in publico Consistorio, ceteris consueto more dispositis, missæ ab examinoribus literarum ac miracula sollempniter publicantur. Quibus distincte perfectis Summus Pontifex surgens in medio B. Willelmum Bituricensem Archiepiscopum sententialiter et cum debita solemnitate pronuntians Sanctorum catalogo adscribendum, in die depositionis ipsius festivitatem / præcepit solemnem de cetero celebrari. Ipse vero debitis ex more laudibus celebratis, illam eandem orationem, quam B. Willelmus dicendam Decano revelaverat antedicto, videlicet : *Exaudi Domine preces nostras, quas in S. Willelmi, etc.* non sine multis lacrymis profluentibus ex devotione subjunxit.

Id refert Episcopus in Consistorio Pontificio.

Advocatur Decanus

Canonizatur S. Guilielmus

a 17 Julii 1246 electus, coronatus 24 Julii die Dominica; obiit 13 Martii 1227.

b Qui deinde Parisiensis Episcopus fuit, obiitque an. 1223, vir religiosus ac prudens, ut est in Chronico Julisid. et in hostes Ecclesiæ rigidus exceptor justitiæ. Scripsit summam Theologiam quæ extat.

c Successit hic S. Guilielmo, Claudio Roberto Geroldus, Geraldus, Girardus : obiit Nonis Julii 1218, cum sedisset an. 9, men. 4, dies 12, dicitur in Chronico Lenovicensi citato a Cl. Roberto, fide, sanctitate, doctrina, et miraculis clarus. Sanctus appellatur a Ghino, et Cheus. Sed fallitur Ghinus, dum cum scribit mortuum ann. 1210. Guilielmum vero Episcopum factum an. 1189.

d Ms. nostrum, diuturnum.

e Fideliter legendum, necdum tempestiva. vs Belfortii habebat, quod intempestiva esset hora ad surgendum.

f Cæconus scribit vs Non. Julii 1218, id esse factum.

PRÆFATIO IN LIB. MIRACULORUM.

Quoniam superabundante malitia, multorum caritas refrigescit quotidie, necesse est ut Deus omnipotens ordinator rerum ac temporum, sine quo nihil est validum, nihil sanctum, Sanctos suos quos hereditatis æternæ voluit esse participes, quosque jam glorificatos coronavit in cælis, ad laudem et gloriam nominis sui clarificare dignetur in terris, populis ad eorum tumulos undique confluentibus, quorum corpora in pace sepulta sunt, et vivunt nomina eorum in æternum, signa et prodigia sua sæpius manifestans. Nonnumquam enim fiunt miracula divina operante clementia ob Sanctorum suorum merita declaranda, ut in omnem terram exeat sonus eorum, et in fines orbis terræ exempla eorum; quatenus ad contemptum mundi, et ad amorem celestis patriæ ipsorum sanctis provocemur exemplis. Insuper et excitanda est Sanctorum devotio, ne fervor fidei in humanis

Cur ad sepulchra Sanctorum fiat a Deo miracula.

humanis cordibus per insolentiam tepescat, quoniam signis et miraculis credimus nutriendam. Sed nec tacenda sunt opera Conditoris, quæ mens humana cogitare, scriptura comprehendere, lingua laudare, superiorum civium exercitus mirari non sufficit. Suppleat ergo defectum nostrum divina miseratio, ut quod possibilitas nostra non obtinet, nobis ejus munere concedatur.

2 Sane propositum, quod ad quorundam instantiam super miraculis B. Willelmi Bituricensis Patriarchæ, scripto commendandis assumpsimus, diu distulimus prosequi, tam temporis negligentia soporati, quam aliorum negotiorum occupatione detenti. Verum licet vereamur indigni digna tractare, ne lacerandi objiciamur morsibus detractorum; quamvis etiam ex eo, quod cum simus inferioris ingenii, valde timendum est, ne si huic operi nos præponimus, cui propter imperitiam sufficere minime credimus, quasi ponere os in cælum videamur, et potius debeat imputari temerariæ præsumptioni, quam caritati adscribi; considerantes tamen, quod cum mundus in maligno sit positus, nullusque adhuc scriptorum in simili opere potuit declinare quod timemus, inter procellas linguarum expositi, nec submersi omnino nec tuti ex toto, proposuimus navigare. Igitur quasi horum obliti et excusso torpore robustiores effecti, propositum opus, quod vires nostras transcendit, aggredimur, miraculorum insignia, quæ vel vidimus, vel a viris fide dignis audivimus, prout Dominus dederit, qui meritis ejusdem Sancti eadem operatur, stylo humili descripturi. Et tamen multa prætermittamus miracula tanquam oblivione deleta, et alia etiam, quæ propter temporis lapsum labilisque memoriæ vitium in ea nobis veritatis specie non..... *codex ms. hic laceratus erat, sicque reliqua desideramus.*

ALIUD VITÆ COMPENDIUM,

AUCTORE ANONYMO COÆTANEO.

Ex ms. Ecclesie S. Audomari.

Beatus Guillelmus, a nobilis genere, longe fuit nobilior vitæ laudabilis sanctitate. A primæva quidem ætate cuidam avunculo suo Suessionensis Ecclesie Archidiacono, miræ honestatis viro, qui Petrus Eremita dicebatur, a parentibus traditus fuit, moribus et litteris informandus: a quo, vel forte quodam presagio futurorum, fuit Guillelmus Eremita postmodum nuncupatus. In Suessionensi quidem primo, deinde in Parisiensi Ecclesia factus Canonicus, timens ne rerum affluentia, et blandimenta seculi eum a sancto proposito revocarent, ad Grandimontensem eremum convolvit. Ubi cum seminator discordiæ omnis humani generis seminasset discordiam inter Clericos et Conversos, de licenciatis Clericis a Domino Papa transferendi se ad religionem aliam, prout Dominus unicuique inspiraret, B. Guillelmi Cisterciensem Ordinem prælegit.

2 Factus autem monachus apud Pontiniacum, dum in observatione ordinis aliorum devotionem præcellere niteretur, in Priorem concorditer est assumptus. Fama vero religionis suæ magis ac magis crebrescente, primo c Fontis-Joannis, deinde Karoli-loci factus Abbas, tandem cooperante divina gratia in Primateni Bituricensis Ecclesie per electionem canonicam est electus.

3 Accidit enim cuidam Presbytero, Giraudo nomine, repentina, gravis, et vehementer angens in-

firmas in sinistra manu, per quam fere per dimidium annum factus est impotens celebrare. Hæsitabant medici quid de morbo dicerent, quia causam ejus penitus ignorantes, videbant *d* symptomata sibi ad invicem adversari: et probatis, sed inutiliter circa infirmum diversis curationum generibus, unusquisque post alium recedebat confusus, et dolens quia ei non poterat subvenire. Qui de medicorum subventionem desperans ad B. Guillelmum accedit, totam spem suam in eum projiciens, ut eo mediante a solo Domino curaretur. Videns pius Pater morbum, causam cognoscit, et impresso signo sanctæ Crucis, manum tangens et palpius leviter, dixit infirmo: Confitere peccata tua, et melius te habebis. Lætus facit quod præcipitur, corde contrito et humiliato confitetur, et statim ita plene convaleuit, quod die tertia celebravit.

4 Cum autem post transitum B. Guillelmi, priusquam corpus esset traditum sepulture, catervatim populus civitatis conveniret ad exequias sancti viri; tanta fuit in populo puerorum devotio, quod non cessabant osculari pedes et manus ejus, et etiam lactentes pueri satiari non poterant visione corporis sancti viri: quamplures autem ex ipsis renitentes pro viribus, et ejulantes præ dolore recessus, vidimus violenter asportari.

5 Tunc quidam, qui nondum ætatis suæ decimum compleverat annum, capite scapulis coherentem, collo inter humeros intercepto, spina dorsi quasi contracta, curvus incedens cælum videre non poterat, nisi faciem versus humerum obligaret: qui tantam demum infirmitatem incurrit, quod pedum et manuum privatus officio pascebatur a matre, et de loco ad locum ubi suadebat utilitas, sen cogebat necessitas ferebatur. Hic auditis quæ fiebant in ecclesia, suspirat, lacrymatur, omni petit constantia, quod eum ferat ad ecclesiam mater sua. Currit mater cum sarcina, se per turbam ingerit importuna, pudoris nescia, dolore simul et devotione penitus absorpta. Simulambo mater et puer osculantes pedes sanctos, et ejulantes clamabant: O Beate Guillelme miserere nostri, et attende miseriam nostram, qui spiritualiter superstes in parvis abundabas visceribus pietatis. Nec mora: quasi fragor ossium in puero est auditus. Cum autem mater extraxisset de turba puerum, clamat puer: Mater dimitte me, quia per virtutem B. Guillelmi sanus sum: et consolidatæ sunt ejus plantæ, et cunctis admirantibus per se rectus et extento collo domum lætus regreditur, qui tristis a matre fuerat asportatus. Stupet mater præ gaudio, stupet fere tota vicinia, et mirantur mirabilia Creatoris. Tandem mater ad se revertitur et proponit, ut cum corpus sanctum esset traditum sepulture, rei veritate manifestata Canonicis, cum eis sollemniter Deo actiones ageret gratiarum.

a Mathildis Comitissa Nivernensis, in publicis litteris asservatis in tabulario Nivernensi, quibus donat Ecclesie Bituricensi 12, libris Parisienses annui census ad accendendum perpetuo cereum ante S. Guillelmi corpus, datus in euse Julio 1223, vocat eum avunculum suum: ut testatur Guido Coquillius in historia Nivernensi, et Claudius Robertus, traduntque diserte Coquillius et Joannes Chenu, oriundum ipsum ex familia Comitum Nivernensium Robertus ait Archiepiscopus Nivernensi natum. Carolus Sausséus lib. 11 Annulium Ecclesie Aurelianensis tradit eum fratrem fuisse Geraldii Berruyerii, patris Philippi Berruyerii Episcopi Aurelianensis, ac deinde Archiepiscopi Bituricensis quem idem Sausséus inter Beatos censet, ut ex Janu. diximus.

b Chrysostomus Henriquez lib. 1 Fasciculi SS. ord. Cisterciens. dist. 20, cap. 1, eadem, quæ hic duobus primis numeris, recitat, tum vitam reliquam verbis Surii prosequitur. Legit autem hic, uti et ms. Audomarensis, nobilioris vitæ laudabilis sanctitate. Breviarium Cisters. nobilior vita, laudabilis sanctitate.

c Idem habetur in Breviario Cisterc.

d Ms. Sancti thomata, mentulose.

EX MSS.

d

Puerorum
ergo corpus
ejus mortuum
devotio.

Mirabiliter
contortus,
ejus interces-
sione sanatur.

Excusat au-
ctor imperi-
tiam.

a
b

Instituitur a
Petro Ere-
mita.

NOT. 142.

Fuit monachus
Grandimont-
ensis, tum
Cisterciensis,

Abbas, Prior,
Archiepiscopus.

c

Manum lan-
guidam sanat
confessione
imperata.

DE S. GONSALVO AMARANTHO, ORDINIS PRÆDICATORUM IN LUSITANIA.

CIRCA AN. CUI.
MCCCLXII.
X JANUARI.

B. Gonsalvi
natalis.

vita

festivitas

etas.

Agitur B. Gonsalvi Amaranthi natalis *x* Januarii, Ferrarius in generali catalogo SS. Vimarani in Lusitania S. Gonzali Presbyteri ord. Prædicatorum. At non Vimarani, vel ubiit vel quiescit nunc, verum Amaranthi, unde illi cognomen. Martyrologium Lusitanicum : In oppido Amarantho S. Gonzali Confessoris, ex regione inter Durium et Minium sita, vico Tagilde orti : hic obitus magna pietate sacris locis Romæ ac Hierosolymorum, habitum ordinis Prædicatorum sumpsit, ac vite reliquum sanctis operibus, ac salutis proximorum impendit. Corpus ejus Amaranthi in monasterio ejusdem ordinis conditum, summa populi frequentia visitur, multisque illustratur miraculis.

2 Vitam S. Gonsalvi Lusitano sermone scripsit Didacus de Rosario ordinis Prædicatorum, jubente Bartholomæo de Martyribus Archiepiscopo Bracharensi. Latinam fecit, edititque in lucem Lutetia typis Thomæ Perierii in 1586. Stephanus Sampayus ejusdem instituti alumnus. Ejus meminit in descriptione Lusitaniæ Antonius Vasconcellius noster, his verbis : Abbatibus cereo præluxit. D. Gonsalvus ab Amarante, quem desiderium exosculandi ea loca, quæ Christus, vivens pedibus lustraverat, vocavit in Palestinam, et ex ea in patriam reversus, vitam posuit in maximarum virtutum gloriosissima palæstra. Et alibi cum illustriario Sanctorum templa enumerat, num. 30. Divi Gonsalvi de Amarante nobile fanum est, cujus sepulchrum univèrsa Interamensis regio religiose frequentat, ut aegritudinibus faciat medicinam. Et cum de fluviis agit num. 16. Alius est Tamaca fluvius, qui antiquum servans nomen, S. Gondicali ab Amarantho oppidum frequens, et ob Divi sepulchrum satis nobile interfluens, ad Duos fluvijs (ita locum appellat incolæ) Durio immisceatur.

3 Prolixum B. Gonsalvi elogium habet Antonius Senensis in Chronico Prædicatorum, ad an. 1250. Agit de eo quoque Choquetius cap. 25 et cap. 29, libri, qui inscribitur Mariæ Deiparæ in ordinem Prædicatorum viscera materna. Ferdinandus Castillo Historiæ ordinis Prædicatorum par. 1, lib. 2, cap. 60 et seqq. Joannes Marietta lib 12, Historiæ Ecclesiasticæ Hispan. cap. 1 et seqq. qui de publica illi decreta veneratione cap. 10, hæc tradit : Cum plura in dies miracula ejus meritis patrarentur, Pius IV, Pontifex Maximus regnante Sebastiano Rege sanxit, ut horæ canonicæ ac sacra de eo in Lusitaniæ regnis celebrari possent. Res tota Cardinalis Henrici ac Nuntii Apostolici fidei commissa : ii publicis perfectis testimonijs, quæ partim Pompeius Cambriannus olim ibidem Nuntius Apostolicus potestate sibi a Julio III, Joannis III, gloriosi Regis rogatu, facta; partim recenter Rodericus Pineyro Portuensis Episcopus, et Docteur Balthasar Alvarez Provisor Archiepiscopus Bracarensis legitime collegerant; reque omni serio ac mature disensa, hunc S. Gonsalvi haberi ab omnibus publicorum sacrorum honorem in univèrsis Lusitaniæ Imperii provinciis posse decreverunt. Bullam ab ijs hæc de re editam, Hispanice versam, recitat idem Marietta et Castillo. Meminit et B. Gonsalvi L. Andrews Resendens infra citandus. A multis ejus vitam Lusitanice scriptam testatur Castillo, atque integros extare miraculorum ejus meritis editorum libros. Ferrarius circa annum 1259, defunctum tradit : circa idem tempus referunt alii : licet Sampayus dicat de ætate non constare.

VITA

a Didaco de Rosario Lusitanice scripta,
versa a Stephano Sampayo.

PRÆFATIO INTERPRETIS.

Ratione non levi, Christiane Lector, in animum induxi mihi, D. Gonsalvi, Dei famuli fidelissimi, ordinis Prædicatorum olim, gesta exscribere, Latinoque utcumque idiomate traducere, atque exteris etiam nationibus ejus sancta virtutum exemplum, mira prodigia, et efficacissima merita ostentare. Etenim patrum illum, et meum, si fas est dicere, Mœcenatem, a multis amix jam agnosco, atque fateri compeller : tum quia ex eadem provincia, et professionis instituto, per Dei gratiam me contigit esse; tum etiam, quia me olim quodam peculiari miraculo devinxit beneficio, quod quamvis occulte receperim, publice nihilominus fateri nunc teneo.

2 Cum enim pueriles adhuc annos transigerem, naturali quadam premebar invaletudine, quæ tametsi periculosa non esset, fastidiosa tamen et gravis adeo mihi videbatur, ut non solum corpore, sed et mente etiam, illius causa, valde afflitterer. Consilio tandem atque exhortationi piæ matris ac acquiescens, quæ valde mihi compatiabatur, sepulchrum D. Gonsalvi Amaranthi, quod per viginti circiter distabat millaria, religionis ergo visitare institui. Iter igitur postea letanter aggressus, non sine magna sanitatis obtinende fiducia, propter crebra miracula apud ejusdem Divi tumulum quotidie patrata, cum alijs turmatim voventibus, ea quam puerilis ætas ferebat devotione, ad illius templum reverenter accessi. Deinde petitione mea utcumque sancto Dei famulo proposita, sacro etiam pro me facto, a quadam Sacerdote sui instituti et nondum mei, ad paternam domum sum reversus. Non multo post tempore profinitum incolunitatis instans minime deprehendens, gratias Altissimo, in suo famulo Gonsalvo, me ab illa nativa et satis onerosa invaletudine omnino liberatum persensi, et usque ad hanc horam, qua hæc scribo, clare experior. Hoc Dei beneficium a me indignissimo receptum, meritis et precibus D. Gonsalvi Amaranthi adscribere nec vereor nec dubito. Exstant enim quotannis, imo fere quotidie tot tantaque sanitarum generum a voventibus, ejus meritis apud Deum impetrata, ut illorum respectu, quæ ad ejus tumulum cernuntur in dies, hoc quod retuli minime comparandum veniunt.

3 Hujus Divi gesta, tam ante religionis ingressum, quam postea, cum in modum compendiosa et confusa reperiuntur ubique in Lusitania, ut quasi fragmenta potius quædam historiæ videantur, quam integer tractatus. Reperitur tamen hoc quaecumque compendium, sufficienter authenticum sermone Lusitano Bracharæ Augustæ exensum, per quemdam religiose memoriæ Patrem, ejusdem ordinis fratrum Prædicatorum, qui F. Didacus de Rosario dicebatur, de mandato Reverendissimi Domini F. Bartholomæi de Martyribus, Archiepiscopi Bracharensis, ejusdem professionis alumni. Alius etiam Lusitanus Pater et prædicatorum frater, jam vita functus in lucem hoc opusculum ante me aliquando voluit emittere; sed cum ad manus meas pervenit, taliter Latinitate erat donatum, ut vere possim affirmare illius lectionem ad nihil aliud mihi deservisse, quam ad veritatem historiæ hujus cum illo concordandam aliquando. Hæc omnia boni consulas pie lector.

Cur hæc vitam edat Sampayus.

S. Gonsalvi ope, a verbo sanatus.

Vita a quo scripta.

Compendiam gestorum et sanctæ conversationis Divi Patris Gondisalvi Amaranthi Lusitani, ordinis Prædicatorum, ex proprio illo idiomate fideliter traductum.

CAPUT I.

Præambulum historicæ, de regione Interamni Durii et Minii.

Inter reliquos populos, quos antiqui scriptores in nostra Lusitania certis nominibus finibusque propriis distinxerunt, aliqui sunt Bracari olim dicti, qui modo Interammes vocantur, *a* Durii *b* Miniique fluminum angustati fluentis. Hæc provincia parva quidem et contemptibilis iudicabitur, si amplitudinis spatium geometrice quispiam mensurare velit. Quippe quæ longitudine tantum decem octo leucarum Hispanicarum, alibi vero sex, alibi etiam quatuor, clauditur mensura. Si vero climatis naturam, glebæ pinguedinem, et rerum omnium ad humanæ vitæ usus desiderabilium, inexhaustum thesaurum introspicias; adeo spatiosam vel potius portentosam invenies, ut non dubitem quin septem mundi miraculis hoc octavum partim a natura productum, partim vero ab arte et industria humana elaboratum, merittissimo superaddere possis. Illic enim a sollicito agricola subacta terra quater in anno sæpe fructus uberrimos semenque cum fenore reddit.

2 Illic propter propitiam acris temperiem, humani generis propagatio tam multiplicata cernitur, ut veritatem non solum dubiam narrare volentis, sed falso simillimam efficiat. Est enim tota illa regio ubique fere locorum taliter excolta, atque urbibus, oppidis, pagis, castris, ruribus, prædiolis, monasteriis occupata et referta; ut una tantum amplissima civitas affabre constructa, ex his omnibus populosis locis, surgens videatur. Extat hujus rei clarum in multis auctoribus testimonium qui de gestis Romanorum loquentes, asserunt illorum Duces et Imperatores per spatium quadraginta annorum, multis prius hinc inde fuis exercitibus absumptis, insudasse antequam hanc regionem Interamnem debellaverint. Imo et L. Florus idem confirmans testificatur, quod in una sola ætate, *c* cum L. Posthumius aperto Marte cum Bracharis Interamniibus bis obstinato et ancipiti semper bello pugnaret, ex illis populis pertinaciter constanterque resistentibus non minus quam viginti quinque millia in illis duobus præliis occubuerint. Cæli namque temperamentum illic adeo humanam vegetat naturam ac multiplicatam conservat, ut nec tempus hiernum in rigido frigore, nec æstivum in calore nimio nisi in quam paucissimis anni diebus sentiatur.

3 Arborea omnis generis fructiferæ tam in præruptis montium quam in agrorum planitie, semper fere virentes, faciem terræ operire conantur. Quocumque se viator vertat limpidissimos fonteis in ætate frigidis, in brumali frigore tepidos, a petris et saxosis ripis mabrose scaturire suspiciet. Illorum copiam numerum viginti quinque millium implere *d* Joannes Vazeus, et Germanus quidam, auctor tabularum Hispaniæ, ausi sunt asserere. Doctor tamen quidam Palacius, professione medicus, natione Lusitanus, qui in eadem regione diu habitavit, in libello quodam, quem de mirabilibus ejus composuit, duo mille quingentos tantum fontes, et flumina septem magna, repetiri asserit. Pontes vero ex quadrato lapide elegantissime constructi *e* tercentiesimum numerum, monasteria centesimum trigessimum; portus maritimi navigabiles senarium etiam numerum complent. In Metropolitana Bracharæ Augustæ Sede, *f* mille centum baptisteria, totidemque parochiales Ecclesie hodie numerantur. Nec proinde mirum si Romani milites illic *g* Lethæum flumen invenisse, quem in-

colæ Limiam vocant, non sine superstitioso affirmaverint timore. Postquam enim Limia transito Interamnem regionem penetrabant; illius deliciis et amœnitate allecti, ad proprios redire lares minime amplius recordabantur. Quinque in hac nostra ætate tantum in ea divites Ecclesiæ collegiatae florent, et tres Sedes Episcopales, quarum præcipua Brachara Augusta, ut diximus, *h* totius Hispaniæ Primas, hodie cernitur, quæ *i* S. Petrum Apostoli Petri discipulum, primum meruit habere Pastorem et Martyrem. In hujus ergo Metropolitanæ Sedis districto, (ut ad historiam accedamus) natus est Divus hic Gondisalvus. In quo olim Divus etiam *k* Damasus ex Vimaraniensi oppido ortus, Ecclesiæ Dei non parum contulit splendoris.

a Vastum flumen, ad urbem Portum oceano miscetur. Duero accolis dici testatur Nonius.

b Nomen a minio, quod ripa profert, mutuari scripsit Justinus. Consule Vasconcellium nostrum, et Nonium.

c Circa annum V. C. DLXXXVIII.

d Chronici Hispaniæ cap. 8. Vasconcellius idem refert.

e Jam citati auctores solum 200 agnoscunt.

f Idem solum 800 habent. Vasavi in tota Interammensi provincia 1460.

g Florus lib. 2, cap. 17, flumen Oblivionis vocat. Epitome Liviana 53, fluvium Oblivionem. Originem hujus nominis referunt ex Strabone Vasconcel. et Nonius.

h Cautius Vasconcellius: Licet adhuc his indirempta a multo jam tempore cum Toletano Præsule intercedat.

i Colitur hic XVI Aprilis.

k De hoc XI Decembris. Resendius in ep. ad Kebedium: Vimaraniensis est civitas, sancti Pontificis Damasii quondam patria, si per vestros liceret. Valgo Gummaræ dicitur.

CAPUT II.

De particulari D. Gondisalvi patria, ejusque parentibus, et infantia.

Incognitus ille antea pagus, in quo primum Divus hic Gondisalvus lucis usura frui visus est, Lusitano idiomate, *a* Tagilde, vocatur; parœcia vero sancti Salvatoris, non longe a flumine *b* Avicella olim dicto, ad differentiam alterius, *c* Avis vocati, qui in eadem regione per *d* invictæ Cininiæ radices, nubilosus semper labitur; nunc autem corrupto partim antiquo ejus nomine, flumen hoc Vizzella, et urbis ruinæ Citania nominantur. Parentes ejus illustris stemmatis splendore clari extitere, quo multoties gratuito naturæ beneficio, tamquam angulari lapide virtutibus multis, stabile firmumque illa fundamentum jacere consuevit. Est enim stirpis nobilitas (teste D. Hieronymo) futuræ virtutis quoddam certum pignus, atque veluti flos quidam suavissimus, amœnissimum fructum tempore opportuno promittens.

5 Præscriptum vero et indubitatum seculum, in quo vir hic Apostolicus claruit, nec ex nostris Lusitaniæ Annalibus, nec etiam ex monumentis ordinis satis constat. Imo (quod magis miror) perlustratis multis Galliarum bibliothecis conventuum nostrorum, a tribus jam annis, cum de aliis Lusitaniæ Patribus antiquis vestigia nonnulla invenerim; D. Gondisalvi Amaranthi, nec saltem nomen (ut de gestis taceam,) aut memoriam reperire potui.

6 Ac proinde Patrum nostrorum crassa incuria, re tanti momenti oblivione sepulta, quæ non parum ad ordinis nostri splendorem conducere videbatur; opportuna occasio annulis nostris fuit oblata in dubium vertendi, cujusnam professionis aut instituti D. Gondisalvus Amaranthus olim extiterit. Cum tamen res adeo sit clara et per se nota quamvis de tempore non nobis constet, ut a seculo immemorabili in tota Lusitania, vulgare sit et celebratum, illum fuisse Dominicanum, ordinisque fratrum Prædicatorum alumnium: atque non nisi obstinatis æmulatoribus, oppositum contigat liceatve suspicari. Minime tamen me opponam cuiquam opinari volenti, illum ante ordinis Prædicatorum ingressum Canonicum regularem ordinis D. Augustini, aut instituti

AUCTOR
DIDACO DE
ROSARIO.
Lethæum flumen.

h

i

k

a

b

c

d

S. Gonsalvi patria, parentes

Incertum quando vixerit.

Cujus ordinis fuerit.

AUCTORE
DIDALO DE
ROSARIO.

stinū D. Benedicti prius alumnū fuisse. Argumenta enim in oppositum me ad hoc concedendum licet non adducant, tamen invitāt : sic enim et Patriarchæ nostro D. Dominico aliquando contigisse legitur. Erant utique tunc temporis, tot almi ordinis Benedictinorum propagines, per totum orbem diffusæ et dilatate, cum tanto cælestis doctrinæ fructu luxuriantes; quod vix Ecclesia aliqua parcellalis, (ut de Episcopaliibus sileam) in tota Lusitania, imo et in Europæ majori parte reperiretur, quæ ex ordine D. Benedicti Curionem Pastorem non possideret. Quod similiter etiam legitimo D. Augustini ordini in Gallia contigisse, saltem quoad Ecclesias multas Episcopales conjecturari licet. Hæc in gratiam pii lectoris, pro subsequenti historia faciliori intelligentia interserere non piget.

7 Si vero ex temporum circumstantiis conjectari nobis licet, floruit D. Gondisalvus illo aureo nostri initiantis ordinis seculo : quando vitis Apostolicæ palmites, (Divi, inquam, Domini discipuli) per totum orbem terrarum, (ut in brevi compendio huic volumini appposito videre licebit) verbum Dei gloriose annuntiabant. In eodem namque cœnobio Prædicatorum Fratrum, ubi illius sacre venerantur reliquiæ, regalibus extracto expensis, in quo jam et antea illius sacellum extiterat, antiquissima cernitur sculptilis quadam imago ejus, sacris Dominicane familie indumentis ornata. In cœnobio etiam secundo Vimaransensi, quod fere eodem tempore, licet in alio situ distincto fuit inchoatum, quando Patriarcha e D. Dominicus Hispanias, post ordinis confirmationem, a Gallia discedens, perstravit; ejusdem D. Gondisalvi, qui ibidem sacro fuit habitu primo indutus per traditionem immemorabilem, antiquitus depicta conspicitur illius effigies habitu Prædicatorum ornata, in qua miraculum illud Divi patris apparet, quando pro constructione pontis Tamacani (de quo postea) pisces se illi certatim ad fluminis oram offerrebant ut operis constructoribus victum ministrarent.

8 Natus igitur hoc circiter tempore, Christi miles futurus Gondisalvus, atque pro regenerationis lavacro suscipiendo die constituta, et ut novum hominem indueret in ecclesiam deportatus, eodem momento, in quo per sanctum baptismum fuit renovatus, futuræ sanctitatis cælestia claraque indicia, coram omnibus præbuit. Ut enim a sacro fonte fuit levatus, patris sui Gondisalvi nomine eodem sibi indito; præstolanti nutrici, ut solet fieri, cum confestim esset traditus, quo a querulosis vagitibus, lactis dulcedine tractus, temperaret; novus ille lucis filiolus, ad cælum sollemniter anhelaire incepit. In brachiis namque novæ altricis reclinatus et ab ea constrictus, ubera prorsus respiciens, sicis subito ocellis, et versus quandam Christi crucifixi imaginem defixis, lamenti oblitus et lactis, tenera brachiola ad idem cæleste objectum inenarrabili júbilo protendebat. His utique signis Crucifixi effigiem se amplectari velle insinabat. Hæc inopinata res, astantes omnes illi primo atque devotissimo Ecclesiæ sacramento, non sine magno stupore in usitatam traiecit admirationem.

9 Peracto vero solemnissimo illo sacramentali catechismo, successivo post temporis labente fugaci cursu, solebat educatrix illa spectatissimi infantuli aliquoties eandem sancti Salvatoris parochialem ecclesiam simul cum alumno suo, sacrum audiendi vel orandi causa, repetere atque frequentare. Puerulus autem Gondisalvus, instinctu motus plusquam humano, a collo pendens illius, in ingressu protinus ecclesie, oculis circumcirca elevatis, totam perlustrando sacram domum, supramemoratam Christi passi imaginem sollicite quærebat. Postquam vero eam suspexisset, atque devotus comprehendisset ocellis, a sollicito et inquieto motu quam citissime abstinebat. Si autem tentandi gratia, aut potius re-

cedendi proposito, nutrix sua illum ab eo spectaculo abstrahere nitēbatur; tali protinus renitendo distractioni cælesti vel actioni tam incessabili quiritabat ejulatu, tamque impense, quod alitrix victa subsistens, prodigium hoc non sine magna animadversione conspicebat.

10 Quadam vero die, cum sanctus puerulus (gratia supplente ætatem) in eandem Christi cruce pansi similitudinem oculis immotis diu absorptus et intentus permaneret; anxia illius nutrix (moram timens trahere longiorem infantulum multoties ad se convertere tentavit, ut in paternam illius domum, cui inserviebat, properaret. Attamen tales ille vagitus sæpe sæpius infantuliter vociferando emisit, quod mulier aliquandiu plus immorari fuit compulsa. Metu nihilominus isthinc percussa servili, illic vero religione tacta, et immorari timebat, et discedere verebatur. In his ergo angustiis constituta, ad quandam Deiparæ Virginis imaginem conversa, ab Angelorum Regina spiritus gemitibus enixe opem efflagitabat. Quatenus, ejus interveniente auxilio, ita omnia suaviter disponentur, quod nec genitoribus infantuli, quorum servitio erat addicta, diuturna mora molestiam inferendo, displiceret; nec etiam illum puerulum a sanctæ imaginis conspectu dimovere cupiendo, divinam offenderet Majestatem. Huic orationi cum primū timorata mulier intenta fuit, ecce tener infantulus quasi divino edoctus et oculatus numine, oranti etiam se assimilians et ad eandem imaginem conversus, totus erectus Brachiola extensa levavit. Quasi in hoc corpusculi gestu nutricem suam in afflictione spiritus, et oratione existentem, comitari vellet demonstrans. Post paululum vero temporis, capite versus eandem figuram devote inclinato, quasi valedicendi gratia, in sinum et ubera altricis suæ se quiete recipiens, recessui facilem præbuit assensum.

11 Post hoc miraculum, non tanquam si clausis oculis aut surda mente incederet mulier illa, quæ Sanctum Dei Gondisalvum lacte pascēbat, circa illius educationem se gerebat. Imo potius, cum deinceps infantulus aurora lucente, ubera oblata voces emittendo querulosas respuebat quasi prius lac cæleste sugere appeteret; jam illa præsentaneum sedandi lamenti illius remedium hoc plus certo cognoverat : et ad ecclesiam, boni pastoris canlum, agnellum huic deducebat : quam postquam ille ingrediebatur, atque hilariter lætantibus oculis perlustrabat, picturis sanctis attentè circumspēctis, tunc ubera nutricis lætus sugebat. Sin minus ita aliquando fieri contingeret, adeo se morosum et impatientem reddebat, ut a querulosis clamoribus nullatenus jejunos et morosos cessaret. Nec mirandum, quamvis mirum. Patet enim præposterum et præter legem rationis usum servari contingere ordinemque, quando esuriēte anima cæleste alimentum prius in corporis obsequium, pœdum ritu, obsonia, lautitias, nectareique cibi, primo mane maxima cum sollicitudine, ab hellionibus, qui se Christianos esse dicunt, quærantur.

a De hoc *Benedictus*. A Vimaransensi civitate intersito sedecim millium passuum, hoc est leucarum ad nostram rationem quatuor, oppidum est Athaagilde Viscellæ impositum, Athaagilde Lusitanæ vocatum, e regione oppidi S. Verissimi, in altera fluvii ripa locati et *infra* : Fucurine Athaagildis id nomen a Gothorum Rege sortitum, an aliam ob causam, adseverare modo non possum. Extant vestigia quadam non contentante antiquitatis, et ædes semiduræ, Palatia vulgo appellata, structura plane Gothica, non Romana.

b Viscella est *Benedictio*, Lusitanæ, *inquit*, Virella dictus, in Avum majoris fame fluvium ingreditur.

c *Ima Avus est Benedictio, ut jam diximus*. Juxta Vimarantum habet fontem, *inquit* Vasconcellius, ad Villameomitis osium.

d *Valerius Maximus lib. 6. c. 4.* Cum se ex (*D. Brutus*) tota pene Lusitania dedisset, ac sola gentis hujus urbs Cinna (*lati Cinania legunt, Ortelius ex tribus mss. Cinimia*) pertinaciter arma retineret; tentata redemptione, propemodum uno ore Legatus Bruti respondit, ferrum sibi a majoribus, quo urbem tenerent;

Quando videtur
visisse.

Idea e templo
non facile re-
ferri se pati-
tur.

Etens et uberi
abnuens, ad
templum por-
tatur.

Conspecta
Christi ima-
gine infans
recreatur.

Vix ab ejus
conspectu ab-
strahi potest.

rentur, non aurum, quo libertatem ab Imperatore avaro emerent, relictum.

e *Approbatus est ordo ab Honorio m. an. 1216, 22 Decembris: obiit S. Dominicus 6 Aug. 1221.*

f *Alias, ut compescendos ejus vagitus et ejulatus, domi ei Deiparæ Virginis imago ostendebatur, ut scribit Marietta.*

CAPUT III.

De studio, et ejus sacerdotio.

His præcæsiis, bona indole, et futura pietatis præviis anguriis, quasi adjurati atque divinitus obstricti, infantuli hujus parentes, immota mente firmoque animo decreverunt, illum non mundo sed cælo dignum, in perpetuum holocaustum Deo consecrare. Hac de causa, cum jam per ætatem licitum esset, intra pueriles tamen adhuc annos inclusum, ad ecclesiam frequenter secum ducere consueverant. Nec modica afficiebantur lætitia, dum pueruli pronam voluntatem et cor docile ad res cælestes et spirituales conspiciabant. Ætate deinde jam usum rationis admittente, utcumque eum cuidam probatæ vitæ Sacerdoti, litteris et bonis moribus instruendum manciparunt. Hunc devotus puer nactus Præceptorem, in dies se Deo et hominibus magis reddebat amabilem. Postquam vero in prædictis, ab eodem Presbytero mediocriter edoctus fuit; ad altiora charismata promovere cupientes, illum Archiepiscopo Bracarensi, Hispaniarum Primate Antistiti, (sub ejus districtu et ditione habitabant) solliciti parentes ejus consultissime præsentarunt. Fore enim confidebant, ut in tanti Pontificis sacra aula, ingenuis liberalibusque disciplinis dilectus puer Gondisalvus perfectius excultus, ad Sacerdotii gradum, (quod impense cupiebant) digne posset promoveri. Non torvis oculis, nec indignanter pius Antistes munus hoc sibi oblatum aspexit. Imo potius ingenuum jam juvenem vultu verbisque non minus cordatum, quam modestum inspiciens, lubenti animo in suorum familiarium collegium excepit.

13 Decurso vero postmodum temporis curriculo, quod secundum sacros Ecclesiæ canones expectandum erat, ut sacris posset initiari, non minus moribus et vita, quam litteraria disciplina idoneus tanto muneri obeundo effectus, ad sacerdotalem gradum fuit promotus. Nec multo post tempore, dignus ab eodem Antistite judicatus, qui tanquam lucida lucerna supra candelabrum reponeretur; in *a* Abbatem *b* Ecclesiæ S. Pelagii paterno solo vicinam, Mæcenatis sui electione et injuncto præcepto fuit confirmatus. Tanti igitur muneris onustus pondere novus Christi minister, villicationis suæ non immemor, ut alter Salomon regni suscepto gubernaculo, in quandam protinus ecclesiam confugiens, obortis lacrymis, coram quadam Virginis Deiparæ imagine prostratus, Virginem Matrem affectuose rogabat, ut sibi intellectum et sapientiam impetrare ab unigenito suo Dei filio dignaretur, quo tam grave et periculosum obedientiæ et curæ pastoralis jugum posset debite tollere.

14 Deinde sacra Archiantistitis sui benedictione obtenta, sodalibus vel collegis suis valedicens, patriamque non multum distantem repetens, ad suam Ecclesiam, novamque Christi sanguine redemptam sponsam se contulit. Ibi vero, hora quadam prius assignata, ovibus suis, intra sacras aedes convocatis, piam illis exhortationem proposuit: et verbis spiritu dilectionis plenis in Dei et proximi dilectione, tanquam in plenitudinis legis observatione secundum Paulum, illos perseverare suasit. Quia vero satis sibi persuaserat ad virtutem amplexandam, quæ circa difficilia versatur, homines magis operibus quam verbis induci, (longum enim per verba est iter, ait Seneca, facile et breve per exempla) sese omnium virtutum exemplar, subditis sibi Christi ovibus præbere diligenter curavit. In omnibus autem necessariis ad vitæ præsidium, frugalitatem libenter ample-

ctens, parco utebatur cibo et vili veste, atque humilitatem cordis et corporis super omnia præseferbat. Pudicitiam Sacerdotis annexam dignitati, ex sanctissima Ecclesiæ Romanæ consuetudine, taliter semper custodivit, ut virginitatis liliam in corpore cum maxima semper animæ puritate conservaverit. Erga pauperes paterna viscera, tanquam fidelis oeconomus, liberaliter et misericorditer exhibens, alienum ab humano corde judicabat, avaras erga egenos habere manus, atque eis denegare, quod pro illorum inopia sublevanda, ditioribus tanquam dispensatoribus superabundanter largitum, vel potius creditum erat. Etenim Ecclesiarum uberiores redditus annuales, tanquam Christi verum patrimonium in terris relictum esse pro pauperibus alendis, retento solum necessario subsidio, pro moderato scilicet victu et vestitu Prælatorum, pie pius Pater judicabat.

a *Fasconcellius de hac Interamneni provincia: Ultra centum et triginta monasteria tantula visuntur in provincia, alias ut præteream magnum redituum Ecclesias, (vulgo dicimus Abbadias) nec non plures alias, etc.*

b *Rescendius: Non procul ab Athanagildi, secundo flumine, Vimarum versus, oppidum et templum S. Pelagii est, ejus Gondisalvus rector fuisse perhibetur, antequam Hierosolyman petiit. Celeberrimo Martyri Cordubensi Pelagio, qui xxvi Junii colitur, sacram fuisse hanc ecclesiam suspicamus. Vulgo S. Payo, vel ut scribit Castillo par. 1, lib. 2, cap. 60. San Payo de Riba de Viciela. Idem pro Abbate Curionem vocat Gonsalvum.*

CAPUT IV.

De peregrinatione ejus in Hierusalem.

Frugali igitur hac et pia vivendi norma sibi a semetipso præscripta, fideliterque observata, in timore et amore Dei, diu sine intermissione, sanctus Abbas Gondisalvus perseverans, mysteria passionis Christi redemptoris nostri multoties meditabatur: speciali namque devotionis affectu in Dominicam passionem ferebatur. Unde ejus afflicta mente, in Christum passum sæpe translata, ex assidua sanctæ crucis meditatione, maximo in dies angebatur desiderio loca invisendi sacra, in quibus Deus et homo verus Jesus Christus nostræ redemptionis mysterium operatus fuerat. Sed tamen dum de ovibus suis, alicui mercenario comendandis tam longo temporis intervallo cogitabat, eum conscientiæ stimulus a desiderato itinere deterrebat. Timebat enim ne gregem Dominicum, antea sibi commissum, quispiam leo rugiens, se absente dilaniaret. Hac diutius timorata consideratione impeditus atque immoratus, vario secum fluctuabat animo. Nunc conceptæ devotionis desiderio, seposito conscientiæ ad horum scrupulo ad iter conficiendum jam se accingebat; nunc iterum stimulis ejusdem conscientiæ punctus, ab incepto desistere proposito, invitatus cogebatur. Tandem translato tempore non modico, animi remorsum sanavit, penitusque ratione exclusit; de quodam consobriño suo, Presbytero tunc bonæ indolis, spe magna rationabiliter concepta, qua Dominicum gregem illi ad tempus usque suæ reversionis, commendare decrevit.

16 Erat hic juvenis Sacerdos, ab infantia sua sanctis moribus ab eodem sancto Abba vigilanter educatus: quem postquam ad hoc munus obeundum elegit, ad se venire jussum, talibus exhortatus est verbis: Fili carissime, arcanum non parvi ponderis tibi committere intendo; si tamen mihi prius, sacramento adactus, promiseris, quæ tibi modo injunxero fideliter exequiturum. Adolescens vero, quia istam avunculi sui jam firma mente propositam peregrinationem longinquam penitus ignorabat, confestim in ejus verba juravit. Tunc sanctus et venerandus Abbas sermonem suum sic est prosecutus: Noveris, fili mi, quod a multo jam tempore, satisque diuturno, in votis est mihi terram sanctam perlustrare, et oculis meis, si possim, redemptionis nostræ loca, in quibus Salvator mundi pro nobis passus est mortem, videre; atque etiam

AUCTORE
DIDACO DE
ROSARIO.

castus.

liberalis erga
pauperes.

Statuit visere
loca sancta.

Nepotem
suum sibi vi-
carium legit.

Litteris eruditur.

Fil Sacerdos,

dem Abbas,
sive Curio.

a b

D. Virginem
orat.

Suis verbo et
exemplo
prævit ad vir-
tutem;

Rom 13 10.

frugalitas.

AUCTORE
DIDACO DE
ROSARIO.

etiam sanctorum Apostolorum, qui Romæ quiescunt, sanctas reliquias invisere. Usque ad hanc horam, ab itinere isto mente concepto, me Ecclesiæ meæ sollicitudo, et necessaria residentia satis agere hoc forentem retardavit. Quia vero de re talem jam olim opinionem concepi, ut vices meas sufficienter supplere posse te credam, atque taliter has Christi oves dactorum, ne interim eas teneat mei desiderium; auctoritate mihi commissa, te imprimis Vicarium meum constituo: deinde enixissime precor, ut in omnibus, quæ ad istius Ecclesiæ regimen spectant, mea semper sequaris vestigia. Super omnia autem tibi injungo atque præcipio, ut necessariis tantummodo sumptibus ad frugalem vitam transigendam contentus, omne quod residuum fuerit ex annuis vectigalibus, egenis et pauperibus Christi humaniter et fideliter distribuas. Hac finitæ exhortatione, Deo prius suppliciter invocato pro fausta peregrinatione agenda, vilibus indutus vestibus, ut peregrinum decebat virum, desideratum iter est ingressus a.

Piis monitis
eum instruit.

Iter ingredi-
tur.

a

Vicarius dis-
solute vivit.

17 Non multum temporis effluxit spatium post sancti Abbatis discessum; quando novus viduæ Ecclesiæ Vicarius, sanctæ monitionis avunculi sui oblitus, deliciarum allectus dulcedine, longe diversam ingressus est viam. Atque antiquus humani generis hostis, varia in mentem ejus voluptatum fomenta immittens, seculi vanitatis pompæ et fastus primo irretitum, omnique generi venationum et ludorum deditum, taliter infecit, ut ovium sibi ante commissarum, pauperumque cura postposita, de canibus venaticis accipitribusque alendis, et magno servorum famulatu somnolendo cogitare atque sollicitus esset. Taliter autem illius erat denigrata fama circa officium pastorale, et erga pauperes ubique inhumanitas divulgata diffusaque ut in ore vitia ejus essent omni populo.

Gonsalvus 14
annos, magna
pietate, exigit
Hierosolymis.

18 Hoc tempore B. Gondisalvus, (Deo votis suis aspirante) a multis in via primo ereptis periculis, peregrinationem suam usque ad terram sanctam feliciter perfecit. Divina autem transportatus dulcedine, multis effusis lacrymis sacra illa passionis Christi loca osculari non satiabat, atque innotis oculis devotissime intueri. Unde factum est, quod non uno nec duobus jam annis illic laudabiliter transactis, a sancta civitate recedere sibi persuadens, spatio quatuordecim annorum ibidem Deo inservire voluit. Quæ sancti viri, hoc temporis intermedio fuerint exercitia, devoto lectori consideranda relinquam. Transacto itaque hoc tam longo quatuordecim annorum curriculo, anxiam cœpit mentem persentire, conscientiæ acuto morsu illius intellectum cruciante, et dubitare cogente, utrumne fidelem in Ecclesia sua Vicarium et dispensatorem reliquerit.

Vicarius ejus
morte falso
jactata, Abba-
tiam obtinet.

19 Interea autem, tam diuturnæ peregrinationis interposito spatio, nullo revertente nuntio, aut peregrino qui de sancti Abbatis Gondisalvi incolunitate rationem redderet, in causa fuit, ut illius Vicarius occasionem callide considerans et captans, testimoniales finxerit litteras dolose compositas, in quibus D. Gondisalvi avunculi sui mors, in ultramarinis regionibus continebatur. Atque Archiepiscopum Bracarensem adiens, morte avunculi sui illi litteris fictitiis denunciata et comprobata absolutam ab illo Ecclesiæ S. Pelagii jurisdictionem, utque in Abbatiam absolute confirmaretur, enixe postulavit. Acquivit venerandus Antistes, doli inscius, precibus fraudulentæ postulationis hujus rapacissimi lupi, qui in Rectorem absolutum confirmari solum cupiebat, ut securius, omni pulso timore, Epicuream posset vitam et geniales dies agere. At vero Divus Abbas Gondisalvus, iterum tunc ab eodem remorsus conscientiæ stimulo non ultra acquiescens in corde suo, totius terræ sanctæ sacris locis ultimata salutatis, quanta cum celeritate potuit, oves suas revisurus discessit.

20 Emensis igitur iterum longissimis illis itineribus, inedia et labore confectus, lassa consumptaque membra scipione quodam sustinens, totus pavidus et in alium jam transmutatus virum, b ad valvas tandem Ecclesiæ suæ sospes pervenit. Ibi positus, cum nihil minus, quam antiquam illius Ecclesiæ Abbatis speciem omnino incognitus præ se ferret, ad domum sui Vicarii, non longe distantem, elemosynam, tentandi causa, petiturus accessit. Canes vero venatici, quibus illius hellionis domus erat plena, petitionem, quam sanctus peregrinus exponebat, antequam finiret, ferocibus atque magnis editis latratibus interruperunt. Ille tamen iterum atque iterum egestatem suam, inbecilli voce proferebat. Quo facto irritati canes instantem jam ægre ferentes, non solum acrioribus latratibus, sed morsibus illum denuo aggressi sunt; atque Christi egenum baculo saepe sæpius interposito ab illis se defendere pro viribus procurantem retrocedere, et a foribus discedere cogebant. Hac turgidus Abbas offensus pauperis incogniti persistencia, (non enim illum peregrini clamores latebant propter parvam inter utrumque distantiam) per quemdam famulum statim illuc discedere jussit, subjungens se pauperibus similibus elemosynam erogare non consuevisse.

Redit Gon-
salsvus.

Elemosynam
petens, a ne-
potis canibus
allatratu ac
mordetur,

ab ipso nepote
abigitur,

21 His dimissis verbis, beatus Dei famulus Gondisalvus; sui adulterini Vicarii non sine magno cordis dolore impietatem experimento cognoscens, zelo Dei in iram commutato, quin liberis verbis illum argueret se continere minime potuit. Atque de illo palam conquestus, non talem se dicebat Pastorem et Vicarium Ecclesiæ suæ reliquisse. Deinde sermone etiam non obscuro se manifestans, alta voce narrabat quomodo illum sanctis moribus prius instructum, cum magna fiducia Vicarium, non lupum Domini gregis, instituisset. Non etiam pro canibus alendis, sed pro pauperibus, in illius potestatem redditus illius Abbatie tradidisse conquerebatur. Intentus illius querelis, atque diligenter omnia auscultans, ad mensam dapibus onustam impius mercenarius sedebat loco Pastoris, quousque de Ecclesiæ vero Pastore illic existente verba percepit. Tunc enim iracundus a mensa exiliens, atque recta propeans ad ostium domus, sanctum avunculum sum eodem baculo, quo illemet erat subnixus, acriter percussit. Patienter et æquo animo sanctus Abbas has plagas et verbera ab alumno suo inflata tulit. Sed tamen, a paterna correctione minime abstinendum sentiens, illum coram his verbis redarguit: Nonne ego te, inquit, ab incubulis semper nutrivit? Nonne honestis te instruxi disciplinis? Nonne mihi discedenti fidem dedisti, juramento etiam superaddito firmatam, de pauperum cura? de frugalitate servanda? Nonne semper me vidisti, hujus Ecclesiæ vectigalia, pro majori parte, egenis dare? Hæc sancti viri libera reprehensio, non solum consobrini sui viscera non emollivit; imo potius, majoris iracundiæ fomitem ministravit. Unde recrudescente atræ bilis incendio, sanctum senem iterato verberans, canes, ut eum morsibus suis e foribus arcerent, instanter provocabat. Demum, postquam ejectum jam pauperem peregrinum discedentem respexit, minacibus etiam verbis atrocioris vindictæ eum a tergo insecutus est, si ultra super illa re verbum auderet præferre; non satis reputans illum sua spoliatum Ecclesia, verberibus affectum expellere.

et verberibus
excipitur.

a Marietta et Castello primo Romam adiisse, sanctorumque Apostolorum sepulchra religiose visisse scribunt.

b Jam canis, ut ibidem scribunt.

CAPUT V.

*De constructione basilicæ apud flumen
Tamacam.*

Talibus S. Gondisalvus affectus injuriis, Deo gratias agens, et illi soli debite inservire cupiens, de temporalibus transitoriisque bonis nihil penitus cogitans, ac si nihil novi aut mali sibi contigisset; Evangelicam doctrinam, in qua sufficienter erat instructus, et verbum Dei cum magno spiritus fervore, per totam illam regionem prædicare exorsus est. Vitæ illius sancta conversatio, in tanta eorum omnibus incipit esse veneratione; ut suo exemplo et solida doctrina, multos a perditionis tramite efficaciter revocaret. Post aliquantulum vero temporis, piorum fidelium adjutus eleemosynis, oratorium quoddam exiguum Deiparæ Virgini dicatum, in quodam inculto et agresti pago, qui nunc Amarantha vocatur, juxta flumen quod a Tamaca dicitur, pro peregrinationis vitæ suæ refugio, et animæ solatio erexit atque construxit. Erat hic oppidulus antea desertus, in vius atque omnino ab hominum notitia absconditus, nunc autem tanti Patroni miraculis et præsentia decoratus, ecclesiis non paucis, monasteriis etiam duobus, et nobilium equitum multorum aulicis ædibus insignis factus, atque ab omni Lusitania frequentatus justæ urbis faciem et apparatus, ut postea dicemus, prospectantibus offert. In hoc igitur parvo sacello, tanquam alter Paulus aut Hilarion, in inculta positus eremo, Deo et Angelorum Regine continuo inserviens, prædicationis officio circumcirca semper exercito, eremiticam et Apostolicam simul vitam traducebat.

23 Exinde enim parvum tuguriolum suum egressus radium populorum factus Magister et Apostolus, necessitatibus et inopiæ utriusque hominis, caritatis visceribus omnino diligenter subveniebat. Cum autem, quadam die mente ancipiti secum cogitaret, utrumne talis vivendi forma (qualem ipse sibi elegerat) altissimo placeret Deo, et Virgini matri unigeniti ejus, super hoc divinum precibus assiduis responsum habere cupiebat. Ne autem preces suæ frustraneæ et cassæ devenirent, stricto jejunio, panis nempe et aquæ pro quotidianæ refectionis obsonio, contentus, assiduæ semper orationi intentus, integram quadragessimam perseveranter transegit. Non defuit piissimi Redemptoris nostri benignitas, et pia erga D. Gondisalvi votum commiseratio. Etenim Paschali festo adveniente, in nocte immediate sequenti, ferunt aliqui hanc illi revelationem esse factam. Erat tunc temporis sanctus Dei famulus coram altari Virginis almæ in oratione prostratus, et in sua supra memorata petitione perseverans: cum subita undique luce, ex omni parte se circumfultum vidit, et post illam a dextro ejusdem altaris cornu Deiparam Virginem astantem sibi alloquentem aspexit, atque auribus inaudivit: Surge, et inter religiosorum varios, et per totum orbem dispersos ordines, illum tibi ingrediendum elige, in quo officium sive servitium mihi dicatum, audieris ab Angelica salutatione exordium et conclusionem finalem sumere. Hunc enim religiosorum ordinem mihi speciali dilectione vendico, faveo et exalto; atque etiam habitum, quo religiosi communiter utuntur, illis gratiose donavi. Hanc ingredieris religionem, ut residuum vitæ tuæ puro corde sub illius observantia et obedientia Deo altissimo offerens, optatum finem consequaris. His dictis visio illa cælestis, cum claritate simul disparuit.

24 Illic siste gradum, oculos externos claude, Christiane Lector, et Fratrum Prædicatorum erga Virginem Mariam, a primævo jam ordinis sui instituto, debitam considera gratitudinem. A sanctissima enim hac virginum Virgine, ordo hic initium, incrementum, et perfectionem suscepisse satis constat. Post-

quam namque ab unigenito Dei filio, pietate ducta, ordinem hunc pro peccatorum conversione procuranda precibus suis almæ impetravit, religiosis semper selectisque undique Patribus fulciri et conservare hæcenus non cessavit. *b* Reginaldum nobis primo concessit morti jam Romæ proximum. Novitios multos a diabolo tentatos, miraculis perseverare in ordine persuasit. *c* Rosarii sui selectissimam devotionem, nobis conservandam tradidit. *d* In multis etiam tribulationibus, tam communibus quam specialibus, subsidium sæpe præstitit. Innumeros pietatis et gratiæ suæ favores, (quibus plenus est liber antiquus, *e* Vitæ fratrum dictus) piissimæ Matris nostræ visceribus indutis, nobis semper ostendit. Væ nobis terque quaterque, si harum immemores gratiarum indigni suo patrocínio efficiamur.

25 Hac cælesti revelatione sibi a Virgine facta, vir Dei Gondisalvus confortatus, veluti Angelico pane cælitus refectus et roboratus mansit. Deinde de investiganda religione sibi revelata sollicitus, in qua servitium Virginis Mariæ per Ave inciperet et finiretur; illius primum provinciæ Interamnis instituit statim singula invisere et explorare monasteria. Cum vero in multis preces Virginis audiret in versiculo illo finire, Benedicamus Domino, anxiata nimis dubiaque mente distractus, et omnia circueiens; ubinam gentium quoque loco supradictum ordinem inveniret, penitus non capiebat.

a Lusitanis Tamaga. Oritur is, inquit Resendius, non procul a Monte regio Gallæciæ oppido: inde Aquas adluens Flavia, de quibus alibi, Amaranthum descendit, mediamque secat, ut duplex oppidum efficiat, duplici foro, duplicique judicio, ponte nobili lapideo a Gundisalvo extracto utrimque junctum.

b De hoc agitur fusc in vita S. Dominici 4 Augusti, lib. 2, c. 11 et seqq. et lib. 3, cap. 1 et 2. Obiit Parisiis ann. 1220. Huic D. Virgo habitum ostendit, quem deinceps ordo Prædicatorum esset gestaturus. Consule Hyacinthi Choquetii librum qui inscribitur *Mariæ Deiparæ in ordinem Prædicatorum viscera materna*, cap. 8.

c Hanc rem fusc prosequitur idem Choquetius, c. 22.

d Idem cap. 14.

e Is liber a Gerardo Lemovicensi conscriptus jussu Humberti quinti Generalis, nuper Duaci editus est. Habemus etiam ms. cum brevi Chronico ab anno 1211, usque ad Humberti electionem factam an. 1231, addit tamen auctor in fine de Humberto: obituque operibus bonis plenus.

CAPUT VI.

*De ingressu ejus in ordinem Fratrum
Prædicatorum.*

Postquam autem aliquo jam longiori temporis spatio transcurso, ordinem sibi a Virgine Matre revelatum sollicite, frustra tamen, investigaret; quadam die inopinate in oppido Vimaraniensi Bracharensis diocesis absconditam margaritam invenit. Sunt in hac urbe, Vimarani dicta, quatuor insignia monasteria; inter quæ duo visuntur antiquissima, sanctorum Patriarcharum, Apostolici D. Dominici, et Seraphici D. Francisci, quæ adhuc nostra florent ætate. Igitur cum famulus Dei Gondisalvus, apud Dominicanos Fratres hospitium pernoctandi causa elegisset, postquam hilari Fratrum animo fuit ab illis exceptus, ut in tota Lusitania hodierna die, in omnibus cœnobaritarum conventibus, per Dei gratiam solet fieri.

27 Tempore quo campana ad vespertinum servitium implendum pulsabatur, vocationis suæ diligens et sollicitus indagator, ad ecclesiam tacitus se contulit. Nemini vero sui arcani sigillum aperiens, preces horarias, quæ primum dicebantur de Domina, attentus devote auscultavit. Et cum eas Angelica salutatione inchoari primitus audisset, pœsteaque eodem themate finiri perspexit; quanta, licet bone Deus, lætitia cor ejus sit repletum, non facile esset enarrare. Nihilominus tamen, adhuc quasi somnians, sensuum non fidens experientia, nocte subsecuta ecclesiam repetens, pervigil ibidem ante altare Virgini dicatum, ab illa precibus de novo fusc clarum oraculum impetrare curavit; quo intelligeret utrumne ille met-

AUCTORE
DIDACO DE
ROSARIO.
D. Virginis
erga ordinem
Prædicatorum
beneficia.

b

c

d

e

Quærit religionem sibi a
D. Virgine designatam.

Verbum Dei
prædicat.

Oratorium
extruit Amaranthi.

a

Dei voluntatem
circa vitam
statum equirit.

D. Virgo ut
Prædicator
fuit, præscribit.

Vimarani ad
Prædicatorum
divertit.

Ad eum ordinem
vocari se
intelligit.

esset

ACTORE
DIDACO DE
ROSARIO.

esset ordo, quem illa antea, sibi ingrediendum assignarat. Non etiam tunc (quamvis jam secundo) divinum famulo Dei defuit responsum, Angelico datum ministerio, quo clare intellexit, labante mente firmata, illam nempe esse religionem, de qua primatus a Deipara Virgine, præceptum salutare receperat.

a
fatum admittitur.

28 Atque proinde die eadem dilatescente, conventus ejusdem a Præfectum conveniens, caussa hujus novitatis omnino suppressa, habitum religionis ab eo humiliter postulavit. Non aliquid super hac ejus petitione dubium vel impedimentum conventui religioso emersit; cum de ejus honesta vita, matura ætate, sanoque et deliberato consilio sinistram suspicionem, clara ejus fama abscederet. Quapropter omnes religiosi in summa consortium D. Gondisalvum libenti animo, veste simili novitorum indutum, receperunt. Habitu igitur monachali, sanctus jam antea, Dei famulus Gondisalvus vestitus, sanctorumque effectus nova Deo inserviendi formula; primum annum conversionis suæ ad religionem, quem probationis appellant, cum magnis suæ sanctitatis indicis, cunctis Fratris unice gratus, laudabiliter transegit.

Prædicat
Amaranthi.

29 Facta deinde perpetuæ obedientiæ solemnī testatione per voti emissionem, cum nihil illi deesse videretur, quo minus posset Apostolicum prædicandi ministerium indecups perfecte implere, a Prælatis suis illi statim fuit indulta facultas, ut socio sibi assignato, ad oratorium quod ante prope Tamacam construxerat, concionandi gratia reverteretur. Lubentissimo animo famulus Dei Gondisalvus, licentia sibi concessa, oppidulum Amaranthum repetiit, ut populos illos verbi Dei solida egentes doctrina, illuminaret perfectius.

a Marietta et Castillo scribitur hunc fuisse B. Petrum Gondisalvum, qui vulgo S. Telmus dicitur, coliturque a nautis; de quo xiv April.

CAPUT VII.

De ædificatione pontis Amaranthi, et miraculis quibusdam.

De ponte
struendo cogit.

Postquam vero ibidem existens, animarum saluti consilio, exhortatione, et sanctæ vitæ exemplo provide aliquandiu consulere; propriis expertus est oculis, flumen illud, Tamaca dictum, cui sum oratorium vicinum erat, barbaris et incutis viatoribus in seipso submersis, repentinum multoties esse sepulchrum. Namque loca vadosa, vel parva navigia, fluminis transeundi caussa intrantes rapido alluviei aquarum impetu, aquis abrepti rustici peribant. Quapropter D. Gondisalvus proximorum utramque salutem fraterno amore sitiens, de fabricando quodam ponte in illius mortiferi fluvii ripa cogitare. Licet autem hic incidenter et cursim auotare, quantum semper ubique terrarum, instituti ordinis hujus Prædicatorum professores, bonum commune Reipublicæ procurare conati sunt. Qui vere, inquam, et non falso habitum hunc a Virgine Maria concessum gerunt. Non enim sacratus hic ordo homines particularitatem amantes, et qui sibi solis nati sint, educare nunquam somnnavit aut intendit; sed illos tantummodo qui de Christiana Reipubl. semper bene meritos se esse studeant, atque pro illius conservatione in omnibus laborent. De a S. Vincentio Apostolico Confessore Vannetis quiescente, me legisse recordor in quodam manuscripto Nannetis Pergameno, quod pro pontium etiam structura in aliquibus mundi locis laboravit. b S. Petrus Gondisalvus similiter, ut infra suo loco patebit; c S. Laurentius Menendus itidem, de quo etiam aliqua de ejus vita dicentur inferius. Pro defensione etiam obedientiæ Romanæ Sedi exhibendæ, proque bono communi, coram Imperatoribus et Regibus; pro pace, pro expeditione contra Turcas, quantos semper exantlaverint Patres hujus ordinis labores,

Latus ordinis
Prædicatorum.

a

b

c

qui scire cupit, ordinis Chronicos, et antiquos Annales legit. Sed de hoc satis.

31 Quamvis autem hoc opus, quod D. Gondisalvus mente volutabat, nimis esset arduum; pauperem scilicet cœnobitam, et in pauperrima rusticana gentis regione constitutum, vastum pontem argenti tantum pondus exigentem velle fabricare; Deo tamen Opt. Max. bonis cœptis semper annuente, propositum suum hac revelatione firmavit. Cui enim super eodem negotio aggrediendo semel cogitabundus hæsisset, quoniam alvei loco, faciliori sumpta pontem inchoare satius esset; per Angelum Domini facta revelatione fuit præmonitus, ut inter illas duas angustissimas fluminis fauces, que coram suo sacello imminabant, pontis fundamenta jacere jussisset. Fiducia igitur, nova revelatione animus auctus, et in spem firmam erectus, divinam illi opem, in pio illo opere prosequendo non defuturam, eleemosynis aliquibus congregatis, in prædicto pontis Amaranthi situ per architectos cæmentia sunt locata. Tam difficile vero, aut potius impossibile, rusticana illius regionis plebi videbatur, virum Dei Gondisalvum ad metam usque opus inchoatum perduciturum: ut nihil minus quam de futuro pervio olim viatoribus ponte cogitarent. Ille vero tacitus hæc audiebat, soli Deo innixus, cui nihil impossibile esse firmiter credebat, artifices eorumque ministros undequaque, prout poterat, convocabat. Interdum etiam opere jam fervente, ipsemet Sanctus propriis manibus lapides magnæ molis elevens, solus ad structuram facilius admovebat, atque non modica circumspicientium admiratione portabat. Tunc omnes clarum in hoc facto mirifico eberentes miraculum, ædificium illud superbissimum futurum, quod secundum eorum opinionem vires superabat similes, fauste et perfecte finitum fore jam confidebant.

Ubi pons
struendus,
cæditas dormitur.

Lapides
ingentes ad opus
convellit spe-
met.

32 Contigit aliquando hunc Dei servum caussa questum faciendi, vel eleemosynas emendicandi, per circumvicinos populos sollicitè discurrere; quemdam Magnatem ditissimum in via offendisse. Quo prius salutato, ab eo propter Dei amorem et proximorum suorum petiit, ut aliqua se digna contributione, bonum commune, pro ponte suo construendo, vellet juvare. Ille vero in brevi schedula aliquas velociter depingens lineas; firmatam prius chartam et D. Gondisalvo in manu tradens: Perge, inquit, Pater ad domum meam, et schedulam istam uxori meæ dabis, cui super tua hæc postulatione vicem meam debeo. Vade securus, quia illa tibi eleemosynam justam præstabit. Latus et confusus in domum hujus impii Magnatis D. Gondisalvus properavit: atque illam postquam est ingressus, matrifamilias epistolam, quam secum defererebat, viri sui nomine firmatam, cum magna magni subsidii spe tradidit. At illa matrona postquam a marito suo conscripta verba perlegit, tacita subridens D. Gondisalvum, omnino negata eleemosyna, ut discederet suadebat. Verba namque que in chartula continebantur erant hujusmodi: Hinc pauperi Fratri tantum dabis eleemosynæ pro subsidio pontis construendi, quantum papyrus hæc ponderis habet. Voluit enim hic inhumanus proximus servum Dei D. Gondisalvum verbis illudere, et itinere conficiendo fatigare. At ille nullatenus inopinato responso perturbatus, causam denegatæ eleemosynæ ab illa matrona inquisivit. Quem postquam secundum rei eventum audivit et percepit, fiducia in Deo collocata, femineam illam enixe rogare cepit, ut marito suo obediret, atque papyro illa in statera aliqua reposita, ex altera parte linum, vel grana, vel ceram, vel quodcumque aliud, in eleemosynam erogandum haberet, ex opposito etiam collocaret. Satis enim se contentum futurum affirmabat, si æquale pondus schedulæ acciperet. Acquivit illa facilius novi nihil verita; atque apposita in una lance papyro, Deo ita disponente,

A quodam sibi
illudere vo-
lente, ingen-
tem eleemosy-
nam accipit,
aucto divini-
tus chartulæ
pondere.

tam

tam grave effectum est pondus, ut ex altera parte eleemosynæ materia in magna quantitate emaulata, justa bonaque portio D. Gondisalvo divinitus limitata contigerit. Atque ita et avarum illum delusum, et uxorem ejus stupore inenarrabili affectam reliquit.

a *Ejus vitam dabimus v April.*

b *De eo XIV April. ut ad cap. 6 diximus.*

c *Hujus brevem vitam idem edidit Sampnyus. Meminit Jounnes Lopez 3 par. histor. ord. Prædicat. lib. 1, cap. 7. Antonius Senensis, qui Mendozium vocat, uti et Castillo par. 1, lib. 2, cap. 62.*

CAPUT VIII.

De miraculo piscium confluentium ex Tamacano flumine.

Precibus pisces obtinet in cibum opificum.

Non prædictum miraculum ultimum fuit, antequam pontis opus ad summum deveniret. Cum enim aliquando, pro victu cæmentariis et lapideis ministrando, sumptus necessarii D. Gondisalvo deficerent, ad alvei fluminis crepidinem accedens, in oratione prostratus, e caelo subsidium et penuriæ illius levamen, afflictus animo, precibus fiducia plenis imploravit. Deinde crucis signo super fluentis Tamacæ aquas facto, tanta multitudo piscium ad eum confluit, ut aquæ superficiem cooperire conarentur. Tunc sanctus vir Gondisalvus manu protensa scipione suo, illorum necessariam foras extraxit summam, pro suis alendis opificibus; reliquos vero benedictione illis impertita, in profundum pelagus relabi permisit et præcepit. Hoc miraculum non semel tantum aut bis ab auctoribus contigisse refertur.

Vinum petra vel potum necessarium tantum; aquam vero perennem elicit.

34 In potu etiam subministrando mercenariis, non multum dissimile miraculum viro Dei contigisse legitur. Namque cum non in promptu, ut necesse erat, aut facili negotio D. Gondisalvus aut vinum haberet, aut saltem fontis aquam, distabat enim intervallo non modico; atque proinde ut siti laborantium subveniretur, non præsentaneum laborioso operi prosequendo remedium erat. Quapropter D. Gondisalvus ad Deum super potus annonæ confugiens, eadem fide, qua antea, præditus, de quadam petra, in qua scipione suo in nomine ejus percussisset, vinum sufficienter scaturire fecit. Tanta D. Gondisalvi de divina providentia erat fides: tantum et coram Deo meritum. Vinaceis igitur vasis miraculoso fonti approximatis, pro familiæ suæ conductitiæ siti sublevanda, quantum suppetere poterat, tantum solummodo Dei famulus haurire permittebat: et statim lapillo quodam manu prehensio, et ad fontis orificium apposito, illud ocludens sive obstruens siccum penitus ad tempus, aut potius incommunicabilem reddebat. *a* De fontis etiam limpidissimi aqua non dissimile miraculum a sancto viro prope suum sacellum patratum legitur. Extant hodierna die utriusque fontis vestigia, vel, ut proprius loquar, manifesta indicia; altero adhuc perenni et saluberrima aqua manante, quam omnes peregrini illuc devotionis ergo concurrentes, non sine magna veneratione suis oculis devote conspiciunt, atque etiam inde aquam haurientes, non solum sitim sedant; sed aliquando sanitatem pristinam, qui ægrotant, fiducialiter accedentes se lavando vel bibendo, miraculose recuperant.

Fons agris salutaris.

35 Tot igitur visis miraculis ab artificibus et conductitiis operariis, quot obsonium illud et refectio sæpe constabat, non poterant non convicti humiles et summas Deo gratias referre: majori deinceps animi læta fiducia operi pontis incumbentes, quousque ad debitum finem et perfectissime consummatum evasit. Hoc tandem spectato tempore adveniente D. Gondisalvus innumeras Deo pro gratiarum actione laudes tribuens, artifices et mercenarios opere solutos dimisit: et illius rapidissimi fluminis Tamacani horrendus et profundus alveus pervius jam factus, sine aliquo deinceps transeuntium vitæ periculo visus

Herma vocat prædicationi.

est. Communicato deinde ex utraque fluminis ripa incolarum commercio, ad famulum Dei Gondisalvum majori deinceps frequentia ex omni parte confluebant. Quibus ille, redintegrato spiritus fervore, quod aliquo modo occupationibus artificum præpeditis interniserat, fructuose et cum magna multorum conversione frequentius verbum Dei prædicabat.

AUCTORE
DIDACO DE
ROSARIO.

36 Evenit autem hoc tempore, quod nonnulli confinium illorum habitatores tremendam Pastoralis excommunicationis censuram parvipendere videbantur, et non ita de illa expavescere, ut fides docet, et viros decet pietatis Catholicæ amatores. Quem abusus et periculosissimum errorem D. Gondisalvus olfaciens, maximo super hac irreligiosa temeritate affectus dolore, ut illam a fidelium mentibus eliminare atque extirpare posset, sæpe sæpius in suis concionibus de industria in hoc propositum incidebat. Erat tamen, ut experientia monstrabat, admonitio sua super hac re pro majori parte irrita et inanis. Hanc cordis duritiam, mentis cæcitatem cum D. Gondisalvus percepisset, contigit semel, ut, dum ille in suggestu staret, de eodem crimine duris reprehensionibus conquereretur. Præteribat tunc temporis casu et inopinate per eandem partem mulier quædam panes aliquot albos in cista quadam supra caput deferens: quam feminam ut ille coram se transeuntem prospexit, prope accedere præcipiens, sermone interrupto, sarcinam panum ante pedes suos deponere jussit. Atque post hoc ad astantem populum conversus ait: Ut vero sciatis deinceps excommunicationis sententiam cognoscere et reverenter timere, ego ex parte Dei et sanctæ sponsæ ejus Ecclesiæ matris nostræ, hos præsentis panes excommunicationi subjectioni. Mirum sane dictu; sed non apud Deum difficile factu, qui semper mirabilis fuit in Sanctis suis. Quamvis enim excommunicatio secundum Theologiam doctrinam, solum in animam rationalem sit proportionata, et in eam possit de ordinaria lege cadere; quæ sola capax est gratiæ inter omnes terrestres creaturas, atque consortio bonorum operum sanctorum et fidelium privari vel admitti; ut tamen piissimus Deus barbaro et agresti illi populo, invisibilem excommunicationis effectum circa animam existentem, suaviter et suo modo rusticano insinua-
b

Contra excommunicationis contemptores laborat.

Panes candidos maledictione nigerimos reddit.

37 Ne tamen hoc miraculum in eruditionem aliquorum ordinatum, feminam, quæ panem portabat, lædere aut incommodare videretur; postquam D. Gondisalvus circumstantibus in parabola panis illius excommunicati, animabus aliquid simile contingere innuit, aquam benedictam sibi portari jussit. Postea vero excommunicationis præmissæ, vel potius maledictionis illius, absolute inuncta, panem illum aqua lustrali aspergens, in pristinam albedinem et perfectionem restituit. Prodigium hoc experientia sensuum comprobatum, multis astantibus respiciendi causa fuit, quo, timore saltem perterriti, deinceps excommunicationi parere minime recusarent. Hæc tantum summam ab immemorabili ævo per traditionem antiquorum de miraculis a D. Gondisalvo in vita operatis ad posteros pervenerunt.

Herma aqua lustrali aspersas, et benedictas, restituit ut erant.

a *Marietta et Castillo addunt, cum ponte perfecto operæ utriusque ac cantharis vinum secum asportare domum vellet, reperisse jam omnino exaruisse illum vini fontem, datum divinitus ad dictantium necessitati, non otium voluptati.*

b *Ustos voluit scribere.*

AUCTORE
DIDACO DE
ROSARIO.

CAPUT IX.

De transitu illius glorioso.

*Diem mortis
sue praescit.*

Postquam autem laboribus multis attritus, diu in vinea Domini sub instituto ordinis Prædicatorum, Dei gratia, laboravit, nulli parcens labori, ut proximorum saluti consulere; tempus opportunum instavit, quo illum, Deo ita misericorditer disponente, fati cedere oporteret. Atque febrî quadam gravi correptus, divinam hoc tempore meruit habere revelationem, per quam certior est factus, se quam brevissimo tempore, deposita carnis sarcina, a vita mortali ad immortalem feliciter transiurum. Prævisa igitur ab illo instante dormitione sua, sanctissimam Dei genitricem Patronam suam instantissime interpellans rogabat, ne in tam tremendo agone principis tenebrarum territamentis perturbari, aut laqueis ejus inescari se permitteret. Comperta ab omnibus illico tunc sancti viri infirmitate, multa promiscua plebis turba, et inter reliquos, aliqui etiam ex suis consanguineis viri, illum visitationis gratia in hac ultima ægritudine convenerunt. Summo namque omnes afficiebantur dolore, tanto Patre et Præceptore destitutos remansuros. Atque amare flentes illius jam desiderio ante mortem affecti, voces doloris et devotionis plenas emittebant. Consolatus est illos tunc dulcibus verbis, sanctus Deis famulus: atque spe etiam non contemnenda lactatos, majora de illo post mortem vere amicitie indicia expectare illis præcepit, quam in hoc mundo tunc tenus erant experti. Sperabat enim se coram Altissimo filios et devotos suos efficacius posse juvare. Postera die sacrum Christi corpus, et verum, sub panis specie a socio suo illi oblatum summa eum devotione sumpsit. Deinde appropinquante jam ultima transitus ejus hora, clementissima virgo Maria, Angelorum stipata exercitibus, S. Gondisalvo visibiliter apparuit, ut eum, quem speciali semper favore suo dignum fecerat, ab omni demonum illusionem, salutis aeternæ consequendæ dubitatione omni penitus exclusa, securum omnino redderet a.

*Ab ea certus
redditur de
sua salute.*

a
Moritur.

39 Post hanc caelestem visionem, quæ antelucano tempore illi fuerat demonstrata et communicata, anima illa sanctissima a corporis carcere soluta, cælum penetravit. Eademmet hora, qua vir Dei spiritum exhalavit, per totum Amaranthi oppidum vox quadam nemini ante vel post cognita, sub hac verborum forma insonuit: Surgite, et ad funebria sancti viri properate. Ad hanc inusitatam vocem b omnes festinanter a propriis domibus egredientes, mutuo se interrogabant, quoniam properare deberent? Nesciebant enim adhuc D. Gondisalvum in extremis esse positum. Cum vero post disquisitionem factam, illum eadem hora a vita migrasse audierunt, nullumque alium e vivis tunc discessisse, ad oratorium D. Gondisalvi omnes catervatim confluxere. Ibi vero sancti viri cadaver jaunsyndone involutum invenientes, non sine lacrymis multorum, debita veneratione justa solventes, sepulture tradiderunt.

a *Marietta et Castillo vgram aiunt in vula decubuisse patra.*
b *Etiain ex propinquis viris, ut Marietta, Choquetus, Castillo.*

CAPUT X.

De miraculis ejus post mortem.

Quanta miracula Injus sancti Patris meritis omnipotens Deus, a tempore snigloriosi transitus ad hanc usque horam, ostenderit, etiam si (ut D. Hieronymi verbis utar) omnia membra mea in linguas converterentur, et omnes artus humana voce resonarent, nec numerum, nec illorum processum crederem me

Epist. 27.

vel quam succincte posse enarrare. Ut autem unico verbo hujus rei veritas demonstraretur, hoc solum utar argumento. Non tantum in Portugalliae regni in Hispania constitutis, sed in ultimis Orientis finibus, quos Indias orientales vocamus, atque in Africa regione, ubi aliquas Lusitani urbes munitas custodiunt, tam frequentia sunt miracula per merita hujus sancti viri D. Gondisalvi a Deo exhibitâ, ut in ore omnium Christi fidelium, pro majori parte, in quocumque labore, periculo, vel aegritudine sint positi, Divus Gondisalvus statim sit, et communiter versetur. Nec præterit annus, in quo ad ejus sepulchrum accedentes, a seculo jam immemorabili, non aliquid, vel aliqua, medicamulta, miracula in agrorum sanitate divinitus patratâ conspiciantur. Hoc tam clarum, nudum, et expertum etiam ab incredulis aliquando est, quod nulla potest tergiversatione, celari, aut etiam quispiam inficiari. Tam repentina et palpata manibus sepe illic miracula videntur; ut eludus a multis annis, illius templum ingressus, sospes et sanus gressus suos dirigendo, lætus statim in domum suam revertatur. Obsessus a demone liber evadit. Ægrotus diuturno tempore, aliquando illic repentina obtenta sanitate, taliter astantibus peregrinis stuporem gignit; ut intellectus ipse convinci quodammodo videatur. Ne tamen, dum brevis esse laboro, obscurus fiam, aliqua, exempli causa, raptim perstringam.

*Multa fact
miracula*

41 Anno ccccc Tamaca fluvius (de quo supra meminimus) mirum in modum pluvialibus adauctus aquis inundavit, atque ex saxosis rupibus, altissimis arboribus coopertus, sepe potius cadendo, quam fluendo descendens, multi generis truncos radicitus evulsos secum devehit ac rapit. Stabat vulgus Amaranthum stagnantis fluminis horrendo spectaculo suspensus, atque multi a longe in eminentioribus ascensi locis, illam alluviem, non solum ex aquis sed ex multis etiam diversarum rerum fragmentis conflata, attente prospiciebant. Et ecce inter reliqua in alveo supermatantia, quandam mirande molis quercum transversaliter decurrentem, et versus pontem rapido propeptantem motu, animo consternati aspiciunt. Opus enim illud a saucto viro antiquitus extractum, arboris illius impetu quassatum, statim ruiturum judicabant atque debabant. Ac proinde gemitu precationis plenas voces emittentes, non majori timore quam devotione prolatas, dicebant: O S. Gondisolve succurre: custodi pontem tuum, quem in commune bonum edificasti. Hanc brevem orationem, quotusque quereus illa ad pontem usque decurrit, repetere non cessabant. Nec vana fides illorum. Protinus enim, antequam horrenda illa machina pontem quater posset ab oratorio in quo D. Gondisalvi sacrum corpus erat sepultum, quendam religiosum habitu D. Dominici indutum, corporeis oculis visibiliter exire omnes conspexerunt, baculum in manu gestantem; qui nigram cappam ex utraque extremitate humeris superimponens, maturo et leuto gradu versus pontem processit. Postquam vero ad radices pontis pervenit, ex eadem fluminis ripa, in medium quoddam pontis ejusdem propugnaculum anterius, quod ex utraque parte fluminis ostia sustinet, quasi per scalas conscendens, in illa substitit parte, quam fluminis involverum et inundatio attingebat. Approximante vero annosa quercu transverse a fluentis impetu rapta, taliter illam incognitus Pater direxit baculo, quem in manu tenebat, ut per pontis ostium intacte ingrediens, sine aliquo illius nocimento inferius excucurreret. Post hoc religiosus ille ab omni astante populo, attente consideratus, in sacellum, unde exierat, pari passu reversus est. Accurrunt omnes quam citissime, scire cupientes quisnam talis prodigii fuisset auctor. Sed sacellum ingredienti, in quo nondum monasterium ordinis Prædicatorum

*Tamaca exundante, pons
S. Gondalvi,
ab eo servatus.*

Prædicatorum extractum erat, neminem penitus invenerunt. Ex quo clare intellexerunt, sanctum Dei famulum Gondisalvum, a loco sui sepulchri egressum, ab illa imminente ruina pontem suum divinitus liberasse *a*.

Matronam exulceratis uberibus periclitantem sanat.

42 Quædam nobilis matrona Domina Isabella de Sousa dicta, edito masculino foetu ex prima partus conceptione, tam gravem in altera mamilla contraxit infirmitatem, humore superfluo ibidem coagulato, ut medeis omnia exquisita sanitatis remedia tentantibus; omnino cassus fuerit illorum sollicitus labor. Anni jam unius integri spatium decurrerat in illo medicando ulcere. Atque resolvendæ, saniei gratia fistula quædam plumbea, a medicis et chirurgis fuerat excogitata, longitudinis digitalis, qua in putridæ carnis hiatus immissa, interius sanguinis putor foras ut efflueret conabantur. Post aliquot vero dies ulcere interius serpente, fistula taliter se intrinsecus recondidit, ut medici varia remedia adhibentes non solum non extrahere, sed nec etiam ut appareret efficere poterant ullo modo. Itaque plumbeum illud organum spatio quinque mensium intra pectus ejus latuit. Demum mortali jam periculo occurrere tantum cupientes chirurgi, communi consensu incisionem faciendam esse in mulieris pectore decreverunt. Post illam finalem ab illis jam latam sententiam, gratia visitandi infirmam, vir illustris Joannes de Sousa socer illius, supervenit: et cognita medicorum deliberatione, ægrotantis nurus compatiens, illam verbis fide plenis admonere incepit, ut B. Gondisalvo Amarantho voto emisso, tamquam cælesti et probatissimo medico curandam se commendaret. Paruit confestim dietis soceri sui afflicta matrona, ejusque consilio acquiescens, votum vovit D. Gondisalvo tota illam comitante familia. Et lacrymis deinde obortis humiles preces pro mortis periculo evadendo, atque sanitate pristina recuperanda effundere cœpit. Quid plura? Eademmet die, cum medici et chirurgi vespertino tempore venientes, emplastrum pectori femineo appositum purificandi humoris caussa extraxissent; fistulam a tanto tempore reconditam, fasciis et linamentis medicinalibus sponte sua adhærentem invenerunt. Denique ne dubium aliquod suboriretur, D. Gondisalvi meritis hoc factum esse intra spatium octo tantum dierum perfectissime se sanatum vidit. Hoc miraculum adeo manifestum fuit et palpatum ut communi multorum lætitia, omni exclusa dubietate, gratiæ sint Deo relatae, in D. Gondisalvi meritis, et sancta coram illo intercessione.

a *eo ipso tempore post hoc miraculum, ubi ejus sacra ossa quiescebant, structum est templum ejusque honori dicatum, ac parocia Amaranthina annexum, ut scribit Castillo et Marietta, atque an 1540, a Joanne III, Lusitanæ Regis Dominicanis reliquiosis transcriptum: ubi deinceps erectum cum angustiiori basilica cœnobium est, luculento dotatum censu, studio et industria Hieronymi Padilla, qui ordini Prædicatorum in ea provincia præerat.*

CAPUT XI.

Qualiter D. Gondisalvus fuerit in sanctorum numerum relatus.

a **T**empore *a* Julii III, Romani Pontificis, qui D. Gondisalvum Sanctorum catalogo referre curavit; D. Rudericus Pinnarius Episcopus Portuensis in Lusitania, de ejusdem summi Pontificis mandato disquisitionem de miraculis ejus fecit exactam; et particulariter testibus fide dignis juramento astrictis, supradicti miraculi veritatem certissimam, esse cognovit. Et non solum de fistula plumbea subito egressa, atque sanitate ulceris subsecuta; sed etiam de filio ejusdem matronæ, ab eodem Divo mirabiliter sanato, qui antea ab utroque inguine ruptus prolapsis intestinis, satis exosam patiebatur infirmitatem, testimonia certissima invenit.

Patri hermanni sanat.

44 Anno *b* 1600xxxvi, quædam honesta mulier *b* Micia Petreia dicta, a quatuor jam mensibus paralyti morbo perenssa, non solum corpus, sed nec membra sigillatim omnia, absque alicujus adminiculo movere poterat. Hæc ægrotans suorum ministerio ad sepulchrum D. Gondisalvi fuit asportata: ubi vigiliis nocturnas (ut solet fieri peregrinis voventibus) in oratione prostrata, sequenti nocte permansit. Sequenti vero die mirabiliter se sanatam inveniens; et mox sine alicujus juvamine gressus dirigens, per totam ecclesiam lætanter incedere visa est. Hujus miraculi testes fuerunt oculati, non paucæ utriusque sexus personæ, quæ illic etiam astantes D. Gondisalvi patrocinium postulabant. Non enim, ut videre est, aliquando illius sacellum sine voventibus peregrinis reperitur.

Auctore Didaco de Rosario.

Paralyticam curat.

45 Quidam homo paralytico etiam morbo laborans, insuper et oculorum cœcitate, diœcesis Lamacensis in eadem Lusitania in quodam ligneo grabato ad sepulchrum D. Gondisalvi fuit asportatus. Ibi fidei devotione inflammatus preces, lacrymas, suspiria Deo offerebat, divinam operi implorando, ut per intercessionem D. Gondisalvi exaudiri mereatur, atque sanitatem desideratam obtinere. Antequam paralyticus hic inde deduceretur, et visu et omnium membrorum sanitate recepta, ad domum suam sanus reversus est. Nec mirum, cum Christus majora habentes fidem testificetur in Evangelio miracula operaturos.

Alium paralyticum et cœcū.

46 His et aliis multis miraculis per intercessionem D. Gondisalvi patris, et a prædicto Antistite diligenter examinatis, idem summus Pontifex Julius III, prævio sacri collegii Cardinalium maturo consilio, eundem D. Gondisalvum Amaranthum Sanctorum catalogo adscribendum quodammodo censuit; atque illius festum decima die Januarii in tota Lusitania solemniter celebrari permisit.

Ejus publica veneratio a Papa permissa.

47 Tanta vero est devotione cultus, tantus confluentis ad sepulchrum ejus populi concursus, præcipue tempore veris, ut per nullam illius Interamnis regionis viam quispiam possit transire, quin voventes obvios habeat, aut audiat turmatim incedentes, fistulis, tibiis, et aliis multis secundum morem patriæ, musicis instrumentis undique perstreperentes. Qui omnes devotionis ergo Amaranthum frequentius quam Compostellam non tam multum distantem petunt. In octavis vero Pentecostes, in quibus D. Gondisalvi præcipua celebratur solemnitas aut potius iteratur propter viatorum opportuniorem commoditatem *c* triginta circiter hominum millia a curiosis scrutatoribus quotannis numerantur. In hujus veritatis ineluctabile testimonium contigit non a multis retroannis, quod ex miutissimis candelis, quas pauperes peregrini religionis ergo in ejus altari solent offerre, mille ducentæ octuaginta sex libræ justo pondere, a quodam curioso ædituo sunt inventæ. Istius admirandi populi concursus meminit merito L. Andreas Resendius in altero hymnorum, quos officio ejusdem D. Gondisalvi *d* ab eo composito interseruit: nec parum doleo illos hic ad manum non posse habere, ut tamquam angulares lapides huic apponerem summario, hoc tamen ejusdem hymni fragmentum, de quo recordor, hic juvat inserere:

Magnus ad sepulchrum concursus.

c

d

Non capit duplex Amaranthus amplas
Sæpe catervas.

48 Non etiam loci amœnitas, in quo sanctus Dei famulus requiescit, parum peregrinos invitat, atque pulcherrimum ibidem, ejusdem ordinis Prædicatorum, et sumptuosissimum monasterium existens; quod Serenissimi Regis Joannis III favore et magnificentia extractum, redivitibusque magnis dotatum est; quod pro gratiarum actione D. Gondisalvo debita, ut fertur, invisitur. Fit de illo in tota Lusitanie provincia, quæ in Africam et Orientalem

Cœnobium ad ejus sepulchrum.

AUCTORE
HIBACO DE
ROSARIO.

Asiam usque protenditur, omnibus sextis feriis post Completorium memoria, cum Antiphona et propria festi ipsius oratione. Ejus precibus, piissimus huiusmodi Pafer, et provincia nostra, et Ordini, quem ipse professus est, incolumitate, et pristinum Apostolici spiritus fervorem, donare dignetur, qui gloriosus vivit in secula, Amen.

a *Sedit Julius a 7 Febr. 1530, ad 23 Martii 1535.*
b *En Mencia Perezia dicitur Marietta et Castillo.*
c *Uno Marietta et Castillo scribitur x Januarii saepe confluere ad 30000, ferus Pentecostibus ad 50000. Testatur Rescudius anno 1587, x Januarii supra 11000 convalesce. Reliquis vero anni diebus plurimi isthuc advenit, etiam subinde parovev integræ, supplicantium ritu, sacris laboris prelati Castillo.*
d *Agit de eo officio Rescudius in citata epistola, hosque duos versus ex eo citat.*

ALIA MIRACULA

a Jo. Marietta, et Ferd. Castillo
Hispanice scripta.

Mulier quaedam Portuensis altero oculo undecim jam menses caeca, multa nequidquam tentarat remedia: sed spem omnem nova oculo obducta nebula ademerat. Hic tum illa seriis S. Gondisalvum vocare precibus, argenteum ei oculum, religiosamque ad ejus sepulchrum peregrinationem voverit. Nec mora aut pietati ejus, aut medicinæ celestis. Adit illius redem: sacrificium offerendum Deo ad Sancti honorem atque ad suam incolumitatem procurat, eique assistit. Domum redempti, ad vicinam Amarantho stationem restituitur oculis, nullo penitus relicto pristinae cæcitatæ vestigio.

Cæca visus
restitutus.

Via morbo
convalescit li-
berata:

2 Alia itidem Portuensis comitiali morbo tenebatur, sane molesto, qui tristi paroxysmo, subito nihil tale metuentem, miseram incessebat, ac solo quandoque, presenti cum vite periculo, affligebat. Ancilla heram miserata, adit ad S. Gondisalvi adem, ceream offert, corque argenteum; ac rem fieri divinam jubet. Qua peracta, hera illius eo in perpetuum morbo liberatur.

Quædam a
tibia pericu-
loso tuore.

3 Portuensis quoque alia, molesta humoris ad stomachi orificium concretionem, aliisque symptomatis quartum mensem torquebatur. Adhibita quidem

curatio, non indiligens; nihil tamen ægre melius fuit, donec in lavam tibiam humor ille deluxit: quæ die unico in partem humano corpori crassitiam intumuit. Præcidi tibiam oportere censent medici, nec sic tamen cautum iri misera, de vita. Peccata ergo confessa, sacrum accipit viaticum: extrema etiamunctione, quod verebantur, ne inter medentium manus exspiraret, communitur. Dum feralem illum fieri cernit apparatus, ad B. Gondisalvi implorandam opem se convertit: multa ei nuncupat vota interim somno corripitur, a quo mox expectata movere tibiam cœpit; ex hac tumor penitus effluere. Quid multa? paucis diebus nullo alio usa medicamine integre convalescit.

Alia a ver-
rucis.

4 In eadem Portuensi civitate mulieri cuiquam manus innumeris erant verrucis conferte, tum fœdis ad aspectum, tum ad sensum molestis, adeo ut manuum nullo uti officio posset. S. Gondisalvum pie invocat. Vix dies quinidni abiire cum illa manus suas contemplans adeo deformes subito resolvit, atque abscedere verrucas cernit, nulla vel cicatrice vel vestigio relicto.

5 Anno 1576, Patres Prædicatores in urbe Portuensi, decem Amarantho leucis, agendum illius provincie conventum, sive Capitulum, indixerant. Ipsa qua Capitulum inchoatum est Dominica, mulier quaedam Pontelinana, septem omnino annos paralytica, non sine magno bajulorum labore Amaranthum delata est, sacras ad S. Gondisalvi sepulchrum excurans actura. Postridie quam advenerat, in sacellum introducta, in oratione perstitit donec Angelica salutatio decantaretur. Tum vero, ad instantem queimpium conversa, si sibi manum præberet paululumque juvaret, confidere se dixit, futurum ut firmis posset consistere pedibus, atque adeo incedere. Nec vana fiducia. Præbita ei est dextera: surrexit: per templum, universo inspectante populo, incessit. Vulgata illico tanti miraculi fama. Necdum eo soluto conventu, est id Bartholomæi de Martyribus ex eodem ordine Episcopi Bracarensis auctoritate confirmatum; atque e sacris pulchris solemnibus præconio publicatum, ad Dei gloriam, et S. Gondisalvi honorem.

Paralytica na-
ta.

DE B. ORINGA, SIVE CHRISTIANA, VIRGINE IN ETRURIA.

AN. CLER
MCCCV.
X JANUARI.

Beatæ Oringæ, sive Christianæ, ex ms. codice *canobii S. Clare, Florentiæ, vitam Italice edidit Sylvanus Razzi Camaldulensis, tom. 1 de vitis feminarum sanctitate illustrium; traditque hoc die abisse. Aliam paulo luculentiorum, (sed haud leviter quandoque discrepantem, ut conferenti patebit) vulgavit ann. 1636, Cornelius Curtius Ordinis Augustiniani Historiographus generis, qui vitam ad calcem citabat F. Honorium Italum scripturam: nil vero iv Januarii vita functam Oringam.*

VITA

A SILVANO RAZZI

Italice scripta.

CAPUT I.

Oringæ sancta adolescentia.

B. Oringæ
patrum,

nomen,

sancta pue-
ritia

Orta est B. Christiana, vallis Arniensis municipio, quod Castellum sanctæ Crucis dicitur; humili quidem genere, sed eximio virtutum gratiaque divina splendore illustranda. Cum primum Christiano rita, sacro baptismo est expiata, Oringæ sortita est nomen, quod in Christianæ deinceps transit.

2 A primis pueritiæ annis cœpit celestia contemplari, ac precibus assidue vacare. Ferunt eam boves

pascentem, ut liberiori animo orationi se dederet, iis præcepisse ut silvestres tantum carperent herbas, segete aliisque satis abstinerent. Paruerunt brutæ animantes; ita exacte ac prope religiose, ut neque pedibus conculcarent, neque ore lambent folium unicum aut segetis, aut herbe altioris est iis quibus sibi Virgo interdixisset. Ipsa interim in meditationem rerum divinarum, precationemque non secunda magis quam ardenti pietate incumbere.

Boves, quas
pascebat,
verbo coer-
cit r.

3 Vile illi, ut diximus, genus, humilisque conditio; animus tamen Christi exæstans amore, majoris semper appetens abjectionis, etiam infra suos natales ac sortem submittere sese cupiebat. Hinc nempe divinorum charismatum, virtutum, miraculorum et tam sublimes humilitate scaturire fons cœpit. Tantus a prima ætate lascivarum turpiumque rerum ejus animus horror incesserat, ut si quod audisset verbum minus honestum proferri, illico ad vomitum provocaretur; atque adeo gravem a frequenti vomitu ægritudinem incurreret. Tandem vero ejusmodi vomitum patienti vox divinitus allapsa est, monens uti aures oppositis manibus obturaret, ne obscœna illa haurire verba cogenterent. Paret illa celestis monito. Nec frustra: valetudinem illico recuperat. Quid? quod non impudicos tantum sermones aversabatur, sed vanos etiam otiososque; quos si impru-
dens

Humilitas

turpium, et
otiosorum
quoque, ver-
borum de-
testatio.

EX ITALICO
SILVANO
RAZZI.

dens perceperisset, ita vultu quoque ipso perturbabatur, ut etsi tacite, acriter tamen eos proferentem reprehenderet.

*Ad nuptias
coacta fugit,
flumine non
madedacta.*

4 Cum ad nubilem jam pervenisset aetatem, anteaque Christum sibi ultro sponsum delegisset, ac fidem ei obstrinxisset, importune instare fratres coeperunt uti mortali cupiam, aequalium ritu, conjungi se viro pateretur, acerbis eam conviciis insectantes ac verberibus quando quemletantes. Illa vero, ne aut datam Deo fidem falleret, aut florem virginitalis contaminari pateretur, saepenumero in *a* Guscianam annem insiliit, egressa semper vestibus ita siccis ac si eas aqua non attigisset. Sed cum sentiret neque sic fratrum conatus conquiescere, tandem omnino flumen transmisit, ne leviter quidem madedactis vestibus, ac Lucam versus iter arripuit.

a

5 Cumque ad celebre xenodochium, quod vulgo *b* Altumpassum vocant, pervenisset sub solis occasum, objicit se illi daemon feroci terribilique equo invectus, ut vel horrore ipso eam ab instituto itinere revocaret. Ipsa vero nihil ejus verbis minime ac cetero terrore perculsa, constanter divini auxilii fiducia animum erigebat atque a metu allevabat sum. Neque fiduciam aut fefellit aut prostravit benignissimum numen. Nam subito bini candidissimis vestibus viri adstiterunt; ad quorum conspectum tetrum illud dissipatum est spectrum, et ipsi quoque sese paullo post Oringae oculis subduxere.

b

*Contra demonis
terrores
defenditur ab
Angelis.*

6 Iter ergo prosequitur animo assidue in oratione defixo, sublatisque ad caelum oculis: tandem in medium sese prati amoenissimi, sed a publica via non nihil semoti, innumeris herbis floribusque odoriferis consiti, ac fragrantissimis arboribus admirabili ordine dispositis praesepti devenisse animadvertit; ubi et lepusculum reperit, qui circum eam subsilire ac gestire familiariter coepit, velut si ab ea esset educatus. Ita et in sinum illius deponebat caput, blandeque saltu alludebat. Illa vero: Atqui ego te, si vellem, detinere possum: quid ita ergo adstas securus? Oriri tandem dici crepusculum, sed cum ita densis vallato arboribus prato Oringa exitum non reperiret, praere lepusculus coepit, ac semitam commonstrare, quae eam ad publicam viam deduxit. Tum et ipse sublatus ex oculis lepus est. Oringa iter repetiit, ac Lucam urbem tandem appulit. Isthuc se ancillam elocat viro nobili ex Aula veteri, civi Lucensi, probo ac pio. Nullum vero ab eo stipendium aliud operae solvi sibi postulavit, praeter victum eumque tenuissimum; et, qua indueretur, micam vilem ac tritam lacernam, mundam tamen.

*A lepore re-
creatur, et in
viam reduci-
tur.*

*Famulatur
civi Lucensi.*

7 Etiam media hyeme nudis pedibus incedebat, frigusque asperinum perpetiebatur, ut sanguis etiam quandoque vi frigoris expressus deflueret. Plerumque, quantumvis fatigata, in nuda humo cubabat. Ita erat abstinentiae dedita, ut saepenumero die toto cibum omnino non gustaret. Quandoque rogata ac prope coacta, vesperi escae aliquantum capiebat, pondere fere ac mensura pomi vulgaris. Interim fatebatur se, nisi vanae gloriae titillationem vereretur, pluribus etiam diebus nullum cibum sumpturam fuisse.

*Nudis pedibus
hyeme incedit*

Humo cubat.

*Parce com-
edit.*

*Faciem de-
turpat.*

8 Quod vero facie esset eleganti ac formosa, ne ejus ea species animum turpi sui amore inflammaret, studiose sese nescio quo succo aliisque artibus deturpabat, ut vel sic quoque majori passim contempti esset. Paetumque cum oculis suis fecerat, ut, quoad liceret, humiliter demissi terram spectarent, ne quid forte intnerentur quo mentis puritas vel levissime inquinari posset. Ita denique ab omni erat humano consortio segregata, collectoque semper et intento ad caelestia animo, ut longissimo intervallo temporis neminem agnoverit vicinorum. Si ejus operis gratia exire foras cogebatur, saxum ad ostium limen collocabat, ut heriles dein reperire aedes posset. Sermo illi blandus, pius, mansuetus. Et quamvis

*Oculos demit-
tit.*

*De divinis sa-
pienter disse-
rit.*

numquam litteris operam dederat, si quando tamen inter viros sapientes adesset, ita graviter de arduis abditisque rebus disputabat, easque ita pertractabat et explicabat dilucide, ut omnes eam suspicerent, amarent, venerarentur, quippe quae caelestem doctrinam traderet, ac verba vitae aeternae haberet.

9 Ad eum pertigerat innocentiae gradum, ut corpore esse incorruptibili videretur. Porro etsi venusta facie esset, ac perquam juvenis, atque cum hominibus satis familiariter conversaretur, salutaribus eos monitis erudiens; videbatur tamen nec ipsa alteri cupiam, nec ipsi quisquam inhonestae esse tentationis occasio. Neque sane mirandum est, eam aut ita fortem fuisse ac prudentem; aut tanta cum auctoritate agere cum omni hominum genere secure ac citra periculum solitam; cui ipse Deus promississet, propterea quod in nullius hominis faciem oculos conjiciebat, per faciem deinde cujusvis hominis intima cordis arcana perspecturam.

*Nemini rursus
est tentationis.*

*Arcana ani-
morum per-
spicit.*

10 In oratione ardere ejus animus videbatur: unde uberes prorumpabant ab oculis lacrymae ex laboriosae Christi vitae, mortisque meditatione expressae: quibus velum ejus, pectus, terra ipsa irrigabatur. Omnia feria sexta non solum inedia se macerabat, sed ignominiosam Christi passionem mortemque acerbissimam attentissime contemplabatur. Assidue sacro quodam incredibilis erga Deum ac proximum caritatis vulnere configi sibi videbatur, cum Jesum suum cerneret maxima injuria fraudari mercede, pro qua adipiscenda tantos tamque arduos ac multiplices labores suscepisset; totque in aeternum interitum ob scelera sua ultro incurrere animas.

*Lacrymatur
in oratione.*

*Passionem
Christi medi-
tatur.*

11 In suprema haerentem aedium parte, ubi illius erat conclave, noctu adortus est daemon, tam vasto rictu oris, ut immanis quaedam janua videretur, tantoque strepitu ac fragore, ut vicina concuterentur universa. Ipsa vero perculsa, omni prope evadendi spe interclusa, Archangelo Michaeli se commendat, utque sibi in eo discrimine adsit, precatur. Nec frustra conceptae preces. Non solum erepta periculo est, sanctissimi hujus Archangeli presidio, sed singulari ac varia consolatione perfusa. Nam turpi illo spectro depulso, multas ei res Michael objecit, et visu jucundissimas, et odore gratissimas. Sicque eam tandem reliquit eximio mentis gaudio júbiloque exultantem.

*Per S. Michaelem a demonis terri-
culamentis
liberatur.*

a *Hic forsitan aumis est, quem Mithivolem Leander appellat, qui se Arno infert sub Phocetio, e regimine S. Miniatii.*

b *Altus-passus oppidum est hunc procul Luca, ejus in Thucydide descriptione mentitur Leander.*

CAPUT II.

Peregrinationes ad sacra loca.

Unde cum aliquot comitibus iter ad *a* Gargannum montem, ejusdem sacratissimi Archangeli aedem veneratura, ingreditur. Quo in itinere ab improbis quibusdam hominibus in avios saltus sub noctem perductae sunt, commonstrato iis veluti recto, qui isthuc ducebat, tramite. Parabant enim scelerati iis et vestes eripere et pulvorem. At Michael, quem Oringa religiose colebat, subito speciosissimi juvenis forma iis adstitit, ac Diaconi fere habitu, hisque eas allatus est verbis: Filiae, discedite hinc quamprimum; nam qui vos in deserto haec et vasta loca induxere, meditantur non temporariis solum, sed et spiritualibus vos bonis spoliare. Tum clarissima lux emicat, dictis fidem factura: omnisque ea detergitur fatigatio: ducem iis se praebet Archangelus. Priusquam tamen in publicam viam restituit, ad amoenissimum prius fontem perduxit, ubi elegantissimum vasculum protulit, variis esculentis confertum, atque eas quo quaeque maxime exoptasset cibi genere recreavit. Tum ad turrin quandam perducit, quae ad publicam callem sita erat, ubi et diversorium percommodum reperere in quo omnia illis ad iter necessaria sunt abunde subministrata.

a

*Ad Gargannum
montem pecc-
grinatur.*

*In viam a
S. Michael
reducitur, ac
cibo reficitur.*

IN TRIVIO
SILVANI
RATI.

subministrata. Tum eas tandem dimisit admirabili solatio delibatas. Saepe alias hoc itinere B. Oringæ visendam se sanctus idem Archangelus præbuit, eique caelestem adhibuit consolationem.

Louan abibit.

13 Posteaquam illam Archangeli adem summo animi sensu visitarat Oringa, Romam adiit, uti sacrosanctas ecclesias, Martyrumque reliquias veneraretur. Oranti in basilica S. Petri multum molestiæ dæmon faccessivit, quem demum vehit inanem umbram a se abegit. Paulo post Frater b Rinaldus ordinis Minorum, vir singulari prudentia, cum cerneret Oringam velle Romæ commorari, esseque non corpore quam animo formosiorē, effecit ut nobilissima quadam piissimæque vidua, Marga ita nomine, quæ dudum ejusmodi innocens animæ contubernium exoptarat, in familiam suam libentissime eam reciperet. Quæ mox invite et reluctanti suo accommodatas gradui vestes tribuit. Sed non diu eas Virgo gessit : nam intra paucos dies pauperem peregrinam fere nudam reperit eamque suis illis vestibus induit, ipsa priores quas ante posuerat resumpsit. Eo vero Christi virginem optima vidua amore prosequabatur, ut non solum eam sibi familiari non pateretur, sed ei ipsa potius versa vice famularetur, cum id mereri ejus virtutem cerneret. Cœpit sub id tempus Oringa, quasi per antonomasiam et excellentiæ ejusdem testificationem, ab omnibus non jam Oringa, sed Christiana appellari.

Præmonens superat.

b

Colubitat pice vidua.

Vestes suas dat pauperi.

Christiana appellatur.

It Assisium.

14 Venerat Assisium Christiana et Margarita sepulchrum gloriosi Patris Francisci invisuræ : cumque isthic preces funderet in ejusdem ade Patriarchæ Christiana, divinam quandam extasim passa, visa sibi est ad Castellum, ubi nata erat, deportata, ibique cernere in vilissimo abjectissimoque loco ædificatam domum, sed angustam ac medicam, ea omnino forma qua multis deinde annis post monasterium eo loci a pagi illius inquilinis ipsi est constructum. Hic porro videre sibi videbatur habitantes religiosas virgines, seque solum credebat eas omnes (quod re ipsa deinde evenit) sustentare. Hancque visionem ipsa cuidam gentili suo, non procul Assisio Judicis manus gerenti, narravit : qui unde haurire spiritualem debebat consolationem, ad scelus pellicere lascivis persuasionibus virginem est conatus. Ac repulsam passus, incantationibus præstigiisque diabolicis impugnavit eam cœpit. Igitur in locum ubi aderat Virgo, delatus, capite resupinus rogare tetros spiritus cœpit, ut se juxta virginem collocarent, quæ immensa quadam erat luce circumfusa. Negant illi se illud aggredi aut velle aut posse; quod Angelus, qui olim Cæciliam defendit, is nunc quoque præfervido quodam zelo, gladium manu vibrans, ejus integritatem tuetur. Quæ effati subito cum horrono ululatu abscessere Virgo signo sese sanctissimæ crucis communit, atque ad S. Francisci ecclesiam se proripit, ejus identidem opem adversus crudeles has insidias implorans. Igitur Christi virtute, Sancti Francisci patrocinio, victoria potita est, summamque adeptæ animi tranquillitatem.

In extasi videt futuram.

Angelus S. Cæcilie ejus castitatem tuetur contra præstigiis.

Cæli gloriam in extasi spectatur.

15 Quin et mox in cælum raptæ est, ubi Christum composit splendore suo immenso supernæ illius civitatis immensa spatia collustrantem, præ ejus radiis corporei solis lux omnis obscura quodammodo erat. Videbatur qui a vestimentis ac throno Christi absistebat splendor, materiale nostrum solem illuminare, non secus atque Sol ipse Lunæ lumen communicat suum. Ipsam quoque vidit gloriosam virginem Deiparam in mo cum filio throno considere, eodem conspicuum splendore, alba veste pretiosissima indutam. Hanc porro Augustam Reginam Angeli ac Sancti omnes venerabantur, singulari gaudio exultantes. Tum turmatim a throno abscedere, caelestique illa regione peragrata, iterum ad ejus se prosternere pedes, atque ab ea favoris ac benevolentia exhibito testimonio ac benedictione inperita reverti, suavis-

sime interim psallentes, decentissimeque tripudiantes: atque id sæpius factitabant. Quæ dum fierit prostrata ad Dei solum Oringa stuporis plena, cum beatis illis cæli civibus Christum ac Christi matrem adorabat. Compellat interim eam Christus : Miraris Christiana honorem, qui ab Angelis hodie matri meæ gloriosæ exhibetur, et qua induta est, vestem : sed scito hodie agi in cælo celebritatem immaculate Conceptionis ejus, quæ me deinde concepit ac peperit, verum Deum ac hominem, illibata semper virginitate. Vestimenti ejus candor prærogativa est singularis innocentiae : sola enim mater et virgo esse meruit. Scito vero filia ubi tempus tuæ resolutionis advenerit, in hanc te quoque gloriam deportatum iri.

et sanctorum laetitiam die conceptionis B. Virginalis.

16 Ad se reversa Oringa, ad visionis hujus testificationem tria in se admiranda raptus illius indicia remansisse animadvertit: corporis agilitatem, qua aliquanto tempore tanta fuit, ut sapius sese palpando, corpore sibi carere videretur; odorem quemdam incredibilem raptus illius tempore ex arborum florumque caelestium fragrantia naribus suis aspiratum; eximiam in auribus suavitatem, ac caelesti concentu, adeo ut novem ipsos menses in eadem versari gloria, fruique caelesti harmonia instrumentorum ac florum videretur. Propter hanc visionem voluit Christiana monasterio, quod deinde crexit, nomen esse S. Mariæ Novellæ. Statuitque ut in eodem (salva sacre Sedis Apostolicæ, summique Pontificis auctoritate et reverentia) quotannis sacre Conceptionis solemnitas celebraretur.

Diu signa lucis raptus retinet.

a De celeberrimo hoc Apuli r monte agimus pluribus 20 Septemb. cum de S. Michaelis apparitione. b Curtius Monaldum vocat

CAPUT III.

Constructum cenobium. Valtinia, atque miracula.

Discessit o S. Francisci ade atque urbe Christiana venitque Castellum Florentinum a B. Viridianam honoratura. Ut vero ab ea didicit Margarita quam prope ab ejus patria absentem, eam se dixit velle visere. Invita ac fere conata ad sanctæ Crucis pagum eam perducit Christiana. Dum paulo post inde parant discedere, nescio quo divinitus addito pondere earum retenti sunt pedes, quasi terræ essent affixi. Ut sententiam mutavit Christiana, statuitque inde non recedere, hoc solutæ ambe pondere sunt. Romam ergo reversa est Margarita, Christiana isthic substitit, sed certa religiosum cum aliis virginibus vendi genus arripere, uti etiam illi incolæ Castelli Franci, sanctæ Crucis, viciniquæ persuadebant.

a In patria sua vi divina retractur

18 Dum quadam die pergit ad locum, in quo deinde monasterium ædificavit, radios intuetur e cælo vibratos omne illud suavissima luce solum perfundere. Et brevi isthic ut cenobium construeretur, ab accolis vicique sanctæ Crucis obtinuit. In illud vero sese inclusit cum aliquot sororibus, quibus tamen præesse aliqua officii, gradusve prærogativa noluit : neque ullam sibi ministrare quantumvis gradu aut a-tate inferiore permisit. Si fortassis, etiam leviter, ullam sororum, etiam juvenulam verbo offendisset, subito sese peccatricem accusabat, culpamque flexis genibus professâ, veniam precabatur.

Monasterium loco cælitus monstrato, construit.

19 Paupertatem semper dilexit, multo impensius (quod rarum et illustre) quam etiam avari divitias, atque in ea inopia veluti in amplissima copia, singulari Dei beneficio, abundare videbatur. Nam cum bene longo temporis spatio non nisi ecurbitum vini haberet, quæ totius erat peni monasterii, atque excisum in muro armarium ad verondum cibum; omnibus tamen præbitum annone quadam naturæ necessitas posebat, honestusque vestitus : quodque magis mirandum videtur, omnibus egenis ac servis Dei magno numero ad eorum monasterium concurrentibus, quo quisque egobat benigne largiebantur : ita ut cum nihil

Ejus humilitas.

Bices paupertas,

Vestem suam et omne peculium dat pauperi.

nihil haberet, simul tamen, cum eo qui est omnia in omnibus, omnia possidere videntur. Fuit cum poscenti eleemosynam egenæ propriam tunicam et florenum, quem unicum habebat, tribueret Christiana; itaque paucis ac vilibus panniculis induta, omni, quo sibi suisque necessaria compararet, peculio orbata.

Tempore famis fabas suas publicas facit. Ex arlitus multiplicatur.

20 Alias in summa annonæ caritate cum in agello quodam, quem solum possidebat id cœnobium, fabas haberet; instar vexilli signum erexit, ut liceret omnibus isthic fabas carpere, ac si ager publicus foret. Complures eo facto permoti exemplum sunt imitati. Creduntur plurimi, cæteroquin fame morituri, vitam iis fabis, cælesti miraculo multiplicatis, sustentasse.

Vinum ejus precibus auclauit.

21 Alias vini perparum, quodque vix ad diem unum satis esset, in vase reliquum erat, quod ita Oringæ precibus a Deo auctum est, ut vini penuriam nullam optimæ virgines passæ sint. Id miraculum, ut solis erat domesticis exploratum, omnino celari externos jussit Oringa. Id vero ipse Deus publicavit: nam cum quidam iis vinum attulisset, cœpissetque id vasi, quod vacuum videbatur, infundere, vix medium vulgati canthari instillarat, cum redundare undique vas cœpit. Quod ille conspiciens, ut foras exiit, palam id prædicavit miraculum.

Multos dies rapta permanet.

22 Adeo inflammata ac vehemens erat Oringæ precatio, tamque areta mentis cum Deo conjunctio, ut plures dies continenter persisteret omni carens corporis cibo, a sensibus suavissima extasi alienata, itaque in Deum ipsum immersa quasique absorpta, ut crebro in divina claritatis speculo hominum corda consiliaque cognosceret, ac res futuras prædiceret.

Multa prædicit.

b Et fere vaticinia ejus, ut certus, ita celer, sequeretur eventus: ut cum eladem incolis sanctæ Crucis a b Fucechianensibus illatum iri præmonuit. Nam cum inter eos populos acerbum esset dissidium odiumque, quodam die summo mane erumpere cum armis, hostesque invadere Sanctæcruciani parabant. Christiana cogi concilium rogat: multis solidisque rationibus eam illis expeditionem dissuadet: edicit nisi ab ea desistant multos ipsorum interficiendos, multos in hostium venturos potestatem. Atque ita evenit. Nam spretis salutaribus Oringæ monitis, ipso die adversarios aggressi, fusi fugatique sunt, multi trucidati, multi captivi Fucechium abducti. Ei vero qui repudiandi Oringæ consilii auctor populo extitit, mortuo, uti et filio ejus, evulsa retrorsum est lingua.

reconciliatorem inimicorum:

23 Prædixit duarum familiarum Sanctæcrucis, quæ sæpius infestis telis concurrerant, prius confringenda utrimque arma, quam quisquam eorum ex hac dissensione occumberet: idque deinde est factum. Civi Lucensi prænuntiavit nascituram ei filiam, quæ deinde in suo cœnobio religiosum institutum capesseret: nata est, ibique religiosa effecta.

prolem, vitæ genus:

24 Audiebat vagientem in cunis infantulum: Ploret, inquit, pessimam vitam æternus puer mortemque infamem obiturus: nam ubi adoleverit, scelera addet sceleribus, tandemque patibulo appendetur. Huic quoque vaticinio exitus respondit.

mortem infamem infanti:

25 Salutaverat sanctam virginem agmen religiose peregrinantium Assisium ad S. Francisci indulgentias, cumque post modicam quietem discessum parent, accersito Fratre Joanne cœnobii Sacellano: Ex hoc cœtu, inquit, solus huc revertetur, juvenis quidam, Thomasinus nomine, (signis, quem non viderat oculis, describit) hicque commemorabitur Deo famulaturus. Quare omni illum officio ac benevolentie significatione prosequere. Cogitabat Thomasinus alio cum comite abire, ceteri vero isthæc redire statuerant. Abscesserunt paulo post ab invicem ad vicena prope millia passuum; ac Thomasinus priore abjecto consilio solus ad Oringæ monasterium rediit, ubi benigne exceptus substitit, fuitque deinceps monialium Sacellanus, uti ab Oringa erat prænuntiatum.

reditum cujusdam sibi ignoti, contrarium parentis.

26 Quidquid Deum rogabat Christiana (magnum divini favoris argumentum) illico impetrabat. Iter illa cum quodam Castellifranco municepe Alexandro ad montem Rapolim faciebat: obviam iis venerunt quidam ex pago Martio, quibuscum Castellofrancinis controversia erat. Hi Alexandrum cum socio captivum abducunt, nequidquam deprecante Christiana. Hæc tandem in desertam ingressa ecclesiam, que propter viam erat sita, Deum cœpit precari. Egressa Alexandrum inclamat, signumque sanctæ crucis efformat; monetque libere abeat, nihil metuens, quo libuerit. Paruit ille nemine prorsus obsistente. Quæ res adversarios male habuit, mirantes qui eum dimississent innoxium.

27 Dum adhuc in cæde S. Francisci Assisii versaretur, aderant proscripti duo, quos Banditos vocant, qui dum divina mysteria peragerentur in somnum inciderunt: tempore consecrationis eos compellat arguitque, ac hortatur ut surgant, ac reverentiam angusto Sacramento exhibeant. Monentem ambo audierunt, tamen unus duntaxat surrexit et sacratissimam hostiam adoravit, alter quasi virginem irridens, iterum somno se dedit. Interim in templum ingreditur familia Rectoris provincie; dum ante venerabile Sacramentum venerabunda subsistit, fortuito conspiciatur eum qui Virginis obtemperarat monitis, eumque in vincula compegit, capite plectendum. Quod cum Christiana cerneret, ad Deum conversa: Domine mi, inquit, Jesu Christe cur id pateris, ut qui monitus illico surrexit, teque adoravit, capiatur, trahaturque ad mortem? Te deprecor Domine, mihi, ut eum liberum incolumemque restituas. Vix ea Virgo protulerat, cum ipse ex eorum manibus elapsus, qui cum arete constrictum tenebant, profugit, nec multo post in ordinem S. Francisci adscriptus est, in quo pie ac religiose vitam conclusit. Alter vero captus plexusque capite est.

28 Venerant ad B. Christianæ monasterium fratres quidam ex ordine e S. Dominici, gravi animi mœrore afflicti: nam cum in Tartariam essent profecturi, in itinere privilegia quædam Apostolica, ac litteras Magistrî sui Generalis amiserant, quibus auctoritas continebatur, qua uti in illis barbarorum regionibus possent. Preces Virgo effundit: postridie monet ut ad locum quemdam procul a monasterio remotum abeat, res suas sub junipero reperturi: quod ita evenit.

29 Architectus quidam nescioquid moliens operis, clavo pedem sibi transfixit, summo cum dolore ac periculo: sed cum vulnus ei Virgo obligaret, magna mota commiseratione, subito dolorem illi omnem absternit, vulnusque persanavit.

a Ejus vitum dabimus 1 Februarii.

b Phocetium horum oppidum vocat Albertus, a Phocensibus Pclagis.

c Curtius Franciscanus ut fuisse. Missi certe et Dominicani et Franciscani ad Comanos aliosque Orientales barbaros a Nicolao IV, ut ad an. 1288, n. 11, Bzovius refert.

CAPUT IV.

Egritudo, mors, miracula.

Tandem 70 annos nata paralysi correpta est, lectoque tres annos afflixa decubuit, itaque morbi molestis est extenuata, ut mortem in lucro merito posset reponere: cum ei miserabilis hæc vita assidua mors esset. Etsi vero diuturno illo situ dextrum illi latus plane emortuum esset, et reliquum omne corpus gravissimos dolores sustineret; tantam illa tamen animi alacritatem præ se ferebat, quantam vix alius quilibet etiam maxime firma ac vegeta valetudine.

31 Cum vero finis vitæ instaret, vetuit monasterii Præfecta ne se amplius sub tempus elevationis vivificæ hostiæ deportari ad oratorium curaret, uti consueverat,

EX TOMASICO SILVANO RAZZI. Quidquid petit a Deo impetrat.

Captivum precibus liberat.

Alium ex satellitum manibus, sacræ hostiæ contemptore punio.

Res amissa ejus meritis et indicio repleta.

c

Vulnus curat architecto.

Paralysi correptur.

EX HAC DIE
SILVANI
BUZZI.
Christus ei
sepe apparet.

Ipsa diem
mortis, alia-
que prædicit.

Mortuar.
splendenti fa-
cie.

Animam ejus
in caelum de-
ferri videt
quædam.

Impudicos
etiam mortua
versatur.

Multi recon-
ciliati in ejus
morte.

Dolor capitis
curatus ejus
meritis.

Virus cessitit-
tus.

Mortuus su-
scitatus.

Corpus Orin-
gæ diu inte-
gram, cum
tempore con-
bustum.

sueverat, quod et sororibus ceteris molestia, et
gravior ipsi dolor crearetur. Deinceps igitur (uti ipsa
F. Joanni Capellano suo sub secreto confessionis
aperiit) quotidie cum in sacra aede sacrificii tempore
sancta hostia elevaretur, Christus se corporea specie
in loco, in quo decumbat, spectandum illi offerebat.
Eidem Fratri Joanni octiduo ante diem suæ mortis
prædixit, eventuras patriæ calamitates, aliaque com-
plura ad monasterium illud pertinentia. Ipsa obitus
sui hora tanta relucebat in ejus vultu lætitia, serenitas,
splendor, ut facile appareret felicissimam illam
animam migrare ab hac vita, ut Christo æternam
conjungeretur in caelis. Convocatis igitur universis
sororibus, suavissimis verbis materno affectu eas
consolata, feliciter requievit in Domino sub initium
Januarii mensis, anno 1310

32 Pia quedam matrona, Tergia nomine, dum
precibus in majori aede Pisana vacat, ipsa qua e vita
excessit hori, ejus animam vidit in candidissima
veste ab Angelis in caelum gloriose deportari, quæ et
ipsam his visa est verbis affari: Mecum nunc exulta
amica mea Tergia, nam, ut cernis, Angelorum obse-
quii ad æternæ vitæ stationem devehor. Permansit
corpus ejus a morte multo quam ante speciosius et
clarius; oportuitque, ut populi nondum magno nu-
mero concurrentis pietati fieret satis, decem ac
septem dies insculptum illud asservare. Non est vero
silentio prætereundum, inter ceteros adfuisse quam-
dam non integræ famæ feminam, quæ ut in sacrum
Virginis corpus defixit obtutum, illico Oringa faciem
sibi veste, qua erat cooperta, propriis manibus con-
textit.

33 Præter alia innumera signa ac miracula ejus
meritis et intercessionem perpetrata, multa hominum
millia sub mortis ejus tempus, uti ipsa prædixerat,
cum ante animis dissiderent, tum divini Spiritus
gratia compuncti, in gratiam mutuo redierunt. Ali-
quot ab obitu illius diebus Thomas Clericus, de quo
supra egimus, cum gravi capitis dolore torqueretur,
Virginî beatæ se commendat, et subito est liberatus.

34 Quidam ex Comitatu Florentino jam ab annis
quatuordecim cæcus, visitato sacro corpore visum
recepit.

35 Puerulum quemdam ex pago S. Miniati ad
Tedescum in fossam aqua plenam prolapsum, ac die
intero submersum, sub noctem inde moesti parentis
eduxerunt, ac Virginî commendarunt, voto nuncu-
pato: is subito restitutus est vitæ.

36 Alia plurima acciderunt miracula meritis bea-
tissimæ hujus Virginis. Cujus corpus diutissime
integrum, formosumque permansit, quasi recentis-
sime vita esset destitutum. Sed Deo id permittente
anno 1314 cum candela accensa esset relicta ad sa-
cras reliquias, ingens exortum est incendium die
14 Augusti, quo et illud sacrum pignus omnino con-
sumptum est, et pars magna monasterii. Orate pro
nobis.

ALIA VITA

AUCTORE CORNELIO CURTIO,

Ord. Augustiniani Historiographo Generali.

CAPUT I.

Oringa ut virginitatem servet, domo profugit.

a

In Etruriæ valle ad flumen a Arnum castellum vetus
est, nomine sanctæ Crucis illustre, pauca millia
passuum distans a Florentia, b cujus imperium semper
hactenus tulit. Ibi Virgo nostra lucem accepit,
obscuris progenitoribus et non extra viciniam notis.
In lustrali fonte nomen ei Oringæ datum, quod postea
usu perdidit; Romano populo eam a virtutibus nuncu-
pante.

b

Christianæ
patria, et na-
tales.

2 Ætatem primam duxit puritate ipsa puriorem. Puerina pa-
Verba prætextata, quæ hodie pueri prima fari docen-
tur, auditu illi tam molesta erant, ut a fundo stoma-
chum eierent ad certum vomitum. Non ferebat
candidus ille celestis Sponsi thalamus vel minini
pulvisculi asperginem. Sermo omnis impurus illi
morbus erat: et, quia non aliquando eum audire non
poterat, infirma admodum valetudine utebatur. Ab
hoc ergo malo in ætate adine puerili febrientem
accedebat Sacerdos invocatus, ut eam de noxis, quas
non potuit nisi levissimas habere, absolvret: sed
quam pene illam de vita prius absolvisset. Ut enim
sub ejus oculos venit, tota cohœrit Oringa, ab inti-
mis viscerum sedibus turbata, ut tantum non animam
exeraverit: ita nescio quo occulto flagitio sordidus
Presbyter ei continuam stomachi tempestatem, et
perpetuum vomitum commovebat. Diceres eam, mare,
sordium omnium impatientem. Quas ut evitaret,
præmoneri a celo, et præmuniri debuit illo Eccle-
siasticæ antidoto: Sepi anres tuas spinis. Igitur intra
domus suæ cancellos, conchæ in modum, se colubuit.
Oportuit bene magnum esse necessitatis articulum,
qui eam foras extruderet. Quando tamen prodeun-
dum erat, signabatur nota aliqua adium suarum limen,
et ultimum patebat angulum, quæ agnosceret rever-
sura: ita raro viciniam exibat. Credidisses eam ocu-
lis orbam esse, quos in terram fixos nunquam inter
ambulandum attollebat; non curiosa obtueri alios;
vereconda magis ab aliis videri. Imo ut despiciatui
esset omnibus, adfectata sorditie deturpabat vultum.
Culcitam, somnumque lumen capiebat, nuda pedes
hibernis etiam in nivibus, quas sanguinis sui pur-
pura passim tingebat.

3 Quam primum fari didicet, didicet affari Sponsum
suum, cui a emnis ipsi placuerat. Huic totas noctes
sæpe dabat: dies non poterat, præsertim in ætate
majuscula, quando ad rusticum opus domesticæ
ærunnæ eam urgebant. Abi Oringa, et hunc scipio-
nem in manus sume, ac curam gere hominum pasce-
ndorum; patris præceptum erat. Quid reponeret puella
octennis? Vidisses alteram istam Rebeccam, confes-
sionem ad patris nutum se accingere, ad pasua boves
voce manique abigere, domum redigere Sole vocante.
Sed dum pecua nri Virgo pascit, suum interim Pastro-
rem non negligit. In silva aut campis designat bobus
certum pasui loci spatium, præcipitque ut ne fru-
mentum bonum vel lambendo attingant, herbis tan-
tum sibi proficuis vescantur. Illa interea in foveam
aliquam aut truncum arboris sese abdit, et Sponsum,
ejus amore flagrabat, repetitis precibus invocat.
Quis non credat prorupisse e carectis statim celestem
istum Anasium, et ad desiderate suæ calida vota
advolasse? Enimvero, dum Oringa Sponsi delicias
fruitur, boves magistræ suæ sarta tecta mandata ser-
vare, graminibus vagis et silvestribus se implere,
ultra præscriptum spatium ne latam quidem unquam
transire. Quidni bruta illi obedirent, quando, qui ea
creaverat, Sponsæ suæ sorvire non abnuvit?

4 Vix alterum vitæ suæ lustrum superaverat, cum
germani ejus fratres (ad plures abiverat cum matre
pater) illam nuptum collocare volunt. Quid hoc erat
aliud, quam saxa et lapides virginî loqui? Ea, quæ
caelo se desponderat, quomodo eorum amet? Quis ei
nuptias persuadent, cui verba nuptialia vomitum ex-
cient? Oringa benigne respondere fratribus; Christo
se copulatam esse, non posse alii conjugari. Illi vero,
ceu fatuam, sorvrem increpare, et ad nuptias urgere
verbis, cogere etiam verberibus obstinatam. Nihilo
tamen illa mollior, jam caute induerat, indurue-
ratque ad omnes linguæ et manus injurias. Quoti-
diana tamen procella, qua in puellam teneram sævi
fratres inmaniter debaccabantur, minabatur ali-
quod naufragium, nisi ratem huic tempestatem com-
mode subdueret. Æstæ ergo cogitationum dubia huc
illuc

Cap. 28. 28.

Boves, quos
pascat, illi
obediunt.

Ad nuptias a
fratribus
frustra cogi-
tur.

illuc se flectit, quaritque qua porro evaderet. Ut erat ætate et sexu infirma, alieno consilio atque auxilio indigebat. Utrumque solus ei Sponsus dare poterat, et qui negaret?

Fugient flumen cedit.

5 Auctore illo proripit se in fugam, procul a malesuavis fratribus. Sed curriculum ejus nimis cito stitit obvium sine ponte flumen. Hic instar damæ trepidans a latratu insequentium canum, vertit se ad eum, cujus instinctu tantum stratagemata adornarat; et in preces effusa, eum integritatis suæ tutorem invocat. Satis erat se illi commendasse. Non ultra sollicita, recta flumen ingreditur; et ecce, dividenti-lus se, et in muros crystallinos aquis surgentibus, via aperitur Virgini, quam pede omnino non madilato transivit.

a Arnus Florentiam Pisasque perfluit, nobiles Etruriae urbes.
b Silvanus Razzi dicit esse in Comitatu Pisano. Fere medio inter Pisas Florentiamque spatio situm est.

CAPUT II.

Lucam tendit, civi ancillatur, peregrinatur ad montem Garganum.

Dæmonem ei vim minantem Angeli fugant.

Nondum tamen putavit se reperisse securum a fratribus tutamentum, nisi Lucam eodem pede iret. Et jam Altumpasum attigerat, Sole pene emortuo, cum alterum Virgini obicem molitus est omnis boni æmulator diabolus. Ille monstrum pro more fœdum horridumque induerat, ascenderatque equum terribilem et omnimodis informem; videbaturque furiali cursu ruere in Oringam. Illa autem subito pavitare, et credere se jamjam obtritum iri immanibus hujus equi soleis; nisi submissi caelo candidi duo equites atrum istum suo obtutu ceu fulmine dissipassent. Sed et illi ipsi sensim agnorum mitissimorum instar disparuerunt. Ibi Oringa, Dominus, inquit, mecum est, quasi bellator fortis: qui persequuntur me, cadent, et confundentur vehementer. Tranquillitatem porro hanc tempestas nova et repentina turbavit.

In silva pernoctantem illi nidem recerant.

7 Ceciderant de altis montibus densæ umbræ, et bicem mundo eripuerant: surgebant silvarum crebra dumeta, quæ viam moro meridie impedirent. Hic manere Oringa, hic sub dio noctem traducere, et hospitium gratitum capere debuit, ferarum omnium rictibus exposita. Cui hæc etiam virilem animum non frangant? Ut ne virginicum turbarent, effecit celestis anteambulo, qui splendore multo illustravit, eamque nemoris partem florida amœnitate temperavit. Attollebant se per continuum ordinem line inde veluti industria manu consite arbores; fragrabant sub pedibus suaveolentes herbæ; ridebat multicoloribus passim floribus variegatum pavementum: totum denique locum dixisses opus esse illius qui paradisum plantavit. Accedebat ad tantas delicias aliud solatium, quo Virgo noctem et curas falleret. Lepusculus, qui hominis etiam umbram timet, ausus est Oringam adire intrepide, et ludos facere; non aliter, quam in nutricis manu catellus, familiariter blandiri, in gremium ejus declinare capit, et omnino suaviari. Admirata Virgo animalculi confidentiam: Cur non arripis citam fugam, inquit, o miselle lepuscule? Quid si te prehendam? liceret enim, si liberet. An in isto meo sinu te securum putas, quæ ego ipsa trepida fugam capesso? Inter hæc puellæ et lepusculi suaviludia, aurora mari caput suum extulit, et Solem ac diem vicinum nuntiavit. Ubi nunc celestis ille ductor, qui Oringam in viam regiam collocet? nullum enim vestigium apparet, nullum rectum iter, quod queat insistere. Ibi lepidus ille lepusculus ducis assumit officium, monetque hæsitantem nutu, supra quam brutali, ut sequatur. At vero, ubi Lucensis semita videri potuit, lepusculus, quisquis ille fuit, seu Angelus, seu lepus Angelicus, videri etiam desiit.

Pro ancilla servit.

8 Lucam ubi ventum est, fortuito, sed non sine numine, reperit illic primi nominis civem quandam;

cui in obsequium se dicavit, nihil pro servitio pacta, præter spatium aliquod temporis extra ordinem liberum, quod supremo Domino impenderet. Justa ab justis impetrare facile est. Non tantum ergo de die solido bona pars, sed totæ illi noctes concessæ, quas genuflexa inter preces sæpe integras transmittibat.

Auctore Corn. Curtio.

9 Secretum porro elegit in summo ædium, ubi procul a strepitu Deum suum alloqueretur. Bene si turbam hominum fugiebat: sed dæmonum insultum neque illic potuit effugere. Primum ergo infernalis hostis occultam pugnam et vim animo ejus facere suggestionum ignitis jaculis; deinde, cum frustra conatus iste esset, manifestum bellum bellare. Orantem noctu aggreditur, horrendum hians, ore tam late diducto, ut ipsam inferni januam crederes. Fremittit addidit, eliditque tam immanem, ut contiguæ domus a fundamentis concuti, et susque deque rapi viderentur. Virgo primo quidem pro naturæ suæ imbecillitate tremere ad rictum tam horrendum monstri tartarini; sed paullo post animum recipere, et convertere se ad principem celestis militiæ Archangelum, quem subitario in timore invocare assueverat. Simul adfuit, et solo adspectu longe jubens facessere inane terribilamentum, Oringam plenis solatii gaudiis inundavit.

Dæmonem iterum ei insidiantem S. Michael repellit.

10 Divinis ergo quotidie hostentis recreata cepit magis ac magis suo se Sponso Jesu allegare: a quo deinde jussa aliam terræ angulum, ubi habitaret, quarere, statim herum suum adiit, et, ut antum suum celesti imperio subscriberet, obsecravit. Ille autem, cui religio erat Dei placito non extemplo obsecundare, vale illi libentibus quidem, sed madentibus oculis dixit.

Alio migrare divinitus jubetur.

11 Inde paululum provecta, reperit aliquot de sexu suo comites paratas ire ad Garganum montem; ubi summo Angelorum Michaeli, cui jam pridem religiose devota erat, singulari obsequio, pro præstita paullo ante ope, gratias ageret. Et jam isto in itinere plures dies insumpserat imbellis hæc turba; cum altera sexus alterius eam assequitur, visa ad simile pietatis officium idem iter moliri. Sed revera latrones erant, quibus de earum corpore simul et anima rapere spolia certus animus erat. Una ergo itum est; donec ambigua quedam semita occurreret, qua in transemanam duci possent imperita; Sole etiam, qui cubitum abibat, convivente.

Ad Garganum montem peregrinatur.

12 Trahunt prædones femineum hunc certum in viam aviam, ad desertam casam, destinatum latrocinio specum, jam nunc exercituri ad vim brachia; nisi iste, cui hanc peregrinationis molestiam consecraverant, in tempore, novo auxilio, adfuisset. Ecce enim, juvenis quidam exuvias draconis indutus, homine altior, illustratis luculento radio tenebris (pro Hercule suo Ethnici eum adorassent) voce Stentorea: Exite, exite, ait, filie: frustratur vos animarum corporumque latro capitalis, et utrorumque vobis bonum eripere ardet. Dixerat, et a via fatigatas intus atque exitus recreat, et sequi se jubet. Porro cum illis secedens ad fontem, aquis supra omnem ambrosiam dulcibus scaturientem, eduxit, quod sub veste gerebat occultum, haustum, et liba quedam; eaque cum fonte, pro cibo et potu illis propinavit. Mamma sumpsisse se dicebant, quod pro palati diversitate diversos saporis dulcedine appetitus earum accenderet potius, quam satiaret. Inde itum ad honestum diversorium, in quo corpora humano modo curarent; si quid curandum restabat, post camponis illius divini Angelicum epulum. Ibi tam S. Michael evanuit, qui tamen post iterum iterumque illas in via aspectu suo recreavit.

Ope S. Michaelis prædonomi manus evadit.

CAPUT III.

Roma Assisium profecta, sæpius divina ope defenditur, illustratur.

A monte Gargano descendit ad sacra Apostolorum limina;

pietatis jussum obsequium vocatus; an ad vindictam potius tanti flagitii divinitus missus? et proscriptos hosce a vultu et notis aliis confestim agnitos raptari jubet ad vincula et supplicium ultimum. Obstupida quasi ad hanc vim Virgo: Bone, inquit, Jesu, istene ad mortem rapiatur, quem ego impio lethargo eripui atque excitavi ad veram tui patriam? Obsecro te, Domine clementissime, ut hunc, quem tibi quodammodo peperit, filium mihi restituas. Dictum, factum. Proscriptorum iste se expedivit e vinculis satellitum, omisso pallio, effugitque virtute ejus, cui omnia obediunt. Asylum autem reperit ædem eandem S. Francisci: ubi monachum quoque induit, et vitam religiosam sancto fine transegit. Alter vero, qui aures bene monenti Virgini dare noluit et Deum suum agnoscere, agnovit Judicem, caputque dedit carnifici amputandum.

CAPUT IV.

Cœnobium construit: obstacula perrumpit.

B. Verdianam
invisit.

Ceterum Assisio egressura, locum in valle Elsie non obscurum, Castrum-Florentinum petere instituit, B. Verdianæ salutandæ ergo, quæ Vallis-Umbrosiani Ordinis sanctionibus conformiter vivere professæ, illie ab hominum aspectu reclusa habitabat. Quia vero illinc non multa passuum millia aberat Crucis-Castellum, Christianæ natale solum, Romana vidua ejus videndi cupidine urgeri cœpit. Reluctari primum visa est Christiana: sed cum eodem caelum impelleret, eundem tandem erat.

Ex oppido
Crucis-Castellano exire
volens occulta vi tene-
tur.

23 Ibi cum hæssissent ambæ dies aliquot, ambæ exire frustra nitentur: Christianam enim pedes deficiebant. Ut sciret non esse de nihilo hanc infirmitatem, in Castello ambulabat gressu quidem libero; sed non tam cito de exeundo cogitaverat, quam obligescerent illi pedes, terræ quasi adfixi. Stupere utraque, et mirari miraculum. Quid facerent? Deum vocantem sequi Virgo cogebatur: eidem non obsequi vidua nefas putabat. Videns igitur se divelli ab ea, quam Christus tenebat, tenerrimo osculo Christianam suam amplexata, cum se ejus precibus amice commendasset, abiit unde venerat.

Ibidem parthenonem,
juxta visam
ante graphidem, insti-
tuit.

24 Sola jam Virgo, inter primas statim curas secum reputat, quibus eximiis studiis Sponsum sibi potissimum demereri queat. Redit memoria instituendi parthenonis, cujus voto jam diu ante flagraverat: accedebat et accendebat civium amor, desiderio ejus impense faventium. Statuit ergo Dei nutum examinare pensiculatius, et rogare, ut, quid a se fieri velit, manifesto ostendat. In medio harum sollicitudinum æstu animo varie fluctuata, videt luminosos a cælo radios descendere, qui totum illum locum, quantum nunc monasterii est, incredibili splendore colluminabat. Non diu deliberandum fuit, quid magistra hæc lux doceret, rogavit, impetravitque a Crucis-Castellanis civibus fundum illum, ubi nascituræ familiæ cunabula poneret.

Vicinam ædiculam cum
heres pretio vendere nollet,
gratis impetrat.

25 Succedebat pulchre sub manus novum ædificium, non tam lapidum mole, quam virginum, quas congregaverat, sanctitate admirandum. Sed incommodabat novo huic collegio exiguum in vicinia domicilium, quod civis quidam nomine Tridianus possidebat. Interpellat heredem Virgo, non hominem, sed lapidem, imo omni lapide duriores; neque prece neque pretio ullo flexilera. Ad cælum ergo conversa, quod nullo esse mollius sæpe experta fuerat, cum Matre-Virgine Filium invocat, qui rigidum hunc virum caelesti virtute flectant, aut certe frangant. Audiit cælum. Postridie multo mane festinat Tridianus ad monasterii januam, et crebro grandique somitu evocatis sororibus offert suapte sponte, prius denegatam ædiculam. Accipite eam, inquit, si libet, etiam sine pretio. Isto enim in loco conspicabilem se

mihî præbuit hæc nocte Cælitum Regina, et quam nunc fixam teneo, mentem indidit. Ut autem pro beneficio gratiarum officium Christiana redderet, aram illic erigi jussit Mariæ Benefactrici.

AUCTORI
GORN. CURIO.

26 Vix etiamdum procellosus hic contumaciæ ventus posuerat; ecce alius a sacro ordine surgit longe periculosior turbo. Potentem enim adversarium Lucensem Antistitem experta est; qui de jure suo, quod perditum iri quadantenus dicebat per hoc oratorium, nihil remittere voluit. At vero Episcopi pertinaciam fregit illa ipsa, quæ Tridianum; mimitando eidem asperrime, si sancto ancillæ suæ proposito obicem vel minimum poneret.

Episcopum
Lucensem
Virgini diffi-
cilem Deipara
terrefacit.

27 Et tamen non est veritus novam illi et multo acriorem tempestatem quidam ad S. Viti Curio excitare. Erant per ea tempora in oppido Crucis-Castellano parœciæ quatuor, S. Viti, S. Andreæ, S. Thomæ, et S. Donati, quæ postea in unum Canonicorum collegium coaluerunt. In ista autem S. Viti diœcesi cœnobium situm erat. Hic, inquam, Curio graviter sæpe aspereque cum B. Christiana contendere, et velle plenissimum in toto Ecclesiæ suæ territorio jus dicere, et servare. Mollia quidem verba benigna Virgo reponebat; quibus non modo non mitigavit implacabilem viri iracundiam, ut etiam magis extimulaverit, odioque tanto accenderit, ut jam clare et palam monasterii se hostem profiteretur. Quam animi præfracti plusquam ferream obstinationem dolens Virgo (nam cetera vir probus erat) indixit sodaliti suo fervidas pro Parocho preces, persuadens certo sibi et sororibus, intestinum istud odium aliquando in amorem sincerum conversum iri. Fusæ preces ex corde intimo: quæ vi quasi divina grassatæ in cor viri penitissimum, ita turbarunt a fundo, mutaruntque; ut quanto antea opere cœnobium oderat, tanto id postea tueri et protegere, qua verbis, qua factis, voluerit.

Parochum
sibi adversarium
preci-
bus conciliat.

CAPUT V.

Monasterium ordinat, litterarum cantusque scientiam sibi suisque impetrat.

Perfuncta feliciter omnibus hisce molestiis, convertit ad virgines, quas legerat, animum: quarum cœtus eximius videbatur, et de quo sibi blandiri Christiana posset. Sed pretium hic virtutem, non numerum facere, in mediæ noctis tenebris satis clare didicit: quando sepultis somno profundo sensibus, mentis oculis aperuit, viditque in cœnobii sui area excrevisse multis ramosam brachiis arborem nucem; sub ea autem jacere magno numero dispersas juglandes: virginum quoque unam, ex primis, quæ in disciplinam Christianæ se dederant, Mariam nomine, nuces omnes in unum acervum accumulare, seligere deinde bonas, vitiosas vero aut cassas e monasterio foras projicere. Somno solutos oculos vix Christiana deterserat; cum illi, quam dixi, Mariæ portentosum hoc insomnium ordine recitat, eamque de mysterio, quod oculi non ignorabat, sententiam rogat. Tum illa: Ne nescias, o mea Christiana, nuces vitiosas, quas mea ejici manu vidisti, significare Virgines factas, quæ secundum parabolam Evangelicam, non habent oleum in vasis lampadarum suarum, et Sponsum suum præstolantur oscitantes, dormientesve; bonæ vero, quas me coacervare et conservare vidisti, prudentes Virgines sunt, quæ hoc sacro in contubernio religiosam vitam ducent, anxie curioseque ad Sponsum suum anhelantes, ejus nuptiis dignissima: probabuntur. Atat me, subjunxit, miseram et ter miseram, quæ de numero insipientium sum, adeoque ex hoc sancto virginum collegio foras projicienda. Vaticinio respondit eventus: non multo enim post, cum aliquam-multis aliis puellis ad sæculi delicias nuptiasque egressa, caelestem Sponsum morari no-

Statum sui
cœnobii viso
cognoscit.

AUCTORE
GONS. CURTIO.

luit. Sic defæcatum sodalitiùm mira animorum in Christo tranquillitate gaudere ac frui cœpit, supra omnes vero Christiana eminere : quæ ubi de divinis sermonem instituerat, videbatur posito moleste carnis amicitime Angelum totum tota induisse.

Omnibus se
sororibus
posthabet.

29 Nihilo tamen minus ea fuit modestia, ut, quæ revera mater erat reliquarum, auctorque cœnobii, indignam se arbitrareretur, quæ ferret nomen Antistitæ; et quanto antistabat omnibus, tanto posthaberi omnibus voluerit, omnium mancipium quasi de lapide emptum, servire ad nutum paratissima, et culpam fateri veniamque petere prostrato corpore, cui non satis apto servitio minus placuisset. Sed non caruit suo fructu ista animi submissio. Respexit humilitatem ancillæ suæ mundi Domina.

Magistram lit-
terarum Dei
Matrem ha-
bet.

30 Rogantibus virginibus (quæ uti matrem eam semper colerunt) dederat pensum orationum familiarium quotquot diebus numerato et memoriter absolvendum : nempe imperite omnes erant, et legere indoctæ. Quanti vero referat non omnino ineruditas esse monachas didicit Virgo a nocturno spectaculo. Sedit Deipara eo in loco, ubi Christiana amicis extraneis præsentiam suam commodare, aut dare aures negotiosis solebat. Tenebat autem manu altera codicem aureis litteris perscriptum, quem Christiana in genua provoluta obtulit, ore neque ridenti neque severo, dicens : *Lege Christiana. Ipsa vero, profunda cum animi demissione : Domina, nescio legere. Illa vero cum jussum suum iterum iterumque repeteret, Christiana iterum iterumque reposuit tria sua verba : Domina, nescio legere. Tum Deipara : Efficiam, inquit, ut scias. Simul hæc dixit, disparuit. Redita sensibus suis Virgo, pensiculus ruminavit hoc in somnium, examinando ætatis, quæ jam non parva erat, ineptitudinem; et tamen judicavit commode actum iri cum cœnobio, si haberet gnaram litterarum Antistitam, a qua reliquæ virginibus instrui possent. Ecce adest statim præ foribus desiderata commoditatis articulus. Sacris monasticis initiatæ in album sanctimonialium adscribuntur sex puellæ, quarum duæ aliquando psalterium inspexerant, et paucillum, quod in eo discendo libaverant, alias vicissim docere cœperunt : deinde facinus palmarium ausæ, Romanum Breviarium volutare, et de horis Canonicis balbutire aliquid. Eoque crevit, auctore Deo, scientiæ cupido; ut, cum verba passim in compendium paucis litteris consonantibus contracta, magistri opem exposcerent, datus sit earum alteri a cælo doctor, Presbyter quidam venerabilis, a quo olim legendi initium hauserat, qui dulcia ei dormienti exponeret, et difficiliores nodos expediret. Non potuisset vigilantem dari magister vigilantior. Omnia enim illius præcepta tam studiosè observavit, et retinuit fideliter, ut eadem dare sororibus, et apprime imprimere possent. Et tamen multa adhuc eam reliquasque latebant. Itaque Christiana pro omniscientia Deum Deiparamque frequenti, sed inani prece rogavit. Tandem ergo corde effusissimo sic exclamat : Regina mundi utriusque et Sponsi mei optimi Mater optima, quando me hæc, quam rogo gratiam, indignam video, agnoscoque, collubitum tibi sit, obsecro, ut minimum sororibus meis aperire, quod ancillæ tuæ absconditum esse placuit. Hoc dicto, codicem sumit, vicina sorori explicat, discitque ab illa eodem temporis puncto, quod antea utraque ignoraverant. Mundi ergo Domina respexit humilitatem ancillæ suæ, quod omnium magistra ad sui magisterium æquo animo sororum minimam admisisset.*

Ipsa et reli-
quæ Virgines
cavere sine
doutore di-
scunt.

31 Sed non satis erat virginibus sacris callere litteras, nisi quoque ad Ecclesiasticæ odaria scientiam vocem canoro modo inflectere. Ille ergo, qui argutam linguam doctumque ad carmina guttur volueribus, pio etiam huic choro eam modulandi artem dedit, ut ad aures demulcendas plusquam humanis

viribus instructæ viderentur. Id ita esse ut omnes credant, rem auctorem dabo. Ad oratorium Christianæ in S. Joannis Baptistæ pervigilio viri religiosi concurrerant, ut vespertinas preces solenni cantu peragerent. In hymno dissonis vocibus male perstrepebant omnes, cujus initium pluries repetitum non poterant tamen legitimo tono reddere : ibi sanctimonialia divino instinctu animatæ tam suavem vocum harmoniam ordiri, et quem vix unquam ante legerant, hymnum modulari cœperunt, ut Angelorum melos se audisse non unus aliquis crederet.

CAPUT VI.

Arcana, et futura cognoscit, præannuntiat.

Transeo ad aliud ostentum didacticum, quo ancillam suam Deus non tam emidebat, quam delectabat. Vidit a cælo in terram defluere amplissimum conopsea; cujus pars maxima toto olympo latissime diffusa, ea vero, qua oratorium suum tangebatur, strictissima erat. Non erat opus alio augure, qui somnia hæc explicaret : ipsa Christiana suis ita sororibus aperuit. Viam, quæ ad cælos ducit, angustam esse atque difficilem, asserens; neque eum dignum rosam carpere, qui a spinis adhorreat; neque fructuum delicis spiritualibus, qui temporalium passionum amaritiam gustare abuit. Falli eum, qui gestatorio in vehiculo, aut molli lectica ad gaudia Beatorum se commode transvectum iri credit : assiduum cum hoste potentissimo conflegendum; nullitiam esse vitam hominis. Hisce ergo spectaculis et quotidianis ad virtutem excitamentis solari sodales suas consueverat; omnibus interea interdicens, ne quidquam eorum, quæ contigisse sibi candide narraverat, ad extraneas aures se superstitè dimanaret.

Monstrata
sibi a cælo,
mysteria vir-
ginibus suis
explicat.

33 Neque tantum intra claustrorum septa puellis innocentibus salutaria hæc documenta prædicabat, sed astutos quoque et peritos viros erudito captabat eloquio, et quasi manu, pro suo arbitrio, movebat. Illa, inquam, quæ neminem unquam hominem docentem audierat, tantum doctrinæ et habitantis in se sapientiæ specimen dedit, ut omnem quantumcumque perplexam et intricatam questionem sine difficultate enodaret. Quare frequens illustrium doctorumque virorum concursus erat ejus audiendi cupidine flagrantium, et profitentium, spirare ex ejus ore caelestem quandam divinæ sapientiæ auram, quæ ad salutis portum fluctuantes animas dirigeret.

Viri ejus do-
ctrina instrui
rogant.

34 Quid mirum? caelesti voluptate per singulos ferme dies delibuta, sapere etiam destitutus sensibus, et exanimæ similis, nescio quo rapta, intuebatur divinæ claritatis speciosissimum speculum, ex quo mentium humanarum non obscuram scientiam hauriebat : ut quoties defigeret in vultum hominis suos oculos, in penitissimam simul ejus viscera sese penetraret, atque secretissima cordis arcana curiosa questionem respicaret. Indidem vaticinii spiritu inclaruit, ut futura non minus certo, quam præsentia videret.

Videt homi-
num cogitata.

35 Suis profecto civibus opportuna, si credita, vates fuisset. Jamdudum ætatem inter eos et Enececlinos (vicini habitant) vetus et capitalis inimicitia fuerat. Ferro et flamma in se invicem sævire quotidianus ludus erat. Videns ergo Christiana suos Cruceis-Castellanos ardere animo, et parare arma, quibus postridie in hostiles agros excurrerent vasta poplulatione, obnuntiare voluit, et cladem, quam prævidebat, avertere. Sub aurora primos radios, signo dari jussu cogit magistratum, ad quem verba habet pauca, sed prudentiæ pondere gravia, solidaque : Non subito procurrendum, quo rapit malus animus, pessimi semper consilii auctor; non tentandum temere, unde penitentia et ipsa poena sequi potest. Si porro ire vellent, quo proposuissent, manere eos ipsos vincula, quæ aliis paraverant, et certissima gravissimaque

Cruceis-Cas-
tellanis cla-
stem præannun-
tiat.

gravissimaque damna. Ibi unus reliquis impudentior : Nunquam tutum, ait, fidem dare mulierculæ : statimque cum risu exsibilato Virginis consilio, rapta arma, et pede citato itum in hostem. Jam flumen Arnun transiverant (Christiana interim sociæ suæ commoustrat horridum visu serpentem, qui ex altera fluvii ripa se Crucis-Castellanis objecerat) et vim faciebant in prædium dudum ante ad prædam destinatum. Fucecelini, cognito hostium insultu, non segnes et illi arma expediunt, ferunturque in adversarios tam immaniter, ut non quæsito vado, quod nullum dabat fluminis æstus, neque metum facientibus Crucis-Castellanis, qui ripam omnem præsidio tenebant, sine ullo detrimento tranaverint, hostem ceciderint, admodum multis in vincula abreptis. Inter alios insultus ille blatero, qui non dandam esse fidem mulierculæ, stolidè clamaverat, cum filio suo cæcus occubuit, linguis per cervicem a radice evulsis. Miraculi id loco apud omnes habitum, et creditum pœnas contemptæ Virginis sumpsisse Numen de membro illo quod peccaverat.

Futura Umbronicæ prædixit.

36 Oraculum sibi suisque magis propitium ab eadem Umbronicus quidam audivit. Turbabat illustres duas familias interuicinum odium, quod extingui posse nulla spes erat. Alterius pater erat hic, quem dixi, Umbronicus: qui osus tam longum periculosumque dissidium, rogat Christianam, ut discordiæ hujus radicem funditus orando evellat. Illa crebro importuneque interpellata, benignis tandem verbis jubet securum parentem in utramque aurem dormire; familias quidem totas provolaturas in certamina cruenta multa, nullum tamen fatale, adeoque neminem periturum; arma prius in ipsis pugnantium manibus disruptam iri. Quæ omnia examussim evenere. Nam ruentibus in prælium utrisque, hic vidit dissilire in manu sua ferrum quod stringebat, ille gulam sibi transadigi, vulnus iste grave infligi, sed extra vitæ discrimen omnes, conformiter sanctæ Virginis prænantio.

Franciscanis ad Tartaros proficiscentibus perditas litteras restituit.

37 Eodem spectat, quod addo. Quidam de familia Seraphica graves Patres ad Tartaros (homines pæne tartareos) destinati Apostoli, in via B. Christianam salutarunt. Longos illic logos de longissimo itinere, de amplissima officii Evangelici dignitate atque auctoritate multa verba serebant: privilegia etiam ad id muneris rite obeundum non vulgaria ostendere gestiebant. Quæsitâ in manica, in sacco, in pera: frustra; in via, nescio ubi, exciderant. Ibi omnes subito gravis mœror incessere, et tantum non delinqui animo. At vero Christiana: Bono animo este, inquit, o boni, salva sunt vobis vestra privilegia. Et remotis arbitris in preces statim incubuit, quas totam noctem perpetuavit; donec indice celo videret ea jacere sub junipero, quæ dimissus mane famulus reperit integra incorruptaque ab imbre, qui per eam noctem deusus ceciderat. Inter restituendum vero, in Patrem, nomine Jacobum, qui ad iter et Evangelii messem paratissimis pedibus prurire videbatur, intuita, pronuntiavit non perseveraturum. Quod ille cum stupore tum quidem audivit; sed majori postea cum stupore viderunt omnes vatem falsam non fuisse.

Eorum unum ferventissimum præsentat non perseveraturum.

38 Imo multa prævidit prædixitque vix nata fieri. Ex illis est, quod sequitur. Invisibat ad mulierem puerperam, et obtutu in vagientem infantulum defixo, dixit lacrymans pietatis lacrymas: O infelix pusio, quantum me tui miseret! Et ad circumstantes: Iste vitam ducet flagitiis infamem, finiet vero infamissime: quia spreto Numine, legibusque calcatis, totum se nefariis sceleribus cooperiet, tandem pro sepulcro crucem habiturus. Folium Sibyllæ recitasse visa est. In firmata enim ætate, abominandorum criminum reo et damnato gulam carnifex fregit.

Nati pueri malam vitam, et mortem infamem prævidet.

Prædixit Thomasini sacerdotium.

39 Vidit quoque Thomasinum adolescentem, qui religionis ergo secutus turmam quandam peregrinorum, S. Franciscum Assisii solemniter cum ceremonia

salutaverat, a recta via fortuito desciscere, et vagum errare. Monetigitur Joannem, sibi a conscientie arcanis venerabilem Patrem, ut ad monasterium cum rubore verecunde declinantem benevole excipiat; eundem Thomasinum vice Sacerdotis aliquando in cœnobio perfuncturum. Venit; et quod præ sagivit, evenit. Sed quis stylo complectatur omnia, quæ illa prædixit? Potius est, manuum mentemque ad virtutes ejus convertere, et quasdam ex eis singulares breviter persequi, inde nobis quisque vivendi exemplum optimum sumamus.

CAPUT VII.

Virtutes ejus, ac miracula.

Magnam Virginem principe studio semper colnit: cujus amorem semper virginibus suis serio mandare voluit, commendare etiam impense nobis, qui castitatis donum petimus, aut speramus præmium. Argumentum ejus illustre fuit, quod hic dabo. Deiparæ in cælos Assumptæ festam diem ornaturæ monachæ, magnam præcedentis noctis partem laborando consumpserant. Jam oppido defatigatas tam profundus sopor alligaverat, ut non in aurem tantum, sed utrumque simul oculum dormire viderentur. Spisiori nocte discussa, plenum diem facturo Soli rubens aurora aliquamdiu præcurrere cœperat, priusquam somnum virgines excussissent. Pudore ergo non minus propter magnum undique advenarum concursum, quam dolore afflictæ propter festi reverentiam, quid agant omnino nesciunt. Christiana licet cum morbo difficili (qui letalis ei fuit) conflictaretur, protinus accurrit, easque ab omni animi molestia liberare esse jubens: Date inquit, filiolæ meæ, solemne aeris campani signum, et matutinas preces celebri, tantæque festivitate digno cantu peragite: neque enim se ququam motabit aurora, atque uti nunc semel exorta est, donec vos officio finito quieveritis. Dictum bona fide a Christiana: factum eadem a virginibus. Scin' quomodo? Josue olim, (orbis miratus est) Solem ad occubitum properantem edicto suo stitit: Virgo hæc nostra (orbis quoque noster stupeat) surgere ultra auroram vetuit, donec ei, quæ Lunam sub pedibus habet, debitum obsequium sorores persolvissent.

AUCTORI
CONN. CURTIO.

Solem orientem sistit.

41 Singulare in ea fuit orandi studium, in quo cum die noctem non semel conjunxit. Tam intenta frequenter precibus, ut dies totos eosque plures non meminere aut certe neglexerit cibum potumve capere. Rogata a sanctimonialibus, quæ valetudini ejus nimium quantum timebant, ut pro sustentando corpusculo paucillum gustaret; frustillum panis cibarii sumere pro more habuit, antequam se in preces effunderet, ut pietati sororum daret aliquid, et ne gloriose vanæ fumo afflaretur: a quo nisi cavendum sibi maxime credidisset, non se ullum unquam cibum sumpturam sæpe asseruit. Non poterant enim illi, quæ de spiritu gustaverat, ea quæ carnis sunt, sapere.

Diebus noctes orando conjungit.

42 Porro dixisses pectus Virginis ætænam aliquam fornacem esse, quæ flammam vomeret, et orationis ignibus ambureret omnes, qui eam propius accessissent. Nemo enim vel perfunctorio tantum alloquio eam salutavit, quin statim quotidianum ab ea orandi exercitium acciperet, et ad id servandum flexanima ejus dictione, quasi dictatorio imperio cogere.

Orare alios docet.

43 Profusissima fuit in egenos: quibus, quod habebat præsentarium, dispertiebat sine discrimine. Pamuceo cuidam mendicabulo pro foribus monasterii, stipem miseriæ suæ levamen flagitanti, tunicam, quam induta erat, cum aureo nummo, quem solum habebat, donavit.

Misericordia ejus in pauperes.

44 Crucis-Castellum, et vicina circum loca famæ acriter infestabat. Communi malo commune remedium querendum erat: Christiana invenit. In medio enim cœnobii sui arvo, multa faba consito, altam crucem

Famæ laborantibus civibus mirabiliter succurrit.

AUCTORE
GORN. CURTIO.

crucem plantavit, quæ invitaret omnes ad communem usumfructum. Novo quoque portento Deus adfuit. Accurrabant omnes turmatim, et pro stomachi inanisitate rapiebant quantum volebant: neque tamen farbarum messis visa decrescere; ut omnibus a mortali fame unus iste agellus salutem daret.

Captivum
adolescentem
miraculose li-
berat.

45 Nec in pauperes solum pia, sed in omnes passim mortales singulari amore ferebatur: ut si qua cuiquam posset, libentissime commodaret. Sacrum iter ad Montem-Toparium aliquando instituerat cum Alexandro pio et copioso adolescente, et altero quodam, civibus Castello-Francis. Eumvero, dum inter ambulandum de rebus diviniis et amore caelestium disserit Christiana, ecce Martis-Castellani, qui adversus Castello-Francis jus represaliorum (ut vocant) obtinuerant, obviam facti, in Alexandria comitemque ejus insiliunt, prehensosque ambos trahunt in captivitatem. Consecatur fugientes Virgo nostra, orans, obtestans per sacrosancta Jesu Christi viscera; ut liberos eos recipiat, quiseumviam cooptam finiat. Sardo asello fabula caneatur. Ædiculam ergo proximam ingreditur, et brevi sed ardenti precum jaculo caelum ferit, penetratque. Iterumque gradum accelerat, vociferatur voce vocalissima, et ut expeditum pedem reflectat, Alexandrum monet. Audiit ille, vertitque se, et revertit ad Christianam, et Montem-Toparium. Porro, ut vi occuliorum factum id scias, exultabundi prædones Martis-Castellani attigerant prius, quam Alexandrum abesse cognoscerent. Illic ore indignabundo suam quisque indigentiam accusantes, quando opulentum amiserant, alterumquoque paupertium non illubentes dimiserunt.

Vulnus su-
bito curat.

46 Non minus commodam opem ab eadem Sabhatinus quidam, architecton Pisanus accepit. Is ædificando monasterio sedulam applicans manum, pedem offendit graviter in clavo, cujus periculosam cuspidem improvise calcaverat. Sed non tam ei vulnus doluit, quam quod Pisas frustra cogitaret; quo illi ex negotio proficiscendum erat. Coulolere Virgo, et prece ad Deum concepta, obligare plagam ejus levi fasciola, atque ut posttridie Pisas ambulet intrepide, animam addere. Simul ad urbem pervenit, sollicitus de plaga inquiri. Sed illius etiam vestigium fascia, an manus Virginis? neutra tamen sine numine, quasi deferserat.

Mulieri infe-
cundæ pro-
lem impetrat.

47 Crebra hæc et stupenda erga multos beneficia, quæ tota Etruria rumore magno differebantur, accenderunt etiam civem Lucensem, Francuceum, ut et ipse aliqui Christianam rogaret, certus impetrasere. Erat viro improles uxor, sed liberorum cupientissimus animus. Venit ergo Crucis-Castellum, et conjugis vitium, suum desiderium Virgini explicat, supplicatque ut voto suo potiat. Se nihil dubitarum de eventu, si illa tantummodo anneret, quæ caelum hæcenus semper hahnisset exorabile. Illiusmodi precibus Virginem dies aliquot fatigaverat, cum ad Lucense iter expeditus, spes iterum suas ei commendat. Tum Virgo (sciebat Deum non surdas aures roganti præbuisse) ad Francuceum: An satis, ait, factum tibi erit, si filiam tibi tua uxor genuerit, quam huic postea monasterio offeras? Ille vero: Multo potius, inquit, hoc, quam aliud quidvis ambio. Audivit te Deus, reddidit Christiana: in ejus nomine revertere, et voluntati ejus conformiter vivere memento. Paulo post Francucei uxor portavit iterum, ipse deinde filiam (Jacobam dixere) ad Christianam: quæ, ubi per ætatem licuit, monachæ habitum induta tam religiose vixit, ut non tam precibus impetrata, quam electa et a Deo in custodiam singularem accepta videretur.

Exhausta
vasa vino mi-
raculose im-
plet.

48 Suis quoque deesse non poterat, quæ tam prona erat ad extraneos. Bono gloriose famæ odore excitatæ concurrerant undequaque virgines, et monastico instituto iniunctas se Christianæ dederant tam multæ, ut earum numerus jam grandior esset, quam ut commode ali omnes possent. Deficiebat ergo quodam

die in vasis vinum, ut nihil reliqui esset, quod posttridie sororibus ministraretur. Sollicita Virgo tenellarum agnarum, quibus pasca defore previdebat, nisi provideret supremus Pastor; inuncupatis precibus eum rogat, ut suarum in necessitatis articulo ne oblivisceretur. Uno verbo id insinuasse plus satis erat. En ille adest illico, et ubere vindemia implet penum. Quod mirandum ne per vulgi ora iret, severis silentii legibus sanctimoniales omnes obligaverat. Erupit tamen. Quidam enim, cum ad replendum vas, quod inane momento temporis ante fuisse non ignoraverat, amphoram admovisset, vidit magna vi ebullire, et in terram vinum abundanter diffuere. Attonitus ergo primo obtutu ad nunquam eatenus visum prodigium, proripit se foras, et quod viderat, statim toto oppido divulgat.

CAPUT VIII.

Obitum suum atque prædicit: moritur: sepelitur.

Illisec studiis occupatam, non imparatam tamen morbus invasit. Neque enim satis visum est Domino, sponsam habere diligentem per omnia magnarum virtutum vestigia subsequam, nisi passionis quoque suæ torculari eam subjiceret, et expressis sordium omnium minutis etiam pulvisculis, ex dignum holocaustoma amoris sui igni consummaret. Paralyti ergo illam tres omnino annos lecto affixit, afflictique tam valide, ut latere dextero penitus finerato, quotidie cetero corpore millies mori videretur. Nihil tamen minus læta exporrectaque fronte, et ore ridenti, laudabat eum inter tormenta, quem pro se mortis amaritudinem gustavisse non illibenter, dicebat. Docebat suas ipsas sorores condolescentes forti animo esse ad sufferendum pro dulci Jesu, quæcumque tempestas ingruerit. Certe nulla pona tam gravis illi unquam incubuit, quæ mentem ejus, quam in caelum defixerat, turbare posset, aut flectere ad humane infirmitatis deliquium. Sed quo major erat dolorum procella, tanto altius firmiusque fluidabat suæ in Deum fiducia anchoram: adeoque, tum primo veram animi malaciam experiri, dilectoque suo tranquillius inmiti meditando orandoque videbatur. Non est tamen passa Antistita, eum transire ultra ad oratorum, ubi sacris operanti Presbytero assistere, et præsentem in hostia sacra Deum adorare solebat. Notaverat enim viribus eam omnino destitui. Edicionem ergo illi imperiosam habet, et jubet quiescere: Deum, scilicet omni-tuentem esse; et cordis intima, ipsamque mentem penetrare. Non ausa contra hiscere, tanto libentius auscultavit Antistite, quanto se graviozem sororibus molestiam addidisse sciebat, quarum humeris ad sacellum ferebatur. Verum enim non caruit premio suo tam prompta obedientia.

Paralyti fa-
borat annis
tribus.

30 Nam, quem videre sub panis velo latentem non licebat, cernebat extra omnem nubem conspicua, quoties Sacerdos faciebat. Id conscientia suæ præfecto Patri Joanni indicavit quidem, sed sub eodem, quo peccata solebat, sigillo: a quo non prius liberum pronuntiat, quam ipsa in vivis esse desiisset.

Videi Chri-
stum.

31 Pulsante fores ejus, et vocante ad coronam immarcescibilem ultimasque nuptias Sponso dulcissimo, coepit propinquam æterni gaudii felicitatem quasi concipere, emissis toto corpore radiis, qui adstantium oculis fulgore suo præstingebant. Itaque summam vitæ suæ horam prædixit; ut et pleraque multa de patriæ tumulibus, monasterii raris eventibus, aliisque: quæ non incassum dicta fuisse, post-nata tempora deprehenderunt. Vocatus cæteris sanctimonialium eum Antistita universus. Ab hac primùm, deinde reliquis singulatim, Christiana, veniunt, si qua deliquisset, submissis animo flagitare, omnium anplexus ambire; naonere deinde omnes simul piis lacrymis, vota quæ Deo nuncupaverant, libenter reddere; virtutum

Horam obitu
sui prædicit:
multaque
alia post se-
cultura

tutum omnium basin humilitatem in caris et primis habere; sequi alacriter animarum Sponsum quo præierat, assumpta in humeros cruce: denique proximum amare, sed super omnia Deum, et hunc pro ultimæ voluntatis testamento sororibus discipulis suis scribere. Ibi continuo omnes in fletum prorumpere, et femineum ululatum. Hæc vero nomen JESU identidem salutando, corporis relicto impedimento libera ad caelos evolavit pridie Nonas Januarias c1600, cum LXX, annos vixisset, quos omnes ab ipsis matris uberibus, Deo ejusque obsequio impendit. Sanctum Augustinum et Divos Augustinianos Christianæ in transitu adfuisse scriptorum firma opinio est: credo, ut quam aliis sæpe, ei quoque ad caelum viam præmonstrarent.

Vita defungitur.

Ab Angelis in caelum animam ejus ferri videt Fregia.

Corpus ejus radiis illustratur.

53 De Angelis nullam habet res dubitationem; quorum inter brachia ad Superos evehi visa est a Fregia, muliere inter Pisanos nobili, cum summa in aede precibus intenderet. Ad quam, voce jam ultra quam humana: Gaude ait, amica mea Fregia, quia ad æternas delicias felicibus Cælicolarum manibus subvehor.

54 Corpus fulgentibus circum beatitatis indicibus radiis illustre, excivit ad sui spectaculum vicina dissitæ oppida, quæ undatim sese effundebant: ut totos dies decem neque sepeliri, neque a concurrentium halitu vitiatum aere corrumpi potuerit.

55 Primo ejusdem diei, quo animam dedit, vespere, solitis vestitum indumentis, eo loci deportatum est, ubi facile ab omnibus videri posset, alto in capulo, circumque lucentium tedarum denso ordine stipatum. Et ecce novum ostentum. Omni populo spectante prodeunt e claustris monasterii quinque monachorum biniones, sereno vultu omnes venustæ, pares corporis habitudine et viridi ætate, quæ annos non amplius XXII numerare videbatur, indutæ vestem quasi Angelicam, concolorem illi, quam ferre Christianæ in more erat, velo oblongo tectæ caput; ambiunt fere trum, et componunt reverenter corpus ad considendum. Populus mirari publico abstinere solitum sodalium, hæere in tam luculento earum vultu obstupidi, et quasi saxei a monstro Medusæo. Venisse ad officium funerale defunctæ persolvendam, eamque in rem veste tam splendida donatas esse ab Agnolo cœnobii benevolo Mæcenate, suspicio erat: quare fuit, qui vulgus arcere, et oratorio excludere vellet, ne qua sororibus justa parantibus impedimento esset. Sed cum ore ad gravitatem composito quidem, sed muto, aliquam-longo tempore religiosam stationem servassent, ingruenti densæ noctis caligine, eodem, unde exierant, redierunt. Persuasum id sibi omnes diu habuerunt, donec cum Virginum Antistita Presbyteri quæsi, responderunt nunquam ad id officii sorores convenisse; sed neque esse in toto cœnobia tres id ætatis et formæ; præter-illa singularum indumenta esse vetera et lacera, ut non potuerint decenter se oculis vulgi conspicuas dare: credere se potius (si illi vellent oculis sui credi) fuisse sodales B. Christianæ pridem mortuas (erant illæ numero decem) quæ matri suæ et inagistræ honorem illum publicum exhibitum ivissent. At nihil hoc quidem videri potest, præut alia sunt, quæ ab obitu plurima maximaque patravit.

Funus ejus sanctimoniales pridem defunctæ stipare visæ.

CAPUT IX.

Varia ejus meritis edita miracula.

Ex famulatio cœnobii domestico mulier ancilla, quæ negotia foris expediunda accurabat, nomine Laurentia, morbo comitiali obnoxia, tam crudelem interdum paroxysmum patiebatur, ut jactato immaniter corpore, vultum aliave membra laceraret, multis post sequentibus diebus ad omne opus inutilis. Cum se eo, quo vivere desiit, temporis momento, Beatæ Christianæ commendasset, nunquam dein valetudinis ullum incommodum, nullum morbum experta, gratias egit suæ sospitrici.

Morbus comitialis curatur.

57 Per eos dies puellus quidam, seu innocenter, seu petulanter, ex oblati cereis unum secum asportaverat. Domi jussus patri eadem vespera ad promendum vinum in cellam descendenti prælucere, non veretur sacrum hunc cereum accendere. Sed accedere ad dolium ipsum non potuit: dissiliebant enim fragore magno rupti circuli, et soluta tabularum compage undique vinum fluebat. Pater, qui pone puerum sequebatur, quo nescio religionis scrupulo anxius, rogat voce aspera, quid culpæ isto die admisit. Ille, nihil circumlocutus planis verbis fatetur se candelam istam ex ara monasterii hodie subduxisse. Illico pater in genua provolvitur, et a caelo filii delictum deprecatur, restituendi cerei voto concepto. Et ecce novum prodigium. Subito, quasi congelatum stetit vinum, non potens ultra fluere dolio quantumvis soluto.

Auctore CORN. CURTIO Qui cereum illi oblatum abstulerat puniunt.

58 Eadem virtute et sanguinis profluvium stitit. Factum tribus verbis edicam. Mulier quædam laborabat hæmorrhoidis nullis medicinæ subsidiis curabili. Fluentem enim sanguinem prohibere nemo medicorum poterat, nemo sistere imminentem mortem. Jam linguæ usum amiserat, et animam ipsam agebat stantem in limine ad exeundum. Aderat pollinctor qui lavaret cadaver, vocabantur sandapilarii qui ad sepulturam efferrent, cum parentes filiam ad sepulcrum Christianæ abjiciunt: quæ pie invocata, sanguinem e vestigio stitit, et fugientem animam revocavit. Sed quid miramur stare vinum, aut sanguinem ad Virginis nutum, quando orientem solem vidimus ejus jussu stetisse?

Invocata sistit sanguinis profluvium.

59 Ut mirum quoque non sit rebelles genios magnum in se Virginis imperium fassos esse; quando eodem statim, quo ad Superos transiit die, obsidionem qua decem Crucis-Castellanas feminas diu impotenter presserant, solvere coacti sunt.

Decem eurgumenas liberat.

60 Hinc crescens tam rarorum miraculorum fama, mirum, quantum et fiduciæ et religionis finitimis Florentinis adjecerit. Inter eos civis quidam decem et quatuor annos oculorum usu carverat, omni in posterum videndi spe destitutus: nisi quod videret jam plus sibi in Christianæ meritis subsidii positum esse, quam in omnium medicorum arte. Ad aram illius perductari voluit. Venit, vidit, et vicit pia prece potentiam omnium chirurgorum. Sacerdos gravis ex ordine Prædicatorio, qui hunc a privatione ad habitum miraculosum transitum præsens notaverat, eodem loci pro concione bene denuo examinatum prodigium explicavit, et ad Dei laudem, Beatæque venerationem luculento præconio homines, qui circiter bis mille accurrerant, excitavit.

Cæco oculos reddit.

61 Alterum Florentinum sub annum c1600 vexabat aposterna, inquietum malum. Is erat Lippus Adimarus, vir sanguine nobilis, quem in dextero latere id mali modo tam crudeli exercebat, ut omnem diu noctuque quietem illi inturbaret. Porro Adimari uxor habebat in pretio crucem corallinam, quæ a venerandis Christianæ lipsanis pro ornamento aliquando pependerat: credebatur enim (ut semper ad pietatem pronior hic sexus est) a tactu tam sancti corporis virum supernaturalium aliquid cruci suæ adhæsisse. Eam ergo pro malagmate, malo applicat, et in Christianæ tutelam conjugem suam prece calida mulier committit. Non fuit inanis ea fiducia. Momento temporis rupto apostemate dolor etiam omnis fractus est, et vidit clare Lippus se integre convaluisse.

Apostema curat.

62 Monachus quoque Alti-passanus, monacham Sanctam, quæ in alios tam rara beneficia quasi dephebat, se habiturum facilem credidit, si adiret. Hic a diutina paralysi male habitus, manum alteram pro trunco gestabat, etiam ad cibum sumendum ineptam. Incommodi hujus gravi tædio adfectus, ad Christianæ tumulum visit: illic, inter precandum cælesti instinctu monitus, triduum trinociumque obliæret, et salutem integram pie exspectat, et plene adipiscitur.

Paralytico vires restituit.

Auguſtore
Corn. Cæſario.
Mortuum
puerum ad
vitam revo-
cat.

63 Multo illuſtriſſimum et maxime ſtupendum eſt, quod S. Miniati oppidum vidit. Ibi puerulus, cui nomen Petrus, improviſo lapſu in foſſam aquæ plenam ſeſe immerſerat. Suffocatus in ea jacuit ſolidum diem, mortuum fuiſſe quis ambigat? talem eum parentes poſt longam quæſtionem repererunt. Tollere ex aqua placuit, ut terræ mandaretur. Oculi ſedes ſuas exierant, ut nemo non crederet, animam quoque ſuas reliquiſſe. Nihil parentibus præter plorare relictum erat. Quod ubi inſigniter factum, venit iis in memoriam prodigiorum copia, que ad invocationem B. Christianæ facta ubique deprædicabantur. Salutem filio certam ſibi promittunt, ſi eum ſanctæ Virginis filiei commendarent. Votum ergo concipiunt, ſi puer ad vitam redeat, eum perpetuo monaſterii obſequio ſe dicaturus, deinde miraculi teſtimonium, puerulum cereum ad aram ejus oblaturos. Non fellit eventus. Reſpiravit mortuus, et cum eo tantum non mortui parentes.

Ex puella de-
monum eſcit.

64 Non minus miſerandum ſpectaculum fuit ſuis parentibus filia quædam Crucis-Caſtellana, quam hoſpes infernalis diſtinit diuturno incolatu, et habuit peſſimis ſane modis. Cui enim non ipſa morte videatur vita magis miſerabilis, cum tali inquilino; præſertim, quando nullum pellendo huic malo remedium invenitur? Fruſtra adhibebantur ſacra carmina, preces caſſe virum erant. Non poterat contumax demon illis devotionibus moveri. Humani auxilii nulla ſpecula ſupererat. Hinc, ut fieri amat, quando hoc deficit, itum ad Deum et B. Christianæ aram. Corrigiam Virginis (Auguſtinianæ religionis diſcriminales ſignum) in vexatam puellam injicunt: et ecce (quantulæ rei quantam virtutem!) ebullire mox ſtygius obſeſſor, et hoſpitiſum excedere, puellamque exinde liberam ſoſpitemque relinquere.

CAPUT X.

Alia Oringæ miracula.

Duobus poſt annis, milieſimo, inquam, trecenteſimo et trigieſimo, Sacerdos quidam de familia Carmelitarum (nomen ei P. Henricus erat) cum altero fratre itineris comite, Crucis-Caſtellum Pſis advenerat, B. Christianæ ſacra lipſana veneraturus: et jam ſolutis, quas conceperat, precibus, domum maturabat. Fluvius Era tranſeundus erat. Aberat a pontone ſuo portitor; neque erat alius, qui vicem ejus, in alteram illos ripam tranſmittere auideret. Valide enim auctum menſtrua pluvia flumen in vicinos agros exundaverat, et rapidius volebatur, quam ut imperitus aliquis naviculæ elavum regere poſſet. Carmelite nihilominus rogare duos ibi propter aquam ſtantes viros, ut hanc ſibi operam gratificarentur. Negare hi primùm, et excuſare rventiua aquarum inſuperabilem impetum; donec irremiſſa monachorum flagitatione vincti, tandem in navigium ingreſſi, trajicere niſi ſunt, ſed fluvium iratum. Ille enim nove e nubibus cadenti imbre irritatus inſurgit, fluctibusque tam gravibus cymbam oppugnat, ut irrumpeuti aquarum turbine oppreſſa, nutare et ſidere clare videretur. Periclitari maritos ſuos cernunt ſtantes in ripa mulieres, et miſerabiliter vociferantur. Præficarum iſtarum leſſu monitus P. Henricus advertit vite diſcrimen, in quo cum aliis jactabatur: ſpe humani auxilii conſeclanata, in celum vertit lacrymantem oculos, et conceptiſſimis verbis. Glorioſa, ait, Virgo Christiana, non ignoras tui cauſa hoc itineris a me ſuſceptum; auxiliatricem in his anguſtiis mihi manum præſta, et ego tibi perpetuum obſequium ſpondeo annui in pane ſolo et aqua virginis jejunii, quo pervigilium natalis tui cultum et veneratum ſibo. Nondum votum totum edixerat. Et vident ſe, ſed quo bono vento neſciunt, ad ripam Era appuliſſe.

Carme ita ſa
naſtragii pe-
nulo expe-
dit.

66 Niſi medio in oceano hæc aura felix Saccucio aſpiraret, certum mari et ventis ludibrium anno cccccxlv debuiſſet. Is ex Italia ſolverat de portu ſuo, (Liburnenſis erat) iter in Flandriam inſtituens. Satis proſperum curſum aliquandiu tenerat, cum ventorum formidoloſa procella ſurgere, et in navim incubare, momentoque huc illic diſcicere cepit. Omnium oculis præſentiffima mors oberabat. Salutis anheoram Sacencius ſibi B. Christianam invocat. Vovet ei peragrationem, ſi periculum hoc ſalvus evadat. Voto facto, poſnere venit, iratque maris furor ſubſedit. Ille vero Crucis-Caſtellum reverſus, inſiſit ad beate Virginis tumulum, et cereum gratiarum teſtem ad aram ejus obtulit.

Sacerdum
quoque La-
burnenſium.

67 Cum nullus Etruriæ angulus ſit, qui non aliquid beneficium acceptum B. Christianæ ferat, tum vero Crucis-Caſtellum ſe civi ſue maxime patrocini vinenſis obſtrictum fatetur: ut non modo Sospitricis illi titulum, ſed Alexicacæ et Averruncæ nomen debeat. Argumenta huic rei eſſerant. Magna hoſtium manus, Crucis-Caſtellanum iter populabundi tenebant, ut in oppidum ſubitario impetu irruerent, et quantum quantum erat deprædarentur. Sub ipſos pæne muros acceſſerant ad prædam inſubantes; cum rebelles et refractarii equi nullis calcaribus adigi poſſent, ut procederent; ſed flexis poplitibus quaſi venerabundi, locum, quem direptum ibant, adorarent. Inceſſebat religio neſcio que milites, ut oppidum, quod bruta venerarentur, vererentur accedere. Coire juſſi Præfecti et rogati ſententiam, quid agendum. Statutum, in oppidum emiſſarios dirigere, qui indagarent, eſſet ne intra muros aliquid honore non vulgari, cultuve dignum. Audiunt Christianæ ſacras exuvias fulgere iſtic miraculis, et in numero Cælitum apud cives et finitimos haberi. Dux militiæ præſtito ante jurejurando nihil damni ſe illaturum oppido, oppidanisve, copiam tumuli viſendi impetrat. Reverenter oratorium Virginis ingreditur, factiſque ad Deum et Divam humiliter precibus, reliquit poſteris ad miraculi teſtatiſſimi memoriam, equi ſui ferream ſoleam, que ad ædis januam clavis trabalibus adfixa etiamnum monſtratur.

Crucis-Ca-
ſtellum a
predandis
ſervat

68 Alterum patrocini ejus magis recens eſt argumentum, quod Clementis VII tempore accidiffe hiſtorie memorant. Hibernabant Caſtello-Crucis turma militum Hiſpanorum, et non aliter quam Sagunti olim, ſimul pugnabant cum hoſte crudeliſſima atque inſeſtiſſima fame; que horreis omnibus exhaustis, deſpoliatisque granariis mortale jejuniium toti oppido interminabatur. Ut ei fortiter reſiſterent quaſita media remediaque, non inveniebantur. Sycophanta quidam, cui ad infinium ventrem fames adhaſerat, ut inanimentis explementum aliquod reperiret, clamat in cœnobio abundare inſignem annonam. Facile perſuadebatur præda eſurientibus lipis. Nulla mora; militum Tribunus illic ſe proripit. Vident, accurrunt Crucis-Caſtellani: et ad tumultum reſpectare cepit. Ibi ille multa excuſare, non eſſe animum ſibi noxium, non modo nullum ſe virginibus damnum illaturum, ſed prohibitorum etiam vium omnem, et ſerio ac ſevere puniturum: tantum rogare, ut liceat de rumoris veritate oculorum ſuorum teſtimonio arbitrari. Tam lenibus verbis facile priorem januam occupare potuit: ſed ut ne alterari videret, divina manus ei glaucoma ob oculos objecit. Clamantem Tribunal: Edicite me, milites raperunt. Cæcus jam, cum videret facinus ſuum, ſevero militibus edicto vetuit propius monaſterio accedere, et poſt ſuſas ad Virginem preces, iterum pulſa nocte lucem vidit: ut in Christiana tum Solem agnoſceret, que oculis diem pro habitu auferret, referretque.

Militum Hi-
ſpanorum
Tribunum
monaſterio
annonam au-
ferre parantem
excitate
punit.

Reſiſcentem
curat de-
rui.

Hæc de multis pauca, cui hæc non ſufficiunt, licebit ei F. Honorium Crucis-Caſtellanum adire, miraculorum B. Christianæ Italico calamo pleniorum ſcriptorem.

XI JANUARI.

SANCTI QUI III ID. JANUAR. COLUNTUR.

S. Balthasar Rex, unus e tribus Magis.	S. Cyriacus,	} Martyres, in Hispania.
S. Hyginus, Papa Martyr, Romæ.	S. Ebcianus,	
S. Philoromus,	S. Castolius,	
S. Eugenius,	S. Morositus,	
S. Quinctus,	S. Castolius et alii vi,	
S. Januarius,	S. Petrus,	
S. Saturninus,	S. Severus,	} Confessores, Alexandriae.
S. Vincentius,	S. Leucius,	
S. Polyeuctus,	S. Salvius, Martyr, in Africa.	
S. Candidianus,	S. Alexander, Episcopus Firmanus, Martyr, in Piceno.	
S. Philoromus,	S. Palæmon, Abbas, in Thebaide.	
S. Leucius, Episcopus, Brundusii in Italia.	S. Hortensius, Episcopus.	
S. Agentus,	S. Theodosius, Antiochenus, Abbas in Scopulo.	
S. Donatus,	S. Honorata, Virgo, Papiæ.	
S. Augustinus,	S. Theodosius Cœnobiarcha, in Judæa.	
S. Salvius,	S. Anastasius Abbas, } Suppentoniæ, apud	} montem Soractem, in Italia.
S. Felix,	S. Anastasius Abbas, et ix monachi	
S. Donatus, Presbyter,	S. Vitalius, sive Vitalis, monachus Gazæus, Alexandriae.	
S. Florus,	S. Salvius, Episcopus Ambianensis in Gallia.	
S. Geminus,	S. Egwinus, Episc. Wigorniensis in Anglia.	
S. Pacius,	S. Tato, monachus in Samnio.	
S. Pausalinus,	S. Paulinus, Episcopus Aquileiensis.	
S. Eugenius,		
S. Stephanus,		
S. Philo,		
S. Felicitas,		

PRÆTERMISSI VEL IN ALIOS DIES REJECTI.

- S. Gaspar Rex. *Molan. Ferrar. ms. Florarium, Sausaius in supplemento Martyrologii Gallicani; qui, cum aliis quoque auctoribus, tertium eum facit inter Reges Magos, ut mox dicemus, cum de S. Balthasare sermo erit. De Gaspare egimus* i Januar.
- S. Absalmus. *ms. Rhinowicuse, ast Martyrologium S. Hieronymi a Laurentio Epternacensi transcriptum Alolanum vocat. Remur eandem esse, de quo nos* iii Januar.
- S. Petrus Ascetes. *Molanus in Addit. ad Ussard. Idem est qui Absalamus* iii Januar.
- Eductio Domini de Ægypto. *Raban. Beda, Notker. mss. De ea egimus* vii Januar.
- S. Julianus Martyr, sub Marciano Præsidente gladio peremptus. *mss. Lactense et S. Martini Tornaci. Eum celebravimus* ix Januar.
- S. Guilielmus Bituricensis Archiepiscopus. *Maurotyc. Nos* x Januar.
- Sancti Angeli coluntur hoc die a Græcis. Ita *Menæa*: Eodem die, Synaxis Sanctorum innumerabilium Angelorum. Agitur vero in martyrio, sive templo S. Anastasie in Rostris Domini. *De eo templo egimus 10 Januarii ad vitam S. Marciani.*
- S. Marcus Apostolus a Græcis celebratur hoc die, de quo *Menæa*: Et commemoratio sancti Apostoli Marci, juxta Taurum. *Vicus erat Constantinopoli Taurus, cujus Zonaras meminit tom. 3, in Nicephoro Botoniæ, et Descriptio urbis Constantinopolitane regione 8, ubi et porticus sinistra Taurus usque basilicam Theodosianam. Hic porro Marcus vel est Evangelista, de quo 25 Aprilis agemus; vel Joannes Marcus Bibli Episcopus, de quo 27 Septembris.*
- S. Stephanus. *Menæa*: Et S. Stephani in Placidianis, scilicet adibus, prima vel decima regione. *An hic sit protomartyr Stephanus, an alius, nos latet.*
- S. Felix in Africa. *Rhinowicuse ms. Forte is est Felix, qui hoc ipso die inter Hispanos Martyres recensetur.*
- S. Theodori fit Constantinopoli commemoratio, ut patet ex *Menæis*: sed quis ille sit e pluribus ejus nominis, non exprimunt.
- Dius, *Hierosolymorum 31, vel 32, Episcopus, (de quo S. Epiphanius lib. 2, hæresi 65, et Nicephorus,) Sanctus appellatur, referturque hoc die in ms. Florario Sanctorum. Nihil adhuc de ejus publica veneratione reperimus.*
- S. Eupraxiæ faciunt Græci commemorationem, ut ex *Menæis* patet. Mater est fortassis S. Euphrasiæ, quæ, ut in hujus vita 13 Martii dicitur, religiosissima mulier fuit; sed Euphraxia usitatus appellatur.
- S. Agapius Archimandrita memoratur in *Græcorum Menæis*, ignotus etiam nobis.
- Lohemellus, unus e primis sodalibus S. Convoionis hoc die obiit, vir prudentia, scientia, et pietate conspicuus, miraculis in vita et post mortem illustratus, ut in vita S. Convoionis 28 Decembris dicemus. Sanctus a *Menardo* appellatur, referturque hoc die; Beatus a *Saussaio*, qui nullum ei certum natalem assignat. *Albertus Magnus de Morlaix*, qui uiper vitas Sanctorum Britannicæ Armoicæ magna diligentia collegit, hunc inter Sanctos aut Beatos non recenset; licet ejus in S. Convoionis vita honorifice meminerit.
- Petrus Urseolus, ex Duce Venetorum monachus in canobio Cusanensi S. Michaelis, (de quo canobio egimus 3 Januarii in Flamidiano) refertur hoc die ab *Hugone Menardo*, *Wion*, Ferrario; a quibus Beati titulo ornatur, Sancti a *Dorgaio* et *Saussaio*. *Antonius Vincentius Domeuccus*, cum diligenter Sanctos Cusanensis monasterii recenset, Petri Urseoli non meminit. Laudatur ejus sanctimonia a *B. Petro Damiano* in vita S. Romualdi 7 Februarii, et aliis. Hunc

EX VARIIS.

3 *Januarii inter omissos confundimus cum Urso Patriciaco, sive Badoario, qui in cenobio S. Felicis monachus factus vitam sancte exegit; nec ipse tamen, quod quidem sciamus, Cœlitum catalogo ab Ecclesia adscriptus.*

Wernerus Episcopus Merseburgensis. *Ferrar. Multos hic quidem et graves pro Ecclesie defensione labores suscepit; haud remur tamen publice colit.*

Commemoratio fit hoc die in ordine Cisterciensi Episcoporum et Abbatum ordinis, ut potest ex Breviariis, et Menologio Chrysostomi Henriquez.

Petrus Conventinus, monachus in Hemmenrode, Ord. Cisterciensis, Apostolus Livoniae. *Chrysostomi Henriquez Kalendarium Cisterciense Divione editum; non producit an colatur.*

Bernardus ordinis Prædicatorum Catanæ in Sicilia, Beatus appellatur ab Octavio Cajetano, et Ferrario. *Haud comperimus an colatur.*

Ludovicus Potier, Prior Carthusiae Gandensis. *Royssius in Auctario ad Molanum. Non colitur.*

Joannes Hortulanus, ordinis Minorum, hoc die obiisse traditur anno 1301. *Salvaticæ, magna opinione sanctitatis. Cujus vitam fise describit Marcus Ulysipouensis 3 part. Chronic. lib. 8. decem capitibus, et Joannes Marietta lib. 17. cap. 21, 22, 23.*

S. Tatiana Martyr refertur a Galesinio in *Notis hoc die. Ea est, de qua* XII *Januar.*

S. Eadredus Abbas Rievallensis. *Menardus. Nos* XII *Januar.*

S. Martha, conjux S. Marii, Martyr, refertur hoc die a *Silvano Ruzsi tom. 1, de feminis sanctitate illustribus. Ejus, mariti, æstliorum Actadabimus XIX Januar.*

S. Mairus multis verberibus excruciatu exspiravit. *Menara. Raderus suspicatur hunc S. Maurum esse,*

qui cum S. Papiæ fastibus cæsus colitur XXIX *Januar.*

S. Paulus Simplex. *Matrolyc. et Martyrol. Gernonic. Nos de eo agemus* VII *Martii.*

S. Gregorius Nazianzensus. *ms. monasterii S. Martini Treviris, et ms. S. Marix Ultraject. At ms. Rhinow. solum habet: Et S. Gregorii Episcopi. De Nazianzeno agemus* IX *Maii.*

S. Beandannus Abbas refertur hoc die a *Saussain, Matrolyc, Martyrologio Germanico, Dorganio, Wion, oliis. Quidam Blandannum vocant. Wion eundem esse censet qui Brandanus, de quo* XVI *Maii.*

David Rex Scotiae. *David Camerar. An sit in Sanctorum aut Beatorum album relatus disquiremus* XXIV *Maii.*

S. Potentini Diaconi, S. Felicii Presbyteri, S. Simplicii militis, Martiurum, ad Steyrfeldense monasterium Transilvia hoc die consignatur a Carthus. Col. in Addit. ad Usuard. et Martyrologio Germanico. De iis agemus XXVII *Maii.*

S. Salvius, Episcopus Engolismensis, Martyr. *Martyrologium Germanicum. Galesinius vero et olii eum hic cum Ambianensi confundunt, ut dicemus hic ad vitam S. Salvii Ambianensis. Colitur Engolismensis* XXVI *Junii.*

S. Annarius, Episcopus Antisiodorensis. *ms. Florar. Nos* XXV *Septemb.*

S. Egelhotus, Archiepiscopus Cantuariensis. *ms. Martyrologium SS. ord. S. Bredicti. Verum Menardus, Wion, Martyrolog. Anglicanum, aliique eum referunt* XXX *Octob.*

S. Melchisedes Papa. *ms. monasterii S. Martini Treviris. Et certe in ms. nostro de Natalibus Pontificum, mortuus dicitur in Id. Januar. Colitur tamen* X *Dec.*

DE S. BALTHASARE REGE.

M JANI ABIL.

Trium Regum natus.

Supra diximus sanctorum trium Regum Magorum agi quidem die Epiphaniæ memoriam, Translationem celebrari Coloniarum xxiii Julii, singulorum tamen diversis diebus natalem recoli, Gasparis quidem 1 Januarii, Melchioris VI, Balthasaris XI, quamquam non desunt, qui Melchiorum 1, Balthasarem VI, Gasparem, quem tertium inter sanctos illos in viros faciunt, XI venerentur. In enim ms. SS. Florarium hoc die: Commemoratio obitus tertii Regis in Oriente, scilicet S. Jaspas, qui obiit anno ætatis suæ cix Molanus in addit. ad Usuardum: Coloniae, obitus Jaspas, tertii Regis, festum duplex. Ferrarius: Coloniae Agrippinæ festum S. Gasparis Magi. Consentit Saussain in supplemento Martyrologii Gallicani, et Broelmannus infra.

S. Balthasaris XI Januar.

2 *Secuti sumus martyrologia: antiquum Coloniense excusum ann. 1490, in quo isthæc habentur: In Oriente S. Balthasar Regis et Antistitis; qui hac die obdormivit in Domino, divino sacrificio in ecclesia prius celebrato ac sumpto. Carthus. Colon. in addit. ad Usuardum editis anno 1521. In Oriente S. Balthasar Regis et Episcopi; qui tertius inter tres Magos, hac die obdormivit, divino sacrificio in ecclesia prius celebrato ac sumpto. Eodem fere Martyrologium Germanicum.*

Aiorum eo die commemoratio.

3 *In eadem Coloniensi Ecclesia commemoratio fit hoc die omnium trium Regum. Idem Carthusiani Coloniarum. Hoc etiam die, vel secundum aliquos sequenti, festiva memoria agitur trium insularum Magorum. Consentit Martyrologium Germanicum, et quædam Kal. mss. Galesinius vi Januarii in Notis, in die illorum conungunt natalem his verbis: Hoc ipso die agitur etiam dies natalis trium sanctorum Magorum.*

4 *De hac tum communi trium Regum, tum peculiari S. Balthasaris solennitate, isthæc ex Ægidii Golemi, viri eruditissimi, mss. Fastis Sanctorum Coloniensium,*

nobis suppeditavit Joannes Ganansius noster in Id. Januarii: Metropolitana Coloniensis Ecclesia, presentibus Canonicis Diaconis collegiorum Cunibertini et Mariani in gradibus, et Scabinis Coloniensibus, celebrem agit natalem obitus tertii Regis ex illis tribus Orientalibus Evangelicis Magis, Gentium primitiis, quinatum Salvatorum eum muneribus adorarunt: in ejus honorem totus chorus quasi festivi tripudii signum prodit, quod omnes dextra faciem tenentes, diademate hederino, aurichaleho et purpura intexto, coronati, divinis assistant. Reliquis quidem duobus sanctis Magis, in vetustis mss. et ex Ecclesie Coloniensis traditionibus, suus eternalis dies adscribitur; videlicet ipse hujus mensis Kalendæ, et sexta dies; sed quod universalis Ecclesia illis diebus majoribus festivitibus præpediatur, proprio officio divino non honorantur, atque hic tertius, de quo mss. nostra Martyrologia sic loquuntur: in Idus Januarii, in Oriente S. Balthasaris Regis et Antistitis, qui obdormivit in Domino divino sacrificio in ecclesia prius celebrato ac sumpto. Usuardus ms. Philippus Ferrarius hodie de S. Gaspare habet multa. Ipsi Evangelicis Magis L. Flavius Dexter martyrii palmam tribuit. In vetustis rituum sacrorum libris dicitur, hodie in obitu tertii Regis tripudium esse.

Hujus diei Coloniæ celebratio.

5 *De hac tripudio et celebritate idem Ganansius ex ms. Calendario Sanctorum Coloniensium Stephani Bræmanni V. CL ista nobis eruit: Celebris natalis est in Metropolitana Coloniensi basilica, non aliis, obitus tertii Regis, qui Gentium primi primitus obtulerunt eum adoratione sua munera. Ut Sancti in Metropolitana eadem Coloniensi Ecclesia in generali Litania (Sancti tres Reges orate pro nobis) invocantur, et nocturnos habent Lectionum ix Memorabile, quod pro Lectionibus matutinis basilica Metropolitana tunc canit: Anno Christi Salvatoris lxxv (opinio an*

a Passione an a Nativitate) Magos hos, jam Sacerdotes post Evangelizationem, ac velut Episcopos, ad Natalitia concelebranda in regalem ecclesiam urbis Sewe cum aliis pluribus convenisse, ibique natu majorem, Melchiorem nomine, centum decem et sex annorum, octava Natalis Domini, quæ Januarii prima est; inde sexta mensis ejusdem die Balthasarum secundum, suæ ætatis annu duodecimum centesimum agentem; mox et tertium Jasarum annu ætatis cix, et singulos quidem peracto liturgiæ sacrificio feliciter decessisse: ipsoque in sepulchro, huiusmodi tempore, pluribus aspicientibus, primum secundo dexteram locum, duos medium tertio veneranter cecidisse. Cui relationi consentit insignis vetus pictura, quæ hodieque conspicitur interiori facie muri, quo meridionale latus chori basilicæ Metropolitanæ clauditur. Ibi quoque cum habitu Episcopali et infulis depinguntur, velut qui gentibus evangelizarant Asiaticis, quod item etiam coloribus expressum est.

6 Inter ecclesiasticos nostros sape quæstionibus jactitatum recorder, quid sibi velit illud quod in vetere Breviario quoque notatur, ex responsoriis de festo tribus postremum non cani, ut habent notationis verba Propter tripudium. Ubi fabellam alii, quasi quod Capitolinæ Virgines cum Metropolitanis Canonicis in claustrum sanctorum Apostolorum choreas aliquando publice celebrarint, quibus videndis decurtatæ preces vesperarum. Alii quod pro veteri more Christianorum in signum lætitiæ Natalitiorum festorum, cum cantu ab laicis in ecclesiis tripudiatum: cui locum dederint breviatæ preces solitæ. Sicut et hodie pueriles retenti cantus cum tintinnabalis et cantu. Et Hispanorum saltationes festivæ militum hinc in partibus, ac nostratium laicorum multis locis observat consuetudo, more ab Judæis accepto, Judicum libro, cap. ult.

7 Qui primam tenere sententiam, joco credo lepidam dare voluerunt et ridiculam fabulam: præterquam enim quod tripudium in tali loco ac tempore, inter tales personas, longe fines excedat honestatis, et disciplinæ Clericalis, quod notissimum; certum etiam non multos supra centum annos excurre, cum Capitolinæ Virgines, sub S. Benedicti regula, satis arcta clausura tenebantur, nondum seculares Canonice factæ. Posterior sententia viris doctis perplaceret, si qua moris istius apud nos reperiremus vestigia. Equid vero vetat conjicere, tripudium notare festiva cantica Natalitia, quæ de more Ecclesiarum nostratium Natalitiis diebus frequenter ac prolixè, versibus alternis ab choris, tum canentium tum organa musica pulsantium, certatim, ac prolixius hoc die, exaudiuntur: cui bono ac zelo ordinariæ preces aliquantum abscessisse tripudioque tali Christiano locus datus sit? Equidem absque auctore, sola fide mea, nihil asserverim. Et bene habet: etiam majores nostri dum Breviarium reviderent recudendum, velut impertinens abscederunt.

8 Hæc Brnelmannus. At quod subtimide conjicit, id omnino verum existimamus; nam in vitis Sanctorum aliisque scriptis Ecclesiasticis vox illa Tripudium frequentissime ea significatione occurrit. Unum idem suggestit Gamansius ex historia Translationis S. Ammonis an. Domini 1183, factæ, cui scriptor ipse interfuit, et visa narrans ait: In crastinum, quod erat Dominica intra Ascensionem Christi et Pentecosten, eadem Canonicorum candidata et spectabilis multitudo, Fratrum se conventui devote immisit, ita ut choro dimidiato unam partem Canonici, reliquam monachi adimplerent: ibi cum tanta solemnitate et tripudio, in voce exultationis, Deo et sancto Confessori processionis insignia, ac Missarum solemnia, in communi persolverent, etc.

EX VARIIS.

Quale illud.

Tripudium pro jubilo usurpatum.

Mors trium Regum et sepultura.

DE S. HYGINO PAPA.

AN. CHR. CLVI.
XI JANUARI.
S. Hygini natalis 11 Janu.

Romæ in Id. Januarii agitur natalis S. Hygini Papæ, qui in persecutione Antonini gloriose martyrium consummavit. Ita Martyrologium Romanum. Brevius Bellinus de Padua: Eodem die S. Iginii Papæ et Martyris. Hic composuit Clerum, et distribuit gradus. Consentit Molanus in Addit. ad Usuard. Maurolycus, Galesinius, Florarium, aliique, excusa et mss. A quibusdam Iginius, a Græcis Υγιος; appellatur.

2 Multi x Januarii eum celebrant, quo die Bedæ recensus, Ado, et mss. quædam: S. Hygini Papæ, qui sedit Romæ annos 4. Hic constituit Clerum et distribuit gradus. Sepultus est in Vaticano, iv (Beda in) Idus Januarii. Notkerus: Iginii Papæ, qui constituit Clerum, et gradus Ecclesiasticos distribuit. Martyrolog. Germanicum: Natalis S. Iginii Papæ; cujus sepultura sequenti die recolitur. ms. Martyrologium Ecclesiæ S. Mariæ Ultrajecti a 500 annis exaratum: Item Yginii Papæ et Confessoris. ms. Martyrol. Ecclesiæ S. Gulilæ Bruxellis: Romæ natale S. Iginii Papæ et Confessoris, qui Clerum componens, officia per gradus distribuit, et ut baptizandum seu confirmandum patrius levet, constituit. Galesinius quoque in Notis: In Martyrologio Cremonensi, jam inde usque a tempore Alexandri III, Pont. Max. (qui sedit ab an. 1159 ad 1181,) conscripto, fit etiam hoc die de S. Iginio Papa, quem Beda item huius diei in Martyrologio suo adscribit: at de omnium fere scriptorum sententia, et, quod caput est, Breviarii Romani auctoritate, nos in sequenti die adscripsimus.

3 Quo anno Pontificatum inierit, quo migravit e vita, quamdiu scelerit, non omnino constat, uti nec de aliquot ejus ævi Pontificibus; quorum ordinandæ ætati diutius immorari, nobis integrum non est. Liber de Romanis Pontificibus a consulatu Magni et Camerini anno

Christi 138, usque ad Orfitum et Priscum sedisse ait. id est an. Christi 149, Antonini Pii II. Interim ei solum annos quatuor tribuit, menses 3, dies 8, manifesto, ac sibi ipsi, aut certe tabulis consularibus contradicente, errore. Catalogus Romanorum Pontificum, Liberii tempore concinnatus: Hyginus annis 12, mensibus 3, diebus 6. Fuit temporibus Veri, a consulatu Gallicani et Veteris, usque Præsente et Ruffino. Consules fuerunt Romulus Gallicanus et Antistius Vetus anno Christi 150. Brutius Præsens II, et M. Antonius Ruffinus an. Christi 153. Atque ita se rursus character Consulatum, spatiumque temporis interimunt. Eusebius Pontici anno 1 Antonini Pii, Christi 139. Romanæ Ecclesiæ Episcopatum octavus suscepit Hyginus, annis 4. Scaligeri editio: annis 8. Notat Ponticus ab aliis anno 2. Antonini consignari Hygini initium. At diserte rursus Eusebius lib. 4 historiæ cap. 10. Telesphoro vero, primo hujus (Antonini) imperii anno, undecimo autem sui ministerii completo, ex hac luce migrante, Hygino Pontificatus Ecclesiæ Romanæ sorte obvenit. Idem omnino Niephorus habet lib. 3, cap. 25. Verum hos aliosque Græcos calculus fefellit, quod Cletum, Auacletum ruti, omiserint, ut notavit Baronius ann. 154, num. 1, qui eo anno Hyginum scribit Pontificem esse creatum; rectius Petavius 152, 13 Januarii; defunctum vero hic 11 Januarii an. 156, ille 158 censet. Abbo Floriac. ait sedisse an. 15, mensibus 3, diebus 4.

4 Mirum igitur non est tantam reperiri in recentioribus Martyrologiis Chronologiæ diversitatem. Martyrol. Germanicum abisse tradit anno Christi 144, ms. Florarium ann. 153. Carthusiani Colonienses persecutione Severi. At Severus 1 Junii anno 193, cepit Imperium, longo post Hygini mortem intervallo. Veri fortassis scribere auctor voluit; nam et liber de

alibi 10

NOT 143

Quando scelerit, quamdiu.

EX VARDIS.

Romanis Pontificibus ait : Fuit autem temporibus Veri et Marci. Nam hi, etsi anno demum Christi 161, Imperium susceperunt Antonino Pio nonis Martii mortuo, tamen jam ante erant Cæsares dicti : in Partibus enim consularibus, anno Pii 16, L. Aurelius Cæsar et Sextilius Lateranus Consules leguntur.

Ejus res gestæ.

5 Porro de Hygino pauca admodum sunt prolata literis. Liber de Romanis Pontificibus tradit natione Græcum fuisse, ex philosopho de Athenis, ejusque genealogiam non inveniri, ac deinde : Hic Clerum composuit et distribuit gradus. Illic fecit ordinationes tres per mensem Decembrem, Presbyteros 13, Diaconos 5, Episcopos per diversa loca 7, (alii 16) qui etiam sepultus est juxta corpus B. Petri in Vaticano, in Idus Januarii, et cessavit Episcopatus dies 3, Abbo, dies 2. Quod Clerum composuisse dicitur, Baronius antiquæ formæ Hierarchie Ecclesiasticæ, jam a temporibus Apostolorum constitutæ, aliqua ab eo addita, vel illustrata existimat : aut certe quæ Trujani et Adriani persecutionibus collapsa erant, restituta ab eo sunt. Ciacinius Cardinalium munus, non nomen, a principio Ecclesiarum viguisse docet; (neque enim unius hominis viribus tantam gerere molem potuisse, nisi plures Presbyteros atque ministros haberet et adjuutores) horum regiones, officia, necessarios ad sustentationem proventus, titulos, ab Hygino aliisque Pontificibus, varie ordinata, distributaque.

6 Sub Hygino Romanæ urbis Episcopo, inquit Eusebius in Chronica ad annum Antonini Pii 2, Valentinus hæresiarum et Cerdo magister Marcionis Romam venerunt. Insigni zelo et industria impiorum hominum fraudes discussisse videtur Hyginus, ut conjicere licet ex iis quæ S. Irenæus scribit lib. 3, cap. 4: Valentinus enim venit Romam sub Hygino, increvit vero sub Pio, et prorogavit tempus usque ad Anicetum. Cordon autem, qui ante Marcionem, et hic sub Hygino, qui fuit octavus Episcopus, sepe in Ec-

clesiam veniens et exomologesin faciens sic consummavit, modo quidem lateenter docens, modo vero exomologesin faciens, modo vero ab aliquibus tractus in his quæ docebat male, et abstentus est a religiosorum hominum conventu. Eadem scribit Eusebius lib. 4, cap. 40. Hæc si cuncta sub Hygino facta, ut videtur asserere Irenæus, ne illic insigni fuit vigilantia, eruditione, magnitudine animi; qui versipellem illum impostorem deprehenderit, confutarit, ejecerit e fidelium cætu, nihil veritus quas concitare turbas poterit, eo præsertim tempore.

Vigilantia et zelus contra hæreticos.

7 Quæ alia sanxisset traditur Hyginus, aliis examinanda relinquimus. Erant duæ sub ejus nomine epistolæ, quæ Magno et Camerino Coss. data dicuntur, altera ad Athenienses, altera ad omnes Christi fideles. Tum a Gratiano capita quædam citantur ex Hygini Decretis. Baronius certe ea quoque consulto amisit. Nec desunt quidam viri docti, qui nonnulla saltem ex iis suspecta habeant. Referuntur tum a Concilio, a Ciaconio in Hygino, Ribadeneira in vita Hygini, Platina, Jacobo Doubleto, Petro de Natalibus lib. 2, cap. 64. Andrea du Chesne, atque aliis qui Pontificum Romanorum vitas scripsere; imo et in Breviario Pauli III auctoritate, Francis Quignonii opera concinnato.

Epistolæ de-creta.

8 Tandem Plautio Silvano, et Sentio Augurino Coss. Antonini Pii anno 18, Christi 136, gloriosos labores martyrii triumpho terminavit Hyginus. Nani quæ in omnibus Martyrologiis Martyr appellatur, id proprie accipiendum videtur, nisi quæ alia manifesta abstet ratio. Repressa quidem fortassis tunc erat, Antonini Pii edicto, persecutio, at non omnium impiorum mitigata sævitas, ut non poterit vel alio prætextu a quapiam Judice morti addici, vel tumultu plebis ab idolorum sacrificiis concitata trucidari. Molanus in Notis ad Martyrologium Usuardi, et Onuphrius Panvinus in Addit. ad Platina, Martyris titulo honorari existimant, quia pro Christi confessione multa passus sit.

Martyrium.

DE SANCTIS MARTYRIBUS AFRICANIS PHILOROMO, EUGENIO, QUINCTO, JANUARIO, SATURNINO, VICENTIO.

VI JANUARI.

De his MS. Martyrologium S. Hieronymi : In Africa Philoroni, Eugenio, Quincti, Januarii, Saturnini, Vicentii. De Philoromo (codemne an alio, non omnino liquet) agemus ti-

tulo sequenti. Duo Philoromi referuntur in antiquissimo Martyrologio MS. conventus Dungalensis in Hibernia, quod et Eugenio, Quincti, Januarii, Vicentii meminit; Saturnini nomen vetustate ac situ obliteratum est.

DE SANCTIS MARTYRIBUS

POLYEUCTO, CANDIDIANO, PHILOROMO.

VI JANUARI.
Horum SS. natalis.

De his vetus Martyrologium monasterii S. Martini Tornaci : Passio Sanctorum Polyucti, Candidiani, et Philoromi : qui pariter in confessione Christi perseverantes igni traditi sunt. MS. Hibernicum conventus Dungalensis et MS. Rhinoviense, iidem perperetusta, hoc ipso die Philoromum referunt. Carthusiani Colonien. in Addit. ad Usuardum editis anno 1515 et 1521, xvi Januarii, Polyucti, Candidiani, et Philoromi Martyrum. Acta eorum domus ex codicibus antiquis MSS. bibliothecæ Marci Velseri, et monasteriorum S. Maximini Treviris et S. Bertini in civitate S. Audomari. In MS. S. Maximini Polyuctus dicitur, qui aliis Polyuctus. Tempus et locus martyrii non exprimitur.

Acta

cussam eorum unanimiter quam semper ad invicem servaverunt, multo magis stupescit. Ita enim convenienter atque unanimiter propter Dei verbum, et ejus fidem quam plurimum transegerunt tempus, ut etiam facile et manifestus conspiciantur intemperati ac stabiles sensus eorum. Ita fideliter ad invicem justitiæ amicitias salvaverunt, ut prorsus in nullo delinquerent. Tales erant circa fidem, tales etiam circa verbi doctrinam, ut facile quis contemplari posset probatissimam eorum unanimiter.

2 Necnon et illud etiam his superadauctum bonum silentio non decebat præterire, fratres carissimi, sed magis laudibus condignis cumulare, ut in tantis superpetenti periculis, tantis etiam decretorum tumenibus minis, non terreterentur; sed brevissimas quidem temporales minas judicantes, breviores vero et ejus cruciatus, simul se disposerunt in illo diabolici fervore errantes docere, et a malis arceere, et pro Verbo pati. Ita in omnibus festini et unanimis circuebant, ut eos quidem, qui a consensu erant quod circa divinum verbum, suaderent : eos vero qui animo b incredibili erant

Fidem Christi prædicant.

veniunt con-cordes

ACTA EX VETERIBUS MSS.

Si quis unanimiter Polyucti, Candidiani etiam, et Philoromi sanctorum Martyrum contemplatus sit, non solum eos pro passionibus suis admirabitur, sed et per fidei firmitatem, atque immobilitatem et incon-

a
b

erant circa Dei verbum et fidem, verbo divino subigerent. Et hæc non latenter neque in operto facere studebant, sed palam, et manifeste obviam veritati venientes culpabant. In religiosis et ignorantibus Dei verbum ita ostendebant, ut opus eorum non vanum videretur, nec longe a spe. Et hi quidem suadebant eos ab errore discedere; illi vero qui suadebantur recipiebant eum gaudio doctrinam.

verbum ejus nesciebant. Ita audi nunc contraria eorum quæ dixisti : non propter nosmetipsos verecundi, nunc tibi assistimus; sed propter Deum nostrum. Non honoras nos propter ætatem, ut dixisti, sed propter verbum, cui credidimus. Itaque si condigna recti sensus sapis, depone nunc tyrannicam potestatem, et verbo Christi Domini nostri suavis liberam ceteris ingrediere viam, quæ sine errore est : salva in errore constitutam gentem, cui creditus es, sed ab homine corruptibili et tyrannica potestate conniventi. Si hanc vanam tutelam, quam ab adversariis salvare creditus es, incipies relinquere, accipies a Christo tutelam, et multo melius tibi metipsi subvenies : et ejusdem possessores magis magisque verbum docebis, et si *g* tyrannicæ legi non suadetis, ille te salvum faciet, et ejus dolores tibi vitam æternam donabunt.

g

5 Hæc cum dixisset vivacissimus vir Polyuctus, intolerabiliter ferebatur in silentio Principis, et jocundo quidem provocatori ad respondendum obtinuit, ad pœnas vero ejusdem præparabatur : quique respiciens ad prædictos sodales, ait : Forsitan et vos huic similia sapitis. At illis devotissimis viris confessis Candidiano et Philoromo, tamquam ex una voce, et una lingua, et eandem professionem promulgantibus; irreligiosus Princeps respondit : Ergo eadem cum illo sentitis? similia sapitis? Et hæc dicens, quæstionariis Sanctos tradens, igni corpora eorum consummari præcepit.

Adjudicatur igni.

a Ms. *Felseri*, inconscii. b *Idem* ms. debili animo.
c *Idem* ms. ad sedem eorum festinati. ms. *S. Bertini* ad cædere eorum festinantia.
d Ms. *S. Maximini*, verendos, et forte rectius.
e Ms. *Felseri*, modum. f Ms. *S. Max.* iracundia.
g *Idem* ms. tyrannicæ legioni suaseris.

Comprehenduntur.

c

Sustantur Judicium.

d

Objurgantur.

e

f

Polyuctus intrepide respondet.

3 Sed ut jam ultra modum et contra decreta hos Sanctos quam plures facere sperarent, comprehensos trahebant ad judicia : illi vero Sancti nihil contradicentes sequebantur, et nec tantum cruciatus plagarum aut sugillationes trahentium patiebantur, sed et omnia *c* ad cædem eorum festinantes obviam ibant : religiosissimi et illi quidem servi Dei, his passionibus increpentes ridebant : filii vero diaboli in majore ira cumulabantur : et in contentionibus exardebant. Et quidem novissime offeruntur Judicium. Judex vero respiciens eos, et de vultu et de habitu *d* verecundos, et honore dignos, stupefactus ait ad eos : Admiror vos viros, quomodo ad tantam ætatem venientes, derelinquere sustinetis : aut quomodo ipsi a merita vobis prudentiæ regula excidistis, qui alios docere deberetis, scire non possum. Vel passiones præcessorum *e* metum injiciant vobis : verecundor enim ætates vestras, et has cruciari pigritor, de habitu vestro stimulat.

4 Et hæc quidem Judex ad eos nimia *f* verecundia tactus dixit. Illi vero Sancti respondere jussi semetipsos considerantes; respondit Polyuctus : Non est lamentationis hoc tempus. Tunc etenim nobis erat lamentandum, quando patrum nostrorum errorem sequentes, digna lamentationis opera faciebamus : tunc miseri, scelesti, atque Deo ignobiles, quando

DE S. LEUCIO EPISCOPO BRUNDUSII, IN ITALIA.

XI JANUARI.

S. Leucii natalis.

In Romani Martyrologii tabulas restituisse se S. Leucii nomen ex veteri ms. fatetur Baronius. Ita nunc legitur xi Januarii : Brundusii S. Leucii Episcopi et Confessoris. Martyrologium S. Hieronymi, a Laurentio monacho Epternacensi ante complura secula litteris Gothicis descriptum, 8 Januarii sic habet : Et in Brundisio Leucii.

2 Fuit olim quinto ab Urbe lapide ecclesia S. Leucii Martyris, cujus meminit S. Gregorius lib. 9, Registri ep. 73, cumque inde fuissent ablata ejus reliquiæ, alias ejusdem Sancti reliquiæ ad se Brundisio mitti per Hydruntinum Episcopum jussit. Quæ de hoc S. Leucio in Notis Baronius intelligit; qui tamen et in propria Ecclesia ut Confessor et Episcopus colitur, et Confessor ab ipso Baronio appellatur. Michael Monachus in Sanctuario Capuano, Martyrem dici arbitratur, quod fidei causa tormenta tulerit, licet in iis mortuus non sit; quæ ratione S. Hyginum retulimus a quibusdam Martyrem dictum existimari. Ast qui in antiqua operum Gregorii editione a Pamelio correctæ Leucius dicitur, in recentiori, auctoritate Sixti V, emendata, Leontius scribitur; ut suspicari quis possit de alio esse sermonem. Translate deinde S. Leucii reliquiæ Brundisio Tranium, inde Beneventum; eorumque pars Tranensibus et Brudusinis reddita.

3 Michael Monachus, Canonicus Capuanus, Sanctuarii Capuani parte 4, aliquot recitat Kalendaria illius Ecclesie, in quorum duobus primis, in Id. Januarii hæc habentur : Depositio S. Leucii Episcopi et Confessoris. In quarto S. Lenti Episcopi et Confess. L. ix, in quinto, Lentii Episcopi et Confessoris. Semiduplex. Adnotat Auctor : Concordant kalendaria et Martyrol. ms. et Martyrol. Romanum. S. Leucius habet in civitate parochialem ecclesiam apprime divitem. Ecclesiam quoque in Casertana (olim Capuana) diocesi, dantem monti vocabulum : nunc diruta est.

Patrocinium contra pleuritidem.

Solent fideles laborantes morbo (vulgo puntura) affectæ parti tegulam inde sumptam applicare. Hæc ille. Est puntura Hieronymo Victori pleuritis.

4 Acta testatur Baronius in Brundusina Ecclesia Acta. extare, sed mendis referta. Ea nos ex codicibus Ecclesiarum Beneventanæ et Tranensis ab Antonio Beatillo nostro accepimus; descripta, aut potius illustrata, ab auctore anonymo, quem ex epilogo possumus conjicere Syncellum fuisse Archiepiscopi Tranensis, cui vitæ ac translationis S. Leucii historiam dedicat. Ea ut magis perspicua sit, præmittemus quæ ex Breviarii Capuani Lectionibus, et Lectionario monialium S. Joannis recitat idem Monachus; qui non Theodosii Imperatoris ætate, sed Commodi, sub finem nempe secundi seculi, vixisse censet, propter ea quæ de S. Eugenie conversione narrantur. Vita epitomen dat Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italie, ex monumentis Ecclesie Brundusinae, et Breviario Capuano, hymnumque, quem subjungemus, ex iisdem haustum Brundusinis officiiis.

not. 111.

VITA

Ex a Lectionibus Breviarii Capuani.

a

Regnante venerabili et magnifico *b* Theodosio Imperatore, cultore Dei, qui Ecclesias condidit, et præcepta Apostolorum servavit, erat orthodoxæ fidei Christianorum in totius Imperii latitudine intemerata et loculenta cultura; intantum ut omnia idola confRACTA et ad nihilum redacta viderentur, et unusquisque publice et licenter Deo omnipotenti servire poterat. Quo tempore in civitate Alexandria erat vir quidam venerabilis, nomine Eudecius, simplex, et rectus, ac timens Deum; cui unicus erat filius, nomine Euprescius.

lect. 11.

Cum autem complisset puer annos decem, mater autem

EX
SANCTUARIO
CAPUANO.
S. Leucii pa-
tricia,
Lect. 2.
institutio.

autem ejus, Euphrosidia nomine, migravit ex hoc seculo : pater vero cum filio Euprescio monasterium B. Hermetis ingressus est, et prædium puerulum ad studium litterarum tradidit. Tantam quidem spiritualem gratiam accepit, ut in omni celeritate fortior fieret, quam ii, qui videbantur in scholis collegæ esse : et non secundum genus, sed secundum spiritum hæc agebat : sed devenerat actio ejus, ut intra monasterium nullus quidem obedientiam disciplinæ ejus potuisset superare.

Lect. 3.
Festum As-
sumptionis
D. V.

Factum est autem non post multum tempus, ut adveniente solemnitate Dei Genitricis et Virginis Mariæ, ex more Christiano celebranda. B. Euprescius cum patre suo Eudocio ac aliis fidelibus ad ejus sacratissimum ecclesiam, quæ non longe erat a monasterio, convenirent. Contigit etiam ut B. c Elenus Archiepiscopus simul cum Presbyteris et Diaconibus ibidem deveniret, et per totam noctem in Dei Genitricis laudibus perseverarent.

d
Lect. 6.

d Factum est autem ut B. Eudocius sopor deprimeret, et ei a Domino visio spiritualis revelaretur, quomodo ipse jam prope esset de hac vita fragili migraturus, et B. Euprescius filius ejus ad Pontificale opus accederet, et hæresim, quæ in civitate Brundisiopoli erat, per eum Dominus ad veram et orthodoxam fidem Christianitatis perduceret. In ipsa igitur visione dixit ei : Eudoci fidelissime, et decore præclare, ecce enim jam non Eudocius, sed Eudocius vocetur nomen tuum, id est, mitissimus consolator, et filio tuo, quem Euprescium vocas, non Euprescius, sed Leucius nomen erit, id est, Advenit in eum spiritus Domini.

Prædictus
Leucii Aposto-
latus.

Lect. 7.

Beatus itaque Leucius cum Clericis suis veniens Brundisiopolim, erat foris civitatem contra portam partis occidentis juxta amphitheatrum, et illic docebat, et baptizabat eos, qui ad verbum ejus credebant in Christum. Tunc misit Antiochus, et fecit S. Leucium ad se cum mansuetudine vocare. Qui cum venisset dicit ei Antiochus : Si vis ut faciam credulitatem juxta tuam prædicationem, fac ut per tuam observationem misereatur nobis Deus tuus, et donet nobis pluviam, quia ecce duobus annis sine pluvia esse videmur.

Lect. 8.

Beatus igitur Leucius convocatis ad se Clericis suis et universis Christianis, fecit litanias Domini. Mox igitur ut elevavit oculos ad cælum, e tanta pluvia irrigata est, ut omnis terra Italia cognosceret divinitatem Dei quæ ostendebatur per B. Leucium. Interea credidit in Dominum Jesum Christum Antiochus, et universa civitas Brundisiopolis; et baptizati sunt omnes numero viginti septem millia, ad laudem et gloriam Domini nostri Jesu Christi, et fabricaverunt ecclesiam in honorem beate Dei Genitricis et Virginis Mariæ, et B. Joannis Baptistæ, in media civitate, in loco ubi sanctum baptismum acceperant.

Lect. 9.

Tunc quidem confirmavit eos in fide et doctrina perfectus, et sic in pace obdormivit in Domino. Tunc quidam secundum suam visionem in eodem loco fecit sepeliri corpus venerabile B. Leucii, ubi navis descenderat, quando de Alexandria advenisset. Dormitionis ejus festiva solemnitas undecimo die intrante mense Januario celebratur, Amen.

a Hæc lectiones videntur coniecinatæ ex longiore vita, quam mox dabimus; continent tamen nonnulla, quæ in ea desiderantur.

b Si vere, at supra dicitur, ad S. Eugeniæ conversionem cooperatus est S. Leucius, verisimile est autorem que de pure Ecclesiæ sub Imperatore quoquam, puta Commodæ, in antiquiore vita narrabantur, ea Theodosii imperio temere adscriptisse.

c De S. Heleno plenius agitur in vita S. Eugeniæ 25 Decemb. Ægidius Levidelicatus Horti Carmelitani parte 2, cap. 2, Episcopum Alexandrinum et Martyrem vocat, ut et Joannes Palæologus lib. 2, operis trimerici cap. 3. In vita S. Eugeniæ dicitur Episcopus Heliopolis, quæ non admodum sane vicina est Alexandria. Ex eadem tamen vita constat hunc præfuit Alexandriam situm fuisse monasterium, sine habitationem S. Heleni.

d Lectiones 4 et 5, de Epiphania, ideo hic omittæ.

e Hinc ortum habuit, inquit Monachus, antiqua illa nostræ

Capuæ consuetudo, oblivioni tamen quasi tradita, ut nimirum tempore magnæ siccitatis ad pluviam exorandam, Capitulum, Clerus et populus, Litanias faciant, ad ecclesiam S. Leucii procedant, supplicesque in ea Deo preces effundant.

ALTERIUS VITÆ FRAGMENTUM,

Ex ms. Lectionario

monialium S. Joannis, Capuæ.

Beatus autem Leucius sedens præ foribus ecclesiæ, Lect 4
in annua celebritate Beatæ Virginis, cælorum glori-
arium populis omnibus cepit enarrare, quam recepturi
sunt electi, et penas inferni, quas recepturi sunt
reprobi.

Cumque audisset Eugenia talia loqui B. Leucium, Lect 2.
dixit ei : Ecce ego et hi duo fratres mei, timentes
ista quæ tu prædicas, reliquimus omnem nostram
gloriam, et divitias, quas obtinemus, et venimus ad
conversationem Christianorum; nunquid merebimur
pro his bona in cælo, quæ tu prædicas et promittis
omnibus istis Christianis?

Beatus autem Leucius gaudio repletus est magno, Lect 3.
cum talia audisset ad Eugeniæ, et dixit : Certe et
cælorum regna merebimini, et Dei misericordiam
obtinebitis, si ex toto corde vestrum animum ad Do-
minum revocetis, et a mundi hujus œquitia vos seque-
stretis. Eugenia dixit : Ecce, parati sumus, date nobis
fidem vestram. B. Leucius dixit : Ita fiat, ut asseritis.

Tunc post hæc instituta, venit quidam, et dixit ad Lect 4
B. Leucium : Vir Dei, Pater Elenus vocat te. B. Leu-
cius dixit ad Eugeniæ : Expectate hic modicum, et
modo vos faciam ingredi ad Dominum meum Archie-
piscopum. Cumque B. Elenus expectaret B. Leucium,
ut ei enarraret visionem, quam viderat; ecce B. Leu-
cius ingrediens dixit ad B. Elenum : a Pater sancte
tres eunuchi foris stant, quærentes loqui tibi, qui se
dicunt ex palatio b Philippi Patricii advenisse ad
concordiam Christianitatis.

Beato autem Leucio h. c dicente, surrexit gaudens Lect 5
B. Elenus de lecto, et dixit : Vocate eos festinan-
ter, c etc.

Jussit autem statim eos catechumenos facere, et Lect 8
alia die ipse eos baptizavit, et vestibus monachicis
eos vestivit, et præcepit, ut in ipso monasterio eos
deportaret, ubi idem B. Leucius fuerat, ad ecclesiam
B. Hermetis Confessoris Christi : et præcepit fratri-
bus monasterii, ut nimirum diligerent B. Eugeniæ
Virginem Christi, et Protum, et Hyacinthum, et de
fide sancta eos docerent.

Fratres autem monasterii dixerunt B. Eleno Ar- Lect 9.
chiepiscopo : Scias Domine Pater, quia ecce modo
plusquam septem annos habemus, quibus d sine Ab-
bate viximus, et unusquisque quomodo voluit, sic
egit. Nam cum habuimus virum sanctum Euprescium,
qui modo per voluntatem Dei Leucium se vocat, ut
Pater nobis erat, qui ab infantia sua, a quo ibidem
venit, nullus eum per obedientiam superaret, sed
semper orantem, legentem, scribentem, et in omni-
bus operibus bonis perseverantem, omnes eum sedule
videbamus, cum in tam bonis actibus sequebamur
vestigia ejus.

Modo autem Pater, scias, quia si eum nobis non Lect 10.
reddis, relinquimus omnes monasterium illud. B. Ele-
nus dixit : Modo fratres mei ne irascamini nobis,
quoniam ego habeo dirigere eum ad vos; et si ille
vos diligit, per meipsum ego veniam, et eum ordi-
nabo Abbatem. Sin autem, ordinabimus alium.

a In vita S. Eugeniæ, qui eam ad Helenum Episcopum de-
ducit, Eutropius appellatur.

b Is erat pater S. Eugeniæ, Præfectus Augustalis, Egypti, ac
postea Martyr, cujus natalis agitur 13 Septemb.

c Ita Sanctuarium Capuanum : indubie aliquid deest, uti et
Lectio 6 ac 7, quæ forte sunt de Epiphania.

d In vita S. Eugeniæ, Theodorus sanctus Presbyter præfectus
monasterio S. Heleni fuisse dicitur. An tamen ab eo diversum sit
S. Hermetis cenobium, nos hæt.

HYMNUS

HYMNUS DE S. LEUCIO,

Ex Officiis Ecclesiae Brundusinae.

Optata dies advenit
 Exultans in deliciis,
 Qua Patriarcha Leucius
 Laetus migrat ad Dominum.
 Hic clarus vitae meritis,
 Refulgens et miraculis,
 Pulsis procul erroribus,
 Plebem lavat baptismate.
 Præcepta Christi prædicans,
 Et sanctitate radians,
 Medelam confert languidis,
 Functos ad vitam revocat.
 Gaude Brundusia prolis
 Tantis ornata titulis,
 Sed clarior, eximium
 Patrona habens Leucium.
 In Brundusina claruit
 Urbe Confessor Domini,
 In hac relinquens terra
 Migravit ad caelestia.

VITA AUCTORE ANONYMO,

Ex MSS. Ecclesiar. Benevent. et Tranen.

PREFATIO AUCTORIS

ad Joannem Archiepisc. Tranensem.

Sicut variis assueti deliciis saepe delectantur oleribus, sic et Sanctitas vestra, Beatissime Pontifex, inter Doctorum delicias, quibus optime satiariis, et nostra præcipis olera exhiberi. Exigis itaque, imo compellis me, ut gloriosissimi Confessoris Christi Leucii gesta, a rescissis ineptiis, congruisque adhibitis, emendando clarificem. Ardet quidem caritas Pontificalibus parere præceptis; sed pavet ignorantia, ne aggrediatur, quod digne explere non possit. Neque enim tanti oneris sarcinam perferre poterit, qui nullius scientiæ luce illustratur. At quia sollicitudinis tuæ cura est, et divinis inhærere præceptis, et Sanctorum agones, vel scriptoris vitio, vel doctoris inertia corruptos, ad meliorem statum mira animi alacritate corrigendo clarescere, et Christi Ecclesias mirabiliter decorare; nec diu passus es tanti Confessoris actus continentem libellum inemendatum relinquere. Sed miror, quia, dimissis præcipuis Doctoribus, id a nostra exigis parvitate, ut nuper in Archiepiscopatus, atque *b* synkellatus tui tempore, Beatissimi Leucii Confessoris gesta clarescant, et quo ordine gloriosum ejus cadaver translatum sit, sicut in scriptis reperi, et veridico relatu agnovi, sollicitè præcipis explicari. Et dum mentis fragilitatem considero, valde pertimesco ne, dum corrigere aliena invitor, corrigenda ipse committam. Tamen quia non audeat famulus resistere Domino, quæ præcipis expedire conabor; utinam tam efficaciter, quam libenter: potens est enim omnipotens Dominus, Summe Pontifex Joannes, tuis intervenientibus meritis, et tui Confessoris, ignorantiae meæ suo lumine illustrare caliginem, et ut tuæ satisfaciam voluntati, loquendi administrare materiem.

a Ms. habebat rescipis, conjecimus legendum rescissis, vel rejectis.

b Syncellus dicitur quasi ejusdem velle consors. Sic olim appellabatur qui Patriarchæ, aut etiam alteri Episcopo, successurus erat, ut multis exemplis docet Gretserus noster cap. 14, lib. 3, Commentar. in Codini Curapatore cap. 20. Fuit et politica dignitas. Caput deinceps honoris titulus esse, et multis tribui qui forte nunquam in patriarchio habitaverunt, ali nunc sunt S. D. N. Domesticus, titulo tenuis.

CAPUT I.

S. Leucii ortus, vita monastica.

Regnante venerabili et magnifico Theodosio Imperatore, Dei cultote, qui Ecclesias condidit, ex præcepto Apostolorum servavit requisitionem de his, quos antiqui per hæresim dolose perdiderant, et per orthodoxam fidem eos acquisivit. Factum est autem temporibus ejus, ut Christianorum fides acciperet incrementum; et qui Domino servire volebat, publice sive ad prædicandum, sive ad exercenda bona opera gradiebatur. Eodem vero tempore erat vir venerabilis Alexandriae, nomine Eudecius, vir simplex et decoritate plenus, in elemosynis, jejuniis, et orationibus, in vigiliis, in caritate, et castitate, et animi alacritate perspicuus; ejus unicus erat filius Euprescius.

S. Leucius cujus, quibus parentibus ortus.

3 Cum autem complevisset puer annos decem, mater ejus, Eufrodisia nomine, migravit ex hoc seculo. Pater vero cum Euprescio filio suo, monasterium B. Hermetis ingressus est, et eum litterarum studiis tradidit. Tantam quidem spiritualem gratiam accepit, ut in omni celeritate fortior fieret, quam hi, qui videbantur in scholis collegæ esse, et non secundum ingenium, sed secundum spiritum, ita agebat, ita devenerat actio ejus, ut intra monasterium nullus quidem obedientiam disciplinae ejus potuisset superare. Denique cum jam esset annorum decem et octo, Fratres monasterii eum diligebant, videntes eum honestum vultu, decoritate perspicuum, sermone luculentum, obedientia simplicem, caritate largum, sanctæ Scripturæ diligentem.

Fit monachus.

Litteris instituitur.

4 Factum est autem, ut Pater monasterii Niceta migraret ad Dominum, tunc B. Euprescius jussit corpus ejus diligentissime collocari: et non post paucos dies Fratres monasterii congregaverunt se, ut B. Euprescium sibi Abbatem eligerent. Sed hoc ille multum confutans, non se dignum esse dicebat; et pater ejus Eudecius taliter eum monebat, ut non se dignum fateretur esse Abbatem. Cum autem esset B. Euprescius annorum viginti et quinque, dixerunt ei Fratres monasterii: Cur nos ita in necessitate perturbas, et nec teipsum, nec alium Patrem præponis? Ecce enim septem anni sunt, quibus sine Abbate sumus, ex quibus Dominus noster felicissimus Niceta obiit: jam enim ex tunc sine rectore fuimus, et unusquisque secundum propriam voluntatem vivit. Vide, ne rationem nobis facias, ne lupo veniat, et gregem Dei diripiat, jam opera tua cognovimus, et actiones tuas probavimus, quoniam dignus es hoc honore fungi. Tunc B. Euprescius ait illis: Quid mihi, et vobis, Fratres sanctissimi, molesti estis ex hoc, quod facere minime possum? In primis autem in hoc, quod monet, et regula mandat fieri, pavidus obedire non possum: secundo vero, cum nec monachus sim, nec honore Ecclesiastico fungor, et quomodo potest fieri, ut ego super vos Pater sim, cum etiam nec prædicationem vobis possum exhibere, nec quidquam in gestis monere.

Recusat monasterii præfecturam.

CAPUT II.

Vocatio ad Episcopatum mirabilis.

Factum est autem non post multum tempus, ut solemnitas devotæ Assumptionis Genitricis Dei et Domini nostri Jesu Christi Virginis Mariæ celebraretur, et B. Euprescius simul cum patre Eudecio ibidem adveniret caussa obsecrationis Genitricis Dei Domini nostri Jesu Christi, quia non longe erat a monasterio sacratissima ejus ecclesia, in qua conveniebant omnes Christiani, qui Alexandriae habitabant, et hi qui circumquaque morabantur per vicina loca. Contigit autem, ut B. Eudecium patrem B. Euprescii

Patri divinitus revelatur futurus filii Episcopatus.

cii

u
 Joannis Archiepiscopi jussu scripta hæc vita,

ex alia antiquiore.

b

ACCURRERE
ANONYMO,
EX MSS.
a b

cii sopor deprimeret, et ei a Domino spiritualis visio revelaretur, et qualiter ipse ex hac fragili vita esset migraturus, et ejus filius Euprescius ad Pontificale opus accederet, et a hæresim, quæ in civitate b Brundusipoli erat, Dominus per eum ad veram et orthodoxam fidem perduceret. In ipsa igitur visione ait illi : Eudeci, Eudeci fidelissime, et decoritate preclare, ecce enim non jam Eudecius, sed Eudeclius vocatur nomen tuum, id est, c mitissimus consolator; filio vero tuo non jam Euprescius, sed Leucius erit nomen, id est, Advenit in eum spiritus Domini. Expergefactus Eudecius, vocavit Euprescium filium suum, qui statim enarravit ei omnia, quæ fuerant ei revelata, et de obitu suo, et quomodo eum Dominus alio nomine vocaret, ipsumque Euprescium jam non vocaret, sed Leucium, dixitque illi : Vide, fili, quoniam ego jam delibor, et tempus resolutionis mee adventi, tu vero ne seducaris a mundi hujus inquinamento, et a fragili nequam seculi hujus blandimento, quoniam hoc mihi revelatum est a Domino meo, quod Pontificale stemma indues, et quomodo per te Dominus hæresim, quæ in Brundusipolitana civitate est, vult curare.

c
Utrique no-
men mutatur.

6 Eo autem silente, B. Leucius, qui antea Euprescius vocabatur, prosternens se prorsus in terram, oravit, et dixit: Benedictus es Domine Deus patrum nostrorum Abraham, Isaac, et Jacob, qui non spernis sperantes in te, nec deseris misericordiam tuam ab inopia miserorum, sed misertus es mei; ideoque Domine Deus cæli, et terræ, te laudo, teque glorifico, quoniam tu es Domine, qui animas diligis: tibi sit laus per innumera secula. Amen. Cumque complisset orationem B. Leucius, vox de cælo facta est, dicens ei: Leuci, Leuci, lucidissime tam mente, quam corde; ecce nomen tuum in libro vite adscriptum est, et memoriale tuum non delebitur de libro viventium. Tunc in ipsa voce conturbati omnes, ceciderunt in terram, vocem quidem audientes, sed neminem videntes: sed et B. Leucius in eadem paviditate prostravit se simulcum omnibus, pallens. Omnes quidem audierant vocem, sed non sciebant unde, vel de quo diceret. Tunc quidem surrexerunt de terra omnes tremebundi, et cœperunt in psalmis, et hymnis, et canticis perseverare Domino.

Voce divina
confirmatur
Leucius.

7 Mane autem facto, ascendit Archidiaconus in altum, et cœpit clamare, dicens: Cui hoc nomen Leucius est? et cum tertio clamatum esset, et nemo responderet, dixit B. Leucius: Mihi hoc nomen est, quia non ab hominibus, sed a Domino meo Jesu Christo illud accepi. Tunc omnes mirati, qui eum novērunt, cœperunt dicere: Nonne hic est Eudecii filius, et nomen ejus Euprescius est, et quomodo dicit quod Leucius sit nomen ejus? Ait autem B. Leucius: Vere, quia sic habui nomen, sed Dominus in ista voce per revelationem patri meo illud mutavit, dicens: Eudeci, Eudeci, ecce nomen tuum in libro vite scriptum est, et nomen jam non Eudecius, sed erit Eudeclius, id est, mitissimus consolator; qui statim subjunxit, dicens: Filio tuo, quem vocas Euprescium, jam non Euprescius, sed Leucius erit nomen. Ille autem a somno evigilans ait: Fortitudo mea, et laudatio mea Domini, et factus est mihi in salutem, vox lætitiæ et salutis in tabernaculis justorum: dextera Domini fecit virtutem, dextera Domini exaltavit me; non moriar, sed vivam, et narrabo hæc opera Domini. Cumque hoc dictum esset, dixit mihi ita, sicut et audistis. Cum autem talia auvissem ego ab eo, cœpi gratias agere Domino meo Jesu Christo. Tunc in ipsis meis indignis precibus facta est vox illa de cælo super hæc sacratissimam ecclesiam, quam omnes audistis. Ecce in hoc ego dico, quia meum est hoc nomen.

Aperit populo,
quomodo no-
men sibi ex-
litus muta-
tum sit

Idem pater
testatur.

8 Tunc omnes dixerunt: Accedat pater tuus, ut audiamus de ore ejus, si vera sunt, quæ dicis. B. Leucius dixit: Accedat. Tunc jusserunt, ut adduceretur

Eudecius, pater B. Leucii in conspectu omnium populorum, qui ibi aderant. Erat enim B. Eudecius senectute grandævus, annorum jam nonaginta septem. Tunc interrogaverunt eum, dicentes: Enarra, pater, quoniam tu nemini parecis, et neminem condemnas; non enim respicis personam quancumque. Dixit B. Eudecius: Quid vultis, ut enarrem? qui dixerunt ei: De voce illa, quæ tonnit super sanctam istam ecclesiam in hac nocte, quia omnes nos scimus, quod filius tuus Euprescius vocabatur nomine nunc usque; dicit vero modo, quia meum est illud nomen, quod audistis. B. Eudecius dixit: Verum dicit, quia ipsius est, quoniam mihi illud Dominus hac nocte per visionem ostendit, dicens, quoniam prope esset dies oblitus mei, et mihi non Eudecius, sed Eudeclius esset nomen; et de hoc filio meo dixit, ut non Euprescius, sed Leucius vocaretur nomine. Et ait mihi, quoniam oportet eum Pontificale induere stemma, et hæresim, quæ Brundusipoli est, per eum Dominus ad veram et orthodoxam fidem perduceret. Hæc igitur ad me facta est revelatio; proinde certus sum, quoniam ipsius est nomen illud, quod audistis hac nocte. Exhilarati denique de hujus rei narratione, cuncti pariter immensas grates almficis Patri, ejusque dilectissimo Genito, sanctoque Flaminii reddiderunt, atque ab illo jam tempore in summa devotione Beatum quoque Leucium venerari cœperunt.

a Infra ostendit idololatram fuisse.
b Brundisium, et Brundisium, promiscue appellant Latini; Græci Βρονδισιον, Βρονδισιον, Βρονδισιον, Βρονδισιον; Itali Brundisi. Urbs olim celebris fuit, ut infra dicitur, et constat ex omnibus Græcis Latinisque scriptoribus, atque ex tabula Peutingeriana, ubi primaria urbis hinc auctor. Portum habet præclarum, quo ferr solo nunc, et Sede Archiepiscopali commendatur. Brundisium.
c Hæc Eudeclii et Leucii interpretatio, non est ubi etyma Græco petita.

CAPUT III.

Sacerdotium, a miracula.

a

Post hæc autem Alexandrinus Pontifex cœpit admonere B. Leucium, ut eum Archipresbyterum consecraret. Tunc B. Leucius ait: Non sum dignus hoc honore fungi, sed sicut placitum est Domino meo, fiat. Omnes vero populi clamantes dixerunt: Non tantum Archipresbyteratu, sed etiam Episcopatu dignus est. Tunc quidem B. Leucius ordinatus est Archipresbyter Alexandrinæ Ecclesie.

Leucius fit
Archipresbyter

10 Eodem vero tempore quidam vir Æthiops genere venit ad conversationem Christianorum, quem tenere invidus diabolus cœpit atque infestare, et antiqui hostis per os ejus clamore cœpit, dicens: Christianus esse volo. Tunc quidem tulerunt eum ad B. Leucium, dicentes: Domine sanctissime Pater, vir iste ab immundo spiritu crudeliter vexatur. Vidensque eum B. Leucius, ait: Obmutescit spiritus diaboli. Ad hanc statim vocem intremuit, et cœpit cum fletu clamare, dicens: Si ex hoc exeo, ubi ingrediar, quia non habeo meliorem hæc domo? Cui B. Leucius inquit: Immunde spiritus, absens esto a plasmate Dei, et non presumas jam ibidem habitare, sed obstrictus et depressus exi ab eo, quem invidia ductus usque modo tenuisti religatum catenis tuis pessimis; et exiens, ingredere in his vas, que non credunt Domino nostro Jesu Christo; nec vivificam Crucem ejus adorant. Tunc ipse dæmon horribilis exiit de corpore viri Æthiops per os ejus in similitudinem avis nigerrimæ, flendo, ita dicens: Quid mihi, et tibi, serve Dei Leuci? quare me habitare prohibes, et dejicis ab hæc domo mea, quam ego ipse nili acquisivi? et hoc timens, nolui ingredi cum his, qui pulchri sunt vultu, sed dixi cogitans, quia si in hanc ingredior domum, quæ est ad videndum deterima, ex hinc nemo me expellet. Statim vero consignavit eum vexillo Crucis B. Leucius, et dæmon pessimus abscessit, et amplius loqui non est ausus.

Dæmon e
catechumano
possessor fuit

Demon multos alibi occidit.

11 Tunc quasi terræmotus locum concussit, et pergens in Ægyptum, plurimos Judæorum, atque gentilium humanæ generationis invidus fellea face succensus interemit, et introgressus civitatem in Ægyptum, in serpentis effigie pergere cœpit per mediam civitatem; et si ei vel homo, vel bestia obviabatur, perimebat eos usque in locum, qui dicitur Galgathæ, qui ex Syro in Latinum vocitatur piscina omnium. Factum est autem, ut B. Leucius ab Alexandria Ægyptum eadem hora transiret: qui dum pervenisset ad locum, ubi hoc gestum fuerat, et invenisset multitudinem populorum fletentem, dixit ad eos, qui illic astabant: Quid est talis fletus inter vos, et hos, qui mortui sunt, quis interfecit? At illi dixerunt: Draco ingressus est civitatem hanc et istos, quos mortuos vides, ipse illos occidit: nunc hac hora antequam tu advenires, in mare se præcipitavit, et demersus est. Tunc B. Leucius aquam adferri præcepit, quam cum benedixisset, super mortuos cœpit illam aspergere: eumque aspersa esset per manus ejus, dicit ita: In nomine Domini Sabaoth, surgite, quia non mortis vinculo, sed veneno diaboli oppressi estis, et non valetis a potentia virtutis ejus absolvi propter diabolicum pessimumque genus serpentium, quod nec vos, nec Judæorum, nec Gentilium stultitia potuit consummare: sed ideo usque modo aggredi valuit nequitiam vestram, quia cœcitas cordis vestri vobis dominata fuit. Sed surgentes reddite laudem ei, qui creavit vos. Et statim, hæc dicens, B. Leucius cum baculo, quem tenebat, tetigit cadavera mortuorum: confestim autem ad vocem B. Leucii omnes elevati sunt, et cœperunt tenere sacratissimos pedes ejus, dicentes: Quis est Deus, quem oportet adorare, nisi Pater, et Filius, et Spiritus sanctus, quem predicas tu, Beatissime Leuci, famule ejus? Tunc in illa die tam de infidelibus, quam ex Judæis crediderunt in Dominum nostrum Jesum Christum, quasi tria millia fere hominum, exceptis parvulis et mulieribus, laudantes, et benedicentes Dominum nostrum Jesum Christum, propter signa et mirabilia quæ fecit Dominus per sanctum famulum suum Leucium ad laudem sui nominis, et baptizati sunt universi.

Suscitat eos Leucius.

Plurimi convertuntur.

Seditio adversus Christianos.

12 In ipso autem tempore surrexerunt viri iniqui numero sex, Carason, et Armogen, Paragyti, et Arvalis, Algar, et Mofianus; et inierunt consilium, et diviserunt populum, et concitaverunt bellum adversus Christianos, et fecerunt seditionem, ut non dimitterent aliquem Christianum intus civitatem habitare, sed aliquantos ejicere, aliquantos vero gladiis tradere conabantur. Interea unus ex illis, Carason nomine, ingressus est ecclesiam B. Marci, Apostoli et Evangelistæ, evaginato gladio, ut interficeret Christianos. Quem mox ut viderunt partes Christicolarum, surrexerunt, et eum apprehensum ignibus tradiderunt, et universos qui cum eo aderant occiderunt.

De translatione S. Marci παρὰ γερουσίας.

h

13 Et in his seditionibus, Christi fidem nimium colentes venerunt nautæ deprædati Veneticorum genere se vocitantes, et ingressi civitatem cœperunt eleemosynas quærere, et dabatur eis. At illi, transactis multis diebus, occulte abstulerunt *b* reliquias B. Marci plusquam medias, et fugam petierunt. Custodes vero ecclesiæ mox ut ingressi sunt, invenerunt capsam discoopertam, et reliquias B. Marci minutatas: tunc cœperunt tædiari, et murmurationem inducere ex hoc, quod sibi accidisse dolebant. Cum igitur hoc audisset B. Leucius, ab Ægypto Alexandriam rediit, et reliquias B. Marci de capsâ abstulit, et eas loco alio clausit.

a Plura, quam quæ hic narrantur, S. Leucii miracula continebat cædex quo usus est Ferrarius, de Melantia nobili muliere Alexandria ab hydropisi liberata. De Zerca (ut ipse scribit) mago ab igne combusto, cum Leucius, signo sanctissimæ Trinitatis munus, illæsus exisset. Illud de Zerca mago ignis examine convicto simul et punito, S. Heleno tribuitur in vita S. Eugeniæ. Melantiam vero matronam Alexandrinam non hydropisi, sed quartana liberasse ipsa S. Eugenia traditur.

NOT. 143.

h Longe id postea contigit, ut 31 Januarii dicemus.

AUCTORE ANONYMO, EX MSS.

CAPUT IV.

Profectio in Italiam. Brundusinorum conversio.

Interea, defuncto Alexandrinæ Sedis Antistite, ab universa Christianorum multitudine B. Leucius a ordinatus est Archiepiscopus. At vero non post multum temporis Saturninus Præses, inuito consilio, voluit B. Leucium gladio trucidare. Audientes Christiani hoc consilium, irruerunt, ut interficerent Præsidentem Saturninum, et B. Leucium divinis voluminibus intentum, ostenderent a Domino liberatum.

Leucius fit Archiepiscopus. a Liberatur a morte.

15 Tunc B. Leucius convocat omnes Christi fideles, et admonendo cœpit eis divinam visionem ostendere, et exponere, dicens: Sciat is igitur, quia Dominus meus per visionem mihi apparere dignatus est, ut alium vobis hic ordinarem Pontificem, et ego ad Brundisium pergerem civitatem. Audientes vero hoc Christiani omnes Catholici a B. Leucio, cœperunt prostrare se ad pedes ejus cum fletu, dicentes: Pater sanete, noli nos deserere, et orphanos relinquere, et populum, quem Domino conquisisti, nequaquam spernas, sed cum agone certaminis usque ad finem perducas. Ad hæc Beatissimus Leucius, respondens, ait: Omnes vos scitis, cum adhuc essem in adolescentia mea, quod Dominus, per visionem dignatus est ostendere patri meo Eudeclio, ut nomen meum commutaretur; et qualiter hoc, quo dignus non fui, fungi honore deberem, ut hæresi, quæ in Brundisio inest, per me Dominus dignaretur suo sancto destrinere lumine, et nostri participes eos homines efficere. Ideoque Dominus meus Jesus Christus præcepit, et ab eo mihi revelatum est, ut vobis Patrem proponam, et ego exequar, quod mihi ipse mandavit. De Saturnino interea sciat is, quod persecutionem non committet in Christianos, quia in modico est vita ejus, et opinio virtutis ejus. Scitote enim, quia post meum discessum ex hac civitate ruet domus ejus, et opprimet eum cum omnibus habitantibus in ea, ita ut nunquam jam inveniatur, qui persecutionem faciat vobis dominandi. Tunc quidem secundum quod dixit B. Leucius ita actum est.

Brundisium abiturus, alium Episcopum creat.

Prædicat mortem Saturnini tyranni.

16 Interea per voluntatem Domini, ordinato illic Pontifice, ipse vero cum Eusebio, et Dionysio, Archidiaconibus suis, et aliis quinque discipulis secum assumptis, ad locum Stipitem pervenit, et cum eo universa plebs fidelium Christianorum usque ad mare pervenit fere quinque millia hominum, exceptis parvulis, et mulieribus, qui nimio ardore fletentes, dicebant: Cur nos omnes deseris Pater, et non affectum præstas infelicibus tuis servis? Tunc B. Leucius conversus in fletu et ipse, cum vidisset quod eum quasi mortuum flerent omnes, oravit ad Dominum, et dixit: Domine Deus meus Jesu Christe si est tua voluntas, non me permittas separari ab istis, inter quos me dignatus fuisti ad serviendum tibi ministrum eligere, et antequam navem ascendam demonstra tuam promissionem, quam promisisti mihi, ut credant omnes, quia per tuam voluntatem hoc mihi est exhibendum, ut ubi volueris, Domine ego velociter pergam. Audientibus quidem cunctis, qui ibidem aderant, vox de cælo facta intonuit ad eum, dicens: Leuci spiritu et actione præclare, ne contemnas, quod tibi jussum est a Domino, sed ascende navem, et proficiscere in pacem. Cum igitur hoc clamatum esset ad eum, ait B. Leucius ad universos cleros et populos: Ecce proinde rogavi Dominum meum Jesum Christum, ut agnoscat is omnes, quia per ejus voluntatem proficiscor. Et accedens omnis ordo Clericorum, osculatus est eum; et ita ascendit navem, et profectus est in pacem.

Voce cælesti rursus jubetur migrare.

17 Tunc

AUCTORE
ANONYMO.
EX MSS.
b c
Hydruntum
appellit, inde
Brundisium:

17 Tunc quidem navigantes diebus quindecim pervenerunt civitatem b Adrianopolim, et illic c adhaesit sibi duos Sacerdotes Leonem, et Sabinum, et inventa alia navi de Rhegio civitate, dato nauo, ascendit in eam, et pervenit Hydruntum. Ibi vero coactus descendit de navi, et profecta est navis in propria sua accepta benedictione a B. Leucio, et ab his qui cum eo erant. Beatus igitur Leucius ascensa navi Dalmationum cum Clericis suis, et veniens Brundisio-polim, egressus de navi, applicuit non longe ab urbe eadem, et interrogavit quemdam de civibus, dicens : Quis praest dominus civitati huic? Ille respondit : Numquid andistis magnam Antiochum? d in iste praest cunctae Italiae dominus. S. Leucius dixit : Quam fidem colit? Tunc subridentes, dixerunt illi astantes : Et est alia fides, vel Deus adorandus, nisi Sol, et Luna, qui illuminat mundum universum? nam omnes aures possunt audire, quando voces eorum super nubes resonant. Quid enim fulgure solis celerius? quid splendidius luna? quae futurae temporis iudicia, et venturae serenitatis gaudia manifestis signis declarant? Quibus S. Leucius, suspirans, ait : O miseri et ignari, quomodo a luce divina estis alienati? Nam lux Solis et lunae famulantur ei; nec Deos oportet appellari, qui localiter currunt, oriuntur, et occidunt, in quibus nulla est divinitas, et cum stare non audeant, ab Oriente in Occidente reciproco cursu volvuntur, et quandoquidem unius nebulae obscurantur caligine, ut apparere non possint, nec lucere colentibus se; lumen vero eorum crescit atque decrescit, tantumque differt ab eo lumine, quod Deus est, quem nos colimus, quantum creatura a Creatore, locale ab illo locali. Deus enim noster creavit Solem, et lunam, caelum, et terram, et omnia quae in eis sunt, ipse lux vera, quae illuminat omnes credentes in eum. Haec lux creavit solis et lunae lucem, et humano mysterio famulari permisit, ut Soldiem illuminaret, luna vero depelleret tenebras noctis. Si enim Dei nostri lucem invisibilem agnosceretis, numquam visibiles his luminibus colla subderetis. Tunc Armaleon Tribunus inquit : Et quae est illa lux, quam asseris, et oculi nostri videre non possunt? S. Leucius dixit : Christus, Dei filius, qui natus est de Spiritu sancto per Mariam Virginem. Cumque exposuisset ei omnem ritum, quomodo natus, crucifixus, et sepultus, et mysterium resurrectionis, et ad caelum ascensus, et qualiter sedet ad dexteram Patris, et venturus sit iudicare totum saeculum per ignem, et reddere unicuique secundum opera sua. Audientes autem eum talia prosequentem, in terram se statim prostravere, dicentes : Obsecramus, Pater, ut facias nos participes vitae aeternae. Eadem vero hora catechizavit eos omnes, atque baptizavit, numero videlicet quasi sexaginta et septem.

Armaleonem
Tribunum et
alios 67 con-
vertit

Citatur ad
Antiochum
Praefectum
Armaleon.

18 Cumque hoc gestum esset, nuntiatum est Antiocho, quia Armaleon Christianus esset effectus cum plurimis; qui misit, et fecit eum ad se adducere : qui cum adductus esset, ait illi : Vere, ut audio, Armaleon Christianum te esse dicis? cui Armaleon non respondit. Tunc iratus Antiochus, inquit : Quare non loqueris? Armaleon respondit : Et in te quid furibundum debet apparere, si Christianus sim? Antiochus ait : Ego non furibundus, sed simpliciter interrogo, ut dicas, quis tibi dedit istam doctrinam, quia cum te sapientem in nostris litteris scimus, et usque modo Christianorum repellebas doctrinam, miror, quomodo ad hoc pervenisti, ut fatearis te esse Christianum? Armaleon respondit : Usque modo coevis fui, sed modo in claritate sum vivens. Antiochus ait : Quomodo vivens? Armaleon respondit : Si cupis, et eam vitam cognoscere poteris. Antiochus dixit : Si recte eam ostendas, volo videre; sed non credo, quod sit vita alia, atque aliud lumen, nisi

Solis, et Lunae. Armaleon respondit : Sol, et Luna non sunt Dii, sed ipse eos posuit in firmamento caeli, qui creavit eos, et illis imperat deservire nobis : nos vero convocat ad servandum sibi.

19 Tunc vero stupefactus Antiochus, cum talia audisset ab Armaleone, ait illi : Quis te ista omnia docuit? Armaleon respondit : Quidam Alexandrinus, Leucius nomine. Erat interim B. Leucius extra civitatem contra portum occidentalem iuxta amphitheatrum; et illic docebat, et baptizabat eos, qui ad verbum ejus credebant in Christo. Tunc misit Antiochus, et fecit ad se B. Leucium cum magna mansuetudine vocare. Qui cum advenisset, dixit ei Antiochus : Si vis ut credam iuxta tuam praedicationem fac, ut tuo interventu misceretur nobis Deus tuus, et det nobis pluviam, sine qua transactis duobus annis esse videmur. Beatus igitur Leucius, convocatis ad se Clericis suis, et universis Christianis, fecit Litanias Domini. Mox ut elevavit oculos ad caelum, tanta pluvia irrogata est, ut omnes regiones Italiae agnoscerent Divinitatem Dei ostensam per B. Leucium.

Citatur ad
Praefectum
Leucius

Pluviam pre-
cibus clivit

20 Interea credit Christo Antiochus, et universa civitas Brundisium, et baptizati sunt omnes numero quasi viginti septem millia, ad laudem et gloriam Domini nostri Jesu Christi, et fabricaverunt ecclesiam in honorem Beatae Dei Genitricis, et Virginis Mariae, et B. Joannis Baptistae in loco, ubi sacrum baptismum acceperunt. Tunc quidem confirmavit eos in fide et doctrina perfectus, et sic in pace obdormivit in Domino. Antiochus quidem secundum visionem B. Leucii fecit sepelire corpus ejus venerabile eo loco, ubi de navi descenderat, cum de Alexandria advenisset, idemque venerabilis memoriae Antiochus jussit construere ecclesiam in nomine ejus cum omni diligentia et dignitate, quae dedicata est ab Episcopo in Idus Maii. Dormitionis vero ejus festiva solemnitas celebratur in Idus Januarii. Plurima autem mirabilia per eundem famulum suum Leucium ad laudem sui nominis omnipotentis Domini operari dignatus est, cui est honor et gloria per infinita saecula, Amen.

Praefecto et
aliis 27000
conversis, mo-
ratur.

a Fortassis alterius in .Egypto Solis creatus est Episcopus, aut Patriarcha Alexandrii Chorpiscopus, inque ipsa fortassis urbe Alexandria manus gerens Episcopate, sed sub Patriarcha : quod et de Philippo S. Eugeniae patre dicendum videtur, cum atque absit a catalogo Alexandrinorum Antistitum, diligenter alioquin contexto.

b Non est haec Thracia Adrianopolis; aut ea fortassis, quae in vetere Epyro erat, ut habetur in conc. Chalced. act. 1.

c Forte adjuvat legendum.

d Ignotus in historicis Antiochus, qui toti Italiae praefuerit, Totum fortassis circa Brundisium provinciam gubernavit : unde agrestes homines eum totius Italiae dominum crediderunt, aut certe totam Italiam appellavit, vicinam et sibi notam regionem.

DE TRANSLATIONIBUS S. LEUCII.

Gloriosum, et omni devotione venerandum Beatissimi Leucii Confessoris corpus, qualiter, volente Christo, Brundisiensis ablatum, et Transensibus, sit concessum, septimum insimulare curabo.

Igitur postquam sacratissimum corpus hujus Confessoris apud urbem Brundisium digne traditum est sepulture, plurimisque decursis temporibus, exigentibus accolarum meritis, divinoque iudicio contigit, ut praefata urbs hostili manu funditus everteretur, et qua quondam fuerat divitiis sublimis et gloria, parvisimam sub specie oppidi nunc usque incolitur et videtur : cuius quidem ruina intueri eam volentium, oculis patet.

Everitur
Brundisium

2 Eversa vero atque diruta urbe, Oratorium sancti Confessoris, quod foris constructum fuerat, extra oppidum colebatur. Unde factum est, ut quidam Transensium religiosi viri, divinitus inspirati, ad idem Oratorium, quo pretiosum pignus quiescebat, devotissime properarent. Cum vero pervenissent ad locum

Corpus S. Leucii auferitur a Tranensibus.

locum, ubi gloriosi Antistitis admirabile et præclarum corpus habebatur, nullumque illic reperientes, inuito consilio, abstulerunt inde sacratissimum corpus, et summa cum lætitia repedantes, applicuerunt non longe ab urbe Trano, quasi stadia fere duodecim. Illic vero gaudentes, et exultantes deposuerunt venerabile pignus. Audito vero hoc, cunctus populus de sancti corporis adventione, cum ingenti lætitia festinabant videre, quod desiderabant habere. Ad hujusmodi vero spectaculum omnis ætas quæ poterat uterque sexus catervatim confluebant, laudantes et benedicentes Omnipotentis magnalia, qui suis famulis tantum actalem dignatus est destinare Patronum.

a Solemniter Tranum transfertur.

3 Tandem vero *a* Canusinus Pontifex cum universo Clericorum comitatu, et populorum conventu præcedentium, atque sequentium, et cum omni cautela et devotione, suscepit sacratissimum pignus, et cum lampadibus, et thymiamatibus, cum lacrymis et canticis, ingressus est civitatem Tranensem, secum afferens tantum thesaurum usque in ecclesia sanctæ Dei Genitricis et perpetuæ Virginis Mariæ, in qua deposito tauto pignore: nec mora, lætanter cives effodientes magno cum gaudio ibidem oratorium eo modo, quo idem gloriosus Confessor Christi apud Brundisium meruit, construxerunt, ubi cum omni diligentia honorifice sacratissimum ejus condiderunt corpus agentes gratias Domino Jesu Christo, qui per sum Antistitem Leucium plurima beneficia, admirandasque virtutes illic exhibere dignatus est. In loco vero, quo prius depositum fuerat sacratum illius corpus, non longe ab urbe eadem, ut præfatus sum, ædificaverunt basilicam in ejus honore et nomine consecratam, in qua devote petentes diversorum languorum suscipiunt sanitatem usque in hodiernum diem.

Clarescit miraculis.

4 Accidit autem post longa annorum curricula, ut gens Ismaelitarum propter delicta populorum præfatum invaderet civitatem, et dirutis mœnibus, passimque per loca vicina dispersis habitatoribus, templa Sanctorum destrueret; et, quod dici nefas est, in quibus divina canebantur officia, irrationabilium animalium voces intonarent; et ubi Christianus populus vitæ cibum et potum sumebat, illic (proh dolor!) præsepia facta erant equorum, oratorium namque Beatissimi Confessoris in contemptione et concultatione sine reverentia a Barbaris habebatur. Audiens itaque hoc vir quidam illustris genere, Beneventi Comes, quia venerabile et omni honore dignum sacratissimi Leucii corpus ab Ismaelitis pro nihilo haberetur, protinus eorum Principi studuit nuntiare, promittens plurima auri pondera se illi daturum, si pretiosum pignus ei daretur. Allectus vero ille auri cupiditate, tale dedit responsum, ut, si promissum aurum deferret, nullatenus contradiceret de sancti corporis ablatione, et hoc jurejurando fide affirmavit. Tunc vero idem Comes gavisus gaudio magno, dedit quod promiserat munus, et accepit gloriosissimum pignus, cum omni diligentia et alacritate Beneventum perducens.

Transfertur Beneventum.

5 Sed Deus omnipotens nolens urbem Tranensium tanto frustrari Pontifice ac Patrono, effugatis hostibus dedit requiem fessis, et diu laborantes populos respirare permisit. Et quia tantum thesaurum perdidderant, magna afficiebantur mæstitia: et cum auxie quærerent, quo pacto adipisci possent admirabile corpus, consilio habito, Beneventum miserunt, ut si vellet idem Comes, datum munus acciperet, et oblatum in necessitate sanctum corpus sibi donaret. Qui

cum multum resistens, nollet satisfacere petentibus, tunc germanus ejus, qui cum æqua lance idem beatum pignus diviserat, inquit: Si vero dederitis mihi quantum pro toto corpore paganis tribuimus, integram a me habebitis ejusdem corporis medietatem: sin alias, sine tanto thesauro ad propria remeabitis. Audientes itaque hoc, qui missi fuerant, quamvis tristes, tamen intra se colloqui taliter cœperunt: Melius, inquit, nobis est participes sancti corporis effici, et nobiscum partem afferre, quam cum rubore et confusione sine effectu repedare. Datoque auri pondere, susceperunt integram divisi corporis medietatem; et cum omni lætitia devote attulerunt sacratissima lipsana B. Leucii Confessoris in urbem Tranensium, ponentes ea per manus religiosorum Sacerdotum eo loco, quo prius fuerant cum omni cautela et reverentia collocata, glorificantes et collaudantes clementiam Redemptoris, qui afflictis Tranensibus populis diuturnam hostium oppressionem abstulit, et concessit benignum tutorem atque custodem. Vir igitur ille non solum qui sanctum corpus, sumpto pretio, vendiderat, verum etiam qui ex eo propagati sunt in generatione et generatione, famis penuria cruciantur usque in hodiernum diem.

AUCTORE ANONYMO. EX MSS.

Pars media restituitur Tranensibus.

6 Interea Theodosius *b* Orietanæ Sedis Antistes cum Beneventano Principe caritativam inierat amicitiam; in cujus dilectione confisus, petiit ab eo aliquantum partis pretiosi corporis. At ille petitionibus ejus satisfaciens summa cum diligentia concessit, quod fraterna devote caritas poscebat: suscipiensque tanti thesauri munus magna cum exultatione apud Brundisium loco pristino collocavit.

b Pars brundisii.

7 Ideoque, dilectissimi fratres, in hujus diei solennitate Beneventum gaudeat, et exultet Tranum, Brundisium lætetur, quia meruimus tantum ac talem habere Patronum. Idem enim beatissimus Christi Confessor cunctorum attendat affectum, exaudiat preces, et sicut in caelestibus regnis cum Sanctorum agminibus sine fine jubilat; ita et nos, qui ejus colimus celebritatem in terris, perpetuæ beatitudinis gaudii faciat esse consortes. Potens est enim gloriosus Antistes sua nos intercessione ab imminentibus liberare periculis, et a futuris adversis. Rogemus itaque cum toto cordis affectu, et nostri Patroni suffragia imploremus suppliciter, dicentes: S. Lenci adjuva nos, miserere supplicantibus te, succurre miseris populorum tuorum, sentiamus patrocinium salutis tuæ in tempore nostræ necessitatis; attende vota, lacrymas respice, subveni afflictis, tuere pupillos, et viduas, protege Abbates, annue monachis, Præsules dirige, Clericos roborata, memento Christianorum omnium, præcipue Joannis *c* Tranensis, Siphontini, atque Garganensis Archiepiscopi; nec non Pontificalis et Augustalis *d* Sinkelli, qui tua præ omnibus devotissime festa venerantur, præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per infinita secula seculorum. Amen.

Epilogus, cum Sancti invocatione.

c

d

NOT. 116

a Ea Sedes cum Barensi unita nunc est.

b Uria, Ὑρία Grævis, et Ουρία, atque Ούριον, vulgo nunc Oria, urbs inter Brundisium et Tarentum, Episcopalis, sub Archiepiscopo Tarentino.

c Nunc Siphontinus, sive Manfredoniensis Archiepiscopatus cum Montis Gargani Episcopatu conjunctus est, at non cum Tranensi.

d Cum soleant scriptores præcipue sibi ipsis implorare Sanctorum patrocinium, verisimile est hunc auctorem Syncellum fuisse, cum solum Archiepiscopi et Syncelli peculiariter meminisse Sanctum velit.

DE SANCTIS MARTYRIBUS HISPANIS,
AGENTO, DONATO, AUGUSTINO,
 SALVIO, FELICE, DONATO PRESBYTERO, FLORO, GEMINO,
 PACIO, PAUSALINO, EUGENIO, STEPHANO, PHILONE,
 FELICITATE, CYRIACO, EBICIARIO, CASTOLIO, MOROSITO,
 CASTOLIO ET VII ALIIS.

VI JANUARI.

Martyrologium ms. S. Hieronymi : In Hispaniis Agenti, Donati, Augustini, Salvii, Felicis, Donati Presbyteri, Flori, Zemini, Pafi, Pausalini, Eugeni, Stephani, et aliorum XII. In antiquo ms. Hibernico conventus Dungalensis quorundam ex his mentio fit, videlicet Augustini, Donati, Felicis, Pausalini, Eugeni; nisi hic socius sit SS. Quincti, Januarii, Philoromi, etc. de quibus actum est. Aliquorum detrita nomina sunt. Adduntur SS. Philon, Felicitas, Cyriacus, Ebiciarius, Castolius, Morositus, item Castolus. An hi ex duodecim illis sociis sunt, quorum Martyrologium S. Hieronymi retinet nomina? ms. Rhinoviense : In

Africa Felicis. An hic est forte qui cum aliis in Hispania passus dicitur, et in alterutro loco mendum inest; Florarium Sanctorum ms. Carthusiani Colon. in Addit. ad Usuardum, et Maurolycus iisdem prorsus verbis : Item Eugentii et Felicitatis Martyrum. Martyrologium Coloniense antiquum : Eodem die Sanctorum Eugentii et Felicitatis Martyrum. Hic forte Eugentius, aut qui supra inter Martyres Africanos, aut inter hos Hispanos recensetur. Felicitas seorsim celebratur in antiquissimis mss. Kalendaris monasteriorum S. Maximi et Epternaecensis, quorum hoc annectitur ms. Martyrologio S. Hieronymi.

DE SS. PETRO, SEVERO, LEUCIO,
 CONFESSORIBUS, ALEXANDRI E.

VI JANUARI.

Beda, Usuardus, Ado, Notherus, Bellinus, Maurolycus : Apud Alexandriam natalis sanctorum Confessorum Petri, Severi, Leucii, quorum gesta habentur. Vetus quoque Romanum, aliaque omnia Martyrologia Confessores appellant : solum Romanum ex editione Baronii Martyres facit. Leucii nomen varie expressum. In vetere Romano, ms. Hibernico conventus Dungalensis, et Maurolyco Leucius dicitur; in multis excusis et mss. Leontius : in Lubecana Usuardi editione anni 1475, Genucius, uti et Severus, Severinus : in Nothero et ms. S. Hieronymi

Leucus, in ms. S. Richarii Eutychius : in ms. monasterii S. Laurentii Leodii, Seleucus : in ms. Florario Leontius, alias Seleucus. Martyrologium ms. S. Hieronymi sic habet : In Alexandria Petri, Leuci, (dumde verbum unum alterumve est litura inductum) Confes. et Alolani. ms. Rhinoviense : In Alexandria Petri, Absalmi, Philoromi. Absalmus idem hic est verisimiliter, qui in S. Hieronymi, Alolanus dicitur, de quo pluribus egimus in Januarii. De Philoromo actum ante.

DE S. SALVIO MARTYRE IN AFRICA.

VI JANUARI.
S. Salvii natalis.

Hujus omnia Latinorum Martyrologium meminere; vetus Romanum, Adonis, Bedae, Usuardi, Notheri, Rabani, Bellini, Maurolyci, Galesinii, etc. adduntque in ejus natali sermone a S. Augustino habitum ad populum Carthaginensem; cujus meminit Posidius in Indiculo cap. 3, per natalem S. Salvii Martyris contra supradictos, etc. At cap. 9, meminit alterius, de natali S. Salvii tractatus. Ejus corpus, ut scribit in Notis Galesinii, in basilica Carthaginensi honorifice religioseque olim reconditum fuit. De eo Wandelbertus :

Salvius hinc trinas Karthagine consecrat Idus. Male ms. Cusanum, Salvimus. Bellinus, Maurolycus, et alii, Silvium vocant : editio Parisien. Usuardi anno 1336 male Salinium, et Lubecana anni 1475, Salinum : ms. Martyrol. monasterii S. Maximi Trevir. Sale. Perperam idem ms. et Rabanus Confessorem appellant, cum ceteri ex Posidio Martyrem fuisse tradant. Neque sat probatur quod ms. Martyrol. monasterii S. Martini Treviris, et ms. Ecclesiae S. Marix Ultrajecti habent Episcopum fuisse.

2 Ne quis autem decipiatur, alius longe ab hoc est Salvius ille hereticus Donatista factionis Maximianistarum. Membresitanus in Africa Pseudocyprius, qui, ut refert S. Augustinus lib. 4. Contra Cresconium Grammaticum cap. 48 et 49, coram Serrano Procos. a Restituto itidem Donatista, sed alterius factionis, jam gravis aetate accusatus, atque a Procos. ex Bajacensi Donatistarum synodo damnatus est. Sed cum pro defendendis ex quantacumque parte sedibus suis, etiam post Procos. judicatum, turbæ sibi faventis (Membresitanorum scilicet) fiducia repugnare tentaret, victus aliquando comprehensus est ab Abitinensibus, non jam ducendus ad iudicium, ubi in partes fuerat prolata sententia, sed pompa miserabili triumphandus. Capto enim seni, mortuos canes aligaverunt in collo, et sic cum illo quantum libuit saltaverunt : et quidem, ut idem ait Augustinus lib. 3, contra epistolam Parmeniani cap. 6, ad turpes voces cantationesque plagasque et contumelias intulerunt. Non tamen narrat Augustinus ab iis occisum, ut vult Baronius in Notis hic, qui Pseudomartyrem appellat.

Atms Salvius hereticus.

Hæretici in suos saxi.

DE S. ALEXANDRO MARTYRE, EPISCOPI FIRMANO, IN PICENO.

XI JANUARI.

Martyrologium Romanum : in Id. Januarii, Firmi in Piceno S. Alexandri Episcopi et Martyris. Acta ejus videntur intercuisse, urbe Firmana a Frederico I, Imperatore incensa. Hæc de eo scribit Ferrorius in catalogo Sanctorum Italia, et ex tabulis Ecclesiæ Firmanae : Alexander Firmanus patria, ex Sinigarda familia fuisse traditur; qui factus Firmanae Ecclesiæ Episcopus, ab hostibus fidei Catholice, haud procul ab urbe, in via quæ ad

cœnobium S. Savini ducit, ob ejusdem fidei defensionem interfectus, martyrio coronatus est. Cujus corpus in basilica Metropolitana, in arca marmorea conditum quiescit : ubi epitaphium litteris Longobardicis scriptum hoc legitur : HIC JACET RECONDITUM BEATISSIMUM CORPUS GLORIOSI MARTYRIS ET EPISCOPI ALEXANDRI. Cujus memoria in Id. Jannarii Firmi celebratur, prout in Romano Martyrologio annotatur.

DE S. PALÆMONE ANACHORETA.

SECULO IV.
XI JANUARI.
S. Palæmonis
nuntialis.

Natalem Palæmonis Abbatis consignat hoc die Martyrologium Romanum, hic verbis : In Thebaide S. Palæmonis Abbatis, magistri S. Pachomii. Quædam de eocommemorot scriptor vitæ S. Pachomii, qui infra num. 8, quæ scribit testatur se didicisse a sanctis hominibus Dei, qui simul cum Pachomio multo tempore erant morati. Eam vitam Latine vertit Dionysius Exiguus initio sexti seculi, accurate in vitis PP. edidit Rosweyylus noster; nos post Rosweydi mortem cum aliis aliquot mss. contulimus. Eam XIV Maii dabimus, hic illo solum excerptimus, quæ ad Palæmonem pertinent. Eudem vita a Lipomano et Surio edita est ulio interprete; in ea passim pro Palæmone Palamon appellatur.

Hæc gesta.

VITA

EX HISTORIA VITÆ S. PACHOMII.

CAPUT I.

S. Palæmon monachum consecrat
S. Pachomium.

Constantinus Imperator pietate ac fide, qua Christo credidit, a victoriâ de hostibus consecutus, tirones jussit absolvi. Sic Pachomius optata sibi libertate concessa, protinus ad Thebaidis ulteriora regreditur : et ingressus ecclesiam, quæ est in vico, cui cognomen est *b* Chinoboscima, fit illico catechumenus, et post paullulum gratiam lavaeri vitalis adipiscitur : et ipsa nocte, qua mysteriis sacris imbutus est, vidit in somnis veluti rorem cælitus allapsam suam replese dexteram, *c* et in mellis crevisse pinguedinem : audivit quoque vocem dicentem sibi : Considera Pachomi quod geritur. Est enim hoc signum gratiæ quæ tibi a Christo collata est. Hinc itaque divino inflammatus affectu, et ex dilectionis jaculo salubri vulnere sauciatus, totum se disciplinis atque institutionibus divinis subjugavit.

b
Pachomius
baptizatur, ad
studium pie-
tatis excita-
tur.

c
Ad S. Palæ-
monem, pe-
nitentiæ fieri
monachus.

2 Audivit autem quemdam anachoretam, cui nomen erat Palæmon, intra eremi secreta Domino servientem : ad quem confestim cura eo cupiens habitare, pervexit, et pulsans ostium cellulæ ejus, precabatur ingressum. Cui senex aliquantulum patefaciens aditum, dixit : Quid vis? aut quem quæris? Erat enim severo adspectu, propter quod multo tempore solitarius vitam rigidæ conversationis exegerat. Respondens autem Pachomius, ait : Deus me misit ad te, ut monachus fiam. Cui senior : Non potes hic, inquit, monachus fieri : non enim parva res agitur, si veri monachi conversatio casta pensetur; nam plures huc dudum venientes, affecti tædio, perseverantiæ non tenuere virtutem. Et Pachomius : Non sunt, inquit, æquales omnium mores : idcirco precor, ut

me digneris excipere : et processu temporis tam voluntatem meam, quam possibilitatem plenius approbabis. Et senior ait : Jam tibi præfatus sum, quod hic fieri monachus nullo modo possis : perge magis ad aliud monasterium; et cum tantisper ibidem continentiam operam dederis, tunc ad me regredere, teque sine mora suscipiam.

3 Veruntamen advertite quod dico. Ego hic, fili, satis frugaliter vivo. Nam nimis ardua et durissima conversatione me castigo, nullius rei cibo utens, nisi tantum panis et salis; ab oleo autem et vino in totum prorsus abstineo. Vigilo dimidium noctis : quod spatium vel in oratione solemni, vel in meditatione divinæ lectionis insumo : interdum quoque totam noctem duco pervigilem. Hæc autem audiens Pachomius, expavit; ut solent pueri magistrorum vereri presentiam : sed gratia Domini roboratus, omnem hunc laborem tolerare proposuit, senique respondit : Credo in Domino Jesu Christo, qui mihi fortitudinem patientiamque præstabit, ut dignus efficiar tuis adjutus precibus, in saucta conversatione per omnia vitæ meæ curricula permanere.

4 Tunc S. Palæmon spiritualibus oculis intuens Pachomii fidem, tandem patefecit aditum : eumque suscipiens, habitu monachi consecravit. Morabantur ergo simul, abstinentiæ atque precibus operam dantes. Texebant quoque cilicia, et laborabant manibus suis, juxta beatum Apostolum, non tantum pro sua refectione vel requie, sed ut haberent nude tribuerent necessitatem patientibus. In vigiliis etiam cum noturnas orationes celebrarent, si quando senior vidisset somno Pachomium premi, educens eam foras, arenam portare præcipiebat de loco ad alterum : locum : et tali exercitio mentem ejus gravatam somni pondere sublevabat, instituens ac formans eum, ut sollicitus esset in precibus, dicens ei : Labora Pachomi, et vigila, ne quando (quod absit) ab hoc nunc incepto proposito te amoveat is qui tentat, et inanis fiat labor noster. Quæ cuncta Pachomius obedienter ac sollicitè suscipiens, ac de die in diem sanctæ continentie profectibus crescens, venerabilem senem nimis alacrem lætumque reddebat, ita ut Christo semper pro conversatione ejus gratias ageret.

a Debellati Maxentius anno Christi 312, sequenti Galerius Maximinus, sapius Licinius, qui tandem Thessalonice, quod novas res moliretur, anno 325 peremptus est, et finem dedit armorum civilium. Sed Maxentiano bello, non Liciniano, militasse Pachomium ostendit Rosweydlus in Notul. ad ejus vitam.

b Urbs est Thebaidis χηνοβόσκια, in Panopoliteno, apud Ptolemaum, quæ a pascentulis anseribus habere nomen videtur; est enim χην anser, et βόσκειν pasco. et χηνοβόσκιον, locus ubi aluntur anseres. Verum Stephanus, ex Alexandri Ægyptiacis, negat ullam extare illius appellationis causam, cum nemo isthic pisci anseres viderit. Aliquoties in vita Pachomii mentio fit Chinobosciorum monasterii.

*Palæmonis
abstinentia,
vigilæ, pre-
ces.*

*Pachomium
monachi ha-
bitu conse-
crat.*

Ephes. 4 28.

*Ejus somno-
lentiam pellit.*

Chinoboscia.

EX VITA
S. PACHOMII.
Lac et mel.

Vinum et loc,
post baptis-
mum.

c In primitiva Ecclesia baptizati mellis et lactis dulcedinem degustabant. Tertul. de corona militis, cap. 3. Inde suscepti lacus et mellis concordiam prægustamus. Et lib. 4, contra Marcionem, cap. 14, nec mellis et lactis societatem, qua suos infantat S. Hieronymus adversus Luciferianos cap. 4, id per traditionem in Ecclesie observari scribit ad infantie significationem. Sic in Occidentis Ecclesie lac et vinum præberi solere baptizatis idem testatur in cap. 55, Isair ad significandum innocentiam et sapientiam. Consule Tosneydi Notas ad vitam Pachomii.

CAPUT II.

Pascha celebratum. Monachi arrogantia et incontinentia punita.

Per idem tempus sacratissimus dies Paschalis advenerat, et ait ad Pachomium senior : Quoniam eunctorum Christianorum universalis est ista festivitas, nobis quoque para, qua usui nostro sunt congrua. Tunc ille promptus ad obtenperandum, id quod sibi præceptum est implevit : præter solitum namque paumper accipiens olei, cum salibus tritis admiscuit. a Lapsanas enim, id est agrestia olera, et herbas alias præter oleum consueverant edere. Cum ergo præparasset, ait ad senem : Feci quod tua paternitas imperavit. Cumque post orationes B. Palæmon accessisset ad mensam, vidissetque olei apparatus cum salibus, fricans manibus frontem, et ubertim fundens lacrymas ait : Dominus meus crucifixus est, et ego nunc oleum comedam? Cumque rogaret eum Pachomius, ut modicum quid ex eo sumeret, nullatenus acquievit. Tunc pro more sale et pane allato ad manducandum pariter considerunt. Quæ senex Crucis Christi signo, sicut consueverat, benedicens, cibum uterque sumpserunt, Domino gratias (ut par fuerat) humiliter exhibentes.

6 Una vero dierum, cum vigilantes simul Palæmon et Pachomius accederent ignem; quidam Frater supervenisset, apud eos manere voluit. Qui cum susceptus esset, inter verba (ad fieri solet) erupit, et dixit : Si quis fidelis est ex vobis, stet super hos carbones ignis, et orationem Dominicam sensim lenteque pronuntiet. Quem B. Palæmon intelligens superbie tumore deceptum, commonuit, dicens : Desine Frater ab hac insaniam, nec tale quid ulterius loquaris. Qui correptione senis non solum non profecit in melius, sed plus elatione mentis inflatus, super ignem stare cœpit audacter, nullo sibi penitus imperante : eratque conspiciere, quomodo cooperante inimico humani generis, et Domino permitte, nequam perustus fuerit ignis tactu. Hoc ipsum vero quod gessit impune, ad augmentum præcepti ejus insaniam, secundum quod scriptum est : Ad pravas pravas vias mittit Dominus. Hoc itaque cum fuisset factum, postera die idem Frater mature proficiscens, ac velut exprobrans eis, aiebat : Ubi est fides vestra?

7 Post non multum vero temporis cernens diabolus, eum sibi per omnia mancipatum, et facile ad quæ vellet facinora eum posse impellere, transfiguravit se in mulierem pulchram, splendidis vestibus adornatam, et cœpit ostium cellæ ejus vehementer extundere. Qui cum aperuisset, ait ei diabolus in habitum mulieris immutatus : Obsecro te, quia nimis a creditoribus urgeor, et metuo ne me aliqua pericula comprehendant, recipias me in tuam cellulam, quoniam debitum solvere nequeo, quatenus per te salva facta, gratias referam; Deus enim me direxit ad te. Qui a cœcitate mentis penitus obscuratus, nec valens discernere quis esset, qui sibi talia loqueretur, diabolum miser in suum recepit exitum. Tunc hostis nostræ substantiæ, videns eum ad omne scelus esse præcipientem, immisit ei turpem concupiscentiam. Qui mox cessit inimici suggestionibus : et ejus, quasi muliebres, petivit amplexus. Quem spiritus immundus invadens, elisit atrociter : et revolutus super pavimentum, veluti mortuus diu multumque permansit.

8 Post aliquantos autem dies tandem in se reversus,

et dementiæ propriæ sero pœnitens, ad S. Palæmonem venit : et cum magno fletu quid sibi accidisset exposuit, vociferans et dicens : Agnosco, Pater, agnosco, quod ego causa perditionis mee existam. Bene enim me commovere dignatus es, sed ego infelix, qui te audire contempsi. Quapropter obsecro, ut me sanctis orationibus tuis adjuvare digneris, ne sub ingenti periculo constitutum disceperat inimicus et perimat. Cumque ista cum lamentis prosequeretur et flentibus, et S. Palæmon Beatusque Pachomius lacrymas pro eo funderent compatientis affectu; subito correptus ab immundo spiritu, de conspectu eorum prosiliit, et per deserta discurrens agebatur infrenis. Pervenit autem ad civitatem b Panos nomine, ac deinceps in fornace balnei per amertiam sese præcipitans, incendio protinus interiit.

a Proverbium Lapsana vivere, de tenui et paupere victu Dioscorides lib. 2, cap. 142, λαπάσωνα vocat; Cassianus lib. 4, instit. cap. 11 et 22, Lapsanum, et Lapsania appellat.
b Panopolis Ptolonæo urbs Thebaidos.

CAPUT III.

Pachomii virtutes et revelationes Palæmoni indicatæ. Hujus obitus.

Hæc audiens vidensque Pachomius, magis ac magis incubuit abstinentiæ tenere mensuram : et cum in omnibus, tum maxime in orationibus animam servare pervigilem, iuxta illud quod scriptum est : Omni custodia serva cor tuum : intantum, ut eum senex miraretur attonitus, quia non solum consuetam abstinentiæ regulam alacer extrinsecus exequabatur, sed etiam intrinsecus conscientiam suam juxta celestium formam studebat exhibere purissimam, sicut beatus Apostolus dicit : Gloria nostra hæc est testimonium conscientiæ nostræ : certus, ex hoc magnam sibi in celestibus parare mercedem. Nam et cum divinas Scripturas legeret, memoriæque mandaret, non id passim negligenterque faciebat, sed unumquodque præceptum solerter examinans, ac pia mente pertractans, studebat indes opere perficere, quæ memoria retentabat. Præcipue vero humilitatis ac patientiæ munere, et erga Deum proximique purissima dilectione præ multis nitebatur excellere. Hæc autem aliaque ejus plurima didicimus a sanctis hominibus Dei, qui simul cum eo multo tempore sunt morati : quibus etiam vitæ spiritualis exempla contulerat, post lectionem divine legis, ea quæ ad ædificationem animarum pertinent, diligenter exponens. Quæ quia multa sunt, et vires nostræ parvitas excedunt, non omnia præsentî stylo perscripsimus. Non enim sumus idonei, tanti viri merita eloquio pari deprimere.

10 Igitur erga locum montis, ubi Sancti morabantur, plena spinis eremus adiacebat : ad quam sæpe Pachomius veniens ligna legere, super spinas nudis pedibus incedebat, et cum infingerentur ei plurimæ, lætabatur, patienter ac fortiter ferens, recolens quod Dominus noster in cruce clavis fuerit dignanter affixus. Diligebat autem anachoresim plurimum, frequenter expetens solitudinem; et illic diu in oratione persistens Domino supplicabat, ut tam se quam omnes homines ab universis inimici fraudibus clementer eriperet.

11 Quodam vero tempore contigit, ut Pachomius procul a cella sua progressus, veniret ad quemdam vicum, cui nomen est a Tabennense, in quo tunc nullus penitus habitator existerat. Ubi cum pro more diutius in orationibus perduraret, vox ad eum celitus delata est, dicens : Mane hic o Pachomi, et monasterium construe. Venturi sunt namque ad te quamplurimi, tua cupientes institutione proficere; quibus ducatum præstabis, juxta regulam quam monstravero tibi. Et protinus apparuit Angelus Domini, deferens ei tabulam, in qua erat omnis forma institutionis adscripta, qua docendi forent, quicumque ad ejus magisterii

Imploret præces S. Palæmonis.

Misere perit.

b

Lapsana.

Pachomii perfectionis studium.

Prov. 4. 25.

2. Cor. 1. 12.

Attentio in lectione.

Aliz ejus virtutes.

Patientia.

Amor solitudinis.

a
Divinitus jubetur monasterium construere.

Regulam ab Angelo accipit.

gisterii

Lentioribus
cibus, etiam
in Paschate,
abstinet ob
Passionem
Christi.

u

Reprehendit
arrogantiam
monachi factum.

Prov. 28.
Eccli. 2

Hic a demone
forte detusus,
in lacrymam
consentit.

gisterii studia pervenissent. Quam regulam Tabennenses hodieque custodiunt, eodem cibo semper utentes et habitu, ipsam quoque disciplinam sollicita circumspectione servantes. Nam monachi qui ibidem commanent, non solum more, sed et robore corporis, et locorum situ præceteris longe diversi sunt: et necesse est, eos diversam quoque regulam custodire.

12 Hanc ergo vocem Pachomius mentis sinceritate discernens, quam illi divina gratia et merita vitæ contulerant, agnovit ad se cælitus delatam, Regulasque valde mirabiles approbavit. Tunc reversus ad venerabilem senem Palæmonem, retulit quemadmodum voce sit divina communitus, obsecrans, ut secum pariter veniret ad locum, quo possent Domini mandata explere. Qui nolens eum in aliquo contristare, utpote carissimum filium, precibus ejus illico parit, atque ad præfatam villam cum eo pervenit, modicamque ibi cellulam construentes, lætabantur in Domino, promissionum ejus beneficia præstolantes. Post aliquantum vero temporis ait Palæmon ad Pachomium: Quoniam cerno gratiam a Deo tibi collatam, et deinceps istic permanere disponis; veni statuas inter nos pactum, ut non dividamur ab invicem, sed quamdiu in hac luce versamur, visitatione nos consolemur assidua. Utrique placuit hæc pactio, quam omni tempore vitæ suæ tam beatus senex quam Beatus Pachomius sollicitius sunt executi.

13 Inter hæc venerabilis idem Palæmon dolore splenis, qui ex nimia continentia illi provenerat, toto corpore gravi cœpit ægitudinis incommodo laborare. Nam sumebat escam, potu sæpius abstinens: item solummodo bibeat, nihil cibi percipiens. Rogatus igitur ab aliquibus Fratribus, qui ad eum gratia visitationis advenerant, ne penitus corpus debile frangeret, sed ei aliquantulum solatii pateretur impendi, tandem cessit orantibus, ut victu congruo attenuata membra refoveret. Sed non hoc diutius pertulit. Nam

graviores solito dolores splenis expertus, relicta ciborum insolentia, ad antiquum victum sine dilatione revertitur, dicens: Si Martyres Christi alii per frustra lacerati, alii capite cæsi, nonnulli etiam ignibus sunt cremati, et tamen usque ad finem fortiter pro fide toleraverunt; cur ego patientiæ præmia, parvis cedens doloribus, impatienter abjiciam, et desiderio vitæ præsentis, afflictiones momentaneas inaniter expavescam? Denique suadentibus acquievi cibos insolitos sumere, qui mihi dolores auxerunt potius, quam ullam requiem præstiterunt. Recurram igitur ad prisca remedia, et continentie subsidia non relinquam, in quibus est (ut ego certus sum) omnis post Deum requies et vera lætitia. Non enim propter homines hæc arma suscepi, sed ob amorem Christi his certare disposui.

14 Sic itaque virilliter agens, intra mensem dierum valido languore consumptus est. Ad quem Pachomius veniens, fovebat eum ut patrem, deosculans pedes ejus, atque complectens; et veluti valefaciens, sic eum videbatur affari. Venerabilis autem senex, omni virtutum gratia cumulatus, et plenus dierum, sicut scriptum est, quievit in pace. Tunc sanctus Pachomius corpus ejus sepelivit: cujus anima suscepta choris Angelicis, ad cælos evecata est. Quo peracto, Pachomius ad proprium diversorium revertitur.

a *Cassianus lib. 4, Institutionum cap. 1.* Quædam scilicet de Ægyptiorum, quædam Tabennensiotarum regulis admiscentes, quorum est in Thebaide cœnobiium, quanto numero copiosius cunctis, tanto conversationis rigore districtius. Siquidem in eo plusquam quinque millia Fratrum sub uno Abbate reguntur, et cap. 30. Monasterium Tabennensiotarum, expetivit, quod sciebat cunctis monasteriis esse districtius. *Erat id ad ultimas partes Thebaidis, ut ibidem dicitur. Sub Syene, ut in epistola ad Lausum scribit Palladius. Fuit ut lib. 3 de vitis PP. ait Rufinus, monasteriorum multorum in regione Tabennensiotarum Præpositus Pachomius. Erat isthic et monasterium feminarum, ut constat ex lib. 5, de vitis PP. libel. 18, num. 19.*

EX VITA
S. PACHOMII.

Moritur.

Sepelitur a
Pachomio.

Tabenna.

Cum Patrone
Tabennam
pergit.

Invicem
postea
invisunt.

Palæmon
ægrota.

Pristinam
abstinentiam
in
morbo
retinet.

DE S. HORTENSIO EPISCOPO.

XI JANUARI.

Martyrolog. ms. *S. Hieronymi*: Et depositio Hortensii Episcopi. Idem celebratur in ms. *Martyrol.*

Hibernico conventus Dungallensis. Nihil alibi de eo legimus.

DE S. THEODOSIO ANTIOCHENO, ABBATE MONASTERII IN SCOPULO.

CIRCITER
AN. CHR.
CXXXI.
XI JANUARI.
Duo hoc die
Theodosii Ab-
bates.

Duo hoc die celebrantur a Græcis Theodosii, ambo vitam initio anachoreticam auspirati, ambo deinde celebris fundatores cœnobi; juniore nomen adhæsit Cœnobiarchæ; seniori vero Antiocheni; inde namque ortus erat, e Cappadocia alter. Antiocheni hic duplicem vitam damus, unam e Menæis, alteram ex cap. 10, Philothei, seu libri 9, de vitis Patrum, auctore coævo Theodoro Cyri Episcopo. Subnectimus de miraculis ab eodem patris caput 80, 81 et 85. Præter spiritualis, seu libri 10, de vitis Patrum, in quo libro frequens hujus S. Theodosii ejusque monasterii mensio fit, et varix anachoretarum, qui deinde in ejus monasterio vixerunt, virtutes et miracula describuntur, ut cap. 82, 83, 84, 86, 90, 91, 95 et 190, in quibus passim nominantur montes monasterii Abbatis S. Theodosii in Syria, et quidem eorum unus dicitur Phterigijs, supra Rosum, prope Priapen fluvium, et juxta monasterium Abbatis Theodosii in Scopulo. Multa tamen eodem libro narrantur de monasterio S. Theodosii Cœnobiarchæ, quæ perperam in titulis capitum tribuuntur monasterio S. Theodosii Antiocheni, sive in Scopulo.

VITA

Ex Menæis Græcorum.

Hic sanctus Pater noster diversus est asceta, seu anachoreta, a a priore Theodosio, civis Antiochenus, claris parentibus natus. Hic cum olim Dominicam vocem attentius audiret, relicta domo, opibus, cognatis, aliisque omnibus, silvas mari proximas ingressus, cellam angustissimam excitavit; vitamque solitariam amplexus, vestes cilicinas induit, gravesque ferro catenas interius, unam a cervice pendentem, alteram lumbos stringentem, singulasque alias in singulis manibus gestavit; precibusque et manuariis laboribus intentus, prava corporis desideria, fastumque, et alias improbas cupiditates domuit et fregit. Squalenti erat coma et ad pedes usque promissa. Conficiebat subinde sportulas; subinde hortulos in rupe excolebat, olera que conserebat, ex quibus sibi et peregrinis adventantibus victum parabat.

2 Temporis autem progressu cum fama viri gloriæque longe lateque spargeretur, hominumque concursus ad illum frequentes fierent, qui illius vitam et institutum sequi cupiebant, receptis illis solitudinem quasi in cælestem urbem convertit.

a
S. Theodosii
patria, genus,

vita eremitica
perquam au-
stera,

externa exer-
citatio.

b

Discipuli.

3 Cum

ΑΥΤΟΡΕ
ΤΗΘΟΔΩΡΕΟ.
C
reverentia
apud Barba-
ros,
reditus in pa-
triam.

Rom. 12. 19.
Matth. 2.

mors.

3 Cum vero e Agareni, seu Saraceni, viciniam illam eremi percurrerent, illaso quidem Beato, ejus aspectum verebatur, recessere. Theodosius tamen frequentiore illorum transitu veritus, solitudine illa relicta in patriam rediit, ibique modicum tuguriolum fixit, ubi cum vite consortibus, celestibus exercitationibus vacavit; prefatus apud suos, et si tum Agareni ipsos reveriti fuissent, scriptum tamen esse in litteris sacris ad nostram cautelam, uti demum locum iræ, Christumque ipsum refugisse ab Herode in Ægyptum, quo doceret ne periculis nos objiceremus. Quid enim volentibus religiosam vitam exercere obsit patria? Cum ergo paullulum ibi supervixisset, abiit ad cælum.

a Prior dicitur Theodosius Canobiarcha, quia licet junior prius tamen in Monachis celebratur.
b Græce εἰρηλίζετο μετὰ τὸν πόλεμον ἐν τῇ νῆσῳ. De arura consule Onomasticon Rosweydi ad vitas Patrum.
c Theodoretus Isauri.

ALIA VITA

Ex Theodreti Philotheo, cap. 10.

a b
S Theodosii
cella.

c

patria, genus,

Matth. 13. 46.
austeritas
vite.

d
coma proliza,

oralio.

opus ma-
nitum.

discipuli.

2 Thessal. 3.
8.
Act. 20. 34.

adhortatio ad
laborem.

Rosus est oppidum Ciliciæ, ab dextra ei qui navigat in Pontum Cilicium. Hujus ad Orientem et meridiem est mons altus, spatiosus; et umbrosus, alit autem feras in nemoribus. In eo cum quemdam ad mare vergentem cælum invenisset magnus et vulgo celebratus Theodosius, quadam modica extructa domnicula, Evangelicum vivendi institutum solus amplectebatur, vir orindus quidem Antiochia, insignis autem claritate generis: sed tamen et domo, et cognatione, et omnibus aliis relictis, pretiosissimam, ut Evangelice dicam, emit margaritam. Ac de ejus quidem a cibo abstinentia, et quomodo humi cubaret, et cilicio indueretur, supervacaneum est dicere iis, quæ ejus vident discipulos et solades, et in eis eamdem cerunt vivendi formam. Hæc tamen ille insigniter persequebatur, ut qui seipsum certantibus exemplar proponeret. His autem adiciebat ferreum onus collo et lumbis et amabatur manibus. Porro autem gestabat quoque d comam sortidam, et quæ ad ipsos usque pedes pertingebat, et ulterius etiam progrediebatur, et ideo erat lumbis ejus aligata.

2 Deprecatione autem et hymnodia utens assidue, cupiditatem, et iram, et arrogantiam, et alias animi belluas sopiebat. Labores autem semper augens laboribus, persequebatur eam quoque quæ manibus fit operationem: nunc quidem sportellas quæ vocantur, et vimineas crates contexens; nunc autem parva prædia in saltu efficiens, et semina dejiciens, et illic quantum victui satis esset, colligans.

3 Postquam autem procedente tempore ejus fama pervasit in omnem partem, multi multis ex locis concurrerant; ejus et habitationis, et laboris, et instituti esse socii cupientes: quos quidem excipiens, ad eamdem vitam deducebat. Et videre licebat alios quidem vela, alios vero sagum ex pellibus textentes: alios vero crates vimineas vel sportellas connectentes, alios vero terram colentes. Et quoniam locus erat maritimus, ad transmittendum quoque quadam constructa navicula, quæ ponto appellatur, ea utebantur ad ea quæ erant inferenda, et exportans opera eorum qui simul habitabant, et importans ea quæ erant necessaria. Memor enim vocis Apostolicæ quæ dicit: Noctu diuque operantes, ne essemus oneri alicui vestrum: et: Manus hæc mihi et iis qui erant me cum suppeditarunt; et ipse laborabat, et hortabatur suos contubernales, ut cum animæ laboribus, corporis quoque labores conjungerent. Est enim absurdum, ut ii quidem qui aluntur in vita seculari, se affligentes et laborantes alant filios et uxores, et præterea et tributa conferant, et ab eis exigant vectigalia, et Deo offerant primitias, et mendicorum pro viribus

medeantur inopie; nos autem non quaeramus ex laboribus ea quæ sunt necessaria, idque cum vili quidem et modico cibo, vili autem veste utamur, sed sedeamus quidem compressis manibus, alienis autem fruamur laboribus. Hæc et talia dicens, hortabatur ad operandum, in tempore quidem, quæ sunt ubique præscripta, divina peragens officia; id autem quod intercedebat temporis, impendens operi.

4 Non levi autem curam gerebat hospitum, viris lenitate et morum mansuetudine oratis, et in proximum caritate præditis, ut eis providerent, committens; ipse autem visebat et inspiciebat omnia, perscrutans an ex latis legibus unusquisque suo fungeretur officio. Hinc factum est, ut tam insignis et celebris esset ejus fama, ut qui navigabant, et plusquam mille stadiis aberant, Deum Theodosii invocarent in periculis, et Theodosii appellatione sedarent tempestatem.

5 Eum audaces quoque et immanes hostes sunt reveriti, qui maximam Orientis partem sunt de populati. Quis enim ex iis qui in nostro habitabit orbe terrarum habitant, non auditione accepit ea, quæ illo tempore facta sunt, ab iis qui olim quidem Solyini, nunc autem nominantur e Isauri. Illi tamen, qui nec f oppido, nec vice pepercunt, et quæcumque capere potuerunt, diripiunt, et igni mandaverunt, sunt illam reveriti philosophiam, et cum solummodo panem petiissent, et ut pro se orarent significassent, illud illesum reliquere monasterium: idque non semel sed etiam bis fecere. Veriti tamen Præsides Ecclesiarum, ne pecunie cupiditate illis barbaris a diabolo immissa, captivum abduceretur magnum illud lumen (erat enim verisimile fore, ut magna vis pecunie ad eum redimendum transmitteretur ab omnibus qui habent in honore res divinas) ei persuadent ut se conferret Antiochiam. Jam enim captivos ceperant duos Præsides Ecclesiarum, eos quidem omni officii genere sunt prosecuti: cum autem quatuordecim millia aureorum pro utrisque accepissent, permiserunt ut redirent quo vellent. Postquam autem pervenit Antiochiam, habitavit quidem in habitaculo, quod invenit situm prope fluvium, omnes autem traxit ad seipsum qui sciunt talia colligere.

6 Dum autem me trahit impetus orationis, præternisi narrare miraculum, quod a divino illo viro factum est, quod multis quidem fortasse videbitur esse incredibile, et tamen reanet in hodiernum usque diem, oratione testificans, et ostendens qualem apud Deum gratiam et fiduciam est consecutus hic vir admirabilis. Præcepit quædam petra imminet monasterio quod ipse adificavit: erat autem primo sicca, et omni humore vacua. In ea fecit aquæductum, qui a vertice fertur in monasterium, tamquam qui motum aquarum haberet in potestate. Plenus autem fiducia in Deum, et firmiter credens, ut est verisimile, se Dominum habere benevolam et fidem habens in quam nulla cadebat dubitatio, ascendit in supremam partem ejus qui nunc est aquæductus, priusquam surrexissent solades ad preces consuetas. Et Deum precatus, fretus eo qui facit voluntatem timentium eum, virga, cui innixus erat, petram percussit. Ea vero rupta, aqua instar fluminis scaturit: et monasterium ingrediens per aquæductum, et quantum ad omnem usum sufficit abunde suppedians, in mare propinquum influit: et in hodiernum usque diem ostenditur, operans Moysaica magni Theodosii gratia. Sufficit vel hoc eodem ad ostendendam viri hujus erga Deum fiduciam.

7 Cum autem Antiochia vixisset parvo tempore, migravit ad choros Angelorum. Per mediam autem urbem ferebatur sacrum corpus, tamquam aureis quibusdam coronis, feretro illo decoratum, cum omnes Duces concurrissent, et qui uagnos suæ fidei credi-
tos

hospitalitas,

miracula

reverentia
apud barba-
ros,

c
f

reditus in pa-
triam, et
quare

rvus e petra
precibus elic-
tus.

Psal. 111. 19.

mors.

funus,

reliquia, tos gerebant magistratus. De cubili autem erat magna iis et decertatio, cum id omnes auferre contenderent, et ex eo benedictionem et utilitatem percipere cuperent. Sic elatus, ponitur in æde sanctorum Martyrum, cum *g* Juliani, victoria insignis in pietate athletæ, fuisset et contubernalis et eodem tecto usus. Idem autem locus eum excepit, qui illum quoque divinum et beatum *h* Aphraatem.

g sepultura, 8 Gregis autem præfecturam accepit *i* Helladius ille admirabilis, qui in illis quidem locis perpetuis fuit sexaginta annis, deinde Cilicum divinitus electus est Antistes, cum neque priorem reliquisset philosophiam, et illis laboribus Pontificatus sudores quotidie adderet. Hujus cum Beatus quoque Romulus fuisset auditor dux maximi gregis fuit creatus. Permausit autem illius chorus in hodiernum usque diem, idem servans vitæ institutum. Est autem prope monasterium vicus, qui Syriace appellatur Maratus. Ego autem sine imposito huic narrationi, rogo ut ejus quoque consequar benedictionem.

h i successor, a Rhosopolis urbs Ciliciæ in miraculis S. Simeonis Stylitæ in monte mirabili, in 2, *Nicena Synodo Act. 4, Rhosus Stephano. Rossus Ptolomæo ad Issicum sanum inter Issum et Seleucium. Perperam ad Russos, seu Roxolanos, confugit Raderus in Nolis ad vitam S. Romani Thaumaturgi in Menais 27 Novemb.*

cynobium, b Respectu Antiochiæ, seu Syriæ ulterioris, in qua Theodoretus scripsit.

invocatio. c Idem Theodoretus sequenti capite 11. Magnus ergo Theodosius ab Antiochia profectus, cum in montibus Rosicis decertasset, et Antiochiam reversus esset, sic vitæ finem accepit.

d Theodor. ibidem de S. Romano : Erat autem coma magno Theodosio similis : vestis autem ferrum similiter.

e Populi ad montem Taurum inter Lyeonium et Ciliciam Stephano. Consule Ptolemæi tabulam 4 Asia, et lib. 5, cap. 4, de situ Galatiæ. Infestarunt Isauri Armeniam et vicinas regiones circa ann. Chr. 403, ob quorum rabiem tum S. Joannes Chrysostomus e Cucuso Arabissum abductus est. Conveniunt tempora, quod S. Theodosii discipuli et sodales a Theodoretis referantur in vivis fuisse, cum hæc scriberet, qui citato anno 403, circiter octavum ætatis annum agebat. Consule dicta VIII Januarii ad vitam S. Attici, num. 33.

f S. Chrysostomus epist. 131 ad Elpidium : Nam ne castello quidem, perinde atque carcere, nunc inclusi, fidenti animo esse possumus, propterea quod Isauri hujusmodi arces obsidere non dubitent.

g Hic est S. Julianus Sabas, cujus ante vitam descripserat Theodoretus cap. 2, et referemus infra xiv Januarii, quo colitur.

h S. Aphraatem celebrabimus vii Aprilis, hunc Theodoretus adolescens vidit, et sanctæ illius de cetera benedictionem percepit, ut cap. 8, in vita ejus refert. Hinc conjicimus S. Theodosium ad ann. Chr. circiter 412, vitam produxisse.

i Raderus suspicatur Helladium huic coli a Græcis in Menais ix Novemb. quod istis examiniubimus.

DE EODEM S. THEODOSIO,

Ex Prato spirituali Joan. Moschi.

De fonte concesso a Deo fratribus monasterii in Scopulo ad orationes Abbatis eorum Theodosii.

Cap. 80.

Fons precibus S. Theodosii elicitus.

Pervenimus ad monasterium Abbatis Theodosii in Scopulo : (est autem mons inter Seleuciam et Rosum Ciliciæ) Patresque loci illius duxerunt nos supra monasterium, quantum est jactus sagittæ, et ostenderunt nobis fontem magnum valde ac speciosum, dixeruntque nobis : Fons iste, fratres, naturalis non est, sed nobis divinitus indultus est. Sanctus enim Pater noster Theodosius multum jejunavit, multumque lacrymarum fudit, ac multis orationibus et genuflexionibus obtinuit, ut Deus nobis aquæ istius solatiium et usum præstare dignaretur. Ante enim ex torrente patres nostri aquam hauriebant : sed Deus, qui facit voluntatem timentium se, sua, infinita bonitate præstitit nobis aquæ istius benedictionem per orationes sancti Patris nostri.

2 Verum ante hoc biennium quidam ex fratribus petierunt a Patre monasterii, ut lavaerum adifica-

rent in monasterio. Abbas autem graviter id quidem ferebat, cessit tamen, fratrum infirmitati condescendens. Ædificatum est igitur lavaerum in monasterio, semelque tantummodo lavatum est in eo, cum statim exsiccatus est talis tantusque a Deo nobis præstitus fons. Et in veritate vobis dicimus, Christiani, multum jejunavimus, multum oravimus, multas genuflexiones egimus, ut aquam reciperemus, nihilque profecimus. Annus ergo integer sine aqua fontis impletus est, eramusque in magna tribulatione. Statim vero ut Pater noster bonus et mitis destruxit lavaerum, Deus aquam iterum reddidit nobis.

De puteo aqua impleto, submissa imagine ejusdem Abbatis Theodosii.

Narraverunt nobis Patres ipsi et istud, dicentes : Mulier quædam fidelis in partibus Apameæ his diebus puteum fodit : cumque plura expendisset, ingentesque labores tolerasset, et effosso puteo in magnam altitudinem, aquam non invenisset, in mœrore et afflictione multa erat, et propter laborem et propter impensas. Apparuit autem ei sic afflictæ mulier quædam in somnis, dicens : Mitte in Scopulum, et adduci tibi fac imaginem Abbatis Theodosii, et per ipsum tibi Deus aquam præstabit. Mulier autem protinus duos homines misit ex suis, accepitque imaginem Sancti. Quam cum in puteum submississet, statim aqua manavit, ita ut dimidium putei impleretur. Tulerunt autem nobis ex eadem aqua, et bibimus, et glorificavimus Deum.

Quomodo triticum ejusdem monasterii germinaverit propter cessationem consuetæ eleemosynæ.

Narraverunt autem nobis rursus et hoc, dicentes : Consuetudo fuit ut in cœna Domini pauperes omnes et pupilli regionis hujus confluerent huc, et acciperent medium tritici sextarium, benedictiones tredecim, et sextarium vini, mediumque sextarium mellis pro quolibet. Ante hoc autem triennium, magna tritici sterilitas fuit, vendebaturque triticum in regione hæc, sextarii duodecim uno numismate. Cum ergo venissent jejunii dies, dicunt Abbati nostro quidam ex Patribus : Noli Domine Pater, secundum consuetudinem dare pauperibus triticum, ne desit monasterio, triticum enim non invenitur. Abbas autem cœpit dicere Fratribus : Non infringamus, filii, benedictionem Patris nostri Theodosii. Videte, mandatum, senis est, non expedit nobis illud transgredi. Vere ipse est qui curam nostri gerit. Fratres autem in sua perstiterunt sententia, dicentes Abbati : Non suppetit nobis quod dare possimus. Tunc Abbas contristatus ait illis : Ite, et secundum quod vultis facite. Non itaque, ut consuetum erat, dederunt benedictionem in die sancto Cœnæ et Paraseeves. Præfectus postmodum qui præerat horreis, aperuit ostia, et reperit triticum totum germinasse : quare coacti postea sumus illud in mare projicere. Tunc cœpit Abbas noster dicere Fratribus : Qui Patris nostri monita irrita facit, ista patitur : labores nunc inobedientiæ metite. Quingentos modios daturi eramus et Patri nostro Theodosio per obedientiam placuissemus; fratresque nostros pauperes consolati fuisset; nunc vero quinque fere millia modiorum tritici perdidimus. Quid lucrati sumus, filii? quantum nobis ipsis nocuimus? Duo profecto mala egimus : unum, quia mandatum Patris nostri præterivimus; alterum, quia spem in Deum non habuimus, sed in horreo nostro. Vel ex hoc discamus, Fratres, quia Deus est qui disponit omne humanum genus; quodque S. Theodosius invisibiliter pro nobis filiis suis curam sollicite gerit.

АУСТОРЕ THEODOРЕТО. Exarescit ob lavaerum constructum.

Iterum fluit.

Cap. 81.

Theodosii imago in puteo aquam evocant.

Cap. 85. Triticum in Cœna Domini erogatum pauperibus.

Negatum in horreo germinat.

AUCTORE
PHIL.
FERRARIO.

DE S. HONORATA VIRGINE, TICINI IN ITALIA.

CIRCITER
AN. D.
XI JANUARI.

Quo die colatur.

Honorata Virginis vitam ms. extare testatur Ferrarius in catalogo Sanctorum Italiae ex qua quod subieciemus compendium concinnavit. Ad-dit colae ejus memoriam Papiae xii Januarii, quo die eam refert, esse tamen diem illam translationis, non natalis, qui omnino ignoretur. xi Januarii ex manu exarato Martyrologio vetere, et Calendario Ecclesiae Papiensis, refertur a Galesinio ac Martyrologio Romano: Papiae S. Honoratae Virginis, quo etiam die ejus meminit ms. Florarum Sanctorum. At Carthusiani, Colon. in addit. ad Usuardum, et Martyrologium Germanicum: In Steynvedt Honoratae Virginis. Item ibidem translatio SS. Potentini Diaconi, Felicii Presbyteri, et Simplicii Martyrum. Nulla Steynfeldia ejus memoria.

VITA AUCTORE PHIL. FERRARIO.

a
Fit religiosa.

Honorata Virgo, S. a Epiphanijs Episcopi Ticinensis soror, ceterarum, hoc est Luminosa, Speciosa, et Liberata, natu minima. Haec a teneris in monasterium S. Vincentii, quod extra portam Palatinam situm erat, ingressa, b Luminosa a S. Epiphano c Romam profecturo, ut illam institueret, traditur. Quo tempore cum d Odoacer Rex captam urbem e Ticinensem praedatus fuisset, f Luminosa et Honorata cum alijs monialibus abducuntur in captivitatem. Cum autem eas Epiphanius g redemisset, ac Luminosa paulo post decessisset, Honorata optimis moribus instituta aliquot annos mira sanctitate pollens, piisque operibus addicta, supervixit: donec et ipsa extremum diem clausit.

Moritur.

h

2 Cujus corpus primum in eadem S. Vincentii aede sepultum est, postea a k S. Luitfredo Episcopo, in somnis admonito, tridiano jejunio indicto, ac populo visione patefacta, ad ecclesiam i S. Mariae veteris, quae nunc S. Mariae Capularum nominatur, translatum est. In qua translatione miraculum contigit. Nam juxta basilicam S. k Michaelis, Clero praecedente, et populo subsequente, corpus tandem substitit immobile, donec sanctus Episcopus illi suum pallium superposuit. Mulier quoque aegra, ut nec loco moveri nec loqui posset, viso sanctae Virginis corpore, opeque ejus postulata, integram sanitatem retulit: praeter

Ejus translatio multis miraculis illustrata
k

ter alios corpore vitiatos et agrotos, ac demoniacos eo tempore sanatos. I Quod multis ad famam miraculorum ex vicinis locis confluentibus, ut corpus Virginis in medio ecclesiae triduo asservaretur: quod iii Idus Januarii apud altare S. Mariae coenobii praedicti, quod monialium est, Historiarum antea dictum, decenter reconditum fuit.

a Vitam S. Epiphanijs, a B. Emodio scriptam, dubium xxi Januarii, in qua S. Honoratae honorifica fit mentio: Erat illi germana natu minor, religione non impar, Honorata nomine, cujus vitam per singula virtutum genera longum est eloquei: sufficit tamen ad laudum ejus cumulum, dignam tanti viri sororem dixisse.

b Emodius in vita S. Epiphanijs: Haec in ipso, quo e legatione redit, anno consecravit, quam tamen imbuendam discipulis celestibus, quasi scientia illi natura sufficeret, Luminosae cuidam femine stupendae sanctitatis et singularis exempli, commisit, cujus oporteret fortassis natalium culmina relegi, nisi insignior fuit vita quam sanguine. Haec enim fuit talis, de qua se credere habere et ipse quod disceret, cui crudendum consortem uteri committat. Nam brevi apud hanc depositam Antistitis pignus effloruit, et ad maturitatem bonae frugis plantaria honesta perduxit. An duae Luminosae statuenda, cum haec Epiphanijs et Honoratae soror non videatur fuisse? De Luminosa aegemus 9 Marti.

c Haec S. Epiphanijs legationem ad Anthemium Imperatorem refert Baronius tom. 6, ad an. Christ. 471, quo eodem anno consecratam esse Honoratam observat in Notis ad Martyrolog. ex vitis Emodii verbis, quae xxi Januarii expendimus.

d Odoacer an. 476. Rex Italiae factus. De eo egiemus vii Januarii ad vitam S. Severini Noricum Apostoli.

e De Ticini direptione et eversione agit Bernardus Sacrus lib. 7. Historia Ticinensis cap. 7, sed non recte an. 470 refert.

f Emodius: Diripitur etiam sancta ejus germana, et scorsum ab eo captivitas sorte deducitur. Omnes nobilium a suis familiae sequestrantur. Luminosa gloriosissima femina parvi necessitatis conditione constringitur.

g Emodius: Venerabilem germanam suam prius quam in vesperam diei illius lux funesta liberetur, eripuit. De Luminosa sicut: forte matribus fontibus tum ab eo liberatis accensenda.

h S. Luitfredus pulatrum interfuisse Concilio Ticinensi an. Ch. 855. De eo aegemus vii Marti. Scribit in ejus vita Ferrarius, cum, antequam in somnis admoneretur, lentasse corpus S. Honoratae transferre, nec potuisse.

i Aliqua hic in Ferrario confusio. Nam ad vitam S. Epiphanijs eam sepultam assertit in monasterio veteri, quod Historiarum dicebatur apud episcopum. Unde anno 1597, die 7 Aprilis in coenobium S. Mariae, quod Capularum vocant, translata sit, Sacrus lib. 3, cap. 15, ait ejus ossa in saeculo monasterii veteris, vulgo Historiarum appellati, collocata fuisse; cumque ab eo loco exportari tentatum esset, ut in emporio delubro conderentur, amoveri nulla humana industria exinde potuisse.

k Ferrarius in vita S. Luitfredi, adem S. Nicolai appellat.

l Hic aliquid videtur deesse, ut sensus constet.

NOT 147

DE S. THEODOSIO COENOBIAECHA. JUXTA IHEROSOLYMAN IN JUDAEA.

§ I. S. Theodosii natalis, sacri honores.

AN. CHR.
DXXXIX.
XI JANUARI.

Hoc die SS. Theodosii

Quatuor uno saeculo Ecclesiam illustraverunt Theodosii; Imperatores duo, duo Archimandrita; illi prudentia, pietate, Catholicae studio religionis, senior etiam bellica virtute; hi vitae sanctimonia, gloriaeque miraculorum. Horum utriusque publica decreta uno eodemque die sacrorum veneratio est, priori fere abs solis Graecis, ut supra diximus, alteri etiam a Latinis. Ille Antiochenus fuit, condiditque in Cilicia celebre etiam apud posteros, coenobium, in Scopulo appellatum: hic Cappadox in Palaestina monasterium construxit, de quo post paulo: junior hic fuit, aliquot post alterius obitum annis natus, ut qui sacrum populo scripturam explicavit, cum Theodosius II, Imperator e vivis excessit an. 430. Longe alius ab his Theodosius ex monacho pseudoepiscopus Hierosolymitanus Eutychianus, qui Marciani Imperatoris vixit aetate, ut infra in vita S. Euthymii 20 Januarii dicitur.

2 Notandum igitur S. Theodosii Coenobiacae hoc

die ita celebrant Graeci in Menologia a Conisio edito: S. Theodosii Coenobiacae Commemoratio S. P. N. Theodosii Coenobiacae, ex oppido Marissi Cappadociae. Refertur et in Horologio, ac Menologijs Maximi Episc. Cytherxi, atque Christophori Proconsulis Mytilenari: in Calendario quoque Graecorum a Genybardeo edito, et eisdem verbis a Molano in addit. ad Usuard. Die undecima sancti Patris Theodosii Coenobiacae Martyrologium Romanum: In Cappadocia, in vico Magariasso, S. Theodosii Coenobiacae, qui multa pro fide Catholica passus est. Galesinius secutus Graecorum Euchologion, cum x Januarii refert: In Graecia S. Theodosii Coenobiacae. Is incredibili abstinentia fuit, ut per triginta ipsos annos panem non gustarit, palma fructu et paucis siliquis victitans: sique corpori cum cibum detraheret, animam diu noctuque pavit assidua caelestium rerum contemplatione. Galesinium sequitur Martyrologium Germanicum.

3 De eo isthac praedicant Menaea: Venerandus hic S. P. N.

Vita ex Me-
neis.

S. P. N. Theodosius in Mugariso Cappadociae pago, Christianis et religiosis admodum parentibus, Proæresio et Eulogia, natus; vitam complexus monasticam, sacram induit religionis vestem: Hierosolymamque profectus, inde, Antiochiam adiit, ubi Simeonem eximium illum Stylitam convenit, a quo futura illius vitæ sanctimonia illi prædicta, ut qui magni gregis ovium ratione pollentium futurus esset Pastor. Deinde apud Longinum laudatissimum quemdam virum rebus divinis in solitudine eruditus, ad eam pervenit abstinentiam, ut in hebdomada non nisi semel cibo corpus reficeret, tandemque totis triginta annis panem non gustaret: pariterque in aliis virtutum studiis tantum promovit, ut in summum pietatis culmen enisus, illustria ederet miracula. Basilium quemdam monachum defunctum, et in tumbam depositum, vidit unus ille cum altero quodam monacho Fratribus adstantem, et psalmis accinentem. Carbones nullo subjecto igne, ubi monasterium erat conditurus, accendit. Feminam ad se adeuntem sanguinis profluvio liberavit. Ex novo frumenti grano per preces integra granaria replevit. Puerum in altam putei delapsum voraginem, inadspectabili præsentia extraxit. Fætum abortiones repressit, qui dum in vitam immaturi prodibant, per mortem ex vita exturbabantur. Quare horum matrem ob hanc affectionem perinde ac si sterilis fuisset fœcundam reddidit. Ingens locustarum agmen verbo increpitans abegit. Kericum Orientis Comitum veste sua cilicina, qua pro thorace illum induerat, invulnerabilem præstitit. Sata terræ ardore læsa, impetrato per preces imbre recreavit. Prædixit iugentem per terræ motum Antiochiæ ruinam. Multos, qui naufragium fecerant, cum fluctibus colluctantes, periculo spectabilis eripuit. Multis auctor vitæ religiosæ factus, ad Dominum e vita excessit. Dies illi sollemnis in veneranda B. Petri Apostoli æde peragitur. *Hactenus Menæa. Quæ hic dicitur femina sanguinis profluvio liberata, in vita num. 38, refertur cancro in mamilla laborasse. Eadem, amissis tamen plerisque miraculis, leguntur in Anthologio Græcorum, a Clemente VIII approbato.*

· § II. Vitæ S. Theodosii Scriptores.

Vita edita.

Vitam S. Theodosii ex Metaphraste edidit Lipamannus tomo 5, atque ex eo Surius. Plurima ex ea Baronius tomo 6 et 7, suorum Annalium interruit. Nos eandem damus cum MS. Græco bibliothecæ Vaticanæ collatam, et pluribus locis emendatam. Eadem extat, sed contracta, Latine in vitis Francisci Harvi et Lippeloi, ac Fastis Marianis; Italice edita a Gabriele Flamma; Hispanice a Ribadineira nostro, etc.

solida.

5 Acta vero hæc asserit Baronius in Notis ad Martyrolog. omni acceptatione dignissima et tom. 6. Annal. an. Chr. 511, num. 20, quam exactissime descripta, etsi ab incerto, certo tamen temporis ejusdem auctore, ut nihil sit quod jure revocari possit in dubium, utpote veritate omni ex parte constantia. *Coxzum auctorem fuisse probant quæ de Anastasio Imperatore scribit num. 45. Tulit aliquando nostrum quoque tempus Imperatorem, qui quidem prius fuerat (quantum apparebat) paradisi voluptatis, postremo autem rebus fuit cognitus campus destructionis, et unus scilicet ex his pastoribus qui gregis oves dispergunt, et perdunt, et eas turbida potant subversione, et, ut reliqua illius prætermittam, hoc quidem accipiet quod post nos sequetur tempus.*

a corvo
scripta

6 Auctorem hunc conjicit Baronius fuisse Cyrillum monachum, a quo Acta SS. Euthymii, Sabæ, et Joannis Silentiarrii descripta sunt. Ita an. Ch. 491, num. 14, scribit: Sed et ejusdem auctoris creduntur esse Vitæ Theodosii Cœnobiarchæ, nec non Quiriaci Anachoretæ, qui iisdem temporibus claruere viri sanctissimi: sed quod illæ careant auctoris inscriptione,

Baronius ex-
istimat a Cy-
rillo.

feruntur nomine ejus, qui postremo edidit Metaphrastes, cum tamen ipse ea antiquitus scripta tantum exscripserit et anno 511, n. 21. Auctor etsi nomine laabeatur incognitus, Cyrillum hunc ipsum existimo, qui sicuti Sanctorum Sabæ et Euthymii atque Joannis Silentiarrii et aliorum vitas scriptis est prosecutus, ita haud par est credere, quem habebat præ oculis, Theodosium præterisse, prætermissequæ res ab eo præclare gestas, minime præ sui dignitate obruendas silentio, posteris tradere. Conjicio quidem ab imprudente aliquo oblitteratum Cyrilli auctoris nomen, qui referens illud ad Cyrillum Hierosolymitanum Episcopum, qui claruit sub Constantio Imperatore, falso putarit tribui Cyrillo historiam, qua res gestæ sub Leone, Zenone, et Anastasio Augustis tractantur, ignorans ipsum de quo est sermo, nobilem historicum Cyrillum, atque Palæstinum, hoc vixisse tempore.

7 Hæc Baronii conjectura Cyrillus juvenis admodum eo tempore fuit, quo S. Sabas ex suscepta ad Justinianum Imperatorem legatione anno 530, reversus est, haud diu dein superstes. Eum tunc Scythopoli adiverunt Cyrilli parentes atque ipsi puero impetrarunt benedictionem. Ita de se ipse Cyrillus in vita S. Sabæ: Cum me magnus Sabas adspexisset, et salutasset, et sua dignatus esset benedictione; Hic exhinc, inquit patri, est meus discipulus. Doceatur ergo psalterium: eo enim opus habeo. In vita S. Quiriaci xxix Septembris, dicitur fuisse ex monasterio Magni Euthymii, et a Magni Euthymii Laura ad B. Sabæ Lauram accessisse, ut videret Silentiarium Joannem Episcopum, cui fit minister litterarum ad B. Quiriacum et ab hoc didicisse res gestas SS. Euthymii et Sabæ, quas conscripsit. Plura 20 Januarii ad vitam S. Euthymii. Hæc sufficiant ut professio ejus, et ætas agnoscat.

Cyrilli ætas,
et vitæ insti-
tutum.

8 Alium tamen ab hoc arbitramur vitæ S. Theodosii auctorem; vel ideo, quod unsquam in ea mentio fiat aut S. Euthymii, aut certe S. Sabæ, inter quem tamen et S. Theodosium constat summam amicitiam atque familiaritatem intercessisse, ut infra § 5, patebit. Deinde multus est Cyrillus in describendis circumstantiis, loci, temporis, sociorum, etc., quas alter vix attingit. Denique seipsum alibi citat, et vitas a se descriptas: at ne quidem in S. Sabæ actis, ubi toties meminit S. Theodosii, vel leviter indicat a se ejus esse vitam compositam.

Non videtur
scripsisse
hanc vitam:

9 Dicuntur infra num. 40, multi eruditione insignes S. Theodosii institutum amplexi et num. 39, multi ex hac eruditione prodiisse, Ecclesiæ Episcopi et Pastores, et variorum monasteriorum Antistites. Quidni aliquis horum præclaras magistri sui optimique, Parentis virtutes descripserit? Quod haud diu post ejus obitum, sub successore fortassis, factum indicat citatus locus, in quo et qui S. Theodosii, et qui ejus successoris eruditi sunt disciplina, enumerantur. Fuit inter Theodosii discipulos Julianus, quem magnus Theodosius, ut num. 71, legitur, semper habebat socium vitæ ex Christo agenda, volebatque cum eo philosophari, et esse eum sibi socium solitudinis. Ex ejus relatione, aut forte etiam commentariis, haud pauca hausisse hunc auctorem, conjicere licet ex iis quæ cap. 16, n. 71, dicuntur. Fuit vero Julianus vir magnus, dignusque tanto magistro discipulus, ipso etiam tum vivente factus Episcopus Bostrensis, coactusque quod Severo Antiochena hæretico consentire nollet, fugam ultro arripere, ut Evagrius lib. 3, c. 33. Isque ipse est, cujus vitam, seu potius miraculum calicis venenati, signo crucis ante edito, innoce epoti, narrat cap. 94. Præti Spiritualis Joannes Moschus; qui et ipse, ut in præfatione operis refertur, principio quidem sæculo renuntiavit in monasterio S. P. N. Theodosii Abbatibus et Archimandrite omnium, quæ sunt Hierosolymis cœnobiolorum, sive monasteriorum, ad cujus cœmeterium reliquæ ejus Roma, ubi obierat, delatæ requiescunt. Est autem, ut

sed alius uno-
quus.

Laus Juliani
Bostrensis.

et Joannes
Moschi.

EX VARIIS
ubi hic sepul-
tus.

ibiæa additur, locus cœmiterii spelunca, in qua cum a Magis illiusus esset Herodes, juxta Evangelii oraculum, illi inde solventes, eum in patriam redierent, manserunt. In hac spelunca sanctus Pater noster Theodosius cum religiose vite certamina confecisset, gratia donatus est demonibus ejiciendi : neque tantum in hac temporaria brevique vita, sed etiam post obitum illos eiecit ad hunc usque diem, ad gloriam et laudem Christi veri Dei, et Salvatoris nostri, cui gloria in sæcula sæculorum, Amen. *Hæc in Elogio Auctoris, ex mss. Græcis in posteriori editione a Rosarydo nostro præfixo, quod ab obitu ipsius Moschi ab aliquo ejusdem cœnobii monacho concinnatum suspicamur. Multa ex eo in bibliotheca Photii, Tmeunte 199 citantur. Quæ porro hic de Magis, sepultura et potestate S. Theodosii in dæmones referuntur, eadem leguntur in vita num. 9, 10, etc., quam pridem antea conscriptam fuisse vel inde conjicere fas est, qui non alioqui ejus virtutes non idem commemorasset Moschus, nisi in omnium jam fuisset manibus scriptus de iis libellus.*

§ III. Ætus ejus. Tempus obitus.

Ut Cyrillus in temporis ratione annotanda diligens fuit atque accuratus, ita hic auctor eam fere neglexit; unum hoc dixisse contentus num. 84. S. Theodosium obiisse, cum annos vixisset centum et quinque et paulo amplius. Ex quo, si annus aut nativitas aut obitus sit compertus, reliqua facile deducuntur. Tempus obitus (nam quæ senex potissimum gessit, ea diligentius descripta sunt) prius inquirendum. Supervixit S. Theodosius Anastasio Imperatori (nu. 55), extincto an. Ch. dxxvii. Prædixit terræmotum Antiochiæ (nu. 76) aliquot diebus priusquam fieret, an. Ch. dxxvi. Sepulturæ ejus (num. 87), interfuit Petrus III, hujus nominis Hierosolymorum Patriarcha, qui Joanni II, an. 524, 22 Aprilis, Indict. 2, mortuo, successit, supremum diem clausit an. dxxvi. Hæc ex vita. Nicephorus Callistus lib. 17. Hist. Ecclesiast. c. 24, ita scribit : Justiniano adhuc imperium administrante, et magnus ille Sabas et præclarus Theodosius, eremi præsidēs, superstitēs erant. Verum prior Theodosius ad Deum transit. Sabas autem monagesimus tunc agens annis ab Æliensi Antistite legatus interum Constantinopolim ad Justinianum, in tenni atque imbecilli admodum senecta fluctuans, profectus est. Samaritani namque, Juliano quodam Rege sibi creato plurimas Christianis sperbe injurias tolerant, etc., quæ Nicephorus e vita S. Sabæ desumpsit, ubi ea sic refert Cyrillus : Cum jam autem imperium assumpsisset Justinianus, et rerum suscepisset administrationem, agebat quidem B. Sabas xci annum, finem vero vitæ accepit divinus Theodosius. Qui in Palæstina quidem erat populus Samaritanorum, eum Julianum quemdam, qui ipse quoque erat Samaritanus, sibi Regem creasset, multas injurias faciēbant Christianis, etc. Petrus noster lib. 13, de Doctrina temporum, scribit an. Ch. dxxix, Junio mense, a Samaritanis et Judæis rebellantibus huic Julianum Regem constitutum : et deinde a captis Justiniani cum suis rebellibus interceptum. Anno sequenti dxxx refert legationem S. Sabæ ad Justinianum, quo tempore S. Sabas agebat annum ætatis xci utpote natus sub Consulatu xvi Theodosii, id est anno Ch. dxxxix ut ex Cyrilli assertionē apparet initio vitæ S. Sabæ. Obiit ergo S. Theodosius hoc xi Januarii anno Ch. dxxxix, ante inchoatam Samaritanorum seditionem, secundo anno imperii Justiniani, qui Justino avunculo anno dxxxvii, Augusti 1, aut 2, (variant auctores) defuncto, successerat, ipsis ante kalendis Aprilis, feria 5, in Cavu Domini, ad eo Imperator creatus. Quo imperante supervixerit S. Theodosius anno uno, mensibus quinque, aut novem. Quo tempore Kericus victoriam de Persis reportavit, videtur S. Theodosii cæcico, ejusque admonitione vite confirmatus, ut num. 73 et 74,

dicitur. His ita constitutis, natus fuerit S. Theodosius anno Ch. dxxxiii. Decesserit e patria, post sacram scripturam populo diu prælectam, num. 4, anno ætatis xxviii, Christi cmla, dum Chalcedonensis synodus congregabatur.

11 Baronius tomo 7, Annal. Eccl. an. Ch. 332, num. 21, censet Theodosium longe post S. Sabam diem extremum clausisse, et vixisse adhuc temporibus Agapeti Romani Pontificis; itaque plane corrigendum, quod additum est in actis Sabæ, Theodosium ante eum diem obiisse, Hæc Baronius. Sed quomodo id Actis additum probat? Ipse to. 6, an. Ch. 475, num. 43, hunc Cyrillum diligentem et veritatis cultorem illorum temporum florentem historicum dixerat. Et an. Ch. 491, num. 5, historiam ejus scitu dignam, et Annalibus Ecclesiasticis congruam vocat; eum præsertim, inquit, a Cyrillo monacho discipulo admirandi illius Euthymii, qui his vivebat temporibus, scripta fuerit. Liceat absque invidia dicere, me neminem reperisse post SS. Athanasium atque Hieronymum, qui majori fide scriperit sanctissimorum virorum res gestas, digerens eas atque distinguens accurate per tempora, ac ipse Cyrillus, dum quæ ipse vidit, vel sanctorum omni probitate præstantium virorum relatione didicit, absque levi suspitione mendacii sinceram veritatem veluti sacrosanctum depositum posteris tradidit, nemp̄e acta Euthymii, itemque Sabæ atque Joannis Silentiarii. Cur non igitur illasam atque intactam huic tanti scriptoris historiam suscipimus, a Patribus quæ Synodi Nicæne II, actione prima, honorifice citantur?

12 Caussam corrigendi hæc Acta deducit tomo 7, anno Chr. 536, num. 1, ubi relato ex Synodo Constantinopolitana sub Menna act. 1, libello monacharum, oblato Agapeto Papa contra Anthimum, Severum et cæteros hæreticos, subjungit : Inter alios affuit legatio a magno illo Theodosio Cœnobiarcha, de quo plura superius laude dignissima pro fide perfuncta enarrata sunt. Hesy chius enim Presbyter ejus monasterii, Theodosii legatus subscriptus eidem libello legitur. Vivebat adhuc quidem Theodosius ipse, de quo ista in ejus vita, post alia suscepta pro fide orthodoxa certamina, leguntur : Cum de eo (Theodosio scilicet) intellexisset et qui veteris Romæ Sedem pulchre tenebat (is autem erat Agapitus) et qui Antiochenam Sedem regēbat Ephraim, sive Ephræm; ipsi quoque populis rectam fidem prædicabant. In quibus multa sunt ad laudem hujus Beati composita, quæ non minorem gloriam afferunt iis qui scriperunt, quam ei qui laudabatur, quod non ad gratiam, sed plane ad veritatem feret laudatio. Ita Baronius. Verum neque Agapetus Papa, neque Ephraim Patriarcha, dicuntur vivum laudasse S. Theodosium; sed cum certamine ejus, cum Anastasio Imper. pro fide orthodoxa jam pridem initum, huic laudationi ibidem num. 55, conjungatur, videtur obitum ab ejus successoribus libellis occasione præbuisse laudandi non ita probe defunctum Theodosium, piissimum eorum Parentem et monasterii fundatorem. Creatus est Agapetus ii Junii anni 535, decessit uno sequenti.

13 Deinde difficile probata est Hesy chium huic (qui Hesy chius, Isichius dicitur) missum fuisse a B. Theodosio tum superstitē; et non potius a Sophronio ejus successore. Ita enim actioe 1, ejusdem Synodi, in libello a morte Agapeti ab iisdem monachis oblato subscribitur : Hesy chius divina miseratione Presbyter et monachus monasterii Beati Abbatis Theodosii, locum tenens Sophronii Presbyteri et Archimandrite ipsius monasterii et primi tofius eremi Hierosolymorum, cum omnibus his, qui mecum missi sunt, Archimandritis Hierosolymitanis ad hanc regiam urbem, qui faciunt pro omnibus Archimandritis et monachis, qui habitant ipsam eremum et tres Palæstinas, qui una mecum supplicaverunt, subscripsi de consensu omnium et porrexi. Imo hic Hesy chius, qui cum Polycto

Aut post Sa-
bam obiit,
ut

vult Baro-
nius.

Cyrillus hi-
storicus a In-
tronic lauda-
tus.

Aut Theodo-
sius vixerit
tempore sy-
node Constā-
tinopol au-
536.

Laudatus ab
Agapeto Papa

Hesy chius So-
phroni, non
Theodosii, le-
gitus.

Tempus mor-
tis ejus exa-
minatur.

Vixit ad-
huc an. 327,
nitio Au-
gusti.

Mortuus ante
notum Sa-
maritanorum
an. 529.

Obiit ii
Jun. 529.

cto Diacono et Juliano monacho, utroque ejusdem monasterii B. Theodosii alumno, interfuit illi Synodo, modo dicitur Ambasiator, ut actione 2 et 4, modo Prior, ut act. 5, modo etiam Archimandrita, ut act. 1 et 5, vel quia alterius canobii, illi Theodosiano subjecti, Praefectus jam fuerit, vel quod mortuo Sophronio successerit, additusque in exemplaribus sit Archimandritæ titulus a librariis. Praefuit laico monasterio Gregorius Archimandrita tempore Tiberii Imperatoris circa an. Ch. 380, cujus meminit Joannes Moschus cap. 92, 93 et 94. Proti Spiritualis. In Elogio Joannis Moschi, cum corpus ejus anno 619, vel 620, incunte, (ut colligitur ex initio indictionis 8) referretur Roma ad hoc monasterium, nominatur Antistes ejus Georgius, Gregorii forte illius successor.

Atque Abbates
monasterii
S. Theodosii.

Inrefragabile
de ætate
S. Theodosii
testimonium.

14 Hæc de ætate S. Theodosii, quasi velutudo, subinde quia contra magni Annualium Ecclesiasticorum auctoris sententiam, nusquam tamen nisi in solido firmum figentes vestigium, disputaveramus: cum novum oblatum est nobis, qua conjecturam nostram stabiliremus, argumentum, idque ejusmodi, ut convelli non posse existimemus. Num quæ a Metaphraste edita est S. Sabæ vita, hæcenus hic citata a nobis, iterumque infra citanda, quia in omnium est manibus; eam e vetusto codice, ante annum Christi 1034 exarato, nacti sumus Latine versam ante ipsius Metaphraste ætatem: e qua cum illud animadvertimus, eam quæ vulgata est esse a Metaphraste puillum hinc inde amplificatam, tum S. Theodosii obitus annua diemque didicimus. Ita enim habet: Incipiente autem nonagesimo primo ætatis anno Patris nostri Sabæ, Beatus supradictus Theodosius jam senex et plenus diemum, vitam hanc terrenam deserens, ad cælum transivit, Mense Januario, die undecima, Indictione septima. Cui in monasterii regimine Sofronius successit, in monachicis actionibus satis perfectus. Post defunctionem autem Abbatis Theodosii irruentes Samaritani, totam gentem Palæstinæ concitaverunt, multa illicita operantes, ecclesiasque deprædantes atque incendentes, Christianos absque ulla misericordia occidentes, omnem regionem igni tradebant. Venientes autem ad Neapolim, nimisque superbientes, Imperatorem sibi constituerunt Julianum quemdam; invadentesque civitatem, Episcopum interfecerunt, virum sanctitate plenum, Mamon nomine. Similiter et quosdam Presbyteros apprehensos, diversis suppliciiis laniatos, igni tradebant; viasque, quæ regiæ vocabantur, Christianis invias exhibuerunt.

§ IV. Situs monasterii S. Theodosii.

Quod supra §1, num. 2 et 3 in Martyrologiis nominatur, veluti S. Theodosii sedes, Cappadocia, Græcia, vicusque Magariassus (qui in Anthologio *μαγαρισσός*, in vita ms. bibliothecæ Vaticanæ *μαγαρισσός*, in Menologio Marissus) non ita id accipiendum est, quasi isthic aut obierit, aut præcipuam vitæ partem exegerit; sed quod circiter an. Christ. cxxxiii, ut diximus, in lucem isthic editus, educatusque ad annum ætatis xxviii vixerit, et sacrum populo exposuerit Scripturam.

Patet
S. Theodosii

Vita solitaria

16 Inde anno Christi ccli, cum Concilium Ecumenicum iv Chalcedone celebraretur, profectus Hierosolymanam, aliquot isthic annos moratus est, et spiritum hausit vitæ solitaria. Abiit itaque in solitudinem aliquam vicinam, quam eorum sanctæ Christi Domini nostri civitatis appellat Joannes Moschus in Proti spirituali cap. 92 et 105. Hic incoluit speluncam eam, ad quam traduntur Magi adorato in Bethlem Christo divertisse, cum ab Angelo jussi essent per aliam viam in suas redire provincias. In hanc speluncam descensum per decem et octo gradus patuisse docet Moschus cap. 105.

Monasterii
locus divinitus
ostensus.

17 Fama sanctitatis ejus deinde exciti alii, se ejus disciplina subjecerunt; et præclari ibidem ædificandi canobii occasionem præbuerunt. Locum, ubi id statuere monasterium deberet, divinitus sibi monstrari præcatus,

instincta divino thuribulum carbonibus implet, absque igæ suffitum imponit, per solitudines Judaicas quoque-versum defert: ad ripas maris mortui transit: conatu necdum succedente redit ad speluncam: accedit et ecce fumum ex carbonibus videt ascendentem: jacit fundamenta, templumque ac monasterium ædificat, quod deinde dilatatis pomariis amplissimum fecit extractis in eo quatuor templis ut nu. 37 dicitur. Prima et præcipua pars ejus ad speluncam Cathisma dicitur in vita S. Sabæ his verbis: Theodosius jam recesserat ab ecclesia quæ dicitur Cathismatis, et in parte Lauræ, quæ vergit ad Occidentem, constituerat monasterium, quod vitæ communiter degendæ conveniebat, distans a Laura (S. Sabæ) triginta quinque stadiis, id est fere sesquimilliarum Belgico, seu quatuor millibus passuum.

18 Lauram hoc fere tempore vocabant monachorum mansiones seu cellas, quas additis propriis nominibus discernebant, ut Lauram S. Euthymii, S. Sabæ, Pharan, etc. Origo ejus videtur repetenda a fluvio Laura, qui regioni vicina, quam præterfluit, et monasteriis in ea ædificatis nomen dedit. De hac Laura ita scribitur in vita S. Quiriaci xxix Septembris: Divinus rursus Quiriacus venit in eam partem solitudinis, in qua nullus anachoreta nec manserat, nec unquam transierat. Nominabatur autem locus ab accolis Susacim, et in eo et nova Lauræ et Sucæ fluvii ambo conveniunt, eorum quos scimus maximi et profundissimi. Feruntur autem ii esse de quibus Christo dictum a Davide: Tu siccasti fluvios Ethan.

Unde Lauræ
nomen.

Ps. 77. 15.

19 S. Isidorus Pelusiota de hoc loco consultus ab Epiphano Diacono, ita respondet lib. 2, Epist. 66. Ethan locus erat in Palestina fluvii irriguus, atque arboribus et fructibus abundans, et ob ingentium animantium ac piscium copiam ad venandum accommodus, etc. Allegat deinde auctoritatem Josephi, cujus hæc verba sunt lib. 8. Antiquit. Judaic. cap. 2. Aberat autem ab Hierosolymis duorum schœnorum spatio prædium quoddam, nomine Ettan, hortis et inductis fontibus amœnum simul et opulentum: in hoc exitus faciebat libens (sen exire delectabatur) Salomon. Est autem Schœnus, *σχοίνος*, mensura terræ Ægyptiaca,

Ethan locus.

Schœnus.

continens sexaginta stadia, Herodoto auctore lib. 2, cap. 6, licet Plinius lib. 12, cap. 14, quadraginta stadia dicat; ubi tamen notarum errorem suspicatur Budæus in Annotat. priorib. in π. Distabat ergo hic locus Hierosolymis, juxta Herodoti calculum, septem millibus et quingentis passibus seu duarum horarum ac dimidiæ itinere. Consonat Peregrinatio Hierosolymitana Christophori Radzivilii, qui egressus extra portam Piscium, emensis tribus milliaribus magnis, pervenit ad monasterium S. Sabæ, quod etiamnum extat; e quo circa mediam noctem egressus, itinere nocturno confecit tria passuum millia, et in aurora mare Asphalticum conspexit, ad cuius littus hora diei secunda pervenit. Consulendus Adrichomius, qui id collocat ad Austrum Herodii, inter Herodiam et Thecnam. Ab hoc distabat monasterium S. Theodosii sesquimilliarum versus Occidentem, Hierosolyma propinquius; ut exigit visio in eo facta S. Sabæ, ostendens Torrentem, qui a Siloe defluit ad Austrum, et denuntians ut habitaret Torrentis speluncam, quæ vergit ad Orientem. Hic Siloe, seu piscian natatoria, respectu Hierosolymæ ad Austrum, illabitur in Cedron, vulgo Torrentem; qui fluvialis ac fontibus auctus per planum deserti versus Orientem in mare mortuum influens, absorbetur. Huic Torrenti immiscentur citati fluvii Laura et Suca, ad hujus vero confluentes Susacim S. Quiriaci, nonaginta a Laura S. Sabæ stadiis situm erat. Hæc de loco et Lauræ S. Sabæ et monasterii S. Theodosii.

Lauræ S. Sabæ.

Canobium
S. Theodosii

NOT. 118.

Visitor ab
Eudocia Augusta.

20 In hoc celeberrimi Theodosii doctrinæ fructum percipisse dicitur (in vita S. Sabæ) beata Imperatrix Eudocia, Theodosii II defuncti uxor, cum heresim Eutyghianam, quam a pseudomonacho Theodosio hauserat, abjurasset, et remissa a Simeone Stylita ad S. Euthymium,

EX CARDIS.

minum, una S. Theodosium inviseret : obiit illa anno Chr. cdlx. De ea actum in *Notis ad vitam S. Simeonis Stylitæ auctore Metaphraste v. Januarii cap. 12. Lit. h. et pluribus agetur in vita S. Euthymii xx Januarii.*
 Hac S. Theodosii monasterium, ab obitu ejus ita semper denominatum, præclaros habuit fidei orthodoxæ propugnatores, quibus præ reliquis Patrestinæ monasteriis præminentia summa apud Imperatores, et in Conciliis fuit. Scipius eorum virtutes deprædicat Joannes Moschus in *Prælo spirituali, potissimum cap. 3, 22, 23, 92, et duodecim sequentibus, et 109, quorum nomina perperam titulum monasterii S. Theodosii in Scopulo Ciliciæ præferunt, ut capitula 93 et 99, quod mirum a nemine hæcenus fuisse animadversum.*

Præcinitet ceteris Patrestinæ canonibus.

§ V. SS. Sabæ et Theodosii familiaritas.

Prima notitia occasio.

Auctor vitæ S. Theodosii ne vel nomen quidem S. Sabæ exprimit. In hujus vitâ pluribus utriusque amicitiam collaudat Cyrillus. Accedit ad Sabam, inquit, quidam monachus, nomine Anthus, vir amicus virtutis, qui ipsi quoque longo tempore versatus fuerat cum magno Theodosio... *Hic in vitâ Latina Florus appellatur.* Tunc primum divinitus hic Sabas exadit notus B. Theodosio, cum eis ad hanc cognitionem Anthus pulchre intercessisset. Deinde autem etiam solitudinem facit Sabas, et Lauram in ea constituit. *Annus is erat Christi cdlxxvii.*

Mutuus amor.

22 Divinus Sabas (*pergit ibidem Cyrillus*) si quem ex iis qui mundo renuntiabant videret ejusmodi, cui scilicet facies nondum esset tecta pilis, eum mittebat ad Theodosium, qui eos qui mittebantur libenter admodum excipiens, omnibus modis studebat eorum curam gerere, ei qui miserat gratificans : erant enim magno inter se amore conjuncti divinus Sabas et hic B. Theodosius : et uterque alterius voluntatem præferebat voluntati suæ, imo vero voluntatem alterius putabat esse suam; cum Christi amor sic eos conjunxisset, et ut idem sentirent eis persuasisset. Hoc autem erat omnium sermone celebratum, et aliud par Apostolicum ab Hierosolymitanis judicabantur atque nominabantur. Eis ab Archiepiscopo, a Salustio, inquam, qui erat in Christo consummandus, mandata fuit prefectura universi cœtus monachorum, non quod ipsi eam rem concipiissent, sed potius electi fuissent a monachis, et primum virtutis eam accepissent prefecturam. Quomodo modo autem ad hanc administrationem pervenerint, dicam paucis.

Par Apostolicum cœtum dicti.

prefecti ceteris cœnobiiis.

23 Cum Elpidius et Elias, successores magni Pasariionis, e vita excessissent, consequenter ad Lazarum transit administratio. Sic etiam ad Gerontium. Qui cum decessisset, Anastasio cura Fratrum committitur. Cum ii ergo, Lazarus, inquam, et Anastasius, præessent administrationi, res monachorum erant admodum turbulentiæ, et maximis agitabantur fluctibus. Cum hi ergo, quos diximus, Lazarus, inquam, et Anastasius, monastice perfectionis parvam aut nullam curam gererent, ad quasdam autem mundanas curas et pecuniæ enolumenta tota mente et anima conversi essent; maxime cum Anastasius tunc post Zenonem suscepisset imperium, et schismata cum summa impudentia et licentia loquerentur adversus Ecclesiam. Cum tunc ergo divinus Salustius (erat autem is Patriarcha Hierosolymitanus) statuisset liberare Fratres ab illa tempestate, primum quidem constituit, ut, qui jam a me dictus est, Marcianus eis præesset, et eorum susceperet rectionem. Cum autem intercessisset aliquantum temporis, ægrobat quidem divinus Salustius, et corpore erat male affectus : ad eum vero conveniunt omnes qui erant in solitudine : ipse autem communi suffragio eorum qui simul convenerant, statuit ut monasteriis, quæ erant circa sanctam civitatem, præessent Sabas et Theodosius, ii, quos præsens vobis ostendit narratio. Ab illo ergo tempore Theodosius quidem iis, qui

Theodosius simul viventibus.

communiter vivebant : Sabas autem iis, qui cum nemine congregiebantur, et erant omnino separati, præerant. *Subjungitur obitus Salustii ut is ei morbus videatur fuisse letalis. Decessit anno Christ. xxiii.*

Sabas solitariis.

24 Cum Sabas a Joanne Hierosolymitano Pontifice vocatus esset ad convivium, quoniam una etiam aderat Antonius Episcopus Ascalonitanus, qui erat frater Archiepiscopi, cum illi Sabam medium intercepissent. illi amice propinabant, et pro viribus eum invitabant et accipiebant. Sed neque rursus Sancto erant manus otiosæ : sed, ut par erat, remota omni fictione et simulatione, vesecebatur appositis. Aderat autem divinus quoque Theodosius, qui erat ei valde amicus et familiaris, ut jam a me sæpe dictum est : qui cum veluti quoddam condimentum, vellet mensæ speciosam aliquam et gratam injicere orationem. urbane admodum et lepide inferens dixit, divinum Sabam ita esurire, ut ne vos quidem ambo, aiebat, qui sufficitis ad totam simul alendum Palustinam, pessitis ejus ventrem alere ad satietatem. Tale et tam validum ac robustum corpus B. Sabæ generosæ contigerat animæ. Erat autem summa modestia præditus, et moribus lenis ac facilis. Et ad eum quidem conveniendum facilis patebat aditus : erat vero in sermone jucundus et moribus quidem simplicissimus, prudentia autem constantissimus, caritatem non fictam et synceram apud omnes conservans. Erat vero valde affectus in Theodosium, adeo ut quotidie ad se invicem ventitarent, et inter se de virte differrent, et essent ambo instar luminarium omnibus, qui vitam amplectebantur monasticam. Sed ille quidem eorum, qui vitam exercebant communem; hic autem, Sabas inquam, eorum qui a congregatione separatam et quietam, susceperat prefecturam. Dicitur certe B. Sabam urbane sæpe dixisse divino Theodosio, illum quidem puerorum, se autem esse Prefectum Prefectorum, *ὡς ἐστὶν ὁ μὲν παῖδων, ὡς δὲ ἡγεμῶνων ἡγεμόνων εἶναι.* Quod nempe solos adultos, ille etiam imberbes et eunuchos admitteret, ut de his infra dicitur.

Ambo convitatur a Patriarcha.

Visunt sæpe invicem.

25 Non minor animorum conjunctio in fide Catholica contra hereticorum vim propugnanda emicuit. Ita cum prædictus Joannes in Sedem Hierosolymitanam, pulso Elia, esset ab Olympio Cæsariensi intrusus, quod Severi suscepturus communionem videretur, anathemati vero subvertitur Signatum Chalcedonensem, tum B. Sabas, cui S. Theodosium socium fuisse max. putet, assumpto sacro monachorum exercitu, in Joannem incidens, novum Patriarcham testificatur, et deinjunctat, ne Severum admittat in communionem : sed tueatur potius Synodum Chalcedonensem, et pro ea ad sanguinem usque periclitetur. Quod quidem facit ille, reveritus Patrum protestationem, omnino oblitus conventorum cum Olympio. Deinde a submisso Anastasio Duce varie exagitatus, in templo S. Stephani caute, præter Ducis præsentis opinionem, fidem Catholicam profertur. Profertur ergo ascendit suggestum Joannes, utraque manu tenens Sabam et Theodosium pietatis propugnatores. Cum se autem sustinisset aliquantulum, visus est sensu surretantem audire multitudinem, et dicentem, oportere ferire anathemate eos qui non recte sentiunt. Hoc ergo ille cum tanquam divinum aliquod signum accepisset, et cor habuisset repletum audacia, manum emittit vocem cum multitudine : Si quis ea sentiat, qua Eutyches, Nestorius, Severus, et Soterichus Cæsareæ Cappadociæ Episcopi, sit anathema. Tunc sentit Dux fraudem, et veritus populi consensum unanimum, satis habuit si se subducens silentio fugeret, et abiit Cæsaream.

Pro fide simul laborant.

Joannem III Hierosolymitanum Patriarcham revocant a communionem Severi.

26 Eadem referuntur actione 1, Synodi VII Œcumenicæ, seu Nicænæ II, ubi S. Theodosius præponitur : *ἔχων ἰσθμῶν μετ' ἑαυτοῦ Θεοδοσίον καὶ Σάββαν, τοὺς τῶν μοναχῶν κορυφαίους καὶ ἡγεμόνας.* At vitâ Sabæ Latina, post anathematis a Joanne Patriarcha pronuntiatis,

Theodosii publica fidei professio.

nuntiatos, subdit : Hæc dicentes, descenderunt. Ite-
rumque Abbas Theodosius ad populum conversus,
magna cum voce sic effatus est : Qui, inquit, quatuor
Synoda non suscipit, sicut et quatuor Evangelia, sit
anathema. His ita peractis, Dux multitudinem mo-
nachorum valde pavescens fugit in Cæsaream, Consul
autem (*Zacharias, nepos Imperatoris*) multis juramen-
tis se constringens ita ad venerandos Patres locutus
est, dicens : Quia veni huc, non ut consentire Se-
vero velim, sed ut vestram promereri possim socie-
tatem. Hoc dicto obtulit centum libras auri sanctæ
Resurrectioni, sanctoque Galvarie centum, et sanctæ
Cruci centum. Insuper autem et centum venerabili
Theodosio, sanctoque Patri nostro Sabæ alias auri
libras centum, ad distribuendum his qui per regionem
erant monachis, dedit. Imperator autem Anastasius
dum audisset quæ facta fuerant Hierosolymis, cogi-
tavit et consilium iniit, ut Archiepiscopum Joannem,
et Theodosium, Sabamque exilio condemnaret.

27 Demum utriusque amicitiam et monasteriorum
propinquitatem indicant varii ob uno ad aliud transmissi
monachi. Ita quidam, Jacobus nomine, ob sui ex præ-
postero zelo castrationem a Saba e monasterio expulsus,
S. Theodosio intercedente receptus est, ad quem cum
jussus fuisset descendere, eumque salutasset, pie obdor-
mivit. Aphrodisium etiam quendam a S. Theodosio,
quod mulum pugno intermissis, expulsus, in monaste-
rium suum excepit S. Sabas, eique concessit ante mortem
descendere ad S. Theodosium, ut ab eo remissionem
consequeretur. Ad hæc S. Sabas, cum ex suis monachis
duos, qui in Turre monasteriorum ab Eudocia Impera-
trice edificata habitabant, in Nestorianam hæresim pro-
lapsos intelligeret, eis locum in conventu S. Theodosii
iapetrat, et quem Turris curationi præferret, Joannem
Byzantinum, moribus et doctrina excellentem.

VITA EX METAPHRASTE,

AUCTORE ANONYMO COÆTANEO,
cum MS. Græco biblioth. Vaticanæ collata.

CAPUT I.

S. Theodosii ortus, educatio, peregrinatio ad
S. Simeonem Stylitum.

Inter tempora quidem ver est jucundissimum, inter
stellas autem sol est pulcherrimus : inter vitas au-
tem optima quoque est vita magni Theodosii. Theo-
dosii, inquam, qui nomen non solum esse nomen
ostendit, sed id ad rerum perduxit veritatem; ut qui
vere conspectus sit hominibus Θεὸς ὁσιος, id est, do-
num Dei, et universæ vitæ, quæ virtutis amore te-
netur, exemplar commune : qua quidem de causa
eum iustius fuerit nuncupare Cœnobiarcham, quam
quod cœnobio præfuerit. Nam hoc quidem est magis
ejus proprium; alterum vero, multoties quoque alio-
rum : et hoc quidem ostendit imperii beatitudinem,
sicut re vera fait; alterum autem finem habet incer-
tum, et nondum manifestum eventum. Is autem
quisnam fuerit ab initio, et ex quibusnam ortus sit
parentibus, et quemadmodum ad spiritualia aggres-
sus sit certamina, prius oportet persequi : deinde
vero dicere de ejus monasterio, quod ab omni lin-
gua communiter decantatur, et de aliis rebus
illius dicere pro viribus, nec aures gravando im-
moderata oratione, neque rursus nimia brevitate in
iis quæ sunt opportuna, dando damnum egregiis
animis.

2 Beatum Theodosium tulit quidam vicus, nomine a
Magariassus, situs in regione Cappadocum : qui tunc
quidem erat multis ignotus et obscurus; nunc autem
fere omnibus propter ipsam cognitus. Oportebat
enim eum esse potius causam splendoris patriæ et
parentibus, quam illa vitæ Theodosii decus afferre et
gloriam. Erant autem ei parentes et vero Dei cultu
religiosi, moribusque pii et Deo grati : qui vel ex

ipsis nominibus bonam vitam et mores ingenuos
optime significabant. Vocabatur enim pater quidem
Proæresius, Eulogia autem, quæ eum genuerat. Quæ
quidem postea quoque vitam amplexa monasticam,
ut quæ boni hujus instituti occasionem invenisset ex
bona vita filii carissimi, eum patrem habuit spiritua-
lem, cujus ipsa fuerat mater secundum carnem : pro
carnali generationi recte accipiens spiritualem re-
generationem. Et si difficile est filio, dignas gratias
referre parentibus, qui ut sit sunt auctores; cur non
hic quoque est superior, qui fuit causa matri, ut
bene esset?

3 Ex his ergo ille ortus, generosa et beata planta,
pie ac religiose nutritur et augetur, simul in corporea
et spiritali ætate, et quomodo omnino oportebat eum,
qui ex talibus quidem esset natus, et talis quoque
esset evasurus. Cum autem eam jam attingeret æta-
tem, quæ providet et discernit, statim ostendit, ad
quem esset ejus propensus animus, non amans
pecunias, non corpora, quæ quidem sunt exultatio-
nes et germina non generosæ et non recteeductæ
juventutis; tanquam equini pulli qui fræno minime
assuevit, et terræ, cui non obtigere manus et labo-
res agricolæ : sed vitæ philosophicæ amorem partu-
riens, et loca sancta videre cupiens, in quibus om-
nium opifex et Deus, toti mundo salutare sustinuit
passiones, has ipsas Christi utique reveritus pas-
siones; si illas ipse tam parvi faceret, ut propter
corporis laborem cedens otio ac socordix, ad sancta
illa loca non veniret : præterea autem volens etiam
accipere solitudinem, adjutricem egregiam ad philo-
sophiam, et amplecti vitam plane solitariam et quie-
tam. Non enim cupiebat nomen, quod eam, quæ est
in rebus, mentitur veritatem. Quenam autem fuerit
ei occasio hujus peregrinationis, vult jam persequi
oratio.

4 Dexter erat ad divinas legendas Scripturas præ-
clarus Theodosius, si ullus alius. Libenter enim au-
diebatur, non solum quod hac in re pulchre esset,
eruditus; sed etiam, quod acre injiceret omnibus de-
siderium, et ex morum moderatione et verecundia,
qua nihil aliud magis decet juvenes. Propterea ergo
ei mandatum fuerat, ut sacros libros legeret populo.
Quos quidem concinne et diligenter legens, cum ali-
quando quidem Deum Abrahamo præcipientem au-
diret, ut exiret e terra et cognatione; aliquando au-
tem et patriæ derelictionem, et domus et parentum
et fratrum, quæ sit propter ipsum, ut sacra loquun-
tur Evangelia, iis qui sic fecerunt, esse causam vitæ
æternæ; hæc legens, et ea quæ sunt his similia, et
in mentis sinus immittens, ita ut par erat, accende-
batur animo, et sequendi Christum magno tenebatur
desiderio, per viam angustam et asperam. Cumque
has assidue versaret animo cogitationes, preces fundit,
quæ vitæ pulcherrimæ fuere proœminum : Deduce
me Domine, dicens, in via tua, et ambulabo in ve-
ritate tua. Deinde diligenti studio inivit viam, quæ
ducit Hierosolyma, illo quidem tempore, quo b Mar-
cianus Imperator erat in vitæ occasu; c Chalcedo-
nensis autem Synodus (eam autem esse quartam et
sanctam cognoscimus) congregabatur adversus d
Nestorium et alios hæreticos.

5 Cum autem jam venisset Antiochiam omni ex
parte bonus Theodosius, non statuit oportere eam
transire, nisi ad insignem e Simeonem, Simeonem,
inquam, Stylitem, id est, in columna stantem, prius
veniret, et ejus vultum contemplaretur, et sermones
audiret, et ex his veluti viæ solatium caperet, ora-
tionisque et benedictionis ejus esset particeps, quæ
simul et virtutis viam, quam habebat in animo, et
eam, quæ cernebatur, levem facilemque redderet.
Cum ad eum autem abiret, statim non contemnendum
nec leve signum accipit illius apud Deum fiduciæ et
familiaritatis, priusquam ad sacram accederet col-
umnam et vocem emitteret, ipse desuper illum au-
diens

AUCTORE
ANONYMO.
Mater ejus
exemplo fit
monachu.

A puero qui-
bus delictus
fuerit.

Statuit visere
loca sancta.

Lectoris fun-
gitur officio.

Genes. 12. 1

Math. 19. 29.

Et Hierosoly-
man.

b

c

d

e

Simeonem
Stylitem in-
visit.

Magnum utrius-
que cœnobia
inter se com-
municatio.

Nomen Cœno-
biarchæ,

a

patria,

parentes.

ACCURRERE
ANONIMO.
Sineam illi
futura prædi-
cit.

diens clamantem, et ipsum nominatim vocantem. Vox autem ita habebat: Bene venisti homo Dei Theodosi. Ille autem obstupefactus, et ei genu inclinavit, et vultum humi prosternit, gloriosissime appellationem specie humiliori respondens. Deinde ad ipsum lætus ascendit, cum ille jussisset, et amplectentem est complexus; hoc quoque magni faciens, membra attingere venerabilia, et illius complexum suscipiens tanquam divinum aliquod signaculum, confirmans ei gressus ad virtutem. Ille autem ei omnia divinissime prædixit, et qualemnam sit lujus vite finem inventurus, et cuienam sit gregi postea præfaturus, et quod multas pecudes ratione præditas abrepturus sit a lupo, qui percipitur intelligentia; et alia, quæ paulo post finem singula accepere, quæ etiam per manumque tempus procedens dicit oratio.

a In MS. exemplari Græco perperisōs; aliter Menzsa, Anthologia et Menologium, citata in prolegomenis n. 2, 3 et 6.

b Capit. Marcianus imperare ann. Ch. 450, obiit circiter Januarii anni 457.

c Capta est 8 Octob. absoluta post 13 sessiones 1 Novemb. ann. Christ. 431.

d In etiam Græcum MS. Νεστορίος, improprie. Dammati in ea sunt Eutycheus Constantinopolitanus Archidiaconus, qui naturam in Christo discrimen tollebat, ejusque frater Dioscorus Patriarcha Alexandrinus. Nestorius vero sub Theodosio juniore ann. Chr. 451, in Synodo Ephesina Cœcumenica 3 damnatus, quod Christum assereret dupliciter constare persona, ut B. Mariani hanc esse hystoriam. De eo fuit actum 7 Januarii, ubi in vita ex Metaphraste n. 39, hæc eadem narrantur.

CAPUT VII.

Hierosolymis habitatio. Secessus.

Ustat reverenter
sanctam civi-
tatem.

a
Cœnobiticam
vitam ad tem-
pus præfert
solitariam.

His ergo adhuc magis animo confirmatus, cum preces admirabilis Simeonis tanquam duces quasdam et custodes accepisset, alacris quam prius iter persequeretur, et pervenit ad sanctam civitatem, cum a Juvenali tunc esset commissus Archiepiscopus Hierosolymorum. Cum autem totum illum divinum locum obiisset, et sancta sancte adorasset, apud se in animo versabat, quomodo inciperet philosophari, et utrum ex duobus vite institutis eligeret; idne, quod est plane solitariam, et quod non habet aliquam cum ullo consuetudinem; an quod agitur cum aliis piis, et qui eundem scopum persequuntur. Ceterum separatim silere, et quietem agere. non probavit in præsentia, id nequaquam tutum esse iudicans ei, qui nondum esset expertus per se luctari cum spiritibus nequitia. Si enim ex iis qui in mundo militant, nemo, inquit, est tam invicta audacia, et tam insigni stultitia, ut si sit plane nudus et in re militari omnino inexistens, a linea in medios statim hostes irruat; quomodo ego, cui manus non sunt erudite ad prælium, nec digitus ad bellum, neque superna sum acinnetus potentia; idque cum sit conflictus longe periculosior et incertior, adversus principatus, adversus potestates, adversus mundi principes tenebrarum hujus sæculi, adversus spiritualia nequitia, possem in acie consistere? Restat ergo, ut postquam ego a sanctis Patribus didicero, qui se in his prius recte exercuerunt, et satis ab eis fuero institutus ad decertandum contra hostes, qui percipiunt intelligentia, deinde in tempore percipiam fructus, qui colliguntur ex quiete et silentio.

7 Hæc cum sapientissime cogitasset (erat enim ei inter alia perfecta quoque intelligentia) statim se convertit ad eos quaerendos, qui bonum cum labore meditantur: ut qui sciret, quod patiente tutius doceret et discitur. b Longino itaque beato seni, qui erat excellentissimus Patrum sui temporis, seipsum tradidit: undique cum eo et degit et habitat, illius moribus admodum delectatus, et ideo totus ei veluti inhaerens, et ut dicam cum divino Davide, anima post eum agglutinatus. Nam cum quo quis versari delectatur, talis etiam esse creditur: et id pulchre dicitur ab antiquis. Admirabilis autem hic Longinus se in quadam domuncula e turris divini David (hoc enim perhibet longi temporis traditio) incluse-

b
Longino se
tradidit indis-
cipulum in
Turris David.
1 Reg 18. 1

rat, et illic dulces mel virtutis laboriose conficiebat.

8 Apud quem cum omnes sensus pius Theodosius, ita ut oportebat, exercuisset, et in iis que sunt expetenda et fugienda, discernendis summe elaborasset, in Veterem sedem (enim enim locum ita vocant: est autem in via publica, quæ tendit versus Bethleem) commigravit, invitus quidem, sed cedens paternæ voluntati, cui potius, quam sibi ipsi morem gerebat. Quænam autem fuit causa migrationis? Mulier quædam admodum pia et honesta, nomine Icelia, dives facultatibus, sed virtute ditior. Ea cum aliquo quidem prius cohabitavit; postea autem Christi sit ministra propter pietatem. Etenim templum quoque quod illic est, dicitur possidere oranium Dominae et Deiparæ. Cum ea ergo tunc seni magnopere supplicasset, ut in templo, quod ipsa condiderat, collocaret Theodosium; ille quidem parei invitus: persuaadet autem multo magis nolenti Theodosio, ut admittat translationem. Cui enim jucundum erat simul habitare, consequens est, ut ei quoque molesta fuerit separatio: maxime cum B. Theodosius mallet parere, quam imperare, sicut declarabit oratio.

Migravit postu-
lante Icelia.
ad templum
Deiparæ.

9 Cum itaque persuasus et translatus esset, et divinum illud templum habitasset, ejus deinde fama ad omnes pervadente (solet enim virtus non minus eum, qui eam possidet, conspicuum reddere, quam eum, qui eam fert, lucerna) non ferens illic versari diutius, transit in hunc sacrum montem et hanc d speluncam: ex qua facit ille unam solam eam, quæ est ad Deum, transitionem, illic relicto corpore. Tribus autem de causis pie fit ejus in montem translatio. Primum quidem, ut præfecturam tanquam magnum aliquod onus fugeret, quam illi erant imposituri Patres, vel potius ejus virtus eximia. Secundo, ut loci quoque translationem, ad excelsioris vite institutum translationem efficeret, solitudinem ab hominum convictu secretam multiplicem virtutis fructus producere arbitrans. Tertio autem, quod non a se, sed a Deo motus fuerit, ut isthæ ei Christi phalanx ducenda committeretur, ubi tot militum, vel potius spiritualium Procerum millia, erat communi Domino oblaturus. Sic ergo pia mente commotus, accedit ad verticem montis, et in hac spelunca perpetuo habitat, quæ etiam lucensque ejus sacris dives est reliquias.

d
Discedit in
speluncam

10 Quædam autem fama ab alto a Patribus tradita, ad nos usque pervenit, quæ dicit, fideles illos Magos, qui Bethleem venerunt ab Oriente, cum Deo, qui ex superna specula in Occidentem hujus mundi venerat, aurum, thus et myrrham pie admodum obtulissent, deinde ab Angelo responsum accepissent, ne eandem viam rursus inirent, sed per aliam potius redirent in suam regionem: Hos, inquam, dicit e Magos in hac spelunca in reditu fuisse diversatos: cumque hic noctu dormiissent, mane ingressos esse viam, quæ ducebat in patriam. Et tale quidem id est, quod dicitur, et fortasse eam nulla labefacta improbabilitas.

In ea olim 3
Reges perno-
ctasse perhi-
bentur.

Nam primum quidem, cum statuissent ingredi iter per Hierosolyma, non est admodum facile, ut ii alia ex Bethleem domum revertentur. Sicut etiam nunc videmus eos, qui a Bethleem, vel ab ea quæ est circumcirca regione, transeunt, per hanc proficisci.

11 Præterea autem multa ex iis, quæ olim quidem facta sunt, sita autem non sunt in divina Scriptura, sola scriptis non mandata traditio, efficit ut in hodiernum usque diem pro certis habeantur. Qualia sunt ea, quæ dicuntur de loco cranii, quæ sunt, inquam, tractata a magno f Basilio. Ille enim dicit in quadam sua oratione, (oportet enim ea tanquam condimentum aliquod addere orationi) non scriptam nobis exponens traditionem, Adam, inquit, primus noster parens in hoc, qui nunc dicitur cranii, loco dicitur esse sepultus: ubi meus quoque Christus pro nobis cruce et mortem suscepit, propter eam, quæ verbis explicari non potest, benignitatem. Et hæc quidem sic.

Traditio de
loco sepulture
Adami.

a Juvenalis Episcopus ordinatur mortuo Prahylio an. Chr. 429 interfuit Synodis Oecumenicis Ephesina et Chalcedonensi : moritur an. 457.

b Longinus quidam anno Christ. 469 a S. Euthymio praefectus monasterio inferiori non procul a Laura S. Euthymii, de quo in hujus, et S. Sabae vitis agitur. Græci in Menais xvii Novemb. referunt pium S. Longini obitum, quod forte de altertro intelligendum.

c Eam exhibet Adrichomius in topographiâ et descriptione urbis Hierosolymitanæ. Willermus Tyrius lib. 9, de bello terræ sanctæ cap. 3, refert in arce et turri Davidis omne urbis munitum fuisse, cum a Christianis reciperetur.

d De hac spelunca et loco fusc actum in prolegomenis. § 4. e Eadem refertur in Elogio Joannis Moschi supra relato in prolegomenis. Didicerant, inquit Burradius noster tomo I. in comment. in Concordiam Evangelicam, speculam palatii antepone, cum Christum in spelunca natum conspexissent.

f Basilus in cap. 5 Esaiæ : Obtinuit fama quædam in Ecclesia memoriam conservans, non quidem scripto proditam, quæ et talis est: quod prima utique Judæa hominem habebat incolam, nimirum Adam, simul atque excidit delicias paradisi, in hac terra collocatum, ad mitigandam jacturam honorum quibus fuerat exutus. Prima igitur etiam mortuum hominem excepit, qui et illie eam, cui addictus erat, sententiam condemnationis plene est executus. Itaque insolens esse ac novum videbatur illius ætatis hominibus spectaculum, os capitis delibente carne nudum. At illi recedentes cranium, loco illi nomen indidit Κεχλιος, id est, Calvariam. Probabili ratione potuit Noe non ignorasse sepulchrum principis hujus, et mortalium omnium primitivæ : siquidem hac de re fama a diluvio mox per orbem propagata est ab ipso, et dimanavit, eoque Dominus excussa origine humane mortis, in loco qui Κεχλιος dicitur, id est, Calvaria, passus est, ut quo in loco corruptio, sive mors hominum initium accepit, illic vita regni sui sumeret exordium; Hæc Basilus. Idem sentiunt Tertullianus, Cyprianus, Origenes, Epiphanius, Athanasius, Chrysostomus, Ambrosius, Augustinus, aliique, quos refert Sabianus noster tomo I. Annal. Eccl. veteris testamenti anno mundi 330, num. 7, et seqq.

CAPUT III.

Exercitatio virtutum in spelunca.

Sapiens autem Theodosius cum fuisset in hoc loco, et semper cuperet excelsiora, divino Apostolo sibi veluti exemplari proposito, evasit illius imitator, omnia quidem sacra amans mandata similiter, præcipue autem captus amore divine dilectionis. Ejus enim suavi jaculo sic erat illius sauciata anima, et ita ejus insolubilibus adstringebatur vinculis, ut excelsum illud et divinum præceptum : Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex tota mente tua, re ipsa ab eo impleretur: quod quidem non aliter fieri potuerit, nisi omnes naturales animæ facultates ad nihil aliud, quod præsit, contendant, nisi ad solum Creatoris desiderium. Has, inquam, intelligeres animæ operationes, ut musicæ peritus, pius Theodosius concinne et numerose movens ad ea, quæ oportet, et quando, et quantum oportet, et ut par est, unamquamque conjungens, omnium harmoniarum numerosissimam et jucundissimam effecit suæ vitæ temperaturam; unum solum scopum sibi proponens, ut ex Deo a se omnia fierent, et nihil ab eo dissentiret et discreparet.

13 Quis enim in iis, quæ pro Deo suscipiuntur, periculis æque excelsi et fortis animi visus est atque ille, qui neque vincebatur a minis potentiorum, neque illiciebatur inducebaturve blanditiis, quando de Deo fortasse, sed non ex Deo, erat quod jubebatur? sed de ea re quidem differatur oratio. Quis autem ita novit discernere cordis cogitationes, et accurate eas examinare, et maligni nosse artes, a dextris subrepentes, sicut ille? Quis sic animo moderari, spiritum conterere, omnem intelligentiam et altitudinem deprimere, quæ extollitur adversus Dei cognitionem? et ut breviter dicam, quomodo qui res illius imitetur, quas ne digne quidem laudare possit? jejunii constantiam, vigilandi perseverantiam, orandi assiduitatem, pulchrum psalmodiæ ordinem, oculorum in lachrymas innatam profusionem, ut prius spes esset sisti perennia fluviorum fluentia, quam fontes illius lacrymarum; per totas noctes stationem; occulta loca, quibus, eo quod in somnum dilaberet et resolveretur, cum inguinis dolore suffulciebatur; humilitatem spiritus, mansuetudinem, animum ut plurimum cogita-

bundum et attentum, acre ingenium, et quod admodum facile recta ad caelos usque volabat? Hæc optare quidem possunt etiam alii; sunt autem ad imitandum omnino difficilia.

14 Quis ventri ita imperavit, aut eum abstinentiæ legibus magis habuit obedientem? Qui eo utebatur non secus ac ancilla, cibum sumente quando ipse juberet; sumente, inquam cibum, non quantum ipse vellet, sed quantum sufficeret ad continendum vinculum naturalis conjunctionis. Alimentum autem erat fructus palmæ, aut paucæ siliquæ, aut legumen aliquod aqua madefactum, aut etiam quæ ex agrestibus herbis erant esui aptæ. Quod si horum quoque, quæ dicta sunt, erat penuria propter summam solitudinis inopiam, ossa dactylorum madefacta, erant illi lautum et splendidum nutrimentum propter necessitatem, et famis scitum solatium. Perpetuis autem triginta annis panis nihil gustavit penitus. Sed etsi ita parce et stricte se gerebat in iis, quæ pertinebant ad usum corporis, non ita tamen se habebat in iis, quæ pertinebant ad animam: sed illam contraabunde et copiose noctu diuque alebat: ut qui in lege Domini quotidie meditaretur, et sacris oraculis quotidie rigaretur. Quo factum est, ut visus sit tanquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum, et fructum dedit in tempore jucundissimum et copiosissimum. Atque corporis quidem in juventute ad libidines incitationem sic pulchre effecit conquiescere. Hanc autem abstinentiæ legem non statuit simul abjicere cum flore juventutis, neque eam repulit tanquam adhuc inutilem et minime necessariam; sed conservavit usque ad profundissimam senectutem, augens, et non remittens: et non secus ac quemdam socium navigationis, qui una navigavit in hyeme et tempestate, multorumque laborum et ærumnarum fuit particeps; cum jam fuerit in portu, erubescens amandare.

a Græce λέγουσι εὐδαιμονίᾳ τῶν ποταπῶν διὰ τῶν δεξιῶν ἡσπασίους. Lipmanus, ut digni nosse artes, quæ suffragantur per dexteras

CAPUT IV.

Accessus Discipulorum. Pius Basilii obitus.

Amplectebatur itaque labores, sicut alii voluptates: remissiones autem et delicias repellebat ut hostes, cum longa consuetudo ei talem impressisset habitum. His non secus ac stella jucundissima, splendidissime ac pulcherrime micans radiis, jam etiam procul apparebat. Nam civitatem quoque sitam supra montem, est celari difficile. Ergo nec latuit, etiamsi illud ipsum perpetuo fugeret. Cum non lateret autem, consentaneum erat omnino, ut boni et honesti studiosas animas ad se traheret, non secus ac magnes ferrum, aut potius ut bonas quasdam apes, jucundum illud mel virtutis. Ad illum itaque jam ventitabant quidam ex iis, qui erant amatores virtutis, et malebant eum eo incolere solitudinem, quam cum Imperatoribus praelatas civitates. Qui vim afferentes, vix quidem, sed tamen persuadent, ne sua solum consideraret, sed ea etiam, quæ sunt proximorum: et ejus, quæ est ex Deo, vitæ eum accipiunt veluti pædotribum. Et tunc quidem sex vel septem numero erant chorus qui erat circa ipsum.

16 Cum autem sciret ille magnus, iis qui ex Deo vivere elegerint, nihil æque conducere ad parandam virtutem et ad partam conservandam, ac mortis memoriam, quæ etiam vera philosophia et dicitur et creditur; quid facit? Sepulchrum jam construere his suis jubet discipulis: simul quidem ut ejus esset monumentum finis, sicut etiam vocatur, et sic eos magis excitaret ad decertandum, et diligentius stimularet ad virtutem; et simul etiam et mortuos acciperet; quia etiam ille ex futuris aliquid prævidens et præsciens; jam enim hæc charismata et gradus attigerat, in luce gratiæ lucem videns. Quid autem erat

ACTORE ANONYMO.

Abstinentia, victusque asperitas.

Conveniunt ad illum discipuli

Jubet eos sibi sepulchrum edificare.

Lucas Calvaria unde dicitur.

Amor ejus in Deum.

Math 22. 37.

a varia virtutum exercitia

AUCTORE
ANONYMO.

erat quod præsignabat, jam declarare aggreditur oratio. Paratum enim erat sepulchrum, et adstabat quidem ipse desuper; discipuli autem ipsum circumstabant. Ille autem acuto mentis oculo intuens id, quod erat eventurum, sic lepide dicit, eos adspiciens: Sepulchrum quidem est paratum, quisnam autem ex vobis est eucænia ejus celebraturus? Et ille quidem sic, lepidae et urbanae orationi miscens seria: solebat enim ipse quoque inter alia tempus nosse, anstretitateque et tristitiam gratia moderata solvere.

17 Quidam autem Basilius, dignitate quidem Sacerdos, propter rerum autem bonarum desiderium, expressos aperte servans pater nos characteres; et eum qui ipsum genuerat spiritaliter, non minus referens similitudine virtutis, quam carnales patres ii qui ex illis nati sunt, et alioqui sciens questionem non frustra esse propositam a magistro, primus arripens sermonem, erat prompto et acri animo ad mortem eligendam, tanquam rem non repudiandam, sed valde utilem et conducibilem. Protinus ergo genibus flexis, cum se humi projecisset: Benedic mihi, inquit, Pater. Ego autem, inquit, hujus sepulchri primus celebrabo eucænia. Hic ergo petiit, ille vero dedit. Et ipsum quidem habuit sepulchrum. Jubet autem Pater omnia ipsi fieri, quæ lex vult fieri mortuis; tertianas, inquam, et novenas, et consequenter etiam quadragenas. Cum autem jam finem acciperent quadragenæ, (o quomodo explicaverit oratio id, quod est valde quidem verum, sed est valde creditu difficile, propterea quod modum exuperat!) Basilius neque a febre arreptus, nec capitis dolore vexatus, nec ullum dolorem sentiens in ulla parte corporis, tanquam molli quodam et suavi somno sopitus, excessit ad Dominum: præmium virtutis, et illuc migrandi promptitudinis. Quod quidem aperte significavit eum eorum, quæ hic sunt, nequaquam affici voluptate: ut qui primus ut ante Deum sisteretur, et primus eoronnaretur elegerit; adeo ut ipse hæc in re laudem magistri superaverit: nisi forte nimis videatur curiosum id, quod dictum est: siquidem magna res est, Dei faciem placidam ac benignam intueri.

18 His sic perfectis, miraculo miraculum successit. Quadraginta enim deinceps dies, in canticis vespertinis inter sacrum chorum discipulorum hic divinus quoque stans Basilius, et una cautans videbatur et audiebatur a magno Theodosio. Et ex aliis quidem nullus alius, aut vocem audiebat, aut illius formam cernebat. Solus autem quidam Aetius, (qui ipse quoque magistri sequebatur vestigia, et volebat esse discipulus Theodosii non ex eo solum, quod res illius et sciret, et narraret, sed eum etiam imitaretur) ipsum quidem videre non poterat, sed vocem audiebat. Rogavit autem magistrum, an ipse mortui quoque vocem audiret. Ille vero dixit se et videre et audire: et, si vellet, se ei esse ostensurum eo tempore, quo apparuerit. Atque nox quidem successit, et peragebatur conventus, et homo Dei rursus plane videbat Basilius cum iis, qui stabant et caneabant, simul stantem et canentem, eumque digito ostendens Aetio, preces quoque addidit: Aperi Domine, dicens, hujus quoque oculos, et videat hoc quoque magnum tuorum operum mysterium. Cum is autem statim vidisset et agnovisset, atque etiam accurrisset, et præ desiderio eum complecti voluisset, Basilius non solum apprehendi non potuit, sed etiam evanuit, cum dixisset aliis audientibus, Salvi estote, o Patres et Fratres, salvi estote: me autem de cetero non videlitis amplius. Quamobrem id quod a Christo dictum fuit in Evangeliiis: Qui credit in me, etiamsi mortuus fuerit, vivet, ostendit id quod factum fuit, esse verissimum et fide dignissimum.

CAPUT V.

Annona ei divinitus submissa.

Hoc fuit primum testimonium virtutis Theodosii. Secundum autem mea jam vult persequi oratio, quod priori nullo modo est inferius. Dies erat festus, et festorum omnium primus et præcipuus, ipsum, inquam, Pascha, mei Christi, vel mea potius resurrectione et reformatio. Sacre autem noctis aderat quidem vespera: iis autem, qui ad eam ventitabant, nihil erat eorum, quæ sunt ad vescendum necessarias non panis, non oleum, non aliquid aliud erat ex iis, quæ sunt esculenta. Atque chorus quidem discipulorum agre ferebat, ut est verisimile, qui jam erant numero duodecim: agre ferebant autem non pro se tantum, sed quod cum jam non adesset panis, qui offerretur ad sacrificium, erat eis futurum Pascha absque sacrificio, et absque corpore Christi dies festus celebrandus. Circumsistentes itaque adversus magistrum murmurabant, cum causam rationi consentaneam veluti ex re cepissent. Ille vero cum tantum dixisset, Parari oportet sacram mensam; reliquorum autem, inquit, nihil ulli curæ sit. Nam qui olim tot Israelis millia in solitudine, deinde etiam non parvam multitudinem aluit ad satietatem, hic ipse nostri quoque curam gerit, nec est viribus imbecillior, nec ad providendum debilior. Hæc ille quidem dixit: sed quemadmodum ejus verba effectum sint quam primum consecuta, nec spe fraudaverint discipulos, jamjam dicit oratio.

20 Quomodo enim olim ovis in vepribus a Sabece adfuit, Abrahæ parata ad holocaustum; ita etiam huic quoque Beato, sole jam terram relinquente, accedit quidam par mulorum duceus, per quos afferebatur sarcina variorum alimentorum, convenientium hominibus, qui se exercent: et nec aberat quidem ipse sacre mensæ, qui videtur et intelligentia percipitur, panis, sed erat una cum aliis. Propter quod magis letati sunt Theodosii discipuli, Christi cultores. Et hoc quidem donum, fuit donum illius præcum, quod non ex caele puerat, ut prius manna; sed ex terra scaturierat nutibus caelestibus, et aluit non solum sensibiliter, sed etiam spiritaliter, quod ad panem quidem attinet, qui fuit oblatum sanctificationibus. Sic ergo cum simul terrestribus bonis et caelestibus se jucunde satiascent, qui apud ipsum erant, usque ad sanctam Pentecosten, paulatim discebant, qualis esset illorum Doctor. Et hoc quidem ita se habuit.

21 Quod autem consequitur, illius dico esse fraternum, et similis fidei et spei fetum germanissimum. Vir quidam cujus erant magnæ opes, bonis autem operibus laudem assequi staturat, suas facultates distribuere in benedictionibus, et pecunie materiam efficiebat animæ salutarem. Is, inquam, cum omnibus aliis, et præcipue iis, qui vivebant ex Christo, et se a mundo removerere, ad Deum autem prope accedere recte cogitabant, dextera apparuisset jucundissima, ut divina dicit Scriptura; aut rursus, ut cum Scriptura magis dicam, hortus ejus non conclusus, et fons conspectus esset non signatus; solis Theodosii discipulis, per oblivionem aut ignorationem non impertiit beneficentiam; aut forte etiam Deo in iis Sanctum probante aut glorificante. Atque discipuli quidem accedentes, ei exhibebant molestiam, ut et se et illos manifestos redderet divisores, et magno studio instabant: neque enim se habere, quo deinceps alantur, qui paucas quidem habebant siliquas, et eum eæ nonnumquam deficerent, eæ que restabant ossa coquebant, ut jam dictum est, et eis vitabantur ad famis solatium. Sic ergo illi hominem, qui semper latere studuerat, manifestum fieri cogebant propter pusillum suum et abjectum animum: et eum, qui ad Deum oculos convertere consueverat, urgebant, ut

In Paschate
desunt panes
ad sacrifici-
um, alinque
alimenti

u
insperato affe-
runtur
S. Theodosio

Inopiam suam
vero lo-
cupletæ et be-
neficio indi-
care vult.
Caut. 4 12

Basilio vivo
fiunt tertianæ,
novenæ,
et quadragenæ,
ut de-
juncto

Mortuus is ab-
sque dolore

mortuus 40
dies cum vi-
vus psallit.

Videt eum
Theodosius et
Aetio ostendit.

Joan. 11 25.

turpiter

turpiter manus porrigeret hominibus, relicta manu, quæ est aperta, et implet omne animal benedictione, ut qui eam esse angustam vel paream ac sordidam judicasset in presentia. Atque illi quidem erant tristes. Is vero eos sensim admonens: Quis, aiebat, ex iis qui in Deo confisi sunt, omnino est derelictus? At quis, qui ipsum ad finem usque sustinuit, non accipit consolationem? Qui inebriat omnem sitientem animam. Hæc nobiscum dicat divinus Hieremias: Et omnem esurientem implet animam. Qui præparat corvis cibum, et pullis corvorum; ut Job quoque et divinum David introducam simul loquentes. Cognoscamus quantum interest inter humanum studium et divinam providentiam, quæ pertingit usque ad extrema: et sciemus, quemadmodum iis etiam, quæ propter Christum libenter reliquimus, divina rursus providentia abunde et copiose fruimur.

22 Hæc dixit, et paulo post apparuit quidam, ducens animal onustum. Ibat autem non ad magni Theodosii monasterium; sed scopus quidem erat ei id transire, onus autem in aliquo alio loco deponere. Postquam vero fuit jam prope monasterium, vel invitum virum sistit jumentum: cumque ei flagello multas plagas incuteret, illud erat immobile, non secus ac si esset saxum. Cum homo ergo recte existimasset id non fieri sine Dei numine, mox converso ordine, animali utebatur tanquam duce, et laxato fræno ei permittebat ire, quo eum ferret impetus. Cum homo sic fecisset, animal confestim nusquam quidem alio, sed periuræ ac si aliquis frænum, cum a nemine videri posset, traheret et dirigeret, recta vadit ad monasterium. Quo cum vir esset ingressus, et inopiam, quæ eos urgebat maxima, didicisset, et Dei providentiæ arcanum esset admiratus, quemadmodum scilicet effecisset, ut inopiæ molestia eis esset occasio coronarum, et ut ipse eam solveret molestiam; et quod ea de causa non parebat animal, eum divina vocante providentia ad alendas animas, quæ Deo quidem ministrabant, ministrantis autem corporis laborabant imbecillitate. Hæc cum ille didicisset, duplum præbuit ejus eleemosynæ, quam primus divisor dederat. De cetero ergo ejus discipuli cessantes ei exhibere molestiam, et esse pusillo et abjecto animo, studebant potius eum imitari, beatumque eum ducebant propter firmam spei et fidem in Deum. Sed hæc quidem huensque.

^a In Hebræo legitur Gen. 22. 13, detentus aries cornibus suis in Sabech, quod *saxum*, et Theodotion ut proprium retinuerunt: *αριος εις ραπειρα* in *αριος εις ραπειρα*. Significat autem Sabech, Hebræice perplexitatem, cuiusmodi est illa, quæ in condensis reprobis videtur. a radice sabaeh, implecti, intrari, ut optime in vulgata editione: Vidit arietem inter vepres hærentem cornibus.

CAPUT VI.

Extruitur monasterium.

Quoniam autem ei quotidie accedebant discipuli (fontes enim illius gratiarum vocabant bonas et virtutis studiosas animas; cervas rationis compotes dixerit aliquis, aquas amantes spirituales) aliique plurimi accesserunt, et non pauci ex iis, quorum magna erat auctoritas et opes. Et jam magnus quidem erat numerus discipulorum: spelunca autem exigua, et plane minor, quam ut eos posset capere; ipsi autem accedentes sollicitabant, ut excitaret monasterium, et ampliorem eis faceret caulam ovium spirituum, dicentes, nihil oportere eum curare sumptus faciendos ad ædificationem. Nam et sumptu, aiebant, qui ad eam sufficit, manus, et manu nobis animus largior. Sic cum majori gregi cogere præesse vere bonus pastor, dici non potest quantis jactaretur curis, et quam variis distraheretur cogitationibus. Quando enim ad bonum quietis et silentii respiciebat, et ad puram et tranquillam mentem, ab hac cara quiete tanquam a matre se avelli dolebat. Quando autem considerabat, curam esse gerendam eorum qui ventitabant, et non oportere sibi soli vivere, sed multo

magis etiam proximis, et ejus rei ipsum Dominum fuisse nobis ab initio exemplar propositum, qui et sibi congregavit discipulos, et conspectus est pastor ovium rationis compotum, et pro eis emisit animam.

24 Hæc ergo quando per otium considerabat, et in contrariam partem trahebatur animus, neque sciebat cuiam pure adhaereret. Nam quietis quidem et silentii fructus non ignorabat; rursus autem sciebat, quinam essent fructus curæ, quæ gereretur Fratrum: et ideo utrisque adhaerebat, et neutrius erat penitus: et ab utroque recedebat, et cum ambobus rursus conveniebat. Quid ergo facit? Deo permittit universum, qui vel solus potest miscere, quæ misceri non possunt: et illius auxilio credit posse fieri, ut et conservetur bonum quietis et silentii, et non privetur mercede præfecturæ. Non enim in eo, quod sit corpus solitarium, sed in eo, quod sit cor bene compositum et tranquillum, vitam recte geri monasticam, ut a divino David est definitum. Certe etiamsi ita se haberet, iudicium tamen Deo permittit, et ei supplicat, si omnino ei gratus esset conatus, (ei enim in mente versabatur, quod olim divinus Simeon de eo prædixerat) si ergo omnino Deo placeret, ut hoc signo declararet, et locum aperte indicaret, in quo erat monasterii jacturus fundamenta.

25 Cum ergo in manus sumpsisset thuribulum, et impleisset carbonibus, et deinde absque igne imposuisset suffitum, pervasit solitudinem, labris preces decantans. Preces autem ita habebant: O Deus, qui per multa et magna miracula olim Israelem confirmasti, qui famulo tuo Moysi multis et variis prodigiis persuasisti, ut eos regendi onus subiret, et virgam quidem in serpentem, in alborem autem leprosam manum mutasti, et deinde ei rursus priorem restitisti colorem; qui aquam quidem mutas in sanguinem, ipsum autem rursus facile in aquam restituis; qui Gedeoni signum victoriæ vellus exhibes, et quæ circa vellus; qui omnia fabricaris et contines; qui Ezechiæ umbræ graduum retro reversione descripsisti vitæ additamentum; qui etiam Eliæ preces prius exaudiisti, ignemque de cælo demisisti; et propter eorum, qui se impie gerebant, ad te conversionem, ligna et holocausta et aquam una cum ipsis lapidibus combussisti; ipse etiam nunc es Domine, ipse quoque exaudi me servum tuum, et ostende ubi tibi placeat, ut templum quidem tuæ potentiae, tuis autem servis et meis discipulis habitaculum ædificem. Ostendes autem omnino, ubi jubebis accendi nos carbonibus, ad gloriam quidem tuam, multorum autem agnitionem, et veritatis confirmationem. Hæc et his similia decantans, obibat loca, quæ noverat aliis aptiora.

26 Cum autem solitudinis multam terram pervasisset usque ad locum, qui dicitur a Gutilla, et ripas b lacus Asphaltidis, sic mortuis et minime ignitis carbonibus, cum vidit eos minime accendi, neque conatum ei ex animi sententia succedere, constituit reverti. Cum hoc autem fecisset, et parum esset remotus a specula, (o quis tuam digne laudavit potentiam, Rex immortalis!) fumus repente asceudit ex carbonibus, fumus bene olens, cum ignis modo ineffabili percurrens carbonibus, et eos latenter suscitasset. Cum itaque ignis melius quam lingua locum significasset, et jacta sunt fundamenta, et templum extructum est, et ædificatum est c monasterium, vel, ut melius dicam, virtutum habitaculum, aut tabernaculum in terra, quod est revera terra superius et cælestis: quod quidem est et magnitudine maximum, ut quod paullatim creverit iis, quæ factæ sunt, accessionibus, et abundat bonis omnibus, non iis solis, quæ sunt ex spiritu et virtute, sed iis etiam, quæ sunt ad usum corporis. Nam eis quoque erat illis opus, cum essent homines, non lautis quidem et supervacaneis, sed quorum est necessarius usus et inevitabilis. Quomodo enim in præclara civitate et populo frequenti, ita etiam hic quoque licet videre omnigenas artium offi-

ACTORI ANONYMO.

Divinum nutum in dubiis exquirat, et sequitur.

Orat sibi divinitus monstrari ædificandi monasterii locum.

a b Carbores sponte accenduntur.

c Ædificat monasterium amplissimum.

Suos consolatur.

Jer. 31 25
Job. 39 1.
Ps. 146 9.

Quidam divinitus monentur, ut eis alimentum ministraret.

Augetur numerus discipulorum.

AUCTORE
ANONYMO.

cinās, quæ communi fraternitati omnia præbent citra laborem, et ab externis, quæ eos avellant, curis liberant.

a Ms. *Græcum Κορυθα*,
b Lacus Asphaltidos, id est bituminis, vulgo mare mortuum dicitur, post eversus ibidem Sodomam. Gomorrhāam, aliasque urbes.
c Calthusa appellatur in vita S. Sabæ, vide prolegom.

CAPUT VII.

*Benignitas in pauperes, ægros, hospites,
divinitus remunerata.*

Varia hospitalium mansiones.

Jam vero habitationum varietas et diversitas quenam oculum quidem non movet ad contemplandum? quamnam autem non linguam ad laudandum? Quam enim omnino animam, aut quod corpus eorum, qui diversantur, non curat? Hæc est monachorum, illa eorum qui promiscue vitam agunt; alia egenorum, alia eorum, qui alias peregrinantur. Et ut in summa dicam, unicuique eorum, qui accedunt, et locus quo excipiuntur, et modus quo curentur, alius alii est attributus. Unum est, quod ex æquo omnibus exhibetur, nempe summa hospitalii hilaritas et benignitas. Ceterum pauperum quidem magnam curam gerebat Theodosius: quorum ille egestatem vincens suppeditatione, eam rursus habebat voluntate inferiorem: quomodo etiam voluntatem semper victam a liberalitate et munificentia spiritus, ut paulo post ostendetur. Hoc autem est ipsis rebus consentaneum et valde consequens. Si enim ipse cum esset homo, studebat hominum egentium superare cupiditates voluntatis magnitudine; quomodo non humana rursus voluntas superanda erat ab opibus divinis et benignitate?

Theodosii benignitas in pauperes;

28 Cum autem in omnes, qui egestate premebantur, ita esset misericors, ejus magis angebatur misericordia in eos, in quibus rursus erat malum gravius, et cum egestate erat præterea morbus, aut membrorum mutilatio exercians, eaque sacra, quod est gravissimum. Ea ratione erat etiam oculus quidem cæcorum, pes vero claudorum, indumentum autem nudorum, eorum, qui tecto carebant, tegumentum, ægrotorum medicus, largitor, administer, famulus; omnibus omnia factus propter excellentem benignitatem; sanguinem abluens, vulnera mundans, labra admovens labris eorum, quorum erat caro mutila, et ita eos sapienter consolans, et persuadens, ut moderate ferrent calamitatem, cum scirent eos, qui sapiunt, non modo ipsos non aversari, sed eos potius beatos ducere et amplecti. Non autem se superbe et inhumane gerens, ut complures, quos cum oporteret miserando fratres, Dei sibi conciliare benignitatem et clementiam, illi (in humanitatem) adeo sunt elati et sublimis animi, aut (ut verius dicam) nimis sui amantes, et tam pusilli et abjecti animi, ut non solum eos non admittant, sed eos etiam videre non inducant in animum: perinde ac si nolint meminisse neque omnino scire, quod ipsi quoque sunt carnes subjectæ talibus affectionibus. Sed non sic licet Beatus, sed fuit magno (sicut diximus) et generoso animo. Et sunt hujus quidem multi oculi testes: maxime autem ex iis, qui hoc ministerium una cum eo obibant: qui cum primo hanc insignem benignitatem et commiserationem similiter atque alii aversarentur, illius deinde egregiam reverenti moderationem, persuasi fuerunt recte sapere, et juxta imbecillitatem humanam et humilitatem.

in ægrotos.

Viri eum imitantur.

Nemo inde repellitur.

29 Quamobrem si quis eum dixerit communem portum, et communem medicinæ officinam, communem domum, commune penam, recte dixerit et congruenter veritati, ægrofantium, esurientium, argentium, peregrinantium. Eorum enim omnium, quam par erat, curam gerebat. Qui autem contemneretur aut despiceretur, propterea, quod esset vilis et humilis, si quævisset, illic invenisset neminem: sed propter hoc ipsum, quod esset, inquam, vilis et minimus, majorem consequeretur curationem; quoniam

Christus quoque est inter minimos, et quæ sunt illorum, aperte sibi tribuit. Quare eorum qui expellerentur, nulla illi habebatur ratio. Nullus despiciebatur, nullusque indignus reputabatur commiseratione. Quod quidem patrum quoque nonnullis non est admodum facile servare in filios. Sed alii etiam vestes quoque dabantur, quibus iis erat opus: omnibus similiter dabantur alimenta. Atque meminere quidem, qui ad hæc ministrabant, se uno die plusquam centum mensas parasse. Et humanus quidem misericordiae fons erat hujusmodi, et tam abunde scaturiens. Dei autem fons qualis? Nunquid est manifestum, quod multis atque adeo infinitis partibus superabat? Nunc autem declarabit oratio, quibusnam indicis, et finem imponet ei, quod est pollicita.

Uno die plusquam 100 mensas parantur.

30 Castigabat aliquando terram Deus, castigabat autem fame: erat autem non brevis aliqua fames, neque in hos quidem dominabatur, in alios vero non; sed ex æquo omnes invaserat flagellum. Cum sic autem affligerent homines, ut eorum, quæ scelerate fecerant, penas darent (malorum enim studiorum hæc esse fructum, dicit divinus Micheas) et adesset dies festus Pannarum, quo pauperum et agrestium multitudo, festi accepti occasione, in eum locum convenerat jam hoc quidem pro more facientes, sed tunc magis a fame jussi. Qui itaque ad parandum prandium inserviebant, ad tantam caligantes multitudinem, conabantur quibusdam libris et trutinis alimentum distribuere, ut hac accurata subtilificatione et parcitate posset pluribus alimentum sufficere. Pondus autem eis ad libram, ut dixerit quispiam utens lingua Romanorum, redibat. Accedens autem magnus ille Theodosius, cum id quod fiebat, visu apprehendisset, et a magna multitudine vim afferri januis, et idem quod Job, didicisset sentire et dicere: Foris non diversabatur hospes, et patebat ostium omni viatori; jubet portas aperiri, et permittit, ut omnes volentes possent ingredi: et hominibus mensas consuetas apponere, quos difficile erat vel numerare, non solum eos cibo satiare. Quicumque ergo ei erant inserviuri, quando ad solam tantummodo adspiciebant multitudinem, non credebant: tantum abest, ut aliquid facerent, propterea quod modum jussio exuperabat. Postquam autem adspexerunt ad virtutem et gratiam ejus, qui jubebat, ab humanis destiterunt, et altius adspexerunt, et portas statim aperuerunt, et lubenter admiserunt eos qui veniebant: et deinde etiam parandis mensis dabant operam, et hilariter ea etiam apponebant, quæ habebant. Quid ergo Deus admirabilem? Rursus quoque sufficit ad panem alendam magnam multitudinem, sicut etiam prius quinque panibus quinque millia. Simul ergo eorum impleti sunt ventres, et aræ panariæ ostendebantur plene panibus: et illi quidem existimabant fore, ut omnia deficerent: eæ vero erant plene, et plura tenebant quam præberant, et per orationem veluti ad replendos ventres pauperum plurimum fructum producebant. Sic pro ejus proposito Deus ipsum est remuneratus, et pro ejus beneficentia in pauperes, non solum abunde desuper plenus propter ejus munificiam voluntatem, sed etiam efficiens, ut vir ille in admiratione haberetur et celebraretur, propterea quod sit minime falsum promissum. Promisit enim eos glorificare, 1. Reg. 2. 30

Mich. 6. 13.

Job. 31. 17

et 18.

Famis tempore omnes pauperes admittit.

Multiplicatur divinitus annonam.

31 Post hoc autem aliud quoque dicatur, quod parem continet et voluntatis munificentiam, et parandi miraculi virtutem. Rursus erat dies festus, et festus virginis Dei matris: in quo, propterea quod erat valde insignis ac solemsis, tam magna convenerat multitudo (oportebat enim et festi causa esse multos celebratores, et ejus qui festi celebratorem peragebat, dexteram, aut ut potius dicam, propositum, habere etiam quidem in multis qui alerentur) ut ne sufficerent quidem ad faciendum accumbere eos, qui accedebant, illi quibus hoc commissum fuerat;

Festum S. Mariæ celeberrimum.

*Iterum an-
nona divini-
tus augetur.*

rat; tantum abest, ut haberent quod satis esset ad eos alendos, nisi in singulis mensis oporteret unum panem apponere. Qui autem arceas panarias ante impleverat Dominus, (larga et copiosa dextera, quæ aperitur et nutrit, quicquid ab ipsa est creatum) is tunc quoque mensas implevit, vel ut potius dicam, ventres: adeo ut cum innumerabilis ille hominum conventus fuisset plenus ad satietatem, tot essent sportæ reliquiarum, ut ipsi quoque, qui accubuerant, multa domum tulerint, et iis qui serviebant, ex iis sint opiparæ postea mensæ appositæ.

32 Videntur autem hæc esse difficilia non solum ad imitandum, sed etiam ad laudandum, et ad recte explicandum oratione. Quis enim adhuc videns Ægyptios confluentes ad magni Theodosii monasterium, non existimaverit vel puteos esse tantæ multitudini defecturos ad solum potum? Illi autem ita ad satietatem frumitur appositis, ut iis etiam, qui post ipsos veniebant, sufficerent quæ remanserant, ad secundum convivium. Quis ergo videns, quæ in hodiernum usque diem fiunt in solitudine, non statim est habiturus fide dignum testimonium, quod qui per Moysen in solitudine mirabile prius pluit Hebræis nutrimentum, hic ipse nunc quoque per Theodosium (etenim in Christo vivere creditur) hoc quoque magnum et divinum efficit, et tot viris nutrimentum copiose suppeditat? Propterea ergo multos quoque videtis ad hunc locum festinantes, hunc ipsum revera esse illum existimantes, propter quem Servator et quinque prius panes benedixit, et tot hominum millia aluit ad satietatem. Sed hæc quidem ita se habent. Nobis autem redeundum est ad ea, quæ consequuntur.

CAPUT VIII.

Varia valetudinaria extracta. Energumeni liberati.

Quoniam enim præcipuum indicium caritatis in proximum, est cura quæ geritur ægrotorum; quæ etiam maxime novit purgare patibilem nostræ animæ facultatem: quoniam non sufficit ad perfectionem, fratrem nutrire esurientem, et potum dare sitienti, eumque qui est hospes et nudus, in domum introducere et vestire; sed oportet præterea ejus etiam cum mutuo quodam sensu misereri, ut non sit solummodo bonum, sed etiam bene fiat, ex animæ scilicet affectione: ut non manu solum, verum etiam anima ostendat misericordiam. Qualis autem ille esset in ea re, jam vult declarare oratio. Cum tres domos ædificasset, unam quidem iis, qui propter Christum erant sejuncti, et toti mundo crucifixi, tribuit ad curam corporis in infirmitatibus. Deinde duas permisit iis, qui in mundo vivebant et versabantur: et ex iis ipsis unam quidem iis, qui erant insigniores et honestiores; alteram vero iis, qui erant viliores et pauperiores, et qui opus habebant alterius auxilio. Quin etiam suis monachis, quorum propter senium et labores longæ exercitationis soluta erat vis membrorum, (Oportebat enim ne hoc quidem effugere Theodosii sollicitudinem) iis cum in loco separato aptum extruxisset gerontocomion, id eis permisit ad recreationem diurnæ afflictionis, tamquam bonis viatoribus, longa via et aspera defessis, accommodatum diversorium. Præterea autem aliud quoque ab eo constructum est nosocomium, nempe ad opera commiserationis vere misericordie et elemente anima: quod etiam erat domus mulieris vere honestæ moribusque piæ et religiosæ: quæ quidem ejus admirans bonitatem, domumque et seipsam cum filiis ei largitur, mundo quidem renuntians, Deo autem totam seipsam permittens, et volens ut sui filii sub illo viverent.

34 Quinetiam, quod majus est signum elementæ et benignitatis, quicumque in montibus et speluncis degere quidem propter Christum, sed non ex Chri-

sto, elegerant, inconsiderato et non stabili calore secuti exercitationem, et humanæ quidem imbecillitatis, et Christi verborum, quod absque illo nihil possumus facere, oblit; inani fastu et vana persuasi arrogancia, et quæ recte gesserant miseri sibi adscribentes (o mea mala! o grandem insolentiam, vel potius amentiam! Quid enim boni fecerit humana natura, tuo o Salvator, nudata auxilio? qui me doces per linguam Prophetæ, dicentem: Remisi manus, et aruerunt, et facti sunt tamquam fenum siccum super tecta, tamquam gramen. Quid vero per hæc significat? Quodamisso flore virtutis, quem qui tuam habent manum opem ferentem, amplexi sunt, deinde exiccati defectu tuæ pinguetudinis, dedecus deformitatis miserabiliter induerunt.) Qui ergo sic stulte senserant, et ideo traditi erant satanæ ad interitum carnis, ut ait Paulus, ut salvus fiat spiritus; aut alioqui mente erant læsi et male affecti, et pœnas dederant in eo quod peccaverant; ut discerent cum in honore essent, effecti rationis compotes, intelligere ac noscere opificem et auxiliatorem, et non esse ingrati in eum, qui eis dederat gratiam; ii experti sunt eum valde benignum, et paterne in ipsos se gerentem. Pro eis enim accendebatur, tamquam profiliis propriis, et alioqui benevole in eos afficiebatur. Cumque eis constitisset locum quietum et tranquillum, permisit ut in eo agerent: ut esset ei quodammodo alterum monasterium, et ob multitudinem eorum, qui erant congregati, et ob ordinem ministerii, et ob statum eorum qui ministrabant, et ob sumptum eorum, quæ suppeditabantur.

35 Magis ergo quam aliorum, homo Dei, sicut diximus, vincebatur ipsorum commiseratione, et in eis recreandis magnam adhibebat curam et diligentiam, et eos consolabatur verbis aptis ad persuadendam tolerantiam. Nequaquam o filii, dicens, nequaquam resolvanini, et enervemini hac temporali afflictione. Neque hoc vobis videatur optandum, a Deo omnino non corrigi. In laboribus enim, inquit, et in flagellis castigare Hierusalem. Sic dicit Deus per Hieremiam: Anima mea nunquam a te deficiat. Castigat enim, sed benigne: et castigat omnem filium, quem recipit, possum discere ex divina scriptura, adeo ut disciplina ejus et castigatio non sit iræ, sed dilectionis, ad correctionem peccatorum, inducta propter benignitatem. Bonum est ergo, o fratres, et valde bonum, cum hic spiritualiter castigati fuerimus, illic Dominicas plagas non experiri: et cum hic ad tempus afflicti fuerimus, quæ finem non habent tormenta effugere. Hic enim nihil pati, longe est gravius quam pati: et excedere e vita absque tentationibus, ut cuius non fuerit purgata materia peccatorum multis afflictionibus, quod est apertum indicium terribilium afflictionum, et nothorum potius, quam germanorum filiorum signum evidens. Quamquam ne illud quidem omnino conturbabit animum eorum qui sapiunt, si figmenti divini daemon evadit dominus. Nam datur quidem eis potestas ab eo, qui creavit, tamquam quibusdam punitoribus, (hei mihi!) ad castigationem filiorum qui declinarunt. Datur autem, quantum ille novit sufficere ad castigationem, non quantum ipsi volunt. Vix enim parcerent hominibus, qui ne brutis quidem pepercerunt, ut sacra docent Evangelia. Conspiciamur ergo per hanc disciplinam sensum accipere eorum quæ peccavimus, et non egere aliis plagis gravioribus, quod incorrecti maneamus post plagam. Efficiamur probati per afflictionem. Quod contra nostram voluntatem est illatum, fiat etiam proprium voluntatis, in eo quod moderate feramus ea quæ contigerunt: et gratias agamus ei, qui intulit disciplinam legibus benignitatis. Ipse percussit, et ipse nos sanabit. Et hoc habeo a Prophetis: Percutiet et alligabit, et non tardabit ad curationem.

36 Hæc dicens admirabilis Theodosius, omnibus quidem procurabat consolationem, et nonnullis etiam

AUCTORE
ANONYMO.
duntur sa-
lana.
Joan. 15. 5.

Isa. 37. 27.
juxta LXX.

1. Cor. 5. 5.

Eos benigne
excipit Theo-
dosius.

Hortatur eos
ad patientiam.

Jerem. 6. 8.
juxta LXX.

Hebr. 12. 6.

Cur diabolus
sintatur possi-
dere homines.

Matth. 8. 32

Osee 6. 2.

Quosdam libe-
rat Theodo-
sius.

*Sæpius id ac-
vidit.*

*Extrahit valetu-
dinaria*

1. monachis,

2. honestioribus
externis,

3. vilioribus.

4. senioribus
monachis re-
creandis.

5. e bonis piæ
mulieris.

*Pia opera sibi
adscribentes
monachi, tru-*

AUCTORE
ANONYMO.

a morbo liberationem : alios admonens, ut forti et magno animo ferrent eum calamitatem, et persuadens esse utilius eam tolerare, quam ab ea liberari. Hac ratione plurimum studii ponebat Theodosius, non ut eos, qui male habebant, liberaret ab eo, quod erat eis molestum; sed ut potius eis persuaderet, ut ea forti et magno animo ferrent.

-CAPUT IX.

Varia templa extracta. Exercitatio monachorum.

Sed enim quomodo aliorum illius bonorum epulis auditores excipiemus? Quid enim, perinde ac si desint res præclare ab eo gesta, excogitabimus, quemadmodum possimus immorari in oratione? Quis enim cum eas, quæ hic fiunt, audierit hymnodias, non demulcetur quidem auribus, lætatur autem animo, corde autem vehementer exilit, promptoque et alacri animo labra movet ad laudandum eum qui fecit, quod diversis quidem linguis, una autem mente et sententia canantur pie et religiose? Quomodo enim in lyra, ea quæ fit vicissim pulsatione, contemperatur vocum diversitas numero admirabili; ita etiam hic quoque diversis linguis, quidam variis et valde concinuis cantatur hymnus. Hic etiam vir sapiens, sicut olim Beseleel divini architector tabernaculi, sapientissime et pulcherrime dispensat et administrat in hoc sancto monasterio, et a quatuor aedes intra id ædificat. Ex quibus unam quidem dimisit iis, qui lingua Græca utuntur: in qua et ipse et aliorum quoque Patrum chorus hymnum canebat. In secunda autem genus *b* Bessorum sua voce communi Domino fundebat preces. Tertiam autem sortita fuit gens *c* Armeniorum: in qua quidem ipsi quoque lingua patria Deo hymnos emittebant. Ultimam autem et quartam seorsum ab aliis *ii*, qui vexabantur a demone: qui cum erant alioqui furiosi et emotæ mentis, ut ante meminimus, cum ipsi ad se reverserant compositæ mentis, cum iis, qui eis ministrabant, in ea preces emittebant Altissimi.

38 Ita ab eis peragebatur *d* hymnodia regula, quæ (ut dictum est) septies in die offerebatur Deo universorum. Sed hæc quidem alio tempore. Nam quando oportebat veneranda participare Sacramenta, lex erat apud eos pulchre admodum constituta, ut usque ad divinitus inspirati Evangelia unusquisque in sua ecclesia simul et lingua, divinam audiret vocem; postea autem omnes congregantur in una, exceptis demoniacis: in magna scilicet Græcorum ecclesia. Quod quidem in hodiernum usque diem faciunt: et illic sunt participes sanctificationum.

39 Et quid opus est omnia recensere, illius, inquam, sacri pastoris et gregis; et utrum eorum magis admiretur quis virtutem, an multitudinem? Nam quos tota sua vita parturit spiritualiter, paterne autem nutrit, et deinde etiam ad Deum emisit, cum pulchre suam vitam finisset, fuerunt numero sexcenti et nonaginta tres. Quos autem *e* Præfectus, qui post illum successit monasterio, fuerunt plusquam quadringenti, paternæ virtutis apertum servantes characterem, filii patrem amantes, et filii qui insigniter amabantur a patre. Causa autem amoris, qui erat in utrisque, erat non natura, quæ est res laude carens et mercede; sed bona voluntas et bonum animi institutum, amans id quod bonum est et honestum, et ideo laudem omnino meretur. Et possem quidem dicere cum magna voluptate, quot Pastores, quot *f* Episcopos protulerit ejus educatio, et quot ex ejus ovibus fuerunt pastores aliorum, et præferunt saceris *g* monasteriis, non ipsi amantes imperium, sed potius iudicati digni qui imperarent, et digni quibus crederetur præfectura animarum: et quot solitarie vixerunt, propter quietis ac silentii desiderium, et cupiditatem majorum certaminum: quorum nonnullis

producta fuit exercitatio usque ad octoginta annos, et eis anorum multitudo congregavit multitudinem divitiarum spiritualium. Per quæ omnia cognoscatur et prædicatur Theodosius, et ei aureum conservabatur genus, quod honore, inquam, antecellit: per quæ ei implebantur fructus et manipuli, et merces augebatur. De unoquoque ergo eorum libenter meminisset oratio, nisi produceretur ad inmoderationem. Oportet ergo paucis dicere, nullum fuisse relictum locum, qui non commodi et utilitatis aliquid ex eo sit consecutus.

40 Postquam ergo hujus viri divini fama per universum orbem terræ jam pervasisset, et virtutis studiosas ad se attraxisset animas, multi quidem ex militibus, bella multum valere jubentes, referebant in numerum ejus phalangis: multi autem ex iis quoque, qui valebant dignitate, et honores fuerant consecuti, hæc non secus atque somnia despicientes, aut potius ut alias Sirenes, quæ demulcent ad eorum, qui eas attendunt, exitium, dimittentes, toto pede ad ipsum contendeabant, propter Christum ignominiam, verum esse gloriam et ipso etiam regno meliorem credentes. Multi autem ex iis quoque, qui erant insignes eruditione, libros quibus adhaerebant, tamquam aliquibus uberibus aut fontibus, vel tamquam jucundissimas voluptates, vel tamquam pulcherrima spectacula despicientes, maluerunt attingere institutiones elementorum vitæ, quæ ex Christo agitur: relictisque plausibus et laudibus civilibus, humanæ sapientiæ prætulere eam, quæ est propter Christum, stultitiam. Quibus admodum apte usus fuit hic bonus pastor, imbecillioribus quidem labores alle-vans, augens autem robustioribus; adeo ut neque imbecillitas opprimeretur inmoderatione, neque vires insolescerent si non comprimerentur, erga omnes seipsum varians et mutans spiritali sapientia: non virga castigans, sed sermone instituens, sermone sale condito, et qui animam penetrabat, ac pervadebat usque ad profundum motuum mentis, ut qui vim haberet ex ipsa operum fiducia. Ea ratione et consolans, erat multis terribilis; et increpans, desiderabilis, et jucundus in omnibus.

Multi cum
sequuntur
illustris,
docti, etc.Ejus in illis
instituentis
prudentia.

a Reversisse S. Theodosium ad partem Lauræ Occidentalis ibidemque extractisse monasterium, refertur in vita S. S. dicitur, quæ de hac ampliatione intelligenda esse dicitur in prolegomenis.

b Bessi, seu Bessa, populi florentes sunt. Meminit eorum S. Paulinus Episcopus Nolani in poemate de reditu S. Nicetæ in Daciam, quod vi Januarii dedimus, ubi mun. 22 hæc canit:

Nam simul terris amnisque duri,
Et sua Bessi nive duriores,
Nunc oves facti, duce te gregantur
Pacis in autum.

Ovidio etiam Danubii accolæ habentur, et Cæcis vicini, ita lib. 3. Tristium Eleg. 3.

↳ Sarronate cingunt fera gens, Bessique Getæque.

An hæc eorum lingua fuit fortassis, quæ hoc ævo Slavonica dicitur, et late per Septentrionem in officio Ecclesiastico usurpatur? *c* De lingua Arænicâ quædam habet Athanasius Kircherus noster in Prodromo Capto.

d Antiquis horarum canonicarum usus.

e Hic est Sophronius ille, cujus legatus Hesychnus hujus monasterii Presbyter pro eo interfuit Synodo Constantinopolitana sub Menna. De utroque actum in Prolegom. Sub hoc Sophronio aut non multo post, hanc historiam S. Theodosii descriptam ex subjuuncta laude subditorum putamus.

f Ex his Julianus Episcopus Bostrensis, de quo infra num. 71, et supra in prolegom. Ita tempore Joannis Moschi Theodosius quidem creatus Episcopus Capitolinæ, de quo in Prælo spirituali cap. 100. Tres Episcopi morienti Theodosio adfuerunt num. 81. *g* Præerat cum S. Saba, ex communione Salustii Episcopi Hierosolymitani, reliquis circumcirca monasteriis. Vide prolegomena § 3.

CAPUT X.

Sacræ ejus lectiones et exhortationes.

Quis ita fuit, et cum multis conversans, utilissimus, et ad sensus colligendos, et ad efficiendum ut intro converterentur, aptissimus? adeo, ut is in majori esset tranquillitate in mediis tumultibus, quam *ii*, qui sunt in solitudine; et idem simul esset et cum multitudine, et separatus; et illud quidem aliis, hoc vero

Ædificat in
superioribus
ecclésiis.*a**b**c**d*In una eorum
omnes com-
municant.*e*Multi ejus
discipuli mo-
nasteriis et
Ecclesiis præ-
fecti.*f**g*

*Lectio sacra
Scriptura
assulua.*

verosibi afferret utilitatem, vel suam potius per utrumque; siquidem juvare proximum, est aperte juvare seipsum. Quod autem et permansit cum eo toto vitæ suæ tempore, et est veluti necessarium aliquid et semper consequens, erat divinorum lectio eloquiorum: quam non tempus, non morbus, non senium, non aliquid aliud ex iis, quæ accidunt, interrumpit. Quin etiam cum jam esset imbecillis, et jam ad extremam venisset senectutem, nec de cetero posset amplius progredi. liber erat in manibus, et vincebantur labores a laboribus; a meditationis, inquam, laboribus labores senectutis et imbecillitatis. Ad quos cum dies non sufficeret, illius lucem lucerna supplebat in noctibus.

*Senex per famulum officia
Ecclesiastica
dirigit.*

42 Quoniam autem cum esset homo, oportebat eum esse multis defessum et exhaustum laboribus, non poterat quidem noctu una esse cum Fratribus canentibus, et admonere quæ oportebat: ministro autem tamquam lingua utens, qui ei fundebat aquam manibus, per eum significabat Fratribus, et quisnam esset canticum incepturus, et quisnam facturus lectionem sedentibus, et quis eorum ducturus. Hæc autem faciebat his duabus de causis, et sibi quidem providens, ut assidue vigilaret, et illis, ut regulam spiritualis officii servarent citra ullam reprehensionem. Sed noctu hæc quidem illi magno erant præcepta Ecclesiastica; interdum autem ad eum accedentes, qui erant ex spiritu ei geniti filii, eum seorsum interrogabant propter cogitationem, quæ eis afferebat molestiam. Aperte autem ea suadebat, quæ pertinebant ad eorum utilitatem, non sermone solum docens, sed etiam vita ea quæ dicebantur confirmans.

*Verose suos
adhortatur.*

43 Quo quidem tempore erat, quod fiebat, non procul a miraculo. Nam vir ille, qui externam ne gustaverat quidem sapientiam, et in libris gentilium ne linguam quidem exercuerat, tanta verborum copia faciebat admonitiones, ut nullus eorum, qui in his libris consenserant, et arte dicendi linguam satis acuerant, facile possent cum eo contendere. Docerat itaque non ex humana sapientia, sed ex gratia boni spiritus (qui ad eum veluti dixerat: Ecce dedi verba mea in os tuum, sicut olim Hieremias sapienti) ex seipso quidem multa dicens, eaque elegantia, multa autem etiam ex dictis Apostolicis. Maxime autem crebro recordans salutarium constitutionum et sermonum, qui instruunt ad exercitationem, Magni, inquam, Basilii, cujus etiam vitam imitans, et ejus orationis magno captus amore, studebat animam quidem illius moribus, linguam autem ejus ornare eloquentia. Certe per ipsam quoque profererat ea, quæ sunt rerum illius pulcherrima, meditando assumens, et conservans memoria, quæ possent prompti animi studium injicere vel socordioribus. Bonum autem fuerit illorum ipsorum quoque meminisse verborum, quæ memoria tenere curæ erat Theodosio.

Jerem. 1. 9.

*Crebro legit
constitutiones
monasticas
S. Basilii.*

*Exhortationes
ad Fratres.*

44 Rogo, Fratres, per caritatem Domini nostri JESU CRISTI, qui dedit seipsum pro peccatis nostris, aggrediamur aliquando curam gerere nostrarum animarum: dolore afficiamur ob vanitatem vitæ nostræ præteritæ: decertemus pro futuris ad gloriam Dei et filii sui. Ne remaneamus in hac socordia et molliæ, præsens quidem semper otium admittentes, in crastinum autem diem et perendinum, principium operum differentes: ne si comprehensi fuerimus ab eo, qui nostras animas decipit, nequaquam instructi operibus, excludamur a thalamo gaudii: frustra autem et incassum defleamus, despectui male habitum vitæ tempus lugentes, tunc quando nihil juvabit eos, qui agent penitentiam. Nunc est tempus acceptabile, nunc est dies salutis. Hoc est tempus penitentiae, illud remunerationis. Hoc est tempus operandi, illud vero dandæ mercedis. Hoc est tolerantiae, illud consolationis. Nunc Deus est adjutor

eorum, qui convertuntur a mala via, tunc erit terribilis, et qui decipi non poterit, examinatus actionum et verborum, et cogitationum. Nunc fruimur patientia; tunc justum cognoscemus judicium, quando resurrexerimus, alii quidem ad æternum supplicium, alii autem ad vitam æternam, et recipiet unusquisque congruenter suæ operationi. In quod tempus Christo obedire differimus, qui vocavit nos ad regnum suum caeleste? Non expergiscemus? Non nos revocabimus a vita consueta, ad perfectionem Evangelii? Quomodo oculis apprehendemus illum terribilem et insignem diem Domini, in quo eos quidem, qui dexteræ Domini, per bonas appropinquant actiones, exceperit regnum Domini; eos vero, qui ad sinistram sunt abjecti, propterea quod a bonis deserti sint operibus, abscondet gehenna ignis, et tenebræ æternæ, et stridor dentium? Nos autem dicimus quidem nos cupere regnum caelorum; ea autem non curamus, quibus id possimus assequi: sed præcepto Domini nullum laborem suscipientes, in vanitate mentis existimamus nos esse æquales honores consecuturos iis, qui usque ad mortem resistunt contra peccatum.

*AUCTORE
ANONYMO.*

*Diem julien
inculcat.*

*Sua subinde
profert, et
quomodo.*

45 Deinde cum lucusque perfecisset orationem, nonnumquam ea etiam, quæ sua erant, addebat, et quæ excitabant ad obedientiam, et parabant ad tolerantiam, et uniebant ad concordiam. Addebat autem sua, non ut quisquam se jactans et glorians, sed qui seipsum ostenderet eadem sentire: et simul ea quidem, quæ jam dicta sunt a veteribus, propter brevitate vero vel sententiæ magnitudinem, vulgi captum excedunt, ipse suis additamentis reddens apertiora, manifesta quoque et clara reddens omnibus. Atque sic quidem utebatur sacer Theodosius ea, quæ ad docendum comparabatur, oratione; ea vero, quæ traduntur dogmata, quomodo se habebat? et quis erat ejus in iis sermo et zelus? Anne de hoc quidem est sciscitandum, utpote quod res omnes loquantur quavis voce apertius, et ejus zelum pro pietate prædicent? Illud autem est potius diligenter quærendum, quænam lingua sit erudita et facunda, ut possit recte explicare illius linguæ tropæa. Nam is quidem in aliis quidem omnibus erat mansuetissimus, et promptissimus, ut honeste potius vinceretur, quam non laudabiliter vinceret. Ubi autem erat in pietate et vera religione periculum, erat illic stabilis et forti sententia Theodosius, et nullius cedebat objectioni, ut qui cerneretur acri et invicto animo, ignis comburens, aut securis scindens, aut romphæa pugnatoris, ut dicam quæ divinæ sunt Scripturæ. Ejus autem quod dico, argumenta sunt multa quidem alia, mihi autem sufficere unum reducere in memoriam.

*Zelus ejus pro
fide.*

CAPUT XI.

*Anastasius Imp. pecunia tentat pervertere
S. Theodosium.*

Tulit aliquando a nostrum quoque tempus b Imperatorem, qui prius quidem fuerat, quantum apparebat, c paradisi voluptatis; d postremo autem rebus fuit cognitus campus destructionis, et unus scilicet ex iis pastoribus, qui sui gregis oves dispergunt et perdunt, et eos turbida potant subversione. Et ut reliqua illius prætermittam, hoc quidem accipiet, quod post nos sequetur, tempus. Neque enim par est, ut id mandetur oblivioni propter eos, quorum est scelus insigne: qui, ut dicit Isaias, concipiunt laborem, et pariunt iniquitatem. Impius (heu) sive ab aliis ad hoc motus, sive hunc sceleratum factum ex se produxerit, (Stultus enim, inquit, stulta loquitur, et cor ejus vana cogitabit) Patrum, qui e Niceæ fuerunt, sacra dogmata, tamquam montem Sion et turrim fortitudinis, scilicet aggreditur; illa quidem volens abrogari, valere autem sententiam f Acephalorum

a b

c d

*Anastasius
Imperator
Ecclesiam impugnat.*

Isaiæ 59. 1

Isaiæ 32.

e

f

AUCTORE
ANONYMO.

lorum, quam a ratione alienam, et vere ἀνεπαίδευτον, hoc est, carentem capite, jure quis dixerit. Potentia autem admittit improbitatem, ut hac quidem deciperet, illa vero effectum redderet, quod contendebat : ut neque vis, si esset immixta et persuasione infimè contempta, molesta videri possit, et plane violenta, ut quæ robur accepisset ex sola occasione, neque rursus persuadere, si impotens sit, si imbecilla, et quod possit pauca et apud paucos efficere.

47 Hinc alios quidem ex Episcopis adoriebatur g minis et exiliis, alios autem honoribus et assentionibus : et nonnumquam etiam corrumpere pecunia, et suum malum aliorum quoque efficere, et morbum communicare contendeat; mutabilis non minus quam Proteus, ut Græcorum fabulæ loquuntur, et non minus mente, quam ille ad aspectu varius. Postremo autem hanc quoque magnam turrim aggreditur. Machinæ autem erant aurum; idque non paucum, ut posset contemni, sed quod redibat ad summam triginta librarum : eratque donum non nude et aperte donum, ne non acciperetur, ut quod suspicionem pareret avaritiæ : sed id quoque occultabat pretextus speciosus et valde probabilis, nempe pauperes, et quæ erant necessaria ad usus Fratrum ægrotantium. His virum conabatur ingenium redigere in servitutem. Et si bonum existimas et gratum piorum animis id, quod a te, o vir egregie, innovatur, ego illi dixerim, cur non ab eo ipso sinis trahi amatores, et propria vicini pulchritudine eos qui sunt pulchri amatores; sed id pecuniis ornas et numeribus, quod solet fieri turpibus et deformibus, ut quæ sint aliena ornamenta et artificia?

48 Cum ergo cognovisset ille magnus id quod fiebat ab illa pusilla et abjecta anima, temere adversus se comparari, erat, ut vulgo dicitur, aquila in nubibus, ut qui nec posset capi nec vinci; sed revera potius eum capit, qui simulabat. Nam aurum quidem non repellit, ne forte videretur temere suspicari, et offensiois aliquam præberet occasionem; sed duplici damno afficit adversarium, simul quidem privans pecuniam, cum esset aliqui avarus, et simul etiam speia vanam et inanem ostendens, qua ducebatur, et quæ nihil habebat ad scopum pertingens. Sed quem leonem existimabat se jam habere in pedicis, eum cum in se concitasset vehementissime, præclare ostendit, ut est in proverbio, capream iniisse pugnam adversus leonem. Nam cum jam tempus advenisset, et ille ab eo petisset confessionem, et adesset qui ea de causa missi fuerant, hic mihi considera ejus animi virtutem et fortitudinem. Nam cum omnes simul congregasset cives solitudinis, et dixisset esse tempus, ut finem acciperet dictum illud Propheticum, quod jubet mitem fieri pugnatorem, et eos instruxisset ad suscipiendam pro pietate certamina, se ostendit esse ducem, se militem, se virum strenuum et fortem, et primum in omnibus, et cum Imperatore per literas est congressus. Et libentissime quidem meminisset illarum ipsarum probationum, quibus Theodosius apertas nugas esse ostendit ea, quæ ex propositis videbantur esse validissima; sed propter prolixitatem, et ea spectans, de quibus agitur in præsentia (multis enim manibus opus esset et libris) solum meminerò ejus dicendi libertatis, qua usus est in fine. Sic enim paucis ostendetur, quam esset homo liber, et qui nequaquam deieci deprimitive poterat. Sic autem habent ea, quæ scripta sunt.

a Hinc auctorem coactancum S. Theodosio fuisse patet, ut supra diximus.

b Is est Anastasius, qui imperium suscepit Olybrio solo Consulæ an. Ch. 491. Sub hoc vixisse S. Theodosium Cœnobiarcham notat Suidas ad verbum Anastasius.

c Priusquam imperium cepisset, Euphemio Patriarchæ Chalcædonensis professionis sibi chirographo suo testatum dedit. Mox iniqua tributa sustulit, magistratus gratias contulit, nulla se velle constituat, quibus ejus initio magnam spem et expectationem omnibus attulerunt. Ideo Felix III, Papa illi scripsit, in

ejus se imperii promotione gaudere, ut testatur hujus successor Gelasius in Commemoratorio ad Faustum, qui et in epistola ad ipsam Anastasium missa laudat studium pietatis in privata vita, quo optarit semper fieri participes promissionis æternæ, etc. ejus adhuc privati pietatem ceterasque virtutes prædicat Cedrenus.

d Anno imperii 2, Christi 492, chirographum professionis sibi ab Euphemio sibi restitui jussit. Ita Cedrenus et Theodoros Lector Collectan. lib. 2. Dein Ibericum cujusque fecit quam vellet amplecti sectam Evagrius lib. 3, cap. 30.

e Concordat ms. Græcum, τοῖς ἐποῖς τῶν ἐν Ναρξίᾳ πατριῶν. Sed utrobique mendum, legendum, Patrium qui Chalcedone fuerunt, ut sequentia declarant.

f De Acephalis actum x Januarii in vita S. Joannis Camilli Boni nam. 2, et in vita S. Agathonis. Cedrenus scribit Anastasium fuisse in heresi Acephalorum, seu Synchytarum. Acto etiam Concilii Chalcedonensis authentica ex altari ablata coniecidisse atque igni tradidisse docet Nicephorus lib. 16, cap. 25.

g Ita pulsus in exilium Patriarcha Constantiopolitani, Euphemus, et Macedonius; quorum sectatores, exilio relegatione, accusationibus iniquis, aut honorum publicatione afflicti sunt.

CAPUT XII.

Epistola S. Theodosii ad Imperatorem, et hujus responsum.

Cum hæc duo sint nobis proposita, o Imperator, vel turpiter et illiberaliter vivere consentiendo Acephalis, vel honeste mori sequendo recta Patrum dogmata; scito mortem a nobis esse præferendam. Tantum enim abest, ut hæc nova sequamur dogmata, ut non solum in loco mansuri simus, præcedentes Patrum leges sequentes; sed eos etiam, qui præter hæc alia tueri sustinerint, pie abdicabimus et subiciemus anathemati; sed nec ullum ex Acephalis ordinatum, per vim suscipiemus. Absit ut hoc fiat, o Rex Christe! et si tale quid contigerit, veritatis Deum præsidem testantes, vel potius illum ipsum, qui nunc ab ipsis maledictis et blasphemis appetitur, usque ad sanguinem resistemus; et quomodo pro patria, ita multo magis pro recta fide lubenter animam profundemus, etiam si ipsa sancta loca igni perenda visuri sumus. Quid enim opus esse solo nomine, quando ipsa sacra revera afficiuntur contumelia? b Nos ergo nequaquam admittemus aliquid sentire, tantum abest ut dicere, quod discrepet a sanctis et Cœnomenicis conciliis. Ex quibus primum quidem ornatur trecentis decem et octo Patribus, qui cum adversus Arium in sancto Spiritu Nicææ convenissent, anathemati miserum subjiçerunt, et a corpore abscedunt Ecclesiastico, alienantem a Patris essentia eum, qui est natura Filius, et introducentem dogmata aliena a recta fide. Secundum autem impulsu divino congregatum adversum Macedoniam, qui ipse quoque scelerate loquebatur adversus bonum Spiritum, eum abdicat. Tertium autem adversus profanum et execrandam linguam Nestorii, qui ipse quoque absurda erat locutus adversus Christi carnis susceptæ consilium pulchre Ephesi convenit. Post hæc, quod fuit etiam Chalcedone sexcentorum et triginta divinorum Patrum: qui cum etiam ea dixissent, quæ conveniebant prioribus, et quæ illi dixerant, adhuc accuratius exposuissent, infelicem et execrandam Eutychem una cum Nestorio abscedunt a corpore Ecclesie, et fidem confirmant Apostolicam: et quicumque non ita sentiebat, decernunt esse alienum ab Ecclesia. Adversus hæc et ignis accendatur, et ensis acuatur, et mors quoque nobis acerba adferatur, imo vero, si fieri possit, pro una immunes; nos vero nunquam prodemus veram religionem, neque ea, quæ recte placuerunt Patribus, ea abrogando prohibere afficiemus. Testes sint eorum sudores, quos pro fide susceperunt, et multæ dicationes. Sed ea manebunt firma et immobilia, et apud nos, et apud eos, quos fas est et Deum et nos sequi. Pax autem Dei, quæ superat omnem mentem, sit custos et dux tuæ potentie.

50 Cum hanc imperator accepisset epistolam, mittens et vim afferre, et conari persuadere, se potius submittens, aggressus est se de iis excusare, quorum accusabatur, et sic composuit epistolam :

Hujus

varie Episcopos. Theodosium muneribus tentat.

Pecuniam ejus accipit Theodosius.

ejus postulata fortissime rejicit.

b Quatuor Concilia Cœnomenica

Theodosius constanter fidem profitebatur.

Epistola Anastasii ad Theodosium

Hujus innovationis, o homo Dei, nos non sumus auctores. Testem confidenter invocamus, qui omnia cernit, Dei oculum : sed ab illis oritur hic motus, quos plus, quam alii, oportebat hæc honorare silentio. Nunc autem cupientes singuli primi videri et dicendi facultate et dignitate, seipsos feriunt, et nos ad se invicem attrahunt. Quid nos ergo aliud oportet facere, quam dum ii moventur, nos non simul moveri, sed quietem amplecti: ut sic persuadere possimus eis, qui hic movere statuerint, dimissa tali contentione, una nobiscum quiescere? Omnino enim tuam non latet pietatem, quod quidam monachi et Clerici, qui rectam fidei sibi vindicant sententiam, hæc movere scandala, seipsos, ut diximus, studentes ostendere primas obtinere partes in harum rerum cognitione; et quod mysterium et fidem in ore suo circumferant. Quæ quidem cum non possint comprehendere ab hominibus, nihil aliud quam illos mendaces ostendunt et sycophantas? Ex quo etiam proficiscitur magna Dei in nos indignatio, eo quod existimamus mysterium non esse mysterium, nec ex sola fide consistere, sed ex absurdis nugis: et condemnamus eos, qui nos docuerunt fide et mysterio divina venerari. Vos ergo nunc quoque oportet, si unquam, orare pro Ecclesia, ut nos benignis oculis adspiciat, et pacem suis conciliet Ecclesiis, quæ tam male sunt divisæ propter studia ipsorum Præsulum. Quæ autem a vobis missæ sunt eulogiæ, eas admodum lubenter suscepimus: nostrum autem quale sit institutum, annuntiabunt pii monachi, qui a vobis missi sunt. Et hoc quidem modo se habuit epistola.

Hæc Catholicos persequitur Anastasius.

51 Verum Imperatorem, qui hæc quidem scripserat, et tunc de furore paullulum remiserat, et bellum quod adversus rectam opinionem vel suum potius caput gerebat, represserat; non multo interjecto spatio, gravis subit pœnitentia: et perinde ac si eum pœniteret, quod omnino parum esse pius statuisset, et se facilitatis nimis condemnaret, ad priora est reversus. Difficile enim est, ut est in proverbio, asinum confricantem avertere. Rursus ergo edicta adversus pietatem; rursusque egregius Martyr citra sanguinem: siquidem consideranda est voluntas, et non rerum exitus.

a Epistola hæc refertur a Baronio ad an. Ch. 511 Ejeslem spiritus et zeli extat epistola S. Sabæ ad Imperatorem, quæ an. Christ. 513 refertur a Baronio: licet non constet, quo quaque tempore fuerit scripta.

b S. Sabas in sua ad Imp epistola: Nos ergo nec patiemur aliquid aliud addere præter ea quæ decreta sunt a trecentis decem et octo Patribus, qui fuerunt Nicææ, et tribus, quæ postea consecræ sunt, Synodis, nec quidquam aliter innovare: sed pro eis etiam animas profundere, et innumerabiles, si fieri possit, mortes parati sumus suscipere.

CAPUT XIII.

Zelus, et exilium fidei caussa.

u S. Theodosius & Synodos ut Evangelia suscipiendas docet.

Cum omnes essent plane consilii inopes et dubii quid agerent; et alii quidem a blasphemiam defenderent, alii autem vererentur vel solummodo contradicere; fortasse autem etiam hæc in re communi Patri, dicendi libertate cederent, et veluti ducis signum expectarent: tunc tunc evadit manifestum, qualis etiam senectus, quando zelo confirmatur, se fortiter et juveniliter gerit adversus ea, quæ pro bono et honesto suscipiuntur pericula. Contemptis enim illis scriptis et decretis, minusque innumerabilibus, turbaque quæ Imperatorem et Deum ex æquo reverebatur, militibusque qui eos observarent, qui essent tale quid dicturi; illis omnibus contemptis, tamquam vanis strepitibus, et dicens non esse suum, sed puerorum talia horrere tonitrua leonis suscipiens impetum, cum Dei templum esset ingressus, et suggestum conscendisset, in quo solent legere Sacerdotes, manu populo significans silentium, vocemque attollens: Si quis, inquit, quatuor sanctas synodos non tanti esse existimat, quanti

quatuor Evangelia, sit anathema. Hæc cum dixisset, et tamquam Angelus populum adduxisset in admirationem, et vocem omnibus ademisset præ miraculi magnitudine, silentio procedit per medium eorum tacentium et tamquam dormientium, et existimantium se somnium videre, non autem vere id quod fiebat. Et fuit hoc quidem viri stratagemata: ex quo dictas quoque sanctas synodos in sacris diptychis collocare statuerunt.

53 Cum post hæc autem nihil esset cunctatus, et nec parum quidem substitisset, obiit civitates quæ erant circumcirca, discipulos et alios zelotas ex solitudine, veluti quidam *b* Dux exercitus, eos qui sub se erant, inducens, primus canos, primus etiam ostendens promptum animi studium: omnes obiens, factus omnia omnibus, certiores reddens eos qui dubitabant adhuc confirmans eos, qui erant stabiles; eos excitans, qui erant socordiores, eorum qui erant prompto et alacri animi studio, augens diligentiam; addens animum iis, qui extimescebant; adhortans eos, qui decertabant; terrens adversarios, quod tam esset magno ac generoso animo, ut ad eum non pateret aditus; medicinæ celeritate omnem hæreticum morbum præveniens; docens omnes, quod Dei verbum esset quidem idem simul Deus et homo, una autem hypostasis sive persona, utrumque eorum habens natura, divinitatem scilicet et humanitatem.

b Civitates obiit cum suis omnes instruens.

54 Ad ea autem, quæ dicta sunt, probanda adduxit illam sanctam synodum *c* (Ecumenicam, quæ ipsa quoque de Christo sic agit, et ea ratione effugit declinationes hæreticorum, quæ fiunt in utramque partem. Nam eo, inquit, quod unam confiteatur personam, repellit impiam Nestorii hæresim: eo autem, quod non neget duas naturas, Eutychetis et Dioscori magis impiam exturbat hæresim: neque similiter, ut Nestorius, Christum unum dividens in duos filios et hypostases; neque similiter ac Eutyches, et Dioscorus, et etiam *d* Severus, in unam confundens naturam, unius scilicet Christi divinitatem et humanitatem. Nam plus quam par sit, habet unusquisque eorum: unus quidem fugiens divisionem, alter vero conjunctionem: ille quidem ad hoc, ut duos diceret filios; alii vero, ut ne unum quidem proprie filium faterentur, misere exciderunt. Nam Nestorio quidem, quoniam utique timebat confusionem, venit in mentem, ut diceret habitudine solum et dignitate seu auctoritate factam esse divinitatis conjunctionem cum humanitate: adeo ut cum naturis duas quoque valde impie defenderet hypostases, et duos introduceret filios, unum quidem Deum, genitum ex Patre seorsum et separatim, alterum vero, qui ex sancta Virgine, per gratiam solum ei tribuens dignitatem adoptionis.

c Nestorii et Eutychetis hæreses.

d

55 Eutyches autem et Dioscorus, atque etiam Severus, qui se eis nuper adjuvit, et impietatis elegit esse particeps, ut qui vellent absurdissimam Nestorii tollere divisionem, malum malo medicantur: et ipsi quoque rursus stulte audent introducere confusionem, unam et eandem nominantes naturam divinitatis et humanitatis, et ad passionem, quantum ad eos attinebat, non verentes deducere impatibilem divinitatem. Si enim eorum sententia una est Christi natura, is autem est revera Deus et homo, fuit ergo divinitas mortis quoque particeps. Sed scelerata his ora obstruantur, et mali male cum suis pereant dogmatibus. Eos autem increpei Beatus quoque Petrus, Christo passo pro nobis carne, dicens, sed non addens, divinitate. Nam et si quod attinet ad essentialiam, unita erat Christi divinitas carni patienti, non fuit tamen ipsa socia passionis. Nam quomodo esset? est enim divinitas omnino impatibilis. Recte ergo et secure prædicatum est ab hac sancta synodo, duas naturas divinitatis et humanitatis, inconfuse, immutabiliter, citra divisionem, in una honorari persona: eundem ante secula quidem

Eutychetis hæresis refutatur.

1. Pet. 1. 1.

CAPUT XIV.

Cancer miraculo curatus, frumentum multiplicatum.

quidem genitum ex Patre, quod attinet quidem ad divinitatem; in extremis autem rursus temporibus natum ex sancta Virgine, recentiori lege humanitatis: patri et matri similem essentia; eundem sine patre et sine matre: ut qui illud quidem pulchre esse cognoscatur ex ea, quæ inferne fuit, generatione, hoc vero ex ea, quæ superne, unigenitum, et primogenitum: illud quidem, quod attinet ad naturam divinitatis: neque enim, quod ad eam attinet, est ei frater; hoc vero, quod attinet ad essentiam humanitatis: multi enim post eum fuerunt, a patre in filios adoptati per baptismum.

S. Theodosius
mittitur in
exilium.

56 Hæc ergo et his similia docens illa lingua libera, et quam acuter confidenter loquendi aulacia quoniam Imperatorem ad iram magis provocaverat, ab eo perpetuo damnatur exilio: ab eo, inquam, qui jam inevitabilem suam exterminationem, et quæ hinc erat futura, venientem ignorabat migrationem. Et ideo ipse quidem a *e* vita tunc præsentem, hic autem vir divinus liberatur statim ab exilio; et vehementis ille fluctus sedatur Ecclesiam, nutu ejus plane qui facit iudicium iis, quibus fit injuria, et diviniore decreto. Et qui in eas quidem prædationum instar impetum fecerant, quod facturi erant, ipsi passi sunt: et testa, ut est in proverbio, conversa, damnati sunt exilio. Qui autem expulsi fuerant e suis Sedi- bus, in eas gloriose sunt restituti, et gregi suo unusquisque redditus est mirabiliter.

r
Revocatur.

Laudatur a
Paulij Ho-
mano.

f

g

Psal. 138

h
Aversatur
Origenem

57 Sic ille conservatus, non iis solum, qui aderant et spectabant certamina, sed iis etiam, qui omnino longe erant remoti, fuit admonitio et zelus ad virtutem. Nam cum de eo intellexissent, et qui veteris Romæ Sedem pulchre tenebat, (is autem erat *f* Agapitus) et qui Antiochenam Sedem regebat *g* Ephraim; ipsi quoque litteris rectam fidem prædicabant: in quibus multa quoque sunt ad laudem hujus Beati composita, quæ non minorem afferebant gloriam iis, qui scripserant, quam ei qui laudabatur; quod non ad gratiam, sed plane ad veritatem fieret laudatio. Quoniam autem difficile est, recensere omnia ejus certamina pro fide orthodoxa, oportet illud in summa dicere, quod ipsi quoque cum Prophetis inimicos Christi odisse mirabiliter inerat; maxime autem ostendebat se aversari *h* Origenem, qui existimavit suum in hoc ponendum studium ut divine Apostolorum prædicationi nugæ contexeret gentiliū, et luderet in rebus minime ludicris.

a *Cætreus scribit multos Episcopos, in gratiam Imperatoris, Chalcedonense Concilium impugnasse.*

b *Hæc refert Baronius ad an. Chr. 541, ubi num. 36 ita exclamat: Hoc certamen magni Theodosii, quem vita Angelis hand impar, et in editione signorum, ac propagatione Catholice veritatis, Apostoli comparanda, mirifice nobilitavit. Ita plane decuit præconem veritatis hujusemodi confessionis insignibus decorari, etc. c Chalcedonensem intelligit.*

d *Hæc plenius describitur in vita S. Sabæ, in cujus epist. citata appellatur omnium malorum auctor atque origo. Idem Clementino et Probo Coss. an. Chr. 513. Eulychetis perfidiæ cultor, Anastasio Cæsare volente, Sedem Flaviani Antistitis, ex monacho factus Episcopus, occupavit. Ita Macrellinus in Chron. Hujus in monachos Syria dira persecutio et caruipina refertur in epistola ad Hormisdam Papam scripta ab Archimandritis et monachis secunde Syriæ, etat ea cum subscriptis nominibus inter epistolas Hormisdæ.*

e *Intertit fulmine, ut plerique scribunt, examinatus, anno 518, feria 3 majoris hebdomadæ, 11 Aprilis. Successit illi Justinus anno eodem 9 Julii.*

f *Græcum MS. Vatic. Ἀγάπης, Inter hunc et S. Hormisdam, cujus tempore Anastasius obiit, intercesserunt quatuor Pontifices. Colitur in Martyrol. Romano 20 Septembris, die, ut ait Baronius, translationis. Supra vero B. Theodosium jam defunctum aliquot annis, ab eo laudatum dicitur.*

g *Ephraem alius, qui cum Comes Orientis esset, de voluntate Justinii Imperatoris factus est Antiochenus Patriarcha an. Chr. 526, post convulsam terræmotu urbem. Evagrius lib. 4, cap. 5, Eo manere cum laude 20 annis perfectus, obiit an. 546. Ejus vitam et contra hæreticos zelum describit Joannes Moschus in Prato spirituali: cap. 36.*

h *Origenis errores ex variis breviter colligiti Jacobus Gualterius noster in tabula Chronographica seculo 3, c. 6. Potestatem ab Origenis hæc tempore infectam fuisse ostendit pluribus Cyrillus in vita SS. Sabæ et Joannis Sicyoniarum. At tandem cum Severo alisque hæreticis condemnati sunt in Synodo Œcumenica V.*

Sed tempus est transeundi ad ea, quæ deinceps sequuntur, et hujus viri miraculis piorum ac religiosorum auribus gratificandi. Nam cum Imperator impius edicta in omnes partes misisset, ut omnes, per familias, inquam, et sodalitates, in eundem locum convenirent; congregatus quidem est hic quoque sacer cætus, senum qui erant in solitudine insignis canities, circa locum qui dicitur a Hierateon, cum communi patre et filiorum amante. Est autem hoc, locus cathedræ, quod fama est excitate Constantinum, magnum inter Imperatores: in quo nos est, qui perpetuo servatur, ut crux veneranda quotannis exaltetur.

In Hierateo
Crux quotan-
nis exaltatur.

u

59 Quædam autem mulier, quæ morbo laborabat in mamilla (cancerum enim solent nominare medici;) et jam longo tempore ab eo premebatur; et a nulla quidem abstinuerat medicina, ex ea autem nullum adjumentum ceperat, nisi quod in Deo magis sperabat, quod humana desperaret remedia. Ea cum ingressa esset per Angelicum, quæ dicitur, portam, tristis stetit prope chorum, qui erat circa ipsos: et ad unum ex iis (is erat religiosissimus Isidorus) adspiciens, qui postremo præfuit sancte Lauræ sive monasterio *b* Sica dicto, cum et specie ipsa, et ad spectu et lacrymarum fluxu significasset dolorem, qui eam vehementer cruciabat, et deinde propius eum accessisset, (neque enim sinebat dolor eam servare illum pudorem, qui decet mulieres) rogavit an cum sacra hæc multitudo magnus quoque esset Theodosius, et qualis is esset aspectu: viri enim fama ad eam satis pervenerat. Is autem cum didicisset causam, propter quam eum quærebat, et simul morbum vidisset, et quam vel solo aspectu esset molestus, quique oculos ab acerbis spectaculo posset avertere, sciens illius esse, et ejus qui esset in eo spiritus, hæc potenti solvere medicamento gratia: quoniam nec ipse erat ignarus illius in Christo virtutis, mulieri medicum ostendit digito, et signis eum accurate describit.

Mulier can-
cro laborans
ad Theodo-
sium accedit.

b

Math 9 20

60 Illa vero sensim et sine nullo strepitu accedit, eum valde sitiens, et in animo habens illam, quæ laborabat e profluvio sanguinis. Deinde cum prope esset, mamillam sensim aperuit fecitque ut cucullam attigeret: et rursus sicut illa suffuratur curatorem, et a magnis doloribus citra laborem invenit solutionem. Simul enim ac pannum attigit, ejus dolor recessit: perinde ac si tenebræ aliqua soluta essent adventu luminis, aut fœnum ignis irruptione. Ille autem (nullo enim modo poterat ignorare, quod ea tam pulchre et ex fide fuerat suffurata) profusus est conversus, et eum vidisset mulierem, solvit timorem, qui eam invaserat, in magnum gaudium curatorem: Esto, dicens, homo animo o filia. Meus enim dixit Dominus: Fides tua te salvam fecit. Divinus Isidorus confestim curans ad mulierem, (cupiebat enim oculos quoque suos pascere aspectu miraculi) cum ad eam pervenisset, et curiosius adspexisset, videt mamillam plane sanam, et omnis morbi adeo expertem, ut nec cicatrix, nec ullum in eo esset impressum vestigium gravis, quod paulo ante fuerat nocens. Ita Deus aperit illam, quæ latet, virtutem, et eos, qui illius solum oculis vultu manifesta fieri, quæ ab eis recte geruntur, non sinit abscondi, nec relinquere in angulo: nec ut prædicentur, eis solummodo reservat in futurum; sed eos quoque, qui hic sunt additi, producit in lucem, et prædicat: et eos, qui sunt sæpe obscuri et inglorii, claros facit et illustres, et sedere facit cum Principibus populi. Verumtamen vero hoc quidem est ejusmodi. Oportet autem alia quoque persequi.

c

attaeta clam
ejus cuculla
subito sanatur.

Math 11 22

61 Postquam enim tyrannum quidem falx mortis abstulit,

abstulit,

Theodosius
visitat Beth-
leem

Invertit ad
Marcianum

Ex unico fru-
menti grano,
divinitus im-
pletur totum
horreum

Mat. 11 et 13

abstulit. Patribus autem certe successit id, cujus studio tenebantur, et unusquisque ad suum rediit monasterium; modo quidem ibat Bethleem orationis causa hic vir præclarus; modo cum orasset, revertebatur. Magnum autem laborem itineris recreans, divertit ad Marcianum. Vir hic erat plenus spiritualium gratiarum. Cum autem venissent ad amplexus, et se invicem spiritali impertiissent osculo, cum eo anima quoque congregiente, primum quidem fuit eis apposita mensa sermonum, quibus præclare suos pascabant animos, se oblectantes Sanctorum eloquiis et senum narrationibus, cum quibus intercedebat eis morum cognatio. Cum autem tempus invitaret, ut meminissent etiam alimenti corporis, non aderat quidem frumentum, ut panis apponeretur: lentem autem discipulis jussit coquere bonus Marcianus. Et illa quidem fuit apposita sine pane. Cum autem cognovisset magnus Theodosius tam apertam inopiam, qui egens erat, fuit dives in inopia, ipseque magnopere studebat, ut lautiori convivio exciperentur hospites. Jussit ergo discipulo, ut e pera profferret panes, quos paraverat ad viaticum. Et illi quidem producti sunt et appositi. Ii vero propter caritatem, quæ lætificat, non minus lautum celebrarunt convivium ex iis, quæ erant necessaria, quam si prolati essent cibi superflui.

62 Ut solet autem fieri sermones quoque admisceantur convivio, et complures ex iis lepidi et jucundi. Hilariter autem divinus eum rogabat Marcianus, dicens: Noli ægre ferre tanta fame laborans hospitium, nec conqueri quod panem vobis non apposuerimus, cum frumentum nobis admodum turpiter defecerit. Cum hoc dixisset, admirabilis Theodosius defixis oculis in barbam Marciani, vidit granum frumenti, quod nescio unde ceciderat; et illinc sustulit hilari et cauta dextera et dixit: Ecce frumentum. Quomodo ergo dicitis vos egere frumento? Et hoc quidem ab eo dictum, vel etiam factum fuerat lepide et jucunde. Ille autem cum granum tamquam egregiam aliquam et præstantem sementem, supinis manibus accepisset, id ponit in horreo frumenti, credens eam sine labore multum fructus allaturam, et esse superaturam agricolarum industriam. Id autem ei accidit longe amplius et copiosius, quam sperabat. Nam cum sequenti die esset horrei ostium aperturus (o arcana tua Domini miracula!) videt quæ intus erant plena fructibus; qui revera provenerant absque agricultura, aut potius cum agricultura, solius orationis. Cum ergo nihil esset in eo emictatus Marcianus, statim mittit unum ex suis discipulis ad magnum Theodosium, ei significans mirum et ineffabilem rei eventum, et simul ad admirabilis spectaculi societatem eum vocans. Postquam ergo is quoque venit, ostium quidem erat parum apertum, frumentum autem a seipso extrudebatur, cum non posset horreum capere multitudinem, et sic ex eo permultum foras efflundebatur. Hoc est prioribus quoque simile, et miraculo de panibus nihil dissimile, quod olim mens effecit Christus. Nam una omnino est utrisque operatio: nisi quod illic quidem ipse erat præsens et administrans; hic autem suo famulo utens ministrum miraculi, sicut prius quoque Apostolis. Post hoc autem oportet illius quoque meminisse.

a Andreas Cretensis vocat Speculam Cruci demonstranda et publice honoranda ab ipso Constantino Magno deputatam, locum ecclesie excelsum, etc. ut scribit Gretserus noster lib. 1, de sancta Cruce cap. 73, ubi hunc de Hierateo locum explicat.

b Laura Syce, seu Suce, ad fluvium Sucam, de quo in prolegom. num. 18.

c Hac ocrasio auctori Memoriarum fuit scribendi hunc feminam liberatam a profluvio sanguinis; ut num. 3, in prolegomenis dictum.

CAPUT XV.

Submersionis, abortionumque depulsum periculum.

AUCTORIS
ANONYMO.

Mulier quædam, cui insignis patria erat Alexandria, ingentibus autem abundabat opibus: dicatur id etiam quod erat in ea multo melius et dignius quod committatur auribus, nempe quod et dives erat bonis moribus, et curam gerebat vitæ piæ ac religiosæ. Ea cum accepisset filium, (erat autem hic ei unigenitus, et solus in se recte servans semina generis) ventitabat ad monasterium, et adducebat eum ad pedes magni Theodosii. Puer vero etiam antequam adduceretur a matre, ubi procul vidit Theodosium, protinus illum esse exclamavit, qui eum super puteum sustinens conservavit. Rogata autem mulier, quidnam sibi vellent ea, quæ dicebantur a puero, dicebat eum quidem lusisse una cum æqualibus; cum autem ludo esset intentus, et non prævideret quæ erant in pedibus, dejectum fuisse in puteum, eumque profundissimum. Et qui aderant quidem, immaturam et acerbam mortem pueri deflebant. Nemo enim erat, qui non existimaret puerum fuisse statim ab aqua suffocatum. Quid enim ex ea re poterant aliud suspicari? Deinde etiam se humane gerentes, seipsos statim demittunt in puteum, non ut eum acciperent antequam moreretur, (quemodo enim ejus esse posset vel spes minima?) sed ut antequam corrumpere, ejus corpus attraherent, matri donum calamitatis, et acerbum oculis spectaculum et stimulum doloris, tamquam ex naufragio conservatum, simul et fugiendum et desiderandum matris oculis.

Puer in puteum, labitur:

64 Postquam autem descenderunt, et eum invenerunt sedentem super aquas, et nec tantillum quidem madefactum, sed qui sustinebatur veluti ab aliquo solido, ore aperto manebant, mirabantur, dubitabant, nesciebant, quidnam cogitarent de eo, quod cernebant. Sed cum eum ex aquis extraxissent, et non absque divina providentia rem factam fuisse judicassent, eum rogabant: is dixit, quemdam adstitisse monachum, tali habitu, amictu et forma præditum, dicens omnia insignia, quæ erant Patris Theodosii longe simillima. Et hujus, inquit, mihi manus causæ sunt, ne in aquis interierim, quæ me recte sustinebant, et efficiebant ut essem aquis superior.

servatur a S. Theodosio.

65 Hæc mater et narrabat et adjiciebat: Ego, inquit, cum ex illo tempore filium accepissem, urbes oboe et vicus et montes et præcipitia, labores subiens, multos quidem, sed non injucundos, ut liceret mihi incidere in ejus servatorem. Nunc autem cum eminus eum agnovit filius, mihi quoque matri dedit ut agnoscerem: et eum aperte prædicat libera lingua, et quæ suspicionem omnem superat et mendacium, meque gaudio repletam et admiratione, et veluti quodam divino furore percitam, non sinit quiescere. Hæc cum dixisset, ad opus quoque accessit, ut quæ protinus ad genua Patris advolveretur, et illius vestigia ambabus prensaret manibus, et complecteretur labris simul et animo, calidas in ea lacrymas effundens: et servatorem, et vitæ auctorem, non solum filii, sed suæ quoque magnum vocans Theodosium: revera enim ei fuisse futuram deinceps vitam non vitalem, aut vel ipsa morte longe amariorem si tam intempestive, inquit, et misere ei filius interiisset.

Agnoscitur divinitus beneficium

66 Potest autem oratio quoque aliquid aliud dicere simile præcedenti. Nam quædam alia mulier, quæ in partu quotannis graviter laborabat, et nec ex eo aliquam capiebat utilitatem. Prinsquam enim infans editus esset in lucem, e vita excesserat, et labores luctus, et mors partum excipiebat. Hæc ergo quæ sic et multos pariebat filios, et erat orba filiis, cum jam longo tempore eo malo esset vexata, vix tandem invenit mali medicamentum: et cum ad Sanctum

Mulier post crebras abortus salvum filium parit:

ACTIORE
ANOSIMO.

confugisset, eique affectionem suam dixisset et calamitatem, lacrymis potius quam verbis virum orat vehementer, ut malum ei sisteret, ne amplius progrediretur. Sistetur autem, inquit, non aliter, quam solo tuo nomine, si permiseris id quod nasceretur, sic vocari. Et hoc erit, inquit, mihi et solutio calamitatis, et filio causa vite.

Theodosium appellat: ut monachus sub S. Theodosio fiat, adducit.

67 Hæc cum petiisset, et annuentem magnum nacta esset Theodosium, et quod deinde natum est, Theodosium nominasset, vehementi quoque fide dignam invenit mercedem. Non amplius enim partus labores ei peperere lacrymas, sed aperte lætitiæ occasionem, cum eum, qui inter vivos erat primogenitus, Theodosium adhuc videret superstitem, et completam chorum monachorum ejus, qui illum genuerat secundum spiritum; et orationis fructum potius, quam alvi, conspici ex operibus; quandoquidem hæc quidem morientium, illa vero viventis mater fuit: et ideo adductus est ad monasterium ab ea, quæ genuit et vicissim Deo est redditus: ut sicut præsentem, ita etiam manentem vitam consequeretur. Multa alia ejusmodi posset quispiam illius recensere.

Alii eodem malo liberantur.

68 Quædam itaque alia mulier, profecta quidem ex civitate Bethleem, quæ similiter in partu laborabat, æque autem infelix erat ejus eventus, et in pariendo graviter affligebatur, et in magnum vocabatur periculum, eandem quoque impetrat a magno Theodosio, eodem medicamento usa, curationem, et filio suo eodem, quo ille, vocato nomine. Quem non solum vidit grandem, et qui jam ad virilem ætatem pervererat; sed manuum quoque artificio præstantem, et qui fuit edificator optimus sui temporis. Sunt admirabilia, quæ dicta sunt: sed quæ restant, sunt iis longe admirabiliora.

CAPUT XVI.

Noxia animantia cohibita. Homines malevoli puniti.

Theodosius bruchos et locustas ne nocent, coercesit.

Cum bruchus aliquando et locusta terras depopularentur, inevitabilibus senectutis vinculis victus magnus Theodosius, et qui nec liberis quidem pedibus tibi poterat, saluti multorum postponens omnia, ita ut erat affectus pedibus et baculo more senum supplens quod sibi deerat, viam peragit: ut sic magis Deum quoque traheret ad misericordiam, ut qui ad specturus esset necessitatem ejus protectionis. Discipulis ergo manus sustententibus, et omnibus modis ejus ingressum adjuvantibus, pervenit iis innixus ad locum, ubi bruchorum et locustarum multitudo ingens, agros non minus quam hostes, populabatur et devastabat. Cum ergo Sanctus illic staret, et manus sustulisset Deo supplices, et deinde horum bruchorum et locustarum unam in manus sumpsisset; et partim quidem cum vilissimis et brevissimis animalibus, tamquam cum conservis, disseminasset; partim autem jussisset, ut labori pauperum et agriculturæ parcerent; (hoc enim vobis, inquit, communis quoque præcipit Dominus,) cumque cum eis ita placide locutus esset, tamquam cum animatis; ea quæ dicta fuerant, consecutum est miraculum. Tantum enim examen deinceps mansit in regione, et nec transivit alio, nec damnum dedit iis locis, in quibus versabatur: sed veluti fodere inito cum agris de cætero circumvolabat quidem, et ardebat spinas: amicitia autem et pax ei intercedebat cum fructibus, et ab eis omnino abstinebat.

70 Sed hæc quidem per se, alia autem recte quoque gessit per alios. Nam cum alias flagellum simile terram premeret, et videbatur fore, ut mox ei vicio incumberet, ex quo et vicini omnes parabant commeatum, et qui multis benigne communicabat ea, quibus opus habebant; cum vas quoddam implesset oleo, et hoc invocatione divina sanctificasset, id mit-

tit in vicium: et cum viris tradidisset fidelibus et piis, hoc solum suffecit, ut esset tanti mali solutio. Tunc enim repente de medio sublatum est id quod lædebat, et viens conservatus est illisus.

Oleo benedicto arces noxia animantia.

71 Vestimentis aliquando fuit opus Fratribus et illi quidem ei exhibebant molestiam, ut aliquid præberet ad emendum: quoniam si velle et commiscrari tolleretur, nihil erat. Sed tamen confidens veridicæ Domini promissioni, ea tunc apud eos est usus, dicens: Nolite esse solliciti de crastino. Sequenti autem die effectum sunt consecuta ea, quæ promissa fuerant. Protinus enim quidam alicunde adveniens, centum dedit aureos: qui quidem dati, ad usum vestimentorum servierunt Fratribus.

Math. 6. 34. Vestimenta divinitus monachis curata.

In eum maledica punitur.

72 Julianus quidam, qui ab ineunte quidem ætate ventitavit ad magnum Theodosium, postea autem fuit ipse quoque cognitus Pastor optimus, Ecclesiæque, quæ est in a Bosra, fuit ei credita administratio. Is ergo de ipso quoque hæc narrabat, quod cum esset in civitate Bostrenorum (semper enim Magnus Theodosius eum habebat socium vite ex Christo agenda, volebatque cum eo philosophari, et esse socius solitudinis) cum ergo fuisset in dicta civitate, primum quidem mulier quædam insignis et vitio nobilis, cum Sanctum dixisset planum et impostorem, in oculis eorum dedit penas, intemperantis linguæ acerrimum subiens supplicium, cum gravi morte ejus erupisset anima.

a

73 Deinde autem, inquit, nos quidem civitate egressi, proficiscebamur ad Apostolorum templum, quod est propinquum. Monachi autem quidam ex monasterio propinquo, qui morbo Severi laborabant, cum nos vidissent accedentes, lignum quod convocat ad ecclesiam, pulsabant ante horam consuetam, et synaxim significabant Fratribus. Magnus autem Theodosius, intellectis insidiis, cum divino zelo accensus esset ejus animus, verbis Domini opportune est usus: et eos, qui ipsi insultabant, iuste est ultus, lapidem non esse mansurum supra lapidem in eo loco, ipse quoque minatus. Porro autem minas consecutus est effectus. Breve tempus intercessit, et quædam Agarenorum multitudo, nocturna facta incursione, illud quidem igni mandant monasterium, et diripiunt etiam quæcumque illic erant: et abducunt captivos monachos, et nunc proponitur locus, acerrimum oculis spectaculum, qui non magis meretur videri, quam deleri. Sed hæc quidem narratio aperte est disciplinæ et castigationis. Alteram autem, quæ est planæ gratiæ particeps et utilitatis, vult addere oratio.

Ligno pulsato ad orationem convocari solent monachi.

Prædicta eversio monasterii hæreticorum.

a Bosra alii, et Bostrum, Sedes Metropolitana Arabiæ primæ seu deserte, sub Patriarcha Antiochæno, urbs minutissima; nunc Bussret. Consule Andrichomium.

CAPUT XVII.

Adest variis periclitantibus. Prædicat terræ motum Antiochiæ.

Dux Romani exercitus, (mos est autem eum vocare Comitem Orientis) nomine a Kericus, in bello audax, in Deum autem pius. Is jam incursionem facturus contra Persas, existimavit oportere se primum currere Hierosolyma, et illinc adversus hostes assumere auxilium. Cum autem stansset in transitu ire ad hominem Dei (eum enim valde trahebat illius fama, et virtutis illecebre) dum abiret, et multa alia licuit ei audire ex sacra illa lingua, et hoc inter cetera: Ne, quomodo divinus David, in arcu speraret, nec poneret salutem in gladio; sed nec in multorum hominum confideret nullibus: num autem sciret adiutorem, vim inexperabilem, cui est facile, ut unus mille persequatur, et decem millia profingentur a duobus. Hæc cum Comiti Sanctus disseminasset, ita fuit ille captus ab ejus admonitionibus, et ita flagrare cupit ejus desiderio et ardenti fide, ut ipsam cilicium,

a

Comes Orientalis eum adit.

ejus cilicio indutus victoriam reportat.

quo

quo magnus ille interius induebatur, loco cujusvis alterius rei, arma peteret, quibus se conservaret. Quod quidem cum accepisset et induisset, et consueta aggressus esset certamina, paullo post victor rediit, cum et animi et manus præclara ostendisset facinora, et digna quæ commemorarentur.

Apparet ei in prælio, eumque dirigit Theodosius.

75 Cum rebus ergo fortiter in bello gestis insignis et clarus esset reversus, ne quaquam ingratus fuit in benefactorem; neque ut multi, qui postquam sunt consecuti, obliviscuntur beneficii : sed se similem conservans in omnibus, rursus venit ad Sanctum cum vehementi cordis exultatione, et gratias agens, et ei universam adscribens victoriam. Dicebat enim : illo ipso tempore pugnae, mihi quidem cum pro thorace tuum induissem cilicium, veniebat in mentem confidere, et in hostes irruere. Cum autem manus conservissemus, magnæ exoriebantur tenebræ, tamquam in densa caligine : et ab aliis quidem omnibus ea etiam, quæ prope erant, cerni non poterant : ego autem te solum mihi videbar videre me præcedentem, et manu significantem et admonentem, ut has quidem prælii partes dimitterem, in has autem pugnarem : et te ducem equum agere, donec conspectus terribilis et intolerabilis inimicis, vehementi terrore omnibus injecto efficerem, ut se conjicerent in pedes et turpen fugam lubenter eligerent. Et hæc quidem ille, qui etiam dignus est habitus divina hac apparitione.

Plurimis laborantibus apparet subvenit.

76 Non ad illam autem solum, sed etiam ad alios magnus Theodosius, ad multos quidem inter navigandum, ad multos autem in faciendo itinere, et ad alios quidem, qui cum furenti mari et viventorum colluctabantur, ad alios autem qui in ora ferarum inciderant, et ad alios quidem in somnis, ad alios autem videntibus revera eorum oculis accedens, liberavit a periculis. Non hominibus autem solum adeo promptus fuit adjutor, sed bonæ hujus quoque animæ benignitatem vel in bruta animantia, parata est ostendere oratio. Viatori enim aliquando asinum deducenti sævus leo occurrit, qui viatorem quidem nelexit in asinum autem irruit. Atque viatorem quidem, ut accidit iis malis, quæ præter spem eveniunt, stupor invasit et metus; temporis autem velocitas effecit, ut unum solum inveniret medicamentum ad ferendam opem, nempe nomen S. Theodosii. Quod quidem cum dixisset, statim cessavit et ita fera, et repressus est vehemens ejus impetus.

Ejus nomine invocato, leo comprimitur.

Claret spiritu prophetiæ.

77 Jam vero qualis fuit in futurorum præscientia? Oportet enim paucis quæcumque sunt illius ostendere, et veluti eorum gustum præbere, ut sit etiam manifestum omnibus, quod quomodo nullius ex iis, quæ ex virtute geruntur, ita nec charismatum seu gratuitorum donorum fuit expertus. Jussit aliquando, ut præter solitam horam pulsaretur lignum; nondum enim erat hora secunda diei : et præcepit, ut Fratribus significaret synaxim. Illi autem convenerunt quidem, (neque enim poterant contradicere, ut qui optime didicissent obedientiam) cum autem fuissent congregati, rogabant curam convenissent ante tempus. Ille vero (o puram animam! o oculos procul omnia cernentes!) flebiliter lugens et miserabiliter. Orandum est, inquit, o Patres, orandum est. Video enim iram Domini, quæ jam movetur adversus Orientem. Hæc ille quidem dixit. Illi autem tunc quidem neque videbant aliquid, neque una cum eo dolorem accipiebant : quoniam non iisdem, quibus ille, intuebantur oculis. Sexto autem aut septimo die, post quam prædixerat, auditum est, *b* Antiochiam fuisse magno terræ motu eversam, illo tempore, quo jam prædixerat ille magnus; totque ornamenta, tantamque cecidisse speciem et pulchritudinem, et in vilem pulverem redactam jacere civitatem : quæ neque tanto casu dignas consecuta est lacrymas, neque luctum, qui exæquaretur calamitati. Atque talis quidem fuit ejus præscientia. Res autem multas

b
Antiochia terræ motu corruit.

præclare ab eo gestas, præcedens ostendit oratio.

Auctore ANONYMO.

a Ms. *Græcum Κήρυκος Μεντα Κήρυκος. Ejus meminit Cedrenus anno Justiani primo, Christi 527. Eodem anno Rex Persarum Tzatho bellum ob instam cum Romanis societatem intulit. Huic Tzatho Justinianus auxiliares mittit copias, Ducibus Belisario, Keryeo, (Græc Κήρυκος dicitur) et Petro; qui cum in bello gerendo mutua invidia transversi agerentur, a Persis victi sunt. Hæc ipse. Verum ex Procopio lib. 1 de bello Persico constat, ad quatuor annos id bellum fuisse productum, et Romanos plures de illis tulisse victorias. Ceterum quod inter Duces simultas esset, ideo Procopius, qui Belisario inhærebat, hunc Keryei de Persis victoriam prætermisit. Ut observat Baronius an. Christ. 527.*

b Contigit hic terræ motus Indictione IV, Olybrio solo Consule, ut habet Marcellinus, IV Kalend. Junii, die Veneris anno septimo et mense decimo regni Justini, ut Evagrius lib. 4, cap. 5, quæ omnia in annum Christ. 531 incidunt, ut mirum sit a Baronio ad annum præcedentem referri : sed videtur anni septimi mensem decimum accepisse, cum sit decimus post septimum expletum.

CAPUT XVIII.

Ejus in senectute, et ultimo morbo virtus.

Oportet autem hoc quoque addere, et perspicue exponere, ad quantam humilitatis altitudinem pervenerit. Contendebant, et depugnabant inter se aliquando duo ex Fratribus. Is autem suadebat, ut componerent inimicitias, et odium commutarent amicitia, quæ decet omnem Christianum, multo autem magis manachos. Quoniam autem dicens non persuadebat, videbat autem illorum esse majores inimicitias, quam ut suis verbis placari possent; fit simplex protinus pastor ovium; magister discipulorum; pater filiorum : et illorum bonum postulabat ipse, tamquam proprium beneficium : eorumque morbum et vulnus medicus rogabat ut sanaret. Rogabat autem non leviter, nec contemptim, sed magnopere et vehementer, sed magnam moderationem afferens et humilitatem. Se enim humi dejiciens jacebat, a perta figura humilitatis mollire se credens duritiam inimicitiarum : nec prius destitit rogare, quam eorum, odium mollierit, et eos, qui a se invicem male erant divisi, amicitia vinculis colligarit.

Dissidentes reconciliat, humiliter iis prostratus.

79 Segregavit aliquem ex Fratribus, juste se gerens, cum justo scilicet conjuncta clementia : videbat enim morbum egere tali medicamento. Ille vero bona malis commutans, simul et ordinem transiit, et eandem rursus intulit pœnam ei, qui nihil habebat simile, perinde ac si quis juberet sanos ea tolerare, quæ tolerant ægroti : adeo ut sit manifestum, Fratrem quoque alio morbo laborare graviore, nempe impudentia. Quid ergo magnus Theodosius moderatione et humilitate valde excelsus et cælestis? Pœnam quidem suscipit, tamquam quæ recte fuerit imposita, et ut quæ in ipso locum habeat : neque prius divinis communicavit sacramentis, donec ipse, qui ligavit, induxit ipse quoque solutionem. Erat enim Moysis evidenter imitator, terribilis quidem et inexorabilis iis, qui in Deum peccabant; valde autem mitis et mansuetus iis, qui ipsum offendebant : adeo ut nec veniret in contemptum propterea, quod esset mitis et mansuetus; nec gravis ac molestus esset propter nimiam austeritatem, et ut qui solum corporibus imperaret, non animis. Voco enim, quod ex metu quidem solum est imperium, imperium corporum; id autem quod desiderium quoque habet contemptatum, etiam animorum.

Injuste a Fratres excommunicatus non contemnit.

80 Non solum autem Moysis, sed etiam cujusvis alterius in virtute excellentiam imitabatur : utpote Abrahamæ, quod Deo pareret in omnibus, et omnia propter illum contemneret, non solummodo pecuniam aut patriam, aut familiares et cognatos, sed ipsam quoque naturam et vitam. Cognatis enim, non Deum solum, sed eos etiam, qui ex Deo vivebant, putabat esse præferendos, et eos magis attrahebat ad cognationem, propter virtutis rationem et studii et voluntatis, quæ in idem confertur. Isaac in spirituales Patres usque ad mortem obedientiam, et ejus corporis gratum et acceptum sacrificium imitabatur : Jacob

Variorum Sanctorum virtutes in se exprimit.

Jacob

ACCIONE
ANONYMO.

Jacob perfectam sinceritatem et libertatem ab omni improbitate: (hujus autem sunt fidei digni testes, qui cum eo consuetudinis et familiaritatis fecere periculum) Joannis solitudinem et inediam: Petri, cum exacta fide vehementiam et ardorem: Pauli, pro eo quod est honestum, perpetuam actionem, afflictionem et diligentiam; et quod propemodum universam orbem terræ, sicut ille, partim quidem pedibus, partim vero sermonibus, partim vero fama pervaserit: et ut semel dicam, quomodo quis pietor præstantissimus, qui præstantissimos virtutis colores undique collegit et recte nuscuit, is veluti quoddam exemplar suam vitam, laudatu quam imitatu faciliorem, proposuit virtutis studiosis.

Morbo diuturno cruciatur.

81 Neque vero Job admirabilis erat extra chorum eorum, qui sumpti sunt ad imitandum: sed ejus etiam tolerantiam, semper quidem, in fine autem apertius est imitatus. Nam cum jam esset e vita humana excessurus, et pro iis, quos tulit, laboribus mercedes et remunerationes, quas speravit, accepturus; postremo cum invadit morbus diuturnus, et propemodum ne juveni quidem et florenti corpori tolerabilis, nedum tanta senectute confecto, et quam virtutis causa susceperat, afflictione. Ea de causa et toto anno jacebat in lecto, cum inexpugnabilibus collectans doloribus, et talibus dilatatus afflictionibus. Tunc enim tabe exhaustus, pelleque exesa, atque umbræ, ut dicitur, simulacrum effectus, adeo ut nihil ei præter ossa relinqueretur; nihil tamen molle, nihil illiberale, nihil indignum aut fecit, aut est locutus eo spiritu, qui tali vitæ convenit. Quin etiam cum quidam senex intensam ac vehementem vim morbi aspexisset, et ei dixisset: Roga Deum, forte enim malum sic sistetur; non amico nec benigno, ut solebat, eum ad spectu intuens. Ne tu mihi, inquit, o Pater, quidquam de eo dixeris. Nam cum me sæpe tales subissent cogitationes, arbitratus has esse potius maligni insidias, quam consilium, eas toto studio repuli, ut qui illud apud me reputaverim, quod præsentis quidem vitæ honorum satis magnum fructum ceperimus, ut qui gloriam scilicet et nomen simul consecuti. Oportet ergo omnino affligi, et mala perpeti, et aliquam habere partem, quæ digna sit ea, quæ est illic consolatione; ne nobis quoque merito illud dicatur, quod diviti dictum est: Percepisti bona tua in vita tua. His auditis, se abscondit senex, et nec habebat quidem omnino quod Sancto responderet.

Luc. 16. 25.

Etiam dormiens orat.

82 Ceterum illius patientiæ et tolerantie multa quidem sunt alia quoque signa; testes autem sunt ii quoque, qui in tempore infirmitatis ei inservere, quod nihil ex anima operationibus a morbo fuerit ei surreptum, nec in amore divinarum eloquiorum ipse omnino seipso visus sit inferior, aut frigidior. Est autem hoc quoque signum vehementis illius rerum divinarum meditationis. Nam et si illius oculis somnum sæpe gustavit, utpote flexus ab ea, quæ omnia vincit, natura; at ejus quidem certe labra faciebant, quod consueverant. Quocirca etiam interim, dum a somno surgeret, canticum ad Deum comprehendebat labris: adeo ut quod dicit divinus David, in eo impleretur: Et noctu canticum ejus est apud me.

Psal. 11. 9.

CAPUT XIX.

Mors, sepultura, miracula.

Moribundus multa prædixit.

Porro autem multa quoque dicunt eum in morte divinasse, multa autem etiam prædixisse de futuris, per Spiritum qui in ipso cohabitabat. Nam cum eum circumstans totus cœtus fraternitatis, specie quidem illum, revera autem seipsum uniusquisque deflebat, ut qui talem Patrem amitteret, qui eos in Christo genuit ex Pauli sententia, quicquid carnalium patrum viscera longe vincebat sua in illos affectione, et cum quo una maluissent deficere, si fieri potuisset,

quam eum videre excedentem. Is autem cum eos satis esset adhortatus, ut in loco permanerent, et ut ingruentes tentationes ad finem usque fortiter ferrent, et ut eis obedirent, qui post ipsum præfuturi essent monasterio; et prædixisset omnia, quæ erant eventura, dat eis illud signum, quod finem essent acceptura ea, quæ dicta sunt. Si enim post meum, inquit, decessum videritis mihi gregem augeri, et quo magis tempus processerit, tanto se majorem evadere et meliorem, tunc dico vos de aliis quoque bonam spem oportere concipere. Quod si non sint hæc hoc modo se habitura, clarum est, fore ut nec reliqua finem sint acceptura.

84 Quæ quidem an evenerint, sicut ille prædixit, et finem acceperint, ipsa ante alia testantur quæ videntur, magnitudo quidem ædificiorum monasterii, et multitudo eorum qui inhabitant, et eorum virtus ejusmodi, ut cum eis nemo possit contendere. Vivam autem illius post mortem quoque gloriam, et quanta ei fuerit apud Deum fiducia; quoniam alii apertius ostenderint, quam oculi quidem cæcorum, pedes vero claudorum, et manus eorum qui erant manci ante illius preces: ex quibus ille quidem ut moverentur, hi vero ut currerent, oculi autem ut viderent, per eum acceperunt: et præ his ipse locus reliquiarum, qui nunguenti fons esse cognoscitur?

Cœnobium ejus et stercutis et monachis anticum

85 Sed hæc nos quidem oratio, tanquam fluentum aliquid detulit: oportet vero in ejus morte amplius immorari, et tractare quem admodum excesserit, et ea etiam, quæ post ipsam sunt consecuta, apertius eloqui. Postquam enim vidit magnus illam appropinquare, et scivit futurum, ut post tres dies ad communem patrem et cælestem transmitteret; cum tres solos Episcopos accessisset, perinde ac de re aliqua communi cum eis tractaturus, (turbam enim et tumultus vitabat ille maxime) et simul etiam, ut diem numerum per ipsos ostenderet, quod scilicet plusquam tres non viveret; cum eos ergo accessisset, salutem lætus tristis, lacrymans non lacrymans, animo anxios ipse hilaris, sicut etiam erat consentaneum. Nam illi quidem privabantur eo, qui desiderabatur; hic vero deducebatur ad eum, quem magis desiderabat; et illi quidem se patre privati ægre ferebant, hic vero proficisciebatur ad Patris tabernacula. Hic quidem videbat finem eorum, quæ ei afferebant molestiam; illi vero dicebant illius mortem esse rerum molestiarum principium. Deinde cum manus sustulisset ad orandum, et labra sensim movisset, ita ut iis, qui adstant, relinqueret cogitandum, quod extremi ad Deum excessus verba loqueretur, et post orationem eas decore pectori imposuisset, generosam illam et vere daemonibus terribilem et inexpugnabilem animam commendat in manus Dei, cum omnes annos vixisset centum et quinque, et paulo amplius. Deus autem ejus mortem statim honorat divino miraculo. Hoc autem fuit.

Episcopis 3 presentibus pie moritur annis natus 105.

86 Vir quidam nomine Stephanus, genere Alexandrinus, qui jam longo tempore vexabatur a maligno spiritu; et Magnus quidem prius rogavit Theodosium, ut eum curaret, et ideo usque ad extremum ejus spiritum permanserat, non autem impetraverat quodam divini omni consilio, utpote quod post vinculi solutionem, et beati Patris dimissionem, maligni quoque spiritus reservaretur dimissio. Hic ergo cum fuisset prope lectum, qui corpus ferebat jam mortuum: tunc enim erat sanæ et composite mentis, quod majorem quoque ei dolorem afferebat, ut qui posset considerare, in quem incidisset infelix calamitatem, et quod, quam solam habebat spem liberationis, ea quoque sit privata, mansurus sit autem perpetuo hanc gravem sustinens tyrannidem, et ferrens motum demonis, secretos illos impetus, furorem horribilem, et quæ dici nequit, agitationem, casusque miserabiles, qui ex eis oriuntur, et inenarrabilem

Dæmoniacus ab eo ut vitæ non liberatus, ad corpus exanimè ejulavit

rabilem apud homines ignominiam. Hæc cum animo versaret, et recte intelligeret, quod nulla spes de cetero, et nulla ab eis relicta esset liberatio, gravi dolore cor ei feriebatur, igne viscera incendebantur, gravissimo luctu anima tenebatur: quid non dicebat, quid non faciebat miserabile? capillos acerbe vellens, pectus valde feriens, fronte misere solum pulsans, longum et acutum ejulans, pedes rigans lacrymis, eum qui jacebat, tamquam vivum alloquens, qui solus erat spes, inquit, solus servator, recedit, reliquit nos deditos dæmoni. Quodnam adhuc est refugium? Quænam est adhuc expectatio? Nunc ensi melius est sua sponte incumbere: nunc ignem, nunc mare ingredi, et sic dæmonis insultus effugere.

liberatur

87 Hæc deflens infelix, se in lectum dejecerat, amplectebatur reliquias, malebat una cum eo sepeliri, quam lucem adspicere, tali tyranno serviens. Quid ergo Deus rerum admirabilium? Movet quidem dæmon interim, dum flet, hominem, et cum cum lumi dejecisset, et totum ipsum in oculis omnium dilacerasset, ut vel sic involuntarium significaret recessum, quamque hominibus infectus, et quanto in eos cieatur furore, eum relinquit, aut potius ipse exturbatur, motus flagello diviniore. Sic ergo ei et vivo, et post mortem cessit terra, et cælum, et mare, et aer, et dæmones; Terra quidem a feris, cælum vero a siccitate, mare autem a periculis, aer vero a lo-

custa et brucho, dæmones autem a plagis homines liberos relinquentes: et nihil fuit, quod non deinceps ejus testaretur virtutem, apud Deum fiduciam.

88 Cum autem fama repente in omnem locum pervasisset; quod et magnus Theodosius ad summum Dominium jam excessisset, et magnum de dæmoniaco miraculum esset a non paucis auditione acceptum; Petrus ille magnus qui tunc Apostolicam Sedem tenebat Hierosolymis, ille, inquam, Petrus, cujus magna quidem fuit fama, famam autem superabat virtus; accedit cum multis aliis Episcopis ad sepeliendas reliquias. Undique autem concurrebat et multitudo monachorum simul, et promiscui vulgi. Omnes autem multum ponebant studii, ut et partem aliquam attingerent, aut sanctorum illius capillorum, aut sacra vestis, aut certe ut vel solum appropinquarent, et beatum illum vultum viderent: et de eo tanta certabatur contentione, ut ne diu quidem permitteretur sepelire reliquias, sed melius existimaretur præmittere justa quæ fiunt mortuis. Deinde vero tandem permittente multitudine, honorifice simul et splendide illud venerandum et cælis dignum corpus terræ mandatur et contegitur: non ut quod oporteret quidem abdi et latere, sed quod servabatur potius piis, tamquam opes et thesaurus, ad gloriam Domini nostri Jesu Christi, simul cum Patre et sancto Spiritu, nunc et semper et in sæcula sæculorum, Amen.

AUCTORE ANONYMO.

Conveniunt Episcopi ad ejus sepulturam.

diu populi multitudinè impediuntur.

DE S. ANASTASIO ABBATE ET IX MONACHIS SUPPENTONLÆ.

CIRCITER AN. CHR. DLX. XI JANUARI. Mons S. Silvestri, sive Soractes.

Mons est Italia in agro Falisco apud Tiberis ripam, Soractes, et Soracte antiquis dictus, vulgo nunc Mons S. Silvestri, a canobio quod in honorem S. Silvestri Carolomagnus ædificavit, ut lib. 4. cap. 60, testatur Aimoinus, aut certe restauravit: fuit enim antea in Soracte canobium, ut infra ex S. Gregorio patebit. Leander in monti nomen factum ait, quod in eo S. Silvester Pontifex olim luteravit. Inter eum montem, et Nepete, sive Nepe oppidum, quod nunc vulgo Nepi dicitur, Suppentonia fuit, quam modo Castellum S. Eliæ appellari Ferrarius testatur, locumque fere nunc desertum, nisi quod extet etiamnum ecclesia. At Baronius distinctius certiusque: De loco Suppentoniæ, diu multumque laboravi: cumque non invenirem quid certi afferrem, consului tandem accolas regionis, qui ex veteribus monumentis locum ipsum optime norunt, a quibus illud accepi: monasterium S. Anastasii fuisse juxta locum, qui hodie dicitur, Castellum S. Eliæ, a Nepesina civitate duobus milliariis distans; ubi est adhuc nobilis ac vetus ecclesia, nomine S. Eliæ atque S. Anastasii Deo dicata, non longe a monte Soracte, illudque ipsum olim Suppentoniam appellatum esse.

Suppentonia.

S. Anastasii natalis.

2 Isthic S. Anastasius, ex Romanæ Ecclesiæ Notario monachus, ad deinde Abbas, vixit. Cujus natalem in Id. Janu. consignat Martyrologium Romanum, his verbis: Suppentonice apud montem Soractem, S. Anastasii monachi, et sociorum, qui divinitus vocati migraverunt ad Dominum. Ejusdem meminere hoc die Galesinius, Wion, Menardus, Dorganus, Ghinius, Martyrolog. Germanicum, Ferrarius in catal. SS. Italiæ, xxii Januarii iterum celebratur a Galesinio hoc elogio: Romæ S. Anastasii Abbatis et Confessoris. Is primo Romanæ Ecclesiæ Notarius, post eo munere sese abdicat, ut in religionem totum se Deo consecraret. Profectus igitur ad monasterium quod est ad Neptanum oppidum, monachalis vite rationem suscepit: ibique Abbas factus, pietate, religione, sanctimonia præhixit. Eadem fere habent Carthusiani Colonienses in Addit. ad Usuard. et Martyrolog. Germanicum, sed ambo oppidum Neptanam vocant. Variis quidem nominibus appellatur illud oppidum, Nepe, Nepa, Colo-

Nepe oppidum.

nia Nepis, Colonia Nepet, Colonia Nepensis, Nepeta, Nepita, Nepete, urbs Nepesina. At Neptunna, aut Neptanum dici, nusquam legimus. Ejus urbis Episcopatus, immediate Pontifici Romano subjectus, cum Suturno conjunctus est.

3 De S. Anastasio hæc scribit S. Gregorius Papa lib. 1. Dialogor. cap. 7. De vicino nunc loco tibi aliquid narrabo, quod et viri venerabilis Maximiani Episcopi, et Laurionis, quem nosti, veterani monachi, qui uterque nunc usque superest, relatione cognovi: qui scilicet Laurio in illo monasterio, quod juxta urbem Nepesinam Suppentonia vocatur, ab Anastasio viro sanctissimo nutritus est. Qui nimirum Anastasius vite venerabilis viro Nonoso, Præposito monasterii quod in Soractis monte situm est, et propinquitate loci, et morum magnitudine, et virtutum studiis assidue jungebatur.

Unde accepit que de Anastasio narrat S. Gregorius.

4 Fatus deinde cap. 8. Eodem quoque tempore venerandus vir Anastasius, cujus superius memoriam feci, sanctæ Romanæ Ecclesiæ, cui Deo auctore deservio, Notarius fuit. Qui soli Deo vacare desiderans scriinium deseruit, monasterium elegit: atque in eo loco, quem præfatus sum Suppentoniam vocari, per annos multos in sanctis actibus vitam duxit: eique monasterio solerti custodia præfuit. Quo videlicet in loco iugens desuper rupes eminet, et profundum subter præcipitium patet.

Anastasius Rom. Eccl. Notarius, et monachus

tum Abbas.

5 Quadam vero nocte, cum jam omnipotens Deus ejus venerabilis viri Anastasii labores remunerare decrevisset, ab alta rupe vox facta est, que producto sonitu clamaret, dicens: Anastasi veni. Quo vocato, alii quoque septem fratres vocati sunt ex nomine. Parvo autem momento ea quæ fuerat emissa vox siluit; et octavum fratrem vocavit. Quas dum aperte voces congregatio audisset, dubium non fuit, quin eorum qui vocati fuerunt, obitus appropinquasset. Intra paucos igitur dies, primus venerandus vir Anastasius; ceteri autem in eo ordine ex carne educti sunt, quo de rupis vertice fuerant vocati. Frater vero ille ad quem vocandum vox parva siluit, atque cum tunc nominavit, morientibus aliis, paucis diebus vixit, et tunc vitam finivit: ut aperte monstraretur, quia interfectum

Divinus vocatur cum 8 sociis.

EX S.
GREGORIO.

interjectum vocis silentium parvum vivendi spatium signaverit.

Alteri petenti
mortem im-
petrat.

6 Sed mira res contigit : quia venerabilis vir Anastasius dum de corpore exiret, erat quidam Frater in monasterio qui supervivere ei volebat; provolutus vero ejus pedibus, cepit cum lacrymis ab eo postulare, dicens : Per illum ad quem vadis, deprecor, te adjuro, ne septem dies super te in hoc mundo vivam : ante cujus septimum diem etiam ipse defunctus est, qui tamen in illa nocte inter ceteros non fuerat vocatus : ut aperte claresceret, quia ejus obitum sola venerabilis Anastasii intercessio obtinere potuisset. PETRUS : Cum idem Frater et vocatus inter ceteros non est, et tamen sancti viri intercessionibus ex hac luce subtractus est, quid aliud datur intelligi, nisi quod hi, qui apud Dominum magni sunt meriti obti-

nere aliquando possunt ea etiam, quae non sunt praedestinata? GREGORIUS : Obtineri nequaquam possunt quae praedestinata non fuerunt : sed ea quae sancti viri orando efficiunt, ita praedestinata sunt ut precibus obtineantur. Nam ipsa quoque perennis regni praedestinatio ita est ab omnipotenti Deo disposita, ut ad hoc electi pro labore perveniant : quatenus postulando mereantur accipere, quod eis omnipotens Deus ante secula disposuit donare.

7 Haec Gregorius, qui Anastasii meminuit iterum in *Registro l. 2. Indict. 11, cap. 50*: De Domino enim Nonnoso Abbate, qui juxta Dominum Anastasium de Pentunis fuit, aliqua retulisse te meminimus quae oblivioni mandavi. Porro Maximianus, *cujus hic facti mentio est, colitur 9 Junii, Nonnosus 2 Septembris.*

Quomodo im-
petentur
praedestinata.

DE S. VITALIO, SEU VITALE, MONACHO GAZÆO, ALEXANDRIÆ.

IN VITIO
SEC. VII.
M. JANUARI.
S. Vitalii na-
tatis.

Santissimi monachi Vitalii, sive Vitalis, natalem hoc die consignant *Græcorum Menæa*, his verbis : S. Vitalius in pace quiescit. *Ex iis quæ in vita S. Joannis Eleemosynarii 23 Januarii, de ejus admirabili nec temere imitando zelo, narrantur, virum plane eximie virtutis constat fuisse. Dolemas non ejus vitam omnem esse traditam litteris. Quæ saltem extant, hæc transcribenda duximus ex ejusdem Joannis Patriarchæ vita, quæ geminam, auctoribus Leontio Neapoleos Cypri Episcopo, et Simeone Metaphraste 23 Jan. dabimus.*

VITA

AUCTORE LEONTIO EPISCOPO,
in S. Joannis Eleemosynarii vita.

Senex quidam magnus, quasi amorum sexaginta, audiens tales res Deati, voluit tentare eum, si posset verbis suaderi, et ad scandalum facile inclinari, et, ut contigit, si condemnaret aliquem. Et habitans prius a in monasterio Abbatris Seridonis, exiit et venit Alexandriam, et sumit conversationem hominibus quidem reprehensibilem, sed Deo gratam, qui dat (ut ait David) singulis secundum cor eorum. Ingre- diens itaque civitatem, scribit omnes quæ notæ erant meretrices, et cepit laborare opuscula, et accipere per singulos dies b siliquam unam. Cum ergo occumberet sol, manducabat unius aerei lupinos, et intra- bat ad unam meretricum, et dabat ei aereos nummos, et dicebat : Dona mihi noctem istam, et noli fornicari. Et manebat juxta eam nocte illa, observans eam ne fornicaretur. Stabat ergo a vespere in uno angulo cellulæ, ubi dormiebat mulier, psallens, et orans pro ea, et mittens genuflexiones usque ad auroram : et exiens, accipiebat c verbum ab illa, quod nulli dice- ret actionem ejus.

2 Ita agebat semper, quousque una earum mani- festavit vitam ejus, quod non, ut fornicaretur, intra- ret ad eas, sed ut salvaret. Oravit senex, et cepit mulier a demonio vexari, ut per illam ceteræ time- rent, et non manifestarent eum omni tempore vite ejus. Dicebant ergo quidam ei quæ a demonio vexaba- tur : Quid est? Reddidit tibi Deus quoniam men- titi es. Ut fornicetur enim, ingreditur pessimus iste, et non est aliud aliquid. Jam enim et S. Vitalius (hoc quippe nomen erat ei) volens hominum gloriam fu- gere, et animas a tenebris revocare, dicebat audien- tibus cunctis, cum laboraret in opere, et solveret vesperi : Eamus modo, Domina talis expectat nos. Ubi ergo erat ordo ipsius? Multis ergo priminantibus et illudentibus ei, dicebat : Numquid ego non vestio corpus ut omnes? Aut monachis solis iratus est Deus? Vere et ipsi homines sunt ut omnes. Dicebat itaque

ei quidam : Accipe tibi unam mulierem Abba, et muta vestimentum tuum, ut non blasphemetur Deus per te, d et habebis judicium, quæ scandalizantur, animarum. At ille respondebat eis iterum, dicebatque se demonstrans quasi iratum : Vere non obdium vobis : ite a me. Modo nihil aliud faciam, ut vos non scandalizemini, nisi accipiam mulierem, quatenus curam habeam domus, et faciam malos dies : qui vult scandalizari, scandalizetur, et det frontem in parietem. Quid vultis ex me? Numquid judices constituti estis super me a Deo? He, de vobis curam habetote, vos pro me non reddetis rationem. Unus est judex, et sancta dies judicii, qui singulis reddet secundum opera eorum. Dicebat autem hæc clama- ns.

3 Quidam ergo Ecclesie e Defensorum, hæc mul- toties audientes ab eo, veferebant Patriarchæ quod fiebat. f Deus vero sciens quod nollet ille Sanctus offendere Abbatem Vitalium, induravit cor ejus, ne crederet eis. Recordabatur enim ante memorati eu- nichii : sed increpavit vehementer eos, qui contra Vitalium Abbatem accusationem ei afferebant, dicens ad eos : Quiescite accusare monachos. An nescitis quod circa sanctæ memoriæ g Constantinum Impe- ratorem actum fuisse, conscriptiones quæ de eo legun- tur, contineant? Quoniam, ait, quidam non timentes Deum, cum celebraretur h sancta Synodus in Nicæa, cœperunt contra se dare in scriptis famas turpes beato illi Imperatori; quidam Clerici quidem existen- tes, quidam monachi : et ad faciem adducens sanctus Dei Constantinus accusatorem et accusatum, utrumque audivit. Et icum invenis et multas talium criminatum veras esse, afferens ardentem cereum, incendit omnes, quæ datæ sunt in scriptis, malas opiniones, dicens : Vere, si propriis oculis vidissem Sacerdotem Dei, vel aliquem eorum qui monachico habitu circumamicti sunt, peccantem; eblamydem meam explicarem, et cooperirem eum, ne ab aliquo videretur. Nam et in servum Dei illum, videlicet eu- nuchum, ita putastis, et misistis me extra viam, et feci animæ meæ peccatum magnum : confundens ergo eos multum, absolvit.

4 Servus autem Dei Vitalius a propria operatione non cessabat. Deprecabatur ergo, ut quibusdam post mortem ejus in somnis manifestaret Deus, ut non imputaretur in peccatum his qui scandalizabantur in eum; eo quod rem quam agebat, dicerent scandalo esse plenam : et ne haberet homo peccati judicium ex ea quidquid locutus fuisset. Multas igitur de tali- bus mulieribus in compunctionem induxit hæc ope- ratio ejus : et maxime quando videbant eum nocte extendentem manus, et orantem pro unaquaque earum : propter quod quedam earum a fornicatione cessa- bant,

Vitalius ca-
lionium pu-
titur.

e

f

Accusatur
apud Episto-
pum.

g

Episcopus
cum non au-
det judicare.

h

i

Orat Vitalius
ne alii scan-
dalizentur

Multas cou-
vertit.

a
Psal. 19. 5.
S. Vitalius
meretricis ad
noctis unius
contuentiam
pacto indu-
cit.

b

c

Id vulgans
punitur

bant, quædam vero accipiebant viros et pudice conversabantur : quædam etiam modis omnibus mundum relinquentes, singularem vitam ducebant. Nullus tamen scivit usque ad ejus dormitionem, quod ipsius admonitione et oratione impudicæ mulierculæ a fornicatione cessarent.

*Cæditur
alapam.*

5 Unde quodam die exeunte eo a prima talium mulierum diluculo, obviat ei quidam homo immundus, intrans ad fornicandum cum ea : et cum vidisset S. Vitalium ex ea egredientem, dedit ei alapam in faciem, dicens ad eum : Usquequo pessime illusor Christi non emendas te ab his nequitiiis tuis? Qui dixit ad eum : Crede mihi, accipies alapam a me humili, ut tota Alexandria colligatur ad clamores tuos. Nondum brevi tempore transacto, dormivit cum pace in cellula sua S. Vitalius, nemine sciente omnino. Habebat enim valde pusillam cellulam super locum qui dicitur *k* Porta solis. Unde et plerumque, cum collecta celebraretur juxta cellulam ejus in ecclesia *l* Metræ, convenientes quædam muliercularum harum, ad alterutras dicebant : Eamus, eamus : iterum Abbas Vitalius collectam habet. Et venientibus eis, curabat eas.

Moritur.

k

l

*Percussor
possessus a
diabolo, ejus
meritis liberatur.*

6 Igitur dormiente eo, ut prædictum est, in propria cellula, et nullo sciente, mox quidam dæmon tanquam Æthiops deformis adstat ei qui dederat alapam Abbati Vitalio, et dat ei alapam, dicens : Suscipe alapam, quam misit tibi Abbas Vitalius. Et cadens, statim cœpit spumare. Congregata est igitur secundum prophetiam Vitalii pene tota Alexandria in violentiam, quam patiebatur a dæmone; et maxime quia sonitum datæ ei alape audierunt quidam, quasi ad unius jactum sagittæ. Post aliquantas vero horas in mentem rediens is qui patiebatur, seidit vestimenta pectoris sui, et cucurrit ad cellulam, clamans et dicens : Culpam feci tibi, serve Dei Vitali, miserere mei. Cucurrerunt vero cum eo omnes audientes. Cum pervenisset ad cellulam Sancti, exiit iterum, dæmonium, jactans eum omnibus adspicientibus. Et cum ingrederentur intro hi qui eum eo cucurrerunt, invenerunt Sanctum stantem in geniculis suis, et orantem, et animam Domino tradentem, et in pavimento scripturam hujusmodi : Viri Alexandrini, nolite ante tempus aliquid judicare, quoadusque veniat Dominus. Confitebatur vero et homo qui a dæmonio vexabatur, quod Sancto fecerat, et quod dixerat Sanctus ei. Recitata sunt ergo Beatissimo Joanni Patri-

archæ omnia, quæ circa S. Vitalium acta sunt : et descendens cum Clero, venit ad corpus S. Vitalii : et cum vidisset superscriptionem, dixit : Vere hanc humilis Joannes per Deum evasis, nam alapam, quam accepit qui patitur, ego acciperem.

*EX VITA
S. JOAN.
EUFEM.*

7 Tunc itaque omnes fornicariæ, et quæ abrenuntiaverunt ex eis, et viros susceperant, cum cereis et lampadibus præibant eum flentes et dicentes : Perdidimus salutem nostram et doctrinam. Enarrabant enim jam conversationem ejus omnibus; et quoniam non propter turpem rem ad nos intrabat : et quia nunquam aliquando vidimus eum super latus dormientem, aut unam ex nobis tenentem manu sua. Et reprehendentibus eas quibusdam, et dicentibus : Quare hæc non omnibus dicebatis, sed scandalizabatur in eo tota civitas? enarrabant jam capitulum, quod circa eam gestum est, quæ a dæmonio vexationem sustinuit, et quia hoc timentes tacebamus. Sepulto ergo eo in multo honore, permansit is qui ab eo correctus et sanus factus est, faciens memoriam ejus. Postmodum autem et renuntiavit seculo, ingressus monasterium Abbatis Seridonis in Gaza, et suscepit cellulam Abbatis Vitalii secundum fidem, et in ea permansit usque ad mortem suam. Et sanctissimus Patriarcha multas gratias egit Deo, quia non permisit eum peccare in servum suum Vitalium. Multi autem multum ex tunc in Alexandria profuerunt sibi, et hospitio recipiebant monachos; et monebantur, ut non condemnaretur aliquis ab eis, sicut evenerat.

Ad Vitalii funus concurrunt.

Percussor fit monachus.

8 Fecit autem et sanitates post mortem honorabile nomen S. Vitalii per divinam gratiam : cujus orationibus det nobis Dominus bonam conversationem, et misericordiam in die, quando manifestabit abscondita hominum, et nuda faciet consilia cordium.

Vitali miracula.

a Erat id monasterium Gaza, ut infra dicitur. Seridonis hujus nomen non reperimus in sacris tabulis. Meaphrastes magnam Seridonem vocat. b Metaphr. duodecim obolos. c Jusjurandum, ut habet Metaphr. d Adit Metaphr. neque monachorum honorabilis habitus probro afficiatur. e De horum officio Rosweyds in Onomastico, et nos alibi. f Expressius Metaphr. Sed ille, ut qui a Deo didicerat, quasi virtute esset senex, minime attendebat, etc. g Narratur hoc a Sozomeno lib. 1, c. 16, aliquanto majore quam hic emphasi, atque a Theodoro lib. 1, cap. 11. h Rosweyds hic legit et edidit, secunda mendose.

i Quomodo id verum est, cum dicat Theodoretus Constantianum jurjurando testatum, se ne verbum quidem in illis scriptis legisse? At fortassis Leontius accipiens est ac accusationibus viva voce factis antequam scripta exhiberentur. k Ita et Metaphrastes a Surio editus. At vss. Græca duo, quibus usi sumus habent ἡλιόπαιος, πρὸ ἡλιόπαιος. l Colitur S. Metras, sive Metranus, 31 Janu.

DE S. SALVIO CONF. EPISCOPO AMBIANENSI IN GALLIA.

*CIRCITER
AN. CHRIS.
DCXV.
XI JANUARI.
S. Salvius,
colitur 11
Jan. 28 et 29
Octob.*

Tres in Gallia celebres publica reverentione Salvii Episcopi sunt : primus Albigensis, qui 10 Septembris colitur; alter Ambianensis, qui 11 Januarii; tertius Engolismensis Martyr, qui 26 Junii. Hos sæpe confundunt auctores, ut mox dicemus. Ambianensem hoc die referunt Martyrologium Romanum, Galesinius, Maurolycus, Hugo Menardus, Carthusiani. Colonia, in Addit. ad Usuardum, Andreas Saussaius cum insigni elogio, Aubertus Miræus in Fastis Belgicis. Claudius Robertus in Gallia Christiana tradit eum 29 Octobr. coli, quo die eum rursus refert Saussaius in supplemento Martyrologii Gallicani. At 28 Octobris obiisse in vita traditur, quo die ms. Martyrologium Centulense : Ambianis depositio B. Salvii Episcopi et Confessoris. et ms. Florarinn : Ipso die S. Silvii, alias Salvii, Episcopi et Confessoris. Ille a primæ ævo juventutis flore studiis divinis deditus fuit, et moribus ornatus, ac in omni sanctitate perfectus.

An Martyr.

2 XI Januarii hæc de eo habentur in Martyrologio Romano : Ambianis S. Salvii Episcopi et Martyris. Nullum atibi vestigium est, unde conjici possit eum martyrio esse coronatum. Addit in Notatione Baronius : Alii Salvinum appellant. Hunc Sigebertus in Chronico

Salvum pro Salvio dicit, occisumque tradit anno 33, Caroli Magni Imperatoris anno Domini 801. De eo Petrus in catalogo lib. 2, cap. 63. In tabulis Episcoporum Ambianensium ponitur Salvius quinto loco, ut constat ex Demochare, qui eas descripsit. Confundunt hunc nonnulli cum Salvio Episcopo Albigensi, qui sub Chilperico Francorum Rege doctrina claruit et sanctitate, de quo Gregorius Turonensis lib. 5, cap. 44. Hæc Baronius. Sed quædam discutenda sunt. Democharem secutus est Baronius, qui plura peccat, dum ita scribit : S. Salvius, seu Salvinus, tempore Chilperici Regis Francorum, de quo scribit Mejerus anno 801, inventum Valentianis a Carolo Rege corpus Divi Salvii Martyris Christi ac Ambianorum Episcopi. Refert Volaterranus hunc Præsulum Chilperico Francorum Regi Ariana impietate infecto restitisse. Cui consonat Petrus de Natalibus in catalogo SS. cap. 63, l. 2, et Sigebertus an. 801. Hæc ille; et quidem quæ ex Mejero affert, ipsa sunt Mejeri verba.

Perperam de eo scripta, a Baronio.

Demochare,

Jac. Mejero,

3 At Sigebertus perperam citatur; agit enim de S. Salvio Engolismensi ad an. Christi 801, regni Caroli Magni 33, his verbis : S. Salvius Episcopus veniens ab Aquitania ad fiscum Valentianas, a Winigardo, filio

EX VARIIS. filio Gerardi Procuratoris ipsius fisci, martyrizatur; et super ejus corpore requirendo Karolus Magnus Imperator divinitus tertio admonitus, corpus quidem inventum honorifice sepelivit, interfectores autem ejus gravi poena mulctavit; nec tamen per hoc in eos ultio Dei cessavit. In editione Laurentii de la Barre Salvus appellatur, ejusque interfectores Winigardus filius Genardi, recte. Hallucinetur hic, ut saepe, Petrus de Natalibus : Salvius, inquit, Episcopus Ambianensis, de territorio Arvernensi, tempore Hilperti Regis claruit, qui praedicto Regi Arriano resistebat. Tempore autem Regis Caroli veniens Valentianus, et praedicans, invitatus ad prandium a quodam Genardo nobili, dum in mensa quadam vasa argentea protulisset, Vinegandus filius dicti Genardi avaritia ductus, praedicta omnia sibi auferri fecit; deinde ipsum in carcere detineri, ac nocte superveniente eundem in carcere cum uno ejus discipulo jugulari, et corpora eorum lateenter abscondit in stabulo armentorum, et post pauca : Qui passi sunt in Idus Januarii. Ita tres in unum Salvios constat Petrus. Animadvertere ex parte hanc errorem Carthusiani Colonenses in Addit. ad Ursardum : Item secundum catalogum Sanctorum, natalis B. Salvii Episcopi Ambianensis, alias Engolismensis civitatis et discipuli ejus Martyrum; qui secundum alios passi sunt vi Kal. Julii.

Carthus. Col. 4 Galesinius Petrum secutus : Ambiani, inquit, S. Salvii Episcopi et Martyris. Hic Chilperico Rege multis virtutibus floruit, ac Dei gratia res plurimas mirabiliter gessit; caecis oculorum, surdis aurium sensum, claudis incessum restituit. Sic omni sanctitatis laude clarus, a Vinegarlo, Ariano homine, securi percussus est. Volaterranus Geographiae lib. 3: In hac parte Ambiani Ptolemaeo ponuntur, nunc etiam Ambianenses, sanctis ornati Praesulibus, duobus Firminis, Martyre et Professore, ac Honorato et Salvio. Is ultimus Chilperico Regi Francorum Arriana secta infecto restitit. Martyrologium Germanicum : Ambiani in Gallia alius ejusdem nominis (Salvius) Episcopus et martyr, qui sub Rege Chilperico res admirandas Dei virtute putavit, aegros variis morbis levavit, atque a Vinegarlo Ariano innocens trucidatus est. Item natalis S. Salvii Episcopi Engolismensis, ejusque discipuli, de quibus 26 Julii fusiis. Ita et distinguit illius auctor Martyrologii, et confundi Salvios. Vincentius quoque Speculi histor. lib. 24, cap. 23, ex tribus unum facit. Dubitat Doubletius, an non hic sit a Winegando, quem Vinegandum vocat,

Galesino, Martyrologium Germanico. 5 Vitam S. Salvii descripsimus ex pervetusto codice Ecclesiae S. Audomari, contulimusque cum ms. Domus professa Societatis Jesu Antverpia, et ms. Nicolai Belfortii. Auctor Francus fuit, ut patet ex Praefat. num. 1. Hugo Menardus lib. 2, observationum ejus vitae epitomen habet, subditque : Hanc vitam composuit ex veteri ms. cenobii Monasterioliensis, ubi sunt S. Salvii reliquiae in capsula bracteis argenteis obducta, in quibus ejusmodi vita incisa est cum characteribus singulas historias explicantibus; in quibus etiam dicitur fuisse Abbas Monasterioliensis cenobii. Ex his conjicitur, hoc monasterium illud esse, quod construxit S. Salvius sub titulo S. Mariae Virginis, antequam mundum ejurare: quod postea ob illius reliquias, mutato nomine dictum est S. Salvii de Monasteriolo, hoc est Saint Sauve de Monstreuil. Situm est in diocesi Ambianensi, estque ordinis S. Benedicti. Ex quo etiam apparet, eum fuisse Ambianensis civitatis aut territorii. Haec Menardus. Illud est cenobium, cujus mentio fit cap. Ad haec donatione. 15, de decimis, ubi memoratur Abbas S. Salvii de Monstreuil. Porro quem Demacheres et Chenu quintum illius Sedis Antistitem, Claudius Robertus nomen facit.

Volaterrano, Martyrologium Germanico. 6 Joannes Chenu tempore Chilperici Regis Francorum ait floruisse. Occisus est Chilpericus anno Christi 584, regni 22. Andreas du Chesne V. Cl. tom. 1,

scriptorum historia Francaea genuinum vitam, quam datus, fragmentum, veluti duarum diversarum, recitat, refertque ad tempora Theodorici filii Clodovei II, et S. Bathildis. Ast sub Theodorico Childeberti filio. Sigeberti nepote floruisse, certum videtur. Nam primo S. Honoratus ejus decessor tempore Childeberti sedit, ut patet ex historia inventionis SS. Fusciani, Gentiani, Victorici sub eo factae, quam xi Decembris dabimus, ubi ista habentur : Si credere dignum est, volatu pennigero fama labefactam pereurrens ad urbem Parisius, auribus Childeberti Regis, qui illo in tempore Francorum gentem principali regimine gubernabat, intonuit. Quo Principe audito genua ad terram flectens, et manus ad caelum sustollens orabat, atque pro immensis gaudiis Deum benedicens fletum rigabat ab oculis. Cumque elevarisset a precibus, Dei Sacerdotibus, qui tunc in aula Principis assistebant, praecipiens ait : Veloci pergitte cursu, et corpora SS. Fusciani, Victorici, et Gentiani Martyrum, quae sunt juxta praedia urbis Ambianensium reperta, ad haec moenia deportate, ut ea in honore eximio, quod impendi Martyribus dignum est, possim tradere sepulturae. Tunc Childebertus piissimus Princeps praefatorum carpenta in eodem loco cum digno praecipit sepeliri honore, atque desuper aulam templi fidei jussit devotione construere. Per quos Sanctos Fuscianum, Victoricum, et Gentianum Martyres Christus Dominus inibi plura dignatus est monstrare miracula. In historia translationis S. Firmini Martyris quam dabimus 25 Septembris, idem refertur, inter cetera illud dicitur : Ipse Honoratus Praesul tempore Childeberti Regis vir clarissimus fuit, etc. De eo agemus 16 Maii. Obiit Childebertus II, anno Christi 596.

7 Secundo restituit Theodoricus Rex S. Salvio, ut infra nu. 12, dicitur, homines utriusque sexus, quos Mummolus quondam Patricius, capta civitate, murisque ejus diritis, captivaverat et Hispanis miserat. Atqui sub Guntramno viri Mummolus, ejusque jussu interfectus est anno regni ejus 25, Christi 587. Tertio, missus est a Theodorico Rege Ambianis, ut electioni novi Episcopi mortuo S. Honorato praesent, Sanctus Hauterius Noviomensis Ecclesiae Pontifex: quem Menardus deserit Acarium, et Acharium vocat, qui decessor fuit S. Eligii, sedique Theodorici, Clotharii, Dagoberti Regum temporibus, ut 27 Novembris dicemus. Quarto denique successor S. Salvii Berceundus, quem Claudius Robertus Berhardum vocat, vixit Clotharii Regis tempore, ut in vita S. Walerici Abbatis 4 April. dicemus.

VITA EX TRIBUS VETERIBUS MSS. CAPUT I.

S. Salvii a seculari vita conversio.

Regnanti Deo et Salvatori nostro Jesu Christo secula per infinita sit honor et gloria : qui post sacrosanctae resurrectionis suae glorificationem, duodecim quos elegit Apostolos, quibus flammam infudit pectore blandas, in omnes misit gentes; quatenus in omnem terram per ipsos eorumque successores Evangelica fides resonaret, et gratia baptismatis totus renasceret orbis : dignatus est et genti Francorum dexteram suae porrigere pietatis; ut sicuti Principi Apostolorum ne marinis absorberetur fluctibus, manum porrexerat miserationis; nihilominus et a nobis apostaticae diu servituti addictis lumen suae claritatis, expulsis tenebrarum vitis, gratuito largiretur.

2 Dum igitur longe lateque nomen Christianitatis per regnum vulgaretur Francorum, atque universi ad spem caelestis Hierusalem anhelerent; vir inclytus, Salvius nomine, seculari habitu nutritus atque indutus corpore, divina inspiratione tactus concupiscentias omnino fugiens illecebrarum, Domino contentus

quando S. Honoratus, ejus decessor

* potius corpora

Quando Berceundus successor.

Perfatio mentis

S. Salvius monasterium antipect.

AUCTORE
FRANCO
ANONYMO,
EX MSS.

detems militare cupiens, monasterium, quod ipse in honore sancte Dei genitricis perpetuaeque Virginis Mariae almique Principis Apostolorum Petri construxerat; quod non solum rebus, verum etiam honoribus saecularibus nobilitaverat, hilari animo, pro aeternae remunerationis mercede, expetiit, atque illic

Filmonachus.

b

c

3 *c* Intellexit namque famulus Dei divino fultus lumine, in paupertate atque egestate cum timore et amore Dei potius seipsum Domino commendare, quam in hujus saeculi sperare divitiis, quae mergunt homines in interitum et damnationem justae perditionis. Denique regulari habitu indutus, et a Fratribus ibidem Deo militantibus benigne institutus, cum omni subjectione atque obedientia diu est conversatus. Hic praeterea cum virtutibus polleret inclytis, et ab eisdem Fratribus honorifice esset detentus: contigit valida aegritudine depressum sui obiisse Abbatem monasterii. In cujus quidem vice a Fratribus coactus officium alendi ejusdem gregis suscepit. Acceptumque cum omni reverentia et humilitate injunctum negotium, semotus ab eis secretam sibi diligenter perquirens cellulam, favores fugiens humanos, et in ea valedicens Fratribus, nimia egestate atque abstinentia reclusus, pellem corporis pariter et vigorem mutavit. Cum ergo illic gravi afflictione corporis moraretur, et indesinenter melodiis hymnorum ac psalmodiarum Deo psalleret, illud plerumque corde revolvebat, melius illic occulte inter monachos esse, quam nomen atque honorem habere praedicti ponderis in populo.

*Creatur Ab-
bus.*

*In cella re-
mota reclusus
austere vivit.*

*Beneplus
erga omnes*

Egros sanat.

4 Diu igitur in eadem cellula degens, sed secretiorem postea inquirens, et in ea graviore afflictione corporis reclusus omnibus seipsum pro obsequio caritatis, in ea hilariter studuit praesentare: videlicet ut si quis domesticus vel extraneus causa visitationis ad eum venisset, orationis gratiam ei impenderet, et eulogias gratanter tribueret: qui frequenter Domino largiente infirmis praestitit corporis sanitatem; et pro transgressoribus Dominum veniam postulabat, ut viam veritatis agnosceret, et a pravis seductoribus atque operibus omnino fugerent. Cunctis itaque seipsum in exemplum demonstrans, ore quidem quod docuit, operibus fideliter adimplevit.

a Hinc liquet auctorem Francum fuisse.

b Du Chesne, et ad Regem.

c Sequentia usque ad nu. 8. habentur in 3 mss. et Doubleto, absunt apud Du Chesne. Sane eadem a S. Gregorio Taronensi lib. 7. cap. 4 narrantur, ut suspicari liceat cum Menardo, ex similitudine nominis quod Albigensi Salvio contigerat, Ambianensi tributum.

CAPUT II.

Extasis, et quae in ea visa.

Quodam autem tempore febre nimia percussus, aegrotus jacebat in lectulo: et ecce subito ingenti lumine cellula, in qua jacebat, resplenduit; suavissimoque odore redoluit, ac decussa valde resonuit. Sed ille siquidem oculis in caelum intensus, manibusque extensis, corde et ore Deum laudans, spiritum Salvatori Domino feliciter reddidit. Audientes itaque monachi, omnisque plebs fidelis ejusdem monasterii, de transitu hujus sanctissimi viri; glomerati in unum pariter concurrentes, more solito defunctorum exequias praeparaverunt, et corpus ejus diligenter, et cum omni reverentia in ecclesiam detulerunt, cum hymnis et canticis, atque custodibus lacrymabiliter commendaverunt.

Egrotat

*In magna lu-
mine respicit.*

Effertur sepeliendus.

*Ne sit ad vi-
tam.*

6 Mane autem facto, fortiter feretrum discussum est, in quo corpus ipsius locatum fuerat, et corpus

movere se cepit: et quasi de gravi somno excitatus apertisque oculis, et manibus in caelum extensis, de loculo quantocumque surrexit, ac voce flebili fortiter clamans, ait: O Domine misericordissime et piissime Deus, quare hoc fecisti? Cur me in hunc mundum tenebrosam, et nimia repletum foeditate revocasti? Melius quidem mihi esset in tuo assistere conspectu tuamque contemplari inenarrabilem gloriam, et Angelorum audire concinentium super astra caeli cantica; quam in istius mundi redire miseras atque aerumnas, quae in perditionem trahunt omnes, qui eum sequuntur et diligunt. Stupentes vero graviter, qui circa illum aderant, de hoc inaudito atque horribili facto, propius accedentes, et cum summa diligentia humiliter interrogantes, dixerunt: Quid est hoc, dulcissime Pater? et propter quid tale hoc est factum, quod nullus nostrum unquam audivit et vidit? Respondit: Vocatus fui a Domino, et illic deductus ubi vidi gloriam Dei Angelorumque concinentium choros, ac immensam multitudinem Sanctorum circumstantium; qui Dominum uno ore confitentem sunt atque laudantes: ubi est gloria indeficiens, lux inenarrabilis, odor ingens, pax perpetua, suavitas a animi mirabilis: et ubi Dei aspectus saturitas est Angelorum, omniumque Sanctorum: in quo etiam salus omnium et redemptio animarum: cui est honor et gloria indeficiens per infinita saeculorum secula. Et cum respondissent omnes, Amen, dixit: Ecce, Fratres mei dilectissimi, sicut cernitis, postquam a conspectu Dei reductus, feretro hactenus quievi, de quo incolumis, et absque ullo dolore corporis surrexi, coram vobis sanus assistens, quod nullo modo ambirem, si voluntas Dei non esset; nolui enim in hunc redire mundum amplius aerumnosum et omni iniquitate plenum, quia est interitus peccatorum et damnatio impiorum. Enimvero, ut verum fatear, voce divina meis dictum est comitibus: Revertatur hic in saeculo, quoniam necessarius est Ecclesiis nostris. Vox enim audiebatur, qui vero loquebatur, cerni non poterat; ad cujus vocem prostratus cum fletu dicebam: Heu, heu Domine, cur mihi haec ostendisti, si ab his inenarrabilibus frustrandus eram? Vae mihi, quia me hodie ejicis a facie tua, ut revertar ad saeculum fragile, ut ultra huc redire non valeam. Ne, quae so, Domine, auferas misericordiam tuam a me: sed deprecor, ut permittas me hic habitare, ne illic decidens peream. Ad quod vox, quae loquebatur, dixit mihi: Vade in pace: ego enim sum custos tuus, donec reducam te in hunc locum. Tunc relictus a comitibus meis, et ecce vestris sum sacris restitutus ministeriis.

7 Cumque ad eos haec, et his similia loqueretur, stupentibus cunctis et admirantibus, cepit iterum Sanctus Dei cum lacrymosis singultibus, dicere: Denuntio vobis transitum beatae memoriae Domini Honorati Ambianicae Cathedralis Antistitis: qui inter cetera bonitatis suae insignia, dum corpus Domini sacraret in terris, manum illius *b* meruit videre in caelis. In cujus obsequio vidi choros psallentium, Angelorumque agmina cum Sanctorum turmis canentium, qui eum perducunt in caelestem Hierusalem.

a *al.* omnium.

b *al.* merui. *Menardus*: qui (*Honoratus*) dicitur vidisse Christi manum in caelis, dum corpus ejus consecraret in terris. *Historia inventionis S. Firmini Martyris*: Is (*Honoratus*) dum sacrum corpus Christi super altare Beatae Mariae semper virginis consecraret, palmam Domini meruit conspiceret, et vice sua mysterium sacrae consecrationis perficere: qui repletus Spiritu sancto, alacri corde de mensa sacrificium manu Salvatoris consecratum accipiens, atque summa cum devotione sumens, ab omni inquinamento carnis ac spiritus postmodum mansit illaesus. *Alia ejusdem inventionis historia*: Qui et pro sorte Sacerdotii et pronomini qualitate dictus est Honoratus; qui palmam Domini Redemptoris sui oculis visibiliter vidit, et pro ejus brachio manus Domini in suis conspectibus globo igneo caelitus in sacrosancto altario sacrificium consecravit.

Celi gaudium.

a

*Cur jussus sit
redire ad vi-
tam.*

*Promittitur
ei Dei pro-
tectio.*

*Indicat uor-
tem S. Honorati
Episcopi:*

b

CAPUT III.

Episcopatus, virtutes, miracula.

Eodemque tempore Theudericus gloriosus Rex Francorum monarchiam regie potestatis exercebat : qui audiens Sanctum migrasse Honoratum Episcopum a seculo, Legatos suos direxit ad urbem Ambianicam, Sanctum scilicet a Hautearium Noviomensis Ecclesie Pontificem, intimans urbanis, ut dignum Deo sibi que saluiferum eligerent Episcopum. Unde alacres effecti, et pre nimia exultatione gavisii, Deo immensas terratenus reddentes gratias, quod suam dignaretur visitare plebem; ac per hoc omnes Ecclesiastici viri triduanum indixerunt jejuniu, quatenus divina gratia ostendere dignaretur, quis eorum vocaretur Episcopum. Triduanu namque peracto jejuniu, divino mernere responso audire : Salvium a me sciatis electum, et vobis Antistitem datum.

9 Quocirca omnes pene in unum globati ad cellulam, in qua vir Domini B. Salvius latitabat, convenientes, humili devotione, ac prece supplicii deprecantes, dicebant : Ad tuam paternitatem venimus, Domine, jam ex itinere fatigati. Hos tuos exiguos ne despicias servulos, quia es a Deo electus, et nobis feliciter datus. Quod vir sanctus remittit, dicens, se indignum esse Præsulari dignitate. Violentia ergo advenientium sua abstractus a cellula, caelestique est electione dignitate sortitus Pontificalem. Erat quippe vultu decorus, arte et eloquentia facundus, castitate pudicus, moribus ornatus, in consilio providus, omni caelesti dignitate perfectus, et a primævo juventutis flore, divinis studiis deditus, gloriam et blandimenta hujus seculi despiciebat; et in divini cultus officio maximo amore assidue inardescibat. Fuit quidem electus a plebe Ambianensium, et a Deo donatus in sede Sacerdotum : fuit vocatus a populo in ordine magistratus, et coronatus a Deo in honore Apostolatus. Erat autem astutus ut serpens, et simplex ut columba.

10 Totum regnum Francorum Theudericus Rex suo consilio ordinabat, et barbaras nationes fervido gladio ejus consultu suæ potestati subjugabat. Is autem venerabilis Præsul Salvius pabulo sancte prædicationis corda populorum assidua perfectione reficiebat, et ad pascha æternæ refectionis invitabat Ecclesias denique, quæ necdum in loco erat, digno opere construxit, et in Principis Apostolorum B. Petri honorem, nec non et Doctoris gentium S. Pauli reverent beavit.

11 b Postmodum vero ignorantibus populis, ubi corpus almi Martyris Christi Firmini requiesceret, Spiritus sancti gratia edoctus perrexit ad locum, ubi Martyr Christi quiescebat, erigensque oculos ad cælum, vilit quasi radium solis ab arce præcelsi throni exire, et in eo loco, in quo S. Firminus requiescebat, inenarrabili terrore fulgere. Qui mox immensas divinæ misericordiæ referens gratias, cum magna reverentia cepit fodere, ac sepulcrum almi martyris aperire. Odor quoque suavitatis illico tantus excreverat, quasi illic omnia genera pigmentorum contunderentur et aromatum, et ager virens amenitatis diversorum florum addeset. Cumque elevasset eum a sepulchro; et iter carperent deferentes populi sanctum Martyrem ad urbem; obviam plurimæ occurrentes catervæ sternerant vestimenta sua in via, et voce magna clamabant : Osanna in excelsis, benedictus qui venit in nomine Domini. Quem in ecclesia, quam ipse beatissimus Præsul Salvius construxerat, in cruxa orientali in honore ejusdem Martyris miro opere insignita collocavit, et digno cum honore tumulavit, insuperque sepulcrum ejus auro gemmisque nobiliter decoravit. Sed et Sanctos Dei c Firminum Episcopum et Confessorem;

d Aceum quoque et Aceolum Martyres Christi, in crypta orientali reverent condidit, et decenter exornavit.

12 Nam et homines utriusque sexus, quos Mummolus quondam Patricius capta civitate, murisque ejus dirutis captivaverat, et Hispanis miserat; Theudericus Rex inelytus, cum omni eorum facultate illi reddidit, et suæ civitati restituit : et quam pene inhabitabilem reperit, divina suffragante gratia, ad meliorem reparavit statum. Res siquidem, quas regio dono acquisierat, quasque Nobiliores regni ob caelesti patriæ amorem largiti fuerant, omnesque regia auctoritate conscriptas, et privilegio insignitas Romano, suæ perpetualiter habendas contulit Ecclesie.

13 Quodam vero tempore, dum suam peragraret visitationis gratia diocesim, cœcus quidam a parentibus est ei oblatu, et Crucis signaculo mox est illuminatus. Filium quoque e Guadonis nobilissimi viri a demonio liberavit, et pristinae sanitati restituit. Hujus rei gratia in fide Catholica ab ipso beato viro est instructus; uxorque ejus diu paralyti morbo perussu, illico sanata, omnibusque sana est reparata viribus. Ac per hoc villam quam suo jure hereditario, f Vocitatum nomine, vendicabat, quæ ab urbe Ambianensi quinque distabat millibus, illi perpetualiter cessit habendam, jureque privilegii possidendam. Ubi etiam ecclesiam construxit, et suo nomine dicavit.

14 Illo siquidem in tempore g Vinmacum aggrediens pagum, et in villam quam Theudericus famosissimus Rex, Augustam nomine, dederat, illic resedit : ibique quidam puerulus suæ oblatu est presentia, qui erat surdus, officioque carebat loquelæ, cujus os, frontem, vultumque, totum cum olei attractione benedixit; ac deinceps usum loquendi naturalem sine mora percepit : quem demum baptismatis lavaço purgavit, et h lugaudium feliciter nominavit, imbuti illius divino mentem flamine, verumque effecit Catholicum fide. Crescebat quotidie admiratio et fama B. Salvii : occurrebant populi, sanabantur infirmi, Christi gratiam, quam contulerat, dilatabat; nam per signa et orationes ejus multorum animæ salvabantur. Cœcos illuminabat crucis signaculo, paralyticorum membris pristina reddebat sanitatem.

15 Factum est autem ut per aliquot dies vi februm teneretur : qua ingravescente, tota pene civitas demonum instinctu igne cremabatur : hac de re populi ad eum confluebant orantes se juvari, qui tribuens eis sudarium suum, jussit igni opponi, ad ejus præceptum ignis festinam extinguitur, civitas salvatur, nociva demonum potestas effugatur.

16 Tali denique cum gloria beati Confessoris Christi Salvii felix anima carnea mole v kal. Novembris soluta, Sanctorumque choris in cælo est sociata. Corpus vero ejus in ecclesia beate Virginis Mariæ est conditum. Sed crescente devotione fidelium, multorum jam curriculum annorum labentibus, Monasteriolo vico translatum; ibique digno cum honore, claris coruscantibus signis, decenter est exornatum : ubi meritis ejus obtinentibus beneficia consequuntur præstante cœterno Patre cum Filio, sanctoque Spiritu, quorum Deitas in unitate regnat, et indivisibilis manet per infinita seculorum secula, Amen.

a Du Chesne Hautgarium, Menardus Acarium, et Acharium.
b De hac S. Firmini Martyris inventione, quæ, ut dicemus, 13 Januarii celebratur, agemus ad illius vitam 23 Septembris; ubi isthæc inter cætera : Ad palatium Theodorici Regis repentinus intonuit nuntius. Atque cum hujuscemodi sermo ad aurem ipsius Principis, vel præcellentissime collaterance suæ Rodehildis Regine perlatus fuisset; tunc ipsi ambo amore Christi, et Angelo pietatis repleti, oculos ac manus ad æthera suspendentes, carperunt immensus Deo omnipotentis agere gratias, qui tali scilicet pigore ejus regni tempore hanc urbem Ambianensem dignatus est declarare, etc.

c Colitur S. Firminus Confessor 1 Septembris.

d Calunter

ACCITORE
FRANCO
ANONYMO,
EX MSS.

a

Divinitus designatur Episcopus.

Invisus id manus suscipit.

Ejus mores.

Theodorico Regi est a consiliis.

Templum ædificat.

b

Corpus S. Firmini transfert.

Item S. Firmini Confessoris, et SS. Acei, et Accoli.

c

In civem et civitatem beneficium.

Cæco visum restituit.

e

Energumenum sanat.

f

et paralyticam.

g

Item surdum ac mutum.

h

Ejus sudario restinguitur incendium.

Moritur.

Coruscant miraculis.

d Colantur SS. Accus et Aceolus, sive Acius et Aciolus,
 1 Maii.
 e Ms. Belf. Gandouis. f Ms Belf. Vicitatus.

g Ita ms. nostrum ad. Vininiacum. Da Chesne Vinmacum; et
 in Indice etiam Vinemacum.
 h Ms. Aud. in gaudium feliciter nominavit.

DE S. EGWINO, EPISCOPO WIGORNIENSI, IN ANGLIA.

CIRCITER
 AN. DCLXX.
 XI JANUARIJ.
 S. Egwini
 natalis.

Tertius Wicciorum, nunc Wigorniensis Ecclesie, Antistes fuit S. Egwinus, sive Eguinus, quibusdam Edwinus, aliis Eugenius dictus. Obiisse traditur in Kal. Januarii, quo tamen die nullis Divorum Fastis, præterquam Ephemeridibus Mariaus Antonii Balinghemii nostri, ejus adscriptum nomen reperimus. At in Id. Januar. Galesinius et Molanus in Addit. ad Usnard. hæc habent: Wigornia in Anglia S. Eguini Episcopi et Confessoris. Addunt Wion, Dorguinus, Menardus: doctrina et sanctitate conspicui. Martyrologium Anglicanum prolixiori eum encomio celebrat. Meminit et Ferrarius hoc die, ac rursus 9 Jan.

Vita.

2 Vitam ejus scripsisse traditur S. Brithwaldus Archiepiscopus Cantuariensis, illius æqualis de quo 9 Januarii egimus. Franciscus Godwinus fragmentum, quod infra dabimus, illius vitam esse censet, quæ est a Brithwaldo composita; subdit enim: Hæc ille. At cum mentio isthic fiat ruinæ ecclesie Eveshamensis factæ temporibus Edgari, qui anno 959 ut vult Malmesburiensis, regnum adeptus est; qui potuit S. Brithwaldus, an. 731, mortuus ipso Godwino teste, id scripsisse. Possunt tamen priora transcripta esse ex ea vita, ejus auctor S. Brithwaldus dicitur fuisse. Quam hic domus, ea quoque multa commemorat post Brithwaldi ætatem gesta ex monumentis monasterii S. Pauli in Sonia silva, sive Rubæ vallis descripsimus, contulimusque cum Joannis Capgravi editione.

Qui alii de eo scripsere.

3 Meminerunt S. Egwini Willielmus Malmesburiensis lib. 4 de gestis Pontificum Anglorum, ubi hæc inter cetera: De quo (Egwino) quid miraculi sit, quod Beda taenerit, nondum per me potui advertere, vel per alios addiscere: præsertim quod cum Kenredo Rege Merciorum, et Offa Rege orientalium Anglorum Romam iverit, quorum profectionem Historicus non siluit. Verumtamen quæcumque res hanc taciturnitatem imperaverit, constat eum tertium Wigorniensium Præsulem fuisse. Agit et de S. Egwino Mattheus Westmonasteriensis an. Christ. 712, Florentius Wigorniensis an. 708, Ramulphus Cestrensis lib. 5, cap. 23, Harpsfeldius seculo 8, cap. 13 et 18. Clemens Reinerus in Disceptatione historica de antiquitate Benedictinorum in Anglia, tract. 1, sect. 1, § 11.

Scripta Egwini.

4 Scripsit Egwinus vitam S. Althelmi Schireburnensis Episcopi, ut 25 Maii dicemus. Fertur et alia quædam scripsisse, ut videre est apud Pitseum. An tamen quem scripsisse dicitur de suis apparitionibus librum, quemque de primordiis sui canobii, non ea duo privilegia sint, quorum unum in vita cap. 2, alterum infra refertur, haud facile dixerimus. Nam et S. Brithwaldi liber de origine Eveshamensis canobii, haud alius nobis videtur a vita S. Egwini. Joannes Balæus consuetudine libidine scribit Egwinum Eveshamense canobium Kenredi Regis beneficio a fundamentis erexisse. Mox ut esset Wicciorum Episcopus, cum laboratum esset Romæ atque terrarum alibi, ut statuae in Christianorum templis ponerentur ac venerentur, rem promovisse. Habebat enim, inquit, revelationes quasdam, imo, ut juramenti coram Constantino Romano Pontifice affirmaverat, apertas visiones, ut Mariæ Deiparæ imaginem in sua ecclesia colendam exhiberet vulgo. Hæc ille. Consulto omitto quædam acerbissima maledicta, quibus, cum elegantibus emblematis, narrationem suam videtur ornare voluisse, ne non satis bona fide ejurasse monachismum crederetur. At nec de imaginibus nota adhuc uspiam erat controversia vivente Constantino Papa, needum Imperium adepto impio Isaurico Leone; nec de imagine

Balæus notatus.

Deiparæ erigenda facta Egwino visiones; nec ut fieret Episcopus, hæc excogitavit, qui undecim annis ante Kenredi principatum Episcopus jam erat. Alia missa fuit, quæ, uti et hæc, omnium auctoritate scriptorum refutantur.

5 In ms. codice monasterii S. Laurentii de Dei custodia, ord. S. Benedicti, Congregationis Anglicanae, hæc de S. Egwino antiphona et oratio habetur. Antiph. Sancte Præsul Egwine, solve vincula captivitatis nostræ, qui pro amore Christi ab Anglia usque ad Romanum ferro compeditus perambulasti ad vincula S. Petri; et clavem compedis, quam in Anglia projecisti, in Roma ex ventre piscis recepisti. Vers. Ora pro, etc. Oratio: Omnipotens sempiternæ Deus, tribue nobis famulis tuis, per intercessionem B. Egwini Confessoris tui atque Pontificis, poscentibus veniam, quaerentibus salutis viam, pulsantibus regni cælestis aulam, ut ad æternæ majestatis tuæ mansionem te adjuvante possimus pervenire. Per, etc.

Oratio de S. Egwino.

VITA.

CAPUT I.

S. Egwini virtutes: studium pœnitentiæ.

Temporibus Regum a Ethelredi atque b Kenredi, qui Merciorum regimen obtinuerunt, in territorio Wigorniensis extitit vir religiosus, nomine Egwinus, regali ex prosapia ortus. Qui in adolescentia positus, postposita secularis fastus ambitione, bonorumque temporalium jocunditate, paupertatem voluntariam propter Deum appetivit, et Ecclesiastico cultui divinisque officiis se omnino mancipavit. Per singulos itaque ordinis Ecclesiastici gradus ad sacerdotium usque proventus, mox totam vitam suam in contemplatione divina convertit.

a b S. Egwini patria, genus:

sancte actu vita:

2 Ubi vero Wigorniensis Sedes orbata est c Pontifice, clamat Clerus, petit populus, beatum virum pro sanctitatis merito ad Episcopalem dignitatem sublimandum. Beatus autem Egwinus multum reluctans et renitens, consentiente cum Clero et populo Rege Ethelredo, imo rogante, et plurimum cogente, ad Episcopatum præfate urbis d assumptus est. Et statim divini verbi inclutus prædicator effectus, bonis actibus omni conamine operam dedit; tanto humilior, quanto altiori sublimatus erat officio, carus Deo et hominibus; ipsique Regi, prudentia, æquitate, et doctrina, consilio, omniique probitate, erat acceptus: pater orphanorum, sustentator viduarum, et desolatorem erat consolator. Potenter eos redargebat, qui sanæ fidei resistebant, et leniter suavi Christi jugo colla sulmittentes demulcebat. Pravis erat sermo ejus quasi stimulus, et quasi clavus in altum defixus; mansuetis quasi oleum apparebat. Populos noviter conversos, et gentilitatis adhuc plurimum sapientes, et errore vetusto in multis deceptos, illicitisque connubiis contra Christianam sectam involutos, a faucibus diaboli abstrahere cupiens, et ab errore et squallore vetustæ gentilitatis convertere desiderans, de talibus ad eos sæpe locutus est; de predictis sceleribus et erroribus, atque illicitis copulationibus durissime eos increpans, et amplius talia agere interdicens, Deum ista damnare asseruit, tremendi judicii, et sempiternorum tormentorum crebris verborum tonitruis retundens lapidea corda, arguens, obsecrans, increpans in omni patientia et doctrina.

c Episcopatus:

laudabiles mores:

ferventes conclusiones.

3 Verum quia insanabilibus morbis plerumque officit medicina, e ab invidis et inimicis fidei sæva tempestas

e

EX USS.

tempestas persecutionis excitatur, et seditiosa in Sanctum Domini grassatur : et in vitam ejus falsis figmentis armatur vulgus. Ergo et populus, cujus vita et intentio proclivis erat ad malum, videns illicita sibi non licere, et assueta vitia nolens relinquere; unde proficere debuit, inde contra Sanctum Domini in iram et odium exarsit, et eum ab Episcopatu expulit. Permisit hoc etiam excitatus contra eum livor regis. De eo nempe non solum apud Regem accusatio, sed etiam apud Romanum Pontificem ab inimicis prolata fuerat delatio.

Romani pro-
fisciscitur.

4 Tunc vir Dei fide munitus, divina consolatione roboratus, Angelico consilio fretus, cum se vidisset ad certamen vocari, pro salute errantis populi, et annullandis inimicorum figmentis ad Apostolicam Sedem ire disposuit. Quamvis enim vir Dei coram hominibus se immunem ab illatis sciret, tamen quia coram Deo peccatis se obnoxium esse non dilitebatur, et etiam pro peccatis populi sui *f* pedes suos vinculis ferreis astrinxit, quae clavæ poterant ligari et reserari, ipsamque clavem in fluvium, *g* Abdona vocatum, Anglice Aven, projecit, et versus Romam ire cepit. O virum cunctis mirabilem, nec terroribus concussuum, nec blandimentis seductum, nec laboribus victum, qui inter corporis sui pressuras et abjectiones, nec mundanas laudes captavit, nec aspectus hominum recusavit! O fortissimum victorem laborum, contemptorem exprobrationum, Angelis et hominibus admirandum, et tot populis ac gentibus spectaculum factum!

f
Pedes vincu-
lis adstringit,
clavæ abjecta.

g

5 Sicque in conspectu populorum vincis ferro pedibus Romam ingreditur, et in ecclesia S. Petri Apostolorum Principis ad orationem prosternitur. Qua cum magna prolixitate completa, ad sacra *h* Missarum solennia celebranda preparatur. Interim namque famuli sui pro cibis emendis ad fluvium pergunt, et empto quodam pisce magno et exenterato, compedum clavicula, quibuscum Sanctus pedes astrinxerat, in visceribus invenitur; ferrumque quod Anglica Avena absorberat, Romana Tiberis exhalat. Allata famulo Dei clavicula, voluntati Dei se subjiciens, coram cunctis clavem accepit, et vincula sua reseravit.

h
Clavem mira-
culosè recipit.

Honoratur a
Pontifice.

6 Tanti miraculi novitas in omnes erupit : Romam implet. Qui miserabilis et noxius putabatur, sanctus et venerabilis commendatur. Quis illum videre non certabat! Quis ab eo benedici non festinabat! Ipse etiam Reverendus Papa cognito Sancti Egwini adventu, auditis angustiis et laboribus in itinere ab eo perpressis, et qualiter omnipotens Dominus a nexibus eum absolverat, eum accersiri fecit : et volentem sibi prosterni digna reverentia detinuit : quem benedicere debuerat, ab eo benedici et absolvi petiit, et sibi consedere fecit. Ante se Missarum solennia celebrare coegit : ad ejus singulare colloquium et consilium frequenter admissus, gratiose auditur. Controversiæ suæ, et itineris causa tandem coram Summo Pontifice recitata, discussa, et omnimoda ventilatione ad votum diffinita, cum Apostolica benedictione et litteris ad Sedem propriam regressus est.

Regis filios
instituit.

7 Auditis autem Rex miraculis et virtutibus per sanctum virum patris, plurimum gratulatus, in propria sua Sede restituit eum. Et non solum pater spiritualis, verumetiam circa filios ejus compater factus carnalis, ei filios suos litteris et moribus informandos Rex commendare curavit.

a Ethelredus *Pendræ* filius, *Wlphero* fratri in regnum Merciorum successit an. 876 ut habet Westmonasteriensis : post monachus factus, et Abbas, ut ex *Beda* constat lib. 5, cap. 20.

b *Keuredus*, sive *Kinredus*, aut *Comredus*, *Wlpheri* filius, an. 795, ut idem refert, Ethelredo patris successit, ipse quoque quinque post monachus est factus.

c Is erat *Ustorius*, vir Apostolicus.

d Id anno 693 contigit, aut etiam prius. Hinc *Ferrariam* corrigi scribentem circa an. 680, floruisse Egwinum.

e *Ms.* *tubæ* vallis habebat, ab hereticis.

f *bc* hæc *bc* *Banulphus*. Qui (*Egwinus*) aliquando peccatorum

juvenilium conscius, pedes suos vinculavit, clavæ compedum in flumen, quod dicitur Avena, projecit, palamque dixit, tunc de peccatis se fore securum, quando pedes sui aut divina virtute, aut illis clavibus forent reserari. Sic quoque vinculatus Romam profectus est. Campanæ Urbis, ut lectur, in ejus adventu per se sonuerunt. Monumentis et privilegiis Ecclesiæ suæ reveritur : ac dum in mari Britannico navigaret, piscis pergrandis in puppin Præulis salit, in enjus jecore clavus reperta est, quæ compedes illius reseravit. *Dubitat Matnesburienis: Quid illud? inquit. Credenime putat quod tradit antiquas? peccatorum juvenilium quoniam conscius pedes compedibus irretisse, clavibus compedum in amnem jectatis palam dixisse, tum se demum de peccatis securum futurum, cum compedes vel divinitus, vel ipsis reserarentur clavibus, ita Romam profectum prospere reversum. Jam vero in illo mari, quo a Gallico continenti Angliam navigio transmittitur, cum navigaret, immanem piscem salu puppin, quæ Pontifex vehebatur, ingressum, certantique antientibus nantis retentum. In ejus exenterati jecore clavem repertam, scripse compedum appositam, Sineto soluto scintillatis plurimum donasse. Nominatissimus profecto Pater est, et petentibus exorabilis, si credulitas petentium non titubaverit. Hæc ille.*

De clavæ com-
pedum S. Eg-
wini.

g *Avona* ut *Leicesterensis* Comitatus ortus, *Warcovicensis* medium sciat, in *Wigorniensis* *Eovesham*, de quo postea irrigat, ut laudem *Sabrinæ* miscetur, secundo a *Tamisi* *Britannicæ* fluminis : quod *Halfron* *Britanni*, *Angli* *Severne* indigunt. In *Sabram* conjectam esse hæc ab *Egwin* clavem habet *Martyrologium* *Anglicanum*. h *Cappran*. mysteria solemniter.

CAPUT II.

Eoveshamensis monasterii fundatio.

Illis diebus locus erat in territorio Wigorniensis, dumis et veribus condensis incultus, qui a modernis a *Eoveshamium* appellatur : hunc B. Egwinus a Rege Merciorum Ethelredo expetiit et obtinuit. Super illam quoque silvam quatuor pastores gregum ad victualia servorum Dei nutrienda constituit. Ex quibus unus, *Eoves* nomine, quadam die ad interiora silvæ progressus est; et ecce adstabat in loco quodam virgo quædam cum aliis duabus virginibus præclarissima, omnem mundanam pulcritudinem, et ipsius solis fulgorem sui splendore et gloria devincens, librum in manibus tenens et cum sacris virginibus cælestia cantica spallens. Expavit vir ille tam cornuæ visione hebetatus, nec ferens cælestia conspiciere, tacitus ac tremens domum rediit : quæ viderat sancto Episcopo intimare curavit. Vir autem Dei tacite rem considerans, post jejunia et preces quadam die cum tribus sociis, et cum psalmis et orationibus devotus, nudus pedes ad locum designatum pergit, eminusque relictis sociis ipse interius processit, duntiusque terræ acubans, cum gemitu et lacrymis implorabat respectum misericordiæ redemptoris. Surgente illo ab oratione, *b* tres virgines non minoris splendoris et gloriæ, quam prius, apparuerunt. Quarum quæ mediæ erat præcelsior, et omni nitore splendidior præfulgebat, illis candidior, rosis venantior, odore inæstimabili fragrantior, librum quoque manibus præferens, et crucem auream luce radiantem. Cumque cogitaret hanc Domini genitricem esse; virgo præcellentissima quasi faveis tam piæ æstimationi, adorantem præfensa, quam tenebat, cruce benedixit, et cum tali valefactione disparuit.

a
Fundam a
Rege accipit.

*Apparet pas-
tori D. Virgo.*

b
tum ipsi Eg-
wino.

9 Gavisus itaque vir sanctus, et Deo gratias agens, intellexit esse divinæ voluntatis, ut locus ille Dei cultoribus consecraretur, et beatæ Dei Genitrici dedicaretur. Voverat enim inter varias tentationum angustias, si Dominus prosperum faceret desiderium suum, ædificaturum Domino templum. Locum ergo protinus mundavit, opus inchoavit, et ad finem perduxit. Scripsit quoque idem Sanctus, et palam omnibus fecit monasterii ædificationem, tunc nomine *Homme* vocato, sub his verbis : c *Ego* Egwinus *Wicciorum* humilis Episcopus, volo manifestare omnibus fidelibus Christi, qualiter ego primum per Spiritus sancti inspirationem istum locum elegi, et monasterium ædificavi in *Homme*, in honore omnipotentis Dei et sanctæ Mariæ perpetuæ Virginis. Contigit quodam tempore, non sine omnipotentis dispensatione, quod ego in laboribus multarum et magnarum visionum

Monasterium
ædificat.

c

Qua accusatio
id fundavit.

visionum

visionum ductus fui. Qua de re arsit meo in animo per Spiritus sancti inspirationem, quod ego unum locum ædificare deberem ad laudem et gloriam omnipotentis Dei, et S. Mariæ, et omnium electorum Christi, et etiam mihi ad æternam retributionem, antequam ab ista mutabili vita discederem. Cum itaque maxime *d* florerem in diebus Ethelredi Regis Merciorum, cæpi cum benigne deprecari, ut mihi concedere dignaretur antiquum cœnobium, quod *e* Fledamburch nuncupatur. Satis ille libenti animo quod petebam concessit. Regnante post illum Rege Kenredo, contulit Deo et mihi, tum pro amore Dei, tum pro affectione carnalis amicitie, qua penitus mihi devinctus erat, 84 mansos in ambitu loci illius, qui et Homme dicitur. Post *f* modicum tempus Aldhelmus religiosus Episcopus migravit ad Dominum: quod ego per revelationem agnoscens, convocatis Fratribus et Clericis excessum venerandi Patris eis aperui: *g* et in *h* Meldunensi monasterio cum honore sepelivi: Post hæc vero cum Kenredo Rege Merciorum, et *i* Offa Rege Orientalium Anglorum Romam perrexi, et de cœnobio fundando, ad vota cuncta peregi.

Fontem precibus elicit.

10 Fertur enim quod dum in itinere illo per montuosa et arida iret loca, die quadam fame, siti, et lassitudine omnino addictus est, et socii ejus cum plurima populi turba: rogatus igitur a sociis sanctus Episcopus, preces ad Deum fudit, et fons aquæ limpidissimæ ex arenis statim prosiliit: acceptisque panibus, et paucis cibariis, quæ habebat per populos dispersit: refectisque omnibus Deum in Sancto suo glorificaverunt.

Breve Constantini Papæ pro cœnobio.

11 Detulit autem secum a Roma vir Dei privilegium, cujus talis erat tenor: *k* Constantinus Episcopus servus servorum Dei, Britwaldo Britanniarum Ecclesiarum Primati, salutem et Apostolicam benedictionem. Venerabilem virum Egwinum Episcopum, quem bis tua fraternitas ad Apostolicam Sedem misit, etiam nunc secundo manipulis justitiæ refertum tibi remittimus, monentes quatenus sic suos affectus adjuvando prosequaris, sicuti illum a Deo incepisse, et in via Dei cucurrisse cognovisti. Porto de visione illa, imo aperta ostensione, qua se beata virgo Maria ei manifestavit, a que ita certum esse tenemus, quemadmodum de viri bonitate non dubitamus. Denique vigilantiam tuam admonemus, quatenus illis in partibus, in quibus manifestatio habita fuisse refertur, concilium totius Angliæ cogas; Episcopos, sacrique ordinis religiosas personas illuc convenire facias, Optimatesque regni cum Proceribus suis adesse præcipias. Quibus in nomine Domini congregatis denuntiamus, quod duo Reges Angliæ Kenredus et Offa, cum quibus jam dictus Episcopus ad limina Apostolorum venit, in loco ostensæ visionis plurima de suis beneficiis *l* in præsentia nostra, regia libertate donata, et Apostolica auctoritate confirmata contulerunt; quatenus ibidem congregatio monachorum secundum regulam memorandi Patris Benedicti, que minus adhuc in illis partibus habetur, possit instaurari, et Christo indesinenter famulari. Ipsas autem donationes et beneficia præfati Reges in ipsorum privilegio nominatim determinaverunt, et a nobis corroborari fecerunt. Igitur frater dilecte, quoquo modo Christus annuntietur, lucrum Christi inquire, opus Christi exerce, promulgatisque in concilio undique sententiis, tum a Deo ostensæ visionis, tum Apostolicæ auctoritatis, tum Regiæ libertatis et donationis, tum tui ipsius, Clerique et populi assensus et favoris, constitue ovile Christi divinitus ostensum, Apostolica auctoritate fultum, regia libertate donatum, Cleri et populi benedictione sancitum.

Varia a Regibus et cœnobio donata.

12 Tibi autem et successoribus tuis, memorato Episcopo Egwino assentiente, curam animarum ejusdem Ecclesiæ præcipue injungimus, ut si, quod absit, aliquando diaboli impulsu quisquam pervasor æ

Subjicitur Archiepiscopo Cantuariensi.

tyrannus sacrum locum minuere ac impugnare præsumpserit, ubi a Deo concessæ potestatis sententiæ, et anathematis percussus verberare complere non audeat. Si quid vero sinistra partis oriri inibi conperitum fuerit, auribus Summi Pontificis *m* potius deferatur, quam per alicujus occultam sententiam sanctus locus injuste depravetur. Ipsum ergo locum, quem regia potestas regiæ libertati donavit, et nos auctoritate Dei, et sanctorum Apostolorum, et nostra donamus; ut nullus eujusmodi ordinis homo, hoc quod constituimus, depravare, aut minuere præsumat. Qui hoc destruxerit, aut male contaminaverit, sit ille maledictus: qui vero servaverit et adauxerit, benedictionibus repleatur.

m

13 Scripta est hæc epistola anno gratiæ *n* 709, *o* in ecclesia Salvatoris Lateranensi, præcipiente et confirmante Constantino Apostolicæ Sedis Antistite, adstantibus et confirmantibus Regibus Angliæ Kenredo et Offa, rogante venerabili viro Egwino Episcopo, coram pluribus Archiepiscopis et Episcopis, Principibus et Nobilibus diversarum provinciarum, cunctis acclamantibus: laudamus, concedimus, et confirmamus. † Ego Constantinus Romanæ Sedis Episcopus, per signum sanctæ Crucis has donationes et libertates confirmavi. † Ego Egwinus humilis Episcopus confirmavi. † Ego Rex Kenred corroboravi. † Ego Rex Offa consensi. Et consecrato loco per *p* Wilfridum Episcopum, idem Wilfridus et Egwinus coram omnibus sic locuti sunt: Domine Deus, qui in cælis habitas, et omnia creasti, conserva illum, qui locum istum pacificabit et conservabit. Nos etiam præcipimus, in Dei omnipotentis, et omnium virtutum celestium nomine, ut nec Rex, nec Princeps, nec ullius ordinis homo locum istum sanctum diminuat; sed sit, ut optamus, gregibus et Dei pastoribus murus bene dispositus in potestate proprii Abbatis, secundum regulam Dei et S. Benedicti. Si autem, quod absit, aliquis avaritiæ spiritu evertere velit, judicetur ante tribunal Dei, et nunquam in Christi veniat memoriam; sed nomen ejus deleatur in æternum de libro viventium, et ligetur æternarum pœnarum nodis in inferno, nisi in hac vita pœnitens emendet. Hujus Ecclesiæ dedicatio facta est anno gratiæ 714.

n o

p

Dedicatur ecclesia.

a De hoc monasterio *Cambdenus in Curaviis*: Avona in hoc agro Evesham irrigat, quod ab Eoves subuleo Egwini Episcopi Wigorniensis sic dictum scribunt monachi, cum prius Eath-home, et Heath-field nomen esset. Oppidum satis elegans, surgenti a flumine colli impositum, in cuius quasi suburbio Bengeworth castrum olim erat ad caput pontis, quod Guilielmus de Audevilla Abbas contra Guilielmum de Bellocampo obtinuit, tandem destruxit, et in cœmeterium consecrari fecit. *Accepti hæc Cambdenus* *et vs. catalogo Abbatum Eveshamensium, ubi isthæc habentur*: Willielmus de Audevilla, monachus Ecclesiæ Christi Cantuarie, successit. Iste audacter Willielmum de Bellocampo et complices suos, qui muros cœmeterii destruxerant, et bona Ecclesiæ tempore guerre rapiebant, in facie inimicis contra armatos excommunicavit. Quare nullus eorum secundum religionem Christianam et ritum Christianum decessit. Viriliter etiam castellum, quod erat Bengeworth ad caput pontis, contra eundem Willielmum obtinuit, et frauditus destruxit, et cœmeterium consecrari fecit. Transit autem *n* Novas Janu. an. Bomini 1139. *Peryit vero Cambdenus*: Notum est, hoc [Eveshamense oppidum] monasterio, quod Egwinus ille, ope Regis Kenredi, filii Wolpheri Regis Merciorum, circa annum salutis MCC construxit.

Evesham monasterium, jam oppidum.

b De hac visione *Malmesburiensis*: Locum illum, quo nunc cœnobium visitur, peculiariter amasse, (Egwino constat) incultum antea et spinetis horridum, sed ecclesiam ab antiquo habitentem ex opere forsitan Britannorum. Eo loci vir sanctissimus dum solitudine invitante frequentaret exurbas, Dei genitricis visione et allocutione mulceri meruit, plane et absque scrupulo præcipientis, ut ibidem sibi fundaret cœnobium, futurum sibi gratiosum, ille negotiosum. Institt ille jussis, et complens opus, Apostolicis et regiis privilegiis corroboravit. *Congruant his quæ sec. 8, cap. 18 scribit Harpsfeldius.*

c Inferius alium S. Egwini ballam de hac ipsa re habemus.

d Ms. Rub. vul. florem.

e De hoc *Cambdenus loco citato*: Inferius in primitiva Anglorum Ecclesia alius etiam locus fuit religiosus cultus, tunc Fledamburgh, nunc Flathurg. Situs est haud procul ab Avona, infra Evesham.

Fledamburgh.

f In vita S. Adelmi apud Sicardum dicitur, post duos annos.

g Plenius

EX MSS.

g *Plenus in eadem vita* : conetioque gradu ad locum, ubi sacrum corpus jacebat, quinquaginta fere milibus ultra Meldanense monasterium positum, devenit, et ad sepulcrum adduxi, honorificeque sepelivi, mandavique, ut quibuscumque locus sacrum corpus, dum asportaretur, quiesceret, sacre Crucis signa statuerentur, etc.

h *Est Meldanense canobium, sive Malmesburiense in Wiltoniensi Comitatu, de quo alibi.*

Offa et Kinvredus Reges, monachi.

i *Refert Westmonasteriensis hanc peregrinationem anno Christi 710, Wigornicus an. 708 melius, Plerque Rex Romæ monasticum institutum amplexus, reliquum vitæ sanctæ isthic exegit, ut idem asserunt. Offa hortata S. Kueswithæ, sive Ethelredi Merciorum Regis, quæ ejus nuptias speraverat, celestes suspirare doctus amores, inquit Malmesburiensis, Romam perrexit, etc. Kinvredo ens cogitationes injerisse videtur munitis ejusdem, in quem magno amore propendebat, mixtæ exitus, inquit Harpsfeldius.*

k *Is sedit a 7 Martii, an. 708, usque ad 9 Aprilis, 714.*

l *Clemens Reversus, in provincia illa.*

m *Apud eandem Clementem additur patricæ, ut indiretur Primas Angliæ.*

n *Caprav. et vs. 704 manifesto mencio. Harpsfeldius ait hanc bonorum Eveshamensis canobio donatorum confirmationem factam esse an. 708, Melius Reversus 709.*

o *Reliquum hujus diplomatis deerat in vs. et Capgr. supplivimus ex Reverso.*

p *Non est hic magnus ille Wilfridus Eboracensis Archiepiscopus, cujus natalis celebratur 12 Octobris, Translatio 24 Aprilis, sed vel Wilfridus junior dictus, de quo inferius, vel Wilfridus Wigorniensis, Egwini successor. Nam. vs. Chronicon Abbatum Eveshamensium, de S. Egwino isthæc tradit : Qui Episcopatum suum dedit Wilfrido, et loco fuit hic primus Abbas. Scribit Wion Egwinum ex monacho Wigornici factum esse illius civitatis Episcopum : Piseus monachum Benedictinum fuisse autè Episcopatum. Videtur suffragari quod dicitur (in vita nu. 1.) pauperum compleris, sequæ contemplationis divinæ delitisse. Reversus quoque asserit antea monachum fuisse.*

CAPUT III.

S. Egwini visiones, ægritudo, mors.

Egwinus omni virtute conspicuus.

Cœpit deinde vir Dei Egwinus, omissis regalium negotiorum curis, ad contemplativæ vitæ statum se conferre, virtutibus et miraculis coruscare, curas mundi postponere, damna rerum temporalium simplici animo tolerare, sacris lectionibus insistere, vigiliis et abstinentiæ venerabile corpus suum castigare. Erat enim iste Egwinus Episcopus Confessorum sanctissimus, humilis in habitu, in sermone jocundus, in prædicatione devotus, verax in judicio, in moribus venerabilis, in orationibus pervigil, in lectione assiduus, in affectu pius, multis etiam miraculis fulgens. Nam inter lacrymas et singultus, quos die ac nocte indesinenter omnipotenti Deo fundebat, sæpe Angelorum visionibus demulcebatur, et alloquii, et aliorum Sanctorum, qui de hoc seculo excesserant, continuis consolationibus refovebatur.

et visionibus.

D. Virgo sæpe ei appareat.

15 Beatissimam vero Mariam Domini nostri Jesu Christi genitricem, toto affectu et spiritu, toto corde et amore amplexabatur, ut nunquam a memoria ejus excideret, nunquam in verbis ejus deesset. Cujus visitatione et consolatione Dei servus Egwinus sæpe recreatus, omnia quæ mundi erant omittebat, et ea quæ Dei erant indesinenter exercebat : miseris condolebat, pauperes recreabat, esurientes pascibat, et cetera pietatis opera indesinenter adimplebat.

Morbus uterinus Ager sanant.

16 In diutinam tandem infirmitatem decidens, non cessabat die ac nocte a divinis quidem laudibus, nec non canticis spiritualibus, et quod per se minus poterat, per alios complere faciebat. Curam pauperum et peregrinorum ante omnia procurabat : multis etiam infirmitatibus eum invocatione nominis sanctæ Trinitatis salutem impendebat, tactu manuum suarum dolores expellens, et ab obsessis corporibus demones effugans. Sanctus itaque Egwinus cum a primavæ juventutis flore semper usus fuit cilicio, nunc in cinere jacens asperissimo, ad carnem nudam indutus erat a trogulo; ipsam debilitatem et infirmitatem earnis suæ corporali maceratione et jejuniis devinens.

Cilicium semper gestat.

a

17 Cum enim B. Egwinus operibus caritatis totus efflueret, maxime tamen prædicationi operam dedit. Erat namque juxta Evesham ad octo milliaria ca-

strum b Alvecestre, regale tunc mansum, cujus loci habitatores, quanto rerum opulentiæ et temporalium abundantia affluabant, tanto magis gulae et luxuriæ dediti, studentes avaritiæ et cupiditati, misericordia Dei se indignos efficiebant. Ad hunc locum accedens B. Egwinus, prædicavit illis regnum Dei. Sed gens absque consilio, et sine prudentia, et cervicis duræ, nec assueta vitia relinquere, monitis illius nolebat acquiescere : et cum castrum illud velut ne moribus undique consitum, confandi ferrum locus esset apertissimus, et fabris, et ferri exelusionibus maxime pleretur, gens incredula incudes malleis ferreis tanto strepitu continuo percutiebatur, ut beati viri sermo non audiretur, et a castris recedere cogereetur. Beato igitur viro castrum exeunte, præ concussione, imo confusione malleorum et incudum, adhuc timebant amba aures ejus, et levatis oculis in caelum flexis in terra genibus, contra artem fabrilium illius castrum, Dominum deprecatus est. Et ecce subito castrum ipsum terra absorbit, ita quod novo super vetere qualitercumque reedificato, usque in hodiernum diem in constructione novarum domorum in fundamentis antiqua ædificia reperiuntur; nunquam enim postea in loco illo aliquis artem fabrilium recte exercuit, nec aliquis eam exercere volens, ibi vigere potuit.

b

Castrum, in-piorum sedes. eversum

Ars fabrilis ibi exerceri non potest.

18 Cum autem ad extremum vitæ pervenisset, convocatis monachis et filiis, quos Deo genuerat, ait : Vixi Fratres, apud vos, nec pudet vixisse : feci enim quod potui; quamvis omnino exiguum sit, quod feci. Quid agere, et a quibus vos oporteat declinare, dixi; quibuscumque modis dicendum esse existimavi. Ostensa igitur rectitudinis via præcor ut gradiamini, nec vos decipiat præsentis umbra felicitatis : fugit enim, et nunquam in eodem statu permanet. Ipse, qui est via, veritas, et vita, viam iniquitatis a vobis amoveat : viam suarum justificationum vos instruat. Sicque plenus virtutibus circa annum Domini ccccxx. tercio d kalendas Januar. migravit ad Dominum, et in monasterio, quod a fundamentis construxerat, sepultus est.

Suos adhortatus pie morietur.

a *Sic infra 13 Janu. in vita S. Mauri. Nam reliquo totius anni tempore, sub monachi tunica, semper asperissimo a scapulis usque ad renes induebat trogulo; ejusdem subtegminis in stratu super aggestum calcis et sabuli, tantummodo excepto quadragesimali tempore, semper usus est cilicio.*

Trogulum.

b *De hoc Cambdensis : Ad Arrovii, et Aleni confluentes, in Comitatu Warwickensi, sed ubi Wigorniensis fines, vidimus Aulcester, Mattheo Parisiensis Ailencester, et rectus, quod celebratissimum et antiquissimum esse contendunt incolæ, unde Oulhecester dictum voluit. Et paulo post. Nunc autem e maximo oppido in exiguum rerum venalium mercatorem decrevit, sed fragmentis nudis celebratissimum.*

Aulcester

c *Ita et Harpsfeldius, et Martirol. Anglicanum. Piseus, alique 716, Godwinus 714, Wion 712, mortuum scribunt.*

d *Forte Idus legendum. In Epitaphio tamen infra, dicitur in Nonas mortuus.*

CAPUT IV.

Miracula post mortem.

Post ejus obitum, multa Deus miracula pro ipso operari dignatus est. Rusticus quidam partem terræ S. Egwini surripuit, et cum Judices sanxissent, ut certo die veniret, et terram illam suam esse juraret, pulverem de domo sua sumpsit, et a sotulares implevit, ut tute jurare posset, quod super terram suam paret. Cumque super reliquias Sancti Egwini juraturus manum porrigeret, ferro b falcastro, quod in manu gestabat, nescio quo casu in cerebro percussus, subito ad terram mortuus ruit, et vitam cum terra coram omnibus amisit.

Pejorare vultens, male moritur

u

b

20 Cum alius quidam terram S. Egwini invadens possideret, Judicem sententiæ decernerit, ut manu propria super reliquias S. Egwini jurando terram acquireret : erat enim vir ille grandævus, et barba proluxa barbatus. Assurgens ergo barbam propriam emcludit palmo, per istam, inquit, barbam mea est terra, et ego eam possidebo jure hereditario. Vix emiserat

Pejorans ad ejus reliquias barbam unxit.

emiserat verbum; et ecce totam barbam coram em-
ctis lapsam ita projecit ad terram, ac si apposita
esset, non naturaliter nata. Sic qui alienam terram
injuste invasit, jure cum ipsa terra barbam propriam
perdere meruit.

c
Ejus ope seda-
ta tempestas.

21 Londniensis Episcopus c Elwardus, cum in
mari orta tempestate maxima, naufragium pene pa-
teretur, invocato S. Egwini suffragio subito sedatur
tempestat, et tranquillitate mari reddita ad portum
optatum cum gaudio pervenit.

Mulo loquendi
facultas data.

22 Juvenis quidam a nativitate mutus pro salute
recuperanda Romam pergens, tribus annis ibi mansit.
Et ecce nocte quadam albis vestibus quidam in-
dutus sibi apparens, dixit: Redi festinus ad terram
tuam, et ad sepulcrum S. Egwini, si volueris, sani-
tatem consequeris. Quo cum pervenisset, solutis qui-
dem vinculis linguæ aperte loquendo verba protulit.

Frequentia
Sabbathis mi-
racula.

23 Ante Nortmannorum adventum in Angliam,
tanta miraculorum frequentia monasterium S. Eg-
wini illustravit, ut omni fere die Sabbati aliqua in-
firmitate vel molestia detentus gratam per S. Egwi-
num medelam æger quispiam reportare mereretur.

d

24 Monachus quidam d Coventrensis, nomine
Sperculphus, solitus erat monasterium S. Egwini in
Sanctorum festivitatibus frequentare, in orationibus
pernoctare. Is cum in quodam festo S. Egwini more
solito in ecclesia ejusdem Sancti nocturnas vigilias in
vigiliis et orationibus præoccuparet; admirabilem vi-
sionem oculis corporis videre meruit. Vidit enim
primo lumina divina virtute extincta, et ecclesiam
paulatim superna luce illustratam, et incredibili
fulgore irradiatam. Cunque ad hoc spectaculum ter-
ritus animum et oculos convertisset; conspexit pro-
cessionem maximam sanctorum spirituum advenien-
tem, in qua quidam pueri luminum portitores cum
candelabris præcedebant; dehinc ephēbi sequeban-
tur; post quos seniores veneranda canicie nitentes
secuti sunt: hi omnes albis stolis induti mirum spe-
taculum præbuerunt. Post hos quidam Pontificalibus
indutus advenit, quem dextra lævaque bini seniores
deducebant. Accedentes ergo ad altare S. Egwini
matutinas cantare cœperunt. Mira res! Missa inci-
pitur, ac mirabili dulcedine decantatur: qua com-
pleta, sicut intraverat totum illud collegium, e sicut
ante, procedendo egressum est.

Sancti ad al-
tare S. Egwi-
ni matutinas
et Missam ca-
nant.

e

25 Cum idem monachus quadam nocte in ecclesia
Dei genitricis in eodem monasterio, in illius festo vi-
gilans pernoctaret, jamis clausis, cum inæstimabili
claritate et decore conspexit simili modo processionem
venientem, Sanctumque Egwinum gloriosam
Dei genitricem Virginam Mariam deducentem. Per-
venientes igitur ad altare beatæ Virginis Mariæ, ve-
nerandus Pontifex Egwinus post matutinas hone-
stissime decantatas, Missarum solemniam exorsus est.
Monachus vero, qui hæc vidit, stupefactus intra se
dixit: Qui est hoc? num sensum perdidit? Nonne hic
quidam sunt, quos diu ex hac luce subtractos intel-
ligo? Et accedens secreto ad quemdam, quæ esset,
cui Missa decantaretur, inquit. Et ille: Tace; num
ignoras Dominum nostrum S. Egwinum beatæ Dei
genitricis et semper Virgini Mariæ sacrum mysterium
celebrantem? Itaque Missa completa duo Episcopi
cæli Reginam, dextra lævaque assumentes, eodem
ordine quo intraverant cum possessione regressi sunt.

Missam S. Eg-
winus mor-
tuus celebrans
apparet.

Falvastrum.

a De hac voce 8 Janu. in 2, vita S. Gudike, cap. 2, n. 8, lit. d.
b Explicat. hanc vocem S. Gregorius lib. 2, Dial. cap. 6. Quo-
dam vero die ei dari ferramentum jussit, quod ad falcia simi-
litudinem falcastrum vocatur, ut de loco quodam vepres abscein-
deret Græcus interpretes habet: οὐδ' ἄρ' οὖν ἐργαζέσθαι, ὅτι ἐπεχειρῶν
ὄνομαζέσθαι ἐπιτέθειται.
c Abiis Elwardus, abiis Alwordus dicitur, factus Abbas Eves-
hamensis an. 1014, sub Ethelredo Rege; inde Episcopus Londi-
nensis sub Cnutone Rege Obiit Kameseler an. 1014.
d Coventria, vel Conventria, in Warwickensi Comitatu urbs
ampla, et nitida. Monasterii, sive Prioratus, cujus hic monachus
fuisse utimur videtur cernuntur adhuc parietina. Id monialibus
tanquam edificavit, Leofriens Merciorum Comes, cujus in vita

S. Eduardi 3 Januarii frequens facta mentio, monarchis donavit,
mirificeque amplificavit, et ornavit.
e Ms. lib. vul. serialini.

FRAGMENTUM ALTERIUS VITÆ

a Franc. Godwino e mss. relatum.

Egwinus, regali ortus prosapia, Wigorniensis
patris, temporibus Adelredi et Kenredi Regum Mer-
ciorum fit Wigorniensis Episcopus. Unde paullo
post ejectus est. Romam profectus, a Papa (coram
quo Missas solemniter celebravit) Episcopatu resti-
tuatur. a

S. Egwini
prima iter
Roman.

u

2 Post reditum a Roma impetravit locum, qui
b Æthamne dicitur, et postea Eovesham a nomine
cujusdam bubulci (Eoves) B. Egwini, qui in silva
quadam porcam perditam et septenum fœtum pari-
turam, invenit. Ab illo igitur omine, locus Eovesham
dicitur, et monasterium nomen inde tulit. Sed primo
Ethelredus Rex dedit ei antiquum monasterium di-
ctum Fledanburch, quod Egwinus dedit Subregulo
provinciae c Huicees pro alio cœnobio, quod d Strad-
ford dicitur. Paullo post ab Oswardo Regis fratre
alias Edwinus terras obtinuit, videlicet 30, e mansas
apud Twiford. Post Kendred affinis Egwini dedit
ei 48, alias mansas in ambitu loci qui Cotham dici-
tur.

b
Varia illi do-
nata a piis
Principibus.

c d

e

3 Deinde Romam proficiscitur cum Offa et Ken-
redo ad impetranda pro monasterio suo privilegia.
Quibus impetratis, in Angliam f redierunt, et con-
gregata g synodo generali in loco qui Alne dicitur,
cui inter fuerunt Berthwaldus Cantuariensis et h
Wilfridus Eboracensis; donationes illæ omnes con-
firmatæ sunt, misso Wilfrido ad locum consecran-
dum. Quo facto Egwinus ibi Benedictinos monachos
constituit. Postea obiit in Calend. Januarii.

Secundum
iter Roma-
num.

f

g

h

EPITAPHIUM S. EGWINI.

Rupe sub hac vili tegitur vir summus: et urna
Clanditur angusta, quem subvelit alta per orbem
Veri fama volans. Genus hic spectabile duxit;
Et mores habuit præclaros, magnaque gessit:
Ecclesiam fecit, quam nunc dicunt Eovesham.
Ditavit terris, et multa nobilitavit
Libertate locum, qui regni jurat tenebat.
Omnimodam scripsit, subscripsit Curia Regis,
Et qui Romanam Sedem tunc Papa regebat
Confirmavit eam, proprio testante sigillo.
Vita migravit cum Solis per Capricornum
i Tertius ac decimus medians existeret ortus.

Sepelitur in monasterio quod extruxit. Temporibus
vero k Edgari Regis sub Abate Oswardo, ecclesia
de Eovesham, constructa ab Egwino, corruit. l

i

k

l

a Monet Godwinus, quædam hic in ms. vita interjici, quæ omi-
serit. b Cambrensis supra Eath-homme vocat.

c Forte Wicces legendum. Bedæ ætate Wigornicensis Comitatus
ineola Wiccii dicebantur, vel a sinuoso flumine (Sabrina) quod
accolum, inquit Cambrensis; est enim Wie Saxonice, seu Teuto-
nice, ut abbi diximus, sinus; vel a salinis, quos Wiches præci
Angli sua lingua nominarunt. Salinæ enim hic sunt nobilissimæ,
pluresque salis fontes sæpius reperti, qui tamen obstructi eo
quod cautum (ut antiquis schidis legitur) uno solummodo loco
sale excoqui, ut silvis sit prospectum.

Wiccii.

d Est nunc Strat-ford emporium non inægens ad Avonam,
vulgo Strat-ford upon Avon. Illic ne hoc cœnobium fuerit, un
potius in Strat-ford old in eodem Warwickensi Comitatu, hanc
nobis nunc impromptu est desuere.

Stratford.

e Est mansa, ut habetur in Quomastico Clementis Reneri,
tenura, vel tenementum, habitatio alicujus familie sub dominio
alicujus domini, seu feudi.

f Egwinus scilicet, ejusque comitatus, ut non Reges, ut supra
dictum est.

g Habitu fuit anno primo Osredi Regis Northumbria, et primo
aut secundo Kenredi Regis Merciorum, Synodus ad Nidum flu-
vium Northumbria, in causa S. Wilfridi, qui non integro post
quadriennio superstes fuit. Ast hæc Synodus in Alne loco, sito (ut
suspiciamus) circa Alenum flumen in Warwickensi ditone, hanc
prout Eoveshamnia, ut ex sup. 3, vita peioris patet. Pro hac
Synodo aliam confluxere recentiores. Loudini habitum ejusdem
visionum Egwini occasione, de cultu sacrarum imaginum, qui
tum

EX VARIIS.

*Simodus Londinensis de imaginibus an. 714 ficti-
ta.*

ton in Angliam inductus sit. Quod commentum solide Baronius refutat ad an. 714, quippe quod constat S. Augustinum atque Anglorum Apostolos, crucem argenteam, et Salvatoris imagine in tubula depictam præferentes, Litaniasque canentes in urbem regiam esse ingressos. Verum quæ causa cujus Signi ceterit, tunc hinc, tum ex Breui Constantini Papæ supra relato sat constat.

¶ Secundus hic est Wilfridus, quem sibi successorem, cum totius populi electione, ordinavit S. Johannes magni Wilfridi successor, et hieretici reliquam vitam privatus exegit. Obiit hic Wilfridus anno 713 secundum Westmonasteriensem. De eo ægimus 29 Aprilis. ¶ Hic est dies in Januarii.

¶ Chronicon Eveshamense: Res hujus monasterii miserrime distrahebantur, quoad usque S. Ethelwoldus, (de quo i. Aug.) jussu Regis Edgari et B. Dunstani hinc adveniens, Oswardum Abbatem hinc constituit, anno gratiæ 960, commendans ei terras et possessiones, quas Alchelmus (Præceps) Christi adversarius, post mortem Edwini (decimi octavi ab Egwino) Ahabitis abstulit.

¶ Subjecti Codrims: Hac ille, scilicet Brithwoldus; incuriose profecto, cum Brithwoldus an. 731 obierit, hæc rursus Ecclesiæ Eveshamensis duobus post seculis et quod excurrit, contigerit.

PRIVILEGIUM

KENREDI ET OFFÆ REGUM.

De rebus Eveshamensi cœnobio donatis,

Ex veteri ms. editum a Clem. Renero.

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti, Amen. Quoniam transeuntis quidem mundi vicissitudo quotidie per incrementa temporum crescendo deerescit, et ampliando minuitur, crescentibusque repentinis incursum ruinis, finis esse cunctis in proximo cernitur; ideo vanis ac transibilibus mansura cœlestis patriæ præmia mercanda sunt. Quapropter ego Kenredus, Dei dono Rex Merciorum, et ego Offa divina permissione orientaliū Anglorum Gubernator, pro redemptione animarum nostrarum, ac prædecessorum, et subsequentiū nostrorum salute, donamus et concedimus in loco, in quo B. Maria se venerabili viro Egwino Episcopo manifestavit in Houme, et præsentī libello confirmamus ad honorem et reverentiam ejusdem Dei genitricis, sexaginta sex mansas, ex dualibus partibus fluminis, quod vocatur Avona; tres videlicet quæ sunt in a Houme, b in Leuhevā unam, in Nortonā septem, in Offeham unam, in Lillintonā tredecim, in Adintonā unam, in Badesetia octo et dimidiā, in Bretfortonā duodecim, in Homburē duas et dimidiā, in Wilberesā septem, in Wikewadē tres, in Benigworth et in Hampton novem. Et ex c mea liberalitate, sicut dignum est, et regali munificentia, prenomīnatas mansas, ubi manifestatio habita fuisse refertur, cum cæteris partibus præassignatis regia liberalitate donamus, ac omnipotentī Deo et beatis Apostolis ejus Petro et Paulo in perpetuum liberas donamus; quatenus ibidem congregatio monachorum secundum regulam S. Benedicti possit instaurari et indesinenter Christo famulari. Ad majorem autem firmitudinem donationis nostræ, in notitiam tuam præsentium, quam in posterum succedentium venire volumus, quibus limitibus sacer locus, quem regia liberalitate donatum Deo contulimus, circumseptus includitur. Imprimis a Troyforde, etc. d Volumus insuper ac decernimus in nomine Domini, terram quinque e cassatorum, quæ Morton nuncupatur, eadem libertate in perpetuum gaudere: quam quidem terram ego Kenredus Rex Merciorum anno Dominicæ Incarnationis septingentesimo nono, cum jam una cum venerabili viro Egwino Apostolorum limina visitare dispoerem, inter quedam alia donaria ad fabricam monasterii construendi concessi eidem, et sub testimonio plurimū potentum meorum scripto confirmavi. Statuimus igitur in nomine Domini, et in virtute summi Dei præcipimus, tam viventibus quam Domini prædestinatione nobis in perpetuum succedentibus, ut hujus donationis statuta ad irritum deducere minime quispiam audeat. Si quis autem hoc nostræ

munificentie domum depravare vel minuere attulerit, deleatur nomen ejus de libro vite. Acta sunt hæc anno Dominicæ Incarnationis septingentesimo nono in ecclesia Salvatoris Lateranensi, confirmante Pontifice Romanæ Sedis Constantino, astantibus Regibus Angliæ Kenredo et Offa, rogante venerabili viro Egwino Episcopo cum pluribus Archiepiscopis et Episcopis, Principibus, ac Nobilibus diversarum provinciarum, cunctis clamantibus ac dicentibus: Nos hanc voluntatem ac regiam liberalitatem laudamus, donationibus ac libertati consentimus. † Ego Constantinus Romanæ Sedis Episcopus per hoc signum † sanctæ Crucis hæc donationes et libertatem confirmavi. † Ego Egwino humilis Episcopus confirmavi. † Ego Rex Kenredus corroboraui. † Ego Rex Offa consensī.

¶ Alii Homine vocant, ut ante dictum est.

¶ Pleraque horum locorum etiam nomen retinent, ut videtur est in Cambdeno et Spedo.

¶ Notat Benerus videri legendum mera.

¶ Fideletur aliquid a librario omissum.

¶ Cassatus, ut notat in Onomastico Benerus, est vasallus, seu mancipium.

*Subscriptio-
nes.*

PRIVILEGIUM S. EGWINI.

De rebus monasterio Evesham acquisitis.

Ego Egwinus Wicciorum humilis Episcopus, volo manifestare omnibus fidelibus Christi, qualiter per sancti Spiritus inspirationem, et per labores multarum et magnarum visionum, ostensum est mihi, quod ego primum unum locum ædificare deberem ad laudem et gloriam omnipotentis Dei, et S. Mariæ, omnium electorum Christi, et etiam mihi ad æternam retributionem. Cum igitur maxime florere in diebus Ethelredi Regis, expetii ab eo locum, qui Ham nuncupatur, in quo loco sancta et perpetua Virgo Maria primum cuidam pastori gregum, Eoves nuncupato, delinere etiam mihi cum duabus Virginibus, librum in manibus tenens, apparuit. Mundavi itaque locum, opusque inceptum Dei optimi laude b gratia ad finem perduxī. Volo igitur ostendere omni sequenti generationi, quas possessiones supradicto loco acquisivi, et ipsas terras ab omni exactione potestatum omnium ad quietavi, ipsaque adquietationem applicitis auctoritatibus et privilegiis, nec non et regalibus edictis confirmari feci: ut Fratres secundum regulam S. Benedicti, mihi Deo servientes, sine perturbatione vitam agerent. Nomina etiam villarum volo manifestare, quas omnes liberas et juste acquisitas, Deo et S. Mariæ obtuli.

¶ Itaque ab Athelredo Rege quoddam cœnobium, quod Flendaburch nominatur, obtinui, quod postea pro alio cœnobio, quod Streatforda nominatur, mutavi. Post parvum vero tempus a prædicti Regis fratre Oswardo viginti mansas, in loco qui Troyford appellatur, acquisivi. Postea vero succedente in regnum Kenredo, concessit et ipse mihi octoginta quatuor mansas super utrasque partes illius fluminis, quod Avona vocatur. Quidam autem adulescens, Atheriens nomine, octo mansas mihi concessit; et Walterus venerandus Sacerdos alias octo mihi mansas donavit. Sicque, Deo propitio, brevi tempore 120 mansas prædictæ Christi Ecclesiæ acquisivi, sicut scriptum est, et confirmatum in chartis Ecclesiæ, et in libro manifestatur terra et termini ejus, quem scripsit Brichtwaldus Episcopus, et dictavit præcepto Romani Pontificis, cum consensu Principum totius Angliæ. Hæc vero sunt nomina villarum, quas, ut supradictum est, acquisivi: Eovesham, Benyaguth, Hautan, Baddeseii, Wique, Hamburne, Bradfortun, Willersley, Withleay, Sanburne, Kinwartun, Saltford major et minor, Ambresley, Ulbeorii, Mortun, Buchtum, Melegaresbery, Tittlestomp. Snella major, Mayeldesbeurdy, Sildswick quoque.

Hæc

*Quare, et
que donavit
pii Reges:*

a b

c

*ad que mfi-
nem.*

d

e

*Apparuit n
Virginis.*

b

*Que a quibus
acquisivit
S. Egwinus.*

Has omnes terras, ut præfatus sum, liberas ab omni calumnia adquisivi et sanctæ Dei ecclesiæ obtuli.

3 Qui ergo locum, quem Apostolica dignitas et regia potestas, regia libertate donavit, et nos auctoritate Dei et sanctorum Apostolorum donamus, depravare, aut minuere, vel contaminare præsumperit, judicetur ante tribunal Christi, et nunquam in Christi veniat memoriam, nisi in hac vita pœnitens emendet. Qui vero servaverit, et adauxerit, benedictionibus repleatur. Fiat. Amen. Scripta est hæc charta anno Dominicæ Incarnationis 714. † Ego Eguvinus per

signum sanctæ crucis. † Ego c Kenredus Rex subscripsi. † Ego Offa per signum crucis confirmavi. † Ego Bricwaldus Archiepiscopus subscripsi. Ego Oswaldus frater Regis confirmavi.

EX VARIIS.

c

a *Videri possit hoc Privilegium idem quod in vita cap. 2 relatum est, sed utroque loco a librario mutatum, aut potius diversa occasione a Sancto datum. Hic fortassis est liber ille, quem de initiis sui monasterii edidisse scribitur.*

b *Videtur aliquid deesse.*

c *Hæc Regum subscriptiones, vel ex prioribus tabulis singularum donationum emptionumve huc translata, vel a librario scitolo addita; cum eo anno neuter istorum fuerit se Regem appellaturus, quippe qui pridem monachi essent.*

Subscriptio-
nes.

DE S. TATONE MONACHO.

AN. CHR.
DCCXXIX.
XI JANUARI.
S. Tatoni nati-
vitas.

In Samnio, non procul a Vulturni fluminis fonte monasterium est S. Vincentii, olim a Longobardorum Regibus multis præliis locupletatum cujus quondam florentissimi, sed sua ætate collapsæ meminit Leander in Samnio. In eo cœnobio S. Tato colitur XI Januarii, teste Philippo Ferrario in catalogo generali Sanctorum, et in catalogo SS. Italiæ; qui ex dicti cœnobii monumentis rjus actu breviter recenset.

fama sanctitatis vigeat, ut illum, quid sibi esset agendum, consulerent, sese conferunt: cujus persuasione in Samnium circa Vulturni annis ortum venientes, ibi in solitudine vitam asperrimam sub Paldonis majoris natu regimine, multis sibi sociis adjunctis ducunt. Mortuo Paldone Gregorio II, Pont. Max. Taso ætate minor in administratione subrogatur: cujus cum monachi austeritatem et severitatem non ferrent, Tatoneia in locum illius subrogant. Quæ res ad Pontificem delata improbat. Ipse autem Tato interim sanctitate conspicuus, in Idus Januarii, anno salutis DCCXXXIX obdormit in Domino. *Hæc Ferrarius. Colitur S. Paldo XI Octobris, S. Taso XI Decembris.*

Vita ex Fer-
rario.

2 Tato nobilis Beneventanus, ut Christo serviret, spretis omnibus, patria ac parentibus relictis, una cum Paldone, et Tasone fratribus, quibus erat idem propositum, peregrinationem suscepit. Ac primum in fines Marsorum ad Thomam Abbatem senem, cujus

NOT. 149.

VITA S. PAULINI PATRIARCHÆ AQUILEIENSIS.

Ex variis scriptoribus Ecclesiasticis collecta.

§ I. Patriarchatus Aquileienseis, Foro-Julii.

AN. CHR.
DCCCLIII.
XI JANUARI.

Aquileia urbs olim ampla ac frequens, parve maximarum Italiæ, (cujus antiquitatem libris sex descripsit Sabellius) ab ipsis Ecclesiæ incubulis Sede Episcopali est exornata, quam isthuc a S. Marco erectam, traditione magis quam antiquorum certo testimonio, constare asserit Baronius tom. 1, an. Ch. 43, num. 41. Postmodum qui ei præfuerunt Antistites, ante paullo quam Longobardi Italiam occuparent, Patriarchas more Græcorum et Orientalium, a suis fuisse appellatos, diximus VIII Januar. ad vitam B. Laurentii Justiniani num. 6 in prolegom. Horum catalogum ex Onuphrio, Sigonio, Sabellico, Candido, Leandro, profert Claudius Robertus in appendice ad Gallium Christianam, et monet hos Patriarchas a civitatis auctoribus aliquando dici Foro-Juliienses. Ejus appellationis hæc, quam dicemus, origo fuit.

Elias præficitur. Huic, ut idem scribit cap. 20, nolentia tria capitula Chalcedonensis synodi suscipere, Pelagius Papa epistolam satis utilem misit, quam B. Gregorius cum esset adhuc Diaconus conscripsit. Eadem paullo fusius Sabellius lib. 4 de Aquileia vetustate, qui hæc ad Severum Patriarcham Eliæ successorem ab aliis refertur testatur. At non in eo situm Eliæ schisma fuit, quod tria capitula nollet suscipere, sed quod ea mordicus contra Ecclesiæ Catholicæ sententiam tueretur.

3 Post Severi obitum duo Patriarchæ fuerunt, inquit Sigonius lib. 2 de regno Italiæ ad annum Christi 603, unus qui Aquileiam, alter qui Gradum insedit. Huic instituto causam attulere Longobardi. Gisulfus enim Dux Forojuliensis, Christiana religione suscepta, vetus ditioni suæ dignitatis hujus fastigium quærens, sacros honores novo exemplo distribuere ausus, Joannem Abbatem per Clerum Aquileienseis Ecclesiæ designandum Patriarcham curavit. Contra vero Candianum Clerus Gradensis elegit. Dissidio perniciosi in futurum exempli oborto, res Romam delata: Pontifex Joanne rejecto Candianum probavit, eumque pallio exornavit. Neque eo secius Gisulfus suum Patriarcham retinuit. Hinc ipsarum Ecclesiarum divisio consecuta. Aquileiensi omnes Episcopi paruerunt, qui in continenti Venetia, quæ erat Longobardorum, sederunt; Gradensi, ii qui æstuarium atque Istriam, Imperatorem respicientia, tenuerunt. *Hæc Sigonius; quæ brevius Paulus Diaconus lib. 4, cap. 34. His diebus defuncto Severo Patriarcha ordinatur Joannes Abbas Patriarcha in Aquileia vetere, cum consensu Regis, et Gisulfi Ducis. In Grados quoque ordinatus est Romanus Candidianus Antistes. Rursum mense Novembrio et Decembrio stella Cometes apparuit. Candidiano quoque defuncto, apud Grados ordinatur*

Duo deinceps,
in Grado, et
Aquileia.

Patriarchæ
Aquileienses.

2 De Pannonia, inquit Paulus Diaconus lib. 2, cap. 7, egressi sunt Longobardi mense Aprili per Indictionem primam, alio die post sanctum Pascha, cujus festivitas eo anno juxta calculi rationem ipsis kalendis Aprilibus fuit, cum jam a Domini incarnatione anni quingenti sexaginta octo essent evoluti: aut potius evolverentur. Aquileiensi civitati, ait idem cap. 10 ejusque populis B. Paulus Patriarcha præerat: qui Langobardorum barbariem metuens, ex Aquileia ad Grados insulam confugit, secumque omnem suæ thesaurum Ecclesiæ deportavit. *Hic Paulus, ab Onufrio in Chronico Ecclesiastico, et in Claudii Roberti catalogo Paulinus I dicitur. Itaque Paulinus II est is de quo agimus. Paulo, sive Paulino I successit Probinus, qui Ecclesiam unum rexit annum, ut Paulus Diaconus lib. 3, cap. 14. Post eadem Ecclesiæ Sacerdos*

In Gradum
insulam mi-
grant.

EA VARIIS.

Patriarcha Epiphanius, qui fuerat Príncipe Notariorum, ab Episcopis qui erant sub Romanis : et ex illo tempore ceperunt duo esse Patriarchæ.

4 *Eandem fere ex Pio Pontifice Sabellius, qui lib. 5 de Joannis successoribus ita scribit* : Successerat Joanni Aquileiensi Ecclesie Antistiti, de quo proximo libro mentionem fecimus, Marcianus; post quem, usque ad Calisti tempora. Antistes septem interfere. His sedentibus pene nihil memoria dignum (quod ad ipsam Ecclesiam attinet) actum est. Calistus autem, qui in Sereni demortui locum (is enim illorum septem novissimus fuit) surrogatus est, quum ingenti vir animo esset, utpote qui non humili fortuna, sed loco clarissimo natus esset, ægerrime ferebat Patriarchicam Sedem obscuro loco esse. Nam ab Helia Patriarcha ad eam diem (anni ferme centum intererant) Cromone fœuerat : quum interim Longobardorum Duces Episcopum sibi Foro-Juliensem creassent, qui in luce hominum frequentique nobilium cœtu constitutus, præstantioris fortunæ, quam Patriarcha, esse videbatur. Commotus rei indignitate Calistus, quod quispiam suæ diœcesis Antistes se dignior haberetur, Amorem Episcopum, qui Federico successit (sed alibi Fidentium, pro Federico, legimus) Foro-Julio expulit; quo ipse cum Patriarchica Sede paulo post migravit, atque ubi domus Amatoris fuerat, sibi et successoribus egregias ædes pro loci conditione erexit.

Aquileiense
Cormonibus
degit.

Magrat For-
rum-Julii.

5 *Clarius Paulus Diaconus lib. 6, cap. 51.* Gravis sane per idem tempus inter Pemnonem Ducem et Calistum Patriarcham discordiæ rixa surrexit. Causa autem hujus discordiæ ista fuit. Adveniens anteriore tempore Fidentius Episcopus de castro Juliensi, cum voluntate superiorum Ducum, intra Foro-Juliani castrî muros habitavit, ubique sui Episcopatus sedem statuit. Quo vita decedente, Amator in ejus loco ordinatus est. Usque ad eundem enim diem superiores Patriarchæ, quia in Aquileia propter Romanorum incursionem habitare minime poterant, Sedem non in Foro-Julii, sed in Cormones habebant. Quod Calisto, qui erat nobilitate conspicuus, satis displicuit, ut in ejus diœcesi eum Duce et Langobardis habitaret Episcopus, et ipse tantum vulgo sociatus vitam duceret. Quid plura? Contra eundem Amatorem Episcopum egit, eumque de Foro-Julii expulit, atque in illius domo sibi habitationem statuit.

Inde Foro-Julii
Patriarcha di-
ctus.

6 *Inde factum, ut Aquileienses Patriarchæ, quod Foro-Julii domicilium fuisse, Foro-Julienfes dice-
rentur. Est vero Forum-Julii, vel Forum-Julium, Ptolemæo φόρον Ἰουλιῶν κελωσία, Carnorum civitas ad Natisonem fluvium, quæ vulgo Civald di Friuli, vel cividad di Friuli dicitur; nam et ipsa nunc regio Forum-Julii appellatur. De civitate Paulus Diaconus lib. 2, cap. 14.* Hujus Venetiæ Aquileia civitas exitit caput, pro qua nunc Forum-Julii. Ergo Cormonibus (castrum est, sive oppidum, inter Forum-Julii et Gradiscam, vulgo Cormons) Forum-Julii migravit Patriarchæ : nunc Utini commoratur, sive Vedini. Juliense castrum, cujus Episcopum Fidentium refert Poulus, fuit fortassis Julium Carnicum, olim celebre oppidum, cujus nunc exigua supersunt vestigia, cum vulgari nomine Zuglio.

Quando sede-
rit S. Pauli-
nus.

7 Callisto, de quo jam diximus, Signaldus successit; huic S. Paulinus II, cujus primordia refert Onuphrius ad annum Chr. 776, atque annos omnino xxv, vult præsedisse. Sub eo Episcoporum contubernium Foro-Julium municipium Metropolim Aquileiensem, veneranter coæservatum convenisse legitur in Foro-Julien-
sis, sub ipso Paulino habiti, Concilii actis, de quibus infra.

§ II. Doctrina. Familiaritas cum Carolo Magno et Alcuino Flacco.

Acta S. Paulini ex monumentis Ecclesie Aquileiensi a Ferrario collecta, citandaque inferius, declarant eum

ob vite probitatem et doctrinam ad Patriarchatum fuisse assumptum. *De doctrina primum, tum de vite probitate agemus. Illam ostendunt quæ apud Carolum Magnum præclare gessit; quippe qui rebus illius, non in Italia solum, verum in Gallia et Germania, componendis præfuerit. Certe variis synodalibus conventibus sub Carolo coactis plurimum interfuisse se, ipse profertur in Concilio Foro-Julienfi non sine querela, qui suæ interim provinciæ, quam optabat, adhibere curam non potuerit. Verum illustris eruditionis ejus testimonium vel ipsa sunt celebrata ab eo Concilia, editique de rebus divinis commentarii. Baronius tom. 9, Annal. Eccles. on. Ch. 802, nu. 12 ait, antequam Patriarcha fieret, fuisse litterarum politiorum professorem, quod in Caroli Magno diplomate dicitur artis Grammaticæ Magister. Ipsum diploma domus ex Baronio, quod, quantum eum tum coluerit Carolus, ostendat.*

Ob doctrinam
carus Carolo
Magno.

Insignis
Grammaticus.

9 Carolus Dei gratia Rex Francorum et Longobardorum, et Patricius Romanorum, omnibus Episcopis, Abbatibus, Ducibus, Comitibus, Castellis, vel omnibus fidelibus nostris presentibus et futuris. Merito quidem a nobis sublevantur muneribus, qui nostris fideliter obsequiis famulantur. Et ideo si petitiones eorum, pro quibus nostras pulsaverint aures, ad effectum perducimus, regiam consuetudinem exercemus, atque illorum animum nobis deserviendo provocamus. Igitur notum sit omnium vestrum magnitudini, qualiter cedimus et donamus a nobis viro valde venerabili Paulino artis Grammaticæ Magistro, hoc est, res quondam et facultates quæ fuerunt Wandandii, filii quondam Mimoni de Laberiano, quæ ad nostrum devenerunt palatium, pro eo quod in campo cum Forticauso inimico nostro a nostris fidelibus fuerit interfectus; casa videlicet in Laberiano cum omni integritate et soliditate sua, id est, cum terris, domibus, ædificiis, ac colaliis, mancipiis, cisis, masaritiis, cum servis, et aldionibus, vineis silvis, campis, pratis, pascuis, aquis, aquarumve decurribus, mobilibus et immobilibus, omnia et ex omnibus, quantumcumque prædictus Wandandius illi aut alicubi habere visus fuit, tam ex domo Regum aut Judicium, seu de comparato, aut de quolibet adtracto, prædicto Paulino a die præsentis tradimus atque cedimus perpetualiter ad possidendum, ita ut ab hac die prædictus Paulinus suprascriptis de rebus quieto ordine teneat et possideat; et quidquid exinde facere voluerit, liberum in omnibus perferatur arbitrium. Præcipientes ergo juberimus, ut nullus quamlibet de fidelibus aut successoribus nostris, prædicto Paulino de jam dictis rebus ullo inquam tempore inquietare, aut calumniâ generare præsumat : sed omni tempore ex dono largitatis nostræ ipsas res jure proprietario valeat possidere firmissimo. Et ut hæc præceptio firmiter habeatur, vel nostris vel futuris temporibus melius conservetur; manu propria in æternum decrevimus roborare, ac de amulo nostro jussimus sigillare. Data xv Kal. Julii, anno octavo regni nostri, et Loreia civitate, in Dei nomine feliciter. *Hactenus diploma datum an. Christ. 773, quo ipse Carolus, inquit Baronius, adversus Desiderium in Italiam venit. De Carolo plura xxvii Januarii.*

10 *Donationum a Carolo Magno factarum S. Paulino jam Patriarchæ meminit Sabellius de vetustate Aquileiæ lib. 5.* Paulinus autem, inquit, Aquileiensi Antistes præclara quædam ab eodem Carolo obtinuit privilegia, quibus res Ecclesie non mediocriter aucta est.

11 *Præter hanc apud Carolum notitiam, fuit magna illi cum Alcuino ipsius Caroli Magistro animorum conjunctio, forsân ex utriusque in litteras politiores affectu ac studio. Eum ipse manifestat Alcuinus ep. 62.* Quando mihi Ausonia nobilitatis pagina optati prosperitatem ostendet amici? ut videam si aliqua federatæ in Christo amicitie in illius pectore maneat memoria : si Albini sui nomen stylo caritatis in cordis arcano reconditum

Donatio Caro-
li Magi
Paulino facta,
ante Episco-
patum,

in Episcopatu.

Amicitia Pauli-
ni cum Al-
cuino.

reconditum habeat, sicut suavissimum Paulini Patris nomen perpetua dilectione in corde filii æternis viget litteris inscriptum. *Et mox acceptis ab eo litteris erumpit in gaudium, et* Si quid, ait, pleno caritatis modio superaddi potuisset, cumularem utique pristinam dilectionis plenitudinem novæ abundantia lætitiæ. *Inscribitur hæc epistola ad quemdam, sed Paulinum suggerit ad marginem in editione an. 1617. Quercetanus. Ausonium, seu Italum, eundem appellat poemate 212, in quo et sacrorum ejus carminum meminit:*

Tingne tuos calamos caritas in gurgite Christi,
Atque meum pectus imple cælestibus odis;
Ut dignas valeam Paulino dicere grates,
Mellifluis nostras Musis qui impleverat aures,
Et memor unanimi longum post tempus amici
Carminibus sacris repetens: Albine valetō.
Quam festiva dies fuerat cum pagina nobis
Lacta fuit titulis optatæ inscripta salutis!
Omnia dicta mihi caritatis melle manabant:
Quo se devertit lætus relegendis ocellus
Cernit ubique suæ semper nova gaudia mentis:
Maxime jam gaudens in prosperitate paterna,
Quem Deus æterno conservet tempore sanum.
O lux Ausoniæ patriæ, decus, inclytus auctor,
Justitiæ cultor, sacræ pietatis amator,
Te mea mens ardet sacris conscripta catenis,
Diligit, exquirat, complectitur, adtrahit, ambit,
Pectoris æterna secumque recondet in arca.

Nocturnum ejus a Walafrido laudat.

12 *Walafridus Strabo hymnos ab eo sacros compositos refert lib. de rebus Ecclesiasticis cap. 25. Traditur siquidem Paulinum Foro-Juliensem Patriarcham sæpius, et maxime in privatis Missis, circa immolationem Sacramentorum, hymnos vel ab aliis vel a se compositos celebrasse. Ego vero crediderim tantum tantæque scientiæ virum hoc nec sine auctoritate, nec sine rationis ponderatione fecisse. Hæc Strabo.*

§ III. *Eximia ejus in Deum pietas, studium orationis.*

Quanta fuerit Paulinus vitæ probitate eximia ejus in Deum pietas docet studiumque orationis. Sacrificiis illius precibusque plurimum confusus Alcuinus est. *Liquet ex epistolis ejus 73 et 113. Illam, una cum epistola 72, ad Leonem III, Papam detulit Angilbertus Abbas S. Richarii. Earum mentio fit in Syntagmate Pauli Petavii de Nithardo Caroli Magni nepote apud Andream du Chesne tom. 2, Historiæ Francorum scriptorum his verbis: Tum vero detulit Angilbertus et Alcuini litteras ad Leonem III, et Paulinum Aquileiensem Patriarcham. In altera, ejus inscriptio est, Paulino sanctissimo Patriarchæ Levita Alcuinus salutem, ita legitur: Si nomen Paulini mei non in cera, quæ deleri potest, scripsi; ne quæso obliviscaris in tuis sanctis orationibus nomen amici tui Albini, sed in aliquo memoriæ gazo phylacio reconde illud, et profer eo tempore opportuno, quo panem et vinum in substantiam corporis et sanguinis Christi consecraveris. Diu dilectionis tuæ expectavi pronissa, hoc est vivificæ crucis, vel aliarum reliquiarum patrocinia. Noli me obsecro tanto fraudare munere. Et epist. 95, scribit, se in portitoris dextram posuisse indiculum, pro filiæ suæ Liutgardis feminae religiosæ ac Deo devotæ causa. Nam illa sanctitati tuæ duas direxit armillas auri obryzi, pensantes xxiv denarios minus de nova moneta Regis quam libram plenam; ut orares pro ea cum Sacerdotibus tuis, quatenus divina clementia dies suos disposuisset in salutem animæ suæ, et sanctæ suæ exaltationem Ecclesiæ. Ego, de tua indubius fide, suasi ut faceret. Tu vero Pater sancte, mei et illius memor ubique, in Christi caritate valetō.*

Alcuinus ejus se sacrificiis commendat

item alius.

14 *Et epist. 94, ita Aerico Duci scribit: Plura tibi*

venerande de Christianæ pietatis observatione forte scripsissem, si tibi doctor egregius, et pius cælestis vitæ præceptor, Paulinus meus præsto non esset: de cujus corde emanat fons viventis aquæ, in vitam salientis æternam. Illum habeas tibi salutis æternæ conciliatorem, ne alicubi tuæ conversationis pes impingat, sed recto itinere currens, divina donante gratia, ad perpetuæ portæ vitæ pervenire mereatur. *Eodem poemate 214, repetit:*

EX VARIIS.

Ejus pietatem ideam laudat.

O Pauline Pater, Pastor, Patriarcha, Sacerdos,
Pars animæ melior, nostræ pars inclyta vitæ;
Sis memor Albini, sacris altaribus adstans,
Et dulces inter lacrymas super ora fluentes,
Dic: Miserere Deus nostro clementer amico,
Criminibusque suis veniam largire benignus:
Ut te cum Sanctis liceat laudare per ævum.
Omnipotens Patris virtus, sapientia Christus,
Obsecro te supplex toto de pectore pauper,
Ut tua conservet Paulinum dextera semper,
Protegat atque regat, virtutum floribus ornet.
Tuque Maria Dei genitrix sanctissima Virgo,
Prospera cuncta meo Paulino posce, precamur:
Ut vigeat, valeat Christi repletus amore.
Vos quoque cara simul Sanctorum turba Tonanti,
Qui bibulas proni monitis cælestibus aures
Ecclesiæ Patres habuistis semper apertas,
Et nunc cum Christo cælestia regna tenetis;
Fundite, proque mei Paulini, posco, salute
Cum pietate preces summo super omnia Regi,
Ut vigeat, valeat Christi præcepta secutus.
Et vos Ecclesiæ... sanctissima proles,
In commune prece, prostrato corpore sanus,
Angelici faciem caram Paulini habeatis in ævum,
Illius et vitam precibus commendite Christo,
Ut vigeat, valeat longævo tempore sanus.
Angelici faciem cœtus qui cernitis almam
Perpetui Patris cælesti in culmine semper,
Expansis manibus humili sed pectore posco,
Vos quoque Paulinum precibus defendite vestris,
Ut gaudens regnet vestro sociatus honori,
Æternisque Dei vobiscum laudibus adsit.
Regna beata tenens felix sine fine polorum.
Hos rogo versiculos habeas, Pater optime, tecum,
Ut tua mens memoret lato pro carmine nutam.
Sit tibi Christus amor, virtus, decus, omnia Christus.
Sit via, vita, salus, spes, laus, et gloria perpes:
Semper in ore sonet, maneatque in pectore semper:
Ut tibi cum Sanctis tribuat cælestia regna:
Qua memor esto tui nati, te posco per illum
Qui te perpetuam cæli deducat in aulam.
Et nunc et semper, mi mi Pauline, valetō.
Carminis hic finem lacrymis faciemus amatis,
Sed nunquam sacri finem faciemus amoris.

Iterum se ejus precibus et lacrymis commendat.

Vicissim ei bene precatur.

§ IV. *Conciones. Fides propagata.*

In citata ante paullo epistola 113, ita Paulini in concionibus zelum deprædicat Alcuinus: Si quid nostra petitio apud vos valeat, et tua semper apud Deum valeat petitio, qui te in tam sublimi statuit gradu, ubi ejusdem Dei Domini nostri Jesu Christi effectus... Vide quam sublime est hoc nomen. Contende meritis esse, quod nomine vocaris, Clama, nec cesses; exalta, quasi tuba, vocem tuam. Sit guttur tuum tuba Dei. Prædica importune, opportune. Tu gallus in prædicatione, succinctus in castitate: tu aries in veritate fortissimus, cui nullus Regum resistere poterit. Tu lucerna super candelabrum in domo Dei. Tua lingua cælum claudit et aperit: aperit primum per prædicationis devotionem. Ad exemplum Christi recurre, qui per civitates, castella, vicus, villas evangelizando iter agebat: etiam et domus publicanorum, vel peccatorum, propter occasionem prædicationis, non abhorruit intrare. Spes præmii solatium sit laboris.

Alcuinus hærtatur cum ad opus Evangelii

Quid

Ex variis.

Quid facio insipiens ego contra Philosophicum proverbium, ligna in silvam ferens, stillicidiis flumina irrigans? Modulum meum extuli figuræ. Obsecro per ejus amorem, qui duo minuta viduæ donis divitum præferebat. Caritas omnia suffert, in qua qui manet in Deo manet, quia Deus caritas est.

Fertur Corinthis prædicasse.

16 *Hæc ejus prædicatione Evangelicæ Carinthis populos, et nationes finitimas ad fidem Christi perductas, ex antiquis monumentis docet Ferrarius. Idemne Avaris fidem Christi unumtulerit, dubium, cum in aula Caroli Magni ad id munus obeundum vel destinationem, vel certe maxime ideneum fuisse habitum, conjicimus ex epistola 112 Alcuini ad S. Paulinum: Forte, inquit, et harum lector literarum talem se memorat, qualem me agnoscit in illis, et maxime tu, Pater sancte, de cujus corde fons vitæ emanat, caritas, et flumina de ventre ejus fluent aquæ vivæ. Et qui hæc in consolationem spei nostræ promisit, tui est inhabitator pectoris, qui est virtus sapientia Dei, in cujus potentia et gratia mirabiliter de Avarorum genere triumphatum est: quorum Missi ad domum Regem directi subjectionem pacificam et Christianitatis fidem promittentes. Et si hoc, divina eos præveniente gratia verum est: quis se servorum Dei tam pio et laudabili labori subtrahere debet, ut diaboli diruatur sævitia, et Christi Domini crescat servitium? Sed quam plurimum in te, Pater optime, oculi respiciunt, quid vestra veneranda sanctitas facere velit. Quia et vicinitas locorum tibi competit, et sapientiæ decus suppetit, et auctoritatis excellentia tibi appetit, et cuncta conveniunt, quæ tali operi necessaria esse videntur. Ideo meæ parvitatibus curiositas propterea hujus sanctæ rei desiderat veritatem, et tunc consilium deposcit prudentiæ: vel quid exinde agere tam bona voluntas deliberatum habeat, agnoscere flagitat. Opus enim arduum est, sed, ipsa attestante veritate: Omnia sciimus esse possibilia credenti. Et qui de persecutore fecit prædicatorem, et de stercore erigit pauperem, ut sedeat cum Principibus, ipse potest de arida cordis mei caute rivulus vivi fontis et in vitam salientis, producere æternam: quanto magis de vestro pectore abundantissima flumina Gehonica, fluentia per totam Niloticæ ruris latitudinem ad fecundandos diversi generis flores, diffundere valet? Audiatur obsecro, per te, unanimis tuæ caritatis filius, quid paterna prævideat agendum prudentia. Certissimum itaque consilium salutis per os illius sperari debet, cujus pectoris septiformis consilii inhabitator dignoscitur.*

17 *De Avaris alibi sæpe. In Annalibus Francorum MSS. qui penes nos sunt (consentiant a Du Chesne editi tom. 2 Historiæ Francorum scriptoribus Annales sed anno uno serius narrant) dicuntur an. Ch. 795 ad Carolum Magnum venisse Missi Thudun, qui in gente et regno Avarorum magnam potestatem habebat. Qui dixerunt, quod ibi Thudun cum terra et populo suo se Regi dedere vellet, et ejus ordinatione Christianam fidem suscipere vellet. Et anno sequenti 796: Thudun, secundum pollicitationem suam cum magna parte Avarorum ad Regem venit, se cum populo suo et patria Regi dedit, et ipse et populus baptizatus est, et honorifice muneribus dotati redierunt. Et anno 797, Legati gentis Avarorum cum muneribus magnis venerunt. Eadem memorant Annotes Fuldenses de Hunnis. Et certe Paulus Diaconus lib. 2, cap. 10, Hunni qui et Avars, inquit. Relatum Alcuini epistolam post priorem legationem fuisse scriptam, facile hinc quis intelligit.*

§ V. *Hereses oppugnate, celebrata Concilia, libri editi.*

Concilium Foro-Julianense an. 791.

Gemina Dei Ecclesiarum eo tempore hæresis turbabat: una in Oriente de processione Spiritus sancti; in Occidente de Verbi Incarnatione altera. Spiritum sanctum Græci quidam a solo Patre docebant procedere; Christum

assererebatur Elipandus Toletanus, Episcopus in Hispania, cumque eo Felix Urgelitanus, secundum naturam quidem divinam Dei filium esse naturalem, secundum humanum vero adoptivum; adeoque Nestorii tanto ante extinctum dogma quodammodo suscitabant. Utrique malo remedium admovit Paulinus in Concilio provinciali colloquio Februario-Julii anno regni Caroli 23, Christi 791, coegit. Ibi scipsum damnata rursus jugulata hæresis est, docente Patriarcha Patrem et Filium unum esse principium processionis Spiritus sancti. Eam universæ Ecclesiæ a S. Leonis Magni temporibus sententiam fuisse. Ibi Elipandi et Felicis solidissime confutata, explosa, proscripta novitas. Symbola fidei Nicænum et Constantinopolitanum utrique hæresi opposita, Actisque synodice inserta.

19 *Anno sequenti 792, Concilium Ratisponæ collectum in palatio Regis, ubi Felix Urgelitanus errasse convictus, ad præsentiam Hadriani Pontificis Romanus missus, ubi etiam coram ipso in basilica S. Petri Apostoli hæresim confessus est, atque abdicavit. Ita Annales Francorum editi, at ms. codex noster: In Reganesburg hæresis Felicianæ primo ibi condemnata est, quem Angilbertus in præsentiam Hadriani Apostolici adduxit, et confessione facta suam hæresim iterum abdicavit.*

20 *Anno 794, Pascha celebratum est, ut idem habet ms. codex, in Francofurt, ibique congregata est synodus magna Episcoporum Galliarum, Germaniarum, Italorum, in præsentia jam fati Principis, et Missorum Domini Apostolici Adriani, quorum nomina hæc sunt, Theophylactus et Stephanus Episcopi. Ibi tertio condemnata est hæresis Felicianæ: quam damnationem per auctoritatem sanctorum Patrum in libro conscripserunt, quem librum omnes Sacerdotes manibus propriis subscripserunt. Extant præter canones Concilii epistola Adriani Papæ, Libellus Episcoporum Italici, Synodica Episcoporum Gallici et Germanici nomine, Caroli Magni Regis Epistola, omnia ad Episcopos Hispaniæ missa. Nupiam apposita sunt subscriptiones. Libellum ab ipso Paulino peculiariter esse compositum, ut qui eruditione ceteris præstaret, licet ex ipsis ejus verbis colligere: Quapropter ego Paulinus, inquit, licet indignus peccator, omniumque servorum Domini ultimus servus, Aquilegiensis Sedis Hesperis oris accinctæ, cui Deo auctore deservio, nomine, non merito Præsul, una cum reverendissimo et omni honore digno, Petro Mediolanensis Sedis Archiepiscopo, cunctisque cum collegis fratribus, et consacerdotibus nostris, Liguriæ, Austriæ, Hesperia, Æmiliae Catholicarum Ecclesiarum venerandis Præsulibus, juxta exilem intelligentiæ nostræ tenuitatem, sancto perdoctore Spiritu, corde, lingua, stylo contra eorum vesanias, qui rectæ fidei sunt adversarii, respondere non formido: cum sit sancta et universalis Ecclesia super firmam nihilominus immobiliter fundata petram, et portæ inferi nequeant prævalere adversus eam. De eodem Libello in epistola sua Carolus: Deinde secundo loco, quid Ecclesiastici Doctores et Sacerdotes Ecclesiarum Christi de propinquis oribus Italiae partibus, cum Petro Mediolanensi Archiepiscopo, et Paulino Foro-Julianensi vel Aquileiensi Patriarcha, viris in Domino valde venerabilibus, intelligi vel firmiter credi voluissent, suis propriis responsionibus, exaratum posuimus libellum, quia ipsi quoque præsentibus nostro Synodali conventui adfuerunt.*

21 *Hæc hic Paulini zelus stetit. Tres alios contra Paulini scripturæ Felicianam hæresim libros composuit (adjecta in fine præfata). Regula fidei metro scripta) quos et ipsi Carolo Magno dedicavit, ac ut ejus imperiis urgentibus ad manus peritissimi Oratoris sui Albini deferrentur, obsecravit in epistola ad Carolum Regem, cujus fragmentum superest. Et tunc Alcuinus cum impositis a Carolo Rege illius refutandæ hæresis provinciam suscepisset, adjuutores sibi in defensione fidei Catholicæ dari postulavit,*

Concilium Ratisponense 792.

Concilium Francofurtense 794

Libellus manuscriptor a Paulino, ceterorum nomine.

larit, Paulinum Patriarcham Aquileiensem, Richbodium et Theodulphum Episcopos, aliosque celebres Doctores ac Magistros, ut ipse testatur *epist. 4, et 8, ad Carolum. Hos S. Paulini libellos, cum antehac lucem non vidissent, Andreas Quercetanus una cum Alcuini operibus edidit; et septem alios libros, qui sub S. Paulini nomine adversus eundem Felicem ferebuntur, ostendit Alcuini verum esse ac germanum factum. Luculentum de S. Paulini in Concilio auctoritate et libris scriptis, extat testimonium apud continuatorem Pauli Warnefridi de historia Longobardorum. Anno DCXCIV. In Galliis, in loco qui Franconofurth dicitur, adversus Elifandum Hispaniarum Toletanae Sedis Episcopum, et Felicem ejus socium, magna Synodus congregata est. Hi asserebant Dei filium adoptivum, non proprium esse. Quam haeresim viri sanctissimi Paulinus Aquilegiensis Patriarcha, et Petrus Mediolanensis Archiepiscopus, seu Alcuinus insulae Britanniae Archidiaconus, cum caeteris Episcopis, divinarum Scripturarum adsertionibus destruentes, proprium eum, et non adoptivum dici sanxerunt. Contra quam haeresim Leo tertius Papa congregatae Romae Synodo, multis eam Evangeliorum et sanctorum Patrum testimoniis in perpetuum damnavit. Nam et Paulinus, vir mirae scientiae Patriarcha, adversus hanc nefandissimam haeresim tres libros luculento sermone composuit.*

Laudata ab Alcuino.

22 *De his Alcuinus epist. 81, ad Sanctum Paulinum sic scribit*: Cum beatitudinis vestrae litteras omni favo dulciores intueri mereor, nonne videor mihi inter varios Paradisi flores totus conversari, et avida desiderii mei dextera spiritales exinde capere fructus? Quanto magis cum sacratissimae fidei vestrae Libellum recensui, Catholicae pacis puritate ornatum, eloquentiae venustate jocundissimum, sensuum veritate firmissimum, totius animi mei habenas in laetitiam laxavi! Ubi de uno lucidissimo et saluberrimo Paradisi fonte, quatuor virtutum flumina, non solum Ansoniae fertilitatis prata, sed totius Ecclesiasticae Latinitatis rura irrigare consexi. Ubi et aurivomos spiritalium sensuum gurgites gemmis scholasticae urbanitatis abundare intellexi. Quam plurimis vero profuturum, et pernecessarium fecistis opus, in Catholicae fidei taxatione, quod diu optavi, et saepius Domino Regi suasi, ut Symbolum Catholicae fidei planissimis sensibus, et sermonibus luculentissimis in unam congregaretur chartulam; et per singulas Episcopali regiminum parochias omnibus daretur Presbyteris legenda, memoriaeque commendanda: quatenus licet lingua diversa loqueretur, una tamen fides ubique resonaret. Ecce, quod in ea optavit humilitas, vestra implevit sublimitas. Habet apud salutis nostrae auctorem, perpetuam scilicet et hujus bonae voluntatis mercedem: et hujus perfecti operis apud homines laudem. Semper ferventissima caritas vestra castra perpetui Regis undique invictissimis fidei clypeis munit: ne antiqui hostis versutia, aliqua ex parte aditum suae nequitiae invenire valeat.

Variæ ejusdem laudes.

23 *Et post pauca*: Tu vero vir Apostolice, hac armatus potestate, viriliter pugna, fortiter vince, ut feliciter regnes cum Christo. Heu prohi dolor! multi solent desuper contextam Christi tunicam haereticis scindere unguibus, et in pace Ecclesiae facere, quod milites in passione Christi non ausi sunt facere. Quapropter venerande Pater et doctissime athleta, et dulcissime Doctor, simus semper in castris Christi commanipulares, et in una acie, sub vexillo sanctae Crucis concordii consilio et virtute praeliantes, ut suos adversarios per nos vincat, qui vinci non potest. *Ac tandem sub finem*: Tuum est, o Pastor electe gregis, et custos portarum civitatis Dei, qui clavem scientiae potente dextera tenes, et quinque lapides limpidissimos lava recondis, blasphemantes exercitum Dei viventis Philistaeos in superbissimo Goliath uno ve-

ritatis ictu totos contere. Nostrum est elevatis cum Moysae manibus in caelum, humilitatis precibus te adjuvare, et spectare cum David in munitissima civitatis turri, donec speculator ex alto culminis fastigio clamitans, nobis tuam adnuntiet victoriam. Ad te omnium aspiciunt oculi, aliquid de tuo affluentissimo eloquio caeleste desiderantes audire: et ferventissimo sapientiae sole frigidissimos grandinum lapides, qui culmina sapientissimi Salomonis ferire non metuunt, per te citius resolvi expectantes. Tu vero lucerna ardens et lucens, nos in tua luce exultare gaudemus, ut te lucente et ducente ad lumen, quod illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, ejusdem aeternae lucis gratia adjuvante pervenire mereamur.

§ V. Immunitas Ecclesiastica defensa.

Celebravit Altini, oppido provinciae Aquileensis S. Paulinus Concilium anno Christi, ut vult Baronius, 802, Leonis Papa III 7, imperii Caroli Magni 2, cujus Concilii nomine S. Paulinus Carolum provocavit ad ultionem immanissimi sceleris a Venetorum Duce perpetrati, cum in Gradensem furens Episcopum, eundem e turri praecipitem dedit. Prodrunt Anuales Veneti, ut Baronius anno Chr. 802, et Binius tomo 3, Conciliorum parte 1, sect. 2, annotarunt, Joannem Ducem adversus Joannem Gradensem Patriarcham ira commotum, classe comparata, ingentem patrasse caedem, ipsumque Patriarcham e celsa turri praecipitem dedisse. Adversus ista adeo nefanda, ejus regionis Episcopi in unum coacti, litteris scriptis auxilium postulavere Francorum. Porro sequenti anno in locum necati Patriarchae substitutus est Fortunatus; cui Leo Papa pallium concessisse reperitur, eodem anno Indictione undecima, duodecimo Kalendas Aprilis. Sed quae causa praecesserit, ut Joannes Episcopus Gradensis tam immaniter trucidaretur, sic accipe: Christophorus homo Graecus Ulivolensis Episcopus, Joanne Duce concedente, ac gratia Nicephori Imperatoris ea in re serviente, fuerat constitutus. Quam rem cum iniquo animo ferrent Venetiarum Tribuni, Joannem Gradensem Patriarcham, ne illum consecraret, orarunt. Itaque Joannes obsecutus, Christophorum non solum non consecravit, sed etiam a piorum communione semovit. Quo facto Joannes Dux usque adeo exarsit ira, ut Mauricio filio Duce assumpto classem Gradum adduxerit, atque oppido primo adventu capto, Patriarcham arreptum ex celsissima turri praecipitarit. *Hac Baronius. At Sabellius Eunuendis 8, lib. 9, et Petrus Justinianus Historiae Venetae lib. 1, scribunt Patriarcham illum a nefariis Ducibus occisum, quod eorum immania flagitia argueret.*

Ducis Veneti adversus Patriarcham Gradensem immanis crudelitas.

25 *Epistola S. Paulini ad Carolum Imperatorem ita habet*: Catholico semperque inclyto triumphatori Domino Carolo, divina coronante elementia Imperatori, Paulinus minimus omnium servorum servus, concordii parilique devotione, cum fratribus, et cum consacerdotibus nostris, roseo in Christo Jesu cruce aeternas multipliciter supplicii concinamus stylisona voce salutes. Et sacris paternorum canonum valenter incitantibus documentis, et vestris (ut verum resonat) mellitis salubribus irrorantibus syllabis in hac, cui Deo auctore, licet indignus indignoque famulatu deservio. Sede, Concilium habitum Altini fuisse, sub nomine Regis tranquillissimis vestrae serenitatis auribus operae pretium duximus humillimis horum, quamvis incultorum, apicem suppliciter notululis intimare, et inferius. De Sacerdotibus autem plagis impositis semiquevivi relictis, vel certe diabolico fervescente furore, per ejus satellites interemptis, non meum, sed vestrae definitionis erit iudicium: in vestra itaque potestatis altitudine, in quodam judiciali libello a sanctis olim Patribus salubriter praelibato legisse

EX VARIIS.

Paulinus Ca-
rolum ad ul-
tionem hortat-
ur.

legisse me recolo reservatum. Ob quam igitur causam hæc fecerint, vestris certius scio omnino non latuisse, neque latere sacris memoriis. Neminem namque alium arbitrati sunt sanctam Ecclesiam de illatis injuriis tam potentissime, quam regali animadversione ulcisci, vicariam ab eo vicissitudinis expectans curam, ut quemadmodum illa eum et in præsentis seculo, et inter bella spiritalibus non cessat coronare triumphis, et caelesti regno, divinam implorando clementiam, participem fieri imprecatur, ita et ille principalem adeptus potentiam, et ab inimicis ejus valenter eam defendere, et de hostibus ejus ultrici invocationis sententia non desinat vindicare. Non igitur dedignetur benignitatis vestræ excellentia, sollicitudinis erga eum pro hoc negotio vigilanter gerere curam, rememorantes per omnia sacri fontis utero, de quo multo longe felicius estis renati, fideique lactis dulcine enutriti, quam prius materna, bene quamvis, vulva generati, carnalibus estis uberibus ablactati. Egre diatur quapropter (si placet) mea de hac re per universam regni vestri late diffusam monarchiam decretalis sententiæ ultio, quæ nulla umquam possit inimica veritatis, et adversatrix justitiæ, quolibet urgente refragationis instinctu, oblivio abolere. Valde enim hujus sceleris truculenta præstigia, ob incuriam disciplinæ, per cunctas mundi Ecclesias pervaluere partes. Unde vestri est censura magistræ resecanda hæc noxalis morbi modis omnibus pestis, et potentissima docilique funditis manu extirpanda, quatenus sit sancta Ecclesia vestris adjuta præsidii libera, ab humano sanguine impolluta, quæ Christi est pretiosus sanguine purpurata; quocirca ejusdem retenti feliciter gremio, et in hac vita incolmes, et gloriosi, et æterna beatitudine gaudebimur, semper potiamini et felices, per Jesum Christum Dominum nostrum, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus in Trinitate perfecta per omnia secula seculorum, Amen.

§ VII. Obitus. Publica veneratio.

Annis mortis.

Habitus est, inquit *Quercetanus*, Paulinus ipse, sicut et Aelinus doctrina ac sanctitate celebris, ipsumque et in vita et post mortem miraculis claruisse testantur Aquileiensi Ecclesiæ, cui præfuit, antiqua monumenta. Diem extremum obiit anno salutis octavi, ut auctor est Hermannus Contractus in Chronico. *Hæc Quercetanus*. In *Chroaico Hermann* Contracti, quo usi sumus, alium de obitu Paulini silentium. Ast in *Annalibus Francorum Fuldensibus* hæc habentur: Anno octavi, Paulinus Patriarcha Foro-Julienis obiit, e quibus *Baronius* an. 802, num. 11, corrigat, quæ habentur in ejus vita, ipsum diem obiisse anno Domini octingentesimo quarto. *Constat ex superius dictis Leonem Papam Gradensi Patriarchæ Fortunato, Joannis a Veneto Duce intercepti successari, pallium*

concessisse *Judict.* xi, unu. 803, mense Aprili; quo fortassis anno incunte obiit Paulinus, aevise Januario, qui secundum calculum Gallorum, annos a Paschate auspiciantium, anno præcedenti accensebatur.

27 *Natolem ejus celebrant hoc die Carthusiani Colou. in Addit. ad Usuardum*: Item Paulini Patriarchæ Aquileiensi. *Idem habet Martyrologium Germanicum, in quo Aquileia Aglar appellatur.* ms. *Martyrol. S. Mariæ Ultrajecti*: In Aquilegia Paulini Patriarchæ. ms. *Martyrol. monasterii S. Martini Treviris*: Aquileia Paulini Patriarchæ. *Ferrarius in catalogo generali Sanctorum ex Tabulis Ecclesiæ Civitatis et Aquileiensi*: Foro-Julio in Carnis S. Paulini Episcopi Aquileiensi. *Ejus res gestas ex monumentis citata Ecclesiæ breviter ita describit idem Ferrarius in catalogo Sanct. Italia.*

Anna festi-
vitas

28 Paulinus ob ejus vitæ probitatem, et doctrinam ad Episcopatum, sive Patriarchatum Aquileiensem Carolo Magno Imperatore assumitur, cui Imperatori ita carus fuit, ut rebus non Italia solum, verum et in Gallia, ac Germania, componendis ejus opera uteretur; et multas opes, quas tamen ille pauperibus distribuit, elargiretur. Adversus hæreticos strenue certavit, maxime vero in Concilio Francordia, Hadriano primo Pontif. Max. adversus Iconoclastas coacto. Ipse Concilium Foro-Julienense, in quo plura contra hæreses, et pro morum reformatione sancivit, indixit, et celebravit. In iis occupatus, haud tamen de vitæ suæ austeritate aliquid remittebat, cum jejuniis, vigiliis, piis meditationibus, et cæteris exercitationibus spirituales assidue prosequeretur. Prædicationi quoque Evangelicæ vacabat, qua Carinthiæ populos et nationes finitimas ad fidem Christi perduxit. Martyrii cupidus fuit. licet autem voti compos non fuerit, multas nihilominus a Barbaris perpressus est injurias et molestias. Multis etiam claruit miraculis, quibus doctrinam a se prædicatam confirmabat. Ejus causa Carolus Imperator multis muneribus ac privilegiis Aquileiensem Ecclesiam decoravit. Multis tandem laboribus pro Ecclesia perfunctus, senioque confectus migravit ad Christum an. sal. octavi. Foro-Julii in majori basilica sepultus. Cujus natalis in Non. Jan. ab Ecclesia Aquileien. celebratur. *Hæc Ferrarius, qui videtur voluisse scribere in Idus Januarii. Basilica prædicta Dei Genitrici semperque Virgini sacra fuit, in qua ipse Concilium Foro-Julienense celebravit Ferrarius in generali Catalogo ait, corpus ejus adhuc in Ecclesia Civitatis asservari et coli. Ei hoc Epitaphium posuit Aelinus poemate 213.*

Vita ex Fer-
rario.

Hic Paulinus ovans toto requiescit in ævo,
Hocque cubile Pater dignus dignetur habere.
Invidus hoc templum nunquam pertranseat hostis,
Ne caros animis subito disjungat amicos,
Quos Christi caritas caros conjunxit amicos.

Epitaphium.

APPENDIX

ADDITIONUM, RETRACTATIONUM, ANNOTATIONUM,
AD PRimos XI DIES JANUARIi.

AD I JANUARIi.

NOT. 1

Ad catalogum Prætermisorum pag. 2, addatur [S. Clarus, apud Pictones sub Gallieno martyriocoronatus, memoratur ab Andrea Saussaio in Supplemento Martyrologii Gallicani; iterumque in ipso Martyrologio

xx Julii.

S. Quintini Martyris, corporum transvectio hoc S. Cassiani Episcopi, (die consignata est in eodem Martyrologio Gallicano Saussaii, quæ tradit semel atque iterum Lauduum ob incursionem Normannorum esse deportatu: atque inde tandem proprium in locum Augustam Veromanduorum relatu.

De S. Cassiano Ep. Augustodunensi agemus v Angusti. De S. Quintino Martyre

xxxv Octobr.

Franciscus Spoletinus, Ordinis Minorum, (quem S. Antoninus 3 par., tit. 24, cap. 9, § 10, Wadingus tom. 2, Annual. Minor. ad an. 1288, num. 36. Bosius de signis Ecclesie tom. 1, lib. 7, cap. 3, sect. 13. Marcus Ulyssippon. par. 2, lib. 3, cap. 17, testantur, Dumiatæ in Ægypta martyrium subisse) refertur hoc die in Martyrol. Franciscano Arturi Monstieri. Nobis non constat, an publica Ecclesie iudicio sit in sanctorum Martyrum tabulas relatus.

Hieronymus ab Albintimilio, sive a Vintemiglia (ut vulgo nunc loquuntur) refertur ab eodem Arturo in Martyrol. Franciscano. Testatur certe Franciscus Gonzaga in Origine Seraphicæ religionis. par. 2, provin. Siciliæ, Conventu 21 in tractu Triocalensi monasterium extare Seraphicis Ordinis S. Mariæ de Jesu appellatum, ubi beatorum Patrum, ut ait, Guliermi ab Intimelio, sive Vintimilio, hujus olim provinciæ Vicarii, ac Ludovici Catalagironensis, nec non et B. F. Pauli Trioclenensis, sive a Randatio, laici professi, corpora optimo loco recondita in Christo quiescent, et a secularibus, ob miracula quæ ibi contingunt, in maxima veneratione habentur. Hæc ille. Verum an publica Ecclesie auctoritate aliquis eis honos decretus sit, nas latet. Ludovicum hic a Gonzaga memoratum, refert Monstierius, xxxi Julii, Paulum vero xxvii ejusdem.

DE SACRO CHRISTI PRÆPUTIO.

NOT. 2.

Pag. 4, col. 1, nu. 3, post testimonium Innocentii III, Pape, adde [Odo Gisseus noster in historia Podiensi scribit, sacrum illud pignus amplius Carosii (quod in Pictanibus est canobium) non extare, simili prope casu, quo suum Antverpiensibus, creptum.]

NOT. 3.
Christi præputium Podii.

Eadem pag. post nu. 3, adde [Idem Gisseus noster hist. Podien. lib. 1, cap. 17, testatur, etiamnum asservari Podii, sive Avicii Velaunorum, Christi præputium, sive ejus partem, et magna veneratione circum-gestari in solempni supplicatione festo Ascensionis, et die Dedicacionis Ecclesie xi Julii.]

NOT. 4.

Pag. 6, col. 1, post nu. 22, adde [Eandem historiam aliquanto brevius recenset Silvester Petrasanctu noster in sacris Bibliarum metaphoris, centur. 1, metaph. 33.]

NOT. 5.

Eadem pag. col. 1, post nu. 23, adde [Eadem testimonia aliisque succincte recitat Augustinus Wichmannus Brobantix Marianæ lib. 2, cap. 22.]

NOT. 6.
Culter circumcisionis.

Pag. 8, col. 2, ad finem tractatus de Christi Præputio, adde [Testatur Andreas Saussaius in Supplemento Martyrol. Gallicani, asservari Compendii in basilica SS. Cornelii et Cypriani, et hoc die populo ostendi, cultrum lapideum, quo circumcisis est Christus.]

DE SS. ELVANO ET MEDVINO.

Pag. 10, col. 1, nu. 1, post, Avalonæ sepultos, adde [In posteriore Martyrologii Anglicani editione refertur S. Medvinus Kalendis Januarii, ut S. Elvanus xxvi Septembris.]

NOT. 7.

Ibidem col. 2, in fine, adde [De tota hac legitione agemus plenius in Decembris ad S. Lucii vitam, et xxvi Maii ad S. Eleutheri. Disputat de ea fusc Jacobus Usserius in Britannicarum rerum antiquitatibus cap. 3 et 4, et Michael Alfordus noster in Britannia illustrata.]

NOT. 8.

AD VITAM S. MOCHUÆ, SIVE CUANI.

Pag. 46, post cap. 2, ad nu. 3 addatur [a S. Colmani Flo, sive Columbanii, Vitam dabimus 26 Septembris, in qua tamen hoc miraculum non memoratur.]

NOT. 9.

Ibidem post cap. 3, ad nu. 6 [a Colitur S. Munus, qui et Fin-tanus, 21 Octobris. Genuum ejus vitam habemus, et in utraque lepra ei divinitus inflata dicitur, quod aspere suos corripere, ac ruborem iis incuteret, quod nunquam S. Molva fecerat: nec elegisse sibi lepram, sed in exilium ultra abire voluisse, ne amplius precesset monachis; verum id vetante Augelo, postridie dicitur lepra percussus, atque illud flagellum patienter ultra 20 annos tolerasse. Non fit tamen isthic mentio curatæ a Mochua lepræ.]

NOT. 10.

S. Finiani
asperitas di-
vinitus pu-
nita.

Ibidem post cap. 4, ad nu. 8 [a Habemus vitam S. Kenani Episcopi, sed correctione egentem; in qua idem de serenitate Sanctorum precibus impetrata refertur, nulla tamen facta peculiari S. Mochuæ mentione.]

NOT. 11.

AD VITAM S. MOCHUÆ BALLENSIS.

Pag. 48, post cap. 1, ad nu. 3 [a De S. Gongello, sive Congallo, et nobilissimo monasterio Banchor, agemus 10 Maii. Aliud fuit Banchor canobium apud Britanos in Cestrensi Comitatu, cujus abavus fuisse Pelagius hæresiarcha existimatur.]

NOT. 12.

DE S. AGRIPPINO EP.

Pag. 49, post ea quæ de S. Agrippino dicuntur, addatur [Andreas Saussaius in Martyrol. Gallicano, vii Martii S. Agrippinum adscripsit. Postea tamen illum in catalogum retulit earum quorum ignorabat natales.]

NOT. 13.

AD VITAM S. EUGENDI.

Pag. 49. Hæc vita ante S. Fulgentii Episcopi Ruspensis Vitam reponenda. Nam cum sub SS. Romano et Lupicino, qui sub Chilperico Burgundionum Rege floruerunt, monachus sit factus, et sexagesimo primo ætatis anno mortuus, non potuit ad annum dxxxix, quo S. Fulgentius decessit, pervenire. Sed de SS. Romani et Lupicini ætate plenius suo loco agemus.

NOT. 14.

S. Eugendi
ætas.

Pag. 52, cap. 7, nu. 9, in margine citatur Ruffinus lib. 7, histor. Eccles. c. 26, corrige [cap. 25.] Cujus autem isthic mentio fit, est S. Gregorius Thaumaturgus, qui colitur xvii Novembr.

NOT. 15.

DE S. MARINO ABB. LERIN.

Pag. 55, col. 2, lin. 3, adde [Inscripsit quoque Marium Gallirano Martyrologio Andreas Saussaius.] Debet autem ante Cuanum Cronanumque reponi, cum ii sub finem sexti seculi, aut initium septimi decesserint, ipse vero cum discipulis S. Eugendi vixerit.

NOT. 16.

S. Marini
ætas.

AD

EX VARIIS.

AD VITAM S. GUILIELMI ABB.

NOT 17.

Pag. 57, col. 2, nu. 5, tradit *Claudius Robertus inter alias etiam Vezaliensem reformasse, reponit [Verciacensem] de qua cap. 5, agit, et 13 Janu. in Vita S. Viventii.*

NOT 18.

Pag. 60, post cap. 5, ad nu. 17 [a Saussais in supplem. Janii vni consignat ordinationem sive consecrationem S. Guilielemi in Abbatem monasterii Divionensis S. Benigni. Wion eo die depositionem ejus refert, refragante Glabro Vita scriptore. Eodem die nomen S. Guilielemi suis fastis inscripserunt Ferrarius et Borganius, veluti is illius esset natalis.

NOT 21.

Pag. 78, col. 2, ante S. Silvestrum monachum, reponit [B. Odino, sive Otteno, aut Otto, Abbas Rothensis, ord. Premonstratensis in Suevia.] *Et expunge quæ inter Prætermisissos de eo dicuntur. Plenius de eo infra agemus.*

Ad catalogum Prætermisissorum addatur [S. Vincentius Confessor refertur hoc die a Saussaio, diciturque propria illi dicata apud Rutenos Ecclesia, in qua S. Tarsitiae Virginis conditum corpus, ut xxv Januarii dicitur.

Theodorus Episcopus Massiliensis refertur hoc die et Sanctus prædicatur a Saussaio. Illustria sunt quæ de eo scribit in historia Francofurti S. Gregorius Turonensis; neque dubitandum videtur, quin Sanctis jam olim fuerit annumeratus. Sed, ut Massilia accepimus, neque officio Ecclesiastico colitur, neque de ejus veneratione isthic quidquam extat. Claudius Robertus scribit Ferrarium tradere eum eod. Januarii: nihil in Ferrario simile reperimus; solum scribit ab eo S. Defendentis Acta litteris esse tradita.

Praga Allatio prima reliquiarum hoc die celebratur, ut patet ex veteri Calendario De ea isthac habentur in MS. Martyrologio Ecclesie Metropolitanæ: iv Non. Januarii, Octava S. Stephani et festum omnium reliquiarum, quas Christianissimus Princeps Carolus IV Romanorum Imperator semper Augustus, et Bohemiarum Rex, in diversis mundi partibus magnis obtinuit precibus, prout in suis locis singulariter infra describuntur. Et easdem reliquias auro et argento et gemmis pretiosissime ornatas donavit Ecclesie Pragensi. Hoc festum Papa Innocentius VI, ad instantiam dicti Imperatoris constituit in diocesi Pragensi solenniter celebrari, et omnibus ipso die ecclesiam Pragensem visitantibus, confessis et contritis donavit indulgentiam unius anni et unius quadragenæ, perpetuis temporibus duraturam. Hæc ibi. Enumerantur deinde suis diebus hæc reliquie a Carolo IV, Pragæ allatæ:

S. Erardi Episcopi reliquie aliquæ	viii Januarii.
S. Mauri Abb. casta	xv Januarii.
S. Antonii Abb. digitus	xxv Januarii.
S. Sebastiani M. pars capitis	xx Januarii.
S. Vincentii M. caput	xxii Januarii.
S. Ananie Apostoli caput	xxv Januarii.
S. Valerii Ep. Trevir. capitis pars	xxix Januarii.
S. Ignatii Ep. Antiocheni M. caput	i Februarii.
Deiparæ Virginis singulorum duorum partes duæ	ii Feb.
S. Agathæ V. reliquiarum pars	v Februarii.
S. Petri Apostoli baculi pars	xxii Februarii.
S. Matthiæ Apostoli reliquie aliquæ	xxiv Februarii.
S. Gregorii Magni caput	xii Martii.
S. Longini M. caput et brachium	xv Martii.
S. Narcissi Ep. M. reliquie	xviii Martii.
S. Pignenii M. pars capitis	xxiv Martii.
S. Marci Evangelistæ corporis pars, et pars autographi ejus Evangelii	xxv Aprilis.

DE S. CLARO SALIGHENSTADIEN.

NOT 19.

Pag. 65, post nu. 2, col. 2, addatur [Incidit aliquando subvereri, ne Clarum, Abbatem monasterii S. Marcelli, monachum cænobii SS. Marcellini et Petri fecerit Trithemius. Certe quidem eo antiquiorem neminem legitimus, qui hujus Clari meminerit. Sed magnum momentum habet traditio ipsius monasterii, fortassis et monumenta, nobis ignota.

AD VITAM S. ODILONIS ABB.

NOT 20.

Pag. 66, post cap. 2, ad nu. 10. [a Colitur S. Majolus ii Martii. Ceterum, ut supra in Vita S. Gudielmi Abbatis cap. 10, num. 26, testatur Glaber, S. Gudielmi hortatu primum permotus est Odilo, ut monasterium ritum capesseret, veniit paullo post ad S. Majolum.]

AD II JANUARIII.

S. Petri M. ord. Prædicat. reliquie aliquæ
xxix Aprilis.

S. Philippi Apostoli brachium	{	i Maii.
S. Sigismundi Regis corpus		
Sacra Crucis Christi partes duæ	{	ii Maii.
S. Antonia V. M. caput		
S. Joannis Evangelistæ pars tunica	{	vi Maii.
SS. Gordiani et Epimachi MM. reliquie		
S. Victoris M. Syri caput et brachium	{	xiv Maii.
S. Urbani Papæ M. caput et pars corporis		
S. Medardi Ep. brachium	{	viii Junii.
S. Viti M. corpus		
S. Modesti M. reliquie aliquæ	{	xv Junii.
S. Aurei Ep. Moguntini M. pars brachii		
S. Protasii M. brachium	{	xix Junii.
S. Albani M. Moguntini corporis pars		
S. Pauli Apostoli pars baculi	{	xxix Junii.
S. Udalrici Ep. Augustani caput et brachium		
S. Januarii M. Armeni corpus	{	xi Julii.
S. Hermagore Ep. et M. brachium		
S. Mariæ Magdalene, reliquie aliquæ	{	xxii Julii.
S. Annæ digitus		
S. Marthæ V. reliquie aliquæ	{	xxix Julii.
S. Petri Apostoli catena pars		
S. Sixti Papæ M. pars capitis	{	vi Augusti.
S. Romani M. caput		
S. Laurentii M. brachium	{	x Augusti.
S. Hilariæ M. caput		
S. Claræ V. reliquie aliquæ	{	xii Augusti.
Deiparæ Virginis pepli duplicis pars		
S. Sebaldi Confess. reliquie aliquæ	{	xix Augusti.
S. Stephani Regis Hung. digitus		
S. Bartholomæi Apost. pars capitis	{	xx Augusti.
S. Hermetis M. brachium et alia reliquie		
S. Euphemie V. M. brachium	{	xxiv Augusti.
S. Geminiani M. brachium		
S. Matthæi Apostoli costa	{	xxvi Septembris.
S. Mauricii M. brachium et gladius		
S. Leodegarii Ep. M. caput	{	xxii Septembris.
SS. Sergii et Bacchi MM. corporum pars		
S. Abrahæ, Patriarcharum, reliquie aliquæ	{	vii Octobris.
S. Isaaci, Patriarcharum, reliquie aliquæ		
S. Jacobi, Patriarcharum, reliquie aliquæ	{	ix Octobris.
S. Dionysii Parisiorum Apostoli brachium		
S. Galli Abb. caput et brachium	{	ix Octobris.
S. Florentii Ep. Arousiani brachium, mandibula, et pars corporis		
S. Lucæ Evangelistæ caput	{	xvii Octobris.
S. Sapientia Virginis Ursulanæ corpus		
S. Sophiæ V. Ursulanæ (si non eadem est) reliquie aliquæ.	{	xxi Octobris.
S. Narcissi Ep. Hierosolym. reliquie aliquæ		
S. Leonardi Abb. Lenovic. caput	{	xxix Octob.
S. Theodori M. brachium et alia reliquie		
S. Martini Ep. Turon. dens	{	ix Novembris.
S. Martini Ep. Turon. dens		
S. Othmari Abb. caput	{	xi Novembris.
S. Othmari Abb. caput		
S. Clementis	{	xvi Novembris.
S. Clementis		

Variæ SS. reliquie Pragæ a Carolo IV allatæ.

S. Clementis Papæ M. catena xxiii Novembris.
 S. Catharinæ V. M. reliquiæ aliquæ xxv Novemb.
 S. Saturnini M. reliquiæ aliquæ xxix Novembris.
 S. Lucie V. M. digitus 1° Decemb.
 S. Othiliæ V. brachiumetalixreliquiæ 1° Decemb.
 S. Lazari fratris Magdalene brachium et pars magna corporis xvii Decembris.
 S. Stephani Protomart. caput et articulus xxvi Dec.
 SS. Innocentium MM. brachium unum xxviii Dec.

Cæcilia, sive Helena Coppoli, Virgo ex ordine S. Clare, refertur hoc die, et Beata appellatur, a Ludovico Jacobilli in libro de SS. Fulginatibus, et ab Arturo Monstierio. Verum neuter indicat an ea illi appellatio ab Ecclesia decreta sit.

S. Paschasius Rathbertus, Abbas Corbeiensis, scriptor vitæ S. Adelardi, refertur hoc die a Saussaio, ab Hugone Menardo in Martyrol. Benedictino xxvi Apr.

AD SS. FRONTASII ET SOC. ACTA.

NOT. 22

Pag. 79, dele in margine SEculo I. Nam, ut ad vitam S. Frontonis xxv Octobris dicemus, id merito contrahitur. Ceterum hæc Martyrum Acta brevitate excerpta sunt ex prolixiore Vita S. Frontonis, quam posterius nacti sumus. Verum eam a nupero quodam et ridiculo scriptore, non ante 400, aut circiter annos, compositam fuisse ostendit Franciscus Bosquetus Ecclesiæ Gallicanæ historiæ to. 1, num. 15, et parte 2, aliam recitat paullo antiquiorem et longe diversam, etsi nequaquam per omnia probatam; ex qua conficere licet non fuisse primum Petracoriorum Apostolum Frontonem. Ceterum Sanctos hos quatuor Martyres ita celebrat in Supplemento Martyrologii Gallicani Saussaïus: Petracoricis natalis sanctorum Martyrum Frontani, Severini, Severiani, et Silani, discipulorum S. Frontonis, quos Squirius Præses etluicns in pia sententia damnavit, fecitque ob fidei Jesu Christi confessionem gladio obruncari. S. Silanum, alii Silvanum vocant: cui in urbe Petracoricensi dedicatam esse basilicam testatur Andreus du Chesne in lib. de Antiquitat. Gallia.

S. Frontonis Episc. vita.

DE S. DEFENDENTE ET SOCIIS.

NOT. 23

Pag. 80, post num. 1, adde [Hos in territorio Viennensi passas scribit Saussaïus in Martyrol. Gallicano hoc die.

NOT. 24.

Ibid. vol. 2, post num. 4, [Carolus Episcopus Novariensis lib. 1, historia Ecclesiæ suæ de S. Defendente ita scribit: His eisdem subalpinis regionibus S. Defendens frequenti sane cultu, ut Martyr, afficitur. Plurimis in locis etiam ex voto publico dies ejus festus celebratur postridie Kal. Januar. Ejus nomine altaria, oratoria, sodalitates dicatæ sunt. Idem nomen multis pietatis gratia tribuitur, militari habitu pingitur, et contra luporum rabiem, incendiis vim invocatur. Fuisse unum ex Thebæis Martyribus scribit Guillelmus Baldesanus in hist. Thebæa, dum de translatione S. Mauritii agit; quin etiam duos putat ejusdem nominis; alterum sepultum apud Massiliam, de quo Galesinius in Martyrol. ex tabulis Ecclesiæ Bergomensis; alterum in Italia, de quo ipse nonnulla narrat. De eo nihil Baronius.

S. Defendentis cultus.

imago, parvotum.

DE S. ISIDORO EP. M.

NOT. 25

Pag. 83, post nu. 4, adde [Antonius Quintanadueñas noster lib. de SS. Hispalensibus censet S. Isidorum, qui hoc die celebratur, Episcopum Cæsarangustanum fuisse, Valerii III, successorem. Ita nempe Juliani Petri Chronicon num. 244. In Libiza transfertur corpus S. Isidori x, Episcopi Cæsarangustani, qui veniens Amphilochem Gallæciæ urbem, ab Arianis occiditur. Missum est corpus nocte in Minium, et ibi sepultum est. Post anno 8, repertum est. Is fuerat vir Consularis, natus Hispali in Hispania, Consul cum Lanato; post vocatus, Numanus.

S. Isidorus an Episcopus Cæsarangustanus.

6 Martinus Carillius post vitam S. Valerii, Cæsarangustanorum Antistitem catalogum contexi, in eoque sextum recenset Valerium III, at successoris vulgo ait ignorari nomen, in quibusdam tamen MSS. codicibus Isidorum appellari, dicitque non Antiochiæ, sed Amphilochem martyrium subisse. Atque is ipse videtur esse, cujus zelum Ascanius Tarruconensis et reliqui Episcopi illius provinciæ commendant in epistola ad Hilarem Papam, qua de ordinatione Episcopi per Silvanum Calaguritanum contra Patrum regulas et Nicænos canones facta conqueruntur: Hinc factum est, inquit, ut de ejus miserima temeritate ad nos Cæsarangustanæ urbis Episcopus frater noster universa referret; cujus diligentia et sollicitudo admodum prospexerat, si in aliquo profuisset. Siquidem cunctis in vicinia positis Episcopis ne se schismatico adungerent frequentissime contradixit etc. Erat ea epistola tom. 2, Conciliorum, estque in Concilio Romano an. 463, recitata.

EX VARIIS.

It vir doctus et zelosus.

7 Hunc ergo virtute et eruditione præstantem Antistitem, scribit Quintanadueñas Catholicæ religionis amplificandæ gratia etiam alias provincias adisse, et gloriosa tandem nece Amphilochem apud Gallæcos perfunctum. Verum eo venerit prædicandi causa, an a Gothis relegatus Isidorus, non expressit Julianus, qui in eodem Chronico nu. 228, de eo ita scribit: Floret memoria in Hispaniis S. Isidori Episcopi Cæsarangustani ab hæreticis Arianis occisi. Ceterum memorata veteribus, ac nominatim Straboni Amphilochem est, Callaicorum urbs, quæ Ptolemæo Aquæ calidæ, Antonino Aquæ Celinæ, dicta putatur; a Suevis deinde Warm see, id est, calidus lacus, vulgo nunc inde deflexo nomine Orense, ad Minium amnem. De qua urbe consule Lud. Nonim cap. 53, et Licentiatum Molinam in descriptione Gallicæ.

ab hæreticis occisus dicitur.

8 Facile irrepere in Martyrologia error potuit, ut pro Amphilochem, scriberetur: Antiochiæ passio S. Isidori Episcopi. Verum quantum illi Chronico Juliano tribuant viri eruditi, nobis exploratum non est. Joannes Marietta lib. 21, cap. 31, inter Hispaniæ Doctores numerat Isidorum Cordubensem Episcopum, vel secundum alios Cæsarangustanum, quem ait vulgo Seniore appellari, ac multa edidisse volumina, vixisse vero circiter annum 420. Verum de Isidoro illo Cordubensi atque ejus scriptis, de quibus Trithemius et Sixtus Senensis, viderint alii.

cum alio ejusdem nominis confusus.

DE S. ISIDORO EP.

Pag. 84, nu. 1, lin. 3, pro cap. 12, repone [cap. 5, nu. 19.]

NOT. 26.

Ibid. post num. 1, adde [Enumerat hosce monachos Palladius in Lansiaco cap. 117. Ingressa est montem Nitriæ, sanctos Patres conveniens, Pambo, et Arsisium, et Serapionem magnum, et Paphnutium Seetioten, et Isidorum Confessorem Episcopum Hermipolis et Diosecurum etc. Erat Hermipolis, sive Hermopolis, Ἡρμόπολις, civitas Thebaidos, in qua Christus cum Virgine Matre et S. Josephi traditur exulasse. De ea agimus xviii Janu. ad Acta S. Ascles litt. a, et xxv Janu. ad cap. 4 Vita S. Apollonii litt. a. Dicitur hæc in Topographia sacra Caroli a S. Paulo Hermopolis major, in Thebaide prima, sub Arsinoe Metropoli. Hermopolis parva est in provincia Ægypti prima, sub Alexandrino Patriarcha.

NOT. 27.

S. Isidorus Episc. Hermopolitanus

DE S. MACARIO ALEX.

Pag. 84, post nu. 1, adde [Potius dicendum utrumque quadam ratione dici posse S. Antonii discipulum; sed fuisse illis seniore Macarium, S. Antonii domestica disciplina institutum, propriæque discipulum, ac Pisparitani canobii secundum ab eo moderatorem, cujus mirum est peculiarem in Martyrologiis non agi memoriam. De eo agitur xv Janu. ad S. Macarii Ægyptii vitam,

NOT. 28.

S. Macarius S. Antonii discipulus quis?

- ES. VARIIS. *ritam, et de utroque plurimis ad vitam S. Antonii xvii Janu. § 6, in Prologum.*
- NOT. 29. *Ibidem col. 2, post nu. 4, adde [Saussaius in Martyrol. Gallicano ita scribit : Auguste Auscorum memoria S. Macarii. Sitne ille abiquis ex Aegyptiis Macariis, atque hic, de quo modo est sermo, Alexandrinus; an indigena quispiam, nos latet v Januarii in Vita S. Apollinaris Syncretice mentio crebra fit Abbatis Macarii in Scete commorantis; quem hunc Alexandrinum esse suspicamur.*
- DE S. ASPASIO.
- NOT. 30. *S. Aspasius Melodunus ecul.*
- P**ag. 90, col. 2, initium nu. 3, ita restitue [Videtur S. Aspasius Gothorum Ariarorum injuriis coartus solum vertere, Melodunum concessisse, ibique populum partim mysteriis Christianæ religionis inhuisse, partim ad studia pietatis excitasse, donec tandem sive ætate et laboribus fractus, seu qua alia aqritudine extinctus est. Ita scribit in Meladunensi historia, qui et S. Aspasii laudes dicitur pluribus hymnis eccivisse, Sebastianus Roulhardus Melodunensis, in Curia Parisiensi Advocatus, eruditione ac pietate celebris.
- AD VITAM S. MAXIMI M.
- NOT. 31. *Oldus fl.*
- Pag. 92, post cap. 1, ad nu. 8 adde [Oldus, sive Ottus, aut Ollis fluvius Aquitanie, per Cadurcos fuit, vulgoque Lotus dicitur.
- b De S. Ambrosio Cadurcorum Episcopo agemus 16 Octobris. An is sit qui hic memoratur S. Maximi discipulus, necdum nobis compertum, cum eum quidam faciunt 100 annis S. Beslerio (de quo 16 Novembris agemus) juniorem.
- AD VITAM S. ADELARDI ABB.
- NOT. 32.
- P**ag. 95, col. 2, in fine adde [In MS. Bodecensis Canonicon regularium in Westphalia monasterii, Vita S. Adelardi per Ratbertum præfiguratur hi versus, qui utdubie sunt ab aliquo Corbeie novæ monacho scripti :
- O Pater eximie, monachorum Dux Adalharde,
Regia stirps alte Francorum dum genuit te,
Mundum sprevisi pauper pro nomine Christi,
Annos ætatis dum bis denos habuisti
In Corbe veteri Benedicti jura subisti.
Inde nova Corbe nostra pro Patre petisti
Annis bis binis; post in patriam redisti,
Ac inibi plenus ætate fideque decorus,
Vitam finisti sanctam, Pater inelyte, Christi
Lux octava fuit dum monaque crastina luxit,
Hora qua Christus moriens est in cruce fixus ;
Quem prece sincera pro nobis jugiter ora,
Ut pietate sua nobis det gaudia vera.
- NOT. 33.
- Pag. 99, post cap. 8, ad nu. 16 adde [a Pipinus Caroli Magni filius, egregius Princeps, anno 781, constitutus est Rex Italia, postea et Imperator, obiit 8 Julii 810. In historia translationis S. Viti 15 Junii, dicitur S. Adelardus gubernasse regnum Italia dum adoleveret Bernardus Pipini filius.
- b De Leone III, sanctissimo Pontifice agemus 12 Junii. Postea
- iterum ad eum missus est S. Adelardus cum aliquot Episcopis an. 809, ob motu questionem de processione Spiritus sancti.
- c Lotharius etiam vivente patre Ludovico Pio Imperator est appellatus, ab eo imperii socius adscitus anno 817. Alioquin duo ante Ludovicum obiit S. Adelardus.
- Pag. 102, post cap. 10 adde [a De Ilero insula, qua nunc Nera, agemus 20 Augusti ad vitam S. Philiberti, qui in ea cenobium condidit.
- Pag. 110, post cap. 19 adde [a De B. Hildemanno agemus 8 Decembris.
- Pag. 111, post cap. 20 adde [a MS. Bodecense nu. 87, post legitur, additi vocem epistolam, et videtur requiri.
- b Versa 4, epistolia idem MS. pro caritate, habet pietate.
- c Num. 88, pro consereret, vel connereret, idem MS. habet coereret, melius.
- Ibidem ad finem vitæ adde [id in MS. Bodecensi post vita S. Adelardi sequitur Ecloga lugubris de ejus morte, qua videtur ab eodem scripta Paschasio Ratberto; sed quod longiuscula sit, nec quidquam ad historiam pertinens contineat, super vacancum visum est eam hic dare. Titulus ejus est : Sequitur ecloga duarum sanimonialium uno favoris planctu composita, quas idem velut unam sibi in conjugium vite Christi Ecclesiam entrinse; aliam vero ex eadem secundum monasticam disciplinam inito libramine admodum eccivisse perorat - quarum proque unam propter candorem G. lateam vocari, porro aliam propter amorem caritatis Philidis nomine conserasse taxatum iri non ambigitur. Dicitur eadem Ecloga extare in MS. Corbeie veteris.
- Ibidem col. 2, post Prologum secundum Vitæ, adde [a Hic Gerardus in Vita, quam 5 April. dabimus, Geraldus vocatur.
- b Vitam S. Anselmi Banorum Apostoli, dabimus 3 Februarii.
- c Histor. Translationis S. Viti dabimus 15 Junii, in qua nonnulli de S. Adelardo memorantur hinc Vitæ haud omnino consentientia.
- Pag. 116, post cap. 8 adde [a Alfium librum a S. Adelardo scriptum citat Himmerus in epistola seu libello de Regis institutione his verbis : Adalhardum senem et sapientem Bonni Caroli Magni Imperatoris propinquum, et monasterii Corbeie Abbatem, inter primos Consiliarios primum in adolescentia mea vidi. Cupis libellum de ordine Pakati legi et scripsi, in quo inter cetera continetur, etc.
- Pag. 118, col. 1, Post Prologum ante Miracula S. Adelardi, adde [a S. Bathildis vitam dabimus 26 Janu. ubi de Corbeie constructione agitur.
- Ibid. col. 2, post cap. 2 [a Ingerannus, sive Ingerannus, S. Richarii primi Abbatis Centulensis vitam scripsit, quam 26 April. dabimus.
- Pag. 119, col. 1, post cap. 3 adde [a Faleo Abbas Corbeiensis corpus S. Paschasi Ratberti elevavit, ut drescor S. Adelardi. uti scribit Cl. Robertus.
- Ibid. col. 2, post cap. 1 adde [a Robertus Hugonis Capeti filius, anno 997 regnare cepit, etsi jam novennio ante in regni consortium adlectus a patre.
- b S. Firminus Episcopus et M. colitur 25 Septembris at S. Firminus Episc. et Confessor i, ejusdem.
- Pag. 121, post cap. 8, priorum Miraculorum, adde [a De S. Gentiano agemus 11 Decembris.
- Ibid. col. 2, post cap. 1 adde [a Henricus I Galliar Rex, post mortem Roberti patris regnare cepit an. 1023, obiit anno 1060.
- b Si Henricus iux, ut hic dicitur, Adelam sororem Balduino Pio, sive Insulano, Flandrensium Marchioni conjunxit, ergo falluntur Mejerus, Locrinus, alique historici nostrates, qui id anno 1027. voluit contigisse, vivente adhuc Roberto Rege. Dicitur hic Balduinus Senior, quia ejus filius Balduinus Montensis post eum Flandriam rexit.
- c Philippus Henrico patri puer successit anno 1060, tutore ei dato Balduino Pio avunculo, obiit anno 1108. d Robertus Friso, Balduini Pii filius, ejecto fratre Richaloe, ejusque filio Arnulpho Infelice, Flandriam occupavit sub annum 1071.
- Pag. 123, col. 2, post cap. 7 adde [a Visitur Corbeie, ut a fide dignis testibus accepimus juxta altare S. Adelardi lectica pulchre extracta, in qua decumbere febrientes ut liberentur consueverunt; juxta dependet tubula in qua Sancti depita mors est.

Hec Vita reponenda est pag. 124, ante S. Silvestri.

NOT. 47.
ANNO
MCLXXXII.
11 JANUARI.
B. Odionis
Abb. Rothens-
is.

DE B. ODINONE SIVE OTTENONE, ABBATE ROTHENSI ORD. RÆM. IN SUEVIA.

Rothum, sive Rodium, monasterium est Ordinis Præmonstratensis in Suevia, haud longe a Memminga urbe, quod vulgo Monachorum-Rothum, sive Munkrot appellatur, ad Rothum amonem fluvioium, qui milliari indi ortus, infra Haslachio rivo miscetur, atque in Danubium supra Ulmam influit.

2 Primus illius monasterii Abbas (nam antea Præpositi rezarant) fuit Odipo, sive Otteno, aut Otto, nobili genere ortus; fertur enim filius fuisse Conradi Truchessii a Waldpurg, Tannensis Dyunsta, et Guttæ Wildenbergie. Et sane Gaspar Bruschius, ac Martinus Crusius Dapiferum de Waldburg appellant. Sunt enim, ut Hieronymus Hennings scribit, Waldburgici Comites Sueviæ Ducatus Imperique Romani Dapiferi et Pincernæ hæreditarii.

3 Hanc Bruschius vocot hominem sanctæ et pie conversationis; Crusius, licet multo quam Bruschius sanctitas, acerbius hostis Religiosorum, religione nitentem; Albertus Miræus in Chronico Præmonstrat. virum pie et sanctæ admodum vite. Et vero, ut nos suis litteris docuit Daniel Feldnerus noster, non Rothenses tantum sed et alii passim Beatum appellant et vevrantur.

4 Ejus natalem iv Nonis Januarii consignavit Chrysostomus vander Sterren celeberrimi Præmonstratensium in urbe Antverpiensi monasterii tunc Prior, nunc abbas, in Natalibus SS. sui ordinis, hoc addito elogio : In Rotensi Sueviæ cenobio, B. Odionis Abbatis Ordinis Præmonstratensis : qui mundi peritesus vanitatum, suavi Christi jugo collum subdidit; et Præmonstrati Ordinis egregius propagator, multos animarum manipulos feliciter transmisit ad Christum.

genus,

Christum. Visitur hoc illius epitaphium in monasterio Rothensi :

Anno millesimo ducentesimo primo decem et octo
Obiit in Christo Reverendus Pater et Dominus Otto,
Abbas hujuscœnobii Truchsess de Waltpurg natus,
Qui suo exemplo reputatur esse Beatus.

* videtur de-
siderari locu-
pletavit, vel
quid simile.
opera,

5 In monumentis cœnobii Rothensis ista de eo leguntur : Præfuit tum præfatæ Ecclesiæ Rothensi B. M. Ottono, piæ nimirum et sanctæ conversationis homo, qui et ipse cum esset secularis persona, erat de nobilioribus ministerialibus supradicti Brigantini Comitis, quique relictis omnibus Rothensem Ecclesiam, cum esset adhuc in rustica paupertate constituta, *... cum aliis servis Dei Præmonstratensem Ordinem suscepit. In qua postea Abbas factus, in tantum in spirituali et temporali ædificio eadem Ecclesia sub ipso crevisse constat, quod sub regimine ipsius plusquam ducenti Clerici et laici, et Sorores complures strenuissimam vitam ducebant. Alibi diximus consuevisse juxta monasteria virorum Ordinis Præmonstratensis, domicilia extrui instituentis sanctimonialibus. Pergunt Rothensia MSS. Erat enim verus Dei cultor, zelator et amator ordinis solertissimus. Hic ad instantiam et petitionem multorum Nobilium quinque Ecclesias nostri Ordinis instituisse dignoscitur, Stanigadensem, Willezinensem, Angiensem, Lutrensem; ad extremum vero sæpius dicti Principis petitioni acquiescens, Marchtallensem Ecclesiam in Ordine promovendam suscepit, anno Incarnationis Domini cæ 1171. Kalend. Maii, Indict. xiv, Alexandro Papa III, Romanam Ecclesiam feliciter gubernante,

regnante gloriosissimo Imperatore Friderico, Othone Episcopo Constantiensem Sedem regente.

EX VARIIS.

6 Hæc ibi. Sed corrigendus numerus Indictionum, erat enim tum IV, non XIV. Quod ad Episcopum Constantiensem attinet, discrepat Jacobus Manlius in Chronico Constantiensi scribens Ottonem Episcopum mortuum esse anno 1169, eodemque anno subrogatum esse Berchtoldum. Ceterum Marchtallense, sive Martallense cœnobium situm est ad Danubium, in firmissima rupe, inter Riedlingam et Ehingam oppida, instauratum atque Ordini Præmonstratensi traditum ab Hugone III, Palatino Tubingensi, et Elisabetha ejus conjuge Comitis Brigantini filia et hærede. De hac donatione plenius agemus xvii Aprilis, cum de B. Eberardo Odinonis fratre, primo Præposito Martallensi, erit sermo.

frater B. Eberardus,

7 Steingadense monasterium situm est in Diœcesi Augustana, haud procul a dextra Lysi unius ripa supra Lausbergam. Quod hic Willezinense dicitur cœnobium, in Bruschiis et Crucius Wiltaviense vocant, Miræus Wiltaniense et Wiltinense, traditque diœcesi Brixinensi subesse. Alba Augia, sive Augia minor, vulgo die Minderow, magnificum est Ordinis Præmonstratensis cœnobium, etiam post tempora B. Odinonis varie locupletatum a Rudolpho Habsburgico Imperatore et aliis, ut videre est apud Bruschiis. Situm est prope Ravensburgum oppidum ad Schussium amnem, qui duobus indemiliaribus in Acronium lacum influit. Lutra, vulgo Keyserlauttern, sita est in Palatinatu inferiori, Diœcesi Wormatiensi, dicta, ut ex Dubravio scribit Miræus, a Lothario III, Imperatore, ibi sepulto; quamquam et fluvius, qui isthuc oritur, Lutra dicitur.

ædificatu cœnobio.

AD III JANUARIUM.

NOT. 48.

Pag. 126, post, S. Genovefa Virgo, Parisiis in Gallia; adde [S. Eustadius Abbas, Divione in Burgundia.

Ibidem inter Omissos adde [S. Theodoricus Glamorganæ in Wallia Regulus, vulgo S. Tewdricke, refertur hoc die a Wilsono in nova editione Martyrologii. Differemus dum certiora nanciscamur, nec solius Godwini fide testata.

Ibidem, ubi de Urso Duce Venetorum agitur, dele ista verba [Hic est Petrus Urseolus, de quo xi Januarii] Et reponere [An sit ab Ecclesia in Carlitum tabulas relatus, nos latet, ut xi Januarii dicitur cum inter Omissos de altero duce Petro Urseolo agitur.

NOT. 49.

Pag. 127, post ea quæ de S. Antero Papa habentur, adde [Hic corpus S. Martinæ Virginis et Martyris, ut supra ad cap. 7, illius Actorum littera a est dictum, fertur divino monitu in Urbem transtulisse.

DE SS. MARTYRIB. NICOMED.

THEOPEMPTO ET THEONA.

NOT. 50.

Pag. 127, in fine, adde [Ceterum hi videntur omnino eadem esse qui xxi Maii iterum referuntur, vocanturque Theopompus et Synesius. Ita Martyrol. Romanum : Eodem die sanctorum Martyrum Synesii et Theopompi. Maurolycus : Eodem die SS. Theopompi Episcopi Nicomediæ et Synesii Martyrum sub Diocletiano. Galesinius : Hoc ipso die SS. Genesis et Theopontii, qui divina virtute roborati, in oppugnatione Diocletiana, pro Christo fortiter dimicantes, profligatis adversariis ad coronam abeunt in cælum. In notis aut Theopontium alibi Theopompum appellari.

Theopemptus idem qui Theopompus, Theonas qui Synesius, 21 Maii.

et hic in Janu. memorati.

2 Eisdem esse, diserte asserit Canisius, seu quisquis auctor est Martyrologii Germanici, in quo iv Januarii ista leguntur : Item Nicomediæ sanctorum Martyrum Theopontii Episcopi, et Synesii, qui rursus infra xxi Maii recensentur, et sunt sub crudelissimo Imperatore Diocletiano trucidati. Referuntur quoque iv Janu. in MS. Florario : Eodem die Theopompi Episcopi et Synesii Martyrum. Et in auctario Car-

thusiæ Coloniensis ad Usuardum : Apud Nicomediam sub Diocletiano Theopompi Episcopi et Synesii Martyrum.

3 Clarius patet eosdem esse ex Actis, quæ ex MS. Carthusiæ Coloniensis nobis misit Joannes Grothusius noster, plane consentientia cum elogio quod ex Menæris supra dedimus. Eadem fere memorat Petrus de Natal. lib. 5, cap. 33. Eadem, sed, ut profitetur, a se correctæ, recitat Bivarus in Dextri Chronicon ad an. 300, comment. 4, nu. 6. Nam in eo Chronico ista habentur : Nertobrigæ in Celtiberia sanctorum Martyrum Synesii et Theopompi. Nec desunt qui putent hos duarum civitatum Hispaniæ Episcopos fuisse, quamvis non declarent quænam illæ fuerint. Bivarus hanc Nertobrigam, quæ et Ptolemæo memorata lib. 2, cap. 6, censet nunc Almuñia dici, ad Salonem amnem sitam, inter Bilbilim et Casaraugustam. Nam alia apud eundem Ptolemæum lib. 2, cap. 4, est Nertobriga, quam ipse nunc Fregenal dici scribit. Dissentiunt ab eo in utraque urbe alii ab Ortelio citati in voce Nertobriga.

Eoriam Acta.

An Nertobrigæ in Hispania occisi?

4 Quod dicatur Theopompus præfuisse Ecclesiæ Nicomediensi, id Baronio non probatur : Nam illis Diocletiani temporibus, inquit, primo Cyrillum, deinde Antium sedisse constat. Constat id quidem certe ex Actis SS. Indis et Domna, et dicemus xxvii Aprilis ad vitam S. Anthymi. Sed cur non putuit Cyrilli decessor fuisse Theopompus? Deinde in Actis, quæ dabimus, non dicitur Nicomediensis Episcopus fuisse, licet id habeat Petrus de Natalibus.

an Theopompus Nicomediæ Episcopus?

5 Titulus Actorum in Coloniensi codice hic erat : Pridie Non. Janu. De S. Theopompo episcopo et Synesio, qui et Theonas, Martyribus. Idem autem valent Theopemptus et Theopompus, id est, a Deo missus, illud a πίεμπται, hoc πίεομπα.

Notatio nominis Theopemptus.

ACTA

ex MS Carthusiæ Coloniensis.

descripta a Joan. Grothusio Soc. JESU.

In primo anno a persecutionis suæ Diocletianus Imperator

EX MISS. Imperator de Roma veniens subit urbem Nicodemiam, in qua fabricari fecit *b* idola multa. Factum est autem post dies aliquot, ut a suburbanis prædiis urbem vir Dei ingrederetur Episcopus, nomine Theopompus, hic nanque primus est qui martyrium per tulit in initio persecutionis Diocletiani nequissimi. Et ait vir sanctus Diocletiano: Non sunt isti Di, quos tu adoras, argentei vel auroi, lignei seu lapidei: neque respirare possunt aut loqui, nec possunt etiam quicquam boni facere aut mali. Omnipotens autem Deus ipse fecit cælum et terram, mare simul et omnia quæ in eis sunt. Et cum hæc et alia plurima de fide Christiana disseruisset, Imperator iratus dicit ei: Non vocavi te plurimos sermones facere; sed volens te mox acquiescere, jubeo te Deo Apollini sacrificare. Respondit S. Theopompus dicens: Ego talibus Diis sacrificium nunquam profero, nec unquam tua tormenta formidabo. Scriptum est enim: Nolite timere virum qui corpus occidit animam autem non valet occidere. Tu vero potestatem habens corporis mei, quidquid vis, perage.

2 Tunc Imperator jussit succendi clibanum, sanctumque Pontificem projeci in ipsum. Succenderunt ergo milites illum nimis a mane usque ad meridiem. Sanctus vero Episcopus dixit eis: Sustinete parum, et ego ostendam vobis virtutem Domini Dei mei, pro cuius nomine sancto talia patior. Et hæc dicens confestim insiliens resedit in medio clibani nimium aestuantis. Ipsi vero putaverunt eum mox adustum igne mori. Nocte autem magis surgens beatus vir de clibano, egressus est thalamum Imperatoris, januis omnibus ultro patefactis, excitatoque eo dixit: Ego sum Theopompus Episcopus, homo Jesu Christi. Non sum mortuus, ut præceperas; sed ecce vivo.

3 Audiens hæc Diocletianus valde turbatus est, et elinguis præ nimio pavore factus siluit. Mane autem facto, vocavit milites suos, et ait: Fortasse non intransistis Christianum illum in clibanum succensum, sicut præceperam vobis. Dicunt illi: Etiam Domine, ut jusseras, misimus illum, et consumptus mortuus est ab hesterno die. Tunc Diocletianus surgens exivit cum militibus, et stetit ante clibanum. Sanctus autem Theopompus Episcopus eadem nocte regressus a palatio, subit rursus clibanum, et erat ibi; et audivit eum Imperator psallentem ac glorificantem Deum in medio clibani valde succensum. Et supra modum miratus est. Et cum illæns ascenderet de clibano, dixit Imperator adstantibus: Notate qualem virtutem habeat magia Christianorum. Audivi siquidem quod in nomine cujusdam Jesu magias suas perficiant. Et præcepit eadem hora apprehendere canem et jactari in clibanum, scire volens Sancti prius factum miraculum. Confestim autem canis exustus est.

4 Intuens hæc Imperator dixit vero Dei: Incumbam tibi cum pennis ut impio, eo quod cognoverim te seductorem et magnum esse. Jussitque eum arcta custodia clausum haberi, nec illi panem dari, neque aquam, usque in diem qua vellet eum publica sessione audire. Mansit igitur vir Dei in carcere viginti duos dies sine cibo et potu, divina refectione sustentatus. Quibus expletis, Imperator ait militibus suis: Eumtes videamus si forte vivat adhuc Christianus ille, an mortuus sit. Quem cum invenissent exhilarato vultu, quasi regali convivio refectum, Imperator iram repletus eduxit beatum Præsulem, et scindens tunicam suam, plausum dedit manibus suis, dicens: Venite, et vidite quanta sit magia Christianorum. Beatus vero Episcopus ait: Usquequo miserime excæcatum habes cor, Nec cognoscis Deum verum, in quem ego credo? Ipse enim est qui virtutem mihi præstat, quatenus te vincam, et tua superans pro nihilo ducam tormenta. Tunc Imperator hæc et alia audiens ab eo, præcepit ejus oculum dextrum effodi, et in manu dextera ipsius dari, ac sic ad carcerem reduci. Ubi

eum orasset, lux magna in carcere refusit, et confestim pupilla sancti oculi effossi est aperta, et facta est integra et sana ut altera.

5 Quod cum Imperator vidisset, iratus est valde, et dixit: Per salutem imperii Romanorum, magnumque Apollinem, nequaquam audiam vel acquiescam tibi nisi prius accersiam potentiorum magum valentem omnes artes et magias tuas destrucere. His dictis jussit eum iterum in carcerem recipi. Missis igitur litteris ad omnes provincias, ut si quis veniens magus solveret magias Christianorum, honores plurimos ac munera reciperet; advenit magus quidam, nomine Theonas; qui stans in conspectu Diocletiani ait: Juxta præceptum regimini vestri quantoctenus veni solvere magias Christianorum, et apud me non invenietur mendacium in conspectu tuo. Quibus auditis Imperator lætatus ait: Est mihi in carcere Princeps quidam Christianorum, cujus magiam si solveris, magnos honores consequeris. Cui Theonas dixit: Faciat potentiam aliquam in conspectu meo, et ego, te vidente, omnem ejus operationem destruum. Delectatus ergo Imperator in talibus dictis ait ad eum: Attamen voleram a te aliquod signum prius videre. Theonas dixit: Afferat taurus ferocissimus, quo adducto, statim aliqua verba in auribus tauri protulit; et confestim taurus dissectus est in binas partes. Tunc admiratus Imperator dixit: Vere tu sufficiens est ad dissolvendas magias Christianorum. Et magus: Parum, inquit, sustine, et cognosces mire factum miraculum o Imperator. Et hæc dicens jussit sibi afferri trutinam, et trutinavit ambas tauri partes, et inventæ sunt æquales.

6 Confestim igitur Diocletianus jussit sibi presentari S. Theopompum Episcopus, et statuit eum ex adverso magidicens ad eum: Notum habens, quod seductor sis et magus, veni ergo magus iste ab Ægyptiorum regione. Et cognoscere volo, quis vestrum sit potentior magus. Tunc Theonas ait ad Episcopus: Duas artes nunc magicæ disciplinæ in te conficiam; et si nihil tibi prævaluerint, credam in Deum tuum. Et faciens *d* spherulas farina: magicas, dedit Episcopo. Quas ille comedit suscipiens, et dulcoratæ sunt in ore ipsius tanquam mel, et nihil molestiæ intulerunt. Quod videns Theonas stupefactus ait: Adhuc nunc prodigium magicæ artis supra te conficiam. Quod si tibi non noceverit, credam in Deum tuum. Et sumens calicem aquæ, intulit in eo spheram magicæ, invocavitque super illum nomina potentissimorum demoniorum, quatenus potentius redderetur venenum, et contulit Sancto bibere. Quod cum sine lesione sumpsisset, Theonas confestim prorsus ad pedes sancti Episcopi ait: Non est alter Deus, nec in altero confidendum ullo modi, nisi tantum in solo Jesu. Deinde Imperatori ait: Christianus sum, et Crucifixum adoro. Quod Imperator audiens turbatus est valde, et exclamavit dicens: Magna sunt quæ per magicas fiunt ostensiones Christianorum. Et præcepit ambo in carcere introduci, ubi sanctus Episcopus Theonas in fide instruens, mutato ejus nomine vocavit eum *e* Synesium, hoc est, intellectualem, eo quod puro corde intellexisset Christum Deum et Dominum, et baptizavit eum.

7 Altera vero die præcepit Imperator sanctum Episcopus sibi presentari, inclinataque cervice dixit ad eum: Ave magister magorum. Et cum Diis sacrificare nolisset, præcepit eum extendi super terram stîpitiibus nexum, et supinatam sursum aspicientem. Fecitque fractæ partem afferri columnæ, quam vix portare potuerunt octo viri, et eam super ventrem ejus poni. Sed cum sanctus Episcopus orasset, confestim elevata est a semetipsa columna, ceciditque a ventre ejus longe direpta quasi cubiti quindecim. Tunc Diocletianus præcepit eum subditi verso capite, ligarique capitulo columnæ cervicete-

Theonas magus,

dato artis sue specimen,

Theopompum veneno et intoxicationibus appetit, frustra:

conversus

Synesius appellatur.

Aliis tormentis superatis.

nus ibi subnexum, et sinere taliter suspensum a summo mane usque ad horam diei tertiam. Post hoc autem jussit subito incidere funem, de quo pende- bat suspensus, quo mole subnixa capite quassato fracta- que cervice perniciosissime deficeret. Quo facto san- ctus Episcopus divina virtute stetit erectus supra pedes suos.

8 Post hæc Tyrannus in eum capitalem senten- tiam dedit; quam sanctus læte suscipiens, magna voce dixit: Benedictus Deus et Pater Domini mei Jesu Christi, qui ad hunc diem me pervenire fecit, quem semper desideravi. Rogo ergo te Domine, me- mento mei semper et in hoc hora, et hæc dicens genu flexo, capite cæsus in pace ac confessione trinæ Deitatis consummatus est. Postea fecit Imperator sibi applicari magnum qui crediderat Christo; quem cum neque blandimentis neque minis ad sacrifican- dum posset inducere, jussit eum in defossum pro- fundæ voraginis mergi, humoque oppleri, super- inducens calcitrantes agrestesque equos, quorum calcibus diu tunsus deficeret. At ipse expansus ma- nibus in oratione migravit ad Dominum. Martyrizati autem sunt beatissimi Martyres Theopompus Episco- pus et Theonas, qui et Synesius, sub Diocletiano Im- peratore apud Nicomediam pridie Nonas Januarii. f

a Pet. imperii. b Pet. statuas ex auro Appollinis et Artemis. c Addit. idem: luce celesti prævia. d Pet. et Bivar. spirulas. e Sinesis, intelligentia, perspicacia. συνημα, intelligo. f Addit. Pet. Quorum corpora Nicomediæ in eodem tumultu sepulta sunt.

DE S. MELORO M.

NOT. 51. **P**ag. 136, col. 1, post Prefationem ante Vitam S. Me- lori adde [Aliqua etiam in Britanniam Armoricum deportata. Liqueat id ex Fragmento hist. Franciæ a Ludovico Pio usque ad Robertum Regem, quod tomo 3 Scriptorum Francicorum editit du Chesne; ubi memo- ratur Salvator Alethinus Episcopus, Danis a Richardo Normanniæ Comite contra Theobaldum Carnotensem Comitem evocatis, lute Gallias infestantibus, Parisiorum urbem petiisse cum plurimis Sanctorum pignoribus, in- ter quæ partes corporum pretiosorum Melorii et Tre- mori: pace deinde inter duos illos Comites facta, domum revertisse, parte reliquiarum S. Sampsonis Episcopi isthic relicta, quam Hugo Capetus Dux in æde S. Bar- tholomæi a se ampliata collocari curavit. An S. Meliori reliquiæ ibi relicte, postea ad Meldorum urbem trans- lata sint, an alio deportatæ, haud scimus.

AD VITAM S. GENOVEFÆ V.

NOT. 52. **P**ag. 137, col. 1, nu. 1, lin. 14, post Corisopitensi, adde: et Parisiensi novo ac vetere. Et Saussaius eo die ita scribit: Lutetiæ Parisiorum Translatio S. Geno- vefæ Virginis, reginæ ipsius urbis Patronæ, cujus sacrum corpus divinis fulgoribus rutilans, cum Her- bertus Abbas in viliori theca vetustaque conditum non grate cerneret, capsam curavit argenteam deauratam intus et foris, ac pretiosis margaritis exorna- tam fieri, in quam (ipso jam carne exuto) purissimos beatæ Virginis artus intulit solenni ritu illius suc- cessor Robertus de Firmitate Milonis regnante S. Lu- dovico: pium opus promoventibus religiosa munifi- centia Roberto Domino de Courtenaii, Guilielmo Abrincensi Episcopo titulari, plurimisque reginæ urbis civibus in sanctissimam patronam suam religiose affectis. Iterumque idem Saussaius x Novembris ista habet: Lutetiæ Parisiorum elevatio corporis sanctis- simæ Virginis Genovefæ, reginæ ipsius urbis tutelaris gloriosæ: facta pietate Roberti Abbatis de Pietate Milonis: cum pretiosa lipsana tantæ Cælitis ex veteri theca in capsam argenteam, auro gemmisque deco- ratam transposita, intus imminens summo altari tabernaculum collocata fuerunt, ad Parisiensium ex- citandam fovendamque erga beatam suam Patronam devotionem et reverentiam.

Ibidem post num. 1, adde: In Breviario Parisiensi est officium semiduplex de S. Genovefa cum commemo- ratione S. Marcelli Episc. Parisiensis, de quo agemus 4 Novembris. Causa commemorationis exponitur Le- ctione 5. Itaque Stephanus, tunc temporis Parisiensis Episcopus, vir piissimus, de salute plebis sollicitus, jejunia et publicas preces toti indicit populo. Et quia B. Genovefæ, Parisiorum Patronæ, opem in publica calamitate imploratam aliquoties non defuisse, jam- que antea Sequanæ fluvii inundatione semel atque iterum beatæ Virginis patrocinio sedatam fuisse me- mor esset: visum est ejus sacratissimum corpus ad seniore beatæ genitricis Dei basilicam, solenni pro- cessione deduci, ut ipsa gloriosa Virgo, una cum B. Marcello altero ejusdem civitatis Patrono, pro populi salute supplicatura procederet. Lectio vero 6, ista habentur: Sed et juxta seniore basilicam ædi- ficata est, in monumentum posteritati, ecclesia S. Ge- novefæ quæ DE MIRACULO ARDENTIUM dicitur. Eo vero die oratio hæc legitur: Deus, qui B. Genovefæ excellen- tiam multiplici virtutum gloria declarasti; concede nobis, quæsumus, ut quæ hodierna die per gratiam tuam in membris humanis ignis horrendi consumpsit incendium; nos quoque a gehennæ incendiis liberatos ad gaudia transferat Angelorum. Per Dominum.

Pag. 138, col. 1, post nu. 4, adde [Paulus Bur- reriis, qui S. Genovefæ Vitam recens Gallice scripsit, recenset quoties ab anno 1522 ad 1625, præsentem sem- per ope, deposita ea sit theca.

Ibidem post nu. 5, adde [ac deinde Odem unam, tres Hymnos, Græcos Panegyricos duos.

6 Præter illud cantatissimum sacri ignis, ope S. Ge- novefæ restincti, miraculum, aliud minus quidem celebre, admirabile tamen, et certum in inferiore nostra Germania suspensum patrat. Monasterium est S. Nicolai in Laen, vulgo Zum laack, ordinis Benedictini, diocesis Trevirensis, ab Andernaco oppido horarum aliquot itinere distans: huic propinquus est vicus, præsentem semper S. Genovefæ contra cæli tonantis tempestates patroci- nio clarus. Simul enim fragor exaudiri tonitruum cæ- perit, illico nimbi, grandinis, fulminis, et cujusvis demum periculi ab agris avertendi causa, incolæ ad templum S. Genovefæ campanas pulsaturi concurrunt: sin diffe- rant, accollæ advolunt, ac pulsam urgeat. Neque is in- termittitur, dum qui foris consistunt ardentes aliquot candelas supra templi lectum conspiciant, quos S. Geno- vefæ cereos appellant. Id argumentum est propulsatæ, quæ metuebatur, calamitatis. Hic a majoribus fluxit ritus, et perpetui prodigii fides, eo mirabilior, quod quibus lethali noxa inquinatus animus est, ab iis cereos illos minime conspici credit simplex vulgus; aliquibus sane quidem non apparent. Id perenne S. Genovefæ, (non illius Brabantinæ, quæ haud inde procul vico Fruwen- kircken celebratur) sed hujus Parisiorum tutelaris, be- neficium est, pugi illius templique Patronæ. Hæc et minime dubia fama, et gravissimorum virorum, qui sæ- pius portentum ipsi spectarunt, et Antistitem quoque, certissimo testimonio didicimus.

Pag. 138, post cap. 1 adde [De hæc legatione plenius agemus ad S. Germani vitam 31 Jul. et S. Lupi 29 ejusdem.

Pag. 139, post cap. 3 adde [a De S. Aniano Ep. Aurelianensi agemus 17 Novembr.

Pag. 141, post cap. 6, adde [a Colitur S. Celinia, sive Celinia, 20 Octob.

Pag. 143, post cap. 11, adde [a Colitur S. Crothildis 3 Junii De hæc æde ultra scribit Saussaius: In basilica Apostolorum Petri et Pauli, quam Clodoveus Rex suo hortatu in monte Parisiensi construxerat, digno funere sepulta, crebris adeo refulsit mira- culis, ut titulum sacre ædis ab hinc nuncupatione sua insignie- rit. Quæ clarius refelluntur ex altera in vita, in qua cap. 10, num. 42, ista habentur: Circa hujus ergo tumulum humilis primitus ligni superimpositione contractum, gloriose memoria Clodoveus Rex etc.

Pag. 141, post cap. 3, adde [a Saussaius, nescimus quo auctore, scribit: Hannos Gallias invadentes, Lutetiamque dura obsi- dione prementes, sua oratione et meritis profligavit. Ast hæc diserte dicitur: Hannorum exercitui non solum longius ve- nienti orationibus resistit, verum etiam ne appropinquare Pa- risios conaretur apud Deum orationibus suis obtinuit.

occiditur
S. Theopom-
pus.

et S. Theonas.
f

NOT. 51.

S. Melori re-
liquiæ.

NOT. 52.

S. Genovefæ
reliquiæ
transposita.

Ecclesia de
miraculo ar-
dentium.

NOT. 53.

NOT. 54

Tempestates
ope S. Geno-
væ depulsa.

NOT. 55.

NOT. 56.

NOT. 57.

NOT. 58.

NOT. 59.

Hanni Pari-
sios non ob-
sedere.

EN VARIIS.
Reponenda
hæc pag. 133.
post Revela-
tionem S. Ge-
novæse.

DE S. EUSTADIO ABBATE DIVIONENSI IN BURGUNDIA.

NOT. 60.
SECVL. VI.
III JANUARI.

Divione, Ducatus Burgundie primaria urbe, præclarum extat canobium S. Benigni Martyris, qui 1 Novembris colitur. De eo canobio actum 1 Janu. in Vita S. Guillelmi Abbatis. Omnium Abbatum catalogum exhibet Claudius Robertus in sua Divione, interque eos primum recenset S. Eustadium, quam ait sepultum juxta corpus S. Benigni, et juxta eum S. Hilarium Senatorem et S. Quietam ejus conjugem, S. Joannis Reomensis, qui xxviii Januarii colitur, parentes, de quibus agemus xxviii Novembris. Eustadius vero, inquit idem Robertus, filius fuisse dicitur S. Gregorii Episcopi Lingonensis, ad oram apographi cujusdam catalogi hujus monasterii Abbatum. Vitam S. Gregorii habes iv Januarii.

S. Eustadii
Abb.

parens,

natalis,

S. Eustadii natalem consecrat in Januarii Saussaius in Supplemento Martyrologii Gallicani his verbis: In monasterio Divionensi, S. Eustadii Abbatis primi Ecclesie S. Benigni, qui cum esset B. Gregorii Lingonensis filius, patris sancti consecutus vestigia, eam ad gratie sublimitatem evasit, ut absoluto sacre præfecturæ decursu, pro consuetudine sanctitatis

honore meruerit in presignata Ecclesia juxta corpus S. Benigni Martyris ad lavam ejus tumulari. Porro pone ejus sepulchrum S. Hilarius Senator, et S. Queta, S. Joannis Reomensis parentes, non sine privilegio pietatis conditi sunt. *sepultura.*

DE S. BLIDMUNDO.

Pag. 134, col. 2, post vitam S. Blidmundi, adde [*Hæc Menardus. Inscriptis Saussaius quoque nomen S. Blidmundi Martyrologii Gallicano. De S. Attala Abbate agemus x Martii.*]

NOT 61

DE S. DANIELE M.

Pag. 161, col. 2, adde in fine [*Philippus Ferrarius Translationem S. Danielis refert in Junii. Galesinius xv Martii; et celebratur Dominica 3 Martii, ut hic dicitur. Colitur S. Prodocimus Episc. et Patronus Patavinus, cujus hic mentio fit, vii Novembris; S. Justina V. M. vii Octobris.*]

NOT 62

AD IV JANUARI.

NOT. 65.

Pag. 162, col. 1, lin. 13, S. Neopiste; corrigere S. Neophyte, et repone post S. Dafrosam. *Ibidem col. 2, post lin. 3, adde [S. Fausta Virgo Martyr, in Gallia. Expunge vero quæ de illa inter Omissos habentur.*

NOT. 64

NOT. 65.

Ibidem post, S. Rigobertus Archiep. Remen. adde [S. Rumonus Episcopus in Anglia.

NOT. 66.

Ibidem col. 2, inter Omissos, ubi de SS. Theopompo et Synesio agitur, dele isto [sed Martyrol. Romon. xxi Martii,] et repone [Illi sunt SS. Theopemptus et Theonas, de quibus egimus in Januarii.

Ibidem de lxxii Christi discipulis, post commemorationem, adde [De iisdem ista scribit hoc die Saussaius: Commemoratio SS. lxxii Discipulorum Domini, quorum plerique Gallias celestis Evangelicæ veritatis lumine irradiantes Ecclesiarum multarum insignium illic fundamenta, adhuc solida, posuerunt. Hujus rei multis videtur haud satis expedita probatio, ut de præcipuis suo loco disputabitur. De Singulis etc.

NOT 67

Bilem expunge quæ de S. Fausta V. M. omittenda dicuntur.

Reponenda
hæc pag. 163.
NOT. 68

IV JANUARI.

DE S. FAUSTA VIRG. MART.

S. Faustæ
translatio.

Andreas du Chesne Christianissimi Regis Historiographus, vir æterna dignus memorio, nobis olim S. Faustæ Virginis et Martyris translationem e Lemovicensi codice descriptam communicavit; cujus et ipse partem tom. 2 Scriptorum Francicorum publicavit, atque ex eo expressit Petrus de Marca lib. 3, historis Bearuensis cap. 2.

natalis,

2 Ex ea historia antiqua sanctæ Virginis veneratio asseritur: ost natalis ejus aut dies omniversaria Translationis istius minime indicatur. Natalem in aliquot Martyrologiis reperimus; nam Coloniense Martyrolog. anno 1490, excusum, iv Januarii ista habet Bituricas S. Faustæ Virginis. Quæ transcribere Carthusiani Colonienses in addit. ad Uswardum, auctor Florarii, Maurolycus, Canisius, Galesinius, Ferrarius, Felicius.

martyrium,

3 Fusius Andreas Saussaius in Supplemento Martyrol. Gallicani: Ipso die in Aquitania S. Faustæ Virginis et Martyris, quæ in Gasconia ob testimonium irrefragabile Christianæ pietatis dure cruciata, atque agone gloriosissimo consummata, in loco cui Fideniacus nomen erat, ubi martyrium complevit, a Christianis eo quo poterunt honore sepulta est. Deinde vero persecutionum sopitis incendiis cum serenior aura Christi cultoribus affluisset, coruscantibus ad beatæ Martyris tumulum crebris divinæ majestatis insigniis; ad ejus memorie honorificationem magnifica extracta est basilica, quam Dani infideles Gasconiam populates infeliciter cremaverunt. At non diu post ne tam pretiosa gemma sub cinere delite-

basilica,

sceret, divina providentia factum est, ut ab Aldario monacho Solemniacensi, reliquias Sanctorum perquirenti in Gasconie partibus, hortato Arnaldi hujus regionis Comitis, qui filius erat Ynionis Comitis Petracoricensis (Deo piis adspirante votis) reperta atque levata e ruderum dirutæ ecclesie obscuro situ, gleba ipsius Cælestis veneranda, cum aliis Sanctorum lipsanis ad asceteriolum Solemniaci cenobii juris, conditum in fundo Briniciaco, delata et reposita fuerit, multis fulgentibus eum ipsa inventione, tum in translatione pretiosis corporis Martyris beatæ, miraculis. *Hæc Saussaius. Posteriora sunt ex historia translationis adumbrata; priora ex aliquo fortassis veteri Breviario expressa. Nos de tempore, loco, modoque martyrii nihil usquam reperimus.*

4 Alia postmodum facta translatio ad Prateam ordinis Cisterciensis in diocesi Bituricensi canobium. Testatur Claudius Robertus anno mcccxlvii, v Id. Octobris eam contigisse. Quo die ita illius meminit in citato Martyrologii Supplemento Saussaius: Bituricis translatio S. Faustæ, cujus corpus in monasterio de Pratea repositum quiescit. *Distat Pratea a metropoli Biturigan 6, leucis. Renatus de Prie Abbas S. Mariæ de Pratea, Episcopus Bajocensis et Lemovicensis, ac S. R. E. Cardinalis, corpus suum jussit humillime juxta Divam Faustam recondi, ut dicitur in ejus epitaphio quod in Notitia Abbatiarum ord. Cisterciens. exhibet Gaspar Jongelins Abbas S. Disibodi. Obiit Renatus v Id. Septembr. MDXVI.*

alia translatio.

HISTORIA

HISTORIA TRANSLATIONIS

Ex MS. Andreae du Chesne V. CL.

CAPUT I.

S. Faustæ reliquiae inventæ, sublatae.

Tempore quo post Domini nostri Jesu Christi Incarnationem MCCCXXIII, annus impletus est, obtinente regnum Francorum a Carolo Rege filio Ludovici magni Imperatoris, grassata ingens persecutio in Ecclesia Christi in regionibus Aquitaniæ, seu Gasconiae. Siquidem paganorum barbaries, quos usitato sermone Danos, seu b Normannos, appellant, a suis sedibus cum innumerabili exeuntes navali gestamine ad Sanctonicam sive Burdegalensem urbes sunt advecti. Indeque passim in præfatis discurrentes provinciis, urbes depopulando, monasteria, ecclesias neenon et cunctas hominum ædes igne cremantes, non parvas hominum strages occidendo dederunt.

2 Eo vero tempore apud Gascones, quibus montes Pyrenæi vicini sunt. c Ducatus apicem Arnaldus vir illuster obtinebat. Hic etenim filius cujusdam Comitis Petragoricensis vocabulo d Ynonis fuerat; et avunculo suo e Sanctioni, qui ejusdem gentis Dux fuerat, in principatum successerat. Denique idem Arnaldus sapiens cum præfatis barbaris ad defensionem sanctæ Ecclesiæ præliando certaverat, et multos ex terra illa atque spurcissima natione interficiens, maximam ad ultimum sui nobilissimi exercitus partem amiserat.

3 Erat autem tunc in pago Lemovicino a præfatis paganis incensum monasterium, quod f Solempniacum more antiquo vocant, ubi memoratus Arnaldus maxima caritatis devotione erat adstrictus; ob hoc videlicet quia noverat eum a S. Eligio Noviomagensi Episcopo in honore S. Petri Apostoli nobiliter fuisse constructum, et maximam habitatorum illius cœnobii fuisse regulæ sanctæ observationem. Tantam etenim erga ipsum g architerium habebat devotionem, ut spondens voveret se in eodem pro Christi amore comam capitis sui depositurum, et monasticis semetipsam subdendum disciplinis. Postea vero id implesset, nisi inopinata morte præventus fuisset.

4 Hic vero dum incolumis adhuc in suo statu persisteret, curam ferens memorati cœnobii, admonerat sæpius monachos ejusdem loci, ut patres Gasconiae, quas regebat, pro adipiscendi sanctorum Martyrum reliquiis penetrarent. Ipseque illis hoc spondebat provisorium, ne inanem paterentur itineris laborem. Visum est autem Abbati ejusdem monasterii, et omni ipsius congregationi, ut aliquem ex Fratribus pro prælibato negotio illo mittere deberent. Miserunt autem quemdam monachum, religiosum scilicet Sacerdotem, nomine Aldarium, cum nepote ejusdem Ducis Arnaldi, nomine Gotafridum, qui in illis patribus tunc iter carpebat.

5 Aliquamdiu ergo prædictus Frater cum sui itineris comitibus apud memoratum Principem commemoratus est, anxiam jugiter in sui pectoris antro gerens mœstitiam, verens ne forte illud quod mente conceperat non ad votum impleret : gestiebatque ne forte habitatoribus sævis regionis illius quod agere proposuerat manifestum fieret, ne ab ipsis impeditus suo sancto non valeret satisfacere desiderio. Sane eum multa Sanctorum pertransisset loca, et opportunitum non vidisset, ut cœptum negotium explorare potuisset, et jam ad propria redire decernerent; hi cura quibus ire decernebat tandem pervenerunt in territorio h Fidenciaco, ubi ecclesia mirifice olim in honore S. Faustæ Virginis et Martyris constructa, et ab ipsis, quos supra taxavimus, paganis combusta fuerat. In eadem denique basilica sanctissima membra huius Martyris, completo pro Christo gloriosis-

simo triumpho tumulata a Christianis fuerant et congruo honore longissimis temporum successibus venerata.

6 Igitur cum per Dei voluntatem hæc quæ refulumus memoratus Frater comperisset, confusus de Dei omnipotentis miseratione, simulque auctoritate et consensu supradicti Judicis fretus, quodam diei crepusculo, transeunte noctis excursu, antequam res ab incolis ejusdem loci posset agnosci, paucis secum sociis adhibitis, accedit ad S. Faustæ Virginis et Martyris sepulchrum. Cumque aliquandiu ibidem in oratione cum lacrymis incubisset, et Domini auxilium et Sanctæ ipsius suffragium implorasset, cum immenso tremore et fiducia operculum sarcophagi, in quo sancta membra quiescebant revolvit. Eadem vero hora, cum jam in lucem prolata forent sancta pignora, tantus tonitruus fragor cœlitus intonuit, ut hi qui aderant nec unius horæ intervallo corporaliter se putarent esse superstites. Nec victus est tremore tanti fragoris devotissimus animus prædicti Fratris, sed mox suos socios, quos sibi adsciverat ut solatium ferrent ferendarum reliquiarum, inhumani terrore percussos desperatosque esse conspiciens ut constantiam fidei resumeret ad-mouuit, et quod devote agi inchoaverant ut viriliter perficere studerent exhortari curavit. Quid multa? Levantur sanctissima ossa ex tumulo, ubi multo tempore jacuerant, et linteaminibus præcipuis involuta, cum magna exultationis lætitia ab his, a quibus inventa fuerant, feruntur ad propria.

a Hic est Carolus Calvus, qui Ludovico Pio patre an. 840 mortuo, Aquitaniæ Westriacæ regna sortitus, dein post Ludovicum II, nepotem sui mortem Romanum quoque Imperium adeptus an. 875.

b De Normannorum in Gallias irruptionibus passim alia meminere gesta Sanctorum, plenius Du Chesne in principio Normannicorum Scriptorum.

c Saussaius supra solum Comitem facit.

d Idem Saussaius Ynonem scribit, Petrus de Marca Imo-nem.

e Hugus Sancii, sive Sancionis meminit S. Eulogius in epistola ad Willesindum Pampelonensem Episcopum ita scribens: Olim, Beatissime Papa, cum dira seculi fortuna, quæ fratres meos Alvarum et Isidorum a genitrali solo abducens, pæne in ultiores Togate Gallie partes apud Hildovicum Regem Bajoariæ exulare fecit, cum me etiam propter eos diversas adire regiones, et ignota atque laboriosa itinera subire compelleret; quoniam stipata prædonibus via et funeroso quondam Wilhelmi tota Gothia perturbata erat incursu, qui adversus Carolum Regem Francorum eo tempore, auxilio fretus Hildarraghmanis Regis Arabum, tyrannidem agens, invia et inaudibilia cuncta reddiderat; ad partes Pampilonenses diversus, putaveram me cito inde migraturum. Sed ipsa iterum quæ Pampilonem et Seburicos limitat Gallia Comata, in exidium contumacioris cervicis factionibus Comitum Sancii Sancionis erigens contra jus præfati Principis veniens, totum illud obsidens iter, immane periculum commeanibus ingerebat.

Hic ergo Sancius Sancionis Comes Ducatum Gasconie tunc invasit, cum Wilhelmus filius Bernardi Ducis adversus eundem Carolum Calvum rebellabat, Wilhelmus Barcinonem dolo cepit anno 819, quo Tolosam deditione recepit Carolus. Anno 849, ut habet Chronicon Fontanellense, bellum contra Francos instaurans, victus est, amissa infidelium copia: fugaque arrepta dum Barcinone se recipi posse consideret, factione Alodranni et quorundam Gothorum capitalem subiit pernam: sicque filius iniquitatis periit. Atque inde recte colligit de Marca, hanc Sancii rebellionem, et S. Eulogii iter sub annum 849 contigisse. Ludovicus Rex, cujus meminit S. Eulogius, est Ludovici Pii filius Germanus Rex. Carolus Calvi frater.

f De Solemniaco, celeberrimo cœnobio, a leucis ab Urbe Lemovicum distito, agitur 7 Janu. in Vita S. Tillonis Pauli, et plenius 1 Decembr. in Vita S. Eligii Tornacensis Episcopi et Noviomensis, sive Noviomagensis, ut hic dicitur.

g Ita MSS. In citata S. Eulogii epistola areysterium, et lib. 1. Memorialis SS. asceterium. Potius asceterium, ἀσκητήριον, id est, exercitationis palestra.

h Fezensac interpretatur Pet. de Marca.

CAPUT II.

Miracula in Translatione facta.

Sane nec prætereundum est silentio, quod Dominus meritis tantæ Virginis ad cujusdam fluminis vadum ostendere est dignatus. Denique hi, qui tunc secum tantum thesauri munus ferebant, cum advenissent quodam in loco, ubi cujusdam fluminis vadum trans-fretari

AUCTORE ANONYMO, EX MSS.

noctu auferit,

immansi tonitru perentis sociis.

Wilhelmo duce Tolosatum contra Carolum rebellante.

Sancius Sancionis se Gasconie Ducem facit,

circa an. 849

a Danis Aquitaniam vastantibus,

b

c Arnaldus Gasconie Dux,

d

e

sæpe victor, tandem victus,

f

amicus Solemniacensis,

g

et voto monachus,

ius suadet ut SS. reliquias e Gasconia auferant:

ad hoc missus Aldarius,

post multa

h

S. Faustæ reliquias invenit,

ACTORE
ANONYMO,
EX MSS.
*Flumen in-
tribus exan-
dans et peri-
culosum,*

fretari conati sunt, pluribus aquarum inbribus qui praeeritis inundationibus fluminis ripas impleverant tunc, tanta profunditate experti sunt aquam quam transmeabant crevisse, ut aliter non nisi natando litus contingere cum equis suis possent. Contigit autem monachum praefatum cum reliquiis memoratae Virginis, quas secum in sportula ferebat, pedestri labore trans torrentem remansisse. Nam a vehiculis, qui eum ferre debebant, cum illis qui primum vadum transierant, fortuito vacuus, neminem in dorso suo ferens transmeaverat. Petit itaque ab his qui jam transierant equum sibi reduci, sed intrare non valuit, quoniam exterruerat eos ingens vadi altitudo. Quid ille faceret, vel quo se verteret primo ignorans, tandem salubri reperto consilio, ad orationis praesidia conversus, lacrymabili prece Domino supplicavit, ut meritis Martyris sanctae, quam gestabat, incolomis impetum transmeare posset. Nec mora facta, Domini advenit auxilium. Quidam enim rusticus in eodem loco ex incolis loci illius religiose Domini Sacerdoti et monacho obvius factus est eadem hora. Quem isdem Domini famulus rogare coepit, ut vadum praebendo sibi ostenderet, et pro hic illi ipse mercedem condignam tribueret. Sed ille primo recusare coepit, timens vim aquae inundantis. Tandem victus precibus, et hortatu servi Dei admonitus, ut fide armatus aquae altitudinem ingredi non dubitaret edito signo crucis vadum ingressi, invenerunt aquam fluminis ex Domini praeccepto eadem hora in tanta extenuatione exciccatam esse, ut usque ad genua sibi non perveniret quae paulo ante dorsa equorum supereminens opernerat.

8 Tanto ergo visomiraculo, benedicens Dominum, iter captum lacti carpebant. Inde itaque digressi, post paucos dies pervenerunt in pago Tervensi, et fessi labore quodam in loco subistere, qui dicitur Noumaris, prope castrum Asnense. Erat autem in eodem loco haud valde procul cella sita, ubi monachi commanebant, et ipsi ex praefato monasterio monachi propter praedictam paganorum saevitiam ad delibescendum ierant, sub Praepositorum suorum inibi regimine degentes, atque monasticam disciplinam diligenter observantes. Cum quibus etiam cohabitare solitus erat ille Frater, de quo superius sermo habitus est. Fundus autem, ubi cellula sita erat, vocabatur *b* Briviaciacus, et pertinebat ad jus memorati monasterii: quo in loco Sanctorum reliquiae erant reponendae; non solum enim sanctae Virginis Faustae, sed et nonnullas sanctae Dei genitricis Mariae semper Virginis, nec non et sanctissimi

Confessoris Martini Thronicae Sedis Episcopi, quas repererant in Ecclesia memoratae Virginis, praedicti viri secum ferebant. Cum cognovissent autem praedicti monachi jam prope adesse suos sacrum thesaurum sibi deferentes, inenarrabili perfusi gaudio occurrunt eis in loco, ubi paulo superius memoravimus eos substituisse. Detulerunt autem secum Fratres, qui obviam venientibus ierunt, cruces et candelabra cum cereorum et candelarum plurimarum nec non et thuribulorum ornamentis. Advenerat etiam cum eis populi multitudo non modica, quae ex utroque sexu ex vicinis plagis conglobata, cum ingenti devotione ac letitia sancta excipiebant pignora. Quae ejus essent meriti palam omnibus illico Dominus ostendit. Denique cum cerei et candelae, quae sine lumine delatae fuerant, antequam reliquiae e loco ubi depositae fuerant levarentur, a nemine acciderent infusum divinum lumen in cunctis apparuit, et tanta virtute repletum, ut nullo ventorum flamine, nullosque aeris incommodo, donec quo tendebatur ventum esset c.....

9 Denique cum nubes aqua nimis densata solis claritatem obscuraret, hominibus et iudicium daret pluviae, quae etiam de fidelibus turbis, hymnum Deo persolventibus timore pluviarum, meritis Sanctorum interventibus, sine pluvia conversa est in claritatem virtute divina: factumque est, ut sine alicujus aeris incommodo perveniret ad propria qui sacra gestabant pignora. Cum vero pervenissent ad cellulam quam supra taxavimus, ecclesiam laudes Deo canentes ingressi, condigne juxta altaris cryptam deposuerunt, quae pie ac fideliter detulerant: ubi immensa beneficia sanitarum, Domino in Sanctis suis operante, mirabiliter fiunt usque in hodiernum diem.

a Vehiculis pro equo positum, a veniendo.
b Saussia est Briviaciacus.
c Deest extinguerentur, vel quid simile.

sanctis reli-
quis occur-
runt.

cerei divini-
tus accens.

c

pl. via de-
puls.

Vehiculis.

AD VITAM S. GREGORII LING.

Pag. 169, col. 2, in Epitaphio, ad finem in margine adde Novertius noster in historiae Notuacensi pag. 478 legit, direxit.

NOT. 69.

AD VITAM S. RIGOBERTI EP.

Pag. 180, col. 2, ad finem Translationis S. Rigoberti, adde [Non mediocri portio reliquiarum S. Rigoberti Parisios pridem delata in B. Deiparae basilica cultu condigno observatur. Ita Breviarium Parisiense, in quo Lectioix, hoc die est de S. Rigoberto. Idem testatur Saussatus; qui tamen fallitur, dum scribit, eum ab exilio reversum, Sed restitutum, collapsam disciplinam in integrum pia instantia restituisse.]

NOT. 70

S. Rigoberti reliquiae ali-
quae Parisios.

DE S. RUMONO EPISCOPO

TAVESTOKÆ IN ANGLIA.

IV JANUARI.

Tavestokæ.

monasterio
insigni.

Tamara annis Cornwalliam a Devonia dividit, nec plures alios recipit priusquam se cum Plimo in Oceanum meridionalem evolvet ad Plimmouth oppidum, quod Plimi ostium sonat. Inter illas est fluvius Tavus, sive Teavus, ad quem Tavistoke, olim monasteria celebre; de quo ita scribit Willielmus Malmesburiensis lib. 2, de gestis Pontific. Angl. in Crudiensibus: Est in Dommonia cœnobium monachorum juxta Tan fluvium, quod Tavistok vocatur, quod per Ordgarum Comitem Dommoniensem, patrem Elfridae, quae fuit uxor Regis Edgari, surgendi exordium, per Livingum Episcopum crescendi cepit auspiciis; locus anæmni opportunitate nemorum, captura copiosa piscium, ecclesiae congruente fabrica, fluvialibus rivis per officinas monachorum decurrentibus, qui suo impetu effusi quicquid invenerint superfluum, portant in exitum. Rumonus Sanctus ibi praedicatur, et jacet

Episcopus pulchritudine decoratus scrinii; ubi nulla scriptorum fides assistit opinioni: quod non solum ibi, sed in multis locis Angliae invenies violentia hostilitatis abolitam omnem gestorum notitiam, nuda Sanctorum nomina, et si quae modo pretendunt miracula sciri.

cultus olim
S. Rumonus;
ejus Acla
ignota.

2 Haec Willielmus. Quam Dommoniam vocat, ea Cornubiam, sive Cornwalliam, et Devoniam complectitur, olim a Dommoniis habitata, quos memorat Ptolemaeus lib. 2, cap. 3, Solinus cap. 22, Dumnonios vocat, alii Damnonios; Damnonios mallet Cambdenus. Ordgarus hic parvo Damnonia Comes, abavus fuit S. Eduardi Confessoris. Nam Elfrida ejus filia mater fuit Ethelredi, S. Eduardi Martyris uxor; Ethelredi autem filius fuit S. Eduardus Confessor, ut in ejus Vita Januarii dicitur. Livingus Cnutonijusdem S. Eduardi vitrico gratiosus inprimis fuit, ex monacho Wintoniensi Abbas

Abbas

Reponenda
haec pag. 180.
NOT. 71.

Abbas Tavistokensis, inde Episcopus, ambitiosus, inquit Malmesburiensis, et protervus, Ecclesiasticarum legum tyrannus invictus;..... humatus Tavistokiæ, quo loco multa spectabilia contulerat.

natalis. 3 S. Rumoni natalem in secunda editione Anglicani sui Martyrologii, pridie Nonas Januar. consignavit Joannes Wilsonus, his verbis : Eodem die Tavestokiæ in Devonia, commemoratio S. Rumoni Episcopi et Confessoris, vitæ sanctitate et miraculis clari : cujus honori Ordulphus Devoniæ Comes insigne monasterium construxit, sub annum 960, ubi sacre ejus reliquiæ longo tempore asservatæ sunt magna cum veneratione. Ceterum ipsius Sancti ætas omnino ignota est. Cum Devonia serius ab Anglis sit subjugata, verisimile est, eum gente Britunnum fuisse.

reliquar.

AD VITAM B. ROGERII.

EX VARUS.

Pag. 182, post chronographicum de fundatione Elantii, ante Prologum Auctoris, adde [Refert Saussaius quoque Rogerium in Martyrol. Gallicano, et Beatum appellat.

NOT. 72.

AD VITAM B. ANGELÆ

Pag. 186 post, ad Præfationem nostram, adde [Extat in libro de SS. Fulguratibus auctore Ludovico Jacobilli, Vita B. Angelæ. Cujus nomen recenset quoque hoc die in Martyrol. Franciscano Arturus Monstierius, et plures citat, qui illius meminerunt. Arnaldum autem vitæ Scriptorem, idem Beatum prædicat, et xvii Junii recenset.

NOT. 73.

AD V JANUARIII.

NOT. 74.
Leonora Rodericia.

Pag. 233, inter Omissos adde [Leonora Rodericia, prima monasterii Pontis-viridis, a Majore Perezia nobili femina sub annum 1510, fundati, Ordinis S. Claræ Abbatisa, refertur hoc die et Beata appellatur ab Arturo Monstierio. Ita scribitur ea Franciscus Gonzaga par. 3, provinciæ S. Jacobi Conventu 7. Plura miracula edidisse fertur; qua etiam de caussa ejus corpus in sacra hujus Conventus aede sepultum, in maxima est apud omnes veneratione. Idem scribit Barezzius par. 4, Chron. Minor. lib. 1, cap. 19.

NOT. 75. Ibidem cum de S. Ealredo, lin. 2, dele [Ben. Dorganicus] et repone [Kalendarium Cisterciense Divinæ excusum.

Ibidem adde : [B. Rogerius Tudertinus, Ordinis Minorum, refertur hoc die ab eodem Monstierio. De eo agemus v Martii.

DE S. TELESPHORO PAPA M.

NOT. 76.
S. Telesphori translatio.

Pag. 236, col. 1, ad Præfationem odde [In plerisque veteribus MSS. Breviariis Hispaniarum Ecclesiarum, ut ex Luca Torrio. V. CL. didicimus, reperitur ad xxviii Januarii adscriptum S. Telesphori nomen. In MS. Florario SS. 1 Augusti ista leguntur : Item Telesphori Papæ et Martyris translatio.

AD VITAM S. SYNCLETICÆ VIRG.

NOT. 77.

Pag. 242, col. 2, lin. 1, post, hic dabo, adde [Græcum exemplar una cum Latina interpretatione Petri Lansselii nostri, a Luca Torrio V. CL. Ararii regii in Flandria Præfecto, accepimus, unde quasdam animadversiones subteximus. Exea Vita in Vitis PP. etc.

NOT. 78.

Ibidem col. 2, lin. 3 a fine, atque etiam ipsi progressus etc. Lansselius vertit : Etenim ipsa recte facta nos ad laborem et eognitionem accendebant. Sensus videtur esse hic : nam et ipsiores præclare a Syncretica gestæ mentem nostram ad studium provocabant.

NOT. 79.

Pag. 243, num. 3 lin. antepenultima, recondiremus; lege, recondereimus. ἀποθησαυρίζοντες.

NOT. 80.

Ibid. cap. 1 num. 8 restim duxit choreis. planius Lansselius, saltatrices inducit. χερουτρίδας εισάγει.

NOT. 81.

Ibid. col. 2, num. 9. Tyria dele, repone tibia. ἀλλόξ.

NOT. 82.

Ibidem cap. 2, num. 11, lin. 8, accersito sene quodam. Græce est, προσκαλεσαμένη τινὰ τῶν πρεσβυτέρων. vertit Lansselius : accersito Presbytero.

NOT. 83.

Pag. 244, col. 1, post nu. 14, adde : [Hic aliqua leginon poterant in Græco MS. quar et omisit Interpres.

NOT. 81.

Ibidem col. 2, lin. 8, fides autem familiam ducebant. Græce est : ἡ δὲ πίστις προηγείτο πάντων, ὅλους αὐτῆς τοῦς ἀρμῶς τῆς ψυχῆς συσφιγγουσα. Lansselius : Fides autem omnia præcedebat, totos ipsius humeros omnino constringens.

NOT. 85.

Pag. 245, col. 1, lin. 6, a fine, post a triginta ad sexaginta, adde : nam præclarum est a minoribus ad majora proficere. quod in Græco habetur.

NOT. 86.

Ibid. col. 2, cap. 4, nu. 26, lin. 14, pro, personas pulcras, facies decoras, et colloquia simplicia;

repone, elegantes vultus, figuras indecentes, et antiquam conversationem. πρόσωπα ἐνπρεπῆ, καὶ σχήματα ἀπρεπῆ, καὶ ὀμιλίαν ἀρχαίαν.

NOT. 87.

Page 246, col. 1, nu. 28, lin. 8, in fuga diaboli; repone, in fuga deterioris, ἐν ἀποφυγῇ τοῦ χείρονος.

NOT. 88.

Ibidem cap. 3, nu. 30, lin. 3, quæ et palato suo eligebat, etc., repone, Unaquæque autem earum accipiebat quantum volebat. Græce est, ἐκαστῆ δὲ αὐτῶν ἐδέχετο ὅπερ ἐβούλετο.

NOT. 89.

Pag. 247, col. 1, nu. 36, lin. 4, a fine illius numeri: viperæ recenter natæ; repone, viperæ nascentes. Ita Græce : αἱ ἐχίδναι γεννώμεναι. Et patet, quia dicuntur alrum matris dilaniare, ut in auris prodeant.

NOT. 90.

Ibidem nu. 37, lin. 5, ante finem cap. assiculum, repone scintillam. Græce, σπυθῆρα.

NOT. 91.

Ibid. cap. 6, col. 2, lin. 4, a fine : justitiam mundi sequuntur; repone, juste et pie vivunt in seculo ὡς κατὰ τὸν κόσμον δικαιοπραγοῦντες.

NOT. 92.

Pag. 249, col. 1, nu. 50, lin. 4. Ego sum terra et non homo, corrige, ego sum vermis, et non homo. Sic Græcum exemplar habet, et locus Psalmi.

NOT. 93.

Ibid. nu. 53, lin. 10, post cilicino stramento; adde : alii vero continenter lumi cubant, sed quamvis, etc., quæ in Græco habentur.

NOT. 94.

Pag. 250, col. 2, nu. 64, lin. 13, non enim imposuisti finem obloquendi patri tuo, corrige, non enim cessas maledicere fratri tuo.

NOT. 95.

Pag. 251, col. 1, num. 70, lin. 11, συνδιατρίψεις, corrige, συνδιατρέψεις a συνδιατρέπω, converto; non a συνδιατρίβω, conversor.

NOT. 96.

Ibidem col. 2, nu. 73, lin. 9, præputii cordis; corrige, circumcissionis cordis.

NOT. 97.

Pag. 252, col. 2, nu. 84, Præterea id quod dicitur Verbum incarnatum esse, insinuat consequenter nativitatem. Melius ex Græco sic offeres : Ortum ipsius Generationem nominavit Divina Scriptura. Præterea quod inter homines dispensative nasceretur, consequenter Generatio est appellata.

NOT. 98.

Pag. 253, col. 1, nu. 85, lin. 1, post mali, additur in Græco, daemones.

NOT. 99.

Pag. 254, col. 1, nu. 92, lin. 22. Percipite quæ dixi; corrige : attende ad ea quæ pronuntiantur. Græce, νόετὰ λεγόμενα.

NOT. 100.

Pag. 255, col. 1, nu. 100, lin. 12, post de adversario, adde quæ habentur in Græco : Immoderatio ubique exitiosa. Ne simul arma tua exhaustas, ut nudus in conflictu reperire, et facile supereris.

NOT. 101.

Ibid. eodem num. lin. 17. Cave ne stellio velificationi se immisceat. Melius Lansselius : Cave ne hostis subrepat in jejunii tui negotiationem. Græce est : Ὅρα μὴ ὁ ἐχθρὸς ὑπεισέλθῃ τῇ ἐμπορίᾳ τῆς νηστείας.

NOT. 102.

Ibid. col. 2, cap. 14, num. 103, lin. penult. febris interrupta; hectica dicta; corrige, febres continuæ, πυρετοὶ ἀδιάλειπτοι.

NOT. 103.

Pag. 256, col. 1, num. 108, lin. 13, post, se res habet in bonis; adde, nam et commilitonum meorum aliquis partes adversariorum adjuvat. Sæpe enim, etc.

EX VARIIS.

DE SS. HONOBERTO ET HONULPHIO EPP.

AD VITAM S. GERLACI.

NOT. 104.

Pag. 288, col. 1, lin. 6, post, *agi v Januarii, adde* [*Uos quoque refert hoc die Saussains, testaturque hactenus una eademque celebritate quotannis in Ecclesia Senonensi ex avita consuetudine percoli.*

DE S. FLAMIDIANO M.

NOT. 105.

Pag. 289, col. 1, num. 5, in fine, *adde* : [*Refert eum quoque hoc die Saussains in Supplemento Martyrologii, et Flavidianum vocat, traditque sub Maximiano coronatum.*

AD VI JANUARI.

DE B. GUARINO EP. CEDUN.

NOT. 107.

Pag. 348, col. 1, post num. 1, *ornat elogio, adde* [*Josias Simlerus (si fas est hominis heterodoxi hic uti testimonio) in descriptione Yalesiae lib. 2 fol. 47, ita scribit* : Post Amatum

Guarinum Sedunorum episcopatum administrasse certum est: quo anno et quamdiu, incertum. Hic post obitum in cœnobio Vallis Alpium apud Equestres sepultus est: uterque a posteris in Divorum numerum relatus fuit. De S. Amato *agemus* XII Septembris.

AD VII JANUARI.

NOT. 108.

Pag. 354, inter *Omissos, in Isidoro post, Galesinius, adde* [*Exstat in MS. monasterii Bodecensis Canonico regularium Vita S. Isidori Episcopi, cujus festum celebratur VII Idus Januarii; sed quæ ab imperito scriptore temere consarcinata: nam libros ei tribuit qui sicut S. Isidori Hispalensis, de quo agemus IV Aprilis, et tamen Episcopum Africanum facit. Galesinius, quem hodie memorat, ait Nicomediæ martyrio coronatum.*

NOT. 109.

Ibidem in Matthæo Episcopo Agrigentino post, hic mitto, adde [*Monstierius cum VIII Octobris suo Martyrologio inscripsit, pluribus allatis pui alicujus cultus argumentis: an ab Ecclesia tamen quidquam de ejus sanctitate sit pronuntiatum, nescimus.*

NOT. 110.

Page 355, inter Omissos post Amadeum Episc. Lausanensem, adde [B. Elisabetha Ruttensis, quæ vulgo Bona Beta appellatur, refertur hoc die ab Arturo Monstierio: sed Conradus Praepositus Canonico regularium Waldsee, ejus Confessarius, scriptor quoque vitæ illius, quam et Monstierius citat, discrete tradit obisse festo S. Catharinæ. Eam vitam dabimus XXX Nov.

DE S. JULIANO M.

NOT. 111.

Pag. 355, col. 1, post nu. 1, *adde* [IX Januarii in *Prælegomenis* ad Vitam S. Juliani sponsi S. Basilissæ § 3, num. 13, diximus eundem videri qui in quibusdam Martyrologiis VII Jan. refertur; licet hic alii duo a nonnullis memorentur.

DE S. VALENTINO EP.

NOT. 112.

Pag. 368, col. 2, nu. 4, lin. 14, post Episcopi et Confessoris, *sequentia usque ad num. 5, sic exprime* [Agitur ergo VII Januarii S. Valentini natalis (jam inde a S. Severini Noricorum Apostoli ævo, ut mox dicemus) officio duplici: IV Augusti Translatio, duplici quoque officio, XXIX Octobris ejus nulla modo sit commemoratio in propriis illius Ecclesiæ officiis. Ferrarius VII Junii ista scribit: Magis in Norico S. Valentini Episcopi Bataviensis. Citat in *Notis* tabulas Ecclesiæ Passaviensis, quæ tamen S. Valentini eo die non meminerunt. Neque in Norico situm est Majense castrum. Ceterum in catalogo Episcoporum Passaviensium non reperitur Valentini nomen, quod merito miratur Velsrus in *Notis* ad Vitam S. Severini. Quæ de priori illa translatione e castro Majensi ad Ecclesiam Passaviensem in ejusdem Ecclesiæ officiis narratur, habet hic subjungere; ita ergo habent *Lectio* secundæ nocturnæ: S. Valentini Episcopi corpus, cum aliquot annis in Majensi castro humatum, in pace quiescisset, tandem circa annum Domini septingentesimum vigesimum tertium, a

S. Valentini
translatio

prima.

NOT. 106.

Pag. 369, col. 1 annot. ad cap. 6, lit. e dele ista Non est relatus (Leo III) in numerum Sanctorum, licet hic Sanctus appellatur atque ista restitue [An sit relatus saltem Ecclesiæ extreme in album Sanctorum, nobis non constat. Non hic solum, sed alibi sæpe ab antiquis scriptoribus Sanctus appellatur, fuitque ceteris sanctitate et miraculis clarus, ut XII Junii dicemus.

secunda,

tertia

a quo curata.

NOT. 113.

Pag. 369, numerum VIII, ita exprime : [Ilic dabimus quæ de S. Valentino scribit Raderus noster; dein fusiores vitæ et translationis historiam, a quingentis annis traditam litteris ab anonymo auctore. Eam Surius IV Augusti paululum a se expolitam edidit. Primigeniam phrasim nacti sumus e MS. cœnobii Bodecensis Canonico regularium in diocesi Paderbornensi.

Ibidem col. 2, pro Vita ex Surio hanc substituit, notationibus, quæ isthic adjectæ sunt a nobis, hæc quoque transcriptis.

NOT. 114.

VITA ET TRANSLATIO

S. VALENTINI EP. BATAVEN.

Auctore anonymo, ex MS. cœnobii Bodecen. descripta a Joan. Gamansio Soc. Jesu.

CAPUT I.

S. Valentini inventio, translatio.

In civitate Pataviensi inventum est sub nostro ævo corpus sanctissimum venerandi Confessoris Christi et Episcopi Valentini, temporibus B. Callisti Papæ anno Dominicæ Incarnationis a MDC, a venerabili ejusdem Sedis Artiste Dedalrico: quod olim illic translatum a Longobardorum gente de castro Ma-

S. Valentini
corpus inven-
tum,

a

giensi,

b giensi *b*, jussu venerandi Ducis Thassilonis, Dei propitiantie clementia, propriae Sedi honorifice restitutum est.

2 Prima igitur translationis ejus causa vel occasio talis erat. Cum beatæ memoriæ S. Corbinianus Episcopus Friginsensis Ecclesiæ Romam aliquando pergeret, captus est a custodibus Grimoaldi Principis Longobardorum, qui custodias observabant in montanis et Alpibus, et perductus est in Magiense castrum. Ubi dum maneret beatissimus Pontifex Corbinianus, divertit ad *c* monasterium S. Valentini Pataviensis quondam Episcopi, quod in eodem castro in montanis et Alpibus sito ædificaverat idem S. Valentinus Episcopus; in quo dum gentibus prædicasset, et multos ad Christum convertisset, post vitæ suæ terminum sepultus requievit in pace. Postquam vero jussu Grimoaldi prædictus Antistes B. Corbinianus dimissus a custodia Romam pervenit, et inde felicibus auspiciis ad easdem partes reversus est, dolens beati Pontificis Valentini corpus a sua propria Ecclesia longius semotum esse, rogavit Thassilonem Ducem Longobardorum, *d* patrem Grimoaldi Ducis, ut per eum propriae Ecclesiæ quandoque vel mortuus restitueretur. Cujus precibus ammens Dux Thassilo præcepit Longobardis ut eum honore deportarent corpus B. Valentini a castro Magiensi in suam civitatem Pataviam, unde quondam expulsus fuerat ab erroneis hæreticis Ariana perversitate repletis. Translatum est igitur hoc modo corpus ejusdem saceratissimi Pontificis a Magiensi castro in civitatem Pataviam, et positum est inter duos muros ante fores Ecclesiæ B. Stephani Protomartyris, ubi Sedes est Pontificalis.

e 3 *e* Invento corpore beatissimi Pontificis Valentini nostris temporibus in Pataviensi Ecclesia, reperta est juxta eum tabula plumbea, in qua continebantur scripta strictim, et vix ad intelligendum gesta ejusdem sanctissimi viri, quis fuerit, quomodo Episcopatum Pataviensis Ecclesiæ tenuerit, qualiter expulsus vitam suam in montanis exegerit, quomodo post mortem reportatus sit. Quæ scripta ex vetustate et terræ putredine dispersa, ab inventoribus in unum collecta vix ordinem rerum gestarum manifestant hoc modo :

f 4 *f* Venit ab Oceano vir humilis Valentinus nomine in civitatem Noricam Pataviam, prædicandi gratia. Sed quia id hominum genus ferum ac bestiale nimis fuerat, parvum fructum animarum capere ibi poterat. Videns autem terræ illius communitatem et quorundam hominum frugalitatem, et regionem jam albam ad messem, cogitabat intra se dicens : Non est præsumendum cuiquam hominum Verbum Dei prædicare, nisi ex Apostolicæ auctoritatis missione, sicut scriptum est. Quomodo prædicabant nisi mittantur? Hæc dicens adiit Apostolicum Romanæ civitatis *g* Leonem. Qui suscipiens eum cum honore et veneratione libenter audivit, et causam prædicationis Apostolica auctoritate confirmavit. Reversus denno ad urbem Pataviam, tentavit in ea prædicare verbum vitæ; sed non profuit, quia nondum tempus miserendi advenit. Iterum autem attentavit adire Romanum Pontificem, ut ab eo mitteretur vel in aliam provinciam, ubi fructum animarum Christo colligeret, ac suæ animæ profectum non minus percipere posset. Quem dum secundo compellasset, interrogatus est ab eo, cujus rei gratia tam cito rediisset? Cui ille : Domine mi, Pater carissime, quia infelicitatis meæ causa impediende nullum fructum capere potui, ideo redii ad te, orans, ut vel ad aliam gentem a te mittar, ubi fructum animarum Christo jubente colligam, nec minus animæ meæ profectum percipere, Deo adjuvante, queam. Respondit ei Papa : Insta, frater, opportune, importune; et beatus erit fructus laboris tui, si prævalueris instare, ut mitiges feritatem diu repugnantis populi. Quod si nec tertio

tentando prævalueris, mea licentia et Apostolica auctoritate ad alias nationes prædicandi gratia transmigrabis : et imponens ei manum ordinavit eum ad Episcopatus gradum, et data benedictione dimisit eum. At ille concite rediens ad prædictam urbem Pataviam, prædicavit in ea verbum salutis, et fidem sanctæ Trinitatis. Populi autem videntes eum instanter prædicantem, una cum Arianis restiterunt ei, et ejecerunt eum non sine læsione de finibus suis. Ille vero, ut erat homo patiens, excusso pulvere pedum in eos, regressus ab Urbe declinavit ad montana, ibique secundum Dei providentiam invenit fructum animarum centuplum, ac suæ animæ profectum Deo et hominibus beneplacitum, ac felicem in Christo transitum. Expliciunt verba quæ in tabulis plumbeis reperta sunt juxta corpus B. Valentini.

a Corrigendum hæc numerum videri, cum ab an. 1119, ad finem fere 1121, Callistus II sederit, Udalricus vero, qui hic Udalricus appellatur, ab an. 1092, usque ad 1121, animadversum est supra ad Surianam Vitam.

b Videtur deesse Tridentum, dein vero etc. aut fortassis Tridento denno ad Magiense castrum fuit reportatum; inde Passavium.

c Surius habebat, monumentum. Gesta hæc dum Roma rediret S. Corbinianus, supra adnotavimus pag. 370, col. 2, litt. g.

d Confusa hæc esse ab Auctore supra monuimus pag. 370, col. 2, litt. k.

e In MS. hic interponebatur titulus : De litteris cum corpore inventis.

f Hursus erat in MS. titulus : Series beati viri strictim digesta. *g* Surius nomen omisit. Sedit S. Leo ab an. 410 ad 461.

CAPUT II.

Prædicatio, virtutes.

Incipit series de gestis ejus, quomodo in montanis locis verbum Dei prædicaverit, et cælibem vitam usque ad felicem transitum peregerit.

Fuit itaque B. Valentinus Episcopus in montanis inter Alpes in locis nemorosis et silvestribus, in quibus pagani multi et feri ac bestiales homines habitabant, prædicans et docens verbum Dei, et virtutes multas faciens, ita ut ab obsessis corporibus dæmones effugaret, sanaret infirmos, et multos male habentes a diversis languoribus curaret. Erat enim Vir sanæ doctrinæ et fidei Catholicæ regula perfecte imbutus, non palpens vitia hominum sed pungens, habens verba tanquam aculeos contra criminosos, et tanquam clavos defixos in altum, abstinens se ab omni fratre ambulante inordinate.

6 Versutias hæreticorum toto studio declinabat, ita ut nec audire eos, nec communicare cum eis in cibo aut potu, seu qualibet amicitia conventionem, vellet. Propter quod et ad montana confugerat, ut nullo modo esset ei conventionis occasio seu communionis necessitudo cum eis, qui tunc temporis totum orbem sua fœditate repleverant. Ariana namque perfidia inter ceteras hæreses serpebat per totum mundum, et more serpentis veneno perfidiæ fœdaverat limites, quos Apostolica olim doctrina ad Christi fidem converterat. Ne ergo vir sanctus, et Catholica religionis firmitate roboratus, hæreticorum tumultuosos clamores amplius audiret, quibus resistere præ multitudine non poterat, ad montana conscendit. Ubi eum sanæ doctrinæ et veritatis prædicationi vigilanter insisteret, multum ibi Domino populum lucratus est. Audientes enim eum populi multi qui erant ibi, non solum in montanis positi, sed etiam in vicinis locis et circa Alpes contra Italiam et a Longobardiana, convenerunt ad eum et baptizabantur in fide sanctæ Trinitatis.

7 Quidam etiam ab errore, quem ab Hæreticis male perceperant, recurrentes ad fidem, per viri Dei B. Valentini orthodoxam prædicationem, confitentisque peccata sua et abstinens se ab omni opere malo glorificabant Deum Patrem omnipotentem et Filium ejus Dominum nostrum Jesum Christum redemptorem et Salvatorem mundi, et Spiritum sanctum

AUCTORE
ANONYMO,
EX MSS.

inde ejicitur.

pie cultum a
S. Corbiniano,

c

translatum
Passavium :

e
Vita cum eo
inventâ.

Butavis præ-
dicat S. Va-
lentinus:

rom. 10. 15.

g

Prædicat in
Alpibus :

claret mira-
culis :

aversatur hæ-
reticos :

u
multos Gen-
tiles conver-
tit,

et hæreticos :

AUCTORE
ANONYMO,
EX MSS.

ctum Parnelatum, illuminatorem et consolatorem animarum nostrarum, veram et sanctam Trinitatem divini nominis et confessionis unitatem. Non est in hac Deitatis confessione divisio, non est in personis inaequalitas, vel diminutio, seu temporum novitas, quia Pater aequalis et consubstantialis est Filio, sanctoque Spiritui. Alia tamen persona Patris, alia Filii, alia Spiritus sancti; una vero deitas, una divinitas, sempiternaque majestas, quae cuncta creat, cuncta vegetat, cuncta regit atque gubernat. Quam fidem constantissime praedicabat B. Valentinus Episcopus, et in hac sanctae Trinitatis confessione perdurabat, et hac fide multos ab errore diabolica pravitate liberabat, multorumque animas a praecipitio aeternae damnationis eripiebat, et quos subtraxit diabolo lucratus est Christo, quosque convertit ad fidem lucratur ad salutem, et ad perpetuam animarum salvationem.

opportunitis
monitis eos
instruit.

1. Cor. 9. 27.

8 Docebat eos resistere vitiiis, reluctarique mundi hujus concupiscentiis, repugnare peccatis, recedere ab erroribus pristinis et ab universis vanitatibus suis. Docebat populum Dei bene credere et operari, spernere lenocinia blandientis seculi, perfecteque ambulare in via mandatorum Domini, ut quae fide recta comprehenderent, bonis operibus adimplerent. Haec siquidem alios docendo et instruendo, nequam semetipsum neglexit; sed dum excoleret alios, seipsum praecipue corrigebat et castigabat, secundum quod Apostolus de seipso loquitur dicens : Castigo corpus meum et servituti subiecio; ne forte aliis praedicans ipse reprobus efficiar. Erat ejus doctrina sale sapientiae condita, non declinans ad dexteram neque ad sinistram, id est, non nimis aspera neque nimium remissa. Sic eradicabat, et extirpabat vitia, ut virtutes simul non evelleret, juxta quod in Evangelio de Domini Salvatoris exemplo dicitur : Linum fumigans non extinxit, et arundinem quassatam non contrivit. Linum fumigans extingueret esse peccatores quosque et scleratos sen criminosos propter funum sui factoris despiciere, et ad reconciliationem Divinae miserationis per benevolentiam praedicationis non vocare. Non extinguere vero est, ne desperent, per lenitatem ad fiduciam salutis aeternae alliciendo temperare. Arundinem quassatam conterere est angustiatas et exasperatas atque ob instabilitatem suae pravitatis afflictas mentes ad constantiam et fiduciam spei aeternae vitae promissionibus non perducere; sed in austeritate maledictionis et desperationis conterere. Quod B. Valentinus Episcopus et Confessor, Praedicatorque egregius, non fecit; sed magis peccatoribus sic praedicabat veniam, ut seipsum peccatorem esse diceret in exemplum, juxta quod scriptum est : Justus in principio accusator est sui. Et summus Praedicator Paulus dicit : Christus Jesus venit in hunc mundum peccatores salvos facere, quorum primus ego sum. Sed ideo misericordiam consecutus sum, ut in me ostenderet Deus omnem gratiam eis qui credituri sunt ei in vitam aeternam. Sanctus itaque Valentinus Episcopus dulcis erat in eloquio, in praedicatione suavis, non multiplex, neque profusus in verbis; non profundus in sensibus, non astutus neque obligatus in sententiis; sed erat humilis in voce, lenis in exhortatione, conspicuus in bonitate, in universa morum praeclarus honestate b.

Math. 12. 20.

insigni in
omnibus mo-
deratione.

1. Tim. 1. 13
et 16.

9 Docebat eos resistere vitiiis, reluctarique mundi hujus concupiscentiis, repugnare peccatis, recedere ab erroribus pristinis et ab universis vanitatibus suis. Docebat populum Dei bene credere et operari, spernere lenocinia blandientis seculi, perfecteque ambulare in via mandatorum Domini, ut quae fide recta comprehenderent, bonis operibus adimplerent. Haec siquidem alios docendo et instruendo, nequam semetipsum neglexit; sed dum excoleret alios, seipsum praecipue corrigebat et castigabat, secundum quod Apostolus de seipso loquitur dicens : Castigo corpus meum et servituti subiecio; ne forte aliis praedicans ipse reprobus efficiar. Erat ejus doctrina sale sapientiae condita, non declinans ad dexteram neque ad sinistram, id est, non nimis aspera neque nimium remissa. Sic eradicabat, et extirpabat vitia, ut virtutes simul non evelleret, juxta quod in Evangelio de Domini Salvatoris exemplo dicitur : Linum fumigans non extinxit, et arundinem quassatam non contrivit. Linum fumigans extingueret esse peccatores quosque et scleratos sen criminosos propter funum sui factoris despiciere, et ad reconciliationem Divinae miserationis per benevolentiam praedicationis non vocare. Non extinguere vero est, ne desperent, per lenitatem ad fiduciam salutis aeternae alliciendo temperare. Arundinem quassatam conterere est angustiatas et exasperatas atque ob instabilitatem suae pravitatis afflictas mentes ad constantiam et fiduciam spei aeternae vitae promissionibus non perducere; sed in austeritate maledictionis et desperationis conterere. Quod B. Valentinus Episcopus et Confessor, Praedicatorque egregius, non fecit; sed magis peccatoribus sic praedicabat veniam, ut seipsum peccatorem esse diceret in exemplum, juxta quod scriptum est : Justus in principio accusator est sui. Et summus Praedicator Paulus dicit : Christus Jesus venit in hunc mundum peccatores salvos facere, quorum primus ego sum. Sed ideo misericordiam consecutus sum, ut in me ostenderet Deus omnem gratiam eis qui credituri sunt ei in vitam aeternam. Sanctus itaque Valentinus Episcopus dulcis erat in eloquio, in praedicatione suavis, non multiplex, neque profusus in verbis; non profundus in sensibus, non astutus neque obligatus in sententiis; sed erat humilis in voce, lenis in exhortatione, conspicuus in bonitate, in universa morum praeclarus honestate b.

a Nondum illi tunc illi provinciae nomen, ideoque Surius Insu-
bres reposuit.
b Huc usque omnia in plumbea illa tabula descripta fuisse ex-
stimat Surius, at non sequentia.

CAPUT III.

Ejus pietas, mors, translatio.

Erat ei consuetudo noctes et dies psalmos ruminare, ex totius cordis intentione hymnos decantare, precesque ubertim profundere, tota compunctione ad Dominum suspirare, et cum Psalmista frequenter

ingemiscere ac dicere : Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est! et iterum : Ad te Domine levavi animam meam; Deus meus in te confido, non erubescam, et iterum : In te cantatio mea semper; tamquam prodigiū factus sum multis, et tu adjutor fortis, et cum Apostolo cupiens dissolvi et esse cum Christo, frequentissime in orationibus suis suspirabat ad Dominum, et dicebat cum lacrymis et singultibus : Quando veniam et apparebo ante faciem Domini? Quomodo apparebo ante terribilem Judicem in die illa quando venerit judicare vivos et mortuos, et omne saeculum per ignem? Igitur B. Valentinus, athleta Christi fortissimus, cum multas gentes in Christi fide et religione Catholicae professionis confirmasset, delegit sibi caelibem vitam, ut secretius, et caelesti dulectum animum intenderet. Fecerat sibi jam pridem Oratoriolum seorsum ab hominum tumultu sequestratum; in quo frequenter in orationibus pernoctabat, vigiliis et jejuniis insistebat, sapissime etiam lacrymarum imbribus perfusus totis ad Deum suspiriis anhelabat; diebus vero lectionibus, meditationibus ac contemplationibus vacabat; eleeosynis etiam et aliis bonis operibus, quibus poterat, insudabat : Deoque soli in secreto cordis sui per puram conscientiam continue et indefesse militabat.

10 Post tot vitae hujus labores, post tot bonorum operum sudores, atque post tantas vigilias, et corporis molestias, necnon et haereticorum pressuras et insidias : Deus omnipotens, cui soli jam longo tempore militaverat, volens ei quasi fidei servo impendere mercedem et premium post laborem, revelavit ei in spiritu tempus et horam suae resolutionis, ut esset cautus ac sollicitus et in omnibus provide circumspectus, ne forte mors repente eum immittum inveniret, et sic aerius laborare inciperet, sicut in Evangelio de providentia beati servi a Domino dicitur : Beatus servus, quem cum venerit Dominus, inveniret vigilantem. Nam si seiret paterfamilias qua hora fur veniret, vigilaret utique et non sineret perferi domum suam. Sciens ergo Sanctus Domini imminere sibi diem et horam transitus sui, praemunit se vigiliis sacrisque orationibus, ut expectaret premium laetus, pro quo tantum tempus laboraverat bonis operibus inquietus attendens illum versiculum in Evangelio sibi a Domino adaptandum : Enge serve bone et fidelis, quia in modico fuisti fidelis, supra multa te constituam, intra in gaudium Domini tui.

11 Cumque adhuc labores supra labores adderet, vigilias super vigilias, jejunia super jejunia, orationes orationibus continuaret, ac ceteris bonis operibus insistendo diem et horam suae vocationis jugibus cum lacrymis expectaret, tactus febre intrinsecus et gravi molestia corporis extrinsecus vexabatur infirmitate, qua et mortuus est beatissimus Christi Sacerdos Valentinus. Sed licet aegritudine valida laboraret, secum tamen patientiae et obedientiae virtutem retinens; non multum contristabatur; sed gaudebat, praesumens se a Domino diligi, quia tam gravi infirmitate ab ipso merebatur argui et castigari; sicut Divina sapientia electorum animas consolatur dicens : Fili mi, noli deficere propter disciplinam Domini, et ne fatigeris dum ab eo argueris, quem enim diligit Dominus corripit, flagellat omnem filium, quem recipit, et post flagella in hereditatem patriae caelestis introducit. Talibus itaque Spiritus sancti consolatoris eulogiis S. Valentinus Episcopus multum laticatus non timebat mori, sciens se a Domino citius a tormento mortis liberari.

12 Vocatis igitur fratribus et commilitonibus suis, indicavit eis tempus resolutionis suae imminere, et his verbis omnes allocutus est : Fratres carissimi, confortate in Christi fide Ecclesiam, conservate fidem et unitatem, pacem, spem, et caritatem, et religionem Catholicam, et Deus pacis et dilectionis sit

et 70. 6.
Pietati de-
bitus.

amans solitu-
dinem.

prae-
parat se
ad mortem.

Luc. 12

Luc. 19. 17.

febris laborat.

Prov. 3. 11

suos solatur,

sit

Psal. 119. 5
et 21. 1.

sit vobiscum usque in finem. Tunc beatissimus Pontifex oravit ad Dominum cum lacrymis et dixit : Domine Deus Pater Domini mei Jesu Christi, qui per Spiritu sancti gratiam omnes gentes in unitate fidei congregasti, congrega Ecclesiam tuam sub vinculo veræ fidei et Christianæ religionis; libera eam a pravitate hæreticæ perversitatis, muni eam et custodi a seissura diabolicæ falsitatis. Domine Jesu Christe, Fili Dei omnipotentis Patris, defende et erue oves tuas de ore luporum, pro quibus sudisti pretiosissimum sanguinem tuum.

13 Finita denique hac oratione et fidelissima exhortatione Pater Valentinus accepit propriis manibus Sacramentum corporis et sanguinis Domini nostri Jesu Christi, dicens : Domine Jesu Christe gloriosissime conditor et redemptor mundi, qui es ductor et illuminator animarum nostrarum, obsecro te per mysterium sanctissimæ Passionis et resurrectionis tuæ, ut suscipias animam meam, et perducas in regnum tuum, quod præparasti diligentibus te. Hac oratione completa tradidit spiritum in manus Angelorum ad Christum in Paradisum perducendum.

14 Corpus autem ejus ibidem in montanis in ecclesia sua sepultum est. Post aliquantum vero temporis cessante perfidia hæreticorum a fidelibus Christianis ad Pataviam corpus ejus perlatum est, et in ecclesia B. Stephani Protomartyris honorifice reconditum est. Cum autem per multa tempora claresceret locus ille signis et virtutibus, quas fecit per illum Deus, revelatæ sunt multæ visiones nostris temporibus viris religiosis; qualiter Domino præcipiente transferendum esset corpus ejusdem sanctissimi viri in locum celebriorem. Inventum est ergo sanctissimi Confessoris Christi Valentini inter duos muros basilicæ B. Stephani Protomartyris, et elevatum cum magno tripudio et populorum conventu a venerabilibus Episcopis et aliis viris religiosis, collocatum est in majori Ecclesia ad sedem Pontificatus, ubi adhuc plurima fiunt miracula, quæ facit per illum Deus et Dominus noster Jesus Christus, qui in Sanctis suis est mirabilis et gloriosus in secula seculorum, Amen.

15 Celebratur autem festum B. Valentini in Pataviensi civitate magnifice et cum magno honore pridie Nonas Augusti, et fit ibi conventus multorum hominum, quærentium auxilium et defensionem a B. Valentino Episcopo, percipiuntque multi, qui digne postulaverint, sospitatem mentis et corporis per Dominum nostrum Jesum Christum.

DE B. WITTEKINDO DUCE.

Pag. 385, col. 2, post nu. 28, adde [Hærvnerus Roverinck aliique arce, in qua B. Wittekindi ossa reposita sunt, hos versus inscriptos aiunt :

Ossa viri fortis, ejus sors nescia mortis,
Iste locus claudit; EGRE BONE spiritus audit :
Omnis mundatur hunc Regem qui veneratur :
Ægros hic morbis cæli Rex sanat et orbis.

Fertur B. Wittekindi corpus Hervordicæ Westphaliæ oppido etiamnum asservari.

DE S. REINOLDO M.

Pag. 386, col. 1, lin. 14, dele, nomina Oliverii, et Rolandi, qui an unquam extiterint, haud exploratum est nobis.

Ibidem lin. 24, post, hic dabo, adde [Aliam S. Reinoldi vitam metro rhythmico descriptam uenti sumus, multa fabulosa de ejus genealogia, fratribus, uxore etc. complectentem.

AD VITAM S. RAYMUNDI.

Pag. 429, col. 2, ad finem miraculorum ex Dome-necco, adde :

ALIUD MIRACULUM

Ex Joan. Lopez 3, p. hist. Prædic. c. 65.

Joanna Quignonia, Ferdinandi Quignonii et Damiæ Oliveræ filia, dignis nobili suo genere moribus prædita, atque a prima ætate ad omnem erudita pietatem, diuturna ægritudine exercita, ac tandem S. Raymundi opportunam opem experta est. Nam cum novem esset annorum, lateris correpta est dolore, adeo vehemente, ut febris etiam restincta detergi tamen malum omne non potuerit, sed perpetua pectoris anxietate premeretur. Defluxit postea in genua noxius humor, ut lecto affixa duodecim annos assidue decubuerit, nisi quod prioribus tribus mensibus paululum quandoque incesserit fulcris geminis nixa, quamvis cum ingenti cruciatus. In his molestiis ærumnosam et miserabilem vitam trahebat : cum sub annum MDCXCVIII, epilepsia accessit, ita violentis et frequentibus paroxysmis, ut fere in dies trium horarum spatio usu sensuum privata jaceret : fuit cum quatuordecim dies exerta fœde lingua summas respirationis angustias pateretur, nec cibi quidquam caperet, sed modici solum liquoris instillatione refocillaretur, plane ut de ejus vita conelamatum videretur. Accedente paroxysmo, tanta vi conentiebatur, vix ut a ternis coerceri hominibus posset. Ea luxatus pes dexter ac retrorsum conversus : in brachio ac manu sinistra similis facta convulsio; ingens in leva mamma tuber exerevit : guttur varie intumuit, unde maximum sustinebat dolorem, ut præ eo linguam sibi mordicens convulneraret. His tot ac tantis malis omnis fere adempta illi loquendi facultas. Accedebat febris continua, et acerbus capitis dolor.

2 Incredibili studio adhibita remedia; cauteria, balnea, catharteria tentata. Verum ubi cuncta successu caruere, ad caelestem opem implorandam convertuntur parentes : ac primum, ne qua fraus mali dæmonis intercesserit, exorcismi atque aliæ Ecclesie preces admotæ, susceptæ peregrinationes, genus nullum devotionis prætermisum. Aliud parabatur inveteratæ ægritudini medicamentum : nam cum Legionem, ubi degebat infirma, nuntiatum est, solemniter in Sanctorum tabulas relatum esse Raymundum Pennafortium, spes ei injecta recuperandæ illius patrocinio sanitatis. Obtestatur ergo parentes pridie Kalendas Julii mcm, ut se ad Patrum Prædicatorum aedem, ad S. Raymundi aram eurent deportari; et erant ipsi quoque singulari adversus eundem Divum pietate. Ergo quamvis esset ita jam exhausta, ut vix contractari ac moveri loco posset, verendumque putarent ne præsentis vitæ discrimini obiceretur, tamen ejus pietati obsecundant, et lætica eo illam devehunt.

3 Hic ante aram Divique imaginem collocata, peccata primum confitetur, tum sacrosanctam Euchari-stiam suscipit, ea corporis imbecillitate, ut attollere caput non posset. Dein statua S. Raymundi petenti traditur, quum, etsi ita infirma ac debilis, complectitur brachiis, rigat lacrymis, eaque fiducia concipit preces quasi jam certa de obtinenda valetudine, sæpius inter orandum professa sese incolumem redituram esse donum. Duas circiter horas statuum ita strinxit, nec eripi sibi eam est passa. Leni tandem somno correpta est, sed et mox ita atrox secutus paroxysmus, ut jam animam exhalatura crederetur. Impalluerat vultus, mira erat pectoris anxietas, denique liquit eam animus : post paullo sibi reddita, in spem novam erecta, Sanctum obsecrat ut Deum sibi conciliet, ac sanitatem ab eo impetret. Immutata rursum oris species est : quare territa parens, per-cunctatur, qui habeat. Respondet, melius sibi esse, jamque vires redisse : atque ad F. Hieronymum de Prado Theologiæ Professorem conversa, rogat ut se juvet: quod dextram porrigente assurgit in pedes,

Quædam clinica

et epileptica,

multis frustra tentatis remediis,

ad aram S. Raymundi deportatur.

ibique conceptis precibus,

et

proque iis orat:

sumpto viatico,

pie moritur.

Corpus transfertur Passavium,

post divino monitu magnificentiùs hucatur.

Anniversaria translationis solennitas.

NOT. 115.

NOT. 116.

NOT. 117.

EX VARIIS
convalescit.

et statum magnam ac gravem lava manu attollens, ad altare majus festivo et expedite evadit, gradus ascendit, sacrosancam Eucharistiam veneratur. Eo ipso momento valetudinem recuperat, stupentibus qui eam norant; ac tanto inflammata est studio pietatis et gratitudinis, ut mox admitti sese in S. Catharinae Senensis cœnobium in eadem urbe, sacroque

et pt Religiosa.

donari habita petierit, neque nisi eo obtento conquireverit. Anno tandem mccc, ipsis D. Dominici feriis, ab Andrea de Caso Legionensi Antistite, atque oliu provinciae Castellanae Ordinis Prædicatorum moderatore, sanctum velum suscepit, atque insigni pietatis laude effloruit, sedula in vigiliis, jejuniis, ceterisque religiose vitæ functionibus obeundis.

AD VIII JANUARI.

NOT. 118.

Pag. 437 inter Omisso adde : Praga secunda reliquiarum translatio celebrari hoc die consuevit, ut ex veteri illius Ecclesie Kalendario didicimus. De reliquiis variis Pragam a Carolo IV, Imp. allatis actum est supra in Addit. ad 2 Januarii. Ast in MS. ejusdem Ecclesie Kalendario ita habetur : vi Id. Allatio reliquiarum sanctorum Apostolorum Thomæ, Jacobi, Mauriti.

NOT. 119.

Ibidem ubi agitur de Dedicatione ecclesie S. Mariæ de principio Neapoli, adde [De hac ecclesia ejusque dedicatione agemus ad Vitam S. Aspren 3 Augusti, et S. Candidæ senioris 4 Septembris.

DE S. LUCIANO BELLOVAC.

NOT. 120.

Pag. 460, col. 2, nu. 7, lin. 9, post, an ex Notationes prodierint, nos latet, adde [In eadem sententia est Franciscus Bosquetus, Prætor Narbonensis, historicorum Eccles. Gallic. tom. 1 et disertissime atque ex professo Jacobus Sirmondus noster libello de ea re edito.

S. Luciano, re-
liquie an Vi-
cium delata? ²

NOT. 121

Pag. 461, col. 1, post nu. 12 adde [Chronicon Hispaniense quod Dextri vocant, ad an. 308, nu. 8, ista habet : Reliquiæ S. Luciani Belovacensis Episcopi Vicum transferuntur. Sit fides penes auctorem. Franciscus Bivarius notat Vicum, de quo isthic est sermo, Catalaniæ urbem esse. Ast Luitprandi Chronicon ad an. Christi 902, ista habet : S. Luciani Pontificis et Martyris, comitis S. Dionysii Areopagite, ossa Bellovaco ad urbem Vicensem translata sunt. Alii putant Leuciani Reguli Carpetanorum corpus, passi cum Quiteria, cum corpore S. Marci allatum. Non potest utrique huic Chronico fides constare; et nefas, neutri fidelem habuisse?

DE S. PATIENTE EP.

NOT. 122.

Pag. 468, col. 2, linea penultima, Andreas Dinettus, corrige, Jacobus Dinettus. Societatem nunc in provincia Franciæ moderatur, vir doctissimus et humanissimus.

NOT. 123.

Pag. 469, post lin. 2, adde : De ætate S. Patientis, et sequentis historiæ fide, statui poterit ex iis quæ xxiii Novembris de S. Clementis Ep. Metensis ætate dicimus. Eundem Vitam ex MS. Carthusiæ Colonien. nucti sumus, sed paulum subinde contractant, nunnullis ad calcem assutis de Ecclesia S. Joannis Evangelistæ isthic o S. Patiente edificata. Ebdem Vita Gallicæ edita a Viellio et aliis.

DE S. ATTICO EP. CP.

NOT. 124

Pag. 480, col. 1, post § 6 adde [Sed fortassis in Nicephori catalogo vitati sunt numeri, ut pro vi annis, iv Theodoti dati sint. Videtur certe quidem sex illi annos tribuere Theodoretus ep. 83, ubi sic scribit nu. 23. Sex enim annos ibi (Antiochia) ego docens, tempore beatæ memoriæ Theodoti Antiocheni Episcopi, qui tum vitæ splendore polluit et fulsit, tum etiam divinorum dogmatum cognitione. Alios deinde tredecim annos tempore B. Joannis etc. Græce est, ἕξ μὲν γὰρ ἔπην διετίεσσα etc. Forte pro στ' legit Nicephorus δ', aut contra pro δ', στ' reposuerunt in transcribendis Theodoretæ operibus librarii.

DE S. ÆMILIANO CONF.

NOT. 125.

Pag. 483, col. 2, post ea quæ habentur de SS. Dominica, Georgio Chozebite, Æmiliano, adde, [

4 Porro hic esse videtur Æmilianus monachus, quem S. Theodorus Studita lib. 1, ep. 48, a Baronio tom. 9, an. 809, nu. 30 et seqq. recitata, ita laudat : Cur Antonius religiosissimus Prepositus in custodiam apud Amorium datus, cum eodem quo superior modo Mæchosynodum una cum Fratribus suis anathematizasset? Cur Æmilianus Frater a Nicomediensi in Thyriam vinculis ductus est, verberibusque et ludibriis affectus, direpto ab iis qui irruerant monasterio, perinde ac si hostium spolia fuisset? Quare inferius post S. Gúdilam esset reponendus.

DE TRANSLATIONE
S. SEVERINI NORICOR. APOST.

Pag. 497, col. 2, lin. 9, a fine : Leonis Sapientis Imperatoris 24 Christi 910 corrige, [Christi 909.

NOT. 126.

Pag. 498, lin. 1, dele, Ex eo hausta etc. usque ad nu. 3, et reponere [Eam Neapoli ad nos transmisit Antonius Beattilus e veteri codice descriptam, quam hic damus.

NOT. 127.

4 E qua corrigas quod Ferrarius etc. Sequentes quoque numeros corrige.

IIISTORIA TRANSLATIONIS

AUCTORE JOANNE DIACONO,

Ex MSS. eruta ab Ant. Beattilo Soc. Jesu.

CAPUT I.

Rhegium a Saracenis captum, direptum.

Scripturus, Domine a Joanne Abba, qualiter ex castro Lucullano, dudum everso, translatum, tuoque in monasterio S. Severini corpusculum sit collocatum; ratum fuit ibidem, quantum competens videbatur, referre, quod nefandissimus Africanorum Rex, verbis, seu factis, in nostræ religionis exercuit populum. Sed quia tu tuo magis imperio exigebas, ut illa portenta, que nostris acciderunt temporibus, in modum commentarioli cum evangelicis disputationibus contexerem, et ego id fieri non posse caussarem; tamen habito majorem consilio, placuit, ut ea que de ipso sunt Rege, summatim strictimque percurrerem, et in ceteris, prout facultas suppeditasset, largius immorarer : convenit ergo dare operam, et facitare quod caritas jubet, quatenus Christi Confessoris translatio sic sit ubique notissima, sicuti est et vita ejus, et virtutes signorum, quas jam ab olim per totum orbem libellus solertissimi dispersit Eugippii.

a
Prologus Au-
ctoris.

b

2 Anno igitur vigesimo quarto Leonis et c Alexandri Imperatorum, Saraceni, qui Panormi degebant, contra Regem Africanorum rebellantes, illius jussionibus omnimodis resultabant. Tunc ferocissimus ille filium suum cum multo exercitu dirigens, præcepit ei, ut capto Panormo, statim d Rhegium trajiceret, et propter fœdus, quod cum Panormitanis inierant, Græcorum urbes fortiter expugnaret. Mox tyrannulus jussa parentis excipiens, properanter abiit, et obvium sibi Panormitanum devicens exercitum, eo, quo congressus fuerat, impetu, cepit urbem illorum. Debinc navibus ascensum Rhegium tranavit, ibique,

c
Africanus tu-
gis filius.Panormium
cepit,

d

CAPUT II.

Taurominium captum, civium carceres.

AUGUSTINE
JOANN.
DIACON.
EX MSS.

*dem. Græcis
fugatis, the-
num,*

*ubi multi oc-
cisi,*

capti plures

*cum præda
ingenti:*

*quand patrem
missa,*

*accusatur ni-
mix clemen-
tir.*

Job 23. 14.

*dolo revocatus
domum, re-
quo præfici-
tur.*

ibique, trajecto exercitu, præsidium Græcorum, qui ex Calabritanis urbibus ad suffragandum confluerat, (proh pudor!) extemplo fugere compulsi, et in diversa solo terrore præcipites egit. Tunc irato Deo mortaliū enp̄is, sub omni facilitate oppidum illud ingreſsus est, et (dolendum dictu) sic efferbuit in eorum occisiones, ut nulli sexui, nullique compateretur ætati. Post inmanissimas itaque strages, quas passim tota urbe nefantissimi hostes dederunt, ad diripiendum solita rapacitate conversi, pene ad decem et septem millia hominum omnis conditionis latitantes invenerunt, inter quos etiam cygneo capite ipsum Episcopum rubore decorum miserabiliter, utpote paganissimi, abduxerunt. Auri vero et argenti, necnon et omnium mobilium, inæstimabilia pondera demoliti sunt. Sed hæc Tyrannus ille insatiabilis et impius jussit omnia in unum congerere, et in occasionem patris, ut certius haberet quod ei nuntiando dirigeret, sibi studiosius cuncta servari; addens huic cupiditati aliam ruinam, nam propter Legatos Hesperiae, qui ad eum undique cum donis et muneribus confluebant, aliquantis diebus ibi commorari se finxit: postea vero, illis remissis, cum ingenti præda generis omnis Panormum reversus est.

3 Inde putans genitorem suum tanti triumphi gestire gaudio, direxit apocrisarios, qui ad eum optima quæque captivitatis perferrent, et totum rei insinuarent eventum. At ille secum indignans, exprobrabat filio, et crebris repetebat vocibus: Degener iste, degener matris, non patris. Si mei sanguinis proles fuisset, nullis Christianis mucro pepercerat ejus. Ite, ite, inquam, quantocyus, et eum ad me redire compellite: quoniam non ille, sed ego ad istud opus profecturus sum. Proh dolor! quis hæc audiens temperet a lacrymis? quis non longa ducat suspiria? quis non deploret flagella mortalium? Inter tot enim distractiones, totque captivitates Christianorum, adhuc Domini desævit indignatio: adhuc misericordissimi Dei ira defervet; et propter delicta, quibus quotidie, velut dapibus, incumbimus, sævioribus ferimur procellis, et inemendabiles permanemus. En assiduis collidimur tempestatibus, et non respicimus. Væ ergo, væ nostræ miseræ, qui sie quotidianis excessibus divinam provocamus clementiam, ut merito de nobis Job exclamet sanctissimus: Cum expleverit in me voluntatem suam, adhuc multo majora præsto sunt ei, Quid enim? numquid ad emendationem nostram unius civitatis excidium, numquid occisiones populi, numquid varia sexus utriusque distractio suffecerunt? Ah prorsus conditio infelix! erectus est quippe propter te homo nequissimus, quia disciplinam non servas Domini, et ideo illi sævitia tyrannuli filii sui, comparata propriæ nequitiae, velut misericordia reputabatur.

4 Revertentes itaque nuntii cum insinuassent ei omnem patris intensionem, dissimulanter prius audivit, postea vero, ubi circumventus est dolosis litteris, videlicet quod pater illius subito fuisset extinctus, abiit, et avidissimus ad regnandum absque omni consultatione in Libyam properavit. Mox pater ejus, multo super eum incumbens amplexu, annulum, quod magni Regis erat insigne, tradidit, eique dixit: Inserere digitis tuis hunc, et mea vice regnato: ego autem contra Deo rebelles Christianorum genus proficiscar, quatenus penitus abradam de terra.

a Is ipse esse videtur Abbas monasterii S Severini, de quo infra num. 9, agitur.

b Abrahamum vocat Lupus Protospota u Caracciolo editus.

c Erat quidem Alexander anno 870, a patre Basilio Caesar creatus, Imperator tamen vivo fratre Leone habitus non est: at post ejus mortem anno 911, tredecim mensibus imperavit pro Constantino Porphyrogenito Leonis filio adhuc puero.

d Rhegium antiqua civitas in margine Italiæ ad fretum Siculam

Sic factus, extemplo per præconem universo populo suo talem incussit terrorem, ut si duo vel tres in domo essent, ad eum quantocyus festinarent. Cernens autem tyrannus tantam multitudinem confluisse, ait: Omnes festinemus, omnes acceleremus, et id, quod Deo magno gratum est, toto mentis affectu perficere conemur; quatenus ob hujusmodi retributionem paradisi lactis et mellis ingrediamur, de quo quattuor flumina manant. Dixit, et continuo cum exercitu suo innumero, et opibus multis perrexit. Qui cum in Siciliam pervenisset, introire Panormum, seu vile domicilium, contempsit. Pugnatoribus autem omnibus inde accitis, Taurominum perrexit: ibique eastis locatis, ipse civitatis illius situm incomitatus perlustrans regressus est, et convocatis nonnullis latronibus, quos perniciores corpore noverat, spopondit eis ingentia dona, si per illam partem, de qua nullum prodicionis periculum timebatur, videlicet propter difficilem locorum accessum, in eandem intrarent urbem, et ulutatu ac strepitu se intrasse significarent. At illi latrociniis assueti, vadunt, et manibus ac pedibus reptantes, in summum evadunt, et clamore horribili perstreptentes sese introisse innuerunt. Mox cives hi, qui extrinsecus exuebant, vociferantes accedunt ad murum, et fortiter oppugnantes totam circumdederunt urbem. Miseri cives, qui custodiis deputati ad prandium perreixerant, non ante se eaptos senserunt, nisi cum hostilis clamor ex industria ortus intonans omnium percussit mentem. At infestissimus ille tyrannus, dum unusquisque, sicut in talibus assolet fieri, absque omni respectu vago discursu perstreperet, portas confregit, et cum omnibus armatis, tanquam esuriens bellua, ingressus, molle pecus trahit manditque. Et quis poterit exprimere cladem urbis illius, quis inauditas penas, quis ineffabiles cruciatus? Si enim paullo superius conminationes furiarum ejus recensentur, nunc jam non est opus exquirere qualis institisset postea, cum tantæ pertinaciæ facultatem accepit. Revera etenim ex abundantia cordis os loquitur, et quod intus ardet foris ebullit.

6 Tamen ex innumeris distractionibus, quas passim bacellans edidit cruentissimus heros, hoc unum posteriorum memoriæ commendemus, ut in Salvatoris ascribatur clementiam, qui dixit: Pater meus usque modo operatur, et ego operor. Nam scelestissimus Rex postquam universos viros, et feminas, infantes etiam, trucidavit, quinimo et postquam totam illam civitatem incendio jussit absumi; sæviens adhuc inexplibilis bellua, misit inquisitores per concava vallium, per defossa terrarum, perque veprium densitates, ut eos, quos fugæ subsidium liberarat, investigarent, et ad se perferre studerent, accepturi exinde dignam persecutionis mercedem. At illi, utpote rapacissimi, cum ubique sollicite perquirerent, inveniunt robustissimum Christi athletam a S. Procopium ejusdem urbis Episcopum latitantem cum aliquantis Clericis, et nonnullis civibus, quos protinus cum ingenti tripudio vincientes ad Dominum suum velociter pertraxerunt. Mox ille machinator calliditatis ita sanctissimum Procopium est allocutus: O Episcopo, quia caput tuum multo salito bombyce abundat, iccirco placidissimus te adhortor, ut meis salutaribus monitis obedias, et consulas tuæ et istorum commoditati: sin autem, talem me confestim experieris, qualem ceteri concives tui. Volo enim, si legem meam feceris, et te b Israelitico ritu distinxeris, ut semper in conspectu meo assistas, et sis mihi carior præ omnibus Agarenis. Ad hæc Domini Antistes subrisit tantum, et nihil locutus est. Tunc Rex iratus infremuit, et ait: Ridesne captivæ ad hæc? ridesne? et non intelligis ante quem stas? Mox constantissimus Christi

*Pater cum in-
gentibus co-
pulis*

*in Siciliam
trajicit*

*Tauromi-
nium strata-
gemate occu-
pat:*

*cives crude-
liter interi-
mit*

Joan. 3. 17.

*Procopium
Episcopum,
cum aliis e
fuga et late-
bris retra-
ctum.*

a

b

*blanditiis fru-
stra tenta-
tum,*

ACTORE
JOANN.
DIACON.
EX MISS.

crudelissime
occidit, cum
reliquis,

et corpora
igne absumit.

Joan. 5. 17.

Psal. 33. 7.

Sic Deus Chri-
stianorum
punxit peccata.

Barbarus Le-
gatus Italo-
rum superbe
accipit

c

d
movet in Ita-
liam.

Christi servus respondit : Rideo plane, et bene rideo, quia ille te talia loqui stimulat, de quo allatus es, daemone. His sanguinarius heros auditis, infremuit, et furibundus ad lictores suos conversus : Bia, inquit, quantumcunque aperte illum in pectore, et cor ejus inde protrahite, ut arcanum mentis illius videamus, et intelligamus. Mirabilis autem Deus in Sanctis suis, mirabilis in majestate, faciens prodigia, tantam tolerantiam huic suo praestitit Antistiti, ut dum lictores imperata complerent, sicut aiunt hi, qui viderunt, ille Regem objugaret nefandam, et suos conceptivos, ne formidarent, animaret, adeo prorsus, ut Rex impudens strideret dentibus, ut caesum cor ejus in os illius ad elendum fulciret, et sic denum jam palpitantem cum ceteris decollari juberet. Nec solum ista rabidissimo cani sufficere, sed etiam, copioso igne accenso, tota illorum cadavera ereinari praecipit, dicens : Sic, sic consummabuntur omnes, qui noluerunt meam voluntatem adimplere.

7 Ecce nunc se occasio praebuit, ubi rectissime nostram debuissimus lugere miseriam, cujus ob culpam tantus, tamque amarus efferbitur hostis; sed quia Martyribus istis congaulemum est, ideo illud repetemus, quod supra praelibavimus dixisse Dominum : Pater meus usque modo operatur, et ego operor. Vere, inquam, tu Domine Jesu Christe misericors et clemens, operatus es in his famulis tuis, quos ante mundi constitutionem elegisti, ut essent sancti et immaculati in conspectu tuo. Vere tu operatus es in eis, qui praestitisti eis, ut non tantum crederent in te, verum etiam, ut paterentur pro te. Quis enim dispensationis tuae potest laudare magnalia? Quis potest admirari opera? Nihil ultra dicendum est, nisi quod tuus Psalmista decantat : Justitia tua sicut montes, judicia tua abyssus multa. In his autem, quos dignanter glorificasti, tua magnificatur justitia. In his quoque quos puniendos dereliquisti, humana deploratur miseria, qua tuis mandatis resultans, judicium ipsa sibi assumit. Enimvero nullus non hostis appeteret, nulla prorsus nos arma terrent, si praecipua tua ad plenum servare stidissimus. Ergo quia proni sumus ad malum, et nullis nostris meritis, sed tua tantum gratia liberamur, tandem de caelestibus declara, quibus signis, quibusve prodigiis a tanto tamque nefando inimico salvemur. Cognoscat orbis totus, quia tua pro nobis dextera dimicans, misericorditer eripuit nos ab illis ineffabilibus tyranni comminationibus. Non, inquam, omnipotentiae tuae fuisset hoc impossibile, qui totum orbem velut statera ponderas, sed ut respectus benignitatis tuae super fumos tuos stillare videretur, et collaudaretur nomen tuum benedictum in secula.

8 Igitur postquam haec omnia ita patrata fuerant, sicut praescripsimus, homo ille paganitatis filius, imo crudelitatis exquisitor, nihil ex his Dei judicio, sed totum suis tribuens viribus, tanta mentis elatione bacchatus est, ut Italicarum Legatis urbium, qui ad eum federis caussa venerant, loqui dedignaretur. Tamen post nonnullos dies per intermedium sic illis dicendo transmisit : Vadant hinc, vadant ad suos, et eis renuntient, quod ex me totius Hesperiae cura dependeat, et ego, velut mihi placuerit, ita dispono ex incolis meis. Forsitan sperant, quod mihi reniti possit Graeculus, aut Franculus. Utinam invenissem eos omnes in unum collectos; et ostendissem illis robur, quaeque sit virtus bellorum. Sed cur eos demoror? Vadant tantum, et certo certius teneant, quia non solum illos, verum etiam et c civitatem Petri senis destruant. Hoc enim unum restat, ut Constantinopolim proficiscar, et conteram eam in impetu fortitudinis meae. Dixit, et, illis revertentibus, ipse in d Consentinam partes exercitum suum castrametaturus advexit. Apocrypharii vero non impetrata pace repedantes, tantum terrorem omnibus suis incusserunt, ut certatim interruptos resarcirent muros, pro-

pugnacula disponerent, et quaeque ex agris necessaria erant, rapim convecarent in urbes.

a Mirum hominum Tauranmitanorum Martyrum, Procopii Episcopi et sociorum, memoriam nec in Idea SS. Sicilae Octavii Cajetani nostri, nec in altis martyrologiis extare.

b Potius Ismaelico. Nisi forte Julucae originis fuit cruentus iste Abrahamus.

c Haec Romam per contemptum appellat tyrannus.

d Consentia, sive Cosentia, Bruttiorum cupit.

CAPUT III.

S. Severini corpus Neapolim translatum.

Gregorius itaque Consul Neapolitanus, his cognitis, multa super castello Luculli cogitans, et super ejus incolis, multa inquit consilia cum Stephano Episcopo, et ceteris potentibus, ut habitatoribus ejus Neapolim transmigratis, oppidum illud everteretur. Cumque decrevisset, ut ad id perficiendum universus proficisceretur populus; Joannes venerabilis Abbas monasterii S. Severini Pathenopa constructi, vir per omnia strenuus, suis efflagitabat precibus, ut corpusculum ejusdem Confessoris non alibi nisi in suo collocaretur monasterio, quatenus congruenter appellatione, et corpore decoratum amplissima esset civitatis honorificentia, et salutifera Patrum occurso. Ad haec Praesul, et Consul respondentes, dixerunt : Si tibi, Reverendissime Pater, talis tantusque thesaurus caelitus fuerit proditus, quo pacto reniti audeamus? Sin autem, procul dubio tenemus, quod non sit ei gratum quoque transferri, et levari ex mausoleo, quod olim pro illius amore Barbaria illustris femina condidit.

Lucullano
evertendo.

Abbas S. Se-
verini Neap.
corpus illius
petit;

10 Mox idem Abbas hujuscemodi responsionibus animatus, tota devotione ad Deum conversus, deprecabatur, ut affectum suum, prout ejus esset voluntas, adimplere dignaretur. Cumque die noctuque taliter postularet, tandem quidam Presbyter ejus tali eum subjecta visione refoecillavit : Domine Abba, somnium vidi hac nocte, unde conjicere possum, quod Deus omnipotens vestrum adimpleat desiderium, ut donec vobis sui corpusculum Confessoris. Nam ista nocte, nec pene vigilans, nec pene dormiens, putabam me in Ecclesia ipsius Sancti, quae est in oppido, orare, et circumdando psallere; et ecce quidam elegans Clericus stans intra quintanas majoris altaris, manuce ferulam tenens, mihi, ut ad se pergerem, innuebat. At ego tanquam orationi insistens : Modicum, inquam, modicum praestolare, Domine, donec expleam istud quod cupi. Mox ille ait : Satis est, veni. Accedentem ergo me cominus et officiosissime salutans, exhilaratus sum valde roseo ejus aspectu. Deinde cum uterque diu sileremus, sic prior ille ait : Cur tuus Abbas, tuique Fratres, tam me flagranter habere cupiunt, cum semper vobiscum fuerim? ad quem paucis ita responsum dedi supplex : Vere, Domine, vere te lactemus nobiscum fuisse non ambigimus, sed modo petimus, ut tuis conteras et dones famulis te per amplius possideri. Tunc ille : Certo certius, inquit, me hinc ad vos transiturum nullo modo titubetis, sed scire vos convenit, quoniam a praeterito anno ad civitatem talem praedicationis gratia profectus, ibi commansi : nunc autem, illis pereuntibus, quia ex toto meae praedicationis resistunt, repedavi ad vestra commeatus. Haec ille. At ego repente de strato me corripio, et ovans vobis isthaec dicturus adveni.

in eam rem
preces suis
indicit.

S. Severinus
in visione se
illis addicit

11 Abbate, et monachi cunctis orationi incommittentibus, venit dies ruinosi decreti, in quo Consul et Optimates, ne non et populosa phalanges ad memorati oppidi destructionem acciti sunt. Quibus dictam jam atque praecipitem exigentibus operam, iv Id. Septembris Praesul et Clerus ad inquirendum saepe dicti Sancti corpus ierunt. Ubi autem in praefati Confessoris hasilicam ventum est, Missarum primum solemniam libantes, inchoato demum psalterio, fodere coeperunt. Cumque tumulum mirabili decore sub altari

Evertitur Lu-
cullanum

altari constructum aperuissent, et vacuum conspexissent, longa consternatione dirigerunt. Tamen spe credula exhortatos, inane sepulchrum inventum eos ab indagatone non revocavit; sed altius suffodientes pervenerunt ad tumbam, in qua caelestis jacebat thesaurus. Hanc protinus referantes, sic universa membra suis compaginata viderunt articulis, ut lacrymoso torpentes stupore, immensa eunctipotentem admiratione laudarent.

reperitur
S. Severini
corpus.

12 Confestim Pontifex, impresso propter plebis surreptionem signaculi tutamine, alacerque regrediens, memoratum Abbatem nuntio letificavit optato. Nox ruit interea, et ipse continuo Abbas cum sua congregatione, cum devotione se pavimento prosterrens, de concessio munere gratias Creatori reddidit amplas. Tunc surgens, celebratis prius matutinalibus hymnis, cœperunt Davidis cantica modulari Basilius et Petrus œconomi SS. a Speratei et b Ofterni, donec alii acciti cominus adsunt. Mox albis indumentis amicti, pariter ad sacrati corporis antrum descendunt, et in præparato loculo pignora diligentius condunt; et inchoante Abbate : Gloria hæc est omnibus Sanctis ejus, omnes voce sonora tonabant. Sic letantibus eunctis in ipsa Ecclesia a diluculo adusque sero melodiis indeficientibus est vigilatum.

cantu aliisque
Ecclesiasticis
ritibus hono-
ratur:
a b

defertur so-
lemniter Nea-
polim.

13 Postero autem die, Pontifex et Clerus, Dux, et Optimates, passimque populus universæ conditionis et ætatis, matutino tempore properantes, se in occursum cum Dominicæ crucis vexillis, odoriferisque incensis, in præmissi oppidi campo sanctis exequiis obviarunt; et certatim supplices exhibentes venerationem alternantibus choris Latinis, et Græcis, ad monasterium sæpe fati Abbatis debito obsequio, concinnatisque luminaribus, cineres sanctos deducunt. Quos Præsul extemplo cum c Domini Præcursoris et SS. Gervasii et Protasii reliquiis, quas cum eis collocatas repererant, officiosissime condidit in altari.

c
cum aliorum
SS. reliquiis.

S. Speratus.

a Unus Scyllitanorum Martyrum 17 Julii est S. Speratus, ejus reliquiæ in Galliam translatae. Isne sit an alius, qui olim Neapoli colitur, haud scimus.

b Hujus nusquam alibi nomen reperimus.

c Caesar Eugenius Caracciolus in indice Sanctorum, quorum reliquiæ Neapoli asservantur, tres hos non recenset.

CAPUT IV.

Abrahami tyranni interitus.

His itaque peractis, necdum sex dies effluxerant, et ecce, visum formidabile, et dictu mirabile prodigium, quod perspicue generalis multitudo prospexit, omnibus immensam horripilationem incussit. Astra namque toto passim caelo confixa, jugem volarunt per noctem, et, militum ad instar in procinctu confligentium, ultro citroque alterno sibimet obviabant illapsu. Mox vero tantæ commotionis ostentum, necnon et miranda variarum monstra formarum, quæ in diversis regionibus credibilis videntium firmat assertio, sic omnium jam pavidos territarunt animos, ut precibus votivisque Litaniis ad Deum confugientes, propitia se virtute tutari, inque melius exposcerent portenta converti. Cumque noctes atque dies uterque per talia timeret sexus, beatissimus Severinus euidam per visionem invenculo visus, Quousque, ait, horripilationem patimini, metu vesano fluctuantes? Numquid non me sponendi vobis interesse? Numquid non dego vobiscum? Nolite pavore percelli, quia nusquam abibo, sic Sanctus.

Prodigiis ex-
lestibus ter-
rito populo,

opem spondet
S. Severinus.

Rumor de
barbari Regis
morte sparsus

15 Sed quia populus partim comminatione tyranni, partim ingentibus formidolosus portentis, nequaquam a continuis implorationibus recedebat, clementia Christi, quæ cunctos in se confidentes protegere novit, tandem incredibili fama cunctorum aures permulsit: nam subito volat populosa per agmina rumor interiisse Regem, signaque illa stupenda necem ipsius portendisse. Tunc etsi dubia gestientes letitia, inti-

mis postulabant ex medullis, id verum ut foret caelestis concederet auctor. Eia nunc, bone Jesu, eia mœstorum consolator, mœstos tuos letifica famellos. Veniat, veniat, oramus, certus nuntius, qui superbiam filium, desertorem Ecclesiarum, sanctimonialium stupratorem, Virginum violatorem, virorum sanctorum combustorem, et omnium contemptorem, obiisse confirmet. Hic enim se contra unigenitum tuum, contraque templa sacrata nomini sancto tuo sic superbus erexit, ut penitus denegat te, nomenque tuum a se digna referat clade contritum. Dejice, dejice eum, Domine, gladio virtutis tuæ, quemadmodum Pharaonem demersisti, qui in curribus, et equitibus suis confidebat, et sicut servos tuos, prout promiseras, liberasti; ita nunc, Domine, Rex Regum, elemens, pius, ac misericors, salva nos de manu ejus, quatenus eruti et liberati, omni tempore sine timore, mereamur laudare et benedicere nomen gloriæ tuæ sanctum, qui vivis et regnas in secula seculorum.

16 Igitur haud multo post, cum quidam nostratum, qui multo tempore in ipsis pervagarat hostium tentoriis, repedasset, seiscitanti se Gregorio Consuli taliter obitum insolentis exposuit Regis : Domine, inquit, cum protervus et impius ille ad expugnandam urbem Consentinam exercitum omnem studiosis destinasset successibus, et nullo modo exinde ad suæ dispositionis cupitum posset attingere, sed insuper filium suum cum valida pugnantium manu ibidem amitteret; consternatus animo, haud longius locari castra præcipiens, multa super eandem, multa super omnem terram hanc, maxime in Romanam urbem verba jactabat. Qui dum magno curarum fluctuaret æstu, in quadam ecclesia B. Michaelis Archangeli tandem procubuit, suaque dedit per membra quietem : cui mox in ipso strato sine mora furenti quidam grandæva imagine senex apparuit; ad quem ille rabido hæc addidit ore : Vir, inquit, injuste, coram me es ausus ingredi? Moriture vir adhuc astas, et te non proripis foras? Sed senex in vesanum conjecit baculum, quem manu tenebat, et cum eum in femore percussisset, ex oculis ejus evanuit.

mox confir-
matur.

Is clade ad
Consentiam
accepta,

u S. Petro in
somnia percu-
titur.

17 Tunc illi a somno evigilanti ingens pavor advenit, ac per tota castra direxit, ut si quem Latinorum invenissent, ad eum quantoeyus perferrent. Mox memet inventientes, properanter ad eum adduxerunt. Quem interrogans, ait : Qualis, quantusque sit Petrus senex maturius edissere mihi. Cui ego turbatis vocibus respondeo : Domine, nescio quem Petrum asseris. At ille : Romanum, inquit, nusquamne vidistis eum picturatum? Statim animatus confidenter aio : Domine, senex grandæva imagine, caput barbarique attonsus, protinusque ille : Ipse me, ait, percussit. Nam cum membra thoro stravissem, et cor meum varias raptum in curas multa super Hesperix, et Romanæ præsertim urbis, demolitione discurreret; subito mihi ille senex astans apparuit, et magna vi telum contorquens, latera mea transfodit. Sic fatus jam ab illo die nequaquam surrexit; sed quotidie ingravescente dolore, cuncta sua paucis diebus intestina emittens, stygialia regna petivit. elysiumque illud lactis et mellis invenit, quem pro Christiana distractione suis falsidicus promiserat sponsor. Mox nepos ejus qui suffectus in tyrannidem fuerat, cum illo ingenti, quamquam discordi exercitu, ad propria remeans, multa ex eo naufragio amisit.

cujus figuram
a Christiano
exquirat.

moritur.

CAPUT V.

S. Severini post translationem miracula.

Hactenus noster stylus minutatim, quæ de horrendo Rege necessaria videbantur, perstrinxit. Nunc ad B. Severini miracula, quæ in eadem ecclesia ante vel post collocationem ipsius, patrata sunt, accingamur.

ACTORE
JOANN.
DIACON.
EX MSS.
*Ope S. Severini languor
tibiærum san-*
natus:

Joannes igitur quidam, generosis parentibus ortus, cum post multam dapsilitatem, qua in seculo floruit, monasticæ conversationi toto se subdidisset affectu, languores inter plurimos, etiam curialibus laborabat incommodis, ita nimirum, ut exinde sanies crebra profluens per decem menses nullo magisterio valeret abduci. Sed quia vir ille sepe ex suis valetudinibus, Deum glorificans, S. Severini flagranter subsidia expetebat, nocte quadam soporatus, vidit eundem Christi Confessorem, quatuor comitantibus monachis, quasi suo resideret in lectulo. Quem cum ille tacito defixus lumina vultu conspiceret hærens in eo paullatim cœpit abolere dolores. Tum ubi Sanctus mortalibus est ablatas ex oculis, monachus confestim evigilans, leviusque se habere persentiens, medenti Christo, ejusque famulo gratiarum actiones plurimas egit : post paullulum tantam sicut optaverat, gressuum est sospitatem adeptus, ut pedetentim ecclesiam ingredi, et sancti viri corpus quiret devotus adire.

19 Alius quoque Presbyter cum nullis unquam collyriis valuisset lippida oculorum carere molestia, spe quantulumcumque adipiscendæ medelæ, temporibus est utrisque cauteriatus. Mox mirum in modum tanta profluxione cruor ex ipsis plagis manabat, ut nulla manus opificis, nulla virtus aromaticæ obicis, ebullienti tabo compesceret. Hæc ergo letali affluentia desperatus, sese ad memoratum S. Severini oratorium credulus advectari præcepit : ibidemque recumbens, cum sæpius sanguis efflueret, vidit, sicut nunc ipse testatur, in specie doctoricæ picturæ, sed habili vigore nitentem eundem cum discipulis Sanctum adesse, suaque vulnera cataplasmate, quod manu attulerat, summatim ligare, ac ulterius non comparuisse. Presbyter illico salvifica visitatione alleviatus, et in brevi incolumitate donatus, medico, medicinæque auctore Jesu affatim gratificato, hilariter ad propria repelavit.

20 Daemoneus item, Petrus nomine, et ipse a parentibus suis ad basilicam eandem perductus, una dierum, nequitia diaboli eum instigante, coram Abate carnalibus indificabat illecebris. Quem ille ut incestuosius titillari conspexit, et minaci redargutione tale quid prohibere nequivit, miserabilem ferula ter quaterque illum percussit. Mira Dei clementia : protinus dexteram verberantis talis est comitata sumitas, ut beneficii memor in B. Severini sollempnitate cum annua semper devotione devotus occurreret.

21 Quædam denique nobilissima mulier, sanctimoniali redimita professione, ad menses ferme decem exactos, cum frigore febrique laboraret, ad ipsam processit ecclesiam, et in altario, in quo corpus viri Dei permanebat, Missam sibi Abbatem libare faciens et aquam sanctificatam hauriens, recessit ad sua remeans, et post quatuor dies cupitæ salubritati redintegrata, assiduis Deum Sanctumque ipsius laudibus sublimavit.

22 Dum venerabilis Pater, et patrator monasterii, ad Completorii officium una cum Fratribus laudes Domino redderet, lampas de candelabro in lithostroto concidens, extincta est. Hoc cum præfatus Abbas vidisset, facta quadam hilaritate cœpit dicere : Ubi est virtus tua, Severine beatissime? Talia, Sancte, tibi famulanti commoda præstas? Hoc lumen præbes cui munia sancta facessunt? Olim namque Heliseo similis vas vacuum oleo redundare fecisti, ac petentibus egenis ad faciem tribuisti, cereosque extinctos accendisti, et incredulorum mentes illuminasti; nunc e contrario nobis tibi famulantibus, et luminis claritatem et Deum abstulisti. Nonne si te minime dilexisset, hanc tuam anam sine lumine manere fecisset? Hæc cum dixisset, præcepit astantibus fragmenta colligere; cumtes

autem, mirabile dictu, invenerunt lampadem non solum illasam, verum etiam, tamquam humano ministerio, olei liquore usque ad summum repletam. Mirari omnes cœperunt, omnes Deo omnipotenti gratias agere, et B. Severino, qui tale miraculum patrare dignatus est. Tunc placuit omnibus ut illud oleum ad infirmorum unctionem reservaretur; quod et factum est: ex quo multi postmodum infirmi peracti, sunt ab eorum ægritudinibus sanati, laudantes et benedicentes nomen Domini nostri Jesu Christi.

23 Quidam vero puerulus valde a daemone afficiebatur; nam et vocem penitus perdidit et auditum. Hunc itaque parentes cum tenerime diligenter, ad Oratorium B. Severini adduxerunt, et ante altare, ubi sacratissimum corpus illius requiescit, posuerunt. Ibi cum doloris amaritudine, nec tamen sine fidei devotione, illum deprecabantur, et dicebant : O magne amice Dei, o Confessor per omnia venerande subveni, succurre afflictioni nostræ celerius; quantum enim tua merita sint gloriosa apud majestatem Regis æterni, non ignoramus, quantaque beneficia miseris præstitisti affatim declarata comiscant. Tu enim es ille Confessor eximius, qui quondam superbientes monachos paterno moderamine corripiens, spiritui nequam tradidisti, et cum volvisi, mirabiliter curasti. Ergo posse, quæsumus, Salvatorem Dominum, ut qui nostris merentibus malis dignè hoc de nostra sobole patitur, tuis sacris meritis letificari mereamur. Mira Dei clementia : dum parentes illius talem prostrati orationem complement, mox puerulus, qui terribiliter vexabatur, obdormuit, viditque in somnis emadè beatissimum Severinum supra se stantem, et orantem, et post orationem benedictionis subsidia conferentem. Nec mora : in se reversus, quid vidisset statim exposuit, et ex illa hora sanus et alacer omnibus diebus vitæ suæ permansit.

24 Monialis quædam nobilibus orta parentibus, optimisque prædita moribus, occulto Dei judicio energumena effecta, adeo torquebatur, ut cruorem sæpe vomeret. Hujus parentes, B. Severini virtute cognita, ad illius tumulum deferunt, et preces cum gemitu effundunt. Nec frustra : libera enim illico a daemone vexatione effecta, et pristina incolumitati restituta, læta cum parentibus in die Translationis vota persolvit.

25 Quæ omnia tam Neapolitani, quam finitimarum urbium cives, videntes, quotquot infirmos habebant, ad B. Severini corpus deferabant, sanosque referebant domum. Hisque nota nobilis Neapolitana matrona cujus puerulus, Andreas nomine, a daemone acriter vexabatur, ita ut nunquam quiesceret, sed stridoribus et horrendis motibus quassaretur, die quo B. Severini e Lucullano corporis translatio celebrata est ad tumulum sistit, noctemque ibi manens, post Missarum solemniam sacrosancto Christi corpore refecta, daemone abscessit, et gratias Deo et B. Severino agens illius gesta predicabat.

26 Quædam mulier ob capitis morbum oculis capta, ad tumulum pervolat, ardentesque ac summa fide preces effundit : lumen recipit, et pro eo Sancti laudum prædicatrix effecta, alios ad Sancti opem implorandam alliciebat, qui ejusdem Sancti beneficiis postea fruebantur.

27 Clericus Neapolitanus febris correptus, nequam medicis opitulantibus omne patrimonium effuderat. Audiens Sancti benignitatem, parentem suum increpat, instigatque, ut juxta Apostoli verba, Sacerdotes advocet, et oleo se perungi curet, et deferatur ad Sancti tumulum, ut sicut alii lumen et salutem meruerunt, ita etiam ipse morbo liberetur. Advolat pater ad Nonas, Abbatem adit, filii mandata exponit, qui respondit : Magna est fides filii tui; in nomine

*energumenus
liberatus,*

Cap. 10. num.
14.

item alia,

alius.

*visus reditu-
sus:*

*febris de-
pulsa*
Jae 3. 11

Jesu

*manantia
sanguine can-
teria curata*

*daemoneus
liberatus.*

*Febris de-
pulsa:*

*languor red-
integrata:*

Jesu Christi, et meritis B. Severini illius consilium non omitamus. Statim Presbyterum cum aqua benedicta, et oleo aliorum ægrorum allegat, oleo perungit, et aquam propinat. Illico sanitatem pristinam recuperavit. Et paullo post reffectis viribus ad basilicam Sancti se confert, et vota et officia devota mente persolvit.

28 Hic cum tantum beneficium non desineret aliis declarare, illustris femina, quæ unicam filiam ita manibus destitutam habebat, ut ad os admove- re nullo pacto posset, ad templum se confert, Patri monasterii illam offert, filiam per Sancti merita adjuret rogat, solitumque præbeat oratione auxilium. Hujus Pater cognita fide, petit an credat posse filiam per Sancti preces sanari. Credo, respondit illa etiamsi mortuam detulisses. Admiratus fidem Pater ante altare deponi filiam jubet, celebrataque pro illa Missa, ægra convaleuit, surgensque clamabat: Scitote B. Severini meritis me esse curatam, nar- ransque cunctis recuperatam sanitatem, Sanctique virtutem, fama ad curialis ejusdam aures pervenit, cujus puer famulus sensum perdidit, et intellectum, ita ut veluti epilepticus huc illic oberraret, non loquens. Hujus amentiam non ferens dominus, et de meritis S. Severini plurimum confidens, ad illius monasterium duxit, Patrem cœnobii rogans, ut oleo perungeret lampadis, quæ ad ipsius tumbam nocte dieque ardebat. Cui annuens ille, ad sanam restitutus est mentem puer, nec tanti immemor beneficii, lætabundus sedulo cum verbo et lumina- ribus gratias Christo referebat.

DE S. SEVERINO EP. SEPTEMPEDANO.

Pag. 500, col. 1, dele omnia quæ habentur num. 6, et hæc restitue [Aliam SS. Severini et Victorini Vitam nobis Roma transmisit Silvester Petrasuncta noster, quam e vetusto Breviario in membrana exarata, in sa- crario Ecclesiæ Sanseverinatis asservari solito, descri- pserat olim Petrus Martinus Saxolinus ejusdem Ecclē- siæ Canonicus, cui congruit MS. Pompilii Vicoli, aliaque.

7 Traditur quoque Leonardus Francus Sanseverinas SS. Severini et Victorini gesta anno MXXXVIII, edidisse, usus tum veteri illo, quod citavimus, Breviario, tum aliis ejusdem Ecclesiæ monumentis, et seniorum rela- tione. Hanc nos Leonardi Franci historiam consequi non potuimus, epitomen tamen quamdam illius accepi- mus, unde nonnulla ad secundam illam Vitam annota- bimus; utque hic quædam delibabimus.

8 Scribit igitur, quod antea sola conjectura firmare- rans, S. Victorinum non Camerini, sed Amiterni Episcopum esse factum, et ix Kal. Augusti e vivis ex- cessisse: quo tamen die in nullo Martyrologio illius ad- huc reperimus nomen. Addit Francus, priusquam bellum in Italia inter Gothos, dudum rerum dominantes, et Græcos exarsceret, S. Philumenæ Virginis corpus, ne discerneretur in illo Septempeda, quod præsagiebat, excidio, in suum monasterium transtulisse Severinum: quod deinde anno MXXXVII, cum Antonius de Monte Cardinalis Papiensis, et S. Laurentii Abbas Commen- datarius, altare majus illius ecclesiæ vellet restaurare, repertum tradit, cum schedæ e collo dependente, in qua hæc erant exarata: Corpus S. Philumenæ ex nobili familia Clavellorum Septempeda tempore Gothorum translatum in ecclesia S. Laurentii sub altare majus. S. Episcopus in pp. ss. Id vero honorifice recondidit Cardinalis, et schedulam illam manu S. Severini exa- ratam, in phiala crystallina reposuit. Qua de re plenius agemus ad S. Philumenæ Vitam v Julii. Hinc porro corrigis, quod Ferrarius v Julii scribit, S. Philumenæ corpus in basilicam cathedralem a S. Severino transla- tum; quodque Eugenius Caracciolus, eodem quo Victo- rinum Martyrem tempore, vixisse in Umbria alium

Victorinum cum Severino fratre, cum hi Victorino Martyre 400 annis posteriores fuerint.

9 Scribit deinde Francus, corpus S. Severini e mo- nasterio, in quo obierat, in cathedralem basilicam trans- latum: eversam paullo post a Gothis circiter an- nono DCLIII. Septempedam, cunctaque diruta ædificia præter ædem S. Mariæ, quæ tunc Cathedralis erat, erantque etiamnum, licet sæpius restaurata, atque Ec- clesia Plebis nuncupatur. Demum Septempedanos ut multo post tempore, ædificanda con- silia, monitos divinitus, ut S. Severini Antistitis sui corpus plastro imponerent; idque juveni duo nondum jugum experti traherent; ubi vero ii gradum sisterent, ibi templum urbemque ædificarent: ita Sanctum ipsum in somnis Sacerdoti cuidam apparentem edixisse. Pro- gressos ergo taurus Occidentem versus; secutos cives at- que omnem Potentiam fœcis vestigiis transivisse, nec sensisse miraculum, donec paullo post quiescere tauri, quo loco sacellum postea ædificarunt, quod nunc S. Severini de ponte dicitur, a ponte isthuc constructo. Addit deinde, intra nemora densa et opaca penetrasset taurus, arboribus vi divini utrimque reflexis ac viam pendentibus, et ver- nante floresque et frondes præfigente humo, cum dies esset ix Novembris. Quiescente iterum in clivi ascensu taurus, ubi post D. Marco dicitur est sacellum; tandem in verticem pervenisse, ubi tunc eriguum erat castellum Castrum regale appellatum: illic vero plastro quie- scente, subductos ex omnium oculis juvencos. Ergo lætos auspicio cives, urbis jecisse fundamenta, et ecclesiæ, quæ anno demum MXXVIII, viii Junii dicata sit, duodecim ad solemnitatem evocatis Episcopis; urbem vero eam deinceps S. Severini appellatam. Hæc Leonardus. Francus. Eo die Dedicacionem illius ecclesiæ in suo generali SS. catalogo consignavit Ferrarius.

Pag. eadem col. 1, lin. ultemultima, Eumque dietis faciens vale; lege, Cumque dietis.

Ibidem col. 2, ad num. 5, in margine, videtur a dæ- mone, lege ridetur.

ALIA VITA

Ex veteri MS. Breviario Eccles. Septemp.

CAPUT I.

SS. Severini et Victorini vita monastica.

Beati Severinus et Victorinus, a Picentis oppidi accola, magna orti prosapia, athletæ Christi uterini fuere mirabiles: qui ab infantia litterarum peritiæ dediti, ante duodecimum annum claruerunt Doctores. Hi vero tertiumdecimum annum implentes, utroque orbatu parente, ad perfectionis numerum pervenire volentes, omnia pauperibus distribuerunt, Dominium implentes præceptum: Si vis perfectus esse, vende omnia quæ habes, et da pauperibus. Postquam vero se omnibus abdicarunt, vitam religiosam eligentes, b monasterio se contulerunt, ubi nil propriæ volun- tatis reservantes, loci Provisori et Fratribus se de- votos et obediens per omnia substituerunt; illud præceptum ad memoriam reducentes: Melius est obedire, quam sacrificare. Obedientia vero jure victi- mis præponitur, quia per victimas aliena caro, per obedientiam autem propria voluntas mactatur. Ex adverso melius ostenditur, quid de ejus laude sentia- tur: Si enim quasi peccatum ariolandi est repugnare; et quasi scelus idololatriæ, nolle acquiescere, sola est, quæ fidei meritum possidet obedientia; sine qua quis- que infidelis convincitur, etiam si fidelis esse videatur.

2 Et quia in B. Benedicti Regula e exorbitabant, cœpit Dominus ad eorum preces mira ostendere: nam nulla poterat detineri molestia nec homo, nec bestia, quin per eorum intercessionem a suo curarentur lan- guore. Unde Sanctorum fama cœpit pullulare. Anti- quus vero hostis Sanctorum felicibus actibus invidens, invidia

EX VARIIS.

Eversa Septempeda.

S. Severini corpus non sine miraculis inde avectum:

urbs nova ejus nomine ap- pellata.

NOT. 129.

NOT. 130.

Vita hæc re- ponenda est pag. 502. NOT. 131.

a
SS. Severinus et Victorinus litteris im- buti, sua largiti pauperibus, in monasterio sancte vi- vunt:

b

c
clarent mira- culis:

rigor mani- bus restitutus;

dem usus ra- tionis.

NOT. 128. Alia SS. Seve- rini et Victo- rini Vita e MSS.

alia per Leo- nar. Fran- cum.

S. Philumenæ corpus a S. Se- verino trans- latum,

an. 1527, in- ventum.

EX MSS.

invidiæ felle suffusus, monachorum corda paullatim tentando in odium et detractionem convertit Sanctorum. Asserebant siquidem monachi, Sanctos Dei esse hypocritas, et demoniaci nuntia ea operari, quæ sanctæ Trinitatis operabantur nomine. O Diabole quantæ sunt tuæ fallaciæ! Antequam ad Sanctorum interventum Deus mira ostenderet, in eorum odium sociorum corda non excitasti; credo dolisti de felicitate quam nequivisti in celo tenere, cum videas Sanctos Dei etiam in terra servare. Monachis autem detractantibus cepit B. Severinus blando loqui sermone: Viri fratres et religiosi monachi, si placet, desistite a murmure. Quantum enim murmuratio et detractio noceat, Maria Moysi soror vobis exemplo maneat; quæ cum Moysi verbum detractiois propter Æthiopiissam suam uxorem protulerit, lepra percussa apparuit. Et quia invidiæ venena superari forte possunt, sed difficillime quiescere, cum ex hujusmodi sermone deberent a nefando proposito discedere, invaluerunt, dicentes illos fore hypocritas, et sub pelle ovina mentem cauteriatam habere.

3 Videns autem B. Severinus quod suus sermo non proficeret, Beatum sequens Benedictum, qui cum monachos in suam necem conspirasse viderat, eos dereliquit, dicens: Ite, et secundum morem vestrum Abbatem eligite; se a loco subtrahere, et alio, ubi vere congruentius Deo valeret servire, preparare disposuit. Fratrem suum, scilicet Victorinum, nolens relinquere, statuit secum ducere; quem sic est affatus: O Victorine uterine, frater ordine, sociæ gravamine, quia sine fructu hic consistimus, (nam socios graves et ineptos sentimus) ad alium locum cum fructu festinemus. His auditis Victorinus paruit, et ex tunc se quasi antesignanum exhibuit. Convocatis vero Fratribus Sanctus inquit Severinus: Viri fratres et socii, si vobis molesti aut graves fuimus, nobis parcite; et si versa vice nobis aliquid intulistis injuriæ, a nobis indulgentiam accipite. Neque antiquus prædo pro hujusmodi detractione de vobis sibi aliquid vendicare. Haecenus insimul fuimus, nunc vero disjunget nos locus, sed nos connectat fraternus amor, nec locorum nos dividant spatia, quibus Christi eadem fuerint mercimonia, et corporum similia cibaria. Dictis finem faciens, lacrymis obortis socios amplexari cepit atque osculari.

4 Monachi vero, qui prius indomitæ cervicis, et effrenatæ superbiæ extiterant, ad se ipsos reversi, immutata mente Sanctorum pedibus se advolverunt, cum lacrymis et ululatibus eos exorantes, ut sui copiam non subtraherent. Dicebant autem locum destrui, et se igne cælesti consumi, quia tam nefanda dicere præsumperant: rogabant insuper, ut si aliquo ire cuperent, omnes secum ducerent. Tunc B. Severinus acrius ingeniscens, laudes Domino protulit, dicens: Gratias tibi ago Pastor æternæ, quia quibus vis misereris, et quos vis obduras. Ecce mei fratres et socii paullo ante nos insectabantur, nunc vero eorum corda facta mollia de illatis tristantur, et veniam pedibus provoluti exposcunt: et quia impietatem suam confitentur, eorum peccata aboleas, firmati quidem ore Davidico: Dixi, confitebor Domino, et tu remisisti impietatem peccati mei, cordis mei. Horum vero labem, si placet, absterge, et eos sancti Spiritus ingressu consperge; nec ipsi, nec locus, ex illatis aliquo affligantur gravamine. Dictis finem faciens, accersito fratre iter cepit arripere. Sed quanta fuerit genarum, et vestium laceratio, quantave ploratio, non est nostræ facultatis evolvere. Unde B. Victorinus salubri sermone occurrens S. Severino dixit: Frater et sociæ, nonne cernis quantum inconsolabiliter Fratres tristenter? Debemus siquidem ipsis jura humanitatis impendere, neque tam præcipitanter nos eis subtrahere. Nam omnis subita mutatio rerum non continet sine fructu aninorum, et jacula quæ prævidentur,

minus ferunt. Liceat etiam timentibus sperare: demum nostri copiam eis triduo, ut se consolentur Fratres tam modico spatio. Videns autem B. Severinus, quod interesset sua et suorum sociorum triduanam moram agere, acquievit consilio. In illo vero spatio almificus Severinus salutaribus monitis eos admonuit, et qualiter se ad invicem haberent, edocuit. Sed transacto spatio, et quarto die illucescente, præclarus Dei famulus Severinus jussit Missam celebrari; et sumpto sanguinis et corporis Domini nostri Jesu Christi viatico, et pace facta cum omnibus, acceptaque licentia, signo Crucis se consignans una cum fratre suo, ad loca opaca et inaccessibilia, ubi eremiticam vitam ageret, accedere festinavit.

a *Noli Picentes populi ad mare Adriaticum. Eorum regio vulgo Picenum, vel Picenus ager dicitur. Picentes oppidi nulla apud veteres mentio. Leander in Piceni descriptione ista habet: In ora ostia succedunt Lati-mortui fluminis: prope quod obscura quedam vestigia urbis, nec, ut videtur, modice; quam locorum accolæ Picenum aiunt dictam, unde regionis totum nomen quidam arbitrantur enant. Ego in antiquis Chronicis incerti auctoris legi, urbem hoc sita a Pico Oceanio advena primum Anconitano in monte conditam, ab eoque denominatam Picenam; cujus appellatio postea regionis universæ cesserit. Sed alium hujus rei luculentum auctorem non habemus, ac proinde reliquendam in medio sumus arbitrati. Hæc ille. At Leonardus Francus Sanctos hos fratres scribit Amierno profectos. urbs ea fuit Sabinorum, cujus jam ruinae cernuntur hinc procul Aquila in Apratio, ut ad priorem vitam litt. m. dicitur.*

b *Francus monasterium hoc ordinis S. benedicti ad fuisse. At paullo post, obisse Severinum scribit anno etatis lxxxv. Christi vxl. Unde sequeretur natum esse anno cmlx, circa annum cclxxviii religiosam vitam fuisse complexum, quando ipse necdum natus erat S. benedictus. At vix decessit non videtur tantam Severino ætatem astruere, ut considerandi patet. Situm autem fuisse monasterium hoc conjicit millari uno a Septempeda, ubi nunc relictæ est S. Laurentii ad radices montis Nigri, olim Gentilium faunus. c In bonam partem hic usurpatur id verbum, quasi qui a communis ceterorum sententi recederent, atque ultra etiam quam Regula præscribat, volerent prætere.*

CAPUT II.

Vita eremitica.

Cum autem B. Severinus cum B. Victorino densissimum nemus intrasset, et vitam cælibem agerent, immittia siquidem a animalia eis se apposuerunt, quæ in Sanctos Dei impetum agentia ipsos videbantur velle dilaniare. Sed athleteæ Christi mirabiles signum Crucis opponentes ita ea mansueta reddiderunt, ut certatim ad osculanda eorum manus festinant; et, quod est mirabile dictu, non prius discedebant, quam inclinato capite perciperent benedictionem. Hoc autem videntes almifici fratres se ceperunt confortare in Domino, et nimium gaudentes de proposito, manus ad Dominum levaverunt, dicentes: Domine Deus Rex immense, quis non contremiscit tuam magnificentiam? quis non obstupescit tua miracula? Ecce ad adventum nostrum commota sunt animalia; et quæ nos exterminare volebant, ita mita reddidisti, ut quasi homines famulatum nobis exhibeant. Nunc si tuæ benignitati placet, locum tribue, ut vitam incipientes laudemus tua desiderata magnalia; et carnis nostræ actus compescentes, ad vitam, quæ fine non clauditur, attingamus.

6 His dictis paullulum procedentes, ex adverso quemdam locum b opacum et coneamum conspexerunt: quo viso, divino jam freti auxilio, gaudentes introierunt. Quem undique respicientes, et eorum proposito aptissimum inveniētes, immensas Deo gratias egerunt. Et tunc genua flectentes, primo, secundo, et tertio die incessabiliter absque cibo et potu Domino orationes fuderunt. Postea vero languescētes capite et ceteris etiam membris, præ labore et fame viribus destitutis ad herularum radices legendas exierunt: quas cum legisset, ut lavarent aquam quærentes, penitus non invenerunt. Redeuntes autem ad oratorium, quomodo potuerunt conederunt. Peracta vero comestione, ad invicem dixerunt: Ecce jam benefecit Dominus nobis in loco exhibitio, et cibo invento;

ad eorum solatium triduo subsistunt.

An olim oppidum Picenum?

a *Feras signo Crucis mansueta reddidit.*b *herbis victant.*

invalentes sibi monachos placare nituntur.

atio obire parant.

dolentibus jam monachis bene precantur.

invento; sed ad nihilum tendit nostrum negotium, nisi Deus aqua dederit potum. De communi autem placuit consilio, Dominum attentissime exorare, ut qui loci concesserat copiam, aquæ tribueret largitatem. Statimque medullitus Deum deprecantes, cunctis genua flexerunt ad Dominum, immensam ejus beneficentiam exorantes, ut qui amenti populo Israelitico contra naturam aquam de petra produxit, et ad preces Eliæ imbrem tribus annis et sex mensibus terræ negavit, et eodem volente postea reddidit, ille eorum misereri dignaretur pius et misericors Dominus, ut præ aquæ inopia illic non tam cito deficerent. His dictis aspicientes forinsecus, aquam scaturire viderunt: sed quanto fuerint repleti gaudio, quantumve in Deo confortati, non esset facile scribere. Videntes vero aquam, accesserunt festini, et circa locum fodientes, fontem construxere mirabilem.

fontem precipitibus eliciunt: austere vivunt.

7 Facto vero fonte vivere disposuerunt, ut tribus diebus in hebdomada cibum et potum non sumerent, aliis vero diebus, excepto die Dominico, semel comederent, et adeo parce, ut eis tantum species remaneret. Insuper eis placuit, ut una hebdomada minus necessaria inveniret, scilicet aquam, radices herbarum, et ligna; et alter altera. Sed B. Severinus fratri suo, quia major erat ætate, deferre volebat. S. Victorinus vero B. Severino, quia junior erat, obtemperare cupiebat: et sic se ad invicem honore preveniebant. Hanc vero vitam sic artissimam postquam triennio fecere, Angelica meruere colloquia: descendebant siquidem Angeli, eis colloquentes magnalia Dei referabant, ad Jesu Christi servitutem confortantes, admonendo asserebant quod omnis eorum labor momentaneus erat, habito respectu ad gloriam, quam erant percepturi. Angelorum autem eas visiones tunc sæpius cernebant, quando se vehementius affligebant. Sed quærebant a Deo Sancti devote, quanto temporis spatio debebant detineri carnis ergastulo: cupiebant siquidem dissolvi, et esse cum Christo. Quibus autem Angeli sic respondebant: O Christi commilitones, et perditorum reparatores fragilis vite vestre terminum quæritis? Sed vos prius in longum pugnare oportet, ut vobis immarcescibilis gloriæ dentur coronæ: adhuc vobis labor supereminet eximius, licet Christi sit jugum suave, et ejus onus leve: et sic vobis postmodum usque in finem certantibus requies optata donabitur.

visitantur ab Angelis.

et ad majores labores animantur.

8 Permanserunt autem sancti viri per quinquennium: et alter alteri faciebat servitium. Quadam vero die S. Victorinus B. Severino inquit: Frater Severine, tu meos labores relevas, cibaria subministras, cubiculum paras; quid mihi plus esset in seculo? Si tibi videtur expeditibile, me hic solum relinquant, aut hic solus remaneas. Tanto enim Regi superno erimus acceptiores, quanto in abstinentiis noverit ferventiores. Beatus vero Severinus sic suo fratri respondit: Bone frater hucusque satis benignitatis nobis divina concessit clementia; nam sanitatem est largitus continuam, cibariorum non minus passi inopiam; sed si alter alterum reliquerit, qui casus sequi debeat extat ambiguum. Verum quia tu ætate et sapientia es major, licet invitatus tibi locum desero, et divinæ clementiæ me habenis committo; qui enim dat escam omni carni, mihi non deerit. Nam et locum parabit, et cibaria subministrabit. Sic S. Severinus præ angustia plura loqui non potuit; sed suum fratrem osculans, e se divinæ clementiæ dirigendum commissit.

Sanctius victuri ab invicem separantur.

9 Qui dum procederet, et pro loco suspiraret, quemdam hominem obvium habuit; sed ne malus Angelus in sanctum Angelum lucis se transmutasset timuit; unde se Crucis signaculo communit. Videns autem Crucis signum ille occurrens, subrisit, et B. Severinum confortans ait: O Severine frater, mihi Angelo indicante adveni. Confortare in Domino, et esto ro-

S. Severinus ducem na-

bustus, et noli me plantasma putare, sed socium spera; ne credas me ad terrorem tuum apparuisse, sed verbo Angelico advenisse. Cum me hesternæ nocte sopori dedissem, ter mihi Angelus apparuit, dicens: Noli me ultra morari, sed surge festinus in occursum ejusdem fratris, qui se a suo fratre divisit. Esto ei prævius, usquequo ad locum aptum veniatis ambo; et nomen adjiciens, Severinus, inquit, vocatur. Hæc audiens B. Severinus, cum lacrymis dixit ad Dominum: Dominus noster refugium et virtus, adjutor in tribulationibus, quæ invenerunt nos nimis. In tribulatione mea invocavi te Dominum, et exaudisti me. Tu non derelinquis in te sperantes, imo in omnibus tribulationibus succuris: nolentem prævenis, ut velit; volentem subsequeris, ne frustra velit. Te magnifico, Rex immense; qui me diu errare noluit, sed mihi quasi Tobia filio itineris socium dedisti. Ille siquidem meruit socium, ut pecuniam reciperet numeratam; mihi concessisti socium, ut vitam acquirerem beatam. Hæc dicens, socium est osculatus; et uterque colloquio confortatus Horas dixerunt, et sumptis herbarum radicibus, ad locum destinatum perrexerunt.

EX MSS
ctus ab Angelo submis-

10 Dum vero procederent, d draco immanissimus cribrans S. Severini socium exterruit. Sed B. Severinus sacratissimæ crucis vexillum opposuit, dicens: Ecce crucem Domini, fugite partes adversæ: vicit Leo de tribu Juda, radix David. Hoc audito draco evanuit. Et Severinus sodalem confortans: Collega mirabilis, draco ille diabolus fuit, sed ad redemptionis nostræ signum remanere non valuit; unde ab oculis nostris evanuit. Confortare in Domino, et esto robustus: jam pergamus viam, quam incepimus. Tunc pariter ad locum ejus devenere concessum. Tunc silentia rumpens B. Severini sodalis dixit: Frater, et Domine Severine, ecce locus, qui ad tempus tibi est donatus. Nam hic vitam tuam non es finiturus. e Intravit autem B. Severinus, et locum circumspiciens flexis genibus oravit ad Dominum, dicens: Non me permittas Domine errare ulterius, sed mihi in hoc loco concede vitam finire quam citius. Tunc vero de caelo intonuit: O Severine Dei dilecte, confide in Domino, et noli quærere tibi vitam finire. Non enim transibit multum temporis spatium, quod Septempedanæ Ecclesiæ præsulatum mereberis. Severinus vero conversationem hominum renuens, et suam non quærens gloriam, voce Angelica non est elevatus, sed vehementius ad Dominum preces fundebat, ut suam immutaret sententiam, volebat siquidem mori eremita, et nolebat honore fungi in hac vita: cæpit affectuosius orationi insistere, et se ultra humanam possibilitatem affligere.

d

dæmonem,
specie draconis occurrentem, signo crucis fugat.

e

a Aprum primum, deinde ursum occurrisset, et signo Crucis mansuefactos, scribit Francus.

b Idem tradit venisse ad montem Camerino vicinum qui Prolacus dicebatur, inque ejus spelunca habitasse; ne superesse isthæ etiamnum sacellum B. Mariæ Virgini dicuntur Prior Vita S. Victorini, cum a fratre austerioris et perfectioris vite præfectu secessit, venisse ait ad Prolacem montem; quod nomen a Prolaqueo oppido ductum conjectavimus litt. d. Et prope a Camerino Umbria oppido aberat Prolaqueum.

c Prior vita habet Victorinum in alium locum secessisse, quod et Francus scribit; sed et ipsum Severinum, cum a suo memore paululum esset egressus, ab ignoto eremita in alium locum esse perductum, uti et hic narratur.

d Francus tradit primo ferocem lupum occurrisset, sed signo Crucis mansuefactum: deinde immanem serpentem trifida lingua, et triplici dentium ordine; et hunc signo Crucis pulsam.

e Permansisse eremitam hanc cum Severino, infra innuit; ut Francus discessisse ab eo tradit eum locum ei commonstrasset.

CAPUT III.

Victorini lapsus, pœnitentia.

Dum vero B. Victorinus in laude Dei sic pernoctaret, diabolus humano generi inimicus se in speciosam mulierem composuit, et ventum, tonitrua, et imbrem ante se agens, et luporum, et ursorum vocem emitti faciens,

EX 955.

Victorinus
demonem
specie mulie-
ris erro-
runda in cel-
lam admittit;

faciens, ad S. Victorini cellulam devenit; et graëlli sermone, sicut mos est mulierum, verbum tale protulit: O sancte cultor eremi, ostium nunc aperi; misere-
re feminae ferarum morsibus erepte. Tantum unius noctis morandi dona spatium, ut facto diluculo ad meum redeam habitaculum. Si me hic mori perniseris, meus sanguis de manu tua requiretur; et quod moriar nisi aperueris sum certa: ecce enim ferae instant, et me quasi morsibus laniant. Quantum virtus hospitalitatis commendetur, Apostolus testatur, dicens: Hospitales invicem, siue murmuratione. Scis etiam quod propter hospitium Abraham Deo placuit, et vitam aeternam invenit; et idem Loth contigit. Huiusmodi autem verba audiens Victorinus, licet prius multum reuererit, et se nunquam recepturum dixerit, tamen quia labor improbus omnia vincit, ostium aperuit, et quod intraret invitavit. Illam dum intraret tetigit, et ejus jecur infecit. Addidit etiam igniculum dulcedo sermonis, et viscera jam malesana decor formae sauciat. Cœpit primo B. Victorinus obistere; sed intantum diabolus eum calore infecit, quod resistere non valens se in eam injecit. Cum vero ad rem inhonestam se vellet vertere, et ut loquar verius, dum cuperet perficere; surrexit dæmon, et dixit: O dudum cultor eremi, quid nunc attentasti? Olim scolulis castitatem promittebas, modo ad rem turpissimam te vertebas. Ecce tibi momento abstuli, quod ab infantia acquisivisti: jam nunc existis, qui eremi amicus fuisti. His dictis evanuit.

ab eo ad pec-
catum impel-
litur,

deinde vide-
tur

in se scivit

rependo ad
fratrem redit,

etique pecca-
tum suam ex-
ponit.

gravei pœ-
nam subit,

manibus pe-
dibusque fissæ
arbori inser-
tis.

12 Ad se Victorinus rediens, se excoriare cœpit; et spinas, et urticas inveniens, stratum fecit, et se super eas projiciens, et regrans, intantum afflixit, quod fere spiritum emisit. Dum vero ad tantum debilitatis devenisset, quod spiritum videbatur destitui, surrexit, et locum sceleris conscium interdixit. Relinquens etiam locum, ut mentis immutaret habitum, ad fratrem redire disposuit. Erat vero B. Victorinus sic afflictus, et lacrymis ac fletibus fatigatus, quod pedibus non valebat incedere, sed manus pedum fangebantur officio, qui paululum se movebat, et suam miseriam exponebat. Dum vero sic laboriose incederet, eum a longe cognovit B. Severinus, et mox accessito socio cum lacrymis dixit: Video fratrem inedia consumptum, et manum pro pedibus habentem. Occurramus ei, ne forte antequam veniat, in via deficiat: Tunc festini eum in ulnis levare, quem postquam ad cellulam deduxerunt interrogare cœperunt, et confortantes eum ut comederet communuere. Tunc vero Victorinus inquit: Fratres, non possum comedere, nec sic inter vos existere, usquequo mihi misericordiam non feceritis. Diabolus enim in mulieris specie ad meam cellulam venit, suisque suggestionibus, et verborum dulcedinibus me ruere fecit. Quod mihi postquam accidit, ad vos tanquam ad portum propitiacionis ad Jesum Christum nostrum redire statui. Et hæc dicens, pedibus fratris est obvolutus. Et factum et factoris pœnam agnosceus almiſſicus Severinus, lacrymas amaras emittens, preces effudit ad Dominum, dicens: Domine Jesu Christe, qui contemptus parcis, negatus remittis, nos lacrymabiles respice, et peccatum fratris de libro diaboli absterge.

13 Cognoscens autem per Spiritum sanctum B. Victorinus summo peccatum de libro diaboli ablatum, pœnam tamen remansisse peccati, a fratre penitentiam suscepit, et pœnam quam pro commissio sustinere elegit, statuit, ut tandiu penderet, quandiu Dominus pœnam peccati deleteret. Rogatus a fratre et fratris socio paululum comedit, et ad penitentiam peragendam processit. Venit vero ad locum ubi se purgare deberet: vidit arborem scissioni aptam: illam scidit, et ut scissura laxaretur cuneum immisit, hæc verba dicens: Domine Deus omnipotens Patris Filius, qui pro nobis miseris formam servi accipiens usque ad crucis mortem te humiliasti, ut qui a Paradiso

per lignum eramus ejecti, per vivificæ crucis lignum ad eum reduceremur; mei tui servi, diaboli astutia decepti, miserere, et ponam peccati in hac arbore concede delere, et ad se inversus peideam, qui ad te non steti erectus: pedes et manus, qui nefanda commiserunt, tandiu hac arbore claudantur, quandiu mutata sententia pœnam deleas. Et hæc dicens, pedes et manus injecit, et cuneos abscindi fecit; extremitates vero arboris cuneis divise ad centrum rediere, et Victorini manus et pedes nimium strinxere. Sicque B. Victorinus cœpit pendere. Ipse præ angustia nimium stridebat; sed B. Severinus juxta se habebat, et lacrymando plurimum tendebat.

14 Volens autem B. Severinus a tali supplicio fratrem amovere, verbis humilissimis cœpit admonere, dicens: Victorine frater, cum te pendere video, mori desidero. Inauditus ponæ genus elegisti, quo ante triduum deficies. Si tibi placet, muta propositum, et pœnam eligas, ut peccatum purgare, et vivere valeas. Si autem potius mori, quam vivere eligis, me tuæ mortis factorem nunquam habebis, Victorinus autem ait: Cur frater talia loqueris? voluntas, et propositum distinguunt maleficia: non ad te redii, ut pro me incurras peccatum, sed propterea, ut lucreris me fratrem tuum. Expiato peccato in extremo examine talentum Domino reddes duplicatum, dicens: Domine duo talenta tradidisti mihi, ecce alia duo superlucratum sum. Nonne legisti, quod qui converti fecerit fratrem ab errore viæ suæ, salvabit animam suam, et eum a morte? Ad hoc autem quod dixisti, ut me ad consuetam transmittam; qui et rem commisi insolitam, expedit, ut pœna maudita sequatur.

15 Tunc vero B. Severinus a Septempedana Ecclesie accessit Præsulem, et pedibus obvolutus cum lacrymis dicere cœpit: Pastor bone et religioso, Victorinus meus frater, vobis notus et devotus, pendet in suppliciis, et nisi cito succurratis laborat in exitu. Hoc audito Præsul bonus ire parat satis festinus, et currebat, et volebat ne periret Victorinus. Appropians autem Præsul miræ prohibitatis, ut probata castitatis vidit suum amicum sic pendere, et pro noti miseria lacrymas nequivit tenere. Ut autem vidit Victorinus Præsulem, nimium est gavisus, et ut suo ori manum apponeret, et sibi misericordiam faceret Dei intuitu, et sui officii instituto, exoravit. Ubi autem suam manum sibi est largitus, cœpit Victorinus lacrymabili voce dicere: Domine Pater, et Præsul bone, vestra placuit clementiæ mea miseriæ condescendere meque a diabolo captum, et vinculis illaqueatum visitare. Unde omnipotenti Deo gratias quas possum refero, qui permisit me vestro frui colloquio. Ipse omnium bonorum remunerator vobis retribuatur, et in die iudicii pro isto labore respondeat. Nunc autem, si placet, lapsi miseriam animadvertite, et pro peccato pœnam quam patior, injungite. Dum verosolus esse cuperem, fratrem cœpi amovere: paulo post diabolus mulieris sumpsit speciem, et me sibi credendo duxit ad perniciem. Cœpit postea prædictus Præsul illa Victorino fratri verba salutaria dicere, et eum a peccato solvens a pœna proposuit subtrahere. Victorine frater, tuum est peccatum purgatum, et tibi Dominum jam credas placatum. Arborem jam incidi permittas, ut peccato exutus, vinculis solutus existas. Instabat autem B. Severinus, et bonæ mentis Præsuli supplicabat, ut se a fratre prius non subtraheret, quam illum deponeret. Tunc B. Victorinus cœpit obistere, et fidei fundamentum firmare, se nunquam inde velle amovere nisi Domino ante placuerit ejus misereri; scilicet ut jubente Domino arbor sponte artus restituit, quos ipse ultro inclusit. Tunc B. Severinus gratias agens Præsuli, remisit eum ad propria; et cœpit vehementius angî et affligi, et non minus cruciabatur quam frater; eo excepto quod non pendebat, ille se pro fratre plus affligebat. Ille die et nocte

frustra de-
rente Sever-
rino,

a

et Episcopum
Septempede-
dano

nocte incessabiliter Deum exorabat, ut fratri succurreret.

16 Toto autem triennii tempore, et Victorinus pependit, et se Severinus pro eo afflixit. Elapso vero triennio, arboris partes se cœpere laxare, et B. Severinus cognovit peccati labem expiatam, et fratri vitam perditam redonatum: ad Præsulem rediit, et eum ad fratrem reduxit. Tunc Præsul cum Clero et omni populo patienter accessit, et eum absolvere voluit. Ille autem minus hebdomadæ jejuniū petiit, et postea se sineret absolvi, quod ille permisit. Celebrato unius hebdomadæ jejuniū Episcopus cum Clero, et omni populo rediit, et Victorinum pendente sic est allocutus: O frater, tibi jam parce, quia vincula parcent; et jam manus et pedes recipe, quorum diu caruisti officio. Tunc B. Victorinus cognoscens peccati pœnam deletam, fratrem exoravit, ut funderet preces ad Dominum, quibus sine molestia artus reciperet, quos cum molestia inclusos retinuit. Statimque B. Severinus confidens in Domino, dixit: Domine qui tuis dixisti Apostolis: Si quid petieritis Patrem in nomine meo, fiet vobis; peto ut nomine tuo et vivificæ crucis, partes arboris artus comprimentes dividas, ut sine molestia tuus famulus membra recipiat, quibus dudum caruit. Et hæc dicens, signum crucis fecit, et se statim arbor divisit, et Victorino membra illæsa restituit. Omnes vero qui aderant, videntes miracula obstupere; et laudantes Dei magnalia, magni meriti dixerunt B. Severinum.

a Ferrarius Camerinensem Episcopum advocatum scribit, ut ad priorem vitam litt. i dicimus.

CAPUT IV.

S. Severini episcopatus.

Paucis vero revolutis diebus prædictus Præsul obdormivit in Domino, et B. Severinus cum summa devotione in Episcopum est electus a Clero, et populo, ut adimpleretur Angelicum dictum: Quia non transibit multum temporis spatium, quod Septempedanae Ecclesiae mereberis sacerdotium. Non quidem unus affuit, qui se electioni opponeret. Electione autem facta consona, et ab omnibus celebri habita, ad eremum B. Severinus quaeritur: qui dum eos benignus susciperet, præcepit eis cibaria exhiberi. Illi autem dixerunt: Et animorum et corporum refectionem quaerimus, et ut Septempedana Ecclesia vestra fulgeat clementia, petimus. Ille autem: Tantam dignitatem illi concedite, qui possit pro vobis, et pro me intercessor existere; nec credatis me ex hoc loco posse abstrahere, quia me esse solitarii voti. Illi autem dixerunt: Tu solitarius esse disposuisti, nisi aliter de te vellet disponere Deus. Ecce aliter Deus disposuit de te. Nam Episcopi honorem tibi contulit, et tuam probitatem in lucem venire voleit. Ille vero nullatenus acquiescebat, sed modis omnibus resistebat. Tunc suus sodalis rumpens silentium, dixit: Severine frater et Domine, memor esse debes vocis Angelicæ, quæ tunc tuis auribus resonuit, cum totam tuam vitam hic postulasti finire; fuit enim hæc vox Angelica: Non tardabit multum temporis spatium, quo Septempedanae Ecclesie mereberis præsulatum. Noli autem te ultra divinæ et humanæ voluntati opponere; sed Dei muera cum benignitate suscipe. Imo si Deus vult te in lucem venire, obedias, desiste contraire: nempe si ultra renneris, inobedientiæ argueris, et non fidelis, sed infidelis diceris. Nec tunc B. Severinus acquievit; sua mens siquidem cupiebat esse solitaria, et hominum spernebat colloquia, sed quanto magis remuebat, tanto magis accendebantur, et eum majori præsulatu esse dignum asserebant. Quid ultra plura? Licet multum renuerit, plurimumque restiterit, volente Deo ad Episcopatum ducitur, et lætissimis virorum et mulierum animis suscipitur.

a Postquam autem laudes inthronizandi sunt explete, in medio ecclesie suum os aperuit mellilium electus Severinus, et qualiter circumstantem turbam Christi seminario paverit, et omnes lætos et gaudentes ad propria remiserit non est nostræ parvitatæ exprimere. Audientes vero Clerici eum et laici, Dei laudabant magnalia, qui talem Dominum concessit in eorum patria.

18 Paucis post transactis diebus ad sacra suscipienda Romam abiit, et circumstante turba Dominus *b* Papa benigne intuens, et eum a longo tempore pro suis meritis videre desiderans, et tota sibi Romana Curia annuente cum maximo honore est consecratus, et ad proprium missus Episcopium: quoad viveret, in tota Marchia est effectus *c* Legatus. Rediens autem ad suam Ecclesiam Episcopus Severinus est cum maximo honore receptus; et si ante Episcopium fuit famæ integræ, post reassumpti honoris officium, excellentioris opinionis, et continentie sanctioris est habitus. Et quia in Dei servitio sic erat sedulus, ad ejus intercessionem Deus cæcis visum restituit, paralyticos curavit, claudos erexit, compeditos absolvit, leprosos mundavit, et ut loquar verius, quacumque infirmitate aegri definebantur, B. Severini intercessionem, petitionis suæ salutarem consequabantur effectum. Suam autem Ecclesiam ampliavit satius, et quam invenit inopem ditissimam reliquit. Quinque monasteria construxit, et ipse ditavit: plures canonicas refecit, et ad integritatem reduxit. Quid plura? Donec vixit nunquam otiosus extitit, discordes reconciliavit, Marchiam sua illustravit visitatione.

19 Cum vero Deus vellet suæ vitæ finem imponere, et ipsum, ut bene meritum, a labore subtrahere, Angelum sibi direxit, qui et vitæ terminum poneret, et qualiter Ecclesie et Fratribus provideret instrueret. Accedens Angelus B. Severinum in somnis salutavit, et adventus causam exponens, ad superni regni epulas invitavit, dicens: Frater Severine, tuos Canonicos convoca, et Pastorem in tua colloca ecclesia, viaticum sune: nam die tertio, scilicet Dominico, carnem es relicturus, et cum Sanctis vitam, quæ finem non habet, es ingressurus. Audiens vero B. Severinus tanti mysterii nuntium preces fudit ad Dominum dicens: Te collando Rex immense Deus, qui me de hoc ergastulo vocare dignatus es, quia meus satis est prolongatus incolatus. Placeat tibi me nunc hinc jam abstrahere, et optatæ quietis aliquam partem concedere.

20 Illis dictis, totius Episcopii sui homines advocari jussit; et tribus diebus salutaribus monitis eos instruens, nihil aliud egit quam ea quæ fidem fundarent, spem corroborarent, et caritatem ornarent: Canonicos in unum vocavit, et pariter cum eis elegit Præsulem. Et ita omnibus rite paratis, celebrata Missa, et populo prædicto communicato, eum parum algoris invasit. Sentiens autem corporis resolutionem, Clericos advocari jussit, et corpore et sanguine Domini se armavit, in cinere et cilicio se collocavit, et omnia quæ morientibus dici assolent decantavit, et oratione facta taliter ad Dominum dicens oravit: O summe Deus, cui sunt simul omnia nota, me nunc suscipias. Oravit, et oratione facta lux immensa apparuit, quæ per tres horas moram faciens tantam fragrantiam attulit, quantam totius mundi odora non darent. Recedente vero luce, ipsa B. Severini anima perrexit ad Dominum, et anteactæ vitæ centuplicatum recepit præmium. Post sancti viri transitum Dominus ex alto fidelis sui Severini laborem considerans, ut alius suo etiam exemplo Christianæ fidei documenta susciperet, suum Sanctum claris coronare fecit miraculis *d*. Nam de tota Marchia, et de omni adjacenti alia provincia omnes infirmi ad S. Severini corpus accedentes optatæ sanitati restituti ad propria cum gaudio remeabant.

EX MSS.
a

b
Roma consecratur

c
clarus miraculis

monasteria constructis

diem mortis ab Angelo intelligit.

omnibus recte ordinatus,

luce celesti illustratus,

sancte moritur:

d
clarus miraculis.

a Francus

ab ea post triennium solvitur,

arbore Severini peccatus laxata.

Severinus eligitur Septempedanae Episcopus,

illu reluctus:

EX VARIIS

a Francus aut kalendis Maii Septempedam introsse.
 b Vigilium fuisse tradit Francus. At si obit S. Severinus, ut idem scribit, vi Kal. Maii anno dxi, ergo dam pro S. Silverio exulante pontificatum administraret Vigilus, ordinatus est, cum ipse Vigilus anno primo dxi, legitime Pontifex electus sit: deinde oporteret eum exiguo omnino tempore vixisse.
 c Francus quoque reginica provincie Severino commissum scribit.
 d Quardam narrantur in priori Vita, eademque habet Francus.

DE S. FRODOBERTO ABB.

NOT 132

Pag. 506, col. 1, nu. 4, priora ita restitue [Vitam S. Frodoberti ab Adsona, sine Azone, aut Assone, Abbate Dervensi scriptam tradit Cl. Robertus, et N. Des-Guerrois. Eane sit, quam ex MS. Cellensi edidit Nicolans Camuzanus, haud nobis constat: nam hic Auctor ostendit se monachum fuisse in cœnobio Cellensi, cum cap. 3, nu. 11, ita scribit: Quod (privilegium) in archivis cœnobii nostri. Fuerit fortassis ex Cellensi cœnobio assumptus ad regendum Dervense in diocesi Catalaunensi. Sed nec ætas quadrare videtur: nam cum Adsonem constet anno 970 floruisse; hujus Vita scriptor innuit se centum fere annis prius vixisse: loquens enim de Sancti statura cap. 6, num. 23. Ut illi quoque perhibent, inquit, qui ejus sacratissimi corporis ossa se

Vita S. Frodoberti a quo scripta.

aspexisse fatentur; anno videlicet 872, quando facta ejus est translatio. Sed potuit Adso iude fuisse monumentis monasterii Cellensis, utque iude ista transcripssisse.

DE S. CYRO EP. CP.

Pag. 531, col. 1, post elogium ex Menaris nu. 1, adde [MS. Florarum xi Decembris ista habet: Constanti-nopoli S. Cyrii exiliati Episcopi.

NOT 133.

DE S. ERARDO EP.

Pag. 533, col. 1, post num. 2, adde [Aliqua S. Erardi reliquie tempore Caroli IV Imperat. Pragum translatae sunt; ito enim habet retz Martyrologium Pragense xii Decembris: Eodem die in Alsatia regione. S. Othiliae, cujus reliquias et brachium Carolus Imp. obtinuit in Hohenburg ejusdem monasterio in diocesi Argentinensi, et donavit Ecclesiae Pragensi. In quo brachio etiam reconditæ sunt reliquie S. Erhardi Episcopi, qui S. Othiliam cæcam natam baptizavit, et a cæcitate illuminavit: quas reliquias Imperator obtinuit in Ratispona de monasterio inferiori.

NOT 134.

S. Erardi reliquie.

AD IX JANUARIII.

DE S. PETRO EP. SEBAST.

NOT 135

Pag. 588, col. 1, post num. 1, adde [Vetustissimum MS. Martyrologium S. Hieronymi xxvi Martii ista habet: In Sebas. Petri Episcopi. Eodem die MS. Rhinoviense: In Sebastii civitate Petri Episcopi. Idem habet Bellinus de Padua Parisi an. 1521, excusus; nam in editione Veneta an. 1498, id non extat.

S. Petri natalis olim 26 Mars.

NOT 136.

Pag. 589, col. 2, post nu. 8, adde [Nam quod in S. Basilii Græca Vita narratur, de Petri continentia duplici prodigio testata, quam fidem mereatur suo loco examinabimus. Dicitur enim Petrus uxorem habuisse, eamque secum retinuisse etiam cum Episcopus esset. Quæ res cum sacris Canonibus adversaretur, Sebastianus offendit: quapropter ad Basilium Legatus misere, qui rogaveat ut offensionis occasionem amoviretur. Profectus ergo Sebastianus Basilium, et benigne a fratre acceptus, quibusdam e Clero sub mediom noctem ostendit Petri et conjugis lectum ab Angelis circumdatum: postriedie jussit fratris conjugem, mox et fratrem ipsum, vestem expandere, in quam ardentes prunos effudit, quæ horæ

an is conjugatus fuerit?

spatio retenta: nec ipsos nec vestem vel levissime læserunt, illustri continentia argumento. At qui probabile fit conjugio illigatum fuisse, et quidem Episcopatus tempore, quem illius ævi scriptores tradunt monasticum vitæ genus Basilii fratris exemplo sectatum? quem in iisdem ædibus, in quibus Maerina soror Virginibus, viris religiosis præfuisse, Gregorius Nyssenus ejus frater testatur? Nam si quis contendat mulierem illam Episcopo cohabitantem, non conjugem ejus ante Episcopatum fuisse, sed in episcopatu ancillam, aut sororem agnatamve; atque inde sinistrum aliquam ortam esse suspensionem; discrete vocatur ἡ ἁγία αἰσού γυνὴ τῶ ὁσίου, ἀδελφὴ δὲ τῆ γυναικός, nomine quidem, propria ejus uxor, usi vero et re ipsa soror. Dein κρητὰ νόμφη, Domina sponsa.

Pag. 590, post nu. 9, adde [Meminit Petri Palladius Diaconus in Dialogo de Vita S. Chrysostomi ita scribens: Amphiochium vero Leonii Episcopum et Optimum Præsulem in Ponto, et Petrum Sebastie Antistitem Basilii fratrem, et Epiphanium Constantie Cypri Antistitem sanctos viros quod memorem; quibus illa et pecunias donavit et villas?

NOT 137.

S. Olympadus etcemosynis adjutus.

AD X JANUARIII.

DE SS. THECLA ET JUSTINA.

NOT 138.

Pag. 601, col. 1, ad Præfationem adde [Auguste tamen in hac epitome SS. Theclæ et Justinæ gesta perstringuntur. Admiranda enim sunt, quæ utraque, sed præcipue Thecla, egit, visendis in carcere Martyribus, eorum redimendis sepelendisque corporibus, alendis iis qui latebras petierant, excipiendis peregrinis, familia omni ad pietatem instituenda, suis alienisque facultatibus in usus pauperum, ecclesieque ædificia et ornatum erogandis; contemendis, quæ tyranni intentabant, suppliciiis: quæ omnia prolixè auerantur in Actis SS. Alphii, Philadelphii, Cyrini, x Maii; S. Epiphanes, S. Alexandri, sive Neophyti, qui Theclæ consobrinus erat, conjugis invictæque Martyris, xii Maii; S. Agathonis Episcopi Liparitani, xxvii Junii; S. Euthalie Virginis et Martyris, xxvii Augusti: quibus in Actis sanctarum sororum et Martyrum Neophytæ et Isidoræ, quarum hæc Thecla, illa Alexandri mater erat; SS. Mercurii et xix so-

SS. Theclæ et Justinæ benelucta.

Theclæ mater.

ciorum Martyrum; SS. Onesimi et Erasmi et sociorum aliorumque Sanctorum mentio fit.

DE S. PAULO I, EREMITA.

Pag. 603, col. 1, post num. 8, adde [At cum scribat S. Hieronymus infra cap. 3, nu. 14. Antonio a Paulo redeunti occurrisse duos discipulos, qui ei longo jam tempore ministrare consueverant; constat vero ex vita S. Antonii xvii Januarii, cap. 21, non nisi quindecim ante obitum suum annis, duorum illarum uti ministerio cepisse Antonium; non potest quindecim ante obitum annis susceptum illud fuisse ad Paulum iter. Nam quomodo longo jam tempore ministrare consueverant, si eo ipso anno primum erant adsciti? Quomodo vero nonagenarius ivit ad Paulum, cum sibi duo illi longo jam tempore ministrassent, si non nisi nonagenarius eos adscivit? Videtur S. Hieronymus nonagenarium appellare, pleno vultu quoque annorum numero, qui nonagesimum expleisset, nondam centesimum attingisset. Sic centenarios dicimus etiam centum annis majores, neglecto minore, qui ex-

NOT 139

Quando ad S. Paulum ivit S. Antonius.

crescit,

crescit, numero. Fuerit ergo tunc Antonius annorum circiter nonaginta septem; et sic omnia constabunt. Consule, quæ ad cap. 21, vitæ S. Antonii litt. b, annotavimus.

NOT. 140.

S. Pauli reliquia Venetiis,

aliqua Romæ

Pap. 607, col. 2, post nu. 2, adde [Verisimile est non integrum Corpus S. Pauli fuisse Venetiis in Inaugurium translatum, sed aliquas ejus partes. Nam Peregrinus Merule in Sanctuario Cremonensi scribit, Venetiis etiamnum in æde S. Juliani asservari S. Pauli corpus, capite Romam translato; ipsosque S. Pauli sodales eas reliquias religiose anno 1626, mense Maio veneratos, vexillum in ea æde suscipuisse ipsius sancti Eremitæ effigie insignitum; ac Patriarchæ supplicasse, ut sibi partem aliquam earundem reliquiarum donaret, in sua ecclesia collocandam. Particulam aliquam capitis Romæ in æde S. Mariæ quæ in Campitelli dicitur, asservari testatur Octavius Pancirolus in Thesauris absconditis atmæ Urbis; alias item particulas reliquiarum ejusdem Sancti in aliis quibusdam Romanis basilicis extare.

DE S. AGATHONE PAPA.

NOT. 141

S. Agathonis patriæ,

artus,

Pag. 624, col. 1, post numerum 4, adde [Anno MDCXL, edita est Panormi, typis Antonii Martarelli, Vita S. Agathonis, a Francisco Scorzo nostro eleganter et fuse descripta, quæ tamen haud alia fere complectatur, quam quæ sunt ab Anastasio tradita litteris, sed ad chronologiam Baronianam censuramque exacta. In ea, Panormi natus asseritur, atque ille esse Agatho traditur, quem S. Gregorius Magnus ep. 46, lib. 5, Urbico Abbati S. Hermetis commendat, jubetque in monasterium suscipi, si uxor illius similiter converti voluerit. Verum cum ea epistola data sit Indictione XIV, anno nimirum DXXVI, si tunc XVIII annorum fuisse Agathonem statuerimus, (neque sane junior fuisse videtur) sequetur

anno DLXXVIII, natum esse; ergo centenarius erat cum est ad pontificatum erectus. Quis id credat? Existimat idem Auctor, Baronium secutus, non IV Id. Janu. sed Junii decessisse Agathonem, qua de re mox agemus; sed quod eo die S. Oliva, Panormi itidem civis et Patrona, solemniter colatur, S. Agathonis celebritatem in diem consecrationis ejus protractam, eumque diem in posterum S. Agathonis recolendæ memoriæ statum servatum iri. Earum, inquit, peragitur solemnissimo, qui Patrois principibus civitatum est constitutus. Quod jam inde ab anno MUCXXIV, inceptum, cum Senatus Panormitanus, ut divinum numen propitium populo pestilentia laboranti faceret, inter Patronos majorum gentium Agathonem allegit, quem allegaret ad Deum. Erecta ad id in templo primario eidem ara; positaque imago in tela graphice depicta. Cui deinde Urbanus VIII, Pontifex Maximus beneficium simplex, ut vocant, aureorum circiter mille addixit, dato ea de re diplomate anno MUCXXVII, rogestoque in regia tabularia. Hæc ibi. Diem Ordinationis, qui, licet non exprimitur, dicatus tamen deinceps S. Agathonis solemnitati dicitur, arbitramur deinceps Julii indicari; ad quem diem Octavius Cajetanus noster in Idea operis de SS. Sicilia ista habet: Romæ Ordinatio S. Agathonis Panormitani in summum Pontificem.

EX VARIIS.

celebritas Panormi,

dies ordinationis.

DE S. GUILIELMO EP. BITUR.

Pag. 639, num. 1, lin. 13, ubi cum seminator etc. lege ex Bodec. MS. [ubi cum disseminator discordiæ, hostis generis humani diabolus seminasset discordias inter Clericos et Conversos; et licentiatas Clericis a Domino Papa] Ceterum extat hæc vita in quibusdam Breviariis Ord. Cisterciensis, et in citato MS. Bodecensi, cum alia persimili.

NOT. 142.

AD XI JANUARIII.

DE S. HYGINO PAPA.

NOT. 143.

Pag. 665, col. 1, post nu. 2, adde [In Breviario Cardinalis Quignonii rejecta est S. Hygini commemoratio in xxx Januarii.

DE S. LEUCIO EP.

NOT. 144

Pag. 667, col. 2, nu. 4, Præf. lin. 11 post, conversione narrantur, adde [Idem tamen Monachus in Recognitione sui Sanctuarii testatur se nactum esse ejusdem Vitæ (quale ex MSS. Ecclesiar. Beneventanæ et Tranenensis hic datus) exemplar, in quo nec de Heleno Episcopo, nec de S. Eugeniæ conversione agatur: fatetur tamen in ea Vita multa sibi non probari.

NOT. 145.

Pag. 671, post cap. 3, adde [b Non probat Monachus, quod Alexandrinus Presbyter factus dicitur S. Leucius, cum monasterium, in quo cum S. Eugenia virgine degebat, Heliopolitano fuerit Episcopo subjectum. At quid si in alio, non in S. Eugeniæ, cœnobio degebat? Eugeniæ, ut ipse fatetur, nulla hic mentio fit. c Longe post S. Leucii ætatem translationem Alexandria S. Marci corpus, ut 23 April. dicemus.

NOT. 146.

Pag. 673, in fine ad nu. 4, adde [b Marius de Vipera in Catalogo SS. Beneventanorum testatur S. Leucii reliquias Beneventi in Divi Sophiæ æde asservari: duo ibidem illi templa dicata, unum in urbe ipsa prope portam Sanniam, jam vetustate consumptum; alterum extra urbem, a quo pugus ipse S. Leucii dicitur, pro seqq. litt. b c d, pone e d e.

DE S. HONORATA V.

Pag. 580, col. 2, adde in fine [m Antonius Maria Spelta lib. de Epp. Ticinen. scribit Hippolitum Rossium Episcopum Ticinensem, cum majorem basilicam vellet ampliari, velut illud Historiarum monasterium subruisse, translato S. Honoratæ corpore ad cœnobium quod S. Mariæ dalla Caccie dicitur, solenni cum supplicatione anno 1567, 17 Aprilis, qui dies illius cœnobii sanctimonialibus deinceps celebris est, S. Honoratæ dicatus honoribus.

NOT. 147.

S. Honoratæ novi translatio,

festum 17 Apr.

DE S. THEODOSIO CENOBIARCHA.

Pag. 683, col. 2, initio num. 20, dele, In hoc celeberrimi, et seqq. 8, lincus, usque Hoc S. Theodosii monasterium. dele et quod in margine est, visitur ab Eudocia Augusta. Hauseramus il ex vita S. Sabæ, ut est a Surio et Lipomano edita. Verum ubi Græcum exemplar consulimus, et vetus Latinum MS. vidimus non Theodosii, sed Euthymii monitis institutam Eudociam fuisse, quod et 20 Junii. monimus ad Vitam S. Euthymii cap. 14, litt. h, pag. 310.

NOT. 148

DE S. TATONE MONACHO.

Pag. 713, col. 2, lin. penult. post, Hæc Ferrarius, adde [Eadem memorat Marius de Vipera lib. de SS. Benevent. part. 2, ex monumentis monasterii S. Vincentii.

NOT. 149.

ANIMADVERSIONES EXTEMPORALES

DANIELIS PAPEBROCHII, HAGIOGRAPHI,

NUNC PRIMUM EX MSS. EDITÆ.

IN ACTA SANCTORUM DIEI I JANUARI.

Nor. 150. Historia translata Antverpiam præputii juxta narrationem D. Jo. Goeselii canonici ex ms. Rubæ vallis, prima parte, quæ modum conservacionis narrat, fabulosa, ideoque ommissa, uti et carmina de eadem re antiquiora. Vide Annales nostros Antverpienses.

Nor. 151. De S. Fulgentio Ep. Ruspensi collectanea P. Bollandi pro Commentario et notis, quæ desunt ad Vitam, dabuntur in supplemento operis.

Nor. 152. De SS. Elvano et Medvino res suspecta fiet, attentis iis, quæ de Glastoniensium fabulis habentur ad vitam S. Patricii 17 Martii: ipsi videntur omittendi, quia non satis constat de cultu.

Nor. 153. Translatio Reliquiarum Taurinum S. Guilielmi Ab. Divion. ibidem descripta nobis est ex mss. Comitum Philippi.

Nor. 154, pag. 2, num. 1. Quis ille Faustinus? An Lugdun. Ep. initio 3 sæculi? Sammarth. certe num. 3 indicat, non nisi recens e civitate sublatis superstitiones.

Nor. 155, p. 4. Corosii etymon quasi a *Convoie*, id est corrigia sumptum fabulosum videtur: quis enim præputium corrigiam nominaverit?

Nor. 156, p. 6. De episcopo Hierosolym. sub Bullionio, deque regina Siciliae, quæ Antverpiam venerit, quærendum aliquid num. 25 et 28.

Nor. 157, p. 9. Omittendæ Martyres Syracusani, de quorum cultu nihil Cajetanus; tantum in Vita S. Marci fit quædam mentio plurium in Sicilia passorum.

Nor. 158, p. 9. De S. Concordio, Tribuli prope Spoletum vivente, an credibile corpus avectum in Hispaniam? non videtur. De Tribula vide Ortelium in Theat. ubi de Mutaseo.

Nor. 159, p. 11, num. 3. Qui bis vel ter consul fuerit ante mortem Alexandri Imp. et pater S. Martinæ esse potuerit, solus occurrit Maximus circa an. 230.

Nor. 160, p. 19. Aldi posset descriptio Marmorei templi, cryptæque et sarcophagi ex ære inaurato, ad quod an. 1661 celebravimus. Vide Diarium meum vs.

Nor. 161, p. 15, n. 16. Illa voracitas Leonis, cui S. Martina objecta, eget correctione.

Nor. 162, p. 20. Ad S. Paracodam videtur addenda ratio, ob quam suspecta sit Epistola Victoris ad eum.

Nor. 163, p. 21. De S. Gregorii Patris sede atque ætate plenius agendum. Dividenda in capita Orationes filii: notæ aliquæ saltem ex Elia Cretensi aut Billio adjiciendæ.

Nor. 164, p. 47, num. 10, lin. 46, *resurgent lege resurgent*. — Num. 12, lin. 9, *momentaneum lege montaneum*. S. Mochuæ Ballensis Vita videtur omittenda: quia cultus non probatur. Temere amico concessum, ut insereretur, judicavit P. Henschenius.

Nor. 165, p. 11. Considerandum an expediât pro vera vita dare unam (qualis hæc S. Martinæ est et in Martio S. Eudociæ) quæ infimum habeat probabilitatis gradum, et fabulosis circumstantiis miraculisque adjectis potest interpolata censi: fortassis talis in ultimum locum merito rejiceretur, exposita candidè ratione, cur id fiat, licet alias prior esse deberet ratione temporis.

Nor. 166, p. 32. Vita S. Fulgentii aliæque sequentes divisæ sunt in capita nimis exigua; desunt commentarii prævii, quales alibi adhibiti.

Nor. 167, p. 54. In vita S. Eugendi, collatis inter se, numeris 24 et 27, considerandum, an capita aliqua desint; an vero de alio opusculo distincto sit sermo.

Nor. 168, p. 57. Requirendum, an de S. Stabile haberi possint antiquæ lectiones, etc.

Nor. 169, p. 58. *Anno Domini mxxx vita decessit, imo anno mccc*. Corrige: *A. D. mxxx vita decessit, annos scilicet gallico more a Pascha ad Pascha supputantibus, qui nobis discendus esset mxxxii, etc.*

Nor. 170, p. 71. Circa Vitam S. Odilonis per Lotsaldum seu Jotsaldum, quærendum, quis ille Stephanus, cui inscribitur; notandumque quoque, Odilonis sororem Blitmodem tunc fuisse fere centenariam ex num. 7. Miracula post mortem scripta et a B. Petro Damiano citata requirimus. Mabillonius in sæculis Benedictinis integram Jotsaldi scriptionem edidit.

Nor. 171. Ad S. Martinam referenda videntur omnia quæ 11 Januarii de S. Tatiano tradunt Græci.

Nor. 172. De S. Guilielmo Abbate Divionensi agitur in Card. Ep. Alb. Pedemontanis, pag. 384. De eodem videndum Spicil. tom. 1, pag. 430, etc.

Nor. 173. S. Justinii Theatini festum a 1 ad 14 translatum.

Nor. 174. S. Basilii Magni caput Analph.

Nor. 175. Odilonis Abb. Cluniacensis Epistolæ plures Spicil. 1, pag. 386 etc. Ejusdem electio Spicil. 6, pag. 425. Annales Aurelian. Saussaiji pag. 558. Laudatur in Chron. Virdun. n. 43, pag. 162.

Nor. 176. B. Guilielmi Divion. factum insigne n. 43, p. 183.

Nor. 177. S. Martinæ Reliquiæ Salmaticæ.

IN ACTA SANCTORUM DIEI II JANUARI.

Nor. 178. B. Airaldi Carthusiani Ep. Maurian. Vita duplex pro supplemento in collectaneis jacet.

Nor. 179. SS. Marci, Macarii, Stratolini et Protogenis Passio exstat ex ms. S. Petri Romæ; non habemus nisi quorundam nomina in ms. S. Hieronymi.

Nor. 180. S. Basilii M. Ancyran Martyrium

excipi poterit ex ms. Græco de vita Basilii Presbyt. qui ibi cum hoc perperam confunditur.

Nor. 181, p. 91. Genealogia S. Maximi an digna quæ tali Vitæ præmittatur? Videtur fabulosa.

Nor. 182. S. Vedasti inventio omittatur, cum tota inserta sit commentario prævio 6 Feb.

Nor. 183.

Nor. 183. S. Adelardi Epitaphium vide *tom. 4. Galliae Christianae* : item translationem, *an. 1263.*

Nor. 184. S. Defendentis Acta, quæ Ferrarius Bergoni esse ait, ibidem non reperiri constat, facta diligenti inquisitione anno 1668 : accepimus autem aliquid ex Bergom. *Hist. quadripartita de eo.*

Nor. 185. Seraphini della Porretta Vita Italica in-4, per Mich. Pium exstat.

Nor. 186. Stephanæ Quinzane Ord. Præd. Vita Italica in-4, exstat etiam.

Nor. 187. In App. B. Odino. Non satis probatus ejus cultus : cujus defectu frater ejus Eber-

hardus etiam debuit poni inter prætermis-
 sos.

Nor. 188. Silvester Trainensis ex Cajetano ponendus inter prætermis-
 sos ad 2 Maii.

Nor. 189. Corbeia petendum vetus S. Adalardi officium a S. Geraldo compositum, ut dicitur in Vita 5 Apr. n. 14. Statuta ejusdem S. Adalardi habentur in tomo 4 Spicilegii.

Nor. 190. De S. Defendente vide Caroli Ep. Historiam Novariensem *pag. 23.*

Nor. 191. S. Adelardi Statuta in Spicilegio. Locus ex Vita appensus *pag. 472* in Chron. Centul. *ibid.*

IN ACTA SANCTORUM DIEI VI JANUARI.

Nor. 192, *p. 324.* De S. Pompejano consultius omittetur.

Nor. 193, *p. 327.* S. Melanii festum 6 Nov. melius probaretur ex Actis num. 31.

Nor. 194, *p. 334.* S. Petrus Abb. Cantuariensis videtur omittendus, donec probetur cultus.

Nor. 195, *p. 335.* Annot. *a.* Etymon Alemanni rectius ab *Ael* nobilis peteretur.

Nor. 196, *p. 350.* Ad annot. *a* adde : Diabolus autem Teutonibus multis *Divel* pronuntiatur, quod si dissolvas et *die-val* dicas, erit : *iste casus seu lapsus* : ad quod apparet hunc auctorem respicere.

Nor. 197. De Tribus Regibus tota tractatio me-

lius ponetur hoc die, quam seorsim de singulis. De eorum Translatione et inventione vide historiam Pontif. Mediolan. Ital. in-8, per Jo. Franciscum Besozzi *p. 4 et 163.* Item Spicil. 8, *pag. 444.* Quomodo eadem impetraverit Ep. Leodiensis, sed morte præventus non pertulerit vide *n. 49, p. 113 et 115.*

Nor. 198, *p. 322.* Inter prætermis-
 sos de S. Arthemio Senon. dele 23 Apr. et corrige : Sed hæc Ordinationis ejus memoria est; depositio autem agitur, quando de ipso agemus, xxviii Aprilis.

Nor. 199, *p. 327.* De S. Melanii Translatione Pruliacum vide Chronicum Britanicum.

IN ACTA SANCTORUM DIEI X JANUARI.

Nor. 200. S. Pauli Eremitæ vita Græca, ex qua suam sumpsisse Hieronymum judicabat Franc. Redi, Patr. Aretinus, medicus Florentiæ eruditissimus exstat etiamnum. Habemus textum græcum ex ms. Bavarico.

Nor. 201. S. Marciani Œconomi auctore Sergio synchrono Vita græca exstat : videndum, an, quæ notatur esse in vat. 1638, *f. 176 paginarum 30,* sit ab hac diversa.

Nor. 202. Exstat S. Guilielmi Bituric. Vita stylo primigenio in membrana Chefletii. Vide Labbe *tom. 2 Mss. p. 97 et p. 107 et p. 379 et 388.* Miracula ex ms. Reg. Succie. Canonizatio ex Registro Vaticano. Festum Aureliæ. Vide Ann. Aurel. *p. 485* et indicem. Reliquias vide *pag. 642.*

Nor. 203. B. Gregorii X Vita et miracula ex Archivio Placentino conscripta anno 1290. Relatio pro Canonizatione exstat. Item Tabella miraculorum. Decultu ejus apud Antinos vide Castellinum de certitudine gestæ Canonizationis *pag. 458 et seqq.*

Nor. 204. S. Guilielmi Bitur. Vitæ compend. et alia quædam ex ms. Bedæ. Vide Chronicon Mon. Antissiodor.

Nor. 205. B. Benincasa Abb. Cav. in Chronico.

Nor. 206, *p. 600.* Ad Senecam Hierosol. Ep. *col. 1.* Adde : Sanctam eam uti omnes primos Hierosolymitanæ ecclesiæ ex Judæis Episcopos vocat etiam Theodoricius Pauli in Chronico universali ms., additque ecclesiam saluberrime rexisse et quiescisse anno Domini centesimo. De festo illius hoc die celebrando, ut de variis facit, nec verbum scribit.

Nor. 207, *p. 627.* De S. Sethridæ sororibus conferenda et forte corrigenda ex dictis 17 Martii de S. Witburga, etc.

IN ACTA SANCTORUM DIEI XI JANUARI.

Nor. 217. S. Theodosii Vita primigenia per P. Theodorum Episc. Petrarum exstat in Vaticano : habemus integram. Item ex ms. Vatic. quæ de hoc et Sophronio reliquit Cyrillus, qui nullam aliam Vitam scripsit. Item stylo mutato per Metaphrasten ex Vaticano, qualem Latine impressimus : sed miserima et obscurissima est versio.

Nor. 218. S. Petri Urseoli ex mss. Acta antiqua, ex quibus etiam cultus probatur, exstat.

Nor. 219. S. Lentii Vita prolixissima ex ms. Vallicellano improbata Gallonio. Videtur prorsus omittenda fuisse Vita qualiscumque, cum undique appareat fabulosa, et solum de cultu atque translatione agi debuisset, sicut 11 Aprilis egimus de S. Barsanophio.

phio. Vide Ugellium T. 9, col. 46, tom. 7, col. 1205 a.

Nor. 220, p. 664. Bernardus Ord. Prædic. Pro his verbis: *Non comperimus au colatur: hæc scribantur: Nullum ecclesiasticum cultum eidem tribui, vel hinc colligas, quod idem Cajetanus in opere de Vitis Sanctorum Sientorum omnino prætermittendum sibi iudicavit.*

Nor. 221. S. Oringæ Vita per Curtium omitenda: sed ex ea, seu potius ex Fr. Honorio, quem citat, quique quærendus, accipienda analecta, ad complementum primæ Vitæ. Quærendum etiam Florentiæ, qualisnam Vita sit ea, quæ in ms. Cœnobii S. Claræ exstat.

Nor. 222. S. Honoratæ Ticin. Vita ex ms. Monasterii S. Mariæ Capularum petita in Aug. an. 1668.

Nor. 223, p. 710. Lit. i et 713 lit. c, quæ habentur in notis de Monachatu Offæ et Kennedi conferenda et corrigenda ex editis in Martio de S. Kineswitia, etc.

Nor. 224. De S. Tatone vide dicenda xi Oct. ad S. Galdonem, et ms. et Marium Viperam in chronol. Ep. Benevent. pag. 35.

Nor. 225, p. 715 post n. 3 adde: Hæc Aleuinus, ubi versus ille: *Angelici faciem caram Paulini habeatis in arum uno redundat pede, non ex auctoris inad-*

vertentia, sed librariorum imperitia: cum enim Aleuinus *caram* scripsisset, idque (ut etiam nunc Hispanis) *faciem* significare aut supra aut in margine notasset aliquis, ipsa annotatio in textum translata vitium fecit videri.

Nor. 226, p. 716, b. Laudat Paulinum Aleuinus de Symbolo fidei concinnato. Si haberetur Usserius de Symbolo, ubi asserit Symbolum, quod Apostolorum dicitur, esse Symbolum Aquilejense, posset hic aliqua docta annotatio addi.

Nor. 227, p. 718, in Epitaphium notandum, quis ille *Pater* cum Paulino sepultus. S. Paulini Vita a Ferrario indicata ex ms. Civitatensi petita Gloritia 1668 Aug.

Nor. 228, p. 679, litt. g. *Referemus infra xiv Julii, quo colitur; pone: xxiv Octobris, ad quem eum remisimus.*

Nor. 229, p. 709. Quam varia sit epistola Constantino Papæ afficta, vide in tractatu de diplomatis ad Apr. Marianus Abb. familiaris S. Theodosio Cœnobiarchæ notatur in Kalend. Moscovitico.

Nor. 230, p. 666. De S. Hygini P. M. reliquiis vide recentiora scripta.

IN VITAS SANCTORUM

XI PRIORUM DIERUM JANUARIJ.

Appositæ margini litteræ A, B, C, D, E, F monebunt Lectorem, ut similes sibi eodem interrallo, toto opere in singulis paginis fingat; licet, ne nimium ora folii completeretur, si folio indicato evolvere illud totum oporteret ad rem quampiam inveniendam: nam si illius rei gratia post paginæ numerum adderetur numerus paragraphi vel lineæ, facile confusio aliqua nasceretur ex numerorum multiplicitate. A ergo in quaque pagina indicata primæ columnæ partem primam (sive priores 24 lineas) significat, B mediam, C postremam: eodem modo secundam columnam partiuntur D, E, F.

Addita est † nota iis, quibus alibi Sancti aut Beati titulus tribuitur. Poterat S aut B præfigi; sed fors oculo quidpiam pervestiganti litterarum diversarum occursum moram injecisset. Porro si ad Januarium pertineant Sancti, indicatur etiam dies seu primi, seu secundi tomi, et si quid de iis præterea hoc primo tomo memoratur. Sin de illis non agatur, nisi in propria ipsorum Vita, omittuntur in hoc Indice; quippe qui peculiari Indice propositi antea sint. Si ad alios menses pertineant, non attinet in hoc Indice diem quo colantur exprimere, qui ut plurimum antea a nobis in Annotationibus expressus.

Plerumque ad perspicuitatem, vel status hominum singulorum aperitur, ut Rex, monachus, miles, Comes, Abbas, Episcopus etc. vel Sanctorum laureola, Virgo, Martyr etc. Subinde in minus vulgo notis seculum quo vixerunt, vel nutio e qua orti, vel regio in qua versati, indicatur. Compendiarias status vel laureolæ notas, nihil necesse fuit explicare: nam facile quisvis perspiciet, R. Rex, M. Martyr, MM. Martyres, V. Virgo significare.

Eorum quæ in præfatione generali tractantur, hic habitu ratio non est: nec fuit necesse; cum ea pars proprie non sit Vitarum, quarum texitur hic Index, nec alii scriptores vulgo soleant Præfationum suarum aut dedicationum meminisse in Indicibus.

Nomina in hoc Indice expressa non sunt auctorum, quos passim citamus, nisi si vitam ipsi Sancti alicujus proprio studio elucubravit, vel ex alia lingua verterint.

A			
†	Aaron Pontif. Judæor. mitra	pag. 4 b	Adamantus in Hellesponto 4, sec. 135 e
†	Aaron Martyr in Anglia	82 e	† Adami sepultura 686 e
	Abbo Episcopus Trecensis	306 c f 510 a	Adamus miles de Berge 12, sec. 314 d e 321 d
	Abbo Francus 8 seculo	176 d	Adasimundus Ab. Cusani in Hisp. 28 a
	Abdaates Episc. Persarum	479 e	Adda Presb. Apost. Merciorum 373 d
†	Abel Scotus Chorepiscopus S. Rigoberti	174 c	Adela soror Roberti R. Franc. uxor Balduini I, Com. Flandriæ 121 c 122 c
	Abgar Alexandrinus	671 b	† Adelheyda Augusta uxor Ottonis I, 67 c
C	Abragilus Presb. Carthagine	41 d	Adeliza Brabantia, uxor Henrici I, R. Angliæ 304 e
†	Abrahæ Patriarchæ reliquiæ Pragæ	720 f	† Adelinus Ep. 304 e F
	Abrahamus Rex Africanorum 9 sec. 734 f 737 b c		Adelrad R. Angl. 181 c
	Abundantius Episc. Paternensis	624 d	Ado Ab. Franc. 8 sec. 176 c
†	Abundius Episc. Comensis	372 b c	Adolphus Comes de Schawenburg 393 d
†	Abundius Mansionarius Eccl. S. Petri Romæ	162 e	Adraldus Ab. Bremeten. Gal. 71 f
	Acacius Ep. Berœensis	480 d 481 b 482 b	Adrianus I, Papa 177 e 289 a 381 e 384 f 542 d 716 e
	Acacius	242 d	Adrianus II, Papa 512 b
†	Acei et Aceoli MM. reliquiæ	706 e	Adrianus IV, Papa 307 d f 309 c
	Acephali hæretici	623 d 693 f 694 c d	Adrianus VI, Papæ 563 f 564 a
	Achardus Ep. Abrincensis	304 b	† Adriani monasc. in Ital. 532 d Gerardimonte in Flandria 170 a
†	Acharius Ep. Noviomæn.	704 e	Adrianus Imp. 236 b
†	Achilleus et Nereus MM.	499 b	Adrianus Blossius Gubernator Avesnis et Cuvolomonte 432 e f
	Ada uxor Wiberti de Pictavia	434 b	Adrianus Blossius D. Junignii et Wavelarum Belga 432 d 450 d
	Adalardus Ep. Claromont.	87 b	Adrianus Adriani Soc. Jesu 443 e 453 a
	Adalardus Ab. Corbeia Saxonica	95 f 107 b	Adso Ab. Dervensis, scriptor vitæ S. Frodoberti 743 f
	Adalardus Ab. Cusani in Hisp.	289 a	Adulphus R. Angl. Orient. 527
	Adalbero II, Ep. Metensis	61 d	Ædesius Diac. S. Attici 480 d f
	Adalbertus Archiep. Bremen.	181 d	Ægidius Gippus Ab. Latiensis 434 e 435 a b f 436 d 437 e
†	Adalbertus, sive Atbertus socius S. Erardi	542 f	Ægidius a Walcuriu fundator monast. Ogniacensis 235 e
	Adalbertus Com. Schoenberg. mon Brethenau.	322 c	† Aelfleda
	Adaldaqus Ep. Bremensis	180 f 181 f 182 a d	
	Adalgisus Cubicularius Caroli Magni	383 b d	
	Adalricus Etico pater S. Otiliæ	534 d 536 f 546 a	

- A † *Aelfleda* 373 f
 † *Aelredus scriptor vitæ S. Eduardi Conf. R. Angliæ* 290 c
 12 Jan. et
 Æmia Ursina Ital. 16 sec. 4 f 6 a
 † *Æmilianus mon. Bithynus 8 Janu. et* 599 a
 Æmilianus pater S. Cleti Papa 238 d
 Æmilianus Praefectus Urbi sub Arcolio Imp. 475 c
 Acricus Dux 715 d
 Actius disc. S. Theodosii Canob. 688 b
 † *Agabus Propheta* 236 e
 † *Agapetus I, Papa* 696 a b 682 c
 Agapetus II, Papa 289 a
 Agapetus Ep. Macedonianorum hæc. 477 c d
 † *Agapiti M. reliquiæ in Picardia 180 a cella Neapoli* 498 f
 † *Agapius Archimandrita* 663 f
 Agareni in Syria 678 a 698
 † *Agatha V. M. reliq. Catanæ 124 c Eccl. Ticini* 356 e
 † *Agathica M. Antiochia* 572 b
 † *Agatho Ep. Liparitanaus* 601 c 744 c
 † *Agatho et Theoctistus MM.* 437 f
 Agatho Sivalus 6 sec. 744 f
 Agilbertus Ep. Parisiensis 595 c 596 d
 † *Agilei Eccl. Carthagine* 43 c
 Agilfridus Ab. Gandensis, Ep. Leodien. 172 d
 B † *Agnus Politiana* 404 c
 Agnus Ab. Strumensis 158 e
 Agnus monialis Ratisbonæ 344 e
 † *Agontius Mansionarius Eccl. S. Petri Romæ* 162 e
 † *Agrippina V. M.* 240 c f
 † *Agritius Ep. Senonensis* 126 f
 Ahias Silonita 459 d
 Alochrius Ep. ord. Cisterc. 255 e
 Alordus Ab. Aquincinctanus 157 c d
 Alardus Ab. Marcenensis 157 d
 Alordus mon. Lukenis in Saxonia 78 c
 † *Albani M. Mogunt. reliquiæ Pragæ* 720 c
 † *Albani monast. in Angl.* 304 e
 Albericus Ep. Cumanus 84 a
 Albero Ep. Leodien. 1 c
 Albero Clericus Romæ 11 sec. 77 a
 † *Albertus Magnus Ep. Ratisp.* 406 b c 407 a 412 f
 Albertus Princeps Belgar. 413 e
 Albertus Bavarus Com. Holland. 352 c
 Albertus Ab. Gemblacen. 514 c d
 Albertus Ab. Stadensis scriptor 391 e
 Albertus Krantzius scriptor 392 a
 Albigenses hæretici 316 c 632 633 c
 † *Albinus Ep. Andegavensis* 328 a 330 e f 332 e
 Albinus Ab. Cantuarie 596 c e 597 b
 C † *Albinus Flaccus, sive Alcuinus,* 715 716 717
 Albio Saxo 8 sec. 383 f 384 a e f
 Alboinus R. Longobard. 350 b
 Alchelmus Princ. Angl. 10 sec. 712 b
 Alchfleda filia Oswii R. Northumbriæ 373 c
 Alchfridus R. Northumbriæ 273 e
 Altharius monach. Solemniacensis 726 e 727 c
 † *Aldegundis V. 30 Janu. et* 514 e 519 d f 524 d
 327 a b
 † *Aldelmus Ep. Schireburn. scriptor vitarum sancto-*
 rum 570 f
 † *Aldetrudis Ab. Malbodien.* 515 d
 Aldobertus Ep. Trecentis 508 c
 Alduinus Comes, qui et Blandinus Baso, pater
 S. Baldaini 502 b 503 e
 Aledramus 9 sec. 727 f
 Alexander II, Papa 301 d
 Alexander III, Pape 302 e f 304 b 391 a 401 f 552 d
 Alexander IV, Papa 158 f 160 d 419 b
 Alexander Medices Cardinalis 416 a 418 c
 Alexander Ep. Antiochenus 476 c f 478 b c 479 d e f
 480 a c 481 b
 † *Alexander, qui et Neophytus, Ep. Leontinus in*
 Sicil. 744 b c
 Alexander I, Imp. 11 12 b 13 14 15 17 20 a obi-
 tus 18 a
 Alexander II, Imp. Orientis 734 f
 † *Alexandri Eccl. in Ital.* 623 b
 Alexander Algardius sculptor Bonou. 17 sec. 18 e
 Alexis Ab. Ranceisæ 302 a
 Aleydis Trajecten. 319 f
 Aleydis Willemanni Hollanda 14 sec. 350 b 352 c
 † *Alferrius Ab. Cava* 627 c
 Alfredus R. Angl. 301 b
 Alfredus frater S. Edwardi Conf. 291 e 292 e 293 c
 294 f 298 a
 † *Alfridus Ep. Hildeshemiensis* 317 a
 Alfridus filius Oswii R. Northumbr. 373 c
 Alfwoldus Ep. Schireburnen. 547 b
 Algores de Riu de Arenas Hisp. 424 b
 Alipius, sive Aseleptus Praefectus Urbis 31 c
 Almanna uxor Com. Lantarii 380 b
 Aloidus Ab. Atrebatii 157 d
 Alpais filia Ludovici Imp. 177 a
 † *Alphius, Philadelphus et Cyrimus MM. 601 b 744 b c*
 Alphonsus Gesualdus Card. Ostriensis 416 a d
 Alphonsus Colona Ep. Barcinon. 428 f
 Alphonsus IV, R. Aragonum 415 f
 Alphonsus X, R. Castellæ 413 c d
 † *Althelmus Ep. Schireburn.* 707 c E
 Alvarus Cabrera Com. Urgelitanaus 411 c
 Alvarus frater S. Eulogii 727 c
 Alwardus Ep. 181 d
 Alwinus Ep. Wintoniensis 292 b d 293 a
 Alwordus qui et Edwardus, Ep. Londinen. 711 d
 † *Amadeus Ab. Altavumbræ, Ep. Lausanensis* 355 a
 † *Amalberga mater S. Pharaiddis* 172 c
 † *Amalberga mater S. Gaudilæ* 514 c 516 d 524 b
 Amalricus Ep. Turon. 387 e
 Amalwinus aulicus Caroli Magni 383 384 e
 Amandus Ep. Rhedonensis 328 e 329 a
 Amandus Ep. Surrentinus 497 c
 † *Amandus Ep. Traject. 433 b reliquiæ in Picardia 180 a*
 curia apud Mareolam 158 b castellum Elhone 159 a
 Amandus in Hellesponto 4 sec. 133 f
 † *Amathas disc. S. Antonii* 602 f 603 a 604 d
 Amatus Ab. Cusani in Hisp. 289 a
 Amator Ep. Forajulii 714 b c
 † *Amatoris Ep. Antisiod. dens Cosani in Hispania*
 288 f 289 d
 † *Ambrosius Ep. Culuworum* 186 d
 † *Ambrosius Ep. Mediol. 339 a 494 f scriptor Vita*
 Satyri fratris 551 e 559 f
 Ambrosius discipulus S. Maximi Ab. 91 f 92 a
 Amelungus Longobardus 623 a F
 Amnias Philadelphiensis 236 e
 † *Ammon Ab. in Egipto* 365 a
 † *Ammonius Conf.* 600 b
 † *Amphibotus M. in Anglia* 82 e
 † *Amphilochius Ep. Iconii* 482 b 744 e
 † *Anastasia V. M. 613 e 474 f Eccl. Constantinop.*
 610 a 611 e 614 a 615 e reliquiæ 612 b
 † *Anastasia Patricia* 258 c
 † *Anastasius Sinaita Patr. Antiochenus* 286 d
 † *Anostasius Ep. Ticinensis* 372 b
 Anastasius Ab. Palasti. 684 b
 Anastasius Ab. Pontenatensis 235 c
 Anastasius Presb. Monothelita 625 d
 Anastasius Imp. 682 b 684 b 693 e 694 c
 Anatolius Patriarcha Constantinop. 477 a 611 c d
 Andalhardus, sive Adacharius Comes 9 sec. 529 f
 † *Andeolus, sive Andochius M.* 169 e 469 b
 † *Andreas Apost. apparet S. Eugendo 52 e Constau-*
 tinop. 475 b in monast. S. Claudii 52 f in Picar-
 dia 180. Eccl. in Ital. 653 d monast. Exalada in
 Hisp. 288 f Viennæ 53 e
 Andreas Perellus Card. 416 d
 Andreas Ep. Tornacen. Cardinal. 173 d
 Andreas

A	<i>Andreas de Caso Ep. Legionensis</i>	734 f	<i>Anulphus frater Odoacris R. Italiae</i>	496 e	D
	<i>Andreas Ab. sub Carolo Magno</i>	384 f	† <i>Aphraates Erem.</i>	258 b 679 a b	
	<i>Andreas Grittus Dux Venetus</i>	563 e	<i>Aphradisius mon. Palæst. 6 sec.</i>	685 a	
	<i>Andreas monachus Ital. 7 sec.</i>	595 e	† <i>Apollonia V. Romanu</i>	353 d	
	<i>Angelu Rodes Hisp.</i>	428 b	† <i>Apollonia V. Alexandria M.</i>	353 d	
†	<i>Angelorum festivitas apud Græcos</i>	663 e	† <i>Apollonius M. Romæ</i>	353 d	
	<i>Angelus Ep. Kissamicus</i>	549 b	† <i>Apri Conf. monast. in Gall.</i>	62 e	
	<i>Angelus Corarius Ep. Venetus</i>	549 c	<i>Apronianus Praefect. Urbi sub Diocletiano</i>	166 f	
	<i>Angelus Serdonati ord. S. Georgii in Alga</i>	549 e	† <i>Arbogastus Scotus 7 sec.</i>	534 e	
†	<i>Angilbertus Ab. S. Richarii</i>	715 c 716 e	<i>Arcadius Imp.</i>	258 a 475 a b 476 c 477 a	
†	<i>Anianus Ep. Aurelian. 139 c 144 d Eccl.</i>	142 b 146 f	<i>Archambaldus Franc.</i>	150 d	
	<i>Anianus Presb. socius S. Frontonis</i>	79 f	<i>Archembaldus Ep. Senoncu.</i>	389 b	
	<i>Anicianus Judex in Gallia</i>	142 e	<i>Ardaburius Dux Theodosii junioris</i>	268 a c 173 d 285 b	
†	<i>Anna reliq. Pragæ</i>	720 e	<i>Ardaburius Junior, alterius nepos, Arianus, Dux sub Marciano</i>	268 d 273 d 285 b et sub Leone Magno	
†	<i>Anna matrona</i>	258 e		616 f	
	<i>Anna soror S. Canuti Lawardi</i>	391 a	<i>Arduinus R. Ital.</i>	61 f 62 d	
	<i>Anna filia Vitalis Michaelis Ducis Veneti</i>	552 d	<i>Ariani Antiochiæ 83 b in Gallacia</i>	721 c d	
	<i>Anna Beneta Barrinonen.</i>	414 d	<i>Ariovaldus R. Longobard.</i>	94 c 95 d	
	<i>Annas R. Angl. Orientalium</i>	374 f 627	<i>Aripertus R. Longobard.</i>	623 c	
†	<i>Anno Ep. Colonien.</i>	385 f 387 d	<i>Aripertus R. Aquitaniae</i>	463 a	
†	<i>Ansbertus Ep. Rotomagensis</i>	505 e	<i>Aristantes Presb. Ital. 16 sec.</i>	5 e	
†	<i>Anscharius Ep. Bremensis 111 d 182 a</i>	186 d	† <i>Aristides Philosophus</i>	236 b f	
	<i>Ansebertus avus maternus S. Maximi Ab.</i>	91 b	<i>Armalcon Tribunus Iolus</i>	672 b c d	
	<i>Ansegisus Dux 592 c e F. S. Arnulphi</i>	534 e	<i>Armeni</i>	692 a	E
B	† <i>Anselmus Camaldulensis</i>	402 c	<i>Armentaria uxor S. Gregorii Lingonensis</i>	168 c e	
	<i>Anselmus Fabri de Breda Decanus Antverpien. 7 e f</i>		<i>Armentaria neptis S. Gregorii Lingonen.</i>	168 e	
†	<i>Ansericus Ep. Suession.</i>	502 f	<i>Armogen Alexandrinus</i>	671 b	
	<i>Ansgradus Ep. Cenomannensis</i>	333 f	<i>Arnaldus Ossatus Card.</i>	418 e	
	<i>Ansildis Galla 8 sec.</i>	178 e	<i>Arnaldus Ep. Barcionen.</i>	415 c 422 f 423 a	
†	<i>Anterus Papa 3 Junii. et</i>	18 a	<i>Arnaldus Ep. Dertusensis</i>	415 c	
	<i>Anthemius Imp.</i>	258 a b f	<i>Arnaldus Comes aut Dux Gasconia</i>	726 e 727 b c	
	<i>Anthemius pater S. Apollinaris Syncreticæ</i>	258 a	<i>Arnaldus Segarra Prov. Prædicat. Aragon.</i>	412 d	
	<i>Athenicus Praefectus Praetorio Arcadii Imp.</i>	475 b	<i>Arnaldus Burguetus ord. Prædicat. 14 sec.</i>	415 b	
†	<i>Athincus Ep. Nicomediensis</i>	360 a 723 e f	<i>Arnaldus Minorita, scriptor Vitæ B. Angelæ de Fulgino</i>	186 a e	
†	<i>Athimus Ep. sub M. Aurel.</i>	9 e	<i>Arnaldus de Horto Barcinon.</i>	420 f 421 a	
	<i>Anthus monachus Polæst.</i>	683 f 723 e f	<i>Arnaldus de Roffex</i>	422 a	
	<i>Antiochus Princeps Italus</i>	671	<i>Arnoldus Heerbrant Capellanus Hierosol.</i>	6 d	
	<i>Antiochus Agonatus latro in Syria</i>	266 e 272 d e 280 c 281 a b	<i>Arnoldus Naelenus Belga</i>	321 e	
	<i>Antiquus Barba Hisp.</i>	429 d e	<i>Arnoldus Scabinus Trudonensis 12 sec.</i>	310 c	
†	<i>Antonia V. M. reliq. Pragæ</i>	720 d	<i>Arnoldus Trajecten.</i>	319 f	
	<i>Antonia Blossia Canonica Andanensis</i>	432 e	† <i>Arnual Ep. Sanctonum quis? an discip. S. Kiliiani?</i>	321 d	
†	<i>Antonina habitu virili</i>	258 e	† <i>Arnulfus Ep. Metensis, festum 8 d monast. Metis</i>	61 d	
	<i>Antoninus, sive Antonius Ep. Tarsi</i>	361 a	<i>Arnulfus Comes Flandriae</i>	172 173 b c e	
	<i>Antoninus Imperator 12 b 236 b c d 240 d 665 e f</i>	666 b e	<i>Arsacius Ep. Constantinop. 473 c 474 d e f 475 a e e</i>	476 c 479 d	
	<i>Antoninus Verus</i>	10 e	<i>Arsendis de Bagis Barcinon.</i>	420 f	F
	<i>Antoninus Caracalla Imp.</i>	20 a	† <i>Arsenius mon. in Ægypto</i>	561 e	
	<i>Antonius Fachinettus Card.</i>	416 b	<i>Arsenius monach. in Bithynia 9 sec.</i>	598 b	
C	<i>Antonius Maria Gallus Card.</i>	416 d 418 c	<i>Arsisius Ab. Ægyptius</i>	721 e	
	<i>Antonius Saulius Cardinalis</i>	418 d	<i>Artemidis, seu Dianæ, idolum</i>	14 15 16	
	<i>Antonius Contarenus Patriarcha Venetus</i>	563 b 564 b	† <i>Artemius Ep. Senonensis</i>	322 f	
	<i>Antonius Ep. Ascalonit.</i>	684 c	<i>Artemius Anastasius Imp.</i>	532 d	
	<i>Antonius Corarius ord. S. Georgii in Alga Ep. Bononiensis</i>	549 b c d	<i>Arvalis Alexandrinus</i>	671 b	
†	<i>Antonius Ab. 17 Januar. et 53 f 208 d 602 603 604 605 606 607 608 quando inviserit S. Paulum</i>	744 e	† <i>Asaphi urbs in Wallia</i>	304 d	
	<i>Antonius Winghius Ab. Laticensis</i>	430 a 436 c	<i>Ascanius Cobanna Card.</i>	416 a	
	<i>Antonius Praepositus in Oriente 9 sec.</i>	734	<i>Ascanius Ep. Tarraconen.</i>	721 c	
†	<i>Antonius mon. Lirinensis</i>	484 a 497 e	<i>Asclepiades Ep. Novatiumus</i>	482 d	
	<i>Antonius et Cleopatra</i>	605 c	<i>Ascomami piratæ Boreales</i>	181 b c	
	<i>Antonius de Corduba Dux Suessæ</i>	416 a e	<i>Asper Ariamus, Audicus sub Leone Magno</i>	616 f	
	<i>Antonius discip. et scriptor Vitæ S. Simonis Stylitæ</i>	263 c 264 d 270 d 274 e	<i>Aspargus vel Esparracus Ep. Tarraconenensis</i>	411 a	
	<i>Antonius Neapolitanus Capucinus</i>	428 c	<i>Aspasia fil. Eusebii Venetensis R.</i>	331 f 332 a	
	<i>Antonius Sabathinus de Pratis Ital.</i>	165 f	† <i>Aspren Ep. Neapolit.</i>	734 a	
	<i>Antonius Sanderus Canon. Ipren. scriptor</i>	173 b	<i>Assenes Canonic. Atrebat. 11 sec.</i>	158 b	
	<i>Antonius Tornielus Ital. 17 sec.</i>	18 e	<i>Assuerus Ab. Prumiensis</i>	534 f	
	<i>Antonius a Raiz ord. Minor. Hisp.</i>	428 c	<i>Athauaricus R. Gothorum</i>	367 c	
	<i>Antor, sive Antrus, Fescennini satelles</i>	463 f 464 e 465 b 467 b	† <i>Athanasia, virili habitu</i>	258 c	
			† <i>Athanasius Ep. Alexand. 482 b 551 f 606 e scriptor Vitæ Syncreticæ V.</i>	242 b	
			<i>Athenais, sive Eudocia Augusta</i>	481 b e	
			<i>Athenius,</i>		

- A
Athenius, Artemius, sive Anthemius Ep. Rhodensis 329 a
Athericus Anglus 8 sec. 713 a
Athreptus Hibern. 49 a
 † *Attalus Ab. Bobiensis* 94 c 95 d 134 a d
Attalus nepos S. Gregorii Liaganen. 168 a
Attila R. Hunnorum 139 b 144 b 483 c f 484 b 486 a 550 b
Atticus a S. Joan. Evang. conversus 470 f
Attilius Cæcius Canon. Lateranen. 16 sec. 5 f
Avari populi 716 a b c
 † *Audornus Ep. Rotomagensis* 378 a 503 e 591 d e f 593 a
 † *Aventini Conf. Eccl. Trevis* 509 b
Augustinus Valerius Ep. Veron. Card. 416 a 418 c
Augustinus Ep. Arvernensis 94 d
 † *Augustinus Ep. Cantuar. Ap. Angl.* 296 d 334 e 335 a 596 f
 † *Augustinus Ep. Hippou.* 98 e 100 a 551 e monast. *Vicentia* 549 f *flagellum in Anglia* 533 a d
Augustinus de Castaldis ord. S. Georgii in Alta 549 c
Augustus Cæsar 12 b
Avila Ab. Agutien. Hisp. 7 sec. 571 b
Aulus Gellius 236 d
 † *Aunarius Ep. Antiodor.* 664 e
 B † *Aurei M. Mogunt. reliquiæ Pragæ* 720 e
Aurelius Ep. Carthaginiensis 40 b
Aurelius Imp. 20 a
Austreberta Franca 8 sec. 176 c
Austrebertus Franc. 8 sec. 176 d
 † *Austremonius Ep. Arveru.* 460 d 463 b
 † *Austrudis V. soror S. Balduini* 502 e f 503 a b d
 † *Autbertus Ep. Camerac.* 513 e 516 d 525 c
 † *Avildis Franca* 150 b
Agnardus Ab. Cusani in Hisp. 289 a
Azabeci populi Arabiar 270 c
Azo Canonici Gaudensis 173 c e f
- B
Balbinus scriptor 236 d 237 a d
 † *Baldocus, sive Balduinus* 502 b e
Balduinus II, Imp. 609 c
Balduinus Bulloani frater R. Hierosol. 6 e
Balduinus Ferreus Com. Flandriæ 173 b
Balduinus Pius, sive Iusulanus, Marchio Flandrorum 121 e 186 e
Balduinus Borluit Præposit. Gaudensis 173 d
Baltgela Regina in Hibernia 48 d
 C † *Balsonus Ab. Cava* 627 c
Barataus R. Persarum 479 b
Barbaria matrona 5 sec. 497 a 498 a b 499 d 736 e
 † *Barbatianus Presb. Ravennæ* 79 d
Barielo de Faro Catalaunus 13 sec. 410 e
Barnetus, sive Barnitus Scotus 235 b
Barva avus S. Mochux Ballensis 47 c
Bartholomæa Barcinon. 425 d
 † *Bartholomæi Ap. Eccl.* 167 c
Bartholomæus Cæsius Card. 418 f
Bartholomæus de Martyribus Ep. Bracharen. 640 a f 650 e
Bartholomæus Ep. Exoniensis 304 b
Bartholomæus Ep. Quinquecclesiensis 607 f
Bartholomæus Archidiaç. Atrebat. 11 sec. 158 d
Bartholomæus Collionus Dux 560 f
Bartholomæus de Deo Barcinon. 419 f 420 a
Basilici monachi vita 484 d
Basilicus Rex Saracenorum 271 a
Basilides sacerdos sub Vespasiano 237 b c e f
 † *Basilus Magnus Ep.* 2 d 54 c 551 f 588 b e 589 electio 29 d e monast. in Sicilia 124 c Eccl. Neapoli 498 d idem scriptor *Vitæ S. Gordii Comitis M.* 130 b c
Basilus Patriarcha Antiochenus 284 a D
Basilus Ep. Cretensis 625 d
Basilus Macedo Imp. 610 a b
Basilus (Economus Neapoli) 10 sec. 737 a
Basilus Presb. in Palest. 681 a 687 688
Basilus monachus in Bithynia 9 sec. 598 b
Baso, sive Alduinus Comes maritus S. Salabergæ, pater S. Balduini 502 b c 503 a
 † *Basolus Conf. Remis* 179 d
Bassus Cubicularius Alexandri Imp. 41 c
 † *Bathildis R. Franc.* 26 Jan. et 118 a 186 e 508 b 591 e
 † *Baudili parvula in Hisp.* 427 b
 † *Bayonis Eccl. Gandavi* 172 d reliq. 173 monast. Gandavi 529 c
 † *Beandanus Ab. an Brandanus?* 664 d
Beca ferax femina Hibern. 49 a b
 † *Bega V. Hibern.* 533 d
Beganus pater S. Mochux Ballensis 47 c
 † *Begga vidua* 433 b festum 8 d
Bego Franc. 9 sec. 177 a
Beta IV, R. Hungar. 607 f
 † *Benedictus Papa et M.*
Benedictus VIII Papa 67 d 75 a b 84 e
Benedictus X, Pseudopapa 301 d
Benedictus Justinianus Card. 418 d E
 † *Benedictus Ab.* 311 f 404 d 433 b f 434 d 438 b c d 440 d e reliquiæ in Picardia 180 a Eccl. Neapoli 498 d
 † *Benedicti de Bagii monast.* 427
Benedicti Ab. monast. in Insula-Barbara 107 e
 † *Benignus Presb. M. Lingonum Apost.* 168 e 169 b
Dirione reliquiæ 61 b 566 616 e 726 d ecclesia constructa 57 c 63 c f altare 566 monasterium 57 f 64 b 720 a
 † *Benigni M. monast. Fructuarien. in Ital.* 61 f
Bemo Dux Saxo 181 c 182 a
Beraldus pater S. Odilonis 66 a
Beraldus Gallus 6 sec. 91 f 92 b c
Berchtoldus Ep. Constantiensis Germ. 723 d
Bercundus Ep. Ambianen. 704 e
Berengaria de Bagii Barcinon. 420 f 421 a
Berengaria concubina Jacobi I. R. Aragonum 412 d
Berengarius IV, Ep. Barcinon. 407 a 408 c d 409 e 412 c
Berengarius Ep. Dertusen. 415 e
Berengarius Ep. Gerundensis 415 c
Berengarius Ep. Vicensis 415 e
Berengarius R. Longobardorum 58 d
Berengarius Burgetus Barcinon. 425 c
Berengarius Enya Barcinon. 420 a F
Berengarius Gisbertus Barcinon. 420 c
Berengarius de Herda 425 c
Berengarius de Ravira Barcinon. 424 c
Berengarius Semoleres Barcinon. 426 e
Berhardus Ep. Ambianen. 704 e
Bernardinus Scottus Advocatus Papæ 416 f
Bernardinus Romanus Fulques Hisp. 427 f
Bernardus Ep. Patavinus 161 d
Bernardus Ep. Tarraconen. 415 c
Bernardus Guido Ep. scriptor 405 b
Bernardus de Villalta Vicarius Ep. Barcinon. 415 f
 † *Bernardus Ab. Claraval.* 309 e 549 e 551 e 563 d
Bernardus Ab. Cistercii 2 a 348 b d 433 b
 † *Bernardus Ab. Tyronii* 390 e
Bernardus R. Italic. Pipini filius 186 b
Bernardus frater Pipini Regis, pater S. Adalardi 94 f 112 a
Bernardus Dux Saxo 182 a
Bernardus Duc Tolosatium 727 c
Bernardus proavus B. Laurentii Justiniani 553 d
Bernardus pater B. Laurentii Justiniani 552 b c
Bernardus Justinianus, scriptor vitæ B. Laurentii Justiniani, et S. Marci Evang. 550 d 559 a
Bernardus

A	<i>Bernardus de Molendinis Canonicus Barcinonensis</i>	414 a	<i>Bruno Ep. Lingonen.</i>	58 a 60 c d 61 d 62 e 63 c	D
	<i>Bernardus de Buixedos Prior ord. Prædic. Barcinone</i>	415 e	<i>Bruno Dux Angariæ</i>	382 c	
	<i>Bernardus Romæus ord. Prædic.</i>	419 d	<i>Budarius Judæus sub Dioclet.</i>	568 e 569	
	<i>Bernardus ord. Prædicat. in Sicil.</i>	66	<i>Burno Ab. de Rhode Belga</i>	311 c 321 a	
	<i>Bernardus ord. Cistere.</i>	465 d	<i>Butve Princ. Slavorum</i>	395 c	
	<i>Bernardus de Bajola Barcinon.</i>	422 f 423 a 427 d	C		
	<i>Bernardus Oliverius Barcinon.</i>	421 d	† <i>Cadoldus Ep. Vien. 14 Januar. et</i>	55 c	
	<i>Bernardus Pontius Barcinon.</i>	425 d 426 c	† <i>Cæcilia V. M. 652 c 656 f Eccl. Neapoli</i>	498 f	
	<i>Bernardus de Rosanis Hispanus</i>	409 a	<i>Cæcilia, sive Helena, V. ord. S. Claræ</i>	721 a	
	<i>Bernardus de Villar Catalaunus</i>	425 e	† <i>Cælestinus Papa</i>	474 a b 480 a 482 e	
	<i>Bernardus de Tosthec Barcinon.</i>	422 a	† <i>Cælestinus V, Papa</i>	192 d	
	<i>Bernardus de Vineolis Barcinon.</i>	420 a	† <i>Cælestinus Ep. Metensis</i>	468 c	
	<i>Bernarius Ep. Ferdensis</i>	182 a	<i>Cæsar Baronius Card.</i>	416 d 418 e	
	<i>Bernarius frater S. Adalardi</i>	78 c 102 c f 114 c d	† <i>Caius Papa</i>	21 a	
	<i>Bernhardus Ep. Passaviensis</i>	730 e	<i>Caius domesticus Alexandri Imp.</i>	11 c	
	<i>Bero fil. Haraldæ Dan. 12 sec.</i>	401 e	<i>Callinicus Patriach. Constantinop.</i>	531 b d f	
	<i>Beroaldus Francus 8 sec.</i>	176 c	<i>Calliopius Presb. Niceæ 5 sec.</i>	481 e 482 e	
	<i>Berswinda filia sororis S. Leodegarii</i>	534 d	† <i>Callisti monast. 180 b cœmiterium</i>	127 a	
	<i>Bertha soror S. Hiltrudis</i>	434 c d	<i>Callistus II, Papa</i>	369 a 730 f	
	<i>Bertha Ab. Ratispon.</i>	534 d	<i>Callistus III, Papa</i>	77 c	
	<i>Bertha Ratisponen. 12 sec.</i>	342 f	<i>Callistus Patr. Aquileiensis</i>	714 b c	
	<i>Bertha Gal. 7 sec.</i>	509 d	<i>Camillus Burghesius Card. dein Paulus V, Papa</i>	418 e	
	<i>Bertha Tungrensis 12 sec.</i>	316 a	<i>Caudianus Patr. Gradensis</i>	713 f 714 a	E
	<i>Berthoaldus Ep. Camerac.</i>	503 e	† <i>Candida senior</i>	734 a	
B	<i>Berthoaldus Ep. Lingonen.</i>	507 b	† <i>Candidi reliquæ in Picardia</i>	180 a	
	<i>Berthoaldus Ep. Trecensis</i>	506 f	† <i>Canutus R. Daniæ M.</i>	354 f 394 e 395 d	
	<i>Berthoaldus Ep. Tullensis</i>	62 a	<i>Canutus Magni filius R. Daniæ</i>	391 a 401 c	
	<i>Bertrandus de Molendinis Canonic. Barcinon.</i>	420 e	<i>Canutus Durus, sive Hardecanutus, R. Angl. et Daniæ</i>	393 d	
	<i>Bertrudis Domina Castri Ledii</i>	333 f	<i>Canutus VI, R. Daniæ</i>	400 e 481 d e	
	<i>Berthulphus Ep. 9 sec.</i>	529 f	<i>Canutus R. Daniæ et Angliæ</i>	291 e f 294 390 f	
	<i>Bessi populi Boreales</i>	692 a		711 d	
	<i>Bessus Presbyter in Gal. 6 sec.</i>	141 f 146 e	<i>Canutus filius Principis Slavorum</i>	393 a	
†	<i>Betti Presb. Apost. Merciorum</i>	373 d	<i>Carason Alexandrinus</i>	671 b	
†	<i>Bibiana V. M.</i>	166 u d	† <i>Carauanus Ep. Carnotensis</i>	463 b	
†	<i>Bilicerius M.</i>	365 d	<i>Carimus Imp.</i>	582 c	
	<i>Bindæ Dux Persarum</i>	619 a	<i>Carolomannus frater Caroli Magni</i>	542 d f	
†	<i>Birgittæ viduæ scripta</i>	442 a	† <i>Carolus Bonus Com. Flandriæ</i>	390 f	
	<i>Blanca uxor Francisci Sfortiæ Ducis Mediolani</i>	560 f	† <i>Carolus Borromæus</i>	622 c	
	<i>Blandericus Ab. Cusani in Hisp.</i>	289 a	† <i>Carolus Magnus 28 Jan. et 4 a c d 97 b 101 b</i>	111 a 113 b 114 b 116 d e 186 d 288 e f 308 f	
†	<i>Blandinæ M. 56 e monast. Viennæ</i>	55 e f 56 a d	† <i>Carolus Magnus</i>	326 e 357 f 359 b 381 382 383 384 385 505 d	
	<i>Blaudinus Baso, sive Alduinus pater S. Balduini</i>	503 c	† <i>Carolus Magnus</i>	513 e 521 b d 542 d 703 f 714 d e 715 a 716 717	
	<i>Blasius Marangon</i>	564 e	<i>Carolus Calvus R. Franc. dein Imp. 4 a</i>	158 e	
	<i>Blasus, seu Blastus, Præfectus Sacerdotum in Syria</i>	275 f 276 o b		461 a 511 c 727 a e	
	<i>Blismodis Ab. soror S. Odilonis</i>	66 b	<i>Carolus Crassus Imp.</i>	529 b	
†	<i>Bobinus Ep. Trecensis 31 Jan. et 508 d monast. Celenense</i>	505 c	<i>Carolus IV, Imp.</i>	720 b 744 a d	
	<i>Boleslaus III Crivoustus Dux Polon.</i>	397 b e 400 e	<i>Carolus V, Imp. 433 d 435 c 437 d 438 b f 441 f</i>	450 f 451 a	F
	<i>Bonanatus civis Barcinon.</i>	413 c	<i>Carolus III, Simplex R. Franc.</i>	155 c	
C	† <i>Bonifacius I, Papa</i>	479 c 480 a	<i>Carolus Rex Hungar.</i>	607 f	
	<i>Bonifacius VIII, Papa</i>	411 c e 415 e	<i>Carolus Andegaven. R. Sicilia</i>	415 d	
	<i>Bonifacius IX, Papa</i>	549 b c	<i>Carolus Martellus Dux Francor.</i>	174 b 175 d	
	<i>Bonifacius Ep. Carthaginien.</i>	43 d 44 b		176 b d 177 b c d 178 a	
†	<i>Bonifacius Ep. Ferentinus</i>	353 d	<i>Carolus Dux Lotharingiæ fil. Ludovici Transmarini</i>	513 e 523 d e f 524 a 530 b d	
†	<i>Bonifacius Ep. Moguntinus M. 174 c 177 d 353 d</i>	382 c 384 f 534 f 546 e	<i>Carolus Blossius Canon. Leodiensis</i>	432 e	
†	<i>Bonifacius M. Tarsi</i>	353 d	<i>Casimirus Princ. Wandalicæ</i>	397 e	
	<i>Bonisius Placentinus ord. Prædicat. 13 sec.</i>	406 b	<i>Cassardus Belga 12 sec.</i>	316 e	
	<i>Bononata Barcinonensis</i>	422 a	† <i>Cassianus Ep. Augustodun. 473 f translatio</i>	719	
	<i>Bonosus mon. 5 sec.</i>	494 d	† <i>Cassianus Abbas</i>	54 b	
	<i>Bonvisus Bonvisius Card.</i>	418 e	<i>Cathari hæretici</i>	610 d	
	<i>Bosio monach. Cluniac.</i>	70 c	† <i>Catharina V. M. 17 c Prayæ 720 f ecclesia Barcinone</i>	427 c 429 e monast. 408 e 412 e 417 f	
	<i>Botilda Dana</i>	400 d		418 a 428 e 429 a b c	
	<i>Brigida Ab. soror S. Henrici Imp.</i>	544 e	† <i>Catharina Senensis V, 417 scripta</i>	442 a	
	<i>Brinsacha soror S. Mochuæ Ballensis</i>	47 c	<i>Catharina Barbançonia D. Donstiene Belg.</i>	432 e	
	<i>Brithelmus Ep. Londinen.</i>	548 d	<i>Catharina Blossia Canonica Monasteriensis ad Sabim</i>	432 e	
†	<i>Britwaldus Ep. Winton. 22 Jan. et</i>	293 e	<i>Catharina Cavallera Barcinon.</i>	429 b	
†	<i>Britwaldus Ep. Wigora. Scriptor Vitæ S. Egvini, 9 Jan. et 707 a 709 b 711 e 713 a d</i>		<i>Catharina Tzevel Suppriorissa S. Gerlaci</i>	306 b	
	<i>Brunasius, Brimadius, vel Primasius Ep. Calaritan.</i>	42 c		321 f	
	<i>Brunichidis Regina Franc. Brunieldis</i>	91 c		104	Catellius

- A *Catellius Regulus in Lusitania pater S. Quiteriv* 368 f
 † *Cradda Presb. frater S. Ceddæ 375 d Ep. Lichfeld.* 376 a
Cellomerus 6 sec. Gal. 141 b
Colach, sive Cclachus Ep. Merciorum 373 c
Cerdo Magister Marcionis haret. 66 a b
Cerialtannus Britan. 4 sec. 136 d e
Ceulin Presb. frater S. Ceddæ 373 d
Chaganus R. Avarrum 531 d
Chalcedonense Concil. 685 716 f
Childebertus I, R. Franc. 137 c
Childebertus II, R. Franc. 505 c e 719 f
Childericus I, R. Franc. 140 e 143 d
Childericus III, R. Franc. 288 c 334 d
Childemarus Ab. Solemniaci 379 f
Chilpericus I, R. Francorum 461 c 704 c
Chilpericus II, R. Franc. 174 b d 176 d 177 b
Chonbertus Comes in Hamonia 135 c
Christiernus Dan. 12 sec. 401 c
 † *Christinæ V. Monast. in Italia* 61 c
Christina uxor Henri VI, Imp. 401 e
Christina Ratisponen. 12 sec. 341 f
Christophorus Ep. Ulivolen. 717 e
Chrysapius Zonas eunuchus Constantinopoli 610 c
Chunimundus Rex Suevorum 492 b
 B † *Cilinia V. Meldis* 140 e f 145 e f
Cinthus Card. 418 f
Cisimandus discip. S. Bernardi 162 c
 † *Claræ Virg. reliq. Pragæ* 720 e
Clarice Strocia Ital. 16 sec. 4 f 5 a f
Claudia Aurelianiensis 6 sec. 142 a b 146 f 147 a
 † *Clarus Ab. Marcelli 1 Janu. ct* 720 d
 † *Clarus M. apud Pictones* 719
 † *Claudius Apollinaris Ep. Hierapol.* 458 e
 † *Claudius Ep. Vesontinus* 49 f
Claudius pater S. Fulgentii Ruspensis 33 a
Claudius Imp. 79 f
Claudius II, Imp. 471 a b
Clavellorum familia Septempeda 739 c
 † *Clemens I, Papa 127 a 238 d 460 b 461 f 462 c* 463 b reliq. Pragæ 720
Clemens II, Papa 67 d 70 e
Clemens V, Papa 608 a
Clemens VI, Papa 77 b d 413 b 594 d
Clemens VII, Papa 4 f 5 c 6 b 8 b 413 f 530 f 563 b
Clemens VIII, Papa 236 a 240 d 404 f 405 b 407 c 413 e 350 e
 † *Clemens Ep. Metensis* 463 b 468 c 470 b 734 b
Cleopatra Regina Egypti 603 c
 † *Cletus Papa* 238 d
 C † *Cladoveus I, R. Franc. 143 b 147 d 175 c e* 329 a 617 c
Clodoveus II, R. Franc. 306 c 508 b
Clotharius III, R. Franc. 506 c 508 b 591 592 593
 † *Clothildis R. Franc.* 143 b 147 e
Colganus Princeps in Hibernia 48 e
 † *Colmanus Eto Ab. Hibern.* 43 e f 46 a 183 e
Colomannus frater S. Stephani R. Hungar. 400 e
 † *Columba Abbas Huen.* 374 a
 † *Columbanus Ab. 502 c 508 a sacellum Ticini 627 b* monast. Bobii 94 c
 † *Columba V, monast. Viennæ* 53 e
Commentiolus Dux Mauricii Imp. 619 d 620 e
Comna mater S. Mochuæ Ballensis 47 c
Conanatus avus maternus S. Mochuæ Ballensis 47 c
 † *Concordiæ M. reliquiæ Tuscanæ in Ital.* 566 a
Concordianus, vel Gordianus, pater S. Concordii 9 b
 † *Concordii et Epiphani MM. corpora Romæ* 18 a d f
 † *Congallus, sive Congellus, Ab. Banchor. in Hibern.* 47 c f 48 a b 79 a 719 e
 † *Conradus Ep. Constantiensis* 336 e
Conradus Salicus Imp. 64 f 67 c e 119 f 166 c e 167 e f
Conradus filius Couradi Salici 166 e D
Conradus Dux Lotharingæ 529 f
Conradus Præposit. Walecia 730 b
Conradus a Monte-puellarum, script. Vite S. Erardi 533 e
Conradus Truchessius a Waldburg, pater B. Odiononis 722 c
Constantia soror Constantini Magni, uxor Licinii 258 c
Constantia Augusta uxor Henrici VI 532 d
Constantia filia Manfredi invasoris Sicilia 419 e
Constantia uxor Roberti Regis Franc. 58 b
Constantia Moncada 13 sec. 411 c
Constantinopolit. Concilium III 624
Constantinus Papa 531 d f 709 b e 712 d
 † *Constantinus Magnus Imp. 354 c 358 c 372 b 362 d* 365 a 498 d 606 a 610 e 702 e
Constantinus Pogonatus Imp. 531 a 624 d f
Constantinus Imp. fil. Leonis IV 290 b
Constantinus Porphyrogenitus Imp. fil. Leonis Sapientis 735 c
Constantinus Monomachus Imp. 300 d
Constantinus Diac. S. Agathonis Papæ 624 d
Constantinus pater S. Rigoberti 174 d
Constantinus Ep. Laureacensis 484 a 493 f
Constantius Imp. 482 d E
Constantius Assessor Praefectorum Ital. 5 sec. 90 a
 † *Corbinianus Ep. Fyisingensis 369 c d 370 a 731 a*
Cornelius Papa 603 c 604 f monast. et oppidum in Belg. 529 e
 † *Cornelii et Cypriani Eccl. Calcate in Ital 5 a 6 a* Compendii in Gal. 719 c
Cornelius Curtius ord. S. Augustini scriptor Vite B. Oringæ Christianæ 650 c
 † *Cosmas et Damianus MM. 81 b e reliquiæ in Picardia* 180 a
Cosmas Patriarch. Constantinopol. 78 c
Cosroes senior R. Pers. 628 f
Cosroes Junior R. Pers. 618 619 620 621 an factus Christianus? 618 c d 620 f
 † *Crescens Ep. Vienn. Gall.* 175 d 463 b
 † *Crispinus et Crispinianus MM. 460 e f reliquiæ inventæ 502 f aliquæ in Picardia* 180 a
 † *Crispinus II, Ep. Ticinensis* 336 a
 † *Crispinus III, Ep. Ticinensis* 356 a c d
Crito R. Rugiorum 395 c
 † *Cromiacus, sive Cronanus, Conf. Scot.* 132 b
 † *Crucis Christi partes Pragæ* 720 d
 † *Crucis Eccl. Barcioune* 409 e
 † *Crucis monast. in Hungar.* 607 e f
Crucio R. Rugiorum 395 c F
Cuchoragus Hibern. 49 a
 † *Cunegundis Imperatrix V.* 336 b
Curadus I, Ep. Moguntinus 343 a
Cymbil Presb. frater S. Ceddæ 373 c d
Cymburga uxor Alehfridi R. Northumbriæ 373 c
 † *Cyprianus Ep. Corth. M.* 604 b
 † *Cyriaci M. corpus Ancona* 500 e
 † *Cyricus 200 b Cyrici Eccl. prope Remos* 178 b
 † *Cyrrille V. M. reliq. Roma* 166 b
 † *Cyrrillus Alexandr. 28 Janu. ct 473 f 476 f 479 e f* 480 b
Cyrrillus Ep. Nicomedia 723 e f
Cyrrillus mon. an scriptor vite S. Theodosii Ceno-biarchæ? 681 682 d
 † *Cyrrinus M. frater S. Alphii* 601 b c 744 b c
Cyrus Pseudo-patriarch. Alexand. haret. 625 e
Cythus Pseudo-patriarch. Alexand. haret. 626 c
Cythardus Ab. Floridi-campi in Frisia 235 e

D

- Daganus Ep. Magdenburgen.* 182 d
Dagobertus R. Gallix 458 d 524 b
 Dagobertus

A	<i>Dagobertus II, R. Franc.</i>	174 b d 175 d	<i>Drogo Ep. Taroanensis</i>	119 f D
	<i>Dalbuanica familia in Hibernia</i>	47 c	<i>Dulcissimus pater Justinii Junioris</i>	618 f
	<i>Dalmatius Ep. Cyzici</i>	481 c	† <i>Dunstanus Ep. Cant.</i>	301 b d 547 b c f 548 a d 597 c 712 b
†	<i>Damasus Papa</i>	238 a d 641 a	<i>Dyscolius Ep. Remensis</i>	174 b
	<i>Damasus II, Papa</i>	530 b		
†	<i>Damianus, sive Dervianus Apost. Britan.</i>	10 b e f		
	<i>Dangulfus Gal.</i>	326 d		
†	<i>Daniel Stylita</i>	275 d 282 c d f 284 a 613 f	<i>Eacha Minnechus Princeps in Hibern.</i>	48 f
	<i>Datianus Primas Africae</i>	45 d	<i>Eadmundus R. Angl.</i>	547 c
†	<i>David Ep. Bangoren. Angl.</i>	162 c	<i>Eadricus, sive Edricus, Dux Merciorum</i>	294 c
	<i>David R. Scotiae</i>	664 d	<i>Eadwardus, sive Eduardus, fil. Edmundi R. Angl.</i>	294 e
	<i>David Colvillus interpres vitæ S. Syncreticæ</i>	242 c f	<i>Eadwinus fil. Edmundi R. Angliæ</i>	294 e
	<i>Decius Carafa Card. Ep. Neapol.</i>	499 a	<i>Eadwius R. Angl. Septentrional.</i>	547 f
	<i>Decius Imp.</i>	603 c 604 f	<i>Ebane soror S. Balduini</i>	503 c
	<i>Dedalricus Ep. Passaviensis</i>	370 a 730 f	† <i>Ebbo Ep. Senonensis</i>	288 c 389 e
†	<i>Defendens M. Thebæus 2 Jan.</i>	720 b	† <i>Eberardus Præpositus Martallensis Germ.</i>	723 d
†	<i>Demetria soror S. Bibianæ V. M.</i>	166 d	† <i>Eberulphus Ab. S. Fusciani Ambian.</i>	461 c
	<i>Demetrius Ep. Strigoniensis Card.</i>	609 c f	† <i>Ebrulfus Abb. Uceticen.</i>	390 a d
†	<i>Demetrius puer</i>	515 d	<i>Ebroinus Major-Domus</i>	502 f 593 b 595 f 596 a 597 a
†	<i>Deodatus Ep. Nivernen.</i>	79 a 534 e	<i>Ecclesius Archiep. Ravennas</i>	21 d
†	<i>Derrianus, sive Donatianus, aut Damianus, Apost. Britan.</i>	10 e f	<i>Ecgbrecht Erem. Angl.</i>	532 c
†	<i>Desiderius Ep. Cadurcensis</i>	93 a 186 a	<i>Edelhardus R. Saxoniar Germanicar</i>	382 b
	<i>Desiderius R. Longobard.</i>	97 b 112 b	<i>Edelwaldus R. Deirorum in Ang.</i>	375 b
†	<i>Deusdedit Ep. Cantuar.</i>	595 b 596 c	† <i>Edgarus R. Angl.</i>	547 b c d f 548 d 712 b 728 c f
B	† <i>Didacus Ep. Oxomensis</i>	322 f	† <i>Editwaldus Presb. Lindisfarne</i>	323 a
	<i>Didacus de Rosario ord. Prædic. scriptor Vitæ S. Gonsaluci Amaranthi</i>	640 a f	<i>Editha, vel Edditha, uxor S. Eduardi Conf. R. Angl.</i>	290 f 292 c 295 b d
	<i>Diewerdis familiaris Gertrudi ab Oosten</i>	349 e	† <i>Edmundi monast. in Angl.</i>	304 e
	<i>Diocletianus Imp.</i>	20 b d 80 b 81 a 82 a 127 c 241 a 324 c 325 a 357 b e 358 c e 359 a 472 b 568 723 c f 724 725 a	<i>Edmundus Ferrei lateris frater S. Eduardi Conf. R. Angl.</i>	293 c 294 b 301 b
	<i>Diocletiani et Maximiani persecutio</i>	572 578 in Ægypto	† <i>Eduardus M. R. Angl.</i>	728 f
	† <i>Dionysius Papa M.</i>	238 d e	† <i>Eduardus Conf. R. Angl. 5 Januar. et</i>	532 e 570 a 728 f
	† <i>Dionysius Ep. Alexandrinus</i>	358 a	<i>Eduardus R. Angl. 14 sec.</i>	594 e
	† <i>Dionysius Apost. Parisiorum</i>	139 e 144 r 140 a c f 145 a f 458 d 459 f 460 d e f 461 f 462 a b 463 b 464 d 466 d e reliquiæ in Picardia 180 Pragæ 720 monast. Parisiis	<i>Eduardus Ethelingus pater S. Margarita R. Scotiae</i>	301 d
	† <i>Dionysius Arcopagita an Ap. Parisiorum?</i>	460 c d	† <i>Edwinus R. Northumbriæ</i>	294 c 627
†	<i>Dionysius Ep. Viennen. in Gall.</i>	20 a	<i>Edwinus Ab. Evesham</i>	712 b
	<i>Dionysius Petavius Soc. Jesu</i>	138 a 725 d	<i>Egbertus R. Cantia</i>	595 c 596 a
	<i>Dioscorus Ep. Alexand. hæret.</i>	686 a 695	<i>Egbertus Marchio Misnia</i>	394 d
†	<i>Discipulorum Christi LXXII festivitàs</i>	162 f 726 e	† <i>Egbertus Ab. præceptor S. Willebrordi</i>	235 f
	<i>Diuna Scotus Ep. Merciorum</i>	373 d e	† <i>Egelnotus Ep. Cantuar.</i>	664 e
	<i>Dius Ep. Hierosol.</i>	663 f	<i>Egelwius Nobilis Anglus 10 sec.</i>	547 e
	<i>Dolabzanus Persa 6 sec.</i>	621 a	<i>Egetius, sive Aetius, Patricius</i>	139 c
†	<i>Dominicus Institutor ord. Præd.</i>	404 c 406 c 407 e 408 d 409 c d 411 a 417 c 419 a 642 b	<i>Egfridus R. Northumbriæ</i>	373 f
	† <i>Dominicus M.</i>	463 a	† <i>Egyar R. Angl. sive Edgarus.</i>	181 e
	<i>Dominicus Pinellus Card.</i>	416 a 418 c	<i>Egil Ep. Senonen.</i>	512 d
	<i>Dominicus Tusens Card.</i>	418 e	† <i>Egilfredus Abbas</i>	565 c
	<i>Dominicus Michael Patriarcha Gradensis</i>	550 c	<i>Eldobodus cursor Clotharii II</i>	92 f 93 e e
	<i>Dominicus Maurocenus Dux Venetus</i>	553 c	<i>Eldwinus Gall. 7 sec.</i>	93 e
	<i>Dominicus Maurocenus ord. S. Georgii in Algu</i>	549 c	† <i>Eleutherus Papa</i>	10 c d e f 719 d
	<i>Dominicus Arnaldus Barcinou.</i>	421 e	† <i>Eleutherius socius S. Dionysii M.</i>	139 e 461 b
	<i>Domitianus Imp.</i>	355 460 b 464 d 469 b 470 d	<i>Elfrida uxor Edgari R. Angl.</i>	728 c f
	<i>Domitianus Præses Diocletiani</i>	128 a d f 129 a	† <i>Elias Propheta</i>	236 c f 237 b 604 c 701 b
†	<i>Domna, sive Domnina</i>	235 f	<i>Elias Patr. Hierosol.</i>	684 d
†	<i>Domino arvis SS. Domnonis et Eusebiæ</i>	241 c f	<i>Elias Patr. Aquileien.</i>	713 f 714 b
	<i>Domnus Ep. Antiochenus</i>	263 a	<i>Elias Ab. Palest.</i>	684 b
	<i>Domnus Ep. Apameæ Syriæ</i>	262 f	<i>Elias mon. Bithyn. 9 sec.</i>	599 e
†	<i>Donati Eccl. in Ital.</i>	657 d	† <i>Eligius Ep. Tornac. et Noviom.</i>	154 b e f 155 d e f 376 c 377 b c e 378 a b 461 c 502 f 721 b monust. Ulyssippone
†	<i>Donatiani Ep. Remensis translatio</i>	323 d	<i>Elipandus Ep. Toletanus</i>	716 d 717 a
†	<i>Donatianus, sive Damianus Apost. Britan.</i>	10 c	<i>Elisabeth V. Rosendata: juxta Mechliniam</i>	162 c
	<i>Donus Papa</i>	624 d	<i>Elisabetha uxor Hugonis Palatini Tubingen.</i>	723 d
†	<i>Donus Ep. ou Sirdon?</i>	83 b e	<i>Elisabetha de Wans monialis in Belgio</i>	354 f
†	<i>Dormientes VII, Ephesini</i>	300 a	<i>Elizæus Propheta</i>	236 f 238 a
	<i>Dorothea 4 sec.</i>	361 a	<i>Elpidius Ab. Palest.</i>	684 b
	<i>Dorotheus Barouius ord. S. Georgii de Algu</i>	564 d	<i>Elpidius Presb. Constantinop.</i>	474 f
	<i>Dotila Ep. Urygelitanus</i>	288 c	<i>Elwardus Ep. Londinensis</i>	711 a
	<i>Doutrius Ep. Cesareæ Mauril.</i>	568 c	<i>Elyssenda Aymerica Barcinou.</i>	419 c
	<i>Drogo filius Caroli Magni Ep. Metensis</i>	388 b	<i>Emanuel Commenus Imp.</i>	608 d
			† <i>Embertus, qui et Ablebertus, Ep. Cameræ.</i>	15 Janu. 514 f 519 c 524 b
			<i>et</i>	
				<i>Emma</i>

- A *Emma mater S. Edwardi Conf. R. Angl.* 291 e f
292 a 390 d f 293 c 294 a f
- Emma uxor Lothari R. Franc.* 153 c
- Emma uxor Lutgeri Ducis Saxonum* 182 a
- † *Emmerani Eccl. Ratisbonæ* 336 e monast. 339 d
- Emmo Ep. Senon.* 595 c 596 d
- Eucager Tribunus Matheumacenus* 550 c
- † *Engelbertus Ep. Colonien. M.* 305 b
- † *Ennodius Ep. Ticin.* 372 b 471 e
- † *Enoch de Anathim discip. S. Joan. Baptistæ* 236 f
- Eonocius abbas S. Maximi Ab.* 91 a
- Ephesianum Concilium I,* 89 f
- Ephraim Patr. Antioch.* 682 e
- † *Epiphane M. uxor S. Alexandri, sive Neophyti* 744 b
- † *Epiphanius Ep. Constantiæ Cypri* 744 e
- † *Epiphanius Ep. Ticiensis* 21 Januar. 372 b
- † *Epiphani et Concordii MM. corpora Romæ* 18 a d f
- Epiphanius Patriarch. Gradensis* 714 a
- Epiphanius Presb. Monothelita* 623 d
- Equitius Senator Neapoli* 498 f
- † *Erasmus et Onesimus MM.* 744 c
- Erasmus Goyanus Præpositus monast. S. Gerlaci* 304 f
- Ercombertus R. Cuntie* 595 c
- Erchenoldus Major-Domus* 534 d
- B † *Ericus R. Suesiæ M.* 400 e
- Ericus Bonus, pater S. Canuti Lawardi* 390 f 391 a
392 c 393 a 394 f 396 b
- Ericus Emund R. Daniæ frater S. Canuti Lawardi*
391 o f 394 a b c f 396 e 401 b
- Ericus Lam R. Douie* 391 a e 401 b d
- Ericus fil. Harald Dan. 12 sec.* 401 e
- Ericus Folstrisius Dorus* 399 e
- Eriubertus Ep. Frisingen.* 546 b
- Erlingus Dux in Norwegia* 401 e f
- Ermannus Ep. Tullensis* 62 e
- Ermembertus Viennensis* 7 sec. 92 e
- † *Ermenfredus Ep. Virtunon.* 438 e
- Ermengarius Ep. Augustodunen.* 563 c
- Ermenenda Castellonensis Hisp.* 427 b
- Ermino Pastor Lemovicensis* 380 b
- Ernutphus Ep. Leroviensis in Gall.* 304 b
- Eschoerion adversarius S. Chrysost.* 476 d
- Eschyllus Danus* 391 a
- Eskillus Ep. Lundensis in Dania* 401 f
- Esico Ep. Stewicensis* 182 d
- Espurraco Barca Ep. Tarraconen.* 412 b
- Esthrato soror Canuti Magni R. Angl. et Dan.* 390 f
- † *Ethelbertus R. Cantii* 296 d 334 f 335 a d
- † *Ethelburga Abbat.* 627 a d
- C † *Ethelreda* 627
- Ethelredus R. Angl. pater S. Edwardi Conf.* 291 a
292 a 293 c 294 a b 299 a. Vide *Adelradus* 390 f
728 f
- Ethelredus R. Angliæ* 547 b d f
- Ethelredus R. Mercior.* 707 e 708 e 709 a 710 a
711 d e 712 f
- Ethelredus R. Occident. Saxonum* 301 d
- † *Ethelwoldus Ep. Winton.* 548 d 712 b
- Ethelwolphus R. Occidental. Saxonum* 297 f 301 d
- Eticho pater S. Otiliæ* 536 f 540 c 543 a
- † *Ettonis Ep. reliquiæ Lætiis* 447 c
- Evagrius Ep. Antiochenus* 480 e
- † *Eucharis Ep. Trevir.* 458 f 566 d ejus *camiterium*
Treviris 164 f
- † *Eucherius Ep. Aurelianen.* 177 c
- Eudemon Presb. Constantinop.* 474 f
- † *Eudecius pater S. Leucii Brandusini* 668 669 670
- Eudocia uxor Theodosii junioris* 284 a 481 b c d 685 a
743 d
- Eudocia mater S. Domitiani Ep. Melitenæ* 618 e
- Eudoxius Ep. Constantinop. Arianus* 480 e
- Evenus Ab. S. Melanii* 333 c
- Everardus mon. Carbeiensis* 122 f
- Everderus Ab. Gauden.* 173 f D
- † *Eugenia V. M.* 288 b 571 c 668 c e
- Eugenius III, Papa* 309 e 320 d
- Eugenius IV, Papa* 6 b 7 c 549 c 555 e f 559 f 560 a
- † *Eugenius Ep. Toletanus* 164 e 355 b 460 c f 463 a
- Eugenius a S. Joan. Evang. conversus* 470 f
- Eugippius Presb. scriptor vitæ S. Severini Presb.* 483 c e
- † *Evilasio M.* 354 f
- † *Eulalia V. M.* 591 d 592 e
- † *Eulalius Ep. Syracusanus* 36 e f b 37
- Eulogia mater S. Theodosii Canobiar.* 681 a 683 c
- † *Eulogius M. Scriptor* 571 b 727 e f *Ejus translatio* 566 a 600 e
- † *Euphemix V. M. reliq. Pragæ* 720 e
- Euphemiana* 258 c
- Euphrasia mater S. Euphrasix* 663 f
- Euphrosidia mater S. Leucii* 668 a 669 e
- † *Euphrosyna V. Smaragdus dicta* 2 b 258 c
- † *Euprescius, idem qui Leucius* 667 668 670
- Eusebius Ep. Ancyranus* 263 b
- Eusebius Ep. Bononiensis* 165 f
- Eusebius Ep. Casarensis* 358 c
- Eusebius electus Episcop. Casorex Cappad.* 28 f 29
- † *Eusebius Ep. Mediolanen.* 372 b c
- † *Eusebius Ep. Eccles. Vercellis* 61 e
- Eusebius R. Venet. in Britan. Armor.* 331 e 332 b
- † *Eustadius Presb. 3 Jan. altare Divione* 566 f
- † *Eustasius Ab. Luxoviensis* 502 c 508 a
- Eustasius frater S. Balduni* 503 c
- Eustathius Ep. Sebastenus* 474 d
- Eustathius, sive Eustachus, Ab. montis S. Eligii* 159 b
- Eustathius, sive Eustachus, in Hellesponto* 4 sec. 134 b 135 e
- Eustolia discipula S. Luciani M.* 361 a
- † *Eustorgius I, Ep. Mediolan.* 323 b
- † *Euthalia* 744 c
- † *Eutropius Ep. Sautoneu.* 463 b
- † *Eutyches M. sub Marco Aurel.* 9 c e
- † *Eutyches et Maro MM.* 499 b
- Eutyches hæret.* 684 e 686 a 693
- Eutyclus in Hellesponto* 4 sec. 134 b 135 d
- Euthymius* 6 sec. 42 f
- Eziminus Ep. Tarraconen.* 415 e
- † *Exuperii reliquiæ in Picardia* 180 a
- F
- † *Fulco Ab. Cavæ* 627 e
- Fantinus Dandulus Ep. Patav.* 555 d e 556 a 557 c
- † *Faro monast. Senonis* 383 b e
- † *Faro Ep. Melden.* 595 f 596 d
- Fustrada uxor Caroli Magni* 384 f
- Fava R. Rugorem* 494 a 495 c e f 496 e
- Faviana Princeps Rugorum* 492 a
- † *Fausta V. M. cum Evilasio* 354 f
- Faustinus Episc. scriptor* 2 c e
- † *Faustinus et Jovita MM.* 429 c f
- † *Faustus Ep. Reiensis* 16 Janu. et 43 a
- Faustus Ep. in Africa* 34 a b c d 35 a
- Faustus Ep.* 38 b
- † *Faustus M. a S. Dafrosa conversus* 166 d
- Faustus pater S. Clementis Papæ* 238 d
- Febediolus Ep. Rhodonensis* 328 b
- † *Fechinus Ab. Hibern.* 20 Janu. et 48 b c d
- Federicus Borromæus Card.* 416 d
- Federicus Ep. Froyjulli* 714 b
- Fellectus vel Felletheus R. Rugorum* 484 a 488 c
494 a d 497 d e
- † *Felicionus Ep. Fulginas* 24 Janu. et 188 d
- Felicianus Ep. Ruspæn.* 32 b
- Felicianus Abbas* 563 c
- † *Felicii Presb. M. reliquiæ Steynfeldiæ* 680 a *Translatio* 664 d
- † *Felix*

A	† Felix III, Papa avus S. Gregorii	287 f 288 d	† Fraternal Aurelianensis 6 sec.	142 a	D
	† Felix Ep. Metensis	468 c 470 b	† Fredegandus in Belgio	79 d	
	† Felix Ep. Nanneten.	458 f	† Fredericus I, Barbarossa, sive Enobarbus, Imp.	307 d 312 f 323 b 343 c 401 e 552 d	
	Felix Ep. Urgelitanus	716 e 717 a	† Fredericus II, Imp.	307 e	
	Felix Ab. in Africa	35 b c e f 36 a c 38 b 39 f 43 e	† Fregia Pisana 14 sec.	661	
	Felix Presb. Ariamus in Africa	35 d	† Fridericus filius Felectei R. Rugorum	488 d	
	Felix Diac. Ruspæ in Africa	38 f	† Fridericus frater R. Rugorum	495 e f 496 d e	
	Feriat pater S. Filani	594 c	† Fronto Ep. Petragoric.	79 b 463 b 721 a	
	Ferrandus frater Alphonsi X, R. Castellæ	413	† Fruminius Meldensis 6 sec.	142 a 146 f	
	Ferraria Coltelaria	425 e	† Frumoldus Ep. Atrebat.	159 c d	
	Ferrarius de S. Martino Hisp.	424 d	† Fugotius Apost. Britannicæ	40 c f	
	† Ferreoli M. reliquiæ apud Viennam	55 c e f	† Fulbertus Ep. Carnotensis	68 f	
	† Ferrutius M. Mogunticæ	2 d 162 f	† Fulcharius Ep. Leodien.	534 f	
	† Ferrutius, sive Ferrutio M. Vesontinus	162 f	† Fulcherius Francus	149 f	
	Fesceminius Sisinnius Præses in Gallia	463 f	† Fulchora Franca	150 a	
	Fidentius Ep. Foro-Julii	714 b	† Fulco Ep. Ambianensis	119 f	
	Figuinus Presb. monasterii S. Callisti	180 b	† Fulco Ep. Rem.	174 c 179 d f 180 a d	
	† Finanus Ep. Lindisfarnensis	373 c e 374 c	† Fulco Ab. Corbeiensis	119 a 121 d	
	† Fintanus, sive Munnus, Hibern.	46 b c 719 e	† Fulco Nerra Comes Andinæ	331 e	
	† Firmi et Rustici Prioratus in Ital.	549 e f	† Fulconius Francus 6 sec.	147 f	
	† Firminus M. Ep. Ambianen. 704 d 706 c Translatio	600 f	† Fulcricus Ep. Trecensis	511 e	
	† Firmini II, Ep. Ambianis Conf. translatio	600 f	† Fulcro Canonicus Gandensis	173 c e f	
	† reliquiæ	706 c	† Fulgentius Ep. Utricularum in Ital.	2 d	
	† Firmini Ep. Ambianen. festum	119 c 120 e	† Fulradus Ab. monast. S. Dionysii	177 d	E
B	† Flacciteus R. Rugorum	487 d e 495 f	† Fuscianus M. 460 e monast. Ambiani	461 c	
	† Flaminius Platus Card.	418 d			
	† Flaminius Anguillara Ital. 16 sec.	4 f 5 e			
	† Flammeus gladiator Mauritamus sub Dioclet.	369 c e			
	† Flaviu Domitilla, Nereus, Achilleus MM.	499 b			
	† Flavianus Ep. Parisiensis	138 f			
	† Flavianus M. maritus S. Dafrosæ	166 a d			
	† Flodegissus Franc.	150 d			
	† Florentii Ep. Arausican. reliq. Pragæ	720 f			
	† Florentius Ep. Argentinensis	534 e			
	† Florentii monast. in Gall.	505 b e			
	† Florentius Carthusianus scriptor	441 a			
	† Florus, sive Anthus mon. Polast.	684 a			
	† Flotarius, sive Clotharius II, R. Franc. 92 f 93 f 94 c		† Galli Ab. reliq. Pragæ	720 f	
	† Foillanus Ab. M.	566 d	† Gallus Scriptor vitæ S. Martini	70 d	
	† Folcardus Ab. Blandinii Gand.	173 c e f	† Gangalus M. Antiochiæ	572 b	
	† Folcardus Castellanus Gandensis	173 c	† Gatianus Ep. Turon.	460 d	
	† Folequardus Ep. in Slavonia	182 d	† Gaudentius Ep. Brixiensis	257 e	
	† Fortunatus Patr. Grudensis	717 e	† Gaudentius discipulus S. Adelberti mon. Romæ	235 e	
	† Fortunatus Ep. Rusuccuritanus	568 b	† Gaufridus Ep. Turon.	634 b	
	† Fortunatus et Septimius MM.	356 c	† Gaufridus Ab. Saviniaci	389 f	
	† Franci a Trojanis orti	112 a	† Gaufridus Comes Andegavensis	301 d	
	† Franciscus Blosia Canonica Monasteriensis ad Sabim Belg.	432 e 433 a b 434 d	† Gangerici Eccl. Bruzellis 513 e 514 a 523 e 524 a		
	† Franciscus fund. ord. Min. 186 d 188 a c 193 b c		† Gebmundus Ep. Rosensis	598 a	
	† 196 e f 202 a 207 a Eccl. Asisii 652 c 656 c f 659 d		† Geilo Comes Stabuli Caroli Magni	383 b d	F
C	† Franciscus Avila Card.	418 e	† Gelasius I, Papa	373 a 483 c 497 a e	
	† Franc. Barberinus Cardinalis	18 c d	† Geminianus 31 Janu. et 559 f reliq. Pragæ	720 e	
	† Franciscus Mantica Card.	418 e	† Genesis Presb. Parisiis 5 sec.	140 a c 145 a	
	† Franciscus Maria de Monte Card.	416 a 418 d	† Gennadius Patr. Const. 610 a 611 e 613 a 614 b		
	† Franciscus Maria de Senis Card.	418 d	† Gensericus Rex Wandal. in Afr.	32 f	
	† Franciscus Vander-Burgh Ep. Camerac.	455 c	† Gentianus M. reliquiæ Corbeicæ 120 e 123 f 186 e		
	† Franciscus Malipierus Ep. Venetus et Vicentinus	557 a	† Gentilis de Monte-Floris ord. Minor. Cardinal.	608 a	
	† Franciscus I, R. Franc.	437 d	† Georgius Ep.	600 b	
	† Franciscus Sfortiu Dux Mediolani	560 f	† Georgius M. 340 b c 347 b 396 b reliq. in Picardia		
	† Franciscus Grillus Presb. Roman. 17 sec.	18 e	† 180 a monast. in Lusitania 549 f in Alga Venetiis 549 a in Braidu Verona	549 f	
	† Franciscus Gipsius Auditor Rotæ	416 b	† Georgius Patriarch. Constantinop.	624 f 625 a	
	† Franciscus Penia Auditor Rotæ	416 d	† Georgius Presb. S. Agathonis Papæ	624 d	
	† Franciscus Michaelius Canonicus Venetiis	564 c	† Georgius Diac. et Chartophylax Constantinop.	625 a	
	† Franciscus Tarvisanus Prior Carth. Venetiis 551 e		† Georgius pater S. Eustratii	598 b	
	† Franciscus Scorzus Soc. Jesu, scriptor Vitæ S. Agathonis Papæ	744 f	† Geraldus, sive Giraudus, Ep. Bituric.	638 a e	
	† Franciscus Spoletinus Ord. Minor.	719 b	† Gerardus I, Ep. Camerac.	514 a 530 e	
	† Franciscus Barbo Venetus	549 c	† Gerardus II, Ep. Camerac.	157 c e	
	† Franciscus Mochius sculptor Ital.	18 e	† Gerardus Abb. Broniensis in Belg.	172 d	
	† Franciscus Rovira Barcinon.	426 b	† Gerardus Ab. Silvæ-majoris scriptor Vitæ S. Adalardi	95 c f 111 e	
	† Franco I, Ep. Cenomanen.	387 f	† Gerardus Lemovic. ord. Prædic. auctor libri Vitæ Fratrum	645 e	
	† Franco II, Ep. Cenomanen.	387 e f 388 e	† Gerardus Blosius Dominus Junignii Belga	432 e	
			† Gerardus		

- A Gerardus Blosius Junior 432 e
 Gerardus Burgund. 11 sec. 75 d
 Gerardus Gal. 9 sec. 105 b e
 Gerardus Procurator Fisci Valentianensis in Belgio 703 f
 9 sec. 563 d
 Gerardus Veronensis medicus 13 sec. 316 d
 Gerardus Urel Belga 12 sec. 61 e
 Gerbaldus Ab. monast. S. Christinae 523 f
 Gerberga uxor Ludovici Transmorini 324 a
 Gerberga uxor Lamberti II, Com. Lovanien 173 d
 Gerbertus Borlayt Ab. Gandensis 532 d
 † Germanus Patriarcha Constantinop. 143 c d e f 144 a b c monast. Cusani in Hisp. 288 f prope Marisiacum 130 c reliq. Cusani 288 f
 † Germanus Ep. Parisiensis 49 f monast. Parisiis 57 f
 Germanus in Hellesponto 4 sec. 134 b
 Germundus, seu Gourmon, R. Daniæ 394 d
 Geroldus Ep. Lubecen. 391 e
 Geroldus Dux Sueriæ 385 d e
 Gerontia mater S. Genesefæ 138 a
 Gerontius Ab. Palæst. 684 b
 Gerontus monachus Lemovitensis 93 b
 † Gertrudis Nivelensis V. 172 c 513 b e f 514 e 515 b
 ejus festum 8 d
 † Gertrudis Islebiensis V. scripta 442 a
 Gertrudis Ducissa Gotingæ 394 d
 Gertrudis Beghina Delphis 333 e
 Gertrudis Trajecten. 319 e
 † Gervasii et Protasii MM. reliq. 488 f Neapoli 737 b
 Eccl. Cenomannis 388 e monast. Viennæ 55 e
 Gervasius Ep. Remensis 333 c
 Gibitrus Ab. S. Quintini Trevis 510 c
 † Gibrianus Scotus 126 f
 Gibulus R. Alamannorum 491 b
 Gilbertus E. Londinen. 304 a
 Giannus Cardinalis 18 c
 Girilda mater S. Aldrici 307 f
 Giraudus Presb. Gal. 13. sec. 639 c
 Girberga mater S. Odilonis, post sanctimonialis 66 a
 Girth fil. Godwini Com. Cantii 299 f
 Giso uxor Felectei R. Rugorum 484 a 488 c 495 c
 496 e 497 d
 Gisela Augusta uxor Conradii Salici 167 f
 Gisilaris Ep. Magdeburg. 182 a
 Gislebertus Norman. 11 sec. 120 b
 Gislemanus Gallus 178 f
 Gisleulfus Dux Foro-Julii 713 f 714 a
 † Glycerius Ep. Mediolan. 89 c
 Glycerius discip. S. Luciani M. 362 a
 C † Gour Confessor 534 e f
 Godefredus frater S. Guillelmi Divion. 61 f
 Godefridus Ep. Asaphensis 304 b
 Godefridus R. Daniæ 394 d
 Godefridus Bullonius R. Hierasol. 6 b
 † Godehardus Ab. Attachii, Ep. Hildesheim. 336 b f
 Godescalcus Princeps Slavorum 391 d 394 f 395 c
 Godricus sacrista Ambrisen. in Angl. 137 d
 Godwinus, vel Godwinus Archiep. 598 a d
 Godwinus Comes Cantii in Angl. 291 b e f 292 a b c d f
 295 b 299 c e f 301 f
 Gouisfredus Ab. Saviniaci 390 d
 Gouisfredus Ab. Cusani in Hisp. 289 a
 Gondulphus Ep. Metensis 388 a b
 Gordia soror Mauricii Imp. uxor Philippici 286 d
 Gordiana amita S. Gregorii 287 e f 288 a d
 † Gordianus et Epimachi MM. reliq. Pragæ 720 d
 Gordianus avus S. Fulgentii Ruspensis 32 f
 Gordianus, vel Concordianus, pater S. Concordii 9 b
 Gordianus Præses Diocletiani 80 b
 † Gorgonia soror S. Greg. Nazianz. 433 b
 Gotfridus nepos Arnaldi Ducis Gasconie 727 c
 Gotfridus Ep. Passaviensis 730 c
 Gotfridus Suerus 346 d
 Gotricus R. Daniæ 394 d D
 Gozolo, seu Gothilo, Dux Lotharingie 530 e f
 † Graphus M. Antiochiar 572 b
 † Gregorius Magnus Papa 52 a 100 a 287 b 622 c
 Apost. Angliæ 292 b ejus caput Pragæ 720 c
 reliquie in Picardia 180 a monast. Bononiæ 549 f
 † Gregorius II, Papa 167 f 531 f 713 e
 Gregorius III, Papa 167 f
 Gregorius IV, Papa 387 b
 † Gregorius VII, Papa 181 a 533 e
 Gregorius IX, Papa 405 e 406 a 409 e f 410 a d f
 411 c 419 b
 Gregorius X, Papa 600 c
 Gregorius XI, Papa 422 d
 Gregorius XII, Papa 549 c d
 Gregorius de Mont-Ephero Card. 418 d
 Gregorius Patriarcha Antiochenus 286 a 618 d 619 b
 † Gregorius Ep. Lingonensis 4 Jan. et 566 c 726 a
 † Gregorius Nazianzenus 433 b 612 a d 664 d Scrip-
 tor Vitæ S. Gregorii parentis 21 b
 † Gregorius Ep. Nyssenus 588 b 589 590 a 600 c 618 f
 † Gregorius Thaumaturgus Ep. Neocæs. 719 f
 Gregorius Ep. Taron. scriptor Vitæ S. Gregorii
 Ep. Lingonensis 168 a
 Gregorius Ab. Malmesberiensis 304 b
 Gregorius Ab. Palæst. 682 f E
 Gregorius monachus Bithynus 9 sec. 598 b
 Gregorius Juveneta, sive Ninivita, mon. in exequiis
 S. Odilonis 76 f
 Gregorius Consul. Neapolit. 10 sec. 736 737 d
 Gregorius Cucurella Barcinon. 428 d
 Grifolus nepos B. Alberti Erem. 402 f 403 a
 Grimilda 399 f
 Grimoaldus R. Longobard. 622 f 623 b
 Grimoaldus Princeps Longobardus 370 e 731 a b
 Guado Nubilis Gal. 6 sec. 706 d
 Gualterus Ab. Cameraci 137 d
 Gualus Conf. Scotus 458 f
 † Gudila V. 8 Janu et 172 c
 † Gudwalus Ep. 458 f
 † Guenaltus Scotus 600 f
 Guido Dampetere Comes Flandriæ 447 f
 Guido II, Dominus Lavallii 333 f
 Guido maritus S. Pharauldus 170 b 171 a f
 † Guido Cortonus ord. Minor. 443 c
 † Guillelmus Lindanus E. Ruræmundensis, deinde
 Gandensis in Belgio 451 e 453 a
 † Guillelmus Ab. Hirsaugiensis 336 e 337 c 347 b
 Guillelmus Ep. Abrincensis 725 c
 Guillelmus de Berberano Ep. Herdensis 411 c
 † Guillelmus Ep. Eborac. 458 f
 Guillelmus Ep. Montis-Rogalis 627 f
 Guillelmus Ep. Papiensis 372 e
 Guillelmus Mongrimus Ep. Tarraconensis 411 b 412 b
 Guillelmus de Anderilla Ab. 709 f
 Guillelmus de Putot Ab. Fiscani Gal. 594 d
 Guillelmus Napulle Ab. Fiscani Gal. 594 d
 † Guillelmus ab Intimilio ord. Minor. 389 f
 Guillelmus I, R. Angliæ, Natus dictus, et Conquer-
 stor 299 c 301 c 302 a 390 d 547 b
 Guillelmus II, Rufus R. Angl. 301 c
 Guillelmus I, R. Siciliæ 124 c 552 d
 Guillelmus II, Bonus R. Siciliæ 627 e
 Guillelmus Comes de Alba-Marla 304 b
 Guillelmus de Bello-Campo 709 f
 Guillelmus Blosius Belga 432 e
 Guillelmus ab Intimilio ord. Minor. 719 b
 Guillelmus Gratius Soc. Jesu interpres Vitæ S. Si-
 monis Stylitæ 263 c
 Guillelma Ollaria Barcinon. 424 b
 Guillelma Junuaria Hisp. 426 a
 Guillelmus de Villaragut Barcinon. 413 f
 Guillelmus de Villa-Majori ord. Prædict. 421 f 422 a
 † Guillelmus Ab. Cistercii 126 f
 Guillelmus

A	<i>Guillemus de Padio Barcinon.</i>	423 b	<i>Henricus Ep. Wintoniensis</i>	304 a 366 d	D
	<i>Guillemus Ep. Herdensis 13 sec.</i>	415 c	<i>Henricus Ab. Fiscani Gal.</i>	594 d	
	<i>Guillemus alter Ep. Herdensis 14 sec.</i>	415 e	<i>Henricus de Mula Prior. monast. Gauden.</i>	173 d	
	<i>Guillemus Andreas Catalaunus</i>	411 e	<i>Henricus Carmelita 14 sec.</i>	662 b c	
	<i>Guillemus Aimericus Barcinon.</i>	428 d	<i>Henricus I, Imp.</i>	383 e 539 f	
	<i>Guillemus de Caneto Barcinon.</i>	421 a	† <i>Henricus II, Imp. 62 c d 67 c e 72 a f 74 a 336 b</i>	542 e 543 d 544 e	
	<i>Guillemus de Solerio Barcinon.</i>	421 f 422 a	<i>Henricus III, Imp.</i>	64 c 530 e 542 c 543 d	
	<i>Guillemus de Villario-acuto Hisp.</i>	420 d	<i>Henricus IV, Imp.</i>	301 d 337 a 338 d	
	<i>Guilli-Patricius socius B. Alberti Ep.</i>	533 f	<i>Henricus V, Imp.</i>	337 f 347 c	
	<i>Guiraudus Capellanus Bituric. 13 sec.</i>	637 b	<i>Henricus VI, Imp.</i>	307 e 401 e	
†	<i>Guisitanus Pius in Sardin.</i>	242 d	<i>Henricus VII, Lantgravius Imp.</i>	307 f	
	<i>Guithelinus, vel Guithelmus, Ep. Londonien.</i>	458 a	<i>Henricus Flander Imp. Orientis</i>	447 b f	
	<i>Gundebertus pater S. Maximi Ab.</i>	91 b e d e 92 b	<i>Henricus I, R. Franc.</i>	121 c 186 e 333 c	
		93 a	<i>Henricus I, R. Angl.</i>	301 c	
	<i>Gundebertus Ab. Solemniaci</i>	280 a	<i>Henricus II, R. Angliæ 290 c 301 c 302 b 304 a b</i>		
	<i>Gundelaicus patruus S. Maximi Ab.</i>	91 b	<i>Henricus fil. Suenonis R. Daniæ</i>	397 a	
	<i>Gundrada soror S. Adalardi</i>	102 b c f 114 c d	<i>Henricus fil. Enobarbi</i>	552 d	
	<i>Gundipertus R. Longobard.</i>	622 f	<i>Henricus Princeps Stavorum 391 d 393 a b c 394 f</i>	395 c e f 396 a b c d 397 c 398 b 399 a b	
	<i>Guntardus Ab. Latiensis</i>	433 b 434 c d e	<i>Henricus Rixosus, sive Pius Dux Bavar.</i>	539 f	
	<i>Guntida Ab. Cusani in Hisp.</i>	289 u	<i>Henricus Dux in Burgundia</i>	60 d	
†	<i>Guntramnus R. Burgund.</i>	704 e	<i>Henricus Pinguis Dux Gotingæ</i>	394 d	
†	<i>Gurvallus Ep. Maclorien.</i>	322 f	<i>Henricus I, Com. Lovanien.</i>	524 a 530 e	
†	<i>Guthlacus Erem. frater S. Pegæ 532 b c e f 533 a</i>		<i>Henricus Comes Saxo</i>	182 a	E
	<i>Guthlaudus maritus S. Bertilia V. 156 d f 157 b</i>		<i>Henricus Vicedominus Ratisponenæ</i>	345 c d	
	<i>Guthwinus pater S. Salaberyæ</i>	573 a	<i>Henricus civis Ratisponensis</i>	346 e	
B	<i>Gymnasius Ep. 5 sec.</i>	474 f	<i>Henricus Sthataclær Danus 12 sec.</i>	392 e f	
			<i>Heraclius Imp.</i>	90 a 621 f	
			<i>Heraclius frater Constantini Pogonati</i>	624 d	
			<i>Herbertus Ab. monast. S. Genovefæ in Gal.</i>	149 b	
				725 b	
			<i>Herculanus pater S. Lini Papæ</i>	238 d	
			<i>Herebertus Ep. Mediolan.</i>	623 b	
			<i>Herenfrida Belg.</i>	525 f	
			† <i>Hereswida mater S. Sethridæ</i>	627 d	
			<i>Heribertus R. Franc.</i>	174 b	
			<i>Heribertus Ab. Corbeiensis</i>	118 e	
			<i>Hericus R. Sueciæ</i>	181 e	
			<i>Herigerus Ab. Lobiensis in Belg.</i>	111 e	
			<i>Herioldus R. Daniæ</i>	111 e	
			<i>Herward Eques Saxo</i>	181 d	
			† <i>Herluca</i>	533 e	
			† <i>Hermagoræ Ep. et reliq. Pragæ</i>	720 e	
			<i>Hermannus Dux Saxo</i>	182 a	
			<i>Hermannus Dominus aut Comes de Mulmarchim,</i>		
			<i>vel Molenarck 12 sec.</i>	312 f 313 a	
			<i>Hermas scriptor</i>	139 e	
			<i>Hermenarius Epic.</i>	593 d	F
			<i>Hermenfredus Ep. Sedunensis</i>	301 d	
			<i>Hermenfridus Advocatus Gandensis 10 sec.</i>	523 c e	
				524 a 530 b c	
			† <i>Hermelandus Abb.</i>	505 d e	
			† <i>Hermes M. translatio 600 e reliquiæ Pragæ 720 e</i>		
			<i>monast. Alexandria 668 a f 669 e in Sicilia 744 f</i>		
			<i>Heruli populi Boreales</i>	492 c e	
			<i>Hesso Dux Ostphalorum</i>	382 d	
			<i>Hesychius Interpres Bibliorum</i>	458 c	
			<i>Hesychius Presb. Palæst. 6 sec.</i>	628 e	
			<i>Hesychius pater S. Simeonis Stylitæ</i>	269 a	
			<i>Hervæus, sive Herivæus, Ep. Remen.</i>	173 c	
			† <i>Hieronymus scriptor Vitæ S. Pauli I, Erem.</i>	601 c	
			<i>Hieronymus Asculanus Card.</i>	416 c	
			<i>Hieronymus Matthæus Card.</i>	418 d	
			<i>Hieronymus Rusticucius Card.</i>	416 c	
			<i>Hieronymus Quirinus Patriarcha Venetus</i>	564 c	
			<i>Hieronymus ab Albintimilio, seu Vintimiliu ord.</i>		
			<i>Minor.</i>	719 b	
			<i>Hieronymus discip. B. Laurentii Justiniani</i>	562 e	
			<i>Hieronymus Brunus Presb. Ital. 17 sec.</i>	18 c	
			<i>Hieronymus Franchæus Pastor in Steynockerzeel</i>	170 b	
			<i>Hieronymus de Massis ord. S. Georgii in Alga 539 c</i>		
			<i>Hieronymus de Prado ord. Prædict.</i>	734 a	
			<i>Highbaldus</i>		

- A *Hilghaldus Ab. Angl.* 376 d † *Jacobus Presb. M. Calari* 365 c D
† *Hilarix M. caput Pragæ* 720 e *Jacobus mon. in valle S. Lamberti Leodii* 322 c
† *Hilarion Ab.* 404 d 361 c f *Jacobus Expugnator I, R. Aragonum* 405 a b 408 c
† *Hilarius Ep. Cicestriensis* 304 b 409 c d 410 c 411 b e f 412 a b c 413 c d 419 a b
† *Hilarius Ep. Pictav. 13 Jan. et Eccl. Romis* 175 a 420 d
reliquiæ in Picardia 180 a *Jacobus fil. Jacobi I, R. Aragonum* 413 d
† *Hilarius Senator pater S. Joan. Reomaensis* 726 a *Jacobus II, R. Aragonum* 413 e 415 e
† *Hilarus Papa* 372 b c 721 c *Jacobus Bassetti Barcinon.* 420 b
† *Hilda V. Abb. 672 d monast. in Angl.* 375 f *Jacobus Campos Hisp.* 429 b
† *Hildeburgis mater Gervasii Ep. Remensis* 333 c *Jacobus Cavallerus Barcinon.* 429 f
† *Hildegardis V.* 309 e 321 e *Jacobus de Columna 14 sec.* 188 a
† *Hildegerus Ep. Coloniens.* 534 f *Jacobus de S. Joanne, scriptor Vitæ S. Raimundi*
† *Hildemannus Ep. Bellovacensis* 109 d 117 d 186 b *de Pennaforti* 405 b 412 d
† *Hildemarchu V.* 593 a d 592 e *Jacobus Lantolo Venetus 13. sec.* 608 d
† *Hildericus R. Wandalarum* 43 a *Jacobus Leichius Commissarius Fulcoburgi* 321 e
† *Hildulphus Ep. Trepiren.* 533 f 534 a b c 536 b *Jacobus de Roffæ Barcinon.* 422 a
537 a 340 b 342 b c e 343 b c 345 d f *Jacobus Torrent Barcinon.* 424 a
† *Hiltrudis V.* 433 b c 434 c d *Jannæ et Mambræ Magorum Phoraonis sepul-*
† *Himoldus Presb. Gal. 11 sec.* 119 d *chrum* 86 b
† *Hincmarus Ep. Remensis* 174 c 179 c *Jannaria matrona 5 sec.* 497 f
† *Hippolyti reliquiæ Arosiæ Eccl. Delphis Holland.* † *Januarius Ep. Benevent. M.* 498 f *reliquiæ in*
348 f 359 a *monast. Luciano* 59 a
† *Hippolytus Rossius Ep. Ticinen.* 745 d † *Januarii M. Armeni reliquiæ Pragæ* 720 e
† *Hirmitructis filio Odatrici Com. Veromand.* 180 a *Januarius persecutor* 464 e 465 b
† *Honoratus Venetus mon. S. Georgii in Alga* 549 b *Janus Deus Gentilium* 2 f 3 a
B *Honorius Imp.* 31 c 89 f 475 e *Jarislavus, vel Jaroslavus, socer S. Canuti, R. Rus-*
† *Honorius III, canonizat S. Guilielmum Ep. Bituric.* *sorum* 393 c 400 e E
627 f 628 a 638 *Jarius Fuscemini satelles* 463 f 464 e 467 b
† *Honorius Ep. Brixiensis* 257 a b *Jathleclus filius R. Hibern.* 49 d
† *Honorius Crucis-Castellanus, scriptor miraculorum*
B. Christianæ 650 c 662 f *Junbertus Ep. Valentinus in Hisp.* 415 c
† *Hormisdas Rex Persarum* 619 a *Ivarus Ep. Scot.* 594 c
† *Hubertus Ep.* 542 a *Icelia matrona in Palest. 5 sec.* 686 c
† *Hubertus, scriptor citæ S. Gudilæ* 513 c † *Ignotii Ep. M. Caput Pragæ* 720 c
† *Hugo de S. Caro Card. ord. Prædic.* 406 c d † *Ignatius Patriarcha Constantinop.* 290 d 599 b
† *Hugo Ep. Senonen.* 153 a c † *Ignotius Loiola Fundator Societatis Jesu* 441 f 443 c
† *Hugo de Arcu Ab. Divione* 566 f † *Ilidius Ep. Claromontan.* 350 d *Eccl. Claromonte*
† *Hugo Ab. Cluniac.* 65 c *Imiza Tungrens* 37 d
† *Hugo Ab. S. Edmundi in Angl.* 304 b *Imizo Tungrens* 316 a
† *Hugo Prior Maixæ in Scotin* 1 c *Ingeltrannus, vel Ingerannus, scriptor Vitæ S. Ri-*
† *Hugo Magnus F. Roberti R.* 62 e *charii* 722 e
† *Hugo Capetus Dux Franciæ, inde Rex* 523 f 725 b *Ingiburga uxor S. Canuti Lawardi* 394 f 399 e 400 d
† *Hugo Princeps Burgundiæ* 434 e *Ingo R. Sueviæ* 394 f 397 d
† *Hugo III, Palatinus Tubingensis* 723 d *Inicus Avalo Card. Portuensis* 416 a
† *Hugo Comes de Nortsule* 304 b † *Innocentes Martyres, corpora Budæ* 609 b *reliq.*
† *Hugo Metaplana Aragonius* 413 d *Pragæ* 725
† *Hugotinus Cubicularius S. Eduardi Conf. R. Angl.* † *Innocentius I, Papa* 89 b 475 f 476 a d f 478 a
249 e 298 b 479 c e 480 a
† *Humbelana, vel Humbelina, V. soror S. Bernardi* 433 b *Innocentius II, Papa* 137 c 152 e 303 a
† *Humbertus fundator Maricol. in Bely.* 155 c *Innocentius III, Papa.* 632 f 636 e 633 c
† *Humbertus Presb. Lembecanus Belg.* 514 d *Innocentius IV, Papa* 290 e 411 b F
† *Humericus Rex Wandal.* 32 f 34 a *Innocentius VI, Papa* 720 b
† *Huninga Gall. 9 sec.* 155 b *Innocentius Presb. Ital.* 501 f
† *Hunni populi 716 c obsidem Parisios* 139 b c 144 b c † *Joan. Baptista* 237 a 604 c *dextra Constantino-*
† *Hycinthus et Protus MM.* 668 f *poli* 354 f *reliquiæ* 492 b *Neapoli* 737 b *in Picar-*
† *Hycinthus ord. Prædic.* 417 c *dia* 180 *Eccl. Constantinop.* 610 a b *in Ital.* 658 d
3 *Brundusii* 672 e *Ticini* 472 d *Parisios* 148 d
† *Jocelinus Ep. Saresburiensis* 304 b *Lingonis* 169 b *Viennæ* 55 e
† *Jochelina soror Com. Apulix* 258 c † *Joann. Baptistæ monast. Constantinop.* 615 f
† *Jachinus, sive Latinus, Fuscemini satelles* 463 f 464 e † *Joannis Baptistæ ope Longobardi victores* 623 a
† *Jacobi Patriarchæ reliquiæ Pragæ* 720 f † *Joannes Evangelista* 4 b 189 d f 300 c d 468 c 469 b
† *Jacobus Major Apostolus* 316 b c 318 c *sepulchrum* 470 an *sponsus in nuptiis Caux* 470 a e *ejus deus*
† *in Gollucia* 402 c *Capitis Translatio* 158 159 *Metis* 468 f 469 e *Pragæ* 720 d *in Picardia* 180 a
† *reliquiæ Pragæ* 734 a *Eccl. Barcinone* 408 d *in Limonic monast. Gall.* 94 e *Eccl. Corbeix* 118 a
409 a *Joannes XV, Papa* 180 c *119 d* 120 a c *monast. in Lusitania* 549 a *Ulys-*
† *Jacobus de Voragine Ep. Genuensis* 4 c *sippone* 549 f *Eboræ ibid. Limpurgi in Germ.* 166 r
† *Jacobus Ep. Oscensis* 415 c *Augustoduni* 66 a *ad Ligerim* 357 d
† *Jacobus Frojus mon. Lætiensis Ab. Hasnonien-*
† *sis* 430 c 431 e *Joannes XX, Papa* 62 f 67 d 119 e
† *Jacobus Ferrandus Provincialis Argoniæ ord. Præ-*
† *dic.* 405 d *Joannes XXI, Papa* 411 a 415 e 608 a
† *Joannes de Abbotis-villa Ep. Vesontinus, dein Card.*
† *Ep. Sabinensis* 409 f 410 a b *Joannes Bapt. Detus Card.* 418 f
† *Joannes Presb. Card. Alexandri II,* 301 d
† *Joannes a Toletto Card. Burgensis ord. Prædicat.* 415 c
† *Joannes*

A †	Joannes Chrysostomus	473 c f 474 d e 475 476 477 f 478 479 480 481 482 e 551 e f	Josephus Antiochenus Scriptor 2 sec.	237 c f 238 a D
	Joannes Patriarch. Constantinop. hæret.	532 u d 619 a	† Jovita et Faustinus MM.	429 c f
	Joannes Ep. Antiochenus	263 a 283 f	† Irenæus Ep. Lugdunen.	469 c altare Divione 566 f
	Joannes II, Ep. Hierosol.	479 e	Irene uxor Leonis IV	290 b
	Joannes III, Ep. Hierosol.	684 e	† Irenes Eccl. Constantinop.	610 a 614 a 615 b 616 d e
	Joannes Patr. Aquileien.	713 f 714 a	† Isaaci Patriarch. reliq. Pragæ	720 f
	Joannes Patr. Gradensis	717 e	Isaacius mon. Egyptius	326 c 327 a
	Joannes Episc. Arvlat.	595 f 596 d	Isabella Clara Eugenia Princ. Belg.	413 e
	Joannes Ep. Bergomensis 7 sec.	622 a e 623 b e	Isabella de Sousa Lusitana	649 a
†	Joannes Marcus Ep. Bibli	665 c	Isdegerdes R. Persarum	479 b
	Joannes de Gaure Ep. Cameracen.	6 b 7 a	† Isidora et Neophytu sorores MM. in Sicilia	601 b c
†	Joannes Ep. Eborac.	712 a		744 c
	Joannes Ep. Patarinus	160 e	† Isidorus Ep. Afer quis?	730 b
	Joannes Ep. Portuensis	74 f 624 d 625 e	† Isidorus Ep. Casarangustanus an furit?	185 c d
	Joannes Ep. Rhegiensis	624 e	† Isidorus Ep. Cordubensis, Senior dictus	721 e
	Joannes Ep. Salsbury.	516 b	† Isidorus Ep. M. Nicomedia	345 b 730 b
	Joannes Teres Ep. Tarracon.	428 f	† Isidorus Pelusiota	327 f 473 f
	Joannes Ep. Trancensis in Ital.	669 b c 673 f	† Isidori M. Eccl. Constantinop.	610 a 614 f 615 e
	Joannes Magnus Ep. Upsal. scriptor	392 a	Isidorus frater S. Eulogii	727 e
	Joannes Ab. Cantuarien.	335 e	Isidorus mon. in Palaestina	69 b
	Joannes Lentaillieur Ab. Aquicinctin.	453 f	Isychius Presb. Palaest.	682 f
	Joannes Ab. Fiscani Gul.	594 d	† Ithamarus Ep. Rossensis	600 e
	Joannes de Castanza Ab. Hisp.	442 b	† Judas Proph. 1 sec.	236 e
B	Joannes Ab. Limpurgensis et S. Maximini	166 e	Judella soror S. Mochuæ Ballensis	47 c
	Joannes Byzantinus Ab. Palaest.	685 a	Juditha uxor S. Henrici Imp.	539 a c
†	Joannis Ab. Reomuensis 28 Jan. altare Divione	566 b	Juditha fil. Balduini Insulen. Com. Flandria	299 f E
	Joannes Ab. monast. S. Severini	498 a 734 e 736	† Julocus 332 c translatio	566 d
	Joannes Sanctensis Ab. S. Trudonis	310 c 311 a	Juliana mater S. Gregorij Acritensis	289 e
	Joannes Præpos. Hunsbergen.	319 d	† Juliana M. reliquia Neap. 497 f Romæ	166 b
	Joannes de Portali Archidiacon. Tornac.	173 d	Julianus Ep. Bostrensis	681 f 698 e
	Joannes Archidiacon. de Kikulew Hungar.	607 e	Julianus Ep. Larissæ	262 f
	Joannes Diac. S. Agathonis Papa	624 d	† Julianus Comes M. in Sardinia	78 f
†	Joannes Diac. socius S. Juliani M. in Ægypto	572 a	† Julianus Sabos Erem. in Syria	679 a b
†	Joannis, Cussiani, et Antonini Eccl. Ticini	471 e	† Julianus M. Calori	353 c d e f
	Joannes Mochus scriptor	681 f	† Julianus et 5 millia MM. in Ægypto	572 a
	Joannes Driedo Doctor Theolog.	435 b	† Julianus, Agathalica, Graphus, et DCCC Martyres Antiochia	572 b
	Joannes Thaulerus scriptor	442 a	† Juliani Cilicis M. Eccl. Antiochia	571 e
	Joannes Rusbrochius	442 a	† Juliani Eccl. Venetii	609 b 744 e
†	Joan. Presb. Romæ sub Diocletiano	166 d	† Juliani Ep. Eccl. reliq. Cenoman.	388 d e f 389 a
	Joannes Severanus Presb. Ital. 17 sec.	18 e	† Juliani M. Brivate Gall. 66 b 71 e Lemovic.	617 e f
	Joannes Presb. Erem. Rossomanni in Sicilia	322 b	† Julioni Eccl. Barcinone 413 e monast. Arimini	549 f
	Joannes Capellanus B. Oringæ 653 c 654 a 659 d	660 f	Julianus Apostata Imp.	29 a 83 c f 165 c 166 d 323 e
	Joannes socius B. Alberti Ep.	553 f	Julianus R. Samaritanorum	682 b c 683 b
	Joannes Birellus General. Carthusian.	332 e	Julianus Præses Domitiani Imp.	460 a b 464 d 467 b
	Joannes de Pizzinardis ord. S. Georgii in Alga	549 c	Julianus miles Ardaburii	268 a 273 d
	Joannes mon. Ital. 10 sec.	738 a	Juliatens, sive Viliatens Afer. 6 sec.	41 f F
C	Joannes Mewrissius mon. Laxtiis 434 f 435 a f 436 a		Julicus Ep. in Gallia	138 f 143 f
	Joannes Prior Montis-Cornelii in Belgia	2 a	† Julius I, Pupa	501 e 502 d
	Joannes Hesselius a Lovanio Doct. Theol.	263 e	Julius III, Papa	125 d 649 c r
	Joannes Hortulanus ord. Minor.	664 b	Julius Antonius Ep. Prænestinus Card.	418 c
	Joannes Erem. Siculus	458 e	† Julius M. in Anglia	82 e
	Joannes III, R. Lusitania	650 a	Julius Vindex 1 sec.	461 b
	Joannes fil. Jacobi I, R. Aragonum	413 e	Ivo Belesminus Com. Alençonius	333 f
	Joannes Dux Venetus	717 e	Ivo Provincialis Terræ sanctæ ord. Prædicat.	406 c
	Joannes Dux Neapolit.	497 f	† Ivonis Advocati festum	8 d
	Joannes Barbançonius D. Donstiene Belg.	432 e	† Jurminus in Angl.	627
	Joannes de Lanoy Molembasius, Eques aurei vel-leris	435 e	† Justinæ V. M. Eccl. Patavii	160 d e 726 d
	Joannes Bapt. Anguillara Ital. 16 sec.	4 f 5 c	Justinianu familia Venetiis	552 d
	Joan. Bapt. Soria Romanus	18 e	Justinianus Imp. 499 f 500 a 615 d 685 b c 699 e	
	Joannes Barcadis Barcinon.	425 a	Justinianus II, Rhinotmetus Imper.	531 a c d e 532 a
	Joannes Bassius Barcinon.	429 a	Justinianus avatus B. Laurentii Justiniani	553 d
	Joannes Prochyta	415 d	Justinus junior Imp.	618 e
	Joannes Physicus Barcinon.	414 a	† Justinus Philosophus	236 b c
†	Joannicus Ab.	598 c 599 b d	† Justinus præfectus carceris sub Alexand.	15 e f
	Johns Diac. 10 sec.	354 f	† Juvenalis Ep. Hierosol.	282 f 284 a 686 a f
†	Jordanus Generalis ord. Prædicat.	406 b		
	Jordanus de Nutte Belya 12 sec.	317 b		
†	Josephi Patriarch. reliquia Constantinop.	478 d		
†	Joseph ab Arimathia	10 c e		
			K	
			Kellachus R. Connachtia Hibern.	48 d
			105	† Kenanus,

- A † *Kenanus, sive Kienanus Ep. Hibern.* 46 e f 47 a 183 e
Kenela R. Connachtie Hibern. 48 e 49 d
Keuredus R. Mercior. 707 e e 709 a c d 710 a
711 d e 712 a b 713 a d
† *Kritigerna mater S. Filani* 334 c 394 c
Kenulphus Ab. Angl. 533 a
Kericus Comes Orientis 698 699 c 681 b 682 c
Kinegislus R. Saxonum Occidentalium 374 f
Kunigundis acutis S. Udabici 538 a 340 e 344 b
† *Kineswitha V. Angl.* 710 a
- L
- Laban Ep. Elosanus in Gall.* 90 f
† *Ladislai monast. in Hungar.* 607 e f
† *Lambertus Ep. Traject. M.* 313 f 330 f 351 a
monast. Latis 434 c
Lambertus Ep. Lingonensis 63 c
Lambertus Baldricus Com. Lovaniens. 313 c f 314 a
330 b e
Lambertus II, Com. Lovanien. 523 f 324 a
Lanatus Consul 721 c
† *Laudericus Ep. Meldensis* 513 d
B *Londranus, sive Lontrannus Ep. Turon.* 388 c
Landulfus Ep. Taurinen. Capellanus S. Henrici
Imp. 72 a
† *Lanfrancus Ep. Cantuar.* 301 d
Lantarius Com. in Gallia 380 b
† *Lantbertus Ab. Fontanellen. Ep. Lugdunen.* 503 e
Lantbertus Gandensis 12 sec. 173 c
Luodicius Neapolitanus 5 sec. 497 b
Latinus, sive Juchinus, Fescennini satelles 463 f
464 c 465 b 467 b
† *Loudus, sive Lauto, Ep. Constantien.* 331 d
† *Launus Ep. Gal. 6 sec.* 330 e 332 e
Laurentius Itala 14 sec. 661 e
† *Laurentius M. 501 e Eccl. Romæ 4 d e reliquæ in*
Picardia 180 a Constantinop. 478 e Pragæ 720 e
monast. in Hungar. 607 e f 609 d
† *Laurentius Ep. Apost. Angl.* 333 d
† *Laurentius Menendus, vel Mendezius, ord. Præd.*
646 d
Laurentius Blanchettus Card. 418 e
Laurentius Priolus Patriarch. Venetus Card. 551 b
Laurentius Ep. Amalphanus 77 a sive de Malsa,
in MS. Malsia 70 e
Laurentius Metzius Ep. Silvæducensis 431 f
C *Laurentius Strigoniensis I, Generalis ord. S. Pauli*
Erem. 608 a
Laurio monach. Ital. 6 sec. 701 c
† *Lazari fratris Magdalene reliq. Pragæ* 721 a
Lazarus Ab. Palæst. 684 b
Lazi, sive Lagi populi Orientis 270 d e
Lendulfus Gal. 326 d
† *Leo I, Papa* 372 b 477 a 734 c
† *Leo III, Papa 4 d e 99 c 113 c 186 b 200 b d*
308 f 309 a 385 a 342 b c d 715 717 b
Leo IV, Papa 298 a 304 d
† *Leo IX, Papa 296 a 333 c 536 d 540 b 542 e 543 d*
563 f 564 a
Leo X, Papa 62 c d
Leo Ep. Vercell. 62 c d
† *Leo Ab. Cava* 627 c
Leo Ab. Trevis 510 a
Leo Presb. soc. S. Leuci 672 a
Leo Magnus Imp. 258 a 261 c 262 d e 283 f 284 a
285 a 483 a 614 a 615 b
Leo Isauricus Imp. 290 d
Leo IV, Imp. F. Copronymi 289 f 290 b
Leo Armenus Imp. 12 sec. 290 d e 343 c 598 c 599 b
Leo Sapiens Imp. 10 sec. 497 f
Leo Coqus Gal. 6 sec. 168 a
† *Leonis oppidum Ital.* 497 c
† *Leocritia V. M. translatio* 566 a 600 e
- † *Leodegarius Ep. Augustoduni M. 334 d exul Fiscani* D
593 b reliq. Pragæ 720 f
Leofricus Comes Hereforden. 11 sec. 291 f 298 c d
Leofricus Com. Mercior. 711 d
† *Leonardi Ab. Lemovic. reliq. Pragæ* 720 f
† *Leonardus Ab. Cava* 627 c
Leonardus abbas B. Laurentii Justiniani 353 d
Leonardus frater B. Laurentii Justiniani 552 e e
556 e 558 c f 559
- † *Leonianus, sive Leonianus Ab. Vien.* 50 e
† *Leonilla M. 17 Jan. et* 566 b
Leonora Rodericia ord. S. Clara 729 a
Leonora Zapota in Sardinia 242 d
† *Leontius Ep. Casarea Cappad. 13 Jan. et* 14 b
† *Leontii reliquæ Romæ* 667 c
Leontius Imp. 331 a b
Leontius Philosophus pater Eudocia Aug. 481 c
Leontius Diac. Monothelita 625 d
Leopoldus Ep. Bambergen. 533 e
Leucianus Regulus Carpetanorum 734 b
Leuconius, sive Leocanius Ep. Trecentis 506 f
Leudegisilus Ep. Remensis 506 f
Leudemarus Frouc. 8 sec. 176 d
Leudesius, sive Leuthericus, avus S. Otilia 534 d
Lentwinus de Chepen 343 b
† *Liborii Ep. Cenoman. reliquæ Paderborax* 387 e E
Licentius, seu Zelicinthus Tribunus in Hellesponto
134 b
Licorius, sive Lucerius, aut Lycerius, pro Clevo,
Diac. M. 365 d
Licinius Imp. 82 f 83 a f 130 c 133 c f 134 a b c d
135 b e 258 c
Lielta V. familiaris Gertrudis ab Oosten 349 e 351 a
Limenius Tribunus Alexand. Imp. 14 b c d
Lina nutrix S. Lamberti 351 a
† *Linus Papa M.* 238 d 462
† *Liphardus Ep. Britan.* 373 b
Lippus Admarus Ital. 14 sec. 661 f
Lithenu ferax femina in Hibern. 49 a b
† *Litfredus Ep. Ticin.* 680 b
Lohemellus soc. S. Convoionis 663 f
Lonanus pater S. Mochux, sive Cuani 43 e
† *Longini M. caput et brachium Pragæ* 721 c
Longinus anchor. Syrus 681 a 686 b c f
Lotharius Imp. 99 e 186 b 392 b 393 b 394 a 396 f
Lotharius II, Imp. 309 c
Lotharius III, Imp. 723 d
Lotharius Rex Franc. 155 c 523 d 530 b
Lothsaldus Scriptor Vitæ S. Odilonis 65 c e
† *Luamus, sive Molva fundator 100 monasteriorum* F
46 b d
† *Lucas Evang. 164 d reliq. Constantinop. 475 b*
Pragæ 720 f
Lucas Philippi ord. S. Georgii in Alga 549 c
Lucas Torrius Belga 17 sec. 729 b
Luchoda soror S. Mochux Ballensis 47 e
† *Lucia V. M. reliquæ Pragæ* 720 f
Lucillus Presb. socius S. Severini 458 c 491 d 495 e
496 e 497 a
Lucillus Presb. S. Valentini Passaviensis 368 f
Lucius III, Papa 627 f
Lucius Saccus Card. 418 d
† *Lucius R. Britan.* 10 b c d e f 719 d
Lucretia Ursina Ital. 16 sec. 4 f 3 a e f
† *Ludgerus Ep. Monaster.* 334 f
Lutgerus Dux Saxonum 182 a
Ludolphus Presb. Danus 12 sec. 394 e
Ludovicus Ruguier Ep. Trecentis 506 a
Ludovicus Barbo Prior S. Georgii in Alga 549 e
Ludovicus Portier Carthus. 664 b
Ludovicus Florentinus mon. 549 b
Ludovicus Catalogironensis ord. Minor. 719 b
Ludovicus Pius Imp. 101 b 102 103 104 105 107 b
114 b 115 b c 177 a 387 f 388 a d e 505 b 727 a
Ludovicus

A	<i>Ludovicus R. Germ. fil. Ludovici Pii</i>	111 e 528 f	<i>Marcion</i>	hæret. 2 sec.	239 e f	D
	529 a <i>idem R. Bajoriæ</i>	727 e	† <i>Marcus Evang.</i>	163 c d 663 c Pragæ	720 c	<i>Essen-</i>
	<i>Ludovicus II, Imp.</i>	727 e		<i>diæ</i>	331 d	<i>Venetiis</i>
	<i>Ludovicus Truismarinus R. Franc.</i>	513 e		734 b	reliquiar. translatio	745 b
	<i>Ludovicus V, R. Franc.</i>	523 f	† <i>Marcus Papa</i>		501 e 605 d	
	<i>Ludovicus VII, R. Franc.</i>	137 c	<i>Marcus Ep. Aurelianus.</i>		331 d	
	<i>Ludovicus VIII, sive Crassus, R. Franc.</i>	137 e 151 c	<i>Marcus Subdiac. S. Severini Presb.</i>		490 b	
		152 f	<i>Marcus, seu Marcius, aut Martinus Ep. Namneten-</i>		331 d	
	† <i>Ludovicus IX, R. Franc.</i>	152 f				
	<i>Ludovicus R. Hungar.</i>	607 e 608 e	<i>Marcus Foscarus Orator Venetorum</i>		563 e 564 a	
	<i>Ludovicus de Claremont Barcinon.</i>	414 f	<i>Marcus frater B. Laurentii</i>		552 e 553 d 558 e f	
	<i>Lugus abavus S. Mochuæ Ballensis</i>	47 c	<i>Marcus Aurel. Imp.</i>		9 b 10 e 366 b	
	<i>Lukencaria Hiberna</i>	49 u	<i>Marcus Condulmerius ord. S. Georgii in Alga</i>		549 c	
	† <i>Luminosa</i>	680 b on S. Epiphaniï soror?	† <i>Margarita R. Scotiæ</i>		294 a 301 e	
	† <i>Lupicinus Ab. Jurensis</i>	50 b e 51 b c 54 e	<i>Margarita uxor Philippi II, R. Hisp.</i>		74 e f	
	† <i>Lullus Ep. Moguntinus</i>	384 f	<i>Margarita uxor Magni R. Daniæ</i>		391 f 394 f 397 f	
	† <i>Lupellus discip. S. Frodoberti</i>	506 b			398 c	
	† <i>Lupus Episc. Trecentis</i>	138 b 143 c	<i>Margarita uxor Ludovici Bavari Com. Holland.</i>		352 a c	
			<i>Margarita Blossia Canonica Andanensis</i>		432 e	
			<i>Margarita Henrin in Belg.</i>		432 e	
			<i>Margarita puella Barcinon.</i>		414 u	
			<i>Margarita vidua Romæ</i>		14 sec. 652 b e f 656 a	
			† <i>MARIE Virg. Natæ festum</i>		148 c	<i>Assumptæ</i>
					669 f	<i>Candelariæ, sive Purificationis festum</i>
					190 b	
					cingulum Pragæ	720 e
					pepli duplicis pars Pragæ	720 e
					<i>Eccles. Andegavis</i>	330 e
					<i>Anicii</i>	68 c
					<i>Antverpiæ</i>	6 b 7 a d
					<i>Aquisgranis</i>	4 a
					<i>Constantinopoli in Blachernis</i>	624 e
					<i>ibidem in Signate</i>	610 a b c
					<i>ibidem in Perilepsi</i>	608 d
					<i>Brundusii</i>	672 c
					<i>Canthuarie</i>	597 c
					<i>Cenomanis</i>	388 e
					<i>Lauduni</i>	505 a
					<i>Parisiis</i>	180 e
					<i>Remis</i>	174 c 176 e 178 b 179 d
					<i>Rincstadia</i>	401 a
					<i>Ticini</i>	680 b
					<i>Ecclesia S. Mariæ de Campania Placentiæ Ital.</i>	80 b
					<i>Atrebatu</i>	124 d
					<i>Fructuariense in Ital.</i>	61 f ab
					<i>Horto Venetiis</i>	549 f 564 c
					<i>in monte Aventino</i>	73 e
					<i>Luciaci in Ital.</i>	59 a
					<i>Mariæ Novellæ monast. in Ital.</i>	652 e 656 c
					<i>Ticini</i>	745 d
					† <i>Mariæ in Vautio monast. Patavii</i>	549 f
					† <i>Maria Magdalena</i>	4 c 152 c
					<i>reliq. Pragæ</i>	720 e
					<i>Maria R. Hungar. soror Caroli V,</i>	432 a
					<i>Maria uxor Baronis de Carcel Hisp.</i>	428 b
					<i>Maria uxor Petri Desplanes</i>	428 b
					<i>Maria Gritti Veneta</i>	564 e
					<i>Maria de Guinedu Hisp.</i>	425 a
					<i>Maria Raggia</i>	354 e
					<i>Maria de Solerio</i>	421 f 422 a
					<i>Maria uxor Bernardi de Tosthec Barcinon.</i>	422 a
					<i>Maria Tzevel Ab. S. Gerlaci in Belgio</i>	306 a
					<i>Marianna mater S. Fulgentii Ruspensis</i>	33 a
					<i>Marianus Presb. Ital. 12 sec.</i>	403 e
					† <i>Marina dicta Marinus</i>	258 c
					† <i>Marinus Ab. Cuvæ</i>	627 c
					<i>Marinus avunculus B. Laurentii Justiniani</i>	549 b c
						553 b
					<i>Marinus Justinianus</i>	553 d
					<i>Marinus Neapol. 5 sec.</i>	497 b
					<i>Marius Eremita Ægyptius</i>	88 e
					† <i>Maro et Eutyches MM.</i>	499 b
					† <i>Marolus Ep. Mediolan.</i>	89 c
					<i>Maroveus puerulus 6 sec.</i>	142 e 147 c
					<i>Marsilius Honoratus Scriptor Inventionis corporis S. Martini</i>	11 b 18
					† <i>Marsus Ep. Gal. 6 sec.</i>	330 e f 332 e
					† <i>Martialis Apost. Lemovicum</i>	92 d 460 d
					<i>sepulchrum Lemovicis</i>	617 c
					† <i>Martialis Virgo</i>	565 e
					† <i>Martha V. reliquiæ Calcatæ in Ital.</i>	5 b
					<i>Pragæ</i>	720 e
					† <i>Martianus Afer</i>	460 c
					† <i>Martinus Ep. Turon.</i>	139 c 142 c d 144 d
						458 d
						559 f 561 d
					<i>apparet S. Eugendo</i>	52 e 53 a b
					<i>reliq. in Vasconia</i>	728 c
					<i>in Picardia</i>	180 a
					<i>Pragæ</i>	720 f

M

	<i>Macarius Patr. Antioch. Monothelita</i>	624 f 625				
	† <i>Macarius Ab. in Ægypto 4 sec.</i>	260 b c d e 261 a d e				
	† <i>Macarius disc. S. Antonii</i>	602 f 603 a 604 d				
	† <i>Macarius Romanus Erem.</i>	604 f				
B	<i>Macarius Edessæ 3 sec.</i>	359 e				
	<i>Macedonius Ep. Constantinop. hæresiarcha</i>	474 f				
	<i>Machadannus proavus maternus S. Mochuæ Ballensis</i>	47 c				
	† <i>Macrina V. soror S. Basilii</i>	538 c 589 b 744 d				
	† <i>Madelberta Ab. Malbodiensis</i>	515 d				
	<i>Magdalena Strocia Ital. 16 sec.</i>	4 f 5 a b c d f				
	<i>Maguardus Franc.</i>	149 e				
	<i>Magneldis mater S. Maximi Ab.</i>	91 e 93 u				
	<i>Magnentius socius S. Maximi Ab.</i>	92 c d f 93 a d e f				
		94 d				
	<i>Magnus R. Daniæ et Norwegiæ</i>	295 e				
	<i>Magnus interfector S. Canuti Lawardi</i>	391 a f				
		392 b c d 393 b f 394 a b c f 396 b 397 b f 398 c e				
		399 b c d e f 400 a c				
	<i>Magnus Norvagus R. Dan. fil. S. Olavi</i>	390 f 393 d				
	† <i>Maidulfus Ab. Scotus</i>	304 e				
	† <i>Majolus Ab. Cluniacen. 57 b c f 59 f 60 a c d 62 a b</i>	66 c e 70 f 71 e 72 f 74 f 593 e f 720 f				
		75 c 76 b				
		monast. apud Papiam				70 c
	† <i>Mairus M.</i>	664				
	† <i>Malachias Ep.</i>	551 f				
	<i>Mambriæ et Jannæ Magorum Pharaonis sepulchrum</i>	86 b				
	<i>Mamertinus ex Tribuno Ep.</i>	486 f				
C	<i>Mamon Ep. Neapoli Palæst.</i>	683 b				
	<i>Manasses Ep. Aurelian.</i>	154 a				
	<i>Manfredus invasor Siciliæ</i>	419 e				
	<i>Manichætes Imp. Constantinop. Monachus</i>	300 d				
	† <i>Mansuetus Ep. Tullensis</i>	463 b				
	<i>Manuel Comnenus Imp.</i>	552 c 553 c				
	<i>Maphaus Contanerius Patriarch. Venetus</i>	550 d				
		554 d e				
	† <i>Marcellinus Papa</i>	21 a				
	† <i>Marcellinus Apost. Hisp.</i>	462 f				
	† <i>Marcellini et Petri MM. monast. Salighenstadii</i>	65 u				
	† <i>Marcellus I, Papa</i>	16 Janu. et				
		501 e 502 d				
	† <i>Marcellus Ep. Parisien.</i>	137 c 725 c				
	† <i>Marcellus M. monast. Viennæ</i>	55 e 56 a e 73 c				
		720 f				
	<i>Marcellus discip. B. Laurentii Justiniani</i>	562 e				
	<i>Marcianus Patr. Aquilensis</i>	714 a				
	<i>Marcianus Ep. Novatianus</i>	610 d				
	<i>Marcianus Ab. Palæst.</i>	684 b 696 f 697 a b				
	<i>Marcianus Presb. in Norico</i>	458 b 495 a 497 u				
	<i>Marcianus Imp.</i>	610 a 611 b 615 d 685 e				
	<i>Marcianus Præses Diocletiani, maritus S. Marcionillæ, pater S. Celsi</i>	579 580 581 582 583 584				
		586 587.				

- A 720 *f oleum a flammis illasum* 33 c d in Picardia 180 b d monast. Viennæ 35 e
 † Martinus I, Papa 622 b
 Martinus II, (dictus IV.) Papa 413 d e
 Martinus V, Papa 333 e
 Martinus Ep. Oscensis 415 e
 Martinus Cuperus Suffrag. Camerac. 447 e 434 f
 Martinus Ab. S. Vedasti 138 e f 139 b
 Martinus Præposit. Eccl. Gandensis 173 a
 Martinus Custos Eccl. S. Genovefæ 149 d 150 d
 Martinus ord. Prædicator. 13 sec. 413 a
 Mortuus Dux Laudanensis 502 f
 † Martyres XL Casaravagustani 363 c
 † Martyres XL Sebastini 458 e 474 e 589 f
 Martyrus Ep. Antiochenus 285 a
 Maruthas Ep. in Mesopotamia 479 e
 † Massus Ep. Paris. 78 c
 † Materni Ep. Mediolan. Eccl. Decii in Ital. 622 b f
 Maternus junior S. Severini Presb. 490 b
 Mathana mater S. Simeonis Stylitæ 269 a
 Mathilda uxor Henrici IV Imp. 301 c 304 e
 Mathilda uxor Henrici I, R. Angl. 301 c
 Mathildis Comitissa Niuern. 639 f
 Mathissus Ep. Scot. 78 f
 † Matrona Pergenensis 615 f
 B † Mattheus Apost. reliq. Pragæ 720 f in Picardia 180
 Mattheus Ep. Agrigentanus 334 c
 Mattheus Bertochius Presb. Rom. 17 sec. 18 e
 Mattheus Cloudus Belg. 315 e
 Mattheus de Strada Papiensis 549 c
 † Mauricius M. 438 d reliquiæ in Picardia 180 a Pragæ
 720 f 732 a Viennæ 92 e Remis 178 b
 Mauricius Ep. Londinensis 301 d
 Mauricius Ab. Scotus 595 a d
 Mauricius Imp. 186 d 618 b f 619 620 621
 Maurus Patricius Orientis 8 sec. 532 a
 Maurus Aditus S. Severini Presb. 489 e
 Maurinus Gallus 7 sec. 134 f
 † Maurontus Ab. 322 f
 Maxentius ovus S. Maximi Ab. 91 b
 † Maxima Virgo Afræ 460 c
 Maximianus Ep. Constantinop. 478 a
 Maximianus Ep. Ital. 701 c
 Maximianus Ep. Macedoniæ 478 a c 479 e
 † Maximianus et Valentinus Conf. in Gallacio 368 c
 Maximianus Imp. 21 a 80 bc 81 b 164 e 165 e 241 c f
 325 a 337 b e 338 c d e 339 a f 360 a 361 a f
 Maximianus Galerius 338 d
 Maximilianus a Bergis Ep. Camerac. 439 e 453 e
 † Maximilianus Ep. Laureacensis M. 368 b c 730 e
 Maximilianus Sandæus Soc. Jesu 234 d e
 C Maximianus Imp. 3 sec. 17 f 20 a 134 c 337 c f
 338 d f 339 a b
 Maximinus Noricus 3 sec. 492 c 493 c
 † Maximus Ep. Turinensis 372 b c
 Maximus Pres. Salisburgi 458 a 492 c
 Maximus, sive Maximinus, Praef. Urb. 3 sec. 127 a
 Maymona mulier Mohometana in Hisp. 428 d
 Mebodes Dux Cosrois Junioris 621 b
 † Mechtildis Virginis scripta 442 a
 † Medardi Ep. reliq. Pragæ 720 d Eccl. Licinici 131 a
 Medias Gal. 6 sec. 330 d
 Medulus bubulcus Ital. 12 sec. 403 e
 Megetho mater S. Eustratii 598 b
 Megitildis Rodensis 12 sec. 317 a
 Meinardus Canonicus Gandensis 173 c e f
 Melania senior 334 b
 † Melania junior 90 a 335 d
 Melaninus Ep. Albensis 328 a
 Melaninus, seu Melantius Ep. Rotomagen. 328 a
 Melaninus an Ep. Veromundensis? 328 a
 † Melchides Papa 358 a 600 f 664 e
 † Meletius Ep. Antiocheus 262 c f 263 b 276 d
 Meletius Ep. Larissæ 262 f
 Melianus pater S. Melori M. 136 b D
 † Mellitus Ep. Londin. 296 c 297 a 373 b 374 b 548 a d
 † Mellonus Ep. Rotomagensis 463 b
 † Memnia V. M. reliquiæ Romæ 166 b
 Mennas Patr. CP. 623 a
 † Mennæ M. Eccl. Alexandria 239 c d e
 Mennas consobrinus Theophili Alexand. 476 d
 † Mercurius et XIX socii MM. 744 c
 Metæur Ep. Ruscucurritanus 568 b
 † Metras M. 31 Jan. ejus Eccles. Alexand. 703 a
 † Michæus filius Gemla Proph. M. 233 f
 † Michael Archangelus 202 b c 631 e f 635 e f
 Eccl. in Gargano 402 b in districtu Cosentino in
 Ital. 737 e Mediolani 622 b 623 b Tricini 627 b
 680 in Sicilia 124 c Cusani in Hisp. 289 a in Gal.
 312 b d e f Parisiis 148 f in Belgio 159 c e
 Bruxellis 313 f 314 a 530 e oratorium Romis
 176 f monast. Tornodori 58 a Luciaci in Gal. 59 a d
 † Michael Ep. Synadorum 290 a
 Michael I, Cypropolitæ Imp. 598 c 599 b pater
 S. Ignatii Patriarch. CP. 290 a
 Michael II, Balhus Imp. 290 b
 Michael V, Calophates Imp. 610 c
 Michael Condulmerius ord. S. Georgii in Alga 549 c
 Michael de Fabra ord. Prædic. 411 c E
 Michael Lot scriptor Vitæ S. Raimundi de Penna-
 forti 405 c 416 b
 Michael Ermengaudi Hisp. 425 b
 Michael Amat Barcinonensis 414 d
 Michael de Sala Barcinonensis 414 c 421 b c 425 f
 Miletus, vel Meliton, Ep. Laodic. 470 f
 Milo Ep. Remensis 174 b c 177 e 178 a b
 Miltiades Scriptor 2 sec. 236 e
 Mimonus de Laberione Ital. 8 sec. 714 e
 † Miniati op. 654 c 662 a
 Minos R. Crete 164 b
 Moderatus Cantor 3 sec. 492 c
 † Modesti M. reliquiæ Pragæ 720 e
 Mofianus Alexandrinus 671 b
 † Molya, sive Luanus, Ilib. 46 b 183 e
 Mouldus ord. Min. 14 sec. 635 a
 † Monica 531 f
 Monothelita hæretici 622 623 c e
 Moses Ep. Antaradenus 478 d
 † Mucii M. Eccl. Constantinop. 610 b 615 b
 Mummolus Patricius Gal. 6 sec. 704 e 706 d
 † Munchinus, sive Monchinus Ab. Hibern. 1 c
 Mundus Ab. Scot. 394 c e
 † Munus, sive Finianus Hibern. 46 b c d 719 c
 Munus de Subathinis Bononiæ 163 f F
 Muregidarum gens in Hibernia 49 d

N

- † Narcissi Ep. Hierosol. reliq. Pragæ 720 f
 † Narcissi Ep. Mart. reliquiæ Pragæ 720 c
 Nurses Dux Mauricii Imp. 620 c 621 e
 † Nathanael Christi discipulus 463 b
 † Nathalanus Ep. Scotus 437 f
 Natus atavus S. Mochuar Ballensis 47 c
 Naucratus frater S. Basilii 589 e
 Naucratus monachus in Bithynia 9 sec. 398 b
 Nectorius Ep. Constantinop. 49 f 474 f 483 a
 Neomenius R. Britan. Armor. 503 b
 † Neophyta et Isidora sorores MM. 601 b c 744 c
 † Neophytus, sive Alexander, Ep. Leontinus 601 c e
 744 c
 † Neopistis V. M. reliq. Romæ 166 b
 Nero Imp. 9 d 164 a d 461 b
 Nerva Imp. 470 d
 Nestorius Ep. CP. har. 89 c e 684 e 685 e 695
 † Nethelus, sive Nethuleus Ep. Scotus 437 f
 † Nicasius Ep. Rotomagensis M. 463 b reliquiæ in
 Picordia 180
 † Nicephorus

- A Paulus V, Papa 405 a 330 f
 Paulus Æmilius Zachias Card. 418 e
 † Paulus Patriarcha Constantinop. 258 a
 Paulus Patr. Constant. haret. 625 e 626 e
 Paulus Samosatenus Ep. Antioch. hareticus 338 a
 Paulus, sive Paulinus Patr. Aquilein. 530 a 713 c f
 Paulus Patriarch. Aquilegiensis 350 a
 Paulus Ep. Hæraclæ 474 f
 † Paulus Ep. Narbonen. 460 d
 Paulus Ep. Nemesiensis 564 a
 Paulus Ep. Vespriensis 608 a
 † Paulus Ep. Virdunen. 458 e
 Paulus Ep. Zagabriensis 609 a
 † Paulus Simplex 600 e 664 d
 † Paulus Justinianus 553 c
 Paulus ord. Minor. Perpiniani 743 b
 Paulus Triocensis, Sive Randatio ord. Minor. 719 b
 Paulus Bernriedensis Scriptor Vitæ B. Gregorii VII, et B. Hertucæ 533 c 535 a
 Paulus Scriptor Vitæ S. Erardi 533 c
 Paulus Concordiensis 4 sec. 602 c
 Paulus Strada Hisp. 427 f
 Pauperes de Lugduno haretici 412 c
 Prada, Penda, sive Weda R. Merciorum 373 b c e
 B † Pelagia M. Antiochiæ 361 a
 † Pelagia, quæ et Pelagius 258 c
 Penlan senior R. Merciorum 388 c f
 † Pelagii Eccl. in Lusit. 643 c 644 d
 Pelagius Papa 713 f
 Pemnon Dux Forojulii 714 b
 Perchtoldus Ratisponensis 345 b
 Perinza mater S. Guillelmi Divion. 58 d
 Perpetua et Synclitica piæ sorores 258 c d
 Pertaritus R. Longobard. 622 f
 Pertinax Senator Christianus 2 sec. 10 b
 † Petrus Apost. 163 c d f 293 c f 460 a b 462 b 463 b 469 b 470 c 501 e opparet S. Eugendo 52 b e baculus Pragæ 720 c catenæ pars Pragæ 720 e reliquia in monast. S. Claudi 32 f in Püardia 180 Eccl. Aeriæ 158 f Ambiani 706 b Constantinop. 624 c 681 b Corbeix 111 a 118 a 119 a 120 e Remis 174 c 176 f 178 a b d Rhodens 334 a Solemniaci 727 b Venetiis 530 c monast. Brixiæ 549 f Cellense Trevis 305 c 312 b Londini 290 f 296 b c e 297 347 348 a d Remis 177 a Viennæ 55 e
 † Petri-Vivi monast. Senonis 389 e
 † Petrus et Paulus Apostoli Besuene in Gall. 58 a Cantuariæ 334 f 333 b 596 a Eveshami 712 c
 C † Petrus Igneus Card. 458 d e
 Petrus Althobrandinus Card. 418 f
 Petrus Cardinalis Alexandri IV, Papæ Legatus in Galliis 159 e 160 a d
 Petrus Presb. Card. Alexandri II, 301 d
 † Petrus Ep. Alexandrinus M. 358 e f 360 a
 Petrus Patr. Constantinop. 625 e 626 e
 Petrus Patr. Hierosol. 682 b 701 a
 † Petrus Ep. Damascenus 162 f
 † Petrus Daniianus Scriptor Vitæ S. Odilonis Ab. 65 c 71 d
 † Petrus Ep. Bracharensis M. 641 d
 Petrus Ep. Casarangustanus 415 c
 Petrus Ep. Mediolanensis 716 f 717 a
 Petrus Episc. Roskildensis 458 d
 † Petrus Sebastenus, diversus a S. Basilii fratre 589 f
 Petrus Abulatus Ep. Tarracon. 411 c 412 b c
 Petrus Ep. Tirasonen. 415 e
 Petrus Ep. Urgellen. 415 c
 † Petrus Noluscus 29 Jan. et 409 b d e
 Petrus Ab. Aroasir 158 d
 Petrus Ab. Caroli-toci scriptor vitæ S. Wilhelmi Ep. Bituric. 628 b
 † Petrus I, Ab. Cava 627 c
 † Petrus II, Ab. Cava 627 c
 Petrus Ab. Constantinop. 13 sec. 608 d
 Petrus Rogerius Ab. Fiscani Gal. deia Clemeus VI, Papa 594 d
 Petrus Ab. Mareolensis 157 f 158 e
 Petrus Ab. S. Maria de Armentera in Gallæcia 1 f
 Petrus de S. Elia Ab. monust. S. Viti de Isernia 498 d
 Petrus Præpositus S. Majoli Papie 70 c
 Petrus Philicinus Decanus Binchiensis 453 b
 Petrus Homfars Decanus Embriensis 449 a
 Petrus Eremita, Archidiacon. Suession. 639 b
 Petrus Tosellus Presb. Hisp. 427 c
 Petrus Diaconus S. Attiei 480 d f
 Petrus Diacon. Ticinensis 356 d
 † Petrus monach. Saviniaci 389 f
 † Petrus Gandisatrus 646 b d
 † Petrus M. ord. Prædic. 417 c reliq. Pragæ 720 c
 Petrus Ruber ord. Prædic. socius S. Raimundi de Pemasarti 408 d 409 a
 Petrus de Castro-novo mon. Cisterc. 633 c
 Petrus monachus ord. Cisterc. Gal. 565 e f
 † Petrus Eremita, Dux belli sacri 636 b
 Petrus II, R. Aragon. 409 d
 Petrus III, R. Aragonia 415 d e
 Petrus IV, R. Aragonia 415 b 422 d E
 Petrus fil. Jacobi I, Reg. Aragon. 413 e
 Petrus Urceolus Dux Venetorum 64 d 126 c 663 f 723 b
 Petrus Berettinus Præfectus pictorum Romæ 18 b e
 Petrus vanden Hoefl Dom. in Valkenburgenis ditone 306 b 321 e
 Petrus arvis B. Laurentii Justiniani 553 d
 Petrus Economus Neapoli 737 a
 Petrus Marsilius scriptor 405 b
 Petrus Pontanus crevus Brugensis, scriptor Vitæ metricæ S. Genovefæ 138 a
 Petrus de Bagiiis Barcinon. 420 f 423 a
 Petrus de Cassellis Catalaunus 423 f
 Petrus confluentibus mon. Hemmenrodæ 664 a
 Petrus Danus 12 sec. 400 d
 Petrus Desplanes Hisp. 428 b
 Petrus Grunnius Barcinonensis 13 sec. 408 d 409 a
 Petrus Trujecten. 12 sec. 317 d
 Petrus de Turno Hisp. 418 a
 † Phaganus, sive Fugatus Apost. Britan. 10 e f
 † Phara, vel Phara Ab. 626 c 627 d
 † Pharauldis 4 Jan. et 514 f 524 b
 † Philadelphus, Alphius MM. 601 b c f 744 b c
 † Pharonis, vel Faronis monast. Meldis 57 f 58 b
 † Philastrus Ep. Brixienis 257 e
 † Philibertus Ab. Gemmetici 186 b
 Philippicus Buxdanes Imp. 531 c f 532 a
 Philippicus Duræ Mauricii Imp. 286 a
 † Philippi Ap. reliq. Pragæ 720 c
 † Philippus Diacon. et filia 236 c
 Philippus Berruierus Ep. Avelian. et Bituric. 565 c 639 f
 Philippus Provincialis Syrix ord. Prædicat. 406 d
 Philippus frater Henrici VI, electus Imp. 307 e f
 Philippus I, R. Franc. 121 d 151 c 186 e
 Philippus II, Augustus R. Franc. 632 b
 Philippus I, Rex Hisp. 432 c
 Philippus II, R. Hispan. 415 f 416 b 435 c
 Philippus III, R. Hispan. 413 e 416 c f
 Philippus Dux Mediolanensis 553 d
 Philippus Maria Vicecomes, Dux Mediolani 561 a b
 Philippus Bonus Dux Burgund. 173 e
 Philippus Flandriæ Comes 158 e f 159 b
 Philippus Præfectus Constantinop. 258 a
 Philippus Osnleuonus Nobilis Hibernus 17 sec. interpretes Vitæ S. Mochnæ Ballensis 47 c
 † Philumina V. Septempeda 500 a 739 b c
 † Philus Ep. Tomis in Ponto 83 d
 Phocas

A	<i>Phocas Imp.</i>	286 d 621 f	Q		D
	† <i>Piato M.</i>	460 e f	† <i>Quadratus Ep. Atheniensis</i>	236 b	
	<i>Pierius Comes 3 sec.</i>	496 e	<i>Quichelinus filius Kinigisli R. Saxonum Orient.</i>	374 f	
	† <i>Pigmenius Presbyter M. 166 a reliq. Pragæ</i>	720 c	† <i>Quieta mater S. Joannis Reomaensis</i>	726 a d	
	<i>Pinianus maritus S. Melaniæ</i>	90 a	<i>Quintasius puntius S. Severini Presb.</i>	492 c	
	<i>Pinta Ep. hæret. Carthagine</i>	41 d	† <i>Quintinus M. 460 e f 466 d Inventio 154 155. Translatio 719 a reliquiæ in Picardia 180 a monast.</i>	508 e 509 a 510 c	
	<i>Pipinellus Canonicus Lateranen. 16 sec.</i>	5 f	<i>Quintinus Charlat Soc. Jesu</i>	443 d	
	† <i>Pipinus Landensis Dux, pater S. Gertrudis 514 c 524 b 526 d avunculus S. Amalbergæ</i>	172 c	<i>Quirina mater B. Laurentii Justiniani 552 b e 561 b</i>		
	<i>Pipinus Herstattus Crassus Major-domus 174 b c 175 d e 176 b d 505 e 526 b d</i>		<i>Quirinus Douillet Ab. Lætiensis</i>	456 b	
	<i>Pipinus R. Franc. 95 f 97 b 112 a 177 d 288 c 434 b</i>		† <i>Quiteria V. M.</i>	568 f 734 b	
	<i>Pipinus R. Italiæ junior 99 a c 112 a 113 b 186 b</i>		<i>Quodvultdeus Ep. in Africa</i>	44 a	
	<i>Pirmenius Presb. Ital. 5 sec.</i>	485 a			
	† <i>Pius I, Papa</i>	9 e	R		
	<i>Pius IV, Papa</i>	64 b	† <i>Rabanus Maurus Ep. Mogun.</i>	162 c	
	<i>Pius V, Papa</i>	416 e	<i>Radbodus Ep. Noviomensis</i>	173 e	
	<i>Plinius Junior an a S. Tito conversus?</i>	164 e	† <i>Radegundis R. Franc. 102 f 114 d Eccl. in Picardia</i>	180 b	
	† <i>Poemen, sive Pastor, Ab. 534 d e 536 d 540 c 542 d e</i>		<i>Radegundis avia S. Maximi Ab.</i>	91 b	
	† <i>Polycarpus Ep. Smyrnensis 26 Jan. et</i>	463 c	<i>Radoldus patruus S. Maximi Ab.</i>	91 b	
	<i>Polychronius Presb. Monothelita</i>	625 d	<i>Rudulphus Raoul Ab. Fiscani Gal.</i>	594 d	
	† <i>Polyuctus M. Melitinæ 354 e 566 a Eccl. Constantinop.</i>	610 b	<i>Rudolphus de Castro novo Cistere.</i>	633 c	
B	<i>Polabi populi Boreal. German.</i>	394 c e	<i>Raganfridus Major-domus Franc.</i>	176 d e 177 b	
	<i>Pompeius Arrigenus Card.</i>	418 e	<i>Raginernus II, Com. Hannoniæ</i>	524 a	E
	<i>Pompeius Molella Procurator Fisci Papæ</i>	416 d	<i>Ragnarudus Ab. Heriensis</i>	104 e 115 b	
	<i>Pontianus, sive Ponticanus Ep. Thenitanus in Africa</i>	45 d	<i>Ragnegisilus Ep. Trecentis</i>	506 c	
	<i>Pontius Ep. Atrebaten.</i>	158 a	<i>Ragnaldus Rex Gothorum</i>	392 c 397 e	
	<i>Pontius Ep. Barcinon.</i>	415 f	<i>Ragullus R. Connachtæ in Hibern.</i>	48 d	
	<i>Pontius Ab. Cusani in Hisp.</i>	289 a	<i>Raimunda de Caneto Barcinon.</i>	421 b	
	<i>Pontius de Sperra Prov. Gal. Narbon. ord. Prædicat.</i>	406 d 411 d	<i>Raimundus Ep. Vicen.</i>	415 c	
	<i>Poppo Ep. Slesvicensis</i>	181 e f 182 d	<i>Raimundus Comes Tolosanus</i>	409 d	
	<i>Porphyrius Ep. Antiochenus</i>	475 d	<i>Raimundus Rogevius Vicecomes Biterrensis</i>	633	
	† <i>Posenna soror S. Gibriani</i>	126 f	<i>Raimundus de S. Catharina Barcinon.</i>	424 c	
	<i>Possidonius Præpositus Licinii Imp.</i>	134 d	<i>Raimundus de Rosanis Hispanus</i>	409 a	
	<i>Posthuvianus Ruspensis</i>	39 f	<i>Raimundus Urgellensis</i>	415 e	
	† <i>Potentini Diac. M. translatio 600 e 664 d 680 a</i>		† <i>Ramuoldus Ab. Ratisbonæ</i>	336 e	
	† <i>Prætextatus Ep. Rotomagen.</i>	328 a	† <i>Rainildis V. M. sive Reinildis, aut Reinelda</i>	172 c	
	<i>Pragmatius Ep. Augustodun.</i>	49 f	<i>Raphaela Basia Barcinon.</i>	429 a	
	<i>Pribizlaus Rex Wagirensium</i>	393 c 396 f	<i>Rapoto civis Ratisponen.</i>	345 c	
	<i>Primasius, seu Brunasius, Ep. Calariton.</i>	42 c	<i>Rathertus Callus 7. sec.</i>	512 a	
	† <i>Primi et Feliciani reliquiæ in Picardia</i>	180 a	<i>Rattomus miles Gal.</i>	148 f	
	<i>Proacresius pater S. Theodosii Canobiar. 681 a 685 c</i>		<i>Raymundus de Bybuldone Hisp.</i>	426 f	
	<i>Probu V. Romana 6 sec.</i>	43 a	<i>Raynardus Ab. Cusani in Hisp.</i>	289 a	
	† <i>Probus Ep. Veronen.</i>	357 b e	<i>Reginaldus ord Prædic.</i>	645 d	
	† <i>Prochorus Diac.</i>	60 d e	<i>Reginaldus Comes Cornubiæ</i>	304 b	
C	<i>Proctus Philosophus</i>	236 d	<i>Reginbertus Ep. in Slavania</i>	182 d	
	† <i>Procopius Ep. Taurominii</i>	735 f	<i>Regisa R. Sueciæ</i>	400 e	
	<i>Procopius Constantinopolitanus</i>	258 a b	† <i>Regulus Ep. Arelat.</i>	460 e 462 c 463 b	
	† <i>Proculus Ep. Cyzici et Constantinop.</i>	476 e 481 d 482 e	<i>Reinernus Trajecten.</i>	319 f	F
	† <i>Proculus Ep. Interamnen. in Ital.</i>	2 d	† <i>Reinildis, sive Rainildis V. M. 514 f 516 d 524 b 529 c</i>		
	† <i>Proculus Ep. Veronensis</i>	357 b e	<i>Reinoldus Ep. Coloniensis</i>	313 a 323 b	
	† <i>Proculus Presb. M.</i>	373 d	† <i>Remaclus Ab. Solemniucensis</i>	377 c 388 u	
	† <i>Proculus miles M.</i>	2 d	† <i>Remigius Ep. Remensis 175 c e 176 c 178 b reliquiæ in Picardia 180 a vicus</i>	176 f	
	† <i>Proculus M. Bononiensis</i>	165 e	<i>Remleus Canonicus Gandensis</i>	173 c e f	
	<i>Prominius Meldensis 6 sec.</i>	146 f	<i>Renatus de Prie Ep. Bajocen. et Lemovic. Card.</i>	726 f	
	† <i>Prompta soror S. Gibriani</i>	126 f	† <i>Reolus Ep. Remensis</i>	174 b d	
	† <i>Prosdocimus Ep. Patavinus 160 b 161 a 726 d</i>		<i>Reparatus Ep. Tipasitanus</i>	568 e	
	† <i>Prosper Ep. Regiënsis</i>	372 b c	† <i>Restitutæ matris S. Eusebii Vercel. Ecclesia Calari</i>	242 a d	
	† <i>Protasii M. reliquiæ Pragæ</i>	720 e	<i>Restitutus Donatista Afer</i>	674 f	
	<i>Protasius Archidiacon. Uryelit. 8 sec. 288 f 289 a d</i>		<i>Retbertus Gallus 11 sec.</i>	120 e	
	† <i>Proterius Ep. Alexandr.</i>	283 f	<i>Richardus Ep. Cestrensis</i>	304 b	
	† <i>Protus et Hyacinthus MM.</i>	668 f	<i>Richardus Ab. Corbeiensis 119 a b d e 120 d</i>		
	<i>Prudens Gall. 6 sec.</i>	143 a	<i>Richardus Ab. Fiscani Gal.</i>	594 d	
	† <i>Prudentius Ep. Trecentis</i>	511 a	<i>Richardus de Trieges Ab. Fiscani Gal.</i>	594 d	
	<i>Ptolemæus Ep. Portuensis Card.</i>	418 c	<i>Richardus Marinus Ab. Fiscani Gal.</i>	594 d	
	† <i>Pulcheria Augusta V.</i>	478 e 481 c 610 a	<i>Richardus Ab. de Hinniaco</i>	158	
	<i>Pyrrius Patr. Constantinop. hæret. 625 c 626 e</i>		<i>Richardus Ab. de Monte S. Eligii</i>	158 d	
			<i>Richardus Dux Normannorum</i>	60 e	
			<i>Richardus</i>		

- A *Richardus I, Comes, vel Dux Normannie* 60 c
294 a f 593 e 723 c
Richardus II, Dux Normannie 60 e 594 a
Richardus Comes de Penbrock 304 b
Richardus Blosius mon. Latiis Belg. 432 e 430 d
Richardus Francus 148 d
Richardus Ep. Parisiis 148 d
† *Richardus Ab. Centulensis* 110 f 118 e
Richardus Ep. 8 sec. 717 a
Richiza, vel Rikenza, uxor Lotharii II, Imp. 394 d
Richardus Ab. Ratisbonæ 339 f
Rictiorius Præses Diocletiani 324 c 325 a b e
Rikenza, vel Richiza, vel Rixa uxor Lotharii II, Imp. 394 a
Rinaldus ord. Minor. 14 sec. 632 a
Rinoldus, seu Reynoldus, patruus S. Melori 136 b c d e f
† *Riotismus Ep. Rhedonensis* 329 a
Rixa, uxor Lotharii II, Imp. 394 d
Rixfridus Ep. Ultrajecten. 534 f
Robertus Bellarminus Card. 418 e
Robertus Ep. Lincolnensis 304 a
Robertus Gemmeticensis, Ep. London. dein Cantuar. 292 d e 293 a 301 b d
Robertus Ab. S. Albani 304 b
B *Robertus du Patot Ab. Fiscani Gal.* 594 d
† *Robertus Ab. Molismensis* 549 e
Robertus Ab. de Pietate-Milonis 725 c
Robertus Decanus Atrabat. 11 sec. 158 d
Robertus R. Franc. 58 b 62 e 64 f 67 c 119 b f 121 c 186 e
Robertus Brusens R. Scot. 594 e f
Robertus Friso Com. Flandr. 121 d 186 e
Robertus Comes Legeerestria Angl. 304 b
Robertus Comes Moritoli 390 a d
† *Robertus de Abresello Fundator monast. de monte-Ebraudi* 390 e
Robertus pater S. Guilielmi Divionensis 58 d e
Robertus Dom. de Courtenay Gal. 13 sec. 725 c
Robertus de Firmitate-Milonis 13 sec. 725 c
Roboam R. Judæorum 458 c f 459 b d
† *Rochi monast. Vicentia* 549 f
Rocula Abb. S. Quintini 509 a
Roculfus D. castri Alimiaci Gal. 120 f 121 a
Rodemarus Franc. 8 sec. 176 d
Rodericus Pineyro Ep. Portuensis 640 e 649 e e
Rodfridus Præfectus Egberti Regis Cantiar 596 a
Rodulfus R. Herulorum 492 e
† *Rogerius Fortis Ep. Bituricen.* 63 c
Rogerius Ab. Fiscani Gal. 594 d
C *Rogerius Comes Siciliae* 124 c
† *Rogerius de Marchia, sive Tudertinus, ord. Minor.* 162 e
Rogerius Ab. Radingensis 304 b
Rogerius Gal. 11 sec. 120 a
† *Romanus, minister S. Benedicti, Ab. Fontis-rogi* 434 a
† *Romanus Ab. Jurensis* 50 b d 51 b c 54 e 719 f
† *Romanus Thaumaturgus* 679 b
† *Romani M. reliq. Pragæ* 720 e
Roranus de Rodenvillo ord. S. Georgii in Alga 549 c
Romanus Hay mon. Benedictin. German. 431 f
Romæa Barcinon. 414 a b 425 f
Romia Matrona Barcin. 421 b c 425 f
Romia de Puleda Hisp. 427 b
Romulus Ab. Syrus 679 a
Roranus avia Gervasii Ep. Remensis 333 d
Rotrotus Ep. Ebraicensis 334 b
Ruardus Tapperus Doctor Theol. 435 b 453 b
Rubertus Ratisponen. 344 a b
Rudolphus I, Imp. 730 e
Rudolphus II, Imp. 416 e f
Rudolphus monachus Paterniaci Gal. 75 b
† *Ruffinus M.* 460 e f
Ruffinus Presbyter 90 e D
Rupertus Ratisponensis 345 e
† *Rusticus socius S. Dionysii M.* 139 e 461 b
† *Rustici et Firmi Prioratus* 549 c f
Rutgerus Presb. Trajecti 313 b
Rutilius cognatus S. Titii Apost. 164 b
Rythorius Ep. sub Alexandro Imp. 15 17 e f
S
Sabaudus Ab. Aurelian, 6 sec. 331 e
Sabinus Presb. socius S. Leucii 672 a
Sabbatius hæreticus 482 c
Sabatinarum familia Bononia 165 f
† *Sabas Ab. in Palæst.* 681 682 683 684
Sabellius hæret. 360 a
† *Sabini translatio* 334 e
Sabinianus Papa 67 f
Sairebertus Francus 8 sec. 176 c
† *Salaberga mater S. Balduini* 502 b c e 503 a b c
Salomon R. Hungar. 294 e
Salomon II, R. Britan. Armor. 327 f
Salomon punitens Hemmerode 565 c
Salvator Ep. Althen. in Gal. 725 b
† *Salvatoris ecclesia Corosii in Gal.* 4 a E
† *Salvia Virgo* 78 c
† *Salvius Ep. Engolismen. M.* 664 e 703 f
Salvius Donatista Afer 674 f
Salustius Patr. Hierosol. 684 a
† *Sannuelis Prophete reliquia Constantinop.* 475 a b
Sampson Ab. Limonicæ Gal. 92 f 93 b c
Sanctius Ep. Pampeloniensis 67 d
Sanctius I, R. Hisp. 67 c
Sanctius IV, R. Castellæ 413 d
Sanctius Sanctianus Dux Vasconia 727 b e f
† *Supientia V. Ursul. reliq. Pragæ* 720 f
Saraceni sub Diocletiano Galliam eastoni 56 e idem
in Hisp. 13 sec. 411 e
Saretruda soror S. Balduini 503 c
† *Saturianus Afer* 460 e
† *Saturninus Apostolus Tolosatium* 460 d 461 b 462 f
† *Saturnini M. reliq. Pragæ* 720 f
† *in Sardinia 42 c Calari 324 b monast. ad Rhodanum* 60 b 69 e
Saturninus Præses Juliani Imp. 83
Saturninus Præses Alexandr. 671 d e
† *Savini Ep. M. monast. Firmi in Ital.* 675 a
† *Savina V. 29 Janu. et* 506 e
† *Savinianus Ap. Senonum* 389 b c
Saxo Grammaticus Scriptor 391 f F
Scaulamus Hibern. 49 a
Scapula Præses Severi Imp. 164 c f
† *Scholastica V.* 433 b 434 d
Sciarra Columna Ital. 16 sec. 4 f
† *Sebaldi Conf. reliq. Pragæ* 720 e
Sebertus R. Orientalium Saxonum 296 d 274 b f
† *Seculphus, vel Scenolphus, Ep. Laudanen.* 502 f
† *Secundus M. Comi* 164 e
Secundus Proprousal Crete 1 sec. 164 d
Seneca Ep. Hierosol. 600 b
Seniofredus Comes Barcinonensis 289 e
† *Septimius et Fortunatus MM.* 356 c
† *Sequani Ab. monst. in Gal. 507 b altare Divione* 566 f
Seraphinus Covalli ord. Prædic. 16 sec. 416 e
Seraphinus dalla Poretta ord. Prædicent. 78 f
Serapidis idolum 472 d
† *Serapion Ep. Antiochenus* 237 a
Serapion Magnus Ab. Ægyptius 721 e
Serenus Patr. Aquileiensis 714 b
† *Sergius Papa* 531 b c f
Sergius IV, Papa 182 a
Sergius Patr. Constantinop hæret. 625 e 626 e
† *Sergius M. Casareæ Cappad.* 79 a
Sergius

A	<i>Sergius mon. 5 sec.</i>	284 a	† <i>Sixti Ecclesia Placentiar Ital.</i>	90 d	D
	† <i>Sergii et Bacchi MM. reliq. Pragæ</i>	720 f	† <i>Sixtus III, Papa</i>	372 b c	
	<i>Seridon Ab. Gazæ</i>	702 b 703 d	<i>Sixtus IV, Papa</i>	550 d 563 f	
	† <i>Servanus, seu Sernanus Ep. Orcadum</i>	2 d	<i>Sixtus V, Papa</i>	6 a	
	<i>Sesæ R. Ægypti</i>	459 d	† <i>Sixtus et Sinicius MM.</i>	460 e f	
	† <i>Servatius Ep. Eccl. et reliquiæ Trajecti</i>	306 d 308 c	<i>Skjalmon Candidus, pædagogus S. Canuti Lawardi</i>	392 b 394 f 400 d	
	309 f 311 b 312 b c e f 313 c 315 c 320 e 321 c		<i>Slavi pop. Boreal. German.</i>	391 b c	
	† <i>Severi collegium Clericorum Viennæ</i>	55	<i>Sophronius Ep. Veromanden.</i>	328 u	
	<i>Severa 4 sec.</i>	361 a	<i>Sophronius Ab. Palest.</i>	682 f 683 a	
	<i>Severianus Ep. Gabalorum in Syria</i>	476 d	<i>Sophia uxor Waldemari Regis Daniæ</i>	400 d	
	† <i>Severinus Ep. Neapolit.</i>	457 c	† <i>Sophiæ Ep. Eccl. Beneventi</i>	745 b	
	† <i>Severinus Ap. Noricorum 8 Jan. et</i>	369 c 730 c	† <i>Sophiæ V. Ursul. reliq. Pragæ</i>	720 f	
	<i>Severus Patr. Aquilein.</i>	713 f	† <i>Sophiæ V. M. reliq. Romæ</i>	166 b	
	<i>Severus Ep. Milevitanus</i>	484 c	† <i>Sophiæ Eccl. Constantinop.</i>	323 b	
	† <i>Severus Ep. Rurennas</i>	2 a 483 f 559 f	† <i>Sosius M.</i>	498 d f	
	† <i>Severus Presb.</i>	21 d	<i>Soterichus Ep. Cæsareæ Cap. har.</i>	684 e	
	<i>Severus Sulpitius Scriptor</i>	494 f	† <i>Sperati Eccl. Neapoli</i>	737 a	
	<i>Severus Imp.</i>	164 c 356 d 471 b	<i>Sperculphus mon. Angl.</i>	711 b	
	<i>Severus Præses Maximiani Imp.</i>	128 c 129 c	† <i>Spiritus monast. in Hungar.</i>	607 e f	
	<i>Severus pater S. Genovefæ</i>	138 a c 143 e	<i>Squiridon, sive Squirius, aut Squirus Præses</i>	79 b c	
	<i>Severus nepos Ecclesiæ Archiep. Raven.</i>	21 d		721 b	
	<i>Severus hæreticus</i>	695 d e 696 b 684 e	<i>Stauratius Imp.</i>	290 a	
	<i>Sevinus Ep. Senonen.</i>	389 e	<i>Stephana Soncinus</i>	78 f	
	<i>Sexbaldus pater Swidelini R. Saxonum Orientalium</i>	374 e	† <i>Stephanus Protomartyr</i>	501 c e 601 b 663 e reliquiæ	E
B	† <i>Sexburga Regina</i>	627	<i>Constantinop. 478 e Pragæ 721 a Ecclesiæ Cudar-</i>		
	<i>Sexvedus R. Orientalium Saxonum</i>	374 f	<i>cis 91 d Constantinop. 610 c Corbeix 118 a 122 c d</i>		
	† <i>Sexulfus, vel Seculphus Ep. Laudunen.</i>	502 f	<i>Metis 388 b Passarii 367 b 371 f 730 e 731 b 733 b</i>		
	<i>Singrius Gal. 6 sec.</i>	370 c	<i>Senonib. 389 b e Veronæ 357 e Biturigibus, ubi</i>		
	<i>Sibylla uxor Gualteri Com. Sarisburix</i>	304 c	<i>Patronus</i>	628 d 629 c 635 a b	
	<i>Sibilia de Portu Hispan.</i>	420 c d	<i>Stephanus III, Papa</i>	172 d 534 f 542 d	
	<i>Sigafrius Marchio Saxo</i>	181 c	<i>Stephanus IV, Papa</i>	381 e 543 c	
	<i>Sigebertus Bonus R. Orientalium Saxonum</i>	374 b	<i>Stephanus X, Papa</i>	297 f	
		375 a	<i>Stephanus Patr. Antiochen.</i>	625 d	
	<i>Sigebertus parvus R. Saxonum Orientalium</i>	374 b c e	<i>Stephanus Ep. Legatus Adriani Papæ</i>	716 e	
	<i>Sigfridus R. Daniæ</i>	382 e f	<i>Stephanus Ep. Neapolit.</i>	498 a b	
	<i>Sigerus Ab. Gandensis</i>	173 c e f	<i>Stephanus III, Ep. Neapol.</i>	499 d 1100 d	
	<i>Sigerus R. Saxonum Oriental.</i>	375 a	<i>Stephanus Ep. Parisiensis</i>	1151 c 1089 c	
	† <i>Sigismundus R. Burgund. reliq. Pragæ</i>	720 c	<i>Stephanus Ep. Upsalensis</i>	401 e f	
	<i>Sigloardus monach. S. Remigii</i>	179 e	<i>Stephanus Ab. Presb. Antioch.</i>	625 d 626 d	
	<i>Sigwaldus Patr. Aquilein.</i>	714 d	<i>Stephanus Ab. Cluniac.</i>	65 e f	
	† <i>Silas Apost.</i>	236 e	† <i>Stephanus Fundator ord. Grandimontensis</i>	636 e	
	<i>Silvanus Ep. Calaguritanus</i>	721 d	<i>Stephanus Præpositus monast. in Bithynia 9 sec.</i>	599 a	
	† <i>Silvanus Ep. Edessenus</i>	358 e	<i>Stephanus discip. Macarii Patr. Antioch.</i>	625 d	
	<i>Silvanus Ep. Dumblanensis in Scot.</i>	600 b	† <i>Stephanus I, R. Hungariæ 67 c reliq. Pragæ 720 e</i>		
	<i>Silvanus Razzi Scriptor Vitarum sanctarum femi-</i>	650 c	<i>Stephanus Comes Albæ-Marlæ</i>	304 e	
	<i>narum</i>		<i>Stephanus intersector Domitiani</i>	470 d	
	† <i>Silvester I, Papa 79 d 100 a 498 d monast. in Ital.</i>	701 b festum	<i>Stephanus Maurocenus ord. S. Georgii in Alga</i>	549 c	
		71 a	<i>Stephanus Sampaius ord. Prædic. interpres Vitæ</i>		F
	<i>Silvester II, Papa</i>	67 d	<i>S. Gonsalvi Amaranthii</i>	640 d	
C	<i>Silvestrinus Byzæcenus</i>	37 e	<i>Stephanus Hispan. Prov. Lombard. ord. Prædicat.</i>	406 d	
	† <i>Silvinus Presb. in Bavaria</i>	458 b 490 d e	<i>Stephanus Gandensis 12 sec.</i>	173 c	
	<i>Silvius Antonianus Card.</i>	416 d 418 e	<i>Stigandus Ep. Cantuar.</i>	301 b d	
	† <i>Simeon Senex Propheta</i>	235 f	<i>Stilico Dux</i>	494 f	
	† <i>Simeon Stylites 5 Janu. et 140 e 145 e 685 e 686 a</i>		† <i>Stratonici M. Eccl. Constantinop.</i>	615 c	
	† <i>Simeon Stylita in monte mirabili</i>	261 c 286 d	<i>Stolbrandus M. in Scotia</i>	78 c	
	† <i>Simeon Stylita Presb.</i>	261 e	<i>Subirana de Cancto</i>	421 a 424 e	
	<i>Simeon de Terranova Card.</i>	418 c	<i>Suebhardus R. Cantix</i>	598 a	
	† <i>Simeon Ab. Cavæ</i>	627 c	<i>Sueno R. Daniæ paricida</i>	181 b d e	
	† <i>Simeonis Trevirensis transl.</i>	566 d	<i>Sueno R. Daniæ fil. Erics Emund</i>	391 a 401 c d	
	<i>Simon de Persicis ord. S. Georgii in Alga</i>	549 c	<i>Sueno Esthrilius R. Daniæ 390 f 394 c 397 a 398 b</i>		
	<i>Simon Comes Mont-fortius</i>	409 d 633 d	<i>Sueci Saxoniam vastant 11 sec.</i>	181 b c	
	<i>Simon Capisterius Gul. 12 sec.</i>	152 e	<i>Suegerius Prov. Hisp. ord. Prædicat.</i>	411 c	
	† <i>Simplicii militis M. Translat.</i>	664 d 680 a	† <i>Suitini Ep. Eccl. Wintonix</i>	292 e	
	<i>Sirita uxor Henrici Principis Slovorum</i>	391 d 394 f	† <i>Sulcanus et socii MM.</i>	322 f	
	<i>Sisebutus Ep. Urgelitanus</i>	288 c	<i>Sunniva mater Haquini Dani</i>	400 d	
	<i>Sisinnius Ep. Constantinop.</i>	480 a 481 d 482 f	† <i>Susanna</i>	258 c	
	<i>Sittas decurio Armenus</i>	619 c d	<i>Swanus R. Daniæ</i>	299 a	
	<i>Sivella abuvia S. Maximi Ab.</i>	91 a	† <i>Swibertus Ep.</i>	534 b	
	<i>Siwardus R. Saxonum Orientalium</i>	374 f	<i>Swidhelinus R. Saxonum Orientalium</i>	374 c	
	<i>Siwardus Comes Northumbriæ 11 sec.</i>	291 f	<i>Syagria Gallæ 5 sec.</i>	52 b	
	† <i>Sixtus I, Papa M.</i>	238 a e 501 e 502 d	<i>Synecetica et Perpetua piæ sorores</i>	258 c d	
	† <i>Sixtus II, Papa M.</i>	501 c 502 d			
	† <i>Sixti Papæ M. reliq. Pragæ</i>	720 e			
			106	† <i>Synesius,</i>	

- A † *Synescius, sive Genesius M.* 128 a 723 c e
Syonius pater S. Aldrici 387 f
Syron Ab. 11 sec. 70 c †
- T
- † *Tarsilla V. amitu S. Gregorii* 287 b e f
Tarvulus Præses Juliani Imp. 83 f
† *Taso fr. S. Tatonis* 713 b e
Tassilo Dux Bavarix 369 a c f 370 a e 730 c
731 a †
- † *Taurinus Ep. Ebroicensis* 463 b †
† *Telmus, sive Petrus Gondisaltus* 646 b d
Telo Germanus 3 sec. 494 d
Trebellis, sive Trebellus R. Bulgar. 531 b
Terygia Itala 14 sec. 634 a
Tertullus Patricius pater S. Placidii 498 f
Tertullus Præses Siciliæ 3 sec. 601 e †
- † *Tetricus Ep. Lingonensis* 169 d
Teudolenus Ab. monast. S. Sequani 507 b c
† *Thebai MM.* 80 f 81 a b d 721 b
† *Thecla V. M.* 243 c d
- Theobaldus de Rubico-monte Ep. Vesontinus* 6 b 7 a c
Theobaldus Ab. Cisterciensis 78 e
Theobaldus Ab. Montis-regalis 627 e
B *Theobaldus Archiep. Romanus* 179 e
Theobaldus Comes Carnotensis 723 c †
- † *Theoctistus et Agatho MM.* 437 f †
† *Theodorius, sive Theodoros Viennæ* 368 c
† *Theoderata soror S. Adalardi* 102 c f 114 c d
† *Theoderici monast. Remis* 174 c 178 b 197 a b
Theodericus mon. Ratisbonæ 344 c
Theodericus Amalns R. Gothorum, sive Ostrogothorum, in Italia 37 c d 496 e 497 e
Theodericus F. Clodovei I, R. Austrasiæ 170 e
Theodericus F. Childeberti R. Burgundiæ 502 c
704 c
Theodericus F. Clodovei II, R. Franc. 503 e 704 c
Theodericus II, R. Franc. 174 b 175 c †
- † *Theodericus Regulus in Wallia* 723 b
Theodericus Comes sub Carolo Magno 383 c d
Theodo Princeps Longobardorum 77 e
Theodolinda R. Longobardorum 622 c 623 d †
- † *Theodora Alexandrina V. M.* 258 c
Theodora uxor Justiniani II, Imp. 531
Theodoratus Ep. Cyri Scriptor Vita S. Simeonis Stylitæ 263 c f 277 f 281 f 283 a
Theodoricus Dux Lotharingæ, on pater S. Pharaildis 172 e an maritus S. Amelbergæ? 315 d
Theodoricus Trajectensis 12 sec. 312 d
- C † *Theodorus M. 663 e reliq. Pragæ* 720 f *templum Constantinopoli* 614 b 615 c f *Ticini* 356 e
Theodorus Patriarch. CP. 623 c
Theodorus Patriarcha Hierosolym. 447 b †
- † *Theodorus Episc. Cantuar.* 595 e 596 c 597 f
Theodorus Ep. Massilien. 80 e f 184 b
Theodorus Ep. Ravennus 624 d †
- † *Theodorus moa. discip. S. Pachomii* 368 c
Theodorus pater S. Donitiani 618 e
Theodorus Prior Colonien. ord. Prædicot. 406 f
Theodorus Presb. Ravennas 7 sec. 624 d †
- Theodorus Presb. Legatus Agathonis Papæ* 624 d
Theodorus Molanus Valkenburgensis 321 e
Theodosius Ep. 4 sec. 477 c d e
Theodosius Ep. Uritanus in Ital. 673 c
Theodosius Pseudo-Episcopus Hierosol. 284 a 680 c †
- † *Theodosius Canobiarca 11 Junii. et* 282 a b
Theodosius senior Imp. 89 e 339 a 483 a 589 a 667 f 669 d
Theodosius Junior Imp. 258 262 d 283 b f 323 e 477 a e f 478 e 479 e 481 b 482 e 610 c 680 c
Theodosius filius Mauricii Imp. 618 f 621 f
Theodotus Ep. Antiochenus 476 f 479 d f 480 a d 735 c
Theodrado R. Frunc. 179 b
- Theodradus Saxo mon. Corbeix* 116 e D
Theodricus de Reuen 14 sec. 332 d e
† *Theodulphi Ab. reliq. Remis* 179 b d 180 e
Theophanes pater S. Gregarii Acritensis 289 c
Theophilus Ep. Alexand. 326 c f 474 f 475 d f 476 c d 479 e f 480 b c 482 b
Theophilus Patricius et Strategus Orientis 8 sec. 531 d
Theophilus Scriptor Vita S. Macarii 90 a d
Theophylactus Ep. Legatus Adriani Papæ 716 e
† *Theopistis, sive Neopistis V. M. reliq. Romæ* 166 b †
- † *Theopompus Ep. Nicomediæ* 723 c f
Theosebius Cosmetor Antiochenus in Ægypto 88 b
Theotecus consobrinus Theophili Alexand. 476 d
Theudæcarius Ab. Trevis 509 c
Theudolphus Ep. 8 sec. 717 a
Thiadericus Comes Saxo 181 c †
- † *Thomas Apost. 8 f reliquiæ Pragæ* 734 a *Erel. in Ital.* 637 d
Thomas de Capua Card. S. Sabinæ 410 c
Thomos Ep. Anconitanus 590 e †
- † *Thomas Ep. Cantuarien. M* 302 f 304 a
Thomas Ep. Ticinensis 372 b
Thomas Feltrensis Nuntius Apostolicus 563 f
Thomas Luytens Ab. Latiensis 436 e
Thomas a S. Benedicto Ab. Fiscani Gal. 594 d E
Thomas Ab. Ital. 8 sec. 713 b †
- † *Thomas de Aquino* 412 f 433 b
Thomasius Int. 14 sec. 654 b 659 d
Thurethus Com. Angl. 10 sec. 293 c
Thurco R. Normannorum 181 e
Thudon Avarus 716 c
Thunna concubina Erici Regis Daniæ 394 c
Thyra Danebol R. Daniæ 394 d †
- † *Thyrsus et Andolus MM.* 469 c
Tiberius filius Mauricii Imp. 621 f
Tiberius frater Constantii Pagonati 624 d
Tiberius III Absimarus Imp. 531 e
Tibmannus Bredenbachius Scriptor 442 b 448 f †
- † *Timon Dia. M.* 601 d
Timotheus Ælurus Ep. Alexandr. 283 f †
- † *Timotheus Ab. 4 sec.* 269 c d 270 a
Tobias Ep. Rosenis 598 a
Torquutus Comes Thusiæ sub M. Aurel. 9 c e
Tostius fil. Godwini Com. Cantii 299 c d f 301 f 302 b
- Trojana legio in Phrygia* 134 c
Trajanus Imp. 164 e
Tranquillinus Ep. Tarraconen. 74
Tranquillus, sive Tranquillinus, Præses Juliani F Imp. 83 f
- Trasamandus R. Wandalorum in Afr.* 40 f 43 a
Trasico Dux Saxo 8 sec. 385 d
Trasulfus Ab. Corbeix 461 a
Trebellus Senator Christianus 2 sec. 10 b †
- † *Trenorius in Britan. Armor.* 725
† *Trinitatis monast. Fiscanum Gal.* 591 c
† *Triscontas Ab. S. Melanii* 334 e
† *Trophimus Ap. Arelat.* 460 d
† *Trudmannus Com. 8 sec.* 387 d †
- † *Trudonis monast. et op. in Belgio* 177 c 310 e
Trumhere Ep. Merciorum 373 f
Turpinus Ep. Remensis 177 d 359 b
Tuscanus Presb. Ital. 12 sec 403 d †
- † *Tynas Bonus Scotus* 1 c
Tzatho R. Pers. 699 c
- V
- Valdenses hæretici* 411 d
Valens mon. in Norico 5 sec. 493 f
Valens Imp. 262 c 323 e 482 d 589 b
Valensa de Urgelles Barcinon. 426 a
† *Valentinus et Maximianus Ep. in Gallacia* 368 c
† *Valentinus I, Ep. Interamn.* 333 d 372 c d
Valentinus

A	<i>Wilhelmus de Alis ord. Prædicat.</i>	406 f	<i>Woradus Comes Palatii Caroli Magni</i>	383 b D
†	<i>Wilhelmus Dux Aquitanix</i>	402 d	<i>Worgresius Ab. Glastoniensis</i>	598 d
	<i>Wilhelmus Dux Tolosatinum</i>	727	<i>Wulferus R. Merciorum</i>	373 f
	<i>Wilhelmus Comes Hollandix Imp.</i>	307 f	<i>Wulgatus Ab. Poyglandix in Angl.</i>	532 e f
	<i>Wilhelmus Dux Bavorix Com. Hollandix</i>	352 a	<i>Wulmarus de Nutegaresbale Angl. 11 sec.</i>	299 c
	<i>Wilhelmus Comes de Arundel</i>	304 b	<i>Wulwinus Spilicora Angl. 11 sec.</i>	299 c
	<i>Wilhelmus Cripinus Concellarius Gelvix</i>	305 a		
	<i>Wilhelmus Cripinus alterius filius, Scriptor Vitæ S. Gerlaci</i>	305 a		
	<i>Wilhelmus Binzfeldt miles 12 sec.</i>	314 f 321 d		
	<i>Wilhelmus a Vetere Ponte Scotus 14 sec.</i>	395 a		
	<i>Willelmus Ep. Autisiodor. dein Paris.</i>	638 a e		
	<i>Willelmus Walchous Ep. Hibern.</i>	78 f		
†	<i>Willelmus Abbas Divione 1 Jan. et</i>	566 b e		
	<i>Willelmus Com. Burgund.</i>	61 f		
	<i>Willelmus de Dono-Petri Belga</i>	347 f		
	<i>Willelmus Ep. Gerundensis</i>	415 e		
	<i>Willelmus Pontius ord. Prædic.</i>	419 c d		
	<i>Willesindus Ep. Pampelon</i>	727 e		
†	<i>Willibaldus Scriptor Vitæ S. Bonifacii</i>	546 b		
	<i>Winamus mon. S. Vedasti, Scriptor</i>	158 c		
	<i>Winandus o Geldria Pastor Grunsueldensis</i>	306 b 321 e		
	<i>Winandus ord. Præmonst. 12 sec.</i>	315 c 317 c		
	<i>Winandus Balthasar (Economus monast. S. Gerlaci)</i>	306 a 321 e		
B	<i>Winigardus interfector S. Salvii Engol.</i>	703 f		
†	<i>Witburga V.</i>	627		
†	<i>Witgerus Comes, pater S. Gudilæ</i>	514 e 524 b		
	<i>Wlnothus frater Wilhelmi I, R. Angl.</i>	302 b		
	<i>Witricus Presb. Anglus 10 sec.</i>	547 e		
†	<i>Wolfgangus Ep. Ratisponen.</i>	344 f 333 c e 336 e 338 a e e 340 f 341 a 343 d 344 a b 345 e f 346 d		
	<i>Wolframus mon. Prufingensis</i>	344 a		
	<i>Wolpherus R. Mercior.</i>	709 f		
	<i>Wopertus proavus S. Maximi Ab.</i>	91 a		
	<i>Woradus Comes Palatii Caroli Magni</i>	383 b D		
	<i>Worgresius Ab. Glastoniensis</i>	598 d		
	<i>Wulferus R. Merciorum</i>	373 f		
	<i>Wulgatus Ab. Poyglandix in Angl.</i>	532 e f		
	<i>Wulmarus de Nutegaresbale Angl. 11 sec.</i>	299 c		
	<i>Wulwinus Spilicora Angl. 11 sec.</i>	299 c		
			X	
			<i>Ximenius Perrez Sagra Baro de Corcel Hisp. 428 b</i>	
				Y
			<i>Ymma Trajecten.</i>	317 f
			<i>Ynio, sive Ymo Comes Petrocoricensis</i>	726 e
				Z
			† <i>Zachorix patris S. Joannis reliquia: Constantinop.</i>	478 d
			† <i>Zacharius Papa</i>	174 c
			† <i>Zachorius Ep. Lugdunen.</i>	20 d
			<i>Zegherus Paulus ord. Carmelit. Scriptor Vitæ S. Telesphori Papæ</i>	236 a
			<i>Zelicinthus Tribunus in Hellesponto</i>	134 a c
			<i>Zenas Juriconsultus, Scriptor Vitæ S. Titu Ap.</i>	88 a
				163 e 164 b
			† <i>Zeno Ep. Veron. Eccl. Eccl. Brixix</i>	237 d Inter- amæ 373 d 471 d
			† <i>Zeo Eremita</i>	479 e f
			<i>Zeno Imp.</i>	483 a
			† <i>Zosimus Papo</i>	479 e 480 a
			<i>Zoticus, sive Zozius in Hellesponto 4 sec.</i>	134 b
				135 e
			<i>Zuentepolcus filius Principis Slavorum</i>	393 a
			<i>Zuinike nepos Heurci Principis Slavorum</i>	393 a

C

F

INDEX TOPOGRAPHICUS IN VITAS SANCTORUM

XI PRIORUM DIERUM JANUARI.

Litteræ A B C D E F, itidem ut in præcedenti Indice, paginam signato numero expressum paribus intervallis dividendam monebunt : ut loci cujusque nomen qua parte paginæ reperiri possit ex additis litteris dignosci queat. Si nulla addita est littera, id argumento erit sæpius ea pagina idem occurrere nomen.

Qua loca Sancti alicujus ortu, morte, reliquiis nobilitata sunt, iis Sancti illius adscriptum nomen; sed ea solum expressa pagina, qua de Sanctis singulis locisve agi coeptum, licet frequentior eorum mentio fiat.

Quia vero prisca urbium multarum, præsertim in Galliis, antiquata nomina sunt, ac gentium ipsarum nomina pro urbium vocabulis usurpata, vel in recto, ut Tungri, Treviri, Remi, Parisii, Bellovaci, velin obliquo, ut Atrebatum, Lemovicum, etc. modernum præcipue usum sumus secuti : quandoque tamen ea ipsa gentium nomina, pro urbium nominibus posita in genitivo plurali reliquimus addita voce urbs, civitas, aut simili; ut Senonum urbs, B
Lingonum civitas, Turonum urbs, etc. subinde alia quoque obliquo casu expressa sunt; ut Augari monasterium, Asphaltidis lacus, atiaque id genus. E

A	Albis fl.	Albia	181 b
	Aleetus mons Ital.		402 a
	Aldenarda op. Flandriæ		95 c
	Aldenburgum nr. Holsatiæ	391 a	393 b
	Aldenvalkenborch vic. Belg.		306 d
	Alemannia regio Germ.	336 b e	383 a 491 b 492 d
	493 a 494 b 529 f Alemanni		53 a
	Alençonium ur. Gal.		333 f 389 d
	Aletha vel Alethum ur. Britan. Armor.		725 b
	Alexandria	28 a 259 c 283 f 360 a 476 d 479 e 668 a e	
	670 a e 671 a c d. Vitalius Ab. 702 Petrus, Severus, Leucius Conf. 674 Syncretica V.		242
	Alexis fl. Galliæ		68 c
	Alga, seu Alega, insula prope Venetias	549 550 d f	551 b 553 b 564 d
	Almunnia op. Hisp.		723 e
	Alne loc. Angl.		711 c
	Alpes	370 e 493 d 731 a e f	Alpes Maiæ 369 b
	Alsatia reg. Germ.		543 a f 744 d
	Alsloa, sive Elsloo, i. ad Mosam	529 e f. Vide Haslon.	
	Altach monast. Bavariæ		336 b f
	Altacumba monast. in Alpibus		348 a 355 a F
	Altus-passus op. Ital.	651 b f	655 b 661 f
	Amalga insula Hibern.		49 b
	Amaranthum op. Lusit. Gousulvus ord. Prædic.		640
	Amastris nr. ad Pontum Euxinum		531 b c
	Amberta loc. Gal.		69 e
	Ambianum ur. Picardiæ	119 b c f 120 c e f 121 a	461 c 466 e. Salvius Ep. 703 Ambianense territorium. Blidmundus, sive Gogus Ab. 154
	Ambresburia monast. Angl. reliquiæ S. Melori		136 b 137 a
	Ambresley l. Angl.		713
	Amiternum ur. Ital.	499 b	501 c 502 a
	Ammodium ur. Armeniæ		621 c
	Amorium loc. in Oriente		734 d
	Ampbilochia ur. Gallæciæ		721 c
	Ampleat sinus maris Gallici		335 d
	Anassus fl. Ital.		137 a
	Ancona ur. Ital. Marcellinus Ep.		590
	Ancyra ur. Galat.		83 c f
	Andegavum urb. Gall.	331 c d	Andegavensis ditio 505 b Julianus M. 557
	Andilegum monast. Gal.		627 a
	Anear		
	Abdona, sive Avona, fl. Angl.	708 a	
	Abduana glareæ, regio Ital.	623 b	
	Aberdona ur. Scotiæ	437 f	
	Abriaca ur. Norman.	304 b 389 f	390 a
	Accinctum monast. Gal.		2 c
	Achaia regio Græciæ	88 a	552 c
	Aceritas promontorium Bithyniæ		290 a e
	Addua fluvius Ital.	622 e	623 e
	Aderna fl. Hassiæ		383 a
	Adipson ur. Ægypti, quæ et Geræ		326 c
	Adintona l. Angl.		712 c
	Adrianopolis ur. Epiri	672 a e	
	Adriaticus sinus		470 b
	Adrumetum ur. Africæ. Mavilus M.		164
	Ædni populi Gall.		463 b
	Ægeum mare		552 c
	Ægyptus	479 c 480 e	Isidorus Ep. 84 Paulus I Evem. 602 Macarius Alexandrinus Ab. 84 Theodoros mon. 365 Martyres sub Diocletiano 241
	Aeria, vel Aria, op. Artesiæ	158 f	159 b c
	Æsia fl. Galliæ		459 c
	Æthamne, postea Eovesham, l. Angl.		711 e
	Æthiopia. Rutila, Claudia, Auriga. MM.		82
	Africa	483 f. Victor, Felix et socii MM. 19 Aquilinus, Geminus et V socii MM. 163 a Martialis, Statulianus et X socii 130 Felix, Secundus et XII socii 240 Telesphorus, Florus et V socii 323 Epictetus Quintus et alii MM. 567 Satorus Vitalianus, Felicitus, Quintus, Artates 602 Philoromus, Eugenius, Quintus, Januarius, Saturninus, Vincentius 666 Salvius M. 674	
	Agaliense monast. Hisp.		571 b
	Agannum monast. et opp. Helvet.		54 f
	Agaurorum monast. in Bithynia	599 a	Vide Angari.
	Agrigentum ur. Siciliæ		345 c
	Alaburgia locus Daniæ		397 a
	Alamandorum-curtis in Gal.		179 c
	Alara fl. Germ.		383 d
	Alba Ducatus Hisp.		415 f
	Alba ur. Galliæ		328 a
	Albanum ur. Ital.		458 e
	Alba-marla Comitatus Normanæ	304 b e	
	Albigea ur. Gal.		316 e

- A
 Aneas pagus Palest. 128 c f
 Angaria, sive Angria, op. Westphaliæ 381 a f 482 d
 385 e
 Anglia 181 e 182 e *Elwanus Ep. et Medvinus* 10.
Melorus, sive Melior M. 136 *Edwardus Conf. R.*
290 Pega V. 332
 Anglia Mediterranea 373 b e 374 c
 Anglia Orientalis 374 e f 375 a
 Anicium ur. Gal. 66 d *Præputium Christi* 4 b
 Antaradus ur. Phœnicie 478 d
 Antinorus ur. Thebaidos, quæ et Antonioia, et Anti-
 nopolis, *Talida, sive Amata Ab.* 257 *an isthic passi*
SS. Julianus, Basilissa, Celsus et socii? 372 c d
 Antiochia ur. Syriæ 88 h 140 e 145 e 163 f 237 a
 460 a 476 f 478 b c 479 d e 480 a d e 481 b 611 e
 678 e f 681 a 685 e 734 c *Isidorus Ep. M.* 83 *Simeon*
Stylista 261 *Lucianus Presb. M.* 337 *Clerus Diac.*
M. 363 *an Julianus, Basilissa, et socii?* 371 372
 Antiochia ur. Pisiðie 164 a
 Antiochiæ varietates celebres 372 b
 Antvense monast. Gal. 305 e
 Antverpia ur. Belgii 345 f 444 a *Præput. Christi* 678
 Apamea ur. Syriæ 679 d
 Apenninus mons Ital. 372 f
 B
 Appia via Ital. 206 d 127 a 470 d
 Aprilis lacus Ital. 402 f
 Apulia regio Ital. 401 b
 Aquincinctum monast. Belgii 157 d 433 f
 Aquila ur. Ital. 302 d
 Aquilegia, sive Aquileia 550 a b c *Paulinus Ep.* 713
 Aquiria monast. Belg. 345 f
 Aquigranum, vel Aquæ-Grani, ur. inferioris Germ.
 308 f 318 e 388 a 519 a e *Præputium Christi* 4 a
 Aquitania 68 b 72 a 402 d 461 b 463 a 632 e
Fausta V. M. 726
 Aragonia 409 c e 412 b c 413 c e 415 417 e
 Arciacum, Arciaca villa, op. Gal. 141 e d 146 d e 150 b
 Ardahada, Ardaha, Ardaka, Ardraha, ur. Hiberniæ
 533 f 534 c
 Ardena, sive Arduenna silva in Belg. 320 a b 529 a
 Arelatum ur. Gal. 460 d 462 f 463 b
 Aretium ur. Ital. 403 f
 Argentoratum ur. Germ. 744 d
 Argentrada villa Gal. 333 d
 Argyropolis suburbium Constantinop. 481 f 482 a
 Arhusa ur. Daniæ 182 d
 Arida fl. Gal. 323 d
 Ariminum ur. Ital. 484 d
 Armenia 474 d 475 a
 C
 Armentera monast. Gallæciæ 1 f
 Arniensis vallis Ital. 650 c
 Aroasia monast. Artesiæ 158 d
 Arraiolos l. Lusitan. 549 f
 Arverni pop. Gall. 66 a 71 d 378 b e 460 d 463 b
 Arvernicus pagus in Gall. 173 c
 Arundel Comitatus Angliæ 304 b
 Ascalon ur. Palest. 259 a
 Ascianum loc. Ital. 402 f
 Asisium ur. Ital. 187 e 652 b 653 c 656 b f 659 b
 Asloa ur. Norwegiæ 401 e 548 f
 Asnense castrum Gal. 728 b
 Asphaltidis lacus in Palest. 689 e
 Assus fl. Ital. 404 e
 Astaris, seu Asturis op. German. 483 c 486 a e
 Ategiæ pag. ad Sequanam 149 a b
 Athenæ 236 e 481 c d
 Athesis fl. Ital. 369 f
 Athum op. Hammoniæ 437 e f 438 a e f 439 a 436 b
 Atlanticum mare 25 f
 Atrebatum urbs in Belgio 110 f 155 f 137 d 158 a b e
 159 c d *reliquæ S. Vedasti et aliorum* 124
 Atroa 129 b
 Attiniacum, vel Attiguiacum vicus Gall. 184 a 383 f
 384 e
 Ava fl. Britan. Armor. 324 c D
 Avallona mon. Angliæ quod dein Glasconia, jam Gla-
 stonbury 10 e f
 Aulana, Aulona, sive Avelana, ur. Palestina. *Pe-*
trus Balsamus, sive Absalanus M. 128
 Aventinus mons Romæ 73 e
 Avesna op. Belgii 447 c
 Aufidus fl. Apuliæ 367 b
 Augari monasterium in Bithyn. 598 b. *Vide* Agauro-
 rum monast.
 Augia alba, sive minor, monast. ord. Præmonstrat.
 in Germ. 723 a d Augiensis Eccl. 723 a d
 Augusta urbs Ponti 389 b
 Augusta Ausciorum ur. Gal. 185 f
 Augusta Suessionum 323 b 326 a. *Vide* Suessio.
 Augusta Vindelicorum 335 b d
 Augustodunum ur. Gall. 50 e 66 a 168 c S. *Agrip-*
pinus Ep. 49 *Engenianus M. Egemonius Ep.* 473
Vide Ædii.
 Avisella fl. Lusitan. 641 f
 Avis, sive Ayus fl. Lusitan. 641 f 643 a
 Aulester castrum Angl. 710 f
 Avona fl. Angl. 708 b d
 Aurea-vallis pag. Franciæ 149 c
 Aurelia ur. Gall. 142 a c 144 d 153 a b d e 146 f
 329 b 331 c d
 Auscum ur. Galliæ 90 c f
 Austrasia 175 e 528 f 529 f
 Austria 483 c
 Autisiodorum ur. Gall. 139 b 144 c 145 a 289 f
 382 f
 Axona fl. Gal. 326 a
 B
 Baddesey l. Angl. 712 c 713 a
 Baias monast. Sicil. 625 d
 Bajoaria 727 e *Vide* Bavaria.
 Bajoca ur. Gal. 390 d 726 f
 Baleares insule 405 a 412 c d 424 c
 Balla op. Hibern. 48 f
 Balnea Regiæ, villa Lusitaniæ 350 a
 Balthicum mare 391 b 395 b
 Bambergia, sive Babenberga, ur. Germ. 337 e f
 347 b 333 e 342 c
 Bauchor, vel Bangor monast. Angl. 162 c 719 c
 Bannock fl. Scot. 595 d
 Barcino ur. Cataluniæ 289 a 727 f. *Raimundus de*
Pennaforti ord. Prædic. 404
 Bardengau pag. Westphal. 383 f
 Bardum ur. Germ. ad mare Balthicum 305 c
 Basilicaris porta Remis 176 f
 Batavium, Batava, nunc Passavium, ur. Germ. 369 b d
 Batavus insula Belg. vulgo Betua 529 c
 Bavaria 483 b 533 b 534 a b 536 d 540 c 542 f
 543 a b e 545 e 546 a b Baviarii 529 b
 Bearria Principatus in Hibern. 47 c 49 e
 Beerbach, sive Eherbach monast. Germ. 316 f
 S. Bees-head loc. Angl. 333 d
 Begonis-villa in Franc. 177 a
 Belgica prima Galliarum 469 d 470 b e
 Bellelanda monast. Angl. 390 b c
 Bellicampus vicus prope Rhodanum 55 c 109 d 117 d
 Bellovacum ur. Gall. *Lucianus Ep. Maximianus*
Presb. Julianus Diac. MM. 459
 Bellus-mons op. Belgii 432 d f
 Belnum ur. Ital. *Salvator Ep.* 137
 Benchor, sive Banchor monast. Hibern. 47 f 48 b f
 79 a 719 e
 Beneventam ur. Ital. 101 a 114 a d 667 c 673 b e e
 713
 Benigworth l. Angl. 712 c
 Bennefense littus Africae 37 f
 Benyagutth l. Angl. 713 a
 Bercheria

A	Catalunia	289 b 410 e 412 e 413 b 419 a	Corbeia monast. et op. Gall.	461 a <i>Alarbus Ab.</i>	D
	Catana ur. Siciliae	124 e e		95 722 b	
	Catnesia prov. Scotiae	322 b	Corbeia monast. Westphaliae	95 e f 107 b e 111 e	
	Caturca ur. Gal.	91 c d 93 a 722 a		117 a b 722 b	
	Cava monast. et op. Ital. <i>Benincasa Ab.</i>	627	Corecyra insula Ionii maris	561 a	
	Cayr pag. Belg.	306 d	Corneciaceum villa Gal.	176 c	
	Cea, Ceos, aut Cia insula Aegei maris	531 d	Cornuallia prov. Angl. quæ et Cornubia	136 b 304 b	
	Cedron flu. Judææ	683 c	<i>Melorus</i>	436	
	Celleuce monast. sive Cella S Bobini, aut S. Petri de Cella	505 c 508 d	Cortebergh pag. Brabant.	172 e f	
	Cellia loc. Ægypti	87 f	Cosma op. Slaviae	397 c	
	Celhanes urbs, Clemanense territorium	91 a c	Cotham l. Angl.	711 e	
	Celsinianas, vel Celsinias, monast. Gall.	69 e	Coventria ur. Angliæ	304 d 711 b d	
	Celtiberia pars Hispaniæ	723 e	Courtenay loc. Gal.	723 c	
	Cenomani pop. et ur. Gall. 331 a c 333 c <i>Aldricus Ep.</i>	387 389 f	Crenona ur. Ital.	549 e 563 f	
	Centula monast. Gal.	110 f 722 e	Creta insula 289 c. <i>Titus Episcopus</i>	136	
	Cerasiacum monast. Gal.	390 d	Crispinium monast. Belgii	454 f	
	Cestria ur. Angl.	304 b	Crosa fl. Gal.	91 a	
	Chalcedon ur.	454 f 474 e 475 b 478 d	Croylandia monast. Angl.	532 b e f	
	Chersona ur. Tauricae Chersonesi	331 a c f 532 a	Cucullis castellum Noricorum	489 b	
	Chientus fl. Ital.	502 a	Cucumi monasterium in Sicil. <i>Theoctistus Ab.</i>	180	
	Chierno locus agri Bononiensis	90 e	Culeitra loc. Ital.	549 c	
	Chilmi scopulus Africae	44 f	Culmissiacus villa Gal.	175 d 178 b	
	Chinnacum op. Belgii	450 f	Cunæ op. Ital.	74 a	
B	Chinoboscium vicus Thebaid.	675 c f	Cumbria regio Angl.	533 d	
	Chios insula	532 e	Cunetio fl. Angl.	304 e	
	Choras monast. Ponti	532 a d	Curba pag. Flandr.	121 f E	
	Chumigard, seu Russia	395 d	Curella loc. Gal.	175 a	
	Cicestria ur. Angl.	304 b	Curia ur. Rhatia:	369 b	
	Cilicia 140 e 261 c 275 a 276 a 678 b. <i>Zosimus mon.</i>	428	Cusanum monast. Hispan. <i>Flamidianus M.</i>	288	
	<i>at Athanacius Commentariensis MM.</i>	428	Ad Cutilyas aquas loc. Ital.	499 b 502 a	
	Cimbrica Chersonesus	393 d	Cyprus ur. Thebaidis	604 b	
	Cininia, vel Cinninia, aut Cinania, nunc Citania, ur. Lusitan.	641 f 643 a	Cyprus insula 163 f 394 f <i>Nicanor Diac.</i>	601	
	Circina, vel Cirtina insula Africae	44 c	Cyrus ur. Syriae	277 f 278 e	
	Cistercium monast.	126 f 438 d	Cyzicum ur. ad Propontidem 135 f 476 e 481 d 482 f	532 d	
	Citania ur. Lusitaniæ	641			D
	Clarus mons ur. Arvernor. in Gall. S. <i>Stabilis Ep.</i>	87	Dacia regio <i>Nicetas Ep.</i>	363	
	Clavasiun op. Ital.	80 c	Dacia Aureliani Mediterranea 367 f Ripensis 367 a	d f	
	Clavicus vicus ad Crosam fl.	91 a	Dacia pro Dania	391 a 400 f	
	Claya fl. Gall.	327 e	Dalminio fl. Picardia:	180 b	
	Cliva ur. Belg. 310 f Clivia regio	515 d	Dania 111 e 181 a b c e 182 a 294 c d e 295 a c d		
	Clodia insula Ital.	532 c f 533 d	298 a 390 f 391 e 393 394 395 396 397 400 401		
	Cluniacum monast. Gal. 37 f 60 a 62 a 162 b 390 b	390 b	Danubius fl.	486 d e 490 b 491 a 494 d	
	<i>Odilo Ab.</i> 65 69 e <i>reliquiæ S. Pauli I, Evem.</i>	607 d	Daphne suburbium Antiochiæ	283 d	
	Clusium op. Ital.	404 e	Dara ur. Armen.	620 f 621 d	
	Cluvia, Veldkirch, op. Rhatia:	369 b	Dardania	367 a b	
	Coggeshall monast. Angl.	374 f	Dariorigon urbs Venetor. Britan. Armor.	328 f	
C	Collaticia porta Remis	176 f	Debenus fl. Angl.	375 a f	F
	Colmelecta villa Gal.	179 a	Decium op. Ital.	622 b e f	
	Colonia Agrippina 314 f 317 d 318 b 381 d 385 c f	386 387 a 406 f 329 a e 534 f	Deirorum regnum in Angl.	375 b e	
	Commagenis op. Norricorum	486 b e	Delphi ur. Holland. <i>Gertrudis ab Oosten V. Begina</i>	348	
	Comum ur. Ital.	372 d	Delphinatus provincia Gal.	134 c	
	Conachtia regnum Hibern.	48 d	Dengy prov. Angl.	374 f 375 a	
	Concha fl. Ital.	497 c e	Derbe ur.	164 a	
	Concha ur. Hispan.	413 e	Dertusa ur. Hisp.	415 c e	
	Condatesense monasterium, sive Contafiscone, seu Jurense, jam S. Claudii. <i>Eugendus Ab.</i>	49	Derventio fl. et urbs Angliæ	302 c	
	Condatensis urbs in Pictavis	563 d	Devonia prov. Angl.	728 ef 729 a	
	Confluentina regio in Catalaunia	288 f 289 d	Dicuntia fl. Noricorum	487 a	
	Conimbrica ur. Lusitania:	530 a	Dinewerch, vel Dennewerck, agger Danorum contra Saxones	394 a d	
	Consentia, seu Cosentia, ur. Ital.	736 c d	Divio castrum, ur. Burgund. 168 f 169 b <i>Gulielmus Ab.</i> 37 <i>Paschasia V. M.</i> 366 <i>Florida V.</i> 617	726	
	Constantia ur. Cypri	744 d	<i>Eustadius Ab.</i>	726	
	Constantia ur. Gal.	331 d	Divinovus fl. Germ.	397 e	
	Constantia ur. Germ.	356 d 723 a d	Domnonia prov. Angliæ	728 e f	
	Constantinopolis 83 f 323 b 447 d 458 e 549 d	552 c 736 c <i>Atticus Ep.</i> 473 <i>Cyrus Patriarcha</i> 531	Donum-Petri pag. Belgii	447 c f	
	<i>Marcianus Presb.</i> 609 <i>reliquiæ S. Pauli I, Evem.</i>	608	Donum-Stephani pag. Belgii	432 d	
	Coppenheda myrica Daniæ	393 d	Dorviens Catalanias	426 d	
	Corbeia fl. Picardia:	118 a	Dorobernia, Cantuarua 335 a Dorovernia	395 b	
				596 c	
				Dorsetensis	

A	Dorsetensis prov. Angl.	547 b	Florentia ur. Ital.	560 b	D
	Dornstadum ur. Belg.	529 d	S. Florentii-veteris monast. Gal. <i>Mauvontus Ab.</i>	505	
	Dragina, sive Traina, ur. Siciliae	124 b	Floridus-campus monast. Frisiae	233 c	
	Draverna op. Gal. ad Sequanam	149 b	Flusor fl. Ital.	500 b 502 a	
	Drepama ur. Bithyniae	357 c 362 c 363 c	Foharia op. Hibern.	48 b	
	Druentia, seu Durantia, aut Durentia fl. Gal.	69 d	Fons Ebraudi monast. Gal.	390 e	
	Ad Duas tumbas locus Gall.	512 b	Fontis-Joannis monast. Gal.	639 c	
	Ducis-roda op. Belg.	309 d 316 f	Fontanella monast. Gal.	505 e	
	Duria, seu Marcodurum, Duren, ur. Juliae	314 f 382 d	Forum-Julii prov. Ital.	714 b c	
	Durius fl. Lusitan.	640 a b 641 a	Fossanum op. Ital.	81 d	
	Durobriva ur. Angliae, quae et Roffa	302 c	Fraucia Orientalis	388 a	
	E		Franconofurt ur. Germ.	716 c 717 a	
	Eberbach monast. Germ.	316 f	Frenegal. op. Hispan.	723 e	
	Ebora ur. Lusitaniae	549 f	Fresia, sive Frisia	181 b 318 c 329 c 597 b	
	Eboracum ur. Angl.	302 a 458 f	Frisinga ur. Bavariae	369 a b 731 a	
	Eboriacas monast. Gall.	626 c	Frislaria op. Germ.	382 c	
	Ebroica ur. Normanniae	304 b 463 b	Froshwel, forte Penta, fl. Angl.	374 f	
	Edessa ur. Mesopotamiae	359 c	Fructuarense monast. Ital.	57 c 61 e	
	Ehenheim villa regia in Germ.	534 e	Fulcheria ins.	623 c	
	Eidora vel Egdora, aut Egidora fl. Daniae	393 b d 394 d	Fulda fl. Germ.	322 c	
	Eleutheropolis ur. Palaest.	128 b c f	Fulginiun ur. Ital. <i>Angela vidua</i>	186	
	Ellantium monast. Gal. <i>Rogerus Ab.</i>	182	Fundi in Campania	127 a	
	Elua, sive Helena, ur. Catalauniae	288 c	G		
	Elsa fl. Ital.	404 e	Gabardilla loc. Africae	35 d	
B	Elosa, sive Elusa ur. Galliae	90 c f	Gaelia op. Hibern.	48 b	E
	Elyensis Episcopatus in Angl.	304 b c	Gallæcia prov. Hisp.	402 b	
	Embrica ur. Cliviae ad Rhenum	449 a	Gallia Narbonensis	406 d 412 d	
	Eoveshamense monast.	708 709 712	Gandavum castrum	122 d ur. Flandriae 170 b 172 d	
	Ephesus	300 b	173 c d e Gandense castrum	524 a 529 c	
	Epirus regio	552 c 563 c	Garganus mons Ital.	402 b 651 f 655 e 673 f	
	Eresburgum castrum Saxoniae	382 c d	Garsten monast. Austriae	342 a c d	
	Erethini, seu Erythini, insulae Ponti Euxini	531 c	Gavalitanus pagus in Gal.	175 c	
	Erpsa pag. Brabant.	172 e f	Gebonna, pro Geneva	52 c 75 c	
	Essendia monast. et opp. Germ.	317 a 331 d	Geetbroech pag. Brab.	172 f	
	Essexia regio Angl.	304 b	Gemblacum op. et monast. Belgii	514 d	
	Ethan, seu Ettan, loc. Palaest.	683 d	S. Geminiani op. Ital.	404 a	
	Etruria 181 a. <i>Oringa, sive Christiana V.</i>	650	Gemmeticum monast. Gal.	57 e 292 d	
	Evesham monast. Angl.	598 d	Geneva ur. Gal.	69 e	
	Euphrates fl.	620 b	Genlade fl. Angl.	597 f	
	Euringi, forte Thuringi	383 b	Gentianus fundus Neapoli	498 f	
	Exalada vallis Catalauniae	289	Genua	552 e	
	Exonia ur. Angl.	304 b	S. Germani monaster. Parisiis	57 c 58 a	
	F		Germanicia, sive Germanicorum urbs in finibus Cili- ciae, Syriae, Cappadociae; patria Nestorii	89 c e	
	Fabiana in Norico, Vienna Austriae	458 b	Gerniaca-curtis loc. Franciae	174 c 175 ad 178 a b c	
	Facecchianum op. Ital.	653 b 658 f	Gerrum, vel Geræ ur. <i>Aegypt. Nilammon reclusus</i>	326	
	Falcarias villa Gal.	512 b	Gertrudenberg op. Holland.	348 f	
	Falcoburgum ur. Belg. <i>Gerlucus Erem.</i>	304	Gerunda ur. Hisp.	411 b 415 c e 422 d 425 a 426 e	
	Falstria insula Daniae	399 e	Getæ populi Boreales	367 e f	
	Faverianum, seu Fabrianum op. Ital.	501 e 502 d	Gids pag. Flandr.	376 e	F
C	Favianæ, quæ et Fabiana castra, Vienna Austriae		Glamorgania regio Walliae	723 b	
	483 c 484 c 486 d f 487 b 488 c 492 a b 494 a		Glanna, nunc S. Florentii-veteris monast. Gal.	505 a e	
	Feira pag. Lusitaniae	550 a	Glastonia, sive Glasconia monast. Angl.	293 e 294 b	
	Feltria ur.	497 e	Glaworna, sive Glocestria, ur. Angl.	291 f	
	Feppingum ditio regni Merciorum	373 e	Glenderchy Scot.	594 e	
	Ferdi loc. Saxoniae	383 d	Glindesmoor palus Germ.	181 c	
	Ferda ur. Germ.	182 a d	Glocestria ur. Angl.	291 f	
	Ferraria ur. Ital.	560 b	Gloma, Glomna, Glouva, monast. Gal.	505 a	
	Ferrosii pop. Hibern.	48 b	Gohardi-insula, villa territorii Laudun. in Gall.	503 e	
	Fervaquium vicus ad fontes Somonæ	154 c	Golliannum monast. Gal.	567 a	
	Fidenciacum territorium Gal.	727 c f	Golopia, sive Gulpene pag. Belg.	316 b	
	Fifa prov. Scot. <i>Filanus Ab.</i>	594 b	Gortyna ur. Cretæ	163 e	
	Fines, sive Fimæ, opp. diœc. Remensis. <i>Macra V. M.</i>	324 f 325 a	Gorzense monast. Gal.	64 e	
	Finne, vel Fionia, insula Danica	181 f 395 a d	Gothia regio Borealis	392 c 397 a b 398 e	
	Firmitas loc. Gal.	69 e	Gothia regio Galliae	727 e	
	Firmum ur. Piceni. <i>Alexander Ep. M.</i>	675	Gotinga Ducatus Germ.	394 d	
	Fiscanum, seu Fiscannum, Fiscaninense monast. in Norman. 57 b f 60 f 590 c f 591 592 593 e 594 a		Gotwienm, sive Kotwik monast. ad Danubium	342 a d	
	<i>Waningus Conf.</i>	590	Governia, forte Glovernia, Ducatus Angl.	595 d	
	Flandria 158 c f 159 f 173 b e 299 f 302 a 353 a 390 f		Gradus ur. Ital.	550 b c 566 a 713 c f	
	447 f 548 c f. Flandria Marchionatus	121 c 722 e	Græcia. <i>Spolicostus, Palladas, Candida MM.</i>	355	
	Flaviobriga Hisp.	571 e	Grandi-montensis eremus Gal.	636 b c	
	Fledamburch monast. Angl.	709 a 710 a 711 e 712 f	Grinianensium monasterium Vien. Gal.	55 c	
			Groeninga ur. Frisiae	345 f	
			107	Grossetum	

A	Grossetum ur. Ital.	404 a	Hummeligem pag. Brabant.	172 b f D
	Gruntfeld pag. Belg.	306 b	Hungaria 484 b Hungari 529 b f Hungri	67 c
	Gryphiswaldum ur. Germ. ad mare Balthicum	393 c	Hunni	328 d
	Gusciana fl. Ital.	651 a f	Huutindonia, regio Angliæ	302 c
	Gutilla loc. Palæst.	689 e	Ily, vel Hu, et Jona insula Scotiæ	373 e 374 a 373 f
			Hydruntum ur. Ital.	366 f 331 d 672 a
	H		I	
	Hafnia ur. Daniæ	393 b	Iberi, <i>Georgiani</i>	277 a
	Haga Comitum ur. Hollandiæ	349 c 332 f	Iconium ur. Lycaon.	164 a 482 b 744 e
	Hahele districtus Germ.	181 c	Jecora fl. Belg.	316 a
	Ham pagus Brabantiæ	513 b e 520 d f 527 f	Herda ur. Hisp.	411 b 413 c e 423 c
	Hamaria ur. Norvegiæ. <i>Torphimus Ep.</i>	548	Illyricum 481 d 563 c Illyricum mare 552 c Illyri- cus sinus	112 a
	Hammaburgum ur. Germ. 180 f 181 a e Hamburgum	392 a e	Inda monast. Belg.	529 e
	Hamburne l. Angl.	713 a	Insuegritani in Afr.	568 b
	Hampton l. Angl.	712 c	Insula ur. Belgii	122 c
	Hannonia prov. Belg.	432 d 434 b e 447 f 456 b	Insulæ Germanicæ S. Petri, in Gallia prope Treacas	505 f 506 a 508 d
	Hasa fl. Westph.	383 e 384 a	Interamna ur. Ital. 2 d. <i>Valentianus Ep.</i> 372 <i>Claudi- dus, Carbonianus, Tibudianus, Planius MM.</i>	471
	Hasbania regio Belgii 310 c Hasbanicus pagus 529 e		Interamnensis regio Lusitan.	641 a
	Haslachius fl. Sueviæ	722 c	Jona, sive Hu, insula	374 a
	Haslou loc. Belg. ad Mosam 529 d <i>Vide Alsloa.</i>		Jopia op. Noricorum	492 b
	Hassia	383 a	Jotrum monast. Gal. <i>reliquia S. Pauli I, Erem.</i>	607 d
	Hatula provin. German.	181 b	Isara fl. Gal.	154 c E
	Hautum	713 a	Isauria regio	267 a
	Heer pag. Belg.	306 d	Isernia ur. Ital.	498 d
B	Helena, vel Elna, ur. Catalauniæ	280 c	Isis fl. Angl.	297 b
	Helenopolis ur. Bithynia. <i>reliq. S. Luciani Presb. M.</i>	357 361	Ister fl.	489 b
	Hellespontus. <i>Theogenes, Primus Cyrinus</i>	133	Istria regio	550 a b
	Helpra fl. Hannoniæ	155 c 434 b 446 c	Ithancestria ur. Angl.	374 d f
	Heraclea ur. Bithyniæ	433 f 531 c	Ituna sinus in Britan.	373 f
	Heraclea ur. Hispan.	356 c	Juba op. Noricorum	490 a
	Heraclea ur. Lucaniæ	356 f	Judæa 475 a b. <i>Theodosius Canobiarcha</i>	680
	Heaclea. <i>Felix et Januarius MM.</i>	356	Juliacum regio et ur. Belg.	307 a 529 e
	Herbipolis ur. Germ.	346 e	Julina insula maris Balthici	397 e
	Herefordia Angl.	291 f	Julinum ur. Slaviæ ad mare Balthicum	397 b
	Heriensium loca, vicina Burgundiæ	53 a	Jumignium pag. Belg.	432 e
	Herle castrum ad Mosam	317 e	Ad Juncas loc. Noricorum	488 b
	Hermopolis major, sive Hermipolis, ur. Thebaidos	721 e	Jura, seu Jurassus, Jurense territorium 75 c Jurense monast. sive S. Claudii. <i>Eugendus</i>	49
	Hermopolis parva in Ægypto prima	721 e	Jurgensburgum castrum prope Sleswic.	396 b
	Herodium Palæst.	683 d	Jutia regio Daniæ 183 d 391 d f 392 c d 394 e 399 b	
	Herstallum vicus Belg.	383 a	Juvavia, seu Salisburgum	458 a 490 e
	Hervordia op. Westphal. 381 a <i>reliq. B. Wittihindi</i>	385 e 733 c		
	Herus, sive Heri insula Gall. aut Nera 102 a 104 d	413 b c 722 b	K	
	Herwig portus	391 e	Keara Principatus Hiberniæ	48 e
	Hiaspolis, et Hiatispolis, sive Ratisbona	543 f	Kentawicum ur. Belg.	391 d
	Hibernia 447 c 533 d f 534 a b <i>Mochua, sive Cuanus</i>		Kiminius lacus Hibern.	48 d
C	<i>Ab. 45 Mochua sive Cronanus, Ab. Ballensis</i>	47	Kinwartun l. Angl.	713 F
	Hierapolis ur. Asia	458 e	Kissamensis Episcop.	549 b
	Hierosolyma 74 c 163 f 259 a 282 d 289 f 394 f		Kotwik, sive Gotwicum monast. Austriæ	342 a d
	447 b 459 d e 479 e 539 a 643 e 644 681 a			
	<i>Vitalis, Stephanus MM.</i>	82	L	
	Hildesheim ur. Germ.	336 b	Laberianum	714 f
	Hinniacum monast. Belg.	438 c	Lætiæ monast. Belgii. <i>Ven. Ludovicus Blossius</i>	430
	Hinsberga op. Belg.	312 a c 319 b	Lalandia insula Daniæ	400 b
	Hippodromus locus Constantinopoli	610 c	Lamacum ur. Lusitaniæ	550 a
	Hirsangia monast. Germ. 335 b 336 b e f 337 c d		Lambrus fl. Ital.	623 d
	Hispalis	347 b	Lanceium monast. Ital.	57 f
	Hispania. <i>MM. XIX, Agentus, Donatus et alii</i>	674	Laodicæ ur. Syriæ	470 f
	Hockezele pag. Brabant.	172 e	Larius, sive Comensis lacus	623 e
	Hoelant pag. Belg.	306 e	Latina porta Romæ	469 b 470 d
	Hohenburch castrum Germ.	534 e 744 d	Laudense op. Gal.	73 a
	Holsatia regio	384 a 391 e 392 a 393 c d 399 b	Laudunum ur. Gal. 172 d <i>Balduinus Archidia- c. M. 502 Laudunensis pagus</i>	176 c 177 a
	Holthem vicus Belg.	306 a	Lavinus fl. Ital.	90 d
	Homburen l. Angl.	712 c 713 a	Laura fl. Judææ	683 d
	Homme l. Angl. 709 Houme 712 c Haum	712 f	Laureacum ur. Germ. 484 b 491 b d 493 a b e 494 a e	
	Hostalricum op. Hispan.	427 f		730 e
	Huicces prov. Angl.	711 e f	Laurissa, vel Laurishemium, et Lorsacum monast. Germ.	337 a d 338 f 337 c
	Hulsberch pag. Belgii	306 b 321 e	Lausana ur. Gall.	335 a
	Humber, sive Humbria, olim Abus, fl. Angl.	302 a	Ledunensis	

A	Ledunensis pagus in Gal.	312 a	Lutetia Parisiorum	463 b	D
	Ledus fl. Gal.	333 f	Lutra monast. ord. Præmonstrat. in Germ.	723 a d	
	Legercestria Comitatus Angl.	304 b	Lutra fl. Germ.	723 e	
	Legia fl. Flandr. vulgo Lisa	172 d 173 d e	Luvénich loc. Belgii	316 d	
	Legio ur. Hispan.	734 d	Luxovium monast. Gal.	507 a 508 a	
	Lembeca pag. Belgii	514 d	Lyncorchaygi fl. Hibern.	46 f	
	Leodium ur. Belg. 172 d 309 c 310 b 315 e 320 b f	432 d f 529 a 534 f	Lystra ur.	164 a	
	Leonienm ur. Ital.	549 c f 560 e 561 b			
	S. Leonis oppidum, in Ital.	497 c e	M		
	Leontini ur. Siciliae. <i>Lucianus Ep.</i> 136 <i>S. Thecla V. et Justina</i>	601	Macedonia	163 c 243 b 478 a c 479 e	
	Lemovicini pop. Gal. 460 d Lemovicinus pagus 173 e.	617	Mareloviopolis ur. Britan. Armor.	323 a	
	<i>Valericus Eremita</i>	617	Mæotis palus	112 a	
	Lestingham monast. Angl.	375 d	Magariassus vicus Cappad.	663 b 685 b	
	Lethæus, sive Oblivionis, fl. Lusitan.	644 d	Magdeburgum ur. Germ.	182 a 309 e	
	Lenci pop. Gall. quorum urbs Tullum	463 b	Magia, Meinfeld op. Rhaetiae	369 b	
	Levinnus laeus Hibern.	48 c	Magiense, vel Majense castrum Tirol.	369 a 370 a b	
	Lentheavic loc. Angl.	712 e		730 c 731 a b	
	Lexovium ur. Norman.	304 b	Majorica insula	412 c	
	Lillintona l. Angl.	712 e	Mairy mons Hibern.	47 a	
	Liburnensis portus Ital.	662 d	Malavallis loc. Ital.	402 f	
	Libya	472 c f 735 e	Malbodium opp. Belgii	515 d 519 f 521 a 527 b	
	Libya regio Ægypti	87 f	Maldonia loc. Angl.	374 f	
	Liciacum loc. Gal.	151 a	Malmesburiense monast. in Angl.	304 b 710 a	
B	Lichfeldia ur. Angliæ 404 b 373 b <i>plures MM.</i>	82	Malmundarium et Malmundariæ, monast. Belg.	529 a e	
	Liestmona districtus Germ.	181 e	Malsia ur. Ital.	70 e	
	Ligeris fl. Galliae	68 c 142 c 147 a 175 b	Marchtallense monast. ad Danubium	723 a d	E
	Limia fl. Lusitan.	644 d	Marcianense monast. Belg.	157 d	
	Limiacum pag. Gall.	149 e	Marcodurum, sive Marcomagum op. Juliae	315 e	
	Limonicum monast. Gal. ad Rhodanum. <i>Maximus Ab. M.</i>	92 f	Mardes, castellum Armen.	620 f	
	Limonium fl. Gal.	92 f 94 e	Marechia fl. Ital.	497 c e	
	Limpurgum monast. Germ. <i>reliquia S. Neophytæ V. M.</i>	156 b c e 167 f	Mareolum monast. in Atrebatibus <i>Bertilia V.</i>	155 a	
	Limricum ur. Hibern.	1 e	Maretium pagus Ital.	137 b	
	Lincolnia ur. Angl.	298 e 304 b	Margarita villa in Cadurcis	91 c	
	Lindisfarne insula et ur. Angl.	323 a 374 c 375 d	Margraten pag. Belgii	306 d	
	Lingones pop. Gal. 463 b 507 b <i>Lingonum civitas</i>	60 c 61 e 62 d <i>Gregorius Ep.</i>	Maricolæ, Mariliæ, Mareoliæ, seu Mariliacum monast. Hammoniae	155 c	
	Lipara insula	601 c f 744 c	Marisiaicum l. Gall.	150 a c d f	
	Lippia fl. Germ.	381 d 382 d 383 b	Marogilum loc. Gal.	150 f	
	Lirinus insula et monast. 54 c f 65 c 102 f 114 e	55 719 f	Marsna, Marsana, Mersen, pagus, olim palatium regium in Belgio 309 b d 310 b f 313 d 316 b 320 f 321 a		
	<i>Marinus</i>	55 719 f	Martiacum castrum Britan. Armor.	329 e	
	Lise villa ad Mosam	315 e	Martinae loc. Belgii	516 d	
	Lith, sive Ledi, aut Lidi castrum Gal.	333 d f	Martius pagus Ital.	653 d	
	Litia loc. Gal.	325 d	Martyropolis ur. Armen. de Persis recepta per S. Doinitianum	519	
	Lobiae monast. Belgii	111 e 514 b 516 d 529 f	Massanum pag. Ital.	5 a e	
	Locus-Regis monast. Gal.	182 f 183 a	Massilia 175 c 595 f Massiliense territorium. <i>Defendens et socii MM.</i>	80 721 b	
C	Lodunum Gal.	505 b	Mayeldesbeordy l. Angl.	713 a	
	Lominium op. Britan. Armor.	392 a	Maxey castrum Angl.	532 c	F
	Londa, vel Lundia, ur. Daniae	394 d 401 f	Mechele pag. Belgii	316 e	
	Londinum, seu Londonia, ur. Angl. 292 c d 296 c	299 a 304 a 458 a 547 e 548 a d <i>Cedda, sive Cedda Ep.</i>	Mecklenburgica ditio German.	391 c 393 c	
		373	Mediolanum 312 f 372 b 484 b 492 f 549 c 552 f		
	Longfordensis Comitatus in Hibern.	543 e	559 f 560 f 561 a <i>Martinianus Ep.</i> 89 <i>S. Joannes Camillus Bonus Ep.</i>	622	
	Longobardia	58 d 731 a f	Mediomatrices pop. eorum urbs Metis	529 b	
	Loreia ur.	714 f	Meduana fl. Gal.	331 e 333 f	
	Lotharingia 170 e 172 c d 523 b f 528 e 529 b d f 530 b f		Medweagus fl. Angliæ	302 e	
	Lovanium ur. Brabantiae 95 e 434 f 435 b e 436 a c d	443 c 444 a 453 456 b 524 a	Mela fl. Cappadoc.	472 e	
			Meldæ ur. Gal. <i>reliq. S. Melori</i> 136 b 141 c 142 a e		
	Louenne fl. Gal.	333 f	146 f 147 c 725 b Meldense territorium	626 c	
	Lubeca ur. Germ.	391 e 393 c e 396 b	Meldunense monast. vel Malmesburien.	709 a b	
	Luca ur. Ital.	655 d 660 c	Meledunum, vel Milidunum, op Gal. <i>Aspasius</i>	721 d	
	Lucensis loc. Gal.	76 a	Maleygaesbery l. Angl.	713	
	Luciacum monast. Ital. <i>reliq. S. Januarii M.</i>	59 a	Melitene ur. Armen. <i>Domitianus Ep.</i>	618	
	Lucio ur. Gal.	508 a	Melundense monast. Gal.	57 e 58 a	
	Luokstadum op. Holsatiae	393 e	Menæum op. Siciliae. <i>Euprexia vidua, et Theogniu V.</i>	240	
	Lucullanum castrum juxta Neapolim 483 b c 497	a c e f 498 a b c 499 d 734 e	Merania ur. Tirolis	369 b e	
	Lugdunum	52 b 140 d 145 c 469 c 505 c	Merce, seu Merciorum regnum in Anglia	373 e f	
	Lugus fl. Poloniae	400 e	Meroe, sive Meros, vicus Syriae	274 e 285 b d	
	Luka monast. Saxoniae	78 e	Mesopotamia	282 d 479 b	
	Lupiae ur. Calabriae	366 f 367 a b	Metæ, vel Metis, ur. Gal. 61 d 463 b <i>Patiens Ep.</i>	468	
			Metaurus fl. Ital.	502 d	
			Mianroy		

- A Rosendalense monast. in Irabantia 162 e
 Rossomannum in Sicilia 322 b
 Rosus op. Ciciiliæ 678 b 679 e
 Rostra-Domini, Constantinopoli 610 a 612 a c d
 613 c
 Rolenensis pagus Aquitan. 74 c
 Rotha fl. Sueviæ 722 c
 Rotha ur. Hispan. 411 b
 Rothum, sive Rodium, monast. Sueviæ. *B. Odino,*
sive Otteno ab. 722
 Rotomagum ur. Gal. 57 b 328 a 463 b 505 e
 Rotumna fl. Gal. 175 b
 Rugia insula maris Balthici 394 f 395 e
 Rura fl. Belgii 315 e
 Ruramunda ur. Belg. 304 c 305 a b 321 e 453 d
 Ruspa ur. Africae. *Fulgentius Ep.* 32
 Russia, seu Ruzia 395 c d
 Rusucuritanus Episcopatus in Mauritania 568 b
 Rusveguritanum municipium Maurit. 568 b 569 b
 Ruthenia, seu Russia 395 c 400 e
 Ryngstadium ur. Daniæ 400 e 401 a d f
- S
 Sabec Palaest. 688 d
 Sabis fl. Belgii 155 c 432 e
 Sabrina fl. Angl. 708 d
 Sala fl. Thuringiæ 383 b
 Salo fl. Hisp. 723 e
 Salamis urbs Cypri 163 f
 Salaria via 9 c
 Salebro fl. Ital. 402 f
 Salerno ur. Ital. 403 d
 Salesberia, sive Salisburia ur. Angl. 77 c f 304 b
 Salinghenstadium op. et monast. Franconiæ *Clarus*
monachus 63 720 d
 Salisburgum ur. German. 438 b Salzburg 546 b
 Salmurum op. Gal. 505 b e
 Salford l. Angl. 713
 Samburne l. Angl. 713
 Samnium regio Ital. *S. Tatto* 713
 Samosata ur. Syriæ 359 c
 Sanctæ vicus Belgii 516 d
 Sanctones pop. Gal. 463 b Sanctonica ur. 727 a
 Sardinia 32 d e 37 e 40 a 41 f 42 b
 Sarta fl. Gal. 333 f 388 e 389 d
 Saviniacum monast. Gal. *Vitalis ab.* 389
 Saxia, Xenodochium Romæ 4 f
 Saxonia regio Germaniæ 107 b 111 e 116 e f 117 c
 181 b d 316 b c 381 382 383 d 384 385 393 d
 398 f 399 b f
- C
 Saxonia Occidentalis in Anglia 297 301 d 374 f
 Saxonia Orientalis in Angl. 374 b c f 375 a d
 Saxum vicus Ital. 404 e
 Scania, Scandia, et Scandinavia prov. Daniæ 336 c
 394 e
 Scetæ opp. Belgii 122 b e
 Scete, seu Scithia, aut Scithium regio Ægypti 85 c
 86 a 87 f 88 e f Scetis, et Scete eremus Ægypt.
 260 d 261 d
 Schawenburg Comitatus German. 393 d
 Schireburnia ur. Angl. *Walsinus Ep.* 547 d
 Schönbergh Comitatus in Germ. 322 c
 Scythia 367 e f
 Sconia, sive Scania, prov. Daniæ 181 f 394 b
 Scopulus, mons Ciciiliæ 679 e d *Theodosius Antio-*
chenus 677
 Scotia 181 e 334 a b 535 d 541 e 545 d f
 Scupi ur. Mysiæ superioris 376 a b
 Sebaste ur. Palastinæ 447 e
 Sebaste, vel Sebastia ur. Armeniæ 458 f 474 d
 475 a *Petrus Ep.* 588 744
 Seburici pop. Gall. 727 e
 Secundiacensis parochia in Gall. 51 f
 Seduni populi Alpini 81 a. *Guarinus Ep.* 347
- Selesia ur. Syriæ 163 f 289 c 290 b 679 c D
 Senonum urbs Gal. 153 a 512 b *Anastadius Ep.* 389
Honobertus et Honulphus Ep. 288
 Senense territorium. *Albertus Erem.* 402
 Senna fl. Belgii 522 a
 Septempeda ur. Ital. *Severinus Ep.* 499 739
 Sequana fl. Gal. 141 c 146 c 148 d 149 b 151 b
 459 e
 Serius fl. Ital. 623 e
 Sesamus ur. ad Pontum Euxinum 531 c
 Sesan, sive Sisan, castellum Ciliciæ 261 e 275 a
 Sewerus, vel Swirus fl. Hibern. 534 c
 Seyna fl. et castrum Germ. 317 c
 Sialandia, Seclaudia, Seland insula Daniæ 181 f
 391 f 394 f 395 a b
 Sicambria prov. Belg. 503 c
 Sicense territorium in Africa 35 d
 Sicila, sive Sicilia, vicus Galliæ aut Britan. 18 a
 Sicilia pr. 125 180 b 403 d 475 f 488 d 552 d 735 d
 Sida ur. Pamphiliæ 480 a 482 b
 Siferinga pag. Austriæ 488 b
 Sigberga ur. Holsatiæ 393 e
 Sigeburgum castrum Saxonie 382 d
 Sigma locus Constantinopoli 610 a b
 Sildswick l. Angl. 713 a E
 Silis fl. Ital. 537 c e
 Silo op. Judææ 475 a
 Siloe fl. Palaest. 683 e
 Silva-major monast. Gal. 95 e 111 c
 Silviniacum monast. Gal. 65 b c 70 f 76 e 77 b d
 Sineus fl. Hibern. 534
 Singarum ur. Mediæ 621 b
 Sinonius fl. Hibern. 48 d
 Sipontinus Episcopatus Ital. 673 f
 Siracheremus Scot. 594 e
 Sirmium ur. Pannoniæ. *Maximianus, Acutio, et alii*
VII MM. 80 Anastadius M. 324 Anastadius, Ju-
cundus et socii 470
 Slavania, vel Slavia, regio Borealis Germ. 181 a b
 182 d 381 f 391 a c d 392 d 393 a b 394 a 395 c f
 396 c 397 b 398 d 399 b 401 c
 Sleswicum, seu Sliaswig, ur. Dan. 181 f 182 d *Ca-*
nutus Lavardus Dux 390
 Slia fl. aut sinus ad mare Balthicum 391 d 393 b d
 Sliestorffum, sive Sleswicum ur. 391 d
 Smyrna 469 e *Vitalis, Revocatus, Fortunatus et IV*
alii 367
 713
 Snella locus Angl.
 Solemniacum monast. Gal. 376 e 377 c 378 a 379 e
reliquæ S. Faustæ V. M. 726 f 727 b f 728 F
 Sollar portus Majoricæ 411
 Somma, sive Somona, aut Somena, fl. Picardiæ
 118 b 134 c 439 c
 Sontal mons Saxonie 383 c
 Sopia fl. Gal. 179 c
 Sorabi Slavi 383 b
 Soracte mons Ital. 701 b c e
 Spira ur. Germ. 166 e
 Spolegium, vel Spoletinum, ur. Umbriæ 101 a 114 a d
Concordius M. 9
 Sporades insule 470 d
 Stabia ur. Ital. 5 a
 Stabulaus monast. Belgii 529 a e
 Stabulum Rhodis loc. Ital. 402 e f
 Stada, seu Stadium ur. Germ. ad Albim 181 b c
 391 e
 Stamfordbrig loc. Angl. 302 b
 Starigard, sive Aldenburgum, ur. Holsatiæ 393
 Sterlingum op. Scot. 545 d
 Steingadense monast. in German. 723 a d
 Steynockerseel pag. Brabantia 170 b 172 e
 Stora fl. Holsatiæ 393 e
 Stormaria regio Holsatiæ 393 d 399 b
 Stradford monast. Angl. 711 e f
 Stralesundum,

A	Stralesundum, seu Stralsunda, ur. Germ. ad mare Balthicum	395 c 397 f	Theodonis-villa op. Belg.	383 d	D
	Streanesheala monast. Angl.	375 f	Theopolis, Antiochia	286 b e	
	Strela, seu Strala, fretum et insula maris Balthici	397 b f	Tbeorascia ditio Galliae	434 b	
	Strigonium ur. Hungar.	235 c	Therina fl. Gal.	464 e	
	Strumense monast. Belg.	158 e	Thessalonica ur. Macedoniae	74 c 88 a 366 f 367 a b	
	Stubbecopia ur. Baniæ	400 b	Thædus, vel Thoeda fl. Gal.	482 e	
	Studium monast. Constantinopoli	610 c	Thorneia, Westmonasterium Londini	505 b	
	Sublaqueum loc. Ital.	502 a	Thosannum, sive Dustannum, monast. Belg.	296 c	
	Subtus-rocca loc. Gall.	91 f 92 b	Thracia	458 d	
	Sueonia, sive Suecia, vel Suedia	181 b e f 182 d	Thuringia	548 b	
		391 f 394 e f 395 c 397 a d 400 e	Thuscia regio Ital.	366 e 475 b 479 c	
	Sueguritana civitas Mauriti.	568 b	Thynia pro Bithynia	383 b 385 d 493 b 494 b	
	Suessa Ducatus Ital.	416 a c	Tiburnia ur. in Norico	9 d	
	Suessio ur. Gal.	102 c 114 c d 460 e f 461 c	Ticinum ur. Ital.	734 d	
	Snexia regio Germ.	58 d 336 d 385 d e 722 c		458 b 491 546 b	
	Suffolecia prov. Angl.	375 a	Ticinum ur. Ital.	59 b 72 f 73 a 94 c 462 e 463 a	
	Suippia fl. Gal.	175 b		<i>Crispinus I, Ep. 356 Crispinus II, Ep. 372 Maximus I et Maximus II, Ep. 471 Honorata V.</i>	80
	Summæ-vela, vicus Campaniæ Gal.	326 a	Ticinus fl. Ital.	356 b e	
	Summus, sive Suma l. Ital.	356 b	Tifernum Metaurense op. Ital.	502 d	
	Suppentonia l. Ital. <i>Anastasius Ab. et IX monachi</i>	701	Tifernum Tiberinum op. Ital.	502 d	
	Surrentum ur. Ital.	497 c	Tigris fl.	620 b	
	Susacina loc. Palest.	683 d	Tilaburgum ur. Angl.	374 d 375 a	
	Swirus fl. Hiberna.	534 c	Tinnim loc. Belgii	528 f	
B	Syca monast. Palest.	696 d	Tina fl. Angl.	377 f	
	Symnio monast. Gal.	376 c	Tipasitanus Episcopatus in Mauritania	568 c 569 b	E
	Symnada ur. Phrygiæ	290 a e 477 c d	Tipperariensis Comitatus in Hibern.	534 c	
	Syracusæ ur. Siciliæ	36 e 37 b <i>plures Martyres</i>	Tiraso, vel Turiaso ur. Hispan.	415 e	
	Syria	140 e	Tirolis, Tirioli	369 b c f	
		Syriæ provincia ord. Prædicat.	406 d	Tironium, seu Tyronium monast. Gal.	390 b c
				484 d	
				383 e	
				713	
				374 d 375 a	
				528 f	
				377 f	
				568 c 569 b	E
				534 c	
				415 e	
				369 b c f	
				390 b c	
				484 d	
				383 e	
				713	
				374 d 375 a	
				528 f	
				377 f	
				568 c 569 b	E
				534 c	
				415 e	
				369 b c f	
				390 b c	
				484 d	
				383 e	
				713	
				374 d 375 a	
				528 f	
				377 f	
				568 c 569 b	E
				534 c	
				415 e	
				369 b c f	
				390 b c	
				484 d	
				383 e	
				713	
				374 d 375 a	
				528 f	
				377 f	
				568 c 569 b	E
				534 c	
				415 e	
				369 b c f	
				390 b c	
				484 d	
				383 e	
				713	
				374 d 375 a	
				528 f	
				377 f	
				568 c 569 b	E
				534 c	
				415 e	
				369 b c f	
				390 b c	
				484 d	
				383 e	
				713	
				374 d 375 a	
				528 f	
				377 f	
				568 c 569 b	E
				534 c	
				415 e	
				369 b c f	
				390 b c	
				484 d	
				383 e	
				713	
				374 d 375 a	
				528 f	
				377 f	
				568 c 569 b	E
				534 c	
				415 e	
				369 b c f	
				390 b c	
				484 d	
				383 e	
				713	
				374 d 375 a	
				528 f	
				377 f	
				568 c 569 b	E
				534 c	
				415 e	
				369 b c f	
				390 b c	
				484 d	
				383 e	
				713	
				374 d 375 a	
				528 f	
				377 f	
				568 c 569 b	E
				534 c	
				415 e	
				369 b c f	
				390 b c	
				484 d	
				383 e	
				713	
				374 d 375 a	
				528 f	
				377 f	
				568 c 569 b	E
				534 c	
				415 e	
				369 b c f	
				390 b c	
				484 d	
				383 e	
				713	
				374 d 375 a	
				528 f	
				377 f	
				568 c 569 b	E
				534 c	
				415 e	
				369 b c f	
				390 b c	
				484 d	
				383 e	
				713	
				374 d 375 a	
				528 f	
				377 f	
				568 c 569 b	E
				534 c	
				415 e	
				369 b c f	
				390 b c	
				484 d	
				383 e	
				713	
				374 d 375 a	
				528 f	
				377 f	
				568 c 569 b	E
				534 c	
				415 e	
				369 b c f	
				390 b c	
				484 d	
				383 e	
				713	
				374 d 375 a	
				528 f	
				377 f	
				568 c 569 b	E
				534 c	
				415 e	
				369 b c f	
				390 b c	
				484 d	
				383 e	
				713	
				374 d 375 a	
				528 f	
				377 f	
				568 c 569 b	E
				534 c	
				415 e	
				369 b c f	
				390 b c	
				484 d	
				383 e	
				713	
				374 d 375 a	
				528 f	
				377 f	
				568 c 569 b	E
				534 c	
				415 e	
				369 b c f	
				390 b c	
				484 d	
				383 e	
				713	
				374 d 375 a	
				528 f	
				377 f	
				568 c 569 b	E
				534 c	
				415 e	
				369 b c f	
				390 b c	
				484 d	
				383 e	
				713	
				374 d 375 a	
				528 f	
				377 f	
				568 c 569 b	E
				534 c	
				415 e	
				369 b c f	
				390 b c	
				484 d	
				383 e	
				713	
				374 d 375 a	
				528 f	
				377 f	
				568 c 569 b	E
				534 c	
				415 e	
				369 b c f	
				390 b c	
				484 d	
				383 e	
				713	
				374 d 375 a	
				528 f	
				377 f	
				568 c 569 b	E
				534 c	
				415 e	
				369 b c f	
				390 b c	
				484 d	
				383 e	
				713	
				374 d 375 a	
				528 f	
				377 f	
				568 c 569 b	E
				534 c	
				415 e	
				369 b c f	
				390 b c	
				484 d	
				383 e	
				713	
				374 d 375 a	
				528 f	

A	F		Melo delectari, <i>id est cantu</i>	50 a	D
			Melodina <i>concentus</i>	63 c	
		Falcastrum, <i>ferreum instrumentum</i>	710 f 711 c	Memoriae Sanctorum	55 e e f 177 f 178 b 179 b
		Flabelli e palmarum foliis contexti	38 a	Mithras, <i>sol Persis</i>	619 f 620 c
		Forefactum, <i>delictum</i>	173 a	Menogrammus	252 b
		Forestis, Forestum, <i>silva</i>	521 d 522 a	Monothelita <i>haeretici</i>	623 d
		Fossorium, <i>ligo</i>	154 f		N
		Frigoriticus, <i>febricitans</i>	178 f	Neophyti dicti <i>ab aliis monachis Cistercienses</i>	399 b
	G			Nonna	521 f
		Ganta, <i>aris</i>	172 a		O
		Gaudibundus	14 f		
		Gavisoria vox	121 b	Obfugere	92 e
		Gleba Sancti, <i>corpus</i>	169 c 180 d	Œconomi magni officium	610 d e 611 c
		Grangia, <i>horreum</i>	184 a	Onerifera navis	141 f
		Grapila et rapina	229 d	Onychinus larnax. <i>Vide larnax.</i>	
		Grossi oculi 187 e radii	187 f	Orarium, <i>roquetta Episcopi</i> 39 d 625 d 626 c <i>sudarium</i>	626 c
		Guba, seu Gebe, <i>cisterna</i>	605 d	Ordalium, <i>purgatio per ignem candens, out aquom</i>	292 b
		Gutteria, Gutturia, et Gutturiositas, <i>colli vitium, strumæ</i>	519 d		
	H				P
		Herus, Heir, Heer, <i>Teutonica vox, Dominus</i> 398 d 399 b		Pædagogare	500 b
		Hida terræ	298 f	Pagus, <i>regio, terrorium</i>	503 e f
		Hodopercia incommeditas, <i>id est, itineris</i>	179 e	Palla altaris	70 a 71 e
B		Holovitreum vas	74 a	Pannucula ulcus	266 c d
		Homo, <i>vasculus</i> 393 d		Papa, <i>quavis Episcopus appellatus quandoque</i>	36 e
		Horama, <i>visio</i>	119 d		727 e
		Hortare active	59 d	Paramonarius	259 d
		Houckii, <i>vel Hoeckii, factiosi Batavi, unde dicti?</i>	352 c	Parens, <i>consanguineus</i>	14 a
		Humisternium	255 a	Parochia, <i>pro Diœcesi</i>	36 c 328 c f
		Hymnizare	131 b	Participari paupertate Christi	100 b
		Hypatus, <i>honoris titulus, consul</i>	624 f	Patricius Romanorum	714 e
		Hypogeum	135 e	Pausare, <i>dormire</i>	379 e
		Hypsistariorum hæresis, <i>qualis?</i>	22 d	Pedales, <i>socci</i>	184 e
	I			Perendinare verbera, <i>pro ingeminare</i>	171 f
		Illuminationis domus, <i>baptisternum</i>	612 b	Perilepsis	608 d 609 e
		Inæqualitas, <i>ægritudo</i>	51 a 53 f 54 e	Philopompus	113 b
		Indusiatus dignitatis honore	113 b	Pissaspaltus	251 e
		Infœderabiliter	74 d	Placor animi, <i>æquanimitas</i>	60 a
		Inrubidus, <i>impudens</i>	14 a	Planetæ, <i>vestis genus</i>	43 c
		Inthronizatus	113 b	Plasmas magna facere	233 c
		Intramuranea ecclesia, <i>id est, urbana</i>	169 b	Pleuresis, <i>pro pleuritis</i>	523 a
		Involat et revolat utraque palma	119 a	Poculum, <i>potus</i>	145 a
		Jugellum celunarum	69 d	Ponare aliquem	27 e
	L			Polypticum	175 c
		Lapsanæ et Lapsania, <i>olera agrestia</i>	676 a c	Pompare aliquid stylo	376 e
C		Larnax onychinus, <i>urna ex alobastrite</i>	17 e 18 a	Pompulentus	113 b
		Lebetonarium monasticum	259 d 260 a	Ponte	85 c
		Libitina, <i>funus</i>	519 f 521 a	Præceptare	117 a f
		Licina, <i>licia, fila</i>	586 e	Prolubium, <i>cupiditas</i>	519 a d
		Lipsana, Lipsanæ, <i>reliquia</i>	527 c c	Promptanimitas	168 f
		Lithostrotum, <i>pavimentum</i>	738 c	Prorsus trames, <i>id est, vectus</i>	516 b
		Lupia morbus	421 e 425 e	Protelare, <i>differre</i> 116 e <i>contrahere</i>	170 d
	M			Psallentium, <i>id est, chorus cantantium</i>	94 e 169 a
		Mafortes, mavors, mafora, <i>μαφόριον, velum muliebre, pallium quo sepulchrum, resue alia operitur</i>	519 a d	Pusillanimis, <i>commiseratione motus</i>	525 d
		Magistrare Ecclesiis	116 a		
		Mamma, <i>retula honorifica compellatio</i>	259 d 260 a		Q
		Mandatum, <i>lotio pedum</i>	341 f 342 c	Quæstionarii tortores	569 c
		Mandra	265 f	Quaternium libellus <i>quatuor foliorum</i>	514 b
		Maneria <i>pars agri</i>	292 e		R
		Manicare, <i>mane venire</i>	390 b	Repatriare	115 b
		Mansionilis, <i>villa</i>	175 e	Repedare <i>redire</i>	50 c 51 e f 64 b
		Mansus, <i>vel Mansum villa</i> 53 b 175 a 176 c d 180 a mansa	711 e	Retia, reticulum, <i>sacculus quo viatores annonam gestant</i>	492 d
		Martyrium <i>templum ubi Martyris condita reliquia</i> 84 d		Revolat palma, <i>id est, explicitor</i>	119 a
		Matricularii	174 f	Ruscus, <i>palma</i>	269 e
		Medoxima Ecclesia	111 b		S
				Sabana <i>linteamina</i>	587 b
				Sabech, <i>Hebr. perplexitas</i>	689 b
				Sacerdos <i>pro Episcopo</i>	38 c e
				Saculata	

INDEX MORALIS IN VITAS SANCTORUM

XI PRIORUM DIERUM JANUARIJ.

Non sola hic virtutum aut vitiorum nomina expressa, sed rerum omnium vocabula, quarum notitia ad virtutum vitiorumque tractationem visa est accommodata : ut sint veluti Universales loci communes. Ampliores post toto ex opere conficiuntur. *Litteræ A B C etc. margini appositæ, aut in ipso Indice rerum expressæ, quid sibi velint, supra ante Indicem Historicum indicatum est.*

A

Abbates Sancti in hoc tomo. Orientis : Theodosius Cenobiarcha 680 Theodosius Antiochenus 677 Phostorius 286 Theoctistus 180 Ægypti : Macarius Alexandr. 84 721 f Italiae : Victorinus 289 Anastasius 701 Benincasa 627 Gallie : Marinus 55 Clarus Viennensis 55 Guilielmus Divionensis 57 Odilo 71 Adelardus 95 Maurontus et Fordobertus 303 Eugendus 49 Tilla Paulus 378 b Rogerius 182 Blidmundus 154 Lodovicus Blossius 430 Britannia : Petrus 334 Adrianus 593 Cuanus, sive Machua Laysiensis 45 Cronanus, sive Mochua Ballensis 47 Filanus 594 Germanie : Erminoldus 337. Abbates ord. Cisterciensis, Vitalis 389 Ord. Præmonst. Odino 722 Abbates Martyres Maximus 91 Erminoldus 333, ex Abbatibus Episcopi, SS. Walsinus 547 e Salvius Ambianensis 703 a Guilielmus Bituric. 627. Vide Episcopus. Abbas annis LVI, S. Odilo 71 a 72 b Abbatis Coadjutor constituitur S. Eugendus, visione addiscit se Abbatem futurum 31 c d Abbatis collega fit invitus S. Fulgentius 35 b Abbas ne fiat clam in silvum fugit S. Silvester Siexlus 123 a proficisci in Ægyptum statuit S. Fulgentius 36 e Abbatiam opulentiorum deprecatur Ludov. Blossius 431 b Abbate dignæ vertutes B. Rogerii 183 c d S. Erminoldi 337 a 338 c Abbatis munus resignat, S. Erminoldus ob munera Casari consenti a fratre data 337 d Abdicare cupienti S. Adelardo obstant sui 105 c 116 a Abbatis officio relicto, fit eremita S. Tillo Paulus 378 b S. Filanus 594 e Abbatissæ SS. Salaberga et Austrudis 503 b Setrida 626 Syncretica 242 Talila, sive Amata 237

Abdicare, vide Abbas, Episcopus.

C Abnegationis studium inculcat B. Angela Fulgin. 233 c

Abortionis periculum depellit S. Theodosius Carnob. 697 e 698 a imperato peccatorum confessione S. Guilielmus Bituric. 630 f

Absens cognoscit cardem militis S. Severinus Noricus 491 e periculosa a latronibus suis imminens idem 495 a

Absorbetur castrum ob canones S. Egvini malleis fabrilibus impeditus 710 d

Abstinentia admirabilis SS. Libentii Ep. 180 f Fulgentii in Episcopatu 39 d Apollinaris V. 260 b Syncreticæ 243 e 244 d Abstinentia ingeniosa S. Gregorii Lingon. 168 d Macarii, in diem 5 unciis vescentis 85 f Abstinentiæ arctioris studio, proficisci in Ægyptum statuit S. Fulgentius 36 e 37 a Abstinentiam pristinam in morbo servant SS. Palmon 677 d Eugendus 34 a Fulgentius 34 e in sobrietati cibi et potus corpulenta Gertrudis ab Oosten. 431 f. Vide Cibus, Potus, Jejunium, Dormire, Castitas.

Acta Pilati de Christo conficta refutat S. Julianus Presb. 363 b c Acta Martyrum. Vide Sancti.

Adolecens S. Odilo se servum consecrat D. Virgini 70 b Berthila Deum et caelestia amat, elemosynis de-

data, studioso verbi Dei 156 b jejumat multum B. Albertus Erem. 402 b Adolescentia sancta S. Pharnildis 170 f Rigoberti 474 d Luciani Presb. 359 c d Tillonis Pauli 377 c Erardi 535 e f 540 a 541 e 544 Laurentii Justiniani 532 f Adolescentiæ suæ ut porceret rogantem Judicem contemnit S. Petrus Abelanus 128 c Vide Puer, Juvenis.

Adulter ingressu templi S. Jacobi divinitus arceatur **E** 316 c Adultera fit muta 149 c Adulterum Regem deserit S. Raimundus 411 f Adulterium cum defuncta punitum immobilitate, savritate, et amissione loquelæ 268 e 274 b. Vide Carnis vitia, Impudicitia, Fornicatio, Meretrix, Luxuria.

Per Aërem ambulare sive videtur S. Attalos, innixus S. Blidmundo 154 d in Aëre pendula hærent chirothecæ a S. Gudilo projectæ 517 a 523 c scala admota columnæ S. Simeonis Stylitæ 268 a 273 d

Advocati et Tutores Ecclesiarum Reges Angliæ constituti a Papo 297 f

Affabilis S. Odilo 68 f Simeon Stylita 283 c Agnoscitur ab Eremita Adelardus, et fugæ causa 98 c 113 a

Agnos linea baculo ducta ne ad matres accedant, continet S. Cronanus 49 a. Vide Ovis.

Agrum calid S. Theodosius Ab. Antioch. 678 c Agris nocentes locustas et bruchas precibus pellit Theodosius Carnob. 698 b

Alapa Genovefam injuste percutiens mater fit caeca 438 e 143 c Alapa creditur S. Vitalius 702 f percussor eo moriente obsidetur a diabolo 703 a Alapa absesso inflicta, expellit dæmonem S. Melarius 329 d Alapis caditur facies S. Martinæ et uncinis 12 d

Alere, vide Cibus, Eleemosyna, Pauperes.

Alleluia cantatur a Martyribus apparentibus S. Juliano 586 d Alleluia Epistola subscripta S. Eugendus 32 a

Altare moretur, cui imponenda reliquia S. Genovefæ, iis impositis quiescit 149 in Altari locari albis vestitum monachum videns S. Eugendus, intelligit brevi moriturum 53 e ad Altare S. Gudilæ fit cicur usus 521 e f 527 f Altari S. Maximi Ticinensis immobilis fur adheret 471 c Altare S. Marie sibi ab invasore sui episcopatus petit S. Rigobertus, et in eo sæpe celebrat 178 a b Altari nunquam tergum vertit S. Nonna 23 d pro Altari pectore usus Missam in carcere fuit S. Julianus Presb. 361 e

Ambiens Episcopatum, spretus, dein a Deo punitus 38 f 39 c

Ambulare supra aquas, vide Aqua, Fluvius, Mare.

Amentia punitus matris percussor, ope S. Frodoberti sanatur 512 a c Amentes sanati epoto aqua benedicta a S. Odilone 76 b oratione et signo Crucis a S. Frodoberto 509 d ad sepulchrum S. Erminoldi 345 a

Amicitia ad hæreres non transit 121 d Amicitia simulata Magni occisaris S. Canuti Lawardi 399 e d e Amicus

- A Amicis nihil e retribus donat B. Laurent. Justinianus 556 e
 Amisabona meritis B. Oringæ reperto 653 e iumentum, inter duos lupos, ope B. Alberti Erem. servatum 404 a
 Amicitie et nepos SS. Emiliana, Tharsilla, et Gregorius I, Papa 287 b
 Amænus locus Corbeix Saxonica 117 a et Gallica 118 a monasterium Tavestokæ 728 c
 Amor Dei ostensus B. Angela de Fulgino 196 d purus et non purus 210 e Amoris Dei donum datur B. Angela de Fulgino 194 e ejus effectus 196 197 dignitas et perfectio 223 226 227 signa 228 229 vis 233 a ad Amorem Dei excitatur Crucis signo B. Angela 203 b Amor Dei et celestium in S. Bertilio adolescente 156 b Amore in Deum flagrat S. Theodosius Cornob. 687 a in Amore Dei videbatur sibi non posse intepescere licet se damnandam scisset B. Angela 196 b ob Amorem mutuum, voluntatem alienam suam præferunt SS. Sabas et Theodosius Cornobiarcha 684 a Amor proximi impurus 225 e f 226 a sensualis 226 c Amor parentum generose superatus a S. Fulgentio 34 d Amatatur et honoratur exul S. Adelardus ob virtutem et sapientiam 103 f
 Amplectitur B. Angelam in extasi Christus 204 a
 B caudea morientem 234 b mortui S. Marcianum, ab eo sepeliendi 616 a leprosum S. Odilo 68 d. Vide Osculum.
 Anathemata Caroli Magni ad sepulchrum S. Gudila V. 321 c. Vide Munera, Angelus.
 Ancillatur civi B. Oringa 655 d in hospio Gertrudis ab Oosten 349 e
 Angeli supra domum parentum S. Cronani visi a S. Congallo 47 f sanctitatem S. Gudila nondum natæ matri prænuntiant 515 a 524 b in nitivitate S. Genovefe latantur 138 b Filium infantem a submersione serrant 594 e præeunt sacerdoti baptizantur incarceratos, et ostia aperiunt 582 d Colmano oranti apparent 45 f digne communicantes tuentur, pulsus demonibus 89 d Angelus S. Cæcilia tuetur castitatem B. Oringæ 652 c 656 f Angelus tradit Regulam monasticam in tabula scriptam S. Pachomio 677 a Angeli ascendentes et descendentes per scalam in cælum porrectam visi S. Ottoni Bambergensi in loco ubi monasterium extructurus erat 338 b Angelos per scalam descendentes etc. videt S. Eugendus puer 50 c Angeli familiariter colloquuntur cum Simone Stylita 274 a Theogene submergendo, nec videntur a nautis 135 a Angeli defendunt B. Oringam a monstro diabolico territam 651 b f 655 b Angelis conspectis territi S. Cronanum infestantes 48 f Angelus solatur S. Munnum patienter ferentem lepram 46 c visi supra domum ubi leprosus jacebat 46 d Angelorum cantu recreatur S. Frodobertus 509 c Angeli quotidie visitant S. Munnum 46 b visitant, ad labores animant SS. Severinum et Victorium 741 b a somno excitant S. Raimundum 413 b Angelus in somnis se ducem offert S. Maximo fugienti patriam et patrem, ne cogereetur ad nuptias 92 d f duceat itineris mitti S. Severino Septempedano 741 c adfert unguentum sanandis mamillis S. Mucra V. 325 e Angelus quotidie fert panem S. Phosterio, aut plures pro numero hospium 287 a Angelus adstat S. Martine ad idola ducta 11 f Angeli coronant S. Julianum Martyrem per plateas raptatum 581 b cum S. Theogene psallunt 135 a cum S. Martina Deum laudant 14 b e d item cum hac in templo Jovis 17 b visitant et animant S. Concordium viuctum, et fame vexatum 9 f Angeli cruciant ipsos carnifices, ornate S. Martina 12 d 13 f cohibent feras, ne ei noceant; ipsa eos videt 16 b vulnera S. Carteria in tortura inflicta curant 472 b Angelus S. Genovefe cæli gaudia ostendit 138 f indicat mortem suam S. Maximo 94 b diem mortis S. Severino Septempedano 743 d Angeli apparent S. Tito moribundo 164 d concinunt in morte Laur. Justiniani 563 a S. Luani 46 b Angeli cum S. Michaelle occurrunt animæ S. Maximi M. 94 b Angeli deducunt animam S. Pauli Eremite in cælum 606 e Maurontis 505 e Ceaddæ 376 a Palæmonis 677 e Oringæ 654 b ejusdam Gertrudis Beghinæ 353 a animum mortui ab inferis ad corpus reducant 583 d mortem S. Anastasii Senonensis nuntiant sorori procul absenti 389 a ad exangue S. Melori M. corpus conspecti, et lucernæ 136 e Episcopos ul funis S. Melanii convocant 332 e Angelus candida veste, virgam auream tenens, apperet ad funus S. Simeonis Stylita 274 e Angelicæ voces auditæ ad sepulchrum S. Rigoberti 178 f Angelus corpus S. Quintini revelat 154 e Angelus reliquias præputii Christi dicitur attulisse Carolo Magno 4 a Angelus Michael in viam reducit, et cibo reficit B. Oringam 651 f demonem ei insidiantem repellit 655 d, e prædonum manibus eripit 655 f Angelus dictus S. Adelardus 99 a 113 b Archangelus monachorum, S. Odilo 68 f Angelicus habitus appellatur vestis monastica 290 a Angeli specie apparet patri S. Maximi demon 92 a anima resuscitandi a S. Juliano ab Angelis ab inferis reducta 583 c d. Vide Anima.
 Animarum cladem luget in victoria Ludov. Blousius 450 d Animæ in igne purgatorii a demonibus vexantur 74 d Animabus e purgatorio liberandis Commemorationem, postridie festivitatis omnium SS. instituit S. Odilo 74 e d Anima Benedicti VIII, Papæ e purgatorio liberatur, precibus, sacrificiis et elemosynis S. Odilonis 74 f 75 a b Animæ in cælum ab Angelis deducuntur, 55 Maurontis 505 e Palæmonis 677 e Oringæ 376 a Beghinæ ejusdam 353 a Anima S. Pauli Erem. cælum ingreditur inter Angelos, Prophetas, et Apostolos 606 e S. Ceaddæ ducitur a fratre S. Ceadda inter Angelos 376 a Animæ Sanctorum Martyrum, in habitu Virginum apparentes, corpora ostendunt 587 a
 Anni initium et finis Jano sacer 2 f Annus gratiæ et misericordiæ et a Transitu Martyrum, Coptis Agyptiis incipit a persecutione Diocletiani 572 e Annorum VII, fit monachus Eugendus 50 e Anno ætatis XLIV, ordinem Prædicatorum ingreditur S. Raimundus 408 e Annorum XX, fit Abbatisa S. Austrudis 503 e VII Annis exulit S. Adelardus non sine mysterio 103 d Anno LXI, ætatis moritur S. Eugendus 54 d LXV S. Fulgentius 44 b XC SS. Tillo Paulus 380 d Pharauldus 172 c Anno XCIV, S. Titus Apost. 163 e Anno IC, S. Cuanns 47 d Annos fere C, nati S. Raimundus 413 b Gregorius, Theologi pater in Episcopatu XLV, octis 30 b CV, S. Theodosius Cornob. 700 d
 Anniversaria mortuorum commemoratio. Vide Anima.
 Annulo dato desponsat sibi Christus B. Angelam Fulgin. 203 e Annulum dat S. Eduardus Conf. S. Joanni Evang. in habitu peregrini 300 e ab eo remissum recipit 300 d Annulum sponsalium crescente corne opertum, Crucis signo extrahit B. Rogerius 183 e Anser S. Rigoberto donatus, eum od urbem sæpe comitatur 178 c
 Apes non exeunt nisi Rege præeunte 130 e Apibus similes pii ad templa convenientes 130 c
 Apostomia curatur tactu Crucis, quæ appensa fuerat ad reliquias B. Oringæ 661 f terra sepulchri S. Gerlaci 314 e
 Apostoli deducunt animam S. Pauli Erem. in cælum 606 e Apostolorum discipuli SS. Patiens 469 a Titus 163 Apostolus Noricorum S. Severinus 483 Apostolorum pur appellati SS. Sabas et Theodosius Cornobiarcha 684 a
 Apparet cuidam procul posito S. Severinus Noricus adhuc vivus 419 e item aliis in itinere 493 d Apparet Primati ad eligendum Episcopum eunti S. Fulgentius 45 d Apparet in somnis cuidam S. Adelardus, ad sepulchrum suum sanandum docet 120 e Apparet S. Gregorio Ep. Lingou. S. Benignus M. jubetque sibi ecclesiam edificare 168 e
 Aqua repletur puteus, submissa imagine S. Theodosii Antioch.

- A *Antioch.* 679 e *Aqua ad molendum* S. *Fechui rotandum*, per montem adducitur 48 e *Aquam precibus impetrat* S. *Simeon Stylita* 267 b 271 e *Aqua in Scythica Aegypti solitudinis rara, bituminea, diri odoris, sed saporis innocui* 88 f in *Aqua frigida totum Psalterium quotidie decantat* S. *Gregorius Acritensis* 290 o *Aqua fluvii ultro cedente fugit per fluvium siccis pedibus* B. *Ocinga* ne nubere cogatur 633 a ab *Aqua intactus fluvium transit exaudientem* S. *Odilo* 73 c *super Aquas gradiuntur, præcisa capita gestantes, Frontusius et socii* 79 f *Aqua potus* S. *Tilloni Paulo* 378 e in *vinum versa* B. *Alberto Erem.* 402 e S. *Odilonibus* 72 e *tertio* B. *Gerlaco* 313 b *missa ad agrum* o B. *Alberto Erem.* 403 e *benedictione* B. *Rogeri Abb.* 184 d *Aquum quo natus leprosi lotæ, bibit* B. *Angela Fulgin.* 208 b *qua* S. *Eduardi*, variis exeis redditus visus 298 e *qua* S. *Odilo*, febris pellitur 73 f *natus sanatur* 76 b *Aqua per* S. *Genovefum allata, et ab ea Cruce signata, abluens oculos ejus mater, visum recipit* 138 e 143 f *accepta a* B. *Alberto Erem.* febris pellitur 403 b *moribundus sanatur* 403 e *Aqua benedicta panes candidos reddit, quos antea nigros ostensurus vim excommunicationis, B. Gonsalvus Amaranthus* 647 *morbos pellit* S. *Melanius* 330 b *amentem curat* S. *Odilo* 76 b *Aquam benedictam bibens in oratorio S. Severini Norici febris liberatur* 738 b *item alius, una sacro oleo perunctus* 738 f *Aqua signo Crucis signata pulsæ febris a* S. *Genovefa* 141 e *Aque benedictæ immersus damoniacus* 130 e *Aqua cui reliquæ S. Jacobi Apost. intinctæ, ager sanatus* 139 d *Aqua e latere S. Carterii perfuso fluens rogam extinguit* 472 e *Aqua bulliente potata occisus S. Euphrasius* 20 f
- Aralearum telæ nigerrimæ symbolum hæreseos* 623 d
- Arbor subito pullulat die sepulture* S. *Gudilæ* 318 e 326 c *miraculose procul transfertur* 320 e 327 d. In *Arborem crescit baculus, monente S. Meloro terræ infusus* 136 e *Arbori fissæ manibus pedibusque insertus triennio penitentiam agit* S. *Victorinus* 742 b e f in *quereu excavata habitat* S. *Gerlaco* 308 a *Arborum durarum ramis vi inflexis, moque relaxatis discepti Martyres in Thebaide* 241 b *Arbor naufragis infamis, oratione S. Genovefæ evulsa* 141 d 146 d
- Archidiaconus Mart. S. Balduinus* 502
- Archipresbyter Alexandrinus S. Leucius* 670 e
- Arescunt manus et pedes furanti naupam S. Odilonis* 72 f *Arescit manus, tollenti pilos ex barba* S. *Simeonis Stylitæ* 268 e 274 b *volenti percutere* S. *Marinum* 93 e *Arida manus sanatur facta Confessione peccatorum* 630 f 637 b 639 e *ad sepulchrum S. Erardi* 339 b 341 b
- C *Arenam humeris gestat S. Macarius contra vanam gloriam* 88 b *contra snolentiam S. Pachomius* 673 f
- Arthritide filio Regine liberatur, divinitus missa ad sepulchrum S. Gudilæ V.* 322 328
- Arundinibus signat viam S. Macarius in eremo* 86 e
- Asello insidens redit ad suos, antea equitum Praefectus, S. Gerlaco* 307 b 320 e *senex templum adit* 211 b
- Aspectu solo dissidentes reconciliat S. Simeon Stylita* 277
- Asthma curatur ope S. Raimundi* 427 c
- Astronomiam Anglos docet S. Adrianus Ab.* 396 b
- Asyli jus in Ecclesiis antiquum* 469 d
- Avaritia fons malorum* 247 a b *Avaritiæ nutrimentum, pecuniæ concervatio* 394 b *signum, reveri ne unicum dederis* 100 a *Avari buboubus similes* 104 a *ob Avaritiam desinit oleum e putro MM. scaturire Placentiæ, quod pretio venditum, bestiis curandis adhibitum esset* 80 e
- Auctoritas summa, etiam exilis, S. Adelardi* 114 f
- S. *Rigoberti Ep.* 174 e
- Auditus Crucis signo restitutus a S. Genovefa* 142 f
- 146 f *recuperatus ope SS. Adelardi* 120 a c f *Aldrici* 388 f
- Genovefæ* 131 a *ad corpus S. Simeonis Stylitæ* 268 e
- 274 b *ad sepulchra SS. Erminoldi* 346 e *Raimundi* 427 f in *Translationibus reliquiarum SS. Rigoberti* 179 d *Gudilæ* 320 e 327 c *ne Audire impius voces cogatur, secedit in solitudinem S. Gordius Comes* 130 b
- Avis in lapidem vertitur votum violanti de ea non comedenda* 278 f *Aves velut oves domum baculo cogit* S. *Pharaildis*, et *postridie dimittit* 172 o *Aves plurimæ concurrunt ad corpus S. Simeonis Stylitæ* 268 d 274 a *Aviculam comestum resciscit S. Pharaudis V.* 172 b *Avis garrula edocetur arcana quedam* S. *Cuanus* 46 a *Aucupium festo exercens, Missa neglecta, excavat* 80 f. *Vide Columba, Gallina, Perdix.*
- Aulicus pius S. Adelardus adhuc laicus* 112 b S. *Aldricus* 387 f *Aula relicta monachus Ludov. Blosius* 433 e f
- Aures ferro adusta S. Zosimo Eremitæ* 128 d
- Aurium flucus sanguineus ad sepulchrum S. Erminoldi sistitur* 343 f
- In *Aurum mutata phlegmata, quæ ore suo e leprosi uariis exsuerat* S. *Cuanus* 46 d *Auro ornata reliquæ* 149 b *Auro et gemmis a Carolo IV, Imp.* 720 b
- Auri grana in ossibus S. Prodoberti apparent* 511 f
- Aurum in suo monumento deponunt magi, usuri post mortem* 86 b *Aureæ zone famularum* 85 d *Aurei fratri equorum* 83 e *Aureo pugno frangitur murus omnium* 99 b
- Aurifabri SS. Eligius et Tillo Paulus* 377 c d
- Austera vita B. Rogerii Ab.* 183 a f *Austeritate in se, mitis in ceteros S. Adelardus* 116 b in *Austeritate non est ita perfectio monastica* 140 f. *Vide Abstemientia, mortificatio, jejunium, cilicium, cibus, potus, lectus, dormire.*

B

Bacchantes spectare, iis aliquid dare, propter eos ridere, nefas 3 e

Baculus terræ infusus monente S. Meloro, crescit in arborem 136 e *Baculo tangens mortuos resuscitat S. Leucius* 671 b

Balneis uti soliti sabbotis ad reverentiam Dominicæ 334 a *Balneis uti, etiam ager, recusat S. Fulgentius* 44 d in *Balneo accenso suffocantur pueri Nicomedien-ses MM.* 360 e

Baptismus janua salutis 79 c *nondum Baptizatus periculo naufragii angitur S. Gregorius Theol.* 28 c *ad Baptizandum adulti præparatio* 24 c *ad Baptizandos incarceratos sacerdotes a Deo mittitur, ab Angelo ducitur* 382 e d in *Baptismo susceptor filiorum Regis S. Eguinus Ep.* 708 c S. *Marcionilla, filius S. Celsus* 383 a S. *Gudilæ S. Gertrudis* 313 b 324 e in *Baptismo Theonæ magi nomen mutat in Synesii, S. Theopompus Ep.* 724 f *Baptizando S. Othilium cæcam illuminat* S. *Erardus* 336 f 340 d 343 a *paralyticum sanat S. Atticus* 477 e f *Baptizati mandantur X leprosi* 387 b *Baptizatus S. Pachomius, ex rore cælesti in mel pingue viso creverisse, intelligit gratiam Baptismi* 673 e *Baptizatus S. Gregorius Theologi pater, lux cælesti circumfunditur* 24 c *Baptizata S. Marcionilla, voce cælesti confirmatur* 383 b *Baptisterium mirifici operis extruit S. Marcianus* 614 e

Barba S. Macarii Alexandrini qualis 88 d *ex Barba S. Simeonis Stylitæ carpenti pilos pro reliquiis, arescit manus* 268 e 274 b *Barbam subito omittit pejerans ad reliquias S. Eguini* 711 a

Barbararum gentium Apostolus S. Nicetas 363 b 367

Beati monachi judicantur ob paupertatem 85 d. *Vide Anima, Caelum.*

Beghina Gertrudis ab Oosten 348 *alia Gertrudis, itemque alia* 333

Bellum Deo exosum 119 b *Bellum injustum refugientes, ideoque occisi MM. Marcellinus et frutes* 82 in *Bello civili patrocinari parti recusat S. Rigobertus* 176 d *ad Bella prout Galli* 119 b in *Bellis Dæi Deus* 619 b *Bellum precibus avertit S. Simeon Stylita* 281 f *Benedictionem*

- A *Benedictionem ab Episcopis petitura occurrit multitudo* 138 b *Benedictionem a S. Eugendo petunt Principes* 51 c *Benedictionem et orationes matris petit S. Gregorius Theologus* 31 *Benedicit Crucis signo S. Eduardum Conf. Christus* 298 c *cruce aurea Maria V. apparens, S. Equinum* 708 c *turbam accedentem ad columnam, S. Simeon Stylita* 267 d 268 b 273 b e 278 d r *absentem mulierem habitu virili venientem, idem* 267 c 273 a 279 f 280 a *ad se accedentes S. Fulgentius moribundus* 44 r SS. *Petrum Sebastenum et Mucrinam mater moribunda* 588 f *Benedictiones B Laurentii Justiniani moribundi* 562 c *Benedictione accepta a S. Theodosio Cænob. et factis exequiis moritur absque dolore Basilium monachum* 688 a *Benedictione a S. Antonio impetrata leones, effosso sepulchro S. Pauli, discedunt* 607 b, a SS. *Severino et Victorino, discedunt feræ* 740 e *Benedictione paralyticum sanat S. Tillo Paulus* 380 b *vino vas implet S. Tillo Paulus* 380 c *aquam mutat B. Rogerius* 184 d *oleum auget S. Tillo Paulus* 380 b. *Vide Crucis signum, Aqua benedicta, Cibus benedictus, Panis benedictus.*
- Benignitas SS. Fulgentii* 42 f *Raimundi* 413 b *Odilonis* 67 e *Canuti Lawardi* 398 a *Valentini Passaviensis in instruendis conversis* 371 c 734 b *erga inimicos SS. Erminoldi* 339 d e *Guilielmi Bituric.* 637 a
- B *Benignus in alios, etiam reprehendendos, S. Odilo* 72 c *Lenis et moderate severens erga lapsos S. Guilielmus Bituric.* 630 b e
- Bestias larvis mentiri, sedum homini* 3 a, *Bestiis curandis adhibitum oleum non ultra scaturit e puteo MM.* 80 e, *Bestia immunis precibus S. Cronani ne deinceps hominibus noceat factum* 48 d *Bellua devoratum hominem, precibus S. Cronani revertit illacsum* 48 d *Bestiis objecti SS. Basilium Aucran.* 84 a *Marilus M.* 164 c *Julianus et socii* 586 e 588 d *Martina V.* 15 f 16 b *Bibere. Vide Potus, Aqua, Cerevisia, Vinum.*
- Blanditias Judicis genere respuit Macra V.* 325 b *Martina* 16 a *et alibi sapiens in Actis a pag. 11 Imperatorem, pueri in Ægypto* 360 b *Blanditias et munera contemnit S. Gordius* 132 d f. *Vide Munera.*
- Blanditias et minus Præsidis contemnit S. Petrus Abselamus* 129 d e. *Vide Minæ.*
- Blasphemus subito morte punitur* 148 f *Blasphemus in S. Petri potestatem et Romam, ab eo percussus obit* 736 c 737 e *in S. Erminoldum, lepra percussus, impænitens igne reperitur combustus* 343 c d e *Blasphemus in S. Marcianam Judæi domus incendio dirivitus ardet* 569 f
- Bona sua omnium variis Ecclesiis et monasteriis donat S. Bertilia* 157 a *Bona matri, non fratri, relinquit S. Fulgentius* 34 f *Bona sibi ab arvenno donata incendit S. Cuanus, ne peccatori communicet* 45 c *Bonorum jacturæ solatium ex ovis similitudine* 104 b *Bonorum temporalium damno non movetur B. Laurent. Justinianus* 554 e
- Boves pascens B. Oringa Christiana, eas verbo coercet* 650 f 654 c. *Vide Vacca.*
- Brachium percutientis puerum invocantem S. Adrianium Ab. immotum manet* 597 d *Brachii rigore punitus matris percussor, ope S. Frodoberti sanatur* 512 a c *Brachia contorta sanantur ope SS. Wenceslai et Erardi* 539 e 544 e *Brachii vulnus sanatur signo Crucis a S. Odilone* 76 a *Brachii dolor, invocato S. Raimundo* 425 e *rigor ad ejus sepulchrum* 427 b 429 d f *Brachium S. Filani divitus ad castradelatum* 595 a. *Vide Manus.*
- Bubala divino nutu lactat S. Macarium in solitudine* 86 e
- C
- Cæcitas inflatu festum violanti* 80 f *operanti die Dominico* 141 e *ob curiositatem* 141 e 146 c *ob furtum* 140 c 145 c *annonam monasterii B. Oringæ furari volenti* 662 f *ob matrem percussam* 512 a *matri S. Genovesam injuste percutienti* 138 e 143 e *volentibus S. Marcionillam comprehendere* 585 b *dein volentibus cum torquere* 586 e *volentibus occidere S. Maximum* 94 a *Cæcitate et morte punitur S. Melori intersector, corpusque ut cera contabescit* 136 f *Cæcitate et manus arefactione punitur, volens percutere S. Maximum* 93 e *Cæcum illuminat Frodobertus* 512 c. *S. Othiliam baptizando S. Erardus* 536 f 540 d 543 a *Missa sacrificio S. Aldricus* 389 a *signo Crucis S. Odilo* 72 d *Salvius Ambianen.* 706 d *Frodobertus matrem* 506 f *Cæcus surdus, mutus oleo benedicto et Crucis signo curatur a S. Genovesa* 142 e 147 c *Cæci sanantur tacti aut signati a S. Eduardo Conf.* 298 *oculis apposita Cruce S. Gerluci* 317 b *aqua, qua manus laverat S. Eduardus Conf.* 298 e *Cæca et contracta ope S. Erminoldi* 344 c 346 a *Raimundi* 426 e f *Oringæ* 662 f *apparente bis S. Daniele M. revelato ei sepulchro suo* 160 c d 161 a *Cæci visum recipiunt ad sepulchra SS. Marcellini Aucranitani* 590 e *Erminoldi* 343 b *Erardi* 538 e 541 a *Gonsalvi Amaranthi* 649 e 650 b *Eduardus Conf. sex* 301 f *ad corpus S. Melanii* 332 *ad reliquias SS. Severini Norici* 497 b 738 e *Oringæ* 654 b 661 c *in templo S. Gerlaci* 316 b *ad fontem S. Gerlaci* 318 f *Cæcum draconem ad columnam supplicem sanat S. Simeon Stylica* 271 d *Cæco catulo hyæne sputo visum restituit Macarius* 88 c
- Cæli desiderium in S. Adelardo* 100 e *Cæli gaudia et honores ex triumpho Theodorici speculatur S. Fulgentius* 37 d *ab Angelo S. Genovesæ ostenduntur* 138 f *in extasi videt S. Salvius Ambianen.* 705 d *Cæli gaudiis visis semper lacrymatur S. Genovesa* 142 a *in Cælum oculos sæpe erigit ex pietate S. Melanius* 329 e *Cælum aspiciens lacrymatur S. Genovesa* 139 d *Cælum parvo venale* 378 f *Cælestis gloria addicitur B. Gonsalvo Amarantho a Maria Deipara apparente* 648 b *Cælestis gloriæ adipiscendæ tesseram, columnam igneam vident S. Basilissa et sociæ* 578 d *ad Cælestem gloriam dirivitus evocati, obveniunt S. Anastasius Ab. et VIII monachi* 701 e, *divina voce invitatur S. Lucianus Bellov.* 465 e *evocatur a S. Felice Papa apparente S. Tharsilla* 287 f, a *S. Tharsilla apparente S. Æmiliana* 288 a *invitatur et inducitur S. Clarus Viennensis a SS. Blandina et Marcello* 56 e *Cælos apertos videns obit S. Wlsinus* 548 d *ad Cælum ducunt animam ejusdam Beghine Angeli* 353 a *et S. Mauronti* 505 e *Cæli aperti visi die sepulturæ S. Gregorii Lingon.* 169 e *in Cælesti gloria apparet S. Erminoldus* 341 f 342 a. *Vide Anima.*
- Cæcum miraculo impetrat S. Genovesa, ad ecclesiam S. Dionysio struendam* 139 f 144 f
- Calcei, vel sandalia Christi* 4 b d *S. Eugendi* 50 f *Calceamenta Clericorum alia a monachis in Africa* 39 d *Calceos S. Genovesæ furata fit circa, ab ea sanatur* 140 e 145 c *Calceis perforatis utitur B. Rogerius Ab.* 184 e *inferne nudis S. Gudila* 516 e 525 b
- A Calculo liberat S. Genovesa* 143 b *Calculus, seu renum dolor, tollitur invocato S. Raimundo* 425 d *Missa ad uram S. Raimundi facta, et hausto pulvere sepulchri* 428
- Calumniam patitur S. Vitalius ob conversationem cum meretricibus convertendis* 702 d
- Camelus phantasticus orante Macario absorbetur a terra* 85 c
- Campanæ furtivæ nullum dant sonum præsentem S. Rigoberto, nisi ab ipso pulsatæ* 177 f *Campanæ sponte sonant S. Pega Romam intraute* 533 a *Campanarum sonus auditus ubi postea Pruseningense monasterium extractum* 338 a *Campanis pulsatis cerci S. Genovesæ supra templum apparent, depelliturque ingruens tempestas* 725 e
- Cancro punitus sacerdos fornicarius: jussus laica sorte vivere, sanatur a S. Macario* 87 f *Cancer depulsus voto censu 5 nummorum ad sepulchrum S. Erminoldi* 345 b *tacta clam cuculla S. Theodosii Cænob.* 696 d e
- Candelam miraculose accendit S. Severinus Noricus* 490

- A 490 a 738 e S. Odilo 66 d Candela sata bouorum, precibus S. Severini Norici accenduntur, detectis sacrilegis 489 e cum Candelis ardentibus peregrinatio ad reliquias 5 e Candela S. Genovefa oblata cum precibus, oculum recipit quidam 150 b Candela amplectatur recens visa donatus meritis S. Genovefa 148 a Candela S. Rigoberto oblata, curatus dentium dolor 180 d Candela vota S. Raimundo, equi ferocia domita 427 d. Vide Cereus.
- Canes o venatoribus in S. Maximam incitati, moriantur 92 b Canibus exponitur S. Fausti M. corpus 166 d
- E Canonico fit religiosus ordinis Prædicatorum S. Raimundus 408 c e Episcopus S. Aldricus 388 b monachus, Prior, Abbas, Episcopus S. Guilielmus Bituric. 636 b e e Canonici Remensis regulam Canonicam servare induci a S. Rigoberto 174 c f Præbendas omnes conferendi jus acceptare recusat S. Guilielmus Bituric. 632 d
- Canonizationis S. Raimundi processus et ordo 414 415 416 Canonizatio S. Osuundi 77 S. Canuti R. 401 d S. Guilielmi Bitur. 628 a
- Cantum corrigi, ordinat, musicus S. Guilielmus Divionensis 63 e Cantum Ecclesiasticum docet Anglos S. Adrianus Ab. 597 b Canere cithara etc. doctus S. Silvanus M. 79 e Cantu audito statim ad lacrymas provocatur S. Adelardus 113 f Canit in fornace et Deum laudat S. Theopompus Ep. 724 b Cantans : Ecce video caelos apertos, et Jesum stantem, exiit S. Wulsinus 518 d Cantus caelestis auditur ad sepulchrum S. Frodoberti 511 e Cantu Angelorum recreatur S. Frodobertus 509 e Cantilenas vanas nec audire vult S. Nonna 23 d
- Capellanus Papæ S. Raimundus 410 o
- Capillis defluentibus deformis S. Cronanus puer vilis habetur a parentibus 47 f Capilli ad pedes promissi S. Theodosio Antiocheno 678 b Conam sibi detraheri curat ad professionem vitæ monasticæ S. Syncretica 244 a Capilli S. Martini raduntur, contra magiam 17 a Capillis nudantur pueri Nicomedienses M.M. 360 e Capilli non recrescunt, recisi a S. Gerlaco 310 b Capilli ob capitis dolorem pulsam in ophthalmia oblatis S. Gerlaco 316 f Capilli in capite S. Simonis Stylitæ 126 annis post mortem 286 a Crines S. Quintini post 340 annos pulcherrimi 155 e Comens se Dominico die punitur divinitus 169 e. Vide Decalvari 36 b
- Capti dum Christum prædicant, SS. Frontasius et socii M.M. 79 b proditus ab hæreticis S. Lucianus Presb. 360 a Julianus M. idolis non immolans 579 b
- C Martiana ob fractam statuum Dianæ 569 b Capere volentes Marcionitum sunt cæci 585 b Captivum S. Concordiam visitat S. Anthimus Ep. cum Eutychete, et sacerdotem consecrat 9 e in Captivis crudelibus Regina punitur periculo filii 488 c d Captivis, suis et aliarum elemosinis subvenit S. Severinus Noricus 490 e Captivos abduci Christianos impedit S. Severinus Noricus 494 b Captivos liberandis hortatu Deiparæ Virg. ordo instituitur 409 e in Captivis reducendis, contra jus Ecclesiarum detentis, strenuus S. Guilielmus Bituric. 631 b in Captivis ab infidelibus redimeendis solutus S. Raimundus 409 b Captivos depræcante S. Genovefa dimittit Clodoveus R. 143 e Captivos hostes, cibo refectos, dimittit S. Severinus Noricus 487 a Captivos redimunt SS. Severinus Noricus 488 c d e 489 b 491 e Salvius Ambianensis 706 d precibus liberat B. Oringa 653 d e 660 b Captivos a morte liberat S. Genovefa 140 e 145 d Captivos ope S. Gregorii Lingon. liberatus solutus vinculis 169 e alius ope B. Alberti Erem. 404 a Captivi vinculis ultra solutus, et turri scissa, invocato S. Melanio liberantur 332 f alii fractis compedibus, transeuntibus reliquiis S. Genovefa 150 folii S. Gregorium Lingon. invocantes, transeunte ejus funere 169 b
- Caput S. Genovefa Virguncule osculatur S. Germanus, et manum ei imponit tempore divini officii 138 b c Capite ad ostium oratorii S. Michaelis offenso, Bego id divini jubet, ipseque arripitur a demone 177 a Capitis dolor curatus ope SS. Severini Norici 497 b Gerlaci 316 f Oringa 654 b Pharyngitis, attracta pauca lapideorum 173 a Evangelii lectione 510 b impositione manuum S. Raimundi 429 e et sepulchrum S. Ermioldi 344 f Capitis vertigo, invocato S. Raimundo 427 e f 429 d Capitis tremor, manus impositione S. Guilielmi Bituric. 630 f 637 c Capiti S. Carterii imponitur galea ignita 472 e Caput S. Domnonis carbonibus ardentibus ustulatum 241 f Capite S. Melori tacto, tertio post die moritur cædis ejus auctor patris 136 f Capite plexi SS. Frontasius, Severinus, Severianus, Silvanus 79 e Concordius 9 f Clerus 365 e Maximianus et Julianus 464 e Lucianus Bellorac. 465 e 468 b Julianus, Celsus, Marcianilla, Antonius Presb. Anastasius 586 f 588 d Theopompus Ep. 725 a Procopius Siculus et socii 736 a Amicus Præsidis 581 a milites XX a S. Juliano conversi 585 e Martyres Ægyptii 241 b e carnifices a S. Martina conversi 13 b Martina 17 e Drafoza 166 a Capite diffisso necatus S. Canutus Lawardus 400 a Caput S. Meloro præcisum a nutrice ejus, putri consilio : id gestans interfectoris filius cadit et cervicem fraugit 136 d Caput S. Melori M. præcisum loquitur, et sitis levamen suggerit 136 Capita præcisum manibus gestant Frontasius et socii 79 f Julianus Bellorac. 465 d 468 b Capite inverso patibulis affixi Martyres Ægyptii 241 d Caput S. Titi Candia 164 e Caput S. Jacobi Apost. vel ejus pars Atrabati 158 pars Aeræ 159 b Caput S. Genovefa an Parisiis esset, dubitatum, probatum 153
- Carbones precibus S. Theodosii Canobiarchæ incensi, locum monasterio contruendo monstrant 689 c d e Carbonibus ardentibus ustulatum caput S. Domnonis 241 f Carbones indigne communicantibus præbentur a demoniis, Eucharistia ad altare redeunte 89 d
- Carcere clauditur S. Maximus, ut aligatur ad nuptias 92 b Carcere maceratus S. Marcellinus 82 f et fratres 83 a Carcer S. Macra V. tremat 325 e Carcer luce caelesti illustratus in quo capti S. Theopompus Ep. 724 c Macra V. 325 e Carcer SS. Juliani et Celsi lumine divino et suavi odore repletus 582 b d iterum splendore, odore et musica caelesti 584 e caelesti odore et luce perfunditur, orante S. Martina 14 b in Carcere S. Marcianum invisit Christus 569 e psallit cum Agelis S. Theogenes 135 b Carcere educitur a Christo apparente S. Curtianus 472 e, Carcere reserato captivus liberatur ope Alberti Erem. 404 a, turri ultra scissa et vinculis solutis, XII captivi in translatione S. Melanii 332 f Carceris Praefectus M. Athausius 428
- Carnifices S. Martinum torquentes ab Angelis cruciantur 13 f 16 f alii ea orante, viso lumine caelesti cum voce, convertuntur 12 e martyrio coronantur 13 b
- Carnis vitia metu gehennæ refranat S. Tillo Paulus 377 e Carnis tentatione liberatur commendans se sacrificiis S. Raimundi 413 o Carnis stimulus ex obiecto demone specie formosissimæ feminæ passus B. Albertus Erem. corpus in spinis et artibus volutat 404 f Carnibus non vescuntur SS. Fulgentius 39 e Anastasius Senonensis 389 b ex voto S. Gerlaci 307 e 320 d et monachus et Episcopus S. Guilielmus Bituric. 629 f 636 d Carnibus æger in quadragesima vesce recusat B. Laurentius Justinianus 554 a, Carne et vino 40 dies abstinere liberatum a demone jubet S. Macarius 88 b Carnis S. Valentini M. particula post 12 secula omnino recens 5 a
- Carus omnibus, etiam Regibus, S. Odilo 67 e Caritatis symbolum vini haustus Fratribus propinatus a S. Maximo morituro 94 d Caritas Eremitarum Ægypti invicem, et erga hospites 88 f ex Caritate verberari 5 e

- A *se ab Hæreticis pascit Felix Ab. at S. Fulgentio infirmiori parci* 33 f *Caritatis et pacis causa alteri in concilio postponi cupit S. Fulgentius* 44 a *Caritas S. Adelardi* 107 a 108 b 117 f *voluntatem alterius ob amorem mutuum suæ præferunt SS. Sabas et Theodosius Cœnobiarca* 684 a *Caritatem ob jejunium negligentem S. Marso in serpentem eulogia vertitur* 330 f *Caritate in pauperes injustum convertit S. Marciannus* 616 b
- Caseum omnem elargitus pauperibus, statim plastrum plenum recipit S. Adelardus 100 b *Caseus et panis divino instinctu defertur Gertrudi ab Oosten* 451 f
- Castigat vitia verbis et verberibus S. Fulgentius 43 f *Castigatio corporis adjuvamentum castitatis* 449 f *Castigatio puerorum immoderata brachii rigore punita* 597 d
- Castitatis encomia 102 c *pro Castitatis custodia præcepta S. Syncreticæ* 245 246 *Castitatis adjuvamenta sex: temperantia, fuga periculorum, corporis castigatio, pietas, custodia oculorum, mundities externa* 449 450 a *ad Castitatis amorem odore suavi liliorum et rosarum hieme perfuso thalamo incenditur S. Basilissa* 576 f *Castitatis studium in S. Luciano Presb.* 359 e *Castitate eximius S. Guilielmus Bituric.* 636 d *Castitas Gundradæ sororis S. Adelardi, etiam inter aulæ illecebras* 102 c 114 c *Castitatis studio, vir mulieribus videndum se præbet S. Libentius Ep.* 180 f *ob Castitatem matrem in conspectum non admittit S. Simeon Stylita* 266 a 271 b 278 b *Castitatem vorentium SS. Juliano et Basilissæ conjugum nomina scripta in libro vite* 577 c *is opparet Christus et Maria Deipara cum Sanctis* 577 b *ob Castitatem carus S. Joanni Evang. S. Eduardus Conf.* 300 d *Castitatem B. Oringæ tuctur Angelus S. Cecilie* 636 f *Castitas lingua abscissa inexpugnabilis* 605 a *Castitatis triumphus in SS. Juliano et Basilissa* 577 b c *Castitas S. Marcianæ prostitutæ muro divinitus constructo defenditur* 569 c
- Castrum suum in monasterium vertit Conradus Saliens Imp. 266 e *Castrorum Romanorum locus apud Marcolum in Belgio* 135 f
- Catharrus Missa ad altare S. Raimundi facta sanatus 428 a
- Catena ferrea se lapidi alligat S. Simeon Stylita 276 d *eam, Episcopo non probante, tollit* 276 e *ea cum corpore servata* 286 b
- Cauteria sanguine manantia, curata ope S. Severini Norici apparentis 738 b
- Cellæ S. Marcarii ostio carent, aliæ arctæ 88 a *Cella, in qua dormit S. Gerlacus, instar sepulchri humilis* 311 b *in Cellula juxta ecclesiam degit S. Bertilia* 157 a *Cellæ sex hebdomadis inclusa manet Gertrudis ab Oosten Beghina* 350 b *tota XL° S. Genovesa* 141 c 146 c *Cellæ inclusus XL annis nulli visus S. Leunianus* 50 f *Cellam leproso offert B. Albertus Ermi.* 404 d *Cellulæ 3 vel 4 monachorum extra cœnobium, synagoga satanæ S. Bernardus* 348 b
- Centuriones pii 133 a *ex Centurione Eremita, dein Martyr, S. Gordius* 130
- Ceræ libra vota S. Raimundo, reviviscit proles mortui quadriduo 423 e d *Cerea imagine vota S. Raimundo contractus sanatur* 421 a *Cereum ter accendit absque lumine S. Genovesa: unius particulæ infirmis salutare* 140 c 144 b *Cereus S. Genovesæ reliquiis prælatus, precibus illuminatur* 149 a c *Cerei S. Genovesæ ingruente tempestate pulsatis campanis, supra templum apparent, argumentum depulsæ tempestatis* 725 e *Cerei divinitus accensi ad reliquias S. Faustæ V. M.* 728 d *Cereis simul accensis e SS. Patronum legendi ritus* 179 b *Cereorum extinctione indicatu monachorum invidia* 51 a. *Vide Candela.*
- Cervus sistitur in nomine S. Simeonis Stylitæ 266 b 271 f 284 b *ad currum pro equo junctus a S. Cuano evocatus* 46 d *Cervos vocat, oerat lignis, occisos et comestos suscitatur S. Cuannus* 47 a *Cervino corio involutus reliquiis S. Adelardi asportatur monachus Corberensis clam* 122 f
- Chiragra precibus S. Gudilæ sanata 517 e d 525 d *Chiroteca a S. Gudilæ projecta pendens in aere* 517 a 525 c
- Chlamys, vide Pallium.
- Christus liber vite 214 215. *Christi Incarnationis mysterium explicat S. Lucianus Bellovac.* 464 e 467 e *Christi Incarnati beneficia* 232 *Christi extases B. Laurent. Justiniani* 534 e, *a Nativitatis festo XL diebus manant lacte ubera Gertrudis ab Oosten V.* 450 f *Præceptum an in resurrectione reassumpserit Christus* 4 a *ejus particula variis locis servata, nec sine miraculis* 3 et seqq. *pars Antverpiam missa, a quo, quando* 6 c *miraculis illustrata* 6 e et seqq. *de eo fit Missa Antverpiæ omnibus Sabbatis* 7 d *Adoratio Magorum ostensa Veronicæ* 90 b *Christi voluntates et operationes dux defrensæ* 625 a b c *Christi paupertatis tres gradus* 214 e f 215 216. *Christi contemptus sui voluntarius* 216 *continuus et summus dolor* 217 218 219. *Christus spoliatur se quodammodo sua sapientia, fama, dominio* 215 d e f *Christi mansuetudo et patientia ineffabilis* 219 e 222 b *Christi patientis tormenta in singulis membris opposita percentis singulorum membrorum nostrorum* 203 213 f *Passionis Christi memoriam fovet B. Angela Fulgin.* 188 f 189 b d f 190 e 195 f *eudem ex Christi patientis amore, et torpore nostro, dolorem tantum concepit ut ei castæ disjunguntur* 201 f *Christi crucifixi imagine creatur infans Gonsalvus Amaranthus* 640 *Christus crucifixus apparet B. Angelæ Fulginati* 189 b *Christo crucifixo compatientibus et imitantibus, sanctæ benedictiones a Deo donatæ* 202 e *ob Passionem Christi aspersis oleo herbis abstinet die Paschatis S. Palæmon* 676 d *Christi exemplo, clavis coronati MM.* 79 e *Christus instar pueri in Eucharistia apparet celebrante S. Raimundo* 415 b *Christus sub elevationem sacræ hostiæ sæpius apparet B. Oringæ ex morbo decumbenti* 654 a 660 f *Christus confirmat B. Angelam Fulginatam ut audeat communicare* 205 d *Christus puerulus traditur a Matre B. Angelæ Fulginatis* 206 a *Christus signo Crucis benedicit S. Eduardo Conf.* 298 e *Christus dato annulo desponsit sibi B. Angelam Fulgin.* 205 c *apparet SS. Juliano et Basilissæ, virginitatem in conjugio vorentibus* 577 b *Christum in hospitali inter pauperes quærit B. Angela Fulgin.* 208 a *Christus apparens sanat atque e carcere educit S. Carterium* 472 e *adest S. Marcianæ incarceratæ et morienti* 569 e *Christi monitu latebris relictis, se offert martyrio S. Carterius* 472 b *Christum videt moribundus S. Wulsinus* 548 *morienti S. Tharsillæ apparet* 288 a et *S. Adelardo moribundo* 109 f 117 c *amplexatur morientem B. Angelam Fulgin.* 234 b *eidem morienti vestem gloriosum ostendit* 234 a *Christus in Martyribus victor eorum laudibus honoratur* 461 d
- Christianus sum, ad omnia quesita respondet S. Lucianus Presb. M. 364 d *Christianam se respondet nomen rogata S. Mæra V.* 325 c
- Cibi appetitus repressus a Macario 85 d *in Cibis nihil appetendum aut damnandum sed quod apponitur sumendum docet B. Laur. Justinianus* 556 b *Cibus Apostolicus, panis et aqua* 184 d *Cibus Macarii Rom. herbarum radices* 90 b *S. Tillonis Pauli herbarum et poma, post triduum vult quadriduum panis et sal, potus aqua* 378 c *S. Luciani Bellovac. panis, herba, aqua* 463 d 467 a, *S. Simeonis Stylitæ lens macerata et aqua* 265 e *victus asperitus S. Theodosii Cœnobiarca* 687 e d *Cibis certis abstinent Hypsistarii* 22 e *Cibum bis solum quot hebdomadis capit S. Genovesa, paucum hordeaceum et fabam* 130 d 144 e *absque Cibo et potu XXII dies degit in carcere S. Theopompus Ep.* 724 e *Cibo refectos hostes captos dimittit S. Severinus Noricus* 487 a *Comedere ob consolationes divinas obliviscitur B. Angela Fulgin.* 187 e *Cibum oblatum respuit S. Theogenes, cœlitus pastus* 135 b *Cibus divinitus curatus*

- A** ratas *B. Rogerio et sociis, pisce in fonte reperto* 184 d
S. Theodosio Cenob. 688 d 689 a ab Angelo reficitur
B. Oringa 631 f Cibo celesti ad XL dies pascitur,
fame enecandus *S. Theogenes* 134 b 135 e Cibum ut
miraculose a Deo petat, tentatur a demone *Macarius*
83 e Cibum risu sibi a filio *Gregorio Theol.* percipisse
S. Nonna, convalescit 28 a Cibum cum Ethnicis num-
quam capit *S. Nonna* 23 d, a Cœna redeuntem *S. Bla-*
dulphum vulnerant sicarii 94 f
Cicur ursus fugiens ad aram *S. Gudila* 321 e f
327 f Cicurans ferus signo *Crucis SS. Severinus et*
Victorinus 740 e lupum *S. Severinus Septempedanus*
741 e
Cilicio induitur *Albertus Erem.* 402 d Cilicio sem-
per usus *S. Guilielmus Ep. Bituric.* 629 f *Odilo* 69 b
72 b *Anastasio Senonensis* 389 b *Equinus* 710 d ex
voto *S. Gerlacus* 307 b 308 a d 312 f 320 c e in Cilicio
moritur *S. Clarus Viennen.* 36 f *Guilielmus Bituric.*
614 f Cilicio *S. Theodosii Cenobiarcho indutus Dux*
riorianobitinet 698 f
Cimices XX alit in tibia exulcerata *S. Simeon Sty-*
lita 276 e
Cinere misto hordeaceo pane vicitat *S. Gerlacus*
308 c 310 f 320 f in Cineres humi sparsos depositus
moritur *S. Guiliel. Bituric.* 634 b
B Cingulo pelliceo usi monachi ævo *S. Fulgentii : eo*
ipse cinctus dormit 39 d *Zonæ aureæ* 85 d
Cippus, vide *Torqueri.*
Quod Circuit *Pipino dormiente, ab eo accipit S. Ri-*
gobertus, a Clodovæo S. Remigii, a Carolo Magno
S. Arnoldus 173 e
Cithara, vide *Canere.*
Clamat ante monasterium ut a *Fulgentio noverito*
audiatur mater ejus 34 d
Claudicant violatores sepulchri *S. Gudila, eorum-*
que posteri 319 b c d 326 e *Claudum sanat S. Simeon*
Stylita 267 b 272 f 279 e *Claudus sanat sepulchri*
pulvere ab ipso S. Gerlaco apparente 313 e d in ec-
clesia *S. Gerlaci* 313 e 321 d ter ponderatus ad sepul-
chrum *S. Erminoldi* 346 e
Claves omnium portarum urbis servat *S. Rigobertus*
Ep. 176 f
Clavo *Crucis Christi demoniacus liberatur* 377 e
Clavis inter lapideam ligneamque tamen confossus
S. Daniel M. 160 b 161 a *Clavis confusus S. Quinti-*
mus : eos religiose asservat S. Eligius 133 e *Clavis con-*
fuso capta SS. Frontasio et sociis 79 e *Clavis quatuor*
configitur S. Theogenes, una et fame enecandus 135 o
Ob *Clementiam in subditos occiditur Sigebertus Rex*
Orientalium Saxonum in Anglia 374 e
C Clerum reformat *B. Laurentius Justinianus Episc.*
356 c. Vide *Diaconus, Presbyter.*
Cognitionibus variis orantes infestat *dæmon* 89 d
Cognitio Dei et sui ad virtutem necessaria 210 f
212 b c 213 214 b ad Cognitionem sui passus *XVIII,*
B. Angelus Fulgin. 188
Collecto animo in strepitu Aule divina meditatur
Adelardus 101 a ejusdem Colligendi animum prompti-
tudo 100 f 113 f
Collum ferro stringit *S. Theodosius Antioch.* 678 b
Columba insidet humeris *B. Alberti Erem. ad sep-*
ulchrum S. Jacobi 402 c *Columba e celo descen-*
dens abditur in sepulchro S. Prodoverti 311 d *Columba*
febricitantis faciem ombumbrante, sanatur invocato
S. Ruimundo 424 a *Columba apparente supra sepul-*
chrum S. Guilielmi Divionensis, ager sanatur puer
37 b Columba e tumba S. Adriani veniam implorat pro
puero verberando 397 d
In *Columna stat S. Simeon Stylita* 263 f 266 c
270 c *nisus uno pede* 266 c *trabi alligatus* 276 e *solu-*
tus 276 c *jussus descendere, et obediens permittitur per-*
manere 277 d e *Columnæ ejus qualitas* 262 a b *altiludo*
277 b eam circumvent viri et jumenta 286 d *Columnis*
marmoreis extruit claustrum S. Odilo 69 d *Columnat*
nonnullas templi auro vestit S. Odilo 69 d *Columnam D*
immobilem a dæmone factam, Crucis signo mobilem
reddit S. Marciarius 614 d *Columna ventri S. Theo-*
pompi Ep. imposita virtute rejicitur 724 f *inter*
Columnas quatuor, seu palos, tensus fustibus caditur
S. Theogenes 134 b *Columna securus reddit de cælesti*
gloria S. Basilissam et socias 378 d *Columna in somnis*
visa designata reliquæ S. Jacobi Apost. 159 f
Comedere, vide *Cibus, Panis, Jejuniu.*
Comes *Martyr S. Julianus Sardus* 78 f *ex Comite*
Ep. Lingon. S. Gregorius 168 e *Ex Comite mona-*
chus, dein Episcopus, S. Rigobertus 174 b *Ex Comite*
Eremita, dein Martyr, S. Gordius 130
Comitatus virtutum proprius *Virginibus* 139 e 144 e
Compatitur afflictis et infirmis *B. Rogerius* 183 d
Concilia IV, primo, ut IV *Evangelia suscipit*
S. Theodosius Cenob. 693 b
Concionator *S. Lucianus Bellovac.* 462 c e 463 c
466 c *S. Valentinus Passaviensis* 369 e c 370 e 721 a e
egregius *S. Paulinus Aquilensis* 713 f 716 a *serrens,*
S. Equinus Ep. 707 f *Conciones S. Adelardi lacry-*
mis mixtæ efficaciores 98 f *Conciones S. Fulgentii effi-*
caces 44 b *B. Vitalis Saviniensis* 390 b *S. Guilielmi*
Bituric. etiam febri laborantis 633 f *Concionandi mo-*
di popularis S. Attici 477 b ob *Conciones S. Egrini*
strepitu multorum impeditas, absorbetur castrum 710 e **E**
Concordia summa inter *S. Fulgentium et Felicem*
coabbates 33 b
Concupiscentiam rei alienæ a *S. Anton. deducitur*
Macarius 85 b
Concursus circum ad certamen *Martyris* 132 e ac
recipiendus *Episcopos redeuntis ab exilio* 43 e d
Confessarius *Papæ S. Raimundus* 410 b *Imperato-*
ris S. Aldricus 388 c
Confessione peccatorum imperata, sanat manum
aridam *S. Guilielmus Bituric.* 630 f et feminam a
periculo abortus liberat 630 f *Confessionis horror tol-*
litur invocato S. Raimundo 427 e in *Confessione pietas*
et rectitudo B. Angelus Fulgin. 187 d ad *Confes-*
tenda peccatus sensum seminortuo restituit S. Raimundus
410 e Confessione generali animum expiat S. Tillo
Paulus 377 e *Confiteri Deum oportet intrepide* 132 b
Confessio fidei et Christi libera S. Luciani Bellovac.
463 b 467 e e Confessor quis dici olim solet 84 b e
Congregationis *S. Gregorii in Alga B. Lauræn.*
Justinianus 349
Conjuges Sancti *Vincenitius Madelygarius et Walde-*
trudis 314 e 316 d *Hilaricus et Queta* 726 a d *Con-*
juges Virgines, dein castus monastici fundatores SS. Ju-
lianus et Basilissa 377 e 387 e *Conjuges MM. Da-*
frosa et Flavianus 166 a *Conjuge mortua, fit Episcopus*
S. Donitianus Melitæus 618 e *eremita S. Gerlacus*
307 b 320 c ad Conjugium S. Julianus M. a paren-
tibus incitatus, oratione et jejuniis septem diebus Dei
voluntatem inquiri 376 b 387 c d *tandem Conjugem,*
cum qua virginitatem servet, accipere cælitus monetur
376 387 d Conjuges Virgines Guthlandus et S. Ber-
tilia 136 d e *Julianus et Basilissa* 377 e *hi nocte prima*
tota orant 377 d in *Conjugio virginitatem servat*
S. Phoraidis, viro primam assensu, deinde invito, sed
divina vi represso 170 a 171 b 172 c *Conjuges invi-*
cem provocantes ad virtutem 136 f *Conjugium bonum,*
Dei munus 22 f *quale parentum S. Gregorii Theologi*
23 a Conjux bona, optima possessio 23 a, a *Conjugii*
usu, S. Marconilli cum filio S. Celsa, a proprio ma-
rito jussa occidi 386. In *Conjugem immitis graviter*
punitur 171 e *Conjuge altero imprecante, altera a dæ-*
monè possidetur 343 e
Consanguinei pauperes potissimum *juvandi* 23 b *Co-*
gnatæ sanctæ : Gudila, Gertradis, Aldegundis, Wal-
detrudis, Aldetrudis, Madelberta 314 e 313 d
Consecranda ob *Episcopo in sanctimonialem senio-*
ribus præfertur S. Genovefa 138 f 143 f
Consiliarius *Regis Franc. S. Salvus Ambianen.* 706 b
primarius

- A *primarius Caroli Magni S. Adelardus* 722 o d *Clodovari Magni S. Melanius Ep.* 329 a e *Consiliarium optimum patris sui S. Adelardum, invidorum machinatione relegit Ludovicus Imp.* 101 c d 114 b *Consiliarii sancti prudentia quid præsint* 116 a *Consiliarii boni dolenda jactura* 103 c *Consiliarius optimus in jure dicendo oratio, B. Laur. Justiniano* 337 c *Consilium multorum in rebus dubiis utilissimum* 37 e *Consilium bonum a S. Genovesa datum, morte compensare cogitant Parisienses* 139 b 144 c *Consilio suorum Procerum Ecclesiis ablata restituit, et reliquias honorat Comes Flandriae* 122 b *Consiliis suorum moderationem penitentiae suadentium cedit ad tempus S. Adelardus* 116 a
- Consolatur matrem viduam S. Gregorius Theologus* 31 a *Consolationes B. Angelæ Fulgin. ex Dei perfectionibus* 192 193 in *corpus redundant* 187 d
- Consortia Ethnicorum ita devitat S. Nonna, ut nec templa eorum aspiciat* 23 d
- Constantia Martyris* 132 f in *fide Christi confitenda S. Polyucti* 666 f 667 b *admirabilis S. Martine V. coram tribunali et in tormentis* 12 et seqq. *puerorum in idolothytis recusandis, tormentis, et morte subeundis* 360 h c d *Constantiae omen in monacho, amor parentum superatus* 34 d
- B *Ad Contemplationem assiduam diviniorem se exercit S. Macarius* 87 d
- Contemptus sui in Christo voluntarius* 216 e f in *aliis quam meritorius* 217 b c *Contemptus a parentibus S. Cronanus puer, miraculis a Deo honoratur* 47 f
- Contractus suatur a S. Erwinoldo* 343 f 344 d 345 a. *precibus S. Gudilæ* 517 b d 523 d *vota imagine cerea S. Raimundo* 421 a 426 b *ad sepulchrum S. Eduardi* 301 f *ad reliquias S. Genovesæ* 149 e f *alios* 150 e *aliæ tres* 151 a b *Contractum lotionem pedum sanat S. Melanius* 330 c
- Conventus publici, etiam pii, sensim in dissolutionem abeunt* 120 d
- Convertit ad fidem Danos miraculis Poppo* 181 f *Dacos aliosque barbaros populos S. Nicetas* 365 367 *varius gentes e columna S. Simeon Stylita* 270 d 277 e f *gentiles et hæreticos S. Valentinus Passaviensis* 370 f 731 f *S. Leucius Brundisii XXVII millia* 672 e *S. Lucianus Bellovac. triginta millia gentium* 465 f 468 e *lupos milites XL dein Martyres, S. Lucianus Presb.* 360 e, *virorum cum suis, S. Leucius* 671 b *S. Cleopatronicam a dæmone liberatam et* 200 in *Convertendis Saracenis labores S. Raimundi* 411 e 412 b e *ab eo Conversi ad X millia* 412 e *Conversio Penda Regis Merciorum in Angliam et subditorum* 373 c *Sigeberti Regis Orientalium Saxonum et subditorum* 374 b c
- C *Convertere ad fidem Cosroen conatur S. Domitianus* 618 c *Conversionem viri assidue urget S. Nonna, jejuniis, precibus, monitionibus, obsequiis etc.* 23 f *Conversus S. Athanasius Commentariensis leone humana voce loquente* 128 d *Venetenses mortuo a S. Melanio resuscitato* 331 c *carnifices voce celesti et luce, orante S. Martina* 12 e *milites XX lumine et odore carceris SS. Juliani et Celsi* 582 *Celsus puer visis Angelis coronantibus S. Julianum* 581 b c *Marcionilla odore suavi carceris* 584 e, *a morte resuscitatus a S. Juliano* 583 d *milites quidam et nautæ visa S. Theogenis morte* 135 b *cives crucibus veste baptizati Præfecti urbis divinitus repleta* 500 *S. Luciano Bellovac. ferente caput præcisum* 465 f 468 e *lictor oculo signo Crucis restituto, et fit Martyr* 584 a *Theonas Magus hauriente innoxie venenum S. Theopempto Ep.* 127 f 724 e in *Convertendis hæreticis dexter Ludov. Blosius* 432 a b *Convertitur ad vitam monasticam vulnere accepto Ludovicus Blosius* 433 e *Convertit injustam caritate sua in pauperes S. Marcianus* 616 b
- Convicia joco eludit S. Canutus Lawardus* 397 e
- Corle extracto et orî imposito, decollatur S. Procopius Siculus* 736 a
- Coronam templo Cluniacensi ab Imperatore datam, D tempore sanis frangit in eleemosynas pauperum S. Odilo* 68 b 72 a *Coronam, qua Deo consecrata erat ab Episcopo, S. Hildegardis mittit S. Gerlaco* 309 f 321 b *Coronati spinis ferreis SS. Frontasius et socii* 79 e *Coronatur ab Angelis S. Julianus per plateas raptatus* 581 b
- Corpus inflectit, fronte digitos pedum attingens in oratione S. Simeon Stylita* 283 b *Corpora mortuorum lavantur* 261 e *Ad Corpus defuncti nocte tota vigilari solitum in psalmis et canticis* 44 f *Corpus matris S. Simeonis Stylitæ movetur, dum hic pro ea jam mortua orat* 266 a *Corpus S. Pauli Erem. reperitur a S. Antonio, genibus flexis, erecta cervice, extensis manibus* 607 a *B. Oringæ radiis illustratur* 661 b *tegitur ejus jam mortuæ manibus, ne videatur ab impudica muliere* 654 b *S. Melori pueri M. cælitus honoratum* 136 e *Corpora S. Quintini in fluvio diu incorruptum* 154 e *S. Eduardi Conf.* 302 b 303 d *B. Laur. Justiniani* 67 dies 563 b *S. Gullaci post annum* 532 e *S. Severini Norici post VI annos* 496 f *Corpus et vestes S. Gregorii Lingon. multo post tempore* 169 e *Corpus S. Martine ab aquilis custoditur, splendidum, honorifice sepultum* 17 e f in *Urbem Divino monitu translutum* 18 a *post repertum, ornatum* 18
- E *Corpus S. Gudilæ avehendum Nivellam, Montes, aut Malbodinum, moveri nequit* 519 f 527 a *S. Gregorii Lingon. fit immobile donec soluti captivi* 169 b *S. Melori electo divinitus loco sepultum, miraculis honoratum* 136 f *Corpora MM. Bononia inter sepulchra Judæorum abjecta* 165 e *MM. in puteum abjecta Placentiæ* 80 e *SS. Argæ, Narcissi, Marcellini in mare mersa, in litus rejecta* 83 a *Isidori Ep. Cesarang. in flumen abjectum, post repertum* 721 c *Corpus S. Theogenis submersi a Christianis extra urbem sepelitur* 135 b *Corpora sua ostendunt apparentes SS. Julianus et socii MM.* 587 a *Corpora Martyrum revelant Angeli, ut S. Quintini* 154 c *S. Danielis M. repertum cæci indicio, recenti sanguine aspersum* 160 f *S. Reinoldi divinitus ostensum* 386 e *S. Petri Ab. Cantuar. submersi, luce cælesti repertum* 335 a *Corpora SS. arroganter quærens punitur* 154 f *multa a S. Eligio inventa* 154 e *quæsitæ præmisso jejuniis* 155 *SS. Sebastiani et Alverii voce cælesti reperta* 81 e *Cyrillæ, Memmie etc. VV. MM. a Sergio Papa in Urbem translata* 166 b *S. Pharaïdis Gandarum translata* 172 d *sarpinus deinde* 172 d *S. Martine V. M. repertum Romæ* 11 a *Corpus hæretici effodi curat S. Atticus, ne ab iis colatur* 482 e *Caroli Martelli invasoris Ecclesiasticorum honorum in inferno sepultum* 177 e d. *Vide Reliquiæ,*
- F *Sepultura.*
- Corvus LX annis medium panem quotidie fert S. Paulo integrum ei et hospiti Antonio* 606 c *ut Corvi insultant S. Macario dæmones* 86 e
- Costæ B. Angelæ de Fulgino disjunctæ ob dolorem ex amore Christi patientis et torpore hominum* 201 f
- Cranio S. Adami Calvarie monti nomen* 686 f
- Crudelitas Reginae in captivos, periculo filii castigatur* 488 e d *Saraceni Regis in Christianos, etiam indigne ferentis clementiam proprii filii* 735. *Crudelis Rex post erutos oculos, et manus evulsas a Deo punitur* 331 f
- Crura franguntur Tribuno post infelicem pugnam* 135 b *Crura contorta, ope SS. Wenceslai et Erardi curata* 539 e 544 c
- Crux Christi quotannis exaltatur in Palestina* 5 sec. 696 c *Crucifixus merita S. Erardi eloquitur* 538 b 540 e 544 b *Crucis Christi via certissima* 213 f 221 f in *Cruce Christi lectus B. Angelæ Fulgin.* 197 f *Crux servatur, e qua stigmata accepit Gertrudis ab Oosten* 349 a *Crucem manibus gestantes mille Virgines a morte gloriosa, apparent S. Basilissæ* 578 f *Crucis signati Principes profligant hæreticos Albigenes* 632 633 *Crucis S. Gerlaci opposita oculis, cæca illuminatur* 317 b *pedi*

A *pedi ejus adnota, dolor tollitur* 317 c *Cruce signatum minimum, e collo gestandum, tradit S. Genovefa* S. Germanus 138 d 143 c *Crucis tactu agostema curatur* 661 f *Cruce supra pectus posita a demone suffocatum resuscitat S. Melanius* 331 b *Crucis formi corpora sua humi sterunt SS. Frontasinus et socii* 79 f *Crucis signo S. Eduardum Conf. benedicit Christus* 298 c *Cruce signat se facta oratione abituri e templo* 118 c *Cruce signat frontem ingredientes templum Jovis SS. Julianus, Antonius et socii* 586 a, *martyrio coronandi carnifices a S. Martina conversi* 13 b *Cruce se signat ante arationem et certamen S. Martina* 11 f *eadem fustibus credenda* 13 f *tormenta subiturus S. Gordius* 133 c *moribundus S. Marinus M. 94 e S. Severinus Noricus* 496 c *moribundus discipulos signat S. Eustratius* 598 c *Crucis signo ad amorem Dei excitatur B. Angela* 203 b *sanatur infirmus* 142 c *morbum inveteratum curat S. Melanius* 330 a *vulnus S. Tillo Paulus* 380 b *Crucis signo benedicta aqua pellit febres S. Genovefa* 141 e *eandem Crucis signo et oratione paralyticam sanat* 141 d *amentem S. Frodobertus* 509 d *Crucis signo faciem glandibus excrecentibus deformem sanat a se lotam S. Eduardus Conf.* 298 d *oculum particula corticis inhaerente laesum S. Odilo* 73 f *caecum visum restituit SS. Genovefa* 140 d 141 c e 143 c

B *Odilo* 72 d *matrem caecam curat Frodobertus* 506 f *oculum lictori restituit S. Julianus M.* 381 a *strumas sanat S. Odilo* 73 c *vulnus brachii S. Odilo* 76 a *manum oridam Genovefa* 141 c 146 b *Crucis signo annulum crescente carne opertum extrahit B. Rogerius* 183 c *submersiois periculum propulsat S. Clarus Viennens.* 56 b *Crucis signo et oleo benedicto curatur caecus, surdus, mutus, claudus a S. Genovefa* 142 e 147 c *Crucis signo emerguntinos liberant SS. Gregorius Lingon.* 168 d *Genovefa* 152 d *Melanius* 330 d *daemone pellit S. Frodobertus* 506 e 507 c *Crucis signo et oratione emerguntinos liberat S. Genovefa* 141 a, *Cruce frontem signans daemones insidias pellit S. Tillo Paulus* 378 c *Crucis signo daemon in specie draconis fugatur a S. Severino Septempedano* 741 d *Crucis signo columnam daemones arte incombibilem movet S. Marcianus* 614 d *Cruce vos signans S. Genovefa, potu replet, qui ad longum tempus non deficit* 140 b 145 a *Crucis signo munitis furnum ardentem intrat illasus S. Silvester Traicensis* 124. *Crucis signo facto residit erudans fluvium ferenti reliquias S. Fausta V. M.* 728 b *Crucis signo Danubii eluvionem reprimit S. Severinus Noricus* 490 c *pisces in cibum opificum attrahit B. Gonsalvus Amaranthus* 647 b *feras eiecurant SS. Severinus et Victorinus* 740 c *lupum idem C. Severinus* 741 c *Crucis praecones benedicit Christus* 206 d *Crucis Burgundice forma incisio vulneris fit Lud. Blasio petenti* 433 c *Crucifixus S. Petrus Absclamus* 128 b 129 f

A *Culicibus confixum corpus S. Apollinaris V.* 260 b *Culicum grandium aculeis confingendum se praebet S. Marcarus contra tentationes carnis, et impatientiae* 86 a *Culter lapideus, quo Christus circumcisis, asservatur Compendii* 719 c

Cultu S. Frodoberti neglecto, cessant miracula 311 a

Cultus S. Gerlaci intermissus, ab ipso apparente renovari jussus 319 c. Vide Sanctus.

Cupiditatem e suorum animis eradicare conatur S. Adelardus 117 b

Curam eximiam suorum gerunt SS. Fulgentius 42 d *Rigobertus* 176 a *etiam mortuus gerit bonus Episcopus* 22 c *S. Adelardus, singulos quavis hebdomada alloquitur* 108 c 116 f *ob Curam subditorum sibi impositam magis penitentiae operibus se exerceat S. Melanius Ep.* 328 e

Curiositas caecitate punita 141 c 146 c *Curiositas circa reliquias praepitii Christi arguitur tempestate subita* 6 a *Currus reliquias S. Melori vehens, certo loco fit immobilis* 136 f *Currus duo cibariis onusti, absque bobus caelitus submissi S. Adelardo* 113 d *Rheda aerea* 85 e

D

D

Daemon Angeli specie, latebras S. Macimi indicat parenti 92 a *Medicum fugit, et cui potionem praebet corripit* 329 d *in specie socii S. Gerlacum tentat* 308 c *sub puella specie ad peccatum inducit S. Victorinum Erem.* 500 d e. *specie pueri plangentis tentat Gertrudem ab Oosten* 350 c *Aethiops, Macarium* 89 a *Daemon in forma draconis* 741 d *apparet cum cornibus instur tauri* 329 d *f forma avis nigerrime* 67 c *f flammantibus oculis apparentem pellit S. Clarus Viennens.* 56 c *Daemones ut corvi insultant S. Macario* 86 c *specie luporum, serpentis, mulieris impugnant B. Albertum Erem.* 404 b *Daemones nequitia* 379 b *minx et promissa spernenda* 379 e *insidiat cavenda* 248 b c *Daemones in monumento Magorum* 86 b *Daemon gladiatoris ludis et sanguinis effusione delectatur* 31 e *in aere homines piscatur* 92 a *Daemonum princeps qui lazarium et maleficia curat* 12 b *Daemones Julianum ad persecutionem instigant* 28 d *Diaboli arte blauditix, luctum, eloquentia ad labefactandam constantiam Martyrum* 132 f *ejus invidia comburantur ecclesiae* 119 a c *Daemones tripudiant dum evertuntur templa et servitur in Christianos* 131 d *dolent ea reedificari* 119 e *Daemon cohorescit ad praesentiam Virginis Martine* 14 f *monachi* 86 c d *Daemon turbat contemplantem Divina S. Macarium* 87 e *monachus orantes varie tentat* 89 a *tentat Macarium ut petat miracula* 85 c *pernuciat in oratione S. Gudila lucernam extinguit* 516 c 525 a *S. Frodoberto, candidalabrum evertit* 509 b *tempestate subita turbat concionem B. Lauren. Justiniani* 553 b *signa risae S. Macarii turbat* 86 c *vasis volvendis iter S. Gerlaci conatur retardare* 308 f *naufrugii auctor est* 141 d 146 d *alio defert Gertrudem ab Oosten* 350 c *indigne communicantibus dat carbones* 89 d *peccata praeterita resuscitat* 191 b *Daemon insidians B. Oringae repellitur ab Angelo* 655 d *Daemonem ex idolis fugat S. Martina ejulantem* 12 b *Daemon epistola S. Eugendi pulsus* 52 e *Daemones impetus oratione frangitur* 452 c *Daemonem apparentem Crucis signo pellit S. Frodobertus* 506 e 507 f *Daemon specie draconis, fugatur signo Crucis a S. Severino Septempedano* 741 d *Daemon in anpulle ore sedet, agnoscitur a S. Genovefa, signo Crucis et insufflatione pellitur* 142 e 147 b *Daemonem, cruce frontem signans, pellit S. Tillo Paulus* 378 c *moribundus, nomine tremendi Judicis pellit S. Odilo* 76 c *Daemon moribundum non suffocet, impeditur a S. Raimundo apparente* 420 b, a *Daemones familiaritate revocatur quidam auxilio Ludov. Blotii* 452 e *cur sinatur possidere homines* 691 e *corripit* 111 *monachos superbos, orante S. Severino Norico* 394 f *sollitum emerguntinos liberare, sed hoc petentem ex humilitate* 494 f *epistolatum falsarium auctorem, orante S. Ambrosio* 494 f *Begonem jubentem ecclesiam everti* 177 a, *fario abripientem sacra templi S. Severini Norici* 496 d *expulsus, ob ingratitude demum redit* 345 f *corripit uxorem marito imprecante* 345 c *caudam infligit alapam, cumque corripit moriente S. Vitalio, quem is ante alapa percusserat* 702 f, a *Daemone arripitur qui S. Bladalphum vulnerarat : liberatur orantibus pro eo monachis* 95 a d *Daemon superbientem invadit et doctrina privat; a S. Cuano pellitur et doctrina restituitur* 46 a *Daemon possessum, ne ejiciatur, suffocet* 331 b *correptos a demone ob arrogantiam monachos, benigne excipit S. Theodosius Curob. et multos liberat* 691 d f *Daemones in emerguntinos uri se clamant praesentia S. Genovefa* 142 c 147 a *Burgumeni a terra elevati mirabiles edunt gestus* 145 f *Demoniacos liberat B. Laurentius Justinianus* 359 b *SS. Salvius Ambianen.* 706 d *Altricus* 389 a *S. Leucius* 670 f *decem alios B. Oringa* 661 e *Emerguntini curati a S. Macario* 88 a *Daemonem jussu suo ejicit S. Melanius* 332 a *Emerguntinos signo Crucis liberat, cum primo recusasset, S. Gregorius Lingon.* 168 d *S. Melanius*

- A 330 *d oratione et signo Crucis S. Genovefa* 140 *f*
 141 *a* 146 *a oratione sororem S. Apollinaris V.* 260 *e*
oratione et jejunio S. Severinus Noricus 493 *a*, *tactu*
S. Equinus 710 *c alapa inflicta S. Melanius* 329 *d*
Energumenum post preces oleo sancto ungens, et aqua
ablucens, sanat S. Marcellinus, jubens 40 *dies carne et*
vino abstinere 88 *a Energumenus aqua benedicta im-*
mersus, Crucis signo ad reliquias S. Genovefa libera-
tur 130 *e virga S. Gregorii Lingon. signati* 168 *e fe-*
rula percussus 738 *b varii ad reliquias S. Severini*
Norici 738 *d e ad corpus S. Theodosii Canob.* 700 *f ad*
reliquias S. Genovefa 130 *a S. Erardi* 338 *f* 341 *b S. Er-*
minoldi 343 *e et relapsa ob ingratitude* 346 *a ad*
ostium ecclesie S. Genovefa 148 *b*
 Damnatur *Episcopus solitus persequi S. Guilielmum*
Divionen. 62 *d*
 Damno alieno gaudentem increpat et castigat *B. Ro-*
gerius Ab. 183 *b*
 Debita contrahit ad eleemosynas *B. Laurentius Ju-*
stinianus 356 *f*
 Decalvantur *S. Fulgentius et Felix ab heretico*
Presbytero 36 *b*
 Decimarum neglectus rubigine frugum punitur 491 *b*
 Dedicatur ecclesia *Westmonasteriensis ritu solenni a*
S. Petro noctu apparente 296 *e f* 297 *b. Vide Ecclesia,*
 B Templum.
 Defendit innocentes contra improbos *Magistratus*
S. Rigobertus Ep. 176 *c*
 Deliciis assuetum, monachum fieri difficile 34 *a b* De-
 liciosa loca vitanda monachis 86 *f* Delicias post mortem
 stolide sperant *Magi* 86
 Delphinus corpus *S. Juliani Presb. e mari ad terram*
defert 362 *a*
 Dentem *S. Joannes Evang. in pignus amoris dat*
S. Patienti 168 *f* 169 *f* Dens *S. Marthae et pars maxillae*
3 b Dente *S. Quintini revulso post 340 annos, effluit san-*
guis 133 *e* Dente *S. Genovefa sublato, varie cruciatur*
Abbas : cum magnifice ornatam restituit 149 *b* Dentem
S. Gerlaci furatus, dentes intra annum amittit 317 *f*
 321 *d* Dentium dolor sanatur, ope *S. Pharaillidis, atta-*
cta panum in lapides versorum 173 *a*, *S. Rigoberti,*
oblata ei candela 180 *d* terra sepulchri *S. Gerlaci in*
sanguinem versa 317 *f* osculando sepulchrum *S. Rig-*
oberti 179 *a* in templo *S. Gerlaci* 317 *b* Dentium e
 morbo constrictio sublata ad sepulchrum *S. Raimundi* 429
 Desperatione vexatur *B. Angela* 192 *b* Despera-
 tum hominem consolans, ad meliora convertit *B. Lau-*
rentius Justinianus 359 *d*
 Detractionem ut oderit *S. Eugendus* 32 *e* non De-
 traxit aut maledixit ulli tota *S. Luannus* 46 *b* Detra-
 hentes *B. Laurentio Justiniano, divinitus puniti*
338 b c miraculis *S. Raimundi quidam, divinitus puni-*
tus; eo invocato curatur 428 *a* Detrahentes sanctitati
S. Genovefa confutat S. Germanus, ostenso solo ejus
lacrymis nudante 139
 Deum, ejusque perfectiones, videt *B. Angela* 194 *e f*
 193 *e* 196 *a* 197 *b c* et qua visione 234 *f* Dei poten-
 tiam cognoscit eadem 193 *e* item pulchritudinem 194 *f*
 Dei potentia, justitia, bonitas in predestinatione homi-
 num 196 *a* Dei praesentiae in anima signum 194 *b* 200 *b*
 ejus bona 198 *b c* signa certa 209 *d e f* Divinae volun-
 tati in omni dispositione aeris se conformat *S. Luannus*
 46 *b* Dei illapsus in animam 198 *e f* Deus ut hospes
 animae suscipiendus 210 *b* Deum in hospitibus, se exci-
 pere censet *Ludov. Blossius* 448 *f* Deorum falsorum
 contemptus 380 *b*
 Dexteram *S. Juliani Presb. qua scripturam sacram*
concinnarat, a morte corpori rediit, in mari avulsa
362 b. Vide Mannus, Brachium.
 Diaconi *M.M. Nicanor.* 601 *Clerus* 363 *Priscillianus*
163 Daniel Patavinus 160 *c* 161 *a*
 Dies, vide Sabbatum, Dominicus, Festa, Jejunium,
 Mori.
 Digiti *S. Genovefa energumenis visi ardere cerco-*
rum instar 142 *d* Digiti constricti ob nummum inter *D*
offerendum retractum, sanati a S. Erminoldo 346 *e f*
 Dignitatem Abbatis recusat *S. Fulgentius* 33 *b*
 Dignitatibus spoliati Christiani jussu *Dioclet.* 81 *e* ex
 Dignitatibus, quas in *Rep.* gessit, ne tertio quidem
 facultates auget *S. Gregorius, Theologi pater* 22 *f*
 Discipuli illustres *S. Adelardi, S. Anscharius, et*
S. Paschasius Ratbertus 111 *e* Disciplina in *Ecclesia*
Remen. restituta per S. Rigobertum 174 *f* Disciplina
 monachorum *Solemaiacensium* 379 *e* ob Disciplinae mo-
 nasticae curam oeriditur a suis *S. Erminoldus* 340 *e*
 341 *b* 347 *d* Disciplina quotidie se castigant *B. Albertus*
et Anselmus Erem. 402 *c*
 Discretio *S. Syncretica in virtutibus acquirendis* 244 *d*
 Dissidentes, vide Reconciliare.
 Dissimulat caute itineris causam *S. Fulgentius,*
contra mendacium 36 *f*
 Divites etiam sancti 293 *b* Divitiae tuta, Deo et
 pauperibus datae 23 *b* Dives pauperibus non subveniens,
 omnibus divitiis ideo privatur incensu domo 272 *e* *d*
 Divitiis contemnit *S. Bertilia V.* 136 *d* Ditescere ex
 publicis muneribus refugit *S. Gregorius Theologi pater* 22 *f*
 Divinum officium qua pietate recitari *S. Adelardus*
100 f 113 *f* officio Divino semper interest *Ludov. Blo-*
sius Ab. 443 *f* etiam aeger *S. Eugendus* 34 *e* quotidie
 interesse suos jubet *S. Fulgentius* 43 *f* id a monachis *E*
sedulo obeundum 443 *d* 447 *a* Divini ministerii tempore,
 morbi dolores non sentit *S. Gregorius Theologi pater*
 30 *b. Vide Horae Canonicae, Missa, Sacrificium.*
 Doctoribus necessaria vita bona et doctrina 32 *e* Do-
 ctus divinitus scientias *B. Laurentius Justinianus* 337 *d*
 Doctissimus in utroque jure *S. Raimundus* 403 *f*
 406 *a* Doctior reliquis suae dioceseos *S. Melanius*
 328 *f* Doctores scientiarum anno aetatis 12 *SS. Seve-*
rinus et Victorinus 739 *e* ob Doctrinam *Carolo Magno*
carus S. Paulinus Aquileiensis 714 *d* et *Alcuinus* 713 *a*
 Doctrina *S. Fulgentii ab Eulalio Ep. ex responsorum*
moderatione agnoscitur 36 *f* terrori est hereticis 41 *e*
 ab omnibus *Episcopis* suspicitur 40 *b* omnibus subvenit
 40 *e* Doceri gratis constituit in suis monasteriis *S. Gui-*
lielmus Divionen. 61 *a* Docet gratis litteras *S. Rai-*
mundus 408 *b* *Anglos Poesim, Astronomiam, contum*
Ecclesiae S. Adrianus Ab. 396 *b* Docet *Jus Canonicum*
S. Raimundus 408 *b* ob Doctrinam superbiens *S. Col-*
manus Elo, ea privatur 45 *e*
 Dolorem nullum in tormentis ostendit *S. Petrus*
Abelamus 129 *e f* Dolores non sentit *Divini ministerii*
tempore aeger S. Gregorius Theologi pater 30 *b* Dolere
 mortem carorum quatenus liceat 96 *c* Dolor de morte
 carorum lenitur scribendis eorum gestis 96 *a* *F*
 Ad *Dominicae divi cultum, pridie usus balnearum* 334 *a*
 Dominica *Missam negligens fit clauda* 149 *e* se comens
 divinitus punitur 169 *e* operans, exerceat punitur 141 *e*
 contractione manuum : sanatur ad sepulchrum *S. Ge-*
novefa 143 molens exerceat et alia gravi passione puni-
 tur 149 *f* Dominicis piscari prohibet *S. Petrus* apprensus
 296 *f* Dominicis relaxant jejunium *SS. Severinus et*
Victorinus 741 *a* *Raimundus* 413 *b* *Simcon Stylita*
 263 *b. Vide Festa.*
 Dominus *S. Gerlaci querens excavata* 308 *a. Vide*
Cella, Cubiculum.
 Dormiens *S. Eustratius numquam supinus jacuit,*
aut in sinistram latus LXXV annis 398 *b* Dormit
 humi *S. Tillo Paulus* 378 *d* humi aut fessus in assere
B. Albertus Erem. 402 *d* in cilicio aut amictu suo
S. Severinus Noricus 493 *b* in storea ex junco contextu
S. Gregorius Arelensis 290 *a* Dormiens orat *S. Theo-*
dosius Canob. 700 *d* Dormiente *S. Odilone hospitium*
carlitis illustratur 73 *b* Dormiente sub meridiem *Pipino*
quod circuit S. Rigobertus, ab eo accipit : sic a Clodo-
raco S. Remigius, a Carolo Magno S. Arnoldus 173 *e*
 Dormientes cur appellantur mortui 96 *b* in Dormitorio
 lumen esse noctu statuit *S. Eugendus* 34 *a. Vide Lectis,*
 Somnus, Vigiliae.
 109 *a* Draco

- A Draco e sepulchro Caroli Martelli egreditur 177 d
 Draconis instar demon apparet S. Severino Septempeda-
 dano 741 d Draconem cacum ad columnam supplicem
 sanat S. Simeon Stylita 271 d
 Ductor adhibitus a Danis et Succis captivus Sazo, in
 paludes eos induxit, ubi cersi omnes 181 d
 Dux Westphaliæ B. Wittekindus 380 Sleswicensis
 S. Canuti Lwardus 390 ex Duce monachus Ursus
 126 c Ducis Cornubiæ filius S. Melorus 136 b
 Dysenteria curata ope S. Gerlaci 317 d 321 d
 S. Erminoldi 345 c
- E
- Ecclesia prole SS. fecunda 111 c Ecclesiam suam
 excohit S. Gregorius Theologi pater Episcopus 24 f
 25 b pro Ecclesia suo, etiam ea dejectus, orat S. Ri-
 gobertus 178 b Ecclesiæ multa donat idem 175 et sibi
 hæredem instituit 176 a Ecclesiæ data bono eripere
 recusat S. Rigobertus ut episcopatum recipiat 178
 Ecclesiam invadere cupientes persecutores fortiter re-
 pellit S. Gregorius Theologi pater 28 d Ecclesias
 intradit et dat laicis Martellus, idem etiam corpus ejus
 ad inferos delatum 177 b c Ecclesiastica bona invadens,
 luit etiam peccato eorum qui illa donarunt ut pro se
 oraretur 177 c Ecclesias rebus suis spoliantii nihil pro-
 sperare cedit 122 b Ecclesiastica immunitas defensa a
 SS. Paulino Aquileien. 715 718 Guilielmo Bituric.
 631 b 632 d Ecclesiæ Remensis a temporibus Clod-
 owei Iuannitas 175 b. Vide Eleemosyna, Templum.
- B Educatur sanctissime S. Petrus Sebastenus a sorore
 S. Macrina V. 588 c. Vide Pueritia, Studia.
 Ejicitur e monasterio S. Simeon Stylites 265 d
 Eleemosynis deditæ S. Bertilia adolescens 156 b
 Gudila 515 e Pharaudis V. 171 a in Eleemosynis
 largus et promptus S. Gregorius Theologi pater, earum
 tamen distributionem uxori committens, liberalissima fer-
 mina 25 e f in Eleemosynis dandis hilaris S. Guiliel-
 mus Bituric. 630 d Eleemosynam petenti in nomine
 S. Joannis Evangel. nunquam negat S. Edvardus Conf.
 300 c in Eleemosyna danda S. Adelardi discretio
 100 c 113 e Eleemosynæ anniversarius 118 d Eleemo-
 synam petens a nepote obigitur verberibus B. Gon-
 salvus Amaranthus 644 e Eleemosynis accipientis
 modum præscribit S. Adelardus 117 b ad Eleemosy-
 nas faciendas inducit divites S. Odilo 68 c Eleemo-
 synas præcipue iis dat B. Laurent. Justinianus qui
 olim divites 556 e, exulibus Christianis e Perside pulsus
 S. Atticus 473 b hic Eleemosynas ad alias urbes mitti
 distribuendas in pauperes mendicare erubescens, cujus-
 cumque essent secte hominum 481 e olim fideles tempore
 persecutionis S. Thecla Sicula 601 c Eleemosynis suis
 et aliorum juvat captivos et pauperes S. Severinus
 Noricus 490 f 491 a Eleemosynas in rebus ad vitam
 necessariis, non pecunia, donat B. Laurentius Justini-
 anus 556 f in Eleemosynas bona sua distribuit
 S. Syncretica 244 a Eleemosynis faciendis tempore
 famis vasa et donario templi impendit S. Odilo 68 b
 72 a debita contrahit B. Lawr. Justinianus 556 f
 Eleemosynam largitur ex eleemosyna sibi facta S. Ful-
 gentius 37 b Eleemosynæ spiritualis et corporalis con-
 nexio 251 c Eleemosyna opes in tuto locat 23 b
 Eleemosynæ efficacia 175 d Eleemosynæ prompta
 remuneratio 100 b Eleemosynis adjuvi a S. Fulgentio,
 monachi facti 40 e Eleemosyna agricola Deo accepta,
 mercede in pauperes, Remp. et familiam propriam tri-
 partita 268 a 273 c Eleemosynam insperatam accipit
 S. Erminoldus, omnia sua largitus pauperibus tempore
 famis 340 b c in Eleemosynam panes divinitus multi-
 plicati S. Theodosio Cœnobiarcha 690 d ffabr B. Oringa
 653 a 660 a Eleemosyna imperata inveteratum mor-
 bum sanat S. Severinus Noricus 487 f Eleemosynas
 nullas faciens, omnibus divitis ideo privatur incensa domo
 272 c d in Eleemosynis conferendis tarditas urbis
 punita 491 a. Vide Pauperes, Hospitium, Peregrini. D
 Eloquentia S. Adelardi laudata 106 f Eloquentia
 S. Fulgentii percellitur hæretici crudelitas 36 b Elo-
 quentiam subministrat demon ad suadenda scelera
 132 f
 Elephantiacus, vide Leprosus.
 Emenli vendendique facultas adempta non adoran-
 tibus idola 9 b 379 b
 Energuneni, vide Dæmon.
 Epileptici sanati ope SS. Gerlaci 317 a 321 d
 Raimundi 428 b 733 d e f Oringa 661 c candela et
 corde argenteo oblati B. Gonsalvo Amarantho 650 b
 Euchuristia sumpta 75 e Epileptica ponderata ad
 sepulchrum S. Erminoldi 346 b
 Episcopi Sancti Titus 163 Agrippinus 49 Severinus
 Septempedanus 499 Afflinus 502 Crispinus I, Tici-
 nensis 356 Crispinus 111 372 Senator 357 Nicetas
 365 Valentinus Passavriensis 368 Valentinus II, Inte-
 rumnensis 372 Cedda 373 Aldricus 387 Anastasius
 Senonensis 389 Victorinus 501 c Stridon 83 Isidorus
 84 Salvator Belneue 137. Leucius 667 Melanius 327
 Etranus 10 Ramonus 728. Egvinus 707 Torphinus 548
 Libentius 180 Britwaldus 597 Marcellinus 589 Petrus
 Sebastenus 588 Parocodas 20 Evarardus et Albertus 533
 Garibaldus 546 Walsinus 547 Joannes Camillus Bonus
 622 Domitianus Melitenensis 618 Maximus I, et
 E Macimus II, Ticinensis 471 Rusticianus 257 Ege-
 monius 473 Atticus 473 Rigobertus 174 Lucianus
 Leontinus 136 Gregorius Nazianzenus senior 21 Episcopi
 Reges, tres Magi SS. Gaspar, Melchior, Balthasar
 8 f Pater et filius Honulphus et Honobertus 288
 fratres SS. Severinus et Victorinus 501 c d Episcopus
 ex Canite S. Gregorius Liugon. 168 e Episcopi Mar-
 tyres Euphrosynus 20 Theopemptus 127 Isidorus 83
 Alexander Firmianus 675 Episcopus ex Abbate S. Sal-
 vus Ambianen. 705 a ex monacho B. Hillemmus
 117 d Ord. Cisterciensis S. Guilielmus Bituric. 627
 B. Guarinus 347 Episcopi varii ex monachis S. Theo-
 dosii Canob. 692 c e Episcopatus S. Lewii parenti
 prædictus 670 a, voce celesti S. Severino Septempeda-
 dano 741 e, S. Melanio a S. Amando Rhedonensis decessore
 328 e, Paulino a S. Severino Norico 491 f Episcoporum
 electio quibus committenda 29 d Episcopi non potest
 ab homine impediti electio, quam non præcedit ambitio 39 b
 Episcopi Electionem rescindere cupientes Imperatori se
 fortiter opponit S. Gregorius Theologi pater 29 b idem
 Episcopi electioni ut intersit, æger iter suscipit, et con-
 valescit 29 e Episcopus Cesaree Ponti non baptizatus
 electus studio plebis Eusebius 28 f Episcopatum detre-
 ctant SS. Adrianus Ab. 596 f 597 e Severinus Noricus
 488 f Raimundus 406 b 410 d Ludov. Blotius 451 a
 Episcopus ne fiat latet S. Fulgentius 38 e ad Episco-
 patum dum invitatus trahitur, moritur S. Nilammon
 326 f Episcopatum bis opud Papam deprecatus, suscipit
 B. Laurentius Justinianus 555 f Episcopatum
 Septempedanum ex eremo diu reluctatus adit S. Severin-
 us 743 a Episcopatum creatur invitus S. Melaninus 328 e
 Egvinus 707 e Guilielmus Bituric. 629 c Salvus Ambian.
 706 a, agente patre et S. Basilio S. Gregorius
 Theol. 30 o Episcopatum absque ulla pompa suscipit
 B. Lauren. Justinianus 556 b Episcopatum prævia triduo
 jejuniæ voce divina designatur S. Salvus Ambian. 706 a
 Episcopatum abdicat S. Leucius 671 d ab Episcopatu
 deturbatur S. Egvinus 708 a Episcopus non ordinatur
 sine Primatis assensu 39 a Episcopos ordinarî prohibent
 hæretici 38 d Episcopi sancti virtutes 36 e 21 f
 S. Sigoberti 174 e Episcopalis cura erga subditos
 S. Guilielmi Bituric. 630 b Diocesim magno fructu
 lastrat S. Melaninus Ep. 329 b Episcopi tempore pestis
 sollicitudo 151 e 152 a Episcopus existens curam gerit
 nosocomii B. Libentius 180 f monachicam austeritatem
 non dimittit S. Fulgentius 39 d S. Eulalius monachos
 præcipue diligit, et in monasteria degit cum potest 36 e
 Episcopus Remensis portarum claves servat 176 f
 Episcopus

- A *Episcopis occurrit populus petens benedictionem* 138 b 139 a 143 d 144 a *Episcopi ad elevandas SS. reliquias soliti invitari* 119 f *ex Episcopalis redditibus nihil donat amicis B. Laurent. Justinianus* 536 e in *Episcopos primum servit Dioclet. 81 e Episcopi coguntur latere sub Wandalis* 35 a *relegantur ab Huuero* 34 a *Epistolam perditam precibus recipit B. Oringa* 659 b *Epistolas Episcoporum exulum componit S. Fulgentius* 40 b *Epistolas S. Eugendi ejusve conspectum ambiunt Principes et Episcopi* 51 e *Epistolam S. Eugendi imponens ori sanatur Syagria* 52 b *Epistola daemone ex eurgumena pellit S. Eugendus* 52 a *Epistolarum falsarum auctor a daemone corripitur, ad verba S. Ambrosii* 494 f *Equus ager inductus in cellam S. Gerlaci sanatur* 318 e *Equorum morbi voto oblatione S. Gerluco curati* 318 b *Equum in praecipitium lapsum, incolumem recipit S. Guilielmus Divionensis* 59 e *Equi ferociu domita caudela ejus magnitudine vota S. Raimundo* 427 d *Equum S. Odiloni ablatum fur vendere nequit* 73 a *Equo vehi ex voto non potest S. Gerlucis, Equitum olim Praefectus* 307 e *Equus gigantens filiorum Haymonis fabulosus* 95 f *Equuleus, vide Torqueri.*
- Epitaphium S. Adelardi* 111 b *S. Agathonis Papa* 626 *S. Gregorii Ep. Lingon.* 169
- B *Eremitae SS. Paulus* 602 *Palamon* 675 *Aldus* 627 *Valerius* 617 *Tillo Paulus* 378 b *Gerlacus* 304 *Eremitae SS. Severinus et Victorinus in specu habitant* 500 c d 740 e *Eremita diu in rupe vivit S. Phosterius* 286 f *Eremitae in Gallia sec. sexto* 91 f *Eremitae prosopopaeu* 132 a *Eremitas visitat S. Paula* 84 a *Eremum persecutionem fugiens petit S. Paulus Erem.* 605 b *Erucae precibus S. Simeonis Stylitae consumpta* 281 e
- Evangelium legens capitis dolore liberator* 510 b *In Eucharistia Christus sapius visus B. Oringae* 654 a 660 f *puer regin specie, Angelae Fulgin.* 205 d *Eucharistiam sumentibus ingredi in os purculum videt B. Wittekiulus* 384 c *In Eucharistia Christus visus in societate Thronorum* 204 d *claritatem corporis Christi videt B. Angela Fulgin.* 205 e *Eucharistiam ab Angelo Marco Eremitae datur, ceruente S. Macario* 88 e *ad Communionem a Christo incitatur B. Angela Fulgin.* 195 d *Eucharistiam digne sumendi gratiam ab Angelis petit B. Angela* 204 e *Eucharistiam absenti sanctimoniali impertit B. Lauren. Justinianus* 559 e, *aliis mittit Missa in carcere facta, pectore proprio pro ara usus S. Lucianus Presb. M.* 361 e *Eucharistia mirum saporem percipit B. Angela* 205 b *Eucharistiae dignitas septem considerationibus exposita* 230 231 *ex Eucharistia septem Consolationes B. Angela* 204 205 *Eucharistiam sumentium merita ceruit S. Macarius* 89 d *Eucharistiam sumpturi congregantur monachi S. Theodosii Caenob.* 692 b *Communicat quotidie ager S. Adelardus* 109 d 117 d *et moriturus* 110 a 117 f *uti et SS. Valentinus Passaviensis* 371 f 733 *Odilo* 70 f 71 a *Guilielmus Divionen.* 64 e *Severinus Noricus* 496 c *divinitus S. Gerlacus* 313 e 321 c *in Eucharistia Christo adorata captivus liberatur, alius id negligens punitur* 653 e *Eucharistia sumpta morbus coducus tollitur* 75 e
- Enlogia, neglecta caritate ob jejunium, in serpentem versa post penitentiam redit in propriam formam* 330 f 331 a
- Excommunicantur ob ejectum in exilium S. Chrysostomum, Arcadius et Eudoxia, Theophilus Patriarcha Alexandrinus, Arsacius Constantinopol. a S. Innocentio Papa* 476 a b c *Excommunicatum Imperatorem a monasterio excludit S. Erminaldus* 338 e f *Excommunicati a B. Libentio piratae notabili exemplo* 181 d *ab Excommunicatis pecuniam nec sibi nec pauperibus accipit S. Guilielmus Bituric.* 631 e *Excommunicati-*
- onis vim ostensurus panes candidos nigerrimos reddit B. Gonsalvus Amaranthus, aqua benedicta restituit in priorem caudorem* 647 e f *Excommunicationis metu reddere S. Fulgentium coguntur monachi ad quos fugerat* 38 e *Excommunicati ab oculibus Episcopis, ad eos confugiunt absolventi Afri* 40 c *Exempli vis* 23 f *Exempla SS. exhilarant, viam ostendunt* 130 f *Exemplo maritum ad pietatem convertit mater S. Gregorii Theologi* 23 b f *Exemplo S. Fulgentii fit liberalior in pauperes S. Eulalius Ep.* 37 b *Exemplo S. Raimundi plures litterari Ord. Praedicatorum ingressi* 408 f *Exemplo suis praestit S. Guilielmus Ep. Bituric.* 629 e 631 b *Lud. Blossius Abbas* 441 e *Exequiae, vide Sepultura.*
- Exercitia spiritualia S. Ignatii de Loyola obeunt Ludovicus Blossius Abbas ejusque monachi* 442 c d *Extendi, vide Torqueri.*
- Exules ob fidem et zelum SS. Faustus Ep.* 34 a *Florentius Ep. Viennen.* 127 e *Theodosius Caenob.* 695 f *Dafrosa* 166 a *Ruffinius Ep. monachicam vitam degit* 37 e *pulsus ab Arianis S. Rusticianus* 237 a *ab Huuero Episcopi Afri* 34 a *ob Ecclesiasticam libertatem Torphimus* 548 b *in Exilium pellitur Aldricus* 388 e *Rigobertus* 177 f *justitiae causa S. Adelardus* 101 c *et seqq.* 114 b *fautores S. Chrysostomi* 475 d *in Exilium laetus, et nudus abit S. Fulgentius* 40 a *Exilii solatium ex oris et leporis similitudine* 104 b *Exilium S. Adelardo Paradisus* 103 f *Exul alibi praedicat S. Aspasius* 125 f *aliis prodest S. Adelardus* 103 d *fit monachus Wala Princeps* 102 e *in monasterio degit S. Cyrus Patriarcha CP.* 532 a d *Exules Christianos ex Perside expulsos S. Atticus* 473 b *in Exilium ejecto S. Chrysostomo excommunicato u S. Innocentio Papa Arcadius Imp. cum Eudoxia, Theophilus Patriarcha Alexand. etc.* 476, *ab Exilio cum summo honore revocatur S. Adelardus* 104 d 115 a *ab Exilio redeuntes Episcopi magna letitia populi excipiuntur, praesertim S. Fulgentius* 43 b *Exules plures cum S. Adelardo revocantur* 105 a 115 f *Exultatio, vide Laetus.*
- F
- Faba et pane hordenceo vescitur S. Genovesa* 139 b 144 e *Fabrae caelitus multiplicatae B. Oringae in usum pauperum* 633 a 660 a
- Facies S. Fulgentio affabilis* 45 d *Vultus dignitas et hilaritas in S. Adelardo* 116 b *Vultus S. Luciani Presb. majestatem veritus Imp. non audet coram alloqui* 361 a *Facie hilari ab oratione discedit S. Eugendus* 51 a *Facie splendet B. Angela* 187 e 210 b *instar solis S. Simeon Stylita in vita et a morte* 268 b d *Facies morientis B. Oringae splendet* 654 b *Facies S. Gregorii Lingonensis a morte rubet* 169 b *Faciem veste tegit manibus B. Oringa mortua, ne ab impudica femina videatur* 654 b *Faciei maculae tolluntur admoto pileolo S. Raimundi* 427 f *Faciem glandibus excrescentibus deformem a se lotam, signo crucis sanat S. Eduardus Conf.* 298 d *Facie deformatus, sanatur caepa peregrinatione ad sepulchrum S. Erminoldi* 344 e *Facies duae Jano affictae* 3 a
- Facta otiorum in meliorem partem interpretatur Henr. Suso* 672 f
- Faeminae arcentur ingressu templi S. Simeonis Stylitae* 286 d *Faeminas a cluastro excludit Ludov. Blossius* 449 d *caesque eorum monachis apparere non sinit et iis manusculi mitti vetat* 449 e *Faeminae formosissimae specie impugnat daemone B. Albertum Erem.* 404 b *Faeminarum ornatum compescit B. Laurentius Justinianus* 557 a *defendentes contra eum, divinitus puniti* 558 a b *Faeminarum monasteria juxta virorum in Ord. Præmonstr.* 723 a *Faeminae nudae in Thebaide pro fide suspensae pede uno sursum et capite deorsum* 241 b *Faeminarum*

- A **Feminarum occulti morbi, ope S. Gerlaci curati** 319 c. **Vide** Coniuges, Uxor, Vidua, Virgo.
- Fame et siti torquetur in solitudine Macarius Alexandr.** 86 e **Fame cruciatur S. Dafrosa** 166 d **Fame cruciatus, cælitus pascitur S. Theogenes** 134 b **Fame torquetur vincitus in carcere S. Concordius, sed ab Angelo recreatur** 9 f **Fame continua torquetur XIV diebus et obit, reuocens idolothytis rescis S. Lucianus Presb.** 361 e f 363 b **Fame publicam Famem prædicat S. Simeon Stylita** 281 d **Fames VII annis multos absumit in Gallia** 119 a **ejus causa** 119 b **Fame grassante, indigentibus succurrit S. Genovefa** 141 c f 146 e e **Famis tempore, recondentem frumentum arguit S. Severinus Noricus** 486 d **ononua insperato advenit** 486 e **et donaria templi in elemosinas commutat S. Odilo** 68 b 72 a **omnia elargitus pauperibus, insperata elemosigna iuvatur S. Erminoldus** 340 b c. **Vide** Jejunium.
- Familiam juvenis regit S. Fulgentius** 33 b **Familiam egregie regunt SS. Nonaui** 23 c **Adelardus** 106 c 116 d **Familia Justiniana ne periret, permissus monachus uxorum ducere, qui liberis susceptis redit ad monasterium** 552 c d **Familia B. Lauren. Justiniani in Episcopatu** 356 b
- B **Famulo ignoscere nolens, morbo corripitur; sanatur a S. Genovefa** 142 b 147 a **Fatum credere, rupium** 252 c **Facies accensæ in depositione corporis S. Simeonis Stylitæ a columna** 268 d **et fueris exceptione** 268 f 274 c **Facibus uruntur latera S. Carterii** 472 c **Facis instar sinistra manus luces scribenti dextera S. Filono** 394 c
- Febri extincti SS. Erardus** 540 d **Valentinus Passaviensis** 731 f 732 **Guilielmus Bituric.** 633 f 634 **Tillo Paulus** 380 e **Aldricus** 389 a, **S. Tillo Paulus Febris Patronus** 376 b **Febri corripitur videns picturas de Passione Christi B. Angela** 190 e **Febri hectica tribus annis et dimidio laborat S. Synectica** 255 f **Febrim pellit B. Albertus Erem.** 403 b c **iterum oratione** 403 e **et uti et SS. Raimundus** 419 d **Clarus Viennensis** 55 a **manus impositione Guilielmus Bituric.** 630 e **Febris pellitur aqua epota, qua manus laverat in Missa S. Odilo** 73 f **Missæ, et aqua benedicta a S. Severino Norico** 738 b **meritis S. Frodoberti** 512 d **Guilte** 523 a **Guilielmi Bituric.** 628 e 630 e **et pulvere sepulchri S. Gerlaci potu misto** 317 d **Raimundus** 420 b 423 f 424 b **Rigoberti** 178 f **voto facto B. Laurentio Justiniano** 364 d **in lectica S. Adelardi** 722 e **in ecclesia S. Gerlaci** 319 f **Femoris ulcere laborat vermicibus S. Simeon Stylita** 266 c 270 d 279 b
- C **Feras signo Crucis cicurant SS. Severinus et Victorinus** 740 e **Feris obiciuntur illarsi S. Julianus et socii** 386 e 388 d. **Vide** Bestia, Leo, Lupus.
- Ferro collum, lumbos, et manus stringit S. Theodosius Antiochenus** 678 b **Ferreis nexibus et vinculis domat carnem S. Odilo** 69 b 72 b. **Vide** Lorica. **Ferro candenti aduste aures S. Zosimo Erem.** 128 d **Ferrum ignitum manibus fert Peppo illarus in testimonium fidei Christianæ** 181 e **Ferrea spina, vide** Spina.
- Ferula percussus demoniacus liberatur** 738 b **Festum Passionis Christi** 81 e **Festum Nativitatis D. Virginis violens et blasphemus, puniuntur; ope S. Genovefe sanatur** 148 e **Festo S. Michaelis concursus fit ad ejus ecclesiam Remis** 176 f **ad Festivitatem S. Severini Septempedani visi convenire SS. Apostoli alique Episcopi et Martyres** 501 e **Festum S. Adelardi celebre Usicæ in Flandria, 95 e S. Sitvestri Trainæ** 125 d **Reliquiarum Prage, cum Indulgentiis** 720 b **Festum S. Gordii agebatur S. Basilii æro** 131 b **Festum institutum ad miraculi memoriam** 152 e **ejus celebritatem immittens morte puniuntur** 152 f **Festivitates SS. religiose colit S. Frodobertus** 508 f **in Festivitatibus solitum jejunium relaxat S. Severinus Noricus** 495 e **Festi pietatem ne sua agritudine inturbet cavet S. Adelardus** 117 d **Festum Pentecostes contemnens Rex ab Episcopis monitus in prelio occiditur** 394 b **Festum S. Desfendentis aucupio violans caritate puniuntur; ejus intercessione sanatur** 80 f **Festum Martus cum ludis Cæsareæ** 131 f. **Vide** Dominicus dies.
- Fidei Christianæ veritas a S. Juliano Presb. ostensa** 362 f 363 a **Fidem constanter proficitur, etiam morte defendendam S. Theodosius Cænob.** 694 e **Fidem suam exponit et proficitur moribundus S. Adelardus** 190 a **Fidem moribus auvertunt quidam** 22 f. **Vide** Confessio, Constantia.
- Fidebitatem ut suaserit S. Adelardus** 99 c **Fides hosti data ut servetur efficit S. Canutus Lawurdus** 397 b **Fiducia de Divino auxilio insignis in S. Adelordo, divinitus confirmata** 113 d **Fidens Deo nunquam in itinere secum panem desert B. Rogerius** 184 e **et nihil in navigationis sumptum accipit S. Fulgentius** 36 e **Fiducia S. Odilonis pisces multiplicatur** 73 d **Fiducia moribundi B. Laurentii Justiniani** 361 e **Fiducia S. Eligii querentis latentes reliquias, ut voveret se dimissurum episcopatum, imo nec cibum sumpturum nisi inveniret** 135 b
- Filius et pater sancti Tetricus Ep. Eustadius Ab. Gregorius Ep. Lingon.** 169 d 726 a **Filii sancti, sanctæ matris, Cosmas et Damianus Theodotes** 81 e **Filius S. Celsus cum S. Marcionillo matre, a proprio patre jussus occidi** 586 **Filium Gregorianum Deo vocet, nondum natum, S. Nonna** 23 e **a Filio Suenone occisus B. Haraldus R.** 181 b **Filias suas appellat S. Marcionis templa a se extracta** 615 c **Filium videre non concedit matri turbata Faustus Ep.** 34 d. **Vide** Parentes, Pater, Mater, Fratres.
- Flagellantur SS. Theophilus et Helladius** 472 e f **Julianus Bellorac.** 465 b 468 a **Floribus similia Acta SS.** 130 d
- Fluvio adverso navis cum corpore S. Melanii vitro defertur** 332 e **Fluvius exundans, ope S. Genovefe repressus** 148 e **S. Severini** 490 c **Fluvium exundantem illæsus transit eques S. Odilo** 73 a c **Fluvius exundans residit, ut transeat reliquias S. Fausta V. M. serens** 728 b **Flumen non madefacto transit B. Oringa fugiens nuptias** 651 a 654 f **in pallio S. Cuani, non madefacto, quidam** 46 f **Fluvium pedibus calcant S. Joann. Ep. Bergomenis et S. Jaannes Camillus** 622 e **in Fluvium cum osino lapsus, omnino siccus egreditur B. Rogerius** 183 c **a Fluvio nomen monasterii, Corbeie** 118 a, **Rotho** 722 c **Fluviolum e petra virga percussa elicit precibus S. Theodosius Antioch.** 678 f. **Vide** Aqua, Fons, Mare, Submergi.
- Factor, vide** Odor.
- Fons S. Adelardi Usicæ** 95 e **Fons erumpit boculo terræ infuso, monente S. Meloro** 136 e **ubi fusus sanguis S. Conuti Lawardi** 400 b c **Fontem precibus eliciunt SS. Severinus et Victorinus** 740 f **Theodosius Antioch.** 679 e **agris salutarem B. Gonsalvus Amaranthus** 647 e, **e rupe Melorus** 136 d **Fons S. Gerlaci miraculis clarus** 306 c 318 e 321 f **ejus aqua cæcus illuminatur** 318 f **obstructio alvi tollitur** 321 f **Fons enascitur miraculis celebris ad sepulchrum SS. Juliani, Celsi etc.** 587 a **Fons a S. Theodosio elicitus, lavacro constructo arescit, destructo fuit** 679 e d **Fons jubente S. Congallo sequitur S. Cronanum monachorum coloniam educentem, nubis specie** 48 b **monasterii condendi locum designat** 48 f **in Fonte repertus piscis in cibum B. Rogerii et sociorum** 184 d
- In Fornacem ardentem conjectus, vel vitro insiliens S. Theopemptus Ep.** illæsus evadit 127 e 724 c **in Fornace ardenti exultat illæsus S. Theopompus Ep.** 724 b. **Vide** Ignis.
- Fornicatur, a demone sub puella specie inductus S. Victorinus Erem.** 500 d e. **Fornicationis tentationem ut superet S. Macarius nudum se diris calcibus exponit** 86 a
- Fortunæ et casui credere, diabolicum** 253 e
- In

- A *In Fossam conjectus, terroque obrutus S. Theonas* 127 f 723 a
Fræni equorum aurei 85 c
Fratres SS. Ceaddaet Ceadda 373 b *Severinus Septempedanus et Victorinus* 499 501 c d *Tuto, Poldo et Taso monachi* 713 b *Martyres Argæus, Narcissus, Marcellinus* 82 II *pueri Nicomedienses* 360 b c d *duo cum matre* 126 b *Fratres VII, ex genere Carini Imperatoris* 582 c *Fratres et Sorores SS. Balduinus et Austrutis* 502 503 *Gutlucns et Pega* 532 b *Basilius, Gregorius, Petrus Episcopi, et Maerino V.* 588 *Epiphanius Ticiensis, Honorata, Speciosa, Liberata* 680 a *Landericus, Dentlinus, Aldetrudis, Madelberta* 515 d *Emebertus, Gudila, Reinildis et Pharauldil* 514 f 524 b *Jurminus, Setrida, Seaburga, Ethelburga, Ethelreda, Witburga* 627 d *Fratres et Sorores insignes, Adelardus, Wala etc.* 102 114 c *Fratres boni, ut quadriga* 102 a *ut concentus musicus* 102 d *Fratres summe diligit, at solum moribundos invisit B. Lauren. Justinianus* 558 e f *Fratres Magi Jannæ et Mambre* 86 b
Fraus hæreticorum in libris corrumpendis 624 f
Fraudem cujusdam divinitus detegit S. Simcon Stylita 272 b
- In Frigore summo nudis pedibus incedit S. Severinus*
 B *Noricus* 487 c *Frigus non sentit premens nudis pedibus vestigia relicta a S. Gerlaco procedente* 308 e *in Frigore ad ignem non accedit B. Lauren. Justinianus* 553 f. *Vide Aqua, Nix.*
Frugum rubigo decimis promissis et jejuniõ oversa 481 b
Fruventum tempore famis recondentem orquit S. Severinus Noricus 486 d *ex Fruventi unico grano horreum implet S. Theodosius Cænob.* 697 a
Fugit domo parentis ne cogatur nubere S. Hiltrudis 434 c *veste virili in cremam S. Apollinaris V.* 259 f *Fugit et latet S. Fulgentius ne fiat Episcopus* 38 e *Fugit Cassinus Adelardus, ne a suis interpelletur* 98 f 112 f
Fugit vanam gloriam S. Marcionus 616 c *Fugiunt persecutionem SS. Sebastianus et Alverius* 81 a *Fugit belli tempore cura suis S. Fulgentius* 35 c *Fugam dissuadet, suadet preces et jejuniu hoste imminente S. Genovefa* 139 b 144 b
Fulmine idolum Dianæ eversum, orante S. Martina 15 b
Fumant a calore pedes nudi per nives eunti S. Gerlaco 311 e
Funis, vide Vincula.
Funus, vide Sepulchrum.
Fur immobilis divinitus effectus 49 b *aræ S. Maximi I, Ticinensis immotus affigitur* 471 c *Fur equum S. Odiloni ablatum vendere nequit* 73 a *Furis donarium respuitur ablatum S. Erardo* 539 d 541 c 544 c *Furto sublata campana non sonant S. Rigoberto præsentem, nisi ab ipso pulsata, cui et reddita* 177 f *Fures monilium S. Gudilæ excommunicati cum posteris puniti* 519 b c d 526 e *Furatus mappam S. Odilonis fractis manibus et pedibus punitur* 72 f *Furto abripiens sacra templi S. Severini Norici, a dæmone corripitur* 496 d *Furtum cæcitate punitur* 140 c 145 c *Furtum cerei S. Oringæ oblatus punitur effusione vini effractis vasis quod immotum detinetur facto restitutionis voto* 661 d *Furi pecuniæ suæ suadet fugam Eduardus Conf.* 294 a
Furnum ardentem ingreditur et veste verrit S. Silvester Trainensis munitus signo Crucis 124 e, *veste sua, eaque illæsa extinguit S. Nazarius Hisp.* 743
Fustibus verberati SS. Concordius 9 e *Martina* 13 e *Carterius* 472 b e *Julianus M.* 580 d *Theogenes* 133 f 134 a e *Fulgentius* 36 b
- G
Galea ignita imponitur capiti S. Carterii 472 e
Gaudia religiosorum miratur S. Fulgentius 33 c d. *Vide Lætitia.*
Gelu immissum divinitus ad risæ commoditatem in translatione reliquiarum SS. Jacobi Apost. 159 e Fro- D
doberti 512 f
Gemma vermæ delapsus ex ulcere S. Simeonis 266 d 275 a 279 b *Gemmæ et auro ornate reliquie SS. a Carolo IV, Imp. 720 b. Vide Micæ.*
Generalis ord. Prædicat. absens eligitur S. Raimundus 406 c d 410 f *hoc munus iuritus admittit* 406 d 411 a *abdicat* 406 e 411 a
Genethliacorum iudicia vana 252, 253 *Genibus adrepunt peregrini ad ecclesiam, in qua reliquæ præputii Christi* 5 e, *Genibus flexis, manibus junctis reperitur corpus exanime S. Pauli Eremitæ a S. Antonio* 607 a, *Genibus flexis, capita sua præcisa ad pedes S. Frontonis deponunt SS. Frontasius et socii* 79 f
Gemma flectit ante S. Macarium hyæna 88 c
Genus interrogatus, Christianum se profitetur S. Petrus Absclamus 129 c
Gibbus sublatus invocato S. Raimundo 429 c d
Gladio occisi SS. Priscus, Priscillianus, Benedicta 165 e *Theopemptus Ep.* 127 f *Petrus Absclamus* 128 c 129 a *lictor a S. Juliano conversus* 581 a
Gladiis confoditur S. Balduinus 503 f *Gladius volenti occidere S. Maximum excidit* 94 a
A Gladiatoriibus occisus S. Almachius 31 b *Gladiatorie pugnae ob Honorio sublata ob eadem S. Almachii* 31 c e
Gloriam carli in extasi videt B. Oringa 562 e *Gloriam ex eleemosynis fugit S. Gregorius Theologi pater* 25 e f
Grando numquam cadit in iis possessionibus, quas S. Rigoberto donavit Pipinus Dux 175 f *Grandine perditam vineam precibus restituit S. Clarus Viennen.* 56 b
Gratia Dei ad bona opera necessaria est 168 c
Gratiæ divinæ excellentia 199 e *Gratiæ Dei signum, in nullo dono extolli* 214 c
Gratiarum actio solennis septem diebus, urbe Persis erepta, instituitur a S. Domitiano Melitenæ 619 620
Gratitudinis exemplum in bestia 88 c 93 b
Gressus restitutus recitotis ter oratione Dominica et salutatione Angelica in sacello S. Raimundi 429 a, *lecto rosario et septies Oratione Dominica et salutatione Angelica ad ejus sepulchrum* 429 b. *Vide Claudus, Iter, Pes.*
Gutturis dolor, invocato S. Raimundo 426 c
- H
Habitationis loca S. Simeonis Stylitæ, a morte ejus miraculis clarent 285 a *Habitare prope ecclesiam jubet Clericos S. Fulgentius* 43 f. *Vide Cella, Domus, Templum.*
Hæres virtutum S. Antonii Macarius 85 b *Hæredes deligit sibi Ecclesias et Christi pauperes S. Rigobertus* 175 d 176 a *Hæredem Ecclesiam quem filios suos malunt quidam, Ecclesiasticorum provocati sanctitate* 117 a
Hæreticorum et schismaticorum fugiendus convictus 37 a *Valentinus Passaviensis* 370 e 731 f *Hæreticis resistit S. Gregorius Theologi pater* 25 b 30 a *in Hæresibus purgandis vigil S. Atticus* 474 b 477 b d 482 a
Hæreses magno zelo oppugnat Ludov. Blosius 431 d e *Hæreses Nestorii et Eutychetis refutat S. Theodosius Cænob.* 695 d e *et Origenis* 696 b *Hæreticum Regem resalutare recusat S. Bludolphus* 94 c *Hæreticum Judicem interpellare de injuria sibi facta renuit S. Fulgentius* 36 d *Hæretici corpus, ne colatur, effodi curat S. Atticus* 482 e *Hæretici pejores barbaris* 36 d *Episcopos novos vetant ordinari* 38 d *curant S. Fulgentium relegari, ne Catholicos confirmet* 41 e *Episcopos magni nominis secum sentire mentiuntur* 89 f *Hæreticorum frans in libris sacris et synodis corrumpendis* 624 f *ab Hæreticis verberantur insontes indicta causa Felix et Fulgentius* 35 f *et seqq., ab Hæreticis ob sanctitatem honoratur S. Severinus Noricus* 487 d
 110 Hasta

- A** *Haasta in latus adacta obit S. Carterius 472 e. Vide Lancea.*
Herbis rictant SS. Severinus et Victorinus 740 f Fulgentius 39 e Tillo Paulus 378 e Herbarum radicibus et oqua Macarius Rom. 90 b Herbis crudis Tabennenses, annis VII, S. Macarius 85 e
Hernia ope B. Gonsalvi Amaranthi ablata 649 d
Illiaris semper et jucundus austeris ideo displicet Guilielmus Bituric. 637 d
Hippocentaurus iter S. Antonio ad S. Paulum ostendit 603 e 604 e
Honoribus summis addictis tentatur S. Lucianus Presb. 361 b in Honore sibi ab aliis delato humilitas interna S. Odilonis 68 e Honorat S. Genovesam Hildericus R. licet gentilis 140 d 145 d Honoratur virtus S. Severini Norici ab haereticis 487 d Honoris contemptor B. Laurentius Justinianus 554 d Honorem ut declinet in locum desertum abit S. Cuanus 47 d Honorem fugit S. Silvester Siculus 125 a Honore spreto clarior S. Fulgentius 39 a Honoratur magis post adversa S. Adelardus 103 b 115 e Honos stultum dedecorat; sapienti non deest, etiam in honorato 104 c d. Vide Fuga, Vana gloria.
Horae Canonice 138 e 143 d Horas Canonicas interrumpi ob miraculum non deest 118 d Horas Canonicas psallunt statutis temporibus Martyres occisi 379 e, coram se recitari curat ager S. Adelardus 110 a 117 f
B *Hordeaceus panis, vide Panis.*
Horreum ex frumenti unico grano implet S. Theodos. Canobiar. 697 a
Hortum colit gnave et pie S. Adelardus 97 f 112 d Hortum manibus colere Clericos jubet S. Fulgentius 43 f in Horto monumentum Magorum Pharaonis 86 b Hortus deliciarum, boni viri animus 98 a 99 d
Hospitales SS. Petrus Sebastenus et Macrina V. 589 f Odilo 68 d Theodosius Antioch. 678 e Ludov. Blousius Deum in Hospitibus se excipere censet 448 e f Hospitalitas Episcopi S. Eulalii 36 e 37 b magna Corbeiensium 116 c Hospitalitatem exeret ipse Hospes Fulgentius 37 b Hospitum varias mansiones exstruit S. Theodosius Canob. 689 f Hospites magna caritate suscipiunt monachi Aegyptii 88 f pauperes et peregrinos longe tractat, pane ipse et aqua rictant S. Gerlacus 320 e in Hospitali inter pauperes quaerit Christum B. Angela 208 a Hospitalitas pro Hospitum numero plures quotidie panes deferit Angelus S. Phosterio 287 a Hospitium celitus illustratur, in quo dormit S. Odilo 73 b Hospitibus male habitis, incendium oritur 185 a in Hospitali Hierosolymarum inseruit septem annis S. Gerlacus 307 e 320 d. Vide Eleemosyna, Peregrini.
C *Hoste imminente ne fugiant, Parisiensibus suadet S. Genovefa 139 b 144 b Hostem a Parisiis suis orationibus avertit S. Genovefa, ab Aurelia S. Anianus; ad pacem inclinat S. Martinus 139 e 144 d Hostiles incursus jejunio propulsati a S. Severino Norico 492 d ejusdem praemissione detecti 493 f ab Hoste servata Ruspa meritis S. Fulgentii, provincia rustata 45 a Hoste imminente alio avehuntur reliquiae SS. 149 Hostes captivos cibo resectos dimittit S. Severinus Noricus 487 a*
Humeris defert ad templum et sanitati restituit pauperem agrum S. Eduardus Conf. 298 b
Humilitatis necessitas, dignitas 224 225 560 e e utilitas 248 e f Humilitas SS. Laurentii Justiniani 554 e Severini Norici 487 e Eugendi 53 f Libentii Ep. 180 f Angela 191 d f 192 b 193 f Guilielmi Bituric. 630 b qui ea omnes sibi conciliat 632 a Tillonis Pauli 379 f Fulgentii, licet omnes eam consulerent 41 a Gregorii patris Theologi 26 b Odilonis, honore sibi ob aliis delato 68 e ex Humilitate recusat sacerdotium SS. Guilielmus Dirionensis 60 a Eugendus 51 b Humilitatis studio dissimulat causam peregrinationis S. Fulgentius 36 f per suos sanat agrum S. Eugendus 52 e celari miracula cupit S. Gudila 517 e 525 e recusat tantisper energumenis D benedicere S. Gregorius Lingon. 168 d Humilitas mutua S. Fulgentii in miraculis alienae fidei adscribendis, nec ea desiderantis 42 a Humiliter alteri postponi postulat S. Fulgentius 44 o Humilitas major necessaria ei cui de bonis monasterii plus tribuitur 42 d Humilior ex honore S. Fulgentius 43 e Humilitatem docentur monachi a S. Macario superati 87 c. Vide Fuga, Gloria, Honor, Superbia, Vana Gloria.
Hydropica sanatur invocato S. Raimundo 424 b Hymnus, vide Psalmus.
- I**
- Janua templi ultro patescit S. Gerlaco 311 e Gregorio Lingon. 168 f 169 a reliquit SS. 121 f baptistarii Cilianus sponsus fugientis 140 e 145 e carceris transiente S. Gregorii Lingon. funere, et captivis cum invocantibus 169 b carceris ab Angelo patefacta sacerdoti baptizato captivus S. Celsus et socios 382 d Jannis omnibus ultro patefactis Diocletianum noctu adit, increpat, redit in fornacem S. Theopompus 724 b Janua clausa templum ingreditur S. Erminoldus 340 c cœnobium S. Raimundus 412 a ad Ostium clausum ecclesiarum S. Genovefa liberatur energumenus 148 b ad Ostium deponit curus temporales oraturus S. Adelardus 100 f 113 f Janua lapidibus obturata in cellula habitat S. Nilammon 326 f Ostium carente cella S. Macarii 88 a. Vide Porta.*
Ictericus morbo medetur S. Cronanus 49 d
Idola Jovis, Junonis, et Mervæ ex electro puro 585 e Idolum Jovis ementes et vendentes coguntur adorare sub Diocletiano 579 b in singulis domibus haberi jubetur a Diocletiano 579 b Idola vident SS. 79 e Julianus 363 a Theopompus Ep. 724 a Petrus Absclanus 129 e d e conspuat S. Concordius 9 f precibus evertunt SS. Julianus 580 f 587 f Martina 12 a idolum Serapidis Carterius 472 b Dianæ Titus 164 d Idolum Jovis deicitur et comminuitur, inclusa ejus templo S. Martina 17 Idolum Dianæ frangit S. Marciana 369 b Idola Saecrum diripit Magnus Rex Gothia 397 d Idolothytis rescis recusans, famo 14 diebus torquetur, et obit S. Lucianus Presb. 361 e f 363 e f 364 b pueri dire torquentur ad mortem 360 e d Idololatricæ origo 2 f
Jejunio addicti SS. Laurentius Justinianus 553 e Nonna conjugata 23 c Adelardus, in suos benignus 105 d Jejunio et orationi deditus S. Frodobertus 506 d 507 e Jejunium olim Kalendis Januarii 3 d Jejunium quarta et sexta feria Clericis et viduis alisque indicit S. Fulgentius 43 f Jejunare anno uno omnibus feriis scitis tenentur Sodoles Praeputii Christi Antverpiae 8 a Jejunat integro saepe die aut ad vesperam B. Oringa 631 e toto anno S. Gerlacus 307 e semper excepto die Dominico S. Raimundus 413 b Jejunat usque ad solis occasum exceptis festis S. Severinus Noricus 495 e Jejunat usque post Nonam, subinde integra hebdomade adolescens S. Lucianus Presb. 359 d biduo aut triduo integro S. Gregorius Acritensis 290 a, tribus diebus in hebdomade absque omni cibo Severinus et Victorinus 741 a integra hebdomade S. Simeon Stylita 263 b 269 d 275 e Jejunium Tabennensium in XL° vorium, mirabile Macarii Alexandrini 87 b Jejunat absque ullo cibo et potu, quadragesimo die cibum sumens S. Simeon Stylita 276 a b e Jejunium mirabile S. Genovefa 139 d 144 e Jejunantium ritu ubera renit infans B. Albertus Erem. 402 a Jejunio et oratione Dei voluntatem de conjugio septeni diebus inquirat S. Julianus M. 576 b 587 e d Jejunii, oratione, penitentia tentationes vincit Macarius Rom. 90 b Jejunio triduoano praevio, voce divina designatur Episcopus Ambian. S. Salvus 706 a Jejunii sanctificat locum condendi monasterii S. Cædla 375 e Jejunio praevio reliquiae S. Gudila ante caliginem obducta videri possunt 523 f 530 d Jejunio triduo praemisso quaerit reliquias S. Eligius 155 b Jejunio et oratione

- A tione inveteratum morbum sanat S. Severinus Noricus 487 f daemónicas liberat 495 leprosum sanat 492 f Jejunia grassante epidemia 151 e Jejunio hostiles incursus propulsat S. Severinus Noricus 492 d Jejunii et orationibus, Parisias ab hoste servat S. Genovefa, eademque aliis suadet 139 b 144 b c d ob Jejunium, eulogia a S. Marso in sinu absconsa, vertitur in serpentem 330 f. Vide Cibum, Fames, Herba, Panis, Quadragesima.
- Cum Jesu conjunctio monacha necessaria 454 c Jesu nomine contractum curat S. Cronanus 49 d
- Ignem e caelo elicit S. Cuanus orans 46 a ab Igne illæsi SS. Julianus et XXX socii 584 a Carterius 472 e Basilius Ancyranus 84 a in Ignem conjicitur S. Martina V. qui vento subito dispersus et pluvia sedatus eam nil ludit, adurit circumstantes 17 a Ignis admatus S. Mucra V. instar voris suavis 325 d 326 a Ignitos vomeres illæsa transit Emma mater S. Eduardi Conf. probatura suam innocentiam 292 d e f in Ignem lapsus puer, ope S. Marcellini Anconitani non luditur 590 e Igne extincti Episcopi, sacerdotes, monachi socii S. Juliani M. 579 e Polyuctus, Candidianus, Philoromus 667 Anthimus 360 a Theophilus et Helladius 472 e Petrus Abselmus 128 e f 129 a Martyres Aegyptii 241 b VII fratres ex genere Carini Imp. 585 e mater et duo filii MM. 126 b Paschusia V. 566 b Igne assumuntur corpora S. Procopii Siculi et sociorum 736 a Igne addicta sacra scriptura a Dioclet. 81 e et Ulpiano 82 d in Ignem lapsus moritur, in S. Erminoldum blasphemus 343 e Igneus globus apparet supra templum in quo jacebat corpus S. Guilielmi Bituric. 635 b Ignem vel aliud de domo nolle tribuere Kalendis Januarii, superstitiosum 3 e Ignis et lucernarum cultus in secta Hypsistariorum 22 d Igne lucenti similes Vita SS. 131 b. Vide Carbones, Fax, Fornax, Furnus, Lampas, Lumen.
- Ignis suer ob peccata immissus 151 a, restinctus ope S. Genovefa 152 b
- Ignoscere famulo nolens, morbo corripitur; sanatur signo Crucis a S. Genovefa 142 b 147 a
- Illæsi feris objecti S. Julianus et socii 586 e 588 d leoni S. Marciana 569 e Illæsi a pice, sulphure, bitumine liquatis, et igne SS. Julianus et XXX socii 584 a 586 e in oleo fervente S. Joannes Evang. 469 b in igne et plurimis tormentis S. Carterius 472 b e Illæsa ignitos vomeres transit innocentiam probatura Emma mater S. Eduardi Conf. 292 d e f Illæsus in ignem lapsus ope S. Marcellini Anconitani 590 e Illæsum ab igne sepulchrum S. Melanii cum velo lineo 333 b arca pars, in qua reliquæ S. Melanii 333 e Illæsus sturium erudantem transit eques S. Odilo 73 a Illæsus a pluvia liber S. Odilouis 75 e Illæsi lapsi tres in profundum puteum S. Erardi 539 b. Vide Lædi.
- Imago S. Pharaëdis 172 e S. Simeonis Stylitæ adhuc vivi in magna veneratione, et ad præsidium habetur 277 a Imagine S. Theodosii Antioch. Submissa in puteum, eum aqua implet 679 e Imagine S. Silvestri Siculi in supplicatione circumlata, sedatur pestis Trainæ 125 d Imagine cerea vota S. Reïnero mutus vocem recipit 426 b sterilitas tollitur 426 a b Picturas de Passione Christi videns, febrim corripitur B. Angela 190 e Imagines Mortyrum, insignia urbis Lichfeldiæ 82 b Imaginem Christi in se exprimit S. Adelardus, variorum SS. imitatione 99 f. Vide Pictura.
- Imitanda gesta Sanctorum 332 c Imitandus quomodo S. Julianus Presb. M. ex S. Chrysostomo 364 e f Imitatur SS. et aliorum varias virtutes S. Adelardus 99 d ut Zeucis pictor 99 e f omnium virtutes Macarius 85 e religiosos S. Fulgentius 33 d Fulgentium monachum quidam ejus sodales 34 c
- Immotus, furatus pallium, aræ S. Maximi Ticinensis affigitur 471 e Immobilis redditus adulter, sanatur ad corpus S. Simeonis Stylitæ 268 e 274 b Inamobile brachium invocato S. Adriano ob savitiam in discipulo 597 d Immobilem a dæmone columbam Crucis signo movet S. Marcianus 614 d Immobiles S. Meliori reliquæ divinitus factæ 136 f 137 a S. Gregorii Lingon. corpus, donec captivi Divina virtute soluti sunt 169 b portantes reliquias S. Danielis M. donec vatium ei isthic templum est 161 d
- Immunitas Ecclesiastica, vide Ecclesia Monasterium.
- Impatientiæ pruritus castigat in se S. Macarius 86 a
- Ex Imperatorum familia B. Laurentius Justinianus 552 b Imperatoris Mauricii cognatus S. Domitianus Melitenarus 618 b ex Imperatoris Carini genere VII fratres Martyres 582 e Imperatorem excommunicatum a monasterio excludit S. Erminoldus 338 e f
- Impœnitens moritur in S. Erminoldum blasphemus 343 e
- Imprecante marito, uxor a dæmone possidetur 345 e
- Impudiciæ calumniæ passa S. Apollinaris V. vir credita, se puellam ostendit 261 a turpi verbo audito ad ramum provocatur B. Oringa Christiana 651 a 654 d ab Impudica femina ne videatur, faciei vestem manibus suis jam mortua obducit 654 b. Vide Fornicatio, Meretrix.
- Incantatio, vide Magia.
- Incaratio Verbi, vide Christus.
- Incendio absumptum ligneum S. Eugendi monasterium 53 e Incendio Divino ardet domus Judæi ob blasphemias in S. Marcianam 569 f Inceusa doma pereunt divitiæ non facientis ullas elemosynas 272 c d Incendit villam sibi a peccatore donatam S. Cuanus 45 c Accensi precibus S. Theodosii Cœnobiarchæ carbones, locum monasterio extruendo monstrant 689 e d Incendium restinctum reliquiis S. Melanii e regione positus 333 d Incenso templo, illæsum sepulchrum cum velo lineo S. Melanii 333 b ab Incendio immunis arca pars, in qua reliquæ S. Melanii 333 e Incendium templi precibus restinguit S. Marcianus 613 e Incendium urbis Anconæ oppositu sui corporis sistit S. Marcellinus Ep. 590 b d ejusdem libro precum alius item restinctum 590 e urbis Ambianensis opposito sudario S. Salvii 706 e, contra Incendia invocatur S. Defendens M. 721 b Incendium panna inhospitalitatis 185 a. Vide Ignis.
- Incorruptum corpus S. Juliani Presb. XV diebus in mari 362 e. Vide Corpus, Reliquiæ.
- Indulgentiæ ab Episcopis data in reliquiarum translatione 138 b Indulgentiæ visitantibus reliquias S. Martinæ et aliorum 19 d ad reliquias præputii Christi Calcatæ 6 a Antverpiæ 7 et 8 perpetuæ in eccl. Pragensi festo Reliquiarum 720 e
- Infans ritu jejunantium renuit ubera B. Albertus Erem. 402 a Infans B. Gonsalvus Amaranthus delectatur imaginibus 642 c e S. Filanus submersionis periculo eripitur ab Angelis 594 e Infantium Aegyptiorum constantia et alacritas in martyrio subeundo 241 a Infantis nati malam vitam et mortem infamem prævidet B. Oringa 659 c. Vide Nasci, Proles, Puer.
- Inferni pœnarum memoria carnis vitia refranat S. Tillo Paulus 377 e in Inferno torqueri Martellum, invasorem Ecclesiasticorum bonorum, vidit S. Eucherius 177 e ab Inferno reducitur anima a S. Juliano resuscitati 583 e d. Vide Damnari.
- Infirmi hominis prosopopeia 27 e Infirmus ab officio Divino numquam abest S. Eugendus 54 e quotidie communicat S. Adelardus 109 d 117 d Aegritudine sua ne festi pietas turbetur caret S. Adelardus 117 d Infirmum dum visit B. Rogerius Infirmus, convalescit uterque 184 e Aegri sanati ope SS. Corbeiensium 119 e in agros misericors S. Theodosius Cœnob. 690 b Infirmorum peculiarum curam gerit S. Eugendus 54 b Infirmis servit quotidie B. Libentius Ep. 181 a Aegrotum Adelardum visitat, et adest morienti Hildemannus Ep. 109 d 117 d. Vide Morbus ejusque genera.

- A *Ob Ingratitudinem, a dæmone libera, denuo ab eo possidetur* 345 f
Erga Inimicos benevolus S. Guilielmus Bituric. 637 a. *Vide Hostis.*
Injuriarum memoria pernicioso 250 c *Injuriam sibi factam excusat S. Adelardus Divinæ voluntatis obtento* 115 d *in Injuria toleranda mansuetudo B. Laurentii Justiniani* 538 a b c *Injurias condonat statim S. Gregorius Theologi pater* 26 c d *optat pati pro Christo B. Angela* 199 c *200 b c Injuriam tolerantes, idonei qui miracula perpretrent* 584 c, *de Injuria queri recusat S. Fulgentius* 36 d
Injustum bellum gerenti merere recusant Marcellinus et fratres M.M. 82 *Injustum orgentarium sua in pauperes caritate convertit S. Marcionus* 616 b *Injustus invasor bonorum monasterii cælitus punitus* 116 b c. *Vide Furtum.*
Innocentiam infantilis S. Frodoberti 505 f *507 b c d ob Innocentiam vitæ occisus, habitus Martyr S. Baldwinus* 502 f et *S. Canutus Lawardus* 391 b *400 b f Inobedientia rustici punita* 489 e
Inquisitio fidei ut institutum suadet S. Raimundus 411 d *412 b*
Insidias Regi ab hoste paratos divinitus detegit S. Severinus Noricus 487 e et *urbi* 493 c
B *Insignia, vide urbs.*
Interpres S. Pauli S. Titus 163 c
Invidia cæca effecta 101 f *Invidia Aulicorum S. Adelardum in exilium exturbat* 101 c d *114 b Invidia ceriorum extinctione in somnis indicata S. Eugendo* 31 d
Invisibilis quibus vult S. Julianus Presb. 363 e
Inundationis periculum precibus avertit Gertrudis ab Oosten 452 b. *Vide Fluxus, Submergi.*
Ira moderanda 250 b c *Iracundia mos olim vestem scindere, plaudere manibus* 724 c *Iracundus natura S. Gregorius Theologi pater, sed facile placabilis* 26 e
In itinere nunquam secum panem defert B. Rogerius Ab. 184 e *in Itinere Divina meditatur S. Rigobertus* 178 c *assidue orat S. Adelardus, sociis ultro longius ab eo manentibus* 101 a *113 f Iter B. Oringa ob Angelo dirigitur* 651 f *Itineris Dux ab Angelo mittitur S. Severino Septempedano* 741 c *Itineris Dux lepus B. Oringa* 651 b *655 c S. Antonio ad S. Paulum Hippocentaurus* 603 e *604 c periclitantibus ursus apparente S. Severino Norico* 493 d *in Itinere custodiuntur a S. Martino monachi, a S. Eugendo ipsi commendati* 53 b *Iter XL miliarium in redituque die hiemali unico S. Silester Traicensis* 124 c e *Iter pedes facit etiam socius Legati Apostolici S. Raimundus* 409 f *vinculis constrictus ex Anglia Romam S. Equinus* 708 a *Iter æger suscepit S. Gregorius pater Theologi ut intersit electioni S. Basilii* 29 f
Judæum paralyticum baptizando sanat S. Atticus 477 e f
Judicis tremendi nomine pellit dæmonem moribundus S. Odilo 76 e *Judicia Dei veneranda* 196 c *Judicii extremi semper memor S. Tillo Paulus* 377 f *Judicii extremi diem inculcat S. Theodosius Canobiarchu* 693 c *in Judicio extremo exaturum se a suis gestorum rationem denuntiat S. Adelardus* 108 f *in Judicio patrocinatur damnando S. Erminoldus* 342 b *Judicium temerarium in S. Vitalio moriente divinitus damnatum hoc scripto: Nolite ante tempus judicare etc.* 703 b
Jurare sibi fidem Corbeieneses cogit Francus, Flander ideo eorum bona inavit 121 d *Jurare in nomine suo sinit Ismaelitus S. Simeon Stylita* 266 a *272 a*
Juris utriusque scientissimus S. Raimundus 403 f *406 a idem Jus Canonicum docet* 408 b *in Jure dicendo summa æquitas B. Laurentii Justiniani* 557 b
Justitia et æquitas S. Eduardi Conf. 291 b *Justitia præclare administrat consilio S. Melanii Clodovæus Magnus* 329 a *in Italia S. Adelardus* 99 b *113 b in Justitia administranda severus S. Gregorius Lin-*
- gon. 168 c *S. Conutus Lawardus, etiam consanguinicos maleficos morte plectit* 393 b *Justitiam Regibus commendat moriturus S. Severinus Noricus* 495 d *Justitiæ ita studiosus S. Gregorius Theologi pater, etiam ante baptismum, ut ex publicis muneribus ne tenuitio quidem facultates auerit* 22 f
- K
Kyrie eleison assidue orabat S. Eustratius 598 e *Kyrie eleison, Christe eleison inter orandum sæpe repetit S. Gerlacus* 312 c *320 Kyrie eleison in tempestate et terramota, præcunte S. Simeone Stylita, conclamatur* 267 f
- L
Laborat manibus S. Fulgentius monachus 38 a *Labore superatur vanæ gloriæ tentatio* 88 b *ad Labores ab Angelis animantur SS. Severinus et Victorinus* 741 b. *Vide Opus.*
Lacte virgine nutritur S. Lambertus 350 f *manant ubera Gertrudis ab Oosten V. a festo Nativitatis ad Purificationis* 350 f *Lac in mamma retulæ ob complerum pueruli S. Guilielmi Divionensis* 59 b *Lac coagulatum Gertrudis ob Oosten* 350 b *Lacte pluit præsentis S. Cronano in Hibernia* 48 b *Lac pro sanguine fluit et vulneribus, S. Martini* 13 d *Lacte nimio data suffocandus puer sanatur invocato S. Raimundo* 424 e
La crymarum donum in SS. Lauren. Justiniano 538 d *Adelardo* 100 d *113 e* *La crymis terram rigat S. Genovefa* 139 a *La crymandi assidue quæ causa S. Adelardo* 100 e *113 e* *La crymis rim concionibus suis addit* 98 f *La crymatur bis quotidie ob sua et aliena peccata* 93 b *100 c d* *La crymatur semper S. Genovefa, visis cæli gaudiis* 142 a *quoties cælum aspicit* 139 a *La crymis S. Cronani comibitis, depulsa sterilitas* 48 a *La crymatur concionate S. Fulgentio Bonifacius Primas, agens Deo gratias de ejus doctrina* 44 b *La crymias ciet dæmon quibus scelus suadeatur* 132 f
Lacum Kiminium infestat bellua accidentes vorans 48 d
Læti semper SS. Eugendus 53 f *Adelardus* 101 b *semper jucundus austeris displicet S. Guiliel. Bituric.* 637 d *Lætat spiritali suorum profectu S. Adelardus* 108 a *117 b S. Fulgentii virtute, Catholicis absentes* 40 e *Lætat exilio inflicto S. Fulgentius* 40 a *Lætus in exilium abijt S. Adelardus* 101 e *102 f* *Læsticia summa S. Adelardi in adversis, quæ et inimicis pudorem incussit* 103 a *114 d* *Læsticia S. Theogenis in tormentis* 134 e *S. Gordii* 133 e *Læsticia summa recipitur a suis S. Adelardus ab exilio redux* 115 d *Læstatur adesse sibi morienti Hildegannum Ep. virum sanctum S. Adelardus* 109 d *117 d* *Lætantem damno alieno increpat et castigat B. Rogerius Ab.* 185 b
Lampas in terram collapsa redintegratur oleo in eo servato, ope S. Severini Norici 738 b *Lampas ad sepulchrum S. Genovefæ oleo salutiferi redundat* 147 e *cum Lampadibus et lucernis occurritur redeunti Episcopo* 43 d
Lancea confossus S. Maximus 94 a. *Vide Hasta.*
Lapidem grandæu divina virtute movet S. Gregorius Ep. Lingon. 168 f *Lapidem ad sesquistadium projicit S. Melorus, qui rupi, ut cervæ inhaeret* 136 c *Lapis ultro revolvitur ad sepulchrum S. Frodoberti* 511 f *Lapidantur S. Almachius* 31 e *S. Theopistus* 31 a *in Lapides versi panes, alique esculenti, 172 e* *173 a* *favis rotum violanti in ea comedenda* 278 f *Lapidea ecclesia prima in Hibernia a S. Kienano constructa* 46 e *Lapides culter, quo circumcisus Christus, servatur Compendii* 719 c *Lapicidæ occidunt S. Reinoldum* 386 e
Lapsi tres in profundum puteum, meritis S. Erardi illa si 539 b *Lapsus contritus adnotis pulveribus sepulchri S. Raimundi sanatur* 414 c *Casu periculoso servatur quidam ope S. Genovefæ* 148 b *in Lapsos lenis et moderate severus S. Guilielmus Bituric.* 630 b c
Laqueus,

- A Laqueus, *vide* Vincula.
 Larvati olim Kalendis Januariis: ejus rei feditas 3 a
 Lascivus, *vide* Impudicus, Fornicatio.
 Latet tempore persecutionis S. Lucianus Presb. 360 a
 Episcopi sub Mandatis 35 a Latere renuit, ad mortem
 quasitus S. Maximus 93 f, e Latebris a Christo moni-
 tus prodit, seque martyrio offert S. Carterius 472 b
 Latebras querit ne Episcopus fiat S. Fulgentius 38 e
 Latere ut possit orat S. Adelardus 98 c Latere noctu
 in templo aliquem, divinitus cognoscit S. Severinus
 Noricus 490 d
 Latro ad columnam S. Simeonis Stylitæ fugiens,
 mox pie moritur 266 e f 272 de e 290 291 Latronum
 manibus eripitur quidam invocato S. Raimundo 426 f
 Latronum periculum suis imminens oratione propulsat
 S. Severinus Noricus 493 a
 In Latus Christi admissa in extasi anima B. Angelæ
 de Fulgino 204 b Latera facibus uruntur S. Carterio
 472 e, e Latere S. Carterii hasta aperto aqua effluens
 ignem extinguit 472 e, Lateris dolor ope S. Raimundi
 curatur 733. *Vide* Pleuritis.
 Lavando faciem agræ mulieris glandibus exeresca-
 tibus deformem, sanat S. Eduardus Conf. 298 d Lava-
 cro commoditati monasterii extracto, arescit fons S. Theo-
 dosii Antioch. eo destructo rursus fluit 679 e d
- B Lanru sicca reflorente nutantem in vocatione confirmat
 B. Lauren. Justinianus 555 d
 Laus quibus ex rebus petenda 103 e et seqq. Laus a
 patria inanis 131 a Laus SS. utilis non ipsis, sed nobis
 131 a Laudibus Martyrum honoratur Christus 461 d
 Laudem humanam nitat et vitandam docet S. Fulgen-
 tius 42
 Lector M. S. Eutropius 752 Lector populo præle-
 git sacram scripturam S. Theodosius Canob. 685 d
 Lectioni assidue librorum addictus S. Odilo 67 a Le-
 ctioni deditos suos marvult S. Fulgentius 42 e Lectionis
 piæ fructus 36 d Legere sacram scripturam, divinitus
 admonetur S. Titus 163 c 164 b Lectione S. Augustini
 impellitur S. Fulgentius ut vitæ religiosæ propositum
 manifestet 33 f in Lectione sacræ Scripturæ et piorum
 librorum assiduus Ludov. Blosius 442 a eam ter
 quotidie suis præscribit 442 b Lectione mense rapitur
 S. Eugendus 54 a
 Lectus SS. Eugendi 50 e Gerlaci motta supra
 lapidum congeriem 308 a d Gregorii Acritensis storea
 ex junco contexta 290 a, Severini Norici, cilicium 493 b
 Lectum in ultimo morbo respuit B. Laurent. Justinia-
 nus 561 d Lectus B. Angelæ in cruce Christi 197 f
 Lectus S. Genovefæ alte exundante circum fluvio intac-
 tus 148 e Lectus S. Odilonis in flumine non madesit
 75 e Lectus S. Gregorii Lingon. morbos pellit 168 e
 Lect ca S. Adelardi salutaris contra febres 722 e. *Vide*
 Dormire.
- Legatus Regis Aragoniæ ad Papam S. Raimundus
 419 b
 Leges S. Eduardi Conf. 291 d gratæ populo 291 e
 Lente mucrata et aqua victitat S. Simeon Stylita
 265 e
 Leo humani voce loquitur 128 d Leo reprimitur
 invocato nomine S. Theodosii Canob. 699 a Leo S. Mar-
 tiæ V. blanditur, cognatum tyrumi interficit 16 b c
 Leoni objectu non læditur S. Martiana 569 e Leonis
 sepulchrum S. Paulo Eremitæ solvunt 607 a, a Leæna
 devoratus S. Basilii Ancyran. 84 a
 a Leopardo occiditur S. Marciana 569 f
 Lepra correptus blasphemus in S. Erminoldum 343 d
 Lepra puniri petit suam superbiam S. Munus: punitur
 ad VII annos 46 b 719 e Leprosus videtur confixus a
 cuticibus S. Macarius 86 a Leprosum amplectitur et os-
 culatur S. Odilo 68 d Leproso manus lavat aquamque
 epotat B. Angela 208 b Leprosum lingens sanat S. Cua-
 nus 46 d Leprosi decem mundantur baptizati 587 b
 Lepra ope S. Raimundi die obitus tollitur 413 f iterum
 eo invocato 420 e, precibus S. Gudilæ 517 f 518 a 525 f
- Lepram mundat jejunio S. Sererinus Noricus 492 f item D
 oratione 494 e Missæ sacrificio B. Albertus Erem. 403 d
 Lepra et febris sanata oleo lampudis S. Genovefæ 150 b
 Lepus familiariter accedit ad B. Albertum Erem.
 ideoque cum lepore pingitur 403 b Lepus in viam redu-
 cit B. Oringam 651 b 655 c Lepori similis exul, loci
 mutatione non mæret 104 b
 Liberalis in egenos Ludov. Blosius liberalitatem
 successoribus inculcat 450 f Liberalitas Principum in
 monachos sancte viventes 417 a Liberalitatis signum,
 vereri ne minus dederis. S. Adelardus 100 a Libera-
 litas S. Adelardi statim miraculo compensata 100 b
 113 d. *Vide* Eleemosyna, Pauperes, Peregrini.
 Librum Collationum secum fert peregrinus S. Ful-
 gentius 36 f Libro precum S. Marcellini Anconitani
 sanantur ægri, incendium sistitur 590 d e Liber S. Odi-
 lonis a pluvia illæsus 75 e B. Rogeri in fluvium lapsus,
 ei illæsus restituitur 184 b Libri S. Odilonis in flumine
 non madesunt 75 c Libros sacros qui Ethnicis tradunt
 comburendos, Traditores dicti qui tradere recusant,
 martyrio coronati 81 f in Libris sacris corrupendis
 frus hæreticorum 624 f Libros vanos et curiosos suis
 prohibet Lud. Blosius 442 e Libros et restes proficiens
 S. Celsus adjungit se S. Juliano 581 d Liber vitæ
 Christus 214 215 in Libro vitæ videt nomina suorum
 scripta S. Erminoldus 341 c. *Vide* Lectio, Nomen, E
 Scriptura.
- Libertate privati Christiani, jussu Dioclet. 81 c
 Libertatem ne perdant capta Carthagine discedunt in
 Italiam senatores 33 a Libere tyrannum arguit S. Gor-
 dius 132 b
 Ligno pulsato ad orationem vocantur monachi Pala-
 stina 698 a Ligna hieme pauperibus distribuit B. Lau-
 rent. Justinianus 556 f
 Lilliorum et rosarum odore perfuso thalamo media
 hieme ad castitatem incitatur S. Basilissa 576 f
 Linea humi ducta agnos continet S. Cronanus 49 a
 Linguae abscissæ usum ad psallendum recipit S. Leo-
 degarius 593 b Linguis tribus distinctis fit hymnodia in
 monasterio S. Theodosii Carnobiarchæ 692 a Lingua
 antiquorum Gallorum divinitus loquitur S. Patiens
 470 b Linguarum Latinæ, Gallicæ, Teutonicæ peritus
 S. Adelardus 109 b 116 d Græcæ prius quam Latinæ
 studere coactus a matre Græcæ loquitur aptissime
 S. Fulgentius 33 u Græcæ præclure doctus S. Adria-
 nus Ab. 596 b S. Eugendus 50 e Hebræicæ et Ara-
 bicæ Linguae seminarium instituit S. Raimundus 412 b.
Vide Doctus, Silentium.
- Lino non est indutus S. Amastius Senonensis 389 b
 Linteum sepulchri S. Erardi crescit 338 a 540 e 544 b
 Linteis involuta reliquiæ S. Basilii Ancyran. M. 84 d.
Vide Reliquiæ.
- Loco in alium sublata a darmone, non læditur Ger-
 trudis ab Oosten 350 c. *Vide* Immotus, Iter, Pere-
 grinari.
- Locustas a satis arect S. Severinus Noricus 489 d
 Locustas et bruchos oratione S. Theodos. Canobiar.
 698 b
 Verborum gravitas et honestas in B. Rogerio 185 e
 Loquitur ovis voce humana 501 f. *Vide* Lingua, Mutus,
 Silentium, Vox.
- Loricam ferream super nudam carnem induit S. Ger-
 facus 307 b 308 a 312 b f 320 e e
 Lotio instar balsami fragrante perfunditur S. Ju-
 lianus 580
 Lucernæ divinitus accensæ ad corpus S. Melori M.
 136 e Lucernam a darmone extinctam precibus reaccen-
 dit S. Gudilu 516 e 525 a Lucernarum et ignis cultus
 in secta Hypsistoriorum 22 d
 Luctus moderatio in S. Nonna 23 e Luctus quis
 indecens 96 d Luctus avium, montium, vallum,
 arborum in morte S. Simeonis Stylitæ 274 a d Luget
 mortem S. Adelardi S. Paschusius Ratberdus, 110
 animarum cladem in victoria Ludov. Blosius 450 d
 110 a Ludis

- A Ludis equestribus interuenit S. Gordius Erenita, eosque turbat 130 b 131 f
 Lumbos ferro stringit S. Theodosius Antioch. 678 b
 Lupum cicurat signo Crucis S. Severinus Septempedanus 741 c Contra Lupos invocatur S. Descendens 721 b inter Lupos iumentum amissum ope B. Alberti Erem. seruatum 404 a Luporum specie demones impugnant B. Albertum Erem. 404 b
 Luto in os immisso animum deglutitum euomii facit S. Simeon Stylita 266 c 271 e idem luto serpentis morbum curat 267 d e 271 d
 Luce caelesti et voce, convertuntur lictores a S. Martina 12 e Luce caelesti circumfusus S. Gregorius Theologi pater baptizatus, omen futuri episcopatus 24 c d Luce caelesti coruscet hospitium, in quo dormit S. Odilo 73 b Macræ V. 325 e Juliani e Celsi 382 b 384 e Martine, ipsa orante, 14 b 13 d Theopompji Ep. 724 c Luce caelesti tribus horis circumdatur moribundus S. Severinus Septempedanus 743 e Lucet facis instar sinistra manus S. Filoni dextra scribente 394 c Lucet S. Titi moribundi facies 164 d Luce caelesti collustratur submergendus S. Theogenes 133 f 135 a cubiculum S. Clari Viennensis 36 f corpus S. Juliani Bellovae, canine 463 e 468 b Luce caelesti corpus submersum S. Petri Ab. Contuariensis reperiunt 333 a reliquiae S. Melori M. 137 d Lux ingens et odor e tunulo S. Quintini 135 d Lux caelestis ad sepulchrum S. Rigoberti 178 f Lux super ecclesiam, ubi reliquiae S. Jacobi Apost. erant visa 139 e, Luminaria caelitus splendent ad sepulchrum S. Frodoberti 311 c Luminaria ardentia carlitus descendunt ad ecclesiam S. Erardi 339 d Lumen noctu in dormitorio esse iubet S. Eugendus 34 a
 In Luxuriana lapsus perit monachus ob arrogantiam, quod illisus calcasset ardentem carbonem 675. Vide Fornicatio, Impudicus.
- M
 Macilenta ob abstinentiam S. Synectica 243 e 244 d, a Madefactione immunes libri et lectus S. Odilonis lapsi in fluvium cum mulo 75 c. Vide Aqua, Fluvius, Pluvia.
 Magiae specimen o Theona datum, taurus uerbis in II partes aequales dissectus 724 d Magus Theonos uenenum innoxie hauriente Theopempto Ep. convertitur 127 f 724 e Magia Theopompji Ep. impugnat Dioctet. 724 d e Magiae attribuitur Sanctorum miracula tyranni 13 e 13 e Dioctetianus 724 b c e, contra Magiam raditur caput S. Martine 17 a Magiae crimen sibi obiectum refellit S. Martina 13 e Magorum Pharaonis monumentum inessum a daemonibus 86 b
 C Magister Pipini Regis Italiae pueri S. Adlardus 99 a
 Magnus B. Wittekindus 380
 Magnanimitas S. Adlardi 98 f Blossii in tolerandis aduersis 430 b
 Magnus B. Wittekindus 380
 Magnificus in aedificiis marmoreis extruendis et ornatu templorum S. Odilo 69 b
 Maledica impostorem uocans S. Theodosium Canob. morte subita punitur 698 d Maledictione, robur excommunicationis ostensurus, panes candidos reddit nigerrimos B. Gonsalvus Amaranthus 647 c
 Malleorum strepitu impeditis concionibus S. Egwini castrum absorbetur 710 e
 Mamma, vide Uber.
 Mansuetudo Christi ineffabilis 219 e 222 b praclara SS. Eduardi Conf. 291 b Gregorii patris Theologi 26 f Laur. Justiniani in injuria toleranda 338 a b c Lud. Blossii in suis reprehendis 448 b e Mansuetudine aduersarius frangit S. Gregorius Theologi pater 29 f Mansuetudo Henrici V, Imp. ingressu in monasterium prohibiti a S. Erminoldo ob excommunicationem 339 b
 Manus S. Meloro praecisa patruu iussu, facta ei ar-
- gentea, qua ut nativa utitur 136 e Manibus, pedibus, D naribus truncati a Danis et Saecis Nobiles Saxones 181 c Mauns sinistra S. Filani dextera scribenti instar facis lucet 394 c Manibus plaudere, uentem scindere in ira mos 724 c Manus exarsit uolenti percutere S. Maximum 95 c tollenti pilos ex barba S. Simeonis Stylitae pro reliquiis 268 e 274 b stupore contracta conantis transfigere S. Simeonem Stylitam 268 a 273 d Manum aridam imperata peccatorum confessione sanat S. Guilielmus Bituric. 630 f 637 b 639 c Manibus vigor restitutus Missa dicta ad reliquias S. Severini Norici 739 a ad sepulchrum S. Erardi 339 b 341 b Manuum impositione sanat Egwinus 710 c febrim et capitis tremorem S. Guilielmus Bituric. 630 e f 637 c dolorem capitis S. Raimundus 419 e ulcus B. Albertus Erem. 404 c mutam sanat et cecam illuminat B. Albertus Erem. 403 e
 Supra Mare ambulat pallio pro navi usus S. Raimundus 411 f in Mare praecipitur corpus S. Juliani Presb. 361 f. Vide Aqua, Fluvius, Naufragium, Submergi, Tempestas.
 Margarita, uide Gemma.
 MARIE Virginis immaculatae Conceptionis die lictitia ostensa B. Oringæ 632 d Marice V. cultum et Annuntiationis festum promouet S. Raimundus 408 e 409 b S. Marice festum celeberrimum in Palestina 3 sec. E 690 f Marice Virginis festum uiolans, eaque blasphemans punitur 148 c Maria Virgo saepe apparuit cum aliis Virginibus SS. Juliano et Basilissæ uirginitatem in conjugio uocentibus 377 b cum duabus Virginibus psallit, librum tenet, cruce aurea benedicit S. Egwinum 708 B. Gonsalvo Amarantho addicit aeternam salutem 648 b benedicit B. Angelum et docet praesentiam Christi in Eucharistia 204 f apparet SS. Raimundum et Petrum Nolascum, et Jacobum I, Regem Aragoniae hortatur ut instituat ordo Redemptionis captiuorum 409 e Marice V. ergo ord. Praedicat. beneficia 643 a iubet B. Gonsalvum Amaranthum ingredi ordinem Praedicat. 643 e uisa complexari filios spirituales B. Angela 207 a Maria V. monet civem ut ardiculum dei B. Oringæ cui eam vendere noluerat 637 c d puerum Iesum tradit B. Angela 206 a sanat S. Odilonem puerua languentem 69 f 70 a 71 d ad Marice V. basilicam Aquensem singulis Sabbatis peregrinatur S. Gerlacus 308 f 320 f Marice Virginis magnus cultor S. Egwinus, ab ea saepe uisitur 710 se seruum ei consecrat adolescens S. Odilo 70 b
 Martyrii dignitas 382 e Martyrium optandum 133 d Martyrium, baptismus 365 e Martyrio coronati qui libros sacros tradere uolebant 81 f Martyr sine sanguine S. Theodosius Canob. 695 b Martyr, etiam qui tormentis non immortuus 84 b etiam sponte erul, eaque causa f mortuus 84 e Martyres habiti, quod innocentes occisi SS. Canutus Lawardus 491 b Balduinus 302 f in Martyribus Christus uictor, eorum laudibus honoratur 461 d ad Martyrium sanctitate uitae se parat S. Gordius 131 e Martyrii constantiam SS. Julianus et Basilissa a Deo sibi suisque praecantur 387 a Martyrii desiderio flagrat B. Angela 208 e Martyrii desiderio ultra in carcerem ueniunt VII fratres 382 e Martyrii occasu uisitatio captiuorum 83 a, Antero Papae, conquirere Acta M.M. 127 a in Martyrio subendo summa alocritas Aegyptiorum, inuicem conantium praeruire : constantia etiam puellarum et infantium : praeparatio 244 e Martyris centum quadraginta quatuor millia in Aegypto sub Dioctetiano 372 e mater et filius Martyris Marcionilla et Celsus 386 Martyris certamen auxilio conuersu hominum celebratum 132 e Martyrum gestu scribi iubent SS. Clemens et Fabianus, conquirunt et seruat Anteros 127 a Martyrium S. Theogenis Ecclesiae ad exemplum fortitudinis transcriptum 135 f Martyres stolis albis induti apparentes animant S. Julianum et socios 386 d Martyrum cedes caelitus claudibus vindicata 163 a. Vide Captiui, Carcer.
 Mater et filii Sancti : Theodote et Cosmas et Damianus

- A nus 81 b Salaberga, Balduinus et Austradis 502 503 Hereswida, Setrida, Sexburga, Ethelreda, Ethelburga, Witburga, Jurminus 627 d Anwalberga, Emebertus, Gudilo, Reinildis, Pharaïldis 514 e f 524 b Mater et filius MM. Marcionilla et Celsus 586 Mater et duo filii MM. 123 b Mater et filia Euprexia et Theognia 240 Isidora et Thecla Virgo 601 Mater S. Marcionilla a filia S. Celso convertitur 584 f Matrem cæcum filius S. Frodobertus illuminat signo Crucis 506 f Matrem in conspectum non admittit S. Simeon Stylita 266 a 271 b 278 b Mater S. Fulgentium cogit prius litteras Græcas discere quam Latinas 33 a eadem turbatur ipso religionem ingresso 34 c Matrî obnoxium ut scribet fratrem, illi non huic bona relinquit idem Fulgentius 34 f Matrî morientia usque lacrymis officium Ecclesiasticum persolvit B. Laurentius Justinianus 554 f Matris suæ percussor, cæcitate, rigore brachii, amentia punitus, ope S. Frodoberti sanatur 512 a b c
- Matutinæ preces dum absolvantur, sistit solem orientem B. Oringa 659 e ad Matutinas singulis noctibus abit difficillimo et longo itinere S. Gerlacus 308 d 320 e Matutinas ad altare S. Egwini cantare SS. noctu visi 711 b
- Medicinam nullam admisit, etiam cælitus oblatam, S. Macra V. 325 e
- B Meditationes Gertrudis ab Oosten in Adventu et Natalitiis Christi 350 d e
- In Mel pingue rore cælesti concreto, intelligit gratiam baptismi S. Puchomius 675 c
- Memoriter totum Homerum et alia discit S. Fulgentius puer 33 a
- Mendicat pæ inopia Gertrudis ab Oosten Beghina 350 b Mendicare erubescitibus potissimum elemosynas suas conferri vult S. Atticus 481 e Mendicans panem pro monasterio B. Laurentius Justinianus, non accipit a matre ultra II panes 554 f. Vide Eleemosyna, Hospites, Pauperes.
- Mense cibus nocte Kalendarum Janu. superstitione instructæ 3 d Mensa B. Laurentii Justiniani Episcopi qualis 556 b
- Merces laborum sancti rustici tripartita, in pauperes, Remp. et familiam propriam 268 a 273 c 284 e
- Meretrices ad noctis unius continentiam pretio conducit S. Vitalius 702 b muneribus et monitis convertit S. Marcianus 616 c. Vide Fornicatio, Impudicitia.
- EMilitibus monachi SS. Cuanus 45 c, eremito Gerlacus 306 d Milites Martyres, Carbonanus, Tribudianus, Planius 471 a Defendens et socii 80 et 721 XX, a S. Juliano conversi 582 b 585 c XXX, Romæ 20 XL lapsi conversi a S. Luciano Presb. 360 f Gordius 131 e Militum Praefectus Martyr S. Claudius 471 a Milites pios esse posse 133 a Milites ad pugnandum fortiter contra Persas et mortis contemptum hortatur S. Domitianus Melitensis 621 c d Militare in injusto bello recusantes ideoque occisi, Martyres habitus Marcellinus et fratres 82 Theogenes 133 c f 134 c d
- Minas contemnit S. Maximus 93 d Macra V. 325 c d. Vide Constantia.
- Miraculorum virtus quomodo obtinetur 584 b Miraculorum gratiam sibi dari non desiderat S. Fulgentius 42 a eo pollens tentatur vana gloria S. Macarius 88 b Miraculum statim supplicatione, et circumlatis reliquiis celebratum 120 a illico pro concione 121 a, plausu populi 152 d hymno Te Deum 118 e 119 a 120 a 121 a Miraculi anniversario celebrata a Papa instituta 152 e Miracula S. Raimundi probantur in Conc. Tarracoeniensi 428 f Miracula ad reliquias S. Vedasti et aliorum integro triennio 124 a Miracula in elevatione reliquiarum S. Adelardi 119 f ad sepulchrum S. Concordii 10 a Miraculis excitatur pietas populorum 121 a multi sunt monachi 154 d Miraculis fidem poseunt confirmari Dani : iis multi conversi 181 f de Miraculis quid senserit S. Fulgentius 42 a Miracula ut petat tentatur a dæmone Macarius 85 c Miracula SS. Hibernorum stupenda D 45 b Miracula cessant ob neglectum cultum S. Frodoberti 511 a Miracula magis attribuunt tyranni 13 e 13 c 17 a Diocletianus 724 b c. Vide singula miracula propriis titulis.
- Misericordiæ opera a S. Pharaïlde V. vidua exercita 172. a Vide Eleemosyna, Hospitalitas, Liberalitas.
- in Missa celebranda pietas S. Raimundi 413 a Missam celebrat eo animi sensu ac si Christum cerneret crucifigi, S. Guilielmus Bituric. 631 c Missam quotidie LVI annis Abbas celebrat S. Odilo 72 a Missam in carcere celebrat, pectore pro altari usus, S. Julianus Presb. 361 e ad Missæ sacrificium panis insperato adfertur S. Theodosio Cenobiarchæ 688 d Missam ad altare S. Egwini cantare Sancti noctu visi 711 b celebrare visus S. Egwinus mortuus 711 c in consecratione videt Christi manum S. Honoratus Ambianensis 705 f Missæ sacrificio elephantiam sanat B. Albertus Erem. 403 d cæcum S. Aldricus 389 a Missa ad aram S. Raimundi curatur calculus 428 b catarrhus 428 a ad reliquias S. Severini Norici, febris depulsa 738 b rigor manibus restitutus 739 a Missam non audiens Dominica, fit clauda 149 c Missa neglecta, die festo aucupio vacans, fit cæcus 80 f. Vide Eucharistia, Sacerdos.
- E Mitra Aaronis Auicij in Arvernus 4 b
- Molam medium pro circino ferit ex simplicitate S. Frodobertus 507 c ad Molendinum S. Frchini aqua per montem mirabiliter adducitur 48 c Molens die Dominica, cæcitate et alia gravi passione punitur 149 f
- Monachorum origo in SS. Paulo et Antonio 604 c d Monachorum felicitas, Fulgentio occasio mundi relinquendi 33 c Monachus verus quis, iudicio S. Fulgentii 42 e Monacho quæ agenda et patientia 264 e 269 b c Monachi sancti mores 182 f Monachi SS. Lucas, Ambrosius, Privatus 289 Clarus 65 Silvester Siculus 124 Vitalius 702 Theoderus 365 Tillo Paulus 376 Tato 713 Eustratius 598 b Monachi MM. Zosimus 128 Reinaldus 385 Monachus fit adhuc puer S. Cronanus 47 f. Vide Annus. Monachus ex milite S. Cuanus 45 c ex Vicario Pr. V. S. Macarius Rom. 90 ex Principe, invidiorum factione ab aula relegatus, Wala frater S. Adelardi 102 e ex Comite, dein Episcopus, S. Rigobertus 174 b e Monachus vult fieri Arnaldus Dux 727 b Monachus factus S. Blidmundus sanitate precibus S. Valerici recepta 154 a Adelardus, ne alieno peccato, ut putabat, consentiret 97 c 112 b Monachus, ut fiat quis, exemplo et sapienti responso S. Macarii motus 85 d exemplo S. Fulgentii, ejus sodales 34 c Monachos inducit pro Canonicis S. Wulsinus 548 a, e Monachis Clericos adscissit S. Fulgentius, 43 f ut Monachus, in claustris vivit Libentius Ep. 180 e S. Fulgentius Ep. Abbati subditus 43 e qui et Monachicam austeritatem retinet in episcopatu 39 d Monachicam vitam degit Ruffinianus Ep. exul 37 c Monastico more, cum Episcopis et aliis in exilio vivit S. Fulgentius 40 d Monachos diligit Eulalius Ep. et cum iis degit cum potest 36 c Monasteria maxime Virginum fovet B. Laur. Justinianus 556 d sine Monachis nec Episcopus usquam degit S. Fulgentius, et Monasterium juxta ecclesiam suam construit 39 f multa sibi Carthagine donata ad illud mittit 40 a Monasterium Soleniacense amat et fovet Arnaldus Dux 727 b Monachi ut primum in Saxoniam deducti 116 e in Monachorum numero augendo facilis S. Odilo 68 f Monachi CCLX Cluniaci 82 b Monachis MCC in XL monasteriis præest S. Guilielmus Divionensis 63 a Monachos 10000 colligit et regit 3 seculo S. Julianus M. 577 e 587 e Monachos perfectos alia monasteria fundaturos dimittit S. Congallus 48 a Monachi presentiam horrent dæmones 86 c d Monachi beati, mundo illudunt 85 d Monasticæ et secularis vitæ comparatio 247 248 c 251 e f 252 a Monachorum vestis, habitus Angelicus

- A Angelicus 290 a Monachos nemo inquam vixit 95 a, e Monachus Episcopi SS. Melanius 328 d Hildemarus 117 d Patriarchæ Constantinop. SS. Atticus 485 a Cyrus 331 a b Monachus, ne familia Justiniana intereat, permittitur uxorem ducere, liberisque susceptis redit ad monasterium 332 c d Monacha fit mater S. Theodosii ejus exemplo 683 c Cœnobitica vita prius exercenda, quam anachoretica 686 a Monastico instituto se preparat S. Fulgentius 33 e Monasterio Dei opus 118 a, Monasterio aptus locus 37 e Monasterii condendi locum designat fons miraculosus 48 f carbones sponte accensi precibus S. Theodosii Cœnob. 689 c d e Monasterium sanctum in loco deserto 38 a, Monasterium Martellense in firma rupe 723 d Monasterium construere jubetur S. Pothimus 676 f Monasteria varia regit S. Cadoculus Ep. 373 e Monasterio extruendo locum jejuniis et precibus sanctificat S. Cædus 373 e Monasteria extruit Clodoveus Magnus, consilio S. Melanii 329 a Monasteria extruunt SS. Phosterus 287 a, Tillo Paulus 378 e Salvius Ambianus. 704 f Egwinus 708 f Oringa 632 f 637 b quinque Severinus Septempedanus 743 d Calari Fulgentius 42 c varia Cædus Ep. 374 d 375 b XIV, Erardus et Hidolphus 536 f 340 b 342 b centum Luamus 46 d varia construit et reformat Odilo 69 c 76 d XL extruit, regit aut reformat
- B Guilielmus Divionen. 37 38 60 61 62 Monasterium extruit, et dotat Frodobertus 308 a b c Fiscannum monitu S. Eulatii Wauingus 391 d 392 e, varia extruit aut restituit Eduardus Conf. 291 b Monasterium Montis-Regolis Guilielmus II, Rex Siciliæ splendide extruit et dotat 627 e Monasterium ex Castro suo facit Conradus Salicus Imp. 166 c Monasterium a Rogerto Comite Siciliæ, victis Saracenis, pro triumpho dedicatum 124 c Monasterii duplicis instar domus S. Petri Sebastiani cum viris, et S. Macrinae cum virginibus 389 e Monasterium reformat commendat S. Wolfgangus a S. Erardo apparente 338 e 340 f 344 a, Monachis separatim viventibus in Palestina præest S. Sabas, in cœnobio simul viventibus S. Theodosius Cœnobiarcha 684 b in Monasteriis uniplo adificia improbat B. Laur. Justinianus 360 c Monasterium amicum, rivis per officinas decurrentibus, Tavestokæ 728 c Monasterii a se fundati immunitati a successoribus Epp. cavet S. Fulgentius 43 e Monasterium Corbeicense virtutum et litterarum studiis clarum, et aliorum plantarum 95 f 112 c Monasterio inclusa S. Neophyta ne a proco invita rapiatur 167 b, e Monasterio a septimo anno ætatis ad LX, non est egressus S. Eugendus 30 e, Monasterio egredi recusat S. Maximus, ut reddat electionis suæ rationem Cursori regio 93 c Monasterii ingressu ardet Imperatorem excommunicatum S. Erminoldus 338 e f in servitio Monasterii sanctimonialium a se fundati obit S. Wauingus 393 b Monasterii B. Oringa annuam auferre parans fit cæcus, respiciens sanatur 662 f
- C Monita S. Valentini Possoviensis ad conversos 371 a 732 b Tilonis Pauli ad invicentes se 378 d ad monachos 378 e Severini Norici moribundi ad discipulos 496 a b Monita singulis hominum ordinibus data a B. Laur. Justiniano moribundo 362 d singulis suorum a S. Adelardo 109 a
- Per Montem aqua ad molendinum S. Fechini adducitur 48 Montibus incincta Corbeia Saxonica 117 a
- Morbi cur bonis inferantur a Deo 27 b Morbum ex nimia abstinentia incurrit S. Fulgentius 34 e in Morbo pristinam abstinentiam servat S. Palæmon 677 d carnibus vesci in quadagesima renuit, sectiones uestionesque generose fert B. Laurentius Justinianus 334 a Morbum patientissime fert S. Fulgentius : ejus in morbo oratio 44 d in Morbis ad Deum recurrendum 27 d assidue orat S. Bertilia V. 157 b morbos eorumque remedia suis prædicat S. Severinus Noricus 495 b Morbi curantur oleo scaturiente e puteo M. M. Placentiæ 80 e. Vile singulos morbos suis locis.
- Morum gravitas S. Erardi adolescentis 335 e 340 a 1) 343 b
- Mors non est timenda 31 a pro Deo beata 133 d Mortis semper minor B. Lourentius Justinianus 362 b ob Mortis memoriam sepulchra jubet monachos sibi construere S. Theodosius Cœnobiarcha 687 e ad Mortem se studiosè præparat SS. Adelardus 108 f Valentinus Passov. 731 e, penitentia et accessu Fulgentius 44 c pramonita 1000 Virgines S. Basilissa 378 c ad Mortem anhelat SS. Erardus 337 e 340 d cum resignatione Adelardus 109 e ad Mortis contemptum in pugna contra Persas hortatur milites S. Domitius Melitenensis 621 d de Morte instante monetur a S. Joanne Evang. S. Eduardus Conf. 300 d Mors prædicta ab Angelo SS. Maximus 94 b Angela 232 a Mortem suam et suarum Virginum divinitus cognoscit S. Basilissa 378 e Mortis tempus divinitus præsciunt SS. Valentinus Passaviensis 371 d 732 e fratrum, B. Laur. Justinianus 338 f diem obitus sui SS. Guilielmus Divionensis 64 e Guilielmus Bituric. 633 e Gonsalvus Amaranthus 648 a ab Angelo Severinus Septempedanus 743 d Mortem suam prædicunt SS. Adelardus 109 f 117 e Tillo Paulus 380 d Odilo 76 e Melanius 332 d Frodobertus 309 e Julianus Presb. 361 d Atticus 482 e Oringa 634 a, biennio ante Severinus Noricus 495 e, Synclitica 237 d suam et alterius nobilis S. Walsinus 347 e Alexandri Imp. S. Martina 17 a Mortis tempus dum in Missa Gloria in excelsis caneretur, pridie prædicat S. Erminoldus 341 e Mortem monacho petenti impetrat S. Anastasius Ab. 701 f Mors pii monachi ut præstentia S. Eugendus 33 e Mortem inferre S. Genovefa salutaria monenti cogitant Parisienses 139 b 144 c Moribundum elevans sanat S. Melanius 330 e, oratione S. Severinus Noricus 494 d Moribundum a demone suffocandum S. Raimundus apparens 420 a b Moribundi sanantur invocato S. Raimundo 420 b c f 421 b d 423 f 424 b c 428 c annua oblatione vota S. Gerlaco 319 f Moribundus sua omnia discutit S. Adelardus, singulos suorum monet, fidem suam exponit 109 a idem suos jussos humi sedere alloquitur et veniam petit 108 f et pro se orari postulat 117 e vini haustum propinat suis S. Maximus, veniam petit, et osculatur eos 34 d S. Fulgentius veniam a suis petit, omnia sua pauperibus largitur, assidue orat, accedentibus benedicit 44 e cruce discipulos signat S. Eustratus 398 e, B. Laur. Justiniani Moribundi benedictiones et monita 362 c d, a Moribunda matre benedicuntur SS. Petrus Sebastienus et Macrina soror 388 f Moriturus eulogias ad S. Genovefam mittit S. Germanus 139 e 144 d Euchristia divinitus munitur S. Gerlaco 313 e 321 e luce cælesti tribus horis collustratur S. Severinus Septempedanus 743 e demone apparentem videt, et nomine tremendi Judicis pellit S. Odila 76 e Angelus videt S. Titus : splendet ejus facies 164 d Moribundi Christum vident Adelardus 109 f 117 e Tharsilla 288 a Marciana 369 e Morientem B. Angelum amplexatur Christus, et vestem gloriosam ei præparatam ostendit 234 a b in Morte B. Lauren. Justiniani Angeli canunt 363 a, Moriente S. Clavo Viennensi lux et odor suavis 36 f Morienti matri, absque lacrymis officium Ecclesiasticum persolvit B. Laurentius Justinianus 334 f in Morte fiducia et humilitas B. Laurentii Justiniani 361 f Morienti dicto In manus tuas Domine etc. S. Eustratus 398 e, dicta In manus tuas commendo animam et templum, quod adificavit S. Marciannus 613 b integro dicto palterio, ad verba Omnis spiritus laudet Dominum, S. Clarus Viennens. 36 f inter versiculum Omnis spiritus laudet Dominum S. Severinus Noricus 496 c cantans Ecce video oculos apertos et Jesum stantem S. Walsinus 348 d flexis genibus orans S. Vitalis 703 b in cilicio SS. Clarus Viennensis 36 f in cinere et cilicio benedicens Fratribus Guilielmus Ep. Bituric. 634 f absque dolore Basilus a S. Theodosio Cœnob. accepta benedictione, et factis ante æqueis 688 a Moritur

- A Moritur S. *Dafrosa* a viro suo in somnis evocata 166 d
Moriuntur ordine quo a Deo evocati S. *Anastasius* Ab.
et VIII monachi 701 e Moriuntur simul 1000 Virgines
et S. *Basilissa* ad evitandam *Diocletiani* persecutionem
578 f *Adelardus* eadem hora, qua *Christus* 110 a 177 f
Mors pia penitentis latronis ad columnam S. *Simeonis*
Stylitæ 266 e f 272 d c 281 a b Mors S. *Anastasio*
Senonensis sorori procul absenti ab *Angelo* nuntiata
389 e in Morte B. *Oringæ* multi reconciliati 654 b
662 a Mors S. *Luani* Angelorum conventu celebrata,
et quare 46 b Morte carorum dolere quatenus liceat
96 c Morti subito eripitur occidendus invocato S. *Adriano*
Ab. 397 e Morte subita punitur festi celebritatem immi-
nuens 152 f pejevans ad reliquias S. *Egwini* 710 f
Morini cur Dormientes appellentur 96 b Mortuos qua-
erit et sepelit S. *Marcianus*, qui eum ut vivi ample-
ctuntur 616 a Mortuus interroganti S. *Severino* *No-*
rico respondet 490 e Mortuum suscitant SS. *Genovesa*
141 b 146 b *Severinus* *Noricus* 490 b *Marcianus* 613 f
Cronanus 49 d mortuos IV in vita, XXXVII a morte
Raimundus 406 e 407 b Mortuum suscitatur in fidei con-
firmationem S. *Julianus* 583 b 588 a Mortuum a dæ-
mone suffocatum, cruce supra pectus posita, suscitatur
S. *Melanius* 331 c multos a dæmone occisos S. *Leu-*
cius 671 a Mortui resuscitati ope S. *Raimundi* 414 b
B 420 f 421 c 422 a c e f 423 a d Mortua quadrifido
proles nascitur, et reviviscit, vota ceræ libra S. *Rai-*
mundo 423 c d Mortuus resuscitatus voto facto B. *Laur.*
Justiniano 564 d ope S. *Gerlaci* 316 a 321 c Suscitatur
urem occisam et comestam S. *Pharaildis* 172 b cervos
occisos et comestos S. *Cuanus* 47 a occiduntur barbari
mutuis gladiis, orantibus S. *Severino* *Norico* aliisque ab
eo excitatis 486 c
Mortificatio monachorum S. *Guilicmi* *Divionensis*
63 b S. *Erardi* 536 a 545 a c Mortificationis studio
leprosum lingua lingit et sanat S. *Cuanus*, et phle-
gmata ore suo e naribus ejus exsugit 46 d. Vide *Absti-*
nentia, *Cilicium*, *Jejunium*, *Dormire*.
Movetur corpus S. *Simeonis* *Stylitæ* cum columna
268 e corpus matris ejus, ipso pro ea orante 266 a
Moveri nequit corpus S. *Gudilæ*, arreptum *Ni-*
vellam, *Montes*, aut *Malbodinum* 519 f 527 a. Vide
Immotus.
Muliebri culta larvatum incedere, viro indignum 3 b
Mulieribus vir se videndum præbet S. *Libentius* Ep.
180 f. Vide *Famina*.
Mundum fastidit, jussus severe exigere census S. *Ful-*
gentius 33 c Mundus illudit secularibus; mundo mona-
chi 85 d
C Mundities externa, index castitatis internæ 450 a
Muneribus datis meretrices ad sanctitatem convertit
S. *Marcianus* 616 c Muneribus placare tyrannum
conatur B. *Libentius* 181 a Munera ab *Anastasio* Imp.
hæretico accipit, ejus hæresi fortiter resistit S. *Theo-*
dosius *Cænob.* 694 Munera hæretici Regis respuit
S. *Attalus* 95 d ob Munera *Cæsari* a fratre data, sese
Abbatibus officio dudum administrato abdicat S. *Ermi-*
noldus 337 b Dona ad S. *Genovesam* mittit S. *Ger-*
manus 139 e 144 d Donarium furis oblatum S. *Erardo*,
respuitur 539 d 541 c 544 c Dona peccatoris respuit
S. *Cuanus* 45 e Munus hyænx respuit *Macarius*, donec
annueret se pauperibus non nocituram 88 c
Murmurant monachi ob nimiam *Macarii* abstin-
entiam 87 c
Muro dirivitus constructo, præstituta serratur S. *Mar-*
tini 569 c Murus animi aure pugno frangitur 99 b
Musice peritus cantum ordinat S. *Guilicmus* *Di-*
visionensis 63 c Musica cælestis audita in carcere S. *Ju-*
lium M. 584 e. Vide *Canere*, *Psalmi*.
Mutos sanant SS. *Simeon* *Stylita* 266 b 271 f
284 b 267 b 272 f 279 e *Aldricus* 389 a *Gudila* 517 b d
525 d oleo benedicto *Salvius* *Ambianen.* 706 e, aqua
lotronis manuum S. *Odilonis* epota 76 b cerea statua
vota S. *Raimundo* 426 b ad S. *Genovesæ* reliquias
150 e in translatione S. *Severini* *Noricæ* 479 u ad se-
pulturem S. *Egwini* 711 a Mutus ob adulterium, sa-
natur ad corpus S. *Simeonis* *Stylitæ* 268 e 274 b
Muta fit quædam ob adulterium 149 c. Vide *Lingua*,
Loqui.
Mutuum assidue accipit ut pauperibus et suis subven-
niat S. *Adelardus*, exemplo S. *Silvestri* 100 a 113 c
- N
- In Nativitate S. *Genovesæ* lætati Angeli 138 b Na-
scitur proles quadrifido mortua et reviviscit, vota ceræ
libra S. *Raimundo* 423 d. Vide *Infans*, *Proles*, *Ste-*
rilis.
Naribus truncati, manibusque et pedibus Nobiles
Saxones a *Danis* et *Suecis* 181 c
Navi in mari periclitanti obsens succurrit S. *Simeon*
Stylita 267 d 273 b 281 d ut *Navis* magna scapham
trahens, sic urbs vitia et strepitum 131 e *Navim* ad
terram pertrahere visa in somnis S. *Nonna*, filio in ea
periclitante 28 c *Navis* vehens corpus S. *Melani* adverso
fluvio ultro desertur 332 e ut *Navis* pallio insidens mare
trajicit S. *Raimundus* 411 f *Nautæ* ope S. *Adriani* Ab.
ab hostibus liberantur 397 c *Navali* bello certare *Se-*
ptentrionales solent 181 b *Navigaturns* nihil sumptuum
secum fert S. *Fulgentius* 36 e *Naufragii* periculum ab
invidia dæmonis 142 f idem *Naufragii* auctor oratione
S. *Genovesæ* pulsus 141 d 146 d *Naufragii* periculum
ope B. *Oringæ* submotum 662 c d invocato S. *Rai-*
mundo 424 c d voto facto B. *Laurentio* *Justiniano* 564 e
eo invocato dicta *Oratione* *Dominica* 564 f *Naufragii*
periculum precibus avertit S. *Genovesa* 141 f 146 e *Nau-*
fragiam evadunt, parentum precibus S. *Gregorius* *Theo-*
logus 28 c
Nix exlitis obtenta in Translatione S. *Frodoberiti*
512 f per *Nives* eunti S. *Gerlaco* pedes sumunt 311 e
Nobilitas vera in pietate 23 b
Nomina mutata, SS. *Oringæ* in *Christianæ* 632 b
Apollinaris V. jussu *Christi* in *Dorothei* 260 b *Eupres-*
sii in *Leucii*, *Eudecii* in *Eudecii* divinitus 670 a c
Theonæ magi in baptismo a *Theopompo* Ep. 724 f ut
latere posset, *Tilloni* 378 b *Nomine* *Antonii* appellatur
ob virtutes S. *Adelardus* 95 b itemque *Augustini* 100 a
Nomen rogata se *Christianam* esse respondet S. *Macra*
V. 325 c S. *Concordius* 9 d *Nomina* suorum descripta
semper penes se habet S. *Adelardus* 108 c 116 f *Nomen*
suum libro vitæ adscriptum voce divina nuntiatur S. *Leu-*
ccio 670 b c *Nomina* suorum monachorum videt scripta
in libro vitæ S. *Erminoldus* 341 c *Nomina* SS. *Ju-*
liani et *Basilissæ* castitatem vorentium scripta in libro
vitæ inter sanctas *Virgines* 577 e in *Nomine* suo jurare
sinit *Ismaelitus* S. *Simeon* *Stylita* 266 a 272 a in
Nomine S. *Fulgentii* omen futuræ magnitudinis 33 a
ob *Nomen* S. *Chrysostomi* diptychis non inscriptum
dissensiones *Episcoporum* 478 479 480 eo inscripto re-
dintegrata par 480 *Nomine* *Simeonis* *Stylitæ* sistitur
ceruus 266 b 271 f 284 b *Nomen* *Francis* a feritate
112 a imo a libertate, quam armis vindicare se profite-
bantur. *Nomen* *Martelli* a feris moribus et bellicosa in-
dole 176 b *Nomina* locis apta imponit S. *Atticus* 481 f
Nomen *Lichfeldiæ*, et insignia a cæde SS. 82 b *Lut-*
trensi monasterio unde 723 d a fluvio, monasterio *Cor-*
beicæ 118 a, *Rotho* 722 c *Tavestokæ* 728 c *Ballæ* oppido
a fonte ejusque lorica 48 f *Calvariæ* monti a cranio
Adami 686 f in *Nomine* *Jovis* ceptum ædificium colla-
bitur; in *Dei* *Nomine* perficitur 164 d
Notarii gesta *Martyrum* describere soliti 127 d *No-*
tarius *Romanæ* *Eccl.* S. *Anastasius* Ab. 701
Novaculis laceratur S. *Martina* V. 13 d
Novitius humilis et docilis S. *Adelardus* 112 d
Novitii constantia clamore et fletu matris impugnata,
conspectu sapienter negato 34 d. Vide *Monachus*.
Noctu templum adit, et cum SS. psallit S. *Grego-*
rius *Lingon.* 168 f 169 a, Nocte surgit auditque eccle-
siam

- A *sium* XXX annis continuis S. Phuraidis, ideo a viro saepe verberata 171 e d Nocte deportari in exilium iubetur S. Fulgentius 41 f. Vide Oratio.
- Nubes templam replet, in quo reliquie Præputii Christi expositæ 5 e, Nubis specie sequitur S. Cronanum coloniam monachorum educentem fons 48
- Nudis pedibus, ut monachi, saepe ambulat domi S. Fulgentius 39 d semper, etiam hyeme, S. Severinus Noricus 487 e Nudus et decalvatus eicitur ab hæretico S. Fulgentius cum Felice Ab. 36 b. Vide Iter, Pes.
- Nuptias spernunt SS. Laurent. Justinianus 553 b Syncretica 243 e Apollinaris Syncretica 258 f Austrudis 503 b fugit S. Hiltrudis 434 e Nuptias ut vitet, noctu profugit ad Episcopum S. Maximus, inde in eremam cum Ambrosio discipulo 91 f iterum cum Maguentia 92 d ad Nuptias coacta fugit per flumen non mactata B. Oringa Christiana 631 a 634 f 635 a Nubere cogitur invita S. Phuraidis 171 a Nuptiarum SS. Julioni et Basilissæ solennis pompa 376 e. Vide Sponsus.
- O
- Obedire utilis quam imperare 37 f Obelientia Religiosorum sui perfecta 444 e ut Obediatis in aliud monasterium abit S. Fulgentius 38 a Obedit, jussus e columna descendere S. Simeon Stylita 277 e sine venia loqui cum externis, etiam amicis, suos vetat S. Eugendus 54 b Obediunt Deo magis quam Comiti suo Flandri, inducendo reliquias in templa 122 a
- Obsessi annis decem Parisii a Francis 141 e ut non ab Hunnis 725 f. Vide Urbs.
- Oculorum custodia, castitati necessaria 449 e Oculorum sanitas non conceditur monacho, ad interiorum cum Deo melius retinendam conjunctionem 494 e, Oculis laborat S. Fulgentius 39 a iis ut medeatur oleo uti incipit 39 e Oculorum dolor tollitur vota peregrinatione ad S. Raimundum 426 d argenteo oculo oblato ad sepulchrum S. Erminoldi 346 d voto census X numerorum ad sepulchrum S. Erminoldi 345 e d 346 f ab Oculo albugo depulsa invocata S. Raimundo 426 e Oculis ex particula corticis inhærente lesus, signo Crucis sanatur a S. Odilone 75 f Oculum ope S. Alphii recuperat S. Justina 601 f Oculis S. Theopempto Ep. erutus 127 e divinitus restitutus cum: visu 724 e Oculum amittit percutiens S. Julianum 580 e, crucis signo recipit 581 a 587 f Oculi effossi SS. Antonio Presb. et Anastasio 586 e. Vide Cæcitas, Visus.
- C *Ex Odore cognoscit S. Eugendus peccata vel virtutes ad se accedentium* 53 f Odor balsami ex lotio, quo perfusus S. Julianus M. 580 f Odore suavi liliorum et rosarum hyeme perfuso cubili, incenditur ad amorem castitatis S. Basilissa 576 f Odore celesti et luce perfunditur carcer SS. Martinæ 14 b Julioni et Celsi 582 b 584 e Odor suavis diffunditur e vulneribus S. Martinæ 13 d ex corpore SS. Severini Norici 496 e Simeonis Stylitæ 268 e 273 e Laur. Justiniani 563 b Juliani Bellovo. 465 e 468 d ex sepulchro SS. Raimundi 414 e Erminoldi 342 f Torphini 548 b e f Quintini 135 d moriente S. Claro Viennens. 56 f Odor suavis e sacculo ubi reliquie Præputii Christi, per totos ædes diffusus 5 e Graveolentia summa in corpore putrefecto S. Simeonis Stylitæ adhuc vivens 265 a b e 269 f Fæstore ingenti tribus mensibus laborat S. Syncretica 256 e f
- Odia dissidentium sedata humilitate S. Theodosii Cænob. 699 d
- Œconomus Ecclesiæ Constant. S. Marcianus 609 611
- Offert se ultro persecutoribus S. Maxianus 93 f. Vide Persecutio.
- Oleo abstinet S. Fulgentius 34 e utitur senior 39 e herbis Oleo conditis abstinet die Paschæ S. Palæmon 676 b Olei sextario integrum annu vescitur S. Ma-
- curius 85 f Oleum benedictione auget S. Tillo Paulus D 380 d non deficit S. Severino Norico pauperibus distribuenti 493 b 738 e Oleum S. Martini cum ampulla, assumpto stomis monasterio, illasem 53 d Oleo sacro morbum inveteratum curat S. Melanius 330 a item Regem Venetensium 332 a ægros varios 330 b c paralyticum 330 b ægros Frodoberthi 507 f paralyticum Macaricus 88 a viscerum dolorem Clarus Viennensis 56 a mutum et surdum Salsus Ambianen. 706 e eurgamænos SS. Genovefa 142 d Macaricus 88 a areet varia animalia S. Theodosius Carnob. 698 e Oleo benedicto et scriptura sua sanat, etiam absentes, S. Eugendus 52 e Oleo benedicto et Crucis signo curatus cæcus, mutus, surdus, claudus a S. Genovefa 142 e 147 e Oleo benedicto caecitas repleri ampullam oratione impetrat S. Genovefa: eo eurgamænum et ægros sanat 142 f 147 d Oleo benedicto a S. Simeone Stylita morbi pelluntur 282 e Oleum salutariferum e lampade ad sepulchrum S. Genovefæ scaturit 147 e Oleo lampadis S. Severini Norici ægris sanitas confertur 738 d febris pellitur 738 f amentia 739 a, lampadis S. Genovefæ visus aliquot æcis restitutus 149 d e lepra et febris sanata 150 b Oleum ad lampades et curandos morbos scaturit e puteo MM. Placentiæ: cessat ab avaritiam 80 e manet e sepulchro S. Tilonis Pauli 380 e in Oleo ferrente illasem S. Joannes Evang. 469 b
- E Olfactus recuperatur ad sepulchrum S. Raimundi 414 f
- Operi lectionem sacram interponit S. Tillo Paulus 377 d
- Opera bona occultat S. Syncretica 244 e. Vide Fuga, Labor, Latere.
- Orationis necessitas, dignitas, qualitas 222 223
- Oratione dediti SS. Valentinus Passaviensis 371 e 726 d Odilo 67 b Lud. Blasius 442 e 443 a f Orationis et contemplationis gratia in B. Laurentio Justiniano 534 e Oratio S. Fulgentii cum resignatione 42 a Orationibus jaculatoriis assidue utitur Lud. Blasius 443 b
- Oratio consiliarius optimus in jure dicendo B. Laur. Justiniano 537 e Orare rudes docet loco psalterii S. Guilielmus Divioneu. 63 b Oraturus deponit ad ostium curas S. Adeldardus 100 f 113 f in Oratione adorans fronte digitos pedum attingit S. Simeon Stylita 283 b ad Orationem primus venit, ultimus discedit S. Eugendus 51 a Orat etiam in itinere S. Adeldardus 101 a 114 a Orationem continuam suis commendat S. Severinus Noricus moribundus 496 b Orat dormiens S. Odilo 67 b Orat media nocte in templo cum lucernis S. Adeldardus 109 e 117 e Orationis causa annis XXX continuis ecclesiam noctu adit S. Phuraidis, ideo sapiens a viro verberata 171 e d Orationi assidue et nocturna incumbunt SS. Severinus Noricus 495 Oringa 639 f Gudilu 515 e 516 a Frodoberthi 509 a Raimundus 413 a Orant tota nocte prima conjugii SS. Julianus et Basilissa 577 d Orat tota aut media nocte vigil S. Palæmon 675 e Orationem nocturnam exerceo candelabro perturbat demon S. Frodoberthi 509 a b in Oratione nocturna lumine celesti splendet S. Filanus 594 e Orantes in fide S. Guilielmi Divioneusis, exaudiuntur 63 b Oratione sanctificat locum condendi monasterii S. Cælda 375 e Orationes Corbeiensium implorat Flandriæ Comes 122 b Orat pro viri conversione S. Nonna 23 f pro peccatoribus et inimicis S. Adeldardus 104 pro carnificibus S. Martina, et obicit non convertantur 12 e Precari pro Episcopo rogatus S. Marinus, se excusat 93 b Orat in tormentis S. Martina 13 d ante mortem 17 e d Orans morbo corripitur S. Bertilia, oraque assidue in morbo 137 b inter Orandum obit S. Nilammon, ad Episcopatum invitus illo die promovendus 326 f Orari pro se rogat moribundus S. Adeldardus 117 e Orationibus suorum invitus retinetur in vita S. Eugendus 54 e Orante pro matre mortua S. Simeone Stylita, corpus illius movetur cultu subridente 266 a Oratione varia impetrant SS. nuntium

- A *tem in vocatione confirmat Laur. Justinianus* 333 c *tentationes diaboli superat Albertus Erem.* 402 c *technas diaboli dissipat Macarius Alexand.* 85 c *demoniacum sororem liberat Apollinaris V.* 260 e *sacrilegos detegit, Severinus Noricus* 489 c *periculum latronum a suis avertit idola* 493 a *ignem e caelo elicit Cuanus* 46 a *aquam Simeon Stylita* 267 b 271 e *fontem Theodosius Antioch* 678 f *Egwinus* 709 b *fluvium petra virga percussa Theodosius Antioch.* 678 f *Genovesu* 141 f 146 e *inundationis periculum Gertrudis ab Oosten* 432 b *Orantes noctu pro filio absente SS. Gregorius et Nonna, eum naufragii periculo liberant, visa Nonna nante in somnis navim ad terram trahere* 28 c *ventos pellit Albertus Erem.* 402 f *Clarus Viennensis* 35 c *locustas ex agris Theodosius Cenobiar.* 698 b *crucas Severinus Noricus* 489 d *Simeon Stylita* 281 e *vinam grandine perditum restituit Clarus Vienn.* 36 b *lucernam accendit Gudila* 316 c 323 a *candelas solas bonorum accendit Severinus Noricus* 489 c *carbones Theodosius Cenobiarum* 689 e *incendium templi restinguit Marciannus* 613 c *idem mortuum suscitavit* 613 e, *Oratione unius sancti rustici exaudita depellitur tempestas et terræmotus* 267 f 273 c 284 d *Orationibus monachorum intersunt et varie eos tentant daemones* 88 f 89 a, *Oratione, daemones impetus frangitur* 432 e
- B *Oratione S. Severini Norici tres monachi superbi a daemone corripuntur* 494 f *Oratione monachorum liberatur eucyrenensis* 93 d *Orationi et jejuniis deditus S. Frodobertus* 306 d *Oratione et jejuniis Dei voluntatem de conjugio VII diebus inquirat S. Julianus M.* 376 b 387 c d *Oratione et signo Crucis eucyrenensis liberat S. Genovesa* 141 a 146 a *daemones liberat Severinus* 493 a *idola evertunt SS. Martina* 12 a 13 b *Titus* 164 d *idola Julianus M.* 380 f *et templum, idola, sacrificulos mille* 386 b d *vitrum vas confractum reddit integrum S. Odilo* 74 b *epistolam perditum B. Oringa recipit* 339 b *Oratione S. Severini et aliorum, concutiuntur timore barbari, ob terræmotum fugiunt, et mutuis gladiis concidunt* 486 c *captivos liberat B. Oringa* 633 d e 660 b *bellum avertit S. Simeon Stylita* 281 f *Orationibus, jejuniis, vigiliis Parisios ab hoste defendit S. Genovesa* 139 b 144 b c d *Oratione Remp. Venetam servat B. Laurent. Justinianus* 361 a *Oratione S. Severini Norici victoria obtinetur* 493 a *Orante populo pro Ep. aegrotante, hic convalescit miraculose* 27 e *amentiam tollit S. Frodobertus* 309 d *Oratione et jejuniis inveteratum morbum sanat Severinus Noricus* 487 f *Severinus Noricus* 494 d *Gudila* 317 f 318 a 323 f *febres Raimundus* 419 d *Clarus Viennensis* 36 a *Albertus Erem.* 403 e *pestem Reinoldus* 386 d
- C *Orans assidue ad sepulchrum S. Adelardi sanatur contracta* 118 d *alia* 119 a *Oratione S. Gudilæ contractus, mutus, chirogricus sanatur* 317 b d 323 d *Oratione B. Alberti vomitur serpens* 403 f *S. Simeonis Stylitæ sterili proles impetratur* 267 b 272 f 279 c *uti et B. Alberti Erem.* 403 c *moribundum sanat S. Severinus Noricus* 494 d *S. Silvester Siculus* 124 f *mortuum suscitavit SS. Cronanus* 49 e *Severinus Noricus* 490 b *Orat pro suis mortuus Episcopus sanctus* 22 c *Intercedere pro sacrilegis renuit Maguentius* 93 e *in Oratione Dominica recitanda consolatio B. Angelæ* 190 a *ea curat morbum inveteratum S. Melanius* 330 a *Oratione Dominica et salutatione Angelica ad honorem B. Laurentii Justiniani naufragii periculum depulsum* 364 f *Oratione Dominica et Angelica salutatione lecta ter, alius septies, gressus restitutus* 429 a b *Oratio S. Luciani Presb. qui milites XL, lapsos convertit, et ad martyrium subeundum animat* 360 e f. *Vide Crucis signum, Paralysis, et singula miraculorum genera.*
- Ordo *S. Pauli J. Erem. in Hungaria* 607 f 608 a e *Ordinis Cisterciensis Abbas, dein Episcopus, S. Guilielmus Bituric.* 633 b 636 *Ordinis Prædicat. S. Raimundus de Pennaforti* 404 s. *Gonsalvus Amaranthus* 640 *Sancti plurimi* 404 c *præclari viri* 646 d *patrocinium B. Virginis* 643 d *Ordini Redemptionis captivorum regulam scribit S. Raimundus* 409 c, *de Ordine Palatii librum scripsit S. Adelardus* 108 b d. *Vide Abbas, Congregatio, Generalis, Monachus, Religiosus.*
- Ordinationum liber a S. Adelardo scriptus* 116 d *Ordinationi illegitimæ opponunt se Episcopi* 721 d *Ornatum inanem repuliat mater S. Gregorii Theologi* 23 b *dissuadet S. Genovesa S. Germanus, inimicum gratiæ* 138 d 143 c *Ornatæ auro et gemmis reliquiæ SS. a Carolo IV, Imp.* 720 b *In Os S. Carterii instillatur plumbum liquatum* 472 e *Ore frenatus circumductus per plateas S. Julianus M. ab Angelis coronatur* 381 b *Osculo se salutant SS. Antonius et Paulus* 606 b *Osculantur SS. leprosum Odilo* 68 d *suos moribundus Severinus Noricus* 496 c *Maximus* 94 d *vestigia abeuntis Adelardi cum lacrymis Hierenses monachi* 104 e *caput Genovesæ virginulæ Germanus Ep.* 138 b *in Osculo fratris in balneo suffocati obit alter Nicomediensis puer* 360 d *Osculo sepulchri S. Rigoberti sanatur dentium dolor* 179 d *Ad Oscitandum orantes monachus excitant daemones* 89 a *Ostium, vide Janua.*
- Ovis loquitur et fluvium mirabiliter transit* 301 f E *Oves pascant pueri SS. Simeon Stylita* 264 d 269 a 275 a *Cronanus* 475 f *Ovibus similes, qui suas opes, ut illæ vellerent, aliis impendunt* 104 b

P

- Pallii S. Raimundi tactu morbi sanantur* 412 b *Pallio pro navi usus mare trajicit S. Raimundus* 411 f *Pallio suo, nec madefacto, ultra flumen transvehit quosdam S. Cuanus* 46 f *Palmæ rami a S. Macario expetiti torrefiunt* 83 b *Palmis victit S. Apollinaris V.* 259 f *Palpebræ, vide Oculus.*
- Palpitatio cordis sanata ope S. Raimundi* 428 b *Inter Palos quatuor, vel columnas tensus caditur fistibus S. Theogenes* 134 b e *Panis Propheticus appellatus ab Henrico Ep. Remen. insipidus* 184 a *Panis et aqua, cibus Apostolicus* 184 d *pane et aqua, victitant SS. Palæmon* 673 e *post jejunium bidui aut tridui, Gregorius Acritensis* 290 a *Panis et sal post triduum aut quatrimum cibus delicatior S. Tilloni Paulo* 378 e *Pane hordeaceo vescitur B. Albertus Erem.* 402 d *hordeaceo cinere misto, et aqua Gerlacus* 308 c 310 f 320 e, *Pane hordeaceo et faba Genovesa* 139 d 144 e, *macido et indurato Gertrudis ab Oosten* 330 b *Pane XXX annis abstinnit S. Theodosius Canob.* 687 d *Panem secum in itinere nunquam defert B. Rogerius Ab.* 184 e, *Panis cruce insignitis Canonicis dari solitus festo S. Genovesæ* 138 d *Panem medium fert cornus S. Paulo soli, integrum ei et S. Antonio* 606 c *Panem ab Angelo quotidie accipit S. Phostorius, plures pro numero hospitem* 287 a *Panes ad sacrificium, aliaque alimenta in sperato offeruntur S. Theodosio Canob.* 638 e d *eidem Panes dirinitus multiplicantur pauperes alenti* 690 f 691 a *Panes duos fraterni amoris tesserum donat ter in unno fratribus B. Laurent. Justinianus* 336 e *Panes candidos maledictione nigerrimos reddit, ut excommunicationis vim ostendat B. Gonsalvus Amaranthus* 647 e *Panes in lapides versi* 172 e *miraculus deinde illustrati, meritis S. Pharaïdis* 173. *Vide Cibus, Jejunium.*
- Papæ SS. Hyginus* 663 *Agatho* 623 *Telesphorus* 236 *Anteros* 127 *Pontificibus Summis grati SS. Odilo* 67 d *Guilielmus Divion.* 62 f *Papam de simonia absque offensa monet S. Guilielmus Divionensis* 62 f *Paralysi laborat S. Genovesa adolescentula* 138 f 144 a *Paralys in tres annos patienter fert B. Oringa* 633 f 660 c *Paralyticos sanant SS. Salvius Ambianen.* 706 d *Genofera*

- A *Genovefa* 140 d 143 d *crucis signo et oratione Genovefa* 141 d 146 d *Judæum baptizando Atticus* 477 f *precibus et benedictione Tillo Paulus* 380 b *oleo sacro Melanuis* 330 c *oleo uugens Macarius* 88 a *Paralyticum sanat, et lectulum humeris ferre jubet S. Simon Stylita* 278 f *Paralysi VI annis verata S. Thecla, sanat a SS. Athilio, Philadelpho, Cyrino* 601 *Paralysi liberatur scriptor vitæ S. Erardi ejus meritis* 544 e *atii SS. Jacobi* 159 e *Consalvi Amaranthi* 650 e *Gudile* 523 a *invocato S. Raimundo* 421 f 424 f 425 a b 427 b *ad ferrum S. Clari Vicuensis* 56 f *ad reliquias S. Genovefa* 150 a *ad sepulchrum B. Oringa* 661 f *peregrinatione ad S. Erminoldum* 345 a *ponderata ad ejus sepulchrum* 344 d
Pardus sparso pulvere et aqua jussu S. Simeonis Stylita interit 272 a
Parentes et liberi sancti: Vincentius Madelgarus et Haldetrudis, Landericus, Dentinus, Aldetrudis, Madelberta 514 e 515 d *Gregorius Nazianzenus et Nonna, Gregorius Theologus etc.* 21 c *Parentes et filia MM. Flavianus et Dafrosa, Bibiana et Demetria* 166
Parentum et propinquorum periculosa familiaritas 98 d. *Vile Pater, Mater.*
Parochi Martyres Aldenardæ 95 e
Parturientes adjuncte invocato S. Raimundo 414 b 425 f 426 a 427 e
B *Parsimonia in re domestica, vectigal monasterio* 446 e
Paschæ festum 27 c *de Paschæ celebratione questio* 20 d
Passionis Christi festum 81 c *Passionis Christi dolor cur acutissimus, septem de ea revelationes factæ B. Angelæ* 200 201 202 203 *Passioni Christi meditantæ addicta B. Oringa* 651 e *Passionis Christi memoria solatur se inhospitaliter acceptus B. Rogerius Ab.* 185 a. *Vide Christus.*
Pater et filius sancti Gordianus et Concordius 9 b *Gregorius Lingon. Tetricus, Eustadius* 168 e *Honnlphus et Honobertus* 288. *Vide Parentes.*
Patibulis et capite inverso afflicti Martyres Ægyptii 241 b
Patienter fort jacturam honorum S. Canutus Lawardus 394 a *persecutiones a Rege, principibus et Clericis S. Guilielmus Bituric.* 632 b c *Patientia sua matrem S. Fulgentii concientem lenit Faustus Ep.* 34 d *Patientia SS. Eugendi monasterio igne assumpto* 53 c *Rogeri Ab. in morbis* 184 f *in fame et frigore* 185 a *Miami in lepra diuturna Angelico solatio recreata* 46 c *Patientiam sibi hic dari postea indulgentiam, precatur S. Fulgentius æger* 44 d *Patientia mira permittit se a culicibus credi S. Appollinaris V.* 260 b *Patientiæ perditur merces, si injuriæ auctor punitur* 36 d *Patientia fructus Evangelicus* 469 f *Patientia adversorum probari S. Adelardi virtus debuit* 101 c d
C *Patriam suam amant SS.* 131 b *in Patria sua vi divina detecta monasterium extruit B. Oringa* 652 f 657 b *Patriam deserit B. Rogerius* 182 e *in Patriam redire cogitur S. Adelardus* 98 d 113 a
Patriarchæ SS. Constantinopolitani Atticus 473 *Cyrus* 531 *Venetus Laurentius Justinianus* 549 *Aquileienseis Paulinus* 713
Patronus Meleduni S. Aspasius 90 *Patronum e pluribus SS. legendi ritus cereis variis accensis* 179 b. *Vide morbos singulos, quibus sui Patroni appointuntur.*
Paupertas vera in humilitate sita 211 b *mater virtutum* 211 c 216 d *Paupertatis Christi tres gradus* 214 e f 215 216 *Paupertatis voluntaria bona* 246 247 ob *Paupertatem beati judicantur monachi* 85 d *Paupertas B. Rogerii in vestitu* 184 e *Paupertatis studio nullos sumptus navigationis secum fert S. Fulgentius* 36 e *Paupertatis studio, nunquam donari sibi quantum quis vellet, passus est S. Adelardus* 107 b *Paupertatem vehementer suis inculcat S. Adelardus* 107 f 117 b *Paupertas ambitiosa inter potentes propinquos* 98 d *quæ vera* 98 e *Pauperibus data opes, in tuto locata* 23 b *Pauperes Christi, magna familia B. Lauren. Justiniani* 556 b *Pauperum ægulum Lectionense monasterium* 430 f *in pauperes liberales SS. Gregorius Theologi pater* 25 d *Odilo* 67 68 a b c 72 a b *Fulgentius, ipse pauper et peregrinus* 37 b *S. Melanii consilio Clodoveus Magnus* 329 a *Pauperum Pater ob liberalitatem Ludov. Blous* 430 a *Pauperum nomina memoriter tenet S. Fulgentius, moriturus iis sua distribuit* 44 e *Pauperi potenti elemosynam pallium dat B. Albertus Erem.* 404 d *Pauperibus dat omne peculium et vestem propriam B. Oringa* 653 c 659 f *Pauperibus bona sua omnia distribuunt SS. Severinus et Victorinus* 500 b 740 e, *duodennis S. Lucianus presb.* 359 c *qui dein iis victum scribendo suppeditat* 359 e *Pauperes Christi sibi heredes deligit S. Rigobertus* 175 *Pauperes omnes famis tempore alit S. Theodosius Canob.* 690 d *Pauperibus centum mensas uno die parat S. Theodosius Canob.* 690 c *Pauperes innumeros alunt SS. Petrus Sebastenus et Macrina soror* 588 f *Pauperibus omnia elargitus, moriens ne vel librum possedit B. Laurentius Justinianus* 561 f *Pauperibus omni vino distributo, divinitus utres replentur S. Odiloni* 74 a, *Pauperibus distribuendum oleum una deficit S. Severina Norico* 493 b c *Pauperibus omnia tempore famis elargitus, invocato S. Georgio, iusperato juvatur S. Erminoldus* 340 b *in Pauperes caritate, convertit injustum argentarium S. Marcianus* 616 b *Pauperem ægrem humeris ad templum defert et sanitati restituit S. Eduardus Conf.* 293 b *Pauperum sepulcrum curat et prosequitur S. Guilielmus Bituric.* 631 b *Pauperibus die Comæ Domini erogari soliti quingenti modii tritici in monasterio S. Theodosii* 679 quo *ob avaritiam non facto, 5000 modii subito corrupti* 679 f *Pauperi negata esculenta, in lapides versa* 172 e *Paupertate divinitus punitur ambitiosus alienæ fuitor* 39 c *Pauperibus ne noceat, hyænæ imperat S. Macarius* 88 c. *Vide Elemosyna, Hospitalitas.*
Pax violata, causa divinx vindictæ 119 b *Pace regnant peccata, hinc nova calamitates* 151 c *Pacem in electione Abbatis suis suadet S. Adelardus* 117 c *pacis studiosus S. Canutus Lawardus* 398 a *pacem hosti offert* 394 e f *de Pace servanda pactum quotannis renovandum* 119 c 120 d *ad Pacificandos discordes annuus conventus Corbeciensium et Ambianensium cura reliquit SS.* 120 d *Pacat Italiani S. Adelardus* 113 b *Pacem inter Catholicos sanxit S. Gregorius Theologi pater* 25 e *Pax sancta allatis SS. reliquit* 119 c *Pacem inter dissidentes studioso componit S. Adelardus* 101 b 114 a. *Vide Bellum, Reconciliari.*
Peccata magna evitare secularis est, parva servi Dei ne caritas refrigescat, B. Laurentius Justinianus 560 a *Peccata occulta aperit S. Genovefa* 141 b 146 a *inter concionandum B. Vitalis Saviniacensis* 390 b *Peccata aliena benigne excusat S. Guilielmus Bituric.* 637 d *Peccato alieno ne consentiat, fit monachus Adelardus* 97 c 112 b *Peccata et impietatem ne videat, fugit in solitudinem S. Gordius Comes* 130 b 131 d *ob Peccata sua et aliena bis quotidie lacrymantur S. Adelardus* 100 b c *Peccata sibi remissa divinitus intelligit Gertrudis ab Onsten* 350 a *Peccatoris dona respuit S. Cuanus* 43 c. *Vide Confessio.*
Pecora pascunt SS. Gerlacus septem annis Hierosolymis 307 c 320 d *Gregorius Arentensis* 289 e *Pecora a peste et morbis præservantur voto facto S. Gerlacus* 318 b c. *Vide Ovis.*
Pecuniam contemnit, pauperibus donat B. Laur. Justinianus 556 d *Pecunie suæ furi suadet fugam S. Eduardus Conf.* 294 e *Pecuniam abjectam non vident barbari* 35 e *reperiunt S. Fulgentius et Felix* 36 e *Pecunia data dissidentes reconciliat S. Crispinus I, Ticinensis* 356 b *Pecunia S. Petri ex Anglia Romam mitti*

- A mitti solita 297 c Pecuniam ab excommunicatis nec sibi nec pauperibus accipit S. Guilielmus Bituric. 631 e Pellem ovis offert ad Macarium hyæna, is eum Melaniz donat 88 c d Percussor S. Bladulphi arripitur a dæmone; liberatus paulo post moritur 93 a d Percutens fastibus S. Julinum M. oculo privatur, crucis signo cum recipit 380 d 381 a 387 f Percutere volens S. Maximam, punitur cæcitate et manus arefactione 93 e Perdices festo illic non audita Missa, captæ, redivivæ aucupem excarant 80 f Peregrinatio ad sacellum S. Pharaïdis in Brabantia 170 b 172 d ad templum S. Silvestri Siculi 125 a Peregrinandi Romam, et Turones, antiqua consuetudo 91 b Peregrinatio anniversaria imposita accipientibus reliquias 173 c Peregrinatio ad reliquias cum candelis ardentibus 5 c Peregrinatur ad Sauctorum loca et festivitates S. Frodobertus 308 f ad corpus S. Agathæ S. Silvester Trainensis 124 c et Romam 124 f Pega 332 f Odilo 70 e 76 e bis Egwinus 711 c d Romam et Hierosolymam Gerlacus 307 b c 320 d Hierosolymam ex Lusitania Gonsalvus Amaranthus 643 isthic manet XIV annis 644 c Hierosolymam et Alexandriam Apollinaris V. 259 a c Peregrinari Romam, si Rex fiat, vovet S. Eduardus Conf. 294 b ire cupit 293 e votum relaxat Papa 296 b approbat S. Petrus apparens 296 e Peregrinatur in Galliciam ad S. Jacobum Flundriæ Comes 159 f singulis sabbatis ad ecclesiam Aquensem Mariæ V. S. Gerlacus 308 f 320 f Peregrinationes sacræ variæ B. Alberti Erem. Romam, Gurganum, Venetias, Hierosolymam, Compostellam 402 b Peregrinatione cæpta ad sepulchrum S. Erminoldi sanatur facie deformatus 344 e paralyticus 343 a in Peregrini habitu apparenti S. Joanni Evang. S. Eduardus Conf. annulum dat 300 c Peregrinantis habitu apparet S. Danieli Stylitæ S. Simeon Stylita 282 d. Vide Iter.
- Periculorum fuga castitatis adjuvamentum 449 c Periculum suorum inter barbaros divinitus cognitum propulsat S. Severinus Noricus 493 a Perjuri in S. Melaniam varie puniti et detecti 333 e Pejerans per S. Pharaïdem, punitur 173 a Pejerans ad reliquias S. Egwini subito moritur 710 f alius barbam amittit 711 a Perjurus buccella, ut jurarat, fauces præcludente obit assidens mensæ S. Eduardi R. 298 e Pejuriî ridicula elusio occisorum S. Canuti Lawardi 399 b Persecutionis descriptio 131 c d Persecutio fraudulenta Juliani Apostata 28 d Persecutioni Diocletiani eripiuntur morientes S. Basilissa et Virgines mille 378 f Persecutionibus se ultro offert S. Carterius 472 b Persecutiones a Rege, Principibus, et Clericis patienter fert S. Guilielmus Bituric. 632 b c Persequens monachos Episcopus misere perit 62 c S. Guilielmum Divionensem Leo Ep. Vercellensis, æternum damnatur 62 d Pedes pauperum seminarum lavat, B. Angela 208 b pedes lavans, contractum sanat S. Melaniam 330 c Pedes Papæ osculatur Justinianus Rhinemetus Imp. 331 e Pedibus nudis hieme incedit B. Oringa 651 e Pedum plantis nudis S. Gudila 516 e 525 b Pedes a calore fumant, per nives eunt S. Gerlaco 311 e Pedibus vinculis astrictis Romam proficiscitur S. Egwinus 708 a Pes ulcere læsus S. Gerlaco 307 d 312 e Pedum digiti oleo tincti SS. Juliani et sociorum ab igne non leduntur 386 e 388 b Pedes S. Carterii subulis ardentibus perforantur 472 e Pede uno sursum et capite deorsum suspensa femina nuda MM. in Thebaide 241 b Pes S. Meloro præcisus patris jussu factus alius ærens 133 c Pedibus, manibus, naribus a Danis et Succis truncati Nobiles Saxones 181 c Ad Pedes S. Frontonis capita sua deponunt SS. Silvanus et socii 79 f Pedes distorti, sanati ope S. Erminoldi 343 d 346 a b Pedis dolor, apposita Cruce S. Gerlaci 317 c Pedis ulcus, invocato S. Gerlaco 320 b Pedis vulnus sanat B. Oringa 653 f D 660 b Peste moriuntur SS. Cedda et XXIX monachi ad ejus sepulchrum 373 d e Pestis tempore jejunia, et supplicationes cum reliquiis SS. 131 e. Vide Episcopus. Pestem precibus sedat S. Reinoldus 386 c Pestis restincta, imagine Silvestri in supplicatione circumlata 125 d invocato S. Raimundo 414 d ob Pestem sedatam Protector Panormitanus electus B. Laurentius Justinianus 531 b, a Peste præservantur pecora voto S. Gerlaco facto 318 b d Petentibus quo egebant monachis, negabat S. Fulgentius 42 d Petulantia puerilis claudicatione punita 178 e Phlegmata e leprosi naribus ore suo exsugit S. Cuanus, quæ in aurum mutata 46 d Pictor Zeuxis quale pulchritudinis prototypon secutus 99 e Pictorum academia Romæ 18 b Pietas et in Divinis assiduitas SS. Adelardi 114 f Guilielmi Bituric. 631 c Gudilæ puellæ 515 b c 524 d f matrisfamilias S. Nonnæ 23 Pietas populi miraculis excitatur 121 a Pietate animi erga Deum, carnis voluptates moriuntur 449 f. Vide Oratio.
- Pileolo S. Raimundi adnoto faciei, maculæ tolluntur 427 f Piscis in fonte inventus, ut eo reficeretur B. Rogerius et socii 184 d Pisces signo Crucis attrahit in cibum opificum B. Gonsalvus Amaranthus 647 b Pisces multiplicuntur fiducia S. Odilonis 73 d Piscibus onustus carrus, alius caseis, divinitus missus S. Adelardo, omnia suorum cibaria pauperibus elargito 113 d Piscem oblatum non vult solus comedere B. Rogerius 183 b Piscatori ejusque posteris felicem piscationem indulget S. Petrus, sed ne Dominicis piscentur 296 f Piscatores meritis S. Cronani præda grandi potiuntur 49 a Piscis e fluvio Anglicano clavem Romam defert S. Eguino 708 b Piscatur in aere dæmon 92 a A Pice, Sulphure et bitumine liquatis illæsi SS. Julianus et XXX socii 584 a 588 a Per Plateas vinculis onustus, ore fractus circumductus S. Julianus, ab Angelis comitantibus visus coronari 581 b Pleuritis sanatur ope S. Gudilæ 523 a In Plumbum liquidum demissus, et illæsus, S. Zosimus Erem. 128 d instillatur in os S. Carterii 472 e Pluviam impetrat precibus S. Leucius 668 c 672 d Pluvia subita restinguitur ignis, in quem conjecta S. Martina V. 17 a Pluviam a suis messoribus oratione populsat S. Genovefa 142 f 147 c, a Pluvia illæsus liber S. Odilonis 73 e. Vide Aqua.
- Podagra laborat S. Marcellinus Anconitanus 590 a F corripitur conatus transfigere S. Simeonem Stylitam 268 a 273 d Pœnis alienis non letandum 250 f Pœnitentia publica famis tempore 119 b S. Tillois Pauli ob peccata 377 f monachis assumenda 444 f Pœnitentiam triennio agit arbori fissæ manibus pedibusque insertus S. Victorinus 742 b c f Pœnitentiam accipit a Papæ inservicendi septem annis in hospitali Hierosolymæ S. Gerlacus 307 c 320 d Pœnitentia se magis affligit S. Melaniam Episcopus ob curam aliorum suæ junctum 328 e Pœnitentiæ moderationem suadentibus cedit tantisper S. Adelardus 116 b Pœnitentia et secessu parat se ad mortem S. Fulgentius 44 e Pœnitentia in morte, latronis ad columbam S. Simeonis Stylitæ 266 e f 272 d e 280 281 Pœnitentiarius Papæ S. Raimundus 410 b. Vide Confessio, Cilicium, Jejunium, Panis.
- Poesin Anglos docet S. Adrianus Ab. 596 b Poetria excellens Eulocia uxor Theodosii Junioris 481 c Pomis plurimum victitat S. Tillo Paulus 378 c Pondus chartullæ divinitus augetur ad majorem elemosynam ponderi æqualem promissam B. Gonsalvo Amarantho 646 f Pondus puerorum aut hominum ap- 111 a pensorum

- A** pensorum aequatur tritico aliare re Sanctis offerenda, ut agris subveniat 343 b c f 344 d 346 d e Pondere columna ventri imposita torquetur frustra S. Theopompus Ep. 724 f
 Pons supra Tamacum fluvium a B. Gonsalvo Amarantho constructus 646 CL annis miraculose servatur 648 f
 Portæ ultro aperiantur S. Genovefa 140 c 143 d supra Portam urbis habitat S. Rigobertus Ep. 176 f. Vide Janua.
 Potum operis templum structibus orationibus impetrot S. Genovefa, ras Cruce signans; qui nisi perfecto opere non deficit 140 b 143 a in Potando aequales humatus odit Ludov. Blotius 449 c Bibit venenum innoxie S. Theopemptus 127 c 724 c
 Prædestinatio ad gloriam obtinetur labore et precibus. S. Gregorius Magnus 702 a Electionis divinæ signa 201 f 202 a
 Prædicant futura SS. Eugendus 53 e Oringa 633 b c sanctitatem Genovefa Germanus Ep. et multos per eam convertendos 138 b statum Ecclesiasticum alteri Laurent. Justinianus 335 d cenobii praefecturam S. Theodosio Canobiarchæ S. Simeon Stylita 282 b episcopatum Paulino Severinus Noricus 491 f Gregorio Theologi patri, qui cum baptizobat 24 d regnum Italiae Odoacri juveni S. Severinus Noricus 488 a et regni annos jam regnanti 494 e imperii recuperationem Justiniano Rhinometo S. Cyrus 331 b absens prælii et victoriæ tempus Gertrudis ab Oosten 432 d cladem Licinii, et Tribuni pœnam S. Theogenes 135 a urbis Asturis excidium, Commagenis conservationem Severinus Noricus 486 b e idem vastitatem Norici 495 d devastationem sub septimo post venturo Episcopo S. Clarus Viennensis 36 d reditum suam ab exilio et pacem Ecclesie S. Fulgentius 41 f morbos eorumque remedium S. Severinus Noricus 493 sanitatem variis ægris jam depositis B. Laurentius Justinianus 33 b a alteri obitum, alteri sanitatem B. Laur. Justinianus moribundus 562 e eadem nefarium Regi S. Ceddæ Ep. 374 e eadem ejusdem Gertrudis ab Oosten 332 d mortem suam S. Adalardus 109 f 117 e Alexandri Imp. S. Martina 17 a. Vide Propheta.
 Prædonum manibus ab Angelo criptur B. Oringa 633 e
 Præmia mercamur tormentis 132 c
 In Prato cruciati SS. Frontasius et socii 79 e
 Præsumptionis vitium et remedia 248 e f 249
 Presbyteri Sancti Severinus 483 Marcianus 609 Alexandrinus 85 Pre-byteri MM. SS. Concordius 9 Priscus 165 Lucianus 337 Carterius 472 Antonius 370. Vide Missa, Sacerdos.
C Principum liberalitas in pios monachos 117 a
 Prioratus tollit ob pericula varia Ludov. Blotius 449 e
 Proditus ab hæretico comprehenditur S. Lucianus Presb. 360 a. Vide Captivi.
 Procurator factus S. Fulgentius, inde mundi fustidium haurit 33 c
 Profectus spiritualis, lætitiæ causa Præsidibus 108 a 117 b Perfectio monastica non est sito in austeritate 440 f Profcitit semper in virtute S. Nonna 23 e
 Prolem mulieri infæcundæ impetrat B. Oringa 660 c oratione S. Simeon Stylita 267 b 272 f 279 e 282 e Albertus Erem. 403 c. Vide Infans, Nasci.
 Prophetæ deducunt animam S. Pauli Erem. in eadum 606 c Prophetiæ spiritu claret SS. Severinus Noricus 488 e Laurentius Justinianus 335 d e. Vide Prædicere.
 Proprietas noxia monacho, nec permittenda 42 c d prohibita in cenobio S. Eugendi 34 b
 Prudentia S. Adalardi 99 a Theodosii Canobiarchæ in institutendis suis 692 d Canuti Lavardi in pare inuenda 393 a
 Protectio Dei promittitur S. Salvio ad vitam redeunti 705 e
- Supra Prunas rotatur S. Macra V. 326 a. Vide D Carbones.
 Psalm. Hymnodia septies in die tribus distinctis linguis offertur in monasterio S. Theodosii Canob. 692 a Psallendi sanxiter et apte promouendi curam inculcat Clericis S. Fulgentius 48 Psalterium noctu in aqua stans recitat S. Gregorius Acritensis 290 a Psallentibus monachis Laudate Dominum in Sanctis ejus obit S. Severinus Noricus 496 e Psalterio integro dicto post verba Omnis spiritus laudet Dominum, moritur S. Clarus Vienna. 36 f Psalmi in depositione a columna corporis S. Simeonis Stylite 268 c et exequiarum pompa 268 c 274 c ad Psallendum linguar absriscæ usum recipit S. Leodegarius 393 b Psallit Maria V. apparens cum II virginibus 708 e horas Canonicas Martyres 379 e Psallit quadraginta dies cum reliquis mortuus Basilus visus a S. Theodosio Canob. 665 e. Vide Divinum officium, Horæ Canonicæ, Matutinum.
 Pudicitiam B. Oringæ ope diabolica expurgare conatus, a damone arripitur 636 c e. Vide Castitas.
 Pudet quosdam fecisse, et pudet retractare 103 a 114 e
 Puella S. Gudila eruditur a S. Gertrude 515 b 324 d
 Pueritia sancta SS. Frodoberti 506 b Odilonis 66 b Gudila 513 b c 324 d Puer ad monasterium ducitur a S. Congallo S. Cronanus 47 f S. Guilielmus Divionensis devoteatur Deo a parentibus 33 f Pueri idololatria respicientes, fortiter tormenta et mortem ferunt 360 b c d
 Puer S. Celsus constanter parentum affectum morti postponit 382 a 383 f septennis S. Maximus fugit Cadurcum ut litteras doceatur 91 d Puer Martyr S. Melorus 13 b Puer toto corpore languens a Deipara V. subito sanatur S. Odilo 66 f 70 a 71 d Puer e Saxonia adductus, occasionem dat monachismi in Saroniam deducendi 116 e Pueri ægri sanantur ope S. Erminoldi 343 o Pueri super tumulos positi in fuere 96 d
 Pugno aureo fraugitur murus nmi 99 d ad Pugnandum fortiter contra Persas hortatur milites S. Donatianus Melitenæus 621 c d in Prælio Ducent suo cilio indutem dirigit S. Theodosius Canob. apparens 698 f in Prælio industria militis servatur S. Canutus Lavardus 394 a in Prælio occiditur Rex, ab Episcopis monitus, contemens festum Pentecostes 394 b
 Pulchritudo animæ præferenda corporeæ 23 b Pulchritudinem ex variarum forma exprimit Zeuxis pictor 99 e Forma egregia SS. Adalardi 98 f Martiniani Ep. Mediolan. 90 a
 Pulmonum tabe laborat S. Syncretica 235 f 236 d
 Pulvis sepulchri S. Gerlaci in sanguinem versus 317 e eo dolor dentium curatur 317 f Pulvere sepulchri S. Rigoberti sanatur febris 178 f S. Gerlaci 317 d. Vide Reliquie, Sepulchrum.
 Purgatura se o criminibus objectis ignitos vomeres illasa transit Emma mater S. Eduardi Conf. 292 d e f
 In Purgatorio anima a demouibus vexantur 74 d his frementibus liberantur prædibus, et instituta coramemoratio a S. Odilone 74 c d e. e Purgatorio anima Benedicti VIII, Pape liberatur precibus, sacrificiis, et elemosynis S. Odilonis 74 f 73 a b
 Puritatis animi studium in S. Guilielmo Bituric. 630 a 636 c
 Purpura tyranni adusta orante S. Martina 13 b Pusillanimitatis et inconstantiæ remedium, cogitare se custodire parietes ito S. Macarius Palladio 88 d
 Pustulam e ejusdem corpore in suum tintinabulum transfert S. Cronanus 49 d
 Puteus Martyrum Placentiæ 80 e in Puteo sicco habitat S. Simeon Stylites 263 d 270 a 273 e Puteum monachis fodit S. Macarius Alexandr. 87 a, manibus suis S. Erardus 343 b Puteus aqua repletur submissa imagine S. Theodosii Antioch. 679 e in Puteum profundum S. Erardi lapsi tres illasi 339 b

A

Q

Quadragesimo die post continuum jejunium comedit S. Simeon Stylita 276 a b c Quadragesimale jejunium lege sancit S. Telesphorus 238 f arcissimum S. Prodoberti 307 e Quadragesima tota in cella moratur S. Genesefa 141 c in tenebris sedet S. Macarius 88 a inclusus monasterio id peragit S. Wulsimus Episcopus 347 d coctis abstinent Tabennenses 83 e, diverso jejunii modo 87 b laborant assidue, et cum iis Macarius stans 87 b arger carnibus vesci recusat B. Laurentius Justinianus 334 a semel in hebdomada tantum comedit S. Severinus Noricus 393 e bis tantum in hebdomada S. Lucianus Bellovac. 467 a. Vide Cibum, Jejunium, Panis.

Quæstiones sibi a monachis quibusvis proponi sinit S. Fulgentius : delectatur difficillimis 42 e Quæstiones a Trasamundo R. propositas idem sapienter solvit 41 b etiam abiter lectus 41 d

R

Cum Ramis arborum occurritur redeunti Episcopo S. Kentigernus 43 d

Raptus sui signa diu retinet B. Oringa 632 e Ex-
B tasis B. Angele in Deum 199 b 211 e f nocte Nati-
vitatatis, B. Laurentii Justiniani 334 e frequenter patitur Gertrudis ab Osten 330 b triduo B. Angela 206 a, multis diebus B. Oringa 633 b in extasi obisse creditus, sepeliendus redit ad vitam S. Salvius Ambianensis 703 e

Rationis usus redditus, vide Amentia.

Reconciliat dissidentes S. Fulgentius 44 a, solo aspectu S. Simeon Stylita 277 a etiam pecunia illis oblata S. Crispinus I, Ticinensis 336 b Reconciliantur multi in morte B. Oringæ 634 b 662 a

Reclusus in cella S. Tillo Paulus 380 a Nilam-
mon 326 quatuor annis Simeon Stylites 265 e 273 f diu S. Gregorius Acritensis 290 a, XVII annis S. Hil-
trudis 434 c. Vide Eremita, Monachus.

Reformat monasterium Lætiense magna molestia Ludov. Blosius 436 437 438 439

Regulam sui Ordinis ab Angelo accipit S. Pachomius 677 eamque valde moderatam 441 c Regulæ S. Benedicti rigorem temperat Ludov. Blosius 439 b 440 d Regulam Canonicam persuadet Canonicis Remensis S. Rigobertus 174 e f Regule Ordinis observantissimus S. Raimundus 409 f 410 a

Religio, vivarium commune voluntarium 234 d Reli-
giosæ vocationis beneficia 443 b Religiosæ vitæ felici-
tas 360 e In Religionem petit admitti, et agre id obti-
net S. Fulgentius 34 b idem ad Religionem multos
C inducit 37 f 40 e a Religionis ingressu quod alium re-
vocasset, ipse ingreditur S. Raimundus 406 a in Vo-
catione Religiosa nutantes confirmat B. Lauren.
Justinianus oratione, et sicca lauru revirescente 333 e
Ludovic. Blosius 444 a obedientiam perfectam suadet
444 c Religioso quæ virtutes a Lud. Blosio præscri-
bantur 443 e, Religiosi status incommoda fortiter susti-
nenda 444 e

Reliquiæ præputii et sanguinis Christi a D. Virg.
dein a S. Joanne servatæ 4 b vel a S. Maria Magda-
lena 4 e ab Angelo allatæ Carolo Magno; Aquisgranii,
Carasii, alibi asservatæ 4 a Reliquiæ SS. columna
designatæ 139 f S. Gerlaci supra terram ultra ussur-
gunt 314 b 321 e Simeonis Stylitæ, Antiochenis manna,
murus, arma 185 d Reliquiæ, capilli, vestes S. Theo-
dosii Carnobiarchæ decerpuntur a populo 701 d Reliquiæ
S. Basilii Ancyrani M. collectæ, unguentis delibatæ,
linteis involutæ 84 d Reliquiæ SS. collectæ a S. Sere-
rino Norico 488 f Epiphaniæ et Concordiæ repertæ 18 d
visitatæ a Papa et Cardinalibus 19 a Reliquiæ SS. a
Carolo IV, Imper. conquistæ, Pragum allatæ, ornatae
720 b Reliquiarum antiquus cultus, aureus et sericus,
pompa celebris 473 b exosus antiquis hæreticis 473 b

Reliquias SS. ornat et asservat Lud. Blosius 447 D
S. Guilielmus Divionensis 61 e f 62 a Reliquiis or-
natum a Regibus Francia monasterium S. Vedasti 138 c
Reliquias S. Simeonis Stylitæ tollenti manus aresevit
268 e 274 b Reliquiæ S. Gudilæ caligine obductæ, je-
junio prævio videri possunt 323 f 330 d S. Adelardi,
permittente Pontifice, per manus Episcopi elevatæ non
sine miraculis 119 f S. Faustæ V. M. dum elevantur,
ingens auditur tonitru 727 d S. Melori sublata, luce
cælesti repertæ 137 a S. Bertilia solemniter elevatæ
137 c d e Reliquiarum Translationis ritus 138 d Trans-
latio Indulgentiis honorata 138 b Reliquias honorifice
transferant SS. Salvius Ambianen. 706 e Petri,
Pauli, Andrew in Burgundiam translata 32 f Reliquiæ
SS. ad pacem sancendam allata 119 c 120 d S. Geno-
vesæ alio apectæ hoste imminente 149 a S. Melori in
Britannia; belli tempore deportatæ Parisios 725 a ali-
quæ Meldis asservantur 136 a Reliquias S. Faustæ
transferentibus cælitus oblata serenitas 728 d subito re-
sidit prius exundans fluvius facto Crucis signo 728 b
Reliquiæ SS. aliis reliquiis obriam latæ 121 b iis oc-
currunt venerabundi populi 149 b 151 b Reliquiis
S. Faustæ V. M. cum festiva supplicatione occurritur;
cerei divinitus accensi 728 d Reliquiis SS. ultro patent
templi fores 121 f Reliquiæ S. Melori circumlatæ, certo
loco divina vi retentæ 137 a Reliquiis præputii Christi
E in ara expositis, nubes, stellæ, aliæque admiranda in
templo visa 3 e Reliquias Vedastinis monachis ereptas
restituere coactus est Flandriæ Comes 138 f Reliquiæ a
sacrilego milite direptæ capta Urbe, alibi defossæ 4 f
Ea quasitæ tandem repertæ 3 a Reliquias ut conqui-
rant in vastata provincia, Monachis suadet Arnaldus
Dux 727 b Reliquiæ SS. latæ ad recuperanda bona
monasterii 121 e ne ad se perferantur ad bona vi occu-
pata repetenda, timet Flandriæ Comes 121 f tamen
postea humiliter occurrit easque gestat, et ablata restituit
122 b retinere eas vult Comitissa, magis honorandas :
clam auferuntur 122 d præ iis damnum argenteæ thecæ
negligunt Corbecienses, vati earum esse damnum irrepa-
rabile 123 b S. Adelardi publice ostendantur 123 f Re-
liquiæ data cum onere anniversariæ peregrinationis
173 e ob Reliquias plurimas, sacellum Eccl. Latera-
nensis dictum Sancta Sanctorum 4 e Reliquiarum In-
ventio anniversarie observata 134 Reliquiæ SS. choreis,
atque lusibus inhonorantur 120 d Reliquias præputii
Christi continenter sacculum solvere mulier, licet pia,
non valet; solvit innocens virgo 3 b e d Reliquiis S. Ge-
novesæ impositis, altare prius motum quiescit 149 a
Reliquiarum S. Rigoberti translationi interesse monitu
in somnis, visum recipit 179 e alius auditum d Reli-
F quias S. Martini et aliorum visitantibus datæ Indul-
gentiæ 19 d ad Reliquias præputii Christi Calcate
miracula, et indulgentiæ 6 a, Reliquiis S. Genovesæ
transeuntibus solvuntur captivis compedes 150 f Reli-
quæ præputii Christi Antverpiæ visitatæ a Regina
Siciliæ : ad eas ipsa curata, et darmoniæ 6 e S. Ve-
dasti et aliæ repertæ Atrebat, et miraculis illustratæ
124 a ad Reliquias S. Genovesæ curata paralytica;
item enervata; contracta; alii enervamenti 150 a c d e
mutus, contractus; febricitantes multi 150 f ad Reli-
quias S. Rigoberti, claudi curati, cæca visum recipit
178 d Reliquiarum S. Rigoberti translationi interesse
recusans, agri sanati plurimi 119 e Reliquiæ S. Pharaiddis
in Spinoso loco miraculis claræ 170 e, Reliquiis S. Ge-
novesæ circumlatis sanatur ignis sacer 132 Reliquias
aliquas de corpore S. Quintini sibi sumit S. Eligius,
iisque morbos curat 133 e Reliquiis S. Jacobi intinctis
aqua consecratur contra morbos 139 d Reliquiarum
S. Genovesæ theca deponitur, et circumfertur in publica
necessitate 138 a arcam Reliquiarum S. Quintini pre-
tiosum fabricat S. Eligius Ep. 133 e Reliquiis S. Ja-
cobi Apost. pretiosa curata a Comite Flandriæ, et data
Vedastinis 160 a nova curata S. Bertilia 137 S. Ge-
novesæ

- A novæ pretiosa 725 c argentea S. Adalardo 122 f S. Meloro, aureis argenteisque laminis ornata 137 a Arca reliquiarum S. Adalardi solenni supplicatione reportatur 123 c ad eam contractus mirabiliter sonatus d Arca reliquiarum S. Genovefæ tactu sanatur ignis sacer 132 b. Vide Corpus, Mori, Pulvis, Sepulchrum. Vide etiam morbos singulos ad Reliquias Sanctorum curatos.
- Ne Repetat sua quisquam vi aut bello cautum 119 c Repetuntur bona pi crepta allatis SS. reliquiis 121 c
- In Reprehensione suorum lenis Lud. Blossius 448 bc Corripit peccantes insigni gratia S. Fulgentius 42 c Corripiens asperæ suos, et roborem incutiens, lepra punitur S. Muanus 719 e
- Repudiante uxorem Carolo Magno, Adalardus fit monachus 97 c 112 b
- Resignatio B. Angelæ 199 c S. Fulgentii in oratione 42 a S. Adalardi sub mortem 109 e
- Resina infunditur vulneribus S. Carterii 472 c
- Reges sancti : Eduardus Conf. 290 c Canutus Lawardus 390 Theodoricus Clamorogonia 723 b Reges, deinde Episcopi, SS. Gaspar, Melchior, Balthasar 8 f Rex innugi a S. Petro visus S. Eduardus Conf. 293 e Rex Lucius agnoscit Papam caput Christiana religionis 10 bd Rex Osuus convertit Reges Mercuriorum et Orientalium Sarorum 373 c 374 b Regibus carus S. Odilo 67 c Reges parentum Consiliarios improvide abdicant, ut Ludovicus S. Adalardum 101 c d 114 b Regem adulterum non valens convertere, deserit S. Raimundus 411 f Regem barbarum monitis salutaribus instruit S. Severinus Noricus 487 e Reges audacter arguit injustitiæ S. Severinus Noricus moriturus 493 d iis commendat justitiam 492 f Regem hæreticum non resalutat S. Bladulphus 94 c Regis hæretici edicta de Episcopis, spreta 38 d Regibus suspectiores boni quam mali 114 b Reges pro ditis habitii 2 f Regno pulsus a Succis Sueno R. Danix parricida 181 b Regii sanguinis monachus S. Adalardus 95 b 112 a Raimundus de Penaforti 405 f Regio sanguine orti SS. Titus 163 e 164 b Eguinus 707 c Pharaïdis V. 170 c 172 c Neophyta V. M. 166 e Regnum Anglorum, regnum Dei est Angelus ad S. Brithwaldum 293 f Regnum Italia Odoacri prædicit S. Severinus Noricus 488 a et regni anas regnanti 494 c Regem semper apes sequuntur 130 c
- Ridere cum bacchantibus, nefas 3 e, numquam Ridet S. Eugendus 53 c Subrissit mortua mater S. Simeonis Stylitæ hoc pro ea orante 266 a
- Rigescunt digiti et manus matrona pia volenti sacculum solvere, in quo erant reliquæ præputii Christi 3 b
- Rigorem regula S. Benedicti temperat Lud. Blossius 439 440 d
- Rore in mel concreto, intelligit gratiam Baptismi S. Puchomius 673 c
- Rosarium et liliorum amore medio hieme perfuso cubili ad castitatem incitatur S. Basilissa 376 f
- Rosario lecto restitutus gressus 439 b
- Rixandi disputationum contentiones odit B. Laurentius Justinianus 337 d
- Rubicundus et rividus etiam in macie S. Adalardus 105 d 116 d
- Rupi ut ceræ inhæret lapis a S. Meloro projectus 136 c in Rupe vivit S. Phosterius, pane ab Angelis allato 286 f 287 a
- Rustici oratione depulsa tempestas 267 f 273 b ejus laborum pauperibus, reipublicæ, et propriæ familie tripartita 268 a 273 c 284 d e
- S
- Sabbatum servant Hyppistarii 22 e Sabbatis omnibus fit Missa Antverpiæ de præputio Christi 7 d aliquod miraculum fit ad reliquias S. Eguini 711 b peregrinatur ad Basilicam Aquensem Marix V. S. Gerlacus 308 f 320 f
- Sacerdotem consecrat S. Concordium captivum S. Anthonius Ep. 9 e Sacerdotes eximie honorat S. Nonna 23 c Sacerdos fornicans et sacrum celebrans, cancro exeditur, sanatur a S. Macario 87 f Sacerdotum peccata etiam chlamyde sua tegere desiderat Constantinus Magnus 702 e Sacerdotium ex humilitate recusant suscipere SS. Guilielmus Divionensis 60 a Eugendus et Lupicinus 31 b Sacrificaturi tunicam mutabito Afri : negligit id S. Fulgentius 39 d Sacrificia nefanda cervis dirivitis accensis abolet S. Severinus Noricus 489 c Sacrificavo diis recusans S. Theopompus Ep. Torquetur 724 a Sacrarum rerum curam magnam habet Lud. Blossius 446 f 447 Sacrilegus Rex punitur cade 496 d Sacristam mortis periculo eripit S. Melorus 137 d. Vide Eucharistia, Missa, Presbyter.
- Sagitta. Arcu transfigere conantis S. Simeonem Stylitam, manus stupore contracta 268 a 273 d Sal unde peti solitus Burgundis 53 a
- Salutat S. Genovefam S. Simeon Stylita per mercatoris 140 c 145 e Salutare hæreticum Regem recusat S. Bladulphus 94 c
- De Salute certas reddit pœnitentes Gertrudis ab Oosten 332 b et aliam 332 e
- Sanat agros, etiam absentes, scriptura sua et oleo benedicto S. Eugendus 52 b moribundum oratione S. Silvester Siculus 124 f Sanitatem moribunde iuveniat et prædicit S. Genovefa 142 c 145 c subito a lethalibus vulneribus B. Bladulphus 95 a xger tendens ad electionem S. Basilii S. Gregorius pater Theologi 29 f epistola S. Eugenii Syagria 32 b Sanus a tormentis et diuturno carcere S. Theogenes 135 d Sanati ope S. Melanii, sua ei dicunt 330 a c d 332 b 333 a, Sanitate recepta precibus S. Valerici, monachus fit S. Bladmundus 154 a Sanitas non confertur epulis S. Fulgentius 34 e quibusdam perniciose 494 e. Vide Crucis signum, Lectus.
- Sanctorum virtus gloria est Christi 123 a in Sanctis Christus laudandus 376 e Sancti a Deo honorantur 407 f quocumque tempore sunt in Ecclesia 407 e Sanctorum memoria clarissima 133 e celebrati non derogandum 132 f Sancti Ecclesiam orant, orant pro nobis 111 deum Sanctis in templo noctu psallit S. Gregorius Lingon. 163 a Sancti præsidiis sunt uribus contra hostem 45 a Sancti sibi commendatos in itinere custodiunt 53
- Sanctorum variorum virtutes exprimit S. Theodosius Canob. 699 f Acto SS. quom utilia 130 e f 131 a narrare qualicumque stylo 328 b scribere cur necesse sit 32 d ad solatium et exemplum 96 a ea assidue ruminat S. Adalardus 99 d Acta MM. scribi curant SS. Clemens et Fabianus : diligenter exquirat et seruat S. Anteros Papa 127 a ab Exceptoribus pecunia redimunt Christiani 127 d Sanctorum acta flores, templa prata 130 d Sanctitas S. Gudilæ nondum uatæ prænuntiat ab Anglo 345 b 324 b Sanctitas S. Genovefæ eisdem Episcopo indicata 138 f 143 f a S. Germano prædicta 138 f b 143 d Sanctitatem S. Erardi indicat Crucifixus 338 b 540 e Sanctorum lactitiam de Immaculata Conceptione D. Virg. videt B. Oringa 632 d 636 b
- Sanguinis guttæ e præputio Christi exsulant Antverpiæ ad firmandam ejus veritatem 6 e Sanguis emanat septies in die ex vulneribus quique Christi, impressis Gertrudi ab Oosten 451 c cessat fluere ipsa id præcante 451 d Sanguis Martyrum instar panis congelatus 387 a, e Sanguine S. Canuti Lawardi fons scaturit 400 b e in Sanguinem versa terra sepulchri S. Gerlaci 317 e 321 d ea dentium dolor curatus 317 f Sanguine recenti aspersum repertam S. Danielis M. corpus 160 f Sanguis fuit revulso post CCCXL, annos dente S. Quintini 135 e Sanguini e pedibus nudis profusente preperat noctu

- A noctu ad matutinas S. Gerlacus 308 d Sanguine manantia cauteria, curata ope S. Severini Norici apparentis 738 b Sanguinis profluvium sistitur a B. Oringa 661 e, ope S. Erminoldi 342 b e 343 d ulmotis pulveribus sepulchri S. Raimundi 414 e eo invocato 425 e voto facto B. Laur. Justiniano 564 d Sanguinis fluxus per aures sistitur ad sepulchrum S. Erminoldi 343 f cum Sanguinis ejectione recepta vox ope S. Adelardi 120 f
- Sapientia divina sub specie Virginis apparet B. Laurentio Justiniano 533 a
- In Sartagine ferrea ignita residere cogitur S. Carterius 472 e
- Satyrus monstrum apparet S. Antonio 605 f
- Scabies sanata invocato S. Raimundo 425 b votis 10 libris cere ad ejus sepulchrum 427 b
- Per Scalas e caelo descendentes Angelos videt S. Eugendus 50 e S. Otto Bambergensis, et monasterium ibi extruit 338 b Scala ulmota columnæ S. Simeonis Stylitæ suspiratur in uere 208 a 273 d
- Scandalum acceptum e conversatione S. Vitalii cum meretricibus, ut eas convertat 702 e f
- Scholas publicas gratis docentium erigit in monasteriis S. Guilielmus Divionensis 61 a Scholas aperit Antiochiæ S. Lucianus Presb. 359 e Scholasticorum custodiendorum excubias gerit S. Odilo 66 d. Vide Docere.
- Scientia divinitus infusa B. Laur. Justiniano 557 d
- Pro Scopis veste furnum ardentem verrit innoxie S. Silvester Trainensis 124 e
- Scribenti dextera SS. Filani sinistra instar facis luet 594 e Scriptis SS. pulsati demones 51 f Scriptis clarus S. Martinianus Ep. Mediolan. 89 e Scriptoris arte excellere S. Fulgentius 30 a Scribendo sibi et pauperibus victum suppeditat S. Lucianus Presb. 359 e Scriptura sua et oleo benedicto plurimos sanat, etiam absentes, S. Eugendus 52 b Scriptura Sacra bonus pædagogus 245 b Scripturæ Sacræ lectio unica voluptas S. Marciano 611 d eam assidue legit S. Theodosius Cænobiarcha 692 f Scripturæ Sacræ doctrina præ reliquis suæ dioceseos pollet S. Melaninus 328 f Scripturæ Sacræ libri, cum magis, comburi jussi ab Ulpiano 82 d a Diocl. 81 e Scripturam Sacram ex Hebraico Græce vertit S. Lucianus Presb. 359 f
- Secreta mentium divinitus cognoscit S. Genovesa 139 a
- Secularis et monasticæ vitæ comparatio 247 248 e 251 e f 252 a
- Sedem in caelo lucidissimam S. Gerlaco paratam videt S. Hildegardis 309 f 321 b Sedere humi suos jubet, eos allocuturus sub mortem S. Adelardi 108 f
- C Senatores capta a Genserico Carthagine in Italiam abeunt 32 f
- Senem in monachum recusat admittere S. Pachomius 87 b Senem curam gerit S. Eugendus 54 b. Vide Annus.
- Sententia B. Laurentii Justiniani in jure dicendo ob æquitatem inappellabilis 557 b divinitus confirmata 557 d
- Sepulchra ob mortis memoriam jubet discipulos sibi construere S. Theodosius Cænob. 687 e Sepeliri Divione capit S. Gregorius Turon. ob pietatem erga S. Benignum 169 b absque pompa B. Laurentius Justinianus 561 f ad Sepeliendum corpus suum petit S. Paulus Erem. a S. Antonio pallium ipsi a S. Athanasio donatum 606 e exequias tertianas, novenas, et quadragenas jubet fieri S. Theodosius Cænob. discipulo vivo, iis finitis absque dolore morienti 688 a Sepulturam pauperum curat et prosequitur S. Guilielmus Bituric. 631 b Sepeliendis mortuis propriam vestem donat, pollinctores conducit S. Odilo 68 b 72 b Sepultura S. Simeonis Stylitæ cum psalmis et hymnis et facibus 268 d e f Sepultura ut desit, projicitur in mare corpus S. Juliani Presb. 361 f ad Sepulturam B. Amaranthi, voce incognita evocantur oppidani 648 e ad Sepulturam S. Melanii Episcopos convocant Angeli 332 e ad Sepulturam quæsi mortui, amplectuntur S. Marcianum 616 a Funus B. Oringa sanctimoniales pridem defunctæ visæ stipare 661 e S. Gregorii Lingon. solvit captivos 169 b S. Gregorii Nazianzeni senioris cohonestat S. Basilus 21 f Sepulchrum S. Paulo Erem. a leonibus effossum 607 a Sepelit S. Fronto SS. Frontasium et socios MM. 79 f corpora Martyrum pretio redempta S. Thecla Sicula 601 e Sepelitur honorifice S. Martina 17 e, a Christianis in villa corpus S. Theogenis submersi 135 b in ecclesia, in qua nemo solebat, S. Fulgentius 44 f Sepultum S. Melori corpus, tertio supra terram repertum 136 f Sepelitur conspicuo loco ad exemplum, percussor monachi, male mortuus 95 d Sepulchra SS. ut innotescant curat Deus 118 b S. Juliani templo et nova urbe decoratur 362, e S. Dionysii et sociorum veneratur S. Genovesa et ecclesia ornat 139 e 144 e S. Gudilæ veneratur et ornat S. Carolus Magnus 521 b e 527 e Exequiæ Magis factæ a dæmonibus 86 d Sepulchri S. Erardi linteum crescit 538 a 540 e 544 b Sepulchrum S. Melanii cum velo lineo illatum incenso templo 333 b ad Sepulchrum S. Genovesæ oleum salutariferum e lampade scaturit 147 e Sepulchrum S. Benigni M. frequentari vetans S. Gregorius Ep. Lingon. ab eo sibi apprente corripitur 168 e ad Sepulchra SS. curantur miracula 638 f Concordii 10 a Gregorii Lingon. 169 e Rogerii 185 f ad Sepulchrum S. Adelardi sanatur quidam ab ipso in somnis monitus 120 e ad idem assidue orans sanatur contracta 118 d alia 119 a etiam ad vacuum, vocem et auditum recipit quidam 120 a ad Sepulchrum S. Genovesæ vocem adeptus quidam, inde abire renuit 148 a sanatus calculus, contractio etc. 143 b ad Sepulchrum S. Rigoberti sanantur febres et dolor dentium 178 f 179 b Sepulchri S. Raimundi pulveribus in mare projectis sedata tempestas 428 e sanatus calculus 428 b lapsu contritus 414 e sistitur sanguinis profluvium 414 d mortuus suscitatur 422 f umbilici dolor 425 d viscerum dolor 428 b Sepulchrum S. Gudilæ violans, ejusque posteri puniuntur excommunicatione et claudicatione 519 526 e f ad Sepulchrum S. Rigoberti ludens puer fit claudus 178 e Sepulchro S. Adelardi insistens adhæret 118 e Sepulchrum Caroli Martelli repertum est vacuum, sed denigratum, exente inde dracone 177 d Sepulchra Judæorum 165 e
- Serenitas insperata die Translationis S. Bertilæ 158 a
- Serenitas divinitus concessa transferentibus S. Faustæ V. M. reliquias 728 d Serenitatem ad certum tempus a variis SS. obtinet S. Kienanus 46 e, Serenitatem tempestati non præfert S. Luannus 46 b
- Serpentes accurrunt ad columnam S. Simeonis Stylitæ, et sanitatem obtinent, ejus jussa facientes 267 e 271 d Serpens precibus B. Alberti Erem. vomitur 403 f et S. Simeonis Stylitæ 266 b 271 e Serpentem, a quo lrsus erat, discerpit S. Macarius Alexand. 87 a in Serpentem eulogia versa ob caritatem neglectam, postea in pristina cibaria transformatur 330 f 331 a Serpentis immanis specie impugnat dæmon B. Albertum Erem. 404 b
- E Servitute heri sui nepotem educit Leo Cocus, ipse libertate et fundis donatus a S. Gregorio Lingon. Ep. 168 a
- Severitas moderata in lapsas S. Guilielmi Bituric. 630 e Severitate erga leves utendum 52 d Aspere suos corripens, lepra punitur S. Munus 719 e
- Signa viæ posita a S. Macario turbat dæmon 86 e Signifer dictus S. Petrus quidam, unde? 129 b
- Silet tota XL^a S. Macarius 87 e
- In Silva degit S. Silvester Siculus, ut honorem fugiat 125 a
- Simonia in Gallis repressa a SS. Eligio et Audoeno 378 a Simoniam evitans S. Erminoldus ob munera Cæsari data a fratre, Abbatis officio se abdicat 337 b
- Simplicitas animi S. Prodoberti 507 b e d
- Simulat se velle in fide instrui Trasamundus Rex, ut plures

- A plures decipiat 40 f Simulat se in *ad D. Virginis orare*
velle Martellus, ut Remas spoliet: excludit eum S. Ri-
gobertus 176 d
 Siti torquetur in solitudine S. Macarius, lactatur a
 bubala 86 e Siti perituro interfectori suo subvenit S. Ma-
 lorus M. 136 e
 Societas Jesu fovetur a Ludov. Blosio in Belgio 432 f
 433 b c censente ejus privilegia nemini noxia 433 b
 Sodalitas sacri præputii Christi, sive Circumcisionis,
 Anterpeia 7 f Sodalitas in honorem S. Ursule Massani
 in Italia 5 e Sodalitates nomine S. Defendentis in Ita-
 lia 721 b Sodales S. Fulgentium monachum factum se-
 quuntur 34 c
 Solem orientem sistit B. Oringa, dum matutinæ pre-
 ces solvantur 659 e
 Solitudinem amant SS. Severius Noricus 487 b Va-
 lentinus Passariensis 371 d 731 e Bertila V. 136 d
 Solitudinem petit, ne videre et audire impietatem cogat-
 ur S. Gordius Comes 130 b 131 d relinquit ut impe-
 diat 130 b. Vide Eremita, Reclusus.
 Somno dies XX abstinat S. Macarius, cum periculo
 amentiarum 85 f a Somno Angelus excitat S. Raimundum
 413 b In Somnis visa sibi a Gregorio filio cibum acce-
 pisse S. Nonna, a morbo convalescit 28 a Somnio mo-
 netur ut fiat Christianus Gregorius Theologi pater 24 a
- B Somnolentiam ut orantibus monachis inmittant dae-
 mones 89 a Somnolentiam S. Pachomius pellit arenam
 transportando 675 f. Vide Dormire, Lectus, Vigiliae.
 Sorores SS. Honorata, Speciosa, Liberata 680 a
 Emiliana et Tharsilla 287 b Gudila, Reinildis, forte et
 Pharaïldis 172 c 514 f Aldetrudis et Madelberta 513 d
 Sotrida, Serxburga, Ethelburga, Ethelreda, Witburga
 627 d Sorores et Fratres. Vide Fratres.
 Sorte electus Episcopus S. Guilielmus Bituric. 629 b
 In Spelunca degunt SS. Paulus I, Evem. 606 b
 Theodosius Canobiarum 686 d Severinus et Victorianus
 500 d pernoctant tres Reges redeuntes Bethleemo do-
 mum 686 e
 Spinis ferris coronati SS. Frontasius et socii 79 e
 in Spinis et urticis volutat se ad fornicationem a daemone
 incitatus S. Victorinus 742 a ob stimulus carnis B. Al-
 bertus Erem. 404 b
 Spiritus Sanctus requiescit super Macarium, impulsus
 concupiscentia 85 b Spirituality procurat S. Fulgentius
 Abbas, Felix temporalia 35 b
 Splenis dolore obit S. Palamon 677 d
 Splendet in tormentis S. Martinæ corpus 13 d. Vide
 Facies, Lux.
 Sponsa sæculo renuntiat S. Cilinia 140 e 145 e,
 a Sponso suo despecta, Sponsum eligit Christum Ger-
 trudis ab Oosten 349 e f Sponsæ Christi Virgines nu-
 ptialia pacta 234 b c Sponsa Christi esse ut possit S. Ge-
 nonefa, ecclesiam assidue frequentat 138 e Desponsat
 sibi annulo Christus B. Angelam 205 c. Vide Nuptiæ.
 Sportas texit S. Theodosius Antioch. 678 c
 Spuit in statuum Jovis S. Concordius 9 f numquam
 spuit in solum templi S. Nonna 13 d non spuit huic
 LX annis S. Macarius 88 d
 Statura S. Macarii Alexand. parva 88 d proceras
 S. Adelardi 116 f Alta Staturæ Bego caput ad humile
 oratorii ostium offendens, id divini jubet, ipseque a dae-
 mone arripitur 177 a
 Status alterius vitæ a resuscitato describitur 583 c
 Stat tota XL^a S. Macarius laborans 87 c
 Stella videtur prope B. Aaglum in ejus extasi 187 f
 Stella admirabilis in festo S. Simeonis Stylitæ apparet
 286 e Stellæ per templum discurrunt, in quo reliquias
 præputii Christi expositæ 5 e Stellæ ut auctæ, sequit-
 ur gradiens per eremum Macarius 86 e Stellarum si-
 gnis, non terreno indicio reperitur via in eremum
 Scithi 88 f
 Sterilis lacrymas S. Cronani manu excipit, bibit, fit
 dein secunda 48 a Sterili fecunditatem herbis benedictis
 confert S. Cronanus 48 f Sterilitas depulsa cerea ima-
 gine oblata S. Raimundo 426 a b. Vide Nasci, Proles. D
 Stolis albis induti apparent MM. et confirmant
 S. Julianum 586 d. Vide Vestis.
 Strenæ quædam superstitiosæ 3 c. Vide Xenia.
 Strumæ sanatur signo crucis a S. Odilone 73 c
 Strumæ similis Magnatum improbitas 104 c
 Studet Divinis litteris senex S. Gregorius Theologi
 pater 25 a, Studia litterarum SS. Guilielmi Divionen-
 sis 59 a Erardi 535 e 539 f 541 f Pharaïldis 170 f
 172 c Studia litterarum et pietatis SS. Frodoherbi 506 d
 Ludov. Blosii 435. Studiorum causa, septenais fugit
 Cuthicum S. Maximus 91 d
 Successorem idoneum videtur precibus curasse S. Ful-
 gentius 43 a
 Subdiaconi VII præfecti Actis MM. describendis
 Romæ 127 d
 Submergi SS. Marcellinus 82 f Theogenes 133 c f
 134 a b 135 d e Petrus Ab. Cantuariensis 334 f Mar-
 tyres Egyptii 241 b, a Submersione S. Filiaus infans
 ab Angelis servatur 594 c puer in puteum lapsus a
 S. Theodosio Canob. 697 c d, a Submersionis periculo
 liberat signo Crucis S. Clarus Viennæ. 56 b Submer-
 sus voto annuocens S. Gerlaco resuscitatur 315 f 316 a
 ope B. Oringæ 634 c. Vide Aqua, Fluvius, Mare,
 Mori, Tempestas.
 Sudario S. Salvii Ambianen. incendium urbis restin-
 ctum 706 e
 Suffitus ad corpus mortuum S. Simeonis Stylitæ
 268 d
 Suffocatus in balneo, invocato S. Melanio suscitatur
 334
 Superbia reprimenda 248 c e f 249 solitudine non
 curatur 52 c Superborum flagrum S. Adelardi 99 b
 Superbiens ob doctrinam S. Colmanus Eto, ea prima-
 tur 45 e Superbiam suam lepra puniri petit S. Munus
 46 b 719 e Superbi tres monachi a daemone corripuntur,
 orante S. Severino Norico 494 f Superbe refolius
 corpora SS. puniuntur 154 f Superbis tentationibus stre-
 nue resistit S. Guiliel. Bituric. 631 d illæsus culectis
 iugitis carbonibus, ob arrogantiam in luxuriam lapsus
 misere perit 676 b c d
 Superstitiones varix Kalendis Januarii 3 c Super-
 stitiones et sacrificia repellendens occisus S. Alma-
 chius 31 e
 Supplicatio cum reliquiis ob miraculum factum 120 a
 Supplicationes cum reliquiis, et jejunia ad sedandam
 pestem 151 e cum SS. imaginibus 125 d
 Surdus fuit S. Marcus 2 Janu. 90 Sardi auditum
 recipiunt ope SS. Aldrici 388 f Adelardi 120 a c f
 Genovefe 131 a et signo Crucis 142 a 146 f alio bene-
 dicto a S. Salvio Ambianensi 706 e ad sepulchrum
 S. Raimundi 427 f Erminoldi 346 e in Translacione F
 S. Gudilæ 320 c 527 c Rigoberti 179 d Surdus ob
 adulterium, sanatur ad corpus S. Simeonis Stylitæ
 268 e 274 b
 Sus esca a S. Marimo accepta, postridie VII ne-
 frenides ad eum adducit 93 b
 Suscitare, vide Mortuus.
 Suspectiores Regibus boni quam mali 114 b
 Suspensi torquentur SS. Concordius 9 e Petrus
 Absclamus 129 e Carterius 472 b Suspenditur pedibus,
 pendere capiti alligato S. Theopompus Ep. 724 f Sus-
 pensa in aere hæret scala adscendentis ad columbam
 S. Simeonis Stylitæ 268 a 273 d Suspensum iudicio
 publicare suscitatur S. Guilielmus Divion. 64 b Suspensus
 a sacris S. Atticus ob exitium S. Chrysostomi 475 b f
 Sinceritas S. Adelardi probata Pontifici 99 e 113 c

T

- Tabæ exhaustus obit S. Theodosius Canob. 700 u
 Tali ferro trajiciantur S. Carterio 472 b
 Tauri indomiti ad currum juncti, in quo corpus
 S. Melori, mansuescunt, et ad certum locum id deve-
 hunt

- A hunt 136 f Taurus in duas partes aequalis ponderis verbis dissectus a Theona mago. 724 d
Te Deum laudamus recitantis S. Odilonis pietas ad hæc verba Tu ad liberandum suscepturus hominem 72 c. Vide Miraculum.
E Tecto prosilit castitatis amore, seque saltu euecat S. Pelagia 361 a
Temperantia, castitatis adjumentum 449 b
Tempestas subita, sacerdote præputium Christi numerum sit an molle perturbante, idque divellente 6 a
Tempestate aut grandine nunquam læsa possessio, quam S. Rigoberto donavit Pipinus Dux 173 f Tempestatem a dæmone excitatam sedat B. Laurentius Justinianus 555 b Tempestas sedatur invocatis SS. Crispino Ticinensi 356 d Raimundo 427 d Egwino 711 a Macario Romano 90 e, Theodosio Antioch. adhuc vivo 678 d precibus S. Genovesæ 142 f Clari Vicunensis 55 c unius sancti rustici 267 f 273 b c 284 b d pulveribus sepulchri S. Raimundi in mare projectis 428 c patrocinio S. Genovesæ depelli solita, pulsatis campanis donec cerei supra templum appareant 725 e. Vide Mare, Ventus.
Templum ædificat S. Salvius Ambianen. 704 b Gregorius Theologi pater 30 c Genovesa ad sepulchrum Dionysii opem large conferentibus Parisiensibus 139 e 140 a 144 f quatuor in suo cœnobio Theodosius Cœnobiarcha 692 a, varia Thecla Siculi 601 e Ecclesias XXX cellas C Cuanus 47 d Tempia plurima extruit et restaurat Clodoveus Magnus, consilio S. Melanii 329 a Ecclesia ad publici miraculi memoriam ædificata 725 d ædificata ad sepulchrum S. Silvestri Siculi 125 a honori S. Genovesæ ædificare incipit Clodoveus R. perficit S. Clotildis 143 e 147 e templum magnificum S. Marcianus S. Athanasia 612 SS. Irenæ et Theodoro 614 b c S. Isidoro 614 c reparat varia 615 e ea ipse suas filias vocat 615 e Ecclesia lapidea prima in Hibernia a S. Kienano constructa 46 e Templum combustum Cantuariæ jubet restaurari S. Adrianus Ab. apparens 597 Templum extruente animat S. Paschasia iis apparens 566 e Ecclesiam noctu dedicat S. Petrus cum aliis SS. apparens 296 e ritus ab eo observati 297 a Ecclesia asyli jure gaudet 169 d ut Ecclesias e fenestris suis spectet orandi gratia, habitus supra portam S. Rigobertus 176 f qui et in Ecclesiam vicinam e domo sua transitum sibi parurat 176 f Templi S. Jacobi ingressu adulter divinitus arcetur 316 e Ecclesias varias visitat privatus episcopatu S. Rigobertus 178 b Ecclesiam assidue frequentare satagit S. Genovesa, ut sponsa Christi esse possit 138 e 143 e Ecclesiæ fores ultro reserantur reliquiis S. Adelardi 121 f Ecclesiam solus noctu adit, ostia ultro aperto, et cum SS. psallit S. Gregorius Lugon. 168 f 169 a Ecclesiam adit nocte totos XXX annos S. Pharaiddis, ideoque a viro verberatur 171 e d e Templo ejicit Cosroen Regem Persarum injuriam S. Domitiam Melitenam 620 f in Ecclesia nunquam locuta S. Nonna, nec in pavimento spuit 23 d in Ecclesia, in qua nemo solebat, primus sepultus est S. Fulgentius 44 f Templi vasa et donaria frangit tempore famis, in elemosynas pauperum, S. Odilo 68 b 71 a Ecclesiæ diaboli invidia comburuntur 119 a e qui eas reædificari dolet 119 e, jussu Dioetlet. eversa 81 c ab aliis tyrannis, dæmone eultante 131 d S. Pharaiddis Gandavi a Calvinistis 170 c Ecclesia Romis, sub vano prætextu, eversa, triduo tenebræ sunt, et auctor a dæmone arripitur 177 a Templum in anima sua statuerat S. Adelardus 101 a Tempia Ethnicorum nec præterit, nec aspuit S. Nonna 23 d Templum Gentilium celebre Isarnodori 50 b Templum Jovis argento, auro, margaritis splendidum 585 e, Templo Jovis inclusa S. Martina, illius statua comminuitur 17 b Templum cum idolis et mille sacrificiis, aliisque paganis subvertitur precibus S. Juliani et sociorum 586 b. Vide Ecclesia.
Tenebræ sunt triduo Remis everso S. Michaelis oratorio 177 a Tenebris obducuntur reliquiæ S. Ga-
- dila: ne videantur 523 e f 530 d Tenebris carceris D afflictæ, cælesti luce recreatur S. Mucra V. 325 e. Vide Lux.
Tentatione, ut igne aurum, illustrantur boni 101 f Tentatur Macarius fatigatus et esuriens ut miraculose sibi cibum impetret et vires 85 e Tentationibus dæmonis strenue resistit S. Gudila 515 f 516 a 525 a Tentationes precibus superat B. Albertus Erem. 402 c jejunii et penitentia Macarius Rom. 90 b Tentatio fornicationis, et impatientiæ, ut superata a S. Macario, 86 a item vanæ gloriæ 88 b. Vide Dæmon.
Tepidi capiuntur a dæmone 92 a Teporis causa, morbus ex nimia abstinentia 34 e videbatur sibi in tepe-scere in amore Dei non posse B. Angela, licet se dam-nandam præscisset 196 b
Tergum altari nunquam vertit S. Nonna 23 d Ter-gum ignito ferro adustum SS. Theophilo et Helladio 472 f. Vide Dorsum.
Terræmotus orante S. Martina, qua idola et pars templi eversa 12 a iterum ea occisa, quo multi conversi 17 f in martyrio SS. Juliani, Celsi etc. 586 f Ter-ræmotu barbari concili fugiunt 486 c Terræmotum Antiochiæ absens novit S. Theodosius Cœnob. 699 b
Testarum fragmentis dilacerati Martyres Thebaidis 241 b SS. Theophilus et Melludius 472 c f supra Testas voluntatur S. Macra V. 326 a E
Testamentum B. Angelæ, imitatio virtutum Christi 233 c Testamentum nullum condit, nisi ut sine pompa sepeliatur, bonis in elemosynas distributis B. Laur. Justinianus 561 f Testamenti Mauricii Imper. executor S. Domitiam Melitenam Episcopus 621 f
Testudinem templi ruituram, tertio in somnis monet S. Melorus 137 d
Thaumaturgi ob miracula patrata appellati SS. Eustratius 398 Agatho Papa 623
Thesauri jacturam arquo animo fert S. Canutus Law-wardus 394 a Thesauro virtutum fruitur exul Adelardus 101 e
Tibiæ tumor, ope B. Gonsalvi Amaranthi 650 d languor, ope S. Severini Norici 738 a in Tibiæ ulcere cicatrices ultro alit S. Simeon Stylita 276 e
In Tintinnabulum alienom pustulam transfert S. Cron-nus 49 d
Tonitru ingens Aldario mon. effodiente reliquiis S. Faustæ V. M. 727 d. Vide Tempestas.
Tonsura orientalis dicta S. Pauli 595 f
Tormenta contemnunt SS. Theogenes 134 f 135 a Lu-cianus Presb. 363 f Tormenta et minas ridet S. Gordius 132 c Tormenta præ æternis contemnit et fert fortiter S. Petrus Abselamus 129 e f inter Tormenta hymnum recitat et eultat S. Theogenes 134 e psallit S. Petrus Abselamus 129 e Torquentur dire SS. Carterius 472 b e Basilii Ancyronus 83 f Mucra V. 325 b septies Clerus 365 in cippo Lucianus Presb. 361 c
Tremis carcer S. Mucra V. 325 e
Tribulationes a Deo immissæ acceptundæ 220 229 cas patienti adest Deus 207 208 Adversa Dei voluntati tribuit S. Adelardus, excusat auctores et pro iis orat 103 b 114 e Adversa illuminant Walam Principem, ut seculum relinquat 101 e in adversis patientia B. Rogerii Ab. 164 f gratias Deo agit S. Nonna 23 e
Tribunus fit monachus, exemplo et sapienti responso S. Macarii motus 85 d
Tributum grave sub decessoribus impositum subditis remittit S. Eduardus Conf. 298 a
Trinitatis sanctissimæ nomine solutus qui ob furtum immobilis, per S. Cronanum 49 b energumens liberatus 49 d
Tristitia ut sanoula 52 c Tristitia cruciatur Alexander Imp. 17 e
Tritici 5000 modii corrupti ob consuetam elemosynam pauperibus negatam 679 f
Triumphum Theodorici Regis spectans S. Fulgen-tius, cæli gaudia cogitat et inculcat præsentibus 37 d pro

- A pro Triumpho parva de Saracenis victoria, monasterium dicat Rogerius Comes Siciliae 124 c
 Tunica, vide Vestis.
 Tussis depulsa ope S. Erminoldi 344 f
 Tutor filiorum Mauritii Imper. S. Domitianus meliten. Ep. 621 f Tutores et Advocati Ecclesiarum Reges Angliæ constituti a Papa 297 f
 Tyrannus exul varie errat 181 c Tyrannum Christianis placare conatur etiam numeribus, B. Libentius, frustra : is divinitus varie punitus 181 b
- V
- Vacca a peste sanatur invocato S. Gerlaco 318 d. Vide Taurus.
 Valetudinaria quinque extruit S. Theodosius Canob. 691 b
 Vanæ gloriæ tentatio labore vincitur 88 b Vanæ jactantiæ evitanda causa petens quinque mensibus a demone possideri id obtinet, solitus ab aliis damonem ejicere 494 f
 Ubera sæpe infans Gonsolvus Amaranthus non fugit, nisi conspecta imagine aut ad templum latus 642 f
 Ubera ritu jejunantium, renuit certis diebus B. Albertus Erm. 402 a Ubera Gertrudis ab Oosten V. manant B lacte XL diebus a Nativitate ad Purificationis festum 430 f Ubera exulcerata, ope B. Gonsulvi Amaranthi sanantur 649 a b Mamillæ uncinis et gladiolis inciduntur S. Martine 15 d amputantur S. Macræ V. 323 c cælitus restituntur 325 f
 Vecte ligneo occiditur S. Erminoldus 341 b
 Venatione delectatur S. Wavingus 592 c Venationes Caroli Magni in Brachanto 521 d 527 f Venans cadit et læditur, in S. Pharaïdem conjugem immitis 171 c Venatur S. Maximus parens 92 b
 Vendendum S. Tillonem Paulum redimit S. Eligius 377 b Veni nequit ablatus S. Odiloni equus 73 a Venditum salutare contra morbos oleum, non amplius scaturit 80 c
 Venenum innoxie bibit S. Theopemptus Ep. 127 c 724 c
 Veniam flexis genibus petunt a S. Gregorio patre Theologi ejus mansuetudine victi 30 a Veniam a suis peti moriturus S. Fulgentius 44 d Maximus 94 d Adelardus 108 f
 Venter S. Carterii fustibus caditur 472 e
 Ventorem vim precibus sedat B. Albertus Erm. 402 f Vento subito dispersus ignis, in quem conjecta S. Martine 17 a. Vide Tempestas.
 Verberatus sæpe a viro, quod ecclesiam noctu adiret, C S. Phavaïdis V. 171 d
 Verbum Dei aride audit S. Bertilia adolescens 136 b
 Vermes a se effluentes, ad se retrahit S. Mammus 46 c in femore S. Simeonis Stylitæ reponuntur 266 d 270 d 279 b Vermis ex ulcere S. Simeonis Stylitæ in unionem vertitur 266 d 271 a 279 b Vermibus scaturit putrefactum corpus S. Simeonis Stylitæ adhuc vivi 265 a b c 269 f Vermibus ebulliens Marcianus Præses obit post uentos SS. Julianum, Cellum filium Morcionillam uxorem etc. 586 f Vermibus et ulceribus tridui spatio consumitur interfecto S. Maximi 94 a
 Verrit pavimenta S. Odilo 66 d
 Verrucæ sublatae ope B. Gonsalvi Amaranthi 650 d
 Vestis monastica habitus Angelicus 290 a Tunica S. Pauli vestitur diebus solemnibus S. Antonius 607 c Vestitus S. Fulgentii in Episcopatu 39 d Vestis S. Simeonis Stylitæ pellis 277 b Gregorii Acritensis 290 a Vestis vilis et tenuis S. Adelardi 116 f B. Rogerii Ab. 184 c, Veste unica utuntur SS. Guilibus Ep. Bituric. 629 f Eugendus 50 e Tillo Panhis 378 d Marcianus (Economus CP. 616 e Vestes suas dat p. v. p. v. B. Oringa 652 b 633 a Vestium luru non delectatur S. Phavaïdis regia Virgo 171 a splendorem negligit S. Bertilia V. 136 c Vestibus ambitiosis uti Clericos vetat S. Fulgentius 43 Vestibus projectis S. Celsus puer fidem amplectitur 581 d Veste virili veniens ut videat S. Simeonem Stylitam, ab eo adhuc absens benedicitur 267 c 273 a 279 f 280 a Veste virili fugit virginitatem serratura S. Apollinaris Syncretica 258 b c 259 d f Veste errata penitus exusta nil laeditur Poppo in fidei testimonium 181 f Vestem propriam tegendis et sepeliendis mortuis donat S. Oddo 68 b 72 b Vestem propriam largitus pauperi S. Marcianus, splendidissima veste indutus apparet 612 f Vestis gloriosa morienti B. Angela preparata 234 a in Veste candidissima deferitur anima S. Oringa 634 b 661 a Vestem attingere S. Simeonis Stylitæ ampla benedictio 277 b Vestis S. Genovefa fimbriis ægri sanati 141 e cucullar S. Theodosii Canobitarchæ tactu cancer morbus tollitur 696 d e Vestes incorruptas jam pridem sepulli S. Eduardi Conf. 303 e Vestem scindere, plaudere manibus, ira indicium 724 c
 Vestigiis S. Rigoberti calcatus locus, inde vernantur 175 f
 Ex Vicario Pr. Ur. monachus Macarius Rona. 90 a
- Victoria per Christianos obtenta, iis favet M. Aurelius 10 b Victoria parva monasterium pro tropæo locat Siciliae Comes 124 c Victoriam de hostibus addicit S. Severinus Noricus 487 a S. Eduardus Conf. apparet 302 b Victoriam reportat de Persis Dux Justiniani ciliicia S. Theodosii Canob. 698 f Longobardi ope S. Joannis Baptista 623 a Scoti ope S. Filani 595. Victoria obtinetur oratione S. Severini Norici 493 a in Victoria liget clodem animarum Lud. Blosius 430 d in Victoria latandum cum gratiarum actione 619 620
 Videre filium monachum non permittitur mater turbata 34 d Videre S. Eugendum percipienti Principes et Episcopi 51 e ne Videre impietatem cogatur, in solitudinem secedit S. Gordius Comes 130 b
 Viduæ SS. Euprexia 240 Gerberga mater S. Odilonis 66 a Theodrada soror S. Adelardi 102 c 114 c Vidua sanctimonialis Ord. S. Francisci B. Angela de Fulgino 186 Viduam matrem consolatur S. Gregorius Theologus 31 a S. Fulgentius sapiens filius 33 b Viduæ sancta operâ in S. Phavaïde 172 a Viduas quarta et sexta feria jejunare jubet S. Fulgentius 43 f
 Vigilat plurimum B. Laurentius Justinianus 553 e tota nocte Sabbati S. Genovefa 140 b 145 b tota aut media nocte orans Palamon 675 e Vigilia se macerat Gertrudis ab Oosten 350 c Vigilantia S. Fulgentii Ep. 39 e Vigiles dextre salit asportans reliquias S. Adelardi 123 a
 Vinculis ferreis constricta S. Macra V. 323 d F 326 a Fune ciliicino caro S. Simeonis Stylitæ involuta putrescit 265 a 269 c 275 d Vinculis solutus ope B. Alberti Erm. captivus liberatur 404 XII, invocato S. Melanio 342 f
 Vineam gradine perditam, precibus restituit S. Clavus Viennen. 56 b
 Vinum caritatis actum B. Oringa 652 b 660 d meritis S. Odilonis 76 c benedictione S. Tillonis Panti 380 c vase redundat meritis S. Frodoberti 508 e Vinum e petra ad potum opificum elicit B. Gonsalvus Amaranthus 647 c Vino pauperibus dato, divinitus utres replentur S. Odiloni 74 a Vini modicum multis sufficit fiducia S. Odilonis 73 f B. Alberti Erm. 403 a in Vinum tertio mutata aqua B. Gerlaco 313 b S. Odiloni bis 72 e, benedictione B. Rogerii Ab. 184 d Vino utitur tantum Dominicis diebus B. Albertus 402 d Vini haustum propinat Fratris moriturus S. Maximus, in symbolum caritatis 94 d Vino abstinere S. Fulgentius 34 e infirmus mirto utitur 39 e Vinum nunquam bibit S. Genovefa 139 d 144 e ex voto S. Gerlacus 307 e 320 d Vino et carne abstinere jubet S. Macarius a demone liberatum ad XL dies 88 b
 Virga

- A Virga S. Gregorii Lingouensis sanantur eucergu-
meni 168 e 169 f
Virgines SS. Theognia 240 Emiliana 287 Pega
534 Thecla Sicula 601 Florida 617 Honorata 680
Virgines Martyres Macra 324 Paschasia 566 Mar-
ciaua 568 Martina 11 e Virginitatis amore e tecto
prosilicns se eucat S. Pelagia 361 a, Virginita-
tem Deo dicat S. Nrophyta 167 a b ejus tuende
studio mortem oppetit cum sadalibus 167 d Virgi-
num Antistitæ SS. Syncretica 242 Sethrida 626
Virgo Beghina Gertrudis ab Oosten 348 Virgo
S. Hildegardis in consecratione sua, ab Episcopo coro-
nam accipit 309 f 321 b Virginiun perennium mona-
steria 259 b Virgines conjuges S. Bertilia et Guthlan-
dus 156 d e Eduardus Conf. 295 b Pharaïldis, viro
primum consentiente, deinde invito, sed Divina virtute
cohibito 170 a 171 b 172 e Virginitatem perpetuam
voluit S. Titus Apostolus 163 Virginis cæcæ lacte nu-
tritur S. Lambertus 450 f Virgineum lac 40 diebus
fluit Gertrudi ab Oosten, 450 f Virgo innocens aperit
sacculum, in quo præputium Christi, quod matronæ
non poterant 5 d Virginitatem reveretur S. Nonnu
conjugata 23 e Virgines sponsæ Christi, oruandæ vir-
tutibus, pacta nuptialia 254 b c Virginitatem propriis
comitatus virtutum 139 e 144 e ad Virginitatis stu-
dium animat S. Gulilam S. Gertrudis 524 d S. Geno-
vesam S. Germanus 138 c d 143 d præ Virginitate
omnes divitias contemnit S. Bertilia 156 d Virginitatis
tuende causa verberatur S. Pharaïldis 171 f Virgi-
nis instar apparet Sapientia divina B. Lauren. Justi-
niano 553 a
Ad Virtutis studium multos convertit S. Fulgentius
42 b Virtutes quæ Religioso a Lud. Blosio præscri-
bantur 445 e Virtutum varia exercitatio S. Theodosii
Cænobiarchæ 687 b
Viscerum dolorem sanat oleo benedicto S. Clarus
Viennensis 56 a curatur peregrinatione et oblatione vota
S. Gerlaco 315 b hausto sepulchri S. Raimundi pulvere
428 b
Visione cælesti futura edocetur puer S. Eugendus
50 e 51 c d
Visitant S. Concordium captivum SS. Anthimus
Ep. et Eutyches 9 e fratrem Argus et Narcissus, ea
caussa martyrium adepti 83 a Eremitus in solitudine
S. Paula 84 a 721 e Visitat sæpius monasterium
alibi a se conditum S. Adelardus 117 b Visitat et hu-
millime salutatur S. Genovesam S. Germonus 139 a
144 a ægratantem Adelardum B. Hildemonus Ep.
109 d 117 d Visitationes consanguineorum aversatus,
fugit alio S. Adelardus 98 b 112 f Visitantium fre-
quentia molesta Gertrudi ab Oosten 351 c ab eam orat
a se tolli vulnera quinque sibi divinitus impressa 351 d
Visitare se mutuo paciscuntur SS. Palæmon et Pa-
chomius 677 b Visunt sæpe invicem SS. Sabas et Theo-
dosius Cænobiarcha 684 d
Visus ope S. Defedentis recuperatur 80 f meritis
S. Genovesæ ejus matri redditus 138 e 143 f Visum
aliis restituit eadem Genovesa signo Crucis 140 e 141 e
145 e 146 d oratione et signo Crucis 141 e Visus in
reliquiarum S. Rigoberti translatione receptus 179 e
ad sepulchrum S. Genovesæ 148 a ad idem Visus et
vox 147 f divinitus restitutus S. Theompono Ep. cui
oculus eratus 724 e. Vide Cæcus, Oleum.
Vitas PP. legens S. Fulgentius in Ægyptum ire
statuit 36 d Vitas SS. scribere utile 156 a 182 b 335 e
485 e
Vitæ inconstantia 30 f Vita ob consolationes divinas
maxima pena B. Anglæ 194 e, Vita ad VIII dies
prorogatur S. Prodoberio 510 b Vitæ annos XX impe-
trat S. Waningo ægro S. Eulalia apparens 592 e
Vitæ vas confractum precibus integrum reddit
S. Odilo 74 b Vitæ vasa in præcipitio non franguntur
S. Odiloni 75 e
Ulcere femoris vermibus scutente laborat S. Simeon
Stylita 266 e 270 d 279 b Ulcere læsus pes S. Ger-
laci 307 d 312 e, Ulceribus plenum in fluvio lotum sa-
nat S. Clarus Viennensis 56 a Ulcus impositione manus
curat B. Albertus Erem. 403 c lethale in pectore sanat
B. Laurentius Justinianus apparens 564 f Ulcera
sanata invocato S. Raimundo 425 b 427 e 428 d
S. Gerlaco 320 b vota peregrinatione et oblatione au-
nuu 316 d unum cu neglecta recrudescit, resumpta
iterum curatur 316 e Ulcera uberum, ope S. Gonsalvi
Amaranthi 649 a b
Umbilici dolor, cineribus sepulchri S. Raimundi
425 d
Unctionem Extremam, deinde Sacram Euchari-
stiam moribundus accipit S. Guilielmus Bituricensis
Ep. 634 a Ungi moribundis pectus solet Unctione ex-
trema muniri petit S. Eugendus 54 e S. Adelardus
109 e 117 e Unguentis delibata reliquæ S. Basilii
Ancyranus 84 d Unguento odorifero similes vitæ SS.
131 b Unguentum carlitus allatum sanandis mamillis
abscissis respuit S. Macra V. 325 e
Ungues manuum et pedum exciuntur S. Carteria
in tortura 47 c d
Ungulis raditur S. Martina 16 f Petrus Abselamus
128 e 129 e f Carterius 472 b
Unio, vide Gemma.
Vomere ignito aduritur supinus S. Carterius 472 b E
Vomitum continuis sistitur ad sepulchrum S. Ermi-
noldi 344 e ad Vomitus provocatur audito turpi verbo
B. Oringa 651 a 654 d
Vovet peregrinari Romam, si Rex fiat S. Eduardus
Conf. 294 b in voto dispensat Papa 296 b approbat
S. Petrus apparens 296 c Votum negligens quidam,
relabitur in morbum 316 e Votum violanti avis in lapi-
dem vertitur 278 f Voto publico multis locis colitur fe-
stum S. Defedentis M. 721 b
Vox recuperata ope S. Adelardi 120 a e f cum san-
guinis per nares, os, aures ejectione recepta, 120 f
Voce cælesti convertuntur lictores S. Martinæ 12 e
Voce cælesti jubetur S. Titus migrare e patria 163 e
164 b prædicitur Episcopatus Septempedanus S. Severino
741 e constituitur Episcopus S. Salvius Ambianensis
706 a, confirmatur S. Marcionilla baptizata 585 b ad
cælum invitatur S. Julianus Bellovac. 463 e 468 b
Anastasius Abbas et octo monachi 701 e evocatur
S. Martina, tyranno exitium denuntiatur 17 e freperta
corpora SS. Sebastiani et Alverii MM. 80 e Voce cæ-
lesti ad corpus Simeonis Stylitæ post preces respondetur
Amen, 268 e Vocem doloris nullam mittit in tormentis
S. Petrus Abselamus 129 e Voce incognita evocantur
oppidani ad exequias B. Gonsalvi Amaranthi 648 e F
Urbium ornamenta viri sancti et religiosi 611 a
Urbis Antiochenæ mœnia, murus, arma; reliquæ
S. Simeonis Stylitæ 285 d Asturis excidium, Conma-
genis conservationem prædicit S. Severinus Noricus
486 b e idem Passavio et Salisburgo cladem inferendam
491 f 492 a e 493 a, Lauriaco imminuentem vastationem
præmonitione avertit 493 f Viennæ devastationem sub
septimo post venturo Episcopo prædicit S. Clarus 56 d
Oppidum Crucis-Costellum a prædonibus servatur ope
B. Oringæ 662 e Urbe Persis erepta gratias soleunes
Deo septem diebus referuntur a S. Damitiano Melitenæo
et populo 619 620 Urbes magnæ vitia et strepitum
trahunt, ut naves lembos 131 e Insignia Lichfeldiæ
urbis, Martyrum imagines 82 b
Ursus fugit ad avam S. Gulilæ et fit eicur 521 e f
527 f viam ostendit periclitantibus 493 d velut Ursum
S. Maximam venatur pareus 92 b
Uteri tumor et dolores tolluntur ad sepulchrum
S. Erminoldi 344 e. Vide Venter.
Uva in orbem ad omnes in eremo missa, tempe-
rantia et caritatis studio 85 d
Vulnera quinque Christi corpori Gertrudis ab Oosten
impressa 451 b Vulneris incisionem Crucis Burgun-
dicæ fornum fieri præscribit Lud. Blosius, unde con-
vertitur 112a

<p>A <i>vertitur ad vitam religiosam</i> 433 <i>a</i> <i>Vulnera torturæ sanot</i> <i>S. Carterio Angelus</i> 472 <i>b</i> <i>Vulneribus gravibus acceptis, subito sanotur</i> <i>S. Bladulphus</i> 95 <i>a</i>, <i>quidam ponderatus ad sepulchrum</i> <i>S. Erminoldi</i> 346 <i>c</i> <i>Vulnus obligans, subito sanat</i> <i>B. Oringa</i> 653 <i>f</i> <i>Vulnus curat</i> <i>S. Tillo Poulus</i> 379 <i>f</i> <i>Cruceis signo</i> 380 <i>b</i> <i>brachiū, signa Crucis</i> <i>S. Odilo</i> 76 <i>a</i> <i>Vultus, vide</i> <i>Facies.</i> <i>Uxorem permittitur ducere monachus, ne familia Justiniana pereat: is liberis susceptis redit ad monasterium</i> 532 <i>c</i> <i>d</i> <i>Uxorem inuitus ducit</i> <i>S. Eduardus Conf.</i> 295 <i>a</i> <i>cum ea virginitatem servat</i> 295 <i>b</i>. <i>Vide</i> <i>Conjux, Nuptiæ.</i></p>	<p>X</p> <p><i>Xenodochia</i> <i>S. Adclardus</i> 106 <i>d</i></p> <p>Z</p> <p><i>Zelus honoris divini in</i> <i>S. Gregorio Theologi patre</i> 26 <i>a</i> <i>c</i> <i>in barbaris convertendis</i> <i>S. Nicetæ</i> 365 367 <i>Paulini Aquileien.</i> 716 <i>b</i> <i>Zelus contra Judæos et hæreticos</i> <i>S. Simeonis Stylitæ</i> 283 <i>c</i> <i>f</i> 284 <i>a</i> <i>in hæresi refutanda</i> <i>S. Theodasii Cænabiarchæ</i> 695. <i>Melanii</i> 329 <i>a</i>, <i>Paulini Aquileien.</i> 716 <i>Hygini</i> 666 <i>d</i> <i>contra hæreses et vitia Ludov. Blotii</i> 431 <i>d</i> <i>e</i> <i>f</i> <i>in diocesi obeunda, et subditis convertendis</i> <i>S. Melanii Ep.</i> 329 <i>b</i> <i>Zona, vide</i> <i>Cingulum.</i></p>	<p>D</p>
--	---	-----------------

FINIS.

VILLANOVA UNIVERSITY

BX4655.A2

v.001

3 9346 00067331 1

TIE

